

**"Жалпы білім беру ұйымдарына арналған жалпы білім беретін пәндердің, таңдау курстарының және факультативтердің үлгілік оқу бағдарламаларын бекіту туралы"
Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2013 жылғы 3 сәуірдегі № 115 бұйрығына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы**

Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2022 жылғы 1 сәуірдегі № 123 бұйрығы. Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде 2022 жылғы 4 сәуірде № 27396 болып тіркелді.

БҰЙЫРАМЫН:

1. "Жалпы білім беру ұйымдарына арналған жалпы білім беретін пәндердің, таңдау курстарының және факультативтердің үлгілік оқу бағдарламаларын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2013 жылғы 3 сәуірдегі № 115 бұйрығына (Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерін мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 8424 болып тіркелген) мынадай өзгерістер мен толықтырулар енгізілсін:

1-тармақ мынадай мазмұндағы 15), 16) және 17) тармақшамен толықтырылсын:

15) осы бұйрыққа 638-713 қосымшаларға сәйкес ерекше білім беруге қажеттілігі бар білім алушыларға арналған жаңартылған мазмұн бойынша негізгі орта білім берудің жалпы білім беретін пәндерінің үлгілік оқу бағдарламалары бекітілсін;

16) осы бұйрыққа 714 қосымшаға сәйкес жаңартылған мазмұн бойынша негізгі орта білім берудің жалпы білім беретін пәндерінің үлгілік оқу бағдарламалары;

17) осы бұйрыққа 715-730 қосымшаларға сәйкес ерекше білім беруге қажеттілігі бар білім алушыларға арналған жаңартылған мазмұн бойынша бастауыш білім берудің жалпы білім беретін пәндерінің үлгілік оқу бағдарламалары бекітілсін;

осы бұйрыққа 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91 және 92 қосымшаларға сәйкес 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 695, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730 қосымшалармен толықтырылсын.

2. Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің Мектепке дейінгі және орта білім беру комитеті Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен:

1) осы бұйрықтың Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінде мемлекеттік тіркелуін;

2) осы бұйрық ресми жарияланғаннан кейін оны Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің интернет-ресурсында орналастыруды;

3) осы бұйрық мемлекеттік тіркелгеннен кейін он жұмыс күні ішінде осы тармақтың 1) және 2) тармақшаларында көзделген іс-шаралардың орындалуы туралы мәліметті Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің Заң департаментіне ұсынуды қамтамасыз етсін.

3. Осы бұйрықтың орындалуын бақылау жетекшілік ететін Қазақстан Республикасының Білім және ғылым вице-министріне жүктелсін.

4. Осы бұйрық алғаш ресми жарияланған күнінен кейін қолданысқа енгізіледі.

*Қазақстан Республикасының
Білім және ғылым министрі*

А. Аймагамбетов

Қазақстан Республикасының
Білім және ғылым министрі
2022 жылғы 1 сәуірдегі
№ 123 бұйрығына
1-қосымша
Қазақстан Республикасы
Білім және ғылым Министрінің
2013 жылғы 3 сәуірдегі
№ 115 бұйрығына
638-қосымша

Есту қабілеті зақымдалған (естімейтін) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-6-сыныптары үшін "Жаратылыстану" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Есту қабілеті зақымдалған (естімейтін) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-6-сыныптары үшін "Жаратылыстану" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі – Бағдарлама) Қазақстан Республикасының "Білім туралы" Заңының 5-бабы б) тармақшасына сәйкес әзірленген.

2. Бағдарлама мақсаты - есту қабілеті зақымдалған (естімейтін) білім алушылардың . Бағдарлама мақсаты – білім алушылардың ғылыми-жаратылыстанушылық білімдерін, ұғымдарын, табиғат пен қоғамның өзара байланысы мен заңдылықтары туралы біртұтас түсініктерін қалыптастыру, күнделікті өмірде кездесетін табиғи болмыстар мен процестерді болжау, сипаттау және түсіндіру үшін алған білімдерін қолдана білу біліктілігін дамыту.

3. Бағдарлама міндеттері:

1) әлемнің заманауи ғылыми-жаратылыстанушылық көрінісі мен жаратылыстану ғылымында қолданылатын әдістер жөнінде, және де ғылым, техника және технологиялардың дамуына ықпал ететін жаратылыстанудың ең маңызды идеялары мен жетістіктері жөнінде білімдер негізін қалыптастыру;

2) қоршаған әлемдегі болмыстарды түсіндіру үшін, бұқаралық ақпарат құралдарынан, интернет желісінен, ғылыми және ғылыми әдебиеттерден алынатын ғылыми-жаратылыстанушылық және өмірлік мағызы бар ақпараттарды қабылдау үшін, алған білімдерін қолдана білуін қалыптастыру;

3) қарапайым зерттеулер жүргізу, құбылыстарды талдау, ғылыми-жаратылыстанушылық ақпаратты қабылдау және түсіндіру барысында зияткерлік, шығармашылық және сыни ойлау қабілетін дамыту;

4) күнделікті өмірде тіршілік қауіпсіздігін қамтамасыз ету, заманауи технологияларды сауатты пайдалану, денсаулық пен қоршаған ортаны қорғау үшін ғылыми-жаратылыстанушылық білімдерді пайдалану біліктерін дамыту.

4. Түзету-дамытушылық міндеттер:

1) сөйлеу мәдениетін дамыту, білімді функционалды қолдану, қарым-қатынастың әртүрлі тәсілдері, мәселелерді шешу және шешім қабылдау;

2) естімейтін білім алушыларды арнайы оқытуды сапалы дараландыру мүмкіндіктерін кеңейту;

3) жеке қасиеттерін дамыту (өз бетінше жұмыс істеуге және топта жұмыс істеуге қажетті жауапкершілік, табандылық, бастамашылдық, шыдамдылық және төзімділік).

2-тарау. Оқу процесін ұйымдастырудағы педагогикалық тәсілдер

5. Естімейтін білім алушыларды оқыту процесінде бірқатар ерекшеліктерді ескеру қажет:

1) әр оқушының естіп қабылдау деңгейінің әртүрлілігін;

2) ең қарапайым ойлау операцияларының басымдылығын;

3) механикалық жадының басымдылығын;

4) сөздік қорының шектеулілігін, айтылым бұзылыстарының кемшілігі, белсенді сөздік қорынан енжар сөздік қорының басымдылығын.

6. Естімейтін білім алушыларды жаратылыстануды оқытудың негізгі қағидалары: қол жетімділік, жеке тұлғалық, көрнекілік және коммуникативтілік.

7. Оқытудың қол жетімділігі-бұл материалдың қол жетімділігі және оны білім алушылардың түсінуі, оңтайлы жеткізумен ғылыми тұжырымдамаларды ұсыну, мәтіндерді қажетті иллюстрациялар мен дидактикалық материалдармен қамтамасыз ету

8. Жеке тұлғалық-бұл естімейтін оқушының оқу процесін дараландыру, тұлғаның үйлесімді қалыптасуы мен жан-жақты дамуы, шығармашылық қабілеттерін толық ашу

және жаратылыстану сабақтарында жеке тұлғаның әлеуметтік маңызды қасиеттерін тәрбиелеу, эмоционалды-еріктік саланы, психикалық процестерді түзету.

9. Көрнекілік оқушылардың танымдық тәжірибесін байыту, абстрактілі ұғымдарды меңгеру үшін қажет нақты өмірде затты немесе құбылысты сезімдік қабылдау негізінде білім, білік және дағдыларды қалыптастыру қажеттілігінен көрінеді: заттар, іс-әрекеттерді көрсету.

10. Жаратылыстануды оқытудағы коммуникативті қағида қарым-қатынас құралы ретінде тілді меңгеруден тұрады және білім алушыларды әртүрлі тілдік жағдайда еркін жүруге үйретуге арналған.

11. Осы қағидаттарды іске асыру үшін:

1) қоршаған әлеммен танысу арқылы естімейтін білім алушылардың ауызша, диалогтық және жазбаша сөйлеуін дамыту;

2) сабақтарда барлық психикалық процестердің дамуына ықпал ететін әдістер мен тәсілдерді қолдану;

3) материалды оқу кезінде үздіксіз қайталау дидактикалық қағидасын сақтану;

4) жаңа материал мен терминологияны түсіндіруде көмекші құрал ретінде дактильді және ымдау тілі қолданылады.

12. Бағдарламаны іске асыру процесінде арнайы жабдықтар мен оқытудың қосалқы құралдары, ақпараттық – коммуникативтік технологиялар пайдаланылады:

1) интерактивті және проекциялық жабдықтар (проектор, интерактивті тақта);

2) оқытудың арнайы техникалық және компенсаторлық құралдары (алдыңғы оқу қызметін қамтамасыз етуге арналған стационарлық дыбыс күшейткіш жабдық, айтылу экраны, жеке есту аппараттары, мультимедиялық компьютерлік сыныбы);

3) интернет желісінің ақпараттық-білім беру ресурстарына шексіз қол жеткізу.

3-тарау. "Жаратылыстану" пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

13. "Жаратылыстану" оқу пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

1) 5-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты;

2) 6-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты құрайды.

14. Оқу пәнінің мазмұны 7 бөлімді қамтиды:

1) "Ғылым әлемі" бөлімі;

2) "Ғалам. Жер. Адам" бөлімі;

3) "Заттар және материалдар" бөлімі;

4) "Тірі және өлі табиғаттағы үдерістер" бөлімі;

5) "Энергия және қозғалыс" бөлімі;

6) "Экология және тұрақты даму" бөлімі;

7) "Әлемді өзгертетін жаңалықтар" бөлімі.

15. "Ғылым әлемі" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) ғылымның рөлі;

- 2) зерттеу сұрағы;
- 3) зерттеуді жоспарлау;
- 4) деректерді жинау және жазу;
- 5) деректерді талдау;
- 6) қорытынды және талқылау.

16. "Ғалам. Жер. Адам" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) макро- және микроәлем;
- 2) жер туралы жалпы мағлұматтар;
- 3) жер қабықтары және олардың құрамдас бөліктері;
- 4) жердегі тіршілік;
- 5) жер бетін бейнелеу тәсілдері;
- 6) материктер мен мұхиттар;
- 7) халық географиясы.

17. "Заттар және материалдар" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) заттардың құрылысы мен қасиеттері;
- 2) заттардың жіктелуі;
- 3) заттардың пайда болуы және заттарды алу.

18. "Тірі және өлі табиғаттағы үдерістер" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) өлі табиғаттағы үдерістер;
- 2) тірі табиғаттағы үдерістер.

19. "Энергия және қозғалыс" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) энергия түрлері мен көздері;
- 2) қозғалыс.

20. "Экология және тұрақты даму" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) экожүйелер;
- 2) тірі ағзалардың саналуандылығы;
- 3) табиғатты қорғау.

21. "Әлемді өзгертетін жаңалықтар" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) әлемді өзгерткен жаңалықтар;
- 2) болашақ жаңалықтары.

22. 5-сыныпқа арналған "Жаратылыстану" оқу пәнінің базалық мазмұны:

1) "Ғылым әлемі" бөлімі: ғылымның адам өміріндегі рөлі; зерттеу мәселесін тұжырымдай білу және жоспар құру; зерттеу жүргізуге арналған жабдық; зерттеу кезінде ақпаратты талдау; зерттеу қорытындысын рәсімдеу;

2) "Ғалам. Жер. Адам" бөлімі: микро-және макроәлем; Жер ғаламшарының пайда болуы және оның құрылымы; Жер ғаламшарындағы өмірдің пайда болуы; түсірілім және жергілікті жердің жоспары; түсірілім түрлері және оларды жасай білу; жергілікті

жердің жоспарын оқып, оны суреттей білу; Азимут және оны жоспар бойынша табу; картаның пайда болу тарихы; алғашқы географиялық зерттеулер; Жердегі нәсіл; ұлтаралық топтардың айырмашылығы және олардың ортақтығы;

3) "Заттар және материалдар" бөлімі: денелер мен заттар; заттардың жай-күйі мен қасиеттері; табиғат құбылыстары мен олардың ерекшеліктері; таза заттар мен қоспалар және оларды өндіру және бөлу білігі; ерітінділер;

4) "Тірі және өлі табиғаттағы үдерістер" бөлімі: табиғаттағы заттардың айналымы, ауа-райы, газ түзілуі; тірі және өлі табиғаттың себептері мен салдары; тірі организмдердің қасиеттері; микроскоппен жұмыс істеу ережесі, уақытша препараттарды дайындау; фотосинтез және оның қасиеттері;

5) "Энергия және қозғалыс" бөлімі: энергия түрлері; термометр көмегімен температураны өлшеу; жылу оқшаулау; энергияның өзара әрекеттесуі; жансыз және тірі табиғаттың қозғалысы: қозғалыс себептері;

6) "Экология және тұрақты даму" бөлімі: экожүйені анықтау; экожүйенің түрлері және оның жұмыс істеу факторлары; тірі организмдердің алуан түрлілігі; табиғатты қорғау; өңірдің экологиялық мәселелері; Қазақстанның Қызыл кітабы;

7) "Әлемді өзгертетін жаңалықтар" бөлімі: ғылыми жаңалықтардың алуан түрлілігі.

23. 6-сыныпқа арналған "Жаратылыстану" оқу пәнінің базалық мазмұны:

1) "Ғылым әлемі" бөлімі: Жаратылыстану ғылымдарының өзара байланысын; жаратылыстану ғылымдарын зерттеу объектілері; зерттеудегі тәуелді және тәуелсіз айнаымалылар; зерттеу ережелері; зерттеу жүргізу кезіндегі қауіпсіздік техникасы; зерттеу жүргізу кезіндегі өлшем бірліктері; зерттеу қорытындыларын ресімдеу тәсілдері;

2) "Ғалам. Жер. Адам" бөлімі: микро-және макроәлемнің айырмашылықтары мен объектілері және оларды ажырата білу; Жердің қасиеттері мен ондағы болып жатқан құбылыстар мен процестер; жердің сфералары мен қабықтары; жердің пайда болу гипотезалары; карта және оның түрлері; шартты белгілер бойынша карталарды оқу; оны есептеудің масштабы мен тәсілдері; географиялық координаттар; параллель және меридиан; градусық тор; уақыт туралы түсінік; белдеу уақытының ерекшеліктері; материктер мен мұхиттар; материктер мен мұхиттардың физикалық-географиялық жағдайы; халықты зерттейтін ғылым;

3) "Заттар мен материалдар" бөлімі: атомдар мен молекулалар; қарапайым және күрделі заттар; атом құрылысы; заттардың қайнау температурасы мен балқу температурасының қасиеттері; органикалық және бейорганикалық заттар және олардың ерекшеліктері; орта және оның түрлері (қышқыл, сілтілі, бейтарап) және әмбебап индикатордың көмегімен ортаны анықтай білу; бейтараптандыру процесі; табиғи және жасанды материалдар, олардың артықшылықтары мен кемшіліктері; тұрмыстық химия

өнімдері және оларды тұрмыста пайдалану; тұрмыстық химияны пайдалану ережелері; пайдалы қазбалар және олардың; пайдалы қазбаларды өндіру және олардың қоршаған ортаға әсері;

4) "Тірі және өлі табиғаттағы үдерістер" бөлімі: өлі табиғат процестерін модельдеу; табиғаттағы заттардың химиялық түрленуі; жасуша құрылысы; организмдердің қоректенуі және қоректік заттардың тасымалдануын модельдеу; организмдердің бөліну өнімдері;

5) "Энергия және қозғалыс" бөлімі: энергия көздері; энергия алу тәсілдері; қатты денелердің, сұйықтықтар мен газдардың қысымы; адам қаңқасының құрылысы; бұлшық еттердің құрылысы;

6) "Экология және тұрақты даму" бөлімі: экожүйе компоненттерінің өзара байланысы; экожүйенің өзгеру себептері; энергияның ауысуы; жергілікті экожүйедегі тірі организмдердің алуан түрлілігі; өз өңірінің экожүйесінің проблемалары және проблемаларды шешу жолдары;

7) "Әлемді өзгертетін жаңалықтар" бөлімі: жаңалықтардың мәні: қазақстандық ғалымдардың жаңалықтары; зерттеу бағыттары.

4-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

24. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сан бөлім мен бөлімше ретін, төртінші сан оқыту мақсатының реттік нөмірін көрсетеді.

25. Әр сыныпқа бөлімдер бойынша күтілетін нәтижелер:

1) "Ғылым әлемі" бөлімі:

1-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	5-сынып	6-сынып
1.1 Ғылымның рөлі	5.1.1.1 ғылымның қызметтерін адам іс-әрекетінің түрі ретінде анықтау	6.1.1.1 жаратылыстану ғылымдарының зерттеу нысандарын атау
1.2 Зерттеу сұрағы	5.1.2.1 зерттеу сұрағы мен болжамды тұжырымдау;	6.1.2.1 тәуелді, тәуелсіз және бақыланатын айнымалыларды анықтау;
1.3 Зерттеуді жоспарлау	5.1.3.1 зерттеу жоспарын құрастыру; 5.1.3.2 зерттеу жүргізу кезіндегі техника қауіпсіздігі ережелерін тұжырымдау;	6.1.3.1 жоспар бойынша зерттеу жұмысын жүргізу; 6.1.3.2 қауіпсіз жұмыс жүргізудің жағдайларын анықтау
1.4 Деректерді жинау және жазу	5.1.4.1 нысандар параметрлерін өлшем бірліктермен анықтау; 5.1.4.2 бақылаулар мен өлшеу деректерін тіркеу	6.1.4.1 Халықаралық бірліктер жүйесінің өлшем бірліктерін пайдалану
1.5 Деректерді талдау	5.1.5.1 қайталанған өлшеулер кезіндегі арифметикалық орташа	

	шаманы есептеу және тенденцияларын анықтау	6.1.5.1 алынған деректерді графикалық түрде көрсету
1.6. Қорытынды және талқылау	5.1.6.1 зерттеу сұрағы бойынша қорытынды тұжырымдау	6.1.6.1 алынған қорытындыларды түрлі формада көрсету;

2) "Ғалам. Жер. Адам" бөлімі:

2-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	5-сынып	6-сынып
2.1 Макро және микроөлем	5.2.1.1 макро- және микроөлем нысандарын ажырата білу және мысалдар келтіру	6.2.1.1 макро- және микроөлем нысандарының параметрлерін атау
2.2 Жер туралы жалпы мағлұматтар	5.2.2.1 Жер ғаламшарының пайда болуын түсіндіру; 5.2.2.2 Жердің құрылысы мен құрамын атау	6.2.2.1 Жер бетіндегі бақыланатын үдерістер мен құбылыстарды түсіндіру; 6.2.2.2 Жердің қасиеттерін түсіндіру
2.3 Жер қабықтары және олардың құрамдас бөліктері	5.2.3.1 Жер қабықта-ры және олардың құрамдас бөліктерін сипаттау	6.2.3.1 Жердің сыртқы қабықтарының өзара байланысын түсіндіру
2.4 Жердегі тіршілік	5.2.4.1 Жерде тіршіліктің пайда болуын сипаттау; 5.2.4.2 тіршілік ету үшін қажетті жағдайларын анықтау	6.2.4.1 Жердегі тіршіліктің пайда болуы туралы ғылыми болжамдарды салыстыру; 6.2.4.2 адамның Жердегі тіршілік етуінің қазіргі жағдайларын бағалау
2.5 Жер бетін бейнелеу тәсілдері	5.2.5.1 "план" және "шартты белгілер" ұғымдарын түсіндіру; 5.2.5.2 шартты белгілерді қолданып, жергілікті жердің планын оқу; 5.2.5.3 бір тәсіл бойынша жергілікті жердің түсірілімін жасау; 5.2.5.4 рәсімдеу талаптарына сай жергілікті жердің қарапайым жоспарларын сызу	6.2.5.1 географиялық карталар мен шартты белгілерді жіктеу; 6.2.5.2 шартты белгілерді пайдаланып, географиялық карталарды оқу; 6.2.5.3 масштабты пайдаланып, арақашықтықты есептеу; 6.2.5.4 географиялық координаттарды анықтау; 6.2.5.5 сағаттық белдеулер картасын пайдаланып, уақытты анықтау
2.6 Материктер мен мұхиттар	5.2.6.1 материктер мен дүние бөліктерін игеру және зерттеу тарихын сипаттау; 5.2.6.2 мұхиттарды зерттеу тарихын сипаттау	6.2.6.1 жоспар бойынша материктер мен олардың физикалық-географиялық аймақтарының табиғат ерекшеліктерін анықтау; 6.2.6.2 жоспар бойынша мұхиттар табиғатының ерекшеліктерін анықтау
2.7 Халық географиясы	5.2.7.1 дүниежүзі халқының нәсілдік құрамын және негізгі	6.2.7.1 халықтың қоныстану заңдылықтарын анықтау; 6.2.7.2 халық тығыздығының көрсеткіштеріне баға беру;

	<p>нәсілдер мен нәсіларалық топтардың таралу аймақтарын анықтау;</p> <p>5.2.7.2 нәсілдік белгілердің қалыптасу факторларын анықтау;</p> <p>5.2.7.3 нәсілдер теңдігін дәлелдеу</p>	<p>6.2.7.3 дүниежүзіндегі халық тығыздығының жоғары және төмен аймақтарын анықтап, себептерін түсіндіру</p>
--	---	---

3) "Заттар және материалдар" бөлімі:

3-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	5-сынып	6-сынып
3.1 Заттардың құрылысы мен қасиеттері	<p>5.3.1.1 бөлшектердің сұйық және газтекес заттарда таралуын түсіндіру;</p> <p>5.3.1.2 заттардың қатты, сұйық және газ күйіндегі құрылымын бөлшектер теориясына сәйкес түсіндіру;</p> <p>5.3.1.3 заттардың қасиеттерін: тығыздығын, аққыштығын, жылу және электр-өткізгіштігін, созылмалығын, иілімділігін сипаттау;</p> <p>5.3.1.4 физикалық және химиялық құбылыстарды ажырату</p>	<p>6.3.1.1 атомдар мен молекулаларды, жай және күрделі заттарды ажырату;</p> <p>6.3.1.2 атомның негізгі бөлшектерін және олардың орналасуын сипаттау;</p> <p>6.3.1.3 заттардың қасиеттерін (балқу және қайнау температураларын) сипаттау</p>
3.2 Заттардың жіктелуі	<p>5.3.2.1 қоспалардан таза заттарды ажырату;</p> <p>5.3.2.2 қоспалардың түрлерін сипаттау және бөлу әдістерін ұсыну;</p> <p>5.3.2.3 құрамы белгілі ерітінді дайындау;</p> <p>5.3.2.4 еріген заттың массалық үлесін анықтау;</p> <p>5.3.2.5 заттарды ерігіштігі бойынша, металдар және бейметалдарға жіктеу</p>	<p>6.3.2.1 заттарды органикалық және бейорганикалық заттарға жіктеу;</p> <p>6.3.2.2 тірі және өлі табиғаттағы қышқылдық, сілтілік және бейтарап орталарды ажырату және әмбебап индикатор көмегімен органы анықтау;</p> <p>6.3.2.3 бейтараптану үдерісін түсіндіру</p>
3.3 Заттардың түзілуі және алынуы	<p>5.3.3.1 табиғатта түзілген және жасанды жолмен алынған заттарға мысалдар келтіру;</p> <p>5.3.3.2 зертханалық жағдайда заттарды бөліп ала алу</p>	<p>6.3.3.1 табиғи және жасанды материалдардың артықшылықтары мен кемшіліктерін анықтау;</p> <p>6.3.3.2 тұрмыстық химия өнімдерін қолдану саласын және оларды қауіпсіз қолдану ережелерін түсіндіру;</p> <p>6.3.3.3 Қазақстандағы пайдалы қазбалардың кен орындарын және қолдану салаларын анықтау;</p> <p>6.3.3.4 Қазақстандағы пайдалы қазбаларды өндеудің ірі орталықтарын атау және көрсету;</p>

6.3.3.5 пайдалы қазбалардың өндірілуі мен өңделінуінің қоршаған ортаға әсерін түсіндіру

4) "Тірі және өлі табиғаттағы үдерістер" бөлімі:

4-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	5-сынып	6-сынып
4.1 Өлі табиғаттағы үдерістер	5.4.1.1 өлі табиғатта болатын үдерістерді атау (табиғатта заттардың айналымы, тау түзілу, үгілу, климаттық үдерістер); 5.4.1.2 өлі табиғаттағы болып жатқан үдерістердің себеп-салдарын түсіндіру	6.4.1.1 өлі табиғаттағы болып жатқан үдерістерді модельдеу (тау түзілу, үгілу, заттардың табиғаттағы айналымы); 6.4.1.2 табиғаттағы заттардың химиялық айналымын түсіндіру
4.2 Тірі табиғаттағы үдерістер	5.4.2.1 тірі ағзалардың ортақ қасиеттерін сипаттау; 5.4.2.2 тірі ағзалардың құрылымдық деңгейлерін сипаттау; 5.4.2.3 микроскоппен жұмыс істеу ережелерін қолдану; 5.4.2.4 уақытша микропрепарат дайындау; 5.4.2.5 фотосинтез үдерісін түсіндіру; 5.4.2.6 өсімдіктерде пигменттердің болуын зерттеу; 5.4.2.7 фотосинтездің жүруі үшін қажетті жағдайларды зерттеу	6.4.2.1 жасуша компоненттерін анықтау; 6.4.2.2 тірі ағзаларға тән үдерістерді түсіндіру; 6.4.2.3 ағзалардың қоректену типтерін ажырату 6.4.2.4 толыққанды тамақтану рационын құру; 6.4.2.5 азық-түлік өнімдердегі органикалық заттардың болуын тестілеу; 6.4.2.6 ағзалардағы қоректік заттардың тасымалдануын зерттеу; 6.4.2.7 тыныс алғанда және тыныс шығарғандағы ауа құрамындағы айырмашылықты зерттеу; 6.4.2.8 ағзадағы бөлініп шығатын өнімдерді атау; 6.4.2.9 тірі ағзалардағы тітіркендіргіштерге жауап беру реакциясын зерттеу

5) "Энергия және қозғалыс" бөлімі:

5-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	5-сынып	6-сынып
5.1 Энергия түрлері мен көздері	5.5.1.1 энергия түрлерін ажырату; 5.5.1.2 температура мен жылу энергиясын ажырату; 5.5.1.3 термометрді пайдалана отырып температураны өлшеу; 5.5.1.4 ғимараттарда жылу оқшаулағышта-рын пайдаланудың практикалық әдістерін түсіндіру;	6.5.1.1 энергия көздерін атау; 6.5.1.2 энергияны шығарумен және оның жұтылуымен байланысты үдерістерді атау және мысалдар келтіру; 6.5.1.3 электр энергиясының бірлігін атау;

	5.5.1.5 жылулық ұлғаюды сипаттау; 5.5.1.6 энергияның өзара айналымына мысалдар келтіру	6.5.1.4 электр энергиясының құнын есептеу; 6.5.1.5 энергияны алудың балама көздерін ұсынау
5.2 Қозғалыс	5.5.2.1 тірі және өлі табиғатта қозғалыстың маңыздылығына мысалдар келтіру және түсіндіру; 5.5.2.2 әртүрлі жануарлардың қаңқа түрлерінің ерекшелік-терін зерттеу; 5.5.2.3 денелер қозғалысының себебін анықтау	6.5.2.1 қозғалыстың салыстырмалылығына мысалдар келтіру және түсіндіру; 6.5.2.2 қатты денелер, сұйықтар мен газдардың қысымдарын айыра білу; 6.5.2.3 адам қаңқасының құрылысын сипаттау; 6.5.2.4 бұлшық еттің құрылысын сипаттау; 6.5.2.5 тірі ағзалар үшін қысымның мәніне мысалдар келтіру; 6.5.2.6 атмосфералық қысымды өлшеу және оның мәнін түсіндіру

6) "Экология және тұрақты даму" бөлімі:
6-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	5-сынып	6-сынып
6.1. Экожүйелер	5.6.1.1 экожүйенің құрамдас бөліктерін анықтау; 5.6.1.2 экожүйе түрлерін жіктеу; 5.6.1.3 экожүйеге экологиялық факторлардың ықпал етуін түсіндіру; 5.6.1.4 табиғи және жасанды экожүйелерді салыстыру	6.6.1.1 экожүйе құрамдас бөліктерінің өзара байланысын графикалық түрде көрсету және түсіндіру; 6.6.1.2 экожүйелердің ауысу себептерін түсіндіру; 6.6.1.3 экологиялық пирамидада энергия мен заттардың ауысуын түсіндіру
6.2 Тірі ағзалардың сан алуандығы	5.6.2.1 ағзаларды тірі табиғат дүниесіне жіктеу; 5.6.2.2 біржасушалы және көпжасушалы ағзаларды сипаттау	6.6.2.1 өсімдіктер мен жануарлардың түрлерін анықтау үшін ағзалардың өзіндік ерекшеліктерін қолдану; 6.6.2.2 жергілікті экожүйелердегі тірі ағзалардың алуан түрлілігін зерттеу
6.3 Табиғатты қорғау	5.6.3.1 ҚР экологиялық мәселелерін атау; 5.6.3.2 өз аймағының экологиялық мәселелерін зерттеу; 5.6.3.3 Қазақстан Республикасы Қызыл кітабының маңызды-лығын анықтау	6.6.3.1 өз аймағындағы кейбір экологиялық мәселелердің себептерін талдау; 6.6.3.2 экологиялық мәселелерді шешу жолдарын ұсыну

7) "Әлемді өзгертетін жаңалықтар" бөлімі:
7-кесте

	Оқыту мақсаттары	

Бөлімшелер	5 -сынып	6-сынып
7.1 Әлемді өзгертетін жаңалықтар	5.7.1.1 әлемді өзгерткен ғылыми жаңалықтарға мысалдар келтіру	6.7.1.1 әлемді өзгерткен жаңалықтардың маңызын талқылау 6.7.1.2 қазақстандық ғалымдардың жаратылыстану ғылымдарын дамытуға қосқан үлесін талқылау
7.2 Болашақ жаңалықтары	5.7. 2.1. болашақ ғылыми зерттеулер үшін идеялар ұсыну	6.7. 2.1. ғылыми зерттеулер бағыттарының болашақтағы дамуына болжам жасау

26. Негізгі орта білім беру деңгейінің 5-6-сыныптарына арналған "Жаратылыстану" оқу пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының Ұзақ мерзімді жоспарына сәйкес жүзеге асырылады.

27. Бөлімдер және ішіндегі тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Негізгі орта білім беру
деңгейінің
5-6-сыныптарына арналған
"Жаратылыстану" оқу
пәнінен жаңартылған
мазмұндағы үлгілік оқу
бағдарламасына қосымша

Есту қабілеті зақымдалған (естімейтін) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-6 сыныптары үшін "Жаратылыстану" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) 5-сынып:

1-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Бағдарламаның бөлімшелері	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
5.1 Ғылым әлемі	Ғылымның рөлі	5.1.1.1 ғылымның қызметтерін адам іс-әрекетінің түрі ретінде анықтау
	Зерттеу сұрағы	5.1.2.1 мұғалімнің көмегімен зерттеу сұрағы мен болжамды тұжырымдау
	Зерттеуді жоспарлау	5.1.3.1 мұғалімнің көмегімен зерттеу жоспарын құрастыру; 5.1.3.2 мұғалімнің көмегімен зерттеу жүргізу кезіндегі қауіпсіздік техникасының ережелерін тұжырымдау
	Деректерді жинау және жазу	5.1.4.1 нысандар параметрлерін өлшем бірліктермен анықтау;

		5.1.4.2 өз бетінше және мұғалімнің көмегімен бақылаулар мен өлшеу деректерін тіркеу
	Деректерді талдау	5.1.5.1 қайталанған өлшеулер кезіндегі арифметикалық орташа шаманы есептейді және тенденцияларын анықтау
	Қорытынды және талқылау	5.1.6.1 зерттеу сұрағы бойынша қорытынды тұжырымдау; 5.1.6.2 есту қабілетін стационарлық және дыбыс күшейткіш аппаратураның көмегімен оқу іс-әрекетіне қатысты көрнекі сөйлеу материалын қабылдау
5.2 Адам. Жер. Ғалам	Макро- және микроәлем	5.2.1.1 өзбетінше және мұғалімнің көмегімен макро- және микроәлем нысандарын ажырата білу және мысалдар келтіру
	Жер туралы жалпы мағлұматтар	5.2.2.1 - Жер ғаламшарының пайда болуын түсіндіру 5.2.2.2 - Жердің құрылысы мен құрамын атау 5.2.2.3 тақырып бойынша қарапайым, нақтылаушы сұрақтар қою; 5.2.2.3 оқылған материал негізінде сөздік қорын байыту
	Жер қабықтары және олардың құрамдас бөліктері	5.2.3.1 Жер қабықтарын және олардың құрамдас бөліктерін сипаттау; 5.2.3.2 стационарлық және дыбыс күшейткіш аппаратураның көмегімен оқу қызметіне қатысты есту-көру сөйлеу материалын қабылдау
	Жердегі тіршілік	5.2.4.1 Жерде тіршіліктің пайда болуын сипаттау; 5.2.4.2 мұғалімнің көмегімен тіршілік етуге қажетті жағдайларды анықтау; 5.2.4.3 стационарлық және дыбыс күшейткіш аппаратураның көмегімен оқу қызметіне қатысты есту-көру сөйлеу материалын қабылдау

	Жер бетін бейнелеу тәсілдері	5.2.5.3 мұғалімнің көмегімен бір тәсіл бойынша жергілікті жердің түсірілімін жасау (көз мөлшермен түсіру, полярлық түсіру, бағдарлық түсіру); 5.2.5.4 мұғалімнің көмегімен тіркеу талаптарына сай жергілікті жердің қарапайым пландарын сызу
	Материктер мен мұхиттар	5.2.6.1 материктер мен дүние бөліктерін игеру және зерттеу тарихын сипаттау; 5.2.6.2 мұхиттарды зерттеу тарихын сипаттау; 5.2.6.3 есту қабілетін стационарлық және дыбыс күшейткіш аппаратураның көмегімен оқу іс-әрекетіне қатысты көрнекі сөйлеу материалын қабылдау
	Халық географиясы	5.2.7.1 мұғалімнің көмегімен дүниежүзі халқының нәсілдік құрамын, негізгі нәсілдер мен нәсіларалық топтардың таралу аймақтарын анықтау; 5.2.7.2 нәсілдік белгілердің қалыптасу факторларын түсіндіру; 5.2.7.3 нәсілдер теңдігін дәлелдеу 5.2.7.4 оқылған материал негізінде сөздік қорын байыту
2-тоқсан		
5.3 Заттар және материалдар	Заттардың құрылысы мен қасиеттері	5.3.1.1 мұғалімнің көмегімен бөлшектердің сұйық және газтекес заттарда таралуын түсіндіру; 5.3.1.2 заттардың қатты, сұйық және газ күйіндегі құрылымын бөлшектер теориясына сәйкес түсіндіру; 5.3.1.3 мұғалімнің көмегімен заттардың қасиеттерін: тығыздығын, ақшықтығын, жылу және электрөткізгіштігін, созылғыштығын, иілімділігін сипаттау; 5.3.1.4 физикалық және химиялық құбылыстарды ажырату 5.3.1.5 оқылған материал негізінде сөздік қорын байыту
		5.3.2.1 қоспалар мен таза заттарды ажырату;

	Заттардың жіктелуі	<p>5.3.2.2 мұғалімнің көмегімен қоспалардың түрлерін сипаттайды және бөлу әдістерін ұсыну;</p> <p>5.3.2.3 құрамы белгілі ерігіндіні дайындау;</p> <p>5.3.2.4 заттарды ерігіштігі, металдар және бейметалдар бойынша жіктеу;</p> <p>5.3.2.5 оқылған материал негізінде сөздік қорын байыту</p>
	Заттардың түзілуі және алынуы	<p>5.3.3.1 кейбір табиғатта түзілген және жасанды жолмен алынған заттарға мысалдар келтіру;</p> <p>5.3.3.2 есту қабілетін стационарлық және дыбыс күшейткіш аппаратураның көмегімен оқу іс-әрекетіне қатысты көрнекі сөйлеу материалын қабылдау</p>
3-тоқсан		
5.4 Тірі және өлі табиғаттағы үдерістер	Өлі табиғаттағы үдерістер	<p>5.4.1.1 өлі табиғатта болатын үдерістерді атау (табиғатта заттардың айналымы, тау түзілу, үгілу, климаттық үдерістер);</p> <p>5.4.1.2 есту қабілетін стационарлық және дыбыс күшейткіш аппаратураның көмегімен оқу іс-әрекетіне қатысты көрнекі сөздік материалын қабылдау</p>
	Тірі табиғаттағы үдерістер	<p>5.4.2.1 тірі ағзалардың ортақ қасиеттерін сипаттау;</p> <p>5.4.2.2 өзбетінше және мұғалімнің көмегімен микроскоппен жұмыс істеу ережелерін қолдану;</p> <p>5.4.2.3 мұғалімнің көмегімен уақытша микропрепарат дайындау</p> <p>5.4.2.4 фотосинтез үдерісін түсіндіру;</p> <p>5.4.2.5 өсімдіктерде пигменттердің болуын зерттеу;</p> <p>5.4.2.6 есту қабілетін стационарлық және дыбыс күшейткіш аппаратураның көмегімен оқу іс-әрекетіне қатысты көрнекі сөздік материалын қабылдау</p>
		<p>5.5.1.1 мұғалімнің көмегімен энергия түрлерін ажырату;</p> <p>5.5.1.2 мұғалімнің көмегімен температура мен жылу энергиясын ажырату;</p>

5.5 Энергия және қозғалыс	Энергия түрлері мен көздері	<p>5.5.1.3 мұғалімнің көмегімен термометрді пайдалана отырып температураны өлшеу;</p> <p>5.5.1.4 ғимараттарда жылу оқшаулағыштарын пайдаланудың практикалық әдістерін түсіндіру;</p> <p>5.5.1.5 есту қабілетін стационарлық және дыбыс күшейткіш аппаратураның көмегімен оқу іс-әрекетіне қатысты көрнекі сөздік материалын қабылдау</p>
	Қозғалыс	<p>5.5.2.1 - тірі және өлі табиғатта қозғалыстың маңыздылығына мысалдар келтіреді және түсіндіру ;</p> <p>5.5.2.2 әртүрлі жануарлардың қаңқа түрлерінің ерекшеліктерін зерттеу;</p> <p>5.5.2.3 денелер қозғалысының себебін анықтау;</p> <p>5.5.2.4 есту қабілетін стационарлық және дыбыс күшейткіш аппаратураның көмегімен оқу іс-әрекетіне қатысты көрнекі сөздік материалын қабылдау</p>
4-тоқсан		
5.6 Экология және тұрақты даму	Экожүйелер	<p>5.6.1.1 экожүйенің құрамдас бөліктерін анықтау;</p> <p>5.6.1.2 экожүйе түрлерін жіктеу;</p> <p>5.6.1.3 экологиялық факторлардың экожүйе қызметіне ықпал етуін түсіндіру;</p> <p>5.6.1.4 табиғи және жасанды экожүйелерді салыстыру</p> <p>5.6.1.5 оқылған материал негізінде сөздік қорын байыту</p>
	Тірі ағзалардың сан алуандығы	<p>5.6.2.1 мұғалімнің көмегімен ағзаларды тірі табиғат дүниелеріне жіктеу;</p> <p>5.6.2.2 біржасушалы және көпжасушалы ағзаларды сипаттау;</p> <p>5.6.2.3 оқылған материал негізінде сөздік қорын байыту</p>
	Табиғатты қорғау	<p>5.6.3.1 Қазақстан Республикасының экологиялық мәселелерін атау;</p> <p>5.6.3.2 мұғалімнің көмегімен өз аймағының экологиялық мәселелерін зерттеу;</p>

		5.6.3.3 Қазақстан Республикасының Қызыл кітабының маңыздылығын анықтау
5.7 Әлемді өзгертетін жаңалықтар	Әлемді өзгертетін жаңалықтар	5.7.1.1 әлемді өзгерткен ғылыми жаңалықтарға мысалдар келтіру; 5.7.1.2 есту қабілетін стационарлық және дыбыс күшейткіш аппаратураның көмегімен оқу іс-әрекетіне қатысты көрнекі сөздік материалын қабылдау
	Болашақтың ашылуы	5.7.2.1 ғылымдағы болашақ зерттеулерге идеялар ұсыну;

1) 6-сынып

2-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Бағдарламаның бөлімшелері	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
6.1 Ғылым әлемі	Ғылымның рөлі	6.1.1.1 жаратылыстану ғылымдарының зерттеу нысандарын тізіп атау
	Зерттеу сұрағы	6.1.2.1 мұғалімнің көмегімен тәуелді, тәуелсіз және бақыланатын айнымалыларды анықтау; 6.1.2.2 есту қабілетін стационарлық және дыбыс күшейткіш аппаратураның көмегімен оқу іс-әрекетіне қатысты көрнекі сөздік материалын қабылдау
	Зерттеуді жоспарлау	6.1.3.1 жоспар бойынша зерттеу жұмысын жүргізу; 6.1.3.2 қауіпсіз жұмыс жүргізудің жағдайларын анықтау; 6.1.3.3 оқылған материал негізінде сөздік қорын байыту
	Деректерді жинау және жазу	6.1.4.1 Халықаралық бірліктер жүйесінің өлшем бірліктерін пайдалану; 6.1.4.2 оқылған материал негізінде сөздік қорын байыту
	Деректерді талдау	6.1.5.1 алынған деректерді графикалық түрде көрсету; 6.1.5.2 оқылған материал негізінде сөздік қорын байыту
		6.1.6.1 алынған қортындыларды түрлі формада көрсету;

	Қорытынды және талқылау	6.1.6.2 есту қабілетін стационарлық және дыбыс күшейткіш аппаратураның көмегімен оқу іс-әрекетіне қатысты көрнекі сөздік материалын қабылдау
6.2 Ғалам. Жер. Адам	Макро- және микроәлем	6.2.1.1 макро- және микроәлем нысандарының параметрлерін өзбетінше атау
	Жер туралы жалпы мағлұматтар	6.2.2.1 Жердің қасиеттерін түсіндіру; 6.2.2.2 оқылған материал негізінде сөздік қорын байыту
	Жер өрістері және олардың құрамдас бөліктері	6.2.3.1 Жер қабықтарының өзара байланыс тәсілдерін түсіндіру; 6.2.3.2 есту қабілетін стационарлық және дыбыс күшейткіш аппаратураның көмегімен оқу іс-әрекетіне қатысты көрнекі сөздік материалын қабылдау
	Жердегі тіршілік	6.2.4.1 Жердегі тіршіліктің пайда болуы туралы ғылыми болжамдарды салыстыру; 6.2.4.2 есту қабілетін стационарлық және дыбыс күшейткіш аппаратураның көмегімен оқу іс-әрекетіне қатысты көрнекі сөздік материалын қабылдау
	Жер бетін бейнелеу тәсілдері	6.2.5.1 географиялық карталар мен шартты белгілерді өзбетінше жіктеу; 6.2.5.2 шартты белгілерді пайдаланып, географиялық карталарды оқу; 6.2.5.3 мұғалімнің көмегімен масштабты пайдаланып, арақашықтықты есептеу; 6.2.5.4 мұғалімнің көмегімен географиялық координаттарды анықтау; 6.2.5.5 сағаттық белдеулер картасын пайдаланып, уақытты анықтау; 6.2.5.6 оқылған материал негізінде сөздік қорын байыту
	Материктер мен мұхиттар	6.2.6.1 жоспар бойынша материктер мен олардың физикалық-географиялық аймақтарының табиғат ерекшеліктерін анықтау;

		6.2.6.2 өзбетінше және мұғалімнің көмегімен жоспар бойынша мұхиттар табиғатының ерекшеліктерін анықтау
	Халық географиясы	6.2.7.1 халықтың қоныстану заңдылықтарын анықтау; 6.2.7.2 халық тығыздығының көрсеткіштеріне баға беру; 6.2.7.3 есту қабілетін стационарлық және дыбыс күшейткіш аппаратураның көмегімен оқу іс-әрекетіне қатысты көрнекі сөздік материалын қабылдау
2-тоқсан		
6.3 Заттар және материалдар	Заттардың құрылысы мен қасиеттері	6.3.1.1 атом мен молекулаларды, қарапайым және күрделі заттарды айыра білу; 6.3.1.2 заттың қасиеттерін сипаттау: балқу және қайнау температурасы; 6.3.1.3 оқылған материал негізінде сөздік қорын байыту
	Заттардың жіктелуі	6.3.2.1 заттарды органикалық және бейорганикалық заттар күйінде жіктеу; 6.3.2.2 тірі және өлі табиғатта қышқыл, сілтілі және бейтарап органы айыра біледі және әмбебап индикатор көмегімен органы анықтау; 6.3.2.3 мұғалімнің көмегімен бейтараптандыру үдерісін түсіндіру; 6.3.2.4 есту қабілетін стационарлық және дыбыс күшейткіш аппаратураның көмегімен оқу іс-әрекетіне қатысты көрнекі сөздік материалын қабылдау
	Заттардың пайда болуы мен оларға қол жеткізу	6.3.3.1 өзбетінше және мұғалімнің көмегімен жасанды және табиғи материалдардың артықшылықтары мен кемшіліктерін анықтау; 6.3.3.2 тұрмыстық химия өнімдерін қолдану саласын және оларды қауіпсіз қолдану ережелерін түсіндіру; 6.3.3.3 өзбетінше және мұғалімнің көмегімен Қазақстандағы пайдалы

		<p>қазбалардың орындарын және қолдану салаларын анықтау;</p> <p>6.3.3.4 пайдалы қазбалардың өндірілуі мен өңделінуінің қоршаған ортаға әсерін түсіндіру;</p> <p>6.3.3.5 оқылған материал негізінде сөздік қорын байыту</p>
3-тоқсан		
6.4 Тірі және өлі табиғаттағы үдерістер	Өлі табиғаттағы үдерістер	<p>6.4.1.1 мұғалімнің көмегімен өлі табиғаттағы болып жатқан үдерістерді модельдеу (таудың жасалу, мүжілу үдерістері, табиғатта заттардың айналымы);</p> <p>6.4.1.2 табиғаттағы заттардың химиялық айналымы туралы түсінігінің болуы;</p> <p>6.4.1.3 есту қабілетін стационарлық және дыбыс күшейткіш аппаратураның көмегімен оқу іс-әрекетіне қатысты көрнекі сөздік материалын қабылдау</p>
	Тірі табиғаттағы үдерістер	<p>6.4.2.1 жасуша компоненттерін анықтау</p> <p>6.4.2.2 мұғалімнің көмегімен тірі ағзаларға тән үдерістерді түсіндіру;</p> <p>6.4.2.3 ағзалардың қоректену типтерін ажырату;</p> <p>6.4.2.4 мұғалімнің көмегімен толыққанды тамақтану рационын құру;</p> <p>6.4.2.5 ағзалардағы қоректік заттардың тасымалдануын модельдеу;</p> <p>6.4.2.6 ағзадан бөлініп шығатын өнімдерді атау;</p> <p>6.4.2.7 тыныс алғанда және тыныс шығарғандағы ауа құрамындағы айырмашылықты зерттеу;</p> <p>6.4.2.8 тірі ағзалардың тітіркендіргіштерге жауап беру реакциясын зерттеу;</p> <p>6.4.2.9 есту қабілетін стационарлық және дыбыс күшейткіш аппаратураның көмегімен оқу іс-әрекетіне қатысты көрнекі сөздік материалын қабылдау</p>
		6.5.1.1 мұғалімнің көмегімен энергия көздерін атау;

6.5 Энергия және қозғалыс	Энергия түрлері мен көздері	<p>6.5.1.2 энергияны шығарумен және оның жұтылуымен байланысты үдерістері туралы түсініктерінің болуы;</p> <p>6.5.1.3 электр энергиясының бірлігін атау;</p> <p>6.5.1.4 электр энергиясының құнын есептеу;</p> <p>6.5.1.5 оқылған материал негізінде сөздік қорын байыту</p>
	Қозғалыс	<p>6.5.2.1 мұғалімнің көмегімен қозғалыстың салыстырмалылығына мысалдар келтіру және түсіндіру;</p> <p>6.5.2.2 мұғалімнің көмегімен қатты денелер, сұйықтар мен газдардың қысымдарын айыра білу;</p> <p>6.5.2.3 адам қаңқасының құрылысын сипаттау;</p> <p>6.5.2.4 бұлшық еттің құрылысын сипаттау;</p> <p>6.5.2.5 тірі ағзалар үшін қысымның мәніне мысалдар келтіру;</p> <p>6.5.2.6 мұғалімнің көмегімен тиісті құралдарды қолдана отырып , атмосфералық қысымды өлшеу</p> <p>6.5.2.7 есту қабілетін стационарлық және дыбыс күшейткіш аппаратураның көмегімен оқу іс-әрекетіне қатысты көрнекі сөздік материалын қабылдау</p>
4-тоқсан		
6.6 Экология және тұрақты даму	Экожүйелер	<p>6.6.1.1 мұғалімнің көмегімен экожүйе құрамдас бөліктерінің өзара байланысын график түрінде көрсету және түсіндіру;</p> <p>6.6.1.2 экожүйе ауысымдарының себептерін түсіндіру;</p> <p>6.6.1.3 оқылған материал негізінде сөздік қорын байыту</p>
	Тірі ағзалардың сан алуандығы	<p>6.6.2.1 өсімдіктер мен жануарлардың түрлерін анықтау үшін ағзалардың өзіндік ерекшеліктерін қолдану;</p> <p>6.6.2.2 жергілікті экожүйелердегі тірі ағзалардың алуан түрлілігін зерттеу;</p> <p>6.6.2.3 оқылған материал негізінде сөздік қорын байыту</p>

	Табиғатты қорғау	6.6.3.1 өзінің аймағындағы кейбір экологиялық мәселелердің себептерін талдау; 6.6.3.2 есту қабілетін стационарлық және дыбыс күшейткіш аппаратураның көмегімен оқу іс-әрекетіне қатысты көрнекі сөздік материалын қабылдау
6.7 Әлемді өзгертетін жаңалықтар	Әлемді өзгертетін жаңалықтар	6.7.1.1 мұғалімнің көмегімен әлемді өзгерткен жаңалықтардың маңызын талқылау; 6.7.1.2 қазақстандық ғалымдардың жаратылыстану ғылымдарын дамытуға қосқан үлесін талқылау
	Болашақ жаңалықтары	6.7.2.1 ғылыми зерттеулердің бағыттарының болашақтағы дамуына болжам жасау;

Қазақстан Республикасының
Білім және ғылым министрі
2022 жылғы 1 сәуірдегі
№ 123 бұйрығына
2-қосымша
Қазақстан Республикасы
Білім және ғылым министрінің
2013 жылғы 3 сәуірдегі
№ 115 бұйрығына
639-қосымша

Негізгі орта білім беру деңгейінің есту қабілеті зақымдалған (естімейтін) 7-10 сыныптарына арналған "География" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Негізгі орта білім беру деңгейінің есту қабілеті зақымдалған (естімейтін) 7-10 сыныптарына арналған "География" пәнінен жаңартылған мазмұндағы Үлгілік оқу бағдарламасы (төменде – Бағдарлама) Қазақстан Республикасының "Білім туралы" Заңының 5 баптың 6) тармағына сәйкес құрастырылған.

2. Бағдарлама мақсаты – әлемнің географиялық бейнесін, географиялық ойлауды, өмірлік жағдайлар тәжірибесінде география тілі мен әдістерін білу мен қоладануды қамтитын, географиялық мәдениетті қалыптастыру және дамыту.

3. Бағдарлама міндеттері:

1) табиғи және антропогендік нысандарды, құбылыстар мен процестерді қамтитын әлемнің географиялық бейнесін ашу, қоршаған әлемнің аумақтық ерікшеліктері, олардың объективтік сипаты және адам өміріндегі маңыздылығы туралы түсініктерді қалыптастыру;

2) табиғат пен қоғамның өзара байланысына және осы байланыстың кеңістіктік ерекшеліктеріне білім алушылардың ғылыми көзқарасын дамыту;

3) табиғатты қорғау мен оны тиімді пайдаланудың, қоғамдық өндірістің әлеуметтік-экономикалық және жаратылыстану-ғылыми негіздерін ашу;

4) оқушылардың географиялық зерттеу дағдылары мен әдістерін меңгеруіне ықпал ету;

5) география ғылымының терминдері мен түсініктерін меңгеруге жағдай жасау;

6) кеңістіктік ойлау және картографиялық дағдыларын қалыптастыру;

7) күнделікті өмірде, практикада географиялық білімдерді қолдану дағдыларын қалыптастыру.

4. Түзету-дамытушылық міндеттер:

1) сөйлеу тілі мәдениетін, білімді функционалды қолдануды және түрлі коммуникация тәсілдерін дамыту;

2) естімейтін білім алушылардың арнайы білім беруін сапалы дараландыру мүмкіндіктерін кеңейту;

3) тұлғалық қабілеттерін дамыту (топта және жеке жұмыс жасауда қажетті жауапкершілік, табандылық, шыдамдылық және төзімділік)

4) ойлау процестерін, назарын, есте сақтау қабілетін дамыту.

2-тарау. Оқу процесін ұйымдастырудың педагогикалық тәсілдері

5. 7 – 10 сыныптарда "География" курсы оқу барысында, естімейтін оқушылар географиялық нысандар және құбылыстар туралы кеңейтілген білім алады, картамен географиялық жұмыс жасау тәсілдерін практикада қолдануға үйренеді, табиғат және қоғам арасындағы байланысты анықтай алады.

6. Естімейтін оқушыларға білім беруде бірқатар ерекшеліктерді ескеру керек:

1) әр оқушының естіп қабылдау деңгейінің әртүрлілігін;

2) ең қарапайым ойлау операцияларының басымдылығын;

3) механикалық жадының басымдылығын;

4) сөздік қорының шектеулілігін, айтылым бұзылыстарын, белсенді сөздік қорынан енjar сөздік қорының басымдылығын.

7. Естімейтін оқушыларды географияны оқытудың негізгі қағидалары: қол жетімділік, жеке тұлғалық тәсіл, көрнекілік және коммуникативтілік.

8. Оқытудың қол жетімділігі - материалдың қол жетімділігі және оны білім алушылардың түсінуі, ғылыми тұжырымдамаларды оңтайлы жеткізе ұсыну, мәтіндерді қажетті иллюстрациялар мен дидактикалық материалдармен қамтамасыз ету.

9. Жеке тұлғалық тәсіл – білім алушылар тұлғасының үйлесімді қалыптасуы мен жан-жақты дамуы, шығармашылық қабілеттерін толық ашу және биология сабақтарында жеке тұлғаның әлеуметтік маңызды қасиеттерін тәрбиелеу, эмоционалды-еріктік саласын, психикалық процестерін түзеу.

10. Көрнекілік қағидасы - оқушылардың танымдық тәжірибесін байыту, абстрактылық ұғымдарды меңгерту үшін нақты өмірдегі затты немесе құбылысты сезіну арқылы қабылдау негізінде білім, білік және дағдыларын қалыптастыру қажеттілігінен көрініс алады.

11. Пәнді оқытудағы коммуникативтік тәсіл - қарым-қатынас құралы ретінде тілді меңгеруден тұрады және білім алушыларды әртүрлі тілдік жағдайда еркін бағдарлауға үйретеді.

12. Осы қағидаларды жүзеге асыру үшін қажет:

1) қоршаған әлеммен таныстыру арқылы естімейтін білім алушылардың ауызша, жазбаша, диалогтік сөйлеу дағдыларын дамыту;

2) сабақ барысында барлық психикалық процестерді дамыуға ықпал ететін әдіс-тәсілдерді қолдану;

3) дидактикалық қағидаларды ұстану: материалды қайталау, материалдың рұқсат етілген көлемі;

4) жаңа материалды және терминологияны түсіндіру барысында қосымша құрал ретінде дактильді және ымдау тілі қолданылады.

13. Бағдарламаны жүзеге асыру процесінде арнайы құрал-жабдықтар және оқытудың көмекші құралдары, ақпараттық-коммуникациялық технологиялар пайдаланылады:

1) интерактивтік және проекциялық жабдықтар (проектор, интерактивті тақта);

2) оқытудың арнайы техникалық және компенсаторлық құралдары (фронталды оқыту іс-әрекетін қамтамасыз етуге арналған стационарлық дыбыс күшейткіш құралдар, сөйлеу экраны, жеке есту аппараттары, мультимедиялық компьютерлік сынып);

3) Ғаламтор желісіндегі ақпараттық-білім беру ресурстарына шектеусіз қолжетімділік.

3-тарау. "География" оқу пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

14. "География" пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

1) 7-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылына 68 сағатты;

2) 8-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылына 68 сағатты;

3) 9-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылына 68 сағатты;

4) 10-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылына 68 сағатты құрайды;

15. Оқу пәнінің мазмұны 6 бөлімді қамтиды:

1) "Географиялық зерттеу әдістері" бөлімі;

2) "Картография және географиялық дерекқор" бөлімі;

3) "Физикалық география" бөлімі;

4) "Әлеуметтік география" бөлімі;

5) "Экономикалық география" бөлімі;

6) "Елтану және саяси география негіздері".

16. "Географиялық зерттеу әдістері" келесі бөлімшені қамтиды:

1) зерттеу және зерттеушілер.

17. "Картография және географиялық дерекқор" келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) географиялық карталар;

2) географиялық дерекқор.

18. "Физикалық география" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) литосфера;

2) атмосфера;

3) гидросфера;

4) биосфера;

5) табиғи-аумақтық кешендер.

19. "Әлеуметтік география" бөлімі келесі бөлімшені қамтиды:

1) тұрғындар географиясы.

20. "Экономикалық география" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) табиғи ресурстар;

2) әлеуметтік-экономикалық ресурстар;

3) дүниежүзілік шаруашылықтың салалық және аумақтық құрылымы;

4) дүниежүзілік шаруашылықтың даму үрдістері мен көрсеткіштері.

21. "Елтану және саяси география негіздері" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

1) дүниежүзі елдері.

22. 7-сыныпқа арналған "География" пәнінің базалық білім мазмұны:

1) "Географиялық зерттеу әдістері" бөлімі: зерттеу және зерттеушілер. Географияны зерттеу нысандары. География ғылымының дамуы. Географиялық дерек көздері. Географиялық тәжірибелер. Далалық зерттеу әдістері. Географияда графикалық әдістердің қолданылуы;

2) "Картография және географиялық дерекқор" бөлімі: географиялық карталар. Географиялық картосхемаларды қолдану. Географиялық номенклатура. Географиялық дерекқор. Географиялық деректерді ұйымдастыру;

3) "Физикалық география": литосфера. Литосфераның құрылысы мен заттық құрамы. Жердің тектоникалық құрылысы. Литосфераның тектоникалық қозғалыстары. Литосфералық катаклизмдер. Атмосфера. Атмосфера және оның құрамдас бөліктері. Ауа райы және метеорологиялық элементтер. Атмосфералық қолайсыз құбылыстар. Гидросфера. Гидросфера және оның құрамдас бөліктері. Су ресурстарының маңыздылығы. Дүниежүзілік мұхиттың географиялық жағдайы. Дүниежүзілік мұхит суларының қасиеттері. Мұхит суларының қозғалыстары. Мұхиттармен байланысты апаттар. Дүниежүзілік мұхиттың проблемалары. Биосфера. Биосфера және оның құрамдас бөліктері. Топырақ, оның құрамы мен құрылымы. Қазақстанның топырақ түрлері. Топырақтың экологиялық проблемалары. Табиғи-аумақтық кешендер. Табиғи-аумақтық кешендердің қалыптасуы. Табиғи-аумақтық кешендердің түрлері;

4) "Әлеуметтік география" бөлімі: халық географиясы. Дүниежүзі халқының тілдік әулеттері мен топтары. Дүниежүзі халқының діни құрамы. Дүниежүзінің тарихи-мәдени аймақтары. Ұлтаралық және дінаралық келісім;

5) "Экономикалық география" бөлімі: табиғи ресурстар. Табиғи ресурстардың жіктелуі. Табиғи ресурстарды игерумен байланысты мәселелер. Әлеуметтік-экономикалық ресурстар. Көлік инфрақұрылымы. Әлеуметтік инфрақұрылым. Дүниежүзілік шаруашылықтың салалық және аумақтық құрылымы. Дүниежүзілік шаруашылықтың салалары: ауыл шаруашылығы мен өнеркәсіп;

6) "Елтану және саяси география негіздері" бөлім: дүниежүзі елдері. Дүниежүзі елдерінің географиялық жағдайы. Дүниежүзі елдерінің географиялық және экономикалық-географиялық жағдайы.

23. 8-сыныпқа арналған "География" пәнінің базалық білім мазмұны:

1) "Географиялық зерттеу әдістері" бөлімі: зерттеу және зерттеушілер. География ғылымының салалары. Географиялық зерттеу әдістерінің түрлері. Географиялық деректерді өңдеу және талдау, географиялық модельдер. Зерттеу нәтижелерінің ұсыну формалары;

2) "Картография және географиялық дерекқор" бөлімі: географиялық карталар. Тақырыптық карталар және оларды қосымша сипаттау элементтері. Тақырыптық карталарды оқу. Тақырыптық географиялық номенклатура. Географиялық дерекқор. Географиялық дерекқорын құрастыруда ақпараттық-коммуникациялық технологиялардың рөлі;

3) "Физикалық география" бөлімі: литосфера. Жер бедерінің қалыптасу және таралу заңдылықтары. Жер бедерінің жіктелуі Материктер мен мұхиттардың ірі орографиялық объектілері. Тау жыныстары мен минералдардың жіктелуі Пайдалы қазбалардың Тау жыныстары мен минералдардың қалыптасу заңдылықтарына байланысты таралуы. Тау жыныстары мен минералдардың қасиеттері. Тау жыныстарының жасын анықтау. Геологиялық жыл санау мен геохронологиялық кесте. Жер бедерінің адамзат тіршілігі мен шаруашылығына тигізетін әсері. Атмосфера. Климат қалыптастырушы факторлар. Атмосфераның ғаламдық циркуляциясы. Климаттық белдеулер. Материктердің климаттық ерекшеліктері. Климаттың адамзат тіршілігі мен шаруашылығына тигізетін әсері. Адам әрекетінің атмосфераға тигізетін кері әсері. Гидросфера. Құрлық суларының түрлері мен қалыптасуы. Құрлық суларының шаруашылық маңызы. Өзен аңғарының құрылысы. Өзендердің гидрологиялық режимі. Көлдер мен мұздықтар. Құрлық суларының экологиялық проблемалары. Су апаттары. Биосфера. Табиғат зоналары мен биіктік белдеулер. Материктердің табиғи зоналары. Мұхиттардың тіршілік дүниесі. Өсімдік әлемі мен жануарлар дүниесін қорғау. Табиғи-аумақтық кешендер. Географиялық қабықтың құрамы мен құрылысы. Географиялық қабықтың заңдылықтары;

4) "Әлеуметтік география" бөлімі: халық географиясы. Халық санағы. Ұдайы өсудің түрлері. Демографиялық көрсеткіштер мен демографиялық жағдай. Демографиялық проблемалар. Демографиялық саясат;

5) "Экономикалық география" бөлімі: табиғи ресурстар. Табиғи ресурстарды экономикалық және экологиялық тұрғыдан бағалау. Дүниежүзі аймақтарының табиғи-ресурстық әлеуеті. Табиғи ресурстарды өңдеу технологиясы, орталықтары және дайын өнім түрлері. Әлеуметтік-экономикалық ресурстар. Экономикалық инфрақұрылымның элементтері мен функциялары. Дүниежүзілік шаруашылықтың салалық және аумақтық құрылымы. Дүниежүзілік шаруашылықтың салалық құрамы: өндіруші, өңдеуші және қызмет салалары. Ауылшаруашылық, өнеркәсіп және қызмет салаларын ұйымдастыру түрлері. Ауылшаруашылық, өнеркәсіп және қызмет салаларын орналастыру факторлары. Дүниежүзілік шаруашылық салаларын сипаттау;

6) "Елтану және саяси география негіздері" бөлім: дүние жүзі елдері. Дүниежүзінің саяси картасы. Елдердің саяси типологиясы. Саяси картадағы сандық және сапалық өзгерістер. Дүние жүзі елдерінің саяси-географиялық жағдайы. Саяси интеграция. Қазақстанның саяси-интеграциялық үдерістердегі мүдделері, бағыттары және бастамалары.

24. 9-сыныпқа арналған "География" пәнінің базалық білім мазмұны:

1) "Географиялық зерттеу әдістер" бөлімі: зерттеу және зерттеушілер. Қазақстандық географтардың зерттеулері. География ғылымы зерттеулерінің қазіргі заманғы өзекті проблемалары;

2) "Картография және географиялық дерекқор" бөлімі: Географиялық карталар. Географиялық нысандарды, үдерістер мен құбылыстарды картадан көрсету тәсілдері. Географиялық номенклатура нысандарын көрсету тәсілдері. Жерді қашықтықтан зерделеу әдістері. Геоақпараттық жүйе технологияларын қолдану аясы;

3) "Физикалық география" бөлімі: литосфера. Қазақстан аумағының геологиялық тарихы және тектоникалық құрылымы. Қазақстанның басты орографиялық нысандары. Қазақ оронимдері Қазақстанда минералды ресурстардың таралу заңдылықтары. Атмосфера. Қазақстанның климатын түзуші факторлар. Қазақстанның климаттық жағдайы. Қазақстанның климаттық ресурстары. Гидросфера. Қазақстанның ішкі суларының түрлері. Қазақ гидронимдері. Биосфера. Қазақстанның табиғат зоналары мен биіктік белдеулері. Табиғи-аумақтық кешендер. Қазақстанның ірі физикалық-географиялық аудандары. Қазақтың табиғи хоронимдері;

4) "Әлеуметтік география" бөлімі: халық географиясы. Қазақстан халқының ұлттық және діни құрамы. Дүниежүзі халқының көші-қоны. Қазақстандағы халықтың көші-қоны. Көші-қон саясаты. Еңбек ресурстарының сандық және сапалық құрамы. Қазақстанның демографиялық жағдайы мен демографиялық саясаты. Елді мекендердің жіктелуі. Елді мекендердің функционалды зоналары;

5) "Экономикалық география" бөлім: табиғи ресурстар. Қазақстанның табиғи-ресурстық әлеуеті. Қазақстанда жекелеген ресурс түрлерін өңдеу технологиялары, орталықтары және дайын өнім түрлері. Табиғатты пайдалану үлгілері мен түрлері. Тұрақты даму. Қазақстанда табиғатты пайдаланумен байланысты проблемалар. Әлеуметтік-экономикалық ресурстар. Ғылыми-техникалық революция үдерісі, бағыттары. Адам әлеуеті даму индексінің көрсеткіштері Қазақстанда адамдық капиталды дамыту;

6) "Елтану және саяси география негіздері" бөлімі: дүниежүзі елдері. Елдердің экономикалық даму деңгейі бойынша топтастырылуы. Халықаралық ұйымдардың деңгейлері мен мақсаттары.

25. 10-сыныпқа арналған "География" пәнінің базалық білім мазмұны:

Қазақстан географиясы.

1) "Географиялық зерттеу әдістері": географиялық нысандар мен құбылыстарды номинациялау ерекшеліктері. Қазақтың халықтық географиялық терминдері. Зерттеу нәтижелерін ұсынудың академиялық формалары.

2) "Физикалық география": литосфера. Минералды ресурстарды өндіру және өңдеу орталықтары. Қазақстанның минералды ресурстарына баға беру. Минералды ресурстарды игерумен байланысты мәселелер. Атмосфера. Қазақстанда қолайсыз және қауіпті атмосфералық құбылыстар. Қазақ халқының атмосфералық және климаттық құбылыстарды номинациялау ерекшеліктері. Гидросфера. Қазақстанның су ресурстарына экономикалық баға беру. Су ресурстарының экологиялық мәселелері. Қазақстанның ішкі суларының геосаяси мәселелері. Биосфера. Табиғи хоронимдердің (ерекше қорғауға алынған аумақтар) мағынасы. Ноосфераның қалыптасуы. Қазақстанның ноосфераның дамуына қосқан үлесі. Табиғи-аумақтық кешендер. Қазақстанның ірі физикалық-географиялық аудандары. Қазақтың табиғи хоронимдері (физикалық-географиялық аудандардың атауы). Табиғат кешендеріне әсер ететін антропогендік факторлар. Антропогендік ландшафтарды жақсарту жолдары;

3) "Әлеуметтік география" бөлімі: халық географиясы. Қазақстандағы ойконимдер. Қазақстандағы елді мекендердің проблемалары. Урбандалу үдерісі. Қазақстандағы урбандалу үдерісіне баға беру;

4) "Экономикалық география" бөлімі: Қазақстанның индустриялы-инновациялық даму бағыттары. Қазақстанның инновациялық инфрақұрылымы. Қазақстан аймақтары инфрақұрылымының даму деңгейі. Дүниежүзілік шаруашылықтың салалық және аумақтық құрылымы. Қазақстан шаруашылығының салалары. Қазақстанның экономикалық аудандарының шаруашылық салалары мен мамандануы. Дүниежүзілік шаруашылықтың даму үрдістері мен көрсеткіштері. Дүниежүзілік шаруашылықтың субъектілері. Халықаралық географиялық еңбек бөлінісі. Халықаралық экономикалық қатынас түрлері. Дүниежүзілік шаруашылықтың даму көрсеткіштері. Дүниежүзілік шаруашылықтың даму модельдері мен аумақтық құрылымы. Дүниежүзілік

шаруашылықтың даму үрдістері. Қазақстанның дүниежүзілік шаруашылықта алатын орны. Қазақстанның халықаралық экономикалық интеграциядағы мүдделері мен мақсаттары, орны;

5) "Елтану және саяси география негіздері" бөлімі: Қазақстан Республикасының әлеуметтік, экономикалық, саяси-географиялық жағдайы. Қазақстандағы саяси-әкімшілік хоронимдер. Қазақстан Республикасы туралы кешенді географиялық ақпаратты ұсыну формалары.

3-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

26. Бағдарламада, оқыту мақсаттары кодтық белгімен берілген. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сан бөлім мен бөлімше ретін, төртінші сан оқыту мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 7.2.1.2 "7" – сынып, "2.1" бөлім, бөлімше, "4" – оқыту мақсатының реттік саны.

27. Бөлімдер бойынша әр сыныпқа күтілетін нәтижелер:

1) "Географиялық зерттеу әдістері":

1-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
	<p>7.1.1.1 географияның зерттеу нысандарын анықтайды;</p> <p>7.1.1.2 саяхатшылар мен зерттеушілердің география ғылымының дамуына қосқан үлесін сипаттап, баға береді;</p> <p>7.1.1.3 географиялық дерек көздермен жұмыс істейді: карта, сурет, мәтін, фотосуреттер, графикалық материалдар;</p> <p>7.1.1.4 географиялық нысандардың қасиеттерін тәжірибелік жолмен анықтайды;</p> <p>7.1.1.5 географиялық далалық зерттеу</p>	<p>8.1.1.1 география ғылымының салаларға бөлінуін графикалық түрде көрсетіп түсіндіреді;</p> <p>8.1.1.2 география ғылымы салаларын-дағы маңызды зерттеулерді анықтайды;</p> <p>8.1.1.3 далалық, картографиялық, теориялық географиялық зерттеу әдістерінің мәнін түсіндіріп, қолданады;</p>	<p>9.1.1.1 география ғылымының дамуына үлес қосқан</p>	<p>10.1.1.1 географиялық құбылыстар мен нысандардың номинациясын анықтауды;</p> <p>10.1.1.2 қазақ халқының ұлттық</p>

1.1 Зерттеулер және зерттеушілер	әдістерін қолданады, көрсеткіштерді тіркейді, жинақтай-ды, өңдейді, талдайды; 7.1.1.6 географиялық нысандардың, құбылыстардың және үдерістердің ерекшеліктерін графикалық түрде көрсете алады: сызба, диаграмма, профиль, кесте 7.1.1.7 географиялық нысандар, құбылыстар және үрдістердің қасиеттерін графикалық түрде: сызба, диаграмма, профиль, график түрінде көрсету; 7.1.1.8 оқылған материал негізінде сөздік қорды байытады	8.1.1.4 сандық және сапалық деректер географиялық деректерді өңдеп, талдайды; 8.1.1.5 географиялық нысандардың, құбылыстардың және үдерістердің модельдерін түрлі материалдардан немесе түрлі техникаларда жасау арқылы ерекшеліктері мен қасиеттерін түсіндіреді; 8.1.1.6 зерттеу нәтижелерін түрлі формада ұсынады	қазақстан-дықтардың зерттеулері туралы баяндайды; 9.1.1.2 география ғылымының қазіргі заманғы өзекті зерттеу проблемаларын анықтайды	географиялық терминдерінің мағынасын түсіндіреді; 10.1.1.3 зерттеу нәтижелерін түрлі академиялық формада ұсынады
----------------------------------	---	--	---	---

2) "Картография және географиялық дерекқор" бөлімі:

2-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
2.1 Географиялық карталар	7.2.1.1 тақырып бойынша картосхемалар жасай алады; 7.2.1.2 - географиялық номенклатура нысандарын картадан көрсетеді	8.2.1.1 тақырыптық карталарды сипаттайтын қосымша элемент-терді құрастырады: профиль, диаграмма график, кесте; 8.2.1.2 географиялық шартты белгілер мен карталарды сипаттайтын қосымша элементтерді қолданумен тақырыптық карталарды оқиды;	9.2.1.1 маңызды географиялық нысандарды, үдерістер мен құбылыстарды карталардан көрсету барысында сипаттайды; 9.2.1.2 географиялық номенклатура	

		8.2.1.3 географиялық номенклатура нысандарын кескін картадан көрсетеді	нысандарын картадан көрсетеді	
2.2 Географиялық дерекқорлар	7.2.2.1 географиялық нысандарды топтастырып кесте түрінде көрсетеді 7.2.2.2 оқыған материал негізінде сөздік қорын байыту	8.2.2.1 ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолданып отырып, географиялық дерек қорын құрастырады	9.2.2.1 жерді қашықтықтан зерделеудің әдістерін сипаттау негізінде, маңыздылығы мен ерекшеліктерін түсіндіреді; 9.2.2.2 аруашылық пен ғылым салаларында геоақпараттық технологияларын қолданудың маңыздылығын сипаттайды	

3) "Физикалық география" бөлімі:

3-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
	7.3.1.1 литосфераның құрылысы мен заттық құрамын анықтайды; 7.3.1.2 жердің тектоникалық құрылымы мен литосфералық плиталардың	8.3.1.1 жер бедерінің қалыптасу және таралу заңдылықтарын зерттейді; 8.3.1.2 жер бедері түрлерін жіктейді; 8.3.1.3 жер бедері түрлерін жоспар бойынша сипаттайды; 8.3.1.4 материктер мен мұхиттарда орналасқан ұқсас орографиялық бірліктерді салыстырады; 8.3.1.5 тау жыныстары мен минералдарды түрлі белгілері бойынша жіктейді; 8.3.1.6 тау жыныстары мен минералдардың қалыптасу заңдылықтарына	9.3.1.1 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде Қазақстанның жер бедерінің геологиялық тарихын және текто-никалық	10.3.1.1 Қазақстанның минералды ресурстарын өндіру және өңдеудің б а с т ы

<p>3.1 Литосфера</p>	<p>орналасуын картадан көрсетеді және сипаттайды; 7.3.1.3 жер қыртысының тектоникалық қозғалыстарын талдайды: дрейф, коллизия, субдукция, спрединг; 7.3.1.4 литосфералық катаклизмдердің себептері мен салдарын түсіндіреді; 7.3.1.5 жергілікті компонент негізінде литосфералық катаклизмі кезіндегі тәртіп ережелерін түсіндіреді</p>	<p>байланысты пайдалы қазбалардың таралуына талдау жасайды; 8.3.1.7 тау жыныстары мен минералдардың қасиеттерін анықтайды; 8.3.1.8 тау жыныстарының жасын анықтау әдістерін түсіндіреді; 8.3.1.9 геологиялық жылсанау мен геохронологиялық кестені талдап, жер қыртысының және тіршіліктің дамуындағы ірі кезеңдері мен геологиялық оқиғаларды ажырата алады; 8.3.1.10 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде жер бедерінің адамзат тіршілігі мен шаруашылығына тигізетін әсеріне баға береді</p>	<p>құрылымын анықтайды; 9.3.1.2 басты орографиялық нысандарды сипаттайды; 9.3.1.3 қазақ оронимдерін жіктеп, мағынасын түсіндіреді; 9.3.1.4 Қазақстанның минералды ресурстарының таралу заңдылық-тарын анықтайды</p>	<p>орталықтарын картадан көрсетіп, сипаттайды; 10.3.1.2 Қазақстанның минералды ресурстарына баға береді; 10.3.1.3 минералды ресурстарды игерумен байланысты проблемаларды топтастырып, шешу жолдарын ұсынады</p>
	<p>7.3.2.1 атмосфераның құрамын сипаттайды; 7.3.2.2 атмосфераның құрылысы мен қабаттарының ерекшеліктерін графикалық түрде бейнелеп, түсіндіреді; 7.3.2.3 "ауа райы" ұғымын түсіндіреді 7.3.2.4 жеке метеорологиялық элементтер негізінде оларды</p>	<p>8.3.2.1 климат қалыптастырушы факторларды талдайды;</p>		

<p>3.2 Атмосфера</p>	<p>зерттеу маңыздылығын түсіндіреді: температура, қысым, жел, бұлт, жауын-шашын, ылғал; 7.3.2.5 метеорологиялық құралдарды пайдалана отырып жеке метеорологиялық элементтерді өлшейді және тіркейді: температура, қысым, жел, бұлт, жауын-шашын, ылғалдылық; 7.3.2.6 жергілікті жер мүмкіндігі бойынша температура, қысым, жел, бұлттылық, жауын-шашын, ылғалдылық метеорологиялық элементтерінің көрсеткіштері бойынша синоптикалық графикалық материалдарды жасайды 7.3.2.7 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде қолайсыз атмосфералық құбылыстарды талдай отырып, сақтану шараларын ұсынады</p>	<p>8.3.2.2 талдау негізінде атмосфераның ғаламдық циркуляциясын түсіндіреді; 8.3.2.3 климаттық белдеулерді талдайды; 8.3.2.4 әр материкте орналасқан ұқсас климаттық белдеулерді салыстырады; 8.3.2.5 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде климаттың адамзат тіршілігі мен шаруашылығына тигізетін әсеріне баға береді; 8.3.2.6 адамзат әрекетінің атмосфера мен климатқа тигізетін кері әсерін топтастырып, шешу жолдарын ұсынады</p>	<p>9.3.2.1 Қазақстан климатын қалыптастырушы факторларды талдайды; 9.3.2.2 Қазақстанның климаттық жағдайын талдайды; 9.3.2.3 Қазақстанның климаттық ресурстарын бағалайды</p>	<p>10.3.2.1 Қазақстанда атмосфералық қолайсыз және қауіпті құбылыстардың қалыптасуын, таралу аумақтарын картада көрсетіп, сақтану шараларын ұсынады; 10.3.2.2 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде қазақ халқының атмосфералық және климаттық құбылыстарды номинациялау ерекшеліктерін анықтайды</p>
	<p>7.3.3.1 гидросфера және оның құрамдас бөліктерін сипаттайды; 7.3.3.2 су ресурстарының маңыздылығын түсіндіреді;</p>	<p>8.3.3.1 құрлық суларының қалыптасу жолдарын анықтайды; 8.3.3.2 құрлық суларының негізгі түрлерінің</p>		

3.3 Гидросфера	<p>7.3.3.3 дүниежүзілік мұхиттың құрамын, географиялық жағдайын сипаттайды;</p> <p>7.3.3.4 мұхит және оның құрамдас бөліктерін жоспар бойынша сипаттайды;</p> <p>7.3.3.5 мұхит суының қасиеттері-не әсер ететін факторларды анықтайды;</p> <p>7.3.3.6 мұхит суының қозғалыстарын жіктеп, түсіндіреді;</p> <p>7.3.3.7 мұхиттар және теңіздермен байланысты апаттарды топтастырып, сақтану шараларын ұсынады;</p> <p>7.3.3.8 Дүниежүзілік мұхит мәселелерін топтастырып, шешу жолдарын ұсынады</p> <p>7.3.3.9 оқыған материалдарының негізінде сөздік қорын байыту</p>	<p>шаруа-шылық маңызын түсіндіреді;</p> <p>8.3.3.3 өзен аңғарының құрылысын түсіндіреді;</p> <p>8.3.3.4 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде өзендердің гидрологиялық режимін түсіндіреді ;</p> <p>8.3.3.5 көлдер мен мұздықтарды жоспар бойынша сипаттайды;</p> <p>8.3.3.6 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде құрлық суларының экологиялық проблемаларын жіктеп, шешу жолдарын ұсынады;</p> <p>8.3.3.7 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде су апаттарының алдын алу шараларын ұсынады</p>	<p>9.3.3.1 Қазақстанның ішкі суларын топтастырады, көрсеткіштерін талдайды және сипаттайды:өзендер мен көлдер, мұздықтар мен мәңгі тоң, жерасты сулары</p> <p>9.3.3.2 қазақ гидронимдері және топтастыру негізінде олардың мағынасын түсіндіреді</p>	<p>10.3.3.1 Қазақстанның су ресурстарына экономикалық баға береді</p> <p>10.3.3.2 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде су ресурстарының экологиялық проблемаларын талдап, шешу жолдарын ұсынады;</p> <p>10.3.3.3 Қазақстандағы су ресурстарының геосаяси проблемаларын жіктеп шешу жолдарын ұсынады: трансшекаралық өзендер, Каспий теңізінің мәртебесі</p>
3.4 Биосфера	<p>7.3.4.1 биосфераның құрамын, құрылымын, шекаралары мен қасиеттерін анықтайды;</p> <p>7.3.4.2 топырақ құрамын, түрлерін анықтап, құрылымын граф-икалық түрде көрсетеді;</p> <p>7.3.4.3 Қазақстанда топырақ түрлерінің таралуын анықтайды;</p> <p>7.3.4.4 жергілікті компонентті</p>	<p>8.3.4.1 табиғат зоналары мен биіктік белдеулері-нің қалыптасуын түсіндіреді;</p> <p>8.3.4.2 жоспар бойынша табиғат зоналарын сипаттайды;</p> <p>8.3.4.3 әр материкте орналасқан ұқсас табиғат зоналар мен биіктік белдеулерді салыстырады</p> <p>8.3.4.4 мұхиттағы тіршілік дүниесінің</p>	<p>9.3.4.1 Қазақстанның табиғат зоналары мен биіктік белдеулеріне салыстырмалы талдау жасайды;</p> <p>9.3.4.2 қорықтар, қорықшалар, ұлттық саябақтар ерекше қорғалатын</p>	<p>10.3.4 тақырыпқа қатысты қазақтың табиғи хоронимдерін жіктеп, мағынасын түсіндіреді;</p> <p>10.3.4.2 ноосфераның қалыптасу шарттарын зерттейді;</p>

	қосымша қамту негізінде топырақ ресурстарына баға береді; 7.3.4.5 топырақтардың экологиялық мәселелерін топтастырып, шешу жолдарын ұсынады	таралуын анықтайды; 8.3.4.5 өсімдік әлемі мен жануарлар дүние-сін қорғау қажетілігін дәлелдейді және қорғау жолдарын ұсынады	аумақтарының құрылу мақсатын түсіндіреді; 9.3.4.3 Қазақстанның табиғи мұрасына баға береді	10.3.4.3 Қазақстанның ноосфера дамуына қосқан өзіндік үлесін бағалайды
3.5 Табиғи- аумақтық кешендер	7.3.5.1 географиялық қабық, материктер мен мұхиттар, зоналар және белдеулер, ландшафт табиғи-аумақтық кешендерінің қалыптасуын түсіндіреді; 7.3.5.2 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде түрлі деңгейдегі табиғи кешендерді жоспар бойынша сипаттайды	8.3.5.1 географиялық қабықтың құрамы мен құрылысын графикалық түрде көрсетіп, түсіндіреді; 8.3.5.2 географиялық қабық заңдылықтарының маңыздылығын түсіндіреді	9.3.5.1 Қазақстанның ірі табиғи кешендерін жоспар бойынша сипаттайды; 9.3.5.2 қазақтың табиғи хоронимдерін жіктеп, мағынасын түсіндіреді	10.3.5.1 жергілікті компонент негізінде антропогендік факторлардың табиғат кешендеріне әсерін зерттейді; 10.3.5.2 антропогендік ландшафттарды жақсарту жолдарын ұсынады: рекультивация, мелиорация, ландшафттық дизайн

4) "Әлеуметтік география" бөлімі:

4-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаты			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
	7.4.1.1 дүниежүзі халықтарының этнолингвистикалық жіктелінуін түсіндіреді; 7.4.1.2 дүние жүзі халқының діни құрамы мен діндердің таралу аймақтарын анықтайды;	8.4.1.1 халық санын анықтау әдістерін түсіндіреді; 8.4.1.2 дүниежүзі елдерін халықтың ұдайы өсу түрі бойынша жіктейді; 8.4.1.3 елдердің демографиялық жағдайын талдап, басты демографиялық көрсеткіштерін есептейді: халық саны, туу және өлім коэффициенттері, табиғи және механикалық өсім,	9.4.1.1 Қазақстан халқының ұлттық және діни құрамын анықтайды; 9.4.1.2 дүниежүзі халқы миграцияларының басты бағыттарын, себеп-салдарын түсіндіреді; 9.4.1.3 Қазақстандағы көші-қон үдерістерді талдап, басты бағыттарын анықтайды; 9.4.1.4 көші-қон саясатының өзіндік үлгісін ұсынады;	10.4.1.1 Қазақстандағы ойконимдерді жіктеп, мағынасын түсіндіреді; 10.4.1.2 Қазақстанның елді мекендері

4.1 Халық географиясы	7.4.1.3 халықтың этникалық және діни құрамына байланысты дүниежүзінің тарихи-мәдени/ өркениеттік аймақтарының алыптасуын түсіндіреді; 7.4.1.4 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде ұлтаралық және дінаралық келісімнің қажетті-лігін дәлелдейді және қалыптастыру жолдарын ұсынады	жалпы өсім, жас-жыныстық көрсеткіштер, ұлттық және діни құрам; 8.4.1.4 елдердің демографиялық көрсеткіштерін графикалық түрде ұсынып, түсіндіреді; ; 8.4.1.5 дүниежүзі елдерін демографиялық проблемалары бойынша жіктейді; 8.4.1.6 " демогра-фиялық саясат" ұғымын түсіндіре отырып дүниежүзінің жекелеген елдеріне қатысты демографиялық саясаттың өзіндік моделін ұсынады	9.4.1.5 қазақстандық көрсеткіштерді басқа елдердің көрсеткіштерімен салыстыру негізінде еңбек ресурстарының сандық, сапалық құрамына баға береді; 9.4.1.6 Қазақстанның демографиялық жағдайын талдап, демографиялық саясаттың өзіндік моделін ұсынады; 9.4.1.7 Қазақстандағы елді мекендерді жіктейді; 9.4.1.8 елді мекендердің түрлері мен функционалды зоналарын сипаттайды	проблемаларын жіктеп, шешу жолдарын ұсынады; 10.4.1.3 урбандалу үдерісінің себеп-салдарын түсіндіру арқылы байланысты проблемалардың шешу жолдарын ұсынады; 10.4.1.4 Қазақстандағы урбандалу үдерісіне баға береді
-----------------------	---	--	--	--

5) "Экономикалық география":

5 кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
5.1 Табиғи ресурстар	7.5.1.1 табиғи ресурстарды жіктейді; 7.5.1.2 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде табиғи ресурстардың таралу заңдылық-тарын талдайды 7.5.1.3 табиғи ресурстардың шоғырлануын картада көрсетеді; 7.5.1.4 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде табиғи ресурстарды игерумен байланысты	8.5.1.1 табиғи ресурстарды экономикалық және экологиялық тұрғыдан бағалайды; ; 8.5.1.2 дүниежүзінің жекелеген аймақтарының табиғи ресурстық әлеуетін бағалайды; 8.5.1.3 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде жекелеген табиғи ресурстарды өңдеу технологиясын сипаттай отырып, орталықтары мен	9.5.1.1 Қазақстанның табиғи-ресурстық әлеуетін бағалайды; 9.5.1.2 Қазақстанда жекелеген табиғи ресурстарды өңдеу технологиясын сипаттап, орталықтары мен дайын өнім түрлерін атайды; 9.5.1.3 табиғатты пайдалану үлгілері мен түрлерін топтастырады	10.5.1.1 тұрақты дамудың белгілері мен бағыттарын сипаттайды; 10.5.1.2 Қазақстанда табиғатты пайдалану мәселелерін анықтап, шешу жолдарын ұсынады; 10.5.1.3 жергілікті компонент негізінде табиғатты пайдалануға

	проблемаларды талдап, шешу жолдарын ұсынад.	дайын өнім түрлерін атайды		байланысты зерттеу жүргізеді
5.2 Әлеуметтік-экономикалық ресурстар	7.5.2.1 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде көлік инфрақұрылым элементтерін сипаттап, маңыздылығына баға береді; 7.5.2.2 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде әлеуметтік инфрақұрылымының элементтерін сипаттап, маңыздылығына баға береді	8.5.2.1 Қазақстандық құрылымдарды қосымша қамту арқылы инфрақұрылымның экономикалық элементтерінің маңыздылығын бағалайды және соның негізінде оларды сипаттайды	9.5.2.1 ғылыми-техникалық үрдісін және бағытын талдайды; 9.5.2.2 Қазақстандық құрылымдарды қосымша қамту арқылы амазат капиталының даму көрсеткіштерін анықтайды және сол арқылы мемлекеттерді салыстырады	10.5.2.1 Қазақстанның индустриалдық-инновациялық бағыттарын анықтау негізінде болжам жасайды; 10.5.2.2 Қазақстанның индустриалдық-инновациялық бағыттарын талдау негізінде, оны дамыту жолдарын құрастырады; 10.5.2.3 Қазақстан аймақтарын индустриалдық-инновациялық бағыттарын талдау негізінде, осыған байланысты мәселелерді шешеу жолдарын ұсынады
5.3 Дүниежүзілік шаруашылықтың салалық және аумақтық құрылымы	7.5.3.1 ауыл шаруашылық, өнеркәсіп шаруашылық салаларын жіктеу арқылы маңыздылығын түсіндіреді	8.5.3.1 өндіруші және өңдеуші, қызмет саласы шаруашылық түрлерін жіктейді; 8.5.3.2 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде ауыл шаруашылық және өнеркәсіп өндірісін, қызмет саласын ұйымдастыру түрлерін сипаттайды; 8.5.3.3 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде ауыл шаруашылық және өнеркәсіп өндірісін, қызмет саласын	9.5.3.1 Қазақстан шаруашылығы салаларын жоспар бойынша сипаттайды; 9.5.3.2 Қазақстанның экономикалық аудандарының шаруашылық салаларын анықтап, мамандануын түсіндіреді	10.5.3.1 Қазақстан шаруашылығы салаларын жоспар бойынша сипаттайды; 10.5.3.2 Қазақстанның экономикалық аудандарының шаруашылық салаларын анықтап,

		орналастыру факторларын талдайды; 8.5.3.4 дүниежүзі шаруашылығы салаларын жоспар бойынша сипаттайды		мамандануын түсіндіреді
5.4 Дүниежүзілік шаруашылықтың даму үрдістері мен көрсеткіштері			9.5.4.1 дүниежүзілік шаруашылықтың субъектілерін сипаттайды; 9.5.4.2 халықаралық географиялық еңбек бөлінісінің мәнін анықтайды; 9.5.4.3 халықаралық экономикалық қатынас түрлерін жіктеп, сипаттайды; 9.5.4.4 дүниежүзілік шаруашылықтың даму көрсеткіш-терін сипаттайды: жалпы ішкі өнім, жалпы ұлттық өнім оның ішінде жан басына шаққанда; 9.5.4.5 дүниежүзілік шаруашылықтың модельдері мен аумақтық құрылымын талдайды; 9.5.4.6 дүниежүзілік шаруашылықтың даму тенденцияларын талдайды; 9.5.4.7 Қазақстанның дүниежүзілік шаруашылықтағы орнын анықтайды; 9.5.4.8 Қазақстан-ның халықаралық экономикалық интеграциядағы	10.5.4.1 дүниежүзілік шаруашылықтың субъектілерін сипаттайды; 10.5.4.2 халықаралық географиялық еңбек бөлінісінің мәнін анықтайды; 10.5.4.3 халықаралық экономикалық қатынас түрлерін жіктеп, сипаттайды; 10.5.4.4 дүниежүзілік шаруашылықтың даму көрсеткіш-терін сипаттайды: жалпы ішкі өнім, жалпы ұлттық өнім оның ішінде жан басына шаққанда; 10.5.4.5 дүниежүзілік шаруашылықтың модельдері мен аумақтық құрылымын талдайды; 10.5.4.6 дүниежүзілік шаруашылықтың даму тенденцияларын талдайды; 10.5.4.7 Қазақстанның дүниежүзілік шаруашылықтағы орнын анықтайды; 10.5.4.8 Қазақстанның

			мүдделері мен мақсаттарын, орнын анықтайды	халықаралық экономикалық интеграциядағы мүдделері мен мақсаттарын, орнын анықтайды
--	--	--	--	--

б) "Елтану және саяси география негіздері" бөлімі:

6-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
6.1 Дүние жүзі елдері	<p>7.6.1.1 Қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде елдерді географиялық орнына байланысты топтастырады;</p> <p>7.6.1.2 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде елдердің географиялық орнын жоспар бойынша сипаттайды;</p> <p>7.6.1.3 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде елдерді экономикалық-географиялық орнына байланысты топтастырады;</p> <p>7.6.1.4 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде елдердің экономикалық-географиялық жағдайын жоспар бойынша сипаттайды;</p> <p>7.6.1.5 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде елдердің экономикалық-географиялық жағдайына баға береді;</p> <p>7.6.1.6 қазақстандық компонентті</p>	<p>8.6.1.1 саяси картаның басты нысандарын сипаттайды;</p> <p>8.6.1.2 елдерді басқару формасы және мемлекеттік құрылымы бойынша топтастырады;</p> <p>8.6.1.3 саяси картаның сандық және сапалық өзгерістерін талдайды;</p> <p>8.6.1.4 елдердің саяси-географиялық жағдайына баға береді;</p> <p>8.6.1.5 саяси интеграцияның қажеттілігі мен мақсаттарын түсіндіреді;</p> <p>8.6.1.6 Қазақстанның саяси интеграциядағы мүдделері мен мақсаттарын талдайды</p>	<p>9.6.1.1 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде елдерді экономикалық даму деңгейі бойынша топтастырады;</p> <p>9.6.1.2 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде халықаралық ұйымдарды деңгейі және мақсаты бойынша топтастырады</p>	<p>10.6.1.1 Қазақстан Республикасының әлеуметтік, экономикалық, саяси-географиялық жағдайына кешенді баға береді</p> <p>10.6.1.2 Қазақстан Республикасының саяси- әкімшілік топтастыру хороним негізінде мағынасын түсіндіру;</p> <p>10.6.1.3 Қазақстан Республикасы туралы елтану</p>

қосымша қамту негізінде елдердің экономикалық-географиялық жағдайын жақсарту жөнінде ұсыныс жасайды		ақпаратын дайындайды
---	--	----------------------

28. Осы оқу бағдарламасы есту қабілеті зақымдалған (естімейтін) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-9-сыныптары үшін "География" оқу пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының Ұзақ мерзімді жоспарына сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді жоспарда әрбір бөлімде жүзеге асырылатын оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

29. Бөлімдер және тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Негізгі орта білім беру
деңгейінің
7 – 10 - сыныптарына арналған
"География" оқу пәнінен
жаңартылған мазмұндағы
Үлгілік оқу бағдарламасына
қосымша

Негізгі орта білім беру деңгейінің есту қабілеті зақымдалған (естімейтін) 7-10 сыныптарына арналған "География" пәнінен жаңартылған мазмұндағы Үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша Ұзақ мерзімді жоспар

1) 7- сынып
1-кесте

Бөлімше	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
1-бөлім . Географияны зерттеу әдістері		
1.1 Зерттеу және зерттеушілер	Географиялық зерттеу нысандары	7.1.1.1 географияның зерттеу нысандарын анықтайды
	География ғылымының дамуы	7.1.1.2 саяхатшылар мен зерттеушілердің география ғылымының дамуына қосқан үлесін сипаттап, баға береді
	Географиялық дерек көздері	7.1.1.3 географиялық дереккөздермен жұмыс істейді: карта, сурет, мәтін, фотосуреттер, графикалық материалдар; 7.1.1.4 стационарлы және дыбыс күшейткіш аппараттар көмегімен оқу іс-әрекетіне жататын сөйлеу тілі материалын естіп-көруі арқылы қабылдайды

	Географиялық тәжірибелер.	7.1.1.5 географиялық нысандардың қасиеттерін тәжірибелік жолмен анықтайды
	Далалық зерттеулер әдістері	7.1.1.6 географиялық далалық зерттеу әдістерін қолданады, көрсеткіштерді тіркейді, жинақтайды, өңдейді, талдайды
	Географияда графикалық әдістердің қолданылуы	7.1.1.7 географиялық нысандардың, құбылыстардың және үдерістердің ерекшеліктерін графикалық түрде көрсете алады: диаграмма, профиль, график. 7.1.1.8 оқылған материалдар негізінде сөздік қорын байытады
2-бөлім. Картография және географиялық деректер		
2.1 Географиялық карталар	Географиялық картосхемаларды қолдану	7.2.1.1 тақырып бойынша картосхемаларды жасай алады
	Географиялық номенклатура	7.2.1.2 географиялық номенклатура нысандарын картадан көрсетеді
2.2 Географиялық деректер	Географиялық деректерді ұйымдастыру	7.2.2.1 географиялық нысандарды топтастырып кесте түрінде көрсетеді
		7.2.2.2 оқылған материалдар негізінде сөздік қорын байытады
3-бөлім. Физикалық география		
3.1 Литосфера	Литосфераның құрылысы мен заттық құрамы	7.3.1.1 литосфераның құрылысы мен заттық құрамын анықтайды
	Жердің тектоникалық құрылысы	7.3.1.2 мұғалімнің көмегімен жердің тектоникалық құрылымы сипаттайды
	Литосфераның тектоникалық қозғалыстары	7.3.1.3 жер қыртысының тектоникалық қозғалыстарын талдайды: дрейф, коллизия, субдукция, спрединг
	Литосфералық катаклизмдер	7.3.1.4 литосфералық катаклизмдердің себеп-салдарын, таралуын түсіндіреді; 7.3.1.5 оқылған материалдар негізінде сөздік қорын байытады
2-тоқсан		
3-бөлім. Физикалық география		
	Атмосфера және оның құрамдас бөліктері	7.3.2.1 атмосфераның құрамын сипаттайды;
		7.3.2.2 атмосфераның құрылысы мен қабаттарының ерекшеліктерін графикалық түрде бейнелеп, түсіндіреді

3.2 Атмосфера	Ауа райы және метеорологиялық элементтер	7.3.2.3 "ауа райы" ұғымын түсіндіреді; 7.3.2.4 жеке метрологиялық элементтер негізінде оларды зерттеу маңызыдылығын түсіндіреді: температура,қысым, жел, бұлт, жауын-шашын, ылғал; 7.3.2.5 метрологиялық құралдарды пайдалана отырып жеке меторологиялық элементтерді өлшейді және тіркейді: температура, қысым, жел, бұлт, жауын-шашын, ылғал
	Қолайсыз атмосфералық құбылыстар	7.3.2.6 өзінің елді мекеніндегі аудандық компоненттердің қолайсыз атмосфералық құбылыстарын талдайды; 7.3.2.7 оқылған материалдар негізінде сөздік қорын байытады
3.3 Гидросфера	Гидросфера және оның негізгі бөліктері	7.3.3.1 гидросфераны және оның негізгі бөліктерін сипаттайды
	Су ресурстарының маңыздылығы	7.3.3.2 су ресурстарының маңыздылығын түсіндіреді
	Дүниежүзілік мұхиттың географиялық жағдайы	7.3.3.3 Дүниежүзілік мұхиттың құрамын, географиялық жағдайын сипаттайды; 7.3.3.4 мұхит және оның құрамдас бөліктерін жоспар бойынша сипаттайды
	Дүниежүзілік мұхит суларының қасиеттері	7.3.3.5 мұғалім көмегімен мұхит суының қасиеттеріне әсер ететін факторларды анықтайды
	Мұхит суларының қозғалыстары	7.3.3.6 мұхит суының қозғалыстарын жіктеп, түсіндіреді
	Мұхиттармен байланысты апаттар	7.3.3.7 мұхиттар мен теңіздермен байланысты апаттарды топтастырады
	Дүниежүзілік мұхиттың проблемалары	7.3.3.8 Дүниежүзілік мұхит мәселелерін анықтайды; 7.3.3.9 оқылған материалдар негізінде сөздік қорын байытады
3-тоқсан		
3.4 Биосфера	Биосфера және оның құрамдас бөліктері	7.3.4.1 биосфераның құрамын, құрылымын, шекаралары мен қасиеттерін анықтайды
	Топырақ және оның құрамы мен құрылымы	7.3.4.2 топырақ типін және құрылымын анықтайды
		7.3.4.3 Қазақстанда топырақ түрлерінің таралуын анықтайды;

	Қазақстанның топырақ түрлері	7.3.4.4 өз жергілікті мекенінің топырақ құрылымын анықтайды; 7.3.4.5 оқылған материалдар негізінде сөздік қойрын байытады
	Топырақтың экологиялық проблемалары	7.3.4.5 топырақтардың экологиялық проблемаларын жіктеп, шешу жолдарын ұсынады
3.5 Табиғи-аумақтық кешендер	Табиғи-аумақтық кешендердің қалыптасуы	7.3.5.1 географиялық қабық, мұхиттар және материктер, зоналар және белдеулер, ландшафтар табиғи-аумақтық кешендерінің қалыптасуын түсіндіреді
	Табиғи-аумақтық кешендердің түрлері	7.3.5.2 өз жергілікті аймақтарындағы табиғи-аумақтық кешендерді анықтайды;
4-бөлім. Әлеуметтік география		
4.1 Тұрғындар географиясы	Дүниежүзі халқының тілдік әулеттері мен топтары	7.4.1.1 дүниежүзі халықтарының этнолингвистикалық жіктелінуін түсіндіреді
	Дүниежүзі халқының діни құрамы	7.4.1.2 дүние жүзі халқының діни құрамы мен діндердің таралу аймақтарын анықтайды
	Дүниежүзінің тарихи-мәдени аймақтары	7.4.1.3 халықтың этникалық және діни құрамына байланысты дүниежүзінің тарихи-мәдени/ өркениеттік аймақтарының қалыптасуын түсіндіреді
	Ұлтаралық және дінаралық келісім	7.4.1.4 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде ұлтаралық және дінаралық келісімнің қажеттілігін дәлелдейді
5. Экономикалық география		
5.1 Табиғи ресурстар	Табиғи ресурстардың жіктелуі.	7.5.1.1 табиғи ресурстарды жіктейді; 7.5.1.2 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде табиғи ресурстардың таралу заңдылықтарын талдайды; 7.5.1.3 табиғи ресурстардың шоғырлануын картада көрсетеді
	Табиғи ресурстарды игерумен байланысты мәселелер	7.5.1.4 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде табиғи ресурстарды игерумен байланысты мәселелерді талдап, шешу жолдарын ұсынады
4-тоқсан		
5. Экономикалық география		
		7.5.2.1 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде көлік

5.2 Өлеуметтік-экономикалық ресурстар	Көлік инфрақұрылымы	инфрақұрылымының элементтерін сипаттап, маңыздылығына баға береді
	Өлеуметтік инфрақұрылым	7.5.2.2 қазақстандық компонентті қосымша қамта отырып өлеуметтік инфрақұрылым элементтерің маңыздылығын сипаттау негізінде бағалайды
5.3 Дүниежүзілік шаруашылықтың салалық және аумақтық құрылымы	Дүниежүзілік шаруашылықтың салалары: ауыл шаруашылығы мен өнеркәсіп	7.5.3.1 ауыл шаруашылық, өнеркәсіп шаруашылық салаларын жіктеу арқылы маңыздылығын түсіндіреді
6. Елтану және саяси география негіздері		
6.1 Дүние жүзі елдері	Дүниежүзі елдерінің географиялық жағдайы	7.6.1.1 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде елдерді географиялық орнына байланысты топтастырады; 7.6.1.2 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде елдердің географиялық орнын жоспар бойынша сипаттайды
	Елдердің экономикалық географиялық жағдайы	7.6.1.3 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде елдерді экономикалық-географиялық орнына байланысты топтастырады ; 7.6.1.4 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде елдердің экономикалық-географиялық жағдайын жоспар бойынша сипаттайды; 7.6.1.5 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде елдердің экономикалық-географиялық жағдайына баға береді; 7.6.1.6 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде елдердің географиялық, экономикалық-географиялық жағдайын жақсарту жөнінде ұсыныс жасайды
1. Географиялық зерттеу әдістері	1.1 Зерттеу және зерттеушілер	7.1.1.3 географиялық дереккөздермен жұмыс істейді: карта, сурет, мәтін, фотосуреттер, графикалық материалдар; 7.1.1.6 географиялық нысандардың, құбылыстардың және үдерістердің ерекшеліктерін графикалық түрде көрсете алады: кесте, сызба, диаграмма, профиль, график

2.Картография және география-лықдереккор	2.1 Географиялық карталар	7.2.1.1 тақырып бойынша картосхемаларды жасай алады; 7.2.1.2 географиялық номенклатура нысандарын картадан көрсетеді
	2.2 Географиялық дереккор	7.2.2.1 географиялық нысандарды топтастырып кесте түрінде көрсетеді

2) 8 сынып

2-кесте

Бөлімше	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
1-бөлім. Географиялық зерттеу әдістері		
1.1 Зерттеу және зерттеушілер	География ғылымының салалары	8.1.1.1 география ғылымының салаларға бөлінуін графикалық түрде көрсетіп түсіндіреді; 8.1.1.2 география ғылымы салаларындағы маңызды зерттеулерді анықтайды
	Географиялық зерттеу әдістерінің түрлері	8.1.1.3 далалық, картографиялық, теориялық географиялық зерттеу әдістерінің мәнін түсіндіріп, қолданады
	Географиялық деректерді өңдеу және талдау	8.1.1.4 сандық және сапалық географиялық деректерді өңдеп, талдайды
	Географиялық модельдер	8.1.1.5 географиялық нысандардың, құбылыстардың және үдерістердің модельдерін түрлі материалдардан немесе түрлі техникаларда жасау арқылы ерекшеліктері мен қасиеттерін түсіндіреді
	Зерттеу нәтижелерінің ұсыну формалары	8.1.1.6 зерттеу нәтижелерін түрлі формада ұсынады
2 -бөлім. Картография және географиялық дереккор		
2.1 Географиялық карталар	Тақырыптық карталар және оларды қосымша сипаттайтын элементтер	8.2.1.1 тақырыптық карталарды сипаттайтын қосымша элементтерді құрастырады: профиль, диаграмма, кесте
	Тақырыптық карталарды оқу	8.2.1.2 географиялық шартты белгілер мен карталарды сипаттайтын қосымша элементтерді қолдана отырып, тақырыптық карталарды оқиды
	Тақырыптық географиялық номенклатура	8.2.1.3 географиялық номенклатура нысандарын кескін картадан көрсетеді

2.2 Географиялық дерекқор	Географиялық дерекқор құрастыруда ақпараттық-коммуникациялық технологиялардың рөлі	8.2.2.1 ақпараттық-коммуникациялық технологияны қолдана отырып, географиялық дерекқорын құрастырады
3-бөлім. Физикалық география		
3.1 Литосфера	Жер бедерінің қалыптасу және таралу заңдылықтары	8.3.1.1 жер бедерінің қалыптасу және таралу заңдылықтарын зерттейді
	Жер бедерінің жіктелуі	8.3.1.2 жер бедері түрлерін жіктейді; 8.3.1.3 жер бедері түрлерін жоспар бойынша сипаттайды
	Материктер мен мұхиттардың ірі орографиялық объектілері	8.3.1.4 материктер мен мұхиттарда орналасқан ұқсас орографиялық бірліктерді салыстырады
	Тау жыныстары мен минералдардың жіктелуі	8.3.1.5 тау жыныстары мен минералдарды түрлі белгілері бойынша жіктейді
	Тау жыныстары мен минералдардың қалыптасу заңдылықтарына байланысты пайдалы қазбалардың таралуы	8.3.1.6 тау жыныстары мен минералдардың қалыптасу заңдылықтарына байланысты пайдалы қазбалардың таралуына талдау жасайды
	Тау жыныстары мен минералдардың қасиеттері	8.3.1.7 тау жыныстары мен минералдардың қасиеттерін анықтайды
	Тау жыныстарының жасын анықтау	8.3.1.8 тау жыныстарының жасын анықтау әдістерін түсіндіреді
	Геологиялық жыл санау мен геохронологиялық кесте	8.3.1.9 геологиялық жыл санау мен геохронологиялық кестені талдап, жер қыртысының және тіршіліктің дамуындағы ірі кезеңдері мен геологиялық оқиғаларды ажырата алады
	Жер бедерінің адамзат тіршілігі мен шаруашылығына тигізетін әсері	8.3.1.10 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде жер бедерінің адамзат тіршілігі мен шаруашылығына тигізетін әсеріне баға береді
2-тоқсан		
3-бөлім. Физикалық география		
	Климат түзуші факторлар	8.3.2.1 климат түзуші факторларды талдайды
	Атмосфераның ғаламдық циркуляциясы	8.3.2.2 талдау негізінде атмосфераның ғаламдық циркуляциясын түсіндіреді
	Климаттық белдеулер	8.3.2.3 климаттық белдеулерді талдайды

3.2 Атмосфера	Материктердің климаттық ерекшеліктері	8.3.2.4 түрлі материктерде орналасқан ұқсас климаттық блдеулерді салыстырады
	Климаттың адамзат тіршілігі мен шаруашылығына тигізетін әсері.	8.3.2.5 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде климаттың адамзат тіршілігі мен шаруашылығына тигізетін әсеріне баға береді
	Адамзат әрекетінің атмосфераға тигізетін кері әсері	8.3.2.6 адамзат әрекетінің атмосфера мен климатқа тигізетін кері әсерін топтастырып, шешу жолдарын ұсынады
3.3 Гидросфера	Құрлық суларының түрлері мен қалыптасуы	8.3.3.1 құрлық суларының қалыптасу жолдарын анықтайды;
	Құрлық суларының шаруашылық маңыздылығы	8.3.3.2 құрлық суларының негізгі түрлерінің шаруашылық маңызын түсіндіреді
	Өзен аңғарының құрылысы	8.3.3.3 өзен аңғарының құрылысын түсіндіреді ;
	Өзендердің гидрологиялық режимі	8.3.3.4 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде өзендердің гидрологиялық режимін түсіндіреді
	Көлдер мен мұздықтар	8.3.3.5 көлдер мен мұздықтарды жоспар бойынша сипаттайды
	Құрлық суларының экологиялық проблемалары	8.3.3.6 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде құрлық суларының экологиялық проблемаларын жіктеп, шешу жолдарын ұсынады
	Су апаттары	8.3.3.7 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде су апаттарының алдын алу шараларын ұсынады
3-тоқсан		
3-бөлім. Физикалық география		
3.4 Биосфера	Табиғат зоналары мен биіктік белдеулер. Материктердің табиғи зоналары	8.3.4.1 табиғат зоналары мен биіктік белдеулерінің қалыптасуын түсіндіреді; 8.3.4.2 табиғат зоналарын жоспар бойынша сипаттайды
		8.3.4.3 әр материкте орналасқан ұқсас табиғат зоналар мен биіктік белдеулерді салыстырады
	Мұхиттарда тіршілік дүниесі	8.3.4.4 мұхиттағы тіршілік дүниесінің таралуын анықтайды
		8.3.4.5 өсімдік әлемі мен жануарлар дүниесін қорғау

	Өсімдік әлемі мен жануарлар дүниесін қорғау	қажеттілігін дәлелдейді және қорғау жолдарын ұсынады
3.5 Табиғи-аумақтық кешендер	Географиялық қабықтың құрамы мен құрылысы.	8.3.5.1 географиялық қабықтың құрамы мен құрылысын графикалық түрде көрсетіп, түсіндіреді
	Географиялық қабықтың заңдылықтары	8.3.5.2 географиялық қабық заңдылықтарының маңыздылығын түсіндіреді
4-бөлім. Әлеуметтік география		
4.1 Тұрғындар географиясы	Халық санағы	8.4.1.1 халық санының анықтау әдістерін түсіндіреді
	Халықтың көбейю типтері	8.4.1.2 дүниежүзі елдерін халықтың ұдайы өсу түрі бойынша жіктейді
	Демографиялық көрсеткіштер мен демографиялық жағдай	8.4.1.3 елдердің демографиялық жағдайын талдап, демографиялық көрсеткіштерін есептейді: халық саны, туу және өлім коэффициенттері, табиғи және механикалық өсім, жалпы өсім, жас-жыныстық көрсеткіштер, ұлттық және діни құрам; 8.4.1.4 елдердің демографиялық көрсеткіштерін графикалық түрде ұсынып, түсіндіреді
	Демографиялық мәселелер	8.4.1.5 дүниежүзі елдерін демографиялық проблемалары бойынша жіктейді
	Демографиялық саясат	8.4.1.6 "демографиялық саясат" ұғымын түсіндіре отырып жекелеген дүниежүзі елдеріне қатысты демографиялық саясаттың өзіндік моделін ұсынады
5-Бөлім. Экономикалық география		
5.1 Табиғи ресурстар	Табиғи ресурстарды экономикалық және экологиялық тұрғыдан бағалау	8.5.1.1 табиғи ресурстарды экономикалық және экологиялық тұрғыдан бағалайды
	Дүниежүзі аймақтарының табиғи-ресурстық потенциалы	8.5.1.2 жекелеген дүниежүзі аймақтарының табиғи-ресурстық әлеуетін бағалайды
	Табиғи ресурстарды өңдеу технологиясы, орталықтары және дайын өнім түрлері	8.5.1.3 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде жекелеген табиғи ресурстарды өңдеу технологиясын сипаттай отырып, орталықтары мен дайын өнім түрлерін атайды
		8.5.2.1 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде

5.2 Өлеуметтік-экономикалық ресурстар	Экономикалық инфрақұрылымның элементтері мен функциялары	экономикалық инфрақұрылымның элементтерін сипаттап, маңыздылығына баға береді
4-тоқсан		
6-бөлім. Елтану және саяси география негіздері		
5.3 Дүниежүзілік шаруашылықтың салалық және аумақтық құрылымы	Дүниежүзілік шаруашылықтың салалық құрамы: өндіруші және өңдеуші және қызмет салалары	8.5.3.1 өндіруші және өңдеуші, қызмет саласы шаруашылық түрлерін жіктейді
	Ауылшаруашылық, өнеркәсіп және қызмет салаларын ұйымдастыру формалары	8.5.3.2 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде ауылшаруашылық және өнеркәсіп өндірісін, қызмет саласын ұйымдастыру түрлерін сипаттайды
	Ауылшаруашылық, өнеркәсіп және қызмет салаларын орналастыру факторлары	8.5.3.3 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде ауыл шаруашылық және өнеркәсіп өндірісін, қызмет саласын орналастыру факторларын талдайды
	Дүниежүзілік шаруашылық салаларын сипаттау	8.5.3.4 дүниежүзі шаруашылығы салаларын жоспар бойынша сипаттайды
6.1 Дүние жүзі елдері	Дүниежүзінің саяси картасы	8.6.1.1 саяси картаның басты нысандарын сипаттайды
	Елдердің саяси типологиясы	8.6.1.2 елдерді басқару формасы және мемлекеттік құрылымы бойынша топтастырады
	Саяси картадағы сандық және сапалық өзгерістер	8.6.1.3 саяси картаның сандық және сапалық өзгерістерін талдайды
	Елдердің саяси-географиялық жағдайы	8.6.1.4 елдердің саяси-географиялық жағдайына баға береді
	Саяси интеграция.	8.6.1.5 саяси интеграцияның қажеттілігі мен мақсаттарын түсіндіреді
	Қазақстанның саяси-интеграциялық үдерістердегі мүдделері, бағыттары және бастамалары	8.6.1.6 Қазақстанның саяси интеграциядағы мүдделері мен мақсаттарын талдайды

3) 9 сынып

3-кесте

Бөлімшелер	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
1-бөлім. Географиялық зерттеу әдістері		

1.1 Зерттеу және зерттеушілер	Қазақстандық географтардың зерттеулері	9.1.1.1 география ғылымының дамуына үлес қосқан қазақстандықтардың зерттеулері туралы баяндайды
	География ғылымының заманауи өзекті зерттеу проблемалары	9.1.1.2 география ғылымының қазіргі заманғы өзекті проблемаларын анықтайды
2-бөлім. Картография және географиялық дерекқор		
2.1 Географиялық карталар	Географиялық нысандарды, үдерістер мен құбылыстарды картадан көрсету тәсілдері	9.2.1.1 маңызды географиялық нысандарды, үдерістер мен құбылыстарды карталардан көрсету барысында сипаттайды
	Географиялық номенклатура нысандарын көрсету тәсілдері	9.2.1.2 географиялық номенклатура нысандарын картадан көрсетеді
2.2 Географиялық дерекқор	Жерді қашықтықтан зерделеу әдістері	9.2.2.1 Жерді қашықтықтан зерделеудің әдістерін сипаттау негізінде, маңыздылығы мен ерекшеліктерін түсіндіреді
	Геоақпараттық жүйелер технологияларын қолдану аясы	9.2.2.2 шаруашылық пен ғылым салаларында геоақпарат технологияларын қолдану маңыздылығын сипаттайды
3-бөлім 3.Физикалық география		
3.1 Литосфера	Қазақстан аумағының геологиялық тарихы және тектоникалық құрылымы	9.3.1.1 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде Қазақстанның жер бедерінің геологиялық тарихын және тектоникалық құрылымын анықтайды
	Қазақстанның басты орографиялық нысандары	9.3.1.2 басты орографиялық нысандарды сипаттайды
	Қазақ оронимдері	9.3.1.3 қазақ оронимдерін жіктеп, мағынасын түсіндіреді және транслитерациясын үш тілде ұсынады
	Қазақстанда минералды ресурстардың таралу заңдылықтары	9.3.1.4 Қазақстанда минералды ресурстардың таралу заңдылықтары
2-тоқсан		
3-бөлім. Физикалық география		
3.2 Атмосфера	Қазақстанның климатын түзуші факторлар	9.3.2.1 Қазақстан климатын түзуші факторларды талдайды
	Қазақстанның климаттық жағдайы	9.3.2.2 Қазақстанның климаттық жағдайын талдайды
	Қазақстанның климаттық ресурстары	9.3.2.3 Қазақстанның климаттық ресурстарын бағалайды
		9.3.3.1 Қазақстанның ішкі суларын топтастырады, көрсеткіштерін

3.3 Гидросфера	Қазақстанның ішкі суларының түрлері	талдайды және сипаттайды: өзендер мен көлдер, мұздықтар мен мәңгі тоң, жерасты сулары
	Қазақ гидронимдері	9.3.3.2 қазақ гидронимдерін жіктеп, мағынасын түсіндіреді және транслитерациясын үш тілде ұсынады
3.4 Биосфера	Қазақстанның табиғат зоналары мен биіктік белдеулері	9.3.4.1 Қазақстанның табиғат зоналары мен биіктік белдеулеріне салыстырмалы талдау жасайды
	Ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың түрлері	9.3.4.2 қорықтар, қорықшалар, ұлттық саябақтар ерекше қорғалатын аумақтарының құрылу мақсатын түсіндіреді
	Қазақстанның табиғи мұрасы	9.3.4.3 Қазақстанның табиғи мұрасына баға береді
3.5 Табиғи-аумақтық кешендер	Қазақстанның ірі физикалық-географиялық аудандары	9.3.5.1 Қазақстанның ірі табиғи кешендерін жоспар бойынша сипаттайды
	Қазақтың табиғи хоронимдері (физикалық-географиялық аудандардың атауы)	9.3.5.2 қазақтың табиғи хоронимдерін жіктеп, мағынасын түсіндіріп, транслитерациясын үш тілде ұсынады
3-тоқсан		
4-бөлім .Әлеуметтік география		
4.1 Тұрғындар географиясы	Қазақстан халқының ұлттық және діни құрамы.	9.4.1.1 Қазақстан халқының ұлттық және діни құрамын анықтайды
	Дүниежүзі халқының көші-қоны	9.4.1.2 дүниежүзі халқы көші-қонының басты бағыттарын, себеп-салдарын түсіндіреді
	Қазақстандағы халықтың миграциясы.	9.4.1.3 Қазақстандағы көші-қон үдерістерін талдау негізіндебасты бағыттарын анықтайды
	Көші-қон саясат	9.4.1.4 көші-қон саясатының өзіндік үлгісін ұсынады;
	Еңбек ресурстарының сандық және сапалық құрамы	9.4.1.5 қазақстандық көрсеткіштерді басқа елдердің көрсеткіштерімен салыстыру негізінде еңбек ресурстарының сандық, сапалық құрамына баға береді
	Қазақстанның демографиялық жағдайы мен демографиялық саясаты	9.4.1.6 Қазақстанның демографиялық жағдайын талдап, демографиялық саясаттың өзіндік моделін ұсынады
	Елді мекендердің жіктелуі	9.4.1.7 Қазақстандағы елді мекендерді жіктейді

	Елді мекендердің функционалды зоналары	9.4.1.8 елді мекендердің түрлері мен функционалды зоналарын сипаттайды
5-бөлім. Экономикалық география		
5.1 Табиғи ресурстар	Қазақстанның табиғи-ресурстық потенциалы	9.5.1.1 Қазақстанның табиғи-ресурстық әлеуетін бағалайды;
	Қазақстанда жекелеген ресурс түрлерін өңдеу технологиялары, орталықтары мен дайын өнім түрлері	9.5.1.2 Қазақстанда жекелеген табиғи ресурстарды өңдеу технологиясын сипаттап, орталықтары мен дайын өнім түрлерін атайды;
	Табиғатты пайдалану үлгілері мен түрлері	9.5.1.3 Табиғатты пайдалану үлгілері мен түрлерін топтастырады;
4-тоқсан		
5-бөлім. Экономикалық география		
5.2 Әлеуметтік-экономикалық ресурстар	Ғылыми-техникалық революция үдерісі, бағыттары	9.5.2.1 ғылыми-техникалық революция үдерісін, даму бағыттарын талдайды
	Адам әлеуеті даму индексінің көрсеткіштері	9.5.2.2 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде адам әлеуетінің даму индексі көрсеткіштерін анықтап, елдерді салыстырады
	Қазақстанда адамдық капиталды дамыту	9.5.2.3 Қазақстанда адам капиталының сапасын арттыру жөнінде ұсыныстар әзірлейді
6-бөлім. Елтану және саяси география негіздері		
6.1 Дүние жүзі елдері	Елдердің экономикалық даму деңгейі бойынша топтастырылуы	9.6.1.1 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде елдерді экономикалық даму деңгейі бойынша топтастырады
	Халықаралық ұйымдардың деңгейлері мен мақсаттары	9.6.1.2 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде халықаралық ұйымдарды деңгейі және мақсаты бойынша топтастырады
4) 10-сынып 4-кесте		
Бөлімшелер	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаты
1-тоқсан		
1-бөлім. Географиялық зерттеу әдістері		
	Географиялық нысандар мен құбылыстарды номинациялау ерекшеліктері	10.1.1.1 география ғылымының қазіргі заманғы өзекті проблемаларын анықтайды

1.1 Зерттеу және зерттеушілер	Қазақтың халықтық географиялық терминдері	10.1.1.2 қазақ халқының халықтық географиялық терминдерінің мағынасын түсіндіреді
	Зерттеу нәтижелерін ұсынудың академиялық формалары	10.1.1.3 зерттеу нәтижелерін түрлі академиялық формада ұсынады
3-бөлім. Физикалық география		
3.1 Литосфера	Минералды ресурстарды өндіру және өңдеу орталықтары	10.3.1.1 Қазақстанның минералды ресурстарын өндіру және өңдеудің басты орталықтарын картадан көрсетіп, сипаттайды
	Қазақстанның минералды ресурстарына баға беру	10.3.1.2 Қазақстанның минералды ресурстарына баға береді
	Минералды ресурстарды игерумен байланысты проблемалар	10.3.1.3 минералды ресурстарды игерумен байланысты проблемаларды топтастырып, шешу жолдарын ұсынады
2-тоқсан		
3-бөлім. Физикалық география		
3.2 Атмосфера	Қазақстанда қолайсыз және қауіпті атмосфералық құбылыстар	10.3.2.1 Қазақстанда атмосфералық қолайсыз және қауіпті құбылыстардың қалыптасуын, таралу аумақтарын картада көрсетіп, сақтану шараларын ұсынады
	Қазақ халқының атмосфералық және климаттық құбылыстарды номинациялау ерекшеліктері	10.3.2.2 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде қазақ халқының атмосфералық және климаттық құбылыстарды номинациялау ерекшеліктерін анықтайды
3.3 Гидросфера	Қазақстанның су ресурстарына экономикалық баға беру	10.3.3.1 Қазақстанның су ресурстарына экономикалық баға береді
	Су ресурстарының экологиялық проблемалары	10.3.3.2 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде су ресурстарының экологиялық проблемаларын талдап, шешу жолдарын ұсынады
	Қазақстанның ішкі суларының геосаяси мәселелері	10.3.3.3 Қазақстандағы су ресурстарының геосаяси проблемаларын жіктеп шешу жолдарын ұсынады: трансшекаралық өзендер, Каспий теңізінің мәртебесі
3.4 Биосфера	Табиғи хоронимдердің (ерекше қорғауға алынған аумақтар) мағынасы	10.3.4.1 тақырыпқа қатысты қазақтың табиғи хоронимдерін жіктеп, мағынасын түсіндіреді және транслитерациясын үш тілде ұсынады

	Ноосфераның қалыптасуы	10.3.4.2 ноосфераның қалыптасу шарттарын зерттейді
	Қазақстанның ноосфераның дамуына қосқан үлесі.	10.3.4.3 Қазақстанның ноосфера дамуына қосқан өзіндік үлесін бағалайды
3.5 Табиғи-аумақтық кешендер	Табиғат кешендеріне әсер ететін антропогендік факторлар	10.3.5.1 жергілікті компонент негізінде антропогендік факторлардың табиғат кешендеріне әсерін зерттейді
	Антропогендік ландшафттарды жақсарту жолдары	10.3.5.2 антропогендік ландшафттарды жақсарту жолдарын ұсынады: рекультивация, мелиорация ландшафттық дизайн
3-тоқсан		
4-бөлім .Әлеуметтік география		
4.1 Тұрғындар географиясы	Қазақстандағы ойконимдер	10.4.1.1 Қазақстандағы ойконимдерді жіктеп, мағынасын түсіндіреді және транскрипциясын үш тілде ұсынады
	Қазақстанда елді мекендердің мәселелер	10.4.1.2 Қазақстанның елді мекендерінің проблемаларын жіктеп, шешу жолдарын ұсынады
	Урбандалу үдерісі	10.4.1.3 урбандалу үдерісінің себеп-салдарын түсіндіру арқылы байланысты проблемалардың шешу жолдарын ұсынады
	Қазақстанда урбандалу үдерісіне баға беру	10.4.1.4 Қазақстандағы урбандалу үдерісіне баға береді
5-бөлім .Экономикалық география		
5.1 Табиғи ресурстар	Тұрақты даму	10.5.1.1 тұрақты дамудың белгілері мен бағыттарын сипаттайды
	Қазақстанда табиғатты пайдаланумен байланысты проблемалар	10.5.1.2 Қазақстанда табиғатты пайдалану проблемаларын анықтап, шешу жолдарын ұсынады
		10.5.1.3 жергілікті компонент негізінде табиғатты пайдалануға байланысты зерттеу жүргізеді
4-тоқсан		
5-бөлім. Экономикалық география		
	Қазақстанның индустриялы-инновациялық даму бағыттары	10.5.2.1 Қазақстанның индустриялық-инновациялық даму бағыттарын анықтап, болжам жасайды
		10.5.2.2 Қазақстанның инновациялық инфрақұрылымының жағдайын

5.2 Өлеуметтік-экономикалық ресурстар	Қазақстанның инновациялық инфрақұрылымы	талдап, дамыту жөнінде ұсыныстар әзірлейді
	Қазақстан аймақтары инфрақұрылымының даму деңгейі	10.5.2.3 Қазақстан аймақтарының инфрақұрылымын талдап, проблемаларды шешу жолдарын ұсынады
5.3 Дүниежүзілік шаруашылықтың салалық және аумақтық құрылымы	Қазақстан шаруашылығының салалары	10.5.3.1 Қазақстан шаруашылығы салаларын жоспар бойынша сипаттайды
	Қазақстанның экономикалық аудандарының шаруашылық салалары мен мамандануы	10.5.3.2 Қазақстанның экономикалық аудандарының шаруашылық салаларын анықтап, мамандануын түсіндіреді
5.4 Дүниежүзілік шаруашылықтың даму үрдістері мен көрсеткіштері	Дүниежүзілік шаруашылықтың субъектілері	10.5.4.1 дүниежүзілік шаруашылықтың субъектілерін сипаттайды
	Халықаралық географиялық еңбек бөлінісі	10.5.4.2 халықаралық географиялық еңбек бөлінісінің мәнін анықтайды
	Халықаралық экономикалық қатынастар түрлері	10.5.4.3 халықаралық экономикалық қатынас түрлерін жіктеп, сипаттайды
	Дүниежүзілік шаруашылықтың даму модельдері мен аумақтық құрылымы	10.5.4.4 дүниежүзілік шаруашылықтың даму көрсеткіштерін сипаттайды: жалпы ішкі өнім, жалпы ұлттық өні оның ішінде жан басына шаққанда
	Дүниежүзілік шаруашылықтың даму модельдері мен аумақтық құрылымы	10.5.4.5 дүниежүзілік шаруашылықтың модельдері мен аумақтық құрылымын талдайды
	Дүниежүзілік шаруашылықтың даму үрдістері	10.5.4.6 дүниежүзілік шаруашылықтың даму үрдістерін талдайды
	Қазақстанның дүниежүзілік шаруашылықта алатын орны	10.5.4.7 Қазақстанның дүниежүзілік шаруашылықтағы орнын анықтайды
	Қазақстанның халықаралық экономикалық интеграциядағы мүдделері мен мақсаттары, орны	10.5.4.8 Қазақстанның халықаралық экономикалық интеграциядағы мүдделері мен мақсаттарын, орнын анықтайды
6-бөлім .Елтану және саяси география негіздері		
6.1 Дүние жүзі елдері	Қазақстан Республикасының әлеуметтік, экономикалық, саяси-географиялық жағдайы	10.6.1.1 Қазақстан Республикасының әлеуметтік, экономикалық, саяси-географиялық жағдайына кешенді баға береді
		10.6.1.2 Қазақстандағы саяси-әкімшілік хоронимдерді жіктеп, мағынасын түсіндіреді

Қазақстандағы саяси-әкімшілік хоронимдер	және транслитерациясын үш тілде ұсынады;
Қазақстан Республикасы туралы кешенді географиялық ақпаратты ұсыну формалары	10.6.1.3 Қазақстан Республикасы туралы кешенді географиялық ақпаратты түрлі мақсатты аудиториялар үшін дайындайды

Қазақстан Республикасының
Білім және ғылым министрі
2022 жылғы 1 сәуірдегі
№ 123 бұйрығына
3-қосымша
Қазақстан Республикасы
Білім және ғылым министрінің
2013 жылғы 3 сәуірдегі
№ 115 бұйрығына
640-қосымша

Есту қабілеті зақымдалған (естімейтін) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "Биология" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Есту қабілеті зақымдалған (естімейтін) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "Биология" пәнінен жаңартылған мазмұндағы Үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасының "Білім туралы" Заңының 5-бабы 6) тармақшасына сәйкес әзірленген.

2. Бағдарлама мақсаты – білім алушылардың органикалық дүниенің көптүрлілігі, оның заңдылықтары мен үдерістері туралы биологиялық білім негіздерін, адам оның ажырамас бөлігі ретіндегі саналы түсінігін қалыптастыру.

3. Бағдарлама міндеттері:

1) жер бетіндегі барлық тірі ағзалардың құндылығын түсіну үшін өмірдің құрылымды-функционалды және генетикалық негіздері туралы, тірі табиғат ағзаларының көбеюі мен дамуы, экожүйелер, биоалуантүрлілік, эволюция туралы білім жүйесін қалыптастыру;

2) биология бойынша терминологиялық сөздікті кеңейту;

3) экологиялық этика нормалары мен ережелерін, табиғатқа жауапкершілікпен қарауды қалыптастыру;

4) генетикалық сауаттылықты қалыптастыру - салауатты өмір салты негіздерін, адамның психикалық, денелік және рухани денсаулығын сақтау.

4. Түзету – дамытушылық міндеттер:

1) есту арқылы қабылдауын қалыптастыру;

2) естімейтін білім алушылардың практикалық іс-әрекетте биологиялық білімдерін қолдануға қабілетті тұлғасын дамыту;

3) сөйлеу мәдениетін, қарым-қатынастың әртүрлі тәсілдерін, білімді функционалды қолдануды, проблемаларды шешуді және шешім қабылдауды дамыту;

4) естімейтін білім алушылардың арнайы білім беруін сапалы дараландыру мүмкіндіктерін кеңейту.

2-тарау. Оқу процесін ұйымдастырудың педагогикалық тәсілдері

5. Естімейтін білім алушыларды оқыту процесінде бірқатар ерекшеліктерді ескеру қажет:

- 1) білім алушының есту қабілетінің болмауы немесе нашар естуі;
- 2) неғұрлым қарапайым ойлау операцияларының басымдылығы (талдау және синтез);
- 3) ойлау қисындылығы мен тиянақтылығы деңгейінің төмендеуі;
- 4) абстрактылы-талдамалы ойлау формаларына көшудің қиындықтары;
- 5) механикалық жадының абстрактылы-талдамалы жадынан, жанама жадынан тікелей есте сақтауының басым болуы; қысқа мерзімді және ұзақ мерзімді жады көлемінің төмендеуі, еріксіз есте сақтау қабілетінің айтарлықтай төмендеуі;
- 6) сөйлеу тілінің дамуында - сөздік қорының, әсіресе белсенді қорының шектеулігі, сөйлеу тілінің грамматикалық құрылымын игерудің баяулауы, айтылымның бұзылуы, жазбаша сөйлеу тілін меңгерудегі қиындықтар.

6. Естімейтін білім алушыларды оқытудың негізгі қағидалары: қол жетімділік, тұлғалы- бағдарлық тәсіл, көрнекілік және коммуникативтілік.

7. Оқытудың қол жетімділігі - материалдың қол жетімділігі және оны білім алушылардың түсінуі, ғылыми тұжырымдамаларды оңтайлы жеткізе ұсыну, мәтіндерді қажетті иллюстрациялар мен дидактикалық материалдармен қамтамасыз ету.

8. Тұлғалы-бағдарлық тәсіл – білім алушылар тұлғасының үйлесімді қалыптасуы мен жан-жақты дамуы, шығармашылық қабілеттерін толық ашу және биология сабақтарында жеке тұлғаның әлеуметтік маңызды қасиеттерін тәрбиелеу, эмоционалды-еріктік саласын, психикалық процестерін түзеу.

9. Көрнекілік қағидасы - оқушылардың танымдық тәжірибесін байыту, абстрактылық ұғымдарды меңгерту үшін нақты өмірдегі затты немесе құбылысты сезіну арқылы қабылдау негізінде білім, білік және дағдыларын қалыптастыру қажеттілігінен көрініс алады.

10. "Биология" пәнін оқытудағы коммуникативтік тәсіл - қарым-қатынас құралы ретінде тілді меңгеруден тұрады және білім алушыларды әртүрлі тілдік жағдайда еркін бағдарлауға үйретеді.

11. Осы қағидаларды жүзеге асыру үшін қажет:

- 1) танымдық іс-әрекетпен тығыз байланыста қоршаған әлем туралы білімді кеңейту негізінде естімейтін білім алушылардың ауызша, жазбаша, диалогтік сөйлеу дағдыларын дамыту;

2) биологияны оқыту процесінде логикалық ойлауды дамытуға, сөйлеу ортасын құруға, өзіндік жұмысты ұйымдастыруға ықпал ететін жаңа формаларды, әдістерді, құралдарды қолдану;

3) ымдау және дактильді сөйлеу тілі естімейтін білім алушыларға таныс емес жаңа терминологияны түсіндіру жағдайларында көмекші құрал ретінде қолданылады;

4) естімейтін білім алушыларға биологияны оқыту процесінде дидактикалық ережелерді сақтау қажет: оқытылатын материалдың аз мөлшері, қайталануы, бақылау және жаңа тақырыпқа біртіндеп енгізу, өткен материалды өзектілендіру;

5) биологияның басқа пәндермен пәнаралық байланысы, оның ішінде инвариативті және түзету компоненттері, білім беру технологиялары ортасында негізгі білім мен дағдыларды қамтамасыз етеді.

12. Ақпараттық-коммуникациялық технологияларды (бұдан әрі - АКТ) пайдалану:

1) ақпараттық-коммуникациялық технологияларын қолданудағы құзыреттілік базалық АКТ-дағдылары негізінде құрылады және жұмыс, бос уақыт және коммуникация үшін технологияларды дұрыс және шығармашылық тұрғыда қолдануды қамтиды;

2) мультимедиялық ресурстары мен бұқаралық ақпарат құралдарының АКТ-рын, интерактивті тақталар мен компьютерлерді қолдану биология бойынша оқу процесін жаңғыртуға және жандандыруға ықпал етеді, есту қабілетін оңтайлы түзетуге қол жеткізуде компенсаторлық механизмдерді белсендетеді;

3) ақпаратты іздеу, өңдеу және алмасу үшін Интернет-ресурстарды пайдалану қажет ;

4) АКТ-ны қолдану арқылы білім алушы өз қызметін дербес ұйымдастыра алады.

13. Бағдарламаны жүзеге асыру үшін сыныптар келесідей жабдықтармен жабдықталады:

1) фронталды оқу қызметіне арналған стационарлық дыбыс күшейткіш жабдық;

2) мультимедиялық компьютерлік сынып;

3) жеке есту аппараттары, сөйлеу экраны.

14. Кітап қорының сақталуын қамтамасыз ететін оқу залдарымен және кітап қоймаларымен жабдықталған жұмыс аймақтары, медиатекасы бар ақпараттық-кітапханалық қоры.

3-тарау. "Биология" оқу пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

15. "Биология" пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

1) 7-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты;

2) 8-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты;

3) 9-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты

4) 10-сыныпта - аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты құрайды.

16. Оқу пәнінің мазмұны 4 бөлімді қамтиды:

- 1) "Тірі ағзалардың көп түрлілігі, құрылымы мен қызметтері" бөлімі;
- 2) "Көбею, тұқым қуалаушылық, өзгергіштік, эволюциялық даму" бөлімі;
- 3) "Ағзалар және қоршаған орта" бөлімі;
- 4) "Қолданбалы кіріктірілген ғылымдар" бөлімі;

17. "Тірі ағзалардың көптүрлілігі, құрылымы мен қызметтері" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) тірі ағзалардың көптүрлілігі;
- 2) қоректену;
- 3) заттардың тасымалдануы;
- 4) тыныс алу;
- 5) бөліп шығару;
- 6) қозғалыс;
- 7) үйлесім және реттелу.

18. "Көбею, тұқым қуалаушылық, өзгергіштік. Эволюциялық даму" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) көбею;
- 2) жасушалық айналым;
- 3) өсу және даму;
- 4) тұқым қуалаушылық пен өзгергіштік заңдылықтары;
- 5) эволюциялық даму мен селекция негіздері.

19. "Ағза және қоршаған орта" бөлімі келесідей бөлімшелерден тұрады:

- 1) Биосфера, экожүйе, популяция;
- 2) Адам қызметінің қоршаған ортаға әсері.

20. "Қолданбалы кіріктірілген ғылымдар" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) молекулярлық биология және биохимия;
- 2) жасушалық биология;
- 3) микробиология және биотехнология;
- 4) биофизика.

21. 7-сыныпқа арналған "Биология" пәнінің базалық білім мазмұны:

1) "Биологияға кіріспе" бөлімшесі: биология пәні. Биологияның мақсаттары мен міндеттері Тірі организмдердің жалпы белгілері; Тірі организмдердің табиғаттағы және адам өміріндегі рөлі;

2) "Экожүйе" бөлімшесі: тірі әлемнің тіршілік ету ортасы. Қоршаған ортаның факторлары. Өлі табиғат факторлары. Биотикалық факторлар. Азық-түлік тізбегі және азық-түлік желілері. Экожүйе. Тірі және өлі табиғаттың өзара байланысы. Адам қызметінің қоршаған ортаға әсері;

3) "Тірі ағзаларды топтастыру" бөлімшесі: Өсімдіктерді топтастыру. Жануарларды топтастыру;

4) "Жасуша биологиясы. Су және органикалық заттар" бөлімшесі: Үлкейту құралдары. Олармен жұмыс істеу ережелері. "Пияз қабығының микропрепаратын дайындау" зертханалық жұмысы Өсімдік жасушасының құрылысы. Жануарлар жасушасының құрылымы. Жасушаның тіршілік әрекеті. Су – тірі ағзаның тіршілік ету негізі. Тірі ағзаның тіршілік әрекеті үшін микро және макро бөлшектердің рөлі. Азық-түлік өнімдеріндегі органикалық құрамы Өсімдік өміріндегі тыңайтқыштардың рөлі;

5) "Заттардың тасымалдануы" бөлімшесі: Тірі ағзалардағы қоректік заттарды тасымалдауы Сабақтың ішкі құрылымы Жануарлардың тасымалдау жүйесі;

6) "Тірі ағзалардың қоректенуі" бөлімшесі: Жапырақтың сыртқы және ішкі құрылымы. Фотосинтез, күн сәулесі мен хлорофиллдің осы процестегі рөлі. Өсімдіктердің минералды қоректену өзегі ретінде тамырдың сыртқы және ішкі құрылымы;

7) "Тыныс алу" бөлімшесі: Өсімдіктердің тыныс алуы. Оттегіні сіңіру, көмір қышқыл газ және су бөлу. Тірі ағзалардың тыныс алу түрлері. Омыртқасыз жануарлардың тыныс алуы. Омыртқалы жануарлардың тыныс алу мүшелері . Тірі ағзалардың тыныс алу органдарының олардың тіршілік әрекеті процесіндегі рөлі;

8) "Бөліп шығару" бөлімшесі: Өсімдіктердің бөліну мүшелері. Омыртқасыз жануарлардың бөліп шығару мүшелері. Омыртқалы жануарлардың бөліп шығару мүшелері. Тірі организмдердің тіршілік әрекеті процесінде олардың бөліп шығару мүшелерінің рөлі;

9) "Қозғалыс" бөлімшесі: Тірі ағза қозғалысының рөлі. Өсімдіктердің қозғалу тәсілдері Омыртқалы жануардың қозғалу мүшелері. Омыртқасыз жануардың қозғалу мүшелері;

10) "Үйлесім және реттелу" бөлімшесі: Омыртқасыз жануарлардың жүйке жүйесінің жалпы құрылуы. Омыртқалы жануарлардың жүйке жүйесінің жалпы құрылысы. Бүкіл ағзаны реттеудегі жүйке жүйесінің рөлі;

11) "Тұқым қуалаушылық пен өзгергіштік заңдылықтары" бөлімшесі: Ағзаның тұқым қуалайтын және тұқым қуаламайтын белгілері. Тұқым қуалаушылық пен өзгергіштіктің негізгі ұғымдары;

12) "Көбейю" бөлімшесі: Тірі ағза үшін көбейю үрдісінің рөлі. Көбейюдің негізгі әдістері. Жасушалардың тіршілік етуі. Жасушаның өсуі мен бөлінуі. Жасушаның бөліну процесінде хромосомалардың рөлі;

13) "Өсу және даму" бөлімшесі: Тірі ағзаның өсуі мен даму үрдісі. Өсімдіктердің жеке даму кезеңдері. Жануарлардың жеке даму кезеңдері;

14) "Микробиология және биотехнология" бөлімшелер: Бактериялардың құрылуы мен тіршілік әрекеті үрдісі мен құрылуы. Вирустың құрылуы мен тіршілік әрекеті үрдісі мен құрылуы.

22. 8-сыныпқа арналған "Биология" пәнінің базалық білім мазмұны:

1) "Экожүйелер". Ортаның экологиялық факторлары: абиотикалық (температура, жарық, рН, ылғалдылық) биотикалық (микроағзалар, жануарлар, өсімдіктер). Зертханалық жұмыс: "Жергілікті жердің экожүйелерін зерттеу (мектеп ауласы мысалында)". Қоректік тізбектер және қоректік торлар. Модельдеу "Қоректік тізбек пен торды құру". Экологиялық сукцессиялар: Бірінші және екінші реттік сукцессиялар. Экожүйелердің алмасуы. Адам экожүйенің бір бөлігі. Антропогендік фактор. Адам әрекеттерінің экожүйеге жағымсыз әсері. Қазақстанда ерекше қорғалатын аймақтар. Жергілікті жердің ерекше қорғалатын аймақтары. Қазақстан Республикасының Қызыл кітабы. Жергілікті өңірдің ҚР Қызыл кітабына енгізілген жануарлары мен өсімдіктері;

2) "Тірі ағзаларды топтастыру". Тірі ағзалардың бес патшалығына жалпы сипаттама : прокариоттар, протисталар, саңырауқұлақтар, өсімдіктер, жануарлар. Өсімдіктер мен жануарлардың негізгі жүйелік топтары: Патшалықтар. Типтер. Бөлімдер. Кластар. Өсімдіктер мен жануарларды топтастырудың маңызы. Омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың сыртқы құрылысындағы ерекшеліктер. Дихотомиялық әдіс. Дихотомиялық кілттерді қолдану;

3) "Жасушалық биология". Жасуша, ұлпа, мүше, мүшелер жүйесі түсініктері. Өсімдіктер және жануарлар жасушаларын салыстыру. Жарық микроскобынан көрінетін жасуша құрылымдары: пластидтер, вакуоль, ядро, цитоплазма, жасушалық мембрана, жасушалық қабырға;

4) "Су және органикалық заттар". Судың қасиеттері: беттік керілу, судың қозғалысы, еріткіштігі, қайнау және балқу температурасы, жылу сыйымдылығы. Судың биологиялық маңызы және оның еріткіш ретіндегі, температураны сақтау мен реттеудегі рөлі. Зертханалық жұмыс "Судың тірі ағзалар үшін маңызы мен қасиеттерін зерттеу". Микро- (мырыш, темір, селен, фтор) және макроэлементтердің (магний, кальций, калий, фосфор) тірі ағзалардың тіршілік әрекеті үшін маңызы. Азық-түліктердегі органикалық заттар: нәруыздар, майлар, көмірсулар. Зертханалық жұмыс: "Азық-түліктерде көмірсулар, нәруыздар және майлардың бар болуын зерттеу". Өсімдіктерде макроэлементтердің тапшылығы (азот, калий, фосфор,). Тыңайтқыштар: органикалық және минералдық (азотты, калийлі және фосфорлы);

5) "Заттардың тасымалдануы". Заттар тасымалдануының тірі ағзалардың тіршілік әрекеті үшін маңызы. Заттардың тасымалдануына қатысатын тірі ағзалардың мүшелері мен мүшелер жүйесі. Сабақ және тамыр. Сабақтың ішкі құрылысы: қабық, камбий, сүрек, өзек. Тамыр аймақтары: бөліну, өсу, сору және өткізу аймақтары. Тамырдың ішкі құрылысы: флоэма, ксилема, камбий. Зертханалық жұмыс: "Сабақтың ішкі құрылысын зерттеу". Зертханалық жұмыс: "Тамыр аймақтарын зерттеу". Ксилема, флоэма және олардың құрылымдық элементтері. Жануарлардағы қанайналым мүшелері : буылтық құрттар, ұлулар, буынаяқтылар және омыртқалылар;

6) "Тірі ағзалардың қоректенуі". Жапырақтың құрылысы мен қызметі. Жапырақтың ішкі құрылысы. Лептесік. Жапырақ фотосинтездеуші негізгі арнайы мүше. Судың

булануы мен газдардың алмасуы. Фотосинтезге қажетті жағдайлар. Зертханалық жұмыс: "Фотосинтез үдерісіне қажетті жағдайларды зерттеу";

7) "Тыныс алу". Өсімдіктер мен жануарлар үшін тыныс алудың маңызы. Тынысалу - энергия көзі. Тыныс алу типтері: анаэробты және аэробты. Анаэробты және аэробты тыныс алуды салыстыру: оттегінің қатысында/қатысынсыз, статикалық/динамикалық жұмыс, жылықанды/суыққанды жануарлар. Өсімдіктердің тыныс алуы. Тұқымның немесе өскіндердің тыныс алуы мысалында. Зертханалық жұмыс: "Өсімдіктердің тыныс алуын зерттеу". Омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың тыныс алу мүшелері (бунақденелілердің демтүтіктері, балықтарының желбезектері, құстардың және сүтқоректілердің өкпесі). Модельдеу: "Омыртқалы және омыртқасыз жануарлардың тыныс алу жүйесі мүшелерін салыстыру". Тыныс алу мүшелері. Адамның тыныс алу жолдарының құрылысы мен газ алмасу мүшелері. Тыныс алу мүшелерінің аурулары. Тыныс алу мүшелерінің ауруларының себептері мен алдын алу жолдары (өкпе обыры, астма, бронхит, туберкулез, тұмау);

8) "Бөліп шығару". Бөліп шығарудың тірі ағзалар үшін маңызы. Жануарлардағы бөліп шығару өнімдері. Зат алмасудың соңғы өнімдері. Өсімдіктердегі бөліп шығару өнімдері: тыныс алу мен фотосинтездің бастапқы және соңғы өнімдері. Зертханалық жұмыс: "Өсімдіктердің тыныс алу ерекшеліктерін өскіндер мысалында зерттеу". Жануарлардың бөліп шығару жүйелері. Жануарлардың бөліп шығару жүйелерінің құрылысын салыстыру;

9) "Қозғалыс". Өсімдіктердің қозғалысы. Қозғалыстың өсімдіктер тіршілігіндегі маңызы. Өсімдіктердің қозғалу тәсілдері (тропизмдер, таксистер, өсу қозғалыстары). Өсімдіктердің өсуі мен дамуына жарықтың әсері. Жарықтың түсу деңгейіне қарай өсімдіктердің бейімделуі. Фотопериодизм күннің жарық түсу ұзақтығына ағзалардың бейімделуі. Жануарлардың қозғалыс мүшелері. Тірі ағзалардағы қозғалыстың рөлі. Жануарлардың қозғалу тәсілдеріне мысалдар. Жануарлардың мекен ортасы мен қозғалыс тәсілдері арасындағы байланыстарды анықтау;

10) "Үйлесім және реттелу". Жүйке жүйесінің типтерін салыстыру: диффузиялы, сатылы, түйнекті, түтіктерізді. Жүйке жүйесінің құрам бөліктері. Жүйке жүйесінің қызметі. Нейронның құрылысы: денесі, дендриттер, аксон. Нейронның қызметтері. Жүйке жүйесінің орталық және шеткі бөлімдері. Жұлын. Ми. Ми бөлімдерінің құрылысы мен қызметтері: сопақша ми, артқы (ми көпірі, мишық), орталық және аралық ми. Үлкен ми сыңарлары. Рефлекстік доға: рецептор, сезгіш, аралық, қозғалыс нейрондары, жұмыс мүшесі. Зертханалық жұмыс: "Тізе рефлексі". Мінез-құлықтың рефлекторлық табиғаты: шартсыз және шартты рефлексдер. Шартты рефлексдердің сөнуі. Ішкі мүшелер жұмысының жүйкелік реттелуі. Адам ағзасы үшін ұйқының маңызы. Биологиялық ритмдер. Ұйқының кезеңдері: баяу және жылдам ұйқы.

Жұмысқа қабілеттілік. Күн тәртібі. Оқу еңбегі мен дене еңбегінің гигиенасы. Күйзеліс. Күйзеліс жағдайларымен күрес және олардың алдын алу әдістері. Жүйке жүйесінің қызметіне алкаголь, темекі, және наркотикалық заттардың әсері;

11) "Тұқымқуалау мен өзгергіштік". Адамда белгілердің тұқым қуалауында гендер мен дезоксирибонуклеин қышқылы (ДНК) рөлі. Жүре пайда болған және тұқым қуалайтын белгілер. Хромосоманың құрылымы. Генетикалық материалды сақтаушы және тасымалдаушы дезоксирибонуклеин қышқылы (ДНК) жайлы түсінік. Модельдеу "Адам ағзасындағы тұқым қуалайтын және тұқым қуаламайтын белгілерді зерттеу". Өртүрлі ағза түрлерінің хромосомалар саны. Соматикалық және жыныс жасушалар. Гаплоидты және диплоидты хромосомалар жиыны;

12) "Көбею". Өсімдіктердің жынысты және жыныссыз көбеюі. Өсімдіктердің жынысты және жыныссыз көбеюінің биологиялық маңызы. Өсімдіктердің өсімді жолмен көбеюі, оның түрлері және табиғаттағы биологиялық маңызы. Өсімдік өсіруде өсімді жолмен көбею тәсілдерін қолдану. Қалемшелеу, сұлатпа өркен, телу (қалемшелермен, көзшелермен), көбею ұлпаларымен. Зертханалық жұмыс: "Өсімдіктердегі вегетативті көбею тәсілдері". Гүл құрылысы. Тозандану түрлері. Гүлдеу және тозандану. Тозандану түрлері (өздігінен, айқас, жасанды). Өсімдіктердегі ұрықтану туралы түсінік және зиготаның түзілуі. Қосарлы ұрықтану. Қосарлы ұрықтанудың биологиялық маңызы;

13) "Өсу және даму". Ағзалардың жеке дамуы түсінігі. Өсімдіктер мен жануарлардағы онтогенез кезеңдері. Бөліну, өсу, көбею, қартаю. Өсімдіктердің өсуі. Сабақтың ұзарып және жуандап өсуі. Камбийдің рөлі. Жылдық сақиналар. Зертханалық жұмыс: "Жылдық сақинаны санау". Жануарлардағы тура және түрленіп даму онтогенез типтері. Бунақденелілердің шала және толық түрленіп дамуына мысалдар. Модельдеу "Жануарлардағы онтогенез типтерін салыстыру";

14) "Микробиология және биотехнология". Бактериялардың формаларының өртүрлілігі. Бактериялардың таралуы. Зертханалық жұмыс: "Пішен таяқшасының сыртқы пішінін қарастыру". Бұршақ тұқымдастардың тамырындағы түйнек бактериялары. Бактерияларды пайдалану. Табиғаттағы және адам өміріндегі бактериялардың маңызы. Зертханалық жұмыс: "Өндірісте йогурт және ірімшік жасауды зерттеу". Патогендермен күрес тәсілдері. Бактериялардың антибиотиктерге тұрақтылығы. Зертханалық жұмыс: "Антибиотиктер, антисептиктер және залалсыздандыру өнімдерін қолдануды зерттеу". Вирустар. Жасушасыз құрылым иелері вирустардың құрылыс ерекшеліктері.

23. 9-сыныпқа арналған "Биология" пәнінің базалық білім мазмұны:

1) "Жасушалық биология". Жасуша – тірі ағзалардың құрылымдық негізгі өлшем бірлігі. Прокариот және эукариот жасушалардың құрылысы: ядроның болуы және орналасуы, жасуша қабырғасы, жасуша мембранасы, пластидтер, митохондрия, рибосомалар, Гольджи аппараты, вакуоль. Өсімдік ұлпаларының өртүрлілігі: түзуші,

жабын, негізгі, өткізгіш, механикалық, бөліп шығарушы ұлпа. Жануар ұлпаларының әртүрлілігі: эпителий, дәнекер, бұлшық ет, жүйке. Зертханалық жұмыс: "Өсімдіктер ұлпаларын жіктеу". Зертханалық жұмыс: "Жануарлар ұлпаларын жіктеу";

2) "Молекулярлық биология". Жасушаның құрамындағы органикалық заттар. Мономерлер мен полимерлер арасындағы айырмашылық. Көмірсулар – энергия көзі. Глюкоза, сахароза, гликоген, крахмал, жасунық пен хитиннің маңызы және қызметтері. Липидтердің қасиеттері мен қызметі. Липидтердің әртүрлілігі: майлар, фосфолипидтер, балауыз. Нәруыздар, қасиеттері мен қызметтері;

3) "Тірі ағзалардың көптүрлілігі". Зертханалық жұмыс: "Өсімдіктер бөлімдеріндегі ерекшелік белгілерді анықтау. Балдырлар, мұктәрізділер, қырықжапырақтәрізділер, ашық тұқымдылар және жабық тұқымдылар. Саңырауқұлақтар патшалығы. Зең саңырауқұлағы: мукор, пеницилл. Біржасушалы саңырауқұлақтар – ашытқы. Көпжасушалы саңырауқұлақтар. Қалпақшалы саңырауқұлақтар. Жеуге жарамды және улы саңырауқұлақтар. Зертханалық жұмыс: "Дара жарнақты және қосжарнақтылар өсімдіктер кластарының белгілерін зерттеу". Буынаяқтылар типі. Хордалылар типі. Сыртқы белгілеріне қарай салыстырмалы сипаттама. Көрсетілім "Хордалы жануарлар мен буынаяқтылардың ерекшелік белгілерін анықтау";

4) "Қоректену". Жауын құртының, сиырдың және адамның ас қорыту жүйесінің құрылысы. Модельдеу "Адамның, сиырдың және жауынқұртының" асқорыту жүйесінің құрылысын салыстыру. Тістің құрылысы мен қызметі, сүт тістердің тұрақты тістерге ауысуы. Тіс гигиенасы. Адамның ас қорыту жолдарының құрылысы. Ас қорыту бездері. Ас қорыту мүшелерінің қызметі. Тамақтану гигиенасы. Асқорыту мүшелерінің жұқпалы аурулары және олардың алдын алу. Тағамнан уланудың алдын алу. Алғашқы жәрдем шаралары. Ішек құрт ауруларының алдын алу. Дәрумендер және олардың маңызы. Суда еритін және майда еритін дәрумендер. Дәрумендердің тәуліктік мөлшері. Авитаминоз, гиповитаминоз және гипервитаминоз. А авитаминоздағы ақшам соқыр, В1 авитаминоздағы бери-бери ауруы, С авитаминоздағы қыркұлақ, Д авитаминоздағы мешел аурулары. Зертханалық жұмыс: "Тағамдық заттар құрамынан С дәруменді анықтау";

5) "Заттардың тасымалдануы". Ағзаның ішкі ортасы және оның маңызы. Лимфа. Лимфа айналымы мен оның маңызы. Гомеостаз. Ағзаның ішкі ортасы: қан, лимфа, ұлпа сұйықтығы. Қанның құрамы мен қызметі. Қан түйіршіктері: эритроциттер, лейкоциттер, тромбоциттер. Плазма. Қанның қызметі: транспорттық, гомеостаздық, қорғаныштық. "Әртүрлі ағзалардың қан жасушаларын зерттеу" зертханалық жұмысы Қан жасушаларын формасына, мөлшеріне, санына және ядросының болуына қарай салыстыру. Иммунитет. Гуморальдық және жасушалық иммунитет. Лейкоциттердің түрлі типтері және олардың қызметтері. Т- және В- лимфоциттердің әрекет етуі. Жұқпалы аурулар және олардың алдын алу: амебалық қантышқақ, фитофтороз, оба, күл, лейшмания, герпес (ұшық). Иммунитет. Иммунитеттің түрлері: туа пайда болған

және жүре пайда болған иммунитет. Екпенің (вакцин) түрлері және оның жасанды иммунитетті қалыптастырудағы маңызы. Жұқпалы аурулардың алдын алу. Қан топтары. Қан құю. Резус-фактор. Агглютинация. Резус-конфликт. Буылтық құрттардың (жауын құрт), ұлулардың, буынаяқтылардың және омыртқалылардың жүрегі және қан тамырларының құрылысы мен қызметі. Қан тамырлар жүйесінің түрлері. Ашық және тұйық қанайналым жүйелері. Үлкен және кіші қанайналым шеңберлері. Адамның қанайналым жүйесі. Зертханалық жұмыс: "Дене жаттығуларының жүрек жұмысына әсерін зерттеу". Жүрек - қантамырлар жүйесі аурулары (гипертония, инфаркт, тахикардия, ишемиялық ауру, атеросклероз, инсульт). Аурудың себептері: тұқым қуалайтын ауруларға бейімділік, салауатты өмір салтын дұрыс ұстанбау;

6) "Тыныс алу". Альвеола мен қан арасындағы газ алмасу. Өкпедегі қанның оттекке қанығуы. Ұлпа мен қан арасындағы газ алмасу. Қанның көмірқышқыл газына қанығуы, жасушаның оттекке қанығуы. Тыныс алу және тыныс шығару механизмі. Кеуде қуысының құрылысы. Тыныс алуға және тыныс шығаруға қатысатын бұлшықеттер. Тыныс алу және тыныс шығарудағы көкеттің маңызы. Ауа жүретін жолдардағы қысымның өзгеруі. Тыныс алудың минуттық көлемі. Әртүрлі жастағы, физикалық дамыған, ер және әйел адамдардың өкпесінің тіршілік сыйымдылығы. Тыныс алу қозғалыстарының жиілігі. Шылым шегудің өкпенің тіршілік сыйымдылығына әсері. Зертханалық жұмыс: "Өкпенің тіршілік сыйымдылығын зерттеу";

7) "Бөліп шығару". Зәр шығару жүйесі мүшелерінің құрылысы (бүйрек, несеппағар, қуық, несеп жолы) мен қызметі. Бөліп шығару және сүзу мүшелері. Бүйректің құрылысы (қыртысты және милы қабат, нефрон, пирамида, астауша, бүйрек өзекшелері). Терінің маңызы, құрылысы мен қызметі. Тер бөлінудің реттелуі. Тері ауруларының пайда болу себептері мен салдары (қышыма, теміреткі, безеу бөртпелері). Белгілері мен алдын алу шаралары;

8) "Қозғалыс". Адам қаңқасының құрылысы. Тірек – қимыл жүйесінің маңызы мен қызметі. Сүйектің макро - және микроскопиялық құрылысы. Сүйектің химиялық құрамы. Зертханалық жұмыс: "Сүйектің макро және микроскопиялық құрылысы". Көрсетілім "Сүйектің химиялық құрамы". Сүйектің байланыс түрлері: қозғалмайтын, жартылай қозғалмалы, қозғалмалы. Буынның құрылысы және қызметтері. Сүйек буындарының атқаратын қызметіне сәйкес бейімделуі. Бұлшықет ұлпаларының құрылысы мен қызметі (бірыңғай салалы, көлденең жолақты қаңқа, көлденең жолақты жүрек). Зертханалық жұмыс: "Бұлшық ет ұлпаларының құрылысын зерттеу" Адам денесінің бұлшық еттерін жіктеу. Гиподинамия. Сымбаттың бұзылуы және жалпақтабандылықтың пайда болу себептері. Сымбаттың бұзылуы мен жалпақтабандылықтың алдын алу шаралары;

9) "Биофизика". Тік жүруге байланысты адам қозғалуының биомеханикалық ерекшеліктері. Тік жүруге байланысты адамның қаңқа құрылысының ерекшеліктері.

Тік жүруге байланысты бұлшық еттің маңызы. Тік жүру кезіндегі дененің ауырлық орталығы. Адам денесіндегі иіндер;

10) "Үйлесім және реттелу". Көру мүшелерінің құрылысы. Көрудің маңызы. Көру қызметінің бұзылуы. Көру гигиенасы. Зертханалық жұмыс: "Көру жітілігі мен көру аймағының шегін зерттеу". Есту мүшесінің құрылысы. Естудің маңызы. Естудің бұзылу себептері. Есту мүшесінің гигиенасы. Зертханалық жұмыс "Дыбысты қабылдау ерекшеліктерін зерттеу" (құлақтың есту қабілетін анықтау). Таяқшаның, құтышаның және түкті жасушалардың құрылымы мен қызметі. Зертханалық жұмыс: "Соқыр дақты анықтау, түстердің аралсуына тәжірибе, дыбыстың ауа және сүйек арқылы өтуі". "Гормондар", "Гуморальдық реттелу" ұғымдары. Эндокринді, экзокринді және аралас бездердің орналасуы және қызметі. Бездерден бөлінетін гормондар. Эндокринді бездер қызметінің бұзылуынан туындаған аурулар (гипо- және гиперфункция). Адам денесінде орналасқан тері рецепторлары (терморекцепторлар, механорецепторлар, ноцицепторлар) Зертханалық жұмыс: "Тері сезімталдығын зерттеу". Жылықанды жануарлардың тұрақты температураны сақтауындағы терінің рөлі. Температураға сезімталдық. Терморекцепторлардың температураның өзгеруіне бейімделуі;

11) "Көбею". Митоз. Мейоз. Митоз бен мейоздың биологиялық маңызы. Жануарлардың көбею формалары. Жыныссыз көбею типтері. Жынысты көбею. Мүктер мен қырықжапырақтардың тіршілік циклі. Гаметофит. Спорофит. Ашық тұқымды және жабық тұқымды өсімдіктердің тіршілік циклі;

12) "Өсу және даму". Эмбрионалдық даму кезеңдері: бластула, гастрюла, нейрула. Ұлпалар мен мүшелердің дифференциялануы. Органогенез;

13) "Тұқым қуалаушылық пен өзгергіштік заңдылықтары". Тұқым қуалаушылық пен өзгергіштіктің эволюциядағы маңызы. Өзгергіштік пен қоршаған орта жағдайларына бейімделгіштік арасындағы өзара байланыс. Қолдан сұрыптау және оның селекция үшін маңызы. Қолдан сұрыптау түрлері. Мәдени өсімдіктер мен үй жануарларының шығу орталықтары. Қазақстан аумағында кездесетін егістік дақылдар мен үй жануарларының қолтұқымдары. Маңызды белгілер;

14) "Биосфера, экожүйе, популяция". Экожүйелердің компоненттері. Су және құрлық экожүйелері. Модельдеу "Су және құрлық экожүйелерін салыстыру". Популяцияның құрылымының негізгі сипаттамалары және ерекшеліктері. Ағзалардың тіршілікке қабілеттілігінің әртүрлі тәсілдері. (Тіршілікті сақтаудың К және Г стратегиялары). "Жыртқыш-жемтік" қарым-қатынас түрі. Популяция санының өзгеруі. Тірі ағзалардың өзара қарым-қатынас түрлері. Ағзалардың тікелей және жанама қарым-қатынас түрлері. Қоршаған орта жағдайларының өзгерістеріне ағзалардың бейімделуі;

15) "Адам қызметінің қоршаған ортаға әсері". Адамның табиғаттағы рөлі. Табиғатты тиімді пайдалану. Табиғатты қорғау. Биологиялық алуан түрлілікті сақтау.

Дүниежүзілік Тұқым қоры. Қазақстан Республикасының экологиялық проблемалары. Себептері мен салдарлары. Оларды шешу жолдары.

24. 10-сыныпқа арналған "Биология" пәнінің базалық білім мазмұны:

1) "Жасушалық биология". Жасушаның негізгі компоненттерінің қызметтері. Жасуша құрылымдары: плазмалық мембрана, цитоплазма, ядро, эндоплазмалық тор, жасуша орталығы, рибосомалар, Гольджи аппараты мен лизосомалар, митохондрия, пластидтер, қозғалыс органоидтары, жасушаның қосындылары. Құрылыстары және атқаратын қызметтері. Жасушалардың сызықтық ұлғаюын есептеу. Ұлғаю, актуальды өлшемі және суреттің нақты өлшемі. Өлшем бірліктерін СИ жүйесіне аудару (сантиметр-миллиметр-микромметр-наномметр). Модельдеу "Микрофотографияларды пайдаланып жасушаның сызықтық ұлғаюын есептеу";

2) "Тірі ағзалардың көп түрлілігі. Биосфера және экожүйе". Әртүрлі түрлерді сипаттауда бинарлық номенклатураны қолдану. Зертханалық жұмыс: "Анықтағыш көмегімен өсімдіктер мен жануарлар түрлерін (жергілікті жердің) анықтау". Популяцияның өсуінің экспоненциалды және сигмоидты қисығы. Экожүйедегі энергия тасымаланың тиімділігі. Энергия ағыны және қоректік тізбектер. Экологиялық пирамида түрлері. Табиғаттағы көміртегі пен азот айналымы. Биосферадағы биохимиялық үрдістер. Топырақ пен шөгінді жыныстар түзудегі тірі ағзалардың рөлі;

3) "Адам қызметінің қоршаған ортаға әсері". Пайдалы қазбаларды өндірудің қоршаған орта мен адам денсаулығына әсері. Пестицидтердің қоршаған орта мен адам денсаулығына әсері. Жылыжай эффектісі (булану) және озон қабатының жұқаруы. Дүниежүзілік мұхит деңгейінің, су мен атмосфера температурасының көтерілуінің тірі ағзаларға әсері;

4) "Қоректену". Ыдырау үдерісі. Асқорыту ферменттерінің әсері. Асқорытудағы ферменттердің маңызы. Сіңіру және бөліп шығару. Ферменттердің әсер ету механизмі. Ферменттің белсенді орталығы. Зертханалық жұмыс: "Ферменттердің белсенділігіне әртүрлі жағдайлардың (температура, рН) әсерін зерттеу". Өттің әсерінен майлардың эмульгациясы. Зертханалық жұмыс "Өттің әсерінен майлардың эмульгациялануын зерттеу";

5) "Заттар тасымалы". Активті және пассивті тасымалдардың ұқсастығы мен айырмашылығы. Жасуша мембранасы арқылы тасымалдану. Белсенді тасымалдану кезіндегі энергияның жұмсалыуы. Сыртқы және ішкі факторлардың транспирацияға әсері. Зертханалық жұмыс: "Транспирация үдерісі кезіндегі сыртқы факторларды (температура, ылғалдылық пен су буының қысымы, ауа қозғалысын) зерттеу. Зертханалық жұмыс: "Ішкі факторларды: Буландыратын беттің ауданы және бұл беттік ауданның өсімдік көлеміне қатынасының (сірқабық (кутикула) мен лептесіктер) транспирация үдерісіне әсері". Сыртқы факторлардың флоэмада зат тасымалына әсері: температура, ылғалдылық, жарық;

6) "Тыныс алу". Анаэробты және аэробты тыныс алу. Анаэробты және аэробты тыныс алу үдерістерін химиялық реакция теңдеулерін қолданып қарастыру. Анаэробты және аэробты тыныс арудың тиімділіктері. Аэробты, анаэробты тыныс алу үдерістерімен байланысты бұлшық еттердің қажуы. Аэробты және анаэробты тыныс алуға физикалық жүктемелердің әсері;

7) "Бөліп шығару". Нефронның құрылысы және қызметі. Ультрафилтрация. Абсорбция және таңдамалы реабсорбция. Несептің құрамы. Филтрация мен кері филтрацияның себептері. Бүйрек жұмысына әсер ететін факторлар: тамақтану рационы, дене температурасының күрт түсуі, дәрілік препараттар, созылмалы және инфекциялық аурулар (кариес, іріңді ангина. Зәр шығару жүйесінің гигиенасы. Бүйрек және зәр шығару жүйесінің аурулары: пиелонефрит, цистит, бүйрекке тастың жиналуы. Себептері және алдын алу шаралары. Құрлықта, шөлде, тұщы және тұзды суларда тіршілік ететін тірі ағзалардың зат алмасуының соңғы өнімдері. Құрамында азоты бар органикалық заттардың ыдырау өнімдері: аммиак, несепнәр, несеп қышқылы;

8) "Үйлесім және реттелу". Нейрондардың түрлері мен қызметтері. Жүйке ұлпасының қызметі (глиальды жасушалар). Аксондардың миеленді және миеленсіз қабықтары. Синапстар және медиаторлар. Модельдеу "Жүйке ұлпаларын зерттеу". Миеленді, миеленсіз аксондарда жүйке импульстарының туындауы және өткізілуі. Өткізу жылдамдығы. Мембраналық потенциал, тыныштық потенциалы және әрекет потенциалы. Модельдеу "Жүйке импульстарының туындауы мен таралу жылдамдығын зерттеу". Тірі ағзалардағы электрлік үдерістер. Электрорецепторлар және электрлі мүшелер. Тыныс алу мен тыныс шығарудың реттелуі мысалында нейрогуморальдық реттелу механизмі. Жүйкелік және гуморальдық реттелуді салыстыру. Ағзаның күйзеліске бейімделуі. Нейрокомпьютерлік интерфейс. Компьютер мен ми арасындағы ақпарат алмасу жүйесі. Гомеостазды тұрақты ұстаудың механизмдері. Өсімдіктердің өсуі мен дамуын реттеуші. Зертханалық жұмыс: "Ауксиннің өсімдіктерге әсерін зерттеу";

9) "Қозғалыс". Бұлшық еттің жұмысы. Көрсетілім "Негізгі бұлшық еттердің жұмысын өзіндік бақылау, иық белдеуінің қол қозғалысындағы рөлі. Бұлшық ет қозғалысын реттеу". Зертханалық жұмыс: "Статикалық және динамикалық жұмыс кезіндегі бұлшық еттің қажуын зерттеу";

10) "Молекулярлық биология". Дезоксирибонуклеин қышқылы (ДНК) молекулярлық құрылысының принциптері: нуклеотидтердің комплементарлығы. Модельдеу "Дезоксирибонуклеин қышқылы (ДНК) молекуласын құру";

11) "Жасушалық цикл". Интерфаза. Интерфаза кезеңдері: G1, S және G2. Митоз. Митоз фазалары. Зертханалық жұмыс: "Пияз тамыр ұшындағы жасушалардан митозды зерттеу". Митоз. Митоз фазалары. Мейоз бен митозды салыстыру. Модельдеу "Митоз кезеңдерін зерттеу";

12) "Тұқым қуалаушылық пен өзгергіштік заңдылықтары". Г. Мендель анықтаған белгілердің тұқым қуалаушылық заңдылықтары. Тұқым қуалаушылықты зерттеудің гибридологиялық әдісі. Тұқым қуалаушылықтың генетикалық заңдылықтарының цитологиялық негіздері. Гамета тазалығы заңы және оның цитологиялық негіздемесі. Моногибридті және дигибридті будандастыру. Басымдылық заңы. Ажырау заңы. Басымдылық заңы. Ажырау заңы. Аллельді гендердің әрекеттесуі: толық және толымсыз. Доминанттылық белгілердің пайда болуы. Талдаушы шағылыстыру ұғымы мен оның практикалық маңызы. Жыныс генетикасы. Жынысты анықтаудың генетикалық механизмі. Жыныспен тіркесіп тұқымқуалау. Гемофилия және дальтонизм. Адам қан топтарының тұқымқуалау заңдылықтары. Резус-фактор. Адам генетикасы. Адамның тұқымқуалау белгілерін зерттеу әдістері. Адамның генетикалық ауруларының алдын алу. Адамның генеалогиялық шежіре ағашын құру. Модельдеу "Адамның генеалогиялық шежіре ағашын құру". Өнімділікті арттыратын заманауи ауыл шаруашылық технологиялары. Өнімділігі жоғары ауылшаруашылықты жүргізудің жаңа баламалы жолдары;

13) "Микробиология және биотехнология". Биотехнологиялық үдерістің жалпы сызбасы және биотехнологияда алынатын өнімдері (медицинада, өнеркәсіпте және ауыл шаруашылығында). Инсулин өндірісі;

14) "Көбею". Адамның жыныс жүйесінің құрылымы мен қызметі. Зертханалық жұмыс "Аталық және аналық гаметалардың құрылысын зерттеу". Екінші реттік жыныстық белгілер. Ұлдар мен қыздардың жыныстық жетілуі. Биологиялық және әлеуметтік жетілу. Менструалдық цикл. Менструалдық циклдағы эстроген мен прогестерон гормондарының маңызы. Контрацепция түрлері, олардың қолданылуы мен маңызы. Жыныстық жолмен берілетін аурулар: Жүре пайда болған иммундық дефицитінің синдромы (ЖИТС), сифилис, гонорея, гепатит В,С. Алдын алу шаралары;

15) "Өсу және даму". Құрсақта даму. Ұрықтық дамудың алғашқы кезеңдері. Ұрықтың қалыптасуы мен дамуы. Шылым шегу, есірткі мен ішімдіктің адам ұрығының дамуына тигізетін әсері;

16) "Эволюциялық даму". Эволюциялық ұғымдардың қалыптасуы және дамуы. Ч.Дарвиннің эволюциялық ілімінің негізгі қағидалары. Эволюцияның қазіргі заман теориясының пайда болуы. Эволюцияның қозғаушы күштері. Табиғи сұрыпталу нәтижесіндегі бейімделушілік. Эволюциялық үдерістегі өзгергіштіктің (мутациялық, комбинативтік) рөлі. Табиғи сұрыпталу, оның түрлері (қозғаушы және тұрақтандырушы). Тіршілік үшін күрес (түрішілік, тұраралық). Модельдеу "Бейімделгіштікті табиғи сұрыпталу нәтижесі ретінде зерттеу (көбелек)". "Түр" ұғымының анықтамасы. Түрдің құрылымы. Түр критерийлері. "Түр түзілу" ұғымы. Түр түзілудің тәсілдері мен механизмдері. Жердегі тіршіліктің пайда болу кезеңдері.

4-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

25. Бағдарламада, оқыту мақсаттары кодтық белгімен берілген. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сан бөлім мен бөлімше ретін, төртінші сан оқыту мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 7.2.1.2 "7" – сынып, "2.1" бөлім, бөлімше, "4" – оқыту мақсатының реттік саны.

26. Бөлімдер бойынша әр сынып бойынша күтілетін нәтижелер:

1) "Тірі ағзалардың көптүрлілігі, құрылымы мен қызметтері" бөлімі:

1-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
1.1 Биологияға кіріспе	7.1.1.1 биология пәнінің мақсатын және міндетін білу; 7.1.1.2 тірі организмнің белгілерін атау; 7.1.1.3 табиғаттағы және адам өміріндегі организмдердің рөлін сипаттау			
1.2 Тірі ағзалардың көптүрлілігі	7.1.2.1 тірі ағзаларды жүйелеу принципін және оның негізгі категорияларын білу	8.1.2.1 жүйелеудің маңызын түсіндіру; 8.1.2.2 жүйеленуде тірі ағзалардың орнын анықтау; 8.1.2.3 омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың құрылысының айырмашылық белгілерін сипаттау; 8.1.2.4 жекелеген ағзаларға қарапайым дихотомиялық кілттерді қолдану	9.1.2.1. балдырлар мұктәрізділер, қырықжапырақ тәріздестер, ашықтұ-қымдылар ж ә н е жабықтұқымдылар мысалында өсімдік-тердің ерекшеліктерін сипаттау; 9.1.2.2 саңырауқұ-лактардың ерекшелік белгілерін сипаттау; 9.1.2.3 даражарнақты және қосжарнақты өсімдіктер кластарын негізгі белгілеріне қарай ажырату, 9.1.2.4 буынаяқтылар мен хордалы жануарлар кластарын ерекше белгілері бойынша тану	10.1.2.1 әртүрлі түрлерді сипаттауда б и н а р л ы номенклатураны қолдану; 10.1.2.2 өсімдіктер мен жануарлардың түрлерін ерекшелік белгілері бойынша танып білу (анықтағыш бойынша)
			9.1.3.1 омыртқасыз-дар,	

<p>1.3 Қоректену</p>	<p>7.1.3.1 жапырақтың сыртқы және ішкі құрылымын білу; 7.1.3.2 фотосинтез процесін өсімдіктерді коектенудің негізгі әдісі ретінде түсіндіру; 7.1.3.3 өсімдіктердің минералды қоректену өзегі ретінде тамырдың құрылымы мен қызметін білу</p>	<p>8.1.3.1 жапырақтың ішкі құрылысын сипаттау және құрылысы мен оның қызметі арасындағы өзара байланысты сипаттау; 8.1.3.2 фотосинтез үдерісі үшін қажетті жағдайларды зерттеу</p>	<p>күйіс қайыратын жануарлар мен адамның ас қорыту жүйесінің құрылысын салыстыру; 9.1.3.2 әртүрлі типті тістердің құрылысы мен қызметтері арасындағы байланысын және тісті күту ережелерін сипаттау; 9.1.3.3 адамның ас қорыту жүйесінің құрылысы мен қызметтері арасындағы өзара байланысты түсіндіру; 9.1.3.4 ас қорыту жолы ауруларының себептерін және астан улану белгілерін анықтау; 9.1.3.5 адам ағза-сындағы дәрумендердің маңыздылығын сипаттау; 9.1.3.6 құрамында дәрумендердің маңызды мөлшері бар азық-түліктер тізімін жасау; 9.1.2.9 азық-түлік құрамындағы С дәруменін анықтау</p>	<p>10.1.3.1 адамның ас қорыту жолдарындағы үдерістерді сипаттау; 10.1.3.2 ас қорыту үдерісіндегі органикалық заттар мен сәйкес ферменттердің арасындағы байланысты орнату; 10.1.3.3 ферменттердің белсенділігіне әсер ететін әр түрлі жағдайларды (температура, рН) зерттеу; 10.1.3.4 өттің әсерінен майлардың эмульгациялануы үдерісін зерттеу</p>
			<p>9.1.4.1 қан құрамы мен қызметін сипаттау; 9.1.3.2 дайын микропрепараттар арқылы әртүрлі ағзалардың қан жасушаларының құрылыс ерекшеліктерін зерттеу; 9.1.4.3 лейкоциттердің түрлі типтерінің</p>	

<p>1.4 Заттардың тасымалдануы</p>	<p>7.1.4.1 тірі ағзалардағы коректік заттардың тасымалдануын түсіндіру; 7.1.4.2 заттарды тасымалдауға қатысатын мүшесі ретінде өсімдіктер сабағының құрылымын білу; 7.1.4.3 жануарлардың тасымалдау жүйелерін зерттеу</p>	<p>8.1.4.1 тірі ағзалардағы коректік заттардың тасымалының маңызын түсіндіру; 8.1.4.2 өсімдіктерде заттардың тасымалына қатысатын мүшелерді танып білу; 8.1.4.3 сабақ пен тамырдың ішкі құрылысын зерттеу; 8.1.4.4 сабақ және тамырдың құрылысы мен қызметтерінің өзара байланысын сипаттау; 8.1.4.5 ксилема мен флоэма элементтерінің құрылысын салыстыру; 8.1.4.6 жануарларда заттар тасымалына қатысатын мүшелерді танып білу</p>	<p>қызметтерін сипаттау; 9.1.4.4 гуморальдық және жасушалық иммунитетті салыстыру; 9.1.4.5 лимфа жүйелерін және қан, ұлпалық сұйықтық пен лимфа арасындағы өзара байланысты сипаттау; 9.1.4.6 аурулардың алдын алуындағы вакцинацияның ролін бағалау; 9.1.4.9 агглютинация және резус-конфликт механизмдерін түсіндіру; 9.1.4.9 жануарлардың жүрегінің құрылысы мен қантамыр жүйелерінің маңызын сипаттау; 9.1.4.10 қантамыр қабырғасының құрылысы мен олардың қызметі арасындағы байланысты орнату; 9.1.4.10 жануарлардың қантамырлар жүйесінің түрлерін сипаттау; 9.1.4.11 дене жаттығуларының жүрек жұмысына әсерін зерттеу; 9.1.4.12 қантамыр жүйесі мүшелерінің ауруларының себептері мен ауру белгілерін сипаттау</p>	<p>10.1.4.1 активті және пассивті тасымалдарды салыстыру; 10.1.4.2 өсімдіктердегі транспирация үдерісінің мәнін түсіндіру; 10.1.4.3 транспирация үрдісіне әсер ететін ішкі және сыртқы факторларды зерттеу; 10.1.4.4 сыртқы факторларға байланысты флоэмада заттардың тасымалдануын зерттеу</p>
		<p>8.1.5.1 тірі ағзалар үшін тыныс алудың маңызын сипаттау;</p>		

1.5 Тыныс алу	<p>7.1.5.1 өсімдіктердің тыныс алу мүшелерін білу;</p> <p>7.1.5.2 тірі ағзалардың тыныс алу түрлерін анықтау;</p> <p>7.1.5.3 омыртқалы және омыртқасыз жануарлардың тыныс алуының құрылуын білу;</p> <p>7.1.5.4 адамның тыныс алу мүшелерін білу;</p> <p>7.1.5.5 тірі ағзалардың тыныс алу органдарының олардың тіршілік әрекеті процесіндегі рөлін түсіндіру</p>	<p>8.1.5.2 анаэробты және аэробты тыныс алу типтерін ажырату;</p> <p>8.1.5.3 өсімдіктердің тыныс алу үдерісін зерттеу;</p> <p>8.1.5.4 омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың тыныс алу мүшелерінің құрылуын салыстыру;</p> <p>8.1.5.5 адамның тыныс алу мүшелері құрылысының ерекшеліктерін танып білу;</p> <p>8.1.5.6 тыныс алу мүшелерінің ауыруларының себептері мен олардың алдын алу жолдарын түсіндіру</p>	<p>9.1.5.1 өкпе мен ұлпадағы газ алмасу механизмдерін сипаттау;</p> <p>9.1.5.2 тыныс алу және тыныс шығару механизмін түсіндіру;</p> <p>9.1.5.3 өкпенің тіршілік сыйымдылығын анықтау және қалыпты жағдайдағы және дененің физикалық жүктемесі кезіндегі тыныс алудың минуттық көлемін анықтау</p>	<p>10.1.5.1 тыныс алу реакциясының химиялық теңдеуін пайдалана отырып, анаэробты және аэробты тыныс алуды салыстыру;</p> <p>10.1.5.2 бұлшықет қажуы және аэробты, анаэробты тыныс алу үдерістері арасындағы байланысты қарастыру</p>
1.6 Бөліп шығару	<p>7.1.6.1 өсімдіктердің бөліну мүшелерін білу;</p> <p>7.1.6.2 омыртқасыздар мен омыртқалылардың бөліп шығару мүшелерін білу;</p> <p>7.1.6.3 тірі организмдердің тіршілік әрекеті процесінде олардың бөліп шығару мүшелерінің рөлін түсіндіру</p>	<p>8.1.6.1 ағзалар тіршілігіндегі бөлінудің мәнін түсіндіру;</p> <p>8.1.6.2 өсімдіктердегі бөлінудің ерекшеліктерін зерттеу;</p> <p>8.1.6.3 омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың бөліп шығару жүйелерінің құрылысын салыстыру</p>	<p>9.1.6.1 адамның зәр шығару жүйесі мүшелерінің құрылысы мен қызметтерін сипаттау;</p> <p>9.1.6.2 бүйректің құрылымдық бөліктерін танып білу;</p> <p>9.1.6.3 терінің құрылысы мен оның бөліп шығарудағы маңызын сипаттау;</p> <p>9.1.6.4 тері ауруларын және оның алдын алу шараларын түсіндіру</p>	<p>10.1.6.1 нефронның құрылысы мен қызметін сипаттау;</p> <p>10.1.6.2 фильтрация және несептің түзілуі үдерістерін сипаттау;</p> <p>10.1.6.3 бүйректің жұмысына әсер ететін факторларды сипаттау;</p> <p>10.1.6.4 зәр шығару жүйесі, бүйрек ауруларының алдын алу шараларын түсіндіру;</p> <p>10.1.6.5 әртүрлі ағзалардың мекен ету ортасы мен зат алмасуларының соңғы өнімдері арасындағы байланысты орнату</p>
			<p>9.1.7.1 тірек-қимыл жүйесінің қызметтерін сипаттау;</p>	

1.7 Қозғалыс	<p>7.1.7.1 тірі ағза қозғалысының рөлін түсіндіру;</p> <p>7.1.7.2 өсімдіктердің қозғалу тәсілдерін зерттеу;</p> <p>7.1.7.3 Омыртқалы және омыртқасыз жануардың қозғалу мүшелерін білу</p>	<p>8.1.7.1 өсімдіктердің қозғалу себептерін түсіндіріп, қозғалыстың маңызын сипаттау (тропизмдер, таксистер);</p> <p>8.1.7.2 жарықтың өсімдіктердің өсуі мен дамуына әсерін түсіндіру;</p> <p>8.1.7.3 өсімдіктердегі фотопериодизм ролін сипаттау;</p> <p>8.1.7.4 омыртқалы және омыртқасыз жануарлардың қозғалыс мүшелерін салыстыру</p>	<p>9.1.7.2 сүйектің химиялық құрамын, макро және микроскопиялық құрылысын зерттеу;</p> <p>9.1.7.3 сүйектердің байланыс түрлерін салыстыру;</p> <p>9.1.7.4 буынның әр түрлі типтерінің құрылысы мен олардың қызметтері арасындағы байланысты орнату;</p> <p>9.1.7.5 бұлшық ет ұлпасының қызметтері түрлері мен олардың қызметтерін сипаттау;</p> <p>9.1.7.6 адам бұлшық еттерінің құрылысы мен бұлшықет топтарын оқып тану ;</p> <p>9.1.7.7 гиподинамия салдарын атау;</p> <p>9.1.7.9 сымбаттың бұзылуы және жалпақ жалпақтабандылықтың пайда болу себептерін анықтау</p>	<p>10.1.7.1 кол бұлшық еттерінің максимальды жұмыс күшін және күшке төзімділігін зерттеу;</p> <p>10.1.7.2 бұлшық еттің жиырылу жиілігіне бұлшықет жұмысының тәуелділігін зерттеу</p>
	<p>7.1.8.1 омыртқасыз жануарлардың жүйке жүйесінің</p>	<p>8.1.8.1 жануарлардың жүйке жүйесінің типтерін салыстыру ;</p> <p>8.1.8.2 орталық жүйке жүйесі бөлімдерінің құрылысы мен қызметін атау;</p> <p>8.1.8.3 жүйке жасушасының құрылымдық бөліктерін анықтау</p> <p>8.1.8.4 орталық жүйке жүйесі бөлімдерінің құрылысы мен қызметін салыстыру ;</p>	<p>9.1.8.1 көруді қабылдау ерекшеліктерін зерттеу және көру гигиенасы ережелерін сипаттау ;</p> <p>9.1.8.2 дыбысты қабылдау ерекшеліктерін зерттеу және есту мүшелерінің гигиенасы ережелерін сипаттау ;</p> <p>9.1.8.3 көру және есту рецепторларының құрылымы мен</p>	<p>10.1.8.1 жүйке жасушасының құрылысы мен қызметі арасында байланыс орнату;</p> <p>10.1.8.2 жүйке ұлпалары мен оның құрылымдық бөліктерінің қызметтерін талдау;</p>

1.8 Үйлесім және реттелу	жалпы құрылымын білу; 7.1.8.2 омыртқалы жануарлардың жүйке жүйесі құрылымының жоспарын білу; 7.1.8.3 бүкіл ағзаны реттеудегі жүйке жүйесінің рөлін түсіндіру	8.1.8.5 рефлекстік доғаны зерттеу; 8.1.8.6 мінез-құлықтың рефлекторлық табиғатын түсіндіру; 8.1.8.9 вегетативті жүйке жүйесінің қызметін сипаттау; 8.1.8.9 ағзаның тіршілік әрекетін қалпына келтіру және тынығуы үшін ұйқының маңызын түсіндіру; 8.1.8.10 жақсы психикалық денсаулықты сақтаудың принциптерін сипаттау; 8.1.8.10 жүйке жүйесінің қызметіне алкоголь, шылым және есірткілік заттардың әсерін түсіндіру	қызметін сәйкестендіру; 9.1.8.4 эндокиринді, экзокринді және аралас бездердің орналасқан жерлерін анықтау; 9.1.8.5 бездердің негізгі қызметтерін түсіндіру; 9.1.8.6 эндокриндік бездер қызметінің бұзылуынан туындаған ауруларды атау; 9.1.8.9 терінің сезімталдығын зерттеу; 9.1.8.9 жылықанды жануарлардың дене температураны сақтаудағы терінің рөлін сипаттау	10.1.8.3 жүйке импульстарының туындауы мен өтуін сипаттау; 10.1.8.4 нейрогуморальді реттелу механизмін түсіндіру; 10.1.8.5 дененің ішкі ортасының тұрақтылығын сақтау механизмін түсіндіру; 10.1.8.6 өсімдіктердің өсуі мен дамуына әсер ететін заттардың әрекетін талдау
--------------------------	--	---	--	--

2) "Көбею, тұқым қуалаушылық, өзгергіштік, эволюциялық даму" бөлімі:
2-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
2.1 Көбею	7.2.1.1 тірі ағза үшін көбею үрдісінің рөлін түсіндіру; 7.2.1.2 көбеюдің негізгі әдістерін білу	8.2.1.1 өсімдіктердің жыныссыз және жынысты көбеюін сипаттау; 8.2.1.2 өсімдіктердің өсімді көбею тәсілдерін салыстыру; 8.2.1.3 аяқас тозандану мен өздігінен тозанданудың	9.2.1.1 жануарлардың көбею тәсілдерін салыстыру; 9.2.1.2 мүктер мен қырықжапырақтардың мысалында жынысты (гаметофит) және жыныссыз (спорофит) ұрпақтарының ерекшеліктерін түсіндіру;	10.2.1.1 адамның жыныс жүйесінің құрылысын сипаттау; 10.2.1.2 аталық және аналық жыныс жасушаларының құрылыс ерекшеліктерін зерттеу; 10.2.1.3 жыныстық жетілу кезеңіндегі (екінші реттік жыныстық белгілердің дамуын сипаттау); 10.2.1.4 менструалдық цикл

		салыстырмалы артықшылықтарын сипаттау; 8.2.1.4 гүлді өсімдіктердегі қос арлы ұрықтанудың маңызын сипаттау	9.2.1.3 ашық тұқымды және жабық тұқымды өсімдіктер-дің тіршілік циклінің ерекшеліктерін түсіндіру	мен экстроген және прогестеронның маңызын сипаттау; 10.2.1.5 контрацепцияның маңызы мен түрлерін түсіндіру; 10.2.1.6 жыныстық жолмен таралатын аурулардың салдары мен алдын алу шараларын түсіндіру
2.2. Жасушалық айналым	7.2.2.1 жасушалардың бөліну үрдісін білу; 7.2.2.2 жасушаның бөліну процесінде хромосомалардың рөлін және олардың маңыздылығын түсіндіру	8.2.2.1 әртүрлі ағзалар түрлеріндегі хромосомалардың санын салыстыру; 8.2.2.2 сомалық және жыныс жасушаларындағы хромосомалар сандарын атау	9.2.2.1 тірі ағзалардың өсуі мен дамуы үшін митоз бен мейоздың маңызын түсіндіру	10.2.2.1 жасушалық айналымның интерфаза кезеңіндегі жүретін үдерістерді түсіндіру; 10.2.2.2 митоздың кезеңдерін сипаттау ; 10.2.2.3 мейоз кезеңдерін сипаттау ; 10.2.2.4 митоз бен мейоз үдерісін салыстыру
2.3 Өсу және даму	7.2.3.1 тірі ағзаның өсуі мен даму үрдісін білу; 7.2.3.2 өсімдіктер мен жануарлардың жеке даму кезеңдерін зерттеу	8.2.3.1 ағздардың өсу мен даму үдерістерін сипаттау; 8.2.3.2 өсімдіктердің ұзарып және жуандап өсу үдерісін зерттеу; 8.2.3.3 өсімдіктер мен жануарлардың онтогенез кезеңдерін ажырату; 8.2.3.4 жануарлардың онтогенезіндегі тура және түрленіп даму типтерін салыстыру	9.2.3.1 эмбрионалдық даму кезеңдерін сипаттау ; 9.2.3.2 әр түрлі ұрық жапырақшаларынан қалыптасқан мүшелер мен ұлпалар дифференциасын сипаттау	10.2.3.1 ұрықтың дамуындағы плацентаның маңызын түсіндіру; 10.2.3.2 ұрық пен эмбрионның дамуын салыстыру; 10.2.3.3 адам ұрығының дамуына шылым шегу, алкоголь мен басқа есірткілер әсерінің салдарын түсіндіру
				10.2.4.1 генетиканың дамуы мен қалыптасуындағы Мендель зерттеулерінің рөлін бағалау;

<p>2.4 Тұқым қуалаушы-лық пен өзгергіштік заңдылық-тары</p>	<p>7.2.4.1 ағзаның тұқым қуалайтын және тұқым қуаламайтын белгілерін білу; 7.2.4.2 негізгі ұғымдарды түсіндіру: тұқым, ДНК, хромосома;</p>	<p>8.2.4.1 адам ағзасындағы тұқым қуалайтын және тұқым қуаламайтын белгілерді зерттеу; 8.2.4.2 үздік және үздіксіз өзгергіштікке мысал келтіру; 8.2.4.3 белгілерді анықтаудағы гендердің рөлін түсіндіру; 8.2.4.4 хромосомадағы генетикалық акпарат ДНК-ның маңызын түсіндіру</p>	<p>9.2.4.1 тұқым қуалаушылық пен өзгергіштіктің эволюциядағы ролін дәйектеу; 9.2.4.2 ағзалар селекциясы үшін қолдан сұрыптаудың маңызын сипаттау; 9.2.4.3 мәдени өсімдіктер мен үй жануарларының шығу тегінің орталықтарын оқып білу; 9.2.4.4 маңызды мәдени өсімдіктер іріктемелері мен үй жануарлары қолтұқымын сипаттау</p>	<p>10.2.4.2 моногибридті будандастырудың цитологиялық негіздерін тұжырымдау және моногибридті будандастыруға есептер шығару; 10.2.4.3 дигибридті будандастырудың цитологиялық негіздерін негіздерін дәлелдеу және есептер шығару; 10.2.4.4 толық және толымсыз доминаттылықты салыстыру; 10.2.4.5 талдаушы шағылыстырудың маңыздылығын бағалау; 10.2.4.6 жынысты анықтау теориясын сипаттау; 10.2.4.9 жынысты анықтау кезінде хромосомалардың рөлін түсіндіретін сызба жасау; 10.2.4.9 адамның қан тобының тұқымқуалауын және қан топтарын анықтау механизмін түсіндіру; 10.2.4.10 адам генетикасын зерттеудің негізгі әдістерін сипаттау; 10.2.4.11 шежіре сызбасын құру; 10.2.4.12 мәдени өсімдіктердің өнімділігін арттыру үшін заманауи ауылшаруашылық технологиялардың қолданылуын зерттеу</p>

2.5 Селекция негіздері және эволюциялық даму			<p>10.2.5.1 К. Линней мен Ж.Б. Ламарк еңбектерінің негізгі қағидаларын оқып зерттеу;</p> <p>10.2.5.2 эволюциялық ілімнің қалыптасуындағы Ч. Дарвин еңбектерінің рөлін түсіндіру;</p> <p>10.2.5.3 эволюцияның қозғаушы күштерін сипаттау;</p> <p>10.2.5.4 ағзалардың бейімделушілігіндегі табиғи сұрыпталудың рөлін сипаттау;</p> <p>10.2.5.5 түрдің құрылымы мен критерийлерін сипаттау;</p> <p>10.2.5.6 түр түзілу үдерісін түсіндіру;</p> <p>10.2.5.9 Жердегі тіршіліктің дамуының негізгі кезеңдерін оқып білу</p>
--	--	--	---

3) "Ағза мен қоршаған орта" бөлімі:
3-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
		8.3.1.1 жергілікті жер экожүйесі қоршаған орта факторларының тірі ағзаларының тіршілік әрекеті мен	<p>9.3.1.1 экожүйелердің жалпы құрылымының сызбасын жасау;</p> <p>9.3.1.2 су және құрлық экожүйелерін салыстыру;</p> <p>9.3.1.3 популяцияның негізгі қасиеттерін және құрылымдық ерекшеліктерін сипаттау;</p>	10.3.1.1 популяция өсімінің экспоненциалдық және сигмоидтік үлгілерінің қисық сызықтарының графиктерін талдау;

3.1 Биосфера, экожүйе, популяция	7.3.1.1 "тіршілік ету ортасы" ұғымының анықтамасын білу"; 7.3.1.2. қоршаған орта факторларын білу; 7.3.1.3 табиғи тамақ тізбектері мен тамақ желілерінің құрамын түсіндіру	таралуына әсерін зерттеу; 8.3.1.2 табиғи қоректік тізбектерді салыстыру; 8.3.1.3 қоректік тізбекті және қоректік торларды құру; 8.3.1.4 экологиялық сукцессия үдерісін сипаттау	9.3.1.4 ағзалардың түрлі тірі қалу тәсілдерін зерттеу; 9.3.1.5 жыртқыш-құрбан қарым-қатынасы мысалында популяция санының өзгеру себептерін орнату; 9.3.1.6 тірі ағзалардың өзара қарым-қатынас түрлерін сипаттау; 9.3.1.9 тірі ағзалардың қоршаған ортаның өзгермелі жағдайларына бейімделу механизмдерін түсіндіру	10.3.1.2 энергия ағымының тиімділігін есептеу; 10.3.1.3 энергия, биомасса және с а н д а р пирамидаларын салыстыру; 10.3.1.4 азот пен көміртек айналымының табиғаттағы сызбасын құру
3.2 Адам қызметінің қоршаған ортаға әсері	7.3.2.1 "экожүйе" ұғымын түсіндіру"; 7.3.2.2 адамның табиғатқа әсерін сипаттау; 7.3.2.3 Қазақстанның табиғи аймағын зерттеу; 7.3.2.4 тірі ағзаларды қоғаудағы Қызыл кітаптың рөлін түсіндіру	8.3.2.1 адам мен экожүйе арасындағы қарым-қатынастарды сипаттау; 8.3.2.2 экожүйеге жағымсыз әсер ететін адам тіршілігінің шаруашылық салаларынан мысалдар келтіру; 8.3.2.3 Қазақстан Республикасының ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың өсімдіктері мен жануарларын сипаттау; 8.3.2.4 Қазақстан Республикасының Қызыл кітабына енгізілген жергілікті өңірдің жануарлары мен өсімдіктеріне мысал келтіру	9.3.2.1 биологиялық әртүрлілікті сақтаудың және қолдауды қажеттіктің себептерін негіздеу; 9.3.2.2 Дүниежүзілік тұқым қорының маңызын бағалау; 9.3.2.3 Қазақстан аумағындағы экологиялық проблемалардың туындау себептері мен оларды шешу жолдарын түсіндіру	10.3.2.1 пайдалы қазбалар өндірудің және қайта өндірудің қоршаған ортаға әсерін түсіндіру; 10.3.2.2 пестицидтерді пайдаланудың, қоршаған ортаға мен адам денсаулығы әсерін түсіндіру; 10.3.2.3 жылыжай эффектісінің тірі ағзаларға әсерін түсіндіру; 10.3.2.4 озон қабатының бұзылуының себептері мен салдарын түсіндіру

4) "Қолданбалы кіріктірілген ғылымдар" бөлімі:

4-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып

4.1 Молекулярлық биология мен биохимия	<p>7.4.1.1 су-ағзаның тіршілігі етудің негіз екенін түсіндіру;</p> <p>7.4.1.2 тірі ағзаның тіршілік әрекеті үшін микро және макро бөлшектерді білу;</p> <p>7.4.1.3 азық-түлік өнімдеріндегі органикалық құрамды зерттеу;</p> <p>7.4.1.4 өсімдік өміріндегі тыңайтқыштардың ролін түсіндіру</p>	<p>8.4.1.1 судың қасиеті мен тірі ағзалар тіршілігі үшін маңызын сипаттау;</p> <p>8.4.1.2 тірі ағзалар тіршілік әрекеті үшін микро-және макроэлементтердің ролін сипаттау;</p> <p>8.4.1.3 азық-түліктер құрамындағы нәруыз, май, көмірсулардың бар болуын дәлелдеу;</p> <p>8.4.1.4 минералды тыңайтқыштардағы азот, калий және фосфордың өсімдіктер үшін маңызын зерделеу</p>	<p>9.4.1.1 биологиялық мысалдарды пайдаланып полимерлер мен мономерлер арасындағы айырмашылықты сипаттау;</p> <p>9.4.1.2 көмірсулар мен липидтердің биологиялық қызметтерін сипаттау;</p> <p>9.4.1.3 нәруыздардың қасиеттері мен биологиялық қызметтерін сипаттау</p>	<p>10.4.1.1 ферменттің әрекет ету механизмін оқып тану;</p> <p>10.4.1.2 дезоксирибонуклеин қышқылы молекуласының қосиыршықты құрылымын сипаттау;</p> <p>10.4.1.3 дезоксирибонуклеин қышқылының құрылымдық қағидалары негізінде үлгілеу</p>
4.2 Жасушалық биология	<p>7.4.2.1 үлкейту аспаптарының құрылымын, олармен жұмыс істеу ережесін білу;</p> <p>7.4.2.2 микропрепараттар дайындауды және олармен жұмыс істеуді білу;</p> <p>7.4.2.3 өсімдіктер мен жануарлар жасушаларының құрылуын білу;</p> <p>7.4.2.4 жасушаның химиялық құрылымын зерттеу;</p> <p>7.4.2.5 Жасушаның тіршілік әрекетін түсіндіру</p>	<p>8.4.2.1 "жасуша", "ұлпа", "мүше", "мүшелер жүйесі" ұғымдарын түсіндіру;</p> <p>8.4.2.2 жануарлар және өсімдіктер жасушаларын ажырату</p>	<p>9.4.2.1 өсімдік және жануар ұлпаларын жіктеу;</p> <p>9.4.2.2 прокариот және эукариот жасушаларының құрылысын салыстыру</p>	<p>10.4.2.1 өсімдік және жануарлар клеткалары компоненттерінің негізгі қызметін түсіндіру;</p> <p>10.4.2.2 микрофотографияны қолданып жасушалардың жолайы көбейтуді шығару</p>
	<p>7.4.3.1 бактериялардың құрылуы мен тіршілік әрекетін білу;</p>	<p>8.4.3.1 бактериялар формаларының әртүрлілігін сипаттау;</p> <p>8.4.3.2 ірімшік және йогурт өндірісін зерттеу;</p> <p>8.4.3.3 антибиотиктер, антисептиктер мен</p>	<p>9.4.3.1 қарапайымдылар, бактериялар, саңырауқұлақтар, вирустармен туындай-тын аурулардың</p>	<p>10.4.3.1 инсулин өндіру мысалында биотехнологиялық үдерістің жалпы сызбасын сипаттау;</p>

4.3 Микробиология және биотехнология	7.4.3.2 вирустың тіршілік әрекетінің үдерісін мен құрылуын білу	залалсыздандыру өнімдерінің қолданылуын сипаттау; 8.4.3.4 вирустардың тіршіліктің жасушасыз формасы екендігін түсіндіру	ерекшеліктері мен алдын алу шараларын сипаттау	10.4.3.2 биотехнологияда өндірілетін өнімдерге мысал келтіру
4.4 Биофизика			9.4.4.1 тік жүруге байланысты адам қозғалуының биомеханикалық ерекшеліктерін зерттеу	10.4.4.1 тірі ағзалардағы электрлі үдерістерді зерттеу; 10.4.4.2 "интерфейс-компьютер-ми" технологиясының ерекшеліктерін зерттеу

27. Бағдарлама есту қабілеті зақымдалған (естімейтін) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-9-сыныптары үшін "Биология" оқу пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының Ұзақ мерзімді жоспарына сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді жоспарда әрбір бөлімде жүзеге асырылатын оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

28. Бөлімдер және тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Негізгі орта білім беру
деңгейінің
7-10-сыныптарына арналған
"Биология" оқу пәнінен
жаңартылған
мазмұндағы Үлгілік оқу
бағдарламасына
қосымша

Есту қабілеті зақымдалған (естімейтін) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "Биология" пәнінен жаңартылған мазмұндағы Үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) 7-сынып:

1-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Ұзақ мерзімді жоспардың мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
Биологияға кіріспе	Биология пәні. Биологияның мақсаттары мен міндеттері	7.1.1.1 биология пәнінің мақсатын және міндетін білу
	Тірі организмдердің жалпы белгілері	7.1.1.2 тірі организмнің белігерін атау

	Тірі организмдердің табиғаттағы және адам өміріндегі рөлі	7.1.1.3 табиғаттағы және адам өміріндегі организмдердің рөлін сипаттау
Экожүйелер	Тірі әлемнің тіршілік ету ортасы.	7.3.1.1 "тіршілік ету ортасы" ұғымының анықтамасын білу"
	Қоршаған ортаның факторлары. Өлі табиғат факторлары	7.3.1.2 қоршаған орта факторларын білу;
	Биотикалық факторлар. Азық-түлік тізбегі және азық-түлік желілері	7.3.1.3 табиғи тамақ тізбектері мен тамақ желілерінің құрамын түсіндіру
	Экожүйе. Тірі және өлі табиғаттың өзара байланысы	7.3.2.1 "экожүйе" ұғымын түсіндіру";
	Адам қызметінің қоршаған ортаға әсері	7.3.2.2 адамның табиғатқа әсерін сипаттау
	Қазақстанның табиғи аймағы	7.3.2.3 Қазақстанның табиғи аймағын зерттеу
	Қазақстандағы тірі ағзаларды қорғаудағы Қызыл кітаптың рөлі	7.3.2.4 тірі ағзаларды қорғаудағы Қызыл кітаптың рөлін түсіндіру
Тірі ағзаларды топтастыру	Өсімдіктерді топтастыру. Жануарларды топтастыру	7.1.2.1 тірі ағзаларды жүйелеу принципін және оның негізгі категорияларын білу
Жасуша биологиясы. Су және органикалық заттар	Үлкейту құралдары. Олармен жұмыс істеу ережелері	7.4.2.1 үлкейту аспаптарының құрылымын, олармен жұмыс істеу ережесін білу
	"Пияз қабығының микропрепаратын дайындау " зертханалық жұмысы	7.4.2.2 микропрепараттар дайындауды және олармен жұмыс істеуді білу
	Өсімдік жасушасының құрылысы. Жануарлар жасушасының құрылымы	7.4.2.3 өсімдіктер мен жануарлар жасушаларының құрылуын білу
	Жасушаның химиялық құрамы	7.4.2.4 жасушаның химиялық құрылымын зерттеу
	Жасушаның тіршілік әрекеті	7.4.2.5 жасушаның тіршілік әрекетін түсіндіру
	Су – тірі ағзаның тіршілік ету негізі	7.4.1.1 су-ағзаның тіршілігі етудің негі екенін түсіндіру
	Тірі ағзаның тіршілік әрекеті үшін микро және макро бөлшектердің рөлі	7.4.1.2 тірі ағзаның тіршілік әрекеті үшін микро және макро бөлшектерді білу
	Азық-түлік өнімдеріндегі органикалық құрамы	7.4.1.3 азық-түлік өнімдеріндегі органикалық құрамды зерттеу
	Өсімдік өміріндегі тыңайтқыштардың рөлі	7.4.1.4 өсімдік өміріндегі тыңайтқыштардың рөлін түсіндіру
2-тоқсан		
	Тірі ағзалардағы қоректік заттарды тасымалдауы	7.1.4.1 тірі ағзалардағы қоректік заттардың тасымалдануын түсіндіру

Заттардың тасымалдануы	Сабақтың ішкі құрылымы	7.1.4.2 заттарды тасымалдауға қатысатын мүшесі ретінде өсімдіктер сабағының құрылымын білу
	Жануарлардың тасымалдау жүйесі	7.1.4.3 жануарлардың тасымалдау жүйелерін зерттеу
Тірі ағзалардың қоректенуі	Жапырақтың сыртқы және ішкі құрылымы	7.1.3.1 жапырақтың сыртқы және ішкі құрылымын білу
	Фотосинтез, күн сәулесі мен хлорофилдің осы процесітегі рөлі.	7.1.3.2 фотосинтез процесін өсімдіктерді қоректенудің негізгі әдісі ретінде түсіндіру
	Өсімдіктердің минералды қоректену өзегі ретінде тамырдың сыртқы және ішкі құрылымы	7.1.3.3 өсімдіктердің минералды қоректену өзегі ретінде тамырдың құрылымы мен қызметін білу
Тыныс алу	. Өсімдіктердің тыныс алуы. Оттегіні сіңіру, көмір қышқыл газ және су бөлу	7.1.5.1 өсімдіктердің тыныс алу мүшелерін білу
	Тірі ағзалардың тыныс алу түрлері	7.1.5.2 тірі ағзалардың тыныс алу түрлерін анықтау
	Омыртқасыз жануарлардың тыныс алуы. Омыртқалы жануарлардың тыныс алу мүшелері	7.1.5.3 омыртқалы және омыртқасыз жануарлардың тыныс алуының құрылуын білу
	Адамның тыныс алу мүшелері.	7.1.5.4 адамның тыныс алу мүшелерін білу
	Тірі ағзалардың тыныс алу органдарының олардың тіршілік әрекеті процесіндегі рөлі	7.1.5.5 тірі ағзалардың тыныс алу органдарының олардың тіршілік әрекеті процесіндегі рөлін түсіндіру
3-тоқсан		
Бөліп шығару	Өсімдіктердің бөліну мүшелері	7.1.6.1 өсімдіктердің бөліну мүшелерін білу
	Омыртқасыз жануарлардың бөліп шығару мүшелері. Омыртқалы жануарлардың бөліп шығару мүшелері	7.1.6.2 омыртқасыздар мен омыртқалылардың бөліну мүшелерін білу
	Тірі организмдердің тіршілік әрекеті процесінде олардың бөліп шығару мүшелерінің рөлі	7.1.6.3 тірі организмдердің тіршілік әрекеті процесінде олардың бөліп шығару мүшелерінің рөлін түсіндіру
Қозғалыс	Тірі ағза қозғалысының рөлі	7.1.7.1 тірі ағза қозғалысының рөлін түсіндіру
	Өсімдіктердің қозғалу тәсілдері	7.1.7.2 өсімдіктердің қозғалу тәсілдерін зерттеу
	Омыртқалы жануардың қозғалу мүшелері. Омыртқасыз жануардың қозғалу мүшелері	7.1.7.3 Омыртқалы және омыртқасыз жануардың қозғалу мүшелерін білу
	Омыртқасыз жануарлардың жүйке жүйесінің жалпы құрылуы	7.1.8.1 омыртқасыз жануарлардың жүйке жүйесінің жалпы құрылуын білу

Үйлесім және реттелу	Омыртқалы жануарлардың жүйке жүйесінің жалпы құрылуы	7.1.8.2 омыртқалы жануарлардың жүйке жүйесі құрылымының жоспарын білу
	Бүкіл ағзаны реттеудегі жүйке жүйесінің рөлі	7.1.8.3 бүкіл ағзаны реттеудегі жүйке жүйесінің рөлін түсіндіру
4-тоқсан		
Тұқым қуалаушылық пен өзгергіштік заңдылықтары	Ағзаның тұқым қуалайтын және тұқым қуаламайтын белгілері	7.2.4.1 ағзаның тұқым қуалайтын және тұқым қуаламайтын белгілерін білу
	Тұқым қуалаушы-лық пен өзгергіштіктің негізгі ұғымдары	7.2.4.2 негізгі ұғымдарды түсіндіру: тұқым, ДНК, хромосома
Көбею. Өсу және даму	Тірі ағза үшін көбею үрдісінің рөлі	7.2.1.1 тірі ағза үшін көбею үрдісінің рөлін түсіндіру
	Көбеюдің негізгі әдістері	7.2.1.2 көбейудің негізгі әдістерін білу
	Жасушалардың тіршілік етуі. Жасушаның өсуі мен бөлінуі.	7.2.2.1 жасушалардың бөліну үрдісін білу
	Жасушаның бөліну процесінде хромосомалардың рөлі	7.2.2.2 жасушаның бөліну процесінде хромосомалардың рөлін және олардың маңыздылығын түсіндіру
	Тірі ағзаның өсуі мен даму үрдісі	7.2.3.1 тірі ағзаның өсуі мен даму үрдісін білу
	Өсімдіктердің жеке даму кезеңдері. Жануарлардың жеке даму кезеңдері	7.2.3.2 өсімдіктер мен жануарлардың жеке даму кезеңдерін зерттеу
Микробиология және биотехнология	Бактериялардың құрылуы мен тіршілік әрекет үрдісі мен құрылуы	7.4.3.1 бактериялардың құрылуы мен тіршілік әрекетін білу
	Вирустың құрылуы мен тіршілік әрекеті үрдісі мен құрылуы	7.4.3.2 вирустың тіршілік әрекетінің үдерісін мен құрылуын білу

2) 8 сынып:

2-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Ұзақ мерзімді жоспардың мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
	Ортаның экологиялық факторлары : абиотикалық (температура, жарық, рН, ылғалдылық) биотикалық (микроағзалар, жануарлар, өсімдіктер). Зертханалық жұмыс "Жергілікті жердің экожүйелерін зерттеу (мектеп ауласы мысалында)"	8.3.1.1 жергілікті жер экожүйесі қоршаған орта факторларының тірі ағзалардың тіршілік әрекеті мен таралуына әсерін зерттеу
	Қоректік тізбектер және қоректік торлар.	8.3.1.2 табиғи қоректік тізбектерді салыстыру;

8.1 Экожүйелер	Модельдеу "Қоректік тізбек пен торды құру"	8.3.1.3 қоректік тізбектер және қоректік торларды құрастыру
	Экологиялық сукцессиялар: Бірінші және екінші реттік сукцессиялар. Экожүйелердің алмасуы	8.3.1.4 экологиялық сукцессия үдерісін сипаттау
	Адам экожүйенің бір бөлігі. Антропогендік фактор	8.3.2.1 адам мен экожүйе арасындағы қарым-қатынастарды сипаттау
	Адам әрекеттерінің экожүйеге жағымсыз әсері	8.3.2.2 экожүйеге жағымсыз әсер ететін адам тіршілігінің салаларына мысалдар келтіру
	Қазақстанда ерекше қорғалатын аймақтар. Жергілікті жердің ерекше қорғалатын аймақтары	8.3.2.3 Қазақстан Республикасының ерекше қорғалатын табиғи аймақтарының өсімдіктері мен жануарларын сипаттау
	Қазақстан Республикасының Қызыл кітабы. Жергілікті өңірдің ҚР Қызыл кітабына енгізілген жануарлары мен өсімдіктері	8.3.2.4 жергілікті өңірдің Қазақстан Республикасының Қызыл кітабына енгізілген жануарлары мен өсімдіктеріне мысал келтіру
Тірі ағзаларды топтастыру	Тірі ағзалардың бес патшалығына жалпы сипаттама: прокариоттар, протисталар, саңырауқұлақтар, өсімдіктер, жануарлар. Өсімдіктер мен жануарлардың негізгі жүйелік топтары: Патшалықтар. Типтер. Бөлімдер. Кластар. Өсімдіктер мен жануарларды жүйелеудің маңызы	8.1.1.1 жүйелеудің маңызын түсіндіру; 8.1.1.2 жүйелеуде тірі ағзалардың орнын анықтау
	Омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың сыртқы құрылысындағы ерекшеліктер	8.1.1.3 омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың құрылысының ерекшеліктерін сипаттау
	Дихотомиялық әдіс. Дихотомиялық кілттерді қолдану	8.1.1.4 - жекелеген ағзаларға қарапайым дихотомиялық кілттерді қолдану
	Жасуша, ұлпа, мүше, мүшелер жүйесі түсініктері. Өсімдіктер және жануарлар жасушаларын салыстыру. Жарық микроскобынан көрінетін жасуша құрылымдары: пластидтер, вакуоль, ядро, цитоплазма, жасушалық мембрана, жасушалық қабырға	8.4.2.1 "жасуша", "ұлпа", "мүше", "мүшелер жүйесі" ұғымдарын түсіндіру; 8.4.2.2 өсімдіктер және жануарлар жасушаларын ажырату
	Судың қасиеттері: беттік керілу, судың қозғалысы, еріткіштігі, қайнау және балқу температурасы, жылу сыйымдылығы. Судың	

Жасушалық биология Су және органикалық заттар	биологиялық маңызы және оның еріткіш ретіндегі, температураны сақтау мен реттеудегі ролі. Зертханалық жұмыс "Судың тірі ағзалар үшін маңызы мен қасиеттерін зерттеу". Микро- (мырыш, темір, селен, фтор) және макроэлементтердің (магний, кальций, калий, фосфор) тірі ағзалардың тіршілік әрекеті үшін маңызы	8.4.1.1 судың қасиеті мен тірі ағзалар үшін маңызын сипаттау; 8.4.1.2 тірі ағзалар тіршілік әрекеттері үшін микро- және макроэлементтердің ролін сипаттау
	Азық-түліктердегі органикалық заттар: нәруыздар, майлар, көмірсулар. Зертханалық жұмыс "Азық-түліктерде көмірсулар, нәруыздар және майлардың бар болуын зерттеу"	8.4.1.3 азық – түліктерде көмірсулар, нәруыздар және майлардың бар екендігін дәлелдеу
	Өсімдіктерде макроэлементтердің тапшылығы (азот, калий, фосфор). Тыңайтқыштар: органикалық және минералдық (азотты, калийлі және фосфорлы).	8.4.1.4 минералды тыңайтқыштардағы азот, калий және фосфордың өсімдіктер үшін маңызын зерделеу
2-тоқсан		
Заттардың тасымалдануы	Заттар тасымалдануының тірі ағзалардың тіршілік әрекеті үшін маңызы. Заттардың тасымалдануына қатысатын тірі ағзалардың мүшелері мен мүшелер жүйесі	8.1.3.1 тірі ағзалардағы қоректік заттардың тасымалының маңызын түсіндіру; 8.1.3.2 өсімдіктерде заттардың тасымалын қамтамасыз ететін мүшелерді танып білу
	Сабақ және тамыр. Сабақтың ішкі құрылысы: қабық, камбий, сүрек, өзек. Тамыр аймақтары: бөліну, өсу, сору және өткізу аймақтары. Тамырдың ішкі құрылысы: флоэма, ксилема, камбий. Зертханалық жұмыс "Сабақтың ішкі құрылысын зерттеу". Зертханалық жұмыс "Тамыр аймақтарын зерттеу"	8.1.3.3 тамыр және сабақтың ішкі құрылысын зерттеу; 8.1.3.4 тамыр және сабақтың құрылысы мен қызметі арасындағы байланысты сипаттау
	Ксилема, флоэма және олардың құрылымдық элементтері	8.1.3.5 Ксилема, флоэма және олардың құрылымдық элементтері
	Жануарлардағы қанайналым мүшелері: буылтық құрттар, ұлулар, буынаяқтылар және омыртқалылар	8.1.3.6 жануарларда заттар тасымалына қатысатын мүшелерді танып білу
Тірі ағзалардың қоректенуі	Жапырақтың құрылысы мен қызметі. Жапырақтың ішкі құрылысы. Лептесік. Жапырақ фотосинтездеуші негізгі арнайы мүше. Судың булануы мен газдардың алмасуы	8.1.2.1 жапырақтың ішкі құрылысын сипаттау, құрылысы мен қызметі арасындағы өзара байланысты сипаттау

	Фотосинтезге қажетті жағдайлар. Зертханалық жұмыс "Фотосинтез үдерісіне қажетті жағдайларды зерттеу"	8.1.2.2 фотосинтез үдерісіне қажетті жағдайларды зерттеу
Тыныс алу	Өсімдіктер мен жануарлар үшін тыныс алудың маңызы. Тыныс алу - энергия көзі. Тыныс алу типтері: анаэробты және аэробты. Анаэробты және аэробты тыныс алуды салыстыру: оттегінің қатысында/ қатысынсыз, статикалық/динамикалық жұмыс, жылықанды/суыққанды жануарлар	8.1.4.1 тірі ағзалардағы тыныс алу маңызын сипаттау; 8.1.4.2 анаэробты және аэробты тыныс алу типтерін ажырату
	Өсімдіктердің тыныс алуы. Тұқымның немесе өскіндердің тынысалуы мысалында Зертханалық жұмыс "Өсімдіктердің тынысалуын зерттеу"	8.1.4.3 өсімдіктердегі тыныс алуды зерттеу
	Омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың тыныс алу мүше-лері (бунақденелілердің демтүтіктері, балықтарының желбезектері, құстардың және сүтқоректілердің өкпесі). Модельдеу "Омыртқалы және омыртқасыз жануарлардың тыныс алу жүйесі мүшелерін салыстыру"	8.1.4.4 омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың тыныс алу мүшелерін салыстыру
	Тыныс алу мүшелері. Адамның тынысалу жолдарының құрылысы мен газалмасу мүшелері	8.1.4.5 адамның тыныс алу мүшелерінің құрылыс ерекшеліктерін танып білу
	Тыныс алу мүшелерінің аурулары. Тыныс алу мүшелерінің ауруларының себептері мен алдын алу жолдары (өкпе обыры, астма, бронхит, туберкулез, тұмау)	8.1.4.6 тыныс алу мүшелерінің ауруларының себептері мен алдын алу жолдарын түсіндіру
	3-тоқсан	
Бөліп шығару	Бөліп шығарудың тірі ағзалар үшін маңызы. Жануарлардағы бөліп шығару өнімдері. Зат алмасудың соңғы өнімдері	8.1.5.1 ағзалардың тіршілік әрекетінде бөліп шығарудың маңыздылығын түсіндіру
	Өсімдіктердегі бөліп шығару өнімдері: тыныс алу мен фотосинтездің бастапқы және соңғы өнімдері. Зертханалық жұмыс "Өсімдіктердің тынысалу ерекшеліктерін өскіндер мысалында зерттеу"	8.1.5.2 өсімдіктердегі бөліп шығару ерекшеліктерін зерттеу
	Жануарлардың бөліп шығару жүйелері. Жануарлардың бөліп	8.1.5.3 омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың бөліп

	шығару жүйелерінің құрылысын салыстыру	шығару жүйелерінің құрылысын салыстыру
Қозғалыс	Өсімдіктердің қозғалысы. Қозғалыстың өсімдіктер тіршілігіндегі маңызы. Өсімдіктердің қозғалу тәсілдері (тропизмдер, таксистер, өсу қозғалыстары). Өсімдіктердің өсуі мен дамуына жарықтың әсері. Жарықтың түсу деңгейіне қарай өсімдіктердің бейімделуі. Фотопериодизм күннің жарық түсу ұзақтығына ағзалардың бейімделуі	8.1.6.1 өсімдіктердің қозғалысы себептерін түсіндіріп, қозғалыстың маңызын сипаттау (тропизмдер, таксистер); 8.1.6.2 жарықтың өсімдіктердің дамуына әсерін түсіндіру; 8.1.6.3 өсімдіктердегі фотопериодизм ролін сипаттау
	Жануарлардың қозғалыс мүшелері . Тірі ағзалардағы қозғалыстың рөлі. Жануарлардың қозғалу тәсілдеріне мысалдар. Жануарлардың мекен ортасы мен қозғалыс тәсілдері арасындағы байланыстарды анықтау	8.1.6.4 омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың қозғалыс мүшелерін салыстыру
Үйлесім және реттелу	Жүйке жүйесінің типтерін салыстыру: диффузиялы, сатылы, түйнекті, түтіктәрізді	8.1.7.1 жануарлардың жүйке жүйесінің типтерін салыстыру
	Жүйке жүйесінің құрам бөліктері. Жүйке жүйесінің қызметі. Нейронның құрылысы: денесі, дендриттер, аксон. Нейронның қызметтері	8.1.7.2 жүйке жүйесінің қызметін және құрылымдық компоненттерін атау; 8.1.7.3 жүйке жасушасының компоненттерін анықтау
	Жүйке жүйесінің орталық және шеткі бөлімдері. Жұлын. Ми. Ми бөлімдерінің құрылысы мен қызметтері: сопақша ми, артқы (ми көпірі, мишық), орталық және аралық ми. Үлкен ми сыңарлары	8.1.7.4 орталық жүйке жүйесі бөлімдерінің құрылысы мен қызметтерін салыстыру
	Рефлекстік доға: рецептор, сезгіш, аралық, қозғалыс нейрондары, жұмыс мүшесі. Зертханалық жұмыс "Тізе рефлексі"	8.1.7.5 рефлекстік доғаны зерттеу
	Мінез-құлықтың рефлекторлық табиғаты: шартсыз және шартты рефлекстер. Шартты рефлекстердің сөнуі	8.1.7.6 мінез-құлықтың рефлекторлық табиғатын түсіндіру
	Ішкі мүшелер жұмысының жүйкелік реттелуі	8.1.7.7 вегетативті жүйке жүйесінің қызметін сипаттау
	Адам ағзасы үшін ұйқының маңызы. Биологиялық ритмдер. Ұйқының кезеңдері: баяу және жылдам ұйқы. Жұмысқа қабілеттілік Күн тәртібі. Оқу	8.1.7.8 ағзаның тіршілік әрекеттерінің қалпына келуіне және тынығуына ұйқының маңызын түсіндіру;

	еңбегі мен дене еңбегінің гигиенасы. Күйзеліс. Күйзеліс жағдайларымен күрес және олардың алдын алу әдістері.	8.1.7.9 жақсы психикалық денсаулықты сақтаудың принциптерін сипаттау
	Жүйке жүйесінің қызметіне алкаголь, темекі, және наркотикалық заттардың әсері	8.1.7.10 жүйке жүйесінің қызметіне алкаголь, темекі, және наркотикалық заттардың әсерін түсіндіру
4-тоқсан		
Тұқымқуалау мен өзгергіштік	Адамда белгілердің тұқым қуалауында гендер мен ДНҚ рөлі. Жүре пайда болған және тұқымқуалайтын белгілер.. Хромосоманың құрылымы. Генетикалық материалды сақтаушы және тасымалдаушы ДНҚ жайлы түсінік. Модельдеу "Адам ағзасындағы тұқым қуалайтын және тұқым қуаламайтын белгілерді зерттеу"	8.2.4.1 адам ағзасындағы тұқымқуалайтын және тұқым қуаламайтын белгілерді зерттеу; 8.2.4.2 үздік және үздіксіз өзгергіштікке мысал келтіру 8.2.4.3 белгілерді анықтаудығы гендердің рөлін түсіндіру; 8.2.4.4 хромосомадағы генетикалық ақпарат дезоксирибонуклеин қышқылы (ДНҚ) рөлін түсіндіру
	Әртүрлі ағзалар түрлерінің хромосомалар саны. Соматикалық және жыныс жасушалар. Гаплоидты және диплоидты хромосомалар жиыны	8.2.2.1 әртүрлі ағзалардағы хромосомалардың санын салыстыру; 8.2.2.2 соматикалық және жыныс хромосомаларындағы хромосомалар санын атау
Көбею. Өсу және даму	Өсімдіктердің жынысты және жыныссыз көбеюі. Өсімдіктердің жынысты және жыныссыз көбеюінің биологиялық маңызы	8.2.1.1 өсімдіктердің жынысты және жыныссыз көбеюін сипаттау
	Өсімдіктердің өсімді жолмен көбеюі, оның түрлері және табиғаттағы биологиялық маңызы. Өсімдік өсіруде өсімді жолмен көбею тәсілдерін қолдану. Қалемшелеу, сұлатпа өркен, телу (қалемшелермен, көзшелермен), көбею ұлпаларымен. Зертханалық жұмыс " Өсімдіктердегі вегетативті көбею тәсілдері"	8.2.1.2 өсімдіктердің өсімді көбею тәсілдерін салыстыру
	Гүл құрылысы. Тозандану түрлері. Гүлдеу және тозандану. Тозандану түрлері (өздігінен, айқас, жасанды). Өсімдіктердегі ұрықтану туралы түсінік және зиготаның түзілуі. Қосарлы ұрықтану. Қосарлы ұрықтанудың биологиялық маңызы	8.2.1.3 өздігінен және айқас тозанданудың салыстырмалы артықшылықтарын сипаттау; 8.2.1.4 гүлді өсімдіктердегі қосарлы ұрықтанудың маңызын сипаттау
	Ағзалардың жеке дамуы түсінігі. Өсімдіктер мен жануарлардағы	

	<p>онтогенез кезеңдері. Бөліну, өсу, көбею, қартаю. Өсімдіктердің өсуі . Сабактың ұзарып және жуандап өсуі. Камбийдің рөлі. Жылдық сақиналар</p>	<p>8.2.3.1 ағзалардың өсу және даму үдерістерін сипаттау; 8.2.3.2 өсімдіктердің ұзарып және жуандап өсу үдерістерін зерттеу</p>
	<p>Зертханалық жұмыс "Жылдық сақинаны санау"</p>	<p>8.2.3.3 өсімдіктер мен жануарлардағы онтогенез кезеңдерін ажырату; 8.2.3.4 жануарлардағы тура және тура емес онтогенез типтерін салыстыру</p>
Микробиология және биотехнология	<p>Бактериялардың формаларының әртүрлілігі. Бактериялардың таралуы. Зертханалық жұмыс "Пішен таяқшасының сыртқы пішінін қарастыру" Бұршақ тұқымдастардың тамырындағы түйнек бактериялары</p>	<p>8.4.3.1 бактериялар формаларының әртүрлілігін сипаттау</p>
	<p>Бактерияларды пайдалану. Табиғаттағы және адам өміріндегі бактериялардың маңызы. Зертханалық жұмыс "Өндірісте йогурт және ірімшік жасауды зерттеу"</p>	<p>8.4.3.2 ірімшік және йогурт өндірісін зерттеу;</p>
	<p>Патогендермен күрес тәсілдері. Бактериялардың антибиотиктерге тұрақтылығы. Зертханалық жұмыс "Антибиотиктер, антисептиктер және залалсыздандыру өнімдерін қолдануды зерттеу"</p>	<p>8.4.3.3 антибиотиктер, антисептиктер және залалсыздандыру өнімдерінің қолданылуын сипаттау</p>
	<p>Вирустар. Жасушасыз құрылым иелері вирустардың құрылыс ерекшеліктері</p>	<p>8.4.3.4 вирустардың тіршіліктің жасушасыз формасы екендігін түсіндіру</p>

3) 9-сынып:

3-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Ұзақ мерзімді жоспардың мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
	<p>Жасуша – тірі ағзалардың құрылымдық негізгі өлшем бірлігі . Прокариот және эукариот жасушалардың құрылысы: ядроның болуы және орналасуы, жасуша қабырғасы, жасуша мембранасы, пластидтер, митохондрия, рибосомалар, Гольджи аппараты, вакуоль</p>	<p>9.4.2.2 прокариот және эукариот жасушалардың құрылысын салыстыру</p>

Жасушалық биология	<p>Өсімдік ұлпаларының әртүрлілігі: түзуші, жабын, негізгі, өткізгіш, механикалық, бөліп шығарушы ұлпа. Жануар ұлпаларының әртүрлілігі: эпителий, дәнекер, бұлшықет, жүйке.</p> <p>Зертханалық жұмыс "Өсімдіктер ұлпаларын жіктеу".</p> <p>Зертханалық жұмыс "Жануарлар ұлпаларын жіктеу"</p>	9.4.2.1 өсімдіктер мен жануарлардың ұлпаларын классификациялау
Молекулярлық биология және биохимия	Жасушаның құрамындағы органикалық заттар. Мономерлер мен полимерлер арасындағы айырмашылық	9.4.1.1 биологиялық мысалдарды пайдаланып полимерлер мен мономерлер арасындағы айырмашылықты сипаттау
	Көмірсулар – энергия көзі. Глюкоза, сахароза, гликоген, крахмал, жасұнық пен хитиннің маңызы және қызметтері. Липидтердің қасиеттері мен қызметі. Липидтердің әртүрлілігі: майлар, фосфолипидтер, балауыз	9.4.1.2 көмірсулар мен липидтің құрылымы мен биологиялық қызметтерін сипаттау
	Нәруыздар, қасиеттері мен қызметтері	9.4.1.3 нәруыздардың биологиялық құрылымы мен қызметі
Тірі ағзалардың көп түрлілігі	Зертханалық жұмыс "Өсімдіктер бөлімдеріндегі ерекшелік белгілерді анықтау. Балдырлар, мүктәрізділер, қырықжапырактәрізділер, ашықтұқымдылар және жабықтұқымдылар	9.1.1.1 балдырлар, мүктер, қырықжапырақ тәріздестер, ашық және жабықтұқымдыар мысалында өсімдіктердің ерекшеліктерін сипаттау
	Саңырауқұлақтар патшалығы. Зең саңырауқұлағы: мукор, пеницилл. Біржасушалы саңырауқұлақтар – ашытқы. Көпжасушалы саңырауқұлақтар. Қалпақшалы саңырауқұлақтар. Жеуге жарамды және улы саңырауқұлақтар	9.1.1.2 саңырауқұлақтардың негізгі белгілерін сипаттау
	Зертханалық жұмыс "Дара жарнақты және қосжарнақтылар өсімдіктер кластарының белгілерін зерттеу"	9.1.1.3 даражарнақты және қосжарнақты өсімдіктерді негізгі белгілеріне қарай ажырату
	Буынаяқтылар типі. Хордалылар типі. Сыртқы белгілеріне қарай салыстырмалы сипаттама. Көрсетілім "Хордалы жануарлар мен буынаяқтылардың ерекшелік белгілерін анықтау"	9.1.1.4 буынаяқтылар мен хордалы жануарлар кластарын ерекше белгілері бойынша тану

оректену	<p>Жауын құртының, сиырдың және адамның асқорыту жүйесінің құрылысы.</p> <p>Модельдеу "Адамның, сиырдың және жауынқұртының" асқорыту жүйесінің құрылысын салыстыру</p>	<p>9.1.2.1 омыртқасыз, күйіс қайыратын жануарлар мен адамның ас қорыту жүйесінің құрылысын салыстыру</p>
	<p>Тістің құрылысы мен қызметі, сүт тістердің тұрақты тістерге ауысуы . Тіс гигиенасы.</p> <p>Адамның асқорыту жолдарының құрылысы. Асқорыту бездері. Асқорыту мүшелерінің қызметі</p>	<p>9.1.2.2 тістердің құрылысы, әртүрлі типтері мен қызметтері арасындағы байланысты және тісті күту ережелерін сипаттау;</p> <p>9.1.2.3 адамның ас қорыту жүйесінің құрылысы мен қызметтері арасындағы өзара байланысты түсіндіру</p>
	<p>Тамақтану гигиенасы. Асқорыту мүшелерінің жұқпалы аурулары және олардың алдын алу. Тағамнан уланудың алдын алу. Алғашқы жәрдем шаралары. Ішек құрт ауруларының алдын алу</p>	<p>9.1.2.4 асқорыту жолы ауруларының себептерін және астан улану себебін ашу</p>
	<p>Дәрумендер және олардың маңызы. Суда еритін және майда еритін дәрумендер.</p> <p>Дәрумендердің тәуліктік мөлшері. Авитаминоз, гиповитаминоз және гипервитаминоз. А авитаминоздағы ақшам соқыр, В1 авитаминоздағы бери – бери ауруы, С авитаминоздағы қыркұлақ, Д авитаминоздағы мешел аурулары.</p> <p>Зертханалық жұмыс "Тағамдық заттар құрамынан С дәруменді анықтау"</p>	<p>9.1.2.5 адам ағзасындағы дәрумендердің маңыздылығын сипаттау;</p> <p>9.1.2.6 құрамында дәрумендердің маңызды мөлшері бар азық-түлік тізімін жасау</p>
	<p>Жұқпалы аурулар және олардың алдын-алу шаралары: амебалық дизентерия, кеш ауру, тырысқақ, дифтерия, лейшмания, герпес</p>	<p>9.4.3.1 қарапайымдылар, бактериялар, саңырауқұлақтар, вирустармен туындайтын аурулардың ерекшеліктері мен алдын алу шараларын сипаттау</p>
Микробиология және биотехнология		
2-тоқсан		
	<p>Ағзаның ішкі ортасы және оның маңызы. Лимфа. Лимфа айналымы мен оның маңызы. Гомеостаз. Ағзаның ішкі ортасы: қан, лимфа, ұлпа сұйықтығы.</p>	<p>9.1.3.5 лимфа жүйесін және қан, ұлпа сұйықтығы мен лимфа арасындағы өзара байланысты сипаттау</p>
	<p>Қанның құрамы мен қызметі. Қан түйіршіктері: эритроциттер, лейкоциттер, тромбоциттер. Плазма. Қанның қызметі: транспорттық, гомеостаздық, қорғаныштық</p>	<p>9.1.3.1 қан құрамы мен қызметін сипаттау</p>

Заттардың тасымалдануы	Зертханалық жұмыс "Әр түрлі ағзалардың қан жасушаларын зерттеу". Қан жасушаларын формасына, мөлшеріне, санына және ядросының болуына қарай салыстыру	9.1.3.2 дайын микропрепараттар арқылы әр түрлі ағзалардың қан жасушаларының құрылыс ерекшеліктерін зерттеу
	Иммунитет. Гуморальдық және жасушалық иммунитет. Лейкоциттердің түрлі типтері және олардың қызметтері. Т- және В- лимфоциттердің әрекет етуі	9.1.3.3 лейкоциттердің түрлі типтерінің қызметтерін сипаттау 9.1.3.4 гуморальдық және жасушалық иммунитетті салыстыру
	Иммунитет. Иммунитеттің түрлері : туа пайда болған және жүре пайда болған иммунитет. Екпенің (вакцин) түрлері және оның жасанды иммунитетті қалыптастырудағы маңызы. Жұқпалы аурулардың алдын алу	9.1.3.6 аурудың алдын алудағы вакцинацияның рөлін бағалау
	Қан топтары. Қан құю. Резус – фактор. Агглютинация. Резус – конфликт	9.1.3.7 агглютинация және резус-конфликт механизмдерін түсіндіру
	Буылтық құрттардың (жауын құрт), ұлулардың, буынаяқтылардың және омыртқалылардың жүрегі және қантамырларының құрылысы мен қызметі	9.1.3.9. жануарлар жүрегінің құрылысы мен қантамырлар жүйелерінің маңызын сипаттау; 9.1.3.9 қантамыр қабырғасының құрылысы мен олардың қызметі арасындағы байланысты орнату
	Қантамырлар жүйесінің түрлері. Ашық және тұйық қанайналым жүйелері. Үлкен және кіші қанайналым шеңберлері. Адамның қанайналым жүйесі	9.1.3.10 жануарлардың қантамырлар жүйесі түрлерін сипаттау
	Зертханалық жұмыс "Дене жаттығуларының жүрек жұмысына әсерін зерттеу"	9.1.3.11 дене жаттығуларының жүрек жұмысына әсерін зерттеу
	Жүрек-қантамырлар жүйесі аурулары (гипертония, инфаркт, тахикардия, ишемиялық ауру, атеросклероз, инсульт). Аурудың себептері: тұқым қуалайтын ауруларға бейімділік, салауатты өмір салтын дұрыс ұстанбау, т.б.	9.1.3.12 қантамыр жүйесі ауруларының себептері мен ауру белгілерін сипаттау
	Альвеола мен қан арасындағы газ алмасу. Өкпедегі қанның оттекке қанығуы. Ұлпа мен қан арасындағы газ алмасу. Қанның көмірқышқыл газына қанығуы, жасушаның оттекке қанығуы	9.1.4.1 өкпе мен ұлпадағы газалмасу механизмдерін сипаттау
	Тыныс алу және тыныс шығару механизмі. Кеуде қуысының құрылысы. Тыныс алуға және	

Тыныс алу	тыныс шығаруға қатысатын бұлшықеттер. Тыныс алу және тыныс шығарудағы көкеттің маңызы. Ауа жүретін жолдардағы қысымның өзгеруі	9.1.4.2 тыныс алу және тыныс шығару механизмін түсіндіру
	Тыныс алудың минуттық көлемі. Әр түрлі жастағы, физикалық дамыған, ер және әйел адамдардың өкпесінің тіршілік сыйымдылығы. Тынысалу қозғалыстарының жиілігі. Шылым шегудің өкпенің тіршілік сыйымдылығына әсері. Зертханалық жұмыс "Өкпенің тіршілік сыйымдылығын зерттеу"	9.1.4.3 өкпенің тіршілік сыйымдылығын анықтау және қалыпты жағдайдағы және дененің физикалық жүктемесі кезіндегі тыныс алудың минуттық көлемін анықтау.
3-тоқсан		
Бөліп шығару	Зәр шығару жүйесі мүшелерінің құрылысы (бүйрек, несеппағар, қуық, несеп жолы) мен қызметі. Бөліпшығару және сүзу мүшелері. Бүйректің құрылысы (қыртысты және миы қабат, нефрон, пирамида, астауша, бүйрек өзекшелері)	9.1.5.1 адамның зәр шығару жүйесі мүшелерінің құрылысы мен қызметін сипаттау; 9.1.5.2 бүйректің құрылымдық бөліктерін танып білу
	Терінің маңызы, құрылысы мен қызметі. Тер бөлінудің реттелуі	9.1.5.3 терінің құрылысы мен оның бөліп шығарудағы маңызын және сипаттау
	Тері ауруларының пайда болу себептері мен салдары (қышыма, теміреткі, безеу бөртпелері.). Белгілері мен алдын алу шаралары	9.1.5.4 тері ауруларының алдын алу шараларын түсіндіру
Қозғалыс	Адам қаңқасының құрылысы. Тірек-қимыл жүйесінің маңызы мен қызметі	9.1.6.1 тірек-қимыл жүйесінің қызметтерін сипаттау
	Сүйектің макро - және микроскопиялық құрылысы. Сүйектің химиялық құрамы. Зертханалық жұмыс "Сүйектің макро және микроскопиялық құрылысы". Көрсетілім "Сүйектің химиялық құрамы"	9.1.6.2 сүйектің химиялық құрамын, макро және микроскопиялық құрылысын зерттеу
	Сүйектің байланыс түрлері: қозғалмайтын, жартылай қозғалмалы, қозғалмалы	9.1.6.3 сүйектердің байланыс түрлерін салыстыру
	Буынның құрылысы және қызметтері. Сүйек буындарының атқаратын қызметіне сәйкес бейімделуі	9.1.6.4 буынның әр түрлі типтерінің құрылысы және олардың қызметтерінің арасында байланыс орнату
	Бұлшықет ұлпаларының құрылысы мен қызметі (бірыңғай салалы, көлденең жолақты қаңқа,	

	көлденең жолақты жүрек). Зертханалық жұмыс "Бұлшықет ұлпаларының құрылысын зерттеу" Адам денесінің бұлшықеттерін жіктеу	9.1.6.5 бұлшық ет ұлпасының түрлері мен олардың қызметтерін сипаттау; 9.1.6.6 адам бұлшық еттерінің құрылысы мен бұлшықет топтарын оқып тану
	Гиподинамия. Сымбаттың бұзылуы және жалпақ жалпақтабандылықтың пайда болу себептері. Сымбаттың бұзылуы мен жалпақтабандылықтың алдын алу шаралары	9.1.6.7 гиподинамия салдарын атау; 9.1.6.9 сымбаттың бұзылуы және жалпақ жалпақтабандылықтың пайда болу себептерін анықтау
Биофизика	Тік жүруге байланысты адам қозғалуының биомеханикалық ерекшеліктері. Тік жүруге байланысты адамның қаңқа құрылысының ерекшеліктері. Тік жүруге байланысты бұлшықеттің маңызы. Тік жүру кезіндегі дененің ауырлық орталығы. Адам денесіндегі иіндер	9.4.4.1 тік жүруге байланысты адам қозғалуының биомеханикалық ерекшеліктерін зерттеу
Үйлесім және реттелу	Көру мүшелерінің құрылысы. Көрудің маңызы. Көру қызметінің бұзылуы. Көру гигиенасы. Зертханалық жұмыс "Көру жітілігі мен көру аймағының шегін зерттеу"	9.1.7.1 көруді қабылдаудың ерекшеліктерін зерттеу және көру гигиенасы ережесін сипаттау
	Есту мүшесінің құрылысы. Естудің маңызы. Естудің бұзылу себептері. Есту мүшесінің гигиенасы. Зертханалық жұмыс "Дыбысты қабылдау ерекшеліктерін зерттеу". (құлақтың есту қабілетін анықтау)	9.1.7.2 дыбысты қабылдау ерекшеліктерін зерттеу және есту гигиенасының ережелерін сипаттау
	Таяқшаның, құтышаның және түкті жасушалардың құрылымы мен қызметі. Зертханалық жұмыс "Соқыр дақты анықтау, түстердің аралсуына тәжірибе, дыбыстың ауа және сүйек арқылы өтуі"	9.1.7.3 көру және есту рецепторларының құрылымы мен қызметтерін сәйкестендіру
	"Гормондар", "Гуморальдық реттелу" ұғымдары. Эндокринді, экзокринді және аралас бездердің орналасуы және қызметі. Бездерден бөлінетін гормондар	9.1.7.5 эндокринді, экзокринді және аралас бездердің орналасқан жерлерін анықтау 9.1.7.6 бездердің негізгі қызметтерін түсіндіру
	Эндокринді бездер қызметінің бұзылуынан туындаған аурулар (гипо- және гиперфункция)	9.1.7.7 эндокриндік бездер қызметінің бұзылуынан туындаған ауруларды атау
	Адам денесінде орналасқан тері рецепторлары (терморцепторлар, механорецепторлар,	

	ноцицептор-лар). Зертханалық жұмыс "Тері сезімталдығын зерттеу"	9.1.7.9 терінің сезімталдығын зерттеу
	Жылықанды жануарлардың тұрақты температураны сақтауындағы терінің ролі. Температураға сезімталдық. Терморцепторлардың температураның өзгеруіне бейімделуі	9.1.7.9 жылықанды жануарлардың дене температураны сақтаудағы терінің ролін сипаттау
4 тоқсан		
Көбею	Митоз. Мейоз. Митоз бен мейоздың биологиялық маңызы	9.2.2.1 тірі ағзалардың тіршілік әрекетіндегі митоз бен мейоздың маңызын түсіндіру
	Жануарлардың көбею формалары. Жыныссыз көбею типтері. Жынысты көбею	9.2.1.1 жануарлардың көбею тәсілдерін салыстыру
	Мүктер мен қырықжапырақтардың тіршілік циклі. Гаметофит. Спорофит	9.2.1.2 мүктер мен қырықжапырақтардың мысалдарында жынысты және жыныссыз ұрпақтарының ерекшеліктерін түсіндіру
	Ашықтұқымды және жабықтұқымды өсімдіктердің тіршілік циклі	9.2.1.3 ашықтұқымды және жабықтұқымды өсімдіктердің тіршілік циклінің ерекшеліктерін түсіндіру
Өсу және даму	Эмбрионалдық даму кезеңдері: бластула, гастрұла, нейрула. Ұлпалар мен мүшелердің дифференциялануы. Органогенез	9.2.3.1 эмбрионалдық даму кезеңдерін сипаттау 9.2.3.2 әр түрлі ұрық жапырақшаларынан қалыптасатын ұлпалар мен мүшелердің дифференциялануын сипаттау
Тұқым қуалаушылық пен өзгергіштік заңдылықтары	Тұқым қуалаушылық пен өзгергіштіктің эволюциядағы ролі. Өзгергіштік пен қоршаған орта жағдайларына бейімделгіштік арасындағы өзара байланыс	9.2.4.1 тұқым қуалаушылық пен өзгергіштіктің эволюциядағы ролін дәйектеу
	Қолдан сұрыптау және оның селекция үшін маңызы. Қолдан сұрыптау түрлері	9.2.4.2 ағзалар селекциясы үшін қолдан сұрыптаудың маңызын сипаттау
	Мәдени өсімдіктер мен үй жануарларының шығу орталықтары	9.2.4.3 мәдени өсімдіктер мен үй жануарларының шығу тегінің орталықтарын оқып білу 9.2.4.4 маңызды мәдени өсімдіктер іріктемелері мен үй жануарлары қолтұқымын сипаттау
	Экожүйелердің компоненттері. Су және құрлық экожүйелері. Модельдеу "Су және құрлық экожүйелерін салыстыру"	9.3.1.1 экожүйелердің жалпы құрылымының сызбасын жасау; 9.3.1.2 су және құрлық экожүйелерін салыстыру

Биосфера, экожүйе, популяция	<p>Популяцияның құрылымының негізгі сипаттамалары және ерекшеліктері. Ағзалардың тіршілікке қабілеттілігінің әртүрлі тәсілдері. (Тіршілікті сақтаудың К және Г стратегиялары). "Жыртқыш-жемтік" қарымқатынас түрі. Популяция санының өзгеруі</p>	<p>9.3.1.3 популяцияның негізгі қасиеттерін және құрылымдық ерекшеліктерін сипаттау; 9.3.1.4 ағзалардың тіршілікке қабілеттілігінің әртүрлі тәсілдерін зерттеу; 9.3.1.5 жыртқыш-құрбан қарым-қатынасы мысалында популяция санының өзгеру себептерін анықтау</p>
	<p>Тірі ағзалардың өзара қарым-қатынас түрлері. Ағзалардың тікелей және жанама қарымқатынас түрлері. Қоршаған орта жағдайларының өзгерістеріне ағзалардың бейімделуі</p>	<p>9.3.1.6 тірі ағзалардың өзара қарым-қатынас түрлерін сипаттау; 9.3.1.7 тірі ағзалардың қоршаған ортаның өзгермелі жағдайларына бейімделу механизмдерін түсіндіру</p>
Адам қызметінің қоршаған ортаға әсері	<p>Адамның табиғаттағы ролі. Табиғатты тиімді пайдалану. Табиғатты қорғау. Биологиялық алуан түрлілікті сақтау. Дүниежүзілік Тұқым қоры</p>	<p>9.3.2.1 биологиялық әртүрлілікті сақтаудың және қолдауды қажеттіктің себептерін негіздеу; 9.3.2.2 Дүниежүзілік Тұқым қорының маңызын бағалау</p>
	<p>Қазақстан Республикасының экологиялық проблемалары. Себептері мен салдарлары. Оларды шешу жолдары</p>	<p>9.3.2.3 Қазақстан аумағындағы экологиялық проблемалардың туындау себептері мен оларды шешу жолдарын түсіндіру</p>

4) 10-сынып:

4-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Ұзақ мерзімді жоспардың мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
Жасушалық биология	<p>Жасушаның негізгі компоненттерінің қызметтері. Жасуша құрылымдары: плазмалық мембрана, цитоплазма, ядро, эндоплазмалық тор, жасуша орталығы, рибосомалар, Гольджи аппараты мен лизосомалар, митохондрия, пластидтер, қозғалыс органоидтары, жасушаның қосындылары. Құрылыстары және атқаратын қызметтері</p>	<p>10.4.2.1 өсімдік және жануар жасушаларының негізгі бөліктерінің құрылысы мен қызметін түсіндіру</p>
	<p>Әртүрлі түрлерді сипаттауда бинарлық номенклатураны қолдану. Зертханалық жұмыс " Анықтағыш көмегімен өсімдіктер мен жануарлар түрлерін (жергілікті регионның) анықтау"</p>	<p>10.1.1.1 әр түрлі түрлерді сипаттауда бинарлық номенклатураны қолдану; 10.1.1.2 өсімдіктер мен жануарлардың түрлерін ерекшелік белгілері бойынша танып білу (анықтағыш бойынша)</p>
		<p>10.3.1.2 энергия ағымының тиімділігін есептеу;</p>

Тірі ағзалардың көптүрлілігі. Биосфера және экожүйе	Экожүйедегі энергия тасымаланың тиімділігі. Энергия ағыны және қоректік тізбектер. Экологиялық пирамида түрлері	10.3.1.1 анализировать диаграммы экспоненциальных и сигмоидальных кривых роста популяций; 10.3.1.3 энергия, биомасса және сандар пирамидаларын салыстыру
	Табиғаттағы көміртек пен азот айналымы. Биосферадағы биохимиялық үрдістер. Топырақ пен шөгінді жыныстар түзудегі тірі ағзалардың рөлі	10.3.1.4 азот пен көміртектің табиғаттағы айналымының сызбасын құру
Адам қызметінің қоршаған ортаға әсері	Пайдалы қазбаларды өндірудің қоршаған орта мен адам денсаулығына әсері	10.3.2.1 Пайдалы қазбалар өндірудің және қайта өңдеудің қоршаған ортаға әсерін түсіндіру
	Пестицидтердің қоршаған орта мен адам денсаулығына әсері	10.3.2.2 пестицидтерді пайдаланудың қоршаған орта мен адам денсаулығына әсерін түсіндіру
	Жылыжай эффектісі және озон қабатының жұқаруы. Дүниежүзілік мұхит деңгейінің, су мен атмосфера температурасының көтерілуінің тірі ағзаларға әсері	10.3.2.3 парниктік эффектінің тірі ағзаларға әсерін түсіндіру; 10.3.2.4 озон қабатының бұзылуының себептері мен салдарын түсіндіру
Қоректену	Ыдырау үдерісі. Асқорыту ферменттерінің әсері. Асқорытудағы ферменттердің маңызы. Сіңіру және бөліп шығару	10.1.2.1 адамның асқорыту жолдарындағы үдерістерді сипаттау; 10.1.2.2 ас қорыту үдерісіндегі органикалық заттар мен сәйкесі ферменттердің арасындағы байланысты орнату
	Ферменттердің әсер ету механизмі. Ферменттің белсенді орталығы. Зертханалық жұмыс "Ферменттердің белсенділігіне әр түрлі жағдайлардың (температура, рН) әсерін зерттеу"	10.4.1.1 ферменттер механизмін оқып тану; 10.1.2.3 ферменттердің белсенділігіне әр түрлі жағдайлардың (температура, рН) әсерін зерттеу
	Өттің әсерінен майлардың эмульгациясы. Зертханалық жұмыс "Өттің әсерінен майлардың эмульгациялануын зерттеу"	10.1.2.4 өттің әсерінен майлардың эмульгациялануы үдерісін зерттеу
	Активті және пассивті тасымалдардың ұқсастығы мен айырмашылығы. Жасуша мембранасы арқылы тасымалдану. Белсенді тасымалдану кезіндегі энергияның жұмсалуды	10.1.3.1 активті және пассивті тасымалдарды салыстыру
	Сыртқы және ішкі факторлардың транспирацияға әсері. Зертханалық жұмыс "Транспирация үдерісі кезіндегі сыртқы факторларды (	

Заттар тасымалы	<p>температура, ылғалдылық пен су буының қысымы, ауа қозғалысын) зерттеу. Зертханалық жұмыс "Ішкі факторларды: Буландыратын беттің ауданы және бұл беттік ауданның өсімдік көлеміне қатынасының (кутикула мен лептесіктер) транспирация үдерісіне әсері"</p> <p>Сыртқы факторлардың флоэмада зат тасымалына әсері: температура, ылғалдылық, жарық</p>	<p>10.1.3.2 өсімдіктердегі транспирация үдерісінің мәнін түсіндіру;</p> <p>10.1.3.3 ішкі және сыртқы факторлардың транспирацияға әсерін зерттеу</p> <p>10.1.3.4 сыртқы факторлардың флоэма арқылы заттардың тасымалдануына әсерін зерттеу</p>
2-тоқсан		
Тыныс алу	<p>Анаэробты және аэробты тыныс алу. Анаэробты және аэробты тыныс салу үдерістерін химиялық реакция теңдеулерін қолданып қарастыру. Анаэробты және аэробты тыныс алудың тиімділіктері</p> <p>Аэробты, анаэробты тынысалу үдерістерімен байланысты бұлшық еттердің қажуы. Аэробты және анаэробты тынысалуға физикалық жүктемелердің әсері</p>	<p>10.1.4.1 тыныс алу реакциясының химиялық теңдеуін пайдалана отырып, анаэробты және аэробты тыныс алуды салыстыру</p> <p>10.1.4.2 бұлшықет қажуы және аэробты, анаэробты тыныс алу үдерістері арасындағы байланысты қарастыру</p>
Бөліп шығару	<p>Нефронның құрылысы және қызметі. Ультрафилтрация. Абсорбция және таңдамалы реабсорбция. Несептің құрамы. Филтрация мен кері филтрацияның себептері</p> <p>Бүйрек жұмысына әсер ететін факторлар: тамақтану рационы, дене температурасының күрт түсуі, дәрілік препараттар, созылмалы және инфекциялық аурулар (кариес, ірінді ангина т.б.)</p> <p>Зәр шығару жүйесінің гигиенасы. Бүйрек және зәр шығару жүйесінің аурулары: пиелонефрит, цистит, бүйрекке тастың жиналуы. Себептері және алдын алу шаралары</p> <p>Құрлықта, шөлде, тұщы және тұзды суларда тіршілік ететін тірі ағзалардың зат алмасуының соңғы өнімдері. Құрамында азоты бар органикалық заттардың ыдырау өнімдері: аммиак, несепнәр, несеп қышқылы</p>	<p>10.1.5.1 нефронның құрылысы мен қызметін сипаттау;</p> <p>10.1.5.2 филтрация және несептің түзілу үрдістерін сипаттау</p> <p>10.1.5.3 бүйректің жұмысына әсер ететін факторларды сипаттау</p> <p>10.1.5.4 бүйрек және зәр шығару жүйесі ауруларының алдын алу жолдарын түсіндіру</p> <p>10.1.5.5 әртүрлі ағзалардың мекен ету ортасы мен зат алмасудың соңғы өнімдері арасындағы байланысты орнату</p>

Үйлесім және реттелу	Нейрондардың түрлері мен қызметтері. Жүйке ұлпасының қызметі (глиальды жасушалар). Аксондардың миеленді және миеленсіз қабықтары. Синапстар және медиаторлар. Модельдеу "Жүйке ұлпаларын зерттеу"	10.1.7.1 жүйке жасушасының құрылысы мен қызметі арасындағы өзара байланысты орнату; 10.1.7.2 жүйке ұлпалары мен оның құрылымдық бөліктерінің қызметтерін талдау
	Миеленді, миеленсіз аксондарда жүйке импульстарының туындауы және өткізілуі. Өткізу жылдамдығы. Мембраналық потенциал, тыныштық потенциалы және әрекет потенциалы. Модельдеу "Жүйке импульстарының туындауы мен таралу жылдамдығын зерттеу"	10.1.7.3 жүйке импульсінің туындауы мен өтуін сипаттау
	Тірі ағзалардағы электрлік үдерістер. Электрорецепторлар және электрлі мүшелер	10.4.4.1 тірі ағзалардағы электрлік үдерістерді зерттеу
	Тынысалу мен тыныс шығарудың реттелуі мысалында нейрогуморальдық реттелу механизмі. Жүйкелік және гуморальдық реттелуді салыстыру. Ағзаның күйзеліске бейімделуі	10.1.7.4 нейрогуморалды реттелудің механизмін түсіндіру
	Нейрокомпьютерлік интерфейс. Компьютер мен ми арасындағы ақпарат алмасу жүйесі	10.4.4.2 "компьютер-ми" интерфейс технологиясының ерекшеліктерін оқып білу
	Гомеостазды тұрақты ұстаудың механизмдері	10.1.7.5 ағзаның ішкі ортасының тұрақтылығын ұстаудағы гомеостазды сақтаудың механизмін түсіндіру
	Өсімдіктердің өсуі мен дамуын реттеуші. Зертханалық жұмыс "Ауксиннің өсімдіктерге әсерін зерттеу"	10.1.7.6 өсімдіктердің өсуі мен дамуына әсер ететін заттардың әрекетін талдау
Қозғалыс	Бұлшық еттің жұмысы. Көрсетілім "Негізгі бұлшық еттердің жұмысын өзіндік бақылау, иық белдеуінің қол қозғалысындағы рөлі. Бұлшықет қозғалысын реттеу" Зертханалық жұмыс "Статикалық және динамикалық жұмыс кезіндегі бұлшық еттің қажуын зерттеу"	10.1.6.1 қол бұлшық еттерінің максималды жұмыс күшін және күшке төзімділігін зерттеу; 10.1.6.2 бұлшық еттің жиырылу жиілігіне бұлшықет жұмысының тәуелділігін зерттеу
3-тоқсан		
	Дезоксирибонуклеин қышқылының молекулалық құрылысының принциптері:	10.4.1.2 дезоксирибонуклеин қышқылының молекуласының қос

Молекулярлық биология	нуклеотидтердің комплементарлығы. Модельдеу "Дезоксирибонуклеин қышқылы" молекуласын құру"	шиыршықты құрылымын сипаттау ; 10.4.1.3 дезоксирибонуклеин қышқылының құрылымдық қағидалары негізінде үлгілеу
Жасушалық цикл	Интерфаза. Интерфаза кезеңдері: G1, S және G2	10.2.2.1 жасуша айналымының интерфаза кезіндегі жүретін үдерістерді түсіндіру
	Митоз. Митоз фазалары. Зертханалық жұмыс "Пияз тамыр ұшындағы жасушалардан митозды зерттеу"	10.2.2.2 митоздың кезеңдерін сипаттау
	Мейоз. Мейоз фазалары. Мейоз бен митозды салыстыру. Модельдеу "Мейоза кезеңдерін зерттеу"	10.2.2.3 мейоз кезеңдерін сипаттау ; 10.2.2.4 митоз және мейоз үдерістерін салыстыру
Тұқым қуалаушылық пен өзгергіштік заңдылықтары	Мендель ашқан белгілердің тұқымқуалау заңдылықтары. Тұқымқуалаушылықты зерттеудің гибридологиялық әдісі	10.2.4.1 генетиканың дамуы мен қалыптасуындағы Г.Мендель зерттеулерінің рөлін бағалау
	Тұқымқуалаушылық заңдылықтарының цитологиялық негіздері. Гаметалар тазалығы және оның цитологиялық негіздемесі. Моногибридті және дигибридті будандастыру. Басымдылық заңы. Ажырау заңы	10.2.4.2 моногибридті будандастырудың цитологиялық негіздерін дәлелдеу және есептер шығару; 10.2.4.3 дигибридті будандастырудың цитологиялық негіздерін дәлелдеу және есептер шығару
	Аллельді гендердің әрекеттесуі: толық және толымсыз. Доминанттылық белгілердің пайда болуы. Талдаушы шағылыстыру ұғымы мен оның практикалық маңызы	10.2.4.4 толық және толымсыз доминанттылықты салыстыру; 10.2.4.5 талдаушы будандастырудың маңыздылығын бағалау
	Жыныс генетикасы. Жынысты анықтаудың генетикалық механизмі. Жыныспен тіркесіп тұқымқуалау. Гемофилия және дальтонизм	10.2.4.6 жынысты анықтау теориясын сипаттау; 10.2.4.7 жынысты анықтау кезінде хромосомалардың рөлін түсіндіретін сызба жасау
	Адам қан топтарының тұқымқуалау заңдылықтары. Резус-фактор	10.2.4.8 адамның қан тобының тұқымқуалауын және қан топтарын анықтау механизмін түсіндіру
	Адам генетикасы. Адамның тұқым-қуалау белгілерін зерттеу әдістері. Адамның генетикалық ауруларының алдын алу. Модельдеу "Адамның генеалогиялық шежіре ағашын құру"	10.2.4.10 адам генетикасын зерттеудің негізгі әдістерін сипаттау; 10.2.4.10 шежіре сызбасын құру

	Өнімділікті арттыратын заманауи ауыл шаруашылық технологиялары. Өнімділігі жоғары ауыл шаруашылықты жүргізудің жаңа баламалы жолдары	10.2.4.12 мәдени өсімдіктердің өнімділігін арттыру үшін заманауи ауылшаруашылық технологияларды қолданылуын зерттеу
Микробиология және биотехнология	Биотехнологиялық үдерістің жалпы сызбасы және биотехнологияда алынатын өнімдері (медицинада, өнеркәсіпте және ауылшаруашылықта). Инсулин өндірісі	10.4.3.1 инсулин өндіру мысалында биотехнологиялық үдерістің жалпы сызбасын сипаттау; 10.4.3.2 приводит примеры инсулин өндіру мысалында биотехнологиялық үдерістің жалпы сызбасын сипаттау
4-тоқсан		
Көбею	Адамның жыныс жүйесінің құрылымы мен қызметі	10.2.1.1 адамның жыныс жүйесінің құрылысын сипаттау
	Зертханалық жұмыс "Аталық және аналық гаметалардың құрылысын зерттеу"	10.2.1.2 аталық және аналық жыныс жасушаларының құрылысын зерттеу
	Екінші реттік жыныстық белгілер. Ұлдар мен қыздардың жыныстық жетілуі. Биологиялық және әлеуметтік жетілу	10.2.1.3 жыныстық жетілу кезеңіндегі екінші реттік жыныстық белгілердің дамуын сипаттау
	Менструалдық цикл мен экстроген және прогестеронның маңызын сипаттау	10.2.1.4 менструалдық цикл мен экстроген және прогестеронның маңызын сипаттау
	Контрацепция түрлері және олардың қолданылуы мен маңызы	10.2.1.5 контрацепцияның маңызы мен түрлерін түсіндіру
	Жыныстық жолмен берілетін аурулар: жүре пайда болған иммундық дефицитінің синдромы (ЖИТС), сифилис, гонорея, гепатит В,С. Алдын алу шаралары	10.2.1.6 жыныстық жолмен таралатын аурулардың салдары мен алдын алу шараларын түсіндіру
Өсу және даму	Құрсақта даму. Ұрықтық дамудың алғашқы кезеңдері. Ұрықтың қалыптасуы мен дамуы	10.2.3.1 ұрықтың дамуындағы плацентаның маңызын түсіндіру; 10.2.3.2 эмбрион мен ұрықтың дамуын салыстыру
	Шылым шегу, есірткі мен ішімдіктің адам ұрығының дамуына тигізетін әсері	10.2.3.3 адам ұрығының дамуына шылым шегу, алкоголь мен басқа есірткілер әсерінің салдарын түсіндіру
	Жердегі тіршіліктің пайда болуы кезеңдері	10.2.5.7 Жердегі тіршіліктің дамуының негізгі кезеңдерін оқып білу
	Эволюциялық ұғымдардың қалыптасуы және дамуы. Ч.Дарвиннің эволюциялық	10.2.5.1 К.Линней мен Ж.Б. Ламарк еңбектерінің негізгі қағидаларын оқып зерттеу;

Эволюциялық даму	ілімінің негізгі қағидалары. Эволюцияның қазіргі заман теориясының пайда болуы	10.2.5.2 Эволюция ілімінің қалыптасуындағы. Ч.Дарвин еңбектерінің ролін түсіндіру
	Эволюцияның қозғаушы күштері. Табиғи сұрыпталу нәтижесіндегі бейімделушілік. Эволюциялық үдерістегі өзгергіштіктің (мутация-лық, комбинтивтік) рөлі. Табиғи сұрыпталу, оның түрлері (қозғаушы және тұрақтандырушы). Тіршілік үшін күрес (түршілік, тұраралық). Модельдеу " Бейімдел-гіштікті табиғи сұрыпталу нәтижесі ретінде зерттеу (көбелек)"	10.2.5.3 эволюцияның қозғаушы күштерін сипаттау; 10.2.5.4 ағзалардың бейімделудегі табиғи сұрыпталудың ролін сипаттау
	"Түр" ұғымының анықтамасы. Түрдің құрылымы. Түр критерийлері. "Түр түзілу" ұғымы. Түр түзілудің тәсілдері мен механизмдері	10.2.5.5 түрдің құрылымы мен критерийлерін сипаттау; 10.2.5.6 түр түзілу үдерісін түсіндіру

Қазақстан Республикасының
Білім және ғылым министрі
2022 жылғы 1 сәуірдегі
№ 123 бұйрығына
4-қосымша
Қазақстан Республикасы
Білім және ғылым министрінің
2013 жылғы 3 сәуірдегі
№ 115 бұйрығына
641-қосымша

Есту қабілеті зақымдалған (естімейтіндер) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "Физика" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Негізгі орта білім беру деңгейінің есту қабілеті зақымдалған (естімейтін) 7-10 сыныптарына арналған "Физика" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (төменде – Бағдарлама) Қазақстан Республикасының "Білім туралы" Заңының 5 баптың 6) тармағына сәйкес әзірленген.

2. Бағдарлама мақсаты – есту қабілеті зақымдалған оқушыларды физикалық білімдердің негізін меңгеруін, тиімді әлеуметтенуге бағытталған сөздік коммуникациясын, әлемге қарасты эмоционалдық-танымдық көзқарасын, мәдени-білімдік танымын кеңейту.

3. Бағдарлама міндеттері:

1) білім алушылардың әлемнің қазіргі заманғы физикалық бейнесінің негізінде жатқан іргелі физикалық заңдар мен қағидаттар, табиғатты ғылыми танудың әдістері туралы білімдерін меңгеру;

2) сапалық және есептеу тапсырмаларын құрастыру және шешу біліктерін қалыптастыру;

3) тәжірибелік есептерді шығару барысында физикалық формулаларды таңдау, алынған нәтижелерді бағалау және оның дұрыстығын дәлелдеу біліктерін қалыптастыру;

4) оқушыларда физикалық тәжірибелер мен зерттеулерді жүзеге асыру дағдыларын қалыптастыру;

5) физиканы оқыту барысында ақпараттық-коммуникациялық технологияларды меңгерту.

4. Түзету-дамытушылық міндеттер:

1) коммуникативтік дағдыларын дамыту: ақпаратты нақты және сауатты жеткізу, мақалалар мен электронды құралдарды қоса отырып, түрлі дерек көздердің ақпараттарын пайдалану, ауызша сөйлеуге байланысты вариативті синтаксистік құрлымдарды меңгеру;

2) жеке және топтық жұмысқа қатысты тұлғалық жеке қабілеттерін дамыту;

3) оқу және зерттеу әрекетіне жауапкершілік тәрбиелеу;

2-тарау. Оқу процесін ұйымдастырудың педагогикалық тәсілдері

5. Естімейтін оқушыларды оқыту барысында олардың психофизикалық, естіп сөйлеу, танымдық ерекшеліктеріне және жеке білім беру қажеттіліктерін ескеру қажет: тұжырымдамалық ойлау жеткілікті түрде дамымаған, мәтін есептерді талдау қиынға соғады, қате есептеу, кейбір түсініктерді қате түсіну және басқа да ойлау, сөйлеу тілі ерекшеліктері.

6. Естімейтін оқушыларды оқытудағы негізгі қағидалары:

1) оқытудағы қолжетімділік – оқушыларға ғылыми әдістерге жақын оқыту әдістерін пайдалануда материалдың қолжетімділігі және түсінікті болуы: бақылау, лабораториялық зерттеу, мәселелік жағдаяттарды туғызу, мәтіндерді қажетті иллюстративті және дидактикалық материалдармен қамту;

2) жекелік тәсіл – есту қабілеті зақымдалған оқушының білім алу үрдісін жекелендіру, тұлғаны жан-жақты дамыту және үйлесімділікті қалыптастыру, физика сабақтарында тұлғаның әлеуметтік маңызды қасиеттерін тәрбиелеу, шығармашылық қабілеттерін толықтай ашу және эмоционалды-ерік сферасын, психикалық үрдістерін түзету болып табылады;

3) көрнекілік қағидасы – оқушылардың абстрактылы түсініктерін қалыптастыруға, танымдық тәжірибені байытуға қажетті: суреттер, сызбалар, белгілер арқылы заттар мен іс-әрекеттерді демонстрациялау, шынай өмірдегі заттар немесе құбылыстарды

сезімталдықпен қабылдау негізінде білім, біліктілік, дағдыларды қалыптастыру қажеттілігімен сипатталады;

4) "Физика" пәнін оқыту барысында коммуникативті тәсіл – қарым-қатынас құралы ретінде сөйлеу тілін меңгеру және оқушыларды түрлі тілдік жағдайларда бағдарлауға үйретуге бағытталған.

7. Оқу процесіне түрлі әдістерді, тәсілдерді және формаларды енгізу физика пәні бойынша дайындық деңгейін көтеруге, логикалық ойлауын және белсенді сөйлеу тілін дамытуға, өз бетінше жұмыс жасауды ұйымдастырудағы біліктіліктері мен дағдыларының дамуына ықпал етеді. Қамтамасыз ету маңызды:

1) оқытудың түзетушілік бағыты: (естіп қабылдауын дамыту, жеке жағдаяттарда ым-ишара тілін пайдалану, сөздікпен жұмыс);

2) арнайы әдістемелік тәсілдерді таңдау;

3) сөйлеу тілін физикалық терминдермен байыту;

4) дыбыс күшейткіш аппараттары мен арнайы ақпараттық қолдау бағдарламаларын пайдалану .

8. Сабақ жоспарын құрастыру барысында қалыптастырылатын түсінік немесе біліктіліктің сипатын ескеру , оқушылардың әр кезеңдегі нақты білім деңгейін ескеру және бағдарламаны меңгеруін қадағалауды болжау қажет.

9. Әр сабақтың міндетті элементтері - тақырыпты атау, мақсат қою, сабақ жоспарын жазу және атау, негізгі түсініктерді ажырату және оларды меңгеру әдістері, іс-әрекет түрлерін атау және материалды меңгеруін тексеру тәсілдері, сөздікпен жұмыс.

10. Физика сабағы әрдайым алдыңғы тақырып бойынша білімдерін өзектендіруден басталады: оқушылар өтілген тақырып бойынша түсініктерді, ережелерді, тұжырымдамаларды естеріне түсіреді немесе тапсырмалар мен жаттығуларды орындайды. Жаңа тақырыппен таныстыруды терминдерді енгізуден бастаған жөн. Сабақ сонында оқылған материалды бекітуге мүмкіндік беретін сұрақтар, тәжірибелік немесе теориялық сұрақтар ұсынылады.

11. Білім беруді ұйымдастыру барысында жұмысты шағын топтарда, жұппен жүргізу тәжірибесін енгізу, конференциялар, практикумдар өткізу қажет.

12. "Физика" пәні бойынша оқыту бағдарламасын жүзеге асыру үшін ақпараттық-коммуникациялық технологиялар, арнайы құрал-жабдықтар және білім берудің қосалқы құралдыры қолданылады:

1) интерактивтік және проекциялық құралдар (проектор, интерактивті тақта);

2) білім берудің арнайы техникалық және компенсаторлық құралдары (фронталды оқыту іс-әрекетін қамтамасыз етуге арналған стационарлы дыбыс күшейткіш құралдар, ауызша сөйлеу экраны, жеке есту аппараттары, мультимедиялық компьютерлік сыныптар);

3) Интернет желісіндегі ақпараттық-білім беру ресурсына шектеусіз қолжетімділік.

13. Физика сабақтарында есту-сөйлеу тілін оңалтуды сапалы қамтамасыз ету үшін стационарлы және дыбыс күшейткіш аппараттар көмегімен білім алушылардың естіп-көріп қабылдауы арқылы сөйлеу тілін дамыту бойынша жұмыстар жүргізіледі; ауызша сөйлеу дағдылары жетілдіріледі.

14. Физикаға практикалық оқыту әдістерімен қатар тұжырымдамаларды, формулалар мен түсініктерді ашатын, арнайы терминалогияны қолдана отырып құбылыстарды анықтайтын, теориялық-тәжірибелік әдістер де қолданылады.

15. Оқулықтар, кестелер, анықтамалық материалдар, сонымен қатар естімейтін оқушылардың қосымша дерек көздерін пайдалануы, өз жазбаларын рәсімдеуі (конспектілерді) жұмыс уақыттың басым бөлігін алады.

16. Ымдау және дактильдік сөйлеу тілі сабақ барысында немесе сабақтан тыс уақытта естімейтін оқушыларға қандайда бір түсініктерді ұғындыру қиынға түскен уақытта қосалқы көмекші құрал ретінде пайдаланылады.

17. Естімейтін оқушыларды физикаға оқыту барысында арнайы дидактикалық ережелерді ұстану қажет: материалды дұрыс мөлшерлеу, материалдың қайталануын қамтамасыз ету, жаң-жақты бақылау, жаңа тақырыпқа біртіндеп кіру, білімді меңгерудің индуктивті жолдары мен дидуктивті жолдарының үйлесуі.

3-тарау. "Физика" оқу пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

18. "Физика" пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

- 1) 7 сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылына 68 сағатты;
- 2) 8 сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылына 68 сағатты;
- 3) 9 сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылына 68 сағатты;
- 4) 10 сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылына 68 сағатты құрайды;

19. Оқу пәнінің мазмұны 8 бөлімді қамтиды:

- 1) "Физикалық шамалар мен өлшемдер" бөлімі;
- 2) "Механика" бөлімі;
- 3) "Жылу физикасы" бөлімі;
- 4) "Электр және магнетизмы" бөлімі;
- 5) "Геометриялық оптика" бөлімі;
- 6) "Кванттық физика элементтері" бөлімі;
- 7) "Астрономия негіздері" бөлімі;
- 8) "Әлемнің қазіргі физикалық бейнесі" бөлімі.

20. "Физикалық шамалар мен өлшемдер" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) физика – табиғат туралы ғылым;
- 2) физикалық шамалар;
- 3) физикалық өлшемдер.

21. "Механика" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) кинематика негіздері;

- 2) динамика негіздері;
- 3) сақталу заңдары;
- 4) статика;
- 5) тербелістер мен толқындар.

22. "Жылу физикасы" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) молекулярлық-кинетикалық теория негіздері;
- 2) термодинамика негіздері.

23. "Электр және магнетизмы" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) электростатика негіздері;
- 2) электр тогы;
- 3) магнит өрісі;
- 4) электромагниттік тербелістер мен толқындар.

24. "Геометриялық оптика" бөлімі "Геометриялық оптика заңдары" бөлімшесін қамтиды.

25. "Кванттық физика элементтері" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) атом мен атом ядросының құрылысы;
- 2) радиоактивтілік;
- 3) элементар бөлшектер.

26. "Астрономия негіздері" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) жер және Ғарыш;
- 2) астрофизика элементтері.

27. "Әлемнің қазіргі физикалық бейнесі" "Физиканың дүниетанымдық мәні" бөлімшесін қамтиды.

28. 7-сыныпқа арналған "Физика" пәнінің базалық білім мазмұны:

1) "Физика – табиғат туралы ғылым". Физика – табиғат туралы ғылым, табиғатты зерттеудің ғылыми әдістері;

2) "Физикалық шамалар мен өлшемдер". Халықаралық бірліктер жүйесі; скаляр және векторлық физикалық шамалар; өлшемдер мен есептеулердің дәлдігі; үлкен және кіші сандарды ықшамдап жазу;

№ 1 зертханалық жұмыс: кішкентай денелердің өлшемін анықтау;

№ 2 зертханалық жұмыс: физикалық шамаларды өлшеу;

тәжірибелік жұмыс: сапалық және сандық есептер шығару; аспап шкаласындағы бөліктің құнын анықтау;

3) "Механикалық қозғалыс". Механикалық қозғалыс және оның сипаттамалары; санақ жүйесі; қозғалыстың салыстырмалылығы; түзусызықты бірқалыпты және бірқалыпсыз қозғалыстар; жылдамдық және орташа жылдамдықты есептеу; әртүрлі механикалық қозғалыстардың графиктері;

тәжірибелік жұмыс: сапалық және сандық есептер шығару; координатаның уақытқа тәуелділік графигін зерттеу;

4) "Тығыздық". Масса және денелердің массасын өлшеу; дұрыс және дұрыс емес пішінді денелердің көлемін өлшеу; заттың тығыздығы және тығыздықтың өлшем бірлігі; тығыздықты есептеу;

№ 3 зертханалық жұмыс: сұйықтар мен қатты денелердің тығыздығын анықтау; тәжірибелік жұмыс: сапалық және сандық есептер шығару; электрондық және иіндік таразыларды қолданып, әр түрлі денелердің массасын анықтау;

5) "Денелердің өзара әрекеттесуі". Инерция құбылысы; күш; тартылыс құбылысы және ауырлық күші; салмақ; деформация; серпімділік күші, Гук заңы; үйкеліс күші; үйкеліс әрекетін техникада ескеру; бір түзу бойымен денеге әсер еткен күштерді қосу; № 4 зертханалық жұмыс: серпімді деформацияларды зерделеу № 5 зертханалық жұмыс: сырғанау үйкеліс күшін зерттеу; тәжірибелік жұмыс: сапалық және сандық есептер шығару; динамометр көмегімен өлшеу; ауырлық күшін зерттеу; түрлі денелердің созылуын зерттеу;

6) "Қатты денелер, сұйықтар және газдардағы қысым". Газдардың, сұйықтардың және қатты денелердің молекулярлық құрылымы; қатты денелердегі қысым; сұйықтар мен газдардағы қысым, Паскаль заңы; қатынас ыдыстар; гидравликалық машиналар; атмосфералық қысым, атмосфералық қысымды өлшеу; манометрлер, сорғылар; кері итеруші күш; № 6 зертханалық жұмыс: Архимед заңын зерделеу; № 7 зертханалық жұмыс: дененің сұйықта жүзу шарттарын анықтау; тәжірибелік жұмыс: сапалық және сандық есептер шығару; кез-келген пішінді қатынас ыдыстардағы бірдей және әртүрлі сұйықтардың беттерінің орналасуын зерттеу; атмосфералық қысымның бар екендігін зерттеу; "Жұмыс және қуат". Механикалық жұмыс; қуат. тәжірибелік жұмыс: сапалық және сандық есептер шығару; жұмыстың мәнін график бойынша анықтау; ауырлық күші мен үйкеліс күшінің жұмысын салыстыру; транспорт түрлерінің қуатын бағалау;

7) "Энергия". Кинетикалық энергия; потенциалдық энергия; энергияның сақталуы және басқа түрге айналуы; тәжірибелік жұмыс: сапалық және сандық есептер шығару; үстел теннисіне арналған шариктің тебілу биіктігін анықтау;

8) "Жай механизмдер". Жай механизмдер; дененің массалық центрі; иіндіктің тепе-теңдік шарты; пайдалы әрекет коэффициенті; № 8 зертханалық жұмыс: Жазық фигураның массалар центрін анықтау; № 9 зертханалық жұмыс: иіндіктің тепе-теңдік шарттарын анықтау; № 10 зертханалық жұмыс: көлбеу жазықтықтың пайдалы әрекет коэффициентін анықтау; тәжірибелік жұмыс: сапалық және сандық есептер шығару; түсірілген күштің айналу осіне дейінгі қашықтыққа тәуелділігін зерттеу;

9) "Жер және Ғарыш". Аспан денелері туралы ғылым; Күн жүйесі; Күнтізбе негіздері (тәулік, ай, жыл);

10) 7- сыныптың "Физика" курсы қайталау.

29. 8-сыныпқа арналған "Физика" пәнінің базалық білім мазмұны:

1) 7- сыныптың "Физика" курсы қайталау;

2) "Жылулық құбылыстар". Жылулық қозғалыс, броундық қозғалыс, диффузия; температура, оны өлшеу тәсілдері, температураның шкалалары; ішкі энергия, ішкі энергияны өзгерту тәсілдері; жылуөткізгіштік, конвекция, сәуле шығару; табиғаттағы және техникадағы жылу берілу; жылу құбылыстарының тірі ағзалардың өмірлеріндегі ролі; жылу мөлшері, заттың меншікті жылу сыйымдылығы; отынның энергиясы; отынның меншікті жану жылуы; жылу үдерістеріндегі энергияның сақталу және басқа түрге айналу заңы; №1 зертханалық жұмыс: әртүрлі температурадағы суларды араластырғандағы жылу мөлшерлерін салыстыру; тәжірибелік жұмыс: денені қыздыру үшін қажетті немесе оны суытқанда бөлінетін жылу мөлшерін есептеу; заттың меншікті жылу сыйымдылығын анықтау; заттың агрегаттық күйлері өзгерген кездегі жылу мөлшерін есептеу; жылу мөлшерінің дене массасына тәуелділігін зерттеу; жылу мөлшерінің қыздыру температурасына тәуелділігін зерттеу; әртүрлі отынның жану тиімділігін бағалау;

3) "Заттың агрегаттық күйлері". Қатты денелердің балқуы және қатаюы, балқу температурасы, меншікті балқу жылуы; булану және конденсация; қаныққан және қанықпаған булар; қайнау, меншікті булану жылуы; қайнау температурасының атмосфералық қысымға байланыстылығын анықтау; №2 зертханалық жұмыс: мұздың меншікті балқу жылуын анықтау; тәжірибелік жұмыс: сапалық және сандық есептер шығару; заттың фазалық ауысу графигін зерттеу; мұздың балқу температурасын зерттеу; булану жылдамдығының әртүрлі факторларға тәуелділігін зерттеу;

4) "Термодинамика негіздері". Термодинамиканың бірінші заңы, газдың және будың жұмысы; жылу үдерістерінің қайтымсыздығы, термодинамиканың екінші заңы; жылу қозғалтқыштары; жылу қозғалтқыштарының пайдалы әрекет коэффициенті; Жылу машиналарын пайдаланудағы экологиялық мәселелер;

тәжірибелік жұмыс: сапалық және сандық есептер шығару; ішкі энергияның механикалық энергияға айналуын зерттеу; жылулық тепе-теңдік орныққандағы энергияның сақталу заңын зерттеу;

5) "Электростатика негіздері". Денелердің электрленуі, электр заряды; өткізгіштер мен диэлектриктер; электр зарядының сақталу заңы; қозғалмайтын зарядтардың өзара әрекеттесуі; Кулон заңы, элементар электр заряды; электр өрісі, электр өрісінің кернеулігі; электр өрісінің потенциалы және потенциалдар айырымы, конденсатор; тәжірибелік жұмыс: сапалық және сандық есептер шығару; бір-бірінен қандай-да бір арақашықтықта орналасқан және жіңішке жіпке ілінген екі бірдей ауа шарының әрекеттесуін зерттеу; электроскопты жасау;

6) "Тұрақты электр тогы". Электр тогы, электр тогы көздері; электр тізбегі және оның құрамды бөліктері, ток күші, кернеу; тізбек бөлігі үшін Ом заңы; өткізгіштің электр кедергісі; өткізгіштің меншікті кедергісі, реостат; өткізгіштерді тізбектей және параллель қосу; электр тогының жұмысы мен қуаты; электр тогының жылулық әсері, Джоуль-Ленц заңы; металдардағы электр кедергісінің температураға тәуелділігі; асқын

өткізгіштік; электрқызырғыш құралдар, қыздыру шамдары, қысқа тұйықталу, балқымалы сақтандырғыштар; электр тогының химиялық әсері (Фарадейдің заңы); №3 зертханалық жұмыс: электр тізбегін құрастыру және оның әртүрлі бөліктеріндегі ток күшін өлшеу; №4 зертханалық жұмыс: тізбек бөлігі үшін ток күшінің кернеуге тәуелділігін зерттеу; №5 зертханалық жұмыс: өткізгіштерді тізбектей қосуды зерделеу; №6 зертханалық жұмыс: өткізгіштерді параллель қосуды зерделеу; №7 зертханалық жұмыс: электр тогының жұмысы мен қуатын анықтау; Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; тізбектегі ток күшін өлшеу; тізбек бөліндегі кернеуді өлшеу; өткізгіш кедергісінің материал тегіне тәуелділігі; қыздыру шамының қуаты мен жұмысын өлшеу; тізбектей қосылған шамдардың ток қуатын зерттеу; параллель қосылған шамдардың ток қуатын зерттеу;

7) "Электромагниттік құбылыстар". Тұрақты магниттер, магнит өрісі; тогы бар түзу өткізгіштің магнит өрісі; тогы бар шарғының магнит өрісі; электромагниттер және оларды қолдану; магнит өрісінің тогы бар өткізгішке әрекеті, электроқозғалтқыш; электр өлшеуіш құралдар; электромагниттік индукция, генераторлар; №8 зертханалық жұмыс: тұрақты магниттің қасиеттерін оқып-үйрену және магнит өрісінің бейнесін алу; №9 зертханалық жұмыс: электромагнитті құрастыру және оның әсерін сынау; тәжірибелік жұмыс: сапалық және сандық есептер шығару; су компасын (құбылнамасын) жасау; магнит өрісінің түрлі материалдар арқылы өтуін зерттеу; түрлі тиындардың магниттік қасиеттерін зерттеу; үйкеліс арқылы магниттеу; магниттің қасиетіне температураның әсері;

8) 8 сыныптың "Физика" курсы қайталау.

30. 9-сыныпқа арналған "Физика" пәнінің базалық білім мазмұны:

1) 8 сыныптың "Физика" курсы қайталау;

2) "Жарық құбылыстары". Жарықтың түзу сызықты таралу заңы; жарықтың шағылуы, шағылу заңдары, жазық айналар; сфералық айналар, сфералық айна көмегімен кескін алу; жарықтың сынуы, жарықтың сыну заңы, толық ішкі шағылу; линзалар, линзаның оптикалық күші, жұқа линзаның формуласы; линзаның көмегімен кескін алу; көз - оптикалық жүйе, көздің көру кемшіліктері және оларды түзету әдістері; оптикалық аспаптар; №10 зертханалық жұмыс: шынының сыну көрсеткішін анықтау;

№11 зертханалық жұмыс: жұқа линзаның фокустық қашықтығын анықтау; практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; қарапайым перископты жасау; калейдоскопты жасау; жазық айнадағы кескінді зерттеу; ойыс айнаға түскен және шағылған стандартты сәулелердің жүрісі; жинағыш және шашыратқыш линзадағы негізгі сәулелердің жүрісі; көз бен фотоаппараттың оптикалық жүйелерін салыстыру;

3) "Кинематика негіздері". Механикалық қозғалыс; векторлар және оларға амалдар қолдану, вектордың координаталар осьтеріне түсірілген проекциялары; түзусызықты теңайнымалы қозғалыс, үдеу; түзусызықты теңайнымалы қозғалыс кезіндегі жылдамдық және орын ауыстыру; дененің еркін түсуі, еркін түсу үдеуі; қисықсызықты

қозғалыс; материялық нүктенің шеңбер бойымен бірқалыпты қозғалысы; сызықтық және бұрыштық жылдамдықтар; центрге тартқыш үдеу; №1 зертханалық жұмыс: теңүдемелі қозғалыс кезіндегі дененің үдеуін анықтау; №2 зертханалық жұмыс: горизонталь лақтырылған дененің қозғалысын зерделеу. Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; қозғалыстың салыстырмалылығы; денелердің қозғалысын сипаттау тәсілдері ;

4) "Динамика негіздері". Ньютонның бірінші заңы, инерциялық санақ жүйелері; механикадағы күштер; Ньютонның екінші заңы, масса; Ньютонның үшінші заңы; Бүкіләлемдік тартылыс заңы; дененің салмағы, салмақсыздық; денелердің ауырлық күшінің әрекетінен қозғалуы; Жердің жасанды серіктерінің қозғалысы;

тәжірибелік жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару, күшті өлшеудің практикалық тәсілдері, жердің ауырлық өрісіндегі дене қозғалысының параметрлерін есептеу, дененің еркін түсу үдеуін өлшеу;

5) "Сақталу заңдары". Дене импульсі және күш импульсі; импульстің сақталу заңы; реактивті қозғалыс; механикалық жұмыс және энергия; энергияның сақталу және айналу заңы;

тәжірибелік жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; дененің кинетикалық энергиясының өзгеруіне қатысты күштің жұмысын салыстыру; денелердің соқтығысуы кезіндегі импульстің сақталу заңын зерттеу;

6) "Тербелістер мен толқындар". Тербелмелі қозғалыс; тербелістер кезіндегі энергияның түрленуі; тербелмелі қозғалыстың теңдеуі; математикалық және серіппелі маятниктердің тербелістері; еркін және еріксіз тербелістер, резонанс; еркін электромагниттік тербелістер; толқындық қозғалыс; дыбыс, дыбыстың сипаттамалары, акустикалық резонанс, жаңғырық; электромагниттік толқындар; электромагниттік толқындар шкаласы; лабораторная работа №3 зертханалық жұмыс: математикалық маятниктің көмегімен еркін түсу үдеуін анықтау; №4 зертханалық жұмыс: сапалық және сандық есептер шығару; әр түрлі маятниктер тербелісінің периодын есептеу; еркін және еріксіз тербелістерді зерттеу; толқындардың сипаттамасын зерттеу; ұялы телефонның жұмыс істеу принципі; аналогті сигналдың берілуі; Морзе әліппесі;

7) 9 сыныптың "Физика" курсы қайталау.

31. 10-сыныпқа арналған "Физика" пәнінің базалық білім мазмұны:

1) 9 сыныптың "Физика" курсы қайталау

2) "Астрономия негіздері". Жұлдызды аспан; аспан сферасы, аспан координаталарының жүйесі; әртүрлі географиялық ендіктегі аспан шырақтарының көрінерлік қозғалысы, жергілікті, белдеулік және бүкіләлемдік уақыт; Күн жүйесіндегі ғаламшарлардың қозғалыс заңдары; Күн жүйесі денесіне дейінгі ара қашықтықты параллакс әдісімен анықтау;

3) "Атом құрылысы, атомдық құбылыстар". Жылулық сәуле шығару; жарық кванттары туралы Планк гипотезасы; фотоэффект құбылысы; рентген сәулелері;

радиоактивтілік; радиоактивті сәулеленудің табиғаты; Резерфорд тәжірибесі, атомның құрамы.

4) "Атом ядросы". Ядролық өзара әрекеттесу, ядролық күштер; массалар ақауы, атом ядросының байланыс энергиясы; ядролық реакциялар, радиоактивті ыдырау заңы; ауыр ядролардың бөлінуі, тізбекті ядролық реакция; ядролық реактор; термоядролық реакциялар; радиоизотоптар, радиациядан қорғану; элементар бөлшектер;

5) "Әлемнің қазіргі физикалық бейнесі". Физика және астрономияның дүниетанымдық маңызы; экологиялық мәдениет;

б) зертханалық тәжірибе;

7) 7-10 сыныптың "Физика" курсының қайталауы.

4-тарау. Оқыту мақсатының жүйесі

32. Бағдарламадағы білім беру мақсаттары кодтардан тұрады. Бағдарламадағы бірінші сан сыныпты білдіреді, екінші және үшінші сандар – бөлім және бөлімше, төртінші сан берілген бөлімшедегі реттік санды көрсетеді.. Мысалы, 7.2.1.4 кодында "7" – сынып, "2.1" – бөлім және бөлімше, "4" – білім беру мақсатының нөмірі.

33. Бөлімдер бойынша әр сынып бойынша күтілетін нәтижелер:

1) "Физикалық шамалар мен өлшемдер" бөлімі:

1-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
1.1 Физика – табиғат туралы ғылым	7.1.1.1 физикалық құбылыстарға мысалдар келтіру; 7.1.1. табиғатты зерттеудің ғылыми әдістерін білу			
1.2 Физикалық шамалар	7.1.2.1 Физикалық шамалар және олардың өлшем бірліктерін Халықаралық бірліктер жүйесінде білу; 7.1.2.2 скаляр және векторлық физикалық шамаларды ажырату және мысалдар келтіру; 7.1.2.3 үлкен және кіші сандарды жазған кезде еселік және үлестік қосымшаларды білу			

	және қолдану, санды стандартты түрде жазу			
1.3 Физикалық өлшемдер	7.1.3.1 дененің ұзындығын, көлемін, температурасын және уақытты өлшеу, өлшеу нәтижелерін аспаптардың қателіктерін есепке ала отырып жазу; 7.1.3.2 кішкентай денелердің өлшемін қатарлау әдісі арқылы анықтау; 7.1.3.3 физика кабинетінде техникалық қауіпсіздікті сақтау	8.1.3.1 эксперимент-тен деректерін жинақтау, талдау және өлшеу және қателіктерін ескеріп жазу; 8.1.3.2 определять факторы, влияющие на проведение эксперимента; 8.1.3.3 физика кабинетінде техникалық қауіпсіздікті сақтау	9.1.3.1 алған нәтижені түсіндіру және қорытынды жасау 9.1.3.2 анализировать факторы, влияющие на результат эксперимента, 9.1.3.3 физика кабинетінде техникалық қауіпсіздікті сақтау	10.1.3.1 алған нәтижені түсіндіру және қорытынды жасау 10.1.3.2 анализировать факторы, влияющие на результат эксперимента, 10.1.3.3 физика кабинетінде техникалық қауіпсіздікті сақтау

2) "Механика" бөлімі:

2-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
			9.2.1.1 материялық нүкте, санақ жүйесі, механикалық қозғалыстың салыстырмалылығы ұғымдарының мағынасын түсіндіру, жылдамдықтарды қосу және орын ауыстыру теоремаларын қолдану; 9.2.1.2 векторларды қосу, азайту, векторды скалярға көбейту; 9.2.1.3 вектордың координаталар остеріне проекцияларын анықтау, векторларды құраушыларға жіктеу; 9.2.1.4 уақытқа тәуелділік графиктерінен орын	
	7.2.1.1 келесі терминдердің			

2.1 Кинематика негіздері

физикалық мағынасын түсіндіру - материялық нүкте, санақ жүйесі, қозғалыстың салыстырмалылығы, траектория, жол, орын ауыстыру;

7.2.1.2 механикалық қозғалыстың салыстырмалылығына мысалдар келтіру;

7.2.1.3 тұзу сызықты бірқалыпты қозғалысты және бірқалыпсыз қозғалысты ажырата білу;

7.2.1.4 қозғалыстағы дененің жылдамдығы мен орташа жылдамдығын есептеу;

7.2.1.5 s -тің t -ға тәуелділік графигін тұрғызу да координата осьтерінде және кестелерде өлшем бірліктерін дұрыс белгілеу;

7.2.1.6 дененің орын ауыстыруының уақытқа тәуелділік графигінен келесі жағдайларды анықтау: дененің тыныштық күйін, тұрақты жылдамдықпен қозғалысын;

7.2.1.7 бірқалыпты қозғалған дененің орын ауыстыруының уақытқа тәуелділік графигінен жылдамдығын анықтау

ауыстыру, жылдамдық, үдеуді анықтау;

9.2.1.5 тұзу сызықты теңайнымалы қозғалыс кезіндегі жылдамдық және үдеу формулаларын есептер шығаруда қолдану;

9.2.1.6 тұзу сызықты теңайнымалы қозғалыс кезіндегі координата мен орын ауыстыру теңдеулерін есептер шығаруда қолдану;

9.2.1.7 тең үдемелі қозғалыс кезіндегі дененің үдеуін эксперименттік жолмен анықтау;

9.2.1.8 тең үдемелі қозғалыс кезіндегі орын ауыстырудың және жылдамдықтың уақытқа тәуелділік графигтерін тұрғызу және оларды түсіндіру;

9.2.1.9 еркін түсуді сипаттау үшін теңайнымалы қозғалыстың кинематикалық теңдеулерін қолдану;

9.2.1.10 теңайнымалы және бірқалыпты қозғалыстың кинематикалық теңдеулерін қолданып, горизонталь лақтырылған дененің қозғалысын сипаттау;

9.2.1.11 горизонталь лақтырылған дененің қозғалыс

			<p>жылдамдығын анықтау;</p> <p>9.2.1.12 горизонталь лақтырылған дененің қозғалыс траекториясын сызу ;</p> <p>9.2.1.13 дененің шеңбер бойымен бірқалыпты қозғалысын сызықтық және бұрыштық шамаларды пайдалана сипаттау;</p> <p>9.2.1.14 сызықтық және бұрыштық жылдамдықты байланыстыратын өрнекті есептер шығаруда қолдану;</p> <p>9.2.1.15 центрге тартқыш үдеу формуласын есептер шығаруда қолдану</p>	
	<p>7.2.2.1 инерция құбылысын түсіндіру және мысалдар келтіру;</p> <p>7.2.2.2 күнделікті өмірден күштердің әрекет етуіне мысалдар келтіру;</p> <p>7.2.2.3 пластикалық және серпімді деформацияларды ажырату, мысалдар келтіру;</p> <p>7.2.2.4 серпімділік күшінің серіппенің ұзаруына тәуелділік графигінен қатаңдық коэффициентін анықтау;</p> <p>7.2.2.5 Гук заңының формуласы бойынша серпімділік күшін есептеу;</p> <p>7.2.2.6 тыныштық, домалау және</p>		<p>9.2.2.1 инерция, инерттілік және инерциялық санақ жүйесі ұғымдарының мағынасын түсіндіру;</p> <p>9.2.2.2 Ньютонның бірінші заңын тұжырымдау және есептер шығаруда қолдану;</p> <p>9.2.2.3 ауырлық күші табиғатын, ауырлық күшінің, серпімділік күшінің,</p>	

<p>2.2 Динамика негіздері</p>	<p>сырғанау үйкелістерін сипаттау; 7.2.2.7 үйкеліс күшінің пайдасы мен зиянына мысалдар келтіру; 7.2.2.8 күштерді берілген масштабта графикалық түрде көрсету; 7.2.2.9 денеге бір түзудің бойымен әрекет ететін күштердің тең әрекетті күшінің модулі мен бағытын анықтау; 7.2.2.10 масса, салмақ және ауырлық күші ұғымдарын ажырату; 7.2.2.11 электронды, серіппелі, иінді таразылардың көмегімен дененің массасын өлшеу; 7.2.2.12 әртүрлі пішіндегі қатты дененің немесе сұйықтың көлемін өлшеу үшін өлшеуіш цилиндрді(мензурка) қолдану; 7.2.2.13 тығыздықтың физикалық мағынасын түсіндіру; 7.2.2.14 сұйықтар мен қатты денелердің тығыздығын тәжірибе арқылы анықтау; 7.2.2.15 тығыздықтың формуласын есептер шығаруда қолдану</p>		<p>үйкеліс күшінің табиғатын түсіндіру; ; 9.2.2.4 Ньютонның екінші заңын тұжырымдау және есептер шығаруда қолдану; 9.2.2.5 Ньютонның үшінші заңын тұжырымдау және есептер шығаруда қолдану; 9.2.2.6 бүкіләлемдік тартылыс заңын тұжырымдау және оны есептер шығаруда қолдану; 9.2.2.7 ғарыш аппараттардың орбиталарын салыстыру; 9.2.2.8 тартылыс өрісіндегі дененің қозғалысын сипаттайтын шамаларды анықтау; ; 9.2.2.9 бірінші ғарыштық жылдамдықтың формуласын есептер шығаруда қолдану; 9.2.2.10 үдеумен қозғалған дененің салмағын анықтау; 9.2.2.11 салмақсыз-дық күйді түсіндіру</p>	
	<p>7.2.3.1 механикалық жұмыс деген</p>			

<p>2.3 Сақталу заңдары</p>	<p>физикалық ұғымның мағынасын түсіндіру; 7.2.3.2 различать два вида механической энергии 7.2.3.3 кинетикалық энергия формуласын есептер шығаруда қолдану; 7.2.3.4 жоғары көтерілген дене үшін потенциалдық энергиясының және серпімді дененің формуласын қолдану; 7.2.3.5 энергияның түрленуіне мысалдар келтіру; 7.2.3.6 механикалық энергияның сақталу заңын есептер шығаруда қолдану; 7.2.3.7 қуат ұғымының физикалық мағынасын түсіндіру; 7.2.3.8 механикалық жұмыс пен қуаттың формулаларын есептер шығаруда қолдану</p>		<p>9.2.3.1 дене импульсі мен күш импульсін ажырату; 9.2.3.2 импульстің сақталу заңын тұжырымдау және есептер шығаруда қолдану; 9.2.3.3 табиғаттағы және техникадағы реактивті қозғалысқа мысалдар келтіру; 9.2.3.4 Байқоңыр ғарыш айлағының аймақтық және халықаралық маңыздылығына баға беру; 9.2.3.5 механикалық жұмысты аналитикалық және графиктік тәсілмен анықтау; 9.2.3.6 жұмыс пен энергияның байланысын түсіндіру; 9.2.3.7 энергияның сақталу заңын тұжырымдау және есептер шығаруда қолдану</p>	<p>10.2.3.1 тербеліс үрдісіндегі энергияны сақтау заңдылықтарын тұжырымдау және оны есеп шығару кезінде пайдалана алу</p>
	<p>7.2.4.1 "Механиканың алтын ережесін" тұжырымдау және қарапайым механизмдердің қолданылуына мысалдар келтіру; 7.2.4.2 күш моменті ұғымының физикалық мағынасын түсіндіру; 7.2.4.3 жазық фигураның массалық центрін</p>			

<p>2.4 Статика</p>	<p>тәжірибеде анықтау ; 7.2.4.4 тепе-теңдікте тұрған денелер үшін күш моменттер ережесін тұжырымдау және есептер шығаруда қолдану; 7.2.4.5 тәжірибеде иіндіктің тепе-теңдік шарттарын анықтау 7.2.4.6 көлбеу жазықтықтың пайдалы әсер коэффициентін тәжірибеде анықтау</p>			
				<p>10.2.5.1 еркін және еріксіз тербелістерге мысалдар келтіру; 10.2.5.2 тәжірибелік түрде амплитуда, период, жиілікті анықтау; 10.2.5.3 формулаларды қолданып, период, жиілік, циклдік жиілікті анықтау; 10.2.5.4 тербелмелі процесте энергияның сақталу заңын сипаттау; 10.2.5.5 гармоника-лық тербелістердің графиктері бойынша координатаның, жылдамдықтың және үдеудің теңдеулерін жаза білу; 10.2.5.6 әртүрлі тербелмелі жүйедегі тербелістің пайда болу себептерін түсіндіру; 10.2.5.7 маятниктер тербелісі периодының</p>

2.5 Тербелістер мен толқындар

әртүрлі параметрлерге тәуелділігін зерттеу;
10.2.5.8 математика-лық маятник периодының формуласынан еркін түсу үдеуін анықтау;
10.2.5.9 период квадратының маятник ұзындығына тәуелділік графигін тұрғызу және талдау;
10.2.5.10 еріксіз тербеліс амплитудасының мәжбүрлеуші күштің жиілігіне тәуелділігін график бойынша сипаттау;
10.2.5.11 резонанс құбылысын сипаттау;
10.2.5.12 толқын жылдамдығы, жиілігі және толқын ұзындығы формулаларын есеп шығаруда қолдану;
10.2.5.13 көлденең және бойлық толқындарды салыстыру;
10.2.5.14 үстіңгі толқындардың таралу жылдамдығын эксперимент түрінде анықтау;
10.2.5.15 дыбыстың пайда болу және таралу шарттарын атау;
10.2.5.16 дыбыс сипаттамаларын дыбыс толқындарының жиілігі және амплитудасымен сәйкестендіру;

				<p>10.2.5.17 резонанстың пайда болу шарттарын атау және оның қолданылуына мысалдар келтіру;</p> <p>10.2.5.18 жаңғырық-тың пайда болу табиғатын және оны қолдану әдістерін сипаттау;</p> <p>10.2.5.19 табиғатта және техникада ультрадыбыс пен инфрадыбысты қолдануға мысалдар келтіру</p>
--	--	--	--	---

3) "Жылу физикасы" бөлімі:

3-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
	<p>7.3.1.1 заттардың молекулярлық құрылысы негізінде, газдардың сұйықтар мен қатты денелердің құрылымын сипаттау;</p> <p>7.3.1.2 қысымның физикалық мағынасын түсіндіру және өзгерту әдістерін сипаттау;</p> <p>7.3.1.3 есептер шығаруда қатты дененің қысымының формуласын қолдану;</p> <p>7.3.1.4 газ қысымын молекулярлық құрылым негізінде түсіндіру;</p> <p>7.3.1.5 сұйықтықтағы гидростатикалық қысымның формуласын шығару және оны</p>	<p>8.3.1.1 молекулярлық-кинетикалық теорияның негізгі қағидаларын дәлелдейтін мысалдар келтіру</p>		

<p>3 . 1 Молекулярлық-кинетикалық теория негіздері</p>	<p>есептер шығаруда қолдану; 7.3.1.6 қатынас ыдыстардың қолданылуына мысалдар келтіру; 7.3.1.7 гидравликалық машиналардың жұмыс істеу принципін сипаттау ; 7.3.1.8 гидравликалық машиналарды қолдану кезіндегі күштен ұтысты есептеу; 7.3.1.9 атмосфералық қысымның табиғатын түсіндіру және оны өлшеудің әдістерін түсіндіру; 7.3.1.10 манометр мен сорғылардың жұмыс істеу принципін сипаттау ; 7.3.1.11 кері итеруші күшті анықтау және оның сұйыққа батырылған дененің көлеміне тәуелділігін зерттеу; 7.3.1.12 сұйықтар мен газдардағы кері итеруші күштің табиғатын түсіндіру ; 7.3.1.13 есептер шығару кезінде Архимед заңын қолдану; 7.3.1.14 дененің сұйықта жүзу шарттарын зерттеу</p>	<p>және тәжірибені сипаттау; 8.3.1.2 температураның мәндерін әр түрлі шкала (Цельсий, Кельвин) бойынша өрнектеу ; 8.3.1.3 температураны өлшеуді жылулық ұлғаю негізінде сипаттау; 8.3.1.4 молекула-кинетикалық теория негізінде қатты күйден сұйыққа және кері айналуы сипаттау; 8.3.1.5 молекула-кинетикалық теория негізінде заттың сұйық күйден газ күйіне және кері айналуын сипаттау;</p>		
		<p>8.3.2.1 дененің ішкі энергиясын өзгерту тәсілдерін сипаттау;</p>		

8.3.2.2 жылу берілудің түрлерін салыстыру;

8.3.2.3 техникада және тұрмыста жылу берілу түрлерінің қолданылуына мысалдар келтіру;

8.3.2.4 әртүрлі температураға тірі ағзалардың бейімделуі, мысалдар келтіру;

8.3.2.5 жылу алмасу процесі кезінде алған немесе берген жылу мөлшерін анықтау;

8.3.2.6 заттың меншікті жылу сыйымдылығының мағынасын түсіндіру;

8.3.2.7 отынның жануы кезінде бөлінген кезде жылу мөлшерін анықтау формуласын пайдалану;

8.3.2.8 жылу құбылыстарындағы энергияның сақталу және айналу заңын зерттеу;

8.3.2.9 есеп шығару кезінде жылулық тепе-теңдік теңдеуін есептер шығаруда қолдану;

8.3.2.10 балқу, кристалдану кезіндегі жұтылатын/ бөлінетін жылу мөлшерінің формуласын есептер шығаруда;

8.3.2.11 заттың балқу және қатаю процесі кезіндегі температураның

3.2 Термодинамика
негіздері

уақытқа тәуелділік
графигін талдау;

8.3.2.12

эксперимент
көмегімен мұздың
меншікті балку
жылуын анықтау;

8.3.2.13 булану

ж ә н е

конденсациялану
кезіндегі

температураның
уақытқа тәуелділік
графигін талдау;

8.3.2.14 су буының
мысалында қанығу
күйін сипаттау;

8.3.2.15 меншікті
булану жылуын
анықтау;

8.3.2.16 қайнау
температурасының
сыртқы қысымға
тәуелділігін

түсіндіру;

8.3.2.17

термодинамиканың
бірінші заңының
мағынасын
түсіндіру;

8.3.2.18

термодинамиканың
екінші заңының
мағынасын
түсіндіру;

8.3.2.19 жылу
қозғалтқышының
пайдалы әсер
коэффициентін
анықтау;

8.3.2.20 іштен жану
қозғалтқышының,
бу турбинасының
жұмыс істеу
принципін сипаттау
;

8.3.2.21 жылу
қозғалтқыштарын
жетілдіру жолдарын
ұсыну;

8.3.2.22 жылу
қозғалтқыштарында

	ғы энергияның түрленуін сипаттау; 8.3.2.23 жылу машиналарының қоршаған ортаның экологиясына әсерін бағалау	
--	---	--

4) "Электр және магнетизм" бөлімі:

4-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
4.1 Электростатика негіздері		8.4.1.1 электр зарядын сипаттау; 8.4.1.2 үйкеліс арқылы денені электрлендіру және индукция құбылысын түсіндіру; 8.4.1.3 электрленудің оң және теріс әсерлеріне мысалдар келтіру; 8.4.1.4 электр зарядының сақталу заңын түсіндіру; 8.4.1.5 Кулон заңын есептер шығаруда қолдану; 8.4.1.6 электр өрісі және оның күштік сипаттамасы ұғымдарының физикалық мағынасын түсіндіру; 8.4.1.7 біртекті электростатикалық өрістегі зарядқа әсер етуші күшті есептеу; 8.4.1.8 электр өрісін күш сызықтар арқылы графиктік кескіндеу; 8.4.1.9 потенциалдың физикалық мағынасын түсіндіру;		

	8.4.1.10 конденсатор-лардың құрылысын және қолданылуын сипаттау		
	8.4.2.1 электр тогының пайда болып және қолдану жағдайын түсіндіру 8.4.2.2 электр схемасын графикалық бейнелеуде электр тізбегі элементтерінің шартты белгілерін қолдану; 8.4.2.3 кернеудің физикалық мағынасын, оның өлшем бірлігін түсіндіру; 8.4.2.4 электр тізбегіндегі ток күші мен кернеуді өлшеу; 8.4.2.5 тұрақты температурада металл өткізгіштің вольт-амперлік сипаттамасын графикалық түрде бейнелеу және түсіндіру; 8.4.2.6 тізбек бөлігі үшін Ом заңын есептер шығаруда қолдану; 8.4.2.7 кедергінің физикалық мағынасын, оның өлшем бірлігін түсіну; 8.4.2.8 есеп шығарғанда өткізгіштің меншікті кедергісін формуласын қолдану; 8.4.2.9 өткізгіштерді тізбектей жалғаудың заңдылықтарын		10.3.1.2 физика кабинетінде техникалық

<p>4.2 Электр тогы</p>	<p>7.3.1.2 физика кабинетінде техникалық қауіпсіздікті білу және сақтау</p>	<p>эксперимент арқылы анықтау; 8.4.2.10 өткізгіштерді параллель жалғаудың заңдылықтарын эксперимент арқылы анықтау; 8.4.2.11 өткізгіштерді тізбектей және параллель жалғауда тізбек бөлігі үшін Ом заңын қолданып, электр тізбектеріне есептеу; 8.4.2.12 өткізгіштерді тізбектей және параллель жалғауда тізбек бөлігі үшін Ом заңын қолданып, электр тізбектеріне есептеулер жүргізу; 8.4.2.13 Джоуль-Ленц заңын есептер шығару үшін қолдану; 8.4.2.14 эксперимент көмегімен электр тогының жұмысы мен қуатын анықтау; 8.4.2.15 кВтсағ өлшем бірлігін қолданып, электр энергиясының құнын практикалық есептеулермен алу 8.4.2.16 металл өткізгіштердегі электр тогын және оның кедергісінің температураға тәуелділігін сипаттау; 8.4.2.17 қысқа тұйықталудың пайда болу себептерін және</p>	<p>9.3.1.2 физика кабинетіндегі техникалық қауіпсіздікті білу және сақтау</p>	<p>қауіпсіздікті білу және сақтау</p>
------------------------	---	--	---	---------------------------------------

		алдын алу амалдарын түсіндіру; 8.4.2.18 сұйықтардағы электр тогын сипаттау		
4.3 Магнит өрісі	7.4.3.1 физика кабинетінде техникалық қауіпсіздікті білу және сақтау	8.4.3.1 магниттердің негізгі қасиеттеріне сипаттау және магнит өрісін күш сызықтары арқылы графикалық бейнелеу; 8.4.3.2 магнит өрісінің қасиеттерін түсіндіру; 8.4.3.3 тогы бар түзу өткізгіштің және соленоидтің айналасында магнит өрісі сызықтарының бағытын анықтау; 8.4.3.4 жолақ магнит пен соленоидтың магнит өрістерін салыстыру; 8.4.3.5 магнит өрісінің тогы бар өткізгішке әсерін сипаттау; 8.4.3.6 электр қозғалтқыштың және электр өлшеуіш құралдардың жұмыс істеуін түсіндіру; 8.4.3.7 электромагниттік индукция құбылысын сипаттау; 8.4.3.8 Қазақстанда және дүние жүзінде электр энергиясын өндірудің мысалдарын келтіру	9.4.3.1 физика кабинетінде техникалық қауіпсіздікті білу және сақтау	10.4.3.1 физика кабинетінде техникалық қауіпсіздікті білу және сақтау
				10.4.4.1 тербелмелі контурдағы еркін электромагниттік тербелістерді сапалы сипаттау;

<p>4 . 4 Электромагниттік тербелістер мен толқындар</p>			<p>10.4.4.2 механикалық толқындар мен электромагниттік толқындардың ұқсастығы мен айырмашылығын салыстыру; 10.4.4.3 электромагниттік толқындар шкаласын сипаттау және әртүрлі диапазондағы толқындардың қолданылуына мысалдар келтіру; 10.5.4.4 шыны призма арқылы өткен жарықтың дисперсиясына сапалы сипаттау</p>
---	--	--	---

5) "Геометриялық оптика" бөлімі:

5-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
			<p>9.5.1.1 Күннің және Айдың тұтылуын графикалық бейнелеу; 9.5.1.2 эксперимент арқылы түсу және шағылу бұрыштарының тәуелділігін анықтау; 9.5.1.3 айналық және шашыранды шағылудың мысалдарын келтіру және түсіндіру; 9.5.1.4 жазық айнада дененің кескінін алу және оны сипаттау; 9.5.1.5 дененің кескінін алу үшін сфералық айнада сәуленің жолын салу және алынған кескінді сипаттау;</p>	

5.1 Геометриялық
оптика заңдары

9.5.1.6 жазық параллель пластинада сәуленің жолын салу;
9.5.1.7 жарықтың сыну заңын пайдаланып есептер шығару;
9.5.1.8 тәжірибеге сүйене отырып толық ішкі шағылу құбылысын түсіндіру;
9.5.1.9 экспериментте шынының сыну көрсеткішін анықтау;
9.5.1.10 сыну көрсеткішінің анықталған мәнін кестелік мәндермен салыстыру және эксперимент нәтижесін бағалау;
9.5.1.11 жұқа линза формуласын есептер шығарғанда қолдану;
9.5.1.12 линзаның сызықтық ұлғаю формуласын сандық және графиктік есептер шығарғанда қолдану;
9.5.1.13 жұқа линзада сәуленің жолын салу және кескінге сипаттау;
9.5.1.14 жұқа линзаның фокустық қашықтығын және оптикалық күшін анықтау;
9.5.1.15 көздің алыстан көргіштігі мен жақыннан көргіштігін түзетуді сипаттау;
9.5.1.16 қарапайым оптикалық

күралдарды (перископ) құрастыру

б) "Кванттық физика элементтері" бөлімі:
кесте 6

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
6.1 Атом мен атом ядросының құрылысы				10.6.1.1 сәулелік энергияның температураға тәуелділігін сипаттау; 10.6.1.2 Планк формуласын есептер шығаруда қолдану; 10.6.1.3 фотоэффект құбылысын сипаттау және фотоэффект құбылысын пайдаланылуына мысалдар келтіру; 10.6.1.4 фотоэффект үшін Эйнштейн формуласын есептер шығаруда қолдану; 10.6.1.5 рентген сәулесін электромагниттік сәулелердің басқа түрлерімен салыстыру; 10.6.1.6 рентген сәулесін қолдануға мысалдар келтіру; 10.6.1.7 альфа бөлшегінің шашырауы бойынша Резерфорд тәжірибесін сипаттау; 10.6.1.8 ядролық күштердің қасиеттерін сипаттау 10.6.1.9 атом ядросының масса ақауын анықтау; 10.6.1.10 атом ядросының

			байланыс энергиясы формуласын есептер шығаруда қолдану; 10.6.1.11 ядролық реакцияның теңдеуін шешуде зарядтық және массалық сандардың сақталу заңын қолдану
6.2 Радиоактивтілік			10.6.2.1 а, б және g - сәулеленудің табиғаты мен қасиеттерін түсіндіру; 10.6.2.2 радиоактивті ыдыраудың ықтималдық сипатын түсіндіру; 10.6.2.3 радиоактивті ыдырау заңын есептер шығаруда қолдану; 10.6.2.4 тізбекті ядролық реакциялардың өту шарттарын сипаттау; 10.6.2.5 ядролық реактордың жұмыс істеу принципін сипаттау; 10.6.2.6 ядролық реактордың жұмыс істеу принципін сипаттау; 10.6.2.7 радиоактивті изотоптарды қолданудың мысалдарын келтіру; 10.6.2.8 радиациядан қорғану әдістерін сипаттау;
6.3 Элементар бөлшектер			10.6.3.1 элементар бөлшектерді жіктеу

7) "Астрономия негіздері" бөлімі:

7-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
7.1 Жер және Ғарыш	<p>7.7.1.1 геоцентрлік және гелиоцентрлік жүйелерді салыстыру;</p> <p>7.7.1.2 Күн жүйесінің нысандарын жүйелеу;</p> <p>7.7.1.3 жыл мезгілдерінің ендіктерге байланысты ауысуын және күн мен түннің ұзақтығын түсіндіру</p>			
7.2 Астрофизика элементтері			<p>9.2.1.1 абсолюттік және көрінерлік жұлдыздық шамаларды ажырату;</p> <p>9.7.2.2 жұлдыздыр-дың жарқырауына әсер ететін факторларды атау;</p> <p>9.7.2.3 аспан сферасының негізгі элементтерін атау;</p> <p>9.7.2.4 жұлдызды аспанның жылжымалы картасынан жұлдыздардың а с п а н координатасын анықтау;</p> <p>9.7.2.5 әртүрлі ендіктегі жұлдыздардың шарықтау айырмашылығын түсіндіру;</p> <p>9.7.2.6 жергілікті, белдеулік және бүкіләлемдік у а қ ы т т ы сәйкестендіру;</p> <p>9.7.2.7 Кеплер заңдарының</p>	

			негізінде аспан денелерінің қозғалысын түсіндіру; 9.7.2.8 Күн жүйесіндегі денелердің ара қашықтығы мен өлшемдерін анықтау үшін параллакс әдісін қолдануды түсіндіру	
--	--	--	--	--

8) "Астрономия негіздері" бөлімі:

8-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
8.1 Физиканың дүниетанымдық мәні				10.8.1.1 адамның дүниетанымдық көзқарасының қалыптасуына физика және астрономияның дамуының әсерін түсіндіру; 10.8.1.2 жаңа технологиялардың қоршаған ортаға әсерінің артықшылығы мен қауіптілігін бағалау

34. Бағдарлама есту қабілеті зақымдалған (естімейтіндер) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "Физика" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспары негізінде осы Бағдарламаның қосымшасына сәйкес жүзеге асырылады.

35. Бөлімдер мен тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Негізгі орта білім беру
деңгейінің
7 – 10 - сыныптарына арналған
"Физика" оқу пәнінен
жаңартылған мазмұндағы
Үлгілік оқу бағдарламасына
қосымша

Негізгі орта білім беру деңгейінің есту қабілеті зақымдалған (естімейтін) 7-10 сыныптарына арналған "Физика" пәнінен жаңартылған мазмұндағы Үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) 7-сынып :

1-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
7.1 Физика – табиғат туралы ғылым	Физика – табиғат туралы ғылым	7.1.1.1 физикалық құбылыстарға мысалдар келтіру
	Табиғатты зерттеудің ғылыми әдістері	7.1.1.2 табиғатты зерттеудің ғылыми әдістерін айту
7.1 Физикалық шамалар мен өлшемдер	Халықаралық бірліктер жүйесі	7.1.2.1 физикалық шамалар жүйесіндегі өлшем бірліктерімен сәйкестендіру
	Скаляр және векторлық физикалық шамалар	7.1.2.2 скаляр және векторлық физикалық шамалар ажырату және мысалдар келтіру
	Өлшемдер мен есептеулердің дәлдігі. Үлкен және кіші сандарды ықшамдап жазу . №1 зертханалық жұмыс. " Кішкентай денелердің өлшемін анықтау" №2-зертханалық жұмыс. " Физикалық шамаларды өлшеу"	7.1.2.3 үлкен және кіші сандарды жазған кезде еселік және үлестік қосымшаларды білу және қолдану санды стандартты түрде жазу; 7.1.3.1 дененің ұзындығын, көлемін, температурасын және уақытты өлшеу, өлшеу нәтижелерін аспаптардың қателіктерін есепке ала отырып жазу; 7.1.3.2 кішкентай денелердің өлшемін қатарлау әдісі арқылы анықтау; 7.1.3.3 физика кабинетінде қауіпсіздік ережелерін сақтау
7.1 Механикалық қозғалыс	Механикалық қозғалыс және оның сипаттамасы Санақ жүйесі	7.2.1.1 келесі терминдердің физикалық мағынасын түсіндіру - материялық нүкте, санақ жүйесі, қозғалыстың салыстырма-лылығы, траектория, жол, орын ауыстыру
	Қозғалыстың салыстырмалылығы	7.2.1.2 механикалық қозғалыстың салыстырмалылығына мысалдар келтіру
	Түзу сызықты бірқалыпты және бірқалыпсыз	7.2.1.3 түзу сызықты бірқалыпты қозғалыс пен бірқалыпсыз қозғалысты ажырата білу
	Жылдамдық және орташа жылдамдықты есептеу	7.2.1.4 қозғалыстағы дененің жылдам-дығы мен орташа жылдамдығын есептеу
		7.2.1.5 s-тің t-ға тәуелділік графигін тұрғызуда координаталар осьтерінде және кестелерде өлшем бірліктерін дұрыс белгілеу;

	Өртүрлі механикалық қозғалыстардың графиктері	7.2.1.6 дененің орын ауыстыруының уақытқа тәуелділік графигінен келесі жағдайларды анықтау: (1) дененің тыныштық күйін, (2) тұрақты жылдамдықпен қозғалысын; 7.2.1.7 бірқалыпты қозғалған дененің орын ауыстыруының уақытқа тәуелділік графигінен жылдамдығын анықтау
2-тоқсан		
7.2 Тығыздық	Масса және денелердің массасын өлшеу	7.2.2.11 электронды, серіппелі, иінді таразылардың көмегімен дененің массасын өлшеу
	Дұрыс және дұрыс емес пішінді денелердің көлемін өлшеу	7.2.2.12 әртүрлі пішіндегі қатты дененің немесе сұйықтың көлемін өлшеу үшін өлшеуіш цилиндрді (мензурка) қолдану
	Заттың тығыздығы және тығыздықтың өлшем бірлігі. №3 зертханалық жұмыс. " Сұйықтар мен қатты денелердің тығыздығын анықтау"	7.2.2.13 тығыздықтың физикалық мағынасын түсіндіру; 7.2.2.14 сұйықтар мен қатты денелердің тығыздығын тәжірибе арқылы анықтау; 7.1.3.3 физика кабинетінде қауіпсіздік ережелерін сақтау
	Тығыздықты есептеу	7.2.2.15 тығыздықтың формуласын есептер шығаруда қолдану
7.2 Денелердің өзара әрекеттесуі	Инерция құбылысы	7.2.2.1 инерция құбылысын түсіндіру және мысалдар келтіру
	Күш	7.2.2.2 күнделікті өмірден күштердің әрекет етуіне мысалдар келтіру
	Тартылыс құбылысы және ауырлық күші. Салмақ	7.2.2.10 масса, салмақ және ауырлық күші ұғымдарын ажырату
	№4 зертханалық жұмыс. " Серпімді деформацияларды зерделеу"	7.2.2.4 серпімділік күшінің серіппенің ұзаруына тәуелділік графигінен қатаңдық коэффициентін анықтау; 7.1.3.3 физика кабинетінде қауіпсіздік ережелерін сақтау
	Деформация	7.2.2.3 пластикалық және серпімді деформацияларды ажырату, мысалдар келтіру
	Серпімділік күші, Гук заңы	7.2.2.5 Гук заңының формуласы бойынша серпімділік күшін есептеу
	Үйкеліс күші.	

	<p>Үйкеліс әрекетін техникада ескеру №5 зертханалық жұмыс. "Сырғанау үйкеліс күшін зерттеу"</p>	<p>7.2.2.6 тыныштық, домалау және сырғанау үйкелістерін сипаттау; 7.2.2.7 үйкеліс күшінің пайдасы мен зиянына мысалдар келтіру</p>	
	<p>Бір түзу бойымен денеге әрекет еткен күштерді қосу</p>	<p>7.2.2.8 күштерді берілген масштабта графикалық түрде көрсету; 7.2.2.9 денеге әсер ететін және бір түзудің бойымен бағытталған күштердің тең әрекетті күшінің модулі мен бағытын анықтау</p>	
3-тоқсан			
7.3 Қысым	<p>Газдардың сұйықтар және қатты денелердің молекулярлық құрылымы</p>	<p>7.3.1.1 заттардың молекулярлық құрылысы негізінде, газдардың сұйықтар мен қатты денелердің құрылымын сипаттау</p>	
	<p>Қатты денелердегі қысым</p>	<p>7.3.1.2 қысымның физикалық мағынасын түсіндіру және өзгерту әдістерін сипаттау; 7.3.1.3 есептер шығаруда қатты дененің қысымының формуласын қолдану</p>	
	<p>Қатынас ыдыстар</p>	<p>7.3.1.4 газ қысымын молекулярлық құрылым негізінде түсіндіру; 7.3.1.5 - сұйықтардағы гидростатикалық қысымның формуласын шығару және оны есептер шығаруда қолдану</p>	
	<p>Қатынас ыдыстар</p>	<p>7.3.1.6 қатынас ыдыстарды қолдануға мысалдар келтіру</p>	
	<p>Гидравликалық машиналар</p>	<p>7.3.1.7 гидравликалық машиналардың жұмыс істеу принципін сипаттау; 7.3.1.8 гидравликалық машиналарды қолдану кезіндегі күштен ұтысты есептеу</p>	
	<p>Атмосфералық қысым. Атмосфералық қысымды өлшеу</p>	<p>7.3.1.9 атмосфералық қысымның табиғатын түсіндіру және оны өлшеудің әдістерін ұсыну</p>	
	<p>Манометрлер. Сорғылар</p>	<p>7.3.1.10 манометр мен сорғылардың жұмыс істеу принципін сипаттау</p>	
	<p>№ 6 зертханалық жұмыс. "Архимед заңын зерделеу"</p>	<p>7.3.1.11 кері итеруші күшті анықтау және оның сұйыққа батырылған дененің көлеміне тәуелділігін зерттеу, физика кабинетінде қауіпсіздік ережелерін білу және сақтау</p>	

	Кері итеруші күш	7.3.1.12 сұйықтар мен газдардағы кері итеруші күштің табиғатын түсіндіру; 7.3.1.13 есептер шығаруда Архимед заңын қолдану
	№ 7 зертханалық жұмыс. "Дененің сұйықта жүзу шарттарын анықтау"	7.3.1.14 дененің сұйықта жүзу шарттарын зерттеу 7.1.3.3 физика кабинетінде техникалық қауіпсіздікті сақтау;
7.3 Жұмыс және қуат	Механикалық жұмыс Қуат	7.2.3.1 механикалық жұмыс ұғымының физикалық мағынасын түсіндіру; 7.2.3.7 - қуат ұғымының физикалық мағынасын түсіндіру; 7.2.3.8 - механикалық жұмыс пен қуаттың формулаларын есептер шығаруда қолдану
4-тоқсан		
7.4 Энергия	Кинетикалық энергия. Потенциалдық энергия	7.2.3.2 механикалық энергияның екі түрін ажырату; 7.2.3.3 кинетикалық энергия формуласын есептер шығаруда қолдану; 7.2.3.4 жоғары көтерілген дене үшін потенциалдық энергияның және серпімді дененің формуласын қолдану
	Энергияның сақталуы және айналуы	7.2.3.5 энергияның түрленуіне мысалдар келтіру; 7.2.3.6 механикалық энергияның сақталу заңын есептер шығаруда қолдану
7.4 Күш моменті	Жай механизмдер	7.2.4.1 "Механиканың алтын ережесін" тұжырымдау және қарапайым механизмдердің қолданылуына мысалдар келтіру; 7.2.4.2 күш моменті ұғымының физикалық мағынасын түсіндіру
	Дененің массалық центрі №8 зертханалық жұмыс. "Жазық фигураның массалар центрін анықтау"	7.2.4.3 жазық фигураның массалық центрін тәжірибеде анықтау
	№9 зертханалық жұмыс. "Иіндіктің тепе-теңдік шарттарын анықтау"	7.2.4.5 тәжірибеде иіндіктің тепе-теңдік шарттарын анықтау; 7.1.3.3 физика кабинетінде қауіпсіздік ережелерін сақтау
	Иіндіктің тепе-теңдік шарты	7.2.4.4 тепе-теңдікте тұрған денелер үшін күш моменттер ережесін тұжырымдау және есептер шығаруда қолдану

	Пайдалы әрекет коэффициенті. №10 зертханалық жұмыс. "Көлбеу жазықтықтың пайдалы әрекет коэффициентін анықтау"	7.2.4.6 көлбеу жазықтықтың пайдалы әрекет коэффициентін тәжірибеде анықтау; 7.1.3.3 физика кабинетінде қауіпсіздік ережелеін сақтау
7.4 Жер және Ғарыш	Аспан денелері туралы ғылым	7.7.1.1 геоцентрлік және гелиоцентрлік жүйелерді салыстыру;
	Күн жүйесі	7.7.1.2 Күн жүйесінің нысандарын жүйелеу
	Күнгізбе негіздері (тәулік, ай, жыл)	7.7.1.3 - жыл мезгілдерінің ендіктерге байланысты ауысуы және күн мен түннің ұзақтығын түсіндіру
7- сыныптың "Физика" курсы қайталау		

2) 8-сынып :

2-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
7 сынып физика курсы қайталау		
8.1 Жылулық құбылыстар	Жылулық қозғалыс, броундық қозғалыс, диффузия	8.3.1.1 молекула-кинетикалық теорияның негізгі қағидаларын дәлелдейтін мысалдар келтіру және тәжірибені сипаттау
	Температура, оны өлшеу тәсілдері , температураның шкалалары	8.3.1.3 Температураны өлшеуді жылулық ұлғаю негізінде сипаттау; 8.3.1.2 температураны әр түрлі шкала (Цельсий, Кельвин) бойынша өрнектеу;
	Ішкі энергия, ішкі энергияны өзгерту тәсілдері	8.3.2.1 дененің ішкі энергиясын өзгерту тәсілдерін сипаттау
	Жылуөткізгіштік, конвекция, сәуле шығару	8.3.2.2 жылу берілудің түрлерін салыстыру
	Табиғаттағы және техникадағы жылу берілу	8.3.2.3 техникада және тұрмыста жылу беру түрлерінің қолданылуына мысалдар келтіру
	Жылу құбылыстарының тірі ағзалардың өмірлеріндегі ролі	8.3.2.4 әр түрлі температураларда тірі ағзалардың бейімделуіне мысалдар келтіру
	Жылу мөлшері. Заттың меншікті жылу сыйымдылығы	8.3.2.5 жылу алмасу процесі кезінде алған немесе берген жылу мөлшерін анықтау;; 8.3.2.6 заттың меншікті жылу сыйымдылығының мағынасын түсіндіру
	Отынның энергиясы.	

	Отынның меншікті жану жылуы	8.3.2.7 отынның жануы кезінде бөлінген жылу мөлшерін есептеп анықтау
	№ 1 зертханалық жұмыс. "Температуралары әр түрлі суды араластырғандағы жылу мөлшерлерін салыстыру"	8.3.2.8 жылу құбылыстарындағы энергияның сақталу және айналу заңын зерттеу; 8.1.3.2 тәжірибені жүргізуге әсер ететін факторларды анықтау; 8.1.3.3 физика кабинетінде қауіпсіздік ережелерін сақтау
	Жылу үдерістеріндегі энергияның сақталу және айналу заңы	8.3.2.9 жылулық тепе-теңдік теңдеуін есептер шығаруда қолдану
2-токсан		
8.1 Заттың агрегаттық күйлері	Қатты денелердің балқуы және қатаюы, балқу температурасы, меншікті балқу жылуы	8.3.1.4 молекула-кинетикалық теория негізінде қатты күйден сұйыққа және кері айналууды сипаттау; 8.3.2.10 балқу/кристалдану кезіндегі жұтылатын/бөлінетін жылу мөлшерінің формуласын есептер шығаруға қолдану; 8.3.2.11 заттың балқу және қатаю үдерісі кезіндегі температураның уақытқа тәуелділік графигін талдау
	№ 2 зертханалық жұмыс. "Мұздың меншікті балқу жылуын анықтау"	8.3.2.12 эксперимент көмегімен мұздың меншікті балқу жылуын анықтау; 8.1.3.3 физика кабинетінде қауіпсіздік ережелерін сақтау
	Булану және конденсация. Қаныққан және қанықпаған булар	8.3.1.5 молекула-кинетикалық теория негізінде заттың сұйық күйден газ күйіне және кері айналуын сипаттау; 8.3.2.13 заттың булану және конденсация үдерісі кезіндегі температураның уақытқа тәуелділік графигін талдау; 8.3.2.14 су буының мысалы негізінде қанығу күйін сипаттау
	Кипение, удельная теплота парообразования. Зависимость температуры кипения от внешнего давления	8.3.2.15 определять количество теплоты при парообразовании; 8.3.2.16 объяснять зависимость температуры кипения от внешнего давления
	Термодинамиканың бірінші заңы, газдың және будың жұмысы	8.3.2.17 термодинамиканың бірінші заңының мағынасын түсіндіру

8.2 Термодинамика негіздері	Жылу үдерістерінің қайтымсыздығы, термодинамиканың екінші заңы	8.3.2.18 термодинамиканың екінші заңының мағынасын түсіндіру
	Жылу қозғалтқыштары	8.3.2.22 жылу қозғалтқыштарындағы энергияның түрленуін сипаттау; 8.3.2.20 іштен жану қозғалтқышының, бу турбинасының жұмыс істеу принципін сипаттау
	Жылу қозғалтқыштарының пайдалы әрекет коэффициенті	8.3.2.19 жылу қозғалтқышының пайдалы әрекет коэффициентін анықтау; 8.3.2.21 жылу қозғалтқыштарын жетілдіру жолдарын ұсыну
	Жылу машиналарын пайдаланудағы экологиялық мәселелер	8.3.2.23 жылу машиналарының қоршаған ортаның экологиясына әсерін бағалау
8.2 Электростатика негіздері	Денелердің электрленуі, электр заряды, өткізгіштер мен диэлектриктер	8.4.1.1 электр зарядын сипаттау; 8.4.1.2 үйкеліс арқылы денені электрлену және индукция құбылысын түсіндіру; 8.4.1.3 электрленудің оң және теріс әсеріне мысалдар келтіру
	Электр зарядының сақталу заңы, қозғалмайтын зарядтардың өзара әрекеттесуі, Кулон заңы, элементар электр заряды электрический заряд	8.4.1.4 электр зарядының сақталу заңын түсіндіру; 8.4.1.5 Кулон заңын есептер шығаруда қолдану
	Электр өрісі, электр өрісінің кернеулігі	8.4.1.6 электр өрісі және оның күштік сипаттамасы ұғымдарының физикалық мағынасын түсіндіру; 8.4.1.7 біртекті электростатикалық өрістегі зарядқа әсер етуші күшті есептеу; 8.4.1.8 электр өрісін күш сызықтар арқылы кескіндеу
	Электр өрісінің потенциалы және потенциалдар айырымы, конденсатор	8.4.1.9 потенциалдар айырымының және потенциалдың физикалық мағынасын түсіндіру; 8.4.1.10 конденсаторлардың құрылысын және қолданылуын сипаттау
3-тоқсан		
	Электр тогы, электр тогы көздері	8.4.2.1 электр тогы ұғымын және электр тогының пайда болу шарттарын түсіндіру
		8.4.2.2 электр схемасын графикалық бейнелеуде электр

8.3 Тұрақты электр тогы

Электр тізбегі және оның құрамды бөліктері, ток күші, кернеу	тізбегі элементтерінің шартты белгілерін қолдану; 8.4.2.3 кернеудің физикалық мағына-сын, оның өлшем бірлігін түсіндіру
№ 3 зертханалық жұмыс. "Электр тізбегін құрастыру және оның әртүрлі бөліктеріндегі ток күшін өлшеу"	8.4.2.4 электр тізбегіндегі ток күші мен кернеуді анықтау; 8.1.3.3 физика кабинетінде қауіпсіздік ережелерін сақтау
№ 4 зертханалық жұмыс. "Тізбек бөлігі үшін ток күшінің кернеуге тәуелділігін зерттеу"	8.4.2.5 тұрақты температурада металл өткізгіштің вольт-амперлік сипаттамасын графикалық түрде бейнелеу және түсіндіру; 8.1.3.1 эксперименттен деректерін жинақ-тау, талдау және өлшеу және қателіктерін ескеріп жазу; 8.1.3.3 физика кабинетінде техникалық қауіпсіздікті сақтау
Тізбек бөлігі үшін Ом заңы	8.4.2.6 тізбек бөлігі үшін Ом заңын есептер шығаруда қолдану
Өткізгіштің электр кедергісі, өткізгіштің меншікті кедергісі, реостат	8.4.2.7 кедергінің физикалық мағынасын, оның өлшем бірлігін түсіндіру; 8.4.2.8 есеп шығарғанда өткізгіштің меншікті кедергісін формуласын қолдану
№ 5 зертханалық жұмыс. "Өткізгіштерді тізбектей қосуды зерделеу"	8.4.2.9 өткізгіштерді тізбектей жалғаудың заңдылықтарын эксперимент арқылы алу; 8.1.3.3 физика кабинетінде қауіпсіздік ережелерін сақтау
№ 6 зертханалық жұмыс. "Өткізгіштерді параллель қосуды зерделеу"	8.4.2.10 өткізгіштерді параллель жалғаудың заңдылықтарын эксперимент арқылы анықтау; 8.1.3.3 физика кабинетінде қауіпсіздік ережелерін сақтау
Өткізгіштерді тізбектей және параллель қосу	8.4.2.11 өткізгіштерді тізбектей және параллель жалғауда тізбек бөлігі үшін Ом заңын қолданып, электр тізбектеріне есептеулер жүргізу
Электр тогының жұмысы мен қуаты	8.4.2.12 жұмыс және қуат формулаларын есептер шығаруда қолдану
Электр тогының жылулық әсері, Джоуль-Ленц заңы	8.4.2.13 Джоуль-Ленц заңын есептер шығару үшін қолдану;
	8.4.2.14 эксперимент көмегімен электр тогының жұмысы мен қуатын анықтау;

	№ 7 зертханалық жұмыс. "Электр тогының жұмысы мен қуатын анықтау"	8.4.2.15 кВт сағ өлшем бірлігін қолданып, электр энергиясының құнын практика жүзінде анықтау; 8.1.3.3 физика кабинетінде қауіпсіздік ережелерін сақтау
4-тоқсан		
8.4 Тұрақты электр тогы	Металдардағы электр кедергісінің температураға тәуелділігі, асқын өткізгіштік	8.4.2.16 металл өткізгіштердегі электр тогын және оның кедергісінің температураға тәуелділігін сипаттау
	Электрқыздырғыш құралдар, қыздыру шамдары, қысқа тұйықталу, балқымалы сақтандырғыштар	8.4.2.17 қысқа тұйықталудың пайда болу себептерін және алдын алу амалдарын түсіндіру
	Электр тогының химиялық әсері (Фарадейдің заңы)	8.4.2.18 сұйықтардағы электр тогын сипаттау
8.4 Электромагниттік құбылыстар	Тұрақты магниттер, магнит өрісі. № 8 зертханалық жұмыс. "Тұрақты магниттің қасиеттерін оқып-үйрену және магнит өрісінің бейнесін алу"	8.4.3.1 магниттердің негізгі қасиеттеріне сипаттама беру және магнит өрісін күш сызықтары арқылы бейнелеу; 8.1.3.3 физика кабинетінде қауіпсіздік ережелерін сақтау
	Магнит өрісінің тогы бар өткізгішке әрекеті, электрокозғалтқыш, электр өлшеуіш құралдар	8.4.3.5 магнит өрісінің тогы бар өткізгішке әсерін сипаттау; 8.4.3.6 электрокозғалтқыштың және электр өлшеуіш құралдардың жұмыс істеу принципін түсіндіру
	№ 9 зертханалық жұмыс. "Электрмагнитті құрастыру және оның әсерін сынау"	8.4.3.4 жолақ магнит пен соленоидтың магнит өрістерін салыстыру; 8.1.3.3 физика кабинетінде қауіпсіздік ережелерін сақтау
	Магнит өрісінің тогы бар өткізгішке әрекеті, электрокозғалтқыш, электр өлшеуіш құралдар	8.4.3.5 магнит өрісінің тогы бар өткізгішке әсерін сипаттау; 8.4.3.6 электрокозғалтқыштың және электр өлшеуіш құралдардың жұмыс істеу принципін түсіндіру
	Электромагниттік индукция, генераторлар	8.4.3.7 электромагниттік индукция құбылысын түсіндіру; 8.4.3.8 Қазақстанда және дүние жүзінде электр энергиясын өндірудің мысалдарын келтіру
8-сыныптың физика курсы қайталау		

3) 9-сынып:

3-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
8-сыныптың физика курсы қайталау		

9.1 Жарық құбылыстары

Жарықтың түзу сызықты таралу заңы	9.5.1.1 Күннің және Айдың тұтылуын графикалық бейнелеу
Жарықтың шағылуы, шағылу заңдары, жазық айналар	9.5.1.2 эксперимент арқылы түсу және шағылу бұрыштарының тәуелділігін анықтау; 9.5.1.3 айналық және шашыранды шағылудың мысалдарын келтіру және түсіндіру; 9.5.1.4 жазық айнада дененің кескінін салу
Сфералық айналар, сфералық айна көмегімен кескін алу	9.5.1.5 дененің кескінін алу үшін сфералық айнада сәуленің жолын салу
Жарықтың сынуы, жарықтың сыну заңы, толық ішкі шағылу	9.5.1.6 жазық параллель пластинада сәуленің жолын салу; 9.5.1.7 жарықтың сыну заңын пайдаланып есептер шығару; 9.5.1.8 тәжірибеге сүйене отырып толық ішкі шағылу құбылысын түсіндіру
№ 10 зертханалық жұмыс. "Шынының сыну көрсеткішін анықтау"	9.5.1.9 экспериментте шынының сыну көрсеткішін анықтау; 9.5.1.10 сыну көрсеткішінің анықталған мәнін кестелік мәндермен салыстыру және эксперимент нәтижесін бағалау 9.1.3.3 физика кабинетінде қауіпсіздік ережелерін сақтау
Линзалар, линзаның оптикалық күші, жұқа линзаның формуласы. Линзаның көмегімен кескін алу	9.5.1.11 жұқа линза формуласын есептер шығару үшін қолдану; 9.5.1.12 линзаның сызықтық ұлғаю формуласын сандық және графикалық есептер шығару үшін қолдану; 9.5.1.13 жұқа линзада сәуленің жолын салу және кескінге сипаттама беру
№ 11 зертханалық жұмыс. "Жұқа линзаның фокустық қашықтығын және оптикалық күшін анықтау"	9.5.1.14 жұқа линзаның фокустық қашықтығын және оптикалық күшін анықтау; 9.1.3.3 физика кабинетінде қауіпсіздік ережелерін сақтау
Көз - оптикалық жүйе, көздің көру кемшіліктері және оларды түзету әдістері	9.5.1.15 көздің алыстан көргіштігі мен жақыннан көргіштігін түзетуді сипаттау
Оптикалық аспаптар	9.5.1.16 қарапайым оптикалық құралдарды (перископ, Обскура камерасы) құрастыру

2-тоқсан

9.2 Кинематика негіздері

Механикалық қозғалыс	9.2.1.1 Материялық нүкте, санақ жүйесі, механикалық қозғалыстың салыстырмалылығы ұғымдарының мағынасын түсіндіру, жылдамдықтарды қосу және орын ауыстыру теоремаларын қолдану
Векторлар және оларға амалдар қолдану. Вектордың координаталар осьтеріндегі проекциялары	9.2.1.2 векторларды қосу, азайту, векторды скалярға көбейту; 9.2.1.3 вектордың координаталар осіне проекциясын анықтау, векторды құраушыларға жіктеу
Түзусызықты теңайнымалы қозғалыс, үдеу	9.2.1.4 уақыттан тәуелділік графиктерінен орын ауыстыруды, жылдамдықты, үдеуді анықтау;
Түзусызықты теңайнымалы қозғалыс кезіндегі жылдамдық және орын ауыстыру	9.2.1.5 түзу сызықты теңайнымалы қозғалыс кезіндегі жылдамдық және үдеу формулаларын есептер шығаруда қолдану; 9.2.1.6 түзу сызықты теңайнымалы қозғалыс кезіндегі координата мен орын ауыстыру теңдеулерін есептер шығаруда қолдану
№ 1 зертханалық жұмыс. "Теңүдемелі қозғалыс кезіндегі дененің үдеуін анықтау"	9.2.1.7 теңүдемелі қозғалыс кезіндегі дененің үдеуін эксперименттік жолмен анықтау; 9.1.3.1 алынған нәтижелерді түсіндіріп, қорытынды шығару; 9.1.3.2 эксперименттің нәтижесіне әсер ететін факторларды талдау және экспери-ментті жүргізуді жақсарту жолдарын ұсыну; 9.2.1.8 теңүдемелі қозғалыс кезіндегі орын ауыстырудың және жылдамдықтың уақытқа тәуелділік графиктерін тұрғызу және оларды түсіндіру 9.1.3.3 физика кабинетінде қауіпсіздік ережелерін сақтау
Дененің еркін түсуі, еркін түсу үдеуі	9.2.1.9 еркін түсуді сипаттау үшін теңайнымалы қозғалыстың кинематикалық теңдеулерін қолдану
	9.2.1.10 -теңайнымалы және бірқалыпты қозғалыстың кинематикалық теңдеулерін қолдана отырып, горизонталь лақтырылған дененің қозғалысын сипаттау;

	№ 2 зертханалық жұмыс. " Горизонталь лақтырылған дененің қозғалысын зерделеу"	9.2.1.11 горизонталь лақтырылған дененің қозғалыс жылдамдығын анықтау ; 9.2.1.12 горизонталь лақтырылған дененің қозғалыс траекториясын сызу 9.1.3.3 физика кабинетінде қауіпсіздік ережелерін сақтау
	Қисықсызықты қозғалыс; материялық нүктенің шеңбер бойымен бірқалыпты қозғалысы Сызықтық және бұрыштық жылдамдықтар	9.2.1.13 дененің шеңбер бойымен бірқалыпты қозғалысын сызықтық және бұрыштық шамалар арқылы сипаттау; 9.2.1.14- сызықтық және бұрыштық жылдамдықты байланыстыратын өрнекті есептер шығаруда қолдану
	Центрге тартқыш үдеу	9.2.1.15 центрге тартқыш үдеу формуласын есептер шығаруда қолдану
3-тоқсан		
9.3 Астрономия негіздері	Жұлдызды аспан	9.7.2.1 абсолюттік және көрінерлік жұлдыздық шамаларды ажырату; 9.7.2.2 жұлдыздырдың жарқырауына әсер ететін факторларды атау
	Аспан сферасы, аспан координаталарының жүйесі	9.7.2.3 аспан сферасының негізгі элементтерін атау; 9.7.2.4 жұлдызды аспанның жылжымалы картасынан жұлдыздардың аспан координатасын анықтау
	Әртүрлі географиялық ендіктегі аспан шырақтарының көрінерлік қозғалысы, жергілікті, белдеулік және бүкіләлемдік уақыт	9.7.2.5 әртүрлі ендіктегі жұлдыздардың шарықтау айырмашылығын түсіндіру; 9.7.2.6 жергілікті, белдеулік және бүкіләлемдік уақытты сәйкестендіру
	Күн жүйесіндегі ғаламшарлардың қозғалыс заңдары	9.7.2.7 Кеплер заңдарының негізінде аспан денелерінің қозғалысын түсіндіру
	Күн жүйесі денесіне дейінгі ара қашықтықты параллакс әдісімен анықтау	9.7.2.8 Күн жүйесіндегі денелердің ара қашықтығын немесе өлшемдерін анықтау үшін параллакс әдісін қолдануды түсіндіру
	Ньютонның бірінші заңы, инерциялық санақ жүйелері	9.2.2.1 инерция, инерттілік және инерциялық санақ жүйесі ұғымдарының мағынасын түсіндіру;

9.3 Динамика негіздері		9.2.2.2 Ньютонның бірінші заңын тұжырымдау және оны есептер шығаруда қолдану
	Механикадағы күштер	9.2.2.3 ауырлық күші, серпімділік күші, және үйкеліс күші табиғатын түсіндіру
	Ньютонның екінші заңы, масса	9.2.2.2 Ньютонның екінші заңын тұжырымдау және оны есептер шығаруда қолдану
	Ньютонның үшінші заңы	9.2.2.5 -Ньютонның үшінші заңын тұжырымдау және оны есептер шығаруда қолдану
	Бүкіләлемдік тартылыс заңы	9.2.2.6 Бүкіләлемдік тартылыс заңын тұжырымдау және оны есептер шығаруда қолдану
	Дененің салмағы, салмақсыздық	9.2.2.10 үдеумен қозғалған дененің салмағын анықтау; 9.2.2.11 салмақсыздық күйді түсіндіру
	Денелердің ауырлық күшінің әрекетінен қозғалуы. Жердің жасанды серіктерінің қозғалысы	9.2.2.9 бірінші ғарыштық жылдамдықтың формуласын есептер шығаруда қолдану; 9.2.2.7 ғарыш аппараттардың орбиталарын салыстыру; 9.2.2.8 тартылыс өрісіндегі дененің қозғалысын сипаттайтын шамаларды анықтау
4-тоқсан		
9.4 Сақталу заңдары	Дене импульсі және күш импульсі	9.2.3.1 дене импульсі мен күш импульсін ажырату
	Импульстің сақталу заңы. Реактивті қозғалыс	9.2.3.2 импульстің сақталу заңын тұжырымдау және есептер шығаруда қолдану; 9.2.3.3 табиғаттағы және техникадағы реактивті қозғалысқа мысалдар келтіру; 9.2.3.4 Байқоңыр ғарыш айлағының аймақтық және халықаралық маңыздылығына баға беру
	Механикалық жұмыс және энергия	9.2.3.5 механикалық жұмысты аналитикалық және графиттік тәсілдермен анықтау; 9.2.3.6 - жұмыс пен энергияның байланысын түсіндіру
	Энергияның сақталу және айналу заңы	9.2.3.7 энергияның сақталу заңын тұжырымдау және есептер шығаруда қолдану
9-сыныптың физика курсы қайталау		

4) 10-сынып:

4-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
9-сыныптың физика курсы қайталау		
	Колебательное движение	10.2.5.1 еркін және еріксіз тербелістерге мысалдар келтіру; 10.2.5.2 эксперименттік әдіспен амплитуда, период, жиілікті анықтау; 10.2.5.3 формулаларды қолданып, период, жиілік, циклдік жиілікті анықтау
	Тербелістер кезіндегі энергияның түрленуі. Тербелмелі қозғалыстың теңдеуі	10.2.5.4 тербелмелі процесте энергияның сақталу заңын сипаттау; 10.2.5.5 гармониялық тербелістердің графиктері бойынша координатаның, жылдамдықтың және үдеудің теңдеулерін жаза білу 10.2.3.1 тербелістер кезіндегі энергияны сақтау заңын тұжырымдау және оны есеп шығарғанда қолдану
	Математикалық және серіппелі маятниктердің тербелістері	10.2.5.6 әртүрлі тербелмелі жүйедегі тербелістің пайда болу себептерін түсіндіру; 10.2.5.7 маятниктер тербелісі периодының әртүрлі параметрлерге тәуелділігін зерттеу
	№ 3 зертханалық жұмыс. "Математикалық маятниктің көмегімен еркін түсу үдеуін анықтау"	10.2.5.8 математикалық маятник периодының формуласынан еркін түсу үдеуін анықтау; 10.2.5.9 период квадратының маятник ұзындығына тәуелділік графигін тұрғызу және талдау; 10.1.3.1 алған нәтижені түсіндіру және қорытынды жасау 10.1.3.2 тәжірибе нәтижесіне әсер ететін факторларды сараптау 10.1.3.3 физика кабинетінде қауіпсіздік ережелерін сақтау
	Еркін және еріксіз тербелістер, резонанс	10.2.5.10 еріксіз тербеліс амплитудасының мәжбүрлеуші күштің жиілігіне тәуелділігін график бойынша сипаттау;

10.1 Тербелістер мен толқындар		10.2.5.11 резонанс құбылысын сипаттау
	Еркін электромагниттік тербелістер	10.4.4.1 тербелмелі контурдағы еркін электромагниттік тербелістерді сипаттау
	Толқындық қозғалыс	10.2.5.12 толқын жылдамдығы, жиілігі және толқын ұзындығы формулаларын есеп шығаруда қолдану; 10.2.5.13 көлденең және бойлық толқындарды салыстыру
	№4 зертханалық жұмыс. "Беттік толқындардың таралу жылдамдығын анықтау"	10.2.5.14 су бетіндегі толқындардың таралу жылдамдығын эксперимент түрінде анықтау 10.1.3..3 физика кабинетінде қауіпсіздік ережелерін сақтау
	Дыбыс, дыбыстың сипаттамалары, акустикалық резонанс, жаңғырық	10.2.5.15 дыбыстың пайда болу және таралу шарттарын атау; 10.2.5.16 дыбыс сипаттамаларын дыбыс толқындарының жиілігі және амплитудасымен сәйкестендіру; 10.2.5.17 резонанстың пайда болу шарттарын атау және оның қолданылуына мысалдар келтіру; 10.2.5.18 жаңғырықтың пайда болу табиғатын және оны қолдану әдістерін сипаттау; 10.2.5.19 табиғатта және техникада ультрадыбыс пен инфрадыбысты қолдануға мысалдар келтіру
	Электромагниттік толқындар Электромагниттік толқындар шкаласы	10.4.4.2 механикалық толқындар мен электромагниттік толқындардың ұқсастығы мен айырмашылығын салыстыру; 10.4.4.3 электромагниттік толқындар шкаласын сипаттау және әртүрлі диапазондағы толқындардың қолданылуына мысалдар келтіру; 10.4.4.4 шыны призма арқылы өткен жарықтың дисперсиясына сапалы сипаттама беру
2-тоқсан		
	Жылулық сәуле шығару	10.6.1.1 жылулық сәуле шығару энергиясының температураға тәуелділігін сипаттау
	Жарық кванттары туралы Планк гипотезасы	10.6.1.2 Планк формуласын есептер шығаруда қолдану

10.2 Атом құрылысы. Атомдық құбылыстар	Фотоэффект құбылысы	10.6.1.3 фотоэффект құбылысын сипаттау және фотоэффект құбылысының техникада пайдаланылуына мысалдар келтіру; 10.6.1.4 фотоэффект үшін Эйнштейн формуласын есептер шығаруда қолдану;
	Рентген сәулелері	10.6.1.5 рентген сәулесін электромагниттік сәулелердің басқа түрлерімен салыстыру; 10.6.1.6 - рентген сәулесін қолдануға мысалдар келтіру
	Радиоактивтілік. Радиоактивті сәулеленудің табиғаты	10.6.2.1 а, b және g - сәулеленудің табиғаты мен қасиеттерін түсіндіру
	Резерфорд тәжірибесі, атомның құрамы	10.6.1.7 а-бөлшегінің шашырауы бойынша Резерфорд тәжірибесін сипаттау
3-тоқсан		
10.3 Атом ядросы	Ядролық өзара әрекеттесу, ядролық күштер. Массалар ақауы, атом ядросының байланыс энергиясы	10.6.1.8 ядролық күштердің қасиеттерін сипаттау; 10.6.1.9 атом ядросының масса ақауын анықтау; 10.6.1.10 атом ядросының байланыс энергиясы формуласын есептер шығаруда қолдану
	Ядролық реакциялар. Радиоактивті ыдырау заңы	10.6.1.11 ядролық реакцияның теңдеуін шешуде зарядтық және массалық сандардың сақталу заңын қолдану; 10.6.2.2 радиоактивті ыдыраудың ықтималдық сипатын түсіндіру; 10.6.2.3 радиоактивті ыдырау заңын есеп шығаруда қолдану
	Ауыр ядролардың бөлінуі, тізбекті ядролық реакция. Ядролық реакторлар	10.6.2.4 тізбекті ядролық реакциялардың өту шарттарын сипаттау; 10.6.2.5 ядролық реактордың жұмыс істеу принципін сипаттау
	Термоядролық реакциялар. Радиоизотоптар, радиациядан қорғану	10.6.2.6 ядролық ыдырау мен ядролық синтезді салыстыру; 10.6.2.7 радиоактивті изотоптарды қолданудың мысалдарын келтіру; 10.6.2.8 радиациядан қорғану әдістерін сипаттау
	Элементар бөлшектер	10.6.3.1 элементарды бөлшектерді жіктеу
		10.8.1.1 адамның дүниетанымдық көзқарасының қалыптасуына

10.3 Әлемнің қазіргі физикалық бейнесі	Физика және астрономияның дүниетанымдық маңызы	физика және астрономияның дамуының ықпалын түсіндіру
	Экологиялық мәдениет	10.8.1.2 жаңа технологиялардың қоршаған ортаға ықпалының артықшылығы мен қауіптілігін бағалау
4-тоқсан		
Физпрактикум		
7-9 сыныптар аралығында физика курсы қайталау		

Қазақстан Республикасының
Білім және ғылым министрі
2022 жылғы 1 сәуірдегі
№ 123 бұйрығына
5-қосымша
Қазақстан Республикасы
Білім және ғылым министрінің
2013 жылғы 3 сәуірдегі
№ 115 бұйрығына 642-қосымша

Есту қабілеті зақымдалған (естімейтіндер) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "Химия" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Есту қабілеті зақымдалған (естімейтіндер) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10-сыныптары үшін "Химия" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (әрі қарай – Бағдарлама) Қазақстан Республикасының "Білім туралы" Заңының 5-бабы 6) тармақшасына сәйкес әзірленген.

2. Бағдарлама мақсаты – заттардың қасиеттері, оның құрамы мен құрылымының байланысын түсіндіретін заттар мен олардың өзгеруі, заңдар мен теориялары туралы оқушыларда жүйелі білім қалыптастыру.

3. Бағдарлама міндеттері:

1) маңызды фактілерді, түсініктерді, химиялық заңдар мен теорияларды, естімейтін білім алушыларға қол жетімді дүниетанымдық сипаттамаларды жалпылау бойынша білім қалыптастыру;

2) күнделікті өмірде химиялық құбылыстарды бақылау және түсіндіру қабілеттерін дамыту;

3) қарапайым химиялық тәжірибелерді орындау кезінде және күнделікті өмірде қолданылатын заттармен қауіпсіз жұмыс істеу дағдыларын қалыптастыру;

4) күнделікті өмірде және жұмыс барысында естімейтін білім алушыларды тұлғалық дамыту, оларды интеллектуалды және адамгершілік тұрғыдан жетілдіру, гуманистік қатынастар мен үйлесімді экологиялық мінез-құлықты қалыптастыру;

5) химияның гуманистік бағытын, оның адамзат алдында тұрған негізгі экономикалық және экологиялық мәселелерді шешуде рөлінің өсуін және оның әлемнің ғылымына қосқан үлесін ашу;

б) тұрмыстық жағдайда алынған заттар мен материалдарды, ауыл шаруашылығында және өндірісте қауіпсіз пайдалану, күнделікті өмірде практикалық мәселелерді шешу, адамның денсаулығы мен қоршаған ортаға зиянды құбылыстардың алдын алу үшін алынған білімдер мен дағдыларды қолдану.

4. Түзете – дамыту міндеттері:

1) білімді функционалды қолдану, қарым-қатынастың әр түрлі әдістері, мәселелерді шешу және шешім қабылдау, сөйлеу мәдениетін дамыту;

2) жеке қасиеттерін дамыту (өз бетінше және топта жұмыс істеуге қажет жауапкершілік, табандылық, бастамашылдық, шыдамдылық пен төзімділік);

3) дыбысты дұрыс айту және сөйлеу дағдыларын жетілдіру.

2-тарау. Оқу процесін ұйымдастырудың педагогикалық тәсілдері

5. Естімейтін білім алушылар ғылым негіздерін меңгеруде ерекше қиындықтарға тап болады. Аталған санаттағы оқушыларға білім беруде оқу материалын ерекше елестетуімен ерекшеленетін формасын ұсыну қажет.

6. Естімейтін оқушыларға химияны оқыту жалпы және арнайы білім беру ұстанымына негізделген:

1) оқу іс-әрекетіндегі дағдыларды қалыптастыру, өзін-өзі бақылау қажеттілігі және оны жүзеге асыра білу;

2) оқу іс-әрекетін даралау, мұғалімнің білім, білік деңгейін үнемі ескеруі, әрқайсысының ойлауы мен сөйлеуін дамыту;

3) проблемалық оқыту элементтерін қолдану;

4) көрнектіліктің жеткілікті деңгейін қамтамасыз ету, атап айтқанда ақпараттық технологияларды тарту арқылы;

5) оқу материалының коммуникативтілігін қамтамасыз ету, оқушылардың белсенді сөйлеуін дамыту.

7. Естімейтін оқушыларды оқытуда білім алушылардың психофизиологиялық, есту-сөйлеу және танымдық қабілеттерінің ерекшеліктерін ескеру қажет. Бұл оқытудың түзету бағыты, естімейтін оқушылармен арнайы қатынас құралы мен сурдоаударманы қолдану, арнайы әдістемелік тәсілдерді таңдауды туындатады.

8. Практикалық дағдылар мен біліктіліктерге: есептеу, өлшеу, бейнелеу; интеллектуалдыға - салыстыру, абстракциялау, жалпылау қабілетін жатқызуға болады.

9. Сабәққа дайындалу және оқу материалын беру кезінде қалыптасатын ұғымның немесе шеберліктің сипатын ескеру қажет, оқушылардың әр кезеңде алған білімдерінің нақты деңгейін ескеру, бағдарламаның игерілуін бақылау қажет.

10. Білім алушыларды оқытуда әр сабақтың міндетті элементтері тақырыптың атауы, мақсат қою, хабарлама және сабақ жоспарын жазу, негізгі түсініктер мен оларды зерттеу әдістерін көрсете отырып, оқушылардың іс-әрекет түрлері мен материалдың игерілуін тексеру жолдары көрсетілген.

11. Естімейтіндердің сөйлеу тілін дамыту және байыту бойынша жұмыс сабақтың қажетті компоненті болып табылады.

12. Теориялық материалды меңгеру өткен тақырып бойынша білімдерін өзектеуден басталады. Оқушылар 5-10 минутта өткен тақырыптар бойынша негізгі анықтамалар, түсініктерді естеріне түсіреді. Содан кейін жедел сауалнама жүргізіледі (формасы басқаша болуы мүмкін). Ұзақ мерзімді есте сақтау қабілеті нашар дамыған естімейтін білім алушылар үшін бұл кезең қажет. Жаңа тақырыппен танысу терминдерді енгізуден басталуы керек. Термин тақтаға жазылып, дактильмен көрсетіледі, содан кейін мұғалім оның мағынасын түсіндіреді және оқушылармен бірге (және мүмкіндігінше сурдоаудармашының қатысуымен) осы терминнің мағынасына сәйкес келетін ым-ишараны таңдайды немесе ойлап табады. Әрі қарай мұғалім тақырыптың негізгі мазмұнын компьютерлік презентация арқылы ұсынады.

13. Компьютерді пайдалану материалдың қысқаша мазмұнын диаграммалар, графиктер, суреттермен және жақсы қабылдау үшін әр түрлі арнайы эффектілермен ұсынуға мүмкіндік береді. Мұндай қайталау біртекті мәтінді қабылдаудан гөрі бейнелі қабылдауы әлдеқайда тиімді болатын естімейтін білім алушылар үшін білім беру процесінің маңызды элементі болып табылады. Сабақ соңында білім алушыларға бекітуге арналған сұрақтар мен жаттығулар ұсынылады.

14. Естімейтін білім алушылардың көпшілігі танымдық іс-әрекеттің негізін құрайтын жалпы логикалық әдістер мен әрекеттерді меңгере бермейді, сондықтан білім алушылар оқу материалын игеру процесінде ойлаудың арнайы әдістеріне сирек жүгінеді, ереже бойынша олар оның кейбір көлемін тиісті түсінбей есте сақтайды.

15. Жалпы зияткерлік дағдыларды қалыптастыру қызметі (талдау, салыстыру, түсініктерге анықтама беру, материалды жүйелеу, дәлелдеу және т.б.) келесі компоненттерді қамтиды: ойлай әрекеті тәсілдерінің мәнін ашу, әр нақты жағдайда тәсілдің мағынасын нақтылау, оны практикалық қолдану. Сабақ барысында тапсырмалар алуда (маңызды және елеусіз белгілерді атау және мұғалімнің сабақта айтатын мазмұны туралы түсінікке анықтама беру; материалды жүйелеу; сабақ барысында немесе соңында жіктеу кестесін құрастыру және т.б.), студенттер интеллектуалды қызметке белсенді қатысады. Бұл тұрақты функционалды жағдайды сақтап білімді нақты меңгеруге мүмкіндік береді.

16. Жалпы зияткерлік дағдыларды қалыптастыру бойынша жұмыстың ерекшелігі - ол арнайы уақыт бөлуді қажет етпейді, бірақ бағдарлама сұрақтарын қарастырумен

үйлеседі. Әр дамыту жаттығуы сабаққа негізделіп енгізіледі. Логикалық ойлау бір жастағы оқушылардың әр тобында әр түрлі қалыптасатындығын ескере отырып, естімейтін оқушылардың логикалық ойлауын жүйелі, дәйекті түрде дамыту қажет.

17. Естімейтін оқушылардың оқу іс-әрекетін дараландыру олардың танымдық әрекетінде, психофизикалық (оның ішінде есту қабілеті), эмоционалды-ерік және интеллектуалды күштерді жұмылдыру қабілетінде көрінетін жеке ерекшеліктерін ескеру негізінде жүзеге асырылады; дидактикалық және ұйымдастырушылық құралдарды қолдану. Түрлі дидактикалық және ұйымдастыру құралдарын қолдану тұрғысынан бұл білім беру мен дағдылардың қалыптасуының әр кезеңінде соңғы нәтижеге бақылау жасауда (өзін-өзі бақылауда) оқу мақсаттары мен нақты міндеттер мен іс-әрекет әдістерін дұрыс үйлестіруде көрінеді.

18. Естімейтін оқушылардың оқу әрекетін жекелендіру сабақта ұжымдық, топтық және жұптық жұмыстармен үйлеседі.

19. Ақпараттық технологиялар мұғалімнің құралдарының көлемін кеңейтеді, дамытушылық және түзету мәселелерін шешуге қажетті, бірақ дәстүрлі түрде қолданылатын құралдарды қолдану арқылы жасалмайтын оқыту жағдайларын жасауға көмектеседі.

20. Химия сабақтарында материалды оқып үйрену кезінде, жаңа қарапайым дағдылар мен біліктілікке машықтануда, материалды игеру сапасын диагностикалау үшін, өздігінен оқу, өзін-өзі жетілдіру кезінде әртүрлі бағдарламалық жасақтаманы қолдануға болады.

21. Интерактивті сабақтар - бұл нашар еститін оқушыларға сабақ беруде қолданылатын ұйымдастырушылық формалардың бірі. Мұндай сабақтарға дайындық оқу материалының мазмұнын сезімдік қабылдаудың әртүрлілігі мен түсіну, есте сақтау және қолдану қабілеттері арасындағы табиғи байланысты көрсететін ойлаудың абстрактылығын айқындылықпен ұштастыру принципіне негізделген. Графиканы қолдану бұл міндетті жеңілдетеді.

22. Компьютерлік оқыту құралдары мүмкіндік береді:

а) зерттелген объектіні көзге елестету;

б) ойлаудың белгілі бір түрін дамыту (мысалы, көрнекі-бейнелі, теориялық);

в) кері байланысты орнату, қателіктерді диагностикалау (экранда тиісті ескертулерді ұсынуды) оқу әрекеті мен бағалау нәтижелері бойынша бақылауды жүзеге асыру;

г) оқу әрекеті мәдениетін, ақпараттық мәдениетін қалыптастыру.

23. Көрнекілік пен проблемалық сұрақтарды тұжырымдаудың үйлесуі естімейтін оқушылардың танымдық белсенділігін арттырудың, логикалық ойлауды дамытудың тиімді әдісі.

3-тарау. "Химия" пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

24. "Химия" пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

- 1) 7-сыныпта – аптасына 1 сағатты, оқу жылында 34 сағатты;
- 2) 8-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты;
- 3) 9-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты;
- 4) 10-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты құрайды.

25. Оқу пәнінің мазмұны бес бөлімді қамтиды:

- 1) Заттардың бөлшектері;
- 2) Химиялық реакциялардың жүру заңдылықтары;
- 3) Химиядағы энергетика;
- 4) Химия және қоршаған орта;
- 5) Химия және өмір.

26. "Заттардың бөлшектері" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) атомдар, иондар және молекулар;
- 2) атомның құрамы мен құрылысы;
- 3) атомда электрондардың қозғалысы мен таралуы. Атомдардан иондардың құрылуы;
- 4) химиялық байланыстардың түрлері.

27. "Химиялық реакциялардың жүру заңдылықтары" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) периодтық заң мен химиялық элементтердің периодтық жүйесі;
- 2) химиялық реакциялардың жіктелуі;
- 3) зат массасының сақталу заңы;
- 4) металдардың электрохимиялық кернеу қатары.

28. "Химиядағы энергетика" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) экзотермиялық және эндотермиялық реакциялар;
- 2) химиялық реакциялардың жылдамдығы;
- 3) химиялық тепе-теңдік;
- 4) қышқылдар мен негіздер теориясы.

29. "Химия және қоршаған орта" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) заттардың жіктелуі;
- 2) Жер химиясы;
- 3) көміртек және оның қосылыстары химиясы.

30. "Химия және өмір" бөлімі бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды: 1) биохимия.

31. 7-сыныпқа арналған "Химия" оқу пәнінің базалық мазмұны:

1) "Химия пәні". Таза заттар және қоспалар. Химия – заттар туралы жаратылыстану ғылымдарының бір саласы, химияның дамуы мен маңызы; химия кабинетіндегі және зертханасындағы қауіпсіздік техникасының ережелері; таза заттар және олардың физикалық қасиеттері, біртекті және әртекті қоспалар, заттарды тазарту және бөлу тәсілдері; жәй және күрделі заттар; элемент және химиялық қосылыстар. № 1

практикалық жұмыс "Техника қауіпсіздігі ережелері және зертханалық құрал-жабдықтармен танысу". № 1 зертханалық тәжірибе "Заттарды және олардың қосылыстарын салыстыру". №2 зертханалық тәжірибе "Ластанған ас тұзын тазарту";

2) "Заттар күйінің өзгеруі". Физикалық және химиялық құбылыстар; химиялық реакция; заттың агрегаттық күйлері; қатты, сұйық, бөлшектердің кинетикалық теориясына сәйкес газтәріздес заттардың құрылымы; заттардың салқындау, қыздыру және булану үдерістері. № 3 зертханалық тәжірибе "Химиялық реакциялардың белгілерін зерттеу". № 4 зертханалық тәжірибе "Аспирин немесе салолдың салқындау үдерісін зерттеу". № 5 зертханалық тәжірибе "Судың қайнау үдерісін зерттеу". №1 бақылау жұмысы;

3) "Атомдар. Молекулалар. Заттар". Атомдар мен молекулалар; атомдар мен молекулалардың айырмашылығы; химиялық элементтер; химиялық элементтердің символдары; элементтерді металдар мен бейметалдарға жіктеу; жай және күрделі заттар; атомның құрамы мен құрылысы; ядро, протон, нейтрон, электрон; изотоптар; элементті аталуы және фундаменталды бөлшектерінің саны бойынша сипаттау;

4) "Ауа. Жану реакциясы". Ауа және оның құрамы; атмосфералық ауаны ластанудан қорғаудың маңызы; жану үдерісі; заттың жану шарттары; тез тұтанатын, жанатын және жанбайтын заттар; отын, оттегі, тұтану көзі; тұтану температурасы; металдар мен бейметалдардың жануы; жану реакциясының өнімдері. № 6 зертханалық тәжірибе "Балауыз шамның жануы". № 2 практикалық жұмыс/Көрсетілім "Күкірттің, фосфордың, темірдің ауада және оттегінде жануын салыстыру". № 2 бақылау жұмысы;

5) "Химиялық реакциялар". Табиғи қышқылдар мен сілтілер; "қышқылдық" және "сабынды" қасиеттері; индикаторлар, әмбебап индикатор, рН шкала метилоранж, лакмус, фенолфталеин; индикаторлардың түрлі орталардағы түстерінің өзгеруі; қышқылдар мен сілтілер; антацидті заттар; бейтараптану реакциясы; сұйылтылған қышқылдар; қышқылдардың қолданылу аймақтары; қышқылдармен жұмыс жүргізу ережелері; сұйылтылған қышқылдардың түрлі металдармен әрекеттесуі; сутекке сапалық реакция; карбонаттар; сұйылтылған қышқылдардың карбонаттармен әрекеттесуі; көмірқышқыл газына сапалық реакция. № 7 зертханалық тәжірибе "Ерітінділердің қышқылдық, негіздік ортасын анықтау". № 8 зертханалық тәжірибе "Хлорсутек қышқылының бейтараптану реакциясы". № 9 зертханалық тәжірибе "Мырыштың сұйылтылған тұз қышқылымен реакциясы". № 10 зертханалық жұмыс "Сутекке сапалық реакция". № 3 практикалық жұмыс "Сұйылтылған қышқылдар мен карбонаттардың әрекеттесуі. Көмірқышқыл газына сапалық реакция";

6) "Химиялық элементтердің периодтық кестесі". Химиялық элементтердің периодтық кестелерін құру тарихы; И. Дүберейнер, Дж. Ньюлендс, Д.И. Менделеевтің элементтерді жіктеуі; периодтық заң; периодтық кестенің құрылымы; периодтық кестенің құрылу принципі; атом нөмірі; ядро заряды; атомдағы элементтер бөлшектер;

7) "Салыстырмалы атомдық масса және қарапайым формулалар". Изотоптар қоспасы, табиғи изотоптар; салыстырмалы атомдық масса; салыстырмалы молекулалық /формулалық масса; химиялық формула; химиялық элементтердің валенттілігі, бинарлы қосылыстардың формулаларын құрастыру; қосылыстардағы атомдардың қатынастары. Есептеуге берілген есептер: салыстырмалы молекулалық массаны есептеу. № 3 бақылау жұмысы;

8) "Адам ағзасындағы химиялық элементтер". Қоректік заттар; адам ағзасындағы химиялық элементтер (O, C, H, N, Ca, P, K); химиялық элементтердің тірі және өлі табиғаттағы таралуы; адам ағзасындағы микро-, макроэлементтердің биологиялық рөлі; тыныс алу үдерісі, тамақтану теңгерімі. № 4 практикалық жұмыс "Тағам құрамындағы қоректік заттарды анықтау". № 11 зертханалық тәжірибе "Тыныс алу үдерісін зерттеу".

32. 8-сыныпқа арналған "Химия" оқу пәнінің базалық мазмұны:

1) "Геологиялық химиялық қосылыстар". Пайдалы геологиялық химиялық қосылыстар, табиғи ресурстар; кен орны; кен; кеннің құрамы; минералдар; табиғи ресурстарды өндіру; металдарды алу; Қазақстанның пайдалы қазбалары; минералдарды өндірудің экологиялық аспектілері. № 4 бақылау жұмысы;

2) "Атомдардағы электрондардың қозғалысы". Атомдардағы электрондардың орналасуы; энергетикалық деңгейлер; s және p орбитальдарының пішіндері; электрондық конфигурация; электронды-графикалық формула; ион; иондардың түзілуі; "нольдік қосынды" әдісімен қосылыстардың формулаларын құрастыру. №1 зертханалық тәжірибе "Атомдардың модельдерін жасау";

3) "Заттардың формулалары және химиялық реакция теңдеулері". Химиялық формула; химиялық реакция теңдеулері; заттардың массасының сақталу заңы; химиялық реакциялардың типтері: бірігу, ажырау, алмастыру, алмасу; табиғаттағы, химиялық реакциялар тірі организмдер мен адам тіршілігіндегі химиялық реакциялар. № 1 көрсетілім "Заттардың массасының сақталу заңын дәлелдейтін тәжірибе". № 2 зертханалық тәжірибе "Әрекеттесуші заттардың массасының қатынасы". Есептеуге берілген есептер: химиялық формула бойынша химиялық бірігудегі элементтің массалық үлесін есептеу; элементтердің массалық үлестері бойынша заттың қарапайым формуласын анықтау;

4) "Металдардың химиялық белсенділігі". Металдардың тотығуы; металдардың жемірілуі; металдардың сумен әрекеттесуі; металдардың қышқыл ерітінділерімен, металдардың тұз ерітінділерімен әрекеттесуі; металдардың белсенділік қатары; металдардың белсенділігін салыстыру. № 2 көрсетілім "Белсенді металдардың сумен әрекеттесуі". № 3 зертханалық тәжірибе "Металдардың қышқылдар ерітіндісімен әрекеттесуі". № 3 көрсетілім "Тұз ерітінділерінен металдарды ығыстыру". № 1 практикалық жұмыс "Металдардың белсенділігін салыстыру". № 1 бақылау жұмысы;

5) "Заттың мөлшері". Заттың мөлшері; моль; Авогадро саны; заттың молярлық массасы. Есептеуге берілген есептер: жәй және күрделі заттардың салыстырмалы

молярлық массасын есептеу; химиялық формула бойынша заттың молярлық массасын, массасын және заттың мөлшерін есептеу; заттың белгілі мөлшеріндегі атомдардың (молекулалардың) сандарын есептеу;

6) "Стехиометриялық есептеулер". Химиялық реакциялардың теңдеулері бойынша есептер шығару; молярлық көлем; газдардың салыстырмалы тығыздығы; көлемдік қатынастар заңы; қалыпты және стандартты жағдайлар. Есептеуге берілген есептер: химиялық формула бойынша заттың молярлық массасын, массасын және заттың мөлшерін есептеу; заттың берілген массасы немесе заттың мөлшері бойынша атомдар мен молекулалардың сандарын есептеу; химиялық реакциялардың теңдеулері бойынша реакция өнімінің массасын, көлемін (газдың) және зат мөлшерін есептеу; қалыпты жағдайлардағы газдың көлемін, газдардың салыстырмалы тығыздығын есептеу; оттегі және ауа бойынша газдардың салыстырмалы тығыздықтарын есептеу; заттың мөлшері, молярлық масса, газдың молярлық көлемі, Авогадро заңы ұғымдарын пайдаланып формулалар бойынша есептеулер жасау; химиялық реакциялар кезіндегі газдардың көлемдік қатынастары түсініктерін қолданып есептеулер жасау;

7) "Химиялық реакциялардағы энергиямен танысу". Отынның жануы және энергияның бөлінуі; көміртекті отынның жануы кезінде көмірқышқыл газы, иіс газы немесе көміртек түзілуі мүмкіндігі; жылыжайлық эффектісінің себептері және шешу жолдары; экзотермиялық және эндотермиялық реакциялар; әртүрлі отындардың потенциалы; қоршаған ортаға әсері; кинетикалық бөлшектер теориясы тұрғысынан энергия өзгерісі; реакцияның жылу эффектісі; термохимиялық теңдеулер. № 4 зертханалық тәжірибе "Энергияның өзгеруімен жүретін химиялық реакциялар". Есептеуге берілген есептер: реакциялардың термохимиялық теңдеулері бойынша реакцияның жылу эффектісін есептеу;

8) "Сутек. Оттек және озон". Сутек – химиялық элемент және жәй зат, сутектің изотоптары (протий, дейтерий және тритий); сутектің қасиеттері, қолданылуы және алынуы; оттек – химиялық элемент және жәй зат, оттектің қасиеттері, қолданылуы және алынуы; сутектің және оттектің бинарлы қосылыстары; табиғатта таралуы; оттектің аллотропиялық түрөзгерісі, озон; сутек пен оттекті алу; Жер бетіндегі озон қабатының маңызы. № 4 көрсетілім "Сутек пероксидінің ажырауы". № 2 практикалық жұмыс "Сутекті алу және оның қасиеттерін зерттеу". № 3 практикалық жұмыс "Сутектің пероксидінен оттекті алу және оның қасиеттерін зерттеу". Есептеуге берілген есептер: реакцияға қатысатын немесе реакция нәтижесінде түзілген өнімнің белгілі массасы, заттың мөлшері немесе көлемі бойынша заттың массасын, заттың мөлшерін, (газдың) көлемін есептеу. № 2 бақылау жұмысы;

9) "Химиялық элементтердің периодтық жүйесі". Химиялық элементтердің периодтық жүйесінің құрылымы, периодтың, топтың, атом нөмірінің физикалық мәні; химиялық элементтердің атомдарының кейбір қасиеттері мен сипаттамаларының периодты түрде өзгеруі; периодтық жүйедегі орыны бойынша элементтің сипатталуы;

химиялық элементтердің табиғи тектестері; сілтілік металдардың, галогендердің, инертті газдардың тектестері; металдар мен бейметалдар; периодтық кестеде орналасуына байланысты химиялық элементтің қасиеттері;

10) "Химиялық байланыс түрлері". Химиялық элементтердің электртерістілігі, атомдар арасындағы химиялық байланыстар табиғатының бірлігі, ковалентті полярлық және полярлық емес байланыс, иондық байланыс, заттың аморфты және кристалдық күйлері, кристалл торларының типтері, заттардың қасиеттерінің оның құрылысына тәуелділігі;

11) "Ерітінділер және ерігіштік". Заттардың суда еруі, заттардың судағы ерігіштігі бойынша жіктелуі; ерітінділер; еріген заттың массалық үлесі, молярлық концентрация, қатты заттардың, сұйықтардың және газдардың суда ерігіштігі, кристаллогидраттар; ерітінділердің табиғаттағы және күнделікті өмірдегі рөлі; заттарды ерігіштігіне температураның әсері. № 5 зертханалық тәжірибе "Заттардың ерігіштігін зерттеу". № 4 практикалық жұмыс "Қатты заттардың ерігіштігіне температураның әсері". № 5 практикалық жұмыс "Берілген пайыздық және молярлық концентрациялы ерітінділерді дайындау". Есептеуге берілген есептер: заттардың судағы ерігіштігін есептеу; тығыздығы мен көлемі бойынша ерітіндінің массасын анықтау, еріген заттың және еріткіштің массасын, еріген заттың массалық үлесін есептеу; ерітіндідегі заттың молярлық концентрациясын есептеу. № 3 бақылау жұмысы.

12) "Көміртек және оның қосылыстары". Көміртектің жалпы сипаттамасы; табиғатта көміртек және оның қосылыстарының таралуы; көміртектің аллотропиялық түр өзгерістері; көміртектің аллотропиялық түр өзгерістерінің қолдану аймағы; көміртектің қасиеттері; көміртектің оксидтері және олардың қасиеттері; тірі ағзаларға иіс газының физиологиялық әсері; көміртектің табиғаттағы айналымы. №6 практикалық жұмыс "Көміртектің физикалық және химиялық қасиеттері". №7 практикалық жұмыс "Көмірқышқыл газын алу және оның қасиеттері зерттеу". Есептеуге берілген есептер: химиялық реакция теңдеуі бойынша реакцияға қатысушы немесе реакция нәтижесінде түзілген бір заттың белгілі массасы, мөлшері немесе көлемі бойынша табиғатта жүретін процестер мен химиялық реакция нәтижесінде түзілген өнімнің немесе реагенттің массасын, заттың мөлшерін, көлемін есептеу; ерітіндінің белгілі массасы және еріген заттың массалық үлесі бойынша реакция өнімінің массасын, көлемін және заттың мөлшерін есептеу.

33. 9-сыныпқа арналған "Химия" оқу пәнінің базалық мазмұны:

1) "Бейорганикалық қосылыстардың негізгі кластары". Бейорганикалық қосылыстардың негізгі кластары арасындағы генетикалық байланыс; қышқылдар: құрамы, номенклатурасы, жіктелуі, қасиеттері, алынуы және қолданылуы; негіздер: құрамы, номенклатурасы, жіктелуі, қасиеттері, алынуы және қолданылуы; тұздар: құрамы, номенклатурасы, жіктелуі, қасиеттері, алынуы және қолданылуы; бейорганикалық қосылыстардың негізгі кластары арасындағы генетикалық байланыс. №

6 зертханалық тәжірибе "Оксидтердің химиялық қасиеттерін зерттеу". № 7 зертханалық тәжірибе "Қышқылдардың химиялық қасиеттерін зерттеу". № 8 зертханалық тәжірибе "Негіздердің химиялық қасиеттерін зерттеу". № 9 зертханалық тәжірибе "Тұздардың қасиеттері және алынуы". Есептеуге берілген есептер: химиялық реакция теңдеуі бойынша реакцияға қатысушы немесе реакция нәтижесінде түзілген бір заттың белгілі массасы, мөлшері немесе көлемі бойынша табиғатта жүретін процестер мен химиялық реакция нәтижесінде түзілген өнімнің немесе реагенттің массасын, заттың мөлшерін, көлемін есептеу; ерітіндінің белгілі массасы және еріген заттың массалық үлесі бойынша реакция өнімінің массасын, көлемін және заттың мөлшерін есептеу;

2) "Су". Судың құрамы, қасиеттері және қолданылуы, табиғаттағы су, су – табиғи әмбебап еріткіш, сулы ерітінділер және жүзгіндер, судың бірегей қасиеттері және оның өмір үшін маңызы; судың табиғаттағы айналымы; судың ластану себептері; судың кермектігі және оны жою тәсілдері; судың және сулы ерітінділердің табиғаттағы, өндірістің түрлі салаларындағы және ауыл шаруашылығындағы маңызы; суды тазарту әдістері; ауыз суын тазарту, Қазақстан Республикасындағы ауыз су мәселесі, су бассейнін ластанудан қорғау, Қазақстандағы су ресурстарының экологиялық мәселелері; сусыз мыс (II) сульфатының көмегімен суды анықтау әдісі. № 10 зертханалық тәжірибе "Судың кермектігін анықтау". Есептеуге берілген есептер: еріген заттың массалық үлесін, еріткіштің, еріген заттың массасын есептеу. № 4 бақылау жұмысы;

3) "Электролиттік диссоциация". Электролиттер және бейэлектролиттер, С.Аррениустың электролиттік диссоциациялану теориясының негізгі қағидалары, электролиттік диссоциациялану механизмі; ерітінділердің немесе заттың балқымаларының электр өткізгіштігінің химиялық байланыс түріне тәуелділігі; күшті және әлсіз электролиттер, диссоциациялану дәрежесі, қышқыл, сілті және тұздардың судағы ерітінділерінде электролиттік диссоциациялануы, көпнегізді қышқылдардың, қышқылдық және негіздік тұздардың диссоциациялануы, ион алмасу реакциялары және олардың жүру жағдайлары; электролиттік диссоциациялану теориясы тұрғысынан қышқыл, негіз және тұз ерітінділерінің химиялық қасиеттері; тұздар гидролизі. № 1 көрсетілім "Иондық және ковалентті полярлық байланысы бар заттардың электролиттік диссоциациясы". № 1 зертханалық тәжірибе "Қышқыл, сілті ерітінділерінің рН -ын анықтау". № 1 практикалық жұмыс "Ион алмасу реакциялары". № 2 зертханалық тәжірибе "Тұздар гидролизі". Есептеуге берілген есептер: химиялық реакция теңдеуі бойынша заттың мөлшерін, массасын, реакция өнімінің көлемін есептеу; диссоциациялану дәрежесін есептеу;

4) "Бейорганикалық заттарға сапалық талдау". Катиондарға сапалық реакциялар; жалын түсінің боялуы бойынша Li^+ , Na^+ , K^+ , Ca^{2+} , Sr^{2+} , Ba^{2+} , Cu^{2+} металл катиондарын анықтау; аниондардың сапалық реакциялары; бейорганикалық қосылыстардың құрамын сапалық талдау. № 3 зертханалық тәжірибе жалын түсінің боялуы бойынша " Li^+ , Na^+ , K^+ , Ca^{2+} , Sr^{2+} , Ba^{2+} , Cu^{2+} катиондарын анықтау". № 4

зертханалық тәжірибе " Fe^{2+} , Fe^{3+} , Cu^{2+} катиондарына сапалық реакциялар". № 5 зертханалық тәжірибе "Сулы ерітіндідегі Cl^- , Br^- , I^- , PO_4^{3-} , SO_4^{2-} , CO_3^{2-} , NO_3^- , SiO_3^{2-} аниондарын анықтау". № 2 практикалық жұмыс "Бейорганикалық қосылыстарды сапалық талдау". Есептеуге берілген есептер: егер әрекеттесуші заттардың біреуі артық мөлшерде берілсе химиялық теңдеулер бойынша есептеу;

5) "Химиялық реакциялардың жылдамдығы". Химиялық реакциялардың жылдамдығы; химиялық реакциялардың жылдамдығына әсер ететін факторлар; бөлшектердің кинетикалық тұрғысынан реакция жылдамдығы; катализаторлар; ингибиторлар; катализаторлар мен ингибиторлардың реакция жылдамдығына әсері. № 2 көрсетілім "Түрлі химиялық реакциялардың жылдамдығы". № 6 зертханалық тәжірибе "Концентрацияның температурасы мен бөлшектер көлемінің реакция жылдамдығына әсері". № 3 практикалық жұмыс "Реакция жылдамдығына катализатордың әсері";

6) "Қайтымды реакциялар". Химиялық тепе-теңдік; тепе-теңдік динамикалық үдеріс ретінде; химиялық тепе-теңдіктің ығысуы; Ле-Шателье-Браун принципі; химиялық тепе-теңдік күйіне және химиялық реакция жылдамдығына жағдайлардың өзгерісінің әсері; бөлшектердің кинетикалық теориясы тұрғысынан химиялық тепе-теңдік. № 3 көрсетілім "Қайтымды химиялық реакциялар". № 7 зертханалық тәжірибе "Химиялық тепе-теңдіктің ығысуы;

7) "Тотығу-тотықсыздану реакциялары". Химиялық элементтердің тотығу дәрежелері, қосылыстардың формулалары бойынша химиялық элементтердің тотығу дәрежелерін анықтау, тотықтырғыш және тотықсыздандырғыш туралы түсінік, тотығу-тотықсыздану реакциялары; электрондық баланс әдісі;

8) "Металдар мен қорытпалар". Металдардың жалпы сипаттамасы; металдық байланыс пен металдық кристалдық тор; темір мен мыстың физикалық және химиялық қасиеттері; металдардың тек тотықсыздандырғыш қасиеттерін көрсетуі; темір қорытпалары және олардың қолданылуы; металлургия туралы түсінік, шойын мен болат өндірісі; Қазақстанда металлургияның дамуы, металдар мен олардың қорытпаларын алу, Қазақстандағы металдар және оның қосылыстарының маңызды кен орындары; металдарды өндіру үдерістері, қоршаған ортаға әсері; металдарды алу. № 4 көрсетілім "Металдардың кристалдық торы модельдері". № 5 көрсетілім "Металдар және қорытпалар". Есептеуге берілген есептер: егер құрамында қоспаның белгілі бір массалық үлесі бар басқа заттың массасы белгілі болған жағдайда реакция теңдеуі бойынша заттың массасын есептеу; өндірістік және экологиялық мазмұндағы теориялық мүмкін мәнімен саластырғандағы заттың шығымы массасын есептеу.

34. 10-сыныпқа арналған "Химия" оқу пәнінің базалық мазмұны:

1) 1 (I), 2 (II) және 3 (III) топтар элементтері және олардың қосылыстары. 1 (I)-топ элементтері және олардың қосылыстары; атомдары құрылысы негізінде сілтілік металдардың жалпы қасиеттері; сілтілік металдардың оксидтері мен гидроксидтерінің

негіздік қасиеттері және олардың қолданылуы; 2 (II)-топ элементтері және олардың қосылыстары; 1 (I)-ші және 2 (II)-топ металдарының жалпы қасиеттері; кальций оксиді мен гидроксидінің негіздік қасиеттері және олардың қолданылуы; 3 (III)-топ элементтері; алюминий және оның қосылыстары; алюминийдің қосылыстары мен қорытпаларының қолдану аймағы; алюминий, оның оксиді мен гидроксидінің екідайлы қасиеттері. № 6 көрсетілім "Натрийдің, кальцийдің сумен әрекеттесуі". № 8 зертханалық тәжірибе "Кальцийдің сумен және қышқыл ерітіндісімен әрекеттесуі". № 7 көрсетілім "Алюминий мен оның қорытпалары". № 9 зертханалық тәжірибе "Алюминийдің қышқыл және сілті ерітінділерімен әрекеттесуі". № 4 практикалық жұмыс "Металдар" тақырыбына эксперименттік есептер шығару. Есептеуге берілген есептер: егер құрамында қоспаның белгілі массалық үлесі бар басқа заттың массасы белгілі болғанда, заттың (реагенттің немесе өнімнің) массасын реакция теңдеуі бойынша есептеу; өндірістік және экологиялық мазмұндағы теориялық мүмкін мәнімен саластырғандағы заттың шығымы массасын есептеу; өндірістік және экологиялық мазмұндағы теориялық мүмкін мәнімен саластырғандағы заттың шығымы массасын есептеу. № 2 бақылау жұмысы;

2) 7 (VII), 6 (VI), 5 (V), 4 (IV) - топтарының элементтері және олардың қосылыстары . (VII) топ элементтері, галогендер; байланыс түрі және кристалдық тор типі; топтағы галогендер қасиеттерінің өзгеру заңдылықтары; хлор; хлордың химиялық қасиеттері: металдармен, сутекпен және галогенидтермен әрекеттесуі; хлорсутек қышқылының құрамы қасиеттері мен қолданылуы; 6 (VI)-топ элементтері, күкірт, күкірттің аллотропиялық түр өзгерістерінің физикалық қасиеттері, күкірттің негізгі қосылыстары және олардың физикалық және химиялық қасиеттері; қышқылдық жаңбырдың пайда болу себебі мен экологияға тигізетін әсері; күкірт қышқылы, күкірт қышқылы және оның тұздарының жалпы және ерекше қасиеттері, қасиеттері мен қолданылуы; 5 (V)-топ элементтері: азот, азоттың қасиеттері және табиғаттағы азот айналымы; аммиак, аммиактың қасиеттері, алынуы мен қолданылуы; аммиак өндірісі; (Габер синтезі): азот қышқылы; азот қышқылының қасиеттері; азот қышқылы мен нитраттардың өзіне тән қасиеттері; фосфор және оның қосылыстары; фосфорды аллотропиялық түрлендіру; фосфор қосылыстарының Қазақстандағы кен орындары; фосфор және оның қосылыстарының жалпы химиялық қасиеттері; минералды тыңайтқыштар, олардың Қазақстанда өндірілуі және оларды тиімді қолдану; азот және фосфор тыңайтқыштарының қоршаған ортаға әсері; 14 (IV) - топ элементтері; кремний және оның қосылыстары; кремнийдің қолданылу аймағы және оның жартылай өткізгіш ретінде маңызы; сұйық кристалдар, кремний, оның диоксиді мен карбидіндегі химиялық байланыс түрін және кристалдық тор типі; кремний мен оның қосылыстарының химиялық қасиеттері; Қазақстандағы силикат өнеркәсібі; № 8 көрсетілім "Күкірттің аллотропиялық түр өзгерістері". № 5 практикалық жұмыс "Сұйылтылған күкірт қышқылы ерітіндісі және оның тұздарының химиялық қасиеттерін

зерттеу". № 10 зертханалық тәжірибе "Азот молекуласының моделін дайындау". № 11 зертханалық тәжірибе "Аммиак молекуласының моделін дайындау". № 6 практикалық жұмыс "Аммиактың алынуы және оның қасиеттерін зерттеу". № 12 зертханалық тәжірибе "Азот қышқылының басқа қышқылдармен ортақ қасиеттері". № 9 көрсетілім "Минералды тыңайтқыштар". № 10 көрсетілім "Алмаз, кремний, кремний диоксиді мен кремний карбидінің кристалдық торларының модельдері". Есептеуге берілген есептер: химиялық реакция теңдеуі бойынша есептеу, бірі зат бастапқы заттардан артық берілген есептер; егер реакция өнімінің практикалық шығымының массалық үлесі белгілі болса, химиялық реакция теңдеуі бойынша заттың (реагенттің немесе өнімнің) массасын есептеу; құрамындағы қоспаның массалық үлесі бар басқа заттың массасы бойынша реакция өнімінің массасын есептеу;

3) "Адам ағзасындағы химиялық элементтер". Адам ағзасының химиялық құрамы; макроэлементтер және микроэлементтер, олардың маңызы; адам ағзасының құрамына кіретін элементтер және олардың маңызы: (O, C, H, N, Ca, P, K, S, Cl, Mg, Fe); Қазақстан тұрғындарының теңгерімді тамақтану рационы; ағзадағы кейбір элементтерді анықтау; ауыр металдармен қоршаған ортаның ластануы көздері, ауыр металдардың ағзаларға әсері. № 13 зертханалық тәжірибе "Сүйек құрамындағы кальцийді анықтау". № 14 зертханалық тәжірибе "Тамақ өнімдерінің құрамындағы көміртекті анықтау". № 3 бақылау жұмысы.

4) "Органикалық химияға кіріспе". Органикалық химия – көміртек қосылыстарының химиясы, А.М. Бутлеровтың органикалық қосылыстардың құрылыс теориясының негізгі қағидалары; органикалық заттардың ерекшеліктері; органикалық қосылыстардың жіктелуі; функционалдық топ түсінігі; органикалық қосылыстардың гомологтық қатарлары; органикалық қосылыстардың гомологтық қатарлары; органикалық қосылыстардың номенклатурасы; органикалық қосылыстардың изомериясы; № 11 көрсетілім "Метан, этан, этен, этин, этанол, этаналь, этан қышқылы, глюкоза, аминокетан қышқылы модельдері". № 12 көрсетілім "Алкандардың алғашқы бес өкілдерінің және сызықты құрылымды спирттердің модельдері". № 13 көрсетілім "Пентан изомерлерінің модельдері". Есептеуге берілген есептер: элементтердің массалық үлесі және салыстырмалы тығыздығы бойынша газтәрізді заттардың молекулалық формулаларын табу.

5) "Көмірсутектер. Отын". Көмірсутектердің жіктелуі, номенклатурасы және изомериясы, қаныққан көмірсутектер, алкан, метан, қанықпаған көмірсутектер, алкендер, этилен, алкиндер, ацетилен; арендер, бензол; көмірсутектер арасындағы генетикалық байланыс, көмірсутектердің табиғи көздері, көмірсутекті отындар; табиғи газдың, мұнайдың, көмірдің Қазақстандағы кен орындары, оларды өндіру және өңдеу; көмірсутектерді өндіру, өңдеу және қолданудағы экологиялық мәселелер, көмірсутектерді экономиканың түрлі салаларында және тұрмыста пайдалану; альтернативті отын түрлері; мұнай, мұнай фракциялары және шикі мұнай өнімдерінің

қолдану аймағы. № 14 көрсетілім "Этиленнің жануы, бром суы мен калий перманганаты ерітінділерін түссіздендіруі". № 15 көрсетілім "Отын түрлері". № 16 көрсетілім "Мұнай және мұнай өнімдері". Есептеуге берілген есептер: реакция өнімінің массасы немесе көлемі және белгілі заттың салыстырмалы тығыздығы бойынша органикалық заттың формуласын анықтау;

б) "Оттекті және азотты органикалық қосылыстар". Оттекті органикалық қосылыстардың жіктелуі және номенклатурасы, метанол, этанол, спирттердің улылығы және этил спиртінің адам организміне зиянды әсері, оттекті органикалық қосылыстардың өкілдері; этандиол, пропантриол, этан қышқылы, глюкоза, сахароза, крахмал, целлюлозаның қолданылуы; карбон қышқылдары, күрделі эфирлер мен майлар, сабын, синтетикалық жуғыш заттар, синтетикалық жуғыш заттардың қоршаған ортаға әсері; көмірсулар, нәруыздар, аминқышқылдары; биологиялық маңызды органикалық қосылыстар, Қазақстанның тамақ өнеркәсібі. № 15 зертханалық тәжірибе "Сірке қышқылының қасиеттерін зерттеу". № 16 зертханалық тәжірибе "Нәруыздардың денатурациясы". Есептеуге берілген есептер: егер құрамында қоспаның массалық үлесі бар басқа заттың массасы белгілі болған жағдайда, реакция теңдеуі бойынша органикалық заттың (реагенттің немесе өнімнің) массасын есептеу; өндірістік және экологиялық мазмұндағы теориялық мүмкін мәнімен саластырғандағы заттың шығымы массасын есептеу; метан, бутан, этанолдың жану реакция теңдеуі бойынша оттектің, ауаның көлемдерін есептеу. № 4 бақылау жұмысы.

4-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

35. Бағдарламада, оқыту мақсаттары кодтық белгімен берілген. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сан бөлімше ретін, төртінші сан оқыту мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 9.2.1.2. кодында "9" - сынып, "2.1" - бөлімше, "2" - оқыту мақсатының реттік саны.

36. Күтілетін нәтижелер бойынша оқыту мақсаттарының жүйесі:

1) "Тірі организмдердің көп түрлілігі, құрылымы мен қызметтері" бөлімі:

1-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
	7.1.1.1 "Химия" ғылымының негізін оқытатынын білу; 7.1.1.2 химиялық зертханада және кабинетінде жұмыс жүргізу кезіндегі қауіпсіздік техникасының ережелерін білу және түсіну;			

<p>1.1 Атомдар, иондар және молекулалар</p>	<p>7.1.1.3 физикалық және химиялық құбылыстарды ажырата алу; 7.1.1.4 заттардың әртүрлі агрегаттық күйлерін білу және бөлшектердің кинетикалық теориясы тұрғысынан қатты, сұйық, газ тәріздес заттардың құрылымын түсіндіре алу; 7.1.1.5 салқындау үдерісін зерделеу, салқындау қисығын салу және оны талдау, бөлшектердің кинетикалық теориясына сай, өз бақылауларын түсіндіру; 7.1.1.6 судың қайнау үдерісін зерделеу, қыздыру қисығын салу және оны талдау, бөлшектердің кинетикалық теориясын пайдалана отырып, өз бақылауларын түсіндіру</p>	<p>8.1.1.1 зат мөлшерінің өлшем бірлігі ретінде – мольді және Авогадро санын білу; 8.1.1.2 формула бойынша заттың массасын, зат мөлшерін, құрылымдық бөлшектер санын есептей алу</p>		
	<p>7.1.2.1 атомдар мен молекулалардың айырмашылығын білу; 7.1.2.2 әрбір элементтің химиялық таңбамен белгіленетіндігін және белгілі атом түрі екенін білу; 7.1.2.3 элементтерді металдар мен бейметалдарға жіктей алу; 7.1.2.4 заттарды құрамына қарай жай</p>			

1.2 Атом құрамы мен құрылысы

және күрделіге жіктеу;
7.1.2.5 протон, электрон, нейтронды және олардың атомдағы орналасу тәртібін, массасын зарядын білу;
7.1.2.6 алғашқы 20 элементтің атом құрылысы (p^+ , n^0 , e^-) мен атом ядросының құрамын білу;
7.1.2.7 "изотоп" түсінігін білу;
7.1.2.8 Жердегі элементтердің басым бөлігі планеталардың қалыптасу кезінде пайда болған изотоптар қоспасы түрінде кездесетіндігін түсіну;
7.1.2.9 табиғи изотоптары бар химиялық элементтердің атомдық массалары бөлшек сан болатындығын түсіну;
7.1.2.10 салыстырмалы атомдық массаның анықтамасын білу;
7.1.2.11 элементтердің атауларын, валенттілікті және олардың қосылыстардағы атомдық қатынастарын қолдана отырып, бинарлы химиялық қосылыстардың формулаларын дұрыс құра білу;
7.1.2.12 химиялық қосылыстың

	формуласы бойынша салыстырмалы молекулалық/ формулалық массасын есептеу			
<p>1.3 Атомда электрондардың қозғалысы мен таралуы. Атомдардан иондардың құрылуы</p>		<p>8.1.3.1 атомда электрондар ядродан арақашықтығы артқан сайын біртіндеп энергетикалық деңгейлер бойынша таралатынын түсіну ;</p> <p>8.1.3.2 әрбір электрон қабатында электрон саны нақты максимал мәннен аспайтынын түсіну;</p> <p>8.1.3.3 s және p орбиталдарының пішінін атау;</p> <p>8.1.3.4 алғашқы 20 химиялық элементтің электрондық конфигурациясын ж ә н е электронды-графикалық формулаларын жазу;</p> <p>8.1.3.5 атомдар электрондарды қабылдай немесе жоғалта алатынын және осының нәтижесінде иондар түзілетінін түсіну;</p> <p>8.1.3.6 "нольдік қосынды" әдісімен қосылыстардың формуласын құрастыру</p>		
		<p>8.1.4.1 электртерістілік</p>	<p>9.1.4.1 металдық байланыс пен металдық кристалдық тор жайындағы білімдерін қолданып</p>	

1.4 Химиялық байланыстардың түрлері		ұғымына сүйеніп ковалентті байланыстың түзілуін түсіндіру; 8.1.4.2 иондық байланыстың түзілуін сипаттау және иондық қосылыстардың қасиеттерін болжау; 8.1.4.3 заттар қасиеттерінің кристалдық тор типтеріне тәуелділігін түсіндіру	металдардың қасиетін түсіндіре алу; 9.1.4.2 металдарға тән физикалық және химиялық қасиеттерді сипаттау және металл атомдарының тек тотықсыздандырғыш қасиет көрсететінін түсіндіру; 9.1.4.3 құйма ұғымын анықтау және оның артықшылықтарын түсіндіру; 9.1.4.4 шойын мен болаттың құрамы мен қасиеттерін салыстыру	10.1.4.1 галоген молекулала-рының электрондық формула-ларын құрастыру және кристалдық тор түрлері мен байланыс типтерін анықтау; 10.1.4.1 кремний, оның диоксиді мен карбидіндегі химиялық байланыс түрін және кристалдық тор типін сипаттау
-------------------------------------	--	--	--	--

2) "Химиялық реакциялардың жүру заңдылықтары" бөлімі:

2-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
				10.2.1.1 сілтілік металдардың жалпы қасиеттерін олардың атомдарының құрылымы негізінде түсіндіру; 10.2.1.2 сілтілік металдардың оксидтері мен гидроксидтерінің негізгі қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құру; 10.2.1.3 1 (I) және 2 (II) топтағы металдардың жалпы қасиеттерін салыстыру және реакция теңдеулерін құру; 10.2.1.4 кальций оксидтері мен гидроксидтерінің

8.2.1.1 топ, период, атом нөмірінің физикалық мәнін түсіндіру;
8.2.1.2 бір топтағы элементтердің сыртқы электрондық деңгейінде электрондар

негізгі қасиеттерін түсіндіру, қолданылуын сипаттау;
10.2.1.5 алюминийдің қасиеттерін түсіндіру атомның құрылымы негізінде алюминий мен оның қорытпаларын қолдану салаларын атаңыз;
10.2.1.6 алюминийдің, оның оксидінің және гидроксидінің амфотериялық қасиеттерін зерттеу;
10.2.1.7 қарапайым және күрделі заттармен 1 (I), 2 (II), 13 (III) топтағы металдардың өзара әрекеттесуі бойынша эксперименттерді жоспарлау және жүргізу;
10.2.1.8 топтағы галогендер қасиеттерінің өзгеру тенденциясын болжау;
10.2.1.9 хлордың химиялық қасиеттерін сипаттау: металдармен, сутегімен және галогендермен өзара әрекеттесуі;
10.2.1.10 хлорсутек қышқылы ерітіндісінің химиялық қасиеттерін зерттеу және қолдану саласын білу;
10.2.1.11 16 (VI) - топ элементтерінің жалпы сипаттамасын сипаттау;

<p>2.1 Периодтық заң мен химиялық элементтердің периодтық жүйесі</p>	<p>7.2.1.1 И.Дүберейнер, Дж.Ньюлендс, Д.И.Менделеевтің еңбектерінің мысалында элементтердің жіктелуін салыстыру; 7.2.1.3 периодтық кестенің кестенің құрылымын сипаттау: топтар және периодтар</p>	<p>санының бірдей болатындығын түсіну; 8.2.1.3 топтар мен периодтарда элементтер қасиеттерінің өзгеру заңдылығын түсіндіру; 8.2.1.4 периодтық жүйедегі орны бойынша элементті сипаттау; 8.2.1.5 химиялық қасиеттері ұқсас элемент-тердің бір т о п қ а жататындығын дәлелдеу; 8.2.1.6 химиялық элементтердің табиғи ұяластарын атау және сілтілік металдар, галогендер, инертті элементтердің ұяластарына мысалдар келтіру; 8.2.1.7 химиялық элементтің периодтық кестеде орналасуына сай қасиеттерін болжау</p>	<p>10.2.1.12 күкірттің аллотропты түрленуінің физикалық қасиеттерін салыстыру және күкірттің химиялық қасиеттерін көрсететін реакция теңдеулерін құру; 10.2.1.13 (IV) және (VI) күкірт оксидтерінің физикалық және химиялық қасиеттерін салыстыру және күкірт диоксидінің физиологиялық әсерін түсіндіру; 10.2.1.14 күкірт қышқылы мен оның тұздары ерітіндісінің физикалық және химиялық қасиеттерін зерттеу; 10.2.1.15 табиғаттағы азот айналымы мен азоттың қасиеттерін түсіндіру; 10.2.1.16 аммиактың алынуын, қасиеттерін және қолданылуын түсіндіру; 10.2.1.17 аммоний тұзы ерітіндісінің сілті ерітіндісімен өзара әрекеттесуі арқылы аммиакты ала білу және газ тәрізді аммиак пен оның ерітіндісінің қасиеттерін зерттеу; 10.2.1.18 азоттан азот қышқылын алу реакцияларының теңдеулерін құрастыру; 10.2.1.19 басқа қышқылдармен</p>
--	--	--	---

ортақ азот қышқылының қасиеттерін зерттеу;
 10.2.1.20 сұйылтылған және концентрацияланған азот қышқылының металдармен өзара әрекеттесу ерекшелігін сипаттап, реакция теңдеулерін құра білу;
 10.2.1.21 нитраттардың термиялық ыдырауының ерекшеліктерін түсіндіру, теңдеулер құру;
 10.2.1.22 фосфордың аллотропты модификацияларын салыстыру;
 10.2.1.23 фосфор мен оның қосылыстарының Жалпы химиялық қасиеттерін түсіндіру;
 10.2.1.24 кремнийдің қолданылу аясын және оның жартылай өткізгіш ретіндегі маңызын түсіндіру;
 10.2.1.25 кремний мен оның қосылыстарының негізгі химиялық қасиеттерін сипаттау, реакция теңдеулерін құру

9.2.2.1 реакция теңдеулерін молекулалық және иондық түрде құру;
 9.2.2.2 бейтараптану және ион алмасу

<p>2.2 Химиялық реакциялардың жіктелуі</p>	<p>7.2.2.1 сұйылтылған қышқылдардың қолдану аяларын және олармен жұмыс жасау ережелерін атау; 7.2.2.2 сұйылтылған қышқылдардың әртүрлі металдармен реакцияларын зерттеу және сутек газының сапалық реакциясын жүзеге асыру; 7.2.2.3 кейбір карбонаттардың сұйылтылған қышқылдармен реакцияларын зерттеу және көмірқышқыл газының сапалық реакциясын жүзеге асыру</p>	<p>8.2.2.1 бастапқы және түзілген заттардың саны мен құрамы бойынша химиялық реакцияларды жіктеу; 8.2.2.2 табиғаттағы және тірі ағзалар мен адам тіршілігіндегі химиялық реакцияларды сипаттау</p>	<p>реакциялары-ның жүру себептерін түсіндіру; 9.2.2.3 тотығу дәрежесі ұғымының мәнін түсіндіру және оны заттың формуласы бойынша анықтау; 9.2.2.4 тотығу және тотықсыздану үдерістері бір-бірімен байланысты екенін және бір мезгілде жүретіндігін түсіну; 9.2.2.5 тотығу-тотықсыздану реакцияларын тотығу дәрежесі өзгере жүретін реакциялар ретінде түсіну; 9.2.2.6 тотығу процесін электронды беру, ал тотықсыздану – электронды қосып алу деп түсіну; 9.2.2.7 электрондық баланс әдісімен тотығу-тотықсыздану реакцияларының коэффициенттерін қою</p>	
		<p>8.2.3.1 заттар құрамындағы элементтердің массалық үлесін табу, элементтердің массалық үлесі бойынша заттардың формуласын шығару; 8.2.3.2 әрекеттесетін заттар қатынасын эксперименттік жолмен анықтау; 8.2.3.3 реакцияға қатысатын және түзілетін заттардың формуласын жаза отырып, химиялық</p>		

<p>2.3 Зат массасының сақталу заңы</p>		<p>реакциялар теңдеулерін құру; 8.2.3.4 заттар массасының сақталу заңын атау; 8.2.3.5 химиялық реакция теңдеулері бойынша зат массасын, зат мөлшерін есептеу; 8.2.3.6 Авогадро заңын айту және қалыпты және стандартты жағдайлардағы газдар көлемін есептеуде молярлық көлемді қолдану; 8.2.3.7 газдардың салыстырмалы тығыздығын және заттың молярлық массасын салыстырмалы тығыздық бойынша есептеу; 8.2.3.8 газдардың қатысуымен жүретін реакциялар бойынша есептер шығаруда газдардың көлемдік қатынас заңын қолдану</p>	<p>9.2.3.1 зат массасының сақталу заңына сәйкес реакция теңдеулерін құру; 9.2.3.2 заттар құрамындағы элементтердің массалық үлесін табу, элементтердің массалық үлесі бойынша заттардың формуласын шығару;</p>	<p>10.2.3.1 реакция өнімінің шығуын теориялық мүмкінмен салыстыру; 10.2.3.2 элементтердің салыстырмалы тығыздығы мен массалық үлестері бойынша газ тәрізді заттың молекулалық формуласын анықтау</p>
<p>2.4 Металдардың электро-химиялық кернеу катары</p>		<p>8.2.4.1 кейбір металдар басқаларға қарағанда тотығуға тезірек ұшырайтындығын білу; 8.2.4.2 белсенді металдардың салқын сумен, ыстық су немесе бумен әрекеттесуін сипаттау; 8.2.4.3 металдар коррозиясын туындатуға әсер ететін жағдайларды зерттеу; 8.2.4.4 қышқыл ерітінділерімен</p>		

	<p>әртүрлі металдардың реакцияларын зерттеу;</p> <p>8.2.4.5 металдардың қышқылдармен әрекеттесуінің реакция теңдеулерін құрастыру;</p> <p>8.2.4.6 металдардың тұз ерітінділерімен әрекеттесуінің жоспарын жасау және жүргізу</p>	
--	--	--

3) "Химиядағы энергетика" бөлімі:

3-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
3.1 Экзотер-миялық және эндотермиялық реакциялар	<p>7.3.1.1 ауа құрамын айту;</p> <p>7.3.1.2 заттардың жану кезінде ауаның құрамына кіретін оттектің жұмсалатындығын білу;</p> <p>7.3.1.3 атмосфералық ауаны ластанудан қорғаудың маңызын түсіну;</p> <p>7.3.1.4 затты жағуға қажетті жағдайларды және жану реакциясының өнімдерін айту;</p> <p>7.3.1.5 тез тұтанатын, жанғыш және жанбайтын заттарға мысалдар келтіру;</p> <p>7.3.1.6 заттардың таза оттекте ауаға қарағанда жақсырақ жанатындығын түсіну;</p> <p>7.3.1.7 металдар мен бейметалдардың</p>	<p>8.3.1.1 заттың жану реакциясының өнімі көбінесе оксидтер екенін және құрамында көміртегі бар отын оттекте жанғанда, көмірқышқыл газы, иіс газы немесе көміртек түзілетінін түсіну;</p> <p>8.3.1.2 парниктік эффектінің себептерін түсіндіру және шешу жолдарын ұсыну;</p> <p>8.3.1.3 экзотермиялық реакциялар жылу бөле жүретінін, ал эндотермиялық реакциялар жылу сіңіре жүретінін білу;</p> <p>8.3.1.4 әртүрлі жанғыш заттардың қоршаған ортаға әсерін түсіну;</p> <p>8.3.1.5 энергия өзгерісін бөлшектердің кинетикалық</p>		

	жануы кезінде оксидтер түзілетіндігін білу	теориясы тұрғысынан түсіндіру		
3.2 Химиялық реакциялардың жылдамдығы			<p>9.3.2.1 реакция жылдамдығы ұғымын түсіндіру;</p> <p>9.3.2.2 реакция жылдамдығына әсер ететін факторларды анықтау және оны бөлшектердің кинетикалық теориясы тұрғысынан түсіндіру;</p> <p>9.3.2.3 катализатордың реагенттен айырмашылығын және олардың реакция жылдамдығына әсерін түсіндіру;</p> <p>9.3.2.4 реакция жылдамдығына ингибитордың әсерін түсіндіру</p>	
3.3 Химиялық тепе-теңдік			<p>9.3.3.1 тепе-теңдікті динамикалық үдеріс ретінде сипаттау;</p> <p>9.3.3.2 Ле-Шателье-Браун принципі бойынша химиялық тепе-теңдіктің ығысуын болжау;</p> <p>9.3.3.3 химиялық тепе-теңдік күйіне және химиялық реакция жылдамдығына жағдайлар өзгерісінің әсерін түсіну және ажырату;</p> <p>9.3.3.4 химиялық тепе-теңдікті бөлшектердің кинетикалық теориясы тұрғысынан түсіндіру</p>	10.3.3.1 аммиак өндірісінің үдерісін сипаттау;

3.4 Қышқылдар мен негіздер теориясы	<p>7.3.4.1 кейбір табиғи қышқылдар мен сілтілердің "қышқылдық" және "сабындылық" қасиеттер белгілері болуы мүмкін екендігін білу;</p> <p>7.3.4.2 химиялық индикаторлар метилоранж, лакмус, фенолфталеинді және олардың әртүрлі ортада түстерінің өзгеруін атау;</p> <p>7.3.4.3 рН шкаланың негізінде әмбебап индикаторды қолданып, сілтілер мен қышқылдарды анықтау;</p> <p>7.3.4.4 "антацидтік заттарды" қолдану мысалында қышқылдардың бейтараптануын түсіну</p>	<p>8.3.4.1 заттарды олардың судағы ерігіштігі бойынша жіктеу;</p> <p>8.3.4.2 заттар ерітінділерінің табиғаттағы және күнделікті өмірдегі маңызын түсіндіру;</p> <p>8.3.4.3 заттың ерігіштігіне температура әсерін түсіндіру;</p> <p>8.3.4.4 буландыру техникасын қолдана отырып, заттың 100 г судағы ерігіштігін есептеу, алынған нәтижелерді анықтамалық мәндермен салыстыру;</p> <p>8.3.4.5 еріген заттың массалық үлесі мен ерітіндінің белгілі массасы бойынша еріген заттың массасын есептеу;</p> <p>8.3.4.6 ерітіндідегі заттың молярлық концентрациясын есептеу</p>	<p>9.3.4.1 оксидтердің жіктелуін және қасиеттерін атау, олардың химиялық қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастыру;</p> <p>9.3.4.2 қышқылдардың жіктелуін, қасиеттерін атау, олардың химиялық қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастыру;</p> <p>9.3.4.3 негіздердің жіктелуі мен қасиеттерін атау, олардың химиялық қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастыру;</p> <p>9.3.4.4 тұздарды алудың әртүрлі әдістерін білу, сәйкес реакция теңдеулерін құрастыру;</p> <p>9.3.4.5 тұздардың қасиеттерін, жіктелуін білу және түсіну, олардың химиялық қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастыру;</p> <p>9.3.4.6 бейорганикалық қосылыстардың негізгі кластары арасындағы генетикалық байланысты зерттеу</p>	
-------------------------------------	--	--	--	--

4) "Химия және қоршаған орта" бөлімі:

4-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып

4.1 Заттардың жіктелуі

7.4.1.1 элементті (жай зат) бірдей атомдардың жиынтығы ретінде түсіну;

7.4.1.2 таза заттар атомдардың немесе молекулалардың бір түрінен түзілетінін білу;

7.4.1.3 элемент (жай зат) қоспа және қосылыс түсініктерін ажырата алу;

7.4.1.4 қосылыстардың және элементтердің физикалық қасиеттері туралы алған білімдерін қоспа құрамын дағы таныс емес заттарды ажыратуға колдана алу;

7.4.1.5 қоспалардың түрлерін және оларды бөлу әдістерін атау;

7.4.1.6 қоспаны бөлуге негізделген

9.4.1.1 электролиттер мен бейэлектролиттердің анықтамасын айту және мысалдар келтіру;

9.4.1.2 заттардың ерітінділері немесе балқымаларының электрөткізгіштігі химиялық байланыс түріне тәуелді екендігін түсіндіру;

9.4.1.3 иондық және коваленттік полюсті байланысы бар заттардың электролиттік диссоциациялану механизмін түсіндіру;

9.4.1.4 электролиттік диссоциация теориясының негізгі қағидаларын білу;

9.4.1.5 ерітінділердің қышқылдылығы мен сілтілігін ажырату;

9.4.1.6 қышқыл, негіз, орта және қышқылдық тұздардың электролиттік диссоциациялану теңдеулерін құрастыру;

9.4.1.7 күшті және әлсіз электролиттерге мысал келтіру және оларды ажырату, диссоциациялану дәрежесін анықтай білу;

9.4.1.8 Li^+ , Na^+ , K^+ , Ca^{2+} , Sr^{2+} , Ba^{2+} , Cu^{2+} металл катиондарын анықтау үшін жалын түсінің боялу реакциясын

	тәжірибені жоспарлау		жүргізу және сипаттау; 9.4.1.9 Fe ²⁺ , Fe ³⁺ , Cu ²⁺ катиондарына сапалық реакция жүргізу; 9.4.1.10 хлорид-, бромид-, йодид-, сульфат, карбонат-, фосфат-, нитрат-, силикат- иондарына сапалық реакцияларды тәжірибе жүзінде жүргізу және ион алмасу реакцияларын бақылап, нәтижесін сипаттау; 9.4.1.11 белгісіз заттардағы катион мен аниондарды анықтау тәжірибесінің жоспарын құру және оны практикада жүзеге асыру	
4.2 Жер химиясы	7.4.2.1 жер қыртысында көптеген пайдалы химиялық қосылыстар барын түсіну; 7.4.2.2 кейбір минералдар мен пайдалы табиғи қосылыстардың кендерге жататынын түсіну; 7.4.2.3 металды алу үшін кенді өңдеу үдерісін сипаттау; 7.4.2.4 Қазақстан қандай минералды және табиғи ресурстармен бай екендігін және олардың кен орындарын атау;	8.4.2.1 сутекті алу және оның қасиеттері мен қолдануын зерттеу; 8.4.2.2 ауа құрамындағы және жер қыртысындағы оттектің пайыздық мөлшерін атау; 8.4.2.3 оттекті алу және оның қасиеттері мен қолданылуын зерттеу; 8.4.2.4 оттектің аллотропиялық түр өзгерістерінің құрамы мен қасиеттерін салыстыру;	9.4.2.1 судың табиғатта кең таралғандығын, бірегей қасиеттерін және оның өмір үшін маңызын түсіндіру; 9.4.2.2 табиғаттағы су айналымын түсіндіру; 9.4.2.3 судың ластану қауіптілігін және салдарын анықтау, суды тазарту әдістерін түсіндіру; 9.4.2.4 судың "кермектігін" анықтау және оны жою тәсілдерін түсіндіру; 9.4.2.5 суды сусыз мыс (II) сульфатын қолданып анықтау тәсілін айту;	10.4.2.1 қышқылдық жаңбырлардың пайда болу себебі мен экологияға тигізетін әсерін түсіндіру; 10.4.2.2 фосфор қосылыстарының Қазақстандағы кен орындарын атау; 10.4.2.3 минералды тыңайтқыштардың жіктелуін және олардың құрамына кіретін коректік элементтерді атау; 10.4.2.4 азот және фосфор тыңайтқыштарының

	7.4.2.5 табиғи ресурстарды өндірудің қоршаған ортаға әсерін түсіндіру	8.4.2.5 Жер бетіндегі озон қабатының маңызын түсіндіру	9.4.2.6 табиғаттағы және тірі ағзалар қызметі мен адамның тіршілігіндегі жүретін химиялық реакцияларды сипаттау	қоршаған ортаға әсерін түсіндіру;
				<p>10.4.3.1 органикалық қосылыстардың көптүрлілігінің себептерін түсіндіру ;</p> <p>10.4.3.2 көмірсутектердің және олардың туындылары: спирттер, альдегидтер, карбон қышқылдары, аминқышқылдарының жіктелуін білу;</p> <p>10.4.3.3 функционалдық топ түсінігін берілген класс қосылысының химиялық қасиеттерін анықтайтын топ ретінде түсіндіру;</p> <p>10.4.3.4 гомолог ұғымын және гомологтық айырмашылықты білу;</p> <p>10.4.3.5 органикалық қосылыстардың негізгі кластары: алкандар, алкендер, алкиндер, арендер, спирттер, альдегидтер карбон қышқылдары, аминқышқылдары үшін IUPAC номенклатурасын қолдану;</p> <p>10.4.3.6 көмірсутектердің құрылымдық изомерлерінің формулаларын</p>

8.4.3.1 көміртек
неліктен көптеген
қосылыстарында
төрт байланыс
түзетінін түсіндіру;
8.4.3.2 табиғатта
көміртек және оның
қосылыс-тарының
таралуын сипаттау;
8.4.3.3 көміртектің
аллотропиялық түр
өзгерістерінің
құрылысын және
қасиеттерін
салыстыру;

құрастыра алу және
изомерия
құбылысын білу;
10.4.3.7
алкандардың
химиялық
қасиеттерін
сипаттау және оны
реакция
теңдеулерімен
дәлелдеу;
10.4.3.8
еріткіштерді алу
үшін алкандарды
хлорлаудың маңызы
мен бұл
еріткіштердің
қауіптілік дәрежесін
түсіндіру;
10.4.3.9
қанықпағандық
ұғымын сипаттау;
10.4.3.10 этен
мысалында
алкендердің
химиялық
қасиеттерін (жану,
гидрлеу, гидратация
, галогендеу,
сапалық реакциялар
) оқып үйрену,
химиялық реакция
теңдеулерімен
дәлелдеу;
10.4.3.11
полиэтилен
мысалында
полимерлену
реакциясының
механизмі мен
полимерлердің
құрылымының
ерекшеліктерін
түсіндіру;
10.4.3.12 пластиктің
ыдырау мерзімінің
ұзақтық мәселесін
түсіну және оқып
білу, қоршаған
ортада пластик
материалдардың
көбеюінің зардабын
білу;

4.3 Көміртек және оның қосылыстары

8.4.3.4 көміртектің физикалық және химиялық қасиеттерін зерттеу;

8.4.3.5 көміртек жанған кезде көміртек диоксиді мен көміртек монооксидінің түзілу жағдайларын сипаттау және тірі ағзаға иіс газының физиологиялық әсерін түсіндіру;

8.4.3.6 көмірқышқыл газын алу, оны анықтау және қасиеттерін зерттеу

8.4.3.7 көмірқышқыл газын алу, оның бар екенін дәлелдеу, қасиеттерін дәлелдеу;

8.4.3.8 табиғаттағы көмірсутегі айналымын түсіндіру

10.4.3.13 этин мысалында алкиндердің химиялық қасиеттерін (жану, гидрлеу, гидратация, галогендеу, сапалық реакциялар) оқып үйрену, химиялық реакция теңдеулерімен дәлелдеу;

10.4.3.14 бензолдың алынуы, қасиеттері және қолданылуын сипаттау;

10.4.3.15 құрамында көміртек бар қосылыстардың отын ретінде пайдалану мүмкін екендігін білу және альтернативті отын түрлерін зерттеу, олардың артықшылықтары мен кемшіліктерін атау;

10.4.3.16 Қазақстандағы көмірдің, мұнайдың, табиғи газдың кен орындарын атау және оларды өндірудің қоршаған ортаға әсерін түсіндіру;

10.4.3.17 мұнай фракцияларын және шикі мұнайды айдау өнімдерінің қолдану аймақтарын атау;

10.4.3.18 оттекті органикалық заттардың жіктелуін білу;

10.4.3.19 спирттердің жіктелуін метанол мен этанолдың, қолданылуын, этанолдың алынуын білу және

қасиеттерін түсіндіру;
10.4.3.20 метанол мен этанолдың адам ағзасына физиологиялық әсерін түсіндіру;
10.4.3.21 этиленгликоль мен глицериннің физикалық қасиеттері мен қолданылуын білу;
10.4.3.22 карбон қышқылдарының құрамын білу және сірке қышқылының химиялық қасиеттері мен қолданылуын сипаттау;
10.4.3.23 күрделі эфирлер мен майлардың ерекшеліктері мен майлардың қызметін түсіндіру;
10.4.3.24 сабынның алынуы мен оның қолданылуын білу;
10.4.3.25 синтетикалық жуғыш заттардың қоршаған ортаға әсерін түсіндіру;
10.4.3.26 көмірсулардың жіктелуін, биологиялық маңызы мен қызметін түсіндіру;
10.4.3.27 нәруыздағы а-аминқышқылдар арасында пептидтік байланыстың түзілуін түсіндіру;
10.4.3.28 нәруыз денатурациясының реакциясын зерттеу;
10.4.3.29 нәруыздың биологиялық

5) "Химия және өмір" бөлімі:

5-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
5.1 Биохимия	<p>7.5.1.1 тағам өнімдерін химиялық заттардың жиынтығы деп түсіну;</p> <p>7.5.1.2 тағамдық өнімдердің бір қатарын: қант, крахмал, (көмірсулар), нәруыз, майларды анықтау;</p> <p>7.5.1.3 адам ағзасына кіретін элементтерді (O, C, H, N, Ca, P, K) атау;</p> <p>7.5.1.4 тыныс алу үдерісін түсіндіру</p>			<p>10.5.1.1 кейбір қоректік заттарды білу және анықтай алу: көмірсулар (крахмал), ақуыздар, майлар;</p> <p>10.5.1.2 адам ағзасының құрамына кіретін элементтердің (O, C, H, N, Ca, P, K) оның денсаулығы үшін маңызын түсіндіру</p> <p>10.5.1.3 адам ағзасындағы кальций және темірдің ролін түсіндіру;</p> <p>10.5.1.4 тамақ өнімдерінің құрамында көміртекті анықтау</p> <p>10.5.1.5 ауыр металдармен ластану көздері атау және оның ағзаға әсерін түсіндіру</p>

37. Бағдарлама есту қабілеті зақымдалған (естімейтіндер) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "Химия" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспары негізінде осы Бағдарламаның қосымшасына сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді жоспарда барлық сынып бойынша әр бөлімде қамтылатын оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

38. Бөлімдер мен тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Есту қабілеті зақымдалған
(естімейтіндер) білім
алушыларға арналған негізгі
орта білім беру деңгейінің 7-10
сыныптары үшін "Химия"

Есту қабілеті зақымдалған (естімейтіндер) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "Химия" пәнінен жаңартылған мазмұндағы Үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша Ұзақ мерзімді жоспар

1) 7-сынып:

1-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1 – тоқсан		
7.1 Химия пәніне кіріспе. Таза заттар және қоспалар	Химия пәні. №1 практикалық жұмыс "Қауіпсіздік техникасының ережелерімен және зертханалық құрал-жабдықтармен танысу"	7.1.1.1 химия ғылымының негізін оқытатынын білу; 7.1.1.2 химиялық лабораторияда және кабинетте жұмыс жүргізу кезіндегі қауіпсіздік техникасы ережелерін орындау
	Элемент, қоспа және қосылыс. №1 зертханалық тәжірибе "Заттар қоспалары мен олардың қосылыстарын салыстыру"	7.4.1.1 элементті (жай зат) бірдей атомдардың жиынтығы ретінде түсіну; 7.4.1.2 таза заттар атомдардың немесе молекулалардың бір түрінен түзілетінін білу; 7.4.1.3 элемент(жай зат), қоспа және қосылыс түсініктерін ажырата алу; 7.4.1.4 қосылыстардың және элементтердің физикалық қасиеттері туралы алған білімдерін қоспа құрамындағы таныс емес заттарды ажыратуға қолдана алу
	Қоспаларды бөлу әдістері. №2 зертханалық тәжірибе "Ластанған ас тұзын тазарту"	7.4.1.5 қоспалардың түрлерін және оларды бөлу әдістерін атау; 7.4.1.6 қоспаны бөлуге негізделген тәжірибені жоспарлау және өткізу
	Физикалық және химиялық құбылыстар. №3 зертханалық тәжірибе "Химиялық реакциялардың белгілері"	7.1.1.3 физикалық және химиялық құбылыстарды ажырату
	Заттардың агрегаттық күйлері	7.1.1.4 заттардың әртүрлі агрегаттық күйлерін айту және бөлшектердің кинетикалық теориясы тұрғысынан қатты, сұйық, газ тәріздес заттардың құрылымын түсіндіру

7.1 Заттардың агрегаттық күйінің өзгеруі	Салқындау үдерісі № 4 зертханалық тәжірибе "Салқындау үдерісін зерттеу"	7.1.1.5 - салқындау үдерісін зерделеу, салқындау қисығын салу және оны талдау, бөлшектердің кинетикалық теориясына сай, өз бақылауларын түсіндіру
	Қыздыру үдерісі №5 зертханалық тәжірибе "Судың қайнау үдерісін зерттеу"	7.1.1.6 - судың қайнау үдерісін зерделеу, қыздыру қисығын салу және оны талдау, бөлшектердің кинетикалық теориясын пайдалана отырып, өз бақылауларын түсіндіру
2 тоқсан		
7.2 Атомдар Молекулалар Заттар	Атомдар мен молекулалар	7.1.2.1 - атомдар мен молекулалардың айырмашылығын айту
	Химиялық элементтер. Жай және күрделі заттар	7.1.2.2 - әрбір элементтің химиялық таңбамен белгіленетіндігін және белгілі атом түрі екенін білу; 7.1.2.3 элементтерді металдар мен бейметалдарға жіктеу; 7.1.2.4 заттарды құрамына қарай жай және күрделіге жіктеу
	Атомның құрамы мен құрылысы. Изотоптар	7.1.2.5 протон, электрон, нейтронды және олардың атомдағы орналасу тәртібін, массасын зарядын айту; 7.1.2.6 алғашқы 20 элементтің атом құрылысы (p+, n0, e-) мен атом ядросының құрамын білу; 7.1.2.7 изотоп түсінігін айту
7.2 Ауа. Жану реакциясы	Ауа. Ауаның құрамы №6 зертханалық тәжірибе "Балауыз шамның жануы"	7.3.1.1 ауа құрамын айту; 7.3.1.2 заттардың жану кезінде ауаның құрамына кіретін оттектің жұмсалатындығын білу; 7.3.1.3 атмосфералық ауаны ластанудан қорғаудың маңызын түсіну
	Жану үдерісі № 2 практикалық жұмыс/көрсетілім "Күкірттің, фосфордың, темірдің ауада және оттекте жануын салыстыру"	7.3.1.4 затты жағуға қажетті жағдайларды және жану реакциясының өнімдерін атау; 7.3.1.5 тез тұтанатын, жанғыш және жанбайтын заттарға мысалдар келтіру; 7.3.1.6 заттардың таза оттекте жақсырақ жанатындығын түсіну; 7.3.1.7 металдар мен бейметалдардың жануы кезінде оксидтер түзілетіндігін білу
3 тоқсан		

<p>7.3 Химиялық реакциялар</p>	<p>Табиғи қышқылдар мен негіздер. Индикаторлар. №7 зертханалық тәжірибе "Ерітінділердің қышқылдық, сілтілік ортасын анықтау". №8 зертханалық тәжірибе "Хлорсутек қышқылының бейтараптану реакциясы"</p>	<p>7.3.4.1 "қышқылдық" және "сабындылық" қасиеттер кейбір табиғи қышқылдар мен сілтілердің белгілері болуы мүмкін екендігін білу; 7.3.4.2 химиялық индикаторлар метилоранж, лакмус, фенолфталеинді және олардың әртүрлі ортадағы түстерінің өзгеруін айту; 7.3.4.3 рН шкаласы негізінде әмбебап индикаторды қолданып, сілтілер мен қышқылдарды анықтау; 7.3.4.4 "антацидтік заттарды" қолдану мысалында қышқылдардың бейтараптануын түсіну</p>
	<p>Сұйылтылған қыш-қылдардың металдар-мен әрекеттесуі. №9 зертханалық тәжірибе "Мырыш-тың сұйылтылған тұз қышқылымен әрекеттесуі". №10 зертханалық тәжірибе "Сутекке сапалық реакция"</p>	<p>7.2.2.1 - сұйылтылған қышқылдардың қолдану аяларын және олармен жұмыс жасау ережелерін атау; 7.2.2.2 - сұйылтылған қышқылдардың әртүрлі металдармен реакцияларын зерттеу және сутек газының сапалық реакциясын жүзеге асыру</p>
	<p>Сұйылтылған қыш-қылдардың карбонат-тармен әрекеттесуі. № 3 практикалық жұмыс "Сұйылтылған қышқылдар мен карбонаттардың әрекеттесуі. Көмірқышқыл газына сапалық реакция"</p>	<p>7.2.2.3 - кейбір карбонаттардың сұйылтылған қышқылдармен реакцияларын зерттеу және көмірқышқыл газының сапалық реакциясын жүзеге асыру</p>
<p>7.3 Химиялық элементтердің периодтық кестесі</p>	<p>Химиялық элементтердің периодтық кестелерін құру тарихы</p>	<p>7.2.1.1 - И. ДҰберейнер, Дж. Ньюлендс, Д.И. Менделеевтің еңбектерінің мысалында элементтердің жіктелуін салыстыру</p>
	<p>Периодтық кестенің құрылымы</p>	<p>7.2.1.2 - периодтық кестенің құрылымын сипаттау: топтар мен периодтар</p>
	<p>Салыстырмалы атомдық масса</p>	<p>7.1.2.8 - Жердегі элементтердің басым бөлігі планеталардың қалыптасу кезінде пайда болған изотоптар қоспасы түрінде кездесетіндігін түсіну; 7.1.2.9 - табиғи изотоптары бар химиялық элементтердің атомдық массалары бөлшек сан болатындығын түсіну;</p>

7.7 Салыс-тырмалы атомдық масса және қарапайым формула		7.1.2.10 - салыстырмалы атомдық массаның анықтамасын атау
	Валенттілік. Химиялық формулалар. Қосылыстардың формуласы бойынша салыстырмалы молекулалық массасын есептеу	7.1.2.11 - элементтердің атауларын, валенттілікті және олардың қосылыстардағы атомдық қатынастарын қолдана отырып, биэлементті химиялық қосылыстардың формулаларын құру; 7.1.2.12 - химиялық қосылыстың формуласы бойынша салыстырмалы молекулалық/формулалық массасын есептеу
4 тоқсан		
7.4 Адам ағзасындағы химиялық элементтер	Тағам құрамындағы қоректік заттар. № 4 практикалық жұмыс "Тағам құрамындағы қоректік заттарды анықтау"	7.5.1.1 -тағам өнімдерін химиялық заттардың жиынтығы деп түсіну; 7.5.1.2 -тағамдық өнімдердің бір қатарын: қант, крахмал, (көмірсулар), нәруыз, майларды анықтау
	Адам ағзасындағы химиялық элементтер. Тыныс алу үдерісі. № 11 зертханалық тәжірибе "Тыныс алу үдерісін зерттеу"	7.5.1.3 -адам ағзасына кіретін элементтерді (O, C, H, N, Ca, P, K) атау; 7.5.1.4 -тыныс алу үдерісін түсіндіру
7.4 Геологиялық химиялық қосылыстар	Пайдалы геологиялық химиялық қосылыстар. Кен құрамы	7.4.2.1 - Жер қыртысында көптеген пайдалы химиялық қосылыстар барын түсіну; 7.4.2.2 - кейбір минералдар мен пайдалы табиғи қосылыстардың кендерге жататынын білу; 7.4.2.3 - металды алу үшін кенді өңдеу үдерісін сипаттау
	Қазақстанның пайдалы қазбалары Минералдарды өндірудің экологиялық аспектілері	7.4.2.4 - Қазақстан қандай минералды және табиғи ресурстармен бай екендігін және олардың кен орындарын атау; 7.4.2.5 - табиғи ресурстарды өндірудің қоршаған ортаға әсерін түсіндіру

2) 8 сынып:

2 кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1 тоқсан		
	Атомда электрондардың таралуы	8.1.3.1 - атомда электрондар ядродан арақашықтығы артқан сайын біртіндеп энергетикалық деңгейлер бойынша таралатынын түсіну

8.1 Атомдағы электрондардың қозғалысы	Энергетикалық деңгейлер. № 1 зертханалық тәжірибе "Атомдар модельдерін жасау"	8.1.3.2 - әрбір электрон қабатында электрон саны нақты максимал мәннен аспайтынын түсіну; 8.1.3.3 - s және p орбиталдарының пішінін атау; 8.1.3.4 - алғашқы 20 химиялық элементтің электрондық конфигурациясын және электронды-графикалық формуларын жазу
	Иондардың түзілуі	8.1.3.5 - атомдар электрондарды қабылдай немесе жоғалта алатынын және осының нәтижесінде иондар түзілетінін түсіну
	Қосылыстар формуласын құрастыру	8.1.3.6 - "нольдік қосынды" әдісімен қосылыстардың формуласын құрастыру
8.1 Заттардың формулалары және химиялық реакция теңдеулері	Химиялық формулалар бойынша есептеулер	8.2.3.1 - заттар құрамындағы элементтердің массалық үлесін табу, элементтердің массалық үлесі бойынша заттардың формуласын шығару
	Химиялық реакция теңдеулерін құру. Зат массасының сақталу заңы. № 1 көрсетілім "Зат массасының сақталу заңын дәлелдейтін тәжірибе". № 2 зертханалық тәжірибе "Әрекеттесуші заттардың қатынасы"	8.2.3.2 - әрекеттесетін заттар қатынасын эксперименттік жолмен анықтау; 8.2.3.3 - реакцияға қатысатын және түзілетін заттардың формуласын жаза отырып, химиялық реакциялар теңдеулерін құру; 8.2.3.4 - заттар массасының сақталу заңын атау
	Химиялық реакция типтері	8.2.2.1 - бастапқы және түзілген заттардың саны мен құрамы бойынша химиялық реакцияларды жіктеу
	Табиғаттағы және тірі ағзалар мен адам тіршілігіндегі химиялық реакциялар	8.2.2.2 - табиғаттағы және тірі ағзалар мен адам тіршілігіндегі химиялық реакцияларды сипаттау;
	Металдардың оттегімен және сумен әрекеттесуі. № 2 көрсетілім "Белсенді металдардың салқын және ыстық сумен әрекеттесуі"	8.2.4.1 - кейбір металдар басқаларға қарағанда тотығуға тезірек ұшырайтындығын білу; 8.2.4.2 - белсенді металдардың салқын сумен, ыстық су немесе бумен әрекеттесуін сипаттау; 8.2.4.3 - металдар коррозиясын туындатуға әсер ететін жағдайларды зерттеу

<p>8.1 Металдар белсенділігін салыстыру</p>	<p>Металдардың қышқыл ерітінділерімен әрекеттесуі. № 3 зертханалық тәжірибе "Металдардың қышқылдар ерітінділерімен әрекеттесуі"</p>	<p>8.2.4.4 -қышқыл ерітінділерімен әртүрлі металдардың реакцияларын зерттеу; 8.2.4.5 -металдардың қышқылдармен әрекеттесуінің реакция теңдеулерін құрастыру</p>
	<p>Металдардың тұз ерітінді-лерімен реакциялары. № 3 көрсетілім "Тұз ерітінділерінен металдарды ығыстыру"</p>	<p>8.2.4.6 - металдардың тұз ерітінділерімен әрекеттесуінің жоспарын жасау және жүргізу</p>
	<p>Металдардың белсенділік қатары. № 1 практикалық жұмыс "Металдардың белсенділігін салыстыру"</p>	<p>8.2.4.7 - эксперимент нәтижесі бойынша металдардың белсенділік қатарын құру және оны анықтама мәліметтерімен сәйкестендіру; 8.2.4.8 - металдардың белсенділік қатарын қолданып металдардың таныс емес орынбасу реакцияларының жүру мүмкіндігін болжау</p>
<p>2 тоқсан</p>		
<p>8.2 Зат мөлшері</p>	<p>Зат мөлшері. Моль. Авогадро саны. Заттардың молярлық массасы</p>	<p>8.1.1.1 - зат мөлшерінің өлшем бірлігі ретінде – мольді білу және Авогадро санын білу; 8.1.1.2 - қосылыстың молярлық массасын есептеу</p>
	<p>Масса, молярлық масса және зат мөлшері арасындағы байланыс</p>	<p>8.1.1.3 -масса, зат мөлшері және құрылымдық бөлшектер санын есептеу</p>
<p>8.2 Стехиометриялық есептеулер</p>	<p>Химиялық реакция теңдеулері бойынша есептер шығару</p>	<p>8.2.3.5 - химиялық реакция теңдеулері бойынша заттың массасын, зат мөлшерін есептеу</p>
	<p>Авогадро заңы.Молярлық көлем</p>	<p>8.2.3.6 - Авогадро заңын айту және қалыпты және стандартты жағдайлардағы газдар көлемін есептеуде молярлық көлемді қолдану</p>
	<p>Газдардың салыстырмалы тығыздығы. Көлемдік қатынас заңы</p>	<p>8.2.3.7 - газдардың салыстырмалы тығыздығын және заттың молярлық массасын салыстырмалы тығыздық бойынша есептеу; 8.2.3.8 - газдардың қатысуымен жүретін реакциялар бойынша есептер шығаруда газдардың көлемдік қатынас заңын қолдану</p>
		<p>8.3.1.1 - заттың жану реакциясының өнімі көбінесе оксид екенін және құрамында көміртегі бар отын оттекте</p>

8.2 Химиялық реакциядағы энергиямен танысу	Отынның жануы және энергияның бөлінуі	жанғанда, көмірқышқыл газы, иіс газы немесе көміртек түзілетінін түсіну; 8.3.1.2 - парниктік эффекттің себептерін түсіндіру және шешу жолдарын ұсыну
	Экзотермиялық және эндотермиялық реакциялар. № 4 зертханалық тәжірибе "Энергияның өзгеруімен жүретін химиялық реакциялар"	8.3.1.3 - экзотермиялық реакциялар жылу бөле жүретінін, ал эндотермиялық реакциялар жылу сіңіре жүретінін білу; 8.3.1.4 - әртүрлі жанғыш заттардың қоршаған ортаға әсер ету салдарын түсіну
	Термохимиялық реакциялар	8.3.1.5 - энергия өзгерісін бөлшектердің кинетикалық теориясы тұрғысынан түсіндіру
8.2 Сутек. Оттек және озон	Сутек, алынуы, қасиеттері және қолданылуы. № 2 практикалық жұмыс "Сутекті алу және оның қасиеттерін тану"	8.4.2.1 - сутекті алу және оның қасиеттері мен қолданылуын зерттеу
	Оттек, алынуы, қасиеттері, қолданылуы. № 4 көрсетілім "Сутек пероксидінің ыдырауы". № 3 практикалық жұмыс "Оттекті алу және оның қасиеттерін тану"	8.4.2.2 - ауа құрамындағы және жер қырты-сындағы оттектің пайыздық мөлшерін айту; 8.4.2.3 - оттекті алу және оның қасиеттері мен қолданылуын зерттеу
	Оттек және озон	8.4.2.4 - оттектің аллотропиялық түр өзгеріс-терінің құрамы мен қасиеттерін салыстыру; 8.4.2.5 - Жер бетіндегі озон қабатының маңызын түсіндіру
3 тоқсан		
8.3 Химиялық элементтер-дің периодтық жүйесі	Химиялық элементтердің периодтық жүйесінің құрылымы	8.2.1.1 - топ, период, атом нөмірінің физикалық мәнін түсіндіру
	Химиялық элемент атомдарының қасиеттері мен кейбір сипаттамаларының периодты түрде өзгеруі	8.2.1.2 - бір топтағы элементтердің сыртқы электрондық деңгейінде электрондар санының бірдей болатындығын түсіну; 8.2.1.3 - топтар мен периодтарда элементтер қасиеттерінің заңдылықпен өзгеретінін түсіндіру
	Периодтық жүйедегі орны бойынша элементтің сипаттамасы	8.2.1.4 - периодтық жүйедегі орны бойынша химиялық элементті сипаттау
	Химиялық элементтердің табиғи ұяластары және олардың қасиеттері	8.2.1.5 - химиялық қасиеттері ұқсас элемент-тердің бір топқа жататындығын дәлелдеу; 8.2.1.6 - химиялық элементтердің табиғи ұяластарын айту және сілтілік металдар, галогендер,

		инертті элементтердің ұяластарына мысалдар келтіру
	Металдар және бейметалдар	9.2.1.7 - химиялық элементтің периодтық кестеде орналасуына сай қасиеттерін болжау
8.3 Химиялық байланыс түрлері	Электртерістілік. Ковалентті байланыс	8.1.4.1 - электртерістілік ұғымы негізінде атомдар арасындағы ковалентті байланыстың түзілуін түсіндіру
	Иондық байланыс	8.1.4.2 - иондық байланыстың түзілу механизмін сипаттау және иондық қосылыстардың қасиеттерін болжау
	Кристалдық тор түрлері, байланыс типтері және заттардың қасиеттері арасындағы өзара байланыс	8.1.4.3 - заттар қасиеттерінің кристалдық тор типтеріне тәуелділігін түсіндіру
8.3 Ерітінділер және ерігіштік	Заттардың суда еруі. № 5 зертханалық тәжірибе "Заттардың ерігіштігін зерттеу"	8.3.4.1 - заттарды судағы ерігіштігі бойынша жіктеу; 8.3.4.2 - ерітінділердің табиғаттағы және күнделікті өмірдегі маңызын түсіндіру
	Заттардың ерігіштігі. № 4 практикалық жұмыс "Қатты заттардың ерігіштігіне температураның әсері"	8.3.4.3 - заттың ерігіштігіне температураның әсерін түсіндіру; 8.3.4.4 - буландыру техникасын қолдана отырып, заттың 100 г судағы ерігіштігін есептеу, алынған нәтижелерді анықтамалық мәндермен салыстыру
	Еріген заттың массалық үлесі	8.3.4.5 - еріген заттың массалық үлесі мен ерітіндінің белгілі массасы бойынша еріген заттың массасын есептеу
	Ерітіндідегі заттардың молярлық концентрациясы. № 5 практикалық жұмыс "Пайыздық және молярлық концентрациялары берілген ерітінділерді дайындау"	8.3.4.6 - ерітіндідегі заттың молярлық концентрациясын есептеу
4 тоқсан		
	Оксидтер. № 6 зертханалық тәжірибе "Оксидтердің қасиеттерін зерттеу"	9.3.4.1 - оксидтердің жіктелуін және қасиеттерін білу, олардың химиялық қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастыру
	Қышқылдар. № 7 зертханалық тәжірибе "Қышқылдардың қасиеттерін зерттеу"	9.3.4.2 - қышқылдардың жіктелуін, қасиеттерін білу және түсіну, олардың химиялық қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастыру

8.4 Бейорганикалық қосылыстар-дың негізгі кластары. Генетикалық байланыс	Негіздер. № 8 зертханалық тәжірибе "Негіздердің қасиеттерін зерттеу"	9.3.4.3 - негіздердің жіктелуі мен қасиеттерін білу және түсіну, олардың химиялық қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастыру
	Тұздар. № 9 зертханалық тәжірибе "Тұздардың қасиеттері және алынуы"	9.3.4.4 - тұздарды алудың әртүрлі әдістерін білу, сәйкес реакция теңдеулерін құрастыру 9.3.4.5 - тұздардың қасиеттерін, жіктелуін білу және түсіну, олардың химиялық қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастыру
	Бейорганикалық қосылыстар арасындағы генетикалық байланыс	9.3.4.6-бейорганикалық қосылыстардың негізгі кластары арасындағы генетикалық байланысты зерттеу
8.4 Көміртек және оның қосылыстары	Көміртектің жалпы сипаттамасы	8.4.3.1 - көміртек неліктен көптеген қосылыс-тарында төрт байланыс түзетінін түсіндіру; 8.4.3.2 - табиғатта көміртек және оның қосылыстарының таралуын сипаттау
	Көміртектің аллотропиялық түр өзгерістері	8.4.3.3 - көміртектің аллотропиялық түр өзгерістерінің құрылысын және қасиеттерін салыстыру; 8.4.3.4 - көміртектің аллотропиялық түр өзгерістерінің қолданылу аймағын зерттеу
	Көміртектің қасиеттері. № 6 практикалық жұмыс "Көміртектің физикалық және химиялық қасиеттері". Көміртектің оксидтері. № 7 практикалық жұмыс "Көмірқышқыл газын алу және оның қасиеттерін зерттеу"	8.4.3.5 -көміртектің физикалық және химиялық қасиеттерін зерттеу; 8.4.3.6 - көміртек жанған кезде көміртек диоксиді мен көміртек монооксидінің түзілу жағдайларын сипаттау және тірі ағзаларға иіс газының физиологиялық әсерін түсіндіру; 8.4.3.7 - көмірқышқыл газын ала алу, оны анықтау және қасиеттерін зерттеу; 8.4.3.8 - көміртектің табиғаттағы айналымын құру және түсіндіру

3) 9 сынып:

3 кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1 тоқсан		

9.1 Бейоргани-калық қосылыстар-дың негізгі кластары. Генетикалық байланыс	Оксидтер. № 6 зертханалық тәжірибе "Оксидтердің қасиеттерін зерттеу"	9.3.4.1 - оксидтердің жіктелуін және қасиеттерін білу, олардың химиялық қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастыру
	Қышқылдар. № 7 зертханалық тәжірибе "Қышқылдардың қасиеттерін зерттеу"	9.3.4.2 - қышқылдардың жіктелуін, қасиеттерін білу және түсіну, олардың химиялық қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастыру
	Негіздер. № 8 зертханалық тәжірибе "Негіздердің қасиеттерін зерттеу"	9.3.4.3 - негіздердің жіктелуі мен қасиеттерін білу және түсіну, олардың химиялық қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастыру
	Тұздар. № 9 зертханалық тәжірибе "Тұздардың қасиеттері және алынуы"	9.3.4.4 - тұздарды алудың әртүрлі әдістерін білу, сәйкес реакция теңдеулерін құрастыру 9.3.4.5 - тұздардың қасиеттерін, жіктелуін білу және түсіну, олардың химиялық қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастыру
	Бейорганикалық қосылыстар арасындағы генетикалық байланыс	9.3.4.6-бейорганикалық қосылыстардың негізгі кластары арасындағы генетикалық байланысты зерттеу
9.2 Су	Табиғаттағы су	9.4.2.1 - судың табиғатта кең таралғандығын, бірегей қасиеттерін және оның өмір үшін маңызын түсіндіру; 9.4.2.2 - судың табиғаттағы айналымын түсіндіру
	Судың ластану себептері. Судың кермектігі. № 10 зертханалық тәжірибе "Судың кермектігін анықтау"	9.4.2.3 - судың ластануының қауіптілігі мен себебін анықтау, суды тазарту әдістерін түсіндіру; 9.4.2.4 - судың "кермектігін" анықтау және оны жою тәсілдерін түсіндіру; 9.4.2.5 - суды сусыз мыс (II) сульфатын қолданып анықтау тәсілін білу
2 тоқсан		
	Электролиттер мен бейэлектролиттер. № 1 көрсетілім "Иондық және ковалентті полюсті байланысы бар	9.4.1.1 - электролиттер мен бейэлектролиттердің анықтамасын білу және мысалдар келтіру; 9.4.1.2 - заттардың ерітінділері немесе балқымаларының

9.3 Электролит-тік диссоциация	заттардың электролиттік диссоциациясы"	электрөткізгіштігі химиялық байланыс түріне тәуелді екендігін түсіндіру
	Электролиттік диссоциациялану теориясы	9.4.1.3 - электролиттік диссоциация теориясының негізгі қағидаларын білу; 9.4.1.4 - иондық және коваленттік полюсті байланысы бар заттардың электролиттік диссоциациялану механизмін түсіндіру
	Қышқыл, негіз, тұздардың электролиттік диссоциациясы. № 1 зертханалық тәжірибе "Қышқыл, сілті ерітінділерінің рН-ын анықтау"	9.4.1.5 - ерітіндінің қышқылдығы мен сілтілігін ажырату; 9.4.1.6 - қышқыл, сілті, орта және қышқылдық тұздардың электролиттік диссоциациялану теңдеулерін құрастыру
	Диссоциациялану дәрежесі. Күшті және әлсіз электролиттер	9.4.1.7 - күшті және әлсіз электролиттерге мысал келтіру және оларды ажырату, диссоциациялану дәрежесін анықтай білу
	№ 1 практикалық жұмыс "Ион алмасу реакциялары"	9.2.2.1 - алмасу реакция теңдеулерін молекулалық және иондық түрде құрастыру; 9.2.2.2 - ион алмасу реакцияларының жүру себептерін түсіндіру
	Электролиттік диссоциациялану теориясы тұрғысынан қышқыл, негіз, тұздардың химиялық қасиеттері	9.3.4.1 - қышқылдар, еритін және ерімейтін негіздер, орта тұздардың химиялық қасиеттерін көрсететін реакция теңдеулерін молекулалық және иондық түрде құрастыру; 9.3.4.2 - қышқылдар және негіздер, орта тұздардың химиялық қасиеттерін тәжірибе жүзінде зерттеу және қорытынды жасау
	Тұздар гидролизі. № 2 зертханалық тәжірибе "Тұздар гидролизі"	9.3.4.3 - орта тұз ерітіндісінің ортасын тәжірибе жүзінде анықтау; 9.3.4.4 - орта тұз гидролизінің теңдеуін молекулалық және иондық түрде құрастыру; 9.3.4.5 - орта тұз ерітіндісінің реакция ортасын болжау
	Катиондарға сапалық реакциялар. № 3 зертханалық тәжірибе "Li ⁺ , Na ⁺ , K ⁺ , Ca ²⁺ , Sr ²⁺ , Ba ²⁺ , Cu ²⁺ катиондарын жалын түсінің боялуы бойынша анықтау".	9.4.1.8 - Li ⁺ , Na ⁺ , K ⁺ , Ca ²⁺ , Sr ²⁺ , Ba ²⁺ , Cu ²⁺ металл катиондарын анықтау үшін жалын түсінің боялу реакциясын жүргізу және сипаттау;

9.4 Бейорганика-лық қосылыстар-дың сапалық талдауы	№ 4 зертханалық тәжірибе "Fe ²⁺ , Fe ³⁺ , Cu ²⁺ катиондарына сапалық реакциялар"	9.4.1.9 - Fe ²⁺ , Fe ³⁺ , Cu ²⁺ катиондарын анықтау үшін сапалық реакция жүргізу
	Аниондардың сапалық реакциялары. № 5 зертханалық тәжірибе "Сулы ерітіндідегі Cl ⁻ , Br ⁻ , I ⁻ , PO ₄ ³⁻ , SO ₄ ²⁻ , CO ₃ ²⁻ , NO ₃ ⁻ , SiO ₃ ²⁻ аниондарын анықтау"	9.4.1.10 - хлорид-, бромид-, йодид-, сульфат, карбонат-, фосфат-, нитрат-, силикат- иондарына сапалық реакцияларды тәжірибе жүзінде жүргізу және ион алмасу реакцияларын бақылап нәтижесін сипаттау
	№ 2 практикалық жұмыс "Бейорганикалық қосылыстар құрамының сапалық талдауы"	9.4.1.11 - белгісіз заттардағы катион және аниондарды анықтау тәжірибесінің жоспарын құру және оны практикада жүзеге асыру
	Есептер шығару "Әрекеттесуші заттардың біреуі артық мөлшерде берілген реакция теңдеулері бойынша есептеулер"	9.2.3.1 - әрекеттесуші заттардың біреуі артық берілген реакция теңдеулері бойынша есептеулер жүргізу
3 тоқсан		
9.5 Химиялық реакция жылдамдығы	Химиялық реакциялар-дың жылдамдығы. Химиялық реакциялар жылдамдығына әсер ететін факторлар. № 2 көрсетілім "Өртүрлі реакциялар жылдамдығы". № 6 зертханалық тәжірибе "Реакция жылдамдығына температура, концентрация мен бөлшектер өлшемінің әсері"	9.3.2.1 - реакция жылдамдығы ұғымын түсіндіру; 9.3.2.2 - реакция жылдамдығына әсер ететін факторларды анықтау және оны бөлшектердің кинетикалық теориясы тұрғысынан түсіндіру
	Катализаторлар. Ингибиторлар. № 3 практикалық жұмыс "Реакция жылдамдығына катализатордың әсері"	9.3.2.3 - катализатордың реагенттен айырмашылығын және реакция жылдамдығына әсерін түсіндіру; 9.3.2.4 - реакция жылдамдығына ингибитордың әсерін түсіндіру
9.6 Қайтымды реакциялар	Қайтымды және қайтымсыз химиялық реакциялар. Химиялық тепе-теңдік № 3 көрсетілім "Қайтымды химиялық реакциялар". № 7 зертханалық тәжірибе "Химиялық тепе-теңдіктің ығысуы"	9.3.3.1 - қайтымды және қайтымсыз реакцияларды біл; 9.3.3.2 - тепе-теңдікті динамикалық үдеріс ретінде сипаттау және Ле-Шателье-Браун принципі бойынша химиялық тепе-теңдіктің ығысуын болжау; 9.3.3.3 - химиялық тепе-теңдік күйіне және химиялық реакция жылдамдығына жағдайлар өзгерісінің әсерін түсіну және ажырату;

		9.3.3.4 - химиялық тепе-теңдікті бөлшектердің кинетикалық теориясы тұрғысынан түсіндіру
9.7 Тотығу-тотықсыздану реакциялары	Тотығу дәрежесі. Тотығу және тотықсыздану	9.2.2.3 - тотығу дәрежесін табудың ережесін білу және қолдану; 9.2.2.4 - тотығу және тотықсыздану үдерістері бір-бірімен байланысты екенін және бір мезгілде жүретіндігін түсіну
	Тотығу-тотықсыздану реакциялары	9.2.2.5 - тотығу-тотықсыздану реакцияларын тотығу дәрежесі өзгере жүретін реакциялар ретінде түсіну; 9.2.2.6 - тотығу процесін электронды беру, ал тотықсыздану-электронды қосып алу деп түсіну
	Электрондық баланс әдісі	9.2.2.7 - электрондық баланс әдісімен тотығу-тотықсыздану реакцияларының коэффициенттерін қою
4 тоқсан		
9.8 Металдар мен құймалар	Металдардың жалпы сипаттамасы. № 4 көрсетілім "Металдардың кристалдық тор модельдері"	9.1.4.1 - металдық байланыс пен металдық кристалдық тор жайындағы білімдерін қолданып металдардың қасиетін түсіндіре алу; 9.1.4.2 - металдарға тән физикалық және химиялық қасиеттерді сипаттау және металл атомдарының тек тотықсыздандырғыш қасиет көрсететінін түсіндіру
	Металдар құймалары. № 5 көрсетілім "Металдар және құймалар"	9.1.4.3 - құйма ұғымын және оның артықшылықтарын білу; 9.1.4.4 - шойын мен болаттың құрамы мен қасиеттерін салыстыру; 9.4.2.5 - Қазақстандағы металдардың кен орындарын атау және оларды өндіру үдерістерін, қоршаған ортаға әсерін түсіндіру
	Металдарды алу	9.4.2.6 - кеннен металды алу үдерісін сипаттау
	Есептер шығару "Реакция теңдеуі бойынша қоспаның белгілі бір массалық үлесін құрайтын, басқа заттың массасы белгілі жағдайда зат массасын есептеу"	9.2.3.2 - қоспаның белгілі бір массалық үлесін құрайтын, басқа заттың массасы белгілі жағдайда реакция теңдеуі бойынша зат массасын есептеу

4) 10 сынып:

4 кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1 тоқсан		
<p>10.1 1 (I), 2 (II) және 3 (III) топ элементтері және олардың қосылыстары</p>	<p>1 (I)-топ элементтері және олардың қосылыстары. № 6 көрсетілім "Натрийдің сумен әрекеттесуі"</p>	<p>10.2.1.1 - атом құрылысы негізінде сілтілік металдардың жалпы қасиеттерін түсіндіру; 10.2.1.2 - сілтілік металдардың оксидтері мен гидроксидтерінің негіздік қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастыру</p>
	<p>2 (II)-топ металдары және олардың қосылыс-тары. № 8 зертханалық тәжірибе "Кальцийдің сумен және қышқыл ерітіндісімен әрекеттесуі"</p>	<p>10.2.1.3 - 1 (I)- ші және 2 (II) топ металдарының жалпы қасиеттерін салыстыру және реакция теңдеулерін құрастыру; 10.2.1.4 - кальций оксиді мен гидроксидінің негіздік қасиеттерін түсіндіру және қолданылуын сипаттау</p>
	<p>3 (III)-топ металдары. Алюминий және оның қосылыстары. № 7 көрсетілім "Алюминий мен оның құймалары". № 9 зертханалық тәжірибе "Алюминийдің қышқыл және сілті ерітінділерімен әрекеттесуі"</p>	<p>10.2.1.5 - атом құрылысы негізінде алюминийдің қасиеттерін түсіндіру, оның маңызды қосылыстары мен құймаларының қолдану аймағын атау; 10.2.1.6 - алюминий, оның оксиді мен гидроксидінің екідайлы қасиеттерін зерттеу</p>
	<p>№ 4 практикалық жұмыс "Металдар" тақырыбына эксперименттік есептер шығару</p>	<p>10.2.1.7 - 1 (I), 2 (II), 3 (III) –топ металдарының жай және күрделі заттармен әрекеттесуіне байланысты тәжірибені жоспарлау және жүргізу</p>
	<p>Галогендер</p>	<p>10.1.4.1 - галоген молекулаларының электрондық формулаларын құрастыру және кристалдық тор түрі мен байланыс типін анықтау; 10.2.1.8 - топта галогендер қасиеттерінің өзгеру заңдылықтарын болжау</p>
	<p>Хлор</p>	<p>10.2.1.9 - хлордың химиялық қасиеттерін сипаттау: металдармен, сутекпен және галогенидтермен әрекеттесуі</p>
	<p>Хлорсутек қышқылы. № 10 зертханалық тәжірибе "Хлорсутек ерітіндісінің химиялық қасиеттерін зерттеу"</p>	<p>10.2.1.10 - хлорсутек қышқылы ерітіндісінің химиялық қасиеттерін зерттеу және қолдану аясын білу</p>
		<p>10.2.1.11 - 6 (VI)-топ элементтерінің жалпы қасиетін сипаттау;</p>

10.2 7 (VII), 6 (VI), 5 (VI), 4 (IV) - топ элементтері және олардың қосылыстары	6 (VI)-топ элементтері. Күкірт. № 7 көрсетілім "Күкірттің аллотропиялық түр өзгерістері"	10.2.1.12 - күкірттің аллотропиялық түр өзгеріс-терінің физикалық қасиеттерін салыстыру және күкірттің химиялық қасиеттерін көрсететін реакция теңдеулерін құрастыру
	Күкірттің қосылыстары	10.2.1.13 - күкірттің (IV) және (VI) оксидтерінің физикалық және химиялық қасиеттерін салыстыру және күкірт диоксидінің физиологиялық әсерін түсіндіру; 10.4.2.1 - қышқылдық жаңбырдың пайда болу себебі мен экологияға тигізетін әсерін түсіндіру;
	Күкірт қышқылы және оның тұздары. № 5 практикалық жұмыс "Сұйылтылған күкірт қышқылы ерітіндісі және оның тұздарының химиялық қасиеттерін зерттеу"	10.2.1.14 - күкірт қышқылы ерітіндісі мен оның тұздарының физикалық және химиялық қасиеттерін зерттеу
	Есеп шығару. Теориялық мүмкіндікпен салыстырғандағы реакция өнімі шығымының массалық/ көлемдік үлестеріне есептеулер"	10.2.3.1 - теориялық мүмкіндікпен салыстырғандағы реакция өнімінің шығымын есептеу
2 тоқсан		
	Азот. № 11 зертханалық тәжірибе "Азот молекуласының моделі"	10.2.1.15 - азоттың қасиеттерін және табиғаттағы азот айналымын түсіндіру
	Аммиак. № 12 зертхана-лық тәжірибе "Аммиак молекуласының моделі"	10.1.4.3 - аммиактың молекулалық, электрондық және құрылымдық формуласын түсіндіру
	Аммиактың қасиеттері, алынуы мен қолданылуы. № 6 практикалық жұмыс "Аммиактың алынуы және оның қасиеттерін зерттеу". Аммиак өндірісі	10.2.1.16 - аммиактың алу қасиеттерін мен қолданылуын түсіндіру; 10.2.1.17 - аммиактың аммоний тұзы ерітіндісі мен сілті ерітіндісін әрекеттестіру жолымен алуы білу және газ тәрізді аммиак пен оның ерітіндісінің қасиеттерін зерттеу; 10.3.3.1 - аммиак өндірісінің үдерісін сипаттау
	Азот қышқылы. № 13 зертханалық тәжірибе "Азот қышқылының басқа қышқылдармен ортақ қасиеттері"	10.1.4.4 - азот қышқылының молекулалық формулаларын білу және атомдар арасындағы химиялық байланыстардың түзілуін түсіндіру; 10.2.1.18 - азоттан азот қышқылын алу реакция теңдеуін құрастыру;

		10.2.1.19 - азот қышқылының басқа қышқылдар-мен жалпы ортақ қасиеттерін зерттеу
	Азот қышқылы мен нитраттардың өзіне тән қасиеттері	10.2.1.20 - сұйылтылған және концентрлі азот қышқылының металмен әрекеттесуінің ерекшелігін сипаттау және реакция теңдеулерін құрастыру; 10.2.1.21 - нитраттың термиялық айрылуының ерекшелігін түсіндіру, реакция теңдеулерін құрастыру
	Фосфор және оның қосылыстары	10.2.1.22 - фосфордың аллотропиялық түр өзгерістерін салыстыру; 10.4.2.2 - фосфор қосылыстарының Қазақстандағы кен орындарын атау; 10.2.1.23 - фосфор және оның қосылыстарының жалпы химиялық қасиеттерін түсіндіру
	Минералды тыңайтқыштар. № 8 көрсетілім "Минералды тыңайтқыштар"	10.4.2.3 - минералды тыңайтқыштардың жікте-луін және олардың құрамына кіретін қоректік элементтерді атау 10.4.2.4 - азот және фосфор тыңайтқыштарының қоршаған ортаға әсерін түсіндіру
	Кремний және оның қосылыстары № 9 көрсетілім "Алмаз, кремний, кремний диоксиді мен кремний карбидінің кристалдық торының модельдері"	10.2.1.24 - кремнийдің қолданылу аймағын және оның жартылай өткізгіш ретінде қолданылуын түсіндіру; 10.1.4.2 кремний, оның диоксиді мен карбидін-дегі химиялық байланыс түрін және кристалдық тор түрін сипаттау; 10.2.1.25 - кремний мен оның қосылыстарының негізгі химиялық қасиеттерін сипаттау және реакция теңдеулерін құрастыру
	Адам ағзасының химиялық құрамы. Макроэлементтер, микроэлементтер және олардың маңызы	10.5.1.1 - адам ағзасының құрамына кіретін элементтерді атау және олардың маңызын түсіндіру (O, C, H, N, Ca, P, K, S, Cl, Mg, Fe); 10.5.1.2 - Қазақстанның тұрғындарының типтік тамақтану рационын зерттеу және теңгерімді тамақтану рационын құрастыру
10.3	Ағзадағы кейбір элементтерді анықтау.	

Адам ағзасындағы химиялық элементтер	№ 14 зертханалық тәжірибе "Сүйек құрамындағы кальцийді анықтау". № 15 зертханалық тәжірибе "Тамақ өнімдерінің құрамындағы көміртекті анықтау"	10.5.1.3 - адам ағзасындағы кальций мен темірдің ролін түсіндіру; 10.5.1.4 - тамақ өнімдерінің құрамындағы көміртекті анықтау
	Ауыр металдармен қоршаған ортаның ластануы	10.5.1.5 - қоршаған ортаның ауыр металдармен ластану көздерін атау және олардың ағзаларға әсерін түсіндіру
3 тоқсан		
10.4 Органикалық химияға кіріспе	Органикалық заттардың ерекшеліктері	10.4.3.1 - органикалық қосылыстардың көптүрлілігінің себебін түсіндіру
	Органикалық қосылыстардың жіктелуі. № 10 көрсетілім "Метан, этан, этен, этин, этанол, этаналь, этан қышқылы, глюкоза, аминотан қышқылы модельдері"	10.4.3.2 - көмірсутектердің және олардың туындылары: спирттер, альдегидтер, карбон қышқылдары, көмірсулар, аминқышқылдарының жіктелуін білу; 10.4.3.3 - функционалдық топ түсінігін, берілген класс қосылысының химиялық қасиеттерін анықтайтын топ ретінде түсіндіру
	Органикалық қосылыстардың гомологтық қатарлары. № 11 көрсетілім Алкандардың алғашқы бес өкілінің және сызықты құрылымды спирттердің модельдері"	10.4.3.4 - гомолог ұғымын және гомологтық айырмашылықты білу
	Органикалық қосылыстардың номенклатурасы	10.4.3.5 - органикалық қосылыстардың негізгі кластары: алкандар, алкендер, алкиндер, арендер, спирттер, альдегидтер, карбон қышқылдары, аминқышқылдары үшін IUPAC номенклатурасын қолдану
	Органикалық қосылыстардың изомериясы. № 12 көрсетілім "Пентан изомерлерінің модельдері"	10.4.3.6 - изомерия құбылысын білу және көмірсутектер құрылымдық изомерлерінің формулаларын құрастыру
	Есеп шығару "Элементтердің массалық үлестері мен салыстырмалы тығыздық бойынша газтекес заттардың молекулалық формуласын табу"	10.2.3.2 - газтекес заттардың молекулалық формуласын салыстырмалы тығыздық пен элементтердің массалық үлестері арқылы анықтау
	Алкандар	10.4.3.7 - алкандардың химиялық қасиеттерін сипаттау және оны реакция теңдеулерімен дәлелдеу; 10.4.3.8 - еріткіштерді алу үшін алкандарды хлорлаудың маңызы

		мен бұл еріткіштердің қауіптілік дәрежесін түсіндіру
10.5 Көмірсутек-тер. Отын	Алкендер. № 13 көрсетілім "Этиленнің жануы, бром суы мен калий перманганаты ерітінділерін түссіздендіруі"	10.4.3.9 - қанықпағандық ұғымын сипаттау; 10.4.3.10 - этен мысалында алкендердің химия-лық қасиеттерін (жану, гидрлеу, гидратация, галогендеу, сапалық реакциялар) оқып үйрену, химиялық реакция теңдеулерімен дәлелдеу; 10.4.3.11 - полиэтилен мысалында полимерлену реакциясының механизмі мен полимерлердің құрылымының ерекшеліктерін түсіндіру; 10.4.3.12 - пластиктің ыдырау мерзімінің ұзақтық мәселесін түсіну және оқып білу, қоршаған ортада пластик материалдардың көбеюінің зардабын білу
	Алкиндер	10.4.3.13 - этин мысалында алкиндердің химия-лық қасиеттерін (жану, гидрлеу, гидратация, галогендеу, сапалық реакциялар) оқып үйрену, химиялық реакция теңдеулерімен дәлелдеу
	Ароматты көмірсутектер. Бензол	10.4.3.14 - бензолдың алынуы, қасиеттері және қолданылуын сипаттау
	Көмірсутекті отындар. № 14 көрсетілім "Отын түрлері"	10.4.3.15 - құрамында көміртек бар қосылыстардың отын ретінде пайдалану мүмкін екендігін білу және альтернативті отын түрлерін зерттеу, олардың артықшылықтары мен кемшіліктерін атау; 10.4.3.16 - Қазақстандағы көмірдің, мұнайдың, табиғи газдың кен орындарын атау және оларды өндірудің қоршаған ортаға әсерін түсіндіру
	Мұнай. № 15 көрсетілім "Мұнай және мұнай өнімдері"	10.4.3.17 - мұнай фракцияларын және шикі мұнайды айдау өнімдерінің қолдану аймақтарын атау
4 тоқсан		
		10.4.3.18 - оттекті органикалық заттардың жіктелуін білу; 10.4.3.19 - спирттердің жіктелуін, метанол мен этанолдың

10.6 Оттекті және азотты органикалық қосылыстар	Оттекті органикалық заттар. Спирттер	қолданылуын, этанолдың алынуын білу және қасиеттерін түсіндіру; 10.4.3.20 - метанол мен этанолдың адам ағзасына физиологиялық әсерін түсіндіру; 10.4.3.21 - этиленгликоль мен глицериннің физикалық қасиеттері мен қолданылуын білу
	Карбон қышқылдары. № 16 зертханалық тәжірибе "Сірке қышқылының қасиеттерін зерттеу"	10.4.3.22 - карбон қышқылдарының құрамын білу және сірке қышқылының химиялық қасиеттері мен қолданылуын сипаттау
	Күрделі эфирлер мен майлар	10.4.3.23 - күрделі эфирлер мен майлардың ерекшеліктері мен майлардың қызметін түсіндіру
	Сабын мен синтетикалық жуғыш заттар	10.4.3.24 - сабынның алынуы мен оның қолданылуын білу; 10.4.3.25 - синтетикалық жуғыш заттардың қоршаған ортаға әсерін түсіндіру
	Көмірсулар	10.4.3.26 - көмірсулардың жіктелуін, биологиялық маңызы мен қызметін түсіндіру
	Амин қышқылдары. Нәруыздар. № 17 зертханалық тәжірибе "Нәруыздардың денатурациясы"	10.4.3.27 - нәруыздағы а-аминқышқылдар арасында пептидтік байланыстың түзілуін түсіндіру; 10.4.3.28 - нәруыз денатурациясының реакциясын зерттеу; 10.4.3.29 - нәруыздың биологиялық маңызы мен қызметін түсіндіру

Қазақстан Республикасының
Білім және ғылым министрі
2022 жылғы 1 сәуірдегі
№ 123 бұйрығына
6-қосымша
Қазақстан Республикасы
Білім және ғылым министрінің
2013 жылғы 3 сәуірдегі
№ 115 бұйрығына 643-қосымша

Есту қабілеті зақымдалған негізгі орта білім беру деңгейінің (естімейтін) 5-9-сынып оқушыларына арналған "Қазақстан тарихы" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Есту қабілеті зақымдалған негізгі орта білім беру деңгейінің (естімейтін) 5-9-сынып оқушыларына арналған "Қазақстан тарихы" пәнінен жаңартылған мазмұндағы Үлгілік оқу бағдарламасы бұдан әрі – Бағдарлама) Қазақстан Республикасының "Білім туралы" Заңының 5-бабы 6) тармақшасына сәйкес әзірленген.

2. Бағдарлама мақсаты – естімейтін білім алушылардың бойына тарихи сана, қазақстандық патриотизм, өз елінің тарихы мен мәдениетіне құрмет, өз ата-бабаларының жетістіктеріне деген мақтаныш сезімін қалыптастыру, ұлттық және жалпы адами құндылықтарды дарыту, зерттеушілік, ойлау, коммуникативтік дағдыларды дамыту.

3. Бағдарлама міндеттері:

1) Қазақстан аумағындағы ежелгі заманнан бастап бүгінгі күнге дейінгі қоғамның әлеуметтік, мәдени, саяси, экономикалық дамуының негізгі кезеңдері мен ерекшеліктері туралы білім жүйесін қалыптастыру;

2) Қазақстанның тарихи дамуы барысында қалыптасқан ұлттық құндылықтар жүйесі туралы білім беру;

3) Қазақстанның тарихи дамуының негізгі оқиғалары, құбылыстары мен процестердің мәні туралы түсінік қалыптастыру;

4) заманауи саяси, әлеуметтік-экономикалық және мәдени процестерде бағдарлану үшін тарихи білімдерін қолдану;

5) тарихи оқиғаларды меңгеру арқылы танымдық қызығушылығын арттыру.

4. Түзету-дамытушылық міндеттер:

1) коммуникативтік дағдыларды қалыптастыру, өз ойын ауызша және жазбаша түрде анық жеткізу, командада жұмыс істеу, жарияланым мен электронды құралдарды қосқанда, түрлі деректерден алынған ақпараттарды қолдану.

2) оқу материалын меңгерту кезінде ойлау, есте сақтау, зейін үдерістерін дамыту;

3) естімейтін білім алушылардың арнайы білім беруін сапалы дараландыру мүмкіндіктерін кеңейту.

2-тарау. Оқу процесін ұйымдастырудың педагогикалық тәсілдері

5. Естімейтін балаларды оқыту кезінде психикалық және дене, есту және сөйлеу, танымдық ерекшеліктерін ескеру керек.

6. Естімейтін оқушыларға тарихты оқытудың негізгі қағидалары:

1) Тұлғалы- бағдарлық тәсіл – тарих сабақтарында білім алушылар тұлғасының үйлесімді қалыптастыру және жан-жақты дамыту, шығармашылық қабілеттерін толық ашу және жеке тұлғаның әлеуметтік маңызды қасиеттерін тәрбиелеу, эмоционалды-еріктік саласын, психикалық процестерін түзеу;

2) Көрнекілік қағидасы - оқушылардың танымдық тәжірибесін байыту, абстрактылық ұғымдарды меңгерту үшін нақты өмірдегі затты немесе құбылысты

сезіну арқылы қабылдау негізінде білім, білік және дағдыларын қалыптастыру қажеттілігінен көрініс алады;

3) "Қазақстан тарихы" пәнін оқытудағы коммуникативтік тәсіл - қарым-қатынас құралы ретінде тілді меңгеруден тұрады және білім алушыларды әртүрлі тілдік жағдайда еркін бағдарлауға үйретеді.

7. Осы қағидаларды жүзеге асыру үшін қажет:

1) тарихи білімін кеңейту негізінде естімейтін оқушылардың ауызша сөйлеу тілі мен байланыстыра сөйлеу тілін дамыту;

2) тарих пәнін оқыту кезінде есту арқылы қабылдауын, ойлау үдерістерін, зейінін дамытуға бағытталған әдістер мен тәсілдерді қолдану;

3) оқу материалын түсіндіру және жаңа терминологияны меңгеру кезінде қосымша құрал болып ымдау және дактильді сөйлеу тілі табылады.

8. Қазақстан тарихы сабағында ақпараттық-коммуникативтік технологияларды (АКТ) қолдану:

1) ақпараттық-коммуникациялық технологияларын қолданудағы құзыреттік базалық АКТ-дағдылары негізінде құрылады және жұмыс, бос уақыт және коммуникация үшін технологияларды дұрыс және шығармашылық тұрғыда қолдануды қамтиды;

2) мультимедиялық ресурстары мен бұқаралық ақпарат құралдарының АКТ-рын, интерактивті тақталар мен компьютерлерді қолдану биология бойынша оқу процесін жаңғыртуға және жандандыруға ықпал етеді, есту қабілетін оңтайлы түзетуге қол жеткізуде компенсаторлық механизмдерді белсендетеді;

3) ақпаратты іздеу, өңдеу және алмасу үшін Интернет-ресурстарын пайдалану қажет.

9. Бағдарламаны жүзеге асыру үшін сыныптар келесідей құралдармен жабдықталады:

1) фронталды оқу іс-әрекетін қамтамасыздандыру үшін стационарлы дыбыс күшейткіш құрылғылармен (әр сыныпқа), сөйлеу экранымен;

2) жеке есту аппараттарымен;

3) барлық білім алушылар үшін оқу жылына арналған бағдарламаға сәйкес оқу құралдарымен.

3-тарау. "Қазақстан тарихы" оқу пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

10. "Қазақстан тарихы" пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

1) 5-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты;

2) 6-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты;

3) 7-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты;

4) 8-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты;

5) 9-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты;

6) 10-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты құрайды

11. Оқу пәнінің мазмұны 4 бөлімді қамтиды:

- 1) "Әлеуметтік қатынастардың дамуы";
- 2) "Мәдениеттің дамуы";
- 3) "Мемлекеттің дамуы";
- 4) "Қазақстанның экономикалық дамуы";

12. "Әлеуметтік қатынастардың дамуы" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) этникалық қатынастар;
- 2) әлеуметтік қатынастар.

13. "Мәдениеттің дамуы" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) дүниетаным және дін;
- 2) өнер және әдебиет;
- 3) білім және ғылым.

14. "Мемлекеттің дамуы" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) мемлекеттің ішкі саясаты;
- 2) мемлекеттің сыртқы саясаты.

15. "Қазақстанның экономикалық дамуы" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) шаруашылық;
- 2) өндірістік қатынастар және сауда.

16. "Қазақстан тарихы" пәні бойынша тарихи ойлау дағдыларын қалыптастыру және оқу мақсаттарын тиімді жүзеге асыру келесідей тарихи концептілерге (түсініктерге) негізделеді:

- 1) өзгеріс пен сабақтастық;
- 2) себеп пен салдар;
- 3) дәлел;
- 4) ұқсастық пен айырмашылық;
- 5) маңыздылық.

17. 5-сыныпқа арналған "Қазақстан тарихы" пәнінің базалық білім мазмұны:

● 1) Қазақстандағы ежелгі адамдардың өмірі. Тас дәуіріндегі Қазақстан: Қазақстанда алғашқы адамның пайда болуы, әлеуметтік ұйымдасудың алғашқы формалары. Ежелгі адамдардың кәсібі (аң аулау мен терімшілік). Қазақстан аумағындағы тас дәуірінің тұрақтары. Егіншілік пен мал шаруашылығының қалыптасуы. Ботай мәдениеті. Қола дәуіріндегі Қазақстан: Қазақстан аумағындағы мыс пен қалайы металдарының кен орындары. Андрон мәдениеті. Қола дәуірі кезіндегі шаруашылық пен қоғамдық құрылыс. Беғазы-Дәндібай мәдениеті. Ә.Марғұлан және басқа да Қазақстанның ежелгі дәуірін зерттеушілері;

2) ежелгі көшпелілердің өмірі. Темір дәуірінің ерекшеліктері. Қазақстанның ежелгі металлургиясы. Көшпелі мал шаруашылығының қалыптасуы. Алғашқы көшпелілердің

өмір сүруді қамтамасыз ету жүйесі. Көшпелілердің жылжымалы баспанасы. Алғашқы көшпелілердің дүниетанымы.

3) сақтар. Қазақстан аумағындағы сақ тайпалары. Сақтар тарихы жайлы деректер. Сақтардың саяси тарихы. Қоғамдық құрылысы. Шаруашылығы мен тұрмысы. Материалдық және рухани мәдениеті. "Аңдық стиль". Есік олжасы – "Алтын адам". Шілікті алқабының патша қорғандары. Берел қорымы. Бесшатыр қорғандары. Тасмола мәдениеті.

18. 6-сыныпқа арналған "Қазақстан тарихы" пәнінің базалық білім мазмұны келесі тараулардан тұрады:

1) үйсіндер мен қаңлылар. Үйсіндер. Үйсіндер туралы жазба деректер. Қоныстануы, шаруашылығы мен тұрмысы. Үйсіндердің қоғамдық құрылысы. Қаңлылар. Қаңлылар тарихына қатысты қытай және парсы деректері. Қаңлылардың қоныстануы, шаруашылығы мен тұрмысы. Қаңлылардың қоғамдық құрылысы. Үйсіндердің, қаңлылардың археологиялық ескерткіштері.

2) ғұндар (хунну). Қытай деректеріндегі ғұндардың ерте тарихы. Мөде шаньюй-ғұн мемлекетінің негізін салушы. Ғұндардың саяси тарихы мен мемлекеттік құрылысы. Халықтардың ұлы қоныс аударуы (ғұндардың Батысқа жылжуы). Аттила және оның жорықтары. Ғұндардың шаруашылығы мен қоғамдық құрылысы. Ғұндар дәуіріндегі мәдениеттің дамуы.

3) сарматтар. Сарматтардың ежелгі замандағы саяси оқиғаларға қатысуы. Сарматтардың қоныстануы, шаруашылығы мен тұрмысы. Сарматтардың қоғамдық құрылысы. Сарматтардың археологиялық ескерткіштері. Мәдениеті.

4) ежелгі Қазақстан тарихына шолу. Қазақстан аумағындағы ежелгі адамдардың антропологиялық бет-әлпеті. Ежелгі Қазақстан тарихының негізгі оқиғалары, құбылыстары мен үдерістері. Ежелгі Қазақстанның мәдени мұрасы.

19. 7-сыныпқа арналған "Қазақстан тарихы" пәнінің базалық білім мазмұны:

1) VI - IX ғасырдағы Қазақстан. Ортағасырлық Қазақстан тарихының кезеңделуі. Ұлы Түрік қағанатының құрылуы. Қазақстан аумағындағы ерте ортағасырлық мемлекеттер: Батыс Түрік қағанаты, Түргеш қағанаты, Қарлұқ қағанаты, Оғыз мемлекеті, Қимақ қағанаты. Атлах шайқасының тарихи маңызы. Түркі мемлекеттерінің қоғамдық-саяси құрылысы. Түркілердің әскери өнері. Шаруашылығы. Сауда және қала мәдениетінің дамуы;

2) X ғасыр- XIII ғасырдың басындағы Қазақстан. Қарахан мемлекеті. Қазақстан аумағына исламның тарала басталуы. Найман, керейіт, жалайырлар. Қыпшақ хандығы. "Дешті Қыпшақ" түсінігі. Шаруашылығы: көшпелі, отырықшы. Сауда. Қала мәдениеті. Ұлы Жібек жолының тарихи маңызы. Түркі мәдениетінің әлемдік өркениеттің дамуына қосқан үлесі. Түркі әлемінің көрнекті ойшылдары.

3) XIII - XV ғасырлардың бірінші жартысындағы Қазақстан. Шыңғыс ханның жаулаушылық соғыстары. Отырар қорғанысы. Моңғол империясының құрылуы. Алтын

Орда. Ақ Орда. Моғолстан мемлекеті. Әмір Темір жорықтары. Ноғай Ордасы. Әбілқайыр хандығы. XIII - XV ғасырлардың бірінші жартысындағы мемлекеттердің қоғамдық-саяси құрылысы. Ортағасырлық саяхатшылар Қазақстан туралы. Шаруашылық. Сауданың дамуы. Мәдениет.

4) Қазақ халқының қалыптасуы. Қазақстан – Ұлы Дала мұрагері: тарихи және этникалық сабақтастық. "Қазақ" этнонимі. Қазақ халқының біртұтас халық болып қалыптасу үдерісінің аяқталуы;

5) біртұтас қазақ мемлекетінің құрылуы. Қазақ ұлттық мемлекетінің құрылу алғышарттары. Қазақ хандығының құрылуы (аумағы, халықтың этникалық құрамы). Мемлекеттің негізін салушылар – Жәнібек пен Керей. М.Х. Дулатидің "Тарихи Рашиди" еңбегі – Қазақ хандығының алғашқы тарихы жөніндегі құнды дерек. Қазақ хандығы қалыптасуының алғашқы жылдарындағы ішкі және сыртқы саясаты. Біртұтас қазақ мемлекеті қалыптасуының тарихи маңызы;

6) Қазақ хандығының XVI - XVII ғасырлардағы дамуы. Қасым хан билігі тұсындағы Қазақ хандығының нығаюы. Хақназар хан билігі тұсындағы Қазақ хандығының одан әрі нығаюы және саяси өркендеуі. Тәуекел ханның ішкі және сыртқы саясаты. Есім ханның ішкі және сыртқы саясаты. Жәңгір хан. Орбұлақ шайқасы. Тауке ханның билігі. "Жеті жарғы". Қазақтың ұлы билері. Қазақ хандығының мемлекеттік-әкімшілік құрылымы. Қазақ қоғамының әлеуметтік стратификациясы;

7) XVI - XVII ғасырлардағы экономика мен мәдениет. Қазақ халқының мәдениеті: материалдық, рухани мәдениет. Әдебиет пен өнер: ақын-жыраулар, халық әншілері мен композиторлардың шығармашылығы, музыкалық өнер. Қазақтардың дәстүрлі шаруашылығы: мал шаруашылығы, егіншілік.

20. 8-сыныпқа арналған "Қазақстан тарихы" пәнінің базалық білім мазмұны:

1) XVIII ғасырдың басындағы Қазақстан: сыртқы және ішкі саяси жағдай. Жоңғар мемлекеті. Қазақ-жоңғар соғыстары. "Ақтабан шұбырынды, алқакөл сұлама" заманы. Қарақұм мен Ордабасыдағы құрылтайлар – қазақ жасағының құрылуы. Аңырақай шайқасы. Отан қорғаушы батырлар. XVIII ғасырдың 30-40 жылдарындағы қазақ-жоңғар соғыстары;

2) XVIII ғасырдың бірінші жартысындағы Қазақ хандығы. XVIII ғасырдың басына дейінгі қазақ-орыс қатынастары. XVIII ғасырдың басындағы Ресей империясы назарындағы Қазақстан (саяси және экономикалық мақсаттар, әскери-барлау экспедициялары, алғашқы әскери бекіністердің салынуы). Кіші жүз ханы Әбілқайырдың Ресей бодандығын қабылдауы: себептері мен мақсаттары. XVIII ғасырдың 30-50-жылдарындағы Қазақстандағы Ресей империясының саясаты. XVIII ғасырдың 40-жылдарындағы Қазақстандағы ішкі саяси жағдайдың асқынуы. Абылай хан тұсындағы Қазақ хандығы: ішкі және сыртқы саясаты;

3) XVIII ғасырдағы Қазақстан мәдениеті. XVIII ғасыр ақын-жырауларының шығармашылығы. XVIII ғасыр тарихы бойынша қазақ деректері. Қазақтардың қолданбалы өнері;

4) отарлау және ұлт-азаттық күрес. Ресей империясының отаршылдық саясаты: мақсаттары мен әдістері. Сырым Датұлы бастаған ұлт-азаттық қозғалыс (себептері, қозғалыстың қозғаушы күші, кезеңдері мен барысы, нәтижелері). 1822-1824 жылдардағы патша реформалары (Кіші және Орта жүздегі хандық биліктің жойылуы). 1836-1838 жылдардағы Бөкей ордасындағы қазақтардың көтерілісі (себептері, негізгі кезеңдері мен шайқастары). XIX ғасырдың бірінші жартысындағы қазақ халқының ұлт-азаттық қозғалыстары (Жоламан Тіленшіұлы, Саржан Қасымов бастаған көтеріліс). Кенесары Қасымұлы бастаған ұлт-азаттық қозғалыс (себептері, мақсаттары мен қозғаушы күштері, негізгі кезеңдері). Кенесары Қасымұлы: тұлға және саясаткер. Жанхожа Нұрмұхамедұлы және Есет Көтібарұлы бастаған ұлт-азаттық көтеріліс (себептері, көтеріліс барысы). Ресей империясының Қазақстанның оңтүстік аймақтарын қосып алуы. XVIII ғасырдың соңы – XIX ғасырдағы Қазақстандағы ұлт-азаттық қозғалыстардың тарихи маңызы;

5) Қазақстан Ресей империясының құрамында. XIX ғасырдың екінші жартысындағы Қазақстандағы патшалық реформалар. 1867-1868 жылдардағы реформалар. Қазақстандағы патшалық Ресейдің аграрлық және қоныстандыру саясаты. 1860-1870 жылдардағы ұлт-азаттық күрес (себептері мен көтеріліс барысы). XIX ғасырдың екінші жартысындағы Қазақстанның әлеуметтік-экономикалық дамуы. Капиталистік қатынастардың ене бастауы. XIX ғасырдың 80-90 - жылдарындағы әкімшілік-аумақтық реформалар: мазмұны мен салдарлары. Сауда қатынастарының дамуы. Жетісу аумағына ұйғырлар мен дүнгендердің қоныс аударуы. Дәстүрлі қазақ қоғамының трансформациясы. XIX ғасырдың екінші жартысындағы қоғамдық-саяси ойлардың дамуы;

6) XIX ғасыр - XX ғасырдың басындағы Қазақстанның мәдениеті. XIX ғасырдағы Қазақстандағы ағарту ісі мен ғылымның дамуы. Бөкей ордасының ханы Жәңгірдің ағартушылық қызметі. Қазақстанның ғылыми зерттелуі (П. Семенов-Тянь-Шанский, Г.Н.Потанин, В.В. Радлов, М. Шорманов, М. Бабаджанов, А.Диваев). Зайырлы және діни білім беру мекемелері. Жадиттік және білім берудегі жаңашылдық. Шоқан Уәлиханов – ұлы қазақ ғалымы. Ыбырай Алтынсарин – ағартушы, жаңашыл-педагог, қоғам қайраткері. Абай Құнанбайұлы – ұлы ойшыл, қазақ жазба әдебиетінің негізін салушы. Қазақ музыкалық мәдениетінің дамуы (Құрманғазы Сағырбайұлы, Тәттімбет Қазанғапұлы, Дәулеткерей Шығайұлы). Әйгілі суретшілер шығармашылығындағы ұлттық контекст. Шәкәрім Құдайбердіұлы, Мәшһүр Жүсіп Көпеев және Халидтің тарихи еңбектері.

21. 9-сыныпқа арналған "Қазақстан тарихы" пәнінің базалық білім мазмұны:

1) XX ғасырдың басындағы Қазақстан. XX ғасырдың басындағы Қазақстандағы қоғамдық-саяси үдерістер. XX ғасырдың басындағы Қазақстанның экономикалық дамуы. Столыпиннің аграрлық реформасы және шаруалардың Қазақстанға жаппай қоныс аударуы. XX ғасырдың басындағы Қазақстандағы өнеркәсіптің дамуы. Сауданың дамуы. 1916 жылғы ұлт-азаттық көтеріліс. Қазақ ұлттық зиялылар қауымы және оның XX ғасырдың басындағы қоғамдық-саяси үдерістерге әсері. Ұлттық баспаның дамуы ("Қазақ" газеті, "Айқап" журналы). 1917 жылғы революциялар. "Алаш" партиясының құрылуы. "Алаш-Орда" үкіметі. Қазақ халқының саяси көшбасшылары (Ә. Бөкейхан, А.Байтұрсынов, М.Дулатов, Б.Қаратаев, М.Тынышпаев, М.Шоқаев). XX ғасырдың басындағы қазақ зиялыларының ғылыми еңбектері;

2) Қазақстанда кеңестік биліктің орнығуы. Қазақстандағы Кеңес үкіметінің орнығуы. "Үш Жүз" қазақ социалистік партиясы. Азамат соғысы жылдарындағы (1918-1920 жылдар) Қазақстандағы соғыс қимылдары. Кеңес билігі органдарының "Алаш-Орда" үкіметі, Қоқан автономиясымен қарым-қатынасы. "Әскери коммунизм саясаты". 1921 жылғы жұт және аштық. Қазақ Автономиялы Кеңестік Социалистік Республикасының құрылуы. Қазақ АКСР-ы аумағының қалыптасуы. Қазақ жерлерінің біртұтастығын қалпына келтірудегі қазақ зиялыларының рөлі. Қазақстандағы Жаңа экономикалық саясат (1921-1925 жылдар). XX ғасырдың 20-30 жылдарындағы әміршіл-әкімшіл жүйе саясаты. Кеңес үкіметінің діни саясаты;

3) Қазақстан тоталитарлық жүйенің нығаюы кезеңінде. Қазақстандағы социалистік индустрияландыру (мәні мен ерекшеліктері). "Кіші Қазан" (мазмұны және жүзеге асырылуы). Бай шаруашылықтарының тәркіленуі. Ауыл шаруашылығындағы күштеп ұжымдастыру саясаты. Қазақстандағы күштеп ұжымдастыру саясатының экономикалық салдарлары. 1931-1933 жылдардағы аштық - XX ғасырдағы қазақстандық қасірет. Қазақстандағы ұжымдастырудың демографиялық салдарлары. Ұжымдастыруды жүзеге асырудың әдістеріне қатысты ұлттық зиялылардың ("Бесеудің хаты") қоғамдық-саяси көзқарасы мен қатынасы. 1920-1930 жылдардағы Қазақстандағы қоғамдық-саяси үдерістер. Сталиндік репрессиялар. Қазақстан аумағындағы кеңестік "еңбек түзеу" концентрациялық лагерлері (Степлаг, Карлаг, АЛЖИР және тағы басқалар);

4) Кеңестік Қазақстанның мәдениеті: білім мен ғылым. Халыққа білім беру (жалпыға бірдей міндетті сауат ашу, орта білім, қазақ жазуының араб тілінен латын тіліне көшуі, орыс графикасына негізделген жаңа әліпбиге көшу). А.Байтұрсынов – "ұлт ұстазы". Жоғары оқу орындарының ашылуы. КСРО Ғылым Академиясының Қазақ филиалы. Қ.Сәтбаевтың Қазақстан ғылымын дамытудағы рөлі. Қазақстандық ғалымдар мен олардың ғылыми жетістіктері. Әдебиеттің дамуы (Ж.Аймауытов, М.Жұмабаев, Б.Майлин, І.Жансүгіров, С.Сейфуллин, С.Мұқанов, Ғ.Мүсірепов, Ғ.Мұстафин шығармашылығы). Театр, кино, бейнелеу өнері және оның қайраткерлері. Мәдениет саласындағы кеңестік идеология. Социалистік шынайлық;

5) Қазақстан Ұлы Отан соғысы соғыс жылдарында. Ұлы Отан соғысының басталуы. Қазақстандағы мобилизация және қазақстандық әскери бөлімдердің құрылуы. Қазақстандықтардың Ұлы Отан соғысы жылдарындағы ерлігі мен тағдыры. Қазақстандықтардың Ұлы Отан соғысы шайқастарына қатысуы. Қазақстандықтар – Кеңес Одағының батырлары. Б.Момышұлы – аңызға айналған тұлға. Қазақстан – майдан арсеналы. КСРО халықтарының Қазақстанға депортациялануы. Ұлы Отан соғысы жылдарындағы мәдениет. Ғылымның дамуы. Әдебиет жетістіктері (М.Әуезов, Ж.Жабаев, Д.Снегин, И. Шухов және тағы басқалар). Өнердің дамуы (театр, кино).

22. 10-сыныпқа арналған "Қазақстан тарихы" пәнінің базалық білім мазмұны:

1) Қазақстан соғыстан кейінгі жылдарда (1946-1953 жылдар). Соғыстан кейінгі жылдардағы әлеуметтік-экономикалық өзгерістер. Пайдалы қазбаларды өңдеу және өнеркәсіптің дамуы. Ауыл шаруашылығының дамуы. Қазақстанның әскери-өнеркәсіптік кешенінің қалыптасуы (Қазақстандағы ядролық полигон). Соғыстан кейінгі жылдардағы қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктері. "Бекмаханов ісі";

2) Қазақстан "Жылымық" кезеңінде (1954-1964 жылдар). Қазақстанда "Хрущевтік кезеңдегі" өнеркәсіптің дамуы. Тың және тыңайған жерлерді игеру (тың игерудің экономикалық, экологиялық және демографиялық салдарлары). Қазақстандағы әскери-өнеркәсіптік кешен ("Байқоңыр" ғарыш айлағы). "Жылымық кезеңі". 1954-1965 жылдардағы республикадағы қоғамдық-саяси өмір;

3) Қазақстан "Тоқырау" кезеңінде (1965-1985 жылдар). 1965-1985-жылдардағы Қазақстанның әлеуметтік-экономикалық дамуы. Экономиканың шикізаттық бағыты. Урбанизация. 1970-1980 жылдардағы ауыл шаруашылығындағы дағдарыс. 1965-1985 жылдардағы қоғамдық-саяси өмір. 1979 жылғы Целиноградтағы оқиғалар. Қазақ Кеңестік Социалистік Республикасы басшыларының қызметі (Ж.Шаяхметов, Д.Қонаев, Ж.Тәшенов).

4) Кеңестік Қазақстанның мәдениеті (1946-1985-жылдар.). Білім беру саласындағы мемлекеттік саясат. Жалпыға бірдей міндетті орта білім. Қазақ тілінің жағдайы. Ғылымның дамуы. Әдебиеттің дамуы (Ә.Нұрпейісов, Б.Момышұлы, І.Есенберлин, О.Сүлейменов, М.Шаханов). Өнер (театр, кино);

5) Қазақстан Қайта құру кезеңінде (1986-1991 - жылдар). "Қайта құру" жылдарындағы әлеуметтік-экономикалық өзгерістер: мақсаттары, проблемалары мен қарама-қайшылықтары. Қазақстандағы 1986 жылғы желтоқсан оқиғалары (себептері, барысы мен салдарлары). 1986 жылғы желтоқсан оқиғаларының қатысушыларына қатысты жазалау шаралары. "Қазақ КСР-ның мемлекеттік егемендігі туралы Декларация" (1990 жылғы қазан). Кеңестік саяси жүйенің дағдарысы (1991 жылғы "Тамыз бүлігі"). КСРО-ның ыдырауы. Қазақстандағы қоғамдық-саяси қозғалыстар. Семей ядролық полигонының жабылуы. "Қазақ КСР-ның тілдер туралы Заңының" қабылдануы;

6) Қазақстан мемлекеттілігінің қайта жаңғыруы (1991 - 1997 жылдар). "Мемлекеттік тәуелсіздік туралы" Конституциялық заңының қабылдануының тарихи маңызы. Н.Ә.Назарбаев – Қазақстан Республикасының тұңғыш Президенті. Тәуелсіз Қазақстанның қоғамдық-саяси институттарының қалыптасуы. Нарықтық экономикаға көшудегі қиыншылықтар. Қазақстанның әлемдік қауымдастыққа кірігуі. Тәуелсіздіктің алғашқы жылдарындағы әлеуметтік-демографиялық үдерістер. 1995 жылғы Конституцияның қабылдануы;

7) Қазақстан Республикасының өрлеуі (1997 жылдан бастап бүгінгі күнге дейін). Қазақстан Республикасының ұзақ мерзімді басым мақсаттары мен стратегиялары. "Қазақстан – 2030" стратегиясының қабылдануы. Қазақстан Республикасының халықаралық сахнадағы беделінің өсуі. Қазақстанның аймақтық және халықаралық ұйымдармен қарым-қатынасы. Қазақстанның ЕҚЫҰ және ИЫҰ-на төрағалық етуі. Әлемдік экономикалық байланыстар жүйесіндегі Қазақстан. Мемлекеттің экономикалық және әлеуметтік жағдайы. Астана – Қазақстан Республикасының жаңа астанасы. "Қазақстан-2050" стратегиясы – қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағыты. "5 институтционалды реформаларды жүзеге асырудағы 100 нақты қадам" ұлттық жоспары – қазіргі заманның сын-тегеуріндеріне жауап. Ұлт көшбасшысы – Н.Ә.Назарбаевтың тәуелсіз мемлекетті құрудағы және дамытудағы рөлі;

8) қазіргі заманғы Қазақстан мәдениеті (1991 жылдан бүгінгі күнге дейін). Білім және ғылым саласындағы мемлекеттік саясат. "Болашақ" мемлекеттік бағдарламасы. Инновациялық ғылыми-білім беру мекемелерінің құрылуы. Этносаралық және дінаралық келісімнің қазақстандық моделі. Қазақстан халқы Ассамблеясы. Жаһандану дәуіріндегі ұлттық мәдениетті жаңғырту және сақтап қалу мәселелері. Қазіргі кездегі өнер мен әдебиеттің даму тенденциялары. "Мәдени мұра" мемлекеттік бағдарламасы. "Мәңгілік Ел" жалпыұлттық біріктіруші идеясы.

4-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

23. Бағдарламада, оқыту мақсаттары кодтық белгімен берілген. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сан бөлім мен бөлімше ретін, төртінші сан оқыту мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 7.2.1.2 "7" – сынып, "2.1" бөлім, бөлімше, "4" – оқыту мақсатының реттік саны.

24. Бөлімдер бойынша әр сыныпқа күтілетін нәтижелер:

1) "Әлеуметтік қатынастардың дамуы" бөлімі:

1-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары					
	5-сынып	6-сынып	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
Кезеңдер	5-сынып шамамен 1		VI ғ- XVII ғ	XVIII ғ -XIX ғ		XX ғасырдың I I

	миллион жыл бұрын – VIII ғасыр б.э.д.	VIII ғ. б.э.д.- V ғасыр			XX ғасырдың I жартысы	жартысынан бүгінгі күнге дейін
1.1 Этникалық қатынастар	5.1.1.1 алғашқы адамдардың антропологиялық белгілерін сипаттау; 5.1.1.2 Ежелгі Қазақстан адамдарының антропологиялық тұлпатын анықтау; 5.1.1.3 адам эволюциясының кезеңдерін білу атау	6.1.1.2 Ежелгі Қазақстан адамдарының антропологиялық тұлпатын анықтау; 6.1.1.3 ғұндардың қоныс аудару бағыттарын тарихи картадан көрсету	7.1.1.1 түркі тілдес тайпаларды атап, олардың аумақтық орналасуын картада көрсету; 7.1.1.2 XIII-XV ғасырлардағы Қазақстан аумағында құрылған мемлекеттердің этноэлеуметтік құрылымын анықтау; 7.1.1.3 қазақ халқының қалыптасуындағы негізгі кезеңдерді анықтау; 7.1.1.4 "қазақ" этнонимінің мағынасын түсіндіру	8.1.1.1 жоңғар шапқыншылығы кезіндегі демографиялық өзгерістерді және миграциялық процестерді түсіндіру; 8.1.1.2 Ресей империясының қоныстандыру саясатының себептері мен салдарын талдау	9.1.1.1 демографиялық өзгерістердің себептері мен салдарын анықтау	10.1.1.1 демографиялық өзгерістер туралы қорытынды жасау; 10.1.1.2 қазіргі кезеңдегі демографиялық процестерге баға беру; 10.1.1.3 Қазақстанның даму стратегиясындағы демографиялық саясаттың бағыттарын талдау
1.2 Әлеуметтік қатынастар	5.1.2.1 алғашқы адамдардың тұрмыс-тіршілігін сипаттау; 5.1.2.2 әлеуметтік топтардың ерекшеліктерін түсіндіру	6.1.2.1 дала тайпаларының тұрмыс-тіршілігін сипаттау; 6.1.2.2 әлеуметтік топтардың ерекшеліктерін түсіндіру	7.1.2.1 қазақ хандығындағы әлеуметтік топтардың ролін анықтау; 7.1.2.2 ерте түрік мемлекеттерінің әлеуметтік-әкімшілік құрылымын анықтау;	8.1.2.1 дәстүрлі қазақ қоғамындағы өзгерістерді өткен тарихи кезеңдермен салыстыру арқылы анықтау; 8.1.2.2 қазақ зиялыларының қалыптасуының маңыздылығын түсіндіру	9.1.2.1 қазақ зиялыларының ролі мен қызметін анықтау; 9.1.2.2 соғыс жылдарындағы халықтың әлеуметтік жағдайын анықтау	10.1.2.1 қазіргі кездегі Қазақстан халқының әлеуметтік жағдайын статистикалық мәліметтер негізінде талдау

2) "Мәдениеттің дамуы" бөлімі

2-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары					
	5-сынып	6-сынып	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып

Кезеңдер	5- сынып шамамен 1 миллион жыл бұрын – VIII ғасыр б.э.д.	VIII ғ. б.э.д.- V ғасыр	VI ғ- XVII ғ	XVIII ғ -XIX ғ	XX ғасырдың I жартысы	XX ғасырдың I I жартысынан бүгінгі күнге дейін
2.1 Дүние таным және дін	5.2.1.1 алғашқы адамдардың наным-сенімд ерін сипаттау; 5.2.1.2 ежелгі тайпалардың дүниетаны- мын сипаттау	6.2.1.1 дала тайпалардың дүниетанымы н сипаттау; 6.2.1.2 ежелгі тайпалардың дүниетаны- мын сипаттау	7.2.1.1 түркілердің дүниетанымд ы қ ерекшеліктері н түсіндіруді үйрету; 7.2.1.2 ислам дінінің қоғамдық өмірге ықпалын анықтау	8.2.1.1 салт - дәстүрлер мен әдет-ғұрыптар дың құндылықтар ы мен маңыздылығы н анықтау; 8.2.1.2 отаршылдық саясаттың ұлттық құндылықтарғ а кері әсерін талдау	9.2.1.1 мемлекет тің діни саясаты ның мақсаты мен салдарын анықтау	10.2.1.1 деструктивті діни ағымдар мен ұйымдардың іс-әрекетін түсіндіру; 10.2.1.2 Қазақстан халқы Ассамблеясы- ның дінаралық, этносаралық келісім мен ішкі тұрақтылықт ы нығайтудағы ықпалын бағалау; 10.2.1.3 "Мәңгілік Ел" жалпыұлттық идеясының маңыздылығы н бағалау
	5.2.2.1 археология лық ескерткіш терді сипаттау; 5.2.2.2 археология-л ық деректерге сүйене отырып, Андронов мәдениетінің белгілерін анықтау; 5.2.2.3 ежелгі тайпалардың қолданбалы өнер ерекшеліктері н сипаттау;	6.2.2.1 археологиялы қ ескерткіштер ді сипаттау; 6.2.2.3 ежелгі тайпалардың қолданбалы өнер	7.2.2.1 күй, аңыз, шежіре, эпостық жырлардың тарихи дереккөзі ретіндегі маңыздылығы н айқындау; 7.2.2.2 ортағасырлық сәулет өнері ескерткіштері нің ерекшеліктері н түсіндіру; 7.2.2.3 көшпенділерд ің әскери өнер	8.2.2.1 халық ауыз әдебиеті мен музыка өнері туындыларын ың тарихи дереккөзі ретінде құндылығын бағалау; 8.2.2.2 А. Құнанбаев тың ақын,	9.2.2.1 казак зиялылары ның шығармашыл ық мұрасын талдау және қоғамдық санаға тигізген әсеріне баға беру; 9.2.2.2 Ахмет Байтұрсыновт ы казак тіл білімінің негізін салушы, қоғам қайраткері ретінде бағалау;	10.2.2.1 кеңестік әдебиет пен өнер туындыларын да қоғамдық өмірдің бейнеленуін анықтау; 10.2.2.2 Мұхтар Әуезов шығармалары ның әлем әдебиетіндегі орнын бағалау;

2.2 Өнер және әдебиет	5.2.2.4 Есік обасынан табылған "Алтын адам" археологиялық олжасының ерекшеліктерін анықтау; 5.2.2.5 Ә.Марғұланды ғалым-археолог ретінде айқындау; 5.2.2.6 Қазақстан тарихын зерттеген ғылымдарын атау; 5.2.2.7 тарихи дерекөздерді білу, атау	ерекшеліктері н сипаттай білу; 6.2.2.6 көшпенділердің әлемдік өркениетке қосқан үлесін түсіну; 6.2.2.7 тарихи дерекөздерді білу, атау	жетістіктерін сипаттау; 7.2.2.4 түркі кезеңіндегі қоғамды бейнелеуде Махмұд Қашғари, Жүсіп Баласағұн және Ахмет Яссауи еңбектерінің тарихи құндылығын айту; 7.2.2.5 қолданбалы өнер жетістіктерін сипаттау	ойшыл, қоғам қайраткері ретіндегі рөлін айқындау; 8.2.2.3 ұлттық музыкалық аспаптардың қолдану ерекшеліктерін сипаттау; 8.2.2.4 қолданбалы өнердің жетістіктерін бағалау	9.2.2.3 өнер мен әдебиеттегі өзгерістерді анықтау; 9.2.2.4 Ә. Қашаубаев пен Қажымұқан Мұңайтпас ұлының қазақ халқын әлемге танытудағы рөліне бағаберу; 9.2.2.5 соғыс жылдарындағы өнер мен әдебиеттің халық рухын көтерудегі маңызын бағалау;	10.2.2.3 өнер мен әдебиеттің даму тенденцияларын айқындау; 10.2.2.4 ұлттық құндылықтарды жаңғыртуға бағытталған мемлекеттік бағдарламалардың қажеттілігін негіздеу ("Мәдени мұра" бағдарламасы)
2.3 Білім және ғылым	5.2.3.1 қазақстандық ғалымдардың археологиялық жаңалықтарын білу	6.2.3.1 қазақстандық ғалымдардың археологиялық жаңалықтарын атау	7.2.3.1 көне түркі жазуының тарихи маңызын түсіндіру; 7.2.3.2 Әл-Фарабидің және басқа да ғалымдардың ортағасырлық ғылымның дамуына қосқан үлесін анықтау; 7.2.3.3 "Кодекс Куманикус" сөздігінің халықаралық байланыстардағы рөлін анықтау; 7.2.3.4 Мұхаммед Хайдар Дулатидің "Тарихи-Рашиди" еңбегінің	8.2.3.1 Ш.Уәлихановтың ғылыми мұрасының тарихи құндылығын анықтау; 8.2.3.2 XIX ғ. екінші жартысындағы білім беру мен ағарту ісінің даму ерекшеліктерін түсіндіру; 8.2.3.3 "Ы.Алтынсариннің ағарту саласына қосқан үлесін бағалау; 8.2.3.4 Шәкәрім Құдайбердіұлы, Мәшһүр Жүсіп Көпейұлы, Қ.Халид еңбектерінің	9.2.3.1 ұлттық баспасөздің қоғамдық-саяси сананы оятудағы рөлін түсіндіру; 9.2.3.2 кеңес дәуіріндегі қазақ тілінің ахуалын анықтау; 9.2.3.3 XX ғ. бірінші жартысындағы білім мен ғылым саласындағы өзгерістерді талдау; 9.2.3.4 Қаныш Сәтбаевтың Қазақстан өнеркәсібі мен ғылымын дамытудағы	10.2.3.1 Е.Бекмахановтың Қазақстан тарихы ғылымына қосқан үлесін бағалау; 10.2.3.2 білім мен ғылым саласындағы мемлекеттік

			тарихи маңызын түсіндіру	тарихи дерек ретіндегі маңызын айқындау	рөліне баға беру	саясатқа баға беру
--	--	--	--------------------------	---	------------------	--------------------

3) "Мемлекеттің дамуы" бөлімі:

3-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары					
	5- сынып	6- сынып	7- сынып	8- сынып	9- сынып	10 -сынып
Кезеңдер	5- сынып шамамен 1 миллион жыл бұрын – VIII ғасыр б.э.д.	VIII ғ. б.э.д.- V ғасыр	VI ғ- XVII ғ	XVIII ғ -XIX ғ	XX ғасырдың I жартысы	XX ғасырдың I I жартысынан бүгінгі күнге дейін
			7.3.1.1 Түрік қағанатының құрылуының тарихи маңызын түсіндіру; 7.3.1.2 VI-IX ғасырлардағы түрік мемлекеттерінің даму ерекшеліктерін түсіндіру; 7.3.1.3 ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтай отырып, VI-IX ғасырлардағы түрік мемлекеттерінің даму ерекшеліктерін түсіндіру; 7.3.1.4 Қарахан мемлекетіндегі жер иелену ерекшеліктерін түсіндіру; 7.3.1.5 Отырарды қорғаудағы к а л а	8.3.1.1 Қарақұм және Ордабасы құрылтайларының халықты жоңғар басқыншылығына қарсы жұмылдырудағы рөлін түсіндіру; 8.3.1.2 Қазақ хандығының ішкі саяси жағдайын талдау; 8.3.1.3 уметь Р е с е й	9.3.1.1 казак зиялыларының Ресей империясының Мемлекеттік Думасындағы ызметінанықтау; 9.3.1.2 XX ғасырдың басындағы Қазақстандағы қоғамдық-саяси процестерді анықтау; 9.3.1.3 1916 жылғы ұлт-азаттық көтерілістің тарихи маңызын анықтау және	10.3.1.1 қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктерін түсіндіру; 10.3.1.2 қоғамдық-саяси қайраткерлердің ұлттық мүддені қорғаудағы рөліне баға беру; 10.3.1.3 Қазақстан Республикасы Конституциясының мемлекеттің тұрақты даму кепілі ретінде бағалау; 10.3.1.4 әміршіл-әкімшіл саясатқа қарсы халық наразылықтарын салыстыру, талдау; 10.3.1.5 1986 жылғы Желтоқсан оқиғасының тарихи маңыздылығына баға беру;

3.1 Мемлекеттің ішкі саясаты	<p>5.3.1.1 картадан тайпалық одақтардың орналасуын көрсету;</p> <p>5.3.1.2 ежелгі мемлекеттік бірлестіктердің құрылуын түсіндіру</p>	<p>6.3.1.1 картадан тайпалық одақтардың орналасуын көрсету;</p> <p>6.3.1.2 ежелгі мемлекеттік бірлестіктердің құрылуын түсіндіру</p>	<p>халқының ерлігін сипаттау;</p> <p>7.3.1.6 картаны қолданып XIII-XV ғасырлардағы мемлекеттердегі саяси үдерістерді түсіндіру;</p> <p>7.3.1.7 ортағасырлық мемлекеттердің ыдырауының негізгі және жанама себептерін анықтау ;</p> <p>7.3.1.8 Қазақстан аумағындағы мемлекеттердің басқару жүйесінің ерекшеліктерін анықтау;</p> <p>7.3.1.9 Қазақ хандығы құрылуының тарихи маңызын анықтау;</p> <p>7.3.1.10 қазақ хандарының мемлекетті нығайтудағы рөлін анықтау ;</p> <p>7.3.1.11 қоғамдық-саяси өмірдегі сұлтан, би, батыр, жыраулардың қызметтерін сипаттау</p>	<p>империясының отарлық саясатының себеп-салдарын анықтау;</p> <p>8.3.1.4 Патша үкіметі реформалары нәтижесіндегі әкімшілік-аумақтық өзгерістерді түсіндіру;</p> <p>8.3.1.5 казак халқының отаршылдыққа қарсы ұлт-азаттық күресінің себеп-салдарын анықтау;</p> <p>8.3.1.6 ұлт-азаттық көтеріліс басшыларының рөліне баға беру</p>	<p>тұлғалардың рөліне баға беру;</p> <p>9.3.1.4 "Алаш" партиясының ұлттық мемлекеттік жаңғырту саясатын анықтау;</p> <p>9.3.1.5 Ә. Бөкейханның саяси көшбасшылық қызметіне баға беру;</p> <p>9.3.1.6 Қазақстанда құрылған ұлттық автономиялардың маңыздылығын анықтау;</p> <p>9.3.1.7 XX ғасырдың 20-30 жылдардағы әміршіл-әкімшіл жүйе саясатының салдарын түсіндіру</p>	<p>10.3.1.6 Қазақстанның тәуелсіздік жолындағы алғашқы қадамдарын анықтап, қорытындылау;</p> <p>10.3.1.7 тәуелсіз Қазақстанның жариялануының тарихи маңызын түсіндіру;</p> <p>10.3.1.8 Тәуелсіз Қазақстанның қоғамдық-саяси дамуын талдау;</p> <p>10.3.1.9 ұзақ мерзімді мемлекеттік стратегияларды талдау;</p> <p>10.3.1.10 Тәуелсіз мемлекеттің қалыпта-суындағы Елбасы Н. Назарбаевтың рөліне баға беру;</p> <p>10.3.1.11 Астананы жаңа Қазақстанның өркен -деуінің нышаны ретінде айқындау</p>
			7.3.2.1 түркі тілдес тайпалардың			

3.2 Мемлекеттің сыртқы саясаты	5.3.2.1 Қазақстан аумағындағы ерте көшпелілердің халықаралық сахнадағы орнын анықтау; 5.3.2.2 Қазақстан аумағындағы алғашқы мемлекеттік бірлестік тердің көрші елдермен қарым-қатына сын анықтау	6.3.2.1 Қазақстан аумағындағы ерте көшпелілердің халықаралық сахнадағы орнын анықтау; 6.3.2.2 Қазақстан аумағындағы алғашқы мемлекеттік бірлестік тердің көрші елдермен қарым-қатына сын анықтау	миграциялық үдерісін түсіндіру; 7.3.2.2 ерте түрік қағанаттарын ың сыртқы саясатының негізгі бағыттарын анықтау; 7.3.2.3 Атлах шайқасының тарихи маңызын талдау; 7.3.2.4 қыпшақтар-д ың Еуразия тарихындағы орнын анықтау; 7.3.2.5 Қазақстан аумағында XIII - XV ғасырларда құрылған мемлекеттер- дің сыртқы саясатын түсіндіру; 7.3.2.6 Қазақ хандарының сыртқы саясатын талдау; 7.3.2.7 Орбұлақ шайқасындағы қазақ жасағының әскери өнердегі шеберлігі мен ерлігін бағалау	8.3.2.1 Жоңғар шапқыншылы ғына қарсы күресте танылған хандар мен батырлардың рөлін түсіндіру; 8.3.2.2 Қазақ хандығының сыртқы саясатының нәтижелерін анықтау; 8.3.2.3 Абылай ханның дипломатиял ық шеберлігі мен саясатын бағалау	9.3.2.1 дықтардың Екінші дүние- жүзілік соғысының жеңісіне қосқан үлесін бағалау 9.3.2.2 Б.Момыш ұлының батырлық, тұлғалық қасиетін айқындау;	10.3.2.1 XX ғасырдың екінші жартысындағы әскери-өнеркө сіп кешендері-нің Қазақстанға тигізген зардаптарын талдау; 10.3.2.2 Қазақстан Республика-с ының халықара-лық сахнадағы танылуына баға беру; 10.3.2.3 Қазақстанның аймақтық және халықаралық ұйым дарымен байланыста; 10.3.2.4 қазақ диаспорала-р ының тарихи Отанымен байланы-сын ың маңыздылығы н айқындау
---	--	--	--	---	---	--

4) "Қазақстанның экономикалық дамуы" бөлімі:

4-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары					
	5-сынып	6- сынып	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып

Кезеңдер	шамамен 1 миллион жыл бұрын VIII б.з . дейін	VIII б.з.дейін V ғасыр	VI ғасыр– XVII ғ	XVIII ғасыр XIX ғасыр	XX ғасырдың I жартысы	XX ғасырдың II жартысынан бүгінгі күнге дейін
4.1 Шаруашылық	5.4.1.1 ежелгі адамдардың алғашқы кәсібін сипаттау; 5.4.1.2 ежелгі адамдардың тұрғын үйін сипаттау	6.4.1.1 ежелгі адамдардың алғашқы кәсібін сипаттау; 6.4.1.2 көшпелі мал шаруашылығы мен егіншілік- тің қалыпта суын түсіндіру	7.4.1.1 көшпелілер мен отырықшылар арасындағы өз ара экономикалық байланыстарын анықтау; 7.4.1.2 көшпелілердің шаруашылық өмірінің ерекшеліктерін анықтау; 7.4.1.3 XIII-XV ғасырдағы мемлекеттердің экономикалық даму ерекшеліктерін анықтау	8.4.1.1 жоңғар шапқыншылығының қазақ халқының шаруашылығына тигізген зардаптарын анықтау; 8.4.1.2 отарлау саясатының қазақтардың дәстүрлі шаруашылығына тигізген әсерін талдау	9.4.1.1 называть жаңа экономикалық саясаттың нәтижесінде орын алған өзгерістерді талдау; 9.4.1.2 күштеп ұжымдастыру саясатының ауыл шаруашылығына тигізген зардаптарын талдау	10.4.1.1 Кеңес үкіметі кезіндегі ауыл шаруашылығында орын алған өзгерістерге баға беру; 10.4.1.2 Кеңес үкіметі кезіндегі орын алған әлеуметтік экономикалық мәселелерді анықтау; 10.4.1.3 Қазақстан Республикасындағы жекешелендіру процесінің экономикаға ықпалын талдау; 10.4.1.4 аграрлық секторды модернизациялау бағыттарын талдау
4.2 Өндірістік қатынастар және сауда	5.4.2.1 еңбек құралдары мен қару түрлерін сипаттау; 5.4.2.2 металл өндірісі жетілуінің шаруашылық салаларына тигізген	6.4.2.1 описывать еңбек құралдары мен қару түрлерін сипаттау; 6.4.2.2 металл өндірісі жетілуінің шаруашылық салаларына тигізген ықпалын түсіндіру; 6.4.2.3 Ұлы Жібек	7.4.2.1 Ұлы Жібек жолының қала мәдениетінің дамуына әсерін түсіндіру; 7.4.2.2 Ұлы Жібек жолының халықаралық қатынастардың дамуындағы орнын анықтау;	8.4.2.1 капиталистік қатынастардың Қазақстан экономикасына ықпалын түсіндіру; 8.4.2.2 сауда қатынастарына жәрмеңкелерд	9.4.2.1 Қазақстандағы индустрияландырудың жетістіктері мен кемшіліктерін; 9.4.2.2 Қазақстан экономикасы	10.4.2.1 өнеркәсіптің ахуалын анықтап, қорытынды жасау; 10.4.2.2 нарықтық экономиканың өндірістік қатынас тарға әсерін талдау; 10.4.2.3 Қазақстанның әлемдік

ықпалын түсіндіру	жолының пайда болуын түсіндіру; 6.4.2.4 тайпалардың негізгі қолөнерін сипаттау	7.4.2.3 Ұлы Жібек жолының негізгі бағыттары мен түрік аймақтарын атау	ің әкелген өзгерістерін анықтау	ның соғыс жағдайына бейімделгендігін дәлелдеу	экономикаға кірігуін талдау; 10.4.2.4 сыртқы сауданың экономикаға әсерін зерттеу
-------------------	---	---	---------------------------------	---	---

25. Осы оқу бағдарламасы негізгі орта білім беру деңгейінің есту қабілеті зақымдалған (естімейтін) 5-9-сынып оқушыларына арналған "Қазақстан тарихы" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспарына сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді жоспарда әр бөлімде оқытылатын оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

26. Бөлімдер және тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Есту қабілеті зақымдалған
(естімейтін)
негізгі орта білім беру
деңгейінің 5-9-сынып
оқушыларына арналған
"Қазақстан тарихы" пәнінен
жаңартылған мазмұндағы
Үлгілік оқу бағдарламасына
1-қосымша

Есту қабілеті зақымдалған (естімейтін) негізгі орта білім беру деңгейінің есту бұзылысы бар (естімейтін) 5-9-сынып оқушыларына арналған "Қазақстан тарихы" пәнінен жаңартылған мазмұндағы Үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша Ұзақ мерзімді жоспар

1) 5-сынып
1-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқу пәнінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
		1-тоқсан	
	Кіріспе сабақ Зерттеу сұрағы: Қазақстанның ежелгі тарихында не оқытылады?	5.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы	5.1.1.1 Ежелгі Қазақстан тарихына жалпы шолу
	Қазақстанның ежелгі тарихы пәні не оқытады? Зерттеу сұрағы: Қазақстан тарихын не үшін оқу керек?	5.2 Мәдениеттің дамуы	5.2.2.6 Қазақстан тарихын зерттеген ғалымдарды атау
	Тарихи дереккөздер Зерттеу сұрағы:	5.2 Мәдениеттің дамуы	

Тарихты меңгеруге қандай дереккөздер көмектеседі?		5.2.2.7 тарихи дереккөздерді білу және атау
Қазақстан тарихын зерттейтін Қазақстан ғалымдары Зерттеу сұрағы: Қазақстан тарихы қандай кезеңдерге бөлінеді?	5.2 Мәдениеттің дамуы	5.2.2.6 Қазақстан тарихын зерттейтін Қазақстан ғалымдарымен таныстыру
А.Х. Марғұлан – Қазақстан зерттеушісі Зерттеу сұрағы: А. Х. Марғұлан ашқан ірі жаналық?	5.2 Мәдениеттің дамуы	5.2.2.5 Ә.Марғұланның Қазақстан археологиясының дамуына қосқан үлесін айқындау
Адамның пайда болуы Зерттеу сұрағы: Адамдар маймылдан жаратылғанын ғалымдар қалай дәлелдеді?	5.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы	5.1.1.3 адам эволюциясы кезеңдерін атау
Ақылды адам Зерттеу сұрағы: Ақылды адам неандертальцтан айырмашылығы қандай?	5.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы	5.1.1.1 алғашқы адамдардың антропологиялық белгілерін сипаттау; 5.1.2.1 алғашқы адамдардың тұрмыс-тіршілігін сипаттау
Палеолит – ежелгі тас ғасыры Зерттеу сұрағы: Палеолит неге ежелгі тас ғасыры деп аталады?	5.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 5.2 Мәдениеттің дамуы 5.4 Қазақстанның экономикалық дамуы	5.2.3.1 қазақстандық ғалымдардың археологиялық жаңалықтарын атау; 5.2.2.1 археологиялық ескерткіштерді сипаттау; 5.1.2.1 ежелгі адамдардың өмірі мен кәсібін сипаттау; 5.4.2.1 еңбек құралдары мен қару түрлерін сипаттау
Мұздақ кезеңі Зерттеу сұрағы: Ежелгі адамның басты кәсібін айт?	5.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 5.4 Қазақстанның экономикалық дамуы	5.1.2.1 ежелгі адамдардың өмірі мен тұрмысын сипаттау ; 5.4.1.1 ежелгі адамдардың кәсібін сипаттау
Қазақстандағы алғашқы адам Зерттеу сұрағы :	5.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы	5.1.1.2 ежелгі Қазақстанның алғашқы адамдардың антропологиялық белгілерін анықтау

Қазақстандағы ежелгі адамдардың өмірі

Қазақстандағы ежелгі адамның алғашқы тұрақтарын атап бер?	5.4 Қазақстанның экономикалық дамуы	5.1.2.1 ежелгі адамдардың өмірі мен тұрмысын сипаттау ; 5.4.2.1 еңбек құралдары сипаттау
Адам қоғамының қалыптасуы Зерттеу сұрағы: Ежелгі адамдардың кішігірім топ құруына несебеп болды?	5.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы	5.1.2.2 әлеуметтік топтар ерекшелігін түсіндіру; 5.1.2.1 ежелгі адамдардың өмірі мен тұрмысын сипаттау
Адам қоғамының қалыптасуы Зерттеу сұрағы: Алғашқы қауымның, тайпаның ежелгі адамнан айырмашылығы неде?	5.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы	5.1.2.2 әлеуметтік топтар ерекшелігін түсіндіру; 5.1.2.1 ежелгі адамдардың өмірі мен тұрмысын сипаттау
2-тоқсан		
Палеолит кезіндегі алғашқы адамдардың кәсібі Зерттеу сұрағы: Неге адамдардың ежелгі кәсібі иелену сипатында болды?	5.4 Қазақстанның экономикалық дамуы	5.4.1.1 ежелгі адамдардың кәсібін сипаттау
Аңшылық тәсілдері Зерттеу сұрағы: Аңшылық тәсілдері неге өзгерді?	5.4 Қазақстанның экономикалық дамуы	5.4.1.1 ежелгі адамдардың кәсібін сипаттау;
Мезолит – ортатас ғасыры (12-5-е мың б.э.д.) Зерттеу сұрағы: Мезолит кезеңіндегі алғашқы адамның жаңалығын атаңдар?	5.4 Қазақстанның экономикалық дамуы	5.4.1.1 ежелгі адамдардың кәсібін сипаттау; 5.4.2.1 еңбек құралдары сипаттау
Мезолит тайпаларының қоғамдық ұйымы Зерттеу сұрағы: Мезолит пен неолит дәуірлерінде алғашқы адамдардың кәсібі қалай өзгерді ?	5.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 5.4 Қазақстанның экономикалық дамуы	5.1.2.2 әлеуметтік топтар ерекшелігін түсіндіру; 5.4.1.1 ежелгі адамдардың кәсібін сипаттау
Неолит – жаңатас ғасыры (5-3-е тыс. до н.э.) Зерттеу сұрағы: Алғашқы неолит адамдары қай типке жатады?	5.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 5.4 Қазақстанның экономикалық дамуы	5.1.1.1 алғашқы адамдардың антропологиялық белгілерін сипаттау; 5.4.1.1 ежелгі адамдардың кәсібін сипаттау;

Неолит революциясы Зерттеу сұрағы: Неге неолит кезеңіндегі өзгерістер "неолит революциясы" деп аталады?	5.4 Қазақстанның экономикалық дамуы	5.4.1.1 ежелгі адамдардың кәсібін сипаттау
Неолит дәуірлерінде алғашқы адамдар өміріндегі өзгерістер Зерттеу сұрағы: Ежелгі халықтар пайда болған аймақтарды атап бер?	5.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы	5.1.1.1 алғашқы адамдардың антропологиялық белгілерін сипаттау
Ежелгі халықтардың шаруашылығы Зерттеу сұрағы : Қазіргі Қазақстан территориясында қандай тайпалар өмір сүрді ?	5.4 Қазақстанның экономикалық дамуы	5.4.1.1 ежелгі адамдардың кәсібін сипаттау
Энеолит Қазақстан территориясында Зерттеу сұрағы: Энеолит кезеңінің басты жетістіктерін атап бер?	5.4 Қазақстанның экономикалық дамуы	5.4.1.1 ежелгі адамдардың кәсібін сипаттау ; 5.4.2.1 еңбек құралдарын сипаттау
Халықтардың қоныс аударуы Исследовательский вопрос: Қазіргі Қазақстан территориясында өмір сүрген тайпаларды атаңдар?	5.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 5.4 Қазақстанның экономикалық дамуы	5.4.1.1 ежелгі адамдардың кәсібін сипаттау ; 5.4.2.1 еңбек құралдары сипаттау; 5.1.2.1 ежелгі адамдардың өмірі мен тұрмысын сипаттау
Қола дәуірі (2-1-е мың б.з.д.) Зерттеу сұрағы: Қола дәуірінде еңбек құралдарын неден жасады?	5.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 5.4 Қазақстанның экономикалық дамуы	5.1.1.1 алғашқы адамдардың антропологиялық белгілерін сипаттау; 5.1.2.1 ежелгі адамдардың өмірі мен тұрмысын сипаттау; 5.4.1.1 ежелгі адамдардың кәсібін сипаттау
Андронов мәдениеті Зерттеу сұрағы:	5.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы	5.2.2.2 археологиялық деректерге сүйене отырып, андронов және беғазы-дәндібай мәдениеттерінің белгілерін анықтау; 5.2.2.5 Ә.Марғұланнның Қазақстан археологиясының

Ғалымдар андронов мәдениетін қалай анықтайды?	5.2 Мәдениеттің дамуы 5.4 Қазақстанның экономикалық дамуы	дамуына қосқан үлесін айқындау; 5.1.2.1 ежелгі адамдардың өмірі мен тұрмысын сипаттау; 5.4.2.1 еңбек құралдары сипаттау; 5.4.1.1 ежелгі адамдардың кәсібін сипаттау
Ағаш кесу мәдениеті Зерттеу сұрағы: Қола дәуіріндегі ағаш кесу мәдениетінде адамдар өмірінде қандай өзгерістер орын алды?	5.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 5.4 Қазақстанның экономикалық дамуы	5.1.2.1 ежелгі адамдардың өмірі мен тұрмысын сипаттау; 5.4.2.1 еңбек құралдары сипаттау; 5.4.1.1 ежелгі адамдардың кәсібін сипаттау
3-тоқсан		
Ерте темір дәуіріндегі тайпалар шаруашылығы Зерттеу сұрағы: Ерте темір дәуірінде тайпалардың қоныстары қалай құрылды?	5.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы	5.1.2.1 ежелгі адамдардың өмірі мен тұрмысын сипаттау
Ерте темір дәуірінде тайпалардың кәсібі Зерттеу сұрағы: Қола дәуіріндегі тайпалардың негізгі кәсібін атап бер?	5.4 Қазақстанның экономикалық дамуы	5.4.1.1 ежелгі адамдардың кәсібін сипаттау 5.4.1.2 ежелгі адамдардың тұрмысын сипаттау
Тау-кен металлургиясы Зерттеу сұрағы: Қазақстан жері қандай кен орындарына бай?	5.4 Қазақстанның экономикалық дамуы	5.4.2.2 металл өндірісі жетілуінің шаруашылық салаларына тигізген ықпалын түсіндіру
Ерте темір дәуіріндегі тайпалардың діни көзқарастары Зерттеу сұрағы: Неге қола дәуірінде адамдарды жатыр күйінде жерлеген?	5.2 Мәдениеттің дамуы	5.2.1.1 алғашқы адамдардың наным-сенімдерін сипаттау; 5.2.1.2 ежелгі тайпалардың дүниетанымын сипаттау
Ата-баба култі Зерттеу сұрағы: Неге қола дәуіріндегі адамдарда ата-баба култі пайда болды?	5.2 Мәдениеттің дамуы	5.2.1.1 алғашқы адамдардың наным-сенімдерін сипаттау; 5.2.1.2 ежелгі тайпалардың дүниетанымын сипаттау
		5.2.1.1 алғашқы адамдардың

<p>Діни дүниетанымындағы өзгерістер</p> <p>Зерттеу сұрағы:</p> <p>Құрбан шалу рәсімі неге қажет болды?</p>	5.2 Мәдениеттің дамуы	<p>наным-сенімдерін сипаттау;</p> <p>5.2.1.2 ежелгі тайпалардың дүниетанымын сипаттау</p>
<p>Дәуірдің негізгі сипаттамасы</p> <p>Зерттеу сұрағы:</p> <p>Ерте темір дәуіріндегі шаруашылықтың жаңа түрін атап бер?</p>	5.4 Қазақстанның экономикалық дамуы	5.4.1.1 ежелгі адамдардың кәсібін сипаттау
<p>Жаңа шаруашылықтың пайда болу шарттары</p> <p>Зерттеу сұрағы:</p> <p>Неге мал шаруашылығы дами бастады?</p>	5.4 Қазақстанның экономикалық дамуы	5.4.1.1 ежелгі адамдардың кәсібін сипаттау
<p>Бақташылық типтері</p> <p>Зерттеу сұрағы:</p> <p>Неге бақташылық әлеуметтік теңсіздіктің пайда болу себебі?</p>	5.4 Қазақстанның экономикалық дамуы	5.4.1.1 ежелгі адамдардың кәсібін сипаттау
<p>Сақтар жазба деректері бойынша</p> <p>Зерттеу сұрағы:</p> <p>Сақтардың сыртқы тұрпатын зерттеген қай ғалым?</p>	5.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы	5.1.1.1 алғашқы адамдардың антропологиялық белгілерін сипаттау
<p>Дала малшылары туралы жазба деректер</p> <p>Зерттеу сұрағы:</p> <p>Қандай дереккөздер сақтар туралы мәлімет береді?</p>	5.2 Мәдениеттің дамуы	5.2.2.7 жазба деректерді білу және атау
<p>Сақтардың жаулау алу жорықтары</p> <p>Зерттеу сұрағы:</p> <p>Неге сақ тайпалары ежелгі мемлекеттердің күшті армиясын жеңе алмады?</p>	5.3 Мәдениеттің дамуы	5.3.2.1 Қазақстан аумағындағы ерте көшпелілердің халықаралық сахнадағы орнын анықтау
<p>Дала тайпаларының қоныстануы мен бірігуі</p> <p>Зерттеу сұрағы:</p> <p>Сақтардың сыртқы тұрпаты қай түрге жатады?</p>	5.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы	5.1.1.1 алғашқы адамдардың антропологиялық белгілерін сипаттау
<p>Сақ тайпаларының қоныстануы</p> <p>Зерттеу сұрағы:</p>	5.3 Мәдениеттің дамуы	

Ерте темір дәуірі

Сақ тайпаларының негізгі топтарын атап бер?		5.3.1.1 картадан тайпалық одақтардың орналасуын көрсету
Қоғамдық құрамы Зерттеу сұрағы: Сақ қоғамы қандай топтарға бөлінді?	5.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы	5.1.2.2 әлеуметтік топтар ерекшелігін түсіндіру
4 –тоқсан		
Шығыс және Солтүстік Қазақстан малшылары Зерттеу сұрағы: Неге аргипеевтерді "алтын күзететін қасқырлар" деп атады?	5.2 Мәдениеттің дамуы	5.2.2.1 археологиялық ескерткіштерді сипаттау
Алтай обаларының құрылымы Зерттеу сұрағы: Шығыс Қазақстандағы сақ обаларының ерекшеліктерін атап бер?	5.2 Мәдениеттің дамуы	5.2.2.1 археологиялық ескерткіштерді сипаттау
Солтүстік Қазақстан сақтары Зерттеу сұрақтары: Солтүстік Қазақстандағы сақ обаларының ерекшеліктерін атап бер?	5.2 Мәдениеттің дамуы	5.2.2.1 археологиялық ескерткіштерді сипаттау
Оңтүстік Қазақстан обалары Зерттеу сұрағы: Бесшатыр обасы қайда орналасқан?	5.2 Мәдениеттің дамуы	5.2.2.1 археологиялық ескерткіштерді сипаттау
Есік обасы Зерттеу сұрағы: Есік обасынан табылған "Алтын адам" кім болды?	5.2 Мәдениеттің дамуы	5.2.3.1 қазақстандық ғалымдардың археологиялық жаңалықтарын айту; 5.2.2.4 Есік обасынан табылған "Алтын адам" археологиялық олжасының ерекшеліктерін түсіндіру; 5.2.1.2 ежелгі тайпалардың дүниетанымын сипаттау
Орталық Қазақстан сақтары. Тасмола мәдениеті Зерттеу сұрағы: Тасмола мәдениет обасының ерекшелігін ата?	5.2 Мәдениеттің дамуы	5.2.2.1 археологиялық ескерткіштерді сипаттау

Савроматтар және массагеттер. Жазба деректері Зерттеу сұрағы: Массагеттер туралы кім жазды?	5.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 5.2 Мәдениеттің дамуы 5.3 Мемлекеттің дамуы	5.2.2.1 археологиялық ескерткіштерді сипаттау; 5.2.2.3 ежелгі тайпалардың қолданбалы өнер ерекшеліктерін сипаттау; 5.3.1.1 картадан тайпалық одақтардың орналасуын көрсету; 5.1.2.2 әлеуметтік топтар ерекшеліктерін түсіндіру
Савромат мәдениеті Зерттеу сұрағы: Савромат қоғамында әйелдерге қандай қатынас болды?	5.2 Мәдениеттің дамуы 5.3 Мемлекеттің дамуы	5.2.2.1 археологиялық ескерткіштерді сипаттау; 5.3.1.1 картадан тайпалық одақтардың орналасуын көрсету; 5.3.1.2 ежелгі мемлекеттік бірлестіктердің құрылуын түсіндіру; 5.2.2.3 ежелгі тайпалардың қолданбалы өнер ерекшеліктерін сипаттау
Массагеттер жазба деректері бойынша Зерттеу сұрағы: Массагеттер мәдениетінің -рлеуі туралы не айтады?	5.2 Мәдениеттің дамуы 5.3 Мемлекеттің дамуы	5.2.2.1 археологиялық ескерткіштерді сипаттау; 5.3.1.1 картадан тайпалық одақтардың орналасуын көрсету; 5.2.2.3 ежелгі тайпалардың қолданбалы өнер ерекшеліктерін сипаттау
Ежелгі адамдар өміріне саяхат	5.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы	5.1.2.1 ежелгі адамдардың өмірі мен тұрмысын сипаттау

2) 6-сынып

2-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқу пәнінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
	Қазақстан территориясында мал шаруашылығының пайда болуы Зерттеу сұрағы: Қазақстан тұрғындары үшін көшпелі мал шаруашылығы неліктен шаруашылықтың негізгі түріне айналды?	6.4 Қазақстанның экономикалық дамуы	6.4.1.2 көшпелі мал шаруашылығы мен егіншіліктің қалыптасуын түсіндіру

Ежелгі көшпелілер өмірі	Номадизмдегі (көшпенділік) реттеу үдерісі номадизме Зерттеу сұрағы: Мал жаюды реттеу қалай болды?	6.4 Қазақстанның экономикалық дамуы	6.4.1.2 көшпелі мал шаруашылығы мен егіншіліктің қалыптасуын түсіндіру
	Дала тайпаларының шаруашылығы Зерттеу сұрағы: Неге мал шаруашылығымен барлық сақтар айналыса алмады?	6.4 Қазақстанның экономикалық дамуы	6.4.1.2 көшпелі мал шаруашылығы мен егіншіліктің қалыптасуын түсіндіру
	Жазғы-күзгі шаруашылық маусымы Зерттеу сұрағы: Көшпелілер баспанасының ерекшелігі неде?	6.2 Мәдениеттің дамуы 6.4 Қазақстанның экономикалық дамуы	6.2.2.3 ежелгі тайпалардың қолданбалы өнер ерекшеліктерін сипаттау; 6.4.1.2 көшпелі мал шаруашылығы мен егіншіліктің қалыптасуын түсіндіру
	Дала малшы тайпаларының қолөнері мен саудасы Зерттеу сұрағы: Көбіне қандай қолөнері мен кәсіптер дамыды? Айырбастау мен сауданың пайда болуы Зерттеу сұрағы: Халықаралық сауда жолы не үшін құрылды?	6.2 Мәдениеттің дамуы 6.4 Қазақстанның экономикалық дамуы	6.4.2.4 ежелгі тайпалардың қолданбалы өнері мен кәсібін сипаттау; 6.2.2.3 ежелгі тайпалардың қолданбалы өнер ерекшеліктерін сипаттау; 6.2.1.2 ежелгі тайпалардың дүниетанымын сипаттау; 6.2.2.6 көшпелілердің әлемдік өркениетке қосқан үлесін айту
	Дала тайпаларының қоғамдық құрылымы Зерттеу сұрағы: "ратайштар" деп дала қоғамында кімді атады?	6.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы	6.1.2.2 дала тайпаларының әлеуметтік топтардың ерекшеліктерін түсіндіру
	Діни дүниетаным мен мифология Зерттеу сұрағы: Сақтардың қай мифологиясында күнді бейнеледі?	6.2 Мәдениеттің дамуы	6.2.1.1 алғашқы адамдардың наным-сенімдерін сипаттау; 6.2.1.2 ежелгі тайпалардың дүниетанымын сипаттау
	2-тоқсан		

Үйсіндер мен қаңлылар	Үйсіндердің тарихы мен шаруашылығы Зерттеу сұрағы? Үйсіндер территориясын ата?	6.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 6.3. Мемлекеттің дамуы	6.3.1.2 ежелгі мемлекеттік бірлестіктердің құрылуын түсіндіру ; 6.1.2.2 дала тайпаларының әлеуметтік топтардың ерекшеліктерін түсіндіру
	Үйсіндер шаруашылығы Зерттеу сұрағы? Үйсіндер кәсібін атап бер ?	6.4 Қазақстанның экономикалық дамуы	6.4.1.2 көшпелі мал шаруашылығы мен егіншіліктің қалыптасуын түсіндіру
	Қол өнер мен сауда Зерттеу сұрағы? Үйсіндердің қолөнерін ата?	6.4 Қазақстанның экономикалық дамуы	6.4.2.4 ежелгі тайпалардың қолданбалы өнері мен кәсібін сипаттау
	Үйсіндердің материалдық мәдениеті Зерттеу сұрағы: Үйсіндер обасы қайда орналасқан?	6.2 Мәдениеттің дамуы	6.2.2.1 археологиялық ескерткіштерді сипаттау
	қоныстануы зерттеу сұрағы: Неше тұрғын үй ауыл болып саналды?	6.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы	6.1.2.1 дала тайпаларының өмірі мен тұрмысын сипаттау
	Қаңлылар Зерттеу сұрағы: Қаңлылардың жазба деректерін атап бер?	6.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 6.2 Мәдениеттің дамуы	6.2.2.7 тарихи деректерді атау 6.1.1.2 Қазақстандағы алғашқы адамдардың антропологиялық белгілерін сипаттау; 6.1.2.2 дала тайпаларының әлеуметтік топтардың ерекшеліктерін түсіндіру
	Қаңлылардың материалдық мәдениеті Зерттеу сұрағы: Зах арнасы не үшін қазылды?	6.3 Мемлекеттің дамуы 6.4. Қазақстанның экономикалық дамуы	6.4.1.2 көшпелі мал шаруашылығы мен егіншіліктің қалыптасуын түсіндіру; 6.4.2.3 Ұлы Жібек жолының пайда болуын түсіндіру; 6.3.1.2 ежелгі мемлекеттік бірлестіктердің құрылуын түсіндіру
	3-тоқсан		
			6.2.2.7 тарихи деректерді атау;

Сарматтар	Сарматтар жазба және археологиялық деректер бойынша Зерттеу сұрағы: алан-сарматтардың біріккен мемлекеті қашан құрылды?	6.2 Мәдениеттің дамуы 6.3 Мемлекеттің дамуы	6.3.1.1 картада тайпалық одақтардың орналасуын көрсету; 6.3.1.2 ежелгі мемлекеттік бірлестіктердің құрылуын түсіндіру; 6.3.2.2 Қазақстан аумағындағы алғашқы мемлекеттік бірлестіктердің көрші елдермен қарым-қатынасын анықтау
	Сарматтардың жерлеу рәсімі Зерттеу сұрағы: Сарматтардың тарихи ескерткіштерін ата?	6.2 Мәдениеттің дамуы	6.2.2.1 археологиялық ескерткіштерді сипаттау
	Сарматтардың жерлеудегі заттары Зерттеу сұрағы: Неге әйелдерді қарумен жерледі?	6.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 6.2 Мәдениеттің дамуы	6.2.2.3 ежелгі тайпалардың қолданбалы өнер ерекшеліктерін сипаттау; 6.1.2.2 дала тайпаларының әлеуметтік топтардың ерекшеліктерін түсіндіру
	Сарматтардың қоғамдық құрылымы мен шаруашылығы Зерттеу сұрағы: Филиппов обасы несімен танымал?	6.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 6.2 Мәдениеттің дамуы	6.1.2.2 дала тайпаларының әлеуметтік топтардың ерекшеліктерін түсіндіру; 6.2.2.3 ежелгі тайпалардың қолданбалы өнер ерекшеліктерін сипаттау
	Сарматтардың шаруашылығы мен тұрмысы Зерттеу сұрағы: Сармат тайпалары ұстаған малдың негізгі түрлерін ата?	6.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы	6.4.1.2 көшпелі мал шаруашылығы мен егіншіліктің қалыптасуын түсіндіру; 6.1.2.1 дала тайпаларының өмірі мен тұрмысын сипаттау
Ғұндар жазба дерекетрі бойынша Зерттеу сұрағы: Ғұн тайпаларын сипаттаған ежелгі авторлар кім?	6.2 Мәдениеттің дамуы 6.3 Мемлекеттің дамуы	6.3.1.1 картадан тайпалық одақтардың орналасуын көрсету; 6.2.2.7 тарихи деректерді атау 6.3.1.2 ежелгі мемлекеттік бірлестіктердің құрылуын түсіндіру	

Ғұндар	<p>Мөде шаньюя билігі Зерттеу сұрағы: Неге Мөде шаньюй "Ұлы" " деп атаған?</p>	6.3 Мемлекеттің дамуы	6.3.2.2 Қазақстан аумағындағы алғашқы мемлекеттік бірлестіктердің көрші елдермен қарым-қатынасын анықтау
	<p>Қытай мен ғұндар арасындағы қатынас Зерттеу сұрағы: Неге Қытай әскерлері ғұндарды жеңе алмады?</p>	6.3 Мемлекеттің дамуы	6.3.2.2 Қазақстан аумағындағы алғашқы мемлекеттік бірлестіктердің көрші елдермен қарым-қатынасын анықтау
	<p>Ғұндар мемлекетінің құлдырауы Зерттеу сұрағы: Ғұн мемлекетінің құлдырау себебін ата?</p>	6.3 Мемлекеттің дамуы	6.3.1.3 алғашқы мемлекеттердің ішкі саясатын сипаттау; 6.3.2.2 Қазақстан аумағындағы алғашқы мемлекеттік бірлестіктердің көрші елдермен қарым-қатынасын анықтау
	<p>Ғұндардың шаруашылығы, қоғамдық және мемлекеттік құрылымы Зерттеу сұрағы: Ғұндардың негізгі кәсібін ата?</p>	6.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 6.4. Қазақстанның экономикалық дамуы	6.4.1.2 көшпелі мал шаруашылығы мен егіншіліктің қалыптасуын түсіндіру; 6.1.2.1 дала тайпаларының өмірі мен тұрмысын сипаттау
	<p>Қоғамдық және мемлекеттік құрылым Зерттеу сұрағы: Бтіктің үлестік-иерархиялық ауысуы қалай болады?</p>	6.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы	6.1.2.2 дала тайпаларының әлеуметтік топтардың ерекшеліктерін түсіндіру
	<p>Халықтардың Ұлы қоныс аударуы Зерттеу сұрағы: "Ұлы қоныс аударуға" не себеп болды?</p>	6.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 6.3 Мемлекеттің дамуы	6.1.1.3 ғұндардың қоныс аудару бағыттарын тарихи картадан көрсету; 6.3.2.2 Қазақстан аумағындағы алғашқы мемлекеттік бірлестіктердің көрші елдермен қарым-қатынасын анықтау
	<p>Еуропаға қоныс аудару Зерттеу сұрағы:</p>		6.1.1.3 ғұндардың қоныс аудару бағыттарын тарихи картадан көрсету; 6.3.2.2 Қазақстан аумағындағы алғашқы

	Батыста ғұндар қандай тайпалармен соғысты?	6.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 6.3 Мемлекеттің дамуы	мемлекеттік бірлестіктердің көрші елдермен қарым-қатынасын анықтау
	4-тоқсан		
	Атила қызметі Зерттеу сұрағы: Атила соғысқан мемлекеттерді атап бер.	6.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 6.3 Мемлекеттің дамуы	6.1.1.3 ғұндардың қоныс аудару бағыттарын тарихи картадан көрсету; 6.3.2.2 Қазақстан аумағындағы алғашқы мемлекеттік бірлестіктердің көрші елдермен қарым-қатынасын анықтау
	Еуразия тарихында ғұндардың орны Зерттеу сұрақтары: Ғұндардың әскери жорықтарының тарихи мәнін неде?	6.3 Мемлекеттің дамуы	6.3.2.2 Қазақстан аумағындағы алғашқы мемлекеттік бірлестіктердің көрші елдермен қарым-қатынасын анықтау
Ежелгі Қазақстан тарихына шолу	Ежелгі тайпалар мәдениеті Зерттеу сұрағы: Тайпалар бірлестіктері не үшін құрылды?	6.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 6.2 Мәдениеттің дамуы	6.1.2.2 дала тайпаларының әлеуметтік топтардың ерекшеліктерін түсіндіру; 6.2.1.1 дала тайпаларының наным-сенімдерін сипаттау 6.2.1.2 ежелгі тайпалардың дүниетанымын сипаттау
	"Аң стилі" Зерттеу сұрағы: "Аң стилі" қай мыңжылдықта пайда болды?	6.2 Мәдениеттің дамуы	6.2.2.3 ежелгі тайпалардың қолданбалы өнер ерекшеліктерін сипаттау
	Полихромді стилі Зерттеу сұрағы: Дала тайпаларында полихромді стилі қай ғасырда дамыды?	6.2 Мәдениеттің дамуы	6.2.2.3 ежелгі тайпалардың қолданбалы өнер ерекшеліктерін сипаттау
	Ежелгі керуен жолдары Зерттеу сұрағы: Азияның ежелгі сауда жолдары қандай?	6.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы	6.1.1.3 сауда жолдарының бағыттарын тарихи картадан көрсету
			6.1.1.2 ежелгі Қазақстан адамдарының

	Ежелгі Қазақстанға саяхат	6.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 6.4 Қазақстанның экономикалық дамуы	антропологиялық тұрпатын анықтау; 6.4.1.1 ежелгі адам кәсібін сипаттау; 6.4.1.2 көшпелі мал шаруашылығы мен егіншіліктің қалыптасуын түсіндіру; 6.4.2.1 еңбек құралдары мен қару түрлерін сипаттау; 6.4.2.3 Ұлы Жібек жолының пайда болуын түсіндіру
--	---------------------------	---	--

3) 7-сынып

3-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқу пәнінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан			
	Кіріспе сабақ Зерттеу сұрағы: Орта ғасырлардағы Қазақстан тарихы нені оқытады?	7.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы	7.1.1. Орта ғасырлардағы Қазақстан тарихына жалпы шолу
	Түрік (552-603ғ.) Зерттеу сұрағы: VI ғ Түрік қағанаты қандай басқа ірі мемлекеттермен байланыс орнатты?	7.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 7.3 Мемлекеттің дамуы	7.1.1.1 түркі тілдес тайпаларды атап, картадан олардың аумақтық орналасуын көрсету; 7.3.2.1 түркі тілдес тайпалардың миграциясын түсіндіру; 7.3.2.2 ерте түрік қағанаттарының сыртқы саясатының негізгі бағыттарын анықтау; 7.1.2.2 ерте түрік қағанаттарының әлеуметтік-әкімшілдік құрылымын анықтау; 7.3.1.1 Түрік қағанаты құрылуының тарихи маңызын анықтау
	Батыстүркі (603-704ж.) және Шығыстүрік (682-744ж.) қағанаттары Зерттеу сұрағы:	7.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы	7.1.1.1 түркі тілдес тайпаларды атап, картадан олардың аумақтық орналасуын көрсету; 7.3.1.2 VI-IX ғасырлардағы түрік мемлекеттердің даму ерекшеліктерін түсіндіру;

<p>Батыстүрік қағанатының негізін қанша тайпа құрады?</p>	<p>7.3 Мемлекеттің дамуы</p>	<p>7.3.2.2 ерте түрік қағанаттарының сыртқы саясатының негізгі бағыттарын анықтау; 7.1.2.2 ерте түрік қағанаттарының әлеуметтік-әкімшілдік құрылымын анықтау</p>
<p>Түргеш қағанаты (704-756 ж.) Зерттеу сұрағы: Атлах шайқасы кезінде түргештер кіммен одақтастық құрды?</p>	<p>7.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 7.3 Мемлекеттің дамуы</p>	<p>7.1.1.1 түркі тілдес тайпаларды атап, картадан олардың аумақтық орналасуын көрсету; 7.3.1.2 VI-IX ғасырлардағы түрік мемлекеттердің даму ерекшеліктерін түсіндіру; 7.3.2.2 ерте түрік қағанаттарының сыртқы саясатының негізгі бағыттарын анықтау; 7.1.2.2 ерте түрік қағанаттарының әлеуметтік-әкімшілдік құрылымын анықтау; 7.3.2.3 Атлах шайқасының тарихи маңызын анықтау</p>
<p>Қарлұқ қағанаты (756-940 ж.) Зерттеу сұрағы: Қай жылдары қарлұқ жабығы Ұлы Даласындағы жоғарғы атақ- қағанды қабылдады ?</p>	<p>7.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 7.3 Мемлекеттің дамуы</p>	<p>7.1.1.1 түркі тілдес тайпаларды атап, картадан олардың аумақтық орналасуын көрсету; 7.3.1.2 VI-IX ғасырлардағы түрік мемлекеттердің даму ерекшеліктерін түсіндіру; 7.3.2.2 ерте түрік қағанаттарының сыртқы саясатының негізгі бағыттарын анықтау; 7.1.2.2 ерте түрік қағанаттарының әлеуметтік-әкімшілдік құрылымын анықтау</p>
<p>Оғыз мемлекеті (IX – ортасы XI ғ.)</p>		<p>7.1.1.1 түркі тілдес тайпаларды атап, картадан олардың аумақтық орналасуын көрсету; 7.3.1.2 VI-IX ғасырлардағы түрік</p>

<p>Зерттеу сұрағы: Оғыздар қай мемлекетпен одақ құрып Хазар қағанатын талқандады?</p>	<p>7.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 7.3 Мемлекеттің дамуы</p>	<p>мемлекеттердің даму ерекшеліктерін түсіндіру; 7.3.2.2 ерте түрік қағанаттарының сыртқы саясатының негізгі бағыттарын анықтау; 7.1.2.2 ерте түрік қағанаттарының әлеуметтік-әкімшілік құрылымын анықтау</p>
<p>Қимақ қағанаты (IX –XI ғғ.) Зерттеу сұрағы: Қимақ патшасы туралы жазған араб ғалымын ата ?</p>	<p>7.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 7.3 Мемлекеттің дамуы 7.4 Қазақстанның экономикалық дамуы</p>	<p>7.1.1.1 түркі тілдес тайпаларды атап, картадан олардың аумақтық орналасуын көрсету; 7.3.1.2 VI-IX ғасырлардағы түрік мемлекеттердің даму ерекшеліктерін түсіндіру; 7.3.2.2 ерте түрік қағанаттарының сыртқы саясатының негізгі бағыттарын анықтау; 7.1.2.2 ерте түрік қағанаттарының әлеуметтік-әкімшілік құрылымын анықтау; 7.4.2.1 Ұлы Жібек жолының қала мәдениетінің дамуына әсерін анықтау</p>
<p>Түрік шаруашылығы VI – IX ғғ. Зерттеу сұрағы: Түріктердің негізгі кәсібін ата?</p>	<p>7.4 Қазақстанның экономикалық дамуы 7.2 Мәдениеттің дамуы</p>	<p>7.4.1.2 көшпелілердің шаруашылық өмірінің ерекшеліктерін анықтау; - түрік кәсібін атау; 7.2.1.1 түркілердің дүниетанымдық ерекшеліктерін түсіндіру</p>
<p>Қала мәдениетінің қалыптасуы Зерттеу сұрағы: Ерте ортағасырлық қалалар негізінен қайда орналасты ?</p>	<p>7.4 Қазақстанның экономикалық дамуы</p>	<p>7.4.2.1 Ұлы Жібек жолының қала мәдениетінің дамуына әсерін анықтау; 7.4.1.1 көшпелілер мен отырықшылар арасындағы өзара экономикалық байланыстарды анықтау</p>
<p>Ежелгі түрік кезеңінің жазбалары Зерттеу сұрағы:</p>	<p>7.2 Мәдениеттің дамуы</p>	

Түріктер жазбасының пайда болудың қайнар көзі неде?		7.2.3.1 көне түркі жазуының маңызын түсіндіру
Ежелгі түріктердің діні Зерттеу сұрағы: Неге Қазақстан аумағында ерте бірнеше діни ағымдар пайда болды?	7.2 Мәдениеттің дамуы	7.2.1.1 түркілердің дүниетанымдық ерекшеліктерін түсіндіру
Қарахан мемлекеті Зерттеу сұрағы: Исламды қабылдау себебін ата?	7.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 7.3 Мемлекеттің дамуы	7.1.1.1 түркі тілдес тайпаларды атап, картадан олардың аумақтық орналасуын көрсету; 7.3.1.4 тарихи ұғымдарды қолданып, Қарахан мемлекетіндегі жер иелену ерекшеліктерін түсіндіру; 7.3.1.3 X ғасыр - XIII ғасырдың басындағы мемлекеттердің даму ерекшеліктерін түсіндіріп, олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтау 7.3.2.2 ерте түрік қағанаттарының сыртқы саясатының негізгі бағыттарын анықтау; 7.1.2.2 ерте түрік қағанаттарының әлеуметтік-әкімшілдік құрылымын анықтау
Қарақытай мемлекеті (1128-1212жж.) Зерттеу сұрағы: Қарақытай мемлекетінде патша тегінің әйелдері қандай құқыққа ие болды?	7.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 7.3 Мемлекеттің дамуы	7.1.1.1 түркі тілдес тайпаларды атап, картадан олардың аумақтық орналасуын көрсету; 7.3.1.3 X ғасыр - XIII ғасырдың басындағы мемлекеттердің даму ерекшеліктерін түсіндіріп, олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтау 7.3.2.2 ерте түрік қағанаттарының сыртқы саясатының негізгі бағыттарын анықтау; 7.1.2.2 ерте түрік қағанаттарының

			әлеуметтік-әкімшілдік құрылымын анықтау	
	2-тоқсан			
<p>Түрік кезеңіндегі Қазақстан тарихы (VI - XIII ғ.).</p> <p>Қазақстан IV – IX ғ.</p> <p>Ежелгі түрік дәуірінің мәдениет тарихы (VI-IX ғ .)</p> <p>Xғ – ортасында XIIIғ басындғы Қазақстан.</p> <p>Қазақстан аумағындағы Ұлы Жібек жолы X - XIII ғ . басындағықазақстанның мәдениеті XIII-XV ғғ.</p> <p>Қазақстан. XIII–XV ғ бірінші жартысында Қазақстанның саяси тарихы</p>	<p>Наймандар, керейіттер және жалайырлар (XII – XIII ғ. басы)</p> <p>Наймандар, керейіттер және жалайырлар: Найман және керей мемлекетінің құрылуына не себепші болды?</p>	<p>7.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы</p> <p>7.3 Мемлекеттің дамуы</p>	<p>7.1.1.1 түркі тілдес тайпаларды атап, картадан олардың аумақтық орналасуын көрсету;</p> <p>7.3.1.3 X ғасыр - XIII ғасырдың басындағы мемлекеттердің даму ерекшеліктерін түсіндіріп , олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтау</p> <p>7.3.2.2 ерте түрік қағанаттарының сыртқы саясатының негізгі бағыттарын анықтау;</p> <p>7.1.2.2 ерте түрік қағанаттарының әлеуметтік-әкімшілдік құрылымын анықтау</p>	
		<p>Қыпшақ хандығы (XI – XIII ғ басы)</p> <p>Наймандар, керейіттер және жалайырлар: Не себепті Еуразия даласы "Дешті Қыпшақ" деп аталды?</p>	<p>7.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы</p> <p>7.3 Мемлекеттің дамуы</p>	<p>7.1.1.1 түркі тілдес тайпаларды атап, картадан олардың аумақтық орналасуын көрсету;</p> <p>7.3.1.3 X ғасыр - XIII ғасырдың басындағы мемлекеттердің даму ерекшеліктерін түсіндіріп , олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтау;</p> <p>7.3.2.2 ерте түрік қағанаттарының сыртқы саясатының негізгі бағыттарын анықтау;</p> <p>7.1.2.2 ерте түрік қағанаттарының әлеуметтік-әкімшілдік құрылымын анықтау;</p> <p>7.3.2.4 қыпшақтардың Еуразия тарихындағы орнын анықтау</p>
		<p>Ұлы Жібек жолының пайда болу тарихы</p> <p>Зерттеу сұрағы:</p>	<p>7.4 Қазақстанның экономикалық дамуы</p>	<p>7.4.2.2 Ұлы Жібек жолының қала мәдениетінің дамуына әсерін анықтау;</p> <p>7.4.1.1 көшпелілер мен отырықшылар</p>

Қазақстан аумағындағы сауда ерекшеліктерін ата ?		арасындағы өзара экономикалық байланыстарды анықтау
Ұлы Жібек жолының түрік аймағы Зерттеу сұрағы: Қазақстан аумағында Ұлы Жібек жолы трассасының неше бағыты болды?	7.4 Қазақстанның экономикалық дамуы	7.4.2.3 Ұлы Жібек жолының түркі аймағының негізгі бағыттары мен трассаларын атау
Ұлы Жібек жолының тарихи мәні Зерттеу сұрағы: Неге ұлы Жібек жолы қалалардың пайда болуына әкелді?	7.4 Қазақстанның экономикалық дамуы	7.4.2.1 Ұлы Жібек жолының қала мәдениетінің дамуына әсерін анықтау; 7.4.1.1 выявлять көшпелілер мен отырықшылар арасындағы өзара экономикалық байланыстарды анықтау
(X- XIII ғ. басы) қалалардың дамуы Зерттеу сұрағы: X –XIII ғ. басындағы қала құрылысының ерекшеліктері	7.2 Мәдениеттің дамуы	7.2.2.2 ортағасырлық сәулет ескерткіштерінің ерекшеліктерін түсіндіру
(X –XIII ғ. басындағы) қала сәулеті Зерттеу сұрағы: Как благоустроивали средневековые города Казахстана?	7.2 Мәдениеттің дамуы	7.2.2.2 ортағасырлық сәулет ескерткіштерінің ерекшеліктерін түсіндіру
Сауда мен егіншіліктің дамуы Зерттеу сұрағы: X -XIII ғ. күміс тиындар қалай аталды?	7.4 Қазақстанның экономикалық дамуы	7.4.1.1 көшпелілер мен отырықшылар арасындағы өзара экономикалық байланыстарды анықтау
Қолөнер. Көшпелілердің материалдық мәдениеті Зерттеу сұрағы: Көшпенділердің ең ежелгі қолөнер кәсібін ата?	7.2 Мәдениеттің дамуы	7.2.2.5 көшпелілердің қолданбалы өнер жетістіктерін сипаттау
Рухани мәдениет. Исламның таралуы Зерттеу сұрағы: Түріктер исламның қандай қасиеттерін қабылдады?	7.2 Мәдениеттің дамуы	7.2.1.2 ислам дінінің қоғамдық өмірге ықпалын анықтау
		7.2.3.2 Әл-Фарабидің және басқа да

<p>IX – XIIIғ.басындағы ғылым және әдебиет Зерттеу сұрағы: Неге IX-XIII ғ. ғылым мен әдебиет қарқынды дамыды?</p>	<p>7.2 Мәдениеттің дамуы</p>	<p>ғалымдардың ортағасырлық ғылымның дамуына қосқан үлесін анықтау; 7.2.2.4 түркі кезеңіндегі қоғамды бейнелеуде М.Қашғари, Ж.Баласағұн және А.Яссауи еңбектерінің тарихи құндылығын түсіндіру; 7.2.3.3 "Кодекс Куманикус" сөздігінің халықаралық байланыстардағы рөлін анықтау</p>
<p>Өзара әрекеттесу және мәдениетті өзара байыту Зерттеу сұрағы Территорияның еуропалық бөлігінде жаңа этностар қалай пайда болды?</p>	<p>7.3 Мемлекеттің дамуы</p>	<p>7.3.2.1 тарихи оқиғалардың өзара байланысын табу арқылы түркі тілдес тайпалардың миграциясын түсіндіру</p>
<p>3-тоқсан</p>		
<p>Қазақстан аумағындағы моңғол шапқыншылығы Зерттеу сұрағы: Шыңғыс ханға басқыншылық жорықтары не үшін қажет болды?</p>	<p>7.2 Мәдениеттің дамуы 7.3 Мемлекеттің дамуы</p>	<p>7.2.2.3 көшпелілердің әскери өнері жетістіктерін сипаттау; 7.3.1.6 картаны қолданып XIII-XV ғасырлардағы мемлекеттердегі саяси үдерістерді түсіндіру; 7.3.1.5 Отырарды қорғаудағы қала халқының ерлігін сипаттау; 7.3.1.8 Қазақстан аумағындағы мемлекеттердің басқару жүйесінің ерекшеліктерін анықтау</p>
<p>Қазақстан моңғол империясының құрамында Зерттеу сұрағы: Қай ханның тұсында Алтын Орда өркендеу биігіне жетеді?</p>	<p>7.3 Мемлекеттің дамуы</p>	<p>7.3.1.6 картаны қолданып XIII-XV ғасырлардағы мемлекеттердегі саяси үдерістерді түсіндіру; 7.3.1.8 Қазақстан аумағындағы мемлекеттердің басқару жүйесінің ерекшеліктерін анықтау</p>
<p>Ш ы ғ ы с Дешт-Қыпшақтың саяси жекешеленуі. Ақ Орда Зерттеу сұрағы:</p>		<p>7.3.1.6 картаны қолданып XIII-XV ғасырлардағы мемлекеттердегі саяси үдерістерді түсіндіру;</p>

Қай ханның тұсында Ақ Орда Алтын ордадан жекешелене бастады?	7.3 Мемлекеттің дамуы	7.3.1.7 ортағасырлық мемлекеттердің ыдырауының негізгі және жанамасебептерін анықтау
Моғолстан (XIV ғ ортасы–XVI ғ басы) Зерттеу сұрағы: Кім Моғолстанның құрылуы туралы нақты мәлімет береді?	7.3 Мемлекеттің дамуы	7.3.1.6 картаны қолданып XIII-XV ғасырлардағы мемлекеттердегі саяси үдерістерді түсіндіру; 7.3.1.8 Қазақстан аумағындағы мемлекеттердің басқару жүйесінің ерекшеліктерін анықта
Темір мен темурид мемлекеті Зерттеу сұрағы: Темір –әмірдің билеудегі үш қағидасы?	7.3 Мемлекеттің дамуы	7.3.1.6 картаны қолданып XIII-XV ғасырлардағы мемлекеттердегі саяси үдерістерді түсіндіру; 7.3.1.8 Қазақстан аумағындағы мемлекеттердің басқару жүйесінің ерекшеліктерін анықтау
Абылқайыр хандығы (1428 – 1468 жж.) Зерттеу сұрағы: Абылқайыр хандығында бүліктің және алауыздықтың себебі неде	7.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 7.3 Мемлекеттің дамуы	7.3.1.6 картаны қолданып XIII-XV ғасырлардағы мемлекеттердегі саяси үдерістерді түсіндіру; 7.1.1.2 XIII-XV ғасырлардағы мемлекеттердің этноәлеуметтік құрылымын анықтау; 7.3.2.5 тарихи оқиғалардың өзара байланысын анықтап, Қазақстан аумағында XIII - XV ғасырларда құрылған мемлекеттердің сыртқы саясатын түсіндіру
Ноғай Ордасы. Сібір хандығы Зерттеу сұрағы: Ноғай Ордасының және Сібір хандығының даму ерекшеліктерін ата?	7.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 7.3 Мемлекеттің дамуы	7.3.1.6 картаны қолданып XIII-XV ғасырлардағы мемлекеттердегі саяси үдерістерді түсіндіру; 7.1.1.2 XIII-XV ғасырлардағы мемлекеттердің этноәлеуметтік құрылымын анықтау; 7.3.2.5 тарихи оқиғалардың өзара байланысын анықтап,

			Қазақстан аумағында XIII - XV ғасырларда құрылған мемлекеттердің сыртқы саясатын түсіндіру
XIII –XV ғ бірінші жартысындағы мемлекеттердің саяси құрылымы, экономика мен мәдениеті	XIII-XV ғ. бірінші жартысындағы мемлекеттердің саяси және қоғамдық құрылымы. Зерттеу сұрағы: Шыңғысхан ұрпақтары қандай болды?	7.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы	7.1.1.2 XIII-XV ғасырлардағы мемлекеттердің этноәлеуметтік құрылымын анықтау
	XIII-XV ғ. бірінші жартысындағы мемлекеттің экономикасы Зерттеу сұрағы: бірыңғай жан-басылық алым-салық енгізген қай хан?	7.2 Мәдениеттің дамуы 7.4 Қазақстанның экономикалық дамуы	7.4.1.3 XIII-XV ғасырлардағы мемлекеттердің экономикалық дамуын анықтау; 7.2.2.2 ортағасырлық сәулет өнері ескерткіштерінің ерекшеліктерін түсіндіру; 7.4.1.2 көшпелілердің шаруашылық өмірінің ерекшеліктерін анықтау
	XIII-XV ғ. бірінші жартысындағы рухани мәдениеттің дамуы Зерттеу сұрағы: "Махаббат-наме" қыпшақ поэмасы не туралы?	7.2 Мәдениеттің дамуы	7.2.1.2 ислам дінінің қоғамдық өмірге ықпалын анықтау; 7.2.3.1 көне түркі жазуының маңызын түсіндіру
XV-XVIII ғ қазақ хандығы Қазақ хандығының құрылуы мен нығаюы	Қазақ халқының этногенез тарихы Зерттеу сұрағы: Қазақ халқының негізгі қалыптасу кезеңдерін ата ?	7.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы	7.1.1.3 ежелгі және ортағасырлар тарихының оқиғалары арасында байланыс орнату арқылы қазақ халқы қалыптасуының негізгі кезеңдерді анықтау; 7.1.1.4 "қазақ" этнонимінің мағынасын түсіндіру
	Қазақ хандығының құрылуы Зерттеу сұрағы: Қазақ хандығының құрылу ерекшеліктерін ата?	7.2 Мәдениеттің дамуы 7.3 Мемлекеттің дамуы	7.3.1.9 қазақ хандығының құрылуының тарихи маңызын анықтау 7.2.3.4 - М.Х.Дулатидің "Тарихи-Рашиди" еңбегінің маңыздылығын түсіндіру; 7.3.1.10 қазақ хандарының мемлекетті нығайтудағы ролін анықтау

	Қазақ жерлерінің бірігуі Зерттеу сұрағы: неге Мухаммад Шайбани қазақ хандығына қарсы жорықтар жасады?	7.3 Мемлекеттің дамуы	7.3.2.6 қазақ хандарының сыртқы саясатын талдау; 7.3.1.10 қазақ хандарының мемлекетті нығайтудағы рөлін анықтау
	Қасым ханның ішкі және сыртқы саясаты (1511-1518 ж.) Зерттеу сұрағы: Мемлекетті нығайтудағы Қасым ханның ролін түсіндір?	7.3 Мемлекеттің дамуы	7.3.1.10 қазақ хандарының мемлекетті нығайтудағы рөлін анықтау; 7.3.2.6 қазақ хандарының сыртқы саясатын талдау
	Хақназардың Қазақ хандығының тұтастығын қалпына келтіру Зерттеу сұрағы: Хақназар хан кіммен "сертті одақ" құрды?	7.3 Мемлекеттің дамуы	7.3.1.10 қазақ хандарының мемлекетті нығайтудағы рөлін анықтау; 7.3.2.6 қазақ хандарының сыртқы саясатын талдау
	Тәуекел ханның билеуі. XVI ғ.аяғында қазақ хандығының күшеюі Зерттеу сұрағы: Тәуекел ханның сыртқы саясатының негізгі бағыттарын ата?	7.3 Мемлекеттің дамуы	7.3.1.10 қазақ хандарының мемлекетті нығайтудағы рөлін анықтау; 7.3.2.6 қазақ хандарының сыртқы саясатын талдау
	Казахское ханство в начале XVII в. басындағы Қазақ хандығы Есім хан (1598 – 1628ж.) Зерттеу сұрағы: Неге Есім ханның билігі кезінде қос өкімет орнатылды?	7.3 Мемлекеттің дамуы	7.3.1.10 қазақ хандарының мемлекетті нығайтудағы рөлін анықтау; 7.3.2.6 қазақ хандарының сыртқы саясатын талдау;
	Жәңгір хан тұсындағы қазақ-жоңғар қарсылығы (1629-1652 ж.) Зерттеу сұрағы: Ж о н ғ а р басқыншылығының себептері неде?	7.2 Мәдениеттің дамуы 7.3 Мемлекеттің дамуы	7.2.2.3 көшпелілердің әскери өнері жетістіктерін сипаттау; 7.3.2.7 Орбұлақ шайқасындағы қазақ жасағының әскери өнердегі шеберлігі мен ерлігін бағалау;
	Тәуке тұсындағы Қазақ хандығы (1680-1715/18) Зерттеу сұрағы: Неге тәуке ханның билігін мемлекеттің "алтын ғасыры" деп атайды?	7.3 Мемлекеттің дамуы	7.3.1.10 қазақ хандарының мемлекетті нығайтудағы рөлін анықтау; 7.3.2.6 қазақ хандарының сыртқы саясатын талдау

	Қайталау-қорытынды сабақ		
XV-XVII ғ. Қазақ хандығының әлеуметтік – экономикалық және мәдени дамуы	Қазақ хандығының әлеуметтік құрылымы Зерттеу сұрағы: Көшпенді Дала таптарын ата?	7.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 7.3 Мемлекеттің дамуы	7.1.2.1 Қазақ хандығында әлеуметтік топтар рөлін анықтау; 7.3.1.11 қоғамдық-саяси өмірдегі сұлтан, би, батыр, жыраулардың қызметтерін сипаттау
	XVI-XVIIғ. Қазақ хандығының саяси және құқықтық құрылымы Зерттеу сұрағы: Қазақ хандығы әскерінің қалыптасу ерекшелігі неде?	7.3 Мемлекеттің дамуы	7.3.1.11 қоғамдық-саяси өмірдегі сұлтан, би, батыр, жыраулардың қызметтерін сипаттау
	XV-XVII ғ.қазақтардың дәстүрлі шаруашылығы Зерттеу сұрағы: К ө ш п е н д і шаруашылықтың ерекшелігі неде?		7.4.1.2 көшпелілердің шаруашылық өмірінің ерекшеліктерін анықтау
	XV-XVII ғ. қазақтардың рухани және материалдық мәдениеті Зерттеу сұрағы: Қазқа өміріндегі жыраудың ролін анықтау	7.2 Мәдениеттің дамуы	7.2.2.1 күй, аңыз, шежіре, эпостық жырлардың тарихи дереккөзі ретіндегі маңыздылығын айқындау; 7.2.2.5 көшпелілердің қолданбалы өнер жетістіктерін сипаттау

4) 8-сынып

4-кесте

Ұзақмерзімді жоспар бөлімдері	Ұзақмерзімді жоспар мазмұны	Оқу пәнінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан			
	Ж о ң ғ а р басқыншылығына қарсы Отан соғысының басталуы Зерттеу сұрағы: Қазақстан аумағына жоңғарлардың басқыншылық жорықтарының себептері неде?	8.1 Әлеуметтік қатынастарды дамыту 8.2 Мәдениетті дамыту 8.3 Мемлекеттің дамуы 8.4 Қазақстанның экономикалық дамуы	8.1.1.1 жоңғар шапқыншылығы кезіндегі демографиялық өзгерістерді және миграциялық процестерді түсіндіру; 8.2.2.1 халық ауыз әдебиеті мен музыка өнері туындыларының тарихи дереккөзі ретінде құндылығын бағалау; 8.3.1.2 Қазақ хандығының ішкі саяси жағдайын талдау; 8.4.1.1 жоңғар шапқыншылығының

Қазақ-жоңғар соғыстары	Біртұтас халық жасағының ұйымдастырылуы "Годы Великого бедствия" "Ақтабан шұбырынды" Зерттеу сұрағы: Неліктен Ордабасы ел бірлігінің нышаны болды?	8.3 Мемлекеттің дамуы	қазақ халқының шаруашылығына тигізген зардаптарын анықтау 8.3.1.2 Қазақ хандығының ішкі саяси жағдайын талдау; 8.3.1.1 Қарақұм және Ордабасы құрылтайларының халықты жоңғар басқыншылығына қарсы жұмылдырудағы рөліне баға беру
	Қазақ-жоңғар шайқастары Зерттеу сұрағы: Неліктен Аңырақай шайқасы қазақ-жоңғар соғысындағы түбегейлі бетбұрыс деп саналады?	8.3 Мемлекеттің дамуы	8.3.2.1 Жоңғар шапқыншылығына қарсы күресте танылған хандар мен батырлардың рөлін түсіндіру
XVIII ғасырдағы Қазақ хандығы	XVIII ғасырдың басына дейінгі қазақ-орыс қарым-қатынастары Зерттеу сұрағы: Неліктен Ресей Қазақстанды Азияға шығудың "кілті мен қақпасы" деп санады?	8.3 Мемлекеттің дамуы	8.3.1.2 Қазақ хандығының ішкі саяси жағдайын талдау; 8.3.2.2 Қазақ хандығының сыртқы саясатының нәтижелерін анықтау
	Қазақ хандығының Ресей империясына қосылуының басталауы Зерттеу сұрағы: Әбілқайыр ханның Анна Иоанновна патшайымға жазған хатының себептері мен салдарлары қандай болды?	8.3 Мемлекеттің дамуы	8.3.1.2 Қазақ хандығының ішкі саяси жағдайын талдау; 8.3.2.2 Қазақ хандығының сыртқы саясатының нәтижелерін анықтау
	Абылай ханның ішкі және сыртқы саясаты Зерттеу сұрағы: Абылайханның ішкі саясаты неге бағытталды?	8.3 Мемлекеттің дамуы	8.3.1.2 Қазақ хандығының ішкі саяси жағдайын талдау; 8.3.2.3 Абылай ханның ішкі және сыртқы саясатын бағалау
2-тоқсан			
	XVIII ғасырдағы халық ауыз әдебиеті Зерттеу сұрағы: XVIII ғасырда ақын-жыраулар	8.2 Мәдениеттің дамуы	8.2.2.1 халық ауыз әдебиеті мен музыка өнері туындыларының тарихи дереккөзі ретінде құндылығын бағалау; 8.2.1.1 салт-дәстүрлер мен әдет-ғұрыптардың

XVIII ғасырдағы Қазақстанның мәдениеті	шығармаларында тарихи оқиғалар қалай көрініс тапты?		құндылықтары мен маңыздылығын анықтау
	XVIII ғасырдағы қазақтардың материалдық мәдениеті Зерттеу сұрағы: Қазақтың ұлттық қолданбалы өнерінің бірегейлігі неде?	8.2 Мәдениеттің дамуы	8.2.2.4 қолданбалы өнердің жетістіктерін бағалау
Отарлау және ұлт-азаттық күрес	XVIII ғасырдағы Қазақстандағы казак-әскери отаршылдығы Зерттеу сұрағы: Казак әскерлерінің негізгі қызметі неде болды?	8.3 Мәдениеттің дамуы	8.3.1.3 Ресей империясының отарлық саясатының себеп-салдарын анықтау
	1783-1797 ж. Сырым Датұлы басшылығында ұлт-азаттық қозғалыс Зерттеу сұрағы: Сырым Датұлы Хан кеңесі алдына қандай талап қойды?	8.3 Мәдениеттің дамуы	8.3.1.5 халықтың отаршылдыққа қарсы ұлт-азаттық күресінің себеп-салдарын анықтау 8.3.1.6 ұлт-азаттық көтеріліс басшыларының рөліне баға беру
	1822-1824 жылдардағы патша реформалары Зерттеу сұрағы: Неліктен XX ғасырдың 20-шы жылдарында Қазақстанда әкімшілік реформалар жүргізілді?	8.3 Мемлекеттің дамуы 8.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы	8.3.1.4 Патша үкіметі реформалары нәтижесіндегі әкімшілік-аумақтық өзгерістерді түсіндіру; 8.1.2.1 дәстүрлі казак қоғамындағы өзгерістерді өткен тарихи кезендермен салыстыру арқылы анықтау
	1836-1838 жылдардағы Бөкей Ордасындағы қазақтардың көтерілісі Зерттеу сұрағы: Исатай Тайманұлы мен Махамбет Өтемісұлын қандай күрес түрлерін қолданды?	8.3 Мемлекеттің дамуы	8.3.1.5 определять причины и казак халықының отаршылдыққа қарсы ұлт-азаттық күресінің себеп-салдарын анықтау; 8.3.1.6 ұлт-азаттық көтеріліс басшыларының рөліне баға беру
	Кенесары Қасымұлы бастаған ұлт-азаттық қозғалыс Зерттеу сұрағы: Кенесары хан бастаған ұлт-азаттық күрес неліктен жалпы ұлттық сипатқа ие болды?	8.3 Мемлекеттің дамуы	8.3.1.5 қазақ халықының отаршылдыққа қарсы ұлт-азаттық күресінің себеп-салдарын анықтау; 8.3.1.6 ұлт-азаттық көтеріліс басшыларының рөліне баға беру
	3-тоқсан		

Отарлау және ұлт-азаттық күрес	<p>XIX ғасырдың 40-60 жылдарындағы қазақтардың ортаазиялық мемлекеттерімен қарым-қатынастары</p> <p>Зерттеу сұрағы: Сырдария қазақтарының ірі көтерілістерін атап бер?</p>	8.3 Мемлекеттің дамуы	<p>8.3.1.5 халықтың отаршылдыққа қарсы ұлт-азаттық күресінің себеп-салдарын анықтау;</p> <p>8.3.1.6 ұлт-азаттық көтеріліс басшыларының рөліне баға беру</p>
	<p>Қазақстанның Ресей империясына қосылуының аяқталуы</p> <p>Зерттеу сұрағы: Қазақстанның оңтүстік аймақтарының Ресей империясына қосылуының ерекшеліктері қандай?</p>	8.3 Мемлекеттің дамуы	<p>8.3.1.2 Қазақ хандығының ішкі саяси жағдайын талдау;</p> <p>8.3.2.2 Қазақ хандығының сыртқы саясатының нәтижелерін анықтау</p>
Қазақстан Ресей империясының құрамында	<p>XIX ғасырдың екінші жартысындағы Қазақстандағы әкімшілік-аумақтық реформалар</p> <p>Зерттеу сұрағы: XIX ғасырдың екінші жартысындағы Қазақстандағы әкімшілік-аумақтық реформалардың мақсатын айт?</p>	8.3 Мемлекеттің дамуы 8.1. Әлеуметтік қатынастардың дамуы	<p>8.3.1.3 Ресей империясының отарлық саясатының себеп-салдарын анықтау;</p> <p>8.3.1.4 Патша үкіметі реформалары нәтижесіндегі әкімшілік-аумақтық өзгерістерді түсіндіру;</p> <p>8.1.2.1 дәстүрлі қазақ қоғамындағы өзгерістерді өткен тарихи кезеңдермен салыстыру арқылы анықтау</p>
	<p>Қазақтардың 1860-1870 жылдардағы азаттық күресі</p> <p>Зерттеу сұрағы: XIX ғасырдың екінші жартысындағы халық көтерілістерінің себебі неде?</p>	8.3 Мемлекеттің дамуы	8.3.1.5 дәстүрлі қазақ қоғамындағы өзгерістерді өткен тарихи кезеңдермен салыстыру арқылы анықтау
	<p>Қазақстандағы жаппай шаруа отаршылдық</p> <p>Зерттеу сұрағы: Патша өкіметінің қоныстандыру саясаты қазақ қоғамының өмірін қалай өзгертті?</p>	8.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 8.4 Қазақстанның экономикалық дамуы	<p>8.4.1.2 отарлау саясатының қазақтардың дәстүрлі шаруашылығына тигізген әсерін талдау;</p> <p>8.1.1.2 Ресей империясының қоныстандыру саясатының себептері мен салдарын түсіндіру;</p> <p>8.1.2.1 дәстүрлі қазақ қоғамындағы өзгерістерді</p>

			өткен тарихи кезеңдермен салыстыру арқылы анықтау
	Развитие капиталистических отношений в Казахстане Исследовательский вопрос: Как начиналось промышленное развитие Казахстана?	8.4 Қазақстанның экономикалық дамуы	8.4.2.1 капиталистік қатынастар дамуының Қазақстанның экономикасына ықпалын анықтау
	Развитие ярмарочной торговли Исследовательский вопрос: Почему в Казахстане стала развиваться ярмарочная торговля?	8.4 Қазақстанның экономикалық дамуы	8.4.2.2 сауда қатынастарына жәрмеңкелердің әкелген өзгерістерін анықтау
	Казахское общество во второй половине XIX века Исследовательский вопрос: Кто стал добиваться равноправия для казахского народа в составе Российской империи?	8.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 8.2 Мәдениеттің дамуы	8.2.1.2 ұлттық құндылықтарға отаршылдық саясаттың кері әсерін түсіндіру; 8.1.2.2 қазақ зиялыларының қалыптасуының маңыздылығын түсіндіру
4-тоқсан			
	XIX ғасырдағы мәдениеттің дамуы Зерттеу сұрағы: Неге XIX ғасыр қазақ халқының дәстүрлі музыка өнерінің гүлденген дәуірі деп саналады?	8.2 Мәдениеттің дамуы	8.2.1.1 салт-дәстүрлер мен әдет-ғұрыптардың құндылықтары мен маңыздылығын анықтау; 8.2.2.1 халық ауыз әдебиеті мен музыка өнері туындыларының тарихи дереккөзі ретінде құндылығын бағалау; 8.2.2.3 ұлттық музыкалық аспаптардың қолдану ерекшеліктерін сипаттау
	XIX ғасырдағы білім беру мен ағарту ісі Зерттеу сұрағы: XIX ғасырда Қазақстанда оқу-ағартушылық мекемелер қандай түрде дамыды?	8.2 Мәдениеттің дамуы	8.2.3.2 XIX ғасырдың екінші жартысындағы білім беру мен ағарту ісінің даму ерекшеліктерін түсіндіру
	Шоқан Уәлиханов – алғашқы қазақ ғалымы Зерттеу сұрағы:	8.2 Мәдениеттің дамуы	8.2.3.1 Шоқан Уәлихановтың ғылыми

XIX ғасыр -XX ғасырдың басындағы Қазақстанның мәдениеті	Ш. Уәлихановқандай үлес қосты?		зерттеулерінің тарихи құндылығын анықтау
	Ы. Алтынсарин – жаңашыл -педагог Зерттеу сұрағы: Ы. Алтынсариннің іс-әрекеттүрлерін атап бер?	8.2 Мәдениеттің дамуы	8.2.3.3 Ыбырай Алтынсариннің ағарту саласына қосқан үлесін бағалау
	Абай Құнанбаев – ұлы ақын, ойшыл Зерттеу сұрағы: Абай Құнанбаев әр адам үшін ең маңызды не деп есептеді?	8.2 Мәдениеттің дамуы	8.2.2.2 Абай Құнанбаевтың ақын, ойшыл, қоғам қайраткері ретіндегі қызметіне баға беру
	XIX ғасырдың соңы – XX ғасырдың басындағы Қазақтардың ауызша тарихи дәстүрлерінің дамуы. Зерттеу сұрағы: Ш.Құдайбердіұлы, М.Көпейұлы, Қ.Халид еңбектерінің тарихи құндылығы неде?	8.2 Мәдениеттің дамуы	8.2.3.4 Шәкәрім Құдайбердіұлы, Мәшһүр Жүсіп Көпейұлы, Қ.Халид еңбектерін тарихи дерек ретіндегі маңызын айқындау

5) 9-сынып

5-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқу пәнінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан			
	Қазақстанның XX ғасырдың басындағы әлеуметтік-экономикалық жағдайы Зерттеу сұрағы: Не себепті А.Байтұрсынов: "Қазақ ұлтының өмір сүруінің өзі проблемаға айналды", - деп санады?	9.3 Мемлекеттің дамуы	9.3.1.1 қазақ зиялыларының Ресей империясының Мемлекеттік Думасындағы қызметіне баға беру; 9.3.1.2 XX ғасыр басындағы Қазақстандағы қоғамдық-саяси процестерге баға беру
	Қазақстандағы 1916 жылғы ұлт-азаттық қозғалыс Зерттеу сұрағы: 1916 жылғы ұлт-азаттық көтеріліс неліктен бүкілхалықтық сипат алды?	9.3 Мемлекеттің дамуы	9.3.1.2 XX ғасыр басындағы Қазақстандағы қоғамдық-саяси процестерге баға беру; 9.3.1.3 1916 жылғы ұлт-азаттық көтерілістің тарихи маңызын анықтау және тұлғалардың рөліне баға беру

XX ғасырдың басындағы Қазақстан	1917 жылғы ақпан буржуазиялық-демократиялық революциясы және оның Қазақстанға әсері Зерттеу сұрағы: Зерттеу сұрағы: Қазақстанда 1917 жылы саяси белсенділіктің артуы қандай оқиғалардан көрініс тапты?	9.3 Мемлекеттің дамуы	9.3.1.2 XX ғасырдың басындағы Қазақстандағы қоғамдық-саяси процестерге баға беру
	"Алаш" қозғалысы және қазақ ұлттық идеясы Зерттеу сұрағы: "Алаш" партиясының мақсаты қандай болды?	9.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 9.2 мәдениеттің дамуы 9.3 Мәдениеттің дамуы	9.1.2.1 қазақ зиялыларының қоғамдағы рөлі мен қызметін талдау; 9.3.1.4 "Алаш" партиясының ұлттық мемлекеттілікті жаңғыртудағы саясатын анықтау; 9.2.3.1 ұлттық баспасөздің қоғамдық-саяси сананы оятудағы рөліне баға беру
	XX ғасырдың басындағы қазақ зиялыларының көрнекті өкілдері Зерттеу сұрағы: Қазақ зиялылары ұлттық мүдделерді қалайша қорғады?	9.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 9.2 Мәдениеттің дамуы 9.3 Мемлекеттің дамуы	9.1.2.1 қазақ зиялыларының қоғамдағы рөлі мен қызметін талдау; 9.2.2.1 қазақ зиялыларының шығармашылық мұрасын талдау және қоғамдық санаға тигізген әсеріне баға беру; 9.3.1.5 Әлихан Бөкейханның саяси көшбасшылық қызметіне баға беру
2-тоқсан			
Қазақстанда кеңестік биліктің орнығуы	Қазан революциясы және Қазақстанда кеңестік биліктің орнығуы Зерттеу сұрағы: Неге кеңестік билік калаларда тез орнықты?	9.3 Мемлекеттің дамуы	9.3.1.2 XX ғасырдың басындағы Қазақстандағы қоғамдық-саяси процестерге баға беру
	Қазақстандағы ұлттық автономиялар Зерттеу сұрағы: Алаш Орда үкіметі мен Түркістан (Қоқан) автономиясының	9.1. Әлеуметтік қатынастардың дамуы 9.3 Мемлекеттің дамуы	9.3.1.6 Қазақстанда құрылған ұлттық автономиялардың маңыздылығын анықтау; 9.1.2.1 қазақ зиялыларының

	идеялары неліктен жүзеге аспады?		қоғамдағы рөлі мен қызметін талдау
	Қазақстан азаматтық қарсыластық жылдарында (1917-1920 жылдар). Зерттеу сұрағы: Қазақстандағы азаматтық соғыстың ерекшелігі неде?	9.3 Мемлекеттің дамуы	9.3.1.2 XX ғасырдың басындағы Қазақстандағы қоғамдық-саяси процестерге баға беру
	"Әскери коммунизм" саясаты Зерттеу сұрағы: "әскери коммунизм" саясатының салдары қандай?	9.4 Қазақстанның экономикалық дамуы	9.4.1.2 Азаматтық соғыс кезеңіндегі экономикалық саясаттың тиімсіздігін түсіндіру
	Қырғыз (Қазақ) АКСР-нің құрылуы Зерттеу сұрағы: Қазақ Автономиялық Кеңестік Республикасы құрылуының тарихи маңызы неде?	9.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы	9.1.1.2 Қырғыз автономиялық Республикасының құрылу кезеңдерін анықтау
	Әскери коммунизм саясатынан Жаңа экономикалық саясатқа көшу Зерттеу сұрағы: Жаңа экономикалық саясаттың мәні неде?	9.4 Қазақстанның экономикалық дамуы	9.4.1.1 жаңа экономикалық саясаттың нәтижесінде орын алған өзгерістерді атау
3-тоқсан			
Қазақстан тоталитарлық жүйе кезеңінде	Қазақстандағы 1920-1930 жылдардағы индустрияландыру Зерттеу сұрағы: Қазақстандағы индустрияландырудың ерекшелігі неде?	9.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 9.4 Қазақстанның экономикалық дамуы	9.4.2.1 Қазақстандағы индустриялан дырудың жетістіктері мен кемшіліктерін анықтау; 9.1.1.1 демографиялық өзгерістердің себептері мен салдарын анықтау
	Қазақстандағы ұжымдастыру Зерттеу сұрағы: Неліктен ұжымдастыру саясаты "ұлы нәубетке" әкеліп соқтырды?	9.4 Қазақстанның экономикалық дамуы 9.3 мемлекеттің дамуы	9.4.1.2 күштеп ұжымдастыру саясатының ауыл шаруашылығына тигізген зардап тарын талдау; 9.3.1.7 XX ғасырдың 20-30 жылдарындағы әміршіл-әкімшіл жүйе саясатының зардаптарын талдау
	1920-1930 жылдардағы саяси репрессиялар		9.3.1.7 XX ғасырдың 20-30 жылдарындағы әміршіл-әкімшіл жүйе

	Зерттеу сұрағы: Сталиндік режим не себепті зиялыларға "халық жауы" деген айып тақты?	9.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 9.3 Мемлекеттің дамуы	саясатының зардаптарын талдау; 9.1.2.1 қазақ зиялыларының қоғамдағы рөлі мен қызметін талдау
Кеңестік Қазақстанның мәдениеті: білім мен ғылым	Ахмет Байтұрсынов – "ұлт ұстазы". Зерттеу сұрағы: Ахмет Байтұрсыновтың ғылыми мұрасы қандай	9.2 Мәдениеттің дамуы	9.2.2.2 Ахмет Байтұрсыновты қазақ тіл білімінің негізін салушы, қоғам қайраткері ретінде бағалау
	XX ғ. 20-30 жылдарындағы білім беру жүйесі мен ғылым. Зерттеу сұрағы: Білім мен ғылым саласының қандай жетістіктері мен кемшіліктері болды?	9.2 Мәдениеттің дамуы	9.2.3.2 кеңес дәуіріндегі қазақ тілінің ахуалын анықтау; 9.2.3.3 XX ғасырдың бірінші жартысындағы білім мен ғылым саласындағы өзгерістерді талдау
	Қ.Сәтбаев – жан-жақты ғалым Зерттеу сұрағы: Қ.Сәтбаевтің қызмет бағыттарын атап бер?	9.2 Мәдениеттің дамуы	9.2.3.4 Қаныш Сәтбаевтың Қазақстан өнеркәсібі мен ғылымын дамытудағы рөліне баға беру
4-тоқсан			
Кеңестік Қазақстанның мәдениеті: әдебиет пен өнер	XX ғасырдың 20-30 жылдарындағы қазақ әдебиетінің дамуы Исследовательский вопрос: Қазақ әдебиетінде социалистік реализм қалай көрініс тапты?	9.2 Мәдениеттің дамуы	9.2.2.1 определять творческое наследие казахской интеллигенции , оценивать его влияние на общественное сознание
	XX ғасырдың 20-30 жылдарындағы қазақ өнерінің дамуы Зерттеу сұрағы: Қазақ өнерінің жаңа белеске көтерілуі неден байқалды?	9.2 Мәдениеттің дамуы	9.2.2.4 Әміре Қашаубаев пен Қажымұқан Мұнайтпасұлының қазақ халқын әлемге танытудағы рөліне баға беру; 9.2.2.1 қазақ зиялыларының шығармашылық мұрасын талдау және қоғамдық санаға тигізген әсеріне баға беру; 9.2.2.3 өнер мен әдебиеттегі өзгерістерді анықтау
			9.3.2.1 қазақстандықтардың Ұлы Отан соғысының

Қазақстан Ұлы Отан соғысы жылдарында	Қазақстандықтардың Ұлы Отан соғысы шайқастарына қатысуы Зерттеу сұрағы: Қандай қазақстандық Ұлы Отан соғысының батырлары халық есінде сақталды?	9.3 Мемлекеттің дамуы	жеңісіне қосқан үлесін бағалау; 9.3.2.2 Бауыржан Момышұлының батырлық, тұлғалық қасиетін айқындау
	Қазақстан – майдан арсеналы Зерттеу сұрағы: "Бәрі майдан үшін, бәрі Жеңіс үшін!" ұраны қалай жүзеге асты?	9.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 9.4 Экономикалық даму	9.4.2.2 Қазақстан экономикасының соғыс жағдайларына бейімделгендігін дәлелдеу; 9.1.2.2 соғыс жылдарындағы халықтың әлеуметтік жағдайын анықтау
	Қазақстанға КСРО халықтарының депортациясы Зерттеу сұрағы: Қазақстан аумағына қай халықтар депортацияланды?	9.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы	9.1.1.1 демографиялық өзгерістердің себептері мен салдарын анықтау
	Ұлы Отан соғысы жылдарындағы Қазақ КСР мәдениеті. Зерттеу сұрағы: Соғыс жылдарындағы Қазақстанның мәдени жетістіктері қандай болды?	9.2 Мәдениеттің дамуы	9.2.2.5 соғыс жылдарындағы өнер мен әдебиеттің халық рухын көтерудегі маңызын бағалау

6) 10-сынып

6-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспардың мазмұны	Оқу пәнінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан			
	Соғыстан кейінгі Қазақ КСР - нің әлеуметтік-экономикалық дамуы Зерттеу сұрағы: Соғыстан кейін қазақстандықтардың өмірі қалай өзгерді?	10.1 Әлеуметтік қатынастар дамуы 10.4 Қазақстанның экономикалық дамуы	10.1.1.1 демографиялық өзгерістердің себеп-салдарлық байланысын талдау арқылы қорытынды жасау; 10.4.1.1 Кеңес үкіметі кезіндегі ауыл шаруашылығында орын алған өзгерістерге баға беру ; 10.4.2.1 өнеркәсіптің ахуалын анықтап, қорытынды жасау

Қазақстан соғыстан кейінгі жылдарда (1946-1953 жылдар)	Қазақстандағы әскери-өнеркәсіп кешені. Зерттеу сұрағы: Неліктен Қазақстан ядролық сынақтар алаңына айналды?	10.3 Мемлекеттің дамуы	10.3.1.1 қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктерін түсіндіру; 10.3.2.1 XX ғасырдың екінші жартысындағы әскери-өнеркәсіп кешендерінің Қазақстанға тигізген зардаптарын анықтау
	Сталиндік идеологияның Қазақстандағы қоғамдық-саяси өмірге әсері. Зерттеу сұрағы: Неліктен тарихшы Ермұхан Бекмаханов 25 жылға бас бостандығынан айырылды?	10.2 Мәдениеттің дамуы 10.3 Мемлекеттің дамуы	10.2.3.1 Е.Бекмахановтың Қазақстан тарихы ғылымына қосқан үлесін бағалау; 10.3.1.1 қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктерін түсіндіру
Қазақстан "жылымық" кезеңінде (1954-1964 жылдар)	"Жылымық" кезеңіндегі Қазақстанның қоғамдық-саяси дамуы Зерттеу сұрағы: "Жылымық кезеңі" қоғамға қандай өзгеріс әкелді?	10.3 Мемлекеттің дамуы	10.3.1.1 қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктерін түсіндіру
	Тың игеру жылдарындағы Қазақстан . Зерттеу сұрағы: Тың және тыңайған жерлерді игеру саясаты Қазақстанға қалай әсер етті?	10.1 Әлеуметтік қатынастар дамуы 10.4 Қазақстанның экономикалық дамуы	10.1.1.1 демографиялық өзгерістер туралы қорытынды жасау; 10.4.1.1 Кеңес үкіметі кезіндегі ауыл шаруашылығында орын алған өзгерістерді анықтау
	Қазақ КСР экономикасының шикізатқа бағытталуы. Зерттеу сұрағы: Қазақстанның табиғи ресурстарын игеруде ұлттық мүдде қаншалықты ескерілді?	10.3 Мемлекеттің дамуы	10.3.2.1 XX ғасырдың екінші жартысындағы әскери-өнеркәсіп кешендерінің Қазақстанға тигізген зардаптарын анықтау; 10.3.1.1 қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктерін түсіндіру және өзіндік интерпретация жасау
2-тоқсан			
	1965-1985 жылдардағы Қазақстанның әлеуметтік-экономикалық дамуы Зерттеу сұрағы: Не себепті 1965-1985 жылдар "тоқырау" кезеңі деп аталды?	10.4 Қазақстанның экономикалық дамуы	10.4.2.1 өнеркәсіптің ахуалын анықтап, қорытынды жасау; 10.4.1.1 Кеңес үкіметі кезіндегі ауыл шаруашылығында орын алған өзгерістерді анықтау

<p>Қазақстан "тоқырау" кезеңінде (1965-1985 жылдар)</p>	<p>XX ғ. 60-80 жылдарындағы Қазақстанның қоғамдық-саяси дамуындағы карама-қайшылықтар Зерттеу сұрағы: XX ғасырдың екінші жартысында ұлттық мүдделерді қорғау қалай жүзеге асырылды?</p>	<p>10.3 Мемлекеттің дамуы</p>	<p>10.3.1.1 қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктерін түсіндіру; 10.3.1.4 әміршіл-әкімшіл саясатқа қарсы халық наразылықтарын анықтау; 10.3.1.2 қоғамдық-саяси қайраткерлердің ұлттық мүддені қорғаудағы рөліне баға беру</p>
	<p>"Тоқырау" жылдарындағы демографиялық процестер Зерттеу сұрағы: Қазақстандағы урбандалу процесіне қандай факторлар әсер етті?</p>	<p>10.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы</p>	<p>10.1.1.1 демографиялық өзгерістер туралы қорытынды жасау; 10.1.1.2 қазіргі демографиялық өзгерістерге баға беру</p>
<p>Кеңестік Қазақстанның мәдениеті (1946-1985 жылдар)</p>	<p>XX ғасырдың екінші жартысындағы білім беру жүйесінің дамуы Зерттеу сұрағы: Кеңестік білім беру саласындағы реформалар қандай мақсат көздеді?</p>	<p>10.2 Мәдениеттің дамуы</p>	<p>10.2.3.2 білім мен ғылым саласындағы мемлекеттік саясатқа баға беру</p>
	<p>XX ғасырдың 40-80 жылдарындағы қазақстандық ғалымдардың ғылымды дамытудағы жетістіктері. Зерттеу сұрағы: XX ғасырдың екінші жартысында ғылымның қай салалары көбірек дамыды?</p>	<p>10.2 Мәдениеттің дамуы</p>	<p>10.2.3.2 білім мен ғылым саласындағы мемлекеттік саясатқа баға беру</p>
	<p>XX ғасырдың 40-80 жылдарындағы әдебиет пен өнердің дамуы Зерттеу сұрағы: Кеңестік идеология қазақ мәдениетінің дамуына қалай әсер етті?</p>	<p>10.2 Мәдениеттің дамуы</p>	<p>10.2.2.1 кеңестік әдебиет пен өнер туындыларында қоғамдық өмірдің бейнеленуін анықтау; 10.2.2.2 М.Әуезов шығармаларының әлем әдебиетіндегі орнын бағалау</p>
<p>3-тоқсан</p>			
	<p>Қазақстан на Қазақстан "Қайта құрудың" бастапқы кезеңінде Зерттеу сұрағы:</p>	<p>10.3 Мемлекеттің дамуы 10.4 Қазақстанның экономикалық дамуы</p>	<p>10.3.1.1 қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктерін түсіндіру; 10.4.1.2 Кеңес үкіметі кезіндегі орын алған</p>

Қазақстан қайта құру кезеңінде (1986-1991 жылдар)	КСРО-ның ыдырауы: заңдылық па әлде кездейсоқтық па?		әлеуметтік-экономикалық проблемаларды анықтау
	Қазақстандағы 1986 жылғы Желтоқсан оқиғалары Зерттеу сұрағы: 1986 жылғы Желтоқсан оқиғаларының сипаты қандай болды?	10.3 Мемлекеттің дамуы	10.3.1.5 1986 жылғы Желтоқсан оқиғасының тарихи маңыздылығына баға беру; 10.3.1.4 әміршіл-әкімшіл саясатқа қарсы халық наразылықтарын салыстырып, талдау
	"Қайта құру" жылдарындағы Қазақстандағы демократиялық процестер Зерттеу сұрағы: Демократиялық процестер қоғамдық сананы қалай өзгертті?	10.3 Мемлекеттің дамуы	10.3.1.1 қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктерін түсіндіру
Қазақстан Республикасы тәуелсіздігінің жариялануы Зерттеу сұрағы: "Қазақстан Республикасының тәуелсіздік туралы" Конституциялық Заңының тарихи маңызы қандай?	10.3 Мемлекеттің дамуы	10.3.1.6 Қазақстанның тәуелсіздік жолындағы алғашқы қадамдарын анықтап, қорытындылау; 10.3.1.7 Қазақстан тәуелсіздігінің жариялануының тарихи маңызын түсіндіру	
Н.Ә. Назарбаев - Қазақстан Республикасының Тұңғыш Президенті Зерттеу сұрағы: Саяси көшбасшының мемлекет тарихының бетбұрысты кезеңдеріндегі рөлі қандай болды?	10.3 Мемлекеттің дамуы	10.3.1.10 Тәуелсіз мемлекеттің қалыптасуындағы Елбасы Н. Назарбаевтың рөліне баға беру	
Тәуелсіздіктің алғашқы жылдарындағы мемлекеттілікті қалыптастырудағы іс-шаралар Зерттеу сұрағы: 1995 жылғы жаңа Конституцияны	10.3 Мемлекеттің дамуы	10.3.1.8 Тәуелсіз Қазақстанның қоғамдық – саяси дамуын талдау; 10.3.1.6 Қазақстанның тәуелсіздік жолындағы алғашқы қадамдарын анықтап, қорытындылау; 10.3.1.3 Қазақстан Республикасы Конституциясын	

Қазақстан мемлекеттілігінің қайта жаңғыруы (1991 – 1996 жылдар)	қабылдаудың тарихи маңызы неде?		мемлекеттің тұрақты дамуының кепілі ретінде бағалау
	Қазақстан – халықаралық құқық субъектісі Зерттеу сұрағы: Қазақстанның халықаралық қауымдастыққа кірігуі қалай жүзеге асты?	10.3 Мемлекеттің дамуы	10.3.2.2 Қазақстан Республикасының халықаралық аренада танылуына баға беру; 10.3.2.3 Қазақстанның аймақтық және халықаралық ұйымдарымен байланыстарын талдау
	Тәуелсіздіктің алғашқы жылдарындағы Қазақстанның экономикалық даму Зерттеу сұрағы: Неліктен нарықтық экономикаға көшу барысында қиыншылықтар?	10.4 Қазақстанның экономикалық дамуы	10.4.1.3 Қазақстан Республикасындағы жекешелендіру процесінің экономикаға ықпалын талдау; 10.4.2.2 нарықтық экономиканың өндірістік қатынастарға әсерін анықтау; 10.4.2.3 Қазақстанның әлемдік экономикаға кірігуін талдау
	Тәуелсіздіктің алғашқы жылдарындағы әлеуметтік-демографиялық процестер Зерттеу сұрағы: Қазақстандағы әлеуметтік-демографиялық процестердің ерекшеліктері неде?	10.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 10.3 Мемлекеттің дамуы	10.1.1.3 Қазақстанның даму стратегиясындағы демографиялық саясаттың бағыттарын талдау; 10.1.1.2 қазіргі кезеңдегі демографиялық процестерге баға беру; 10.1.2.1 қазіргі кездегі Қазақстан халқының әлеуметтік жағдайын статистикалық мәліметтер негізінде; 10.3.2.4 қазақ диаспораларының тарихи Отанымен байланысының маңыздылығын айқындау
4-тоқсан			
	Қазақстан - 2030" Стратегиясы – мемлекет дамуындағы жаңа кезең Зерттеу сұрағы: "Қазақстан - 2030" Стратегиясын қабылдау қажеттілігі неден туындады?	10.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 10.3 Мемлекеттің дамуы	10.3.1.9 ұзақ мерзімді мемлекеттік стратегияларды анықтау; 10.1.1.3 Қазақстанның даму стратегиясындағы демографиялық саясаттың бағыттарын түсіндіру

Қазақстан Республикасының дамуы (1997 жылдан бастап қазіргі заманға дейін)	Қазақстанның 1997 жылдан бастап экономикалық дамуы Зерттеу сұрағы: Қазақстан Республикасының XXI ғасырдағы экономикалық дамуының негізгі бағыттары қандай?	10.4 Қазақстанның экономикалық дамуы	10.4.2.2 нарықтық экономиканың өндірістік қатынастарға әсерін анықтау; 10.4.1.4 аграрлық секторды модернизациялау бағыттарын талдау; 10.4.2.4 сыртқы сауданың экономикаға әсерін зерттеу
	Қазақстанның 1997 жылдан бастап әлеуметтік дамуы Зерттеу сұрағы: Қазақстан халқының әлеуметтік жағдайы қалай өзгерді?	10.1 Әлеуметтік қатынастар дамуы	10.1.2.1 объяснять социальное положение населения Казахстана на основе статистических данных
	Халықаралық қатынастар жүйесіндегі Қазақстан Зерттеу сұрағы: Қазақстанның жаңа әлемдегі орны қандай?	10.3 Мемлекеттің дамуы	10.3.2.3 Қазақстанның аймақтық және халықаралық ұйымдарымен байланыстарын талдау; 10.3.2.2 Қазақстан Республикасының халықаралық аренада танылуына баға беру
	Астана – Тәуелсіз Қазақстанның астанасы Зерттеу сұрағы: Астананы көшіру неліктен ұтымды стратегиялық шешім болып табылды?	10.3 Мемлекеттің дамуы	10.3.1.11 Астананы жаңа Қазақстанның өркендеуінің нышаны ретінде айқындау
	Қазақстан – 2050" стратегиялары Зерттеу сұрағы: "Қазақстан – 2050" Стратегиясы қандай жаңа саяси бағытты белгіледі?	10.3 Мемлекеттің дамуы	10.3.1.9 ұзақ мерзімді мемлекеттік стратегияларды анықтау
	Қазіргі кездегі Қазақстанның дамуындағы басым бағыттары Зерттеу сұрағы: "5 институтционалды реформаларды жүзеге асырудағы 100 нақты қадам" ұлт жоспары неліктен қабылданды?	10.3 Мемлекеттің дамуы	10.3.1.9 ұзақ мерзімді мемлекеттік стратегияларды анықтау

Қазіргі Қазақстан мәдениеті (1991 жылдан бүгінгі күнге дейін)	Тәуелсіздік жылдарындағы білім мен ғылымның дамуы Зерттеу сұрағы: Жаһандану жағдайындағы қазақстандық білім мен ғылымның даму тенденциялары қандай?	10.2 Мәдениеттің дамуы	10.2.3.2 білім мен ғылым саласындағы мемлекеттік саясатын анықтау
	Тәуелсіз Қазақстан мәдениеттің дамуы Зерттеу сұрағы: Жаһандану дәуіріндегі ұлттық мәдениетті дамыту мен сақтау жолдары қандай?	10.2 Мәдениеттің дамуы	10.2.2.3 қазіргі кездегі өнер мен әдебиеттің даму тенденцияларын айқындау; 10.2.2.4 ұлттық құндылықтарды жаңғыртуға бағытталған мемлекеттік бағдарламалардың қажеттілігін негіздеу ("Мәдени мұра" бағдарламасы)
	Діннің қазіргі Қазақстан қоғамындағы рөлі Зерттеу сұрағы: Қазақстан қоғамында зайырлы мемлекет және діни сенім бостандығы ұстанымдары қалай үйлесім табуда?	10.2 Мәдениеттің дамуы	10.2.1.1 дәстүрлі және деструктивті діни ағымдар мен ұйымдардың іс-әрекетін түсіндіру; 10.2.1.2 Қазақстан халқы Ассамблеясының дінаралық, этносаралық келісім және ішкі тұрақтылықты нығайтудағы ықпалын бағалау
	"Мәңгілік Ел" ұлттық идеясы. Зерттеу сұрағы: "Мәңгілік Ел": идеясының біріктірушілік рөлі неде	10.2 Мәдениеттің дамуы	10.2.1.3 "Мәңгілік Ел" Жалпыұлттық идеясының маңыздылығын бағалау; 10.2.1.2 Қазақстан халқы Ассамблеясының дінаралық, этносаралық келісім және ішкі тұрақтылықты нығайтудағы ықпалын бағалау

Қазақстан Республикасының
Білім және ғылым министрі
2022 жылғы 1 сәуірдегі
№ 123 бұйрығына
7-қосымша
Қазақстан Республикасы
Білім және ғылым министрінің
2013 жылғы 3 сәуірдегі
№ 115 бұйрығына 644-қосымша

Есту қабілеті зақымдалған (естімейтіндер) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10 сыныптары үшін "Дүниежүзі тарихы" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Есту қабілеті зақымдалған (естімейтіндер) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10 сыныптары үшін "Дүниежүзі тарихы" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі – Бағдарлама) Қазақстан Республикасының "Білім туралы" Заңының 5-бабы б) тармақшасына сәйкес әзірленген.

2. Оқу бағдарламасының мақсаты – есту бұзылыстары бар білім алушылардың бойында тарихи оқиғаларды саналы түсіну, толеранттылық, өз елі және басқа елдердің тарихы мен мәдениетіне құрмет қалыптастыру, ғасырлар бойы қалыптасқан жалпы адамзаттық құндылықтарды дарыту және зерттеушілік, ойлау, қоғамға кірігуге қажетті коммуникативті дағдыларды дамыту.

3. Бағдарлама міндеттері:

1) есту бұзылысы бар білім алушыларда адамзат өркениетінің ежелгі заманнан бастап бүгінгі күнге дейінгі әлеуметтік, мәдени, саяси, экономикалық дамуының негізгі кезеңдері және түрлі халықтардың тарихи даму жолының ерекшеліктері туралы білімін қалыптастыру;

2) әлемнің тарихи дамуы барысында қалыптасқан жалпы адамзаттық құндылықтар жүйесі туралы білім беру;

3) тарихи оқиғаларды, құбылыстар мен процестерді және тарихи тұлғалардың қызметін дүниежүзі тарихы контекстінде сын тұрғысынан талдау және баға беру дағдыларын қалыптастыру мен дамыту;

4) тарихи сауаттылық қалыптастыру – тарихи кезеңдерде бағдарлай білу біліктілігін, халықтардың салт-дәстүрлерін білу.

4. Түзете-дамыту міндеттері:

1) ауызша сөйлеу тілін есту және көру арқылы қабылдауын қалыптастыру;

2) сөйлеу мәдениетін, өз ойын ауызша және жазбаша түрде жеткізу біліктілігін дамыту;

3) тарихи фактілерді өмірлік жағдаяттарда қолдана алатын тұлға дамыту;

4) естімейтін оқушыға сапалы жеке арнайы оқытуды кеңейту.

2-тарау. Оқу процесін ұйымдастырудағы педагогикалық тәсілдер

5. Естімейтін оқушыларды оқыту үдерісінде, оқытудың негізгі қағидаларын ескеру керек: қолжетімділік, сараланған және жеке тұлғаға бағытталған тәсілдеме, көрнекілік және қарым-қатынас.

6. Оқытудың қолжетімділік қағидасы оқу материалының түсінуге қолжетімді болуын, тарихи ұғымдарды оңтайлы жеткізуді, мәтіндерді қажетті иллюстрациялармен және дидактикалық материалмен қамтамасыз етуді қарастырады.

7. Сараланған тәсілдеме оқушылардың материалды қабылдау деңгейін ескереді:

- 1) жоғарғы деңгей – оқушылар өздігінен материалды меңгере алады;
- 2) орташа деңгей – оқушылар кейде педагогтың көмегін қажет етеді;
- 3) төменгі деңгей – оқушылар үнемі педагогтың көмегін қажет етеді.

8. Тұлғаға бағытталған тәсілдеме тұлғаны үйлесімді қалыптастыру және жан-жақты дамыту, тұлғаның шығармашылық қабілеттерін толық ашу және әлеуметтік маңызды тұлға қасиеттерін тәрбиелеу.

9. Көрнекілік қағидасы білім, біліктілік пен дағдыларды шынайы өмірдегі заттарды, құбылыстарды көру арқылы қабылдау қажеттілігін қарастырады. Бұл оқушылардың танымдық тәжірибесін байытуға, абстрактілі ұғымдарды меңгеруге қажет.

10. "Дүниежүзі тарихы" пәнін оқытудағы коммуникативті тәсілдеме сөйлеу тілін қатынас құралы ретінде меңгеруді және білім алушыларды түрлі тілдік жағдаяттарда еркін бағдарлай білуді қарастырады.

11. "Дүниежүзі тарихы" пәнінде барлық қағидаларды жүзеге асыру үшін:

1) тарихи оқиғалар туралы білімдерін кеңейту негізінде естімейтін оқушылардың ауызша, жазбаша, диалогтік сөйлеу тілін таным іс-әрекетімен байланыстыра отырып дамыту;

2) дүниежүзі тарихын меңгерту үдерісінде логикалық ойлауды дамытуға ықпалдасатын жаңа формаларды, әдістерді, құралдарды қолдану, сөйлеу ортасын құру, өзіндік жұмысты ұйымдастыру;

3) естімейтін оқушыларға таныс емес жаңа терминологияны түсіндіру кезінде жест және дактиль тілдерін қосымша құрал ретінде пайдалану;

5) естімейтін оқушыларға дүниежүзі тарихын оқыту үдерісінде дидактикалық ережелерді сақтау: меңгерілетін материалдың аз көлемі, өткен материалды қайталау, белсендірту;

6) естімейтін оқушыларға әлеуметтік ортаға бейімделуге көмектесетін неғұрлым сапалы білім алуға мүмкіндік беру.

12. Оқу бағдарламасы базалық тарихи ойлау дағдыларын: тарихи деректердің интерпретациясы, уақыт пен кеңістікте бағдарлану, тарихи талдау және түсіндіруді қалыптастыруға бағытталған.

13. "Дүниежүзі тарихы" пәні бойынша тарихи ойлау дағдыларын қалыптастыру және оқу мақсаттарын тиімді жүзеге асыру төмендегі тарихи концептілерге (түсініктер) негізделеді:

- 1) өзгеріс пен сабақтастық;
- 2) себеп пен салдар;
- 3) дәлел;

4) ұқсастық пен айырмашылық;

5) маңыздылық.

14. Тарихи концептілер негізінде оқытудың күтілетін нәтижелері:

1) өзгеріс пен сабақтастық бойынша білім алушылар: сабақтастық пен өзгеріске қатысты тарихи мысалдарды уақыт пен кеңістікте талдайды және бағалайды; сабақтастық пен өзгеріске қатысты тарихи мысалдарды ұзақ уақыт бойы ауқымды тарихи процестер мен тақырыптарға дейін біріктіреді; тарихи оқиғалар мен процестердің белгілі бір уақыт межесінде жүйеленуі мен ұйымдасуының негізін (критерийлер) түсіндіреді;

2) себеп және салдар бойынша білім алушылар: бір немесе бірнеше себептердің және/немесе ықпалдардың өзара әрекеттесуін талдайды және бағалайды; ұқсастықтарды, себеп-салдарды, өзара байланысты көрсете отырып тарихи себептілікті түсінеді;

3) дәлел: тарихи айғақтарды талдау және бағалау негізінде дәйекті қорытынды жасайды;

4) ұқсастық пен айырмашылық" бойынша білім алушылар: белгілі бір жерде, белгіленген бір уақыт кезеңінде немесе бір қоғамның ішіндегі өзара байланысқан тарихи оқиғаларды салыстырады;

5) маңыздылық" бойынша білім алушылар: қоғамның дамуы үшін тарихи оқиғаның, құбылыстың, процестің маңыздылығын анықтайды.

15. Дүниежүзі тарихы сабағында ақпараттық-коммуникативті технологияларды (АКТ) қолдану:

1) ақпараттық-коммуникативті технологияларды қолдану құзыреттілігі АКТ-дағдылар негізінде құрылады және жұмыс немесе тынығу үшін технологияларды дұрыс әрі шығармашыл қолдануды қарастырады;

2) АКТ мультимедия ресурстарын және ақпараттық бұқаралық құралдарды, интерактивті тақта мен компьютерді "Дүниежүзі тарихы" пәні бойынша оқу үдерісін модернизациялауға және белсендіртуге, естуін түзетуді оңтайландыруға септігін тигізеді;

3) ақпаратты іздеу, өңдеу және ауысу үшін Интернет-ресурстарын пайдалану қажет.

16. Бағдарламаны жүзеге асыру үшін сыныптар келесі құралдармен жабдықталады:

1) фронтальді оқу іс-әрекетін қамтамасыздандыру үшін стационарлы дыбыс күшейткіш құрылғылар;

2) мультимедиялық компьютердік сынып;

3) жеке есту аппараттары, дыбыс айту экраны.

3-тарау. "Дүниежүзі тарихы" оқу пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

17. "Дүниежүзі тарихы" пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

1) 5-сынып – аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағатты;

- 2) 6-сынып – аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағатты;
- 3) 7-сынып – аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағатты;
- 4) 8-сынып – аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағатты;
- 5) 9-сынып – аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағатты;
- 6) 10-сынып – аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағатты құрайды.

18. Оқу пәнінің білім мазмұны 4 бөлімді қамтиды:

- 1) "Әлеуметтік қатынастардың дамуы" бөлімі;
- 2) "Мәдениеттің дамуы мен өзара әрекеттестігі" бөлімі;
- 3) "Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттестігі" бөлімі;
- 4) "Экономикалық қатынастардың дамуы" бөлімі.

19. "Әлеуметтік қатынастардың дамуы" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) әлеуметтік құрылымдар;
- 2) әлеуметтік өзара әрекеттестік.

20. "Мәдениеттің дамуы мен өзара әрекеттестігі" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) дін;
- 2) өнер;
- 3) философиялық жүйелер;
- 4) ғылым.

21. "Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттестігі" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) мемлекет: белгілері, құрылымы және басқару тәртібі;
- 2) империялар, соғыстар, көтерілістер мен революциялар.

22. "Экономикалық қатынастардың дамуы" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

- 1) шаруашылық жүйелер: эволюция және өзара әрекеттестік;
- 2) экономикалық жүйелердің тарихи үлгілері.

23. 5-сыныпқа арналған "Дүниежүзі тарихы" пәнінің базалық мазмұны:

1) терімшілер-аңшылардан бастап егіншілер мен малшыларға дейін. Адамның пайда болуы туралы теориялар. Адамдардың алғашқы бірлестік формалары: адамдар тобыры, ру, қауым, тайпа және олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтары. Ежелгі адамдардың өмір салты. Иемденуші және өндіруші шаруашылық түрлері (терімшілік, аңшылық, балық аулау, мал шаруашылығы, егіншілік, металл өңдеу, айырбас сауда). "Неолиттік төңкеріс" ұғымы. Ежелгі діни наным-сенімдер. Алғашқы қауымдық өнердің түсінігі және түрлері.

2) өзен алқаптарының өркениеттері. Алдыңғы Азия мен солтүстік-шығыс Африканың табиғи жағдайлары. Месопотамия тарихының ежелгі кезеңі: Шумер және Аккад мемлекеттері. Ежелгі өркениеттердің шаруашылық жүйесі мен өнері.

3) ежелгі Египет тарихы. Табиғи жағдайлары. Египеттегі мемлекеттің пайда болуы. Пирамидалар құрылысының дәуірі. Ежелгі Египеттің әлеуметтік құрылымы, экономика, діни наным-сенімдер мен ғылыми білімдері.

4) қос дөңгелекті арбалар мен империялар. "Империя" түсінігі. Ежелгі замандағы әскери өнер: соғыс арбалары мен атты әскердің пайда болуы. Жаулаушылық соғыстар мен империялар шекараларының өзгеруі. Таяу және Орта Шығыс империялары. Орталық Азияның ежелгі мемлекеттері. Әлеуметтік ұйымдасу, шаруашылығы мен мәдениеті.

5) ежелгі Үндістан: буддизмнің гүлденуі мен индуизмнің салтанат құруы. Табиғи жағдайлары. Үндістанда мемлекеттің қалыптасуы. Ежелгі Үндістандағы индуизм мен буддизм. Ежелгі Үндістанның әлеуметтік құрылымы (касталық жүйе). Шаруашылығы. Мәдениеті мен ғылыми білімдердің дамуы.

24. 6-сыныпқа арналған "Дүниежүзі тарихы" пәнінің базалық мазмұны:

1) ежелгі Қытай. Табиғи жағдайлары. Ежелгі Қытай мемлекетінің қалыптасуы. Конфуций және Лао Цзы ілімдері. Ежелгі Қытайдың саяси, шаруашылық және қоғамдық құрылысы. Ежелгі Қытайдың мәдениеті.

2) ежелгі Грекия. Ежелгі Грекияның географиялық жағдайы. Грекияның ежелгі өркениеттері. Грекиялық қала-мемлекеттер. Афина мемлекеті. Ежелгі Спарта. Ежелгі Грекияның саяси, шаруашылық және қоғамдық құрылысы. Грек-парсы соғыстары. Александр Македонский империясы.

3) ежелгі Грекия мәдениеті. Ежелгі Грекияның тарихшылары мен философтары. Ежелгі Грекиядағы білім мен ғылым. Ежелгі Грекияның мәдениеті (күнделікті өмірі мен мерекелері, Олимпиада ойындары, діни наным-сенімдер, аңыздар мен мифтер, театр, сәулет және мүсін өнері).

4) Рим империясының гүлденуі. Апеннин түбегінің табиғи-географиялық ерекшеліктері. Ежелгі Римнің саяси және қоғамдық құрылысы (патшалық басқару және республика кезеңі тұсында). Римнің жаулаушылық соғыстары. Рим империясы. Рим империясындағы басқару жүйесі мен әлеуметтік ұйымдасу. Спартак бастаған құлдар көтерілісі. Шаруашылығы мен тұрмысы. Мәдениет. Империя дағдарысы.

5) дәуірлер тоғысындағы Рим. Христиандықтың пайда болуы. Рим империясындағы алғашқы христиандар. Мемлекеттік басқару жүйесі. Ұлы Константиннің діни реформасы. Ежелгі дүниенің мәдени мұрасы: жазу, әлемнің ғылыми бейнесі, ежелгі Римдегі техниканың дамуы.

25. 7-сыныпқа арналған "Дүниежүзі тарихы" пәнінің базалық мазмұны:

1) Рим империясының құлауы. Тарихтағы "орта ғасыр" түсінігі. Орта ғасырлар тарихының хронологиялық шеңбері мен кезеңдері. Халықтардың ұлы қоныс аудару және Батыс Рим империясының құлауы. Византия империясы. Византия мен Түрік қағанатының дипломатиялық қарым-қатынастары. Киев Русінің құрылуы. Киев Русінде христиандықтың қабылдануы;

2) феодализм. "Феодализм" түсінігі. Феодалдық шаруашылық түрінің ерекшеліктері . Феодалдық қоғамның әлеуметтік құрылымы. Ортағасырлық қалалар мен өнердің даму ерекшеліктері;

3) ислам тарихы. Ислам дінінің пайда болуы. 610 және 1258 жылдар аралығындағы ислам тарихындағы басты оқиғалар. Араб халифаты. Мұсылман әлемі мәдениетінің дамуы;

4) крест жорықтары. Крест жорықтарының (1-4 крест жорықтары) себептері, барысы мен салдарлары. Крест жорықтарынан кейінгі христиандық Еуропа мен мұсылман әлемі;

5) моңғолдар. Шыңғыс хан. Моңғол империясының құрылуы. Моңғолдардың әскери өнері. Еуразия этносаяси картасының қалыптасуына моңғол шапқыншылықтарының әсері;

6) XIV ғасырдағы - XVI ғасырдың бірінші жартысындағы ортағасырлық еуропалық қоғам. "Қара індет". Франция мен Англиядағы шаруалар көтерілісі. Феодалдық соғыстар (Жүз жылдық соғыс, Ал қызыл және Ақ раушандар соғысы) және Еуропадағы бір орталықтанған мемлекеттердің қалыптасуы. Жанна д'Арк;

7) Батыс пен Шығыстағы абсолютизм. Феодалдық мемлекеттің даму кезеңдері. Батыс пен Шығыс мемлекеттеріндегі абсолютизмнің ерекшеліктері (Франция, Ресей, Англия, Қытай, Жапония, Осман империясы). "Парламент", "Бас штаттар", "сейм", "кортес", "Бояр Думасы" ұғымдары;

8) сауда, колөнер және әлемді игеру. Ұлы Жібек жолы. Халықаралық сауда мен саяхаттар. Қытайдағы Мин әулетіндегі теңіз саяхаттары (Чжен Хе басшылығымен). XV ғасырдың соңы - XVI ғасырдың басындағы Ұлы географиялық ашулар мен олардың салдарлары. XV ғасырдағы Америка халықтары. Алғашқы отарлық империялар (Португалия, Испания);

9) қайта өрлеу дәуірі. Батыс Еуропадағы қайта өрлеу дәуірінің мәдениеті. Гуманистер идеялары. Шығыстың ортағасырлық мәдениеті;

10) реформация. Реформация себептері мен оның Еуропа елдеріндегі таралуы. Мартин Лютер наразылығының тарихи маңызы;

11) ғылыми революция. Әлемнің қазіргі ғылыми бейнесінің негізін қалаушылар және олардың ізбасарлары (Николай Коперник, Галилео Галилей, Джордано Бруно).

26. 8-сыныпқа арналған "Дүниежүзі тарихы" пәнінің базалық мазмұны:

1) тарихтағы "Жаңа заман" түсінігі. Жаңа заман кезеңдері. Дәстүрлі өркениет дағдарысы және Англияда XVII ғасырда жаңа қоғамның пайда болуы. Өнеркәсіп төңкерісі және оның әлемді өзгертудегі ықпалы. Мануфактура, фабрикалардың пайда болуы және жалдамалы жұмысшы табының қалыптасуы. Өнеркәсіп төңкерісі: мәні, маңызы. Феодалдық құрылыстан капиталистік шаруашылыққа өту. Индустриалды қоғам әлеуметтік құрылымының ерекшеліктері. XVII ғасырдағы ағылшын буржуазиялық революциясы.

2) XVIII ғасырдағы Үндістан, Парсы мемлекеті және Ұлыбритания. Британ отарлық империясының құрылуы. Ұлы Моғолдар империясының дағдарысы мен күйреуі. Еуропалық мемлекеттердің Ост-Үнді компаниясы. XVII ғасырдағы Иранның әлеуметтік-экономикалық жағдайы. Ресей мен Англияның Ирандағы ықпал ету аймағы үшін бәсекелестігі.

3) ағартушылық идеяларының таралуы. Ағартушылық кезеңінің қайраткерлері. Еуропа мен Солтүстік Америкадағы революциялық идеялардың таралуындағы ағартушылық идеялардың рөлі.

4) француз революциясының көрінісі. Француз абсолютизмнің дағдарысы. Француз буржуазиялық революциясы. Ағартушылық идеялардың қоғамдық санаға әсері. Ағартушылық пен революция кезеңіндегі Франция мәдениеті. Республикалық құрылыстың құрылуы мен ерекшеліктері. Наполеон Бонапарттың ішкі және сыртқы саясаты. Францияның жаулаушылық соғыстары. Құрлықтық блокада. Наполеонның Ресейге басып кіруі. Антифранцуздық коалициялар. Наполеон империясының күйреуі.

5) Ресей және) Осман империясы. Осман империясының саяси және әлеуметтік-экономикалық даму ерекшеліктері. Танзимат реформасы: мақсаттары мен нәтижелері. XVIII ғасырдың II - жартысындағы Осман империясының әлсіреуі: ішкі және сыртқы саясат.

6) XIX ғасырдағы Ресейдегі қоғамдық-саяси ойдың дамуы. Әлеуметтік-экономикалық даму. Ресей самодержавиясының ерекшеліктері. Ресейдегі азаттық қозғалыстың үш кезеңі. Декабристер көтерілісі. II Александр императордың реформалары. Халықшылдардың қозғалысы. Ресейдегі марксизмнің таралуы және В.И. Лениннің революциялық қызметінің басталуы.

7) XIX ғасырдағы Қытай мен Еуропа елдері. Цин династиясының оқшаулану саясаты мен еуропалықтардың сауда, дипломатиялық миссиялары. Апиын соғыстары: себептері мен салдарлары. Ихэтуандар көтерілісі ("боксерлер" көтерілісі). Еуропалық мемлекеттердің Қытайды "ықпал ету аймақтарына" бөлуі. Жартылай отар Қытайдың әлеуметтік-экономикалық жағдайы.

8) революциялық идеялардың XIX ғасырда Еуропаға таралуы. Мемлекеттердің саяси және әлеуметтік-экономикалық жағдайы (Германия, Италия). Либералдық және демократиялық қозғалыс. Марксизмнің қалыптасуы мен таралуы. Еуропадағы 1848 жылғы буржуазиялық революциялар. Франко-Пруссия соғысы және Германияның бірігуі. Италияның бірігуі.

9) XIX ғасырдағы Үндістандағы еуропалықтардың үстемдігі. 1857-1859 жылдардағы Үндістандағы ұлт-азаттық көтеріліс (сипайлар көтерілісі). Үндістанды басқарудағы өзгерістер. Үнді Ұлттық Конгресі және Мұсылмандар Лигасының азаттық үшін қозғалыстары.

10) Америка Құрама Штаттарының күшеюі. Солтүстік Америкадағы ағылшын отарлары. Отарлардың әлеуметтік-экономикалық дамуы. Трансатлантикалық құл

саудасы. Тәуелсіздік үшін күрес және Америка Құрама Штаттарының құрылуы. "Тәуелсіздік декларациясы". Америка Құрама Штаттарының "Айқын болашақ" идеясы. Өнеркәсіптік және әлеуметтік-экономикалық дамуы. "Монро доктринасы". Қиыр шығыстық саясат. Еуропалықтардың "Жапонияны ашуы". 1861-1865 жылдардағы азамат соғысы. Америка Құрама Штаттарындағы құлдықтың жойылуы.

11) суретшілер мен жазушылардың көзқарастарымен ХІХ ғасырдағы өзгерістерге шолу. ХІХ ғасырдағы өнер және оның бағыттары. Әдебиет пен өнер. Өнердегі әлеуметтік әділетсіздіктің суреттелуі (Э. Золя, А.Н.Радищев, А. Құнанбаев, Ч. Диккенс, Ф. М. Достоевский).

12) Ғылыми ойдың дамуы. ХІХ ғасырдың ғылыми жаңалықтары (Ч. Дарвин, Г.Мендель).

27. 9-сыныпқа арналған "Дүниежүзі тарихы" пәнінің базалық білім мазмұны:

1) ХХ ғасырдың басындағы әлем. ХХ ғасырдың басына қарай әлемнің аумақтық бөлінуі және мемлекеттердің саяси құрылымы. Индустриалды қоғамнан ақпараттық қоғамға дейін. Ғылыми-техникалық прогресс. Өнер стильдерінің әлеуметтік себептілігі (модерн, символизм, реализм, авангардизм).

2) Бірінші дүниежүзілік соғыс. ХХ ғасырдың басына қарай жетекші капиталистік мемлекеттер арасындағы қарама-қайшылықтар. Бірінші дүниежүзілік соғыстың қысқа мерзімді себептері. 1914-1918 жылдардағы негізгі соғыс қимылдары. Соғыс жылдарындағы әскери стратегиялардың, ғылым мен техниканың дамуы. Германия мен оның одақтастарының жеңілуі. Компьен бітімі. Соғыстың салдарлары.

3) Бірінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі әлем. Париж бітім конференциясы. Әлемнің саяси картасының өзгеруі. Империялардың ыдырауы. Ұлттар Лигасының құрылуы. Мандаттық жүйе. Вашингтон конференциясы. Версаль-Вашингтон жүйесінің қарама-қайшылығы мен әлсіздігі. Қоғамдық-саяси ағымдардың дамуы (әлеуметтік либерализм, консерватизм, марксизм, социал-демократия). Осман империясында сұлтан билігінің жойылуы және шетел интервенттеріне қарсы күресі. Мұстафа Кемалдың (Ататүрік) тарихи рөлі. Түркия – зайырлы мемлекет.

4) 1917 жылғы Ресейдегі революциялар. Ресей империясындағы 1917 жылғы революциялық оқиғалар. Саяси күштердің күресі. Большевиктердің билік басына келуі. Кеңес үкіметінің алғашқы декреттері. Еңбекшілер құқығы туралы Декларация. Азамат соғысы және шетел интервенциясы. "Әскери коммунизм" саясатынан жаңа экономикалық саясатқа көшу. Кеңестік Социалистік Республикалар Одағының құрылуы. Әміршіл-әкімшіл жүйенің қалыптаса бастауы.

5) Бірінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі Азия елдері. Бірінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі Қытай. Гомиьнданның қызметі. Азамат соғысы. Сунь Ятсен – Қытайдың уақытша президенті. Чан Кайши үкіметінің саясаты. Жапонияның Қытайға қарсы агрессиясы және біртұтас майдан мәселесі.

6) Ұлы дағдарыстың себептері мен салдарлары. "Тұрақсыздық" кезеңіндегі Америка Құрама Штатының экономикалық және саяси дамуы. Дүниежүзілік экономикалық дағдарыс және оның салдарлары.

7) Франклин Делано Рузвельттің "Жаңа бағыты". Соғысаралық кезеңдегі Америка Құрама Штатының сыртқы саясаты.

8) тоталитарлық режимдер: Шығыс. И.В.Сталин және Кеңестік Социалистік Республикалар Одағындағы тоталитаризм. Индустрияландыру. Ұжымдастыру. Кеңестік қоғамның әлеуметтік құрылымы. Социалистік реализм. 1937-1938 жылдардағы жаппай саяси репрессиялар. ГУЛАГ жүйесі. XX ғасырдың 30-жылының соңындағы Кеңес үкіметінің сыртқы саясаты. Бірінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі Жапония. "Танакэ меморандумы" және басқыншылық саясат. "Антикоминтерндік пакт" пен "Үштік пакт". Жапонияның Қытайдағы және оңтүстік-шығыс Азия елдеріндегі басқыншылық саясаты.

9) тоталитарлық режимдер: Батыс. Соғыстан кейінгі Италия. Фашистік ұйымның пайда болуы. Фашистердің билікке келуі. Фашизмге қарсы демократиялық күштердің күресі. "Маттеотти дағдарысы". Б.Муссолини үкіметінің ішкі және сыртқы саясаты.

10) Германия. 1918-1919 жылдардағы революциялық үдерістер. Веймар республикасы. Соғыс салдарлары, экономикалық және саяси дағдарыстар. Фашистік партия мен ұлтшылдардың билікке келуі. Тоталитарлық режимнің орнығуы. Ұлтшылдар партиясының әлеуметтік-экономикалық саясаты. Үшінші Рейхтің жүргізген сыртқы басқыншылық саясаты.

11) соғыстан кейінгі Франция. Әлемдік экономикалық дағдарыс және оның Франциядағы салдарлары. Франциядағы фашизмнің жеңілу себептері. Халықтық майданның қалыптасуы.

12) соғысаралық кезеңдегі Испания. Буржуазиялық-демократиялық революция. Халықтық майданның жеңісі. Азамат соғысы және 1936-1939 жылдардағы фашистік интервенция. Ф. Франко диктатурасының орнауы.

13) Екінші дүниежүзілік соғыстың себептері мен салдары. Екінші дүниежүзілік соғыстың басталуының ұзақ мерзімді және қысқа мерзімді себептері. Германияның Батыс Еуропа елдерін басып алуы. Балқан түбегі, Солтүстік Африкадағы соғыс қимылдары. Басып алынған аумақтарда орнатылған фашистік "Жаңа тәртіп". Холокост. "Барбаросса" жоспары. Фашистік Германияға қарсы кеңес халқының Ұлы Отан соғысы. Жапонияның Перл-Харборға шабуылы және Америка Құрама Штатының соғысқа кірісуі. Антифашистік коалиция. Ленд-лиз заңының қабылдануы. Соғыс барысындағы түбегейлі бетбұрыс. "Үлкен үштік" кездесуі және "екінші майдан" ашу мәселесі. Екінші дүниежүзілік соғыстың қорытындылары мен салдарлары.

14) отарсыздану үдерісінің басталуы. Әлемдік отарлау жүйесінің дағдарысы мен күйреуі. Британдық Үндістанды бөлу және екі мемлекеттің (доминионның) қалыптасуы

. Тәуелсіз Үндістанның жариялануы. "Неру бағыты". Махатма Ганди, Индира Ганди және олардың Үндістанның тәуелсіздігін нығайтудағы күресі.

15) XX ғасырдың бірінші жартысындағы дін және мәдениет. Ғылым мен мәдениеттің негізгі даму бағыттары. XX ғасырдың бірінші жартысындағы жаратылыстану, қоғамдық ғылымдар, техника мен өндірістегі маңызды жаңалықтар мен жетістіктер. Қоғамдағы дін рөлінің өзгеруі ("секуляризация", "ұждан бостандығы", "зайырлы мемлекет", "мемлекеттік дін" ұғымдары).

28. 10-сыныпқа арналған "Дүниежүзі тарихы" пәнінің базалық білім мазмұны:

1) XX ғасырдың екінші жартысындағы әлемнің саяси картасы. Африка жылы. Франциядағы отарлық мәселенің шиеленісуі. "Қырғи қабақ соғыстан" кейінгі әлемдегі интеграциялық және дезинтеграциялық үдерістер. Әлемдік "социалистік лагерьдің" қалыптасуы. "Қырғи қабақ соғыстың" басталуы. Трумэн доктринасы. Маршалл жоспары. Әскери-саяси одақтар НАТО және ВШҰ қарсылығы. 1948-1949 жылдардағы және 1961 жылғы Берлин дағдарысы.

2) халықаралық ұйымдардың қалыптасуы. Біріккен Ұлттар Ұйымының құрылуы мен қызметі. Адам құқықтарының жалпыға бірдей декларациясы. XX ғасырдың екінші жартысындағы халықаралық мәселелерді реттеудің жолдары. Еуропалық интеграция (Еуроодақ, Еуропадағы Қауіпсіздік және Ынтымақтастық Ұйымы).

3) XX ғасырдың екінші жартысындағы әлемдік экономиканың дамуы. Екінші дүниежүзілік соғыстың экономикалық салдарлары. 50-60 жылдардағы "экономикалық ғажайып". Батыс Еуропа мен Америка Құрама Штатындағы "мемлекеттік әл-ауқаттылық" негізінің қалыптасуы. 1950-1960 жылдардағы жапондық және оңтүстік корейлік "экономикалық ғажайыптың" себептері.

4) КСРО-дағы соғыстан кейінгі қалпына келу және әкімшіл-әміршіл жүйенің нығаюы. "Хрущев жылымығы". Кеңестік экономиканы реформалаудың сәтсіздікке ұшырау себептері. "Тоқырау" кезеңі (1960 жылдың II жартысы – 1980 жылдың соңы).

5) қос кеңістікті әлем. Қарулану жолындағы жарыс. "Қырғи қабақ соғыстың" негізгі оқиғалары: бірінші "қырғи қабақ соғыс" (1948-1962 жылдар) және екінші "қырғи қабақ соғыс" (1979-1985 жылдар).

6) аумақтық мәселелерді шешудегі халықаралық ұйымдардың рөлі. Екінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі араб мемлекеттерінің негізгі даму тенденциялары. Араб-израиль қайшылығы мен Палестина мәселесі. Халықаралық шиеленістерді реттеудегі Біріккен Ұлттар Ұйымының қызметі.

7) XX ғасырдың екінші жартысындағы қоғамның дамуы. "Араб көктемі": себептері мен салдарлары. Халықаралық қатынастар жүйесіндегі тәуелсіз Қазақстанның орны.

8) бүгінгі қоғамдағы дін. Қазіргі әлемдегі діннің рөлі. Дәстүрлі және деструктивті діни ұйымдар. Аймақтық шиеленістердің себептері мен салдарлары (Таяу Шығыстағы шиеленіс (араб-израиль соғыстары), Ольстер дағдарысы). Астанада өтетін әлемдік және дәстүрлі діндер съезі.

9) бүгінгі әлемдегі лаңкестік қаупі. Халықаралық лаңкестік және экстремизм. Аса ірі лаңкестік әрекеттер.

10) қазіргі әлемнің жаһандануы. Жаһандану үдерісінің мәні. Жаһандану жағдайындағы әлемдік мәдениеттің дамуы.

11) XX ғасырдың екінші жартысындағы - XXI ғасырдың басындағы ғылым, білім, технология. Қазіргі кездегі ғылымның негізгі даму бағыттары. Ғылым мен мәдениеттің негізгі даму бағыттары. XX ғасырдың екінші жартысы – XXI ғасырдың басындағы жаратылыстану, қоғамдық ғылымдар, техника мен өндірістегі маңызды жаңалықтар мен жетістіктер. Ғылыми-техникалық революция - ғылыми-техникалық прогресстің жаңа кезеңі. Дамушы елдердің мәдени-техникалық даму ерекшеліктері мен заңдылықтары.

12) XX ғасырдың екінші жартысындағы - XXI ғасырдың басындағы мәдениет. Мәдениеттің негізгі даму бағыттары. Қазіргі кездегі ақпараттық қоғам. Адамзаттың мәдени мұрасын сақтаудағы ЮНЕСКО-ның қызметі.

4-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

29. Бағдарламада, оқыту мақсаттары кодтық белгімен берілген. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сан бөлім мен бөлімше ретін, төртінші сан оқыту мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 7.2.1.2 кодында: "7" – сынып, "2.1." – бөлім мен бөлімше, "2" – оқыту мақсатының реттік саны.

30. Күтілетін нәтижелер бойынша оқыту мақсаттарының жүйесі:

1) "Әлеуметтік қатынастардың дамуы" бөлімі

1-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары					
	5 сынып	6 сынып	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
Кезеңдер	шамамен 2,5 миллион жыл бұрын -3 мың ж.б.з.д. Египет, Месопотамия, Парсы, Бактрия, Кушан хандығы, Эфталит мемлекеті, Ежелгі Үндістан	3 мың ж.б.з.д. -V ғасыр. Ежелгі Қытай, Ежелгі Грекия, Ежелгі Рим	V ғасыр XVII ғасыр ортасы. Франция, Германия, Англия, Қытай, Үндістан, Киев Русі, Мәскеу мемлекеті, Осман империясы, Араб халифаты, Византия империясы	XVII ғасырдың ортасы -XIX ғасыр Франция, Германия, Ұлыбритания, АҚШ, Қытай, Жапония, Үндістан, Ресей, Осман империясы	XX ғасырдың бірінші жартысы Франция, Германия, Ұлыбритания, АҚШ, Қытай, Үндістан, Ресей империясы және КСРО, Түркия, Сауд Арабиясы, Жапония	XX ғасырдың екінші жартысы - XXI ғасыр Франция, Германия, Ұлыбритания, АҚШ, Қытай, Үндістан, КСРО және Ресей, Корея, Жапония
				8.1.1.3 Еуропалық державаларды		

1.1 Әлеуметтік құрылымдар	5.1.1.1 түрлі теориялар негізінде адамның пайда болуын түсіндіру 5.1.1.2 тобыры, ру, қауым, тайпа секілді алғашқы бірлестік формаларын атау	6.1.1.1. құл иелену мемлекеттердің әлеуметтік құрылымын анықтау 6.1.1.2 қоғамның бай және кедей таптарына бөліну себептері	7.1.1.1 феодалдық қоғамның әлеуметтік құрылымын сипаттау 7.1.1.2 феодалдар мен шаруалардың өзара қатынасын түсіну және сипаттау	н отаршылдық экспансиясы кезеңіндегі Азия мемлекеттерінің әлеуметтік құрылымындағы ерекшеліктерді анықтау (Қытай, Үндістан, Жапония)	9.1.1.1 әлеуметтік құрылымның өзгеруіне Қазан социалистік революциясының әсерін сипаттау	10.1.1.1 социалистік даму жолынан бастартуға байланысты әлеуметтік құрылымдағы өзгерістерді анықтау
1.2 Әлеуметтік өзара әрекеттестік	5.1.2.1 ежелгі қоғамның әлеуметтік ұйымдасуын сипаттау; 5.1.2.2 ежелгі дүниедегі құлдың ерекшеліктерін анықтау	6.1.2.1 ежелгі қоғамның әлеуметтік ұйымдасуын сипаттау; 6.1.2.2 ежелгі дүниедегі құлдың ерекшеліктерін анықтау; 6.1.2.3 қоғамның әлеуметтік құрылымын түсіндіру үшін Үндістандағы "касталық жүйе" ұғымын атау	7.1.2.1 үстемдік етушілер мен бағыныштылардың (феодалдар мен шаруалар) сипаттау;	8.1.2.1 қоғамдық қатынастар жүйесіндегі буржуазияның рөлін анықтау; 8.1.2.2 трансатлантикалық құлдың ерекшеліктерін анықтау	9.1.2.1 қоғамның әлеуметтік өміріндегі өзгерістерге реакцияшыл идеологиялардың (фашизм, тоталитаризм, нәсілшілдік, шовинизм, ұлтшылдық) таралуықпалын анықтау;	10.1.2.1 батыс және шығыс мемлекеттеріндегі әлеуметтік құрылымның ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтау; 10.1.2.2 әлемнің жетекші және дамушы мемлекеттеріндегі халықтың өмір сүру деңгейіне әсер ететін факторларды анықтау; 10.1.2.3, жаһандану процесіне байланысты қазіргі әлемдегі әлеуметтік өзгерістерді бақылау (еңбек миграциясы, әлеуметтік интеграция)

2) "Мәдениеттің дамуы мен өзара әрекеттестігі" бөлімі:

2-кесте

--	--

бөлімшелер	Оқыту мақсаттары					
	5 сынып	6 сынып	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
Кезеңдер	шамамен 2,5 миллион жыл бұрын -3 мың ж.б.з.д. Египет, Месопотамия, Парсы, Бактрия, Кушан хандығы, Эфталит мемлекеті, Ежелгі Үндістан	3 мың ж.б.з.д. -V ғасыр. Ежелгі Қытай, Ежелгі Грекия, Ежелгі Рим	V ғасыр XVII ғасыр ортасы. Франция, Германия, Англия, Қытай, Үндістан, Киев Русі, Мәскеу мемлекеті, Осман империясы, Араб халифаты, Византия империясы	XVII ғасырдың ортасы - XIX ғасыр Франция, Германия, Ұлыбритания, АҚШ, Қытай, Жапония, Үндістан, Ресей, Осман империясы	XX ғасырдың бірінші жартысы Франция, Германия, Ұлыбритания, АҚШ, Қытай, Ресей империясы және КСРО, Түркия, Сауд Арабиясы, Жапония	XX ғасырдың екінші жартысы - XXI ғасыр Франция, Германия, Ұлыбритания, АҚШ, Қытай, Үндістан, КСРО және Ресей, Корея, Жапония
2.1 Дін	5.2.1.1 негізгі діни ұғымдарды (Құдай, ғибадатхана, абыз, қасиетті жазбалар, пұт) атау; 5.2.1.2 тотемизм, анимизм, фетишизм, магия сияқты ежелгі діни наным-сенімдерді атау; 5.2.1.3 ежелгі қоғамның дамуына діндердің ықпалын сипаттау	6.2.1.1 Қытай, Ежелгі Грекия, рим империясының негізгі діни нанымдарын атау; 6.2.1.2 әлемге христиан дінінің таралу себебін анықтау; 6.2.1.3 ежелгі қоғамның дамуына діндердің ықпалын сипаттау	7.2.1.1 адамның дүниетанымы мен қоғамдық өмірдегі дін рөлін анықтау; 7.2.1.2 "гуманизм", "реформация", "протестантизм", "лютеранство", "кальвинизм", контрреформация", "кезуиттер ордені" ұғымдарын түсіндіру; 7.2.1.3 исламның пайда болу ерекшеліктерін атау	8.2.1.1 қоғамда дін рөлінің шектелуіне байланысты адамдар өмірінде орын алған өзгерістерді анықтау; 8.2.1.2 миссионерліктің міндеттерін анықтау;	9.2.1.1 тарихи кезеңдердің ерекшеліктерін салыстыра отырып, мемлекет пен діннің өзара қатынасын сипаттау; 9.2.1.2 "секуляризация" "ұждан бостандығы", "зайырлы мемлекет", "мемлекеттік дін" ұғымдарын түсіндіру;	10.2.1.1 қоғам өміріндегі дәстүрлі және деструктивті діни ұйымдардың іс-әрекетін талдау; 10.2.1.2 қазіргі қоғамдық-саяси мәселелерді түсіну және интерпретациялау үшін дін туралы білімдерін пайдалану; 10.2.1.3 адамзаттың өркениетті даму жолдарын қалыптастырудағы әлемдік діндердің рөлін анықтау
			7.2.2.1 тарихи оқиғалардың өзара байланысын орнату арқылы діндердің		9.2.2.1 XIX - XX ғасырдың	10.2.2.1 танымал өнер қайраткерлерінің қоғамның

2.2 Өнер	<p>5.2.2.1 ежелгі адамдардың тұрмыс салтын сипаттау үшін "алғашқы қауымдық өнер" ұғымын білу;</p> <p>5.2.2.2 Ежелгі Египеттің ғибадатханалары мен пирамидаларын сипаттау;</p> <p>5.2.2.3 ежелгі дүние өнеріне сипаттама беру;</p>	<p>6.2.2.2 Ежелгі Қытай, Ежелгі Грекия, Ежелгі Рим ғибадатханаларын сипаттау;</p> <p>6.2.2.3 ежелгі дүние өнеріне сипаттама беру</p>	<p>әлемдік мәдениетке ықпалын анықтау;</p> <p>7.2.2.2 өнердің (сәулет, сурет өнері) дамуына қоғамдағы өзгерістердің ықпалын анықтау</p> <p>7.2.2.3 қайта өрлеу дәуірінің мәдениетін (бейнелеу, мүсін өнері) сипаттау;</p> <p>7.2.2.4 Шығыстың ортағасырлық мәдениетінің ерекшеліктерін анықтау</p>	<p>8.2.2.1 тарихи оқиғаларды интерпретациялау үшін өнер туындыларын пайдалану;</p> <p>7.2.2.2 өнердегі негізгі стильдер мен ағымдардың белгілерін (неоклассицизм, романтизм, импрессионизм, реализм) анықтау;</p>	<p>басындағы өнердегі негізгі ағымдарды сипаттау (модернизм, символизм, реализм, авангардизм);</p> <p>9.2.2.2 XX ғасырдың бірінші жартысында бұқаралық мәдениеттің (кинематограф, радио) қоғамның рухани дамуына ықпалын талдау;</p>	<p>дамуына ықпалын талдау;</p> <p>10.2.2.2 XX ғасырдың екінші жартысы - ХХІ ғасырдың басындағы бұқаралық мәдениеттің қоғамның рухани дамуына бағалау;</p> <p>10.2.2.3 ақпараттық қоғам жағдайындағы көркем шығармашылықтың жаңа түрлерінің қалыптасуын талдау</p>
2.3 Философиялық жүйелер	<p>5.2.3.1 ежелгі философтардың көзқарастарын таныстыру</p>	<p>6.2.3.1 Шығыс ойшылдары жетістіктерінің маңызын түсіндіру;</p> <p>7.2.3.2 гуманистік идеялардың ортағасырлық мәдениеттің дамуына ықпалын сипаттау;</p> <p>6.2.3.3 Киев Русі мәдениетінің ерекшеліктерін сипаттау;</p>	<p>7.2.3.1 Ресейде жана қоғамдық-саяси ағымдардың (халықшылдық, либерализм) пайда болу себептерін анықтау;</p> <p>7.2.3.2 Ағартушылық дәуір идеяларының қоғамдық дамуға ықпалын анықтау;</p> <p>8.2.3.3 Карл Маркстың көзқарастарын және марксизмнің қоғамдық</p>	<p>8.2.3.1 "позитивизм", "прагматизм", "экзистенциализм" ұғымдарын тарихи кезеңді сипаттау үшін қолдану</p>	<p>9.2.3.2 адам құқықтарын қорғау идеяларының қазіргі халықаралық құқық қорғау ұйымдарының қызметіне ықпалын бағалау</p>	<p>10.2.3.1 ежелгі философтардың көзқарастары мен танысу;</p> <p>10.2.3.3 жаһандану жағдайында ұлттық мәдени құндылықтарды сақтаудың</p>

			өмірге ықпалын түсіндіру			маңыздылығы нтүсііндіру
2.4 Ғылым	5.2.4.1 ежелгі қоғамның дамуындағы жазудың рөлін сипаттау; 5.2.4.2 ғылымдардың (арифметика, геометрия, астрономия, медицина) пайда болып, дамуына шаруашылық іс-әрекетпен әлеуметтік өзгерістердің ықпалын сипаттау; 5.2.4.3 ежелгі өркениеттің алғашқы ғылыми білімдерін атау;	6.2.4.1 ежелгі қоғамның жазуын сипаттау; 6.2.4.2 ғылымдардың (арифметика, геометрия, астрономия, медицина) пайда болып, дамуына шаруашылық іс-әрекетпен әлеуметтік өзгерістердің ықпалын сипаттау;	7.2.4.1 адам өміріндегі қоршаған орта туралы білімнің рөлін түсіндіру; 7.2.4.2 жаратылыста н у ғылымдарын ың келешектегі дамуы үшін кейінгі орта ғасырлар кезеңінде Жердің құрылысы туралы жасалған ғылыми жаңалықтардың маңыздылығын анықтау; 7.2.4.3 Ұлы географиялық жаңалықтардың адамдардың әлем туралы түсінігіне ықпалын анықтау	8.2.4.1 өзгерістер мен сабақтастықты көрсету арқылы, адам мен қоғам өміріндегі ғылыми жаңалықтардың маңызын талдау;	9.2.4.1 әлем мемлекеттерінің әлеуметтік-экономикалық дамуындағы Кейнс теориясының рөлін сипаттау; 9.2.4.2 тарихи оқиғалардың себептерін, нәтижелерін, маңызын тұжырымдау арқылы, ғылымның әлем мемлекеттерінің әлеуметтік-экономикалық дамуындағы рөлін бағалау; 9.2.4.3 Бірінші дүниежүзілік соғыс оқиғаларының барысына түсіндірме бере отырып, әскери ғылым мен техниканың және соғыс стратегияларының рөлін бағалау	10.2.4.1 ғылыми-техникалық революцияның әлеуметтік және экологиялық салдарын бағалау; 10.2.4.2 адамзат өркениетінің дамуын үлгілеу арқылы жаһандық мәселелерді шешуде ғылым мен білімнің маңызы туралы қорытынды жасау; 10.2.4.3 ғылыми жаңалықтардың (генетика, микробиология, ақпараттық технологиялар, нанотехнологиялар, ядролық физика) қоғам дамуына ықпалын талдау

3) "Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттестігі" бөлімі:

3-кесте

Бөлімше	Оқыту мақсаттары					
	5 сынып	6 сынып	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
	шамамен 2,5 миллион жыл бұрын -3 мың ж.б.з.д.		V ғасыр XVII ғасыр ортасы. Франция, Германия, Англия,	XVII ғасырдың ортасы -XIX	XX ғасырдың бірінші жартысы Франция,	XX ғасырдың екінші жартысы -

Кезеңдер	Египет, Месопотамия, Парсы, Бактрия, Кушан хандығы, Эфталит мемлекеті, Ежелгі Үндістан	3 мың ж б.з.д. - V ғасыр. Ежелгі Қытай, Ежелгі Грекия, Ежелгі Рим	Қытай, Үндістан, Киев Русі, Мәскеу мемлекеті, Осман империясы, Араб халифаты, Византия империясы	Ғасыр Франция, Германия, Ұлыбритания, АҚШ, Қытай, Жапония, Үндістан, Ресей, Осман империясы	Германия, Ұлыбритания, АҚШ, Қытай, Үндістан, Ресей империясы және КСРО, Түркия, Сауд Арабиясы, Жапония	XXI ғасыр Франция, Германия, Ұлыбритания, АҚШ, Қытай, Үндістан, КСРО және Ресей, Корея, Жапония
3.1 Мемлекет: белгілері, құрылымы және басқару тәртібі	5.3.1.1 ежелгі мемлекеттердің саяси құрылымының ерекшеліктерін сипаттау; 5.3.1.2 ежелгі өркениеттердің ірі өзендерін, қалаларын, астаналарын картадан табу; 5.3.1.3 алғашқы ежелгі өркениеттің пайда болу себептерін, датасын, танымал билеушілерді	6.3.1.1 ежелгі мемлекеттердің саяси құрылымының ерекшеліктерін сипаттау; 6.3.1.2 ежелгі өркениеттердің ірі өзендерін, қалаларын, астаналарын картадан табу; 6.3.1.3 Афина мемлекетінде демократияның пайда болуын түсіндіру;	7.3.1.1 "ерте, орта, кейінгі орта ғасырлар" хронологиялық шегін білу және уақыт сызығында белгілеу; 7.3.1.2 Батыс пен Шығыстағы монархия формаларын (сословиелік-өкілдік және шексіз билік) ажырату; 7.3.1.3 феодалдық мемлекеттің даму кезеңдерін сипаттау; 7.3.1.4 феодалдық соғыстар мен орталықтандырылған мемлекеттердің құрылуы арасында байланыс орнату; 7.3.1.5 саяси биліктің ерекшеліктерін анықтау үшін әртүрлі ел билеуші	8.3.1.1 республикалық құрылым ерекшеліктерін анықтау; 8.3.1.2 Америка Құрама Штатының батыс бағытындағы экспансия саясатын сипаттау; 8.3.1.3 тарихи оқиғаны түсіндіру үшін "басыбайлы құқық", "декабристер", "халықшылдар", "жеке террор", "пролетариат диктатурасы" ұғымдарын қолдану; 8.3.1.4 әртүрлі елдердің бір уақыт кезеңіндегі тарихи оқиғаларын салыстыру арқылы ұлттық мемлекеттердің (Италия, Германия)	9.3.1.1 қоғамдық-саяси ағымдардың (либерализм, әлеуметтік консерватизм, марксизм, социал-демократия) қоғамның өміріне ықпалын талдау; 9.3.1.2 тоталитаризм, әміршіл-әкімшіл жүйе сияқты саяси режимдердің қалыптасу алғы шарттары мен тарихын түсіндіру; 9.3.1.3 дүниежүзілік экономикалық	10.3.1.1 "Мемлекеттік әл-ауқаттылық" ұғымын 1970 – 1980 жылдардағы әлеуметтік саладағы өзгерістерді сипаттау үшін қолдану; 10.3.1.2 Еуропа мен Азияның жетекші мемлекеттеріндегі конституциялық-құқықтық идеологияның қалыптасу жолдарын талдау (Жалпыға бірдей адам құқығы Декларациясы, Еуропаның Қауіпсіздік пен ынтымақтастық Ұйымы, Еурокеңес,

	ң астанасы атау;		лерінің қызметін салыстыру; 7.3.1.6 басқару формасына сипаттама беру үшін "парламент", "Бас штаттар", "сейм", "кортес", Боярлар Думасы" ұғымдарын түсіндіру; 7.3.1.7 ортағасырлық мемлекеттің территориясын картадан табу	калыптасу маңызын анықтау; 8.3.1.5 "жаңа заман", "абсолютизм", индустриальді өркениет", "капиталистік қатынас" ұғымдарын түсіндіру; 8.3.1.6 VIII-XIX ғғ мемлекеттердің әлеуметтік-саяси даму ерекшеліктерін сипаттау;	дағдарырыста н шығудың түрлі жолдарын түсіндіру (АҚШ, Франция, Германия);	Гаагадағы Халықаралық сот); 10.3.1.3 мемлекеттердің тарихи даму заңдылықтарын анықтау; 10.3.1.4 тұлғаның тарихтағы рөлін бағалау;
	5.3.2.1 ежелгі заман тарихындағы мемлекетаралық қатынастарды түсіндіру	6.3.2.1 ежелгі заман тарихындағы мемлекетаралық қатынастарды түсіндіру үшін "империя" ұғымын білу	7.3.2.1 Рим империясының ыдырау себептерін анықтау және жіктеу; 7.3.2.2 кейінгі орта ғасыр кезеңіндегі антифеодалдық көтерілістердің себептері мен салдарын анықтау; 7.3.2.3 Византияның ішкі саясатын сипаттап, оның ұзақ өмір сүруінің себептерін анықтау; 7.3.2.4 Византияның дипломатиялық саясатын оның көршілес елдермен қарым-қатынасының	8.3.2.1 Батыс Еуропа мен Солтүстік Америкадағы буржуазиялық революциялардың себептерін сипаттау; 8.3.2.2 XVIII–XIX ғасырдың ортасындағы халықаралық қатынастардағы өзгерістерді сипаттау; 8.3.2.3 отаршылдық экспансияның салдарларын талдау арқылы XIX ғасырдағы	9.3.2.1 Бірінші дүниежүзілік соғыстың алғышарттары мен себептерін айқындау; 9.3.2.2 империялардың ыдырау себептерін тұжырымдау (Австро – Венгрия, Ресей, Осман империясы); 9.3.2.3 Екінші дүниежүзілік соғыстың себептерін, сипаты мен	10.3.2.1 отаршылдық жүйе күйреуінің себептері мен салдарларын талдау; 10.3.2.2 "қырғи қабақ соғыс" ұғымын түсіндіру үшін тарихи оқиғаларды талдау; 10.3.2.3 әскери-саяси одақтар НАТО және ВШҰ-ның қарсылығын сипаттау; 10.3.2.4 "қырғи қабақ соғыстан" кейін әлемдегі

<p>3.2 Империялар, соғыстар, көтерілістер және революциялар</p>	<p>үшін "империя" ұғымын білу және пайдалану; 5.3.2.2 басқыншылық соғыстар мен империялардың пайда болуы мемлекеттердің шекараларын қалай өзгергерткенін түсіндіру</p>	<p>"және пайдалану; 6.3.2.2 басқыншылық соғыстар мен империялардың пайда болуы мемлекеттердің шекараларын қалай өзгергерткенін түсіндіру; 6.3.2.3 Ежелгі Римдегі Спартак көтерілісін сипаттау, себептерін анықтау</p>	<p>мысалында қарастырып, сипаттау; 7.3.2.5 ортағасырлық шапқыншылықтар кезіндегі халықаралық қатынастардың ерекшеліктерін анықтау; 7.3.2.6 картада оқиғаларды даму динамикасында белгілей отырып, 1-4 жорықтар мысалында крест жорықтарының себеп-салдарларын анықтау; 7.3.2.7 "отаршылдық саясат" ұғымын түсіндіру (Испания және Португалияның жаулап алуының мысалында); 7.3.2.8 халықтардың ұлы қоңыс аудару себептерін анықтау</p>	<p>әлемнің саяси картасындағы негізгі өзгерістерді анықтау; 8.3.2.4 басқыншылық соғыстардың әлемдік саясаттың өзгеруіне ықпалын бағалау (Наполеон соғыстары мысалында); 8.3.2.5 тарихи оқиғаларды түсіндіру үшін "либерализм, "консерватизм", "социализм", "марксизм", "ұлтшылдық" ұғымдарын қолдану; 8.3.2.6 еуропалық отаршылдық экспансияның Шығыстың дәстүрлі қоғамдарына ықпалын сипаттау</p>	<p>салдарларын талдау 9.3.2.4 Ұлттар Лигасының қызметі мен Версаль-Вашингтон жүйесін талдау және бағалау; 9.3.2.5 – XX ғасырдың басына қарай әлемнің аумақтық бөлінуін және мемлекеттердің саяси құрылымын сипаттау; 9.3.2.6. XIX ғ аяғы –XX ғ басында халықаралық қатынастар ерекшеліктерін сипаттау.; 9.3.2.7 "ескі және Ұлы державалар", "әлемдік аймақтық құру", ұғымдарын түсіндіру</p>	<p>интеграциялық және дезинтеграциялық процестерді айқындау; 10.3.2.5 аймақтық шиеленістердің себептері мен салдарларын тұжырымдау; 10.3.2.6 халықаралық шиеленістерді реттеудегі БҰҰ-ның қызметін бағалау; 10.3.2.7 қазіргі кездегі халықаралық лаңкестік және экстремизм проблемасын талдау; 10.3.2.8 XX ғасырдың екінші жартысында әлемнің саяси картасындағы өзгерістерді тұжырымдау және бағалау</p>
---	--	---	--	--	--	---

4) "Экономикалық қатынастардың дамуы" бөлімі:

4-кесте

Бөлімше	Оқыту мақсаттары					
	5 сынып	6 сынып	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
	шамамен 2,5 миллион жыл бұрын -3 мың ж.б.з.д.		V ғасыр XVII ғасыр ортасы. Франция, Германия, Англия,	XVI ғасырдың ортасы - XIX ғасыр	XX ғасырдың бірінші жартысы Франция, Германия	XX ғасырдың екінші жартысы - XXI

Кезеңдер	Египет, Месопотамия, Парсы, Бактрия, Кушан хандығы, Эфталит мемлекеті, Ежелгі Үндістан	3 мың ж б.з.д. -V ғасыр. Ежелгі Қытай, Ежелгі Грекия, Ежелгі Рим	Қытай, Үндістан, Киев Русі, Мәскеу мемлекеті, Осман империясы, Араб халифаты, Византия империясы	Франция, Германия, Ұлыбритания, АҚШ, Қытай, Жапония, Үндістан, Ресей, Осман империясы	, Ұлыбритания, АҚШ, Қытай, Үндістан, Ресей империясы және КСРО, Түркия, Сауд Арабиясы, Жапония	ғасырФранция, Германия, Ұлыбритания, АҚШ, Қытай, Үндістан, КСРО және Ресей, Корея, Жапония
4.1 Шаруашылық жүйелер: эволюция және өзара әрекеттестік	5.4.1.1 кәсіп және шаруашылық түрлерін (терімшілік, аңшылық, балық аулау, егіншілік, мал шаруашылығы, металл өңдеу, айырбас сауда) сипаттау; 5.4.1.2 "неолиттік төңкеріс" ұғымын түсіндіру; 5.4.1.3 ежелгі өркениеттердің шаруашылық жүйесін сипаттау; 5.4.1.4 оттың пайдалануына және	6.4.1.3 ежелгі өркениеттердің шаруашылық жүйесін сипаттау	7.4.1.1 қолөнер мен сауданың рөлін анықтай отырып, ортағасырлық қалалардың даму ерекшеліктерін сипаттау; 7.4.1.2 ортағасырлардағы халықаралық сауда мен саяхаттардың рөлін түсіндіру	8.4.1.1 себеп-салдарлы анықтау арқылы Еуропадағы феодалдық құрылыстан капиталистік шаруашылыққа (мануфактура, фабрика) өту процесін түсіндіру; 8.4.1.2 Англияның әлемдік жетекші держава ретінде қалыптасуындағы өнеркәсіп төңкерісінің рөлін сипаттау; 8.4.1.3 АҚШ-дағы капиталистік монополиялардың даму ерекшеліктерін анықтау;	9.4.1.1 ХХ ғасырдың басындағы техникалық революция жетістіктерінің (конвейер өндірісі, стандарттау) мемлекеттердің шаруашылық жүйесінің дамуына ықпалын анықтау; 9.4.1.2 индустриялық қоғамның даму процесін түсіндіру үшін "модернизация" ұғымын пайдалану; 9.4.1.3 тарихи оқиғаларды талдау үшін "бағалы қағаздар нарығы", "акция", "алыпсатарлық", "қор биржасы", "несие", "банкрот", "инфляция" ұғымдарын пайдалану; 9.4.1.4 индустриялық қоғам қайшылықтар	10.4.1.1 ХХ ғасырдың 70-жылдарындағы жұмыссыздықтың себеп-салдарын талдау; 10.4.1.2 "инфляция", "дағдарыс", "стагнация" ұғымдарын пайдалана отырып, ХХ ғасырдың екінші жартысындағы мемлекеттердің экономикалық дамуын интерпретациялау; 10.4.1.3 жаһандану жағдайындағы экономикалық интеграцияның маңызын бағалау; 10.4.1.4 себеп-салдарлық байланыстарды талдау арқылы социалистік

	адамның үйлі болуына климаттың өзгеруінің ықпалы;			8.4.1.4 "ының (өндіру экспорт", "импорт", "экспансия", "отарлау", "фактория" ұғымдарын қолдану арқылы, тауар-ақша қатынастарының дамуын түсіндіру	" мен тұтыну теңгерімі) шиеленісу себептерін анықтау; 9.4.1.5 1930 жылдардағы құрылымдық экономикалық дағдарыстың нәтижесінде АҚШ пен Жапонияның экономикасында орын алған өзгерістердің себептерін анықтау	шаруашылық жүйесінің дамуындағы қарама-қайшылықтарды анықтау; 10.4.1.5 Оңтүстік - Шығыс Азия мемлекеттерінің қарқынды экономикалық дамуына ықпал ететін негізгі факторларды талдау
4.2 Экономикалық жүйелердің тарихи үлгілері	5.4.2.1 экономикалық ілгерілеуді түсіну үшін шаруашылықтың иемденуші және өндіруші түрлерін салыстыру	6.4.2.1 экономикалық ілгерілеуді түсіну үшін шаруашылықтың иемденуші және өндіруші түрлерін салыстыру	7.4.2.1 феодалдық шаруашылықтың ерекшеліктерін сипаттау	8.4.2.1 түрлі мемлекеттердің өнеркәсіптік даму сатысына өту процесінің ерекшеліктерін анықтау; 8.4.2.2 қоғамның индустрияға дейінгі және индустриялық даму кезеңдерінің айырмашылығын анықтау	9.4.2.1 " жоспарлы экономика", " нарықтық экономика" ұғымдарын қолдана отырып, ХХ ғасырдың бірінші жартысындағы капитализм мен социализмнің экономикалық жүйелерін салыстыру	10.4.2.1 экономикалық жүйелердің тиімділігін интерпретациялау және негіздеу; 10.4.2.2 постиндустриалды қоғамның басты экономикалық ресурсы ретінде ақпараттың рөлін бағалау

31. Бағдарлама есту қабілеті зақымдалған (естімейтіндер) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10 сыныптары үшін "Дүниежүзі тарихы" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспары негізінде осы Бағдарламаның қосымшасына сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді жоспарда барлық сынып бойынша әр бөлімде қамтылатын оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

32. Бөлімдер мен ондағы тақырыптарды меңгерту сағаттарын мұғалім бөледі.

Негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "Дүниежүзі тарихы" пәнінен

Есту қабілеті зақымдалған (естімейтіндер) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10 сыныптары үшін "Дүниежүзі тарихы" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы н жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) 5 класс

1-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары. Білім алушылар тиісті:	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі
1-тоқсан			
Ежелгі қоғам тарихы	Терімшілер-аңшылардан бастап егіншілер мен мал өсірушілерге дейін Зерттеу сұрағы: 1. Алғашқы адам қалай пайда болды? 2. Адамзаттың алғашқы бірлестіктерін айт?	5.1 "Әлеуметтік қатынастардың дамуы" 5.2 "Мәдениеттің дамуы және өзара әрекеттесуі" 5.3 "Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі" 5.4 "Экономикалық қатынастардың дамуы" 5.5 "Түзету жұмысы"	5.1.1.1 түрлі теориялар негізінде адамның пайда болуын түсіндіру; 5.1.1.2 адамдар тобыры, ру, қауым, тайпа секілді алғашқы бірлестік формаларын және олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын түсіндіру;
	Ежелгі адамдар өмірі Зерттеу сұрағы: 1. неге адамдар иемденуші шаруашылықпен айналыса бастады? 2. Адамдарды от пен тұрғын үй іздеуге не итермеледі?	5.4 Экономикалық қатынастардың дамуы 5.2 Мәдениеттің дамуы және өзара әрекеттесуі	5.4.1.1 кәсіп және шаруашылық түрлерін (терімшілік, аңшылық, балық аулау, егіншілік, мал шаруашылығы, металл өңдеу, айырбас сауда) сипаттау; 5.4.1.4 от пен адамның алғашқы тұрғын үйінің пайда болуына климаттың өзгерісін анықтау; 5.2.2.1 ежелгі адамдардың тұрмыс салтын сипаттау үшін " алғашқы қауымдық өнер" ұғымын пайдалану; 5.2.1.2 тотемизм, анимизм, фетишизм, магия сияқты ежелгі діни наным-сенімдерді білу;
	Өндірістік шаруашылықтың түрлері Зерттеу сұрағы:		5.4.1.1 кәсіп және шаруашылық түрлерін (егіншілік, мал шаруашылығы, металл өңдеу) сипаттау; 5.4.1.2 "неолиттік төңкеріс" ұғымын

	<p>1. Еңбек құралдарының жетілдіруге не себеп болды?</p> <p>2. Неліктен адамдар егіншілікпен және мал шаруашылығымен айналыса бастады?</p>	5.4 Экономикалық қатынастардың дамуы	<p>түсіндіру, оның мәнін ашу;</p> <p>5.4.2.1 экономикалық ілгерілеуді түсіну үшін шаруашылықтың иемденуші және өндіруші түрлерін салыстыру;</p>
2-тоқсан			
	<p>Ежелгі қоғам мәдениеті Зерттеу сұрағы:</p> <p>1. Неге ежелгі сенім-нанымдар пайда болды?</p> <p>2. Ласко и Тамғалы үңгіріндегі тас суреттері нені бейнелейді?</p>	5.2 Мәдениеттің дамуы және өзара әрекеттесуі	<p>5.2.1.2 тотемизм, анимизм, фетишизм, магия сияқты ежелгі діни наным-сенімдерді білу;</p> <p>5.2.4.1 ежелгі дүниенің жазуына сипаттама беру;</p> <p>5.2.2.3 ежелгі дүниенің өнеріне сипаттама беру;</p>
Өзен алқаптары өркениеттері	<p>Месопотамия тарихының ежелгі кезеңі Зерттеу сұрағы:</p> <p>1. Неліктен ежелгі өркениеттер өзен алқаптарында дамыды?</p> <p>2. неге ежелгі өркениеттер басқа мемлекеттерді басып алғысы келді?</p>	5.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	<p>5.3.1.2 ежелгі өркениеттің аймағын, ірі қалаларды және астаналарды картадан көрсету;</p> <p>5.3.1.3 ежелгі алғашқы өркениеттің пайда болу себептерін, билеушілерін атау;</p>
	<p>Ежелгі өркениеттің шаруашылық жүйесі мен өнері Зерттеу сұрағы:</p> <p>1. Оңтүстік екісудің және Асирия мемлекеттерінің шаруашылығының негізгі түрлерін атаңдар?</p> <p>2. Екісу жерінде өнердің қай түрі дамыды?</p>	<p>5.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі</p> <p>5.4 Экономикалық қатынастардың дамуы</p> <p>5.2 Мәдениеттің дамуы және өзара әрекеттесуі</p>	<p>5.3.1.1 ежелгі мемлекеттердің саяси құрылым ерекшеліктерін сипаттау;</p> <p>5.4.1.3 ежелгі өркениеттердің шаруашылық жүйесін сипаттау;</p> <p>5.2.4.1 ежелгі дүниенің жазуына сипаттама беру;</p> <p>5.2.2.3 ежелгі дүниенің өнеріне сипаттама беру;</p>
3-тоқсан			
	<p>Египтте мемлекеттің пайда болуы Зерттеу сұрағы:</p>	5.2 Мәдениеттің дамуы және өзара әрекеттесуі	<p>5.3.1.2 ежелгі өркениеттің аймағын, ірі қалаларды және астаналарды картадан көрсету;</p> <p>5.3.1.3 ежелгі алғашқы өркениеттің пайда болу себептерін, мерзімін, билеушілерін атау;</p> <p>5.2.4.2 ғылымдардың (арифметика, геометрия,</p>

	<p>1. Неліктен Египет "қара жер" деп аталған?</p> <p>2. Ортақтасқан Египет мемлекетінің қалыптасу кезеңдерін атаңдар?</p>	<p>5.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі</p> <p>5.4 Экономикалық қатынастардың дамуы</p>	<p>астрономия, медицина) пайда болып, дамуына шаруашылық іс-әрекет пен әлеуметтік өзгерістердің ықпалын сипаттау;</p> <p>5.4.1.3 ежелгі өркениеттердің шаруашылық жүйесін сипаттау;</p>
<p>Ежелгі Египет</p>	<p>Пирамидаларды құру дәуірі</p> <p>Зерттеу сұрағы:</p> <p>1.Египет тұрғындарының бай халқын атаңдар?</p> <p>2. Ежелгі Египет пирамидалары қалай салынды?</p>	<p>5.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы</p> <p>5.2 Мәдениеттің дамуы және өзара әрекеттесуі</p> <p>5.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі</p>	<p>5.3.1.1 ежелгі мемлекеттердің саяси құрылым ерекшеліктерін сипаттау;</p> <p>5.1.2.1 ежелгі қоғамның әлеуметтік ұйымдасуын сипаттау;</p> <p>5.2.2.2 Ежелгі Египет ғибадатханалары мен пирамидаларын сипаттау;</p> <p>5.2.1.2 тотемизм, анимизм, фетишизм, магия сияқты ежелгі діни наным-сенімдерді білу;</p>
	<p>Ежелгі Египеттің экономикалық және қоғамдық құралымы</p> <p>Зерттеу сұрағы:</p> <p>1. Египеттіктердің үй жануарларын атап бер?</p> <p>2. неге египеттіктер мол астық өсірді?</p> <p>3. Ежелгі Египеттегі пирамидаларды, ғибадатханаларды, сарайларды неден жасады?</p>	<p>5.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы</p> <p>5.2 Мәдениеттің дамуы және өзара әрекеттесуі</p> <p>5.4 Экономикалық қатынастардың дамуы</p>	<p>5.4.1.3 ежелгі өркениеттердің шаруашылық жүйесін сипаттау;</p> <p>5.1.2.1 ежелгі қоғамның әлеуметтік ұйымдасуын сипаттау;</p> <p>5.2.1.3 ежелгі қоғамның дамуындағы діннің рөлін сипаттау;</p> <p>5.1.2.2 ежелгі дүниедегі құлдықтың ерекшеліктерін анықтау;</p>
	<p>Египеттіктердің діни сенім-нанымдары мен ғылыми білімдері</p> <p>Зерттеу сұрағы:</p> <p>1. Египет Құдайларының ерекшеліктерін ата?</p> <p>2. Ежелгі Египетте ауруларды қалай емдеді?</p>	<p>5.2 Мәдениеттің дамуы және өзара әрекеттесуі</p>	<p>5.2.1.2 ежелгі діни сенім-нанымдарды білу;</p> <p>5.2.1.1 негізгі діни ұғымдарды (Құдай, ғибадатхана, абыз, қасиетті жазбалар, пұт) түсіндіру</p> <p>5.2.1.3 ежелгі қоғамның дамуындағы діннің рөлін сипаттау;</p> <p>5.2.4.1 ежелгі қоғамның жазуын сипаттау;</p> <p>5.2.4.3 ежелгі өркениеттің алғашқы ғылыми білімдерін атау;</p>

Қос дөңгелекті арбалар және империялар	Ежелгі дәуірдің әскери өнері Зерттеу сұрағы: 1. Ежелгі империялардың әскери қарулану түрлерін атап бер?	5.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	5.3.2.1 ежелгі заман тарихындағы мемлекетаралық қатынастарды түсіндіру үшін "империя" ұғымын білу және пайдалану; 5.3.2.2 басқыншылық соғыстар мен империялардың пайда болуы мемлекеттердің шекараларын қалай өзгергерткенін түсіндіру;
	Оңтүстік-Батыс Азия империялары Зерттеу сұрағы: 1. Дарий I өз империясында қандай жаналықтар енгізді? 2. Оңтүстік-Батыс Азияда қандай діндер таралды?	5.2 Мәдениеттің дамуы және өзара әрекеттесуі 5.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	5.3.1.2 ежелгі өркениеттің аймағын, ірі қалаларды және астаналарды картадан көрсету; 5.3.2.1 ежелгі заман тарихындағы мемлекетаралық қатынастарды түсіндіру үшін "империя" ұғымын білу және пайдалану; 5.3.1.1 ежелгі мемлекеттердің саяси құрылым ерекшеліктерін сипаттау; 5.3.2.2 басқыншылық соғыстар мен империялардың пайда болуы мемлекеттердің шекараларын қалай өзгергерткенін түсіндіру; 5.2.1.2 ежелгі діни сенім-нанымдарды білу;
	Орта Азияның ежелгі мемлекеттері Зерттеу сұрағы: 1. Александр Македонскийге қарсы күресті кім басқарды? 2. Орта азия мемлекеттерін атап бер?	5.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 5.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі 5.4 Экономикалық қатынастардың дамуы	5.3.1.2 картадан ежелгі өркениеттің аймағын, ірі қалаларды және астаналарды көрсету; 5.3.2.2 басқыншылық соғыстар мен империялардың пайда болуы мемлекеттердің шекараларын қалай өзгергерткенін түсіндіру; 5.1.2.1 ежелгі қоғамның әлеуметтік ұйымдасуын сипаттау; 5.4.1.3 ежелгі өркениеттердің шаруашылық жүйесін сипаттау;

2) 6 сынып

2-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары. Білім алушылар тиісті:	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі
1-тоқсан			
Ежелгі Үндістан: буддизмнің гүлденуі мен индуизмнің триумфі	<p>Индостанда мемлекеттерді құру</p> <p>Зерттеу сұрағы:</p> <p>1. Үндістанның қандай өсімдіктерібүкіл әлемге тарады?</p> <p>2. Қай мемлекет өзіне көрші аймақтардыңбарлығын бағындырды?</p>	<p>6.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі</p> <p>6.4 Экономикалық қатынастардың дамуы</p>	<p>6.3.1.2 картадан ежелгі өркениеттің аймағын, ірі қалаларды және астаналарды көрсету;</p> <p>6.3.1.1 ежелгі мемлекеттердің саяси құрылымының ерекшеліктерін анықтау;</p> <p>6.4.1.3 ежелгі өркениеттердің шаруашылық жүйесін сипаттау;</p>
	<p>Ежелгі Үндістандағы индуизм және буддизм</p> <p>Зерттеу сұрағы:</p> <p>Неге Үндістанда буддизм тарала бастады?</p>	<p>6.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы</p> <p>6.2 Мәдениеттің дамуы және өзара әрекеттесуі</p>	<p>6.1.2.3 қоғамның әлеуметтік құрылымын түсіндіру үшін "касталық жүйе" ұғымын қолдану;</p> <p>6.2.1.3 ежелгі қоғамның дамуына діндердің ықпалын сипаттау;</p>
	<p>Ежелгі Үндістанның қоғамдық құрылымы мен шаруашылығы</p> <p>Зерттеу сұрағы:</p> <p>1. Үндістандағы қоғамның бөліну ерекшеліктерін айт?</p> <p>2. Неге Үндістан мемлекетінің шаруашылығы қарқынды дамыды?</p>	<p>6.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы</p> <p>6.2 Мәдениеттің дамуы және өзара әрекеттесуі</p> <p>6.4 Экономикалық қатынастардың дамуы</p>	<p>6.1.2.1 ежелгі қоғамның әлеуметтік ұйымдасуын сипаттау;</p> <p>6.1.1.1. құлиеленуші мемлекеттердің әлеуметтік құрылымын атау;</p> <p>6.1.1.2 қоғамның бай және кедей болып бөліну себептерін атау;</p> <p>6.2.1.3 ежелгі қоғамның дамуына діндердің ықпалын сипаттау;</p> <p>6.4.1.3 ежелгі өркениеттердің шаруашылық жүйесін сипаттау;</p>
	<p>Ежелгі Үндістандағы мәдениет пен ғылыми білімнің дамуы</p> <p>Зерттеу сұрағы:</p>	<p>6.2 Мәдениеттің дамуы және өзара әрекеттесуі</p>	<p>6.2.4.2 ғылымдардың (арифметика, геометрия, астрономия, медицина) пайда болып, дамуына шаруашылық іс-әрекет пен әлеуметтік өзгерістердің ықпалын анықтау;</p> <p>6.2.4.1 ежелгі қоғамның жазуды сипаттау;</p>

	Ежелгі Үндістанда ғылыми білімдер қаншалықты дамыды?		6.2.2.2 Ежелгі Қытай, Ежелгі Грекия, Рим империясының ғибадатханаларын сипаттау;
2-тоқсан			
Ежелгі Қытай	Ежелгі Қытай мемлекетінің құрылуы Зерттеу сұрағы: 1. Ежелгі Қытайдағы ең алғашқы мемлекетті айт? 2. Ежелгі Қытайдың ойшылдары нені үйретті?	6.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 6.2 Мәдениеттің дамуы және өзара әрекеттесуі 6.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	6.3.1.2 картадан ежелгі өркениеттің аймағын, ірі қалаларды және астаналарды көрсету; 6.3.1.1 ежелгі мемлекеттердің саяси құрылымының ерекшеліктерін сипаттау; 6.1.1.2 қоғамның бай және кедей болып бөліну себептерін атау 6.2.3.1 ежелгі философтардың көзқарастарына қарапайым түсіндірме беру;
	Ежелгі Қытайдың шаруашылығы, қоғамдық-саяси құрылымы Зерттеу сұрағы: 1. Ежелгі Қытайдың ауылшаруашылығы мен қолөнерінің ерекшеліктерін айт? 2. Неге Қытайда ірі жериеленушілер пайда болды?	6.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі 6.4 Экономикалық қатынастардың дамуы	6.4.1.3 ежелгі өркениеттердің шаруашылық жүйесін сипаттау; 6.3.1.1 ежелгі мемлекеттердің саяси құрылымының ерекшеліктерін сипаттау;
	Ежелгі Қытай мәдениеті Зерттеу сұрағы: 1. Ежелгі Қытайдың қандай ғылыми жаңалықтары бүгінгі күнге дейін жетті?	6.2 Мәдениеттің дамуы және өзара әрекеттесуі	6.2.4.2 ғылымдардың (арифметика, геометрия, астрономия, медицина) пайда болып, дамуына шаруашылық іс-әрекет пен әлеуметтік өзгерістердің ықпалын анықтау; 6.2.4.1 ежелгі қоғамның жазуды сипаттау;
3-тоқсан			
	Ежелгі Грекия өркениетінің алғашқы бастауы Зерттеу сұрағы: Ежелгі Грекия өркениеті бастауын қайдан алады?	6.2 Мәдениеттің дамуы және өзара әрекеттесуі 6.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	6.3.1.2 картадан ежелгі өркениеттің аймағын, ірі қалаларды және астаналарды көрсету; 6.2.2.3 ежелгі дүние өнеріне сипаттама беру;

	<p>Ежелгі Грекиядағы қала-мемлекеттер</p> <p>Зерттеу сұрағы:</p> <p>1. VIII – VI ғғ. б. д. д. Ежелгі Грекиядағы қолөнер ерекшелігі?</p> <p>2. Ежелгі Спарта Афинадан несімен ерекшеленді?</p>	<p>6.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы</p> <p>6.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі</p>	<p>6.3.1.2 картадан ежелгі өркениеттің аймағын, ірі қалаларды және астаналарды көрсету;</p> <p>6.3.1.1 ежелгі мемлекеттердің саяси құрылымының ерекшеліктерін сипаттау;</p> <p>6.3.1.3 Афина мемлекетінде демократияның пайда болуын түсіндіру;</p> <p>6.1.2.1 ежелгі қоғамның әлеуметтік ұйымдасуын сипаттау;</p>
Ежелгі Грекия	<p>Ежелгі Грекиядағы қоғамдық-саяси құрылым мен шаруашылық</p> <p>Зерттеу сұрағы:</p> <p>1. Ежелгі Грекия шаруашылығында қандай өзгерістер болды?</p> <p>2. Ежелгі Грекия қоғамында майда дербес өндірушілер қоғамда кім болып табылды?</p>	<p>6.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы</p> <p>6.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі</p> <p>6.4 Экономикалық қатынастардың дамуы</p>	<p>6.4.1.3 ежелгі өркениеттердің шаруашылық жүйесін сипаттау;</p> <p>6.3.1.1 ежелгі мемлекеттердің саяси құрылымының ерекшеліктерін сипаттау;</p> <p>6.1.2.1 ежелгі қоғамның әлеуметтік ұйымдасуын сипаттау;</p> <p>6.1.1.2 қоғамның бай және кедей болып бөліну себептерін атау</p> <p>6.1.2.2 ежелгі дүниедегі құлдықтың ерекшеліктерін анықтау;</p>
	<p>Александр Македонский мемлекеті</p> <p>Зерттеу сұрағы:</p> <p>Неліктен Александр Македонский скифтерді бағындыра алмады?</p>	<p>6.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі</p>	<p>6.3.2.1 ежелгі заман тарихындағы мемлекетаралық қатынастарды түсіндіру үшін "империя" ұғымын білу және пайдалану;</p> <p>6.3.2.2 басқыншылық соғыстар мен империялардың пайда болуы мемлекеттердің шекараларын қалай өзгертерткенін түсіндіру;</p>
	<p>Ежелгі Грекияның тарихшылары мен философтары</p> <p>Зерттеу сұрағы:</p> <p>Ежелгі Грек философтары мінсіз қоғамды қалай елестетті?</p>	<p>6.2 Мәдениеттің дамуы және өзара әрекеттесуі</p>	<p>6.2.3.1 ежелгі философтардың көзқарастарына қарапайым түсіндірме беру;</p>

3-бөлім Ежелгі Грекия мәдениеті	Ежелгі Грекия мәдениеті Зерттеу сұрағы: Ежелгі Грекия өнері қандай болды?	6.2 Мәдениеттің дамуы және өзара әрекеттесуі	6.2.2.3 ежелгі дүние өнеріне сипаттама беру; 6.2.2.2 Ежелгі Қытай, Ежелгі Грекия, Рим империясының ғибадатханаларын сипаттау;
	Ежелгі Грекия білім беру және ғылым Зерттеу сұрағы: Ежелгі Грекияның гимназия, лицей, академиялары нені үйретті?	6.2 Мәдениеттің дамуы және өзара әрекеттесуі	6.2.4.2 ғылымдардың (арифметика, геометрия, астрономия, медицина) пайда болып, дамуына шаруашылық іс-әрекет пен әлеуметтік өзгерістердің ықпалын анықтау; 6.2.4.1 ежелгі қоғамның дамуындағы жазудың рөлін сипаттау;
4-тоқсан			
Рим империясының гүлденуі	Ежелгі Римнің саяси және қоғамдық құрылымы Зерттеу сұрағы: Рим ежелгі дүниенің ең қуатты империясына қалай айналды?	6.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 6.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	6.3.2.1 ежелгі заман тарихындағы мемлекетаралық қатынастарды түсіндіру үшін "империя" ұғымын білу және пайдалану; 6.3.1.1 ежелгі мемлекеттердің саяси құрылымының ерекшеліктерін сипаттау; 6.3.2.2 басқыншылық соғыстар мен империялардың пайда болуы мемлекеттердің шекараларын қалай өзгергерткенін талдау; 6.1.2.2 ежелгі дүниедегі құлдықтың ерекшеліктерін анықтау;
	Рим империясы Зерттеу сұрағы: Ежелгі Рим мәдениеті Зерттеу сұрағы:	6.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 6.2 Мәдениеттің дамуы және өзара әрекеттесуі	6.1.2.1 ежелгі қоғамның әлеуметтік ұйымдасуын сипаттау; 6.1.1.2 қоғамның бай және кедей болып бөліну себептерін атау; 6.2.2.3 ежелгі дүние өнеріне сипаттама беру; 6.1.2.2 ежелгі дүниедегі құлдықтың ерекшеліктерін анықтау; 6.2.2.3 ежелгі дүние өнеріне сипаттама беру;

	Ежелгі римдік қоғамның дамуы мәдениет арқылы қалай айқындалады?		6.2.3.1 ежелгі философтардың көзқарастарына қарапайым түсіндірме беру; 6.2.1.3 ежелгі қоғамның дамуына діндердің ықпалын сипаттау;
	Спартактың көтерілісі ежелгі Римдегі құлдықты қалай сипаттайды?	6.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 6.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	6.1.2.2 ежелгі дүниедегі құлдықтың ерекшеліктерін анықтау; 6.3.2.3 Ежелгі Римдегі Спартак көтерілісін сипаттау, себептерін анықтау;
Дәуірлер тоғысындағы Рим	Христиандықтың туындауы Зерттеу сұрағы: Христиандық неге тарала бастады?	6.2 Мәдениеттің дамуы және өзара әрекеттесуі	6.2.1.3 ежелгі қоғамның дамуына діндердің ықпалын сипаттау; 6.2.1.2 называть причины распространения христианства по всему миру; 6.2.1.1 негізгі діни ұғымдарды (Құдай, ғибадатхана, абыз, қасиетті жазбалар, пұт) түсіндіру;
	Рим империясының алғашқы христиандары Зерттеу сұрағы: Христиан дінінің ерекшелігін айт?	6.2 Мәдениеттің дамуы және өзара әрекеттесуі	6.2.1.3 ежелгі қоғамның дамуына діндердің ықпалын сипаттау; 6.2.1.2 бүкіл әлемге христиан дінінің таралу себебін атау; 6.2.2.2 Ежелгі Қытай, Ежелгі Грекия, Рим империясының ғибадатханаларын сипаттау;
	Ежелгі дүниенің мәдени мұрасы Зерттеу сұрағы: Ежелгі дүниенің мәдени мұрасы қандай?	6.2 Мәдениеттің дамуы және өзара әрекеттесуі	6.2.4.1 ежелгі қоғамның дамуындағы жазудың рөлін сипаттау; 6.2.2.3 ежелгі дүние өнеріне сипаттама беру; 6.2.4.2 ғылымдардың (арифметика, геометрия, астрономия, медицина) пайда болып, дамуына шаруашылық іс-әрекет пен әлеуметтік өзгерістердің ықпалын анықтау;

3-кесте

Ұзақмерзімді жоспар бөлімі	Ұзақмерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқу пәнінің мазмұны	Оқыту мақсаттары Оқушы білу керек:
			1-тоқсан
Рим империясының құлауы	Тарихтағы "орта ғасыр" түсінігі. Орта ғасыр тарихының хронологиялық шектері мен кезеңдері Зерттеу сұрағы: Феодалдық қатынас деген не?	7.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	7.3.1.1 "ерте, орта, кейінгі орта ғасырлар" хронологиялық шегін білу және уақыт сызығында белгілеу;
	Халықтардың Ұлы қоңысаударуы. Батыс рим империясының құлдырауы Зерттеу сұрағы: Неліктен Батыс Рим империясы құлады?	7.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	7.3.2.8 халықтардың Ұлы қоңысаударуының себептерін атау 7.3.2.1 Рим империясының құлдырау себептерін анықтау;
	Византия империясы Зерттеу сұрағы: Неліктен Византия түрік қағаны Истемиге елші жіберді?	7.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	7.3.1.7 ортағасырлық мемлекет территориясын картадан көрсету; 7.3.2.3 Византияның ішкі саясатын сипаттап, оның ұзақ өмір сүруінің себептерін анықтау; 7.3.2.4 Византияның дипломатиялық саясатын оның көршілес елдермен қарым-қатынасының мысалында қарастырып, сипаттау;
	Киев Русі. Христиандықты қабылдауы Зерттеу сұрағы: Княгиня Ольганың Константинопольге	7.2 Мәдениеттің дамуы және өзара әрекеттесуі 7.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	7.3.1.7 ортағасырлық мемлекет территориясын картадан көрсету; 7.2.1.1 діннің адам дүниетанымына және әлеуметтік өміріне ықпалы;

	сапары Киев Русін қалай өзгертті?		7.2.3.3 Киев русінің мәдениет ерекшеліктерін айт;
Феодализм	"феодализм" түсінігі. Феодалдық типтегі шаруашылық жүргізу ерекшелігі Зерттеу сұрағы: Феодализмнің негізгі ерекшеліктерін айт?	7.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 7.4 Экономикалық қатынастардың	7.4.2.1 экономикалық қатынастардың формаларын түсіндіру арқылы феодалдық шаруашылықтың ерекшеліктерін сипаттау; 7.4.1.1 қолөнер мен сауданың рөлін анықтай отырып, ортағасырлық қалалардың даму ерекшеліктерін сипаттау; 7.1.1.1 феодалдық қоғамның әлеуметтік құрылымын сипаттау; 7.1.1.2 феодалдық қоғамның әлеуметтік құрылымын сипаттау;
	Феодалдық қоғамның әлеуметтік құрылымы Зерттеу сұрағы: Феодалдық қоғам қалай ұйымдасқан?	7.1 "Әлеуметтік қатынастардың дамуы	7.1.1.1 феодалдық қоғамның әлеуметтік құрылымын сипаттау; 7.1.2.1 үстемдік етушілер мен бағыныштылардың (феодалдар мен шаруалардың) өзара қатынасын сипаттау ;
	Ортағасырлық қоғамды қаланың сәулеті мен өнерінің даму ерекшелігі Зерттеу сұрағы: Қалалардың пайда болуына не ықпал етті?	7.2 Мәдениеттің дамуы және өзара әрекеттесуі 7.4 Экономикалық қатынастардың	7.4.1.1 қолөнер мен сауданың рөлін анықтай отырып, ортағасырлық қалалардың даму ерекшеліктерін сипаттау; 7.2.2.2 өнердің (сәулет, сурет өнері) дамуына қоғамдағы өзгерістердің ықпалын анықтау;

	2-тоқсан		
Ислам тарихы	<p>Исламның пайда болуы. Араб халифаты. Исламның тарихында 610 - 1258 жылдар аралығында қандай басты оқиғалар орын алды Зерттеу сұрағы: Неге ислам идеясы араб тайпалары арасында тарады?</p>	<p>7.2 Мәдениеттің дамуы және өзара әрекеттесуі 7.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі</p>	<p>7.3.1.7 ортағасырлық мемлекет территориясын картадан көрсету; 7.2.1.3 исламның пайда болу ерекшеліктерін атау ; 7.3.1.3 феодал мемлекетінің даму кезеңдерін сипаттау 7.2.1.1 діннің адам дүниетанымына және әлеуметтік өміріне ықпалы; 7.3.2.5 ортағасырлық шапқыншылықтар кезіндегі халықаралық қатынастардың ерекшеліктерін анықтау;</p>
	<p>Мусылман әлемінде мәдениеттің дамуы Зерттеу сұрағы: Неліктен VIII-XII ғасырды ислам мәдениетінің " алтын ғасыры" деп атайды?</p>	<p>7.2 Әлеуметтік қатынастардың дамуы</p>	<p>7.2.2.1 діннің әлем мәдениетіне ықпалынанықтау; 7.2.2.4 шығыстың ортағасырлық мәдениет етекшеліктерін сипаттау; 7.2.3.1 Шығыс ойшылдары жетістіктерінің маңызын бағалау;</p>
	<p>К р е с т жорықтарының себептері, барысы мен салдары Зерттеу сұрағы: Крест жорығының себептерін айт?</p>	<p>7.2 Мәдениеттің дамуы және өзара әрекеттесуі 7.3 Экономикалық қатынастардың</p>	<p>7.3.2.6 картада оқиғаларды даму динамикасында белгілей отырып, 1-4 жорықтар мысалында крест жорықтарының себеп-салдарларын анықтау; 7.2.1.1 адамның дүниетанымы мен қоғамдық өмірдегі дін рөлінің ықпалын анықтау;</p>

	<p>Христиандық Еуропа мен мұсылман әлемі</p> <p>Зерттеу сұрағы: Крест жорықтары христиандық Еуропа мен мұсылман әлемін қалай өзгертті?</p>	<p>7.2 Мәдениеттің дамуы және өзара әрекеттесуі</p> <p>7.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі</p>	<p>7.3.2.6 картада оқиғаларды даму динамикасында белгілей отырып, 1-4 жорықтар мысалында крест жорықтарының себеп-салдарларын анықтау;</p> <p>7.2.2.1 тарихи оқиғалардың өзара байланысын орнату арқылы діндердің әлемдік мәдениетке ықпалын анықтау;</p>
Моңғолдар	<p>Шыңғысхан. Моңғол империясының құрылуы</p> <p>Зерттеу сұрағы: Монғолдар әлемдік империяны қалай құрды?</p>	<p>7.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі</p>	<p>7.3.1.7 ортағасырлық шапқыншылықтар кезіндегі халықаралық қатынастардың ерекшеліктерін анықтау;</p> <p>7.3.2.5 ортағасырлық шапқыншылықтар кезіндегі халықаралық қатынастардың ерекшеліктерін анықтау;</p> <p>7.3.1.3 феодалдық мемлекеттің даму кезеңдерін сипаттау ;</p>
	<p>Моңғол жорықтарының еуразия этносаяси картасының қалыптасуына ықпалы</p> <p>Зерттеу сұрағы: Моңғолдардың жорықтары Еуразияның саяси картасын қалай өзгертті?</p>	<p>5.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі</p>	<p>7.3.1.7 картадан ортағасырлық мемлекеттер территориясын табу ;</p> <p>7.3.2.5 феодалдық соғыстар мен орталықтандырылған мемлекеттердің құрылуы арасында байланыс орнату;</p>
3-тоқсан			
	<p>"Қара індет". Франциядағы және Англиядағы шаруалар көтерілісі</p>		<p>7.3.2.2 антифеодалдық көтерілістердің себептері мен маңызын анықтау;</p>

<p>XIV ғасыр- XVI ғасырдың бірінші жартысындағы ортағасырлық еуропалық қоғам</p>	<p>Зерттеу сұрағы: "Қара індет" не себепті жылдам таралды?</p>	<p>7.2 Мәдениеттің дамуы және өзара әрекеттесуі 7.3 Развитие и взаимодействие политических систем 5.4 Экономикалық қатынастардың</p>	<p>7.2.4.1 адам өміріндегі қоршаған орта туралы білімнің рөлін түсіндіру;</p>
	<p>Феодалные войны. Столетняя война. Война Алой и Белой роз Исследовательский вопрос: Назови причины феодальных войн?</p>	<p>7.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі</p>	<p>7.3.1.4 феодалдық соғыстар мен орталықтандырылған мемлекеттердің құрылуы арасында байланыс орнату;</p>
	<p>Образование централизованных государств в Европе Исследовательский вопрос: Как образовались централизованные государства в Европе?</p>	<p>7.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі</p>	<p>7.3.1.4 феодалдық соғыстар мен орталықтандырылған мемлекеттердің құрылуы арасында байланыс орнату;</p>
	<p>Феодал мемлекеттерінің даму кезеңдері. Зерттеу сұрағы: Англия, Франция, Ресей абсолюттік монархияның құрылу ерекшеліктері?</p>	<p>7.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі</p>	<p>7.3.1.3 феодалдық мемлекеттің даму кезеңдерін сипаттау ; 7.3.1.2 Батыс пен Шығыстағы монархия формаларын (сословиелік-өкілдік және шексіз билік) ажырату; 7.3.1.6 "парламент", "Бас штаттар", "сейм", "кортес", "Боярлар Думасы" ұғымдарын түсіндіру;</p>
<p>Абсолютизм: Батыс пен Шығыс</p>	<p>Шығыс елдеріндегі абсолютизм ерекшеліктері: Қытай, Жапония, Осман империясы Зерттеу сұрағы: Моңғолдардың шапқыншылығы Қытайда абсолюттік</p>	<p>7.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі</p>	<p>7.3.1.2 Батыс пен Шығыстағы монархия формаларын (сословиелік-өкілдік және шексіз билік) ажырату; 7.3.1.5 саяси биліктің ерекшеліктерін анықтау үшін әртүрлі елдердің билеушілерінің</p>

	монархияның құрылуына қалай ықпал етті?		қызметін салыстыру ;
	Зерттеу сұрағы: Осман империясы қандай мемлекеттерді басып алды?	7.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	7.3.1.2 Батыс пен Шығыстағы монархия формаларын (сословиелік-өкілдік және шексіз билік) ажырату; 7.3.1.5 саяси биліктің ерекшеліктерін анықтау үшін әртүрлі елдердің билеушілерінің қызметін салыстыру ;
Сауда, қолөнер және әлемді игеру	Ұлы Жібек жолы. Халықаралық сауда мен саяхат. Қытайдағы Мин династиясының теңіз саяхаттары Зерттеу сұрағы: Ұлы Жібек жолының маңызын айт?	7.4 Экономикалық қатынастардың	7.4.1.2 ортағасырлардағы халықаралық сауда мен саяхаттардың рөлін түсіндіру;
	XV- XVI ғғ Ұлы географиялық жаңалық ашу және олардың салдары Зерттеу сұрағы: Ұлы географиялық жаңалық ашу неліктен мүмкін болды?	7.2 Мәдениеттің дамуы және өзара әрекеттесуі 7.4 Экономикалық қатынастардың	7.4.1.2 ортағасырлардағы халықаралық сауда мен саяхаттардың рөлін түсіндіру; 7.2.4.3 картадан XV - XVI ғасырлардағы саяхатшылардың негізгі бағыт-бағдарларын белгілей отырып, Ұлы географиялық ашылулардың адамдардың әлем туралы түсінігіне ықпалын анықтау;
	XV ғ америка халықтары. Алғашқы отарлау империялары (		7.2.4.3 картадан XV - XVI ғасырлардағы саяхатшылардың негізгі бағыт-бағдарларын белгілей отырып, Ұлы географиялық

	<p>Португалия және Испания) Зерттеу сұрағы: Ұлы географиялық ашулар әлемді қалай өзгертті?</p>	<p>7.2 Мәдениеттің дамуы және өзара әрекеттесуі 7.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі</p>	<p>ашылулардың адамдардың әлем туралы түсінігіне ықпалын анықтау; 7.3.2.7"отаршылдық саясат" ұғымын түсіндіру (Испания және Португалияның жаулап алуының мысалында);</p>
4-тоқсан			
Қайта өрлеу дәуірі	<p>Батыс еуропадағы қайта өрлеу дәуір мәдениеті Зерттеу сұрағы: Қайта өрлеу дәуірі өнердің дамуын қалай өзгертті?</p>	<p>7.2 Мәдениеттің дамуы және өзара әрекеттесуі</p>	<p>7.2.2.3 Қайта өрлеу дәуірінің мәдениетін сипаттау;</p>
	<p>Гуманистер идеясы Зерттеу сұрағы: Батыс Еуропа гуманистері нені армандады?</p>	<p>7.2 Мәдениеттің дамуы және өзара әрекеттесуі</p>	<p>7.2.3.2 гуманистік идеялардың орта ғасырлық мәдениеттің дамуына ықпалын анықтау;</p>
	<p>Шығыстың ортағасырлық мәдениеті Херттеу сұрағы: Шығыстағы Ренессанс әлемдік мәдениетті қалай байытты?</p>	<p>7.2 Мәдениеттің дамуы және өзара әрекеттесуі</p>	<p>7.2.2.4 Шығыстың ортағасырлық мәдениетінің ерекшеліктерін сипаттау; 7.2.3.1 Шығыс ойшылдары жетістіктерінің маңызын бағалау;</p>
Реформация	<p>Реформация себептері. Мартин Лютердің наразылығының тарихи маңызы Зерттеу сұрағы: Мартин Лютердің наразылығы Еуропаны қалай өзгертті?</p>	<p>7.2 Мәдениеттің дамуы және өзара әрекеттесуі</p>	<p>7.2.1.1 адамның дүниетанымы мен қоғамдық өмірдегі дін рөлінің өзгеру себептерін анықтау; 7.2.1.2 тарихи процестердің контекстінде "гуманизм", "реформация", "протестантизм", "лютеранство", "кальвинизм", "контр-реформация", "кезуиттер ордені" ұғымдарын түсіндіру;</p>

Ғылыми революция	<p>Әлемнің қазіргі ғылыми суретінің негізін қалаушылар және олардың ізбасарлары</p> <p>Зерттеу сұрағы: Жердің Күнді айналатынын қай ғалым дәлелдеді?</p>	7.2 Мәдениеттің дамуы және өзара әрекеттесуі	<p>7.2.4.2 жаратылыстану ғылымдарының келешектегі дамуы үшін кейінгі орта ғасырлар кезеңінде Жердің құрылысы туралы жасалған ғылыми жаңалықтардың маңыздылығын анықтау;</p> <p>7.2.4.1 адам өміріндегі қоршаған орта туралы білімнің рөлін түсіндіру;</p>
------------------	--	--	---

4) 8 сынып
4-кесте

Ұзақмерзімді жоспар	Ұзақмерзімді жоспар мазмұны	Оқу пәнінің мазмұны	Оқу мақсаттары Оқушы білуі тиіс:
1-тоқсан			
Өнеркәсіп төңкерісі және оның әлемді өзгертудегі ықпалы	<p>"Жаңа заман"түсінігі жәнеоның ерекшелігі</p> <p>Зерттеу сұрағы: Жаңа заманның негізгі ерекшеліктерін айт?</p>	8.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	8.3.1.5 "жаңа заман", "абсолютизм", индустриалді өркениет", "капиталистік қатынастар";
	<p>XVII ғ Англиядағы буржуазиялық революция.</p> <p>Зерттеу сұрағы: XVII ғасырдың ортасындағы Ағылшын революциясы қандай маңызға ие болды?</p>	8.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 8.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	8.3.2.1 Батыс Еуропа мен Солтүстік Америкадағы буржуазиялық революциялардың себептерін сипаттау; 8.1.1.1 "капитал", "буржуазия", "жұмысшы табы" \пролетариат\ ұғымдарын қоғамның әлеуметтік құрылымын түсіндіру үшін қолдану; 8.1.2.1 қоғамдық қатынастар жүйесіндегі буржуазияның рөлін анықтай білу;
			8.1.1.2 мануфактура, фабрикалардың пайда болуы мен жалдамалы жұмысшы табының қалыптасуы арасындағы байланысты анықтау; 8.4.1.1 себеп-салдарды анықтау арқылы

	<p>Өнеркәсіп төңкерісі және индустриальді қоғамның әлеуметтік құрылымы</p> <p>Зерттеу сұрағы: Неге Англияда өнеркәсіп төңкерісі басталды?</p>	<p>8.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы</p> <p>8.4 Экономикалық қатынастардың дамуы</p>	<p>Еуропадағы феодалдық құрылыстан капиталистік шаруашылыққа (мануфактура, фабрика) өту процесін түсіндіру;</p> <p>8.4.1.2 Англияның әлемдік жетекші держава ретінде қалыптасуындағы өнеркәсіп төңкерісінің рөлін сипаттау;</p> <p>8.4.2.2 қоғамның индустрияға дейінгі және индустриялық даму кезеңдерінің арасындағы айырмашылығын анықтау;</p>
<p>XVIII ғасырдағы Үндістан және Ұлыбритания. Отарлық империялардың құрылуы</p>	<p>Ұлы Моңғол империясының тоқырауы мен құлдырауы.</p> <p>XVII – XVIII ғ Үндістан.</p> <p>Зерттеу сұрағы: Қай мемлекет Үндістан билігіне келді?</p>	<p>8.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы</p> <p>8.2 Мәдениеттің дамуы мен өзара әрекеттесуі</p>	<p>8.2.2.1 использовать произведения искусства для интерпретации исторических событий;</p> <p>8.1.1.3 Еуропалық державалардың отаршылдық экспансиясы кезеңіндегі Азия мемлекеттерінің әлеуметтік құрылымындағы ерекшеліктерді анықтау (Қытай, Үндістан, Жапония);</p>
	<p>Еуропалық державалардың отарлық саясаты мен Шығыс мемлекеттері</p> <p>Зерттеу сұрағы: Британдықтар саудагерлерден Үндістанның билеушілеріне қалай айналды?</p>	<p>8.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі</p> <p>8.4 Экономикалық қатынастардың дамуы</p>	<p>8.3.2. еуропалық отаршылдық экспансияның Шығыстың дәстүрлі қоғамдарына ықпалын сипаттау;</p> <p>8.4.1.4"экспорт", "импорт", "экспансия", "отарлау", "фактория" ұғымдарын қолдану арқылы, тауар-ақша қатынастарының дамуын түсіндіру;</p>
	<p>Ағартушылық дәуірдің тұлғалары. Еуропада және Солтүстік Америкада революциялық идеялардың таралуына ағартудың рөлі</p> <p>Зерттеу сұрағы: Еуропалық билеушілердің</p>	<p>8.2 Мәдениеттің дамуы мен өзара әрекеттесуі</p>	<p>8.2.1.1 қоғамда дін рөлінің шектелуіне байланысты адамдар өмірінде орын алған өзгерістерді анықтау;</p> <p>8.2.3.2 Ағартушылық Дәуір идеяларының</p>

<p>Ағартушылық идеяларының таралуы. АҚШ тәуелсіздігі және құрылуы үшін соғыс</p>	<p>қайсысының "ағартушылық" ұстанымы басым болды? Солтүстік Америкадағы Британдық отаршылдықтың әлеуметтік-экономикалық дамуы. АҚШтың тәуелсіздігі мен құрылуы үшін соғыс Зерттеу сұрағы: Солтүстік Америкада капиталистік қатынастың даму ерекшеліктерін атау?</p>	<p>" 8.2 Мәдениеттің дамуы мен өзара әрекеттесуі 8.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі</p>	<p>қоғамдық дамуға ықпалын анықтау; 8.3.2.1 Батыс Еуропа мен Солтүстік Америкадағы буржуазиялық революциялардың себептерін сипаттау; 8.2.3.2 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі; 8.3.1.1 республикалық басқару құрылымның ерекшеліктерін анықтау;</p>
<p>2-тоқсан</p>			
<p>Француз буржуазиялық революциясының XVIII ғ. Наполеон Бонапарт дәуіріндегі Францияның шапқыншылық соғыстары</p>	<p>Абсолютизм тоқырауы мен Француз революциясының басталуы Зерттеу сұрағы: 1789-1799 жылдар аралығында Францияда қандай өзгерістер орын алды? XVIII ғ. Француз революциясының негізгі кезеңдері Зерттеу сұрағы: Француз революциясының негізгі нәтижесін қандай? Наполеон Бонапарт дәуіріндегі Францияның</p>	<p>8.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 8.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі 8.2 Мәдениеттің дамуы мен өзара әрекеттесуі 8.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі</p>	<p>8.3.2.1 Батыс Еуропа мен Солтүстік Америкадағы буржуазиялық революциялардың себептерін сипаттау; 8.1.1.1 "капитал", "буржуазия", "жұмысшы табы" \пролетариат\ ұғымдарын қоғамның әлеуметтік құрылымын жан-жақты түсіндіру үшін қолдану; 8.1.2.1 қоғамдық қатынастар жүйесіндегі буржуазияның рөлін анықтау; 8.2.2.1 тарихи оқиғаларды интерпретациялау үшін өнер туындыларын пайдалану; 8.2.2.2 өнердегі негізгі стильдер мен ағымдардың белгілерін (неоклассицизм, романтизм, импрессионизм, реализм) анықтау; 8.3.1.1 республикалық құрылымның ерекшеліктерін анықтау; 8.2.2.1 тарихи оқиғаларды интерпретациялау үшін өнер туындыларын пайдалану;</p>

	шапқыншылық соғыстары Зерттеу сұрағы: Наполеон империясы қалай құрылды және оның құлдырау себептері неде болды?	8.2 Мәдениеттің дамуы мен өзара әрекеттесуі 8.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	8.3.2.4 империалистік соғыстардың әлемдік саясаттың өзгеруіне ықпалын бағалау (Наполеон соғыстары мысалында);
XIX ғасырдағы империялар және олардың бақталастығы	Ресей империясының құрылуы және оның саясаты Зерттеу сұрағы: Ресейдегі қайтақұруды кім бастады?	8.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі 8.4 Экономикалық қатынастардың дамуы	8.3.2.2 XVIII-XIX ғасырдың ортасындағы халықаралық қатынастардағы өзгерістерді сипаттау; 8.4.2.1 түрлі мемлекеттердің өнеркәсіптік даму сатысына өту процесінің ерекшеліктерін салыстыру;
	XIX ғ Иранның жағдайы. Ирандағы ағылшын-орыс бақталастығы Зерттеу сұрағы: Неліктен Ресей мен Ұлыбритания Иранға ықпал етуге бәсекелес болды?	8.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі 8.4 Экономикалық қатынастардың дамуы	8.4.2. түрлі мемлекеттердің өнеркәсіптік даму сатысына өту процесінің ерекшеліктерін салыстыру; 8.3.2.2 XVIII-XIX ғасырдың ортасындағы халықаралық қатынастардағы өзгерістерді сипаттау; 8.3.1.6 XVIII-XIX ғ мемлекеттердің әлеуметтік-саяси дамуын сипаттау;
	Осман империясындағы тоқыраудың күшеюі Танзимат реформалары Зерттеу сұрағы: Осман империясын сақтап қалуға Танзимат саясаты көмегін тигізді ме?	8.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі 8.4 Экономикалық қатынастардың дамуы	8.4.2.1 түрлі мемлекеттердің өнеркәсіптік даму сатысына өту процесінің ерекшеліктерін салыстыру; 8.3.2.2 XVIII-XIX ғасырдың ортасындағы халықаралық қатынастардағы өзгерістерді сипаттау; 8.3.1.6 XVIII-XIX ғ мемлекеттердің әлеуметтік-саяси дамуын сипаттау;
	Қырым соғысы себептері мен салдары Зерттеу сұрағы:		8.3.2.4 басқыншылық соғыстардың әлемдік

	Қырым соғысының себептері мен салдары қандай болды?	8.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	саясаттың өзгеруіне ықпалын бағалау;
3-тоқсан			
XIX ғасырдағы Қытай мен Еуропа елдері	Цин империясының оқшаулану саясаты. "Апиын соғысы" Зерттеу сұрағы: Неге Англия Қытайға қарсы "апиын соғысын бастады?	5.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	8.3.2.2 XVIII-XIX ғасырдың ортасындағы халықаралық қатынастардағы өзгерістерді сипаттау;
	XIX ғ соңындағы Қытай. Ихэтуаней көтерілісі Зерттеу сұрағы: Неліктен Апиын соғысы осы күнге дейін қытай халқының есінде?	8.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 8.2 Мәдениеттің дамуы мен өзара әрекеттесуі 8.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі 8.4 Экономикалық қатынастардың дамуы	8.3.2.6 еуропалық отаршылдық экспансияның Шығыстың дәстүрлі қоғамдарына ықпалын сипаттау; 8.4.1.4 "экспорт", "импорт", "экспансия", "отарлау", "фактория" ұғымдарын қолдану арқылы, тауар-ақша қатынастарының дамуын түсіндіру; 8.1.1.3 Еуропалық державалардың отаршылдық экспансиясы кезеңіндегі Азия мемлекеттерінің (Қытай, Үндістан, Жапония) әлеуметтік құрылымындағы ерекшеліктерді анықтау; 8.2.1.2 миссионерліктің міндеттерін анықтай білу;
Революциялық идеялардың XIX ғасырдағы Еуропаға әсері	XIX ғ еуропа елдері. Еуропадағы 1848 ж. буржуазиялық революциялар және жаңа идеялардың қалыптасуы Зерттеу сұрағы: 1848 ж революциялар Еуропада не өзгертті?	8.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 8.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	8.3.2.1 Батыс Еуропа мен Солтүстік Америкадағы буржуазиялық революциялардың себептерін сипаттау; 8.1.2.1 қоғамдық қатынастар жүйесіндегі буржуазияның ролін анықтау;
	Франция-Пруссия соғысы. Германияның бірігуі. Италияның бірігуі Зерттеу сұрағы:	8.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	8.3.1.4 әртүрлі елдердің бір уақыт кезеңіндегі тарихи оқиғаларын салыстыру арқылы ұлттық мемлекеттердің

	Италия мен Германияның бірігу жолдарын айт?		Италия, Германия) қалыптасу маңызын анықтау;
XIX ғасырдағы Ресейдегі қоғамдық-саяси ойдың дамуы	XIX ғ ресейдің дамуы. Р е с е й самодержавиясының тоқырауы Зерттеу сұрағы: Нелітен Ресей экономикалық қатынас тұрғысынан батыс Еуропадан артта қалды?	8.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі 8.4 Экономикалық қатынастардың дамуы	8.4.2.1 түрлі мемлекеттердің өнеркәсіптік даму сатысына өту процесінің ерекшеліктерін салыстыру; 8.3.1.6 XVIII-XIXғ мемлекеттердің әлеуметтік-саяси дамуын сипаттау;
	Жаңа қоғамдық-саяси ағымдардың пайда болуы Зерттеусұрағы: XVIII -XIX ғ қоғамдық-саяси негізгі қозғалыстарды айт?	8.2 Мәдениеттің дамуы мен өзара әрекеттесуі 8.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	8.2.3.1 Ресейде жаңа қоғамдық-саяси ағымдардың (халықшылдық, либерализм) пайда болу себептерін анықтау; 8.3.1.3 тарихи оқиғаны түсіндіру үшін " басыбайлы құқық", " декабристер", " халықшылдар", "жеке террор", "пролетариат диктатурасы" ұғымдарын қолдану; 8.2.3.3 К. Маркстың көзқарастарын және марксизмнің қоғамдық өмірге ықпалын түсіндіру ;
XIX ғасырдағы Үндістан мен Үндіқытайдағы еуропалық үстемдік	Үндістандағы сипай көтерілісі Зерттеу сұрағы: Сипайлардың көтерілісі Үндістан өмірін өзгертуге қалай ықпал етті?	8.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 8.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	8.3.2.6 еуропалық отаршылдық экспансияның Шығыстың дәстүрлі қоғамдарына ықпалын сипаттау; 8.1.1.3 Еуропалық державалардың отаршылдық экспансиясы кезеңіндегі Азия мемлекеттерінің (Қытай, Үндістан, Жапония) әлеуметтік құрылымындағы ерекшеліктерді анықтау;
	Үндістанды билеудегі өзгерістер. Үндістан Ұлттық конгрестің құрылуы Зерттеу сұрағы:		8.3.2.6 еуропалық отаршылдық экспансияның Шығыстың дәстүрлі

	Ұндістандық ИНК халқының өмірінде не өзгерді ?	8.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	қоғамдарына ықпалын сипаттау;
	Әлемді отарлауға бөлудің аяқталуы. Әскери-саяси блоктардың құрылуы Зерттеу сұрағы: Әлемдік отарлау жүйесі қала қалыптасты?	8.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	8.3.2.3 отаршылдық экспансияның салдарларын талдау арқылы XIX ғасырдағы әлемнің саяси картасындағы негізгі өзгерістерді анықтау;
4-тоқсан			
Америка Құрама Штаттарының күшеюі. "Жапонияның ашылуы" Алысшығыс саясаты	XIX ғ бірінші жартысында әлеуметтік-экономикалық даму. "Монро доктринасы" Зерттеу сұрағы: Қандай территориялар АҚШқа қосылды?	8.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	8.3.1.2 АҚШ-тың батыс бағытындағы экспансия саясатын сипаттау; 8.3.1.6 XVIII-XIX ғ мемлекеттердің әлеуметтік-саяси даму ерекшеліктерін атау;
	АҚШ 1861-1865 ж Азаматтық соғыс. Реконструкция кезеңі Зерттеу сұрағы: АҚШ-тағы құлдық қалай жойылды?	8.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы	8.1.2.2 трансатлантикалық құлдықтың ерекшеліктерін анықтау;
	Жапонияның дамуы еуропа елдерінің алысшығыс саясаты және Жапонияның ашылуы Зерттеу сұрағы: Неге Жапония жаулап алу соғысын бастады?	8.2 Мәдениеттің дамуы мен өзара әрекеттесуі 8.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі 8.4 Экономикалық қатынастардың дамуы	8.4.1.3 АҚШ-ғы капиталистік монополиялардың даму ерекшеліктерін анықтау; 8.4.2.1 түрлі мемлекеттердің өнеркәсіптік даму сатысына өту процесінің ерекшеліктерін анықтау; 8.3.2.6 еуропалық отаршылдық экспансияның Шығыстың дәстүрлі қоғамдарына ықпалын сипаттау; 8.4.2.2 қоғамның индустрияға дейінгі және индустриялық даму кезеңдерінің арасындағы айырмашылығын анықтау; 8.2.1.2 миссионерліктің міндеттерін анықтау;
	XIX ғ өнер және оның бағыттары.		8.2.2.2 өнердегі негізгі стильдер мен ағымдарды (неоклассицизм, романтизм,

Суретшілер мен жазушылардың көзқарасымен XIX ғасырдағы өзгерістерге шолу	Зерттеу сұрағы: XIX ғасырдағы өнер мен әдебиет әлеуметтік әділетсіздікті қалай суреттейді?	8.2 Мәдениеттің дамуы мен өзара әрекеттесуі	импрессионизм, реализм) анықтау; 8.2.2.1 тарихи оқиғаларды интерпретациялау үшін өнер туындыларын пайдалану;
	XIX ғ әдебиетіндегі әлеуметтік әділетсіздік идеялары. Зерттеу сұрағы: XIX ғ реалист-жазушылардың негізгі идеяларын айт.?	8.2 Мәдениеттің дамуы мен өзара әрекеттесуі 8.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	8.2.2.1 тарихи оқиғаларды интерпретациялау үшін өнер туындыларын пайдалану; 8.3.2.5 тарихи оқиғаларды түсіндіру үшін "либерализм", "консерватизм", "социализм", "марксизм", "ұлтшылдық" ұғымдарын қолдану;
Ғылыми ойдың дамуы	Батыс ғалымдары мен ойшылдарының ғылыми жаңалықтары Зерттеу сұрағы: XIX ғасырдағы қай ғылыми жаңалықтың адамдар өміріне ықпалы зор болды?	8.2 Мәдениеттің дамуы мен өзара әрекеттесуі	8.2.4.1 өзгерістер мен сабақтастықты көрсету арқылы адам мен қоғам өміріндегі ғылыми жаңалықтардың маңызын талдау; 8.2.1.1 қоғамда дін рөлінің шектелуіне байланысты адамдар өмірінде орын алған өзгерістерді анықтау;
	Шығыс елдерінің ғылымы мен мәдениеті Зерттеу сұрағы: Шығыс мәдениетінің негізгі ерекшеліктерін айт?	8.2 Мәдениеттің дамуы мен өзара әрекеттесуі	8.2.4.1 өзгерістер мен сабақтастықты көрсету арқылы адам мен қоғам өміріндегі ғылыми жаңалықтардың маңызын анықтау;

5) 9-сынып

5-кесте

Ұзақмерзімді жоспар бөлімі	Ұзақмерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқу пәнінің мазмұны	Оқыту мақматтары. Білім алушы тиіс:
		1-тоқсан	
	Кіріспе Зерттеу сұрағы: XX ғ басында әлем картасы қандай болды?	9.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	9.3.2.5 XX ғасырдың басындағы әлемнің аумақтық бөлінуін және мемлекеттердің с а я с и

XX ғасырдың басындағы әлем	<p>Зерттеу сұрағы: Ж а ң а технологиялар мен ғылыми ашулардың нәтижесінде XX ғасырдың басында қандай өзгерістер орын алды?</p>	<p>9.2 Мәдениеттің дамуы мен өзара әрекеттесуі 9.4 Экономикалық қатынастардың дамуы</p>	<p>кұрылымын сипаттау; 9.2.4.2 тарихи оқиғалардың себептерін, нәтижелерін, маңызын тұжырымдау арқылы ғылымның әлем мемлекеттерінің әлеуметтік-экономикалық дамуындағы рөлін бағалау; 9.4.1.1 XX ғасырдың басындағы техникалық революция жетістіктерінің (конвейер өндірісі, стандарттау) мемлекеттердің шаруашылық жүйесінің дамуына ықпалын бағалау; 9.4.1.2 индустриялық қоғамның даму процесін түсіндіру үшін "модернизация" ұғымын түсіну;</p>
	<p>Зерттеу сұрағы: XIX ғасырдың аяғы - XX ғасырдың басында өнер қалайша өзгерді ?</p>	<p>9.2 Мәдениеттің дамуы мен өзара әрекеттесуі</p>	<p>9.2.2.1 XIX ғасырдағы - XX ғасырдың басындағы өнердегі негізгі ағымдарды сипаттау (модернизм, символизм, реализм, авангардизм); 9.2.2.2 XX ғасырдың бірінші жартысында бұқаралық</p>

			мәдениеттің (кинематограф, радио) қоғамның рухани дамуына ықпалын талдау;
Бірінші дүниежүзілік соғыс	XIX ғ соңында – XX ғ басындағы халықаралық қатынастар. Зерттеу студиясы: Неге Италия мен Германия агрессивті халықаралық саясатты таңдады?	9.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	9.3.2.6. XIX ғ соңында –XX ғ басындағы халықаралық қатынастарды сипаттау; 9.3.2.7 "ескі" және "жаңа" " ұлы державалар" , әлемді "қайта жасау", "отарлау б ө л у " ұғымдарын анықтай білу;
	Бірінші дүниежүзілік соғыс а Зерттеу сұрағы: Бірінші дүниежүзілік соғыстың себебі қандай?	9.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	9.3.2.1 Бірінші дүниежүзілік соғыстың алғышарттары мен себептерін айқындау;
	Зерттеу сұрағы: Бірінші дүниежүзілік соғыстың негізгі шайқастары қандай?	9.2 Мәдениеттің дамуы мен өзара әрекеттесуі	9.2.4.3 Бірінші дүниежүзілік с о ғ ы с оқиғаларының барысы мен нәтижелеріне түсіндірме бере отырып, әскери ғылым мен техниканың және соғыс стратегиялардың рөлін бағалау;
	Зерттеу сұрағы: Бірінші дүниежүзілік соғыс әлем картасын қалай өзгертті?	9.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	9.3.2.2 әлемнің с а я с и картасындағы өзгерістерді сипаттау арқылы империялардың (Австро - Венгрия, Ресей империясы, О с м а н империясы)

Бірінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі әлем			ыдырау себептерін тұжырымдау;
	Қайталау-қорытындылау сабағы		әскери блоктардың қалыптасуын, себептерін, негізгі шайқастарды, Бірінші дүниежүзілік соғыстың қорытындысын қайталау;
	Зерттеу сұрағы: Неліктен Ұлттар Лигасы Бірінші дүниежүзілік соғыстан кейін әлемде бейбітшілікті сақтай алмады?	9.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	9.3.2.4 Ұлттар Лигасының қызметі мен Версаль-Вашингтон жүйесін талдау және бағалау;
			2-тоқсан
	Зерттеу сұрағы: Бірінші дүниежүзілік соғыстан кейін батыстық қоғам қалай өзгерді?	9.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	9.3.1.1 қоғамдық-саяси ағымдардың (әлеуметтік либерализм, әлеуметтік консерватизм, марксизм, социал-демократия) қоғамның өміріне ықпалын талдау;
Зерттеу сұрағы: Ресейдегі самодержавие не себепті жойылды?	9.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	9.3.1.1 қоғамдық-саяси ағымдардың (әлеуметтік либерализм, әлеуметтік консерватизм, марксизм, социал-демократия) қоғамның өміріне ықпалын талдау;	
Зерттеу сұрағы: Большевиктер Уақытша	9.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы	9.1.1.1 әлеуметтік құрылымның өзгеруіне Қазан социалистік	

	үкіметтің билігін қалай жойды?		революциясының әсерін сипаттау;
1917 жылғы Ресейдегі революция	Зерттеу сұрағы: Неліктен қоғам "қызылдар" мен "ақтарға" қақ жарылды?	9.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы	9.1.1.1 әлеуметтік құрылымның өзгеруіне Қазан социалистік революциясының әсерін сипаттау;
	Зерттеу сұрағы: 1917-1924 жылдарда Ресей қаншалықты өзгерді?	9.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 9.2 Мәдениеттің дамуы мен өзара әрекеттесуі	9.1.1.1 әлеуметтік құрылымның өзгеруіне Қазан социалистік революциясының әсерін сипаттау; 9.2.1.1 описывать взаимоотношения государства и религии, выявляя и сравнивая особенности исторических периодов;
Бірінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі Азия елдері	Зерттеу сұрағы: Неліктен Мұстафа Кемалді "Ататүрік" деп атады?	9.2 Мәдениеттің дамуы мен өзара әрекеттесуі	9.2.1.1 тарихи кезеңдердің ерекшеліктерін салыстыру арқылы мемлекет пен діннің өзара қатынасын сипаттау;
	Зерттеу сұрағы: Сунь Ятсеннің үш қағидаты Қытайды қалайша өзгертті?	9.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	9.3.1.1 қоғамдық-саяси ағымдардың (әлеуметтік либерализм, әлеуметтік консерватизм, марксизм, социал-демократия) қоғамның өміріне ықпалын талдау;
			9.3.1.1 қоғамдық-саяси ағымдардың (

	<p>Зерттеу сұрағы: Азия елдерінде ұлттық сана-сезімінің өсуіне қандай идеялар әсер етті?</p>	<p>9.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі</p>	<p>әлеуметтік либерализм, әлеуметтік консерватизм, марксизм, социал-демократия) қоғамның өміріне ықпалын талдау;</p>
3-тоқсан			
	<p>Зерттеу сұрағы: Неліктен АҚШ-та 1920-шы жылдарды "гүлдену кезеңі" деп атайды?</p>	<p>9.4 Экономикалық қатынастардың дамуы</p>	<p>9.4.1.2 индустриялық қоғамның даму процесін түсіндіру үшін "модернизация" ұғымын түсіну; 9.4.1.1 XX ғасырдың басындағы техникалық революция жетістіктерінің (конвейер өндірісі, стандарттау) мемлекеттердің шаруашылық жүйесінің дамуына ықпалын бағалау;</p>
<p>Ұлы дағдарыстың себептері мен салдарлары</p>	<p>Зерттеу сұрағы: Уолл-стриттің күйреу себептері мен салдары?</p>	<p>9.4 Экономикалық қатынастардың дамуы</p>	<p>9.4.1.3 тарихи оқиғаларды талдау үшін "бағалы қағаздар нарығы", "акция", "алипсатарлық", "қор биржасы", "несие", "банкроттық", "инфляция" ұғымдарын пайдалану; 9.4.1.4 фактілерді, процестерді, оқиғаларды салыстыра отырып, индустриялық қоғам</p>

		қайшылықтарын ың (өндіру мен тұтыну теңгерімі) шиеленісу себептерін анықтау;
Зерттеу сұрағы: Әлем елдері Ұлы дағдарыстан қалай шықты?	9.2 Мәдениеттің дамуы мен өзара әрекеттесуі 9.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі 9.4 Экономикалық қатынастардың дамуы	9.2.4.1 әлем мемлекеттерінің әлеуметтік-экон омикалық дамуындағы кейнсианстік теориясының рөлін сипаттау; 9.4.1.5 1930 жылдардағы құрылымдық экономикалық дағдарыстың нәтижесінде АҚШ пен Жапонияның экономикасында орын алған өзгерістердің себептерін анықтау; 9.3.1.3 дүниежүзілік экономикалық дағдарыстан шығудың түрлі жолдарын түсіндіру (АҚШ, Франция, Германия);
		9.1.1.2 социалистік қоғамның дамуына байланысты әлеуметтік топтардың (жұмысшы табы, шаруалар, зиялылар) мәртебесіндегі өзгерісті талдау; 9.4.2.1 "жоспарлы экономика", "нарықтық

	<p>Зерттеу сұрағы: Сталиннің билігі тұсында КСРО қалай дамыды?</p>	<p>9.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 9.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі 9.4 Экономикалық қатынастардың дамуы</p>	<p>экономика" ұғымдарын қолдана отырып, XX ғасыр бірінші жартысындағы капитализм мен социализмнің экономикалық жүйелерін салыстыру; 9.3.1.2 тоталитаризм, әміршіл-әкімшіл жүйе сияқты саяси режимдердің қалыптасу алғышарттары мен тарихын түсіндіру;</p>
<p>Тоталитарлық режимдер: Шығыс</p>	<p>Зерттеу сұрағы: "Адамның жандүниесінің инженерлері": Сталин өнерді халыққа ықпал ету үшін қалай пайдаланды?</p>	<p>9.2 Мәдениеттің дамуы мен өзара әрекеттесуі</p>	<p>9.2.2.1 XIX ғасырдағы - XX ғасырдың басындағы өнердегі негізгі ағымдарды сипаттау (модернизм, символизм, реализм, авангардизм); 9.2.2.2 XX ғасырдың бірінші жартысында бұқаралық мәдениеттің (кинематограф, радио) қоғамның рухани дамуына ықпалын талдау;</p>
			<p>9.1.2.1 XX ғасырдың бірінші жартысында бұқаралық мәдениеттің (кинематограф, радио)</p>

	<p>Зерттеу сұрағы: "Танака меморандумы" қаншалықты қауіпті болды?</p>	<p>9.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 9.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі 9.4 Экономикалық қатынастардың дамуы</p>	<p>қоғамның рухани дамуына ықпалын талдау; 9.3.1.2 тоталитаризм, әміршіл-әкімшіл жүйе сияқты саяси режимдердің қалыптасу алғышарттары мен тарихын түсіндіру; 9.4.1.5 1930 жылдардағы құрылымдық экономикалық дағдарыстың нәтижесінде АҚШ пен Жапонияның экономикасында орын алған өзгерістердің себептерін анықтау;</p>
	<p>Зерттеу сұрағы: Неліктен фашизм Италия мен Германияда өрбіді?</p>	<p>9.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 9.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі</p>	<p>9.1.2.1 қоғамның әлеуметтік өміріндегі өзгерістерге реакцияшыл идеологиялардың (фашизм, тоталитаризм, нәсілшілдік, шовинизм, ұлтшылдық) таралу ықпалын талдау; 9.3.1.2 тоталитаризм, әміршіл-әкімшіл жүйе сияқты саяси режимдердің қалыптасу алғышарттары мен тарихын түсіндіру;</p>
			<p>9.1.2.1 қоғамның әлеуметтік өміріндегі өзгерістерге</p>

Тоталитарлық режимдер: Батыс	Зерттеу сұрағы: Нацистердің саясаты Германия тұрғындарына қандай әсерін тигізді?	9.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 9.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	реакцияшыл идеялогиялардың (фашизм, тоталитаризм, нәсілшілдік, шовинизм, ұлтшылдық) таралу ықпалын талдау; 9.3.1.2 тоталитаризм, әміршіл-әкімшіл жүйе сияқты саяси режимдердің қалыптасу алғышарттары мен тарихын түсіндіру;
	Зерттеу сұрағы: Неліктен "Халық майданы" Францияда билікке ие болды, ал Испанияда жеңіліс тапты?	9.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 9.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	9.1.2.1 қоғамның әлеуметтік өміріндегі өзгерістерге реакцияшыл идеялогиялардың (фашизм, тоталитаризм, нәсілшілдік, шовинизм, ұлтшылдық) таралу ықпалын талдау; 9.3.1.1 қоғамдық-саяси ағымдардың (әлеуметтік либерализм, әлеуметтік консерватизм, марксизм, социал-демократия) қоғамның өміріне ықпалын талдау;
4-тоқсан			
	Зерттеу сұрағы: Екінші дүниежүзілік соғыс қашан және неліктен басталды? (1941	9.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	9.3.2.3 Екінші дүниежүзілік соғыстың себептерін,

	жылдың маусымына дейін)?		сипаты мен салдарларын талдау;
Екінші дүниежүзілік соғыстың себептері мен салдары	Зерттеу сұрағы: "Барбаросса" жоспары неліктен күйреді ?	9.2 Мәдениеттің дамуы мен өзара әрекеттесуі	9.2.4.3 тарихи оқиғаларға түсіндірме бере отырып, әскери ғылым мен техниканың және соғыс стратегиялардың рөлін бағалау
	Зерттеу сұрағы: Кеңес Одағының фашистік Германияға қарсы соғысы неліктен Ұлы Отан соғысы деп аталды?	9.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	9.3.2.3 Екінші дүниежүзілік соғыстың себептерін, сипаты мен салдарларын талдау;
	Зерттеу сұрағы: Екінші дүниежүзілік соғыстың қорытындылары мен сабақтары қандай болды?	9.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	9.3.1.1 қоғамдық-саяси ағымдардың (элеуметтік либерализм, элеуметтік консерватизм, марксизм, социал-демократия) қоғамның өміріне ықпалын талдау; 9.3.2.3 анализировать причины, характер и последствия Второй мировой войны;
Отарсыздандыру үдерісінің жаңа кезеңі	Зерттеу сұрағы: Екінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі отарлардың жағдайы қандай болды?	9.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	9.3.2.3 Екінші дүниежүзілік соғыстың себептерін, сипаты мен салдарларын талдау ;
	Зерттеу сұрағы: Неліктеп Үндістанда тәуелсіздікке жету жолдары	9.2 Мәдениеттің дамуы мен өзара әрекеттесуі	9.2.1.1 тарихи кезеңдердің ерекшеліктерін салыстыру арқылы

	тұралы түрлі қозқарастар қалыптасты?		мемлекет пен діннің өзара қатынасын сипаттау;
XX ғасырдың бірінші жартысындағы дін және мәдениет	Зерттеу сұрағы: XX ғасырдың бірінші жартысында әлем айтарлықтай зайырлы болды ма?	9.2 Мәдениеттің дамуы мен өзара әрекеттесуі	9.2.1.1 тарихи кезеңдердің ерекшеліктерін салыстыру арқылы мемлекет пен діннің өзара қатынасын сипаттау; 9.2.1.2 "секуляризация" "ұждан бостандығы", "зайырлы мемлекет", "мемлекеттік дін" ұғымдарын түсіндіру;
	Зерттеу сұрағы: XX ғасырдың бірінші жартысында ғылым мен мәдениет қалай дамыды?	9.2 Мәдениеттің дамуы мен өзара әрекеттесуі	9.2.4.2 тарихи оқиғалардың себептерін, нәтижелерін, маңызын тұжырымдау арқылы ғылымның әлем мемлекеттерінің әлеуметтік-экономикалық дамуындағы рөлін бағалау; 9.2.2.2 XX ғасырдың бірінші жартысында бұқаралық мәдениеттің (кинематограф, радио) қоғамның рухани дамуына ықпалын талдау; 9.2.3.1 "позитивизм", "прагматизм", "экзистенциализм" ұғымдарын

тарихи кезенді сипаттау үшін қолдану;

6) 10 -сынып
6-кесте

Ұзақмерзімді жоспар бөлімі	Ұзақмерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқу пәнінің мазмұны	Оқыту мақматтары. Білім алушы тиіс:
1-тоқсан			
	<p>Зерттеу сұрағы: Екінші дүниежүзілік соғыстан кейін әлемнің саяси картасы қалай өзгерді?</p>	<p>10.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі</p>	<p>10.3.2.8 XX ғасырдың екінші жартысында әлемнің саяси картасындағы өзгерістерді тұжырымдау және бағалау; 10.3.2.4 "қырғи қабақ соғыстан" кейін әлемдегі интеграциялық және дезинтеграциялық процестерді айқындау; 10.3.2.1 отаршылдық жүйе күйреуінің себептері мен салдарларын талдау;</p>
<p>XX ғасырдың екінші жартысындағы әлемнің саяси картасы</p>	<p>Зерттеу сұрағы: Биполярлық әлемдік жүйе қалай қалыптасты?</p>	<p>10.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі</p>	<p>10.3.2.2 "қырғи қабақ соғыс" ұғымын түсіндіру үшін тарихи оқиғаларды талдау; 10.3.2.3 тарихи фактілер мен картаға сүйене отырып, әскери-саяси одақтар НАТО және ВШҰ-ның қарсылығын сипаттау; 10.3.2.8 XX ғасырдың екінші жартысында әлемнің саяси</p>

		картасындағы өзгерістерді тұжырымдау және бағалау;
Зерттеу сұрағы: XX ғасырдың екінші жартысындағы отарсыздандыру процесі неліктен күшейді?	10.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 10.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	10.1.1.1 выявлять изменения социальной структуры в связи с отказом от социалистического пути развития; 10.3.1.3 выявлять закономерности исторического развития государств; 10.3.2.1 анализировать причины и последствия распада колониальной системы;
Зерттеу сұрағы: Неліктен Біріккен Ұлттар Ұйымы Жалпыға бірдей адам құқығы Декларациясын жариялады?	10.2 Мәдениеттің дамуы мен өзара әрекеттесуі 10.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	10.2.3.2 адам құқықтарын қорғау идеяларының қазіргі халықаралық құқық қорғау ұйымдарының қызметіне ықпалын бағалау; 10.3.1.2 Еуропа мен Азияның жетекші мемлекеттеріндегі конституциялық-құқықтық идеологияның қалыптасу жолдарын талдау (Жалпыға бірдей адам құқығы Декларациясы, Е Қ Ы Ұ ,

			Еурокеңес, Гаагадағы Халықаралық сот);
Раздел 1 Халықаралық ұйымдардың қалыптасуы	Зерттеу сұрағы: БҰҰ Халықаралық Сотының қызметі қандай?	10.2 Мәдениеттің дамуы мен өзара әрекеттесуі 10.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	10.2.3.2 адам құқықтарын қорғау идеяларының қазіргі халықаралық құқық қорғау ұйымдарының қызметіне ықпалын сипаттау; 10.3.1.2 Еуропа мен Азияның жетекші мемлекеттеріндегі конституциялық-құқықтық идеологияның қалыптасу жолдарын талдау (Жалпыға бірдей адам құқығы Декларациясы, ЕҚЫҰ, Еурокеңес, Гаагадағы Халықаралық сот);
	Зерттеу сұрағы: Халықаралық құқық қорғау ұйымдары қаншалықты тиімді?	10.2 Мәдениеттің дамуы мен өзара әрекеттесуі 10.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	10.2.3.2 адам құқықтарын қорғау идеяларының қазіргі халықаралық құқық қорғау ұйымдарының қызметіне ықпалын бағалау; 10.3.1.2 Еуропа мен Азияның жетекші мемлекеттеріндегі конституциялық-құқықтық идеологияның

			қалыптасу жолдарын түсіндіру (Жалпыға бірдей адам құқығы Декларациясы, ЕҚЫҰ, Еурокенес, Гаагадағы Халықаралық сот);
	<p>Зерттеу сұрағы: Неліктен XX ғасырдың екінші жартысында "әл-ауқатты мемлекеттер" экономикалық дағдарысқа ұшырады?</p>	<p>10.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі 10.4 Экономикалық қатынастардың дамуы</p>	<p>10.3.1.1 "әл-ауқатты мемлекеттер" ұғымын 1970 - 1980 жж. әлеуметтік саладағы өзгерістерді сипаттау үшін қолдану; 10.4.1.1 XX ғасырдың 70-жылдарындағы жұмыссыздықтың себеп-салдарын талдау; 10.4.1.2 "инфляция", "дағдарыс", "стагнация" ұғымдарын пайдалана отырып, XX ғасырдың екінші жартысындағы мемлекеттердің экономикалық дамуын түсіндіру;</p>
			сабақтың ұйымдастыру және тақырыптық материалын есту және есту-көру арқылы қабылдау және қайта жаңғырту; үзілістерді, сөйлемнің басы мен аяғын,

XX ғасырдың екінші жартысындағы әлемдік экономиканың дамуы	Түзету жұмысы		сөздегі екпінді стационарлы аппаратура немесе жеке есту аппарат көмегімен айқындау; даталарды, негізгі оқиғаларды, себептерін есте сақтау; қорытынды, тұжырым жасау.
			2-тоқсан
	Зерттеу сұрағы: XX ғасырдың 60-70- жылдарында КСРО қандай экономикалық қиыншылықтарға тап болды?	10.4 Экономикалық қатынастардың дамуы	10.4.1.2 "инфляция", "дағдарыс", "стагнация" ұғымдарын пайдалана отырып, XX ғасырдың екінші жартысындағы мемлекеттердің экономикалық дамуын түсіндіру; 10.4.1.4 себеп-салдарлық байланыстарды талдау арқылы социалистік шаруашылық жүйесінің дамуындағы қарама-қайшылықтарды анықтау; 10.4.2.1 экономикалық жүйелердің тиімділігін интерпретациялау және негіздеу ;
		10.4.2.1 экономикалық жүйелердің тиімділігін интерпретациялау және негіздеу ;	

	<p>Зерттеу сұрағы: "Азиялық серпіліс" неліктен мүмкін болды?</p>	<p>10.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі 10.4 Экономикалық қатынастардың дамуы</p>	<p>10.4.1.5 Оңтүстік - Шығыс Азия мемлекеттерінің қарқынды экономикалық дамуына ықпал ететін негізгі факторларды айқындау; 10.3.1.4 тұлғаның тарихтағы рөлін анықтау;</p>
	<p>Зерттеу сұрағы: 1946-1963 жылдар аралығындағы "қырғи-қабак соғысының" ерекшеліктері қандай?</p>	<p>10.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі</p>	<p>10.3.2.2 "қырғи кабак соғыс" ұғымын түсіндіру үшін тарихи оқиғаларды талдау; 10.3.2.3 тарихи фактілер мен картаға сүйене отырып, әскери-саяси одақтар НАТО және ВШҰ-ның қарсылығын сипаттау; 10.3.1.4 тұлғаның тарихтағы рөлін бағалау;</p>
	<p>Зерттеу сұрағы: 1979-1985 жылдар аралығындағы "қырғи-қабак соғысының" ерешеліктері қандай?</p>	<p>10.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі</p>	<p>10.3.2.3 тарихи фактілер мен картаға сүйене отырып, әскери-саяси одақтар НАТО және ВШҰ-ның қарсылығын сипаттау; 10.3.2.5 аймақтық шиеленістердің себептері мен салдарларын тұжырымдау; 10.3.1.4 тұлғаның тарихтағы рөлін бағалау;</p>

Қос кеңістікті әлем	Зерттеу сұрағы: Саманта Смиттің КСРО-ға сапары неге мүмкін болды?	10.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	10.3.2.4 "қырғи қабақ соғыстан" кейін әлемдегі интеграциялық және дезинтеграциялық процестерді айқындау; 10.3.1.4 тұлғаның тарихтағы рөлін бағалау;
	Зерттеу сұрағы: Қырғи-қабақ соғыстың аяқталуының себептері қандай болды?	10.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	10.3.2.4 "қырғи қабақ соғыстан" кейін әлемдегі интеграциялық және дезинтеграциялық процестерді айқындау; 10.3.1.3 мемлекеттердің тарихи даму заңдылықтарын анықтау;
	Зерттеу сұрағы: Қырғи-қабақ соғыстың аяқталуымен әлемдегі қауіпсіздік артты ма?	10.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	10.3.2.4 "қырғи қабақ соғыстан" кейін әлемдегі интеграциялық және дезинтеграциялық процестерді айқындау; 10.3.2.8 XX ғасырдың екінші жартысында әлемнің саяси картасындағы өзгерістерді тұжырымдау және бағалау; 10.3.2.5 аймақтық шиеленістердің себептері мен салдарларын тұжырымдау;
3-тоқсан			
			10.3.2.5 аймақтық шиеленістердің

	<p>Зерттеу сұрағы: БҰҰ Таяу Шығыстағы дағдарысты шешудің қандай бейбіт жолдарын ұсынады?</p>	<p>10.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі</p>	<p>себептері мен салдарларын тұжырымдау; 10.3.2.6 халықаралық шиеленістерді реттеудегі БҰҰ-ның қызметін бағалау;</p>
<p>Аумақтық мәселелерді шешудегі халықаралық ұйымдар</p>	<p>Зерттеу сұрақтары: "Араб көктемінің" себептері мен салдары қандай?</p>	<p>10.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 10.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі</p>	<p>10.3.2.5 аймақтық шиеленістердің себептері мен салдарларын тұжырымдау; 10.3.2.6 халықаралық шиеленістерді реттеудегі БҰҰ-ның қызметін бағалау; 10.1.2.4 қоғамдық сананы қалыптастыруда бұқаралық ақпарат құралдарының рөлін анықтау;</p>
	<p>Зерттеу сұрағы: Екінші дүниежүзілік соғыстан кейін әлем елдерінің әлеуметтік құрылысы қалай өзгерді?</p>	<p>10.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 10.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі</p>	<p>10.1.1.1 социалистік даму жолынан бас тартуға байланысты әлеуметтік құрылымдағы өзгерістерді анықтау; 10.1.2.1 батыс және шығыс мемлекеттеріндегі әлеуметтік құрылымның ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтап, тігінен және көлденеңінен мобильділікке мысал келтіру;</p>

			10.3.1.3 мемлекеттердің тарихи даму заңдылықтарын анықтау;
XX ғасырдың екінші жартысындағы қоғамның дамуы	Зерттеу сұрағы: 1949 жылы коммунистік партияның билікке келу нәтижесінде Қытайда әлеуметтік құрылыс қалай өзгерді?	10.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі 10.4 Экономикалық қатынастардың дамуы	10.4.1.4 себеп-салдарлық байланыстарды талдау арқылы социалистік шаруашылық жүйесінің дамуындағы қарама-қайшылықтарды анықтау; 10.3.1.3 мемлекеттердің тарихи даму заңдылықтарын анықтау; 10.3.1.4 тұлғаның тарихтағы рөлін бағалау;
	Зерттеу сұрағы: Неліктен әлем елдерінің әлеуметтік даму деңгейі әртүрлі?	10.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 10.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	10.1.2.1 батыс және шығыс мемлекеттеріндегі әлеуметтік құрылымның ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтау; 10.1.2.2 әлемнің жетекші және дамушы мемлекеттеріндегі халықтың өмір сүру деңгейіне әсер ететін факторларды анықтау; 10.3.1.1 "әл-ауқатты мемлекеттер" ұғымын 1970 - 1980 жылдардағы әлеуметтік саладағы өзгерістерді

			сипаттау үшін қолдану;
Бүгінгі қоғамдағы дін	Зерттеу сұрағы: Діннің бүгінгі қоғамдағы рөлі қандай?	10.2 Мәдениеттің дамуы мен өзара әрекеттесуі	10.2.1.2 қазіргі қоғамдық-саяси мәселелерді түсіну және интерпретациялау үшін дін туралы білімдерін пайдалану; 10.2.1.3 тарихи процестің сабақтастығын орнату арқылы адамзаттың өркениетті даму жолдарын қалыптастырудағы әлемдік діндердің рөлін анықтау;
	Зерттеу сұрағы: Бүгінгі қоғамның қандай проблемалары деструктивті діни ұйымдардың ықпалымен байланысты?	10.2 Мәдениеттің дамуы мен өзара әрекеттесуі	10.2.1.1 қоғам өміріндегі дәстүрлі және деструктивті діни ұйымдардың іс-әрекетінмен таныстыру; 10.2.1.2 қазіргі қоғамдық-саяси мәселелерді түсіну және интерпретациялау үшін дін туралы білімдерін пайдалану;
	Зерттеу сұрағы: Дінаралық диалогті орнатуда Астана қаласында өтетін әлемдік және дәстүрлі діндер съезі қандай рөл атқарады?	10.2 Мәдениеттің дамуы мен өзара әрекеттесуі	10.2.1.2 қазіргі қоғамдық-саяси мәселелерді түсіну және интерпретациялау үшін дін туралы білімдерін пайдалану; 10.2.1.3 адамзаттың өркениетті даму жолдарын қалыптастыруда

ғы әлемдік діндердің рөлін анықтау;

10.3.2.7 қазіргі кездегі халықаралық лаңкестік және экстремизм проблемасын талдау;
10.3.2.5 аймақтық шиеленістердің себептері мен салдарларын тұжырымдау;

10.2.1.1 қоғам өміріндегі дәстүрлі және деструктивті діни ұйымдардың іс-әрекетіне баға беру;
10.2.1.2 қазіргі қоғамдық-саяси мәселелерді түсіну және интерпретациялау үшін дін туралы білімдерін пайдалану;

4-тоқсан

10.1.2.3 қоғамның тарихи даму бағытын үлгілей отыра, жаһандану процесіне байланысты қазіргі әлемдегі әлеуметтік өзгерістерді (еңбек миграциясы, әлеуметтік интеграция) бақылау;
10.1.2.4 қоғамдық сананы

			ғы әлемдік діндердің рөлін анықтау;
Бүгінгі әлемдегі лаңкестік қаупі	Зерттеу сұрағы: Адамзат үшін лаңкестік неліктен қауіпті?	10.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	10.3.2.7 қазіргі кездегі халықаралық лаңкестік және экстремизм проблемасын талдау; 10.3.2.5 аймақтық шиеленістердің себептері мен салдарларын тұжырымдау;
	Зерттеу сұрағы: Қазіргі әлемде діни фундаментализм қаншалықты қауіпті?	10.2 Мәдениеттің дамуы мен өзара әрекеттесуі	10.2.1.1 қоғам өміріндегі дәстүрлі және деструктивті діни ұйымдардың іс-әрекетіне баға беру; 10.2.1.2 қазіргі қоғамдық-саяси мәселелерді түсіну және интерпретациялау үшін дін туралы білімдерін пайдалану;
4-тоқсан			
	Зерттеу сұрағы: Жаһанданудың негізгі ерекшеліктері қандай?	10.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы	10.1.2.3 қоғамның тарихи даму бағытын үлгілей отыра, жаһандану процесіне байланысты қазіргі әлемдегі әлеуметтік өзгерістерді (еңбек миграциясы, әлеуметтік интеграция) бақылау; 10.1.2.4 қоғамдық сананы

			калыптастыруда бұқаралық ақпарат құралдарының рөлін анықтау;
Қазіргі әлемнің жаһандануы	Зерттеу сұрағы: Жаһандану саясат пен әлемдік экономиканың дамуына қаншалықты ықпал етеді?	10.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 10.4 Экономикалық қатынастардың дамуы	10.1.2.3 жаһандану процесіне байланысты қазіргі әлемдегі әлеуметтік өзгерістерді бақылау (еңбек миграциясы, әлеуметтік интеграция); 10.4.1.3 жаһандану жағдайындағы экономикалық интеграцияның маңызын бағалау; 10.4.2.2 постиндустриал ды қоғамның б а с т ы экономикалық ресурсы ретінде ақпараттың рөлін анықтау;
	Зерттеу сұрағы: Жаһандану заманында ұлттық біртектілікті қалай сақтауға болады?	10.2 Мәдениеттің дамуы мен өзара әрекеттесуі	10.2.3.3 жаһандану жағдайында ұлттық мәдени құндылықтарды сақтаудың маңыздылығын дәлелдеу; 10.2.2.2 XX ғасырдың екінші жартысы - XXI ғасырдың басындағы бұқаралық мәдениеттің қоғамның рухани дамуына ықпалын бағалау;
			10.2.4.1 ғылыми-техника л ы қ

	<p>Зерттеу сұрағы: Өлемдік ғылымның дамуында Байқоңыр ғарыш айлағының маңызы қандай?</p>	<p>10.2 Мәдениеттің дамуы мен өзара әрекеттесуі</p>	<p>революцияның элеуметтік және экологиялық салдарын бағалау; 10.2.4.2 жаһандық мәселелерді шешуде ғылым мен білімнің маңызы туралы қорытынды жасау;</p>
<p>XX ғасырдың екінші жартысындағы- XXI ғасырдың басындағы ғылым, білім, технология</p>	<p>Зерттеу сұрағы: Ғылым қазіргі адамдардың өмірін қалай өзгертті?</p>	<p>10.2 Мәдениеттің дамуы мен өзара әрекеттесуі</p>	<p>10.2.4.2 жаһандық мәселелерді шешуде ғылым мен білімнің маңызы туралы қорытынды жасау; 10.2.4.1 ғылыми-техника л ы қ революцияның элеуметтік және экологиялық салдарын бағалау; 10.2.4.3 ғылыми жаңалықтардың (генетика, микробиология, ақпараттық технологиялар, н а н о технологиялар, ядролық физика) қоғам дамуына ықпалын талдау</p>
	<p>Зерттеу сұрағы: Неліктен білім адамның бәсекеге қабілеттілігінің факторы болып табылады?</p>	<p>10.2 Мәдениеттің дамуы мен өзара әрекеттесуі</p>	<p>10.2.4.2 жаһандық мәселелерді шешуде ғылым мен білімнің маңызы туралы қорытынды жасау;</p>
			<p>10.2.2.1 танымал ө н е р қайраткерлеріні ң қоғамның дамуына</p>

XX ғасырдың екінші жартысындағы-XXI ғасырдың басындағы мәдениет	<p>Зерттеу сұрағы: XX ғасырдағы мәдени қайраткерлерінің адамзаттың рухани дамуына қандай әсері болды?</p>	<p>10.2 Мәдениеттің дамуы мен өзара әрекеттесуі 10.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі</p>	<p>ықпалын талдау және олардың қызметіне дүниежүзілік тарих контекстінде өзіндік баға беру ; 10.2.2.3 ақпараттық қоғам жағдайындағы көркем шығармашылықтың жаңа түрлерінің қалыптасуын сипаттау; 10.2.3.1 түрлі философиялық көзқарастардың қазіргі қоғамдық өмірге ықпалын бағалау общественную жизнь; 10.3.1.4 тұлғаның тарихтағы рөлін бағалау;</p>
	<p>Зерттеу сұрағы: Қоғамның рухани дамуына бұқаралық мәдениеттің әсері қандай?</p>	<p>10.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 10.2 Мәдениеттің дамуы мен өзара әрекеттесуі</p>	<p>10.2.2.2 XX ғасырдың екінші жартысы - XXI ғасырдың басындағы бұқаралық мәдениеттің қоғамның рухани дамуына ықпалын бағалау; 10.1.2.4 қоғамдық сананы қалыптастыруда бұқаралық ақпарат құралдарының рөлін анықтау.</p>

Есту қабілеті зақымдалған (естімейтіндер) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 9-10 сыныптары үшін "Құқық негіздері" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Есту қабілеті зақымдалған (естімейтіндер) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 9-10 сыныптары үшін "Құқық негіздері" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі – Бағдарлама) Қазақстан Республикасының "Білім туралы" Заңының 5-бабы б) тармақшасына сәйкес әзірленген.

2. Бағдарлама мақсаты – құқық туралы базалық білімдерді оқыту, құқықтық тұрғыдан сауатты азаматты тәрбиелеу, естімейтін білім алушылардың бойына құқықтық мәдениетті сіңіру, мемлекеттік заңдар мен қоғамның нормаларын құрметтеу, өз азаматтық құқықтар мен міндеттерін жүзеге асыру үшін білім мен дағдыларды қалыптастыру.

3. Бағдарлама міндеттері:

1) Қазақстандық құқық салаларының негізгі түсініктері мен мазмұны туралы білімдерді қалыптастыру;

2) естімейтін білім алушыларда іргелі құқықтық және әлеуметтік құндылықтар жүйесі: адам құқықтары, демократия, азаматтық қоғам, заңдылық пен құқықтық тәртіп туралы білімдерін қалыптастыру;

3) құқықтық мемлекеттің белгілері мен ерекшеліктері туралы түсінік қалыптастыру;

4) оқу және практикалық әрекет барысында құқықтық ақпаратты іздеу және қолдану дағдыларын қалыптастыру;

5) заңмен реттелетін мінез-құлық пен іс-әрекеттің тиісті формаларын таңдау кезінде құқықтық білім мен дағдыларды пайдалану қабілеттерін қалыптастыру және дамыту;

6) түзету және дамыту міндеттерін жүзеге асыруға қажетті тиімді әрекет түрлерін (жіктеу, эксперимент, болжау) модельдеу.

4. Түзете – дамыту міндеттері:

1) проблемаларды шешу және шешім қабылдау барысында сыни ойлауын дамыту;

2) естімейтін білім алушыларға арнайы білім беруді сапалы дараландыру мүмкіндігін кеңейту;

3) жеке қасиеттерді дамыту (жеке және ұжымдық жұмыс үшін де қажетті тәуелсіздік, жауапкершілік, бастамашылдық, табандылық, шыдамдылық және төзімділік);

4) дыбысты дұрыс айту және сөйлеу дағдыларын дамыту.

2-тарау. Оқу процесін ұйымдастырудың педагогикалық тәсілдері

5. "Құқық негіздері" пәнін оқыту процесінде білім алушылар талдау, жинақтау, жіктеу, салыстыру, себеп-салдарлық байланыстар мен заңдылықтарды орнатуды, құқық саласындағы білімді игеруді үйренеді.

6. "Құқық негіздері" пәнінің түзету бағыты ауызекі және байланыстырып сөйлеу, есту қабылдауын дамыту, ойлау қабілеттерін дамыту бойынша жұмыс жалғасады; дұрыс айту дағдылары жетіледі.

7. Пәнге оқыту тұлғаға бағытталған, іс-әрекеттік, сараланған, қарым-қатынас және ақпараттық коммуникациялық технологиялар тәсілдері негізінде жүзеге асырылады.

8. Тұлғаға бағытталған тәсіл естімейтін білім алушылардың дамуы мен өзін-өзі дамытуға, зейін, ойлау, есте сақтау бойынша белсенді жұмыспен өтелетін, жеке ерекшеліктерін, қызығушылықтары мен қабілеттерін ескере отырып, тұлғаны қалыптастыруға бағытталған.

9. Сараланған тәсіл білім алушылардың беретін материалды қабылдау, ақпаратты өңдеу, ақыл-ой, белсенділік, сөйлеу тілі, есте сақтау және ойлау ерекшеліктерін ескере отырып, екі топқа бөлуге мүмкіндік береді:

1) білім алушылар материалды өздігінен игереді, үйренгендерін тәжірибеге ауыстыра алады;

2) білім алушылар материалды толық қабылдай алмайды, мұғалімнің көмегін, жеке ықпал етуді қажет етеді.

10. Қарым-қатынас тәсілі "Құқық негіздері" пәнін оқыту білім алушыларды қарым-қатынас құралы ретінде тілді меңгеруге және әртүрлі тілдік жағдайларда еркін бағдарлауға үйретеді.

11. "Құқық негіздерін" оқытудағы әлеуметтік-бейімдеуге бағдар "әлеуметтік шығындарды" азайтуды қамтамасыз етеді, естімейтін білім алушылардың өміріне дайын болуға және әлеуметтік құзыреттіліктің әр түрлі құрылымдарын қалыптастыруға бағытталған.

12. "Құқық негіздері" бағдарламасына практикалық жаттығулар өткізу, бейнероликтер көрсету, тиісті органдарға экскурсиялар ұйымдастыру енгізілген, бұл пәнге деген қызығушылықты мақсатты түрде дамытуға, сонымен қатар есте сақтауды, ойлау мен сөйлеуді тиімді түрде түзетуге мүмкіндік береді.

13. Оқытудың тиімді шарттары:

1) естімейтін білім алушылардың ауызша, жазбаша және диалогтық сөйлеу тілін дамыту;

2) естімейтін білім алушылардың құзыреттілігі мен психикалық мүмкіндіктерін дамытуға ықпал ететін әдістер мен тәсілдерді қолдану;

3) оқытудың барлық дидактикалық қағидасын сақтау өте маңызды: қол жетімділік, циклдік, деректілік, өткен материалдың өзектілігі;

4) жаңа терминологияны үйрену кезінде көмекші құрал - саусақпен және ыммен сөйлеу болып табылады.

14. Бағдарламаны іске асыру процесінде мектепті ақпараттық-коммуникациялық технологиялармен жабдықтауды көздейтін арнайы жабдықтар мен оқу құралдары қолданылады:

1) интерактивті және проекциялық жабдық (проектор, интерактивті тақта);

2) арнайы техникалық және компенсаторлық оқу құралдары (фронтальды білім беру қызметін қамтамасыз ететін стационарлық дыбыс күшейтетін жабдық, айтылым экраны, жеке есту аппараттары, мультимедиялық компьютерлік сынып);

3) Интернет жүйесінің ақпараттық және білім беру ресурстарына шектеусіз қол жетімділік.

3-тарау. "Құқық негіздері" пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

15. "Құқық негіздері" пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

1) 9-сынып – аптасына 1 сағатты, оқу жылында – 34 сағатты;

2) 10-сынып – аптасына 1 сағатты, оқу жылында – 34 сағатты құрайды.

16. Бағдарлама 7 бөлімді қамтиды:

1) "Құқық және мемлекет" бөлімі;

2) "Конституциялық құқық" бөлімі;

3) "Азаматтық құқық" бөлімі;

4) "Еңбек құқығы" бөлімі;

5) "Отбасы құқығы" бөлімі;

6) "Әкімшілік құқық" бөлімі;

7) "Қылмыстық құқық" бөлімі.

17. "Құқық және мемлекет" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) құқық түсінігі;

2) құқықтық мемлекет және азаматтық қоғам.

18. "Конституциялық құқық" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) адам және азаматтың құқықтары мен бостандықтары;

2) мемлекеттік органдардың конституциялық жүйесі.

19. "Азаматтық құқық" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) азаматтық құқық түсінігі;

2) меншік құқығы;

3) азаматтық құқықтағы міндеттеме мен жауапкершілік;

4) тұтынушылар құқығын қорғау.

20. "Еңбек құқығы" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) еңбек құқығы түсінігі;

2) еңбек жағдайлары;

3) еңбекті қорғау;

4) еңбек шарты.

21. "Отбасы құқығы" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) отбасы құқығының түсінігі;

2) некені қию және тоқтату жолдары;

3) отбасы мүшелерінің құқықтары мен міндеттері;

4) отбасының қоғамдағы маңыздылығы.

22. "Әкімшілік құқық" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) әкімшілік құқық түсінігі;

2) әкімшілік құқық бұзушылық;

3) әкімшілік жауапкершілік;

4) әкімшілік құқық бұзушылықтың алдын алу.

23. "Қылмыстық құқық" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) қылмыстық құқық түсінігі;

2) қылмыстық құқық бұзушылық түсінігі;

3) қылмыстық жауапкершілік түсінігі;

4) сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтар;

5) жазалау және гуманизм мәселесі.

24. 9-сыныпқа арналған "Құқық негіздері" пәнінің базалық мазмұны:

1) "Құқық және мемлекет" бөлімі: құқық түсінігі. Құқық түсінігі және оның белгілері. Құқықтың басқа әлеуметтік нормалардан айырмашылығы: мораль, діни нормалар, дәстүрлер, корпоротивтік нормалар.

2) "Конституциялық құқық" бөлімі: мемлекеттік биліктің конституциялық жүйесі. Мемлекеттік биліктің жоғарғы органдары қызметінің негізгі бағыттары. Мемлекеттік биліктің өкілетті органдары.

3) "Азаматтық құқық" бөлімі: азаматтық құқық түсінігі. Тараптардың теңдігіне негізделген меншік қатынастары. Жеке мүліктік емес қатынастар: өмір, денсаулық, ар-намыс, қадір-қасиет

4) "Еңбек құқығы" бөлімі: еңбек құқығы түсінігі. Еңбек бостандығының конституциялық кепілдіктері.

5) "Отбасы құқығы" бөлімі: неке және отбасы құқығы туралы түсінік. Отбасы мен неке (ерлі-зайыптылық) туралы түсінік. Некені қию және тоқтату жолдары. Некеге тұрудың (ерлі-зайыптылық) шарттары мен кедергілері. Некені тоқтату мен бұзу.

6) "Әкімшілік құқық" бөлімі: әкімшілік құқық түсінігі. Басқарушылық құқық. Әкімшілік құқық бұзушылық.

7) "Қылмыстық құқық" бөлімі: қылмыстық құқық түсінігі. Қылмыстық мінез-құлық және оның жазасы.

25. 10-сыныпқа арналған "Құқық негіздері" пәнінің базалық мазмұны:

1) "Құқық және мемлекет" бөлімі: меншік құқығы. Қазақстан Республикасындағы меншік түрлері. Меншік құқығын алу мен тоқтатудың негізгі жолдары. Құқықтық мемлекет және азаматтық қоғам. Құқықтық мемлекеттің түсінігі мен белгілері. Құқықтық мемлекеттің қызметіндегі азаматтық қоғам институттарының маңызы мен рөлі.

2) "Конституциялық құқық" бөлімі: адам және азаматтың құқықтары мен бостандықтары. Конституциялық жүйенің негіздері. Конституциялық құқық, адамның және азаматтың бостандықтары мен міндеттері.

3) "Азаматтық құқық" бөлімі: азаматтық құқықтағы міндеттеме мен жауапкершілік. Міндеттемені орындамағаны үшін мүліктік жауапкершілік. Міндеттемені қамтамасыз ету әдістері.

4) "Еңбек құқығы" бөлімі: еңбек жағдайлары. Жұмыс беруші мен қызметкердің құқықтары мен міндеттері. Еңбекті қорғау. Еңбек дауларын шешу жолдары. Кәметке толмағандардың еңбегін құқықтық реттеу. Еңбек шарты. Еңбек шартының мазмұны.

5) "Отбасы құқығы" бөлімі: отбасы мүшелерінің құқықтары мен міндеттері. Отбасының қоғамдағы маңызы. Отбасылық қатынастарды мемлекеттік қолдау және қорғау. Бала құқығы.

6) "Әкімшілік құқық" бөлімі: әкімшілік жауапкершілік. Әкімшілік құқық бұзушылықтың түрлері мен белгілері. Әкімшілік жазалардың түрлері және оларды қолдану тәртібі. Әкімшілік құқық бұзушылықтың алдын алу.

7) "Қылмыстық құқық" бөлімі: қылмыстық жауапкершілік. Заңсыз әрекеттер үшін қылмыстық жауапкершілік және олар үшін жаза түрлері. Сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтың субъектілері. Қылмыс туралы түсінік. Қылмыстардың белгілері мен түрлері. Қылмыстың объекті, субъекті, объективтік және субъективтік жағы.

8) "Қазақстан Республикасында мүгедектерді әлеуметтік қорғау туралы" Қазақстан Республикасының Заңы" бөлімі: жалпы ереже. Мүгедектерді әлеуметтік қорғау Мүгедектердің құқықтары мен әлеуметтік қорғалуы. Мүгедектердің еңбек қатынастары саласындағы құқықтары.

4-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

26. Бағдарламада, оқыту мақсаттары кодтық белгімен берілген. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сан бөлімше ретін, төртінші сан оқыту мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 9.2.1.4. кодында "9" - сынып, "2.1" - бөлім мен бөлімше, "4" - оқыту мақсатының реттік саны.

27. Бөлімдер бойынша әр сыныпқа күтілетін нәтижелер:

1) "Құқық және мемлекет" бөлімі:

1-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	9-сынып	10-сынып

1.1 Құқық түсінігі	9.1.1.1 әлеуметтік нормалар жүйесінде құқықтың ұғымы мен рөлін түсіндіру 9.2.1.2 Қазақстан Республикасы Конституциясы негізінде адамның және азаматтың конституциялық құқығын, еркіндік және міндеттерін анықтау	10.1.1.1 құқықтық нормаларды ажырата білу және құқықтың негізгі функцияларын атай білу
1.2 Құқықтық мемлекет және азаматтық қоғам	9.1.2.1 құқықтық мемлекеттің ерекшелігі мен маңызын анықтау	10.1.2.1 азаматтық қоғам институттарының ролі мен маңызын анықтай білу

2) "Конституциялық құқық" бөлімі:

2-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	9-сынып	10-сынып
2.1 Адам және азаматтың құқықтары мен бостандықтары	9.2.1.1 конституциялық құрылыс негіздерін түсіндіру	10.2.1.1 Қазақстан Республикасы Конституциясының негізінде адамның және азаматтың конституциялық құқықтары, бостандықтары мен міндеттерін анықтау;
2.2 Мемлекеттік органдардың конституциялық жүйесі	9.2.2.1 Конституция негізінде мемлекеттік органдардың қызметтерін анықтау және салыстыру	10.2.2.1 сайлаудың мемлекеттік органдарды құрудағы маңызы мен рөлін анықтай білу

3) "Азаматтық құқық" бөлімі:

3-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	9-сынып	10-сынып
3.1 Азаматтық құқық түсінігі	9.3.1.1 азаматтық құқық ұғымы мен қағидаларын түсіндіру	10.3.1.1 азаматтардың азаматтық құқықтарын анықтау және мәтіннен таба білу; 10.3.1.2 баланың мемлекеттік көмекке құқығын түсіндіре білу
3.2 Меншік құқығы	9.3.2.1 меншік түрлерін анықтау; 9.3.2.2 меншік құқығына ие болудың және тоқтатылудың жолдарын, құқықтық жағдаяттарды талдау арқылы анықтау	10.3.2.1 меншік түрлерін атау; 10.3.2.2 мысал келтіре отырып, меншік құқығын алу және тоқтату жолдарын өз бетінше түсіндіре білу; 10.3.2.3 баланың меншік құқығын анықтай білу
3.3 Азаматтық құқықтағы міндеттеме мен жауапкершілік	9.3.3.1 азаматтық құқықтағы міндеттеме мен жауапкершілік түсінігін анықтау	10.3.3.1 азаматтық құқықтағы міндеттемелерді талдау және жауапкершілікті анықтау
3.4 Тұтынушылар құқығын қорғау	9.3.4.1 тұтынушылар құқығын қорғау анықтамасын түсіндіру	10.3.4.1 тұтынушылардың құқықтарын қорғау жолдарын анықтау; 10.3.4.2 балаларға арналып белгіленген мемлекеттік

минималды әлеуметтік стандарттарды атау

4) "Еңбек құқығы" бөлімі:

4-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	9-сынып	10-сынып
4.1 Еңбек құқығы түсінігі	9.4.1.1 еңбек құқығы туралы жалпы түсініктің болуы	10. 4.1.1 еңбек құқықтарын анықтау және олардың мағынасын түсіндіру
4.2 Еңбек жағдайлары	9.4.2.1 еңбек жағдайлары туралы жалпы түсініктің болуы 9.4.2.2 құқықтық жағдайларды сараптай отырып, жұмыс беруші мен жұмыскердің құқықтары мен міндеттерін атау	10.4.2.1 Қазақстан Республикасының Еңбек кодексіне сүйене отырып, еңбек жағдайларын анықтау; 10.4.2.2 жұмыс беруші мен қызметкердің құқықтары мен міндеттерін түсіндіру; 10.4.2.3 мүгедек баланы жұмыспен қамту саласындағы мемлекеттік кепілдіктер туралы жалпы түсініктің болуы
4.3 Еңбекті қорғау	9.4.3.1 еңбекті қорғау туралы жалпы түсініктің болуы	10.4.3.1 кәмелетке толмағандардың еңбегіне қатысты құқықтық нормаларды атау; 10.4.3.2 нормативтік құқықтық актілерге сүйене отырып, еңбек дауларын шешу жолдарын ұсыну
4.4 Еңбек шарты	9.4.4.1 еңбек шарты туралы жалпы түсініктің болуы	10.4.4.1 құқықтық жағдайларға байланысты еңбек шартының мазмұнын түсіндіру

5) "Отбасы құқығы" бөлімі:

5-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	9-сынып	10-сынып
5.1 Неке және отбасы құқығы түсінігі	9.5.1.1 "неке" және "отбасы" ұғымдары туралы жалпы түсініктің болуы	10.5.1.1 баланың өмір сүруге және отбасында тәрбиеленуге құқығын түсіндіру
5.2 Некені қию және тоқтату жолдары	9.5.2.1 неке қию және бұзу шарттарын атау	10.5.2.1 отбасындағы баланың құқықтары туралы жалпы түсініктің болуы
5.3. Отбасы мүшелерінің құқықтары мен міндеттері	9.5.3.1 отбасы мүшелерінің құқықтары мен міндеттерін атау	10.5.3.1 отбасы мүшелерінің құқықтары мен міндеттерін атау; 10.5.3.2 құқықтық актілерге сілтеме жасай отырып, балалардың қоғамдағы және отбасындағы құқықтарын атау
5.4 Отбасының қоғамдағы маңыздылығы	9.5.4.1 отбасының қоғамдағы рөлі туралы жалпы түсініктің болуы	10.5.4.1 отбасының қоғамдағы маңыздылығын бағалай білу

6) "Әкімшілік құқық" бөлімі:

6-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	9-сынып	10-сынып
6.1 Әкімшілік құқық түсінігі	9.6.1.1 әкімшілік құқық ұғымын түсіндіру	10.6.1.1 әкімшілік құқықты білу және мысал келтіріп айту
6.2 Әкімшілік жауапкершілік	9.6.2.1 әкімшілік құқық бұзушылықтың түрлері мен белгілерін атау	10.6.2.1 құқықтық жағдайларды түсіндіре отырып, әкімшілік жауапкершіліктің түрлері мен оларды қолдану тәртібін түсіндіру
6.3 Әкімшілік құқық бұзушылықтың алдын алу	9.6.3.1 әкімшілік құқық бұзушылықтың алдын алу ұғымға анықтама бере білу	10.6.3.1 әкімшілік-құқықтық нормалардың мағынасын түсіндіру

7) "Қылмыстық құқық" бөлімі:

7-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	9-сынып	10-сынып
7.1 Қылмыстық құқық түсінігі	9.7.1.1 қылмыстық құқық ұғымын түсіндіре білу	10.7.1.1 қылмыстық құқық ұғымына анықтама беру
7.2 Қылмыс ұғымы	9.7.2.1 қылмыстың белгілері мен түрлерін ажырату	10.7.2.1 мысал арқылы қылмыстың белгілері мен түрлерін анықтау
7.3 Қылмыстық жауапкершілік	9.7.3.1 қылмыстық жауапкершілік ұғымына анықтама бере білу	10.7.3.1 құқықтық жағдайларды түсіндіре отырып, қылмыстық жауапкершілік пен жаза түрлерін анықтау; 10.7.3.2 сыбайлас жемқорлыққа қарсы құқықтық актілерді анықтау
7.4 Жазалау және гуманизм мәселесі	9.7.4.1 жаза түсінігін анықтау	10.7.4.1 қылмыстық заңдардағы гуманизм принципін түсіндіру

8) ""Қазақстан Республикасында мүгедектерді әлеуметтік қорғау туралы" Қазақстан Республикасының Заңы" бөлімі:

8-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	9-сынып	10-сынып
8.1 Мүгедектік құқығы. Жалпы ережелер	9.8.1.1 Қазақстан Республикасында мүгедектердің құқықтарын атау	10.8.1.1 Қазақстан Республикасындағы мүгедектердің құқықтарының мағынасын түсіндіру
8.2 Мүгедектерді әлеуметтік қорғау	9.8.2.1 мүгедектерді әлеуметтік қорғау қажеттілігін түсіндіру	10.8.2.1 Қазақстан Республикасының мүгедектерді әлеуметтік қорғау саласындағы мемлекеттік саясатының

		маңыздылығын түсіндіру
8.3 Мүгедектердің құқықтары мен әлеуметтік қорғалуы	9.8.3.1 мүгедектердің құқықтарын және мүгедектерді әлеуметтік қорғаудың қажеттілігін атау	10.8.3.1 мүгедектердің құқықтарын атау, үкіметтің мүгедектерді әлеуметтік қорғау саласындағы құзыретін түсіндіру
8.4 Мүгедектердің еңбек қатынастары саласындағы құқықтары	9.8.4.1 мүгедектердің еңбек қатынастары саласындағы құқықтарын атау	10.8.4.1.1 мүгедектердің еңбек қатынастары саласындағы құқықтарын түсіндіру; 10.8.4.1.2 жұмыс берушінің мүгедектерді әлеуметтік қорғаудағы міндеттерін түсіндіру

28. Бағдарлама есту қабілеті зақымдалған (естімейтіндер) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 9-10 сыныптары үшін "Құқық негіздері" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспары негізінде осы Бағдарламаның қосымшасына сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді жоспарда барлық сынып бойынша әр бөлімде қамтылатын оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

29. Бөлімдер мен тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Негізгі орта білім беру
деңгейінің
9-10 сыныптары үшін "Құқық
негіздері" пәнінен жаңартылған
мазмұндағы Үлгілік оқу
бағдарламасына
қосымша

Есту қабілеті зақымдалған (естімейтіндер) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 9-10 сыныптары үшін "Құқық негіздері" пәнінен жаңартылған мазмұндағы Үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша Ұзақ мерзімді жоспар

1) 9 сынып

1-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		

9.1 Құқық түсінігі	Заң дегеніміз не және ол қоғамдық қатынастарға қалай әсер етеді? Қоғам өміріндегі құқықтың рөлі қандай?	9.1.1.1 әлеуметтік нормалар жүйесінде құқықтың ұғымы мен рөлін түсіндіру; 9.1.2.1 зайырлы мемлекет ерекшелігі мен маңыздылығын анықтай білу
9.1 Адам және азаматтың құқықтары мен бостандықтары	Қазақстан Республикасының адамы мен азаматының құқықтары мен міндеттері қандай? Қазақстан Республикасының азаматы кім бола алады?	9.2.1.2 Қазақстан Республикасы Конституциясының негізінде адамның және азаматтың конституциялық құқықтары, бостандықтары мен міндеттерін анықтау
	Неліктен Қазақстан өзін демократиялық, зайырлы, құқықтық және әлеуметтік мемлекет деп жариялайды? Құқықтық мемлекеттің маңызды принципін атаңыз?	9.2.1.1 конституциялық құрылыс негіздерін түсіндіру
9.1 Азаматтық құқық түсінігі	Азаматтық құқық қоғамдық қатынастарды қалай реттейді?	9.3.1.1 азаматтық құқық ұғымы мен қағидаларын түсіндіру 9.3.3.1 азаматтық құқықта міндеттеме және жауапкершілік түсініктерін анықтау
9.8 Мүгедектердің құқығы. Жалпы ережелер.	Мүгедектердің қандай құқықтарын білесіз?	9.8.1.1 Қазақстан Республикасында мүгедектер құқықтарын атау
9.8 Мүгедектердің құқықтары мен әлеуметтік қорғалуы.	Мүгедектерді мемлекеттік әлеуметтік қорғау не үшін қажет?	9.8.2.1 мүгедектерді әлеуметтік қорғау қажеттілігін түсіндіре білу; 9.8.3.1 мүгедектердің құқықтарын және мүгедектерді әлеуметтік қорғаудың қажеттілігін атау
2-тоқсан		
9.2 Мемлекеттік органдардың конституциялық құрылымы	Мемлекеттік органдардың қызметі қандай? Мемлекеттік органдарды ата. Сайлаудың мемлекеттік органдарды құрудағы рөлі мен маңызы қандай?	9.2.2.1 Қазақстан Республикасы Конституциясының негізгі ережелерін басшылыққа ала отырып, мемлекеттік органдардың функцияларын анықтау және салыстыру
	Сайлаудың мемлекеттік органдарды құрудағы рөлі мен маңызы қандай? Үкіметтік сайлау не үшін қажет?	9.2.2.2 сайлаудың мемлекеттік органдарды құрудағы маңызы мен рөлін анықтау
3-тоқсан		
9.3 Азаматтық құқық	Азаматтық құқықтар қай жерде кездеседі?	9.3.1.1 азаматтық құқық ұғымы мен қағидаларын түсіндіру
9.3 Меншік құқығы	Қалай меншік иесі болуға болады? Жеке меншіктің пайда болуына не себеп болады?	9.3.2.1 меншік түрлерін атау; 9.3.2.2 меншік құқығына ие болудың және тоқтатылудың жолдарын, құқықтық жағдаяттарды талдау арқылы атау

		9.3.4.1 тұтынушылар құқығы анықтамасын түсіндіру
9.4 Еңбек құқығы түсінігі	Қазақстан Республикасы Конституциясының 24-бабы нені жариялайды? Еңбек бостандығы құқығы нені білдіреді?	9.4.1.1 еңбек құқығы туралы жалпы түсініктің болуы 9.4.3.1 еңбекті қорғау туралы жалпы түсініктердің болуы
9.4 Еңбек жағдайлары	Еңбек жағдайларын заңнамамен қалай реттейді? Қызметкер қандай құқықтарға ие?	9.4.2.1 Қазақстан Республикасының Еңбек кодексіне сүйене отырып, еңбек жағдайларын анықтау; 9.4.2.2 құқықтық жағдайларды талдау арқылы жұмыс беруші мен қызметкердің құқықтары мен міндеттерін атау 9.4.4.1 еңбек шарты туралы жалпы түсініктердің болуы;
9.8 Мүгедектердің еңбек қатынастары саласындағы құқықтары.	Мүгедектердің еңбек қатынастары саласындағы құқықтарын ата	9.8.4.1 мүгедектердің еңбек қатынастарындағы құқықтарын атау
9.5 Неке және отбасы құқығы түсінігі	Отбасы заңмен қалай қорғалады? Ерлі-зайыптылардың құқықтары мен міндеттері қандай?	9.5.1.1 "неке" және "отбасы" ұғымдарын түсіндіру 9.5.3.1 отбасы мүшелерінің құқықтары мен міндеттерін атау; 9.5.4.1 қоғамдағы отбасы ролі туралы жалпы түсінік болуы
9.5 Некені қию және тоқтату жолдары	Некеге тұру шарттары қандай??	9.5.2.1 некені қию және тоқтатылу шарттарын атау
	4-тоқсан	
9.6 Әкімшілік құқық түсінігі	Әкімшілік құқық қандай қоғамдық қатынастарды реттейді? Әкімшілік жауапкершіліктің ерекшеліктері қандай?	9.6.1.1 әкімшілік құқық ұғымын түсіндіру 9.6.2.1 әкімшілік құқық бұзушылық түрлері мен белгілерін атау; 9.6.3.1 әкімшілік құқық бұзушылықтың алдын алу түсінігін анықтай білу
9.7 Қылмыстық құқық түсінігі	Қылмыстық құқықтың басқа құқық салаларынан айырмашылығы неде? Қылмыстық құқықтың құрылымдық бөліктері қандай?	9.7.1.1 қылмыстық құқық ұғымын түсіндіре білу 9.7.3.1 қылмыстық жауапкершілік түсінігін анықтай білу;
9.7 Қылмыс ұғымы	Қандай әрекет қылмыс болып саналады? Қылмыстық құқық бұзушылықтың қандай түрлері бар?	9.7.2.1 қылмыстың белгілері мен түрлерін ажырата білуге үйрету 9.7.4.1 жаза түсінігін анықтау
2) 10- сынып 2-кесте		
Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары

1- тоқсан		
10.1 Құқық және мемлекет	Әлеуметтік нормалардың түрлері қандай? Құқықтың қандай функциялары негізгі болып табылады?	10.1.1.1 құқықтық нормаларды ажырату және құқықтың негізгі функцияларын атау
10.1 Құқықтық мемлекет және азаматтық қоғам	Құқықтық мемлекет принциптері нені анықтайды? Азаматтық қоғам құрылымындағы негізгі топтарды көрсетіңіз?	10.2.1.1 Қазақстан Республикасын Конституциясы негізінде адам және азаматтың конституциялық құқытарын анықтай білу; 10.1.2.1 азаматтық қоғам институттарының ролі мен маңызын анықтау
10.2 Мемлекеттік органдардың конституциялық жүйесі	Президенттің өкілеттіктері қандай ? ҚР Парламентінің жұмысының қажеттілігін дәлелдеңіз?	10.2.2.1 сайлаудың мемлекеттік органдарды құрудағы маңызы мен ролін анықтау
	Сайлау жүйесі неліктен құрылды?	10.2.2.1 сайлаудың мемлекеттік органдарды құрудағы маңызы мен ролін анықтау
2-тоқсан		
10.3 Азаматтық құқық түсінігі	Азаматтық құқықтың субъектілері қандай? Азаматтық құқық қандай қатынастарды реттейді? Неліктен балалар мемлекеттік көмекке құқылы?	10.3.1.1 азаматтардың азаматтық құқықтарын анықтау және мәтіннен табу; 10.3.1.2 баланың мемлекеттік көмекке құқығын түсіндіру
10.8 Мүгедектердің құқығы. Жалпы ережелер	Мүгедектерді әлеуметтік қорғау деп нені атайды?	10.8.1.1 Қазақстан Республикасындағы мүгедектердің құқықтарының мағынасын білу және түсіндіру
10.8 Мүгедектерді әлеуметтік қорғау	Мүгедектерді әлеуметтік қорғау принциптері қандай?	10.8.2.1 Қазақстан Республикасының мүгедектерді әлеуметтік қорғау саласындағы мемлекеттік саясатының маңыздылығын түсіндіру
10.8 Мүгедектердің құқықтары мен әлеуметтік қорғалуы	Мемлекеттік органдардың мүгедектерді әлеуметтік қорғау саласындағы құзыретінің негізгі бағыттары қандай?	10.8.3.1 мүгедектердің құқықтарын білу және атау, үкіметтің мүгедектерді әлеуметтік қорғау саласындағы құзыретін түсіндіру
10.3 Меншік құқығы	Меншіктің қандай түрлері бар? Баланың меншік құқығы қандай?	10.3.2.1 меншік түрлерін атау; 10.3.2.2 мысал келтіре отырып, меншік құқығын алу және тоқтату жолдарын өз бетінше түсіндіру; 10.3.2.3 баланың меншік құқығын атау
10.3. Азаматтық құқықтағы міндеттеме мен жауапкершілік	Міндеттемелерді орындаудың қандай тәсілдерін білдіңіз?	10.3.3.1 азаматтық құқықтағы міндеттемелерді талдауға және жауапкершілікті анықтау

10.3 Тұтынушылар құқығын қорғау	Неліктен тұтынушының құқығын қорғау керек?	10.3.4.1 тұтынушылардың құқықтарын қорғау жолдарын анықтау; 10.3.4.2 балаларға арналып белгіленген мемлекеттік минималды әлеуметтік стандарттарды атау
3-тоқсан		
10.4 Еңбек құқығы түсінігі	Еңбек заңнамасы мен еңбек құқық бұзушылықтарының арасындағы айырмашылықтар қандай?	10.4.1.1 еңбек құқықтарын анықтау және олардың мағынасын түсіндіру
10.4 Еңбек жағдайлары	Еңбек жағдайлары неге тікелей әсер етеді?	10.4.2.1 Қазақстан Республикасының Еңбек кодексіне сүйене отырып, еңбек жағдайларын анықтау; 10.4.2.2 жұмыс беруші мен қызметкердің құқықтары мен міндеттерін түсіндіру
10.4 Тұтынушылар құқығын қорғау	Біз тұтынушы ретінде өз құқығымызды білеміз бе?	10.4.2.3 мүгедек баланы жұмыспен қамту саласындағы мемлекеттік кепілдіктер туралы жалпы түсініктің болуы; 10.3.4.1 тұтынушылардың құқықтарын қорғау жолдарын ұсыну
10.4 Еңбекті қорғау	Кәмелетке толмағандардың еңбегі заңнамамен қалай қорғалады?	10.4.3.1 кәмелетке толмағандардың еңбегіне қатысты құқықтық нормаларды анықтау; 10.4.3.2 нормативтік құқықтық актілерге сүйене отырып, еңбек дауларын шешу жолдарын ұсыну
10.4 Еңбек шарты	Еңбек шарты бойынша қандай құқықтар мен міндеттер туындайды?	10.4.4.1 құқықтық жағдайларға байланысты еңбек шартының мазмұнын аша білу
10.8 Мүгедектердің еңбек қатынастары саласындағы құқықтары.	Мүгедектерді кәсіптік оналту туралы не білесіз?	10.8.4.1.1 мүгедектердің еңбек қатынастары саласындағы құқықтарын түсіндіру; 10.8.4.1.2 жұмыс берушінің мүгедектерді әлеуметтік қорғаудағы міндеттерін түсіндіру
10.5 Отбасы мүшелерінің құқықтары мен міндеттері	Отбасы мүшелерінің құқықтық жағдайы қандай? Баланың құқықтары қалай қорғалады?	10.5.1.1 баланың отбасында тұрып, тәрбиеленуін түсіндіру; 10.5.3.1 отбасы мүшелерінің құқықтары мен міндеттерін атау; 10.5.3.2 құқықтық актілерге сілтеме жасай отырып, балалардың қоғамдағы және отбасындағы құқықтарын анықтау
		10.5.2.1 отбасындағы бала құқығы туралы жалпы түсінік болуы

10.5 Отбасының қоғамдағы маңыздылығы	Отбасының әлеуметтік рөлі қандай?	10.5.4.1 отбасының қоғамдағы маңыздылығын бағалай білу
	4-тоқсан	
10.6 Әкімшілік құқық	Неліктен әкімшілік құқықтың нормалары жасалады?	10.6.1.1 әкімшілік құқықты мысал келтіріп айту; 10.6.2.1 құқықтық жағдайларды түсіндіре отырып, әкімшілік жауапкершіліктің түрлері мен оларды қолдану тәртібін түсіндіру
10.6 Әкімшілік құқық бұзушылықтың алдын алу	Әкімшілік-құқықтық нормалардың қажеттілігі неде?	10.6.3.1 әкімшілік-құқықтық нормалардың мағынасын түсіндіру
10.7 Қылмыстық құқық	Қылмыстық құқық неліктен бар?	10.7.1.1 қылмыстық құқық ұғымына анықтама беру; 10.7.2.1 мысал ретінде қылмыс белгілері мен түрлерін анықтау
10.7. Қылмыстық жауапкершілік	Қылмыстық жауапкершіліктің мәні неде? Сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтың субъектісі кім?	10.7.3.1 құқықтық жағдайларды түсіндіре отырып, қылмыстық жауапкершілік пен жаза түрлерін анықтау; 10.7.3.2 сыбайлас жемқорлыққа қарсы құқықтық актілерді анықтау
10.7 Жазалау және гуманизм мәселесі	Гуманизм принципі қылмыстық құқықта қажет пе?	10.7.4.1 қылмыстық заңдағы гуманизм принципін бағалау

Қазақстан Республикасының
Білім және ғылым министрі
2022 жылғы 1 сәуірдегі
№ 123 бұйрығына
9-қосымша
Қазақстан Республикасы
Білім және ғылым министрінің
2013 жылғы 3 сәуірдегі
№ 115 бұйрығына
646-қосымша

Есту қабілеті зақымдалған (естімейтіндер) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-6 сыныптары үшін "Көркем еңбек" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Есту қабілеті зақымдалған (естімейтіндер) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-6 сыныптары үшін "Көркем еңбек" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі – Бағдарлама) Қазақстан Республикасының "Білім туралы" Заңының 5-бабы б) тармақшасына сәйкес әзірленген.

2. Бағдарлама мақсаты – есту қабілеті зақымдалған білім алушылар арасында өнер және еңбек технологиялары туралы білімді қалыптастыру, өнер саласындағы практикалық дағдыларды дамыту.

3. Бағдарлама міндеттері:

- 1) қоршаған әлемдегі дизайн мен технологияны, өнерді саналы қабылдауды қалыптастыру, білімін дамыту;
- 2) Қазақстан мен әлем халықтарының көркем және мәдени мұраларын зерттеу;
- 3) шығармашылық идеяларды дизайн мен өнердің айшықты құралдары арқылы жеткізу, технологиялық дағдыларын дамыту;
- 4) зерттеу барысында нысандарды көркем түрлендіру, талдау, құру, білім алушылардың шығармашылық және сыни ойлауын дамыту;
- 5) білім беру әрекетінің барлық түрлерінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдану тәжірибесін игеру (зерттеу, идеяларды шығармашылықпен жүзеге асыру, жұмыстарды ұсыну);
- 6) әртүрлі ресурстар мен ақпарат көздерін зерттеу және пайдалану, олардың жұмыс нәтижелері үшін маңыздылығын түсіну;
- 7) эстетикалық, еңбек, экономикалық, экологиялық, патриоттық тәрбие және адамгершілік-рухани құндылықтарды қалыптастыру;
- 8) уақытты, материалдың қасиеттерін және басқа факторларды анықтай және ескере отырып, өз әрекетін өз бетінше жоспарлау қабілетін дамыту;
- 9) білім беру мақсаттарына жету үшін бірлескен іс-шараларды ұйымдастыруда тәжірибе жинау (жеке, жұптық және топтық жұмыс).

4. Түзету – дамытушылық міндеттер:

- 1) білімді функционалды қолдану, қарым-қатынастың әр түрлі әдістері, мәселелерді шешу және шешім қабылдау, сөйлеу дағдыларын жетілдіру және дұрыс дыбыс айту, сөйлеу мәдениетін дамыту;
- 2) естімейтін білім алушылардың арнайы оқытуын сапалы дараландыру мүмкіндіктерін кеңейту;
- 3) жеке қасиеттерін дамыту (жауапкершілік, табандылық, бастамашылдық, шыдамдылық, ұқыптылық).

2-тарау. Оқу процесін ұйымдастырудың педагогикалық тәсілдері

5. "Көркем еңбек" пәнін 5-6 сыныптарда оқу кезінде естімейтін білім алушылар материалдар және нысандарды көркемдік өңдеу дағдыларын, үй шаруасын жүргізу дағдылары, техника және технологияларды қолдануды үйренеді.

6. Бағдарламада теориялық және практикалық тапсырмалар мен жаттығулар ескерілген (шығармашылық жобаларды орындау, бұйым дайындамасы).

7. Жалпы орта білім беру жүйесіндегі "Көркем еңбек" пәнінің ерекшелігі - өнердің әр түрін оқып үйрену, өнер арқылы идеяларды білдіру, әмбебап (күнделікті) және арнайы (пәндік) білімдер мен дағдыларды игеру.

8. Естімейтін білім алушыларды оқыту процесінде бірқатар ерекшеліктерді ескеру қажет:

1) әр білім алушының естіп қабылдауы әртүрлі: қалдық естіп қабылдау немесе жоқ болуы;

2) ең қарапайым ойлау операцияларының басымдылығы;

3) механикалық есте сақтаудың басымдылығы;

4) дыбыс айтудың бұзылысы, белсенді сөздік қорына қарағанды енжар сөзік қордың басымдылығы, сөздік қордың таяздығы.

9. Бағдарлама бойынша естімейтін білім алушыларды оқытудың негізгі принциптері : қол жетімділік, тұлғаға бағытталған, көрнекілік және қарым-қатынас.

10. Оқытудағы қол жетімділік материалдың қол жетімділігі мен білім алушылардың түсінуінен, дайын өнімді шығаруда практикалық әрекеттерді орындай білуінен тұрады.

11. Тұлғаға бағытталған тәсіл - естімейтін білім алушылардың оқу үдерісін дараландыру, тұлғаны үйлесімді қалыптастыру мен жан-жақты дамыту, шығармашылық қабілеттерін толық ашу және жеке тұлғаның әлеуметтік маңызды қасиеттерін тәрбиелеу, эмоционалды-ерік сферасын, психикалық процестерді дамытудан тұрады.

12. Бағдарламаны жүзеге асыруда қарым-қатынас тәсілі - сөйлеу тілін қарым-қатынас құралы ретінде игеру және білім алушылардың әртүрлі тілдік жағдаяттарда еркін бағдарлауы, арнайы терминологияны білуге және қолдануға үйретуге арналған.

13. Осы қағидаларды жүзеге асыру үшін қажет:

1) барлық сөйлеу тілінің дағдыларын дамыту;

2) естімейтін білім алушылардың барлық психикалық процестерінің дамуына ықпал ететін әдістер мен тәсілдерді қолдану;

3) дактильді және ымдау сөйлеу тілі жаңа материалды түсіндіруде көмекші құрал ретінде қолданылады;

4) вариативті және инвариантты компоненттермен пәнаралық байланысты қамтамасыз ету.

14. Оқу бағдарламасын іске асыру барысында ақпараттық-коммуникациялық технологиялар, арнайы жабдықтар мен оқу-әдістемелік құралдар қолданылады:

1) интерактивті және проекциялық жабдықтар (проектор, интерактивті тақта);

2) арнайы техникалық және компенсаторлық оқу құралдары (фронтальды оқу іс-әрекетіне арналған дыбысты күшейтетін стационарлық құрал, айтылым экраны, жеке есту құралдары, мультимедиялық компьютерлік сынып);

3) интернет желісіне ақпараттық және білім беру ресурстарына шектеусіз қол жетімділік;

4) интерактивті шығармашылық шеберханалары.

3-тарау. "Көркем еңбек" пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

15. "Көркем еңбек" пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

1) 5-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында – 68 сағатты;

2) 6-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында – 68 сағатты;

16. Бағдарламаның мазмұны келесі бөлімдерді қамтиды:

1) "Көрнекі өнер" бөлімі;

2) "Сәндік-қолданбалы өнер" бөлімі;

3) "Дизайн және технология" бөлімі;

4) "Үй мәдениеті" бөлімі;

5) "Тамақтану мәдениеті" бөлімі.

18. "Көрнекі өнер" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) классикалық және заманауи өнер;

2) қазақстандық суретшілердің шығармашылығы;

3) бейнелеу өнерінің түрлері мен жанрлары;

4) сандық өнер (фотосуреттер, анимация, медиа құралдары);

5) бейнелеу (көрнекі) өнерінің айрықша құралдары;

7) көркем материалдармен және техникалармен тәжірибе жүргізу.

17. "Сәндік-қолданбалы өнер" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) Қазақстандық және басқа да халықтардың сәндік-қолданбалы өнерінің негізгі түрлері мен ерекшеліктері;

2) сәндік-қолданбалы өнер материалдары, құралдары және технологиялары;

3) ұлттық ою-өрнек;

4) интерьерді сәндік безендіру.

18. "Дизайн және технология" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

(ұлдар):

1) негізгі құрылымдық, табиғи, жасанды және дәстүрлі емес материалдар;

2) материалдарды өңдеуге арналған құралдар мен жабдықтар;

3) материалдарды әр түрлі тәсілдермен өңдеу;

4) әр түрлі материалдардан жасалған бұйымдардың дизайны;

5) ұлттық тұрмыстық бұйымдарды жасау технологиясы;

6) әлемдік және қазақ сәулет өнері ескерткіштері;

7) пішіндеу;

8) интерьер дизайны;

9) робототехника, көлік құралдарын модельдеу.

19. "Дизайн және технология" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды

(қыздар):

1) негізгі тоқыма, табиғи, жасанды және дәстүрлі емес материалдар;

2) тоқыма материалдарын өңдеуге арналған құралдар мен жабдықтар;

3) тоқыма материалдарын әртүрлі тәсілдермен өңдеу;

4) тоқыма материалдарынан жасалған бұйымдардың дизайны;

5) сән индустриясы, стилі мен имиджі, ұлттық киім элементтерін жасау технологиясы.

20. "Үй мәдениеті" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды (ұлдар):

- 1) үй экологиясы;
- 2) өсімдік шаруашылығы, сәндік гүл шаруашылығы, ландшафтық дизайн негіздері;
- 3) электр энергиясының көздері, электр аспаптары мен тұрмыстық техниканы пайдалану және жөндеу туралы жалпы ақпарат;
- 4) жөндеу-тұрмыстық жұмыстар, интерьерді ұйымдастыру және орналастыру.

21. "Үй мәдениеті" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды (қыздар):

- 1) жеке гигиена, үй экологиясы;
- 2) өсімдік шаруашылығы, сәндік гүл шаруашылығы, ландшафтық дизайн негіздері;
- 3) киімді күту және сақтау.

22. "Тамақтану мәдениеті" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) дұрыс тамақтану негіздері;
- 2) үстел басында өзін-өзі ұстау ережелері, дастархан жайу;
- 3) тамақ дайындау технологиясы;
- 4) әлемдік тағамдар.

23. 5-сыныпқа арналған "Көркем еңбек" оқу пәнінің базалық мазмұны (ұлдар):

1) "Көрнекі өнер" бөлімі: Бейнелеу өнеріндегі мәнерлілік құралдары. Классикалық өнердің жауһарлары. Қазақстандық суретшілердің шығармашылығы. Бейнелеу өнерінің түрлері мен жанрлары. Натюрморт өнері. Сәндік ұлттық натюрморт. Пейзаж. Табиғатпен үйлесімділік. Әуе перспективасы. Өндірістік пейзаж. Қаланың әсем көрінісі. Сызықтық перспектива. Пластикалық формалар өнері. Мүсін. Шығармашылық жұмыс жасау. Көрмені ұйымдастыру.

2) "Сәндік-қолданбалы өнер" бөлімі: Сәндік-қолданбалы өнер, негізгі пішіндер мен ерекшеліктер. Қазақстанның қолданбалы өнері. Сәндік-қолданбалы өнерге арналған материалдармен және құралдармен танысу. Әр түрлі материалдардан жасалған сәндік бұйым. Әр түрлі материалдардан сәндік бұйымдар жасау. Тоқыма өнері. Тоқу түрлері. Көркем тоқуға арналған материалдармен және құралдармен танысу. Бұйым тоқу. Көрмені ұйымдастыру.

3) "Дизайн және технология" бөлімі: құрылымдық материалдар. Материалдардың түрлері мен қасиеттерін зерттеу. Құрылымдық материалдарды өңдеуге арналған қол құралдары мен қондырғылар. Көркем кесу. Идеяларды дамыту. Көркем кесуге арналған материалдарды таңдау және дайындау. Сыртқы және ішкі контур бойымен қисық сызықты бұйымдарды көркемдік кесу. Сымнан бұйымдарды модельдеу. Эскиздерді әзірлеу (тізбектер, жануарлардың фигуралары). Материалды дайындау. Бұйым жасау (тізбектер, басқатырғыштар, жануарлардың мүсіншелері). Әр түрлі материалдарды қолдана отырып музыкалық (ұрмалы-шу) аспаптардың дизайны. Музыкалық (ұрмалы шу) аспап жасау. Жұмыс презентациясы.

4) "Тамақтану мәдениеті" бөлімі: дұрыс тамақтану негіздері. Мәзірді құрастыру.

5) "Үй мәдениеті" бөлімі: электр энергиясының көздері туралы жалпы ақпарат. Электротехникалық арматура. Электр энергиясының әртүрлі көздерімен (аккумулятор, гальваникалық элементтер) тәжірибелер. Тұрмыстық жөндеу жұмыстары. Өсімдік шаруашылығының негізгі бағыттары. Өсімдік шаруашылығындағы көктемгі жұмыс.

24. 6-сыныпқа арналған "Көркем еңбек" оқу пәнінің базалық мазмұны (ұлдар):

1) "Көрнекі өнер" бөлімі: Портреттік жанр. Портрет түрлері. Қазақстан суретшілерінің шығармашылығындағы портрет. Сызықтық портрет. Графика. Орындау техникасы. Портрет жасаудың дәстүрлі емес әдістері (сымнан портрет). Портреттегі түс . Портретті орындау техникасы. Сурет өнері. Фотокамерамен эксперимент. Анимация. Қозғалмалы элементтер (пластикалық анимация, көлеңке театры, саусақ қуыршақтары, қамыс). Сценарийді әзірлеу. Кейіпкерлер мен декорацияларды жасау. Көркем идеяларды жүзеге асыру. Дыбыстандыру. Жұмыс презентациясы.

2) "Сәндік-қолданбалы өнер" бөлімі: Қазақ халқының зергерлік бұйымдарымен танысу. Зергерлік бұйымдардың эскизін әзірлеу. Зергерлік бұйымдарды жасауға арналған материалдар мен құралдарды таңдау. Бұйым жасау. Бұйымды безендіру. Табиғи материалдардың түрлері мен сипаттамалары. Табиғи материалдардан жасалған бұйымдардың эскизін әзірлеу. Бұйым жасау. Бұйымды безендіру. Көрмені ұйымдастыру.

3) "Дизайн және технология" бөлімі: Қол электр аспаптары мен жабдықтары. Практикалық жұмыстар. Құрама бөлшектерден роботтарды әзірлеу. Роботтардың пайда болу тарихы және түрлері (өзіндік зерттеу). Роботты құру үшін эскиз жасау. Роботты жасау үшін материалдарды дайындау. Роботты құру. Роботтың жылжымалы бөліктерін құру бойынша эксперимент жасау. РКөлік құралдарының түрлері туралы жалпы мәліметтер (өз бетінше зерттеу). Көлік құралының моделін әзірлеу. Эскиз. Материалдарды таңдау. Көлік құралының моделін жасау. Модельдің жекелеген бөліктерін жасау. Модельді құрастыру және өңдеу. Жұмыс презентациясы.

4) "Тамақтану мәдениеті" бөлімі: қазақ, әртүрлі халықтар мәдениетінде және қоғамдық тамақтану орындарында үстел үстінде өзін-өзі ұстау ережелері.

5) "Үй мәдениеті" бөлімі: Электр жүйелерінің шартты белгілерімен танысу. Электр тізбектері. Батареямен жұмыс жасайтын шамдар жасау. Қолмен жұмыс жасайтын электр құралдарын қолданатын тұрмыстық жөндеу жұмыстары. Сәндік-гүл мәдениеті. Гүл өсірудегі көктемгі жұмыстар.

25. 5-сыныпқа арналған "Көркем еңбек" оқу пәнінің базалық мазмұны (қыздар):

1) "Көрнекі өнер" бөлімі. Бейнелеу өнеріндегі мәнерлілік құралдары. Классикалық өнердің жауһарлары. Қазақстандық суретшілердің шығармашылығы. Бейнелеу өнерінің түрлері мен жанрлары. Натюрморт өнері. Сәндік ұлттық натюрморт. Пейзаж.

Табиғатпен үйлесімділік. Әуе перспективасы. Өндірістік пейзаж. Қаланың әсем көрінісі. Сызықтық перспектива. Пластикалық формалар өнері. Мүсін. Шығармашылық жұмыс жасау. Көрмені ұйымдастыру.

2) "Сәндік-қолданбалы өнер" бөлімі. Ою-өрнектің түрлері. Қазақтың ұлттық ою-өрнектері (түрлері, стилизациясы және мотивтері). Көркем кесте. Кесте түрлері. Материалдармен және құралдармен танысу. Эскизді әзірлеу. Көркем кестемен бұйымды безендіру. Тоқыма өнері. Тоқудың түрлері. Материалдармен және құралдармен танысу. Бұйым тоқу. Көрмені ұйымдастыру.

3) "Дизайн және технология" бөлімі. Тоқыма материалдарының жіктелуі және сипаттамалары. Материалдардың түрлері мен қасиеттерін зерттеу. Тоқыма материалдарын өңдеуге арналған жабдықтар, құралдар мен құрылғылар. Тігін бұйымдарының классификациясы. Идеядан өнімге дейін (тігін бұйымы). Дизайн, киімді пішіндеу (қағаз, мата). Костюм жасау (мини-манекен немесе қуыршақ үшін). Тоқыма мозайка техникасын қолдана отырып тігін бұйымдарының дизайны (пэчворк, квиллинг, құрақ). Идеяларды дамыту. Эскиз. Материалды таңдау және дайындау. Жұмыс реттілігі. Бұйым жасау. Бұйымды безендіру.

4) "Тамақтану мәдениеті" бөлімі. Дұрыс тамақтану негіздері. Мәзірді құрастыру. Ас үй жабдықтары. Ас әзірлеуге арналған ыдыс, құралдар мен керек-жарақтар. Ас әзірлеу құралдары мен құрылғыларының мүмкіндіктерін зерттеу. Бутербродтар мен сусындар жасау технологиясы. Көкөністер мен жемістерден салаттар дайындау технологиясы.

5) "Үй мәдениеті" бөлімі. Жеке гигиена, жеке күтім. Өсімдік шаруашылығының негізгі бағыттары. Өсімдік шаруашылығындағы көктемгі жұмыс.

26. 6-сыныпқа арналған "Көркем еңбек" оқу пәнінің базалық мазмұны (қыздар).

1) "Көрнекі өнер" бөлімі. Портреттік жанр. Портрет түрлері. Қазақстан суретшілерінің шығармашылығындағы портрет. Сызықтық портрет. Графика. Орындау техникасы. Портрет жасаудың дәстүрлі емес әдістері (сымнан портрет). Портреттегі түс. Портретті орындау техникасы. Сурет өнері. Фотокамерамен эксперимент. Анимация. Қозғалмалы элементтер (пластикалық анимация, көлеңке театры, саусақ қуыршақтары, қамыс). Сценарийді әзірлеу. Кейіпкерлер мен декорацияларды жасау. Көркем идеяларды жүзеге асыру. Дыбыстау. Жұмыс презентациясы.

2) "Сәндік-қолданбалы өнер" бөлімі. Тоқыма өнері. Ілмекпен тоқу. Тоқу техникасы мен тәсілдері. Өнімнің эскизін әзірлеу. Материалдар мен құралдарды таңдау. Ілмекпен әр түрлі бұйымдарды тоқу (майлық, қол сөмкесі, ұялы телефонның қабы). Тоқу. Тоқыма біздері, олардың түрлері. Тоқу техникасы мен тәсілдері. Өнімнің эскизін әзірлеу. Тоқыма біздерімен әр түрлі бұйымдарды тоқу (бөкебай, орамал, ұялы телефонның қабы). Жұмыс презентациясы. Көрмені ұйымдастыру.

3) "Дизайн және технология" бөлімі. Тоқыма материалдарынан бұйым жасау (авторлық қуыршақ, дамытушы ойыншық). Идеяларды дамыту. Эскиз. Әр түрлі тоқыма материалдарының текстуралары мен түстерін зерттеу. Материалдарды, құралдар мен

жабдықтарды таңдау және дайындау. Бұйым жасау. Бөлшектерді пішу. Жеке бөлшектерді өңдеу. Бөлшектерді құрастыру және бұйымды әрлеу. Үй тоқыма бұйымдарының дизайны (алжапқыш, ас үй ыдыстары). Идеяларды дамыту. Эскиз. Материалды таңдау және дайындау. Жұмыс реттілігі. Бұйымды жасау. Бөлшектерді қиып алу. Жеке бөлшектерді өңдеу. Бөлшектерді құрастыру және бұйымды әрлеу. Бұйымды безендіру. Жұмыс презентациясы.

4) "Тамақтану мәдениеті" бөлімі. қазақ, әртүрлі халықтар мәдениетінде және қоғамдық тамақтану орындарында үстел үстінде өзін-өзі ұстау ережелері. Жартылай фабрикаттардан тамақ дайындау технологиясы. Жылдам пісіру технологиясы. Десерттерді дайындау технологиясы.

5) "Үй мәдениеті" бөлімі. Гигиеналық ережелер. Үй-жайларды дымқыл және химиялық тазалау. Киім мен аяқ киімді күту, сақтау. Сәндік гүл мәдениеті. Гүл өсірудегі көктемгі жұмыстар.

27. "Көркем еңбек" оқу бағдарламасының 5-6 сыныптардағы мазмұны одан әрі әлеуметтену үшін қажетті шығармашылық іс-әрекет процесінде базалық білім мен практикалық дағдыларды қалыптастыруға бағытталған оқыту мақсаттары жүйесінің үш бөліміне бағынады.

28. "Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) қоршаған әлем туралы білім мен түсінік;
- 2) тарихты, мәдениетті және дәстүрлерді білу және түсіну;
- 3) ақпарат көздерімен жұмыс;
- 4) шығармашылық процесті жоспарлау;
- 5) дизайнды өңдеу тапсырмаларымен жұмыс жасау;
- 6) материалдар, олардың қасиеттері және жұмыс техникасы.

29. "Шығармашылық жұмыстарды жасау және дайындау" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) шығармашылық идеялардың көркем көрінісі;
- 2) құралдар мен жабдықтар;
- 3) құру технологиялары;
- 4) тамақтану мәдениеті;
- 5) үй мәдениеті;
- 6) еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау ережелерін сақтау.

30. "Шығармашылық жұмыстарды таныстыру, талдау және бағалау" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) шығармашылық жұмыстардың презентациясы;
- 2) идеяларды талдау және бағалау;
- 3) әдістер мен тәсілдерді талдау және бағалау;
- 4) жұмысты бейімдеу және жетілдіру.

4-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

31. Бағдарламада, оқыту мақсаттары кодтық белгімен берілген. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сан бөлімше ретін, төртінші сан оқыту мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 6.2.1.4. кодында "6" - сынып, "2.1" - бөлімше, "4" - оқыту мақсатының реттік саны.

32. Бөлімдер бойынша әр сыныпқа күтілетін нәтижелер:

1) "Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту" бөлімі:

1- кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	5-сынып	6-сынып
1.1 Қоршаған әлем туралы білім мен түсінік	5.1.1.1 ұлдар/қыздар қоршаған әлемнің ассоциативті мағыналары мен көрнекі сипаттамаларын зерттеу	6.1.1.1 ұлдар/қыздар қоршаған әлемдегі объектілердің визуалды сипаттамалары туралы білімдері мен түсініктерін көрсету
1.2 Тарихты, мәдениетті және дәстүрлерді білу және түсіну	5.1.2.1 ұлдар/қыздар қазақтың ұлттық және әлемдік мәдениеттің көркемдік, қолөнер туындылары мен дизайнының ерекшеліктерін зерттеу және анықтау	6.1.2.1 ұлдар/қыздар қазақтың ұлттық және әлемдік мәдениетінің көркемдік, қолөнер және дизайн жұмыстарының ерекшеліктері туралы білімдері мен түсініктерін көрсету
1.3 Зерттеу көздері	5.1.3.1 ұлдар/қыздар шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін ақпарат көздерімен жұмыс	6.1.3.1 ұлдар/қыздар мұғалімнің көмегімен зерттеу идеяларын дамыту үшін ақпарат көздерін өз бетінше таңдау және пайдалану
1.4 Шығармашылық процесті жоспарлау	5.1.4.1 ұлдар/қыздар шығармашылық жұмысты орындау кезеңдерін анықтайтын жоспар құру	6.1.4.1 ұлдар/қыздар әрекеттердің кезектілігін анықтау және жоспарлау; 6.1.4.2 ұлдар/қыздар жоба әрекеті үшін материалдық шығындарды анықтау
1.5 Дизайнды өңдеу тапсырмаларымен жұмыс жасау (эскиз)	5.1.5.1 ұлдар/қыздар композицияның негізгі заңдылықтарын сақтай отырып, қарапайым объектілердің дизайнын дамыту бойынша тапсырмаларды орындау	6.1.5.1 ұлдар/қыздар композицияның негізгі заңдылықтарын сақтай отырып, түрлі объектілердің дизайнын дамыту бойынша тапсырмаларды орындау
	5.1.5.2 ұлдар/қыздар	6.1.5.2 ұлдар/қыздар

	шығармашылық идеяларды жүзеге асыру үшін нобайлар мен эскиздер жасау	шығармашылық идеяларды жүзеге асыру үшін эскиздер жасау
1.6 Материалдар, олардың қасиеттері және жұмыс техникасы	<p>5.1.6.1 ұлдар ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтай отырып, материалдардың жалпы қасиеттері мен құрылымын білу;</p> <p>5.1.6.2 ұлдар/қыздар қасиеттері мен мақсаттарын анықтай отырып, заманауи және дәстүрлі емес материалдарды тану ;</p> <p>5.1.6.3 қыздар тоқыма материалдары мен бұйымдарының жіктелуін білу және сипаттау;</p> <p>5.1.6.4 ұлдар/қыздар көркем материалдарды, таңдалған құралдардың қасиетін ескеріп, техникаларды қолдану және эксперимент жасау</p>	<p>6.1.6.1 ұлдар материалдардың физикалық, механикалық және технологиялық қасиеттерін және олардың қолдану аясын анықтау және сипаттау;</p> <p>6.1.6.2 ұлдар/қыздар заманауи және дәстүрлі емес материалдарды тану және оларды қолдану тиімділігін анықтау;</p> <p>6.1.6.3 қыздар тоқыма материалдары мен бұйымдарының қасиеттері мен құрылымын білу және анықтау;</p> <p>6.1.6.4 ұлдар/қыздар материалдардың қасиеттері мен практикалық жұмыс дағдыларын білетіндігін көрсете отырып, эксперимент жасау және техниканы, көркем материалдарды қолдану</p>

2) "Шығармашылық жұмыстарды жасау және дайындау" бөлімі:

2-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	5-сынып	6-сынып
2.1 Шығармашылық идеялардың көркем көрінісі	<p>5.2.1.1 ұлдар/қыздар идеялар мен сезімдерді жеткізу үшін қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және айқын өнер құралдарын қолдану</p>	<p>6.2.1.1 ұлдар/қыздар қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және айқын өнер құралдарын анықтап, таңдап, қолдана отырып, өз идеялары мен сезімдеріні жеткізу</p>
2.2 Құралдар мен жабдықтар	<p>5.2.2.1 ұлдар табиғи және жасанды, құрылымдық материалдарды өңдеуге арналған қол құралдары мен жабдықтарын анықтау, сипаттау және пайдалану;</p> <p>5.2.2.2 ұлдар ағаш өңдеу/слесарлық жұмыс үстелінің құрылғысын және қызметін түсіндіру;</p>	<p>6.2.2.1 ұлдар қозғалыстың берілу механизмдерін және қолмен жұмыс жасайтын электр құралдарының құрылғысын сипаттау және анықтау, оларды құрылымдық, табиғи және жасанды материалдарды өңдеуге қолдану;</p> <p>6.2.2.1 қыздар</p>

	<p>5.2.2.1 қыздар тігін машинасының құрылғысын, жіптерді бұрау тәсілдерін, тігістерді білу және сипаттау;</p> <p>5.2.2.2 қыздар киімді дымқыл-жылумен өңдеуге арналған жабдықты білу, сипаттау және қолдану</p>	<p>тігін машиналарын білу және реттеу;</p> <p>6.2.2.2 қыздар киімдерді дымқыл-жылумен өңдеу режимдерін білу, сипаттау және оларды практикада қолдану</p>
<p>2.3 Құру технологиялары</p>	<p>5.2.3.1 ұлдар таңбалау мен өлшеулер негізінде бұйымды жасауға арналған материалдарды қол құралдарымен өңдеу;</p> <p>5.2.3.2 ұлдар түрлі материалдардан қарапайым бұйым жасау;</p> <p>5.2.3.1 қыздар тігістерді қолдана отырып, тоқыма материалдарын қол құралдарымен және тігін машинасында кесу және өңдеу;</p> <p>5.2.3.2 қыздар әртүрлі (тоқыма, табиғи және жасанды) материалдардан қарапайым бұйымдар жасау;</p> <p>5.2.3.3 ұлдар/қыздар шығармашылық жұмыстар мен бұйымдар жасау процесінде қазақтың ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану</p>	<p>6.2.3.1 ұлдар таңбалау мен өлшеулер негізінде бұйымды жасауға арналған материалдарды электрлік қол құралдарымен өңдеу;</p> <p>6.2.3.2 ұлдар ажыратылатын және бір бөлшекті қосылыстарды пайдаланып бірнеше бөлшектерден бұйымдар жасау;</p> <p>6.2.3.1 қыздар тоқыма материалдарын қол құралдарымен және тігін машинасында тігін және жиек тігістерін қолдана отырып, пішу және өңдеу жасау;</p> <p>6.2.3.2 қыздар әртүрлі (тоқыма, табиғи және жасанды) материалдар мен конструкцияларды қолдана отырып, жеке бұйым жасау;</p> <p>6.2.3.3 ұлдар/қыздар шығармашылық жұмыстар мен бұйымдар жасау процесінде қазақтың ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану</p>
<p>2.4 Тамақтану мәдениеті</p>	<p>5.2.4.1 ұлдар/ қыздар дұрыс және теңдестірілген тамақтану ережелерін білу және сипаттау;</p> <p>5.2.4.2 ұлдар/ қыздар - дұрыс және теңдестірілген тамақтану мәзірін құру;</p> <p>5.2.4.3 қыздар тамақ дайындауға арналған құралдардың, жабдықтардың және</p>	<p>6.2.4.1 ұлдар/ қыздар қазақ, әртүрлі халықтар мәдениетінде және қоғамдық тамақтану орындарында үстел үстінде өзін-өзі ұстау ережелерін сипаттау және салыстыру;</p> <p>6.2.4.2 ұлдар/ қыздар түрлі іс-шараларға дастарханды жаю және безендіру дағдылары мен білімін көрсету;</p> <p>6.2.4.3 қыздар</p>

	<p>құрылғылардың мүмкіндіктерін тексеру және анықтау;</p> <p>5.2.4.4 қыздар</p> <p>салқын тағамдар мен сусындар дайындау технологиясын білу және қолдану</p>	<p>тағамдар мен десерттерді жедел дайындау технологиясын білу және қолдану;</p> <p>6.2.4.4 қыздар</p> <p>әр түрлі тағамдарды дайындауға арналған азық-түліктер мен керек-жарақтарды анықтау және таңдау</p>
<p>2.5 Үй мәдениеті</p>	<p>5.2.5.1 ұлдар/қыздар</p> <p>өсімдік шаруашылығы мен жеміс-көкөніс мәдениетінің негізгі бағыттарын білу және сипаттау;</p> <p>5.2.5.2 ұлдар/қыздар</p> <p>өсімдік шаруашылығындағы көктемгі жұмыстарды жасау;</p> <p>5.2.5.3 ұлдар</p> <p>электр энергиясының шығу көздері туралы айту;</p> <p>5.2.5.4 ұлдар</p> <p>электр монтаж құралдары мен электртехникалық арматуралардың қарапайым қызметін тізіп айту;</p> <p>5.2.5.5 ұлдар</p> <p>электр тізбектерін қарапайым схема бойынша жинау және жасау</p> <p>5.2.5.6 ұлдар</p> <p>интерьерді ұйымдастыру бойынша практикалық жұмыстар орындау;</p> <p>5.2.5.3 қыздар</p> <p>жеке гигиена ережелерін білу және сипаттау, тері мен шаштың әртүрлі түрлерін анықтау;</p> <p>5.2.5.4 қыздар</p> <p>шектеулі қолдаумен өзін-өзі күтуге арналған іс-әрекеттер мен өнімдерді таңдау және пайдалану</p>	<p>6.2.5.1 ұлдар/қыздар</p> <p>декоративті гүл дақылдарын өсіру технологиясын білу және сипаттау ;</p> <p>6.2.5.2 ұлдар/қыздар</p> <p>сәндік көгалдандыру мен гүл өсіруде көктемгі жұмыстарды орындау;</p> <p>6.2.5.3 ұлдар</p> <p>электр схемасының шартты түрде графикалық белгіленуін білу;</p> <p>6.2.5.4 ұлдар</p> <p>қарапайым электр тізбектерін есептей білу және ажырату;</p> <p>6.2.5.5 ұлдар</p> <p>қарапайым схемалар бойынша бұйым жинау;</p> <p>6.2.5.6 ұлдар</p> <p>интерьерді ұйымдастыру бойынша практикалық жұмыстар және қолмен жұмыс жасайтын құралдар мен құрылғыларды пайдаланып, ақауларды жою бойынша жөндеу жұмыстарын орындау;</p> <p>6.2.5.3 қыздар</p> <p>үйге, құралдарға және тазалау құралдарына қойылатын гигиеналық талаптарды білу және сипаттау;</p> <p>6.2.5.4 қыздар</p> <p>тазалау құралдары мен құрал-саймандарды таңдау және пайдалану;</p> <p>6.2.5.5 қыздар</p>

		маусымдық киім мен аяқ киімді күту және сақтау ережелерін білу және ұстану
2.6 Еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау ережелерін сақтау	5.2.6.1 ұлдар/қыздар қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану; 5.2.6.2 ұлдар /қыздар қол құралдарымен қауіпсіз жұмыс жасауды және жұмыс гигиенасын білу	6.2.6.1 ұлдар/қыздар қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану, оның маңыздылығын түсіну және көрсету; 6.2.6.2 ұлдар /қыздар қолмен жұмыс жасайтын электр құралдарымен, жабдықтармен қауіпсіз жұмыс істеуді және еңбек гигиенасы ережелерін білу және түсіндіру

3) "Шығармашылық жұмыстарды таныстыру, талдау және бағалау" бөлімі:
3-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	5-сынып	6-сынып
3.1 Шығармашылық жұмыстардың презентациясы	5.3.1.1 ұлдар /қыздар дайын жұмысты таныстыру (көрме)	6.3.1.1 ұлдар /қыздар дайын жұмыстарды мектеп аудиториясына ұсыну (көрме)
3.2 Идеяларды талдау және бағалау	5.3.2.1 ұлдар /қыздар пәндік терминологияны қолдана отырып, өз жұмыстарында және басқалардың жұмыстарында көрсетілген идеялар мен тақырыптарды сипаттау	6.3.2.1 ұлдар /қыздар пәндік терминологияны қолдана отырып, өз жұмыстарында және басқалардың жұмыстарында көрсетілген идеялар мен тақырыптарды салыстыру
3.3 Әдістер мен тәсілдерді талдау және бағалау	5.3.3.1 ұлдар /қыздар пәндік терминологияны қолдана отырып, өзінің және басқалардың жұмысын жасау үшін қолданылатын әдістер мен тәсілдерді сипаттау	6.3.3.1 ұлдар /қыздар пәндік терминологияны қолдана отырып, өз және басқалардың жұмысын жасау үшін қолданылатын әдістер мен тәсілдерді салыстыру
3.4 Жұмысты бейімдеу және жетілдіру	5.3.4.1 ұлдар /қыздар өзінің және басқаның жұмысын жетілдіру үшін бейімдеу бойынша ұсыныс жасау және сынды қабылдау	6.3.4.1 ұлдар /қыздар өзінің және басқаның жұмысын жетілдіру үшін бейімдеу бойынша негізделген ұсыныс жасау және сынды қабылдау

33. Бағдарлама есту қабілеті зақымдалған (естімейтіндер) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-6 сыныптары үшін "Көркем " пәнінен жаңартылған мазмұндағы Үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспары

негізінде осы Бағдарламаның қосымшасына сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді жоспарда барлық сынып бойынша әр бөлімде қамтылатын оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

34. Бөлімдер мен тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Негізгі орта білім беру
деңгейінің
5-6 -сыныптары үшін "Көркем
еңбек" пәнінен жаңартылған
мазмұндағы үлгілік оқу
бағдарламасына
қосымша

Есту қабілеті зақымдалған (естімейтіндер) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-6 сыныптары үшін "Көркем еңбек" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) 5-сынып (ұлдар)

1-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан	Бейнелеу өнеріндегі мәнерлілік құралдары. Классикалық өнердің жауһарлары. Қазақстандық суретшілердің шығармашылығы. Бейнелеу өнерінің түрлері мен жанрлары	5.1.2.1 қазақтың ұлттық және әлемдік мәдениеттің көркемдік, қолөнер туындылары мен дизайнының ерекшеліктерін зерттеу және анықтау; 5.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін ақпарат көздерімен жұмыс жасау (соның ішінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды пайдалану); 5.3.2.1 пәндік терминологияны қолдана отырып, өз жұмыстарында және басқалардың (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер) жұмыстарында көрінетін идеялар мен тақырыптарды сипаттау; 5.3.3.1 пәндік терминологияны қолдана отырып, өзінің және басқалардың (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер) жұмыстарын жасау үшін қолданылатын әдістер мен тәсілдерді (тәсілдерді) сипаттау; 5.3.1.2 стационарлық және дыбыс күшейтетін жабдықтың көмегімен білім беру қызметіне қатысты

Көрнекі өнер

	есту-көрнекі сөйлеу материалын қабылдау
Натюрморт өнері. Сәндік ұлттық натюрморт	5.1.5.2 шығармашылық идеяларды жүзеге асыру үшін нобайлар мен эскиздер жасау; 5.1.6.4 көркем материалдарды, таңдалған құралдардың қасиетін ескеріп, техникаларды қолдану және эксперимент жасау; 5.2.1.1 идеялар мен сезімдерді жеткізу үшін қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және айқын өнер құралдарын қолдану; 5.2.3.4 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдар жасау процесінде қазақтың ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану
Пейзаж. Табиғатпен үйлесімділік. Әуе перспективасы	5.1.1.1 қоршаған әлемнің ассоциативті мағыналары мен көрнекі сипаттамаларын зерттеу және анықтау (құрамы, түсі, пішіні, құрылымы, пропорциясы); 5.2.1.1 идеялар мен сезімдерді жеткізу үшін қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және айқын өнер құралдарын қолдану
Өндірістік пейзаж. Қаланың әсем көрінісі. Сызықтық перспектива	5.1.1.1 қоршаған әлемнің ассоциативті мағыналары мен көрнекі сипаттамаларын зерттеу және анықтау (құрамы, түсі, пішіні, құрылымы, пропорциясы); 5.2.1.1 идеялар мен сезімдерді жеткізу үшін қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және айқын өнер құралдарын қолдану
Пластикалық формалар өнері. Мүсін	5.1.1.1 қоршаған әлемнің ассоциативті мағыналары мен көрнекі сипаттамаларын зерттеу және анықтау (құрамы, түсі, пішіні, құрылымы, пропорциясы); 5.2.1.1 идеялар мен сезімдерді жеткізу үшін қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және айқын өнер құралдарын қолдану; 5.3.3.1 пәндік терминологияны қолдана отырып, өзінің және басқалардың (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер) жұмыстарын жасау үшін қолданылатын әдістер мен тәсілдерді (тәсілдерді) сипаттау

	Шығармашылық жұмыс жасау. Көрмені ұйымдастыру	5.1.5.2 шығармашылық идеяларды жүзеге асыру үшін нобайлар мен эскиздер жасау; 5.1.6.4 көркем материалдарды, таңдалған құралдардың қасиетін ескеріп, техникаларды қолдану және эксперимент жасау; 5.2.1.1 идеялар мен сезімдерді жеткізу үшін қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және айқын өнер құралдарын қолдану; 5.3.1.1 дайын жұмысты жалпы сыныпқа таныстыру
2-тоқсан		
Сәндік-қолданбалы өнер	Сәндік-қолданбалы өнер, негізгі пішіндер мен ерекшеліктер. Қазақстанның қолданбалы өнері	5.1.2.1 қазақтың ұлттық және әлемдік мәдениеттің көркемдік, қолөнер туындылары мен дизайнының ерекшеліктерін зерттеу және анықтау; 5.1.2.2 оқылған материал негізінде сөздік қорын байыту.
	Материалдар және құралдармен танысу	5.2.2.1 құрылымдық, табиғи және жасанды материалдарды өңдеуге арналған қол құралдары мен жабдықтарын анықтау, сипаттау және пайдалану
	Әр түрлі материалдардан жасалған сәндік бұйым. Идеяларды талқылау және дамыту. Эскиз	5.1.5.2 шығармашылық идеяларды жүзеге асыру үшін нобайлар мен эскиздер жасау
	Әр түрлі материалдардан жасалған сәндік бұйым. Бұйым жасау	5.2.3.2 әртүрлі конструкциялық, табиғи және жасанды материалдардан қарапайым бұйымдар жасау; 5.1.6.2 бірқатар заманауи және дәстүрлі емес материалдарды, олардың қасиеттері мен мақсаттарын анықтай отырып тану 5.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану, оның маңыздылығын түсіну және көрсету
	Тоқыма өнері. Тоқу түрлері. Көркем тоқуға арналған материалдармен және құралдармен танысу	5.1.6.2 бірқатар заманауи және дәстүрлі емес материалдарды, олардың қасиеттері мен мақсаттарын анықтай отырып тану

		5.1.5.2 шығармашылық идеяларды жүзеге асыру үшін нобайлар мен эскиздер жасау
	Бұйым тоқу	5.2.3.2 әртүрлі конструкциялық, табиғи және жасанды материалдардан қарапайым бұйымдар жасау; 5.2.3.4 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдар жасау процесінде қазақтың ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану 5.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану, оның маңыздылығын түсіну және көрсету 5.2.6.2 стационарлық және дыбыс күшейтетін жабдықтың көмегімен білім беру қызметіне қатысты есту-көрнекі сөйлеу материалын қабылдау
	Жұмыс көрмесі	5.3.1.1 дайын жұмысты жалпы сыныпқа таныстыру
3-тоқсан		
	Құрылымдық материалдар. Материалдардың түрлері мен қасиеттерін зерттеу	5.1.6.1 құрылымдық, табиғи және жасанды материалдардың жалпы қасиеттері мен құрылымын, олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтай отырып зерттеу; 5.1.6.2 оқылған материал негізінде сөздік қорын байыту
	Құрылымдық материалдарды өңдеуге арналған жабдықтар, қол құралдары мен құрылғылар	5.2.2.2 ағаш өңдеу/слесарлық жұмыс үстелінің құрылғысын және қызметін түсіндіру; 5.2.2.1 құрылымдық, табиғи және жасанды материалдарды өңдеуге арналған қол құралдары мен жабдықтарын анықтау, сипаттау және пайдалану; 5.2.6.2 қол құралдарымен қауіпсіз жұмыс жасауды және жұмыс гигиенасын білу (жұмыс орны мен құралдарды ұйымдастыру және тазарту, арнайы киімде жұмыс істеу)
		5.1.5.1 композицияның негізгі заңдылықтарын сақтай отырып, қарапайым объектілердің дизайнын дамыту бойынша тапсырмаларды орындау және басқалардың тәжірибесіне сүйене

Дизайн және технология

<p>Көркем кесу. Идеяларды дамыту. Материалды таңдау және дайындау</p>	<p>отырып (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер); 5.1.5.2 шығармашылық идеяларды жүзеге асыру үшін нобайлар мен эскиздер жасау; 5.1.4.1 шығармашылық жұмысты орындау кезеңдерін анықтайтын жоспар құру; 5.1.4.2 оқылған материал негізінде сөздік қорын байыту</p>
<p>Сыртқы және ішкі контур бойымен қисық сызықты бұйымдарды көркемдік кесу</p>	<p>5.2.3.1 таңбалау мен өлшеулер негізінде бұйымды жасауға арналған материалдарды қол құралдарымен өңдеу; 5.2.3.2 әртүрлі конструкциялық, табиғи және жасанды материалдардан қарапайым бұйымдар жасау; 5.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану, оның маңыздылығын түсіну және көрсету оның маңыздылығын түсіну және көрсету</p>
<p>Сымнан бұйымдарды модельдеу. Эскиздерді әзірлеу (тізбектер, жануарлардың фигуралары). Материалды дайындау. Бұйым жасау (тізбектер, басқатырғыштар, жануарлардың мүсіншелері). Материалды таңдау. Құралдар мен қондырғылар</p>	<p>5.1.5.2 шығармашылық идеяларды жүзеге асыру үшін нобайлар мен эскиздер жасау; 5.1.5.3 оқылған материал негізінде сөздік қорын байыту</p>
<p>Бұйым жасау (тізбектер, басқатырғыштар, жануарлардың мүсіншелері)</p>	<p>5.2.3.1 таңбалау мен өлшеулер негізінде бұйымды жасауға арналған материалдарды қол құралдарымен өңдеу; 5.2.3.2 әртүрлі конструкциялық, табиғи және жасанды материалдардан қарапайым бұйымдар жасау; 5.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану, оның маңыздылығын түсіну және көрсету</p>
<p>Әр түрлі материалдарды қолдана отырып музыкалық (ұрмалы-шу)</p>	<p>5.1.5.1 композицияның негізгі заңдылықтарын сақтай отырып, қарапайым объектілердің дизайнын дамыту бойынша тапсырмаларды орындау және</p>

	аспаптардың дизайны. Музыкалық (ұрмалы шу) аспап жасау	басқалардың тәжірибесіне сүйене отырып (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер); 5.1.5.2 шығармашылық идеяларды жүзеге асыру үшін нобайлар мен эскиздер жасау
	Әр түрлі материалдарды қолдана отырып музыкалық (ұрмалы-шу) аспаптардың дизайны. Музыкалық аспап жасау	5.2.3.1 таңбалау мен өлшеулер негізінде бұйымды жасауға арналған материалдарды қол құралдарымен өңдеу; 5.2.3.2 әртүрлі конструкциялық, табиғи және жасанды материалдардан қарапайым бұйымдар жасау; 5.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану, оның маңыздылығын түсіну және көрсету; 5.3.4.1 өзінің және басқаның жұмысын жетілдіру үшін бейімдеу бойынша ұсыныс жасау және сынды қабылдау
	Жұмыс көрмесі	5.3.1.1 дайын жұмысты жалпы сыныпқа таныстыру
4-тоқсан		
Тамақтану мәдениеті	Дұрыс тамақтану негіздері. Мәзірді құрастыру	5.2.4.1 дұрыс және теңдестірілген тамақтану ережелерін білу және сипаттау; 5.2.4.2 дұрыс және теңдестірілген тамақтану мәзірін құру; 5.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін ақпарат көздерімен жұмыс жасау (соның ішінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды пайдалану)
	Электр энергиясының көздері туралы жалпы ақпарат. Электротехникалық арматура. Электр энергиясының әртүрлі көздерімен тәжірибелер	5.2.5.3 электр энергиясының шығу көздері туралы айту; 5.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін ақпарат көздерімен жұмыс жасау (соның ішінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды пайдалану); 5.2.5.4 электр монтаж құралдары мен электртехникалық арматуралардың қарапайым қызметін тізіп айту; 5.2.5.5 тұрақты ток көздерін қолдана отырып қарапайым бұйымдарды жинау

Үй мәдениеті	Тұрмыстық жөндеу жұмыстары	5.2.5.6 интерьерді ұйымдастыру бойынша практикалық жұмыстар және қол құралдарын пайдаланып, ақауларды жоюға арналған қарапайым жөндеу операцияларын орындау
	Өсімдік шаруашылығының негізгі бағыттары. Өсімдік шаруашылығындағы көктемгі жұмыс	5.2.5.1 өсімдік шаруашылығы мен жеміс-көкөніс мәдениетінің негізгі бағыттарын білу және сипаттау; 5.2.5.2 өсімдік шаруашылығындағы көктемгі жұмыстарды жасау; 5.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану, оның маңыздылығын түсіну және көрсету

2) 6 -сынып (ұлдар)

2-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
	Портреттік жанр. Портрет түрлері. Қазақстан суретшілерінің шығармашылығындағы портрет	6.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін ақпарат көздерін өз бетінше таңдау және пайдалану; 6.1.2.1 қазақтың ұлттық және әлемдік мәдениетінің көркемдік, қолөнер және дизайн жұмыстарының ерекшеліктері туралы білімдері мен түсініктерін көрсету
	Сызықтық портрет. Графика. Орындау техникасы. Портрет жасаудың дәстүрлі емес әдістері (сымнан портрет)	6.2.1.1 қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және өз ойлары мен сезімдерін жеткізу үшін айқын өнер құралдарын анықтау, таңдау және қолдану 6.1.6.4 материалдардың қасиеттері мен практикалық жұмыс дағдыларын білетіндігін көрсете отырып, эксперимент жасау және техниканы, көркем материалдарды қолдану; 6.1.6.2 бірқатар заманауи және дәстүрлі емес материалдарды тану және оларды қалай тиімді өңдеуге және пайдалануға болатындығын анықтау
		6.1.1.1 қоршаған әлем объектілерінің көрнекі сипаттамаларын (құрамы, түсі,

Көрнекі өнер	Портреттегі түс. Орындау техникасы	пішіні, құрылымы, пропорциясы) білуі мен түсінуін өзінің және басқалардың тәжірибесі негізінде көрсету; 6.2.1.1 қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және өз ойлары мен сезімдерін жеткізу үшін айқын өнер құралдарын анықтау, таңдау және қолдану
	Заманауи портрет. Сурет өнері. Фотокамерамен эксперимент	6.3.2.1 пәндік терминологияны қолдана отырып, өз жұмыстарында және басқалардың жұмыстарында көрсетілген идеялар мен тақырыптарды салыстыру (суретшілер, колөнершілер, дизайнерлер); 6.2.1.1 қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және өз ойлары мен сезімдерін жеткізу үшін айқын өнер құралдарын анықтау, таңдау және қолдану
	Анимация. Қозғалмалы элементтер (пластикалық анимация, көлеңке театры, саусақ қуыршақтары, камыс)	6.1.2.1 қазақтың ұлттық және әлемдік мәдениетінің көркемдік, колөнер және дизайн жұмыстарының ерекшеліктері туралы білімдері мен түсініктерін көрсету
	Сценарийді әзірлеу. Кейіпкерлер мен декорацияларды жасау. Көркем идеяларды жүзеге асыру. Дыбыстау	6.1.4.1 уақытты және басқа факторларды ескере отырып, әрекеттердің кезектілігін анықтау және жоспарлау; 6.2.1.1 қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және айқын өнер құралдарын анықтап, таңдап, қолдана отырып, өз идеялары мен сезімдерін жеткізу; 6.3.4.1 өзінің және басқаның жұмысын жетілдіру үшін бейімдеу бойынша негізделген ұсыныс жасау және сынды қабылдау
	Жұмыс презентациясы	6.3.1.1 дайын жұмыстарды мектеп аудиториясына ұсыну
2-тоқсан		
	Қазақ халқының зергерлік бұйымдарымен танысу	6.1.2.1 қазақтың ұлттық және әлемдік мәдениетінің көркемдік, колөнер және дизайн жұмыстарының ерекшеліктері туралы білімдері мен түсініктерін көрсету
		6.1.5.2 шығармашылық идеяларды жүзеге асыру үшін эскиздер,

Сәндік-қолданбалы өнер

Зергерлік бұйымдардың эскизін әзірлеу. Материалдар мен құралдарды таңдау	техникалық суреттер мен сызбалар жасау; 6.1.6.4 материалдардың қасиеттері мен практикалық жұмыс дағдыларын білетіндігін көрсете отырып, эксперимент жасау және техниканы, көркем материалдарды қолдану
Бұйым жасау. Бұйымды безендіру	6.2.3.2 ажыратылатын және бір бөлшекті қосылыстарды пайдаланып бірнеше бөлшектерден бұйымдар жасау; 6.2.3.3 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдар жасау процесінде қазақтың ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану; 6.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану, оның маңыздылығын түсіну және көрсету
Табиғи материалдардың түрлері мен сипаттамалары	6.1.1.1 қоршаған әлем объектілерінің көрнекі сипаттамаларын (құрамы, түсі, пішіні, құрылымы, пропорциясы) білуі мен түсінуін өзінің және басқалардың тәжірибесі негізінде көрсету; 6.1.6.1 құрылымдық, табиғи және жасанды материалдардың физикалық, механикалық және технологиялық қасиеттерін және олардың қолдану аясын анықтау және сипаттау
Табиғи материалдардан жасалған бұйымдардың эскизін әзірлеу	6.1.5.2 шығармашылық идеяларды жүзеге асыру үшін эскиздер, техникалық суреттер мен сызбалар жасау
Бұйым жасау. Бұйымды безендіру	6.1.6.4 материалдардың қасиеттері мен практикалық жұмыс дағдыларын білетіндігін көрсете отырып, эксперимент жасау және техниканы, көркем материалдарды қолдану; 6.2.1.1 қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және айқын өнер құралдарын анықтап, таңдап, қолдана отырып, өз идеялары мен сезімдерін жеткізу
Жұмыс презентациясы. Көрмені ұйымдастыру	6.3.1.1 дайын жұмыстарды мектеп аудиториясына ұсыну

<p>Қол электр аспаптары мен жабдықтары. Практикалық жұмыстар</p>	<p>6.2.2.1 қозғалыс беру механизмдерін және қолмен жұмыс жасайтын электр құралдары құрылғысын сипаттау және анықтау, оларды құрылымдық, табиғи және жасанды материалдарды өңдеуге қолдану; 6.2.6.2 қолмен жұмыс жасайтын электр құралдарымен, жабдықтармен қауіпсіз жұмыс істеуді және еңбек гигиенасы ережелерін білу және түсіндіру (жұмыс орны мен құралдарды ұйымдастыру және тазарту, арнайы киімде жұмыс)</p>
<p>Құрама бөлшектерден роботтарды әзірлеу. Роботтардың шығу тарихы және түрлері</p>	<p>6.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін ақпарат көздерін өз бетінше таңдау және пайдалану; 6.3.3.1 өзінің және басқалардың (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер) жұмыстарын жасау үшін қолданылатын әдістер мен тәсілдерді (техникаларды) пәндік терминологияны қолдана отырып салыстыру</p>
<p>Роботты құру. Эскиз. Материалдарды таңдау</p>	<p>6.1.5.1 композицияның негізгі заңдылықтарын сақтай отырып, түрлі объектілердің дизайнын дамыту бойынша тапсырмаларды өз тәжірибесі мен біліміне негізделе орындау; 6.1.6.1 құрылымдық, табиғи және жасанды материалдардың физикалық, механикалық және технологиялық қасиеттерін және олардың қолдану аясын анықтау және сипаттау; 6.1.4.1 уақытты және басқа факторларды ескере отырып, әрекеттердің кезектілігін анықтау және жоспарлау</p>
<p>Роботты құру. Роботтың жылжымалы бөліктерін құру бойынша эксперимент жасау</p>	<p>6.2.3.1 таңбалау мен өлшеулер негізінде бұйымды жасауға арналған материалдарды электрлік қол құралдарымен өңдеу; 6.2.3.2 ажыратылатын және бір бөлшекті қосылыстарды пайдаланып бірнеше бөлшектерден бұйымдар жасау;</p>

		6.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану, оның маңыздылығын түсіну және көрсету
	Көлік түрлері туралы жалпы мәліметтер	6.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін ақпарат көздерін өз бетінше таңдау және пайдалану
	Көлік құралының моделін әзірлеу. Эскиз. Материалдарды таңдау	6.1.5.1 композицияның негізгі заңдылықтарын сақтай отырып, түрлі объектілердің дизайнын дамыту бойынша тапсырмаларды өз тәжірибесі мен біліміне негізделе орындау; 6.1.4.2 материалдық шығындарды анықтау (сандық көрсеткіштер)
	Көлік құралдарын жасау. Модельдің жекелеген бөліктерін жасау. Модельді құрастыру және өңдеу	6.2.3.1 таңбалау мен өлшеулер негізінде бұйымды жасауға арналған материалдарды электрлік қол құралдарымен өңдеу; 6.2.3.2 ажыратылатын және бір бөлшекті қосылыстарды пайдаланып бірнеше бөлшектерден бұйымдар жасау
	Жұмыс презентациясы. Көрмені ұйымдастыру	6.3.1.1 дайын жұмыстарды мектеп аудиториясына ұсыну
4-тоқсан		
Тамақтану мәдениеті	Қазақ, әртүрлі халықтар мәдениетінде және қоғамдық тамақтану орындарында үстел үстінде өзін-өзі ұстау ережелері	6.2.4.1 қазақ, әртүрлі халықтар мәдениетінде және қоғамдық тамақтану орындарында үстел үстінде өзін-өзі ұстау ережелерін сипаттау және салыстыру; 6.2.4.2 түрлі іс-шараларға арналған үстелді безендіру және дастархан жаю бойынша білімі мен практикалық дағдыларын көрсету
	Электр жүйелерінің шартты белгілерімен танысу. Электр тізбектері	6.2.5.3 электр тізбегі элементтерінің әдеттегі графикалық белгілеулерін зерттеу, анықтау және жүргізу; 6.2.5.4 қарапайым электр тізбектерін есептей білу және ажырату
	Батареямен жұмыс жасайтын шамдар жасау	6.2.5.5 электр тізбектерін қарапайым схема бойынша жинау және жасау
		6.2.5.6 интерьерді ұйымдастыру бойынша практикалық жұмыстар және қолмен жұмыс жасайтын

Үй мәдениеті	Қолмен жұмыс жасайтын электр құралдарын қолданатын тұрмыстық жөндеу жұмыстары	электр құралдары мен құралдарды пайдаланып, ақауларды жою бойынша операциялар орындау; 6.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану, оның маңыздылығын түсіну және көрсету
	Сәндік гүл мәдениеттері. Гүл өсірудегі көктемгі жұмыстар	6.2.5.1 декоративті және гүлді дақылдарды өсіру технологиясын білу және сипаттау; 6.2.5.2 сәндік көгалдандыру және гүл өсіру бойынша көктемгі жұмыстарды орындау (топырақты өңдеу, зиянкестермен күрес, себу және отырғызу); 6.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану, оның маңыздылығын түсіну және көрсету

3) 5-сынып (қыздар)

3 -кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
	Бейнелеу өнеріндегі мәнерлік құралдары. Классикалық өнердің жауһарлары. Қазақстандық суретшілердің шығармашылығы. Бейнелеу өнерінің түрлері мен жанрлары	5.1.2.1 қазақтың ұлттық және әлемдік мәдениеттің көркемдік, қолөнер туындылары мен дизайнының ерекшеліктерін зерттеу және анықтау; 5.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін ақпарат көздерімен жұмыс жасау (соның ішінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды пайдалану); 5.3.2.1 пәндік терминологияны қолдана отырып, өз жұмыстарында және басқалардың (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер) жұмыстарында көрінетін идеялар мен тақырыптарды сипаттау; 5.3.3.1 пәндік терминологияны қолдана отырып, өзіңіздің және басқалардың (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер) жұмыстарын жасау үшін қолданылатын әдістер мен тәсілдерді сипаттау

	<p>Натюрморт өнері. Сәндік ұлттық натюрморт</p>	<p>5.1.5.2 шығармашылық идеяларды жүзеге асыру үшін нобайлар мен эскиздер жасау; 5.1.6.4 көркем материалдарды, таңдалған құралдардың қасиетін ескеріп, техникаларды қолдану және эксперимент жасау; 5.2.1.1 идеялар мен сезімдерді жеткізу үшін қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және айқын өнер құралдарын қолдану; 5.2.3.4 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдар жасау процесінде қазақтың ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану</p>
<p>Көрнекі өнер</p>	<p>Пейзаж. Табиғатпен үйлесімділік. Әуе перспективасы</p>	<p>5.1.1.1 қоршаған әлемнің ассоциативті мағыналары мен көрнекі сипаттамаларын зерттеу және анықтау (құрамы, түсі, пішіні, құрылымы, пропорциясы); 5.2.1.1 идеялар мен сезімдерді жеткізу үшін қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және айқын өнер құралдарын қолдану</p>
	<p>Өндірістік пейзаж. Қаланың әсем көрінісі. Сызықтық перспектива</p>	<p>5.1.1.1 қоршаған әлемнің ассоциативті мағыналары мен көрнекі сипаттамаларын зерттеу және анықтау (құрамы, түсі, пішіні, құрылымы, пропорциясы); 5.2.1.1 идеялар мен сезімдерді жеткізу үшін қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және айқын өнер құралдарын қолдану</p>
	<p>Пластикалық формалар өнері. Мүсін</p>	<p>5.1.1.1 қоршаған әлемнің ассоциативті мағыналары мен көрнекі сипаттамаларын зерттеу және анықтау (құрамы, түсі, пішіні, құрылымы, пропорциясы); 5.2.1.1 идеялар мен сезімдерді жеткізу үшін қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және айқын өнер құралдарын қолдану; 5.3.3.1 пәндік терминологияны қолдана отырып, өзіңіздің және басқалардың (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер) жұмыстарын жасау үшін қолданылатын әдістер мен тәсілдерді сипаттау</p>
		<p>5.1.5.2 шығармашылық идеяларды жүзеге асыру үшін нобайлар мен эскиздер жасау;</p>

	Шығармашылық жұмыс жасау. Көрмені ұйымдастыру	5.1.6.4 көркем материалдарды, таңдалған құралдардың қасиетін ескеріп, техникаларды қолдану және эксперимент жасау; 5.2.1.1 идеялар мен сезімдерді жеткізу үшін қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және айқын өнер құралдарын қолдану; 5.3.1.1 дайын жұмысты жалпы - сыныпқа таныстыру
2-тоқсан		
Сәндік-қолданбалы өнер	Ою-өрнектің түрлері. Қазақтың ұлттық ою-өрнектері (түрлері, стилизациясы және мотивтері)	5.1.2.1 қазақтың ұлттық және әлемдік мәдениеттің көркемдік, қолөнер туындылары мен дизайнының ерекшеліктерін зерттеу және анықтау
	Көркем кесте. Кесте түрлері. Материалдармен және құралдармен танысу. Эскизді әзірлеу.	5.1.2.1 қазақтың ұлттық және әлемдік мәдениеттің көркемдік, қолөнер туындылары мен дизайнының ерекшеліктерін зерттеу және анықтау; 5.1.5.2 шығармашылық идеяларды жүзеге асыру үшін нобайлар мен эскиздер жасау
	Көркем кестемен бұйымды безендіру	5.2.1.1 идеялар мен сезімдерді жеткізу үшін қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және айқын өнер құралдарын қолдану; 5.2.3.3 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдар жасау процесінде қазақтың ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану; 5.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану, оның маңыздылығын түсіну және көрсету
	Тоқыма өнері. Тоқудың түрлері. Материалдармен және құралдармен танысу	5.1.6.2 бірқатар заманауи және дәстүрлі емес материалдарды, олардың қасиеттері мен мақсаттарын анықтай отырып тану; 5.1.5.2 шығармашылық идеяларды жүзеге асыру үшін нобайлар мен эскиздер жасау; 5.1.4.1 шығармашылық жұмысты орындау кезеңдерін анықтайтын жоспар құру
		5.2.3.2 әртүрлі (тоқыма, табиғи және жасанды) материалдардан қарапайым бұйымдар жасау;

	Бұйым тоқу	5.2.3.4 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдар жасау процесінде қазақтың ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану; 5.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану, оның маңыздылығын түсіну және көрсету
	Жұмыс көрмесі	5.3.1.1 дайын жұмысты жалпы - сыныпқа таныстыру (көрме)
3-тоқсан		
	Тоқыма материалдарының жіктелуі және сипаттамалары. Материалдардың түрлері мен қасиеттерін зерттеу	5.1.6.3 тоқыма материалдары мен бұйымдарының жіктелуін білу және сипаттау
	Тоқыма материалдарын өңдеуге арналған жабдықтар, құралдар мен құрылғылар	5.2.2.1 тігін машинасының құрылғысын, жіптерді бұрау тәсілдерін, тігістерді білу және сипаттау; 5.2.2.2 тігін бұйымдарын дымқыл - жылумен өңдеуге арналған жабдықты (үтіккі) білу, сипаттау және пайдалану; 5.2.6.2 қол құралдарымен қауіпсіз жұмыс жасауды және жұмыс гигиенасын білу (жұмыс орны мен құралдарды ұйымдастыру және тазарту, арнайы киімде жұмыс істеу)
	Тігін бұйымдарының классификациясы. Идеядан өнімге дейін (тігін бұйымы)	5.1.6.3 тоқыма материалдары мен бұйымдарының жіктелуін білу және сипаттау
	Дизайн, киімді пішіндеу (қағаз, мата). Костюм жасау (мини-манекен немесе қуыршақ үшін)	5.1.5.1 композицияның негізгі заңдылықтарын сақтай отырып, қарапайым объектілердің дизайнын дамыту бойынша тапсырмаларды орындау және басқалардың тәжірибесіне сүйене отырып (суретшілер, колөнершілер, дизайнерлер); 5.2.3.1 тігістерді қолдана отырып, тоқыма материалдарын қол құралдарымен және тігін машинасында кесу және өңдеу; 5.2.3.2 әртүрлі (тоқыма, табиғи және жасанды) материалдардан қарапайым бұйымдар жасау; 5.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану, оның
Дизайн және технология		

		маңыздылығын түсіну және көрсету
	Тоқыма мозайка техникасын қолдана отырып тігін бұйымдарының дизайны (пэчворк, квиллинг, құрақ). Идеяларды дамыту. Эскиз. Материалды таңдау және дайындау. Жұмыс реттілігі	5.1.5.1 композицияның негізгі заңдылықтарын сақтай отырып, қарапайым объектілердің дизайнын дамыту бойынша тапсырмаларды орындау және басқалардың тәжірибесіне сүйене отырып (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер); 5.1.4.1 шығармашылық жұмысты орындау кезеңдерін анықтайтын жоспар құру
	Бұйым жасау. Бұйымды безендіру	5.2.3.1 тігістерді қолдана отырып, тоқыма материалдарын қол құралдарымен және тігін машинасында кесу және өңдеу; 5.2.3.2 әртүрлі (тоқыма, табиғи және жасанды) материалдардан қарапайым бұйымдар жасау; 5.2.3.3 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдар жасау процесінде қазақтың ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану; 5.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану, оның маңыздылығын түсіну және көрсету
	Жұмыс презентациясы	5.3.1.1 дайын жұмысты жалпы - сыныпқа таныстыру; 5.3.4.1 өзінің және басқаның жұмысын жетілдіру үшін бейімдеу бойынша ұсыныс жасау және сынды қабылдау
4-тоқсан		
	Дұрыс тамақтану негіздері. Мәзірді құрастыру	5.2.4.1 дұрыс және теңдестірілген тамақтану ережелерін білу және сипаттау; 5.2.4.2 дұрыс және теңдестірілген тамақтану мәзірін құру; 5.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін ақпарат көздерімен жұмыс жасау
	Ас үй жабдықтары. Ас әзірлеуге арналған ыдыс, құралдар мен	5.2.4.3 тамақ дайындауға арналған құралдардың, жабдықтардың және құрылғылардың мүмкіндіктерін зерттеу және анықтау; 5.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен

Тамақтану мәдениеті	керек-жарақтар. Ас әзірлеу құралдары мен құрылғыларының мүмкіндіктерін зерттеу	құралдарды қолдану, оның маңыздылығын түсіну және көрсету; 5.2.6.2 қол құралдарымен қауіпсіз жұмыс жасауды және жұмыс гигиенасын білу(жұмыс орны мен құралдарды ұйымдастыру және тазарту, арнайы киімде жұмыс істеу)
	Бутербродтар мен сусындар жасау технологиясы	5.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін ақпарат көздерімен жұмыс жасау; 5.2.4.4 салқын тағамдар мен сусындар дайындау технологиясын білу және қолдану; 5.3.1.1 дайын жұмысты жалпы - сыныпқа таныстыру
	Көкөністер мен жемістерден салаттар дайындау технологиясы	5.2.4.4 салқын тағамдар мен сусындар дайындау технологиясын білу және қолдану; 5.3.4.1 өзінің және басқаның жұмысын жетілдіру үшін бейімдеу бойынша ұсыныс жасау және сынды қабылдау; 5.3.1.1 дайын жұмысты жалпы - сыныпқа таныстыру
Үй мәдениеті	Жеке гигиена, жеке күтім	5.2.5.3 жеке гигиена ережелерін білу және сипаттау, тері мен шаштың әртүрлі түрлерін анықтау ; 5.2.5.4 шектеулі қолдаумен өзін-өзі күтуге арналған іс-әрекеттер мен өнімдерді таңдау және пайдалану
	Өсімдік шаруашылығының негізгі бағыттары. Өсімдік шаруашылығындағы көктемгі жұмыс	5.2.5.1 өсімдік шаруашылығы мен жеміс-көкөніс мәдениетінің негізгі бағыттарын білу және сипаттау; 5.2.5.2 өсімдік шаруашылығындағы көктемгі жұмыстарды жасау; 5.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану, оның маңыздылығын түсіну және көрсету

4) 6-сынып (қыздар)

4-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		

Көрнекі өнер

Портреттік жанр. Портрет түрлері. Қазақстан суретшілерінің шығармашылығындағы портрет	6.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін ақпарат көздерін өз бетінше таңдау және пайдалану 6.1.2.1 қазақтың ұлттық және әлемдік мәдениетінің көркемдік, қолөнер және дизайн жұмыстарының ерекшеліктері туралы білімдері мен түсініктерін көрсету
Сызықтық портрет. Графика. Орындау техникасы. Портрет жасаудың дәстүрлі емес әдістері (сымнан портрет)	6.2.1.1 қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және айқын өнер құралдарын анықтап, таңдап, қолдана отырып, өз идеялары мен сезімдерін жеткізу; 6.1.6.4 материалдардың қасиеттері мен практикалық жұмыс дағдыларын білетіндігін көрсете отырып, эксперимент жасау және техниканы, көркем материалдарды қолдану; 6.1.6.2 бірқатар заманауи және дәстүрлі емес материалдарды тану және оларды қалай тиімді өңдеуге және пайдалануға болатындығын анықтау;
Портреттегі түс. Орындау техникасы	6.1.1.1 қоршаған әлем объектілерінің көрнекі сипаттамаларын (құрамы, түсі, пішіні, құрылымы, пропорциясы) білуі мен түсінуін өзінің және басқалардың тәжірибесі негізінде көрсету; 6.2.1.1 қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және өз ойлары мен сезімдерін жеткізу үшін айқын өнер құралдарын анықтау, таңдау және қолдану
Заманауи портрет. Сурет өнері. Фотокамерамен эксперимент	6.3.2.1 пәндік терминологияны қолдана отырып, өз жұмыстарында және басқалардың жұмыстарында көрсетілген идеялар мен тақырыптарды салыстыру (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер); 6.2.1.1 қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және өз ойлары мен сезімдерін жеткізу үшін айқын өнер құралдарын анықтау, таңдау және қолдану
Анимация. Қозғалмалы элементтер (пластикалық)	6.1.2.1 қазақтың ұлттық және әлемдік мәдениетінің көркемдік, қолөнер және дизайн

	анимация, көлеңке театры, саусақ қуыршақтары, қамыс)	жұмыстарының ерекшеліктері туралы білімдері мен түсініктерін көрсету
	Сценарийді әзірлеу. Кейіпкерлер мен декорацияларды жасау. Көркем идеяларды жүзеге асыру. Дыбыстау	6.1.4.1 уақытты және басқа факторларды ескере отырып, әрекеттердің кезектілігін анықтау және жоспарлау; 6.2.1.1 қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және өз ойлары мен сезімдерін жеткізу үшін айқын өнер құралдарын анықтау, таңдау және қолдану; 6.3.4.1 өзінің және басқаның жұмысын жетілдіру үшін бейімдеу бойынша негізделген ұсыныс жасау және сынды қабылдау
	Жұмыс презентациясы	6.3.1.1 дайын жұмыстарды мектеп аудиториясына ұсыну (көрме)
2-тоқсан		
Сәндік-қолданбалы өнер	Тоқыма өнері. Ілмекпен тоқу. Тоқу техникасы мен тәсілдері. Өнімнің эскизін әзірлеу. Материалдар мен құралдарды таңдау	6.1.2.1 қазақтың ұлттық және әлемдік мәдениетінің көркемдік, қолөнер және дизайн жұмыстарының ерекшеліктері туралы білімдері мен түсініктерін көрсету; 6.1.5.2 шығармашылық идеяларды жүзеге асыру үшін эскиздер, техникалық суреттер мен сызбалар жасау; 6.1.4.2 материалдық шығындарды анықтау (сандық көрсеткіштер)
	Ілмекпен әр түрлі бұйымдарды тоқу (майлық, қол сөмкесі, ұялы телефонның қабы)	6.1.6.4 материалдардың қасиеттері мен практикалық жұмыс дағдыларын білетіндігін көрсете отырып, эксперимент жасау және техниканы, көркем материалдарды қолдану; 6.2.3.3 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдар жасау процесінде қазақтың ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану; 6.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану, оның маңыздылығын түсіну және көрсету
	Бізбен тоқу. Тоқыма біздің түрлері . Тоқу техникасы мен тәсілдері. Өнімнің эскизін әзірлеу	6.1.5.2 шығармашылық идеяларды жүзеге асыру үшін эскиздер, техникалық суреттер мен сызбалар жасау; 6.1.4.2 материалдық шығындарды анықтау (сандық көрсеткіштер)

	<p>Бізбен тоқу (бөкебай, орамал, ұялы телефонның қабы)</p>	<p>6.1.6.4 материалдардың қасиеттері мен практикалық жұмыс дағдыларын білетіндігін көрсете отырып, эксперимент жасау және техниканы, көркем материалдарды қолдану; 6.2.3.3 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдар жасау процесінде қазақтың ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану; 6.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану, оның маңыздылығын түсіну және көрсету</p>
	<p>Жұмыс презентациясы. Көрмені ұйымдастыру</p>	<p>6.3.1.1 дайын жұмыстарды мектеп аудиториясына ұсыну (көрме); 6.3.4.1 өзінің және басқаның жұмысын жетілдіру үшін бейімдеу бойынша негізделген ұсыныс жасау және сынды қабылдау</p>
<p>3-тоқсан</p>		
	<p>Тоқыма материалдарынан бұйым жасау (авторлық қуыршақ, дамытушы ойыншық). Идеяларды дамыту. Эскиз</p>	<p>6.1.5.1 композицияның негізгі заңдылықтарын сақтай отырып, түрлі объектілердің дизайнын дамыту бойынша тапсырмаларды өз тәжірибесі мен біліміне негізделе орындау; 6.1.5.2 шығармашылық идеяларды жүзеге асыру үшін эскиздер, техникалық суреттер мен сызбалар жасау</p>
	<p>Әр түрлі тоқыма материалдарының текстуралары мен түстерін зерттеу. Материалдарды, құралдар мен жабдықтарды таңдау және дайындау</p>	<p>6.1.6.3 тоқыма материалдары мен бұйымдарының қасиеттері мен құрылымын зерттеу және анықтау ; 6.1.6.2 бірқатар заманауи және дәстүрлі емес материалдарды тану және оларды қалай тиімді өңдеуге және пайдалануға болатындығын анықтау; 6.2.2.1 тігін машиналарын білу және реттеу</p>
		<p>6.2.2.2 киімдерді дымқыл-жылумен өңдеу режимдерін білу, сипаттау және оларды практикада қолдану; 6.2.3.1 тоқыма материалдарын қол құралдарымен және тігін машинасында тігін және жиек тігістерін қолдана отырып, пішу және өңдеу жасау;</p>

Дизайн және технология

<p>Өнімді құру. Бөлшектерді пішу. Жеке бөлшектерді өңдеу. Бөлшектерді құрастыру және бұйымды әрлеу</p>	<p>6.2.3.2 әртүрлі (тоқыма, табиғи және жасанды) материалдар мен конструкцияларды қолдана отырып, жеке бұйым жасау; 6.2.6.2 қолмен жұмыс жасайтын электр құралдарымен, жабдықтармен қауіпсіз жұмыс істеуді және еңбек гигиенасы ережелерін білу және түсіндіру (жұмыс орны мен құралдарды ұйымдастыру және тазарту, арнайы киімде жұмыс)</p>
<p>Үй тоқыма бұйымдарының дизайны (алжапқыш, ас үй ыдыстары). Идеяларды дамыту. Эскиз. Материалды таңдау және дайындау. Жұмыс реттілігі</p>	<p>6.1.5.1 композицияның негізгі заңдылықтарын сақтай отырып, түрлі объектілердің дизайнын дамыту бойынша өз тәжірибесі мен біліміне негізделе тапсырмаларды орындау; 6.1.5.2 шығармашылық идеяларды жүзеге асыру үшін эскиздер, техникалық суреттер мен сызбалар жасау; 6.1.4.1 уақытты және басқа факторларды ескере отырып, әрекеттердің кезектілігін анықтау және жоспарлау; 6.1.4.2 материалдық шығындарды анықтау (сандық көрсеткіштер)</p>
<p>Бұйымды жасау. Бөлшектерді қиып алу. Жеке бөлшектерді өңдеу. Бөлшектерді құрастыру және бұйымды әрлеу. Бұйымды безендіру</p>	<p>6.2.2.2 киімдерді дымқыл-жылумен өңдеу режимдерін білу, сипаттау және оларды практикада қолдану; 6.2.3.1 тоқыма материалдарын қол құралдарымен және тігін машинасында тігін және жиек тігістерін қолдана отырып, пішу және өңдеу жасау; 6.2.3.2 әртүрлі (тоқыма, табиғи және жасанды) материалдар мен конструкцияларды қолдана отырып, жеке бұйым жасау; 6.2.6.2 қолмен жұмыс жасайтын электр құралдарымен, жабдықтармен қауіпсіз жұмыс істеуді және еңбек гигиенасы ережелерін білу және түсіндіру (жұмыс орны мен құралдарды ұйымдастыру және тазарту, арнайы киімде жұмыс)</p>
	<p>6.3.1.1 дайын жұмыстарды мектеп аудиториясына ұсыну (көрме); 6.3.3.1 өзінің және басқалардың (суретшілер, қолөнершілер,</p>

	Жұмыс презентациясы. Көрмені ұйымдастыру	дизайнерлер) жұмыстарын жасау үшін қолданылатын әдістер мен тәсілдерді (техникаларды) пәндік терминологияны қолдана отырып салыстыру
4-тоқсан		
Тамақтану мәдениеті	қазақ, әртүрлі халықтар мәдениетінде және қоғамдық тамақтану орындарында үстел үстінде өзін-өзі ұстау ережелері	6.2.4.1 қазақ, әртүрлі халықтар мәдениетінде және қоғамдық тамақтану орындарында үстел үстінде өзін-өзі ұстау ережелерін сипаттау және салыстыру; 6.2.4.2 түрлі іс-шараларға арналған үстелді безендіру және дастархан жаю бойынша білімі мен практикалық дағдыларын көрсету
	Жартылай фабрикаттардан тамақ дайындау технологиясы	6.2.4.3 тағамдар мен десерттерді жедел дайындау технологиясын білу және қолдану; 6.2.4.4 әр түрлі тағамдарды дайындауға арналған азық-түліктерді, құралдарды және керек-жарақтарды анықтау және таңдау
	Тағамды жылдам пісіру технологиясы	6.2.4.3 тағамдар мен десерттерді жедел дайындау технологиясын білу және қолдану; 6.2.4.4 әр түрлі тағамдарды дайындауға арналған азық-түліктерді, құралдарды және керек-жарақтарды анықтау және таңдау
	Десерттерді дайындау технологиясы	6.2.4.3 тағамдар мен десерттерді жедел дайындау технологиясын білу және қолдану ; 6.2.4.4 әр түрлі тағамдарды дайындауға арналған өнімдерді, құралдарды және керек-жарақтарды анықтау және таңдау; 6.3.1.1 дайын жұмыстарды мектеп аудиториясына ұсыну (көрме)
	Гигиеналық ережелер. Үй-жайларды дымқыл және құрғақ тазалау	6.2.5.3 үйге, құралдарға және тазалау құралдарына қойылатын гигиеналық талаптарды білу және сипаттау; 6.2.5.4 шектеулі қолдау кезінде тазалау құралдары мен құрал-саймандарды таңдау және пайдалану
		6.2.5.5 шектеулі қолдау кезінде маусымдық киім мен аяқ киімді

Үй мәдениеті	Киім мен аяқ киімді күту, сақтау	күту және сақтау ережелерін білу және ұстану
	Сәндік-гүл мәдениеті. Гүл өсірудегі көктемгі жұмыстар	6.2.5.1 декоративті және гүлді дақылдарды өсіру технологиясын білу және сипаттау; 6.2.5.2 сәндік көгалдандыру және гүл өсіру бойынша көктемгі жұмыстарды орындау (топырақты өңдеу, зиян-кестермен күрес, себу және отырғызу); 6.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану, оның маңыздылығын түсіну және көрсету

Қазақстан Республикасының
Білім және ғылым министрі
2022 жылғы 1 сәуірдегі
№ 123 бұйрығына
10-қосымша
Қазақстан Республикасы
Білім және ғылым министрінің
2013 жылғы 3 сәуірдегі
№ 115 бұйрығына 647-қосымша

Есту қабілеті бұзылған (естімейтін) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 – сыныптары үшін "Технология" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Есту қабілеті бұзылған (естімейтін) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 – сыныптары үшін "Технология" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі – Бағдарлама) Қазақстан Республикасының "Білім туралы" Заңының 5-бабы 6 - тармақшасына сәйкес әзірленген.

2. Бағдарламаның мақсаты - есту қабілеті бұзылған білім алушыларда өнер және еңбек технологиялары саласында білім қалыптастыру, өнер саласында практикалық дағдыларды дамыту.

3. Бағдарлама міндеттері:

1) білімді дамыту, қоршаған әлемде өнерді, дизайн мен технологияны саналы қабылдауды қалыптастыру;

2) Қазақстан және әлем халықтарының көркем-мәдени мұрасын зерделеу;

3) технологиялық дағдыларды, шығармашылық идеяларды өнер мен дизайнның мәнерлі құралдарымен беру дағдыларын дамыту;

4) объектілерді зерттеу, құру, талдау, көркемдік трансформациялау процесінде білім алушылардың шығармашылық және сыни ойлауын дамыту;

5) оқу қызметінің барлық түрлерінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдану тәжірибесін меңгеру (зерттеу, идеяларды шығармашылықпен іске асыру, жұмыстарды таныстыру);

6) әртүрлі ресурстар мен ақпарат көздерін олардың жұмыс нәтижелері үшін маңызын түсіне отырып зерттеу және қолдану;

7) эстетикалық, еңбек, экономикалық, экологиялық, патриоттық тәрбие беру және адамгершілік-рухани құндылықтарды қалыптастыру.

8) уақытты, материалдардың қасиеттерін және басқа факторларды анықтай және ескере отырып, өз қызметін өз бетінше жоспарлау қабілетін дамыту;

9) оқу міндеттеріне қол жеткізу үшін бірлескен қызметті ұйымдастыру тәжірибесін алу (жеке, жұптық және топтық жұмыс).

4. Түзете-дамыту міндеттері:

1) сөйлеу мәдениетін дамыту, білімді функционалдық қолдану, коммуникацияның әртүрлі тәсілдері, проблемаларды шешу және шешімдер қабылдау, сөйлеу дағдыларын және дыбысты дұрыс айтуды жетілдіру;

2) есту қабілеті зақымданған білім алушыларды арнайы оқытуды сапалы дараландыру мүмкіндіктерін кеңейту;

3) жеке қасиеттерді дамыту (жауапкершілік, табандылық, бастамашылық, шыдамдылық, ұқыптылық)

2-тарау. Оқу процесін ұйымдастырудың педагогикалық тәсілдері

5. "Технология" пәнін оқыту кезінде есту қабілеті бұзылған (естімейтін) білім алушылар шығармашылық туралы кеңейтілген білім алады, әрекет өнімдерін тәжірибеде қолдана білуге, мүмкіндікті жүзеге асыра білуге үйренеді.

6. Курсты меңгеру үшін теориялық және практикалық тапсырмалар мен жаттығулар (шығармашылық жоба жасау, бұйымдарға арналған дайындамалар) бөлінеді.

7. Бағдарлама шығармашылық жобаларды орындауды, қажетті заттарды жасауды, қызмет өнімдерін көрсетуді, олардың шығармашылық қабілеттерін жүзеге асыруды, тақырыпқа деген қызығушылықты дамытуды, сонымен қатар есте сақтау, ойлау, қозғалыс белсенділігі мен сөйлеуді тиімді түзетуді қамтиды.

8. Оқу процесінде бірқатар ерекшеліктерді ескеру қажет:

1) әрбір білім алушының есту қабілетінің болмауы немесе қалдығы әртүрлі;

2) қарапайым психикалық операциялардың басым болуы;

3) механикалық есте сақтаудың басым болуы;

4) сөздік қорын шектеу, айтылу ақаулары, пассивті сөздіктің белсендіден басым болуы.

9. Бағдарлама бойынша есту қабілеті бұзылған білім алушыларды оқытудың негізгі қағидаттары: қолжетімділік, жеке жұмыс жасау, тиімділік және коммуникативтілік.

10. Оқытудағы қолжетімділік материалдың қолжетімділігінен және оны білім алушылардың түсінуінен тұрады, дайын өнімді дайындаумен практикалық іс-әрекеттерді орындай білу қабілеті.

11. Есту қабілеті бұзылған оқушымен жеке жұмыс жасау - оқу процесін дараландыру, жеке тұлғаны үйлесімді қалыптастыру және жан-жақты дамыту, шығармашылық қабілеттерін толық ашу және тұлғаның әлеуметтік маңызды қасиеттерін тәрбиелеу, эмоционалды-ерік күшін, психикалық процестерді дамытумен бекітіледі.

12. Оқытудағы коммуникативті тәсіл қарым-қатынас құралы ретінде тілді меңгеруден тұрады және оқушыларды әртүрлі тілдік жағдайларда еркін әрекет ете білуге, арнайы терминологияны білуге және қолдануға үйретуге арналған.

13. Осы қағидаттарды іске асыру үшін:

1) сөйлеудің барлық түрлерінің дағдыларын дамыту;

2) есту қабілеті зақымданған білім алушылардың психикалық процестерінің дамуына ықпал ететін әдістер мен тәсілдерді теория мен практикада қолдану;

3) жаңа материалды түсіндіруде көмекші құрал ретінде дактильді және ымдау тілі қолданылады;

4) вариативті және инвариативті компоненттер заттарымен пәнаралық байланысты қамтамасыз ету.

14. Оқу бағдарламасын жүзеге асыру процесінде мектепті ақпараттық – коммуникациялық технологиялармен жабдықтауды көздейтін арнайы жабдықтармен оқытудағы көмекші құралдар қолданылады:

1) интерактивті және проекциялық жабдықтар (проектор, интерактивті тақта);

2) оқытудың арнайы техникалық және компенсаторлық құралдары (фронтальды оқу қызметін қамтамасыз етуге арналған стационарлық дыбыс күшейткіш жабдық, айтылу экраны, жеке есту аппараттары, мультимедиялық компьютерлік сынып);

3) интернет желісінің ақпараттық-білім беру ресурстарына шектеусіз қол жеткізу;

4) интерактивті шығармашылық шеберханалар.

2-тарау. "Технология" оқу пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

15. "Технология" пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

1) 7 – сыныпта-аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағатты;

2) 8 – сыныпта-аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағатты;

3) 9 – сыныпта-аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағатты;

4) 10 – сыныпта-аптасына 3 сағат, оқу жылында 102 сағатты құрайды.

16. Бағдарлама мазмұны келесі бөлімдерді қамтиды:

1) "Бейнелеу өнері" бөлімі;

2) "Сәндік-қолданбалы шығармашылық" бөлімі;

3) "Дизайн және технология" бөлімі;

4) "Үй мәдениеті" бөлімі;

5) "Тамақтану мәдениеті" бөлімі.

17. "Бейнелеу өнері" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) классикалық және заманауи өнер.

2) қазақстандық суретшілердің шығармашылығы;

3) бейнелеу өнерінің түрлері мен жанрлары;

4) сәндік өнер (фотография, анимация, медиа құралдар);

5) бейнелеу (бейнелеу) өнерінің мәнерлі құралдары;

7) көркем материалдармен және техникалармен тәжірибе жасау.

18. "Сәндік-қолданбалы шығармашылық" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) Сәндік-қолданбалы өнердің негізгі нысандары мен ерекшеліктері, Қазақстан мен басқа халықтардың қолданбалы өнері;

2) Сәндік-қолданбалы өнер материалдары, құралдары мен технологиялары;

3) ұлттық ою-өрнек;

4) интерьерді декоративтік безендіру.өөөөө;

19. "Дизайн және технология" (ұлдар) бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) негізгі конструкциялық, табиғи, жасанды және дәстүрлі емес материалдар;

2) материалдарды өңдеуге арналған құралдар мен жабдықтар;

3) материалдарды әртүрлі тәсілдермен өңдеу;

4) әр түрлі материалдардан жасалған бұйымдардың дизайны;

5) ұлттық тұрмыстық заттарды дайындау технологиясы;

6) әлемдік және қазақстандық сәулет ескерткіштері;

7) макеттеу;

8) интерьер дизайны;

9) робототехника, көлік құралдарын модельдеу.

20. "Дизайн және технология" (қыздар) бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) негізгі тоқыма, табиғи, жасанды және дәстүрлі емес материалдар;

2) тоқыма материалдарын өңдеуге арналған құралдар мен жабдықтар;

3) тоқыма материалдарын әртүрлі тәсілдермен өңдеу;

4) тоқыма материалдардан жасалған бұйымдардың дизайны;

5) сән индустриясы, стиль және бейне, ұлттық киім элементтерін жасау технологиясы.

21. "Үй мәдениеті" (ұлдар) бөлімінің мазмұны мыналарды қамтиды:

1) тұрғын үй экологиясы;

2) өсімдік шаруашылығы, сәндік гүл өсіру, ландшафтық дизайн негіздері;

3) электр энергиясының көздері туралы жалпы мәліметтер, электр аспаптары мен тұрмыстық техниканы пайдалану және жөндеу;

4) тұрмыстық-жөндеу жұмыстары, интерьерді ұйымдастыру және жоспарлау.

22. "Үй мәдениеті" (қыздар) бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) жеке гигиена, тұрғын үй экологиясы;
- 2) өсімдік шаруашылығы, сәндік гүл өсіру, ландшафтық дизайн негіздері;
- 3) киімді күту және сақтау.

23. "Тамақтану мәдениеті" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) дұрыс тамақтану негіздері;
- 2) дастарқан басында өзін-өзі ұстау ережелері, дастарқан дайындау ;
- 3) тағам дайындау технологиясы;
- 4) әлем халықтарының тағамдары.

24. 7-сыныпқа арналған "Технология" (ұлдар) оқу пәнінің базалық мазмұны:

1) "Бейнелеу өнері" бөлімі: заманауи техникалар және өнердегі ғылымның жетістіктері. Табиғаттың шағын суреттері. Бейнелеу өнеріндегі заманауи бағыттар (поп-арт, инсталляция және т.б.). Қазақстанның заманауи суретшілері. Өнердегі заманауи стильдік бағыттарды зерттеуге негізделген практикалық (шығармашылық) жұмыс (2D немесе 3D форматында). Көрменің презентациясы және оны ұйымдастыру.

2) "Сәндік-қолданбалы өнер" бөлімі: пирография өнерімен танысу. Көркемдік күйдіру әдістері мен техникасы. Эскизді орындау. Материалды таңдау және дайындау. Бұйымдарды көркем күйдіру. Безендіру. Көрменің презентациясы және оны ұйымдастыру.

3) "Дизайн және технология" бөлімі: ағашты өңдеуге арналған жабдық. Ағашты механикалық өңдеу кезінде жұмысты ұйымдастыру. Ағаштан жасалған бұйымдарды жасау. Бұйымдардың дизайны. Материалды таңдау және дайындау. Бұйымдарды жасау . Материалдар мен бөлшектерді механикалық өңдеу. Бұйымдарды безендіру (декарирование). Көрмені ұйымдастыру.

4) "Үй мәдениеті" бөлімі: ауыл шаруашылығы өндірісіндегі заманауи техника мен жабдықтар. Электр арматурасын және тұрмыстық аспаптарды жөндеу. Тұрғын үй экологиясы. Үйдегі микроклимат.

25. 8-сыныпқа арналған "Технология" оқу пәнінің базалық мазмұны (ұлдар):

1) "Сәндік-қолданбалы өнер" бөлімі: Мозаика өнері. Мозаика түрлері мен әдістері. Эскиз және материалды таңдау. Мозаикалық панноларға негіз дайындау. Мозаикалық панноларды орындау. Көркем безендіру және жұмыстарды таныстыру.

2) "Дизайн және технология" бөлімі: қазақ халқының ұлттық тұрмыстық заттарымен танысу. Ұлттық тұрмыстық заттарды (торсық, дөңгелек үстел) жасау материалдары мен техникаларын зерттеу. Идеяны талқылау және эскизді әзірлеу (торсық, дөңгелек үстел). Жұмыс процесін жоспарлау. Материалдарды өңдеу. Бұйымдар жасау. Жұмыстарды таныстыру және көрмені ұйымдастыру.

3) "Дизайн және технология" бөлімі: үстел ойындары. Пайда болу тарихы. Үстел ойынының тұжырымдамасы. Үстел ойындарын әзірлеу. Графикалық құжаттама. Үстел ойынының бөлшектерін жасау. Көркем безендіру. Ойынды тестілеу. Сауалнама және ақпарат жинау. Жұмыстың презентациясы.

4) "Үй мәдениеті" бөлімі: агротехнологияны дамытудағы ғылымның рөлі (өз бетімен зерттеу). Электр аспаптары мен тұрмыстық техниканы таңдау және бағалау. Үй-жайларды жөндеуге арналған заманауи материалдар мен құралдар (практикалық жұмыс).

26. 9-сыныпқа арналған "Технология" оқу пәнінің базалық мазмұны (ұлдар):

1) "Сәндік-қолданбалы өнер" бөлімі: заманауи интерьерлердегі сәндік бұйым. Сәндік интерьер заттарын (шам, сәндік сағаттар) жасау әдістері мен техникаларын зерттеу. Идеяны талқылау және дамыту және эскизді әзірлеу. Жұмысты жоспарлау. Сәндік интерьер заттарын жасау. Жұмыстың презентациясы.

2) "Дизайн және технология" бөлімі: сәулет жауһарлары. Қазіргі сәулет. Қазақстан сәулеті (тарих және қазіргі заман). Сәулет ғимараттары мен құрылыстарының эскиздері, сызбалары (Имитациялық немесе өз идеялары). Сәулет объектісінің макетін жасау үшін материалдарды таңдау және анықтау. Сәулет объектісінің (үй, ғимарат) макетін дайындау.

3) "Дизайн және технология" бөлімі: Жиһаз және интерьер заттарын өндіру. Белгілі бір интерьерге арналған затты жасау (көрме залына арналған модульдік креслолар, балаларға арналған жиһаз, сәндік шамдар). Идеяны талқылау және дамыту. Материалдарды дайындау. Графикалық құжаттама, техникалық ерекшелік. Бұйымдар жасау. Әрлеу. Жұмыстың презентациясы.

4) "Үй мәдениеті" бөлімі: интерьердегі, экстерьердегі ландшафт элементтері. Шығармашылық идеяларды визуализациялау. Интерьердегі жарықтандыру. Табиғи және жасанды жарықтандыру. Жарықтандыру жобасын әзірлеу. Интерьерді аймақтарға бөлу және жоспарлау (тұрғын, қоғамдық, өндірістік).

27. 10-сыныпқа арналған "Технология" оқу пәнінің базалық мазмұны (ұлдар):

1) "Сәндік-қолданбалы өнер" бөлімі: заманауи интерьерлердегі сәндік бұйым. Декоративтік интерьер заттарын (салпыншақтар, фоторамкалар, құмыралар) дайындау тәсілдері мен техникаларын зерделеу. Идеяны талқылау және дамыту және эскизді әзірлеу. Жұмысты жоспарлау. Сәндік интерьер заттарын жасау. Жұмыстың презентациясы.

2) "Дизайн және технология" бөлімі: сәулет жауһарлары. Қазіргі сәулет. Қазақстан сәулеті (тарих және қазіргі заман) шет елдер. Сәулет ғимараттары мен құрылыстарының эскиздері, сызбалары (Имитациялық немесе өз идеялары). Сәулет объектісінің макетін жасау үшін материалдарды таңдау және анықтау. Сәулет объектісінің макетін дайындау (саябақ, спорт орталығы).

3) "Дизайн және технология" бөлімі: Жиһаз және интерьер заттарын өндіру. Белгілі бір интерьерге арналған затты жасау (пуфтар, комобтар, шкафтар). Идеяны талқылау және дамыту. Материалдарды дайындау. Графикалық құжаттама, техникалық ерекшелік. Бұйымдар жасау. Әрлеу. Жұмыстың презентациясы.

28. 7-сыныптың "Технология" оқу пәнінің базалық мазмұны (қыздар).

1) "Бейнелеу өнері" бөлімі. Өнердегі ғылымның заманауи әдістері мен жетістіктері. Табиғаттың шағын суреттері. Бейнелеу өнеріндегі заманауи бағыттар (поп-арт, орнату). Қазақстанның заманауи суретшілері. Өнердегі заманауи стильдік бағыттарды зерттеуге негізделген практикалық (шығармашылық) жұмыс (2D немесе 3D форматында). Көрменің презентациясы және оны ұйымдастыру.

2) "Сәндік-қолданбалы өнер" бөлімі. Көркем сурет (батик, гжель, хохлома). Өшекейлеу түрлері. Кескіндеме әдістері мен әдістері. Көркем сурет материалдары мен жабдықтары. Көркем сурет үшін эскиз жасау. Көркем сурет салуға арналған материалдар мен құралдарды дайындау. Көркем сурет салу. Декорлау. Безендіру. Жұмыстарды таныстыру және көрмені ұйымдастыру.

3) "Дизайн және технология" бөлімі. Тігін бұйымдарын (киім, аксессуарлар, зергерлік бұйымдар) түрлендіру (түрлендіру) және безендіру. Трансформация идеяларын әзірлеу. Эскиз. Материалдар мен жабдықтарды дайындау. Жинақ жасау. Бөлшектерді пішу. Жеке бөлшектерді өңдеу. Бөлшектерді құрастыру және бұйымдарды өңдеу. Бұйымдарды декорлау. Жұмыстың презентациясы (сән көрсетілімі).

4) "Тамақтану мәдениеті" бөлімі. Қазақтың ұлттық тағамдары. Әлем халықтарының тағамдары (өз бетімен зерттеу). Әлем халықтарының тағамдары. Практикалық жұмыс (суши, пицца, көже).

5) "Үй мәдениеті" бөлімі. Тұрмыстық техниканы таңдау. Тұрмыстық техниканы пайдалану ережелері. Өсімдік безендіру және интерьер элементі ретінде.

29. 8-сыныпқа арналған "Технология" оқу пәнінің базалық мазмұны (қыздар).

1) "Сәндік-қолданбалы өнер" бөлімі. Қазақ қолданбалы өнері (ши току, киіз басу) халық шығармашылығының түрлері. Материалдар мен жабдықтар. Бұйымның эскизін әзірлеу. Материалдар мен құралдарды дайындау. Шығармашылық жұмысты орындау. Декорлау. Безендіру. Жұмыстың презентациясы. Көрмені ұйымдастыру.

2) "Дизайн және технология" бөлімі. Қазақтың ұлттық киімдері. Этностиль. Ою-өрнек және оның стилизациясы. Этностильдегі бұйымның дизайны (бас киім, кеудеше). Этностильде бұйым жасау (бас киім, кеудеше). Декорирование. Жұмыстың презентациясы.

3) "Дизайн және технология" бөлімі. Ұлттық пішімге негізделген киім үлгісінің дизайны (тұтас пішілген жең). Идеяларды әзірлеу. Эскиз. Материалдарды, құрал-саймандар мен жабдықтарды дайындау. Ұлттық пішім негізінде өнімді жасау. Бөлшектерді пішу. Жеке бөлшектерді өңдеу. Бөлшектерді құрастыру және бұйымды өңдеу. Бұйымдарды декорлау.

4) "Үй мәдениеті" бөлімі. Интерьерге арналған сәндік бұйымдар (2D, 3D форматында). Бұйымның эскизін әзірлеу. Материалдар мен жабдықтарды дайындау. Интерьерге арналған сәндік 2D, 3D өнімдерін жасау. Өсімдік шаруашылығындағы ғылымның рөлі. Медицинадағы өсімдіктер, фитотерапия және косметология.

30. 9-сыныпқа арналған "Технология" оқу пәнінің базалық мазмұны (қыздар).

1) "Сәндік-қолданбалы өнер" бөлімі. Қазақстанның дәстүрлі тоқымасы. Қазақ кілемдері. Алаша. Кілем тоқу. Гобелен. Қазіргі кілемдер. Сапалы кілем жасауға арналған құрал жабдықтар және материалдар. Бұйымның эскизін әзірлеу. Материалдар мен құралдарды дайындау. Шығармашылық жұмысты орындау. Декорлау. Безендіру. Жұмыстың презентациясы. Көрмені ұйымдастыру.

2) "Дизайн және технология" бөлімі. Сәннің заманауи стильдері (өз бетімен зерттеу). "Тұлға мен сән үйлесімі" эксперименті. Өз имиджін құру. Идеяларды әзірлеу. Макияж, шаш, аксессуарлар арқылы жеке кескін жасау. Өзіңіздің имиджіңіз үшін киім-кешек, аксессуарлар жиынтығын жасау эксперименті. Жұмыстың презентациясы (сән көрсетілімі).

3) "Дизайн және технология" бөлімі. Қарапайым геометриялық пішіндердің "Fast cloth" сәнді киімінің дизайны (пончо, кейп, туника). Киім мен аксессуарлардың заманауи өндірісі. Идеяларды әзірлеу. Эскиз. Материалдар мен жабдықтарды дайындау. Бұйымдар жасау. Бөлшектерді пішу. Жеке бөлшектерді өңдеу. Бөлшектерді құрастыру және бұйымды өңдеу. Жұмыстарды талқылау және бағалау. Жұмыстың презентациясы (сән көрсетілімі).

4) "Үй мәдениеті" бөлімі. Интерьердегі, сыртқы көріністегі ландшафт элементтері. Шығармашылық идеяларды визуализациялау (эскиз). Материалдар мен жабдықтарды (құрал-саймандарды) дайындау. Мерекелерге арналған интерьер дизайны. Шығармашылық идеяларды визуализациялау (эскиз). Материалдар мен жабдықтарды (құрал-саймандарды) дайындау. Шығармашылық идеяларды жүзеге асыру.

31. 10-сыныпқа арналған "Технология" оқу пәнінің базалық мазмұны (қыздар).

1) "Сәндік-қолданбалы өнер" бөлімі. Мереке күндеріне арналған киім үлгілері (қыз ұзату, той). Бұйымдардың эскизін әзірлеу. Материалдар мен құралдарды дайындау. Шығармашылық жұмысты орындау. Декорлау. Безендіру. Жұмыстың презентациясы. Көрмені ұйымдастыру.

2) "Дизайн және технология" бөлімі. Сәннің заманауи стильдері (өз бетімен зерттеу). Өзіңіздің және сыныптасыңыздың бейнесін жасау. Идеяларды әзірлеу. Макияж, шаш, аксессуарлар арқылы жеке кескін жасау. Өз имиджінің киім-кешек, аксессуарлар жиынтығын жасау эксперименті. Жұмыстың презентациясы.

3) "Дизайн және технология" бөлімі. Қарапайым геометриялық пішіндердің "Fast cloth" сәнді киімінің дизайны (пончо, кейп, туника). Киім мен аксессуарлардың заманауи өндірісі. Идеяларды әзірлеу. Эскиз. Материалдар мен жабдықтарды дайындау. Бұйымдар жасау. Бөлшектерді пішу. Жеке бөлшектерді өңдеу. Бөлшектерді құрастыру және бұйымды өңдеу. Жұмыстарды талқылау және бағалау. Жұмыстың презентациясы (сән көрсетілімі).

4) "Үй мәдениеті" бөлімі. Интерьердегі, сыртқы көріністегі ландшафт элементтері. Шығармашылық идеяларды визуализациялау (эскиз). Материалдар мен жабдықтарды (құрал-саймандарды) дайындау. Мерекелерге арналған интерьер дизайны.

Шығармашылық идеяларды визуализациялау (эскиз). Материалдар мен жабдықтарды (құрал-саймандарды) дайындау. Шығармашылық идеяларды жүзеге асыру.

32. "Технология" оқу пәні бойынша оқу бағдарламасының мазмұны шығармашылық қызмет процесінде негізгі білім мен практикалық дағдыларды қалыптастыруға бағытталған оқыту мақсаттары жүйесінің үш бөліміне бағынады.

33. "Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту" бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

- 1) қоршаған әлемді білу және түсіну;
- 2) тарих, мәдениет және дәстүрлерді білу және түсіну;
- 3) ақпарат көздерімен жұмыс істеу;
- 4) шығармашылық қызмет процесін жоспарлау;
- 5) дизайн әзірлеу бойынша тапсырмалармен жұмыс;
- 6) материалдар, олардың қасиеттері және жұмыс техникасы.

34. "Шығармашылық жұмыстарды жасау және дайындау" бөлімі мынадай кіші бөлімдерді қамтиды:

- 1) шығармашылық идеялардың көркем көрінісі;
- 2) құралдар мен жабдықтар;
- 3) құру технологиясы;
- 4) тамақтану мәдениеті;
- 5) үй мәдениеті;
- 6) қауіпсіздік техникасы мен еңбек гигиенасы қағидаларын сақтау.

35. "Шығармашылық жұмыстарды таныстыру, талдау және бағалау" бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

- 1) шығармашылық жұмыстардың презентациясы;
- 2) идеяларды талдау және бағалау;
- 3) әдістер мен тәсілдерді талдау және бағалау;
- 4) жұмысты бейімдеу және жетілдіру.

3-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

36. Бағдарламада оқыту мақсаттары әр сыныпқа кодтық белгімен берілген. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сан бөлім мен бөлімше ретін, төртінші сан оқыту мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы: 7.2.1.4 кодында "7" – сынып, "2.1" – бөлім және кіші бөлім, "4" – оқу мақсатының нөмірленуі.

37. Күтілетін нәтижелер бойынша оқыту мақсаттарының жүйесі:

- 1) "Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту" бөлімі:

1-кесте

Бөлімше	Оқу мақсаттары			
	7 - сынып	8 - сынып	9 - сынып	10 - сынып
	7.1.1.1	8.1.1.1	9.1.1.1	10.1.1.1

1.1 Қоршаған әлемді білу және түсіну	Ұлдар/ Қыздар қоршаған әлем элементтерінің визуалды сипаттамаларын білу	Ұлдар/ Қыздар көрнекі құралдарды ажырату қоршаған әлем элементтерінің сипаттау	Ұлдар/ Қыздар визуалды анықтау қоршаған әлем элементтерінің сипаттау	Ұлдар/ Қыздар көрнекі түсіндіру қоршаған әлем элементтерінің сипаттау
1.2 Тарих, мәдениет және дәстүрлерді білу және түсіну	7.1.2.1 Ұлдар/ Қыздар тарихи және мәдени шығу тегі өнер, қолөнер және дизайн ерекшеліктерін өз бетінше зерттеу және сипаттау	8.1.2.1 Ұлдар/ Қыздар әр түрлі тарихи және мәдени тектегі өнер, қолөнер және дизайн туындыларының ерекшеліктерін түсіну	9.1.2.1 Ұлдар/ Қыздар әр түрлі тарихи және мәдени шығу тегі бар өнер, қолөнер және дизайн туындыларындағы әртүрлі стильдерді, материалдар мен тәсілдерді салыстыру	10.1.2.1 Ұлдар/ Қыздар әр түрлі тарихи және мәдени тектегі өнер, қолөнер және дизайн туындыларындағы әртүрлі стильдерді, материалдар мен тәсілдерді талдау
1.3 Зерттеу көздері	7.1.3.1 Ұлдар/ Қыздар шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін әртүрлі ақпарат көздерін пайдалану, олардың ішінен ең қолайлысын тандау	8.1.3.1 Ұлдар/ Қыздар шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін өздігінен таңдалған әртүрлі ақпарат көздерін пайдалану	9.1.3.1 Ұлдар/ Қыздар шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін ақпарат көздерін мақсатты және нәтижелі пайдалану	10.1.3.1 Ұлдар/ Қыздар шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін ақпарат көздерін мақсатты және нәтижелі пайдалану
1.4 Шығармашылық қызмет процесін жоспарлау	7.1.4.1 Ұлдар/ Қыздар алынған білім мен тәжірибені қолдана отырып, болашақ әрекеттеріңізді анықтай отырып, шығармашылық белсенділікті жоспарлау; 7.1.4.2 Ұлдар/ Қыздар бұйымның материалдық шығындары мен өзіндік құнын анықтау	8.1.4.1 Ұлдар/ Қыздар алған білімі мен тәжірибесін пайдалана отырып, өзінің болашақ іс-әрекетін егжей-тегжейлі сипаттай отырып, шығармашылық іс-әрекетті жоспарлау; 8.1.4.2 Ұлдар/ Қыздар зерттеулер негізінде халықтың өнім түрлеріне қажеттілігін анықтау	9.1.4.1 Ұлдар/ Қыздар жұмысты орындаудың дәйектілігі мен ұтымды әдісін анықтай отырып, шығармашылық әрекетті жоспарлау; 9.1.4.2 Ұлдар/ Қыздар пайданы анықтау үшін әртүрлі тауарлардың нарықтарын талдау	10.1.4.1 Ұлдар/ Қыздар жұмысты орындаудың дәйектілігі мен ұтымды әдісін анықтай отырып, шығармашылық әрекетті жоспарлау; 10.1.4.2 Ұлдар/ Қыздар пайданы анықтау үшін әртүрлі тауарлардың нарықтарын талдау
	7.1.5.1	8.1.5.1		10.1.5.1 Ұлдар/

<p>1.5 Дизайн (эскиз) әзірлеу бойынша тапсырмалармен жұмыс)</p>	<p>Ұлдар/ Қыздар сәйкес объектінің дизайнын әзірлеу бойынша тапсырмаларды орындау және эстетикалық талаптарға сәйкес; 7.1.5.2 Ұлдар/ Қыздар әр түрлі графикалық құралдарды қолдана отырып, эскиздерді орындау және өнімді жасау үшін графикалық және технологиялық құжаттаманы әзірлеу</p>	<p>Ұлдар/ Қыздар функционалдық талаптарға сәйкес келетін объектінің дизайнын әзірлеу бойынша тапсырмаларды орындау; 8.1.5.2 Ұлдар/ Қыздар бұйымды жасаудың кезектілігі мен ұтымды тәсілдерін анықтай отырып, графикалық және технологиялық құжаттаманы әзірлеу</p>	<p>9.1.5.1 Ұлдар/ Қыздар күрделі объектілердің, бейнелер мен пішіндердің дизайнын әзірлеу үшін білімді қорытындылау; 9.1.5.2 Ұлдар/ Қыздар графиканың әртүрлі құралдарын пайдалана отырып, графикалық және технологиялық құжаттаманы әзірлеу</p>	<p>Қыздар күрделі объектілердің, бейнелер мен пішіндердің дизайнын әзірлеу үшін білімді қорытындылау; 10.1.5.2 Ұлдар/ Қыздар өздігінен немесе мұғалімнің көмегімен графиканың әртүрлі құралдарын қолдана отырып, графикалық және технологиялық құжаттаманы орындау</p>
<p>1.6 Материалдар, олардың қасиеттері және жұмыс техникасы</p>	<p>7.1.6.1 Ұлдар жобаланатын объектілерді дайындау кезінде материалдардың физикалық, механикалық және технологиялық қасиеттерін анықтау және салыстыру; 7.1.6.2 Ұлдар/ Қыздар бір қатар материалдарды тану және оларды қалай тиімді біріктіруге, өңдеуге және қолдануға болатындығын анықтау; 7.1.6.3 Қыздар фурнитура мен әрлеу материалдарының жіктелуін және</p>	<p>8.1.6.1 Ұлдар анықтау және негіздеу ванна жобаланған объектінің қасиеттері мен мақсатын ескере отырып, материалдарды, өңдеу және өңдеу әдістерін таңдайды; 8.1.6.2 Ұлдар/ Қыздар өнімді дайындау және әрлеу үшін заманауи және дәстүрлі емес материалдарды өз бетінше таңдау; 8.1.6.3 Қыздар табиғи және жасанды былғары мен үлбірдің түрлері мен қасиеттерін зерттеу,</p>	<p>9.1.6.1 Ұлдар жобаланатын объектінің қасиеттері мен мақсатын ескере отырып, материалдарды, оларды өңдеу және өңдеу тәсілдерін анықтау және негізді таңдау; 9.1.6.2 Ұлдар/ Қыздар ұсынуға меншікті бұйымды дайындау және өңдеу процесінде материалдарды пайдаланудағы шешімдер мен тәсілдерін қолдану; 9.1.6.3 Қыздар трикотаж, тоқыма емес маталарды өз</p>	<p>10.1.6.1 Ұлдар өз бетінше анықтау және негізді таңдау техникалық, экологиялық және пайдалану сипаттамаларын ескере отырып, өңдеу және өңдеу материалдары мен тәсілдері қолдану; 10.1.6.2 Ұлдар/ Қыздар ұсынуға меншікті бұйымды дайындау және өңдеу процесінде материалдарды пайдаланудағы шешімдер мен тәсілдерін қолдану; 10.1.6.3 Қыздар трикотаж, тоқылмаған жаймаларды, табиғи және жасанды былғары мен үлбірді өз бетінше зерттеу, анықтау</p>

сипаттамасын анықтау, сипаттау және салыстыру; 7.1.6.4 Ұлдар/ Қыздар шығармашылық жұмыстар кезінде түрлі техникалар мен көркем материалдарды анықтау, таңдау және біріктіру	анықтау және салыстыру; 8.1.6.4 Ұлдар/ Қыздар шығармашылық жұмыстар кезінде түрлі техникалар мен көркем материалдарды анықтау, таңдау және біріктіру	бетінше зерттеу, анықтау және бағалау; 9.1.6.4 Ұлдар/ Қыздар шығармашылық жұмыстарды жасау кезінде бірқатар әдістер мен көркем материалдарды қолдану бойынша жеке шешімдерді ұсыну	және бағалау, фарнитура мен әрлеу материалдарына сипаттама беру; 10.1.6.4 Ұлдар/ Қыздар шығармашылық жұмыстарды жасау кезінде бірқатар әдістер мен көркем материалдарды қолдану бойынша жеке шешімдерді ұсыну
---	--	--	---

2) "Шығармашылық жұмыстарды жасау және дайындау" бөлімі;
2-кесте

Бөлімше	Оқу мақсаттары			
	7 - сынып	8 - сынып	9 - сынып	10 - сынып
2.1 Шығармашылық идеялардың көркемдік көрінісі	7.2.1.1 Ұлдар/ Қыздар қоршаған әлемнің көрнекі элементтері мен экспрессивті құралдарды анықтау, таңдау және пайдалану, күрделі шығармашылық идеяларды жеткізу үшін әлемнің көрнекі элементтерін және өнердің экспрессивті құралдарын анықтау, таңдау және пайдалану	8.2.1.1 Ұлдар/ Қыздар өздігінен немесе мұғалімнің көмегімен күрделі шығармашылық идеяларды жеткізу үшін экспрессивті өнер құралдарын анықтау, таңдау және қолдану	9.2.1.1 Ұлдар/ Қыздар мазмұнды және түпнұсқа туындыларды жасау үшін экспрессивті өнер құралдарын дербес қолдану	10.2.1.1 Ұлдар/ Қыздар мазмұнды және түпнұсқа туындыларды жасау үшін өнердің экспрессивті құралдарын өз бетінше анықтау және пайдалану
2.2	7.2.2.1 Ұлдар қазіргі заманғы технологиялық машиналардың құрылымы мен жұмыс принципін сипаттау және	8.2.2.1 Ұлдар қазіргі заманғы технологиялық машиналарда конструкциялық	9.2.2.1 Ұлдар өзіңіз немесе мұғалімнің көмегімен материалдарды өңдеуге арналған заманауи технологиялық	10.2.2.1 Ұлдар материалдарды өңдеуге арналған құралдар мен заманауи технологиялық

Күрал-саймандар мен жабдықтар	оларға құрылымдық өңдеу операцияларын орындау;	материалдарды өңдеу бойынша күрделі операцияларды орындау	машиналарды анықтау, таңдау және қолдану; 9.2.2.2 Ұлдар / Қыздар кәсіпорындардағы өндірістік және технологиялық үдерістерді білу және түсіну	машиналарды анықтау, таңдау және қолдану; 10.2.2.2 Ұлдар / Қыздар кәсіпорындардағы өндірістік және технологиялық үдерістерді білу және түсіну
	7.2.2.1 Қыздар тігін машинасының жұмысындағы ақауларды анықтау және жою; 7.2.2.2 Қыздар - тігін бұйымдарын ылғалды-жылумен өңдеуге арналған айлабұйымдарды анықтау, таңдау және қолдану	8.2.2.1 Қыздар тігін машиналарына арналған құрылғыларды таңдау және қолдану (саңылаулы ілмектерді өңдеу, сыдырма ілгегін жалғау үшін)	9.2.2.1 Қыздар заманауи тігін жабдықтарын білу және тігін машинасын қолдану ; 9.2.2.3 Қыздар өз бетінше немесе мұғалімнің көмегімен тігін машиналарында (кесте, аппликация) күрделі операцияларды оқып, орындау)	10.2.2.1 Қыздар заманауи тігін жабдықтарын білу және тігін машинасын қолдану ; 10.2.2.3 Қыздар тігін машиналарында (кесте тігу, аппликация, тігу) күрделі операцияларды өз бетінше оқып, орындайды)
2.3 Жасау технологиясы	7.2.3.1 Ұлдар функционалдық және эстетикалық қасиеттерін жақсарту үшін материалдарды механикалық өңдеуді және өнімді әрлеуді жүзеге асыру; 7.2.3.2 Ұлдар технологиялық құжаттама бойынша күрделі бұйымдарды дайындау нақтылық және дәлдік	8.2.3.1 әр түрлі құралдар мен жабдықтарды қолдана отырып, материалдарды өңдеу және өңдеу әдістерін анықтау және қолдану; 8.2.3.2 Ұлдар - дербес әзірленген технологиялық құжаттама бойынша күрделі бұйымдар жасау	9.2.3.1 Ұлдар өнімді дайындау процесінде материалдарды өңдеу мен әрлеудің оңтайлы әдістерін анықтау, таңдау және қолдану; 9.2.3.2 Ұлдар түрлі техниканы, конструкцияларды және заманауи материалдарды пайдалана отырып, күрделі бұйымдарды жасау	10.2.3.1 Ұлдар өнімді дайындау процесінде материалдарды өңдеу мен әрлеудің оңтайлы әдістерін анықтау, таңдау және қолдану; 10.2.3.2 Ұлдар өз технологиялық құжаттамасына сәйкес әртүрлі техникаларды, конструкцияларды және заманауи материалдарды пайдалана отырып, күрделі бұйымдарды жасау
		8.2.3.1 Қыздар	9.2.3.1 Қыздар өнімді дайындау процесінде	10.2.3.1 Қыздар Өнімді дайындау процесінде

	<p>7.2.3.1 Қыздар заманауи тоқыма және әрлеу материалдары мен т ү р л і конструкцияларды қолдана отырып, технологиялық құжаттамаға сәйкес тігін машинасында бұйымдар жасау</p>	<p>анықтау және қолдану қол құралдары мен тігін жабдықтары мен оларға арналған құрылғыларды пайдалана отырып, т о қ ы м а материалдарын өңдеу және өңдеу әдістері; 8.2.3.2 Қыздар дербес әзірленген технологиялық құжаттама бойынша бұйымдар жасау</p>	<p>Материалдарды өңдеу әдістерін анықтау, таңдау және қолдану; 9.2.3.2 Қыздар дербестік пен сенімділікті көрсете отырып, әртүрлі техниканы, конструкцияларды және заманауи материалдарды пайдалана отырып, бірегей бұйымдар жасау</p>	<p>Материалдарды өңдеу әдістерін анықтайды, таңдайды және қолданады; 10.2.3.2 Қыздар дербестік пен сенімділікті көрсете отырып, әртүрлі техниканы, конструкцияларды және заманауи материалдарды пайдалана отырып, бірегей бұйымдар жасау</p>
	<p>7.2.3.4 Ұлдар/ Қыздар шығармашылық жұмыстар мен бұйымдарды жасау процесінде Қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін пайдалану</p>	<p>8.2.3.3 Ұлдар/ Қыздар шығармашылық жұмыстар мен бұйымдарды жасау процесінде Қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін пайдалану</p>	<p>9.2.3.3 Ұлдар/ Қ ы з д а р шығармашылық жұмыстар мен бұйымдарды жасау процесінде Қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін пайдалану</p>	<p>9.2.3.3 Ұлдар/ Қыздар шығармашылық жұмыстар мен матадан, ағаштан, шыныдан, металдан жасалған бұйымдарды жасау процесінде Қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін пайдалану</p>
<p>2.4 Тамақтану мәдениеті</p>	<p>7.2.4.1 Қыздар әлемнің әртүрлі халықтарының тағамдарының ерекшеліктерін сипаттау; 7.2.4.2 Қыздар ұлттық тағамдар мен әлемнің басқа халықтарының тағамдарын зерттеу және дайындау</p>	<p>8.2.4.1 Қыздар әлемнің әртүрлі халықтарының тағамдарының ерекшеліктерін сипаттау және салыстыру; 8.2.4.2 Қыздар ұлттық тағамдар мен әлемнің басқа халықтарының тағамдарын зерттеу және дайындау; 8.2.4.3 Қыздар әртүрлі тағамдарды дайындауға арналған өнімдерді, құралдарды,</p>	<p>9.2.4.1 Қыздар әлемнің әртүрлі халықтарының тағамдарының ерекшеліктерін талдау, сипаттау және салыстыру; 9.2.4.2 Қыздар ұлттық тағамдар мен әлемнің басқа халықтарының тағамдарын зерттеу және дайындау; 9.2.4.3 Қыздар әртүрлі тағамдарды дайындауға арналған өнімдерді,</p>	<p>10.2.4.1 Қыздар әлемнің әртүрлі халықтарының тағамдарының ерекшеліктерін талдау, сипаттау және салыстыру; 10.2.4.2 Қыздар ұлттық тағамдар мен әлемнің басқа халықтарының тағамдарын зерттеу және дайындау; 10.2.4.3 Қыздар әртүрлі тағамдарды дайындауға арналған өнімдерді,</p>

		жабдықтарды таңдауға қатысты өздігімен және негізді шешім қабылдау	құралдарды, жабдықтарды таңдауда өздігімен шешім қабылдау	құралдарды, жабдықтарды таңдауда өздігімен шешім қабылдау
2.5 Үй мәдениеті	7.2.5.2 Ұлдар тұрмыстық аспаптарды қарапайым жөндеумен танысу	8.2.5.2 Ұлдар электр жабдықтары мен тұрмыстық техниканың пайдалануда, эргономикалық және эстетикалық қасиеттерін салыстыру және бағалау	9.2.5.2 Ұлдар жарықтандырудың әртүрлі түрлері мен түрлерінің сипаттамаларын анықтау	10.2.5.2 Ұлдар жарықтандырудың әртүрлі түрлері мен түрлерінің сипаттамаларын анықтау және сипаттау
	7.2.5.3 Ұлдар электро ақаулар тізбектерін табу	8.2.5.2 Ұлдар есептеу үшін бақылау-өлшегіш құралдарын таңдау және қолдану	9.2.6.2 Ұлдар функционалды, эргономикалық және эстетикалық талаптарды ескере отырып, интерьерде жарықтандыруды ұйымдастыру бойынша шығармашылық шешімдерді әзірлеу	10.2.6.2 Ұлдар функционалды, эргономикалық және эстетикалық талаптарды ескере отырып, интерьерде жарықтандыруды ұйымдастырудың шығармашылық шешімдерін әзірлеу
	7.2.5.5 Ұлдар интерьерді ұйымдастыру бойынша практикалық жұмыстарды орындау барысында жарықтандыру, желдету және жылу жүйесіне қойылатын нормалар мен талаптарды зерделеу және сақтау	8.2.5.3 Ұлдар тұрмыстағы жөндеу жұмыстары кезінде ақауларды жоюдың ұтымды тәсілдерін табу; 8.2.5.4 Ұлдар тұрмыстағы жөндеу жұмыстары кезінде материалдарды, жабдықтар мен құралдарды зерделеу, таңдау және қолдану	9.2.5.3 Ұлдар/Қыздар интерьерді ұйымдастыру, жоспарлау және безендіру бойынша практикалық жұмыстарды орындау үшін әртүрлі салалардағы білімді қорытындылау	10.2.5.3 Ұлдар/Қыздар интерьерді ұйымдастыру, жоспарлау және безендіру бойынша практикалық жұмыстарды орындау үшін әртүрлі салалардағы білімді қорытындылау
	7.2.5.2 Қыздар тұрмыстық техниканы пайдалану, эстетикалық және экологиялық қасиеттерді бағалай	8.2.5.3 Қыздар тұрмыстық техниканы пайдалану және	9.2.5.3 Қыздар интерьерге арналған сәндік	10.2.5.3 Қыздар материалдар мен техниканы өз бетінше анықтай және таңдай отырып, эстетикалық және

	отырып, мақсаты мен әрекет принципі бойынша жіктеу;	күту ережелерін зерделеу және сипаттау	бұйымдар туралы білімдерін кеңейту	техникалық талаптарға сәйкес келетін интерьерге арналған сәндік бұйымдар жасау
2.6 Қауіпсіздік техникасы мен еңбек гигиенасы ережелерін сақтау	7.2.6.1 Ұлдар/ Қыздар қауіпсіздік ережелерін сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану; 7.2.6.2 Ұлдар / Қыздар заманауи технологиялық машиналарда қауіпсіз жұмыс істеу тәсілдерін білу және түсіндіру	8.2.6.1 Ұлдар/ Қыздар қауіпсіздік ережелерін сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану; 8.2.6.2 Ұлдар / Қыздар құралдармен және жабдықтармен қауіпсіз жұмыс бойынша жадынама құрастыру	9.2.6.1 Ұлдар/ Қыздар қауіпсіздік ережелерін сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану; 9.2.6.2 Ұлдар / Қыздар жұмыстың белгілі бір түрлеріне және дайындалған бұйымдарға қауіпсіздік техникасы бойынша нұсқаулықтар жасау	10.2.6.1 Ұлдар/ Қыздар қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды пайдаланады; 10.2.6.2 Ұлдар / Қыздар белгілі бір жұмыс түрлеріне және жасалған бұйымдарға қауіпсіздік техникасы бойынша нұсқаулықтар жасау

3) "Шығармашылық жұмыстарды таныстыру, талдау және бағалау" бөлімі: 3-кесте

Бөлімше	Оқу мақсаттары			
	7 - сынып	8 - сынып	9 - сынып	10 - сынып
3.1 Шығармашылық жұмыстардың презентациясы	7.3.1.1 Ұлдар / Қыздар дайын жұмысты кең аудиторияға таныстыру (көрме, сән көрсетілімі)	8.3.1.1 Ұлдар / Қыздар онлайн платформаларда кең аудиторияға дайын жұмыстың презентациясын ұйымдастыру	9.3.1.1 Ұлдар / Қыздар медиа құралдар мен онлайн платформаларды қолдана отырып, белгілі бір аудиторияға дайын жұмыстың презентациясын дербес және мұғалімнің көмегімен ұйымдастыру	10.3.1.1 Ұлдар / Қыздар медиа құралдар мен онлайн платформаларды қолдана отырып, белгілі бір аудиторияға дайын жұмыстың презентациясын ұйымдастыру
3.2 Идеяларды талдау және бағалау	7.3.2.1 Ұлдар / Қыздар пәндік терминологияны қолдана отырып, өз жұмысында және басқалардың жұмысында көрініс тапқан идеялар мен тақырыптарды	8.3.2.1 Ұлдар / Қыздар пәндік терминологияны қолдана отырып, өз жұмысында және басқалардың жұмысында көрініс тапқан идеялар мен тақырыптарды	9.3.2.1 Ұлдар / Қыздар өз шығармаларындағы тарихи, әлеуметтік	10.3.2.1 Ұлдар / Қыздар өз шығармаларындағы және басқалардың шығармаларындағы тарихи, әлеуметтік және мәдени

	талқылау және бағалау	талдау және бағалау үшін критерийлерді қолдану	және мәдени контекстерді талдау және бағалау	контекстерді талдау және бағалау
3.3 Әдістер мен тәсілдерді талдау және бағалау	7.3.3.1 Ұлдар / Қыздар пәндік терминологияны пайдалана отырып, өз жұмысын және басқалардың жұмысын жасау үшін пайдаланылған әдістер мен тәсілдерді талқылау және бағалау	8.3.3.1 Ұлдар / Қыздар тпайдаланылған әдістердің және жасалған өнімнің сапасын талдау және бағалау үшін критерийлерді қолдану	9.3.3.1 Ұлдар / Қыздар өнімнің сапасын және өнімнің сыртқы түрін анықтайтын негізгі факторларды дәлелдеу және бағалау	10.3.3.1 Ұлдар / Қыздар өнімнің сапасын және өнімнің сыртқы түрін анықтайтын негізгі факторларды дәлелдеу және бағалау
3.4 Жұмысты бейімдеу және жетілдіру	7.3.4.1 Ұлдар / Қыздар пайдаланылған идеяларды салыстыру негізінде өз жұмысын және басқалардың жұмысын бейімдеу, жетілдіру бойынша ұсыныстар жасау	8.3.4.1 Ұлдар / Қыздар пайдаланылған идеялар мен тәсілдерді талдау мен бағалауға негізделе отырып, өз жұмысын және басқалардың жұмысын бейімдеу, жетілдіру бойынша ұсыныстар жасау	9.3.4.1 Ұлдар / Қыздар Өз бетінше немесе мұғалімнің көмегімен негізделген бағалауды және өз жұмысының мақсаты мен маңыздылығын өз пайымдауын ұсыну	10.3.4.1 Ұлдар / Қыздар өз жұмысының және басқалардың жұмысының мақсаты мен маңыздылығын өз бетінше бағалау және өз көзқарасын ұсыну

38. Бағдарлама есту қабілеті зақымдалған (естімейтін) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10-сыныптары үшін "Технология" оқу пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының Ұзақ мерзімді жоспарына сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді жоспарда әрбір бөлімде жүзеге асырылатын оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

39. Бөлім мен тақырыптарды зерттеуге сағаттарды бөлу мұғалімнің қалауы бойынша беріледі.

Негізгі орта білім беру
деңгейінің
7 -10 - сыныптары үшін
"Технология" пәнінен
жаңартылған мазмұндағы
үлгілік оқу бағдарламасына
қосымша

Есту қабілеті бұзылған (естімейтін) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 - сыныптары үшін "Технология" пәнінен жаңартылған мазмұндағы ұзақ мерзімді жоспар

1) 7-сынып (ұлдар)

1 – кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқу мақсаттары
1- тоқсан		
Көрнекілік өнер	Өнердегі ғылымның заманауи әдістері мен жетістіктері. Табиғаттың шағын суреттері	<p>7.1.1.1 қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін (композиция, түс, пішін, фактура, пропорция) әртүрлі контексте, стильдерде және бағыттарда білу және түсіну</p> <p>7.2.1.1 күрделі шығармашылық идеялар мен сезімдерді жеткізу үшін қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және өнердің мәнерлі құралдарын негізді түрде анықтау, таңдау және пайдалану</p>
	Бейнелеу өнеріндегі заманауи бағыттар (поп - арт, инсталляция). Өздігінен зерттеу	<p>7.3.2.1 пәндік терминологияны пайдалана отырып, өз жұмысында және басқалардың (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер) жұмысында көрініс тапқан идеялар мен тақырыптарды талқылау және бағалау</p> <p>7.3.3.1 пәндік терминологияны қолдана отырып, өз жұмысын және басқалардың (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер) жұмысын жасау үшін пайдаланылған әдістер мен тәсілдерді (техникаларды) талқылау және бағалау</p>
	Қазақстанның қазіргі суретшілері	<p>7.1.2.1 әр түрлі тарихи және мәдени текті өнер, қолөнер және дизайн туындыларының ерекшеліктерін өз бетінше зерделеу және анықтау</p> <p>7.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін олардың ішінен ең қолайлысын таңдап (оның ішінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдана отырып), әртүрлі ақпарат көздерін пайдалану)</p>
	Өнердегі заманауи стильдік бағыттарды зерттеуге негізделген	<p>7.1.6.4 шығармашылық жұмыстарды жасау кезінде әртүрлі (қазіргі заманғы) техникалар мен көркем материалдарды анықтау, таңдау және біріктіру;</p> <p>7.1.6.2 бірқатар заманауи және дәстүрлі емес материалдарды танып, шығармашылық жұмыстарды жасау үшін оларды</p>

	практикалық жұмыс (2D немесе 3D форматында)	қалай тиімді біріктіруге, өңдеуге және пайдалануға болатынын анықтау
		7.2.1.1 күрделі шығармашылық идеялар мен сезімдерді жеткізу үшін қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және өнердің мәнерлі құралдарын негізді түрде анықтау, таңдау және пайдалану
	Жұмыстарды таныстыру және көрмені ұйымдастыру	7.3.1.1 дайын жұмысты кең аудиторияға таныстыру (көрме, сән көрсетілімі)
2-тоқсан		
Сәндік-қолданбалы өнер	Пирография өнерімен танысу. Көркем күйдіру әдістері мен техникасы	7.1.2.1 әр түрлі тарихи және мәдени текті өнер, колөнер және дизайн туындыларының ерекшеліктерін өз бетінше зерттеу және анықтау
	Эскизді орындау. Материалды таңдау және дайындау	7.1.5.2 әр түрлі графика құралдарын пайдалана отырып, бұйым жасау үшін эскиздер орындау және графикалық және технологиялық құжаттаманы әзірлеу
		7.1.6.4 шығармашылық жұмыстарды жасау кезінде әртүрлі (қазіргі заманғы) техникалар мен көркем материалдарды анықтау, таңдау және біріктіру
	Көркем күйдіру бұйымдар. Безендіру	7.2.3.1 функционалдық және эстетикалық қасиеттерін жақсарту үшін материалдарды механикалық өңдеуді және бұйымды әрлеуді орындау
		7.2.3.4 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдарды жасау процесінде Қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін пайдалану
	Жұмыстарды таныстыру және көрмені ұйымдастыру	7.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, оның маңыздылығын сезіне және көрсете отырып, материалдар мен құралдарды пайдалану
3- тоқсан		
	Ағаш өңдеуге арналған жабдық	7.2.2.1 қазіргі заманғы технологиялық машиналардың құрылысы мен жұмыс принципін сипаттау және оларда конструкциялық, табиғи және

Дизайн және технология		жасанды материалдарды өңдеу бойынша операцияларды орындау
	Ағашты механикалық өңдеу кезіндегі жұмысты ұйымдастыру	7.2.6.2 заманауи технологиялық машиналарда қауіпсіз жұмыс істеу тәсілдерін білу және түсіндіру
		7.1.6.1 жобаланатын объектілерді дайындау кезінде конструкциялық, табиғи және жасанды материалдардың физикалық, механикалық және технологиялық қасиеттерін анықтау және салыстыру
	Ағаштан жасалған бұйымдарды жасау. Бұйымдар дизайні. Материалды тандау және дайындау	7.1.5.1 функционалдық (техникалық) және эстетикалық талаптарға сәйкес келетін объектінің дизайнын әзірлеу бойынша тапсырмаларды орындау ;
		7.1.5.2 әр түрлі графика құралдарын пайдалана отырып, бұйым жасау үшін эскиздер орындау және графикалық және технологиялық құжаттаманы әзірлеу
Бұйымдар жасау. Материалдар мен бөлшектерді механикалық өңдеу. Бұйымдарды декорлау.	77.1.4.1 алған білімі мен тәжірибесін пайдалана отырып, өзінің болашақ іс-әрекетін айқындай отырып және өз шешімін ұсына отырып, шығармашылық қызметті жоспарлау;	
	7.1.4.2 бұйымның материалдық шығындары мен өзіндік құнын анықтау	
	7.2.3.1 функционалдық және эстетикалық қасиеттерін жақсарту үшін материалдарды механикалық өңдеуді және бұйымды әрлеуді орындау	
Көрмені ұйымдастыру	7.2.3.2 бірізділік пен дәлдікті сақтай отырып, технологиялық құжаттама бойынша күрделі бұйымдарды дайындау	
	7.3.4.1 пайдаланылған идеяларды салыстыру негізінде өз жұмысын және басқалардың жұмысын бейімдеу, жетілдіру бойынша сыни ұсыныстар жасау	
	7.3.1.1 дайын жұмысты кең аудиторияға таныстыру (көрме, сән көрсетілімі)	

Үй мәдениеті	Заманауи техника және жабдықтар ауыл шаруашылығы өндірісінде	7.2.5.1 ауыл шаруашылығы өндірісіндегі заманауи техникалар мен жабдықтарды сипаттау, жіктеу және бағалау 7.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін әртүрлі ақпарат көздерін пайдалану, олардың ішінен ең қолайлысын таңдау
	Электр арматурасын және тұрмыстық аспаптарды жөндеу	7.2.5.2 электротехникалық арматура мен тұрмыстық аспаптарды қарапайым жөндеуді орындау; 7.2.5.3 электр тізбектеріндегі ақауларды табу; 7.2.5.4 есептеулерді орындау үшін бақылау-өлшеу аспаптарын таңдау және қолдану
	Тұрғын үй экологиясы. Үйдегі Микроклимат	7.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін әртүрлі ақпарат көздерін пайдалану, олардың ішінен ең қолайлысын таңдау; 7.2.5.5 интерьерді ұйымдастыру бойынша практикалық жұмыстарды орындау процесінде жарықтандыруға (табиғи және жасанды), желдетуге және жылу жүйесіне қойылатын нормалар мен талаптарды зерделеу және сақтау 7.3.1.1 дайын жұмысты кең аудиторияға таныстыру (көрме, сән көрсетілімі)

2) 8 - сынып (ұлдар)

2 - кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқу мақсаттары
1-тоқсан		
	Мозаика өнері. Мозаика түрлері мен әдістері	8.3.2.1 пәндік терминологияны пайдалана отырып, өз жұмысында және басқалардың (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер) жұмысында көрініс тапқан идеялар мен тақырыптарды талдау және бағалау үшін критерийлерді қолдану 8.3.3.1 пайдаланылған әдістерді, тәсілдерді және жасалған өнімнің (шығармашылық жұмыстың)

Сәндік-қолданбалы өнер		сапасын талдау және бағалау үшін критерийлерді қолдану)
	Эскиз және материалды таңдау. Мозаикалық панельдерге негіз дайындау	8.1.5.2 әр түрлі графика құралдарын қолдана отырып, бұйымды жасаудың жүйелілігі мен ұтымды тәсілдерін анықтай отырып, графикалық және технологиялық құжаттаманы әзірлеу
	Мозаикалық панельді орындау	8.1.6.4 шығармашылық жұмыстарды жасау кезінде әртүрлі техникалар мен көркем материалдарды өз бетінше анықтау, таңдау және біріктіру
		8.2.1.1 күрделі шығармашылық идеялар мен сезімдерді жеткізу үшін өнердің мәнерлі құралдарын өз бетінше анықтау, таңдау және пайдалану
Көркем безендіру және жұмыстарды таныстыру	8.3.1.1 онлайн платформаларда неғұрлым кең аудитория үшін дайын жұмыстың презентациясын ұйымдастыру	
2-тоқсан		
	Қазақ халқының ұлттық тұрмыстық заттарымен танысу	8.1.2.1 әр түрлі тарихи және мәдени текті өнер, қолөнер және дизайн туындыларының ерекшеліктерін түсіну
	Ұлттық тұрмыстық заттарды (торсық, дөңгелек үстел) дайындау материалдары мен техникаларын зерделеу)	8.1.6.1 конструкциялық, табиғи және жасанды материалдарды және олардың қасиеттері мен Жобаланатын объектінің мақсатын ескере отырып, өңдеу және өңдеу тәсілдерін анықтау және негізді таңдау
	Идеяны талқылау және эскизді әзірлеу. Жұмысты жоспарлау	8.1.5.1 функционалдық (техникалық), эстетикалық, эргономикалық және экологиялық талаптарға сәйкес келетін объектінің дизайнын әзірлеу бойынша тапсырмаларды орындау
		8.1.4.1 алған білімі мен тәжірибесін пайдалана отырып, өзінің болашақ іс-әрекеттерін егжей-тегжейлі сипаттай отырып, шығармашылық қызметті жоспарлау
	8.2.2.1 қазіргі заманғы технологиялық машиналарда	

Дизайн және технология	<p>Материалдарды өңдеу. Жасау бұйымдар</p> <p>Жұмыстарды таныстыру және көрмені ұйымдастыру</p>	<p>Конструкциялық материалдарды өңдеу бойынша күрделі операцияларды орындау</p> <p>8.2.3.1 қол, механикалық құралдар мен жабдықтарды қолдана отырып, бұйымның функционалдық және эстетикалық сапасын жақсарту үшін материалдарды өңдеу және өңдеу әдістерін анықтау және қолдану;</p> <p>8.2.3.2 өз бетінше әзірленген технологиялық құжаттама бойынша күрделі (кешенді, фасонды) бұйымдар жасау;</p> <p>8.2.3.3 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдарды жасау процесінде Қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін пайдалану</p> <p>8.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, оның маңыздылығын сезіне және көрсете отырып, материалдар мен құралдарды пайдалану</p> <p>8.3.1.1 дайын жұмыстың таныстырылымын онлайн платформаларда (онлайн форумдар, әлеуметтік желілер) неғұрлым кең аудитория үшін ұйымдастыру)</p>
3- тоқсан		
	<p>Үстел ойындары. Пайда болу тарихы</p> <p>Үстел ойынының тұжырымдамасы</p> <p>Үстел ойындарын әзірлеу. Графикалық құжаттама</p>	<p>8.1.2.1 әр түрлі тарихи және мәдени текті өнер, қолөнер және дизайн туындыларының ерекшеліктерін түсіну</p> <p>8.1.4.2 зерттеулер негізінде халықтың өнім түрлеріне қажеттілігін анықтау</p> <p>8.1.5.1 объект дизайнын әзірлеу бойынша тапсырмаларды орындау . функционалдық (техникалық), эстетикалық, эргономикалық және экологиялық талаптарға сәйкес келетін</p> <p>8.1.5.2 графиканың әртүрлі құралдарын қолдана отырып, бұйымды жасаудың кезектілігі мен ұтымды тәсілдерін анықтай отырып, графикалық және технологиялық құжаттаманы әзірлеу</p>

Дизайн және технология	Үстел ойынының бөлшектерін жасау. Көркем безендіру	8.1.6.2 өнімді дайындау және өңдеу үшін заманауи және дәстүрлі емес материалдарды қалай тиімді пайдалануға болатынын түсіне отырып, өз бетінше таңдау
		8.2.3.1 қол, механикалық құралдар мен жабдықтарды қолдана отырып, бұйымның функционалдық және эстетикалық сапасын жақсарту үшін материалдарды өңдеу және өңдеу әдістерін анықтау және қолдану
	Ойынды тестілеу. Сауалнама жүргізу және ақпарат жинау	8.3.4.1 пайдаланылған идеялар мен тәсілдерді талдау, бағалау негізінде өз жұмысын және басқалардың жұмысын бейімдеу, жетілдіру бойынша сыни ұсыныстар жасау
	Жұмыстардың презентациясы	8.3.1.1 дайын жұмыстың презентациясын онлайн платформаларда (онлайн форумдар, әлеуметтік желілер) неғұрлым кең аудитория үшін ұйымдастыру)
4- тоқсан		
Үй мәдениеті	Агротехнологияның дамуындағы ғылымның рөлі (өз бетімен зерттеу)	8.2.5.1 ауыл шаруашылығы өндірісін дамытудың ғылыми тәсілдерін талқылау және бағалау 8.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін (оның ішінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдана отырып) дербес таңдалған әртүрлі ақпарат көздерін пайдалану)
	Электр аспаптары мен тұрмыстық техниканы таңдау және бағалау	8.2.5.2 электр жабдықтары мен тұрмыстық техниканың пайдалану, эргономикалық және эстетикалық қасиеттерін салыстыру және бағалау 8.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін дербес таңдалған түрлі ақпарат көздерін пайдалану
		8.2.5.3 тұрмыстағы жөндеу жұмыстары кезінде ақауларды жоюдың ұтымды тәсілдерін табу; 8.2.5.4 тұрмыстағы жөндеу жұмыстары кезінде заманауи материалдарды, жабдықтар мен

	Үй-жайларды жөндеуге арналған заманауи материалдар, жабдықтар мен құралдар (практикалық жұмыс)	құралдарды (қол және электр) зерттеу, таңдау және қолдану
		8.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, оның маңыздылығын сезіне және көрсете отырып, материалдар мен құралдарды пайдалану; 8.2.6.2 құралдармен және жабдықтармен қауіпсіз жұмыс бойынша жадынама құрастыру

3) 9 - сынып (ұлдар)

3-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқу мақсаттары
1- тоқсан		
	Қазіргі интерьердегі сәндік өнім	9.1.2.1 әр түрлі тарихи және мәдени тектегі өнер туындыларындағы әр түрлі стильдерді, материалдар мен тәсілдерді салыстыру, олардың қоғамға әсерін қарастыру
	Декоративтік интерьер заттарын (шамдар, декоративтік сағаттар) жасау тәсілдері мен техникаларын зерделеу)	9.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін бастапқы және қайталама ақпарат көздерін мақсатты және нәтижелі пайдалану (оның ішінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдана отырып)
	Идеяны талқылау, дамыту және эскизді әзірлеу. Жұмысты жоспарлау	9.1.4.1 жұмысты орындаудың жүйелілігі мен ұтымды (оңтайлы) тәсілін анықтай отырып, шығармашылық қызметті жоспарлау 9.1.5.1 күрделі объектілердің, бейнелер мен пішіндердің дизайнын әзірлеу үшін әртүрлі салалардан алған білімдерін қорытындылау
	Сәндік-қолданбалы өнер	9.2.1.1 мазмұнды және бірегей (бірегей) туындыларды жасау үшін өнердің мәнерлі құралдарын өз бетінше, сенімді пайдалану 9.1.6.2 Бұйымды дайындау және өңдеу процесінде заманауи және дәстүрлі емес материалдарды пайдаланудың өзіндік (бірегей) шешімдері мен тәсілдерін ұсыну 9.2.3.3 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдарды жасау

		<p>процесінде Қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін пайдалану</p>
	Презентация	<p>9.3.1.1 медиа құралдар мен онлайн платформаларды (бейнеролик, онлайн форумдар, әлеуметтік желілер) қолдана отырып, белгілі бір аудитория үшін дайын жұмыстың презентациясын дербес ұйымдастыру)</p> <p>9.3.4.1 өз жұмысының мақсаты мен маңыздылығына негізделген бағалауды және өз көзқарасын дербес ұсыну</p>
2- тоқсан		
Дизайн және технология	Сәулет өнерінің жауһарлары. Қазіргі сәулет. Қазақстан сәулеті (тарих және қазіргі заман)	<p>9.1.2.1 әртүрлі тарихи және мәдени текті өнер, колөнер және дизайн туындыларындағы әртүрлі стильдерді, материалдар мен тәсілдерді салыстыру, талдау;</p> <p>9.3.3.1 өнімнің сапасын және өнімнің сыртқы келбетін анықтайтын негізгі факторларды (эстетика, функция, экономика) талқылау және бағалау</p>
	Сәулет ғимараттары мен құрылыстарының эскиздері, сызбалары (Имитациялық немесе өз идеялары)	<p>9.1.5.1 күрделі объектілердің, бейнелер мен пішіндердің дизайнын әзірлеу үшін әртүрлі салалардан алған білімдерін қорытындылау;</p> <p>9.1.5.2 графиканың әртүрлі құралдарын (оның ішінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды) пайдалана отырып, графикалық және технологиялық құжаттаманы әзірлеу)</p>
	Сәулет объектісінің макетін дайындауға арналған материалдарды таңдау және анықтау	<p>9.1.6.2 Бұйымды дайындау және өңдеу процесінде заманауи және дәстүрлі емес материалдарды пайдаланудың өзіндік (бірегей) шешімдері мен тәсілдерін ұсыну;</p> <p>9.1.6.4 шығармашылық жұмыстарды жасау кезінде бірқатар техникалар мен көркем материалдарды қолдану бойынша өзіндік (бірегей) шешімдерді ұсыну</p>
		9.2.3.1 өнімді дайындау процесінде Материалдарды өңдеу мен өңдеудің оңтайлы тәсілдерін анықтау, таңдау және қолдану;

	Шығармашылық жұмыс. Сәулет объектісінің макеті	9.2.3.2 дербестік пен сенімділікті көрсете отырып, әртүрлі техниканы, конструкция түрлері мен заманауи материалдарды пайдалана отырып, күрделі, бірегей бұйымдар жасау
	Жұмыстарды таныстыру	9.3.1.1 медиа құралдар мен онлайн платформаларды (бейнеролик, онлайн форумдар, әлеуметтік желілер) қолдана отырып, белгілі бір аудитория үшін дайын жұмыстың презентациясын дербес ұйымдастыру) 9.3.2.1 өз жұмыстарындағы және басқалардың жұмыстарындағы тарихи, әлеуметтік және мәдени мәнмәтіндерді талдау және бағалау
3 - тоқсан		
Дизайн және технология	Жиһаз және интерьер заттарын өндіру	9.2.2.2 әртүрлі кәсіпорындарда өндірістік және технологиялық үдерістерді білу және түсіну; 9.1.4.2 пайданы анықтау үшін әртүрлі тауарлардың өткізу нарықтарын талдау
	Белгілі бір интерьерге арналған затты жасау (көрме залына арналған модульдік креслолар, балаларға арналған жиһаз, сәндік шамдар). Идеяны талқылау және дамыту. Материалдарды таңдау	9.1.5.1 күрделі объектілердің, бейнелер мен пішіндердің дизайнын әзірлеу үшін әртүрлі салалардан алған білімдерін қорытындылау; 9.1.6.1 Жобаланатын объектінің техникалық, экологиялық және пайдалану сипаттамаларын ескере отырып, конструкциялық, табиғи және жасанды материалдарды және өңдеу және өңдеу тәсілдерін дербес анықтау
	Графикалық құжаттама, техникалық ерекшелік	9.1.5.2 графиканың әртүрлі құралдарын (оның ішінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды) пайдалана отырып, графикалық және технологиялық құжаттаманы өз бетінше жасау)
		9.2.2.1 материалдарды өңдеуге арналған құралдар мен заманауи технологиялық машиналарды өз бетінше анықтау, таңдау және қолдану; 9.2.3.1 өнімді дайындау процесінде Материалдарды өңдеу

	<p>Бұйымдарды жасау. Өндеу</p>	<p>мен өндеудің оңтайлы тәсілдерін анықтау, таңдау және қолдану; 9.2.3.2 дербестік пен сенімділікті көрсете отырып, әртүрлі техниканы, конструкция түрлері мен заманауи материалдарды пайдалана отырып, күрделі, бірегей бұйымдар жасау</p> <p>9.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, оның маңыздылығын сезіне және көрсете отырып, материалдар мен құралдарды пайдалану; 9.2.6.2 белгілі бір жұмыс түрлеріне және дайындалған бұйымдарға қауіпсіздік техникасы бойынша нұсқаулықтар құрастыру</p>
	<p>Жұмыстарды таныстыру</p>	<p>9.3.1.1 медиа құралдар мен онлайн платформаларды (бейнеролик, онлайн форумдар, әлеуметтік желілер) қолдана отырып, белгілі бір аудитория үшін дайын жұмыстың презентациясын дербес ұйымдастыру)</p>
<p>4 - тоқсан</p>		
	<p>Интерьердегі/экстерьердегі ландшафт элементтері</p>	<p>9.1.5.1 күрделі объектілердің, бейнелер мен пішіндердің дизайнын әзірлеу үшін әртүрлі салалардан алған білімдерін қорытындылау; 9.2.5.1 ландшафтық дизайнның стильдерін, заманауи бағыттары мен элементтерін анықтау және сипаттау; 9.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін бастапқы және қайталама ақпарат көздерін мақсатты және нәтижелі пайдалану</p>
	<p>Шығармашылық идеяларды визуализациялау</p>	<p>9.1.5.2 графиканың әртүрлі құралдарын (оның ішінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды) пайдалана отырып, графикалық және технологиялық құжаттаманы өз бетінше жасау); 9.3.4.1 өз жұмысының және басқалардың жұмысының мақсаты мен маңыздылығын өз бетінше бағалау және өзіндік пайымдау</p>
		<p>9.2.5.2 жарықтандырудың әртүрлі түрлері мен типтерінің</p>

Үй мәдениеті	Интерьердегі жарықтандыру. Жасанды және жасанды жарықтандыру. Интерьердегі жарықтандыру жобасын әзірлеу (тұрғын, қоғамдық, өндірістік)	сипаттамаларын анықтау және сипатта; 9.2.6.2 функционалдық, эргономикалық және эстетикалық талаптарды ескере отырып, интерьерде жарықтандыруды ұйымдастыру бойынша шығармашылық шешімдерді әзірлеу; 9.1.5.2 графиканың түрлі құралдарын пайдалана отырып, графикалық және технологиялық құжаттаманы өз бетінше жасау
	Интерьерді аймақтарға бөлу және жоспарлау (тұрғын, қоғамдық, өндірістік)	9.1.4.1 жұмысты орындаудың жүйелілігі мен ұтымды (оңтайлы) тәсілін анықтай отырып, шығармашылық қызметті жоспарлау; 9.1.5.2 графиканың түрлі құралдарын пайдалана отырып, графикалық және технологиялық құжаттаманы өз бетінше жасау; 9.2.5.3 интерьерді (тұрғын, қоғамдық) ұйымдастыру, жоспарлау және безендіру бойынша практикалық жұмыстарды орындау үшін әртүрлі салалардан алған білімдерін қорытындылау)

3) 10 - сынып (ұлдар)

4 - кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Оқу мақсаттары
1 - тоқсан		
	Заманауи интерьердегі сәндік өнім	10.1.2.1 әр түрлі тарихи және мәдени тектегі өнер, колөнер және дизайн туындыларындағы әр түрлі стильдерді, материалдар мен тәсілдерді талдау
	Декоративтік интерьер заттарын (шам, декоративтік сағаттар) жасау тәсілдері мен техникаларын зерделеу)	10.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін бастапқы және қайталама ақпарат көздерін мақсатты және нәтижелі пайдалану (оның ішінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдана отырып)
		10.1.4.1 жұмысты орындаудың жүйелілігі мен ұтымды (оңтайлы) тәсілін анықтай отырып, шығармашылық қызметті жоспарлау

Сәндік-қолданбалы өнер	Идеяны талқылау, дамыту және эскизді әзірлеу. Жұмысты жоспарлау	10.1.5.1 күрделі объектілердің, бейнелер мен пішіндердің дизайнын әзірлеу үшін әртүрлі салалардан алған білімдерін қорытындылау
	Сәндік интерьер заттарын жасау	10.2.1.1 мазмұнды және бірегей (бірегей) туындыларды жасау үшін өнердің мәнерлі құралдарын өз бетінше, сенімді пайдалану
		10.1.6.2 Бұйымды дайындау және өңдеу процесінде заманауи және дәстүрлі емес материалдарды пайдаланудың өзіндік (бірегей) шешімдері мен тәсілдерін ұсыну
Презентация		10.2.3.3 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдарды жасау процесінде Қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін пайдалану
		10.3.1.1 медиа құралдар мен онлайн платформаларды (бейнеролик, онлайн форумдар, әлеуметтік желілер) қолдана отырып, белгілі бір аудитория үшін дайын жұмыстың презентациясын дербес ұйымдастыру)
2 - тоқсан		
	Сәулет өнерінің жауһарлары. Қазіргі сәулет. Қазақстан сәулеті (тарих және қазіргі заман)	10.1.2.1 әртүрлі тарихи және мәдени текті өнер, колөнер және дизайн туындыларындағы әртүрлі стильдерді, материалдар мен тәсілдерді салыстыру, талдау; 10.3.3.1 өнімнің сапасын және өнімнің сыртқы келбетін анықтайтын негізгі факторларды (эстетика, функция, экономика) талқылау және бағалау
	Сәулет ғимараттары мен құрылыстарының эскиздері, сызбалары (Имитациялық немесе өз идеялары)	10.1.5.1 күрделі объектілердің, бейнелер мен пішіндердің дизайнын әзірлеу үшін әртүрлі салалардан алған білімдерін қорытындылау; 10.1.5.2 графиканың әртүрлі құралдарын (оның ішінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды) пайдалана отырып, графикалық және

Дизайн және технология		технологиялық құжаттаманы әзірлеу)
	Сәулет объектісінің макетін дайындауға арналған материалдарды таңдау және анықтау	10.1.6.2 Бұйымды дайындау және өңдеу процесінде заманауи және дәстүрлі емес материалдарды пайдаланудың өзіндік (бірегей) шешімдері мен тәсілдерін ұсыну; 10.1.6.4 шығармашылық жұмыстарды жасау кезінде бірқатар техникалар мен көркем материалдарды қолдану бойынша өзіндік (бірегей) шешімдерді ұсыну
	Шығармашылық жұмыс. Сәулет объектісінің макеті	10.2.3.1 өнімді дайындау процесінде Материалдарды өңдеу мен өңдеудің оңтайлы тәсілдерін анықтау, таңдау және қолдану 10.2.3.2 дербестік пен сенімділікті көрсете отырып, әртүрлі техниканы, конструкция түрлерін және заманауи материалдарды пайдалана отырып, күрделі, бірегей бұйымдарды жасау
	Жұмыстардың презентациялары	10.3.1.1 медиа құралдар мен онлайн платформаларды (бейнеролик, онлайн форумдар, әлеуметтік желілер) қолдана отырып, белгілі бір аудитория үшін дайын жұмыстың презентациясын дербес ұйымдастыру) 10.3.2.1 өз жұмыстарындағы және басқалардың жұмыстарындағы тарихи, әлеуметтік және мәдени мәнмәтіндерді талдау және бағалау
3- тоқсан		
	Жиһаз және интерьер заттарын өндіру	10.2.2.2 әртүрлі кәсіпорындарда өндірістік және технологиялық үдерістерді білу және түсіну; 10.1.4.2 пайданы анықтау үшін әртүрлі тауарлардың өткізу нарықтарын талдау
	Белгілі бір интерьерге арналған затты жасау (көрме залына арналған модульдік креслолар, балаларға арналған жиһаз, сәндік шамдар).	10.1.5.1 күрделі объектілердің, бейнелер мен пішіндердің дизайнын әзірлеу үшін әртүрлі салалардан алған білімдерін қорытындылау; 10.1.6.1 Жобаланатын объектінің техникалық, экологиялық және пайдалану сипаттамаларын ескере отырып, конструкциялық, табиғи

Дизайн және технология		және жасанды материалдарды және өңдеу және өңдеу тәсілдерін дербес анықтау
	Графикалық құжаттама, техникалық ерекшелік	10.1.5.2 графиканың әртүрлі құралдарын (оның ішінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды) пайдалана отырып, графикалық және технологиялық құжаттаманы өз бетінше жасау)
	Бұйымдар жасау.Өңдеу	10.2.2.1 материалдарды өңдеуге арналған құралдар мен заманауи технологиялық машиналарды өз бетінше анықтау, таңдау және қолдану; 10.2.3.1 өнімді дайындау процесінде Материалдарды өңдеу мен өңдеудің оңтайлы тәсілдерін анықтау, таңдау және қолдану; 10.2.3.2 дербестік пен сенімділікті көрсете отырып, әртүрлі техниканы, конструкция түрлерін және заманауи материалдарды пайдалана отырып, күрделі, бірегей бұйымдарды жасау
		10.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, оның маңыздылығын сезіне және көрсете отырып, материалдар мен құралдарды пайдалану; 10.2.6.2 белгілі бір жұмыс түрлеріне және дайындалған бұйымдарға қауіпсіздік техникасы бойынша нұсқаулық құрастыру
	Жұмыстардың таныстырылымы	10.3.1.1 медиа құралдар мен онлайн платформаларды (бейнеролик, онлайн форумдар, әлеуметтік желілер) қолдана отырып, белгілі бір аудитория үшін дайын жұмыстың презентациясын өз бетінше ұйымдастыру)
4 - тоқсан		
	Интерьердегі/экстерьердегі ландшафт элементтері	10.1.5.1 күрделі объектілердің, бейнелер мен пішіндердің дизайнын әзірлеу үшін әртүрлі салалардан алған білімдерін қорытындылау; 10.2.5.1 ландшафтық дизайнның стильдерін, заманауи бағыттары мен элементтерін анықтау және сипаттау;

Үй мәдениеті		10.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін бастапқы және қайталама ақпарат көздерін мақсатты және нәтижелі пайдалану
	Шығармашылық идеяларды визуализациялау	10.1.5.2 графиканың әртүрлі құралдарын (оның ішінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды) пайдалана отырып, графикалық және технологиялық құжаттаманы өз бетінше жасау); 10.3.4.1 өз жұмысының және басқалардың жұмысының мақсаты мен маңыздылығын өз бетінше бағалау және өзіндік пайымдау
	Интерьердегі жарықтандыру. Жасанды және жасанды жарықтандыру. Интерьердегі жарықтандыру жобасын әзірлеу (тұрғын, қоғамдық, өндірістік)	10.2.5.2 жарықтандырудың әртүрлі түрлері мен типтерінің сипаттамаларын анықтау және сипаттау; 10.2.6.2 функционалдық, эргономикалық және эстетикалық талаптарды ескере отырып, интерьерде жарықтандыруды ұйымдастыру бойынша шығармашылық шешімдерді әзірлеу; 10.1.5.2 графиканың түрлі құралдарын пайдалана отырып, графикалық және технологиялық құжаттаманы өз бетінше жасау
	Интерьерді аймақтарға бөлу және жоспарлау (тұрғын, қоғамдық, өндірістік)	10.1.4.1 жұмысты орындаудың жүйелілігі мен ұтымды (оңтайлы) тәсілін анықтай отырып, шығармашылық қызметті жоспарлау; 10.1.5.2 графиканың түрлі құралдарын пайдалана отырып, графикалық және технологиялық құжаттаманы өз бетінше жасау; 10.2.5.3 интерьерді (тұрғын, қоғамдық) ұйымдастыру, жоспарлау және безендіру бойынша практикалық жұмыстарды орындау үшін әртүрлі салалардан алған білімдерін қорытындылау)

3) 7 - сынып (қыздар)

5-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқу мақсаттары

Көрнекілік өнер	Заманауи техника және өнердегі ғылымның жетістіктері. Табиғаттың шағын суреттері	7.1.1.1 қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін (композиция, түс, пішін, фактура, пропорция) әртүрлі контексте, стильдерде және бағыттарда білу және түсіну 7.2.1.1 күрделі шығармашылық идеялар мен сезімдерді жеткізу үшін қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және өнердің мәнерлі құралдарын негізді түрде анықтау, таңдау және пайдалану
	Бейнелеу өнеріндегі заманауи бағыттар (поп-арт, қондырғы). Өздігінен зерттеу	7.3.2.1 пәндік терминологияны пайдалана отырып, өз жұмысында және басқалардың (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер) жұмыстарында көрініс тапқан идеялар мен тақырыптарды талқылау және бағалау
		7.3.3.1 пәндік терминологияны пайдалана отырып, өз жұмысын және басқалардың (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер) жұмыстарын жасау үшін пайдаланылған әдістер мен тәсілдерді (техникаларды) талқылау және бағалау
	Қазақстанның қазіргі суретшілері	7.1.2.1 әр түрлі тарихи және мәдени текті өнер, қолөнер және дизайн туындыларының ерекшеліктерін өз бетінше зерттеу және анықтау 7.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін олардың ішінен ең қолайлысын таңдап (оның ішінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдана отырып), әртүрлі ақпарат көздерін пайдалану)
Өнердегі заманауи стильдік бағыттарды зерттеуге негізделген	7.1.6.4 шығармашылық жұмыстарды жасау кезінде әртүрлі (қазіргі заманғы) техникалар мен көркем материалдарды анықтау, таңдау және біріктіру; 7.1.6.2 бірқатар заманауи және дәстүрлі емес материалдарды танып, шығармашылық жұмыстарды жасау үшін оларды	

	<p>практикалық жұмыс (2D немесе 3D форматында)</p>	<p>қалай тиімді біріктіруге, өңдеуге және пайдалануға болатынын анықтау</p> <p>7.2.1.1 күрделі шығармашылық идеялар мен сезімдерді жеткізу үшін қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және өнердің мәнерлі құралдарын негізді түрде анықтау, таңдау және пайдалану</p>
	<p>Жұмыстарды таныстыру және көрмені ұйымдастыру</p>	<p>7.3.1.1 дайын жұмысты кең аудиторияға таныстыру (көрме, сән көрсетілімі)</p>
<p>2 - тоқсан</p>		
<p>Сәндік-қолданбалы өнер</p>	<p>Көркем сурет (батик, гжель, хохлома). Әшекейлеу түрлері. Кескіндеме әдістері мен әдістері. Материалдар мен жабдықтар</p>	<p>7.1.2.1 әр түрлі тарихи және мәдени текті өнер, колөнер және дизайн туындыларының ерекшеліктерін өз бетінше зерттеу және анықтау;</p> <p>7.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін олардың ішінен ең қолайлысын таңдап (оның ішінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдана отырып), әртүрлі ақпарат көздерін пайдалану)</p>
	<p>Бұйымның эскизін әзірлеу. Материалдар мен құралдарды дайындау</p>	<p>7.1.5.2 әр түрлі графика құралдарын пайдалана отырып, бұйым жасау үшін эскиздер орындау және графикалық және технологиялық құжаттаманы әзірлеу;</p> <p>7.1.4.1 алған білімі мен тәжірибесін пайдалана отырып, өзінің болашақ іс-әрекетін анықтай отырып, шығармашылық қызметті жоспарлау</p>
	<p>Көркем сурет салу. Безендіру</p>	<p>7.2.1.1 күрделі шығармашылық идеялар мен сезімдерді жеткізу үшін қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және өнердің мәнерлі құралдарын негізді түрде анықтау, таңдау және пайдалану;</p> <p>7.1.6.4 шығармашылық жұмыстарды жасау кезінде әртүрлі (қазіргі заманғы) техникалар мен көркем материалдарды анықтау, таңдау және біріктіру;</p> <p>7.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, оның маңыздылығын сезіне және</p>

		көрсете отырып, материалдар мен құралдарды пайдалану
	Жұмыстарды таныстыру және көрмені ұйымдастыру	7.3.1.1 дайын жұмысты кең аудиторияға таныстыру (көрме, сән көрсетілімі)
3 - тоқсан		
Дизайн және технология	Тігін бұйымдарын (киім, аксессуарлар, зергерлік бұйымдар) түрлендіру (түрлендіру) және безендіру. Идеяларды әзірлеу. Эскиз	7.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін олардың ішінен ең қолайлысын таңдап (оның ішінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдана отырып), әртүрлі ақпарат көздерін пайдалану); 7.1.5.1 функционалдық (техникалық) және эстетикалық талаптарға сәйкес келетін объектінің дизайнын әзірлеу бойынша тапсырмаларды орындау; 7.1.5.2 әр түрлі графика құралдарын пайдалана отырып, бұйым жасау үшін эскиздер орындау және графикалық және технологиялық құжаттаманы әзірлеу
	Материалдар мен жабдықтарды дайындау	7.2.2.1 тігін машинасының жұмысындағы ақауларды анықтау және жою; 7.1.6.2 бірқатар заманауи және дәстүрлі емес материалдарды танып, оларды қалай тиімді біріктіруге, өңдеуге және пайдалануға болатынын анықтау; 7.1.6.3 фурнитура мен әрлеу тігін материалдары мен бұйымдарының сыныптамасы мен сипаттамасын анықтау, сипаттау және салыстыру
	Жинақ жасау. Бөлшектерді пішу. Жеке бөлшектерді өңдеу. Бөлшектерді құрастыру және бұйымдарды өңдеу.	7.2.3.1 тігін машинасында заманауи тоқыма және әрлеу материалдары мен түрлі конструкцияларды қолдана отырып, технологиялық құжаттамаға сәйкес бұйымдар дайындау; 7.2.2.2 тігін бұйымдарын ылғалды-жылумен өңдеуге арналған құрылғыларды анықтау, таңдау және қолдану;

	Бұйымдарды декорлау	7.1.4.2 бұйымның материалдық шығындары мен өзіндік құнын анықтау; 7.2.3.4 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдарды жасау процесінде Қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін пайдалану
	Жұмысты таныстыру	7.3.1.1 дайын жұмысты кең аудиторияға таныстыру (көрме, сән көрсетілімі); 7.3.4.1 пайдаланылған идеяларды салыстыру негізінде өз жұмысын және басқалардың жұмысын бейімдеу, жетілдіру бойынша сыни ұсыныстар жасау
4 - тоқсан		
Тамақтану мәдениеті	Қазақтың ұлттық тағамдары	7.2.4.2 әлемнің басқа халықтарының ұлттық тағамдары мен тағамдарын дайындау технологиясын зерделеу және қолдану
	Әлем халықтарының тағамдары (өз бетімен зерттеу)	7.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін олардың ішінен ең қолайлысын тандап (оның ішінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдана отырып), әртүрлі ақпарат көздерін пайдалану); 7.2.4.1-әртүрлі халықтардың және әлемнің танымал аспаздарының тағамдарының ерекшеліктерін сипаттау және салыстыру
	Әлем халықтарының тағамдары. Практикалық жұмыс (суши, пицца, көже)	7.2.4.2 әлемнің басқа халықтарының ұлттық тағамдары мен тағамдарын дайындау технологиясын зерделеу және қолдану; 7.2.4.3 әртүрлі тағамдарды дайындауға арналған өнімдерді, құралдарды, жабдықтарды таңдауға қатысты дербес және негізді шешім қабылдау
	Тұрмыстық техниканы таңдау.	7.2.5.2 тұрмыстық техниканы пайдалану, эстетикалық және экологиялық қасиеттерін бағалай отырып, мақсатты мақсаты мен әрекет ету принципі бойынша жіктеу;

Үй мәдениеті	Тұрмыстық техниканы пайдалану ережелері	7.2.5.3 тұрмыстық техниканы пайдалану және күту ережелерін зерделеу және сипаттау; 7.2.6.2-заманауи технологиялық машиналарда қауіпсіз жұмыс істеу тәсілдерін білу және түсіндіру
	Өсімдік безендіру ретінде, интерьер элементі ретінде	7.2.5.1 декорация және интерьерді безендіру үшін әр түрлі өсімдіктердің эстетикалық қасиеттерін сипаттау, бағалау және қолдану; 7.3.3.1-пәндік терминологияны пайдалана отырып, өз жұмысын және басқалардың (суретшілер, колөнершілер, дизайнерлер) жұмыстарын жасау үшін пайдаланылған әдістер мен тәсілдерді (техникаларды) талқылау және бағалау

3) 8 - сынып (қыздар)

6 - кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқу мақсаттары
1 - тоқсан		
	Қазақ қолданбалы өнері (ши тоқу, киіз басу). Халық шығармашылығының түрлері. Материалдар мен жабдықтар	8.1.2.1 әр түрлі тарихи және мәдени текті өнер, колөнер және дизайн туындыларының ерекшеліктерін түсіну; 8.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін дербес таңдалған түрлі ақпарат көздерін пайдалану
	Бұйымның эскизін әзірлеу. Материалдар мен құралдарды дайындау	8.1.5.2 графиканың әртүрлі құралдарын қолдана отырып, бұйымды жасаудың кезектілігі мен ұтымды тәсілдерін анықтай отырып, графикалық және технологиялық құжаттаманы әзірлеу; 8.1.4.1 алған білімі мен тәжірибесін пайдалана отырып, өзінің болашақ іс-әрекеттерін егжей-тегжейлі сипаттай отырып, шығармашылық қызметті жоспарлау
		8.2.1.1 күрделі шығармашылық идеялар мен сезімдерді жеткізу үшін өнердің мәнерлі құралдарын өз бетінше анықтау, таңдау және пайдалану;

Сәндік-қолданбалы өнер	Шығармашылық жұмысты орындау. Декорлау. Безендіру	<p>8.1.6.4 шығармашылық жұмыстарды жасау кезінде әртүрлі техникалар мен көркем материалдарды өз бетінше анықтау, таңдау және біріктіру;</p> <p>8.2.3.3 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдарды жасау процесінде Қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін пайдалану;</p> <p>8.3.2.1 пәндік терминологияны пайдалана отырып, өз жұмысында және басқалардың (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер) жұмыстарында көрініс тапқан идеялар мен тақырыптарға талдау жүргізу және бағалау үшін критерийлерді қолдану;</p> <p>8.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, оның маңыздылығын сезіне және көрсете отырып, материалдар мен құралдарды пайдалану</p>
	Жұмыстың презентациясы. Көрмені ұйымдастыру	8.3.1.1 дайын жұмыстың таныстырылымын онлайн платформаларда (онлайн форумдар, әлеуметтік желілер) неғұрлым кең аудитория үшін ұйымдастыру)
2 - тоқсан		
	Қазақтың ұлттық киімдері. Этностиль. Ою-өрнек және оның стилизациясы	<p>8.1.2.1 әр түрлі тарихи және мәдени текті өнер, қолөнер және дизайн туындыларының ерекшеліктерін түсіну;</p> <p>8.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін дербес таңдалған түрлі ақпарат көздерін пайдалану</p>
	Этностилдегі бұйымның дизайны (бас киім, кеудеше)	<p>8.1.5.1 функционалдық (техникалық), эстетикалық, эргономикалық және экологиялық талаптарға сәйкес келетін объектінің дизайнын әзірлеу бойынша тапсырмаларды орындау ;</p> <p>8.1.5.2 графиканың әртүрлі құралдарын қолдана отырып, бұйымды жасаудың кезектілігі мен ұтымды тәсілдерін анықтай отырып, графикалық және технологиялық құжаттаманы әзірлеу</p>

<p>Дизайн және технология</p>	<p>Этностильде бұйым жасау (бас киім, кеудеше). Декорлау. Безендіру</p>	<p>8.2.3.3 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдарды жасау процесінде Қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін пайдалану; 8.2.3.1-қол құралдары мен тігін жабдықтары мен оларға арналған құрылғыларды пайдалана отырып, тоқыма материалдарын өңдеу мен өндеудің ұтымды әдістерін анықтау және қолдану; 8.2.3.2 әртүрлі (тоқыма, табиғи және жасанды) материалдар мен конструкцияларды қолдана отырып, өздігінен әзірленген технологиялық құжаттама бойынша күрделі бұйымдар жасау ; 8.3.4.1 пайдаланылған идеялар мен тәсілдерді талдау мен бағалауға негізделе отырып, өз жұмысын және басқалардың жұмысын бейімдеу, жетілдіру бойынша сыни ұсыныстар жасау; 8.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, оның маңыздылығын сезіне және көрсете отырып, материалдар мен құралдарды пайдалану</p>
	<p>Жұмыстардың презентациялары</p>	<p>8.3.1.1 дайын жұмыстың таныстырылымын онлайн платформаларда (онлайн форумдар, әлеуметтік желілер) неғұрлым кең аудитория үшін ұйымдастыру)</p>
<p>3- тоқсан</p>		
	<p>Халық пішімінің негізінде киім үлгісінің дизайны (бүтін пішілген жең)</p>	<p>8.1.4.2 зерттеулер негізінде халықтың өнім түрлеріне қажеттілігін анықтау; 8.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін дербес таңдалған түрлі ақпарат көздерін пайдалану</p>
	<p>Идеяларды әзірлеу. Эскиз</p>	<p>8.1.5.1 функционалдық (техникалық), эстетикалық, эргономикалық және экологиялық талаптарға сәйкес келетін объектінің дизайнын әзірлеу бойынша тапсырмаларды орындау ; 8.1.5.2 графикалық және техно-логикалық құжаттаманы әзірлеу. анықтай отырып,</p>

Дизайн және технология		кейін-довательность және тиімді жасау тәсілдері, бұйымдарды пайдалана отырып, әр түрлі құралдар графика
	Материалдарды, құрал-саймандар мен жабдықтарды дайындау	8.2.2.1 тігін машиналарына арналған құрылғыларды таңдау және қолдану (ойылған ілмектерді өңдеу, сыдырма ілгегін жалғау) ; 8.1.6.3 табиғи және жасанды былғары мен үлбірдің түрлері мен қасиеттерін зерттеу, анықтау және салыстыру; 8.2.6.2 құралдармен және жабдықтармен қауіпсіз жұмыс бойынша жадынама құрастыру
	Ұлттық пішін негізінде өнімді жасау. Бөлшектерді пішу. Жеке бөлшектерді өңдеу. Бөлшектерді құрастыру және Бұйымды өңдеу. Ою-өрнек элементтерімен безендіру	8.2.3.1 қол құралдары мен тігін жабдықтары мен оларға арналған құрылғыларды пайдалана отырып, тоқыма материалдарын өңдеу мен өңдеудің ұтымды әдістерін анықтау және қолдану; 8.2.3.2 әртүрлі (тоқыма, табиғи және жасанды) материалдар мен конструкцияларды қолдана отырып, өзінің әзірленген технологиялық құжаттамасы бойынша күрделі бұйымдар жасау ; 8.3.3.1 пайдаланылған әдістерді, тәсілдерді және жасалған өнімнің (шығармашылық жұмыстың) сапасын талдау және бағалау үшін критерийлерді қолдану)
	Жұмыстың презентациясы	8.3.1.1 дайын жұмыстың таныстырылымын онлайн платформаларда (онлайн форумдар, әлеуметтік желілер) неғұрлым кең аудитория үшін ұйымдастыру)
4 - тоқсан		
	Үй мәдениеті интерьерге арналған сәндік бұйымдар (2D / 3D форматта). Эскиз. Материалдар мен жабдықтарды дайындау	8.1.6.2 өнімді дайындау және өңдеу үшін заманауи және дәстүрлі емес материалдарды қалай тиімді пайдалануға болатынын түсіне отырып, өз бетінше таңдау; 8.1.6.4 шығармашылық жұмыстарды жасау кезінде әртүрлі техникалар мен көркем материалдарды өз бетінше анықтау, таңдау және біріктіру

Үй мәдениеті	Интерьерге арналған сәндік 2D/3D өнімдерін жасау	8.2.5.3 материалдар мен техниканы өз бетінше анықтай және таңдай отырып, эстетикалық және техникалық талаптарға сәйкес келетін интерьерге арналған сәндік бұйымдар жасау; 8.3.4.1 пайдаланылған идеялар мен тәсілдерді талдау, бағалау негізінде өз жұмысын және басқалардың жұмысын бейімдеу, жетілдіру бойынша сыни ұсыныстар жасау; 8.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, оның маңыздылығын сезіне және көрсете отырып, материалдар мен құралдарды пайдалану
	Өсімдік шаруашылығындағы ғылымның рөлі	8.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін дербес таңдалған түрлі ақпарат көздерін пайдалану; 8.2.5.1 ауыл шаруашылығы өндірісін дамытудағы ғылыми тәсілдерді талқылау және бағалау
	Медицинадағы, фитотерапиядағы және косметологиядағы өсімдіктер	8.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін дербес таңдалған түрлі ақпарат көздерін пайдалану; 8.2.5.2 медицинада, фитотерапияда және косметологияда өсімдіктердің рөлін зерттеу, талқылау және бағалау

3) 9 - сынып (қыздар)

7- кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқу мақсаттары
1- тоқсан	Қазақстанның дәстүрлі тоқымасы. Қазақ кілемдері. Алаша. Кілем тоқу. Гобелен. Қазіргі кілемдер	9.1.2.1 әр түрлі тарихи және мәдени тектегі өнер туындыларындағы әр түрлі стильдерді, материалдар мен тәсілдерді салыстыру, талдау, олардың қоғамға әсерін қарастыру ; 9.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін бастапқы және қайталама ақпарат көздерін мақсатты және нәтижелі пайдалану;

Сәндік - қолданбалы шығармашылық		9.2.2.2 әртүрлі кәсіпорындарда өндірістік және технологиялық үдерістерді білу және түсіну
	Кілем сапасына арналған материалдар мен жабдықтар	9.1.6.4 шығармашылық жұмыстарды жасау кезінде бірқатар техникалар мен көркем материалдарды қолдану бойынша өзіндік (бірегей) шешімдерді ұсыну
	Бұйымның эскизін әзірлеу. Материалдар мен құралдарды дайындау	9.1.5.1 күрделі объектілердің, бейнелер мен пішіндердің дизайнын әзірлеу үшін әртүрлі салалардан алған білімдерін қорытындылау; 9.1.4.1 шығармашылық қызметті жоспарлау. жұмыстың дәйектілігі мен ұтымды (оңтайлы) әдісін анықтау
	Шығармашылық жұмысты орындау. Декорлау. Безендіру	9.2.1.1 мазмұнды және бірегей (бірегей) туындыларды жасау үшін өнердің мәнерлі құралдарын өз бетінше, сенімді пайдалану; 9.2.3.3 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдарды жасау процесінде Қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін пайдалану; 9.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, оның маңыздылығын сезіне және көрсете отырып, материалдар мен құралдарды пайдалану
	Жұмыстардың презентациялары. Көрмені ұйымдастыру	9.3.1.1 медиа құралдар мен онлайн платформаларды (бейнеролик, онлайн форумдар, әлеуметтік желілер) колдана отырып, белгілі бір аудитория үшін дайын жұмыстың тұсаукесерін дербес ұйымдастыру) 9.3.2.1 өз жұмыстарындағы және басқалардың жұмыстарындағы тарихи, әлеуметтік және мәдени мәнмәтіндерді талдау және бағалау
2 - тоқсан		
		9.1.2.1 сравнивать, анализировать различные стили, материалы и подходы в произведениях искусства, ремесла и дизайна различного исторического и культурного происхождения;

Дизайн және технология	Сәннің заманауи стильдері (өз бетімен зерттеу)	9.1.3.1 целенаправленно и продуктивно использовать первичные и вторичные источники информации для исследования и развития творческих идей
	"Тұлға мен сән үйлесімі" эксперименті. Өз имиджін құру. Идеяларды әзірлеу	9.1.5.1 күрделі объектілердің, бейнелер мен пішіндердің дизайнын әзірлеу үшін әртүрлі салалардан алған білімдерін қорытындылау
	Макияж, шаш, аксессуарлар арқылы жеке кескін жасау	9.1.6.2 Бұйымды дайындау және өңдеу процесінде заманауи және дәстүрлі емес материалдарды пайдаланудың өзіндік (бірегей) шешімдері мен тәсілдерін ұсыну
	Киім жиынтығын жасау эксперименті/ өз имиджіне арналған аксессуарлар	9.1.5.1 күрделі объектілердің, бейнелер мен пішіндердің дизайнын әзірлеу үшін әртүрлі салалардан алған білімдерін қорытындылау; 9.1.6.3 трикотаж, тоқылмаған жаймаларды және басқа да заманауи, дәстүрлі материалдарды өз бетінше зерттеу, анықтау және бағалау; 9.2.3.1 өнімді дайындау процесінде материалдарды өңдеудің оңтайлы тәсілдерін анықтау, таңдау және қолдану; 9.3.4.1 өз жұмысының және басқалардың жұмысының мақсаты мен маңыздылығын өз бетінше бағалау және өзіндік пайымдау
	Жұмыстың презентациясы	9.3.1.1 медиа құралдар мен онлайн платформаларды (бейнеролик, онлайн форумдар, әлеуметтік желілер) қолдана отырып, белгілі бір аудитория үшін дайын жұмыстың тұсаукесерін дербес ұйымдастыру)
3-тоқсан		
	Қарапайым геометриялық пішіндердің (пончо, кейп, туника) "Fastcloth" сәнді киімінің дизайны (немесе сән журналынан). Киім мен аксессуарлардың заманауи өндірісі	9.1.2.1 әртүрлі тарихи және мәдени текті өнер, қолөнер және дизайн туындыларындағы әртүрлі стильдерді, материалдар мен тәсілдерді салыстыру, талдау; 9.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін бастапқы және қайталама ақпарат көздерін мақсатты және нәтижелі пайдалану;

Дизайн және технология

	<p>9.2.2.2 әртүрлі кәсіпорындарда өндірістік және технологиялық үдерістерді білу және түсіну</p>
<p>Идеяларды әзірлеу. Эскиз. Материалдар мен жабдықтарды дайындау</p>	<p>9.1.5.1 күрделі объектілердің, бейнелер мен пішіндердің дизайнын әзірлеу үшін әртүрлі салалардан алған білімдерін қорытындылау; 9.1.5.2 графиканың түрлі құралдарын пайдалана отырып, графикалық және технологиялық құжаттаманы өз бетінше жасау</p>
<p>Жасау бұйымдар. Бөлшектерді пішу. Жеке бөлшектерді өңдеу. Бөлшектерді құрастыру және Бұйымды өңдеу</p>	<p>9.2.2.1 заманауи тігін жабдықтарын білу және сыпыру тігін машинасын қолдану; 9.2.2.3 тігін машиналарында (кесте, аппликация) күрделі операцияларды зерттеу және орындау); 9.2.3.1 өнімді дайындау процесінде материалдарды өңдеудің оңтайлы тәсілдерін анықтау, таңдау және қолдану; 9.2.3.2 дербестік пен сенімділікті көрсете отырып, әртүрлі техникаларды, конструкцияларды және заманауи материалдарды пайдалана отырып, күрделі, бірегей бұйымдарды жасау; 9.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, оның маңыздылығын сезіне және көрсете отырып, материалдар мен құралдарды пайдалану; 9.2.6.2 белгілі бір жұмыс түрлеріне және дайындалған бұйымдарға қауіпсіздік техникасы бойынша нұсқаулықтар құрастыру</p>
<p>Жұмыстарды талқылау және бағалау. Жұмыстың презентациясы</p>	<p>9.1.4.2 пайданы анықтау үшін әртүрлі тауарлардың өткізу нарықтарын талдау; 9.3.4.1 өз жұмысының және басқалардың жұмысының мақсаты мен маңыздылығын өз бетінше бағалау және өзіндік пайымдау; 9.3.1.1 медиа құралдар мен онлайн платформаларды (бейнеролик, онлайн форумдар, әлеуметтік желілер) қолдана отырып, белгілі бір аудитория үшін дайын жұмыстың тұсаукесерін дербес ұйымдастыру)</p>

Үй мәдениеті	Интерьердегі ландшафт элементтері/ экстерьер	9.1.5.1 күрделі объектілердің, бейнелер мен пішіндердің дизайнын әзірлеу үшін әртүрлі салалардан алған білімдерін қорытындылау; 9.2.5.1 ландшафтық дизайнның стильдерін, заманауи бағыттары мен элементтерін анықтау және сипаттау; 9.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін бастапқы және қайталама ақпарат көздерін мақсатты және нәтижелі пайдалану
	Шығармашылық идеяларды визуализациялау	9.1.5.2 графиканың түрлі құралдарын пайдалана отырып, графикалық және технологиялық құжаттаманы өз бетінше жасау; 9.3.4.1 өз жұмысының және басқалардың жұмысының мақсаты мен маңыздылығын өз бетінше бағалау және өзіндік пайымдау
	Мерекеге интерьерді безендіру	9.1.5.2 графиканың түрлі құралдарын пайдалана отырып, графикалық және технологиялық құжаттаманы өз бетінше жасау; 9.1.5.1 күрделі объектілердің, бейнелер мен пішіндердің дизайнын әзірлеу үшін әртүрлі салалардан алған білімдерін қорытындылау; 9.2.5.3 интерьерді (тұрғын, қоғамдық) ұйымдастыру, жоспарлау және безендіру бойынша практикалық жұмыстарды орындау үшін әртүрлі салалардан алған білімдерін қорытындылау); 9.3.3.1 өнімнің сапасын және өнімнің сыртқы келбетін анықтайтын негізгі факторларды (эстетика, функция, экономика) пайымдау және бағалау

3) 10 - сынып(қыздар)

8- кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқу мақсаттары
1 - тоқсан		10.1.2.1 әр түрлі тарихи және мәдени тектегі өнер

Сәндік - қолданбалы шығармашылық	Қазақстанның дәстүрлі тоқымасы. Қазақ кілемдері. Алаша. Кілем тоқу. Гобелен. Қазіргі кілемдер	туындыларындағы әр түрлі стильдерді, материалдар мен тәсілдерді салыстыру, талдау, олардың қоғамға әсерін қарастыру ; 10.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін бастапқы және қайталама ақпарат көздерін мақсатты және нәтижелі пайдалану; 10.2.2.2 әртүрлі кәсіпорындарда өндірістік және технологиялық үдерістерді білу және түсіну
	Материалдар мен жабдықтар. Кілем сапасы	10.1.6.4 шығармашылық жұмыстарды жасау кезінде бірқатар техникалар мен көркем материалдарды қолдану бойынша өзіндік (бірегей) шешімдерді ұсыну
	Дайындау эскизін әзірлеу.	10.1.5.1 күрделі объектілердің, бейнелер мен пішіндердің дизайнын әзірлеу үшін әртүрлі салалардан алған білімдерін қорытындылау;
	Шығармашылық жұмысты орындау. Декорлау. Безендіру	10.2.1.1 мазмұнды және бірегей (бірегей) туындыларды жасау үшін өнердің мәнерлі құралдарын өз бетінше, сенімді пайдалану; 10.2.3.3 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдарды жасау процесінде Қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін пайдалану; 10.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, оның маңыздылығын сезіне және көрсете отырып, материалдар мен құралдарды пайдалану
	Жұмыстардың презентациялары. Көрмені ұйымдастыру	10.3.1.1 медиа құралдар мен онлайн платформаларды (бейнеролик, онлайн форумдар, әлеуметтік желілер) қолдана отырып, белгілі бір аудитория үшін дайын жұмыстың тұсаукесерін дербес ұйымдастыру) 10.3.2.1 өз жұмыстарындағы және басқалардың жұмыстарындағы тарихи, әлеуметтік және мәдени мәнмәтіндерді талдау және бағалау

Дизайн және технология	Сәннің заманауи стильдері (өз бетімен зерттеу)	10.1.2.1 әртүрлі тарихи және мәдени текті өнер, қолөнер және дизайн туындыларындағы әртүрлі стильдерді, материалдар мен тәсілдерді салыстыру, талдау; 10.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін бастапқы және қайталама ақпарат көздерін мақсатты және нәтижелі пайдалану
	"Тұлға мен сән үйлесімі" эксперименті. Өз имиджін құру. Идеяларды әзірлеу	10.1.5.1 күрделі объектілердің, бейнелер мен пішіндердің дизайнын әзірлеу үшін әртүрлі салалардан алған білімдерін қорытындылау
	Макияж, шаш, аксессуарлар арқылы жеке кескін жасау	10.1.6.2 Бұйымды дайындау және өңдеу процесінде заманауи және дәстүрлі емес материалдарды пайдаланудың өзіндік (бірегей) шешімдері мен тәсілдерін ұсыну
	Киім жиынтығын жасау эксперименті/ өз имиджіне арналған аксессуарлар	10.1.5.1 күрделі объектілердің, бейнелер мен пішіндердің дизайнын әзірлеу үшін әртүрлі салалардан алған білімдерін қорытындылау; 10.1.6.3 трикотаж, тоқылмаған жаймаларды және басқа да заманауи, дәстүрлі материалдарды өз бетінше зерттеу, анықтау және бағалау; 10.2.3.1 өнімді дайындау процесінде материалдарды өңдеудің оңтайлы тәсілдерін анықтау, таңдау және қолдану; 10.3.4.1 өз жұмысының және басқалардың жұмысының мақсаты мен маңыздылығын өз бетінше бағалау және өзіндік пайымдау
	Жұмыстың презентациясы	10.3.1.1 медиа құралдар мен онлайн платформаларды (бейнеролик, онлайн форумдар, әлеуметтік желілер) қолдана отырып, белгілі бір аудитория үшін дайын жұмыстың тұсаукесерін дербес ұйымдастыру)
3 - тоқсан		
	Қарапайым геометриялық пішіндердің (пончо, кейп, туника) "Fastcloth" сәнді киімінің дизайны	10.1.2.1 әртүрлі тарихи және мәдени текті өнер, қолөнер және дизайн туындыларындағы әртүрлі стильдерді, материалдар мен тәсілдерді салыстыру, талдау;

Дизайн және технология

<p>(немесе сән журналынан). Киім мен аксессуарлардың заманауи өндірісі</p>	<p>10.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін бастапқы және қайталама ақпарат көздерін мақсатты және нәтижелі пайдалану; 10.2.2.2 әртүрлі кәсіпорындарда өндірістік және технологиялық үдерістерді білу және түсіну</p>
<p>Идеяларды әзірлеу. Эскиз. Материалдар мен жабдықтарды дайындау</p>	<p>10.1.5.1 күрделі объектілердің, бейнелер мен пішіндердің дизайнын әзірлеу үшін әртүрлі салалардан алған білімдерін қорытындылау; 10.1.5.2 графиканың түрлі құралдарын пайдалана отырып, графикалық және технологиялық құжаттаманы өз бетінше жасау</p>
<p>Бұйымдар жасау. Бөлшектерді пішу. Жеке бөлшектерді өңдеу. Бөлшектерді құрастыру және бұйымды өңдеу</p>	<p>10.2.2.1 заманауи тігін жабдықтарын білу және сыпыру тігін машинасын қолдану; 10.2.2.3 тігін машиналарында (кесте, аппликация) күрделі операцияларды зерттеу және орындау); 10.2.3.1 өнімді дайындау процесінде материалдарды өңдеудің оңтайлы тәсілдерін анықтау, таңдау және қолдану; 10.2.3.2 дербестік пен сенімділікті көрсете отырып, әртүрлі техникаларды, конструкцияларды және заманауи материалдарды пайдалана отырып, күрделі, бірегей бұйымдарды жасау; 10.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, оның маңыздылығын сезіне және көрсете отырып, материалдар мен құралдарды пайдалану; 10.2.6.2 белгілі бір жұмыс түрлеріне және дайындалған бұйымдарға қауіпсіздік техникасы бойынша нұсқаулық құрастыру</p>
<p>Жұмыстарды талқылау және бағалау. Жұмыстың презентациясы</p>	<p>10.1.4.2 пайданы анықтау үшін әртүрлі тауарлардың өткізу нарықтарын талдау; 10.3.4.1 өз жұмысының және басқалардың жұмысының мақсаты мен маңыздылығын өз бетінше бағалау және өзіндік пайымдау; 10.3.1.1 медиа құралдар мен онлайн платформаларды (бейнеролик, онлайн форумдар,</p>

		элеуметтік желілер) қолдана отырып, белгілі бір аудитория үшін дайын жұмыстың тұсаукесерін дербес ұйымдастыру)
4 - тоқсан		
Үй мәдениеті	Интерьердегі ландшафт элементтері/ экстерьер	10.1.5.1 күрделі объектілердің, бейнелер мен пішіндердің дизайнын әзірлеу үшін әртүрлі салалардан алған білімдерін қорытындылау; 10.2.5.1 ландшафтық дизайнның стильдерін, заманауи бағыттары мен элементтерін анықтау және сипаттау; 9.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін бастапқы және қайталама ақпарат көздерін мақсатты және нәтижелі пайдалану
	Шығармашылық идеяларды визуализациялау	10.1.5.2 графиканың түрлі құралдарын пайдалана отырып, графикалық және технологиялық құжаттаманы өз бетінше жасау; 10.3.4.1 өз жұмысының және басқалардың жұмысының мақсаты мен маңыздылығын өз бетінше бағалау және өзіндік пайымдау
	Мерекеге интерьерді безендіру	10.1.5.2 графиканың түрлі құралдарын пайдалана отырып, графикалық және технологиялық құжаттаманы өз бетінше жасау; 10.1.5.1 күрделі объектілердің, бейнелер мен пішіндердің дизайнын әзірлеу үшін әртүрлі салалардан алған білімдерін қорытындылау; 10.2.5.3 интерьерді (тұрғын, қоғамдық) ұйымдастыру, жоспарлау және безендіру бойынша практикалық жұмыстарды орындау үшін әртүрлі салалардан алған білімдерін қорытындылау); 10.3.3.1 өнімнің сапасын және өнімнің сыртқы келбетін анықтайтын негізгі факторларды (эстетика, функция, экономика) пайымдау және бағалау

Есту қабілеті зақымдалған (нашар еститін, кейін естімей қалған) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-6-сыныптары үшін "Жаратылыстану" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Есту қабілеті зақымдалған (нашар еститін, кейін естімей қалған) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-6-сыныптары үшін "Жаратылыстану" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі – Бағдарлама) Қазақстан Республикасының "Білім туралы" Заңының 5-бабы 6) тармақшасына сәйкес әзірленген.

2. Бағдарлама мақсаты - білім алушылардың табиғат заңдылықтары, табиғат пен қоғамның өзара байланысы, біртұтастығы туралы жаратылыстану-ғылыми білімдерін, ұғымдарын, түсініктерді қалыптастыру, алған білімдерін күнделікті өмірде кездесетін табиғат құбылыстары мен үдерістерін түсіндіру, сипаттау, болжау үшін қолдану білігін дамыту.

3. Бағдарлама міндеттері:

1) әлемнің қазіргі заманғы жаратылыстану ғылымы тұрғысынан қалыптасқан бейнесі мен жаратылыстану ғылымдарының әдістері туралы білім негіздерін қалыптастыру; жаратылыстанудың техника мен технология дамуына елеулі ықпал еткен маңызды идеяларымен, жетістіктерімен таныстыру;

2) табиғат құбылыстарын бақылау, оларды салыстыру, ауызша сипаттама құрастыру, бақылаулар мен эксперименттік жұмыстардың нәтижелерін сөйлеу барысында қолдануны игеру;

3) өз өлкесінің табиғаты туралы білімді қалыптастыру;

4) адамның табиғат қорғау іс-әрекеті туралы алғашқы мәліметтерді хабарлау, табиғатты құрметтеуді қалыптастыру;

5) табиғи объектілер мен құбылыстарды талдауға, салыстыруға, себеп-салдар қатынастарын түсіну;

6) күнделікті өмірде тіршілік қауіпсіздігін қамтамасыз ету, заманауи технологияларды сауатты пайдалану, денсаулық пен қоршаған ортаны қорғау үшін жаратылыстану-ғылыми білімдерін қолдана алу дағдыларын дамыту.

4. Түзете – дамыту міндеттері:

1) тірі табиғаттаға ағзаларды бақылау процесінде танымдық қызығушылықтарды, интеллектуалды және шығармашылық қабілеттерді дамыту;

- 2) сөйлеу мотивациясының, белсенділігінің арттыруы;
- 3) дыбыс айтуының және есту қабылдауының дамуы,
- 4) сөздік қорын кеңейту, байланыстырып сөйлеу тілін дамыту және өз сөйлеуін өзін-өзі бақылау; ауызша және логикалық ойлауды дамыту.

2-тарау. Оқу процесін ұйымдастырудағы педагогикалық тәсілдер

5. "Жаратылыстану" пәнін оқыту білім берудің түзетушілік-дамытушылық және әлеуметтік-бейімделушілік бағдарлары және келесі заманауи тәсілдер негізінде жүзеге асырылады: ойын арқылы оқыту, дифференциалды, іс-әрекеттік, коммуникативті, тұлғалық-бағдарланған, ақпараттық-коммуникациялық технологияларды пайдалану.

6. Оқытудың түзетушілік-дамытушылық бағыты оқушылардың білім алуындағы ерекше қажеттіліктері мен мүмкіндіктерін іске асыратын оқу іс-әрекетінің арнайы әдістері мен тәсілдерімен қамтамасыз етіледі.

7. Оқытудың әлеуметтік бейімделушілік бағыты жеке тұлғаның әлеуметтік дұрыстығын жеңуді немесе төмендетуді көздейді; студенттердің қоғамдық өмірге қатысу үшін қажетті мінез-құлық және өмірлік дағдыларды дамыту бойынша арнайы жұмыстарды қарастырады.

8. Жаратылыстану пәнін оқыту әдісі ретінде ойын формаларын пайдалану іс-әрекеттің топтық формаларын ұйымдастыруға бағытталған және танымдық қызығушылықтарды жандандыруға, оқушылардың шығармашылық қиялын дамытуға ықпал етеді, білім алушылар топтың басқа мүшелерінің пікірлерін құрметтеуге, қорытынды нәтижелерді болжауға, іс-әрекеттерді өз бетінше жоспарлауға, өз мақсаттарына жету әдістерін анықтауға үйренеді.

10. Дифференциалды тәсіл білім алушылардың ерекшеліктерін ескеру мақсатында әр түрлі топтарға арналған әр түрлі оқыту жағдайларын жасауды талап етеді, арнайы дайындалған оқу құралдары мен саралау іс-әрекетінің әдістерін қолдана отырып, оқушылардың әр түрлі топтарының оқу іс-әрекетін ұйымдастыруды қамтиды.

11. Іс-әрекеттік тәсіл оқушыларды әр түрлі іс-әрекет түрлеріне тарту түрінде жүзеге асырылады, оқу процесінде мұғалімнің басшылығымен заттық-практикалық, ізденіс іс-әрекеті кең қолданылады, бұл оқу материалын түсінуге жағдай жасайды, заттық-практикалық іс-әрекет білім алушылардың өмірлік тәжірибесінің жетіспеушілігін өтейтін, жаратылыстану білімдерін, біліктерін мен дағдыларын игере отырып, жоғары психикалық функциялардың (қабылдау, сөйлеу, ойлау) сенсомоторлық негіздерін дамытуға мүмкіндік береді.

12. Оқытудың коммуникативті тәсілі ақпаратты қабылдау, беру және жөнелтуден, ауызша өзара әрекеттесу процесінде білім, білік және дағдылармен алмасудан тұрады; коммуникативті тәсілді нәтижесі - бұл тіл мен сөйлеу нормаларының жүйесін дұрыс қолдана отырып, қарым-қатынастың басқа қатысушыларымен өзара әрекеттесу процесінде тіл арқылы қарым-қатынас жасау қабілетін дамуы.

13. Тұлғалық-бағдарланған тәсілдің мақсаты - білім беру процесін дараландыру, оқушының жеке басының үйлесімді қалыптасуы мен жан-жақты дамуы, оның психикалық және дене дамуының жеке ерекшеліктерін, қажеттіліктері мен мінез-құлық мотивтерін ескере отырып, оның шығармашылық күштерін толық ашу, әлеуетті мүмкіндіктерді ескеру.

14. Білім алушылардың ақпараттық-коммуникативтік құзыреттіліктерін қалыптастыру мақсатында сабаққа әр түрлі ақпарат көздерінен, оның ішінде инновациялық коммуникациялық технологиялармен байланысты (оқу машиналары, мультимедиялық презентациялар, сөздіктер, анықтамалықтар, бұқаралық ақпарат құралдары, интернет, компьютер) ақпаратпен жұмыс жасаудың түрлі тәсілдері қолданылады.

3-тарау. "Жаратылыстану" пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

15. "Жаратылыстану" пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

- 1) 5-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты;
- 2) 6-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты құрайды

16. Оқу пәнінің мазмұны 7 бөлімді қамтиды:

- 1) "Ғылым әлемі" бөлімі;
- 2) "Ғалам. Жер. Адам" бөлімі;
- 3) "Заттар және материалдар" бөлімі;
- 4) "Тірі және өлі табиғаттағы үдерістер" бөлімі;
- 5) "Энергия және қозғалыс" бөлімі;
- 6) "Экология және тұрақты даму" бөлімі;
- 7) "Әлемді өзгертетін жаңалықтар" бөлімі.

17. "Ғылым әлемі" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) ғылымның рөлі;
- 2) зерттеу мәселесі;
- 3) зерттеуді жоспарлау;
- 4) деректерді жинау және жазу;
- 5) деректерді талдау;
- 6) қорытынды және талқылау.

18. "Ғалам. Жер. Адам" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) макро- және микроәлем;
- 2) жер туралы жалпы мағлұматтар;
- 3) жер қабықтары және олардың құрамдас бөліктері;
- 4) жердегі тіршілік;
- 5) жер бетін бейнелеу тәсілдері;
- 6) материктер мен мұхиттар;
- 7) халық географиясы.

19. "Заттар және материалдар" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) заттардың құрылысы мен қасиеттері;
- 2) заттардың жіктелуі;
- 3) заттардың пайда болуы және заттарды алу.

20. "Тірі және өлі табиғаттағы үдерістер" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) өлі табиғаттағы үдерістер;
- 2) тірі табиғаттағы үдерістер.

21. "Энергия және қозғалыс" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) энергия түрлері мен көздері;
- 2) қозғалыс.

22. "Экология және тұрақты даму" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) экожүйелер;
- 2) тірі ағзалардың саналуандылығы;
- 3) табиғатты қорғау.

23. "Әлемді өзгертетін ашылулар" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) әлемді өзгерткен жаңалықтар;
- 2) болашақ жаңалықтары.

24. 5-сыныпқа арналған "Жаратылыстану" оқу пәнінің базалық мазмұны:

1) "Ғылым әлемі" бөлімі: ғылымның адам өміріндегі рөлі; зерттеу мәселесін тұжырымдай білу және жоспар құру; зерттеу жүргізуге арналған жабдық; зерттеу кезінде ақпаратты талдау; зерттеу қорытындысын рәсімдеу;

2) "Ғалам. Жер. Адам" бөлімі: микро-және макроәлем; Жер ғаламшарының пайда болуы және оның құрылымы; Жердің құрылымы мен құрамы, Жердің ішкі қабықтары мен сыртқы қабықтары, жер бетіндегі тіршіліктің пайда болуы туралы гипотезалар, жер бетіндегі тіршіліктің пайда болуын қамтамасыз ететін факторлар, "жердің жоспары" ұғымы, карталардағы шартты белгілер, шартты белгілердің мағынасы, рельеф жоспарын түсіру, құрлықтарды игеру және зерттеу тарихы, Географиялық зерттеушілер, игеру тарихы, құрлықтарды, әлем бөліктері мен мұхиттарды зерттеу, қазіргі әлем картасы, нәсілдік белгілердің қалыптасу факторлары, нәсілдердің теңдігі

3) "Заттар және материалдар" бөлімі: диффузия, Сұйықтықтар мен газдардағы диффузия, қатты, сұйық, газ тәрізді заттардың құрылымы, заттардың әртүрлі күйіндегі заттардың қозғалысы, әртүрлі заттардың қасиеттері: түсі, иісі, балқу температурасы, қайнау, ерігіштігі, жылтырлығы, аққыштығы, физикалық және химиялық құбылыстар, таза заттар мен қоспалар, қоспаның түрлері, қоспаның компоненттері, ерітінділер, ерітіндідегі заттың массалық үлесі, заттардың ерігіштігі: еритін және ерімейтін заттар, металдар мен бейметалдар, табиғи және жасанды талшықтар, зертханалық зерттеулер;

4) "Тірі және өлі табиғаттағы үдерістер" бөлімі: өлі табиғаттағы процестер, өлі табиғаттағы процестер (табиғаттағы заттардың айналымы, ауа-райының өзгеруі, тау түзілуі, Климаттық процестер), тірі және өлі организмдердің қасиеттері, тірі

организмдердің ұйымдастырылу деңгейлері, микроскоп, микроскоппен жұмыс істеу ережелері, уақытша микропрепараттар, фотосинтез процесінің мәні, өсімдік пигменттері, фотосинтез шарттары,

5) "Энергия және қозғалыс" бөлімі: энергия түрлері, температура және жылу энергиясы, ғимараттардағы жылу оқшаулау әдістері, жылу кеңеюі, энергияның өзара ауысуы, тірі және жансыз табиғаттағы механикалық қозғалыстар, Жануарлар қаңқаларының әртүрлі, тірек-қимыл аппаратының функциялары, дене қозғалысының себептері;

6) экожүйенің құрамдас бөліктері экожүйелердің түрлері, экожүйелердің жұмыс істеуіне әсер ететін экологиялық факторлар, экожүйелердің сыныптамасы, Қазақстан Республикасының экологиялық проблемалары, өңірдің экологиялық проблемалары, Қазақстанның Қызыл кітабының маңызы;

7) "Әлемді өзгертетін жаңалықтар" бөлімі: ғылыми жаңалықтардың алуан түрлілігі. ғылыми жаңалықтар, Қазақстандағы ғылыми жаңалықтар.

25. 6-сыныпқа арналған "Жаратылыстану" оқу пәнінің базалық мазмұны:

1) "Ғылым әлемі" бөлімі: жаратылыстану ғылымдарының зерттеу объектілері, өзгермелі тәуелді және тәуелсіз, бақыланатын, зерттеу жоспары, ережелері, шарттары, Бірліктердің Халықаралық жүйесі, зерттеу қорытындыларының графикалық көрінісі;

2) "Ғалам. Жер. Адам" бөлімі: микро-және макроәлемнің айырмашылықтары мен объектілері және оларды ажырата білу; Жердің қасиеттері мен ондағы болып жатқан құбылыстар мен процестер; жердің сфералары мен қабықтары; жердің пайда болу гипотезалары; карта және оның түрлері; шартты белгілер бойынша карталарды оқу; оны есептеудің масштабы мен тәсілдері; географиялық координаттар; параллель және меридиан; градусық тор; уақыт туралы түсінік; белдеу уақытының ерекшеліктері; материктер мен мұхиттар; материктер мен мұхиттардың физикалық - географиялық жағдайы; халықты зерттейтін ғылым;

3) "Заттар мен материалдар" бөлімі: атомдар мен молекулалар; қарапайым және күрделі заттар; атом құрылысы; заттардың қайнау температурасы мен балқу температурасының қасиеттері; органикалық және бейорганикалық заттар және олардың ерекшеліктері; орта және оның түрлері (қышқыл, сілтілі, бейтарап) және әмбебап индикатордың көмегімен ортаны анықтай білу; бейтараптандыру процесі; Қазақстан жеріндегі табиғи және жасанды материалдар, олардың артықшылықтары мен кемшіліктері; тұрмыстық химия өнімдері және оларды тұрмыста пайдалану; тұрмыстық химияны пайдалану ережелері; пайдалы қазбалар және пайдалы қазбаларды өндіру және олардың қоршаған ортаға әсері;

4) "Тірі және өлі табиғаттағы үдерістер" бөлімі: тірі және өлі табиғаттағы процестерді модельдеу, химиялық қайта құру түрлері, жасушалардың негізгі компоненттері, органоидтардың функциялары, тірі организмдерге тән процестер, диета, организмдердің қоректену түрлері, тірі организмдерге қоректік заттарды тасымалдау,

тыныс арудың мәні, деммен жұту және дем шығару құрамы, ағзаның шығарылатын өнімдері, тітіркену және тітіркену;

5) "Энергия және қозғалыс" бөлімі: энергия көздері, балама энергия көздері, энергия алмасу процесі, энергияны шығару және сіңіру, электр энергиясының бірлігі, электр энергиясын есептеу, тұтынылған электр энергиясының бағасы, қозғалыстардың салыстырмалылығы, қатты денелердің, Сұйықтықтар мен газдардың қысымы, адам қаңқасының құрылымы, бұлшықет құрылымы, қысымның тірі организмдерге әсері, атмосфералық қысым, атмосфералық және қан қысымын өлшеу әдістері;

6) "Экология және тұрақты даму" бөлімі: экожүйе компоненттерінің өзара байланысы; экожүйенің өзгеру себептері; энергияның ауысуы; жергілікті экожүйедегі тірі организмдердің алуан түрлілігі; өз өңірінің экожүйесінің проблемалары және проблемаларды шешу жолдары;

7) "Әлемді өзгертетін жаңалықтар" бөлімі: Күнделікті өмірге өзгерістер енгізген қазақстандық ғылыми жобалар, ұлы жаңалықтар, болашақтың даму болжамдары.

4-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

26. Бағдарламада, оқыту мақсаттары кодтық белгімен берілген. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сан бөлім мен бөлімше ретін, төртінші сан оқыту мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 5.2.1.4: "5" – сынып, "2.1" бөлім, бөлімше, "2" – оқыту мақсатының реттік саны.

27. Күтілетін нәтижелер бойынша оқыту мақсаттарының жүйесі:

1) "Ғылым әлемі" бөлімі:

1-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	5-сынып	6-сынып
1.1. Ғылымның рөлі	5.1.1.1 ғылымның адам іс әрекетінің түрі ретінде қызметтерін анықтау	6.1.1.1 жаратылыстану ғылымдарының зерттеу нысандарын атау
1.2. Зерттеу сұрағы	5.1.2.1 зерттеу сұрағы мен болжамды тұжырымдау	6.1.2.1 тәуелді, тәуелсіз және бақыланатын айнымалыларды анықтау
1.3. Зерттеуді жоспарлау	5.1.3.1 зерттеу жоспарын құрастыру; 5.1.3.2 қолжетімді зерттеу әдістерін түсіндіру; 5.1.3.3 зерттеу жүргізу кезінде техникалық қауіпсіздік ережелерін ұстану	6.1.3.1 жоспар бойынша қарапайым зерттеу жұмысын жүргізу; 6.1.3.2 қауіпсіз жұмыс жүргізудің шарттарын анықтау
1.4 Деректерді жинау және жазу	5.1.4.1 - нысандар параметрлерін өлшем бірліктермен анықтау; 5.1.4.2 - зерттеу үшін қолданылатын аспаптар, құрылғыларды атау	6.1.4.1 - Халықаралық бірліктер жүйесінің өлшем бірліктерін пайдалану

1.5 Деректерді талдау	5.1.5.1 өлшемдердің түрлерін атау және олардың мағынасын түсіндіру	6.1.5.1 - алынған деректерді графикалық түрде көрсету
1.6 Қорытынды және талқылау	5.1.6.1 зерттеу мәселесі бойынша тұжырым жасау	6.1.6.1 тұжырымдарды әр түрлі формада ұсыну

2) "Ғалам. Жер. Адам" бөлімі:

2-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	5-сынып	6-сынып
2.1 Макро- және микроәлем	5.2.1.1 макро және микроәлем объектілерін ажырату және мысалдар келтіру	6.2.1.1 макро және микроәлем объектілерінің параметрлерін атау
2.2 Жер туралы жалпы мағлұматтар	5.2.2.1 Жер планетасының пайда болуын түсіндіру; 5.2.2.2 Жердің құрылымы мен құрамын атау	6.2.2.1 Жерде байқалатын процестер мен құбылыстарды түсіндіру; 6.2.2.2 Жердің қасиеттерін атау
2.3 Жер қабықтары және олардың құрамдас бөліктері	5.2.3.1 Жер шарларын және олардың компоненттерін атау	6.2.3.1 Жердің сыртқы қабықшаларының өзара әрекеттесуін анықтаңыз
2.4 Жердегі тіршілік	5.2.4.1 Жердегі тіршіліктің пайда болуын атау; 5.2.4.2 тіршілік ету шарттарын анықтау	6.2.4.1 Жердегі тіршіліктің пайда болу гипотезаларын салыстыру; 6.2.4.2 адамның Жердегі қазіргі тіршілік ету жағдайларын бағалау
2.5 Жер бетін бейнелеу тәсілдері	5.2.5.1 "жоспар" және "шартты белгілер" ұғымдарын түсіндіру; 5.2.5.2 кәдімгі белгілерді қолдана отырып, аудан жоспарларын оқу; 5.2.5.3 жер бедеріне қарапайым түсірістерді бір әдіспен жүргізу; 5.2.5.4 жоспар құру ережелеріне сәйкес ауданның қарапайым жоспарларын құру	6.2.5.1 географиялық карталар мен шартты белгілерді жіктеуді; 6.2.5.2 әдеттегі белгілерді қолданып географиялық карталарды оқу; 6.2.5.3 масштабты пайдаланып қашықтықты есептеу; 6.2.5.4 географиялық координаттарды анықтау; 6.2.5.5 уақыт белдеулерінің картасын пайдаланып уақытты анықтау
2.6 Материктер мен мұхиттар	5.2.6.1 Жердің материктері мен мұхиттарын атау; 5.2.6.2 картада Жердің материктері мен мұхиттарын көрсету; 5.2.6.3 құрлықтар мен әлем бөліктерінің дамуы мен зерттелуі туралы әңгімелеу; 5.2.6.4 мұхитты игеру тарихын сипаттайды	6.2.6.1 жоспар бойынша материктер мен олардың физикалық-географиялық аймақтарының табиғатының ерекшеліктерін анықтау; 6.2.6.2 жоспар бойынша мұхиттар табиғатының ерекшеліктерін анықтау
	5.2.7.1 әлем халқының нәсілдік құрамын және негізгі нәсілдер мен нәсілдерлік топтардың таралу аймақтарын анықтау;	6.2.7.1 халықтың таралу заңдылықтарын анықтау; 6.2.7.2 халық тығыздығының көрсеткіштерін бағалау;

2.6 Халық географиясы.	5.2.7.2 әлемнің түрлі халықтарының нәсілдік айырмашылықтарын атау; 5.2.7.3 нәсілдік теңдікті түсіну	6.2.7.3 халықтың тығыздығы жоғары және төмен аймақтарды анықтау және себептерін түсіндіру
------------------------	--	---

3) "Заттар және материалдар" бөлімі:

3-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	5-сынып	6-сынып
3.1 Заттардың құрылысы мен қасиеттері	5.3.1.1 бөлшектердің сұйық және газ тектес заттарда таралуын түсіндіру; 5.3.1.2 заттардың қатты, сұйық және газ күйіндегі құрылымын бөлшектер теориясына сәйкес түсіндіру; 5.3.1.3 заттардың қасиеттерін: тығыздығын, аққыштығын, жылу және электрөткізгіштігін, созылмалығын, иілімділігін сипаттау; 5.3.1.4 физикалық және химиялық құбылыстарды ажырата білу	6.3.1.1 атомдар мен молекулаларды, жай және күрделі заттарды ажырату; 6.3.1.2 атомның негізгі бөлшектерін және олардың орналасуын сипаттау; 6.3.1.3 заттардың қасиеттерін (балқу және қайнау температураларын) сипаттау
3.2 Заттардың жіктелуі	5.3.2.1 табиғатта кездесетін заттардың түрлерін атау; 5.3.2.2 таза заттар мен қоспаларды ажырата білу; 5.3.2.3 қоспалардың түрлерін сипаттау және бөлу жолдарын ұсыну; 5.3.2.4 заттарды ерігіштігі бойынша, металдар және бейметалдарға жіктеу	6.3.2.1 заттарды органикалық және бейорганикалық заттарға жіктеу; 6.3.2.2 тірі және өлі табиғаттағы қышқылдық, сілтілік және бейтарап орталарды ажырату; 6.3.2.3 бейтараптану үдерісін түсіндіру
3.3 Заттардың пайда болуы және заттарды алу	5.3.3.1 табиғаттағы белгілі бір заттардың және жасанды жолмен алынған заттардың пайда болуына мысалдар келтіру; 5.3.3.2 зертханалық жағдайда заттарды бөліп алуды түсіндіру	6.3.3.1 табиғи және жасанды материалдардың артықшылықтары мен кемшіліктерін салыстыру; 6.3.3.2 тұрмыстық химия өнімдерін қолдану аймақтарын атау және оларды қауіпсіз пайдалану ережелерін білу; 6.3.3.3 Қазақстандағы пайдалы қазбалардың ірі кен орындарын және оларды қолдану салаларын атау; 6.3.3.4 картадан Қазақстанда пайдалы қазбаларды өндіру мен өндеудің көлемді орындарын көрсету; 6.3.3.5 пайдалы қазбалардың өндірілуі мен өңделінуінің қоршаған ортаға әсерін түсіндіру

4) "Тірі және өлі табиғаттағы үдерістер" бөлімі:

4-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	5-сынып	6-сынып
4.1 Өлі табиғаттағы үдерістер	<p>5.4.1.1 тірі және өлі табиғаттың айырмашылықтарын айту;</p> <p>5.4.1.2 өлі табиғатта болатын үдерістерді түсіну (табиғатта заттардың айналымы, тау түзілу, үгілу, климаттық үдерістер);</p> <p>5.4.1.3 өлі табиғаттағы болып жатқан үдерістердің себеп-салдарын атау</p>	<p>6.4.1.1 өлі табиғаттағы болып жатқан үдерістерді атау (тау түзілу, үгілу, заттардың табиғаттағы айналымы);</p> <p>6.4.1.2 табиғаттағы заттардың химиялық айналымын түсіну</p>
4.2 Тірі табиғаттағы үдерістер	<p>5.4.2.1 тірі ағзалардың қасиеттерін сипаттау;</p> <p>5.4.2.2 тірі ағзалардың ұйымдасу деңгейлерін түсіну;</p> <p>5.4.2.3 микроскоптың құрылымын сипаттау;</p> <p>5.4.2.4 микроскоппен жұмыс істеу ережелерін қолдану;</p> <p>5.4.2.5 фотосинтез процесін түсіндіру;</p> <p>5.4.2.6 өсімдіктерде әртүрлі пигменттердің болуын зерттеу;</p> <p>5.4.2.7 фотосинтездің пайда болуының қажетті жағдайларын атау</p>	<p>6.4.2.1 жасушаның негізгі компоненттерін атау;</p> <p>6.4.2.2 тірі ағзаларға тән процестерді атау;</p> <p>6.4.2.3 ағзалардың қоректену түрлерін ажырату;</p> <p>6.4.2.4 дұрыс тамақтанудың рационын құрастыру;</p> <p>6.4.2.5 тірі ағзалардағы қоректік заттардың тасымалдануын модельдеу;</p> <p>6.4.2.6 тыныс алғанда және тыныс шығарғандағы ауа құрамындағы айырмашылықты түсіну;</p> <p>6.4.2.7 ағзалардан бөлінетін өнімдерді атау;</p> <p>6.4.2.8 тірі ағзалардағы тітіркендіргіштерге жауап беру реакциясын түсіндіру</p>

5) "Энергия және қозғалыс" бөлімі:

5-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	5-сынып	6-сынып
5.1 Энергия түрлері мен көздері	<p>5.5.1.1 энергияның негізгі түрлерін атау;</p> <p>5.5.1.2 энергияның баламалы түрлерін атау;</p> <p>5.5.1.3 температура мен жылу энергиясын ажырату;</p> <p>5.5.1.4 температураны термометрмен өлшеу;</p> <p>5.5.1.5 ғимараттардағы жылу окшаулаудың практикалық әдістерін қолдануды түсіндіру;</p> <p>5.5.1.6 жылулық ұлғаюды сипаттау;</p>	<p>6.5.1.1 энергия көздерін анықтау;</p> <p>6.5.1.2 энергияның бөлінуімен және жұтылуымен өтетін үдерістерге мысалдар келтіру;</p> <p>6.5.1.3 электр энергиясының бірлігін атау;</p> <p>6.5.1.4 электр энергиясының құнын есептеу;</p>

	5.5.1.7 энергияның өзара айналымына мысалдар келтіру	6.5.1.5 баламалы энергия көздерін атау
5.2 Қозғалыс	5.5.2.1 тірі және өлі табиғаттағы қозғалыстың маңыздылығын түсіндіру және мысалдар келтіру; 5.5.2.2 әртүрлі жануарлардың қаңқа түрлерінің ерекшеліктерін түсіндіру; 5.5.2.3 денелердің қозғалу себептерін атау	6.5.2.1 қозғалыстың салыстырмалылығын түсіндіру және мысалдар келтіру; 6.5.2.2 қатты, сұйық және газдардың қысымын ажырату; 6.5.2.3 адам қаңқасының құрылымын сипаттау; 6.5.2.4 бұлшық еттердің құрылымын түсіну; 6.5.2.5 тірі ағзалар үшін қысымның мәніне мысалдар келтіру; 6.5.2.6 арнайы аспаптардың көмегімен атмосфералық және артериялық қысымды өлшеу және қорытынды жасау

6) "Экология және тұрақты даму" бөлімі:

6-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	5-сынып	6-сынып
6.1. Экожүйелер	5.6.1.1 экожүйенің құрамдас бөліктерін атау; 5.6.1.2 экожүйе түрлерін атау; 5.6.1.3 экожүйеге экологиялық факторлардың ықпалын түсіну; 5.6.1.4 табиғи және жасанды экожүйелерді ажырату	6.6.1.1 экожүйе құрамдас бөліктерінің өзара байланысын түсіну; 6.6.1.2 экожүйелердің ауысу себептерін түсіндіру; 6.6.1.3 экологиялық пирамидада энергия мен заттардың ауысуын анықтау
6.2 Тірі ағзалардың саналуандылығы	5.6.2.1 ағзаларды тірі табиғат дүниесіне жіктеу; 5.6.2.2 біржасушалы және көпжасушалы ағзаларды салыстыру	6.6.2.1 өсімдіктер мен жануарлардың түрлерін анықтау үшін ағзалардың өзіндік ерекшеліктерін анықтау; 6.6.2.2 жергілікті экожүйелердегі тірі ағзалардың алуан түрлілігін білу
6.3 Табиғатты қорғау	5.6.3.1 Қазақстан Республикасының басты экологиялық мәселелерін атау; 5.6.3.2 өз аймағының экологиялық мәселелерін атау; 5.6.3.3 Қазақстан Республикасы Қызыл кітабының маңыздылығын түсіну	6.6.3.1 өз аймағындағы кейбір экологиялық мәселелердің себептерін талқылау; 6.6.3.2 экологиялық мәселелерді шешу жолдарын ұсыну

7) "Әлемді өзгертетін ашылулар" бөлімі:

7-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	5-сынып	6-сынып

7.1 Әлемді өзгерткен жаңалықтар	5.7.1.1 әлемді өзгерткен ғылыми жаңалықтарға мысалдар келтіру	6.7.1.1 әлемді өзгерткен жаңалықтардың маңызын түсіндіру; 6.7.1.2 қазақстандық ғалымдардың жаратылыстану ғылымдарын дамытуда қосқан үлестерін білу
7.2 Болашақ жаңалықтары	5.7.1.2 әлемді өзгерткен ғылыми жаңалықтарды сипаттау; 5.7.1.3 болашақ ғылыми зерттеулер үшін идеялар ұсыну	6.7.1.3 әлемді өзгерткен нанотехнологиялар туралы білу; 6.7.1.4 ғылыми зерттеулер бағыттарының болашақтағы дамуына болжам жасау

28. Бағдарлама есту қабілеті зақымдалған (нашар еститін, кейін естімей қалған) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-6-сыныптары үшін "Жаратылыстану" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспары негізінде осы Бағдарламаның қосымшасына сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді жоспарда барлық сынып бойынша әр бөлімде қамтылатын оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

29. Бөлімдер мен тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Негізгі орта білім беру
деңгейінің 5-6 сыныптары үшін
"Жаратылыстану" пәнінен
жаңартылған мазмұндағы
үлгілік оқу бағдарламасына
қосымша

Есту қабілеті зақымдалған (нашар еститін, кейін естімей қалған) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-6-сыныптары үшін "Жаратылыстану" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) 5 сынып:
кесте 1

Бөлімдер	Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары
1 тоқсан		
1.Ғылым әлемі	Ғылымның рөлі	5.1.1.1 ғылымның адам іс әрекетінің түрі ретінде қызметтерін анықтау
	Зерттеу сұрағы	5.1.2.1 зерттеу сұрағы мен болжамды тұжырымдау
	Зерттеуді жоспарлау	5.1.3.1 зерттеу жоспарын құрастыру; 5.1.3.2 қолжетімді зерттеу әдістерін түсіндіру; 5.1.3.3 зерттеу жүргізу кезіндегі техника қауіпсіздігі ережелерін ұстану

	Деректерді жинау және жазу	5.1.4.1 - нысандар параметрлерін өлшем бірліктермен анықтау; 5.1.4.2 - зерттеу үшін қолданылатын аспаптар, құрылғыларды атау
	Деректерді талдау	5.1.5.1 өлшемдердің түрлерін атау және олардың мағынасын түсіндіру
	Қорытынды және талқылау	5.1.6.1 зерттеу мәселесі бойынша тұжырым жасау
2. Адам. Жер. Ғалам	Макро- және микроәлем	5.2.1.1 макро және микроәлем объектілерін ажырату және мысалдар келтіру
	Жер туралы жалпы мағлұматтар	5.2.2.1 Жер планетасының пайда болуын түсіндіру; 5.2.2.2 Жердің құрылымы мен құрамын сипаттау
	Жер қабықтары және олардың құрамдас бөліктері	5.2.3.1 Жер шарларын және олардың компоненттерін сипаттау
	Жердегі тіршілік	5.2.4.1 Жердегі тіршіліктің пайда болуын түсіндіру; 5.2.4.2 тіршілік ету шарттарын анықтау
	Жер бетін бейнелеу тәсілдері	5.2.5.1 "жоспар" және "шартты белгілер" ұғымдарын түсіндіру; 5.2.5.2 кәдімгі белгілерді қолдана отырып, аудан жоспарларын оқу; 5.2.5.3 жер бедеріне қарапайым түсірістерді бір әдіспен жүргізу; 5.2.5.4 жоспар құру ережелеріне сәйкес ауданның қарапайым жоспарларын құру
	Материктер мен мұхиттар	5.2.6.1 Жердің материктері мен мұхиттарын атау; 5.2.6.2 картада Жердің материктері мен мұхиттарын көрсету; 5.2.6.3 құрлықтар мен әлем бөліктерінің дамуы мен зерттелуі туралы әңгімелеу; 5.2.6.4 мұхитты игеру тарихын сипаттау
	Халық географиясы	5.2.7.1 әлем халқының нәсілдік құрамын және негізгі нәсілдер мен нәсіларалық топтардың таралу аймақтарын анықтау; 5.2.7.2 әлемнің түрлі халықтарының нәсілдік айырмашылықтарын атау; 5.2.7.3 нәсілдік теңдікті түсіну

3. Заттар және материалдар	Заттардың құрылысы мен қасиеттері	<p>5.3.1.1 бөлшектердің сұйық және газтекес заттарда таралуын түсіндіру;</p> <p>5.3.1.2 заттардың қатты, сұйық және газ күйіндегі құрылымын бөлшектер теориясына сәйкес түсіндіру;</p> <p>5.3.1.3 заттардың қасиеттерін: тығыздығын, аққыштығын, жылу және электрөткізгіштігін, созылмалығын, иілімділігін сипаттау;</p> <p>5.3.1.4 физикалық және химиялық құбылыстарды ажырату</p>
	Заттардың жіктелуі	<p>5.3.2.1 табиғатта кездесетін заттардың түрлерін атау;</p> <p>5.3.2.2 таза заттар мен қоспаларды ажырату;</p> <p>5.3.2.3 қоспалардың түрлерін сипаттау және бөлу жолдарын ұсыну;</p> <p>5.3.2.4 заттарды ерігіштігі бойынша, металдар және бейметалдарға жіктеу</p>
	Заттардың пайда болуы және заттарды алу	<p>5.3.3.1 табиғаттағы белгілі бір заттардың және жасанды жолмен алынған заттардың пайда болуына мысалдар келтіру;</p> <p>5.3.3.2 зертханалық жағдайда заттарды бөліп алуды түсіндіру</p>

4. Тірі және өлі табиғаттағы үдерістер	Өлі табиғаттағы үдерістер	<p>5.4.1.1 тірі және өлі табиғаттың айырмашылықтарын айту;</p> <p>5.4.1.2 өлі табиғатта болатын үдерістерді сипаттау (табиғатта заттардың айналымы, тау түзілу, үгілу, климаттық үдерістер);</p> <p>5.4.1.3 өлі табиғаттағы болып жатқан үдерістердің себеп-салдарын түсіндіру</p>
	Тірі табиғаттағы үдерістер	<p>5.4.2.1 тірі ағзалардың қасиеттерін сипаттау;</p> <p>5.4.2.2 тірі ағзалардың ұйымдасу деңгейлерін түсіну;</p> <p>5.4.2.3 микроскоптың құрылымын сипаттау;</p> <p>5.4.2.4 микроскоппен жұмыс істеу ережелерін қолдану;</p> <p>5.4.2.5 фотосинтез процесін сипаттау;</p>

		<p>5.4.2.6 өсімдіктерде әртүрлі пигменттердің болуын зерттеу;</p> <p>5.4.2.7 фотосинтездің пайда болуының қажетті жағдайларын сипаттау</p>
5. Энергия және қозғалыс	Энергия түрлері мен көздері	<p>5.5.1.1 энергияның негізгі түрлерін атау;</p> <p>5.5.1.2 энергияның баламалы түрлерін атау;</p> <p>5.5.1.3 температура мен жылу энергиясын ажырату;</p> <p>5.5.1.4 температураны термометрмен өлшеу;</p> <p>5.5.1.5 ғимараттардағы жылу оқшаулаудың практикалық әдістерін қолдануды түсіндіру;</p> <p>5.5.1.6 жылулық ұлғаюды түсіндіру;</p> <p>5.5.1.7 энергияның өзара айналымына мысалдар келтіру</p>
	Қозғалыс	<p>5.5.2.1 тірі және өлі табиғаттағы қозғалыстың маңыздылығын түсіндіру және мысалдар келтіру;</p> <p>5.5.2.2 әртүрлі жануарлардың қаңқа түрлерінің ерекшеліктерін сипаттау;</p> <p>5.5.2.3 денелердің қозғалу себептерін атау</p>
4 тоқсан		
6. Экология және тұрақты даму	Экожүйелер	<p>5.6.1.1 экожүйенің құрамдас бөліктерін атау;</p> <p>5.6.1.2 экожүйе түрлерін атау;</p> <p>5.6.1.3 экожүйеге экологиялық факторлардың ықпалын түсіндіру;</p> <p>5.6.1.4 табиғи және жасанды экожүйелерді айырмашылығын атау</p>
	Тірі ағзалардың сан алуандығы	<p>5.6.2.1 ағзаларды тірі табиғат дүниесіне жіктеу;</p> <p>5.6.2.2 біржасушалы және көпжасушалы ағзаларды атау</p>
	Табиғатты қорғау	<p>5.6.3.1 Қазақстан Республикасының басты экологиялық мәселелерін атау;</p> <p>5.6.3.2 өз аймағының экологиялық мәселелерін атау;</p> <p>5.6.3.3 Қазақстан Республикасы Қызыл кітабының маңыздылығын түсіндіру</p>
	Әлемді өзгертетін жаңалықтар	5.7.1.1 әлемді өзгерткен ғылыми жаңалықтарға мысалдар келтіру

7. Әлемді өзгертетін жаңалықтар	Болашақ жаңылықтары	5.7.1.2 әлемді өзгерткен ғылыми жаңалықтарды сипаттау; 5.7.1.3 болашақ ғылыми зерттеулер үшін идеялар ұсыну
---------------------------------	---------------------	--

2) 6 сынып:
кесте 2

Бөлімдер	Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары
1. Ғылым әлемі	Ғылымның рөлі	6.1.1.1 жаратылыстану ғылымдарының зерттеу нысандарын атау
	Зерттеу сұрағы	6.1.2.1 тәуелді, тәуелсіз және бақыланатын айнымалыларды анықтау
	Зерттеуді жоспарлау	6.1.3.1 жоспар бойынша қарапайым зерттеу жұмысын жүргізу; 6.1.3.2 қауіпсіз жұмыс жүргізудің шарттарын анықтау
	Деректерді жинау және жазу	6.1.4.1 Халықаралық бірліктер жүйесінің өлшем бірліктерін пайдалану
	Деректерді талдау	6.1.5.1 алынған деректерді графикалық түрде көрсету
	Қорытынды және талқылау	6.1.6.1 тұжырымдарды әр түрлі формада ұсыну
	2. Адам. Жер. Ғалам	Макро- және микроәлем
Жер туралы жалпы мағлұматтар		6.2.2.1 Жерде байқалатын процестер мен құбылыстарды түсіндіру; 6.2.2.2 Жердің қасиеттерін сипаттау
Жер қабықтары және олардың құрамдас бөліктері		6.2.3.1 Жердің сыртқы қабықшаларының өзара әрекеттесуін анықтаңыз
Жердегі тіршілік		6.2.4.1 Жердегі тіршіліктің пайда болу гипотезаларын салыстыру; 6.2.4.2 адамның Жердегі қазіргі тіршілік ету жағдайларын бағалау
Жер бетін бейнелеу тәсілдері		6.2.5.1 географиялық карталар мен шартты белгілерді жіктеуді; 6.2.5.2 әдеттегі белгілерді қолданып географиялық карталарды оқу; 6.2.5.3 масштабты пайдаланып қашықтықты есептеу; 6.2.5.4 географиялық координаттарды анықтау;

		6.2.5.5 уақыт белдеулерінің картасын пайдаланып уақытты анықтау
	Материктер мен мұхиттар	6.2.6.1 жоспар бойынша материктер мен олардың физикалық-географиялық аймақтарының табиғатының ерекшеліктерін түсіну; 6.2.6.2 жоспар бойынша мұхиттар табиғатының ерекшеліктерін анықтау
	Халық географиясы	6.2.7.1 халықтың таралу заңдылықтарын анықтау; 6.2.7.2 халық тығыздығының көрсеткіштерін бағалау; 6.2.7.3 халықтың тығыздығы жоғары және төмен аймақтарды анықтау және себептерін түсіндіру
2 тоқсан		
3. Заттар және материалдар	Заттардың құрылысы мен қасиеттері	6.3.1.1 атомдар мен молекулаларды, жай және күрделі заттарды ажырату; 6.3.1.2 атомның негізгі бөлшектерін және олардың орналасуын сипаттау; 6.3.1.3 заттардың қасиеттерін (балқу және қайнау температураларын) сипаттау
	Заттардың жіктелуі	6.3.2.1 заттарды органикалық және бейорганикалық заттарға жіктеу; 6.3.2.2 тірі және өлі табиғаттағы қышқылдық, сілтілік және бейтарап орталарды ажырату; 6.3.2.3 бейтараптану үдерісін түсіндіру
	Заттардың пайда болуы және заттарды алу	6.3.3.1 табиғи және жасанды материалдардың артықшылықтары мен кемшіліктерін түсіндіру; 6.3.3.2 тұрмыстық химия өнімдерін қолдану аймақтарын атау және оларды қауіпсіз пайдалану ережелерін атау; 6.3.3.3 Қазақстандағы пайдалы қазбалардың ірі кен орындарын және оларды қолдану салаларын атау; 6.3.3.4 картадан Қазақстанда пайдалы қазбаларды өндіру мен өңдеудің көлемді орындарын көрсету;

		6.3.3.5 пайдалы қазбалардың өндірілуі мен өңделінуінің қоршаған ортаға әсерін түсіндіру
3 тоқсан		
4. Тірі және өлі табиғаттағы үдерістер	Өлі табиғаттағы үдерістер	6.4.1.1 өлі табиғаттағы болып жатқан үдерістерді сипаттау (тау түзілу, үгілу, заттардың табиғаттағы айналымы); 6.4.1.2 табиғаттағы заттардың химиялық айналымын сипаттау
	Тірі табиғаттағы үдерістер	6.4.2.1 жасушаның негізгі компоненттерін атау; 6.4.2.2 тірі ағзаларға тән процестерді сипаттау; 6.4.2.3 ағзалардың қоректену түрлерін ажырату; 6.4.2.4 дұрыс тамақтанудың рационалын құрастыру; 6.4.2.5 тірі ағзалардағы қоректік заттардың тасымалдануын модельдеу; 6.4.2.6 тыныс алғанда және тыныс шығарғандағы ауа құрамындағы айырмашылықты атау; 6.4.2.7 ағзалардан бөлінетін өнімдерді атау; 6.4.2.8 тірі ағзалардағы тітіркендіргіштерге жауап беру реакциясын сипаттау
5. Энергия және қозғалыс	Энергия түрлері мен көздері	6.5.1.1 энергия көздерін атау; 6.5.1.2 энергияның бөлінуімен және жұтылуымен өтетін үдерістерге мысалдар келтіру; 6.5.1.3 электр энергиясының бірлігін атау; 6.5.1.4 электр энергиясының құнын есептеу; 6.5.1.5 баламалы энергия көздерін атау
	Қозғалыс	6.5.2.1 қозғалыстың салыстырмалылығын түсіндіру және мысалдар келтіру; 6.5.2.2 қатты, сұйық және газдардың қысымын ажырату; 6.5.2.3 адам қаңқасының құрылымын сипаттау; 6.5.2.4 бұлшық еттердің құрылымын сипаттау; 6.5.2.5 тірі ағзалар үшін қысымның мәніне мысалдар келтіру;

		6.5.2.6 арнайы аспаптардың көмегімен атмосфералық және артериялық қысымды өлшеу және қорытынды жасау
4 тоқсан		
6. Экология және тұрақты даму	Экожүйелер	6.6.1.1 экожүйе құрамдас бөліктерінің өзара байланысын түсіндіру; 6.6.1.2 экожүйелердің ауысу себептерін атау; 6.6.1.3 экологиялық пирамидада энергия мен заттардың ауысуын сипаттау
	Тірі ағзалардың сан алуандығы	6.6.2.1 өсімдіктер мен жануарлардың түрлерін анықтау үшін ағзалардың өзіндік ерекшеліктерін атау; 6.6.2.2 жергілікті экожүйелердегі тірі ағзалардың алуан түрін атау
	Табиғатты қорғау	6.6.3.1 өз аймағындағы кейбір экологиялық мәселелердің себептерін атау; 6.6.3.2 экологиялық мәселелерді шешу жолдарын ұсыну
7. Әлемді өзгертетін жаңалықтар	Әлемді өзгертетін жаңалықтар	6.7.1.1 әлемді өзгерткен жаңалықтардың маңызын түсіндіру; 6.7.1.2 қазақстандық ғалымдардың жаратылыстану ғылымдарын дамытуда қосқан үлестерін түсіндіру
	Болашақ жаңылықтары	6.7.1.3 әлемді өзгерткен нанотехнологиялар туралы түсінік болу; 6.7.1.4 ғылыми зерттеулер бағыттарының болашақтағы дамуына болжам жасау

Қазақстан Республикасының
Білім және ғылым министрі
2022 жылғы 1 сәуірдегі
№ 123 бұйрығына
12-қосымша
Қазақстан Республикасы
Білім және ғылым Министрінің
2013 жылғы 3 сәуірдегі
№ 115 бұйрығына
649-қосымша

Есту қабілеті зақымдалған (нашар еститін, естімейтін) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "География" пәнінен жаңартылған мазмұндағы Үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Есту қабілеті зақымдалған (нашар еститін, естімейтін) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "География" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі – Бағдарлама) Қазақстан Республикасының "Білім туралы" Заңының 5-бабы 6) тармақшасына сәйкес әзірленген.

2. Бағдарлама мақсаты – Жер табиғаты туралы білім, оның алуан түрінің себептері, оның тұрғындары мен шаруашылығы, Қазақстан табиғатының әртүрлілігі мен тұтастығы туралы білімді меңгерту.

3. Бағдарлама міндеттері:

1) дүниежүзінің ғылыми бейнесінің компоненті ретінде географиялық білім жүйесін қалыптастыру;

2) табиғи және антропогендік нысандарды, құбылыстар мен процестерді қамтитын дүниежүзінің географиялық бейнесін ашу, қоршаған дүниежүзінің аумақтық айырмашылықтары, олардың объективті сипаты мен адам өмірі үшін маңызы туралы түсінік қалыптастыру;

3) оқушылардың бойында табиғат пен қоғам арасындағы өзара байланыстарға, осы байланыстардың кеңістіктік ерекшеліктеріне ғылыми көзқарастарды қалыптастыру;

4) қоғамдық өндірістің, табиғатты қорғау мен табиғатты тиімді пайдаланудың ғылыми-жаратылыстанушылық, әлеуметтік-экономикалық негіздерін ашу;

5) география пәнін оқуға деген қызығушылығын дамыту және қалыптастыру;

6) географиялық ғылымның ұғымдары мен терминдерін игеруге ықпал ету;

7) кеңістіктік ойлау мен картографиялық дағдыларды қалыптастыру;

8) географиялық білімді тәжірибеде, күнделікті өмірде қолдану дағдыларын дамыту

4. Түзету – дамытушылық міндеттер:

1) нашар еститін білім алушылардың сөйлеу тілі тәжірибесіне жаңа географиялық терминдер мен ұғымдарды енгізу арқылы белсенді және белсенді емес географиялық сөздік қорын кеңейту;

2) сөйлеу тілін есту арқылы қабылдау қабілетін қалыптастыру және нашар еститіндердің ауызша сөйлеу тілін қайталап айту қабілетін дамыту;

3) ауызша сөйлеу тілінің ырғақты-интонациялық құрылымын қабылдау мен қайталап айту және дыбыс айтуды түзету жұмысында есту қабілетін пайдалануға үйрету;

4) географиядан оқыған мәтінді түсіну және мазмұндап беру біліктілігін қалыптастыру.

2-тарау. Оқу процесін ұйымдастырудың педагогикалық тәсілдері

5. Бағдарлама нашар еститін және кейіннен естімей қалған білім алушылардың танымдық уәдемесі мен оқу қабілеттерін дамыту арқылы ерекше білім беру қажеттіліктерін ескере отырып жеке тұлғасын қалыптастырады.

6. "География" пәніне оқыту түзету-дамыту бағыттылығы, кешенді, коммуникативтік, тұлғалы-бағыттық және іс-әрекеттік қағидалар негізінде жүзеге асырылады.

7. География пәнін оқытудың түзете-дамыту бағыты оқу іс-әрекетінің арнайы әдістері мен тәсілдерінде көрініс алады:

- 1) экраннан тыс жерде жұмыс істеу;
- 2) оқулық мәтіндеріндегі сөйлемдер құрылымын жеңілдету;
- 3) ақпаратты қысқарту арқылы оқып жатқан материал көлемін азайту;
- 4) атлас картасы мен мәтін параграфы негізінде көмекші сызбаларды құрастыру;
- 5) көрнекі құралдарды қолдану: кестелер, сызбалар, карталар.

8. Кешенді тәсіл - бір-бірін толықтыратын, байытатын және тұтастай сапалы қызметін қамтамасыз ететін, құрама бөліктердің (құбылыстардың немесе процестің) жиынтығын білдіреді.

9. Коммуникативтік тәсіл – сөйлеу тілінің айтылу жағын түзету мен қалыптастырудың арнайы жұмысынан тұрады; сөйлеу тілін коммуникативтік жағдайлардың барлық спектрінде қолдану білігін меңгеру(сұрақ қою, өз ойын жеткізу, ойын талқылау), топтық әңгіме жүргізу мазмұнын толықтыру және нақтылау мақсатына дауыс мәнерін, екіпінін және қарапайым ым-ишараны қолдану.

10. Тұлғалы-бағыттық тәсіл - оқу процесін даралау, білім алушының жеке басын үйлесімді қалыптастыру және жан - жақты дамыту, шығармашылық қабілеттерін толық ашу және сабақта жеке тұлғаның әлеуметтік маңызды қасиеттерін тәрбиелеумен сипатталады.

11. Сабақтағы іс-әрекет тәсіл - практикалық білік пен дағдыларды дамытуда және түзетуде жүзеге асырылады, мұнда ақпараттық, іздеу, зерттеу, талдау мен жинақтау, болжау оқытудың ең тиімді әдістері болып табылады, бұлар игерілген материалды бірнеше рет бекітуден және оны автоматтандырылған дағдылар деңгейіне дейін игеруден тұрады.

12. Есту қабілеті зақымдалған білім алушылар географиялық материалды оқу кезінде қосымша арнайы көмекті қажет етеді:

- 1) қоршаған орта туралы ойларын, іс-әрекетті, терминалогиялық аппараты саралау, ретке келтіру, түсінуде;
- 2) өз мүмкіндіктері мен шектеулерін түсінуде, қарым-қатынасқа түсу қабілетінде және туындайтын қиындықтарды шешуде;
- 3) тәжірибелік жұмыстарды орындау үшін уақытты ұзарту.

13. Есту қабілеті зақымдалған білім алушыларға қолданатын жетекші әдістер: бақылау, практикалық іс-әрекетін сөзбен жетектеу, олардың негізінде нысандарға

немесе табиғат құбылыстарға сипаттама беру, білім алушылардың мұғалімнің басшылығымен табиғаттағы тәжірибелік еңбегі және табиғатты қорғау қызметі.

14. Оқу барысында біріктіру әдісінің орны зор, өйткені ол әртүрлі құбылыстарды жергілікті оқшаулап қараудан өзара байланыстырылған кешенді зерделеуге көшуде мүмкіндік береді, жеке тұлғаның эмоционалдық дамуына және шығармашылық ойлауын қалыптастыруға ықпал ететін ғылыми білімді, әдебиетті, музыканы, сурет өнерін тарту арқылы әлемді барлық қырынан көрсетуге жол береді.

15. Бағдарлама "Географияның" "Математика", "Физика", "Химия" және "Биология" пәндерімен пәнаралық байланысын ескереді.

16. Білім беру, дамыту және түзету міндеттерін табысты орындау үшін география мұғалімінің кабинетінде болуы қажет:

- 1) оқулықтар жиынтығы;
- 2) географиялық карталар жиынтығы;
- 3) географиялық атаулар мен терминдер сөздігі (тақырыптар бойынша);
- 4) фотоальбомдар;
- 5) нашар еститін оқушыларға арналған дидактикалық материалдар (көп деңгейлі тапсырмалар, тесттер, жұмыс дәптерлері);
- 6) үстел үстінде ойнайтын географиялық ойындар;
- 7) көрнекі құралдар: суреттер, муляждар, модельдер;
- 8) коллекциялар (пайдалы қазбалар, гербарийлер);
- 9) түрлі құрылғылар;
- 10) оқытудың техникалық құралдары.

3-тарау. "География" оқу пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

16. "География" пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

- 1) 7-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында – 68 сағатты;
- 2) 8-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында – 68 сағатты;
- 3) 9-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында – 68 сағатты;
- 4) 10-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында – 68 сағатты құрайды.

17. Оқу пәнінің мазмұны 6 бөлімді қамтиды:

- 1) "Географиялық зерттеу әдістері";
- 2) "Картография және географиялық дерекқор";
- 3) "Физикалық география";
- 4) "Әлеуметтік география";
- 5) "Экономикалық география";
- 6) "Елтану және саяси география негіздері".

18. "Географиялық зерттеу әдістері" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) зерттеу және зерттеушілер.

19. "Картография және географиялық дерекқор" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) географиялық карталар;
- 2) географиялық деректер базасы.

20. "Физикалық география" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) Литосфера;
- 2) Атмосфера;
- 3) Гидросфера;
- 4) Биосфера;
- 5) Табиғи-аумақтық кешендер.

21. "Әлеуметтік география" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) Халықтар географиясы.

22. "Экономикалық география" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) табиғи ресурстар;
- 2) әлеуметтік-экономикалық ресурстар;
- 3) дүниежүзілік шаруашылықтың салалық және аумақтық құрылымы;
- 4) дүниежүзілік шаруашылықтың даму процестері мен көрсеткіштері

23. "Елтану және саяси география негіздері" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) дүниежүзі елдері.

24. 7-сыныпқа арналған "География" пәнінің базалық мазмұны:

1) географиялық зерттеу әдістері: Зерттеу және зерттеушілер. Географияны зерттеу негіздері. Географиялық ашылулар тарихы. География ғылымының дамуы. Географиялық деректер көздері. Географиялық тәжірибелер. Далалық зерттеу әдістері;

2) картография және географиялық дерекқор: Географиялық карталар. Алғашқы пайда болған карталар тарихы. Картография анықтамасы. Географиялық карталардың түрлері. Географиялық номенклатура. Географиялық дерекқор. Географиялық деректерді ұйымдастыру. Карталардың мәні

3) физикалық география: Литосфера. Литосфераның құрылысы мен заттық құрамы. Жердің тектоникалық құрылысы. Литосфераның тектоникалық қозғалыстары. Литосфералық апаттар. Атмосфера. Атмосфера құрылысы мен заттық құрамы. Ауа райы және метеорологиялық элементтер. Атмосфералық қолайсыз құбылыстар. Гидросфера. Гидросфера және оның құрамдас бөліктері. Су ресурстарының маңыздылығы. Дүниежүзілік мұхиттың географиялық жағдайы. Дүниежүзілік мұхит суларының қасиеттері. Мұхит суларының қозғалыстары. Мұхиттармен байланысты апаттар. Дүниежүзілік мұхиттың мәселелері. Биосфера. Биосфера және оның құрамдас бөліктері. Топырақ, оның құрамы мен құрылымы. Қазақстанның топырақ түрлері. Топырақтың экологиялық мәселелері. Табиғи-аумақтық кешендер. Табиғи-аумақтық кешендердің қалыптасуы. Табиғи-аумақтық кешендердің түрлері;

4) әлеуметтік география: Халық географиясы. Демография. Дүниежүзі халқының тілдік әулеттері мен топтары. Дүниежүзі халқының діни құрамы. Дүниежүзінің тарихи-мәдени аймақтары.

5) экономикалық география: Экономикалық географияны зерттеудің пәні. Табиғи ресурстар. Табиғи ресурстардың жіктелуі. Табиғи ресурстарды игерумен байланысты мәселелер. Әлеуметтік-экономикалық ресурстар. Көлік инфрақұрылымы. Әлеуметтік инфрақұрылым. Дүниежүзілік шаруашылықтың салалық және аумақтық құрылымы. Дүниежүзілік шаруашылықтың салалары: ауыл шаруашылығы мен өнеркәсіп.

6) елтану және саяси география негіздері: дүниежүзі елдері. Дүниежүзі елдерінің саяси картасы. Дүниежүзі елдерінің географиялық жағдайы. Дүниежүзі елдерінің географиялық және экономикалық-географиялық жағдайы.

25. 8-сыныпқа арналған "География" пәнінің базалық мазмұны:

1) географиялық зерттеу әдістері: Зерттеу және зерттеушілер. География ғылымының салалары. Географиялық зерттеу әдістерінің түрлері. Географиялық деректерді өңдеу және талдау. Географиялық модельдер. Зерттеу нәтижелерінің ұсыну формалары.

2) картография және географиялық деректер базасы: Географиялық карталар. Тақырыптық карталар және оларды қосымша сипаттау элементтері. Тақырыптық карталарды оқу. Тақырыптық географиялық номенклатура. Географиялық деректер базасы. Географиялық дерекқорын құрастыруда ақпараттық-коммуникациялық технологиялардың рөлі.

3) физикалық география: Литосфера. Жер бедерінің қалыптасу және таралу заңдылықтары. Жер бедерінің жіктелуі. Материктер мен мұхиттардың ірі орографиялық объектілері. Тау жыныстары мен минералдардың жіктелуі. Пайдалы қазбалардың Тау жыныстары мен минералдардың қалыптасу заңдылықтарына байланысты таралуы. Тау жыныстары мен минералдардың қасиеттері. Тау жыныстарының жасын анықтау. Геологиялық жыл санау мен геохронологиялық кесте. Жер бедерінің адамзат тіршілігі мен шаруашылығына тигізетін әсері. Атмосфера. Климат қалыптастырушы факторлар. Атмосфераның ғаламдық циркуляциясы. Климаттық белдеулер. Материктердің климаттық ерекшеліктері. Климаттың адамзат тіршілігі мен шаруашылығына тигізетін әсері. Адам әрекетінің атмосфераға тигізетін кері әсері. Гидросфера. Құрлық суларының түрлері мен қалыптасуы. Құрлық суларының шаруашылық маңызы. Өзен аңғарының құрылысы. Өзендердің гидрологиялық режимі. Көлдер мен мұздықтар. Құрлық суларының экологиялық мәселелері. Су апаттары. Биосфера. Табиғат зоналары мен биіктік белдеулер. Материктердің табиғи зоналары. Мұхиттардың тіршілік дүниесі. Өсімдік дүниежүзі мен жануарлар дүниесін қорғау. Табиғи-аумақтық кешендер. Географиялық қабықтың құрамы мен құрылысы. Географиялық қабықтың заңдылықтары.

4) әлеуметтік география: Халық географиясы. Халық санағы. Ұдайы өсудің түрлері. Демографиялық көрсеткіштер мен демографиялық жағдай. Демографиялық мәселелер. Демографиялық саясат.

5) экономикалық география: Табиғи ресурстар. Табиғи ресурстарды экономикалық және экологиялық тұрғыдан бағалау. Дүниежүзі аймақтарының табиғи-ресурстық әлеуеті. Табиғи ресурстарды өңдеу технологиясы, орталықтары және дайын өнім түрлері. Әлеуметтік-экономикалық ресурстар. Экономикалық инфрақұрылымның элементтері мен функциялары. Дүниежүзілік шаруашылықтың салалық және аумақтық құрылымы. Дүниежүзілік шаруашылықтың салалық құрамы: өндіруші, өңдеуші және қызмет салалары. Ауылшаруашылық, өнеркәсіп және қызмет салаларын ұйымдастыру түрлері. Ауылшаруашылық, өнеркәсіп және қызмет салаларын орналастыру факторлары. Дүниежүзілік шаруашылық салаларын сипаттау.

6) елтану және саяси география негіздері: Дүние жүзі елдері. Дүниежүзінің саяси картасы. Елдердің саяси типологиясы. Саяси картадағы сандық және сапалық өзгерістер. Дүние жүзі елдерінің саяси-географиялық жағдайы. Саяси интеграция. Қазақстанның саяси-интеграциялық үдерістердегі мүдделері, бағыттары және бастамалары.

26. 9-сыныпқа арналған "География" пәнінің базалық мазмұны:

Қазақстан Географиясы

1) географиялық зерттеу әдістері: зерттеулер және зерттеушілер. Қазақстандағы географияның даму тарихы. Ежелгі гректердің, римдіктердің еңбектеріндегі Қазақстан туралы географиялық мәліметтер және орта ғасырлардағы Қазақстан туралы зерттеу. Қазақ географтарының зерттеулері. Географиялық объектілер мен құбылыстар номинациясының ерекшеліктері. Қазақтың халықтық географиялық терминдері;

2) Картография және географиялық дерекқор: Географиялық карталар. Географиялық нысандарды, үдерістер мен құбылыстарды картадан көрсету тәсілдері. Географиялық номенклатура нысандарын көрсету тәсілдері. Географиялық дерекқор. Жерді қашықтықтан зерделеу әдістері. Геоақпараттық жүйе технологияларын қолдану аясы.

3) Физикалық география: Литосфера. Қазақстан аумағының геологиялық тарихы және тектоникалық құрылымы. Қазақстан рельефінің негізгі ерекшеліктері. Қазақстанның басты орографиялық нысандары. Қазақ оронимдері. Қазақстанда минералды ресурстардың таралу заңдылықтары. Минералды ресурстарды өндіру және өңдеу орталықтары. Қазақстанның минералды ресурстарына баға беру. Минералды ресурстарды игерумен байланысты мәселелер. Атмосфера. Қазақстанның климатын түзуші факторлар. Қазақстанның климаттық жағдайы. Қазақстанның климаттық ресурстары. Қазақстанда қолайсыз және қауіпті атмосфералық құбылыстар. Қазақ халқының атмосфералық және климаттық құбылыстарды номинациялау ерекшеліктері. Гидросфера. Қазақстанның ішкі суларының түрлері. Қазақ гидронимдері.

Қазақстанның су ресурстарына экономикалық баға беру. Су ресурстарының экологиялық мәселелері. Қазақстанның ішкі суларының геосаяси мәселелері. Биосфера. Қазақстанның табиғат зоналары мен биіктік белдеулері. Ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың түрлері. Қазақстанның табиғи мұрасы. Табиғи хоронимдердің (ерекше қорғауға алынған аумақтар) мағынасы. Ноосфераның қалыптасуы. Қазақстанның ноосфераның дамуына қосқан үлесі. Табиғи-аумақтық кешендер. Қазақстанның ірі физикалық-географиялық аудандары. Қазақтың табиғи хоронимдері (физикалық-географиялық аудандардың атауы). Табиғат кешендеріне әсер ететін антропогендік факторлар.

4) Әлеуметтік география: Халық географиясы. Қазақстан халқының саны. Қазақстан халқының ұлттық және діни құрамы. Дүниежүзі халқының көші-қоны. Қазақстандағы халықтың көші-қоны. Жұмыс күшінің сандық және сапалық құрамы. Қазақстандағы демографиялық жағдай және демографиялық саясат. Елді мекендердің жіктелуі. Қазақстандағы ойконимдер. Қазақстандағы елді мекендердің мәселелері. Урбанизация процесі. Қазақстандағы урбанизация процесін бағалау;

5) Экономикалық география: Табиғи ресурстар. Қазақстанның табиғи-ресурстық әлеуеті. Қазақстанда жекелеген ресурс түрлерін өңдеу технологиялары, орталықтары және дайын өнім түрлері. Табиғатты пайдалану үлгілері мен түрлері. Тұрақты даму. Қазақстанда табиғатты пайдаланумен байланысты мәселелер. Әлеуметтік-экономикалық ресурстар. Ғылыми-техникалық революцияның процесі мен бағыттары. Қазақстандағы адами капиталды дамыту. Қазақстандағы индустриалды-инновациялық даму бағыттары. Қазақстанның инновациялық инфрақұрылымы. Қазақстан аймақтарындағы инфрақұрылымның даму деңгейі. Қазақстан экономикасының салалары. Қазақстанның экономикалық аудандарының экономика салалары және мамандануы. Дүниежүзілік экономиканың даму тенденциялары мен көрсеткіштері. Дүниежүзілік экономиканың субъектілері. Халықаралық географиялық еңбек бөлінісі. Қазақстанның дүниежүзілік экономикадағы орны. Халықаралық экономикалық интеграциядағы Қазақстанның мүдделері, мақсаттары және орны;

6) Елтану және саяси география негіздері: дүниежүзі елдері. Дүниежүзінің саяси картасында Қазақстанның қалыптасу тарихы. Халықаралық ұйымдардың деңгейлері мен мақсаттары. Қазақстан Республикасының әлеуметтік, экономикалық және саяси-географиялық жағдайы. Қазақстандағы саяси және әкімшілік хоронимдер. Қазақстан Республикасы туралы күрделі географиялық ақпаратты ұсыну нысандары.

27. 10-сыныпқа арналған "География" пәнінің базалық мазмұны:

1) географиялық зерттеу әдістері: Зерттеулер және зерттеушілер. Географиялық зерттеу нысандары. Географияда графикалық әдістерді қолдану. География ғылымындағы қазіргі заманғы өзекті мәселелер;

2) картография және географиялық дереккор: географиялық карталар. Жоспар мен географиялық картаның айырмашылығы. Мазмұны мен масштабы бойынша карталарды жіктеу. Карта масштабы (сызықтық, сандық). Географиялық картаның шартты белгілері. Географиялық схемалық карталарды қолдану;

3) физикалық география: Литосфера. Жердің геологиялық тарихы. Литосфера және оның даму заңдылықтары. Жер бедері және оның даму заңдылықтары. Литосфералық тақталардың заманауи ілімі. Атмосфера. Жердегі тіршілік үшін атмосфераның маңызы. Атмосфераның құрылымы мен құрамы, оның қасиеттері. Атмосфералық айналым. Ауа райы, климат және олардың жіктелуі. Гидросфера. Гидросфера, оны құрайтын бөліктер. Дүниежүзілік су айналымы. Дүниежүзілік мұхит және оның бөліктері (теңіздер, шығанақтар, бұғаздар). Мұхит адамның қызметінде. Мұхиттың ластану мәселелері. Биосфера. Биосфера туралы түсінік, оның құрамы, құрылымы. Жердегі тірі организмдердің алуан түрлілігі, олардың таралуы. Организмдердің Жер қабығына әсері. Ноосфера туралы түсінік. Географиялық қабық, табиғи кешендер мен компоненттер. Географиялық белдеулер мен табиғи аймақтар. Табиғатты қорғау туралы заңдар мен халықаралық шарттар;

4) әлеуметтік география: Дүниежүзі халқының саны мен көбеюі. Халықтың жас және жыныстық құрылымы, еңбек ресурстары. Халықтың тығыздығы, халықтың орналасу ерекшеліктері және көші-қон. Дүниежүзідегі халықтың және діндердің нәсілдік, тілдік, этникалық құрамы. Елді мекен түрлері және урбанизация. Халықтың көбею түрлері: демографиялық дағдарыс, халықтың жарылуы. Этносаралық және конфессияаралық келісім;

5) экономикалық география: Табиғи ресурстар. Табиғат пен қоғамның өзара байланысы, табиғи ресурстардың жіктелуі. Дүниежүзінің табиғи ресурстары, отын-энергетикалық, кенді және бейметалл. Дүниежүзідегі табиғи ресурстардың басқа түрлері. Ақпараттық ресурстар. Дүниежүзілік экономика салаларының орналасу факторлары, кибернетика ғылымы. Дүниежүзілік экономиканың қалыптасуы, негізгі даму кезеңдері. Шаруашылықты ұйымдастыру түрлері, аумақтық айырмашылықтар және дүниежүзілік шаруашылықтың негізгі орталықтары. Халықаралық экономикалық қатынастардың түрлері. Дүниежүзі елдерінің экономикалық көрсеткіштері. Дүниежүзілік шаруашылықтың аумақтық құрылымы;

6) саяси география негіздерімен аймақтану: тарихи-географиялық аймақтар және дүниежүзінің саяси картасы. Экономикалық даму деңгейі бойынша дүниежүзі елдерін топтастыру (экономикалық дамыған елдер, дамушы елдер, экономикасы өтпелі елдер). Дүние жүзі елдерінің, тәуелсіз мемлекеттер мен тәуелді территориялардың мемлекеттік және әкімшілік-аумақтық құрылымының нысандары. Қазіргі дүниежүзі елдерінің типологиясының әртүрлілігі. Дүниежүзілік өркениеттер, геосаясат, геосаяси жағдайы, саяси география туралы түсініктер.

4-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

28. Бағдарламада, оқыту мақсаттары кодтық белгімен берілген. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сан бөлімше ретін, төртінші сан оқыту мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 7.2.1.4. кодында "7" - сынып, "2.1" - бөлімше, "4" - оқыту мақсатының реттік саны.

29. Оқыту мақсаттарының жүйесі бойынша күтілетін нәтижелер:

1) "Географиялық зерттеу әдістері" бөлімі:

1-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
1.1 Зерттеулер мен зерттеушілер	<p>7.1.1.1 география терминінің анықтамасы және география пәнінің негіздері;</p> <p>7.1.1.2 географиялық ашылулардың тарихын атау;</p> <p>7.1.1.3 саяхатшылар мен зерттеушілердің география ғылымының дамуына қосқан үлесін атау;</p> <p>7.1.1.4 географиялық ақпарат көздерімен: карталармен, сызбалармен, мәтіндермен, фотосуреттермен, графикалық материалдармен жұмыс істей білу;</p> <p>7.1.1.5 географиялық нысандардың қасиеттерін анықтау;</p> <p>7.1.1.6 далалық географиялық зерттеу әдістерін қолдану;</p> <p>7.1.1.7 географиялық объектілердің, құбылыстар мен</p>	<p>8.1.1.1 география ғылымы қандай салаларға бөліндігін түсіндіру;</p> <p>8.1.1.2 география ғылымы саласындағы маңызды зерттеулерді атау;</p> <p>8.1.1.3 географиялық зерттеулердің далалық, картографиялық және теориялық әдістерінің мәнін және оларды қолдануды түсіну;</p> <p>8.1.1.4 сандық және сапалық географиялық деректерді ажырату;</p> <p>8.1.1.5 географиялық нысандардың, құбылыстар мен процестердің модельдерін құру және олардың ерекшеліктері мен қасиеттерін түсіндіру;</p> <p>8.1.1.6</p>	<p>9.1.1.1 Қазақстандағы географияның даму тарихын білу;</p> <p>9.1.1.2 Ежелгі және орта ғасырлардағы Қазақстандағы географиялық мәліметтерді білу;</p> <p>9.1.1.3 географиялық ғылымның дамуына үлес қосқан қазақстандықтардың зерттеулері туралы түсініктің болу;</p> <p>9.1.1.4 география ғылымын зерттеудің заманауи өзекті мәселелерін анықтай алу;</p> <p>9.1.1.5 географиялық нысандар мен құбылыстардың ерекшеліктерін түсіну;</p> <p>9.1.1.6 қазақ халқының халықтық</p>	<p>10.1.1.1 Географияны зерттеу нысандарын атай алу;</p> <p>10.1.1.2 географиялық нысандардың, құбылыстар мен процестердің қасиеттерін қазіргі графикалық түрде көрсету: сызба, диаграмма, профиль, кесте</p> <p>10.1.1.3 география ғылымын зерттеудің заманауи</p>

	процестердің қасиеттерін графикалық түрде көрсете алу: сызба, диаграмма, профиль, кесте	зерттеу нәтижелерін әртүрлі формада ұсыну	географиялық терминдерінің мағынасын білу	өзекті мәселелерін түсіндіру
--	---	---	---	------------------------------

2) "Картография және географиялық дерекқор" бөлімі:

2-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
2.1 Географиялық карталар	7.2.1.1 алғашқы карталардың шығу тарихын айту; 7.2.1.2 тақырып бойынша картосхемаларды орындау; 7.2.1.3 катра түрлерін ажырату; 7.3.1.4 картада географиялық номенклатура нысандарын көрсете алу	8.2.1.1 тақырыптық картаның мазмұнын айту; 8.2.1.2 шартты белгілерді қолдану негізінде тақырыптық карталарды оқу; 8.2.1.3 контурлық картада географиялық номенклатура нысандарын атау	9.2.1.1 картадан маңызды географиялық нысандарды, процестер мен құбылыстарды түсіну; 9.2.1.2 картада географиялық номенклатура нысандарын көрсету	10.2.1.1 жоспар мен географиялық карта арасындағы айырмашылықты білу; 10.2.1.2 карталарды құрастыруда масштабты қолдану; 10.2.1.3 карта түрлерін құрастырудағы шартты белгілердің айырмашылығын айту
2.2 Географиялық деректер базасы	7.2.2.1 кестелерде географиялық нысандарды көрсету және топтастыру	8.2.2.1 ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдана отырып, географиялық деректер базасын құру	9.2.2.1 Жерді қашықтықтан зондтау әдістерін, олардың маңызы мен ерекшеліктерін түсіндіру; 9.2.2.2 экономика және ғылым салаларында геоақпараттық технологияларды қолданудың маңыздылығын білу	10.2.2.1 географиялық карталар схемасымен жұмыс жасау

3) "Физикалық география" бөлімі:

2-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
		8.3.1.1 рельеф пішіндерін анықтау; 8.3.1.2 рельефтің пішінін анықтай білу; 8.3.1.3		

3.1 Литосфера	<p>7.3.1.1 литосфераның құрылымы мен материалдық құрамын атау;</p> <p>7.3.1.2 картада жердің тектоникалық құрылымын және литосфералық плиталардың орналасуын көрсету ;</p> <p>7.3.1.3 терминдердің мағынасын түсіну: дрейф, коллизия, субдукция, спрединг;</p> <p>7.3.1.4 литосфералық апаттардың себептері мен салдарын, таралуын атау;</p> <p>7.3.1.5 литосферадағы литосфералық апатта өзін өзі ұстау ережелерін атау</p>	<p>жоспар бойынша бедер пішіндерін жасау;</p> <p>8.3.1.4 әр түрлі материктер мен мұхиттарда орналасқан ұқсас орографиялық бірліктерді салыстыру;</p> <p>8.3.1.5 жыныстарының минералдардан ажырата тау;</p> <p>8.3.1.6 тау жыныстары мен минералдардың қалыптасу заңдылықтарына байланысты пайдалы қазбалардың таралуын талдау;</p> <p>8.3.1.7 тау жыныстары мен минералдардың қасиеттерін анықтау ;</p> <p>8.3.1.8 тау жыныстарының жасын анықтау әдістерін білу;</p> <p>8.3.1.9 жер қыртысының қалыптасуы мен тіршіліктің дамуындағы геологиялық хронологияның ж ә н е геохронологиялық кестенің маңыздылығын түсіну;</p> <p>8.3.1.10 рельефтің адамзаттың өмірі мен шаруашылық қызметіне әсерін бағалай алу</p>	<p>9.3.1.1 Қазақстанның геологиялық тарихы мен тектоникалық құрылымын білу;</p> <p>9.3.1.2 Қазақстандағы рельефтің негізгі түрлерін атау;</p> <p>9.3.1.3 негізгі орографиялық белгілерді атау және олардың мағынасын түсіндіру;</p> <p>9.3.1.4 қазақ оронимдерінің топтастырылуын түсіну және олардың мағынасын түсіндіру;</p> <p>9.3.1.5 Қазақстанның минералды ресурстарының т а р а л у заңдылықтарын білу;</p> <p>9.3.1.6 картада Қазақстанның минералды ресурстарын өндіру мен өндеудің негізгі орталықтарын көрсету;</p> <p>9.3.1.7 Қазақстанның пайдалы қазбаларын баға беру;</p> <p>9.3.1.8 минералдық ресурстарды игеруге байланысты мәселелерді түсіну және оларды шешу жолдарын ұсыну</p>	<p>10.3.1.1 жердің геологиялық тарихын түсіндіру;</p> <p>10.3.1.2 литосфераның дамуы туралы түсінігі болуы;</p> <p>10.3.1.3 картада жер бедерінің негізгі пішіндерін көрсету;</p> <p>10.3.1.4 литосфераны зерттеудегі жаңа әдістерді атау</p>
	7.3.2.1			

<p>3.2 Атмосфера</p>	<p>атмосфераның құрамын білу; 7.3.2.2 атмосфера қабаттарының құрылымы мен ерекшеліктерін атау ; 7.3.2.3 ауа-райы " түсінігін түсіну"; 7.3.2.4 ж е к е метеорологиялық элементтердің сипаттамаларын атау оларды зерттеудің маңыздылығын түсіну: температура, қысым, жел, бұлттылық, жауын-шашын, ылғалдылық; 7.3.2.5 метеорологтың көмегімен өлшеу жекелеген метеологиялық элементтерді өлшеу : температура, қысым, жел, бұлттылық, жауын-шашын, ылғалдылық; 7.3.2.6 жекелеген метеорологиялық элементтер: температура, қысым, жел, бұлттылық, жауын-шашын, ылғалдылық көрсеткіштерінің негізінде күрделі емес графикалық синоптикалық материалдар жасай алу; 7.3.2.7 қолайсыз атмосфералық құбылыстарды білу және қорғаныс жолдарын білу</p>	<p>8.3.2.1 знать определение термина "климат"; 8.3.2.2 климат түзуші факторларды анықтау; 8.3.2.3 атмосфераның Ғаламдық айналымын білу; 8.3.2.4 картада Климаттық белдеулерді көрсете білу; 8.3.2.5 әр түрлі континенттерде орналасқан ұқсас Климаттық белдеулерді салыстыра алу; 8.3.2.6 климаттың адамзаттың өмірі мен экономикалық қызметіне әсерін түсіну; 8.3.2.7 адам қызметінің атмосфера мен климатқа теріс әсерін білу және мысалдар келтіре алу</p>	<p>9.3.2.1 Қазақстан климатының ерекшеліктерін сипаттау; 9.3.2.2 Қазақстанның климат түзуші факторларын атау; 9.3.2.3 Қазақстанның климаттық жағдайын білу; 9.3.2.4 Қазақстанның климаттық ресурстарын білу; 9.3.2.5 қолайсыз және қауіпті атмосфералық құбылыстардың қалыптасуы мен таралу аумағын картада көрсете білу ; 9.3.2.6 Қазақстанның атмосфералық және климаттық құбылыстарының ерекшеліктерін білу</p>	<p>10.3.2.1 атмосфераның Жердегі өмір үшін маңыздылығын түсіндіру; 10.3.2.2 атмосфераның құрылымы мен құрамын атау; 10.3.2.3 атмосфералық айналымның заңдылықтарын айту; 10.3.2.4 ауа-райы мен климаттық құбылыстарды түсіндіре алу</p>
----------------------	--	---	--	---

3.3 Гидросфера	<p>7.3.3.1 гидросфераның құрамдас бөліктерін атау;</p> <p>7.3.3.2 су ресурстарының маңыздылығын түсіндіру;</p> <p>7.3.3.3 кейбір дүниежүзілік мұхиттың құрамы мен географиялық атауын білу;</p> <p>7.3.3.4 мұхиттар мен олардың құрамдас бөліктерін білу;</p> <p>7.3.3.5 мұхит суының қасиеттеріне әсер ететін факторларды анықтау;</p> <p>7.3.3.6 мұхит суларының қозғалысын түсіндіру;</p> <p>7.3.3.7 мұхит және теңіз суларымен байланысты қауіптерді түсіну;</p> <p>7.3.3.8 мұхиттардың мәселелерін білу және оларды шешу жолдарын ұсына білу</p>	<p>8.3.3.1 құрлық суларының қалыптасуын түсіну ;</p> <p>8.3.3.2 құрлық суларының негізгі түрлерінің экономикалық маңыздылығын түсіну;</p> <p>8.3.3.3 өзен аңғарының құрылысын білу;</p> <p>8.3.3.4 өзендердің гидрологиялық режимін түсіндіру;</p> <p>8.3.3.5 "көлдер" және "мұздықтар" ұғымдарының анықтамасын білу;</p> <p>8.3.3.6 құрлық суларының экологиялық мәселелерін шешу жолдарын ұсыну;</p> <p>8.3.3.7 судағы табиғи апаттарды атау</p>	<p>9.3.3.1 "өзен", "көл", "мұздықтар", "мәңгі тоң", "жер асты сулары" ұғымдарының мағынасын түсіндіру;</p> <p>9.3.3.2 Қазақстанның ішкі суларының атауларын анықтау: өзендер, көлдер мен мұздықтар;</p> <p>9.3.3.3 Қазақстанның су ресурстарына экономикалық баға беру;</p> <p>9.3.3.4 Қазақстандағы су ресурстарының экологиялық мәселелерін айту;</p> <p>9.3.3.5 Қазақстанның су ресурстарының мәселелері және шешу жолдарын ұсыну және атау</p>	<p>10.3.3.1 гидросфераның құрылымы мен құрамын түсіндіре алу;</p> <p>10.3.3.2 дүниежүзілік су айналымы туралы айту;</p> <p>10.3.3.3 мұхиттардың бөліктерін атау, картада көрсете білу (теңіздер, шығанақтар, бұғаздар);</p> <p>10.3.3.4 адамның мұхитпен байланысын түсіндіру;</p> <p>10.3.3.5 теңіздер мен мұхиттардың суларын қорғау туралы мысалдар келтіре алу</p>
3.4 Биосфера	<p>7.3.4.1 биосфераның құрамын, құрылымын, шекаралары мен қасиеттерін атау;</p> <p>7.3.4.2 топырақтың түрлері мен құрамын айту;</p> <p>7.3.4.3 картада Қазақстанда топырақ түрлерінің таралуын көрсету;</p>	<p>8.3.4.1 "табиғи аймақтар" мен "биіктік белдеулерінің" мағынасын түсіну";</p> <p>8.3.4.2 картадан табиғи аймақтарды табу;</p> <p>8.3.4.3 әртүрлі континенттерде</p>	<p>9.3.4.1 Қазақстанның табиғи аймақтары мен биіктік белдеулерін атау;</p> <p>9.3.4.2 ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың маңыздылығын түсіну: қорықтар, қорықтар, ұлттық парктер;</p> <p>9.3.4.3 Қазақстанның табиғи мұрасын білу;</p>	<p>10.3.4.1 биосфера ұғымын, оның құрылымы мен құрамын түсіндіру;</p> <p>10.3.4.2 биосферадағы организмдердің өзара байланысын түсіндіру;</p>

	7.3.4.4 топырақ ресурстары туралы түсініктерінің болуы; 7.3.4.5 топырақтың экологиялық мәселелерін анықтау және оларды шешу жолдарын ұсыну	орналасқан ұқсас табиғи аймақтар мен биіктік белдеулерін салыстыру; 8.3.4.4 өсімдіктер мен жануарлар дүниесін қорғау қажеттілігі туралы түсіну	9.3.4.4 Қазақстанның табиғи аудандары туралы түсінікке ие болуы; 9.3.4.5 ноосфера терминінің анықтамасын беру және ол нені зерттейтінін білу; 9.3.4.6 Қазақстанның ноосфераның дамуына қосқан үлесін түсіндіру	10.3.4.3 организмдердің жер қабығына әсерін түсіндіру; 10.3.4.4 ноосфераның мағынасын атау
3.5 Табиғи-аумақтық кешендер	7.3.5.1 табиғи-аумақтық кешендердің: географиялық қабықтың, континенттер мен мұхиттардың, белдеулер мен ландшафттардың қалыптасуын түсіндіру; 7.3.5.2 табиғи-аумақтық кешендердің түрлерін атау	8.3.5.1 географиялық қабықтың құрамы мен құрылымын түсіндіре алу; 8.3.5.2 географиялық қабық үлгілерінің мағынасын түсіну	9.3.5.1 Қазақстанның ірі табиғи-аймақтық кешендерін бөле алу; 9.3.5.2 Қазақстанның табиғи-аумақтық кешендерінің маңыздылығын түсіндіру; 9.3.5.3 антропогендік ландшафт туралы түсінікке ие болу; 9.3.5.4 мелиорация, мелиорация, ландшафттық дизайн ұғымдарды түсіну	10.3.5.1 Жердің географиялық қабықшаларын атау және олардың мағынасын түсіну; 10.3.5.2 географиялық аймақтар мен табиғи аймақтардың орналасуын түсіндіріңіз; 10.3.5.4 табиғи компоненттерді қорғаудың негізгі заңдылықтарын айту

4) "Әлеуметтік география" бөлімі:

4-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
7.4.1.1 халық географиясы нені зерттейтінін			9.4.1.1 Қазақстан халқының санын айту; 9.4.1.2 Қазақстан халқының ұлттық және діни құрамын білу; 9.4.1.3 Қазақстан халқының көші-қон бағыттарын, себеп салдарын айту;	10.4.1.1 дүниежүзі халық санын және оның өзгеруі туралы айту; 10.4.1.2 халықтың жас және жыныстық құрылымын түсіндіру;

4.1 Халық географиясы	<p>түсіну және "демография" терминіне анықтама беру";</p> <p>7.4.1.2 этнос, дін ұғымдарын айту және анықтау;</p> <p>7.4.1.3 дүниежүзі халықтарының этнолингвистикалық жіктелуін білу;</p> <p>7.4.1.4 дүниежүзі халқының діни құрамын және діндердің таралуын түсіну;</p> <p>7.4.1.5 халықтың этникалық және діни құрамына байланысты дүниежүзінің тарихи-мәдени / өркениетті аймақтарының қалыптасуын түсіндіру;</p> <p>7.4.1.6 картада халқы ең көп елдерді көрсету</p>	<p>8.4.1.1 популяция санын анықтауға арналған әдістерді атау;</p> <p>8.4.1.2 халықтың көбею түрі бойынша дүниежүзі елдерін жіктей алу;</p> <p>8.4.1.3 құнарлылық, өлім, табиғи және механикалық өсу, көші-қон, ұлт терминдерін түсіну және анықтама беру ;</p> <p>8.4.1.4 елдердің демографиялық көрсеткіштерін кесте түрде көрсете білу;</p> <p>8.4.1.5 дүниежүзі елдерін демографиялық проблемалар бойынша ажырата алу;</p> <p>8.4.1.6 "халық саясаты" анықтамасын түсіну</p>	<p>9.4.1.4 картадан Қазақстан халқының көші-қонының негізгі бағыттарын көрсету;</p> <p>9.4.1.5 Қазақстанның жұмыс күшінің сандық және сапалық құрамын бөлуге;</p> <p>9.4.1.6 Қазақстанның демографиялық жағдайы мен демографиялық саясатын ажырата білу;</p> <p>9.4.1.7 елді мекен ұғымының мазмұнын түсіндіру және оның түрлерін білу;</p> <p>9.4.1.8 ойконимдер терминнің мағынасын атау;</p> <p>9.4.1.9 елді мекендерге байланысты мәселелерді ды сипаттау;</p> <p>9.4.1.10 урбанизация сөзінің мағынасын түсіну;</p> <p>9.4.1.11 Қазақстандағы қала халқының өсіп келе жатқан рөлін түсіндіру</p>	<p>10.4.1.3 дүниежүзіндегі халқы тығыз орналасқан елдерді атау;</p> <p>10.4.1.4 дүниежүзі халқының миграциясының бағыттарын, себептері мен салдарын айту;</p> <p>10.4.1.5 жер бетіндегі халықтардың нәсілдерін атау және олардың теңдігін түсіну;</p> <p>10.4.1.6 елді мекендердің түрлері мен қала тұрғындарының рөлінің артуының себептерін айту;</p> <p>10.4.1.7 демографиялық дағдарыс және демографиялық жарылыс деген ұғымдарды туралы түсіндіру</p> <p>10.4.1.8 ұлтаралық және конфессияаралық келісімнің қажеттілігін түсіну</p>
-----------------------	--	---	---	--

5) "Экономикалық география" бөлімі:

5-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
7.5.1.1 табиғи ресурстар ұғымын сипаттау; 7.5.1.2			9.5.1.1 Қазақстанның табиғи-ресурстық әлеуетін атау; 9.5.1.2 Қазақстандағы	10.5.1.1 негізгі экономикалық түсініктерді атау; 10.5.1.2 дүниежүзінің

<p>5.1 Табиғи ресурстар</p>	<p>табиғи ресурстардың таралу заңдылықтарын түсіну; 7.5.1.3 картада табиғи ресурстардың шоғырланған жерлерін көрсету; 7.5.1.4 табиғи ресурстарды игеруге байланысты мәселелерді түсіндіру</p>	<p>8.5.1.1 табиғи ресурстарға экономикалық және экологиялық баға беру; 8.5.1.2 дүниежүзінің жекелеген аймақтарының табиғи-ресурстық әлеуетін бағалау; 8.5.1.3 өндірілген және өңделген өнімді түсіну</p>	<p>дайын өнімнің орталықтары мен түрлерін атау; 9.5.1.3 картадағы мұнай өнімдерін қайта өңдеу орталықтарын көрсету; 9.5.1.4 табиғатты пайдалану үлгілері мен түрлерін топтастыру; 9.5.1.5 Қазақстандағы табиғатты пайдалану мәселелерін түсіну және оларды шешу жолдарын ұсына білу</p>	<p>табиғи ресурстарына сипаттама беру; 10.5.1.3 отын-энергетика, кен және металл емес ресурстар арасындағы айырмашылықтарды анықтау; 10.5.1.4 дүниежүзінің табиғи ресурстарын сипаттау және қауіпсіздік дәрежесін анықтау</p>
<p>5.2 Әлеуметтік-экономикалық ресурстар</p>	<p>7.5.2.1 көлік түрлерін білу және олардың халық шаруашылығындағы маңызын айту; 7.5.2.2 әлеуметтік инфрақұрылымның маңыздылығын түсіндіру</p>	<p>8.5.2.1 экономикалық инфрақұрылым маңыздылығын нақтылау</p>	<p>9.5.2.1 әлеуметтік және экономикалық ресурстар туралы түсініктің болуы; 9.5.2.2 ғылыми-техникалық революцияның анықтамасы мен бағытын түсіндіру; 9.5.2.3 Қазақстандағы адами капиталдың негізгі қасиеттерін білу; 9.5.2.4 индустрия және инновация ұғымдарын сипаттай білу; 9.5.2.5 Қазақстанның индустриалды-инновациялық дамуының бағыттарын түсіну; 9.5.2.6 "инфрақұрылым" терминінің анықтамасын беру 9.5.2.7 аймақтар бойынша Қазақстандағы инфрақұрылымның дамуын салыстыру</p>	<p>10.5.2.1 ақпараттық ресурстарды пайдалану қажеттілігін түсіну 10.5.2.2 еңбек және білім беру ресурстарының ерекшеліктерін түсіну</p>

<p>5.3 Дүниежүзілік экономиканың салалық және аумақтық құрылымы</p>	<p>7.5.3.1 экономикалық салалардың: ауыл шаруашылығы мен өнеркәсіптің маңыздылығын түсіну</p>	<p>8.5.3.1 шаруашылық салалары: өндіруші және өңдеуші салалар, қызмет көрсету саласын атау; 8.5.3.2 ауыл шаруашылық және өнеркәсіп өндірісін, қызмет көрсету саласын ұйымдастыру нысандарын сипаттау; 8.5.3.3 ауылшаруашылық және өнеркәсіптік өндірістің, қызметтердің орналасу факторларын атау; 8.5.3.4 дүниежүзілік экономика салаларын атау</p>	<p>9.5.3.1 Қазақстан экономикасының салаларын түсіндіру ; 9.5.3.2 экономикалық салалар бойынша Қазақстан өнеркәсібінің таралуын атау; 9.5.3.3 жекелеген аумақтарды мамандандыру бойынша салалардың орналасуын картадан көрсету</p>	<p>10.5.3.1 дүниежүзілік экономиканың жетекші секторларының орналасу факторларын анықтау; 10.5.3.2 "кибернетика" ғылымы негізін зерттейтінін түсіндіру; 10.5.3.3 дүниежүзілік экономиканың қалыптасу заңдылықтарын түсіндіру, құрылымы мен құрамын білу; 10.5.3.4 экономиканы ұйымдастыру түрлерін, айырмашылықтары мен дүниежүзілік шаруашылықтың негізгі орталықтарын атау</p>
<p>5.4 Дүниежүзілік шаруашылық даму көрсеткіштері және тенденциялары</p>	<p>7.5.4.1 дүниежүзі шаруашылық туралы түсінікке ие болу; 7.5.4.2 дүниежүзілік шаруашылық даму кезеңдерін атау; 7.5.4.3 дүниежүзілік шаруа құрылымын түсіну</p>	<p>8.5.4.1 дүниежүзілік экономикада болып жатқан заңдылықтар мен процестерге сипаттама беру; 8.5.4.2 дүниежүзілік экономиканың, жекелеген мемлекеттер мен аймақтардың даму тенденцияларын анықтау</p>	<p>9.5.4.1 дүниежүзілік экономика субъектілерін түсіндіру; 9.5.4.2 халықаралық географиялық еңбек бөлінісінің маңыздылығын түсіну; 9.5.4.3 Қазақстанның дүниежүзілік экономикадағы орнын атау; 9.5.4.4 интеграциялау терминнің анықтамасын айту; 9.5.4.5 халықаралық экономикалық интеграциядағы Қазақстанның мүдделерін,</p>	<p>10.5.4.1 халықаралық экономикалық қатынастардың түрлерін атау; 10.5.4.2 жалпы ішкі өнім, жалпы ұлттық өнім ұғымдарын түсіндіру; 10.5.4.3 дүниежүзілік шаруашылықтың территориялық</p>

			мақсаттарын және орын түсіну	құрылымын картада бөлу
--	--	--	------------------------------	------------------------

6) "Елтану және саяси география негіздері" бөлімі:

9-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
6.1 Дүниежүзі елдері	<p>7.6.1.1 елдерді географиялық орналасуына қарай жіктеу;</p> <p>7.6.1.2 картадан елдердің географиялық орналасуын түсіндіре білу;</p> <p>7.6.1.3 экономикалық және географиялық орналасуы бойынша елдердің жіктелуін түсіну;</p> <p>7.6.1.4 жоспар бойынша елдердің экономикалық-географиялық жағдайын сипаттау;</p> <p>7.6.1.5 елдердің географиялық, экономикалық және географиялық жағдайын бағалау;</p> <p>7.6.1.6 картадан алыптар мен ергежейлі елдерді көрсету;</p> <p>7.6.1.7 тәуелсіз және тәуелді елдер сөздерінің мағынасын түсіну</p>	<p>8.6.1.1 саяси картаның негізгі нысандарын атау;</p> <p>8.6.1.2 дүниежүзі елдерін ажырату және басқару мен мемлекеттік құрылым нысаны бойынша кесте құру ;</p> <p>8.6.1.3 саяси картадағы сандық және сапалық өзгерістерді салыстыру;</p> <p>8.6.1.4 картада дүниежүзі елдерінің шекараларын көрсету;</p> <p>8.6.1.5 с а я с и интеграцияның қажеттілігі мен мақсаттарын түсіну;</p> <p>8.6.1.6 Қазақстанның саяси интеграциядағы бағыттарын, мүдделері мен мақсаттарын айту</p>	<p>9.6.1.1 дүниежүзінің саяси картасында Қазақстанның қалыптасу тарихына сипаттама беру;</p> <p>9.6.1.2 деңгейі мен мақсаты бойынша халықаралық ұйымдарды топтастыру;</p> <p>9.6.1.3 картадан Қазақстанның географиялық орнын түсіндіру;</p> <p>9.6.1.4 Қазақстанның экономикалық аудандарын білу және оларды картадан көрсете білу;</p> <p>9.6.1.5 Қазақстан Республикасы туралы елдік ақпаратты түсіну</p>	<p>10.6.1.1 жекелеген аймақтарға картадан елдерді көрсету;</p> <p>10.6.1.2 елдердің экономикалық даму деңгейі бойынша айырмашылықтарын айту;</p> <p>10.6.1.3 саяси картамен жұмыс жасау және талдау;</p> <p>10.6.1.4 тәуелсіз және тәуелді елдердің арасындағы айырмашылықты түсініп, өз территорияларын картадан көрсете білу;</p> <p>10.6.1.5 әлеуметтік-экономикалық даму типі мен деңгейі ұқсас елдердің топтарын анықтау;</p> <p>10.6.1.6 геосаясатқа сипаттама беру және картадан елдердің геосаяси жағдайын көрсете білу</p>

30. Есту қабілеті зақымдалған (нашар еститін, естімейтін) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "География" пәнінен жаңартылған мазмұндағы Үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспары негізінде осы Бағдарламаның қосымшасына сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді жоспарда барлық сынып бойынша әр бөлімде қамтылатын оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

31. Бөлімдер мен тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Есту қабілеті зақымдалған
(нашар еститін, естімейтін)
білім алушыларға арналған
негізгі орта білім беру
деңгейінің 7-10 сыныптары үшін
"География" пәнінен
жаңартылған мазмұндағы
Үлгілік оқу бағдарламасына
қосымша

Есту қабілеті зақымдалған(нашар еститін, естімейтін) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "География" пәнінен жаңартылған мазмұндағы Үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) 7-сынып:

1-кесте

Бөлімшелер	Тақырып	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
1. Географиялық зерттеу әдістері		
1.1 Зерттеулер мен зерттеушілер	Географиялық зерттеу объектілері	7.1.1.1 география терминінің анықтамасын және география пәнінің негіздерін айту
	География ғылымының дамуы	7.1.1.2 географиялық ашылулардың тарихын айту; 7.1.1.3 саяхатшылар мен зерттеушілердің география ғылымының дамуына қосқан үлесін айту
	Географиялық мәліметтер көзі	7.1.1.4 географиялық ақпарат көздерімен: карталармен, сызбалармен, мәтіндермен, фотосуреттермен, графикалық материалдармен жұмыс істеу
	Географиялық тәжірибелер	7.1.1.5 географиялық нысандардың қасиеттерін анықтау
	Далалық зерттеу әдістері	7.1.1.6 далалық географиялық зерттеу әдістерін қолдану
	Географияда графикалық әдістерді қолдану	7.1.1.7 географиялық объектілердің, құбылыстар мен процестердің қасиеттерін графикалық түрде көрсету: сызба, диаграмма, профиль, кесте
2. Картография және географиялық дерекқор		
2.1 Географиялық карталар	Географиялық карталарды қолдану	7.2.1.1 алғашқы карталардың шығу тарихын айту; 7.2.1.2 тақырып бойынша картосхемаларды орындау; 7.2.1.3 карталардың түрлерін ажырату

	Географиялық номенклатура	7.3.1.4 картада географиялық номенклатура нысандарын көрсету
2.2 Географиялық мәліметтер базасы	Географиялық мәліметтерді ұйымдастыру	7.2.2.1 кестелерде географиялық нысандарды көрсету және топтастыру
3. Физикалық география		
3.1 Литосфера	Литосфераның құрылымы және материалдық құрамы	7.3.1.1 литосфераның құрылымы мен материалдық құрамын атау
	Жердің тектоникалық құрылымы	7.3.1.2 картада жердің тектоникалық құрылымын және литосфералық плиталардың орналасуын көрсету
	Литосфераның тектоникалық қозғалыстары	7.3.1.3 литосфералық апаттардың себептері мен салдарын, таралуын атау
	Литосфераның тектоникалық қозғалыстары	7.3.1.4 понимать причины и следствия, распространение литосферных катаклизмов; 7.3.1.5 литосферадағы литосфералық апатта өзін өзі ұстау ережелерін айту
2-тоқсан		
3. Физикалық география		
3.2 Атмосфера	Атмосфера және оны құрайтын бөліктер	7.3.2.1 атмосфераның құрамын айту; 7.3.2.2 атмосфера қабаттарының құрылымы мен ерекшеліктерін айту
	Ауа-райы және метеорологиялық элементтер	7.3.2.3 ауа-райы "түсінігін түсіну"; 7.3.2.4 жеке метеорологиялық элементтердің сипаттамаларын атау оларды зерттеудің маңыздылығын түсіну: температура, қысым, жел, бұлттылық, жауын-шашын, ылғалдылық; 7.3.2.5 метеоролог құралдарының көмегімен жекелеген метеорологиялық элементтерді өлшеу: температура, қысым, жел, бұлттылық, жауын-шашын, ылғалдылық; 7.3.2.6 жекелеген метеорологиялық элементтер: температура, қысым, жел, бұлттылық, жауын-шашын, ылғалдылық көрсеткіштерінің негізінде күрделі емес графикалық синоптикалық материалдар жасау

	Қолайсыз атмосфералық құбылыстар	7.3.2.7 қолайсыз атмосфералық құбылыстарды білу және қорғаныс жолдарын айту
3. Физикалық география		
3.3 Гидросфера	Гидросфера және оның компоненттері	7.3.3.1 гидросфераны және оның құрамдас бөліктерін айту
	Су ресурстарының маңызы	7.3.3.2 су ресурстарының маңыздылығын түсіндіру
	Дүниежүзілік мұхиттың географиялық жағдайы	7.3.3.3 Дүниежүзі мұхитының құрамы мен географиялық орналасуын айту; 7.3.3.4 мұхиттар мен олардың құрамдас бөліктерін атау
	Дүниежүзілік мұхит суларының қасиеттері	7.3.3.5 мұхит суының қасиеттеріне әсер ететін факторларды анықтау
	Мұхиттағы сулардың қозғалысы	7.3.3.6 мұхит суларының қозғалысын түсіндіру
	Мұхиттағы апаттар	7.3.3.7 мұхит және теңіз суларымен байланысты қауіптерді түсіну
	Дүниежүзілік мұхит мәселелері	7.3.3.8 мұхиттардың мәселелерін және оларды шешу жолдарын ұсына білу
3-тоқсан		
3. Физикалық география		
3.4 Биосфера	Биосфера және оны құрайтын бөліктер	7.3.4.1 биосфера құрамын, құрылымын, шекаралары мен қасиеттерін айту
	Топырақ, олардың құрамы мен құрылымы	7.3.4.2 топырақ түрлері мен құрамын айту
	Қазақстандағы топырақ түрлері	7.3.4.3 картада Қазақстанда топырақ түрлерінің таралуын көрсету; 7.3.4.4 топырақ ресурстары туралы түсініктерінің болуы
	Топырақтың экологиялық проблемалары	7.3.4.5 топырақтың экологиялық мәселелерін білу және оларды шешу жолдарын ұсыну
3. Физикалық география		
3.5 Табиғи-аумақтық кешендер	Табиғи-аумақтық кешендердің қалыптасуы	7.3.5.1 табиғи-аумақтық кешендердің: географиялық қабықтың, континенттер мен мұхиттардың, белдеулер мен белдеулердің, ландшафттардың қалыптасуын түсіндіру
	Табиғи-территориялық кешендердің түрлері	7.3.5.2 табиғи-аумақтық кешендердің түрлерін айту
4. Әлеуметтік география		

4.1 Тұрғындар географиясы	Демография	7.4.1.1 халық географиясы нені зерттейтінін түсіну және "демография" терминіне анықтама беру
	Тілдік отбасылар мен дүниежүзі халықтарының топтары	7.4.1.2 этнос, дін ұғымдарын айту және анықтау; 7.4.1.3 дүниежүзі халықтарының этнолингвистикалық жіктелуін айту
	Дүниежүзі халқының діни құрамы	7.4.1.4 дүниежүзі халқының діни құрамын және діндердің таралуын түсіну
	Дүниежүзінің тарихи және мәдени аймақтары	7.4.1.5 халықтың этникалық және діни құрамына байланысты дүниежүзінің тарихи-мәдени/өркениетті аймақтарының қалыптасуын түсіндіру; 7.4.1.6 картада халқы ең көп елдерді көрсету
4-тоқсан		
5. Экономикалық география		
5.1 Табиғат ресурстары	Табиғи ресурстардың жіктелуі	7.5.1.1 Табиғи ресурстар ұғымын сипаттау; 7.5.1.2 табиғи ресурстардың таралу заңдылықтарын түсіну; 7.5.1.3 картада табиғи ресурстардың шоғырланған жерлерін көрсету
	Табиғи ресурстарды игеруге байланысты мәселелер	7.5.1.4 табиғи ресурстарды игеруге байланысты мәселелерді түсіндіру
5. Экономикалық география		
5.2 Әлеуметтік-экономикалық ресурстар	Көлік инфрақұрылымы	7.5.2.1 көлік түрлерін білу және олардың халық шаруашылығындағы маңызын айту
	Әлеуметтік инфрақұрылым	7.5.2.2 әлеуметтік инфрақұрылымның маңыздылығын түсіндіру
5.3 Салалық және аумақтық дүниежүзілік экономиканың құрылымы	Дүниежүзілік экономиканың салалары: ауыл шаруашылығы және өнеркәсіп	7.5.3.1 экономикалық салалардың: ауыл шаруашылығы мен өнеркәсіптің маңыздылығын түсіну және түсіндіру
5.4 Дүниежүзі шаруашылығының даму көрсеткіштері және тенденциялары	Дүниежүзі шаруашылығы түсінігі және кезеңдері	7.5.4.1 дүниежүзі шаруашылығы туралы түсінік; 7.5.4.2 дүниежүзі шаруашылығының даму кезеңдерін атау;

		7.5.4.3 дүниежүзі шаруашылығының құрылымын атау
6. Ел географиясы саяси география негіздерімен		
6.1 Дүниежүзі елдері	Дүниежүзі елдерінің географиялық жағдайы	7.6.1.1 елдерді географиялық орналасуына қарай жіктеу; 7.6.1.2 картадан елдердің географиялық орналасуын түсіндіру
	Дүниежүзі елдерінің экономикалық-географиялық жағдайы	7.6.1.3 экономикалық және географиялық орналасуы бойынша елдердің жіктелуін түсіну; 7.6.1.4 жоспар бойынша елдердің экономикалық-географиялық жағдайын сипаттау; 7.6.1.5 елдердің географиялық, экономикалық және географиялық жағдайын бағалау; 7.6.1.6 картадан алыптар мен ергежейлі елдерді көрсету; 7.6.1.7 тәуелсіз және тәуелді елдер сөздерінің мағынасын түсіну

2) 8-сынып:

2-кесте

Бөлімшелер	Тақырып	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
1. Географиялық зерттеу әдістері		
1.1 Зерттеулер мен зерттеушілер	География салалары	8.1.1.1 география ғылымы қандай салаларға бөліндігін айту; 8.1.1.2 география ғылымы саласындағы маңызды зерттеулерді білу
	Географиялық зерттеу әдістерінің түрлері	8.1.1.3 географиялық зерттеулердің далалық, картографиялық және теориялық әдістерінің мәнін және оларды қолдануды түсіну
	Географиялық мәліметтерді өңдеу және талдау	8.1.1.4 сандық және сапалық географиялық деректерді ажырату
	Географиялық модельдер	8.1.1.5 географиялық нысандардың, құбылыстар мен процестердің модельдерін құру және олардың ерекшеліктері мен қасиеттерін түсіндіру
	Зерттеу нәтижелерін ұсыну формалары	8.1.1.6 зерттеу нәтижелерін әртүрлі формада ұсыну
2. Картография және географиялық дерекқор		

2.1 Географиялық карталар	Тақырыптық карталар және олардың қосымша сипаттамаларының элементтері	8.2.1.1 тақырыптық картаның мазмұнын айту
	Оқу карталары	8.2.1.2 шартты белгілерді қолдану негізінде тақырыптық карталарды оқу
	Тақырып бойынша номенклатурасы	8.2.1.3 контурлық картада географиялық номенклатура нысандарын атау
2.2 Географиялық мәліметтер базасы	Ақпараттық-коммуникациялық технологиялардың географиялық мәліметтер базасын құрудағы рөлі	8.2.2.1 ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдана отырып, географиялық деректер базасын құру
3. Физикалық география		
3.1 Литосфера	Жер бедерінің қалыптасу және таралу заңдылықтары	8.3.1.1 рельеф пішіндерін анықтау
	жер бедерінің жіктелуі	8.3.1.2 рельефтің пішінін жіктеу; 8.3.1.3 жоспар бойынша бедер пішіндерін жасау
	Материктер мен мұхиттардағы үлкен орографиялық ерекшеліктер	8.3.1.4 әр түрлі материктер мен мұхиттарда орналасқан ұқсас орографиялық бірліктерді салыстыру
	Тау жыныстары мен минералдардың синификациясы	8.3.1.5 жыныстарының минералдардан ажырату
	Минералдарды жыныстар мен минералдардың пайда болу заңдылықтарына байланысты таралуы	8.3.1.6 тау жыныстары мен минералдардың қалыптасу заңдылықтарына байланысты пайдалы қазбалардың таралуын талдау
	Тау жыныстары мен минералдардың қасиеттері	8.3.1.7 тау жыныстары мен минералдардың қасиеттерін анықтау
	Тау жыныстарының жасын анықтау	8.3.1.8 тау жыныстарының жасын анықтау әдістерін айту
	Геологиялық хронология және геохронологиялық кесте	8.3.1.9 жер қыртысының қалыптасуы мен тіршіліктің дамуындағы геологиялық хронологияның және геохронологиялық кестенің маңыздылығын түсіну
	Рельефтің адамзаттың өмірі мен шаруашылық қызметіне әсері	8.3.1.10 рельефтің адамзаттың өмірі мен шаруашылық қызметіне әсерін бағалау
3. Физикалық география		
	Климаттық факторлар	8.3.2.1 "климат" термині анықтамасын айту

3.2 Атмосфера		8.3.2.2 климат түзуші факторларды анықтау
	Атмосфераның ғаламдық айналымы	8.3.2.3 атмосфераның Ғаламдық айналымын түсіндіру
	Климаттық белдеулер	8.3.2.4 картада Климаттық белдеулерді көрсете білу
	Материктерде климатының ерекшеліктері	8.3.2.5 әр түрлі континенттерде орналасқан ұқсас Климаттық белдеулерді салыстыру
	Климаттың адамзаттың өмірі мен экономикалық қызметіне әсері	8.3.2.6 климаттың адамзаттың өмірі мен экономикалық қызметіне әсерін түсіну
	Адам қызметінің атмосфераға кері әсері	8.3.2.7 адам қызметінің атмосфера мен климатқа теріс әсерін айту және мысалдар келтіру
2-тоқсан		
3. Физикалық география		
3.3 Гидросфера	Құрлық суларының түрлері мен қалыптасуы	8.3.3.1 құрлық суларының қалыптасуын түсіндіру
	Құрлық суларының экономикалық мәні	8.3.3.2 құрлық суларының негізгі түрлерінің экономикалық маңыздылығын түсіну
	Өзен аңғарының құрылымы	8.3.3.3 өзен аңғарының құрылысын айту
	Өзендердің гидрологиялық режимі	8.3.3.4 өзендердің гидрологиялық режимін түсіндіру
	Көлдер мен мұздықтар	8.3.3.5 "көлдер" және "мұздықтар" ұғымдарының анықтамасын беру
	Құрлық суларының экологиялық проблемалары	8.3.3.6 құрлық суларының экологиялық мәселелерін шешу жолдарын ұсыну
	Су апаттары	8.3.3.7 судағы табиғи апаттарды айту
3. Физикалық география		
3.4 Биосфера	Табиғи белдеулер және биік белдеулер	8.3.4.1 "табиғи аймақтар" мен "биіктік белдеулерінің" мағынасын түсіну"
	Материктердің табиғи аймақтары	8.3.4.2 картадан табиғи аймақтарды табу
	Мұхиттардың органикалық дүниежүзі	8.3.4.3 әртүрлі континенттерде орналасқан ұқсас табиғи аймақтар мен биіктік белдеулерін салыстыру
	Өсімдіктер мен жануарлар дүниесін қорғау	8.3.4.4 өсімдіктер мен жануарлар дүниесін қорғау қажеттілігі туралы түсіну
3-тоқсан		
3. Физикалық география		

3.5 Табиғи-аймақтық кешендер Табиғи-аймақтық кешендер	Географиялық қабықтың құрылымы мен құрамы	8.3.5.1 географиялық қабықтың құрамы мен құрылымын түсіндіру
	Географиялық қабықтың заңдылықтары	8.3.5.2 географиялық қабық үлгілерінің мағынасын түсіну
4. Әлеуметтік география		
4.1 Тұрғындар географиясы	Халық санағы	8.4.1.1 популяция санын анықтауға арналған әдістерді атау
	Көбею түрлері	8.4.1.2 халықтың көбею түрі бойынша дүниежүзі елдерін жіктеу
	Демографиялық көрсеткіштер және демографиялық жағдай	8.4.1.3 құнарлылық, өлім, табиғи және механикалық өсу, көші-қон, ұлт терминдерін түсіну және анықтама беру; 8.4.1.4 елдердің демографиялық көрсеткіштерін кесте түрде көрсету
	Демографиялық мәселелер	8.4.1.5 дүниежүзі елдерін демографиялық проблемалар бойынша ажырату
	Демографиялық саясат	8.4.1.6 "халық саясаты" анықтамасын түсіну
5. Экономикалық география		
5.1 Табиғат ресурстары	Табиғи ресурстарды экономикалық және экологиялық бағалау	8.5.1.1 табиғи ресурстарға экономикалық және экологиялық бағалау
	Дүниежүзілік аймақтардың табиғи-ресурстық әлеуеті	8.5.1.2 дүниежүзінің жекелеген аймақтарының табиғи-ресурстық әлеуетін бағалау
	Табиғи ресурстарды өңдеу орталықтары мен технологиясы, дайын өнім түрлері	8.5.1.3 өндірілген және өңделген өнімді түсіну
4-тоқсан		
5. Экономикалық география		
5.2 Әлеуметтік-экономикалық ресурстар	Экономикалық инфрақұрылымның элементтері мен функциялары	8.5.2.1 экономикалық инфрақұрылым маңыздылығын нақтылау
5.3 Салалық және аумақтық	Дүниежүзілік экономиканың салалық құрамы: өндіруші, өңдеуші салалар, қызмет көрсету	8.5.3.1 шаруашылық салалары: өндіруші және өңдеуші салалар, қызмет көрсету саласын айту
	Ауылшаруашылық және өнеркәсіп өндірісі мен қызметтерін ұйымдастыру формалары	8.5.3.2 ауыл шаруашылық және өнеркәсіп өндірісін, қызмет көрсету саласын ұйымдастыру нысандарын сипаттау
	Ауыл шаруашылығының, өнеркәсіптің және қызметтердің орналасу факторлары	8.5.3.3 ауылшаруашылық және өнеркәсіптік өндірістің, қызметтердің орналасу факторларын айту

	Дүниежүзілік шаруашылығы салаларының сипаттамалары	8.5.3.4 дүниежүзілік экономика салаларын айту
5.4 Дүниежүзі шаруасының даму көрсеткіштері және тенденциялары	Дүниежүзілік экономиканың даму көрсеткіштері	8.5.4.1 дүниежүзі шаруашылығында орын алған заңдылықтар мен үрдістерді сипаттау; 8.5.4.2 дүниежүзі шаруашылығының даму кезеңдерін атау;
6. Ел географиясы саяси география негіздерімен		
6.1 Дүниежүзі елдері	Дүниежүзінің саяси картасы	8.6.1.1 саяси картаның негізгі объектілерін атау
	Елдердің саяси типологиясы	8.6.1.2 дүниежүзі елдерін ажырату және басқару мен мемлекеттік құрылым нысаны бойынша кесте құру
	Дүниежүзінің саяси картасындағы сандық және сапалық өзгерістер	8.6.1.3 саяси картадағы сандық және сапалық өзгерістерді түсіну
	Дүниежүзі елдерінің саяси-географиялық жағдайы	8.6.1.4 картада дүниежүзі елдерінің шекараларын көрсету
	Саяси интеграция	8.6.1.5 саяси интеграцияның қажеттілігі мен мақсаттарын түсіну
	Саяси интеграция процестеріндегі Қазақстанның мүдделері, бағыттары мен бастамалары	8.6.1.6 Қазақстанның саяси интеграциядағы бағыттарын, мүдделері мен мақсаттарын атау

3) 9-сынып:

3-кесте

Бөлімшелер	Тақырып	Оқыту мақсаттары
1 -тоқсан		
1. Географиялық зерттеу әдістері		
1.1 Зерттеулер мен зерттеушілер	Қазақстандағы географияның даму тарихы	9.1.1.1 Қазақстандағы географияның даму тарихын айту
	Ежелгі гректердің, римдіктердің еңбектеріндегі Қазақстан туралы географиялық мәліметтер және орта ғасырлардағы Қазақстанды зерттеу	9.1.1.2 Ежелгі және орта ғасырлардағы Қазақстандағы географиялық мәліметтерді айту
	Қазақ географтарының зерттеулері	9.1.1.3 географиялық ғылымның дамуына үлес қосқан қазақстандықтардың зерттеулері туралы түсініктің болуы
	География ғылымын зерттеудегі қазіргі заманғы өзекті мәселелер	9.1.1.4 география ғылымын зерттеудің заманауи өзекті мәселелерін анықтау
	Географиялық объектілер мен құбылыстар номинациясының ерекшеліктері	9.1.1.5 географиялық нысандар мен құбылыстардың ерекшеліктерін түсіну

	Қазақтың халықтық географиялық терминдері	9.1.1.6 қазақ халқының халықтық географиялық терминдерінің мағынасын айту
2. Картография и Географиялық мәліметтер базасы		
2.1 Географиялық карталар	Географиялық объектілерді, құбылыстар мен процестерді картада бейнелеу әдістері	9.2.1.1 картадан маңызды географиялық нысандарды, процестер мен құбылыстарды түсіну
	Географиялық номенклатура объектілерін көрсету әдістері	9.2.1.2 картада географиялық номенклатура нысандарын көрсету
2.2 Географиялық мәліметтер базасы	Жерді қашықтықтан зондтау әдістері	9.2.2.1 Жерді қашықтықтан зондтау әдістерін, олардың маңызы мен ерекшеліктерін түсіндіру
	Геоақпараттық жүйенің технологияларын қолдану салалары	9.2.2.2 экономика және ғылым салаларында геоақпараттық технологияларды қолданудың маңыздылығын түсіндіру
3. Физикалық география		
3.1 Литосфера	Қазақстан территориясының геологиялық тарихы және тектоникалық құрылымы	9.3.1.1 Қазақстанның геологиялық тарихы мен тектоникалық құрылымын ауту
	Қазақстанның негізгі орографиялық объектілері	9.3.1.2 Қазақстандағы рельефтің негізгі түрлерін айту;
		9.3.1.3 негізгі орографиялық белгілерді атау және олардың мағынасын айту
	Қазақша оронимдер	9.3.1.4 қазақ оронимдерінің топтастырылуын түсіну және олардың мағынасын түсіндіру
	Қазақстандағы минералды ресурстардың таралу заңдылықтары	9.3.1.5 Қазақстанның минералды ресурстарының таралу заңдылықтарын айту
	Минералды шикізатты өндіру және өңдеу орталықтары	9.3.1.6 картада Қазақстанның минералды ресурстарын өндіру мен өңдеудің негізгі орталықтарын көрсету
	Қазақстандағы минералды ресурстарды бағалау	9.3.1.7 Қазақстанның пайдалы қазбаларын баға беру
	Минералдық ресурстарды игеруге байланысты мәселелер	9.3.1.8 минералдық ресурстарды игеруге байланысты мәселелерді түсіну және оларды шешу жолдарын ұсыну
2-тоқсан		
3. Физикалық география		
		9.3.2.1 Қазақстан климатының ерекшеліктерін сипаттау;

3.2 Атмосфера	Қазақстандағы климат қалыптастырушы факторлар	9.3.2.2 Қазақстанның климат түзуші факторларын атау
	Қазақстанның климаттық жағдайы	9.3.2.3 Қазақстанның климаттық жағдайын айту
	Қазақстанның климаттық ресурстары	9.3.2.4 Қазақстанның климаттық ресурстарын білу
	Қазақстандағы қолайсыз және қауіпті атмосфералық құбылыстар	9.3.2.5 қолайсыз және қауіпті атмосфералық құбылыстардың қалыптасуы мен таралу аумағын картада көрсету
	Қазақ халқының атмосфералық-климаттық құбылыстарды номинациялау ерекшеліктері	9.3.2.6 Қазақстанның атмосфералық және климаттық құбылыстарының ерекшеліктерін айту
3. Физикалық география		
3.3 Гидросфера	Қазақстандағы ішкі сулардың түрлері	9.3.3.1 "өзен", "көл", "мұздықтар", "мәңгі тоң", "жер асты сулары" ұғымдарының мағынасын айту, түсіндіру
	Қазақ гидронимдері	9.3.3.2 Қазақстанның ішкі суларының атауларын анықтау: өзендер, көлдер мен мұздықтар
	Қазақстандағы су ресурстарын экономикалық бағалау	9.3.3.3 Қазақстанның су ресурстарына экономикалық баға беру
	Су ресурстарының экологиялық проблемалары	9.3.3.4 Қазақстандағы су ресурстарының экологиялық мәселелерін айту
	Қазақстанның ішкі суларының геосаяси мәселелері	9.3.3.5 Қазақстанның су ресурстарының мәселелері және шешу жолдарын ұсыну және атау
3-тоқсан		
3. Физикалық география		
3.4 Биосфера	Қазақстандағы табиғи аймақтар мен биікт белдеулер	9.3.4.1 Қазақстанның табиғи аймақтары мен биіктік белдеулерін атау
	Ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың түрлері	9.3.4.2 ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың маңыздылығын түсіну: қорықтар, қорықтар, ұлттық парктер
	Қазақстанның табиғи мұрасы	9.3.4.3 Қазақстанның табиғи мұрасын атау
	Табиғи горонимдердің маңызы (ерекше қорғалатын табиғи аумақтар)	9.3.4.4 Қазақстанның табиғи аудандары туралы түсінікті айту
	Ноосфераның түзілуі	9.3.4.5 ноосфера терминінің анықтамасын беру және ол нені зерттейтінін білу

	Қазақстанның ноосфераның дамуына қосқан үлесі	9.3.4.6 Қазақстанның ноосфераның дамуына қосқан үлесін түсіндіру
3. Физикалық география		
3.5 Табиғи-аумақтық кешендер	Қазақстанның ірі физикалық-географиялық аймақтары	9.3.5.1 Қазақстанның ірі табиғи-аймақтық кешендерін бөлу
	Қазақтың табиғи хоронимдері (физикалық-географиялық аймақтардың атаулары)	9.3.5.2 Қазақстанның табиғи-аумақтық кешендерінің маңыздылығын түсіндіру
	Антропогендік факторлардың табиғи кешендерге әсері	9.3.5.3 антропогендік ландшафт туралы түсінікке ие болу және атау
	Антропогендік ландшафттарды жақсарту жолдары	9.3.5.4 мелиорация, мелиорация, ландшафттық дизайн ұғымдарды түсіну
4. Әлеуметтік география		
4.1 Тұрғындар географиясы	Қазақстан халқы	9.4.1.1 Қазақстан халқының санын айту
	Қазақстан халқының ұлттық және діни құрамы	9.4.1.2 Қазақстан халқының ұлттық және діни құрамын айту
	Қазақстандағы халықтың көші-қоны	9.4.1.3 Қазақстан халқының көші-қон бағыттарын, себептері мен салдарын айту;
		9.4.1.4 Қазақстан халқының негізгі көші-қон бағыттарын картадан көрсету
	Еңбек ресурстарының сандық және сапалық құрамы	9.4.1.5 Қазақстанның жұмыс күшінің сандық және сапалық құрамын бөлу
	Қазақстандағы демографиялық жағдай және демографиялық саясат	9.4.1.6 Қазақстанның демографиялық жағдайы мен демографиялық саясатын айырмашылығын айту
	Елді мекендерді синификациялау	9.4.1.7 елді мекен ұғымының мазмұнын түсіндіру және оның түрлерін білу
	Қазақстандағы ойконимдер	9.4.1.8 ойконимдер терминнің мағынасын айту;
	Қазақстандағы елді мекендердің мәселелері	9.4.1.9 елді мекендерге байланысты мәселелерді айту және сипаттау
	Урбанизация процесі	9.4.1.10 урбанизация сөзінің мағынасын айту және түсіндіру
Қазақстандағы урбанизация процесін бағалау	9.4.1.11 Қазақстандағы қала халқының өсіп келе жатқан ролін түсіндіру	
5. Экономикалық география		

5.1 Табиғат ресурстары	Қазақстанның табиғи-ресурстық әлеуеті	9.5.1.1 Қазақстанның табиғи-ресурстық әлеуетін айту
	Қазақстандағы табиғи ресурстардың жекелеген түрлеріне және дайын өнім түрлеріне арналған технологиялар мен өңдеу орталықтары	9.5.1.2 Қазақстандағы дайын өнімнің орталықтары мен түрлерін атау; 9.5.1.3 картадағы мұнай өнімдерін қайта өңдеу орталықтарын көрсету
	Табиғатты пайдаланудың түрлері мен түрлері	9.5.1.4 табиғатты пайдалану үлгілері мен түрлерін топтастыру
	Қазақстандағы экологиялық менеджментпен байланысты проблемалар	9.5.1.5 Қазақстандағы табиғатты пайдалану мәселелерін түсіну және оларды шешу жолдарын ұсына білу
4-тоқсан		
5. Экономикалық география		
5.2 Әлеуметтік-экономикалық ресурстар	Әлеуметтік-экономикалық ресурстар	9.5.2.1 әлеуметтік және экономикалық ресурстарды атау
	Ғылыми-техникалық революцияның процесі мен бағыттары	9.5.2.2 ғылыми-техникалық революцияның анықтамасын беру және бағытын айту
	Қазақстандағы адами капиталды дамыту	9.5.2.3 Қазақстандағы адами капиталдың негізгі қасиеттерін түсіндіру
	Қазақстандағы индустриалды-инновациялық даму бағыттары	9.5.2.4 индустрия және инновация ұғымдарын сипаттау
	Қазақстанның инновациялық инфрақұрылымы	9.5.2.5 "инфрақұрылым" терминінің анықтамасын түсіну
	Қазақстан аймақтарындағы инфрақұрылымның даму деңгейі	9.5.2.6 Қазақстанның индустриалды-инновациялық дамуының бағыттарын түсіну
5. Экономикалық география		
5.3 Дүниежүзілік экономиканың салалық және аумақтық құрылымы	Қазақстан экономикасының салалары	9.5.3.1 Қазақстан экономикасының салаларын түсіндіру; 9.5.3.2 экономикалық салалар бойынша Қазақстан өнеркәсібінің таралуын айту
	Экономика салалары және Қазақстанның экономикалық аудандарының мамандануы	9.5.3.3 жекелеген аумақтарды мамандандыру бойынша салалардың орналасуын картадан көрсету
5. Экономикалық география		
	Дүниежүзілік экономиканың субъектілері	9.5.4.1 дүниежүзілік экономика субъектілерін түсіндіру
	Халықаралық географиялық еңбек бөлінісі	9.5.4.2 халықаралық географиялық еңбек бөлінісінің маңыздылығын білу

5.4 Дүниежүзілік экономиканың даму тенденциялары мен көрсеткіштері	Қазақстанның дүниежүзілік экономикадағы орны	9.5.4.3 дүниежүзілік шаруашылықта Қазақстанның орнын айту
	Қазақстанның мүдделері, мақсаттары және халықаралық экономикалық интеграциядағы орны	9.5.4.4 интеграциялау терминнің анықтамасын айту; 9.5.4.5 халықаралық экономикалық интеграциядағы Қазақстанның мүдделерін, мақсаттарын және орнын түсіну
6. Ел географиясы саяси география негіздерімен		
6.1 Дүниежүзі елдері	Әлемнің саяси картасында Қазақстанның қалыптасу тарихы	9.6.1.1 дүниежүзінің саяси картасында Қазақстанның қалыптасу тарихын сипаттау
	Халықаралық ұйымдардың деңгейлері мен міндеттері	9.6.1.2 деңгейі мен мақсаты бойынша халықаралық ұйымдарды топтастыру
	Қазақстан Республикасының әлеуметтік, экономикалық және саяси-географиялық жағдайы	9.6.1.3 картадан Қазақстанның географиялық орнын түсіндіру
	Қазақстандағы саяси және әкімшілік хоронимдер	9.6.1.4 Қазақстанның экономикалық аудандарын білу және оларды картада айту
	Қазақстан Республикасы туралы күрделі географиялық ақпаратты ұсыну нысандары	9.6.1.5 Қазақстан республикасы туралы ақпаратты түсіну

4) 10-сынып:
4-кесте

Бөлімшелер	Тақырып	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
1. Методы географических исследований		
1.1 Зерттеулер мен зерттеушілер	Географиялық зерттеу объектілері	10.1.1.1 Географияны зерттеу нысандарын атау
	Географияда графикалық әдістерді қолдану	10.1.1.2 географиялық нысандардың, құбылыстар мен процестердің қасиеттерін қазіргі графикалық түрде көрсету: сызба, диаграмма, график
	География ғылымын зерттеудегі қазіргі заманғы өзекті мәселелер	10.1.1.3 география ғылымын зерттеудің заманауи өзекті мәселелерін түсіндіру
2. Картография и Географиялық мәліметтер базасы		
2.1 Географиялық карталар	Жоспар мен географиялық картаның айырмашылығы	10.2.1.1 жоспар мен географиялық карта арасындағы айырмашылықты түсіндіру
	Карталарды мазмұны мен масштабы бойынша синификациялау	10.2.1.2 карталарды құрастыруда масштабы қолдану

	Географиялық картаның шартты белгілері	10.2.1.3 карта түрлерін құрастырудағы шартты белгілердің айырмашылығын айту
2.2	Географиялық дерекқор	10.2.2.1 географиялық карталар схемасымен жұмыс жасау
3. Физикалық география		
3.1 Литосфера	Жердің геологиялық тарихы	10.3.1.1 жердің геологиялық тарихын түсіндіру
	Литосфера және оның даму заңдылықтары	10.3.1.2 литосфераның дамуы туралы айту
	Жер бедері және оның даму заңдылықтары	10.3.1.3 картада Жердің негізгі жер бедерін көрсету
	Литосфералық такталардың заманауи ілімі	10.3.1.4 литосфераны зерттеудегі жаңа әдістерді айту
2-тоқсан		
3. Физикалық география		
3.2 Атмосфера	Атмосфераның Жердегі тіршілік үшін маңызы	10.3.2.1 атмосфераның Жердегі өмір үшін маңыздылығын түсіндіру
	Атмосфераның құрылымы мен құрамы, оның қасиеттері	10.3.2.2 атмосфераның құрылымы мен құрамын айту
	Атмосфералық айналым	10.3.2.3 атмосфералық айналымның заңдылықтары туралы айту
	Ауа-райы, климат және олардың ұлдары	10.3.2.4 ауа-райы мен климаттық құбылыстарды түсіндіру
3. Физикалық география		
3.3 Гидросфера	Гидросфера, оны құрайтын бөліктер	10.3.3.1 гидросфераның құрылымы мен құрамын түсіндіру
	Дүниежүзілік су айналымы	10.3.3.2 дүниежүзілік су айналымы туралы айту
	Дүниежүзілік мұхит және оның бөліктері	10.3.3.3 мұхиттардың бөліктері туралы айту, картада көрсету (теңіздер, шығанақтар, бұғаздар)
	Мұхит адамға қызмет етуде	10.3.3.4 адамның мұхитпен байланысы туралы түсіндіру
	Мұхиттың ластану проблемалары	10.3.3.5 теңіздер мен мұхиттардың суларын қорғау туралы мысалдар келтіру
3. Физикалық география		
3.4 Биосфера	Биосфера туралы түсінік, оның құрамы, құрылымы	10.3.4.1 Биосфера ұғымын, оның құрылымы мен құрамын түсіндіру
	Жердегі тірі организмдердің алуан түрлілігі, олардың таралуы	10.3.4.2 Биосферадағы организмдердің өзара байланысы туралы түсіндіру
	Организмдердің Жер қабығына әсері	10.3.4.3 организмдердің жер қабығына әсері туралы түсіну

	Ноосфера туралы түсінік	10.3.4.4 ноосфераның мағынасын айту
3-тоқсан		
3. Физикалық география		
3.5 Табиғи-аумақтық кешендер	Географиялық қабық, табиғи кешендер мен компоненттер	10.3.5.1 Жердің географиялық қабықшаларын атау және олардың мағынасын түсіну
	Географиялық белдеулер мен табиғи аймақтар	10.3.5.2 географиялық аймақтар мен табиғи аймақтардың орналасуын түсіндіру
	Табиғатты қорғау туралы заңдар мен халықаралық келісімдер	10.3.5.4 табиғи компоненттерді қорғаудың негізгі заңдылықтарын айту
4. Әлеуметтік география		
4.1 Халықтың географиясы	Дүние жүзі халқының саны және көбеюі	10.4.1.1 дүниежүзі халқы және оның өзгеруі туралы түсінікті айту
	Халықтың жас және жыныстық құрылымы, еңбек ресурстары	10.4.1.2 халықтың жас және жыныстық құрылымын түсіндіру
	Халықтың тығыздығы, халықтың орналасу ерекшеліктері және көші-қон	10.4.1.3 дүниежүзідегі халқы тығыз орналасқан елдерді атау; 10.4.1.4 дүниежүзі халқының миграциясының бағыттарын, себептері мен салдарын айту
	Дүниежүзіндегі халықтың және діндердің нәсілдік, тілдік, этникалық құрамы	10.4.1.4 жер бетіндегі халықтардың нәсілдерін атау және олардың теңдігін түсіну
	Елді мекен түрлері және урбанизация	10.4.1.5 елді мекендердің түрлері мен қала тұрғындарының рөлінің артуының себептерін айту
	Халықтың көбею түрлері: демографиялық дағдарыс, халықтың жарылуы	10.4.1.6 демографиялық дағдарыс және демографиялық жарылу ұғымдарын түсіндіру
	Этносаралық және конфессияаралық келісім	10.4.1.5 ұлтаралық және конфессияаралық келісімнің қажеттілігін түсіндіру
5. Экономикалық география		
5.1 Табиғат ресурстары	Табиғат пен қоғамның өзара байланысы, табиғи ресурстардың жіктелуі	10.5.1.1 негізгі экономикалық түсініктерді атау 10.5.2.2 еңбек және білім беру ресурстары ерекшелігін түсіну
	Табиғат дүниежүзінің ресурстары, отын-энергетикалық, кенді және рудалы емес	10.5.1.2 дүниежүзінің табиғи ресурстарына сипаттама беру; 10.5.1.3 отын-энергетика, кен және металл емес ресурстар арасындағы айырмашылықтарды анықтау
	Дүниежүзідегі табиғи ресурстардың басқа түрлері	10.5.1.4 дүниежүзінің табиғи ресурстарын сипаттай және қауіпсіздік дәрежесін анықтай алу

4-тоқсан		
5. Экономикалық география		
5.2 Әлеуметтік-экономикалық ресурстар	Ақпараттық ресурстар	10.5.2.1 ақпараттық ресурстарды пайдалану қажеттілігін түсіну 10.5.2.2 еңбек және білім беру ресурстары ерекшеліктерін түсіну
5.3 Салалық және аумақтық	Дүниежүзілік экономика салаларының орналасу факторлары, ғылым кибернетикасы	10.5.3.1 дүниежүзілік экономиканың жетекші секторларының орналасу факторларын анықтау; 10.5.3.2 "кибернетика" ғылымы нені зерттейтінін айту
	Дүниежүзілік экономиканың қалыптасуы, негізгі даму кезеңдері	10.5.3.3. дүниежүзілік шаруашылықтың қалыптасу заңдылықтарын түсіндіру, құрылымы мен құрамын білу
	Шаруашылықты ұйымдастыру түрлері, аумақтық айырмашылықтар және дүниежүзілік шаруашылықтың негізгі орталықтары	10.5.2.5 экономиканы ұйымдастыру түрлерін, айырмашылықтары мен дүниежүзілік экономиканың негізгі орталықтарын атау
5. Экономикалық география		
5.4 Дүниежүзілік экономиканың даму тенденциялары мен көрсеткіштері	Халықаралық экономикалық қатынастардың түрлері	10.5.4.1 халықаралық экономикалық қатынастардың түрлерін айту
	Дүниежүзілік экономикалық көрсеткіштер	10.5.4.2 жалпы ішкі өнім, жалпы ұлттық өнім ұғымдарын түсіндіру
	Дүниежүзілік шаруашылықтың аумақтық құрылымы	10.5.4.3 дүниежүзілік шаруашылықтың территориялық құрылымын картада бөлу
6. Ел географиясы саяси география негіздерімен		
6.1 Дүниежүзі елдері	Тарихи-географиялық аймақтар және Дүниежүзінің саяси картасы	10.6.1.1 жекелеген аймақтарға картадан елдерді көрсету
	Экономикалық даму деңгейі бойынша Дүниежүзі елдерін топтастыру	10.6.1.2 елдердің экономикалық даму деңгейі бойынша айырмашылықтарын айту
	Дүниежүзі елдерінің, тәуелсіз мемлекеттер мен тәуелді территориялардың мемлекеттік және әкімшілік-аумақтық құрылымының нысандары	10.6.1.3 саяси картамен жұмыс жасау
		10.6.1.4 тәуелсіз және тәуелді елдердің арасындағы айырмашылықты түсініп, өз территорияларын картадан көрсете білу
	Қазіргі дүниежүзі елдерінің типологиясының әртүрлілігі	10.6.1.5 әлеуметтік-экономикалық даму типі мен деңгейі ұқсас елдердің топтастыру
Дүниежүзілік өркениеттер, геосаясат, геосаяси жағдай, саяси география туралы түсініктер	10.6.1.6 геосаясатқа сипаттама беру және картадан елдердің геосаяси жағдайын көрсету	

Қазақстан Республикасының
Білім және ғылым министрі
2022 жылғы 1 сәуірдегі
№ 123 бұйрығына
13-қосымша
Қазақстан Республикасы
Білім және ғылым Министрінің
2013 жылғы 3 сәуірдегі
№ 115 бұйрығына
650-қосымша

Есту қабілеті зақымдалған (нашар еститін, кейін естімей қалған) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "Биология" пәнінен жаңартылған мазмұндағы Үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Есту қабілеті зақымдалған (нашар еститін, кейін естімей қалған) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "Биология" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі – Бағдарлама) Қазақстан Республикасының "Білім туралы" Заңының 5-бабы б) тармақшасына сәйкес әзірленген.

2. Бағдарлама мақсаты – биологиялық білім, білік, дағдылардың біртұтас жүйесін қалыптастыру, органикалық дүниенің көптүрлілігі, ондағы болып жатқан заңдылықтар мен процестерді зерделеу, осы білімін күнделікті өмірде практикалық қолдану мен пайдалануды үйрету.

3. Бағдарлама міндеттері:

1) биологияны оқыту процесінде тәжірибелер арқылы танымдық әрекетті жандандыру;

2) жер бетіндегі барлық тірі ағзалардың құндылығын түсіну үшін өмірдің құрылымды-функционалды және генетикалық негіздері туралы, тірі табиғаттың негізгі патшалықтары ағзаларының көбеюі мен дамуы, экожүйе, биоалуантүрлілік, эволюция туралы білім жүйесін асыру;

3) экологиялық этика нормалары мен ережелерін, табиғатқа жауапкершілікпен қарауын қалыптастыру;

4) генетикалық сауаттылықты қалыптастыру - салауатты өмір салты негіздері, психикалық, тән және моральдық денсаулық сақтау;

5) оқушылардың тұлғалық қасиеттерін дамыту, биологиялық білімдерін практикада қолдануға ұмтылуға тәрбиелеу, медицина, ауыл шаруашылығы, биотехнология, экологиялық менеджмент және қоршаған ортаны қорғау саласындағы практикалық іс-шараларға қатысу.

б) практикалық міндеттерді шешу және алынған нәтижелерді бағалау кезіндегі әдістерді таңдау үшін білім алушылардың логикалық және сыни тұрғыдан ойлауын, шығармашылық қабілеттерін дамыту.

4. Түзету – дамытушылық міндеттер:

1) ауызша-логикалық ойлауды дамыту;

2) білім алушылардың есту қабілетін дамыту және үйлесімді ауызша және жазбаша сөйлеу тілін қалыптастыру, материалды жеке тәжірибесінен алынған мысалдармен баяндай білу, есту қабілетінің сақталған мүмкіндіктерін кеңейту;

3) білім алушылардың өз бетінше сөйлеу тіліндегі биологиялық терминдерді қолдану білігін қалыптастыру;

4) жаңа лексикалық бірліктерді енгізу есебінен сөздік қорын байыту, бұрыннан белгілі сөздердің мағынасын нақтылау және тереңдету мен жаңа сөздерді түсіндіру.

2-тарау. Оқу процесін ұйымдастырудың педагогикалық тәсілдері

5. Биологияны зерттей отырып, студенттер синтездеуге, талдауға, жіктеуге, салыстыруға, себеп-салдарлық байланыстар мен органикалық әлемнің заңдылықтарын орнатуға үйренеді, қоршаған әлемнің әртүрлі объектілері мен құбылыстарын сипаттау үшін негізгі биологиялық терминдер үйренеді, білім мен іс-әрекет әдістерін меңгереді, бұл оқу білігінің негізін құрайды.

6. Оқыту тұлғалы-бағыттық, іс-әрекеттік, сараланған, коммуникативті және ақпараттық-коммуникациялық технологиялар негізінде жүзеге асырылады.

7. Тұлғалы-бағыттық тәсіл оқу процесін даралауды, оқушының жеке тұлғасын үйлесімді қалыптастыру мен жан-жақты дамытуды, биология сабақтарында шығармашылық қабілеттерін толық ашуды және тұлғаның әлеуметтік маңызды қасиеттерін тәрбиелеуді, есту арқылы қабылдауын, эмоциялық-ерік аясын, психикалық процестерді түзетуді қамтиды.

8. Биология сабақтарында іс-әрекеттік және сараланған тәсілдер практикалық біліктер мен дағдыларды дамыту мен түзетуде жүзеге асырылады, мұнда оқытудың ең тиімді әдістері ақпараттық, іздеу, зерттеу, талдау және синтез әдісі, болжау, ойын формаларын қолдану, оқыту әдісі ретінде оқушылардың танымдық қызығушылықтарын арттыруға ықпал етеді.

9. Сараланған тәсіл қамтиды:

1) сыныптарды білім алушының құлақ мүкістігінің дәрежесін және соған ілеспелі жасқа сай даму ерекшеліктерін ескере отырып қалыптастыру;

2) білім алушылардың ақыл-ой және сөйлеу тілі дамуының ерекшеліктерін; есту бұзылысының дәрежесін; танымдық әрекетінің ерекшеліктерін ескеру;

3) оқыту мазмұны базалық білім мен біліктердің әртүрлі деңгейде меңгерілуін бағамдайды;

4) бірінші топтың оқушылары материалды толық меңгере алады, екінші топқа меңгеру үшін мұғалімнің түсіндірмесі мен жаттығуларды бақылай отырып орындау қажет болады, үшінші топқа тапсырмалар мен көмекші деректер берілген жеке карточкалар қажет.

10. Коммуникативті тәсіл жұпта немесе топта жұмыс жасау кезінде мұғалім мен білім алушылар арасындағы вербальды және бейвербалды өзара әрекеттесу процесінде білім, білік және дағдылармен алмасуды білдіреді.

11. Ақпараттық-коммуникациялық технологияларды (АКТ) пайдалану:

1) ақпараттық-коммуникациялық технологияларды пайдаланудағы құзыреттілік базалық акт дағдыларының негізінде құрылады және жұмыс, бос уақыт пен коммуникацияға арналған технологияларды дұрыс және шығармашылықпен қолдануды қамтиды;

2) мультимедиялық ресурстар мен бұқаралық ақпарат құралдарының акт, интерактивті тақта мен компьютерлерді пайдалану оқу процесін жаңғыртуға және белсенділендіруге, сондай-ақ педагог пен білім алушылар арасындағы ынтымақтастық пен қарым-қатынасқа ықпал етеді;

3) ақпаратты іздеу және онымен алмасу үшін интернет-ресурстарды, ұялы байланысты пайдалануға болады;

4) кейбір білім алушылар өз қызметін АКТ пайдалана отырып ұйымдастыра алады.

12. Есту қабілетін түзету үшін дыбыстық әлемді қабылдау мүмкіндіктерін дамыту бойынша жаттығулар қолданылады – сөйлеу тілінен және сөйлеуден тыс шыққан дыбыстарды есту арқылы қабылдауды, ауызша сөйлеу тілін есту-көру арқылы қабылдауды, оның дыбыстау тарапын, өз есту қабілетін күнделікті өмірде пайдалану, есту аппараттарын дұрыс қолдану, олардың жай-күйін қадағалау, ыңғайсыздық туындаған жағдайда жедел түрде көмекке жүгіну біліктерін қалыптастыру.

13. Білім беру бағдарламасын меңгеру мерзімдерін ұлғайту; арнайы құрылған педагогикалық есту-сөйлеу ортасы жағдайында ауызша сөйлеу тіліне үйрету бойынша арнайы жұмыс; оқу-танымдық процесінде бұзылған функциялардың орнын толтыру құралы ретінде сөйлеу тілін белсенді пайдалану, сөйлеу бұзылыстарын түзету бойынша арнайы жұмысты жүзеге асыру.

14. Биологияны оқытудың міндетті нәтижелерін жоспарлау мәліметтерді талдау, ақпараттың шынайылығына дәлел келтіре алу, сөз, график, таңбалар түрінде көрнекі ақпарат ұсыну сияқты ақпаратпен жұмыс істеу дағдыларын дамытуды қамтиды.

15. Биология сабақтарын жоспарлау және ұйымдастыру кезінде теориялық материал модельдеу, практикалық мәселелерді шешу, тест тапсырмаларын орындау процесінде ұғыну мен меңгеруді қамтитыны ескеріледі.

16. Биология пәнін оқыту химия, физика, жаратылыстану, география, математика, экология сияқты ғылымдармен пәнаралық байланыстарды кеңінен қолдануды қамтиды.

17. Оқу процесін ұйымдастыру тиімділігінің маңызды шарты оқу жабдықтары мен көрнекі құралдарды барынша пайдалану болып табылады.

18. Оқытудың техникалық құралдары: аудиториялық қабырға тақтасы, жүйелік блок, монитор, микрофон-телефон гарнитурасы, акустикалық жүйе, проектор, интерактивті тақта, электрондық плакаттар, электрондық оқулықтар, биология бойынша эксперименттерге арналған оқу-бағдарламалық кешен.

19. Гербарийлер, коллекциялар және микропрепараттар:

1) гербарийлер: "Өсімдіктер морфологиясы", "Дәрілік өсімдіктер", "Өсімдіктер систематикасы", "Мәдени өсімдіктер", "Балдырлар. Саңырауқұлақтар. Қыналар";

2) коллекциялар: "Көбелектер", "Қоңыздар", "Әртүрлі өсімдіктердің тұқымдары, бүрлері, ағаштар мен бұталардың жемістері", "Минералды тыңайтқыштар", "Топырақ және оның құрамы", "Толық түрленіп дамитын жәндіктердің дамуы", "Шала түрленіп дамитын жәндіктердің дамуы", "Моллюскалардың бақалшақтары", "Тірі организмдердің өзгергіштік түрлері", "Пайдалы қазбалар", "Зиянкес жәндіктер";

3) микропрепараттар жиынтықтары: ботаника бойынша, анатомия бойынша, зоология бойынша, жалпы биология бойынша;

4) көлемді модельдер: қырыққабаттың, алма ағашының, бұршақтың, картоптың гүлі; бауыр, көз, ми, бүйрек, жүрек, құлақ, адамның бас сүйегі;

5) зертханалық, практикалық жұмыстар мен демонстрацияларға арналған химиялық ыдыс жиынтығы; зертханалық, практикалық жұмыстар мен демонстрацияларға арналған химиялық реактивтер жиынтығы; зертханалық штативтер, жарық микроскопы, қол лупасы;

6) муляждар: жапырақтың құрылысы; тамырдың құрылысы; саңырауқұлақтардың жемістер мен көкөністердің муляждары; балықтың, құстың, бауырымен жорғалаушының, сүтқоректілердің қаңқалары.

20. Баспа құралдары:

1) биолог-ғалымдар – портреттер;

2) өсімдіктер биологиясы бойынша кестелер мен транспаранттар – 7-10 сыныптар;

3) жалпы биология бойынша кестелер мен транспаранттар – 10 сынып;

4) жануарлар биологиясы бойынша кестелер мен транспаранттар – 7-10 сыныптар;

5) адам биологиясы бойынша кестелер мен транспаранттар – 7-10 сыныптар;

6) биология бойынша макеттер мен барельеф кестелері – 7-10 сынып;

7) сыныптар бойынша биологиялық терминдер жиынтығы (сөздік жұмыс)

7-10 сыныптар;

8) 7-10 сынып тақырыптары бойынша "Өсімдіктер морфологиясы", "Өсімдіктер систематикасы" DVD дискілері;

21. Органикалық әлемнің эволюциясы, экологиясы, систематикасы бойынша стендтер.

3-тарау. "Биология" пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

22. "Биология" пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

- 1) 7-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты;
- 2) 8-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты;
- 3) 9-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты;
- 4) 10-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты құрайды.

23. Бағдарлама мазмұны 4 бөлімді қамтиды:

- 1) "Тірі ағзалардың көптүрлілігі, құрылымы мен қызметтері" бөлімі;
- 2) "Көбею, тұқым қуалаушылық, өзгергіштік, эволюциялық даму" бөлімі;
- 3) "Ағза мен қоршаған орта" бөлімі;
- 4) "Қолданбалы кіріктірілген ғылымдар" бөлімі.

24. "Тірі ағзалардың көптүрлілігі, құрылымы мен қызметтері" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) тірі ағзалардың көптүрлілігі;
- 2) қоректену;
- 3) заттардың тасымалдануы;
- 4) тыныс алу;
- 5) бөліп шығару;
- 6) қозғалыс;
- 7) үйлесім және реттелу.

25. "Көбею, тұқым қуалаушылық, өзгергіштік. Эволюциялық даму" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) көбею;
- 2) жасушалық айналым;
- 3) өсу және даму;
- 4) тұқым қуалаушылық пен өзгергіштік заңдылықтары;
- 5) эволюциялық даму мен селекция негіздері.

26. "Ағза мен қоршаған орта" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

- 1) биосфера, экожүйе, популяция;
- 2) адам қызметінің қоршаған ортаға әсері.

27. "Қолданбалы кіріктірілген ғылымдар" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) молекулалық биология мен биохимия;
- 2) жасушалық биология;
- 3) микробиология және биотехнология;
- 4) биофизика.

28. 7-сыныпқа арналған "Биология" пәнінің базалық мазмұны:

1) "Биосфера және экожүйелер". Ортаның экологиялық факторлары: абиотикалық (температура, жарық, рН, ылғалдылық), биотикалық (микроағзалар, жануарлар,

өсімдіктер). Зертханалық жұмыс: "Жергілікті жердің экожүйелерін зерттеу (мектеп ауласы мысалында)". Қоректік тізбектер және қоректік торлар. Модельдеу "Қоректік тізбек пен торды құру". Экологиялық сукцессиялар: бірінші және екінші реттік сукцессиялар. Экожүйелердің алмасуы;

2) "Адам қызметінің қоршаған ортаға әсері". Адам экожүйенің бір бөлігі. Антропогендік фактор. Адам әрекеттерінің экожүйеге жағымсыз әсері. Қазақстанда ерекше қорғалатын аймақтар. Жергілікті жердің ерекше қорғалатын аймақтары. Қазақстан Республикасының Қызыл кітабы. Жергілікті өңірдің ҚР Қызыл кітабына енгізілген жануарлары мен өсімдіктері;

3) "Тірі ағзаларды жүйелеу". Тірі ағзалардың бес патшалығына жалпы сипаттама: прокариоттар, протисталар, саңырауқұлақтар, өсімдіктер, жануарлар. Өсімдіктер мен жануарлардың негізгі жүйелік топтары: Патшалықтар. Типтер. Бөлімдер. Кластар. Өсімдіктер мен жануарларды жүйелеудің маңызы. Омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың сыртқы құрылысындағы ерекшеліктер. Дихотомиялық әдіс. Дихотомиялық кілттерді қолдану;

4) "Жасушалық биология". Жасуша, ұлпа, мүше, мүшелер жүйесі түсініктері. Өсімдіктер және жануарлар жасушаларын салыстыру. Жарық микроскобынан көрінетін жасуша құрылымдары: пластидтер, вакуоль, ядро, цитоплазма, жасушалық мембрана, жасушалық қабырға;

5) "Су және органикалық заттар". Судың қасиеттері: беттік керілу, судың қозғалысы, еріткіштігі, қайнау және балқу температурасы, жылу сыйымдылығы. Судың биологиялық маңызы және оның еріткіш ретіндегі, температураны сақтау мен реттеудегі рөлі. Зертханалық жұмыс "Судың тірі ағзалар үшін маңызы мен қасиеттерін зерттеу". Микро- (мырыш, темір, селен, фтор) және макроэлементтердің (магний, кальций, калий, фосфор) тірі ағзалардың тіршілік әрекеті үшін маңызы. Азық-түліктердегі органикалық заттар: нәруыздар, майлар, көмірсулар. Зертханалық жұмыс: "Азық-түліктерде көмірсулар, нәруыздар және майлардың бар болуын зерттеу". Өсімдіктерде макроэлементтердің тапшылығы (азот, калий, фосфор). Тыңайтқыштар: органикалық және минералдық (азотты, калийлі және фосфорлы).

6) "Тірі ағзалардың қоректенуі". Жапырақтың құрылысы мен қызметі. Жапырақтың ішкі құрылысы. Лептесік. Жапырақ фотосинтездеуші негізгі арнайы мүше. Судың булануы мен газдардың алмасуы. Фотосинтезге қажетті жағдайлар. Зертханалық жұмыс: "Фотосинтез процесіне қажетті жағдайларды зерттеу".

7) "Заттардың тасымалдануы". Заттар тасымалдануының тірі ағзалардың тіршілік әрекеті үшін маңызы. Заттардың тасымалдануына қатысатын тірі ағзалардың мүшелері мен мүшелер жүйесі. Сабақ және тамыр. Сабақтың ішкі құрылысы: қабық, камбий, сүрек, өзек. Тамыр аймақтары: бөліну, өсу, сору және өткізу аймақтары. Тамырдың ішкі құрылысы: флоэма, ксилема, камбий. Зертханалық жұмыс: "Сабақтың ішкі құрылысын зерттеу". Зертханалық жұмыс: "Тамыр аймақтарын зерттеу". Ксилема,

флоэма және олардың құрылымдық элементтері. Жануарлардағы қанайналым мүшелері : буылтық құрттар, ұлулар, буынаяқтылар және омыртқалылар;

8) "Тыныс алу". Өсімдіктер мен жануарлар үшін тыныс алудың маңызы. Тынысалу - энергия көзі. Тыныс алу типтері: анаэробты және аэробты. Анаэробты және аэробты тыныс алуды салыстыру: оттегінің қатысында/қатысынсыз, статикалық/динамикалық жұмыс, жылықанды/суыққанды жануарлар. Өсімдіктердің тыныс алуы. Тұқымның немесе өскіндердің тыныс алуы мысалында. Зертханалық жұмыс: "Өсімдіктердің тыныс алуын зерттеу". Омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың тыныс алу мүшелері (бунақденелілердің демтүтіктері, балықтарының желбезектері, құстардың және сүтқоректілердің өкпесі). Модельдеу: "Омыртқалы және омыртқасыз жануарлардың тыныс алу жүйесі мүшелерін салыстыру". Тыныс алу мүшелері. Адамның тыныс алу жолдарының құрылысы мен газ алмасу мүшелері. Тыныс алу мүшелерінің аурулары. Тыныс алу мүшелерінің ауруларының себептері мен алдын алу жолдары: өкпе обыры, астма, бронхит, туберкулез, тұмау;

9) "Бөліп шығару". Бөліп шығарудың тірі ағзалар үшін маңызы. Жануарлардағы бөліп шығару өнімдері. Зат алмасудың соңғы өнімдері. Өсімдіктердегі бөліп шығару өнімдері: тыныс алу мен фотосинтездің бастапқы және соңғы өнімдері. Зертханалық жұмыс: "Өсімдіктердің тыныс алу ерекшеліктерін өскіндер мысалында зерттеу". Жануарлардың бөліп шығару жүйелері. Жануарлардың бөліп шығару жүйелерінің құрылысын салыстыру;

10) "Қозғалыс". Өсімдіктердің қозғалысы. Қозғалыстың өсімдіктер тіршілігіндегі маңызы. Өсімдіктердің қозғалу тәсілдері (тропизмдер, таксистер, өсу қозғалыстары). Өсімдіктердің өсуі мен дамуына жарықтың әсері. Жарықтың түсу деңгейіне қарай өсімдіктердің бейімделуі. Фотопериодизм күннің жарық түсу ұзақтығына ағзалардың бейімделуі. Жануарлардың қозғалыс мүшелері. Тірі ағзалардағы қозғалыстың рөлі. Жануарлардың қозғалу тәсілдеріне мысалдар. Жануарлардың мекен ортасы мен қозғалыс тәсілдері арасындағы байланыстарды анықтау;

11) "Үйлесім және реттелу". Жүйке жүйесінің типтерін салыстыру: диффузиялы, сатылы, түйнекті, түтіктерізді. Жүйке жүйесінің құрам бөліктері. Жүйке жүйесінің қызметі. Нейронның құрылысы: денесі, дендриттер, аксон. Нейронның қызметтері. Жүйке жүйесінің орталық және шеткі бөлімдері. Жұлын. Ми. Ми бөлімдерінің құрылысы мен қызметтері: сопақша ми, артқы (ми көпірі, мишық), орталық және аралық ми. Үлкен ми сыңарлары. Рефлекстік доға: рецептор, сезгіш, аралық, қозғалыс нейрондары, жұмыс мүшесі. Зертханалық жұмыс: "Тізе рефлексі". Мінез-құлықтың рефлекторлық табиғаты: шартсыз және шартты рефлексдер. Шартты рефлексдердің сөнуі. Ішкі мүшелер жұмысының жүйкелік реттелуі. Адам ағзасы үшін ұйқының маңызы. Биологиялық ритмдер. Ұйқының кезеңдері: баяу және жылдам ұйқы.

Жұмысқа қабілеттілік. Күн тәртібі. Оқу еңбегі мен дене еңбегінің гигиенасы. Күйзеліс. Күйзеліс жағдайларымен күрес және олардың алдын алу әдістері. Жүйке жүйесінің қызметіне алкоголь, темекі, және наркотикалық заттардың әсері.

29. 8-сыныпқа арналған "Биология" пәнінің базалық мазмұны:

1) "Тұқымқуалау мен өзгергіштік". Адамда белгілердің тұқым қуалауындағы гендердің рөлі. Жүре пайда болған және тұқым қуалайтын белгілер. Хромосоманың құрылымы. Генетикалық материалды сақтаушы және тасымалдаушы дезоксирибонуклеин қышқылы (ДНК) жайлы түсінік. Модельдеу "Адам ағзасындағы тұқым қуалайтын және тұқым қуаламайтын белгілерді зерттеу". Әртүрлі ағза түрлерінің хромосомалар саны. Соматикалық және жыныс жасушалар. Гаплоидты және диплоидты хромосомалар жиыны;

2) "Көбею". Өсімдіктердің жынысты және жыныссыз көбеюі. Өсімдіктердің жынысты және жыныссыз көбеюінің биологиялық маңызы. Өсімдіктердің өсімді жолмен көбеюі, оның түрлері және табиғаттағы биологиялық маңызы. Өсімдік өсіруде өсімді жолмен көбею тәсілдерін қолдану. Қалемшелеу, сұлатпа өркен, телу (қалемшелермен, көзшелермен), көбею ұлпаларымен. Зертханалық жұмыс: "Өсімдіктердегі вегетативті көбею тәсілдері". Гүл құрылысы. Тозаңдану түрлері. Гүлдеу және тозаңдану. Тозаңдану түрлері (өздігінен, айқас, жасанды). Өсімдіктердегі ұрықтану туралы түсінік және зиготаның түзілуі. Қосарлы ұрықтану. Қосарлы ұрықтанудың биологиялық маңызы;

3) "Өсу және даму". Ағзалардың жеке дамуы түсінігі. Өсімдіктер мен жануарлардағы онтогенез кезеңдері. Бөліну, өсу, көбею, қартаю. Өсімдіктердің өсуі. Сабақтың ұзарып және жуандап өсуі. Камбийдің рөлі. Жылдық сақиналар. Зертханалық жұмыс: "Жылдық сақинаны санау". Жануарлардағы тура және түрленіп даму онтогенез типтері. Бунақденелілердің шала және толық түрленіп дамуына мысалдар. Жануарлардағы онтогенез типтерін салыстыру;

4) "Микробиология және биотехнология". Бактериялардың формаларының әртүрлілігі. Бактериялардың таралуы. Зертханалық жұмыс: "Пішен таяқшасының сыртқы пішінін қарастыру". Бұршақ тұқымдастардың тамырындағы түйнек бактериялары. Бактерияларды пайдалану. Табиғаттағы және адам өміріндегі бактериялардың маңызы. Зертханалық жұмыс: "Өндірісте йогурт және ірімшік жасауды зерттеу". Патогендермен күрес тәсілдері. Бактериялардың антибиотиктерге тұрақтылығы. Зертханалық жұмыс: "Антибиотиктер, антисептиктер және залалсыздандыру өнімдерін қолдануды зерттеу". Вирустар. Жасушасыз құрылым иелері вирустардың құрылыс ерекшеліктері;

5) "Жасушалық биология". Жасуша – тірі ағзалардың құрылымдық негізгі өлшем бірлігі. Прокариот және эукариот жасушалардың құрылысы: ядроның болуы және орналасуы, жасуша қабырғасы, жасуша мембранасы, пластидтер, митохондрия, рибосомалар, Гольджи аппараты, вакуоль. Өсімдік ұлпаларының әртүрлілігі: түзуші,

жабын, негізгі, өткізгіш, механикалық, бөліп шығарушы ұлпа. Жануар ұлпаларының әртүрлілігі: эпителий, дәнекер, бұлшық ет, жүйке. Зертханалық жұмыс: "Өсімдіктер ұлпаларын жіктеу". Зертханалық жұмыс: "Жануарлар ұлпаларын жіктеу";

6) "Молекулалық биология". Жасушаның құрамындағы органикалық заттар. Мономерлер мен полимерлер арасындағы айырмашылық. Көмірсулар – энергия көзі. Глюкоза, сахароза, гликоген, крахмал, жасунық пен хитиннің маңызы және қызметтері. Липидтердің қасиеттері мен қызметі. Липидтердің әртүрлілігі: майлар, фосфолипидтер, балауыз. Нәруыздар, қасиеттері мен қызметтері;

7) "Тірі ағзалардың көп түрлілігі". Зертханалық жұмыс: "Өсімдіктер бөлімдеріндегі ерекшелік белгілерді анықтау. Балдырлар, мұктәрізділер, қырықжапырақтәрізділер, ашық тұқымдылар және жабық тұқымдылар. Саңырауқұлақтар патшалығы. Зең саңырауқұлағы: мукор, пеницилл. Біржасушалы саңырауқұлақтар – ашытқы. Көпжасушалы саңырауқұлақтар. Қалпақшалы саңырауқұлақтар. Жеуге жарамды және улы саңырауқұлақтар. Зертханалық жұмыс: "Дара жарнақты және қосжарнақтылар өсімдіктер кластарының белгілерін зерттеу". Буынаяқтылар типі. Хордалылар типі. Сыртқы белгілеріне қарай салыстырмалы сипаттама. Демонстрация "Хордалы жануарлар мен буынаяқтылардың ерекшелік белгілерін анықтау";

8) "Қоректену". Жауын құртының, сиырдың және адамның ас қорыту жүйесінің құрылысы. Модельдеу "Адамның, сиырдың және жауынқұртының" асқорыту жүйесінің құрылысын салыстыру. Тістің құрылысы мен қызметі, сүт тістердің тұрақты тістерге ауысуы. Тіс гигиенасы. Адамның ас қорыту жолдарының құрылысы. Ас қорыту бездері. Ас қорыту мүшелерінің қызметі. Тамақтану гигиенасы. Асқорыту мүшелерінің жұқпалы аурулары және олардың алдын алу. Тағамнан уланудың алдын алу. Алғашқы жәрдем шаралары. Ішек құрт ауруларының алдын алу. Дәрумендер және олардың маңызы. Суда еритін және майда еритін дәрумендер. Дәрумендердің тәуліктік мөлшері. Авитаминоз, гиповитаминоз және гипервитаминоз. А авитаминоздағы ақшам соқыр, В1 авитаминоздағы бери-бери ауруы, С авитаминоздағы қыркұлақ, Д авитаминоздағы мешел аурулары. Зертханалық жұмыс: "Тағамдық заттар құрамынан С дәруменді анықтау";

9) "Заттардың тасымалдануы". Ағзаның ішкі ортасы және оның маңызы. Лимфа. Лимфа айналымы мен оның маңызы. Гомеостаз. Ағзаның ішкі ортасы: қан, лимфа, ұлпа сұйықтығы. Қанның құрамы мен қызметі. Қан түйіршіктері: эритроциттер, лейкоциттер, тромбоциттер. Плазма. Қанның қызметі: транспорттық, гомеостаздық, қорғаныштық;

10) "Әртүрлі ағзалардың қан жасушаларын зерттеу" зертханалық жұмысы Қан жасушаларын формасына, мөлшеріне, санына және ядросының болуына қарай салыстыру. Иммунитет. Гуморальдық және жасушалық иммунитет. Лейкоциттердің түрлі типтері және олардың қызметтері. Т – және В- лимфоциттердің әрекет етуі. Жұқпалы аурулар және олардың алдын алу: амебалық қантышқақ, фитофтороз, оба, күл, лейшмания, герпес (ұшық). Иммунитет. Иммунитеттің түрлері: туа пайда болған

және жүре пайда болған иммунитет. Екпенің (вакцин) түрлері және оның жасанды иммунитетті қалыптастырудағы маңызы. Жұқпалы аурулардың алдын алу. Қан топтары. Қан құю. Резус-фактор. Агглютинация. Резус-конфликт. Буылтық құрттардың (жауын құрт), ұлулардың, буынаяқтылардың және омыртқалылардың жүрегі және қан тамырларының құрылысы мен қызметі. Қан тамырлар жүйесінің түрлері. Ашық және тұйық қанайналым жүйелері. Үлкен және кіші қанайналым шеңберлері. Адамның қанайналым жүйесі. Зертханалық жұмыс: "Дене жаттығуларының жүрек жұмысына әсерін зерттеу". Жүрек - қантамырлар жүйесі аурулары (гипертония, инфаркт, тахикардия, ишемиялық ауру, атеросклероз, инсульт). Аурудың себептері: тұқым қуалайтын ауруларға бейімділік, салауатты өмір салтын дұрыс ұстанбау.

30. 9-сыныпқа арналған "Биология" пәнінің базалық мазмұны:

1) "Тыныс алу". Альвеола мен қан арасындағы газ алмасу. Өкпедегі қанның оттекке қанығуы. Ұлпа мен қан арасындағы газ алмасу. Қанның көмірқышқыл газына қанығуы, жасушаның оттекке қанығуы. Тыныс алу және тыныс шығару механизмі. Кеуде қуысының құрылысы. Тыныс алуға және тыныс шығаруға қатысатын бұлшықеттер. Тыныс алу және тыныс шығарудағы көкеттің маңызы. Ауа жүретін жолдардағы қысымның өзгеруі. Тыныс алудың минуттық көлемі. Әртүрлі жастағы, физикалық дамыған, ер және әйел адамдардың өкпесінің тіршілік сыйымдылығы. Тыныс алу қозғалыстарының жиілігі. Шылым шегудің өкпенің тіршілік сыйымдылығына әсері. Зертханалық жұмыс: "Өкпенің тіршілік сыйымдылығын зерттеу";

2) "Бөліп шығару". Зәр шығару жүйесі мүшелерінің құрылысы (бүйрек, несеппағар, қуық, несеп жолы) мен қызметі. Бөліп шығару және сүзу мүшелері. Бүйректің құрылысы (қыртысты және милы қабат, нефрон, пирамида, астауша, бүйрек өзекшелері). Терінің маңызы, құрылысы мен қызметі. Тер бөлінудің реттелуі. Тері ауруларының пайда болу себептері мен салдары (қышыма, теміреткі, безеу бөртпелері). Белгілері мен алдын алу шаралары;

3) "Қозғалыс". Адам қаңқасының құрылысы. Тірек-қимыл жүйесінің маңызы мен қызметі. Сүйектің макро- және микроскопиялық құрылысы. Сүйектің химиялық құрамы. Зертханалық жұмыс: "Сүйектің макро және микроскопиялық құрылысы". Демонстрация "Сүйектің химиялық құрамы". Сүйектің байланыс түрлері: қозғалмайтын, жартылай қозғалмалы, қозғалмалы. Буынның құрылысы және қызметтері. Сүйек буындарының атқаратын қызметіне сәйкес бейімделуі. Бұлшықет ұлпаларының құрылысы мен қызметі (бірыңғай салалы, көлденең жолақты қаңқа, көлденең жолақты жүрек). Зертханалық жұмыс: "Бұлшық ет ұлпаларының құрылысын зерттеу" Адам денесінің бұлшық еттерін жіктеу. Гиподинамия. Сымбаттың бұзылуы және жалпақтабандылықтың пайда болу себептері. Сымбаттың бұзылуы мен жалпақтабандылықтың алдын алу шаралары;

4) "Биофизика". Тік жүруге байланысты адам қозғалуының биомеханикалық ерекшеліктері. Тік жүруге байланысты адамның қаңқа құрылысының ерекшеліктері.

Тік жүруге байланысты бұлшық еттің маңызы. Тік жүру кезіндегі дененің ауырлық орталығы. Адам денесіндегі иіндер;

5) "Үйлесім және реттелу". Көру мүшелерінің құрылысы. Көрудің маңызы. Көру қызметінің бұзылуы. Көру гигиенасы. Зертханалық жұмыс: "Көру жітілігі мен көру аймағының шегін зерттеу". Есту мүшесінің құрылысы. Естудің маңызы. Естудің бұзылу себептері. Есту мүшесінің гигиенасы. Зертханалық жұмыс "Дыбысты қабылдау ерекшеліктерін зерттеу" (құлақтың есту қабілетін анықтау). Таяқшаның, құтышаның және түкті жасушалардың құрылымы мен қызметі. Зертханалық жұмыс: "Соқыр дақты анықтау, түстердің аралсуына тәжірибе, дыбыстың ауа және сүйек арқылы өтуі". "Гормондар", "Гуморальдық реттелу" ұғымдары. Эндокринді, экзокринді және аралас бездердің орналасуы және қызметі. Бездерден бөлінетін гормондар. Эндокринді бездер қызметінің бұзылуынан туындаған аурулар (гипо- және гиперфункция). Адам денесінде орналасқан тері рецепторлары (терморекцепторлар, механорецепторлар, ноцицепторлар) Зертханалық жұмыс: "Тері сезімталдығын зерттеу". Жылықанды жануарлардың тұрақты температураны сақтауындағы терінің рөлі. Температураға сезімталдық. Терморекцепторлардың температураның өзгеруіне бейімделуі;

6) "Көбею". Митоз. Мейоз. Митоз бен мейоздың биологиялық маңызы. Жануарлардың көбею формалары. Жыныссыз көбею типтері. Жынысты көбею. Мүктер мен қырықжапырақтардың тіршілік циклі. Гаметофит. Спорофит. Ашық тұқымды және жабық тұқымды өсімдіктердің тіршілік циклі;

7) "Өсу және даму". Эмбрионалдық даму кезеңдері: бластула, гастрюла, нейрула. Ұлпалар мен мүшелердің дифференциялануы. Органогенез;

8) "Тұқым қуалаушылық пен өзгергіштік заңдылықтары". Тұқым қуалаушылық пен өзгергіштіктің эволюциядағы маңызы. Өзгергіштік пен қоршаған орта жағдайларына бейімделгіштік арасындағы өзара байланыс. Қолдан сұрыптау және оның селекция үшін маңызы. Қолдан сұрыптау түрлері. Мәдени өсімдіктер мен үй жануарларының шығу орталықтары. Қазақстан аумағында кездесетін егістік дақылдар мен үй жануарларының қолтұқымдары. Маңызды белгілер;

9) "Биосфера, экожүйе, популяция". Экожүйелердің компоненттері. Су және құрлық экожүйелері. Модельдеу "Су және құрлық экожүйелерін салыстыру". Популяцияның құрылымының негізгі сипаттамалары және ерекшеліктері. Ағзалардың тіршілікке қабілеттілігінің әртүрлі тәсілдері. (Тіршілікті сақтаудың К және г стратегиялары). "Жыртқыш-жемтік" қарым-қатынас түрі. Популяция санының өзгеруі. Тірі ағзалардың өзара қарым-қатынас түрлері. Ағзалардың тікелей және жанама қарым-қатынас түрлері. Қоршаған орта жағдайларының өзгерістеріне ағзалардың бейімделуі;

10) "Адам қызметінің қоршаған ортаға әсері". Адамның табиғаттағы рөлі. Табиғатты тиімді пайдалану. Табиғатты қорғау. Биологиялық алуан түрлілікті сақтау. Дүниежүзілік Тұқым қоры. Қазақстан Республикасының экологиялық проблемалары. Себептері мен салдарлары. Оларды шешу жолдары;

11) "Жасушалық биология". Жасушаның негізгі компоненттерінің қызметтері. Жасуша құрылымдары: плазмалық мембрана, цитоплазма, ядро, эндоплазмалық тор, жасуша орталығы, рибосомалар, Гольджи аппараты мен лизосомалар, митохондрия, пластидтер, қозғалыс органоидтары, жасушаның қосындылары. Құрылыстары және атқаратын қызметтері. Жасушалардың сызықтық ұлғаюын есептеу. Ұлғаю, актуальды өлшемі және суреттің нақты өлшемі. Өлшем бірліктерін СИ жүйесіне аудару (сантиметр-миллиметр-микромметр-наномметр). Модельдеу "Микрофотографияларды пайдаланып жасушаның сызықтық ұлғаюын есептеу";

12) "Тірі ағзалардың көп түрлілігі. Биосфера және экожүйе". Өртүрлі түрлерді сипаттауда бинарлық номенклатураны қолдану. Зертханалық жұмыс: "Анықтағыш көмегімен өсімдіктер мен жануарлар түрлерін (жергілікті жердің) анықтау". Популяцияның өсуінің экспоненциалды және сигмоидты қисығы. Экожүйедегі энергия тасымаланың тиімділігі. Энергия ағыны және қоректік тізбектер. Экологиялық пирамида түрлері. Табиғаттағы көміртек пен азот айналымы. Биосферадағы биохимиялық үрдістер. Топырақ пен шөгінді жыныстар түзудегі тірі ағзалардың рөлі.

31. 10-сыныпқа арналған "Биология" пәнінің базалық мазмұны:

1) "Адам қызметінің қоршаған ортаға әсері". Пайдалы қазбаларды өндірудің қоршаған орта мен адам денсаулығына әсері. Пестицидтердің қоршаған орта мен адам денсаулығына әсері. Жылыжай эффектісі (булану) және озон қабатының жұқаруы. Дүниежүзілік мұхит деңгейінің, су мен атмосфера температурасының көтерілуінің тірі ағзаларға әсері;

2) "Қоректену". Ыдырау процесі. Асқорыту ферменттерінің әсері. Асқорытудағы ферменттердің маңызы. Сіңіру және бөліп шығару. Ферменттердің әсер ету механизмі. Ферменттің белсенді орталығы. Зертханалық жұмыс: "Ферменттердің белсенділігіне әртүрлі жағдайлардың (температура, рН) әсерін зерттеу". Өттің әсерінен майлардың эмульгациясы. Зертханалық жұмыс "Өттің әсерінен майлардың эмульгациялануын зерттеу";

3) "Заттар тасымалы". Активті және пассивті тасымалдардың ұқсастығы мен айырмашылығы. Жасуша мембранасы арқылы тасымалдану. Белсенді тасымалдану кезіндегі энергияның жұмсалуы. Сыртқы және ішкі факторлардың транспирацияға әсері. Зертханалық жұмыс: "Транспирация процесі кезіндегі сыртқы факторларды (температура, ылғалдылық пен су буының қысымы, ауа қозғалысын) зерттеу. Зертханалық жұмыс: "Ішкі факторларды: Буландыратын беттің ауданы және бұл беттік ауданның өсімдік көлеміне қатынасының (сірқабық (кутикула) мен лептесіктер) транспирация процесіне әсері". Сыртқы факторлардың флоэмада зат тасымалына әсері: температура, ылғалдылық, жарық;

4) "Тыныс алу". Анаэробты және аэробты тыныс алу. Анаэробты және аэробты тыныс салу процестерін химиялық реакция теңдеулерін қолданып қарастыру. Анаэробты және аэробты тыныс алудың тиімділіктері. Аэробты, анаэробты тынысалу

процестерімен байланысты бұлшық еттердің қажуы. Аэробты және анаэробты тынысалуға физикалық жүктемелердің әсері;

5) "Бөліп шығару". Нефронның құрылысы және қызметі. Ультрафилтрация. Абсорбция және таңдамалы реабсорбция. Несептің құрамы. Филтрация мен кері филтрацияның себептері. Бүйрек жұмысына әсер ететін факторлар: тамақтану рационы, дене температурасының күрт түсуі, дәрілік препараттар, созылмалы және инфекциялық аурулар (кариес, іріңді ангина. Зәр шығару жүйесінің гигиенасы. Бүйрек және зәр шығару жүйесінің аурулары: пиелонефрит, цистит, бүйрекке тастың жиналуы. Себептері және алдын алу шаралары. Құрлықта, шөлде, тұщы және тұзды суларда тіршілік ететін тірі ағзалардың зат алмасуының соңғы өнімдері. Құрамында азоты бар органикалық заттардың ыдырау өнімдері: аммиак, несепнәр, несеп қышқылы;

6) "Үйлесім және реттелу". Нейрондардың түрлері мен қызметтері. Жүйке ұлпасының қызметі (глиальды жасушалар). Аксондардың миеленді және миеленсіз қабықтары. Синапстар және медиаторлар. Модельдеу "Жүйке ұлпаларын зерттеу". Миеленді, миеленсіз аксондарда жүйке импульстарының туындауы және өткізілуі. Өткізу жылдамдығы. Мембраналық потенциал, тыныштық потенциалы және әрекет потенциалы. Модельдеу "Жүйке импульстарының туындауы мен таралу жылдамдығын зерттеу". Тірі ағзалардағы электрлік процестер. Электрорецепторлар және электрлі мүшелер. Тыныс алу мен тыныс шығарудың реттелуі мысалында нейрогуморальдық реттелу механизмі. Жүйкелік және гуморальдық реттелуді салыстыру. Ағзаның күйзеліске бейімделуі. Нейрокомпьютерлік интерфейс. Компьютер мен ми арасындағы ақпарат алмасу жүйесі. Гомеостазды тұрақты ұстаудың механизмдері. Өсімдіктердің өсуі мен дамуын реттеуші. Зертханалық жұмыс: "Ауксиннің өсімдіктерге әсерін зерттеу";

7) "Қозғалыс". Бұлшық еттің жұмысы. Демонстрация "Негізгі бұлшық еттердің жұмысын өзіндік бақылау, иық белдеуінің қол қозғалысындағы рөлі. Бұлшық ет қозғалысын реттеу". Зертханалық жұмыс: "Статикалық және динамикалық жұмыс кезіндегі бұлшық еттің қажуын зерттеу";

8) "Молекулалық биология және биохимия". Дезоксирибонуклеин қышқылы (ДНК) молекулалық құрылысының принциптері: нуклеотидтердің комплементарлығы. Модельдеу "Дезоксирибонуклеин қышқы (ДНК) молекуласын құру";

9) "Жасушалық цикл". Интерфаза. Интерфаза кезеңдері: G₁, S және G₂. Митоз. Митоз фазалары. Зертханалық жұмыс: "Пияз тамыр ұшындағы жасушалардан митозды зерттеу". Митоз. Митоз фазалары. Мейоз бен митозды салыстыру. Модельдеу "Митоз кезеңдерін зерттеу";

10) "Тұқым қуалаушылық пен өзгергіштік заңдылықтары". Г. Мендель анықтаған белгілердің тұқым қуалаушылық заңдылықтары. Тұқым қуалаушылықты зерттеудің гибридологиялық әдісі. Тұқым қуалаушылықтың генетикалық заңдылықтарының цитологиялық негіздері. Гамета тазалығы заңы және оның цитологиялық негіздемесі.

Моногибридті және дигибридті будандастыру. Басымдылық заңы. Ажырау заңы. Басымдылық заңы. Ажырау заңы. Аллельді гендердің әрекеттесуі: толық және толымсыз. Доминанттылық белгілердің пайда болуы. Талдаушы шағылыстыру ұғымы мен оның практикалық маңызы. Жыныс генетикасы. Жынысты анықтаудың генетикалық механизмі. Жыныспен тіркесіп тұқымқуалау. Гемофилия және дальтонизм. Адам қан топтарының тұқымқуалау заңдылықтары. Резус-фактор. Адам генетикасы. Адамның тұқымқуалау белгілерін зерттеу әдістері. Адамның генетикалық ауруларының алдын алу. Адамның генеалогиялық шежіре ағашын құру. Модельдеу "Адамның генеалогиялық шежіре ағашын құру". Өнімділікті арттыратын заманауи ауыл шаруашылық технологиялары. Өнімділігі жоғары ауылшаруашылықты жүргізудің жаңа баламалы жолдары;

11) "Микробиология және биотехнология". Биотехнологиялық процестің жалпы сызбасы және биотехнологияда алынатын өнімдері (медицинада, өнеркәсіпте және ауыл шаруашылығында). Инсулин өндірісі;

12) "Көбею". Адамның жыныс жүйесінің құрылымы мен қызметі. Зертханалық жұмыс "Аталық және аналық гаметалардың құрылысын зерттеу". Екінші реттік жыныстық белгілер. Ұлдар мен қыздардың жыныстық жетілуі. Биологиялық және әлеуметтік жетілу. Менструалдық цикл. Менструалдық циклдағы эстроген мен прогестерон гормондарының маңызы. Контрацепция түрлері, олардың қолданылуы мен маңызы. Жыныстық жолмен берілетін аурулар: Жүре пайда болған иммундық дефицитінің синдромы (ЖИТС), сифилис, гонорея, гепатит В,С. Алдын алу шаралары;

13) "Өсу және даму". Құрсақта даму. Ұрықтық дамудың алғашқы кезеңдері. Ұрықтың қалыптасуы мен дамуы. Шылым шегу, есірткі мен ішімдіктің адам ұрығының дамуына тигізетін әсері;

14) "Эволюциялық даму". Эволюциялық ұғымдардың қалыптасуы және дамуы. Ч.Дарвиннің эволюциялық ілімінің негізгі қағидалары. Эволюцияның қазіргі заман теориясының пайда болуы. Эволюцияның қозғаушы күштері. Табиғи сұрыпталу нәтижесіндегі бейімделушілік. Эволюциялық процестегі өзгергіштіктің (мутациялық, комбинативтік) рөлі. Табиғи сұрыпталу, оның түрлері (қозғаушы және тұрақтандырушы). Тіршілік үшін күрес (түрішілік, тұраралық). Модельдеу "Бейімделгіштікті табиғи сұрыпталу нәтижесі ретінде зерттеу (көбелек)". "Түр" ұғымының анықтамасы. Түрдің құрылымы. Түр критерийлері. "Түр түзілу" ұғымы. Түр түзілудің тәсілдері мен механизмдері;

15) Жердегі тіршіліктің пайда болуы кезеңдері.

4-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

32. Бағдарламада, оқыту мақсаттары кодтық белгімен берілген. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сан бөлімше ретін, төртінші сан оқыту

мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 6.2.1.4. кодында "6" - сынып, "2.1" - бөлімше, "4" - оқыту мақсатының реттік саны.

33. Оқыту мақсаттарының жүйесі бойынша күтілетін нәтижелер:

1) "Тірі ағзалардың көп түрлілігі, құрылымы мен қызметтері" бөлімі:

1-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
1.1 Тірі ағзалардың көптүрлілігі	7.1.1.1 жүйелеудің маңызын түсіндіру; 7.1.1.2 жүйеленуде тірі ағзалардың орнын анықтау; 7.1.1.3 омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың құрылысының айырмашылық белгілерін сипаттау; 7.1.1.4 жекелеген ағзаларға карапайым дихотомиялық кілттерді қолдану	8.1.1.1 балдырлар, мүктәрізділер, қырықжапырақ тәріздестер, ашықтұқымдылар ж ә н е жабықтұқымдылар мысалында өсімдіктердің ерекшеліктерін сипаттау; 8.1.1.2 саңырауқұ-лактардың ерекшелік белгілерін сипаттау 8.1.1.3 даражарнақты және қосжарнақты өсімдіктер кластарын негізгі белгілеріне қарай ажырату; 8.1.1.4 буынаяқтылар мен хордалы жануарлар кластарын ерекше белгілері бойынша тану	9.1.1.1 әртүрлі түрлерді сипаттауда бинарлы номенклатураны қолдану; 9.1.1.2 өсімдіктер мен жануарлардың түрлерін ерекшелік белгілері бойынша танып білу (анықтағыш бойынша)	10.1.2.1 адамның ас қорыту жолдарындағы процестерді сипаттау;
		8.1.2.1 омыртқасыздар, күйіс қайыратын жануарлар мен адамның ас қорыту жүйесінің құрылысын салыстыру; 8.1.2.2 әртүрлі типті тістердің құрылысы мен қызметтері арасындағы байланысын және		

<p>1.2 Қоректену</p>	<p>7.1.2.1 жапырақтың ішкі құрылысын сипаттау және құрылысы мен оның қызметі арасындағы өзара байланысты түсіндіру; 7.1.2.2 фотосинтез процесі үшін қажетті жағдайларды зерттеу</p>	<p>тісті күту ережелерін сипаттау ; 8.1.2.3 адамның ас қорыту жүйесінің құрылысы мен қызметтері арасындағы өзара байланысты түсіндіру; 8.1.2.4 ас қорыту жолы ауруларының себептерін және астан улану белгілерін анықтау; 8.1.2.5 адам ағзасындағы дәрумендер-дің маңыздылығын сипаттау; 8.1.2.6 құрамында дәрумендердің маңызды мөлшері бар азық-түліктер тізімін жасау; 8.1.2.7 азық- түлік құрамындағы С дәруменін анықтау</p>	<p>9.1.2.1 адамның асқорыту жолдарындағы процестерді сипаттау; 9.1.2.2 ас қорыту процесіндегі органикалық заттар мен сәйкес ферменттердің арасындағы байланысты орнату</p>	<p>10.1.2.2 ас қорыту процесіндегі органикалық заттар мен сәйкес ферменттердің арасындағы байланысты орнату; 10.1.2.3 ферменттер әрекеттері механизмын сипаттау 10.1.2.4 ферменттер белсенділігіне (температура, рН) түрлі жағдайлардың әсерін зерттеу 10.1.2.5 запыран әсерінен майлардың еру процессін зерттеу</p>
	<p>7.1.3.1 тірі ағзалардағы қоректік заттардың тасымалының маңызын түсіндіру;</p>	<p>8.1.3.1 қан құрамы мен қызметін сипаттау; 8.1.3.2 дайын микропрепараттар арқылы әртүрлі ағзалардың қан жасушаларының құрылыс ерекшеліктерін зерттеу, 8.1.3.3 лейкоциттердің түрлі типтерінің қызметтерін сипаттау; 8.1.3.4 гуморальдық және жасушалық иммунитетті салыстыру; 8.1.3.5</p>		

<p>1.3 Заттардың тасымалдануы</p>	<p>7.1.3.2 өсімдіктерде заттардың тасымалына қатысатын мүшелерді танып білу; 7.1.3.3 сабақ пен тамырдың ішкі құрылысын зерттеу; 7.1.3.4 сабақ және тамырдың құрылысы мен қызметтерінің өзара байланысын сипаттау; 7.1.3.5 ксилема мен флоэма элементтерінің құрылысын салыстыру; 7.1.3.6 жануарларда заттар тасымалына қатысатын мүшелерді танып білу</p>	<p>лимфа жүйелерін және қан, ұлпалық сұйықтық пен лимфа арасындағы өзара байланысты сипаттау; 8.1.3.6 аурулардың алдын алуындағы вакцинацияның ролін бағалау; 8.1.3.7 агглютинация және резус-конфликт механизмдерін түсіндіру; 8.1.3.8 жануарлардың жүрегінің құрылысы мен қантамыр жүйелерінің маңызын сипаттау; 8.1.3.9 қантамыр қабырғасының құрылысы мен олардың қызметі арасындағы байланысты орнату; 8.1.3.10 ануарлардың қантамырлар жүйесінің түрлерін сипаттау; 8.1.3.11 д е н е жаттығуларының жүрек жұмысына әсерін зерттеу; 8.1.3.12 қантамыр жүйесі мүшелерінің ауруларының себептері мен ауру белгілерін сипаттау</p>	<p>9.1.3.1 активті және пассивті тасымалдарды салыстыру; 9.1.3.2 сыртқы факторлардың флоэма арқылы заттардың тасымалдануына әсерін зерттеу</p>	<p>10.1.3.1 өсімдіктердегі транспирация процесінің мәнін түсіндіру; 10.1.3.2 ішкі және сыртқы факторлардың транспирацияға әсерін зерттеу</p>
	<p>7.1.4.1 тірі ағзалар үшін тыныс алудың маңызын сипаттау; 7.1.4.2 анаэробты және аэробты тыныс алу типтерін ажырату;</p>	<p>8.1.4.1 өкпе мен ұлпадағы газ алмасу</p>		<p>9.1.4.1</p>

1.4 Тыныс алу	<p>7.1.4.3 өсімдіктердің тыныс алу процесін зерттеу;</p> <p>7.1.4.4 омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың тыныс алу мүшелерін салыстыру;</p> <p>7.1.4.5 адамның тыныс алу мүшелері құрылысының ерекшеліктерін танып білу;</p> <p>7.1.4.6 тыныс алу мүшелерінің ауыруларының себептері мен олардың алдын алу жолдарын түсіндіру</p>	<p>механизмдерін сипаттау;</p> <p>8.1.4.2 тыныс алу және тыныс шығару механизмін түсіндіру;</p> <p>8.1.4.3 өкпенің тіршілік сыйымдылығын анықтау және қалыпты жағдайдағы және дененің физикалық жүктемесі кезіндегі тыныс алудың минуттық көлемін анықтау</p>	<p>9.1.4.1 аэробты тыныс алу мен анаэробты тыныс алу арасындағы айырмашылықты түсіну;</p> <p>9.1.4.2 глюкозаның ыдырау түрі мен жасушада алынатын энергия мөлшері арасындағы байланысты анықтау</p>	<p>тыныс алу реакциясының химиялық теңдеуін пайдалана отырып, анаэробты және аэробты тыныс алуды салыстыру, 9.1.4.2 бұлшықет қажуы және аэробты, анаэробты тыныс алу процестері арасындағы байланысты қарастыру</p>
1.5 Бөліп шығару	<p>7.1.5.1 ағзалардың тіршілік әрекетіндегі бөліп шығарудың маңызын сипаттау;</p> <p>7.1.5.2 өсімдіктердегі бөліп шығару ерекшеліктерін зерттеу;</p> <p>7.1.5.3 омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың бөліп шығару жүйелерінің құрылысын салыстыру</p>	<p>8.1.5.1 адамның зәр шығару жүйесі мүшелерінің құрылысы мен қызметтерін сипаттау;</p> <p>8.1.5.2 бүйректің құрылымдық бөліктерін танып білу;</p> <p>8.1.5.3 терінің құрылысы мен оның бөліп шығарудағы маңызын сипаттау;</p> <p>8.1.5.4 тері ауруларын және оның алдын алу шараларын түсіндіру</p>	<p>9.1.5.1 нефронның құрылысы мен қызметін сипаттау;</p> <p>9.1.5.2 фильтрация және несептің түзілуі процестерін сипаттау;</p> <p>9.1.5.3 үйректің жұмысына әсер ететін факторларды сипаттау</p> <p>9.1.5.4 зәр шығару жүйесі, бүйрек ауруларының алдын алу шараларын түсіндіру</p>	<p>10.1.5.1 әртүрлі ағзалардың мекен ету ортасы мен зат алмасуларының соңғы өнімдері арасындағы байланысты орнату</p>
	<p>7.1.6.1 өсімдіктердің</p>		<p>9.1.6.1 тірек-қимыл жүйесінің қызметтерін сипаттау;</p> <p>9.1.6.2 сүйектің химиялық құрамын, макро және микроскопиялық құрылысын зерттеу;</p>	

1.6 Қозғалыс	<p>қозғалу себептерін түсіндіріп, қозғалыстың маңызын сипаттау (тропизмдер, таксистер);</p> <p>7.1.6.2 жарықтың өсімдіктердің өсуі мен дамуына әсерін түсіндіру;</p> <p>7.1.6.3 өсімдіктердегі фотопериодизм ролін сипаттау;</p> <p>7.1.6.4 омыртқалы және омыртқасыз жануарлардың қозғалыс мүшелерін салыстыру</p>	<p>8.1.6.1 адам қаңқасының құрылысын білу;</p> <p>8.1.6.2 сүйектердің құрылысы мен химиялық құрамын білу;</p> <p>8.1.6.3 буындардың құрылысы мен қызметін білу;</p> <p>8.1.6.4 сымбаттың бұзылуының себепін түсіну</p>	<p>9.1.6.3 сүйектердің байланыс түрлерін салыстыру;</p> <p>9.1.6.4 буынның әр түрлі типтерінің құрылысы мен олардың қызметтері арасындағы байланысты орнату;</p> <p>9.1.6.5 бұлшық ет ұлпасының қызметтері түрлері мен олардың қызметтерін сипаттау;</p> <p>9.1.6.6 адам бұлшық еттерінің құрылысы мен бұлшықет топтарын оқып тану ;</p> <p>9.1.6.7 гиподинамия салдарын атау;</p> <p>9.1.6.8 сымбаттың бұзылуы және жалпақ жалпақтабандылықтың пайда болу себептерін анықтау</p>	<p>10.1.6.1 қол бұлшық еттерінің максимальды жұмыс күшін және күшке төзімділігін зерттеу;</p> <p>10.1.6.2 бұлшық еттің жиырылу жиілігіне бұлшықет жұмысының тәуелділігін зерттеу</p>
	<p>7.1.7.1 жануарлардың жүйке жүйесінің типтерін салыстыру ;</p> <p>7.1.7.2 жүйке жүйесінің қызметі мен құрылымдық компоненттерін атау;</p> <p>7.1.7.3 жүйке жасушасының құрылымдық бөліктерін анықтау</p> <p>7.1.7.4 орталық жүйке жүйесі бөлімдерінің құрылысы мен қызметін салыстыру ;</p> <p>7.1.7.5 рефлекстік доғаны зерттеу;</p>	<p>8.1.7.1 көру мүшелерінің құрылысын білу;</p> <p>8.1.7.2 көру гигиенасының маңыздылығын түсіну;</p> <p>8.1.7.3</p>	<p>9.1.7.1 көруді қабылдау ерекшеліктерін зерттеу және көру гигиенасы ережелерін сипаттау ;</p> <p>9.1.7.2 дыбысты қабылдау ерекшеліктерін зерттеу және есту мүшелерінің гигиенасы ережелерін сипаттау ;</p> <p>9.1.7.3 көру және есту рецепторларының</p>	<p>10.1.7.1 жүйке жасушасының құрылысы мен қызметі арасында байланыс орнату;</p> <p>10.1.7.2 жүйке ұлпалары мен оның құрылымдық бөліктерінің қызметтерін талдау;</p> <p>10.1.7.3 жүйке импульстарының</p>

1.7 Үйлесім және реттелу	7.1.7.6 мінез-құлықтың рефлекторлық табиғатын түсіндіру; ; 7.1.7.7 вегетативті жүйке жүйесінің қызметін сипаттау; 7.1.7.8 ағзаның тіршілік әрекетін қалпына келтіру және тынығуы үшін ұйқының маңызын түсіндіру; 7.1.7.9 жақсы психикалық денсаулықты сақтаудың принциптерін сипаттау; 7.1.7.10 жүйке жүйесінің қызметіне алкоголь, шылым және есірткілік заттардың әсерін түсіндіру	есту органының құрылысын білу; 8.1.7.4 есту гигиенасының маңыздылығын түсіну; 8.1.7.5 эндокриндік бездердің қызметін, олармен байланысты ауруларды білу	құрылымы мен қызметін сәйкестендіру; 9.1.7.4 эндокикринді, экзокринді және аралас бездердің орналасқан жерлерін анықтау; 9.1.7.5 бездердің негізгі қызметтерін түсіндіру; 9.1.7.6 эндокриндік бездер қызметінің бұзылуынан туындаған ауруларды атау; 9.1.7.7 терінің сезімталдығын зерттеу; 9.1.7.8 жылықанды жануарлардың дене температураны сақтаудағы терінің ролін сипаттау	туындауы мен өтуін сипаттау; 10.1.7.4 нейро-гуморальді реттелу механизмін түсіндіру; 10.1.7.5 ағзаның ішкі ортасының тұрақтылығын ұстаудағы гомеостазды сақтаудың механизмін түсіндіру; 10.1.7.6 өсімдіктердің өсуі мен дамуына әсер ететін заттардың әрекетін талдау
--------------------------	---	---	--	--

2) "Көбею, тұқым қуалаушылық, өзгергіштік, эволюциялық даму" бөлімі:

2-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
2.1 Көбею	7.2.1.1 өсімдіктер мен жануарлардың көбею тәсілдерін білу	8.2.1.1 өсімдіктердің жыныссыз және жынысты көбеюін сипаттау; 8.2.1.2 өсімдіктердің өсімді көбею тәсілдерін салыстыру; 8.2.1.3 аяқас тозаңдану мен өздігінен тозаңданудың салыстырмалы артықшылықтарын сипаттау; 8.2.1.4	9.2.1.1 жануарлардың көбею тәсілдерін салыстыру; 9.2.1.2 мүктер мен қырықжапырақтардың мысалында жынысты және жыныссыз ұрпақтарының ерекшеліктерін түсіндіру; 9.2.1.3 ашық тұқымды және жабық тұқымды	10.2.1.1 адамның жыныс жүйесінің құрылысын сипаттау; 10.2.1.2 аталық және аналық жыныс жасушаларының құрылыс ерекшеліктерін зерттеу; 10.2.1.3 жыныстық жетілу кезеңіндегі екінші реттік жыныстық белгілердің дамуын сипаттау; 10.2.1.4 менструалдық цикл мен эстроген және прогестеронның маңызын сипаттау;

		гүл өсімдіктерінің қосарлы ұрықтануының мағынасын сипаттау	өсімдіктердің тіршілік циклінің ерекшеліктерін түсіндіру	10.2.1.5 контрацепция-ның маңызы мен түрлерін түсіндіру; 10.2.1.6 жыныстық жолмен таралатын аурулардың салдары мен алдын алу шараларын түсіндіру
2.2 Жасушалық айналым	7.2.2.1 әртүрлі ағзалар түрлеріндегі хромосомалардың санын салыстыру; 7.2.2.2 сомалық және жыныс жасушаларындағы хромосомалар сандарын атау	8.2.2.1 тірі ағзалардың өсуі мен дамуы үшін митоз бен мейоздың маңызын түсіндіру	9.2.2.1 әртүрлі ағзалар түрлеріндегі хромосомалардың санын салыстыру; 9.2.2.2 сомалық және жыныс жасушаларындағы хромосомалар сандарын ажырату; 9.2.2.3 хромосома және хроматин ұғымдарының айырмашылығын білу	10.2.2.1 жасушалық айналымның интерфаза кезеңіндегі жүретін процестерді түсіндіру; 10.2.2.2 митоздың кезеңдерін сипаттау; 10.2.2.3 мейоз кезеңдерін сипаттау; 10.2.2.4 митоз бен мейоз процесін салыстыру
2.3 Өсу және даму	7.2.3.1 ағзадардың өсу мен даму процестерін сипаттау; 7.2.3.2 өсімдіктердің ұзарып және жуандап өсу процесін зерттеу; 7.2.3.3 өсімдіктер мен жануарлардың онтогенез кезеңдерін ажырату	8.2.3.1 ағзадардың өсу мен даму процестерін салыстыру; 8.2.3.2 жәндіктердің өсу және даму процестерін зерттеу; 8.2.3.3 өсімдіктер мен жануарлардың онтогенез кезеңдерін зерделеу; 8.2.3.4 жануарлардың онтогенезіндегі тура және түрленіп даму типтерін салыстыру	9.2.3.1 эмбрионалдық даму кезеңдерін сипаттау; 9.2.3.2 әр түрлі ұрық жапырақшаларынан қалыптасқан мүшелер мен ұлпалар дифференциасын сипаттау	10.2.3.1 ұрықтың дамуындағы плацентаның маңызын түсіндіру; 10.2.3.2 ұрық пен эмбрионның дамуын салыстыру; 10.2.3.3 адам ұрығының дамуына шылым шегу, алкоголь мен басқа есірткілер әсерінің салдарын түсіндіру
				10.2.4.1 генетиканың дамуымен қалыптасуындағы Мендель зерттеулерінің рөлін бағалау; 10.2.4.2 моногибридті будандастырудың

<p>2.4 Тұқым қуалаушы-лық пен өзгергіштік заңдылық-тары</p>	<p>7.2.4.1 тұқымқуалаушылық , өзгергіштік, ДНК ұғымдарын білу; 7.2.4.2 ДНК маңызы мен қызметін түсіну; 7.2.4.3 ген, хромосома түсініктерін білу; 7.2.4.4 тұқым қуалайтын және тұқым қуаламайтын белгілерді, мутациялар мен модификацияларды білу 7.2.4.5 соматикалық және жыныс жасушаларындағы хромосомалар жиынтығының айырмашылығын түсіну</p>	<p>8.2.4.1 адам ағзасындағы тұқым қуалайтын және тұқым қуаламайтын белгілерді зерттеу; 8.2.4.2 үздік және үздіксіз өзгергіштікке мысал келтіру; 8.2.4.3 белгілерді анықтаудағы гендердің рөлін түсіндіру; 8.2.4.4 хромосомадағы генетикалық акпарат ДНК-ның маңызын түсіндіру</p>	<p>9.2.4.1 тұқым қуалаушылық пен өзгергіштіктің эволюциядағы рөлін дәйектеу; 9.2.4.2 ағзалар селекциясы үшін қолдан сұрыптаудың маңызын сипаттау; 9.2.4.3 мәдени өсімдіктер мен үй жануарларының шығу тегінің орталықтарын оқып білу; 9.2.4.4 маңызды мәдени өсімдіктер іріктемелері мен үй жануарлары қолтұқымын сипаттау</p>	<p>цитологиялық негіздерін тұжырымдау және моногибридті будандастыруға есептер шығару; 10.2.4.3 дигибридті будандастырудың цитологиялық негіздерін негіздерін дәлелдеу және есептер шығару; 10.2.4.4 толық және толымсыз доминатты-лықты салыстыру; 10.2.4.5 талдаушы шағылыстырудың маңыздылығын бағалау; 10.2.4.6 жынысты анықтау теориясын сипаттау; 10.2.4.7 жынысты анықтау кезінде хромосомалардың рөлін түсіндіретін сызба жасау; 10.2.4.8 адамның қан тобының тұқымқуала-уын және қан топтарын анықтау механизмін түсіндіру; 10.2.4.9 адам генетикасын зерттеудің негізгі әдістерін сипаттау; 10.2.4.10 шежіре сызбасын құру; 10.2.4.11 мәдени өсімдіктердің өнімділігін арттыру үшін заманауи ауылшаруашылық технологиялардың қолданылуын зерттеу</p> <p>9.2.5.1 К.Линней мен Ж.Б.Ламарк</p>
---	---	---	--	---

2.5 Эволюциялық даму мен селекция негіздері	7.2.5.1 жыныссыз және жыныстық көбеюдің биологиялық маңызын білу; 7.2.5.2 белгілерді анықтаудағы гендердің рөлін білу	8.2.5.1 түр ұғымын білу; 8.2.5.2 табиғи сұрыптауды, жасанды сұрыптауды түсіну; 8.2.5.3 Ч.Дарвиннің саяхаты туралы білу	9.2.5.1. түрлердің пайда болу жағдайларын түсіну; 9.2.5.2 эволюция ұғымын, эволюцияның қозғаушы күштерін білу; 9.2.5.3 табиғи сұрыптау мен жасанды сұрыптауды ажырату және мысалдар келтіру	еңбектері-нің негізгі қағидаларын оқып зерттеу; 9.2.5.2 эволюциялық ілімнің қалыптасуындағы Ч.Дарвин еңбектері-нің рөлін түсіндіру; 9.2.5.3 эволюцияның қозғаушы күштерін сипаттау; 9.2.5.4 ағзалардың бейімделушілігіндегі табиғи сұрыпталудың рөлін сипаттау; 9.2.5.5 түрдің құрылымы мен критерийлерін сипаттау; 9.2.5.6 түр түзілу процесін түсіндіру; 9.2.5.7 Жердегі тіршіліктің дамуының негізгі кезеңдерін оқып білу
---	--	--	---	--

3) "Ағзалар мен қоршаған орта" бөлімі:

3-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
3.1 Биосфера, экожүйе, популяция	7.3.1.1 жергілікті жер экожүйесі қоршаған орта факторларының тірі ағзаларының тіршілік әрекеті мен таралуына әсерін зерттеу; 7.3.1.2 табиғи қоректік тізбектерді салыстыру; 7.3.1.3 қоректік тізбекті және қоректік торларды құру;	8.3.1.1 экожүйелердің жалпы құрылымының сызбасын жасау; 8.3.1.2 су және құрлық экожүйелерін салыстыру; 8.3.1.3 популяцияның негізгі қасиеттерін	9.3.1.1 ағзалардың түрлі тірі қалу тәсілдерін зерттеу; 9.3.1.2 жыртқыш-құрбан қарым-қатынасы мысалында популяция санының өзгеру себептерін орнату; 9.3.1.3 тірі ағзалардың өзара қарым-қатынас түрлерін сипаттау; 9.3.1.4 тірі ағзалардың қоршаған ортаның	10.3.1.1 популяция өсімінің экспоненциалдық және сигмоидтік үлгілерінің қисық сызықтарының графиктерін талдау; 10.3.1.2 энергия ағымының тиімділігін есептеу; 10.3.1.3 энергия, биомасса және сандар пирамидаларын салыстыру; 10.3.1.4

	7.3.1.4 экологиялық сукцессия процесін сипаттау	және құрылымдық ерекшеліктерін сипаттау	өзгермелі жағдай-ларына бейімделу механизмдерін түсіндіру	азот пен көміртек айналымының табиғаттағы сызбасын құру
3.2 Адам қызметінің қоршаған ортаға әсері	7.3.2.1 адам мен экожүйе арасындағы қарым-қатынастарды сипаттау; 7.3.2.2 экожүйеге жағымсыз әсер ететін адам тіршілігінің шаруашылық салаларынан мысалдар келтіру; 7.3.2.3 Қазақстан Республикасының ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың өсімдіктері мен жануарларын сипаттау; 7.3.2.4 Қазақстан Республикасының Қызыл кітабына енгізілген жергілікті өңірдің жануарлары мен өсімдіктеріне мысал келтіру	8.3.2.1 адамның табиғаттағы рөлін түсіну; 8.3.2.2 Қазақстанның экологиялық мәселелерін білу мен түсіну және оларды шешу жолдарын ұсыну	9.3.2.1 биологиялық әртүрлілікті сақтаудың және қолдауды қажеттіктің себептерін негіздеу; 9.3.2.2 Дүниежүзілік Тұқым қорының маңызын бағалау; 9.3.2.3 Қазақстан аумағындағы экологиялық проблемалардың туындау себептері мен оларды шешу жолдарын түсіндіру	10.3.2.1 пайдалы қазбалар өндірудің және қайта өндірудің қоршаған ортаға әсерін түсіндіру; 10.3.2.2 пестицидтерді пайдаланудың, қоршаған ортаға мен адам денсаулығы әсерін түсіндіру; 10.3.2.3 жылыжай эффектісінің тірі ағзаларға әсерін түсіндіру; 10.3.2.4 озон қабатының бұзылуының себептері мен салдарын түсіндіру

4) "Қолданбалы кіріктірілген ғылымдар" бөлімі:

4-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
4.1 Молекулалық биология мен биохимия	7.4.1.1 судың қасиеті мен тірі ағзалар тіршілігі үшін маңызын сипаттау; 7.4.1.2 тірі ағзалар тіршілік әрекеті үшін микро-және макроэлементтердің рөлін сипаттау; 7.4.1.3 азық-түліктер құрамындағы	8.4.1.1 биологиялық мысалдарды пайдаланып полимерлер мен мономерлер арасындағы айырмашылықты сипаттау; 8.4.1.2 көмірсулар мен липидтердің биологиялық қызметтерін сипаттау; 8.4.1.3 нәруыздардың қасиеттері мен	9.4.1.1 биологиялық мысалдарды пайдаланып полимерлер мен мономерлер арасындағы айырмашылықты сипаттау; 9.4.1.2 көмірсулар мен липидтердің биологиялық қызметтерін сипаттау; 9.4.1.3 нәруыздардың қасиеттері мен биологиялық	10.4.1.1 ферменттің әрекет ету механизмін сипаттау; 10.4.1.2 дезоксирибонуклеин қышқылы молекуласының қос шийршықты құрылымын сипаттау; 10.4.1.3 дезоксирибонуклеин қышқылының молекуласын

	нәруыз, май, көмірсулардың бар болуын дәлелдеу; 7.4.1.4 минералды тыңайтқыштардағы азот, калий және фосфордың өсімдіктер үшін маңызын зерделеу	биологиялық қызметтерін сипаттау; 8.4.1.4 азық-түліктер құрамындағы нәруыз, май, көмірсулардың бар болуын дәлелдеу;	қызметтерін сипаттау; 9.4.1.4 өсімдіктерге арналған минералды тыңайтқыштардағы азоттың, калийдің және фосфордың маңызын дәлелдеу	құрылымдық қағидалары негізінде үлгілеу; 10.4.1.4 нәруыз молекуласын үлгілеу
4.2 Жасушалық биология	7.4.2.1 жасуша, ұлпа, мүше, мүшелер жүйесі құрылысын білу; 7.4.2.2 жануарлар және өсімдіктер жасушаларын ажырату	8.4.2.1 өсімдік және жануар ұлпаларын жіктеу; 8.4.2.2 прокариот және эукариот жасушаларының құрылысын салыстыру	9.4.2.1 жасуша органоидтарының қызметін түсіндіру; 9.4.2.2 жасушаның сызықтық ұлғаюын есептеу	10.4.2.1 өсімдік және жануар жасушаларының негізгі бөліктерінің құрылысы мен қызметін түсіндіру; 10.4.2.2 микрофотографияны қолданып жасушаның сызықтық ұлғаюын есептеу
4.3 Микробиология және биотехнология	7.4.3.1 бактериялар формаларының әртүрлілігін сипаттау; 7.4.3.2 ірімшік және йогурт өндірісін зерттеу; 7.4.3.3 антибиотиктер, антисептиктер мен залалсыздандыру өнімдерінің қолданылуын сипаттау; 7.4.3.4 вирустардың тіршіліктің жасушасыз формасы екендігін түсіндіру	8.4.3.1 қарапайымдылар, бактериялар, саңырауқұлақтар, вирустармен туындайтын аурулардың ерекшеліктері мен алдын алу шараларын сипаттау	9.4.3.1 қойларды клондау әдісін зерделеу; 9.4.3.2 дәрі-дәрмектер мен басқа да өнімдерді алу үшін биотехнологияның маңызын түсіну	10.4.3.1 инсулин өндіру мысалында биотехнологиялық процестің жалпы сызбасын сипаттау; 10.4.3.2 биотехнологияда өндірілетін өнімдерге мысал келтіру
4.4 Биофизика	7.4.4.1 буынаяқтылардың, құрттардың, моллюскалардың қозғалысын зерделеу	8.4.4.1 тік жүруге байланысты адам қозғалуының биомеханикалық ерекшеліктерін зерттеу	9.4.4.1 негізгі бұлшық еттердің, қол қимылдарының жұмысын зерттеу; 9.4.4.2 статикалық және динамикалық жұмыс кезіндегі бұлшық еттердің шаршау процесін сипаттау	10.4.4.1 тірі ағзалардағы электрлі процестерді түсіндіру; 10.4.4.2 "компьютер-ми" интерфейс технологиясының ерекшеліктерін түсіндіру

34. Бағдарлама есту қабілеті зақымдалған (нашар еститін, кейін естімей қалған) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "Биология" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспары негізінде осы Бағдарламаның қосымшасына сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді жоспарда барлық сынып бойынша әр бөлімде қамтылатын оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

35. Бөлімдер мен тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Есту қабілеті зақымдалған
(нашар еститін, кейін естімей
қалған) білім алушыларға
арналған негізгі орта білім беру
деңгейінің 7-10 сыныптары
үшін "Биология" пәнінен
жаңартылған мазмұндағы
Үлгілік оқу бағдарламасына
қосымша

Есту қабілеті зақымдалған (нашар еститін, кейін естімей қалған) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "Биология" пәнінен жаңартылған мазмұндағы Үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) 7-сынып:

1-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
3.1 Биосфера және экожүйелер 3.2 Адам қызметінің қоршаған ортаға әсері	Ортаның экологиялық факторлары : абиотикалық (температура, жарық, рН, ылғалдылық) биотикалық (микроағзалар, жануарлар, өсімдіктер). Зертханалық жұмыс "Жергілікті жердің экожүйелерін зерттеу (мектеп ауласы мысалында)"	7.3.1.1 қоршаған орта факторларын сипаттау; 7.3.1.2 жергілікті жер экожүйесі қоршаған орта факторларының тірі ағзалардың тіршілік әрекеті мен таралуына әсерін зерттеу
	Қоректік тізбектер және қоректік торлар. Модельдеу "Қоректік тізбек пен торды құру"	7.3.1.3 табиғи қоректік тізбектерді салыстыру; 7.3.1.4 қоректік тізбектер және қоректік торларды құрастыру
	Экологиялық сукцессиялар: Бірінші және екінші реттік сукцессиялар. Экожүйелердің алмасуы	7.3.1.5 экологиялық сукцессия процесін сипаттау
	Адам экожүйенің бір бөлігі. Антропогендік фактор	7.3.2.1 адам мен экожүйе арасындағы қарым-қатынастарды сипаттау

	Адам әрекеттерінің экожүйеге жағымсыз әсері	7.3.2.2 экожүйеге жағымсыз әсер ететін адам тіршілігінің салаларына мысалдар келтіру
	Қазақстанда ерекше қорғалатын аймақтар. Жергілікті жердің ерекше қорғалатын аймақтары	7.3.2.3 Қазақстан Республикасының ерекше қорғалатын табиғи аймақтарының өсімдіктері мен жануарларын сипаттау
	Қазақстан Республикасының Қызыл кітабы. Жергілікті өңірдің ҚР Қызыл кітабына енгізілген жануарлары мен өсімдіктері	7.3.2.4 жергілікті өңірдің Қазақстан Республикасының Қызыл кітабына енгізілген жануарлары мен өсімдіктеріне мысал келтіру
1.1 Тірі ағзаларды жүйелеу	Тірі ағзалардың бес патшалығына жалпы сипаттама: прокариоттар, протисталар, саңырауқұлақтар, өсімдіктер, жануарлар. Өсімдіктер мен жануарлардың негізгі жүйелік топтары: Патшалықтар. Типтер. Бөлімдер. Кластар. Өсімдіктер мен жануарларды жүйелеудің маңызы	7.1.1.1 жүйелеудің маңызын түсіндіру; 7.1.1.2 жүйелеуде тірі ағзалардың орнын анықтау
	Омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың сыртқы құрылысындағы ерекшеліктер. ТЖБ-1	7.1.1.3 омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың құрылысының ерекшеліктерін сипаттау
2-тоқсан		
	Дихотомиялық әдіс. Дихотомиялық кілттерді қолдану.	7.1.1.4 жекелеген ағзаларға қарапайым дихотомиялық кілттерді қолдану
4.2 Жасушалық биология	Жасуша, ұлпа, мүше, мүшелер жүйесі түсініктері. Өсімдіктер және жануарлар жасушаларын салыстыру. Жарық микроскобынан көрінетін жасуша құрылымдары: пластидтер, вакуоль, ядро, цитоплазма, жасушалық мембрана, жасушалық қабырға	7.4.2.1 "жасуша", "ұлпа", "мүше", "мүшелер жүйесі" ұғымдарын түсіндіру; 7.4.2.2 өсімдіктер және жануарлар жасушаларын ажырату
	Судың қасиеттері: беттік керілу, судың қозғалысы, еріткіштігі, қайнау және балқу температурасы, жылусыйымдылығы. Судың биологиялық маңызы және оның еріткіш ретіндегі, температураны сақтау мен реттеудегі ролі. Зертханалық жұмыс "Судың тірі ағзалар үшін маңызы мен қасиеттерін зерттеу". Микро- (мырыш, темір, селен, фтор) және макроэлементтердің (магний, кальций, калий, фосфор) тірі	7.4.1.1 судың қасиеті мен тірі ағзалар үшін маңызын сипаттау; 7.4.1.2 тірі ағзалар тіршілік әрекеттері үшін микро- және

4.1 Су және органикалық заттар	ағзалардың тіршілік әрекеті үшін маңызы	макроэлементтердің ролін сипаттау
	Азық-түліктердегі органикалық заттар: нәруыздар, майлар, көмірсулар. Зертханалық жұмыс "Азық-түліктерде көмірсулар, нәруыздар және майлардың бар болуын зерттеу"	7.4.1.3 азық-түліктерде көмірсулар, нәруыздар және майлардың бар екендігін дәлелдеу
	Өсімдіктерде макроэлементтердің тапшылығы (азот, калий, фосфор.) . Тыңайтқыштар: органикалық және минералдық (азотты, калийлі және фосфорлы). ТЖБ-1	7.4.1.4 минералды тыңайтқыштардағы азот, калий және фосфордың өсімдіктер үшін маңызын танып білу
1.3 Заттардың тасымалдануы	Заттар тасымалдануының тірі ағзалардың тіршілік әрекеті үшін маңызы. Заттардың тасымалдануына қатысатын тірі ағзалардың мүшелері мен мүшелер жүйесі	7.1.3.1 тірі ағзалардағы қоректік заттардың тасымалының маңызын түсіндіру; 7.1.3.2 өсімдіктерде заттардың тасымалын қамтамасыз ететін мүшелерді танып білу
3-тоқсан		
	Сабақ және тамыр. Сабақтың ішкі құрылысы: қабық, камбий, сүрек, өзек. Тамыр аймақтары: бөліну, өсу, сору және өткізу аймақтары. Тамырдың ішкі құрылысы: флоэма, ксилема, камбий. Зертханалық жұмыс "Сабақтың ішкі құрылысын зерттеу". Зертханалық жұмыс "Тамыр аймақтарын зерттеу"	7.1.3.3 тамыр және сабақтың ішкі құрылысын зерттеу; 7.1.3.4 тамыр және сабақтың құрылысы мен қызметі арасындағы байланысты сипаттау
	Ксилема, флоэма және олардың құрылымдық элементтері	7.1.3.5 флоэма мен ксилеманың элементтерін құрылысын салыстыру
	Жануарлардағы қанайналым мүшелері: буылтық құрттар, ұлулар, буынаяқтылар және омыртқалылар	7.1.3.6 жануарларда заттар тасымалына қатысатын мүшелерді танып білу
1.2 Тірі ағзалардың қоректенуі	Жапырақтың құрылысы мен қызметі. Жапырақтың ішкі құрылысы. Лептесік. Жапырақ фотосинтездеуші негізгі арнайы мүше. Судың булануы мен газдардың алмасуы	7.1.2.1 жапырақтың ішкі құрылысын сипаттау, құрылысы мен қызметі арасындағы өзара байланысты сипаттау
	Фотосинтезге қажетті жағдайлар. Зертханалық жұмыс "Фотосинтез процесіне қажетті жағдайларды зерттеу"	7.1.2.2 фотосинтез процесіне қажетті жағдайларды зерттеу
	Өсімдіктер мен жануарлар үшін тыныс алудың маңызы. Тыныс алу - энергия көзі. Тыныс алу типтері: анаэробты және аэробты.	

1.4 Тыныс алу	Анаэробты және аэробты тынысалуды салыстыру: оттегінің қатысында/қатысынсыз, статикалық/динамикалық жұмыс, жылықанды/суыққанды жануарлар	7.1.4.1 тірі ағзалардағы тыныс алу маңызын сипаттау; 7.1.4.2 анаэробты және аэробты тыныс алу типтерін ажырату
	Өсімдіктердің тыныс алуы. Тұқымның немесе өскіндердің тынысалуы мысалында. Зертханалық жұмыс "Өсімдіктердің тынысалуын зерттеу"	7.1.4.3 өсімдіктердегі тыныс алуы зерттеу
	Омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың тыныс алу мүше-лері (бунақденелілердің демтүтік-тері, балықтарының желбезектері, құстардың және сүтқоректілердің өкпесі). Модельдеу "Омыртқалы және омыртқасыз жануарлардың тынысалу жүйесі мүшелерін салыстыру"	7.1.4.4 омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың тыныс алу мүшелерін салыстыру
	Тынысалу мүшелері. Адамның тынысалу жолдарының құрылысы мен газалмасу мүшелері	7.1.4.5 адамның тыныс алу мүшелерінің құрылыс ерекшеліктерін танып білу
	Тыныс алу мүшелерінің аурулары. Тыныс алу мүшелерінің ауруларының себептері мен алдын алу жолдары (өкпе обыры, астма, бронхит, туберкулез, тұмау). ТЖБ -3	7.1.4.6 тыныс алу мүшелерінің ауруларының себептері мен алдын алу жолдарын түсіндіру
4-тоқсан		
1.5 Бөліп шығару	Бөліп шығарудың тірі ағзалар үшін маңызы. Жануарлардағы бөліп шығару өнімдері. Зат алмасудың соңғы өнімдері	7.1.5.1 ағзалардың тіршілік әрекетінде бөліп шығарудың маңыздылығын түсіндіру
	Өсімдіктердегі бөліп шығару өнімдері: тыныс алу мен фотосинтездің бастапқы және соңғы өнімдері. Зертханалық жұмыс "Өсімдіктердің тынысалу ерекшеліктерін өскіндер мысалында зерттеу"	7.1.5.2 өсімдіктердегі бөліп шығару ерекшеліктерін зерттеу
	Жануарлардың бөліп шығару жүйелері. Жануарлардың бөліп шығару жүйелерінің құрылысын салыстыру	7.1.5.3 омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың бөліп шығару жүйелерінің құрылысын салыстыру
	Өсімдіктердің қозғалысы. Қозға-лыстың өсімдіктер тіршілігіндегі маңызы. Өсімдіктердің қозғалу тәсілдері (	7.1.6.1 өсімдіктердің қозғалысы себептерін түсіндіріп,

1.6 Қозғалыс	тропизмдер, таксистер, өсу қозғалыстары). Өсімдіктердің өсуі мен дамуына жарықтың әсері. Жарықтың түсу деңгейіне қарай өсімдіктердің бейімделуі. Фотопериодизм күннің жарық түсу ұзақтығына ағзалардың бейімделуі	қозғалыстың маңызын сипаттау (тропизмдер, таксистер); 7.1.6.2 жарықтың өсімдіктердің дамуына әсерін түсіндіру; 7.1.6.3 өсімдіктердегі фотопериодизм ролін сипаттау
1.7 Үйлесім және реттелу	<p>Жануарлардың қозғалыс мүшелері . Тірі ағзалардағы қозғалыстың ролі. Жануарлардың қозғалу тәсілдеріне мысалдар. Жануарлардың мекен ортасы мен қозғалыстәсілдері арасындағы байланыстарды анықтау</p> <p>Жүйке жүйесінің типтерін салыстыру: диффузиялы, сатылы, түйнекті, түтіктәрізді</p> <p>Жүйке жүйесінің құрам бөліктері. Жүйке жүйесінің қызметі. Нейронның құрылысы: денесі, дендриттер, аксон. Нейронның қызметтері</p> <p>Жүйке жүйесінің орталық және шеткі бөлімдері. Жұлын. Ми. Ми бөлімдерінің құрылысы мен қызметтері: сопақша ми, артқы (ми көпірі, мишық), орталық және аралық ми. Үлкен ми сыңарлары</p> <p>Рефлекстік доға: рецептор, сезгіш, аралық, қозғалыс нейрондары, жұмыс мүшесі. Зертханалық жұмыс "Тізе рефлексі"</p> <p>Мінез-құлықтың рефлекторлық табиғаты: шартсыз және шартты рефлекстер. Шартты рефлекстердің сөнуі</p> <p>Ішкі мүшелер жұмысының жүйкелік реттелуі</p> <p>Адам ағзасы үшін ұйқының маңызы. Биологиялық ритмдер. Ұйқының кезеңдері: баяу және жылдам ұйқы. Жұмысқа қабілеттілік. Күн тәртібі. Оқу еңбегі мен дене еңбегінің гигиенасы. Күйзеліс. Күйзеліс жағдайларымен күрес және олардың алдын алу әдістері</p> <p>Жүйке жүйесінің қызметіне алкаголь, темекі, және</p>	<p>7.1.6.4 омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың қозғалыс мүшелерін салыстыру</p> <p>7.1.7.1 жануарлардың жүйке жүйесінің типтерін салыстыру</p> <p>7.1.7.2 жүйке жүйесінің қызметін және құрылымдық компоненттерін атау;</p> <p>7.1.7.3 жүйке жасушасының компоненттерін анықтау</p> <p>7.1.7.4 орталық жүйке жүйесі бөлімдерінің құрылысы мен қызметтерін салыстыру</p> <p>7.1.7.5 рефлекстік доғаны зерттеу</p> <p>7.1.7.6 мінез-құлықтың рефлекторлық табиғатын түсіндіру</p> <p>7.1.7.7 вегетативті жүйке жүйесінің қызметін сипаттау</p> <p>7.1.7.8 ағзаның тіршілік әрекеттерінің қалпына келуіне және тынығуына ұйқының маңызын түсіндіру;</p> <p>7.1.7.9 жақсы психикалық денсаулықты сақтаудың принциптерін сипаттау</p> <p>7.1.7.10 жүйке жүйесінің қызметіне алкаголь, темекі, және</p>

	наркотикалық заттардың әсері. ТЖБ-4	наркотикалық заттардың әсерін түсіндіру
--	--	---

2) 8-сынып:

2-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
2.4 Тұқымқуалау мен өзгергіштік	Адамда белгілердің тұқым қуалауында гендер мен ДНҚ рөлі. Жүре пайда болған және тұқымқуалайтын белгілер. Хромосоманың құрылымы. Генетикалық материалды сақтаушы және тасымалдаушы ДНҚ жайлы түсінік. Модельдеу "Адам ағзасындағы тұқым қуалайтын және тұқым қуаламайтын белгілерді зерттеу"	8.2.4.1 адам ағзасындағы тұқымқуалайтын және тұқым қуаламайтын белгілерді зерттеу; 8.2.4.2 үздік және үздіксіз өзгергіштікке мысал келтіру; 8.2.4.3 белгілерді анықтаудығы гендердің рөлін түсіндіру; 8.2.4.4 хромосомадағы генетикалық ақпарат дезоксирибонуклеин қышқылы (ДНҚ) рөлін түсіндіру
	Өртүрлі ағзалар түрлерінің хромосомалар саны. Соматикалық және жыныс жасушалар. Гаплоидты және диплоидты хромосомалар жиыны	8.2.5.5 әртүрлі ағзалардағы хромосомалардың санын салыстыру; 8.2.4.6 соматикалық және жыныс хромосомаларындағы хромосомалар санын атау
2.1 Көбею	Өсімдіктердің жынысты және жыныссыз көбеюі. Өсімдіктердің жынысты және жыныссыз көбеюінің биологиялық маңызы	8.2.1.1 өсімдіктердің жынысты және жыныссыз көбеюін сипаттау
	Өсімдіктердің өсімді жолмен көбеюі, оның түрлері және табиғаттағы биологиялық маңызы. Өсімдік өсіруде өсімді жолмен көбею тәсілдерін қолдану. Қалемшелеу, сұлатпа өркен, телу (қалемшелермен, көзшелермен), көбею ұлпаларымен. Зертханалық жұмыс "Өсімдіктердегі вегетативті көбею тәсілдері"	8.2.1.2 өсімдіктердің өсімді көбею тәсілдерін салыстыру
	Гүл құрылысы. Тозандану түрлері. Гүлдеу және тозандану. Тозандану түрлері (өздігінен, айқас, жасанды). Өсімдіктердегі ұрықтану туралы түсінік және зиготаның түзілуі. Қосарлы ұрықтану. Қосарлы ұрықтанудың биологиялық маңызы	8.2.1.3 өздігінен және айқас тозанданудың салыстырмалы артықшылықтарын сипаттау; 8.2.1.4 гүлді өсімдіктердегі қосарлы ұрықтанудың маңызын сипаттау
	Ағзалардың жеке дамуы түсінігі. Өсімдіктер мен жануарлардағы онтогенез кезеңдері. Бөліну, өсу, көбею, картаю. Өсімдіктердің өсуі	8.2.3.1 ағзалардың өсу және даму процестерін сипаттау;

2.3 Өсу және даму	. Сабақтың ұзарып және жуандап өсуі. Камбийдің рөлі. Жылдық сақиналар. Зертханалық жұмыс "Жылдық сақинаны санау"	8.2.3.2 өсімдіктердің ұзарып және жуандап өсу процестерін зерттеу
	Жануарлардағы тура және түрленіп даму онтогенез типтері. Бунақденелілердің шала және толық түрленіп дамуына мысалдар . Модельдеу "Жануарлардағы онтогенез типтерін салыстыру"	8.2.3.3 өсімдіктер мен жануарлардағы онтогенез кезеңдерін ажырату; 8.2.3.4 жануарлардағы тура және тура емес онтогенез типтерін салыстыру
4.3 Микробиология және биотехнология	Бактериялардың формаларының әртүрлілігі. Бактериялардың таралуы. Зертханалық жұмыс "Пішен таяқшасының сыртқы пішінін қарастыру" Бұршақ тұқымдастардың тамырындағы түйнек бактериялары	8.4.3.1 бактериялар формаларының әртүрлілігін сипаттау
	Бактерияларды пайдалану. Табиғаттағы және адам өміріндегі бактериялардың маңызы. Зертханалық жұмыс "Өндірісте йогурт және ірімшік жасауды зерттеу"	8.4.3.2 ірімшік және йогурт өндірісін зерттеу
	Патогендермен күрес тәсілдері. Бактериялардың антибиотиктерге тұрақтылығы. Зертханалық жұмыс "Антибиотиктер, антисептиктер және залалсыздандыру өнімдерін қолдануды зерттеу"	8.4.3.3 антибиотиктер, антисептиктер және залалсыздандыру өнімдерінің қолданылуын сипаттау
	Вирустар. Жасушасыз құрылым иелері вирустардың құрылыс ерекшеліктері	8.4.3.4 вирустардың тіршіліктің жасушасыз формасы екендігін түсіндіру
2-тоқсан		
4.2 Жасушалық биология	Жасуша – тірі ағзалардың құрылымдық негізгі өлшем бірлігі . Прокариот және эукариот жасушалардың құрылысы: ядроның болуы және орналасуы, жасуша қабырғасы, жасуша мембранасы, пластидтер, митохондрия, рибосомалар, Гольджи аппараты, вакуоль	8.4.2.1 прокариот және эукариот жасушалардың құрылысын салыстыру
	Өсімдік ұлпаларының әртүрлілігі: түзуші, жабын, негізгі, өткізгіш, механикалық, бөліп шығарушы	

	<p>ұлпа. Жануар ұлпаларының әртүрлілігі: эпителий, дәнекер, бұлшықет, жүйке.</p> <p>Зертханалық жұмыс "Өсімдіктер ұлпаларын жіктеу".</p> <p>Зертханалық жұмыс "Жануарлар ұлпаларын жіктеу"</p>	8.4.2.2 өсімдіктер мен жануарлардың ұлпаларын жіктеу
4.1 Молекулярлық биология	<p>Жасушаның құрамындағы органикалық заттар. Мономерлер мен полимерлер арасындағы айырмашылық</p>	8.4.1.1 биологиялық мысалдарды пайдаланып полимерлер мен мономерлер арасындағы айырмашылықты сипаттау
	<p>Көмірсулар – энергия көзі. Глюкоза, сахароза, гликоген, крахмал, жасуның пен хитиннің маңызы және қызметтері. Липидтердің қасиеттері мен қызметі.</p> <p>Липидтердің әртүрлілігі: майлар, фосфолипидтер, балауыз</p>	8.4.1.2 көмірсулар мен липидтің құрылымы мен биологиялық қызметтерін сипаттау
	<p>Нәруыздар, қасиеттері мен қызметтері</p>	8.4.1.3 нәруыздардың биологиялық құрылымы мен қызметі
1.1 Тірі ағзалардың көп түрлілігі	<p>Зертханалық жұмыс "Өсімдіктер бөлімдеріндегі ерекшелік белгілерді анықтау. Балдырлар, мүктәрізділер, қырықжапырактәрізділер, ашықтұқымдылар және жабықтұқымдылар</p>	8.1.1.1. балдырлар, мүктер, қырықжапырақ тәріздестер, ашық және жабықтұқымдыар мысалында өсімдіктердің ерекшеліктерін сипаттау
	<p>Саңырауқұлақтар патшалығы. Зең саңырауқұлағы: мукор, пеницилл. Біржасушалы саңырауқұлақтар – ашытқы. Көпжасушалы саңырауқұлақтар. Қалпақшалы саңырауқұлақтар. Жеуге жарамды және улы саңырауқұлақтар</p>	8.1.1.2 саңырауқұлақтардың негізгі белгілерін сипаттау
	<p>Зертханалық жұмыс "Дара жарнақты және қосжарнақтылар өсімдіктер кластарының белгілерін зерттеу"</p>	8.1.1.3 даражарнақты және қосжарнақты өсімдіктерді негізгі белгілеріне қарай ажырату
	<p>Буынаяқтылар типі. Хордалылар типі. Сыртқы белгілеріне қарай салыстырмалы сипаттама.</p> <p>Демонстрация "Хордалы жануарлар мен буынаяқтылардың ерекшелік белгілерін анықтау"</p>	8.1.1.4 буынаяқтылар мен хордалы жануарлар кластарын ерекше белгілері бойынша тану
3-тоқсан		
	<p>Жауын құртының, сиырдың және адамның асқорыту жүйесінің құрылысы</p>	8.1.2.1 омыртқасыз (жауынқұрт), күйіс қайыратын (сиыр)

	<p>Модельдеу "Адамның, сиырдың және жауынкұртының" асқорыту жүйесінің құрылысын салыстыру</p>	<p>жануарлар мен адамның ас қорыту жүйесінің құрылысын салыстыру</p>
1.2 Қоректену	<p>Тістің құрылысы мен қызметі, сүт тістердің тұрақты тістерге ауысуы . Тіс гигиенасы. Адамның асқорыту жолдарының құрылысы. Асқорыту бездері. Асқорыту мүшелерінің қызметі</p>	<p>8.1.2.2 тістердің құрылысы, әртүрлі типтері мен қызметтері арасындағы байланысты және тісті күту ережелерін сипаттау; 8.1.2.3 адамның ас қорыту жүйесінің құрылысы мен қызметтері арасындағы өзара байланысты анықтау</p>
1.2 Қоректену	<p>Тамақтану гигиенасы. Асқорыту мүшелерінің жұқпалы аурулары және олардың алдын алу. Тағамнан уланудың алдын алу. Алғашқы жәрдем шаралары. Ішек құрт ауруларының алдын алу</p>	<p>8.1.2.4 асқорыту жолы ауруларының себептерін және астан улану себебін ашу</p>
1.2 Қоректену	<p>Дәрумендер және олардың маңызы. Суда еритін және майда еритін дәрумендер. Дәрумендердің тәуліктік мөлшері. Авитаминоз, гиповитаминоз және гипервитаминоз. А авитаминоздағы ақшам соқыр, В1 авитаминоздағы бери – бери ауруы, С авитаминоздағы қыркұлақ, Д авитаминоздағы мешел аурулары. Зертханалық жұмыс "Тағамдық заттар құрамынан С дәруменді анықтау"</p>	<p>8.1.2.5 адам ағзасындағы дәрумендердің маңыздылығын сипаттау; 8.1.2.6 құрамында дәрумендердің маңызды мөлшері бар азық-түлік тізімін жасау; 8.1.2.7 азық-түлік құрамындағы С дәруменін анықтау</p>
1.3 Заттардың тасымалдануы	<p>Ағзаның ішкі ортасы және оның маңызы. Лимфа. Лимфа айналымы мен оның маңызы. Гомеостаз.Ағзаның ішкі ортасы: қан, лимфа, ұлпа сұйықтығы</p>	<p>8.1.3.5 лимфа жүйесін және қан, ұлпа сұйықтығы мен лимфа арасындағы өзара байланысты сипаттау</p>
1.3 Заттардың тасымалдануы	<p>Қанның құрамы мен қызметі. Қан түйіршіктері: эритроциттер, лейкоциттер, тромбоциттер. Плазма. Қанның қызметі: транспорттық, гомеостаздық, қорғаныштық</p>	<p>8.1.3.1 қан құрамы мен қызметін сипаттау</p>
1.3 Заттардың тасымалдануы	<p>Зертханалық жұмыс "Әр түрлі ағзалардың қан жасушаларын зерттеу". Қан жасушаларын формасына, мөлшеріне, санына және ядросының болуына қарай салыстыру</p>	<p>8.1.3.2 дайын микропрепараттар арқылы әр түрлі ағзалардың қан жасушаларының құрылыс ерекшеліктерін зерттеу</p>
4 тоқсан	<p>Жұқпалы аурулар және олардың алдын алу: амебалық қантышқақ,</p>	<p>8.1.3.4 қарапайымдылар, саңырауқұлақтар, бактериялар мен вирустар қоздыратынмен</p>

фитофтороз, оба, күл, лейшмания, герпес	туындайтын аурулардың ерекшеліктерін сипаттау және алдын алу шараларын сипаттау
Иммунитет. Иммунитеттің түрлері : туа пайда болған және жүре пайда болған иммунитет. Екпенің (вакцин) түрлері және оның жасанды иммунитетті қалыптастырудағы маңызы. Жұқпалы аурулардың алдын алу	8.1.3.5 аурудың алдын алудағы вакцинацияның рөлін бағалау
Қан топтары. Қан құю. Резус – фактор. Агглютинация. Резус – конфликт	8.1.3.6 агглютинация және резус-конфликт механизмдерін түсіндіру
Буылтық құрттардың (жауын құрт), ұлулардың, буынаяқтылардың және омыртқалылардың жүрегі және қантамырларының құрылысы мен қызметі	8.1.3.7 жануарлар жүрегінің құрылысы мен қантамырлар жүйелерінің маңызын сипаттау; 8.1.3.8 қантамыр қабырғасының құрылысы мен олардың қызметі арасындағы байланысты орнату
Қантамырлар жүйесінің түрлері. Ашық және тұйық қанайналым жүйелері. Үлкен және кіші қанайналым шеңберлері. Адамның қанайналым жүйесі	8.1.3.9 жануарлардың қантамырлар жүйесі түрлерін сипаттау
Зертханалық жұмыс "Дене жаттығуларының жүрек жұмысына әсерін зерттеу"	8.1.3.10 дене жаттығуларының жүрек жұмысына әсерін зерттеу
Жүрек-қантамырлар жүйесі аурулары (гипертония, инфаркт, тахикардия, ишемиялық ауру, атеросклероз, инсульт). Аурудың себептері: тұқым қуалайтын ауруларға бейімділік, салауатты өмір салтын дұрыс ұстанбау, т.б.	8.1.3.11 қантамыр жүйесі ауруларының себептері мен ауру белгілерін сипаттау

3) 9-сынып:

3-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
	Альвеола мен қан арасындағы газ алмасу. Өкпедегі қанның оттекке қанығуы. Ұлпа мен қан арасындағы газ алмасу. Қанның көмірқышқыл газына қанығуы, жасушаның оттекке қанығуы.	9.1.4.1 өкпе мен ұлпадағы газалмасу механизмдерін сипаттау
	Тыныс алу және тыныс шығару механизмі. Кеуде қуысының құрылысы. Тыныс алуға және тыныс шығаруға қатысатын бұлшықеттер. Тыныс алу және	

1.4 Тыныс алу	тыныс шығарудағы көкеттің маңызы. Ауа жүретін жолдардағы қысымның өзгеруі.	9.1.4.2 тыныс алу және тыныс шығару механизмін түсіндіру
	Тыныс алудың минуттық көлемі. Әр түрлі жастағы, физикалық дамыған, ер және әйел адамдардың өкпесінің тіршілік сыйымдылығы. Тынысалу қозғалыстарының жиілігі. Шылым шегудің өкпенің тіршілік сыйымдылығына әсері. Зертханалық жұмыс "Өкпенің тіршілік сыйымдылығын зерттеу"	9.1.4.3 өкпенің тіршілік сыйымдылығын анықтау және қалыпты жағдайдағы және дененің физикалық жүктемесі кезіндегі тыныс алудың минуттық көлемін анықтау
1.5 Бөліп шығару	Зәр шығару жүйесі мүшелерінің құрылысы (бүйрек, несеппағар, қуық, несеп жолы) мен қызметі. Бөліпшығару және сүзу мүшелері. Бүйректің құрылысы (қыртысты және миы қабат, нефрон, пирамида, астауша, бүйрек өзекшелері)	9.1.5.1 адамның зәр шығару жүйесі мүшелерінің құрылысы мен қызметін сипаттау; 9.1.5.2 бүйректің құрылымдық бөліктерін танып білу
	Терінің маңызы, құрылысы мен қызметі. Тер бөлінудің реттелуі	9.1.5.3 терінің құрылысы мен оның бөліп шығарудағы маңызын сипаттау
	Тері ауруларының пайда болу себептері мен салдары (қышыма, теміреткі, безеу бөртпелері.). Белгілері мен алдын алу шаралары	9.1.5.4 тері ауруларының алдын алу шараларын түсіндіру
1.6 Қозғалыс	Адам қаңқасының құрылысы. Тірек-қимыл жүйесінің маңызы мен қызметі	9.1.6.1 тірек-қимыл жүйесінің қызметтерін сипаттау
	Сүйектің макро - және микроскопиялық құрылысы. Сүйектің химиялық құрамы. Зертханалық жұмыс "Сүйектің макро және микроскопиялық құрылысы". Демонстрация "Сүйектің химиялық құрамы"	9.1.6.2 сүйектің химиялық құрамын, макро және микроскопиялық құрылысын зерттеу
	Сүйектің байланыс түрлері: қозғалмайтын, жартылай қозғалмалы, қозғалмалы	9.1.6.3 сүйектердің байланыс түрлерін салыстыру
	Буынның құрылысы және қызметтері. Сүйек буындарының атқаратын қызметіне сәйкес бейімделуі	9.1.6.4 буынның әр түрлі типтерінің құрылысы және олардың қызметтерінің арасында байланыс орнату
2-тоқсан		
	Бұлшықет ұлпаларының құрылысы мен қызметі (бірыңғай салалы, көлденең жолақты қаңқа, көлденең жолақты жүрек). Зертханалық жұмыс "Бұлшықет	9.1.6.5 бұлшық ет ұлпасының түрлері мен олардың қызметтерін сипаттау;

	<p>ұлпаларының құрылысын зерттеу" Адам денесінің бұлшықеттерін жіктеу</p>	9.1.6.6 адам бұлшық еттерінің құрылысы мен бұлшықет топтарын оқып тану
	<p>Гиподинамия. Сымбаттың бұзылуы және жалпақ жалпақтабандылықтың пайда болу себептері. Сымбаттың бұзылуы мен жалпақтабандылықтың алдын алу шаралары</p>	<p>9.1.6.7 гиподинамия салдарын атау; 9.1.6.8 сымбаттың бұзылуы және жалпақ жалпақтабандылықтың пайда болу себептерін анықтау</p>
4.4 Биофизика	<p>Тік жүруге байланысты адам қозғалуының биомеханикалық ерекшеліктері. Тік жүруге байланысты адамның қаңқа құрылысының ерекшеліктері. Тік жүруге байланысты бұлшықеттің маңызы. Тік жүру кезіндегі дененің ауырлық орталығы. Адам денесіндегі иіндер</p>	<p>9.4.4.1 тік жүруге байланысты адам қозғалуының биомеханикалық ерекшеліктерін зерттеу 9.4.4.2 статикалық және динамикалық жұмыс барысында бұлшықеттердің шаршау үрдісін сипаттау</p>
	<p>Көру мүшелерінің құрылысы. Көрудің маңызы. Көру қызметінің бұзылуы. Көру гигиенасы. Зертханалық жұмыс "Көру жітілігі мен көру аймағының шегін зерттеу"</p>	9.1.7.1 көруді қабылдаудың ерекшеліктерін зерттеу және көру гигиенасы ережесін сипаттау
	<p>Есту мүшесінің құрылысы. Естудің маңызы. Естудің бұзылу себептері. Есту мүшесінің гигиенасы. Зертханалық жұмыс "Дыбысты қабылдау ерекшеліктерін зерттеу". (құлақтың есту қабілетін анықтау)</p>	9.1.7.2 дыбысты қабылдау ерекшеліктерін зерттеу және есту гигиенасының ережелерін сипаттау
	<p>Таяқшаның, құтышаның және түкті жасушалардың құрылымы мен қызметі. Зертханалық жұмыс "Соқыр дақты анықтау, түстердің аралсуына тәжірибе, дыбыстың ауа және сүйек арқылы өтуі"</p>	9.1.7.3 көру және есту рецепторларының құрылымы мен қызметтерін сәйкестендіру
1.7 Үйлесім және реттелу	<p>"Гормондар", "Гуморальдық реттелу" ұғымдары. Эндокринді, экзокринді және аралас бездердің орналасуы және қызметі. Бездерден бөлінетін гормондар</p>	<p>9.1.7.4 эндокринді, экзокринді және аралас бездердің орналасқан жерлерін анықтау; 9.1.7.5 бездердің негізгі қызметтерін түсіндіру</p>
	<p>Эндокринді бездер қызметінің бұзылуынан туындаған аурулар (гипо- және гиперфункция)</p>	9.1.7.6 эндокриндік бездер қызметінің бұзылуынан туындаған ауруларды атау
	<p>Адам денесінде орналасқан тері рецепторлары (терморепцепторлар, механорецепторлар, ноцицептор-лар). Зертханалық жұмыс "Тері сезімталдығын зерттеу"</p>	9.1.7.7 терінің сезімталдығын зерттеу

	Жылықанды жануарлардың тұрақты температураны сақтауындағы терінің ролі. Температураға сезімталдық. Терморесепторлардың температураның өзгеруіне бейімделуі	9.1.7.8 жылықанды жануарлардың дене температураны сақтаудағы терінің ролін сипаттау
3-тоқсан		
2.1 Көбею	Митоз. Мейоз. Митоз бен мейоздың биологиялық маңызы	9.2.2.1 тірі ағзалардың тіршілік әрекетіндегі митоз бен мейоздың маңызын түсіндіру
	Жануарлардың көбею формалары. Жыныссыз көбею типтері. Жынысты көбею	9.2.1.1 жануарлардың көбею тәсілдерін салыстыру
	М ү к т е р м е н қырықжапырақтардың тіршілік циклі. Гаметофит. Спорофит	9.2.1.2 мүктер мен қырықжапырақтардың мысалдарында жынысты және жыныссыз ұрпақтарының ерекшеліктерін түсіндіру
	Ашықтұқымды және жабықтұқымды өсімдіктердің тіршілік циклі	9.2.1.3 ашықтұқымды және жабықтұқымды өсімдіктердің тіршілік циклінің ерекшеліктерін түсіндіру
2.3 Өсу және даму	Эмбрионалдық даму кезеңдері: бластула, гастрюла, нейрула. Ұлпалар мен мүшелердің дифференциялануы. Органогенез	9.2.3.1 эмбрионалдық даму кезеңдерін сипаттау 9.2.3.2 әр түрлі ұрық жапырақшаларынан қалыптасатын ұлпалар мен мүшелердің дифференциялануын сипаттау
2.4 Тұқым қуалаушылық пен өзгергіштік заңдылықтары	Тұқым қуалаушылық пен өзгергіштіктің эволюциядағы маңызы. Өзгергіштік пен қоршаған орта жағдайларына бейімделгіштік арасындағы өзара байланыс	9.2.4.1 тұқым қуалаушылық пен өзгергіштіктің эволюциядағы ролін дәйектеу
	Қолдан сұрыптау және оның селекция үшін маңызы. Қолдан сұрыптау түрлері	9.2.4.2 ағзалар селекциясы үшін қолдан сұрыптаудың маңызын сипаттау
	Мәдени өсімдіктер мен үй жануарларының шығу орталықтары	9.2.4.3 мәдени өсімдіктер мен үй жануарларының шығу тегінің орталықтарын оқып білу
	Қазақстан территориясында кездесетін егістік дақылдар мен үй жануарларының қолтұқымдары. Маңызды белгілер	9.2.4.4 маңызды мәдени өсімдіктер іріктемелері мен үй жануарлары қолтұқымын сипаттау
	Экожүйелердің компоненттері. Су және құрлық экожүйелері. Модельдеу "Су және құрлық экожүйелерін салыстыру"	9.3.1.1 экожүйелердің жалпы құрылымының сызбасын жасау; 9.3.1.2 су және құрлық экожүйелерін салыстыру

3.1 Биосфера, экожүйе, популяция	<p>Популяцияның құрылымының негізгі сипаттамалары және ерекшеліктері. Ағзалардың тіршілікке қабілеттілігінің әртүрлі тәсілдері. (Тіршілікті сақтаудың К және r стратегиялары).</p> <p>"Жыртқыш-жемтік" қарымқатынас түрі. Популяция санының өзгеруі</p>	<p>9.3.1.3 популяцияның негізгі қасиеттерін және құрылымдық ерекшеліктерін сипаттау;</p> <p>9.3.1.4 ағзалардың тіршілікке қабілеттілігінің әртүрлі тәсілдерін зерттеу;</p> <p>9.3.1.5 жыртқыш-құрбан қарым-қатынасы мысалында популяция санының өзгеру себептерін анықтау</p>
3.2 Адам қызметінің қоршаған ортаға әсері	<p>Адамның табиғаттағы ролі. Табиғатты тиімді пайдалану. Табиғатты қорғау. Биологиялық алуан түрлілікті сақтау. Дүниежүзілік Тұқым қоры</p> <p>Қазақстан Республикасының экологиялық проблемалары. Себептері мен салдарлары. Оларды шешу жолдары</p>	<p>9.3.2.1 биологиялық әртүрлілікті сақтаудың және қолдауды қажеттіктің себептерін негіздеу;</p> <p>9.3.2.2 Дүниежүзілік Тұқым қорының маңызын бағалау</p> <p>9.3.2.3 Қазақстан аумағындағы экологиялық проблемалардың туындау себептері мен оларды шешу жолдарын түсіндіру</p>
4-тоқсан		
4.2 Жасушалық биология	<p>Жасушаның негізгі компонент-терінің қызметтері. Жасуша құрылымдары: плазмалық мембрана, цитоплазма, ядро, эндоплазмалық тор, жасуша орталығы, рибосомалар, Гольджи аппараты мен лизосомалар, митохондрия, пластидтер, қозғалыс органоидтары, жасушаның қосындылары. Құрылыстары және атқаратын қызметтері</p> <p>Жасушалардың сызықтық ұлғаюын есептеу. Ұлғаю, актуальды өлшемі және суреттің нақты өлшемі. Өлшем бірліктерін СИ жүйесіне аудару (сантиметр-миллиметр-микромметр-наномметр). Модельдеу "Микрофотографияларды пайдаланып жасушаның сызықтық ұлғаюын есептеу"</p>	<p>9.4.2.1 өсімдік және жануар жасушаларының негізгі бөліктерінің құрылысы мен қызметін түсіндіру</p> <p>9.4.2.2 микрофотографияны қолданып, жасушалардың сызықтық ұлғаюын есептеу</p>
	<p>Әртүрлі түрлерді сипаттауда бинарлық номенклатураны қолдану. Зертханалық жұмыс "</p>	<p>9.1.1.1 әр түрлі түрлерді сипаттауда бинарлық номенклатураны қолдану;</p>

1.1 Тірі ағзалардың көп түрлілігі. Биосфера және экожүйе	Анықтағыш көмегімен өсімдіктер мен жануарлар түрлерін (жергілікті регионның) анықтау"	9.1.1.2 - Өсімдіктер мен жануарлардың түрлерін ерекшелік белгілері бойынша танып білу (анықтағыш бойынша)
	Популяцияның өсуінің экспоненциалды және сигмоидты қисығы	9.3.1.1 популяция өсімінің экспоненциалдық және сигмоидтік үлгілерінің қисық сызықтарының графиктерін талдау
	Экожүйедегі энергия тасымаланың тиімділігі. Энергия ағыны және қоректік тізбектер. Экологиялық пирамида түрлері	9.3.1.2 энергия ағымының тиімділігін есептеу; 9.3.1.3 энергия, биомасса және сандар пирамидаларын салыстыру
	Табиғаттағы көміртек пен азот айналымы. Биосферадағы биохимиялық үрдістер. Топырақ пен шөгінді жыныстар түзудегі тірі ағзалардың рөлі	9.3.1.4 азот пен көміртектің табиғаттағы айналымының сызбасын құру

4) 10-сынып:

4-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
3.2 Адам қызметінің қоршаған ортаға әсері	Пайдалы қазбаларды өндірудің қоршаған орта мен адам денсаулығына әсері	10.3.2.1 Пайдалы қазбалар өндірудің және қайта өңдеудің қоршаған ортаға әсерін түсіндіру
	Пестицидтердің қоршаған орта мен адам денсаулығына әсері.	10.3.2.2 пестицидтерді пайдаланудың қоршаған орта мен адам денсаулығына әсерін түсіндіру
	Жылыжай эффектісі (булану) және озон қабатының жұқаруы. Дүниежүзілік мұхит деңгейінің, су мен атмосфера температурасының көтерілуінің тірі ағзаларға әсері	10.3.2.3 парниктік эффектінің тірі ағзаларға әсерін түсіндіру; 10.3.2.4 озон қабатының бұзылуының себептері мен салдарын түсіндіру
1.2 Қоректену	Ыдырау процесі. Асқорыту ферменттерінің әсері. Асқорытудағы ферменттердің маңызы. Сіңіру және бөліп шығару	10.1.2.1 адамның асқорыту жолдарындағы процестерді сипаттау; 10.1.2.2 ас қорыту процесіндегі органикалық заттар мен сәйкесі ферменттердің арасындағы байланысты орнату
	Ферменттердің әсер ету механизмі . Ферменттің белсенді орталығы. Зертханалық жұмыс " Ферменттердің белсенділігіне әр түрлі жағдайлардың (температура, рН) әсерін зерттеу"	10.1.2.3 ферменттердің әрекет механизмын сипаттау

	Өттің әсерінен майлардың эмульгациясы. Зертханалық жұмыс "Өттің әсерінен майлардың эмульгациялануын зерттеу"	10.1.2.4 өттің әсерінен майлардың эмульгациялануы процесін зерттеу
1.3 Заттар тасымалы	Активті және пассивті тасымалдардың ұқсастығы мен айырмашылығы. Жасуша мембранасы арқылы тасымалдану. Белсенді тасымалдану кезіндегі энергияның жұмсалуды	10.1.3.1 активті және пассивті тасымалдарды салыстыру
	Сыртқы және ішкі факторлардың транспирацияға әсері. Зертханалық жұмыс "Транспирация процесі кезіндегі сыртқы факторларды (температура, ылғалдылық пен су буының қысымы, ауа қозғалысын) зерттеу. Зертханалық жұмыс "Ішкі факторларды: Буландыратын беттің ауданы және бұл беттік ауданның өсімдік көлеміне қатынасының (кутикула мен лептесіктер) транспирация процесіне әсері"	10.1.3.2 өсімдіктердегі транспирация процесінің мәнін түсіндіру; 10.1.3.3 ішкі және сыртқы факторлардың транспирацияға әсерін зерттеу
	Сыртқы факторлардың флоэмада зат тасымалына әсері: температура , ылғалдылық, жарық	10.1.3.4 сыртқы факторлардың флоэма арқылы заттардың тасымалдануына әсерін зерттеу
1.4 Тыныс алу	Анаэробты және аэробты тыныс алу. Анаэробты және аэробты тыныс салу процестерін химиялық реакция теңдеулерін қолданып қарастыру. Анаэробты және аэробты тыныс алудың тиімділіктері	10.1.4.1 тыныс алу реакциясының химиялық теңдеуін пайдалана отырып, анаэробты және аэробты тыныс алуды салыстыру
	Аэробты, анаэробты тынысалу процестерімен байланысты бұлшық еттердің қажуы. Аэробты және анаэробты тынысалуға физикалық жүктемелердің әсері	10.1.4.2 бұлшықет қажуы және аэробты, анаэробты тыныс алу процестері арасындағы байланысты қарастыру
2-тоқсан		
	Нефронның құрылысы және қызметі. Ультрафилтрация. Абсорбция және таңдамалы реабсорбция. Несептің құрамы. Филтрация мен кері филтрацияның себептері	10.1.5.1 нефронның құрылысы мен қызметін сипаттау; 10.1.5.2 филтрация және несептің түзілу үрдістерін сипаттау
	Бүйрек жұмысына әсер ететін факторлар: тамақтану рационы, дене температурасының күрт түсуі , дәрілік препараттар, созылмалы және инфекциялық аурулар(кариес, іріңді ангина т.б.)	10.1.5.3 бүйректің жұмысына әсер ететін факторларды сипаттау

1.5 Бөліп шығару	<p>Зәр шығару жүйесінің гигиенасы. Бүйрек және зәр шығару жүйесінің аурулары: пиелонефрит, цистит, бүйрекке тастың жиналуы. Себептері және алдын алу шаралары</p>	10.1.5.4 бүйрек және зәр шығару жүйесі ауруларының алдын алу жолдарын түсіндіру
	<p>Құрлықта, шөлде, тұщы және тұзды суларда тіршілік ететін тірі ағзалардың зат алмасуының соңғы өнімдері. Құрамында азоты бар органикалық заттардың ыдырау өнімдері: аммиак, несепнәр, несеп қышқылы</p>	10.1.5.5 әртүрлі ағзалардың мекен ету ортасы мен зат алмасудың соңғы өнімдері арасындағы байланысты орнату
1.7 Үйлесім және реттелу	<p>Нейрондардың түрлері мен қызметтері. Жүйке ұлпасының қызметі (глиальды жасушалар). Аксондардың миеленді және миеленсіз қабықтары. Синапстар және медиаторлар. Модельдеу "Жүйке ұлпаларын зерттеу"</p>	<p>10.1.7.1 жүйке жасушасының құрылысы мен қызметі арасындағы өзара байланысты орнату; 10.1.7.2 жүйке ұлпалары мен оның құрылымдық бөліктерінің қызметтерін талдау</p>
	<p>Миеленді, миеленсіз аксондарда жүйке импульстарының туындауы және өткізілуі. Өткізу жылдамдығы. Мембраналық потенциал, тыныштық потенциалы және әрекет потенциалы. Модельдеу "Жүйке импульстарының туындауы мен таралу жылдамдығын зерттеу"</p>	10.1.7.3 жүйке импульсінің туындауы мен өтуін сипаттау
	<p>Тірі ағзалардағы электрлік процестер. Электрорецепторлар және электрлі мүшелер</p>	10.4.4.1 тірі ағзалардағы электрлік процестерді зерттеу
	<p>Тынысалу мен тыныс шығарудың реттелуі мысалында нейрогуморальдық реттелу механизмі. Жүйкелік және гуморальдық реттелуді салыстыру. Ағзаның күйзеліске бейімделуі</p>	10.1.7.4 нейрогуморальдық реттелудің механизмін түсіндіру
	<p>Нейрокомпьютерлік интерфейс. Компьютер мен ми арасындағы ақпарат алмасу жүйесі</p>	10.4.4.2 "компьютер-ми" интерфейс технологиясының ерекшеліктерін оқып білу
	<p>Гомеостазды тұрақты ұстаудың механизмдері</p>	10.1.7.5 ағзаның ішкі ортасының тұрақтылығын ұстаудағы гомеостазды сақтаудың механизмін түсіндіру
	<p>Өсімдіктердің өсуі мен дамуын реттеуші. Зертханалық жұмыс "Ауксиннің өсімдіктерге әсерін зерттеу"</p>	10.1.7.6 өсімдіктердің өсуі мен дамуына әсер ететін заттардың әрекетін талдау
3-тоқсан		

1.6 Қозғалыс	<p>Бұлшық еттің жұмысы. Демонстрация "Негізгі бұлшық еттердің жұмысын өзіндік бақылау, иық белдеуінің қол қозғалысындағы рөлі. Бұлшықет қозғалысын реттеу" Зертханалық жұмыс "Статикалық және динамикалық жұмыс кезіндегі бұлшық еттің қажуын зерттеу"</p>	<p>10.1.6.1 қол бұлшық еттерінің максималды жұмыс күшін және күшке төзімділігін зерттеу; 10.1.6.2 бұлшық еттің жиырылу жиілігіне бұлшықет жұмысының тәуелділігін зерттеу</p>
4.1 Молекулярлық биология	<p>Дезоксирибонуклеин қышқылының молекулярлық құрылысының принциптері: нуклеотидтердің комплементарлығы. Модельдеу "Дезоксирибонуклеин қышқылы" молекуласын құру"</p>	<p>10.4.1.1 дезоксирибонуклеин қышқылының молекуласының қос шыыршықты құрылымын сипаттау ; 10.4.1.2 дезоксирибонуклеин қышқылының құрылымдық қағидалары негізінде үлгілеу</p>
2.2 Жасушалық цикл	<p>Интерфаза. Интерфаза кезеңдері: G1, S және G2</p>	<p>10.2.2.1 жасуша айналымының интерфаза кезіндегі жүретін процестерді түсіндіру</p>
	<p>Митоз. Митоз фазалары. Зертханалық жұмыс "Пияз тамыр ұшындағы жасушалардан митозды зерттеу"</p>	<p>10.2.2.2 митоздың кезеңдерін сипаттау</p>
	<p>Митоз. Митоз фазалары. Мейоз бен митозды салыстыру. Модельдеу "Митоз кезеңдерін зерттеу"</p>	<p>10.2.2.3 мейоз кезеңдерін сипаттау ; 10.2.2.4 митоз және мейоз процестерін салыстыру</p>
2.4 Тұқым қуалаушылық пен өзгергіштік заңдылықтары	<p>Мендель ашқан белгілердің тұқымқуалау заңдылықтары Тұқымқуалаушылықты зерттеудің гибридологиялық әдісі</p>	<p>10.2.4.1 генетиканың дамуы мен қалыптасуындағы Мендель зерттеулерінің рөлін бағалау</p>
	<p>Тұқымқуалаушылық заңдылықтарының цитологиялық негіздері. Гаметалар тазалығы және оның цитологиялық негіздемесі. Моногибридті және дигибридті будандастыру. Басымдылық заңы. Ажырау заңы</p>	<p>10.2.4.2 моногибридті будандастырудың цитологиялық негіздерін дәлелдеу және есептер шығару; 10.2.4.3 дигибридті будандастырудың цитологиялық негіздерін дәлелдеу және есептер шығару</p>
	<p>Аллельді гендердің әрекеттесуі: толық және толымсыз. Доминанттылық белгілердің пайда болуы. Талдаушы шағылыстыру ұғымы мен оның практикалық маңызы</p>	<p>10.2.4.4 толық және толымсыз доминанттылықты салыстыру; 10.2.4.5 талдаушы будандастырудың маңыздылығын бағалау</p>
	<p>Жыныс генетикасы. Жынысты анықтаудың генетикалық механизмі. Жыныспен тіркесіп тұқымқуалау. Гемофилия және дальтонизм</p>	<p>10.2.4.6 жынысты анықтау теориясын сипаттау; 10.2.4.7 жынысты анықтау кезінде хромосомалардың рөлін түсіндіретін сызба жасау</p>

	Адам қан топтарының тұқымқуалау заңдылықтары. Резус-фактор	10.2.4.8 адамның қан тобының тұқымқуалауын және қан топтарын анықтау механизмін түсіндіру
	Адам генетикасы. Адамның тұқым-қуалау белгілерін зерттеу әдістері. Адамның генетикалық аурулары-ның алдын алу. Модельдеу "Адамның генеалогиялық шежіре ағашын құру"	10.2.4.9 адам генетикасын зерттеудің негізгі әдістерін сипаттау; 10.2.4.10 шежіре сызбасын құру
	Өнімділікті арттыратын заманауи ауыл шаруашылық технологиялары. Өнімділігі жоғары ауыл шаруашылықты жүргізудің жаңа баламалы жолдары	10.2.4.11 мәдени өсімдіктердің өнімділігін арттыру үшін заманауи ауылшаруашылық технологияларды қолданылуын зерттеу
4-тоқсан		
4.3 Микробиология және биотехнология	Биотехнологиялық процестің жалпы сызбасы және биотехнологияда алынатын өнімдері (медицинада, өнеркәсіпте және ауылшаруашылықта). Инсулин өндірісі	10.4.3.1 инсулин өндіру мысалында биотехнологиялық процестің жалпы сызбасын сипаттау; 10.4.3.2 биотехнологияда өндірілетін өнімдерге мысал келтіру
2.1 Көбею	Адамның жыныс жүйесінің құрылымы мен қызметі	10.2.1.1 адамның жыныс жүйесінің құрылысын сипаттау
	Зертханалық жұмыс "Аталық және аналық гаметалардың құрылысын зерттеу"	10.2.1.2 аталық және аналық жыныс жасушаларының құрылысын зерттеу
	Екінші реттік жыныстық белгілер. Ұлдар мен қыздардың жыныстық жетілуі. Биологиялық және әлеуметтік жетілу	10.2.1.3 жыныстық жетілу кезеңіндегі екінші реттік жыныстық белгілердің дамуын сипаттау
	Менструалдық цикл: менструалдық циклындағы эстроген мен прогестерон гормондарының маңызы	10.2.1.4 менструалдық цикл мен эстроген және прогестеронның маңызын сипаттау
	Контрацепция түрлері және олардың қолданылуы мен маңызы	10.2.1.5 контрацепцияның маңызы мен түрлерін түсіндіру
	Жыныстық жолмен берілетін аурулар: жүре пайда болған иммундық дефицитінің синдромы (ЖИТС), сифилис, гонорея, гепатит В,С. Алдын алу шаралары	10.2.1.6 жыныстық жолмен таралатын аурулардың салдары мен алдын алу шараларын түсіндіру
2.3 Өсу және даму	Құрсақта даму. Ұрықтық дамудың алғашқы кезеңдері. Ұрықтың қалыптасуы мен дамуы	10.2.3.1 ұрықтың дамуындағы плацентаның маңызын түсіндіру; 10.2.3.2 эмбрион мен ұрықтың дамуын салыстыру

	Шылым шегу, есірткі мен ішімдіктің адам ұрығының дамуына тигізетін әсері	10.2.3.3 адам ұрығының дамуына шылым шегу, алкоголь мен басқа есірткілер әсерінің салдарын түсіндіру
2.5 Эволюциялық даму	Жердегі тіршіліктің пайда болуы кезеңдері	10.2.5.1 жердегі тіршіліктің дамуының негізгі кезеңдерін түсіндіру
	Эволюциялық ұғымдардың қалыптасуы және дамуы. Ч.Дарвиннің эволюциялық ілімінің негізгі қағидалары. Эволюцияның қазіргі заман теориясының пайда болуы	10.2.5.2 К. Линней мен Ж.Б. Ламарк еңбектерінің негізгі қағидаларын түсіндіру; 10.2.5.3 Эволюция ілімінің қалыптасуындағы. Ч.Дарвин еңбектерінің ролін түсіндіру
	Эволюцияның қозғаушы күштері. Табиғи сұрыпталу нәтижесіндегі бейімделушілік. Эволюциялық процестегі өзгергіштіктің (мутация-лық, комбинативтік) рөлі. Табиғи сұрыпталу, оның түрлері (қозғаушы және тұрақтандырушы). Тіршілік үшін күрес (түршілік, тұраралық). Модельдеу "Бейімдел-гіштікті табиғи сұрыпталу нәтижесі ретінде зерттеу (көбелек)"	10.2.5.4 эволюцияның қозғаушы күштерін сипаттау; 10.2.5.5 ағзалардың бейімделудегі табиғи сұрыпталудың ролін сипаттау
	"Түр" ұғымының анықтамасы. Түр-дің құрылымы. Түр критерийлері. "Түр түзілу" ұғымы. Түр түзілудің тәсілдері мен механизмдері	10.2.5.6 түрдің құрылымы мен критерийлерін сипаттау; 10.2.5.7 түр түзілу процесін түсіндіру

Қазақстан Республикасының
Білім және ғылым министрі
2022 жылғы 1 сәуірдегі
№ 123 бұйрығына
14-қосымша
Қазақстан Республикасы
Білім және ғылым министрінің
2013 жылғы 3 сәуірдегі
№ 115 бұйрығына 651-қосымша

Есту қабілеті бұзылған (нашар еститін, кейіннен естімей қалған) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "Физика" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Есту қабілеті бұзылған (нашар еститін, кейіннен естімей қалған) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "Физика"

пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі – Бағдарлама) Қазақстан Республикасының "Білім туралы" Заңының 5-бабы б) тармақшасына сәйкес әзірленген.

2. Бағдарлама мақсаты: әлемнің физикалық бейнесі туралы түсінік қалыптастыру үшін оның негізгі заңдылықтарын меңгеру, табиғат туралы ғылыми білім жүйесін, табиғат объектілері мен құбылыстарының алуан түрлілігі, өркениеттің одан әрі дамуында ғылым жетістіктерін ұтымды пайдалану мүмкіндігін түсіну үшін, процестер заңдылықтары мен физика заңдары туралы.

3. Бағдарлама міндеттері:

1) білім алушыларды ғылыми таным әдісімен және табиғат объектілері мен құбылыстарын зерттеу әдістерімен таныстыру;

2) құбылыстарды сипаттайтын механикалық, жылу, электромагниттік және кванттық құбылыстар, физикалық шамалар туралы білімді меңгеру;

3) өмірлік тәжірибеде кеңінен қолданылатын өлшеу құралдарын пайдалана отырып, оқушылардың табиғи құбылыстарды бақылау, зертханалық жұмыстар, тәжірибелер мен эксперименттік зерттеулер жүргізу біліктерін, дағдыларын қалыптастыру;

4) табиғи құбылыс, эмпирикалық анықталған факт, проблема, болжам, теориялық қорытынды, эксперименттік тексеру нәтижесі сияқты жалпы ғылыми ұғымдарды меңгеру;

5) адамның тұрмыстық, өндірістік және мәдени қажеттіліктерін қанағаттандыру үшін, ғылыми деректердің расталмаған ақпараттан айырмашылықтары мен ғылымның құндылығын түсіну.

4. Түзете-дамыту міндеттері:

1) білім алушыларда негізгі ойлау операцияларын дамыту (талдау, жинақтау, салыстыру, жалпылау);

2) ойлау тәсілдерін қалыптастыру (бастапқы деректерді талдау, іс-әрекетті жоспарлау, кезең-кезеңмен және қорытынды өзін-өзі бақылауды жүзеге асыру);

3) сөйлеу тілін дамыту, түсіндіріп айту кезінде тиісті терминологияны қолдана білу.

2-тарау. Оқу процесін ұйымдастырудағы педагогикалық тәсілдер

5. "Физика" пәнін оқыту қарым-қатынас, тұлғаға бағыттылық және іс-әрекеттік тәсілдер қағидалары негізінде жүзеге асырылады.

6. Физиканы оқу процесінде қарым-қатынас тәсілі білім алушылардың тапсырманы орындау барысында сұрақ жауап құрастыра білуді, амалдарды орындаудың дұрыс немесе қателігін дәлелдеу, есеп шығарудың кезеңдерін негіздеуді болжайды.

арқылы жүзеге асып, келесідей сөйлеу дағдылары қалыптасады: білім алушылар физикалық терминдер мен ұғымдарды қолдана отырып, пікірлерін айтуды, тапсырманы

орындау кезінде сұрақтар мен жауаптарды тұжырымдауды, орындалған әрекеттің дұрыстығы мен қатесін дәлелдеуді үйренеді, оқу тапсырмаларын шешу кезеңдерін негіздейді.

7. Физиканы оқытудағы тұлғаға бағытталған тәсіл білім алушылардың танымдық іс-әрекетінің ішкі құрылымына негізделуді көздейді: тапсырмаларды қалай шешу керектігін білу, шығармашылық жұмыстарды орындау, өз жұмысының дұрыстығын тексеру, оны түзету және ол үшін қандай ақыл-ой операцияларын жасау керектігін білу

8. Физика сабақтарындағы әрекеттік тәсіл келесі жолдармен жүзеге асырылады:

1) оқушыларды ойын, пікірталас-бағалау, зерттеу және рефлексиялық әрекеттерге тарту;

2) сабақтардағы өмірлік жағдайларды талдау және модельдеу.

9. Бағдарлама белгілі бір өмірлік мәліметтерге негізделген көптеген физикалық ұғымдарды игеруді қамтамасыз етеді, бұл ғылым мен практика арасындағы байланысты дұрыс түсінуге ықпал етеді.

10. Физиканы меңгеру ойлау, есте сақтауды, зейінді, байқампаздықты дамытуға ықпал етеді, есту қабілеті нашар және кейіннен естімей қалған білім алушылардың логикалық ойлауын дамытуға, олардың ойларын дәл, анық және дұрыс жеткізе білуге үйрету үшін алғышарттар болып табылады.

11. Бағдарлама тілдік материалдың синтаксистік семантикасын дамытуға, ұғымдарды анықтау тәсілдерін арнайы зерделеуге, әртүрлі құбылыстардың, себептіліктің, негізгі заңдардың, ережелердің, гипотетикалық пайымдаулардың өзара байланысын белгілеуге қатысты сөйлеу мәлімдемелерінің өзгергіштігін дамытуға бағытталған, бұл күнделікті пайымдар деңгейінен ғылыми ұғымдар деңгейіне өту мүмкіндігін қамтамасыз етеді, білім алушыларда ғылыми дүниетаным негіздерін қалыптастыру, бағдарламалық мәліметтерді өңдеу кезінде коммуникативтік бағыттылықты күшейту, ауызша материалды қабылдау тәсілдерін дамыту, оның ауызша және жазбаша жеткізу сапасын дамытады.

12. Демонстрациялық тәжірибелер жүйесі білім алушыларға физикалық шамаларды өлшеу принциптерін түсінуді, өлшеу әдістері мен әдістерін, сондай-ақ қателіктерді талдау әдістерін меңгеруді қамтамасыз етеді.

13. Физиканы меңгеруде бірнеше заңдылықтар қолданылатын есептер ерекше мәнге ие; әдетте, есептерді шешу, алдымен жалпы түрде және бірнеше заңдарды қолдануды қажет ететін есепті шешуде жүзеге асырылады, мұғалім есептерді шешудің үлгісін көрсетеді және үйде шешу үшін ұқсас тапсырмалар ұсынады.

14. Оқытудың техникалық құралдары:

1) деректерді жазуға, көрсетуге және талдауға арналған оқу бағдарламалық қамтамасыз ету, гальванометрлік датчик, схемаларды құрастыруға арналған

электронды панель, айнымалы кернеу датчигі, қос диапазонды күш датчигі, цифрлік тұрақты ток қуат көзі, жарық датчигі, датчиктерді орайтын қамтама;

2) Физика пәні бойынша тәжірибе жүргізу үшін 7-9 сыныптарға арналған экрандық-дыбыстық құралдар, электрондық плакаттар, электрондық оқулықтар, оқу-бағдарламалық кешен;

3) физикалық эксперименттерді модельдеудің 3D бағдарламасы, зертханалық керек-жарақтар;

4) көрсету амперметрі, барометр-анероид, көрсету ваттметрі, электрондық таразы, көрсету вольтметрі, бір полюсті ажыратқыш, U-тәрізді көрсету магниті, жолақты көрсету магниті;

5) электр схемаларын жасауға арналған жиынтық, 5 шардан тұратын штативі бар маятниктердің жиынтығы, практикумға арналған конденсаторлар жиынтығы, жартылай өткізгіштер жиынтығы (диодтар), жартылай өткізгіштер жиынтығы (транзисторлар мен тиристорлар), сым резисторларының жиынтығы, механика бойынша жүктер жиынтығы, калориметриялық денелер жиынтығы, тең көлемдегі денелер жиынтығы, чемодандағы зертхана "Жылу құбылыстары" демонстрациялық жиынтығы;

6) магнит өрісінде раманың айналуын көрсетуге арналған аспап, өткізгіштің кедергісінің оның ұзындығына, қимасына және материалына тәуелділігін көрсетуге арналған аспап;

7) кестелер: "Электромагниттік толқындар шкаласы" кестесі; "Бірліктердің Халықаралық жүйесі" кестесі, "Қауіпсіздік техникасы ережелері" кестесі;

8) компьютерлік түзету-дамыту ойындары мен бағдарламалар жиынтығы.

3-тарау. "Физика" пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

15. "Физика" пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

1) 7-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 68 сағатты;

2) 8-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 68 сағатты;

3) 9-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 68 сағатты;

4) 10-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 68 сағатты құрайды.

16. Бағдарлама 8 бөлімді қамтиды:

1) "Физикалық шамалар мен өлшеулер" бөлімі;

2) "Механика" бөлімі;

3) "Жылу физикасы" бөлімі;

4) "Электр және магнетизм" бөлімі;

5) "Геометриялық оптика" бөлімі;

6) "Кванттық физика элементтері" бөлімі;

7) "Астрономия негіздері" бөлімі;

8) "Әлемнің қазіргі физикалық бейнесі" бөлімше.

17. "Физикалық шамалар мен өлшеулер" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) физика – табиғат туралы ғылым;

2) физикалық шамалар;

3) физикалық өлшеулер.

18. "Механика" бөлімі бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) кинематика негіздері;

2) динамика негіздері;

3) сақталу заңдары;

4) статика;

5) тербелістер мен толқындар.

19. "Жылу физикасы" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) молекулалы-кинетикалық теория негіздері;

2) термодинамика негіздері.

20. "Электр және магнетизм" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) электростатика негіздері;

2) электр тогы;

3) магнит өрісі;

4) электромагниттік толқындар және тербеліс.

21. "Геометриялық оптика" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) геометриялық оптика заңдары.

22. "Кванттық физика элементтері" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) атом мен атом ядросының құрылысы;

2) радиоактивтілік;

3) элементар бөлшектер.

9. "Астрономия негіздері" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) Жер және Ғарыш;

2) астрофизика элементтері.

23. "Әлемнің қазіргі физикалық бейнесі" бөлімі келесідей бөлімшені қамтиды:

1) физиканың дүниетанымдық мән.

24. 7 сыныпқа арналған "Физика" пәнінің базалық мазмұны:

1) "Физика – табиғат туралы ғылым". Физика – табиғат туралы ғылым; табиғатты зерттеудің ғылыми әдістері.

2) "Физикалық шамалар мен өлшеулер". Халықаралық бірліктер жүйесі; скаляр және векторлық физикалық шамалар; өлшеулер мен есептеулердің дәлдігі; үлкен және кіші сандарды ықшамдап жазу. Зертханалық жұмыс: № 1 зертханалық жұмыс: кішкентай денелердің өлшемін анықтау; № 2-зертханалық жұмыс: физикалық шамаларды өлшеу; Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; аспап шкаласындағы бөліктің құнын анықтау.

3) "Механикалық қозғалыс". Механикалық қозғалыс және оның сипаттамалары; санақ жүйесі; механикалық қозғалыстың салыстырмалылығы; түзусызықты бірқалыпты

және бірқалыпсыз қозғалыстар; жылдамдық және орташа жылдамдықты есептеу; әртүрлі механикалық қозғалыстардың графиктік көрінісі. Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; координатаның уақытқа тәуелділік графигін зерттеу;

4) "Тығыздық". Масса және денелердің массасын өлшеу; дұрыс және дұрыс емес пішінді денелердің көлемін өлшеу; заттың тығыздығы және тығыздықтың өлшем бірлігі; тығыздықты есептеу; № 3 зертханалық жұмыс: сұйықтар мен қатты денелердің тығыздығын анықтау. Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; электрондық және иіндік таразыларды қолданып, әр түрлі денелердің массасын анықтау; мензуркадағы сұйықтық көлемін анықтау;

5) "Денелердің өзара әрекеттесуі". Инерция құбылысы; күш; тартылыс құбылысы және ауырлық күші; салмақ; деформация; серпімділік күші, Гук заңы; үйкеліс күші; үйкеліс әрекетін техникада ескеру; бір түзу бойымен денеге әсер еткен күштерді қосу. № 4 зертханалық жұмыс: серпімді деформацияларды зерделеу; № 5 зертханалық жұмыс : сырғанау үйкеліс күшін зерттеу; Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; динамометр көмегімен өлшеу; ауырлық күшін зерттеу; түрлі денелердің созылуын зерттеу.

6) "Қатты денелер, сұйықтар және газдардағы қысым". Газдардың, сұйықтардың және қатты денелердің молекулалық құрылымы; қатты денелердегі қысым; сұйықтар мен газдардағы қысым, Паскаль заңы; қатынас ыдыстар; гидравликалық машиналар; атмосфералық қысым, атмосфералық қысымды өлшеу; манометрлер, сорғылар; кері итеруші күш. № 6 зертханалық жұмыс: Архимед заңын зерделеу; № 7 зертханалық жұмыс: дененің сұйықта жүзу шарттарын анықтау; Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; кез-келген пішінді қатынас ыдыстардағы бірдей және әртүрлі сұйықтардың беттерінің орналасуын зерттеу; атмосфералық қысымның бар екендігін зерттеу.

7) "Жұмыс және қуат". Механикалық жұмыс; қуат. Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; жұмыстың мәнін график бойынша анықтау; ауырлық күші мен үйкеліс күшінің жұмысын салыстыру; транспорт түрлерінің қуатын бағалау.

8) "Энергия". Кинетикалық энергия; потенциалдық энергия; энергияның сақталуы және басқа түрге айналуы. Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; үстел теннисіне арналған шариктің тебілу биіктігін анықтау;

9) "Жай механизмдер". Жай механизмдер; дененің массалық центрі; иіндіктің тепе-теңдік шарты; пайдалы әрекет коэффициенті. № 8 зертханалық жұмыс: Жазық фигураның массалар центрін анықтау; № 9 зертханалық жұмыс: иіндіктің тепе-теңдік шарттарын анықтау; № 10 зертханалық жұмыс: көлбеу жазықтықтың пайдалы әрекет коэффициентін анықтау. Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; түсірілген күштің айналу осіне дейінгі қашықтыққа тәуелділігін зерттеу;

10) "Жер және Ғарыш". Аспан денелері туралы ғылым; Күн жүйесі; Күнтізбе негіздері (тәулік, ай, жыл).

25. 8 сыныпқа арналған "Физика" пәнінің базалық мазмұны:

1) "Жылулық құбылыстар". Жылулық қозғалыс, броундық қозғалыс, диффузия; температура, оны өлшеу тәсілдері, температураның шкалалары; ішкі энергия, ішкі энергияны өзгерту тәсілдері; жылуөткізгіштік, конвекция, сәуле шығару; табиғаттағы және техникадағы жылу берілу; жылу құбылыстарының тірі ағзалардың өмірлеріндегі ролі; жылу мөлшері, заттың меншікті жылу сыйымдылығы; отынның энергиясы; отынның меншікті жану жылуы; жылу үдерістеріндегі энергияның сақталу және басқа түрге айналу заңы. №1 зертханалық жұмыс: әртүрлі температурадағы суларды араластырғандағы жылу мөлшерлерін салыстыру; Практикалық жұмыстар: денені қыздыру үшін қажетті немесе оны суытқанда бөлінетін жылу мөлшерін есептеу; заттың меншікті жылу сыйымдылығын анықтау; заттың агрегаттық күйлері өзгерген кездегі жылу мөлшерін есептеу; заттың меншікті жылу сыйымдылығын анықтау; жылу мөлшерінің дене массасына тәуелділігін зерттеу; жылу мөлшерінің қыздыру температурасына тәуелділігін зерттеу; әртүрлі отынның жану тиімділігін бағалау;

2) "Заттың агрегаттық күйлері". Қатты денелердің балқуы және катаюы, балқу температурасы, меншікті балқу жылуы; булану және конденсация; қаныққан және қанықпаған булар; қайнау, меншікті булану жылуы; қайнау температурасының атмосфералық қысымға байланыстылығын анықтау. №2 зертханалық жұмыс: мұздың меншікті балқу жылуын анықтау; Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; заттың фазалық ауысу графигін зерттеу; мұздың балқу температурасын зерттеу; булану жылдамдығының әртүрлі факторларға тәуелділігін зерттеу;

3) "Термодинамика негіздері". Термодинамиканың бірінші заңы, газдың және будың жұмысы; жылу үдерістерінің қайтымсыздығы, термодинамиканың екінші заңы; жылу қозғалтқыштары; жылу қозғалтқыштарының пайдалы әрекет коэффициенті; жылу машиналарын пайдаланудағы экологиялық мәселелер. Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; ішкі энергияның механикалық энергияға айналуын зерттеу; жылулық тепе-теңдік орныққандағы энергияның сақталу заңын зерттеу;

4) "Электростатика негіздері". Денелердің электрленуі, электр заряды; өткізгіштер мен диэлектриктер; электр зарядының сақталу заңы; қозғалмайтын зарядтардың өзара әрекеттесуі; Кулон заңы, элементар электр заряды; электр өрісі, электр өрісінің кернеулігі; электр өрісінің потенциалы және потенциалдар айырымы, конденсатор. Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; бір-бірінен қандай-да бір арақашықтықта орналасқан және жіңішке жіпке ілінген екі бірдей ауа шарының әрекеттесуін зерттеу; электроскопты жасау;

5) "Тұрақты электр тогы. Электр тогы, электр тогы көздері; электр тізбегі және оның құрамды бөліктері, ток күші, кернеу; тізбек бөлігі үшін Ом заңы; өткізгіштің электр кедергісі; өткізгіштің меншікті кедергісі, реостат; өткізгіштерді тізбектей және параллель қосу; электр тогының жұмысы мен қуаты; электр тогының жылулық әсері, Джоуль-Ленц заңы; металдардағы электр кедергісінің температураға тәуелділігі, асқын өткізгіштік; электрқыздырғыш құралдар, қыздыру шамдары, қысқа тұйықталу, балқымалы сақтандырғыштар; электр тогының химиялық әсері (Фарадейдің заңы). №3 зертханалық жұмыс: электр тізбегін құрастыру және оның әртүрлі бөліктеріндегі ток күшін өлшеу; №4 зертханалық жұмыс: тізбек бөлігі үшін ток күшінің кернеуге тәуелділігін зерттеу; №5 зертханалық жұмыс: өткізгіштерді тізбектей қосуды зерделеу; №6 зертханалық жұмыс: өткізгіштерді параллель қосуды зерделеу; №7 зертханалық жұмыс: электр тогының жұмысы мен қуатын анықтау; Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; тізбектегі ток күшін өлшеу; тізбек бөліндегі кернеуді өлшеу; өткізгіш кедергісінің материал тегіне тәуелділігі; қыздыру шамының қуаты мен жұмысын өлшеу; тізбектей қосылған шамдардың ток қуатын зерттеу; параллель қосылған шамдардың ток қуатын зерттеу;

6) "Электромагниттік құбылыстар". Тұрақты магниттер, магнит өрісі; тогы бар түзу өткізгіштің магнит өрісі; тогы бар шарғының магнит өрісі; электромагниттер және оларды қолдану; магнит өрісінің тогы бар өткізгішке әрекеті, электрокозғалтқыш; электр өлшеуіш құралдар; электромагниттік индукция, генераторлар. №8 зертханалық жұмыс: тұрақты магниттің қасиеттерін оқып-үйрену және магнит өрісінің бейнесін алу; №9 зертханалық жұмыс: электромагнитті құрастыру және оның әсерін сынау; Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; су компасын (құбылнамасын) жасау; магнит өрісінің түрлі материалдар арқылы өтуін зерттеу; түрлі тиындардың магниттік қасиеттерін зерттеу; үйкеліс арқылы магниттеу; магниттің қасиетіне температураның әсері;

7) "Жарық құбылыстары". Жарықтың түзу сызықты таралу заңы; жарықтың шағылуы, шағылу заңдары, жазық айналар; сфералық айналар, сфералық айна көмегімен кескін алу; жарықтың сынуы, жарықтың сыну заңы, толық ішкі шағылу; линзалар, линзаның оптикалық күші, жұқа линзаның формуласы; линзаның көмегімен кескін алу; көз - оптикалық жүйе, көздің көру кемшіліктері және оларды түзету әдістері; оптикалық аспаптар. №10 зертханалық жұмыс: шынының сыну көрсеткішін анықтау; №11 зертханалық жұмыс: жұқа линзаның фокустық қашықтығын анықтау; Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; қарапайым перископты жасау; калейдоскопты жасау; жазық айнадағы кескінді зерттеу; ойыс айнаға түскен және шағылған стандартты сәулелердің жүрісі; жинағыш және шашыратқыш линзадағы негізгі сәулелердің жүрісі; көз бен фотоаппараттың оптикалық жүйелерін салыстыру;

26. 9 сыныпқа арналған "Физика" пәнінің базалық мазмұны:

1) "Кинематика негіздері". Механикалық қозғалыс; векторлар және оларға амалдар қолдану, вектордың координаталар осьтеріне түсірілген проекциялары; түзусызықты теңайнымалы қозғалыс, үдеу; түзусызықты теңайнымалы қозғалыс кезіндегі жылдамдық және орын ауыстыру; дененің еркін түсуі, еркін түсу үдеуі; қисықсызықты қозғалыс; материялық нүктенің шеңбер бойымен бірқалыпты қозғалысы; сызықтық және бұрыштық жылдамдықтар; центрге тартқыш үдеу. №1 зертханалық жұмыс: теңүдемелі қозғалыс кезіндегі дененің үдеуін анықтау; №2 зертханалық жұмыс: горизонталь лақтырылған дененің қозғалысын зерделеу; Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; денелердің қозғалысын сипаттау тәсілдері; қозғалыстың салыстырмалылығы;

2) "Астрономия негіздері". Жұлдызды аспан; аспан сферасы, аспан координаталарының жүйесі; әртүрлі географиялық ендіктегі аспан шырақтарының көрінерлік қозғалысы, жергілікті, белдеулік және бүкіләлемдік уақыт; Күн жүйесіндегі ғаламшарлардың қозғалыс заңдары; Күн жүйесі денесіне дейінгі ара қашықтықты параллакс әдісімен анықтау;

3) "Динамика негіздері". Ньютонның бірінші заңы, инерциялық санақ жүйелері; механикадағы күштер; Ньютонның екінші заңы, масса; Ньютонның үшінші заңы; Бүкіләлемдік тартылыс заңы; дененің салмағы, салмақсыздық; денелердің ауырлық күшінің әрекетінен қозғалуы; Жердің жасанды серіктерінің қозғалысы. Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; күшті өлшеудің практикалық тәсілдері; жердің ауырлық өрісіндегі дене қозғалысының параметрлерін есептеу; дененің еркін түсу үдеуін өлшеу;

4) "Сақталу заңдары". Дене импульсі және күш импульсі; импульстің сақталу заңы; реактивті қозғалыс; механикалық жұмыс және энергия; энергияның сақталу және айналу заңы. Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; дененің кинетикалық энергиясының өзгеруіне қатысты күштің жұмысын салыстыру; денелердің соқтығысуы кезіндегі импульстің сақталу заңын зерттеу;

5) "Тербелістер және толқындар". Тербелмелі қозғалыс; тербелістер кезіндегі энергияның түрленуі; тербелмелі қозғалыстың теңдеуі; математикалық және серіппелі маятниктердің тербелістері; еркін және еріксіз тербелістер, резонанс; еркін электромагниттік тербелістер; толқындық қозғалыс; дыбыс, дыбыстың сипаттамалары, акустикалық резонанс; жаңғырық; электромагниттік толқындар; электромагниттік толқындар шкаласы. №3 зертханалық жұмыс: математикалық маятниктің көмегімен еркін түсу үдеуін анықтау; №4 зертханалық жұмыс: беттік толқындардың таралу жылдамдығын анықтау. Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару ; әр түрлі маятниктер тербелісінің периодын есептеу; еркін және еріксіз тербелістерді зерттеу; толқындардың сипаттамасын зерттеу; ұялы телефонның жұмыс істеу принципі ; аналогті сигналдың берілуі; Морзе әліппесі;

6) "Атом құрылысы. Атомдық құбылыстар". Жылулық сәуле шығару; жарық кванттары туралы Планк гипотезасы; фотоэффект құбылысы; рентген сәулелері; радиоактивтілік; радиоактивті сәулеленудің табиғаты; Резерфорд тәжірибесі, атомның құрамы. Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару;

7) "Атом ядросы. Ядролық өзара әрекеттесу, ядролық күштер; массалар ақауы, атом ядросының байланыс энергиясы; ядролық реакциялар, радиоактивті ыдырау заңы; ауыр ядролардың бөлінуі, тізбекті ядролық реакция; ядролық реактор; термоядролық реакциялар; радиоизотоптар, радиациядан қорғану; элементар бөлшектер. Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; радиоактивті элементтердің жартылай ыдырау периодын есептеу;

8) "Әлемнің қазіргі физикалық бейнесі". Физика және астрономияның дүниетанымдық маңызы; экологиялық мәдениет.

27. 10 сыныпқа арналған "Физика" пәнінің базалық мазмұны:

1) кинематика. Классикалық механиканың қолданылу шектері. Маңызды кинематикалық сипаттамалар - орын ауыстыру, жылдамдық, үдеу. Денелер мен қозғалыстардың негізгі модельдері. № 1 зертханалық жұмыс: дененің шеңбер бойымен қозғалысын анықтау;

2) динамика. Денелердің өзара әрекеттесуі. Бүкіләлемдік тартылыс заңы, Гук заңы, үйкеліс күші. Инерциялық санақ жүйелері, Ньютонның механика заңы. № 2 зертханалық жұмыс: "Серіппенің қатаңдық коэффициентін өлшеу"; № 3 зертханалық жұмыс: "Сырғанау үйкеліс күш коэффициентін өлшеу". № 4 зертханалық жұмыс: "Горизонталь лақтырылған дененің қозғалысын зерделеу";

3) механика. Механикалық қозғалыс және оның сипаттамасы. Механикалық қозғалыстың салыстырмалылығы. Түзусызықты теңайнымалы қозғалыс. Галилейдің салыстырмалылық принципі. Бүкіләлемдік тартылыс және динамика заңдары. Классикалық механика заңдарының болжамды күші. Аспан денелерінің қозғалысын түсіндіру және ғарыштық зерттеулерді дамыту үшін механика заңдарын қолдану. Классикалық механика заңдарының қолданылу шектері. № 1 зертханалық жұмыс: "Ауырлық күші мен серпімділік әсерінен дененің шеңбер бойымен қозғалысын анықтау". № 2 зертханалық жұмыс: "Ауырлық күші мен серпімділік әсерінен дене қозғалысы кезінде механикалық энергияны сақтау";

4) механикалық сақталу заңдары. Материялық нүкте импульсі мен жүйесі. Импульстің сақталуы және айналуы. Аспан денелерінің қозғалысын түсіндіру және ғарыштық зерттеулерді дамыту үшін механика заңдарын қолдану. Денелер жүйесінің механикалық энергиясы. Механикалық энергияның сақталу заңы. Күш жұмысы. №5 зертханалық жұмыс: "Механикалық энергияның сақталу заңын зерттеу";

5) статика. Материалдық нүкте мен қатты дененің тепе-теңдігі. Тепе-теңдік шарттары. Күш моменті. № 6 зертханалық жұмыс: "Бірнеше күштердің әсерінен дененің тепе-теңдігін зерттеу";

6) молекулалық физика. Зат құрылымының атомдық гипотезасының пайда болуы және оның эксперименттік дәлелдері. Абсолютті температура зат бөлшектерінің жылу қозғалысының орташа кинетикалық энергиясының өлшемі ретінде. Идеал газ моделі. Газ қысымы. Идеал газ күйінің теңдеуі. Сұйықтар мен қатты заттардың құрылысы мен қасиеттері. Тәртіп пен хаос. Табиғат процестерінің қайтымсыздығы. Жылу қозғалтқыштары және қоршаған ортаны қорғау. № 3 Зертханалық жұмыс: "Гей-Люссак заңын зерттеу";

7) молекула-кинетикалық теория. Зат құрылымының молекулалық-кинетикалық теориясы (МКТ) және оның эксперименттік дәлелдері. Абсолютті температура зат бөлшектерінің жылу қозғалысының орташа кинетикалық энергиясының өлшемі ретінде. Идеал газ моделі. Газ қысымы. Идеал газ күйінің теңдеуі. Менделеев-Клапейрон теңдеуі. Изопроцестер. Заттың агрегаттық күйі. № 7 зертханалық жұмыс: "Гей-Люссак заңын зертханалық тексеру";

8) электродинамика. Элементар электр заряды. Электр зарядының сақталу заңы. Кулон Заңы. Электр өрісі. Электр тогы. Толық тізбек үшін Ом заңы. Токтың магнит өрісі. Магнит өрісінің қозғалатын зарядталған бөлшектерге әсері. Электромагниттік индукция құбылысы. Электр және магнит өрістерінің өзара байланысы. Еркін электромагниттік тербелістер. Электромагниттік өріс. №4 зертханалық жұмыс: "Өткізгіштердің тізбекті және параллель қосылуын зерттеу". № 5 зертханалық жұмыс: "ЭҚК және ток көзінің ішкі кедергісін өлшеу";

9) Термодинамика негіздері. Ішкі энергия. Жұмыс және жылу өткізу ішкі энергияны өзгерту әдісі ретінде. Термодинамиканың бірінші заңы. Жылу процестерінің қайтымсыздығы. Жылу машиналарының жұмыс істеу принциптері;

10) Электростатика. Электр өрісі. Кулон Заңы. Электростатикалық өрістің кернеулігі мен потенциалы. Өткізгіштер, жартылай өткізгіштер және диэлектриктер. Конденсатор;

11) Тұрақты электр тогы заңдары. Тұрақты электр тогы. Электрқозғаушы күші. Толық тізбек үшін Ом заңы. № 8 зертханалық жұмыс: "Өткізгіштердің тізбекті және параллель қосылуын зерттеу". № 9 зертханалық жұмыс: "ЭҚК және ток көзінің ішкі кедергісін өлшеу";

12) Әртүрлі ортадағы электр тогы. Өткізгіштердегі, электролиттердегі, жартылай өткізгіштердегі, газдардағы және вакуумдағы электр тогы.

4 тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

28. Бағдарламада оқыту мақсаттары кодтық белгімен белгіленді. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сандар бөлім және бөлімше ретін, төртінші сан бөлімшедегі оқыту мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 7.2.1.4. кодында "7" – сынып, "2.1" – екінші бөлімнің бірінші бөлімшесі, "4" – оқыту мақсатының реттік саны.

29. Күтілетін нәтижелер бойынша оқыту мақсаттарының жүйесі:

1) "Физикалық шамалар мен өлшеулер" бөлімі:

1-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
1.1 Физика –табиғат туралы ғылым	7.1.1.1 физикалық құбылыстарға мысал келтіру; 7.1.1.2 табиғатты зерттеудің әдістерін атау			10.1.1.1 классикалық механиканың қолданылу шегін білу; 10.1.1.2 маңызды кинематикалық сипаттамалар - орын ауыстыру, жылдамдық, үдеуді білу
1.2 Физикалық шамалар	7.1.2.1 физикалық шамаларды олардың Халықаралық жүйесіндегі өлшем бірліктерімен сәйкестендіруді меңгеру 7.1.2.2 скаляр және векторлық физикалық шамаларды ажырату және мысалдар келтіру 7.1.2.3 үлкен және кіші сандарды жазған кезде еселік және үлестік қосымшаларды білу және қолдану;		9.1.2.4 түзу сызықты теңайнымалы қозғалыс кезіндегі жылдамдық және үдеу формулаларын есептер шығаруда қолдану	10.1.2.1 денелер мен қозғалыстардың негізгі модельдерін көрсете білу; 10.1.2.2 физикалық өлшеулерді білу
1.3	7.1.3.1 дененің ұзындығын, көлемін, температурасын және уақытты өлшеу, өлшеу нәтижелерін аспаптардың қателіктерін есепке ала отырып жазу; 7.1.3.2			

Физикалық өлшеулер	кішкентай денелердің өлшемін қатарлау әдісі арқылы анықтау; 7.1.3.3 физика кабинетінде қауіпсіздік ережелерін білу және сақтау			
--------------------	---	--	--	--

2) "Механика" бөлімі:

2-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
	7.2.1.1 келесі терминдердің физикалық мағынасын түсіндіру: материялық нүкте, санақ жүйесі, қозғалыстың		9.2.1.1 материялық нүкте, санақ жүйесі, механикалық қозғалыстың салыстырмалылығы ұғымдарының мағынасын түсіндіру, жылдамдықтарды қосу және орын ауыстыру теоремаларын қолдану; 9.2.1.2 векторларды қосу, азайту, векторды скалярға көбейту; 9.2.1.3 вектордың координаталар осіне проекциясын табу, векторды құраушыларға жіктеу; 9.2.1.4 уақыттан тәуелділік графиктерінен орын ауыстыруды, жылдамдықты, үдеуді табу; 9.2.1.5 түзу сызықты теңайнымалы қозғалыс кезіндегі жылдамдық және үдеу формулаларын есептер шығаруда қолдану;	

2.1
Кинематика
негіздері

салыстырмалылығы
, траектория, жол,
орын ауыстыру;

7.2.1.2

механикалық
қозғалыстың
салыстырмалылығы
на мысалдар келтіру

7.2.1.3

түзу сызықты бір
қалыпты қозғалыс
пен бірқалыпсыз
қозғалысты
ажырату;

7.2.1.4

s-тің t-ға тәуелділік
графикін тұрғызуда
координата
осьтерінде және
кестелерде өлшем
бірліктерін белгілеу
;

7.2.1.5

дененің орын
ауыстыруының
уақытқа тәуелділік
графикінен келесі
жағдайларды
анықтау: (1) дененің
тыныштық күйін, (2
) тұрақты
жылдамдықпен
қозғалысын;

7.2.1.6

бірқалыпты
қозғалған дененің
о р ы н
ауыстыруының
уақытқа тәуелділік
графикінен
жылдамдығын
анықтау

9.2.1.6

түзу сызықты
теңайнымалы
қозғалыс кезіндегі
координата мен
орын ауыстыру
теңдеулерін есептер
шығаруда қолдану;

9.2.1.7

теңүдемелі
қозғалыс кезіндегі
дененің үдеуін
эксперименттік
жолмен анықтау;

9.2.1.8

теңүдемелі
қозғалыс кезіндегі
орын ауыстырудың
және жылдамдықты
уақытқа тәуелділік
графиктерін құру
және оларды
түсіндіру;

9.2.1.9

еркін түсуді
сипаттау үшін
теңайнымалы
қозғалыстың
кинематикалық
теңдеулерін
қолдану;

9.2.1.10

теңайнымалы және
бірқалыпты
қозғалыстың
кинематикалық
теңдеулерін қолдана
отырып, көлденең
лақтырған дененің
қозғалысын
сипаттау;

9.2.1.11

көлденең лақтырған
дененің қозғалыс
жылдамдығын
анықтау;

9.2.1.12

көлденең
лақтырылған
дененің қозғалыс
траекториясын сызу

9.2.1.13

		дененің шеңбер бойымен бірқалыпты қозғалысын сызықтық және бұрыштық шамалар арқылы сипаттау; 9.2.1.14 сызықтық және бұрыштық жылдамдықты байланыстыратын өрнекті есептер шығаруда қолдану; 9.2.1.15 центрге тартқыш үдеу формуласын есептер шығаруда қолдану	
2.2 Динамика негіздері	7.2.2.1 инерция құбылысын айту және мысалдар келтіру; 7.2.2.2 күнделікті өмірден күштердің әрекет етуіне мысалдар келтіру 7.2.2.3 серпімділік күшінің серіппенің ұзаруына тәуелділік графигінен қатаңдық коэффициентін анықтау; 7.2.2.4 Гук заңының формуласы бойынша серпімділік күшін есептеу; 7.2.2.5 тыныштық, домалау және сырғанау үйкелістерін көрсету; 7.2.2.6 үйкеліс күшінің пайдасы мен зиянына мысалдар келтіру; 7.2.2.7		9.2.2.1 инерция, инерттілік және инерциялық санақ жүйесі ұғымдарының мағынасын түсіндіру; 9.2.2.2 Ньютонның бірінші заңын тұжырымдау және оны есептер шығаруда қолдану; 9.2.2.3 ауырлық күші, серпімділік күші, және үйкеліс күші табиғатын түсіндіру ; 9.2.2.4 Ньютонның екінші заңын тұжырымдау және оны есептер шығаруда қолдану; 9.2.2.5 Ньютонның үшінші заңын тұжырымдау және оны есептер шығаруда қолдану; 9.2.2.6 Бүкіләлемдік тартылыс заңын 10.2.2.1 күштер мен күштерді қосуды білу; 10.2.2.2 Ньютонның бірінші, екінші, үшінші механика заңын тұжырымдау; 10.2.2.3 бүкіләлемдік тартылыс заңын тұжырымдау; 10.2.2.4 қатты дене мен материялық нүкте

	<p>күштерді берілген масштабта графикалық түрде көрсету;</p> <p>7.2.2.8 әртүрлі пішіндегі қатты дененің немесе сұйықтың көлемін өлшеу үшін өлшеуіш цилиндрді (мензурка) қолдану;</p> <p>7.2.2.9 тығыздықтың физикалық мағынасын айту;</p> <p>7.2.2.10 сұйықтықтар мен қатты денелердің тығыздығын тәжірибе арқылы анықтау;</p> <p>7.2.2.11 тығыздықтың формуласын есептер шығаруда қолдану;</p>		<p>тұжырымдау және оны есептер шығаруда қолдану;</p> <p>9.2.2.7 ғ а р ы ш аппараттардың орбиталарын салыстыру;</p> <p>9.2.2.8 тартылыс өрісіндегі дененің қозғалысын сипаттайтын шамаларды анықтау ;</p> <p>9.2.2.9 бірінші ғарыштық жылдамдықтың формуласын есептер шығаруда қолдану;</p> <p>9.2.2.10 үдеумен қозғалған дененің салмағын анықтау;</p> <p>9.2.2.11 салмақсыздық күйді айту</p>	<p>тепе-теңдігін түсіндіру;</p> <p>10.2.2.5 тепе-теңдік шарттарын айту. Күш мезеті.</p> <p>10.2.2.6 гравитациялық өрісте дененің қозғалысын түсіндіру;</p>
	<p>7.2.3.1</p>		<p>9.2.3.1 "дене импульсі" мен "күш импульсін" ажырату;</p> <p>9.2.3.2</p>	<p>10.2.3.1</p>

<p>2.3 Сақталу заңдары</p>	<p>энергияның сақталу заңын тұжырымдау, оны есептерді шешуде қолдану; 7.2.3.2 энергияның сақталуы және айналуы; 7.2.3.3 кинетикалық энергия формуласын есептер шығаруда қолдану; 7.2.3.4 жоғары көтерілген дене үшін потенциалдық энергиясының және серпімді дененің формуласын қолдану; 7.2.3.5 энергияның түрленуіне мысалдар келтіру; 7.2.3.6 Механикалық қуаттың сақталу заңын есептер шығаруда қолдану;</p>		<p>импульстің сақталу заңын тұжырымдау және есептер шығаруда қолдану; 9.2.3.3 табиғаттағы және техникадағы реактивті қозғалысқа мысалдар келтіру; 29.2.3.4 3Байқоңыр ғарыш айлағының аймақтық және халықаралық маңыздылығына бағалау; 9.2.3.5 механикалық жұмысты аналитикалық және графиктік тәсілдермен анықтау; 9.2.3.6 жұмыс пен энергияның байланысын түсіндіру; 9.2.3.7 қуаттың сақталу заңын тұжырымдау және есептер шығаруда қолдану</p>	<p>энергияның сақталу</p>
--------------------------------	--	--	--	---------------------------

				заңын есептер шығаруда қолдану;
2.4 Статика	<p>7.2.4.1 "механиканың алтын ережесін" тұжырымдау және қарапайым механизмдердің қолданылуына мысалдар келтіру;</p> <p>7.2.4.2 "күш моменті" ұғымының физикалық мағынасын түсіндіру;</p> <p>7.2.4.3 жазық фигураның массалық центрін тәжірибеде анықтау;</p> <p>7.2.4.4 тепе-теңдікте тұрған денелер үшін күш моменттер ережесін есептер шығаруда қолдану;</p> <p>7.2.4.5 тәжірибеде иіндіктің тепе-теңдік шарттарын анықтау;</p> <p>7.2.4.6 5 көлбеу жазықтықтың пайдалы әсер коэффициентін тәжірибеде анықтау;</p>			<p>10.2.4.1 табиғаттағы және техникадағы реактивті қозғалысқа мысалдар келтіру;</p> <p>610.2.4.2 7Байқоңыр ғарыш айлағының аймақтық және халықаралық маңыздылығына бағалау;</p> <p>8</p>
			<p>9.2.5.1 еркін және еріксіз тербелістерге мысалдар келтіру;</p> <p>9.2.5.2 эксперименттік әдіспен амплитуда, период, жиілікті анықтау;</p> <p>9.2.5.3 тербелмелі процесте энергияның сақталу заңын көрсету;</p>	

<p>2.5 Тербелістер мен толқындар</p>		<p>9.2.5.4 әртүрлі тербелмелі жүйедегі тербелістің пайда болу себептерін айту; 9.2.5.5 резонанс құбылысын сипаттау; 9.2.5.6 толқын жылдамдығы, жиілігі және толқын ұзындығы формулаларын есеп шығаруда қолдану; 9.2.5.7 көлденең және бойлық толқындарды салыстыру; 9.2.5.8 дыбыстың пайда болу және таралу шарттарын атау; 9.2.5.9 табиғатта және техникада ультрадыбыс пен инфрадыбысты қолдануға мысалдар келтіру</p>	
--	--	--	--

3) "Жылу физикасы" бөлімі:

3-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
	<p>7.3.1.1 заттардың молекулалық құрылысы негізінде, газдардың сұйықтар мен қатты денелердің құрылымын сипаттау; 7.3.1.2 қысымның физикалық мағынасын түсіндіру және</p>	<p>8.3.1.1 молекулалы-кинетикалық теорияның негізгі қағидаларын дәлелдейтін мысалдар келтіру және тәжірибені сипаттау 8.3.1.2</p>		<p>10.3.1.1 молекула-кинетикалық теория негізінде заттың сұйық күйден газ күйіне және кері айналуын сипаттау; 10.3.1.2 температураның мәндерін әр түрлі шкала (Цельсий, Кельвин) бойынша елестету; 10.3.1.3</p>

<p>3.1. Молекулалы- кинетика лық теория негіздері</p>	<p>өзгерту әдістерін сипаттау; 7.3.1.3 есептер шығаруда қатты дененің қысымының формуласын қолдану; 7.3.1.4 газ қысымын молекулалық құрылым негізінде түсіндіру; 7.3.1.5 сұйықтықтағы гидростатикалық қысымның формуласын шығару және оны есептер шығаруда қолдану;</p>	<p>температураның мәндерін әр түрлі шкала (Цельсий, Кельвин) бойынша өрнектеу; 8.3.1.3 температураны өлшеуді жылулық ұлғаю негізінде сипаттау; 8.3.1.4 молекула-кинетикалық теория негізінде қатты күйден сұйыққа және кері айналуы сипаттау</p>	<p>қ а й н а у температурасының сыртқы қысымға тәуелділігін айту; 10.3.1.4 молекулалы-кинетикалық теорияның негізгі қағидаларын дәлелдейтін мысалдар келтіру және тәжірибе көрсету; 10.3.1.5 молекула-кинетикалық теория негізінде заттың сұйық күйден газ күйіне және кері айналуын көрсету</p>
<p>3.2 Термодинамика негіздері</p>	<p>7.3.2.1 сұйық және қатты заттардың тығыздығын анықтау; 7.3.2.2 дененің сұйықта жүзу шарттарын анықтау; 7.3.2.3 мұздың меншікті балку жылуын тәжірибеде анықтау ;</p>	<p>8.3.2.1 термодинамиканың бірінші заңының мағынасын түсіндіру; 8.3.2.2 термодинамиканың екінші заңының мағынасын түсіндіру; 8.3.2.3 ж ы л у қозғалтқыштарындағы энергияның түрленуін сипаттау; 8.3.2.4 іштен жану қозғалтқышының, бу турбинасының жұмыс істеу принципін түсіну және сипаттау; 8.3.2.5 ж ы л у қозғалтқышының пайдалы әрекет коэффициентін анықтау; 8.3.2.6 ж ы л у қозғалтқыштарын</p>	<p>10.3.2.1 балку және кристалдану кезіндегі температураның уақытқа тәуелділік графигін талдау; 10.3.2.2 термодинамиканың бірінші заңының мағынасын түсіндіру; 10.3.2.3 дененің ішкі қуатын өзгерту тәсілдерін көрсету 10.3.2.4 су буының мысалы негізінде қанығу күйін көрсету; 10.3.2.5 меншікті булану жылуын анықтау 10.3.2.6 термодинамиканың екінші заңының мағынасын түсіндіру;</p>

жетілдіру жолдарын
ұсыну

4) "Электр және магнетизм" бөлімі:

4-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
4.1 Электростатика негіздері	7.4.1.1 электр зарядының сақталу заңын түсіндіру; 7.4.1.2 үйкеліс арқылы денені электрлендіру процесінің мағынасын түсіндіру	8.4.1.1 электр зарядын сипаттау; 8.4.1.2 электрленудің оң және теріс әсерлеріне мысалдар келтіру 8.4.1.4 Кулон заңын есептер шығаруда қолдану; 8.4.1.5 потенциалдар айырымының және потенциалдың физикалық мағынасын түсіндіру; 8.4.1.6 конденсатор-ларды ң құрылысын және қолданылуын сипаттау		
	7.4.2.1 электр тогының жұмысы мен қуаты	8.4.2.1 электр тогы ұғымын және электр тогының пайда болу шарттарын түсіндіру; 8.4.2.2 кернеудің физикалық мағынасын ((потенциал айырмасы), оның өлшем бірлігін түсіндіру; 8.4.2.3 электр тізбегіндегі ток күші мен кернеуді анықтау; 8.4.2.4		10.4.2.1 Электр тогы, тізбек бөлігі үшін Ом заңын түсіндіру, электр тізбегіндегі ток күші мен кернеуді анықтау; 10.4.2.2 тізбек бөлігі үшін Ом заңын есептер шығаруда қолдану; 10.4.2.3 кедергінің физикалық

<p>4.2 Электр тогы</p>	<p>формуларын есептер шығаруда қолдану; 7.4.2.2 эксперимент көмегімен электр тогының жұмысы мен қуатын анықтау; 7.4.2.3 кВтсағ өлшем бірлігін қолданып, электр энергиясының құнын практикалық есептеулермен алу; 7.4.2.4 сұйықтардағы электр тогының табиғатын түсіндіру</p>	<p>тізбек бөлігі үшін Ом заңын есептер шығаруда қолдану; 8.4.2.5 кедергінің физикалық мағынасын, оның өлшем бірлігін түсіну; 8.4.2.6 есеп шығарғанда өткізгіштің меншікті кедергісінің формуласын қолдану; 8.4.2.7 өткізгіштерді тізбектей және параллель жалғауда тізбек бөлігі үшін Ом заңын қолданып, электр тізбектеріне есептеулер жүргізу; 8.4.2.8 Джоуль-Ленц заңын есептер шығару үшін қолдану; 8.4.2.9 қ ы с қ а тұйықталудың пайда болу себептерін және алдын алу амалдарын түсіндіру</p>		<p>мағынасын, оның өлшем бірлігін түсіндіру; 10.4.2.4 есеп шығаруғанда өткізгіштің меншікті кедергісін формуласын қолдану; 10.4.2.5 электр тогының жұмысы мен қуаты формуларын есептер шығаруда қолдану; 10.4.2.6 Джоуль-Ленц заңын есептер шығарғанда қолдану; 10.4.2.7 эксперимент көмегімен электр тогының жұмысы мен қуатын анықтау; 10.4.2.8 сұйықтардағы электр тогының табиғатын түсіндіру</p>
<p>4.3 Магнит өрісі</p>		<p>8.4.3.1 магниттердің негізгі қасиеттеріне сипаттау және магнит өрісін күш сызықтары арқылы графикалық бейнелеу; 8.4.3.2 магнит өрісінің сипаттамаларын түсіндіру; 8.4.3.3 магнит өрісінің тогы бар өткізгішке әсерін сипаттау; 8.4.3.4</p>		<p>10.4.3.1 тогы бар түзу өткізгіштің және соленоидтің айналасында магнит өрісі сызықтарының бағытын анықтау; 10.4.3.2 жолақ магнит пен соленоидтың магнит өрістерін салыстыру; 10.4.3.3</p>

		электр қозғалтқыштың және электр өлшеуіш құралдардың жұмыс істеу принципін айту		электро магниттік индукция құбылысын түсіндіру
4.4	Электро магниттік толқындар және тербеліс			

5) "Геометриялық оптика" бөлімі:

5-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
5.1 Геометриялық оптика заңдары		8.5.1.1 айналық және шашыранды шағылудың мысалдарын келтіру және түсіндіру; 8.5.1.2 жазық айнада дененің кескінін салу және оны сипаттау 8.5.1.3 жазық параллель пластинада сәуленің жолын салу; 8.5.1.4 жарықтың сыну заңын пайдаланып есептер шығару 8.5.1.5 жұқа линза формуласын есептер шығару үшін қолдану 8.5.1.6 жұқа линзаның фокустық қашықтығын және оптикалық күшін анықтау		

6) "Кванттық физика элементтері" бөлімі:

6-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып

<p>6.1 Атом мен атом ядросының құрылысы</p>		<p>9.6.1.1 Планк формуласын есептер шығаруда қолдану; 9.6.1.2 фотоэффект құбылысын сипаттау және фотоэффект құбылысының техникада пайдаланылуына мысалдар келтіру; 9.6.1.3 фотоэффект үшін Эйнштейн формуласын есептер шығаруда қолдану; 9.6.1.4 10 ядролық күштердің қасиеттерін сипаттау; 119.6.1.5 12 атом ядросының байланыс энергиясы формуласын есептер шығаруда қолдану</p>	
<p>6.2 Радиоактивтілік</p>		<p>9.6.2.1 a, b және g сәулеленудің табиғаты мен қасиеттерін айту; 9.6.2.2 радиоактивті ыдыраудың ықтималдық сипатын түсіндіру; 139.6.2.3 14 радиоактивті ыдырау заңын есептер шығаруда қолдану; 159.6.2.4 16 тізбекті ядролық реакциялардың өту шарттарын көрсету; 9.6.2.5 ядролық реактордың жұмыс</p>	

			істеу принципін көрсету	
6.3 Элементар бөлшектер				

7) "Астрономия негіздері" бөлімі:

7-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
7.1 Жер және Ғарыш	177.7.1.1 18геоцентрлік және гелиоцентрлік жүйелерді салыстыру; 197.7.1.2 20Күн жүйесінің нысандарын жүйелеу; 217.7.1.3 22 жыл мезгілдерінің ендіктерге байланысты ауысуын және күн мен түннің ұзақтығын түсіндіру	8.7.1.1 молекула-кинетикалық теория негізінде қатты күйден сұйыққа және кері айналуы көрсету; 8.7.1.2 балқу/кристалдану кезіндегі жұтылатын/ бөлінетін жылу мөлшерінің формуласын есептер шығаруға қолдану; 8.7.1.3 заттың балқу және қатаю үдерісі кезіндегі температураның уақытқа тәуелділік графигін талдау	9.7.1.1 жұлдыздың жарқырауына әсер ететін факторларды көрсету; 9.7.1.2 аспан сферасының негізгі элементтерін атау; 9.7.1.3 жұлдызды аспанның жылжымалы картасынан жұлдыздардың аспандың координатасын анықтау; 9.7.1.4 жергілікті, белдеулік және бүкіләлемдік уақытты сәйкестендіру; 9.7.1.5 Кеплер заңдарының негізінде аспан денелерінің қозғалысын түсіндіру	
7.2 Астро-физика элементтері	23			

1) "Әлемнің қазіргі физикалық бейнесі" бөлімі:

8-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
8.1	7.8.1.1		9.8.1.1 адамның дүниетанымдық	

Физиканың дүниетанымдық мәні	физика және астрономияның дүниетанымдық маңызын білу	көзқарасының қалыптасуына физика және астрономияның дамуының ықпалын айту	•
------------------------------	--	---	---

29. Бағдарлама есту қабілеті зақымдалған (нашар еститін, кейіннен естімей қалған) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "Физика" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспары негізінде осы Бағдарламаның қосымшасына сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді жоспарда барлық сынып бойынша әр бөлімде қамтылатын оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

30. Бөлімдер мен тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "Физика" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасына қосымша

Есту қабілеті бұзылған (нашар еститін, кейіннен естімей қалған) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "Физика" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) 7-сынып:

1-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің/ тақырыптық мазмұны	Оқыту мақсаттары
1 – тоқсан		
Физика –табиғат туралы ғылым	Физика –табиғат туралы ғылым	7.1.1.1 физикалық құбылыстарға мысал келтіру;
	Табиғатты зерттеудің ғылыми әдістері	7.1.1.2 табиғатты зерттеудің әдістерін айту
Физикалық шамалар мен өлшеулер	Халықаралық бірліктер жүйесі	7.1.2.1 физикалық шамаларды олардың Халықаралық жүйесіндегі өлшем бірліктерімен сәйкестендіру
	Скаляр және векторлық физикалық шамалар	7.1.2.2 скаляр және векторлық физикалық шамалар ажырату және мысалдар келтіру
	<ul style="list-style-type: none"> • Өлшеулер мен есептеулердің дәлдігі. • Үлкен және кіші сандарды ықшамдап жазу. • 	7.1.2.3 үлкен және кіші сандарды жазған кезде еселік және үлестік қосымшаларды білу және қолдану, санды стандартты түрде жазу; 7.1.3.1 дененің ұзындығын, көлемін, температурасын және

	<ul style="list-style-type: none"> №1 зертханалық жұмыс. "Кішкентай денелердің өлшемін анықтау" №2-зертханалық жұмыс. "Физикалық шамаларды өлшеу" 	<p>" уақытты өлшеу, өлшеу нәтижелерін аспаптардың қателіктерін есепке ала отырып жазу;</p> <p>" 7.1.3.2 кішкентай денелердің өлшемін қатарлау әдісі арқылы анықтау;</p> <p>7.1.3.3 физика кабинетінде қауіпсіздік ережелерін сақтау</p>
Механикалық қозғалыс	Механикалық қозғалыс және оның сипаттамасы Санақ жүйесі	7.2.1.1 келесі терминдердің физикалық мағынасын түсіндіру: материялық нүкте, санақ жүйесі, қозғалыстың салыстырма-лылығы, траектория, жол, орын ауыстыру
	Қозғалыстың салыстырмалылығы	7.2.1.2 механикалық қозғалыстың салыстырмалығына мысалдар келтіру
	Жылдамдық және орташа жылдамдықты есептеу	7.2.1.3 қозғалыстағы дененің жылдамдығы мен орташа жылдамдығын есептеу
	Өртүрлі механикалық қозғалыстардың графиктері	7.2.1.4 s -тің t -ға тәуелділік графигін құруда координаталар осьтерінде және кестелерде өлшем бірліктерін белгілеу; 7.2.1.5 дененің орын ауыстыруының уақытқа тәуелділік графигінен жағдайларды анықтау: (1) дененің тыныштық күйін, (2) тұрақты жылдамдықпен қозғалысын; 7.2.1.6 бірқалыпты қозғалған дененің орын ауыстыруының уақытқа тәуелділік графигінен жылдамдығын табу
2 – тоқсан		
Денелердің өзара әрекеттесуі	Инерция құбылысы	7.2.2.1 инерция құбылысын айту және мысалдар келтіру
	Күш	7.2.2.2 күнделікті өмірден күштердің әрекет етуіне мысалдар келтіру
	№4 зертханалық жұмыс. "Серпімді деформацияларды зерделеу"	7.2.2.3 серпімділік күшінің серіппенің ұзаруына тәуелділік графигінен қатаңдық коэффициентін анықтау
	• Серпімділік күші, Гук заңы	7.2.2.4 Гук заңының формуласы бойынша серпімділік күшін есептеу
	• Үйкеліс күші. • Үйкеліс әрекетін техникада ескеру	7.2.2.5 тыныштық, домалау және сырғанау үйкелістерін көрсету;

	<p>№5 зертханалық жұмыс. "Сырғанау үйкеліс күшін зерттеу"</p> <p>Бір түзу бойымен денеге әрекет еткен күштерді қосу</p>	<p>7.2.2.6 үйкеліс күшінің пайдасы мен зиянына мысалдар келтіру</p> <p>7.2.2.7 күштерді берілген масштабта графикалық түрде көрсету;</p> <p>7.2.2.8 салмақ пен ауырлық күшін ажырату;</p> <p>әртүрлі пішіндегі қатты дененің немесе сұйықтың көлемін өлшеу үшін өлшеуіш цилиндрді (мензурка) қолдану;</p> <p>7.2.2.9 тығыздықтың физикалық мағынасын түсіндіру;</p> <p>7.2.2.10 сұйықтар мен қатты денелердің тығыздығын тәжірибе арқылы анықтау;</p> <p>7.2.2.11 тығыздықтың формуласын есептер шығаруда қолдану;</p>
3 – тоқсан		
Қысым	<p>Газдардың сұйықтар және қатты денелердің молекулалық құрылымы</p> <p>Қатты денелердегі қысым</p> <p>Сұйықтар мен газдардағы қысым, Паскаль заңы</p>	<p>7.3.1.1 заттардың молекулалық құрылысы негізінде, газдардың сұйықтар мен қатты денелердің құрылымын сипаттау</p> <p>7.3.1.2 қысымның физикалық мағына-сын түсіндіру және өзгерту әдістерін сипаттау;</p> <p>7.3.1.3 есептер шығаруда қатты дененің қысымының формуласын қолдану</p> <p>7.3.1.4 газ қысымын молекулалық құрылым негізінде түсіндіру;</p> <p>7.3.1.5 сұйықтардағы гидростатикалық қысымның формуласын шығару және оны есептер шығаруда қолдану</p> <p>7.3.2.1 сұйықтар мен қатты денелердің тығыздығын анықтау;</p> <p>7.3.2.2 дененің сұйықта жүзу шарттарын анықтау;</p> <p>7.3.2.3 мұздың меншікті балку жылуын тәжірибеде анықтау;</p> <p>7.4.1.1 энергияның сақталу заңын түсіндіру;</p> <p>7.4.1.2 үйкеліс арқылы денені электрлендіру процесінің мағынасын түсіндіру</p>
		<p>7.4.2.1 жұмыс және қуат формулаларын есептер шығаруда қолдану;</p>

Электр тогы	Электр тогы	7.4.2.2 эксперимент көмегімен электр тогының жұмысы мен қуатын анықтау; 7.4.2.3 кВт сағ өлшем бірлігін қолданып, электр энергиясының құнын практикалық есептеу; 7.4.2.4 сұйықтардағы электр тогы табиғатын түсіндіру
4 – тоқсан		
Энергия	Кинетикалық энергия. Потенциалдық энергия	7.2.3.1 энергияның сақталу заңын тұжырымдау, оны есептерді шешуде қолдану; 7.2.3.2 механикалық энергияның екі түрін ажырату; 7.2.3.3 кинетикалық энергия формуласын есептер шығаруда қолдану; 7.2.3.4 жоғары көтерілген дене үшін потенциалдық энергияның және серпімді дененің формуласын қолдану
	Энергияның сақталуы және айналуы	7.2.3.5 энергияның түрленуіне мысалдар келтіру; 7.2.3.6 механикалық энергияның сақталу заңын есептер шығаруда қолдану
Күш моменті	Жай механизмдер	7.2.4.1 "Механиканың алтын ережесін" тұжырымдау және қарапайым механизмдердің қолданылуына мысалдар келтіру; 7.2.4.2 күш мезеті ұғымының физикалық мағынасын түсіндіру
	Дененің массалық центрі №8 зертханалық жұмыс. "Жазық фигураның массалар центрін анықтау"	7.2.4.3 жазық фигураның массалық центрін тәжірибеде анықтау
	№9 зертханалық жұмыс. "Иіндіктің тепе-теңдік шарттарын анықтау"	7.2.4.4 тәжірибеде иіндіктің тепе-теңдік шарттарын анықтау; 7.2.4.5 тепе-теңдікте тұрған денелер үшін күш моменттер ережесін тұжырымдау және есептер шығаруда қолдану
	• Пайдалы әрекет коэффициенті. №10 зертханалық жұмыс. "Көлбеу жазықтықтың пайдалы әрекет коэффициентін анықтау"	7.2.4.6 көлбеу жазықтықтың пайдалы әрекет коэффициентін тәжірибеде анықтау;
	Аспан денелері туралы ғылым	7.7.1.1 геоцентрлік және гелиоцентрлік жүйелерді салыстыру

Жер және Ғарыш	Күн жүйесі	7.7.1.2 күн жүйесінің нысандарын жүйелеу
	Күнгізбе негіздері (тәулік, ай, жыл)	7.7.1.3 жыл мезгілдерінің ендіктерге байланысты ауысуы және күн мен түннің ұзақтығын түсіндіру

2) 8-сынып:

2-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің/тақырыптық мазмұны	Оқыту мақсаттары
1 – тоқсан		
Жылу құбылыстары	<ul style="list-style-type: none"> Жылулық қозғалыс, броундық қозғалыс, диффузия 	8.3.1.1 молекула-кинетикалық теорияның негізгі қағидаларын дәлелдейтін мысалдар келтіру және тәжірибені сипаттау
	Температура, оны өлшеу тәсілдері, температураның шкалалары	8.3.1.2 температураны әр түрлі шкала (Цельсий, Кельвин) бойынша өрнектеу; 8.3.1.3 температураны өлшеуді жылулық ұлғаю негізінде сипаттау;
	<ul style="list-style-type: none"> Ішкі энергия, ішкі энергияны өзгерту тәсілдері 	8.3.1.4 молекула-кинетикалық теория негізінде қатты күйден сұйыққа және кері айналуы сипаттау
	Жылуөткізгіштік, конвекция, сәуле шығару	8.3.2.1 термодинамиканың бірінші заңының мағынасын түсіндіру; 8.3.2.2 термодинамиканың екінші заңының мағынасын түсіндіру;
	Табиғаттағы және техникадағы жылу берілу	8.3.2.3 жылу қозғалтқыштарындағы энергияның түрленуін сипаттау;
	<ul style="list-style-type: none"> Жылу құбылыстарының тірі ағзалардың өмірлеріндегі ролі 	8.3.2.4 іштен жану қозғалтқышының, бу турбинасының жұмыс істеу принципін сипаттау;
	Жылу мөлшері. Заттың меншікті жылу сыйымдылығы	8.3.2.5 жылу қозғалтқышының пайдалы әрекет коэффициентін анықтау;
	Отынның энергиясы Отынның меншікті жану жылуы	8.3.2.6 жылу қозғалтқыштарын жетілдіру жолдарын ұсыну
Заттың агрегаттық күйлері	<ul style="list-style-type: none"> Қатты денелердің балкуы және қатаюы, балку температурасы, меншікті балку жылуы 	8.7.1.1 молекула-кинетикалық теория негізінде қатты күйден сұйыққа және кері айналуы көрсету; 8.7.1.2 балку/кристалдану кезіндегі жұтылатын/бөлінетін жылу мөлшерінің формуласын есептер шығаруға қолдану;

	№ 2 зертханалық жұмыс. "Мұздың меншікті балқу жылуын анықтау"	8.7.1.3 балқу және кристалдану кезіндегі температураның уақытқа тәуелділік графигін талдау;
2 – тоқсан		
Термодинамика негіздері	Термодинамиканың бірінші заңы, газдың және будың жұмысы	8.3.2.1 термодинамиканың бірінші заңының мағынасын түсіндіру
	Жылу үдерістерінің қайтымсыздығы, термодинамиканың екінші заңы	8.3.2.2 термодинамиканың екінші заңының мағынасын түсіндіру
	Жылу қозғалтқыштары	8.3.2.3 жылу қозғалтқыштарындағы энергияның түрленуін сипаттау; 8.3.2.4 іштен жану қозғалтқышының, бу турбинасының жұмыс істеу принципін сипаттау
	Жылу қозғалтқыштарының пайдалы әрекет коэффициенті	8.3.2.5 жылу қозғалтқышының пайдалы әрекет коэффициентін анықтау; 8.3.2.6 жылу қозғалтқыштарын жетілдіру жолдарын ұсыну
Электростатика негіздері	Денелердің электрленуі, электр заряды, өткізгіштер мен диэлектриктер	8.4.1.1 электр зарядын сипаттау; 8.4.1.2 электрленудің оң және теріс әсеріне мысалдар келтіру
	Электр зарядының сақталу заңы, қозғалмайтын зарядтардың өзара әрекеттесуі, Кулон заңы, элементар электр заряды	8.4.1.4 Кулон заңын есептер шығаруда қолдану 8.4.1.5 потенциалдар айырымының және потенциалдың физикалық мағынасын түсіндіру; 8.4.1.6 конденсаторлардың құрылысын және қолданылуын сипаттау
3- тоқсан		
Тұрақты электр тогы	• Электр тогы, электр тогы көздері	8.4.2.1 электр тогы ұғымын және электр тогының пайда болу шарттарын айту
	Электр тізбегі және оның құрамды бөліктері, ток күші, кернеу	8.4.2.2 кернеудің физикалық мағынасын (потенциал айырмасы), оның өлшем бірлігін түсіндіру; 8.4.2.3 электр тізбегіндегі ток күші мен кернеуді анықтау;
	№ 3 зертханалық жұмыс. "Электр тізбегін құрастыру және оның әртүрлі бөліктеріндегі ток күшін өлшеу"	8.4.2.6 есеп шығарғанда өткізгіштің меншікті кедергісін формуласын қолдану; 8.4.2.7 өткізгіштерді тізбектей және параллель жалғауда тізбек бөлігі үшін Ом заңын қолданып, электр тізбектеріне есептеулер жүргізу

	Электр тогының жылулық әсері, Джоуль-Ленц заңы	8.4.2.8 Джоуль-Ленц заңын есептер шығару үшін қолдану;
	• Өткізгіштерді тізбектей және параллель қосу	8.4.2.4 тізбек бөлігі үшін Ом заңын есептер шығаруда қолдану; 8.4.2.5 кедергінің физикалық мағынасын, оның өлшем бірлігін түсіну;
	Өткізгіштің электр кедергісі, өткізгіштің меншікті кедергісі, реостат	8.4.2.9 қысқа тұйықталудың пайда болу себептерін және алдын алу амалдарын түсіндіру
Электромагниттік құбылыстар	Тұрақты магниттер, магнит өрісі. № 8 зертханалық жұмыс. "Тұрақты магниттің қасиеттерін оқып-үйрену және магнит өрісінің бейнесін алу"	8.4.3.1 магниттердің негізгі қасиеттеріне сипаттама беру және магнит өрісін күш сызықтары арқылы бейнелеу;
	Тогы бар түзу өткізгіштің магнит өрісі. Тогы бар шарғының магнит өрісі	8.4.3.2 магнит өрісінің қасиеттерін түсіндіру;
	Магнит өрісінің тогы бар өткізгішке әрекеті, электроқозғалтқыш, электр өлшеуіш құралдар	8.4.3.3 магнит өрісінің тогы бар өткізгішке әсерін сипаттау; 8.4.3.4 электрқозғалтқыштың және электр өлшеуіш құралдардың жұмыс істеуін түсіндіру
4 – тоқсан		
Жарық құбылыстары	Жарықтың шағылуы, шағылу заңдары, жазық айналар	8.5.1.1 айналық және шашыранды шағылудың мысалдарын келтіру және түсіндіру; 8.5.1.2 жазық айнада дененің кескінін алу және оны сипаттау
	Сферические зеркала, построение изображения в сферическом зеркале Сфералық айналар, сфералық айна көмегімен кескін алу	8.5.1.3 айнада сәуленің жолын салу
	Жарықтың сынуы, жарықтың сыну заңы, толық ішкі шағылу	8.5.1.4 жарықтың сыну заңын пайдаланып есептер шығару;
	Линзалар, линзаның оптикалық күші, жұқа линзаның формуласы. Линзаның көмегімен кескін алу	8.5.1.5 жұқа линза формуласын есептер шығару үшін қолдану;
	№ 11 зертханалық жұмыс. "Жұқа линзаның фокустық қашықтығын анықтау"	8.5.1.6 жұқа линзаның фокустық қашықтығын және оптикалық күшін анықтау;

3) 9-сынып:

3-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің/ тақырыптық мазмұны	Оқыту мақсаттары
1 – тоқсан		
		9.2.1.1 материялық нүкте, санақ жүйесі, механикалық қозғалыстың

Механикалық қозғалыс	салыстырмалылығы ұғымдарының мағынасын түсіндіру, жылдамдықтарды қосу және орын ауыстыру теоремаларын қолдану
Векторлар және оларға амалдар қолдану, вектордың координаталар осьтеріндегі проекциялары	9.2.1.2 векторларды қосу, азайту, векторды скалярға көбейту; 9.2.1.3 вектордың координаталар осіне проекциясын анықтау, векторды құраушыларға жіктеу
Түзусызықты теңайнымалы қозғалыс, үдеу	9.2.1.4 уақыттан тәуелділік графиктерінен орын ауыстыруды, жылдамдықты, үдеуді анықтау;
Түзусызықты теңайнымалы қозғалыс кезіндегі жылдамдық және орын ауыстыру	9.2.1.5 түзу сызықты теңайнымалы қозғалыс кезіндегі жылдамдық және үдеу формулаларын есептер шығаруда қолдану; 9.2.1.6 түзу сызықты теңайнымалы қозғалыс кезіндегі координата мен орын ауыстыру теңдеулерін есептер шығаруда қолдану
• № 1 зертханалық жұмыс. " Теңүдемелі қозғалыс кезіндегі дененің үдеуін анықтау"	<ul style="list-style-type: none"> • 9.2.1.7 тең үдемелі қозғалыс кезіндегі дененің үдеуін анықтау; • 9.2.1.8 теңүдемелі қозғалыс кезіндегі орын ауыстырудың және жылдамдықтың уақытқа тәуелділік графиктерін тұрғызу және түсіндіру
• Дененің еркін түсуі, еркін түсу үдеуі	9.2.1.9 еркін түсуді сипаттау үшін теңайнымалы қозғалыстың кинематикалық теңдеулерін қолдану
• № 2 зертханалық жұмыс. " Горизонталь лақтырылған дененің қозғалысын зерделеу"	9.2.1.10 теңайнымалы және бірқалыпты қозғалыстың кинематикалық теңдеулерін қолдана отырып, көлденең лақтырылған дененің қозғалысын сипаттау; 9.2.1.11 көлденең лақтырылған дененің қозғалыс жылдамдығын анықтау; 9.2.1.12 көлденең лақтырылған дененің қозғалыс траекториясын сызу
	9.2.1.13 дененің шеңбер бойымен бірқалыпты қозғалысын сызықтық және бұрыштық шамалар арқылы сипаттау;

Кинематика негіздері

9.2.1.14 сызықтық және бұрыштық

Қисықсызықты қозғалыс;
материялық нүктенің шеңбер
бойымен бірқалыпты қозғалысы
Сызықтық және бұрыштық
жылдамдықтар

		жылдамдықты байланыстыратын өрнекті есептер шығаруда қолдану
	Центрге тартқыш үдеу	9.2.1.15 центрге тартқыш үдеу формуласын есептер шығаруда қолдану
Астрономия негіздері	• Жұлдызды аспан	9.7.1.1 жұлдыздырдың жарқырауына әсер ететін факторларды көрсету
	• Аспан сферасы, аспан координаталарының жүйесі	9.7.1.2 аспан сферасының негізгі элементтерін атау; 9.7.1.3 жұлдызды аспанның жылжымалы картасынан жұлдыздардың аспан координатасын анықтау
	• Өртүрлі географиялық ендіктегі аспан шырақтарының көрінерлік қозғалысы, жергілікті, белдеулік және бүкіләлемдік уақыт	9.7.1.4 жергілікті, белдеулік және бүкіләлемдік уақытты сәйкестендіру
	• Күн жүйесіндегі ғаламшарлардың қозғалыс заңдары	9.7.1.5 Кеплер заңдарының негізінде аспан денелерінің қозғалысын түсіндіру
2-тоқсан		
Динамика негіздері	• Ньютонның бірінші заңы, инерциялық санақ жүйелері	9.2.2.1 инерция, инерттілік және инерциялық санақ жүйесі ұғымдарының мағынасын айту; 9.2.2.2 Ньютонның бірінші заңын тұжырымдау және оны есептер шығаруда қолдану
	• Механикадағы күштер	9.2.2.3 ауырлық күші, серпімділік күші, және үйкеліс күші табиғатын түсіндіру
	• Ньютонның екінші заңы, масса	9.2.2.4 Ньютонның екінші заңын тұжырымдау және оны есептер шығаруда қолдану
	• Ньютонның үшінші заңы	9.2.2.5 Ньютонның үшінші заңын тұжырымдау және оны есептер шығаруда қолдану
	• Бүкіләлемдік тартылыс заңы	9.2.2.6 Бүкіләлемдік тартылыс заңын тұжырымдау және оны есептер шығаруда қолдану
	Дененің салмағы, салмақсыздық	9.2.2.11 салмақсыздық күйді түсіндіру
	Денелердің ауырлық күшінің әрекетінен қозғалуы. Жердің жасанды серіктерінің қозғалысы	9.2.2.7 ғарыш аппараттардың орбиталарын салыстыру; 9.2.2.8 тартылыс өрісіндегі дененің қозғалысын сипаттайтын шамаларды анықтау 9.2.2.9 бірінші ғарыштық жылдамдықтың формуласын есептер шығаруда қолдану;

● 3-тоқсан

Сақталу заңдары	Дене импульсі және күш импульсі	9.2.3.1 "дене импульсі" мен "күш импульсін" ажырату
	<ul style="list-style-type: none"> ● Импульстің сақталу заңы. ● Реактивті қозғалыс 	9.2.3.2 импульстің сақталу заңын тұжырымдау және есептер шығаруда қолдану; 9.2.3.3 табиғаттағы және техникадағы реактивті қозғалысқа мысалдар келтіру; 9.2.3.4 Байқоңыр ғарыш айлағының аймақтық және халықаралық маңыздылығына баға беру
	<ul style="list-style-type: none"> ● Механикалық жұмыс және энергия 	9.2.3.5 механикалық жұмысты аналитикалық және графикалық тәсілдермен анықтау; 9.2.3.6 жұмыс пен энергияның байланысын түсіндіру
	<ul style="list-style-type: none"> ● Энергияның сақталу және айналу заңы 	9.2.3.7 энергияның сақталу заңын тұжырымдау және есептер шығаруда қолдану
Тербелістер және толқындар	Тербелмелі қозғалыс	9.2.5.1 еркін және еріксіз тербелістерге мысалдар келтіру; 9.2.5.2 эксперименттік әдіспен амплитуда, период, жиілікті анықтау;
	<ul style="list-style-type: none"> ● Тербелістер кезіндегі энергияның түрленуі. ● Тербелмелі қозғалыстың теңдеуі 	9.2.5.3 тербелмелі процесте энергияның сақталуын көрсету;
	<ul style="list-style-type: none"> ● Математикалық және серіппелі маятниктердің тербелістері 	9.2.5.4 әртүрлі тербелмелі жүйедегі тербелістің пайда болу себептерін түсіндіру;
	Еркін және еріксіз тербелістер, резонанс	9.2.5.5 резонанс құбылысын сипаттау
	<ul style="list-style-type: none"> ● Толқындық қозғалыс 	9.2.5.6 толқын жылдамдығы, жиілігі және толқын ұзындығы формулаларын есеп шығаруда қолдану; 9.2.5.7 көлденең және бойлық толқындарды салыстыру
	Дыбыс, дыбыстың сипаттамалары, акустикалық резонанс, жаңғырық	9.2.5.8 дыбыстың пайда болу және таралу шарттарын атау; 9.2.5.9 табиғатта және техникада ультрадыбыс пен инфрадыбысты қолдануға мысалдар келтіру
4-тоқсан		
	Жарық кванттары туралы Планк гипотезасы	9.6.1.1 Планк формуласын есептер шығаруда қолдану
		9.6.1.2 фотоэффект құбылысын сипаттау және фотоэффект

Атом құрылысы. Атомдық құбылыстар	Фотоэффект құбылысы	құбылысының техникада пайдаланылуына мысалдар келтіру; 9.6.1.3 фотоэффект үшін Эйнштейн формуласын есептер шығаруда қолдану;
	Радиоактивтілік. Радиоактивті сәулеленудің табиғаты	9.6.2.1 а, b және g - сәулеленудің табиғаты мен қасиеттерін түсіндіру
Атом ядросы	Ядролық өзара әрекеттесу, ядролық күштер. Массалар ақауы, атом ядросының байланыс энергиясы	9.6.1.4 ядролық күштердің қасиеттерін сипаттау; 9.6.1.5 атом ядросының байланыс энергиясы формуласын есептер шығаруда қолдану
	Ядролық реакциялар. Радиоактивті ыдырау заңы	9.6.2.2 радиоактивті ыдыраудың ықтималдық сипатын түсіндіру; 9.6.2.3 радиоактивті ыдырау заңын есеп шығаруда қолдану
	Ауыр ядролардың бөлінуі, тізбекті ядролық реакция. Ядролық реакторлар	9.6.2.4 тізбекті ядролық реакциялардың өту шарттарын сипаттау; 9.6.2.5 ядролық реактордың жұмыс істеу принципін сипаттау
	Элементар бөлшектер	9. 6.3.1 элементар бөлшектерді жіктеу
Әлемнің қазіргі физикалық бейнесі	Физика және астрономияның дүниетанымдық маңызы	9.8.1.1 адамның дүниетанымдық көзқарасының қалыптасуына физика және астрономияның дамуының ықпалын түсіндіру;

4) 10-сынып:

4-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің/ тақырыптық мазмұны	Оқыту мақсаттары
1 – тоқсан		
Механика	Ньютон механика заңдары және оны қолдану шектері. Нүкте мен дененің қозғалысы. Нүктенің кеңістіктегі орны. Кіріс диагностикалық тест сынағы	10.1.1.1 классикалық механиканың қолданылу шегін білу;
	Векторлық шамалар. Вектордың осьтеріне түсірілген проекциялары	10.1.2.1 денелер мен қозғалыстардың негізгі модельдерін көрсете білу; 10.1.2.2 физикалық өлшеулерді білу
	Түзусызықты теңайнымалы қозғалыс кезіндегі жылдамдық. Түзу сызықты теңайнымалы қозғалыс кезіндегі теңдеулер	10.1.1.2 маңызды кинематикалық сипаттамалар - орын ауыстыру, жылдамдық, үдеуді білу

Динамика негіздері	Инерциялық санақ жүйесі. Ньютонның бірінші заңы. Күш. Ньютонның екінші заңы. Масса және күш бірліктері	10.2.2.2 Ньютонның бірінші, екінші, үшінші механика заңын тұжырымдау;
2 – тоқсан		
Динамика негіздері	Үйкеліс күші	10.2.2.1 күштер мен күштерді қосуды білу;
	Күш жұмысы. Қуат. Энергия. Кинетикалық энергия және оның айналуы	10.2.2.5 тепе-теңдік шарттарын білу. Күш моменті.
	Ауырлық күш жұмысы. Серпімділік күш жұмысы Потенциалдық энергия	10.2.2.6 гравитациялық өрісте дененің қозғалысын білу;
	Денелердің ауырлық күшінің әрекетінен қозғалуы Жердің жасанды серіктерінің қозғалысы БЖБ 3	10.2.2.4 қатты дене мен материялық нүкте тепе-теңдігін білу
3 – тоқсан		
Сақталу заңдары	Механикалық энергияның сақталу заңдары	10.2.3.1 энергияның сақталу заңын есептер шығаруда қолдану
	Тақырып бойынша есептер шығару: "Сақталу заңдары"	10.2.4.1 табиғаттағы және техникадағы реактивті қозғалысқа мысалдар келтіру; 10.2.4.2 Байқоңыр ғарыш айлағының аймақтық және халықаралық маңыздылығына баға беру;
Молекулалық физика МКТ-ғы идеал газ. Газдардың МКТ негізгі теңдеуі	МКТ-ғы идеал газ. Газдардың МКТ негізгі теңдеуі	10.3.1.1 молекула-кинетикалық теория негізінде заттың сұйық күйден газ күйіне және кері айналуын сипаттау;
	Температура. Аралық диагностикалық тест	10.3.1.2 температураның мәндерін әр түрлі шкала (Цельсий, Кельвин) бойынша өрнектеу; 10.3.1.3 қайнау температурасының сыртқы қысымға тәуелділігін түсіндіру;
	Идеал газ күйінің теңдеуі	10.3.1.4 молекулалы-кинетикалық теорияның негізгі қағидаларын дәлелдейтін мысалдар келтіру және тәжірибені сипаттау
	Тақырып бойынша сынақ: "МКТ негізгі теңдеу". Газдардағы изопроцестер.	10.3.1.5 молекула-кинетикалық теория негізінде заттың сұйық күйден газ күйіне және кері айналуын сипаттау
4 – тоқсан		

Термодинамика	Кристалл және аморф денелер.	10.3.2.1 балқу және кристалдану кезіндегі температураның уақытқа тәуелділік графигін талдау;
	Термодинамика іргелі физикалық теория ретінде. Дененің ішкі энергиясы	10.3.2.2 термодинамиканың бірінші заңының мағынасын түсіндіру;
	Термодинамикалық жұмыс. Жұмыс және ішкі энергиясының формуласын есептер шығаруда қолдану	10.3.2.3 дененің ішкі энергиясын өзгерту тәсілдерін сипаттау; 10.3.2.6 термодинамиканың екінші заңының мағынасын түсіндіру;
	Жылу мөлшері. Тақырып бойынша есептер шығару: "Жылу мөлшері".	10.3.2.4 су буының мысалы негізінде қанығу күйін сипаттау; 10.3.2.5 меншікті булану жылуын анықтау
Электродинамика негіздері	Электр заряды және элементар бөлшектер. Электр зарядының сақталу заңы	10.4.1.1 электр зарядын сипаттау;
	Кулон заңы. Тақырып бойынша есептер шығару: "Кулон заңы" Электростатикалық өрістегі өткізгіштер мен диэлектриктер. Электростатикалық өрістегі зарядталған дененің потенциалдық энергиясы. Потенциал электр қозғаушы күші ЭҚК. Толық тізбек үшін Ом заңы. Тұрақты электр тогының жұмысы мен қуаты Потенциал. Электростатикалық өріс кернеулігі мен кернеудің байланысы. Тақырып бойынша есептер шығару: "Тұрақты электр тогы заңы", бақылау жұмысына дайындық	10.4.2.1 электр тогы, тізбек бөлігі үшін Ом заңын түсіндіру, электр тізбегіндегі ток күші мен кернеуді анықтау; 10.4.2.2 тізбек бөлігі үшін Ом заңын есептер шығаруда қолдану; 10.4.2.3 кедергінің физикалық мағынасын, оның өлшем бірлігін түсіндіру; 10.4.2.4 есеп шығаруғанда өткізгіштің меншікті кедергісін формуласын қолдану; 10.4.2.5 электр тогының жұмысы мен қуаты формулаларын есептер шығаруда қолдану; 10.4.2.6 Джоуль-Ленц заңын есептер шығару үшін қолдану; 10.4.2.7 эксперимент көмегімен электр тогының жұмысы мен қуатын анықтау 10.4.2.8 сұйықтардағы электр тогын сипаттау
	Вакуумдегі электр тогы. Сұйықтардағы электр тогы. Электролиз заңы. Электролиздің қолданылуы №5 БЖБ "Әртүрлі ортадағы электр тогы" бөлімі бойынша жиынтық бағалау	10.4.3.1 тогы бар түзу өткізгіштің және соленоидтің айналасында магнит өрісі сызықтарының бағытын анықтау; 10.4.3.2 жолақ магнит пен соленоидтың магнит өрістерін салыстыру; 10.4.3.3 электро магниттік индукция құбылысын түсіндіру
	Қайталау	

2022 жылғы 1 сәуірдегі
№ 123 бұйрығына
15-қосымша
Қазақстан Республикасы
Білім және ғылым министрінің
2013 жылғы 3 сәуірдегі
№ 115 бұйрығына
652-қосымша

•

Есту қабілеті зақымдалған (нашар еститін, кейін естімей қалған) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "Химия" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. "Химия" пәнінен есту қабілеті зақымдалған (нашар еститін, кейін естімей қалған) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10 сыныптары үшін жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі – Бағдарлама) Қазақстан Республикасының "Білім туралы" Заңының 5-бабы б) тармақшасына сәйкес әзірленген.

2. Бағдарлама мақсаты – білім алушылардың дүниетанымын дамыту, әлемнің біртұтас ғылыми бейнесін қалыптастыру, танымдық қабілеттерін: есте сақтауын, зейінін, қиялын, зердесін дамыту.

3. Бағдарлама міндеттері:

1) заттар мен олардың айналымы, заттар қасиеттерінің, олардың құрамы мен құрылысына тәуелділігін түсіндіретін заңдар мен теориялар туралы білім жүйесін қалыптастыру;

2) заттар және химиялық реакциялар туралы білімін өмірде пайдалану біліктерін дамыту;

3) логикалық ойлау негіздерін, химиялық терминдерді қолдана отырып диалог жүргізуді және өз ойын жеткізе білуді меңгеру;

4) алынған ақпаратты талдауға, синтездеуге, бағалауға, түсіндіруге бағытталған ойлау дағдыларын дамыту;

5) іздене, таныса, зерттей отырып оқу, алынған ақпаратты өңдеу дағдыларын дамыту;

6) заттардың құрамы, атомдар мен молекулалар құрылымы, химиялық реакция барысында заттардың қасиеттерінің өзгеруі туралы білім алушылардың түсінігін қалыптастыру;

7) химиялық реакциялар кезіндегі зат массасы мен энергия сақталу заңдарын қолдана алу;

8) химиялық реакцияларды жүргізу ережелерімен, өмір мен қоршаған орта қауіпсіздігі үшін техника қауіпсіздігі ережелерін сақтаумен таныстыру;

9) эксперименттерді жоспарлаудың ғылыми әдістерін пайдалану;

10) химиялық процестерді түсіндіру, ұғыну және болжау үшін химияның басты заңдылықтарын бағалау және қолдану үшін олармен таныстыру;

11) практикалық міндеттерді шешудің сәйкес әдістерін таңдау, алынған нәтижелерді бағалау және олардың сенімділігін нақтылау үшін нашар етитін білім алушылардың логикалық және сыни тұрғыдан ойлауын, шығармашылық қабілеттерін дамыту;

12) химияны оқыту үдерісінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды пайдалану дағдыларын дамыту.

4. Түзете-дамыту міндеттері:

1) нашар еститіндердің сөйлеу тәжірибесін ұйымдастыру және олардың белсенді сөздік қорына жаңа химиялық ұғымдар мен терминдерді енгізу арқылы белсенді және енжар сөздігін кеңейту;

2) сөйлеу тілін өздігінен бақылау, сөйлеу тілінің белсенділігін дамыту, сөйлеу тілінің грамматикалық және фонетикалық құрылымын түзету, сабақта оқушылардың тілдік қарым-қатынасы үшін жағдай жасау, олардың сөйлеу тәжірибесін кеңейту;

3) қалдықтық есту қабілетін дамыту, оны ауызша және жазбаша байланыстырып сөйлеуін дамыту үшін пайдалана алу;

4) күнделікті өмірде сөйлеу тілін қолдану қажеттілігін қалыптастыру.

2-тарау. Оқу процесін ұйымдастырудағы педагогикалық тәсілдер

5. Химияны зерттей отырып, білім алушылар талдау, синтездеу, жіктеу, салыстыру, себеп-салдарлық байланыстар мен заңдылықтарды анықтауды үйренеді, қоршаған әлемдегі заттар мен құбылыстарды сипаттау үшін химиялық терминдерді игереді, эксперименттер жүргізеді, іс-әрекеттің жоспары мен тәсілдерін құрастырады.

6. Оқыту жеке тұлғаға бағытталған, сараланған, коммуникативтік, түзету-дамытушылық, әлеуметтік-бейімдеуші және ақпараттық технологиялар негізінде жүзеге асырылады.

7. Тұлғаға бағытталған тәсілге оқушының жеке басын үйлесімді қалыптастыру және жан-жақты дамыту, химия сабақтарында оның жеке ерекшеліктері мен мүмкіндіктерін ескере отырып, шығармашылық қабілеттерін толық ашу, пәнге деген қызығушылығын дамыту, оның белсенді өмірлік ұстанымын қалыптастыру жатады.

8. Іс-әрекеттік тәсілге білім алушылардың білімді дайын түрде алмай, өздігінен табуы жатады, химия сабақтарында ол практикалық дағдыларды игеру мен дамыту барысында жүзеге асырылады, мұнда оқытудың ең тиімді әдістері іздеу, зерттеу, болжау, талдау және жинақтау әдісі болып табылады, игерілетін материалды бірнеше рет бекітуден тұрады.

9. Коммуникативтік тәсіл білім алушылар мен педагог арасындағы вербальды және бейвербальды өзара әрекеттесу үдерісінде, сабақта жұптық және топтық жұмыс істеу кезінде білім, білік және дағдылармен алмасуды білдіреді.

10. Дифференцияланған тәсіл оқыту үдерісінде күрделілік деңгейі, танымдық қызығушылықтары, мұғалімнің көмегінің сипаты бойынша ерекшеленетін арнайы таңдалған және құрастырылған сараланған тапсырмаларды қолдануға негізделген, ол шағын топтық оқытуды қамтиды, сонда үш түрлі топша ажыратылады:

1) оқушылардың бірінші топшасы оқу материалын өз бетінше игере алады;

2) оқушылардың екінші топшасы материалды игере алады, бірақ мұғалімнің кішкене көмегімен, оны орындау кезінде аздаған дәлсіздіктер болуы мүмкін;

3) үшінші топшаның оқушылары материалды ішінара игереді, оны өз бетінше орындай алмайды және олар үшін түзету тапсырмалары мен көмекші кеңестер жазылған карточкалар жасалады.

11. Мультимедиялық ресурстар мен бұқаралық ақпарат құралдарын, интерактивті тақталар мен компьютерлерді пайдалану оқу процесін жаңғыртуға және жандандыруға, сондай-ақ білім алушы мен мұғалім арасындағы ынтымақтастық пен қарым-қатынасқа ықпал етеді.

12. Түзету-дамыту жұмысы шығармашылық әлеуеттің, танымдық мотивтердің өсуін, танымдық іс-әрекеттегі құрдастарымен және ересектермен өзара әрекеттесу формаларын байытуды қамтамасыз ететін білім беру үдерісінің мазмұны, ұйымдастырылуы, әр түрлі ұйымдастырушылық формаларында және нашар еститін, кейін естімей қалған әрбір білім алушының жеке дамуында көрініс табады.

13. Есту қабілетін түзету үшін дыбысталатын әлемді қабылдау мүмкіндіктерін қалыптастыру мен дамыту бойынша жүргізілетін жұмыстың арнайы әдістері қолданылады – тілдік емес дыбыстар мен сөйлеу тілінің дыбыстарын есту арқылы қабылдау, ауызша сөйлеу тілін, оның айтылу тарапын есту мен көру арқылы қабылдау, өзінің есту қабілетін күнделікті өмірде пайдалану білігін қалыптастыру, дыбыс күшейткіш аппаратураны дұрыс пайдалану, оның жай-күйін бақылап тұру, ыңғайсыздық туындаған жағдайда жедел түрде көмек сұрау.

14. Нашар еститіндердің материалды жақсы игеруі үшін оқулық мәтіндерінің құрылымын жеңілдетуге, зерттелетін материалдың көлемін азайтуға, көрнекі құралдарды, кестелерді, схемаларды, бейнематериалдарды арнайы іріктеуге, тест тапсырмаларына арналған сұрақтарды, тірек жазбаларды, сөздер жазылған тақтайшаларды жасауға болады.

15. Химияны оқытудың міндетті нәтижелерін жоспарлау мәліметтерді талдау сияқты ақпаратпен жұмыс істеу дағдыларын дамыту, ақпараттың шынайылығына дәлел келтіре білу, сөз, графика, таңбалар түріндегі визуальды ақпаратты ұсынуды қамтиды.

16. Сабақтарды жоспарлау және ұйымдастыру кезінде теориялық материал модельдеу үдерісіндегі түсіну мен игеруді, практикалық мәселелерді шешуді қамтитынын, олар химияны оқытудың мақсаты да, құралы да екендігін есте ұстау қажет.

17. Химия пәнін оқыту биология, физика, жаратылыстану, география, математика, экология сияқты ғылымдармен пәнаралық байланыстарды кеңінен қолдануды қамтиды.

18. Химия бойынша көрнекі құралдарға қойылатын талаптар:

1) демонстрациялық модельдер: химиялық байланыстардың құрылу модельдері; молекулалардың шар-білікті модельдерін модельдеуге арналған жиынтық; электрондық бұлттар мен химиялық байланыстардың модельдері; оқушылар мен мұғалімдер үшін органикалық және бейорганикалық молекулалардың модельдері; p және d бұлттары мен химиялық байланыстардың модельдері; кристалдық торлардың модельдері: алмаз, графит, темір, су, мыс, магний, көмірқышқыл газы, натрий хлориді.

2) коллекциялар: алюминий, тас көмір және оны қайта өңдеу өнімдері, металдар, минералдар мен тау жыныстары, мұнай және оны қайта өңдеу өнімдері, шыны және шыныдан жасалған бұйымдар, шойын және болат, отын;

3) ұсынылатын жабдық: химия бойынша эксперименттерге арналған цифрлық интерактивті зертхана, зертханалық, практикалық жұмыстар мен демонстрацияларға арналған химиялық ыдыс жиынтығы, зертханалық, практикалық жұмыстар мен демонстрацияларға арналған химиялық реактивтер жиынтығы, зертханалық штативтер;

4) баспа құралдары: ғалым химиктер – портреттер, бейорганикалық химия бойынша кестелер мен транспаранттар – 7 – 9 сыныптар (және оларға қосымша үлестірме материал), органикалық химия бойынша кестелер мен транспаранттар – 10 сынып (және оларға қосымша үлестірме материал), "Қышқылдардың, негіздердің және тұздардың суда ерігіштігі" және "Д.И.Менделеевтің химиялық элементтер периодтық жүйесі", "Анықтамалық материалдар 1-4 бөлім" (үлестірме материал) кестелері, нұсқалар бойынша өзіндік және бақылау жұмыстарын жүргізуге арналған материалдар – 7-10 сыныптар;

5) сыныптар бойынша химиялық терминдер жиынтығы (сөздік жұмыс) 7-10 сыныптар;

6) 7-10 сынып тақырыптары бойынша "Демонстрациялық тәжірибелер" DVD дискілері;

7) "Қышқылдардың, негіздердің және тұздардың суда ерігіштігінің кестесі" және "Д.И.Менделеевтің химиялық элементтер периодтық жүйесі" стендтері.

3-тарау. "Химия" пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

19. "Химия" пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

1) 7-сыныпта – аптасына 1 сағатты, оқу жылында 34 сағатты;

2) 8-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты;

3) 9-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты;

4) 10-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты құрайды.

20. Оқу пәнінің мазмұны бес бөлімді қамтиды:

1) Заттардың бөлшектері;

- 2) Химиялық реакциялардың жүру заңдылықтары;
- 3) Химиядағы энергетика;
- 4) Химия және қоршаған орта;
- 5) Химия және өмір.

21. "Заттардың бөлшектері" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) атомдар, иондар және молекулар;
- 2) атомның құрамы мен құрылысы;
  - 3) атомда электрондардың қозғалысы мен таралуы. Атомдардан иондардың құрылуы;
  - 4) химиялық байланыстардың түрлері.

22. "Химиялық реакциялардың жүру заңдылықтары" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) периодтық заң мен химиялық элементтердің периодтық жүйесі;
- 2) химиялық реакциялардың жіктелуі;
- 3) зат массасының сақталу заңы;
- 4) металдардың электрохимиялық кернеу қатары.

23. "Химиядағы энергетика" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) экзотермиялық және эндотермиялық реакциялар;
- 2) химиялық реакциялардың жылдамдығы;
- 3) химиялық тепе-теңдік;
- 4) қышқылдар мен негіздер теориясы.

24. "Химия және қоршаған орта" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) заттардың жіктелуі;
- 2) Жер химиясы;
- 3) көміртек және оның қосылыстары химиясы.

25. "Химия және өмір" бөлімі бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды: 1) биохимия.

26. 7-сыныпқа арналған "Химия" оқу пәнінің базалық мазмұны:

1) "Химия пәні". Таза заттар және қоспалар. Химия – заттар туралы жаратылыстану ғылымдарының бір саласы, химияның дамуы мен маңызы; химия кабинетіндегі және зертханасындағы қауіпсіздік техникасының ережелері; таза заттар және олардың физикалық қасиеттері, біртекті және әртекті қоспалар, заттарды тазарту және бөлу тәсілдері; жәй және күрделі заттар; элемент және химиялық қосылыстар. № 1 практикалық жұмыс "Техника қауіпсіздігі ережелері және зертханалық құрал-жабдықтармен танысу". № 1 зертханалық тәжірибе "Заттарды және олардың қосылыстарын салыстыру". №2 зертханалық тәжірибе "Ластанған ас тұзын тазарту";

2) "Заттар күйінің өзгеруі". Физикалық және химиялық құбылыстар; химиялық реакция; заттың агрегаттық күйлері; қатты, сұйық, бөлшектердің кинетикалық теориясына сәйкес газтәріздес заттардың құрылымы; заттардың салқындау, қыздыру және булану үдерістері. № 3 зертханалық тәжірибе "Химиялық реакциялардың

белгілерін зерттеу". № 4 зертханалық тәжірибе "Аспирин немесе салолдың салқындау үдерісін зерттеу". № 5 зертханалық тәжірибе "Судың қайнау үдерісін зерттеу". №1 бақылау жұмысы;

3) "Атомдар. Молекулалар. Заттар". Атомдар мен молекулалар; атомдар мен молекулалардың айырмашылығы; химиялық элементтер; химиялық элементтердің символдары; элементтерді металдар мен бейметалдарға жіктеу; жай және күрделі заттар; атомның құрамы мен құрылысы; ядро, протон, нейтрон, электрон; изотоптар; элементті аталуы және фундаменталды бөлшектерінің саны бойынша сипаттау;

4) "Ауа. Жану реакциясы". Ауа және оның құрамы; атмосфералық ауаны ластанудан қорғаудың маңызы; жану үдерісі; заттың жану шарттары; тез тұтанатын, жанатын және жанбайтын заттар; отын, оттек, тұтану көзі; тұтану температурасы; металдар мен бейметалдардың жануы; жану реакциясының өнімдері. № 6 зертханалық тәжірибе "Балауыз шамның жануы". № 2 практикалық жұмыс/Көрсетілім "Күкірттің, фосфордың, темірдің ауада және оттегінде жануын салыстыру". № 2 бақылау жұмысы;

5) "Химиялық реакциялар". Табиғи қышқылдар мен сілтілер; "қышқылдық" және "сабынды" қасиеттері; индикаторлар, әмбебап индикатор, рН шкала метилоранж, лакмус, фенолфталеин; индикаторлардың түрлі орталардағы түстерінің өзгеруі; қышқылдар мен сілтілер; антацидті заттар; бейтараптану реакциясы; сұйылтылған қышқылдар; қышқылдардың қолданылу аймақтары; қышқылдармен жұмыс жүргізу ережелері; сұйылтылған қышқылдардың түрлі металдармен әрекеттесуі; сутекке сапалық реакция; карбонаттар; сұйылтылған қышқылдардың карбонаттармен әрекеттесуі; көмірқышқыл газына сапалық реакция. № 7 зертханалық тәжірибе "Ерітінділердің қышқылдық, негіздік ортасын анықтау". № 8 зертханалық тәжірибе "Хлорсутек қышқылының бейтараптану реакциясы". № 9 зертханалық тәжірибе "Мырыштың сұйылтылған тұз қышқылымен реакциясы". № 10 зертханалық жұмыс "Сутекке сапалық реакция". № 3 практикалық жұмыс "Сұйылтылған қышқылдар мен карбонаттардың әрекеттесуі. Көмірқышқыл газына сапалық реакция";

6) "Химиялық элементтердің периодтық кестесі". Химиялық элементтердің периодтық кестелерін құру тарихы; И. Дүберейнер, Дж. Ньюлендс, Д.И. Менделеевтің элементтерді жіктеуі; периодтық заң; периодтық кестенің құрылымы; периодтық кестенің құрылу принципі; атом нөмірі; ядро заряды; атомдағы элементтер бөлшектер;

7) "Салыстырмалы атомдық масса және қарапайым формулалар". Изотоптар қоспасы, табиғи изотоптар; салыстырмалы атомдық масса; салыстырмалы молекулалық /формулалық масса; химиялық формула; химиялық элементтердің валенттілігі, бинарлы қосылыстардың формулаларын құрастыру; қосылыстардағы атомдардың қатынастары. Есептеуге берілген есептер: салыстырмалы молекулалық массаны есептеу. № 3 бақылау жұмысы;

8) "Адам ағзасындағы химиялық элементтер". Қоректік заттар; адам ағзасындағы химиялық элементтер (O, C, H, N, Ca, P, K); химиялық элементтердің тірі және өлі

табиғаттағы таралуы; адам ағзасындағы микро-, макроэлементтердің биологиялық рөлі; тыныс алу үдерісі, тамақтану теңгерімі. № 4 практикалық жұмыс "Тағам құрамындағы қоректік заттарды анықтау". № 11 зертханалық тәжірибе "Тыныс алу үдерісін зерттеу".

27. 8-сыныпқа арналған "Химия" оқу пәнінің базалық мазмұны:

1) "Геологиялық химиялық қосылыстар". Пайдалы геологиялық химиялық қосылыстар, табиғи ресурстар; кен орны; кен; кеннің құрамы; минералдар; табиғи ресурстарды өндіру; металдарды алу; Қазақстанның пайдалы қазбалары; минералдарды өндірудің экологиялық аспектілері. № 4 бақылау жұмысы;

2) "Атомдардағы электрондардың қозғалысы". Атомдардағы электрондардың орналасуы; энергетикалық деңгейлер; s және p орбитальдарының пішіндері; электрондық конфигурация; электронды-графикалық формула; ион; иондардың түзілуі; "нольдiк қосынды" әдісімен қосылыстардың формулаларын құрастыру. №1 зертханалық тәжірибе "Атомдардың модельдерін жасау";

3) "Заттардың формулалары және химиялық реакция теңдеулері". Химиялық формула; химиялық реакция теңдеулері; заттардың массасының сақталу заңы; химиялық реакциялардың типтері: бірігу, ажырау, алмастыру, алмасу; табиғаттағы, химиялық реакциялар тірі организмдер мен адам тіршілігіндегі химиялық реакциялар. № 1 көрсетілім "Заттардың массасының сақталу заңын дәлелдейтін тәжірибе". № 2 зертханалық тәжірибе "Әрекеттесуші заттардың массасының қатынасы". Есептеуге берілген есептер: химиялық формула бойынша химиялық бірігудегі элементтің массалық үлесін есептеу; элементтердің массалық үлестері бойынша заттың қарапайым формуласын анықтау;

4) "Металдардың химиялық белсенділігі". Металдардың тотығуы; металдардың жемірілуі; металдардың сумен әрекеттесуі; металдардың қышқыл ерітінділерімен, металдардың тұз ерітінділерімен әрекеттесуі; металдардың белсенділік қатары; металдардың белсенділігін салыстыру. № 2 көрсетілім "Белсенді металдардың сумен әрекеттесуі". № 3 зертханалық тәжірибе "Металдардың қышқылдар ерітіндісімен әрекеттесуі". № 3 көрсетілім "Тұз ерітінділерінен металдарды ығыстыру". № 1 практикалық жұмыс "Металдардың белсенділігін салыстыру". № 1 бақылау жұмысы;

5) "Заттың мөлшері". Заттың мөлшері; моль; Авогадро саны; заттың молярлық массасы. Есептеуге берілген есептер: жәй және күрделі заттардың салыстырмалы молярлық массасын есептеу; химиялық формула бойынша заттың молярлық массасын, массасын және заттың мөлшерін есептеу; заттың белгілі мөлшеріндегі атомдардың (молекулалардың) сандарын есептеу;

6) "Стехиометриялық есептеулер". Химиялық реакциялардың теңдеулері бойынша есептер шығару; молярлық көлем; газдардың салыстырмалы тығыздығы; көлемдік қатынастар заңы; қалыпты және стандартты жағдайлар. Есептеуге берілген есептер: химиялық формула бойынша заттың молярлық массасын, массасын және заттың мөлшерін есептеу; заттың берілген массасы немесе заттың мөлшері бойынша атомдар

мен молекулалардың сандарын есептеу; химиялық реакциялардың теңдеулері бойынша реакция өнімінің массасын, көлемін (газдың) және зат мөлшерін есептеу; қалыпты жағдайлардағы газдың көлемін, газдардың салыстырмалы тығыздығын есептеу; оттек және ауа бойынша газдардың салыстырмалы тығыздықтарын есептеу; заттың мөлшері, молярлық масса, газдың молярлық көлемі, Авогадро заңы ұғымдарын пайдаланып формулалар бойынша есептеулер жасау; химиялық реакциялар кезіндегі газдардың көлемдік қатынастары түсініктерін қолданып есептеулер жасау;

7) "Химиялық реакциялардағы энергиямен танысу". Отынның жануы және энергияның бөлінуі; көміртекті отынның жануы кезінде көмірқышқыл газы, иіс газы немесе көміртек түзілуі мүмкіндігі; жылыжайлық эффектісінің себептері және шешу жолдары; экзотермиялық және эндотермиялық реакциялар; әртүрлі отындардың потенциалы; қоршаған ортаға әсері; кинетикалық бөлшектер теориясы тұрғысынан энергия өзгерісі; реакцияның жылу эффектісі; термохимиялық теңдеулер. № 4 зертханалық тәжірибе "Энергияның өзгеруімен жүретін химиялық реакциялар". Есептеуге берілген есептер: реакциялардың термохимиялық теңдеулері бойынша реакцияның жылу эффектісін есептеу;

8) "Сутек. Оттек және озон". Сутек – химиялық элемент және жәй зат, сутектің изотоптары (протий, дейтерий және тритий); сутектің қасиеттері, қолданылуы және алынуы; оттек – химиялық элемент және жәй зат, оттектің қасиеттері, қолданылуы және алынуы; сутектің және оттектің бинарлы қосылыстары; табиғатта таралуы; оттектің аллотропиялық түрөзгерісі, озон; сутек пен оттекті алу; Жер бетіндегі озон қабатының маңызы. № 4 көрсетілім "Сутек пероксидінің ажырауы". № 2 практикалық жұмыс "Сутекті алу және оның қасиеттерін зерттеу". № 3 практикалық жұмыс "Сутектің перексидінен оттекті алу және оның қасиеттерін зерттеу". Есептеуге берілген есептер: реакцияға қатысатын немесе реакция нәтижесінде түзілген өнімнің белгілі массасы, заттың мөлшері немесе көлемі бойынша заттың массасын, заттың мөлшерін, (газдың) көлемін есептеу. № 2 бақылау жұмысы;

9) "Химиялық элементтердің периодтық жүйесі". Химиялық элементтердің периодтық жүйесінің құрылымы, периодтың, топтың, атом нөмірінің физикалық мәні; химиялық элементтердің атомдарының кейбір қасиеттері мен сипаттамаларының периодты түрде өзгеруі; периодтық жүйедегі орыны бойынша элементтің сипатталуы; химиялық элементтердің табиғи тектестері; сілтілік металдардың, галогендердің, инертті газдардың тектестері; металдар мен бейметалдар; периодтық кестеде орналасуына байланысты химиялық элементтің қасиеттері;

10) "Химиялық байланыс түрлері". Химиялық элементтердің электртерістілігі, атомдар арасындағы химиялық байланыстар табиғатының бірлігі, ковалентті полярлық және полярлық емес байланыс, иондық байланыс, заттың аморфты және кристалдық күйлері, кристалл торларының типтері, заттардың қасиеттерінің оның құрылысына тәуелділігі;

11) "Ерітінділер және ерігіштік". Заттардың суда еруі, заттардың судағы ерігіштігі бойынша жіктелуі; ерітінділер; еріген заттың массалық үлесі, молярлық концентрация, қатты заттардың, сұйықтардың және газдардың суда ерігіштігі, кристаллогидраттар; ерітінділердің табиғаттағы және күнделікті өмірдегі рөлі; заттарды ерігіштігіне температураның әсері. № 5 зертханалық тәжірибе "Заттардың ерігіштігін зерттеу". № 4 практикалық жұмыс "Қатты заттардың ерігіштігіне температураның әсері". № 5 практикалық жұмыс "Берілген пайыздық және молярлық концентрациялы ерітінділерді дайындау". Есептеуге берілген есептер: заттардың судағы ерігіштігін есептеу; тығыздығы мен көлемі бойынша ерітіндінің массасын анықтау, еріген заттың және еріткіштің массасын, еріген заттың массалық үлесін есептеу; ерітіндідегі заттың молярлық концентрациясын есептеу. № 3 бақылау жұмысы.

12) "Көміртек және оның қосылыстары". Көміртектің жалпы сипаттамасы; табиғатта көміртек және оның қосылыстарының таралуы; көміртектің аллотропиялық түр өзгерістері; көміртектің аллотропиялық түр өзгерістерінің қолдану аймағы; көміртектің қасиеттері; көміртектің оксидтері және олардың қасиеттері; тірі ағзаларға иіс газының физиологиялық әсері; көміртектің табиғаттағы айналымы. №6 практикалық жұмыс "Көміртектің физикалық және химиялық қасиеттері". №7 практикалық жұмыс "Көмірқышқыл газын алу және оның қасиеттері зерттеу". Есептеуге берілген есептер: химиялық реакция теңдеуі бойынша реакцияға қатысушы немесе реакция нәтижесінде түзілген бір заттың белгілі массасы, мөлшері немесе көлемі бойынша табиғатта жүретін процестер мен химиялық реакция нәтижесінде түзілген өнімнің немесе реагенттің массасын, заттың мөлшерін, көлемін есептеу; ерітіндінің белгілі массасы және еріген заттың массалық үлесі бойынша реакция өнімінің массасын, көлемін және заттың мөлшерін есептеу.

28. 9-сыныпқа арналған "Химия" оқу пәнінің базалық мазмұны:

1) "Бейорганикалық қосылыстардың негізгі кластары". Бейорганикалық қосылыстардың негізгі кластары арасындағы генетикалық байланыс; қышқылдар: құрамы, номенклатурасы, жіктелуі, қасиеттері, алынуы және қолданылуы; негіздер: құрамы, номенклатурасы, жіктелуі, қасиеттері, алынуы және қолданылуы; тұздар: құрамы, номенклатурасы, жіктелуі, қасиеттері, алынуы және қолданылуы; бейорганикалық қосылыстардың негізгі кластары арасындағы генетикалық байланыс. № 6 зертханалық тәжірибе "Оксидтердің химиялық қасиеттерін зерттеу". № 7 зертханалық тәжірибе "Қышқылдардың химиялық қасиеттерін зерттеу". № 8 зертханалық тәжірибе "Негіздердің химиялық қасиеттерін зерттеу". № 9 зертханалық тәжірибе "Тұздардың қасиеттері және алынуы". Есептеуге берілген есептер: химиялық реакция теңдеуі бойынша реакцияға қатысушы немесе реакция нәтижесінде түзілген бір заттың белгілі массасы, мөлшері немесе көлемі бойынша табиғатта жүретін процестер мен химиялық

реакция нәтижесінде түзілген өнімнің немесе реагенттің массасын, заттың мөлшерін, көлемін есептеу; ерітіндінің белгілі массасы және еріген заттың массалық үлесі бойынша реакция өнімінің массасын, көлемін және заттың мөлшерін есептеу;

2) "Су". Судың құрамы, қасиеттері және қолданылуы, табиғаттағы су, су – табиғи әмбебап еріткіш, сулы ерітінділер және жүзгіндер, судың бірегей қасиеттері және оның өмір үшін маңызы; судың табиғаттағы айналымы; судың ластану себептері; судың кермектігі және оны жою тәсілдері; судың және сулы ерітінділердің табиғаттағы, өндірістің түрлі салаларындағы және ауыл шаруашылығындағы маңызы; суды тазарту әдістері; ауыз суын тазарту, Қазақстан Республикасындағы ауыз су мәселесі, су бассейнін ластанудан қорғау, Қазақстандағы су ресурстарының экологиялық мәселелері; сусыз мыс (II) сульфатының көмегімен суды анықтау әдісі. № 10 зертханалық тәжірибе "Судың кермектігін анықтау". Есептеуге берілген есептер: еріген заттың массалық үлесін, еріткіштің, еріген заттың массасын есептеу. № 4 бақылау жұмысы;

3) "Электролиттік диссоциация". Электролиттер және бейэлектролиттер, С.Аррениустың электролиттік диссоциациялану теориясының негізгі қағидалары, электролиттік диссоциациялану механизмі; ерітінділердің немесе заттың балқымаларының электр өткізгіштігінің химиялық байланыс түріне тәуелділігі; күшті және әлсіз электролиттер, диссоциациялану дәрежесі, қышқыл, сілті және тұздардың судағы ерітінділерінде электролиттік диссоциациялануы, көпнегізді қышқылдардың, қышқылдық және негіздік тұздардың диссоциациялануы, ион алмасу реакциялары және олардың жүру жағдайлары; электролиттік диссоциациялану теориясы тұрғысынан қышқыл, негіз және тұз ерітінділерінің химиялық қасиеттері; тұздар гидролизі. № 1 көрсетілім "Иондық және ковалентті полярлық байланысы бар заттардың электролиттік диссоциациясы". № 1 зертханалық тәжірибе "Қышқыл, сілті ерітінділерінің рН -ын анықтау". № 1 практикалық жұмыс "Ион алмасу реакциялары". № 2 зертханалық тәжірибе "Тұздар гидролизі". Есептеуге берілген есептер: химиялық реакция теңдеуі бойынша заттың мөлшерін, массасын, реакция өнімінің көлемін есептеу; диссоциациялану дәрежесін есептеу;

4) "Бейорганикалық заттарға сапалық талдау". Катиондарға сапалық реакциялар; жалын түсінің боялуы бойынша Li^+ , Na^+ , K^+ , Ca^{2+} , Sr^{2+} , Ba^{2+} , Cu^{2+} металл катиондарын анықтау; аниондардың сапалық реакциялары; бейорганикалық қосылыстардың құрамын сапалық талдау. № 3 зертханалық тәжірибе жалын түсінің боялуы бойынша " Li^+ , Na^+ , K^+ , Ca^{2+} , Sr^{2+} , Ba^{2+} , Cu^{2+} катиондарын анықтау". № 4 зертханалық тәжірибе " Fe^{2+} , Fe^{3+} , Cu^{2+} катиондарына сапалық реакциялар". № 5 зертханалық тәжірибе "Сулы ерітіндідегі Cl^- , Br^- , I^- , PO_4^{3-} , SO_4^{2-} , CO_3^{2-} , NO_3^- , SiO_3^{2-} аниондарын анықтау". № 2 практикалық жұмыс "Бейорганикалық қосылыстарды сапалық талдау". Есептеуге берілген есептер: егер әрекеттесуші заттардың біреуі артық мөлшерде берілсе химиялық теңдеулер бойынша есептеу;

5) "Химиялық реакциялардың жылдамдығы". Химиялық реакциялардың жылдамдығы; химиялық реакциялардың жылдамдығына әсер ететін факторлар; бөлшектердің кинетикалық тұрғысынан реакция жылдамдығы; катализаторлар; ингибиторлар; катализаторлар мен ингибиторлардың реакция жылдамдығына әсері. № 2 көрсетілім "Түрлі химиялық реакциялардың жылдамдығы". № 6 зертханалық тәжірибе "Концентрацияның температурасы мен бөлшектер көлемінің реакция жылдамдығына әсері". № 3 практикалық жұмыс "Реакция жылдамдығына катализатордың әсері";

6) "Қайтымды реакциялар". Химиялық тепе-теңдік; тепе-теңдік динамикалық үдеріс ретінде; химиялық тепе-теңдіктің ығысуы; Ле-Шателье-Браун принципі; химиялық тепе-теңдік күйіне және химиялық реакция жылдамдығына жағдайлардың өзгерісінің әсері; бөлшектердің кинетикалық теориясы тұрғысынан химиялық тепе-теңдік. № 3 көрсетілім "Қайтымды химиялық реакциялар". № 7 зертханалық тәжірибе "Химиялық тепе-теңдіктің ығысуы;

7) "Тотығу-тотықсыздану реакциялары". Химиялық элементтердің тотығу дәрежелері, қосылыстардың формулалары бойынша химиялық элементтердің тотығу дәрежелерін анықтау, тотықтырғыш және тотықсыздандырғыш туралы түсінік, тотығу-тотықсыздану реакциялары; электрондық баланс әдісі;

8) "Металдар мен қорытпалар". Металдардың жалпы сипаттамасы; металдық байланыс пен металдық кристалдық тор; темір мен мыстың физикалық және химиялық қасиеттері; металдардың тек тотықсыздандырғыш қасиеттерін көрсетуі; темір қорытпалары және олардың қолданылуы; металлургия туралы түсінік, шойын мен болат өндірісі; Қазақстанда металлургияның дамуы, металдар мен олардың қорытпаларын алу, Қазақстандағы металдар және оның қосылыстарының маңызды кен орындары; металдарды өндіру үдерістері, қоршаған ортаға әсері; металдарды алу. № 4 көрсетілім "Металдардың кристалдық торы модельдері". № 5 көрсетілім "Металдар және қорытпалар". Есептеуге берілген есептер: егер құрамында қоспаның белгілі бір массалық үлесі бар басқа заттың массасы белгілі болған жағдайда реакция теңдеуі бойынша заттың массасын есептеу; өндірістік және экологиялық мазмұндағы теориялық мүмкін мәнімен саластырғандағы заттың шығымы массасын есептеу.

29. 10-сыныпқа арналған "Химия" оқу пәнінің базалық мазмұны:

1) 1 (I), 2 (II) және 3 (III) топтар элементтері және олардың қосылыстары. 1 (I)-топ элементтері және олардың қосылыстары; атомдары құрылысы негізінде сілтілік металдардың жалпы қасиеттері; сілтілік металдардың оксидтері мен гидроксидтерінің негіздік қасиеттері және олардың қолданылуы; 2 (II)-топ элементтері және олардың қосылыстары; 1 (I)-ші және 2 (II)-топ металдарының жалпы қасиеттері; кальций оксиді мен гидроксидінің негіздік қасиеттері және олардың қолданылуы; 3 (III)-топ элементтері; алюминий және оның қосылыстары; алюминийдің қосылыстары мен қорытпаларының қолдану аймағы; алюминий, оның оксиді мен гидроксидінің

екідайлы қасиеттері. № 6 көрсетілім "Натрийдің, кальцидің сумен әрекеттесуі". № 8 зертханалық тәжірибе "Кальцийдің сумен және қышқыл ерітіндісімен әрекеттесуі". № 7 көрсетілім "Алюминий мен оның қорытпалары". № 9 зертханалық тәжірибе "Алюминийдің қышқыл және сілті ерітінділерімен әрекеттесуі". № 4 практикалық жұмыс "Металдар" тақырыбына эксперименттік есептер шығару. Есептеуге берілген есептер: егер құрамында қоспаның белгілі массалық үлесі бар басқа заттың массасы белгілі болғанда, заттың (реагенттің немесе өнімнің) массасын реакция теңдеуі бойынша есептеу; өндірістік және экологиялық мазмұндағы теориялық мүмкін мәнімен саластырғандағы заттың шығымы массасын есептеу; өндірістік және экологиялық мазмұндағы теориялық мүмкін мәнімен саластырғандағы заттың шығымы массасын есептеу. № 2 бақылау жұмысы;

2) 7 (VII), 6 (VI), 5 (V), 4 (IV) - топтарының элементтері және олардың қосылыстары . (VII) топ элементтері, галогендер; байланыс түрі және кристалдық тор типі; топтағы галогендер қасиеттерінің өзгеру заңдылықтары; хлор; хлордың химиялық қасиеттері: металдармен, сутекпен және галогенидтермен әрекеттесуі; хлорсутек қышқылының құрамы қасиеттері мен қолданылуы; 6 (VI)-топ элементтері, күкірт, күкірттің аллотропиялық түр өзгерістерінің физикалық қасиеттері, күкірттің негізгі қосылыстары және олардың физикалық және химиялық қасиеттері; қышқылдық жаңбырдың пайда болу себебі мен экологияға тигізетін әсері; күкірт қышқылы, күкірт қышқылы және оның тұздарының жалпы және ерекше қасиеттері, қасиеттері мен қолданылуы; 5 (V)-топ элементтері: азот, азоттың қасиеттері және табиғаттағы азот айналымы; аммиак, аммиактың қасиеттері, алынуы мен қолданылуы; аммиак өндірісі; (Габер синтезі): азот қышқылы; азот қышқылының қасиеттері; азот қышқылы мен нитраттардың өзіне тән қасиеттері; фосфор және оның қосылыстары; фосфорды аллотропиялық түрлендіру; фосфор қосылыстарының Қазақстандағы кен орындары; фосфор және оның қосылыстарының жалпы химиялық қасиеттері; минералды тыңайтқыштар, олардың Қазақстанда өндірілуі және оларды тиімді қолдану; азот және фосфор тыңайтқыштарының қоршаған ортаға әсері; 14 (IV) - топ элементтері; кремний және оның қосылыстары; кремнийдің қолданылу аймағы және оның жартылай өткізгіш ретінде маңызы; сұйық кристалдар, кремний, оның диоксиді мен карбидіндегі химиялық байланыс түрін және кристалдық тор типі; кремний мен оның қосылыстарының химиялық қасиеттері; Қазақстандағы силикат өнеркәсібі; № 8 көрсетілім "Күкірттің аллотропиялық түр өзгерістері". № 5 практикалық жұмыс "Сұйылтылған күкірт қышқылы ерітіндісі және оның тұздарының химиялық қасиеттерін зерттеу". № 10 зертханалық тәжірибе "Азот молекуласының моделін дайындау". № 11 зертханалық тәжірибе "Аммиак молекуласының моделін дайындау". № 6 практикалық жұмыс "Аммиактың алынуы және оның қасиеттерін зерттеу". № 12 зертханалық тәжірибе "Азот қышқылының басқа қышқылдармен ортақ қасиеттері". № 9 көрсетілім "Минералды тыңайтқыштар". № 10 көрсетілім "Алмаз, кремний, кремний диоксиді мен

кремний карбидінің кристалдық торларының модельдері". Есептеуге берілген есептер: химиялық реакция теңдеуі бойынша есептеу, бірі зат бастапқы заттардан артық берілген есептер; егер реакция өнімінің практикалық шығымының массалық үлесі белгілі болса, химиялық реакция теңдеуі бойынша заттың (реагенттің немесе өнімнің) массасын есептеу; құрамындағы қоспаның массалық үлесі бар басқа заттың массасы бойынша реакция өнімінің массасын есептеу;

3) "Адам ағзасындағы химиялық элементтер". Адам ағзасының химиялық құрамы; макроэлементтер және микроэлементтер, олардың маңызы; адам ағзасының құрамына кіретін элементтер және олардың маңызы: (O, C, H, N, Ca, P, K, S, Cl, Mg, Fe); Қазақстан тұрғындарының теңгерімді тамақтану рационы; ағзадағы кейбір элементтерді анықтау; ауыр металдармен қоршаған ортаның ластануы көздері, ауыр металдардың ағзаларға әсері. № 13 зертханалық тәжірибе "Сүйек құрамындағы кальцийді анықтау". № 14 зертханалық тәжірибе "Тамақ өнімдерінің құрамындағы көміртекті анықтау". № 3 бақылау жұмысы.

4) "Органикалық химияға кіріспе". Органикалық химия – көміртек қосылыстарының химиясы, А.М. Бутлеровтың органикалық қосылыстардың құрылыс теориясының негізгі қағидалары; органикалық заттардың ерекшеліктері; органикалық қосылыстардың жіктелуі; функционалдық топ түсінігі; органикалық қосылыстардың гомологтық қатарлары; органикалық қосылыстардың гомологтық қатарлары; органикалық қосылыстардың номенклатурасы; органикалық қосылыстардың изомериясы; № 11 көрсетілім "Метан, этан, этен, этин, этанол, этаналь, этан қышқылы, глюкоза, аминокетан қышқылы модельдері". № 12 көрсетілім "Алкандардың алғашқы бес өкілдерінің және сызықты құрылымды спирттердің модельдері". № 13 көрсетілім "Пентан изомерлерінің модельдері". Есептеуге берілген есептер: элементтердің массалық үлесі және салыстырмалы тығыздығы бойынша газтәрізді заттардың молекулалық формулаларын табу.

5) "Көмірсутектер. Отын". Көмірсутектердің жіктелуі, номенклатурасы және изомериясы, қаныққан көмірсутектер, алкан, метан, қанықпаған көмірсутектер, алкендер, этилен, алкиндер, ацетилен; арендер, бензол; көмірсутектер арасындағы генетикалық байланыс, көмірсутектердің табиғи көздері, көмірсутекті отындар; табиғи газдың, мұнайдың, көмірдің Қазақстандағы кен орындары, оларды өндіру және өңдеу; көмірсутектерді өндіру, өңдеу және қолданудағы экологиялық мәселелер, көмірсутектерді экономиканың түрлі салаларында және тұрмыста пайдалану; альтернативті отын түрлері; мұнай, мұнай фракциялары және шикі мұнай өнімдерінің қолдану аймағы. № 14 көрсетілім "Этиленнің жануы, бром суы мен калий перманганаты ерітінділерін түссіздендіруі". № 15 көрсетілім "Отын түрлері". № 16 көрсетілім "Мұнай және мұнай өнімдері". Есептеуге берілген есептер: реакция өнімінің массасы немесе көлемі және белгілі заттың салыстырмалы тығыздығы бойынша органикалық заттың формуласын анықтау;

6) "Оттекті және азотты органикалық қосылыстар". Оттекті органикалық қосылыстардың жіктелуі және номенклатурасы, метанол, этанол, спирттердің улылығы және этил спиртінің адам организміне зиянды әсері, оттекті органикалық қосылыстардың өкілдері; этандиол, пропантриол, этан қышқылы, глюкоза, сахароза, крахмал, целлюлозаның қолданылуы; карбон қышқылдары, күрделі эфирлер мен майлар, сабын, синтетикалық жуғыш заттар, синтетикалық жуғыш заттардың қоршаған ортаға әсері; көмірсулар, нәруыздар, аминқышқылдары; биологиялық маңызды органикалық қосылыстар, Қазақстанның тамақ өнеркәсібі. № 15 зертханалық тәжірибе "Сірке қышқылының қасиеттерін зерттеу". № 16 зертханалық тәжірибе "Нәруыздардың денатурациясы". Есептеуге берілген есептер: егер құрамында қоспаның массалық үлесі бар басқа заттың массасы белгілі болған жағдайда, реакция теңдеуі бойынша органикалық заттың (реагенттің немесе өнімнің) массасын есептеу; өндірістік және экологиялық мазмұндағы теориялық мүмкін мәнімен саластырғандағы заттың шығымы массасын есептеу; метан, бутан, этанолдың жану реакция теңдеуі бойынша оттектің, ауаның көлемдерін есептеу. № 4 бақылау жұмысы.

4-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

30. Бағдарламада, оқыту мақсаттары кодтық белгімен берілген. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сан бөлімше ретін, төртінші сан оқыту мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 9.2.1.2. кодында "9" - сынып, "2.1" - бөлімше, "2" - оқыту мақсатының реттік саны.

31. Күтілетін нәтижелер бойынша оқыту мақсаттарының жүйесі:

1) "Тірі организмдердің көп түрлілігі, құрылымы мен қызметтері" бөлімі:

1-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
	7.1.1.1 "Химия" ғылымының негізін оқытатынын білу; 7.1.1.2 химиялық зертханада және кабинетінде жұмыс жүргізу кезіндегі қауіпсіздік техникасының ережелерін білу және түсіну; 7.1.1.3 физикалық және химиялық құбылыстарды ажырата алу; 7.1.1.4 заттардың әртүрлі агрегаттық			

<p>1.1 Атомдар, иондар және молекулалар</p>	<p>күйлерін білу және бөлшектердің кинетикалық теориясы тұрғысынан қатты, сұйық, газ тәріздес заттардың құрылымын түсіндіре алу; 7.1.1.5 салқындау үдерісін зерделеу, салқындау қисығын салу және оны талдау, бөлшектердің кинетикалық теориясына сай, өз бақылауларын түсіндіру; 7.1.1.6 судың қайнау үдерісін зерделеу, қыздыру қисығын салу және оны талдау, бөлшектердің кинетикалық теориясын пайдалана отырып, өз бақылауларын түсіндіру</p>	<p>8.1.1.1 зат мөлшерінің өлшем бірлігі ретінде – мольді және Авогадро санын білу; 8.1.1.2 формула бойынша заттың массасын, зат мөлшерін, құрылымдық бөлшектер санын есептей алу</p>		
	<p>7.1.2.1 атомдар мен молекулалардың айырмашылығын білу; 7.1.2.2 әрбір элементтің химиялық таңбамен белгіленетіндігін және белгілі атом түрі екенін білу; 7.1.2.3 элементтерді металдар мен бейметалдарға жіктей алу; 7.1.2.4 заттарды құрамына қарай жай және күрделіге жіктеу; 7.1.2.5 протон, электрон, нейтронды және олардың атомдағы орналасу тәртібін,</p>			

1.2 Атом құрамы мен құрылысы

массасын зарядын білу;
7.1.2.6 алғашқы 20 элементтің атом құрылысы (p^+ , n^0 , e^-) мен атом ядросының құрамын білу;
7.1.2.7 "изотоп" түсінігін білу;
7.1.2.8 Жердегі элементтердің басым бөлігі планеталардың қалыптасу кезінде пайда болған изотоптар қоспасы түрінде кездесетіндігін түсіну;
7.1.2.9 табиғи изотоптары бар химиялық элементтердің атомдық массалары бөлшек сан болатындығын түсіну;
7.1.2.10 салыстырмалы атомдық массаның анықтамасын білу;
7.1.2.11 элементтердің атауларын, валенттілікті және олардың қосылыстардағы атомдық қатынастарын қолдана отырып, бинарлы химиялық қосылыстардың формулаларын дұрыс құра білу;
7.1.2.12 химиялық қосылыстың формуласы бойынша салыстырмалы молекулалық/ формулалық массасын есептеу

<p>1.3 Атомда электрондардың қозғалысы мен таралуы. Атомдардан иондардың құрылуы</p>		<p>8.1.3.1 атомда электрондар ядродан арақашықтығы артқан сайын біртіндеп энергетикалық деңгейлер бойынша таралатынын түсіну ;</p> <p>8.1.3.2 әрбір электрон қабатында электрон саны нақты максимал мәннен аспайтынын түсіну;</p> <p>8.1.3.3 s және p орбиталдарының пішінін атау;</p> <p>8.1.3.4 алғашқы 20 химиялық элементтің электрондық конфигурациясын ж ә н е электронды-графикалық формулаларын жазу;</p> <p>8.1.3.5 атомдар электрондарды қабылдай немесе жоғалта алатынын және осының нәтижесінде иондар түзілетінін түсіну;</p> <p>8.1.3.6 "нольдік қосынды" әдісімен қосылыстардың формуласын құрастыру</p>		
		<p>8.1.4.1 электртерістілік ұғымына сүйеніп ковалентті байланыстың түзілуін түсіндіру;</p> <p>8.1.4.2 иондық байланыстың</p>	<p>9.1.4.1 металдық байланыс пен металдық кристалдық тор жайындағы білімдерін қолданып металдардың қасиетін түсіндіре алу;</p> <p>9.1.4.2 металдарға тән физикалық және химиялық</p>	<p>10.1.4.1 галоген молекулаларының электрондық формулаларын құрастыру және кристалдық тор</p>

1.4 Химиялық байланыстардың түрлері		түзілуін сипаттау және иондық қосылыстардың қасиеттерін болжау; 8.1.4.3 заттар қасиеттерінің кристалдық тор типтеріне тәуелділігін түсіндіру	қасиеттерді сипаттау және металл атомдарының тек тотықсыздандырғыш қасиет көрсететінін түсіндіру; 9.1.4.3 құйма ұғымын анықтау және оның артықшылықтарын түсіндіру; 9.1.4.4 шойын мен болаттың құрамы мен қасиеттерін салыстыру	түрлері мен байланыс типтерін анықтау; 10.1.4.1 кремний, оның диоксиді мен карбидіндегі химиялық байланыс түрін және кристалдық тор типін сипаттау
-------------------------------------	--	--	---	--

2) "Химиялық реакциялардың жүру заңдылықтары" бөлімі:

2-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
				10.2.1.1 сілтілік металдардың жалпы қасиеттерін олардың атомдарының құрылымы негізінде түсіндіру; 10.2.1.2 сілтілік металдардың оксидтері мен гидроксидтерінің негізгі қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құру; 10.2.1.3 1 (I) және 2 (II) топтағы металдардың жалпы қасиеттерін салыстыру және реакция теңдеулерін құру; 10.2.1.4 кальций оксидтері мен гидроксидтерінің негізгі қасиеттерін түсіндіру, қолданылуын сипаттау; 10.2.1.5 алюминийдің

7.2.1.1
И.ДҰберейнер,
Дж.Ньюлендс,

8.2.1.1 топ, период,
атом нөмірінің
физикалық мәнін
түсіндіру;
8.2.1.2 бір топтағы
элементтердің
сыртқы
электрондық
деңгейінде
электрондар
санының бірдей
болатындығын
түсіну;
8.2.1.3 топтар мен
периодтарда
элементтер

қасиеттерін
түсіндіру атомның
құрылымы негізінде
алюминий мен
оның қорытпаларын
қолдану салаларын
атаңыз;
10.2.1.6
алюминийдің, оның
оксидінің және
гидроксидінің
амфотериялық
қасиеттерін зерттеу;
10.2.1.7 қарапайым
және күрделі
заттармен 1 (I), 2 (II
) , 13 (III) топтағы
металдардың өзара
әрекеттесуі
бойынша
эксперименттерді
жоспарлау және
жүргізу;
10.2.1.8 топтағы
галогендер
қасиеттерінің өзгеру
тенденциясын
болжау;
10.2.1.9 хлордың
химиялық
қасиеттерін
сипаттау:
металдармен,
сутегімен және
галогендермен
өзара әрекеттесуі;
10.2.1.10 хлорсутек
қышқылы
ерітіндісінің
химиялық
қасиеттерін зерттеу
және қолдану
саласын білу;
10.2.1.11 16 (VI) -
топ элементтерінің
жалпы
сипаттамасын
сипаттау;
10.2.1.12 күкірттің
аллотропты
түрленуінің
физикалық
қасиеттерін
салыстыру және

<p>2.1 Периодтық заң мен химиялық элементтердің периодтық жүйесі</p>	<p>Д.И.Менделеевтің еңбектерінің мысалында элементтердің жіктелуін салыстыру; 7.2.1.3 периодтық кестенің кестенің құрылымын сипаттау: топтар және периодтар</p>	<p>қасиеттерінің өзгеру заңдылығын түсіндіру; 8.2.1.4 периодтық жүйедегі орны бойынша элементті сипаттау; 8.2.1.5 химиялық қасиеттері ұқсас элемент-тердің бір т о п қ а жататындығын дәлелдеу; 8.2.1.6 химиялық элементтердің табиғи ұяластарын атау және сілтілік металдар, галогендер, инертті элементтердің ұяластарына мысалдар келтіру; 8.2.1.7 химиялық элементтің периодтық кестеде орналасуына сай қасиеттерін болжау</p>	<p>күкірттің химиялық қасиеттерін көрсететін реакция теңдеулерін құру; 10.2.1.13 (IV) және (VI) күкірт оксидтерінің физикалық және химиялық қасиеттерін салыстыру және күкірт диоксидінің физиологиялық әсерін түсіндіру; 10.2.1.14 күкірт қышқылы мен оның тұздары ерітіндісінің физикалық және химиялық қасиеттерін зерттеу; 10.2.1.15 табиғаттағы азот айналымы мен азоттың қасиеттерін түсіндіру; 10.2.1.16 аммиактың алынуын, қасиеттерін және қолданылуын түсіндіру; 10.2.1.17 аммоний тұзы ерітіндісінің сілті ерітіндісімен өзара әрекеттесуі арқылы аммиакты ала білу және газ тәрізді аммиак пен оның ерітіндісінің қасиеттерін зерттеу; 10.2.1.18 азоттан азот қышқылын алу реакцияларының теңдеулерін құрастыру; 10.2.1.19 басқа қышқылдармен ортақ азот қышқылының қасиеттерін зерттеу; 10.2.1.20 сұйылтылған және концентрацияланған</p>
--	---	--	--

			<p>азот қышқылының металдармен өзара әрекеттесу ерекшелігін сипаттап, реакция теңдеулерін құра білу;</p> <p>10.2.1.21 нитраттардың термиялық ыдырауының ерекшеліктерін түсіндіру, теңдеулер құру;</p> <p>10.2.1.22 фосфордың аллотропты модификацияларын салыстыру;</p> <p>10.2.1.23 фосфор мен оның қосылыстарының Жалпы химиялық қасиеттерін түсіндіру;</p> <p>10.2.1.24 кремнийдің қолданылу аясын және оның жартылай өткізгіш ретіндегі маңызын түсіндіру;</p> <p>10.2.1.25 кремний мен оның қосылыстарының негізгі химиялық қасиеттерін сипаттау, реакция теңдеулерін құру</p>
	<p>7.2.2.1 сұйылтылған қышқылдардың қолдану аяларын және олармен жұмыс жасау ережелерін атау;</p>	<p>9.2.2.1 реакция теңдеулерін молекулалық және иондық түрде құру;</p> <p>9.2.2.2 бейтараптану және ион алмасу реакциялары-ның жүру себептерін түсіндіру;</p> <p>9.2.2.3 тотығу дәрежесі ұғымының мәнін түсіндіру</p>	

<p>2.2 Химиялық реакциялардың жіктелуі</p>	<p>7.2.2.2 сұйылтылған қышқылдардың әртүрлі металдармен реакцияларын зерттеу және сутек газының сапалық реакциясын жүзеге асыру; 7.2.2.3 кейбір карбонаттардың сұйылтылған қышқылдармен реакцияларын зерттеу және көмірқышқыл газының сапалық реакциясын жүзеге асыру</p>	<p>8.2.2.1 бастапқы және түзілген заттардың саны мен құрамы бойынша химиялық реакцияларды жіктеу; 8.2.2.2 табиғаттағы және тірі ағзалар мен адам тіршілігіндегі химиялық реакцияларды сипаттау</p>	<p>және оны заттың формуласы бойынша анықтау; 9.2.2.4 тотығу және тотықсыздану үдерістері бір-бірімен байланысты екенін және бір мезгілде жүретіндігін түсіну; 9.2.2.5 тотығу-тотықсыздану реакцияларын тотығу дәрежесі өзгере жүретін реакциялар ретінде түсіну; 9.2.2.6 тотығу процесін электронды беру, ал тотықсыздану – электронды қосып алу деп түсіну; 9.2.2.7 электрондық баланс әдісімен тотығу-тотықсыздану реакцияларының коэффициенттерін қою</p>	
		<p>8.2.3.1 заттар құрамындағы элементтердің массалық үлесін табу, элементтердің массалық үлесі бойынша заттардың формуласын шығару; 8.2.3.2 әрекеттесетін заттар қатынасын эксперименттік жолмен анықтау; 8.2.3.3 реакцияға қатысатын және түзілетін заттардың формуласын жаза отырып, химиялық реакциялар теңдеулерін құру; 8.2.3.4 заттар массасының сақталу заңын атау;</p>	<p>9.2.3.1 зат массасының сақталу</p>	<p>10.2.3.1 реакция өнімінің шығуын теориялық мүмкінмен салыстыру;</p>

<p>2.3 Зат массасының сақталу заңы</p>		<p>8.2.3.5 химиялық реакция теңдеулері бойынша зат массасын, зат мөлшерін есептеу; 8.2.3.6 Авогадро заңын айту және қалыпты және стандартты жағдайлардағы газдар көлемін есептеуде молярлық көлемді қолдану; 8.2.3.7 газдардың салыстырмалы тығыздығын және заттың молярлық массасын салыстырмалы тығыздық бойынша есептеу; 8.2.3.8 газдардың қатысуымен жүретін реакциялар бойынша есептер шығаруда газдардың көлемдік қатынас заңын қолдану</p>	<p>заңына сәйкес реакция теңдеулерін құру; 9.2.3.2 заттар құрамындағы элементтердің массалық үлесін табу, элементтердің массалық үлесі бойынша заттардың формуласын шығару;</p>	<p>10.2.3.2 элементтердің салыстырмалы тығыздығы мен массалық үлестері бойынша газ тәрізді заттың молекулалық формуласын анықтау</p>
<p>2.4 Металдардың электро-химиялық кернеу катары</p>		<p>8.2.4.1 кейбір металдар басқаларға карағанда тотығуға тезірек ұшырайтындығын білу; 8.2.4.2 белсенді металдардың салқын сумен, ыстық су немесе бумен әрекеттесуін сипаттау; 8.2.4.3 металдар коррозиясын туындатуға әсер ететін жағдайларды зерттеу; 8.2.4.4 қышқыл ерітінділерімен әртүрлі металдардың реакцияларын зерттеу;</p>		

	8.2.4.5 металдардың қышқылдармен әрекеттесуінің реакция теңдеулерін құрастыру;	
	8.2.4.6 металдардың тұз ерітінділерімен әрекеттесуінің жоспарын жасау және жүргізу	

3) "Химиядағы энергетика" бөлімі:

3-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
3.1 Экзотер-миялық және эндотермиялық реакциялар	<p>7.3.1.1 ауа құрамын айту;</p> <p>7.3.1.2 заттардың жану кезінде ауаның құрамына кіретін оттектің жұмсалатындығын білу;</p> <p>7.3.1.3 атмосфералық ауаны ластанудан қорғаудың маңызын түсіну;</p> <p>7.3.1.4 затты жағуға қажетті жағдайларды және жану реакциясының өнімдерін айту;</p> <p>7.3.1.5 тез тұтанатын, жанғыш және жанбайтын заттарға мысалдар келтіру;</p> <p>7.3.1.6 заттардың таза оттекте ауаға қарағанда жақсырақ жанатындығын түсіну;</p> <p>7.3.1.7 металдар мен бейметалдардың жануы кезінде оксидтер түзілетіндігін білу</p>	<p>8.3.1.1 заттың жану реакциясының өнімі көбінесе оксидтер екенін және құрамында көміртегі бар отын оттекте жанғанда, көмірқышқыл газы, иіс газы немесе көміртек түзілетінін түсіну;</p> <p>8.3.1.2 парниктік эффектінің себептерін түсіндіру және шешу жолдарын ұсыну;</p> <p>8.3.1.3 экзотермиялық реакциялар жылу бөле жүретінін, ал эндотермиялық реакциялар жылу сіңіре жүретінін білу;</p> <p>8.3.1.4 әртүрлі жанғыш заттардың қоршаған ортаға әсерін түсіну;</p> <p>8.3.1.5 энергия өзгерісін бөлшектердің кинетикалық теориясы тұрғысынан түсіндіру</p>		
			9.3.2.1 реакция жылдамдығы ұғымын түсіндіру;	

<p>3.2 Химиялық реакциялардың жылдамдығы</p>		<p>9.3.2.2 реакция жылдамдығына әсер ететін факторларды анықтау және оны бөлшектердің кинетикалық теориясы тұрғысынан түсіндіру; 9.3.2.3 катализатордың реагенттен айырмашылығын және олардың реакция жылдамдығына әсерін түсіндіру; 9.3.2.4 реакция жылдамдығына ингибитордың әсерін түсіндіру</p>	
<p>3.3 Химиялық тепе-теңдік</p>		<p>9.3.3.1 тепе-теңдікті динамикалық үдеріс ретінде сипаттау; 9.3.3.2 Ле-Шателье-Браун принципі бойынша химиялық тепе-теңдіктің ығысуын болжау; 9.3.3.3 химиялық тепе-теңдік күйіне және химиялық реакция жылдамдығына жағдайлар өзгерісінің әсерін түсіну және ажырату; 9.3.3.4 химиялық тепе-теңдікті бөлшектердің кинетикалық теориясы тұрғысынан түсіндіру</p>	<p>10.3.3.1 аммиак өндірісінің үдерісін сипаттау;</p>
		<p>9.3.4.1 оксидтердің жіктелуін және қасиеттерін атау, олардың химиялық қасиеттерін</p>	

3.4 Қышқылдар мен негіздер теориясы	<p>7.3.4.1 кейбір табиғи қышқылдар мен сілтілердің "қышқылдық" және "сабындылық" қасиеттер белгілері болуы мүмкін екендігін білу;</p> <p>7.3.4.2 химиялық индикаторлар метилоранж, лакмус, фенолфталеинді және олардың әртүрлі ортада түстерінің өзгеруін атау;</p> <p>7.3.4.3 рН шкаланың негізінде әмбебап индикаторды қолданып, сілтілер мен қышқылдарды анықтау;</p> <p>7.3.4.4 "антацидтік заттарды" қолдану мысалында қышқылдардың бейтараптануын түсіну</p>	<p>8.3.4.1 заттарды олардың судағы ерігіштігі бойынша жіктеу;</p> <p>8.3.4.2 заттар ерітінділерінің табиғаттағы және күнделікті өмірдегі маңызын түсіндіру;</p> <p>8.3.4.3 заттың ерігіштігіне температура әсерін түсіндіру;</p> <p>8.3.4.4 буландыру техникасын қолдана отырып, заттың 100 г судағы ерігіштігін есептеу, алынған нәтижелерді анықтамалық мәндермен салыстыру;</p> <p>8.3.4.5 еріген заттың массалық үлесі мен ерітіндінің белгілі массасы бойынша еріген заттың массасын есептеу;</p> <p>8.3.4.6 ерітіндідегі заттың молярлық концентрациясын есептеу</p>	<p>сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастыру;</p> <p>9.3.4.2 қышқылдардың жіктелуін, қасиеттерін атау, олардың химиялық қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастыру;</p> <p>9.3.4.3 негіздердің жіктелуі мен қасиеттерін атау, олардың химиялық қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастыру;</p> <p>9.3.4.4 тұздарды алудың әртүрлі әдістерін білу, сәйкес реакция теңдеулерін құрастыру;</p> <p>9.3.4.5 тұздардың қасиеттерін, жіктелуін білу және түсіну, олардың химиялық қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастыру;</p> <p>9.3.4.6 бейорганикалық қосылыстардың негізгі кластары арасындағы генетикалық байланысты зерттеу</p>
-------------------------------------	--	--	--

4) "Химия және қоршаған орта" бөлімі:

4-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
			9.4.1.1 электролиттер мен бейэлектролиттердің анықтамасын айту және мысалдар келтіру;	

4.1 Заттардың
жіктелуі

7.4.1.1 элементті (жай зат) бірдей атомдардың жиынтығы ретінде түсіну;
7.4.1.2 таза заттар атомдардың немесе молекулалардың бір түрінен түзілетінін білу;
7.4.1.3 элемент (жай зат) қоспа және қосылыс түсініктерін ажырата алу;
7.4.1.4 қосылыстардың және элементтердің физикалық қасиеттері туралы алған білімдерін қоспа құрамын дағы таныс емес заттарды ажыратуға қолдана алу;
7.4.1.5 қоспалардың түрлерін және оларды бөлу әдістерін атау;
7.4.1.6 қоспаны бөлуге негізделген тәжірибені жоспарлау

9.4.1.2 заттардың ерітінділері немесе балқымаларының электрөткізгіштігі химиялық байланыс түріне тәуелді екендігін түсіндіру;
9.4.1.3 иондық және коваленттік полюсті байланысы бар заттардың электролиттік диссоциациялану механизмін түсіндіру;
9.4.1.4 электролиттік диссоциация теориясының негізгі қағидаларын білу;
9.4.1.5 ерітінділердің қышқылдылығы мен сілтілігін ажырату;
9.4.1.6 қышқыл, негіз, орта және қышқылдық тұздардың электролиттік диссоциациялану теңдеулерін құрастыру;
9.4.1.7 күшті және әлсіз электролиттерге мысал келтіру және оларды ажырату, диссоциациялану дәрежесін анықтай білу;
9.4.1.8 Li^+ , Na^+ , K^+ , Ca^{2+} , Sr^{2+} , Ba^{2+} , Cu^{2+} металл катиондарын анықтау үшін жалын түсінің боялу реакциясын жүргізу және сипаттау;
9.4.1.9 Fe^{2+} , Fe^{3+} , Cu^{2+} катиондарына сапалық реакция жүргізу;

			<p>9.4.1.10 хлорид-, бромид-, йодид-, сульфат, карбонат-, фосфат-, нитрат-, силикат- иондарына сапалық реакцияларды тәжірибе жүзінде жүргізу және ион алмасу реакцияларын бақылап, нәтижесін сипаттау;</p> <p>9.4.1.11 белгісіз заттардағы катион мен аниондарды анықтау тәжірибесінің жоспарын құру және оны практикада жүзеге асыру</p>	
4.2 Жер химиясы	<p>7.4.2.1 жер қыртысында көптеген пайдалы химиялық қосылыстар барын түсіну;</p> <p>7.4.2.2 кейбір минералдар мен пайдалы табиғи қосылыстардың кендерге жататынын түсіну;</p> <p>7.4.2.3 металды алу үшін кенді өңдеу үдерісін сипаттау;</p> <p>7.4.2.4 Қазақстан қандай минералды және табиғи ресурстармен бай екендігін және олардың кен орындарын атау;</p> <p>7.4.2.5 табиғи ресурстарды өндірудің қоршаған ортаға әсерін түсіндіру</p>	<p>8.4.2.1 сутекті алу және оның қасиеттері мен қолдануын зерттеу;</p> <p>8.4.2.2 ауа құрамындағы және жер қыртысындағы оттектің пайыздық мөлшерін атау;</p> <p>8.4.2.3 оттекті алу және оның қасиеттері мен қолданылуын зерттеу;</p> <p>8.4.2.4 оттектің аллотропиялық түр өзгерістерінің құрамы мен қасиеттерін салыстыру;</p> <p>8.4.2.5 Жер бетіндегі озон қабатының маңызын түсіндіру</p>	<p>9.4.2.1 судың табиғатта кең таралғандығын, бірегей қасиеттерін және оның өмір үшін маңызын түсіндіру;</p> <p>9.4.2.2 табиғаттағы су айналымын түсіндіру;</p> <p>9.4.2.3 судың ластану қауіптілігін және салдарын анықтау, суды тазарту әдістерін түсіндіру;</p> <p>9.4.2.4 судың "кермектігін" анықтау және оны жою тәсілдерін түсіндіру;</p> <p>9.4.2.5 суды сусыз мыс (II) сульфатын қолданып анықтау тәсілін айту;</p> <p>9.4.2.6 табиғаттағы және тірі ағзалар қызметі мен адамның тіршілігіндегі жүретін химиялық</p>	<p>10.4.2.1 қышқылдық жаңбырлардың пайда болу себебі мен экологияға тигізетін әсерін түсіндіру;</p> <p>10.4.2.2 фосфор қосылыстарының Қазақстандағы кен орындарын атау;</p> <p>10.4.2.3 минералды тыңайтқыштардың жіктелуін және олардың құрамына кіретін қоректік элементтерді атау;</p> <p>10.4.2.4 азот және фосфор тыңайтқыштарының</p>

			реакцияларды сипаттау	коршаған ортаға әсерін түсіндіру;
				<p>10.4.3.1 органикалық қосылыстардың көптүрлілігінің себептерін түсіндіру ;</p> <p>10.4.3.2 көмірсутектердің және олардың туындылары: спирттер, альдегидтер, карбон қышқылдары, аминқышқылдарын ың жіктелуін білу;</p> <p>10.4.3.3 функционалдық топ түсінігін берілген класс қосылысының химиялық қасиеттерін анықтайтын топ ретінде түсіндіру;</p> <p>10.4.3.4 гомолог ұғымын және гомологтық айырмашылықты білу;</p> <p>10.4.3.5 органикалық қосылыстардың негізгі кластары: алкандар, алкендер, алкиндер, арендер, спирттер, альдегидтер карбон қышқылдары, аминқышқылдары үшін IUPAC номенклатурасын қолдану;</p> <p>10.4.3.6 көмірсутектердің құрылымдық изомерлерінің формулаларын құрастыра алу және изомерия құбылысын білу;</p> <p>10.4.3.7 алкандардың</p>

8.4.3.1 көміртек неліктен көптеген қосылыстарында төрт байланыс түзетінін түсіндіру;
8.4.3.2 табиғатта көміртек және оның қосылыс-тарының таралуын сипаттау;
8.4.3.3 көміртектің аллотропиялық түр өзгерістерінің құрылысын және қасиеттерін салыстыру;
8.4.3.4 көміртектің физикалық және химиялық қасиеттерін зерттеу;
8.4.3.5 көміртек жанған кезде көміртек диоксиді

химиялық қасиеттерін сипаттау және оны реакция теңдеулерімен дәлелдеу;
10.4.3.8 еріткіштерді алу үшін алкандарды хлорлаудың маңызы мен бұл еріткіштердің қауіптілік дәрежесін түсіндіру;
10.4.3.9 қанықпағандық ұғымын сипаттау;
10.4.3.10 этен мысалында алкендердің химиялық қасиеттерін (жану, гидрлеу, гидратация, галогендеу, сапалық реакциялар) оқып үйрену, химиялық реакция теңдеулерімен дәлелдеу;
10.4.3.11 полиэтилен мысалында полимерлену реакциясының механизмі мен полимерлердің құрылымының ерекшеліктерін түсіндіру;
10.4.3.12 пластиктің ыдырау мерзімінің ұзақтық мәселесін түсіну және оқып білу, қоршаған ортада пластик материалдардың көбеюінің зардабын білу;
10.4.3.13 этин мысалында алкендердің химиялық қасиеттерін (жану, гидрлеу, гидратация

4.3 Көміртек және оның қосылыстары

мен көміртек монооксидінің түзілу жағдайларын сипаттау және тірі ағзаға иіс газының физиологиялық әсерін түсіндіру;
8.4.3.6 көмірқышқыл газын алу, оны анықтау және қасиеттерін зерттеу
8.4.3.7 көмірқышқыл газын алу, оның бар екенін дәлелдеу, қасиеттерін дәлелдеу;
8.4.3.8 табиғаттағы көмірсутегі айналымын түсіндіру

, галогендеу, сапалық реакциялар) оқып үйрену, химиялық реакция теңдеулерімен дәлелдеу;
10.4.3.14 бензолдың алынуы, қасиеттері және қолданылуын сипаттау;
10.4.3.15 құрамында көміртек бар қосылыстардың отын ретінде пайдалану мүмкін екендігін білу және альтернативті отын түрлерін зерттеу, олардың артықшылықтары мен кемшіліктерін атау;
10.4.3.16 Қазақстандағы көмірдің, мұнайдың , табиғи газдың кен орындарын атау және оларды өндірудің қоршаған ортаға әсерін түсіндіру;
10.4.3.17 мұнай фракцияларын және шикі мұнайды айдау өнімдерінің қолдану аймақтарын атау;
10.4.3.18 оттекті органикалық заттардың жіктелуін білу;
10.4.3.19 спирттердің жіктелуін метанол мен этанолдың, қолданылуын, этанолдың алынуын білу және қасиеттерін түсіндіру;
10.4.3.20 метанол мен этанолдың адам

ағзасына физиологиялық әсерін түсіндіру;
10.4.3.21 этиленгликоль мен глицериннің физикалық қасиеттері мен қолданылуын білу;
10.4.3.22 карбон қышқылдарының құрамын білу және сірке қышқылының химиялық қасиеттері мен қолданылуын сипаттау;
10.4.3.23 күрделі эфирлер мен майлардың ерекшеліктері мен майлардың қызметін түсіндіру;
10.4.3.24 сабынның алынуы мен оның қолданылуын білу;
10.4.3.25 синтетикалық жуғыш заттардың қоршаған ортаға әсерін түсіндіру;
10.4.3.26 көмірсулардың жіктелуін, биологиялық маңызы мен қызметін түсіндіру;
10.4.3.27 нәруыздағы аминқышқылдар арасында пептидтік байланыстың түзілуін түсіндіру;
10.4.3.28 нәруыз денатурациясының реакциясын зерттеу;
10.4.3.29 нәруыздың биологиялық маңызы мен қызметін түсіндіру

5) "Химия және өмір" бөлімі:

5-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
5.1 Биохимия	<p>7.5.1.1 тағам өнімдерін химиялық заттардың жиынтығы деп түсіну;</p> <p>7.5.1.2 тағамдық өнімдердің бір қатарын: қант, крахмал, (көмірсулар), нәруыз, майларды анықтау;</p> <p>7.5.1.3 адам ағзасына кіретін элементтерді (O, C, H, N, Ca, P, K) атау;</p> <p>7.5.1.4 тыныс алу үдерісін түсіндіру</p>			<p>10.5.1.1 кейбір қоректік заттарды білу және анықтай алу: көмірсулар (крахмал), ақуыздар, майлар;</p> <p>10.5.1.2 адам ағзасының құрамына кіретін элементтердің (O, C, H, N, Ca, P, K) оның денсаулығы үшін маңызын түсіндіру</p> <p>10.5.1.3 адам ағзасындағы кальций және темірдің ролін түсіндіру;</p> <p>10.5.1.4 тамақ өнімдерінің құрамында көміртекті анықтау</p> <p>10.5.1.5 ауыр металдармен ластану көздері атау және оның ағзаға әсерін түсіндіру</p>

32. Бағдарлама есту қабілеті зақымдалған (нашар еститін, кейін естімей қалған) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "Химия" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспары негізінде осы Бағдарламаның қосымшасына сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді жоспарда барлық сынып бойынша әр бөлімде қамтылатын оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

33. Бөлімдер мен тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Есту қабілеті зақымдалған (нашар еститін, кейін естімей қалған) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "Химия" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасына қосымша

Есту қабілеті зақымдалған (нашар еститін, кейін естімей қалған) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "Химия" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) 7-сынып:

1-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1 – тоқсан		
7.1 Химия пәніне кіріспе. Таза заттар және қоспалар	Химия пәні. №1 практикалық жұмыс "Қауіпсіздік техникасының ережелерімен және зертханалық құрал-жабдықтармен танысу"	7.1.1.1 химия ғылымының негізін оқытатынын білу; 7.1.1.2 химиялық лабораторияда және кабинетте жұмыс жүргізу кезіндегі қауіпсіздік техникасы ережелерін орындау
	Элемент, қоспа және қосылыс. №1 зертханалық тәжірибе "Заттар қоспалары мен олардың қосылыстарын салыстыру"	7.4.1.1 элементті (жай зат) бірдей атомдардың жиынтығы ретінде түсіну; 7.4.1.2 таза заттар атомдардың немесе молекулалардың бір түрінен түзілетінін білу; 7.4.1.3 элемент(жай зат), қоспа және қосылыс түсініктерін ажырата алу; 7.4.1.4 қосылыстардың және элементтердің физикалық қасиеттері туралы алған білімдерін қоспа құрамындағы таныс емес заттарды ажыратуға қолдана алу
	Қоспаларды бөлу әдістері. №2 зертханалық тәжірибе "Ластанған ас тұзын тазарту"	7.4.1.5 қоспалардың түрлерін және оларды бөлу әдістерін атау; 7.4.1.6 қоспаны бөлуге негізделген тәжірибені жоспарлау және өткізу
7.1 Заттардың агрегаттық күйінің өзгеруі	Физикалық және химиялық құбылыстар. №3 зертханалық тәжірибе "Химиялық реакциялардың белгілері"	7.1.1.3 физикалық және химиялық құбылыстарды ажырату
	Заттардың агрегаттық күйлері	7.1.1.4 заттардың әртүрлі агрегаттық күйлерін айту және бөлшектердің кинетикалық теориясы тұрғысынан қатты, сұйық, газ тәріздес заттардың құрылымын түсіндіру
	Салқындау үдерісі № 4 зертханалық тәжірибе "Салқындау үдерісін зерттеу"	7.1.1.5 - салқындау үдерісін зерделеу, салқындау қисығын салу және оны талдау, бөлшектердің кинетикалық теориясына сай, өз бақылауларын түсіндіру
	Қыздыру үдерісі №5 зертханалық тәжірибе "	7.1.1.6 - судың қайнау үдерісін зерделеу, қыздыру қисығын салу және оны талдау, бөлшектердің

	Судың қайнау үдерісін зерттеу"	кинетикалық теориясын пайдалана отырып, өз бақылауларын түсіндіру
2 тоқсан		
7.2 Атомдар Молекулалар Заттар	Атомдар мен молекулалар	7.1.2.1 - атомдар мен молекулалардың айырмашылығын айту
	Химиялық элементтер. Жай және күрделі заттар	7.1.2.2 - әрбір элементтің химиялық таңбамен белгіленетіндігін және белгілі атом түрі екенін білу; 7.1.2.3 элементтерді металдар мен бейметалдарға жіктеу; 7.1.2.4 заттарды құрамына қарай жай және күрделіге жіктеу
	Атомның құрамы мен құрылысы. Изотоптар	7.1.2.5 протон, электрон, нейтронды және олардың атомдағы орналасу тәртібін, массасын зарядын айту; 7.1.2.6 алғашқы 20 элементтің атом құрылысы (p+, n0, e-) мен атом ядросының құрамын білу; 7.1.2.7 изотоп түсінігін айту
7.2 Ауа. Жану реакциясы	Ауа. Ауаның құрамы №6 зертханалық тәжірибе "Балауыз шамның жануы"	7.3.1.1 ауа құрамын айту; 7.3.1.2 заттардың жану кезінде ауаның құрамына кіретін оттектің жұмсалатындығын білу; 7.3.1.3 атмосфералық ауаны ластанудан қорғаудың маңызын түсіну
	Жану үдерісі №2 практикалық жұмыс/ көрсетілім "Күкірттің, фосфордың, темірдің ауада және оттеkte жануын салыстыру"	7.3.1.4 затты жағуға қажетті жағдайларды және жану реакциясының өнімдерін атау; 7.3.1.5 тез тұтанатын, жанғыш және жанбайтын заттарға мысалдар келтіру; 7.3.1.6 заттардың таза оттеkte жақсырақ жанатындығын түсіну; 7.3.1.7 металдар мен бейметалдардың жануы кезінде оксидтер түзілетіндігін білу
3 тоқсан		
	Табиғи қышқылдар мен негіздер. Индикаторлар. №7 зертханалық тәжірибе "Ерітінділердің қышқылдық, сілтілік ортасын анықтау". №8 зертханалық тәжірибе "Хлорсутек қышқылының бейтараптану реакциясы"	7.3.4.1 "қышқылдық" және "сабындылық" қасиеттер кейбір табиғи қышқылдар мен сілтілердің белгілері болуы мүмкін екендігін білу; 7.3.4.2 химиялық индикаторлар метилоранж, лакмус, фенолфталеинді және олардың әртүрлі ортадағы түстерінің өзгеруін айту; 7.3.4.3 рН шкаласы негізінде әмбебап индикаторды қолданып, сілтілер мен қышқылдарды анықтау; 7.3.4.4 "антацидтік заттарды" қолдану мысалында қышқылдардың бейтараптануын түсіну
		7.2.2.1 - сұйылтылған қышқылдардың қолдану аяларын және олармен жұмыс жасау ережелерін атау;

7.2.2.2 - сұйылтылған қышқылдардың әртүрлі

7.3
Химиялық реакциялар

Сұйылтылған
қыш-қылдардың
металдар-мен әрекеттесуі

.
№9 зертханалық
тәжірибе "Мырыш-тың
сұйылтылған тұз
қышқылымен әрекеттесуі
".

№10 зертханалық
тәжірибе "Сутекке
сапалық реакция"

		металдармен реакцияларын зерттеу және сутек газының сапалық реакциясын жүзеге асыру
	Сұйылтылған қыш-қылдардың карбонат-тармен әрекеттесуі. № 3 практикалық жұмыс "Сұйылтылған қышқылдар мен карбонаттардың әрекеттесуі. Көмірқышқыл газына сапалық реакция"	7.2.2.3 - кейбір карбонаттардың сұйылтылған қышқылдармен реакцияларын зерттеу және көмірқышқыл газының сапалық реакциясын жүзеге асыру
7.3 Химиялық элементтердің периодтық кестесі	Химиялық элементтердің периодтық кестелерін құру тарихы	7.2.1.1 - И. Дүбейнер, Дж. Ньюлендс, Д.И. Менделеевтің еңбектерінің мысалында элементтердің жіктелуін салыстыру
	Периодтық кестенің құрылымы	7.2.1.2 - периодтық кестенің құрылымын сипаттау: топтар мен периодтар
7.7 Салыстырмалы атомдық масса және қарапайым формула	Салыстырмалы атомдық масса	7.1.2.8 - Жердегі элементтердің басым бөлігі планеталардың қалыптасу кезінде пайда болған изотоптар қоспасы түрінде кездесетіндігін түсіну; 7.1.2.9 - табиғи изотоптары бар химиялық элементтердің атомдық массалары бөлшек сан болатындығын түсіну; 7.1.2.10 - салыстырмалы атомдық массаның анықтамасын атау
	Валенттілік. Химиялық формулалар. Қосылыстардың формуласы бойынша салыстырмалы молекулалық массасын есептеу	7.1.2.11 - элементтердің атауларын, валенттілікті және олардың қосылыстардағы атомдық қатынастарын қолдана отырып, биэлементті химиялық қосылыстардың формулаларын құру; 7.1.2.12 - химиялық қосылыстың формуласы бойынша салыстырмалы молекулалық/ формулалық массасын есептеу
4 тоқсан		
7.4 Адам ағзасындағы химиялық элементтер	Тағам құрамындағы қоректік заттар. № 4 практикалық жұмыс "Тағам құрамындағы қоректік заттарды анықтау"	7.5.1.1 - тағам өнімдерін химиялық заттардың жиынтығы деп түсіну; 7.5.1.2 - тағамдық өнімдердің бір қатарын: қант, крахмал, (көмірсулар), нәруыз, майларды анықтау
	Адам ағзасындағы химиялық элементтер. Тыныс алу үдерісі. №11 зертханалық тәжірибе "Тыныс алу үдерісін зерттеу"	7.5.1.3 - адам ағзасына кіретін элементтерді (O, C, H, N, Ca, P, K) атау; 7.5.1.4 - тыныс алу үдерісін түсіндіру
		7.4.2.1 - Жер қыртысында көптеген пайдалы химиялық қосылыстар барын түсіну; 7.4.2.2 - кейбір минералдар мен пайдалы табиғи қосылыстардың кендерге жататынын білу;

7.4 Геологиялық химиялық қосылыстар	Пайдалы геологиялық химиялық қосылыстар. Кен құрамы	7.4.2.3 - металды алу үшін кенді өңдеу үдерісін сипаттау
	Қазақстанның пайдалы қазбалары Минералдарды өндірудің экологиялық аспектілері	7.4.2.4 - Қазақстан қандай минералды және табиғи ресурстармен бай екендігін және олардың кен орындарын атау; 7.4.2.5 - табиғи ресурстарды өндірудің қоршаған ортаға әсерін түсіндіру

2) 8 сынып:

2 кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1 тоқсан		
8.1 Атомдағы электрондардың қозғалысы	Атомда электрондардың таралуы	8.1.3.1 - атомда электрондар ядродан арақашықтығы артқан сайын біртіндеп энергетикалық деңгейлер бойынша таралатынын түсіну
	Энергетикалық деңгейлер. № 1 зертханалық тәжірибе "Атомдар модельдерін жасау"	8.1.3.2 - әрбір электрон қабатында электрон саны нақты максимал мәннен аспайтынын түсіну; 8.1.3.3 - s және p орбиталдарының пішінін атау; 8.1.3.4 - алғашқы 20 химиялық элементтің электрондық конфигурациясын және электронды-графикалық формуларын жазу
	Иондардың түзілуі	8.1.3.5 - атомдар электрондарды қабылдай немесе жоғалта алатынын және осының нәтижесінде иондар түзілетінін түсіну
	Қосылыстар формуласын құрастыру	8.1.3.6 - "нольдік қосынды" әдісімен қосылыстардың формуласын құрастыру
8.1 Заттардың формулалары және химиялық реакция теңдеулері	Химиялық формулалар бойынша есептеулер	8.2.3.1 - заттар құрамындағы элементтердің массалық үлесін табу, элементтердің массалық үлесі бойынша заттардың формуласын шығару
	Химиялық реакция теңдеулерін құру. Зат массасының сақталу заңы. № 1 көрсетілім "Зат массасының сақталу заңын дәлелдейтін тәжірибе".	8.2.3.2 - әрекеттесетін заттар қатынасын эксперименттік жолмен анықтау; 8.2.3.3 - реакцияға қатысатын және түзілетін заттардың формуласын жаза отырып, химиялық реакциялар теңдеулерін құру;

	№ 2 зертханалық тәжірибе "Өрекеттесуші заттардың қатынасы"	8.2.3.4 - заттар массасының сақталу заңын атау
	Химиялық реакция типтері	8.2.2.1 -бастапқы және түзілген заттардың саны мен құрамы бойынша химиялық реакцияларды жіктеу
	Табиғаттағы және тірі ағзалар мен адам тіршілігіндегі химиялық реакциялар	8.2.2.2-табиғаттағы және тірі ағзалар мен адам тіршілігіндегі химиялық реакцияларды сипаттау;
8.1 Металдар белсенділігін салыстыру	Металдардың оттеппен және сумен әрекеттесуі. № 2 көрсетілім "Белсенді металдардың салқын және ыстық сумен әрекеттесуі"	8.2.4.1 - кейбір металдар басқаларға қараған-да тотығуға тезірек ұшырайтындығын білу; 8.2.4.2 - белсенді металдардың салқын сумен, ыстық су немесе бумен әрекеттесуін сипаттау; 8.2.4.3 - металдар коррозиясын туындатуға әсер ететін жағдайларды зерттеу
	Металдардың қышқыл ерітінділерімен әрекеттесуі. № 3 зертханалық тәжірибе "Металдардың қышқылдар ерітінділерімен әрекеттесуі"	8.2.4.4 -қышқыл ерітінділерімен әртүрлі металдардың реакцияларын зерттеу; 8.2.4.5 -металдардың қышқылдармен әрекеттесуінің реакция теңдеулерін құрастыру
	Металдардың тұз ерітінді-лерімен реакциялары. № 3 көрсетілім "Тұз ерітінділерінен металдарды ығыстыру"	8.2.4.6 - металдардың тұз ерітінділерімен әрекеттесуінің жоспарын жасау және жүргізу
	Металдардың белсенділік қатары. № 1 практикалық жұмыс "Металдардың белсенділігін салыстыру"	8.2.4.7 - эксперимент нәтижесі бойынша металдардың белсенділік қатарын құру және оны анықтама мәліметтерімен сәйкестендіру; 8.2.4.8 - металдардың белсенділік қатарын қолданып металдардың таныс емес орынбасу реакцияларының жүру мүмкіндігін болжау
2 тоқсан		
8.2 Зат мөлшері	Зат мөлшері. Моль. Авогадро саны. Заттардың молярлық массасы	8.1.1.1 - зат мөлшерінің өлшем бірлігі ретінде – мольді білу және Авогадро санын білу; 8.1.1.2 - қосылыстың молярлық массасын есептеу
	Масса, молярлық масса және зат мөлшері арасындағы байланыс	8.1.1.3 -масса, зат мөлшері және құрылымдық бөлшектер санын есептеу

8.2 Стехиометриялық есептеулер	Химиялық реакция теңдеулері бойынша есептер шығару	8.2.3.5 - химиялық реакция теңдеулері бойынша заттың массасын, зат мөлшерін есептеу
	Авогадро заңы. Молярлық көлем	8.2.3.6 - Авогадро заңын айту және қалыпты және стандартты жағдайлардағы газдар көлемін есептеуде молярлық көлемді қолдану
	Газдардың салыстырмалы тығыздығы. Көлемдік қатынас заңы	8.2.3.7 - газдардың салыстырмалы тығыздығын және заттың молярлық массасын салыстырмалы тығыздық бойынша есептеу; 8.2.3.8 - газдардың қатысуымен жүретін реакциялар бойынша есептер шығаруда газдардың көлемдік қатынас заңын қолдану
8.2 Химиялық реакциядағы энергиямен танысу	Отынның жануы және энергияның бөлінуі	8.3.1.1 - заттың жану реакциясының өнімі көбінесе оксид екенін және құрамында көміртегі бар отын оттеkte жанғанда, көмірқышқыл газы, иіс газы немесе көміртек түзілетінін түсіну; 8.3.1.2 - парниктік эффекттің себептерін түсіндіру және шешу жолдарын ұсыну
	Экзотермиялық және эндотермиялық реакциялар. № 4 зертханалық тәжірибе "Энергияның өзгеруімен жүретін химиялық реакциялар"	8.3.1.3 - экзотермиялық реакциялар жылу бөле жүретінін, ал эндотермиялық реакциялар жылу сіңіре жүретінін білу; 8.3.1.4 - әртүрлі жанғыш заттардың қоршаған ортаға әсер ету салдарын түсіну
	Термохимиялық реакциялар	8.3.1.5 - энергия өзгерісін бөлшектердің кинетикалық теориясы тұрғысынан түсіндіру
8.2 Сутек. Оттек және озон	Сутек, алынуы, қасиеттері және қолданылуы. № 2 практикалық жұмыс "Сутекті алу және оның қасиеттерін тану"	8.4.2.1 - сутекті алу және оның қасиеттері мен қолданылуын зерттеу
	Оттек, алынуы, қасиеттері, қолданылуы. № 4 көрсетілім "Сутек пероксидінің ыдырауы". № 3 практикалық жұмыс "Оттекті алу және оның қасиеттерін тану"	8.4.2.2 - ауа құрамындағы және жер қыртысындағы оттектің пайыздық мөлшерін айту; 8.4.2.3 - оттекті алу және оның қасиеттері мен қолданылуын зерттеу
	Оттек және озон	8.4.2.4 - оттектің аллотропиялық түр өзгеріс-терінің құрамы мен қасиеттерін салыстыру;

		8.4.2.5 - Жер бетіндегі озон қабатының маңызын түсіндіру
3 тоқсан		
8.3 Химиялық элементтер-дің периодтық жүйесі	Химиялық элементтердің периодтық жүйесінің құрылымы	8.2.1.1 - топ, период, атом нөмірінің физикалық мәнін түсіндіру
	Химиялық элемент атомдарының қасиеттері мен кейбір сипаттамаларының периодты түрде өзгеруі	8.2.1.2 - бір топтағы элементтердің сыртқы электрондық деңгейінде электрондар санының бірдей болатындығын түсіну; 8.2.1.3 - топтар мен периодтарда элементтер қасиеттерінің заңдылықпен өзгеретінін түсіндіру
	Периодтық жүйедегі орны бойынша элементтің сипаттамасы	8.2.1.4 - периодтық жүйедегі орны бойынша химиялық элементті сипаттау
	Химиялық элементтердің табиғи ұяластары және олардың қасиеттері	8.2.1.5 - химиялық қасиеттері ұқсас элементтердің бір топқа жататындығын дәлелдеу; 8.2.1.6 - химиялық элементтердің табиғи ұяластарын айту және сілтілік металдар, галогендер, инертті элементтердің ұяластарына мысалдар келтіру
	Металдар және бейметалдар	9.2.1.7 - химиялық элементтің периодтық кестеде орналасуына сай қасиеттерін болжау
8.3 Химиялық байланыс түрлері	Электртерістілік. Ковалентті байланыс	8.1.4.1 - электртерістілік ұғымы негізінде атомдар арасындағы ковалентті байланыстың түзілуін түсіндіру
	Иондық байланыс	8.1.4.2 - иондық байланыстың түзілу механизмін сипаттау және иондық қосылыстардың қасиеттерін болжау
	Кристалдық тор түрлері, байланыс типтері және заттардың қасиеттері арасындағы өзара байланыс	8.1.4.3 - заттар қасиеттерінің кристалдық тор типтеріне тәуелділігін түсіндіру
8.3	Заттардың суда еруі. № 5 зертханалық тәжірибе "Заттардың ерігіштігін зерттеу"	8.3.4.1 - заттарды судағы ерігіштігі бойынша жіктеу; 8.3.4.2 - ерітінділердің табиғаттағы және күнделікті өмірдегі маңызын түсіндіру
	Заттардың ерігіштігі. № 4 практикалық жұмыс "Қатты заттардың ерігіштігіне температураның әсері"	8.3.4.3 - заттың ерігіштігіне температураның әсерін түсіндіру; 8.3.4.4 - буландыру техникасын қолдана отырып, заттың 100 г судағы ерігіштігін есептеу, алынған нәтижелерді

Ерітінділер және ерігіштік		анықтамалық мәндермен салыстыру
	Еріген заттың массалық үлесі	8.3.4.5 - еріген заттың массалық үлесі мен ерітіндінің белгілі массасы бойынша еріген заттың массасын есептеу
	Ерітіндідегі заттардың молярлық концентрациясы. № 5 практикалық жұмыс "Пайыздық және молярлық концентрациялары берілген ерітінділерді дайындау"	8.3.4.6 - ерітіндідегі заттың молярлық концентрациясын есептеу
4 тоқсан		
8.4 Бейорганикалық қосылыстар-дың негізгі кластары. Генетикалық байланыс	Оксидтер. № 6 зертханалық тәжірибе "Оксидтердің қасиеттерін зерттеу"	9.3.4.1 - оксидтердің жіктелуін және қасиет-терін білу, олардың химиялық қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастыру
	Қышқылдар. № 7 зертханалық тәжірибе "Қышқылдардың қасиеттерін зерттеу"	9.3.4.2 - қышқылдардың жіктелуін, қасиет-терін білу және түсіну, олардың химиялық қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастыру
	Негіздер. № 8 зертханалық тәжірибе "Негіздердің қасиеттерін зерттеу"	9.3.4.3 - негіздердің жіктелуі мен қасиеттерін білу және түсіну, олардың химиялық қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастыру
	Тұздар. № 9 зертханалық тәжірибе "Тұздардың қасиеттері және алынуы"	9.3.4.4 - тұздарды алудың әртүрлі әдістерін білу, сәйкес реакция теңдеулерін құрастыру 9.3.4.5 - тұздардың қасиеттерін, жіктелуін білу және түсіну, олардың химиялық қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастыру
	Бейорганикалық қосылыстар арасындағы генетикалық байланыс	9.3.4.6-бейорганикалық қосылыстардың негізгі кластары арасындағы генетикалық байланысты зерттеу
		Көміртектің жалпы сипаттамасы
	Көміртектің аллотропиялық түр өзгерістері	8.4.3.3 - көміртектің аллотропиялық түр өзгерістерінің құрылысын және қасиеттерін салыстыру;

8.4 Көміртек және оның қосылыстары		8.4.3.4 - көміртектің аллотропиялық түр өзгерістерінің қолданылу аймағын зерттеу
	Көміртектің қасиеттері. № 6 практикалық жұмыс "Көміртектің физикалық және химиялық қасиеттері". Көміртектің оксидтері. № 7 практикалық жұмыс "Көмірқышқыл газын алу және оның қасиеттерін зерттеу"	8.4.3.5 -көміртектің физикалық және химиялық қасиеттерін зерттеу; 8.4.3.6 - көміртек жанған кезде көміртек диоксиді мен көміртек монооксидінің түзілу жағдайларын сипаттау және тірі ағзаларға иіс газының физиологиялық әсерін түсіндіру; 8.4.3.7 - көмірқышқыл газын ала алу, оны анықтау және қасиеттерін зерттеу; 8.4.3.8 - көміртектің табиғаттағы айналымын құру және түсіндіру

3) 9 сынып:

3 кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1 тоқсан		
9.1 Бейорганикалық қосылыстардың негізгі кластары. Генетикалық байланыс	Оксидтер. № 6 зертханалық тәжірибе "Оксидтердің қасиеттерін зерттеу"	9.3.4.1 - оксидтердің жіктелуін және қасиеттерін білу, олардың химиялық қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастыру
	Қышқылдар. № 7 зертханалық тәжірибе "Қышқылдардың қасиеттерін зерттеу"	9.3.4.2 - қышқылдардың жіктелуін, қасиеттерін білу және түсіну, олардың химиялық қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастыру
	Негіздер. № 8 зертханалық тәжірибе "Негіздердің қасиеттерін зерттеу"	9.3.4.3 - негіздердің жіктелуі мен қасиеттерін білу және түсіну, олардың химиялық қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастыру
	Тұздар. № 9 зертханалық тәжірибе "Тұздардың қасиеттері және алынуы"	9.3.4.4 - тұздарды алудың әртүрлі әдістерін білу, сәйкес реакция теңдеулерін құрастыру 9.3.4.5 - тұздардың қасиеттерін, жіктелуін білу және түсіну, олардың химиялық қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастыру
	Бейорганикалық қосылыстар арасындағы генетикалық байланыс	9.3.4.6-бейорганикалық қосылыстардың негізгі кластары арасындағы генетикалық байланысты зерттеу

9.2 Су	Табиғаттағы су	9.4.2.1 - судың табиғатта кең таралғандығын, бірегей қасиеттерін және оның өмір үшін маңызын түсіндіру; 9.4.2.2 - судың табиғаттағы айналымын түсіндіру
	Судың ластану себептері. Судың кермектігі. № 10 зертханалық тәжірибе " Судың кермектігін анықтау"	9.4.2.3 - судың ластануының қауіптілігі мен себебін анықтау, суды тазарту әдістерін түсіндіру; 9.4.2.4 - судың "кермектігін" анықтау және оны жою тәсілдерін түсіндіру; 9.4.2.5 - суды сусыз мыс (II) сульфатын қолданып анықтау тәсілін білу
2 тоқсан		
9.3 Электролит-тік диссоциация	Электролиттер мен бейэлектролиттер. № 1 көрсетілім "Иондық және ковалентті полюсті байланысы бар заттардың электролиттік диссоциациясы"	9.4.1.1 - электролиттер мен бейэлектролиттердің анықтамасын білу және мысалдар келтіру; 9.4.1.2 - заттардың ерітінділері немесе балқымаларының электрөткізгіштігі химиялық байланыс түріне тәуелді екендігін түсіндіру
	Электролиттік диссоциациялану теориясы	9.4.1.3 - электролиттік диссоциация теориясының негізгі қағидаларын білу; 9.4.1.4 - иондық және коваленттік полюсті байланысы бар заттардың электролиттік диссоциациялану механизмін түсіндіру
	Қышқыл, негіз, тұздардың электролиттік диссоциациясы. № 1 зертханалық тәжірибе " Қышқыл, сілті ерітінділерінің рН-ын анықтау"	9.4.1.5 - ерітіндінің қышқылдығы мен сілтілігін ажырату; 9.4.1.6 - қышқыл, сілті, орта және қышқылдық тұздардың электролиттік диссоциациялану теңдеулерін құрастыру
	Диссоциациялану дәрежесі. Күшті және әлсіз электролиттер	9.4.1.7 - күшті және әлсіз электролиттерге мысал келтіру және оларды ажырату, диссоциациялану дәрежесін анықтай білу
	№ 1 практикалық жұмыс "Ион алмасу реакциялары"	9.2.2.1 - алмасу реакция теңдеулерін молекулалық және иондық түрде құрастыру; 9.2.2.2 - ион алмасу реакцияларының жүру себептерін түсіндіру
		9.3.4.1 - қышқылдар, еритін және ерімейтін негіздер, орта тұздардың химиялық қасиеттерін

	<p>Электролиттік диссоциациялану теориясы тұрғысынан қышқыл, негіз, тұздардың химиялық қасиеттері</p>	<p>көрсететін реакция теңдеулерін молекулалық және иондық түрде құрастыру; 9.3.4.2 - қышқылдар және негіздер ,орта тұздар-дың химиялық қасиеттерін тәжірибе жүзінде зерттеу және қорытынды жасау</p>
	<p>Тұздар гидролизі. № 2 зертханалық тәжірибе "Тұздар гидролизі"</p>	<p>9.3.4.3 - орта тұз ерітіндісінің ортасын тәжірибе жүзінде анықтау; 9.3.4.4 - орта тұз гидролизінің теңдеуін молекулалық және иондық түрде құрастыру; 9.3.4.5 - орта тұз ерітіндісінің реакция ортасын болжау</p>
9.4 Бейорганика-лық қосылыстар-дың сапалық талдауы	<p>Катиондарға сапалық реакциялар. № 3 зертханалық тәжірибе "Li+, Na+, K+, Ca2+, Sr2+, Ba2+, Cu2+ катиондарын жалын түсінің боялуы бойынша анықтау". № 4 зертханалық тәжірибе "Fe2+, Fe3+, Cu2+ катиондарына сапалық реакциялар"</p>	<p>9.4.1.8 - Li+, Na+, K+, Ca2+, Sr2+, Ba2+, Cu2+ металл катиондарын анықтау үшін жалын түсінің боялу реакциясын жүргізу және сипаттау; 9.4.1.9 - Fe2+, Fe3+, Cu2+ катиондарын анықтау үшін сапалық реакция жүргізу</p>
	<p>Аниондардың сапалық реакциялары. № 5 зертханалық тәжірибе "Сулы ерітіндідегі Cl-, Br-, I-, PO43-, SO42-, CO32-, NO3-, SiO32- аниондарын анықтау"</p>	<p>9.4.1.10 - хлорид-, бромид-, йодид-, сульфат, карбонат-, фосфат-, нитрат-, силикат- иондарына сапалық реакцияларды тәжірибе жүзінде жүргізу және ион алмасу реакцияларын бақылап нәтижесін сипаттау</p>
	<p>№ 2 практикалық жұмыс "Бейорганикалық қосылыстар құрамының сапалық талдауы"</p>	<p>9.4.1.11 - белгісіз заттардағы катион және аниондарды анықтау тәжірибесінің жоспарын құру және оны практикада жүзеге асыру</p>
	<p>Есептер шығару "Әрекеттесуші заттардың біреуі артық мөлшерде берілген реакция теңдеулері бойынша есептеулер"</p>	<p>9.2.3.1 - әрекеттесуші заттардың біреуі артық берілген реакция теңдеулері бойынша есептеулер жүргізу</p>
3 тоқсан		
9.5 Химиялық реакция жылдамдығы	<p>Химиялық реакциялар-дың жылдамдығы. Химиялық реакциялар жылдамдығына әсер ететін факторлар. № 2 көрсетілім "Өртүрлі реакциялар жылдамдығы". № 6 зертханалық тәжірибе "Реакция жылдамды-ғына температура, концентрация мен бөлшектер өлшемінің әсері"</p>	<p>9.3.2.1 - реакция жылдамдығы ұғымын түсіндіру; 9.3.2.2 - реакция жылдамдығына әсер ететін факторларды анықтау және оны бөлшектердің кинетикалық теориясы тұрғысынан түсіндіру</p>

	Катализаторлар. Ингибиторлар. № 3 практикалық жұмыс "Реакция жылдамдығына катализатордың әсері"	9.3.2.3 - катализатордың реагенттен айырмашы-лығын және реакция жылдамдығына әсерін түсіндіру; 9.3.2.4 - реакция жылдамдығына ингибитордың әсерін түсіндіру
9.6 Қайтымды реакциялар	Қайтымды және қайтым-сыз химиялық реакция-лар. Химиялық тепе-теңдік № 3 көрсетілім "Қайтымды химиялық реакциялар". № 7 зертханалық тәжірибе "Химиялық тепе-теңдіктің ығысуы"	9.3.3.1 - қайтымды және қайтымсыз реакция-ларды біл; 9.3.3.2 - тепе-теңдікті динамикалық үдеріс ретінде сипаттау және Ле-Шателье-Браун принципі бойынша химиялық тепе-теңдіктің ығысуын болжау; 9.3.3.3 - химиялық тепе-теңдік күйіне және химиялық реакция жылдамдығына жағдайлар өзгерісінің әсерін түсіну және ажырату; 9.3.3.4 - химиялық тепе-теңдікті бөлшектердің кинетикалық теориясы тұрғысынан түсіндіру
9.7 Тотығу-тотықсыздану реакциялары	Тотығу дәрежесі. Тотығу және тотықсыздану	9.2.2.3 - тотығу дәрежесін табудың ережесін білу және қолдану; 9.2.2.4 - тотығу және тотықсыздану үдерістері бір-бірімен байланысты екенін және бір мезгілде жүретіндігін түсіну
	Тотығу-тотықсыздану реакциялары	9.2.2.5 - тотығу-тотықсыздану реакцияларын тотығу дәрежесі өзгере жүретін реакциялар ретінде түсіну; 9.2.2.6 - тотығу процесін электронды беру, ал тотықсыздану-электронды қосып алу деп түсіну
	Электрондық баланс әдісі	9.2.2.7 - электрондық баланс әдісімен тотығу-тотықсыздану реакцияларының коэффициенттерін қою
4 тоқсан		
	Металдардың жалпы сипаттамасы. № 4 көрсетілім "Металдардың кристалдық тор модельдері"	9.1.4.1 - металдық байланыс пен металдық кристалдық тор жайындағы білімдерін қолданып металдардың қасиетін түсіндіре алу; 9.1.4.2 - металдарға тән физикалық және химиялық қасиеттерді сипаттау және металл атомдарының тек тотықсыздандырғыш қасиет көрсететінін түсіндіру

9.8 Металдар мен құймалар	Металдар құймалары. № 5 көрсетілім "Металдар және құймалар"	9.1.4.3 - құйма ұғымын және оның артықшылықтарын білу; 9.1.4.4 - шойын мен болаттың құрамы мен қасиеттерін салыстыру; 9.4.2.5 - Қазақстандағы металдардың кен орындарын атау және оларды өндіру үдерістерін, қоршаған ортаға әсерін түсіндіру
	Металдарды алу	9.4.2.6 - кеннен металды алу үдерісін сипаттау
	Есептер шығару "Реакция теңдеуі бойынша қоспаның белгілі бір массалық үлесін құрайтын, басқа заттың массасы белгілі жағдайда зат массасын есептеу"	9.2.3.2 - қоспаның белгілі бір массалық үлесін құрайтын, басқа заттың массасы белгілі жағдайда реакция теңдеуі бойынша зат массасын есептеу

4) 10 сынып:

4 кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1 тоқсан		
10.1 1 (I), 2 (II) және 3 (III) топ элементтері және олардың қосылыстары	1 (I)-топ элементтері және олардың қосылыстары. № 6 көрсетілім "Натрийдің сумен әрекеттесуі"	10.2.1.1 - атом құрылысы негізінде сілтілік металдардың жалпы қасиеттерін түсіндіру; 10.2.1.2 - сілтілік металдардың оксидтері мен гидроксидтерінің негіздік қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастыру
	2 (II)-топ металдары және олардың қосылыс-тары. № 8 зертханалық тәжірибе "Кальцийдің сумен және қышқыл ерітіндісімен әрекеттесуі"	10.2.1.3 - 1 (I)- ші және 2 (II) топ металдарының жалпы қасиеттерін салыстыру және реакция теңдеулерін құрастыру; 10.2.1.4 - кальций оксиді мен гидроксидінің негіздік қасиеттерін түсіндіру және қолданылуын сипаттау
	3 (III)-топ металдары. Алюминий және оның қосылыстары. № 7 көрсетілім "Алюминий мен оның құймалары". № 9 зертханалық тәжірибе "Алюминийдің қышқыл және сілті ерітінділерімен әрекеттесуі"	10.2.1.5 - атом құрылысы негізінде алюминийдің қасиеттерін түсіндіру, оның маңызды қосылыстары мен құймаларының қолдану аймағын атау; 10.2.1.6 - алюминий, оның оксиді мен гидроксидінің екідайлы қасиеттерін зерттеу
	№ 4 практикалық жұмыс "Металдар" тақырыбына эксперименттік есептер шығару	10.2.1.7 - 1 (I), 2 (II), 3 (III) –топ металдарының жай және күрделі заттармен әрекеттесуіне байланысты тәжірибені жоспарлау және жүргізу

10.2 7 (VII), 6 (VI), 5 (VI), 4 (IV) - топ элементтері және олардың қосылыстары	Галогендер	10.1.4.1 - галоген молекулаларының электрондық формулаларын құрастыру және кристалдық тор түрі мен байланыс типін анықтау; 10.2.1.8 - топта галогендер қасиеттерінің өзгеру заңдылықтарын болжау
	Хлор	10.2.1.9 - хлордың химиялық қасиеттерін сипаттау: металдармен, сутекпен және галогенидтермен әрекеттесуі
	Хлорсутек қышқылы. № 10 зертханалық тәжірибе "Хлорсутек ерітіндісінің химиялық қасиеттерін зерттеу"	10.2.1.10 - хлорсутек қышқылы ерітіндісінің химиялық қасиеттерін зерттеу және қолдану аясын білу
	6 (VI)-топ элементтері. Күкірт. № 7 көрсетілім "Күкірттің аллотропиялық түр өзгерістері"	10.2.1.11 - 6 (VI)-топ элементтерінің жалпы қасиетін сипаттау; 10.2.1.12 - күкірттің аллотропиялық түр өзгеріс-терінің физикалық қасиеттерін салыстыру және күкірттің химиялық қасиеттерін көрсететін реакция теңдеулерін құрастыру
	Күкірттің қосылыстары	10.2.1.13 - күкірттің (IV) және (VI) оксидтерінің физикалық және химиялық қасиеттерін салыстыру және күкірт диоксидінің физиологиялық әсерін түсіндіру; 10.4.2.1 - қышқылдық жаңбырдың пайда болу себебі мен экологияға тигізетін әсерін түсіндіру;
	Күкірт қышқылы және оның тұздары. № 5 практикалық жұмыс "Сұйылтылған күкірт қышқылы ерітіндісі және оның тұздарының химиялық қасиеттерін зерттеу"	10.2.1.14 - күкірт қышқылы ерітіндісі мен оның тұздарының физикалық және химиялық қасиеттерін зерттеу
	Есеп шығару. Теориялық мүмкіндікпен салыстырғандағы реакция өнімі шығымының массалық/ көлемдік үлестеріне есептеулер"	10.2.3.1 - теориялық мүмкіндікпен салыстырғандағы реакция өнімінің шығымын есептеу
2 тоқсан		
	Азот. № 11 зертханалық тәжірибе "Азот молекуласының моделі"	10.2.1.15 - азоттың қасиеттерін және табиғаттағы азот айналымын түсіндіру
	Аммиак. № 12 зертхана-лық тәжірибе "Аммиак молекуласының моделі"	10.1.4.3 - аммиактың молекулалық, электрондық және құрылымдық формуласын түсіндіру

<p>Аммиактың қасиеттері, алынуы мен қолданылуы. № 6 практикалық жұмыс "Аммиактың алынуы және оның қасиеттерін зерттеу". Аммиак өндірісі</p>		<p>10.2.1.16 - аммиактың алу қасиеттерін мен қолданылуын түсіндіру; 10.2.1.17 - аммиактың аммоний тұзы ерітіндісі мен сілті ерітіндісін әрекеттестіру жолымен алу білу және газ тәрізді аммиак пен оның ерітіндісінің қасиеттерін зерттеу; 10.3.3.1 - аммиак өндірісінің үдерісін сипаттау</p>
<p>Азот қышқылы. № 13 зертханалық тәжірибе "Азот қышқылының басқа қышқылдармен ортақ қасиеттері"</p>		<p>10.1.4.4 - азот қышқылының молекулалық, формулаларын білу және атомдар арасындағы химиялық байланыстардың түзілуін түсіндіру; 10.2.1.18 - азоттан азот қышқылын алу реакция теңдеуін құрастыру; 10.2.1.19 - азот қышқылының басқа қышқылдармен жалпы ортақ қасиеттерін зерттеу</p>
<p>Азот қышқылы мен нитраттардың өзіне тән қасиеттері</p>		<p>10.2.1.20 - сұйылтылған және концентрілі азот қышқылының металмен әрекеттесуінің ерекшелігін сипаттау және реакция теңдеулерін құрастыру; 10.2.1.21 - нитраттың термиялық айрылуының ерекшелігін түсіндіру, реакция теңдеулерін құрастыру</p>
<p>Фосфор және оның қосылыстары</p>		<p>10.2.1.22 - фосфордың аллотропиялық түр өзгерістерін салыстыру; 10.4.2.2 - фосфор қосылыстарының Қазақстандағы кен орындарын атау; 10.2.1.23 - фосфор және оның қосылыстарының жалпы химиялық қасиеттерін түсіндіру</p>
<p>Минералды тыңайтқыштар. № 8 көрсетілім "Минералды тыңайтқыштар"</p>		<p>10.4.2.3 - минералды тыңайтқыштардың жіктелуін және олардың құрамына кіретін қоректік элементтерді атау 10.4.2.4 - азот және фосфор тыңайтқыштарының қоршаған ортаға әсерін түсіндіру</p>
<p>Кремний және оның қосылыстары</p>		<p>10.2.1.24 - кремнийдің қолданылу аймағын және оның жартылай өткізгіш ретінде қолданылуын түсіндіру;</p>

	<p>№ 9 көрсетілім "Алмаз, кремний, кремний диоксиді мен кремний карбидінің кристалдық торының модельдері"</p>	<p>10.1.4.2 кремний, оның диоксиді мен карбидін-дегі химиялық байланыс түрін және кристалдық тор түрін сипаттау; 10.2.1.25 - кремний мен оның қосылыстарының негізгі химиялық қасиеттерін сипаттау және реакция теңдеулерін құрастыру</p>
10.3 Адам ағзасындағы химиялық элементтер	<p>Адам ағзасының химиялық құрамы. Макроэлементтер, микроэлементтер және олардың маңызы</p>	<p>10.5.1.1 - адам ағзасының құрамына кіретін элементтерді атау және олардың маңызын түсіндіру (O, C, H, N, Ca, P, K, S, Cl, Mg, Fe); 10.5.1.2 - Қазақстанның тұрғындарының типтік тамақтану рационын зерттеу және теңгерімді тамақтану рационын құрастыру</p>
	<p>Ағзадағы кейбір элементтерді анықтау. № 14 зертханалық тәжірибе "Сүйек құрамындағы кальцийді анықтау". № 15 зертханалық тәжірибе "Тамақ өнімдерінің құрамындағы көміртекті анықтау"</p>	<p>10.5.1.3 - адам ағзасындағы кальций мен темірдің ролін түсіндіру; 10.5.1.4 - тамақ өнімдерінің құрамындағы көміртекті анықтау</p>
	<p>Ауыр металдармен қоршаған ортаның ластануы</p>	<p>10.5.1.5 - қоршаған ортаның ауыр металдармен ластану көздерін атау және олардың ағзаларға әсерін түсіндіру</p>
3 тоқсан		
10.4 Органикалық химияға кіріспе	<p>Органикалық заттардың ерекшеліктері</p>	<p>10.4.3.1 - органикалық қосылыстардың көптүрлілігінің себебін түсіндіру</p>
	<p>Органикалық қосылыстардың жіктелуі. № 10 көрсетілім "Метан, этан, этен, этин, этанол, этаналь, этан қышқылы, глюкоза, аминокетан қышқылы модельдері"</p>	<p>10.4.3.2 - көмірсутектердің және олардың туындылары: спирттер, альдегидтер, карбон қышқылдары, көмірсулар, аминқышқылдарының жіктелуін білу; 10.4.3.3 - функционалдық топ түсінігін, берілген класс қосылысының химиялық қасиеттерін анықтайтын топ ретінде түсіндіру</p>
	<p>Органикалық қосылыстардың гомологтық қатарлары. № 11 көрсетілім Алкандардың алғашқы бес өкілінің және сызықты құрылымды спирттердің модельдері"</p>	<p>10.4.3.4 - гомолог ұғымын және гомологтық айырмашылықты білу</p>

	<p>Органикалық қосылыстардың номенклатурасы</p>	<p>10.4.3.5 - органикалық қосылыстардың негізгі кластары: алкандар, алкендер, алкиндер, арендер, спирттер, альдегидтер, карбон қышқылдары, аминқышқылдары үшін IUPAC номенклатурасын қолдану</p>
	<p>Органикалық қосылыстардың изомериясы. № 12 көрсетілім "Пентан изомерлерінің модельдері"</p>	<p>10.4.3.6 - изомерия құбылысын білу және көмірсутектер құрылымдық изомерлерінің формулаларын құрастыру</p>
	<p>Есеп шығару "Элементтердің массалық үлестері мен салыстырмалы тығыздық бойынша газтекес заттардың молекулалық формуласын табу"</p>	<p>10.2.3.2 - газтекес заттардың молекулалық формуласын салыстырмалы тығыздық пен элементтердің массалық үлестері арқылы анықтау</p>
<p>10.5 Көмірсутек-гер. Отын</p>	<p>Алкандар</p>	<p>10.4.3.7 - алкандардың химиялық қасиеттерін сипаттау және оны реакция теңдеулерімен дәлелдеу; 10.4.3.8 - еріткіштерді алу үшін алкандарды хлорлаудың маңызы мен бұл еріткіштердің қауіптілік дәрежесін түсіндіру</p>
	<p>Алкендер. № 13 көрсетілім "Этиленнің жануы, бром суы мен калий перманганаты ерітінділерін түссіздендіруі"</p>	<p>10.4.3.9 - қанықпағандық ұғымын сипаттау; 10.4.3.10 - этен мысалында алкендердің химиялық қасиеттерін (жану, гидрлеу, гидратация, галогендеу, сапалық реакциялар) оқып үйрену, химиялық реакция теңдеулерімен дәлелдеу; 10.4.3.11 - полиэтилен мысалында полимерлену реакциясының механизмі мен полимерлердің құрылымының ерекшеліктерін түсіндіру; 10.4.3.12 - пластиктің ыдырау мерзімінің ұзақтық мәселесін түсіну және оқып білу, қоршаған ортада пластик материалдардың көбеюінің зардабын білу</p>
	<p>Алкиндер</p>	<p>10.4.3.13 - этин мысалында алкиндердің химиялық қасиеттерін (жану, гидрлеу, гидратация, галогендеу, сапалық реакциялар) оқып үйрену, химиялық реакция теңдеулерімен дәлелдеу</p>
	<p>Ароматты көмірсутектер. Бензол</p>	<p>10.4.3.14 - бензолдың алынуы, қасиеттері және қолданылуын сипаттау</p>

	<p>Көмірсутекті отындар. № 14 көрсетілім "Отын түрлері"</p>	<p>10.4.3.15 - құрамында көміртек бар қосылыстар-дың отын ретінде пайдалану мүмкін екендігін білу және альтернативті отын түрлерін зерттеу, олардың артықшылықтары мен кемшіліктерін атау; 10.4.3.16 - Қазақстандағы көмірдің, мұнайдың, табиғи газдың кен орындарын атау және оларды өндірудің қоршаған ортаға әсерін түсіндіру</p>
	<p>Мұнай. № 15 көрсетілім "Мұнай және мұнай өнімдері"</p>	<p>10.4.3.17 - мұнай фракцияларын және шикі мұнайды айдау өнімдерінің қолдану аймақтарын атау</p>
4 тоқсан		
<p>10.6 Оттекті және азотты органикалық қосылыстар</p>	<p>Оттекті органикалық заттар. Спирттер</p>	<p>10.4.3.18 - оттекті органикалық заттардың жіктелуін білу; 10.4.3.19 - спирттердің жіктелуін, метанол мен этанолдың қолданылуын, этанолдың алынуын білу және қасиеттерін түсіндіру; 10.4.3.20 - метанол мен этанолдың адам ағзасына физиологиялық әсерін түсіндіру; 10.4.3.21 - этиленгликоль мен глицериннің физикалық қасиеттері мен қолданылуын білу</p>
	<p>Карбон қышқылдары. № 16 зертханалық тәжірибе "Сірке қышқылының қасиеттерін зерттеу"</p>	<p>10.4.3.22 - карбон қышқылдарының құрамын білу және сірке қышқылының химиялық қасиеттері мен қолданылуын сипаттау</p>
	<p>Күрделі эфирлер мен майлар</p>	<p>10.4.3.23 - күрделі эфирлер мен майлардың ерекшеліктері мен майлардың қызметін түсіндіру</p>
	<p>Сабын мен синтетикалық жуғыш заттар</p>	<p>10.4.3.24 - сабынның алынуы мен оның қолданылуын білу; 10.4.3.25 - синтетикалық жуғыш заттардың қоршаған ортаға әсерін түсіндіру</p>
	<p>Көмірсулар</p>	<p>10.4.3.26 - көмірсулардың жіктелуін, биологиялық маңызы мен қызметін түсіндіру</p>
	<p>Амин қышқылдары.</p>	<p>10.4.3.27 - нәруыздағы а-аминқышқылдар арасында пептидтік байланыстың түзілуін түсіндіру;</p>

	<p>Нәруыздар. № 17 зертханалық тәжірибе "Нәруыздардың денатурациясы"</p>	<p>10.4.3.28 - нәруыз денатурациясының реакциясын зерттеу; 10.4.3.29 - нәруыздың биологиялық маңызы мен қызметін түсіндіру</p>
--	--	--

Қазақстан Республикасының
Білім және ғылым министрі
2022 жылғы 1 сәуірдегі
№ 123 бұйрығына
16-қосымша
Қазақстан Республикасы
Білім және ғылым министрінің
2013 жылғы 3 сәуірдегі
№ 115 бұйрығына
653-қосымша

Есту қабілеті зақымдалған (нашар еститін, кейіннен естімей қалған) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10 сыныптар үшін "Қазақстан тарихы" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Есту қабілеті зақымдалған (нашар еститін, кейіннен естімей қалған) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10 сыныптар үшін "Қазақстан тарихы" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі – Бағдарлама) Қазақстан Республикасының "Білім туралы" Заңының 5 – бабы 6) тармақшасына сәйкес әзірленген.

2. Бағдарламаның мақсаты ежелгі дәуірден бастап қазіргі заманға дейінгі Қазақстандағы тарихи оқиғалар туралы, ата-бабалар жинақтаған әлеуметтік, рухани, адамгершілік тәжірибе туралы білімдерді қалыптастыру болып табылады.

3. Бағдарлама міндеттері:

1) Қазақстан аумағындағы ежелгі заманнан бастап бүгінгі күнге дейінгі қоғамның әлеуметтік, мәдени, саяси, экономикалық дамуының негізгі кезеңдері мен ерекшеліктері туралы білімін қалыптастыру;

2) Мәңгілік Ел" жалпыұлттық біріктіруші идеясын жүзеге асыруы қазіргі қоғамның демократикалық құндылықтары рухында, адамдар мен халықтар арасындағы толеранттылық және бейбітшіліктік, өзара түсіністік идеяларына сәйкес өз еліне құрмет жасау, тұлғаларды патриотизм рухында тәрбиелеуде көрінеді.

3) білім алушыларда Қазақстан аумағындағы әртүрлі тарихи дәуірлердегі адамдардың өмірі, тұрмысы және іс-әрекеттері туралы түсініктерді қалыптастыру;

4) білім алушыларда тарихи оқиғалар мен құбылыстар арасындағы себеп-салдарлық байланыс түсінігін қалыптастыру;

5) оқулық мәтінімен, тарихи құжаттармен, карталармен және иллюстрациялармен өз бетінше жұмыс істеу біліктілігін қалыптастыру;

6) сабақтарда және қарапайым өмірде қоғам дамуының негізгі тарихи ұғымдарын, терминдері мен заңдылықтарын пайдалану біліктілігі мен дағдыларын қалыптастыру;

7) дербестік, жауапкершіліктік, бастамашылдық, табандылық, шыдамдылық және төзімділік сияқты тұлғалық қасиеттерді дамыту.

4. Түзете-дамыту міндеттері:

1) сөйлеу тәжірибесін ұйымдастыру және жаңа тарихи ұғымдар мен терминдерді олардың белсенді сөйлеу қорына енгізу арқылы есту қабілеті нашар балалардың белсенді және енжар тарихи сөздігін кеңейту;

2) оқушылардың есту қабілетін дамыту; сабақта оқушылардың сөйлеу қарым-қатынасы үшін жағдай жасау, олардың сөйлеу тәжірибесін кеңейту;

3) оқушылардың тарих бойынша оқылатын мәтіндерді түсіну және қайталау дағдыларын қалыптастыру.

2-тарау. Оқу үдерісін ұйымдастырудың педагогикалық тұғырлары

5. Есту қабілеті зақымдалған білім алушылардың тарихи оқу материалдарды меңгерудегі қиындықтары олардың сөйлеу тілінің ерекшеліктеріне, зиятының ірекеттері (саралау, біріктіру, салыстыру, жалпылау, себеп салдар байланысы) есте сақтау және еске түсіру қиындығымен байланысты. Оқушыларға тарихи фактілерді механикалық есте сақтау тән.

6. "Қазақстан тарихы" пәнін оқыту ақпараттық-коммуникациялық технологияларды пайдалану, дифференциалды, тұлғаға-бағытталған, іс-әрекеттік, құндылықты-бағдарлау тұғырлар және әлеуметтік-бейімдеу мен түзету-дамытушылық қағидаларының негізінде жезеге асырылады.

7. Нашар еститін және кейін естімей қалған оқушыларға Қазақстан тарихын оқытудың түзете-дамытушылық бағыты оқу іс-әрекетінің арнайы әдістері мен тәсілдерімен қамтамасыз етіледі:

1) оқулық мәтіндеріндегі сөйлем құрылымын жеңілдету;

2) оқитын материалдың көлемін қысқарту;

3) көрнекі құралдарды, кестелерді, схемаларды арнайы іріктеу;

4) тақырыптар бойынша бейімделген бейне материалдарды пайдалану;

5) тест тапсырмалары үшін бейімделген сұрақтар қолдану, БЖБ, ТЖБ;

6) тақырыптар бойынша тірек конспектілер құрастыру;

7) Тарихи күндермен, уақыт сызығымен, карталармен жұмыс істеуге үйрету;

8) сабақтарда сөздері мен экраны бар тақтайшаларды қолдану;

9) тарих сабақтарында денсаулық сақтау технологияларын қолдану.

8. Оқытудың әлеуметтік-бейімдеуші бағыт білім алушылардың мінез-құлық нормалары мен қағидаларын, өмірлік дағдыларын, қажетті тарихи білімдері мен

іскерліктерін игеру бойынша жұмысты көздейді, оларды кейіннен практикалық іс-әрекетте және күнделікті өмірде пайдаланатын болады.

9. Дифференциалды тұғыр оқыту үдерісінде күрделілік деңгейі, танымдық қызығушылықтары, тапсырмалар саны, мұғалімнің көмегінің сипаты бойынша ерекшеленетін арнайы таңдалған және сараланған тапсырмаларды қолдануға негізделген;

10. Тұлғаға бағытталған тұғыр оқушының тұлғасын үйлесімді және жан-жақты дамуына, оның жеке ерекшеліктері мен мүмкіндіктерін ескере отырып, шығармашылық күштері мен қабілеттерін толық ашуға; оның белсенді азаматтық ұстанымын қалыптастыруға бағытталған.

11. Іс-әрекеттік тұғыр бағытында білім алушы білімді дайын түрде алмайды, оның танымдық қызығушылығын белсендіру, алған білімі мен дағдыларын қалыптастырып оны іс жүзінде қолдануы арқылы білімді өзі ізденіп алуына түйінделеді.

12. Құндылыққа бағдарланған тұғыр "Мәңгілік ел" ұлттық идеясына және негізгі жалпыадамзаттық құндылықтарды: патриотизмді, азаматтық жауапкершілікті, құрмет пен мейірімділікті, төзімділік пен толеранттылықты, белсенді өмірлік ұстанымды дарытуға негізделген.

13. Тарих сабақтарында білім алушылардың ақпараттық-коммуникативтік құзыреттіліктерін қалыптастыру мақсатында ақпарат беру және алу, білім алмасу үшін: өз ойларын ауызша және жазбаша түрде анық жеткізе білу, командада жұмыс істеу, әртүрлі дереккөздерден (кітаптар, интернет, онлайн сабақтар, смартфондар, электрондық оқулықтар) алынған ақпаратпен жұмыс істеу.

14. Тарих сабақтарын ұйымдастыру және өткізу кезінде педагог оқытудың жалпы және арнайы тәсілдері мен әдістерін қолданады:

1) экран және терминдері бар табличкалар көмегімен есту зейінін және қабылдауды үнемі түзету мен дамыту;

2) оқытудың сөздік, ойын, көрнекілік, ішінара-іздеу практикалық әдістері арқылы танымдық белсенділік пен танымдық қызығушылықтарды дамыту, кеңістіктік пен уақытша түсініктерді дамыту, көрнекі-бейнелі ойлауды және есте сақтауды дамыту;

3) өзіндік жұмыс, жұпта, топта жұмыс істеу кезінде әлеуметтік құзіреттіліктерді белсендіру, эмоционалды-ерік аймақтарын және жағымды тұлғалық қасиеттерді қалыптастыру.

15. Тарих бойынша білімді, іскерлікті және дағдыны бақылау әдістері: бөлімнің соңындағы тест тапсырмалары, тоқсанның аяғында практикалық жұмыстарды орындау, тарихи және контурлық карталармен жұмыс, мәтіндік материалмен жұмыс, интернетте ақпаратты өз бетінше табу, оны ұғыну және түсіну хронологиялық диктанттар, үй тапсырмасын орындау болып табылады.

16. Бағалау кезінде мыналар ескеріледі: материалдың күрделілігі, білімді қолданудың өзіндік және шығармашылық тәсілі, мемлекеттік және мектеп оқу

бағдарламаларында талап етілетін құзыреттерге қатысты алған білімдерінің, іскерліктері мен дағдыларының деңгейі, жауаптың дұрыстығы мен толықтығы, Тарихи терминдерді, фактілерді, құбылыстарды түсіну дәрежесі, жауапты дұрыс құру, практикалық жұмыстарды орындау барысындағы ұқыптылық, жауаптарда жіберілген қателердің болуы мен сипаты, есту және сөйлеу қабілетінің даму ерекшеліктері мен бұзылу дәрежесі.

17. Тарихи ойлау дағдыларын қалыптастыру, сондай-ақ "Қазақстан тарихы" пәні бойынша оқытудың мақсаттары мен міндеттерін тиімді іске асуы тарихи тұжырымдамалар (ұғымдар) негізінде жүзеге асырылады:

- 1) өзгеріс және сабақтастық;
- 2) себеп пен салдар;
- 3) дәлел;
- 4) ұқсастық және айырмашылық;
- 5) маңыздылығы;
- 6) өңдеу

18. Оқу үдерісін ұйымдастыру тиімділігінің шарты оқу жабдықтарын, көрнекі құралдарды және ОТҚ барынша пайдалану болып табылады:

- 1) тақырыптар бойынша анықтамалары мен терминдері бар табличкалар жиынтығы;
- 2) Қазақстан тарихы бойынша карталар, атластар жиынтығы;
- 3) Қазақстан тарихы кезеңдері мен плакаттар жинағы;
- 4) тақырыптар бойынша үлестірме материалдар;
- 5) суреттелген тарихи энциклопедиялар, басқа анықтамалық әдебиеттер;

6) Көрнекі құралдар: макеттер, муляждар, заттардың көшірмелері, бюсттер, тарихи қайраткерлердің портреттері, фотоальбомдар, оқу тарихи суреттері, Тарих бойынша оқу альбомдары;

7) нашар еститін оқушылар үшін әзірленген әдістемелік материалдар жиынтығы (БЖБ және ТЖБ бойынша тестілік, әртүрлі деңгейлік тапсырмалар, жұмыс дәптерлері, тарихи тақырып бойынша дидактикалық үстел ойындары);

8) жинақтаудағы интерактивті және проекциялық жабдық: проектор, интерактивті тақта немесе экран, жинақтаудағы компьютер: жүйелік блок, монитор, Web-камера, МФУ, электрондық оқулықтар

3-тарау. "Қазақстан Тарихы" пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

19. "Қазақстан тарихы" пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

- 1) 5-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында 68 сағатты;
- 2) 6-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында 68 сағатты;
- 3) 7-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында 68 сағатты;
- 4) 8-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында 68 сағатты;
- 5) 9-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында 68 сағатты;

б) 10-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында 68 сағатты құрайды

20. Бағдарлама 4 бөлімді қамтиды:

1) "Әлеуметтік қатынастардың дамуы" бөлімі;

2) "Мәдениеттің дамуы" бөлімі;

3) "Мемлекеттің дамуы" бөлімі;

4) "Қазақстанның экономикалық дамуы" бөлімі.

21. Әлеуметтік қатынастардың дамуы" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) этникалық қатынастар;

2) әлеуметтік қатынастар;

22. "Мәдениеттің дамуы" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) дүниетаным мен дін;

2) өнер мен әдебиет;

3) білім және ғылым..

23. "Мемлекеттің дамуы" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) мемлекеттің ішкі саясаты;

2) мемлекеттің сыртқы саясаты

24. "Қазақстанның экономикалық дамуы" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) шаруашылық;

2) өндірістік қатынастар және сауда.

25. 5-сыныпқа арналған "Қазақстан тарихы" пәнінің базалық мазмұны:

1) ежелгі Қазақстан тарихы нені оқытады. Тарих туралы түсінік, тарихты зерделеу не үшін қажет. Тарихи ғылымдар (археология, этнография, антропология, нумизматика, геральдика). Тарихид дереккөздер. Тарихи дереккөздердің түрлері (ауызшаа, жазбаша және археологиялық). Тарихи уақыт туралы түсінік: ғасыр (жүзжылдық), мыңжылдық, тарихи дәуір, біздің дәуірімізге дейін, біздің дәуір, "уақыт сызығы". Тарихи жыл санау. Өткен, қазіргі және болашақ туралы ұғымдар. Тарихи карталар және глобус. Мемлекеттердің шекаралары туралы түсінік. Қазақстан тарихы – дүние жүзі тарихының құрамдас бөлігі, Қазақстан тарихының кезеңдері (ежелгі, орта ғасырлардағы, жаңа және қазіргі заманғы тарих);

2) Қазақстанның ежелгі тұрғындарының өмірі: тас дәуіріндегі Қазақстан: ежелгі адамның пайда болуы. Адамның пайда болуы туралы теориялар, Қазақстан аумағындағы ежелгі адамдар. Ежелгі Қазақстанның кезеңделуі. Палеолит - ежелгі тас дәуірі. Әлеуметтік ұйымның бастапқы нысандары. Ежелгі адамдар тұрмысы (аң аулау және терімшілік). Қазақстан аумағындағы тас дәуірінің тұрақтары. Көне еңбек құралдар . Адамдар тобыры, табиғат, ауа-райы, мұз басу. Мезолит - орта тас дәуірі, жылыну, мұздықтардың шегінуі, ұсақ тез жүгіретін аңдарды аулау үшін садақ пен жебенің және бумерангтың ойлап табылуы, жеке аңшылық, жаңа еңбек құраладырының пайда болуы. Неолит - жаңа тас дәуірі, микролиттік мәдениет, мал шаруашылығы мен егіншіліктің қалыптасуы. Энеолит - мыс тас дәуірі. Қола дәуірі: Қазақстан аумағындағы мыс және

қалайы кен орындары. Қола дәуіріндегі андронов мәдениеті, шаруашылығы және қоғамдық құрылысы;

3) ежелгі көшпенділердің өмірі. Темір дәуірінің ерекшеліктері. Қазақстанның ежелгі металлургиясы. Көшпелі мал шаруашылығының пайда болуы. Көшпелілердің жылжымалы тұрғын үйі. Ерте көшпенділердің дүниетанымы;

4) сақтар. Қазақстан аумағындағы сақ тайпалары. Сақтар тарихы туралы деректер. Сақтардың саяси тарихы. Қоғамдық құрылысы. Шаруашылығы және тұрмысы. Материалдық және рухани мәдениет. "Аңдық стиль". Есік олжасы - "Алтын адам". Шілікті алқабының патша қорғандары. Берел қорымы. Бесшатыр обалары. Тасмола мәдениеті;

5) үйсіндер мен қаңлылар. Үйсіндер. Үйсіндер туралы жазбаша деректер. Үйсіндердің қоныстанған жерлері, шаруашылығы мен тұрмысы. Үйсіндердің қоғамдық құрылысы. Қаңлылар. Қаңлылар тарихы туралы қытай және иран жазбалары. Қаңлылардың қоныстанған жерлері, шаруашылығы мен тұрмысы. Қаңлылардың қоғамдық құрылысы. Үйсіндер мен қаңлылардың археологиялық ескерткіштері;

6) сарматтар. Сарматтардың ежелгі саяси оқиғаларға қатысуы. Сарматтардың қоныстануы, шаруашылығы мен тұрмысы. Сарматтардың қоғамдық жүйесі. Сарматтардың археологиялық ескерткіштері. Мәдениеті;

7) ғұндар (хунны). Ежелгі ғұндар тарихы қытай деректерінде. Мөде шаньюй - Ғұн мемлекетінің негізін салушы. Ғұндардың саяси тарихы мен мемлекеттік құрылысы. Халықтардың ұлы қоныс аударуы (ғұндардың батысқа қоныс аударуы). Аттила және оның жорықтары. Ғұндардың шаруашылығы мен қоғамдық құрылысы. Ғұндар дәуіріндегі мәдениеттің дамуы;

8)) Ежелгі Қазақстан тарихына шолу. Қазақстан аумағындағы ежелгі адамдардың антропологиялық бет-әлпеті. Ежелгі Қазақстан тарихының негізгі оқиғалары, құбылыстары мен үдерістері. Ежелгі Қазақстанның мәдени мұрасы;

26. 6-сыныпқа арналған "Қазақстан тарихы" пәнінің базалық мазмұны:

1) VI - IX ғасырдағы Қазақстан. Ортағасырлық Қазақстан тарихының кезеңделуі. Ұлы Түрік қағанатының құрылуы. Қазақстан аумағындағы ерте ортағасырлық мемлекеттер: Батыс Түрік қағанаты, Түргеш қағанаты, Қарлұқ қағанаты, Оғыз мемлекеті, Қимақ қағанаты. Атлах шайқасының тарихи маңызы. Түркі мемлекеттерінің қоғамдық-саяси құрылысы. Түркілердің әскери өнері. Шаруашылығы. Сауда және қала мәдениетінің дамуы;

2) X ғасыр- XIII ғасырдың басындағы Қазақстан. Қарахан мемлекеті. Қазақстан аумағына исламның тарала басталуы. Найман, керейіт, жалайырлар. Қыпшақ хандығы. "Дешті Қыпшақ" түсінігі. Шаруашылығы: көшпелі, отырықшы. Сауда. Қала мәдениеті. Ұлы Жібек жолының тарихи маңызы. Түркі мәдениетінің әлемдік өркениеттің дамуына қосқан үлесі. Түркі әлемінің көрнекті ойшылдары;

3) XIII - XV ғасырлардың бірінші жартысындағы Қазақстан. Шыңғыс ханның жаулаушылық соғыстары. Отырар қорғанысы. Моңғол империясының құрылуы. Алтын Орда. Ақ Орда. Моғолстан мемлекеті. Әмір Темір жорықтары. Ноғай Ордасы. Әбілқайыр хандығы. XIII - XV ғасырлардың бірінші жартысындағы мемлекеттердің қоғамдық-саяси құрылысы. Ортағасырлық саяхатшылар Қазақстан туралы. Шаруашылық. Сауданың дамуы. Мәдениет;

4) Қазақ халқының қалыптасуы. Қазақстан – Ұлы Дала мұрагері: тарихи және этникалық сабақтастық. "Қазақ" этнонимі. Қазақ халқының біртұтас халық болып қалыптасу үдерісінің аяқталуы;

5) біртұтас қазақ мемлекетінің құрылуы. Қазақ ұлттық мемлекетінің құрылу алғышарттары. Қазақ хандығының құрылуы (аумағы, халықтың этникалық құрамы). Мемлекеттің негізін салушылар – Жәнібек пен Керей. Қазақ хандығы қалыптасуының алғашқы жылдарындағы ішкі және сыртқы саясаты. Біртұтас қазақ мемлекеті қалыптасуының тарихи маңызы;

6) Қазақ хандығының XVI - XVII ғасырлардағы дамуы. Қасым хан билігі тұсындағы Қазақ хандығының нығаюы. Хақназар хан билігі тұсындағы Қазақ хандығының одан әрі нығаюы және саяси өркендеуі. Тәуекел ханның ішкі және сыртқы саясаты. Есім ханның ішкі және сыртқы саясаты. Жәңгір хан. Орбұлақ шайқасы. Тауке ханның билігі. "Жеті жарғы". Қазақтың ұлы билері. Қазақ хандығының мемлекеттік-әкімшілік құрылымы. Қазақ қоғамының әлеуметтік құрылымы;

27. 7-сыныпқа арналған "Қазақстан тарихы" пәнінің базалық мазмұны:

1) XVI - XVII ғасырлардағы экономика мен мәдениет. Қазақ халқының мәдениеті: материалдық, рухани мәдениет. Әдебиет пен өнер: ақын-жыраулар, халық әншілері мен композиторлардың шығармашылығы, музыкалық өнер. Қазақтардың дәстүрлі шаруашылығы: мал шаруашылығы, егіншілік;

2) XVIII ғасырдың басындағы Қазақстан: сыртқы және ішкі саяси жағдай. Жоңғар мемлекеті. Қазақ-жоңғар соғыстары. "Ақтабан шұбырынды, алқакөл сұлама" заманы. Қаракұм мен Ордабасыдағы құрылтайлар – қазақ жасағының құрылуы. Аңырақай шайқасы. Отан қорғаушы батырлар. XVIII ғасырдың 30-40 жылдарындағы қазақ-жоңғар соғыстары;

3) XVIII ғасырдағы Қазақстан мәдениеті. XVIII ғасыр ақын-жырауларының шығармашылығы. XVIII ғасыр тарихы бойынша қазақ деректері. Қазақтардың қолданбалы өнері;

4) XVIII ғасырдың бірінші жартысындағы Қазақ хандығы. XVIII ғасырдың басына дейінгі қазақ-орыс қатынастары. XVIII ғасырдың басындағы Ресей империясы назарындағы Қазақстан (саяси және экономикалық мақсаттар, әскери-барлау экспедициялары, алғашқы әскери бекіністердің салынуы). Кіші жүз ханы Әбілқайырдың Ресей бодандығын қабылдауы: себептері мен мақсаттары. Абылай хан тұсындағы Қазақ хандығы: ішкі және сыртқы саясаты;

5) XVIII ғасырдағы Қазақстан мәдениеті. XVIII ғасыр ақын-жырауларының шығармашылығы. XVIII ғасыр тарихы бойынша қазақ деректері. Қазақтардың қолданбалы өнері;

6) Отарлау және ұлт-азаттық күрес. Ресей империясының отаршылдық саясаты: мақсаттары мен әдістері. Сырым Датұлы бастаған ұлт-азаттық қозғалыс (себептері, қозғалыстың қозғаушы күші, кезеңдері мен барысы, нәтижелері). 1822-1824 жылдардағы патша реформалары (Кіші және Орта жүздегі хандық биліктің жойылуы). 1836-1838 жылдардағы Бөкей ордасындағы қазақтардың көтерілісі (себептері, негізгі кезеңдері мен шайқастары). XIX ғасырдың бірінші жартысындағы қазақ халқының ұлт-азаттық қозғалыстары (Жоламан Тіленшіұлы, Саржан Қасымов бастаған көтеріліс). Кенесары Қасымұлы бастаған ұлт-азаттық қозғалыс (себептері, мақсаттары мен қозғаушы күштері, негізгі кезеңдері). Кенесары Қасымұлы: тұлға және саясаткер. Жанхожа Нұрмұхамедұлы және Есет Көтібарұлы бастаған ұлт-азаттық көтеріліс (себептері, көтеріліс барысы). Ресей империясының Қазақстанның оңтүстік аймақтарын қосып алуы. XVIII ғасырдың соңы – XIX ғасырдағы Қазақстандағы ұлт-азаттық қозғалыстардың тарихи маңызы;

7) XIX ғасырдағы Қазақстанның мәдениеті. XIX ғасырдағы Қазақстандағы ағарту ісі мен ғылымның дамуы. Бөкей ордасының ханы Жәңгірдің ағартушылық қызметі. Қазақстанның ғылыми зерттелуі (П. Семенов-Тянь-Шанский, Г.Н.Потанин, В.В. Радлов, М. Шорманов, М. Бабаджанов, А.Диваев). Зайырлы және діни білім беру мекемелері. Жадиттік және білім берудегі жаңашылдық. Шоқан Уәлиханов – ұлы қазақ ғалымы. Ыбырай Алтынсарин – ағартушы, жаңашыл-педагог, қоғам қайраткері. Абай Құнанбайұлы – ұлы ойшыл, қазақ жазба әдебиетінің негізін салушы. Қазақ музыкалық мәдениетінің дамуы (Құрманғазы Сағырбайұлы, Тәттімбет Қазанғапұлы, Дәулеткерей Шығайұлы). Әйгілі суретшілер шығармашылығындағы ұлттық контекст;

8) Қазақстан Ресей империясының құрамында. Капиталистік қатынастардың ене бастауы. Сауда қатынастарының дамуы. XIX ғасырдың басындағы қазақ қоғамында орын алған өзгерістер;

28. 8-сыныпқа арналған "Қазақстан тарихы" пәнінің базалық мазмұны:

1) Қазақстан Ресей империясының құрамында. XIX ғасырдың екінші жартысындағы Қазақстандағы патшалық реформалар. 1867-1868 жылдардағы реформалар. Қазақстандағы патшалық Ресейдің аграрлық және қоныстандыру саясаты. 1860-1870 жылдардағы ұлт-азаттық күрес (себептері мен көтеріліс барысы). XIX ғасырдың екінші жартысындағы Қазақстанның әлеуметтік-экономикалық дамуы. XIX ғасырдың 80-90 - жылдарындағы әкімшілік-аумақтық реформалар: мазмұны мен салдарлары. Столыпиннің аграрлық реформасы және шаруалардың Қазақстанға жаппай қоныс аударуы. Жетісу аумағына ұйғырлар мен дүнгендердің қоныс аударуы. Дәстүрлі қазақ қоғамының трансформациясы. XIX ғасырдың екінші жартысындағы қоғамдық-саяси ойлардың дамуы;

2) XX ғасырдың басындағы Қазақстан. XX ғасырдың басындағы Қазақстандағы қоғамдық-саяси үдерістер. XX ғасырдың басындағы Қазақстанның экономикалық дамуы. XX ғасырдың басындағы Қазақстандағы өнеркәсіптің дамуы. Сауданың дамуы. 1916 жылғы ұлт-азаттық көтеріліс. Қазақ ұлттық зиялылар қауымы және оның XX ғасырдың басындағы қоғамдық-саяси үдерістерге әсері. Ұлттық баспаның дамуы ("Қазақ" газеті, "Айқап" журналы). 1917 жылғы революциялар. "Алаш" партиясының құрылуы. "Алаш - Орда" үкіметі. Қазақ халқының саяси көшбасшылары (Ә. Бөкейхан, А. Байтұрсынов, М. Дулатов, Б. Қаратаев, М. Тынышпаев, М. Шоқаев). XX ғасырдың басындағы мәдениеттің дамуы. Әдебиет пен музыка өнерінің дамуы;

3) Қазақстанда кеңестік биліктің орнығуы. "Үш Жүз" қазақ социалистік партиясы. Азамат соғысы жылдарындағы (1918-1920 жылдар) Қазақстандағы соғыс қимылдары. Кеңес билігі органдарының "Алаш-Орда" үкіметі, Қоқан автономиясымен қарым-қатынасы. "Әскери коммунизм саясаты". 1921 жылғы жұт және аштық. Қазақ Автономиялы Кеңестік Социалистік Республикасының құрылуы. Қазақ АКСР-ы аумағының қалыптасуы. Қазақ жерлерінің біртұтастығын қалпына келтірудегі қазақ зиялыларының рөлі. Қазақстандағы Жаңа экономикалық саясат (1921-1925 жылдар). XX ғасырдың 20-30 жылдарындағы әміршіл-әкімшіл жүйе саясаты. Кеңес үкіметінің діни саясаты;

4) Қазақстан тоталитарлық жүйенің нығаюы кезеңінде. Қазақстандағы социалистік индустрияландыру (мәні мен ерекшеліктері). "Кіші Қазан" (мазмұны және жүзеге асырылуы). Бай шаруашылықтарының тәркіленуі. Ауыл шаруашылығындағы күштеп ұжымдастыру саясаты. Қазақстандағы күштеп ұжымдастыру саясатының экономикалық салдарлары. 1931-1933 жылдардағы аштық - XX ғасырдағы қазақстандық қасірет. Қазақстандағы ұжымдастырудың демографиялық салдарлары. Ұжымдастыруды жүзеге асырудың әдістеріне қатысты ұлттық зиялылардың ("Бесеудің хаты") қоғамдық-саяси көзқарасы мен қатынасы. 1920-1930 жылдардағы Қазақстандағы қоғамдық-саяси үдерістер. Сталиндік репрессиялар. Қазақстан аумағындағы кеңестік "еңбек түзеу" концентрациялық лагерлері (Степлаг, Карлаг, Алжир және тағы басқалар);

5) Кеңестік Қазақстанның мәдениеті: білім мен ғылым . Халыққа білім беру (ересектер арасындағы сауатсыздықты жою, орта білім, қазақ жазуының араб тілінен латын тіліне көшуі, орыс графикасына негізделген жаңа әліпбиге көшу). А.Байтұрсынов – "ұлт ұстазы". Жоғары оқу орындарының ашылуы. КСРО Ғылым Академиясының Қазақ филиалы. Қ.Сәтбаевтың Қазақстан ғылымын дамытудағы рөлі. Қазақстандық ғалымдар мен олардың ғылыми жетістіктері. Әдебиеттің дамуы (Ж.Аймауытов, М.Жұмабаев, Б.Майлин, І. Жансүгіров, С.Сейфуллин, С.Мұқанов, Ғ.Мүсірепов, Ғ.Мұстафин шығармашылығы). Театр, кино, бейнелеу өнері және оның қайраткерлері.

29. 9-сыныпқа арналған "Қазақстан тарихы" пәнінің базалық мазмұны:

1) Қазақстан Ұлы Отан соғысы соғыс жылдарында. Ұлы Отан соғысының басталуы. Ұлы Отан соғысының негізгі кезеңдері. Қазақстандағы мобилизация және қазақстандық әскери бөлімдердің құрылуы. Қазақстандықтардың Ұлы Отан соғысы жылдарындағы ерлігі мен тағдыры. Қазақстандықтардың Ұлы Отан соғысы шайқастарына қатысуы. Қазақстандықтар – Кеңес Одағының батырлары. Б.Момышұлы – аңызға айналған тұлға. Қазақстан – майдан арсеналы. КСРО халықтарының Қазақстанға депортациялануы. Ұлы Отан соғысы жылдарындағы мәдениет. Ғылымның дамуы. Әдебиеттегі жетістіктер (М.Әуезов, Ж.Жабаев, Д.Снегин, И. Шухов және тағы басқалар). Өнердің дамуы (театр, кино);

2) Қазақстан соғыстан кейінгі жылдарда (1946-1953 жылдар). Соғыстан кейінгі жылдардағы әлеуметтік-экономикалық өзгерістер. Пайдалы қазбаларды өңдеу және өнеркәсіптің дамуы. Ауыл шаруашылығының дамуы. Қазақстанның әскери-өнеркәсіптік кешенінің қалыптасуы (Қазақстандағы ядролық полигон). Соғыстан кейінгі жылдардағы қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктері. "Бекмаханов ісі";

3) Кеңестік Қазақстанның мәдениеті (1946-1985-жылдар.). Білім беру саласындағы мемлекеттік саясат. Жалпыға бірдей міндетті орта білім. Қазақ тілінің жағдайы. Ғылымның дамуы. Әдебиеттің дамуы (Ә.Нұрпейісов, Б.Момышұлы, І.Есенберлин, О.Сүлейменов, М.Шаханов). Өнер (театр, кино);

4) Қазақстан "Жылымық" кезеңінде (1954-1964 жылдар). Қазақстанда "Хрущевтік кезеңдегі" өнеркәсіптің дамуы. Тың және тыңайған жерлерді игеру (тың игерудің экономикалық, экологиялық және демографиялық салдарлары). Қазақстандағы әскери-өнеркәсіптік кешен ("Байқоңыр" ғарыш айлағы). "Жылымық кезеңі". 1954-1965 жылдардағы республикадағы қоғамдық-саяси өмір;

5) Қазақстан "Тоқырау" кезеңінде (1965-1985 жылдар). 1965-1985- жылдардағы Қазақстанның әлеуметтік-экономикалық дамуы. Экономиканың шикізаттық бағыты. Урбанизация. 1970-1980 жылдардағы ауыл шаруашылығындағы дағдарыс. 1965-1985 жылдардағы қоғамдық-саяси өмір. 1979 жылғы Целиноградтағы оқиғалар. Қазақ Кеңестік Социалистік Республикасы басшыларының қызметі (Ж.Шаяхметов, Д.Қонаев, Ж.Тәшенов);

30. 10-сыныпқа арналған "Қазақстан тарихы" пәнінің базалық мазмұны:

1) Қазақстан Қайта құру кезеңінде (1986-1991 - жылдар). "Қайта құру" жылдарындағы әлеуметтік-экономикалық өзгерістер: мақсаттары, проблемалары мен қарама-қайшылықтары. Қазақстандағы 1986 жылғы желтоқсан оқиғалары (себептері, барысы мен салдарлары). 1986 жылғы желтоқсан оқиғаларының қатысушыларына қатысты жазалау шаралары. "Қазақ КСР-ның мемлекеттік егемендігі туралы Декларация" (1990 жылғы қазан). Кеңестік саяси жүйенің дағдарысы (1991 жылғы "Тамыз бүлігі"). КСРО-ның ыдырауы. Қазақстандағы қоғамдық-саяси қозғалыстар. Семей ядролық полигонының жабылуы. "Қазақ КСР-ның тілдер туралы Заңының" қабылдануы;

2) Қазақстан мемлекеттілігінің қайта жаңғыруы (1991 - 1997 жылдар). "Мемлекеттік тәуелсіздік туралы" Конституциялық заңының қабылдануының тарихи маңызы. Н.Ә.Назарбаев – Қазақстан Республикасының тұңғыш Президенті. Тәуелсіз Қазақстанның қоғамдық-саяси институттарының қалыптасуы. Нарықтық экономикаға көшудегі қиыншылықтар. Қазақстанның әлемдік қауымдастыққа кірігуі. Тәуелсіздіктің алғашқы жылдарындағы әлеуметтік-демографиялық үдерістер. 1995 жылғы Конституцияның қабылдануы;

3) Қазақстан Республикасының өрлеуі (1997 жылдан бастап бүгінгі күнге дейін). Қазақстан Республикасының ұзақ мерзімді басым мақсаттары мен стратегиялары. "Қазақстан – 2030" стратегиясының қабылдануы. Қазақстан Республикасының халықаралық сахнадағы беделінің өсуі. Қазақстанның аймақтық және халықаралық ұйымдармен қарым-қатынасы. Қазақстанның ЕҚЫҰ және ИЫҰ-на төрағалық етуі. Әлемдік экономикалық байланыстар жүйесіндегі Қазақстан. Мемлекеттің экономикалық және әлеуметтік жағдайы. Астана – Қазақстан Республикасының жаңа астанасы. "Қазақстан-2050" стратегиясы – қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағыты . "5 институтционалды реформаларды жүзеге асырудағы 100 нақты қадам" ұлттық жоспары – қазіргі заманның сын-тегеуріндеріне жауап. Ұлт көшбасшысы – Н.Ә.Назарбаевтың тәуелсіз мемлекетті құрудағы және дамытудағы рөлі;

4) Қазіргі заманғы Қазақстан мәдениеті (1991 жылдан бүгінгі күнге дейін). Білім және ғылым саласындағы мемлекеттік саясат. "Болашақ" мемлекеттік бағдарламасы. Инновациялық ғылыми-білім беру мекемелерінің құрылуы. Этносаралық және дінаралық келісімнің қазақстандық моделі. Қазақстан халқы Ассамблеясы. Жаһандану дәуіріндегі ұлттық мәдениетті жаңғырту және сақтап қалу мәселелері. Қазіргі кездегі өнер мен әдебиеттің даму тенденциялары. "Мәдени мұра" мемлекеттік бағдарламасы. " Мәңгілік Ел" жалпыұлттық біріктіруші идеясы.

3-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

31. Оқыту мақсаттарының жүйесі кодтық белгімен берілген. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сан бөлім мен бөлімше ретін, төртінші сан оқыту мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 7.2.1.2 кодында: "7" – сынып, " 2.1." – бөлім мен бөлімше, "2" – оқыту мақсатының реттік саны.

32. Күтілетін нәтижелер бойынша оқыту мақсаттарының жүйесі:

1) "Әлеуметтік қатынастардың дамуы" бөлімі:

1-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары					
	5 сынып	6 сынып	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
		6.1.1.1 түркі тілдес тайпаларды атап, олардың				

<p>1.1 Этникалық қатынастар</p>	<p>5.1.1.1 тарих негізін зерттейтін білу, Тарихи дереккөздердің негізгі түрлерін ажырату; 5.1.1.2 тарихи ғылымдар туралы алғашқы түсініктерді қалыптастыру; 5.1.1.3 Тарихи уақыт туралы түсінік: ғасыр (жүзжылдық), мыңжылдық, тарихи дәуір, біздің дәуірімізге дейін, біздің дәуір, "уақыт сызығы" 5.1.1.4 картамен жұмыс істеуге баулу, кеңістіктерді ажырата білу, құрлықтарды көрсете білу; 5.1.1.5 дүниежүзі тарихы мен ежелгі Қазақстан тарихының қандай кезеңдерге бөлінетіндігін және олардың хронологиялық шеңберін ажырата білу;</p>	<p>аумақтық орналасуын картада көрсету 6.1.1.2 Қазақстан аумағындағы орта ғасырлар тарихының негізгі кезеңдері мен хронологиялық шеңберін білу; 6.1.1.3 "түркі" этнонимінің пайда болу тарихы мен уақыты туралы білу; 6.1.1.4 түркі кезеңіндегі мемлекеттердің этникалық құрылымын білу, түркі мемлекеттерінің аумағын көрсете білу; 6.1.1.5. моңғол кезеңіндегі мемлекеттердің этно-әлеуметтік құрылымын анықтау; 6.1.1.6 ежелгі және ортағасырлар тарихының оқиғалары арасында байланыс орнату арқылы қазақ халқының қалыптасуындағы негізгі кезеңдерді анықтау 6.1.1.7 "қазақ"</p>	<p>7.1.1.1 Қазақ хандығының этноәлеуметтік құрылымын білу; 7.1.1.2 жоңғар шапқыншылығы кезеңіндегі демографиялық өзгерістер мен көші-қон үдерістерін білу</p>	<p>8.1.1.1 Ресей империясының қоныс аудару саясатының себептері мен салдарын білу және түсіну; 8.1.1.2 Қазақстанда Кеңес өкіметін орнатудың реттілігі мен ерекшеліктерін білу; 8.1.1.3 Ресей империясының Мемлекеттік Думасындағы қазақ зиялылары өкілдерінің қызметін бағалау; 8.1.1.4 Ресей империясының қоныс аудару саясатының себептері мен салдарын білу; 8.1.1.5 қазақ зиялыларын қалыптастырудың маңыздылығын түсіндіру</p>	<p>9.1.1.1 Ұлы Отан соғысы кезіндегі демографиялық өзгерістердің себептері мен салдарын анықтау; 9.1.1.2 ХХ ғасырдың екінші жартысындағы демографиялық және этникалық өзгерістер туралы дәлелді қорытынды жасай білу; 9.1.1.3 соғыстан кейінгі жылдардағы этноәлеуметтік өзгерістерді талдау; 9.1.1.4 ХХ ғасырдың 60-жылдарындағы Қазақ КСР-інің дамуындағы ұлттық саясат себептері мен салдарын білу және анықтау</p>	<p>10.1.1.1 Қазақстанның Даму стратегиясына сәйкес демографиялық саясатты талдау; 10.1.1.2 алдыңғы тарихи кезеңдермен сабақтастықты орната отырып, қазіргі демографиялық үдерістерге баға беру; 10.1.1.3 қазақ диаспорасының тарихи Отанымен байланыс орнатуының маңыздылығын анықтау; 10.1.1.4 Қазақстанның даму стратегиясына сәйкес демографиялық саясаттың бағыттарын түсіну; 10.1.1.5 қазіргі замандағы тәуелсіз Қазақстанның тарихи дамуының негізгі кезеңдері</p>
-------------------------------------	--	---	---	---	--	--

	5.1.1.6 Ежелгі Қазақстан адамдарының антропологиялық тұрпатын анықтау	этнонимінің мағынасын түсіндіру 6.1.1.8 XIII-XV ғасырлардағы Қазақстан аумағында құрылған мемлекеттердің этноәлеуметтік құрылымын анықтау				туралы білу, қорытынды жасау;
1.2 Әлеуметтік қатынастар	5.1.2.1 ежелгі адамдардың алғашқы бірлестіктерін білу (табын, Ру, рулық қауым, тайпа); 5.1.2.2 ежелгі тайпаларда мүліктік теңсіздіктің пайда болу себептерін түсіну; 5.1.2.3 әлеуметтік топтардың ерекшеліктерін түсіндіру; 5.1.2.4 ежелгі Қазақстандағы тайпалардың қоғамдық құрылымын сипаттай білу 5.1.2.3	6.1.2.1 орта ғасырларда қоғам қандай әлеуметтік топтарға бөлінгенін білу; 6.1.2.2 түркі мемлекеттерінің қоғамдық-саяси құрылымын анықтау; 6.1.2.3 моңғол кезеңіндегі әлеуметтік топтардың рөлі мен орнын анықтау; 6.1.2.4 "Жеті жарғының" пайда болу себептерін және оның негізгі ережелерін білу; 6.1.2.5 Қазақ хандығындағы әлеуметтік топтардың рөлін анықтау	7.1.2.1 дәстүрлі қазақ қоғамындағы өзгерістерді алдыңғы кезеңдермен салыстыру негізінде анықтау; 7.1.2.2 қазақ зиялыларын қалыптастырудың маңыздылығын түсіндіру; 7.1.2.3 қазақ қоғамы қандай әлеуметтік топтарға бөлінгенін білу және олардың қоғамдағы рөлін анықтау; 7.1.2.4 XVIII-XIX ғасырлардағы Қазақ хандығындағы әртүрлі әлеуметтік топтардың өмірі мен тұрмысының ерекшеліктерін сипаттау	8.1.2.1 дәстүрлі қазақ қоғамы мен әкімшілік басқарудағы өзгерістерді анықтау; 8.1.2.2 қазақ зиялыларының рөлі мен қызметін талдау; 8.1.2.3 революциялық өзгерістер жылдарындағы әртүрлі әлеуметтік топтардың рөлін білу; 8.1.2.4 Қазақстан аумағындағы көтерілістердің қозғаушы күштерін білу	9.1.2.1 Ұлы Отан соғысы жылдарындағы Қазақстан халқының өміріндегі қиындықтарды сипаттау; 9.1.2.2 соғыс жылдарындағы халықтың әлеуметтік жағдайын анықтау; 9.1.2.3 "Отандық, Кеңес Армиясы, оккупация, блокада, майдан арсеналы" ұғымдарының анықтамаларын білу; 9.1.2.4 XX ғасырдың екінші жартысында Қазақстанның әлеуметтік құрылымында қандай өзгерістер болғанын білу	10.1.2.1 статистикалық деректер негізінде Қазақстан халқының әлеуметтік жағдайын талдау; 10.1.2.2 мәтінге, интернет ресурстарына сүйене отырып, тарихи кейіпкерлерді сипаттай білу; 10.1.2.3 статистикалық деректер негізінде қазіргі Қазақстан халқының әлеуметтік жағдайын талдау

2) "Мәдениеттің дамуы" бөлімі:

2-кесте:

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары					
	5 сынып	6 сынып	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
2.1 Дүниетаным мен дін	5.2.1.1 Адамның пайда болуының негізгі теорияларын (құдайлық, эволюциялық) білу; 5.2.1.2 алғашқы адамдардың наным-сенімдерін сипаттау; 5.2.1.3 - ежелгі тайпалардың дүниетанымын сипаттау;	6.2.1.1 түркілердің дүниетаным-ды қ ерекшеліктері н түсіндіру; 6.2.1.2 түркі мемлекеттері аумағындағы діндердің әртүрлі болуының себептерін білу; 6.2.1.3 ислам дінінің түркілердің қоғамдық өміріне ықпалын анықтау; 6.2.1.4 тарихи оқиғалар мен процестердің сабақтастығын сипаттауда " Ұлы Дала Елі " ұғымын колдану	7.2.1.1 салт - дәстүрлер мен әдет-ғұрыптардың құндылықтары мен маңыздылығын анықтау; 7.2.1.2 отаршылдық саясаттың ұлттық құндылықтарға кері әсерін талдау;	8.2.1.1 мемлекеттің діни саясатының мақсаты мен салдарын анықтау; 8.2.1.2 отаршылдық саясаттың ұлттық құндылықтарға кері әсерін талдау; 8.2.1.3 Ш. Құдайбердиев пен Ж. Көпеевтің қазақ әдебиетінің дамуына қосқан үлесіне баға беру	9.2.1.1 ХХ ғасырдың екінші жартысындағы қазақ қоғамының қоғамдық өміріне діннің әсері туралы түсінігін қалыптастыру; 9.2.1.2 Қазақстан халықтарының негізгі мерекелерін білу	10.2.1.1 дәстүрлі және деструктивті діни ағымдар мен ұйымдардың іс-әрекетін білу талдау; 10.2.1.2 Қазақстан халқы Ассамблеясының дінаралық, этносаралық келісім мен ішкі тұрақтылықты нығайтудағы ықпалын бағалау; 10.2.1.3 " Мәңгілік Ел" жалпыұлттық идеясының маңыздылығын баға беру;
	5.2.2.1 Ежелгі Қазақстанның археологиялық ескерткіштері н, жартастағы суреттерін сипаттау; 5.2.2.2 археологиялық дереккөздерге сүйене отырып, андронов және бегазы-дәндібай мәдениеттері	6.2.2.1 көшпенділердің әскери өнердегі жетістіктерін білу; 6.2.2.2 ерте ортағасырлық сәулет ескерткіштерінің	7.2.2.1 Тарихи деректер ретінде күйлер, аңыздар, шежірелер мен эпостардың маңыздылығын анықтау; 7.2.2.2 музыканттардың, ақындардың, күйшілердің шығармашылығы туралы білу және ұлттық музыкалық	8.2.2.1 қазақ зиялыларының шығармашылық мұрасын талдау, оның қоғамдық санаға әсерін бағалау; 8.2.2.2 А. Байтұрсыновтың Қазақ тіл білімінің негізін қалаушы және қоғам	9.2.2.1 соғыс кезінде халықтың рухын көтеруде өнер мен әдебиеттің маңыздылығын бағалау; 9.2.2.2 кеңес әдебиетінде	10.2.2.1 қазіргі заманғы өнер мен әдебиеттің даму тенденцияларын анықтау; 10.2.2.2 ұлттық құндылықтар

<p>2.2 Өнер мен әдебиет</p>	<p>нің белгілерін анықтау; 5.2.2.3 Есік қорғанынан табылған "Алтын адам" археологиялық олжасының ерекшеліктерін білу; 5.2.2.4 Ә. Марғұланнның Қазақстан археологиясының дамуына қосқан үлесін анықтау; 5.2.2.5 Көшпенділердің әлемдік өркениеттің дамуына қосқан үлесі туралы білу; 5.2.2.6 ежелгі тайпалардың қолданбалы өнерінің ерекшеліктерін сипаттау</p>	<p>ерекшеліктерін түсіндіру; 6.2.2.3 көшпенділердің әскери өнердегі жетістіктерін сипаттау; 6.2.2.4 көшпенділердің қолданбалы өнерінің жетістіктерін сипаттау; 6.2.2.5 тарихи деректер ретінде күйлер, аңыз, шежіре және эпостың маңыздылығын түсіну</p>	<p>аспаптарды сипаттай білу; 7.2.2.3 Тарихи деректер ретінде халық фольклоры мен музыкалық шығармалардың маңыздылығын бағалау; 7.2.2.4 қазақтардың ауызша халық шығармашылығының ерекшеліктерін білу; 7.2.2.5 қолданбалы өнердің жетістіктерін білу; 7.2.2.6 А. Құнанбаевтың ақын, ойшыл, қоғам қайраткері ретіндегі іс-әрекетін бағалау</p>	<p>қайраткері ретіндегі іс-әрекетін білу; 8.2.2.3 ХХ ғасырдың бірінші ширегіндегі өнер мен әдебиеттегі өзгерістерді сипаттау; 8.2.2.4 ХХ ғасырдың басында қолданбалы өнер мен сәулет өнерінің даму ерекшеліктерін білу; 8.2.2.5 Кеңестік Қазақстанның театр өнері қалай дамығанын білу</p>	<p>және өнер туындыларын да әлеуметтік өмірдің қалай көрінетінін талдау; 9.2.2.3 қазақ жазушылары мен ақындарының әлем әдебиетіндегі шығармаларының маңыздылығын бағалау; 9.2.2.4 кеңес заманында музыка, театр, кино өнерінің даму ерекшеліктерін білу</p>	<p>ды жаңғыртуға бағытталған мемлекеттік бағдарламалардың қажеттілігін негіздеу ("Мәдени мұра" бағдарламасы"); 10.2.2.3 БАҚ пен қоғамдық бірлестіктердің мемлекеттің қоғамдық және саяси өміріне рөлі мен әсерін білу және түсіну</p>
<p>5.2.3.1 қазақстандық</p>	<p>6.2.3.1 көне түркі жазуының тарихи маңызын түсіндіру; 6.2.3.2 ортағасырлық ғылымның дамуына Әл-Фарабидің және басқа да ғалымдардың қосқан үлесін анықтау; 6.2.3.3 "Кодекс куманикус" сөздігінің халықаралық қатынастарда</p>	<p>6.2.3.1 көне түркі жазуының тарихи маңызын түсіндіру; 6.2.3.2 ортағасырлық ғылымның дамуына Әл-Фарабидің және басқа да ғалымдардың қосқан үлесін анықтау; 6.2.3.3 "Кодекс куманикус" сөздігінің халықаралық қатынастарда</p>	<p>7.2.3.1 Ш. Уәлиханов ғылыми мұрасының тарихи маңызын анықтау; 7.2.3.2 ХІХ ғасырдың екінші жартысындағы білім берудің даму ерекшеліктерін түсіндіру; 7.2.3.3 Ы.Алтынсариннің ағартушылық</p>	<p>8.2.3.1 қоғамдық-саяси сананы оятудағы ұлттық баспасөздің рөліне баға беру; 8.2.3.2 кеңестік кезеңдегі қазақ тілінің жағдайын анықтау;</p>	<p>9.2.3.1 эвакуацияланған ғылыми және жоғары оқу орындарының Қазақстандағы білім беруді дамытуға әсері туралы білу; 9.2.3.2 мемлекеттің білім және ғылым</p>	<p>10.2.3.1 тәуелсіздік жылдарындағы білім беру саласындағы мемлекеттің саясатын бағалау; 10.2.3.2 тәуелсіздік және жетістік жылдарындағы</p>

2.3 Білім және ғылым	ғалымдардың археологиялық жаңалықтары мен білу	ғы рөлін анықтау; 6.2.3.4 түркі кезеңінің қоғамын сипаттау үшін М. Қашқари, Ю . Баласағұни және А. Яссауи еңбектерінің тарихи маңыздылығы мен түсіндіру; 6.2.3.5 М. Х. Дулатидің "Тарихи Рашиди" еңбегінің маңызын түсіндіру	ты дамытуға қосқан үлесін баға беру; 7.2.3.4 қазақ халқы мен Қазақстан аумағын зерттеу бойынша ғылыми зерттеулер туралы білу; 7.2.3.5 Тарихи деректер ретінде Ш . Құдайбердіұлы, М. Көпеев және К. Халидтің еңбектерінің мәнін анықтау	8.2.3.3 ХХ ғасырдың 1 жартысындағы ғылымдар мен білім беру саласындағы өзгерістерді талдау; 8.2.3.4 қазақстандық өнеркәсіп пен ғылымды дамытудағы Қ . Сәтбаевтың рөлін бағалау	саласындағы саясатын бағалау; 9.2.3.3 Е. Бекмахановтың Қазақстанның тарихи ғылымының дамуына қосқан үлесін анықтау; 9.2.3.4 кеңестік кезеңдегі қазақ тілінің дамуындағы мемлекет саясатының кемшіліктерін білу	ы ғылым саласындағы мемлекеттің саясатын білу ; 10.2.3.3 тәуелсіздік жылдарындағы спорттың дамуы мен спорттық жетістіктер туралы білу
----------------------	--	--	--	---	--	--

3) "Мемлекеттің дамуы" бөлімі:

3-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары					
	5 сынып	6 сынып	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
		6.3.1.1 Түркі қағанатының қалыптасуының тарихи маңызын түсіну; 6.3.1.2 VI-IX ғасырлардағы мемлекеттердің даму ерекшеліктерін түсіндіріп, олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтау; 6.3.1.3 Хғ. – XIII ғ. басындағы мемлекеттердің даму ерекшеліктерін түсіндіріп,	7.3.1.1 XVIII ғасырдың бірінші жартысындағы Қазақ хандығының ішкі саяси жағдайы қандай болғанын білу ;	8.3.1.1 Ресей империясының отаршылдық саясатының себептері мен салдарын білу ; 8.3.1.2 - Патша үкіметі реформалары нәтижесіндегі әкімшілік-аумақтық		10.3.1.1 ХХ ғасырдың аяғындағы қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктерін түсіндіру; 10.3.1.2 әміршіл-әкімшіл саясатқа қарсы халықтық наразылықтың көріністерін салыстыру және талдау; 10.3.1.3 1986 жылғы желтоқсан оқиғаларының

3 . 1
Мемлекеттің
ішкі саясаты

<p>5.3.1.1 картадан тайпалық одақтардың орналасуын көрсету; 5.3.1.2 ежелгі мемлекеттік бірлестіктердің қалыптасуын түсіндіру; 5.3.1.3. темір дәуіріндегі алғашқы тайпалық бірлестіктердің қоғамдық құрылысы туралы білу;</p>	<p>олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтау; 6.3.1.4 тарихи ұғымдарды қолданып, Қарахан мемлекетіндегі жер иелену ерекшеліктерін түсіндіру; 6.3.1.5 Отырарды қорғаудағы қала халқының ерлігін сипаттау; 6.3.1.6 картаны қолданып XIII-XV ғасырлардағы мемлекеттердегі саяси үдерістерді түсіндіру; 6.3.1.7 ортағасырлық мемлекеттердің ыдырауының негізгі және жанама себептерін анықтау; 6.3.1.8 Қазақстан аумағындағы мемлекеттердің басқару жүйесінің ерекшеліктерін анықтау; 6.3.1.9 Қазақ хандығы құрылуының тарихи маңызын анықтау;</p>	<p>7.3.1.2 Қарақұм және Ордабасы құрылтайларының халықты жоңғар басқыншылығына қарсы жұмылдырудағы рөліне баға беру; 7.3.1.3 халықтың қайғы-қасіреті және "Ұлы апат" жылдарының салдары туралы білу; 7.3.1.4 Ресей империясының отарлық саясатының себеп-салдарын анықтау; 7.3.1.5 Патша үкіметі реформалары нәтижесіндегі әкімшілік-аумақтық өзгерістерді түсіндіру; 7.3.1.6 халықтың отаршылдық саясатына қарсы ұлт-азаттық күресінің себеп-салдарын анықтау; 7.3.1.7 ұлт-азаттық көтеріліс басшыларының рөліне баға беру; 7.3.1.8. XIX ғасырдағы Қазақстанның</p>	<p>өзгерістерді түсіндіру; 8.3.1.3 XX ғасырдың басындағы Қазақстандағы қоғамдық-саяси үдерістерге баға беру; 8.3.1.4 қазақ халқының отаршылдық саясатқа қарсы ұлт-азаттық күресінің себептері мен салдарын білу; 8.3.1.5 1916 жылғы ұлт-азаттық көтерілістің тарихи маңызын анықтау және тұлғалардың рөліне баға беру; 8.3.1.6 "Алаш" партиясының ұлттық мемлекеттілікті жаңғырту саясатын талдау 8.3.1.7 Қазақстанда құрылған ұлттық автономиялардың маңыздылығына баға беру; 8.3.1.8 XX ғасырдың 20-30 жылдардағы әміршіл-әкімшіл жүйе</p>	<p>9.3.1.1 қазақстандықтардың Ұлы Отан соғысындағы жеңіске қосқан үлесін бағалау; 9.3.1.2 Б. Момышұлының батырлық тұлғалық қасиетін айқындау; 9.3.1.3 28 панфиловшылардың ерлігі туралы айту; 9.3.1.4 XX ғасырдың екінші жартысындағы қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктерін түсіндіру; 9.3.1.5 әміршіл-әкімшілік саясатқа қарсы халықтық наразылық көріністерін салыстыра білу; 9.3.1.6 ұлттық мүдделерді қорғаудағы қоғамдық-саяси қайраткерлердің рөлін бағалау;</p>	<p>ң тарихи маңыздылығын бағалау; 10.3.1.4 Қазақстанның тәуелсіздік алғаннан кейінгі алғашқы қадамдарын анықтау және жалпылау жасау; 10.3.1.5 өткен оқиғалармен сабақтастықты орната отырып, Қазақстан тәуелсіздігін жариялаудың тарихи маңыздылығын түсіндіру; 10.3.1.6 Ұлт Көшбасшысы Н. Назарбаевтың тәуелсіз мемлекетті қалыптастырудағы рөлін бағалау; 10.3.1.7 Қазақстан Республикасының Конституциясын мемлекеттің тұрақты дамуының кепілі ретінде бағалау; 10.3.1.8 Тәуелсіз Қазақстанның қоғамдық-саяси дамуына талдау жасау; 10.3.1.9 ұзақ мерзімді</p>
--	--	--	--	--	---

		6.3.1.10 қазақ хандарының мемлекетті нығайтудағы рөлін анықтау ; 6.3.1.11 қоғамдық-саяси өмірдегі сұлтан, би, батыр, жыраулардың қызметтерін сипаттау;	і ш к і жағдайын білу;	саясатының зардаптарын талдау		мемлекеттік стратегияларды талдау; 10.3.1.10 Астананы жаңа Қазақстанның өркендеуінің символы ретінде анықтау
3.2 Мемлекеттің сыртқы саясаты	5.3.2.1 Қазақстан аумағындағы ерте көшпелілердің халықаралық сахнадағы орнын анықтау; 5.3.2.2 Қазақстан аумағындағы алғашқы мемлекеттік бірлестіктердің көрші елдермен қарым-қатынасын анықтау 5.3.2.3. темір дәуіріндегі тайпалар жүргізген соғыстардың себептері мен	6.3.2.1 тарихи оқиғалардың өзара байланысын табу арқылы түркі тілдес тайпалардың миграциялық үдерісін түсіндіру; 6.3.2.2 ерте түрік қағанаттарының сыртқы саясатының негізгі бағыттарын анықтау; 6.3.2.3 Атлах шайқасының тарихи маңызын талдау; 6.3.2.4 қыпшақтардың Еуразия тарихындағы орнын анықтау; 6.3.2.5 тарихи оқиғалардың өзара байланысын анықтап, Қазақстан аумағында XIII - XV ғасырларда	7.3.2.1 XVIII ғасырдың бірінші жартысындағы Қазақ хандығының сыртқы саясатының нәтижелерін білу; 7.3.2.2 Жоңғар шапқыншылығына қарсы күресте танылған хандар мен батырлардың рөлін түсіндіру; 7.3.2.3 жоңғар шапқыншылығы жылдарындағы шайқастардың тарихи маңызы туралы білу; 7.3.2.4 Кіші және Орта жүз қазақтарының Ресей бодандығын қабылдауының мақсатын, барысын және себептерін білу;	8.3.2.1 Қазақстанның азамат соғысы және шетелдік әскери интервенция жылдарына қатысуын бағалау; 8.3.2.2 Б. Момышұлының жеке тұлғалық және батырлық қасиеттерін анықтау	9.3.2.1 Екінші дүниежүзілік соғыс қарсаңында әлемнің дамыған елдері арасындағы қайшылықтардың өршу себептерін білу; 9.3.2.2 Екінші дүниежүзілік соғыстың себептерін, сипаты мен салдарын білу ; 9.3.2.3 Екінші дүниежүзілік соғыстың нәтижелерін және олардың соғыстан кейінгі әлемнің құрылымына	10.3.2.1 Қазақстан Республикасының халықаралық сахнадағы танылуына баға беру арене; 10.3.2.2 Қазақстанның аймақтық және халықаралық ұйымдарымен байланыстарын талдау; 10.3.2.3 қазақ диаспораларының тарихи Отанымен

салдарын білу ; 5.3.2.4 Тарихи картада ғұндардың қоныс аудару бағыттарын көрсете білу;	құрылған мемлекеттердің сыртқы саясатын түсіндіру; 6.3.2.6 Қазақ хандарының сыртқы саясатын талдау; 6.3.2.7 Орбұлақ шайқасындағы қазақ жасағының әскери өнердегі шеберлігі мен ерлігін бағалау	7.3.2.5 Абылай ханның ішкі және сыртқы саясатын бағалау; 7.3.2.6 Абылай ханның Қазақ хандығын нығайтудағы рөлін бағалау; 7.3.2.7 Қазақстанның оңтүстік өңірлеріне қатысты Ресей мен Англияның мақсаттарын білу	қалай әсер еткенін білу; 9.3.2.4 қазақ диаспорасының тарихи Отанымен байланысының маңыздылығын анықтау	байланысының маңыздылығын айқындау
---	--	--	---	------------------------------------

4) "Қазақстанның экономикалық дамуы" бөлімі:
4-кесте

Бөлімшелер	Оқу мақсаттары					
	5 сынып	6 сынып	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
4.1 Шаруашылық	5.4.1.1 ежелгі адамның алғашқы кәсібін сипаттау; 5.4.1.2 көшпелі мал шаруашылығы мен егіншіліктің қалыптасуын түсіндіру; 5.4.1.3 темір дәуіріндегі тайпалардың	6.4.1.1 көшпенділер мен отырықшы халықтың арасындағы экономикалық өзара байланысты анықтау; 6.4.1.2 ерте орта ғасырлардағы негізгі кәсіптерді білу және сипаттау; 6.4.1.3 көшпенділердің шаруашылық өмірінің ерекшеліктерін анықтау;	7.4.1.1 жоңғар шапқыншылығының қазақ халқының шаруашылығын тигізген зардаптарын анықтау; 7.4.1.2 отарлау саясатының қазақтардың дәстүрлі шаруашылығына тигізген әсерін талдау; 7.4.1.3 XVIII-XIX	8.4.1.1 отарлық саясаттың қазақтардың дәстүрлі шаруашылығына тигізген әсерін түсіну; 8.4.1.1 Қазақстандағы "әскери коммунизм" саясатының негізгі ерекшеліктерін білу; 8.4.1.2 Қазақстандағы 1921-1923 жылдардағы ашаршылықтың себептері мен салдарын білу; 8.4.1.3 жаңа экономикалық саясат	9.4.1.1 соғысқа дейінгі кезеңде Қазақстан экономикасының қалай дамығанын білу және түсіну; 9.4.1.2 кеңес дәуірінде ауыл шаруашылығында орын алған өзгерістерді бағалау; 9.4.1.3 кеңестік кезеңнің әлеуметтік-экономикалық мәселелерін талдау; 9.4.1.4 аграрлық	10.4.1.1 қайта құру жылдарында орын алған әлеуметтік-экономикалық мәселелерді талдау; 10.4.1.2 Қазақстан Республикасындағы жекешелендіру процесінің экономикаға ықпалын талдау;

	негізгі кәсібін білу және сипаттау	6.4.1.4 ортағасырлық қаланың құрылымын білу; 6.4.1.5 қазақ жүздерінің шығу тегі мен тарихи маңызын анықтау	ғасырлардағы қазақтардың шаруашылық өмірінің ерекшеліктері н анықтау	нәтижесінде болған экономикадағы негізгі өзгерістерді білу және түсіну; 8.4.1.4 күштеп ұжымдастырудың ауыл шаруашылығына тигізген әсерінің салдарын талдау	сектордағы жаңғырту бағыттарын талдау; 9.4.1.5 ғарышты игеру жылдарындағы ғылым мен техниканың жетістіктері мен проблемаларын білу;	10.4.1.3 аграрлық секторды модернизациялау бағытына талдау
4.2 Өндірістік қатынастар және сауда	5.4.2.1 ежелгі адамдардың еңбек құралдары мен қару түрлерін сипаттау; 5.4.2.2 металл өндірісі жетілуінің шаруашылық салаларына тигізген ықпалын түсіндіру; 5.4.2.3 Ұлы Жібек жолының пайда болуын түсіндіру	6.4.2.1 Ұлы Жібек жолының қала мәдениетінің дамуына әсерін анықтау; 6.4.2.2 Ұлы Жібек жолының халықаралық қатынастардың дамуындағы орнын анықтау	7.4.2.1 капиталистік қатынастардың азақстан экономикасындағы анықталуы; 7.4.2.2 сауда қатынастарының жәрмеңкелердің әкелген өзгерістерін анықтау	8.4.2.1 Қазақстандағы индустрияландырудың жетістіктері мен кемшіліктерін талдау 8.4.2.2 Қазақстан экономикасы әскери мақсатта қайта құрылғанын дәлелдеу	9.4.2.1 XX ғасырдың екінші жартысындағы өнеркәсіптің жағдайын анықтау және қорытынды жасау; 9.4.2.2 Қазақстан экономикасы әскери мақсатта қайта құрылғанын көрсете білу; 9.4.2.3 XX ғасырдың екінші жартысындағы Қазақстанның әскери-өнеркәсіптік кешенін құрудың мәселелері мен салдарын білу; 9.4.2.4 Қазақстанның әлемдік экономикаға интеграциясын талдау; 9.4.2.5 сыртқы	10.4.2.1 нарықтық экономиканың өндірістік қатынастарға әсерін талдау; 10.4.2.2 Қазақстанның әлемдік экономикаға кірігуін талдау; 10.4.2.3 сыртқы сауданың

33. Бағдарлама есту қабілеті зақымдалған (нашар еститін, кейін естімей қалған) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10-сынып оқушыларына арналған "Қазақстан тарихы" оқу пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспары негізінде осы Бағдарламаның қосымшасына сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді жоспарда барлық сынып бойынша әр бөлімде қамтылатын оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

34. Бөлімдер және ішіндегі тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10-сыныптарына арналған "Қазақстан тарихы" оқу пәнінен жаңартылған мазмұндағы Типтік оқу бағдарламасына қосымша

Есту қабілеті зақымдалған (нашар еститін, кейіннен естімей қалған) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10 сыныптар үшін "Қазақстан тарихы" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) 5-сынып:

1-кесте

Бөлім	Тақырыптар, мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
I бөлім Тарих ғылымы нені зерттейді?	Тарих дегеніміз не ?	5.1.1.1 тарих нені зерттейтінін білу, тарихи дереккөздердің негізгі түрлерін ажырату
	Тарихи дереккөздердің түрлері	5.1.1.1 тарих нені зерттейтінін білу, Тарихи дереккөздердің негізгі түрлерін ажырату.
	Тарихи ғылымдар	5.1.1.2 тарих ғылымдары туралы бастапқы түсініктерге ие болу
	Тарихи уақыт туралы түсінік (дәуір, кезең, жыл, ғасыр, мыңжылдық)	5.1.1.3 "уақыт сызығы", "б. з. д.", " біздің дәуір", дәуір, кезең туралы түсінікке ие болу
	Тарихтағы жылдар есебі. Уақыт таспасы	5.1.1.3 "уақыт сызығы", "б. з. д.", " біздің дәуір", дәуір, кезең туралы түсінікке ие болу
	Тарихи карталар және глобус	5.1.1.4 карта бойынша жұмыс істей білу, жер бетінің тұстарын анықтау, құрлықтарды көрсету

	Қазақстан тарихы – дүние жүзі тарихының құрамдас бөлігі	5.1.1.5 дүниежүзі тарихы мен ежелгі Қазақстан тарихының қандай кезеңдерге бөлінетіндігін және олардың хронологиялық шеңберін ажырата білу;
2-бөлім Қазақстанның ежелгі тұрғындарының өмірі	Қазақстан аумағындағы ежелгі адамдар	5.1.1.6 Ежелгі Қазақстан адамдарының антропологиялық тұрпатын анықтау
	Адамның пайда болуы туралы теориялар	5.2.1.1 Адамның пайда болуының негізгі теорияларын (құдайлық, эволюциялық) білу;
	Ежелгі Қазақстан тарихының кезеңделуі	5.1.1.5 дүниежүзі тарихы мен ежелгі Қазақстан тарихының қандай кезеңдерге бөлінетіндігін және олардың хронологиялық шеңберін ажырата білу;
	Палеолит - ежелгі тас дәуірі. ежелгі адамдардың алғашқы бірлестіктері.	5.1.1.5 дүниежүзі тарихы мен ежелгі Қазақстан тарихының қандай кезеңдерге бөлінетіндігін және олардың хронологиялық шеңберін ажырата білу; 5.1.2.1 ежелгі адамдардың алғашқы бірлестіктерін білу (табын, ру, рулық қауым, тайпа);
	Ежелгі адамдардың кәсібін	5.4.1.1 ежелгі адамның алғашқы кәсібін сипаттау
	Ежелгі адамдардың еңбек құралдары	5.4.2.1 ежелгі адамдардың еңбек құралдары мен қару түрлерін сипаттау
	Қазақстан аумағындағы тас дәуірінің тұрақтары. Алғашқы баспаналар	5.2.2.1 Ежелгі Қазақстанның археологиялық ескерткіштерін, жартастағы суреттерін сипаттау; 5.2.3.1 қазақстандық ғалымдардың археологиялық жаңалықтарын білу
	Ауа-райының өзгеруі. Мұз басу дәуірі	5.2.2.1 Ежелгі Қазақстанның археологиялық ескерткіштерін, жартастағы суреттерін сипаттау; 5.2.3.1 қазақстандық ғалымдардың археологиялық жаңалықтарын білу
	Палеолит дәуірінің жетістіктері	5.2.2.1 Ежелгі Қазақстанның археологиялық ескерткіштерін, жартастағы суреттерін сипаттау; 5.2.3.1 қазақстандық ғалымдардың археологиялық жаңалықтарын білу
2-тоқсан		
		5.1.1.5 5 дүниежүзі тарихы мен ежелгі Қазақстан тарихының

2-бөлім Қазақстанның ежелгі тұрғындарының өмірі

Мезолит - орта тас дәуірі. Дәуірдің сипаттамасы және кезеңделуі	қандай кезеңдерге бөлінетіндігін және олардың хронологиялық шеңберін ажырата білу;
Шаруашылықтағы өзгерістер және еңбек құралдарын жетілдіру	5.4.1.1 ежелгі адамның алғашқы кәсібін сипаттау 5.4.2.1 ежелгі адамдардың еңбек құралдары мен қару түрлерін сипаттау
Неолит - жаңа тас дәуірі. Неолиттік революция	5.4.1.1 ежелгі адамның алғашқы кәсібін сипаттау; 5.4.2.1 ежелгі адамдардың еңбек құралдары мен қару түрлерін сипаттау
Мал шаруашылығы мен егіншіліктің қалыптасуы	5.4.1.1 ежелгі адамның алғашқы кәсібін сипаттау;
Ежелгі адамдардың неолиттік тұрақтары	5.2.2.1 Ежелгі Қазақстанның археологиялық ескерткіштерін, жартастағы суреттерін білу және сипаттау алу; 5.2.3.1 қазақстандық ғалымдардың археологиялық жаңалықтарын білу
Энеолит-мыс тас дәуірі. Бірінші металл-адам ашқан	5.4.2.2 алғашқы металдың ашылуы және металлургияның адам шаруашылығына әсері туралы білу
Қазақстан аумағындағы қола дәуірі	5.4.2.2 алғашқы металдың ашылуы және металлургияның адам шаруашылығына әсері туралы білу
Андронов және Беғазы-Дәндібай мәдениеттері	5.2.2.2 археологиялық дереккөздерге сүйене отырып, андронов және беғазы-дәндібай мәдениеттерінің белгілерін анықтау; 5.2.2.4 Ә. Марғұланның Қазақстан археологиясының дамуына қосқан үлесін анықтау
Ежелгі адамдардың сенімдері	5.2.1.2 алғашқы адамдардың сенімдерін білу; 5.2.2.1 Ежелгі Қазақстанның археологиялық ескерткіштерін, жартастағы суреттерін сипаттау
Ежелгі адамдардың өнері мен кескіндемесі	5.2.2.1 Ежелгі Қазақстанның археологиялық ескерткіштерін, жартастағы суреттерін сипаттау
	5.4.2.2 алғашқы металдың ашылуы және металлургияның адам шаруашылығына әсері туралы білу;

3- бөлім Ежелгі көшпенділердің өмірі	Қазақстан аумағында темірді игерілуі. Қазақстан аумағындағы тайпалық одақтар	5.1.2.2 тайпаларда мүліктік теңсіздіктің пайда болу себептерін түсіну
	Көшпелі мал шаруашылығының пайда болуы	5.4.1.2 көшпелі мал шаруашылығы мен егіншіліктің қалыптасуы қалай және неге болғанын білу; 5.2.2.5 - Көшпенділердің әлемдік өркениеттің дамуына қосқан үлесі туралы білу
	Ежелгі көшпенділердің материалдық мәдениеті	5.2.2.6 ежелгі тайпалардың қолданбалы өнерінің ерекшеліктерін сипаттау; 5.2.2.5 Көшпенділердің әлемдік өркениеттің дамуына қосқан үлесі туралы білу
	Көшпелілердің жылжымалы тұрғын үйі	5.2.2.6 ежелгі тайпалардың қолданбалы өнерінің ерекшеліктерін сипаттау 5.2.2.5 Көшпенділердің әлемдік өркениеттің дамуына қосқан үлесі туралы білу
	Ежелгі көшпенділердің дүниетанымы	5.2.1.2 ежелгі тайпалардың дүниетанымын сипаттау;
3-ші тоқсан		
	Сактар туралы тарихи мәліметтер. Сақ тайпаларының қоныстануы	5.3.1.1 картада тайпалық одақтардың орналасуын көрсету; 5.3.1.2 ежелгі мемлекеттік бірлестіктердің қалыптасуын түсіндіру
	Сактардың қоғамдық құрылысы	5.1.2.3 әлеуметтік топтардың ерекшеліктерін түсіндіру; 5.1.2.2 тайпаларда мүліктік теңсіздіктің пайда болу себептерін түсіну; 5.3.1.3 темір ғасырындағы алғашқы тайпалар бірлестіктердің қоғамдық құрылысы туралы білу
	Сактардың шаруашылығы мен тұрмысы	5.4.1.3 темір дәуіріндегі тайпалардың негізгі кәсібін сипаттау; 5.1.2.3 әлеуметтік топтардың ерекшеліктерін түсіндіру; 5.1.2.2 тайпаларда мүліктік теңсіздіктің пайда болу себептерін түсіну
	Алтын адам "Археологиялық олжасы"	5.2.3.1 қазақстандық ғалымдардың археологиялық жаңалықтарын білу; 5.2.2.3 Есік қорғанынан табылған "Алтын адам" археологиялық

4 - бөлім Сақтар.		олжасының ерекшеліктерін анықтау
	Шілікті және Бесшатыр патша қорғандары	5.2.2.1 археологиялық ескерткіштерді сипаттау; 5.1.2.3 әлеуметтік топтардың ерекшеліктерін түсіндіру; 5.2.1.2 ежелгі тайпалардың дүниетанымын сипаттау
	Берел қорғандары	5.2.2.1 археологиялық ескерткіштерді сипаттау; 5.2.1.2 ежелгі тайпалардың дүниетанымын сипаттау; 5.2.2.6 ежелгі тайпалардың қолданбалы өнерінің ерекшеліктерін сипаттау
	Тасмола археологиялық мәдениеті	5.2.2.1 археологиялық ескерткіштерді сипаттау; 5.2.1.2 ежелгі тайпалардың дүниетанымын сипаттау
	Сақ патшайымы Томирис	5.3.2.1 Қазақстанның ерте көшпенділерінің халықаралық аренадағы орнын анықтау; 5.3.1.3. темір ғасырындағы алғашқы тайпалық бірлестіктердің қоғамдық құрылысы туралы білу
	Шырақтың Ерлігі	5.3.2.1 Қазақстанның ерте көшпенділерінің халықаралық аренадағы орнын анықтау
	Сақтардың Александр Македонскийдің әскеріне қарсы күресі	5.3.2.1 Қазақстанның ерте көшпенділерінің халықаралық аренадағы орнын анықтау; 5.3.2.3 темір дәуіріндегі тайпалар жүргізген соғыстардың себептері мен салдарын білу
	Үйсіндер туралы жазбаша деректер	5.3.1.2 ежелгі мемлекеттік бірлестіктердің қалыптасуын түсіндіру; 5.3.2.2 Қазақстан аумағындағы алғашқы мемлекеттік бірлестіктердің көрші елдермен өзара қарым-қатынасын айқындау
	Қазақстан аумағында үйсіндерді қоныстандыру орындары	5.3.1.1 картада тайпалық одақтардың орналасуын көрсету; 5.3.1.2 ежелгі мемлекеттік бірлестіктердің қалыптасуын түсіндіру
	Үйсіндердің қоғамдық құрылымы	5.1.2.2 әлеуметтік топтардың ерекшеліктерін түсіндіру; 5.1.2.2 тайпаларда мүліктік теңсіздіктің пайда болу себептерін түсіну;

5 - бөлім
 Үйсіндер мен қаңлылар

	5.3.1.3 темір ғасырындағы алғашқы тайпалар бірлестіктердің қоғамдық құрылысы туралы білу
Үйсіндердің шаруашылығы мен тұрмысы	5.4.1.3 темір дәуіріндегі тайпалардың негізгі кәсібін білу және сипаттау; 5.1.2.2 әлеуметтік топтардың ерекшеліктерін түсіндіру; 5.1.2.2 тайпаларда мүліктік теңсіздіктің пайда болу себептерін түсіну
Үйсіндердің материалдық мәдениеті	5.2.2.6 ежелгі тайпалардың қолданбалы өнерінің ерекшеліктерін сипаттау; 5.2.2.5 көшпенділердің әлемдік өркениеттің дамуына қосқан үлесі туралы білу; 5.4.2.3 Ұлы Жібек жолының пайда болуын түсіндіру
Үйсіндердің рухани мәдениеті	5.2.2.5 көшпенділердің әлемдік өркениеттің дамуына қосқан үлесі туралы білу; 5.2.1.3 ежелгі тайпалардың дүниетанымын сипаттай білу
Қаңлылар туралы жазбаша деректер	5.3.1.2 ежелгі мемлекеттік бірлестіктердің қалыптасуын түсіндіру; 5.3.2.2 Қазақстан аумағындағы алғашқы мемлекеттік бірлестіктердің көрші елдермен өзара қарым-қатынасын айқындау
Қазақстан аумағында қаңлылардың қоныстандыру орындары	5.3.1.1 картада тайпалық одақтардың орналасуын көрсете білу; 5.3.1.2 ежелгі мемлекеттік бірлестіктердің қалыптасуын түсіндіру
Қаңлылардың қоғамдық құрылымы	5.1.2.2 әлеуметтік топтардың ерекшеліктерін түсіндіру; 5.1.2.2 тайпаларда мүліктік теңсіздіктің пайда болу себептерін түсіну; 5.3.1.3 темір ғасырындағы алғашқы тайпалық бірлестіктердің қоғамдық құрылысы туралы білу
Қаңлылардың шаруашылығы мен тұрмысы	5.4.1.3 темір дәуіріндегі тайпалардың негізгі кәсібін білу және сипаттау; 5.1.2.2 әлеуметтік топтардың ерекшеліктерін түсіндіру;

		5.1.2.2 тайпаларда мүліктік теңсіздіктің пайда болу себептерін түсіну
	Қанлылардың қалалық мәдениетін дамыту	5.2.2.5 Көшпенділердің әлемдік өркениеттің дамуына қосқан үлесі туралы білу; 5.4.2.3 Ұлы Жібек жолының пайда болуын түсіндіру; 5.3.2.2 алғашқы мемлекеттік бірлестіктердің өзара қарым-қатынасын анықтау
	Қанлылардың материалдық мәдениеті	5.2.2.6 ежелгі тайпалардың қолданбалы өнерінің ерекшеліктерін сипаттау; 5.2.2.5 көшпенділердің әлемдік өркениеттің дамуына қосқан үлесі туралы білу; 5.4.2.3 Ұлы Жібек жолының пайда болуын түсіндіру
	Қанлылардың рухани мәдениеті	5.2.2.6 көшпенділердің әлемдік өркениеттің дамуына қосқан үлесі туралы білу; 5.2.1.3 ежелгі тайпалардың дүниетанымын сипаттай білу

4-ші тоқсан

6 - бөлім Сарматтар	Сарматтар туралы жазбаша деректер	5.3.1.2 ежелгі мемлекеттік бірлестіктердің қалыптасуын түсіндіру; 5.3.2.2 Қазақстан аумағындағы алғашқы мемлекеттік бірлестіктердің көрші елдермен өзара қарым-қатынасын айқындау
	Қазақстан аумағында сарматтардың қоныстандыру орындары	5.3.1.1 рулық одақтар одақтардың орналасуын картада көрсету; 5.3.1.2 ежелгі мемлекеттік бірлестіктердің қалыптасуын түсіндіру
	Сарматтардың қоғамдық құрылысы	5.1.2.3 әлеуметтік топтардың ерекшеліктерін түсіндіру; 5.1.2.2 тайпаларда мүліктік теңсіздіктің пайда болу себептерін түсіну; 5.3.1.3 темір дәуіріндегі алғашқы тайпалар бірлестіктерінің қоғамдық құрылысы туралы білу
	Сарматтардың шаруашылығы мен тұрмысы	5.4.1.3 темір дәуіріндегі тайпалардың негізгі кәсібін сипаттау; 5.1.2.2 әлеуметтік топтардың ерекшеліктерін түсіндіру;

		5.1.2.2 тайпаларда мүліктік теңсіздіктің пайда болу себептерін түсіну
	Сарматтардың материалдық мәдениеті	5.2.2.6 ежелгі тайпалардың қолданбалы өнерінің ерекшеліктерін сипаттау; 5.2.2.5 көшпенділердің әлемдік өркениеттің дамуына қосқан үлесі туралы білу
	Сарматтардың рухани мәдениеті	5.2.2.5 көшпенділердің әлемдік өркениеттің дамуына қосқан үлесі туралы білу; 5.2.1.3 ежелгі тайпалардың дүниетанымын сипаттай білу
7- бөлім Ғұндар	Ғұндар туралы жазба деректер	5.3.1.2 ежелгі мемлекеттік бірлестіктердің қалыптасуын түсіндіру; 5.3.2.2 Қазақстан аумағындағы алғашқы мемлекеттік бірлестіктердің көрші елдермен өзара қарым-қатынасын айқындау
	Ғұн тайпаларының қоныстану орындары	5.3.1.1 тайпалық одақтардың орналасуын картада көрсету; 5.3.1.2 ежелгі мемлекеттік бірлестіктердің қалыптасуын түсіндіру
	Ғұн тайпаларының бірігуі. Мөде Билігі	5.3.1.1 тайпалық одақтардың орналасуын картада көрсету; 5.3.1.2 ежелгі мемлекеттік бірлестіктердің қалыптасуын түсіндіру
	Ғұн тайпаларының қоғамдық құрылысы	5.1.2.2 әлеуметтік топтардың ерекшеліктерін түсіндіру; 5.1.2.2 тайпаларда мүліктік теңсіздіктің пайда болу себептерін түсіну; 5.3.1.3 темір ғасырындағы алғашқы тайпалар бірлестіктерінің қоғамдық құрылысы туралы білу
	Ғұн тайпаларының шаруашылығы мен тұрмысы	5.4.1.3 темір дәуіріндегі тайпалардың негізгі кәсібін сипаттау; 5.1.2.2 әлеуметтік топтардың ерекшеліктерін түсіндіру; 5.1.2.2 тайпаларда мүліктік теңсіздіктің пайда болу себептерін түсін
	Ғұндардың көрші мемлекеттермен қарым-қатынасы. Ұлы қытай қабырғасының құрылысы	5.3.2.2 Қазақстан аумағындағы алғашқы мемлекеттік бірлестіктердің көрші елдермен өзара қарым-қатынасын айқындау

	Ғұндардың батысқа қоныс аударуы	5.3.2.4 тарихи картада ғұндардың қоныс аудару бағыттарын көрсету
	Аттила және оның жаулап алу жорықтары	5.3.2.4 тарихи картада ғұндардың қоныс аудару бағыттарын көрсету; 5.3.2.2 Қазақстан аумағындағы алғашқы мемлекеттік бірлестіктердің көрші елдермен өзара қарым-қатынасын айқындау
	Ежелгі Қазақстан халқының антропологиялық келбеті	5.1.1.6 Ежелгі Қазақстанның алғашқы адамдарының антропологиясын сипаттау
8-бөлім Қазақстанның ежелгі тарихына шолу	Ежелгі Қазақстанға саяхат. Ежелгі Қазақстан тарихы бойынша жалпылама сабақ	5.4.1.3 темір дәуіріндегі тайпалардың негізгі кәсібін сипаттау; 5.1.2.2 әлеуметтік топтардың ерекшеліктерін түсіндіру; 5.1.1.6 Ежелгі Қазақстанның алғашқы адамдарының антропологиясын сипаттау

2) 6 сынып:

2 - кесте

Бөлім ұзақ мерзімді жоспар	Ұзақ мерзімді жоспардың тақырыбы, мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
	Орта ғасырлар тарихы нені зерттейді	6.1.1.2 Қазақстан аумағындағы орта ғасырлар тарихының негізгі кезеңдерін, кезеңдерін және хронологиялық шеңберін білу
	Қазақстан аумағындағы ерте ортағасырлық мемлекеттер	6.3.1.2 VI-IX ғасырлардағы түркі мемлекеттерінің даму ерекшеліктерін білу, олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтау; 6.1.2.1 орта ғасырларда қоғамның қандай әлеуметтік топтарға бөлінгенін білу
	Түрік қағанатының құрылуы	6.3.1.1 Түркі қағанатының қалыптасуының тарихи маңыздылығын түсіну; 6.1.1.3 "түркі" этнонимінің пайда болу тарихы мен уақыты туралы білу
	Түркі қағанатының ішкі және сыртқы саясаты	6.3.2.2 ерте түркі мемлекеттерінің сыртқы саясатының бағыттарын анықтау
	Батыс түрік және Шығыс Түрік қағанатының құрылуы	6.3.1.2 VI-IX ғасырлардағы түркі мемлекеттерінің даму ерекшеліктерін білу, олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтау;

1 бөлім
VI-IX ғасырлардағы Қазақстан

	6.3.2.2 ерте түркі мемлекеттерінің сыртқы саясатының бағыттарын айқындау
Ежелгі түркілердің жазуы	6.3.1.2 VI-IX ғасырлардағы түркі мемлекеттерінің даму ерекшеліктерін білу, олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтау; 6.2.3.1 көне түркі жазуының мағынасын түсіндіру
Түрік қағанатының құрылуы	6.3.1.2 VI-IX ғасырлардағы түркі мемлекеттерінің даму ерекшеліктерін білу, олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтау; 6.1.1.4 түркі кезеңіндегі мемлекеттердің этникалық құрылымын білу, түркі мемлекеттерінің аумағын көрсете білу; 6.3.2.2 ерте түркі мемлекеттерінің сыртқы саясатының бағыттарын айқындау
Атлах шайқасы.	6.3.2.3 Атлах шайқасының тарихи маңыздылығын түсіну; 6.2.2.3 көшпенділердің әскери өнердегі жетістіктерін сипаттау
Қарлұқ қағанаты	6.3.1.2 VI-IX ғасырлардағы түркі мемлекеттерінің даму ерекшеліктерін білу, олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтау; 6.1.1.4 түркі кезеңіндегі мемлекеттердің этникалық құрылымын білу, түркі мемлекеттерінің аумағын көрсете білу
Оғыз мемлекеті	6.3.1.2 VI-IX ғасырлардағы мемлекеттердің даму ерекшеліктерін түсіндіріп, олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтау; 6.1.1.4 түркі кезеңіндегі мемлекеттердің этникалық құрылымын білу, түркі мемлекеттерінің аумағын көрсете білу
Оғыздардың мемлекеттік құрылысы	6.3.2.2 ерте түркі мемлекеттерінің сыртқы саясатының бағыттарын айқындау

	Қимақ қағанаты.	6.4.2.1 Ұлы Жібек жолының қала мәдениетінің дамуына әсерін анықтау; 6.4.1.1 көшпелілер мен отырықшылар арасындағы өзара экономикалық байланыстарды анықтау
	Түркілердің қалалық мәдениетті дамыту	6.4.2.1 Ұлы Жібек жолының қала мәдениетінің дамуына әсерін анықтау; 6.4.1.1 көшпенділер мен отырықшы халық арасындағы экономикалық өзара байланысты анықтау
	Ерте орта ғасырдағы түріктер шаруашылығы	6.4.1.2 ерте орта ғасырдағы негізгі сабақтарды сипаттау
	Көне түркі кезеңінің жазуы	6.2.3.1 көне түркі жазуының мағынасын түсіндіру
	Ежелгі түркі дәуіріндегі діндер	6.2.1.1 түркілердің дүниетанымының ерекшеліктерін түсіндіру. 6.2.1.2 түркі мемлекеттері аумағындағы діндердің алуан түрлілігінің себептерін білу
2-ші тоқсан		
	Түркі әлемінің қалыптасуының басталуы	6.3.2.1 тарихи оқиғалар арасындағы өзара байланысты анықтай отырып, түркітілдес тайпалардың көші-қон процестерін түсіндіру; 6.1.1.1 түркі тайпаларын атау және картада олардың аумақтық орналасуын көрсету
	X - XIII ғғ. басындағы Қазақстан аумағындағы саяси үдерістер	6.3.1.3 X - XIII ғасырлардағы түркі мемлекеттерінің даму ерекшеліктерін білу, олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтау; 6.3.1.7 ортағасырлық мемлекеттердің ыдырауының негізгі және екінші себептерін анықтау
	Қарахан Мемлекеті	6.3.1.3 X - XIII ғасырлардағы түркі мемлекеттерінің даму ерекшеліктерін білу, олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтау; 6.2.1.3 исламның қоғамдық өмірге әсерін анықтау
		6.3.1.4 тарихи ұғымдарды пайдалана отырып, Қарахан

2 бөлім Қазақстан X - XIII ғасырдың басында

Қарахан мемлекетінің әлеуметтік-саяси құрылымы	мемлекетіндегі жер иелену ерекшеліктерін түсіндіру
Қарахан мемлекеті	6.3.1.3 X ғасыр - XIII ғасырдың басындағы мемлекеттердің даму ерекшеліктерін түсіндіріп, олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтау; 6.3.1.7 ортағасырлық мемлекеттердің ыдырауының негізгі және қайталама себептерін анықтау
Наймандар, керейіттер және жалайырлар.	6.1.1.1 түркі тайпаларын атау және картада олардың аумақтық орналасуын көрсету; 6.3.1.3 X - XIII ғасырлардағы түркі мемлекеттерінің даму ерекшеліктерін білу, олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтау
Қыпшақ хандығы	6.3.1.3 X ғасыр - XIII ғасырдың басындағы мемлекеттердің даму ерекшеліктерін түсіндіріп, олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтау; 6.2.1.4 "Ұлы дала" ұғымын тарихи оқиғалар мен үдерістерді сипаттау үшін қолдану
Қыпшақ хандығының сыртқы саясаты	6.3.2.4 қыпшақтардың Еуразия тарихындағы орнын анықтау; 6.2.2.1 көшпенділердің әскери өнерінің жетістіктерін сипаттау
Ұлы Жібек жолының пайда болуы	6.4.2.2 халықаралық қатынастарды дамытудағы Ұлы Жібек жолының рөлін анықтау; 6.4.1.1 көшпенділер мен отырықшы халық арасындағы экономикалық өзара байланысты анықтау
Ұлы Жібек Жолының Халықаралық қатынастарды дамытудағы рөлі	6.4.2.2 халықаралық қатынастарды дамытудағы Ұлы Жібек жолының рөлін анықтау
Ортағасырлық Қазақстанның экономикалық және мәдени дамуына Ұлы Жібек жолының ықпалы.	6.4.2.1 Ұлы Жібек жолының қала мәдениетінің дамуына әсерін анықтау; 6.4.1.1 көшпенділер мен отырықшы халық арасындағы экономикалық өзара байланысты анықтау; 6.2.2.2 ортағасырлық сәулет ескерткіштерінің ерекшеліктерін түсіндіру

3 бөлім X-XIII ғасырлардағы Қазақстан мәдениеті	X-XIII ғасырлардағы қалалардың дамуы	6.4.2.1 Ұлы Жібек жолының қала мәдениетінің дамуына әсерін анықтау; 6.2.2.2 ортағасырлық сәулет ескерткіштерінің ерекшеліктерін түсіндіру; 6.4.1.4 ортағасырлық қаланың құрылысын білу
	X–XIII ғасырларда экономиканың дамуы	6.4.1.3 көшпенділердің шаруашылық өмірінің ерекшеліктерін анықтау
	Материалдық мәдениет және колөнерді дамыту	6.2.2.4 көшпенділердің қолданбалы өнердегі жетістіктерін сипаттау; 6.2.2.2 ортағасырлық сәулет ескерткіштерінің ерекшеліктерін түсіндіру
	Түркілердің рухани мәдениеті және исламның таралуы	6.2.1.3 исламның қоғамдық өмірге әсерін анықтау; 6.2.1.1 түркілердің дүниетанымының ерекшеліктерін түсіндіру
	IX - XIII ғғ. ғылым мен мәдениетті дамыту	6.2.3.2 әл-Фараби мен басқа да ғалымдардың ортағасырлық ғылымның дамуына қосқан үлесін анықтау; 6.2.3.4 түркі кезеңінің қоғамын сипаттау үшін М. Қашқари, Ю. Баласағұни және А. Яссауи еңбектерінің тарихи маңыздылығын түсіндіру; 6.2.3.3 халықаралық қатынастарды орнатудағы " Кодекс куманикус " сөздігінің рөлін анықтау
3-ші тоқсан		
	Моңғол империясының құрылуы	6.2.2.1 көшпенділердің әскери өнердегі жетістіктерін білу; 6.3.1.6 картаны пайдалана отырып XIII-XV ғасырлардағы мемлекеттердегі саяси процестерді түсіндіру; 6.1.1.5 моңғол кезеңіндегі мемлекеттердің этноәлеуметтік құрылымын анықтау
	Қазақстандағы моңғол шапқыншылығы.	6.3.1.6 картаны қолданып XIII-XV ғасырлардағы мемлекеттердегі саяси процестерді түсіндіру; 6.3.1.5 Отырарды қорғаудағы қала халқының ерлігін сипаттау

4 бөлім XIII - XV ғасырдың бірінші жартысындағы Қазақстан

	6.1.2.3 моңғол кезеңіндегі әлеуметтік топтардың рөлі мен орнын анықтау
Моңғол шапқыншылықтарының салдары.	6.1.1.8 XIII-XV ғасырлардағы мемлекеттердің этноәлеуметтік құрылымын анықтау; 6.1.2.3 моңғол кезеңіндегі әлеуметтік топтардың рөлі мен орнын анықтау; 6.3.1.8 Қазақстан аумағындағы мемлекеттердің басқару жүйесінің ерекшеліктерін анықтау
Қазақстан аумағында ұлыстардың құрылуы	6.3.1.6 картаны пайдалана отырып XIII-XV ғасырлардағы мемлекеттердегі саяси процестерді түсіндіру; 6.1.1.8 XIII-XV ғасырларда мемлекеттердің этноәлеуметтік құрылымын анықтау
Моңғолдардан кейінгі XIV-XV ғасырлардағы мемлекеттердің дамуы	6.3.1.7 ортағасырлық мемлекеттердің ыдырауының негізгі және екінші себептерін анықтау; 6.3.1.8 Қазақстан аумағындағы мемлекеттердің басқару жүйесінің ерекшеліктерін анықтау
Ақ Орда	6.3.1.6 картаны пайдалана отырып XIII-XV ғасырлардағы мемлекеттердегі саяси процестерді түсіндіру; 6.1.1.8 XIII-XV ғасырларда мемлекеттердің этноәлеуметтік құрылымын анықтау
Ақ Орданың қоғамдық-саяси құрылымы	6.3.2.5 Қазақстан аумағында XIII - XV ғасырларда құрылған мемлекеттердің сыртқы саясатын түсіндіру; 6.3.1.8 Қазақстан аумағындағы мемлекеттердің басқару жүйесінің ерекшеліктерін анықтау
Моғолстан.	6.3.1.6 картаны пайдалана отырып XIII-XV ғасырлардағы мемлекеттердегі саяси процестерді түсіндіру; 6.1.1.8 XIII-XV ғасырларда мемлекеттердің этноәлеуметтік құрылымын анықтау
	6.3.2. XIII - XV ғасырларда Қазақстан аумағында құрылған мемлекеттердің сыртқы саясатын түсіндіру;

Моғолстанның қоғамдық құрылымы.	6.3.1.8 Қазақстан аумағындағы мемлекеттердің басқару жүйесінің ерекшеліктерін анықтау
Әмір Темір Мемлекеті	6.3.2.5 Қазақстан аумағында XIII - XV ғасырларда құрылған мемлекеттердің сыртқы саясатын түсіндіру; 6.3.1.8 Қазақстан аумағындағы мемлекеттердің басқару жүйесінің ерекшеліктерін анықтау
Әбілқайыр хандығы	6.3.1.6 XIII-XV ғасырлардағы мемлекеттердегі саяси процестерін картаны пайдалана отырып түсіндіру; 6.3.1.8 Қазақстан аумағындағы мемлекеттердің басқару жүйесінің ерекшеліктерін анықтау
Әбілхайыр хандығының ыдырауы	6.3.1.7 ортағасырлық мемлекеттердің ыдырауының негізгі және қайталама себептерін анықтау
Ноғай Ордасы және Сібір хандығы	6.3.1.6 картаны пайдалана отырып XIII-XV ғасырлардағы мемлекеттердегі саяси процестерді түсіндіру; 6.3.1.8 Қазақстан аумағындағы мемлекеттердің басқару жүйесінің ерекшеліктерін анықтау;
XIII-XV ғасырлардағы Қазақстан мәдениеті	6.2.2.5 Тарихи деректер ретінде күйлер, аңыз, шежіре және эпостың маңыздылығын түсіну; 6.4.1.3 көшпенділердің шаруашылық өмірінің ерекшеліктерін анықтау; 6.2.2.4 көшпенділердің қолданбалы өнердегі жетістіктерін сипаттау;
XIII-XV ғасырлардағы мемлекеттердің қоғамдық және саяси құрылымы	6.3.1.6 картаны пайдалана отырып XIII-XV ғасырлардағы мемлекеттердегі саяси процестерді түсіндіру; 6.3.1.8 Қазақстан аумағындағы мемлекеттердің басқару жүйесінің ерекшеліктерін анықтау
Қазақ халқының қалыптасу кезеңдері	6.1.1.6 ежелгі және орта ғасырлардағы тарихи оқиғалар арасындағы байланысты орната отырып, қазақ халқының қалыптасуының негізгі кезеңдерін анықтау;

<p>5 бөлім Қазақ халқының қалыптасуы</p>		<p>6.1.1.7 "Қазақ" этнонимінің мағынасын түсіндіру"</p>
<p>6 бөлім Біртұтас қазақ мемлекетінің құрылуы</p>	<p>Қазақ халқының қалыптасу үдерісінің аяқталуы</p>	<p>6.1.1.6 ежелгі және орта ғасырлардағы тарихи оқиғалар арасындағы байланысты орната отырып, қазақ халқының қалыптасуының негізгі кезеңдерін анықтау; 6.1.1.7 "Қазақ" этнонимінің мағынасын түсіндіру"</p>
	<p>Қазақ хандығының құрылу алғышарттары</p>	<p>6.3.1.9 Қазақ хандығы құрылуының тарихи маңызын анықтау; 6.2.3.5 М. Х. Дулати " Тарихи - Рашиди" еңбегінің маңыздылығын түсіндіру; 6.3.1.10 мемлекетті нығайтудағы Қазақ хандарының рөлін анықтау</p>
<p>4-ші тоқсан</p>		
	<p>XV ғасырдың аяғы - XVI ғасырдың басындағы қазақ жерлерінің бірігуі</p>	<p>6.3.1.10 мемлекетті нығайтудағы Қазақ хандарының рөлін анықтау; 6.3.2.6 қазақ хандарының сыртқы саясатын білу және түсіну</p>
	<p>Қасым хан тұсында Қазақ хандығының нығаюы</p>	<p>6.3.1.10 мемлекетті нығайтудағы Қазақ хандарының рөлін анықтау; 6.3.2.6 қазақ хандарының сыртқы саясатын білу және түсіну</p>
	<p>Хақназар хан билігі тұсындағы Қазақ хандығы</p>	<p>6.3.1.10 мемлекетті нығайтудағы Қазақ хандарының рөлін анықтау; 6.3.2.6 қазақ хандарының сыртқы саясатын талдау</p>
	<p>Хақназар хан кезіндегі Қазақ хандығының сыртқы саясаты</p>	<p>6.3.1.10 қазақ хандарының мемлекетті нығайтудағы рөлін анықтау; 6.3.2.6 қазақ хандарының сыртқы саясатын талдау</p>
	<p>Тауекел ханның билігі</p>	<p>6.3.1.10 қазақ хандарының мемлекетті нығайтудағы рөлін анықтау; 6.3.2.6 қазақ хандарының сыртқы саясатын білу және түсіну</p>

7 бөлім
XVI-XVII ғасырларда Қазақ хандығының дамуы

Тәуекел хан тұсындағы Қазақ хандығының оңтүстік шекараларының нығаюы	6.3.1.10 мемлекетті нығайтудағы Қазақ хандарының рөлін анықтау; 6.3.2.6 қазақ хандарының сыртқы саясатын білу және түсіну
Есім хан тұсындағы Қазақ хандығы	6.3.1.10 мемлекетті нығайтудағы Қазақ хандарының рөлін анықтау; 6.3.2.6 қазақ хандарының сыртқы саясатын білу және түсіну
Есім хан билігі кезіндегі Қазақ хандығы бірлігінің нығаюы.	6.3.1.10 мемлекетті нығайтудағы Қазақ хандарының рөлін анықтау; 6.3.2.6 қазақ хандарының сыртқы саясатын білу және түсіну
Жәңгір ханның билігі	6.3.1.10 мемлекетті нығайтудағы Қазақ хандарының рөлін анықтау; 6.3.2.6 қазақ хандарының сыртқы саясатын білу және түсіну
Жәңгір хан тұсындағы қазақ-жоңғар қақтығысы	6.2.2.3 көшпенділердің әскери өнердегі жетістіктерін сипаттау; 6.3.2.7 Орбұлақ шайқасында қазақ әскерінің әскери тактикасы мен ерлігін бағалау
Тәуке Ханның билігі	6.3.1.10 мемлекетті нығайтудағы Қазақ хандарының рөлін анықтау; 6.3.2.6 қазақ хандарының сыртқы саясатын білу және түсін
Тәуке хан тұсындағы қазақтардың қоғамдық-құқықтық жүйесі	6.1.2.5 Қазақ хандығындағы әлеуметтік топтардың рөлін анықтау; 6.3.1.11 сұлтандардың, билердің, батырлардың, жыраулардың мемлекеттің қоғамдық-саяси өміріндегі қызметін сипаттау
Қазақ хандығының әлеуметтік құрылымы	6.1.2.5 Қазақ хандығындағы әлеуметтік топтардың рөлін анықтау; 6.3.1.11 сұлтандардың, билердің, батырлардың, жыраулардың мемлекеттің қоғамдық-саяси өміріндегі қызметін сипаттау
XVI-XVII ғасырлардағы Қазақ хандығының саяси құрылымы.	6.3.1.8 Қазақстан аумағындағы мемлекеттердің басқару жүйесінің ерекшеліктерін анықтау
Қазақстанда жүздердің құрылуы	6.4.1.5 қазақ жүздерінің шығу тегі мен тарихи маңызын анықтау; 6.3.1.11 сұлтандардың, билердің, батырлардың, жыраулардың мемлекеттің қоғамдық-саяси өміріндегі қызметін сипаттау

	"Жеті Жарғы" заңдар жинағының мәні	6.1.2.4 "Жеті жарғының" пайда болу себептерін және оның негізгі ережелерін білу
--	------------------------------------	---

3) 7 сынып:

3- кесте

Бөлім ұзақ мерзімді жоспар	Ұзақ мерзімді жоспардың тақырыбы, мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
1-бөлім XVI-XVII ғасырлардағы Экономика және мәдениет	XVI-XVII ғасырлардағы қазақтардың рухани мәдениеті	7.2.2.1 Тарихи деректер ретінде күйлер, аңыздар, шежірелер мен эпостардың маңыздылығын анықтау
	XVI-XVII ғасырлардағы қазақтардың материалдық мәдениеті. Қалаларды дамыту	7.2.2.5 қолданбалы өнердің жетістіктерін білу
	Қазақтың дәстүрлі шаруашылығы	7.4.1.3 XVIII-XIX ғғ. қазақтардың шаруашылық өмірінің ерекшеліктерін анықтау.
	Қазақтардың дәстүрлері мен тұрмысы	7.2.2.5 қолданбалы өнердің жетістіктерін білу; 7.4.1.3 XVIII-XIX ғғ. қазақтардың шаруашылық өмірінің ерекшеліктерін анықтау.
	XVI-XVII ғасырлардағы әдебиеттің дамуы	7.2.2.1 Тарихи деректер ретінде күйлер, аңыздар, шежірелер мен эпостардың маңыздылығын анықтау
	XVIII ғасырдың басындағы Қазақ хандығының ішкі жағдайы.	7.3.1.1 XVIII ғасырдың бірінші жартысындағы Қазақ хандығының ішкі саяси жағдайы қандай болғанын білу; 7.1.1.1 Қазақ хандығының этноәлеуметтік құрылымын білу
	XVIII ғасырдың басындағы Қазақ хандығының сыртқы жағдайы.	7.3.2.1 XVIII ғасырдың бірінші жартысындағы Қазақ хандығының сыртқы саясатының нәтижелерін білу
	Жоңғар басқыншылығына қарсы Отан соғысының басталуы.	7.1.1.2 жоңғар шапқыншылығы кезіндегі демографиялық өзгерістерді және миграциялық процестерді түсіндіру; 7.4.1.1 жоңғар шапқыншылығының қазақ халқының шаруашылығына тигізген зардаптарын анықтау 7.3.2.2 Жоңғар шапқыншылығына қарсы күрестегі хандар мен батырлардың рөлін түсіну және түсіндіру

2-бөлім Қазақ-жоңғар соғыстары	Біртұтас халық жасағының ұйымдастырылуы.	7.1.1.2 жоңғар шапқыншылығы кезіндегі демографиялық өзгерістерді және миграциялық процестерді түсіндіру; 7.3.1.2 Қарақұм және Ордабасы құрылтайларының халықты жоңғар басқыншылығына қарсы жұмылдырудағы маңызын айқындау
	"Ақтабан шұбырынды, алқакөл сұлама"	7.3.1.3 халықтың қайғы-қасіреті және "Ұлы нәубет" жылдарының салдары туралы білу; 7.2.2.3 тарихи деректер ретінде халық фольклоры мен музыкалық шығармаларының құндылығын бағалау
	Қазақ-жоңғар шайқастары.	7.3.2.3 жоңғар шапқыншылығы жылдарындағы шайқастардың тарихи маңызы туралы білу; 7.3.2.2 Жоңғар шапқыншылығына қарсы күресте танылған хандар мен батырлардың рөлін түсіндіру
	Жоңғар шапқыншылығына қарсы күресте танылған хандар мен батырлар, билер	7.3.2.2 Жоңғар шапқыншылығына қарсы күресте танылған хандар мен батырлардың рөлін түсіндіру; 7.4.1.1 қазақтардың шаруашылығына Жоңғар шапқыншылығының салдарын анықтау
3- бөлім XVIII ғасырдағы Қазақ хандығы	XVIII ғасырдың басына дейінгі қазақ - орыс қарым-қатынастарының тарихы	7.3.1.1 XVIII ғасырдың бірінші жартысындағы Қазақ хандығының ішкі саяси жағдайы қандай болғанын білу; 7.3.2.1 XVIII ғасырдың бірінші жартысындағы Қазақ хандығының сыртқы саясатының нәтижелерін білу
	Қазақ хандығының Ресей империясына қосылуының басталауы	7.3.1.1 XVIII ғасырдың бірінші жартысындағы Қазақ хандығының ішкі саяси жағдайы қандай болғанын білу; 7.3.2.1 XVIII ғасырдың бірінші жартысындағы Қазақ хандығының сыртқы саясатының нәтижелерін білу
	Әбілхайырдың Ресей бодандығын қабылдауы	7.3.2.4 Кіші және Орта жүз қазақтарының Ресей бодандығын қабылдауының мақсатын, барысын және себептерін білу
2-тоқсан		

3- бөлім XVIII ғасырдағы Қазақ хандығы	XVIII ғасырдың 30-50 жылдарындағы Қазақстандағы Ресей империясының саясаты	7.3.2.4 Кіші және Орта жүз қазақтарының Ресей бодандығын қабылдауының мақсатын, барысын және себептерін білу; 7.3.1.1 XVIII ғасырдың бірінші жартысындағы Қазақ хандығының ішкі саяси жағдайы қандай болғанын білу; 7.3.2.1 XVIII ғасырдың бірінші жартысындағы Қазақ хандығының сыртқы саясатының нәтижелерін білу
	XVIII ғасырдың 40-жылдарындағы Қазақстандағы ішкі саяси жағдайы	7.3.2.4 Кіші және Орта жүз қазақтарының Ресей бодандығын қабылдауының мақсатын, барысын және себептерін білу; 7.3.1.1 XVIII ғасырдың бірінші жартысындағы Қазақ хандығының ішкі саяси жағдайы қандай болғанын білу; 7.3.2.1 XVIII ғасырдың бірінші жартысындағы Қазақ хандығының сыртқы саясатының нәтижелерін білу
	Абылай ханның қалыптасуы	7.3.2.4 Кіші және Орта жүз қазақтарының Ресей бодандығын қабылдауының мақсатын, барысын және себептерін білу
	Абылай ханның ішкі және сыртқы саясаты	7.3.2.5 Абылай ханның ішкі және сыртқы саясатын бағалау; 7.3.2.4 Кіші және Орта жүз қазақтарының Ресей бодандығын қабылдауының мақсатын, барысын және себептерін білу
	Абылай хан және біртұтас Қазақ хандығының нығаюы	7.3.2.6 Абылай ханның Қазақ хандығын нығайтудағы рөлін бағалау; 7.3.2.5 Абылай ханның ішкі және сыртқы саясатын бағалау
XVIII ғасырдағы Қазақстанның мәдениеті	XVIII ғасырдағы халық ауыз әдебиеті.	7.2.2.3 халық ауыз әдебиеті мен музыка өнері туындыларының тарихи дереккөзі ретінде құндылығын бағалау; 7.2.2.4 қазақтардың ауызша халық шығармашылығының ерекшеліктерін білу
	Дәстүрлі рухани мәдениет	7.2.1.1 салт - дәстүрлер мен әдет-ғұрыптардың құндылықтары мен маңыздылығын білу
	XVIII ғасырдағы қазақтардың материалдық мәдениеті	7.2.2.5 қолданбалы өнердің жетістіктерін бағалау

	Қазақ халқының ұлттық киімдері	7.2.2.5 қолданбалы өнердің жетістіктерін білу
5-бөлім Отарлау және ұлт-азаттық күрес	Ресей империясының Қазақстанды отарлауы	7.3.1.4 Ресей империясының отарлық саясатының себеп-салдарын анықтау
	XVIII ғасырдағы Қазақстандағы казак-әскери отаршылдығы.	7.3.1.4 Ресей империясының отарлық саясатының себеп-салдарын, мақсатын анықтау
	XVIII ғасырдағы Қазақстандағы казак-әскери отаршылдығы.	7.3.1.4 Ресей империясының отарлық саясатының себеп-салдарын, мақсатын анықтау
	Сырым Датұлы бастаған ұлт-азаттық қозғалыс. Көтерілістің себептері мен қозғаушы күші. Кезеңдері мен барысы. Нәтижелері мен маңызы.	7.3.1.6 қазақ халқының отаршылдық саясатына қарсы ұлт-азаттық күресінің себеп-салдарын, мақсаттарын білу ; 7.3.1.7 - ұлт-азаттық көтерілістер басшыларының рөлін бағалау
3- тоқсан		
	1822-1824 жылдардағы реформалар.	7.3.1.5 Патша үкіметі реформалары нәтижесіндегі әкімшілік-аумақтық өзгерістерді түсіндіру; 7.1.2.1 дәстүрлі қазақ қоғамындағы өзгерістерді алдыңғы кезеңдермен салыстыру негізінде анықтау
	1822 ж. Орта жүздегі хандық биліктің жойылуы	7.3.1.5 Патша үкіметі реформалары нәтижесіндегі әкімшілік-аумақтық өзгерістерді түсіндіру; 7.1.2.1 дәстүрлі қазақ қоғамындағы өзгерістерді алдыңғы кезеңдермен салыстыру негізінде анықтау
	1824 ж. Кіші жүздегі хандық биліктің жойылуы	7.3.1.5 Патша үкіметі реформалары нәтижесіндегі әкімшілік-аумақтық өзгерістерді түсіндіру; 7.1.2.1 дәстүрлі қазақ қоғамындағы өзгерістерді алдыңғы кезеңдермен салыстыру негізінде анықтау
	XIX ғасырдың бірінші жартысындағы қазақ халқының ұлт-азаттық қозғалыстары. Жоламан Тіленшіұлының бастаған көтерілісі	7.3.1.6 халықтың отаршылдық саясатына қарсы ұлт-азаттық күресінің себеп-салдарын анықтау ; 7.3.1.7 ұлт-азаттық көтеріліс басшыларының рөліне баға беру;

5-бөлім Отарлау және ұлт-азаттық күрес	XIX ғасырдың бірінші жартысындағы қазақ халқының ұлт-азаттық қозғалысы. 1825-1836 жылдардағы көтеріліс	7.3.1.6 халықтың отаршылдық саясатына қарсы ұлт-азаттық күресінің себеп-салдарын анықтау ; 7.3.1.7 ұлт-азаттық көтеріліс басшыларының рөліне баға беру;
	1836-1838 жылдардағы Бөкей Ордасындағы қазақтардың көтерілісі Көтерілістің себептері мен қозғаушы күштері. Көтерілістің кезеңдері мен барысы. Көтерілістің қорытындылары мен тарихи маңызы	7.3.1.6 халықтың отаршылдық саясатына қарсы ұлт-азаттық күресінің себеп-салдарын анықтау ; 7.3.1.7 ұлт-азаттық көтеріліс басшыларының рөліне баға беру;
	Кенесары Қасымұлының басшылығымен болған ұлт-азаттық қозғалыс. Себептер мен қозғаушы күштер. Көтерілістің кезеңдері мен қозғаушы күштері. Нәтижелері мен маңызы	7.3.1.6 халықтың отаршылдық саясатына қарсы ұлт-азаттық күресінің себеп-салдарын анықтау ; 7.3.1.7 ұлт-азаттық көтеріліс басшыларының рөліне баға беру;
	Қазақтардың Орта Азия хандықтарының шапқыншылығына қарсы көтерілістері. Жанқожа Нұрмұхамедов Көтерілісі	7.3.1.6 халықтың отаршылдық саясатына қарсы ұлт-азаттық күресінің себеп-салдарын анықтау ; 7.3.1.7 ұлт-азаттық көтеріліс басшыларының рөліне баға беру;
	Қазақтардың Орта Азия хандықтарының шапқыншылығына қарсы көтерілістері. Есет Көтібаровтың Көтерілісі	7.3.1.6 халықтың отаршылдық саясатына қарсы ұлт-азаттық күресінің себеп-салдарын анықтау ; 7.3.1.7 ұлт-азаттық көтеріліс басшыларының рөліне баға беру;
	Қазақстанның оңтүстік өңірлерінің Ресей империясына қосылуы	7.3.2.7 Қазақстанның оңтүстік өңірлеріне қатысты Ресей мен Англияның мақсаттарын білу; 7.3.1.8. XIX ғасырдағы Қазақстанның ішкі жағдайын білу
	Қазақстанның Ресей империясына қосылуының аяқталуы	7.3.2.7 Қазақстанның оңтүстік өңірлеріне қатысты Ресей мен Англияның мақсаттарын білу; 7.3.1.8. XIX ғасырдағы Қазақстанның ішкі жағдайын білу
XIX ғасырдағы мәдениеттің дамуы	7.2.1.1 салт-дәстүрлер мен әдет-ғұрыптардың құндылықтары мен маңыздылығын анықтау; 7.2.2.3 Тарихи деректер ретінде халық фольклоры мен музыкалық шығармалардың құндылығын бағалау;	

6-бөлім XIX ғасыр -XX ғасырдың басындағы Қазақстанның мәдениеті		7.2.2.4 ұлттық музыкалық аспаптардың ерекшеліктерін сипаттау
	Рухани мәдениет пен отбасылық дәстүрлердің ерекшеліктері	7.2.1.1 салт-дәстүрлер мен әдет-ғұрыптардың құндылықтары мен маңыздылығын анықтау;
	Қазақтың ұлттық ойындары	7.2.1.1 салт-дәстүрлер мен әдет-ғұрыптардың құндылықтары мен маңыздылығын анықтау;
	XIX ғасырдағы халық ауыз әдебиеті	7.2.2.1 Тарихи деректер ретінде күйлер, аңыздар, шежірелер мен эпостардың маңыздылығын анықтау; 7.2.2.4 қазақ халықының ауызша халық шығармашылығының ерекшеліктерін білу
4-тоқсан		
	Халық ауыз әдебиетінің көрнекті өкілдері	7.2.2.1 Тарихи деректер ретінде күйлер, аңыздар, шежірелер мен эпостардың маңыздылығын анықтау; 7.2.2.4 қазақ халықының ауызша халық шығармашылығының ерекшеліктерін білу
	XIX ғасырдағы Қазақстанның музыкалық өнері	7.2.2.2 музыканттардың, ақындардың, күйшілердің шығармашылығы туралы білу және ұлттық музыкалық аспаптарды сипаттау
	Қазақ халқының ұлттық музыкалық аспаптары	7.2.2.2 музыканттардың, ақындардың, күйшілердің шығармашылығы туралы білу және ұлттық музыкалық аспаптарды сипаттау
	XIX ғасырдағы білім беру мен ағарту ісі.	7.2.3.2 XIX ғасырдың екінші жартысындағы білім беру мен ағарту ісінің даму ерекшеліктерін түсіндіру
	Жәңгір ханның ағартушылық қызметі	7.2.3.2 XIX ғасырдың екінші жартысындағы білім беру мен ағарту ісінің даму ерекшеліктерін түсіндіру
	Ы. Алтынсарин – жаңашыл педагог.	7.2.3.3 Ы. Алтынсариннің ағартушылықты дамытуға қосқан үлесін бағалау
	XIX ғасырдағы Қазақстанды зерттеу мен ғылыми зерттеуді дамыту	7.2.3.4 қазақ халқы мен Қазақстан аумағын зерттеу бойынша ғылыми зерттеулер туралы білу;

6-бөлім XIX ғасыр -XX ғасырдың басындағы Қазақстанның мәдениеті	Шоқан Уәлиханов – алғашқы қазақ ғалымы	7.2.3.1 Ш. Уәлиханов ғылыми мұрасының тарихи маңызын анықтау;
	Қазақ жазба әдебиетінің дамуы	7.2.3.2 XIX ғасырдың екінші жартысындағы білім беру мен ағартушылықтың даму ерекшеліктерін түсіндіру;
	Абай Құнанбаев – ұлы ойшыл	7.2.2.6 Абай Құнанбаевтың ақын, ойшыл, қоғам қайраткері ретіндегі қызметіне баға беру
	XIX ғасырдың соңы – XX ғасырдың басындағы Қазақтардың ауызша тарихи дәстүрлерінің дамуы.	7.2.3.5 Шәкәрім Құдайбердіұлы, Мәшһүр Жүсіп Көпейұлы, Қ.Халид еңбектерін тарихи дерек ретіндегі маңызын айқындау
	Қазақтың дәстүрлі шаруашылығы	7.4.1.2 отарлау саясатының қазақтардың дәстүрлі шаруашылығына тигізген әсерін талдау; 7.4.1.3 XVIII-XIX ғасырлардағы қазақтардың шаруашылық өмірінің ерекшеліктерін анықтау
	Қазақстанда сауда-саттық қарым-қатынастарының дамуы	7.4.2.2 сауда қатынастарына жәрмеңкелердің әкелген өзгерістерін анықтау
	XIX ғасырдың екінші жартысындағы қазақ қоғамы	7.1.2.1 дәстүрлі қазақ қоғамындағы өзгерістерді өткен тарихи кезеңдермен салыстыру арқылы анықтау 7.1.2.3 қазақ қоғамы қандай әлеуметтік топтарға бөлінгенін білу және олардың қоғамдағы рөлін анықтау; 7.1.2.4 XVIII-XIX ғасырлардағы Қазақ хандығындағы әртүрлі әлеуметтік топтардың өмірі мен тұрмысының ерекшеліктерін сипаттау
	XIX ғасырдың басындағы қазақ қоғамындағы өзгерістер	7.2.1.2 отаршылдық саясаттың ұлттық құндылықтардың дамуына тигізген теріс әсерін талдау; 7.1.2.2 қазақ зиялы қауымының қалыптасуының маңыздылығын түсіндіру
	Қазақстанда капиталистік қарым-қатынастардың дамуы	7.4.2.1 капиталистік қатынастар дамуының Қазақстанның экономикасына ықпалын анықтау

4) 8-сынып:

4-кесте

Ұзақмерзімді жоспардың бөлімі	Тақырып, мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		

1-бөлім Қазақстан Ресей империясының құрамында	XIX ғасырдың екінші жартысындағы Қазақстандағы әкімшілік-аумақтық реформалар. Реформалардың алғышарттары. Негізгі ережелер. Реформаның мәні.	8.3.1.1 Ресей империясының отарлық саясатының себеп-салдарын анықтау; 8.3.1.2 патша үкіметі реформалары нәтижесіндегі әкімшілік-аумақтық өзгерістерді түсіндіру; 8.1.2.1 дәстүрлі қазақ қоғамы мен әкімшілік басқарудағы өзгерістерді анықтау; 8.1.1.4 Ресей империясының қоныстандыру саясатының себептері мен салдарын талдау;
	Қазақтардың 1860-1870 жылдардағы азаттық күресі.	8.3.1.4 қазақ халықының отаршылдыққа қарсы ұлт-азаттық күресінің себеп-салдарын анықтау
	Қазақстанды жаппай шаруалардың отарлауы. Шаруалардың Ресейден қоныс аударуы. Шаруалардың дәстүрлі шаруашылығындағы өзгерістер	8.4.1.1 отарлау саясатының қазақтардың дәстүрлі шаруашылығына тигізген әсерін талдау; 8.1.1.1 Ресей империясының қоныстандыру саясатының себептері мен салдарын талдау; 8.1.2.1 дәстүрлі қазақ қоғамы мен әкімшілік басқарудағы өзгерістерді анықтау;
	Ұйғырлар мен дүнгендердің Жетісуға қоныс аударуы	8.4.1.1 отарлау саясатының қазақтардың дәстүрлі шаруашылығына тигізген әсерін талдау; 8.1.1.4 Ресей империясының қоныстандыру саясатының себептері мен салдарын талдау; 8.1.2.1 дәстүрлі қазақ қоғамы мен әкімшілік басқарудағы өзгерістерді анықтау;
	Қазақ ауылының әкімшілік басқаруындағы өзгерістер	8.4.1.1 отарлау саясатының қазақтардың дәстүрлі шаруашылығына тигізген әсерін талдау; 8.1.1.1 Ресей империясының қоныстандыру саясатының себептері мен салдарын талдау; 8.1.2.1 дәстүрлі қазақ қоғамы мен әкімшілік басқарудағы өзгерістерді анықтау;
2-бөлім XX ғасырдың басындағы Қазақстан	Қазіргі замандағы Қазақстанның ішкі және сыртқы жағдайы	8.3.1.1 Ресей империясының қоныс аудару саясатының себеп-салдарын бағалау; 8.3.1.3 XX ғасыр басындағы Қазақстандағы қоғамдық-саяси процестерге баға беру
	Қазақстанның XX ғасырдың басындағы әлеуметтік-экономикалық жағдайы.	8.1.1.3 қазақ зиялыларының Ресей империясының Мемлекеттік Думасындағы қызметіне баға беру; 8.3.1.3 XX ғасыр басындағы Қазақстандағы қоғамдық-саяси процестерге баға беру; 8.1.1.5 қазақ зиялы қауымының қалыптасуының маңыздылығын түсіндіру
	Қазақстан Бірінші дүниежүзілік соғыс жылдарында	8.3.1.1 Ресей империясының отаршылдық саясатының себептері мен салдарын білу; 8.3.1.3 XX ғасыр басындағы Қазақстандағы қоғамдық-саяси процестерге баға беру
	Соғыс жылдарындағы қарапайым халықтың жағдайы және ереуіл қозғалысының өсуі	8.3.1.1 Ресей империясының отаршылдық саясатының себептері мен салдарын білу; 8.3.1.3 XX ғасыр басындағы Қазақстандағы қоғамдық-саяси процестерге баға беру
	Қазақстандағы 1916 жылғы ұлт-азаттық	

	<p>қозғалыс. Көтерілістің себептері, себебі және басталуы. Көтерілістің екі орталығы және оның барысы. Көтерілістің нәтижелері мен маңызы</p>	<p>8.3.1.3 XX ғасыр басындағы Қазақстандағы қоғамдық-саяси процестерге баға беру 8.3.1.5 1916 жылғы ұлт-азаттық көтерілістің тарихи маңызын анықтау және тұлғалардың рөліне баға беру</p>
2-тоқсан		
<p>3-бөлім XX ғасырдың басындағы Қазақстан</p>	<p>Патша үкіметінің 1916 жылғы көтеріліске қатысушыларға қарсы жазалау шаралары</p>	<p>8.3.1.5 1916 жылғы ұлт-азаттық көтерілістің тарихи маңызын анықтау және тұлғалардың рөліне баға беру</p>
<p>Рейсейдегі 1917 жылғы ақпан буржуазиялық-демократиялық революциясы және оның Қазақстанға әсері.</p>	<p>8.3.1.3 XX ғасыр басындағы Қазақстандағы қоғамдық-саяси процестерге баға беру; 8.1.2.3 революциялық өзгерістер жылдарындағы әртүрлі әлеуметтік топтардың рөлін білу</p>	
<p>Қазақ ұлттық зиялыларының қалыптасуы және оның көзқарастары</p>	<p>8.1.1.5 қазақ зиялы қауымының қалыптасуының маңыздылығын түсіндіру; 8.3.1.3 XX ғасыр басындағы Қазақстандағы қоғамдық-саяси процестерге баға беру;</p>	
<p>"Алаш" қозғалысы және қазақ ұлттық идеясы.</p>	<p>8.1.2.2 қазақ зиялыларының қоғамдағы рөлі мен қызметін талдау; 8.3.1.6 "Алаш" партиясының ұлттық мемлекеттілікті жаңғыртудағы саясатын талдау; 8.2.3.1 ұлттық мерзімді баспасөздің қоғамдық-саяси сананы оятудағы рөлін бағалау</p>	
<p>"Алаш" партиясының құрылуы және қызметі</p>	<p>8.3.1.3 XX ғасыр басындағы Қазақстандағы қоғамдық-саяси процестерге баға беру; 8.1.1.5 қазақ зиялы қауымының</p>	

		қалыптасуының маңыздылығын түсіндіру ;
	XX ғасырдың басындағы қазақ зиялыларының көрнекті өкілдері. А.Байтұрсынов. Ә.Бөкейханов	8.2.3.1 ұлттық мерзімді баспасөздің қоғамдық-саяси сананы оятудағы рөлін бағалау; 8.1.2.2 қазақ зиялыларының қоғамдағы рөлі мен қызметін талдау; 8.2.2.2 А. Байтұрсыновтың қазақ лингвистикасының негізін қалаушы және қоғам қайраткері ретіндегі қызметі баға беру; 8.2.2.1 қазақ зиялыларының шығармашылық мұрасын талдау, оның қоғамдық санаға әсерін бағалау
4-бөлім Қазақстанда кеңестік биліктің орнығуы	Қазақстан 1917 жылғы Қазан төңкерісі қарсаңында	8.3.1.3 XX ғасыр басындағы Қазақстандағы қоғамдық-саяси процестерге баға беру
	Қазақстанда Кеңес өкіметінің орнауы	8.1.1.2 Қазақстанда Кеңес өкіметін орнатудың реттілігі мен ерекшеліктерін білу; 8.1.2.3 революциялық өзгерістер жылдарындағы әртүрлі әлеуметтік топтардың рөлін білу
	Қазақстанда кеңестік биліктің орнығуының ерекшеліктері	8.1.1.2 Қазақстанда Кеңес өкіметін орнатудың реттілігі мен ерекшеліктерін білу;
	Әскери коммунизм саясаты	8.4.1.1 Қазақстандағы " әскери коммунизм" саясатының негізгі ерекшеліктерін білу
	Қазақстан азаматтық соғыс және шетелдік әскери интервенция жылдарында	8.3.2.1 Қазақстанның азамат соғысы және шетелдік әскери интервенция жылдарындағы рөлін бағалау

	XX ғасырдың 30-жылдарындағы Қазақстандағы ашаршылық	8.4.1.2 Қазақстандағы 1921-1923 жылдардағы ашаршылықтың себептері мен салдарын білу;
3-тоқсан		
4-бөлім Қазақстанда кеңестік биліктің орнығуы	Қазақстандағы ұлттық автономиялар.	8.3.1.7 Қазақстанда құрылған ұлттық автономиялардың маңыздылығына баға беру; 8.1.2.2 қазақ зиялыларының қоғамдағы рөлі мен қызметін талдау
	Түркістан Автономиясының құрылуы	8.3.1.7 Қазақстанда құрылған ұлттық автономиялардың маңыздылығына баға беру; 8.1.2.2 қазақ зиялыларының қоғамдағы рөлі мен қызметін талдау
	Алаш Орда үкіметінің құрылуы	8.3.1.7 Қазақстанда құрылған ұлттық автономиялардың маңыздылығына баға беру; 8.1.2.2 қазақ зиялыларының қоғамдағы рөлі мен қызметін талдау
	Қырғыз (Қазақ) АКСР-нің құрылуы	8.3.1.7 Қазақстанда құрылған ұлттық автономиялардың маңыздылығына баға беру; 8.1.2.2 қазақ зиялыларының қоғамдағы рөлі мен қызметін талдау
	XX ғасырдың бірінші ширегіндегі Қазақстан мәдениеті	8.2.2.3 XX ғасырдың бірінші ширегіндегі өнер мен әдебиеттегі өзгерістерді сипаттау
	Қазақ әдебиетінің дамуына зиялы қауымның қосқан үлесі	8.2.3.1 ұлттық мерзімді баспасөздің қоғамдық-саяси сананы оятудағы рөлін бағалау; 8.2.2.3 XX ғасырдың бірінші ширегіндегі өнер

<p>5-бөлім XX ғасырдың басындағы бірінші жарытсындағы Қазақстан мәдениетінің дамуы</p>	<p>мен әдебиеттегі өзгерістерді сипаттау</p> <p>Әдебиеттегі философиялық және этикалық бағыт</p> <p>Қазақстанның музыкалық өнері</p> <p>Қазақстандағы бейнелеу өнерінің дамуы</p> <p>Қолданбалы өнерді дамуы</p> <p>Қазақстандағы сәулет өнерінің дамуы</p>	<p>8.2.1.3 Ш. Құдайбердиев пен Ж. Көпеевтің қазақ әдебиетінің дамуына қосқан үлесін бағалау</p> <p>8.2.2.3 XX ғасырдың бірінші ширегіндегі өнер мен әдебиеттегі өзгерістерді сипаттау</p> <p>8.2.2.3 XX ғасырдың бірінші ширегіндегі өнер мен әдебиеттегі өзгерістерді сипаттау</p> <p>8.2.2.4 XX ғасырдың басында қолданбалы өнер мен сәулет өнерінің даму ерекшеліктерін білу</p> <p>8.2.2.4 XX ғасырдың 20-30 жылдардағы әміршіл-әкімшіл жүйе саясатының зардаптарын талдау;</p>
<p>6-бөлім Қазақстан тоталитарлық жүйе кезеңінде</p>	<p>Әскери коммунизм саясатынан Жаңа экономикалық саясатқа көшу</p> <p>Жаңа экономикалық саясаттың негізгі белгілері</p> <p>1920-1930 жылдары Қазақстанда индустрияландыру қажеттілігі</p>	<p>8.3.1.7 XX ғасырдың 20-30 жылдардағы әміршіл-әкімшіл жүйе саясатының зардаптарын талдау;</p> <p>8.4.1.3 деректер мен дәйектерді салыстыру арқылы жаңа экономикалық саясаттың нәтижесінде орын алған өзгерістерді талдау</p> <p>8.3.1.7 XX ғасырдың 20-30 жылдардағы әміршіл-әкімшіл жүйе саясатының зардаптарын талдау;</p> <p>8.4.1.3 деректер мен дәйектерді салыстыру арқылы жаңа экономикалық саясаттың нәтижесінде орын алған өзгерістерді талдау</p> <p>8.4.2.1 Қазақстандағы индустриялан дырудың жетістіктері мен кемшіліктерін талдау</p> <p>8.4.2.1 Қазақстандағы индустриялан дырудың</p>

	Қазақстандағы индустрияландырудың ерекшеліктері	жетістіктері мен кемшіліктерін талдау
	Қазақстанның шикізат базасына айналуы	8.4.2.1 Қазақстандағы индустрияландырудың жетістіктері мен кемшіліктерін талдау
	Индустрияландырудың қорытындысы	8.4.2.1 Қазақстандағы индустрияландырудың жетістіктері мен кемшіліктерін талдау
	Қ. Сатпаевтың іс-әрекеті	8.4.2.1 Қазақстандағы индустрияландырудың жетістіктері мен кемшіліктерін талдау 8.2.3.4 Қазақстандық өнеркәсіп пен ғылымды дамытудағы Қ. Сәтбаевтың рөлін бағалау
	Қазақстандағы өнеркәсіптің дамуы	8.4.2.1 Қазақстандағы индустрияландырудың жетістіктері мен кемшіліктерін талдау

4-тоқсан

	Қазақстандағы ұжымдастыру. Ұжымдастырудың себептері мен кезеңдері. Голощекиннің "Кіші Қазан" төңкерісі. 1930-1933 жылдардағы ашаршылық. Ұжымдастырудың қорытындылары мен салдары.	8.4.1.4 күштеп ұжымдастырудың ауыл шаруашылығына салдарын талдау; 8.3.1.8 XX ғасырдың 20-30 жылдардағы әміршіл-әкімшіл жүйе саясатының салдарын талдау;
	1929-1930 жылдардағы шаруалар көтерілістері.	8.4.1.4 күштеп ұжымдастырудың ауыл шаруашылығына салдарын талдау; 8.3.1.8 XX ғасырдың 20-30 жылдардағы әміршіл-әкімшіл жүйе саясатының салдарын талдау;
6-бөлім Қазақстан тоталитарлық жүйе кезеңінде		8.3.1.8 XX ғасырдың 20-30 жылдардағы әміршіл-әкімшіл жүйе саясатының салдарын талдау;

	Авторитарлық билік пен КОКП диктатының күшеюі	8.1.2.2 қазақ зиялыларының қоғамдағы рөлі мен қызметін талдау
	1920-1930 жылдардағы саяси репрессиялар.	8.3.1.8 XX ғасырдың 20-30 -жылдардағы әміршіл-әкімшіл жүйе саясатының зардаптарын талдау 8.1.2.2 қазақ зиялыларының рөлі мен қызметін талдау
	Қазақстан аумағында концлагерлер желісін құру	8.3.1.8 XX ғасырдың 20-30 -жылдардағы әміршіл-әкімшіл жүйе саясатының зардаптарын талдау 8.1.2.2 қазақ зиялыларының рөлі мен қызметін талдау
7- Бөлім Кеңестік Қазақстанның мәдениеті: білім мен ғылым	Ахмет Байтұрсынов – " ұлт ұстазы".	8.2.2.2 А. Байтұрсыновтың Қазақ тіл білімінің негізін қалаушы және қоғам қайраткері ретіндегі іс-әрекетін білу
	XX ғ. 20-30 жылдарындағы білім беру жүйесі мен ғылым.	8.2.3.2 кеңестік кезеңдегі қазақ тілінің жағдайын анықтау; 8.2.3.3 XX ғасырдың бірінші жартысындағы ғылымдар мен білім беру саласындағы өзгерістерді талдау;
	Қазақстандағы білім берудің дамуы. Бірінші жоғары оқу орындарының ашылуы	8.2.3.3 XX ғасырдың бірінші жартысындағы ғылымдар мен білім беру саласындағы өзгерістерді талдау
	Халықтың сауатсыздығын жою	8.2.3.3 XX ғасырдың бірінші жартысындағы ғылымдар мен білім беру саласындағы өзгерістерді талдау
	Кино өнерінің дамуы	8.2.3.3 XX ғасырдың бірінші жартысындағы ғылымдар мен білім беру саласындағы өзгерістерді талдау
	Театр өнерінің дамуы	8.2.2.5 Кеңестік Қазақстанның театр өнері қалай дамығанын білу

5) 9-сынып:

5-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Тақырыптар/Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары.
1-тоқсан		
	Екінші дүниежүзілік соғыс қарсаңындағы әлемдегі және КСРО-дағы қоғамдық-саяси жағдай	9.3.2.1 Екінші дүниежүзілік соғыс қарсаңында әлемнің дамыған елдері арасындағы қайшылықтардың өршу себептерін білу
	Соғыс қарсаңындағы Қазақстан экономикасының дамуы	9.4.1.1 соғыс қарсаңындағы Қазақстан экономикасының дамуы туралы білу
	Екінші дүниежүзілік соғыстың себептері мен басталуы	9.3.2.2 Екінші дүниежүзілік соғыстың себептерін, сипатын және салдарын білу
	Ұлы Отан соғысының басталуы. Германияның Қазақстанға қатысты жоспарлары	9.1.2.1 Ұлы Отан соғысы жылдарындағы Қазақстан халқының өміріндегі қиындықтарды сипаттау; 9.1.2.3 "Отан, кеңес халқы, Кеңес Армиясы, оккупация, блокада, майдан арсеналы" ұғымдарының анықтамаларын білу
	Қазақстандықтардың Ұлы Отан соғысы шайқастарына қатысуы	9.3.1.1 Қазақстандықтардың Ұлы Отан соғысындағы Жеңіске қосқан үлесін бағалау; 9.3.1.2 Б. Момышұлының батырлық және жеке қасиеттерін анықтау
	Қазақстандық жауынгерлердің Кеңес Одағының Батырлары атануы	9.3.1.1 Қазақстандықтардың Ұлы Отан соғысындағы Жеңіске қосқан үлесін бағалау; 9.3.1.3 28-панфиловшылар батырларының ерлігі туралы білу
1-бөлім Қазақстан Ұлы Отан соғысы жылдарында	Қазақстан-майдан арсеналы	9.4.2.2 Қазақстан экономикасының соғыс жағдайында қайта құрылғанын көрсете білу; 9.1.2.2 соғыс жылдарындағы халықтың әлеуметтік жағдайын анықтау
	Өнеркәсіптік кәсіпорындарды және адамдарды Қазақстанға эвакуациялау	9.3.1.1 Қазақстандықтардың Ұлы Отан соғысындағы Жеңіске қосқан үлесін бағалау; 9.1.2.2 соғыс жылдарындағы халықтың әлеуметтік жағдайын анықтау; 9.1.2.3 "Отан, кеңес халқы, Кеңес Армиясы, оккупация, блокада, майдан арсеналы" ұғымдарының анықтамаларын білу

	1941-1945 жылдардағы Ұлы Отан соғысы жылдарында ауыл шаруашылығы мен өнеркәсіпті дамуы	9.1.2.1 Ұлы Отан соғысы жылдарындағы Қазақстан халқының өміріндегі қиындықтарды сипаттау; 9.3.1.1 Қазақстандықтардың Ұлы Отан соғысындағы Жеңіске қосқан үлесін бағалау
	КСРО халықтарының Қазақстанға депортациясы	9.1.1.1 Ұлы Отан соғысы кезіндегі демографиялық өзгерістердің себептері мен салдарын анықтау
	Екінші дүниежүзілік соғыстың аяқталуы	9.3.2.3 Екінші дүниежүзілік соғыстың нәтижелерін және олардың соғыстан кейінгі бейбіт өмірге көшуін білу
2-бөлім 1941-1945 жж Қазақстан мәдениеті	Ұлы Отан соғысы кезіндегі Қазақ КСР мәдениеті. Әдебиет	9.2.2.1 соғыс кезінде халықтың рухын көтерудегі өнер мен әдебиеттің маңызын бағалау
	Ұлы Отан соғысы кезіндегі Қазақ КСР мәдениеті. Өнер	9.2.2.1 соғыс кезінде халықтың рухын көтерудегі өнер мен әдебиеттің маңызын бағалау
	Ұлы Отан соғысы кезіндегі Қазақ КСР мәдениеті. Кино мен театрдың дамуы	9.2.2.1 соғыс кезінде халықтың рухын көтерудегі өнер мен әдебиеттің маңызын бағалау
	Ұлы Отан соғысы кезіндегі Қазақ КСР мәдениеті. Білім беруді дамыту	9.2.3.1 эвакуацияның ғылыми және жоғары оқу орындарының Қазақстандағы білім беруді дамытуға әсері туралы білу
	Эвакуацияның ғылыми, мәдени мекемелердің Ұлы Отан соғысы кезіндегі Қазақ КСР мәдениетіне әсері	9.2.2.1 соғыс кезінде халықтың рухын көтерудегі өнер мен әдебиеттің маңызын бағалау; 9.2.3.1 эвакуацияланған жоғары оқу орындарының Қазақстандағы білім беруді дамытуға әсері туралы білу
2-тоқсан		
	Ұлы Отан Соғысының Салдары	9.1.1.2 XX екінші жартысындағы демографиялық және этникалық өзгерістер туралы дәлелді қорытынды жасау
	Соғыстан кейінгі жылдардағы Қазақ КСР-нің әлеуметтік-экономикалық дамуы	9.4.1.2 кеңес заманында ауыл шаруашылығында орын алған өзгерістерді бағалау; 9.4.2.1 соғыстан кейінгі жылдардағы өнеркәсіптің жай-күйін анықтап, қорытынды жасай білу
	Өнеркәсіпті бейбіт өнім шығаруға ауыстыру	9.4.2.1 соғыстан кейінгі жылдардағы өнеркәсіптің жай-күйін анықтау және қорытынды жасай білу

3-бөлім Қазақстан соғыстан кейінгі жылдарда (1946-1953 жылдар)	Қазақстандағы әскери-өнеркәсіп кешені	9.3.1.4 XX ғасырдың екінші жартысындағы қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктерін түсіндіру; 9.4.2.2 XX ғасырдың екінші жартысындағы Қазақстанның әскери-өнеркәсіптік кешенді құрудың проблемалары мен салдарын білу
	Сталиндік идеологияның Қазақстандағы қоғамдық-саяси өмірге әсері	9.3.1.4 XX ғасырдың екінші жартысындағы қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктерін түсіндіру; 9.2.3.3 Е. Бекмахановтың Қазақстанның тарих ғылымының дамуына қосқан үлесін бағалау
	Коммунистік идеологияның үстемдігі, соғыстан кейінгі репрессия	9.3.1.4 XX ғасырдың екінші жартысындағы қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктерін түсіндіру
	Коммунистік идеологияның үстемдігі, соғыстан кейінгі репрессия	9.3.1.4 XX ғасырдың екінші жартысындағы қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктерін түсіндіру
4 бөлім Қазақстан "Хрущев жылымығы" кезеңінде (1954-1964 жылдар)	"Жылымық" кезеңіндегі Қазақстанның қоғамдық-саяси дамуы	9.3.1.4 XX ғасырдың екінші жартысындағы қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктерін түсіндіру; 9.1.2.4 Қазақстанның әлеуметтік құрылымында XX ғасырдың екінші жартысында қандай өзгерістер болғанын білу
	КОКП XX съезі және " Сталиннің жеке басына табыну"	9.3.1.4 XX ғасырдың екінші жартысындағы қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктерін түсіндіру
	Тың игеру жылдарындағы Қазақстан. Тыңайған жерлерді есептеу және игеру	9.1.1.2 XX екінші жартысындағы демографиялық және этникалық өзгерістер туралы дәлелді қорытынды жасау; 9.4.1.2 кеңес заманында ауыл шаруашылығында орын алған өзгерістерді бағалау; 9.4.1.4 аграрлық сектордағы жаңғырту бағыттарын талдау
Қазақ КСР экономикасының шикізатқа бағытталуы	9.4.2.2 XX ғасырдың екінші жартысындағы Қазақстанның әскери-өнеркәсіптік кешенін құрудың проблемалары мен салдарын білу	
3-тоқсан		
	Семей ядролық полигоны	9.4.2.2 XX ғасырдың екінші жартысындағы Қазақстанның әскери-өнеркәсіптік кешенін құрудың проблемалары мен салдарын білу

Раздел 5 Қазақстан "Хрущев жылымығы" кезеңінде (1954-1964 жылдар)	Ғарышты игеру	9.4.2.2 XX ғасырдың екінші жартысындағы Қазақстанның әскери-өнеркәсіптік кешенін құрудың проблемалары мен салдарын білу; 9.4.1.5 ғарышты игеру жылдарындағы ғылым мен техниканың жетістіктерін білу
	Ғылыми-техникалық прогресс және оның Қазақстан экономикасына әсері	9.4.2.2 XX ғасырдың екінші жартысындағы Қазақстанның әскери-өнеркәсіптік кешенін құрудың проблемалары мен салдарын білу; 9.4.1.5 ғарышты игеру жылдарындағы ғылым мен техниканың жетістіктері мен проблемаларын білу
	1965-1985 жылдардағы Қазақстанның әлеуметтік-экономикалық дамуы	9.4.1.1 кеңес заманында ауыл шаруашылығында орын алған өзгерістерді бағалау; 9.4.2.1 XX ғасырдың екінші жартысындағы өнеркәсіптің жай-күйін анықтау және қорытынды жасау; 9.1.2.4 XX ғасырдың екінші жартысындағы Қазақстанның әлеуметтік құрылымындағы өзгерістерді білу
	Экономикалық реформалардың енгізілуі және нәтижелері	9.4.1.1 кеңес заманында ауыл шаруашылығында орын алған өзгерістерді бағалау; 9.4.2.1 XX ғасырдың екінші жартысындағы өнеркәсіптің жай-күйін анықтау және қорытынды жасау
	Экономиканың тоқырауы	9.4.1.1-кеңес заманында ауыл шаруашылығында орын алған өзгерістерді бағалау; 9.4.2.1 XX ғасырдың екінші жартысындағы өнеркәсіптің жай-күйін анықтау және қорытынды жасау
	Ауыл шаруашылығын көтеруге бағытталған іс-шаралар	9.4.1.1 Кеңестік кезеңде ауыл шаруашылығында орын алған өзгерістерді бағалау
	И. Н. Худенконың шаруашылық жүргізудің жаңа тетіктерін енгізу	9.4.1.1 Кеңестік кезеңде ауыл шаруашылығында орын алған өзгерістерді бағалау
	Азық-түлік бағдарламасы	9.4.1.1 Кеңестік кезеңде ауыл шаруашылығында орын алған өзгерістерді бағалау

6-бөлім

Қазақстан "тоқырау" кезеңінде (1965-1985 жылдар)

20 ғасырдың 60-80-жылдарындағы Қазақстанның қоғамдық-саяси өмірінің дамуындағы карама-айшылықтар	9.3.1.4 XX ғасырдың екінші жартысындағы қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктерін түсіндіру; 9.3.1.5 әкімшіл-әміршіл саясатқа қарсы халықтық наразылық көріністерін салыстыру; 9.3.1.6 ұлттық мүдделерді қорғау бойынша қоғамдық-саяси қайраткерлердің рөлін бағалау
20 ғасырдың 60-80-жылдарындағы Қазақстанның қоғамдық-саяси өмірінің дамуындағы карама-айшылықтар	9.3.1.4 XX ғасырдың екінші жартысындағы қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктерін түсіндіру; 9.3.1.5 әкімшіл-әміршіл саясатқа қарсы халықтық наразылық көріністерін салыстыру; 9.3.1.6 ұлттық мүдделерді қорғау бойынша қоғамдық-саяси қайраткерлердің рөлін бағалау
Биліктің қазақстандық оппозицияға қарсы күресі	9.3.1.4 XX ғасырдың екінші жартысындағы қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктерін түсіндіру; 9.3.1.5 әкімшіл-әміршіл саясатқа қарсы халықтық наразылық көріністерін салыстыру; 9.3.1.6 ұлттық мүдделерді қорғау бойынша қоғамдық-саяси қайраткерлердің рөлін бағалау
1979 жылы Целиноградтағы оқиғалар	9.3.1.4 XX ғасырдың екінші жартысындағы қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктерін түсіндіру; 9.3.1.5 әкімшіл-әміршіл саясатқа қарсы халықтық наразылық көріністерін салыстыру; 9.3.1.6 ұлттық мүдделерді қорғау бойынша қоғамдық-саяси қайраткерлердің рөлін бағалау
Дағдарыс қарсаңындағы әлеуметтік-экономикалық жағдай. Ұлттық саясат.	9.1.1.2 XX екінші жартысындағы демографиялық және этникалық өзгерістер туралы дәлелді қорытынды жасай білу; 9.1.1.4 XX ғасырдың 60-жылдарындағы ҚазКСР дамуына арналған ұлттық саясаттың себептері мен салдарын білу және анықтау
Тоқырау жылдарындағы демографиялық процестер	9.1.1.2 XX екінші жартысындағы демографиялық және этникалық өзгерістер туралы дәлелді қорытынды жасай білу; 9.1.1.4 XX ғасырдың 60-жылдарындағы ҚазКСР дамуына арналған ұлттық саясаттың

		себептері мен салдарын білу және анықтау
	Қазақстандағы урбандалу процесі	9.1.1.2 XX екінші жартысындағы демографиялық және этникалық өзгерістер туралы дәлелді қорытынды жасау; 9.1.1.4 XX ғасырдың 60-жылдарындағы ҚазКСР дамуына арналған ұлттық саясаттың себептері мен салдарын білу және анықтау 9.1.2.4 XX ғасырдың екінші жартысындағы Қазақстанның әлеуметтік құрылымын білу
	"Қырғи қабақ" соғыстағы КСРО мен Қазақстанның орны	9.4.2.2 XX ғасырдың екінші жартысындағы Қазақстанның әскери-өнеркәсіптік кешенін құрудың проблемалары мен салдарын білу
4 -тоқсан		
7-бөлім 1946-1985 жылдардағы Қазақстандағы мәдени өмір	Білім беруді дамуы	9.2.3.2 - Білім және ғылым саласындағы мемлекеттің саясатын бағалау
	Ғылымның дамуы	9.2.3.2 - Білім және ғылым саласындағы мемлекеттің саясатын бағалау
	Идеологияның мәдениетке теріс әсері	9.2.1.1 XX ғасырдың екінші жартысындағы қазақ қоғамының өміріне діннің әсерін түсіну
	1940-1950 жылдары мәдениет саласындағы қудалау.	9.3.1.5 әкімшіл- әміршіл саясатқа қарсы халықтық наразылық көріністерін салыстыру
	"Жылымық" кезеңіндегі оқиғалар	9.3.1.5 әкімшіл- әміршіл саясатқа қарсы халықтық наразылық көріністерін салыстыру
	Соғыстан кейінгі жылдары қазақ тілінің дамуы	9.2.3.4 кеңестік кезеңдегі қазақ тілінің дамуындағы мемлекет саясатының кемшіліктерін білу
	Қазақ әдебиеті	9.2.2.2 қоғамдық өмір бейнеленген кеңес әдебиеті және өнер туындыларын талдау 9.2.2.3 әлемдік әдебиеттегі қазақ жазушылары мен ақындары шығармаларының маңыздылығын бағалау
	XX ғасырдың екінші жартысындағы атақты қазақ жазушылары мен ақындары	9.2.2.2 қоғамдық өмір бейнеленген кеңес әдебиеті және өнер туындыларын талдау

Қазақ кино өнері	9.2.2.4 кеңес заманында музыка, театр, кино өнерінің даму ерекшеліктерін білу
Қазақ қолданбалы өнері	9.2.2.4 кеңес заманында музыка, театр, кино өнерінің даму ерекшеліктерін білу
XX ғасырдың екінші жартысындағы Қазақстандағы діни саясат	9.2.1.1 XX ғасырдың екінші жартысындағы қазақ қоғамының қоғамдық өміріне діннің әсерін түсіну
Қазақ музыка өнері	9.2.2.4 кеңес заманында музыка, театр, кино өнерінің даму ерекшеліктерін білу
XX ғасырдағы қазақ музыканттары	9.2.2.4 кеңес заманында музыка, театр, кино өнерінің даму ерекшеліктерін білу
1946-1985 жылдардағы Қазақстанның ғылым, мәдениет және өнердегі жетістіктері	9.2.2.4 кеңестік кезеңдегі музыка, театр, кино өнерінің даму ерекшеліктерін білу; 9.2.2.3 әлемдік әдебиеттегі қазақ жазушылары мен ақындары шығармаларының маңыздылығын бағалау

б) 10-сынып:

6-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Тақырыптар/Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары.
1-тоқсан		
	КСРО-да қайта құрудың басталуы	10.3.1.1 XX ғасырдың соңындағы қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктерін түсіндіру; 10.4.1.1 қайта құру жылдарында орын алған әлеуметтік-экономикалық проблемаларды талдау
	Қазақстан "қайта құрудың" алғашқы кезеңінде	10.4.1.1 қайта құру жылдарында орын алған әлеуметтік-экономикалық проблемаларды талдау
	Республикадағы қоғамдық-саяси жағдай	10.3.1.1 XX ғасырдың соңындағы қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктерін түсіндіру
	Қазақ КСР-нің басшысы – Д. А. Қонаев	10.3.1.1 XX ғасырдың соңындағы қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктерін түсіндіру
	Қазақстандағы 1986 Жылғы Желтоқсан оқиғасының себептері,	10.3.1.3 1986 жылғы желтоқсан оқиғаларының тарихи маңыздылығын бағалау;

1-бөлім Қазақстан Қайта құру жылдары (1986-1991 жылдар)	оқиғалардың хронологиясы және олардың мәні	10.3.1.2 әкімшіл-әміршіл саясатқа қарсы халықтық наразылық көріністерін салыстыру және талдау
	"Қайта құру" жылдарындағы Қазақстандағы демократиялық үдерістер	10.3.1.1 ХХ ғасырдың аяғында қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктерін түсіндіру
	Кенес қоғамының дағдарысы. Жаңартудың қажеттілігі	10.3.1.1 ХХ ғасырдың аяғында қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктерін түсіндіру
	Ел өміріндегі демократиялық өзгерістер	10.3.1.1 ХХ ғасырдың аяғында қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктерін түсіндіру
	Республикада саяси партиялар, қозғалыстар, қоғамдық ұйымдардың құрылуы.	10.3.1.1 ХХ ғасырдың аяғында қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктерін түсіндіру
	"Мемлекеттік егемендік туралы Декларацияның" қабылдануы	10.3.1.4 Қазақстанның Тәуелсіздік алғаннан кейінгі алғашқы қадамдарын анықтау
	90-шы жылдардағы экономикалық даму	10.4.1.1 қайта құру жылдарында орын алған әлеуметтік-экономикалық проблемаларды талдау; 10.4.1.2 жекешелендіру процесінің Қазақстан Республикасының экономикасына әсерін талдау
	Республика экономикасындағы өзгерістер	10.4.1.2 жекешелендіру процесінің Қазақстан Республикасының экономикасына әсерін талдау; 10.4.2.1 нарықтық экономиканың өндірістік қатынастарға әсерін талдау
2-тоқсан		
	Қоғамның демократиялық қайта құрылуы. КСРО-дағы ТЖМК	10.3.1.4 Қазақстанның Тәуелсіздік алғаннан кейінгі алғашқы қадамдарын анықтау; 10.3.1.5 Тарихи сабақтастықты орната отырып, Қазақстан тәуелсіздігін жариялаудың тарихи маңыздылығын түсіндіру
	КОКП қызметін тоқтата тұру	10.3.1.1 ХХ ғасырдың аяғында қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктерін түсіндіру
	КСРО-ның ыдырауы. Беловеж келісімі.	10.3.1.1 ХХ ғасырдың аяғында қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктерін түсіндіру
	ТМД-ның құрылуы	10.3.1.1 ХХ ғасырдың аяғында қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктерін түсіндіру

2-бөлім Жаңғыруы кезеңіндегі Қазақстан мемлекеттілігі (1991-1996 жылдар)	Н.А.Назарбаевтің Қазақстан Республикасының Тұңғыш Президентін сайлануы.	10.3.1.6 тәуелсіз мемлекетті қалыптастырудағы Елбасы Н.Назарбаевтың рөлін бағалау
	ҚазССР атауын ҚР-да өзгерту	10.3.1.4 Қазақстанның Тәуелсіздік алғаннан кейінгі алғашқы қадамдарын анықтау; 10.3.1.5 Тарихи сабақтастықты орната отырып, Қазақстан тәуелсіздігін жариялаудың тарихи маңыздылығын түсіндіру
	ҚР Мемлекеттік тәуелсіздігін жариялауы	10.3.1.4 Қазақстанның Тәуелсіздік алғаннан кейінгі алғашқы қадамдарын анықтау; 10.3.1.5 Тарихи сабақтастықты орната отырып, Қазақстан тәуелсіздігін жариялаудың тарихи маңыздылығын түсіндіру
	Тәуелсіз Қазақстанның алғашқы Конституциясы. 1995 жылғы жаңа Конституцияны қабылдаудың тарихи маңызы	10.3.1.7 Қазақстан Республикасының Конституциясын мемлекеттің тұрақты дамуының кепілі ретінде бағалау
	Қазақстанның қоғамдық-саяси өмірі	10.3.1.8 Тәуелсіз Қазақстанның қоғамдық-саяси дамуын талдау;
	ҚР-да көппартиялық жүйені дамуы	10.3.1.8 Тәуелсіз Қазақстанның қоғамдық-саяси дамуын талдау
	Тәуелсіздіктің алғашқы жылдарындағы мемлекеттік құрылыс	10.3.1.8 Тәуелсіз Қазақстанның қоғамдық-саяси дамуын талдау; 10.3.1.6 Қазақстанның Тәуелсіздік алғаннан кейінгі алғашқы қадамдарын анықтау
	ҚР Мемлекеттік рәміздері мен ҚР валютасын қабылдау.	10.3.1.6 Қазақстанның Тәуелсіздік алғаннан кейінгі алғашқы қадамдарын анықтау
	Кәсіби Парламентті қалыптастыру	10.3.1.6 Қазақстанның Тәуелсіздік алғаннан кейінгі алғашқы қадамдарын анықтау
	Жаңа саяси жүйенің белгілері	10.3.1.6 Қазақстанның Тәуелсіздік алғаннан кейінгі алғашқы қадамдарын анықтау
3-тоқсан		
	Тәуелсіздіктің алғашқы жылдарындағы Қазақстанның экономикалық дамуы	10.4.1.2 жекешелендіру процесінің Қазақстан Республикасының экономикасына әсерін талдау; 10.4.2.1 нарықтық экономиканың өндірістік қатынастарға әсерін талдау; 10.4.2.2 Қазақстанның әлемдік экономикаға интеграциясын талдау

<p>2-бөлім Қазақстан мемлекеттілігінің қайта жаңғыруы (1991 – 1996 жылдар)</p>	<p>Нарықтық экономикаға көшудегі қиындықтар</p>	<p>10.4.1.2 жекешелендіру процесінің Қазақстан Республикасының экономикасына әсерін талдау; 10.4.2.1 нарықтық экономиканың өндірістік қатынастарға әсерін талдау; 10.4.2.2 Қазақстанның әлемдік экономикаға интеграциясын талдау</p>
	<p>Қазақстандағы жекешелендіру</p>	<p>10.4.1.2 жекешелендіру процесінің Қазақстан Республикасының экономикасына әсерін талдау; 10.4.2.1 нарықтық экономиканың өндірістік қатынастарға әсерін талдау; 10.4.2.2 Қазақстанның әлемдік экономикаға интеграциясын талдау</p>
	<p>Ауыл шаруашылығын нарықтық қатынастарға қайта құру</p>	<p>10.4.1.2 жекешелендіру процесінің Қазақстан Республикасының экономикасына әсерін талдау; 10.4.2.1 нарықтық экономиканың өндірістік қатынастарға әсерін талдау; 10.4.2.2 Қазақстанның әлемдік экономикаға интеграциясын талдау</p>
	<p>Тәуелсіздіктің алғашқы жылдарындағы әлеуметтік-демографиялық процестер</p>	<p>10.1.1.1 Қазақстанның даму стратегиясына сәйкес демографиялық саясатты талдау; 10.1.1.2 алдыңғы тарихи кезеңдермен сабақтастықты орната отырып, қазіргі демографиялық процестерді бағалау</p>
	<p>Тәуелсіздіктің алғашқы жылдарындағы әлеуметтік саясаттағы өзгерістер</p>	<p>10.1.2.1 статистикалық деректер негізінде Қазақстан халқының әлеуметтік жағдайын талдау; 10.1.1.3 қазақ диаспорасының тарихи Отанымен байланыс орнатуының маңыздылығын анықтау; 10.1.1.4 Қазақстанның демографиялық саясаты және стратегиялық даму бағыттарын атау</p>
	<p>Тәуелсіз Қазақстанның халықаралық жағдайы</p>	<p>10.3.2.1 Қазақстан Республикасының халықаралық аренада танылуын бағалау; 10.3.2.2 Қазақстанның өңірлік және халықаралық ұйымдармен өзара қарым-қатынасын талдау</p>

3-бөлім Тәуелсіз Қазақстан Республикасының дамуы (1997 жылдан бастап бүгінгі күнге дейін)	"Қазақстан-2030" Стратегиясы-ел дамуындағы жаңа кезең	10.3.1.9 ұзақ мерзімді мемлекеттік стратегияларды талдау; 10.1.1.1 Қазақстанның Даму стратегиясына сәйкес демографиялық саясатты талдау
	Президенттің Қазақстан халқына Жолдауы	10.3.1.9 ұзақ мерзімді мемлекеттік стратегияларды талдау
	1997 жылдан бастап Қазақстанның экономикалық дамуы	10.4.2.1 нарықтық экономиканың өндірістік қатынастарға әсерін талдау; 10.4.1.3 аграрлық сектордағы жаңғырту бағыттарын талдау; 10.4.2.3 сыртқы сауданың экономикаға әсерін зерттеу
	XXI ғасырда ҚР-да өнеркәсіптің дамуы	10.4.2.1 нарықтық экономиканың өндірістік қатынастарға әсерін талдау
	XXI ғасырдағы Қазақстанның ауыл шаруашылығын дамуы.	10.4.1.3 аграрлық сектордағы жаңғырту бағыттарын талдау
	1997 жылдан бастап Қазақстанның әлеуметтік дамуы	10.1.2.1 статистикалық деректер негізінде Қазақстан халқының әлеуметтік жағдайын талдау
	Үкіметтің халықты әлеуметтік қолдау жөніндегі бағдарламалары	10.1.2.1 статистикалық деректер негізінде Қазақстан халқының әлеуметтік жағдайын талдау
	Қазақстан Халықаралық қатынастар жүйесінде	10.3.2.1 Қазақстан Республикасының халықаралық аренада танылуын бағалау; 10.3.2.2 Қазақстанның өңірлік және халықаралық ұйымдармен өзара қарым-қатынасын талдау
	Қазақстанның Халықаралық ұйымдарға қатысуы	10.3.2.1 Қазақстан Республикасының халықаралық аренада танылуын бағалау; 10.3.2.2 Қазақстанның өңірлік және халықаралық ұйымдармен өзара қарым-қатынасын талдау
	Астананы көшіру	10.3.1.10 Астананы жаңа Қазақстанның өркендеуінің символы ретінде анықтау
	Қазақстан-2050 "Стратегиясы"	10.3.1.9 ұзақ мерзімді мемлекеттік стратегияларды талдау
	Қазіргі кезеңдегі Қазақстан дамуының басым бағыттары	10.3.1.9 ұзақ мерзімді мемлекеттік стратегияларды талдау
4-тоқсан		
	Білім беруді дамыту және Тәуелсіздік жылдары	10.2.3.1 тәуелсіздік жылдарындағы білім беру саласындағы мемлекеттің саясатын бағалау

4-бөлім
Қазіргі заманғы Қазақстан мәдениеті (1991 жылдан бүгінгі күнге дейін)

Тәуелсіздік жылдарындағы ғылымның дамуы	10.2.3.2 тәуелсіздік жылдарындағы ғылым саласының жетістіктерін білу
Қазақстанның тәуелсіздік жылдарындағы театры мен кино өнері	10.2.2.1 қазіргі заманғы өнер мен әдебиеттің даму үрдістерін анықтау; 10.2.2.2 ұлттық құндылықтарды жаңғыртуға бағытталған мемлекеттік бағдарламалардың қажеттілігін негіздеу ("Мәдени мұра" бағдарламасы")
Тәуелсіз Қазақстан мәдениетін дамыту	10.2.2.1 қазіргі заманғы өнер мен әдебиеттің даму үрдістерін анықтау; 10.2.2.2 ұлттық құндылықтарды жаңғыртуға бағытталған мемлекеттік бағдарламалардың қажеттілігін негіздеу ("Мәдени мұра" бағдарламасы")
Спортты дамыту және қазақстандық спортшылардың жетістіктері	10.2.3.3 тәуелсіздік жылдарындағы спортты дамыту және спорттық жетістіктер туралы білу
Қазіргі қазақстандық қоғамдағы діннің рөлі. Қазіргі Қазақстанның діни ұйымдары	10.2.1.1 дәстүрлі және деструктивті діни ағымдар мен ұйымдардың қызметін білу және түсіну; 10.2.1.2 конфессияаралық, этносаралық келісім мен ішкі тұрақтылықты нығайтудағы Қазақстан халқы Ассамблеясының рөлін бағалау
Қазақстан халқы Ассамблеясы және оның рөлі	10.2.1.2 конфессияаралық, этносаралық келісім мен ішкі тұрақтылықты нығайтудағы Қазақстан халқы Ассамблеясының рөлін бағалау
Қазақстан-ұлттаралық татулық пен келісім елі	10.2.1.2 конфессияаралық, этносаралық келісім мен ішкі тұрақтылықты нығайтудағы Қазақстан халқы Ассамблеясының рөлін бағалау
Бұқаралық ақпарат құралдары, баспалар және олардың мемлекет өміріндегі рөлі.	10.2.2.3 БАҚ пен қоғамдық бірлестіктердің мемлекеттің қоғамдық және саяси өміріне рөлі мен әсерін білу және түсіну
Қоғамдық бірлестіктер	10.2.2.3 БАҚ пен қоғамдық бірлестіктердің мемлекеттің қоғамдық және саяси өміріне рөлі мен әсерін білу және түсіну

Ұлттық идея " Мәңгілік Ел"	10.2.1.3 "Мәңгілік Ел" жалпыұлттық идеясының маңыздылығын бағалау
Ұлттық идея " Мәңгілік Ел"	10.2.1.3 "Мәңгілік Ел" жалпыұлттық идеясының маңыздылығын бағалау
Қазақстанның тарихи даму қорытындылары	10.1.1.5 тәуелсіз Қазақстанның қазіргі кезеңдегі тарихи дамуының негізгі кезеңдері туралы қорытынды жасау

Қазақстан Республикасының
Білім және ғылым министрі
2022 жылғы 1 сәуірдегі
№ 123 бұйрығына
17-қосымша
Қазақстан Республикасы
Білім және ғылым министрінің
2013 жылғы 3 сәуірдегі
№ 115 бұйрығына
654 -қосымша

Есту қабілеті зақымдалған (нашар еститін, кейіннен естімей қалған) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10-сыныптары үшін "Дүниежүзі тарихы" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Есту қабілеті зақымдалған (нашар еститін, кейіннен естімей қалған) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10-сыныптары үшін "Дүниежүзі тарихы" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі – Бағдарлама) Қазақстан Республикасының "Білім туралы" Заңының 5-бабы 6) тармақшасына сәйкес әзірленген.

2. Бағдарлама мақсаты - дүниежүзі тарихның маңызды оқиғалары мен үдерістері туралы білімдердің ажырамас жүйесін олардың хронологиялық дәйектілігі бойынша қалыптастыру; тарих туралы ғылыми түсініктің қалыптасуын қамтамасыз ету, тарихи ойлауды дамыту.

3. Бағдарлама міндеттері:

1) адамзат қоғамының ежелгі дәуірден бүгінгі күнге дейінгі дамуының негізгі кезеңдері туралы білімді қалыптастыру;

2) қоғам дамуының негізгі тарихи тұжырымдамалары мен заңдылықтарын, маңызды фактілерді, атаулар, оқиғаларды, ежелгі дәуірден бүгінгі күнге дейінгі өркениеттің дамуы туралы мәліметтерді түсіну және білімді пайдалану дағдыларын қалыптастыру;

3) әлемнің тарихи дамуы барысында қалыптасқан жалпы адамзаттық құндылықтар жүйесі туралы білім беру;

4) тұлғаның шығармашылық, рухани мүмкіндіктерін, оның зияткерлігін және әр түрлі елдердің тарихына деген құрмет сезімін тәрбиелеп дамыту;

5) қазіргі кездегі саяси, әлеуметтік-экономикалық және мәдени үдерістерде бағдарлану үшін тарихи білімдерін қолдана білу дағдыларын қалыптастыру;

6) коммуникативті дағдыларды қалыптастыру, соның ішінде, өз ойын ауызша және жазбаша түрде анық білдіру, командада жұмыс істей алу, түрлі деректерден алынған ақпараттарды қоса алғанда, басылымдар мен электронды құралдарды қолдану.

4. Түзете – дамыту міндеттері:

1) нашар еститіндердің белсенді және енжар сөздігін кеңейту және қалыптастыру, жаңа тарихи ұғымдар мен терминдерді олардың белсенді сөйлеу қорына енгізу;

2) білім алушылардың есту қабілетін, үйлесімді ауызша және жазбаша сөйлеуін дамыту;

3) сабақта оқушылардың сөйлеу қарым-қатынасы үшін жағдай жасау, олардың сөйлеу тәжірибесін кеңейту;

2-тарау. Оқу процесін ұйымдастырудағы педагогикалық тәсілдер

5. Есту қабілеті зақымдалған балалардың тарихты оқытудағы қиындықтары олардың психофизикалық дамуымен байланысты, есту қабілетінің зақымдалуынан басқа, талдау және біріктіру үрдістері бұзылады, ауызша есте сақтаудың дамуында кідіріс бар, материалды мағыналы түсіну және есте сақтау қиын, жауаптар мәтіннің жеңілдетілген және механикалық көбеюімен сипатталады, ойларды жалпылама түрде білдіру қабілеті жеткіліксіз дамыған, есту қабілеті нашар адамдар құбылыстар мен оқиғалардың логикалық байланысын орнатуда қиындыққа тап болады.

6. Бағдарлама есту қабілеті нашар және кейін естімей қалған балалардың даму ерекшеліктерін ескере отырып жасалған және есту қабілеті мен сөйлеуді дамытуға, тарихи идеяларды нақтылауға, визуалды-бейнелі ойлауды жетілдіруге, өзін-өзі бақылау әдістерін қалыптастыруға бағытталған арнайы формаларды, әдістер мен оқыту құралдарын қолдануды қамтиды.

7. Бағдарлама негізіне іс-әрекеттік, дифференциалды, коммуникативтік, тұлғаға бағытталған, құндылыққа бағытталған тұғырлар еңгізілген.

8. Тарих сабақтарындағы іс-әрекеттік тұғыр білім алушылардың танымдық уәжін, білуге деген ынтасын, жаңа бір нәрсені ашуға деген ұмтылысын, оқушы білімді дайын күйінде емес, АКТ-ны қолдана отырып, оқулықпен жұмыс істеу кезінде, жұптық жұмыста, топта жұмыс істеу, презентацияларды дайындау, өз пікірін білдіру қабілетін дамытудан тұрады;

9. Дифференциалды тұғыр жеке ерекшеліктерді (есту қабілетінің төмен, ақыл-ой, сөйлеу тілінің даму деңгейі), әр оқушының мүмкіндіктері мен қабілеттерін ескере

отырып, оқушылардың әртүрлі топтары үшін оқу үдерісінің мамандануын, күрделілік деңгейі, танымдық қызығушылықтары, мұғалім тарапынан көмек сипаты бойынша ерекшеленетін сараланған тапсырмаларды қолдануды білдіреді.

10. Есту қабілеті зақымдалған балаларды оқытудағы коммуникативтік тұғыр, ақпаратты беру және хабарлау, оқыту және тәрбиелеу үдерісінде білім, дағды және шеберлікпен алмасу үшін қолданады және диалог жүргізу, жұпта жұмыс істеу, одан әрі әлеуметтену қабілетін қалыптастырады;

11. Тұлғаға бағытталған тұғырдың мақсаты білім алушының тұлғасын үйлесімді қалыптастыру және жан-жақты дамыту, оның жеке ерекшеліктерін ескере отырып, оның шығармашылық күштері мен қабілеттерін ашу, оның азаматтық ұстанымын қалыптастыру, тарихи оқиғаларға өз пікірін білдіруге және білдіруге қабілетті адамды тәрбиелеу болып табылады;

12. Құндылыққа бағдарланған тұғыр білім алушылардың бойында патриотизмді, толеранттылықты, рухани-адамгершілік, әлеуметтік, отбасылық және басқа да құндылықтарды дамыту сияқты құндылықтық бағдарлар жүйесін қалыптастыруда айқындалады.

13. Тарихты оқыту түзете-дамытушылық және әлеуметтік-бейімдеушілік бағытының қағидалары негізінде жүзеге асырылады.

14. Нашар еститін және кейін естімей қалған оқушыларға тарихты оқытудың түзете-дамытушылық бағыты арнайы білім берудің ұйымдастырушылық формалары мен ұйымдастыруы мазмұнында бейнеленіп, оқу іс-әрекетінің арнайы әдістері мен тәсілдерімен қамтамасыз етіледі:

- 1) көрнекі құралдарды, кестелерді, схемаларды арнайы іріктеу;
- 2) тақырыптар бойынша бейімделген бейне материалдарды пайдалану;
- 3) зерделенетін материал көлемін қысқарту;
- 4) тест тапсырмалары үшін нақтыланған сұрақтарды құрастыру.
- 5) тақырыптар бойынша тірек конспектілерді құрастыру;
- 6) Тарихи күндермен, уақыт сызығымен, карталармен жұмыс істеуге үйрету;

15. Оқытудың әлеуметтік-бейімделетін бағыты білім алушылардың мінез-құлық нормалары мен қағидаларын, өмірлік дағдыларын, қажетті тарихи білімдері мен іскерліктерін игеру бойынша жұмысты көздейді, оларды кейіннен ол практикалық іс-әрекетте және күнделікті өмірде пайдаланатын болады.

16. Білім алушылардың ақпараттық-коммуникативтік құзыреттіліктерін қалыптастыру мақсатында тарих сабақтарында әр түрлі дереккөздерден ақпаратпен жұмыс істеудің әртүрлі түрлері енгізіледі: электрондық оқулықтар, бұқаралық ақпарат құралдары, интернет, онлайн сабақтар, смартфондар.

17. Сабақты ұйымдастыру және өткізу кезінде педагог жалпы және арнайы тәсілдер мен әдістерді қолданады:

- 1) экран көмегімен есту зейінін және қабылдауды тұрақты түзету және дамыту;

2) танымдық белсенділікті және танымдық қызығушылықтарды дамыту, кеңістіктік және уақытша түсініктерді дамыту, көрнекі-бейнелі ойлауды дамыту, оқытудың ауызша, ойын, көрнекі, ішінара-іздеу, практикалық әдістері арқылы есте сақтауды дамыту;

3) әлеуметтік құзыреттерді жандандыру, өзіндік жұмыс, жұпта, топта жұмыс істеу кезінде эмоционалды-ерік аймағын және тұлғаның жағымды қасиеттерін қалыптастыру

18. Тарих бойынша білімді, іскерлікті және дағдыны бақылау әдістері: бөлімнің соңындағы тест тапсырмалары, тоқсанның аяғында практикалық жұмыстарды орындау, тарихи және контурлық карталармен жұмыс, мәтіндік материалмен жұмыс, интернетте ақпаратты өз бетінше табу, оны ұғыну және түсіну болып табылады.

19. Тарих бойынша білімді, іскерлікті және дағдыны бақылау әдістері: бөлімнің соңындағы тест тапсырмалары, тоқсанның аяғында практикалық жұмыстарды орындау, тарихи және контурлық карталармен жұмыс, мәтіндік материалмен жұмыс, интернетте ақпаратты өз бетінше табу, оны ұғыну және түсіну болып табылады.

20. Тарих сабақтарында қолданатын материалдар:

- 1) тақырыптар бойынша анықтамалары мен терминдері бар кестелер жиынтығы;
- 2) дүниежүзілік тарих бойынша карталар, атластар жиынтығы;
- 3) дүниежүзілік тарихтың плакаттары мен кезеңдері;
- 4) тақырыптар бойынша үлестірме материалдар;
- 5) иллюстрацияланған Тарихи энциклопедиялар, басқа анықтамалық әдебиеттер;
- 6) бейнелеу көрнекі құралдары: макеттер, муляждар, заттардың көшірмелері, бюсттер, тарихи қайраткерлердің портреттері, фотоальбомдар, оқу Тарихи суреттері, Тарих бойынша оқу альбомдары;
- 7) нашар еститін балалар үшін әзірленген әдістемелік материалдар жиынтығы (БЖБ және ТЖБ бойынша тестілік, түрлі деңгейлік тапсырмалар, жұмыс дәптерлері, тарихи тақырып бойынша дидактикалық үстел ойындары)
- 8) жинақтаудағы интерактивті және проекциялық жабдық: проектор, интерактивті тақта немесе экран, жинақтаудағы компьютер: жүйелік блок, монитор, көпфункционалды құрылғы.

3-тарау. "Дүниежүзі тарихы" оқу пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

21. "Дүниежүзі тарихы" пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

- 1) 5-сынып – аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағат;
- 2) 6-сынып – аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағат;
- 3) 7-сынып – аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағат;
- 4) 8-сынып – аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағат;
- 5) 9-сынып – аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағат.
- 6) 10-сынып – аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағатты құрайды.

22. Оқу пәнінің білім мазмұны төрт бөлімді қамтиды:

- 1) "Әлеуметтік қатынастардың дамуы";
- 2) "Мәдениеттің дамуы мен өзара әрекеттестігі";
- 3) "Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттестігі";
- 4) "Экономикалық қатынастардың дамуы".

23. "Әлеуметтік қатынастардың дамуы" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) әлеуметтік құрылымдар;
- 2) әлеуметтік өзара әрекеттестік.

24. "Мәдениеттің дамуы мен өзара әрекеттестігі" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) дін;
- 2) өнер;
- 3) философиялық жүйелер;
- 4) ғылым.

25. "Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттестігі" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) мемлекет: белгілері, құрылымы және басқару тәртібі.
- 2) империялар, соғыстар, көтерілістер мен революциялар.

26. "Экономикалық қатынастардың дамуы" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

- 1) шаруашылық жүйелер: эволюция және өзара әрекеттестік.
- 2) экономикалық жүйелердің тарихи үлгілері.

27. 5-сыныпқа арналған "Дүниежүзі тарихы" пәнінің базалық мазмұны:

1) ежелгі дүние тарихы нені зерттейді? Дүние жүзі тарихының кезеңдері. Тарихи карта және глобус. Тарихи жыл санау;

2) терімшілер-аңшылардан бастап егіншілер мен малшыларға дейін. Адамның пайда болуы туралы теориялар. Адамдардың алғашқы бірлестік формалары: адамдар тобыры, ру, қауым, тайпа және олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтары. Ежелгі адамдардың өмір салты. Иемденуші және өндіруші шаруашылық түрлері (терімшілік, аңшылық, балық аулау, мал шаруашылығы, егіншілік, металл өңдеу, айырбас сауда). "Неолиттік төңкеріс" ұғымы. Ежелгі діни наным-сенімдер. Алғашқы қауымдық өнердің түсінігі және түрлері;

3) өзен алқаптарының өркениеттері. Алдыңғы Азия мен солтүстік-шығыс Африканың табиғи жағдайлары. Месопотамия тарихының ежелгі кезеңі: Шумер және Аккад мемлекеттері. Ежелгі өркениеттердің шаруашылық жүйесі мен өнері;

4) ежелгі Египет тарихы. Табиғи жағдайлары. Египеттегі мемлекеттің пайда болуы. Пирамидалар құрылысының дәуірі. Ежелгі Египеттің әлеуметтік құрылымы, экономика, діни наным-сенімдер мен ғылыми білімдері;

5) қос дөңгелекті арбалар мен империялар. "Империя" түсінігі. Ежелгі замандағы әскери өнер: соғыс арбалары мен атты әскердің пайда болуы. Жаулаушылық соғыстар

мен империялар шекараларының өзгеруі. Таяу және Орта Шығыс империялары. Орталық Азияның ежелгі мемлекеттері. Әлеуметтік ұйымдасу, шаруашылығы мен мәдениеті;

6) Ежелгі Үндістан: буддизмнің гүлденуі мен индуизмнің салтанат құруы. Табиғи жағдайлары. Үндістанда мемлекеттің қалыптасуы. Ежелгі Үндістандағы индуизм мен буддизм. Ежелгі Үндістанның әлеуметтік құрылымы (касталық жүйе). Шаруашылығы. Мәдениеті мен ғылыми білімдердің дамуы;

7) Ежелгі Қытай. Табиғи жағдайлары. Ежелгі Қытай мемлекетінің қалыптасуы. Конфуций және Лао Цзы ілімдері. Ежелгі Қытайдың саяси, шаруашылық және қоғамдық құрылысы. Ежелгі Қытайдың мәдениеті;

8) Ежелгі Грекия. Ежелгі Грекияның географиялық жағдайы. Грекияның ежелгі өркениеттері. Грекиялық қала-мемлекеттер. Афина мемлекеті. Ежелгі Спарта. Ежелгі Грекияның саяси, шаруашылық және қоғамдық құрылысы. Грек-парсы соғыстары. Александр Македонский империясы;

9) Ежелгі Грекия мәдениеті. Ежелгі Грекияның тарихшылары мен философтары. Ежелгі Грекиядағы білім мен ғылым. Ежелгі Грекияның мәдениеті (күнделікті өмірі мен мерекелері, Олимпиада ойындары, діни наным-сенімдер, аңыздар мен мифтер, театр, сәулет және мүсін өнері);

10) Рим империясының гүлденуі. Апеннин түбегінің табиғи-географиялық ерекшеліктері. Ежелгі Римнің саяси және қоғамдық құрылысы (патшалық басқару және республика кезеңі тұсында). Римнің жаулаушылық соғыстары. Рим империясы. Рим империясындағы басқару жүйесі мен әлеуметтік ұйымдасу. Спартак бастаған құлдар көтерілісі. Шаруашылығы мен тұрмысы. Мәдениет. Империя дағдарысы.

11) ежелгі әлемнің мәдени мұрасы: жазу, әлемнің ғылыми суреті, ежелгі дәуірдегі техниканың дамуы.

28. 6-сыныпқа арналған "Дүниежүзі тарихы" пәнінің базалық мазмұны:

1) христиандықтың пайда болуы. Рим империясындағы алғашқы христиандар. Мемлекеттік басқару жүйесі. Ұлы Константиннің діни реформасы;

2) Рим империясының құлауы. Тарихтағы "орта ғасыр" түсінігі. Орта ғасырлар тарихының хронологиялық шеңбері мен кезеңдері. Халықтардың ұлы қоныс аудару және Батыс Рим империясының құлауы. Франктер. Киев Русының қалыптасуы. Киев Русының хрестиян дінін қабылдауы;

3) феодализм. "Феодализм" түсінігі. Феодалдық шаруашылық түрінің ерекшеліктері. Феодалдық қоғамның әлеуметтік құрылымы. Ортағасырлық қалалар мен өнердің даму ерекшеліктері;

4) ислам тарихы. Ислам дінінің пайда болуы. 610 және 1258 жылдар аралығындағы ислам тарихындағы басты оқиғалар. Араб халифаты. Мұсылман әлемі мәдениетінің дамуы;

5) крест жорықтары. Крест жорықтарының (1-4 крест жорықтары) себептері, барысы мен салдарлары. Крест жорықтарынан кейінгі христиандық Еуропа мен мұсылман әлемі;

6) моңғолдар. Шыңғыс хан. Моңғол империясының құрылуы. Моңғолдардың әскери өнері. Еуразия этносаяси картасының қалыптасуына моңғол шапқыншылықтарының әсері;

7) XIV ғасырдағы - XVI ғасырдың бірінші жартысындағы ортағасырлық еуропалық қоғам. Франция мен Англиядағы шаруалар көтерілісі. Феодалдық соғыстар (Жүз жылдық соғыс, Ал қызыл және Ақ раушандар соғысы) және Еуропадағы бір орталықтанған мемлекеттердің қалыптасуы. Жанна д'Арк;

8) Батыс пен Шығыстағы абсолютизм. Абсолютизмнің Англия, Франция, Ресейде дамуы. Романовтардың билік құрған кезеңі. I Петр. Батыс пен Шығыстағы абсолютизмнің ерекшеліктері. Абсолютизмнің Жапония мен Қытайда дамуы. Осман империясының дамуы "Парламент", "Бас штаттар", "сейм", "кортес", "Бояр Думасы" ұғымдары;

9) сауда, қолөнер және әлемді игеру. Ұлы Жібек жолы. Халықаралық сауда мен саяхаттар. XV ғасырдың соңы - XVI ғасырдың басындағы Ұлы географиялық ашулар мен олардың салдарлары. XV ғасырдағы Америка халықтары. Алғашқы отарлық империялар (Португалия, Испания);

10) реформация. Реформация себептері мен оның Еуропа елдеріндегі таралуы. Мартин Лютер наразылығының тарихи маңызы;

11) Қайта өрлеу дәуірі. Батыс Еуропадағы қайта өрлеу дәуірінің мәдениеті. Гуманистер идеялары. Шығыстың ортағасырлық мәдениеті;

12) ғылыми революция. Әлемнің қазіргі ғылыми бейнесінің негізін қалаушылар және олардың ізбасарлары (Николай Коперник, Галилео Галилей, Джордано Бруно).

29. 7-сыныпқа арналған "Дүниежүзі тарихы" пәнінің базалық мазмұны:

1) тарихтағы "Жаңа заман" түсінігі. Жаңа заман кезеңдері. XVII ғасырдағы ағылшын буржуазиялық революциясы. Өнеркәсіп төңкерісі және оның әлемді өзгертудегі ықпалы. Мануфактура, фабрикалардың пайда болуы және жалдамалы жұмысшы табының қалыптасуы. Өнеркәсіп төңкерісі: мәні, маңызы. Феодалдық құрылыстан капиталистік шаруашылыққа өту. Индустриалды қоғам әлеуметтік құрылымының ерекшеліктері;

2) XVIII ғасырдағы Үндістан және Ұлыбритания. Британ отарлық империясының құрылуы. Ұлы Моғолдар империясының дағдарысы мен күйреуі. Еуропалық мемлекеттердің отаршылдық саясаты;

3) ағартушылық идеяларының таралуы. Ағартушылық кезеңінің қайраткерлері. Еуропа мен Солтүстік Америкадағы революциялық идеялардың таралуындағы ағартушылық идеялардың рөлі. АҚШ тәуелсіздігі үшін соғысы;

4) француз буржуазиялық революциясы. Француз революциясының негізгі кезеңдері. Республикалық жүйенің қалыптасуы және ерекшеліктері. Наполеон Бонапарттың ішкі және сыртқы саясаты. Францияны жаулап алған соғыстар. Құрлықтық блокада. Наполеонның Ресейге басып кіруі. Францияға қарсы коалициялар. Наполеон империясының күйреуі;

5) Ресей империясының қалыптасуы және оның саясаты. I Петрдің билігі. Солтүстік соғыс. II Екатеринаның билігі. Ресей мен Иран. Ирандағы ағылшын-орыс бәсекелестігі. Осман империясы бейбіт және соғыс уақытында. Осман империясының саяси және әлеуметтік-экономикалық дамуының ерекшеліктері. Танзимат реформалары: мақсаттары мен нәтижелері. XVIII ғасырдың екінші жартысындағы Осман империясының әлсіреуі: ішкі және сыртқы саясат. Қырым соғысы және оның маңызы;

6) XIX ғасырдағы Қытай мен Еуропа елдері. Цин династиясының оқшаулану саясаты мен еуропалықтардың сауда, дипломатиялық миссиялары. Апиын соғыстары: себептері мен салдарлары. Ихэтуандар көтерілісі ("боксерлер" көтерілісі). Еуропалық мемлекеттердің Қытайды "ықпал ету аймақтарына" бөлуі. Жартылай отар Қытайдың әлеуметтік-экономикалық жағдайы;

7) XIX ғасырдағы Еуропада революциялық идеялардың таралуы. Елдердің саяси және әлеуметтік-экономикалық жағдайы (Германия, Италия). Либералды және демократиялық қозғалыс. Марксизмнің пайда болуы және таралуы. Еуропадағы 1848 жылғы буржуазиялық революциялар. Франко-Пруссия соғысы және Германияның бірігуі. Италия Бірлестігі;

8) революциялық идеялардың XIX ғасырда Еуропаға таралуы. Мемлекеттердің саяси және әлеуметтік-экономикалық жағдайы (Германия, Италия). Либералдық және демократиялық қозғалыс. Марксизмнің қалыптасуы мен таралуы. Еуропадағы 1848 жылғы буржуазиялық революциялар. Франко-Пруссия соғысы және Германияның бірігуі. Италияның бірігуі;

9) XIX ғасырдағы Үндістандағы еуропалықтардың үстемдігі. 1857-1859 жылдардағы Үндістандағы ұлт-азаттық көтеріліс (сипайлар көтерілісі). Үндістанды басқарудағы өзгерістер. Үнді Ұлттық Конгресі және Мұсылмандар Лигасының азаттық үшін қозғалыстары;

10) Америка Құрама Штаттарының күшеюі. Солтүстік Америкадағы Британия отарлары. Отарлардың әлеуметтік-экономикалық дамуы. Трансатлантикалық құл саудасы. Тәуелсіздік үшін күрес және Америка Құрама Штаттарының құрылуы. "Тәуелсіздік декларациясы". Америка Құрама Штаттарының "Айқын болашақ" идеясы. Қиыр шығыстық саясат. Еуропалықтардың "Жапонияны ашуы". 1861-1865 жылдардағы азамат соғысы. Америка Құрама Штаттарындағы құлдықтың жойылуы

30. 8-сыныпқа арналған "Дүниежүзі тарихы" пәнінің базалық мазмұны:

1) суретшілер мен жазушылардың көзқарастарымен XIX ғасырдағы өзгерістерге шолу. XIX ғасырдағы өнер және оның бағыттары. Әдебиет пен өнер. Өнердегі

әлеуметтік әділетсіздіктің суреттелуі (Э. Золя, А.Н.Радищев, А.Құнанбаев, Ч. Диккенс, Ф. М. Достоевский). Ғылыми ойдың дамуы. ХІХ ғасырдың ғылыми жаңалықтары (Ч. Дарвин, Г.Мендель). Ғылым мен өнердің Шығыста дамуы;

2) ХХ ғасырдың басындағы әлем. ХХ ғасырдың басына қарай әлемнің аумақтық бөлінуі және мемлекеттердің саяси құрылымы. Индустриалды қоғамнан ақпараттық қоғамға дейін. Ғылыми-техникалық прогресс;

3) бірінші дүниежүзілік соғыс. ХХ ғасырдың басына қарай жетекші капиталистік мемлекеттер арасындағы қарама-қайшылықтар. Бірінші дүниежүзілік соғыстың қысқа мерзімді себептері. 1914-1918 жылдардағы негізгі соғыс қимылдары. Соғыс жылдарындағы әскери стратегиялардың, ғылым мен техниканың дамуы. Германия мен оның одақтастарының жеңілуі. Компьен бітімі. Соғыстың салдарлары;

4) бірінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі әлем. Париж бітім конференциясы. Әлемнің саяси картасының өзгеруі. Империялардың ыдырауы. Ұлттар Лигасының құрылуы. Мандаттық жүйе. Вашингтон конференциясы;

5) 1917 жылғы Ресейдегі революциялар. Ресей империясындағы 1917 жылғы революциялық оқиғалар. Азамат соғысы және шетел интервенциясы. "Әскери коммунизм" саясатынан жаңа экономикалық саясатқа көшу. Кеңестік Социалистік Республикалар Одағының құрылуы. Әміршіл-әкімшіл жүйенің қалыптаса бастауы;

6) бірінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі Азия елдері. Осман империясында сұлтан билігінің жойылуы және шетел интервенттеріне қарсы күресі. Мұстафа Кемалдың (Ататүрік) тарихи рөлі. Түркия – зайырлы мемлекет. Бірінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі Қытай. Гоминьданның қызметі. Сунь Ятсен – Қытайдың уақытша президенті;

7) ұлы дағдарыстың себептері мен салдарлары. "Тұрақсыздық" кезеңіндегі Америка Құрама Штатының экономикалық және саяси дамуы. Дүниежүзілік экономикалық дағдарыс және оның салдарлары. Франклин Делано Рузвельттің "Жаңа бағыты". Соғысаралық кезеңдегі Америка Құрама Штатының сыртқы саясаты;

8) бірінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі Ұлыбританияның дамуы. Әлемдік экономикалық дағдарыс және оның Ұлыбританияға тигізген салдары. Бірінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі Францияның дамуы. Әлемдік экономикалық дағдарыс және оның Францияға тигізген салдары. Франциядағы фашизмнің жеңілуінің себептері;

9) тоталитарлық режимдер: Шығыс. И.В. Сталин және Кеңестік Социалистік Республикалар Одағындағы тоталитаризм. Индустрияландыру. Ұжымдастыру. Кеңестік қоғамның әлеуметтік құрылымы. Социалистік реализм. 1937-1938 жылдардағы жаппай саяси репрессиялар. ГУЛАГ жүйесі. ХХ ғасырдың 30-жылының соңындағы Кеңес үкіметінің сыртқы саясаты. Бірінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі Жапония. "Танака меморандумы" және басқыншылық саясат. "Антикоминтерндік пакт" пен "Үштік пакт". Жапонияның Қытайдағы және оңтүстік-шығыс Азия елдеріндегі басқыншылық саясаты;

10) тоталитарлық режимдер: Батыс. Германия. 1918-1919 жылдардағы революциялық процестер. Веймар республика. Соғыстың салдары, экономикалық және саяси дағдарыс. Фашистік партия және тоталитарлық режимнің құрылуы. Соғыстан кейінгі Италия. Фашистік ұйымның пайда болуы. Фашистердің билікке келуі. Демократиялық күштердің фашизмге қарсы күресі. "Маттеотти Дағдарысы". Б. Муссолини Үкіметінің ішкі және сыртқы саясаты. Испания ф. Франко диктатурасын орнату.

31. 9-сыныпқа арналған "Дүниежүзі тарихы" пәнінің базалық:

1) XX ғасырдың бірінші жартысындағы дін және мәдениет. Ғылым мен мәдениеттің негізгі даму бағыттары. XX ғасырдың бірінші жартысындағы жаратылыстану, қоғамдық ғылымдар, техника мен өндірістегі маңызды жаңалықтар мен жетістіктер. Қоғамдағы дін рөлінің өзгеруі ("секуляризация", "ұждан бостандығы", "зайырлы мемлекет", "мемлекеттік дін" ұғымдары);

2) екінші дүниежүзілік соғыстың себептері мен салдары. Екінші дүниежүзілік соғысқа дейінгі халықаралық қатынастар. Екінші дүниежүзілік соғыстың басталуы. Германияның Батыс Еуропа елдерін оккупациялауды бастауы. Солтүстік Африкадағы, Балқандағы әскери операциялар. Басып алынған аумақтардағы "жаңа тәртіп". Холокост . Ұлы Отан соғысының басталуы. Барбаросса Жоспары. Кеңес халқының фашистік Германияға қарсы Ұлы Отан соғысы. Ұлы Отан соғысының негізгі шайқастары. Жапонияның Перл-Харборға шабуылы және АҚШ соғысына кіруі. соғыс кезіндегі сынық. "Үлкен үштік" және "екінші майданның" ашылу мәселесі. Екінші дүниежүзілік соғыстың нәтижелері мен салдары;

3) отарсыздану үдерісінің басталуы. Әлемдік отарлық жүйенің дағдарысы мен құлдырауы. Азия елдерінің дамуы. Үндістанның тәуелсіздігін жариялауы. "Неру бағыты". М. Ганди, И. Ганди және олардың Үндістан тәуелсіздігін нығайту үшін күресі ; екінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі Африка елдерінің дамуы. Араб елдерінің дамуы;

4) XX ғасырдың екінші жартысындағы әлемнің саяси картасы. XX ғасырдың екінші жартысындағы әлемнің саяси картасы. Қырғи қабақ соғыс аяқталғаннан кейінгі әлемдегі интеграциялануы және оның ыдырау процестері. Екінші дүниежүзілік соғыстан кейін Ұлыбритания, Франция, АҚШ және Германияның дамуы. Әлемдік " социалистік лагерьдің" құрылуы. КСРО-ның дамуы. "Қырғи қабақ соғыстың" басталуы. Труман Доктринасы. Маршалл Жоспары. НАТО әскери-саяси блоктарының қарама-қайшылығы (Солтүстік Атлантикалық әскери блок) және АТС (Варшава Пактінің ұйымы). 1948-1949 және 1961 жылдардағы Берлин дағдарысы;

5) халықаралық ұйымдардың қалыптасуы. Нюрнберг трибуналы. Біріккен Ұлттар Ұйымын құру және оның қызметі. Адам құқықтарының жалпыға бірдей декларациясы. XX ғасырдың екінші жартысындағы халықаралық проблемаларды шешу жолдары. Еуропалық интеграция (ЕО, ЕҚЫҰ);

6) XX ғасырдың екінші жартысындағы әлемдік экономиканың дамуы. Екінші дүниежүзілік соғыстың экономикалық салдарлары. 50-60 жылдардағы "экономикалық ғажайып". Батыс Еуропа мен Америка Құрама Штатындағы "мемлекеттік әл-ауқаттылық" негізінің қалыптасуы. 1950-1960 жылдардағы жапондық және оңтүстік корейлық "экономикалық ғажайыптың" себептері. XX ғасырдың 70-80 жылдарындағы Англияның дамуы. М. Тэтчердің Билігі. Францияның 70-80 жылдардағы дамуы. Бесінші республика. Артық өндіріс дағдарысы. КСРО-дағы соғыстан кейінгі қалпына келу және әкімшіл-әміршіл жүйенің нығаюы. "Хрущев жылымығы". Кеңестік экономиканы реформалаудың сәтсіздікке ұшырау себептері. "Тоқырау" кезеңі (1960 жылдың II жартысы – 1980 жылдың соңы).

32. 10-сыныпқа арналған "Дүниежүзі тарихы" пәнінің базалық мазмұны:

1) азия елдерінде XX ғасырдың екінші жартысындағы ХХІ ғасырдың басындағы әлемдік экономиканың дамуы. Екінші дүниежүзілік соғыстың экономикалық салдары. Неліктен "азиялық серпіліс" мүмкін болды? XX ғасырдың екінші жартысындағы "экономикалық ғажайып". Жапония, Үндістан, Қытайдың дамуы. Оңтүстік-Шығыс Азия елдерінің "экономикалық кереметі" Сингапур, Гонконг, Тайвань, Малайзия. Парсы шығанағы елдерінің дамуы. Азия елдерінің әлемдік экономикадағы рөлі;

2) ХХІ ғасырдың екінші жартысындағы дамыған мемлекеттердегі әлемдік экономиканың дамуы. Қайта құру және дамуы. КСРО ыдырағаннан кейінгі Балтық елдері. Ресей Тәуелсіздік кезеңінде. Б.Н. Ельциннің билігі. Ресей дағдарыс жылдарында. В.В. Путин билігі кезіндегі Ресей. Қазіргі кезеңдегі Ресей. XX ғасырдың 90-жылдарындағы Германияның бірігуі. Социалистік лагерь елдерінің дамуы. 90-00-жылдардағы Барқыт революциялары. Еуропалық Одақтың Құрылуы. Экономикалық және саяси даму. Бұл күндері ЕО. Скандинавия елдері. АҚШ және Канада;

3) биполяр әлемі. Жаппай қарулану. "Қырғи-қабақ соғыстың" негізгі оқиғалары. Қырғи-қабақ соғыстың аяқталуы. XX ғасырдың аяғы мен ХХІ ғасырдың басындағы Азия мен Африка елдерінің дамуы. Қазіргі әлемдегі үшінші әлем елдері. Саяси құрылым және экономикалық даму. "Араб көктемі": әлемдік саясаттың себептері мен салдары. Қазіргі кезеңдегі жетекші әлемдік державалардың қарама-қайшылығы. Көпполярлы әлемдік тәртіптің қалыптасуы;

4) бүгінгі қоғамдағы дін. Қазіргі әлемдегі діннің рөлі. Дәстүрлі және деструктивті діни ұйымдар. Аймақтық шиеленістердің себептері мен салдарлары (Таяу Шығыстағы шиеленіс (араб-израиль соғыстары));

5) бүгінгі әлемдегі лаңкестік қаупі. Халықаралық лаңкестік және экстремизм. Аса ірі лаңкестік әрекеттер;

6) қазіргі әлемнің жаһандануы. Жаһандану үдерісінің мәні. Жаһандану жағдайындағы әлемдік мәдениеттің дамуы;

7) XX ғасырдың екінші жартысындағы - ХХІ ғасырдың басындағы ғылым, білім, технология. Қазіргі кездегі ғылымның негізгі даму бағыттары. Ғылым мен мәдениеттің

негізгі даму бағыттары. XX ғасырдың екінші жартысы – XXI ғасырдың басындағы жаратылыстану, қоғамдық ғылымдар, техника мен өндірістегі маңызды жаңалықтар мен жетістіктер. Ғылыми-техникалық революция - ғылыми-техникалық прогресстің жаңа кезеңі. Дамушы елдердің мәдени-техникалық даму ерекшеліктері мен заңдылықтары. XX ғасырдың екінші жартысындағы - XXI ғасырдың басындағы мәдениет. Мәдениеттің негізгі даму бағыттары. Қазіргі кездегі ақпараттық қоғам. Адамзаттың мәдени мұрасын сақтаудағы ЮНЕСКО-ның қызметі.

3-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

33. Бағдарламада, оқыту мақсаттары кодтық белгімен берілген. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сан бөлім мен бөлімше ретін, төртінші сан оқыту мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 7.2.1.2 кодында: "7" – сынып, "2.1." – бөлім мен бөлімше, "2" – оқыту мақсатының реттік саны.

34. Оқыту бөлімдері бойынша күтілетін нәтижелер:

1- бөлім. "Әлеуметтік қатынастардың дамуы":

1) кесте.

Бөлімше	Оқыту мақсаттары					
	5 сынып	6 сынып	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
1.1Әлеуметтік құрылымдар	5.1.1.1 түрлі теориялар негізінде адамның пайда болуын түсіндіру; 5.1.1.2 адамдар тобыры, ру, қауым, тайпа секілді алғашқы бірлестік формаларын және олардың ұқсастықтары	6.1.1.1 феодалдық қоғамның әлеуметтік құрылымын сипаттау; 6.1.1.2 орта ғасырдағы адамдардың өмірі мен тіршілігін сипаттай білу; 6.1.1.3ерте, орта, соңғы орта ғасырлардың хронологиялы	7.1.1.1 -" капитал", " буржуазия", " жұмысшы табы" \ пролетариат\ ұғымдарын қоғамның әлеуметтік құрылымын түсіндіру үшін қолдану; 7.1.1.2 мануфак тура, фабрикалардың пайда болуы мен жалдамалы жұмысшы табының қалыптасуы арасындағы байланысты анықтау; 7.1.1.3 Еуропалық державалардың отаршылдық	8.1.1.1 Ақпан және Қазан төңкерістері Ресейдің одан әрі дамуына және қоғамының әлеуметтік құрылымының өзгеруіне қалай әсер еткенін түсіну; 8.1.1.2 социалистік қоғамның дамуына байланысты әлеуметтік	9.1.1.1 "Жеке тұлғаға табыну", " жылымық", " тың", "ғарыш" , командалық-әкімшілік жүйе " ұғымдарын түсіну және пайдалана білу 9.1.1.2 КСРО дағдарысының себептері мен әлеуметтік салдарын білу; 9.1.1.3 әлемдік отарлық жүйенің	10.1.1.1 социалистік даму жолынан бас тартуға байланысты әлеуметтік құрылымның өзгеруін анықтау; 10.1.1.2 Қазіргі әлемдегі әртүрлі

	мен айырмашылықтарын түсіндіру	қ шеңберін білу және оларды уақыт кестесінде белгілеу	экспансиясы кезеңіндегі Азия мемлекеттерінің әлеуметтік құрылымындағы ерекшеліктерді анықтау (Қытай, Үндістан, Жапония); 7.1.1.4 трансатлантикалық құлдықтың ерекшеліктерін анықтау	топтардың (табы, шаруалар, зиялылар) мәртебесіндегі өзгерісті талдау	ыдырауы кезеңіндегі Азия елдерінің (Қытай, Үндістан, Жапония) әлеуметтік құрылымының ерекшеліктерін анықтау	әлеуметтік топтарды ажырата білу
1.2 Әлеуметтік өзара әрекеттестік	5.1.2.1 ежелгі қоғамның әлеуметтік құрылымын сипаттай білу; 5.1.2.2 Ежелгі әлемдегі құлдықтың қандай ерекшеліктері бар екенін білу; 5.1.2.3 құлдық қоғамдағы әлеуметтік топтардың рөлі туралы білу; 5.1.2.4 қоғамның әлеуметтік құрылымын түсіндіру үшін Үндістандағы "касталық жүйе"	6.1.2.1 ерте орта ғасырдағы халықтардың дамуына "ұлы қоныс аударудың" әсерін көрсету; 6.1.2.2 үстемдік етушілер мен бағыныштылардың (феодалдар мен шаруалардың) өзара қатынасын сипаттау; 6.1.2.3 орта ғасырдағы әлеуметтік қатығыстар туралы түсінуді; 6.1.2.4 феодалдық қоғамдағы	7.1.2.1 әлеуметтік қатынастар жүйесіндегі буржуазияның рөлін анықтау; 7.1.2.2 әртүрлі әлеуметтік топтардың әлеуметтік байланыстары, қарым-қатынастары және өзара әрекеттестігі туралы түсінуді; 7.1.2.3 капиталистік қоғамдағы әлеуметтік топтардың рөлі туралы түсінуді; 7.1.2.4 Ресей билеушілерінің негізінде тарихи тұлғаның рөлін түсінуді; 7.1.2.5 тарихи оқиғаны түсіндіру	8.1.2.1 қоғамның әлеуметтік өміріндегі өзгерістерге реакцияшыл идеологиялардың (фашизм, тоталитаризм, нәсілшілдік, шовинизм, ұлтшылдық) таралуына талдау; 8.1.2.2 тарихи оқиғаларды түсіндіру үшін "либерализм", "консерватизм", "социализм", "марксизм",	9.1.2.1 батыс және шығыс мемлекеттеріндегі әлеуметтік құрылымның ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтап, әлеуметтік тігінен және көлденеңінен мысал келтіруді; 9.1.2.2 Ұлы Отан соғысы жылдарындағы халық өмірінің қиындықтары мен сипаттай білу; 9.1.2.3 "патриот, кеңес халқы, кеңес армиясы,	10.1.2.1 Батыс және Шығыс елдеріндегі әлеуметтік құрылымдағы ұқсастықтар мен айырмашылықтарды анықтау; 10.1.2.2 әлемнің жетекші және дамушы елдерінің өмір сүру деңгейіне әсер ететін факторларды анықтау; 10.1.2.3 қоғамның тарихи дамуының мүмкін сценарийін модельдеу, қазіргі әлемдегі жаһандану процесіне (еңбек көші-қоны, әлеуметтік интеграция) байланысты әлеуметтік

ұғымын қолдану	әлеуметтік топтардың рөлі туралы түсіну	үшін "крепостнойлық құқық", "декабристер", "популистер", "жеке террор", "пролетариат диктатурасы" ұғымдарын қолдану	"ұлтшылдық" ұғымдарын қолдана білу	басып алу, блокада" ұғымдарының анықтамаларын білу	өзгерістерді қадағалау; 10.1.2.4 бұқаралық ақпарат құралдарының қоғамдық сананы қалыптастыру дағы рөлін анықтау
----------------	---	---	------------------------------------	--	---

2). "Мәдениеттің дамуы мен өзара әрекеттестігі" бөлімі:

2-кесте

Бөлімше	Оқыту мақсаттары					
	5 сынып	6 сынып	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
2.1 Дін	5.2.1.1 негізгі діни ұғымдарды (Құдай, ғибадатхана, абыз, қасиетті жазбалар, пұт) түсіндіру; 5.2.1.2 тотемизм, анимизм, фетишизм, магия сияқты ежелгі діни наным-сенімдерді білу; 5.2.1.3 ежелгі қоғамның дамуына діндердің ықпалын сипаттау	6.2.1.1 христиандықтың, исламның пайда болуы және діндердің ортағасырлық қоғамдағы мемлекеттердің дамуына әсері туралы түсіну; 6.2.1.2 тарихи процестер контекстінде "гуманизм", "реформация", "протестантизм", "лютеранство", "кальвинизм", "контрреформация", "кезуиттер ордені" ұғымдарын түсіндіру; 6.2.1.3 адамның дүниетанымы мен қоғамдық өмірдегі дін рөлінің өзгеру себептерін анықтау	7.2.1.1 қоғамда дін рөлінің шектелуіне байланысты адамдар өмірінде орын алған өзгерістерді анықтау; 7.2.1.2 Шығыс пен батыстағы қоғам өміріндегі діннің міндеттерін анықтау	8.2.1.1 діннің қоғамдағы рөлін шектеуге байланысты адамдардың өміріндегі өзгерістерді анықтау; 8.2.1.2 тарихи кезеңдердің ерекшеліктерін салыстыра отырып, мемлекет пен діннің өзара қатынасын сипаттау	9.2.1.1 мемлекет пен діннің қарым-қатынасын сипаттай білу, тарихи кезеңдердің ерекшеліктерін анықтау және салыстыру; 9.2.1.2 "секуляризация" "ұждан бостандығы", "зайырлы мемлекет", "мемлекеттік дін" ұғымдарын түсіндіру	10.2.1.1 қоғам өміріндегі дәстүрлі және деструктивті діни ұйымдардың іс-әрекетіне баға беру; 10.2.1.2 қазіргі қоғамдық-саяси мәселелерді түсіну және интерпретациялау үшін дін туралы білімдерін пайдалану; 10.2.1.3 тарихи процестің сабақтастығын орнату арқылы адамзаттың өркениетті даму жолдарын қалыптастырудағы әлемдік діндердің рөлін анықтау

2.2 Өнер	<p>5.2.2.1 ежелгі адамдардың тұрмыс салтын сипаттау үшін "алғашқы қауымдық өнер" ұғымын білу;</p> <p>5.2.2.2 Ежелгі Египеттің ғибадатханалары мен пирамидаларын сипаттау;</p> <p>5.2.2.3 Ежелгі әлем өнерінің жетістіктерін сипаттай білу</p>	<p>6.2.2.1 тарихи оқиғалардың өзара байланысын орнату арқылы діндердің әлемдік мәдениетке ықпалын анықтау;</p> <p>6.2.2.2 антикалық мәдениетпен байланыс орнату арқылы Қайта өрлеу дәуірінің мәдениетін (бейнелеу, мүсін өнері) сипаттау);</p> <p>6.2.2.3 гуманистік идеялардың мәдениеттің дамуына әсерін анықтау;</p> <p>6.2.2.4Шығыстың ортағасырлық мәдениетінің ерекшеліктерін сипаттау;</p> <p>6.2.2.5өнердің (сәулет, сурет өнері) дамуына қоғамдағы өзгерістердің ықпалын анықтау</p>	7.2.2.1 тарихи оқиғаларды сипаттау үшін өнер туындыларын пайдалану	<p>8.2.2.1 тарихи оқиғаларды сипаттау үшін өнер туындыларын пайдалану;</p> <p>8.2.2.2 өнердегі негізгі стильдер мен ағымдардың белгілерін (неоклассицизм, романтизм, импрессионизм, реализм) анықтау;</p> <p>8.2.2.3 XIX - XX ғасырдың басындағы өнердегі негізгі ағымдарды сипаттау (модернизм, символизм, реализм, авангардизм);</p> <p>8.2.2.4 XX ғасырдың бірінші жартысында бұқаралық мәдениеттің (кинематограф, радио) қоғамның рухани дамуына ықпалын талдау</p>	<p>9.2.2.1 соғыс жылдарындағы қоғамның рухани дамуына әсерін бағалау ;</p> <p>9.2.2.2 XX ғасырдың бірінші жартысында бұқаралық мәдениеттің (кино, радио) қоғамның рухани дамуына әсерін түсіну</p>	10.2.2.1XX ғасырдың екінші жартысы - ХХІ ғасырдың басындағы бұқаралық мәдениеттің қоғамның рухани дамуына ықпалын бағалау
	5.2.3.1 ежелгі философтардың көзқарастарына қарапайым	6.2.3.1 Шығыс ойшылдары	7.2.3.1 Ресейде жана қоғамдық-саяси ағымдардың (халықшылдық, либерализм	8.2.3.1 "позитивизм", "прагматизм", "экзистенциализм" ұғымдарын тарихи	9.2.3.1 "позитивизм", "прагматизм", "экзистенциализм" ұғымдарын тарихи	10.2.3.1 жаһандану жағдайында ұлттық мәдени құндылықтар

<p>2.3. Философиялық жүйелер</p>	<p>түсіндірме беру; 5.2.3.2 ежелгі қоғамның дамуындағы ежелгі философтардың рөлін түсіну</p>	<p>жетістіктерінің маңызын түсіндіру; 6.2.3.2 Ағартушылық дәуір идеяларының қоғамдық дамуға ықпалын анықтау</p>	<p>) пайда болу себептерін анықтау; 7.2.3.2 Ағартушылық дәуір идеяларының қоғамдық дамуға ықпалын анықтау</p>	<p>кезеңді сипаттау үшін қолдану; 8.2.3.2 кейнсианизмнің әлем елдерінің әлеуметтік-экономикалық дамуындағы рөлін түсіну</p>	<p>кезеңді сипаттау үшін қолдану; 9.2.3.2 адам құқықтарын қорғау идеяларының қазіргі халықаралық құқық қорғау ұйымдарының қызметіне ықпалын бағалау</p>	<p>ды сақтаудың маңыздылығын дәлелдеу; 10.2.3.2 адам құқықтарын қорғау идеяларының қазіргі халықаралық құқық қорғау ұйымдарының қызметіне ықпалын бағалау</p>
<p>2.4. Ғылым</p>	<p>5.2.4.1 ежелгі қоғамның дамуындағы жазудың пайда болуының маңыздылығын түсіну; 5.2.4.2 ғылымдардың (арифметика, геометрия, астрономия, медицина) пайда болып, дамуына шаруашылық іс-әрекетпен әлеуметтік өзгерістердің ықпалын сипаттау</p>	<p>6.2.4.1 өзгерістермен сабақтастықты ескері отырып, адаммен қоғам өміріндегі ғылыми жаңалықтардың маңыздылығын білу; 6.2.4.2 жаратылыстану ғылымдарының келешектегі дамуы үшін кейінгі орта ғасырлар кезеңінде Жердің құрылысы туралы жасалған ғылыми жаңалықтардың маңыздылығын анықтау; 6.2.4.3 картадан XV-XVI ғасырдағы саяхатшылардың негізгі бағыт-бағдарларын белгілей</p>	<p>7.2.4.1 жаңа заманның ғылыми жаңалықтары қоғамды өзгертуі туралы білу</p>	<p>8.2.4.1 өзгерістермен сабақтастықты ескері отырып, адаммен қоғам өміріндегі ғылыми жаңалықтардың маңыздылығын түсіну; 8.2.4.2 тарихи оқиғалардың себептерін, нәтижелерін, маңызын тұжырымдау арқылы, ғылымның әлем мемлекеттерінің әлеуметтік-экономикалық дамуындағы рөлін бағалау; 8.2.4.3 Бірінші дүниежүзілік соғыс оқиғаларының барысы мен нәтижелеріне түсіндірме бере отырып, әскери ғылым</p>	<p>9.2.4.1 әскери ғылым мен техниканың, әскери стратегияның, әлемдік соғыстардағы рөлі қандай екенін білу және түсіну; 9.2.4.2 XX ғасырдың бірінші жартысындағы елдердің әлеуметтік-экономикалық дамуындағы Ғылым мен ғылыми жаңалықтардың рөлін бағалау</p>	<p>10.2.4.1 ғылыми-техникалық революцияның әлеуметтік және экологиялық салдарын бағалау және интерпретациялау; 10.2.4.2 адамзат өркениетінің дамуын үлгілеу арқылы жаһандық мәселелерді шешуде ғылым мен білімнің маңызын түсіндіру; 10.2.4.3 ғылыми жаңалықтардың (генетика, микробиология, ақпараттық технологиялар, нанотехнологиялар,</p>

	отырып, Ұлы географиялық жаңалықтардың адамдардың әлем туралы түсінігіне ықпалын анықтау	мен техниканың және соғыс стратегияларының рөлін бағалау	ядролық физика) қоғам дамуына ықпалын талдау
--	--	--	--

3) "Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттестігі" бөлімі:

3- кесте

Бөлімше	Оқыту мақсаттары					
	5 сынып	6 сынып	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
3.1 Мемлекет: белгілері, құрылымы және басқару тәртібі	5.3.1.1 ежелгі мемлекеттердің саяси құрылымының ерекшеліктерінің сипаттау; 5.3.1.2 Афина мемлекетінде демократияның пайда болуын түсіндіру; 5.3.1.3 ежелгі Римдегі саяси құрылым мен басқарудың ерекшеліктері мен танысу	6.3.1.1 феодалдық мемлекеттің даму кезеңдерін және феодалдық соғыстар мен орталықтандырылған мемлекеттердің құрылуы арасындағы байланысты білу; 6.3.1.2 Батыс пен Шығыстағы монархия формаларын (сословиелік-өкілдік және шексіз билік) ажырату; 6.3.1.3 саяси биліктің ерекшеліктерінің анықтау үшін әртүрлі елдердің билеушілерінің қызметін салыстыру; 6.3.1.4 басқару формасына сипаттама	7.3.1.1 қазіргі заманның хронологиялық шеңберін және оны периодтауды түсіну; 7.3.1.2 республикалық басқару құрылымының ерекшеліктерінің анықтау; 7.3.1.3 Америка Құрама Штатының батыс бағытындағы экспансия саясатының сипаттау; 7.3.1.4 басқару формасына сипаттама беру үшін "парламент", "Бас штаттар", "сейм", "кортес", Боярлар Думасы" ұғымдарын түсіндіру; 7.3.1.5 әртүрлі елдердің бірақ уақыт кезеңіндегі	8.3.1.1 қазіргі заманның хронологиялық шеңберін және оны периодтауды түсіну; 8.3.1.2 қоғамдық-саяси ағымдардың (әлеуметтік либерализм, әлеуметтік консерватизм, марксизм, социал-демократия) қоғамның өміріне ықпалын талдау; 8.3.1.3 тоталитаризм, әміршіл-әкімшіл жүйе сияқты саяси режимдердің қалыптасу алғы шарттары мен тарихын түсіндіру; 8.3.1.4 фактілерді, процестер мен оқиғаларды салыстыру арқылы	9.3.1.1 1960-1980 жылдардағы әлеуметтік саладағы өзгерістерді сипаттайтын "әлеуметтік мемлекет" ұғымын түсіндіре білу; 9.3.1.2 Еуропа мен Азияның жетекші елдерінде конституциялық-құқықтық мемлекеттің қалыптасу жолдарын (Адам құқықтарының жалпыға бірдей декларациясы, Еуропалық парламент, Гаагадағы Халықаралық сот) білу; 10.3.1.3 мемлекеттердің тарихи даму заңдылықтарын анықтау; 10.3.1.4 тұлғаның тарихтағы рөлін бағалау;	10.3.1.1 қазіргі заманғы әлем елдеріндегі басқару ерекшеліктерінің білу; 10.3.1.2 Еуропа мен Азияның жетекші елдерінде конституциялық-құқықтық идеологияның қалыптасу жолдарын (Адам құқықтарының жалпыға бірдей декларациясы, Еуропалық парламент, Гаагадағы Халықаралық сот) білу; 10.3.1.3 мемлекеттердің тарихи даму заңдылықтарын анықтау; 10.3.1.4 тұлғаның тарихтағы рөлін бағалау;

		беру үшін " парламент", " Бас штаттар", "сейм", " кортес", Боярлар Думасы" ұғымдарын түсіндіру	" тарихи оқиғаларын салыстыру арқылы ұлттық мемлекеттердің (Италия, Германия) қалыптасу маңызын анықтау	дүниежүзілік экономикалық дағдарыстың шығудың түрлі жолдарын түсіндіру (АҚШ, Франция, Германия)	9.3.1.3 мемлекеттердің тарихи даму заңдылықтарын анықтау	10.3.1.5 әлемнің дамыған елдерінің қазіргі кезеңдегі бәсекелестігінің себептерін білу
3.2 Империялар, соғыстар, көтеріліс тер және революциялар	5.3.2.1 ежелгі заман тарихындағы мемлекетаралық қатынастарды түсіндіру үшін империя" ұғымын білу және пайдалану; 5.3.2.2 басқыншылық соғыстар мен империялардың пайдалану болуы мемлекеттердің шекараларын қалай өзгертерткенін түсіндіру;	6.3.2.1 Рим империясының ыдырау себептерін анықтау және жіктеу; 6.3.2.2 Византияның ішкі саясатын сипаттап, оның ұзақ өмір сүруінің себептерін анықтау және жіктеу; 6.3.2.3 кейінгі орта ғасыр кезеңіндегі антифеодалдық көтерілістердің себептері мен салдарын анықтау; 6.3.2.4 ортағасырлық шапқыншылықтар кезіндегі халықаралық қатынастардың ерекшеліктерін анықтау; 6.3.2.5 картада оқиғаларды даму динамикасында белгілей отырып, 1-4	7.3.2.1 Батыс Еуропа мен Солтүстік Америкадағы буржуазиялық революциялардың себептерін сипаттау; 7.3.2.2 проследить изменение характера международной отношений; 7.3.2.3 отаршылдық экспансияның салдарларын талдау арқылы XIX ғасырдағы әлемнің саяси картасындағы негізгі өзгерістерді анықтау; 7.3.2.4 басқыншылық соғыстардың әлемдік саясаттың өзгеруіне ықпалын бағалау (Наполеон соғыстары мысалында);	8.3.2.1 Бірінші дүниежүзілік соғыстың алғышарттары мен себептерін айқындау; 8.3.2.2 әлемнің саяси картасындағы өзгерістерді сипаттау арқылы империялардың (Австро – Венгрия, Ресей, Осман империясы) ыдырау себептерін тұжырымдау; 8.3.2.3 XIX ғасырдағы әлемнің саяси картасындағы негізгі өзгерістерді анықтау, отаршылдық экспансияның салдарын талдау 8.3.2.4 Ұлттар Лигасының қызметі мен	9.3.2.1 отарлық жүйенің ыдырауының себептері мен салдарын білу және түсіну; 9.3.2.2 "қырғи қабақ соғыстан" кейін әлемдегі интеграциялық және дезинтеграциялық процестерді айқындау; 9.3.2.3 Екінші дүниежүзілік соғыстың себептерін, сипаты мен салдарларын талдау; 9.3.2.4 Екінші дүниежүзілік соғыстың нәтижелерін және олардың соғыстан кейінгі әлемдік тәртіпке әсерін анықтау. 9.3.2.5 нацистік қылмыскерлерге қатысты халықаралық әскери соттың қызметі мен	10.3.2.1 " кырғи қабақ соғыстан" кейін әлемдегі интеграциялық және дезинтеграциялық процестерді айқындау; 10.3.2.2 " қайта құру", " жариялық", " барқыт төңкерістер", " путч" ұғымдарын түсіну және қолдану; 10.3.2.3 кырғи қабақ соғыс аяқталғаннан кейін әлемдегі интеграциялық және ыдырау процестерін білу; 10.3.2.4 жергілікті қақтығыстардың себептері мен салдарын біліңіз; 10.3.2.5 жергілікті қақтығыстардың себептері

5.3.2.3 Ежелгі Римдегі Спартак көтерілісін сипаттау, себептерін анықтау	жорықтар мысалында крест жорықтарының себеп-салдарларын анықтау; 6.3.2.6 "отаршылдық саясат" ұғымын түсіндіру (Испания және Португалияның жаулап алуының мысалында)	7.3.2.5 еуропалық отаршылдық экспансияның Шығыстың дәстүрлі қоғамдарына ықпалын сипаттау; 7.3.2.6 тарихи оқиғаларды түсіндіру (үшін "либерализм," консерватизм", "социализм", "марксизм", "ұлтшылдық" ұғымдарын қолдану	Версаль-Вашингтон жүйесін талдау және бағалау; 8.3.2.5 ХХ ғасырдың басына қарай әлемнің аумақтық бөлінуін және мемлекеттердің саяси құрылымын сипаттау	нәтижелерін білу; 9.3.2.6 ХХ ғасырдың екінші жартысында әлемнің саяси картасындағы өзгерістерді тұжырымдау және бағалау; 9.3.2.7 тарихи фактілер мен картаға сүйене отырып, әскери-саяси одақтар НАТО және ВШҰ-ның қарсылығын сипаттау	мен салдарын қорытындылау; 10.3.2.6 халықаралық қатығыстарды реттеудегі БҰҰ қызметін бағалау; 10.3.2.7 қазіргі кездегі халықаралық лаңкестік және экстремизм проблемасын талдау
---	--	--	---	--	---

4) "Экономикалық қатынастардың дамуы" бөлімі:

4-кесте

Бөлімше	Оқыту мақсаттары					
	5 сынып	6 сынып	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
5.4.1.1 кәсіп және шаруашылық түрлерін (терімшілік, аңшылық, балық аулау, егіншілік, мал		6.4.1.1 қолөнер мен сауданың	7.4.1.1 себеп-салдарды анықтау арқылы Еуропадағы феодалдық құрылыстан капиталистік шаруашылыққа (мануфактура, фабрика) өту процесін түсіндіру; 7.4.1.2 Англияның	8.4.1.1 ХХ ғасырдың басындағы техникалық революция жетістіктерінің (конвейер өндірісі, стандарттау) мемлекеттердің шаруашылық жүйесінің дамуына ықпалын бағалау; 8.4.1.2 индустриялық қоғамның даму процесін түсіндіру үшін "модернизация" ұғымын пайдалану; 8.4.1.3 тарихи оқиғаларды	9.4.1.1 ХХ ғасырдың 70-жылдарындағы жұмыссыздықтың себеп-салдарын талдау; 9.4.1.2 "инфляция", "дағдарыс", "стагнация" ұғымдарын пайдалана	10.4.1.1 Азия елдерінің жедел экономикалық өсуіне ықпал еткен негізгі факторларды анықтау .10.4.1.2 Оңтүстік -Шығыс Азия мемлекеттерінің қарқынды экономикалық дамуына ықпал ететін

<p>4 . 1 Шаруашылық жүйелер: эволюция және өзара әрекеттестік</p>	<p>шаруа шылығы, металл өңдеу, айырбас сауда) сипаттау); 5.4.1.2 " неолиттік төңкеріс" ұғымын түсіндіру, оның мәнін ашу; 5.4.1.3 ежелгі өркениеттердің шаруашылық жүйесін сипаттау; 5.4.1.4 Ұлы Жібек Жолының Халықаралық сауданы дамытудағы рөлін анықтау</p>	<p>рөлін анықтайтын ортағасырлық қалалардың даму ерекшеліктерін сипаттау; 6.4.1.2 ортағасырлар дағы халықаралық сауда мен саяхаттардың рөлін түсіндіру; 6.4.1.3 "ішкі және сыртқы сауда" ұғымдарының анықтамаларын білу</p>	<p>әлемдік жетекші держава ретінде қалыптасуындағы өнеркәсіп төңкерісінің рөлін сипаттау; 7.4.1.3 АҚШ-дағы капиталистік монополиялардың даму ерекшеліктерін анықтау; 7.4.1.4 " экспорт", " импорт", " экспансия", " отарлау", " фактория" ұғымдарын қолдану арқылы, тауар-акша қатынастарының дамуын түсіндіру</p>	<p>талдау үшін " бағалы қағаздар нарығы", " акция", " алыпсатарлық ", " қор биржасы", " несие", " банкроттық, " инфляция" ұғымдарын пайдалану; 8.4.1.4 фактілерді, процестерді, оқиғаларды салыстыра отырып, " индустриялық қоғам қайшылықтар ының (өндіру мен тұтыну теңгерімі) шиеленісу себептерін анықтау; 8.4.1.5 1930 жылдардағы құрылымдық экономикалық дағдарыстың нәтижесінде АҚШ пен Жапонияның экономикасында орын алған өзгерістердің себептерін анықтау</p>	<p>отырып, XX ғасырдың екінші жартысындағы мемлекеттердің экономикалық дамуын интерпретациялау; 9.4.1.3 " аграрлық, индустриялық , постиндустриалды қоғам, жаңғырту " ұғымдарын түсіндіре білу ; 9.4.1.4 Екінші дүниежүзілік соғыс қарсаңында әлемнің дамыған елдері арасындағы қайшылықтардың өршу себептерін білу</p>	<p>негізгі факторларды талдау; 10.4.1.3 Парсы шығанағы елдерінің жедел экономикалық өсуіне ықпал еткен негізгі факторларды анықтау; 10.4.1.4 себепсалдарлық байланыстарды талдай отырып, социалистік экономикалық жүйенің дамуындағы қайшылықтарды анықтау; 10.4.1.5 – XX ғасырдың аяғы мен ХХІ ғасырдың басында Еуропа мен АҚШ елдерінің экономикалық өсуіне ықпал еткен факторларды анықтай білу.</p>
	<p>5.4.2.1 экономикалық ілгері</p>	<p>6.4.2.1 экономикалық қатынастардың формаларын</p>	<p>7.4.2.1 түрлі мемлекеттердің өнеркәсіптік даму сатысына өту процесінің</p>	<p>8.4.2.1 " жоспарлы экономика", " нарықтық экономика" ұғымдарын қолдана</p>	<p>" 9.4.2.1 ХХ ғасырдың екінші жартысындағы капитализм мен социализмнің</p>	<p>10.4.2.1 әртүрлі мемлекеттердің экономикалық жүйелерінің тиімділігін білу; 10.4.2.2 постиндустриалды қоғамның</p>

4.2 Экономикалық жүйелердің тарихи үлгілері	леуді түсіну үшін шаруашылықтың иемденуші және өндіруші түрлерін салыстыру	түсіндіру арқылы феодалдық шаруашылықтың ерекшеліктерін сипаттау;	ерекшеліктері анықтау; 7.4.2.2 қоғамның индустрияға дейінгі және индустриялық дамудың кезеңдерінің айырмашылығын анықтау	отырып, ХХ ғасырдың бірінші жартысындағы капитализм мен социализмнің экономикалық жүйелерін салыстыру	экономикалық жүйелерін "жоспарлы экономика", "нарықтық экономика" ұғымдарын қолдана отырып салыстыра білу	басты экономикалық ресурсы ретінде ақпараттың рөлін бағалау; 10.4.2.3 жаһандану жағдайындағы экономикалық интеграцияның маңызын бағалау
--	--	---	---	---	---	--

35. Бағдарлама негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10-сыныптары үшін "Дүниежүзі тарихы" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспарына сәйкес оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

36. Тоқсандық сағаттарды бөлімдер бойынша бөлу мұғалімнің қалауы бойынша өзгереді.

Негізгі орта білім беру
деңгейінің
5-10-сыныптарына арналған
"Дүниежүзі тарихы" оқу
пәнінен жаңартылған
мазмұндағы үлгілік оқу
бағдарламасына
1-қосымша

Есту қабілеті зақымдалған (нашар еститін, кейіннен естімей қалған) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10-сыныптары үшін "Дүниежүзі тарихы" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) 5-сынып:

1-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Тақырыптар/Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары.
1-тоқсан	Ежелгі әлем тарихы нені зерттейді? Алғашқы адамдардың пайда болуы	5.1.1.1 Ежелгі әлем тарихының кезеңдерін анықтау және адамның шығу тегін әртүрлі теориялар негізінде түсіндіре білу
	Адамдарды біріктірудің алғашқы формалары	5.1.1.2 адамдарды біріктірудің алғашқы формалары, адамдар табыны, Ру, қауымдастық, тайпа, олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтары

Терімшілер-аңшылардан бастап егіншілер мен мал өсірушілерге дейін	Алғашқы адамдардың өмірі мен қызметі	5.4.1.1 кәсіп және шаруашылық түрлерін (терімшілік, аңшылық, балық аулау, егіншілік, мал шаруашылығы, металл өңдеу, айырбас сауда) сипаттау; 5.4.1.2 "неолиттік төңкеріс" ұғымын түсіндіру, оның мәнін ашу; 5.4.2.1 экономикалық ілгерілеуді түсіну үшін шаруашылықтың иемденуші және өндіруші түрлерін салыстыру
	Алғашқы адамдардың мәдениеті	5.2.2.1 ежелгі адамдардың өмір салтын сипаттау үшін "қарабайыр өнер" ұғымын білдіретінін білу; 5.2.1.2 ежелгі діни нанымдар туралы түсініктер: тотемизм, анимизм, фетишизм, сиқыр туралы білу
Өзен алқаптары өркениеттері	Ежелгі Қосөзен мемлекеті	5.4.1.3 ежелгі өркениеттердің шаруашылық жүйесін сипаттау
	Қосөзен мемлекетінің шаруашылығы мен мәдениеті	5.4.1.3 ежелгі өркениеттердің шаруашылық жүйесін сипаттау; 5.2.4.1 ежелгі қоғамның дамуында жазудың пайда болуының мәнін түсіну; 5.2.2.3 Ежелгі әлем өнерінің жетістіктерін сипаттай білу
Ежелгі Египет	Египетте мемлекеттің пайда болуы	5.1.2.3 құл иеленуші қоғамдағы әлеуметтік топтардың рөлі туралы білу; 5.2.4.2 ғылымдардың (арифметика, геометрия, астрономия, медицина) пайда болып, дамуына шаруашылық іс-әрекет пен әлеуметтік өзгерістердің ықпалын сипаттау;
	Пирамида құрылысы дәуірі	5.2.2.2 Ежелгі Египет ғибадатханалары мен пирамидаларын сипаттау; 5.2.1.1 негізгі діни ұғымдарды түсіну (Құдай, ғибадатхана, діни қызметкер, құрбандық)
2-тоқсан		
	Ежелгі Египеттің әлеуметтік құрылымы	5.1.2.3 құл иеленуші қоғамдағы әлеуметтік топтардың рөлі туралы білу; 5.1.2.2 ежелгі әлемдегі құлдың ерекшеліктерін білу.

Ежелгі Египет	Ежелгі Египет шаруашылығы	5.4.1.3 ежелгі өркениеттердің шаруашылық жүйесін сипаттай білу
	Ежелгі Египеттің мәдениеті мен діні	5.2.1.1 негізгі діни ұғымдарды меңгеру (Құдай, ғибадатхана, абыз, құрбандық); 5.2.2.3 Ежелгі әлем өнерінің жетістіктерін сипаттай білу; 5.2.4.2 ғылымдардың (арифметика, геометрия, астрономия, медицина) пайда болып, дамуына шаруашылық іс-әрекет пен әлеуметтік өзгерістердің ықпалын сипаттау;
4-бөлім Қос дөңгелекті арбалар және империялар	Ежелгі дәуірдің әскери өнері	5.3.2.2 жаулап алу соғыстары мен империялардың пайда болуы мемлекеттердің шекараларын қалай өзгерткенін түсіндіру; 5.1.2.1 ежелгі қоғамның әлеуметтік ұйымдастырылуын сипаттай білу; 5.4.1.3 ежелгі өркениеттердің шаруашылық жүйесін сипаттай білу
	Оңтүстік-Батыс Азияның ежелгі империялары	5.3.2.2 жаулап алу соғыстары мен империялардың пайда болуы және мемлекеттердің шекараларын қалай өзгеруін білу; 5.1.2.1 ежелгі қоғамның әлеуметтік ұйымдастырылуын сипаттай білу; 5.4.1.3 ежелгі өркениеттердің шаруашылық жүйесін сипаттай білу
	Орталық Азияның ежелгі мемлекеттері	5.3.2.2 жаулап алу соғыстары мен империялардың пайда болуы және мемлекеттердің шекараларын қалай өзгеруін білу; 5.1.2.1 ежелгі қоғамның әлеуметтік ұйымдастырылуын сипаттай білу; 5.4.1.3 ежелгі өркениеттердің шаруашылық жүйесін сипаттай білу
5-бөлім	Үндістанда мемлекеттің құрылуы	5.3.1.1 ежелгі мемлекеттердің саяси құрылымының ерекшеліктерін сипаттай білу; 5.3.2.2 жаулап алу соғыстары мен империялардың пайда болуы мемлекеттердің шекараларын қалай өзгерткенін түсіндіре білу
		5.1.2.4 Үндістандағы қоғамның әлеуметтік құрылымын түсіндіру

Ежелгі Үндістан: буддизмнің гүлденуі мен индуизмнің триумфі	Ежелгі Үндістандағы Индуизм және Буддизм	үшін "касталар жүйесі" ұғымы туралы түсінікке ие болу; 5.2.1.3 діннің ежелгі қоғамның дамуына әсерін сипаттай білу; 5.2.1.1 негізгі діни ұғымдарды меңгеру (Құдай, ғибадатхана, абыз , құрбандық)
3-тоқсан		
Ежелгі Үндістан: буддизмнің гүлденуі мен индуизмнің триумфі	Ежелгі Үндістандағы қоғамдық құрылыс пен шаруашылық	5.1.2.4 Үндістандағы қоғамның әлеуметтік құрылымын түсіндіру үшін "касталар жүйесі" ұғымы туралы түсінікке ие болу; 5.4.1.3 ежелгі өркениеттердің шаруашылық жүйесін сипаттау; 5.2.4.2 ғылымдардың пайда болуы мен дамуына шаруашылық қызмет пен әлеуметтік өзгерістердің әсерін сипаттау (арифметика, геометрия, астрономия, медицина)
	Ежелгі Үндістандағы ғылыми білім мен мәдениеттің дамуы	5.2.4.2 ғылымдардың пайда болуы мен дамуына шаруашылық қызмет пен әлеуметтік өзгерістердің әсерін сипаттау (арифметика, геометрия, астрономия, медицина) ; 5.2.2.3 Ежелгі әлем өнерінің жетістіктерін сипаттай білу
	Ежелгі Қытайда мемлекеттің құрылуы	5.3.1.1 ежелгі мемлекеттердің саяси құрылымының ерекшеліктерін сипаттай білу; 5.3.2.2 жаулап алу соғыстары мен империялардың пайда болуы мемлекеттердің шекараларын қалай өзгерткенін түсіндіре білу; 5.2.3.1 ежелгі философтардың көзқарастары туралы түсінікке ие болу
	Ежелгі Қытайдың қоғамдық-саяси жүйесі мен шаруашылығы	5.1.2.1 ежелгі қоғамның әлеуметтік ұйымдастырылуын сипаттай білу; 5.4.1.3 ежелгі өркениеттердің шаруашылық жүйесін сипаттау
		5.2.2.3 Ежелгі әлем өнерін сипаттау; 5.2.4.2 ғылымдардың пайда болуы мен дамуына шаруашылық қызмет пен әлеуметтік өзгерістердің әсерін сипаттау (арифметика, геометрия, астрономия, медицина)

Ежелгі Қытай

Ежелгі Қытай Мәдениеті

		дамытуда Ұлы Жібек жолының ролін анықтау
Ежелгі Греция	Ежелгі Греция өркениеттің алғашқы ошақтары	5.4.1.3 ежелгі өркениеттердің шаруашылық жүйесін сипаттай білу
	Грек қалалары-Афина және Спарта	5.3.1.1 ежелгі мемлекеттердің саяси құрылымының ерекшеліктерін сипаттай білу; 5.3.1.2 Афины мемлекетінде демократияның пайда болуын түсіндіре білу
	Ежелгі Грецияның қоғамдық-саяси жүйесі және экономикасы	5.1.2.2 ежелгі әлемдегі құлдықтың ерекшеліктерін білу; 5.1.2.1 ежелгі қоғамның әлеуметтік ұйымдастырылуын сипаттай білу; 5.3.1.1 ежелгі мемлекеттердің саяси құрылымының ерекшеліктерін сипаттай білу; 5.4.1.3 ежелгі өркениеттердің шаруашылық жүйесін сипаттау
	25. Александр Македонскийдің Империясы	5.3.2.1 мемлекеттердің ежелгі қарым-қатынастарын түсіндіру үшін "империя" ұғымын білу және түсіндіру; 5.3.2.2 жаулап алу соғыстары мен империялардың пайда болуы мемлекеттердің шекараларының өзгеруін түсіндіру
Ежелгі Греция Мәдениеті	Ежелгі Грецияның тарихшылары мен философтары	5.2.3.1 ежелгі философтардың көзқарастары туралы түсіну; 5.2.3.2 ежелгі қоғамның дамуы үшін ежелгі философтардың рөлі туралы түсіну
4-тоқсан		
Ежелгі Греция Мәдениеті	Ежелгі Грециядағы білім және ғылым	5.2.4.2 ғылымдардың пайда болуы мен дамуына шаруашылық қызмет пен әлеуметтік өзгерістердің әсерін сипаттау (арифметика, геометрия, астрономия, медицина) ; 5.2.4.1 ежелгі қоғамның дамуында жазудың пайда болуының мәнін түсіну
	Ежелгі Греция Мәдениеті	5.2.2.3Ежелгі әлем өнерінің жетістіктерін сипаттай білу
	Ежелгі гректердің діни сенімдері	5.2.1.1 негізгі діни ұғымдарды меңгеру (Құдай, ғибадатхана, абыз , құрбандық); 5.2.1.3-діннің ежелгі қоғамның дамуына әсерін сипаттай білу

Рим империясының гүлденуі	Патша және республикалық кезеңдегі Ежелгі Римнің саяси және әлеуметтік жүйесі	5.3.1.1 ежелгі мемлекеттердің саяси құрылымының ерекшеліктерін сипаттай білу; 5.3.1.3 ежелгі Римдегі саяси құрылым мен басқару ерекшеліктерімен танысу
	Рим империясы	5.1.2.1 ежелгі қоғамның әлеуметтік ұйымдастырылуын сипаттай білу; 5.3.2.1 мемлекеттердің ежелгі қарым-қатынастарын түсіндіру үшін "империя" ұғымын білу және қолдану; 5.3.2.2 жаулап алу соғыстары мен империялардың пайда болуы мемлекеттердің шекараларының өзгеруін түсіндіру
	Спартак көтерілісі ежелгі Римдегі құлдықты қалай сипаттайды?	5.1.2.2 ежелгі әлемдегі құлдықтың ерекшеліктерін білу; 5.3.2.3 ежелгі Римдегі Спартак көтерілісін сипаттап, оның себептерін білу
	Ежелгі Рим мәдениеті	5.2.2.3 Ежелгі әлем өнерінің жетістіктерін сипаттай білу; 5.2.4.2 ғылымдардың пайда болуы мен дамуына (арифметика, геометрия, астрономия, медицина) Экономикалық қызмет пен әлеуметтік өзгерістердің әсерін сипаттай білу
Рим дәуірлердің басында	Ежелгі әлемнің мәдени мұрасы	5.2.2.3 Ежелгі әлем өнерінің жетістіктерін сипаттай білу

2) 6 сынып:

2-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Тақырыптар/Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары.
1-тоқсан		
	Орта ғасырлар ұғымы және кезеңділігі	6.1.1.3 ерте, орта, Соңғы орта ғасырлардың хронологиялық шеңберін білу және оларды уақыт кестесінде белгілеу
	Христиан дінінің пайда болуы кезіндегі Рим империясы.	6.2.1.1 христиан мен исламның пайда болуы және діннің ортағасырлық қоғам мемлекеттерінің дамуына әсері туралы түсіну; 6.2.2.1 әртүрлі тарихи оқиғалар арасындағы өзара байланысты орната отырып, діндердің әлемдік мәдениетке әсерін анықтай білу

Рим империясының құлауы	Батыс Рим империясының құлауы. Халықтардың ұлы қоныс аударуы	6.1.2.1 "Халықтардың ұлы қоныс аударуының" Орта ғасырдағы мемлекеттердің дамуына әсерін көрсету; 6.3.2.1 Рим империясының ыдырауының себептерін білу және түсіну
	Франк империясының құрылуы	6.1.2.1 "Халықтардың ұлы қоныс аударуының" Орта ғасырдағы халықтардың дамуына әсерін көрсету; 6.3.2.1 Рим империясының ыдырауының себептерін білу және түсіну
	Византия империясы	6.3.2.2 көршілес мемлекеттермен қарым-қатынасы мысалында Византияның ішкі және сыртқы саясатын сипаттай білу
	Киев Русінің құрылуы. Христиандықты қабылдау	6.2.1.1 христиан мен исламның пайда болуы және діннің ортағасырлық қоғам мемлекеттерінің дамуына әсері туралы түсінікке ие болу; 6.3.2.4 орта ғасыр кезеңіндегі халықаралық қатынастардың ерекшеліктерін анықтау
Феодализм	Феодализмнің негізгі белгілері	6.4.2.1 экономикалық қатынастардың нысандарын түсіндіре отырып, шаруашылықтың феодалдық типінің ерекшеліктерін сипаттау
	Феодалдық қоғамның дамуы	6.1.1.1 феодалдық қоғамның әлеуметтік құрылымын сипаттай білу; 6.1.1.2 орта ғасырдағы адамдардың өмірі мен тұрмысын сипаттай білу 6.1.2.2 басқарушы және тәуелді иеліктер (феодалдар мен шаруалар) арасындағы байланысты түсіндіре білу; 6.1.2.3 орта ғасырлардағы әлеуметтік қатынастар туралы түсінікке ие
2-тоқсан		
Феодализм	Ортағасырлық қалалардың дамуы	6.4.1.1 қолөнер мен сауданың рөлін анықтай отырып, ортағасырлық қалалардың даму ерекшеліктерін сипаттау;

		6.2.2.5 қоғамдағы өзгерістердің өнердің дамуына әсерін анықтау (сәулет, кескіндеме)
Ислам тарихы	Исламның пайда болуы	6.2.1.1 христиан мен исламның пайда болуы және діннің ортағасырлық қоғам мемлекеттерінің дамуына әсері туралы түсіну
	Ислам мәдениетінің "алтын ғасыры"	6.2.2.1 әртүрлі тарихи оқиғалар арасындағы өзара байланысты орната отырып, діндердің әлемдік мәдениетке әсерін анықтау; 6.2.3.1 Шығыс ойшылдарының ғылыми жетістіктерінің мәнін түсіндіру
Крест жорықтары	Крест жорықтарының барысы мен салдары	6.3.2.51-4 жорық мысалында крест жорықтарының себептері мен салдарын білу және түсіну, оларды оқиғалар картасында
	Крест жорықтарының маңызы мен әсері	6.2.2.1 әр түрлі тарихи оқиғалар арасындағы байланысты орната отырып, діндердің әлемдік мәдениетке әсерін анықтау
Моңғолдар	Моңғол империясының қалыптасуы	6.3.2.4 ортағасырлық жаулап алу кезеңіндегі халықаралық қатынастардың ерекшеліктерін анықтау
	Моңғол жаулап алуының мәні мен салдары	6.3.2.4 ортағасырлық жаулап алу кезеңіндегі халықаралық қатынастардың ерекшеліктерін анықтау
XIV ғасыр - XVI ғасырдың бірінші жартысындағы ортағасырлық еуропалық қоғам	Еуропадағы шаруа көтерілістері	6.3.2.3 кейінгі орта ғасырдағы антифеодалды көтерілістердің себептері мен салдарын анықтаңыз
3-тоқсан		
XIV ғасыр - XVI ғасырдың бірінші жартысындағы ортағасырлық еуропалық қоғам	Еуропадағы феодалдық соғыстардағы Жанна д'Арк және жүз жылдық соғыстағы Францияның жеңісі	6.3.1.1 феодалдық мемлекеттің даму кезеңдерін және феодалдық соғыстар мен орталықтандырылған мемлекеттердің құрылуы арасындағы байланысты білу
	Еуропада орталықтандырылған мемлекеттердің құрылуы	6.3.1.1 феодалдық мемлекеттің даму кезеңдерін және феодалдық соғыстар мен орталықтандырылған мемлекеттердің құрылуы арасындағы байланысты білу
		6.3.1.1 феодалдық мемлекеттің даму кезеңдерін және феодалдық соғыстар мен

Батыс пен Шығыстағы Абсолютизм	Феодалдық мемлекеттердің даму кезеңдері	орталықтандырылған мемлекеттердің құрылуы арасындағы байланысты білу; 6.3.1.2 батыс және Шығыс елдеріндегі монархия формаларын ажырата білу (сословиелік-өкілдік және абсолюттік); 6.3.1.4 басқару формасын сипаттау үшін "парламент", "жалпы Штаттар", "сейм", "Кортес", "Бояр Дума" ұғымдарын түсіндіре білу
	Франция мен Англияда абсолютизмнің дамуы	6.3.1.2 Батыс және Шығыс елдеріндегі монархия формаларын ажырата білу (сословиелік-өкілдік және абсолюттік); 6.3.1.3-саяси биліктің ерекшеліктерін анықтау үшін әртүрлі елдер билеушілерінің қызметін салыстыру
	Ресейдегі абсолютизмнің дамуы	6.3.1.2 Батыс және Шығыс елдеріндегі монархия формаларын ажырата білу (сословиелік-өкілдік және абсолюттік); 6.3.1.3 саяси биліктің ерекшеліктерін анықтау үшін әртүрлі елдер билеушілерінің қызметін салыстыру
	Жапония мен Қытайдағы монархияның ерекшеліктері	6.3.1.2 Батыс және Шығыс елдеріндегі монархия формаларын ажырата білу (сословиелік-өкілдік және абсолюттік); 6.3.1.3 саяси биліктің ерекшеліктерін анықтау үшін әртүрлі елдер билеушілерінің қызметін салыстыру
	Осман империясындағы монархияның ерекшеліктері	6.3.1.2 Батыс және Шығыс елдеріндегі монархия формаларын ажырата білу (сословиелік-өкілдік және абсолюттік); 6.3.1.3 саяси биліктің ерекшеліктерін анықтау үшін әртүрлі елдер билеушілерінің қызметін салыстыру
	Ұлы Жібек жолы	6.4.1.2 орта ғасырдағы халықаралық сауда мен саяхаттың рөлін түсіндіре білу
	Ұлы Географиялық Ашылулар	6.4.1.2 орта ғасырдағы халықаралық сауда мен саяхаттың рөлін түсіндіру; 6.2.4.3 XV-XVI ғасырлардағы саяхатшылардың негізгі

Сауда, қолөнер және әлемді игеру		бағыттарын картада белгілей отырып, Ұлы географиялық ашылулардың әлем туралы түсініктерге әсерін анықтау
	XV ғасырдағы американдық халықтар. Алғашқы отарлық жаулап алулар	6.2.4.3 XV-XVI ғасырлардағы саяхатшылардың негізгі бағыттарын картада белгілей отырып, Ұлы географиялық ашылулардың әлем туралы түсініктерге әсерін анықтау; 6.3.2.6 "отарлау, колония, метрополия" ұғымын түсіндіре білу (Испания мен Португалияны жаулап алу мысалында)
4-тоқсан		
Қайта Өрлеу Дәуірі	Қайта Өрлеу Дәуірі	6.2.2.2 ежелгі мәдениетпен (бейнелеу өнері, мүсін) өзара байланыс орната отырып, қайта өрлеу дәуірінің мәдениетін сипаттау; 6.2.2.3 гуманистер идеяларының ортағасырлық мәдениеттің дамуына әсерін сипаттау
	Гуманистік идеялардың ортағасырлық мәдениеттің дамуына әсері	6.2.3.2 гуманистер идеяларының ортағасырлық мәдениеттің дамуына әсерін анықтау
	Шығыстағы мәдениеттің дамуы	6.2.2.4 Шығыстың ортағасырлық мәдениетінің ерекшеліктерін сипаттау
Ғылыми революция	Орта ғасырдағы ғылымның дамуы	6.2.4.2 жаратылыстану ғылымдарының дамуы үшін кейінгі орта ғасырлар кезеңіндегі ғаламның құрылымы туралы ғылыми жаңалықтардың маңызын анықтау; 6.2.4.1 өзгерістер мен сабақтастықты белгілей отырып, адам және қоғам өміріндегі ғылыми жаңалықтардың мәнін білу
Реформалау	Еуропадағы Реформацияның себептері	6.2.1.2 "гуманизм", "реформация", "протестантизм", "лютеранизм", "кальвинизм" ұғымдары негізін білдіретінін түсіну; 6.2.1.3 адамның дүниетанымындағы және қоғамдық өмірдегі діннің рөлінің өзгеру себептерін білу
		6.2.1.2 "гуманизм", "реформация", "протестантизм", "лютеранизм", "

	Реформацияның мәні мен нәтижелері	кальвинизм" ұғымдары нені білдіретінін түсіну; 6.2.1.3 адамның дүниетанымындағы және қоғамдық өмірдегі діннің рөлінің өзгеру себептерін білу
--	-----------------------------------	---

3) 7 сынып:
3-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Тақырыптар/ Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары.
1-тоқсан		
Өнеркәсіптік революция және оның әлемдегі өзгерістерге әсері	"Жаңа уақыт" кезеңі және оның ерекшеліктері	7.3.1.1 жаңа уақыттың хронологиялық шеңберін, кезеңділікті білу және оларды уақыт кестесіне белгілей білу
	Ағылшын буржуазиялық революциясы. Периодизация және себептері	7.3.2.1 Батыс Еуропа мен Солтүстік Америкадағы буржуазиялық төңкерістердің себептерін білу; 7.1.1.1 қоғамның әлеуметтік құрылымын түсіндіру үшін "капитал", "буржуазия", "жұмысшы табы/пролетариат" ұғымдарын қолдана отырып, түсіндіре білу; 7.1.2.1 қоғамдық қатынастар жүйесіндегі буржуазияның рөлін анықтау
	Ағылшын буржуазиялық революциясы. Мәні мен нәтижелері	7.3.2.1 знать причины буржуазных революций в Западной Европе и Северной Америке; 7.1.1.1уметь объяснять понятия "капитал", "буржуазия", "рабочий класс/пролетариат", используя их для объяснения социальной структуры общества; 7.1.2.1определять роль буржуазии в системе общественных отношений
	Өнеркәсіптік төңкеріс	7.1.1.2 мануфактуралардың, фабрикалардың пайда болуы мен жалдамалы жұмысшылар класының қалыптасуы арасында байланыс орната білу; 7.4.1.1 Еуропада (мануфактура, фабрика) феодалдық шаруашылықтан капиталистік шаруашылыққа көшу процесі қалай жүріп жатқанын білу; 7.4.1.2 Англияның жетекші әлемдік держава ретінде қалыптасуындағы өнеркәсіптік

		төңкерістің рөлі қандай екенін білу
	Индустриялық қоғамның әлеуметтік құрылымы	7.1.1.1 қоғамның әлеуметтік құрылымын түсіндіру үшін "капитал", "буржуазия", "жұмысшы табы/пролетариат" ұғымдарын қолдана отырып, түсіндіре білу; 7.1.2.1 қоғамдық қатынастар жүйесіндегі буржуазияның рөлін анықтау
XVIII ғасырдағы Үндістан мен Ұлыбритания	Еуропалықтардың отарлауындағы Үндістан	7.1.1.3 Еуропалық державалардың отаршылдық экспансиясы кезеңіндегі Азия елдерінің (Қытай, Үндістан, Жапония) әлеуметтік құрылымының ерекшеліктерін білу; 7.3.2.5 Еуропалық отарлық экспансияның Шығыстың дәстүрлі қоғамдарына әсері туралы түсінікке ие болу; 7.4.1.4 "экспорт", "импорт", "экспансия", "отарлау", "фактория" ұғымдарын пайдалана отырып, тауар-ақша қатынастарының дамуын түсіндіре білу
	Еуропа елдерінің Шығысты отарлау саясаты	7.1.1.3 Еуропалық державалардың отаршылдық экспансиясы кезеңіндегі Азия елдерінің (Қытай, Үндістан, Жапония) әлеуметтік құрылымының ерекшеліктерін білу; 7.3.2.5 Еуропалық отарлық экспансияның Шығыстың дәстүрлі қоғамдарына әсері туралы түсінікке ие болу; 7.4.1.4 "экспорт", "импорт", "экспансия", "отарлау", "фактория" ұғымдарын пайдалана отырып, тауар-ақша қатынастарының дамуын түсіндіре білу
Ағарту идеяларын тарату	Ағарту идеяларын тарату	7.2.3.2 ағарту дәуірі идеяларының қоғамдық дамуға әсері туралы түсінікке ие болу; 7.2.1.2 Шығыс пен Батыста діннің қоғам өміріндегі міндеттерін анықтау; 7.2.4.1 жаңа уақыттың ғылыми жаңалықтары қоғамды қалай өзгерткені туралы түсінікке ие болу
2-тоқсан		

Ағарту идеяларын тарату	Еуропа елдеріндегі ағарту дәуірі	7.2.1.1 қоғамда діннің рөлін шектеуге байланысты адамдардың өміріндегі өзгерістерді анықтау; 7.2.3.2 ағарту дәуірі идеяларының қоғамдық дамуға әсері туралы түсіну; 7.2.2.1 тарихи оқиғаларды сипаттау үшін өнер туындыларын пайдалану
	Солтүстік Американың әлеуметтік-экономикалық дамуы	7.3.2.1 Батыс Еуропа мен Солтүстік Америкадағы буржуазиялық төңкерістердің себептерін білу; 7.2.3.2 ағарту дәуірі идеяларының қоғамдық дамуға әсері білу
	Тәуелсіздік үшін күрес	7.3.2.1 Батыс Еуропа мен Солтүстік Америкадағы буржуазиялық төңкерістердің себептерін білу; 7.3.1.2 республикалық басқару құрылымының басты ерекшеліктерін білу
	АҚШ-тың қалыптасуы	7.3.1.2 республикалық басқару құрылымының басты ерекшеліктерін білу 7.4.1.3 АҚШ-тағы капиталистік монополиялардың даму ерекшеліктерін анықтау
Француз революциясы	Француз буржуазиялық революциясы. Революцияның себептері мен басталуы	7.3.2.1 Батыс Еуропа мен Солтүстік Америкадағы буржуазиялық төңкерістердің себептерін білу; 7.1.1.1 қоғамның әлеуметтік құрылымын толық түсіндіру үшін "капитал", "буржуазия", "жұмысшы табы/пролетариат" ұғымдарын түсіндіре білу; 7.3.1.4 басқару формасын сипаттау үшін "Парламент", "жалпы Штаттар", "сейм", "кортес", "Бояр Думасы" ұғымдарын түсіндіре білу
	Француз революциясының негізгі кезеңдері	7.3.2.1 Батыс Еуропа мен Солтүстік Америкадағы буржуазиялық төңкерістердің себептерін білу; 7.1.1.1 қоғамның әлеуметтік құрылымын толық түсіндіру үшін "капитал", "буржуазия", "жұмысшы табы/пролетариат" ұғымдарын түсіндіре білу

	Француз революциясының мәні	7.3.2.1 Батыс Еуропа мен Солтүстік Америкадағы буржуазиялық төңкерістердің себептерін білу 7.3.1.2 республикалық басқару құрылымының басты ерекшеліктерін білу
	Наполеон империясы және жаулап алу соғыстары	7.3.2.4 басқыншылық соғыстардың әлемдік саясаттың өзгеруіне әсерін көрсету (Наполеон I жорықтары мысалында); 7.2.3.2 ағарту дәуірі идеяларының қоғамдық дамуға әсерін түсіну
3-тоқсан		
XIX ғасырдағы империялар және олардың бәсекелестігі.	I Петр кезінде Ресей империясының құрылуы	7.3.2.2 халықаралық қатынастар сипатындағы өзгерістерді қадағалау; 7.4.2.1 әр түрлі елдерде қоғам дамуының капиталистік сатысына көшу процесінің ерекшеліктерін білу; 7.1.2.4 Ресей билеушілерінің мысалында тұлғаның тарихтағы рөлінің маңыздылығын түсіну
	Сарай төңкерістерінің дәуірі және Екатерина II-нің билігі	7.1.2.4 Ресей билеушілерінің мысалында тұлғаның тарихтағы рөлінің маңыздылығын түсіну; 7.4.2.1 әр түрлі елдерде қоғам дамуының капиталистік сатысына көшу процесінің ерекшеліктерін білу
	Иранның дамуы. Ирандағы ағылшын-орыс бәсекелестігі	7.3.2.2 халықаралық қатынастар сипатындағы өзгерістерді сипаттау; 7.3.2.4 басқыншылық соғыстардың әлемдік саясаттың өзгеруіне әсерін түсіну (Наполеон I жорықтары мысалында)
	Осман империясындағы дағдарыстың күшеюі және Танзимат реформасы	7.3.2.2 халықаралық қатынастар сипатындағы өзгерістерді сипаттау
	Қырым соғысының себептері мен салдары	7.3.2.2 халықаралық қатынастар сипатындағы өзгерістерді сипаттау; 7.3.2.4 басқыншылық соғыстардың әлемдік саясаттың өзгеруіне әсерін түсіну (Наполеон I жорықтары мысалында)

XIX ғасырдағы Қытай және еуропалық державалар	Қытайдың дамуы. "Жабық есік" саясаты.	дәстүрлі қоғамдарына әсерін түсіну; 7.1.1.3-Еуропалық державалардың отарлық экспансиясы кезеңінде Азия елдерінің (Қытай, Үндістан, Жапония) әлеуметтік құрылымының ерекшеліктерін анықтау
	Қытай және Апиын соғысы	7.3.2.5-Еуропалық отарлық экспансияның Шығыстың дәстүрлі қоғамдарына әсерін түсіну; 7.4.1.4 "экспорт", "импорт", "экспансия", "отарлау", "фактория" ұғымдарын пайдалана отырып, тауар-ақша қатынастарының дамуын түсіндіру; 7.1.1.3 Еуропалық державалардың отарлық экспансиясы кезеңіндегі Азия елдерінің (Қытай, Үндістан, Жапония) әлеуметтік құрылымының ерекшеліктерін анықтау
XIX ғасырдағы Еуропаға революциялық идеялардың әсері	1848-1849 жылдардағы Еуропадағы төңкерістер	7.3.2.1 Батыс Еуропа мен Солтүстік Америкадағы буржуазиялық төңкерістердің себептерін білу; 7.1.2.1 қоғамдық қатынастар жүйесіндегі буржуазияның рөлін анықтау; 7.3.2.6 "либерализм", "консерватизм", "социализм", "марксизм", "ұлтшылдық" ұғымдарын түсіндіре білу
	Германияның бірігуі	7.3.1.5 әртүрлі елдердің тарихи оқиғаларын сол уақыт кезеңінде салыстыра отырып, ұлттық мемлекеттердің (Италия, Германия) қалыптасуының маңызын анықтау; 7.3.2.6 "либерализм", "консерватизм", "социализм", "марксизм", "ұлтшылдық" ұғымдарын түсіндіре білу
	Италияның бірігуі	7.3.1.5 әртүрлі елдердің тарихи оқиғаларын сол уақыт кезеңінде салыстыра отырып, ұлттық мемлекеттердің (Италия, Германия) қалыптасуының маңызын анықтау; 7.3.2.6 "либерализм", "консерватизм", "социализм", "

		марксизм", "ұлтшылдық" ұғымдарын түсіндіре білу"
4-тоқсан		
XIX ғасырдағы Ресейдің қоғамдық-саяси ойдың дамуы	XIX ғасырдағы Ресейдің дамуы. Ресей автократиясының дағдарысы	7.2.3.1 Ресейде жаңа қоғамдық-саяси ағымдардың пайда болу себептері (халықшылдық, либерализм); 7.1.2.5 тарихи оқиғаны түсіндіру үшін" крепостное право"," декабристер"," халықшылдар"," жеке террор"," пролетариат диктатурасы" ұғымдарын пайдалану
	Декабристердің көтерілісі	7.2.3.1 Ресейде жаңа қоғамдық-саяси ағымдардың пайда болу себептері (халықшылдық, либерализм);; 7.1.2.5 тарихи оқиғаны түсіндіру үшін" крепостное право"," декабристер"," халықшылдар"," жеке террор"," пролетариат диктатурасы" ұғымдарын пайдалану
XIX ғасырдағы Үндістан мен Үндіқытайдағы Еуропалық үстемдік	XIX ғасырдың басындағы Үндістанның дамуы	7.3.2.5 Еуропалық отарлық экспансияның Шығыстың дәстүрлі қоғамдарына әсерін түсіну; 7.1.1.3 Еуропалық державалардың отарлық экспансиясы кезеңіндегі Азия елдерінің (Қытай, Үндістан, Жапония) әлеуметтік құрылымының ерекшеліктерін анықтау
	Әлемнің отарлық бөлінуінің аяқталуы.	7.3.2.5 Еуропалық отарлық экспансияның Шығыстың дәстүрлі қоғамдарына әсерін түсіну; 7.3.2.3 отарлық экспансияның салдарын талдай отырып, XIX ғасырдағы әлемнің саяси картасындағы негізгі өзгерістерді анықтай білу
	XIX ғасырдағы АҚШ-тың әлеуметтік-экономикалық дамуы. АҚШ-тағы азамат соғысының себептері мен салдары	7.4.1.3 АҚШ-тағы капиталистік монополиялардың даму ерекшеліктерін анықтай білу; 7.4.2.1 әр түрлі елдерде қоғам дамуының өнеркәсіптік сатысына көшу процесінің ерекшеліктерін анықтау; 7.3.1.3 АҚШ-тың батыс бағыттағы экспансия саясатын сипаттау

Америка Құрама Штаттарының күшеюі	АҚШ-тағы азамат соғысының себептері мен салдары	7.4.1.3 АҚШ-тағы капиталистік монополиялардың даму ерекшеліктерін анықтай білу; 7.4.2.1 әр түрлі елдерде қоғам дамуының өнеркәсіптік сатысына көшу процесінің ерекшеліктерін анықтау; 7.3.1.3 АҚШ-тың батыс бағыттағы экспансия саясатын сипаттау. 7.1.1.4 трансатлантикалық құлдың ерекшеліктерін анықтау
	XIX ғасырдағы Жапонияның дамуы және еуропа елдеріне "Жапонияның ашылуы"	7.3.2.5 Еуропалық отарлық экспансияның Шығыстың дәстүрлі қоғамдарына әсерін түсіну; 7.4.2.2 қоғам дамуының индустрияға дейінгі және индустриялық кезеңдері арасындағы айырмашылықтарды анықтай білу

4) 8 сынып:

4-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Тақырыптар/Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары.
1-тоқсан		
Суретшілер мен жазушылардың көзімен: XIX ғасырдағы өзгерістерге шолу	XIX ғасырдағы өнер және оның бағыттары	8.2.2.2 өнердегі негізгі стильдер мен ағымдардың белгілерін анықтай білу (неоклассицизм, романтизм, импрессионизм, реализм); 8.2.2.1 әртүрлі тарихи оқиғаларды түсіндіру үшін өнер туындыларын пайдалана білу
	XIX ғасырдағы әдебиеттің дамуы	8.2.2.1 әртүрлі тарихи оқиғаларды түсіндіру үшін өнер туындыларын пайдалана білу; 8.1.2.2 тарихи оқиғаларды түсіндіру үшін "либерализм", "консерватизм", "социализм", "марксизм", "ұлтшылдық" ұғымдарын қолдана білу
Ғылыми ойдың дамуы	XIX ғасырдағы ғылымның дамуы және ғылыми жаңалықтар	8.2.4.1 өзгерістер мен сабақтастықты белгілей отырып, адам мен қоғам өміріндегі ғылыми жаңалықтардың маңызын түсіну; 8.2.1.1 қоғамдағы діннің рөлін шектеуге байланысты адамдардың өміріндегі өзгерістерді анықтау

	Шығыс елдерінде мәдениет пен ғылымның дамуы	8.2.2.1 әртүрлі тарихи оқиғаларды түсіндіру үшін өнер туындыларын пайдалана білу; 8.2.4.1 өзгерістер мен сабақтастықты белгілей отырып, адам мен қоғам өміріндегі ғылыми жаңалықтардың маңызын түсіну
XX ғасырдың басындағы әлем	"Жаңа заман" тарихының кезеңі және оның ерекшеліктері	8.3.1.1 жаңа заманның хронологиялық шеңберін, кезеңділігін білу және оларды уақыт кестесінде белгілей білу
	XX ғасырдың басындағы әлем	8.3.2.5 XX ғасырдың басында әлемнің аумақтық бөлінуі мен елдердің саяси құрылымын білу
	XX ғасырдың басындағы ғылыми-техникалық прогресс	8.2.4.2 тарихи оқиғалардың себептерін, нәтижелерін, маңызын жинақтай отырып, ғылымның әлем елдерінің әлеуметтік-экономикалық дамуындағы рөлін түсіну; 8.4.1.1 XX ғасырдың басындағы техникалық революция жетістіктерінің (конвейерлік өндіріс, стандарттау) елдердің шаруашылық жүйесін дамытудағы рөлін түсіну; 8.4.1.2 индустриялық қоғамның даму процесін түсіндіру үшін "жаңғырту" ұғымын пайдалана білу
	XX ғасырдың басындағы өнер мен мәдениеттің дамуы	8.2.2.3 XIX ғасыр - XX ғасырдың басындағы өнеріндегі негізгі ағымдарды сипаттау (модернизм, символизм, реализм, авангардизм) ; 8.2.2.4 XX ғасырдың бірінші жартысындағы қоғамның рухани дамуына бұқаралық мәдениеттің (кинематограф, радио) әсерін талдау
2-тоқсан		
Бірінші дүниежүзілік соғыс	Бірінші дүниежүзілік соғыстың себептері мен басталуы	8.3.2.1 Бірінші дүниежүзілік соғыстың басталуы мен себептерін білу
	Бірінші дүниежүзілік соғыстың негізгі шайқастары мен нәтижелері	8.2.4.3 Әскери ғылым мен техниканың, әскери стратегияның рөлін түсіну, Бірінші дүниежүзілік соғыстың негізгі шайқастарының барысы мен нәтижелерін білу
		8.3.2.2 әлемнің саяси картасындағы өзгерістерді сипаттай отырып, империялардың

Бірінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі әлем	Бірінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі әлемдік құрылым	(Австро-Венгрия, Ресей, Осман империясы) ыдырауының себептерін білу және түсіну
	Версаль-Вашингтон жүйесі	8.3.2.4Ұлттар Лигасы мен Версаль-Вашингтон келісім-шарттар жүйесінің қызметін сипаттаңыз
Ресейдегі 1917 жылғы революция	Ресейдегі революциялық қозғалыс	8.3.1.2 қоғамдық-саяси ағымдардың (әлеуметтік либерализм және консерватизм, марксизм және әлеуметтік демократия) қоғам өміріне әсері қандай болғанын түсіну
	Ресейдегі Ақпан және Қазан төңкерістері	8.1.1.1 Ақпан және Қазан төңкерістері Ресейдің одан әрі дамуын және қоғамның әлеуметтік құрылымының өзгерткенін түсіну
	Ресейдегі Азаматтық соғыс және оның нәтижелері. "Әскери коммунизм" саясаты	8.1.1.1 Ақпан және Қазан төңкерістері Ресейдің одан әрі дамуын және қоғамның әлеуметтік құрылымының өзгерткенін түсіну
	1917-1924 жылдардағы Ресейдегі ҰЭП	8.1.1.1 Ақпан және Қазан төңкерістері Ресейдің одан әрі дамуын және қоғамның әлеуметтік құрылымының өзгерткенін түсіну 8.2.1.2 мемлекет пен діннің қарым-қатынасын сипаттау, тарихи кезеңдердің ерекшеліктерін анықтау және салыстыру
3-тоқсан		
Бірінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі Азия елдері	Бірінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі Түркияның дамуы	8.2.1.2 мемлекет пен діннің қарым-қатынасын сипаттау, тарихи кезеңдердің ерекшеліктерін анықтау және салыстыру
	Бірінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі Қытайдың дамуы	8.3.1.2 қоғамдық-саяси ағымдардың (әлеуметтік либерализм және консерватизм, марксизм және әлеуметтік демократия) қоғам өміріне әсері қандай болғанын түсіну
	Бірінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі Азия елдерінің дамуы	8.3.1.2 қоғамдық-саяси ағымдардың (әлеуметтік либерализм және консерватизм, марксизм және әлеуметтік демократия) қоғам өміріне әсері қандай болғанын түсіну

	<p>Әлемдік экономикалық дағдарыс және оның салдары</p>	<p>8.4.1.2 индустриялық қоғамның даму процесін түсіндіру үшін "жаңғырту" ұғымын пайдалана білу ;</p> <p>8.4.1.1-техникалық революция жетістіктерінің (конвейерлік өндіріс, стандарттау) елдердің шаруашылық жүйесін дамытуға әсері қандай екенін түсіну</p>
	<p>"Ұлы Күйзеліс" жылдары және АҚШ-тың дамуы</p>	<p>8.4.1.3 "бағалы қағаздар нарығы", "акция", "алыпсатарлық", "қор биржасы", "кредит", "банкроттық", "инфляция" ұғымдарын түсіне және түсіндіре білу;</p> <p>8.4.1.4 индустриялық қоғам қайшылықтарының өршу себептерін (өндіріс пен тұтыну арасындағы теңгерімсіздік) білу</p>
	<p>Ф.д. Рузвельттің "Жаңа курс". Әскери кезеңдегі АҚШ-тың сыртқы саясаты</p>	<p>8.2.3.2 кейнсианизмнің әлем елдерінің әлеуметтік-экономикалық дамуындағы рөлін түсіну;</p> <p>8.4.1.5 1930 жылдардағы құрылымдық экономикалық дағдарыс нәтижесінде АҚШ пен Жапония экономикасындағы өзгерістердің себептерін білу;</p> <p>8.3.1.4 әлемдік экономикалық дағдарыстан шығудың әртүрлі жолдарын (АҚШ, Франция, Германия) фактілерді, процестерді , оқиғаларды салыстыра отырып түсіндіру</p>
<p>Ұлы Күйзелістің себептері мен салдары</p>	<p>Ұлыбританияның Бірінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі дамуы</p>	<p>8.2.3.2 кейнсианизмнің әлем елдерінің әлеуметтік-экономикалық дамуындағы рөлін түсіну;</p> <p>8.3.1.4 әлемдік экономикалық дағдарыстан шығудың әртүрлі жолдарын (АҚШ, Франция, Германия) фактілерді, процестерді , оқиғаларды салыстыра отырып түсіндіру</p>
	<p>Әлемдік экономикалық дағдарыс және оның Ұлыбританиядағы салдары</p>	<p>8.3.1.4 әлемдік экономикалық дағдарыстан шығудың әртүрлі жолдарын (АҚШ, Франция, Германия) фактілерді, процестерді , оқиғаларды салыстыра отырып түсіндіру;</p> <p>8.4.1.4 индустриялық қоғам қайшылықтарының өршу</p>

		себептерін (өндіріс пен тұтыну арасындағы теңгерімсіздік) білу
	Бірінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі Францияның дамуы	8.2.3.2 кейнсианизмнің әлем елдерінің әлеуметтік-экономикалық дамуындағы рөлін түсіну; 8.3.1.3 әлемдік экономикалық дағдарыстан шығудың әртүрлі жолдарын (АҚШ, Франция, Германия) фактілерді, процестерді, оқиғаларды салыстыра отырып түсіндіру
	Әлемдік экономикалық дағдарыс және оның Франциядағы салдары	8.3.1.3 әлемдік экономикалық дағдарыстан шығудың әртүрлі жолдарын (АҚШ, Франция, Германия) фактілерді, процестерді, оқиғаларды салыстыра отырып түсіндіру; 8.4.1.4 индустриялық қоғам қайшылықтарының өршу себептерін (өндіріс пен тұтыну арасындағы тепе-теңсіздік) білу;
4-тоқсан		
	КСРО-ның құрылуы және И.В.Сталин	8.1.1.2 социалистік қоғамның дамуына байланысты әлеуметтік топтардың (жұмысшы табының, шаруалардың, интеллигенцияның) мәртебесінің өзгертуі; 8.3.1.3 тоталитаризмнің қалыптасуы мен дамуының алғышарттарын білу
	Индустрияландыру. КСРО-дағы ұжымдастыру. Қоғамдағы әлеуметтік өзгерістер	8.1.1.2 социалистік қоғамның дамуына байланысты әлеуметтік топтардың (жұмысшы табының, шаруалардың, интеллигенцияның) мәртебесінің қалай өзгергенін білу ; 8.4.2.1 ХХ ғасырдың бірінші жартысындағы капитализм мен социализмнің экономикалық жүйелерін "жоспарлы экономика", "нарықтық экономика" ұғымдарын пайдалана отырып салыстыру
Шығыстағы тоталитарлық режимдер	1937-1938 жылдардағы жаппай саяси қуғын-сүргін. ХХ ғасырдың 30-шы жылдарының аяғындағы Кеңес Үкіметінің сыртқы саясаты	8.3.1.3. тоталитаризмнің қалыптасуы мен дамуының алғышарттарын білу; 8.1.2.1 реакциялық идеологиялардың таралуының қоғамның әлеуметтік өмірінің

		өзгеруіне (фашизм, нәсілшілдік, шовинизм, нацизм) әсері қандай болғанын түсіну
	Бірінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі Жапонияның дамуы	8.1.2.1 реакциялық идеологиялардың таралуының қоғамның әлеуметтік өмірінің өзгеруіне (фашизм, нәсілшілдік, шовинизм, нацизм) әсері қандай болғанын түсіну; 8.3.1.3 тоталитаризмнің қалыптасуы мен дамуының алғышарттарын білу; 8.4.1.5 1930 жылдардағы құрылымдық экономикалық дағдарыс салдарынан АҚШ пен Жапония экономикасындағы өзгерістердің себептері
Тоталитарлық режимдегі Батыс	Бірінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі Германияның дамуы. Веймар республикасы	8.1.2.1 реакциялық идеологиялардың таралуының қоғамның әлеуметтік өмірінің өзгеруіне (фашизм, нәсілшілдік, шовинизм, нацизм) әсері қандай болғанын түсіну; 8.3.1.3 тоталитаризмнің қалыптасуы мен дамуының алғышарттарын білу
	Германияда фашистердің билікке келуі	8.1.2.1 реакциялық идеологиялардың таралуының қоғамның әлеуметтік өмірінің өзгеруіне (фашизм, нәсілшілдік, шовинизм, нацизм) әсері қандай болғанын түсіну; 8.3.1.3 тоталитаризмнің қалыптасуы мен дамуының алғышарттарын білу
	Италия мен Испаниядағы фашистердің билікке келуі	8.1.2.1 реакциялық идеологиялардың таралуының қоғамның әлеуметтік өмірінің өзгеруіне (фашизм, нәсілшілдік, шовинизм, нацизм) әсері қандай болғанын түсіну; 8.3.1.2 қоғамдық-саяси ағымдардың (әлеуметтік либерализм және консерватизм, марксизм және әлеуметтік-демократия) қоғам өміріне әсері қандай болғанын түсіну

5) 9-сынып:

5-кесте

--	--	--

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Тақырыптар/Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары.
1-тоқсан		
XX ғасырдың бірінші жартысындағы Дін және мәдениет	XX ғасырдың бірінші жартысындағы діннің әлемдегі таралуы	9.2.1.1 тарихи кезеңдердің ерекшеліктерін анықтау және салыстыра отырып, мемлекет пен діннің өзара қарым-қатынасын сипаттай білу; 9.2.1. "зайырлылық", "ар-ождан бостандығы", "зайырлы мемлекет", "мемлекеттік дін ұғымдарын түсіндіре білу
	XX ғасырдың басында әлемде ғылым мен техниканың дамуы	9.2.4.2 XX ғасырдың бірінші жартысындағы елдердің әлеуметтік-экономикалық дамуындағы Ғылым мен ғылыми жаңалықтардың рөлін бағалау.
	XX ғасырдың бірінші жартысындағы мәдениет пен өнердің әлемде дамуы	9.2.2.2 XX ғасырдың бірінші жартысында бұқаралық мәдениеттің (кинематограф, радио) қоғамның рухани дамуын түсіну; 9.2.3.1 "позитивизм", "прагматизм", "реализм" ұғымдарын тарихи дәуірді сипаттау үшін пайдалану
Екінші дүниежүзілік соғыстың себептері мен салдары	Екінші дүниежүзілік соғысқа дейінгі халықаралық қатынастар	9.4.1.4 Екінші дүниежүзілік соғыс қарсаңында әлемнің дамыған елдері арасындағы қайшылықтардың өршу себептерін білу
	Екінші дүниежүзілік соғыстың себептері мен басталуы	9.3.2.3 Екінші дүниежүзілік соғыстың себептерін, сипатын және салдарын білу
	Ұлы Отан соғысының басталуы	9.3.2.3 Екінші дүниежүзілік соғыстың себептерін, сипатын және салдарын білу; 9.1.2.2 Ұлы Отан соғысы жылдарындағы халықтың өміріндегі қиындықтарды сипаттай білу; 9.1.2.3 "отандық, кеңес халқы, Кеңес Армиясы, оккупация, блокада" ұғымдарының анықтамаларын білу
	Екінші дүниежүзілік және Ұлы Отан соғысы жылдарындағы негізгі шайқастар	9.2.4.1 әскери ғылым мен техниканың, әскери стратегияның, әлемдік соғыстардағы рөлін білу және түсіну; 9.3.2.3 Екінші дүниежүзілік соғыстың себептерін, сипатын және салдарын білу

	Екінші дүниежүзілік соғыстың аяқталуы негізгі нәтижелер мен сабақтар	9.3.2.4 Екінші дүниежүзілік соғыстың нәтижелерін және олардың соғыстан кейінгі тұрмыс-тіршілікке әсерін білу
2-тоқсан		
Деколонизация процесінің жаңа кезеңі	Соғыстан кейінгі Дүниежүзілік отарлық жүйенің ыдырауы	9.3.2.4 Екінші дүниежүзілік соғыстың нәтижелерін және олардың соғыстан кейінгі тұрмыс-тіршілікке әсерін білу 9.1.1.3 әлемдік отарлық жүйенің ыдырауы кезеңінде Азия елдерінің (Қытай, Үндістан, Жапония) әлеуметтік құрылымының ерекшеліктерін анықтау.
	Екінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі Азия елдерінің дамуы	9.2.1.1 тарихи кезеңдердің ерекшеліктерін анықтау және салыстыра отырып, мемлекет пен діннің өзара қарым-қатынасын сипаттай білу; 9.1.1.3 әлемдік отарлық жүйенің ыдырауы кезеңінде Азия (Қытай, Үндістан, Жапония) және Африка елдерінің әлеуметтік құрылымының ерекшеліктерін анықтау
	Екінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі Африка елдерінің дамуы	9.1.1.3 әлемдік отарлық жүйенің ыдырауы кезеңінде Азия елдерінің (Қытай, Үндістан, Жапония) әлеуметтік құрылымының ерекшеліктерін анықтау; 9.3.2.1 отарлық жүйенің ыдырауының себептері мен салдарын білу және түсіну
	Соғыстан кейінгі араб елдерінің дамуы	9.3.1.3 мемлекеттердің тарихи даму заңдылықтарын анықтау; 9.3.2.4 Екінші дүниежүзілік соғыстың нәтижелерін және олардың соғыстан кейінгі тұрмыс-тіршілікке әсерін білу; 9.3.2.1 отарлық жүйенің ыдырауының себептері мен салдарын білу және түсіну
	Екінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі әлем елдерінің дамуы. Әлемнің саяси картасындағы өзгерістер	9.3.2.4 Екінші дүниежүзілік соғыстың нәтижелерін және олардың соғыстан кейінгі тұрмыс-тіршілікке әсерін білу; 9.3.2.6 XX ғасырдың екінші жартысындағы әлемнің саяси картасындағы өзгерістерді қорытындылау және бағалау;

XX ғасырдың 2-жартысындағы әлемнің саяси картасы		9.3.2.1 отарлық жүйенің ыдырауының себептері мен салдарын білу және түсіну
	Соғыстан кейінгі Ұлыбританияның дамуы	9.3.1.3 мемлекеттердің тарихи даму заңдылықтарын анықтау; 9.3.2.4 Екінші дүниежүзілік соғыстың нәтижелерін және олардың соғыстан кейінгі тұрмыс-тіршілікке әсерін білу
	Соғыстан кейінгі Францияның дамуы	9.3.1.3 мемлекеттердің тарихи даму заңдылықтарын анықтау; 9.3.2.4 Екінші дүниежүзілік соғыстың нәтижелерін және олардың соғыстан кейінгі тұрмыс-тіршілікке әсерін білу
	Соғыстан кейінгі АҚШ-тың дамуы	9.3.1.3 мемлекеттердің тарихи даму заңдылықтарын анықтау; 9.3.2.4 Екінші дүниежүзілік соғыстың нәтижелерін және олардың соғыстан кейінгі тұрмыс-тіршілікке әсерін білу
3-тоқсан		
XX ғасырдың 2-жартысындағы әлемнің саяси картасы	Соғыстан кейінгі Германияның дамуы	9.3.1.3 мемлекеттердің тарихи даму заңдылықтарын анықтау; 9.3.2.4 Екінші дүниежүзілік соғыстың нәтижелерін және олардың соғыстан кейінгі тұрмыс-тіршілікке әсерін білу
	Соғыстан кейінгі социалистік лагерь елдерінің дамуы	9.3.1.3 мемлекеттердің тарихи даму заңдылықтарын анықтау; 9.3.2.4 Екінші дүниежүзілік соғыстың нәтижелерін және олардың соғыстан кейінгі тұрмыс-тіршілікке әсерін білу
	Соғыстан кейінгі КСРО-ның дамуы	9.3.1.3 мемлекеттердің тарихи даму заңдылықтарын анықтау; 9.3.2.4 Екінші дүниежүзілік соғыстың нәтижелерін және олардың соғыстан кейінгі тұрмыс-тіршілікке әсерін білу
	Екінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі Жапонияның дамуы.	9.3.1.3 мемлекеттердің тарихи даму заңдылықтарын анықтау; 9.3.2.4 Екінші дүниежүзілік соғыстың нәтижелерін және олардың соғыстан кейінгі тұрмыс-тіршілікке әсерін білу
	НюрнбергТрибуналы	9.3.2.5 нацистік қылмыскерлерге қатысты халықаралық әскери соттың қызметі мен нәтижелерін білу

	КСРО мен АҚШ арасындағы "қырғи қабақ соғысы"	<p>9.3.2.2 "қырғи қабақ соғыс" әлемде қандай тарихи оқиғалар әкелгенін білу;</p> <p>9.3.2.7 тарихи фактілер мен карталарға сүйене отырып, НАТО мен ПО әскери-саяси блоктарының қарама-қайшылығы неде екенін білу;</p> <p>9.3.2.6 XX ғасырдың екінші жартысындағы әлемнің саяси картасындағы өзгерістерді қорытындылау және бағалау</p>
Халықаралық ұйымдардың құрылуы	Социалистік және капиталистік жүйелердің құрылуы.	<p>9.3.2.2 "қырғи қабақ соғыс" әлемге қандай тарихи оқиғалар әкелгенін білу;</p> <p>9.3.2.7 тарихи фактілер мен карталарға сүйене отырып, НАТО мен ПО әскери-саяси блоктарының қарама-қайшылығы неде екенін білу;</p> <p>9.3.2.6 XX ғасырдың екінші жартысындағы әлемнің саяси картасындағы өзгерістерді қорытындылау және бағалау;</p> <p>9.1.2.1 батыс және шығыс елдеріндегі әлеуметтік құрылымның ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтау;</p> <p>9.3.2.7 тарихи фактілер мен карталарға сүйене отырып, НАТО мен ПО әскери-саяси блоктарының қарама-қайшылығы неде екенін білу;</p> <p>9.3.2.6 XX ғасырдың екінші жартысындағы әлемнің саяси картасындағы өзгерістерді қорытындылау және бағалау;</p> <p>9.1.2.1 батыс және шығыс елдеріндегі әлеуметтік құрылымның ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтау</p>
	НАТО және ПО-ның құрылуы	<p>9.3.2.7 тарихи фактілер мен карталарға сүйене отырып, НАТО мен ПО әскери-саяси блоктарының қарама-қайшылығы неде екенін білу;</p> <p>9.3.2.6 XX ғасырдың екінші жартысындағы әлемнің саяси картасындағы өзгерістерді қорытындылау және бағалау</p>
		9.2.3.2 қазіргі заманғы халықаралық құқық қорғау ұйымдарының қызметіне адам

	<p>БҰҰ білімі және оның бейбітшілікті сақтаудағы рөлі</p>	<p>құқықтарын қорғау идеяларының әсерін бағалау; 9.3.1.2 Еуропа мен Азияның жетекші елдеріндегі конституциялық-құқықтық идеологияның қалыптасу жолдарын талдау (Адам құқықтарының жалпыға бірдей декларациясы, Еуропарламент, Гаагадағы Халықаралық сот)</p>
	<p>БҰҰ сотының функциялары</p>	<p>9.2.3.2 қазіргі заманғы халықаралық құқық қорғау ұйымдарының қызметіне адам құқықтарын қорғау идеяларының әсерін бағалау; 9.3.1.2 Еуропа мен Азияның жетекші елдеріндегі конституциялық-құқықтық идеологияның қалыптасу жолдарын талдау (Адам құқықтарының жалпыға бірдей декларациясы, Еуропарламент, Гаагадағы Халықаралық сот)</p>
4-тоқсан		
	<p>XX ғасырдың екінші жартысындағы "игілік мемлекеттеріндегі" экономикалық дағдарыс</p>	<p>9.3.1.1 1960 - 1980 жылдардағы әлеуметтік саладағы өзгерістерді сипаттау үшін" әл-ауқат жағдайы " ұғымын түсіндіре білу; 9.4.1.1 XX ғасырдың 70-жылдарындағы дағдарыстың себептері мен салдарын білу; 9.4.1.2 "инфляция", "дағдарыс", " жұмыссыздық", "тоқырау" ұғымдарын түсіну және пайдалану "</p>
	<p>50-60 жылдардағы ФҚА дамуы. " Неміс экономикалық кереметі". Эрхард Реформалары</p>	<p>9.3.1.1 1960 - 1980 жылдардағы әлеуметтік саладағы өзгерістерді сипаттау үшін"әл-ауқат жағдайы" ұғымын түсіндіре білу; 9.4.1.1 XX ғасырдың 70-жылдарындағы дағдарыстың себептері мен салдарын білу; 9.4.1.2 "инфляция", "дағдарыс", " жұмыссыздық", "тоқырау" ұғымдарын түсіну және пайдалану "</p>
		<p>9.3.1.1 1960 - 1980 жылдардағы әлеуметтік саладағы өзгерістерді сипаттау үшін"әл-ауқат жағдайы" ұғымын түсіндіре білу;</p>

XX ғасырдың екінші жартысындағы әлемдік экономиканың дамуы	XX ғасырдың 60-80 жылдарындағы АҚШ –тың дамуы. АҚШ саяси жүйесі	9.4.1.1 XX ғасырдың 70-жылдарындағы дағдарыстың себептері мен салдарын білу; 9.4.1.2 "инфляция", "дағдарыс", "жұмыссыздық", "тоқырау" ұғымдарын түсіну және пайдалану "
	XX ғасырдың 70-80 жылдарындағы Англияның дамуы . Басқарма М. Тэтчер	9.3.1.1 1960 - 1980 жылдардағы әлеуметтік саладағы өзгерістерді сипаттау үшін"әл-ауқат жағдайы" ұғымын түсіндіре білу; 9.4.1.1 XX ғасырдың 70-жылдарындағы дағдарыстың себептері мен салдарын білу; 9.4.1.2 "инфляция", "дағдарыс", "жұмыссыздық", "тоқырау" ұғымдарын түсіну және пайдалану "
	Францияның 70-80 жылдардағы дамуы. Бесінші республика. Артық өндіріс дағдарысы	9.3.1.1 1960 - 1980 жылдардағы әлеуметтік саладағы өзгерістерді сипаттау үшін"әл-ауқат жағдайы" ұғымын түсіндіре білу; 9.4.1.1 XX ғасырдың 70-жылдарындағы дағдарыстың себептері мен салдарын білу; 9.4.1.2 "инфляция", "дағдарыс", "жұмыссыздық", "тоқырау" ұғымдарын түсіну және пайдалану "
	"Жылымық"жылдарындағы КСРО-ның дамуы. Ғарышты игеру . Тың игеру	9.1.1.2 КСРО дағдарысының себептері мен әлеуметтік салдарын білу. 9.1.1.1 "жеке тұлғаға табыну", "жылымық", "тың", "ғарыш", " командалық-әкімшілік жүйе" ұғымдарын түсіну және пайдалана білу"
	Тоқырау жылдарында КСРО-ның дамуы	9.1.1.2 КСРО-дағы дағдарыстың себептері мен әлеуметтік салдарын білу. 9.4.1.2 - "инфляция", "дағдарыс", "жұмыссыздық", "тоқырау" ұғымдарын түсіну және пайдалану "

6) 10-сынып:

6-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Тақырыптар/Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары.
1-тоқсан		

	<p>Неліктен "Азиялық серпіліс" мүмкін болды?</p>	<p>10.4.2.1 әр түрлі мемлекеттердің экономикалық жүйелерінің тиімділігін түсіндіру; 10.4.1.1 Азия елдерінің жедел экономикалық өсуіне ықпал еткен негізгі факторларды атау 10.3.1.1 соңғы уақыттағы әлем елдеріндегі басқару ерекшеліктерін атаңыз</p>
	<p>XX ғасырдың аяғы-ХІХ ғасырдың басындағы Жапонияның дамуы</p>	<p>10.4.2.1 әр түрлі мемлекеттердің экономикалық жүйелерінің тиімділігін түсіндіру; 10.4.1.2 Оңтүстік-Шығыс Азия елдерінің жедел экономикалық өсуіне ықпал еткен негізгі факторларды атау; 10.3.1.4 тұлғаның тарихтағы рөлін бағалау</p>
	<p>ХІХ ғасырдың басы - ХХ ғасырдың аяғындағы Қытайдың дамуы</p>	<p>10.4.2.1 әр түрлі мемлекеттердің экономикалық жүйелерінің тиімділігін түсіндіру; 10.4.1.2 Оңтүстік-Шығыс Азия елдерінің жедел экономикалық өсуіне ықпал еткен негізгі факторларды анықтау; 10.3.1.4 тұлғаның тарихтағы рөлін бағалау</p>
<p>XX ғасырдың аяғы - ХІХ ғасырдың басындағы әлемдік экономиканың дамуы. Азия Елдері.</p>	<p>Сингапур, Гонконг, Тайвань, Малайзия сияқты Оңтүстік-Шығыс Азия елдерінің "экономикалық кереметі"</p>	<p>10.4.2.1 әр түрлі мемлекеттердің экономикалық жүйелерінің тиімділігін түсіндіру; 10.4.1.2 Оңтүстік-Шығыс Азия елдерінің жедел экономикалық өсуіне ықпал еткен негізгі факторларды анықтау; 10.3.1.4 тұлғаның тарихтағы рөлін бағалау</p>
	<p>ХІХ ғасырдың басы - ХХ ғасырдың аяғындағы Үндістанның дамуы</p>	<p>10.4.2.1 әр түрлі мемлекеттердің экономикалық жүйелерінің тиімділігін түсіндіру; 10.4.1.2 Оңтүстік-Шығыс Азия елдерінің жедел экономикалық өсуіне ықпал еткен негізгі факторларды анықтау; 10.3.1.4 тұлғаның тарихтағы рөлін бағалау</p>
	<p>ХІХ ғасырдың басы - ХХ ғасырдың аяғындағы Оңтүстік Кореяның дамуы</p>	<p>10.4.2.1 әр түрлі мемлекеттердің экономикалық жүйелерінің тиімділігін түсіндіру; 10.4.1.2 Оңтүстік-Шығыс Азия елдерінің жедел экономикалық өсуіне ықпал еткен негізгі факторларды анықтау;</p>

		10.3.1.4 тұлғаның тарихтағы рөлін бағалау
	XIX ғасырдың басы - XX ғасырдың аяғындағы Парсы шығанағы елдерінің дамуы	10.4.2.1 әр түрлі мемлекеттердің экономикалық жүйелерінің тиімділігін білу; 10.4.1.3 Парсы шығанағы елдерінің жедел экономикалық өсуіне ықпал еткен негізгі факторларды анықтау
	Азия елдерінің әлемдік экономикадағы рөлі	10.4.2.1 әр түрлі мемлекеттердің экономикалық жүйелерінің тиімділігін түсіндіру; 10.4.1.1 Азия елдерінің жедел экономикалық өсуіне ықпал еткен негізгі факторларды анықтау
2-тоқсан		
	Қайта құру кезеңіндегі КСРО-ның дамуы. КСРО-ның ыдырауы	10.4.1.4. себеп-салдар байланыстарын талдай отырып, социалистік экономикалық жүйенің дамуындағы қайшылықтарды анықтау; 10.3.2.2 "қайта құру", " жариялылық", " барқыт төңкерістер", "путч" ұғымдарын түсіну және қолдану; 10.3.2.1 "қырғи қабақ" соғыс аяқталғаннан кейін әлемдегі интеграциялық және ыдырау процестерін бөліп көрсету; 10.3.1.4 тұлғаның тарихтағы рөлін бағалау
	КСРО ыдырағаннан кейін ТМД және Балтық елдерінің құрылуы мен дамуы	10.4.2.1 әр түрлі мемлекеттердің экономикалық жүйелерінің тиімділігін білу; 10.1.1.1 социалистік даму жолынан бас тартуға байланысты әлеуметтік құрылымның өзгеруін анықтау 10.3.1.1 қазіргі заманғы әлем елдеріндегі мемлекеттік құрылымның ерекшеліктерін білу
	XX ғасырдың 90-шы жылдары және қазіргі кезеңдегі Ресейдің дамуы	10.3.2.1 қырғи қабақ соғыс аяқталғаннан кейін әлемдегі интеграциялық және ыдырау процестерін бөліп көрсету; 10.4.2.1 түрлі мемлекеттердің экономикалық жүйелерінің тиімділігін түсіндіру
		10.4.2.1 әр түрлі мемлекеттердің экономикалық жүйелерінің тиімділігін түсіндіру;

XIX ғасырдың басы - XX ғасырдың аяғыдағы әлемдік экономиканың дамуы. Еуропа және АҚШ елдері	XX ғасырдың 90-жылдарындағы Германияның бірігуі. Біріккен Германияның дамуы	10.4.1.5 XX ғасырдың аяғы - XXI ғасырдың басындағы Еуропа мен АҚШ елдерінің экономикалық өсуіне ықпал еткен факторларды анықтау. 10.3.2.3 "Қырғи қабақ" соғыс аяқталғаннан кейін әлемдегі интеграция және ыдырау процестерін бөліп көрсету
	ЕО қалыптасуы және дамуы. Қазіргі кезеңдегі артықшылықтары мен ккемшіліктері	10.4.2.1 әр түрлі мемлекеттердің экономикалық жүйелерінің тиімділігін түсіндіру; 10.4.1.5 XX ғасырдың аяғы - XXI ғасырдың басындағы Еуропа мен АҚШ елдерінің экономикалық өсуіне ықпал еткен факторларды анықтау.
	XX ғасырдың аяғынан XXI ғасырға дейін АҚШ пен Қанаданың дамуы	10.4.2.1 әр түрлі мемлекеттердің экономикалық жүйелерінің тиімділігін түсіндіру; 10.4.1.5 XX ғасырдың аяғы - XXI ғасырдың басындағы Еуропа мен АҚШ елдерінің экономикалық өсуіне ықпал еткен факторларды анықтау.
	Социалистік лагерьдің құлдырауына дейін және одан кейінгі Еуропа елдерінің дамуы	10.4.2.1 әр түрлі мемлекеттердің экономикалық жүйелерінің тиімділігін түсіндіру; 10.1.2.1 Батыс және Шығыс елдеріндегі әлеуметтік құрылымның ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтау; 10.1.1.1 социалистік даму жолынан бас тартуға байланысты әлеуметтік құрылымның өзгеруін анықтау
	Скандинавия елдерінің дамуы	10.4.2.1 әр түрлі мемлекеттердің экономикалық жүйелерінің тиімділігін түсіндіру; 10.4.1.5 XX ғасырдың аяғы - XXI ғасырдың басында Еуропа мен АҚШ елдерінің экономикалық өсуіне ықпал еткен факторларды анықтау. 10.3.1.1 қазіргі заманғы әлем елдеріндегі мемлекеттік құрылымның ерекшеліктерін білу
3-тоқсан		
		10.3.2.1 қырғи қабақ соғыс аяқталғаннан кейін әлемдегі

Биполярлық әлем

"Қырғи қабақ" соғыс аяқталғаннан кейін әлем қауіпсіз бола ма?	интеграциялық және дезинтеграциялық процестерді бөліп көрсету; 10.3.1.3 мемлекеттердің тарихи даму заңдылықтарын анықтау
Неліктен әлеуметтік даму деңгейі әртүрлі?	10.1.2.1 Батыс және Шығыс елдеріндегі әлеуметтік құрылымның ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтау; 10.1.2.2 Әлемнің жетекші және дамушы елдеріндегі халықтың өмір сүру деңгейін анықтау
Африка елдерінің дамуы. Қазіргі кезеңдегі Үшінші әлем елдері.	10.1.2.2 әлемнің жетекші және дамушы елдері адамдарының өмір сүру деңгейіне әсер ететін факторларды анықтау
Жаңа ғасырдың басындағы Араб елдері. "Араб көктемінің" себептері мен салдары	10.3.2.5 жергілікті жанжалдардың себептері мен салдарын қорытындылау; 10.3.2.6 халықаралық қақтығыстарды реттеудегі БҰҰ қызметін бағалау
БҰҰ Таяу Шығыс дағдарысын шешудің бейбіт жолдарын қарастыру	10.3.2.5 жергілікті жанжалдардың себептері мен салдарын қорытындылау; 10.3.2.6 халықаралық қақтығыстарды реттеудегі БҰҰ қызметін бағалау
Әлемнің көпполярлы жүйесінің қалыптасуының маңызы мен салдары	10.3.2.1 қырғи қабақ соғыс аяқталғаннан кейін әлемдегі интеграциялық және дезинтеграциялық процестерді бөліп көрсету; 10.3.2.4 жергілікті қақтығыстардың себептері мен салдарын білу; 10.3.2.5 жергілікті жанжалдардың себептері мен салдарын қорытындылау
Қазіргі кезеңдегі жетекші әлемдік державалардың қарама-қайшылығы	10.3.1.3 мемлекеттердің тарихи даму заңдылықтарын анықтау; 10.3.1.5 қазіргі кезеңдегі әлемнің дамыған елдері арасындағы бәсекелестіктің себептерін білу 10.3.1.1 қазіргі заманғы әлем елдеріндегі басқару ерекшеліктерін білу
	10.2.1.2 қазіргі заманғы қоғамдық-саяси мәселелерді түсіну үшін дін туралы білімді пайдалана білу;

Қазіргі қоғамдағы дін	Қазіргі қоғамдағы діннің рөлі	10.2.1.3 тарихи процестің үздіксіздігін қадағалай отырып, адамзат дамуының өркениеттік жолдарын қалыптастырудағы әлемдік діндердің рөлін түсіну
	Қазіргі қоғамның мәселелері және деструктивті діни ұйымдардың әсері	10.2.1.1 қоғам өміріндегі дәстүрлі және деструктивті діни ұйымдардың қызметіне баға беру; 10.2.1.2 қазіргі заманғы қоғамдық-саяси мәселелерді түсіну үшін дін туралы білімді пайдалана білу
	Қазіргі әлемдегі халықаралық құқық қорғау ұйымдарының рөлі	10.2.3.2 қазіргі заманғы халықаралық құқық қорғау ұйымдарының қызметіндегі адам құқықтарын қорғау идеяларының әсерін бағалау; 10.3.1.2 Еуропаның және Азияның жетекші елдеріндегі конституциялық-құқықтық идеологияның қалыптасу жолдарын білу (адам құқықтарының жалпыға бірдей декларациясы, Еуропарламент, Гаагадағы Халықаралық сот)
4-тоқсан		
Қазіргі әлемдегі терроризм қаупі	Терроризм неге адамзатқа қауіп төндіреді?	10.3.2.7 қазіргі кезеңдегі халықаралық терроризм мен экстремизм проблемасын түсіну; 10.3.2.5-жергілікті қақтығыстардың себептері мен салдарын қорытындылау
	Қазіргі әлемдегі діни фундаментализмнің қауіптілігі	10.2.1.1 қоғам өміріндегі дәстүрлі және деструктивті діни ұйымдардың қызметіне баға беру; 10.2.1.2 қазіргі заманғы қоғамдық-саяси мәселелерді түсіну үшін дін туралы білімді пайдалану
Жаһандандудың негізгі ерекшеліктері		10.1.2.3 қоғамның тарихи дамуының ықтимал сценарийін модельдей отырып, қазіргі әлемдегі жаһандану процесіне байланысты әлеуметтік өзгерістерді (еңбек көші-қоны, әлеуметтік интеграция) қадағалау; 10.1.2.4 қоғамдық сананы қалыптастырудағы бұқаралық ақпарат құралдарының рөлін анықтау
		10.1.2.3 қоғамның тарихи дамуының ықтимал сценарийін

<p>Қазіргі әлемнің жаһандануы</p>	<p>Жаһанданудың әлемдік экономика мен саясаттың дамуына әсері</p>	<p>модельдей отырып, қазіргі әлемдегі жаһандану процесіне байланысты әлеуметтік өзгерістерді (еңбек көші-қоны, әлеуметтік интеграция) қадағалау; 10.4.2.3 жаһандану жағдайында экономикалық интеграцияның маңызын бағалау; 10.4.2.2-постиндустриалды қоғамның басты экономикалық ресурсы ретінде ақпараттың рөлін бағалау</p>
<p>XX ғасырдың екінші жартысы-XXI ғасырдың басындағы ғылым, мәдениет және технология</p>	<p>Жаһандану жағдайындағы ұлттық бірегейлікті сақтау</p>	<p>10.2.3.1 жаһандану жағдайында ұлттық мәдени құндылықтарды сақтаудың маңыздылығын түсіну; 10.2.2.1 XX ғасырдың екінші жартысы - XXI ғасырдың басында бұқаралық мәдениеттің қоғамның рухани дамуына әсерін түсіндіру</p>
<p>XX ғасырдың екінші жартысы-XXI ғасырдың басындағы ғылым, мәдениет және технология</p>	<p>Қазіргі әлемдегі ғылымның дамуы және оның адам өміріне әсері</p>	<p>10.2.4.2 қазіргі заманның жаһандық мәселелерін шешу үшін ғылым мен білімнің мәнін түсіндіру; 10.2.4.1 ғылыми-техникалық революцияның әлеуметтік және экологиялық салдарларын түсіну; 10.2.4.3 жаңа ғылыми жаңалықтардың қоғамның дамуына әсерін анықтау (генетика, микробиология, ақпараттық технологиялар, нано-технологиялар, ядролық физика)</p>
<p>XX ғасырдың екінші жартысы-XXI ғасырдың басындағы ғылым, мәдениет және технология</p>	<p>Бұқаралық мәдениеттің қоғамның рухани дамуына әсері</p>	<p>10.2.2.1 XX ғасырдың екінші жартысы-XXI ғасырдың басында бұқаралық мәдениеттің қоғамның рухани дамуына әсерін түсіндіру; 10.1.2.4 қоғамдық сананы қалыптастырудағы бұқаралық ақпарат құралдарының рөлін анықтау</p>

Қазақстан Республикасының
Білім және ғылым министрі
2022 жылғы 1 сәуірдегі
№ 123 бұйрығына
18-қосымша
Қазақстан Республикасы
Білім және ғылым министрінің
2013 жылғы 3 сәуірдегі
№ 115 бұйрығына
655-қосымша

Есту қабілеті зақымдалған (нашар еститін, кейін естімей қалған) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 9- 10 сыныптары үшін "Құқық негіздері" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Есту қабілеті зақымдалған (нашар еститін, кейін естімей қалған) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 10 сыныптары үшін "Құқық негіздері" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі – Бағдарлама) Қазақстан Республикасының "Білім туралы" Заңының 5-бабы 6) тармақшасына сәйкес әзірленген.

2. Бағдарлама мақсаты – құқық туралы базалық білімдерді оқыту, құқықтық тұрғыдан сауатты азаматты тәрбиелеу, білім алушылардың бойына құқықтық мәдениетті сіңіру, мемлекеттік заңдар мен қоғамның нормаларын құрметтеу, өз азаматтық құқықтары мен міндеттердің орындалуын жүзеге асыру үшін қажетті білім мен дағдыларды қалыптастыру, күнделікті мәселелерді заң жағынан дұрыс шешу дағдысын қалыптастыру.

3. Бағдарлама міндеттері:

1) ҚР қолданыстағы заңнама сәйкес құқықтық сауаттылықты құрайтын негізгі ұғымдар, ғылыми терминдер туралы жүйелік білімді қалыптастыру;

2) азаматтық, отансүйгіштікті, жауапкершілікті, этникалық және тұлғааралық қатынастарда толеранттылықты қалыптастыру;

3) мемлекет пен құқыққа дұрыс қатынасты қалыптастыру, адам құқықтары, демократия, азаматтық қоғам, заңдылық пен құқық тәртібі тәрізді ең маңызды әлеуметтік құндылықтарды құрметтеуге дағдыландыру;

4) арнайы білім беру қажеттіліктері бар балалар үшін алынған құқықтық білім мен дағдыларды күнделікті өмірде пайдалану қабілеттерін қалыптастыру және дамыту.

4. Түзете – дамыту міндеттері:

1) белсенді және пассивті сөздік қорын кеңейту, сөйлеудің белсенді қорына құқық негіздері бойынша жаңа ұғымдар мен терминдерді бекіту;

2) білім алушылардың есту қабілетін, ауызша және жазбаша сөйлеу тілін дамыту;

3) сабақта оқушылардың сөйлеу қарым-қатынасына жағдай жасау, олардың сөйлеу практикасын кеңейту;

2-тарау. Оқу процесін ұйымдастырудағы педагогикалық тәсілдер

5. Есту қабілеті бұзылған білім алушылардың құқық негіздерін оқытудағы қиындықтары негізгі ойлау процестерінің, сөйлеудің, бейнелі ойлаудың, есте сақтаудың бұзылуымен, материалды мағыналы түсіну мен есте сақтаудағы қиындықтармен байланысты.

6. Пәнді оқыту білім берудің коррекциялық-дамытушылық және әлеуметтік-бейімделушілік бағыттылық сақтау принциптерін ұстану, саралап оқыту, іс-әрекеттік, құндылыққа бағытталу, коммуникативті, ақпараттық-коммуникациялық технологияларды пайдалану сияқты заманауи тәсілдерді қолдану негізінде жүзеге асырылады.

7. Оқытудың түзету-дамытушылық бағыты арнайы білім беру қажеттіліктері мен мүмкіндіктерін ескере отырып, оқу іс-әрекетінің арнайы әдістері мен тәсілдерімен қамтамасыз етіледі:

- 1) оқулықтағы мәтінді бейімдеу;
- 2) оқу материалының көлемін азайту.
- 3) кең көлемді жауапты талап етілмейтін сұрақтар құрастыру;
- 4) тақырып бойынша конспект құрастыру;
- 5) кестелермен, сызбалармен, көрнекі құралдармен, ҚР заңдарымен жұмыс істеуге үйрету;
- 6) БЖБ және ГЖБ үшін арнайы тест тапсырмаларын дайындау.

8. Оқытудың әлеуметтік-адаптивті бағыты студенттердің мінез-құлық нормалары мен ережелерін, қоғамның әлеуметтік өміріне қатысу үшін қажетті өмірлік дағдыларды дамытуды, жеке тұлғаны сәтті әлеуметтендіру үшін қажетті заңнамалар мен құқық негіздерін игеруді көздейді.

9. Саралап оқыту тәсілі оқу үдерісінде арнайы таңдалынған және құрастырылған сараланған тапсырмаларды қолдануға негізделген, тапсырмалар күрделілік деңгейі, танымдық қызығушылықтары, тапсырмалар көлемі, мұғалім көмегінің сипаты бойынша ерекшеленеді.

10. Оқытудың әс-әрекеттік тәсілінің мағынасы оқушының білім мен біліктіліктерді өзі игеріп алуынан, танымдық қызығушылық белсенділігінен, алған білімі мен дағдыларын өмірде пайдаланалуға жағдайды қамтамасыз ету, мүгедектердің құқықтарын білуінен тұрады.

11. Құндылыққа бағытталу тәсілі "Мәңгілік ел" ұлттық идеясына негізделген, білім алушылардың бойына патриотизм, азаматтық белсенділік, сыйластық пен мейірімділік, ынтымақтастық пен төзімділік сияқты негізгі жалпыадамзаттық құндылықтарды сіңіру, құқық негіздері бойынша алған білімдерін күнделікті өмірде қолдану қажеттілігін түсігін бекітуді көздейді.

12. Есту қабілеті бұзылған балаларды оқытудағы коммуникативті тәсіл ақпарат беру және алу, білім мен білік алмасу, өз ойын жеткізе білу, өз пікірін білдіру үшін қажет.

13. Құқық негіздері сабақтарында білім алушылардың ақпараттық-коммуникативті құзыреттіліктерді қалыптастыру мақсатында түрлі ақпарат көздерінен (Интернет, онлайн сабақтар, смартфондар, электронды оқулықтар) алынған ақпаратпен жұмыс істеудің әр түрлі түрлерін қолданады.

14. "Құқық негіздері" пәнін оқығанда, курстың практикалық бағытына көбірек назар аударыңыз:

1) рөлдік ойындар арқылы саналы түрде игеру және бекіту үшін оқу материалының бір бөлігін ұсыну;

2) практикалық тапсырмаларды көбірек орындау (стандартты бланкілерді толтыру, өтініштер, өтініштер, түбіртектер, өтініштер, хаттар жазу),

3) студенттердің өмірінен әртүрлі тақырыптық жағдайларды модельдеу, проблемалық мәселелерді шешуге байланысты тапсырмалар беру;

4) студенттерде қажетті әлеуметтік құзыреттіліктерді дамыту үшін құқық қорғау органдары мен әкімшілік органдардың өкілдерімен экскурсиялар мен сабақ-кеңестер ұйымдастырады.

15. Сабақта қолданылатын оқыту әдістері мен тәсілдеріне оқытудың белсенді де, репродуктивті әдістер жатады, олар: ауызша, көрнекі, практикалық, түсіндірмелі және иллюстрациялық, ойын, ақпарат пен дамытушылық, проблемалық іздеу тәрізді әдістер.

16. Бағдарламаны жүзеге асыру барысында ақпараттың негізгі көзі ретінде мәтінмен жұмыс жасауға көп көңіл бөлінеді, өйткені мәтін құқықтық ақпараттың негізгі көзі ретінде қарастырылады (ҚР заңдары, Конституция, еңбек, әкімшілік, қылмыстық кодекстер, мүгедектігі бар тұлғаларға қатысты заңнамалық құжаттар) жұмысты алған білімдерін игеру, есте сақтау және практикалық қолдануды дамытуға бағыттайды.

17. Білімді, білік пен дағдыларды бақылау әдістері ретінде ауызша сұрау, бағдармалық бөлім, тоқсан бойынша тест тапсырмалары, практикалық жұмыс, бейімделген мәтіндік материалмен жұмыс, үй тапсырмасын орындау, ҚР заңдары талдау жұмысы қолданылады.

18. Бағалау кезінде мыналарды ескереді: материалдың күрделілігін; білімді қолданудағы дербестікті, шығармашылықты; алынған білім, білік және дағды деңгейін; жауаптың дұрыстығы мен толықтығын; құқықтық терминдерді, фактілерді, құбылыстарды түсіну дәрежесін; сөйлеу тұжырымның сауаттылығын; практикалық жұмыс барысындағы ептілік пен ұқыптылықты; жауаптардағы жіберілген қателіктердің сипатын; сөйлеу тілінің даму ерекшеліктерін және есту қабілетінің бұзылу дәрежесін.

19. Оқу үдерісін ұйымдастырудың міндетті шарты - оқу жабдықтарын, көрнекі құралдарды және АКТ:

1) тақырыптары бойынша анықтамалар мен терминдер көрсетілген кестелер жиынтығы;

2) тақырыптар, оқулықтар бойынша үлестірме материалдар;

3) ҚР заңдарының жинақтары (Қазақстан Республикасының Конституциясы, еңбек кодексі, қылмыстық кодекс, әкімшілік кодекс, Бала құқықтары туралы конвенция, Білім туралы заң және басқалар);

4) бағалау жүргізуге арналған материалдар;

5) иллюстрацияланған энциклопедиялар мен қосымша анықтамалықтар;

б) техникалық құралдар (компьютер, теледидар, интерактивті тақта, мультимедиялық жабдық, электронды оқулықтар және т.б.).

20. Обязательным условием организации учебного процесса является использование учебного оборудования, наглядных пособий и ТСО, таких как:

- 1) набора табличек с определениями и терминами по темам;
- 2) раздаточных материалов по темам, учебников;
- 3) сборников законов РК (Конституция РК, трудовой кодекс, уголовный кодекс, административный кодекс, Конвенция о правах ребенка, Закон об образовании и другие);
- 4) материалов для проведения разноуровневых оцениваний;
- 5) иллюстрированных энциклопедий и дополнительной справочной литературы;
- 6) технических средств (компьютер, телевизор, интерактивная доска, мультимедийное оборудование, электронные учебники и др.).

3-тарау. "Құқық негіздері" пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

20. "Құқық негіздері" пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

- 1) 9 сыныпта аптасына 1 сағат, оқу жылында – 34 сағатты;
- 2) 10-сыныпта аптасына 1 сағат, оқу жылында – 34 сағатты құрайды.

21. Бағдарлама 7 бөлімді қамтиды:

- 1) "Құқық және мемлекет" бөлімі;
- 2) "Конституциялық құқық" бөлімі;
- 3) "Азаматтық құқық" бөлімі;
- 4) "Еңбек құқығы" бөлімі;
- 5) "Отбасы құқығы" бөлімі;
- 6) "Әкімшілік құқық" бөлімі;
- 7) "Қылмыстық құқық" бөлімі.

22. "Құқық және мемлекет" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) құқық түсінігі;
- 2) құқықтық мемлекет және азаматтық қоғам.

23. "Конституциялық құқық" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) адам және азаматтың құқықтары мен бостандықтары;
- 2) мемлекеттік органдардың конституциялық жүйесі.

24. "Азаматтық құқық" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) азаматтық құқық түсінігі;
- 2) меншік құқығы;
- 3) азаматтық құқықтағы міндеттеме мен жауапкершілік;
- 4) тұтынушылар құқығын қорғау.

25. "Еңбек құқығы" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) еңбек құқығы түсінігі;

2) еңбек жағдайлары;

3) еңбекті қорғау;

4) еңбек шарты.

26. "Отбасы құқығы" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) отбасы құқығының түсінігі;

2) некені қию және тоқтату жолдары;

3) отбасы мүшелерінің құқықтары мен міндеттері;

4) отбасының қоғамдағы маңыздылығы.

27. "Әкімшілік құқық" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) әкімшілік құқық түсінігі;

2) әкімшілік құқық бұзушылық;

3) әкімшілік жауапкершілік;

4) әкімшілік құқық бұзушылықтың алдын алу.

28. "Қылмыстық құқық" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) қылмыстық құқық түсінігі;

2) құқық бұзушылық түсінігі;

3) қылмыстық жауапкершілік;

4) жазалау және гуманизм мәселесі.

29. "Қазақстан Республикасында мүгедектерді әлеуметтік қорғау туралы" Қазақстан Республикасының Заңы" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) мүгедектік құқығы. Жалпы ережелер;

2) мүгедектерді әлеуметтік қорғау;

3) мүгедектердің құқықтары мен әлеуметтік қорғалуы;

4) мүгедектердің еңбек қатынастары саласындағы құқықтары.

30. 9-сыныпқа арналған "Құқық негіздері" пәнінің базалық мазмұны:

1) "Құқық және мемлекет" бөлімі: құқық түсінігі. Құқық түсінігі және оның белгілері. Құқықтың басқа әлеуметтік нормалардан айырмашылығы: мораль, діни нормалар, дәстүрлер, корпоротивтік нормалар.

2) "Конституциялық құқық" бөлімі: мемлекеттік биліктің конституциялық жүйесі. Мемлекеттік биліктің жоғарғы органдары қызметінің негізгі бағыттары. Мемлекеттік биліктің өкілетті органдары.

3) "Азаматтық құқық" бөлімі: азаматтық құқық түсінігі. Тараптардың теңдігіне негізделген меншік қатынастары. Жеке мүліктік емес қатынастар: өмір, денсаулық, ар-намыс, қадір-қасиет

4) "Еңбек құқығы" бөлімі: еңбек құқығы түсінігі. Еңбек бостандығының конституциялық кепілдіктері.

5) "Отбасы құқығы" бөлімі: неке және отбасы құқығы туралы түсінік. Отбасы мен неке (ерлі-зайыптылық) туралы түсінік. Некені қию және тоқтату жолдары. Некеге тұрудың (ерлі-зайыптылық) шарттары мен кедергілері. Некені тоқтату мен бұзу.

6) "Әкімшілік құқық" бөлімі: әкімшілік құқық түсінігі. Басқарушылық құқық. Әкімшілік құқық бұзушылық.

7) "Қылмыстық құқық" бөлімі: қылмыстық құқық түсінігі. Қылмыстық мінез-құлық және оның жазасы.

31. 10-сыныпқа арналған "Құқық негіздері" пәнінің базалық мазмұны:

1) "Құқық және мемлекет" бөлімі: меншік құқығы. Қазақстан Республикасындағы меншік түрлері. Меншік құқығын алу мен тоқтатудың негізгі жолдары. Құқықтық мемлекет және азаматтық қоғам. Құқықтық мемлекеттің түсінігі мен белгілері. Құқықтық мемлекеттің қызметіндегі азаматтық қоғам институттарының маңызы мен рөлі.

2) "Конституциялық құқық" бөлімі: адам және азаматтың құқықтары мен бостандықтары. Конституциялық жүйенің негіздері. Конституциялық құқық, адамның және азаматтың бостандықтары мен міндеттері.

3) "Азаматтық құқық" бөлімі: азаматтық құқықтағы міндеттеме мен жауапкершілік. Міндеттемені орындамағаны үшін мүліктік жауапкершілік. Міндеттемені қамтамасыз ету әдістері.

4) "Еңбек құқығы" бөлімі: еңбек жағдайлары. Жұмыс беруші мен қызметкердің құқықтары мен міндеттері. Еңбекті қорғау. Еңбек дауларын шешу жолдары. Кәмелетке толмағандардың еңбегін құқықтық реттеу. Еңбек шарты. Еңбек шартының мазмұны.

5) "Отбасы құқығы" бөлімі: отбасы мүшелерінің құқықтары мен міндеттері. Отбасының қоғамдағы маңызы. Отбасылық қатынастарды мемлекеттік қолдау және қорғау. Бала құқығы.

6) "Әкімшілік құқық" бөлімі: әкімшілік жауапкершілік. Әкімшілік құқық бұзушылықтың түрлері мен белгілері. Әкімшілік жазалардың түрлері және оларды қолдану тәртібі. Әкімшілік құқық бұзушылықтың алдын алу.

7) "Қылмыстық құқық" бөлімі: қылмыстық жауапкершілік. Заңсыз әрекеттер үшін қылмыстық жауаптылық және олар үшін жаза түрлері. Сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтың субъектілері. Қылмыс туралы түсінік. Қылмыстардың белгілері мен түрлері. Қылмыстың объекті, субъекті, объективтік және субъективтік жағы.

8) "Қазақстан Республикасында мүгедектерді әлеуметтік қорғау туралы" Қазақстан Республикасының Заңы" бөлімі: жалпы ереже. Мүгедектерді әлеуметтік қорғау Мүгедектердің құқықтары мен әлеуметтік қорғалуы. Мүгедектердің еңбек қатынастары саласындағы құқықтары.

4-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

32. Бағдарламада, оқыту мақсаттары кодтық белгімен берілген. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сан бөлімше ретін, төртінші сан оқыту мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 9.2.1.4. кодында "9" - сынып, "2.1" - бөлім мен бөлімше, "4" - оқыту мақсатының реттік саны.

33. Күтілетін нәтижелер бойынша оқыту мақсаттарының жүйесі:

1) "Құқық және мемлекет" бөлімі:

1-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	9 сынып	10 сынып
1.1 Құқық түсінігі	9.1.1.1 әлеуметтік нормалар жүйесінде құқықтың ұғымы мен рөлін түсіндіру	10.1.1.1 құқықтық нормаларды ажырата білу және құқықтың негізгі функцияларын атау
1.2 Құқықтық мемлекет және азаматтық қоғам	9.1.2.1 құқықтық мемлекеттің ерекшелігі мен маңызын анықтау	10.1.2.1 азаматтық қоғам институттарының ролі мен маңызын анықтау

2) "Конституциялық құқық" бөлімі:

2-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	9 сынып	10 сынып
2.1 Адам және азаматтың құқықтары мен бостандықтары	9.2.1.1 конституциялық құрылыс негіздерін түсіндіру 9.2.1.2 Қазақстан Республикасы Конституциясын саралау негізінде адамның және азаматтың конституциялық құқықтары, бостандықтары мен міндеттерін анықтау	10.2.1.1 Қазақстан Республикасы Конституциясының негізінде адамның және азаматтың конституциялық құқықтары, бостандықтары мен міндеттерін анықтау;
2.2 Мемлекеттік органдардың конституциялық жүйесі	9.2.2.1 Қазақстан Республикасы Конституция негізінде мемлекеттік органдардың қызметтерін анықтау және салыстыру 9.2.2.2 мемлекеттік органдарды құрудағы сайлаудың маңызы мен рөлін анықтау	10.2.2.1 сайлаудың мемлекеттік органдарды құрудағы маңызы мен рөлін анықтау

3) "Азаматтық құқық" бөлімі:

3-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	9 сынып	10 сынып
3.1 Азаматтық құқық түсінігі	9.3.1.1 азаматтық құқық ұғымы мен қағидаларын түсіндіру	10.3.1.1 азаматтардың азаматтық құқықтарын анықтау және мәтіннен табу; 10.3.1.2 баланың мемлекеттік көмекке құқығын түсіндіру
3.2 Меншік құқығы	9.3.2.1 меншік түрлерін анықтау; 9.3.2.2 меншік құқығына ие болудың және тоқтатылудың жолдарын, құқықтық жағдаяттарды талдау арқылы анықтау	10.3.2.1. меншік түрлерін атау; 10.3.2.2 мысал келтіре отырып, меншік құқығын алу және тоқтату жолдарын өз бетінше түсіндіру; 10.3.2.3 баланың меншік құқығын анықтай білу

3.3 Азаматтық құқықтағы міндеттеме мен жауапкершілік	9.3.3.1 азаматтық құқықтағы міндеттеме мен жауапкершілік түсінігін анықтау	10.3.3.1 азаматтық құқықтағы міндеттемелерді талдау және жауапкершілікті анықтау
3.4 Тұтынушылар құқығын қорғау	9.3.4.1 тұтынушылар құқығын қорғау түсіндіру	10.3.4.1 тұтынушылардың құқықтарын қорғау жолдарын анықтау; 10.3.4.2 балаларға арналып белгіленген мемлекеттік минималды әлеуметтік стандарттарды атау

4) "Еңбек құқығы" бөлімі:

4-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	9 сынып	10 сынып
4.1 Еңбек құқығы түсінігі	9.4.1.1 еңбек құқығы туралы жалпы түсінікті түсіндіру	10.4.1.1 еңбек құқықтарын анықтау және олардың мағынасын түсіндіру
4.2 Еңбек жағдайлары	9.4.2.1 Қазақстан Республикасының Еңбек кодексі негізінде еңбек жағдайларын анықтау;	10.4.2.1 Қазақстан Республикасының Еңбек кодексіне сүйене отырып, еңбек жағдайларын анықтау; 10.4.2.2 жұмыс беруші мен қызметкердің құқықтары мен міндеттерін түсіндіру; 10.4.2.3 мүгедектігі бара адамды жұмыспен қамту саласындағы мемлекеттік кепілдіктер туралы жалпы түсініктің болуы
4.3 Еңбекті қорғау	9.4.3.1 еңбекті қорғау туралы жалпы түсініктің болуы	10.4.3.1 кәмелетке толмағандардың еңбегіне қатысты құқықтық нормаларды анықтау; 10.4.3.2 нормативтік құқықтық актілерге сүйене отырып, еңбек дауларын шешу жолдарын ұсыну
4.4 Еңбек шарты	9.4.4.1 еңбек шарты туралы жалпы түсініктің болуы 9.4.4.2 құқықтық жағдайларды сараптап жұмыс беруші мен жұмыскердің құқықтары мен міндеттерін түсіндіру	10.4.4.1 құқықтық жағдайларға байланысты еңбек шартының мазмұнын ашу

5) "Отбасы құқығы" бөлімі:

5-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	9 сынып	10 сынып
5.1 Неке және отбасы құқығы түсінігі	9.5.1.1 "неке" және "отбасы" ұғымдары туралы жалпы түсініктің болуы	10.5.1.1 баланың өмір сүруге және отбасында тәрбиеленуге құқығын түсіндіру
5.2 Некені қию және тоқтату жолдары	9.5.2.1 некені қию және тоқтатылу шарттарын анықтау	

5.3. Отбасы мүшелерінің құқықтары мен міндеттері	9.5.3.1 отбасы мүшелерінің құқықтары мен міндеттерін анықтау	10.5.3.1 отбасы мүшелерінің құқықтары мен міндеттерін анықтау; 10.5.3.2 құқықтық актілерге сілтеме жасай отырып, балалардың қоғамдағы және отбасындағы құқықтарын анықтау
5.4 Отбасының қоғамдағы маңыздылығы	9.5.4.1 отбасының қоғамдағы рөлі туралы жалпы түсініктің болуы	10.5.4.1 отбасының қоғамдағы маңыздылығын бағалау

6) "Әкімшілік құқық" бөлімі:

6-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	9 сынып	10 сынып
6.1 Әкімшілік құқық түсінігі	9.6.1.1 әкімшілік құқық ұғымын түсіндіру	10.6.1.1 әкімшілік құқық түсінігін түсіндіру
6.2 Әкімшілік жауапкершілік	9.6.2.1 әкімшілік құқық бұзушылықтың түрлері мен белгілерін анықтау	10.6.2.1 құқықтық жағдайларды түсіндіре отырып, әкімшілік жауапкершіліктің түрлері мен оларды қолдану тәртібін түсіндіру
6.3 Әкімшілік құқық бұзушылықтың алдын алу	9.6.3.1 әкімшілік құқық бұзушылықтың алдын алу ұғымға анықтама беру	10.6.3.1 әкімшілік-құқықтық нормалардың мағынасын түсіндіру

7) "Қылмыстық құқық" бөлімі:

7-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	9 сынып	10 сынып
7.1 Қылмыстық құқық түсінігі	9.7.1.1 қылмыстық құқық ұғымын түсіндіру	10.7.1.1 қылмыстық құқық ұғымын түсіндіру
7.2 Қылмыс ұғымы	9.7.2.1 қылмыстың белгілері мен түрлерін ажырату	10.7.2.1 мысал арқылы қылмыстың белгілері мен түрлерін анықтау
7.3 Қылмыстық жауапкершілік	9.7.3.1 қылмыстық жауапкершілік ұғымына анықтама беру	10.7.3.1 құқықтық жағдайларды түсіндіре отырып, қылмыстық жауапкершілік пен жаза түрлерін анықтау; 10.7.3.2 сыбайлас жемқорлыққа қарсы құқықтық актілерді анықтау
7.4 Жазалау және гуманизм мәселесі	9.7.4.1 жаза түсінігін анықтау	10.7.4.1 қылмыстық заңдардағы гуманизм принципін түсіндіру

8) "Қазақстан Республикасында мүгедектерді әлеуметтік қорғау туралы" Қазақстан Республикасының Заңы" бөлімі:

8-кесте

8.1 Мүгедектік құқығы. Жалпы ережелер	9.8.1.1 Қазақстан Республикасында мүгедектердің құқықтары туралы жалпы түсініктің болуы	10.8.1.1 Қазақстан Республикасындағы мүгедектердің құқықтарының мағынасын түсіндіру

8.2 Мүгедектерді әлеуметтік қорғау	9.8.2.1 мүгедектерді әлеуметтік қорғау қажеттілігін түсіндіру	10.8.2.1 Қазақстан Республикасының мүгедектерді әлеуметтік қорғау саласындағы мемлекеттік саясатының маңыздылығын түсіндіру
8.3 Мүгедектердің құқықтары мен әлеуметтік қорғалуы	9.8.3.1 мүгедектердің құқықтарын және мүгедектерді әлеуметтік қорғаудың қажеттілігін атау	10.8.3.1 мүгедектердің құқықтарын атау, үкіметтің мүгедектерді әлеуметтік қорғау саласындағы құзыретін түсіндіру
8.4 Мүгедектердің еңбек қатынастары саласындағы құқықтары	9.8.4.1 мүгедектердің еңбек қатынастары саласындағы құқықтары туралы жалпы түсініктің болуы	10.8.4.1 мүгедектердің еңбек қатынастары саласындағы құқықтарын түсіндіру; 10.8.4.2 жұмыс берушінің мүгедектерді әлеуметтік қорғаудағы міндеттерін түсіндіру

34. Бағдарлама есту қабілеті зақымдалған (нашар еститін, кейін естімей қалған) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 9-10 сыныптары үшін "Құқық негіздері" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспары негізінде осы Бағдарламаның қосымшасына сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді жоспарда барлық сынып бойынша әр бөлімде қамтылатын оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

35. Бөлімдер мен тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Негізгі орта білім беру
деңгейінің 9-10 сыныптары үшін
"Құқық негіздері" пәнінен
жаңартылған мазмұндағы
үлгілік оқу бағдарламасына
қосымша

Есту қабілеті зақымдалған (нашар еститін, кейін естімей қалған) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 9-10 сыныптары үшін "Құқық негіздері" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) 9 сынып

1-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
Құқық түсінігі	Заң дегеніміз не және ол қоғамдық қатынастарға қалай әсер етеді? Қоғам өміріндегі құқықтың рөлі қандай?	9.1.1.1 әлеуметтік нормалар жүйесінде құқықтың ұғымы мен рөлін түсіндіру
Құқықтық мемлекет және азаматтық қоғам	құқықтық мемлекеттің негізгі идеялары маңызы неде?	9.1.2.1 құқықтық мемлекеттің ерекшелігі мен маңызын анықтау;

Адам және азаматтың құқықтары мен бостандықтары	Қазақстан Республикасының адамы мен азаматының құқықтары мен міндеттері қандай? Қазақстан Республикасының азаматы кім бола алады?	9.2.1.2 Қазақстан Республикасы Конституциясының негізінде адамның және азаматтың конституциялық құқықтары, бостандықтары мен міндеттерін анықтау
	Неліктен Қазақстан өзін демократиялық, зайырлы, құқықтық және әлеуметтік мемлекет деп жариялайды? Құқықтық мемлекеттің маңызды принципін атаңыз?	9.2.1.1 конституциялық құрылыс негіздерін түсіндіру
Азаматтық құқық түсінігі	Азаматтық құқық қоғамдық қатынастарды қалай реттейді?	9.3.1.1 азаматтық құқық ұғымы мен қағидаларын түсіндіру
Азаматтық құқықтың міндеттемелері мен жауапкершілігі	Азаматтық құқықтық міндеттеме қандай жауапкершілік туындаатады ?	9.3.3.1 азаматтық құқықта міндеттеме мен жауапкершілік ұғымдарын анықтау;
Тұтынушылар құқығын қорғау	Тұтынушы ретінде біз өз құқығымызды білеміз бе?	9.3.4.1 тұтынушылар құқығын қорғау ұғымын түсіндіру;
Мүгедектердің құқығы. Жалпы ережелер.	Мүгедектердің қандай құқықтарын білесіз?	9.8.1.1 Қазақстан Республикасында мүгедектердің құқықтары тұжырымдамасы туралы жалпы түсінікті білу
Мүгедектердің құқықтары мен әлеуметтік қорғалуы.	Мүгедектерді мемлекеттік әлеуметтік қорғау не үшін қажет?	9.8.2.1 мүгедектерді әлеуметтік қорғау қажеттілігін түсіндіру; 9.8.3.1 мүгедектердің құқықтарын және мүгедектерді әлеуметтік қорғаудың қажеттілігін атау
	2-тоқсан	
Мемлекеттік органдардың конституциялық құрылымы	Мемлекеттік органдардың қызметі қандай? Мемлекеттік органдарды ата. Сайлаудың мемлекеттік органдарды құрудағы рөлі мен маңызы қандай?	9.2.2.1 Қазақстан Республикасы Конституциясының негізгі ережелерін басшылыққа ала отырып, мемлекеттік органдардың функцияларын анықтау және салыстыру;
	Сайлаудың мемлекеттік органдарды құрудағы рөлі мен маңызы қандай? Үкіметтік сайлау не үшін қажет?	9.2.2.2 сайлаудың мемлекеттік органдарды құрудағы маңызы мен рөлін анықтау
3-тоқсан		
Азаматтық құқық	Азаматтық құқықтар қай жерде кездеседі?	9.3.1.1 азаматтық құқық ұғымы мен қағидаларын түсіндіру
Меншік құқығы	Қалай меншік иесі болуға болады? Жеке меншіктің пайда болуына не себеп болады?	9.3.2.1 меншік түрлерін анықтау; 9.3.2.2 меншік құқығына ие болудың және тоқтатылудың жолдарын, құқықтық жағдаяттарды талдау арқылы анықтау

Еңбек құқығы түсінігі	Қазақстан Республикасы Конституциясының 24-бабы нені жариялайды? Еңбек бостандығы құқығы нені білдіреді?	9.4.1.1 еңбек құқығы туралы жалпы түсініктің болуы
Еңбек жағдайлары	Еңбек жағдайларын заңнамамен қалай реттейді? Қызметкер қандай құқықтарға ие?	9.4.2.1 Қазақстан Республикасының Еңбек кодексіне сүйене отырып, еңбек жағдайларын анықтау; 9.4.2.2 құқықтық жағдайларды талдау арқылы жұмыс беруші мен қызметкердің құқықтары мен міндеттерін түсіндіре білу
Мүгедектердің еңбек қатынастары саласындағы құқықтары.	Мүгедектердің еңбек қатынастары саласындағы құқықтарын ата	9.8.4.1 мүгедектердің еңбек қатынастары саласындағы құқықтары туралы жалпы түсініктің болуы
Неке және отбасы құқығы түсінігі	Отбасы заңмен қалай қорғалады? Ерлі-зайыптылардың құқықтары мен міндеттері қандай?	9.5.1.1 "неке" және "отбасы" ұғымдарын түсіндіру
Некені қию және тоқтату жолдары	Некеге тұру шарттары қандай??	9.5.2.1 некені қию және тоқтатылу шарттарын анықтау
Отбасы мүшелерінің құқықтары мен міндеттері	Отбасы мүшелерінің құқықтық мәртебесі қандай?	9.5.3.1 отбасы мүшелерінің құқықтары мен міндеттерін анықтау
Қоғамдағы отбасының маңызы	Отбасының әлеуметтік мінә қандай?	9.5.4.1 қоғамдағы иметь общие представления о роли семьи в обществе;
	4- тоқсан	
Әкімшілік құқық түсінігі	Әкімшілік құқық қандай қоғамдық қатынастарды реттейді? Әкімшілік жауапкершіліктің ерекшеліктері қандай?	9.6.1.1 әкімшілік құқық ұғымын түсіндіру
Әкімшілік жауапкершілік	Әкімшілік жауапкершілік жағдайы қандай жағдайларда пайда болады?	9.6.2.1 әкімшілік жауапкершілік түрі мен белгілерін анықтау
Әкімшілік құқықбұзушылықтың алдын алу	Әкімшілік құқықтық ережелерінің қажеттілігі?	9.6.3.1 әкімшілік құқық бұзушылықтың алдын алу ұғымын анықтау
Қылмыстық құқық түсінігі	Қылмыстық құқықтың басқа құқық салаларынан айырмашылығы неде? Қылмыстық құқықтың құрылымдық бөліктері қандай?	9.7.1.1 қылмыстық құқық ұғымын түсіндіре білу
Қылмыс ұғымы	Қандай әрекет қылмыс болып саналады? Қылмыстық құқық бұзушылықтың қандай түрлері бар?	9.7.2.1 қылмыстың белгілері мен түрлерін ажырата білуге үйрету
Қылмыстық жауапкершілік	Қылмыстық жауапкершіліктің мәні неде?	9.7.3.1 қылмыстық жауапкершілік ұғымын анықтау

Жаза және адамгершілік мәселелері	Қылмыстық құқықта адамгершілік ұстанымы қажет пе?	9.7.4.1 жаза ұғымын анықтау
-----------------------------------	---	-----------------------------

2) 10- сынып

2-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1- тоқсан		
Құқық және мемлекет	Әлеуметтік нормалардың түрлері қандай? Құқықтың қандай функциялары негізгі болып табылады?	10.1.1.1 құқықтық нормаларды ажырату және құқықтың негізгі функцияларын атау
Құқықтық мемлекет және азаматтық қоғам	Құқықтық мемлекет принциптері нені анықтайды? Азаматтық қоғам құрылымындағы негізгі топтарды көрсетіңіз?	10.1.2.1 азаматтық қоғам институттарының ролі мен маңызын анықтау
Адам және азамат құқығы мен еркіндігі	Қазақстан неліктен өзін жариялы, зайырлы, құқықтық және әлеуметтік мемлекет деп атайды?	10.2.1.1 Қазақстан Республикасы Конституциясы негізінде адам және азаматтың конституциялық құқығын, еркіндігі және міндеттерін анықтау
Мемлекеттік органдардың конституциялық жүйесі	Президенттің өкілеттіктері қандай ? ҚР Парламентінің жұмысының қажеттілігін дәлелдеңіз?	10.2.2.1 сайлаудың мемлекеттік органдарды құрудағы маңызы мен ролін анықтау
	Сайлау жүйесі неліктен құрылды?	10.2.2.1 сайлаудың мемлекеттік органдарды құрудағы маңызы мен ролін анықтау
2 -тоқсан		
Азаматтық құқық түсінігі	Азаматтық құқықтың субъектілері қандай? Азаматтық құқық қандай қатынастарды реттейді? Неліктен балалар мемлекеттік көмекке құқылы?	10.3.1.1 азаматтардың азаматтық құқықтарын анықтау және мәтіннен таба білу 10.3.1.2 баланың мемлекеттік көмекке құқығын түсіндіру
Мүгедектердің құқығы. Жалпы ережелер.	Мүгедектерді әлеуметтік қорғау деп нені атайды?	10.8.1.1 Қазақстан Республикасындағы мүгедектердің құқықтарының мағынасын түсіндіру
Мүгедектерді әлеуметтік қорғау	Мүгедектерді әлеуметтік қорғау принциптері қандай?	10.8.2.1 Қазақстан Республикасының мүгедектерді әлеуметтік қорғау саласындағы мемлекеттік саясатының маңыздылығын түсіндіру
Мүгедектердің құқықтары мен әлеуметтік қорғалуы.	Мемлекеттік органдардың мүгедектерді әлеуметтік қорғау саласындағы құзыретінің негізгі бағыттары қандай?	10.8.3.1 мүгедектердің құқықтарын атау, үкіметтің мүгедектерді әлеуметтік қорғау саласындағы құзыретін түсіндіру
		10.3.2.1. меншік түрлерін атау;

Меншік құқығы	Меншіктің қандай түрлері бар? Баланың меншік құқығы қандай?	10.3.2.2 мысал келтіре отырып, меншік құқығын алу және тоқтату жолдарын өз бетінше түсіндіру; 10.3.2.3 баланың меншік құқығын анықтау
Азаматтық құқықтағы міндеттеме мен жауапкершілік	Міндеттемелерді орындаудың қандай тәсілдерін білдіңіз?	10.3.3.1 азаматтық құқықтағы міндеттемелерді талдауға және жауапкершілікті анықтау
Тұтынушылар құқығын қорғау	Неліктен тұтынушының құқығын қорғау керек?	10.3.4.1 тұтынушылардың құқықтарын қорғау жолдарын анықтау; 10.3.4.2 балаларға арналып белгіленген мемлекеттік минималды әлеуметтік стандарттарды атау
3-тоқсан		
Еңбек құқығы түсінігі	Еңбек заңнамасы мен еңбек құқық бұзушылықтарының арасындағы айырмашылықтар қандай?	10.4.1.1 еңбек құқықтарын анықтай білу және олардың мағынасын түсіндіру
Еңбек жағдайлары	Еңбек жағдайлары неге тікелей әсер етеді?	10.4.2.1 Қазақстан Республикасының Еңбек кодексіне сүйене отырып, еңбек жағдайларын анықтау; 10.4.2.2 жұмыс беруші мен қызметкердің құқықтары мен міндеттерін түсіндіру
Тұтынушылар құқығын қорғау	Біз тұтынушы ретінде өз құқығымызды білеміз бе?	10.4.2.3 мүгедектігі бар тұлғаны жұмыспен қамту саласындағы мемлекеттік кепілдіктер туралы жалпы түсініктің болуы; 10.3.4.1 тұтынушылардың құқықтарын қорғау жолдарын ұсыну
Еңбекті қорғау	Кәмелетке толмағандардың еңбегі заңнамамен қалай қорғалады?	10.4.3.1 кәмелетке толмағандардың еңбегіне қатысты құқықтық нормаларды анықтау; 10.4.3.2 нормативтік құқықтық актілерге сүйене отырып, еңбек дауларын шешу жолдарын ұсыну
Еңбек шарты	Еңбек шарты бойынша қандай құқықтар мен міндеттер туындайды?	10.4.4.1 құқықтық жағдайларға байланысты еңбек шартының мазмұнын аша білу
Мүгедектердің еңбек қатынастары саласындағы құқықтары.	Мүгедектерді кәсіптік оналту туралы не білесіз?	10.8.4.1 мүгедектердің еңбек қатынастары саласындағы құқықтарын түсіндіру; 10.8.4.2 жұмыс берушінің мүгедектерді әлеуметтік қорғаудағы міндеттерін түсіндіру
		10.5.3.1 отбасы мүшелерінің құқықтары мен міндеттерін анықтау;

Отбасы мүшелерінің құқықтары мен міндеттері	Отбасы мүшелерінің құқықтық жағдайы қандай? Баланың құқықтары қалай қорғалады?	10.5.3.2 құқықтық актілерге сілтеме жасай отырып, балалардың қоғамдағы және отбасындағы құқықтарын анықтау; ; 10.5.1.1 баланың отбасында өмір сүру және тәрбиелену құқығын түсіндіру;
Отбасының қоғамдағы маңыздылығы	Отбасының әлеуметтік рөлі қандай?	10.5.4.1 отбасының қоғамдағы маңыздылығын бағалау
	4-тоқсан	
Әкімшілік құқық	Неліктен әкімшілік құқықтың нормалары жасалады?	10.6.1.1 әкімшілік құқық түсінігін түсіндіру; 10.6.2.1 құқықтық жағдайларды түсіндіре отырып, әкімшілік жауапкершіліктің түрлері мен оларды қолдану тәртібін түсіндіру
Әкімшілік құқық бұзушылықтың алдын алу	Әкімшілік-құқықтық нормалардың қажеттілігі неде?	10.6.3.1 әкімшілік-құқықтық нормалардың мағынасын түсіндіру
Қылмыстық құқық	Қылмыстық құқық неліктен бар?	10.7.1.1 қылмыстық құқық ұғымына анықтама беру;
Қылмыс түсінігі	Қылмыс деп қандай әрекетті атайды?	10.7.2.1 мысал келтіріп қылмыс түрі мен белгісін анықтау;
Қылмыстық жауапкершілік	Қылмыстық жауапкершіліктің мәні неде? Сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтың субъектісі кім?	10.7.3.1 құқықтық жағдайларды түсіндіре отырып, қылмыстық жауапкершілік пен жаза түрлерін анықтау; 10.7.3.2 сыбайлас жемқорлыққа қарсы құқықтық актілерді анықтау
Жазалау және гуманизм мәселесі	Гуманизм принципі қылмыстық құқықта қажет пе?	10.7.4.1 қылмыстық заңдағы гуманизм принципін бағалау

Қазақстан Республикасының
Білім және ғылым министрі
2022 жылғы 1 сәуірдегі
№ 123 бұйрығына
19-қосымша
Қазақстан Республикасы
Білім және ғылым Министрінің
2013 жылғы 3 сәуірдегі
№ 115 бұйрығына
658-қосымша

Есту қабілеті зақымдалған (нашар еститін, кейін естімей қалған) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-6 сыныптары үшін "Көркем еңбек" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Есту қабілеті зақымдалған (нашар еститін, кейін естімей қалған) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-6 сыныптары үшін "Көркем еңбек" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі – Бағдарлама) Қазақстан Республикасының "Білім туралы" Заңының 5-бабы 6) тармақшасына сәйкес әзірленген.

2. Бағдарлама мақсаты – өнер мен еңбек технологиялары саласындағы функционалдық сауаттылықты қалыптастыру, дизайн мен өнердің айшықты құралдары негізінде шығармашылық қатынаспен тұлғаны дамыту.

3. Бағдарлама міндеттері:

1) тұлғаның қалыптасуы мен өзін-өзі көрсетуінің негізі ретінде есту қабілеті зақымдалған білім алушыларда кеңістіктік-бейнелік, шығармашылық ойлауды, рухани-адамгершілік мәдениетті қалыптастыру.

2) бейнелеу өнерінің түрлері мен жанрлары, қазақтың халықтық қолөнері, әлем халықтарының сәндік-қолданбалы өнер туындылары, Қазақстан мен әлемнің мұражайлары мен сурет галереялары, ұлы суретшілер, мүсіншілер мен сәулетшілер, бейнелеу, декоративті-қолданбалы және халық шығармашылығының жеке туындылары туралы түсінік қалыптастыру;

3) шығармашылық жұмыстарды орындау үшін әртүрлі материалдармен және құралдармен жұмыс істеу дағдыларын игеру;

4) ұжымдық, топтық және жеке жұмыстарды қалыптастыру барысында бақылау, елестету, қиял мен шығармашылық қабілеттерін, қолдың моторикасын дамыту;

5) шығармашылық жұмысты орындау үшін әр түрлі материалдар мен құралдарды өз бетінше қолдануды қалыптастыру, материалдардың қасиеттері мен жұмыс нәтижесінің арасындағы байланысты түсіну;

6) уақытты, материалдың қасиеттерін және басқа факторларды анықтай және ескере отырып, өз әрекетін өз бетінше жоспарлау қабілетін дамыту;

7) білім беру міндеттеріне жету үшін (жеке, жұптық және топтық жұмыс) бірлескен іс-шараларды ұйымдастыру маңыздылығын түсіну дағдысын қалыптастыру.

4. Түзету – дамытушылық міндеттер:

1) кеңістіктік бағдарлауы мен елестетулерін дамыту;

2) көрнекі-бейнелік және сөздік-логикалық ойлауды дамыту;

3) салыстыру және талдау қабілеттерін дамыту;

4) дұрыс және қауіпсіз жұмыс тәсілдерін үйрету;

5) ауызша байланыстырып сөйлеу тілін түзету және дамыту.

2-тарау. Оқу процесін ұйымдастырудың педагогикалық тәсілдері

5. Бағдарлама көркем мәдениетке кірісудің тұтас жүйесі ретінде жасалған және бір негізде кеңістіктік (пластикалық) өнердің барлық негізгі түрлерін зерттеуді қамтиды:

бейнелеу – сурет өнері, графика, мүсін; конструктивті - сәулет, дизайн; сәндік-қолданбалы өнердің әр түрлі түрлері, халықтық өнер.

6. "Көркем еңбек" пәнін оқыту, оқытудың түсіндірмелі-иллюстративтік тәсілі негізінде құрылады және есту қабілеті зақымдалған білім алушылардың біртұтас шығармашылық процесті бірнеше кезеңдерге бөлу қабілетін дамытуға бағытталған: материал жинау, ақпарат жинақтау, аналогтарын зерттеу, идеялар мен ойларды іздеу, тапсырманы әзірлеу.

7. "Көркем еңбек" пәнін оқыту қамтиды:

- 1) материалды (металл, ағаш, тоқыма) өңдеудің қарапайым тәсілдерін үйрену;
- 2) технология туралы негізгі ақпаратты зерттеу;
- 3) әр түрлі жұмыс профилдерімен, оның ішінде өсімдік шаруашылығымен танысу.

8. Көркем еңбекті оқыту кезінде келесі оқыту тәсілдері қолданылады: саралық, коммуникативті, мәселелік, денсаулық сақтау, ынтымақтастық.

1) саралау әдісі сыныптағы әр оқушының оқуда сәттілігін қамтамасыз етуді және танымдық қызығушылығын арттыру үшін түрлі деңгейдегі және көлемдегі оқу тапсырмаларын қолдануды болжайды;

2) есту қабілетінде бұзылысы бар оқушыларды коммуникативті оқыту әдісі ақпарат беру, білім алмасу, оқу және тәрбие үрдісінде дағды мен икем қалыптастыру үшін қолданылады; сондай ақ, болашақта әлеуметтену үшін тілдесу, әңгімелесу, топта жұппен жұмыс істеу үшін қолданылады;

3) проблемалық оқыту білім алушылардың шығармашылық қабілеттерін, олардың зияткерлік әлеуетін, танымдық мүмкіндіктерін дамыту мақсатында, білімді өз бетінше табуды үйретуге бағытталған;

4) денсаулық сақтау технологиялары: кабинетте бірсарынды, жағымсыз дыбыстардың, шулардың, тітіркендіргіштердің болмауы, әртүрлі көрнекі құралдарды, мультимедиялық кешендерді қолдану, сабақта сауықтыру сәттерін белсенді түрде жүзеге асыру: дене тәрбиесі, динамикалық үзілістер, релаксациялық минуттар, көзге арналған гимнастика.

9. Сабақтарда келесі оқыту әдістері қолданылады:

- 1) сөздік (ауызша баяндау, пікірлесу, әңгіме);
- 2) көрнекі (бейне және мультимедиялық материалдарды көрсету, иллюстрациялар, бақылау, мұғалімнің көрсету (орындау), үлгі бойынша жұмыс жасау);
- 3) практикалық (нұсқаулық карталарында, сызбаларда жұмысты орындау);
- 4) түсіндірмелі және иллюстрациялық (дайын ақпаратты қабылдау және меңгеру);
- 5) репродуктивті (білім алушылар алған білімдері мен іс-әрекет тәсілдерін игереді);
- 6) ішінара іздеу (балалардың ұжымдық ізденіске қатысуы, мұғаліммен бірлесіп алға қойған мәселені шешу);
- 7) зерттеу (білім алушылардың өзіндік шығармашылық жұмыстары).

10. 5-сыныпта оқыту декоративті-қолданбалы өнер туындыларының көркемдік-утилитарлық қызметтерінің бірлігі, бейнелі тілін дамыту және дәстүрлі халықтық, классикалық және қазіргі заманғы сәндік-қолданбалы өнердің әлеуметтік рөлін білу арқылы құрылады.

11. Оқу тапсырмалары гуашь, пастель, ермексаз, қағазбен жұмыс істеу дағдыларын одан әрі дамытуды көздейді.

12. 6-сыныпта оқыту білім жанрлық принцип арқылы құрылады, мұнда әр өнердің жанры өзінің тарихи дамуында қарастырылады, бұл кезде қабылдау мен жасаудың бірлігі принципі сақталады және бейнелеу түрлері, жанрларының бейнелік құрылымының ерекшелігіне сәйкес сурет, түс, форма, кеңістікті қолдану дағдылары мен практикалық тәжірибесі дәйекті түрде жинақталады.

13. Бағдарламаны жүзеге асыру пәнаралық байланысты кеңінен қолдануды көздейді : геометрия, химия, биология, физика, тарих.

14. Көрнекі құралдарға қойылатын талаптар:

1) сурет дәптері, акварельдер жиынтығы, акварель қылқаламы, түрлі-түсті қарындаштар жиынтығы, қылқаламдарға арналған стакан, гуаш бояуларының жиынтығы, қылқаламға арналған ұстағыш, қарындаштарға арналған стакан, бояулар араластыруға арналған ыдыс, балалар жұмысына арналған стенд, мольберт, түрлі-түсті қағаздар мен картон жиынтығы, модельдеу тақтасы, желім қарындаш, балаларға арналған қайшы, ермексаз, мата майлық;

2) қағаз бен картон жиынтығын өңдеуге арналған құралдар, маталар жиынтығын өңдеуге арналған құралдар, материалдар жиынтығын техникалық модельдеуге және өңдеуге арналған құралдар, материалдармен жұмыс жасауға арналған жиынтық, " Қазақтың ұлттық ою-өрнегі", балаларға арналған маркерлі магнитті тақта, қабырғаға арналған плакаттар;

3) жабдықталған жеке жұмыс орындары;

4) қауіпсіздік шаралары бойынша плакаттар жинағы;

5) аспаптар үшін электрленген стендтер;

6) жұмыс үлгілері бар стендтер;

7) барлық тақырыптар бойынша сөздік жұмысына арналған карточкалар жиынтығы;

8) орындалатын әрекеттердің барлық түрлеріне арналған плакаттар;

10) орындалатын әрекеттердің барлық түрлеріне арналған жарамды құралдар жиынтығы;

11) маркер-магниттік тақта.

3-тарау. "Көркем еңбек" пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

15. "Көркем еңбек" пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

1) 5-сынып – аптасына 2 сағатты, оқу жылында – 68 сағатты;

2) 6-сынып – аптасына 2 сағатты, оқу жылында – 68 сағатты құрайды;

16. Оқу бағдарламасының мазмұны оқу іс-әрекеті жүйесінің үш бөліміне бағынады, олар шығармашылық іс-әрекет процесінде негізгі білім мен практикалық дағдыларды қалыптастыруға бағытталған:

- 1) "Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту" бөлімі;
- 2) "Шығармашылық идеяларды құрастыру" бөлімі;
- 3) "Шығармашылық жұмыстарды көрсету, сараптау және бағалау" бөлімі.

17. "Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту" бөлімі зерттеу дағдылары мен шығармашылық қиялын дамытуға бағытталған, оның барысында білім алушылар қоршаған әлемді, түрлі материалдарды зерттейді, қазақ халқының және басқа халықтардың мәдениеті мен дәстүрлерін зерттейді, өзіндік шығармашылық идеяларын дамытады және келесі бөлімшелерді қамтиды:

- 1) қоршаған әлем туралы білім және түсінік (көрнекі өнері);
- 2) тарихты, мәдениетті және дәстүрлерді білу және түсіну;
- 3) ақпарат көздерімен жұмыс;
- 4) шығармашылық қызмет процесін жоспарлау (сәндік-қолданбалы өнер);
- 5) дизайнды (дизайн және технология) дамытуға арналған тапсырмалармен жұмыс;
- 6) материалдар, олардың қасиеттері және жұмыс техникасы.

18. "Шығармашылық жұмыстарды дайындау және жасау" бөлімі қоршаған табиғи шындықты бейнелеудің практикалық дағдыларын дамытуға бағытталған, бұл процесте білім алушылар табиғи әртүрлі материалдармен тәжірибе жасайды, түрлі жұмыс әдістерін меңгереді, өз қызметін жоспарлайды және келесі бөлімшелерді қамтиды:

- 1) шығармашылық идеялардың көркем көрінісі;
- 2) құралдар мен жабдықтар;
- 3) құру технологиялары;
- 4) тамақтану мәдениеті;
- 5) үй мәдениеті;
- 6) еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау ережелерін сақтау.

19. "Шығармашылық жұмыстарды таныстыру, талдау және бағалау" бөлімі қарым-қатынас және сөйлеу дағдыларын дамытуға бағытталған, оның шеңберінде олар өз жұмысын және басқалардың жұмысын ұсынады, түсіндіреді, бағалайды және келесі бөлімшелерді қамтиды:

- 1) шығармашылық жұмыстардың көрсетілімі;
- 2) идеяларды талдау және бағалау;
- 3) әдістер мен тәсілдерді талдау және бағалау;
- 4) жұмысты бейімдеу және жетілдіру.

20. Оқу бағдарламасының мазмұны бес түрлі білім беру желісі бойынша материалды оқып-үйренуді қарастырады:

- 1) бейнелеу өнері;
- 2) сәндік-қолданбалы өнер;

3) дизайн және технология;

4) үй мәдениеті;

5) тамақтану мәдениеті.

21. "Бейнелеу өнері" бөлімінің мазмұны бөлімшелерден тұрады:

1) классикалық және заманауи өнер;

2) қазақстандық суретшілердің шығармашылығы;

3) бейнелеу өнерінің түрлері мен жанрлары;

4) сандық өнер (фотография, анимация, медиақұралдар);

5) бейнелеу өнерінің экспрессивті құралдары;

6) көркемдік материалдар мен әдістермен тәжірибе жасау.

22. "Сәндік - қолданбалы шығармашылық" бөлімнің мазмұны:

1) сәндік - қолданбалы өнердің негізгі нысандары мен ерекшеліктері, Қазақстанның және басқа халықтардың қолданбалы өнері;

2) сәндік-қолданбалы өнердің материалдары, құралдары мен технологиялары;

3) ұлттық ою-өрнек;

4) бұйымдарды декоративті безендіруді.

23. "Дизайн және технология" бөлімінің мазмұны келесі бөлімшелерді қамтиды (ұлдар):

1) негізгі құрылымдық, табиғи, жасанды және дәстүрлі емес материалдар;

2) материалды өңдеуге арналған құралдар мен жабдықтар;

3) материалдарды әр түрлі тәсілдермен өңдеу;

4) түрлі материалдардан бұйымдардың дизайны;

5) ұлттық тұрмыстық бұйымдарды жасау технологиясы;

6) әлемдік және қазақстандық сәулет өнері ескерткіштері;

7) макеттеу;

8) интерьер дизайны;

9) робототехника, көлік құралдарын модельдеу.

24. "Дизайн және технология" бөлімшесінің мазмұны келесі бөлімшелерді қамтиды (қыздар):

1) негізгі тоқыма, табиғи, жасанды және дәстүрлі емес материалдар;

2) тоқыма материалдарын өңдеуге арналған құралдар мен жабдықтар;

3) тоқыма материалдарын әртүрлі тәсілдермен өңдеу;

4) тоқыма материалдарынан жасалған бұйымдардың дизайны;

5) сән индустриясы, стилі мен имиджі, ұлттық киім элементтерін жасау технологиясы.

25. "Үй мәдениеті" бөлімшесінің мазмұны келесі бөлімшелерді қамтиды (ұлдар):

1) тұрғын үй экологиясы;

2) өсімдік өсіру, декоративті гүл өсіру, ландшафты дизайн негіздері;

3) электр энергиясының көздері, электр аспаптары мен тұрмыстық техниканы пайдалану және жөндеу туралы жалпы ақпарат;

4) жөндеу және тұрмыстық жұмыстар, интерьерді ұйымдастыру және жоспарлау.

26. "Үй мәдениеті" бөлімшесінің мазмұны келесі бөлімшелерді қамтиды (қыздар):

1) жеке гигиена, тұрғын үй экологиясы;

2) өсімдік өсіру, декоративті гүл өсіру, ландшафты дизайн негіздері;

3) киімді күту және сақтау.

27. "Тамақтану мәдениеті" бөлімшесінің мазмұны қамтиды:

1) дұрыс тамақтану негіздері;

2) үстел басында өзін-өзі ұстау ережелері, дастархан жаю;

3) тамақ дайындау технологиясы;

4) әлемдік тағамдар.

28. 5-сыныпқа арналған "Көркем еңбек" оқу пәнінің базалық мазмұны (ұлдар):

1) "Көрнекі өнер" бөлімі: Бейнелеу өнеріндегі мәнерлілік құралдары. Классикалық өнердің жауһарлары. Қазақстандық суретшілердің шығармашылығы. Бейнелеу өнерінің түрлері мен жанрлары. Натюрморт өнері. Сәндік ұлттық натюрморт. Пейзаж. Табиғатпен үйлесімділік. Әуе перспективасы. Өндірістік пейзаж. Қаланың әсем көрінісі. Сызықтық перспектива. Пластикалық формалар өнері. Мүсін. Шығармашылық жұмыс жасау.

2) "Сәндік-қолданбалы өнер" бөлімі: Сәндік-қолданбалы өнер, негізгі пішіндер мен ерекшеліктер. Қазақстанның қолданбалы өнері. Сәндік-қолданбалы өнерге арналған материалдармен және құралдармен танысу. Әр түрлі материалдардан жасалған сәндік бұйым. Әр түрлі материалдардан сәндік бұйымдар жасау. Тоқыма өнері. Тоқу түрлері. Көркем тоқуға арналған материалдармен және құралдармен танысу. Бұйым тоқу. Көрмені ұйымдастыру.

3) "Дизайн және технология" бөлімі: құрылымдық материалдар. Материалдардың түрлері мен қасиеттерін зерттеу. Құрылымдық материалдарды өңдеуге арналған қол құралдары мен қондырғылар. Көркем кесу. Идеяларды дамыту. Көркем кесуге арналған материалдарды таңдау және дайындау. Сыртқы және ішкі контур бойымен қисық сызықты бұйымдарды көркемдік кесу. Сымнан бұйымдарды модельдеу. Эскиздерді әзірлеу (тізбектер, жануарлардың фигуралары). Материалды дайындау. Бұйым жасау (тізбектер, басқатырғыштар, жануарлардың мүсіншелері). Әр түрлі материалдарды қолдана отырып музыкалық (ұрмалы-шу) аспаптардың дизайны. Музыкалық (ұрмалы шу) аспап жасау. Жұмыс көсетілімі. Ағашты сүргілеу арқылы қолмен өңдеу. Ағашты бұрғылау арқылы қолмен өңдеу. Бөлшектерді шегелермен, бұрандалармен және желіммен біріктіру және қосу. Бұйымды өңдеу.

4) "Тамақтану мәдениеті" бөлімі: дұрыс тамақтану негіздері. Мәзірді құрастыру.

5) "Үй мәдениеті" бөлімі: электр энергиясының көздері туралы жалпы ақпарат. Электротехникалық арматура. Электр энергиясының әртүрлі көздерімен (аккумулятор,

гальваникалық элементтер) тәжірибелер. Тұрмыстық жөндеу жұмыстары. Өсімдік шаруашылығының негізгі бағыттары. Өсімдік шаруашылығындағы көктемгі жұмыс.

29. 6-сыныпқа арналған "Көркем еңбек" оқу пәнінің базалық мазмұны (ұлдар):

1) "Көрнекі өнер" бөлімі: Портреттік жанр. Портрет түрлері. Қазақстан суретшілерінің шығармашылығындағы портрет. Сызықтық портрет. Графика. Орындау техникасы. Портрет жасаудың дәстүрлі емес әдістері (сымнан портрет). Портреттегі түс. Портретті орындау техникасы. Сурет өнері. Фотокамерамен эксперимент. Анимация. Қозғалмалы элементтер (пластикалық анимация, көлеңке театры, саусақ қуыршақтары, қамыс). Сценарийді әзірлеу. Кейіпкерлер мен декорацияларды жасау. Көркем идеяларды жүзеге асыру. Дыбыстандыру. Жұмыс көрсетілімі.

2) "Сәндік-қолданбалы өнер" бөлімі: Қазақ халқының зергерлік бұйымдарымен танысу. Зергерлік бұйымдардың эскизін әзірлеу. Зергерлік бұйымдарды жасауға арналған материалдар мен құралдарды таңдау. Бұйым жасау. Бұйымды безендіру. Табиғи материалдардың түрлері мен сипаттамалары. Табиғи материалдардан жасалған бұйымдардың эскизін әзірлеу. Бұйым жасау. Бұйымды безендіру. Көрмені ұйымдастыру.

3) "Дизайн және технология" бөлімі: Қол электр аспаптары мен жабдықтары. Практикалық жұмыстар. Құрама бөлшектерден роботтарды әзірлеу. Роботтардың пайда болу тарихы және түрлері (өзіндік зерттеу). Роботты құру үшін эскиз жасау. Роботты жасау үшін материалдарды дайындау. Роботты құру. Роботтың жылжымалы бөліктерін құру бойынша эксперимент жасау. Көлік құралдарының түрлері туралы жалпы мәліметтер (өз бетінше зерттеу). Көлік құралының моделін әзірлеу. Эскиз. Материалдарды таңдау. Көлік құралының моделін жасау. Модельдің жекелеген бөліктерін жасау. Модельді құрастыру және өңдеу. Жұмыс көрсетілімі. Дөңгелек ағаш бөлшектері. Практикалық жұмыс (ағашты: аралау, сүргілеу, өңдеу). Ағаштың қалыңдығын өлшейтін құрал. Практикалық жұмыс (ағаш, тақтайды сүргілеу, тегістеудің кезектілігі). Ағашты ою. Практикалық жұмыс (тақтадағы геометриялық ою-өрнекті қиып алу). Бұрғылау, бұрғылау құрылғысы, патрон, бұрғылау, диаметрлері.

4) "Тамақтану мәдениеті" бөлімі: қазақ, әртүрлі халықтар мәдениетінде және қоғамдық тамақтану орындарында үстел үстінде өзін-өзі ұстау ережелері.

5) "Үй мәдениеті" бөлімі: Электр жүйелерінің шартты белгілерімен танысу. Электр тізбектері. Батареямен жұмыс жасайтын шамдар жасау. Қолмен жұмыс жасайтын электр құралдарын қолданатын тұрмыстық жөндеу жұмыстары. Сәндік-гүл мәдениеті. Гүл өсірудегі көктемгі жұмыстар.

30. 5-сыныпқа арналған "Көркем еңбек" оқу пәнінің базалық мазмұны (қыздар):

1) "Көрнекі өнер" бөлімі. Бейнелеу өнеріндегі мәнерлілік құралдары. Классикалық өнердің жауһарлары. Қазақстандық суретшілердің шығармашылығы. Бейнелеу өнерінің түрлері мен жанрлары. Натюрморт өнері. Сәндік ұлттық натюрморт. Пейзаж. Табиғатпен үйлесімділік. Әуе перспективасы. Өндірістік пейзаж. Қаланың әсем көрінісі

. Сзықтық перспектива. Пластикалық формалар өнері. Мүсін. Шығармашылық жұмыс жасау. Көрмені ұйымдастыру.

2) "Сәндік-қолданбалы өнер" бөлімі. Ою-өрнектің түрлері. Қазақтың ұлттық ою-өрнектері (түрлері, стилизациясы және мотивтері). Көркем кесте. Кесте түрлері. Материалдармен және құралдармен танысу. Эскизді әзірлеу. Көркем кестемен бұйымды безендіру. Тоқыма өнері. Тоқудың түрлері. Материалдармен және құралдармен танысу. Бұйым тоқу. Көрмені ұйымдастыру.

3) "Дизайн және технология" бөлімі. Тоқыма материалдарының жіктелуі және сипаттамалары. Материалдардың түрлері мен қасиеттерін зерттеу. Тоқыма материалдарын өңдеуге арналған жабдықтар, құралдар мен құрылғылар. Тігін бұйымдарының классификациясы. Идеядан өнімге дейін (тігін бұйымы). Дизайн, киімді пішіндеу (қағаз, мата). Костюм жасау (мини-манекен немесе қуыршақ үшін). Тоқыма мозайка техникасын қолдана отырып тігін бұйымдарының дизайны (пэчворк, квиллинг, құрақ). Идеяларды дамыту. Эскиз. Материалды таңдау және дайындау. Жұмыс реттілігі. Бұйым жасау. Бұйымды безендіру. Белінен дөңгелек ойылған алжапқыш. Қалталарды өңдеу және оларды негізгі бөлікке біріктіру.

4) "Тамақтану мәдениеті" бөлімі. Дұрыс тамақтану негіздері. Мәзірді құрастыру. Ас үй жабдықтары. Ас әзірлеуге арналған ыдыс, құралдар мен керек-жарақтар. Ас әзірлеу құралдары мен құрылғыларының мүмкіндіктерін зерттеу. Бутербродтар мен сусындар жасау технологиясы. Көкөністер мен жемістерден салаттар дайындау технологиясы.

5) "Үй мәдениеті" бөлімі. Жеке гигиена, жеке күтім. Өсімдік шаруашылығының негізгі бағыттары. Өсімдік шаруашылығындағы көктемгі жұмыс.

31. 6-сыныпқа арналған "Көркем еңбек" оқу пәнінің базалық мазмұны (қыздар).

1) "Көрнекі өнер" бөлімі. Портреттік жанр. Портрет түрлері. Қазақстан суретшілерінің шығармашылығындағы портрет. Сзықтық портрет. Графика. Орындау техникасы. Портрет жасаудың дәстүрлі емес әдістері (сымнан портрет). Портреттегі түс. Портретті орындау техникасы. Сурет өнері. Фотокамерамен эксперимент. Анимация. Қозғалмалы элементтер (пластикалық анимация, көлеңке театры, саусақ қуыршақтары, қамыс). Сценарийді әзірлеу. Кейіпкерлер мен декорацияларды жасау. Көркем идеяларды жүзеге асыру. Дыбыстау. Жұмыс көрсетілімі.

2) "Сәндік-қолданбалы өнер" бөлімі. Тоқыма өнері. Ілмекпен тоқу. Тоқу техникасы мен тәсілдері. Өнімнің эскизін әзірлеу. Материалдар мен құралдарды таңдау. Ілмекпен әр түрлі бұйымдарды тоқу (майлық, қол сөмкесі, ұялы телефонның қабы). Тоқу. Тоқыма біздері, олардың түрлері. Тоқу техникасы мен тәсілдері. Өнімнің эскизін әзірлеу. Тоқыма біздерімен әр түрлі бұйымдарды тоқу (бөкебай, орамал, ұялы телефонның қабы). Жұмыс көрсетілімі. Көрмені ұйымдастыру.

3) "Дизайн және технология" бөлімі. Тоқыма материалдарынан бұйым жасау (авторлық қуыршақ, дамытушы ойыншық). Идеяларды дамыту. Эскиз. Әр түрлі тоқыма материалдарының текстуралары мен түстерін зерттеу. Материалдарды, құралдар мен

жабдықтарды таңдау және дайындау. Бұйым жасау. Бөлшектерді пішу. Жеке бөлшектерді өңдеу. Бөлшектерді құрастыру және бұйымды әрлеу. Үй тоқыма бұйымдарының дизайны (алжапқыш, ас үй ыдыстары). Идеяларды дамыту. Эскиз. Материалды таңдау және дайындау. Жұмыс реттілігі. Бұйымды жасау. Бөлшектерді қиып алу. Жеке бөлшектерді өңдеу. Бөлшектерді құрастыру және бұйымды әрлеу. Бұйымды безендіру. Жұмыс көрсетілімі. Ұйықтағанда киетін киім сызбасын жасау, пішу, тігу. Ұйықтағанда киетін киім тігу. Ұйықтағанда киетін киімнің пішінін дайындау.

4) "Тамақтану мәдениеті" бөлімі. қазақ, әртүрлі халықтар мәдениетінде және қоғамдық тамақтану орындарында үстел үстінде өзін-өзі ұстау ережелері. Жартылай фабрикаттардан тамақ дайындау технологиясы. Жылдам пісіру технологиясы. Десерттерді дайындау технологиясы.

5) "Үй мәдениеті" бөлімі. Гигиеналық ережелер. Үй-жайларды дымқыл және химиялық тазалау. Киім мен аяқ киімді күту, сақтау. Сәндік гүл мәдениеті. Гүл өсірудегі көктемгі жұмыстар.

4-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

32. Оқыту мақсаттары әр сыныпқа арналған бөлімдерге бөлінеді.

33. Бағдарламада, оқыту мақсаттары кодтық белгімен берілген. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сан бөлімше ретін, төртінші сан оқыту мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 5.2.1.4. кодында "5" - сынып, "2.1" - бөлімше, "4" - оқыту мақсатының реттік саны.

34. Оқыту мақсаттарының жүйесі бойынша күтілетін нәтижелер:

1) "Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту" бөлімі:

1-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	5-сынып	6-сынып
1.1 Қоршаған әлем туралы білім мен түсінік	5.1.1.1 Ұлдар/Қыздар қоршаған әлемнің ассоциативті мағыналарын білу және түсіну	6.1.1.1 Ұлдар/Қыздар қоршаған әлемдегі объектілердің визуалды сипаттамалары туралы білімдері мен түсініктерін көрсету
1.2 Тарихты, мәдениетті және дәстүрлерді білу және түсіну	5.1.2.1 Ұлдар/Қыздар қазақтың ұлттық және әлемдік мәдениеттің көркемдік, қолөнер туындылары мен дизайнының ерекшеліктерін атау	6.1.2.1 Ұлдар/Қыздар қазақтың ұлттық және әлемдік мәдениетінің көркемдік, қолөнер және дизайн жұмыстарының ерекшеліктері туралы білімдері мен түсініктерін көрсету
	5.1.3.1 Ұлдар/Қыздар	6.1.3.1 Ұлдар/Қыздар

1.3 Зерттеу көздері	шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін ақпарат көздерімен жұмыс істеу	зерттеу идеялары мен шығармашылық идеяларын дамыту үшін ақпарат көздерін өз бетінше таңдау және пайдалану
1.4 Шығармашылық процесті жоспарлау	5.1.4.1 Ұлдар/Қыздар шығармашылық жұмысты орындау кезеңдерін анықтайтын жоспар құру	6.1.4.1 Ұлдар/Қыздар уақытты және басқа факторларды ескере отырып, әрекеттердің кезектілігін анықтау; 6.1.4.2 Ұлдар/Қыздар материалдық шығындарды анықтау (сандық көрсеткіштер)
1.5 Дизайнды өңдеу тапсырмаларымен жұмыс жасау (эскиз)	5.1.5.1 Ұлдар/Қыздар композицияның негізгі заңдылықтарын сақтай отырып, қарапайым объектілердің дизайнын дамыту бойынша тапсырмаларды орындау; 5.1.5.2 Ұлдар/Қыздар шығармашылық идеяларды жүзеге асыру үшін нобайлар мен эскиздер жасау	6.1.5.1 Ұлдар/Қыздар композицияның негізгі заңдылықтарын сақтай отырып, түрлі объектілердің дизайнын дамыту бойынша тапсырмаларды орындау және айтып беру; 6.1.5.2 Ұлдар/Қыздар шығармашылық идеяларды жүзеге асыру үшін эскиздер, техникалық суреттер мен сызбалар жасай білу
1.6 Материалдар, олардың қасиеттері және жұмыс техникасы	5.1.6.1 Ұлдар ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтай отырып, материалдардың жалпы қасиеттері мен құрылымын айту; 5.1.6.2 Ұлдар/Қыздар қасиеттері мен мақсаттарын анықтай отырып, заманауи және дәстүрлі емес материалдарды тану ; 5.1.6.3 Қыздар тоқыма материалдары мен бұйымдарының жіктелуін көрсету және сипаттау; 5.1.6.4 Ұлдар/Қыздар көркем материалдарды, таңдалған құралдардың қасиетін ескеріп, техникаларды қолдану	6.1.6.1 Ұлдар материалдардың физикалық, механикалық және технологиялық қасиеттерін және олардың қолдану аясын анықтау және сипаттау; 6.1.6.2 Ұлдар/Қыздар заманауи және дәстүрлі емес материалдарды тану және оларды қолдану тиімділігін анықтау; 6.1.6.3 Қыздар тоқыма материалдары мен бұйымдарының қасиеттері мен құрылымын анықтау және талқылау; 6.1.6.4 Ұлдар/Қыздар материалдар қасиетін және практикалық жұмыс дағдыларын білетіндігін көрсете отырып техникаларды, көркем материалдарды қолдану

2) "Шығармашылық жұмыстарды дайындау және жасау" бөлімі:

2-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	

	5-сынып	6-сынып
2.1 Шығармашылық идеялардың көркем көрінісі	5.2.1.1 Ұлдар/Қыздар идеялар мен сезімдерді жеткізу үшін қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және айқын өнерқұралдарын қолдану	6.2.1.1 Ұлдар/Қыздар қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және айқын өнерқұралдарын таңдап, қолдана отырып, өз идеялары мен сезімдеріні жеткізу
2.2 Құралдар мен жабдықтар	5.2.2.1 Ұлдар табиғи және жасанды, құрылымдық материалдарды өңдеуге арналған қол құралдары мен жабдықтарын пайдалану; 5.2.2.2 Ұлдар ағаш өңдеу/слесарлық жұмыс үстелінің құрылғысын және қызметін түсіну және айтып беру; 5.2.2.1 Қыздар тігін машинасының құрылғысын, жіптерді бұрау тәсілдерін, тігістерді атау және сипаттау; 5.2.2.2 Қыздар киімді дымқыл-жылумен өңдеуге арналған жабдықты көрсету, сипаттау және қолдану	6.2.2.1 Ұлдар қозғалыстың берілу механизмдерін және қолмен жұмыс жасайтын электр құралдарының құрылғысын сипаттау және анықтау, оларды құрылымдық, табиғи және жасанды материалдарды өңдеуге қолдану; 6.2.2.1 Қыздар тігін машиналарын білу және реттеу; 6.2.2.2 Қыздар киімдерді дымқыл-жылумен өңдеу режимдерін көрсету, сипаттау және оларды практикада қолдану
	5.2.3.1 Ұлдар таңбалау мен өлшеулер негізінде бұйымды жасауға арналған материалдарды қол құралдарымен өңдеу; 5.2.3.2 Ұлдар түрлі материалдардан қарапайым бұйым жасау 5.2.3.3 көлемі мен қалыңдығы бойынша аралау, үстел үстінде бұрғылау, қол бұрғысымен, қашаумен жұмыс жасау	6.2.3.1 Ұлдар таңбалау мен өлшеулер негізінде бұйымды жасауға арналған материалдарды электрлік қол құралдарымен өңдеу; 6.2.3.2 Ұлдар ажыратылатын және бір бөлшекті қосылыстарды пайдаланып бірнеше бөлшектерден бұйымдар жасау 6.2.3.3 ағаштың қалыңдығын өлшегішпен , дөңгелек арамен жұмыс істеу
	5.2.3.1 Қыздар	6.2.3.1 Қыздар тоқыма материалдарын қол құралдарымен және тігін машинасында тігін және жиек тігістерін қолдана отырып, пішу және өңдеу; 6.2.3.2

<p>2.3 Құру технологиялары</p>	<p>тігістерді қолдана отырып, тоқыма материалдарын қол құралдарымен және тігін машинасында кесу және өңдеу; 5.2.3.2 Қыздар әртүрлі (тоқыма, табиғи және жасанды) материалдардан қарапайым бұйымдар жасау; 5.2.3.3 киімнің бел және кеуде жақтарын біріктіріп машинамен тігу, қалтаны (жапсырма) өңдеу</p>	<p>Қыздар әртүрлі (тоқыма, табиғи және жасанды) материалдар мен конструкцияларды қолдана отырып, жеке бұйым жасау; 6.2.3.3 машинаны, колмен, үтіктеу жұмыстарын орындау кезінде қауіпсіз жұмыс ережелерін сақтау; 6.2.3.4 қиындыларды өңдеу; 6.2.3.5 киімнің бел және кеуде жақтарын біріктіріп машинамен тігу; 6.2.3.6 нұсқаулық - технологиялық картаны қолдану; 6.2.3.7 жұмыс жоспарын құру, талдау</p>
	<p>5.2.3.4 Ұлдар/Қыздар шығармашылық жұмыстар мен бұйымдар жасау процесінде қазақтың ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану</p>	<p>6.2.3.8 Ұлдар/Қыздар шығармашылық жұмыстар мен бұйымдар жасау процесінде қазақтың ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану</p>
<p>2.4 Тамақтану мәдениеті</p>	<p>5.2.4.1 Ұлдар/ Қыздар дұрыс және теңдестірілген тамақтану ережелерін сипаттау; 5.2.4.2 Ұлдар/Қыздар дұрыс және теңдестірілген тамақтану мәзірін құру; 5.2.4.3 Қыздар тамақ дайындауға арналған құралдардың, жабдықтардың және құрылғылардың мүмкіндіктерін анықтау және айтып беру; 5.2.4.4 Қыздар салқын тағамдар мен сусындар дайындау технологиясын қолдану</p>	<p>6.2.4.1 Ұлдар/ Қыздар қазақ, әртүрлі халықтар мәдениетінде және қоғамдық тамақтану орындарында үстел үстінде өзін-өзі ұстау ережелерін сипаттау; 6.2.4.2 Ұлдар/ Қыздар түрлі іс-шараларға дастарханды жаю және безендіру дағдылары мен білімін көрсету; 6.2.4.3 Қыздар тағамдар мен десерттерді жедел дайындау технологиясын білу және қолдану ; 6.2.4.4 Қыздар әр түрлі тағамдарды дайындауға арналған азық-түліктер мен керек-жарақтарды анықтау және таңдау</p>
	<p>5.2.5.1 Ұлдар/Қыздар</p>	<p>6.2.5.1 Ұлдар/Қыздар</p>

2.5 Үй мәдениеті

<p>өсімдік шаруашылығы мен жеміс-көкөніс мәдениетінің негізгі бағыттарын атау және сипаттау; 5.2.5.2 Ұлдар/Қыздар өсімдік шаруашылығындағы көктемгі жұмыстарды жасау</p>	<p>декоративті гүл дақылдарын өсіру технологиясын білу және сипаттау ; 6.2.5.2 Ұлдар/Қыздар сәндік көгалдандыру мен гүл өсіруде көктемгі жұмыстарды орындау</p>
<p>5.2.5.3 Ұлдар электр энергиясының шыңу көздері туралы түсініктің болуы; 5.2.5.4 Ұлдар электр монтаж құралдары мен электртехникалық арматуралардың қарапайым қызметін тізіп айту</p>	<p>6.2.5.3 Ұлдар электр схемасының шартты түрде графикалық белгіленуін анықтау және жасау; 6.2.5.4 Ұлдар қарапайым электр тізбектерін есептей білу және ажырату</p>
<p>5.2.5.5 Ұлдар тұрақты ток көздерін қолдана отырып қарапайым бұйымдарды жинау және атау</p>	<p>6.2.5.5 Ұлдар электр тізбектерін қарапайым схема бойынша жинау және жасау</p>
<p>5.2.5.6 Ұлдар интерьерді ұйымдастыру бойынша практикалық жұмыстар және қолмен жұмыс жасайтын құралдар мен құрылғыларды пайдаланып, ақауларды жою бойынша жөндеу жұмыстарын құрастыру, орындау</p>	<p>6.2.5.6 Ұлдар интерьерді ұйымдастыру бойынша практикалық жұмыстар және электрлі құралдар мен құрылғыларды пайдаланып, ақауларды жою бойынша жөндеу жұмыстарын құрастыру, орындау</p>
<p>5.2.5.3 Қыздар жеке гигиена ережелерін сипаттау, тері мен шаштың әртүрлі түрлерін анықтау; 5.2.5.4 Қыздар шектеулі қолдаумен өзін-өзі күтуге арналған іс-әрекеттер мен өнімдерді таңдау және пайдалану</p>	<p>6.2.5.3 Қыздар үйге, құралдарға және тазалау құралдарына қойылатын гигиеналық талаптарды атау және сипаттау; 6.2.5.4 Қыздар тазалау құралдары мен құрал-саймандарды таңдау және пайдалану; 6.2.5.5 Қыздар маусымдық киім мен аяқ киімді күту және сақтау ережелерін білу және ұстану</p>
<p>5.2.6.1 Ұлдар/Қыздар</p>	<p>6.2.6.1 Ұлдар/Қыздар қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен</p>

2.6 Еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау ережелерін сақтау	қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану; 5.2.6.2 Ұлдар /Қыздар қол құралдарымен қауіпсіз жұмыс жасау және тазалық сақтау тәсілдерін ұстану	құралдарды қолдану, оның маңыздылығын түсіну және көрсету; 6.2.6.2 Ұлдар /Қыздар қолмен жұмыс жасайтын электр құралдарымен, жабдықтармен қауіпсіз жұмыс істеуді және тазалық сақтау тәсілдерін ұстану
--	--	--

3) "Шығармашылық жұмыстарды таныстыру, талдау және бағалау" бөлімі;
3-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	5-сынып	6-сынып
3.1 Шығармашылық жұмыстардың көрсетілімі	5.3.1.1 Ұлдар/Қыздар сыныпқа дайын жұмысты таныстыру (көрме)	6.3.1.1 Ұлдар /Қыздар дайын жұмыстарды мектеп аудиториясына ұсыну (көрме)
3.2 Идеяларды талдау және бағалау	5.3.2.1 Ұлдар /Қыздар пәндік терминологияны қолдана отырып, өз жұмыстарында және басқалардың жұмыстарында көрсетілген идеялар мен тақырыптарды анықтау және сипаттау	6.3.2.1 Ұлдар /Қыздар пәндік терминологияны қолдана отырып, өз жұмыстарында және басқалардың жұмыстарында көрсетілген идеялар мен тақырыптарды атау және салыстыру
3.3 Әдістер мен тәсілдерді талдау және бағалау	5.3.3.1 Ұлдар /Қыздар пәндік терминологияны қолдана отырып, өзінің және басқалардың жұмысын жасау үшін қолданылатын әдістер мен тәсілдерді атау және сипаттау	6.3.3.1 Ұлдар /Қыздар пәндік терминологияны қолдана отырып, өз және басқалардың жұмысын жасау үшін қолданылатын әдістер мен тәсілдерді атау және салыстыру
3.4 Жұмысты бейімдеу және жетілдіру	5.3.4.1 Ұлдар /Қыздар өзінің және басқаның жұмысын жетілдіру үшін бейімдеу бойынша ұсыныс жасау және сынды қабылдау	6.3.4.1 Ұлдар /Қыздар өзінің және басқаның жұмысын жетілдіру үшін бейімдеу бойынша негізделген ұсыныс жасау және сынды қабылдау

35. Бағдарлама есту қабілеті зақымдалған (нашар еститін, кейін естімей қалған) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-6 сыныптары үшін "Көркем еңбек" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспары негізінде осы Бағдарламаның қосымшасына сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді жоспарда барлық сынып бойынша әр бөлімде қамтылатын оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

36. Бөлімдер мен тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

5-6 -сыныптары үшін "Көркем
еңбек" пәнінен жаңартылған
мазмұндағы Үлгілік оқу
бағдарламасына
қосымша

Есту қабілеті зақымдалған (нашар еститін, кейін естімей қалған) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-6 сыныптары үшін "Көркем еңбек" пәнінен жаңартылған мазмұндағы Үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша Ұзақ мерзімді жоспар

1) 5 -сынып (ұлдар)

1-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспардың мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан	<p>Бейнелеу өнеріндегі мәнерлік құралдары. Классикалық өнердің жауһарлары. Қазақстандық суретшілердің шығармашылығы. Бейнелеу өнерінің түрлері мен жанрлары</p> <p>Натюрморт өнері. Сәндік ұлттық натюрморт</p>	<p>5.1.2.1 қазақтың ұлттық және әлемдік мәдениеттің көркемдік, қолөнер туындылары мен дизайнының ерекшеліктерін анықтау;</p> <p>5.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін ақпарат көздерімен жұмыс жасау және есте сақтау (соның ішінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды пайдалану);</p> <p>5.3.2.1 пәндік терминологияны қолдана отырып, өз жұмыстарында және басқалардың (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер) жұмыстарында көрінетін идеялар мен тақырыптарды сипаттау;</p> <p>5.3.3.1 пәндік терминологияны қолдана отырып, өзінің және басқалардың (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер) жұмыстарын жасау үшін қолданылатын әдістер мен тәсілдерді (техникалар) сипаттау</p> <p>5.1.5.2 шығармашылық идеяларды жүзеге асыру үшін нобайлар мен эскиздер жасау;</p> <p>5.1.6.4 таңдалған құралдардың қасиеттерін ескеріп, көркем материалдарды, техникаларды қолдану;</p> <p>5.2.1.1 идеялар мен сезімдерді жеткізу үшін қоршаған әлемнің</p>

1.1 Көрнекі өнер		көрнекі элементтерін және айқын өнер құралдарын білу және қолдану; 5.2.3.4 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдар жасау процесінде қазақтың ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану
	Пейзаж. Табиғатпен үйлесімділік. Өуе перспективасы	5.1.1.1 қоршаған әлемнің ассоциативті мағыналары мен көрнекі сипаттамаларын анықтау; 5.2.1.1 идеялар мен сезімдерді жеткізу үшін қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және айқын өнер құралдарын қолдану
	Өндірістік пейзаж. Қаланың әсем көрінісі. Сызықтық перспектива.	5.1.1.1 қоршаған әлемнің ассоциативті мағыналары мен көрнекі сипаттамаларын анықтау; 5.2.1.1 өзінің идеялар мен сезімдерін жеткізу үшін қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және айқын өнер құралдарын қолдану
	Пластикалық формалар өнері. Мүсін.	5.1.1.1 қоршаған әлемнің ассоциативті мағыналары мен көрнекі сипаттамаларын анықтау; 5.2.1.1 идеялар мен сезімдерді жеткізу үшін қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және айқын өнер құралдарын қолдану; 5.3.3.1 пәндік терминологияны қолдана отырып, өзінің және басқалардың (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер) жұмыстарын жасау үшін қолданылатын әдістер мен тәсілдерді (техникалар) сипаттау
	Шығармашылық жұмыс. Көрмені ұйымдастыру	5.1.5.2 шығармашылық идеяларды жүзеге асыру үшін нобайлар мен эскиздер жасау; 5.1.6.4 таңдалған құралдардың қасиетін ескеріп, көркем материалдарды, техникаларды; 5.2.1.1 идеялар мен сезімдерді жеткізу үшін қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және айқын өнер құралдарын атау және қолдану; 5.3.1.1 дайын жұмысты жалпы сыныпқа таныстыру
2-тоқсан		
		5.1.2.1 қазақтың ұлттық және әлемдік мәдениеттің көркемдік,

1.2
Сәндік-қолданбалы өнер

Сәндік-қолданбалы өнер, негізгі пішіндер мен ерекшеліктер. Қазақстанның қолданбалы өнері	қолөнер туындылары мен дизайнының ерекшеліктерін анықтау
Материалдар және құралдармен танысу	5.2.2.1 құрылымдық, табиғи және жасанды материалдарды өңдеуге арналған қол құралдары мен жабдықтарын пайдалану
Әр түрлі материалдардан жасалған сәндік бұйым. Идеяларды талқылау және дамыту . Эскиз	5.1.5.2 шығармашылық идеяларды жүзеге асыру үшін нобайлар мен эскиздер жасау
Әр түрлі материалдардан жасалған сәндік бұйым. Бұйым жасау	5.2.3.2 әртүрлі конструкциялық, табиғи және жасанды материалдардан қарапайым бұйымдар жасау; 5.1.6.2 бірқатар заманауи және дәстүрлі емес материалдарды, олардың қасиеттері мен маңызын анықтау; 5.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану
Тоқыма өнері. Тоқу түрлері. Материалдармен және құралдармен танысу	5.1.6.2 бірқатар заманауи және дәстүрлі емес материалдарды, олардың қасиеттері мен маңызын анықтай отырып тану; 5.1.5.2 шығармашылық идеяларды жүзеге асыру үшін нобайлар мен эскиздер жасау
Бұйым тоқу	5.2.3.2 әртүрлі конструкциялық, табиғи және жасанды материалдардан қарапайым бұйымдар жасау; 5.2.3.4 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдар жасау процесінде қазақтың ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану; 5.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану
Жұмыс көрмесі	5.3.1.1 дайын жұмысты жалпы сыныпқа таныстыру
3-тоқсан	
Құрылымдық материалдар. Материалдардың түрлері мен қасиеттерін зерттеу	5.1.6.1 құрылымдық, табиғи және жасанды материалдардың жалпы қасиеттері мен құрылымын, олардың ұқсастықтығы мен айырмашылығын айту
	5.2.2.1 құрылымдық, табиғи және жасанды материалдарды өңдеуге

1.3
Дизайн және технология

<p>Құрылымдық материалдарды өңдеуге арналған жабдықтар, қол құралдары мен құрылғылар</p>	<p>арналған қол құралдары мен жабдықтарды пайдалану; 5.2.2.2 ағаш ұстасы/слесарлық верстактың қолдануы мен құрылымын білу және түсіндіру; 5.2.3.2 түрлі материалдардан қарапайым бұйымдарды жасау</p>
<p>Көркем кесу. Идеяларды дамыту. Материалды таңдау және дайындау</p>	<p>5.1.5.1 композицияның негізгі заңдылықтарын сақтай отырып, қарапайым объектілердің дизайнын дамыту бойынша тапсырмаларды орындау және басқалардың тәжірибесіне сүйене отырып (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер); 5.1.5.2 шығармашылық идеяларды жүзеге асыру үшін нобайлар мен эскиздер жасау; 5.1.4.1 шығармашылық жұмысты орындау кезеңдерін анықтайтын жоспар құру</p>
<p>Сыртқы және ішкі контур бойымен қисық сызықты бұйымдарды көркемдік кесу</p>	<p>5.2.3.1 таңбалау мен өлшеулер негізінде бұйымды жасауға арналған материалдарды қол құралдарымен өңдеу; 5.2.3.2 әртүрлі конструкциялық, табиғи және жасанды материалдардан қарапайым бұйымдар жасау; 5.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану</p>
<p>Сымнан бұйымдарды модельдеу. Эскиздерді әзірлеу (тізбектер, жануарлардың фигуралары). Материалды дайындау. Бұйым жасау (тізбектер, басқатырғыштар, жануарлардың мүсіншелері). Материалды таңдау. Құралдар мен қондырғылар</p>	<p>5.1.5.2 шығармашылық идеяларды жүзеге асыру үшін нобайлар мен эскиздер жасай білу</p>
<p>Бұйым жасау (тізбектер, басқатырғыштар, жануарлардың мүсіншелері)</p>	<p>5.2.3.1 таңбалау мен өлшеулер негізінде бұйымды жасауға арналған материалдарды қол құралдарымен өңдеу; 5.2.3.2 әртүрлі конструкциялық, табиғи және жасанды материалдардан қарапайым бұйымдар жасау; 5.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен</p>

		құралдарды қолдану, оның маңыздылығын түсіну және көрсету
	Әр түрлі материалдарды қолдана отырып музыкалық (ұрмалы-шу) аспаптарды жобалау	5.1.5.1 композицияның негізгі заңдылықтарын сақтай отырып, қарапайым объектілердің дизайнын дамыту бойынша тапсырмаларды орындау; 5.1.5.2 шығармашылық идеяларды жүзеге асыру үшін нобайлар мен эскиздер жасау
	Музыкалық аспап жасау	5.2.3.1 таңбалау мен өлшеулер негізінде бұйымды жасауға арналған материалдарды қол құралдарымен өңдеу; 5.2.3.2 әртүрлі құрылымды, табиғи және жасанды материалдардан қарапайым бұйымдар жасау; 5.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану; 5.3.4.1 өзінің және басқаның жұмысын жетілдіру үшін бейімдеу бойынша ұсыныс жасау және сынды қабылдай білу
	Жұмыс көрмесі	5.3.1.1 дайын жұмысты жалпы сыныпқа таныстыру
4-тоқсан		
3.4 Тамақтану мәдениеті	Дұрыс тамақтану негіздері. Мәзірді құрастыру	5.2.4.1 дұрыс және теңдестірілген тамақтану ережелерін сипаттау; 5.2.4.2 дұрыс және теңдестірілген тамақтану мәзірін құру; 5.1.3.1 шығармашылық идеяларды дамыту және зерттеу үшін ақпарат көздерімен жұмыс жасау; 5.2.5.4 қарапайым электротехникалық арматура және электромонтажды құралдардың атау және қолдануын түсіндіру;
	Электр энергиясының көздері туралы жалпы ақпарат. Электротехникалық арматура. Электр энергиясының әртүрлі көздерімен тәжірибелер	5.2.5.3 электр энергиясының шығу көздері туралы түсінік болуы; 5.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін ақпарат көздерімен жұмыс жасау; 5.2.5.4 электр монтаж құралдары мен электротехникалық арматуралардың қарапайым қызметін тізіп айту, түсіндіру; 5.2.5.5 тұрақты ток көздерін қолдана отырып қарапайым бұйымдарды жинау және атау

3.5 Үй мәдениеті	Тұрмыстық жөндеу жұмыстары	5.2.5.6 интерьерді ұйымдастыру бойынша практикалық жұмыстар және қол құралдарын пайдаланып, ақауларды жоюға арналған қарапайым жөндеу операцияларын орындау, құрастыру
	Өсімдік шаруашылығының негізгі бағыттары. Өсімдік шаруашылығындағы көктемгі жұмыс	5.2.5.1 өсімдік шаруашылығы мен жеміс-көкөніс мәдениетінің негізгі бағыттарын білу және сипаттау; 5.2.5.2 өсімдік шаруашылығындағы көктемгі жұмыстарды жасау; 5.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану

2) 6 -сынып (ұлдар)

2-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспардың мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
	Портреттік жанр. Портрет түрлері. Қазақстан суретшілерінің шығармашылығындағы портрет	6.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін ақпарат көздерін өз бетінше таңдау және пайдалану; 6.1.2.1 қазақтың ұлттық және әлемдік мәдениетінің көркемдік, қолөнер және дизайн жұмыстарының ерекшеліктері туралы білімдері мен түсініктерін көрсету
	Сызықтық портрет. Графика. Орындау техникасы. Портрет жасаудың дәстүрлі емес әдістері (сымнан портрет)	6.2.1.1 қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және өз ойлары мен сезімдерін жеткізу үшін айқын өнер құралдарын анықтау, таңдау және қолдану; 6.1.6.4 материалдардың қасиеттері мен практикалық жұмыс дағдыларын білетіндігін көрсете отырып, техникаларды, көркем материалдарды қолдану; 6.1.6.2 бірқатар заманауи және дәстүрлі емес материалдарды тану және оларды қалай тиімді өңдеуге және пайдалануға болатындығын анықтау
		6.1.1.1 қоршаған әлем объектілерінің көрнекі сипаттамаларын білуі мен түсінуін көрсету;

1.1 Көрнекі өнер	Портреттегі түс. Орындау техникасы	6.2.1.1 қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және өз ойлары мен сезімдерін жеткізу үшін айқын өнер құралдарын таңдау және қолдану
	Заманауи портрет. Сурет өнері. Фотокамерамен эксперимент	6.3.2.1 пәндік терминологияны қолдана отырып, өз жұмыстарында және басқалардың жұмыстарында көрсетілген идеялар мен тақырыптарды салыстыру (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер); 6.2.1.1 қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және өз ойлары мен сезімдерін жеткізу үшін айқын өнер құралдарын таңдау және қолдану
	Анимация. Қозғалмалы элементтер (пластикалық анимация, көлеңке театры, саусақ қуыршақтары, камыс).	6.1.2.1 қазақтың ұлттық және әлемдік мәдениетінің көркемдік, қолөнер және дизайн жұмыстарының ерекшеліктері туралы білімдері мен түсініктерін көрсету
	Сценарийді әзірлеу. Кейіпкерлер мен декорацияларды жасау. Көркем идеяларды жүзеге асыру. Дыбыстау	6.1.4.1 уақытты және басқа факторларды ескере отырып, әрекеттердің кезектілігін анықтау және жоспарлау; 6.2.1.1 қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және өз ойлары мен сезімдерін жеткізу үшін айқын өнер құралдарын атау, таңдау және анықтау; 6.3.4.1 өзінің және басқаның жұмысын жетілдіру үшін бейімдеу бойынша негізделген ұсыныс айту және сынды қабылдау
	Жұмыс көрсетілімі	6.3.1.1 дайын жұмыстарды мектеп аудиториясына ұсыну және көрсету
2-тоқсан		
	Қазақ халқының зергерлік бұйымдарымен танысу	6.1.2.1 қазақтың ұлттық және әлемдік мәдениетінің көркемдік, қолөнер және дизайн жұмыстарының ерекшеліктері туралы білімдері мен түсініктерін көрсету
	Зергерлік бұйымдардың эскизін әзірлеу. Материалдар мен құралдарды таңдау	6.1.5.2 шығармашылық идеяларды жүзеге асыру үшін эскиздер, техникалық суреттер мен сызбалар жасау; 6.1.6.4 материалдардың қасиеттері мен практикалық жұмыс

1.2 Сәндік-қолданбалы өнер		дағдыларын білетіндігін көрсете отырып, техникаларды, көркем материалдарды қолдану
	Бұйым жасау. Бұйымды безендіру	6.2.3.2 ажыратылатын және бір бөлшекті қосылыстарды пайдаланып бірнеше бөлшектерден бұйымдар жасау; 6.2.3.8 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдар жасау процесінде қазақтың ұлттық мәдениетінің элементтерін атау; 6.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану, оның маңыздылығын түсіну және көрсету
	Табиғи материалдардың түрлері мен сипаттамалары	6.1.1.1 қоршаған әлем объектілерінің көрнекі сипаттамаларын (құрамы, түсі, пішіні, құрылымы, пропорциясы) білуі мен түсінуін өзінің және басқалардың тәжірибесі негізінде көрсету; 6.1.6.1 құрылымдық, табиғи және жасанды материалдардың физикалық, механикалық және технологиялық қасиеттерін және олардың қолдану аясын анықтау және сипаттау
	Табиғи материалдардан жасалған бұйымдардың эскизін әзірлеу	6.1.5.2 шығармашылық идеяларды жүзеге асыру үшін эскиздер, техникалық суреттер мен сызбалар жасау
	Бұйым жасау. Бұйымды безендіру	6.1.6.4 материалдардың қасиеттері мен практикалық жұмыс дағдыларын білетіндігін көрсете отырып, эксперимент жасау және техниканы, көркем материалдарды қолдану; 6.2.1.1 қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және өз ойлары мен сезімдерін жеткізу үшін айқын өнер құралдарын анықтау, таңдау және қолдану
	Жұмыс көрсетілімі. Көрмені ұйымдастыру	6.3.1.1 дайын жұмыстарды мектеп аудиториясына ұсыну
3-тоқсан		
		6.2.2.1 қозғалыс беру механизмдерін және қолмен жұмыс жасайтын электр құралдары құрылғысын сипаттауу , оларды құрылымдық, табиғи

1.3 Дизайн және технология

<p>Қол электр аспаптары мен жабдықтары. Практикалық жұмыстар</p>	<p>және жасанды материалдарды өңдеуге қолдану; 6.2.6.2 қолмен жұмыс жасайтын электр құралдарымен, жабдықтармен қауіпсіз жұмыс істеуді және еңбек гигиенасы ережелерін білу және түсіндіру (жұмыс орны мен құралдарды ұйымдастыру және тазарту, арнайы киімде жұмыс)</p>
<p>Құрама бөлшектерден роботтарды әзірлеу. Роботтардың шығу тарихы және түрлері</p>	<p>6.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін ақпарат көздерін өз бетінше таңдау және пайдалану; 6.3.3.1 өзінің және басқалардың (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер) жұмыстарын жасау үшін қолданылатын әдістер мен тәсілдерді (техникаларды) пәндік терминологияны қолдана отырып салыстыру</p>
<p>Роботты құру. Эскиз. Материалдарды таңдау</p>	<p>6.1.5.1 композицияның негізгі заңдылықтарын сақтай отырып, түрлі объектілердің дизайнын дамыту бойынша тапсырмаларды орындау; 6.1.6.1 құрылымдық, табиғи және жасанды материалдардың физикалық, механикалық және технологиялық қасиеттерін және олардың қолдану аясын атау, анықтау және сипаттау 6.1.4.1 уақытты және басқа факторларды ескере отырып, әрекеттердің кезектілігін анықтау және жоспарлау</p>
<p>Роботты құру. Роботтың жылжымалы бөліктерін құру бойынша эксперимент жасау</p>	<p>6.2.3.1 таңбалау мен өлшеулер негізінде бұйымды жасауға арналған материалдарды электрлік қол құралдарымен өңдеу; 6.2.3.2 ажыратылатын және бір бөлшекті қосылыстарды пайдаланып бірнеше бөлшектерден бұйымдар жасау және білу 6.2.3.1 қауіпсіздік шараларын сақтап, оның маңыздылығын түсіне отырып, материалдар мен құралдарды атау; 6.2.3.2 ағаштың қалыңдығын өлшегішпен, дөңгелек арамен жұмыс істей білу</p>

	Көлік түрлері туралы жалпы мәліметтер	6.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін ақпарат көздерін өз бетінше таңдау және пайдалану
	Көлік құралының моделін әзірлеу. Эскиз. Материалдарды таңдау	6.1.5.1 композицияның негізгі заңдылықтарын сақтай отырып, түрлі объектілердің дизайнын дамыту бойынша тапсырмаларды орындау; 6.1.4.2 материалдық шығындарды анықтау (сандық көрсеткіштер)
	Көлік құралдарын жасау. Модельдің жекелеген бөліктерін жасау. Модельді құрастыру және өңдеу	6.2.3.1 таңбалау мен өлшеулер негізінде бұйымды жасауға арналған материалдарды электрлік қол құралдарымен өңдеу; 6.2.3.2 ажыратылатын және бір бөлшекті қосылыстарды пайдаланып бірнеше бөлшектерден бұйымдар жасай білу
	Жұмыс көрсетілімі. Көрмені ұйымдастыру	6.3.1.1 дайын жұмыстарды мектеп аудиториясына ұсыну
4-тоқсан		
3.4 Тамақтану мәдениеті	Қазақ, әртүрлі халықтар мәдениетінде және қоғамдық тамақтану орындарында үстел үстінде өзін-өзі ұстау ережелері	6.2.4.1 қазақ, әртүрлі халықтар мәдениетінде және қоғамдық тамақтану орындарында үстел үстінде өзін-өзі ұстау ережелерін сипаттау және салыстыру; 6.2.4.2 түрлі іс-шараларға арналған үстелді безендіру және дастархан жаю бойынша білімі мен практикалық дағдыларын көрсету
3.5 Үй мәдениеті	Электр жүйелерінің шартты белгілерімен танысу. Электр тізбектері	6.2.5.3 электр тізбегі элементтерінің әдеттегі графикалық белгілеулерін анықтау және жүргізу; 6.2.5.4 қарапайым электр тізбектерін есептей білу және ажырату
	Батареямен жұмыс жасайтын шамдар жасау	6.2.5.5 электр тізбектерін қарапайым схема бойынша жинау және жасау
	Қолмен жұмыс жасайтын электр құралдарын қолданатын тұрмыстық жөндеу жұмыстары	6.2.5.6 интерьерді ұйымдастыру бойынша практикалық жұмыстар және қолмен жұмыс жасайтын электр құралдары мен құралдарды пайдаланып, ақауларды жою бойынша операциялар орындау; 6.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен

		құралдарды білу және қолдану, оның маңыздылығын түсіну және көрсету
	Сәндік гүл мәдениеттері. Гүл өсірудегі көктемгі жұмыстар	6.2.5.1 декоративті және гүлді дақылдарды өсіру технологиясын білу және сипаттау; 6.2.5.2 сәндік көгалдандыру және гүл өсіру бойынша көктемгі жұмыстарды орындау; 6.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану, оның маңыздылығын түсіну және көрсету

3) 5-сынып (қыздар)

3-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспардың мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
	Бейнелеу өнеріндегі мәнерлік құралдары. Классикалық өнердің жауһарлары. Қазақстандық суретшілердің шығармашылығы. Бейнелеу өнерінің түрлері мен жанрлары	5.1.2.1 қазақтың ұлттық және әлемдік мәдениеттің көркемдік, қолөнер туындылары мен дизайнының ерекшеліктерін атау және анықтау; 5.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін ақпарат көздерімен жұмыс жасай білу (соның ішінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды пайдалану); 5.3.2.1 пәндік терминологияны қолдана отырып, өз жұмыстарында және басқалардың (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер) жұмыстарында көрінетін идеялар мен тақырыптарды сипаттауды қалыптастыру; 5.3.3.1 пәндік терминологияны қолдана отырып, өзінің және басқалардың (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер) жұмыстарын жасау үшін қолданылатын әдістер мен тәсілдерді (техникалар) сипаттауды құрастыру
		5.1.5.2 шығармашылық идеяларды жүзеге асыру үшін нобайлар мен эскиздер жасап көрсету; 5.1.6.4 көркем материалдарды, таңдалған құралдардың қасиетін

1.1 Көрнекі өнер

<p>Натюрморт өнері. Сәндік ұлттық натюрморт</p>	<p>ескеріп, техникаларды қолдану және эксперимент жасауды құрастыру; 5.2.1.1 идеялар мен сезімдерді жеткізу үшін қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және айқын өнер құралдарын қолдана білу; 5.2.3.4 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдар жасау процесінде қазақтың ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану</p>
<p>Пейзаж. Табиғатпен үйлесімділік. Әуе перспективасы</p>	<p>5.1.1.1 қоршаған әлемнің ассоциативті мағыналары мен көрнекі сипаттамаларын атау; 5.2.1.1 идеялар мен сезімдерді жеткізу үшін қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және айқын өнер құралдарын қолдануды түсіндіру</p>
<p>Өндірістік пейзаж. Қаланың әсем көрінісі. Сызықтық перспектива</p>	<p>5.1.1.1 қоршаған әлемнің ассоциативті мағыналары мен көрнекі сипаттамаларын атау; 5.2.1.1 идеялар мен сезімдерді жеткізу үшін қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және айқын өнер құралдарын қолдана білу</p>
<p>Пластикалық формалар өнері. Мүсін</p>	<p>5.1.1.1 қоршаған әлемнің ассоциативті мағыналары мен көрнекі сипаттамаларын атау; 5.2.1.1 идеялар мен сезімдерді жеткізу үшін қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және айқын өнер құралдарын қолдану, түсіндіру; 5.3.3.1 пәндік терминологияны қолдана отырып, өзінің және басқалардың (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер) жұмыстарын жасау үшін қолданылатын әдістер мен тәсілдерді (техникалар) сипаттап көрсету</p>
<p>Шығармашылық жұмыс. Көрмені ұйымдастыру</p>	<p>5.1.5.2 шығармашылық идеяларды жүзеге асыру үшін нобайлар мен эскиздер жасап құрастыру; 5.1.6.4 көркем материалдарды, таңдалған құралдардың қасиетін ескеріп, техникаларды қолдану және эксперимент жасау, ашып көрсету; 5.2.1.1 идеялар мен сезімдерді жеткізу үшін қоршаған әлемнің</p>

		көрнекі элементтерін және айқын өнер құралдарын қолдана білу; 5.3.1.1 дайын жұмысты жалпы сыныпқа таныстыру
2-тоқсан		
1.2 Сәндік-қолданбалы өнер	Ою-өрнектің түрлері. Қазақтың ұлттық ою-өрнектері (түрлері, стилизациясы және мотивтері)	5.1.2.1 қазақтың ұлттық және әлемдік мәдениеттің көркемдік, қолөнер туындылары мен дизайнының ерекшеліктерін анықтау
	Көркем кесте. Кесте түрлері. Материалдармен және құралдармен танысу. Эскизді әзірлеу.	5.1.2.1 қазақтың ұлттық және әлемдік мәдениеттің көркемдік, қолөнер туындылары мен дизайнының ерекшеліктерін анықтау; 5.1.5.2 шығармашылық идеяларды жүзеге асыру үшін нобайлар мен эскиздер жасау
	Көркем кестемен бұйымды безендіру	5.2.1.1 идеялар мен сезімдерді жеткізу үшін қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және айқын өнер құралдарын қолдануды қалыптастыру; 5.2.3.3 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдар жасау процесінде қазақтың ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдана білу; 5.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдана білу, оның маңыздылығын түсіну және көрсету
	Тоқыма өнері. Тоқудың түрлері. Материалдармен және құралдармен танысу	5.1.6.2 бірқатар заманауи және дәстүрлі емес материалдарды, олардың қасиеттері мен маңызын анықтай отырып тану; 5.1.5.2 шығармашылық идеяларды жүзеге асыру үшін нобайлар мен эскиздер жасауды ашу; 5.1.4.1 шығармашылық жұмысты орындау кезеңдерін анықтайтын жоспар құрастыра білу
	Бұйым тоқу	5.2.3.2 әртүрлі (конструкциялық, табиғи және жасанды) материалдардан қарапайым бұйымдар жасау; 5.2.3.4 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдар жасау процесінде қазақтың ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдануды білу; 5.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен

		құралдарды қолдану, оның маңыздылығын түсіну және көрсету
	Жұмыс көрмесі	5.3.1.1 дайын жұмысты жалпы сыныпқа таныстыру (көрме)
3-тоқсан		
1.3 Дизайн және технология	Тоқыма материалдарының жіктелуі және сипаттамалары. Материалдардың түрлері мен қасиеттерін зерттеу	5.1.6.3 тоқыма материалдары мен бұйымдарының жіктелуін сипаттау
	Тоқыма материалдарын өндеуге арналған жабдықтар, құралдар мен құрылғылар	5.2.2.1 тігін машинасының құрылғысын, жіптерді бұрау тәсілдерін, тігістерді білу және сипаттау; 5.2.2.2 тігін бұйымдарын дымқыл-жылумен өндеуге арналған жабдықты пайдалану;
	Тігін бұйымдарының классификациясы. Идеядан өнімге дейін (тігін бұйымы)	5.1.6.3. тоқыма материалдары мен бұйымдарының жіктелуін сипаттау 5.2.3.2 киімнің бел және кеуде жақтарын біріктіріп машинамен тігу, қалтаны (жапсырма) өңдей білу
	Дизайн, киімді пішіндеу (қағаз, мата). Костюм жасау (мини-манекен немесе қуыршақ үшін)	5.1.5.1 композицияның негізгі заңдылықтарын сақтай отырып, қарапайым объектілердің дизайнын дамыту бойынша тапсырмаларды орындау және басқалардың тәжірибесіне сүйене отырып (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер); 5.2.3.1 тігістерді қолдана отырып, тоқыма материалдарын қол құралдарымен және тігін машинасында кесу және өңдеу; 5.2.3.2 әртүрлі (конструкциялық, табиғи және жасанды) материалдардан қарапайым бұйымдар жасау; 5.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдана білу, оның маңыздылығын түсіну және көрсету
	Тоқыма мозайка техникасын қолдана отырып тігін бұйымдарының дизайны (пэчворк, квиллинг, құрақ). Идеяларды	5.1.5.1 композицияның негізгі заңдылықтарын сақтай отырып, қарапайым объектілердің дизайнын дамыту бойынша тапсырмаларды орындау және

	<p>дамыту. Эскиз. Материалды таңдау және дайындау. Жұмыс реттілігі.</p>	<p>басқалардың тәжірибесіне сүйене отырып (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер); 5.1.4.1 шығармашылық жұмысты орындау кезеңдерін анықтайтын жоспар құрастыра білу</p>
	<p>Бұйым жасау. Бұйымды безендіру</p>	<p>5.2.3.1 тігістерді қолдана отырып, тоқыма материалдарын қол құралдарымен және тігін машинасында кесу және өңдеу; 5.2.3.2 әртүрлі (конструкциялық, табиғи және жасанды) материалдардан қарапайым бұйымдар жасау; 5.2.3.3 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдар жасау процесінде қазақтың ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану; 5.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдана білу, оның маңыздылығын түсіну және көрсету</p>
	<p>Жұмыс көрсетілімі</p>	<p>5.3.1.1 дайын жұмысты жалпы сыныпқа таныстыра білу; 5.3.4.1 өзінің және басқаның жұмысын жетілдіру үшін бейімдеу бойынша ұсыныс жасау және сынды қабылдай білу</p>
4-тоқсан		
<p>3.4 Тамақтану мәдениеті</p>	<p>Дұрыс тамақтану негіздері. Мәзірді құрастыру</p>	<p>5.2.4.1 дұрыс және теңдестірілген тамақтану ережелеріне сипаттама құрастыру; 5.2.4.2 дұрыс және теңдестірілген тамақтану мәзірін құру; 5.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін ақпарат көздерімен жұмыс жасай білу</p>
	<p>Ас үй жабдықтары. Ас әзірлеуге арналған ыдыс, құралдар мен керек-жарақтар. Ас әзірлеу құралдары мен құрылғыларының мүмкіндіктерін зерттеу</p>	<p>5.2.4.3 тамақ дайындауға арналған құралдардың, жабдықтардың және құрылғылардың мүмкіндіктерін анықтау; 5.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану, оның маңыздылығын түсіну және көрсету; 5.2.6.2 қол құралдарымен қауіпсіз жұмыс жасауды және жұмыс гигиенасын білу(жұмыс орны мен</p>

		құралдарды ұйымдастыру және тазарту, арнайы киімде жұмыс істеу)
	Бутербродтар мен сусындар жасау технологиясы	5.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін ақпарат көздерімен жұмыс жасай білу; 5.2.4.4 салқын тағамдар мен сусындар дайындау технологиясын білу және қолдану; 5.3.1.1 дайын жұмысты жалпы сыныпқа таныстыра білу
	Көкөністер мен жемістерден салаттар дайындау технологиясы.	5.2.4.4 салқын тағамдар мен сусындар дайындау технологиясын білу және қолдану; 5.3.4.1 өзінің және басқаның жұмысын жетілдіру үшін бейімдеу бойынша ұсыныс жасау және сынды қабылдай білу; 5.3.1.1 дайын жұмысты жалпы сыныпқа таныстыра білу
3.5 Үй мәдениеті	Жеке гигиена, жеке күтім	5.2.5.3 жеке гигиена ережелерін білу және сипаттау, тері мен шаштың әртүрлі түрлерін анықтау ; 5.2.5.4 шектеулі қолдаумен өзін-өзі күтуге арналған іс-әрекеттер мен өнімдерді таңдау және пайдалану
	Өсімдік шаруашылығының негізгі бағыттары. Өсімдік шаруашылығындағы көктемгі жұмыс.	5.2.5.1 өсімдік шаруашылығы мен жеміс-көкөніс мәдениетінің негізгі бағыттарын атау; 5.2.5.2 өсімдік шаруашылығындағы көктемгі жұмыстарды жасау; 5.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану, оның маңыздылығын түсіну және көрсету

4) 6 -сынып (қыздар)

4 -кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспардың мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
	Портреттік жанр. Портрет түрлері. Қазақстан суретшілерінің шығармашылығындағы портрет	6.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін ақпарат көздерін өз бетінше таңдау және пайдалану; 6.1.2.1 қазақтың ұлттық және әлемдік мәдениетінің көркемдік, колөнер және дизайн

1.1.Көрнекі өнер

	жұмыстарының ерекшеліктері туралы білімдері мен түсініктерін көрсету
Сызықтық портрет. Графика. Орындау техникасы. Портрет жасаудың дәстүрлі емес әдістері (сымнан портрет)	6.2.1.1 қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және өз ойлары мен сезімдерін жеткізу үшін айқын өнер құралдарын анықтау, таңдау және ашып көрсету; 6.1.6.4 материалдардың қасиеттері мен практикалық жұмыс дағдыларын білетіндігін көрсете отырып, эксперимент жасау және техниканы, көркем материалдарды қолдану; 6.1.6.2 бірқатар заманауи және дәстүрлі емес материалдарды тану және оларды қалай тиімді өңдеуге және пайдалануға болатындығын анықтау
Портреттегі түс. Орындау техникасы	6.1.1.1 қоршаған әлем объектілерінің көрнекі сипаттамаларын түсінуін өзінің және басқалардың тәжірибесі негізінде көрсету; 6.2.1.1 қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және өз ойлары мен сезімдерін жеткізу үшін айқын өнер құралдарын анықтау, таңдау және қолдану
Заманауи портрет. Сурет өнері. Фотокамерамен эксперимент	6.3.2.1 пәндік терминологияны қолдана отырып, өз жұмыстарында және басқалардың жұмыстарында көрсетілген идеялар мен тақырыптарды салыстыру, талқылау (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер); 6.2.1.1 қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және өз ойлары мен сезімдерін жеткізу үшін айқын өнер құралдарын анықтау, таңдау және қолдану
Анимация. Қозғалмалы элементтер (пластикалық анимация, көлеңке театры, саусақ қуыршақтары, қамыс).	6.1.2.1 қазақтың ұлттық және әлемдік мәдениетінің көркемдік, қолөнер және дизайн жұмыстарының ерекшеліктері туралы білімдері мен түсініктерін көрсету
	6.1.4.1 уақытты және басқа факторларды ескере отырып, әрекеттердің кезектілігін анықтау және жоспарлау;

	<p>Сценарийді әзірлеу. Кейіпкерлер мен декорацияларды жасау. Көркем идеяларды жүзеге асыру. Дыбыстау</p>	<p>6.2.1.1 қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және өз ойлары мен сезімдерін жеткізу үшін айқын өнер құралдарын анықтау, таңдау және қолдану; 6.3.4.1 өзінің және басқаның жұмысын жетілдіру үшін бейімдеу бойынша негізделген ұсыныс жасау және сынды қабылдау</p>
	Жұмыс көрсетілімі	6.3.1.1 дайын жұмыстарды мектеп аудиториясына ұсыну (көрме)
2-тоқсан		
1.2 Сәндік-қолданбалы өнер	<p>Тоқыма өнері. Ілмекпен тоқу. Тоқу техникасы мен тәсілдері. Өнімнің эскизін әзірлеу. Материалдар мен құралдарды таңдау</p>	<p>6.1.2.1 қазақтың ұлттық және әлемдік мәдениетінің көркемдік, қолөнер және дизайн жұмыстарының ерекшеліктері туралы білімдері мен түсініктерін көрсету; 6.1.5.2 шығармашылық идеяларды жүзеге асыру үшін эскиздер, техникалық суреттер мен сызбалар жасау; 6.1.4.2 материалдық шығындарды анықтау (сандық көрсеткіштер)</p>
	<p>Ілмекпен әр түрлі бұйымдарды тоқу (майлық, қол сөмкесі, ұялы телефонның қабы)</p>	<p>6.1.6.4 материалдардың қасиеттері мен практикалық жұмыс дағдыларын білетіндігін көрсете отырып, эксперимент жасау және техниканы, көркем материалдарды қолдану; 6.2.3.3 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдар жасау процесінде қазақтың ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану; 6.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану, оның маңыздылығын түсіну және көрсету</p>
	<p>Бізбен тоқу. Тоқыма біздің түрлері . Тоқу техникасы мен тәсілдері. Өнімнің эскизін әзірлеу</p>	<p>6.1.5.2 шығармашылық идеяларды жүзеге асыру үшін эскиздер, техникалық суреттер мен сызбалар жасау; 6.1.4.2 материалдық шығындарды анықтау (сандық көрсеткіштер)</p>
		<p>6.1.6.4 материалдардың қасиеттері мен практикалық жұмыс дағдыларын білетіндігін көрсете отырып, техникаларды, көркем материалдарды қолдану; 6.2.3.8 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдар жасау процесінде</p>

	Бізбен тоқу (бөкебай, орамал, ұялы телефонның қабы)	қазақтың ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану; 6.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану, оның маңыздылығын түсіну және көрсету
	Жұмыс көрсетілімі. Көрмені ұйымдастыру	6.3.1.1 дайын жұмыстарды мектеп аудиториясына ұсыну (көрме); 6.3.4.1 өзінің және басқаның жұмысын жетілдіру үшін бейімдеу бойынша негізделген ұсыныс жасау және сынды қабылдау

3-тоқсан

	Тоқыма материалдарынан бұйым жасау (авторлық қуыршақ, дамытушы ойыншық). Идеяларды дамыту.Эскиз	6.1.5.1 композицияның негізгі заңдылықтарын сақтай отырып, түрлі объектілердің дизайнын дамыту бойынша өз тәжірибесі мен біліміне негізделе тапсырмаларды орындау; 6.1.5.2 шығармашылық идеяларды жүзеге асыру үшін эскиздер, техникалық суреттер мен сызбалар жасау
	Әр түрлі тоқыма материалдарының текстуралары мен түстерін зерттеу. Материалдарды, құралдар мен жабдықтарды таңдау және дайындау	6.1.6.2 тоқыма материалдары мен бұйымдарының қасиеттері мен құрылымын зерттеу және анықтау ; 6.1.6.3 тоқыма материалдары мен бұйымдардың дың қасиеттерін тану және оларды қалай тиімді өңдеуге және пайдалануға болатындығын анықтау; 6.2.2.1 тігін машиналарын реттеуді орындау
	Өнімді құру. Бөлшектерді пішу. Жеке бөлшектерді өңдеу. Бөлшектерді құрастыру және бұйымды әрлеу.	6.2.2.2 киімдерді дымқыл-жылумен өңдеу режимдерін сипаттау және оларды практикада қолдану; 6.2.3.1 тоқыма материалдарын қол құралдарымен және тігін машинасында тігін және жиек тігістерін қолдана отырып, пішу және өңдеу; 6.2.3.2 әртүрлі (тоқыма, табиғи және жасанды) материалдар мен конструкцияларды қолдана отырып, жеке бұйым жасау; 6.2.6.2 қолмен жұмыс жасайтын электр құралдарымен,

1.3 Дизайн және технология

	<p>жабдықтармен қауіпсіз жұмыс істеу және еңбек гигиенасы ережелері тәсілдерін ұстану білу; 6.2.3.3 машинаны, қолмен, үтіктеу жұмыстарын орындау кезінде қауіпсіз жұмыс ережелерін сақтау; 6.2.3.4 қиындыларды өңдей білу; 6.2.3.5 киімнің бел және кеуде жақтарын біріктіріп машинамен тігу; 6.2.3.6 нұсқаулық - технологиялық картаны қолдану</p>
<p>Үй тоқыма бұйымдарының дизайны (алжапқыш, ас үй ыдыстары). Идеяларды дамыту. Эскиз. Материалды таңдау және дайындау. Жұмыс реттілігі.</p>	<p>6.1.5.1 композицияның негізгі заңдылықтарын сақтай отырып, түрлі объектілердің дизайнын дамыту бойынша өз тәжірибесі мен біліміне негізделе тапсырмаларды орындау; 6.1.5.2 шығармашылық идеяларды жүзеге асыру үшін эскиздер, техникалық суреттер мен сызбалар жасау; 6.1.4.1 уақытты және басқа факторларды ескере отырып, әрекеттердің кезектілігін анықтау және жоспарлау; 6.1.4.2 материалдық шығындарды анықтау (сандық көрсеткіштер)</p>
<p>Бұйымды жасау. Бөлшектерді қиып алу. Жеке бөлшектерді өңдеу. Бөлшектерді құрастыру және бұйымды әрлеу. Бұйымды безендіру</p>	<p>6.2.2.2 киімдерді дымқыл-жылумен өңдеу режимдерін сипаттау және оларды практикада қолдану; 6.2.3.1 тоқыма материалдарын қол құралдарымен және тігін машинасында тігін және жиек тігістерін қолдана отырып, пішу және өңдеу; 6.2.3.2 әртүрлі (тоқыма, табиғи және жасанды) материалдар мен конструкцияларды қолдана отырып, жеке бұйым жасау; 6.2.6.2 қолмен жұмыс жасайтын электр құралдарымен, жабдықтармен қауіпсіз жұмыс істеуді және еңбек гигиенасы ережелер тәсілдерін ұстану</p>
<p>Жұмыс көрсетілімі. Көрмені ұйымдастыру</p>	<p>6.3.1.1 дайын жұмыстарды мектеп аудиториясына ұсыну (көрме); 6.3.3.1 өзінің және басқалардың (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер) жұмыстарын жасау үшін қолданылатын әдістер мен</p>

		тәсілдерді (техникаларды) пәндік терминологияны қолдана отырып салыстыру
4-тоқсан		
3.4 Тамақтану мәдениеті	Қазақ, әртүрлі халықтар мәдениетінде және қоғамдық тамақтану орындарында үстел үстінде өзін-өзі ұстау ережелері	6.2.4.1 қазақ, әртүрлі халықтар мәдениетінде және қоғамдық тамақтану орындарында үстел үстінде өзін-өзі ұстау ережелерін сипаттау және салыстыру; 6.2.4.2 түрлі іс-шараларға арналған үстелді безендіру және дастархан жаю бойынша білімі мен практикалық дағдыларын көрсету
	Жартылай фабрикаттардан тамақ дайындау технологиясы	6.2.4.3 тағамдар мен десерттерді жедел дайындау технологиясын білу және қолдану; 6.2.4.4 әр түрлі тағамдарды дайындауға арналған өнімдерді, құралдарды және керек-жарақтарды анықтау және таңдау
	Тағамды жылдам пісіру технологиясы	6.2.4.3 тағамдар мен десерттерді жедел дайындау технологиясын білу және қолдану; 6.2.4.4 әр түрлі тағамдарды дайындауға арналған өнімдерді, құралдарды және керек-жарақтарды анықтау және таңдау;
	Десерттерді дайындау технологиясы	6.2.4.3 тағамдар мен десерттерді жедел дайындау технологиясын білу және қолдану; 6.2.4.4 әр түрлі тағамдарды дайындауға арналған өнімдерді, құралдарды және керек-жарақтарды анықтау және таңдау; 6.3.1.1 дайын жұмыстарды мектеп аудиториясына ұсыну (көрме)
3.5 Үй мәдениеті	Гигиеналық ережелер. Үй-жайларды дымқыл және құрғақ тазалау.	6.2.5.3 үйге, құралдарға және тазалау құралдарына қойылатын гигиеналық талаптарды сипаттау; 6.2.5.4 тазалау құралдары мен құрал-саймандарды таңдау және пайдалану
	Киім мен аяқ киімді күту, сақтау	6.2.5.5 шектеулі қолдау кезінде маусымдық киім мен аяқ киімді күту және сақтау ережелерін ұстану

	Сәндік-гүл мәдениеті. Гүл өсірудегі көктемгі жұмыстар	6.2.5.1 декоративті және гүлді дақылдарды өсіру технологиясын сипаттау; 6.2.5.2 сәндік көгалдандыру және гүл өсіру бойынша көктемгі жұмыстарды орындау; 6.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану, оның маңыздылығын түсіну және көрсету
--	--	---

Қазақстан Республикасының
Білім және ғылым министрі
2022 жылғы 1 сәуірдегі
№ 123 бұйрығына
20-қосымша
Қазақстан Республикасы
Білім және ғылым министрінің
2013 жылғы 3 сәуірдегі
№ 115 бұйрығына
657-қосымша

Есту қабілеті бұзылған (нашар еститін, кейіннен естімей қалған) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "Технология" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Есту қабілеті бұзылған (нашар еститін, кейіннен естімей қалған) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "Технология" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі – Бағдарлама) Қазақстан Республикасының "Білім туралы" Заңының 5-бабы 6) тармақшасына сәйкес әзірленген.

2. Бағдарлама мақсаты – техника мен технология саласында оқушылардың заманауи өндірісінде алған білімі жүйесінің нәтижелілігіне бағытталған функционалдық сауаттылығын қамсыздандыру, сонымен қатар, технологиялық ойлау қабілетін, болмысқа деген шығармашылық көзқарасын дамыту.

3. Бағдарлама міндеттері:

1) әр түрлі материалдар туралы білімнің қол жетімді әдістерін оқытуда және өңдеу тәсілдерін таңдау біліктілігі еңбектегі дербестікті дамытудағы еңбекке деген қызығушылықты ояту үшін еңбек дағдыларын қалыптастыру;

2) материалдарды пайдалану бойынша еңбек және технологиялық білімдер мен дағдыларды игерту;

3) мамандықтар әлемінде бағдарлау дағдыларын дамыту;

4) өз денсаулығын сақтау мен салауатты өмір салтын ұстанудағы жауапкершіліктің негізі болып табылатын дұрыс тамақтануды қалыптастыру;

5) құралдарды пайдалану және қауіпсіздік техника ережелерін меңгеру бойынша өзіне-өзі қызмет көрсету дағдыларын игерту;

6) уақытты, материалдардың қасиеттерін және басқа факторларды анықтай және ескере отырып, өз жұмысын жоспарлау қабілетін дамыту;

7) білім беру мақсаттарына жету үшін бірлескен іс-шараларды ұйымдастыру тәжірибесін жинақтау (жеке, жұптық және топтық жұмыс).

4. Түзете-дамыту міндеттері:

1) декоративті-қолданбалы шығармашылық бойынша сабақтарда жұмыс істеу дағдылары мен іскерліктерін меңгерту;

2) арнайы құралдарды дұрыс қолдануға, дұрыс және қауіпсіз тәсілмен жұмыс істеуге үйрету;

3) салыстыру және талдау дағдыларын қалыптастыру;

4) байланыстырып ауызша сөйлеуді түзету және дамыту.

2-тарау. Оқу процесін ұйымдастырудағы педагогикалық тәсілдер

5. "Технология" пәнін оқыту көрнекілік, қол жетімділік және оқытудың орындылығы қағидалары негізінде жүзеге асырылады.

6. Оқытудың қол жетімділігі мен орындылығы қағидасын іске асыруда оқыту үдерісінде белгілі бір талаптарды сақтау болып табылады:

1) оқытылатын материал мазмұны мен көлемі бойынша, ал практикалық тапсырмалар орындау әдістері бойынша білім алушылардың дайындық деңгейіне, олардың мүмкіндіктеріне және дене дамуына сәйкес келуі тиіс;

2) білім алушылардың жеке танымдық мүмкіндіктерін есепке алу, практикалық тапсырмаларды таңдауда саралау және қарапайымнан күрделіге, белгіліден белгісізге сияқты ережелерді сақтау керектігі.

7. Көрнекілік қағидасы білім алушылардың зерттелетін нысандары мен еңбек үрдістерін тікелей қабылдауы негізінде оқу материалын хабарлауды көздейді, ал көрнекілік ұғымы тек визуалды ғана емес, сонымен қатар есту және сенсорлық қабылдауды да білдіреді.

8. Бағдарлама көрнекі құралдардың әртүрлі түрлерін кеңінен қолдануды көздейді: бұйымдарды технологиялық өңдеу кезектілігі бейнеленген үлестірмелі материал, киімді модельдеу мен құрастыру негізінсіз оқылуы мүмкін емес табиғи нысандар мен техникалық сызбаларды имитациялау, білім алушыларға электротехникалық бұйымдарын дайындау технологиясын түсіндіру, әр түрлі технологиялық үрдістердің кезеңдерін көрсету.

9. "Технология" пәнін оқу шеңберінде нашар еститін және кейіннен естімей қалған білім алушылар мамандықтар әлемімен танысады және білім алушылардың жалпы кәсіптік білім мен еңбек қызметіне ауысуының сабақтастығын қамтамасыз ете отырып, қоғамдық өндірістің әртүрлі салаларындағы жұмысқа бағдарланады.

10. Осы бағдарлама мазмұнының негізгі бөлігін материалдық, ақпараттық және әлеуметтік объектілерді зерделеуге, құруға және қайта құруға бағытталған білім алушылардың қызметі құрайды.

11. Сабақ уақытында білім алушылардың қызметі жеке және топтық нысанда ұйымдастырылады.

12. Мұғалімнің педагогикалық қолдауы тікелей басшылық, кеңес беру түрінде болады немесе кейіннен талдауды (рефлексияны) ұйымдастыра отырып, іс-әрекетті педагогикалық бақылауға түседі және оқытудың негізгі формасы студенттердің танымдық-шығармашылық қызметі болып табылады.

13. Бағдарламадағы Оқу материалы студенттердің тәуелсіздігін біртіндеп арттыруды көздейтін белгілі бір жүйеде орналасқан және сабақтың міндеттеріне байланысты мұғалім жаңа танымдық ақпаратты хабарлауға немесе оларды қайталауға, жаттығуларға, өзіндік практикалық жұмысқа әр түрлі уақыт бөледі.

14. "Технология" пәнін оқыту пәнаралық байланыстарды кеңінен қолдануды көздейді: алгебрамен, геометриямен, химиямен, биологиямен, физикамен, тарихпен.

15. Технология бойынша көрнекі құралдарға қойылатын талаптар:

1) матаны өңдеуге арналған құралдар, материалдармен жұмыс істеуге арналған жиынтық, материалдарды техникалық модельдеуге және өңдеуге арналған құралдар, 100 сантиметр металл сызғыш, еденде үтіктеу тақтасы, тігін машинасы, 6-шы классты сызу құралдарының жиынтығы, қолмен тігу жұмыстарына арналған құралдар, кесте тігуге арналған құралдар мен құрылғылар;

2) білім алушының әмбебап жұмыс үстелі, әртүрлі ағаш өңдеуге арналған машина, тіреуіші бар электр кескіш, сымсыз бұрғылау машинасы, ағаш бұрғылау жиынтығы, металл бұрғылау жиынтығы, сырмақ, өлшегіші лентасы, материалдарды қисық сызықты аралауға арналған құрал, 30 сантиметрлік металл сызғышы, тойтармалы құрал ;

3) қабырғаға ілінетін плакаттар, "Қазақ ұлттық ою-өрнек" плакаттары, " технологияны оқытудағы қауіпсіздік техникасы" жазылған плакаттар";

4) шығармашылық жұмыстарға арналған стенд;

5) үлестірме материалы;

6) көрнекі материалы.

3-тарау. "Технология" пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

16. "Технология" пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

1) 7-сыныпта – аптасына 1 сағат, оқу жылында – 34 сағатты;

2) 8-сыныпта – аптасына 1 сағат, оқу жылында – 34 сағатты;

3) 9-сыныпта – аптасына 1 сағат, оқу жылында – 34 сағатты;

4) 10-сыныпта – аптасына 3 сағат, оқу жылында – 102 сағатты құрайды.

17. Бағдарламаның мазмұны келесі бөлімдерді қамтиды:

- 1) "Материалтану. Құрал-саймандар мен жабдықтар" бөлімі;
- 2) "Еңбек бұйымын дайындау технологиясы" бөлімі;
- 3) "Еңбек заттарын талдау және бағалау презентациясы" бөлімі.

18. "Материалтану. Құрал-саймандар мен жабдықтар" бөлімі бөлімшелерді/қыздарды қамтиды;

- 1) материалтану (тоқыма жіптері, маталар және олардың қасиеттері)
- 2) машинатану;
- 3) тігін өндірісі;
- 4) тігін шеберханасында және тігін өндірісінде қауіпсіз жұмыс істеу ережесі.

19. "Материалтану. Құрал-саймандар мен жабдықтар" бөлімі бөлімшелерді (ер балаларға арналған) қамтиды:

- 1) Еңбек пәні туралы жалпы мәліметтер;
- 2) материалдарды, құралдар мен жабдықтарды талдау.

20. "Еңбек бұйымын дайындау технологиясы" бөлімі бөлімшелерді (қыз балаларға арналған) қамтиды:

- 1) құрастыру;
- 2) тігін бұйымдарының бөлшектері мен тораптарын өңдеу;
- 3) практикалық жұмыстар;
- 4) ұлттық қолөнер;
- 5) жөндеу жұмыстарының түрлері.

21. "Еңбек бұйымын дайындау технологиясы" бөлімі бөлімшелерді (ер балаларға арналған) қамтиды:

- 1) ағаш ұстасы технологиясы;
- 2) ағашты көркемдеп өңдеу;
- 3) ағаш жиһаз бұйымдары, жиһаз өндірісі;
- 4) ағашты өңдеу өндірісінің жалпы технологиясы;
- 5) құрылыс өндірісі, ағаштың ұста жұмыстары;
- 6) еңбекті қорғау.

22. "Еңбек заттарын талдау және бағалау презентациясы" бөлімі бөлімшелерді (қыздарға/ер балаларға арналған) қамтиды:

- 1) еңбек нысандарын талдау және бағалау.

23. 7 сыныпқа арналған "Технология" оқу пәнінің негізгі мазмұны (қыз балаларға арналған):

1) "Материалтану. Құрал-саймандар мен жабдықтар". Мақта және зығыр маталарының қасиеттері, мақта және зығыр маталарын анықтау, маталардың мақсаты. Жіптер туралы ақпарат, жіптерден маталар алу. Матаның үлестік, көлденең, алдыңғы, дұрыс емес, жиектерін анықтау. Тігін машинасының құрылғысы, жетек құрылғысы, машина инесі, орауыш. Жіптерді шпулькаға орау, жоғарғы және төменгі жіптерді, тігісті реттеуішті толтыру. Қол еңбегінің қарапайым құралдары, құрылғылар, станоктар

және басқалар. Құрал-саймандар мен жабдықтарды орнату, баптау, жұмысқа дайындау, Құрал-саймандарды жөндеу, сақтау. Құрал мен жабдықтың қасиеттері-еңбек сапасы мен өнімділігі. Құралдар мен материалдарды пайдалану ережелері, тыйымдар мен шектеулер. Қауіпсіздік техникасы жөніндегі нұсқаулықтар (шеберханада өзін-өзі ұстау ережелері);

2) "Еңбек бұйымын дайындау технологиясы". Бұйымды дайындау үшін технологиялық операцияларды орындау кезектілігі; киімді жөндеу, жәй және көркемдеп тігу. Зығыр және тұрмыстық тігін бұйымдарында тік, қиғаш және дөңгеленген кесінділерді өңдеу, өлшеулерді алу, сызбаны құру. Майлықтар, жастықтар, сөмке. Жекелеген бөлшектер мен тораптарды өңдеу;

3) "Еңбек заттарын талдау және бағалау". Сыныпқа дайын жұмыстың презентациялау (көрме). Жұмыстарды жасау үшін қолданылатын әдістер мен тәсілдер. Пән терминологиясы. Бейімдеу, жұмыстарды жетілдіру бойынша сын пікірлер мен ұсыныстар.

24. 8 сыныпқа арналған "Технология" оқу пәнінің негізгі мазмұны (қыз балаларға арналған):

1) "Материалтану. Құрал-саймандар мен жабдықтар". Жүн және жібек маталардың (табиғи және жасанды талшықтардан жасалған) құрылымы мен негізгі қасиеттері және оларды қолдану. Жіптерді толтыру, зигзаг тігісінің ені мен биіктігін реттеу. Тігін шеберханасында жұмыс істеу кезінде қауіпсіздік ережелерін білу және орындау. Тігін машинасының ақауларын жою себептері мен қағидалары. Жұмыс орнын жабдықтауға қойылатын талаптар;

2) "Еңбек бұйымын дайындау технологиясы". Әйелдер киіміндегі әрлеу түрлері. Қиық бөлшектерінің атауы. Еңбек заттарын дайындау үшін технологиялық карталарды әзірлеу. Технологиялық карталар. Технологиялық карталарға қарап заттарды дайындау. Нұсқаулықтар. Оларды орындау шарттарын ескере отырып, әрекеттерді түзету. Үлгілер . Бұйымдарды пішу. Кесу, қос қиғаш кесу. Тігін бұйымдарын өңдеу түрлері (қатпарлар, жиектер). Бұйымдардан өлшеу алу. Өрнектер. Бұйымдардың сызбасы. Белден бастап алжапқышты тігу (белдікте төменгі кесілген дөңгелек алжапқышты жасаудың технологиялық реттілігі). Сызбаның құрылысы, дөңгелек кесіктері бар киім бұйымының үлгісін жасау және пішу (адам фигурасын өлшеу ережелері мен реттілігі, құруға арналған өлшемдер, бұйым бөлшектерінің атауы және контурлық кесіктер). Тігін бұйымдарындағы қалталарды өңдеу (қалталардың түрлері мен мақсаты, орындалу реті);

3) "Еңбек заттарын талдау және бағалау". Мұғалімнің сұрақтары бойынша немесе өз бетінше жасалған жұмыс туралы ауызша есеп беру. Жұмыста барысындағы ой-пікірлер мен тақырыптар. Жұмыстарды жасау үшін қолданылатын әдістер мен тәсілдер. Пән терминологиясы. Әрі қарай жұмысты жетілдіру, жұмысқа бейімдеу бойынша негізделген ұсыныстар мен сындарлы пікірлер.

25. 9 сыныпқа арналған "Технология" оқу пәнінің негізгі мазмұны (қыз балаларға арналған):

1) "Материалтану. Құрал-саймандар мен жабдықтар". Синтетикалық талшықтардың қасиеттері. Синтетикалық аралас талшықтардан жасалған маталардың қасиеттері. Матаның негізі. Матаның алдыңғы және артқы жағы. Маховик дөңгелекшесі. Жіп орайтын шпулька. Жоғарғы және төменгі жіптерді толтыру, тігін машинасын іске қосу, жылдамдықты реттеу. Машина тігістері (басу табанын белгілі бір бұрыштарында көтеріп бұру арқылы түзу, қисық тігу) тігістің ұзындығы. Тігін шеберханасында жұмыс істеу кезіндегі қауіпсіздік техникасы.

2) "Еңбек бұйымын дайындау технологиясы". Ұйықтауға арналған көйлек, белдемше, балалар пижамасының сызбасы. Бұйымдарды өлшеу. Ұйықтауға арналған көйлектің жағасын модельдеу. Машина тігістері: киім-кешек тігу, бұзу, жабық кесілген, ашық кесілген қиықты біріктіріп тігу, ашық және жабық кесілген жерін бүктеп тігу. Жиырылып тігілген жерлерін, қатпарларды, ілгектерді өңдеу. Матаны борлау және пішу, пішудің контурлық және бақылау сызықтарын матаға ауыстыру, пішу бөлшектерін өңдеу, қиықтарды жапсыру, жабық кесіндімен, жиектемемен немесе жиектемемен жікпен өңдеу, ылғалды-жылу арқылы өңдеуді орындау және дайын бұйымның сапасын анықтау; киімді қиықтармен, жамаулармен жөндеу;

3) "Еңбек заттарын талдау және бағалау". Жұмыста көрсетілген идеялар мен тақырыптар. Техникалық терминология. Бейімдеу, жұмыстарды жетілдіру бойынша сындарлы пікірлер мен негізделген ұсыныстар. Дайын жұмысты бүкіл сыныпқа таныстыру.

26. 10 сыныпқа арналған "Технология" оқу пәнінің негізгі мазмұны (қыз балаларға арналған):

1) "Материалтану. Құрал-саймандар мен жабдықтар". Тоқыма емес материалдарды алу және олардың мақсаты. Тігін өнеркәсібінде тоқыма емес материалдарды қолдану. Түрлі құрылғылары бар машинада жұмыс істеу; жұмыс кезінде пайда болған ақауларды анықтау және жою; тігін машиналарын тазалау және майлау; Жұмыс орнын ұтымды ұйымдастыру. Матаны сыртқы түріне қарай анықтау, тігу және ылғалды-жылу арқылы өңдеу кезінде маталардың қасиеттерін ескеріңіз. Еңбек қауіпсіздігі, ішкі тәртіп, электр және өрт қауіпсіздігі талаптарын сақтау;

2) "Еңбек бұйымын дайындау технологиясы". Тұтас кесілген көйлек немесе жейде, белдемше үлгісінің негізінде кесілген көйлектің үлгісін жасау. Киім модельдерінің журналдарынан дайын үлгілерді қолдана отырып, әйелдерге арналған өнімдерінің үлгілерін жасау. Тігістерге рұқсат беруді ескере отырып, матаға үлгіні салу, бұйымның бөлшектерін кесу, бұйымдарды өлшеу, тігу реттілігін анықтау. Толық өлшемді сызбаларды салу;

3) "Еңбек заттарын талдау және бағалау". Берілген жоспар бойынша жасалған жұмыс туралы ауызша есеп. Жұмыстарды талдау және бағалау (артықшылықтары мен кемшіліктері). Сөйлеуде техникалық терминологияны қолдану.

27. 7 сыныпқа арналған "Технология" оқу пәнінің негізгі мазмұны (ер балаларға арналған):

1) "Материалтану. Құрал-саймандар мен жабдықтар". Бақылау-өлшеу құралдары, шаблондар, құрылғылар және оларды қолдану және пайдалану ережелері: орындалатын жұмыстардың дәлдігін бақылау тәсілдері, ақаулықтардың алдын алу және оларды түзету, қол ағаш аспаптарын орнату және олармен жұмыс істеу ережелері, токарлық және бұрғылау станоктарында жұмыс істеу ережелері мен құрылғылары, қол электр құралдарының құрылысы мен пайдалану ережелері, материалдар мен электр энергиясын үнемді жұмсау тәсілдері, бұйымды көркемдеп әрлеуге арналған құралдар;

2) "Еңбек бұйымын дайындау технологиясы". Ағаш өндірісінде қолданылатын материалдар: ағаштың негізгі түрлері, қасиеттері мен ақаулары, негізгі ағаш операцияларының мәні мен мақсаты, белгілеуді, арамен кесуді, сүргілеуді, қашауды және кесуді, бұрғылауды орындау тәсілдері мен тәсілдері; қысқыштарды біріктіру мақсаты мен қолданылуы, оларды орындау тәсілдері мен жолдары, ұзындығы бойынша ағаш бөлшектері қосылыстарының түрлері (тоғысу), жиектер (топтастыру); бұрыштық (шеткі, ортаңғы), жәшікті қосылыстар мен оларды қолдану; алмалы-салмалы және ажыратылмайтын ағаш жалғамаларын орындаудың тәсілдері мен тәсілдері; желімдердің түрлері, желім ерітінділерін дайындау және оларды қолдану. Ағаштың негізгі түрлерін (түсі, құрылымы, ылғалдылығы, беріктігі) зерттеу, ағаш ұсталарын жасау үшін ағаш тандау, ағаш ұсталарын сәндік әрлеудің кейбір әдістерімен танысу, ағашты сақтау және кептіру әдістерін зерттеу, бөлшектерді жартылай тесілген (БҚ 4), жалған жалпақ шыбықпен бұрыштық қосылыс (БҚ 2), бұрыштық қорап қосылысы (БҚ 1, БҚ 2), ағаш ұстасын мөлдір емес әрлеу тәсілдерімен танысу. Конустық, цилиндрлік және беті фасондық бөлшектердің сызбаларын оқу және орындау;

3) "Еңбек заттарын талдау және бағалау". Дайын жұмысты сыныпқа көрсету (көрме). Жұмыстарды жасау үшін қолданылатын әдістер мен тәсілдер. Пән терминологиясы. Бейімдеу, жұмыстарды жетілдіру бойынша сындарлы пікірлер мен негізделген ұсыныстар.

28. 8 сыныпқа арналған "Технология" оқу пәнінің негізгі мазмұны (ер балаларға арналған):

1) "Материалтану. Құрал-саймандар мен жабдықтар". Еңбек және өндірістік пән. Құралдарды және жұмысқа бейімдеуді дайындау. Бақылау-өлшеу құралдары, шаблондар, құрылғылар және оларды қолдану мен пайдалану ережелері: орындалатын жұмыстардың дәлдігі мен сапасын бақылау тәсілдері, ақаулықтардың алдын алу және оларды түзету, қол ұсталық құрал-саймандарды орнату және олармен жұмыс істеу қағидалары, токарлық және бұрғылау станогының құрылысы және жұмыс істеу

қағидалары, материалдар мен электр энергиясын үнемді жұмсау, құрал-саймандарды, жабдықтар мен құрылғыларды ұқыпты пайдалану тәсілдері, жұмыс орнының ішкі еңбек қауіпсіздігі, өндірістік тазалық, электр және өрт қауіпсіздігі;

2) "Еңбек бұйымын дайындау технологиясы". Ағаш өндірісінде қолданылатын материалдар; ағаштың негізгі түрлері, қасиеттері мен кездесетін ақаулары; ағашпен жасалатын жұмыстың мәні мен мақсаты; белгілеуді, аралауды, сүргілеуді, қашауды және кескішпен кесуді, бұрғылауды орындау тәсілдері мен жолдары; қысқыштарды біріктіру мақсаты мен қолданылуы, оларды орындау тәсілдері мен жолдары; ағаш бөлшектердің ұзындығы бойынша біріктіру (тұтасу), жиектеу (топтастыру), бұрышы бойынша (шеткі, ортаңғы), оларды қолдану; алмалы-салмалы және ажыратылмайтын ағаш жалғамаларын орындау тәсілдері мен жолдары; желімдердің түрлері, желім ерітінділерін дайындау тәсілдері және қолдану; бақылау-өлшеу құралдары, шаблондар, құрылғылар және оларды қолдану және пайдалану ережелері;

3) "Еңбек заттарын талдау және бағалау". Жұмыста көрсетілген идеялар мен тақырыптар. Жұмыстарды жасау үшін қолданылатын әдістер мен тәсілдер. Пән терминологиясы. Бейімдеу, жұмыстарды жетілдіру бойынша сындарлы пікірлер мен негізделген ұсыныстар.

29. 9 сыныпқа арналған "Технология" оқу пәнінің негізгі мазмұны (ер балаларға арналған):

1) "Материалтану. Құрал-саймандар мен жабдықтар". Ағаш ұсталық жұмыстарды қол құралдарымен орындау; алмалы-салмалы және ажырамайтын қосылыстарды, қысқыштарды, бұрыштық, шеткі, ортаңғы және жәшікті байламдарды белгілеу және жинау, ұзындығы бойынша, жиегі бойынша жалғаулар, бөлшектерді біріктіру және желімдеу, ағаш бұйымдарын жинап құрастыру (желімдер мен арнайы құрылғылардың көмегімен), бақылау-өлшеу құралдары мен құрылғыларды пайдалану; дайындаманы ұтымды пішу, материалдар мен электр энергиясын үнемді жұмсау, жабдықты, құралдар мен құрылғыларды ұқыпты пайдалану; жұмыс орнын дайындау және ұтымды ұйымдастыру, еңбек қауіпсіздігі, өндірістік тазалықты, электр және өрт қауіпсіздігі мен табиғатты қорғау талаптарын сақтау;

2) "Еңбек бұйымын дайындау технологиясы". Өндірісте жасалған өнімдердің түрлерімен танысу, өнеркәсіптік технологияларды, жиһаз өндірісінің негізгі өнімдерін зерттеу, жиһазды жасаған материалдардың атауларымен және олардың технологиялық қасиеттерімен танысу. Ағаш өңдеу жұмыстарының түрлері. Бұйымдарды дайындау және құрастыру кезіндегі бригадалық еңбек бөлінісі ағаш жиһаз өндірісінде еңбекті қорғау және қауіпсіздік техникасы. Ұсталық бұйымдарды көркем әрлеудің тәсілдері. Жиһаз өндірісін механикаландыру және автоматтандыру туралы ақпарат. Жиһаз жасау үрдісімен танысу. Линолеум төсеу әдістері;

3) "Еңбек заттарын талдау және бағалау". Жұмыста көрсетілген идеялар мен тақырыптар. Техникалық терминология. Бейімдеу, жұмыстарды жетілдіру бойынша пікірлер мен ұсыныстар. Дайын жұмысты бүкіл сыныпқа таныстыру.

30. 10 сыныпқа арналған "Технология" оқу пәнінің негізгі мазмұны (ер балаларға арналған):

1) "Материалтану. Құрал-саймандар мен жабдықтар". Ағаш ұстасының жұмысын және жұмыс орнын ұйымдастыру. Ағаш және станок жұмыстарын орындау. Ағаш бұйымдарының ақауларын анықтау және жөндеу.

2) "Еңбек бұйымын дайындау технологиясы". Ағаштың түрлері мен ақауларын оның сыртқы түріне қарай анықтау: шаблон мен сызба бойынша ағаш дайындамасын белгілеу, ағаш ұсталық құралды мақсатына қарай қолдану, оны баптау, бұйымды дайындау үрдісінде станок жабдығын пайдалану; ағаш ұсталық бұйымдардың дизайнын ескере отырып өңдеу, бұйым құнының қарапайым есептеулерін орындау, ағаш сүргілеу және белгілеу құралдарын жасау, қарапайым ағаш ұсталық – жиһаз бұйымын жасау, токарлық станоктың ішін қайрау, бекіту бұйымдары мен жиһаз фурнитурасының түрлерін тану. Қаптайтын беті бар күрделі емес жиһаз жасау, ағаш-жиһаз бұйымдарындағы ақауларды жою, материалдар мен электр энергиясын үнемді жұмсау;

3) "Еңбек заттарын талдау және бағалау". Берілген жоспар бойынша жасалған жұмыс туралы ауызша есеп. Жұмыстарды талдау және бағалау (артықшылықтары мен кемшіліктері). Сөйлеуде техникалық терминологияны қолдану.

3-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

31. Бағдарламада, оқыту мақсаттары кодтық белгімен берілген. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сан бөлімше ретін, төртінші сан оқыту мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 7.2.1.4. кодында "7" - сынып, "2.1" - бөлімше, "4" - оқыту мақсатының реттік саны.

32. Күтілетін нәтижелер бойынша оқыту мақсаттарының жүйесі.

1) "Материалтану. Құрал-саймандар мен жабдықтар" бөлімі / қыздарға арналған:

1-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
7.1.1.1 өсімдік тектес талшықтар туралы түсініктің болуы: мақта және зығыр;	8.1.1.1 жануарлардың жүнінен жасалатын жіптер туралы білу: жүн, жібек 8.1.1.2 зертханалық-тәжірибелік зерттеу жолымен (сыртқы	9.1.1.1 химиялық өндірістің жасанды және синтетикалық талшықтар туралы түсініктің болуы; 9.1.1.2 жасанды талшықтардың (	10.1.1.1 "тоқыма талшықтарын жіктеу" кестесімен танысу арқылы тоқыма талшықтары туралы білімді жүйелеу; 10.1.1.2 жасанды және синтетикалық	

1.1 Материалтану (тоқыма талшықтары, маталар және олардың қасиеттері)	7.1.1.2 мақта-мата және зығыр талшықтарын көзбен және сипап ұстау арқылы анықтау; 7.1.1.3 мақта мен зығыр талшықтарына су мен жылудың әсерін білу	түрі, жанасуы, жану сипаты бойынша) жануарлардан алынатын талшықтардың (жүн, жібек) қасиеттерін анықтау); 8.1.1.3 жүн талшықтарының ұзындығын, бұралуын, жіңішкелігін, беріктігін анықтау	вискозды және ацетатты) қасиеттері туралы түсініктің болуы; 9.1.1.3 жасанды талшықтардың қасиеттерін іс жүзінде зертханалық жолмен анықтау	талшықтардан жасалған маталардың жаңа түрлері туралы түсініктің болуы; 10.1.1.3 синтетикалық талшықтар мен жіптерден тоқыма жіп алу үрдісі туралы түсініктің болуы
1.2. Машинатану (тігін машиналарының түрлері, негізгі механизмдері, тігін жабдықтарында жұмыс істеу тәсілдері)	7.1.2.1 тігін машиналарының түрлері мен жылдамдығын және оларда орындалатын жұмыстардың түрлері туралы жалпы түсініктің болуы; 7.1.2.2 машинасы құрылысында және оның механизмдері (ине механизмі, жіп тарқыш) түсіну; 7.1.2.3 төменгі және жоғарғы жіп орағышты толтыру	8.1.2.1 электр жетегі бар тұрмыстық тігін машинасының техникалық сипаттамаларын (құрылысы, түрлері, жылдамдығы, орындалатын жұмыс түрлері) білу; 8.1.2.2 электр жетегі бар тігін машинасында жұмыс істеу тәсілдерін орындау; 8.1.2.3 тігін машинасын реттеу механизмдерін ажырата білу; 8.1.2.4 астыңғы жіп орағыш жинағын бөлшектеу және жинау	9.1.2.1 22-А класты ПМЗ өнеркәсіптік тігін машинасының техникалық сипаттамасымен танысу (мақсаты, жылдамдығы, орындалатын операциялардың түрлері); 9.1.2.2 51-А класындағы ПМЗ-2 тігін машинасының техникалық сипаттамаларын білу; 9.1.2.3 өнеркәсіптік машинаның негізгі механизмдері (электр жетегі, ине, жіп тартқыштың, жіп орағыш) туралы түсініктің болуы	10.1.2.1 автоматтандырылған және жартылай автоматтандырылған тігін машиналары (ілмекті, түймешік) туралы түсінік болу; 10.1.2.2 қазіргі заманғы өнеркәсіптік тігін машиналарын (тігін фабрикасына, цех немесе орта-арнайы оқу орнына экскурсия); 10.1.2.3 шағын механизация құралдары (тігін машиналарына арналған құрылғылар) туралы түсініктің болуы;
1.3 тігін өндірісі (кәсіп түрлері, тігін бұйымдарының жаппай өндірісі, тігін фабрикасының негізгі цехтары туралы жалпы түсінік)	7.1.3.1 тігінші, пішуші мамандығы туралы білу; 7.1.3.2 киім-кешекті тігу кезінде пайдаланылатын фабрикалық тігістер туралы бастапқы түсініктің болуы; 7.1.3.3 тігін фабрикасында киімнің жаппай өндірісі, тігін өндірісі цехтары	8.1.3.1 иіру және тоқу өндірісі, кәсіптері туралы жалпы түсініктің болуы; 8.1.3.2 тігу кезінде еңбек бөлінісі операциясы туралы түсініктің болуы; 8.1.3.3 фабрикалық тігісті киім тігуде қолдану	9.1.3.1 тігін өндірісінің жаппай мамандықтары туралы түсініктің болуы (пішуші, борлаушы, үтіктеуші); 9.1.3.2 төсекке арналған (киім) тігудің бригадалық әдісін меңгеру; 9.1.3.3 тігу сапасы және дайын өнімге қойылатын талаптар	10.1.3.1 тігін өндірісі жағдайында модельер-конструктор мамандығы және оның функциялары туралы түсініктің болуы; 10.1.3.2 жаппай өндіріске арналған бұйымдардың модельдерін әзірлеу және құрастыру туралы жалпы түсініктің болуы; 10.1.3.3 өндіріс нормасы және өндіріс жағдайында

	туралы жалпы түсініктің болуы		туралы түсініктің болуы	бұйымдарды тігуге арналған жоспарлы тапсырма туралы түсініктің болуы
1.4 тігін шеберханасында және тігін өндірісінде қауіпсіз жұмыс істеу ережелері	7.1.4.1 өлшеу және қол құралдарымен, тігін машинасымен, үтікпен қауіпсіз жұмыс істеу ережелері туралы түсініктің болуы; 7.1.4.2 тәжірибелік жұмысты орындау кезінде қауіпсіздік ережелерін сақтау	8.1.4.1 қол құралымен қауіпсіз жұмыс істеу ережелерін сақтау; 8.1.4.2 электр тігін машинасында жұмыс істеген кезде электр бу үтігімен жұмыс істеу ережелерін сақтау; 8.1.4.3 оқу шеберханасында өз жұмыс орнын ұйымдастыру	9.1.4.1 51-А класты ПМЗ-2 және 22-А класты ПМЗ өнеркәсіптік тігін машиналарында қауіпсіз жұмыс істеу ережелерін сақтау; 9.1.4.2 ылғалды-жылумен өңдеу барысында үтікпен жұмыс істеудің қауіпсіз орындау тәсілдерін сақтау	10.1.4.1 арнайы тігін машиналарында қауіпсіз жұмыс тәсілдерін сақтау; 10.1.4.2 қол және машина операцияларын орындау кезінде, сондай-ақ бұйымдарды ылғалды-жылумен өңдеу кезінде қауіпсіздік ережелерін сақтау

2) раздел ""Материалтану. Құрал-саймандар мен жабдықтар" бөлімі/ ер балаларға арналған:

2-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7 сынып	8сынып	9 сынып	10 сынып
1.1 Еңбек пәні туралы жалпы мәліметтер	7.1.1.1 мұғалімнің көмегімен ағаш ұстаның ерекшеліктерін зерттеу және анықтау; 7.1.1.2 "ағаш ұстасы" мамандығының ерекшеліктерін білу; 7.1.1.3 ағаш-жиһаз өндірісінің мамандықтарымен танысу; 7.1.1.4 өз сөзінде техникалық терминологияны қолдану және түсіну	8.1.1.1 ағаш ұстасының маңызды ерекшеліктерін білу және түсіну; 8.1.1.2 ағаш және жиһаз өндірісінің негізгі мамандықтарын білу; 8.1.1.3 өз сөзінде ағаш ұсталық технологиялық операциялардың терминдері мен атауларын түсіну және қолдану; 8.1.1.4 жұмыс орнын өз бетінше ұйымдастыру	9.1.1.1 әртүрлі халықтардың өзге де пікіріне, тарихы мен мәдениетіне құрметпен қарау; 9.1.1.2 ағаш ұстасының ерекшеліктерін өз бетінше зерттеуге және сипаттауға тырысу; 9.1.1.3 ағаш және жиһаз кәсіпорындарында еңбекті ұйымдастыру негіздері туралы түсініктің болуы; 9.1.1.4 өзінің жеке ерекшеліктерін кәсіби талаптармен байланыстыру	10.1.1.1 ҚР халық шаруашылығында сүректің қолданылу саласын түсіну.; 10.1.1.2 ағаш-жиһаз өндірісі кәсіптерінің біліктілік сипаттамаларын зерттеу; 10.1.1.3 Ағаш өңдеу өндірісінде қолданылатын ресурстарды үнемдейтін технологиялар туралы түсініктің болуы 10.1.1.4 еңбек заттарын дайындау кезінде материалдардың қасиеттерін ескеру
	7.1.2.1 ағаштың физикалық, механикалық және			

<p>1.2. Материалдарды, құралдар мен жабдықтарды талдау</p>	<p>технологиялық қасиеттері туралы түсініктің болуы; 7.1.2.2 бұйымдарды жасау үшін қолданылатын ағаш материалдарының атаулары мен қасиеттерін білу; 7.1.2.3 ағаш ақауларының негізгі түрлерін, оларды жою тәсілдерін білу; 7.1.2.4 бұрғылау құрылғысын, олардың түрлерін білу; 7.1.2.5 бұрғылау станогының құрылысы туралы түсініктің болуы; 7.1.2.6 аралау цехтарында бригадалық жұмыс әдістері түсініктің болуы</p>	<p>8.1.2.1 кескіш элементтері туралы түсініктің болуы; 8.1.2.2 ағаш талшықтарына қатысты кескіштің қозғалысына байланысты кесу түрлерін ажырату; 8.1.2.3 тапсырмада сызба, техникалық сурет бойынша бағдарлану; 8.1.2.4 топтық әңгімеде жұмысты жоспарлау; 8.1.2.5 ағаш ақаулары мен талшықтардың бағытын ескере отырып, материалды таңдай алу;</p>	<p>9.1.2.1 ағаш өндеуде қолданылатын желімнің негізгі түрлерін, оның қасиеттерін білу; 9.1.2.2 желім жағуға арналған станоктар мен құрылғылар туралы түсініктің болуы; 9.1.2.3 фанерлеу үшін заттың бетін дайындауға талаптар қою. 9.1.2.4 фанерлеу үшін материалды кесу технологиясын сақтау. 9.1.2.5 ағаш бетін бояғыштармен, лактармен әрлеудің мақсатын білу</p>	<p>10.1.2.1 ағаштың негізгі қасиеттерін ажырата білу, ылғалдылық дәрежесін анықтау; 10.1.2.2 ағаштың сығылу, созылу, иілу және ығысу беріктігінің шегі туралы түсініктің болуы; 10.1.2.3 ағаш ақауларын мен жарамсыз түрлеріне т а н айырмашылықтарды анықтай алу; 10.1.2.4 ағаш түрлерін класстар мен топтарға бөлу туралы түсінікке ие болу; 10.1.2.5 негізгі ағаш түрлерін сипаттау</p>
--	---	---	--	--

3) "Еңбек бұйымын дайындау технологиясы" бөлімі/ қыз балаларға арналған: 3-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
<p>2.1 Құрастыру (сызба құру, үлгілерін дайындау, пішу)</p>	<p>7.2.1.1 сызықтардың "түзу" және "кисық", "дұрыс бұрыш" ұғымдарын, сызбаларды орындауға арналған сызықтарды: (тұтас - негізгі және штрихті – көмекші), тік және көлденең сызықтардың мақсатын ажырата алу; 7.2.1.2 сызбаларды рәсімдеу; 7.2.1.3 берілген өлшемдер бойынша тік төртбұрыш сызу; ;</p>	<p>8.2.1.1 тігін бұйымындағы "бұрыш" ұғымын (тік, өткір, доғал) және оны қолдануды ажырату; 8.2.1.2 үлгі бойынша қалта бөлігін пішу 8.2.1.3 өлшемдерді алу және жазу; 8.3.1.4 белдігімен және кеудешесі бар алжапқыштың сызбасын салу; 8.2.1.5 бұйымның тақ және жұп бөлшектерін</p>	<p>9.2.1.1 пижама шалбарының және пижама жейделерінің сызбасын иық тігіссіз жасау; 9.2.1.2 белдемше тігу үшін өлшеулерді алу, тартпа ерітіндісін есептеу; 9.2.1.3 нұсқаулық бойынша сызбаны құрастыруды орындау; 9.2.1.4 етегі кең белдемшенің сызбасын сызу ("жарты күн", "күн"</p>	<p>10.2.1.1 көйлек негізінің сызбасын сызу; 10.2.1.2 тірекке жең және жаға сызбаларын салуды орындау; 10.2.1.3 үлгілер мен сызбаларды талдау және салыстыру (бөлшектердің атауы, бақылау белгілері, үлгі мен сызбаның сипаттамасы); 10.2.1.4 сызбалардағы</p>

	7.2.1.4 масштаб туралы түсінікке ие болыңыз	анықтау (алжапқыш)	және "желбір" тәрізді)	сандық белгілерді кішірейтілген масштабта білу
2.2 тігін бұйымдарының бөлшектері мен тораптарын өңдеу.	7.2.2.1 жоғарыда аталған тігін бұйымдарының бөлшектері мен тораптарын өңдеу технологиясын түсіну және оларды тігуді орындау; 7.2.2.2 көлденең және үлестік кесінділерді, әрлеу тігісін, бөлікті қайрауды және бүгуді, тігісті сөгуді орындау; 7.2.2.3 тігістің басында және соңында бекітуді орындау; 7.2.2.4 тігістерді үтіктеп отыру	8.2.2.1 әрлеу түрі ретінде құрастыру туралы түсініктің болуы; 8.2.2.2 жинақтарды қалыптастыру үшін тігін машинасына үлгіге екі параллель тігіс салу (немесе қолмен); 8.2.2.3 әрлеу түрі ретінде жұмсақ қатпарлар туралы түсініктің болуы; 8.2.2.4 жұмсақ қатпарларға мата, шілтер, тігін мөлшерін матаны кию кезінде есептеу ; 8.2.2.5 үлгіде жұмсақ үтіктелмеген бүктемелер жасау	9.2.2.1 жұпталған бөлшектердің қадамдары мен ортаңғы бөліктерін өңдеу; 9.2.2.2 бөлшектердің жоғарғы және төменгі бөліктерін бүктеп, жабық тігіс арқылы өңдеу; 9.2.2.3 белдемшенің бүйір тігісіне сыдырма тігу; 9.2.2.4 тік белдемшенің жоғарғы бөлігін бекітілген жерін белдікпен өңдеу; 9.2.2.5 тік белдемшенің етегін әртүрлі тәсілдермен өңдеу	10.2.2.1 обрабатывать рюши , воланы, мелкие складки, защипы, выполнять мережку; 10.2.2.2 жеңді әртүрлі тәсілдермен өңдеу; 10.2.2.3 жағаны мойын жағасына біріктіріп, өңдеу ; 10.2.2.4 ілмектерді белгілеу және тігу; 10.2.2.5 түймелердің орынын белгілеу және тігу
2.3 Тәжірибелік жұмыстар	7.2.3.1 бөлшектерді дайын өнімге қосу реті туралы түсініктің болуы; 7.2.3.2 қиылған бүйір жағын біріктіру; 7.2.3.3 өнімнің жоғарғы бөлігін бүгіп тігісіпен өңдеу	8.2.3.1 өнімнің үлгісі бойынша жұмысқа назар аударып, технологиялық карта такырып негізінде тігін жұмыстарының реттілігін талқылау; 8.2.3.2 жинап, жұмсақ бүктемелер жасау; 8.2.3.3 жиырып тігу жерін белгілеп, орау арқылы немесе бірнеше рет қайталау арқылы жиырып тігу	9.2.3.1 мойын жағын қиғаш тігіспен өңдеу, жеңнің бөліктерін жабық кесіндімен қайырып тігу; 9.2.3.2 белдемшені киіп тұрып өлшемдерін алуға дайындау; 9.2.3.3 белдемшенің бүйір бөліктерін тегістеп, кескінін жинақтап өңдеу; 9.2.3.4 үлгіде қатпарларды өңдеуді орындау	10.2.3.1 көйлек тігу бойынша тәжірибелік жұмыстарды орындау; 10.2.3.2 еңбекке кәрәсу барысын жоспарлай білу; 10.2.3.3 бөлшектерді тазалау , тегістеу, үтіктеу; 10.2.3.4 көйлек киіп, ақауларды артынан жою
	7.2.4.1 колөнер тарихымен танысу; 7.2.4.2 колөнер тарихымен танысуқазақтың ұлттық	8.2.4.1 ұлттық ою-өрнектің зооморфтық тобы туралы түсініктің болуы; 8.2.4.2 қазақ ою-өрнектерінің,	9.2.4.1 қазақ ұлттық киімінің ерекшеліктері мен әрлеу түрлері туралы түсініктерінің болуы ;	10.2.4.1 киім мен тұрмыстық киімді тігу кезінде әртүрлі техникада бұйымдарды жасау

2.4 Ұлттық қолөнер	ою-өрнегінің төрт тобын ажырату және атау: геометриялық, космогониялық, зооморфтық және өсімдік тәріздес; 7.2.4.3 ою-өрнектің геометриялық түрлерін орындау	оның ішінде киімде қолданылатын ою-өрнектердің мағынасын меңгеру; 8.2.4.2 ою-өрнекті ("қошқар мүйіз", "ашатұяқ", "түйетабан") пайдалана отырып эскиз жасау және бұйым дайындау	9.2.4.2 тоқыма материалдардан киім және сәндік қолданбалы өнер бұйымдарын дайындау кезінде ұлттық ою-өрнекті қолдану; 9.2.4.3 киім тігуде қазақтың ұлттық киімі элементтерін қолдану	ерекшеліктері туралы түсініктің болуы; 10.2.4.2 киімнің (жилет, қамзол, бас киімдер) көркем безендірілуін орындау; 10.2.4.3 қазақтың ұлттық киімін (қамзол, бас киім) тігу технологиясын меңгеру
2.5 Жөндеу жұмыстарының түрлері	7.2.5.1 киімге күтім жасау ережелері туралы білу және оған ұқыпты қарау; 7.2.5.2 түймелердің түрлерін ажырату, түймелерді тігу әдісін таңдау; 7.2.5.3 түймелерді тігу; 7.2.5.4 ілгек тігу	8.2.5.1 киім эстетикасы туралы түсініктің болуы; 8.2.5.2 жамай алуды білу; 8.2.5.3 тігіс тігілген жерді анықтау және пішу; 8.2.5.4 қиық матаны пішіп, тігу	9.2.5.1 тігін фурнитуралары туралы білу және оны қажеттілігі бойынша қолдану; 9.2.5.2 белдік бұйымдағы сыдырма ілгекті жөндеу (ауыстыру)	10.2.5.1 қиықтардың әр түрлі түрлерін (сәндік, үстеме, төсем) төсеу; 10.2.5.2 бұйымның сипатына (мата, пішін, зақымдану түрлері, тозу дәрежесіне) байланысты жөндеу түрлерін ажырату; 10.2.5.3 аппликация түрінде жамау салу үшін зигзаг тігістері мен ілмек тігістерін пайдалану

4) "Еңбек бұйымын дайындау технологиясы" бөлімі /ер балаларға арналған:
4-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
1.2 Ағаш ұстасы технологиясы	7.2.1.1 мұғалімнің көмегімен үлгі мен сурет бойынша тапсырмада бағдарлану; 7.2.1.2. 2,4-БҚ бұрыштық соңғы қосылыстарын орындаңыз; 7.2.1.3 сызғышты, квадратты пайдаланып қарындашпен белгілеп, бұрыштарды протектор арқылы бұрышты өлшеуіш құралының көмегімен белгілеу;	8.2.1.1 бұйымның бөлшектерін сызба, техникалық сурет, үлгі бойынша белгілеуді жүзеге асыру, таңбалау құралын өз бетінше таңдау; 8.2.1.2 сырлау құралының негізін ала отырып сүргілеу технологиясын елестету; 8.2.1.3 тік бұрыштың ішін	9.2.1.1 тор бойынша, өрнек шаблоны көмегімен белгілеп алу; 9.2.1.2 қатты ағаштарды сүргілеу және аралау тәсілдерін меңгеру; 9.2.1.3 контурлық және ішкі жиектерді кескішпен өңдеу, оларды дөңгелектеу; 9.2.1.3 штангенциркульмен өлшеуді және	10.2.1.1 ағашты әртүрлі тәсілдермен кесу (талшықтардың көлденеңінен, бойымен және қиғашынан); 10.2.1.2 әр түрлі пішінді тістері бар қол арамен кесу; 10.2.1.3 жұлымды және қисық

	7.2.1.4 сүргілеу құралдарымен жұмыс істеу тәсілдерін меңгеру (сүргі, ара, жонғыш, сүргілеп жонғыш)	жону үшін, егеумен тазалау тәсілдерін меңгеру	өлшемдерді бақылауды орындай білу	с ы з ы қ т ы тәсілдерімен аралау
2.2 Ағашты көркемдеп өңдеу.	7.2.2.1 қарапайым геометриялық оюдың суретін белгілеу тәсілдерін меңгеру; 7.2.2.2 геометриялық өрнек кесу; 7.2.2.3 тегіс қисықты сызықты пішіндерден күрделі емес ою-өрнекті жасау; 7.2.2.4 бұйымдарды арнайы ағаш бояуымен, анилинді бояулармен, лакпен әрлеу	8.2.2.1 қобдишаны жасау кезінде мозаиканы орындау технологиясын меңгеру; 8.2.2.2 геометриялық фигураларды рейсмус, компас, кескіш көмегімен кесу тәсілдерін меңгеру	9.2.2.1 ағашты көркем безендіруді орындау; 9.2.2.2 иметь понятие: маркетри, интарсия, инкрустация; 9.2.2.3 көркем әрлеуі бар бұйымдарды орындау (қобдиша, маркетри-сурет, панно-интарсия)	10.2.2.1 тегіс заттың бетін шпонмен "ак", "конверт", "дойбы" түрінде қаптауды орындау; 10.2.2.2 қағаз, шайыр, синтетикалық үлдір және пластикпен қаптау тәсілдерін меңгеру; 10.2.2.3 жиһазды көркем безендіруді орындау (реңкін өзгерту, көшірмесін жасау, тегіс жылтырату)
2.3 Ағаш және жиһаз бұйымдары. Жиһаз өндірісі	7.2.3.1 ернеуіне жалғаумен орындалған бүктемесі бар раманы жасау технологиясын меңгеру; 7.2.3.2 қатты ағаштан жасалған құралдарға арналған тұтқасын жасау технологиясын меңгеру; 7.2.3.3 ағаш және ж и һ а з бұйымдарының дизайны, оларды жасау технологиясы туралы түсініктің болуы; 7.2.3.4 жақтауларды, қалқандарды, жылжымалы және жылжымайтын элементтерді (құрастыру бірліктері) жасау технологиясын білу;	8.2.3.1 жөндеу әдістерін таңдап, ж и һ а з бөлшектерінің жеке бөліктері мен бетін қалпына келтіру; 8.2.3.2 жиһаздың әртүрлі түрлерін (үстелдер, шкафтар, сөрелер, орындық) ж а с а у технологиясын меңгеру; 8.2.3.3 бұйымның мақсатын ескере отырып, дайын бөлшектерді лактармен, бояулармен әрлеуді орындау; 8.2.3.4 жиһаз фурнитурасы мен бекіткіштерді	9.2.3.1 жұмыс сапасын өз бетінше бақылай отырып, құрастыру сызбасы бойынша дайын бөлшектерден жиһаз құрастыруды орындау; 9.2.3.2 әр түрлі ағаштан жасалған жиһаз бұйымдарын дайындау технологиясын сақтау, содан кейін әрлеу; 9.2.3.3 секциялық жиһазды жасау, құрастыру және әрлеу. (шкафтар, стенкалар, сөрелер);	10.2.3.1 жиһаз дизайны туралы түсініктің болуы; 10.2.3.2 жиһазды мақсаты, қолдану түрі, өндірістік көрсеткіштері бойынша анықтау; 10.2.3.3 ағаш және жиһаз бұйымдарды жасаудың құрылымдық шешімдерді табу; 10.2.3.4 нәжістің, нан салғыштың, аяққа арналған орындықтың, орындықтың конструкциясының техникалық сызбасын орындау; 10.2.3.5 үстелдің, кітап сөресінің, балаға арналған

	7.2.3.5 таңбалау құралдарын (шаршы, бұрышты өлшуге арналған сызғыш, малка) жасау техникасын білу	белгілеу және орнату;		төсектің эскизін жасау. таңдау бойынша бұйымдар жасау
2.4 Ағаш өңдеу өндірісінің жалпы технологиясы	7.2.4.1 тесіп өтетін және өтпейтін тесіктерді бұрғылауды, станоктың контуры бойынша бұрғылауды жүзеге асыру; 7.2.4.2 ағашқа арналған токарлық станокта құрал тұтқаларын, шахмат фигураларын жасау технологиясын меңгеру	8.2.4.1 ағаш өңдеу станоктарында кескіш құралды бекіту тәсілдерін, олардың түрлерін білу; 8.2.4.2 электр бұрғылау, тесу, бұрандалы шегелерді бекіту және шешу жұмыстарының технологиясын білу; 8.2.4.3 токарлық жұмыстарға арналған құралдарға баылау жүргізу және қайрау; 8.2.4.4 станокта құрал тұтқаларын, жиһаз аяқтарын ж а с а у технологиясын сақтау	9.2.4.1 кескіш және сүргілеу құралын қайрау, қайрау бұрышын білу; 9.2.4.2 алдын ала белгілеумен бұрғылау станогында бұрғылау технологиясын сақтау; 9.2.4.3 үлгіге қарай өзі бақылай отырып профильді құралдарды ұштау технологиясын білу	10.2.4.1 ағаш өңдеу кәсіпорнының негізгі ерекшеліктерін білу ; 10.2.4.2 тік сызықты және қисық сызықты дайындамаларды өңдеуге жібере отырып пішуді орындау, ағаш тактайшалар мен фанераларды пішу; 10.2.4.3 ағашты кептіру түрлерін ажырату ; 10.2.4.4 дайындамаларды бастапқы және соңғы механикалық өңдеуді орындау; 10.2.4.5 тік бұрышты жолақтан қисық сызықты бөлшекті жасау
2.5 Құрылыс өндірісі. Ағаш өңдеу	9.2.5.1 ағашты жону жұмысын орындау	9.2.5.2 б а л т а саптамасының дұрыстығын тексеру	9.2.5.1 бөренелер мен жолақтарды шаблон бойынша кесу арқылы жалғау ; 9.2.5.2 тақталар мен жолақтарды қалқанға жинау; 9.2.5.3 құрылыс құралдары мен құрылғыларын жасау ; 9.2.5.4 шатыр және қ а п т а у материалдарын үлгілер бойынша анықтау	10.2.5.1 бөренелер мен жолақтарды шаблон бойынша ағашты кесу арқылы жалғау құрылыстағы ағаш жұмыстарының мазмұнын, жұмыс о р н ы н ұйымдастыруды, қауіпсіздік ережелерін түсіну; 10.2.5.2 құралды жұмысқа дайындау (балтаны тұтқаға кондыру, қайранда және барда түзету); 10.2.5.3 құрылыс конструкцияларын (қалыптар, құрылыс

				текесі, коршаулар) орындау
2.6 Еңбекті қорғау	7.2.6.1 шеберханадағы жұмыс қауіпсіздігінің ережелерін түсіну; 7.2.6.2 материалды қатарлап жинау және оны бөлшектеу кезінде қауіпсіздік ережелерін сақтау; 7.2.6.3 бояу жұмыстары кезінде желдету режимін сақтау; 7.2.6.4 электр қауіпсіздігінің негізгі ережелерін түсіну	8.2.6.1 жарақаттанудың себептері мен сақтық шараларын және алдын алуды білу; 8.2.6.2 алғашқы өрт сөндіру құралдарын пайдалану ережелерін, өрт сөндіргіштердің құрылысы мен қолданылуын білу	9.2.6.1 жұмысшылардың негізгі құқықтары мен міндеттерін білу; 9.2.6.2 еңбек шартының мағынасын түсіну; 9.2.6.3 жұмыс уақытында және демалыс уақытында бағдарлану; 9.2.6.4 еңбек тәртібі, еңбекті қорғау туралы түсініктің болуы	10.2.6.1 құрылыста, аралау және ағаш өңдеу кезінде еңбекті қорғау жөніндегі жұмысты ұйымдастыруды түсіну; 10.2.6.2 ағаш өңдеу кәсіпорнындағы құрылыстағы, машина және құрастыру цехтарындағы еңбек қауіпсіздігінің жалпы ережелерін білу; 10.2.6.3 еңбек гигиенасының, өндірістік санитарияның және жұмыс орнының жеке гигиенасының негіздерін білу

5) "Еңбек заттарын талдау және бағалау" бөлімі:

5-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
3.1 Еңбек заттарын талдау және бағалау	7.3.1.1 ер/қыз балалар өз жұмыстарын және басқалардың жұмысын талдауға және бағалауға тырысады; 7.3.1.2 ер/қыз балалар жұмыста артықшылықтары мен кемшіліктерін атап өту; 7.3.1.3 ер/қыз балалар ауызша есеп беруде өтілген ұғымдарды қолдана	8.3.1.1 ер/қыз балалар мұғалімнің ішінара көмегімен өзін-өзі бақылауды жүзеге асыру; 8.3.1.2 ер/қыз балалар жұмыс сапасын тексеру; 8.3.1.2 ер/қыз балалар жұмыс сапасын тексеру; 8.3.1.3 ер/қыз балалар техникалық терминологияны қолдануы; 8.3.1.4 ер/қыз балалар мұғалімнің сұрақтары бойынша немесе өз бетінше	9.3.1.1 ер/қыз балалар техникалық терминологияны қолдана отырып, өз жұмысында және басқалардың жұмысында көрініс табатын идеялар мен тақырыптарды сипаттау; 9.3.1.2 ер/қыз балалар сындарлы пікірлер қабылдап, өз жұмысын және басқалардың жұмысын жетілдіру, бейімдеу бойынша ұсыныстар жасау;	10.3.1.1 ер/қыз балалар өз жұмысында өзін-өзі бағалауының болуы; 10.3.1.2 ер/қыз балалар өз бетінше бұйым үлгісін өз бетінше талдау; 10.3.1.3 ер/қыз балалар өнімді өндірудің технологиялық тізбегін құру; 10.3.1.4 өз жұмысын және басқалардың жұмысын талдауға және бағалауға тырысады, жұмыста

отырып, атқарылған жұмысы туралы есеп береді	жасалған жұмыс туралы ауызша есеп береді ;	9.3.1.3 ер/қыз балалардайын жұмысын бүкіл сыныпқа ұсыну	артықшылықтары мен кемшіліктерін атап өту;
--	--	---	--

33. Бағдарлама есту қабілеті бұзылған (нашар еститін, кейіннен естімей қалған) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "Технология" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының Ұзақ мерзімді жоспарына сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді жоспарда әрбір бөлімде жүзеге асырылатын оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

34. Бөлімдер мен тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Негізгі орта білім беру
деңгейінің
7-10-сыныптарына арналған
"Технология" оқу пәнінен
жаңартылған мазмұндағы
үлгілік оқу бағдарламасына
қосымша

Есту қабілеті бұзылған (нашар еститін, кейіннен естімей қалған) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "Технология" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) 7 сынып (қыз балалар):

1-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімшелері	Оқыту мақсаттары
I тоқсан		
1. Материалтану. Құрал-саймандар мен жабдықтар	1.1 Материалтану (тоқыма талшықтары, Маталар және олардың қасиеттері)	7.1.1.1 өсімдік тектес талшықтар туралы түсініктің болуы: мақта және зығыр; 7.1.1.2 мақта-мата және зығыр талшықтарын көзбен және сипап ұстау арқылы анықтау; 7.1.1.3 мақта мен зығыр талшықтарына су мен жылудың әсерін білу
	1.2. Машинатану (тігін машиналарының түрлері, тігін жабдығында жұмыс істеудің негізгі механизмдері, тәсілдері)	7.1.2.1 тігін машиналарының түрлері мен жылдамдығын және оларда орындалатын жұмыстардың түрлері туралы жалпы түсініктің болуы; 7.1.2.2 машинасы құрылғысында және оның механизмдері (ине механизмі, жіп тарқыш) түсіну; 7.1.2.3 төменгі және жоғарғы жіп орағышты толтыру

	<p>1.3 Тігін өндірісі (кәсіптер, тігін бұйымдарының жаппай өндірісі, тігін фабрикасының негізгі цехтары туралы жалпы түсінік)</p>	<p>7.1.3.1 тігінші, пішуші мамандығы туралы білу; 7.1.3.2 киім-кешекті тігу кезінде пайдаланылатын фабрикалық тігістер туралы бастапқы түсініктің болуы; 7.1.3.3 тігін фабрикасында киімнің жаппай өндірісі, тігін өндірісі цехтары туралы жалпы түсініктің болуы</p>
	<p>1.4 Тігін шеберханасында және тігін өндірісінде қауіпсіз жұмыс істеу ережелері</p>	<p>7.1.4.1 өлшеу және қол құралдарымен, тігін машинасымен , үтікпен қауіпсіз жұмыс істеу ережелері туралы түсініктің болуы ; 7.1.4.2 тәжірибелік жұмысты орындау кезінде қауіпсіздік ережелерін сақтау</p>
<p>2. Еңбек затын дайындау технологиясы</p>	<p>2.1 Құрастыру (сызба құру, үлгілерін дайындау, пішу)</p>	<p>7.2.1.1 сызықтардың "түзу" және " қисық", " дұрыс бұрыш" ұғымдарын, сызбаларды орындауға арналған сызықтарды: (тұтас - негізгі және штрихті – көмекші), тік және көлденең сызықтардың мақсатын ажырата алу ; 7.2.1.2 сызбаларды рәсімдеу; 7.2.1.3 берілген өлшемдер бойынша тік төртбұрыш сызу; 7.2.1.4 масштаб туралы түсінікке ие болыңыз</p>
	<p>2.2 Тігін бұйымдарының бөлшектері мен тораптарын өңдеу</p>	<p>7.2.2.1 жоғарыда аталған тігін бұйымдарының бөлшектері мен тораптарын өңдеу технологиясын түсіну және оларды тігуді орындау; 7.2.2.2 көлденең және үлестік кесінділерді, әрлеу тігісін, бөлікті қайрауды және бүгуді, тігісті сөгуді орындау; 7.2.2.3 тігістің басында және соңында бекітуді орындау</p>
	<p>2.3 Тәжірибелік жұмыстар</p>	<p>7.2.3.1 бөлшектерді дайын өнімге қосу реті туралы түсініктің болуы; 7.2.3.2 қиылған бүйір жағын біріктіру; 7.2.3.3 өнімнің жоғарғы бөлігін бүгіп тігісіпен өңдеу</p>
		<p>7.2.4.1 қолөнер тарихымен танысу ; 7.2.4.2 қолөнер тарихымен танысуқазақтың ұлттық</p>

	2.4 Ұлттық қолөнер	ою-өрнегінің төрт тобын ажырату және атау: геометриялық, космогониялық, зооморфтық және өсімдік тәріздес; 7.2.4.3 ою-өрнектің геометриялық түрлерін орындау
	2.5 Жөндеу жұмыстарының түрлері	7.2.5.1 киімге күтім жасау ережелері туралы білу және оған ұқыпты қарау; 7.2.5.2 түймелердің түрлерін ажырату, түймелерді тігу әдісін таңдау; 7.2.5.3 түймелерді тігу
3. Еңбек заттарын талдау және бағалау	3.1 Еңбек заттарын талдау және бағалау	7.3.1.1 ер/қыз балалар өз жұмыстарын және басқалардың жұмысын талдауға және бағалауға тырысады; 7.3.1.2 ер/қыз балалар жұмыстағы артықшылықтары мен кемшіліктерін атап өтеді; 7.3.1.3 ер/қыз балалар ауызша есеп беруде өтілген ұғымдарды қолдана отырып, атқарылған жұмысы туралы есеп береді
2 тоқсан		
1. Материалтану. Құрал-саймандар мен жабдықтар	1.1 Материалтану (тоқыма талшықтары, Маталар және олардың қасиеттері)	7.1.1.1 өсімдік тектес талшықтар туралы түсініктің болуы: мақта және зығыр; 7.1.1.2 мақта-мата және зығыр талшықтарын көзбен және сипап ұстау арқылы анықтау; 7.1.1.3 мақта мен зығыр талшықтарына су мен жылудың әсерін білу
	1.2. Машинатану (тігін машиналарының түрлері, тігін жабдығында жұмыс істеудің негізгі механизмдері, тәсілдері)	7.1.2.1 тігін машиналарының түрлері мен жылдамдығын және оларда орындалатын жұмыстардың түрлері туралы жалпы түсініктің болуы; 7.1.2.2 машинасы құрылғысында және оның механизмдері (ине механизмі, жіп тарқыш) түсіну; 7.1.2.3 төменгі және жоғарғы жіп орағышты толтыру
	1.3 Тігін өндірісі (кәсіптер, тігін бұйымдарының жаппай өндірісі, тігін фабрикасының негізгі цехтары туралы жалпы түсінік)	7.1.3.1 тігінші, пішуші мамандығы туралы білу; 7.1.3.2 киім-кешекті тігу кезінде пайдаланылатын фабрикалық тігістер туралы бастапқы түсініктің болуы; 7.1.3.3 тігін фабрикасында киімнің жаппай өндірісі, тігін өндірісі

		цехтары туралы жалпы түсініктің болуы
	1.4 Тігін шеберханасында және тігін өндірісінде қауіпсіз жұмыс істеу ережелері	7.1.4.1 өлшеу және қол құралдарымен, тігін машинасымен , үтікпен қауіпсіз жұмыс істеу ережелері туралы түсініктің болуы ; 7.1.4.2 тәжірибелік жұмысты орындау кезінде қауіпсіздік ережелерін сақтау
2. Еңбек затын дайындау технологиясы	2.1 Құрастыру (сызба құру, үлгілерін дайындау, пішу)	7.2.1.1 сызықтардың "түзу" және " қисық", "дұрыс бұрыш" ұғымдарын, сызбаларды орындауға арналған сызықтарды: (тұтас - негізгі және штрихті – көмекші), тік және көлденең сызықтардың мақсатын ажырата алу ; 7.2.1.2 сызбаларды рәсімдеу; 7.2.1.3 берілген өлшемдер бойынша тік төртбұрыш сызу
	2.2 Тігін бұйымдарының бөлшектері мен тораптарын өңдеу .	7.2.2.1 жоғарыда аталған тігін бұйымдарының бөлшектері мен тораптарын өңдеу технологиясын түсіну және оларды тігуді орындау; 7.2.2.2 көлденең және үлестік кесінділерді, әрлеу тігісін, бөлікті қайрауды және бүгуді, тігісті сөгуді орындау; 7.2.2.3 тігістің басында және соңында бекітуді орындау
	2.3 Тәжірибелік жұмыстар	7.2.3.1 бөлшектерді дайын өнімге қосу реті туралы түсініктің болуы; 7.2.3.2 қиылған бүйір жағын біріктіру; 7.2.3.3 өнімнің жоғарғы бөлігін бүгіп тігісіпен өңдеу
	2.4 Ұлттық қолөнер	7.2.4.1 қолөнер тарихымен танысу ; 7.2.4.2 қолөнер тарихымен танысуқазақтың ұлттық ою-өрнегінің төрт тобын ажырату және атау: геометриялық, космогониялық, зооморфтық және өсімдік тәріздес; 7.2.4.3 ою-өрнектің геометриялық түрлерін орындау
		7.2.5.1 киімге күтім жасау ережелері туралы білу және оған ұқышты қарау;

	2.5 Жөндеу жұмыстарының түрлері	7.2.5.2 түймелердің түрлерін ажырату, түймелерді тігу әдісін таңдау; 7.2.5.3 түймелерді тігу;
3. Еңбек заттарын талдау және бағалау	3.1 Еңбек заттарын талдау және бағалау	7.3.1.1 ер/қыз балаларөз жұмыстарын және басқалардың жұмысын талдауға және бағалауға тырысады; 7.3.1.2 ер/қыз балаларжұмыстағы артықшылықтары мен кемшіліктерін атап өтеді; 7.3.1.3 ер/қыз балаларауызша есеп беруде өтілген ұғымдарды қолдана отырып, атқарылған жұмысы туралы есеп береді
3 тоқсан		
	1.1 Материалтану (тоқыма талшықтары, Маталар және олардың қасиеттері)	7.1.1.1 өсімдік тектес талшықтар туралы түсініктің болуы: мақта және зығыр; 7.1.1.2 мақта-мата және зығыр талшықтарын көзбен және сипап ұстау арқылы анықтау; 7.1.1.3 мақта мен зығыр талшықтарына су мен жылудың әсерін білу
	1.2. Машинатану (тігін машиналарының түрлері, тігін жабдығында жұмыс істеудің негізгі механизмдері, тәсілдері)	7.1.2.1 тігін машиналарының түрлері мен жылдамдығын және оларда орындалатын жұмыстардың түрлері туралы жалпы түсініктің болуы; 7.1.2.2 машинасы құрылғысында және оның механизмдері (ине механизмі, жіп таркыш) түсіну; 7.1.2.3 төменгі және жоғарғы жіп орағышты толтыру
	1.3 Тігін өндірісі (кәсіптер, тігін бұйымдарының жаппай өндірісі, тігін фабрикасының негізгі цехтары туралы жалпы түсінік)	7.1.3.1 тігінші, пішуші мамандығы туралы білу;7.1.3.2 киім-кешекті тігу кезінде пайдаланылатын фабрикалық тігістер туралы бастапқы түсініктің болуы; 7.1.3.3 тігін фабрикасында киімнің жаппай өндірісі, тігін өндірісі цехтары туралы жалпы түсініктің болуы
		7.1.4.1 өлшеу және кол құралдарымен, тігін машинасымен , үтікпен қауіпсіз жұмыс істеу ережелері туралы түсініктің болуы ;

1. Материалтану.
Құрал-саймандар мен жабдықтар

1.4 Тігін шеберханасында және
тігін өндірісінде қауіпсіз жұмыс
істеу ережелері

		орындау кезінде қауіпсіздік ережелерін сақтау
2. Еңбек затын дайындау технологиясы	2.1 Құрастыру (сызба құру, үлгілерін дайындау, пішу)	7.2.1.1 сызықтардың "түзу" және "қисық", "дұрыс бұрыш" ұғымдарын, сызбаларды орындауға арналған сызықтарды: (тұтас - негізгі және штрихті – көмекші), тік және көлденең сызықтардың мақсатын ажырата алу; 7.2.1.2 сызбаларды рәсімдеу; 7.2.1.3 берілген өлшемдер бойынша тік төртбұрыш сызу
	2.2 Тігін бұйымдарының бөлшектері мен тораптарын өңдеу	7.2.2.1 жоғарыда аталған тігін бұйымдарының бөлшектері мен тораптарын өңдеу технологиясын түсіну және оларды тігуді орындау; 7.2.2.2 көлденең және үлестік кесінділерді, әрлеу тігісін, бөлікті қайрауды және бүгуді, тігісті сөгуді орындау; 7.2.2.3 тігістің басында және соңында бекітуді орындау
	2.3 Тәжірибелік жұмыстар	7.2.3.1 бөлшектерді дайын өнімге қосу реті туралы түсініктің болуы; 7.2.3.2 қиылған бүйір жағын біріктіру; 7.2.3.3 өнімнің жоғарғы бөлігін бүгіп тігісіпен өңдеу
	2.4 Ұлттық колөнер	7.2.4.1 қолөнер тарихымен танысу; 7.2.4.2 қолөнер тарихымен танысуқазақтың ұлттық ою-өрнегінің төрт тобын ажырату және атау: геометриялық, космогониялық, зооморфтық және өсімдік тәріздес; 7.2.4.3 ою-өрнектің геометриялық түрлерін орындау
	2.5 Жөндеу жұмыстарының түрлері	7.2.5.1 киімге күтім жасау ережелері туралы білу және оған ұқыпты қарау; 7.2.5.2 түймелердің түрлерін ажырату, түймелерді тігу әдісін таңдау; 7.2.5.3 түймелерді тігу
		7.3.1.1 ер/қыз балаларөз жұмыстарын және басқалардың жұмысын талдауға және бағалауға тырысады;

3. Еңбек заттарын талдау және бағалау	3.1 Еңбек заттарын талдау және бағалау	7.3.1.2 ер/қыз балалар жұмыстағы артықшылықтары мен кемшіліктерін атап өтеді; 7.3.1.3 ер/қыз балаларауызша есеп беруде өтілген ұғымдарды қолдана отырып, атқарылған жұмысы туралы есеп береді
4 тоқсан		
1. Материалтану. Құрал-саймандар мен жабдықтар	1.1 Материалтану (тоқыма талшықтары, Маталар және олардың қасиеттері)	7.1.1.1 өсімдік тектес талшықтар туралы түсініктің болуы: мақта және зығыр; 7.1.1.2 мақта-мата және зығыр талшықтарын көзбен және сипап ұстау арқылы анықтау; 7.1.1.3 мақта мен зығыр талшықтарына су мен жылудың әсерін білу
	1.2. Машинатану (тігін машиналарының түрлері, тігін жабдығында жұмыс істеудің негізгі механизмдері, тәсілдері)	7.1.2.1 тігін машиналарының түрлері мен жылдамдығын және оларда орындалатын жұмыстардың түрлері туралы жалпы түсініктің болуы; 7.1.2.2 машинасы құрылғысында және оның механизмдері (ине механизмі, жіп тарқыш) түсіну; 7.1.2.3 төменгі және жоғарғы жіп орағышты толтыру
	1.3 Тігін өндірісі (кәсіптер, тігін бұйымдарының жаппай өндірісі, тігін фабрикасының негізгі цехтары туралы жалпы түсінік)	7.1.3.1 тігінші, пішуші мамандығы туралы білу; 7.1.3.2 киім-кешекті тігу кезінде пайдаланылатын фабрикалық тігістер туралы бастапқы түсініктің болуы; 7.1.3.3 тігін фабрикасында киімнің жаппай өндірісі, тігін өндірісі цехтары туралы жалпы түсініктің болуы
	1.4 Тігін шеберханасында және тігін өндірісінде қауіпсіз жұмыс істеу ережелері	7.1.4.1 өлшеу және қол құралдарымен, тігін машинасымен , үтікпен қауіпсіз жұмыс істеу ережелері туралы түсініктің болуы ; 7.1.4.2 тәжірибелік жұмысты орындау кезінде қауіпсіздік ережелерін сақтау
		7.2.1.1 сызықтардың "түзу" және " қисық", "дұрыс бұрыш" ұғымдарын, сызбаларды орындауға арналған сызықтарды: (тұтас - негізгі және штрихті –

2. Еңбек затын дайындау технологиясы	2.1 Құрастыру (сызба құру, үлгілерін дайындау, пішу)	көмекші), тік және көлденең сызықтардың мақсатын ажырата алу ; 7.2.1.2 сызбаларды рәсімдеу; 7.2.1.3 берілген өлшемдер бойынша тік төртбұрыш сызу
	2.2 Тігін бұйымдарының бөлшектері мен тораптарын өңдеу	7.2.2.1 жоғарыда аталған тігін бұйымдарының бөлшектері мен тораптарын өңдеу технологиясын түсіну және оларды тігуді орындау; 7.2.2.2 көлденең және үлестік кесінділерді, әрлеу тігісін, бөлікті қайрауды және бүгуді, тігісті сөгуді орындау; 7.2.2.3 тігістің басында және соңында бекітуді орындау
	2.3 Тәжірибелік жұмыстар	7.2.3.1 бөлшектерді дайын өнімге қосу реті туралы түсініктің болуы; 7.2.3.2 қиылған бүйір жағын біріктіру; 7.2.3.3 өнімнің жоғарғы бөлігін бүгіп тігісіпен өңдеу
	2.4 Ұлттық колөнер	7.2.4.1 колөнер тарихымен танысу ; 7.2.4.2 колөнер тарихымен танысуқазақтың ұлттық ою-өрнегінің төрт тобын ажырату және атау: геометриялық, космогониялық, зооморфтық және өсімдік тәріздес; 7.2.4.3 ою-өрнектің геометриялық түрлерін орындау
	2.5 Жөндеу жұмыстарының түрлері	7.2.5.1 киімге күтім жасау ережелері туралы білу және оған ұқыпты қарау; 7.2.5.2 түймелердің түрлерін ажырату, түймелерді тігу әдісін таңдау; 7.2.5.3 түймелерді тігу
3. Еңбек заттарын талдау және бағалау	3.1 Еңбек заттарын талдау және бағалау	7.3.1.1 ер/қыз балаларөз жұмыстарын және басқалардың жұмысын талдауға және бағалауға тырысады; 7.3.1.2 ер/қыз балаларжұмыстағы артықшылықтары мен кемшіліктерін атап өтеді; 7.3.1.3 ер/қыз балаларауызша есеп беруде өтілген ұғымдарды қолдана отырып, атқарылған жұмысы туралы есеп береді

2) 8 сынып (қыз балалар)

2-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімшелері	Оқыту мақсаттары
1 тоқсан		
<p>1. Материалтану. Құрал-саймандар мен жабдықтар</p>	<p>1.1 Материалтану (тоқыма талшықтары, Маталар және олардың қасиеттері)</p>	<p>8.1.1.1 жануарлардың жүнінен жасалатын жіптер туралы білу: жүн, жібек 8.1.1.2 зертханалық-тәжірибелік зерттеу жолымен (сыртқы түрі, жанасуы, жану сипаты бойынша) жануарлардан алынатын талшықтардың (жүн, жібек) қасиеттерін анықтау); 8.1.1.3 жүн талшықтарының ұзындығын, бұралуын, жіңішкелігін, беріктігін анықтау</p>
	<p>1.2. Машинатану (тігін машиналарының түрлері, тігін жабдығында жұмыс істеудің негізгі механизмдері, тәсілдері)</p>	<p>8.1.2.1 электр жетегі бар тұрмыстық тігін машинасының техникалық сипаттамаларын (құрылысы, түрлері, жылдамдығы, орындалатын жұмыс түрлері) білу; 8.1.2.2 электр жетегі бар тігін машинасында жұмыс істеу тәсілдерін орындау; 8.1.2.3 тігін машинасын реттеу механизмдерін ажырата білу</p>
	<p>1.3 Тігін өндірісі (кәсіптер, тігін бұйымдарының жаппай өндірісі, тігін фабрикасының негізгі цехтары туралы жалпы түсінік)</p>	<p>8.1.3.1 иіру және тоқу өндірісі, кәсіптері туралы жалпы түсініктің болуы; 8.1.3.2 тігу кезінде еңбек бөлінісі операциясы туралы түсініктің болуы; 8.1.3.3 фабрикалық тігісті киім тігуде қолдану</p>
	<p>1.4 Тігін шеберханасында және тігін өндірісінде қауіпсіз жұмыс істеу ережелері</p>	<p>8.1.4.1 қол құралымен қауіпсіз жұмыс істеу ережелерін сақтау; 8.1.4.2 электр тігін машинасында жұмыс істеген кезде электр бу үтігімен жұмыс істеу ережелерін сақтау; 8.1.4.3 оқу шеберханасында өз жұмыс орнын ұйымдастыру</p>
	<p>2.1 Құрастыру (сызба құру, үлгілерін дайындау, пішу)</p>	<p>8.2.1.1 тігін бұйымындағы "бұрыш" ұғымын (тік, өткір, доғал) және оны қолдануды ажырату; 8.2.1.2 үлгі бойынша қалта бөлігін пішу 8.2.1.3 өлшемдерді алу және жазу;</p>

<p>2. Еңбек затын дайындау технологиясы</p>	<p>2.2 Тігін бұйымдарының бөлшектері мен тораптарын өңдеу</p>	<p>8.2.2.1 әрлеу түрі ретінде құрастыру туралы түсініктің болуы; 8.2.2.2 жинақтарды калыптастыру үшін тігін машинасына үлгіге екі параллель тігіс салу (немесе қолмен); 8.2.2.3 әрлеу түрі ретінде жұмсақ қатпарлар туралы түсініктің болуы</p>
	<p>2.3 Тәжірибелік жұмыстар</p>	<p>8.2.3.1 өнімнің үлгісі бойынша жұмысқа назар аударып, технологиялық карта тақырып негізінде тігін жұмыстарының реттілігін талқылау; 8.2.3.2 жинап, жұмсақ бүктемелер жасау; 8.2.3.3 жиырып тігу жерін белгілеп, орау арқылы немесе бірнеше рет қайталау арқылы жиырып тігу</p>
	<p>2.4 Ұлттық қолөнер</p>	<p>8.2.4.1 ұлттық ою-өрнектің зооморфтық тобы туралы түсініктің болуы; 8.2.4.2 қазақ ою-өрнектерінің, оның ішінде киімде қолданылатын ою-өрнектердің мағынасын меңгеру; 8.2.4.2 ою-өрнекті ("қошқар мүйіз", "ашатұяқ", "түйетабан") пайдалана отырып эскиз жасау және бұйым дайындау</p>
	<p>2.5 Жөндеу жұмыстарының түрлері</p>	<p>8.2.5.1 киім эстетикасы туралы түсініктің болуы; 8.2.5.2 жамай алуды білу; 8.2.5.3 тігіс тігілген жерді анықтау және пішу; 8.2.5.4 қиық матаны пішіп, тігу</p>
<p>Еңбек заттарын талдау және бағалау</p>	<p>3.1 Еңбек заттарын талдау және бағалау</p>	<p>8.3.1.1 ер/қыз балалармұғалімнің ішінара көмегімен өзін-өзі бақылауды жүзеге асыру; 8.3.1.2 ер/қыз балаларжұмыс сапасын тексеру; 8.3.1.3 ер/қыз балалартехникалық терминологияны қолдануы; 8.3.1.4 ер/қыз балалармұғалімнің сұрақтары бойынша немесе өз бетінше жасалған жұмыс туралы ауызша есеп береді; 8.3.1.5 ер/қыз балалармұғалімнің сұрақтары бойынша және өз бетінше өз өнімдерін</p>

		егжей-тегжейлі талдауға тырысады
2 тоқсан		
1. Материалтану. Құрал-саймандар мен жабдықтар	1.1 Материалтану (тоқыма талшықтары, Маталар және олардың қасиеттері)	8.1.1.1 жануарлардың жүнінен жасалатын жіптер туралы білу: жүн, жібек 8.1.1.2 зертханалық-тәжірибелік зерттеу жолымен (сыртқы түрі, жанасуы, жану сипаты бойынша) жануарлардан алынатын талшықтардың (жүн, жібек) қасиеттерін анықтау); 8.1.1.3 жүн талшықтарының ұзындығын, бұралуын, жіңішкелігін, беріктігін анықтау
	1.2. Машинатану (тігін машиналарының түрлері, тігін жабдығында жұмыс істеудің негізгі механизмдері, тәсілдері)	8.1.2.1 электр жетегі бар тұрмыстық тігін машинасының техникалық сипаттамаларын (құрылысы, түрлері, жылдамдығы, орындалатын жұмыс түрлері) білу; 8.1.2.2 электр жетегі бар тігін машинасында жұмыс істеу тәсілдерін орындау; 8.1.2.3 тігін машинасын реттеу механизмдерін ажырата білу; 8.1.2.4 астыңғы жіп орағыш жинағын бөлшектеу және жинау
	1.3 Тігін өндірісі (кәсіптер, тігін бұйымдарының жаппай өндірісі, тігін фабрикасының негізгі цехтары туралы жалпы түсінік)	8.1.3.1 иіру және тоқу өндірісі, кәсіптері туралы жалпы түсініктің болуы; 8.1.3.2 тігу кезінде еңбек бөлінісі операциясы туралы түсініктің болуы; 8.1.3.3 фабрикалық тігісті киім тігуде қолдану
	1.4 Тігін шеберханасында және тігін өндірісінде қауіпсіз жұмыс істеу ережелері	8.1.4.1 қол құралымен қауіпсіз жұмыс істеу ережелерін сақтау; 8.1.4.2 электр тігін машинасында жұмыс істеген кезде электр бу үтігімен жұмыс істеу ережелерін сақтау; 8.1.4.3 оқу шеберханасында өз жұмыс орнын ұйымдастыру
	2.1 Құрастыру (сызба құру, үлгілерін дайындау, пішу)	8.2.1.1 тігін бұйымындағы "бұрыш" ұғымын (тік, өткір, доғал) және оны қолдануды ажырату; 8.2.1.2 үлгі бойынша қалта бөлігін пішу 8.2.1.3 өлшемдерді алу және жазу

2. Еңбек затын дайындау технологиясы	2.2 Тігін бұйымдарының бөлшектері мен тораптарын өңдеу	8.2.2.1 әрлеу түрі ретінде құрастыру туралы түсініктің болуы; 8.2.2.2 жинақтарды қалыптастыру үшін тігін машинасына үлгіге екі параллель тігіс салу (немесе қолмен); 8.2.2.3 әрлеу түрі ретінде жұмсақ қатпарлар туралы түсініктің болуы
	2.3 Тәжірибелік жұмыстар	8.2.3.1 өнімнің үлгісі бойынша жұмысқа назар аударып, технологиялық карта тақырып негізінде тігін жұмыстарының реттілігін талқылау; 8.2.3.2 жинап, жұмсақ бүктемелер жасау; 8.2.3.3 жиырып тігу жерін белгілеп, орау арқылы немесе бірнеше рет қайталау арқылы жиырып тігу
	2.4 Ұлттық қолөнер	8.2.4.1 ұлттық ою-өрнектің зооморфтық тобы туралы түсініктің болуы; 8.2.4.2 қазақ ою-өрнектерінің, оның ішінде киімде қолданылатын ою-өрнектердің мағынасын меңгеру
	2.5 Жөндеу жұмыстарының түрлері	8.2.5.1 киім эстетикасы туралы түсініктің болуы; 8.2.5.2 жамай алуды білу; 8.2.5.3 тігіс тігілген жерді анықтау және пішу
Еңбек заттарын талдау және бағалау	3.1 Еңбек заттарын талдау және бағалау	8.3.1.1 ер/қыз балалармұғалімнің ішінара көмегімен өзін-өзі бақылауды жүзеге асыру; 8.3.1.2 ер/қыз балаларжұмыс сапасын тексеру; 8.3.1.3 ер/қыз балалартехникалық терминологияны қолдануы
3 тоқсан		
	1.1 Материалтану (тоқыма талшықтары, Маталар және олардың қасиеттері)	8.1.1.1жануарлардың жүнінен жасалатын жіптер туралы білу: жүн, жібек 8.1.1.2 зертханалық-тәжірибелік зерттеу жолымен (сыртқы түрі, жанасуы, жану сипаты бойынша) жануарлардан алынатын талшықтардың (жүн, жібек) қасиеттерін анықтау);

1. Материалтану. Құрал-саймандар мен жабдықтар		8.1.1.3 жүн талшықтарының ұзындығын, бұралуын, жіңішкелігін, беріктігін анықтау
	1.2. Машинатану (тігін машиналарының түрлері, тігін жабдығында жұмыс істеудің негізгі механизмдері, тәсілдері)	8.1.2.1 электр жетегі бар тұрмыстық тігін машинасының техникалық сипаттамаларын (құрылысы, түрлері, жылдамдығы, орындалатын жұмыс түрлері) білу; 8.1.2.2 электр жетегі бар тігін машинасында жұмыс істеу тәсілдерін орындау; 8.1.2.3 тігін машинасын реттеу механизмдерін ажырата білу
	1.3 Тігін өндірісі (кәсіптер, тігін бұйымдарының жаппай өндірісі, тігін фабрикасының негізгі цехтары туралы жалпы түсінік)	8.1.3.1 иіру және тоқу өндірісі, кәсіптері туралы жалпы түсініктің болуы; 8.1.3.2 тігу кезінде еңбек бөлінісі операциясы туралы түсініктің болуы; 8.1.3.3 фабрикалық тігісті киім тігуде қолдану
	1.4 Тігін шеберханасында және тігін өндірісінде қауіпсіз жұмыс істеу ережелері	8.1.4.1 қол құралымен қауіпсіз жұмыс істеу ережелерін сақтау; 8.1.4.2 электр тігін машинасында жұмыс істеген кезде электр бу үтігімен жұмыс істеу ережелерін сақтау; 8.1.4.3 оқу шеберханасында өз жұмыс орнын ұйымдастыру
	2.1 Құрастыру (сызба құру, үлгілерін дайындау, пішу)	8.2.1.1 тігін бұйымындағы "бұрыш" ұғымын (тік, өткір, доғал) және оны қолдануды ажырату; 8.2.1.2 үлгі бойынша қалта бөлігін пішу 8.2.1.3 өлшемдерді алу және жазу
	2.2 Тігін бұйымдарының бөлшектері мен тораптарын өңдеу	8.2.2.1 әрлеу түрі ретінде құрастыру туралы түсініктің болуы; 8.2.2.2 жинақтарды қалыптастыру үшін тігін машинасына үлгіге екі параллель тігіс салу (немесе қолмен); 8.2.2.3 әрлеу түрі ретінде жұмсақ қатпарлар туралы түсініктің болуы
		8.2.3.1 өнімнің үлгісі бойынша жұмысқа назар аударып, технологиялық карта тақырып негізінде тігін жұмыстарының реттілігін талқылау;

2. Еңбек затын дайындау технологиясы	2.3 Тәжірибелік жұмыстар	8.2.3.2 жинап, жұмсақ бүктемелер жасау; 8.2.3.3 жиырып тігу жерін белгілеп, орау арқылы немесе бірнеше рет қайталау арқылы жиырып тігу
	2.4 Ұлттық қолөнер	8.2.4.1 ұлттық ою-өрнектің зооморфтық тобы туралы түсініктің болуы; 8.2.4.2 қазақ ою-өрнектерінің, оның ішінде киімде қолданылатын ою-өрнектердің мағынасын меңгеру; 8.2.4.2 составлять эскиз и изготавливать изделие с использованием орнамента ("қошқар мүйіз", "ашатуяк", "түйетабан"
	2.5 Жөндеу жұмыстарының түрлері	8.2.5.1 киім эстетикасы туралы түсініктің болуы; 8.2.5.2 жамай алуды білу; 8.2.5.3 тігіс тігілген жерді анықтау және пішу
Еңбек заттарын талдау және бағалау	3.1 Еңбек заттарын талдау және бағалау	8.3.1.1 ер/қыз балалармұғалімнің ішінара көмегімен өзін-өзі бақылауды жүзеге асыру; 8.3.1.2 ер/қыз балаларжұмыс сапасын тексеру; 8.3.1.3 ер/қыз балалартехникалық терминологияны қолдануы
4 тоқсан		
1. Материалтану. Құрал-саймандар мен жабдықтар	1.1 Материалтану (тоқыма талшықтары, Маталар және олардың қасиеттері)	8.1.1.1жануарлардың жүнінен жасалатын жіптер туралы білу: жүн, жібек 8.1.1.2 зертханалық-тәжірибелік зерттеу жолымен (сыртқы түрі, жанасуы, жану сипаты бойынша) жануарлардан алынатын талшықтардың (жүн, жібек) қасиеттерін анықтау); 8.1.1.3 жүн талшықтарының ұзындығын, бұралуын, жіңішкелігін, беріктігін анықтау
	1.2. Машинатану (тігін машиналарының түрлері, тігін жабдығында жұмыс істеудің негізгі механизмдері, тәсілдері)	8.1.2.1электр жетегі бар тұрмыстық тігін машинасының техникалық сипаттамаларын (құрылысы, түрлері, жылдамдығы, орындалатын жұмыс түрлері) білу ; 8.1.2.2 электр жетегі бар тігін машинасында жұмыс істеу тәсілдерін орындау;

		8.1.2.3 тігін машинасын реттеу механизмдерін ажырата білу
	1.3 Тігін өндірісі (кәсіптер, тігін бұйымдарының жаппай өндірісі, тігін фабрикасының негізгі цехтары туралы жалпы түсінік)	8.1.3.1 иіру және тоқу өндірісі, кәсіптері туралы жалпы түсініктің болуы; 8.1.3.2 тігу кезінде еңбек бөлінісі операциясы туралы түсініктің болуы; 8.1.3.3 фабрикалық тігісті киім тігуде қолдану
	1.4 Тігін шеберханасында және тігін өндірісінде қауіпсіз жұмыс істеу ережелері	8.1.4.1 қол құралымен қауіпсіз жұмыс істеу ережелерін сақтау; 8.1.4.2 электр тігін машинасында жұмыс істеген кезде электр бу үтігімен жұмыс істеу ережелерін сақтау; 8.1.4.3 оқу шеберханасында өз жұмыс орнын ұйымдастыру
2. Еңбек затын дайындау технологиясы	2.1 Құрастыру (сызба құру, үлгілерін дайындау, пішу)	8.2.1.1 тігін бұйымындағы "бұрыш" ұғымын (тік, өткір, доғал) және оны қолдануды ажырату; 8.2.1.2 үлгі бойынша қалта бөлігін пішу 8.2.1.3 өлшемдерді алу және жазу
	2.2 Тігін бұйымдарының бөлшектері мен тораптарын өңдеу	8.2.2.1 әрлеу түрі ретінде құрастыру туралы түсініктің болуы; 8.2.2.2 жинақтарды қалыптастыру үшін тігін машинасына үлгіге екі параллель тігіс салу (немесе қолмен); 8.2.2.3 әрлеу түрі ретінде жұмсақ қатпарлар туралы түсініктің болуы
	2.3 Тәжірибелік жұмыстар	8.2.3.1 өнімнің үлгісі бойынша жұмысқа назар аударып, технологиялық карта тақырып негізінде тігін жұмыстарының реттілігін талқылау; 8.2.3.2 жинап, жұмсақ бүктемелер жасау; 8.2.3.3 жиырып тігу жерін белгілеп, орау арқылы немесе бірнеше рет қайталау арқылы жиырып тігу
	2.4 Ұлттық қолөнер	8.2.4.1 ұлттық ою-өрнектің зооморфтық тобы туралы түсініктің болуы; 8.2.4.2 қазақ ою-өрнектерінің, оның ішінде киімде қолданылатын

		ою-өрнектердің мағынасын меңгеру
	2.5 Жөндеу жұмыстарының түрлері	8.2.5.1 киім эстетикасы туралы түсініктің болуы; 8.2.5.2 жамай алуды білу; 8.2.5.3 тігіс тігілген жерді анықтау және пішу
Еңбек заттарын талдау және бағалау	3.1 Еңбек заттарын талдау және бағалау	8.3.1.1 ер/қыз балалармұғалімнің ішінара көмегімен өзін-өзі бақылауды жүзеге асыру; 8.3.1.2 ер/қыз балаларжұмыс сапасын тексеру; 8.3.1.3 ер/қыз балалартехникалық терминологияны қолдануы

3) 9 сынып (қыз балалар):

3-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары
1 тоқсан		
1. Материалтану. Құрал-саймандар мен жабдықтар	1.1 Материалтану (тоқыма талшықтары, Маталар және олардың қасиеттері)	9.1.1.1 химиялық өндірістің: жасанды және синтетикалық талшықтар туралы түсініктің болуы; 9.1.1.2 жасанды талшықтардың (вискозды және ацетатты) қасиеттері туралы түсініктің болуы;; 9.1.1.3 жасанды талшықтардың қасиеттерін іс жүзінде зертханалық жолмен анықтау
	1.2. Машинатану (тігін машиналарының түрлері, тігін жабдығында жұмыс істеудің негізгі механизмдері, тәсілдері)	9.1.2.1 22-А класты ПМЗ өнеркәсіптік тігін машинасының техникалық сипаттамасымен танысу (мақсаты, жылдамдығы, орындалатын операциялардың түрлері); 9.1.2.2 знать технические характеристики красеобметочной швейной машины 51-А класса ПМЗ -2; 9.1.2.3 өнеркәсіптік машинаның негізгі механизмдері (электр жетегі, ине, жіп тартқыштың, жіп орағыш) туралы түсініктің болу
	1.3 Тігін өндірісі (кәсіптер, тігін бұйымдарының жаппай өндірісі, тігін фабрикасының негізгі цехтары туралы жалпы түсінік)	9.1.3.1 Тігін өндірісінің жаппай мамандықтары туралы түсініктің болуы (пішуші, борлаушы, үтіктеуші); 9.1.3.2 төсекке арналған (киім) тігудің бригадалық әдісін меңгеру;

		9.1.3.3 тігу сапасы және дайын өнімге қойылатын талаптар туралы түсініктің болуы
	1.4 Тігін шеберханасында және тігін өндірісінде қауіпсіз жұмыс істеу ережелері	9.1.4.1 51-А класты ПМЗ-2 және 22-А класты ПМЗ өнеркәсіптік тігін машиналарында қауіпсіз жұмыс істеу ережелерін сақтау; 9.1.4.2 ылғалды-жылумен өңдеу барысында үтікпен жұмыс істеудің қауіпсіз орындау тәсілдерін сақтау
2. Еңбек затын дайындау технологиясы	2.1 Құрастыру (сызба құру, үлгілерін дайындау, пішу)	9.2.1.1 пижама шалбарының және пижама жейделерінің сызбасын иық тігіссіз жасау; 9.2.1.2 белдемше тігу үшін өлшеулерді алу, тартпа ерітіндісін есептеу; 9.2.1.3 нұсқаулық бойынша сызбаны құрастыруды орындау
	2.2 Тігін бұйымдарының бөлшектері мен тораптарын өңдеу	9.2.2.1 жұпталған бөлшектердің қадамдары мен ортаңғы бөліктерін өңдеу; 9.2.2.2 бөлшектердің жоғарғы және төменгі бөліктерін бүктеп, жабық тігіс арқылы өңдеу; 9.2.2.3 белдемшенің бүйір тігісіне сыдырма тігу; 9.2.2.4 тік белдемшенің жоғарғы бөлігін бекітілген жерін белдікпен өңдеу; 9.2.2.5 тік белдемшенің етегін әртүрлі тәсілдермен өңдеу
	2.3 Тәжірибелік жұмыстар	9.2.3.1 мойын жағын қиғаш тігіспен өңдеу, жеңнің бөліктерін жабық кесіндімен қайырып тігу; 9.2.3.2 белдемшені киіп тұрып өлшемдерін алуға дайындау; 9.2.3.3 белдемшенің бүйір бөліктерін тегістеп, кескінін жинақтап өңдеу
	2.4 Ұлттық қолөнер	9.2.4.1 қазақ ұлттық киімінің ерекшеліктері мен әрлеу түрлері туралы түсініктерінің болуы ; 9.2.4.2 тоқыма материалдардан киім және сәндік қолданбалы өнер бұйымдарын дайындау кезінде ұлттық ою-өрнекті қолдану; 9.2.4.3 киім тігуде қазақтың ұлттық киімі элементтерін қолдану

	2.5 Жөндеу жұмыстарының түрлері	9.2.5.1 тігін фурнитуралары туралы білу және оны қажеттілігі бойынша қолдану; 9.2.5.2 белдік бұйымдағы сыдырма ілгекті жөндеу (ауыстыру)
3. Еңбек заттарын талдау және бағалау	3.1. Еңбек заттарын талдау және бағалау	9.3.1.1 ер/қыз балалар техникалық терминологияны қолдана отырып, өз жұмысында және басқалардың жұмысында көрініс табатын идеялар мен тақырыптарды сипаттау; 9.3.1.2 ер/қыз балалар сындарлы пікірлер қабылдап, өз жұмысын және басқалардың жұмысын жетілдіру, бейімдеу бойынша ұсыныстар жасау; 9.3.1.3 ер / қыз балалардың дайын жұмысын бүкіл сыныпқа ұсыну
2 тоқсан		
1. Материалтану. Құрал-саймандар мен жабдықтар	1.1 Материалтану (тоқыма талшықтары, Маталар және олардың қасиеттері)	9.1.1.1 химиялық өндірістің: жасанды және синтетикалық талшықтар туралы түсініктің болуы; 9.1.1.2 жасанды талшықтардың (вискозды және ацетатты) қасиеттері туралы түсініктің болуы;; 9.1.1.3 жасанды талшықтардың қасиеттерін іс жүзінде зертханалық жолмен анықтау
	1.2. Машинатану (тігін машиналарының түрлері, тігін жабдығында жұмыс істеудің негізгі механизмдері, тәсілдері)	9.1.2.1 22-А класты ПМЗ өнеркәсіптік тігін машинасының техникалық сипаттамасымен танысу (мақсаты, жылдамдығы, орындалатын операциялардың түрлері); 9.1.2.2 знать технические характеристики краеобметочной швейной машины 51-А класса ПМЗ -2; 9.1.2.3 өнеркәсіптік машинаның негізгі механизмдері (электр жетегі, ине, жіп тартқыштың, жіп орағыш) туралы түсініктің болу
	1.3 Тігін өндірісі (кәсіптер, тігін бұйымдарының жаппай өндірісі, тігін фабрикасының негізгі цехтары туралы жалпы түсінік)	9.1.3.1 Тігін өндірісінің жаппай мамандықтары туралы түсініктің болуы (пішуші, борлаушы, үтіктеуші); 9.1.3.2 төсекке арналған (киім) тігудің бригадалық әдісін меңгеру;

		9.1.3.3 тігу сапасы және дайын өнімге қойылатын талаптар туралы түсініктің болуы
	1.4 Тігін шеберханасында және тігін өндірісінде қауіпсіз жұмыс істеу ережелері	9.1.4.1 51-А класты ПМЗ-2 және 22-А класты ПМЗ өнеркәсіптік тігін машиналарында қауіпсіз жұмыс істеу ережелерін сақтау; 9.1.4.2 ылғалды-жылумен өңдеу барысында үтікпен жұмыс істеудің қауіпсіз орындау тәсілдерін сақтау
2. Еңбек затын дайындау технологиясы	2.1 Құрастыру (сызба құру, үлгілерін дайындау, пішу)	9.2.1.1 пижама шалбарының және пижама жейделерінің сызбасын иық тігіссіз жасау; 9.2.1.2 белдемше тігу үшін өлшеулерді алу, тартпа ерітіндісін есептеу; 9.2.1.3 нұсқаулық бойынша сызбаны құрастыруды орындау;
	2.2 Тігін бұйымдарының бөлшектері мен тораптарын өңдеу	9.2.2.1 жұпталған бөлшектердің қадамдары мен ортаңғы бөліктерін өңдеу; 9.2.2.2 бөлшектердің жоғарғы және төменгі бөліктерін бүктеп, жабық тігіс арқылы өңдеу; 9.2.2.3 белдемшенің бүйір тігісіне сыдырма тігу
	2.3 Тәжірибелік жұмыстар	9.2.3.1 мойын жағын қиғаш тігіспен өңдеу, жеңнің бөліктерін жабық кесіндімен қайырып тігу; 9.2.3.2 белдемшені киіп тұрып өлшемдерін алуға дайындау; 9.2.3.3 белдемшенің бүйір бөліктерін тегістеп, кескінін жинақтап өңдеу
	2.4 Ұлттық колөнер	9.2.4.1 қазақ ұлттық киімінің ерекшеліктері мен әрлеу түрлері туралы түсініктерінің болуы ; 9.2.4.2 тоқыма материалдардан киім және сәндік қолданбалы өнер бұйымдарын дайындау кезінде ұлттық ою-өрнекті қолдану; 9.2.4.3 киім тігуде қазақтың ұлттық киімі элементтерін қолдану
	2.5 Жөндеу жұмыстарының түрлері	9.2.5.1 тігін фурнитуралары туралы білу және оны қажеттілігі бойынша қолдану; 9.2.5.2 белдік бұйымдағы сыдырма ілгекті жөндеу (ауыстыру)

3. Еңбек заттарын талдау және бағалау	3.1. Еңбек заттарын талдау және бағалау	<p>9.3.1.1 ер/қыз балалартехникалық терминологияны қолдана отырып, өз жұмысында және басқалардың жұмысында көрініс табатын идеялар мен тақырыптарды сипаттау ;</p> <p>9.3.1.2 ер/қыз балалар сындарлы пікірлер қабылдап, өз жұмысын және басқалардың жұмысын жетілдіру, бейімдеу бойынша ұсыныстар жасау;</p> <p>9.3.1.3 ер / қыз балалардың дайын жұмысын бүкіл сыныпқа ұсыну</p>
3 тоқсан		
1. Материалтану. Құрал-саймандар мен жабдықтар	1.1 Материалтану (тоқыма талшықтары, Маталар және олардың қасиеттері)	<p>9.1.1.1 химиялық өндірістің: жасанды және синтетикалық талшықтар туралы түсініктің болуы;</p> <p>9.1.1.2 жасанды талшықтардың (вискозды және ацетатты) қасиеттері туралы түсініктің болуы;;</p> <p>9.1.1.3 жасанды талшықтардың қасиеттерін іс жүзінде зертханалық жолмен анықтау</p>
	1.2. Машинатану (тігін машиналарының түрлері, тігін жабдығында жұмыс істеудің негізгі механизмдері, тәсілдері)	<p>9.1.2.1 22-А класты ПМЗ өнеркәсіптік тігін машинасының техникалық сипаттамасымен танысу (максаты, жылдамдығы, орындалатын операциялардың түрлері);</p> <p>9.1.2.2 знать технические характеристики краеобметочной швейной машины 51-А класса ПМЗ -2;</p> <p>9.1.2.3 өнеркәсіптік машинаның негізгі механизмдері (электр жетегі, ине, жіп тартқыштың, жіп орағыш) туралы түсініктің болу</p>
	1.3 Тігін өндірісі (кәсіптер, тігін бұйымдарының жаппай өндірісі, тігін фабрикасының негізгі цехтары туралы жалпы түсінік)	<p>9.1.3.1 Тігін өндірісінің жаппай мамандықтары туралы түсініктің болуы (пішуші, борлаушы, үтіктеуші);</p> <p>9.1.3.2 төсекке арналған (киім) тігудің бригадалық әдісін меңгеру;</p> <p>9.1.3.3 тігу сапасы және дайын өнімге қойылатын талаптар туралы түсініктің болуы</p>
		9.1.4.1 51-А класты ПМЗ-2 және 22-А класты ПМЗ өнеркәсіптік тігін машиналарында қауіпсіз жұмыс істеу ережелерін сақтау

	1.4 Тігін шеберханасында және тігін өндірісінде қауіпсіз жұмыс істеу ережелері	9.1.4.2 ылғалды-жылумен өңдеу барысында үтікпен жұмыс істеудің қауіпсіз орындау тәсілдерін сақтау
2. Еңбек затын дайындау технологиясы	2.1 Құрастыру (сызба құру, үлгілерін дайындау, пішу)	9.2.1.1 пижама шалбарының және пижама жейделерінің сызбасын иық тігіссіз жасау; 9.2.1.2 белдемше тігу үшін өлшеулерді алу, тартпа ерітіндісін есептеу; 9.2.1.3 нұсқаулық бойынша сызбаны құрастыруды орындау
	2.2 Тігін бұйымдарының бөлшектері мен тораптарын өңдеу	9.2.2.1 жұпталған бөлшектердің қадамдары мен ортаңғы бөліктерін өңдеу; 9.2.2.2 бөлшектердің жоғарғы және төменгі бөліктерін бүктеп, жабық тігіс арқылы өңдеу; 9.2.2.3 белдемшенің бүйір тігісіне сыдырма тігу
	2.3 Тәжірибелік жұмыстар	9.2.3.1 мойын жағын қиғаш тігіспен өңдеу, жеңнің бөліктерін жабық кесіндімен қайырып тігу; 9.2.3.2 белдемшені киіп тұрып өлшемдерін алуға дайындау; 9.2.3.3 белдемшенің бүйір бөліктерін тегістеп, кескінін жинақтап өңдеу
	2.4 Ұлттық қолөнер	9.2.4.1 қазақ ұлттық киімінің ерекшеліктері мен әрлеу түрлері туралы түсініктерінің болуы ; 9.2.4.2 тоқыма материалдардан киім және сәндік қолданбалы өнер бұйымдарын дайындау кезінде ұлттық ою-өрнекті қолдану; 9.2.4.3 киім тігуде қазақтың ұлттық киімі элементтерін қолдану
	2.5 Жөндеу жұмыстарының түрлері	9.2.5.1 тігін фурнитуралары туралы білу және оны қажеттілігі бойынша қолдану; 9.2.5.2 белдік бұйымдағы сыдырма ілгекті жөндеу (ауыстыру)
3. Еңбек заттарын талдау және бағалау	3.1. Еңбек заттарын талдау және бағалау	9.3.1.1 ер/қыз балалартехникалық терминологияны қолдана отырып, өз жұмысында және басқалардың жұмысында көрініс табатын идеялар мен тақырыптарды сипаттау ; 9.3.1.2 ер/қыз балалар сындарлы пікірлер қабылдап, өз жұмысын

		және басқалардың жұмысын жетілдіру, бейімдеу бойынша ұсыныстар жасау; 9.3.1.3 ер / қыз балалардың дайын жұмысын бүкіл сыныпқа ұсыну
4 тоқсан		
1. Материалтану. Құрал-саймандар мен жабдықтар	1.1 Материалтану (тоқыма талшықтары, Маталар және олардың қасиеттері)	9.1.1.1 химиялық өндірістің: жасанды және синтетикалық талшықтар туралы түсініктің болуы; 9.1.1.2 жасанды талшықтардың (вискозды және ацетатты) қасиеттері туралы түсініктің болуы;; 9.1.1.3 жасанды талшықтардың қасиеттерін іс жүзінде зертханалық жолмен анықтау
	1.2. Машинатану (тігін машиналарының түрлері, тігін жабдығында жұмыс істеудің негізгі механизмдері, тәсілдері)	9.1.2.1 22-А класты ПМЗ өнеркәсіптік тігін машинасының техникалық сипаттамасымен танысу (мақсаты, жылдамдығы, орындалатын операциялардың түрлері); 9.1.2.2 знать технические характеристики краеобметочной швейной машины 51-А класса ПМЗ -2; 9.1.2.3 өнеркәсіптік машинаның негізгі механизмдері (электр жетегі, ине, жіп тартқыштың, жіп орағыш) туралы түсініктің болу
	1.3 Тігін өндірісі (кәсіптер, тігін бұйымдарының жаппай өндірісі, тігін фабрикасының негізгі цехтары туралы жалпы түсінік)	9.1.3.1 Тігін өндірісінің жаппай мамандықтары туралы түсініктің болуы (пішуші, борлаушы, үтіктеуші); 9.1.3.2 төсекке арналған (киім) тігудің бригадалық әдісін меңгеру; 9.1.3.3 тігу сапасы және дайын өнімге қойылатын талаптар туралы түсініктің болуы
	1.4 Тігін шеберханасында және тігін өндірісінде қауіпсіз жұмыс істеу ережелері	9.1.4.1 51-А класты ПМЗ-2 және 22-А класты ПМЗ өнеркәсіптік тігін машиналарында қауіпсіз жұмыс істеу ережелерін сақтау; 9.1.4.2 ылғалды-жылумен өңдеу барысында үтікпен жұмыс істеудің қауіпсіз орындау тәсілдерін сақтау

2. Еңбек затын дайындау технологиясы	2.1 Материалтану (тоқыма талшықтары, Маталар және олардың қасиеттері)	9.2.1.2 белдемше тігу үшін өлшеулерді алу, тартпа ерітіндісін есептеу; 9.2.1.3 нұсқаулық бойынша сызбаны құрастыруды орындау
	2.2 Тігін бұйымдарының бөлшектері мен тораптарын өңдеу	9.2.2.1 жұпталған бөлшектердің қадамдары мен ортаңғы бөліктерін өңдеу; 9.2.2.2. бөлшектердің жоғарғы және төменгі бөліктерін бүктеп, жабық тігіс арқылы өңдеу; 9.2.2.3 белдемшенің бүйір тігісіне сыдырма тігу
	2.3 Тәжірибелік жұмыстар	9.2.3.1 мойын жағын қиғаш тігіспен өңдеу, жеңнің бөліктерін жабық кесіндімен қайырып тігу; 9.2.3.2 белдемшені киіп тұрып өлшемдерін алуға дайындау; 9.2.3.3 белдемшенің бүйір бөліктерін тегістеп, кескінін жинақтап өңдеу
	2.4 Ұлттық қолөнер	9.2.4.1 қазақ ұлттық киімінің ерекшеліктері мен әрлеу түрлері туралы түсініктерінің болуы ; 9.2.4.2 тоқыма материалдардан киім және сәндік қолданбалы өнер бұйымдарын дайындау кезінде ұлттық ою-өрнекті қолдану; 9.2.4.3 киім тігуде қазақтың ұлттық киімі элементтерін қолдану
	2.5 Жөндеу жұмыстарының түрлері	9.2.5.1 тігін фурнитуралары туралы білу және оны қажеттілігі бойынша қолдану; 9.2.5.2 белдік бұйымдағы сыдырма ілгекті жөндеу (ауыстыру)
3. Еңбек заттарын талдау және бағалау	3.1. Еңбек заттарын талдау және бағалау	9.3.1.1 ер/қыз балалартехникалық терминологияны қолдана отырып, өз жұмысында және басқалардың жұмысында көрініс табатын идеялар мен тақырыптарды сипаттау ; 9.3.1.2 ер/қыз балалар сындарлы пікірлер қабылдап, өз жұмысын және басқалардың жұмысын жетілдіру, бейімдеу бойынша ұсыныстар жасау; 9.3.1.3 ер / қыз балалардың дайын жұмысын бүкіл сыныпқа ұсыну

4) 10 сынып (қыз балалар):

4-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімшелері	Оқыту мақсаттары
1 тоқсан		
1. Материалтану. Құрал-саймандар мен жабдықтар	1.1 Материалтану (тоқыма талшықтары, Маталар және олардың қасиеттері)	10.1.1.1 "тоқыма талшықтарын жіктеу" кестесімен танысу арқылы тоқыма талшықтары туралы білімді жүйелеу; 10.1.1.2 жасанды және синтетикалық талшықтардан жасалған маталардың жаңа түрлері туралы түсініктің болуы; 10.1.1.3 синтетикалық талшықтар мен жіптерден тоқыма жіп алу үрдісі туралы түсініктің болуы
	1.2 Машинатану (тігін машиналарының түрлері, негізгі механизмдері, тігін жабдықтарында жұмыс істеу тәсілдері)	10.1.2.1 автоматтандырылған және жартылай автоматтандырылған тігін машиналары (ілмекті, түймешік) туралы түсінік болу; 10.1.2.2 қазіргі заманғы өнеркәсіптік тігін машиналарын (тігін фабрикасына, цех немесе орта-арнайы оқу орнына экскурсия); 10.1.2.3 шағын механизация құралдары (тігін машиналарына арналған құрылғылар) туралы түсініктің болуы
	1.3 Тігін өндірісі (кәсіп түрлері, тігін бұйымдарының жаппай өндірісі, тігін фабрикасының негізгі цехтары туралы жалпы түсінік)	10.1.3.1 тігін өндірісі жағдайында модельер-конструктор мамандығы және оның функциялары туралы түсініктің болуы; 10.1.3.2 жаппай өндіріске арналған бұйымдардың модельдерін әзірлеу және құрастыру туралы жалпы түсініктің болуы; 10.1.3.3 өндіріс нормасы және өндіріс жағдайында бұйымдарды тігуге арналған жоспарлы тапсырма туралы түсініктің болуы
	1.4 Тігін шеберханасында және тігін өндірісінде қауіпсіз жұмыс істеу ережелері	10.1.4.1 арнайы тігін машиналарында қауіпсіз жұмыс тәсілдерін сақтау; 10.1.4.2 қол және машина операцияларын орындау кезінде, сондай-ақ бұйымдарды ылғалды-жылумен өңдеу кезінде қауіпсіздік ережелерін сақтау
		10.2.1.1 көйлек негізінің сызбасын сызу;

2. Еңбек затын дайындау технологиясы	2.1 Құрастыру (сызба құру, үлгілерін дайындау, пішу)	10.2.1.2 тірекке жең және жаға сызбаларын салуды орындау; 10.2.1.3 үлгілер мен сызбаларды талдау және салыстыру (бөлшектердің атауы, бақылау белгілері, үлгі мен сызбаның сипаттамасы)
	2.2 Тігін бұйымдарының бөлшектері мен тораптарын өңдеу	10.2.2.1 желбір, волан, шағын қатпар, жиырып тігу, мерезжаны жасау; 10.2.2.2 жеңді әртүрлі тәсілдермен өңдеу; 10.2.2.3 жағаны мойын жағасына біріктіріп, өңдеу ; 10.2.2.4 ілмектерді белгілеу және тігу
	2.3 Тәжірибелік жұмыстар	10.2.3.1 көйлек тігу бойынша тәжірибелік жұмыстарды орындау ; 10.2.3.2 еңбекке кәрәсу барысын жоспарлай білу; 10.2.3.3 бөлшектерді тазалау, тегістеу, үтіктеу; 10.2.3.4 көйлек киіп, ақауларды артынан жою
	2.4 Ұлттық қолөнер	10.2.4.1 киім мен тұрмыстық киімді тігу кезінде әртүрлі техникада бұйымдарды жасау ерекшеліктері туралы түсініктің болуы; 10.2.4.2 киімнің (жилет, қамзол, бас киімдер) көркем безендірілуін орындау; 10.2.4.3 қазақтың ұлттық киімін (камзол, бас киім) тігу технологиясын меңгеру
	2.5 Жөндеу жұмыстарының түрлері	10.2.5.1 қиықтардың әр түрлі түрлерін (сәндік, үстеме, төсем) төсеу; 10.2.5.2 бұйымның сипатына (мата , пішін, зақымдану түрлері, тозу дәрежесіне) байланысты жөндеу түрлерін ажырату; 10.2.5.3 аппликация түрінде жамау салу үшін зигзаг тігістері мен ілмек тігістерін пайдалану

3. Еңбек заттарын талдау және бағалау	3.1 Еңбек заттарын талдау және бағалау	10.3.1.3 ер/қыз балаларөз жұмысында өзін-өзі бағалауының болуы; 10.1.3.4 ер/қыз балаларөз жұмысын және басқалардың жұмысын талдауға және бағалауға тырысады, жұмыста артықшылықтары мен кемшіліктерін атап өту
2 тоқсан		
1. Материалтану. Құрал-саймандар мен жабдықтар	1.1 Материалтану (тоқыма талшықтары, Маталар және олардың қасиеттері)	10.1.1.1 "тоқыма талшықтарын жіктеу" кестесімен танысу арқылы тоқыма талшықтары туралы білімді жүйелеу; 10.1.1.2 жасанды және синтетикалық талшықтардан жасалған маталардың жаңа түрлері туралы түсініктің болуы; 10.1.1.3 синтетикалық талшықтар мен жіптерден тоқыма жіп алу үрдісі туралы түсініктің болуы
	1.2 Машинатану (тігін машиналарының түрлері, негізгі механизмдері, тігін жабдықтарында жұмыс істеу тәсілдері))	10.1.2.1 автоматтандырылған және жартылай автоматтандырылған тігін машиналары (ілмекті, түймешік) туралы түсінік болу; 10.1.2.2 қазіргі заманғы өнеркәсіптік тігін машиналарын (тігін фабрикасына, цех немесе орта-арнайы оқу орнына экскурсия); 10.1.2.3 шағын механизация құралдары (тігін машиналарына арналған құрылғылар) туралы түсініктің болуы
	1.3 Тігін өндірісі (кәсіп түрлері, тігін бұйымдарының жаппай өндірісі, тігін фабрикасының негізгі цехтары туралы жалпы түсінік)	10.1.3.1 тігін өндірісі жағдайында модельер-конструктор мамандығы және оның функциялары туралы түсініктің болуы; 10.1.3.2 жаппай өндіріске арналған бұйымдардың модельдерін әзірлеу және құрастыру туралы жалпы түсініктің болуы; 10.1.3.3 өндіріс нормасы және өндіріс жағдайында бұйымдарды тігуге арналған жоспарлы тапсырма туралы түсініктің болуы
		10.1.4.1 арнайы тігін машиналарында қауіпсіз жұмыс тәсілдерін сақтау; 10.1.4.2 қол және машина операцияларын орындау кезінде,

	1.4 Тігін шеберханасында және тігін өндірісінде қауіпсіз жұмыс істеу ережелері	сондай-ақ бұйымдарды ылғалды-жылумен өңдеу кезінде қауіпсіздік ережелерін сақтау
2. Еңбек затын дайындау технологиясы	2.1 Құрастыру (сызба құру, үлгілерін дайындау, пішу)	10.2.1.1 көйлек негізінің сызбасын сызу; 10.2.1.2 тірекке жең және жаға сызбаларын салуды орындау; 10.2.1.3 үлгілер мен сызбаларды талдау және салыстыру (бөлшектердің атауы, бақылау белгілері, үлгі мен сызбаның сипаттамасы)
	2.2 Тігін бұйымдарының бөлшектері мен тораптарын өңдеу	10.2.2.1 желбір, волан, шағын қатпар, жиырып тігу, мерезжаны жасау; 10.2.2.2 жеңді әртүрлі тәсілдермен өңдеу; 10.2.2.3 жағаны мойын жағасына біріктіріп, өңдеу ; 10.2.2.4 ілмектерді белгілеу және тігу
	2.3 Тәжірибелік жұмыстар	10.2.3.1 көйлек тігу бойынша тәжірибелік жұмыстарды орындау ; 10.2.3.2 еңбекке кәрәсу барысын жоспарлай білу; 10.2.3.3 бөлшектерді тазалау, тегістеу, үтіктеу
	2.4 Ұлттық қолөнер	10.2.4.1 киім мен тұрмыстық киімді тігу кезінде әртүрлі техникада бұйымдарды жасау ерекшеліктері туралы түсініктің болуы; 10.2.4.2 киімнің (жилет, қамзол, бас киімдер) көркем безендірілуін орындау; 10.2.4.3 қазақтың ұлттық киімін (камзол, бас киім) тігу технологиясын меңгеру
	2.5 Жөндеу жұмыстарының түрлері	10.2.5.1 қиықтардың әр түрлі түрлерін (сәндік, үстеме, төсем) төсеу; 10.2.5.2 бұйымның сипатына (мата , пішін, зақымдану түрлері, тозу дәрежесіне) байланысты жөндеу түрлерін ажырату; 10.2.5.3 аппликация түрінде жамау салу үшін зигзаг тігістері мен ілмек тігістерін пайдалану

3. Еңбек заттарын талдау және бағалау	3.1 Еңбек заттарын талдау және бағалау	10.3.1.1 ер/қыз балалар өз жұмысында өзін-өзі бағалауының болуы; 10.3.1.2 ер/қыз балалар өз бетінше бұйым үлгісін өз бетінше талдау; 10.3.1.3 ер/қыз балалар өз жұмысында өзін-өзі бағалауының болуы
3 тоқсан		
1. Материалтану. Құрал-саймандар мен жабдықтар	1.1 Материалтану (тоқыма талшықтары, Маталар және олардың қасиеттері)	10.1.1.1 "тоқыма талшықтарын жіктеу" кестесімен танысу арқылы тоқыма талшықтары туралы білімді жүйелеу; 10.1.1.2 жасанды және синтетикалық талшықтардан жасалған маталардың жаңа түрлері туралы түсініктің болуы; 10.1.1.3 синтетикалық талшықтар мен жіптерден тоқыма жіп алу үрдісі туралы түсініктің болуы
	1.2 Машинатану (тігін машиналарының түрлері, негізгі механизмдері, тігін жабдықтарында жұмыс істеу тәсілдері))	10.1.2.1 автоматтандырылған және жартылай автоматтандырылған тігін машиналары (ілмекті, түймешік) туралы түсінік болуы; 10.1.2.2 қазіргі заманғы өнеркәсіптік тігін машиналарын (тігін фабрикасына, цех немесе орта-арнайы оқу орнына экскурсия); 10.1.2.3 шағын механизация құралдары (тігін машиналарына арналған құрылғылар) туралы түсініктің болуы
	1.3 Тігін өндірісі (кәсіп түрлері, тігін бұйымдарының жаппай өндірісі, тігін фабрикасының негізгі цехтары туралы жалпы түсінік)	10.1.3.1 тігін өндірісі жағдайында модельер-конструктор мамандығы және оның функциялары туралы түсініктің болуы; 10.1.3.2 жаппай өндіріске арналған бұйымдардың модельдерін әзірлеу және құрастыру туралы жалпы түсініктің болуы; 10.1.3.3 өндіріс нормасы және өндіріс жағдайында бұйымдарды тігуге арналған жоспарлы тапсырма туралы түсініктің болуы
	1.4 Тігін шеберханасында және тігін өндірісінде қауіпсіз жұмыс істеу ережелері	10.1.4.1 арнайы тігін машиналарында қауіпсіз жұмыс тәсілдерін сақтау; 10.1.4.2 қол және машина операцияларын орындау кезінде, сондай-ақ бұйымдарды

		ылғалды-жылумен өңдеу кезінде қауіпсіздік ережелерін сақтау
2. Еңбек затын дайындау технологиясы	2.1 Құрастыру (сызба құру, үлгілерін дайындау, пішу)	10.2.1.1 көйлек негізінің сызбасын сызу; 10.2.1.2 тірекке жең және жаға сызбаларын салуды орындау; 10.2.1.3 үлгілер мен сызбаларды талдау және салыстыру (бөлшектердің атауы, бақылау белгілері, үлгі мен сызбаның сипаттамасы);
	2.2 Тігін бұйымдарының бөлшектері мен тораптарын өңдеу	10.2.2.1 желбір, волан, шағын қатпар, жиырып тігу, мережканы жасау; 10.2.2.2 жеңді әртүрлі тәсілдермен өңдеу; 10.2.2.3 жағаны мойын жағасына біріктіріп, өңдеу
	2.3 Тәжірибелік жұмыстар	10.2.3.1 көйлек тігу бойынша тәжірибелік жұмыстарды орындау ; 10.2.3.2 еңбекке кәрәсу барысын жоспарлай білу; 10.2.3.3 бөлшектерді тазалау, тегістеу, үтіктеу
	2.4 Ұлттық қолөнер	10.2.4.1 киім мен тұрмыстық киімді тігу кезінде әртүрлі техникада бұйымдарды жасау ерекшеліктері туралы түсініктің болуы; 10.2.4.2 киімнің (жилет, камзол, бас киімдер) көркем безендірілуін орындау; 10.2.4.3 қазақтың ұлттық киімін (камзол, бас киім) тігу технологиясын меңгеру
	2.5 Жөндеу жұмыстарының түрлері	10.2.5.1 қиықтардың әр түрлі түрлерін (сәндік, үстеме, төсем) төсеу; 10.2.5.2 бұйымның сипатына (мата, пішін, зақымдану түрлері, тозу дәрежесіне) байланысты жөндеу түрлерін ажырату; 10.2.5.3 аппликация түрінде жамау салу үшін зигзаг тігістері мен ілмек тігістерін пайдалану
3. Еңбек заттарын талдау және бағалау	3.1 Еңбек заттарын талдау және бағалау	10.3.1.1 ер/қыз балалар өз жұмысында өзін-өзі бағалауының болуы; 10.3.1.2 ер/қыз балалар өз бетінше бұйым үлгісін өз бетінше талдау;

		10.3.1.3 ер/қыз балалар өз жұмысында өзін-өзі бағалауының болуы
4 тоқсан		
1. Материалтану. Құрал-саймандар мен жабдықтар	1.1 Материалтану (тоқыма талшықтары, Маталар және олардың қасиеттері)	10.1.1.1 "тоқыма талшықтарын жіктеу" кестесімен танысу арқылы тоқыма талшықтары туралы білімді жүйелеу; 10.1.1.2 жасанды және синтетикалық талшықтардан жасалған маталардың жаңа түрлері туралы түсініктің болуы; 10.1.1.3 синтетикалық талшықтар мен жіптерден тоқыма жіп алу үрдісі туралы түсініктің болуы
	1.2 Машинатану (тігін машиналарының түрлері, негізгі механизмдері, тігін жабдықтарында жұмыс істеу тәсілдері))	10.1.2.1 автоматтандырылған және жартылай автоматтандырылған тігін машиналары (ілмекті, түймешік) туралы түсінік болу; 10.1.2.2 қазіргі заманғы өнеркәсіптік тігін машиналарын (тігін фабрикасына, цех немесе орта-арнайы оқу орнына экскурсия); 10.1.2.3 шағын механизация құралдары (тігін машиналарына арналған құрылғылар) туралы түсініктің болуы
	1.3 Тігін өндірісі (кәсіп түрлері, тігін бұйымдарының жаппай өндірісі, тігін фабрикасының негізгі цехтары туралы жалпы түсінік)	10.1.3.1 тігін өндірісі жағдайында модельер-конструктор мамандығы және оның функциялары туралы түсініктің болуы; 10.1.3.2 жаппай өндіріске арналған бұйымдардың модельдерін әзірлеу және құрастыру туралы жалпы түсініктің болуы; 10.1.3.3 өндіріс нормасы және өндіріс жағдайында бұйымдарды тігуге арналған жоспарлы тапсырма туралы түсініктің болуы
	1.4 Тігін шеберханасында және тігін өндірісінде қауіпсіз жұмыс істеу ережелері	10.1.4.1 арнайы тігін машиналарында қауіпсіз жұмыс тәсілдерін сақтау; 10.1.4.2 қол және машина операцияларын орындау кезінде, сондай-ақ бұйымдарды ылғалды-жылумен өңдеу кезінде қауіпсіздік ережелерін сақтау

2. Еңбек затын дайындау технологиясы	2.1 Құрастыру (сызба құру, үлгілерін дайындау, пішу)	10.2.1.2 тірекке жең және жаға сызбаларын салуды орындау; 10.2.1.3 үлгілер мен сызбаларды талдау және салыстыру (бөлшектердің атауы, бақылау белгілері, үлгі мен сызбаның сипаттамасы)
	2.2 Тігін бұйымдарының бөлшектері мен тораптарын өңдеу	10.2.2.1 желбір, волан, шағын қатпар, жиырып тігу, мережканы жасау; 10.2.2.2 жеңді әртүрлі тәсілдермен өңдеу; 10.2.2.3 жағаны мойын жағасына біріктіріп, өңдеу
	2.3 Тәжірибелік жұмыстар	10.2.3.1 көйлек тігу бойынша тәжірибелік жұмыстарды орындау; 10.2.3.2 еңбекке кәрәсу барысын жоспарлай білу; 10.2.3.3 бөлшектерді тазалау, тегістеу, үтіктеу
	2.4 Ұлттық қолөнер	10.2.4.1 киім мен тұрмыстық киімді тігу кезінде әртүрлі техникада бұйымдарды жасау ерекшеліктері туралы түсініктің болуы; 10.2.4.2 киімнің (жилет, қамзол, бас киімдер) көркем безендірілуін орындау
	2.5 Жөндеу жұмыстарының түрлері	10.2.5.1 қиықтардың әр түрлі түрлерін (сәндік, үстеме, төсем) төсеу; 10.2.5.2 бұйымның сипатына (мата, пішін, зақымдану түрлері, тозу дәрежесіне) байланысты жөндеу түрлерін ажырату; 10.2.5.3 аппликация түрінде жамау салу үшін зигзаг тігістері мен ілмек тігістерін пайдалану
3. Еңбек заттарын талдау және бағалау	3.1 Еңбек заттарын талдау және бағалау	10.3.1.1 ер/қыз балалар өз жұмысында өзін-өзі бағалауының болуы; 10.3.1.2 ер/қыз балалар өз бетінше бұйым үлгісін өз бетінше талдау; 10.3.1.3 ер/қыз балалар өз жұмысында өзін-өзі бағалауының болуы

5) 7 сынып: (ер балалар)

5-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары

1. Материалтану	1.1 Еңбек пәні туралы жалпы мәліметтер	<p>7.1.1.1 мұғалімнің көмегімен ағаш ұстаның ерекшеліктерін зерттеу және анықтау;</p> <p>7.1.1.2 "ағаш ұстасы" мамандығының ерекшеліктерін білу;</p> <p>7.1.1.3 ағаш-жиһаз өндірісінің мамандықтарымен танысу;</p> <p>7.1.1.4 өз сөзінде техникалық терминологияны қолдану және түсіну</p>
	1.2. Материалдарды, құралдар мен жабдықтарды талдау	<p>7.1.2.1 ағаштың физикалық, механикалық және технологиялық қасиеттері туралы түсініктің болуы;</p> <p>7.1.2.2 бұйымдарды жасау үшін қолданылатын ағаш материалдарының атаулары мен қасиеттерін білу;</p> <p>7.1.2.3 ағаш ақауларының негізгі түрлерін, оларды жою тәсілдерін білу;</p> <p>7.1.2.4 бұрғылау құрылғысын, олардың түрлерін білу</p>
2. Еңбек бұйымын дайындау технологиясы	1.2 Ағаш ұстасы технологиясы	<p>7.2.1.1 мұғалімнің көмегімен үлгі мен сурет бойынша тапсырмада бағдарлану;</p> <p>7.2.1.2. 2,4-БҚ бұрыштық соңғы қосылыстарын орындаңыз;</p> <p>7.2.1.3 сызғышты, квадратты пайдаланып қарындашпен белгілеп, бұрыштарды протектор арқылы бұрышты өлшеуіш құралының көмегімен белгілеу</p>
	2.2 Ағашты көркемдеп өңдеу.	<p>7.2.2.1 қарапайым геометриялық оюдың суретін белгілеу тәсілдерін меңгеру;</p> <p>7.2.2.2 геометриялық өрнек кесу;</p> <p>7.2.2.3 тегіс қисықты сызықты пішіндерден күрделі емес ою-өрнекті жасау;</p> <p>7.2.2.4 бұйымдарды арнайы ағаш бояуымен, анилинді бояулармен, лакпен әрлеу</p>
	2.3 Ағаш және жиһаз бұйымдары. Жиһаз өндірісі	<p>7.2.3.1 ернеуіне жалғаумен орындалған бүктемесі бар раманы жасау технологиясын меңгеру;</p> <p>7.2.3.2 қатты ағаштан жасалған құралдарға арналған тұтқасын жасау технологиясын меңгеру;</p>

		7.2.3.3 ағаш және жиһаз бұйымдарының дизайны, оларды жасау технологиясы туралы түсініктің болуы
	2.4 Ағаш өңдеу өндірісінің жалпы технологиясы	7.2.4.1 тесіп өтетін және өтпейтін тесіктерді бұрғылауды, станоктың контуры бойынша бұрғылауды жүзеге асыру; 7.2.4.2 ағашқа арналған токарлық станокта құрал тұтқаларын, шахмат фигураларын жасау технологиясын меңгеру
	2.5 Құрылыс өндірісі. Ағаш өңдеу	9.2.5.1 ағашты жону жұмысын орындау
	2.6 Еңбекті қорғау	7.2.6.1 шеберханадағы жұмыс қауіпсіздігінің ережелерін түсіну; 7.2.6.2 материалды қатарлап жинау және оны бөлшектеу кезінде қауіпсіздік ережелерін сақтау
3. Еңбек заттарын талдау және бағалау	3.1 Еңбек заттарын талдау және бағалау	7.3.1.1 ер/қыз балалар өз жұмыстарын және басқалардың жұмысын талдауға және бағалауға тырысады; 7.3.1.2 ер/қыз балалар жұмыстағы артықшылықтары мен кемшіліктерін атап өтеді; 7.3.1.3 ер/қыз балалар ауызша есеп беруде өтілген ұғымдарды қолдана отырып, атқарылған жұмысы туралы есеп береді
2 тоқсан		
1. Материалтану	1.1 Еңбек пәні туралы жалпы мәліметтер	7.1.1.1 мұғалімнің көмегімен ағаш ұстаның ерекшеліктерін зерттеу және анықтау; 7.1.1.2 "ағаш ұстасы" мамандығының ерекшеліктерін білу; 7.1.1.3 ағаш-жиһаз өндірісінің мамандықтарымен танысу; 7.1.1.4 өз сөзінде техникалық терминологияны қолдану және түсіну
	1.2. Материалдарды, құралдар мен жабдықтарды талдау	7.1.2.1 ағаштың физикалық, механикалық және технологиялық қасиеттері туралы түсініктің болуы; 7.1.2.2 бұйымдарды жасау үшін қолданылатын ағаш материалдарының атаулары мен қасиеттерін білу;

		<p>7.1.2.3 ағаш ақауларының негізгі түрлерін, оларды жою тәсілдерін білу;</p> <p>7.1.2.4 бұрғылау құрылғысын, олардың түрлерін білу</p>
2. Еңбек бұйымын дайындау технологиясы	1.2 Ағаш ұстасы технологиясы	<p>7.2.1.1 мұғалімнің көмегімен үлгі мен сурет бойынша тапсырмада бағдарлану;</p> <p>7.2.1.2. 2,4-БҚ бұрыштық соңғы қосылыстарын орындаңыз;</p> <p>7.2.1.3 сызғышты, квадратты пайдаланып қарындашпен белгілеп, бұрыштарды протектор арқылы бұрышты өлшеуіш құралының көмегімен белгілеу;</p> <p>7.2.1.4 сүргілеу құралдарымен жұмыс істеу тәсілдерін меңгеру (сүргі, ара, жонғыш, сүргілеп жонғыш)</p>
	2.2 Ағашты көркемдеп өңдеу.	<p>7.2.2.1 қарапайым геометриялық оюдың суретін белгілеу тәсілдерін меңгеру;</p> <p>7.2.2.2 геометриялық өрнек кесу;</p> <p>7.2.2.3 тегіс қисықты сызықты пішіндерден күрделі емес ою-өрнекті жасау;</p> <p>7.2.2.4 бұйымдарды арнайы ағаш бояуымен, анилинді бояулармен, лакпен әрлеу</p>
	2.3 Ағаш және жиһаз бұйымдары. Жиһаз өндірісі	<p>7.2.3.1 ернеуіне жалғаумен орындалған бүктемесі бар раманы жасау технологиясын меңгеру;</p> <p>7.2.3.2 қатты ағаштан жасалған құралдарға арналған тұтқасын жасау технологиясын меңгеру;</p> <p>7.2.3.3 ағаш және жиһаз бұйымдарының дизайны, оларды жасау технологиясы туралы түсініктің болуы;</p> <p>7.2.3.4 жақтауларды, қалқандарды, жылжымалы және жылжымайтын элементтерді (құрастыру бірліктері) жасау технологиясын білу</p>
	2.4 Ағаш өңдеу өндірісінің жалпы технологиясы	<p>7.2.4.1 тесіп өтетін және өтпейтін тесіктерді бұрғылауды, станоктың контуры бойынша бұрғылауды жүзеге асыру;</p> <p>7.2.4.2 ағашқа арналған токарлық станокта құрал тұтқаларын, шахмат фигураларын жасау технологиясын меңгеру</p>

	2.5 Құрылыс өндірісі. Ағаш өңдеу	9.2.5.1 ағашты жону жұмысын орындау
	2.6 Еңбекті қорғау	7.2.6.1 шеберханадағы жұмыс қауіпсіздігінің ережелерін түсіну; 7.2.6.2 материалды қатарлап жинау және оны бөлшектеу кезінде қауіпсіздік ережелерін сақтау; 7.2.6.3 бояу жұмыстары кезінде желдету режимін сақтау; 7.2.6.4 электр қауіпсіздігінің негізгі ережелерін түсіну
3. Еңбек заттарын талдау және бағалау	3.1 Еңбек заттарын талдау және бағалау	7.3.1.1 ер/қыз балалар өз жұмыстарын және басқалардың жұмысын талдауға және бағалауға тырысады; 7.3.1.2 ер/қыз балалар жұмыстағы артықшылықтары мен кемшіліктерін атап өтеді; 7.3.1.3 ер/қыз балалар ауызша есеп беруде өтілген ұғымдарды қолдана отырып, атқарылған жұмысы туралы есеп береді
3 тоқсан		
1. Материалтану	1.1 Еңбек пәні туралы жалпы мәліметтер	7.1.1.1 мұғалімнің көмегімен ағаш ұстаның ерекшеліктерін зерттеу және анықтау; 7.1.1.2 "ағаш ұстасы" мамандығының ерекшеліктерін білу; 7.1.1.3 ағаш-жиһаз өндірісінің мамандықтарымен танысу
	1.2. Материалдарды, құралдар мен жабдықтарды талдау	7.1.2.1 ағаштың физикалық, механикалық және технологиялық қасиеттері туралы түсініктің болуы; 7.1.2.2 бұйымдарды жасау үшін қолданылатын ағаш материалдарының атаулары мен қасиеттерін білу; 7.1.2.3 ағаш ақауларының негізгі түрлерін, оларды жою тәсілдерін білу; 7.1.2.4 бұрғылау құрылғысын, олардың түрлерін білу
		7.2.1.1 мұғалімнің көмегімен үлгі мен сурет бойынша тапсырмада бағдарлану; 7.2.1.2. 2,4-БҚ бұрыштық соңғы қосылыстарын орындаңыз;

2. Еңбек бұйымын дайындау технологиясы

1.2 Ағаш ұстасы технологиясы	7.2.1.3 сызғышты, квадратты пайдаланып қарындашпен белгілеп, бұрыштарды протектор арқылы бұрышты өлшеуіш құралының көмегімен белгілеу; 7.2.1.4 сүргілеу құралдарымен жұмыс істеу тәсілдерін меңгеру (сүргі, ара, жонғыш, сүргілеп жонғыш)
2.2 Ағашты көркемдеп өңдеу.	7.2.2.1 қарапайым геометриялық оюдың суретін белгілеу тәсілдерін меңгеру; 7.2.2.2 геометриялық өрнек кесу; 7.2.2.3 тегіс қисықты сызықты пішіндерден күрделі емес ою-өрнекті жасау; 7.2.2.4 бұйымдарды арнайы ағаш бояуымен, анилинді бояулармен, лакпен әрлеу
2.3 Ағаш және жиһаз бұйымдары. Жиһаз өндірісі	7.2.3.1 ернеуіне жалғаумен орындалған бүктемесі бар раманы жасау технологиясын меңгеру; 7.2.3.2 қатты ағаштан жасалған құралдарға арналған тұтқасын жасау технологиясын меңгеру; 7.2.3.3 ағаш және жиһаз бұйымдарының дизайны, оларды жасау технологиясы туралы түсініктің болуы; 7.2.3.4 жақтауларды, қалқандарды, жылжымалы және жылжымайтын элементтерді (құрастыру бірліктері) жасау технологиясын білу
2.4 Ағаш өңдеу өндірісінің жалпы технологиясы	7.2.4.1 тесіп өтетін және өтпейтін тесіктерді бұрғылауды, станоктың контуры бойынша бұрғылауды жүзеге асыру; 7.2.4.2 ағашқа арналған токарлық станокта құрал тұтқаларын, шахмат фигураларын жасау технологиясын меңгеру
2.5 Құрылыс өндірісі. Ағаш өңдеу	9.2.5.1 ағашты жону жұмысын орындау
2.6 Еңбекті қорғау	7.2.6.1 шеберханадағы жұмыс қауіпсіздігінің ережелерін түсіну; 7.2.6.2 материалды қатарлап жинау және оны бөлшектеу кезінде қауіпсіздік ережелерін сақтау; 7.2.6.3 бояу жұмыстары кезінде желдету режимін сақтау;

		7.2.6.4 электр қауіпсіздігінің негізгі ережелерін түсіну
3. Еңбек заттарын талдау және бағалау	3.1 Еңбек заттарын талдау және бағалау	7.3.1.1 ер/қыз балалар өз жұмыстарын және басқалардың жұмысын талдауға және бағалауға тырысады; 7.3.1.2 ер/қыз балалар жұмыстағы артықшылықтары мен кемшіліктерін атап өтеді; 7.3.1.3 ер/қыз балалар ауызша есеп беруде өтілген ұғымдарды қолдана отырып, атқарылған жұмысы туралы есеп береді
4 тоқсан		
1. Материалтану	1.1 Еңбек пәні туралы жалпы мәліметтер	7.1.1.1 мұғалімнің көмегімен ағаш ұстаның ерекшеліктерін зерттеу және анықтау; 7.1.1.2 "ағаш ұстасы" мамандығының ерекшеліктерін білу; 7.1.1.3 ағаш-жиһаз өндірісінің мамандықтарымен танысу; 7.1.1.4 өз сөзінде техникалық терминологияны қолдану және түсіну
	1.2. Материалдарды, құралдар мен жабдықтарды талдау	7.1.2.1 ағаштың физикалық, механикалық және технологиялық қасиеттері туралы түсініктің болуы; 7.1.2.2 бұйымдарды жасау үшін қолданылатын ағаш материалдарының атаулары мен қасиеттерін білу; 7.1.2.3 ағаш ақауларының негізгі түрлерін, оларды жою тәсілдерін білу; 7.1.2.4 бұрғылау құрылғысын, олардың түрлерін білу
	1.2 Ағаш ұстасы технологиясы	7.2.1.1 мұғалімнің көмегімен үлгі мен сурет бойынша тапсырмада бағдарлану; 7.2.1.2. 2,4-БҚ бұрыштық соңғы қосылыстарын орындаңыз; 7.2.1.3 сызғышты, квадратты пайдаланып қарындашпен белгілеп, бұрыштарды протектор арқылы бұрышты өлшеуіш құралының көмегімен белгілеу; 7.2.1.4 сүргілеу құралдарымен жұмыс істеу тәсілдерін меңгеру (сүргі, ара, жонғыш, сүргілеп жонғыш)

2. Еңбек бұйымын дайындау технологиясы	2.2 Ағашты көркемдеп өңдеу.	<p>7.2.2.1 қарапайым геометриялық оюдың суретін белгілеу тәсілдерін меңгеру;</p> <p>7.2.2.2 геометриялық өрнек кесу;</p> <p>7.2.2.3 тегіс қисықты сызықты пішіндерден күрделі емес ою-өрнекті жасау;</p> <p>7.2.2.4 бұйымдарды арнайы ағаш бояуымен, анилинді бояулармен, лакпен өрлеу</p>
	2.3 Ағаш және жиһаз бұйымдары. Жиһаз өндірісі	<p>7.2.3.1 ернеуіне жалғаумен орындалған бүктемесі бар раманы жасау технологиясын меңгеру;</p> <p>7.2.3.2 қатты ағаштан жасалған құралдарға арналған тұтқасын жасау технологиясын меңгеру;</p> <p>7.2.3.3 ағаш және жиһаз бұйымдарының дизайны, оларды жасау технологиясы туралы түсініктің болуы;</p> <p>7.2.3.4 жақтауларды, қалқандарды, жылжымалы және жылжымайтын элементтерді (құрастыру бірліктері) жасау технологиясын білу</p>
	2.4 Ағаш өңдеу өндірісінің жалпы технологиясы	<p>7.2.4.1 тесіп өтетін және өтпейтін тесіктерді бұрғылауды, станоктың контуры бойынша бұрғылауды жүзеге асыру;</p> <p>7.2.4.2 ағашқа арналған токарлық станокта құрал тұтқаларын, шахмат фигураларын жасау технологиясын меңгеру</p>
	2.5 Құрылыс өндірісі. Ағаш өңдеу	9.2.5.1 ағашты жону жұмысын орындау
	2.6 Еңбекті қорғау	<p>7.2.6.1 шеберханадағы жұмыс қауіпсіздігінің ережелерін түсіну;</p> <p>7.2.6.2 материалды қатарлап жинау және оны бөлшектеу кезінде қауіпсіздік ережелерін сақтау;</p> <p>7.2.6.3 бояу жұмыстары кезінде желдету режимін сақтау;</p> <p>7.2.6.4 электр қауіпсіздігінің негізгі ережелерін түсіну</p>
	3. Еңбек заттарын талдау және бағалау	3.1 Еңбек заттарын талдау және бағалау

7.3.1.3 ер/қыз балаларауызша есеп беруде өтілген ұғымдарды қолдана отырып, атқарылған жұмысы туралы есеп береді

б) 8 сынып (ер балалар):

6-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары
1 тоқсан		
1. Материалтану	1.1 Еңбек пәні туралы жалпы мәліметтер	8.1.1.1 ағаш ұстасының маңызды ерекшеліктерін білу және түсіну; 8.1.1.2 ағаш және жиһаз өндірісінің негізгі мамандықтарын білу; 8.1.1.3 өз сөзінде ағаш ұсталық технологиялық операциялардың терминдері мен атауларын түсіну және қолдану; 8.1.1.4 жұмыс орнын өз бетінше ұйымдастыру
	1.2. Материалдарды, құралдар мен жабдықтарды талдау	8.1.2.1 кескіш элементтері туралы түсініктің болуы; 8.1.2.2 ағаш талшықтарына қатысты кескіштің қозғалысына байланысты кесу түрлерін ажырату; 8.1.2.3 тапсырмада сызба, техникалық сурет бойынша бағдарлану; 8.1.2.4 топтық әңгімеде жұмысты жоспарлау;
	1.2 Ағаш ұстасы технологиясы	8.2.1.1 бұйымның бөлшектерін сызба, техникалық сурет, үлгі бойынша белгілеуді жүзеге асыру, таңбалау құралын өз бетінше таңдау; 8.2.1.2 сырлау құралының негізін ала отырып сүргілеу технологиясын елестету; 8.2.1.3 тік бұрыштың ішін жону үшін, егеумен тазалау тәсілдерін меңгеру; 8.2.1.4 араларды жұмысқа дайындау ретін білу, тістерді тегістеу, қайрау және ажырату
	2.2 Ағашты көркемдеп өңдеу.	8.2.2.1 қобдишаны жасау кезінде мозаиканы орындау технологиясын меңгеру; 8.2.2.2 геометриялық фигураларды рейсмус, компас, кескіш көмегімен кесу тәсілдерін меңгеру

2. Еңбек бұйымын дайындау технологиясы	2.3 Ағаш және жиһаз бұйымдары. Жиһаз өндірісі	<p>8.2.3.1 жөндеу әдістерін таңдап, жиһаз бөлшектерінің жеке бөліктері мен бетін қалпына келтіру;</p> <p>8.2.3.2 жиһаздың әртүрлі түрлерін (үстелдер, шкафтар, сөрелер, орындық) жасау технологиясын меңгеру;</p> <p>8.2.3.3 бұйымның мақсатын ескере отырып, дайын бөлшектерді лактармен, бояулармен әрлеуді орындау;</p> <p>8.2.3.4 жиһаз фурнитурасы мен бекіткіштерді белгілеу және орнату</p>
	2.4 Ағаш өңдеу өндірісінің жалпы технологиясы	<p>8.2.4.1 ағаш өңдеу станоктарында кескіш құралды бекіту тәсілдерін, олардың түрлерін білу;</p> <p>8.2.4.2 электр бұрғылау, тесу, бұрандалы шегелерді бекіту және шешу жұмыстарының технологиясын білу;</p> <p>8.2.4.3 токарлық жұмыстарға арналған құралдарға баылау жүргізу және қайрау;</p> <p>8.2.4.4 станокта құрал тұтқаларын, жиһаз аяқтарын жасау технологиясын сақтау</p>
	2.5 Құрылыс өндірісі. Ағаш өңдеу	9.2.5.2 балта саптамасының дұрыстығын тексеру
	2.6 Еңбекті қорғау	<p>8.2.6.1 жарақаттанудың себептері мен сақтық шараларын және алдын алуды білу;</p> <p>8.2.6.2 алғашқы өрт сөндіру құралдарын пайдалану ережелерін, өрт сөндіргіштердің құрылысы мен қолданылуын білу</p>
3. Еңбек заттарын талдау және бағалау	3.1 Еңбек заттарын талдау және бағалау	<p>8.3.1.1 ер/қыз балалармұғалімнің ішінара көмегімен өзін-өзі бақылауды жүзеге асыру;</p> <p>8.3.1.2 ер/қыз балаларжұмыс сапасын тексеру;</p> <p>8.3.1.3 ер/қыз балалартехникалық терминологияны қолдануы;</p> <p>8.3.1.4 ер/қыз балалармұғалімнің сұрақтары бойынша немесе өз бетінше жасалған жұмыс туралы ауызша есеп береді;</p> <p>8.3.1.5 ер/қыз балалармұғалімнің сұрақтары бойынша және өз</p>

		бетінше өз өнімдерін егжей-тегжейлі талдауға тырысады
2 тоқсан		
1. Материалтану	1.1 Еңбек пәні туралы жалпы мәліметтер	8.1.1.1 ағаш ұстасының маңызды ерекшеліктерін білу және түсіну; 8.1.1.2 ағаш және жиһаз өндірісінің негізгі мамандықтарын білу; 8.1.1.3 өз сөзінде ағаш ұсталық технологиялық операциялардың терминдері мен атауларын түсіну және қолдану; 8.1.1.4 жұмыс орнын өз бетінше ұйымдастыру
	1.2. Материалдарды, құралдар мен жабдыктарды талдау	8.1.2.1 кескіш элементтері туралы түсініктің болуы; 8.1.2.2 ағаш талшықтарына қатысты кескіштің қозғалысына байланысты кесу түрлерін ажырату; 8.1.2.3 тапсырмада сызба, техникалық сурет бойынша бағдарлану; 8.1.2.4 топтық әңгімеде жұмысты жоспарлау
	1.2 Ағаш ұстасы технологиясы	8.2.1.1 бұйымның бөлшектерін сызба, техникалық сурет, үлгі бойынша белгілеуді жүзеге асыру, таңбалау құралын өз бетінше таңдау; 8.2.1.2 сырлау құралының негізін ала отырып сүргілеу технологиясын елестету; 8.2.1.3 тік бұрыштың ішін жону үшін, егеумен тазалау тәсілдерін меңгеру; 8.2.1.4 араларды жұмысқа дайындау ретін білу, тістерді тегістеу, қайрау және ажырату
	2.2 Ағашты көркемдеп өңдеу.	8.2.2.1 қобдишаны жасау кезінде мозаиканы орындау технологиясын меңгеру; 8.2.2.2 геометриялық фигураларды рейсмус, компас, кескіш көмегімен кесу тәсілдерін меңгеру
		8.2.3.1 жөндеу әдістерін таңдап, жиһаз бөлшектерінің жеке бөліктері мен бетін қалпына келтіру; 8.2.3.2 жиһаздың әртүрлі түрлерін (үстелдер, шкафтар, сөрелер,

<p>2. Еңбек бұйымын дайындау технологиясы</p>	<p>2.3 Ағаш және жиһаз бұйымдары. Жиһаз өндірісі</p>	<p>орындық) жасау технологиясын меңгеру; 8.2.3.3 бұйымның мақсатын ескере отырып, дайын бөлшектерді лактармен, бояулармен әрлеуді орындау; 8.2.3.4 жиһаз фурнитурасы мен бекіткіштерді белгілеу және орнату; 8.2.3.5 тораптардың тұтастығын сақтауды ескере отырып, бұйымды бөлшектеуді және жөндеуге дайындауды орындау</p>
	<p>2.4 Ағаш өңдеу өндірісінің жалпы технологиясы</p>	<p>8.2.4.1 ағаш өңдеу станоктарында кескіш құралды бекіту тәсілдерін, олардың түрлерін білу; 8.2.4.2 электр бұрғылау, тесу, бұрандалы шегелерді бекіту және шешу жұмыстарының технологиясын білу; 8.2.4.3 токарлық жұмыстарға арналған құралдарға баылау жүргізу және қайрау; 8.2.4.4 станокта құрал тұтқаларын, жиһаз аяқтарын жасау технологиясын сақтау</p>
	<p>2.5 Құрылыс өндірісі. Ағаш өңдеу</p>	<p>9.2.5.2 балта саптамасының дұрыстығын тексеру</p>
	<p>2.6 Еңбекті қорғау</p>	<p>8.2.6.1 жарақаттанудың себептері мен сақтық шараларын және алдын алуды білу; 8.2.6.2 алғашқы өрт сөндіру құралдарын пайдалану ережелерін, өрт сөндіргіштердің құрылысы мен қолданылуын білу</p>
<p>3. Еңбек заттарын талдау және бағалау</p>	<p>3.1 Еңбек заттарын талдау және бағалау</p>	<p>8.3.1.1 ер/қыз балалармұғалімнің ішінара көмегімен өзін-өзі бақылауды жүзеге асыру; 8.3.1.2 ер/қыз балаларжұмыс сапасын тексеру; 8.3.1.3 ер/қыз балалартехникалық терминологияны қолдануы; 8.3.1.4 ер/қыз балалармұғалімнің сұрақтары бойынша немесе өз бетінше жасалған жұмыс туралы ауызша есеп береді</p>
<p>3 тоқсан</p>		
		<p>8.1.1.1 ағаш ұстасының маңызды ерекшеліктерін білу және түсіну; 8.1.1.2 ағаш және жиһаз өндірісінің негізгі мамандықтарын білу;</p>

1. Материалтану	1.1 Еңбек пәні туралы жалпы мәліметтер	8.1.1.3 өз сөзінде ағаш ұсталық технологиялық операциялардың терминдері мен атауларын түсіну және қолдану; 8.1.1.4 жұмыс орнын өз бетінше ұйымдастыру
	1.2. Материалдарды, құралдар мен жабдықтарды талдау	8.1.2.1 кескіш элементтері туралы түсініктің болуы; 8.1.2.2 ағаш талшықтарына қатысты кескіштің қозғалысына байланысты кесу түрлерін ажырату; 8.1.2.3 тапсырмада сызба, техникалық сурет бойынша бағдарлану; 8.1.2.4 топтық әңгімеде жұмысты жоспарлау
2. Еңбек бұйымын дайындау технологиясы	1.2 Ағаш ұстасы технологиясы	8.2.1.1 бұйымның бөлшектерін сызба, техникалық сурет, үлгі бойынша белгілеуді жүзеге асыру, таңбалау құралын өз бетінше таңдау; 8.2.1.2 сырлау құралының негізін ала отырып сүргілеу технологиясын елестету; 8.2.1.3 тік бұрыштың ішін жону үшін, егеумен тазалау тәсілдерін меңгеру; 8.2.1.4 араларды жұмысқа дайындау ретін білу, тістерді тегістеу, қайрау және ажырату
	2.2 Ағашты көркемдеп өңдеу.	8.2.2.1 қобдишаны жасау кезінде мозаиканы орындау технологиясын меңгеру; 8.2.2.2 геометриялық фигураларды рейсмус, компас, кескіш көмегімен кесу тәсілдерін меңгеру
	2.3 Ағаш және жиһаз бұйымдары. Жиһаз өндірісі	8.2.3.1 жөндеу әдістерін таңдап, жиһаз бөлшектерінің жеке бөліктері мен бетін қалпына келтіру; 8.2.3.2 жиһаздың әртүрлі түрлерін (үстелдер, шкафтар, сөрелер, орындық) жасау технологиясын меңгеру; 8.2.3.3 бұйымның мақсатын ескере отырып, дайын бөлшектерді лактармен, бояулармен әрлеуді орындау; 8.2.3.4 жиһаз фурнитурасы мен бекіткіштерді белгілеу және орнату

	2.4 Ағаш өңдеу өндірісінің жалпы технологиясы	8.2.4.1 ағаш өңдеу станоктарында кескіш құралды бекіту тәсілдерін, олардың түрлерін білу; 8.2.4.2 электр бұрғылау, тесу, бұрандалы шегелерді бекіту және шешу жұмыстарының технологиясын білу; 8.2.4.3 токарлық жұмыстарға арналған құралдарға баылау жүргізу және қайрау; 8.2.4.4 станокта құрал тұтқаларын, жиһаз аяқтарын жасау технологиясын сақтау
	2.5 Құрылыс өндірісі. Ағаш өңдеу	9.2.5.2 балта саптамасының дұрыстығын тексеру
	2.6 Еңбекті қорғау	8.2.6.1 жарақаттанудың себептері мен сақтық шараларын және алдын алуды білу; 8.2.6.2 алғашқы өрт сөндіру құралдарын пайдалану ережелерін , өрт сөндіргіштердің құрылысы мен қолданылуын білу
3. Еңбек заттарын талдау және бағалау	3.1 Еңбек заттарын талдау және бағалау	8.3.1.1 ер/қыз балалармұғалімнің ішінара көмегімен өзін-өзі бақылауды жүзеге асыру; 8.3.1.2 ер/қыз балаларжұмыс сапасын тексеру; 8.3.1.3 ер/қыз балалартехникалық терминологияны қолдануы; 8.3.1.4 ер/қыз балалармұғалімнің сұрақтары бойынша немесе өз бетінше жасалған жұмыс туралы ауызша есеп береді
4 тоқсан		
1. Материалтану	1.1 Еңбек пәні туралы жалпы мәліметтер	8.1.1.1 ағаш ұстасының маңызды ерекшеліктерін білу және түсіну; 8.1.1.2 ағаш және жиһаз өндірісінің негізгі мамандықтарын білу; 8.1.1.3 өз сөзінде ағаш ұсталық технологиялық операциялардың терминдері мен атауларын түсіну және қолдану; 8.1.1.4 жұмыс орнын өз бетінше ұйымдастыру
	1.2.	8.1.2.1 кескіш элементтері туралы түсініктің болуы; 8.1.2.2 ағаш талшықтарына қатысты кескіштің қозғалысына байланысты кесу түрлерін ажырату;

	Материалдарды, құралдар мен жабдықтарды талдау	8.1.2.3 тапсырмада сызба, техникалық сурет бойынша бағдарлану; 8.1.2.4 топтық әңгімеде жұмысты жоспарлау
2. Еңбек бұйымын дайындау технологиясы	1.2 Ағаш ұстасы технологиясы	8.2.1.1 бұйымның бөлшектерін сызба, техникалық сурет, үлгі бойынша белгілеуді жүзеге асыру, таңбалау құралын өз бетінше таңдау; 8.2.1.2 сырлау құралының негізін ала отырып сүргілеу технологиясын елестету; 8.2.1.3 тік бұрыштың ішін жону үшін, егеумен тазалау тәсілдерін меңгеру; 8.2.1.4 араларды жұмысқа дайындау ретін білу, тістерді тегістеу, қайрау және ажырату
	2.2 Ағашты көркемдеп өңдеу.	8.2.2.1 қобдишаны жасау кезінде мозаиканы орындау технологиясын меңгеру; 8.2.2.2 геометриялық фигураларды рейсмус, компас, кескіш көмегімен кесу тәсілдерін меңгеру
	2.3 Ағаш және жиһаз бұйымдары. Жиһаз өндірісі	8.2.3.1 жөндеу әдістерін таңдап, жиһаз бөлшектерінің жеке бөліктері мен бетін қалпына келтіру; 8.2.3.2 жиһаздың әртүрлі түрлерін (үстелдер, шкафтар, сөрелер, орындық) жасау технологиясын меңгеру; 8.2.3.3 бұйымның мақсатын ескере отырып, дайын бөлшектерді лактармен, бояулармен әрлеуді орындау; 8.2.3.4 жиһаз фурнитурасы мен бекіткіштерді белгілеу және орнату
	2.4 Ағаш өңдеу өндірісінің жалпы технологиясы	8.2.4.1 ағаш өңдеу станоктарында кескіш құралды бекіту тәсілдерін, олардың түрлерін білу; 8.2.4.2 электр бұрғылау, тесу, бұрандалы шегелерді бекіту және шешу жұмыстарының технологиясын білу; 8.2.4.3 токарлық жұмыстарға арналған құралдарға баылау жүргізу және қайрау;

		8.2.4.4 станокта құрал тұтқаларын, жиһаз аяқтарын жасау технологиясын сақтау
	2.5 Құрылыс өндірісі. Ағаш өңдеу	9.2.5.2 балта саптамасының дұрыстығын тексеру
	2.6 Еңбекті қорғау	8.2.6.1 жарақаттанудың себептері мен сақтық шараларын және алдын алуды білу; 8.2.6.2 алғашқы өрт сөндіру құралдарын пайдалану ережелерін , өрт сөндіргіштердің құрылысы мен қолданылуын білу
3. Еңбек заттарын талдау және бағалау	3.1 Еңбек заттарын талдау және бағалау	8.3.1.1 ер/қыз балалармұғалімнің ішінара көмегімен өзін-өзі бақылауды жүзеге асыру; 8.3.1.2 ер/қыз балаларжұмыс сапасын тексеру; 8.3.1.3 ер/қыз балалартехникалық терминологияны қолдануы; 8.3.1.4 ер/қыз балалар мұғалімнің сұрақтары бойынша немесе өз бетінше жасалған жұмыс туралы ауызша есеп береді

7) 9 сынып (ер балалар):

7-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары
1 тоқсан		
1. Материалтану	1.1 Еңбек пәні туралы жалпы мәліметтер	9.1.1.1 әртүрлі халықтардың өзге де пікіріне, тарихы мен мәдениетіне құрметпен қарау; 9.1.1.2 ағаш ұстасының ерекшеліктерін өз бетінше зерттеуге және сипаттауға тырысу ; 9.1.1.3 ағаш және жиһаз кәсіпорындарында еңбекті ұйымдастыру негіздері туралы түсініктің болуы; 9.1.1.4 өзінің жеке ерекшеліктерін кәсіби талаптармен байланыстыру
	1.2. Материалдарды, құралдар мен жабдықтарды талдау	9.1.2.1 ағаш өңдеуде қолданылатын желімнің негізгі түрлерін, оның қасиеттерін білу; 9.1.2.2 желім жағуға арналған станоктар мен құрылғылар туралы түсініктің болуы; 9.1.2.3 фанерлеу үшін заттың бетін дайындауға талаптар қою. 9.1.2.4 фанерлеу үшін материалды кесу технологиясын сақтау

2. Еңбек бұйымын дайындау технологиясы

1.2 Ағаш ұстасы технологиясы	<p>9.2.1.1 тор бойынша, өрнек шаблону көмегімен белгілеп алу;</p> <p>9.2.1.2 қатты ағаштарды сүргілеу және аралау тәсілдерін меңгеру;</p> <p>9.2.1.3 контурлық және ішкі жиектерді кескішпен өңдеу, оларды дөңгелектеу;</p> <p>9.2.1.3 штангенциркульмен өлшеуді және өлшемдерді бақылауды орындай білу</p>
2.2 Ағашты көркемдеп өңдеу.	<p>9.2.2.1 ағашты көркем безендіруді орындау;</p> <p>9.2.2.2 маркетри, интарсия, безендіру ұғымдарын білу;</p> <p>9.2.2.3 көркем әрлеуі бар бұйымдарды орындау (қобдиша, маркетри-сурет, панно-интарсия)</p>
2.3 Ағаш және жиһаз бұйымдары. Жиһаз өндірісі	<p>9.2.3.1 жұмыс сапасын өз бетінше бақылай отырып, құрастыру сызбасы бойынша дайын бөлшектерден жиһаз құрастыруды орындау;</p> <p>9.2.3.2 әр түрлі ағаштан жасалған жиһаз бұйымдарын дайындау технологиясын сақтау, содан кейін әрлеу;</p> <p>9.2.3.3 секциялық жиһазды жасау, құрастыру және әрлеу. (шкафтар, стенкалар, сөрелер)</p>
2.4 Ағаш өңдеу өндірісінің жалпы технологиясы	<p>9.2.4.1 кескіш және сүргілеу құралын қайрау, қайрау бұрышын білу;</p> <p>9.2.4.2 алдын ала белгілеумен бұрғылау станогында бұрғылау технологиясын сақтау;</p> <p>9.2.4.3 үлгіге қарай өзі бақылай отырып профильді құралдарды ұштау технологиясын білу;</p> <p>9.2.4.4 токарлық станокта сериялық бөлшектерді (үстелге, үстел аяқтары, орындықтар) жону технологиясын меңгеру</p>
2.5 Құрылыс өндірісі. Ағаш өңдеу	<p>9.2.5.1 бөренелер мен жолақтарды шаблон бойынша кесу арқылы жалғау;</p> <p>9.2.5.2 тақталар мен жолақтарды қалқанға жинау;</p> <p>9.2.5.3 құрылыс құралдары мен құрылғыларын жасау;</p> <p>9.2.5.4 шатыр және қаптау материалдарын үлгілер бойынша анықтау</p>

	2.6 Еңбекті қорғау	<p>9.2.6.1 жұмысшылардың негізгі құқықтары мен міндеттерін білу;</p> <p>9.2.6.2 еңбек шартының мағынасын түсіну;</p> <p>9.2.6.3 жұмыс уақытында және демалыс уақытында бағдарлану;</p> <p>9.2.6.4 еңбек тәртібі, еңбекті қорғау туралы түсініктің болуы</p>
3. Еңбек заттарын талдау және бағалау	3.1 Еңбек заттарын талдау және бағалау	<p>9.3.1.1 ер/қыз балалартехникалық терминологияны қолдана отырып, өз жұмысында және басқалардың жұмысында көрініс табатын идеялар мен тақырыптарды сипаттау ;</p> <p>9.3.1.2 ер/қыз балалар сындарлы пікірлер қабылдап, өз жұмысын және басқалардың жұмысын жетілдіру, бейімдеу бойынша ұсыныстар жасау;</p> <p>9.3.1.3 ер / қыз балалардың дайын жұмысын бүкіл сыныпқа ұсыну</p>
2 тоқсан		
1. Материалтану	1.1 Еңбек пәні туралы жалпы мәліметтер	<p>9.1.1.1 әртүрлі халықтардың өзге де пікіріне, тарихы мен мәдениетіне құрметпен қарау;</p> <p>9.1.1.2 ағаш ұстасының ерекшеліктерін өз бетінше зерттеуге және сипаттауға тырысу ;</p> <p>9.1.1.3 ағаш және жиһаз кәсіпорындарында еңбекті ұйымдастыру негіздері туралы түсініктің болуы;</p> <p>9.1.1.4 өзінің жеке ерекшеліктерін кәсіби талаптармен байланыстыру</p>
	1.2. Материалдарды, құралдар мен жабдықтарды талдау	<p>9.1.2.1 ағаш өңдеуде қолданылатын желімнің негізгі түрлерін, оның қасиеттерін білу;</p> <p>9.1.2.2 желім жағуға арналған станоктар мен құрылғылар туралы түсініктің болуы;</p> <p>9.1.2.3 фанерлеу үшін заттың бетін дайындауға талаптар қою.</p> <p>9.1.2.4 фанерлеу үшін материалды кесу технологиясын сақтау</p>
	1.2 Ағаш ұстасы технологиясы	<p>9.2.1.1 тор бойынша, өрнек шаблонды көмегімен белгілеп алу;</p> <p>9.2.1.2 қатты ағаштарды сүргілеу және аралау тәсілдерін меңгеру;</p> <p>9.2.1.3 контурлық және ішкі жиектерді кескішпен өңдеу, оларды дөңгелектеу;</p>

2. Еңбек бұйымын дайындау технологиясы

	9.2.1.3 штангенциркульмен өлшеуді және өлшемдерді бақылауды орындай білу
2.2 Ағашты көркемдеп өңдеу.	9.2.2.1 ағашты көркем безендіруді орындау; 9.2.2.2 маркетри, интарсия, безендіру ұғымдарын білу; 9.2.2.3 көркем әрлеуі бар бұйымдарды орындау (қобдиша, маркетри-сурет, панно-интарсия)
2.3 Ағаш және жиһаз бұйымдары. Жиһаз өндірісі	9.2.3.1 жұмыс сапасын өз бетінше бақылай отырып, құрастыру сызбасы бойынша дайын бөлшектерден жиһаз құрастыруды орындау; 9.2.3.2 әр түрлі ағаштан жасалған жиһаз бұйымдарын дайындау технологиясын сақтау, содан кейін әрлеу; 9.2.3.3 секциялық жиһазды жасау, құрастыру және әрлеу. (шкафтар, стенкалар, сөрелер);
2.4 Ағаш өңдеу өндірісінің жалпы технологиясы	9.2.4.1 кескіш және сүргілеу құралын қайрау, қайрау бұрышын білу; 9.2.4.2 алдын ала белгілеумен бұрғылау станогында бұрғылау технологиясын сақтау; 9.2.4.3 үлгіге қарай өзі бақылай отырып профильді құралдарды ұштау технологиясын білу; 9.2.4.4 токарлық станокта сериялық бөлшектерді (үстелге, үстел аяқтары, орындықтар) жону технологиясын меңгеру
2.5 Құрылыс өндірісі. Ағаш өңдеу	9.2.5.1 бөренелер мен жолақтарды шаблон бойынша кесу арқылы жалғау; 9.2.5.2 тақталар мен жолақтарды қалқанға жинау; 9.2.5.3 құрылыс құралдары мен құрылғыларын жасау; 9.2.5.4 шатыр және қаптау материалдарын үлгілер бойынша анықтау
2.6 Еңбекті қорғау	9.2.6.1 жұмысшылардың негізгі құқықтары мен міндеттерін білу; 9.2.6.2 еңбек шартының мағынасын түсіну; 9.2.6.3 жұмыс уақытында және демалыс уақытында бағдарлану;

		9.2.6.4 еңбек тәртібі, еңбекті қорғау туралы түсініктің болуы
3. Еңбек заттарын талдау және бағалау	3.1 Еңбек заттарын талдау және бағалау	9.3.1.1 ер/қыз балалартехникалық терминологияны қолдана отырып, өз жұмысында және басқалардың жұмысында көрініс табатын идеялар мен тақырыптарды сипаттау ; 9.3.1.2 ер/қыз балалар сындарлы пікірлер қабылдап, өз жұмысын және басқалардың жұмысын жетілдіру, бейімдеу бойынша ұсыныстар жасау; 9.3.1.3 ер / қыз балалардың дайын жұмысын бүкіл сыныпқа ұсыну
3 тоқсан		
1. Материалтану	1.1 Еңбек пәні туралы жалпы мәліметтер	9.1.1.1 әртүрлі халықтардың өзге де пікіріне, тарихы мен мәдениетіне құрметпен қарау; 9.1.1.2 ағаш ұстасының ерекшеліктерін өз бетінше зерттеуге және сипаттауға тырысу ; 9.1.1.3 ағаш және жиһаз кәсіпорындарында еңбекті ұйымдастыру негіздері туралы түсініктің болуы; 9.1.1.4 өзінің жеке ерекшеліктерін кәсіби талаптармен байланыстыру
	1.2. Материалдарды, құралдар мен жабдықтарды талдау	9.1.2.1 ағаш өңдеуде қолданылатын желімнің негізгі түрлерін, оның қасиеттерін білу; 9.1.2.2 желім жағуға арналған станоктар мен құрылғылар туралы түсініктің болуы; 9.1.2.3 фанерлеу үшін заттың бетін дайындауға талаптар қою. 9.1.2.4 фанерлеу үшін материалды кесу технологиясын сақтау
	1.2 Ағаш ұстасы технологиясы	9.2.1.1 тор бойынша, өрнек шаблонь көмегімен белгілеп алу; 9.2.1.2 қатты ағаштарды сүргілеу және аралау тәсілдерін меңгеру; 9.2.1.3 контурлық және ішкі жиектерді кескішпен өңдеу, оларды дөңгелектеу; 9.2.1.3 штангенциркульмен өлшеуді және өлшемдерді бақылауды орындай білу
		9.2.2.1 ағашты көркем безендіруді орындау;

2. Еңбек бұйымын дайындау технологиясы	2.2 Ағашты көркемдеп өңдеу.	9.2.2.2 маркетри, интарсия, безендіру ұғымдарын білу; 9.2.2.3 көркем әрлеуі бар бұйымдарды орындау (қобдиша, маркетри-сурет, панно-интарсия)
	2.3 Ағаш және жиһаз бұйымдары. Жиһаз өндірісі	9.2.3.1 жұмыс сапасын өз бетінше бақылай отырып, құрастыру сызбасы бойынша дайын бөлшектерден жиһаз құрастыруды орындау; 9.2.3.2 әр түрлі ағаштан жасалған жиһаз бұйымдарын дайындау технологиясын сақтау, содан кейін әрлеу; 9.2.3.3 секциялық жиһазды жасау, құрастыру және әрлеу. (шкафтар, стенкалар, сөрелер);
	2.4 Ағаш өңдеу өндірісінің жалпы технологиясы	9.2.4.1 кескіш және сүргілеу құралын қайрау, қайрау бұрышын білу; 9.2.4.2 алдын ала белгілеумен бұрғылау станогында бұрғылау технологиясын сақтау; 9.2.4.3 үлгіге қарай өзі бақылай отырып профильді құралдарды ұштау технологиясын білу; 9.2.4.4 токарлық станокта сериялық бөлшектерді (үстелге, үстел аяқтары, орындықтар) жону технологиясын меңгеру
	2.5 Құрылыс өндірісі. Ағаш өңдеу	9.2.5.1 бөренелер мен жолақтарды шаблон бойынша кесу арқылы жалғау; 9.2.5.2 тақталар мен жолақтарды қалқанға жинау; 9.2.5.3 құрылыс құралдары мен құрылғыларын жасау; 9.2.5.4 шатыр және қаптау материалдарын үлгілер бойынша анықтау
	2.6 Еңбекті қорғау	9.2.6.1 жұмысшылардың негізгі құқықтары мен міндеттерін білу; 9.2.6.2 еңбек шартының мағынасын түсіну; 9.2.6.3 жұмыс уақытында және демалыс уақытында бағдарлану; 9.2.6.4 еңбек тәртібі, еңбекті қорғау туралы түсініктің болуы

3. Еңбек заттарын талдау және бағалау	3.1 Еңбек заттарын талдау және бағалау	идеялар мен тақырыптарды сипаттау ; 9.3.1.2 ер/қыз балалар сындарлы пікірлер қабылдап, өз жұмысын және басқалардың жұмысын жетілдіру, бейімдеу бойынша ұсыныстар жасау; 9.3.1.3 ер / қыз балалардың дайын жұмысын бүкіл сыныпқа ұсыну
4 тоқсан		
1. Материалтану	1.1 Еңбек пәні туралы жалпы мәліметтер	9.1.1.1 әртүрлі халықтардың өзге де пікіріне, тарихы мен мәдениетіне құрметпен қарау; 9.1.1.2 ағаш ұстасының ерекшеліктерін өз бетінше зерттеуге және сипаттауға тырысу ; 9.1.1.3 ағаш және жиһаз кәсіпорындарында еңбекті ұйымдастыру негіздері туралы түсініктің болуы; 9.1.1.4 өзінің жеке ерекшеліктерін кәсіби талаптармен байланыстыру
	1.2. Материалдарды, құралдар мен жабдықтарды талдау	9.1.2.1 ағаш өңдеуде қолданылатын желімнің негізгі түрлерін, оның қасиеттерін білу; 9.1.2.2 желім жағуға арналған станоктар мен құрылғылар туралы түсініктің болуы; 9.1.2.3 фанерлеу үшін заттың бетін дайындауға талаптар қою. 9.1.2.4 фанерлеу үшін материалды кесу технологиясын сақтау
	1.2 Ағаш ұстасы технологиясы	9.2.1.1 тор бойынша, өрнек шаблонды көмегімен белгілеп алу; 9.2.1.2 қатты ағаштарды сүргілеу және аралау тәсілдерін меңгеру; 9.2.1.3 контурлық және ішкі жиектерді кескішпен өңдеу, оларды дөңгелектеу; 9.2.1.3 штангенциркульмен өлшеуді және өлшемдерді бақылауды орындай білу
	2.2 Ағашты көркемдеп өңдеу.	9.2.2.1 ағашты көркем безендіруді орындау; 9.2.2.2 маркетри, интарсия, безендіру ұғымдарын білу; 9.2.2.3 көркем әрлеуі бар бұйымдарды орындау (қобдиша, маркетри-сурет, панно-интарсия)

2. Еңбек бұйымын дайындау технологиясы	2.3 Ағаш және жиһаз бұйымдары. Жиһаз өндірісі	<p>9.2.3.1 жұмыс сапасын өз бетінше бақылай отырып, құрастыру сызбасы бойынша дайын бөлшектерден жиһаз құрастыруды орындау;</p> <p>9.2.3.2 әр түрлі ағаштан жасалған жиһаз бұйымдарын дайындау технологиясын сақтау, содан кейін әрлеу;</p> <p>9.2.3.3 секциялық жиһазды жасау, құрастыру және әрлеу. (шкафтар, стенкалар, сөрелер)</p>
	2.4 Ағаш өңдеу өндірісінің жалпы технологиясы	<p>9.2.4.1 кескіш және сүргілеу құралын қайрау, қайрау бұрышын білу;</p> <p>9.2.4.2 алдын ала белгілеумен бұрғылау станогында бұрғылау технологиясын сақтау;</p> <p>9.2.4.3 үлгіге қарай өзі бақылай отырып профильді құралдарды ұштау технологиясын білу;</p> <p>9.2.4.4 токарлық станокта сериялық бөлшектерді (үстелге, үстел аяқтары, орындықтар) жону технологиясын меңгеру</p>
	2.5 Құрылыс өндірісі. Ағаш өңдеу	<p>9.2.5.1 бөренелер мен жолақтарды шаблон бойынша кесу арқылы жалғау;</p> <p>9.2.5.2 тақталар мен жолақтарды қалқанға жинау;</p> <p>9.2.5.3 құрылыс құралдары мен құрылғыларын жасау;</p> <p>9.2.5.4 шатыр және қаптау материалдарын үлгілер бойынша анықтау</p>
	2.6 Еңбекті қорғау	<p>9.2.6.1 жұмысшылардың негізгі құқықтары мен міндеттерін білу;</p> <p>9.2.6.2 еңбек шартының мағынасын түсіну;</p> <p>9.2.6.3 жұмыс уақытында және демалыс уақытында бағдарлану;</p> <p>9.2.6.4 еңбек тәртібі, еңбекті қорғау туралы түсініктің болуы</p>
3. Еңбек заттарын талдау және бағалау	3.1 Еңбек заттарын талдау және бағалау	<p>9.3.1.1 ер/қыз балалартехникалық терминологияны қолдана отырып, өз жұмысында және басқалардың жұмысында көрініс табатын идеялар мен тақырыптарды сипаттау ;</p> <p>9.3.1.2 ер/қыз балалар сындарлы пікірлер қабылдап, өз жұмысын және басқалардың жұмысын</p>

жетілдіру, бейімдеу бойынша ұсыныстар жасау;
9.3.1.3 ер / қыз балалардың дайын жұмысын бүкіл сыныпқа ұсыну

8) 10 сынып (ер балалар):

8-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары
1 тоқсан		
1. Материалтану	1.1 Еңбек пәні туралы жалпы мәліметтер	10.1.1.1 ҚР халық шаруашылығында сүректің қолданылу саласын түсіну.; 10.1.1.2 ағаш-жиһаз өндірісі кәсіптерінің біліктілік сипаттамаларын зерттеу; 10.1.1.3 ағаш өңдеу өндірісінде қолданылатын ресурстарды үнемдейтін технологиялар туралы түсініктің болуы 10.1.1.4 еңбек заттарын дайындау кезінде материалдардың қасиеттерін ескеру
	1.2. Материалдарды, құралдар мен жабдықтарды талдау	10.1.2.1 ағаштың негізгі қасиеттерін ажырата білу, ылғалдылық дәрежесін анықтау; 10.1.2.2 ағаштың сығылу, созылу, иілу және ығысу беріктігінің шегі туралы түсініктің болуы; 10.1.2.3 ағаш ақауларын мен жарамсыз түрлеріне тән айырмашылықтарды анықтай алу; 10.1.2.4 ағаш түрлерін класстар мен топтарға бөлу туралы түсінікке ие болу
	1.2 Ағаш ұстасы технологиясы	10.2.1.1 ағашты әртүрлі тәсілдермен кесу (талшықтардың көлденеңінен, бойымен және қиғашынан); 10.2.1.2 әр түрлі пішінді тістері бар қол арамен кесу; 10.2.1.3 жұлымды және қисық сызықты тәсілдерімен аралау
	2.2 Ағашты көркемдеп өңдеу.	10.2.2.1 тегіс заттың беттін шпонмен "ак", "конверт", "дойбы" түрінде қаптауды орындау; 10.2.2.2 қағаз, шайыр, синтетикалық үлдір және пластикпен қаптау тәсілдерін меңгеру; 10.2.2.3 жиһазды көркем безендіруді орындау (реңкін

<p>2. Еңбек бұйымын дайындау технологиясы</p>		<p>өзгерту, көшірмесін жасау, тегіс жылтырату)</p>
	<p>2.3 Ағаш және жиһаз бұйымдары. Жиһаз өндірісі</p>	<p>10.2.3.1 жиһаз дизайны туралы түсініктің болуы; 10.2.3.2 жиһазды мақсаты, қолдану түрі, өндірістік көрсеткіштері бойынша анықтау; 10.2.3.3 ағаш және жиһаз бұйымдарды жасаудың құрылымдық шешімдерді табу; 10.2.3.4 нәжістің, нан салғыштың, аяққа арналған орындықтың, орындықтың конструкциясының техникалық сызбасын орындау</p>
	<p>2.4 Ағаш өңдеу өндірісінің жалпы технологиясы</p>	<p>10.2.4.1 ағаш өңдеу кәсіпорнының негізгі ерекшеліктерін білу; 10.2.4.2 тік сызықты және қисық сызықты дайындамаларды өңдеуге жібере отырып пішуді орындау, ағаш тақтайшалар мен фанераларды пішу; 10.2.4.3 ағашты кептіру түрлерін ажырату; 10.2.4.4 дайындамаларды бастапқы және соңғы механикалық өңдеуді орындау</p>
	<p>2.5 Құрылыс өндірісі. Ағаш өңдеу</p>	<p>10.2.5.1 бөренелер мен жолақтарды шаблон бойынша ағашты кесу арқылы жалғау құрылыстағы ағаш жұмыстарының мазмұнын, жұмыс орнын ұйымдастыруды, қауіпсіздік ережелерін түсіну; 10.2.5.2 құралды жұмысқа дайындау (балтаны тұтқаға қондыру, қайраңда және барда түзету); 10.2.5.3 құрылыс конструкцияларын (қалыптар, құрылыс текесі, қоршаулар) орындау</p>
	<p>2.6 Еңбекті қорғау</p>	<p>10.2.6.1 құрылыста, аралау және ағаш өңдеу кезінде еңбекті қорғау жөніндегі жұмысты ұйымдастыруды түсіну; 10.2.6.2 ағаш өңдеу кәсіпорнындағы құрылыстағы, машина және құрастыру цехтарындағы еңбек қауіпсіздігінің жалпы ережелерін білу;</p>

		<p>10.2.6.3 еңбек гигиенасының, өндірістік санитарияның және жұмысшының жеке гигиенасының негіздерін білу;</p> <p>10.2.6.4 өндірістегі өрт қауіпсіздігі талаптарын орындау</p>
3. Еңбек заттарын талдау және бағалау	3.1 Еңбек заттарын талдау және бағалау	<p>10.3.1.1 ер/қыз балалар өз жұмысында өзін-өзі бағалауының болуы;</p> <p>10.3.1.2 ер/қыз балалар өз бетінше бұйым үлгісін өз бетінше талдау;</p> <p>10.3.1.3 ер/қыз балалар өз жұмысында өзін-өзі бағалауының болуы;</p> <p>10.1.3.4 ер/қыз балалар өз жұмысын және басқалардың жұмысын талдауға және бағалауға тырысады, жұмыста артықшылықтары мен кемшіліктерін атап өту</p>
2 тоқсан		
1. Материалтану	1.1 Еңбек пәні туралы жалпы мәліметтер	<p>10.1.1.1 ҚР халық шаруашылығында сүректің қолданылу саласын түсіну.;</p> <p>10.1.1.2 ағаш-жиһаз өндірісі кәсіптерінің біліктілік сипаттамаларын зерттеу;</p> <p>10.1.1.3 Ағаш өңдеу өндірісінде қолданылатын ресурстарды үнемдейтін технологиялар туралы түсініктің болуы</p> <p>10.1.1.4 еңбек заттарын дайындау кезінде материалдардың қасиеттерін ескеру</p>
	1.2. Материалдарды, құралдар мен жабдықтарды талдау	<p>10.1.2.1 ағаштың негізгі қасиеттерін ажырата білу, ылғалдылық дәрежесін анықтау;</p> <p>10.1.2.2 ағаштың сығылу, созылу, иілу және ығысу беріктігінің шегі туралы түсініктің болуы;</p> <p>10.1.2.3 ағаш ақауларын мен жарамсыз түрлеріне тән айырмашылықтарды анықтай алу;</p> <p>10.1.2.4 ағаш түрлерін класстар мен топтарға бөлу туралы түсінікке ие болу</p>
	1.2 Ағаш ұстасы технологиясы	<p>10.2.1.1 ағашты әртүрлі тәсілдермен кесу (талшықтардың көлденеңінен, бойымен және қиғашынан);</p> <p>10.2.1.2 әр түрлі пішінді тістері бар қол арамен кесу;</p>

		10.2.1.3 жұлымды және қисық сызықты тәсілдерімен аралау
	2.2 Ағашты көркемдеп өңдеу.	10.2.2.1 тегіс заттың беттін шпонмен "ақ", "конверт", "дойбы" түрінде қаптауды орындау; 10.2.2.2 қағаз, шайыр, синтетикалық үлдір және пластикпен қаптау тәсілдерін меңгеру; 10.2.2.3 жиһазды көркем безендіруді орындау (реңкін өзгерту, көшірмесін жасау, тегіс жылтырату)
	2.3 Ағаш және жиһаз бұйымдары. Жиһаз өндірісі	10.2.3.1 жиһаз дизайны туралы түсініктің болуы; 10.2.3.2 жиһазды мақсаты, қолдану түрі, өндірістік көрсеткіштері бойынша анықтау; 10.2.3.3 ағаш және жиһаз бұйымдарды жасаудың құрылымдық шешімдерді табу; 10.2.3.4 нәжістің, нан салғыштың, аяққа арналған орындықтың, орындықтың конструкциясының техникалық сызбасын орындау
2. Еңбек бұйымын дайындау технологиясы	2.4 Ағаш өңдеу өндірісінің жалпы технологиясы	10.2.4.1 ағаш өңдеу кәсіпорнының негізгі ерекшеліктерін білу; 10.2.4.2 тік сызықты және қисық сызықты дайындамаларды өңдеуге жібере отырып пішуді орындау, ағаш тақтайшалар мен фанераларды пішу; 10.2.4.3 ағашты кептіру түрлерін ажырату; 10.2.4.4 дайындамаларды бастапқы және соңғы механикалық өңдеуді орындау
	2.5 Құрылыс өндірісі. Ағаш өңдеу	10.2.5.1 бөренелер мен жолақтарды шаблон бойынша ағашты кесу арқылы жалғау құрылыстағы ағаш жұмыстарының мазмұнын, жұмыс орнын ұйымдастыруды, қауіпсіздік ережелерін түсіну; 10.2.5.2 құралды жұмысқа дайындау (балтаны тұтқаға қондыру, қайраңда және барда түзету); 10.2.5.3 құрылыс конструкцияларын (қалыптар, құрылыс текесі, қоршаулар) орындау

	2.6 Еңбекті қорғау	<p>10.2.6.1 құрылыста, аралау және ағаш өңдеу кезінде еңбекті қорғау жөніндегі жұмысты ұйымдастыруды түсіну;</p> <p>10.2.6.2 ағаш өңдеу кәсіпорнындағы құрылыстағы, машина және құрастыру цехтарындағы еңбек қауіпсіздігінің жалпы ережелерін білу;</p> <p>10.2.6.3 еңбек гигиенасының, өндірістік санитарияның және жұмысшының жеке гигиенасының негіздерін білу;</p> <p>10.2.6.4 өндірістегі өрт қауіпсіздігі талаптарын орындау</p>
3. Еңбек заттарын талдау және бағалау	3.1 Еңбек заттарын талдау және бағалау	<p>10.3.1.1 ер/қыз балалар өз жұмысында өзін-өзі бағалауының болуы;</p> <p>10.3.1.2 ер/қыз балалар өз бетінше бұйым үлгісін өз бетінше талдау;</p> <p>10.3.1.3 ер/қыз балалар өз жұмысында өзін-өзі бағалауының болуы;</p> <p>10.1.3.4 ер/қыз балалар өз жұмысын және басқалардың жұмысын талдауға және бағалауға тырысады, жұмыста артықшылықтары мен кемшіліктерін атап өту</p>
3 тоқсан		
1. Материалтану	1.1 Еңбек пәні туралы жалпы мәліметтер	<p>10.1.1.1 ҚР халық шаруашылығында сүректің қолданылу саласын түсіну.;</p> <p>10.1.1.2 ағаш-жиһаз өндірісі кәсіптерінің біліктілік сипаттамаларын зерттеу;</p> <p>10.1.1.3 Ағаш өңдеу өндірісінде қолданылатын ресурстарды үнемдейтін технологиялар туралы түсініктің болуы</p> <p>10.1.1.4 еңбек заттарын дайындау кезінде материалдардың қасиеттерін ескеру</p>
	1.2.	<p>10.1.2.1 ағаштың негізгі қасиеттерін ажырата білу, ылғалдылық дәрежесін анықтау;</p> <p>10.1.2.2 ағаштың сығылу, созылу, иілу және ығысу беріктігінің шегі туралы түсініктің болуы;</p>

	Материалдарды, құралдар мен жабдықтарды талдау	10.1.2.3 ағаш ақауларын мен жарамсыз түрлеріне тән айырмашылықтарды анықтай алу; 10.1.2.4 ағаш түрлерін класстар мен топтарға бөлу туралы түсінікке ие болу
2. Еңбек бұйымын дайындау технологиясы	1.2 Ағаш ұстасы технологиясы	10.2.1.1 ағашты әртүрлі тәсілдермен кесу (талшықтардың көлденеңінен, бойымен және қиғашынан); 10.2.1.2 әр түрлі пішінді тістері бар қол арамен кесу; 10.2.1.3 жұлымды және қисық сызықты тәсілдерімен аралау
	2.2 Ағашты көркемдеп өңдеу.	10.2.2.1 тегіс заттың беттің шпонмен "ақ", "конверт", "дойбы" түрінде қаптауды орындау; 10.2.2.2 қағаз, шайыр, синтетикалық үлдір және пластикпен қаптау тәсілдерін меңгеру; 10.2.2.3 жиһазды көркем безендіруді орындау (реңкін өзгерту, көшірмесін жасау, тегіс жылтырату)
	2.3 Ағаш және жиһаз бұйымдары. Жиһаз өндірісі	10.2.3.1 жиһаз дизайны туралы түсініктің болуы; 10.2.3.2 жиһазды мақсаты, қолдану түрі, өндірістік көрсеткіштері бойынша анықтау; 10.2.3.3 ағаш және жиһаз бұйымдарды жасаудың құрылымдық шешімдерді табу; 10.2.3.4 нәжістің, нан салғыштың, аяққа арналған орындықтың, орындықтың конструкциясының техникалық сызбасын орындау
	2.4 Ағаш өңдеу өндірісінің жалпы технологиясы	10.2.4.1 ағаш өңдеу кәсіпорнының негізгі ерекшеліктерін білу; 10.2.4.2 тік сызықты және қисық сызықты дайындамаларды өңдеуге жібере отырып пішуді орындау, ағаш тақтайшалар мен фанераларды пішу; 10.2.4.3 ағашты кептіру түрлерін ажырату; 10.2.4.4 дайындамаларды бастапқы және соңғы механикалық өңдеуді орындау
		10.2.5.1 бөренелер мен жолақтарды шаблон бойынша ағашты кесу арқылы жалғау

	<p>2.5 Құрылыс өндірісі. Ағаш өңдеу</p>	<p>құрылыстағы ағаш жұмыстарының мазмұнын, жұмыс орнын ұйымдастыруды, қауіпсіздік ережелерін түсіну; 10.2.5.2 құралды жұмысқа дайындау (балтаны тұтқаға қондыру, қайраңда және барда түзету); 10.2.5.3 құрылыс конструкцияларын (қалыптар, құрылыс текесі, қоршаулар) орындау</p>
	<p>2.6 Еңбекті қорғау</p>	<p>10.2.6.1 құрылыста, аралау және ағаш өңдеу кезінде еңбекті қорғау жөніндегі жұмысты ұйымдастыруды түсіну; 10.2.6.2 ағаш өңдеу кәсіпорнындағы құрылыстағы, машина және құрастыру цехтарындағы еңбек қауіпсіздігінің жалпы ережелерін білу; 10.2.6.3 еңбек гигиенасының, өндірістік санитарияның және жұмысшының жеке гигиенасының негіздерін білу; 10.2.6.4 өндірістегі өрт қауіпсіздігі талаптарын орындау</p>
<p>3. Еңбек заттарын талдау және бағалау</p>	<p>3.1 Еңбек заттарын талдау және бағалау</p>	<p>10.3.1.1 ер/қыз балалар өз жұмысында өзін-өзі бағалауының болуы; 10.3.1.2 ер/қыз балалар өз бетінше бұйым үлгісін өз бетінше талдау; 10.3.1.3 ер/қыз балалар өз жұмысында өзін-өзі бағалауының болуы; 10.1.3.4 ер/қыз балалар өз жұмысын және басқалардың жұмысын талдауға және бағалауға тырысады, жұмыста артықшылықтары мен кемшіліктерін атап өту</p>
<p>4 тоқсан</p>		
	<p>1.1 Еңбек пәні туралы жалпы мәліметтер</p>	<p>10.1.1.1 ҚР халық шаруашылығында сүректің қолданылу саласын түсіну.; 10.1.1.2 ағаш-жиһаз өндірісі кәсіптерінің біліктілік сипаттамаларын зерттеу; 10.1.1.3 Ағаш өңдеу өндірісінде қолданылатын ресурстарды</p>

<p>1. Материалтану</p>		<p>үнемдейтін технологиялар туралы түсініктің болуы 10.1.1.4 еңбек заттарын дайындау кезінде материалдардың қасиеттерін ескеру</p>
	<p>1.2. Материалдарды, құралдар мен жабдықтарды талдау</p>	<p>10.1.2.1 ағаштың негізгі қасиеттерін ажырата білу, ылғалдылық дәрежесін анықтау; 10.1.2.2 ағаштың сығылу, созылу, иілу және ығысу беріктігінің шегі туралы түсініктің болуы; 10.1.2.3 ағаш ақауларын мен жарамсыз түрлеріне тән айырмашылықтарды анықтай алу; 10.1.2.4 ағаш түрлерін класстар мен топтарға бөлу туралы түсінікке ие болу; смазочных материалов</p>
	<p>1.2 Ағаш ұстасы технологиясы</p>	<p>10.2.1.1 ағашты әртүрлі тәсілдермен кесу (талшықтардың көлденеңінен, бойымен және қиғашынан); 10.2.1.2 әр түрлі пішінді тістері бар қол арамен кесу; 10.2.1.3 жұлымды және қисық сызықты тәсілдерімен аралау</p>
	<p>2.2 Ағашты көркемдеп өңдеу.</p>	<p>10.2.2.1 тегіс заттың беттін шпонмен "ақ", "конверт", "дойбы" түрінде қаптауды орындау; 10.2.2.2 қағаз, шайыр, синтетикалық үлдір және пластикпен қаптау тәсілдерін меңгеру; 10.2.2.3 жиһазды көркем безендіруді орындау (реңкін өзгерту, көшірмесін жасау, тегіс жылтырату)</p>
	<p>2.3 Ағаш және жиһаз бұйымдары. Жиһаз өндірісі</p>	<p>10.2.3.1 жиһаз дизайны туралы түсініктің болуы; 10.2.3.2 жиһазды мақсаты, қолдану түрі, өндірістік көрсеткіштері бойынша анықтау; 10.2.3.3 ағаш және жиһаз бұйымдарды жасаудың құрылымдық шешімдерді табу; 10.2.3.4 нәжістің, нан салғыштың, аяққа арналған орындықтың, орындықтың конструкциясының техникалық сызбасын орындау</p>
		<p>10.2.4.1 ағаш өңдеу кәсіпорнының негізгі ерекшеліктерін білу;</p>

<p>2. Еңбек бұйымын дайындау технологиясы</p>	<p>2.4 Ағаш өңдеу өндірісінің жалпы технологиясы</p>	<p>10.2.4.2 тік сызықты және қисық сызықты дайындамаларды өңдеуге жібере отырып пішуді орындау, ағаш тақтайшалар мен фанераларды пішу; 10.2.4.3 ағашты кептіру түрлерін ажырату; 10.2.4.4 дайындамаларды бастапқы және соңғы механикалық өңдеуді орындау</p>
	<p>2.5 Құрылыс өндірісі. Ағаш өңдеу</p>	<p>10.2.5.1 бөренелер мен жолақтарды шаблон бойынша ағашты кесу арқылы жалғау құрылыстағы ағаш жұмыстарының мазмұнын, жұмыс орнын ұйымдастыруды, қауіпсіздік ережелерін түсіну; 10.2.5.2 құралды жұмысқа дайындау (балтаны тұтқаға қондыру, қайраңда және барда түзету); 10.2.5.3 құрылыс конструкцияларын (қалыптар, құрылыс текесі, қоршаулар) орындау</p>
	<p>2.6 Еңбекті қорғау</p>	<p>10.2.6.1 құрылыста, аралау және ағаш өңдеу кезінде еңбекті қорғау жөніндегі жұмысты ұйымдастыруды түсіну; 10.2.6.2 ағаш өңдеу кәсіпорнындағы құрылыстағы, машина және құрастыру цехтарындағы еңбек қауіпсіздігінің жалпы ережелерін білу; 10.2.6.3 еңбек гигиенасының, өндірістік санитарияның және жұмысшының жеке гигиенасының негіздерін білу; 10.2.6.4 өндірістегі өрт қауіпсіздігі талаптарын орындау</p>
<p>3. Еңбек заттарын талдау және бағалау</p>	<p>3.1 Еңбек заттарын талдау және бағалау</p>	<p>10.3.1.1 ер/қыз балалар өз жұмысында өзін-өзі бағалауының болуы; 10.3.1.2 ер/қыз балалар өз бетінше бұйым үлгісін өз бетінше талдау; 10.3.1.3 ер/қыз балалар өз жұмысында өзін-өзі бағалауының болуы; 10.1.3.4 ер/қыз балалар өз жұмысын және басқалардың жұмысын талдауға және бағалауға</p>

35. Ескерту: тақырыптарды зерделеу кезектілігі мұғалімнің білім беру ұйымдарының мүмкіншіліктеріне сүйене отырып оқу-еңбек үрдісін қажетті өндірістік материалдарымен қамтамасыз етуін анықтайды

Қазақстан Республикасының
Білім және ғылым министрі
2022 жылғы 1 сәуірдегі
№ 123 бұйрығына
21-қосымша
Қазақстан Республикасы
Білім және ғылым министрінің
2013 жылғы 3 сәуірдегі
№ 115 бұйрығына
658-қосымшаа

Көрмейтін және нашар көретін білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-6 сыныптары үшін "Жаратылыстану" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Көрмейтін және нашар көретін білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-6 сыныптары үшін "Жаратылыстану" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі – Бағдарлама) Қазақстан Республикасының "Білім туралы" Заңының 5-бабы б) тармақшасына сәйкес әзірленген.

2. Бағдарлама мақсаты –білім алушылардың табиғат пен қоғамның өзара байланысын, тұжырымдамасын және заңдылықтарын тұтас түсіну білімін қалыптастыру, табиғат құбылыстары мен процестерін түсіндіру, сипаттау, болжау қабілеттерін ашу, алған білімдерін практикада қолдануын дамыту.

3. Бағдарламामіндеттері:

1) ғылымның, техника мен технологияның дамуына әсер еткен жаратылыстану ғылымдарының соңғы идеяларымен және жетістіктерімен танысу; әлемнің заманауи бейнесі және жаратылыстану ғылымдарында қолданылатын әдістер туралы жаратылыстанубойынша білімдерін қалыптастыру;

2) бұқаралық ақпарат құралдарынан, интернет-ресурстардан, ғылыми және ғылыми-көпшілік әдебиеттерден алынған жаратылыстану ғылымы туралы ақпарат пен өмірлік мазмұнды қабылдау, қоршаған әлем құбылыстарын түсіндіру үшін алынған білімді қолдану дағдыларын меңгеру;

3) зияткерлік, шығармашылық, сын тұрғысынан ойлау қабілеттерін қарапайым зерттеулер, құбылыстарды талдау, жаратылыстану ғылымдық ақпаратты қабылдау және түсіндіру барысында дамыту;

4) денсаулық пен қоршаған ортаны қорғау дағдыларын дамыту, заманауи технологияларды сауатты пайдалану, жаратылыстану білімдерін практикада қолдану.

4. Түзете-дамыту міндеттері:

1) географиялық объектілердің рельефтік кескіндерін, контурлы суреттерді, карталарларды, глобусты зерттеу және тактильді қабылдау қабілеттерін дамыту;

2) сенсорлық функцияларды (түсті ажырату, көзбен өлшеу) және рельефтік үлгілермен жұмыс істеу кезінде ұсақ моторика дағдыларын дамыту;

3) мұғалімнің түсініктемесі кезінде затты сезіну барысында есту қабылдауын дамыту;

4) заттарды пішіні, өлшемі және кеңістікте орналасуы бойынша салыстыру қабілетін дамыту; заттарды модельдермен, макеттермен, рельефтік кескіндермен салыстыру;

5) есту, иіс сезу, қалдық көру арқылы тірі және жансыз табиғат объектілері мен заттардың белгілерін ажырата білу дағдыларын дамыту;

6) байланыстыра сөйлеу және материалды дәйекті түрде материалды кезектілікпен ұсыну мүмкіндігін дамыту.

2-тарау. Оқу процесін ұйымдастырудағы педагогикалық тәсілдер

5. Көрмейтін және нашар көретін балаларды оқыту келесі педагогикалық тәсілдерге негізделеді: құндылықты-бағытталған, тұлғаға бағытталған, саралап оқыту, іс-әрекеттік, коммуникативтік тәсілдер және ақпараттық коммуникациялық технологияларды қолдану тәсілдері.

6. Құндылықты-бағытталған тәсіл сыныптан тыс жұмыстар мен экскурсиялар арқылы қоршаған ортаға құрметпен қарауға, өзара көмек пен бір-біріне деген құрмет сезімдерін, патриотизмді қалыптастыруға бағытталған.

7. Тұлғалық- бағытталған тәсіл оқу процесін ұйымдастырудың әр түрлі формалары мен әдістерін (жаттығулар, ақаулардың ерекшеліктерін ескеру, дамытушы ойындар, әңгімелер, ойын жағдайлары) қолданумен дараландыруға бағытталған.

8. Іс-әрекеттік тәсілі мұғалімнің, оқушының және оның ата-анасының өзара іс-қимылын қамтиды, мұнда мұғалім оқушының іс-әрекетін үйлестіреді, оқушы өз іс-әрекетін дербес модельдейді, дағдылар мен біліктілік арқылы дамудың жақын аймағының стратегияларын анықтайды және ең тиімді мінез-құлық тактикасын тандайды. Көру қабілеті бұзылған балаларға арналған маршруттарды дамыту бойынша практикалық сабаққа басымдылық беріледі.

9. Саралап оқыту тәсілі оқушылардың әртүрлі топтарын жас, психикалық және офтальмологиялық ерекшеліктерін ескере отырып оқытуға бағытталған, орындалу шарты күрделілігімен, танымдық қызығушылығымен ерекшеленетін тапсырмалар болып табылады.

10. Оқытудың көрнекі әдістерін қолдану кезінде саралап оқыту тәсілі келесі көрсеткіштер бойынша бірнеше бағытта жүзеге асырылады:

- 1) көру өткірлігі бойынша,
- 2) түстерді қабылдау ерекшеліктері бойынша,
- 3) қадағалау функцияларының сипаты және көзқарастарды бекіту,
- 4) көру өрісінің бұзылу дәрежесі, сыну ортасы бойынша.

11. Көрнекі материалды пайдаланудың негізгі шарты көру бұзылыстары бар оқушылардың танымдық іс-әрекет процесінде қолдану мүмкіндігі, дамуында екінші деңгейдегі ауытқуларды жеңу және алдын-алу үшін жұмыс істеу, оның түзету бағыты болып табылады.

12. Арнайы мектептегі көрнекі оқу құралдары тек білім беру функцияларын ғана емес, сонымен қатар тифлопедагогтар мен көру қабілетінде бұзылыстары бар оқушылар үшін оқу материалын қабылдауды ішінара көру, сақталған сенсорлық мүшелер және оны терең зерттеу арқылы қол жетімді ету.

13. Коммуникативтік тәсіл бұл ситуациялық хабардарлықты, ақпараттылықты, жұптық пен топтық жұмыс, рөлдік ойындар және оқушылардың бірлескен жобалары қолданылатын өзара әрекеттестіктің сипатын ескереді, оқу үрдісінде сөйлеу тілін қолданады.

14. Ақпараттық-коммуникациялық технологияларды пайдалану білім беру мазмұнын өзгертуге ықпал етеді, бұл білім берудің тиімділігін арттырады; объектілердің, процестердің және құбылыстардың модельдерін интерактивті режимде (интерактивті модельдер, виртуалды зертханалар, жаратылыстану тәжірибелеріне арналған конструкторлар) зерттеуді қамтиды.

15. Жаратылыстану пәнін оқыту барысында келесі жалпы білім беретін және түзету пәндерімен байланыс жүзеге асырылады: "География", "Физика", "Биология", "Химия", "Қалдық көру және көріп қабылдау қабілетін қорғау және дамыту", "Кеңістікте бағдарлау", "Әлеуметтік-тұрмыстық бағдарлау".

16. Көрмейтін және нашар көретін балаларға арналған сыныптарда келесі тифлотехникалық құралдар қарастырылған:

1) көрмейтін және нашар көретін балаларға білім беру қажеттіліктерін қанағаттандыратын, рельефті-нүктелі түрінде шығарылған арнайы оқулықтар; бедерлі немесе бедерлі және түрлі-түсті реңктермен жасалған иллюстрациялық және графикалық материалдарды қамтиды;

2) "Дыбысталған" оқулықтар, фоникалық материалдар, дыбыстық жазба форматында цифрлық тасымалдағышта жазылған аудио оқулықтар DAISY (Дэйзи);

3) тақырыптық рельефтік-графикалық нұсқаулық;

4) рельефтік координаталық жазықтықтар, рельефтік географиялық және тарихи карталар;

5) рельефті сурет салуға арналған құралдар рисования: "Школьник" аспабы, "Н.А. Семевскийдің";

6) арнайы оқу құралдары: брайль құралдары, жазық жазу құралдары, грифелдер, қалың (брайль) қағаздан жасалған дәптерлер.

3-тарау. "Жаратылыстану" пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

17. "Жаратылыстану" пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

- 1) 5-сынып - аптасына 2 сағат, оқу жылында – 68 сағатты;
- 2) 6-сынып - аптасына 2 сағат, оқу жылында – 68 сағатты құрайды.

18. Бағдарламаның мазмұны келесі бөлімдерді қамтиды:

- 1) "Ғылым әлемі" бөлімі;
- 2 "Адам, Жер, Әлем" бөлімі;
- 3 "Заттар мен материалдар" бөлімі;
- 4) "Тірі және жансыз табиғаттағы процестер" бөлімі;
- 5) "Энергия және қозғалыс" бөлімі;
- 6) "Экология және тұрақты даму" бөлімі;
- 7) "Әлемді өзгертетін жаңалықтар" бөлімі.

19. "Ғылым әлемі" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) ғылымның рөлі;
- 2) зерттеу мәселесі;
- 3) зерттеуді жоспарлау;
- 4) мәліметтерді жинау және тіркеу;
- 5) мәліметтерді талдау;
- 6) қорытынды және талқылау.

20. "Адам. Жер. Әлем" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) макро- және микроәлем;
- 2) жер туралы жалпы мәліметтер. Жер планетасының пайда болуы. Жердің құрылымы мен құрамы;

- 3) жер шарлары және оларды құрайтындар;
- 4) жердегі өмір;
- 5) жер бетін бейнелеу тәсілдері;
- 6) материктер мен мұхиттар;
- 7) халықтың географиясы.

21. "Заттар мен материалдар" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) заттардың құрылымы мен қасиеттері;
- 2) заттардың жіктелуі;
- 3) заттардың түзілуі және өндірісі.

22. "Тірі және жансыз табиғаттағы процестер" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) жансыз табиғаттағы процестер;

2) тірі табиғаттағы процестер.

23. "Энергия және қозғалыс" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) энергия түрлері мен көздері;

2) движение.

24. "Экология және тұрақты даму" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) экожүйелер. Экожүйенің компоненттері;

2) тірі организмдердің алуан түрлілігі;

3) табиғатты қорғау.

25. "Әлемді өзгертетін жаңалықтар" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) әлемді өзгерткен жаңалықтар;

2) болашақты ашу.

26. 5- сыныпқа арналған "Жаратылыстану" пәнінің базалық мазмұны:

1) "Ғылым әлемі" бөлімі: ғылымның адам өміріндегі рөлі; зерттеу мәселесін тұжырымдай білу және жоспар құру; зерттеу жүргізуге арналған жабдық; зерттеу кезінде ақпаратты талдау; зерттеу қорытындысын рәсімдеу;

2) "Ғалам. Жер. Адам" бөлімі: микро-және макроәлем; Жер ғаламшарының пайда болуы және оның құрылымы; Жердің құрылымы мен құрамы, Жердің ішкі қабықтары мен сыртқы қабықтары, жер бетіндегі тіршіліктің пайда болуы туралы гипотезалар, жер бетіндегі тіршіліктің пайда болуын қамтамасыз ететін факторлар, "жердің жоспары" ұғымы, карталардағы шартты белгілер, шартты белгілердің мағынасы, рельеф жоспарын түсіру, құрлықтарды игеру және зерттеу тарихы, Географиялық зерттеушілер, игеру тарихы, құрлықтарды, әлем бөліктері мен мұхиттарды зерттеу, қазіргі әлем картасы, нәсілдік белгілердің қалыптасу факторлары, нәсілдердің тендігі;

3) "Заттар және материалдар" бөлімі: диффузия, Сұйықтықтар мен газдардағы диффузия, қатты, сұйық, газ тәрізді заттардың құрылымы, заттардың әртүрлі күйіндегі заттардың қозғалысы, әртүрлі заттардың қасиеттері: түсі, иісі, балқу температурасы, қайнау, ерігіштігі, жылтырлығы, аққыштығы, физикалық және химиялық құбылыстар, таза заттар мен қоспалар, қоспаның түрлері, қоспаның компоненттері, ерітінділер, ерітіндідегі заттың массалық үлесі, заттардың ерігіштігі: еритін және ерімейтін заттар, металдар мен бейметалдар, табиғи және жасанды талшықтар, зертханалық зерттеулер;

4) "Тірі және өлі табиғаттағы үдерістер" бөлімі: өлі табиғаттағы процестер, өлі табиғаттағы процестер (табиғаттағы заттардың айналымы, ауа-райының өзгеруі, тау түзілуі, Климаттық процестер), тірі және өлі организмдердің қасиеттері, тірі организмдердің ұйымдастырылу деңгейлері, микроскоп, микроскоппен жұмыс істеу ережелері, уақытша микропрепараттар, фотосинтез процесінің мәні, өсімдік пигменттері, фотосинтез шарттары, энергия түрлері, температура және жылу энергиясы

, ғимараттардағы жылу оқшаулау әдістері, жылу кеңеюі, энергияның өзара ауысуы, тірі және жансыз табиғаттағы механикалық қозғалыстар, Жануарлар қаңқаларының әртүрлі , тірек-қимыл аппаратының функциялары, дене қозғалысының себептері;

5) "Энергия және қозғалыс" бөлімі: энергияның негізгі түрлері, энергияның баламалы түрлері. Температура және жылу энергиясы. Ғимараттарда жылу оқшаулаудың практикалық әдістерін қолдану. Жылу кеңеюі, Энергияның өзара алмасуы. Тірі және жансыз табиғаттағы қозғалыстың мәні. Жануарлар қаңқасының түрлері. Тірек-қимыл аппаратының функциялары, дене қозғалысының себептері;

6) "Экология және тұрақты даму":экожүйенің компоненттері, түрлері.экологиялық факторлар және олардың әсері. Табиғи және жасанды экожүйелер. Ағзалар жабайы табиғат патшалықтары. біржасушалы және көпжасушалы организмдер. Қазақстан Республикасының экологиялық проблемалары, олардың себептері. Қазақстан Республикасының Қызыл кітабы.

7) "Әлемді өзгертетін жаңалықтар" бөлімі: ғылыми жаңалықтардың алуан түрлілігі.ғылыми жаңалықтар, Қазақстандағы ғылыми жаңалықтар.

27. 6- сыныпқа арналған "Жаратылыстану" пәнінің базалық мазмұны:

1) "Ғылым әлемі" бөлімі: жаратылыстану ғылымдарының зерттеу объектілері, өзгермелі тәуелді және тәуелсіз, бақыланатын, зерттеу жоспары, ережелері, шарттары, Бірліктердің Халықаралық жүйесі, зерттеу қорытындыларының графикалық көрінісі;

2) "Ғалам. Жер. Адам" бөлімі: микро-және макроәлемнің айырмашылықтары мен объектілері және оларды ажырата білу; Жердің қасиеттері мен ондағы болып жатқан құбылыстар мен процестер; жердің сфералары мен қабықтары; жердің пайда болу гипотезалары; карта және оның түрлері; шартты белгілер бойынша карталарды оқу; оны есептеудің масштабы мен тәсілдері; географиялық координаттар; параллель және меридиан; градусық тор; уақыт туралы түсінік; белдеу уақытының ерекшеліктері; материктер мен мұхиттар; материктер мен мұхиттардың физикалық - географиялық жағдайы; халықты зерттейтін ғылым;

3) "Заттар мен материалдар" бөлімі: атомдар мен молекулалар; қарапайым және күрделі заттар; атом құрылысы; заттардың қайнау температурасы мен балқу температурасының қасиеттері; органикалық және бейорганикалық заттар және олардың ерекшеліктері; орта және оның түрлері (қышқыл, сілтілі, бейтарап) және әмбебап индикатордың көмегімен ортаны анықтай білу; бейтараптандыру процесі; Қазақстан жеріндегі табиғи және жасанды материалдар, олардың артықшылықтары мен кемшіліктері; тұрмыстық химия өнімдері және оларды тұрмыста пайдалану; тұрмыстық химияны пайдалану ережелері; пайдалы қазбалар және пайдалы қазбаларды өндіру және олардың қоршаған ортаға әсері;

4) "Тірі және өлі табиғаттағы үдерістер" бөлімі: тірі және өлі табиғаттағы процестерді модельдеу, химиялық қайта құру түрлері, жасушалардың негізгі компоненттері, органоидтардың функциялары, тірі организмдерге тән процестер, диета,

организмдердің қоректену түрлері, тірі организмдерге қоректік заттарды тасымалдау, тыныс алудың мәні, деммен жұту және дем шығару құрамы, ағзаның шығарылатын өнімдері, тітіркену және тітіркену;

5) "Энергия және қозғалыс" бөлімі: энергия көздері, балама энергия көздері, энергия алмасу процесі, энергияны шығару және сіңіру, электр энергиясының бірлігі, электр энергиясын есептеу, тұтынылған электр энергиясының бағасы, қозғалыстардың салыстырмалылығы, қатты денелердің, Сұйықтықтар мен газдардың қысымы, адам қаңқасының құрылымы, бұлшықет құрылымы, қысымның тірі организмдерге әсері, атмосфералық қысым, атмосфералық және қан қысымын өлшеу әдістері;

6) "Экология және тұрақты даму" бөлімі: экожүйе компоненттерінің өзара байланысы; экожүйенің өзгеру себептері; энергияның ауысуы; жергілікті экожүйедегі тірі организмдердің алуан түрлілігі; өз өңірінің экожүйесінің проблемалары және проблемаларды шешу жолдары;

7) "Әлемді өзгертетін жаңалықтар" бөлімі: Күнделікті өмірге өзгерістер енгізген қазақстандық ғылыми жобалар, ұлы жаңалықтар, болашақтың даму болжамдары.

4-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

28. Бағдарламада оқыту мақсаттары әр сыныпқа кодтық белгімен берілген. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сан бөлім мен бөлімше ретін, төртінші сан оқыту мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 5.1.2.4 кодында: "5" – сынып, "1.2" – бөлімше, "4" – оқыту мақсатының реттік саны.

29. Бөлімдер бойынша әр сыныпқа оқытудан күтілетін нәтижелер:

1) "Ғылым әлемі" бөлімі:

1-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	5 сынып	6 сынып
1.1 Ғылымның рөлі	5.1.1.1 ғылымның функцияларын адам әрекетінің түрі ретінде анықтау	6.1.1.1 жаратылыстану ғылымдарының зерттеу нысандарын тізімдеу
1.2 Зерттеу мәселесі	5.1.2.1 зерттеу мәселесі мен болжамдарды тұжырымдау	6.1.2.1 тәуелсіз, тәуелді және басқарылатын айнымалыларды анықтау
1.3 Зерттеуді жоспарлау	5.1.3.1 зерттеу жоспарын құру, берілген зерттеу маршрутын ұсыну; 5.1.3.2 қауіпсіздік ережелерін сақтай отырып, тұрғылықты жердің координаттарын анықтау	6.1.3.1 жоспарға сәйкес зерттеулер жүргізу, берілген маршрут бойынша еркін бағдарлану; 6.1.3.2 қауіпсіз зерттеу жағдайында рельефтік картадан координаттар бойынша физикалық-географиялық объектілерді табу
	5.1.4.1 объектілердің параметрлерін өлшем бірліктерінде анықтау;	

1.4 Мәліметтерді жинау және тіркеу	5.1.4.2 бақылау және өлшеу деректерін Брайль шрифтімен жазу	6.1.4.1 Брайль бойынша халықаралық бірліктер жүйесінде өлшем бірліктерін қолдану; 6.1.4.2 алынған мәліметтерді талдау және болжау
1.5 Мәліметтерді талдау	5.1.5.1 қайталанған өлшеулердің арифметикалық ортасын есептеп, Брайль жүйесінде көрсету	6.1.5.1 зерттеу деректерін Брайль жүйесі бойынша графикалық кестеге енгізе білу; 6.1.5.2 табиғи кешендердің пайда болу реттілігін жүйелеу
1.6 Қорытынды және талқылау	5.1.6.1 зерттеу сұрағы бойынша тұжырым жасау	6.1.6.1 алынған мәліметтерді Брайль жүйесінде әр түрлі формада ұсыну

2) "Адам, Жер, Әлем" бөлімі:

2-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	5 сынып	6 сынып
2.1 Макро – және микроәлем	5.2.1.1 макро және микролем нысандарын макеттері бойынша ажырату және мысалдар келтіру	6.2.1.1 макро және микролем объектілерінің параметрлерін ажырату және атау
2.2 Жер туралы жалпы мәліметтер	5.2.2.1 жер планетасының пайда болуын түсіндіру, бедер глобус бойынша пішінін анықтау; 5.2.2.2 жердің құрылымы мен құрамын атау	6.2.2.1 жерде байқалатын процестер мен құбылыстарды түсіндіру; 6.2.2.2 жердің қасиеттерін түсіндіру
2.3 Жер шарлары және оларды құрайтындар	5.2.3.1 жер шарлары және оларды құрайтындарды сақталған анализаторларға сүйеніп сипаттау	6.2.3.1 жердің сыртқы қабықтарының өзара әрекеттесу жолдарын түсіндіру
2.4 Жердегі өмір	5.2.4.1 жердегі тіршіліктің пайда болуын сипаттау; 5.2.4.2 өмір сүру жағдайларын анықтау	6.2.4.1 жердегі тіршіліктің пайда болу гипотезаларын салыстыру; 6.2.4.2 адамның жердегі тіршілік етуінің қазіргі жағдайларын бағалау
2.5 Жер бетін бейнелеу тәсілдері	5.2.5.1 "жоспар" және "шартты белгілер" ұғымдарын түсіндіру; 5.2.5.2 Брайль жүйесі бойынша шартты таңбаларын пайдаланып тұрғылықты жердің жоспарларын оқу; 5.2.5.3 географиялық координаттар бойынша тұрғылықты жерде бағдарлай білу; 5.2.5.4 зерттелетін аймақтағы объектілердің орналасуын сипаттай білу	6.2.5.1 географиялық карталар мен шартты белгілерді жіктей білу; 6.2.5.2 шартты белгілерді пайдаланып, географиялық рельефтік карталарды оқу; 6.2.5.3 жер бедерінің физикалық объектілері арасындағы қашықтықты кадамдармен есептеу; 6.2.5.4 зерттеу аймағының географиялық координаттарын анықтау; 6.2.5.5 рельефті глобустағы уақыт белдеулері бойынша уақытты анықтау
		6.2.6.1 материктер мен олардың физикалық-географиялық

2.6 Материктер мен мұхиттар	5.2.6.1 материктер мен дүние бөліктерінің дамуы мен зерттелу тарихын сипаттау; 5.2.6.2 мұхиттарды зерттеу тарихын сипаттау	аймақтарының табиғатының ерекшеліктерін модельдер арқылы анықтау және сипаттау; 6.2.6.2 төменгі рельефтік модель арқылы мұхиттар табиғатының ерекшеліктерін анықтау және сипаттау
2.7 Халықтың географиясы	5.2.7.1 негізгі нәсілдер мен нәсіларалық топтардың орналасуы мен таралу аймақтары бойынша әлем халқының нәсілдік құрамын анықтау; 5.2.7.2 нәсілдік сипаттамалардың қалыптасу факторларын анықтау; 5.2.7.3 нәсілдік теңдіктің мағынасын түсіндіру	6.2.7.1 тұрғындардың орналасу заңдылықтарын анықтау; 6.2.7.2 халық тығыздығының көрсеткіштерін бағалау; 6.2.7.3 халықтың тығыздығы жоғары және төмен аймақтарды рельефтік картадан көрсету және себептерін түсіндіру

3) "Заттар мен материалдар" бөлімі:

3-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	5 сынып	6 сынып
3.1 Заттардың құрылымы мен қасиеттері	5.3.1.1 бөлшектердің сұйықтар мен газдарда таралуын сақталған анализаторлар негізінде түсіндіру; 5.3.1.2 қатты, сұйық және газ тәрізді заттардың құрылымын түсіну және түсіндіре білу; 5.3.1.3 заттың қасиеттерін сипаттай және ажырата білу: сұйықтық, тығыздық, жылу өткізгіштік, иілгіштік, икемділік; 5.3.1.4 табиғаттағы физикалық және химиялық құбылыстарды ажырату және анықтау	6.3.1.1 макеттер арқылы атомдар мен молекулаларды ажырату; заттардың құрылымын ажырата білу; 6.3.1.2 атомның іргелі бөлшектерін және олардың атомдағы орналасуын сипаттау; 6.3.1.3 заттардың қасиеттерін сипаттау: балқу және қайнау температуралары; 6.3.1.4 табиғаттағы құбылыстардың пайда болу себебін түсіндіру
3.2 Заттардың жіктелуі	5.3.2.1 иістер мен дәм сезу рецепторлары бойынша таза заттар мен қоспаларды ажырату; 5.3.2.2 қоспалардың түрлерін білу және сипаттау; оларды бөлудің жолдарын ұсыну; 5.3.2.3 белгілі бір құрамы бар сұйықтықтарды дайындау; 5.3.2.4 еріген заттың массалық үлесін есептеу; 5.3.2.5 заттарды ерігіштігі бойынша жіктеу, металдар мен бейметалдарды ажырату	6.3.2.1 заттарды органикалық және бейорганикалық деп жіктеу; 6.3.2.2 тірі және жансыз табиғаттағы қышқылды сілтілі және бейтарап органы ажырата білу және әмбебап индикатордың көмегімен қоршаған ортаны анықтау; 6.3.2.3 бейтараптандыру процесін түсіндіру
		6.3.3.1 табиғи және жасанды материалдардың артықшылықтары мен кемшіліктерін анықтау;

3.3 Заттардың түзілуі және өндірісі	<p>5.3.3.1 табиғатта жасанды жолмен алынған белгілі бір заттардың түзілуіне мысалдар келтіру;</p> <p>5.3.3.2 зертханалық жағдайда заттардың бөлінуін қауіпсіздің шарасын сақтау арқылы түсіндіру</p>	<p>6.3.3.2 тұрмыстық химия құралдарын қолдану аймақтарын және оларды қауіпсіз пайдалану ережелерін түсіндіру;</p> <p>6.3.3.3 рельефтік карта бойынша Қазақстандағы пайдалы қазбалар кен орындары мен олардың қолдану аймақтарын анықтау;</p> <p>6.3.3.4 Қазақстандағы үлкен пайдалы қазбаларды өндіру және қайта өңдеу ошақтарын рельефті картада атау және көрсету;</p> <p>6.3.3.5 пайдалы қазбаларды өндіру мен өңдеудің қоршаған ортаға әсерін түсіндіру</p>
-------------------------------------	--	---

4) "Тірі және жансыз табиғаттағы процестер" бөлімі:

4-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	5 сынып	6 сынып
4.1 Жансыз табиғаттағы процестер	<p>5.4.1.1 жансыз табиғатта болатын процестерді білу және атау (табиғаттағы заттар айналымы, ауа райының бұзылуы, тау құрылысы, климаттық процестер);</p> <p>5.4.1.2 жансыз табиғатта болатын процестердің себептері мен салдарын түсіндіру</p>	<p>6.4.1.1 модельдерді қолдана отырып, жансыз табиғатта болып жатқан процестерді модельдеу (тау құрылысы, ауа райының өзгеруі, табиғаттағы заттардың айналымы);</p> <p>6.4.1.2 табиғаттағы заттардың химиялық өзгеруін түсіндіру</p>
4.2 Тірі табиғаттағы процестер	<p>5.4.2.1 тірі организмдердің қасиеттерін білу және сипаттау;</p> <p>5.4.2.2 тірі организмдердің ұйымдасу деңгейлерін сипаттау;</p> <p>5.4.2.3 сақталған анализаторларға негізделген микроскоппен жұмыс істеу ережелерін қолдану;</p> <p>5.4.2.4 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып уақытша микропрепараттар дайындау;</p> <p>5.4.2.5 фотосинтез процесін түсіндіру;</p> <p>5.4.2.6 өсімдіктерде әртүрлі пигменттердің болуын білу және зерттеу;</p> <p>5.4.2.7 фотосинтез жүруі үшін қажетті жағдайлар жасау</p>	<p>6.4.2.1 жасушаның негізгі компоненттерін анықтау;</p> <p>6.4.2.2 тірі организмдерге тән процестерді түсіндіру;</p> <p>6.4.2.3 организмдердің қоректену түрлерін ажырата білу;</p> <p>6.4.2.4 тамақтанудың теңгерімді рационын құрастыру;</p> <p>6.4.2.5 тамақ өнімдерін сынау, органикалық заттардың болуын анықтау;</p> <p>6.4.2.6 тірі организмдердегі қоректік заттардың тасымалдану ретін модельдеу және түсіндіру;</p> <p>6.4.2.7 дем алатын және дем шығаратын ауаның құрамындағы айырмашылықты түсіну;</p> <p>6.4.2.8 организмдерден бөлінетін өнімдерді атау;</p> <p>6.4.2.9 тірі организмдердің тітіркендіргіштерге реакциясын зерттеу</p>

5) "Энергия және қозғалыс" бөлімі:

5-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	5 сынып	6 сынып
5.1 Энергия түрлері мен көздері	<p>5.5.1.1 энергия түрлерін ажырата білу;</p> <p>5.5.1.2 температура мен жылу энергиясын ажырата білу;</p> <p>5.5.1.3 температураны электронды термометрмен өлшеу;</p> <p>5.5.1.4 ғимараттарда жылу окшаулау техникасын түсіндіру және қолдану;</p> <p>5.5.1.5 жылудың таралуын сипаттау;</p> <p>5.5.1.6 энергияның өзара айналымына мысал келтіру</p>	<p>6.5.1.1 энергия көздерін атау;</p> <p>6.5.1.2 энергияның бөлінуімен және жұтылуымен жүретін процестерді атау және мысалдар келтіру;</p> <p>6.5.1.3 электр энергиясының бірлігін атау;</p> <p>6.5.1.4 электр энергиясының құнын есептеу;</p> <p>6.5.1.5 баламалы энергия көздерін ұсыну</p>
5.2 Қозғалыс	<p>5.5.2.1 тірі және жансыз табиғаттағы қозғалыстың мәнін түсіндіру және мысалдар келтіру;</p> <p>5.5.2.2 жануарлардың қаңқаларын модельдер арқылы әртүрлі ерекшеліктерін зерттеу;</p> <p>5.5.2.3 денелердің қозғалу себептерін анықтау</p>	<p>6.5.2.1 қозғалыстың салыстырмалылығын түсіндіру және мысалдар келтіру;</p> <p>6.5.2.2 қатты, сұйық және газдардың қысымын ажырату; күнделікті өмірде қысым айырмашылығын қолдану;</p> <p>6.5.2.3 макет бойынша адам қаңқасының құрылымын сипаттау;</p> <p>6.5.2.4 бұлшықеттердің құрылымын сипаттау; тері-бұлшықетсезімталдықтың маңыздылығы туралы білу;</p> <p>6.5.2.5 тірі организмдер үшін қысым мәндеріне мысалдар келтіру;</p> <p>6.5.2.6 тиісті құрылғылардың көмегімен атмосфералық және артериялық қысымды өлшеу және қорытынды жасау</p>

б) "Экология және тұрақты даму" бөлімі:

6-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	5 сынып	6 сынып
6.1 Экожүйе	<p>5.6.1.1 экожүйенің компоненттерін анықтау және ажырату;</p> <p>5.6.1.2 экожүйелердің түрлерін жіктеу;</p> <p>5.6.1.3 экожүйелердің жұмысына экологиялық факторлардың әсерін түсіндіру;</p>	<p>6.6.1.1 Брайль жүйесіндегі экожүйелердің байланысын түсіндіру және графикалық түрде көрсету;</p> <p>6.6.1.2 Экожүйелердің өзгеру себептерін түсіндіру;</p>

	5.6.1.4 табиғи және жасанды экожүйелерді салыстыру	6.6.1.3 экологиялық пирамидадағы энергия мен заттардың ауысуын түсіндіру
6.2 Тірі организмдердің алуан түрлілігі	5.6.2.1 организмдерді жабайы табиғат патшалығы бойынша жіктеу; 5.6.2.2 біржасушалы және көпжасушалы организмдерге сипаттама беру	6.6.2.1 өсімдіктер мен жануарлар түрлерін анықтау үшін организмдерге тән белгілерді қолдану; 6.6.2.2 жергілікті экожүйелердегі тірі организмдердің алуан түрлілігін зерттеу
6.3 Табиғатты қорғау	5.6.3.1 Қазақстан Республикасының экологиялық проблемаларын атау; 5.6.3.2 өз аймағыңыздағы экологиялық проблемалардың себептерін білу және түсіндіру; 5.6.3.3 Қазақстан Республикасының Қызыл кітабының маңызын анықтау	6.6.3.1 өз аймағыңыздағы кейбір экологиялық проблемалардың себептерін талдау; 6.6.3.2 экологиялық проблемалардың шешімдерін ұсыну

7) "Әлемді өзгертетін жаңалықтар" бөлімі:

7-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	5 сынып	6 сынып
7.1 Әлемді өзгертетін жаңалықтар	5.7.1.1 әлемді өзгерткен ғылыми жаңалықтарға мысалдар келтіру	6.7.1.1 әлемді өзгерткен жаңалықтардың мағынасын талқылау; 6.7.1.2 жаратылыстану ғылымдарының дамуына қазақстандық ғалымдардың қосқан үлесін талқылау
7.2 Болашақты ашу	5.7.1.2 болашақтағы ғылыми зерттеулерге идеялар ұсыну	6.7.1.3 болашақта ғылыми зерттеулердің даму бағыттарын болжау

30. Бағдарлама көрмейтін және нашар көретін білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-6 сыныптары үшін "Жаратылыстану" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспары негізінде осы Бағдарламаның қосымшасына сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді жоспарда барлық сынып бойынша әр бөлімде қамтылатын оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

31. Бөлімдер мен тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Негізгі орта білім беру
деңгейінің 5-6 сыныптары үшін
"Жаратылыстану"
оқу пәнінен жаңартылған
мазмұндағы үлгілік оқу
бағдарламасына қосымша

Көрмейтін және нашар көретін білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-6 сыныптары үшін "Жаратылыстану" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) 5 сынып:

1-кесте

Ұзақмерзімді жоспар бөлімдері	Ұзақмерзімді жоспар бөлімдерінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
1. Ғылым әлемі	1.1 Ғылымның рөлі	5.1.1.1 ғылымның функцияларын адам әрекетінің түрі ретінде анықтау
	1.2 Зерттеу мәселесі	5.1.2.1 зерттеу мәселесі мен болжамдарды тұжырымдау
	1.3 Зерттеуді жоспарлау	5.1.3.1 зерттеу жоспарын құру, берілген зерттеу маршрутын ұсыну; 5.1.3.2 қауіпсіздік ережелерін сақтай отырып, тұрғылықты жердің координаттарын анықтау
	1.4 Мәліметтерді жинау және тіркеу	5.1.4.1 і объектілердің параметрлерін өлшем бірліктерінде анықтау; 5.1.4.2 бақылау және өлшеу деректерін Брайль шрифтімен жазу
	1.5 Мәліметтерді талдау	5.1.5.1 қайталанған өлшеулердің арифметикалық ортасын есептеп, Брайль жүйесінде көрсету
	1.6 Қорытынды және талқылау	5.1.6.1 зерттеу сұрағы бойынша тұжырым жасау
	2.1 Макро- және микроәлем	5.2.1.1 макро және микролем нысандарын макеттері бойынша ажырату және мысалдар келтіру
	2.2 Жер туралы жалпы мәліметтер	5.2.2.1 жер планетасының пайда болуын түсіндіру, бедер глобус бойынша пішінін анықтау; 5.2.2.2 жердің құрылымы мен құрамын атау
	2.3 Жер шарлары және оларды құрайтындар	5.2.3.1 жер шарлары және оларды құрайтындарды сақталған анализаторларға сүйеніп сипаттау
	2.4 Жердегі өмір	5.2.4.1 жердегі тіршіліктің пайда болуын сипаттау; 5.2.4.2 өмір сүру жағдайларын анықтау
		5.2.5.1 "жоспар" және "шартты белгілер" ұғымдарын түсіндіру;

<p>2. Адам. Жер. Әлем</p>	<p>2.5 Жер бетін бейнелеу тәсілдері</p>	<p>5.2.5.2 Брайль жүйесі бойынша шартты таңбаларын пайдаланып тұрғылықты жердің жоспарларын оқу; 5.2.5.3 географиялық координаттар бойынша тұрғылықты жерде бағдарлай білу ; 5.2.5.4 зерттелетін аймақтағы объектілердің орналасуын сипаттай білу</p>
	<p>2.6 Материктер мен мұхиттар</p>	<p>5.2.6.1 материктер мен дүние бөліктерінің дамуы мен зерттелу тарихын сипаттау; 5.2.6.2 мұхиттарды зерттеу тарихын сипаттау</p>
	<p>2.7 Халықтың географиясы</p>	<p>5.2.7.1 негізгі нәсілдер мен нәсіл аралық топтардың орналасуы мен таралу аймақтары бойынша әлем халқының нәсілдік құрамын анықтау; 5.2.7.2 нәсілдік сипаттамалардың қалыптасу факторларын анықтау; 5.2.7.3 нәсілдік теңдіктің мағынасын түсіндіру</p>
<p>2-тоқсан</p>		
<p>3. Заттар мен материалдар</p>	<p>3.1 Заттардың құрылымы мен қасиеттері</p>	<p>5.3.1.1 бөлшектердің сұйықтар мен газдарда таралуын сақталған анализаторлар негізінде түсіндіру; 5.3.1.2 қатты, сұйық және газ тәрізді заттардың құрылымын түсіну және түсіндіре білу; 5.3.1.3 заттың қасиеттерін сипаттай және ажырата білу: сұйықтық, тығыздық, жылу өткізгіштік, иілгіштік, икемділік; 5.3.1.4 табиғаттағы физикалық және химиялық құбылыстарды ажырату және анықтау</p>
	<p>3.2 Заттардың жіктелуі</p>	<p>5.3.2.1 иістер мен дәм сезу рецепторлары бойынша таза заттар мен қоспаларды ажырату; 5.3.2.2 қоспалардың түрлерін сипаттау; оларды бөлудің жолдарын ұсыну; 5.3.2.3 белгілі бір құрамы бар сұйықтықтарды дайындау; 5.3.2.4 еріген заттың массалық үлесін есептеу; 5.3.2.5 заттарды ерігіштігі бойынша жіктеу, металдар мен бейметалдарды ажырату</p>

	3.3 Заттардың түзілуі және өндірісі	5.3.3.1 табиғатта жасанды жолмен алынған белгілі бір заттардың түзілуіне мысалдар келтіру; 5.3.3.2 зертханалық жағдайда заттардың бөлінуін қауіпсіздің шарасын сақтау арқылы түсіндіру
3-тоқсан		
4. Тірі және жансыз табиғаттағы процестер	4.1 Жансыз табиғаттағы процестер	5.4.1.1 жансыз табиғатта болатын процестерді атау (табиғаттағы заттар айналымы, ауа райының бұзылуы, тау құрылысы, климаттық процестер); 5.4.1.2 жансыз табиғатта болатын процестердің себептері мен салдарын түсіндіру
	4.2 Тірі табиғаттағы процестер	5.4.2.1 тірі организмдердің қасиеттерін сипаттау; 5.4.2.2 тірі организмдердің ұйымдасу деңгейлерін сипаттау; 5.4.2.3 сақталған анализаторларға негізделген микроскоппен жұмыс істеу ережелерін қолдану; 5.4.2.4 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып уақытша микропрепараттар дайындау; 5.4.2.5 фотосинтез процесін түсіндіру; 5.4.2.6 өсімдіктерде әртүрлі пигменттердің болуын зерттеу; 5.4.2.7 фотосинтез жүруі үшін қажетті жағдайлар жасау
5. Энергия және қозғалыс	5.1 Энергия түрлері мен көздері	5.5.1.1 энергия түрлерін ажырата білу; 5.5.1.2 температура мен жылу энергиясын ажырата білу; 5.5.1.3 температураны электронды термометрмен өлшеу; 5.5.1.4 ғимараттарда жылу окшаулау техникасын түсіндіру және қолдану; 5.5.1.5 жылудың таралуын сипаттау; 5.5.1.6 энергияның өзара айналымына мысал келтіру
	5.2 Қозғалыс	5.5.2.1 тірі және жансыз табиғаттағы қозғалыстың мәнін түсіндіру және мысалдар келтіру; 5.5.2.2 жануарлардың қаңқаларын модельдер арқылы әртүрлі ерекшеліктерін зерттеу;

		5.5.2.3 денелердің қозғалу себептерін анықтау
4-тоқсан		
6. Экология және тұрақты даму	6.1 Экожүйелер	5.6.1.1 экожүйенің компоненттерін анықтау және ажырату; 5.6.1.2 экожүйелердің түрлерін жіктеу; 5.6.1.3 экожүйелердің жұмысына экологиялық факторлардың әсерін түсіндіру; 5.6.1.4 табиғи және жасанды экожүйелерді салыстыру
	6.2 Тірі организмдердің алуан түрлілігі	5.6.2.1 организмдерді жабайы табиғат патшалығы бойынша жіктеу; 5.6.2.2 біржасушалы және көпжасушалы организмдерге сипаттама беру
	6.3 Табиғатты қорғау	5.6.3.1 Қазақстан Республикасының экологиялық проблемаларын атау; 5.6.3.2 өз аймағыңыздағы экологиялық проблемалардың себептерін түсіндіру; 5.6.3.3 Қазақстан Республикасының Қызыл кітабының маңызын анықтау
7. Әлемді өзгертетін жаңалықтар	7.1 Әлемді өзгертетін жаңалықтар	5.7.1.1 әлемді өзгерткен ғылыми жаңалықтарға мысалдар келтіру
	7.2 Болашақты ашу	5.7.1.2 болашақтағы ғылыми зерттеулерге идеялар ұсыну

2) 6-сынып:

2-кесте

Ұзақмерзімді жоспар бөлімдері	Ұзақмерзімді жоспар бөлімдерінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
	1.1 Ғылымның рөлі	6.1.1.1 жаратылыстану ғылымдарының зерттеу нысандарын тізімдеу
	1.2 Зерттеу мәселесі	6.1.2.1 тәуелсіз, тәуелді және басқарылатын айнымалыларды анықтау
	1.3 Зерттеуді жоспарлау	6.1.3.1 жоспарға сәйкес зерттеулер жүргізу, берілген маршрут бойынша еркін бағдарлану; 6.1.3.2 қауіпсіз зерттеу жағдайында рельефтік картадан

1. Ғылым әлемі		координаттар бойынша физикалық-географиялық объектілерді табу
	1.4 Мәліметтерді жинау және тіркеу	6.1.4.1 Брайль бойынша халықаралық бірліктер жүйесінде өлшем бірліктерін қолдану; 6.1.4.2 алынған мәліметтерді талдау және болжау
	1.5 Мәліметтерді талдау	6.1.5.1 зерттеу деректерінБрайль жүйесі бойынша графикалық кестеге енгізу; 6.1.5.2 табиғи кешендердің пайда болу реттілігін жүйелеу
	1.6 Қорытынды және талқылау	6.1.6.1 алынған мәліметтерді Брайль жүйесінде әр түрлі формада ұсыну
2. Адам, Жер, Әлем	2.1 Макро- және микроәлем	6.2.1.1 макро және микролем объектілерінің параметрлерін ажырату және атау
	2.2 Жер туралы жалпы мәліметтер	6.2.2.1 жерде байқалатын процестер мен құбылыстарды түсіндіру; 6.2.2.2 жердің қасиеттерін түсіндіру
	2.3 Жер шарлары және оларды құрайтындар	6.2.3.1 жердің сыртқы қабықтарының өзара әрекеттесу жолдарын түсіндіру
	2.4 Жердегі өмір	6.2.4.1 жердегі тіршіліктің пайда болу гипотезаларын салыстыру; 6.2.4.2 адамның жердегі тіршілік етуінің қазіргі жағдайларын бағалау
	2.5 Жер бетін бейнелеу тәсілдері	6.2.5.1 географиялық карталар мен шартты белгілерді жіктей білу; 6.2.5.2 шартты белгілерді пайдаланып, географиялық рельефтік карталарды оқу; 6.2.5.3 жер бедерінің физикалық объектілері арасындағы қашықтықты кадамдармен есептеу ; 6.2.5.4 зерттеу аймағының географиялық координаттарын анықтау; 6.2.5.5 рельефті глобустағы уақыт белдеулері бойынша уақытты анықтау
		6.2.6.1 материктер мен олардың физикалық-географиялық

	2.6 Материктер мен мұхиттар	аймақтарының табиғатының ерекшеліктерін модельдер арқылы анықтау және сипаттау; 6.2.6.2 төменгі рельефтік модель арқылы мұхиттар табиғатының ерекшеліктерін анықтау және сипаттау
	2.7 Халықтың географиясы	6.2.7.1 тұрғындардың орналасу заңдылықтарын анықтау; 6.2.7.2 халық тығыздығының көрсеткіштерін бағалау; 6.2.7.3 халықтың тығыздығы жоғары және төмен аймақтарды рельефтік картадан көрсету және себептерін түсіндіру
2-тоқсан		
3. Заттар мен материалдар	3.1 Заттардың құрылымы мен қасиеттері	6.3.1.1 макеттер арқылы атомдар мен молекулаларды ажырату; заттардың құрылымын ажырата білу; 6.3.1.2 атомның іргелі бөлшектерін және олардың атомдағы орналасуын сипаттау; 6.3.1.3 заттардың қасиеттерін сипаттау: балқу және қайнау температуралары; 6.3.1.4 табиғаттағы құбылыстардың пайда болу себебін түсіндіру
	3.2 Заттардың жіктелуі	6.3.1.1 макеттер арқылы атомдар мен молекулаларды ажырату; заттардың құрылымын ажырата білу; 6.3.1.2 атомның іргелі бөлшектерін және олардың атомдағы орналасуын сипаттау; 6.3.1.3 заттардың қасиеттерін сипаттау: балқу және қайнау температуралары; 6.3.1.4 табиғаттағы құбылыстардың пайда болу себебін түсіндіру
		6.3.3.1 табиғи және жасанды материалдардың артықшылықтары мен кемшіліктерін анықтау; 6.3.3.2 тұрмыстық химия құралдарын қолдану аймақтарын және оларды қауіпсіз пайдалану ережелерін түсіндіру; 6.3.3.3 рельефтік карта бойынша Қазақстандағы пайдалы қазбалар

	3.3 Заттардың түзілуі және өндірісі	кен орындары мен олардың қолдану аймақтарын анықтау; 6.3.3.4 Қазақстандағы үлкен пайдалы қазбаларды өндіру және қайта өңдеу ошақтарын рельефті картада атау және көрсету; 6.3.3.5 пайдалы қазбаларды өндіру мен өңдеудің қоршаған ортаға әсерін түсіндіру
3-тоқсан		
4. Тірі және жансыз табиғаттағы процестер	4.1 Жансыз табиғаттағы процестер	6.4.1.1 модельдерді қолдана отырып, жансыз табиғатта болып жатқан процестерді модельдеу (тау құрылысы, ауа райының өзгеруі, табиғаттағы заттардың айналымы); 6.4.1.2 табиғаттағы заттардың химиялық өзгеруін түсіндіру
	4.2 Тірі табиғаттағы процестер	6.4.2.1 жасушаның негізгі компоненттерін анықтау; 6.4.2.2 тірі организмдерге тән процестерді түсіндіру; 6.4.2.3 организмдердің қоректену түрлерін ажырата білу; 6.4.2.4 тамақтанудың теңгерімді рационын құрастыру; 6.4.2.5 тамақ өнімдерін сынау, органикалық заттардың болуын анықтау; 6.4.2.6 тірі организмдердегі қоректік заттардың тасымалдану ретін модельдеу және түсіндіру; 6.4.2.7 дем алатын және дем шығаратын ауаның құрамындағы айырмашылықты түсіну; 6.4.2.8 организмдерден бөлінетін өнімдерді атау; 6.4.2.9 тірі организмдердің тітіркендіргіштерге реакциясын зерттеу
	5.1 Энергия түрлері мен көздері	6.5.1.1 энергия көздерін атау; 6.5.1.2 энергияның бөлінуімен және жұтылуымен жүретін процестерді атау және мысалдар келтіру; 6.5.1.3 электр энергиясының бірлігін атау; 6.5.1.4 электр энергиясының құнын есептеу; 6.5.1.5 баламалы энергия көздерін ұсыну

5. Энергия және қозғалыс	5.2 Қозғалыс	<p>6.5.2.1 қозғалыстың салыстырмалылығын түсіндіру және мысалдар келтіру;</p> <p>6.5.2.2 қатты, сұйық және газдардың қысымын ажырату; күнделікті өмірде қысым айырмашылығын қолдану;</p> <p>6.5.2.3 макет бойынша адам қаңқасының құрылымын білу және сипаттау;</p> <p>6.5.2.4 бұлшықеттердің құрылымын сипаттау; тері-бұлшықетсезімталдықтың маңыздылығы туралы білу ;</p> <p>6.5.2.5 тірі организмдер үшін қысым мәндеріне мысалдар келтіру;</p> <p>6.5.2.6 тиісті құрылғылардың көмегімен атмосфералық және артериялық қысымды өлшеу және қорытынды жасау</p>
4-тоқсан		
6. Экология және тұрақты даму	6.1 Экожүйелер	<p>6.6.1.1 Брайль жүйесіндеі экожүйелердің байланысын түсіндіру және графикалық түрде көрсету;</p> <p>6.6.1.2 Экожүйелердің өзгеру себептерін түсіндіру;</p> <p>6.6.1.3 экологиялық пирамидадағы энергия мен заттардың ауысуын түсіндіру</p>
	6.2 Тірі организмдердің алуан түрлілігі	<p>6.6.2.1 өсімдіктер мен жануарлар түрлерін анықтау үшін организмдерге тән белгілерді білу және қолдану;</p> <p>6.6.2.2 жергілікті экожүйелердегі тірі организмдердің алуан түрлілігін зерттеу</p>
	6.3 Табиғатты қорғау	<p>6.6.3.1 өз аймағыңыздағы кейбір экологиялық проблемалардың себептерін талдау;</p> <p>6.6.3.2 экологиялық проблемалардың шешімдерін ұсыну</p>
7. Әлемді өзгертетін жаңалықтар	7.1 Әлемді өзгерткен жаңалықтар	<p>6.7.1.1 әлемді өзгерткен жаңалықтардың мағынасын талқылау;</p> <p>6.7.1.2 жаратылыстану ғылымдарының дамуына қазақстандық ғалымдардың қосқан үлесін талқылау</p>

Қазақстан Республикасының
Білім және ғылым министрі
2022 жылғы 1 сәуірдегі
№ 123 бұйрығына
22-қосымша
Қазақстан Республикасы
Білім және ғылым министрінің
2013 жылғы 3 сәуірдегі
№ 115 бұйрығына
659-қосымша

Көрмейтін және нашар көретін білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10-сыныптары үшін "География" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Көрмейтін және нашар көретін білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10-сыныптары үшін "География" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі – Бағдарлама) Қазақстан Республикасының "Білім туралы" Заңының 5-бабы 6) тармақшасына сәйкес әзірленген

2. Бағдарламаның мақсаты – дүниенің географиялық бейнесін тұтас қабылдайтын, географиялық ойлау қабілеті дамыған, географияның әдістері мен тілін білетін және қолданатын, географиялық мәдениеті бар тұлға тәрбиелеу.

3. Бағдарламаның міндеттері:

1) танымдық қызығушылығы мен қоршаған ортаны бақылау кезіндегі шығармашылық және интеллектуалдық қабілеттерін дамыту, географиялық мәселелерді шешу, өз бетінше жаңа географиялық білім алу;

2) географиялық біліміңаймақтың физикалық және әлеуметтік-экономикалық ерекшеліктерін түсіндіре білу үшін қолдану, әлеуметтік желілер мен ғылыми –көпшілік әдебиеттерден алынған ақпараттарды пайдаланудағысын меңгеру;

3) географиялық деректерді талдап және болжау үшін сыни тұрғыдан ойлау қабілетін дамыту;

4) географиялық білімді күнделікті өмірде, өз іс-тәжірибесінде пайдалану қабілетін қалыптастыру;

5) білім алушылардың бойында табиғат пен қоғам арасындағы байланыстарға, осы байланыстардың кеңістіктік ерекшеліктеріне ғылыми көзқарастарын дамыту.

4. Түзету-дамыту міндеттері:

1) карта, глобус, физико-географиялық нысандардың бедерлі бейнелерін сипап сезу арқылы тексере білу;

2) бедерлі нысандармен жұмыс істеу кезіндесенсорлық функцияларын (түсті ажырату, көзбен мөлшерлеу) және ұсақ моторикасын дамыту;

3) педагогтың түсініктемесі арқылы затты сипап сезу кезінде естіп қабылдауын дамыту;

4) заттардың пішіні, көлемі және кеңістікте орналасуын салыстыру, заттардыңүлгілерімен, макеттермен, бедерлі бейнелерімен салыстыра білу қабілетін дамыту;

5) сезу, есту, иіс сезу, қалдық көру дағдылары арқылыжанды және жансыз табиғи нысандар пен заттардың белгілерінбөліп көрсету қабілетін дамыту;

6) сауатты, байланыстырып сөйлей алу, материалды дәлелдерімен дәйекті түрде баяндай білу дағдысын дамыту.

2-тарау. Оқу процесін ұйымдастырудағы педагогикалық тәсілдер

5. Көрмейтін және көру қабілеті бұзылғанбалаларды оқыту құндылыққа бағытталған, жеке тұлғаға бағытталған, әрекеттік, саралап оқыту тәсіліжәне коммуникативті тәсілдер мен ақпараттық-коммуникациялық технологиялар негізінде жүзеге асырылады.

6. Құндылыққа бағытталған тәсіл әртүрлі табиғи жүйлер, әлеуметтік, ұлттық және ғаламдық мәселелер арасындағы қатынастардың үйлесімділігін түсінуге бағытталған.

7. Тұлғаға бағытталған тәсіл географиялық деректерді талдауға және өзін-өзі тануға қолайлы орта болып табылатын рефлексивті –бағалау әрекеті арқылыбілім алушылардың әлеуетті мүмкіндіктерін ашуға ықпал етеді.

8. Әрекеттік тәсіл көру қабілеті бұзылған білім алушыларға теориялық білімдерін іс жүзінде қолдануға және оларға қажетті географиялық дағдыларды қалыптастыруға мүмкіндік беретін тапсырмалар жүйесі арқылы географиялық білімнің жоғары деңгейіне қол жеткізуге мүмкіндік береді.

9. Саралап оқыту тәсілі танымдық қызығушылығымен күрделілігі бойыншасараланған тапсырмалар беру шартын іске асыра отырып, білім алушылардың жастарын, психологиялық және офтольмологиялық ерекшеліктерін ескеріп әртүрлі топтарда білім алуынабағытталған.

10. Коммуникативті тәсілдеоқу үрдісі кезінде ситуациялық жағдайлар, ақпараттану, жұптық жұмыстар, рөлдік ойындар мен бірлескен топтық жобалардасөйлеу тілін қолдану көзделген.

11. Ақпараттық-коммуникативтік технологиясын пайдаланубілім беру мазмұнының өзгеруіне ықпал етеді,оқытудың тиімділігі артады,көру қабілеті бұзылған білім алушылардың АКТ пайдалану дағдысы дамиды, оқу үрдісіне қатысушылардыңауқымды жабдықтар мен технологияларды қолдана отырыпөзара пікір алмасуларына ықпал етеді.

12. Оқыту процесінде география пәні аталған жалпы білім беретін және түзету пәндерімен байланысты оқытылады: "Жаратылыстану", "Физика", "Биология", "Химия", "Қалдық көру қабілетін сақтау және дамыту", "Кеңістікті бағдарлау", "Әлеуметтік-тұрмыстық бағдарлау".

13. География сабағында дидактикалық көрнекіліктерге көбірек мән беріледі (карталар, үлгілер, макеттер, сызбалар), бұл заттардың белгілерімен тек қана тері мен қозғалысарқылы емес, есту анализаторы арқылы да танысуына ықпал етеді. Әртүрлі нысандардың кішірейтілген үлгілерінің көмегімен білім алушылардың тікелей көріп қабылдай алмайтын табиғаттағы құбылыстар мен әрекеттерді көрсетуге болады (таулардың ұшар бастары, өткелдер, өзендердің аңғарлары, сарқырамалар, белсенді және сөніп қалған жанартаулар, қатпарлы және бос таулар т.б.).

14. Көрмейтін білім алушыларға визуалды түрде тұтас, сонымен бірге ірі географиялық нысандарды қабылдау қиынға соғады; теңіз, орман, таулар т.б. Мұндай жағдайларда көрнекі құрал ретінде әртүрлі үлгілер қолданылады, бұл оқушыларға кеңістік қатынастарды, қоршаған құбылыстардың өзара тәуелділігі мен динамикасын көрнекі түрде көрсетуге мүмкіндік береді.

15. Көрмейтін және нашар көретін оқушыларға сыныптарда келесі тифлотехникалық құралдар қарастырылған:

1) көрмейтін және нашар көретін білім алушылардың қажеттіліктерін қанағаттандыратын, бедерлі немесе бедерлі, түсті иллюстрациялық – графикалық материалдары бар нүктелі-бедерлі шрифтта жазылған арнайы оқулықтар;

2) "дыбысты" оқулықтар, фонетикалық материалдар, DAISY (Дэйзи) аудио форматында сандық медиада жазылған аудио оқулықтар;

3) тақырыптық бедерлі-графикалық нұсқаулықтар;

4) бедерлі координаталық жазықтықтар, бедерлі географиялық және тарихи карталар;

5) бедерлі сурет салу құралдары: "Школьник", "Н.А. Семевского" құралдары;

6) арнайы оқу құралдары: брайль құралы, қалыпты жазуға арналған құралдар, грифель, қалың (брайль) қағаздан жасалған дәптерлер.

3-тарау. "География" пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

16. "География" пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

1) 7-сыныпта – аптасына 2 сағат, оқу жылында 68 сағатты;

2) 8-сыныпта – аптасына 2 сағат, оқу жылында 68 сағатты;

3) 9-сыныпта – аптасына 2 сағат, оқу жылында 68 сағатты;

4) 10-сыныпта – аптасына 2 сағат, оқу жылында 68 сағатты құрайды.

17. Бағдарлама мазмұны келесі бөлімдерді қамтиды:

1) "Географиялық зерттеу әдістері" бөлімі;

2) "Картография және географиялық деректер базасы" бөлімі;

- 3) "Физикалық география" бөлімі;
- 4) "Әлеуметтік география" бөлімі;
- 5) "Экономикалық география" бөлімі;
- 6) "Елтану және саяси география негіздері" бөлімі.

18. "Географиялық зерттеу әдістері" бөлімі:

- 1) зерттеу және зерттеушілер бөлімшесінен тұрады.

19. "Картография және географиялық деректер базасы" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) географиялық карталар;
- 2) географиялық деректер базасы.

20. "Физикалық география" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

- 1) литосфера;
- 2) атмосфера;
- 3) гидросфера;
- 4) биосфера;
- 5) табиғи-аумақтық кешендер.

21. "Әлеуметтік география" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) халықтар географиясы.

22. "Экономикалық география" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) табиғи ресурстар;
- 2) әлеуметтік-экономикалық ресурстар;
- 3) дүниежүзілік шаруашылықтың салалық және аумақтық құрылымы;
- 4) дүниежүзілік шаруашылықтың даму үрдістері мен көрсеткіштері;

23. "Елтану және саяси география негіздері" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) дүниежүзі елдері бөлімшесін қамтиды.

24. 7-сыныпқа арналған "География" пәннің базалық мазмұны:

1) "Географиялық зерттеу әдістері" бөлімі: зерттеу және зерттеушілер. Географияны зерттеу нысандары. География ғылымының дамуы. Географиялық дерек көздері. Географиялық тәжірибелер. Далалық зерттеу әдістері. Географияда графикалық әдістердің қолданылуы;

2) "Картография және географиялық деректер базасы" бөлімі: географиялық карталар. Географиялық картосхемаларды қолдану. Географиялық номенклатура. Географиялық деректер базасы. Географиялық деректерді ұйымдастыру;

3) "Физикалық география" бөлімі: литосфера. Литосфераның құрылысы мен заттық құрамы. Жердің тектоникалық құрылысы. Литосфераның тектоникалық қозғалыстары. Литосфералық катаклизмдер. Атмосфера. Атмосфера және оның құрамдас бөліктері. Ауа райы және метеорологиялық элементтер. Атмосфералық қолайсыз құбылыстар. Гидросфера. Гидросфера және оның құрамдас бөліктері. Су ресурстарының

маңыздылығы. Дүниежүзілік мұхиттың географиялық жағдайы. Дүниежүзілік мұхит суларының қасиеттері. Мұхит суларының қозғалыстары. Мұхиттармен байланысты апаттар. Дүниежүзілік мұхиттың проблемалары. Биосфера. Биосфера және оның құрамдас бөліктері. Топырақ, оның құрамы мен құрылымы. Қазақстанның топырақ түрлері. Топырақтың экологиялық проблемалары. Табиғи-аумақтық кешендер. Табиғи-аумақтық кешендердің қалыптасуы. Табиғи-аумақтық кешендердің түрлері;

4) "Әлеуметтік география" бөлімі: халық географиясы. Дүниежүзі халқының тілдік әулеттері мен топтары. Дүниежүзі халқының діни құрамы. Дүниежүзінің тарихи-мәдени аймақтары. Ұлтаралық және дінаралық келісім;

5) "Экономикалық география" бөлімі: табиғи ресурстар. Табиғи ресурстардың жіктелуі. Табиғи ресурстарды игерумен байланысты проблемалар. Әлеуметтік-экономикалық ресурстар. Көлік инфрақұрылымы. Әлеуметтік инфрақұрылым. Дүниежүзілік шаруашылықтың салалық және аумақтық құрылымы. Дүниежүзілік шаруашылықтың салалары: ауыл шаруашылығы мен өнеркәсіп;

6) "Елтану және саяси география негіздері" бөлімі: дүниежүзі елдері. Дүниежүзі елдерінің географиялық жағдайы. Дүниежүзі елдерінің географиялық және экономикалық-географиялық жағдайы.

25. 8-сыныпқа арналған "География" пәнінің базалық мазмұны:

2) "Географиялық зерттеу әдістері": зерттеу және зерттеушілер. География ғылымының салалары. Географиялық зерттеу әдістерінің түрлері. Географиялық деректерді өңдеу және талдау. Географиялық модельдер. Зерттеу нәтижелерінің ұсыну формалары;

3) "Картография және географиялық деректер базасы": географиялық карталар. Тақырыптық карталар және оларды қосымша сипаттау элементтері. Тақырыптық карталарды оқу. Тақырыптық географиялық номенклатура. Географиялық деректер базасы. Географиялық деректер базасын құрастыруда ақпараттық-коммуникациялық технологиялардың рөлі;

4) "Физикалық география": литосфера. Жер бедерінің қалыптасу және таралу заңдылықтары. Жер бедерінің жіктелуі. Материктер мен мұхиттардың ірі орографиялық объектілері. Тау жыныстары мен минералдардың жіктелуі. Пайдалы қазбалардың Тау жыныстары мен минералдардың қалыптасу заңдылықтарына байланысты таралуы. Тау жыныстары мен минералдардың қасиеттері. Тау жыныстарының жасын анықтау. Геологиялық жыл санау мен геохронологиялық кесте. Жер бедерінің адамзат тіршілігі мен шаруашылығына тигізетін әсері. Атмосфера. Климат қалыптастырушы факторлар. Атмосфераның ғаламдық циркуляциясы. Климаттық белдеулер. Материктердің климаттық ерекшеліктері. Климаттың адамзат тіршілігі мен шаруашылығына тигізетін әсері. Адам әрекетінің атмосфераға тигізетін кері әсері. Гидросфера. Құрлық суларының түрлері мен қалыптасуы. Құрлық суларының шаруашылық маңызы. Өзен аңғарының құрылысы. Өзендердің

гидрологиялық режимі. Көлдер мен мұздықтар. Құрлық суларының экологиялық проблемалары. Су апаттары. Биосфера. Табиғат зоналары мен биіктік белдеулер. Материктердің табиғи зоналары. Мұхиттардың тіршілік дүниесі. Өсімдік әлемі мен жануарлар дүниесін қорғау. Табиғи-аумақтық кешендер. Географиялық қабықтың құрамы мен құрылысы. Географиялық қабықтың заңдылықтары;

5) "Әлеуметтік география": халық географиясы. Халық санағы. Ұдайы өсудің түрлері. Демографиялық көрсеткіштер мен демографиялық жағдай. Демографиялық проблемалар. Демографиялық саясат;

6) "Экономикалық география": табиғи ресурстар. Табиғи ресурстарды экономикалық және экологиялық тұрғыдан бағалау. Дүниежүзі аймақтарының табиғи-ресурстық әлеуеті. Табиғи ресурстарды өңдеу технологиясы, орталықтары және дайын өнім түрлері. Әлеуметтік-экономикалық ресурстар. Экономикалық инфрақұрылымның элементтері мен функциялары. Дүниежүзілік шаруашылықтың салалық және аумақтық құрылымы. Дүниежүзілік шаруашылықтың салалық құрамы: өндіруші, өңдеуші және қызмет салалары. Ауылшаруашылық, өнеркәсіп және қызмет салаларын ұйымдастыру түрлері. Ауылшаруашылық, өнеркәсіп және қызмет салаларын орналастыру факторлары. Дүниежүзілік шаруашылық салаларын сипаттау;

7) "Елтану және саяси география негіздері": дүние жүзі елдері. Дүниежүзінің саяси картасы. Елдердің саяси типологиясы. Саяси картадағы сандық және сапалық өзгерістер. Дүние жүзі елдерінің саяси-географиялық жағдайы. Саяси интеграция. Қазақстанның саяси-интеграциялық үдерістердегі мүдделері, бағыттары және бастамалары.

26. 9-сыныпқа арналған "География" пәнінің базалық мазмұны:

1) "Географиялық зерттеу әдістері" бөлімі: зерттеу және зерттеушілер. Қазақстандық географтардың зерттеулері. География ғылымы зерттеулерінің қазіргі заманғы өзекті проблемалары. Географиялық нысандар мен құбылыстарды номинациялау ерекшеліктері. Қазақтың халықтық географиялық терминдері. Зерттеу нәтижелерін ұсынудың академиялық формалары;

2) "Картография және географиялық деректер базасы" бөлімі: географиялық карталар. Географиялық нысандарды, үдерістер мен құбылыстарды картадан көрсету тәсілдері. Географиялық номенклатура нысандарын көрсету тәсілдері. Географиялық деректер базасы. Жерді қашықтықтан зерделеу әдістері. Геоақпараттық жүйе технологияларын қолдану аясы;

3) "Физикалық география" бөлімі: литосфера. Қазақстан аумағының геологиялық тарихы және тектоникалық құрылымы. Қазақстанның басты орографиялық нысандары. Қазақ оронимдері. Қазақстанда минералды ресурстардың таралу заңдылықтары. Минералды ресурстарды өндіру және өңдеу орталықтары. Қазақстанның минералды ресурстарына баға беру. Минералды ресурстарды игерумен байланысты проблемалар. Атмосфера. Қазақстанның климатын түзуші факторлар. Қазақстанның климаттық

жағдайы. Қазақстанның климаттық ресурстары. Қазақстанда қолайсыз және қауіпті атмосфералық құбылыстар. Қазақ халқының атмосфералық және климаттық құбылыстарды номинациялау ерекшеліктері. Гидросфера. Қазақстанның ішкі суларының түрлері. Қазақ гидронимдері. Қазақстанның су ресурстарына экономикалық баға беру. Су ресурстарының экологиялық проблемалары. Қазақстанның ішкі суларының геосаяси проблемалары. Биосфера. Қазақстанның табиғат зоналары мен биіктік белдеулері. Ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың түрлері. Қазақстанның табиғи мұрасы. Табиғи хоронимдердің (ерекше қорғауға алынған аумақтар) мағынасы. Ноосфераның қалыптасуы. Қазақстанның ноосфераның дамуына қосқан үлесі. Табиғи-аумақтық кешендер. Қазақстанның ірі физикалық-географиялық аудандары. Қазақтың табиғи хоронимдері (физикалық-географиялық аудандардың атауы). Табиғат кешендеріне әсер ететін антропогендік факторлар. Антропогендік ландшафтарды жақсарту жолдары;

4) "Әлеуметтік география" бөлімі: халық географиясы. Қазақстан халқының ұлттық және діни құрамы. Дүниежүзі халқының көші-қоны. Қазақстандағы халықтың көші-қоны. Көші-қон саясаты. Еңбек ресурстарының сандық және сапалық құрамы. Қазақстанның демографиялық жағдайы мен демографиялық саясаты. Елді мекендердің жіктелуі. Елді мекендердің функционалды зоналары. Қазақстандағы ойконимдер. Қазақстандағы елді мекендердің проблемалары. Урбандалу үдерісі. Қазақстандағы урбандалу үдерісіне баға беру;

5) "Экономикалық география" бөлімі: табиғи ресурстар. Қазақстанның табиғи-ресурстық әлеуеті. Қазақстанда жекелеген ресурс түрлерін өңдеу технологиялары, орталықтары және дайын өнім түрлері. Табиғатты пайдалану үлгілері мен түрлері. Тұрақты даму. Қазақстанда табиғатты пайдаланумен байланысты проблемалар. Әлеуметтік-экономикалық ресурстар. Ғылыми-техникалық революция үдерісі, бағыттары. Адам әлеуеті даму индексінің көрсеткіштері. Қазақстанда адамдық капиталды дамыту. Қазақстанның индустриялы-инновациялық даму бағыттары. Қазақстанның инновациялық инфрақұрылымы. Қазақстан аймақтары инфрақұрылымының даму деңгейі. Дүниежүзілік шаруашылықтың салалық және аумақтық құрылымы. Қазақстан шаруашылығының салалары. Қазақстанның экономикалық аудандарының шаруашылық салалары мен мамандануы. Дүниежүзілік шаруашылықтың даму үрдістері мен көрсеткіштері. Дүниежүзілік шаруашылықтың субъектілері. Халықаралық географиялық еңбек бөлінісі. Халықаралық экономикалық қатынас түрлері. Дүниежүзілік шаруашылықтың даму көрсеткіштері. Дүниежүзілік шаруашылықтың даму модельдері мен аумақтық құрылымы. Дүниежүзілік шаруашылықтың даму үрдістері. Қазақстанның дүниежүзілік шаруашылықта алатын орны. Қазақстанның халықаралық экономикалық интеграциядағы мүдделері мен мақсаттары, орны;

6) "Елтану және саяси география негіздері" бөлімі: дүниежүзі елдері. Елдердің экономикалық даму деңгейі бойынша топтастырылуы. Халықаралық ұйымдардың деңгейлері мен мақсаттары. Қазақстан Республикасының әлеуметтік, экономикалық, саяси-географиялық жағдайы. Қазақстандағы саяси-әкімшілік хоронимдер. Қазақстан Республикасы туралы кешенді географиялық ақпаратты ұсыну формалары.

27. "География" пәнінің 10-сыныпқа арналған базалық білімінің мазмұны:

1) "Географиялық зерттеу әдістері" бөлімі: зерттеу және зерттеушілер. Қазақстандық географтардың зерттеулері. География ғылымы зерттеулерінің қазіргі заманғы өзекті проблемалары. Географиялық нысандар мен құбылыстарды номинациялау ерекшеліктері. Қазақтың халықтық географиялық терминдері. Зерттеу нәтижелерін ұсынудың академиялық формалары;

2) "Картография және географиялық деректер базасы" бөлімі: географиялық карталар. Географиялық нысандарды, үдерістер мен құбылыстарды картадан көрсету тәсілдері. Географиялық номенклатура нысандарын көрсету тәсілдері. Географиялық деректер базасы. Жерді қашықтықтан зерделеу әдістері. Геоақпараттық жүйе технологияларын қолдану аясы;

3) "Физикалық география" бөлімі: литосфера. Қазақстан аумағының геологиялық тарихы және тектоникалық құрылымы. Қазақстанның басты орографиялық нысандары. Қазақ оронимдері. Қазақстанда минералды ресурстардың таралу заңдылықтары. Минералды ресурстарды өндіру және өңдеу орталықтары. Қазақстанның минералды ресурстарына баға беру. Минералды ресурстарды игерумен байланысты проблемалар. Атмосфера. Қазақстанның климатын түзуші факторлар. Қазақстанның климаттық жағдайы. Қазақстанның климаттық ресурстары. Қазақстанда қолайсыз және қауіпті атмосфералық құбылыстар. Қазақ халқының атмосфералық және климаттық құбылыстарды номинациялау ерекшеліктері. Гидросфера. Қазақстанның ішкі суларының түрлері. Қазақ гидронимдері. Қазақстанның су ресурстарына экономикалық баға беру. Су ресурстарының экологиялық проблемалары. Қазақстанның ішкі суларының геосаяси проблемалары. Биосфера. Қазақстанның табиғат зоналары мен биіктік белдеулері. Ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың түрлері. Қазақстанның табиғи мұрасы. Табиғи хоронимдердің (ерекше қорғауға алынған аумақтар) мағынасы. Ноосфераның қалыптасуы. Қазақстанның ноосфераның дамуына қосқан үлесі. Табиғи-аумақтық кешендер. Қазақстанның ірі физикалық-географиялық аудандары. Қазақтың табиғи хоронимдері (физикалық-географиялық аудандардың атауы). Табиғат кешендеріне әсер ететін антропогендік факторлар. Антропогендік ландшафтарды жақсарту жолдары;

4) "Әлеуметтік география" бөлімі: халық географиясы. Қазақстан халқының ұлттық және діни құрамы. Дүниежүзі халқының көші-қоны. Қазақстандағы халықтың көші-қоны. Көші-қон саясаты. Еңбек ресурстарының сандық және сапалық құрамы. Қазақстанның демографиялық жағдайы мен демографиялық саясаты. Елді мекендердің

жіктелуі. Елді мекендердің функционалды зоналары. Қазақстандағы ойконимдер. Қазақстандағы елді мекендердің проблемалары. Урбандалу үдерісі. Қазақстандағы урбандалу үдерісіне баға беру;

5) "Экономикалық география" бөлімі: табиғи ресурстар. Қазақстанның табиғи-ресурстық әлеуеті. Қазақстанда жекелеген ресурс түрлерін өңдеу технологиялары ,орталықтары және дайын өнім түрлері. Табиғатты пайдалану үлгілері мен түрлері. Тұрақты даму. Қазақстанда табиғатты пайдаланумен байланысты проблемалар. Әлеуметтік-экономикалық ресурстар. Ғылыми-техникалық революция үдерісі, бағыттары. Адам әлеуеті даму индексінің көрсеткіштері. Қазақстанда адамдық капиталды дамыту. Қазақстанның индустриялы-инновациялық даму бағыттары. Қазақстанның инновациялық инфрақұрылымы. Қазақстан аймақтары инфрақұрылымының даму деңгейі. Дүниежүзілік шаруашылықтың салалық және аумақтық құрылымы. Қазақстан шаруашылығының салалары. Қазақстанның экономикалық аудандарының шаруашылық салалары мен мамандануы. Дүниежүзілік шаруашылықтың даму үрдістері мен көрсеткіштері. Дүниежүзілік шаруашылықтың субъектілері. Халықаралық географиялық еңбек бөлінісі. Халықаралық экономикалық қатынас түрлері. Дүниежүзілік шаруашылықтың даму көрсеткіштері. Дүниежүзілік шаруашылықтың даму модельдері мен аумақтық құрылымы. Дүниежүзілік шаруашылықтың даму үрдістері. Қазақстанның дүниежүзілік шаруашылықта алатын орны. Қазақстанның халықаралық экономикалық интеграциядағы мүдделері мен мақсаттары, орны;

6) "Елтану және саяси география негіздері" бөлімі: дүниежүзі елдері. Елдердің экономикалық даму деңгейі бойынша топтастырылуы. Халықаралық ұйымдардың деңгейлері мен мақсаттары. Қазақстан Республикасының әлеуметтік, экономикалық, саяси-географиялық жағдайы. Қазақстандағы саяси-әкімшілік хоронимдер. Қазақстан Республикасы туралы кешенді географиялық ақпаратты ұсыну формалары.

4-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

28. Бағдарламада оқыту мақсаттарын пайдалану ыңғайлылығы үшін кодтау енгізілді . Кодта бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сандар – бөлім мен бөлімшенің, төртінші сан – оқыту мақсатының реттік санын білдіреді. Мысалы, 7.1.2.4. кодында "7" - сынып, "1.2" - екінші бөлімнің бірінші бөлімшесі, "4" - оқыту мақсатының реттік саны

29. Бөлімдер бойынша әр сыныпқа күтілетін нәтижелер:

1) "Географиялық зерттеу әдістері" бөлімі:

1- кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып

1.1 Зерттеулер және зерттеушілер	<p>7.1.1.1 географияның зерттеу нысандарын анықтау;</p> <p>7.1.1.2 саяхатшылар мен зерттеуші-лердің география ғылымының дамуына қосқан үлесін сипаттау, баға беру;</p> <p>7.1.1.3 географиялық дерек көздермен жұмыс істеу: карта, сурет, мәтін, фотосуреттер, графикалық материалдар;</p> <p>7.1.1.4 сақталған анализаторлар негізінде географиялық нысандардың қасиеттерін анықтау;</p> <p>7.1.1.5 географиялық далалық зерттеу әдістерін қолдану, көрсеткіштерді тіркеу, жинақтау, өңдеу, талдау;</p> <p>7.1.1.6 географиялық нысандардың, құбылыстардың және үдерістердің ерекшеліктерін графикалық түрде көрсете алу: Брайль жүйесі бойынша сызба, диаграмма, профиль, графиктер</p>	<p>8.1.1.1 география ғылымының салаларға бөлінуін Брайль жүйесі бойынша графикалық түрде көрсету, түсіндіру;</p> <p>8.1.1.2 география ғылымы салаларындағы маңызды зерттеулерді анықтау және түсіндіру;</p> <p>8.1.1.3 көрмейтін және нашар көретін оқушыларға географиялық зерттеулердің далалық, картографиялық, теориялық әдістерінің мәнін түсіндіру;</p> <p>8.1.1.4 сандық және сапалық географиялық деректерді өңдеу, талдау;</p> <p>8.1.1.5 географиялық нысандардың, құбылыстардың және үдерістердің модельдерін түрлі материалдардан жасау, олардың ерекшеліктері мен қасиеттерін түсіндіру;</p> <p>8.1.1.6 зерттеу нәтижелерін түрлі формада ұсына білу</p>	<p>9.1.1.1 география ғылымының дамуына үлес қосқан қазақстандықтардың зерттеулерінің маңыздылығын түсіну;</p> <p>9.1.1.2 география ғылымының қазіргі заманғы өзекті зерттеу проблемаларын анықтау;</p> <p>9.1.1.3 географиялық нысандар мен құбылыстарды номинациялау ерекшеліктерін анықтау;</p> <p>9.1.1.4 қазақ халқының халықтық географиялық терминдерінің мағынасын түсіндіру</p>	<p>10.1.1.1 бедерлі карта бойынша қазақстандық саяхатшылардың жүру кестесын (маршрут) жасау;</p> <p>10.1.1.2 Қазақстандағы география ғылымының дауын болжау;</p> <p>10.1.1.3 картадан географиялық нысандар мен құбылыстардың номинацияларын көрсету</p>
----------------------------------	---	---	---	--

2) "Картография және географиялық деректер базасы" бөлімі:
2-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
		8.2.1.1 тақырыптық карталарды сипаттайтын қосымша	9.2.1.1 маңызды географиялық нысандарды, үдерістер мен	10.2.1.1 географиялық нысандардың

2.1 Географиялық карталар	7. 2.1.1 схемалық карталарға түсініктеме беру; 7. 2.1.2 бедерлі картадан географиялық номенклатуралық нысандарды көрсету	элементтерді құру: Брайль жүйесі бойынша профиль, диаграмма, кестелер ; 8. 2. 1. 2 географиялық шартты белгілер мен карталарды сипаттайтын қосымша элементтерді қолдануға негізделген тақырыптық бедерлі карталарды оқу; 8.2.1.3 географиялық номенклатура нысандарын кескін картаға сала білу	құбылыстарды бедерлі карталардан түсіндіре отырып көрсету ; 9.2.1.2 бедерлі картадан географиялық номенклатуралық нысандарды көрсету 9.2.1.3 бедерлі картадан физико-географиялық нысандарды анықтау; 9.2.1.4 географиялық номенклатуралық нысандардың ендігі мен бойлығын анықтау	орналасу аймақтарын анықтау; 10. 2.1.2 бедерлі картадан географиялық номенклатуралық нысандарды көрсету; 10. 2.1. 3 кескін картаға физико-географиялық нысандарды салу; 10. 2.1.4 физико-географиялық нысандарды берілген координаталар бойынша анықтау
2.2. Географиялық деректер базасы	7. 2. 2. 1 географиялық нысандарды топтастыру және Брайль жүйесі бойынша кесте түрінде көрсету	8. 2. 2. 1 ақпараттық-коммуникативтік технологияларды қолдана отырып, географиялық деректер базасын құрастру	9.2.2.1 жерді қашықтықтан зерделеудің әдістерін сипаттау, маңыздылығы мен ерекшеліктерін түсіндіру; 9. 2. 2. 2 шаруашылықпен ғылым салаларында геоақпараттық технологияларды қолданудың маңыздылығын сипаттау	10. 2. 2. 1 қашықтықтан зерделеу негізінде алынған ақпараттарды сараптау; 10. 2. 2. ғылымдағы геоақпараттық технологияның дамуын болжау

3) "Физикалық география" бөлімі:

3-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
		8.3.1.1 жер бедерінің қалыптасу және таралу заңдылықтарын зерттеу; 8.3.1.2 жер бедерінің түрлерін жіктеу; 8.3.1.3 жер бедері түрлерін жоспар бойынша сипаттау;	9.3.1.1 жергілікті компонентті	

<p>3.1 Литосфера</p>	<p>7.3.1.1 литосферның құрылысы мен заттық құрамын анықтау; 7.3.1.2 жердің тектоникалық құрылымы мен литосфералық плиталардың орналасуын бедерлі картадан көрсету; 7.3.1.3 жер қыртысының тектоникалық қозғалу процесін талдап түсіндіру: дрейф, коллизия, субдукция, спрединг; 7.3.1.4 сақталған анализаторлардың негізінде литосфералық катаклизмдердің себеп-салдары мен таралуын түсіндіру; 7.3.1.5 жергілікті компонент негізінде литосферадағы литосфералық катаклизмның қозғалысын пайдалану және түсіндіру</p>	<p>8.3.1.4 материктер мен мұхиттарда орналасқан ұқсас орографиялық бірліктерді салыстыру; 8.3.1.5 тау жыныстары мен минералдарды түрлі белгілері бойынша жіктеу; 8.3.1.6 тау жыныстары мен минералдардың қалыптасу заңдылықтарына байланысты пайдалы қазбалардың таралуына талдау жасау; 8.3.1.7 сипап сезу арқылы тау жыныстары мен минералдардың қасиеттерін анықтау; 8.3.1.8 тау жыныстарының жасын анықтау әдістерін түсіндіру; 8.3.1.9 геологиялық жыл санау мен геохронологиялық кестені талдау негізінде, жер қыртысының және тіршіліктің дамуындағы ірі кезеңдер мен геологиялық оқиғаларды атап көрсету; 8.3.1.10 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде жер бедерінің адамзат тіршілігі мен шаруашылығына тигізетін әсерін анықтау және баға беру</p>	<p>қосымша қамту негізінде Қазақстанның жер бедерінің геологиялық тарихын және тектоникалық құрылымын анықтау; 9.3.1.2 басты орографиялық нысандарды бедерлі картадан анықтау және сипаттау; 9.3.1.3 қазақ оронимдерін жіктеп, мағынасын түсіндіруі және транслитерациясын үш тілде ұсыну; 9.3.1.4 Қазақстанның минералды ресурстарының таралу заңдылық-тарын анықтау; 9.3.1.5 Қазақстанның минералды ресурстарын өндіру және өңдеудің басты орталықтарын бедерлі картадан көрсету; 9.3.1.6 Қазақстанның минералды ресурстарына баға беру; 9.3.1.7 минералды ресурстарды игеруге байланысты мәселелерді топтастыру</p>	<p>10.3.1.1 тау жыныстарының жасын анықтау және талдау; 10.3.1.1. орографиялық нысандардың координаталарын анықтау; 10.3.1.1. 3 Қазақстанның минералды ресурстарын жіктеу; 10.3.1.1. 4 Қазақстанның ресурстық қол жетімділігін анықтау; 10.3.1.5 минералды ресурстарды өндіруге байланысты экологиялық мәселелерді шешу жолдарын ұсыну</p>
----------------------	--	---	--	--

<p>3.2 Атмос-фера</p>	<p>7.3.2.1 атмосфераның құрамын сипаттау; 7.3.2.2 атмосфералық қабаттың құрылымы мен таралу заңдылықтарын түсіндіру; 7.3.2.3 "ауа райы" ұғымын түсіндіру; 7.3.2.4 жеке метеорологиялық элементтерді: қысым, жел, бұлт, жауын-шашын, ылғалдылықты олардың сипаттамаларына сүйене отырып зерттеудің маңыздылығын түсіндіру; 7.3.2.5 жеке метеорологиялық элементтерді: температура, қысым, бұлт, жауын – шашын, ылғалдылықты метеорологиялық құралдардың көмегімен өлшеп, тіркеу; 7.3.2.6 Брайль жүйесі бойынша жеке метеорологиялық элементтерді: температура, қысым, жел, бұлт, жауын – шашын, ылғалдылықтың жергілікті компоненттер негізінде графикалық синоптикалық материалдарын құрастыру; 7.3.2.7 жергілікті компонентті қосымша қамту</p>	<p>8.3.2.1 климат қалыптастырушы факторларды талдау; 8.3.2.2 талдау негізінде атмосфераның ғаламдық айналымын түсіндіру; 8.3.2.3 климаттық белдеулерді талдау; 8.3.2.4 әр материкте орналасқан ұқсас климаттық белдеулерді салыстыру; 8.3.2.5 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде климаттың адамзат тіршілігі мен шаруашылығына тигізетін әсеріне баға беру; 8.3.2.6 адамзат әрекетінің атмосфера мен климатқа тигізетін кері әсерін топтастыра білу және оны шешу жолдарын ұсыну</p>	<p>9.3.2.1 Қазақстан климатын қалыптастырушы факторларды анықтау; 9.3.2.2 Қазақстанның климаттық жағдайын талдау; 9.3.2.3 Қазақстанның климаттық ресурстарын бағалау; 9.3.2.4 бедерлі картадан атмосфералық қолайсыз және қауіпті құбылыстардың қалыптасуымен таралу аумақтарын көрсету; 9.3.2.5 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде қазақ халқының атмосфералық және климаттық құбылыстарды номинациялау ерекшеліктерін анықтау</p>	<p>10 . 3.2.1 Қазақстанның климат қалыптастырушы факторларын талдау; 10.3.2.2 орташа климаттық көрсеткіштерді есептеу; 10.3.2.3 қолайсыз және қауіпті атмосфералық жағдайлардан</p>
-----------------------	--	--	---	---

	негізінде қолайсыз атмосфералық құбылыстарды талдай отырып, сақтану шараларын ұсыну			қорғану шараларын ұсыну
3.3 Гидросфера	<p>7.3.3.1 гидросфера және оның құрамдас бөліктерін сипаттау;</p> <p>7.3.3.2 су ресурстарының маңыздылығын түсіндіру;</p> <p>7.3.3.3 дүниежүзілік мұхиттың құрамы мен географиялық жағдайын сипаттау;</p> <p>7.3.3.4 мұхит және оның құрамдас бөліктерін жоспар бойынша сипаттау;</p> <p>7.3.3.5 мұхит суының қасиеттеріне әсер ететін факторларды анықтау;</p> <p>7.3.3.6 мұхит суының қозғалыстарын жіктеу және түсіндіру;</p> <p>7.3.3.7 мұхиттар мен теңіз суларына байланысты ақпаттарды топтастыру және сақтану шараларын ұсыну;</p> <p>7.3.3.8 дүниежүзілік мұхиттардың мәселелерін топтастыру, оны шешу жолдарын ұсыну</p>	<p>8.3.3.1 құрлық суларының қалыптасу жолдарын анықтау;</p> <p>8.3.3.2 құрлық суларының негізгі түрлерінің шаруашылық маңызын түсіндіруі;</p> <p>8.3.3.3 өзен аңғарының құрылысын түсіндіру;</p> <p>8.3.3.4 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде өзендердің гидрологиялық режимін түсіндіру;</p> <p>8.3.3.5 көлдер мен мұздықтарды жоспар бойынша сипаттау;</p> <p>8.3.3.6 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде құрлық суларының экологиялық мәселелерін жіктеу, шешу жолдарын ұсыну;</p> <p>8.3.3.7 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде су апаттарының алдын алу шараларын ұсыну</p>	<p>9.3.3.1 Қазақстанның ішкі сулары: өзендер мен көлдер, мұздықтар мен мәңгі тоң және жерасты суларының көрсеткішін жіктеу және сипаттау;</p> <p>9.3.3.2 қазақ гидронимдерін жіктеу, мағынасын түсіндіру және транслитерациясын үш тілде ұсынуы;</p> <p>9.3.3.3 Қазақстанның су ресурстарына экономикалық баға беру;</p> <p>9.3.3.4 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде су ресурстарының экологиялық мәселелерін талдау және шешу жолдарын ұсыну;</p> <p>9.3.3.5 Қазақстандағы су ресурстарының геосаяси проблемаларын жіктеу</p>	<p>10.3.3.1 Қазақстанның ішкі сулары: өзендер мен көлдер, мұздықтар мен мәңгі тоң, жерасты суларының көрсеткішін талдау;</p> <p>10.3.3.2 рельефті картадан гидросфераның негізгі нысандарын анықтау;</p> <p>10.3.3.3 Қазақстандағы су ресурстарының жағдайын болжау;</p> <p>10.3.3.4 Қазақстандағы су ресурстарының геосаяси мәселелерін шешу жолдарын ұсыну: трансшекаралық өзендер, Каспий теңізінің мәртебесі</p>
	7.3.4.1 биосфераның құрамын, құрылымын, шекаралары мен қасиеттерін анықтау ;	8.3.4.1 табиғат зоналары мен биіктік белдеулерінің қалыптасуын түсіндіру;	9.3.4.1 Қазақстанның табиғи зоналары мен биіктік белдеулеріне салыстырмалы талдау жасау;	10.3.4.1 Қазақстанның биіктік

3.4 Биосфера	7.3.4.2топырақтың ұрамы ментүрлерін анықтау,Брайль жүйесі бойынша графикалық түрде көрсету; 7.3.4.3 бедерлі картадан Қазақстандағы топырақ түрлерінің таралуын анықтау; 7.3.4.4жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде топырақ ресурстарына баға беру; 7.3.4.5топырақтың экологиялық проблемаларын жіктеу, оны шешу жолдарын ұсыну	8.3.4.2 жоспар бойынша табиғат зоналарын сипаттау ; 8.3.4.3 әр материкте орналасқан ұқсас табиғат зоналары мен биіктік белдеулерін салыстыру; 8.3.4.4 мұхиттағы тіршілік дүниесінің таралуын анықтау; 8.3.4.5 өсімдік әлемі мен жануарлар дүниесін қорғау қажеттілігін дәлелдеу, оны қорғау жолдарын ұсыну	9.3.4.2 қорықтар, қорықшалар, ұлттық саябақтар мен ерекше қорғалатын аумақтардың құрылу мақсатын түсіндіру; 9.3.4.3 Қазақстанның табиғи мұрасына баға беру; 9.3.4.4қазақтың табиғи хоронимдерін жіктеу,оның мағынасын түсіндіру және транслитерациясын үш тілде ұсыну; 9.3.4.5ноосфераның қалыптасу шарттарын зерттеу.	белдеулеріне салыстырмалыталдау жасау; 10.3.4.2жоспар бойынша ерекше қорғалатын аумақтарға сипаттама беру; 10.3.4.3Қазақстанның табиғи мұраларының сақтаудың жолдарын ұсыну; 10.3.4.4Қазақстанның ноосфераның дамуына қосқан үлесін бағалау
3.5 Табиғи-аумақтық кешендер	7.3.5.1 географиялық қабық, материктер мен мұхиттар, зоналар және белдеулер, ландшафт табиғи-аумақтық кешендерінің қалыптасуын түсіндіру; 7.3.5.2жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде түрлі деңгейдегі табиғи кешендерді жоспар бойынша сипаттау	8.3.5.1 географиялық қабықтың құрамы мен құрылысын Брайль жүйесі бойынша графикалық түрде көрсету және түсіндіру; 8.3.5.2географиялық қабықтың заңдылығының маңыздылығын түсіндіру	9.3.5.1 Қазақстанның ірі табиғи кешендерін жоспар бойынша сипаттау; 9.3.5.2 қазақтың табиғи хоронимдерін жіктеу,оның мағынасын түсіндіру және транслитерациясын үш тілде ұсыну; 9.3.5.3жергілікті компонент негізіндеантропогендік факторлардың табиғат кешендеріне әсерін зерттеу	10.3.5.1 Қазақстанның табиғи- аумақтық кешендеріне салыстырмалы сипаттама беру; 10.3.5.2 антропогендік ландшафтарды жақсарту жолдарын ұсыну : рекультивация, жерді қалпына келтіру (мелиорация), ландшафтық дизайн

4) "Әлеуметтік география" бөлімі:

4- кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
			9.4.1.1 Қазақстан халқының ұлттық және діни құрамын анықтау;	

4.1
Халықтық
география

7.4.1.1 дүниежүзі халықтарының этнолингвистикалық жіктелуін түсіндіру;
7.4.1.2 дүниежүзі халқының діни құрамы мен діндердің таралу аймақтарын анықтау;
7.4.1.3 халықтың этникалық және діни құрамына байланысты дүние-жүзінің тарихи-мәдени/ өркениеттік аймақтарының қалыптасуын түсіндіру;
7.4.1.4 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде ұлтаралық және дінаралық келісімнің қажеттілігін дәлелдеу және қалыптастыру жолдарын ұсыну

8.4.1.1 халық санын анықтау әдістерін түсіндіру;
8.4.1.2 дүниежүзі елдерін халықтың ұдайы өсу түрі бойынша жіктеу;
8.4.1.3 елдердің демографиялық жағдайын талдау негізінде басты демографиялық көрсеткіштерін есептеу: халық саны, туу және өлім коэффициенттері, табиғи және механикалық өсім, жалпы өсім, жас-жыныстық көрсеткіштер, ұлттық және діни құрам;
8.4.1.4 елдердің демографиялық көрсеткіштерін Брайль жүйесі бойынша графикалық түрде ұсыну және түсіндіру;
8.4.1.5 дүниежүзі елдерін демографиялық проблемалары бойынша жіктеу;
8.4.1.6 "демографиялық саясат" ұғымын түсіндіре отырып дүниежүзінің жекелеген елдеріне қатысты демографиялық саясаттың өзіндік моделін ұсыну

9.4.1.2 дүниежүзі халқы миграцияларының басты бағыттарын, себеп-салдарын түсіндіру;
9.4.1.3 Қазақстандағы көші-қон үдерістерінің процестерін талдау негізінде басты бағыттарын анықтау;
9.4.1.4 көші-қон саясатының өзіндік үлгісін ұсыну;
9.4.1.5 Қазақстанның демографиялық ахуалын талдау негізінде демографиялық саясаттың өзіндік моделін ұсыну;
9.4.1.6 Қазақстандағы елді мекендерді жіктеу;
9.4.1.7 елді мекендердің түрлері мен функционалды аймақтарын сипаттау;
9.4.1.8 Қазақстандағы ойконимдерді жіктеу, мағынасын түсіндіру және транслитерациясын үш тілде ұсыну;
9.4.1.9 Қазақстандағы елді мекендердің мәселелерін анықтау;
9.4.1.10 Қазақстандағы урбандалу үрдісінің себеп-салдарын анықтау;
9.4.1.11 Қазақстандағы

10.4.1.1 Қазақстан халқының қоныс аудару себептерін түсіндіру;
10.4.1.2 әлем тұрғындарының көші – қонысына талдау жасау;
10.4.1.3 Қазақстандағы көші – қон үрдісінің себепін анықтау;
10.4.1.4 қазақстандық көрсеткіштерді басқа елдердің көрсеткіштерімен салыстыру негізінде еңбек ресурстарының сандық, сапалық құрамына баға беру;
10.4.1.5 Қазақстандағы елді мекендердің координаталарын анықтау;
10.4.1.6 Қазақстандағы елді мекендердің мәселелерін шешу жолдарын ұсыну;
10.4.17 Қазақстандағы урбандалу үдерісіне байланысты мәселелердің шешу жолдарын ұсыну

5) "Экономикалық география" бөлімі:

5-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-ынып	10-сынып
5.1 Табиғи ресурстар	<p>7.5.1.1 табиғи ресурстарды жіктеу;</p> <p>7.5.1.2 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде табиғи ресурстардың таралу заңдылықтарын талдау;</p> <p>7.5.1.3 табиғи ресурстардың шоғырлануын картада көрсету;</p> <p>7.5.1.4 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде табиғи ресурстарды игерумен байланысты проблемаларды талдау және шешу жолдарын ұсыну</p>	<p>8.5.1.1 табиғи ресурстарды экономикалық және экологиялық тұрғыдан бағалау;</p> <p>8.5.1.2 дүниежүзінің жекелеген аймақтарының табиғи ресурстық әлеуетін бағалау;</p> <p>8.5.1.3 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде жекелеген табиғи ресурстарды өңдеу технологиясын сипаттай отырып, орталықтары мен дайын өнім түрлерін бедерлі картадан атау және көрсету</p>	<p>9.5.1.1 Қазақстанның табиғи-ресурстық әлеуетін бағалау;</p> <p>9.5.1.2 әрүрлі табиғи өнім түрлерін өңдеу технологиясы мен сипаттамаларынегізінде Қазақстандағы дайын өнім түрлері мен орталықтарын бедерлі картадан атау;</p> <p>9.5.1.3 табиғатты пайдалану үлгілері мен түрлерін топтастыру;</p> <p>9.5.1.4 тұрақты дамудың белгілері мен бағыттарын сипаттау;</p> <p>9.5.1.5 Қазақстанда табиғатты пайдалану мәселелерін анықтау;</p> <p>9.5.1.6 жергілікті компонент негізінде табиғатты пайдалануға байланысты зерттеу жүргізу</p>	<p>10.5.1.1 Қазақстанның табиғи байлықтарының әлеуетін болжау;</p> <p>10.5.1.2 әрүрлі табиғи өнім түрлерін өңдеу технологиясы мен сипаттамаларынегізінде Қазақстандағы дайын өнім түрлері мен орталықтарын бедерлі картадан көрсету;</p> <p>10.5.1.3 Қазақстандағы табиғатты пайдалануды шешу жолдарын ұсыну</p>
5.2 Әлеуметтік-экономикалық ресурстар	<p>7.5.2.1 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде көлік инфрақұрылым элементтерін сипаттау, маңыздылығына баға беруі;</p> <p>7.5.2.2 қазақстандық компонентті</p>	<p>8.5.2.1 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде экономикалық инфрақұрылымның</p>	<p>9.5.2.1 ғылыми-техникалық революция үдерісін, даму бағыттарын талдау;</p> <p>9.5.2.2 адами капиталды дамыту индексінің көрсеткіштерін анықтау;</p> <p>9.5.2.3 Қазақстанда адами капиталдың</p>	<p>10.5.2.1 география ғылымының дамуын болжау;</p> <p>10.5.2.2 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде адами капиталдың даму индексі көрсеткіштерін салыстыру;</p>

	қосымша қамту негізінде әлеуметтік инфрақұрылымының элементтерін сипаттау, маңыздылығына баға беру	элементтерінің маңыздылығына баға бере білу	сапасын арттыру жөнінде ұсыныстар әзірлеу; 9.5.2.4 Қазақстанның индустриялық-инновациялық даму бағыттарына болжам жасау	10.5.2.3 Қазақстандағы адам капиталдың сапасын әлем елдерімен салыстыру; 10.5.2.4 Қазақстанның инновациялық инфрақұрылымын дамыту жолдарын болжау
5.3 Дүниежүзілік шаруашылықтың салалық және аумақтық құрылымы	7.5.3.1 ауыл шаруашылық, өнеркәсіп шаруашылық салаларын жіктеу және маңыздылығын түсіндіру	8.5.3.1 шаруашылық түрлерін жіктеу: өндіруші және өңдеуші, қызмет көрсету саласы; 8.5.3.2 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде ауыл шаруашылық және өнеркәсіп өндірісін, қызмет саласын ұйымдастыру түрлерін сипаттау; 8.5.3.3 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде ауыл шаруашылық және өнеркәсіп өндірісін, қызмет саласын орналастыру факторларын талдау; 8.5.3.4 дүниежүзілік шаруашылық салаларын жоспар бойынша сипаттау	9.5.3.1 Қазақстанның шаруашылық салаларын жоспар бойынша сипаттау; 9.5.3.2 Қазақстан аймақтарының мамандандырылуын білу.	10.5.3.1 Қазақстан шаруашылығының салаларын жоспар бойынша салыстыру; 10.5.3.2 Қазақстан аймақтарының мамандандырылуын түсіндіру.
			9.5.4.1 дүниежүзілік шаруашылық субъектілерін сипаттау; 9.5.4.2 халықаралық географиялық еңбек бөлінісінің мәнін анықтау; 9.5.4.3 халықаралық экономикалық қатынас түрлерін сипаттау; 9.5.4.4 дүниежүзілік шаруашылықтың даму	10.5.4.1 дүниежүзілік шаруашылық субъектілерінің таралу себептерін түсіндіру; 10.5.4.2 халықаралық экономикалық

5.4 Дүниежүзілік шаруашылық-тың даму үрдістері мен көрсеткіштері		<p>көрсеткіштерін сипаттау: жалпы ішкі өнім, жалпы ұлттық өнім, оның ішінде жан басына шаққанда;</p> <p>9.5.4.5 дүниежүзілік шаруашылық моделдері мен аумақтық құрылымын талдау;</p> <p>9.5.4.6 дүниежүзілік шаруашылықтың дамуының негізгі үрдістерін анықтау;</p> <p>9.5.4.7 Қазақстанның дүниежүзілік шаруашылықтағы орнын анықтау;</p> <p>9.5.4.8 Қазақстанның халықаралық экономикалық интеграциядағы мүдделері мен мақсаттарын, орнын анықтау</p>	<p>катынастарды талдау;</p> <p>10.5.4.3 дүниежүзілік шаруашылықтың даму көрсеткіштерін салыстыру: жалпы ішкі өнім, жалпы ұлттық өнім, оның ішінде жан басына шаққанда;</p> <p>10.5.4.4 дүниежүзілік шаруашылықтың даму тенденциясын талдау;</p> <p>10.5.4.5 Қазақстанның дүниежүзілік шаруашылықтағы орнын болжау</p>
--	--	---	---

6) "Елтану және саяси география негіздері" бөлімі:

6-кесте

Бөлімше	Оқытудың мақсаты			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
	<p>7.6.1.1 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде елдерді географиялық орнына байланысты топтастыру;</p> <p>7.6.1.2 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде елдердің географиялық орнын жоспар бойынша сипаттау;</p> <p>7.6.1.3 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде елдерді экономикалық-геог</p>	<p>8.6.1.1 саяси картаның басты нысандарын сипаттау;</p> <p>8.6.1.2 дүниежүзі елдерін басқару нысаны мен</p>	<p>9.6.1.1 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде елдерді экономикалық даму деңгейі бойынша топтастыру;</p> <p>9.6.1.2 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде халықаралық ұйымдарды деңгейі</p>	

6.1 Дүниежүзі елдері	рафиялық орнына байланысты топтастыру; 7.6.1.4 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде елдердің экономикалық-географиялық жағдайын жоспар бойынша сипаттау; 7.6.1.5 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде елдердің географиялық, экономикалық-географиялық жағдайына баға беру; 7.6.1.6 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде елдердің географиялық, экономикалық-географиялық жағдайын бағалау және экономикалық-географиялық жағдайын жақсарту жолдарын ұсыну	мемлекеттік құрылымы бойынша жіктеу; 8.6.1.3 саяси картадағы сандық және сапалық өзгерістерді талдау; 8.6.1.4 елдердің саяси-географиялық жағдайына баға беру; 8.6.1.5 саяси интеграцияның қажеттілігі мен мақсаттарын түсіндіру; 8.6.1.6 Қазақстанның саяси интеграциядағы мүдделері мен мақсаттарын талдау	менмақсаты бойынша топтастыру; 9.6.1.3 Қазақстан Республикасының әлеуметтік, экономикалық, саяси-географиялық жағдайына кешенді баға беру; 9.6.1.4 Қазақстандағы саяси-әкімшілік хоронимдерді түсіндіру және транслитерациясын үш тілде ұсыну; 9.6.1.5 түрлі мақсатты аудиториялар үшін Қазақстан Республикасы туралы кешенді географиялық ақпараттардайындау	10.6.1.1 мемлекеттерді экономикалық даму деңгейі бойынша сипаттау; 10.6.1.2 халықаралық ұйымдарға сипаттама беру; 10.6.1.3 Қазақстан Республикасының әлеуметтік, экономикалық және саяси-географиялық жағдайына талдау жасау
----------------------	---	--	--	--

30. Бағдарлама көрмейтін және нашар көретін білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "География" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспары негізінде осы Бағдарламаның қосымшасына сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді жоспарда барлық сынып бойынша әр бөлімде қамтылатын оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

31. Бөлімдер мен тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады

Негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10-сыныптарына арналған "География" оқу пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу Бағдарламасына қосымша

Көрмейтін және нашар көретін білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10-сыныптары үшін "География" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) 7-сынып:

1-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
1. Географиялық зерттеу әдістері	1.1 Зерттеу және зерттеушілер	<p>7.1.1.1 географияның зерттеу нысандарын анықтау;</p> <p>7.1.1.2 саяхатшылар мен зерттеушілердің география ғылымының дамуына қосқан үлесін сипаттау, баға беру;</p> <p>7.1.1.3 географиялық дерек көздермен жұмыс істеуі: карта, сурет, мәтін, фотосуреттер, графикалық материалдар;</p> <p>7.1.1.4 сақталған анализаторлар негізінде географиялық нысандардың қасиеттерін анықтау ;</p> <p>7.1.1.5 географиялық далалық зерттеу әдістерін қолдану, көрсеткіштерді тіркеу, жинақтау, өңдеу, талдау;</p> <p>7.1.1.6 географиялық нысандардың , құбылыстардың және үдерістердің ерекшеліктерін графикалық түрде көрсете алу: Брайль жүйесі бойынша сызба, диаграмма, профиль, графиктер</p>
2. Картография және географиялық деректер базасы	2.1 Географиялық карталар	<p>7. 2.1.1 схемалық карталарға түсініктеме беру;</p> <p>7. 2.1.2 географиялық номенклатуралық нысандарды бедерлі картадан көрсету</p>
	2.2. Географиялық деректер базасы	7.2.2.1 географиялық нысандарды топтастырып Брайль жүйесі бойынша кесте түрінде көрсету
		<p>7.3.1.1 литосферның құрылысы мен заттық құрамын анықтау;</p> <p>7.3.1.2 жердің тектоникалық құрылымы мен литосфералық плиталардың орналасуын бедерлі картадан көрсетеу;</p>

3. Физикалық география	3.1 Литосфера	<p>7.3.1.3 жер қыртысының тектоникалық қозғалу процесін талдап түсіндіру: дрейф, коллизия, субдукция, спрединг;</p> <p>7.3.1.4 сақталған анализаторлардың негізінде литосфералық катаклизмдердің себеп-салдары мен таралуын түсіндіру;</p> <p>7.3.1.5 жергілікті компонент негізінде литосферадағы литосфералық катаклизмның қозғалысын пайдалану және түсіндіру</p>
2-тоқсан		
3. Физикалық география	3.2 Атмосфера	<p>7.3.2.1 атмосфераның құрамын сипаттау;</p> <p>7.3.2.2 атмосфералық қабаттың құрылымы мен таралу заңдылықтарын түсіндіру;</p> <p>7.3.2.3 "ауа райы" ұғымын түсіндіру;</p> <p>7.3.2.4 жеке метеорологиялық элементтерді : қысым, жел, бұлт, жауын-шашын, ылғалдылықты олардың сипаттамаларына сүйене отырып зерттеудің маңыздылығын түсіндіру;</p> <p>7.3.2.5 жеке метеорологиялық элементтерді: температура, қысым, бұлт, жауын –шашын, ылғалдылықты метеорологиялық құралдардың көмегімен өлшеп, тіркеу;</p> <p>7.3.2.6 Брайль жүйесі бойынша жеке метеорологиялық элементтерді: температура, қысым, жел, бұлт, жауын –шашын, ылғалдылықтың жергілікті компоненттер негізінде графикалық синоптикалық материалдарын құрастыру;</p> <p>7.3.2.7 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде қолайсыз атмосфералық құбылыстарды талдай отырып, сақтану шараларын ұсыну</p>
		<p>7.3.3.1 гидросфера және оның құрамдас бөліктерін сипаттау;</p> <p>7.3.3.2 су ресурстарының маңыздылығын түсіндіру;</p>

	3.3 Гидросфера	<p>7.3.3.3 дүниежүзілік мұхиттың құрамы мен географиялық жағдайын сипаттау;</p> <p>7.3.3.4 мұхит және оның құрамдас бөліктерін жоспар бойынша сипаттау;</p> <p>7.3.3.5 мұхит суының қасиеттеріне әсер ететін факторларды анықтау;</p> <p>7.3.3.6 мұхит суының қозғалыстарын жіктеу және түсіндіру;</p> <p>7.3.3.7 мұхиттар мен теңіз суларына байланысты апаттарды топтастырып, сақтану шараларын ұсыну;</p> <p>7.3.3.8 дүниежүзілік мұхиттардың мәселелерін топтастыру, оны шешу жолдарын ұсыну</p>
3-тоқсан		
3. Физикалық география	3.4 Биосфера	<p>7.3.4.1 биосфераның құрамын, құрылымын, шекаралары мен қасиеттерін анықтау;</p> <p>7.3.4.2 топырақтың құрамы мен түрлерін анықтау, Брайль жүйесі бойынша графикалық түрде көрсету;</p> <p>7.3.4.3 бедерлі картадан Қазақстандағы топырақ түрлерінің таралуын анықтау;</p> <p>7.3.4.4 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде топырақ ресурстарына баға беру;</p> <p>7.3.4.5 топырақтың экологиялық проблемаларын жіктеу, оны шешу жолдарын ұсыну</p>
	3.5 Табиғи-аумақтық кешендер	<p>7.3.5.1 географиялық қабық, материктер мен мұхиттар, зоналар және белдеулер, ландшафт табиғи-аумақтық кешендерінің қалыптасуын түсіндіру;</p> <p>7.3.5.2 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде түрлі деңгейдегі табиғи кешендерді жоспар бойынша сипаттау</p>
		<p>7.4.1.1 дүниежүзі халықтарының этнолингвистикалық жіктелуін түсіндіру;</p> <p>7.4.1.2 дүниежүзі халқының діни құрамы мен діндердің таралу аймақтарын анықтау;</p> <p>7.4.1.3 халықтың этникалық және діни құрамына байланысты</p>

4. Әлеуметтік география	4.1 Халық географиясы	дүние-жүзінің тарихи-мәдени/ өркениеттік аймақтарының қалыптасуын түсіндіре білу; 7.4.1.4 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде ұлтаралық және дінаралық келісімнің қажеттілігін дәлелдеу және қалыптастыру жолдарын ұсыну
4-тоқсан		
5. Экономикалық география	5.1 Табиғи ресурстар	7.5.1.1 табиғи ресурстарды жіктеу; 7.5.1.2 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде табиғи ресурстардың таралу заңдылықтарын талдау; 7.5.1.3 табиғи ресурстардың шоғырлануын картада көрсету; 7.5.1.4 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде табиғи ресурстарды игерумен байланысты проблемаларды талдау, шешу жолдарын ұсыну
	5.2 Әлеуметтік-экономикалық ресурстар	7.5.2.1 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде көлік инфрақұрылым элементтерін сипаттау, маңыздылығына баға беру; 7.5.2.2 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде әлеуметтік инфрақұрылымының элементтерін сипаттау, маңыздылығына баға беру
	5.3 Дүниежүзілік шаруашылықтың салалық және аумақтық құрылымы	7.5.3.1 ауыл шаруашылық, өнеркәсіп шаруашылық салаларын жіктеу және маңыздылығын түсіндіру
		7.6.1.1 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде елдерді географиялық орнына байланысты топтастыру; 7.6.1.2 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде елдердің географиялық орнын жоспар бойынша сипаттау; 7.6.1.3 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде елдерді экономикалық-географиялық орнына байланысты топтастыру; 7.6.1.4 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде елдердің

6. Елтану және саяси география негіздері	6.1 Дүниежүзі елдері	<p>экономикалық-географиялық жағдайын жоспар бойынша сипаттау;</p> <p>7.6.1.5 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде елдердің географиялық, экономикалық-географиялық жағдайына баға беру;</p> <p>7.6.1.6 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде елдердің географиялық, экономикалық-географиялық жағдайын бағалау және экономикалық-географиялық жағдайын жақсарту жолдарын ұсыну</p>
--	----------------------	--

2) 8-сынып

2-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
1. Географиялық зерттеу әдістері	1.1 Зерттеу және зерттеушілер	<p>8.1.1.1 география ғылымының салаларға бөлінуін Брайль жүйесі бойынша графикалық түрде көрсетіп түсіндіру;</p> <p>8.1.1.2 география ғылымы салаларындағы маңызды зерттеулерді анықтау және түсіндіру;</p> <p>8.1.1.3 көрмейтін және нашар көретін оқушыларға географиялық зерттеулердің далалық, картографиялық, теориялық әдістерінің мәнін түсіндіру</p> <p>8.1.1.4 сандық және сапалық географиялық деректерді өңдеу, талдау;</p> <p>8.1.1.5 географиялық нысандардың, құбылыстардың және үдерістердің модельдерін түрлі материалдардан жасау, олардың ерекшеліктері мен қасиеттерін түсіндіру;</p> <p>8.1.1.6 зерттеу нәтижелерін түрлі формада ұсына білу</p>
		8.2.1.1 тақырыптық карталарды сипаттайтын қосымша элементтерді құру: Брайль жүйесі бойынша профиль, диаграмма, кестелер;

<p>2. Картография және географиялық деректер базасы</p>	<p>2.1 Географиялық карталар</p>	<p>8.2.1.2 географиялық шартты белгілер мен карталарды сипаттайтын қосымша элементтерді қолдануға негізделген тақырыптық бедерлі карталарды оқу; 8.2.1.3 географиялық номенклатура нысандарын кескін картаға сала білу</p>
	<p>2.2 Географиялық деректер базасы</p>	<p>8.2.2.1 ақпараттық-коммуникативтік технологияларды қолдана отырып, географиялық деректер базасын құрастру</p>
<p>3. Физикалық география</p>	<p>3.1 Литосфера</p>	<p>8.3.1.1 жер бедерінің қалыптасу және таралу заңдылықтарын зерттеу; 8.3.1.2 жер бедерінің түрлерін жіктеу; 8.3.1.3 жер бедері түрлерін жоспар бойынша сипаттау; 8.3.1.4 материктер мен мұхиттарда орналасқан ұқсас орографиялық бірліктерді салыстыру; 8.3.1.5 тау жыныстары мен минералдарды түрлі белгілері бойынша жіктеу; 8.3.1.6 тау жыныстары мен минералдардың қалыптасу заңдылықтарына байланысты пай-далы қазбалардың таралуына талдау жасау; 8.3.1.7 сипап сезу арқылы тау жыныстары мен минералдардың қасиеттерін анықтау; 8.3.1.8 тау жыныстарының жасын анықтау әдістерін түсіндіру; 8.3.1.9 геологиялық жыл санау мен геохронологиялық кестені талдау негізінде, жер қыртысының және тіршіліктің дамуындағы ірі кезеңдер мен геологиялық оқиғаларды атап көрсету; 8.3.1.10 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде жер бедерінің адамзат тіршілігі мен шаруашылығына тигізетін әсерін анықтау және баға беру</p>
<p>2-тоқсан</p>		
		<p>8.3.2.1 климат қалыптастырушы факторларды талдау;</p>

3. Физикалық география	3.2 Атмосфера	<p>8.3.2.2 талдау негізінде атмосфераның ғаламдықайналымын түсіндіру;</p> <p>8.3.2.3 климаттық белдеулерді талдау;</p> <p>8.3.2.4әр материкте орналасқан ұқсас климаттық белдеулерді салыстыру;</p> <p>8.3.2.5жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде климаттың адамзат тіршілігі мен шаруашылығына тигізетін әсеріне баға беру;</p> <p>8.3.2.бадамзат әрекетінің атмосфера мен климатқа тигізетін кері әсерін топтастыра білу және оны шешу жолдарын ұсыну</p>
	3.3 Гидросфера	<p>8.3.3.1құрлық суларының қалыптасу жолдарын анықтау;</p> <p>8.3.3.2 құрлық суларыныңнегізгі түрлерінің шаруашылық маңызын түсіндіруі;</p> <p>8.3.3.3өзен аңғарының құрылысын түсіндіру;</p> <p>8.3.3.4қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде өзендердің гидрологиялық режимін түсіндіру;</p> <p>8.3.3.5көлдер мен мұздықтарды жоспар бойынша сипаттау;</p> <p>8.3.3.6 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде құрлық суларының экологиялық мәселелерін жіктеу, шешу жолдарын ұсыну;</p> <p>8.3.3.7жергілікті компонентті қосымша қамту негізіндесу апаттарының алдын алу шараларын ұсыну</p>
3-тоқсан		
3. Физикалық география	3.4Биосфера	<p>8.3.4.1табиғат зоналары мен биіктік белдеулерінің қалыптасуын түсіндіру;</p> <p>8.3.4.2жоспар бойынша табиғат зоналарын сипаттау;</p> <p>8.3.4.3әр материкте орналасқан ұқсас табиғат зоналары мен биіктік белдеулерін салыстыру;</p> <p>8.3.4.4мұхиттағы тіршілік дүниесінің таралуын анықтау;</p> <p>8.3.4.5өсімдік әлемі мен жануарлар дүниесін қорғау</p>

		қажеттілігін дәлелдеу, оны қорғау жолдарын ұсыну
	3.5 Табиғи-аумақтық кешендер	8.3.5.1 географиялық қабықтың құрамы мен құрылысын Брайль жүйесі бойынша графикалық түрде көрсету және түсіндіру; 8.3.5.2 географиялық қабықтың заңдылығының маңыздылығын түсіндіру
4. Әлеуметтік география	4.1 Халық географиясы	8.4.1.1 халық санын анықтау әдістерін түсіндіру; 8.4.1.2 дүниежүзі елдерін халықтың ұдайы өсу түрі бойынша жіктеу; 8.4.1.3 елдердің демографиялық жағдайын талдау негізінде басты демографиялық көрсеткіштерін есептеу: халық саны, туу және өлім коэффициенттері, табиғи және механикалық өсім, жалпы өсім, жас-жыныстық көрсеткіштер, ұлттық және діни құрам; 8.4.1.4 елдердің демографиялық көрсеткіштерін Брайль жүйесі бойынша графикалық түрде ұсыну және түсіндіру; 8.4.1.5 дүниежүзі елдерін демографиялық проблемалары бойынша жіктеу; 8.4.1.6 "демографиялық саясат" ұғымын түсіндіре отырып дүниежүзінің жекелеген елдеріне қатысты демографиялық саясаттың өзіндік моделін ұсыну
4-тоқсан		
	5.1 Табиғи ресурстар	8.5.1.1 табиғи ресурстарды экономикалық және экологиялық тұрғыдан бағалау; 8.5.1.2 дүниежүзінің жекелеген аймақтарының табиғи ресурстық әлеуетін бағалау; 8.5.1.3 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде жекелеген табиғи ресурстарды өңдеу технологиясын сипаттай отырып, орталықтары мен дайын өнім түрлерін бедерлі картадан атау және көрсету
		8.5.2.1 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде

5. Экономикалық география	5.2 Өлеуметтік-экономикалық ресурстар	экономикалық инфрақұрылымның элементтерін сипаттау, маңыздылығына баға беру
	5.3 Дүниежүзілік шаруашылықтың салалық және аумақтық құрылымы	8.5.3.1 шаруашылық түрлерін жіктеу: өндіруші және өңдеуші, қызмет көрсету саласы; 8.5.3.2 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде ауылшаруашылық және өнеркәсіп өндірісін, қызмет саласын ұйымдастыру түрлерін сипаттау; 8.5.3.3 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде ауыл шаруашылық және өнеркәсіп өндірісін, қызмет саласын орналастыру факторларын талдау; 8.5.3.4 дүниежүзілік шаруашылық салаларын жоспар бойынша сипаттау
6. Елтану және саяси география негіздері	6.1 Дүниежүзі елдері	8.6.1.1 саяси картаның басты нысандарын сипаттау; 8.6.1.2 дүниежүзі елдерін басқару нысаны мен мемлекеттік құрылымы бойынша жіктеу; 8.6.1.3 саяси картадағы сандық және сапалық өзгерістерді талдау; 8.6.1.4 елдердің саяси-географиялық жағдайына баға беру; 8.6.1.5 саяси интеграцияның қажеттілігі мен мақсаттарын түсіндіру; 8.6.1.6 Қазақстанның саяси интеграциядағы мүдделері мен мақсаттарын талдау

3) 9-сынып:

3-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
1. Географиялық зерттеу әдістері	1.1 Зерттеу және зерттеушілер	9.1.1.1 география ғылымының дамуына үлес қосқан қазақстан-дықтардың зерттеулерінің маңыздылығын түсіну; 9.1.1.2 география ғылымының қазіргі заманғы өзекті зерттеу проблемаларын анықтау; 9.1.1.3 географиялық нысандар мен құбылыстарды номинациялау ерекшеліктерін анықтау;

		9.1.1.4қазақ халқының халықтық географиялық терминдерінің мағынасын түсіндіру
2.Картография және географиялық деректер базасы	2.1Географиялық карталар	9.2.1.1маңызды географиялық нысандарды, үдерістер мен құбылыстарды бедерлі карталардан түсіндіріп көрсету ; 9.2.1.2бедерлі картадан географиялық номенклатуралық нысандардыкөрсету; 9.2.1.3 бедерлі картадан физико-географиялық нысандарды анықтау; 9.2.1.4 географиялық номенклатуралық нысандардың ендігі мен бойлығын анықтау
	2.2Географиялық деректер базасы	9.2.2.1жерді қашықтықтан зерделеудің әдістерін сипаттау, маңыздылығы мен ерекшеліктерін түсіндіру; 9.2.2.2шаруашылық пен ғылым салаларында геоақпараттық технологиялардықолданудың маңыздылығын сипаттау
3. Физикалық география	3.1Литосфера	9.3.1.1жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде Қазақстанның жер бедерінің геологиялық тарихын және тектоникалық құрылымын анықтау; 9.3.1.2басты орографиялық нысандарды бедерлі картадан анықтау және сипаттау; 9.3.1.3қазақ оронимдерін жіктеп, мағынасын түсіндіруі және транслитерациясын үш тілде ұсыну; 9.3.1.4 Қазақстанның минералды ресурстарының таралу заңдылық-тарын анықтау; 9.3.1.5Қазақстанның минералды ресурстарын өндіру және өндеудің басты орталықтарынбедерлі картадан көрсету; 9.3.1.6Қазақстанның минералды ресурстарына баға беру; 9.3.1.7минералды ресурстарды игеруге байланысты проблемаларды топтастыру
2-тоқсан		

3. Физикалық география	3.2 Атмосфера	<p>9.3.2.1 Қазақстан климатын қалыптастырушы факторларды анықтау;</p> <p>9.3.2.2 Қазақстанның климаттық жағдайын талдау;</p> <p>9.3.2.3 Қазақстанның климаттық ресурстарын бағалау;</p> <p>9.3.2.4 бедерлі картадан атмосфералық қолайсыз және қауіпті құбылыстардың қалыптасуымен таралу аумақтарын көрсету;</p> <p>9.3.2.5 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде қазақ халқының атмосфералық және климаттық құбылыстарды номинациялау ерекшеліктерін анықтау</p>
	3.3 Гидросфера	<p>9.3.3.1 Қазақстанның ішкі сулары: өзендер мен көлдер, мұздықтар мен мәңгі тоң, жерасты суларының көрсеткішін жіктеу және сипаттау;</p> <p>9.3.3.2 қазақ гидронимдерін жіктеу, мағынасын түсіндіру және транслитерациясын үш тілде ұсынуы;</p> <p>9.3.3.3 Қазақстанның су ресурстарына экономикалық баға беру;</p> <p>9.3.3.4 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде су ресурстарының экологиялық мәселелерін талдау және шешу жолдарын ұсыну;</p> <p>9.3.3.5 Қазақстандағы су ресурстарының геосаяси проблемаларын жіктеу</p>
3-тоқсан		
	3.4 Биосфера	<p>9.3.4.1 Қазақстанның табиғи зоналары мен биіктік белдеулеріне салыстырмалы талдау жасау;</p> <p>9.3.4.2 қорықтар, қорықшалар, ұлттық саябақтар мен ерекше қорғалатын аумақтардың құрылу мақсатын түсіндіру;</p> <p>9.3.4.3 Қазақстанның табиғи мұрасына баға беру;</p> <p>9.3.4.4 қазақтың табиғи хоронимдерін жіктеу, оның мағынасын түсіндіру және</p>

<p>3. Физикалық география</p>		<p>транслитерациясын үш тілде ұсыну; 9.3.4.5 ноосфераның қалыптасу шарттарын зерттеу</p>
<p>4. Әлеуметтік география</p>	<p>3.5 Табиғи-аумақтық кешендер</p> <p>4.1 Халық географиясы</p>	<p>9.3.5.1 Қазақстанның ірі табиғи кешендерін жоспар бойынша сипаттау; 9.3.5.2 қазақтың табиғи хоронимдерін жіктеу, оның мағынасын түсіндіру және транслитерациясын үш тілде ұсыну; 9.3.5.3 Жергілікті компонент негізінде антропогендік факторлардың табиғат кешендеріне әсерін зерттеу</p> <p>9.4.1.1 Қазақстан халқының ұлттық және діни құрамын анықтау; 9.4.1.2 дүниежүзі халқы миграцияларының басты бағыттарын, себеп-салдарын түсіндіру; 9.4.1.3 Қазақстандағы көші-қон үдерістерінің процестерін талдау негізінде басты бағыттарын анықтау; 9.4.1.4 көші-қон саясатының өзіндік үлгісін ұсыну; 9.4.1.5 Қазақстанның демографиялық ахуалын талдау негізінде демографиялық саясаттың өзіндік моделін ұсыну; 9.4.1.6 Қазақстандағы елді мекендерді жіктеу; 9.4.1.7 елді мекендердің түрлері мен функционалды аймақтарын сипаттау; 9.4.1.8 Қазақстандағы ойконимдерді жіктеу, мағынасын түсіндіру және транслитерациясын үш тілде ұсыну; 9.4.1.9 Қазақстандағы елді мекендердің проблемаларын анықтау; 9.4.1.10 Қазақстандағы урбандалу үрдісінің себеп-салдарын анықтау; 9.4.1.11 Қазақстандағы урбандалу үдерісіне баға беру</p>

5. Экономикалық география	5.1 Табиғи ресурстар	<p>9.5.1.1 Қазақстанның табиғи-ресурстық әлеуетін бағалау;</p> <p>9.5.1.2 Әрүрлі табиғи өнім түрлерін өңдеу технологиясы мен сипаттамалары негізінде Қазақстандағы дайын өнім түрлері мен орталықтарын бедерлі картадан атау;</p> <p>9.5.1.3 Табиғатты пайдалану үлгілері мен түрлерін топтастыру;</p> <p>9.5.1.4 Тұрақты дамудың белгілері мен бағыттарын сипаттау;</p> <p>9.5.1.5 Қазақстанда табиғатты пайдалану мәселелерін анықтау;</p> <p>9.5.1.6 Жергілікті компонент негізінде табиғатты пайдалануға байланысты зерттеу жүргізу</p>
	5.2 Әлеуметтік-экономикалық ресурстар	<p>9.5.2.1 Ғылыми-техникалық революция үдерісін, даму бағыттарын талдау;</p> <p>9.5.2.2 Адам капиталды дамыту индексінің көрсеткіштерін анықтау;</p> <p>9.5.2.3 Қазақстанда адам капиталын арттыру жөнінде ұсыныстар әзірлеу;</p> <p>9.5.2.4 Қазақстанның индустриялық-инновациялық даму бағыттарына болжам жасау</p>
	5.3 Дүниежүзілік шаруашылықтың салалық және аумақтық құрылымы	<p>9.5.3.1 Қазақстанның шаруашылық салаларын жоспар бойынша сипаттау;</p> <p>9.5.3.2 Қазақстан аймақтарының мамандандырылуын білу</p>
	5.4 Дүниежүзілік шаруашылықтың даму үрдістері мен көрсеткіштері	<p>9.5.4.1 Дүниежүзілік шаруашылық субъектілерін сипаттау;</p> <p>9.5.4.2 Халықаралық географиялық еңбек бөлінісінің мәнін анықтау;</p> <p>9.5.4.3 Халықаралық экономикалық қатынас түрлерін сипаттау;</p> <p>9.5.4.4 Дүниежүзілік шаруашылықтың даму көрсеткіштерін сипаттау: жалпы ішкі өнім, жалпы ұлттық өнім, оның ішінде жан басына шаққанда;</p> <p>9.5.4.5 Дүниежүзілік шаруашылық модельдері мен аумақтық құрылымын талдау;</p>

		<p>9.5.4.6 дүниежүзілік шаруашылықтың дамуының негізгі үрдістерін анықтау;</p> <p>9.5.4.7Қазақстанның дүниежүзілік шаруашылықтағы орнын анықтау;</p> <p>9.5.4.8Қазақстанның халықаралық экономикалық интеграциядағы мүдделері мен мақсаттарын, орнын анықтау</p>
6. Елтану және саяси география негіздері	6.1 Дүниежүзі елдері	<p>9.6.1.1қазақстандық компонентті қосымша қамту негізіндеелдерді экономикалық даму деңгейі бойынша топтастыру;</p> <p>9.6.1.2қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде халықаралық ұйымдарды деңгейі менмақсаты бойынша топтастыру;</p> <p>9.6.1.3 Қазақстан Республикасының әлеуметтік, экономикалық, саяси-географиялық жағдайына кешенді баға беру;</p> <p>9.6.1.4 Қазақстандағы саяси-әкімшілік хоронимдерді жіктеу, мағынасын түсіндіру және транслитерациясын үш тілде ұсыну;</p> <p>9.6.1.5түрлі мақсатты аудиториялар үшін Қазақстан Республикасы туралы кешенді географиялық ақпараттардайындау</p>

4) 10-сынып

4-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардыңбөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
1. Географиялық зерттеу әдістері	1.1Зерттеу және зерттеушілер	<p>10.1.1.1 бедерлі карта бойынша қазақстандық саяхатшылардың жүру кестесын (маршрут) жасау;</p> <p>10.1.1.2 Қазақстандағы география ғылымының дамуын болжау;</p> <p>10.1.1.3картадан географиялық нысандар мен құбылыстардың номинацияларын көрсету</p>
		<p>102.1.1географиялық нысандардың орналасу аймақтарын анықтау;</p> <p>10. 2.1.2географиялық номенклатуралық нысандарды бедерлі картадан көрсету;</p>

2.Картография және географиялық деректер базасы	2.1Географиялық карталар	10. 2.1.3ескін картаға физико-географиялық нысандарды салу; 10. 2.1.4 физико-географиялықнысандарды берілген координаталар бойынша анықтау
	2.2Географиялық деректер базасы	10. 2. 2.1 қашықтықтан зерделеу негізінде алынған ақпараттарды сарапта ; 10. 2. 2.2 ғылымдағы геоақпараттық технологияның дамуын болжау
3. Физикалық география	3.1Литосфера	10.3.1.1 тау жыныстарының жасын анықтау және талдау; 10.3.1.2 орографиялық нысандардың координаталарын анықтау; 10.3.1.3 Қазақстанның минералды ресурстарын жіктеу; 10.3.1.4 Қазақстанның ресурстық қол жетімділігін анықтау; 10.3.1.5 минералды ресурстарды өндіруге байланысты экологиялық мәселелерді шешу жолдарын ұсыну
2-тоқсан		
3. Физикалық география	3.2Атмосфера	10. 3.2.1 Қазақстанның климат қалыптастырушы факторларын талдау; 10.3.2.2 орташа климаттық көрсеткіштерді есептеу; 10.3.2.3 қолайсыз және қауіпті атмосфералық жағдайлардан қорғану шараларын ұсыну.
	3.3Гидросфера	10.3.3.1Қазақстанның ішкі сулары: өзендер мен көлдер, мұздықтар мен мәңгі тоң, жерасты суларының көрсеткішін талдау; 10.3.3.2 рельефті картадан гидросфераның негізгі нысандарын анықтау; 10.3.3.3Қазақстандағы су ресурстарының жағдайын болжау; 10.3.3.4Қазақстандағысу ресурстарының геосаяси мәселелерін шешу жолдарын ұсыну:трансшекаралық өзендер, Каспий теңізінің мәртебесі
3-тоқсан		

3. Физикалық география	3.4Биосфера	<p>10.3.4.1 Қазақстанның биіктік белдеулеріне салыстырмалы талдау жасау;</p> <p>10.3.4.2 жоспар бойынша ерекше қорғалатын аумақтарға сипаттама беру;</p> <p>10.3.4.3 Қазақстанның табиғи мұраларын сақтаудың жолдарын ұсыну;</p> <p>10.3.4.4Қазақстанның ноосфераның дамуына қосқан үлесін бағалау;</p>
4. Әлеуметтік география	4.1Халық географиясы	<p>10.4.1.1 Қазақстан халқының қоныс аудару себептерін түсіндіру ;</p> <p>10.4.1.2 әлем тұрғындарының көші – қонуына талдау жасау;</p> <p>10.4.1.3 Қазақстандағыкөші – қон үрдісінің себебін анықтау;</p> <p>10.4.1.4қазақстандық көрсеткіштерді басқа елдердің көрсеткіштерімен салыстыру негізінде еңбек ресурстарының сандық, сапалық құрамына баға беру;</p> <p>10.4.1.5Қазақстандағы елді мекендердің координаталарын анықтау;</p> <p>10.4.1.6Қазақстандағы елді мекендердің мәселелерін шешу жолдарын ұсыну;</p> <p>10.4.17Қазақстандағы урбандалу үдерісіне байланысты мәселелердің шешу жолдарын ұсыну</p>
4-тоқсан		
	5.1Табиғи ресурстар	<p>10.5.1.1 Қазақстанның табиғи байлықтарының әлеуетін болжау;</p> <p>10.5.1.2 әрүрлі табиғи өнім түрлерін өңдеу технологиясы мен сипаттамаларынегізінде Қазақстандағы дайын өнім түрлері мен орталықтарын бедерлі картадан көрсету;</p> <p>10.5.1.3 Қазақстандағы табиғатты пайдалануды шешу жолдарын ұсыну</p>
		<p>10.5.2.1география ғылымыныңдамуын болжау;</p> <p>10.5.2.2қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде адам</p>

5. Экономикалық география	5.2 Әлеуметтік-экономикалық ресурстар	әлеуетінің даму индексі көрсеткіштерін салыстыру; 10.5.2.3 Қазақстандағы адами капиталдың сапасын әлем елдерімен салыстыру; 10.5.2.4 Қазақстанның инновациялық инфрақұрылымын дамыту жолдарын болжау.
	5.3 Дүниежүзілік шаруашылықтың салалық және аумақтық құрылымы	10.5.3.1 Қазақстан шаруашылығының салаларын жоспар бойынша салыстыру; 10.5.3.2 Қазақстан аймақтарының мамандандырылуын түсіндіру
	5.4 Дүниежүзілік шаруашылықтың даму үрдістері мен көрсеткіштері	10.5.4.1 дүниежүзілік шаруашылық субъектілерінің таралу себептерін түсіндіру; 10.5.4.2 халықаралық экономикалық қатынастарды талдау; 10.5.4.3 дүниежүзілік шаруашылықтың даму көрсеткіштерін салыстыру: жалпы ішкі өнім, жалпы ұлттық өнім, оның ішінде жан басына шаққанда; 10.5.4.4 дүниежүзілік шаруашылықтың даму тенденциясын талдау; 10.5.4.5 Қазақстанның дүниежүзілік шаруашылықтағы орнын болжау
6. Елтану және саяси география негіздері	6.1 Дүниежүзі елдері	10.6.1.1 мемлекеттерді экономикалық даму деңгейі бойынша сипаттау; 10.6.1.2 халықаралық ұйымдарға сипаттама беру; 10.6.1.3 Қазақстан Республикасының әлеуметтік, экономикалық және саяси-географиялық жағдайына талдау жасау

Қазақстан Республикасының
Білім және ғылым министрі
2022 жылғы 1 сәуірдегі
№ 123 бұйрығына
23-қосымша
Қазақстан Республикасы
Білім және ғылым министрінің
2013 жылғы 3 сәуірдегі
№ 115 бұйрығына
660-қосымша

Көрмейтін және нашар көретін білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "Биология" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Көрмейтін және нашар көретін білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "Биология" пәнінен жаңартылған мазмұндағы типтік оқу бағдарламасы (бұдан әрі-Бағдарлама) Қазақстан Республикасының "Білім туралы" Заңының 5-бабының 6) тармағына сәйкес әзірленді.

2. Бағдарламаның мақсаты оқушыларға органикалық дүниенің көптүрлілігі, ондағы болып жатқан құбылыстар мен үдерістердің заңдылықтары, сонымен қатар адам оның ажырамас бөлігі екендігі туралы білім мен түсінік жүйелерін қалыптастыру.

3. Бағдарламаның міндеттері:

1) жер бетіндегі барлық тірі ағзалардың құндылығын түсіну үшін өмірдің құрылымды-функционалды және генетикалық негіздері туралы, тірі табиғаттың негізгі патшалықтары ағзаларының көбеюі мен дамуы, экожүйе, биоалуантүрлілік, эволюция туралы білім жүйесін асыру;

2) экологиялық этиканың нормалары мен ережелері және тірі табиғатқа жауапкершілікпен қарау туралы білімді қалыптастыру;

3) білім алушылардың тұлғалық қасиеттерін қалыптастыру; биологиялық білімдерін тәжірибеде қолдана білу, медицина, ауыл шаруашылығы, биотехнология, табиғатты тиімді пайдалану және қоршаған ортаны қорғау салаларындағы тәжірибелерге атсалысу.

4) коммуникативтік дағдыларын дамыту; өзара бақылауды жүзеге асыру және серіктестікте қажет көмек көрсете білу;

5) биологияны оқу барысында ақпараттық-коммуникативтік технологияларды пайдалану дағдыларын дамыту;

4. Түзету-дамыту міндеттері:

1) күнделікті өмірде (социумдағы) биологиялық біліктіліктерін пайдалану дағдыларын қалыптастыру және дамыту;

2) "Биология" пәнін оқу барысында түсініктерді нақтылау және түзету;

3) заттардың, үлгілердің, контурлық бейнелер мен кестелердің бедерлі бейнелерін тексеру және қабылдаудың сипап-сезу дағдысын дамыту арқылы биологияны зерделеу процесінде танымдық қызметті жандандыру және түзету;

4) Брайль аспаптарымен жұмыс істеу кезінде сенсорлық функцияларды (түсті ажырату, көзбен мөлшерлеу) және ұсақ моториканы дамыту;

5) қалдық көру қабілетін қорғау және дамыту, офтальмологиялық-гигиеналық нормаларды қамтамасыз ету;

б) байланыстырып сөйлеуді дамыту, материалды ғылыми тілде жеткізе білу.

2-тарау. Оқу процесін ұйымдастырудың педагогикалық тәсілдері

5. Көру қабілеті бұзылған білім алушылардың білім алуын ұйымдастыру көру функцияларының бұзылуынан туындаған қалдық көру қабілетін қорғауға және дамуындағы кемшіліктерді түзетуге бағытталған.

6. Көру қабілеті бұзылған балаларды оқыту білім алуда ерекше қажеттіліктері бар оқушылардың ерекшеліктерін ескеретін педагогикалық тәсілдер негізінде жүзеге асырылады.

7. Іс-әрекеттік тәсіл жеке тұлғаның дамуына және оның белгілі бір биологиялық материалды зерттеу кезінде әртүрлі іс-әрекеттерді қолдана отырып (зерттеу, жобалау, ойын, мәселелік-іздеу), сыни ойлау қабілетіне ықпал етеді.

8. Биология сабақтарында жеке тұлғаға бағытталған тәсілді жүзеге асыру білім алушыларда алған біліктері мен дағдыларының негізінде білім жүйесін қалыптастырады және технологияларды қолдану арқылы шығармашылық қабілеттерін дамытуға ықпал етеді: жобалық, модульдік оқыту және зертханалық жұмыстарды орындау кезінде проблемалық жағдайлар жасау.

9. Саралап оқыту тәсілі көру қабілеті бұзылған білім алушылардың зерттеу жұмыстарында өсімдіктер мен жануарлар түрлерін жіктеуі, модельдер жасау және эксперимент қою жұмыстарымен айналысу барысында оқу материалын игерудің көлемі мен күрделілігін таңдауға мүмкіндіктері болатындай жеке қабілеттері, қызығушылықтары мен қажеттіліктері және көру өткірлігін ескере отырып топтарға бөлуді білдіреді.

10. Коммуникативтік тәсіл интерактивті оқыту арқылы білім алушылардың коммуникативтік құзыреттілігін қалыптастыруға ықпал етеді, бұл барлық білім алушыларды таным процесіне тартуға ықпал етеді және пікірталаста өз көзқарасын дұрыс және дәлелді қорғауға, дәстүрлі емес сабақ түрлерін өткізу кезінде қарсы дәлелдерді ұсына білуге мүмкіндік береді.

11. Биология сабақтарында ақпараттық-коммуникациялық технологияларды (АКТ) пайдалану мұғалім мен оқушының қызметін қарқындатуға; пәнді оқыту сапасын арттыруға; көрнекілік қағидатын іске асыра отырып, биологиялық объектілердің маңызды жақтарын көрсетуге; зерттелетін нысандар мен табиғат құбылыстарының неғұрлым маңызды сипаттамаларын (оқу мақсаттары мен міндеттері тұрғысынан) алдыңғы қатарға шығаруға мүмкіндік береді.

12. "Биология" пәнін оқыту кезінде келесі оқу және түзету пәндерімен байланыс жүзеге асырылады: "Химия", "Физика", "Алгебра", "География", "Қалдық көру қабілетін қорғау және дамыту", "Кеңістіктік бағдарлау", "Әлеуметтік-тұрмыстық бағдарлау".

13. Пәндік көріністерді кеңейтуде көрнекі құралдарға, дидактикалық материалдарға және оқушылардың нысандарды зерттеу, жалпылау, логикалық қорытынды жасау

қабілетіне байланысты сараланған түрде қолданылатын арнайы техникалық құралдарға маңызды рөл беріледі:

1) бедерлі-нүктелі шрифтпен орындалған мәтіндік дидактикалық құралдар; жазықтықта бедерлеп орындалған, бірақ түстік безендірілуі бар, сипап-сезуге және көзбен қабылдауға есептелген иллюстрациялық-графикалық құралдар (жарық сезетін көзі көрмейтін және қалдық көру қабілеті сақталған балалар үшін); көзі көрмейтін балалардың жеке білім беру қажеттіліктеріне жауап беретін жеке дидактикалық материалдар мен көрнекі құралдар;

2) табиғи объектілер, үлгілер, макеттер, муляждар, бедерлі сюжеттік суреттер, суреттер, кестелер, сызбалар;

3) нашар көретіндерге арналған стационарлық және портативті ұлғайтқыш құрылғылар;

4) компьютерлік тифлокешен: брайль дисплейі, брайль принтері, интерактивті тақта ;

5) Брайль бойынша механикалық баспа машиналары;

6) аудио құралдар, бейне құралдар.

3-тарау. "Биология" оқу пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

14. "Биология" пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

1) 7 сыныпта – аптасына 2 сағат, оқу жылына 68 сағатты;

2) 8 сыныпта – аптасына 2 сағат, оқу жылына 68 сағатты;

3) 9 сыныпта – аптасына 2 сағат, оқу жылына 68 сағатты;

4) 10 сыныпта – аптасына 2 сағат, оқу жылына 68 сағатты құрайды.

15. Бағдарламаның мазмұны 4 бөлімді қамтиды:

1) "Тірі ағзалардың алуан түрлілігі, құрылымы және функциялары" бөлімі;

2) "Көбею, тұқым қуалаушылық, өзгергіштік, эволюциялық даму" бөлімі;

3) "Тірі ағзалар және қоршаған орта" бөлімі;

4) "Қолданбалы интеграцияланған ғылымдар" бөлімі.

16. "Тірі ағзалардың көптүрлілігі, құрылымы мен қызметтері" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) тірі ағзалардың көптүрлілігі;

2) қоректену;

3) заттардың тасымалдануы;

4) тыныс алу;

5) бөліп шығару;

6) қозғалыс;

7) координация және реттелу.

17. "Көбею, тұқым қуалаушылық, өзгергіштік, эволюциялық даму" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) көбею;
- 2) жасушалық айналым;
- 3) өсу және даму;
- 4) тұқым қуалаушылық пен өзгергіштік заңдылықтары;
- 5) эволюциялық даму мен селекция негіздері.

18. "Ағза мен қоршаған орта" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) биосфера, экожүйе, популяция;
- 2) адам қызметінің қоршаған ортаға әсері.

19. "Қолданбалы кіріктірілген ғылымдар" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) молекулалық биология мен биохимия;
- 2) жасушалық биология;
- 3) микробиология және биотехнология;
- 4) биофизика.

20. 7-сыныпқа арналған "Биология" пәнінің базалық мазмұны:

1) "Экожүйелер". Ортаның экологиялық факторлары: абиотикалық (температура, жарық, рН, ылғалдылық) биотикалық (микроағзалар, жануарлар, өсімдіктер). Зертханалық жұмыс: "Жергілікті жердің экожүйелерін зерттеу (мектеп ауласы мысалында)". Қоректік тізбектер және қоректік торлар. Модельдеу "Қоректік тізбек пен торды құру". Экологиялық сукцессиялар: бірінші және екінші реттік сукцессиялар. Экожүйелердің алмасуы. Адам экожүйенің бір бөлігі ретінде. Антропогендік фактор. Адам әрекеттерінің экожүйеге жағымсыз әсері. Қазақстанда ерекше қорғалатын аймақтар. Жергілікті жердің ерекше қорғалатын аймақтары. Қазақстан Республикасының Қызыл кітабы. Жергілікті өңірдің ҚР Қызыл кітабына енгізілген жануарлары мен өсімдіктері;

2) "Тірі ағзаларды жүйелеу". Тірі ағзалардың бес патшалығына жалпы сипаттама: прокариоттар, протисталар, саңырауқұлақтар, өсімдіктер, жануарлар. Өсімдіктер мен жануарлардың негізгі жүйелік топтары: Патшалықтар. Типтер. Бөлімдер. Кластар. Өсімдіктер мен жануарларды жүйелеудің маңызы. Омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың сыртқы құрылысындағы ерекшеліктер. Дихотомиялық әдіс. Дихотомиялық кілттерді қолдану;

3) "Жасушалық биология". Жасуша, ұлпа, мүше, мүшелер жүйесі түсініктері. Өсімдіктер және жануарлар жасушаларын салыстыру. Жарық микроскобынан көрінетін жасуша құрылымдары: пластидтер, вакуоль, ядро, цитоплазма, жасушалық мембрана, жасушалық қабырға;

4) "Су және органикалық заттар". Судың қасиеттері: беттік керілу, судың қозғалысы, еріткіштігі, қайнау және балқу температурасы, жылу сыйымдылығы. Судың биологиялық маңызы және оның еріткіш ретіндегі, температураны сақтау мен реттеудегі рөлі. Зертханалық жұмыс "Судың тірі ағзалар үшін маңызы мен қасиеттерін зерттеу". Микро- (мырыш, темір, селен, фтор) және макроэлементтердің (магний,

кальций, калий, фосфор) тірі ағзалардың тіршілік әрекеті үшін маңызы. Азық-түліктердегі органикалық заттар: нәруыздар, майлар, көмірсулар. Зертханалық жұмыс: "Азық-түліктерде көмірсулар, нәруыздар және майлардың бар болуын зерттеу". Өсімдіктерде макроэлементтердің тапшылығы (азот, калий, фосфор,). Тыңайтқыштар: органикалық және минералдық (азотты, калийлі және фосфорлы);

5) "Заттардың тасымалдануы". Заттар тасымалдануының тірі ағзалардың тіршілік әрекеті үшін маңызы. Заттардың тасымалдануына қатысатын тірі ағзалардың мүшелері мен мүшелер жүйесі. Сабақ және тамыр. Сабақтың ішкі құрылысы: қабық, камбий, сүрек, өзек. Тамыр аймақтары: бөліну, өсу, сору және өткізу аймақтары. Тамырдың ішкі құрылысы: флоэма, ксилема, камбий. Зертханалық жұмыс: "Сабақтың ішкі құрылысын зерттеу". Зертханалық жұмыс: "Тамыр аймақтарын зерттеу". Ксилема, флоэма және олардың құрылымдық элементтері. Жануарлардағы қанайналым мүшелері : буылтық құрттар, ұлулар, буынаяқтылар және омыртқалылар;

6) "Тірі ағзалардың қоректенуі". Жапырақтың құрылысы мен қызметі. Жапырақтың ішкі құрылысы. Лептесік. Жапырақ фотосинтездеуші арнайы мүше ретінде. Судың булануы мен газдардың алмасуы. Фотосинтезге қажетті жағдайлар. Зертханалық жұмыс: "Фотосинтез үдерісіне қажетті жағдайларды зерттеу";

7) "Тыныс алу". Өсімдіктер мен жануарлар үшін тыныс алудың маңызы. Тыныс алу энергия көзі ретінде. Тыныс алу типтері: анаэробты және аэробты. Анаэробты және аэробты тыныс алуды салыстыру: оттегінің қатысуымен/қатысынсыз, статикалық/динамикалық жұмыс, жылықанды/суыққанды жануарлар. Өсімдіктердің тыныс алуы. Тұқымның немесе өскіндердің тыныс алуы. Зертханалық жұмыс: "Өсімдіктердің тыныс алуын зерттеу". Омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың тыныс алу мүшелері (бунақденелілердің демтүтіктері, балықтарының желбезектері, құстардың және сүтқоректілердің өкпесі). Модельдеу: "Омыртқалы және омыртқасыз жануарлардың тыныс алу жүйесі мүшелерін салыстыру". Тыныс алу мүшелері. Адамның тыныс алу жолдарының құрылысы мен газ алмасу мүшелері. Тыныс алу мүшелерінің аурулары. Тыныс алу мүшелерінің ауруларының себептері мен алдын алу жолдары (өкпе обыры, астма, бронхит, туберкулез, тұмау);

8) "Бөліп шығару". Бөліп шығарудың тірі ағзалар үшін маңызы. Жануарлардағы бөліп шығару өнімдері. Зат алмасудың соңғы өнімдері. Өсімдіктердегі бөліп шығару өнімдері: тыныс алу мен фотосинтездің бастапқы және соңғы өнімдері. Зертханалық жұмыс: "Өсімдіктердің тыныс алу ерекшеліктерін өскіндер мысалында зерттеу". Жануарлардың бөліп шығару жүйелері. Жануарлардың бөліп шығару жүйелерінің құрылысын салыстыру;

9) "Қозғалыс". Өсімдіктердің қозғалысы. Қозғалыстың өсімдіктер тіршілігіндегі маңызы. Өсімдіктердің қозғалу тәсілдері (тропизмдер, таксистер, өсу қозғалыстары). Өсімдіктердің өсуі мен дамуына жарықтың әсері. Жарықтың түсу деңгейіне қарай өсімдіктердің бейімделуі. Фотопериодизм күннің жарық түсу ұзақтығына ағзалардың

бейімделуі. Жануарлардың қозғалыс мүшелері. Тірі ағзалардағы қозғалыстың рөлі. Жануарлардың қозғалу тәсілдеріне мысалдар. Жануарлардың мекен ортасы мен қозғалыс тәсілдері арасындағы байланыс;

10) "Координация және реттелу". Жүйке жүйесінің типтерін салыстыру: диффузиялы, сатылы, түйнекті, түтіктәрізді. Жүйке жүйесінің құрам бөліктері. Жүйке жүйесінің қызметі. Нейронның құрылысы: денесі, дендриттер, аксон. Нейронның қызметтері. Жүйке жүйесінің орталық және шеткі бөлімдері. Жұлын. Ми. Ми бөлімдерінің құрылысы мен қызметтері: сопақша ми, артқы (ми көпірі, мишық), орталық және аралық ми. Үлкен ми сыңарлары. Рефлекстік доға: рецептор, сезгіш, аралық, қозғалыс нейрондары, жұмыс мүшесі. Зертханалық жұмыс: "Тізе рефлексі". Мінез-құлықтың рефлекторлық табиғаты: шартсыз және шартты рефлекстер. Шартты рефлекстердің сөнуі. Ішкі мүшелер жұмысының жүйкелік реттелуі. Адам ағзасы үшін ұйқының маңызы. Биологиялық ритмдер. Ұйқының кезеңдері: баяу және жылдам ұйқы. Жұмысқа қабілеттілік. Күн тәртібі. Оқу еңбегі мен дене еңбегінің гигиенасы. Күйзеліс. Күйзеліс жағдайларымен күрес және олардың алдын алу әдістері. Жүйке жүйесінің қызметіне алкаголь, темекі, және наркотикалық заттардың әсері.

11) "Тұқым қуалаушылық және өзгергіштік". Адамда белгілердің тұқым қуалауында гендердің рөлі. Алынған және тұқым қуалайтын белгілер. Хромосомаларды ұйымдастыру. Генетикалық материалды сақтаушы және тасымалдаушы ретінде ДНҚ туралы түсінік. Модельдеу "Адам ағзасының тұқым қуалайтын және тұқым қуаламайтын белгілерін зерттеу". Организмдердің әртүрлі түрлеріндегі хромосомалардың саны. Соматикалық және жыныстық жасушалар. Гаплоидті, диплоидті хромосомалардың жинағы.

21. 8-сыныпқа арналған "Биология" пәнінің базалық мазмұны:

1) "Тұқым қуалаушылық және өзгергіштік". Адамда белгілердің тұқым қуалауында гендердің рөлі. Алынған және тұқым қуалайтын белгілер. Хромосомаларды ұйымдастыру. Генетикалық материалды сақтаушы және тасымалдаушы ретінде ДНҚ туралы түсінік. Модельдеу "Адам ағзасының тұқым қуалайтын және тұқым қуаламайтын белгілерін зерттеу". Организмдердің әртүрлі түрлеріндегі хромосомалардың саны. Соматикалық және жыныстық жасушалар. Гаплоидті, диплоидті хромосомалардың жинағы;

2) "Көбею". Өсімдіктердің жынысты және жыныссыз көбеюі. Өсімдіктердің жынысты және жыныссыз көбеюінің биологиялық маңызы. Өсімдіктердің вегетативті жолмен көбеюі, оның түрлері және табиғаттағы биологиялық маңызы. Өсімдік өсіруде вегетативті жолмен көбею тәсілдерін қолдану. Қалемшелеу, сұлатпа өркен, телу (қалемшелермен, көзшелермен), ұлпаларымен көбею. Зертханалық жұмыс: "Өсімдіктердегі вегетативті көбею тәсілдері". Гүл құрылысы. Тозаңдану түрлері. Гүлдеу

және тозаңдану. Тоzaңдану түрлері (өздігінен, айқас, жасанды). Өсімдіктердегі ұрықтану туралы түсінік және зиготаның түзілуі. Қосарлы ұрықтану. Қосарлы ұрықтанудың биологиялық маңызы;

3) "Өсу және даму". Ағзалардың жеке дамуы түсінігі. Өсімдіктер мен жануарлардағы онтогенез кезеңдері. Бөліну, өсу, көбею, қартаю. Өсімдіктердің өсуі. Сабактың ұзарып және жуандап өсуі. Камбийдің рөлі. Жылдық сақиналар. Зертханалық жұмыс: "Жылдық сақинаны санау". Жануарлардағы тура және түрленіп даму онтогенез типтері. Бунақденелілердің шала және толық түрленіп дамуына мысалдар. Жануарлардағы онтогенез типтерін салыстыру;

4) "Микробиология және биотехнология". Бактериялардың формаларының әртүрлілігі. Бактериялардың таралуы. Зертханалық жұмыс: "Пішен таяқшасының сыртқы пішінін қарастыру". Бұршақ тұқымдастардың тамырындағы түйнек бактериялары. Бактерияларды пайдалану. Табиғаттағы және адам өміріндегі бактериялардың маңызы. Зертханалық жұмыс: "Өндірісте йогурт және ірімшік жасауды зерттеу". Патогендермен күрес тәсілдері. Бактериялардың антибиотиктерге тұрақтылығы. Зертханалық жұмыс: "Антибиотиктер, антисептиктер және залалсыздандыру өнімдерін қолдануды зерттеу". Вирустар. Жасушасыз құрылым иелері вирустардың құрылыс ерекшеліктері;

5) "Жасушалық биология". Жасуша – тірі ағзалардың құрылымдық негізгі өлшем бірлігі. Прокариот және эукариот жасушалардың құрылысы: ядроның болуы және орналасуы, жасуша қабырғасы, жасуша мембранасы, пластидтер, митохондрия, рибосомалар, Гольджи аппараты, вакуоль. Өсімдік ұлпаларының әртүрлілігі: түзуші, жабын, негізгі, өткізгіш, механикалық, бөліп шығарушы ұлпа. Жануар ұлпаларының әртүрлілігі: эпителий, дәнекер, бұлшық ет, жүйке. Зертханалық жұмыс: "Өсімдіктер ұлпаларын жіктеу". Зертханалық жұмыс: "Жануарлар ұлпаларын жіктеу";

6) "Молекулярлық биология". Жасушаның құрамындағы органикалық заттар. Мономерлер мен полимерлер арасындағы айырмашылық. Көмірсулар – энергия көзі. Глюкоза, сахароза, гликоген, крахмал, жасунық пен хитиннің маңызы және қызметтері. Липидтердің қасиеттері мен қызметі. Липидтердің әртүрлілігі: майлар, фосфолипидтер, балауыз. Нәруыздар, қасиеттері мен қызметтері;

7) "Тірі ағзалардың көп түрлілігі". Зертханалық жұмыс: "Өсімдіктер бөлімдеріндегі ерекшелік белгілерді анықтау: балдырлар, мүктәрізділер, қырықжапырақтәрізділер, ашық тұқымдылар және жабық тұқымдылар". Саңырауқұлақтар патшалығы. Зең саңырауқұлағы: мукор, пеницилл. Біржасушалы саңырауқұлақтар – ашытқы. Көпжасушалы саңырауқұлақтар. Қалпақшалы саңырауқұлақтар. Жеуге жарамды және улы саңырауқұлақтар. Зертханалық жұмыс: "Дара жарнақты және қосжарнақтылар өсімдіктер кластарының белгілерін зерттеу". Буынаяқтылар типі. Хордалылар типі. Сыртқы белгілеріне қарай салыстырмалы сипаттама. Демонстрация "Хордалы жануарлар мен буынаяқтылардың ерекшелік белгілерін анықтау";

8) "Қоректену". Жауын құртының, сиырдың және адамның ас қорыту жүйесінің құрылысы. Модельдеу "Адамның, сиырдың және жауынқұртының" асқорыту жүйесінің құрылысын салыстыру. Тістің құрылысы мен қызметі, сүт тістердің тұрақты тістерге ауысуы. Тіс гигиенасы. Адамның ас қорыту жолдарының құрылысы. Ас қорыту бездері. Ас қорыту мүшелерінің қызметі. Тамақтану гигиенасы. Асқорыту мүшелерінің жұқпалы аурулары және олардың алдын алу. Тағамнан уланудың алдын алу. Алғашқы жәрдем шаралары. Ішек құрт ауруларының алдын алу. Дәрумендер және олардың маңызы. Суда еритін және майда еритін дәрумендер. Дәрумендердің тәуліктік мөлшері. Авитаминоз, гиповитаминоз және гипервитаминоз. Ақшам соқыр (А авитаминозда), бери-бери ауруы (В1 авитаминозда), қыркұлақ (С авитаминозда), мешел аурулары (Д авитаминозда). Зертханалық жұмыс: "Тағамдық заттар құрамынан С дәруменді анықтау";

9) "Заттардың тасымалдануы". Ағзаның ішкі ортасы және оның маңызы. Лимфа. Лимфа айналымы мен оның маңызы. Гомеостаз. Ағзаның ішкі ортасы: қан, лимфа, ұлпа сұйықтығы. Қанның құрамы мен қызметі. Қан түйіршіктері: эритроциттер, лейкоциттер, тромбоциттер. Плазма. Қанның қызметі: транспорттық, гомеостаздық, қорғаныштық;

10) "Әртүрлі ағзалардың қан жасушаларын зерттеу" зертханалық жұмысы. Қан жасушаларын формасына, мөлшеріне, санына және ядросының болуына қарай салыстыру. Имунитет. Гуморальдық және жасушалық имунитет. Лейкоциттердің түрлі типтері және олардың қызметтері. Т – және В- лимфоциттердің әрекет етуі. Жұқпалы аурулар және олардың алдын алу: амебалық қантышқақ, фитофтороз, оба, күл, лейшмания, герпес (ұшық). Имунитет. Имунитеттің түрлері: туа пайда болған және жүре пайда болған имунитет. Екпенің (вакцин) түрлері және оның жасанды имунитетті қалыптастырудағы маңызы. Жұқпалы аурулардың алдын алу. Қан топтары. Қан құю. Резус-фактор. Агглютинация. Резус-конфликт. Буылтық құрттардың (жауын құрт), ұлулардың, буынаяқтылардың және омыртқалылардың жүрегі және қан тамырларының құрылысы мен қызметі. Қан тамырлар жүйесінің түрлері. Ашық және тұйық қанайналым жүйелері. Үлкен және кіші қанайналым шеңберлері. Адамның қанайналым жүйесі. Зертханалық жұмыс: "Дене жаттығуларының жүрек жұмысына әсерін зерттеу". Жүрек - қантамырлар жүйесі аурулары (гипертония, инфаркт, тахикардия, ишемиялық ауру, атеросклероз, инсульт). Аурудың себептері: тұқым қуалайтын ауруларға бейімділік, салауатты өмір салтын дұрыс ұстанбау;

11) "Тыныс алу". Альвеола мен қан арасындағы газ алмасу. Өкпедегі қанның оттекке қанығуы. Ұлпа мен қан арасындағы газ алмасу. Қанның көмірқышқыл газына қанығуы, жасушаның оттекке қанығуы. Тыныс алу және тыныс шығару механизмі. Кеуде қуысының құрылысы. Тыныс алуға және тыныс шығаруға қатысатын бұлшықеттер. Тыныс алу және тыныс шығарудағы көкеттің маңызы. Ауа жүретін жолдардағы қысымның өзгеруі. Тыныс алудың минуттық көлемі. Әртүрлі жастағы, физикалық дамыған, ер және әйел адамдардың өкпесінің тіршілік сыйымдылығы.

Тыныс алу қозғалыстарының жиілігі. Шылым шегудің өкпенің тіршілік сыйымдылығына әсері. Зертханалық жұмыс: "Өкпенің тіршілік сыйымдылығын зерттеу";

12) "Бөліп шығару". Зәр шығару жүйесі мүшелерінің құрылысы (бүйрек, несеппағар, қуық, несеп жолы) мен қызметі. Бөліп шығару және сүзу мүшелері. Бүйректің құрылысы (қыртысты және милы қабат, нефрон, пирамида, астауша, бүйрек өзекшелері). Терінің маңызы, құрылысы мен қызметі. Тер бөлінудің реттелуі. Тері ауруларының пайда болу себептері мен салдары (қышыма, теміреткі, безеу бөртпелері). Белгілері мен алдын алу шаралары.

13) "Қозғалыс". Адам қаңқасының құрылысы. Тірек – қимыл жүйесінің маңызы мен қызметі. Сүйектің макро - және микроскопиялық құрылысы. Сүйектің химиялық құрамы. Зертханалық жұмыс: "Сүйектің макро және микроскопиялық құрылысы". Демонстрация "Сүйектің химиялық құрамы". Сүйектің байланыс түрлері: қозғалмайтын, жартылай қозғалмалы, қозғалмалы. Буынның құрылысы және қызметтері. Сүйек буындарының атқаратын қызметіне сәйкес бейімделуі. Бұлшықет ұлпаларының құрылысы мен қызметі (бірыңғай салалы, көлденең жолақты қаңқа, көлденең жолақты жүрек). Зертханалық жұмыс: "Бұлшық ет ұлпаларының құрылысын зерттеу" Адам денесінің бұлшық еттерін жіктеу. Гиподинамия. Сымбаттың бұзылуы және жалпақтабандылықтың пайда болу себептері. Сымбаттың бұзылуы мен жалпақтабандылықтың алдын алу шаралары.

14) "Биофизика". Тік жүруге байланысты адам қозғалуының биомеханикалық ерекшеліктері. Тік жүруге байланысты адамның қаңқа құрылысының ерекшеліктері. Тік жүруге байланысты бұлшық еттің маңызы. Тік жүру кезіндегі дененің ауырлық орталығы. Адам денесіндегі иіндер.

15) "Координация және реттелу". Көру мүшелерінің құрылысы. Көрудің маңызы. Көру қызметінің бұзылуы. Көру гигиенасы. Зертханалық жұмыс: "Көру жітілігі мен көру аймағының шегін зерттеу". Есту мүшесінің құрылысы. Естудің маңызы. Естудің бұзылу себептері. Есту мүшесінің гигиенасы. Зертханалық жұмыс "Дыбысты қабылдау ерекшеліктерін зерттеу" (құлақтың есту қабілетін анықтау). Таяқшаның, құтышаның және түкті жасушалардың құрылымы мен қызметі. Зертханалық жұмыс: "Соқыр дақты анықтау, түстердің араласуына тәжірибе, дыбыстың ауа және сүйек арқылы өтуі". "Гормондар", "Гуморальдық реттелу" ұғымдары. Эндокринді, экзокринді және аралас бездердің орналасуы және қызметі. Бездерден бөлінетін гормондар. Эндокринді бездер қызметінің бұзылуынан туындаған аурулар (гипо- және гиперфункция). Адам денесінде орналасқан тері рецепторлары (терморекцепторлар, механорецепторлар, ноцицепторлар) Зертханалық жұмыс: "Тері сезімталдығын зерттеу". Жылықанды жануарлардың тұрақты температураны сақтауындағы терінің рөлі. Температураға сезімталдық. Терморекцепторлардың температураның өзгеруіне бейімделуі.

22. 9-сыныпқа арналған "Биология" пәнінің базалық мазмұны:

1) "Көбею". Митоз. Мейоз. Митоз бен мейоздың биологиялық маңызы. Жануарлардың көбею формалары. Жыныссыз көбею типтері. Жынысты көбею. Мүктер мен қырықжапырақтардың тіршілік циклі. Гаметофит. Спорофит. Ашық тұқымды және жабық тұқымды өсімдіктердің тіршілік циклі. "Өсу және даму". Эмбрионалдық даму кезендері: бластула, гастрюла, нейрула. Ұлпалар мен мүшелердің дифференциялануы. Органогенез;

2) "Тұқым қуалаушылық пен өзгергіштік заңдылықтары". Тұқым қуалаушылық пен өзгергіштіктің эволюциядағы маңызы. Өзгергіштік пен қоршаған орта жағдайларына бейімделгіштік арасындағы өзара байланыс. Қолдан сұрыптау және оның селекция үшін маңызы. Қолдан сұрыптау түрлері. Мәдени өсімдіктер мен үй жануарларының шығу орталықтары. Қазақстан аумағында кездесетін егістік дақылдар мен үй жануарларының қолтұқымдары. Маңызды белгілер;

3) "Биосфера, экожүйе, популяция". Экожүйелердің компоненттері. Су және құрлық экожүйелері. Модельдеу "Су және құрлық экожүйелерін салыстыру". Популяцияның құрылымының негізгі сипаттамалары және ерекшеліктері. Ағзалардың тіршілікке қабілеттілігінің әртүрлі тәсілдері. (Тіршілікті сақтаудың К және г стратегиялары). "Жыртқыш-жемтік" қарым-қатынас түрі. Популяция санының өзгеруі. Тірі ағзалардың өзара қарым-қатынас түрлері. Ағзалардың тікелей және жанама қарым-қатынас түрлері. Қоршаған орта жағдайларының өзгерістеріне ағзалардың бейімделуі;

4) "Адам қызметінің қоршаған ортаға әсері". Адамның табиғаттағы рөлі. Табиғатты тиімді пайдалану. Табиғатты қорғау. Биологиялық алуан түрлілікті сақтау. Дүниежүзілік Тұқым қоры. Қазақстан Республикасының экологиялық проблемалары. Себептері мен салдарлары. Оларды шешу жолдары;

5) "Жасушалық биология". Жасушаның негізгі компоненттерінің қызметтері. Жасуша құрылымдары: плазмалық мембрана, цитоплазма, ядро, эндоплазмалық тор, жасуша орталығы, рибосомалар, Гольджи аппараты мен лизосомалар, митохондрия, пластидтер, қозғалыс органоидтары, жасушаның қосындылары. Құрылыстары және атқаратын қызметтері. Жасушалардың сызықтық ұлғаюын есептеу. Ұлғаю, актуальды өлшемі және суреттің нақты өлшемі. Өлшем бірліктерін СИ жүйесіне аудару (сантиметр-миллиметр-микромметр-наномметр). Модельдеу "Микросуреттерді пайдаланып жасушаның сызықтық ұлғаюын есептеу";

6) "Тірі ағзалардың көп түрлілігі. Биосфера және экожүйе". Әртүрлі түрлерді сипаттауда бинарлық номенклатураны қолдану. Зертханалық жұмыс: "Анықтағыш көмегімен өсімдіктер мен жануарлар түрлерін (жергілікті жердің) анықтау". Популяцияның өсуінің экспоненциалды және сигмоидты қисығы. Экожүйедегі энергия тасымаланың тиімділігі. Энергия ағыны және қоректік тізбектер. Экологиялық пирамида түрлері. Табиғаттағы көміртек пен азот айналымы. Биосферадағы биохимиялық үрдістер. Топырақ пен шөгінді жыныстар түзудегі тірі ағзалардың рөлі;

7) "Адам қызметінің қоршаған ортаға әсері". Пайдалы қазбаларды өндірудің қоршаған орта мен адам денсаулығына әсері. Пестицидтердің қоршаған орта мен адам денсаулығына әсері. Жылыжай эффекті (булану) және озон қабатының жұқаруы. Дүниежүзілік мұхит деңгейінің, су мен атмосфера температурасының көтерілуінің тірі ағзаларға әсері;

8) "Қоректену". Ыдырау үдерісі. Асқорыту ферменттерінің әсері. Асқорытудағы ферменттердің маңызы. Сіңіру және бөліп шығару. Ферменттердің әсер ету механизмі. Ферменттің белсенді орталығы. Зертханалық жұмыс: "Ферменттердің белсенділігіне әртүрлі жағдайлардың (температура, рН) әсерін зерттеу". Өттің әсерінен майлардың эмульгациясы. Зертханалық жұмыс "Өттің әсерінен майлардың эмульгациялануын зерттеу":

9) "Заттар тасымалы". Активті және пассивті тасымалдардың ұқсастығы мен айырмашылығы. Жасуша мембранасы арқылы тасымалдану. Белсенді тасымалдану кезіндегі энергияның жұмсалуы. Сыртқы және ішкі факторлардың транспирацияға әсері. Зертханалық жұмыс: "Транспирация үдерісі кезіндегі сыртқы факторларды (температура, ылғалдылық пен су буының қысымы, ауа қозғалысын) зерттеу. Зертханалық жұмыс: "Ішкі факторларды: Буландыратын беттің ауданы және бұл беттік ауданның өсімдік көлеміне қатынасының (сірқабық (кутикула) мен лептесіктер) транспирация үдерісіне әсері". Сыртқы факторлардың флоэмада зат тасымалына әсері: температура, ылғалдылық, жарық;

10) "Тыныс алу". Анаэробты және аэробты тыныс алу. Анаэробты және аэробты тыныс алу үдерістерін химиялық реакция теңдеулерін қолданып қарастыру. Анаэробты және аэробты тыныс арудың тиімділіктері. Аэробты, анаэробты тыныс алу үдерістерімен байланысты бұлшық еттердің қажуы. Аэробты және анаэробты тыныс алуға физикалық жүктемелердің әсері;

11) "Бөліп шығару". Нефронның құрылысы және қызметі. Ультрафилтрация. Абсорбция және таңдамалы реабсорбция. Несептің құрамы. Филтрация мен кері филтрацияның себептері. Бүйрек жұмысына әсер ететін факторлар: тамақтану рационы, дене температурасының күрт түсуі, дәрілік препараттар, созылмалы және инфекциялық аурулар (кариес, іріңді ангина. Зәр шығару жүйесінің гигиенасы. Бүйрек және зәр шығару жүйесінің аурулары: пиелонефрит, цистит, бүйрекке тастың жиналуы. Себептері және алдын алу шаралары. Құрлықта, шөлде, тұщы және тұзды суларда тіршілік ететін тірі ағзалардың зат алмасуының соңғы өнімдері. Құрамында азоты бар органикалық заттардың ыдырау өнімдері: аммиак, несепнәр, несеп қышқылы.

23. 10-сыныпқа арналған "Биология" пәнінің базалық мазмұны:

1) "Координация және реттелу". Нейрондардың түрлері мен қызметтері. Жүйке ұлпасының қызметі (глиальды жасушалар). Аксондардың миеленді және миеленсіз қабықтары. Синапстар және медиаторлар. Модельдеу "Жүйке ұлпаларын зерттеу". Миеленді, миеленсіз аксондарда жүйке импульстарының туындауы және өткізілуі.

Өткізу жылдамдығы. Мембраналық потенциал, тыныштық потенциалы және әрекет потенциалы. Модельдеу "Жүйке импульстарының туындауы мен таралу жылдамдығын зерттеу". Тірі ағзалардағы электрлік үдерістер. Электрорецепторлар және электрлі мүшелер. Тыныс алу мен тыныс шығарудың реттелуі мысалында нейрогуморальдық реттелу механизмі. Жүйкелік және гуморальдық реттелуді салыстыру. Ағзаның күйзеліске бейімделуі. Нейрокомпьютерлік интерфейс. Компьютер мен ми арасындағы ақпарат алмасу жүйесі. Гомеостазды тұрақты ұстаудың механизмдері. Өсімдіктердің өсуі мен дамуын реттеуші. Зертханалық жұмыс: "Ауксиннің өсімдіктерге әсерін зерттеу";

2) "Қозғалыс". Бұлшық еттің жұмысы. Демонстрация "Негізгі бұлшық еттердің жұмысын өзіндік бақылау, иық белдеуінің қол қозғалысындағы рөлі. Бұлшық ет қозғалысын реттеу". Зертханалық жұмыс: "Статикалық және динамикалық жұмыс кезіндегі бұлшық еттің қажуын зерттеу". "Молекулалық биология". Дезоксирибонуклеин қышқылы (ДНҚ) молекулалық құрылысының принциптері: нуклеотидтердің комплементарлығы. Модельдеу "ДНҚ молекуласын құру";

3) "Жасушалық цикл". Интерфаза. Интерфаза кезеңдері: G1, S және G2. Митоз. Митоз фазалары. Зертханалық жұмыс: "Пияз тамыр ұшындағы жасушалардан митозды зерттеу". Митоз. Митоз фазалары;

4) "Тұқым қуалаушылық пен өзгергіштік заңдылықтары". Г. Мендель анықтаған белгілердің тұқым қуалаушылық заңдылықтары. Тұқым қуалаушылықты зерттеудің гибридологиялық әдісі. Тұқым қуалаушылықтың генетикалық заңдылықтарының цитологиялық негіздері. Гамета тазалығы заңы және оның цитологиялық негіздемесі. Моногибридті және дигибридті будандастыру. Басымдылық заңы. Ажырау заңы. Басымдылық заңы. Ажырау заңы. Аллельді гендердің әрекеттесуі: толық және толымсыз. Доминанттылық белгілердің пайда болуы. Талдаушы шағылыстыру ұғымы мен оның практикалық маңызы. Жыныс генетикасы. Жынысты анықтаудың генетикалық механизмі. Жыныспен тіркесіп тұқымқуалау. Гемофилия және дальтонизм. Адам қан топтарының тұқымқуалау заңдылықтары. Резус-фактор. Адам генетикасы. Адамның тұқымқуалау белгілерін зерттеу әдістері. Адамның генетикалық ауруларының алдын алу. Адамның генеалогиялық шежіре ағашын құру. Модельдеу "Адамның генеалогиялық шежіре ағашын құру". Өнімділікті арттыратын заманауи ауыл шаруашылық технологиялары. Өнімділігі жоғары ауылшаруашылықты жүргізудің жаңа баламалы жолдары;

5) "Микробиология және биотехнология". Биотехнологиялық үдерістің жалпы сызбасы және биотехнологияда алынатын өнімдері (медицинада, өнеркәсіпте және ауыл шаруашылығында). Инсулин өндірісі;

6) "Көбею". Адамның жыныс жүйесінің құрылымы мен қызметі. Зертханалық жұмыс "Аталық және аналық гаметалардың құрылысын зерттеу". Екінші реттік жыныстық белгілер. Ұлдар мен қыздардың жыныстық жетілуі. Биологиялық және

элеуметтік жетілу. Менструалдық цикл. Менструалдық циклдағы эстроген мен прогестерон гормондарының маңызы. Контрацепция түрлері, олардың қолданылуы мен маңызы. Жыныстық жолмен берілетін аурулар: Жүре пайда болған иммундық дефицитінің синдромы (ЖИТС), сифилис, гонорея, гепатит В,С. Алдын алу шаралары;

7) "Өсу және даму". Құрсақта даму. Ұрықтық дамудың алғашқы кезеңдері. Ұрықтың қалыптасуы мен дамуы. Шылым шегу, есірткі мен ішімдіктің адам ұрығының дамуына тигізетін әсері;

8) "Эволюциялық даму". Эволюциялық ұғымдардың қалыптасуы және дамуы. Ч.Дарвиннің эволюциялық ілімінің негізгі қағидалары. Эволюцияның қазіргі заман теориясының пайда болуы. Эволюцияның қозғаушы күштері. Табиғи сұрыпталу нәтижесіндегі бейімделушілік. Эволюциялық үдерістегі өзгергіштіктің (мутациялық, комбинативтік) рөлі. Табиғи сұрыпталу, оның түрлері (қозғаушы және тұрақтандырушы). Тіршілік үшін күрес (түршілік, тұраралық). Модельдеу "Бейімделгіштікті табиғи сұрыпталу нәтижесі ретінде зерттеу (көбелек)". "Түр" ұғымының анықтамасы. Түрдің құрылымы. Түр критерийлері. "Түр түзілу" ұғымы. Түр түзілудің тәсілдері мен механизмдері;

9) Жердегі тіршіліктің пайда болуы кезеңдері.

4-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі.

24. Бағдарламада оқыту мақсаттарын пайдалану ыңғайлылығы үшін кодтау енгізілді. Кодта бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сандар – бөлім мен бөлімшенің, төртінші сан – оқыту мақсатының реттік санын білдіреді. Мысалы, 7.2.1.4. кодында "7" - сынып, "2.1" - екінші бөлімнің бірінші бөлімшесі, "4" - оқыту мақсатының реттік саны

26. Бөлімдер бойынша әр сыныпқа оқытудан күтілетін нәтижелер:

1) 1-бөлім "Тірі ағзалардың алуан түрлілігі, құрылымы және функциялары":

1-кесте

Бөлімшелер	Оқу мақсаттары			
	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
	7.1.1.1 жүйелеудің маңызын түсіндіру; 7.1.1.2 жүйеленуде тірі ағзалардың орнын анықтау; 7.1.1.3 омыртқасыз және омыртқалы	8.1.1.1 балдырлар мүктәрізділер, қырықжапырақ тәріздестер, ашықтұқымдылар ж ә н е жабықтұқымдылар мысалында өсімдіктердің ерекшеліктерін сипаттау; 8.1.1.2 - саңырауқұлақтарды	9.1.1.1 әртүрлі түрлерді сипаттауда би арлы номенклатураны қолдану;	

<p>1.1Тірі ағзалардың көптүрлілігі</p>	<p>жануарлардың құрылысының айырмашылық белгілерін сипаттау; 7.1.1.4 жекелеген ағзаларға қарапайым дихотомиялық кілттерді қолдану</p>	<p>ң ерекшелік белгілерін сипаттау; 8.1.1.3 даражарнақты және қосжарнақты өсімдіктер кластарын негізгі белгілеріне қарай ажырату; 8.1.1.4 буынаяқтылар мен хордалы жануарлар кластарын ерекше белгілері бойынша тану</p>	<p>9.1.1.2 өсімдіктер мен жануарлардың түрлерін ерекшелік белгілері бойынша танып білу (анықтағыш бойынша)</p>
	<p>7.1.2.1 жапырақтың ішкі құрылысын сипаттау және</p>	<p>8.1.2.1 омыртқасыздар, күйіс қайыратын жануарлар мен адамның ас қорыту жүйесінің құрылысын салыстыру; 8.1.2.2 әр түрлі тістердің құрылымының олардың функцияларымен байланысын, стоматологиялық күтім ережелерін сипаттау; 8.1.2.3 адамның ас қорыту жүйесінің құрылысы мен қызметтері арасындағы өзара байланысты түсіндіру; 8.1.2.4 ас қорыту жолы ауруларының себептерін және астан улану белгілерін анықтау; 8.1.2.5 адам ағзасындағы дәрумендердің маңыздылығын сипаттау; 8.1.2.6 құрамында дәрумендердің маңызды мөлшері</p>	<p>9.1.2.1 адамның ас қорыту жолдарындағы үдерістерді толық сипаттау; 9.1.2.2 ас қорыту үдерісіндегі органикалық заттар мен сәйкес</p>

<p>1.2 Қоректену</p>	<p>құрылысы мен оның қызметі арасындағы өзара байланысты түсіндіру; 7.1.2.2 фотосинтез үдерісі үшін қажетті жағдайларды зерттеу</p>	<p>бар азық-түліктер тізімін жасау; 8.1.2.7 азық- түлік құрамындағы С дәруменін анықтау; 8.1.2.2 әртүрлі типті тістердің құрылысы мен қызметтері арасындағы байланысын және тісті күту ережелерін сипаттау ; 8.1.2.3 адамның ас қорыту жүйесінің құрылысы мен қызметтері арасындағы өзара байланысты түсіндіру; 8.1.2.4 ас қорыту жолы ауруларының себептерін және астан улану белгілерін анықтау; 8.1.2.5 адам ағзасындағы дәрумендердің маңыздылығын сипаттау; 8.1.2.6 құрамында дәрумендердің маңызды мөлшері бар азық-түліктер тізімін жасау; 8.1.2.7 азық- түлік құрамындағы С дәруменін анықтау</p>	<p>ферменттердің арасындағы байланысты орнату; 9.1.2.3 ферменттердің белсенділігіне әсер ететін әр түрлі жағдайларды (температура, рН) зерттеу; 9.1.2.4 өттің әсерінен майлардың эмульгациялануы үдерісін зерттеу</p>
		<p>8.1.3.1 қан құрамы мен қызметін сипаттау; 8.1.3.2 дайын микропрепараттар арқылы әртүрлі ағзалардың қан жасушаларының құрылыс ерекшеліктерін зерттеу; 8.1.3.3 лейкоциттердің</p>	

1.3 Заттар тасымалы	<p>7.1.3.1 тірі ағзалардағы қоректік заттардың тасымалының маңызын түсіндіру;</p> <p>7.1.3.2 өсімдіктерде қоректік заттардың тасымалына қатысатын мүшелерді танып білу;</p> <p>7.1.3.3 сабақ пен тамырдың ішкі құрылысын зерттеу;</p> <p>7.1.3.4 сабақ және тамырдың құрылысы мен қызметтерінің өзара байланысын сипаттау;</p> <p>7.1.3.5 ксилема мен флоэма элементтерінің құрылысын салыстыру;</p> <p>7.1.3.6 жануарлар мен өсімдіктерде заттар тасымалына қатысатын мүшелерді танып білу</p>	<p>түрлі типтерінің қызметтерін сипаттау;</p> <p>8.1.3.4 гуморальдық және жасушалық иммунитетті салыстыру;</p> <p>8.1.3.5 лимфа жүйелерін және қан, ұлпалық сұйықтық пен лимфа арасындағы өзара байланысты сипаттау;</p> <p>8.1.3.6 аурулардың алдын алуындағы вакцинацияның ролін бағалау;</p> <p>8.1.3.7 агглютинация және резус-конфликт механизмдерін түсіндіру;</p> <p>8.1.3.8 жануарлардың жүрегінің құрылысы мен қантамыр жүйелерінің маңызын сипаттау;</p> <p>8.1.3.9 қантамыр қабырғасының құрылысы мен олардың қызметі арасындағы байланысты орнату;</p> <p>8.1.3.10 жануарлардың қантамырлар жүйесінің түрлерін сипаттау;</p> <p>8.1.3.11 дене жаттығуларының жүрек жұмысына әсерін зерттеу;</p> <p>8.1.3.12 қантамыр жүйесі мүшелерінің ауруларының себептері мен ауру белгілерін сипаттау</p>	<p>9.1.3.1 активті және пассивті тасымалдарды салыстыру;</p> <p>9.1.3.2 өсімдіктердегі транспирация үдерісінің мәнін түсіндіру;</p> <p>9.1.3.3 ішкі және сыртқы факторлардың транспирацияға әсерін зерттеу;</p> <p>9.1.3.4 флоэма арқылы заттардың тасымалдануына сыртқы факторлардың әсерін зерттеу</p>	
	7.1.4.1 тірі ағзалар үшін тыныс алудың маңызын сипаттау;			

1.4 Тыныс алу	<p>7.1.4.2 анаэробты және аэробты тыныс алу типтерін ажырату;</p> <p>7.1.4.3 өсімдіктердің тыныс алу үдерісін сипаттау;</p> <p>7.1.4.4 омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың тыныс алу мүшелерінің құрылымы;</p> <p>7.1.4.5 адамның тыныс алу мүшелері құрылысының ерекшеліктерін танып білу (адам тыныс алу мүшелерінің макетін пайдалану);</p> <p>7.1.4.6 тыныс алу мүшелері ауыруларының себептері мен олардың алдын алу жолдарын түсіндіру</p>	<p>8.1.4.1 өкпе мен ұлпадағы газ алмасу механизмдерін сипаттау;</p> <p>8.1.4.2 тыныс алу және тыныс шығару механизмін түсіндіру;</p> <p>8.1.4.3 өкпенің тіршілік сыйымдылығын анықтау және қалыпты жағдайдағы және дененің физикалық жүктемесі кезіндегі тыныс алудың минуттық көлемін анықтау</p>	<p>9.1.4.1 тыныс алу реакциясының химиялық теңдеуін пайдалана отырып, анаэробты және аэробты тыныс алуды салыстыру,</p> <p>9.1.4.2 бұлшықет қажуы және аэробты, анаэробты тыныс алу үдерістері арасындағы байланысты қарастыру</p>	
5. Бөліп шығару	<p>7.1.5.1 ағзалардың тіршілік әрекетіндегі бөліп шығарудың маңызын сипаттау;</p> <p>7.1.5.2 өсімдіктердегі бөліп шығару ерекшеліктерін зерттеу;</p> <p>7.1.5.3 омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың бөліп шығару жүйелерінің құрылысын салыстыру</p>	<p>8.1.5.1 адамның зәр шығару жүйесі мүшелерінің құрылысы мен қызметтерін сипаттау;</p> <p>8.1.5.2 бүйректің құрылымдық бөліктерін танып білу;</p> <p>8.1.5.3 терінің құрылысы мен оның бөліп шығарудағы маңызын сипаттау;</p> <p>8.1.5.4 тері ауруларын және оның алдын алу шараларын түсіндіру</p>	<p>9.1.5.1 нефронның құрылысы мен қызметін сипаттау;</p> <p>9.1.5.2 фильтрация және несептің түзілуі үдерістерін сипаттау;</p> <p>9.1.5.3 бүйректің жұмысына әсер ететін факторларды сипаттау;</p> <p>9.1.5.4 зәр шығару жүйесі, бүйрек ауруларының алдын алу шараларын түсіндіру;</p> <p>9.1.5.5 әртүрлі ағзалардың мекен ету ортасы мен зат алмасуларының соңғы өнімдері арасындағы байланысты орнату</p>	
		8.1.6.1 тірек-қимыл жүйесінің		

6. Қозғалыс	<p>7.1.6.1 тірі ағзалардың қозғалу себептерін түсіндіріп, қозғалыстың маңызын сипаттау (тропизмдер, таксистер);</p> <p>7.1.6.2 жарықтың өсімдіктердің өсуі мен дамуына әсерін түсіндіру;</p> <p>7.1.6.3 өсімдіктердегі фотопериодизм ролін сипаттау;</p> <p>7.1.6.4 омыртқалы және омыртқасыз жануарлардың қозғалыс мүшелерін салыстыру</p>	<p>қызметтерін сипаттау;</p> <p>8.1.6.2 сүйектің химиялық құрамын, макро және микроскопиялық құрылысын зерттеу;</p> <p>8.1.6.3 сүйектердің байланыс түрлерін салыстыру;</p> <p>8.1.6.4 буынның әр түрлі типтерінің құрылысы мен олардың қызметтері арасындағы байланысты орнату;</p> <p>8.1.6.5 бұлшық ет ұлпасының қызметтері түрлері мен олардың қызметтерін сипаттау;</p> <p>8.1.6.6 адам бұлшық еттерінің құрылысы мен бұлшықет топтарын оқып тану ;</p> <p>8.1.6.7 гиподинамия салдарын атау;</p> <p>8.1.6.8 сымбаттың бұзылуы және жалпақ жалпақтабандылықтың пайда болу себептерін анықтау</p>		<p>10.1.6.1 қол бұлшықетінің күштің төзімділігін және максималды бұлшықет күшін зерттеу;</p> <p>10.1.6.2 бұлшықет жұмысының жиілігіне байланысын зерттеу ;</p>
	<p>7.1.7.1 жануарлардың жүйке жүйесінің типтерін салыстыру ;</p> <p>7.1.7.2 жүйке жүйесінің қызметі мен құрылымдық компонентерін атау;</p> <p>7.1.7.3 жүйке жасушасының құрылымдық бөліктерін анықтау</p> <p>7.1.7.4 орталық жүйке жүйесі бөлімдерінің</p>	<p>8.1.7.1 көруді қабылдау ерекшеліктерін зерттеу және көру гигиенасы ережелерін сипаттау ;</p> <p>8.1.7.2 дыбысты қабылдау ерекшеліктерін зерттеу және есту мүшелерінің гигиенасы ережелерін сипаттау ;</p>		<p>10.1.7.1 жүйке жүйесінің құрылымы мен қызметі арасындағы байланысты орнату;</p> <p>10.1.7.2 жүйке ұлпалары қызметі мен оның</p>

7. Координация және реттелу	<p>құрылысы мен қызметін салыстыру; ; 7.1.7.5 рефлекстік доғаны зерттеу; 7.1.7.6 мінез-құлықтың рефлекторлық табиғатын түсіндіру; ; 7.1.7.7 вегетативті жүйке жүйесінің қызметін сипаттау; 7.1.7.8 ағзаның тіршілік әрекетін қалпына келтіру және тынығуы үшін ұйқының маңызын түсіндіру; 7.1.7.9 жақсы психикалық денсаулықты сақтаудың принциптерін сипаттау; 7.1.7.10 жүйке жүйесінің қызметіне алкоголь, шылым және есірткілік заттардың әсерін түсіндіру</p>	<p>8.1.7.3 көру және есту рецепторларының құрылымы мен қызметін сәйкестендіру; 8.1.7.4 эндокикринді, экзокринді және аралас бездердің орналасқан жерлерін анықтау; 8.1.7.5 бездердің негізгі қызметтерін түсіндіру; 8.1.7.6 эндокриндік бездер қызметінің бұзылуынан туындаған ауруларды атау; 8.1.7.7 терінің сезімталдығын зерттеу; 8.1.7.8 жылықанды жануарлардың дене температураны сақтаудағы терінің ролін сипаттау</p>	<p>құрылымдық бөлшектерін талдау; 10.1.7.3 жүйке импульстерінің пайда болу және өтуін сипаттау; 10.1.7.4 нейрогуморальдық реттелу механизмін түсіндіру; 10.1.7.5 ағзаның ішкі орта тұрақтылығын сақтау механизмін түсіндіру; 10.1.7.6 өсу заттарының өсімдіктер тіршілігіне әсерін талдау</p>
-----------------------------	---	--	---

2) 2-бөлім "Көбею, тұқым қуалаушылық, өзгергіштік, эволюциялық даму":
 2-кесте

Бөлімшелер	Оқу мақсаттары			
	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
2.1 Көбею		<p>8.2.1.1 өсімдіктердің жынысты жіне жыныссыз көбею тәсілдерін сипаттау; 8.2.1.2 өсімдіктердің вегетативті көбею тәсілдерін салыстыру; 8.2.1.3 айқас тозандану мен</p>	<p>9.2.1.1 жануарлардың көбею тәсілдерін салыстыру; 9.2.1.2 мүктер мен қырықжапырақтардың мысалында жынысты және жыныссыз ұрпақтарының</p>	<p>10.2.1.1 адамның жыныс жүйесінің құрылысын сипаттау; 10.2.1.2 аталық және аналық жыныс жасушаларының құрылыс ерекшеліктерін зерттеу; 10.2.1.3 жыныстық жетілу кезеңіндегі екінші реттік жыныстық белгілердің дамуын сипаттау;</p>

		өздігінен тозандандудың салыстырмалы артықшылықтарын сипаттау 8.2.1.4 гүлді өсімдіктердегі айқас тозандану маңызын түсіндіру	ерекшеліктерін түсіндіру; 9.2.1.3 ашық тұқымды және жабық тұқымды өсімдіктердің тіршілік циклінің ерекшеліктерін түсіндіру	10.2.1.4 менструалдық цикл мен экстроген және прогестеронның маңызын сипаттау; 10.2.1.5 контрацепцияның маңызы мен түрлерін түсіндіру; 10.2.1.6 жыныстық жолмен таралатын аурулардың салдары мен алдын алу шараларын түсіндіру
2.2 Жасушалық айналым		8.2.2.1 әртүрлі ағзалар түрлеріндегі хромосомалардың санын салыстыру; 8.2.2.2 соматикалық және жыныс жасушаларындағы хромосомалар сандарын атау	9.2.2.1 тірі ағзалардың өсуі мен дамуы үшін митоз бен мейоздың маңызын түсіндіру	10.2.2.1 жасушалық айналымның интерфаза кезеңіндегі жүретін үдерістерді түсіндіру; 10.2.2.2 митоздың кезеңдерін сипаттау ; 10.2.2.3 мейоз кезеңдерін сипаттау ; 10.2.2.4 митоз бен мейоз үдерісін салыстыру
2.3 Өсу және даму		8.2.3.1 ағзалардың өсу мен даму үдерістерін сипаттау; 8.2.3.2 өсімдіктердің ұзарып және жуандап өсу үдерісін зерттеу; 8.2.3.3 өсімдіктер мен жануарлардың онтогенез кезеңдерін ажырату; 8.2.3.4 жануарлардың онтогенезіндегі тура және түрленіп даму типтерін салыстыру	9.2.3.1 эмбрионалдық даму кезеңдерін сипаттау; 9.2.3.2 әр түрлі ұрық жапырақшаларынан қалыптасқан мүшелер мен ұлпалар дифференциасын сипаттау	10.2.3.1 ұрықтың дамуындағы плацентаның маңызын түсіндіру; 10.2.3.2 ұрық пен эмбрионның дамуын салыстыру; 10.2.3.3 адам ұрығының дамуына шылым шегу, алкоголь мен басқа есірткілер әсерінің салдарын түсіндіру
				10.2.4.1 генетиканың дамуымен қалыптасуындағы Мендель

<p>2.4 Тұқым қуалаушылық пен өзгергіштік заңдылықтары</p>		<p>8.2.4.1 адам ағзасындағы тұқым қуалайтын және тұқым қуаламайтын белгілерді зерттеу; 8.2.4.2 үздік және үздіксіз өзгергіштікке мысал келтіру; 8.2.4.3 белгілерді анықтаудағы гендердің рөлін түсіндіру; 8.2.4.4 хромосомадағы генетикалық ақпарат ДНК-ның маңызын түсіндіру</p>	<p>9.2.4.1 эволюциядағы тұқым қуалаушылық пен өзгергіштіктің рөлін дәлелдеу; 9.2.4.2 организмдердің селекциясы үшін жасанды іріктеудің мәнін сипаттау; 9.2.4.3 мәдени өсімдіктер мен үй жануарларының шығу орталықтарын білу; 9.2.4.4 маңызды мәдени өсімдіктердің сорттарын және үй жануарларының тұқымдарын сипаттау</p>	<p>зерттеулерінің рөлін бағалау; 10.2.4.2 моногибридті будандастырудың цитологиялық негіздерін тұжырымдау және моногибридті будандастыруға есептер шығару; 10.2.4.3 дигибридті будандастырудың цитологиялық негіздерін негіздерін дәлелдеу және есептер шығару; 10.2.4.4 толық және толымсыз доминаттылықты салыстыру 10.2.4.5 талданатын будандастырудың мәнін бағалау 10.2.4.6 жынысты анықтау теориясын сипаттау; 10.2.4.7 жынысты анықтаудағы хромосомалардың рөлін түсіндіретін сызба құру 10.2.4.8 адамның қан тобын анықтау және мұрагерлік механизмін түсіндіру 10.2.4.9 адам генетикасын зерттеудің негізгі әдістерін сипаттау; 10.2.4.10 генеалогиялық ағашты құрастыру</p>
				<p>10.2.5.1КЛинней мен Ж.Б. Ламарк еңбектерінің негізгі қағидаларын оқып зерттеу; 10.2.5.2 эволюциялық</p>

2.5 Эволюция-лық даму мен селекция негіздері			ілімнің қалыптасуындағы Ч. Дарвин еңбектерінің рөлін түсіндіру; 10.2.5.3 эволюцияның қозғаушы күштерін сипаттау; 10.2.5.4 ағзалардың бейімделушілігіндегі табиғи сұрыпталудың рөлін сипаттау; 10.2.5.5 түрдің құрылымы мен критерийлерін сипаттау; 10.2.5.6 түр түзілу үдерісін түсіндіру; 10.2.5.7 Жердегі тіршіліктің дамуының негізгі кезеңдерін атау
--	--	--	---

3) 3-бөлім "Тірі ағзалар және қоршаған орта":

3-кесте

Бөлімшелер	Оқу мақсаттары			
	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
	7.3.1.1 жергілікті жер экожүйесі қоршаған орта		9.3.1.1 экожүйелердің жалпы құрылымының сызбасын жасау; 9.3.1.2 су және құрлық экожүйелерін салыстыру; 9.3.1.3 популяцияның негізгі қасиеттерін және құрылымдық ерекшеліктерін сипаттау; 9.3.1.4 ағзалардың түрлі тірі қалу тәсілдерін зерттеу; 9.3.1.5 жыртқыш-құрбан қарым-қатынасы мысалында	

<p>3.1 Биосфера, экожүйе, популяция</p>	<p>факторларының тірі ағзаларының тіршілік әрекеті мен таралуына әсерін зерттеу; 7.3.1.2 табиғи қоректік тізбектерді салыстыру; 7.3.1.3 қоректік тізбекті және қоректік торларды құру; 7.3.1.4 экологиялық сукцессия үдерісін сипаттау</p>		<p>популяция санының өзгеру себептерін орнату; 9.3.1.6 тірі ағзалардың өзара қарым-қатынас түрлерін сипаттау; 9.3.1.7 тірі ағзалардың қоршаған ортаның өзгермелі жағдайларына бейімделу механизмдерін түсіндіру; 9.3.1.8 популяция өсімінің экспоненциалдық және сигмоидтік үлгілерінің қисық сызықтарының графиктерін талдау; 9.3.1.9 энергия ағымының тиімділігін есептеу; 9.3.1.10 энергия, биомасса және с а н д а р пирамидаларын салыстыру; 9.3.1.11 азот пен көміртегі айналымының табиғаттағы сызбасын құру</p>	
	<p>7.3.2.1 адам мен экожүйе арасындағы қарым-қатынастарды сипаттау; 7.3.2.2 экожүйеге жағымсыз әсер ететін адам тіршілігінің шаруашылық салаларынан мысалдар келтіру;</p>		<p>9.3.2.1 биологиялық әртүрлілікті сақтаудың және қолдауды қажеттіктің себептерін негіздеу; 9.3.2.2 Дүниежүзілік Тұқым қорының маңызын бағалау; 9.3.2.3 Қазақстан аумағындағы экологиялық проблемалардың туындау себептері мен оларды шешу жолдарын түсіндір;</p>	

3.2 Адам қызметінің қоршаған ортаға әсері	7.3.2.3 Қазақстан Республикасының ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың өсімдіктері мен жануарларын сипаттау; 7.3.2.4 Қазақстан Республикасының Қызыл кітабына енгізілген жергілікті өңірдің жануарлары мен өсімдіктеріне мысал келтіру		9.3.2.4 пайдалы қазбалар өндірудің және қайта өндірудің қоршаған ортаға әсерін түсіндіру; 9.3.2.5 пестицидтерді пайдаланудың, қоршаған ортаға мен адам денсаулығы әсерін түсіндіру; 9.3.2.6 жылыжай эффектісінің тірі ағзаларға әсерін түсіндіру; 9.3.2.7 озон қабатының бұзылуының себептері мен салдарын түсіндіру	
---	---	--	---	--

4) 4-бөлім"Қолданбалы интеграцияланған ғылымдар":

4-кесте

Бөлімшелер	Оқу мақсаттары			
	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
4.1 Молекулалық биология мен биохимия	7.4.1.1 судың қасиеті мен тірі ағзалар тіршілігі үшін маңызын сипаттау; 7.4.1.2 тірі ағзалар тіршілік әрекеті үшін микро- және макроэлементтердің ролін сипаттау; 7.4.1.3 азық-түліктер құрамындағы нәруыз, май, көмірсулардың бар болуын дәлелдеу; 7.4.1.4 минералды тыңайтқыштардағы азот, калий және фосфордың өсімдіктер үшін маңызын білу	8.4.1.1 биологиялық мысалдарды пайдаланып полимерлер мен мономерлер арасындағы айырмашылықты сипаттау; 8.4.1.2 көмірсулар мен липидтердің биологиялық қызметтерін сипаттау; 8.4.1.3 нәруыздардың қасиеттері мен биологиялық қызметтерін сипаттау	9.4.1.1 ферменттердің әсер ету механизмін түсіндіру;	10.4.1.1 ферменттің әрекет ету механизмін оқып тану; 10.4.1.2 дезоксирибонуклеин қышқылымолекуласының қосшыыршықты құрылымын сипаттау; 10.4.1.3 дезоксирибонуклеин қышқылының құрылымдық қағидалары негізінде үлгілеу
	7.4.2.1 жасуша, ұлпа, мүше, мүшелер	8.4.2.1 өсімдік және жануар ұлпаларын жіктеу;	9.4.2.1 өсімдік және жануар жасушаларының негізгі бөліктерінің	

4.2 Жасушалық биология	жүйесі ұғымдарын түсіндіру; 7.4.2.2 жануарлар және өсімдіктер жасушаларын ажырату	8.4.2.2 прокариот және эукариот жасушаларының құрылысын салыстыру	құрылысы мен қызметін түсіндіру; 9.4.2.2 микросуретті қолданып жасушаның сызықтық ұлғаюын есептеу	
4.3 Микробиология және биотехнология		8.4.3.1 протозоа, саңырауқұлақтар, бактериялар, вирустар тудыратын аурулардың ерекшеліктері және олардың алдын-алу шаралары 8.4.3.2 ірімшік және йогурт өндірісін зерттеу; 8.4.3.3 антибиотиктер, антисептиктер мен залалсыздандыру өнімдерінің қолданылуын сипаттау; 8.4.3.4 вирустардың тіршіліктің жасушасыз формасы екендігін түсіндіру	9.4.3.1 қарапайымдылар, бактериялар, саңырауқұлақтар, вирустармен туындайтын аурулардың ерекшеліктері мен алдын алу шараларын сипаттау	10.4.3.1 инсулин өндіру мысалында биотехнологиялық үдерістің жалпы сызбасын сипаттау; 10.4.3.2 биотехнологияда өндірілетін өнімдерге мысал келтіру
4.4 Биофизика		8.4.4.1 тік жүруге байланысты адам қозғалуының биомеханикалық ерекшеліктерін білу		10.4.4.1 тірі ағзалардағы электрлі үдерістерді зерттеу; 10.4.4.2 "компьютер-ми-интерфейс" технологиясының ерекшеліктерін зерттеу

26. Бағдарлама көрмейтін және нашар көретін бар білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10-сыныптары үшін "Биология" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспары негізінде осы Бағдарламаның қосымшасына сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді жоспарда әр бөлімде жүзеге асатын оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

27. Бөлім мен тақырыптарды зерттеуге сағаттарды бөлу мұғалімнің қалауы бойынша беріледі.

Негізгі орта білім беру
деңгейінің 7-10-сыныптарына
арналған "Биология" оқу

**Көрмейтін және нашар көретін білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің
7-10 сыныптары үшін "Биология" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу
бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар**

1) 7-сынып:

1-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Тақырыптар / Ұзақ мерзімді жоспардың мазмұны /	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
Экожүйелер	Ортаның экологиялық факторлары : абиотикалық (температура, жарық, рН, ылғалдылық) биотикалық (микроағзалар, жануарлар, өсімдіктер). Зертханалық жұмыс: "Жергілікті жердің экожүйелерін зерттеу (мектеп ауласы мысалында)"	7.3.1.1 жергілікті жер экожүйесі қоршаған орта факторларының тірі ағзаларының тіршілік әрекеті мен таралуына әсерін зерттеу;
	Қоректік тізбектер және қоректік торлар. Модельдеу "Қоректік тізбек пен торды құру"	7.3.1.2 табиғи қоректік тізбектерді салыстыру; 7.3.1.3 қоректік тізбекті және қоректік торларды құру;
	Экологиялық сукцессиялар: бірінші және екінші реттік сукцессиялар. Экожүйелердің алмасуы.	7.3.1.4 Экологиялық сукцессия үдерісін сипаттау
	Адам экожүйенің бір бөлігі ретінде. Антропогендік фактор	7.3.2.1 адам мен экожүйе арасындағы қарым-қатынастарды сипаттау
	Адам әрекеттерінің экожүйеге жағымсыз әсері	7.3.2.2 экожүйеге жағымсыз әсер ететін адам тіршілігінің шаруашылық салаларынан мысалдар келтіру
	Қазақстанда ерекше қорғалатын аймақтар. Жергілікті жердің ерекше қорғалатын аймақтары	7.3.2.3 Қазақстан Республикасының ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың өсімдіктері мен жануарларын сипаттау
	Қазақстан Республикасының Қызыл кітабы. Жергілікті өңірдің ҚР Қызыл кітабына енгізілген жануарлары мен өсімдіктері	7.3.2.4 Қазақстан Республикасының Қызыл кітабына енгізілген жергілікті өңірдің жануарлары мен өсімдіктеріне мысал келтіру
	Тірі ағзалардың бес патшалығына жалпы сипаттама: прокариоттар, протисталар, саңырауқұлақтар, өсімдіктер, жануарлар. Өсімдіктер	

Тірі ағзаларды жүйелеу	мен жануарлардың негізгі жүйелік топтары: Патшалықтар. Типтер. Бөлімдер. Кластар. Өсімдіктер мен жануарларды жүйелеудің маңызы	7.1.1.1 жүйелеудің маңызын түсіндіру 7.1.1.2 жүйеленуде тірі ағзалардың орнын анықтау
	Омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың сыртқы құрылысындағы ерекшеліктер	7.1.1.3 омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың құрылысының айырмашылық белгілерін сипаттау
	Дихотомиялық әдіс. Дихотомиялық кілттерді қолдану	7.1.1.4 жекелеген ағзаларға қарапайым дихотомиялық кілттерді қолдану
2-тоқсан		
Жасушалық биология Су және органикалық заттар	Жасуша, ұлпа, мүше, мүшелер жүйесі түсініктері. Өсімдіктер және жануарлар жасушаларын салыстыру. Жарық микроскобынан көрінетін жасуша құрылымдары: пластидтер, вакуоль, ядро, цитоплазма, жасушалық мембрана, жасушалық қабырға	7.4.2.1 жасуша, ұлпа, мүше, мүшелер жүйесі ұғымдарын түсіндіру; 7.4.2.2 жануарлар және өсімдіктер жасушаларын ажырату
	Судың қасиеттері: беттік керілу, судың қозғалысы, еріткіштігі, қайнау және балқу температурасы, жылусыйымдылығы. Судың биологиялық маңызы және оның еріткіш ретіндегі, температураны сақтау мен реттеудегі ролі. Зертханалық жұмыс "Судың тірі ағзалар үшін маңызы мен қасиеттерін зерттеу". Микро- (мырыш, темір, селен, фтор) және макроэлементтердің (магний, кальций, калий, фосфор) тірі ағзалардың тіршілік әрекеті үшін маңызы	7.4.1.1 судың қасиеті мен тірі ағзалар тіршілігі үшін маңызын сипаттау; 7.4.1.2 тірі ағзалар тіршілік әрекеті үшін микро- және макроэлементтердің ролін сипаттау
	Азық-түліктердегі органикалық заттар: нәруыздар, майлар, көмірсулар. Зертханалық жұмыс "Азық-түліктерде көмірсулар, нәруыздар және майлардың бар болуын зерттеу"	7.4.1.3 азық-түліктер құрамындағы нәруыз, май, көмірсулардың бар болуын дәлелдеу
	Өсімдіктерде макроэлементтердің тапшылығы (азот, калий, фосфор.) . Тыңайтқыштар: органикалық және минералдық (азотты, калийлі және фосфорлы)	7.4.1.4 минералды тыңайтқыштардағы азот, калий және фосфордың өсімдіктер үшін маңызын білу
	Заттар тасымалдануының тірі ағзалардың тіршілік әрекеті үшін маңызы. Заттардың	7.1.3.1 тірі ағзалардағы қоректік заттардың тасымалының маңызын түсіндіру

Заттардың тасымалдануы	тасымалдануына қатысатын тірі ағзалардың мүшелері мен мүшелер жүйесі	7.1.3.2 өсімдіктерде қоректік заттардың тасымалына қатысатын мүшелерді танып білу
	Сабақ және тамыр. Сабақтың ішкі құрылысы: қабық, камбий, сүрек, өзек. Тамыр аймақтары: бөліну, өсу, сору және өткізу аймақтары. Тамырдың ішкі құрылысы: флоэма, ксилема, камбий. Зертханалық жұмыс "Сабақтың ішкі құрылысын зерттеу". Зертханалық жұмыс "Тамыр аймақтарын зерттеу"	7.1.3.3 сабақ пен тамырдың ішкі құрылысын зерттеу 7.1.3.4 сабақ және тамырдың құрылысы мен қызметтерінің өзара байланысын сипаттау
	Жануарлардағы қанайналым мүшелері: буылтық құрттар, ұлулар, буынаяқтылар және омыртқалылар.	7.1.3.5 ксилема мен флоэма элементтерінің құрылысын салыстыру
	Жануарлардың қайналым мүшелері: сақиналы құрттар, моллюскалар, буынаяқтылар мен омыртқалылардың	7.1.3.6 жануарлар мен өсімдіктерде заттар тасымалына қатысатын мүшелерді танып білу
Тірі ағзалардың қоректенуі	Жапырақтың құрылысы мен қызметі. Жапырақтың ішкі құрылысы. Лептесік. Жапырақ фотосинтездеуші негізгі арнайы мүше. Судың булануы мен газдардың алмасуы	7.1.2.1 жапырақтың ішкі құрылысын сипаттау және құрылысы мен оның қызметі арасындағы өзара байланысты түсіндіру
	Фотосинтезге қажетті жағдайлар. Зертханалық жұмыс "Фотосинтез үдерісіне қажетті жағдайларды зерттеу"	7.1.2.2 фотосинтез үдерісі үшін қажетті жағдайларды зерттеу
3-тоқсан		
Тыныс алу	Өсімдіктер мен жануарлар үшін тыныс алудың маңызы. Тыныс алу - энергия көзі. Тыныс алу типтері: анаэробты және аэробты. Анаэробты және аэробты тыныс алуды салыстыру: оттегінің қатысуымен/қатысынсыз, статикалық/динамикалық жұмыс, жылықанды/суыққанды жануарлар	7.1.4.1 тірі ағзалар үшін тыныс алудың маңызын сипаттау 7.1.4.2 анаэробты және аэробты тыныс алу типтерін ажырату
	Өсімдіктердің тыныс алуы. Тұқымның немесе өскіндердің тыныс алуы мысалында Зертханалық жұмыс "Өсімдіктердің тыныс алуын зерттеу"	7.1.4.3 өсімдіктердің тыныс алу үдерісін сипаттау
	Омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың тыныс алу мүшелері (бунақденелілердің	

	демтүтік-тері, балықтарының желбезектері, құстардың және сүтқоректілердің өкпесі). Модельдеу "Омыртқалы және омыртқасыз жануарлардың тынысалу жүйесі мүшелерін салыстыру"	7.1.4.4 омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың тыныс алу мүшелерінің құрылымы
	Тынысалу мүшелері. Адамның тынысалу жолдарының құрылысы мен газалмасу мүшелері	7.1.4.5 адамның тыныс алу мүшелері құрылысының ерекшеліктерін танып білу (адам тыныс алу мүшелерінің макетін пайдалану)
	Тыныс алу мүшелерінің аурулары. Тыныс алу мүшелерінің ауруларының себептері мен алдын алу жолдары (өкпе обыры, астма, бронхит, туберкулез, тұмау)	7.1.4.6 тыныс алу мүшелері ауруларының себептері мен олардың алдын алу жолдарын түсіндіру
Бөліп шығару	Бөліп шығарудың тірі ағзалар үшін маңызы. Жануарлардағы бөліп шығару өнімдері. Зат алмасудың соңғы өнімдері	7.1.5.1 ағзалардың тіршілік әрекетіндегі бөліп шығарудың маңызын сипаттау
	Өсімдіктердегі бөліп шығару өнімдері: тыныс алу мен фотосинтездің бастапқы және соңғы өнімдері. Зертханалық жұмыс "Өсімдіктердің тынысалу ерекшеліктерін өскіндер мысалында зерттеу"	7.1.5.2 өсімдіктердегі бөліп шығару ерекшеліктерін зерттеу
	Жануарлардың бөліп шығару жүйелері. Жануарлардың бөліп шығару жүйелерінің құрылысын салыстыру	7.1.5.3 омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың бөліп шығару жүйелерінің құрылысын салыстыру
4-тоқсан		
Қозғалыс	Өсімдіктердің қозғалысы. Қозғалыстың өсімдіктер тіршілігіндегі маңызы. Өсімдіктердің қозғалу тәсілдері (тропизмдер, таксистер, өсу қозғалыстары). Өсімдіктердің өсуі мен дамуына жарықтың әсері. Жарықтың түсу деңгейіне қарай өсімдіктердің бейімделуі. Фотопериодизм күннің жарық түсу ұзақтығына ағзалардың бейімделуі	7.1.6.1 тірі ағзалардың қозғалу себептерін түсіндіріп, қозғалыстың маңызын сипаттау (тропизмдер, таксистер) 7.1.6.2 жарықтың өсімдіктердің өсуі мен дамуына әсерін түсіндіру 7.1.6.3 өсімдіктердегі фотопериодизм ролін сипаттау
	Жануарлардың қозғалыс мүшелері . Тірі ағзалардағы қозғалыстың рөлі. Жануарлардың қозғалу тәсілдеріне мысалдар. Жануарлардың мекен ортасы мен қозғалыстәсілдері арасындағы байланыстарды анықтау	7.1.6.4 омыртқалы және омыртқасыз жануарлардың қозғалыс мүшелерін салыстыру

Координация және реттелу	Жүйке жүйесінің типтерін салыстыру: диффузиялы, сатылы, түйнекті, түтіктәрізді.	7.1.7.1 жануарлардың жүйке жүйесінің типтерін салыстыру
	Жүйке жүйесінің құрам бөліктері. Жүйке жүйесінің қызметі. Нейронның құрылысы: денесі, дендриттер, аксон. Нейронның қызметтері	7.1.7.2 жүйке жүйесінің қызметі мен құрылымдық компонентерін атау; 7.1.7.3 жүйке жасушасының құрылымдық бөліктерін анықтау
	Жүйке жүйесінің орталық және шеткі бөлімдері. Жұлын. Ми. Ми бөлімдерінің құрылысы мен қызметтері: сопақша ми, артқы (ми көпірі, мишық), орталық және аралық ми. Үлкен ми сыңарлары	7.1.7.4 орталық жүйке жүйесі бөлімдерінің құрылысы мен қызметін салыстыру
	Рефлекстік доға: рецептор, сезгіш, аралық, қозғалыс нейрондары, жұмыс мүшесі. Зертханалық жұмыс "Тізе рефлексі"	7.1.7.5 рефлекстік доғаны зерттеу
	Мінез-құлықтың рефлекторлық табиғаты: шартсыз және шартты рефлексдер. Шартты рефлексдердің сөнуі	7.1.7.6 мінез-құлықтың рефлекторлық табиғатын түсіндіру
	Ішкі мүшелер жұмысының жүйкелік реттелуі	7.1.7.7 вегетативті жүйке жүйесінің қызметін сипаттау
	Адам ағзасы үшін ұйқының маңызы. Биологиялық ритмдер. Ұйқының кезеңдері: баяу және жылдам ұйқы. Жұмысқа қабілеттілік Күн тәртібі. Оқу еңбегі мен дене еңбегінің гигиенасы. Күйзеліс. Күйзеліс жағдайларымен күрес және олардың алдын алу әдістері	7.1.7.8 ағзаның тіршілік әрекетін қалпына келтіру және тынығуы үшін ұйқының маңызын түсіндіру 7.1.7.9 жақсы психикалық денсаулықты сақтаудың принциптерін сипаттау
	Жүйке жүйесінің қызметіне алкоголь, темекі, және наркотикалық заттардың әсері	7.1.7.10 жүйке жүйесінің қызметіне алкоголь, шылым және есірткілік заттардың әсерін түсіндіру

2) 8-сынып

2-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімдері	Тақырыптары/ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
	Адамда белгілердің тұқым қуалауында гендердің рөлі. Алынған және тұқым қуалайтын белгілер. Хромосомаларды ұйымдастыру. Генетикалық материалды сақтаушы және тасымалдаушы ретінде ДНҚ	8.2.4.1 адам ағзасындағы тұқым қуалайтын және тұқым қуаламайтын белгілерді зерттеу; 8.2.4.2 үздік және үздіксіз өзгергіштікке мысал келтіру; 8.2.4.3 белгілерді анықтаудағы гендердің рөлін түсіндіру;

<p>Тұқым қуалаушылық және өзгергіштік</p>	<p>туралы түсінік. Модельдеу "Адам ағзасының тұқым қуалайтын және тұқым қуаламайтын белгілерін зерттеу"</p> <p>Организмдердің әртүрлі түрлеріндегі хромосомалардың саны. Соматикалық және жыныстық жасушалар. Гаплоидті, диплоидті хромосомалардың жинағы</p>	<p>8.2.4.4 хромосомадағы генетикалық ақпарат ДНК-ның маңызын түсіндіру</p> <p>8.2.2.1 әртүрлі ағзалар түрлеріндегі хромосомалардың санын салыстыру;</p> <p>8.2.2.2 сомалық және жыныс жасушаларындағы хромосомалар сандарын атау</p>
<p>Көбею. Өсу және даму</p>	<p>Өсімдіктердің жынысты және жыныссыз көбеюі. Өсімдіктердің жынысты және жыныссыз көбеюінің биологиялық маңызы</p> <p>Өсімдіктердің вегетативті жолмен көбеюі, оның түрлері және табиғаттағы биологиялық маңызы. Өсімдік өсіруде вегетативті жолмен көбею тәсілдерін қолдану. Қалемшелеу, сұлатпа өркен, телу (қалемшелермен, көзшелермен), ұлпаларымен көбею. Зертханалық жұмыс: "Өсімдіктердегі вегетативті көбею тәсілдері"</p> <p>Гүл құрылысы. Тозаңдану түрлері. Гүлдеу және тозаңдану. Тозаңдану түрлері (өздігінен, айқас, жасанды). Өсімдіктердегі ұрықтану туралы түсінік және зиготаның түзілуі. Қосарлы ұрықтану. Қосарлы ұрықтанудың биологиялық маңызы</p> <p>Ағзалардың жеке дамуы түсінігі. Өсімдіктер мен жануарлардағы онтогенез кезеңдері. Бөліну, өсу, көбею, қартаю. Өсімдіктердің өсуі. Сабақтың ұзарып және жуандап өсуі. Камбийдің рөлі. Жылдық сақиналар. Зертханалық жұмыс: "Жылдық сақинаны санау".</p> <p>Жануарлардағы тура және түрленіп даму онтогенез типтері. Бунақденелілердің шала және толық түрленіп дамуына мысалдар. Жануарлардағы онтогенез типтерін салыстыру</p>	<p>8.2.1.1 өсімдіктердің жынысты және жыныссыз көбею тәсілдерін сипаттау</p> <p>8.2.1.2 өсімдіктердің вегетативті көбею тәсілдерін салыстыру</p> <p>8.2.1.3 айқас тозаңдану мен өздігінен тозаңданудың салыстырмалы артықшылықтарын сипаттау;</p> <p>8.2.1.4 гүлді өсімдіктердегі айқас тозаңдану маңызын түсіндіру</p> <p>8.2.3.1 ағзалардың өсу мен даму үдерістерін сипаттау;</p> <p>8.2.3.2 өсімдіктердің ұзарып және жуандап өсу үдерісін зерттеу</p> <p>8.2.3.3 өсімдіктер мен жануарлардың онтогенез кезеңдерін ажырату;</p> <p>8.2.3.4 жануарлардың онтогенезіндегі тура және түрленіп даму типтерін салыстыру</p>
	<p>Бактериялардың формаларының әртүрлілігі. Бактериялардың таралуы. Зертханалық жұмыс: "Пішен таяқшасының сыртқы</p>	

Микробиология және биотехнология	пішінін қарастыру". Бұршақ тұқымдастардың тамырындағы түйнек бактериялары	8.4.3.1 бактериялар формаларының әртүрлілігін сипаттау
	Бактерияларды пайдалану. Табиғаттағы және адам өміріндегі бактериялардың маңызы. Зертханалық жұмыс: "Өндірісте йогурт және ірімшік жасауды зерттеу"	8.4.3.2 ірімшік және йогурт өндірісін зерттеу
	Патогендермен күрес тәсілдері. Бактериялардың антибиотиктерге тұрақтылығы. Зертханалық жұмыс : "Антибиотиктер, антисептиктер және залалсыздандыру өнімдерін қолдануды зерттеу"	8.4.3.3 антибиотиктер, антисептиктер мен залалсыздандыру өнімдерінің қолданылуын сипаттау
	Вирустар. Жасушасыз құрылым иелері вирустардың құрылыс ерекшеліктері	8.4.3.4 вирустардың тіршіліктің жасушасыз формасы екендігін түсіндіру
2-тоқсан		
Жасушалық биология	Жасуша – тірі ағзалардың құрылымдық негізгі өлшем бірлігі . Прокариот және эукариот жасушалардың құрылысы: ядроның болуы және орналасуы, жасуша қабырғасы, жасуша мембранасы, пластидтер, митохондрия, рибосомалар, Гольджи аппараты, вакуоль	8.4.2.2 прокариот және эукариот жасушаларының құрылысын салыстыру
	Өсімдік ұлпаларының әртүрлілігі: түзуші, жабын, негізгі, өткізгіш, механикалық, бөліп шығарушы ұлпа. Жануар ұлпаларының әртүрлілігі: эпителий, дәнекер, бұлшық ет, жүйке. Зертханалық жұмыс: "Өсімдіктер ұлпаларын жіктеу". Зертханалық жұмыс: "Жануарлар ұлпаларын жіктеу"	8.4.2.1 өсімдік және жануар ұлпаларын жіктеу
Молекулалық биология	Жасушаның құрамындағы органикалық заттар. Мономерлер мен полимерлер арасындағы айырмашылық	8.4.1.1 биологиялық мысалдарды пайдаланып полимерлер мен мономерлер арасындағы айырмашылықты сипаттау
	Көмірсулар – энергия көзі. Глюкоза, сахароза, гликоген, крахмал, жасунық пен хитиннің маңызы және қызметтері.. Липидтердің қасиеттері мен қызметі. Липидтердің әртүрлілігі: майлар, фосфолипидтер, балауыз	8.4.1.2 көмірсулар мен липидтердің биологиялық қызметтерін сипаттау
	Нәруыздар, қасиеттері мен қызметтері	8.4.1.3 нәруыздардың қасиеттері мен биологиялық қызметтерін сипаттау

Тірі ағзалардың көп түрлілігі	Зертханалық жұмыс: "Өсімдіктер бөлімдеріндегі ерекшелік белгілерді анықтау: балдырлар, мүктәрізділер, қырықжапырақтәрізділер, ашық тұқымдылар және жабық тұқымдылар"	8.1.1.1 балдырлар мүктәрізділер, қырықжапырақ тәріздестер, ашықтұқымдылар және жабықтұқымдылар мысалында өсімдіктердің ерекшеліктерін сипаттау
	Саңырауқұлақтар патшалығы. Зең саңырауқұлағы: мукор, пеницилл. Біржасушалы саңырауқұлақтар – ашытқы. Көпжасушалы саңырауқұлақтар. Қалпақшалы саңырауқұлақтар. Жеуге жарамды және улы саңырауқұлақтар	8.1.1.2 саңырауқұлақтардың ерекшелік белгілерін сипаттау
	Зертханалық жұмыс: "Дара жарнақты және қосжарнақтылар өсімдіктер кластарының белгілерін зерттеу". Буынаяқтылар типі. Хордалылар типі. Сыртқы белгілеріне қарай салыстырмалы сипаттама. Демонстрация "Хордалы жануарлар мен буынаяқтылардың ерекшелік белгілерін анықтау"	8.1.1.3 даражарнақты және қосжарнақты өсімдіктер кластарын негізгі белгілеріне қарай ажырату
	Буынаяқтылар типі. Хордат типі. Сыртқы белгілері бойынша салыстырмалы сипаттамалар. "Буынаяқтылар мен хордалылар кластарының айрықша белгілерін анықтау" демонстрациясы	8.1.1.4 буынаяқтылар мен хордалы жануарлар кластарын ерекше белгілері бойынша тану
Қоректену	Жауын құртының, сиырдың және адамның ас қорыту жүйесінің құрылысы. Модельдеу "Адамның, сиырдың және жауынқұртының" асқорыту жүйесінің құрылысын салыстыру	8.1.2.1 омыртқасыздар, күйіс қайыратын жануарлар мен адамның ас қорыту жүйесінің құрылысын салыстыру
	Тістің құрылысы мен қызметі, сүт тістердің тұрақты тістерге ауысуы. Тіс гигиенасы. Адамның ас қорыту жолдарының құрылысы. Ас қорыту бездері. Ас қорыту мүшелерінің қызметі	8.1.2.2 әр түрлі тістердің құрылымының олардың функцияларымен байланысын, стоматологиялық күтім ережелерін сипаттау; 8.1.2.3 адамның ас қорыту жүйесінің құрылысы мен қызметтері арасындағы өзара байланысты түсіндіру
	Тамақтану гигиенасы. Асқорыту мүшелерінің жұқпалы аурулары және олардың алдын алу. Тағамнан уланудың алдын алу. Алғашқы жәрдем шаралары. Ішек құрт ауруларының алдын алу	8.1.2.4 ас қорыту жолы ауруларының себептерін және астан улану белгілерін анықтау

	<p>Дәрумендер және олардың маңызы. Суда еритін және майда еритін дәрумендер. Дәрумендердің тәуліктік мөлшері. Авитаминоз, гиповитаминоз және гипервитаминоз. Ақшам соқыр (А авитаминозда), бери-бери ауруы (В1 авитаминозда), қырқұлак (С авитаминозда), мешел аурулары (Д авитаминозда). Зертханалық жұмыс: "Тағамдық заттар құрамынан С дәруменді анықтау"</p>	<p>8.1.2.5 адам ағзасындағы дәрумендердің маңыздылығын сипаттау; 8.1.2.6 құрамында дәрумендердің маңызды мөлшері бар азық-түліктер тізімін жасау; 8.1.2.7 азық-түлік құрамындағы С дәруменін анықтау</p>
3-тоқсан		
Заттардың тасымалдануы	<p>Ағзаның ішкі ортасы және оның маңызы. Лимфа. Лимфа айналымы мен оның маңызы. Гомеостаз. Ағзаның ішкі ортасы: қан, лимфа, ұлпа сұйықтығы</p>	8.1.3.5 лимфа жүйелерін және қан, ұлпалық сұйықтық пен лимфа арасындағы өзара байланысты сипаттау
	<p>Қанның құрамы мен қызметі. Қан түйіршіктері: эритроциттер, лейкоциттер, тромбоциттер. Плазма. Қанның қызметі: транспорттық, гомеостаздық, қорғаныштық</p>	8.1.3.1 қан құрамы мен қызметін сипаттау
	<p>"Әртүрлі ағзалардың қан жасушаларын зерттеу" зертханалық жұмысы. Қан жасушаларын формасына, мөлшеріне, санына және ядросының болуына қарай салыстыру</p>	8.1.3.2 дайын микропрепараттар арқылы әртүрлі ағзалардың қан жасушаларының құрылыс ерекшеліктерін зерттеу
	<p>Иммунитет. Гуморальдық және жасушалық иммунитет. Лейкоциттердің түрлі типтері және олардың қызметтері. Т – және В- лимфоциттердің әрекет етуі.</p>	8.1.3.3 лейкоциттердің түрлі типтерінің қызметтерін сипаттау; 8.1.3.4 гуморальдық және жасушалық иммунитетті салыстыру
	<p>Иммунитет. Иммунитеттің түрлері : туа пайда болған және жүре пайда болған иммунитет. Екпенің (вакцин) түрлері және оның жасанды иммунитетті қалыптастырудағы маңызы. Жұқпалы аурулардың алдын алу</p>	8.1.3.6 аурулардың алдын алуындағы вакцинацияның ролін бағалау
	<p>Қан топтары. Қан құю. Резус-фактор. Агглютинация. Резус-конфликт</p>	8.1.3.7 агглютинация және резус-конфликт механизмдерін түсіндіру
	<p>Буылтық құрттардың (жауын құрт), ұлулардың, буынаяқтылардың және омыртқалылардың жүрегі</p>	8.1.3.8 жануарлардың жүрегінің құрылысы мен қантамыр жүйелерінің маңызын сипаттау;

	және қан тамырларының құрылысы мен қызметі	8.1.3.9 қантамыр қабырғасының құрылысы мен олардың қызметі арасындағы байланысты орнату
	Қан тамырлар жүйесінің түрлері. Ашық және тұйық қанайналым жүйелері. Үлкен және кіші қанайналым шеңберлері. Адамның қанайналым жүйесі	8.1.3.10 жануарлардың қантамырлар жүйесінің түрлерін сипаттау
	Зертханалық жұмыс: "Дене жаттығуларының жүрек жұмысына әсерін зерттеу"	8.1.3.11 дене жаттығуларының жүрек жұмысына әсерін зерттеу
	Жүрек - қантамырлар жүйесі аурулары (гипертония, инфаркт, тахикардия, ишемиялық ауру, атеросклероз, инсульт). Аурудың себептері: тұқым қуалайтын ауруларға бейімділік, салауатты өмір салтын дұрыс ұстанбау	8.1.3.12 қантамыр жүйесі мүшелерінің ауруларының себептері мен ауру белгілерін сипаттау
Бөліп шығару	Альвеола мен қан арасындағы газ алмасу. Өкпедегі қанның оттекке қанығуы. Ұлпа мен қан арасындағы газ алмасу. Қанның көмірқышқыл газына қанығуы, жасушаның оттекке қанығуы	8.1.4.1 өкпе мен ұлпадағы газ алмасу механизмдерін сипаттау
	Тыныс алу және тыныс шығару механизмі. Кеуде қуысының құрылысы. Тыныс алуға және тыныс шығаруға қатысатын бұлшықеттер. Тыныс алу және тыныс шығарудағы көкеттің маңызы. Ауа жүретін жолдардағы қысымның өзгеруі	8.1.4.2 тыныс алу және тыныс шығару механизмін түсіндіру
	Тыныс алудың минуттық көлемі. Өртүрлі жастағы, физикалық дамыған, ер және әйел адамдардың өкпесінің тіршілік сыйымдылығы. Тыныс алу қозғалыстарының жиілігі. Шылым шегудің өкпенің тіршілік сыйымдылығына әсері. Зертханалық жұмыс: "Өкпенің тіршілік сыйымдылығын зерттеу"	8.1.4.3 өкпенің тіршілік сыйымдылығын анықтау және қалыпты жағдайдағы және дененің физикалық жүктемесі кезіндегі тыныс алудың минуттық көлемін анықтау
Бөліп шығару	Зәр шығару жүйесі мүшелерінің құрылысы (бүйрек, несеппағар, қуық, несеп жолы) мен қызметі. Бөліп шығару және сүзу мүшелері. Бүйректің құрылысы (қыртысты және мила қабат, нефрон, пирамида, астауша, бүйрек өзекшелері)	8.1.5.1 адамның зәр шығару жүйесі мүшелерінің құрылысы мен қызметтерін сипаттау; 8.1.5.2 бүйректің құрылымдық бөліктерін танып білу

	Терінің маңызы, құрылысы мен қызметі. Тер бөлінудің реттелуі	8.1.5.3 терінің құрылысы мен оның бөліп шығарудағы маңызын сипаттау
	Тері ауруларының пайда болу себептері мен салдары (қышыма, теміреткі, безеу бөртпелері). Белгілері мен алдын алу шаралары	8.1.5.4 тері ауруларын және оның алдын алу шараларын түсіндіру
4-тоқсан		
Қозғалыс. Биофизика	Адам қаңқасының құрылысы. Тірек – қимыл жүйесінің маңызы мен қызметі	8.1.6.1 тірек-қимыл жүйесінің қызметтерін сипаттау
	Сүйектің макро - және микроскопиялық құрылысы. Сүйектің химиялық құрамы. Зертханалық жұмыс: "Сүйектің макро және микроскопиялық құрылысы". Демонстрация "Сүйектің химиялық құрамы"	8.1.6.2 сүйектің химиялық құрамын, макро және микроскопиялық құрылысын зерттеу
	Сүйектің байланыс түрлері: қозғалмайтын, жартылай қозғалмалы, қозғалмалы	8.1.6.3 сүйектердің байланыс түрлерін салыстыру
	Буынның құрылысы және қызметтері. Сүйек буындарының атқаратын қызметіне сәйкес бейімделуі	8.1.6.4 буынның әр түрлі типтерінің құрылысы мен олардың қызметтері арасындағы байланысты орнату
	Бұлшықет ұлпаларының құрылысы мен қызметі (бірыңғай салалы, көлденең жолақты қаңқа, көлденең жолақты жүрек). Зертханалық жұмыс: "Бұлшық ет ұлпаларының құрылысын зерттеу" Адам денесінің бұлшық еттерін жіктеу	8.1.6.5 бұлшық ет ұлпасының қызметтері түрлері мен олардың қызметтерін сипаттау 8.1.6.6 адам бұлшық еттерінің құрылысы мен бұлшықет топтарын оқып тану
	Гиподинамия. Сымбаттың бұзылуы және жалпақтабандылықтың пайда болу себептері. Сымбаттың бұзылуы мен жалпақтабандылықтың алдын алу шаралары	8.1.6.7 гиподинамия салдарын атау; 8.1.6.8 сымбаттың бұзылуы және жалпақ жалпақтабандылықтың пайда болу себептерін анықтау
	Тік жүруге байланысты адам қозғалуының биомеханикалық ерекшеліктері. Тік жүруге байланысты адамның қаңқа құрылысының ерекшеліктері. Тік жүруге байланысты бұлшық еттің маңызы. Тік жүру кезіндегі дененің ауырлық орталығы. Адам денесіндегі иіндер	8.4.4.1 тік жүруге байланысты адам қозғалуының биомеханикалық ерекшеліктерін білу
	Көру мүшелерінің құрылысы. Көрудің маңызы. Көру қызметінің	

Координация және реттелу	бұзылуы. Көру гигиенасы. Зертханалық жұмыс: "Көру жітілігі мен көру аймағының шегін зерттеу"	8.1.7.1 көруді қабылдау ерекшеліктерін зерттеу және көру гигиенасы ережелерін сипаттау
	Есту мүшесінің құрылысы. Естудің маңызы. Естудің бұзылу себептері. Есту мүшесінің гигиенасы. Зертханалық жұмыс "Дыбысты қабылдау ерекшеліктерін зерттеу" (құлақтың есту қабілетін анықтау)	8.1.7.2 дыбысты қабылдау ерекшеліктерін зертеу және есту мүшелерінің гигиенасы ережелерін сипаттау
	Таяқшаның, құтышаның және түкті жасушалардың құрылымы мен қызметі. Зертханалық жұмыс: "Соқыр дақты анықтау, түстердің аралсуына тәжірибе, дыбыстың ауа және сүйек арқылы өтуі"	8.1.7.3 көру және есту рецепторларының құрылымы мен қызметін сәйкестендіру
	"Гормондар", "Гуморальдық реттелу" ұғымдары. Эндокринді, экзокринді және аралас бездердің орналасуы және қызметі. Бездерден бөлінетін гормондар	8.1.7.4 эндокикринді, экзокринді және аралас бездердің орналасқан жерлерін анықтау; 8.1.7.5 бездердің негізгі қызметтерін түсіндіру
	Эндокринді бездер қызметінің бұзылуынан туындаған аурулар (гипо- және гиперфункция)	8.1.7.6 эндокриндік бездер қызметінің бұзылуынан туындаған ауруларды атау
	Адам денесінде орналасқан тері рецепторлары (терморцепторлар, механорецепторлар, ноцицепторлар) Зертханалық жұмыс: "Тері сезімталдығын зерттеу"	8.1.7.7 терінің сезімталдығын зерттеу
	Жылықанды жануарлардың тұрақты температураны сақтауындағы терінің рөлі. Температураға сезімталдық. Терморцепторлардың температураның өзгеруіне бейімделуі	8.1.7.8 жылықанды жануарлардың дене температураны сақтаудағы терінің ролін сипаттау

3) 9-сынып:

3-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Тақырып/Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны/	Оқыту мақсаттары.
1-тоқсан		
Көбею	Митоз. Мейоз. Митоз бен мейоздың биологиялық маңызы	9.2.2.1 тірі ағзалардың өсуі мен дамуы үшін митоз бен мейоздың маңызын түсіндіру
	Жануарлардың көбею формалары. Жыныссыз көбею типтері. Жынысты көбею	9.2.1.1 жануарлардың көбею тәсілдерін салыстыру

	Мүктер мен қырықжапырақтардың тіршілік циклі. Гаметофит. Спорофит	9.2.1.3 ашық тұқымды және жабық тұқымды өсімдіктердің тіршілік циклінің ерекшеліктерін түсіндіру
	Ашық тұқымды және жабық тұқымды өсімдіктердің тіршілік циклі	9.2.1.3 ашық тұқымды және жабық тұқымды өсімдіктердің тіршілік циклінің ерекшеліктерін түсіндіру
Өсу және даму	Эмбрионалдық даму кезеңдері: бластула, гастрюла, нейрула. Ұлпалар мен мүшелердің дифференциялануы. Органогенез	9.2.3.1 эмбрионалдық даму кезеңдерін сипаттау; 9.2.3.2 әр түрлі ұрық жапырақшаларынан қалыптасқан мүшелер мен ұлпалар дифференциасын сипаттау
Тұқым қуалаушылық пен өзгергіштік заңдылықтары	Тұқым қуалаушылық пен өзгергіштіктің эволюциядағы маңызы. Өзгергіштік пен қоршаған орта жағдайларына бейімделгіштік арасындағы өзара байланыс	9.2.4.1 эволюциядағы тұқым қуалаушылық пен өзгергіштіктің рөлін дәлелдеу
	Қолдан сұрыптау және оның селекция үшін маңызы. Қолдан сұрыптау түрлері	9.2.4.2 организмдердің селекциясы үшін жасанды іріктеудің мәнін сипаттау
	Мәдени өсімдіктер мен үй жануарларының шығу орталықтары	9.2.4.4 маңызды мәдени өсімдіктердің сорттарын және үй жануарларының тұқымдарын сипаттау
	Қазақстан аумағында кездесетін егістік дақылдар мен үй жануарларының қолтұқымдары. Маңызды белгілер	9.2.4.4 маңызды мәдени өсімдіктердің сорттарын және үй жануарларының тұқымдарын сипаттау
2-тоқсан		
Биосфера, экжүйе, популяция	Экожүйелердің компоненттері. Су және құрлық экожүйелері. Модельдеу "Су және құрлық экожүйелерін салыстыру"	9.3.1.1 экожүйелердің жалпы құрылымының сызбасын жасау; 9.3.1.2 су және құрлық экожүйелерін салыстыру
	Популяцияның құрылымының негізгі сипаттамалары және ерекшеліктері. Ағзалардың тіршілікке қабілеттілігінің әртүрлі тәсілдері. (Тіршілікті сақтаудың К және Г стратегиялары). "Жыртқыш-жемтік" қарым-қатынас түрі. Популяция санының өзгеруі	9.3.1.3 популяцияның негізгі қасиеттерін және құрылымдық ерекшеліктерін сипаттау; 9.3.1.4 ағзалардың түрлі тірі қалу тәсілдерін зерттеу; 9.3.1.5 жыртқыш-құрбан қарым-қатынасы мысалында популяция санының өзгеру себептерін орнату
	Тірі ағзалардың өзара қарым-қатынас түрлері. Ағзалардың тікелей және жанама қарым-қатынас түрлері. Қоршаған орта жағдайларының өзгерістеріне ағзалардың бейімделуі	9.3.1.6 тірі ағзалардың өзара қарым-қатынас түрлерін сипаттау; 9.3.1.7 тірі ағзалардың қоршаған ортаның өзгермелі жағдайларына бейімделу механизмдерін түсіндіру

Адам қызметінің қоршаған ортаға әсері	Адамның табиғаттағы рөлі. Табиғатты тиімді пайдалану. Табиғатты қорғау. Биологиялық алуан түрлілікті сақтау. Дүниежүзілік Тұқым қоры	9.3.2.1 биологиялық әртүрлілікті сақтаудың және қолдауды қажеттіктің себептерін негіздеу; 9.3.2.2 Дүниежүзілік Тұқым қорының маңызын бағалау
Жасушалық биология	Жасушаның негізгі компоненттерінің қызметтері. Жасуша құрылымдары: плазмалық мембрана, цитоплазма, ядро, эндоплазмалық тор, жасуша орталығы, рибосомалар, Гольджи аппараты мен лизосомалар, митохондрия, пластидтер, қозғалыс органоидтары, жасушаның қосындылары. Құрылыстары және атқаратын қызметтері	9.4.2.1 өсімдік және жануар жасушаларының негізгі бөліктерінің құрылысы мен қызметін түсіндір
	Жасушалардың сызықтық ұлғаюын есептеу. Ұлғаю, актуальды өлшемі және суреттің нақты өлшемі. Өлшем бірліктерін СИ жүйесіне аудару (сантиметр-миллиметр-микромметр-наномметр). Модельдеу "Микросуреттерді пайдаланып жасушаның сызықтық ұлғаюын есептеу"	9.4.2.2 микросуретті қолданып жасушаның сызықтық ұлғаюын есептеу
3-тоқсан		
Тірі ағзалардың көп түрлілігі. Биосфера және экожүйе	Әртүрлі түрлерді сипаттауда бинарлық номенклатураны қолдану. Зертханалық жұмыс: "Анықтағыш көмегімен өсімдіктер мен жануарлар түрлерін (жергілікті жердің) анықтау"	9.1.1.1 әртүрлі түрлерді сипаттауда бинарлық номенклатураны қолдану; 9.1.1.2 өсімдіктер мен жануарлардың түрлерін ерекшелік белгілері бойынша танып білу (анықтағыш бойынша)
	Популяцияның өсуінің экспоненциалды және сигмоидты қисығы	9.3.1.1 экожүйелердің жалпы құрылымының сызбасын жасау
	Экожүйедегі энергия тасымаланың тиімділігі. Энергия ағыны және қоректік тізбектер. Экологиялық пирамида түрлері	9.3.1.2 су және құрлық экожүйелерін салыстыру; 9.3.1.3 популяцияның негізгі қасиеттерін және құрылымдық ерекшеліктерін сипаттау
	Табиғаттағы көміртегі пен азот айналымы. Биосферадағы	

	биохимиялық үрдістер. Топырақ пен шөгінді жыныстар түзудегі тірі ағзалардың рөлі	9.3.1.11 азот пен көміртек айналымының табиғаттағы сызбасын құру
Адам қызметінің қоршаған ортаға әсері	Пайдалы қазбаларды өндірудің қоршаған орта мен адам денсаулығына әсері	9.3.2.4 пайдалы қазбалар өндірудің және қайта өндірудің қоршаған ортаға әсерін түсіндіру
	Пестицидтердің қоршаған орта мен адам денсаулығына әсері.	9.3.2.5 9.3.2.5 пестицидтерді пайдаланудың, қоршаған ортаға мен адам денсаулығы әсерін түсіндіру
	Жылыжай эффекті (булану) және озон қабатының жұқаруы. Дүниежүзілік мұхит деңгейінің, су мен атмосфера температурасының көтерілуінің тірі ағзаларға әсері	9.3.2.6 жылыжай эффектісінің тірі ағзаларға әсерін түсіндіру; 9.3.2.7 озон қабатының бұзылуының себептері мен салдарын түсіндіру
Қоректену	Ыдырау үдерісі. Асқорыту ферменттерінің әсері. Асқорытудағы ферменттердің маңызы. Сіңіру және бөліп шығару	9.1.2.1 адамның асқорыту жолдарындағы үдерістерді толық сипаттау; 9.1.2.2 ас қорыту үдерісіндегі органикалық заттар мен сәйкес ферменттердің арасындағы байланысты орнату
	Ферменттердің әсер ету механизмі . Ферменттің белсенді орталығы. Зертханалық жұмыс: " Ферменттердің белсенділігіне әр түрлі жағдайлардың (температура, рН) әсерін зерттеу"	9.4.1.1 ферменттердің әсер ету механизмін түсіндіру; 9.1.2.3 ферменттердің белсенділігіне әсер ететін әр түрлі жағдайларды (температура, рН) зерттеу;
	Өттің әсерінен майлардың эмульгациясы. Зертханалық жұмыс "Өттің әсерінен майлардың эмульгациялануын зерттеу"	9.1.2.4 өттің әсерінен майлардың эмульгациялануы үдерісін зерттеу
4-тоқсан		
	Активті және пассивті тасымалдардың ұқсастығы мен айырмашылығы. Жасуша мембранасы арқылы тасымалдану. Белсенді тасымалдану кезіндегі энергияның жұмсалыуы	9.1.3.1 активті және пассивті тасымалдарды салыстыру
		9.1.3.2 өсімдіктердегі транспирация үдерісінің мәнін түсіндіру;

Заттар тасымалы

Сыртқы және ішкі факторлардың транспирацияға әсері.
Зертханалық жұмыс: " Транспирация үдерісі кезіндегі сыртқы факторларды (температура, ылғалдылық пен су буының қысымы, ауа қозғалысын) зерттеу. Зертханалық жұмыс: " Ішкі факторларды: Буландыратын беттің ауданы және бұл беттік ауданның өсімдік көлеміне қатынасының (сірқабық (кутикула) мен лептесіктер) транспирация үдерісіне әсері"

		факторлардың транспирацияға әсерін зерттеу
	Сыртқы факторлардың флоэмада зат тасымалына әсері: температура, ылғалдылық, жарық	9.1.3.4 флоэма арқылы заттардың тасымалдануына сыртқы факторлардың әсерін зерттеу
Тыныс алу	Анаэробты және аэробты тыныс алу. Анаэробты және аэробты тыныс салу үдерістерін химиялық реакция теңдеулерін қолданып қарастыру. Анаэробты және аэробты тыныс алудың тиімділіктері	9.1.4.1 тыныс алу реакциясының химиялық теңдеуін пайдалана отырып, анаэробты және аэробты тыныс алуды салыстыру
	Аэробты, анаэробты тынысалу үдерістерімен байланысты бұлшық еттердің қажуы. Аэробты және анаэробты тынысалуға физикалық жүктемелердің әсері	9.1.4.2 бұлшықет қажуы және аэробты, анаэробты тыныс алу үдерістері арасындағы байланысты қарастыру
Бөліп шығару	Нефронның құрылысы және қызметі. Ультрафилтрация. Абсорбция және таңдамалы реабсорбция. Несептің құрамы. Филтрация мен кері филтрацияның себептері	9.1.5.1 нефронның құрылысы мен қызметін сипаттау; 9.1.5.2 филтрация және несептің түзілуі үдерістерін сипаттау
	Бүйрек жұмысына әсер ететін факторлар: тамақтану рационы, дене температурасының күрт түсуі, дәрілік препараттар, созылмалы және инфекциялық аурулар (кариес, іріңді ангина)	9.1.5.3 бүйректің жұмысына әсер ететін факторларды сипаттау
	Зәр шығару жүйесінің гигиенасы. Бүйрек және зәр шығару жүйесінің аурулары: пиелонефрит, цистит, бүйрекке тастың жиналуы. Себептері және алдын алу шаралары	9.1.5.4 зәр шығару жүйесі, бүйрек ауруларының алдын алу шараларын түсіндіру
	Құрлықта, шөлде, тұщы және тұзды суларда тіршілік ететін тірі ағзалардың зат алмасуының соңғы өнімдері. Құрамында азоты бар органикалық заттардың ыдырау өнімдері: аммиак, несепнәр, несепқышқылы	9.1.5.5 әртүрлі ағзалардың мекен ету ортасы мен зат алмасуларының соңғы өнімдері арасындағы байланысты орнату

4) 10-сынып:

4-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Тақырып/Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
	Нейрондардың түрлері мен қызметтері. Жүйкеұлпасының қызметі (	

Координация және реттелу	глиальдыжасушалар). Аксондардыңмиеленді және миеленсіз қабықтары.Синапстар жән емедиаторлар. Модельдеу "Жүйкеұлпаларынзерттеу"	10.1.7.1 жүйке жүйесінің құрылымы мен қызметі арасындағы байланысты орнату; 10.1.7.2 жүйке ұлпалары қызметі мен оның құрылымдық бөлшектерін талдау
	Миеленді, миеленсіз аксондарда жүйке импульстарының туындауы және өткізілуі. Өткізу жылдамдығы. Мембраналық потенциал, тыныштық потенциалы және әрекет потенциалы. Модельдеу "Жүйке импульстарының туындауы мен таралу жылдамдығын зерттеу"	10.1.7.3 жүйке импульстерінің пайда болу және өтуін сипаттау
	Тірі ағзалардағы электрлік үдерістер. Электрорецепторлар және электрлі мүшелер	10.4.4.1 тірі ағзалардағы электрлі үдерістерді зерттеу
	Тыныс алу мен тыныс шығарудың реттелуі мысалында нейрогуморальдық реттелу механизмі. Жүйкелік және гуморальдық реттелуді салыстыру . Ағзаның күйзеліске бейімделуі	10.1.7.4 нейрогуморальдық реттелу механизмін түсіндіру
	Нейрокомпьютерлік интерфейс. Компьютер мен ми арасындағы ақпарат алмасу жүйесі	10.4.4.2 "компьютер-ми-интерфейс" технологиясының ерекшеліктерін зерттеу
	Гомеостазды тұрақты ұстаудың механизмдері	10.1.7.5 ағзаның ішкі орта тұрақтылығын сақтау механизмін түсіндіру
	Өсімдіктердің өсуі мен дамуын реттеуші. Зертханалық жұмыс: "Ауксиннің өсімдіктерге әсерін зерттеу"	10.1.7.6 өсу заттарының өсімдіктер тіршілігіне әсерін талдау
2-тоқсан		
Қозғалыс	Бұлшық еттің жұмысы. Демонстрация "Негізгі бұлшықеттердің жұмысын өзіндік бақылау, иық белдеуінің қол қозғалысындағы рөлі. Бұлшық ет қозғалысын реттеу". Зертханалық жұмыс: "Статикалық және динамикалық жұмыс кезіндегі бұлшық еттің қажуын зерттеу"	10.1.6.1 қол бұлшықетінің күштің төзімділігін және максималды бұлшықет күшін зерттеу; 10.1.6.2 бұлшықет жұмысының жиылу жиілігіне байланысын зерттеу
Молекулалық биология	Дезоксирибонуклеинқышқылы (ДНҚ) молекулалық құрылысының принциптері: нуклеотидтердің комплементарлығы. Модельдеу "ДНҚ молекуласын құру"	10.4.1.1 ферменттің әрекет ету механизмін оқып тану; 10.4.1.3 дезоксирибонуклеин қышқылының құрылымдық қағидалары негізінде үлгілеу

Жасушалық цикл	Интерфаза. Интерфазакезеңдері: G1, S және G2.	10.2.2.1 жасушалық айналымның интерфаза кезеңіндегі жүретін үдерістерді түсіндіру
	Митоз. Митоз фазасы. Зертханалық жұмыс: "Пияз омыртқасының жасушаларында митозды зерттеу"	10.2.2.2 митоздың кезеңдерін сипаттау
	Мейоз. Мейоз фазасы. Митоз мен мейозды салыстыру. Модельдеу "Мейоз фазаларын зерттеу"	10.2.2.3 мейоз кезеңдерін сипаттау; 10.2.2.4 митоз бен мейоз үдерісін салыстыру
3-тоқсан		
Тұқымқуалаушылықпен өзгергіштік заңдылықтары	Г.Мендель анықтаған белгілердің тұқымқуалаушылық заңдылықтары. Тұқымқуалаушылықты зерттеудің гибридологиялық әдісі.	10.2.4.1 генетиканың дамуымен қалыптасуындағы Мендель зерттеулерінің рөлін бағалау
	Тұқым қуалаушылықтың генетикалық заңдылықтарының цитологиялық негіздері. Гамета тазалығы заңы және оның цитологиялық негіздемесі. Моногибридті және дигибридті будандастыру. Басымдылық заңы. Ажырау заңы. Басымдылық заңы. Ажырау заңы	10.2.4.2 моногибридті будандастырудың цитологиялық негіздерін тұжырымдау және моногибридті будандастыруға есептер шығару; 10.2.4.3 дигибридті будандастырудың цитологиялық негіздерін негіздерін дәлелдеу және есептер шығару
	Аллельді гендердің әрекеттесуі: толық және толымсыз. Доминанттылық белгілердің пайда болуы. Талдаушы шағылыстыру ұғымы мен оның практикалық маңызы	10.2.4.4 толық және толымсыз доминанттылықты салыстыру 10.2.4.5 талданатын будандастырудың мәнін бағалау
	Жыныс генетикасы. Жынысты анықтаудың генетикалық механизмі. Жыныспен тіркесіп тұқымқуалау. Гемофилия және дальтонизм	10.2.4.6 жынысты анықтау теориясын сипаттау; 10.2.4.7 жынысты анықтаудағы хромосомалардың рөлін түсіндіретін сызба құру
	Адам қан топтарының тұқымқуалау заңдылықтары. Резус-фактор	10.2.4.8 адамның тұқымқуалауын және қан топтарын анықтау механизмін түсіндіру
	Адам генетикасы. Адамның тұқымқуалау белгілерін зерттеу әдістері. Адамның генетикалық ауруларының алдын алу. Адамның генеалогиялық шежіре ағашын құру. Модельдеу "Адамның генеалогиялық шежіре ағашын құру"	10.2.4.9 адам генетикасын зерттеудің негізгі әдістерін сипаттау; 10.2.4.10 шежіре сызбасын құрастыру
	Өнімділікті арттыратын заманауи ауылшаруашылық технологиялары. Өнімділігі	10.2.4.11 жергілікті аймақ негізінде мәдени өсімдіктердің шығымдылығын арттыру үшін

	жоғары ауыл шаруашылықты жүргізудің жаңа баламалы жолдары;	қазіргі заманғы ауыл шаруашылығы технологияларын пайдалануды зерделеу
Микробиологияжәнебиотехнология	Биотехнологиялық үдерістің жалпы сызбасы және биотехнологияда алынатын өнімдері (медицинада, өнеркәсіпте және ауыл шаруашылығында). Инсулин өндірісі	10.4.3.1 инсулин өндіру мысалында биотехнологиялық үдерістің жалпы сызбасын сипаттау; 10.4.3.2 биотехнологияда өндірілетін өнімдерге мысал келтіру
Көбею	Адамның жыныс жүйесінің құрылымы мен қызметі.	10.2.1.1 адамның жыныс жүйесінің құрылысын сипаттау
	Зертханалық жұмыс "Аталық және аналық гаметалардың құрылысын зерттеу"	10.2.1.2 аталық және аналық жыныс жасушаларының құрылыс ерекшеліктерін зерттеу
	Екінші реттік жыныстық белгілер. Ұлдар мен қыздардың жыныстық жетілуі. Биологиялық және әлеуметтік жетілу	10.2.1.3 жыныстық жетілу кезеңіндегі екінші реттік жыныстық белгілердің дамуын сипаттау
	Менструалдық цикл. Менструалдық циклдағы эстроген мен прогестерон гормондарының маңызы	10.2.1.4 менструалдық цикл мен эстроген және прогестеронның маңызын сипаттау
	Контрацепция түрлері, олардың қолданылуы мен маңызы	10.2.1.5 контрацепцияның маңызы мен түрлерін түсіндіру
	Жыныстық жолмен берілетін аурулар: Жүре пайда болған иммундық дефицитінің синдромы (ЖИТС), сифилис, гонорея, гепатит В,С. Алдын алу шаралары	10.2.1.6 жыныстық жолмен таралатын аурулардың салдары мен алдын алу шараларын түсіндіру
4-тоқсан		
Өсу және даму	Құрсақта даму. Ұрықтық дамудың алғашқы кезеңдері. Ұрықтың қалыптасуы мен дамуы.	10.2.3.1 ұрықтың дамуындағы плацентаның маңызын түсіндіру; 10.2.3.2 ұрық пен эмбрионның дамуын салыстыру
	Шылым шегу, есірткі мен ішімдіктің адам ұрығының дамуына тигізетін әсері;	10.2.3.3 адам ұрығының дамуына шылым шегу, алкоголь мен басқа есірткілер әсерінің салдарын түсіндіру
	Жердегі тіршіліктің пайда болуы кезеңдері.	10.2.5.7 Жердегі тіршіліктің дамуының негізгі кезеңдерін оқып білу
	Эволюциялық ұғымдардың қалыптасуы және дамуы. Ч.Дарвиннің эволюциялық ілімінің негізгі қағидалары. Эволюцияның қазіргі заман теориясының пайда болуы	10.2.5.1 К. Линней мен Ж.Б. Ламарк еңбектерінің негізгі қағидаларын оқып зерттеу; 10.2.5.2 эволюциялық ілімнің қалыптасуындағы Ч. Дарвин еңбектерінің рөлін түсіндіру
	Эволюцияның қозғаушы күштері. Табиғи сұрыпталу нәтижесіндегі	

Эволюциялық даму	бейімделушілік. Эволюциялық үдерістегі өзгергіштіктің (мутациялық, комбинативтік) рөлі. Табиғи сұрыпталу, оның түрлері (қозғаушы және тұрақтандырушы). Тіршілік үшін күрес (түрішілік, тұраралық). Модельдеу "Бейімделгіштікті табиғи сұрыпталу нәтижесі ретінде зерттеу (көбелек)"	10.2.5.3 эволюцияның қозғаушы күштерін сипаттау; 10.2.5.4 ағзалардың бейімделушілігіндегі табиғи сұрыпталудың рөлін сипаттау
	"Түр" ұғымының анықтамасы. Түрдің құрылымы. Түр критерийлері. "Түр түзілу" ұғымы. Түр түзілудің тәсілдері мен механизмдері	10.2.5.5 түрдің құрылымы мен критерийлерін сипаттау; 10.2.5.6 түр түзілу үдерісін түсіндіру 10.2.5.7 Жер әлемде өмір сүрудің негізгі даму кезеңдерін атау

Қазақстан Республикасының
Білім және ғылым министрі
2022 жылғы 1 сәуірдегі
№ 123 бұйрығына
24-қосымша
Қазақстан Республикасы
Білім және ғылым министрінің
2013 жылғы 3 сәуірдегі
№ 115 бұйрығына
661-қосымша

Көрмейтін және нашар көретін білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "Физика" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы

1 тарау. Жалпы ережелер

1. Көрмейтін және нашар көретін білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "Физика" пәнінен жаңартылған мазмұндағы типтік оқу бағдарламасы (бұдан әрі – Бағдарлама) Қазақстан Республикасының "Білім туралы" Заңының 5-бабы 6) тармақшасына сәйкес әзірленген.

2. Бағдарламаның мақсаты -оқушылардың ғылыми көзқарасының негізін, бақылау қабілеттерін қалыптастыру, табиғат құбылыстарын талдау және таңдау арқылы өмірге қажетті практикалық есептердің шешімдерін таба білуге дағдыландыру.

3. Бағдарламаның міндеттері:

1) оқушылардың әлемнің қазіргі физикалық бейнесінің негізінде жатқан іргелі заңдылықтар мен принциптер туралы білімді, табиғатты танудың ғылыми әдістері туралы білімін қалыптастыру;

2) оқушылардың оқушылардың зияткерлік, ақпараттық, коммуникативтік және рефлексивтік мәдениетін дамытуға, физикалық экспериментті орындау және зерттеу жұмыстарын жүргізу дағдыларын дамыту;

3) оқу және зерттеу қызметіне жауапкершілікпен қарауға тәрбиелеу;

4) физикалық құбылыстардың биологиялық, химиялық және өзге де құбылыстармен өзара байланысын ашу;

5) табиғат ресурстарын пайдалануда және қоршаған ортаны қорғауда, адамды және қоғамды қауіпсіз өмір сүрумен қамтамасыз етуде меңгерген дағдыларды қолдану болып табылады.

4. Түзете-дамыту міндеттері:

1) физика сабағында теориялық ойлау элементтерін қалыптастыру: түсініктер, пайымдар, ой қорытындысы, себеп-салдарлық байланыстырды орнату;

2) көріп қабылдауы мен қоршаған заттар мен құбылыстарды тануын, есте зейіні мен есте сақтауын дамыту;

3) әлемді тануда көру қалдығын пайдалану;

4) білім алушылардың іс-әрекеттің түрлі түрлерінде, тапсырмаларды орындауда, көру мүмкіндігінің шектеулілігін есепке ала отырып, лабораториялық және практикалық жұмыстарды орындауда өз мүмкіндіктерін адекватты бағалау мүмкіндіктері;

5) қабылдау мен зерттеудің тактильді- сипап сезу тәсілдерін меңгеруі: заттардың рельефті бейнелерін, физикалық құрылғылардың, физикалық денелердің моделдерінің физикалық бейнелерін;

6) тәжірибелерді жүргізу барысында ұсақ қол моторикасын дамыту, аз кеңістікте бейімделуін жүзеге асыру;

7) әлемнің жалпы бейнесін меңгеруде фактілер мен құбылыстардың үйлесімділігін меңгеру үшін кеңістіктік-образдық түсініктерін, ойлауы мен қабылдауын, танымдық іс-әрекетін түзету;

8) өз бетінше жұмыс жасау дағдыларын дамыту;

9) сөйлеу тілінің компенсаторлық функциясы негізінде тұлғалық қасиеттерін дамыту.

Тарау 2. Оқу үрдісін ұйымдастыруда педагогикалық тәсілдері

5. Көру қабілеті зақымдалған білім алушылар үшін "Физика" пәні бойынша оқу пәнін ұйымдастыруда келесі педагогикалық ықпал ету жолдары қолданылады: дифференциальды ықпал ету, әрекеттік ықпал ету, тұлғалық-бейімдеушілік ықпал ету, коммуникативті ықпал ету мен ақпараттық-коммуникативті технологияларды пайдалану.

6. Физика сабағында дифференциальды ықпал ету жолын пайдалану білім алушылардың жаңа материалды қабылдау темпін, психофизикалық дамуы мен офтальмологиялық аспектісін есепке ала отырып, жеке мүмкіндіктерін жүзеге асыруға мүмкіндік береді:

1) көрмейтіндер- көру өткірлігі 0 ден 0,04 қоса алғанда;

2) нашар көретіндер – көру өткірлігі 0,05 ден 0,2.

7. Сабақта әрекеттік ықпал ету жолын пайдалану оқыту нәтижелерінің диапазонын кеңейтуге мүмкіндік береді:

1) өз күштеріне деген білім алушылардың сенімділігін көтеру;

2) практикалық әрекетте интеллектісі мен шығармашылық қабілеттерін, білімдерді сапалы меңгеруін дамыту: физикалық моделдерді даярлау, тәжірибелер жүргізу, пайымдау мен ой қорытындысын жасау негізіндегі өзіндік шығармашылық жұмыста пайдалануы.

8. Тұлғалық бағытталған тәсілі жаңа білімдерді меңгеру барысында өзін өзі дамытуға, өзін айқындауға мүмкіндік беріп, "қолға қол", "үлгі бойынша жаса" тәрізді негізгі тәсілдер мен түрлі деңгейдегі тапсырмаларды қолдана отырып, практикалық әрекетте мұғалімнің дозаланға көмегі негізінде пәнге деген білім алушылардың қызығушылықтарын дамытуға бағытталған.

9. Коммуникативті тәсіл білім алушылардың сөйлеу тілін дамытуға, қалауы мен олардың шығармашылық ізденіс қабілетін дамытуға ықпал ететін жұптық және топтық жұмыста қарым-қатынасқа түсе алу қабілетін қалыптастыруға бағытталған.

10. Сабақта ақпараттық–коммуникативті технологияларды қолдану мультимедиялық файлдар, видеофрагменттер, видео дәрістерді пайдалану негізінде жүзеге асырылып, мұғалімге көрнекілік және жұмысты орындаудың жылдамдығы негізінде материалды үйретуге уақытты қысқаруға мүмкіндік беріп, танымдық, моральды-адамгершілік, шығармашылық, коммуникативті, эстетикалық сияқты барлық тұлғалық мүмкіндіктерді жүзеге асыруға, білім алушылардың интеллектісін, ақпараттық мәдениетін дамытуға ықпал етеді.

11. Физиканы оқыту үрдісі келесі оқу пәндерімен байланысты жүзеге асырылады: математика, орыс тілі, география, химия, биология, тарих, еңбек, бейімделген дене шынықтыру, көріп қабылдау мен көру қалдығын дамыту, кеңістікте бағдарлау, әлеуметтік-тұрмыстық бағдарлау, сөйлеу тілін түзету.

12. Бағдарлама айтарлықтай бұзылыстарды түзету мен компенсациялау құралдарын және оптикалық құрылғылар мен тифло құрылғыларды, рельефті –графикалық құралдарды (көрмейтіндер үшін), тегіс баспаларды (нашар көретіндер үшін) қолдануды қарастырады.

13. Көрмейтін білім алушыларға физиканы оқытқанда кеңінен сызбалар қолданады. Жоғары сыныптарда, көптеген нақты-бейнелі түсініктері бола тұра, түрлі көлік механизмдерін және физикалық құбылыстарды бейнелейтін сызба немесе сурет, шартты рельефті белгілермен толыққанды қолдана алады.

14. Контурлық рельефті сызбалар білім алушыларға станоктардың ішкі механизмдерінің күрделі құрылымдарын меңгеруге және кинематикалық түйіндердің өзара іс-әрекеттеріне ықпалдасуына көмектеседі; оқушыларға кеңістік ойлауды дамытуға и механизмдер әрекетінің физикалық-техникалық ұстанымдарының бірнеше түсініктерін қалыптастыруға ықпал ететін бірнеше есеп беруге болады.

15. Көрмейтін және нашар көретін білім алушылар үшін мектептегі физика кабинетінде келесі тифлотехникалық құралдар қарастырылады:

1) рельефті-нүктелік шрифтпен орындалған физика пәні бойынша мәтіндік дидактикалық құралдар;

2) көріп қабылдауға негізделген (көру қалдығы мен түс сезімталғыы бар көрмейтін білім алушылар үшін), түстік безендендірілуі бар және сипап сезу арқылы қабылдауға негізделген рельефті жазықтықта орындалған иллюстративті-графикалық құралда; көрметін білім алушылардың жеке ерекше білім қажеттіліктеріне жауап беретін дидактикалық материалдар мен көрнекі құралдар;

3) рельефті сызуға арналған құралдар мен құрылғылар ("Школьник" құралы, сызғыш, циркуль, тактильді индикациясы бар транспортир);

4) тактильді индикациясы бар өлшегіш физикалық құралдар;

5) оқытудың техникалық құралдары: компьютерлік тифло кешен, интернетке қолжетімді интербелсенді тақта, сканерлеу мен оқуға арналған "Книголюб" кешені, электронды ұлғайтқыш құралы бар "Книга", тифлоплеер мен диктофоны бар нашар көретін білім алушыларға арналған стационарлы және портативті ұлғайтқыш құралдар.

Тарау 3. "Физика" пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

16. "Физика" пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

- 1) 7 сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты;
- 2) 8 сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты;
- 3) 9 сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты;
- 4) 10 сыныпта– аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты құрайды.

17. Бағдарлама мазмұны 8 бөлімді қамтиды:

- 1) "Физикалық шамалар мен өлшеулер" бөлімі;
- 2) "Механика" бөлімі;
- 3) "Жылу физикасы" бөлімі;
- 4) "Электр және магнетизм" бөлімі;
- 5) "Геометриялық оптика" бөлімі;
- 6) "Кванттық физика элементтері" бөлімі;
- 7) "Астрономия негіздері" бөлімі;
- 8) "Әлемнің қазіргі физикалық бейнесі" бөлімі.

18. "Физикалық шамалар мен өлшеулер" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) физика – табиғат туралы ғылым;
- 2) физикалық шамалар;
- 3) физикалық өлшеулер.

19. "Механика" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) кинематика негіздері;
- 2) динамика негіздері;

- 3) сақталу заңдары;
- 4) статика;
- 5) тербелістер мен толқындар.

20. "Жылу физикасы" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) молекулалы-кинетикалық теория негіздері;
- 2) термодинамика негіздері.

21. "Электр және магнетизм" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) электростатика негіздері;
- 2) электр тогы;
- 3) магнит өрісі;
- 4) электромагниттік толқындар және тербеліс.

22. "Геометриялық оптика" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) геометриялық оптика заңдары.

23. "Кванттық физика элементтері" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) атом мен атом ядросының құрылысы;
- 2) радиоактивтілік;
- 3) элементар бөлшектер.

24. "Астрономия негіздері" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) Жер және Ғарыш;
- 2) астрофизика элементтері.

25. "Әлемнің қазіргі физикалық бейнесі" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) физиканың дүниетанымдық мәні.

26. 7-сыныпқа арналған "Физика" пәнінің базалық мазмұны:

1) "Физика – табиғат туралы ғылым". Физика – табиғат туралы ғылым, табиғатты зерттеудің ғылыми әдістері;

2) "Физикалық шамалар мен өлшеулер". Халықаралық бірліктер жүйесі; скаляр және векторлық физикалық шамалар, өлшеулер мен есептеулердің дәлдігі, үлкен және кіші сандарды ықшамдап жазу. Зерханалық жұмыс № 1: кішкентай денелердің өлшемін анықтау. Зерханалық жұмыс № 2: физикалық шамаларды өлшеу. Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; аспап шкаласындағы бөліктің құнын анықтау;

3) "Механикалық қозғалыс". Механикалық қозғалыс және оның сипаттамалары, санақ жүйесі, қозғалыстың салыстырмалылығы, түзусызықты бірқалыпты және бірқалыпсыз қозғалыстар, жылдамдық және орташа жылдамдықты есептеу, әртүрлі механикалық қозғалыстардың графиктері. Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару, координатаның уақытқа тәуелділік графигін зерттеу;

4) "Тығыздық". Масса және денелердің массасын өлшеу, дұрыс және дұрыс емес пішінді денелердің көлемін өлшеу, заттың тығыздығы және тығыздықтың өлшем бірлігі, тығыздықты есептеу. Зертханалық жұмыс № 3: сұйықтар мен қатты денелердің

тығыздығын анықтау. Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару, электрондық және иіндік таразыларды қолданып, әр түрлі денелердің массасын анықтау;

5) "Денелердің өзара әрекеттесуі". Инерция құбылысы, күш, тартылыс құбылысы және ауырлық күші, салмақ, деформация, серпімділік күші, Гук заңы, үйкеліс күші, үйкеліс әрекетін техникада ескеру, бір түзу бойымен денеге әсер еткен күштерді қосу. Зертханалық жұмыс № 4: серпімді деформацияларды зерделеу. Зертханалық жұмыс №5 : сырғанау үйкеліс күшін зерттеу. Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару, динамометр көмегімен өлшеу, ауырлық күшін зерттеу, түрлі денелердің созылуын зерттеу;

6) "Қатты денелер, сұйықтар және газдардағы қысым". Газдардың, сұйықтардың және қатты денелердің молекулалық құрылымы, қатты денелердегі қысым, сұйықтар мен газдардағы қысым, Паскаль заңы, қатынас ыдыстар, гидравликалық машиналар, атмосфералық қысым, атмосфералық қысымды өлшеу, манометрлер, сорғылар, кері итеруші күш. Зертханалық жұмыс № 6: Архимед заңын зерделеу. Зертханалық жұмыс № 7: дененің сұйықта жүзу шарттарын анықтау. Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару, кез-келген пішінді қатынас ыдыстардағы бірдей және әртүрлі сұйықтардың беттерінің орналасуын зерттеу, атмосфералық қысымның бар екендігін зерттеу.

7) "Жұмыс және қуат". Механикалық жұмыс, қуат. Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару, жұмыстың мәнін график бойынша анықтау, ауырлық күші мен үйкеліс күшінің жұмысын салыстыру, транспорт түрлерінің қуатын бағалау;

8) "Энергия". Кинетикалық энергия, потенциалдық энергия, энергияның сақталуы және басқа түрге айналуы. Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару, үстел теннисіне арналған шариктің тебілу биіктігін анықтау.

9) "Жай механизмдер". Жай механизмдер, дененің массалық центрі, иіндіктің тепе-теңдік шарты, пайдалы әрекет коэффициенті. Зертханалық жұмыс № 8: жазық фигураның массалар центрін анықтау. Зертханалық жұмыс № 9: иіндіктің тепе-теңдік шарттарын анықтау. Зертханалық жұмыс №10: көлбеу жазықтықтың пайдалы әрекет коэффициентін анықтау. Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару, түсірілген күштің айналу осіне дейінгі қашықтыққа тәуелділігін зерттеу.

27. 8-сыныпқа арналған "Физика" пәнінің базалық мазмұны:

1) "Жер және Ғарыш". Аспан денелері туралы ғылым, күн жүйесі, күнтізбе негіздері (тәулік, ай, жыл);

2) "Жылулық құбылыстар". Жылулық қозғалыс, броундық қозғалыс, диффузия, температура, оны өлшеу тәсілдері, температураның шкалалары, ішкі энергия, ішкі энергияны өзгерту тәсілдері, жылуөткізгіштік, конвекция, сәуле шығару, табиғаттағы және техникадағы жылу берілу, жылу құбылыстарының тірі ағзалардың өмірлеріндегі

ролі, жылу мөлшері, заттың меншікті жылу сыйымдылығы, отынның энергиясы, отынның меншікті жану жылуы, жылу үдерістеріндегі энергияның сақталу және басқа түрге айналу заңы. Зертханалық жұмыс №1: әртүрлі температурадағы суларды араластырғандағы жылу мөлшерлерін салыстыру. Практикалық жұмыстар: денені қыздыру үшін қажетті немесе оны суытқанда бөлінетін жылу мөлшерін есептеу, заттың меншікті жылу сыйымдылығын анықтау, заттың агрегаттық күйлері өзгерген кездегі жылу мөлшерін есептеу, жылу мөлшерінің дене массасына тәуелділігін зерттеу, жылу мөлшерінің қыздыру температурасына тәуелділігін зерттеу, әртүрлі отынның жану тиімділігін бағалау;

3) "Заттың агрегаттық күйлері". Қатты денелердің балқуы және қатаюы, балқу температурасы, меншікті балқу жылуы, булану және конденсация, қаныққан және қанықпаған булар, қайнау, меншікті булану жылуы, қайнау температурасының атмосфералық қысымға байланыстылығын анықтау. Зертханалық жұмыс № 2: мұздың меншікті балқу жылуын анықтау. Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару, заттың фазалық ауысу графигін зерттеу, мұздың балқу температурасын зерттеу, булану жылдамдығының әртүрлі факторларға тәуелділігін зерттеу;

4) "Термодинамика негіздері". Термодинамиканың бірінші заңы, газдың және будың жұмысы, жылу үдерістерінің қайтымсыздығы, термодинамиканың екінші заңы, жылу қозғалтқыштары, жылу қозғалтқыштарының пайдалы әрекет коэффициенті, Жылу машиналарын пайдаланудағы экологиялық мәселелер. Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару, ішкі энергияның механикалық энергияға айналуын зерттеу, жылулық тепе-теңдік орныққандағы энергияның сақталу заңын зерттеу;

5) "Электростатика негіздері". Денелердің электрленуі, электр заряды, өткізгіштер мен диэлектриктер, электр зарядының сақталу заңы, қозғалмайтын зарядтардың өзара әрекеттесуі, Кулон заңы, элементар электр заряды, электр өрісі, электр өрісінің кернеулігі, электр өрісінің потенциалы және потенциалдар айырымы, конденсатор. Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару, бір-бірінен қандай-да бір арақашықтықта орналасқан және жіңішке жіпке ілінген екі бірдей ауа шарының әрекеттесуін зерттеу, электроскопты жасау;

6) "Тұрақты электр тогы. Электр тогы, электр тогы көздері, электр тізбегі және оның құрамды бөліктері, ток күші, кернеу, тізбек бөлігі үшін Ом заңы, өткізгіштің электр кедергісі, өткізгіштің меншікті кедергісі, реостат, өткізгіштерді тізбектей және параллель қосу, электр тогының жұмысы мен қуаты, электр тогының жылулық әсері, Джоуль-Ленц заңы, металдардағы электр кедергісінің температураға тәуелділігі, асқын өткізгіштік, электрқыздырғыш құралдар, қыздыру шамдары, қысқа тұйықталу, балқымалы сақтандырғыштар, электр тогының химиялық әсері (Фарадейдің заңы). Зертханалық жұмыс № 3: "Электр тізбегін құрастыру және оның әртүрлі бөліктеріндегі

ток күшін өлшеу". Зертханалық жұмыс №4: "Тізбек бөлігі үшін ток күшінің кернеуге тәуелділігін зерттеу". Зертханалық жұмыс №5: "Өткізгіштерді тізбектей қосуды зерделеу". Зертханалық жұмыс №6: "Өткізгіштерді параллелді қосуды зерделеу". Зертханалық жұмыс №7: "Электр тогының жұмысы мен қуатын анықтау". Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару, тізбектегі ток күшін өлшеу, тізбек бөліндегі кернеуді өлшеу, өткізгіш кедергісінің материал тегіне тәуелділігі, қыздыру шамының қуаты мен жұмысын өлшеу, тізбектей қосылған шамдардың ток қуатын зерттеу, параллель қосылған шамдардың ток қуатын зерттеу;

7) "Электромагниттік құбылыстар". Тұрақты магниттер, магнит өрісі, тогы бар түзу өткізгіштің магнит өрісі, тогы бар шарғының магнит өрісі, электромагниттер және оларды қолдану; магнит өрісінің тогы бар өткізгішке әрекеті, электроқозғалтқыш; электр өлшеуіш құралдар, электромагниттік индукция, генераторлар. Зертханалық жұмыс № 8: "Тұрақты магниттің қасиеттерін оқып-үйрену және магнит өрісінің бейнесін алу". Зертханалық жұмыс №9: "Электромагнитті құрастыру және оның әсерін сынау". Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару, су компасын (құбылнамасын) жасау, магнит өрісінің түрлі материалдар арқылы өтуін зерттеу, түрлі тиындардың магниттік қасиеттерін зерттеу, үйкеліс арқылы магниттеу, магниттің қасиетіне температураның әсері.

28. 9-сыныпқа арналған "Физика" пәнінің базалық мазмұны:

1) "Жарық құбылыстары". Жарықтың түзу сызықты таралу заңы, жарықтың шағылуы, шағылу заңдары, жазық айналар, сфералық айналар, сфералық айна көмегімен кескін алу, жарықтың сынуы, жарықтың сыну заңы, толық ішкі шағылу, линзалар, линзаның оптикалық күші, жұқа линзаның формуласы, линзаның көмегімен кескін алу, көз - оптикалық жүйе, көздің көру кемшіліктері және оларды түзету әдістері, оптикалық аспаптар. Зертханалық жұмыс № 1: "Шынының сыну көрсеткішін анықтау". Зертханалық жұмыс №2: "Жұқа линзаның фокустық қашықтығын анықтау". Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару, қарапайым перископты жасау, калейдоскопты жасау, жазық айнадағы кескінді зерттеу, ойыс айнаға түскен және шағылған стандартты сәулелердің жүрісі, жинағыш және шашыратқыш линзадағы негізгі сәулелердің жүрісі, көз бен фотоаппараттың оптикалық жүйелерін салыстыру;

2) "Кинематика негіздері". Механикалық қозғалыс, векторлар және оларға амалдар қолдану, вектордың координаталар осьтеріне түсірілген проекциялары, түзусызықты теңайнымалы қозғалыс, үдеу, түзусызықты теңайнымалы қозғалыс кезіндегі жылдамдық және орын ауыстыру, дененің еркін түсуі, еркін түсу үдеуі, қисықсызықты қозғалыс, материялық нүктенің шеңбер бойымен бірқалыпты қозғалысы, сызықтық және бұрыштық жылдамдықтар, центрге тартқыш үдеу. Зертханалық жұмыс №3: "Теңүдемелі қозғалыс кезіндегі дененің үдеуін анықтау". Зертханалық жұмыс №4:

горизонталь лақтырылған дененің қозғалысын зерделеу. Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару, қозғалыстың салыстырмалылығы, денелердің қозғалысын сипаттау тәсілдері;

3) "Астрономия негіздері". Жұлдызды аспан, аспан сферасы, аспан координаталарының жүйесі, әртүрлі географиялық ендіктегі аспан шырақтарының көрінерлік қозғалысы, жергілікті, белдеулік және бүкіләлемдік уақыт, Күн жүйесіндегі ғаламшарлардың қозғалыс заңдары, Күн жүйесі денесіне дейінгі ара қашықтықты параллакс әдісімен анықтау;

4) "Динамика негіздері". Ньютонның бірінші заңы, инерциялық санақ жүйелері, механикадағы күштер, Ньютонның екінші заңы, масса, Ньютонның үшінші заңы, Бүкіләлемдік тартылыс заңы, дененің салмағы, салмақсыздық, денелердің ауырлық күшінің әрекетінен қозғалуы, Жердің жасанды серіктерінің қозғалысы. Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару, күшті өлшеудің практикалық тәсілдері, жердің ауырлық өрісіндегі дене қозғалысының параметрлерін есептеу, дененің еркін түсу үдеуін өлшеу;

5) "Сақталу заңдары". Дене импульсі және күш импульсі, импульстің сақталу заңы, реактивті қозғалыс, механикалық жұмыс және энергия, энергияның сақталу және айналу заңы. Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару, дененің кинетикалық энергиясының өзгеруіне қатысты күштің жұмысын салыстыру, денелердің соқтығысуы кезіндегі импульстің сақталу заңын зерттеу.

29. 10-сыныпқа арналған "Физика" пәнінің базалық мазмұны:

1) "Тербелістер және толқындар". Тербелмелі қозғалыс, тербелістер кезіндегі энергияның түрленуі, тербелмелі қозғалыстың теңдеуі, математикалық және серіппелі маятниктердің тербелістері, еркін және еріксіз тербелістер, резонанс, еркін электромагниттік тербелістер, толқындық қозғалыс, дыбыс, дыбыстың сипаттамалары, акустикалық резонанс, жаңғырық, электромагниттік толқындар, электромагниттік толқындар шкаласы. Зертханалық жұмыс № 1: "Математикалық маятниктің көмегімен еркін түсу үдеуін анықтау". Зертханалық жұмыс №2: "Беттік толқындардың таралу жылдамдығын анықтау". Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару, әр түрлі маятниктер тербелісінің периодын есептеу, еркін және еріксіз тербелістерді зерттеу, толқындардың сипаттамасын зерттеу, ұялы телефонның жұмыс істеу принципі, аналогті сигналдың берілуі, Морзе әліппесі;

2) "Атом құрылысы. Атомдық құбылыстар". Жылулық сәуле шығару; жарық кванттары туралы Планк гипотезасы, фотоэффект құбылысы, рентген сәулелері, радиоактивтілік, радиоактивті сәулеленудің табиғаты, Резерфорд тәжірибесі, атомның құрамы. Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару;

3) "Атом ядросы. Ядролық өзара әрекеттесу, ядролық күштер, массалар ақауы, атом ядросының байланыс энергиясы, ядролық реакциялар, радиоактивті ыдырау заңы, ауыр ядролардың бөлінуі, тізбекті ядролық реакция, ядролық реактор, термоядролық

реакциялар, радиоизотоптар, радиациядан қорғану, элементар бөлшектер. Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару, радиоактивті элементтердің жартылай ыдырау периодын есептеу;

4) "Әлемнің қазіргі физикалық бейнесі". Физика және астрономияның дүниетанымдық маңызы, экологиялық мәдениет.

Тарау 4. Оқыту мақсаттарының жүйесі

30. Бағдарламада "оқыту мақсаттары" төрт саннан тұратын кодтық белгімен белгіленді. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сандар бөлім және бөлімше ретін, төртінші сан бөлімшедегі оқыту мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 7.1.2.4 кодында "7" – сынып, "1.2" – бөлімшесі, "4" – оқыту мақсатының реттік саны.

31. Бөлімдер бойынша әр сыныпқа оқудың күтілетін нәтижелері:

1) "Физикалық шамалар" бөлімі:

1-кесте

Бөлімшелер	Оқытудың мақсаттары			
	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
1.1 Физика – табиғат туралы ғылым	7.1.1.1 физикалық құбылыстарға мысалдар келтіру; 7.1.1.2 мұғалімнің көмегімен физикалық құбылыстарға бақылау жүргізу; тактильді индикациясы бар өлшегіш құралдардың бағытын атау; 7.1.1.3 табиғатты зерттеудің ғылыми әдістерін ажырату			
	7.1.2.1 физикалық шамаларды олардың Халықаралық бірліктер жүйесіндегі өлшем бірліктерімен сәйкестендіру және Брайль жүйесі бойынша олардың белгіленуін білу; 7.1.2.2	8.1.2.1 Халықаралық бірліктер жүйесі	9.1.2.1	10.1.2.1

1.2 Физикалық шамалар	<p>скаляр және векторлық шамаларды ажырату және мысалдар келтіру;</p> <p>7.1.2.3 үлкен және кіші сандарды жазған кезде еселік және үлестік қосымшаларды білу және қолдану, санды стандартты түрде Брайль жүйесі бойынша жазу</p>	<p>бойынша өлшем бірліктеріне өз бетінше бейімделе алуы</p>	<p>өлшем бірліктерін зертханалық және практикалық жұмыстарда қолдану</p>	<p>Менделеев кестесіне сәйкес масса көлемі мен зарядты өлшеу бірліктерін қолдану</p>
1.3 Физикалық өлшеулер	<p>7.1.3.1 дененің ұзындығын, көлемін, температурасын және уақытты өлшеу, өлшеу нәтижелерін аспаптардың қателіктерін есепке ала отырып жазу;</p> <p>7.1.3.2 кішкентай денелердің өлшемін қатарлау әдісі арқылы зертханалық жұмыстарды орындауда компенсаторлық мүмкіндіктерін қолдана отырып анықтау;</p> <p>7.1.3.3 физика кабинетінде қауіпсіздік ережелерін білу және сақтау</p>	<p>8.1.3.1 эксперимент-тен деректерін жинақтау, талдау және өлшеу және қателіктерін ескеріп жазу;</p> <p>8.1.3.2 тәжірибені жүргізуге әсер ететін факторларды анықтау, көріп - сипап сезу арқылы зерделеу дағдыларын қолдану;</p> <p>8.1.3.3 физика кабинетінде қауіпсіздік ережелерін білу және сақтау</p>	<p>9.1.3.1 алған нәтижені түсіндіру және қорытынды жасау;</p> <p>9.1.3.2 эксперименттің нәтижесіне әсер ететін факторларды талдау және көріп - сипап сезу арқылы зерделеу дағдыларын қолдану арқылы экспериментті жүргізуді жақсарту жолдарын ұсыну;</p> <p>9.1.3.3 физика кабинетінде қауіпсіздік ережелерін білу және сақтау</p>	<p>10.1.3.1 алынған теоретикалық және экспериментальды нәтижелерді түсіндіру мен қорытынды жасау;</p> <p>10.1.3.2 эксперименттің нәтижесіне әсер ететін факторларды талдау және көріп - сипап сезу арқылы зерделеу дағдыларын қолдану арқылы экспериментті жүргізуді жақсарту жолдарын ұсыну;</p>

2) "Механика" бөлімі:

2 кесте

Бөлімшелер	Оқытудың мақсаттары			
	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
	<p>7.2.1.1 сақтаулы анализаторларды қолдана отырып, келесі терминдердің</p>		<p>9.2.1.7 есептерді шығаруда тең үдемелі қозғалыс кезіндегі орын ауыстыру мен координат теңдігін қолдану;</p> <p>9.2.1.8</p>	

2.1 Кинематиканың негіздері

физикалық мағынасын түсіндіру - материялық нүкте, санақ жүйесі, қозғалыстың салыстырмалылығы, траектория, жол, орын ауыстыру;

7.2.1.2 механикалық қозғалыстың салыстырмалылығына мысалдар келтіру;

7.2.1.3 есеп нүктесін есепке ала отырып, сызбанұсқа бойынша қозғалыстың қатыстығына есептер шығару: өзінен, жолдасынан, өзге заттардан;

7.2.1.4 түзу сызықты бірқалыпты қозғалысты және бірқалыпсыз қозғалысты ажырата білу;

7.2.1.5 Брайль жүйесі бойынша қозғалыстағы дененің жылдамдығы мен орташа жылдамдығын есептеу;

7.2.1.6 тактильді өлшеу құрылғыларын қолдана отырып, s -тің t -ға тәуелділік графигін тұрғызуда координата осьтерінде және кестелерде өлшем бірліктерін дұрыс белгілеу;

7.2.1.7 дененің орын ауыстыруының уақытқа тәуелділік

тең үдемелі қозғалыс кезіндегі дененің үдеуін эксперименттік жолмен анықтау;

9.2.1.9 тактильді өлшеу құралдарын қолдана отырып, тең үдемелі қозғалыс кезіндегі орын ауыстырудың және жылдамдықтың уақытқа тәуелділік графиктерін тұрғызу және оларды түсіндіру;

9.2.1.10 еркін түсуді сипаттау үшін теңайнымалы қозғалыстың кинематикалық теңдеулерін Брайль жүйесі бойынша есеп шығаруда қолдану;

9.2.1.11 теңайнымалы және бірқалыпты қозғалыстың кинематикалық теңдеулерін қолдана отырып, горизонталь лақтырылған дененің қозғалысын сипаттау; рельефті суретті көріп-сипап сезу дағдыларын қолдану мен аналогия бойынша сызу туғызу;

9.2.1.12 горизонталь лақтырылған дененің қозғалыс жылдамдығын анықтау;

9.2.1.13 сақтаулы анализаторларды қолдана отырып, горизонталь лақтырылған дененің қозғалыс

	<p>графигінен келесі жағдайларды анықтау:</p> <p>(1) дененің тыныштық күйін,</p> <p>(2) тұрақты жылдамдықпен қозғалысын, тәуелділіктің релефті графигін оқу қабілеті;</p> <p>7.2.1.8 бірқалыпты қозғалған дененің орын ауыстыруының уақытқа тәуелділік графигінен жылдамдығын анықтау</p>		<p>траекториясын сызу ;</p> <p>9.2.1.14 дененің шеңбер бойымен бірқалыпты қозғалысын сызықтық және бұрыштық шамалар арқылы сипаттау;</p> <p>9.2.1.15 сызықтық және бұрыштық жылдамдықты байланыстыратын өрнекті есептер шығаруда қолдану;</p> <p>9.2.1.16 центрге тартқыш үдеу формуласын есептер шығаруда қолдану</p>	
	<p>7.2.2.1 инерция құбылысын түсіндіру және мысалдар келтіру;</p> <p>7.2.2.2 күнделікті өмірден күштердің әрекет етуіне мысалдар келтіру; сөздік сипаттау негізінде денелердің өзара әрекеттерін елестете алу;</p>		<p>9.2.2.1 инерция, инерттілік және инерциялық санақ жүйесі ұғымдарының мағынасын түсіндіру;</p> <p>9.2.2.2 Ньютонның бірінші заңын тұжырымдау және есептер шығаруда қолдану;</p> <p>9.2.2.3 көріп –сипап сезу дағдыларын қолдана отырып, ауырлық күші, серпімділік күші, және үйкеліс күші табиғатын түсіндіру ;</p> <p>9.2.2.4 Брайль жүйесі бойынша Ньютонның екінші заңын тұжырымдау және есептер шығаруда қолдану;</p> <p>9.2.2.5 Брайль жүйесі бойынша Ньютонның үшінші заңын тұжырымдау және есептер шығаруда қолдану;</p>	

2.2
Динамика негіздері

7.2.2.3 қабылдаудың көріп –сипап сезу тәсілі арқылы пластикалық және серпімді деформацияларды ажырату, мысалдар келтіру

7.2.2.4 серпімділік күшінің серіппенің ұзаруына тәуелділік графигінен қатаңдық коэффициентін анықтау; тәуелділіктің рельефті графигіноку қабілеті;

7.2.2.5 Брайль жүйесі бойынша Гук заңының формуласы бойынша серпімділік күшін есептеу;

7.2.2.6 қабылдаудың көру – тактильді негізінде тыныштық , домалау және сырғанау үйкелістерін сипаттау;

7.2.2.7 үйкеліс күшінің пайдасы мен зиянына мысалдар келтіру;

7.2.2.8 күштерді берілген масштабта графикалық түрде көрсету;

7.2.2.9 денеге бір түзудің бойымен әрекет ететін күштердің тең әрекетті күшін графикалық табу;

7.2.2.10 салмақ және ауырлық күшін ажырату;

7.2.2.11 жұмысты орындау барысында компенсаторлы мүмкіндіктерді

9.2.2.6 бүкіләлемдік тартылыс заңын тұжырымдау және оныБрайль жүйесі бойынша есептер шығаруда қолдану;

9.2.2.7 ғарыш аппараттардың орбиталарын салыстыру;

9.2.2.8 тартылыс өрісіндегі дененің қозғалысын сипаттайтын шамаларды анықтау ;

9.2.2.9 бірінші ғарыштық жылдамдықтың формуласынесептер шығаруда қолдану;

9.2.2.10 үдеумен қозғалған дененің салмағын анықтау;

қолдана отырып,
электронды,
серіппелі, иінді
таразылардың
көмегімен дененің
массасын өлшеу;
7.2.2.12 көру
қалдығын қолдана
отырып, әртүрлі
пішіндегі қатты
дененің немесе
сұйықтың көлемін
өлшеу үшін
өлшеуіш цилиндрді
(мензурка) қолдану;
7.2.2.13
тығыздықтың
физикалық
мағынасын
түсіндіру;
7.2.2.14 сұйықтар
мен қатты
денелердің
тығыздығын
тәжірибе арқылы
анықтау;
7.2.2.15 есептерді
шешу барысында
Брайль жүйесі
бойыншатығыздық
кестесі емн жұмыс
жасай алу,
тығыздық
формуласын
қолдану

9.2.2.11

			салмақсыздық күйді түсіндіру
2.3Сақталу заңдары	<p>7.2.3.1 механикалық жұмыс деген физикалық ұғымның мағынасын түсіндіру;</p> <p>7.2.3.2 механикалық энергияның екі түрін ажырату;</p> <p>7.2.3.3 кинетикалық энергия формуласын Брайль жүйесі бойынша есептер шығаруда қолдану;</p> <p>7.2.3.4 жоғары көтерілген дене үшін потенциалдық энергиясының және серпімді дененің формуласын Брайль жүйесі бойынша есеп шығаруда қолдану;</p> <p>7.2.3.5 энергияның түрленуіне мысалдар келтіру;</p> <p>7.2.3.6 есептерді шығаруда механикалық энергияны сақтау заңын қолдану;</p> <p>7.2.3.7 қуат ұғымының физикалық мағынасын түсіндіру;</p> <p>7.2.3.8 механикалық жұмыс пен қуаттың формулаларын</p>	<p>9.2.3.1 "дене импульсі" және "күш импульсін" түсініктерін ажырату;</p> <p>9.2.3.2 импульстің сақталу заңын тұжырымдау және есептер шығаруда қолдану;</p> <p>9.2.3.3 кеңістіктік - образдық ойлауды қолдана отырып, табиғаттағы және техникадағы реактивті қозғалысқа мысалдар келтіру</p> <p>9.2.3.4 Байқоңыр ғарыш айлағының аймақтық және халықаралық маңыздылығына баға беру;</p> <p>9.2.3.5 механикалық жұмысты аналитикалық және графиктік тәсілмен анықтау;</p> <p>9.2.3.6жұмыс пен энергияның өзара байланысын түсіндіру;</p> <p>9.2.3.7 энергияның сақталу заңын есептер шығаруда қолдану;</p> <p>9.2.3.8 сезімдік қабылдау негізінде көтеру мен түсіру кезіндегі күштің жағымды және жағымсыз жұмысын түсіндіру;</p> <p>9.2.3.9 кеңістіктік - образдық ойлау дағдысын қолдана отырып, энергия мен ауырлық күші</p>	

	Брайль жүйесі бойынша есептер шығаруда қолдану;		жұмысының өзара байланысын түсіндіру; 9.2.3.10 сезімдік қабылдау негізінде жұмыс пен серпімділіктің байланысын түсіндіру;	
2.4 Статика	7.2.4.1 "Механиканың алтын ережесін" тұжырымдау және қарапайым механизмдердің қолданылуына мысалдар келтіру; 7.2.4.2 "күш моменті" ұғымының физикалық мағынасын түсіндіру 7.2.4.3 сезімдік қабылдау негізінде жазық фигураның массалық центрін тәжірибеде анықтау; 7.2.4.4 тепе-теңдікте тұрған денелер үшін күш моменттер ережесін тұжырымдау және есептер шығаруда қолдану; 7.2.4.5 тәжірибеде иіндіктің тепе-теңдік шарттарын анықтау; 7.2.4.6 көлбеу жазықтықтың пайдалы әсер коэффициентін тәжірибеде анықтау 7.2.4.7 көлбеу жазықтықтың пайдалы әсер коэффициентін тәжірибеде анықтау			

10.2.5.1 еркін және еріксіз тербелістерге мысалдар келтіру;
10.2.5.2 экспериментально находит амплитуду, период, частоту;
10.2.5.3 формулаларды колданып, период, жиілік, циклдік жиілікті анықтау;
10.2.5.4 тербелмелі процесте энергияның сақталу заңын сипаттау;
10.2.5.5 Брайль жүйесі бойынша гармоникалық тербелістердің графиктері бойынша координатаның, жылдамдықтың және үдеудің теңдеулерін жазу білу;
10.2.5.6 әртүрлі тербелмелі жүйедегі тербелістің пайда болу себептерін түсіндіру;
10.2.5.7 маятниктер тербелісі периодының әртүрлі параметрлерге тәуелділігін зерттеу;
10.2.5.8 математикалық маятник периодының формуласынан еркін түсу үдеуін анықтау;
10.2.5.9 период квадратының маятник ұзындығына тәуелділік графигін тұрғызу және талдау;
10.2.5.10 еріксіз тербеліс

Тербелістер мен толқындар

амплитудасының мәжбүрлеуші күштің жиілігіне тәуелділігін график бойынша сипаттау;
10.2.5.11 резонанс құбылысын сипаттау;
;
10.2.5.12 толқын жылдамдығы, жиілігі және толқын ұзындығы формулаларын есеп шығаруда қолдану;
10.2.5.13 көлденең және бойлық толқындарды салыстыру;
10.2.5.14 су бетіндегі толқындардың таралу жылдамдығын эксперимент түрінде анықтау;
10.2.5.15 естіп қабылдау негізінде дыбыстың пайда болу және таралу шарттарын атау;
10.2.5.16 дыбыс сипаттамаларын дыбыс толқындарының жиілігі және амплитудасымен сәйкестендіру;
10.2.5.17 резонанстың пайда болу шарттарын атау және оның қолданылуына мысалдар келтіру;
10.2.5.18 жаңғырықтың пайда болу табиғатын және оны қолдану әдістерін сипаттау;
10.2.5.19 табиғатта және техникада ультрадыбыс пен инфрадыбысты

3) тарау 3 "Жылу физикасы":
кесте 3

Бөлімшелер	Оқытудың мақсаттары			
	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
3.1 Молекулалы-кинетикалық теория негіздері	<p>7.3.1.1 заттардың молекулалық құрылысы негізінде, газдардың сұйықтар мен қатты денелердің құрылымын сипаттау;</p> <p>7.3.1.2 сезімдік қабылдау негізінде қысымның физикалық мағынасын түсіндіру және өзгерту әдістерін сипаттау;</p> <p>7.3.1.3 есептер шығаруда қатты дененің қысымының формуласын қолдану;</p> <p>7.3.1.4 газ қысымын молекулалық құрылым негізінде түсіндіру;</p> <p>7.3.1.5 сұйықтықтағы гидростатикалық қысымның формуласын шығару және оны Брайль жүйесі бойынша есептер шығаруда қолдану;</p> <p>7.3.1.6 қатынас ыдыстардың қолданылуына мысалдар келтіру;</p> <p>7.3.1.7 гидравликалық машиналардың жұмыс істеу принципін сипаттау ;</p>	<p>8.3.1.1 молекулалы-кинетикалық теорияның негізгі қағидаларын дәлелдейтін мысалдар келтіру және тәжірибені сипаттау;</p> <p>8.3.1.2 температураның мәндерін әр түрлі шкала (Цельсий, Кельвин) бойынша өрнектеу;</p> <p>8.3.1.3 температураны өлшеуді жылулық ұлғаю негізінде сипаттау;</p>		

	<p>7.3.1.8 гидравликалық машиналарды қолдану кезіндегі күштен ұтысты есептеу;</p> <p>7.3.1.9 атмосфералық қысымның табиғатын түсіндіру және оны өлшеудің әдістерін ұсыну;</p> <p>7.3.1.10 манометр мен сорғылардың жұмыс істеу принципін сипаттау;</p> <p>7.3.1.11 кері итеруші күшті анықтау және оның сұйыққа батырылған дененің көлеміне тәуелділігін зерттеу;</p> <p>7.3.1.12 сұйықтар мен газдардағы кері итеруші күштің табиғатын түсіндіру;</p> <p>7.3.1.13 Брайль жүйесі бойынша есептер шығару кезінде Архимед заңын қолдану;</p> <p>7.3.1.14 дененің сұйықта жүзу шарттарын зерттеу</p>	<p>8.3.1.4 молекула-кинетикалық теория негізінде қатты күйден сұйыққа және кері айналуы сипаттау;</p> <p>8.3.1.5 молекула-кинетикалық теория негізінде заттың сұйық күйден газ күйіне және кері айналуын сипаттау;</p>		
		<p>8.3.2.1 дененің ішкі энергиясын өзгерту тәсілдерін сипаттау;</p> <p>8.3.2.2 әртүрлі жылу берілудің түрлерін салыстыру, температуралық сезім мен фактурасын анықтау мақсатында әртүрлі заттарды зерделеу (ағаштан, металдан, пластмассадан, матадан, әйнектен және өзге</p>		

материалдардан жасалынған заттар);

8.3.2.3 техникада және тұрмыста жылу берілу түрлерінің қолданылуына мысалдар келтіру;

8.3.2.4 әртүрлі температураға тірі ағзалардың бейімделуіне мысалдар келтіру;

8.3.2.5 жылу алмасу процесі кезінде алған немесе берген жылу мөлшерін анықтау;

8.3.2.6 заттың меншікті жылу сыйымдылығының мағынасын түсіндіру;

8.3.2.7 отынның жануы кезінде бөлінген жылу мөлшерінің формуласын Брайль жүйесі бойынша есеп шығару барысында қолдану;

8.3.2.8 жылу құбылыстарындағы энергияның сақталу және айналу заңын зерттеу;

8.3.2.9 жылулық тепе-теңдік теңдеуінесептер шығаруда қолдану;

8.3.2.10 балку/кристалдану кезіндегі жұтылатын/бөлінетін жылу мөлшерінің формуласын есептер шығаруда қолдану, Брайль жүйесі бойынша тұрақты көлем кестесімен жұмыс жасай алу;

3.2Термодинамика
негіздері

8.3.2.11 заттың
балқу және қатаю
процесі кезіндегі
температураның
уақытқа тәуелділік
графикін талдау,
тәуелділіктің
рельефті бейнесін
оқу барысында
физикалық
көлемдерді
сәйкестендіре алу;

8.3.2.12
эксперимент
көмегімен мұздың
меншікті балқу
жылуын анықтау;

8.3.2.13 булану
және
конденсацияланукез
індегі
температураның
уақытқа тәуелділік
графикін талдау,
тәуелділіктің
рельефті бейнесін
оқудафизикалық
көлемдерді
сәйкестендіре алу;

8.3.2.14 сезімдік
қабылдау негізінде
су буының
мысалында қанығу
күйін сипаттау;

8.3.2.15 меншікті
булану жылуын
анықтау;

8.3.2.16 қайнау
температурасының
сыртқы қысымға
тәуелділігін
түсіндіру;

8.3.2.17термодинам
иканың
біріншізаңының
мағынасын
түсіндіру;

8.3.2.18
термодинамиканың
екінші заңының
мағынасын
түсіндіру;

	<p>8.3.2.19 жылу қозғалтқышының пайдалы әсер коэффициентін анықтау;</p> <p>8.3.2.20 іштен жану қозғалтқышының, бу турбинасының және тоңазтқыштың жұмыс істеу принципін түсіну және сипаттау;</p> <p>8.3.2.21 жылу қозғалтқыштарын жетілдіру жолдарын ұсыну;</p> <p>8.3.2.22 жылу қозғалтқыштарындағы энергияның түрленуін сипаттау;</p> <p>8.3.2.23 жылу машиналарының қоршаған ортаның экологиясына әсерін бағалау</p>	
--	---	--

4) тарау 4 "Электр тоғы мен магнит өрісі":
кесте 4

Бөлімшелер	Цели обучения			
	7 сынып	8сынып	9 сынып	10 класс
		<p>8.4.1.1 электр зарядын сипаттау;</p> <p>8.4.1.2 үйкеліс арқылы денені электрлендіру және индукция құбылысын түсіндіру;</p> <p>8.4.1.3 электрленудің оң және теріс әсерлеріне мысалдар келтіру;</p> <p>8.4.1.4 электр зарядының сақталу заңын түсіндіру;</p> <p>8.4.1.5 Брайль жүйесі бойынша есептер шығаруда Кулон заңын есептер шығаруда қолдану;</p>		

<p>4.1 Электростатика негіздері</p>	<p>8.4.1.6 электр өрісі және оның күштік сипаттамасы ұғымдарының физикалық мағынасын түсіндіру;</p> <p>8.4.1.7 біртекті электростатикалық өрістегі зарядқа әсер етуші күшті есептеу;</p> <p>8.4.1.8 сызықтардың бейнелерін зерделеудің тактильді сипат сезу тәсілін қолдану арқылы электр өрісінкүш сызықтар арқылы графиктік кескіндеу;</p> <p>8.4.1.9 потенциалдың физикалық мағынасын түсіндіру;</p> <p>8.4.1.10 конденсаторлардың құрылысын және қолданылуын сипаттау;</p>		
	<p>8.4.2.1 электр тогы ұғымын және электр тогының пайда болу шарттарын түсіндіру;</p> <p>8.4.2.2 электр схемасын графикалық бейнелеуде электр тізбегі элементтерінің шартты контурлы – рельефті белгілерін қолдану;</p> <p>8.4.2.3 кернеудің физикалық мағынасын (түрлі мүмкіндігін), оның өлшем бірлігін түсіндіру;</p> <p>8.4.2.4 электр тізбегіндегі ток</p>		

4.2
Электр тоғы

күші мен кернеуді анықтау;

8.4.2.5 тұрақты температурада металл өткізгіштің вольт-амперлік сипаттамасын графикалық түрде бейнелеу және түсіндіру;

8.4.2.6 тізбек бөлігі үшін Ом заңын есептер шығаруда қолдану;

8.4.2.7 кедергінің физикалық мағынасын, оның өлшем бірлігін түсіну;

8.4.2.8 есеп шығаруғанда өткізгіштің меншікті кедергісін формуласын қолдану;

8.4.2.9 өткізгіштерді тізбектей жалғаудың заңдылықтарын эксперимент арқылы анықтау; электрлік сызбанұсқаның рельефті бейнесін құру;

8.4.2.10 өткізгіштерді параллель жалғаудың заңдылықтарын эксперимент арқылы анықтау, электрлік сызбанұсқаның рельефті бейнесін құру;

8.4.2.11 өткізгіштерді тізбектей және параллель жалғауда тізбек бөлігі үшін Ом заңын қолданып, электр тізбектеріне есептеулер жүргізу;

8.4.2.12
өткізгіштерді
тізбектей және
параллель жалғауда
тізбек бөлігі үшін
Ом заңын қолданып
, электр тізбектеріне
есептеулер жүргізу;
8.4.2.13 жұмыс және
қуат формулаларын
есептер шығаруда
қолдану;
8.4.2.14
Джоуль-Ленц заңын
есептер шығару
үшін қолдану;
8.4.2.15
эксперимент
көмегімен электр
тогының жұмысы
мен қуатын анықтау
;
8.4.2.16 кВтсағ
өлшем бірлігін
қолданып, электр
энергиясының
құнын практикалық
есептеулермен алу;
8.4.2.17 металл
өткізгіштердегі
электр тогының
табиғаты және оның
кедергісінің
металлдағы
температураға
тәуелділігін сипатта
у;
8.4.2.18 қысқа
тұйықталудың
пайда болу
себептерін және
алдын алу
амалдарын
түсіндіру;
8.4.2.19
сұйықтардағы
электр тогын
сипаттау;

8.4.3.1 сызық
бейнелерін
зерделеудің
тактильді -сипап
сезу тәсілдерін

4.3 Магнит өрісі

қолдана отырып, магниттердің негізгі қасиеттеріне сипаттама беру және магнит өрісін күш сызықтары арқылы графикалық бейнелеу;

8.4.3.2 магнит өрісінің сипаттамаларын түсіндіру;

8.4.3.3 сызық бейнелерін зерделеудің тактильді -сипап сезу тәсілдерін қолдана отырып, тогы бар түзу өткізгіштің және соленоидтің айналасында магнит өрісі сызықтарының бағытын анықтау;

8.4.3.4 сызық бейнелерін зерделеудің тактильді -сипап сезу тәсілдерін қолдана отырып, тогы бар түзу өткізгіштің және соленоидтің айналасында магнит өрісі сызықтарының бағытын анықтау;

8.4.3.5 жолақ магнит пен соленоидтың магнит өрістерін салыстыру;

8.4.3.6 магнит өрісінің тогы бар өткізгішке әсерін сипаттау;

8.4.3.7 электр қозғалтқыштың және электр өлшеуіш құралдардың жұмысы мен құрылығысын түсіндіру;

		8.4.3.8 электромагниттік индукция құбылысын түсіндіру; 8.4.3.9 Қазақстанда және дүние жүзінде электр энергиясын өндірудің мысалдарын келтіру;	
4.4 Электромагниттік толқындар және тербеліс			10.4.4.1 тербелмелі контурдағы еркін электромагниттік тербелістерді сапалы сипаттау; 10.4.4.2 түсініктер негізінде айнымалы тоқтың пайда болуын түсіндіру; 10.4.4.3 механикалық толқындар мен электромагниттік толқындардың қасиеттерін салыстыру; 10.4.4.4 электромагниттік толқындар диапазонын қолдануды сипаттау мен мысалдар келтіру; 10.4.4.5 әйнек призма арқылы сәуле өткізу кезіндегі дисперсиясын сипаттау

5) тарау "Геометриялық оптика":
кесте 5

Бөлімшелер	Оқытудың мақсаттары			
	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 класс
			9.5.1.1 тактильді сызғышты қолдана отырып, Күннің және Айдың тұтылуын графикалық бейнелеу; 9.5.1.2 эксперимент арқылы түсу және шағылу	

5.1 Геометриялық
оптиказаңдары

бұрыштарының
тәуелділігін
анықтау;
9.5.1.3 айналық
және шашыранды
шағылудың
мысалдарын келтіру
және түсіндіру;
9.5.1.4 жазық
айнада дененің
кескінін алу және
оны сипаттау;
9.5.1.5 көріп -сипап
сезу арқылы
зерделеу дағыларын
қолдана отырып,
дененің кескінін алу
үшін сфералық
айнада сәуленің
жолын салу және
алынған кескінді
сипаттау;
9.5.1.6 көріп -сипап
сезу арқылы
зерделеу дағыларын
қолдана отырып,
жазық параллель
пластинада сәуленің
жолын салу;
9.5.1.7 жарықтың
сыну заңын
пайдаланып есептер
шығару;
9.5.1.8 тәжірибеге
сүйене отырып
толық ішкі шағылу
құбылысын
түсіндіру;
9.5.1.9
экспериментте
шынының сыну
көрсеткішін
анықтау;
9.5.1.10 сыну
көрсеткішінің
анықталған мәнін
кестелік мәндермен
салыстыру және
эксперимент
нәтижесін бағалау;
9.5.1.11 жұқа линза
формуласын
есептер шығару
үшін қолдану;

		<p>9.5.1.12 линзаның сызықтық ұлғаю формуласына есептер шығару үшін қолдану;</p> <p>9.5.1.13 тактильді сызғышты қолдана отырып, жұқа линзада сәуленің жолын салу және кескінге сипаттама беру;</p> <p>9.5.1.14 жұқа линзаның фокустық қашықтығын және оптикалық күшін анықтау;</p> <p>9.5.1.15 көздің алыстан көргіштігі мен жақыннан көргіштігін түзетуді сипаттау;</p> <p>9.5.1.16 қарапайым оптикалық құралдарды (перископ, Обскура камерасы) құрастыру</p>	
--	--	--	--

б) "Кванттық физиканың элементтері" бөлімі:

кесте 6

Бөлімшелер	Оқытудың мақсаттары			
	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
				<p>10.6.1.1 сәулелік энергияның температураға тәуелділігін сипаттау;</p> <p>10.6.1.2 аспан денелерін зерделеуде бақылау әдісінің маңыздылығын білу, жұлдыздардың жарқырауы барысында кеңістіктік – образдық ойлауды қолдана алуы;</p> <p>10.6.1.3 Планк формуласын есептер шығаруда қолдану;</p>

6.1 Атом мен атом
ядросының
құрылысы

10.6.1.4 фотоэффект
құбылысын
сипаттау және
фотоэффект
құбылысының
техникада
пайдаланылуына
мысалдар келтіру;
10.6.1.5 фотоэффект
үшін Эйнштейн
формуласын
есептер шығаруда
қолдану;
10.6.1.6 рентген
сәулесін
электромагниттік
сәулелердің басқа
түрлерімен
салыстыру;
10.6.1.7 рентген
сәулесін
қолдануға мысалдар
келтіру;
10.6.1.8 а-
бөлшегінің
шашырауы бойынша
Резерфорд
тәжірибесін
сипаттау;
10.6.1.9 ядролық
күштердің
қасиеттерін
сипаттау;
10.6.1.10 атом
ядросының масса
ақауын анықтау;
10.6.1.11 атом
ядросының байланыс
энергиясы
формуласын
есептер шығаруда
қолдану;
10.6.1.12 ядролық
реакцияның
теңдеуін шешуде
зарядтық және
массалық
сандардың сақталу
заңын қолдану;
10.6.1.13 Брайль
жүйесі бойынша
химиялық
элементтердің
формуласы мен

				ядролық реакциялардың жазба ережелерін білу;
6.2 Радиоактивтілік				10.6.2.1 а, в және g - сәулеленудің табиғаты мен қасиеттерін түсіндіру; 10.6.2.2 радиоактивті ыдыраудың ықтималдық сипатын түсіндіру; 10.6.2.3 радиоактивті ыдырау заңын есептер шығаруда қолдану; 10.6.2.4 тізбекті ядролық реакциялардың өту шарттарын сипаттау; 10.6.2.5 ядролық реактордың жұмыс істеу принципін сипаттау; 10.6.2.6 ядролық ыдырау мен ядролық синтезді салыстыру; 10.6.2.7 радиоактивті изотоптарды қолданудың мысалдарын келтіру 10.6.2.8 радиациядан қорғану әдістерін сипаттау
6.3 Элементар бөлшектер				10.6.3.1 элементар бөлшектерді жіктеу

7) тарау 7 "Астрономия негіздері":
кесте 7

Бөлімшелер	Оқытудың мақсаттары			
	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
		8.7.1.1 геоцентрлік және гелиоцентрлік жүйелерді салыстыру;		

<p>7.1 Жер және Ғарыш</p>		<p>8.7.1.2 Күн жүйесінің нысандарын жүйелеу 8.7.1.3 жыл мезгілдерінің ендіктерге байланысты ауысуын және күн мен түннің ұзақтығын түсіндіру</p>		
<p>7 . 2 Астрофизикаэлементтері</p>			<p>9.7.2.1 абсолюттік және көрінерлік жұлдыздық шамаларды ажырату; 9.7.2.2 жұлдыздыр-дың жарқырауына әсер ететін факторларды атау; 9.7.2.3 кеңістікке бейімделу дағдыларын қолдана отырып, аспан сферасының негізгі элементтерін атау; 9.7.2.4 жұлдызды аспан картасынан бейнелерді қабылдау мен зерделеудің көріп сипап сезу тәсілдерін қолдана отырып,жұлдызды аспанның жылжымалы картасынан жұлдыздардың а с п а н координатасын анықтау; 9.7.2.5 әртүрлі ендіктегі жұлдыздардың шарықтау айырмашылығын түсіндіру; 9.7.2.6 жергілікті, белдеулік және</p>	

		бүкіләлемдік уақытты сәйкестендіру; 9.7.2.7 Кеплер заңдарының негізінде аспан денелерінің қозғалысын түсіндіру; 9.7.2.8 Күн жүйесіндегі денелердің ара қашықтығы мен өлшемдерін анықтау үшін параллакс әдісін қолдануды түсіндіру	
--	--	---	--

8) тарау 8 "Әлемнің қазіргі физикалық бейнесі"
кесте 8

Бөлімшелер	Оқытудың мақсаттары			
	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
8.1 Физиканың дүниетанымдық мәні				10.8.1.1 адамның дүниетанымдық көзқарасының қалыптасуына физика және астрономияның дамуының әсерін түсіндіру; 10.8.1.2 жаңа технологиялардың қоршаған ортаға әсерінің артықшылығы мен қауіптілігін бағалау

31. Бағдарлама көрмейтін және нашар көретін білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "Физика" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспары негізінде осы Бағдарламаның қосымшасына сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді жоспарда әрбөлім бойынша оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

32. Тоқсандағы бөлімдер және бөлім ішіндегі тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10-сыныптарына арналған "Физика" оқу пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасына қосымша

Көрмейтін және нашар көретін білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "Физика" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) 7 сынып:
кесте 1

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Тақырыптар/ Ұзақ мерзімді жоспардың мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
Физика –табиғат туралы ғылым	Физика –табиғат туралы ғылым	7.1.1.1 физикалық құбылыстарға мысалдар келтіру
	Бақылаулар мен тәжірибелер	7.1.1.2 Мұғалімнің көмегімен физикалық құбылыстарға бақылау жүргізу; тактильді индикациясы бар өлшегіш құралдардың бағытын атау
	Табиғатты зерттеудің ғылыми әдістері	7.1.1.3 табиғатты зерттеудің ғылыми әдістерін ажырату
Физикалық шамалар мен өлшеулер	Международная система единиц	7.1.2.1 физикалық шамаларды олардың Халықаралық бірліктер жүйесіндегі өлшем бірліктерімен сәйкестендіру және Брайль жүйесі бойынша олардың белгіленуін білу
	Скаляр және векторлық физикалық шамалар	7.1.2.2 скаляр және векторлық шамаларды ажырату және мысалдар келтіру
	Өлшеулер мен есептеулердің дәлдігі Үлкен және кіші сандарды ықшамдап жазу Зертханалық жұмыс №1 "Кішкентай денелердің өлшемін анықтау" Зертханалық жұмыс №2 "Физикалық шамаларды өлшеу"	7.1.2.3 үлкен және кіші сандарды жазған кезде еселік және үлестік қосымшаларды білу және қолдану, санды стандартты түрде Брайль жүйесі бойынша жазу 7.1.3.1 дененің ұзындығын, көлемін, температурасын және уақытты өлшеу, өлшеу нәтижелерін аспаптардың қателіктерін есепке ала отырып жазу; 7.1.3.2 кішкентай денелердің өлшемін қатарлау әдісі арқылы зертханалық жұмыстарды орындауда компенсаторлық мүмкіндіктерін қолдана отырып анықтау 7.1.3.3 физика кабинетінде қауіпсіздік ережелерін білу және сақтау
	Механикалық қозғалыс және оның сипаттамасы	7.2.1.1 сақтаулы анализаторларды қолдана отырып, келесі терминдердің физикалық мағынасын түсіндіру - материялық

Механикалық қозғалыс	Санақ жүйесі	нүкте, санақ жүйесі, қозғалыстың салыстырмалылығы, траектория, жол, орын ауыстыру
	Механикалық қозғалыстың қатыстығы	7.2.1.2 механикалық қозғалыстың салыстырмалылығына мысалдар келтіру 7.2.1.3 есеп нүктесін есепке ала отырып, сызбанұсқа бойынша қозғалыстың қатыстығына есептер шығару: өзінен, жолдасынан, өзге заттардан
	Түзусызықты бірқалыпты және бірқалыпсыз қозғалыстар	7.2.1.4 түзу сызықты бірқалыпты қозғалысты және бірқалыпсыз қозғалысты ажырата білу
	Жылдамдық және орташа жылдамдықты есептеу	7.2.1.5 Брайль жүйесі бойынша қозғалыстағы дененің жылдамдығы мен орташа жылдамдығын есептеу
	Әртүрлі механикалық қозғалыстардың графикалық түсініктері	7.2.1.6 тактильді өлшеу құрылғыларын қолдана отырып, s -тің t-ға тәуелділік графигін тұрғызуда координата осьтерінде және кестелерде өлшем бірліктерін дұрыс белгілеу 7.2.1.7 дененің орын ауыстыруының уақытқа тәуелділік графигінен келесі жағдайларды анықтау: (1) дененің тыныштық күйін, (2) тұрақты жылдамдықпен қозғалысын, тәуелділіктің релефті графигін оқу қабілеті 7.2.1.8 бірқалыпты қозғалған дененің орын ауыстыруының уақытқа тәуелділік графигінен жылдамдығын анықтау
2-тоқсан		
Тығыздық	Масса және денелердің массасын өлшеу	7.2.2.11 жұмысты орындау барысында компенсаторлы мүмкіндіктерді қолдана отырып, электронды, серіппелі, иінді таразылардың көмегімен дененің массасын өлшеу
	Дұрыс және дұрыс емес пішінді денелердің көлемін өлшеу	7.2.2.12 көру қалдығын қолдана отырып, әртүрлі пішіндегі қатты дененің немесе сұйықтың көлемін өлшеу үшін өлшеуіш цилиндрді (мензурка) қолдану
	Заттың тығыздығы және тығыздықтың өлшем бірлігі	7.2.2.13 тығыздықтың физикалық мағынасын түсіндіру

	Зертханалық жұмыс №3 "Сұйықтар мен қатты денелердің тығыздығын анықтау"	7.2.2.14 сұйықтар мен қатты денелердің тығыздығын тәжірибе арқылы анықтау 7.1.3.3 физика кабинетінде қауіпсіздік ережелерін білу және сақтау
	Тығыздықты есептеу	7.2.2.15 есептерді шешу барысында Брайль жүйесі бойыншатығыздық кестесі емн жұмыс жасай алу, тығыздық формуласын қолдану
Денелердің өзара әрекеттесуі	Инерция құбылысы	7.2.2.1 инерция құбылысын түсіндіру және мысалдар келтіру
	Күш	7.2.2.2 күнделікті өмірден күштердің әрекет етуіне мысалдар келтіру; сөздік сипаттау негізіндеденелердің өзара әрекеттерін елестете алу
	Тартылыс құбылысы және ауырлық күші Салмақ	7.2.2.10 салмақ және ауырлық күшін ажырату
	Деформация	7.2.2.3 қабылдаудың көріп –сипап сезу тәсілі арқылы пластикалық және серпімді деформацияларды ажырату, мысалдар келтіру
	Зертханалық жұмыс №4 "Серпімді деформацияларды зерделеу"	7.2.2.4 серпімділік күшінің серіппенің ұзаруына тәуелділік графигінен қатаңдық коэффициентін анықтау; тәуелділіктің рельефті графигіноқу қабілеті 7.1.3.3 физика кабинетінде қауіпсіздік ережелерін білу және сақтау
	Серпімділік күші, Гук заңы	7.2.2.5 Брайль жүйесі бойынша Гук заңының формуласы бойынша серпімділік күшін есептеу
	Үйкеліс күші. Үйкеліс әрекетін техникада ескеру Зертханалық жұмыс №5 "Сырғанау үйкеліс күшін зерттеу"	7.2.2.6 қабылдаудың көру – тактильді негізінде тыныштық, домалау және сырғанау үйкелістерін сипаттау; 7.2.2.7 үйкеліс күшінің пайдасы мен зиянына мысалдар келтіру
	Бір түзу бойымен денеге әрекет еткен күштерді қосу	7.2.2.8 күштерді берілген масштабта графикалық түрде көрсету 7.2.2.9 денеге бір түзудің бойымен әрекет ететін күштердің тең әрекетті күшін графикалық табу
3-тоқсан		

Қысым

Газдардың сұйықтар және қатты денелердің молекулалық құрылымы	7.3.1.1 заттардың молекулалық құрылысы негізінде, газдардың сұйықтар мен қатты денелердің құрылымын сипаттау
Қатты денелердегі қысым	7.3.1.2 сезімдік қабылдау негізінде қысымның физикалық мағынасын түсіндіру және өзгерту әдістерін сипаттау; 7.3.1.3 есептер шығаруда қатты дененің қысымының формуласын қолдану
Сұйықтар мен газдардағы қысым, Паскаль заңы	7.3.1.4 газ қысымын молекулалық құрылым негізінде түсіндіру
Сұйықтықтың гидростатикалық қысымы	7.3.1.5 сұйықтықтағы гидростатикалық қысымның формуласын шығару және оны Брайль жүйесі бойынша есептер шығаруда қолдану
Қатынас ыдыстар	7.3.1.6 қатынас ыдыстардың қолданылуына мысалдар келтіру
Гидравликалық машина	7.3.1.7 гидравликалық машиналардың жұмыс істеу принципін сипаттау; 7.3.1.8 гидравликалық машиналарды қолдану кезіндегі күштен ұтысты есептеу
Атмосфералық қысым. Атмосфералық қысымды өлшеу	7.3.1.9 атмосфералық қысымның табиғатын түсіндіру және оны өлшеудің әдістерін ұсыну
Манометрлер. Сорғылар	7.3.1.10 манометр мен сорғылардың жұмыс істеу принципін сипаттау
Зертханалық жұмыстар №6 "Архимед заңын зерделеу"	7.3.1.11 кері итеруші күшті анықтау және оның сұйыққа батырылған дененің көлеміне тәуелділігін зерттеу; 7.1.3.3 физика кабинетінде қауіпсіздік ережелерін білу және сақтау
Кері итеруші күш	7.3.1.12 сұйықтар мен газдардағы кері итеруші күштің табиғатын түсіндіру
Архимед Заңы	7.3.1.13 есептер шығару кезінде Архимед заңын қолдану
Денелердің жүзк шарттары	7.3.1.14 дененің сұйықта жүзу шарттарын зерттеу
Зертханалық жұмыстар №7 "Дененің сұйықта жүзу шарттарын анықтау"	7.1.3.3 физика кабинетінде қауіпсіздік ережелерін білу және сақтау

Жұмыс және қуат	Механикалық жұмыс Қуат	7.2.3.1 механикалық жұмыс деген физикалық ұғымның мағынасын түсіндіру; 7.2.3.7 қуат ұғымының физикалық мағынасын түсіндіру; 7.2.3.8 механикалық жұмыс пен қуаттың формулаларын Брайль жүйесі бойынша есептер шығаруда қолдану
Энергия	Кинетикалық энергия. Потенциалдық энергия	7.2.3.2 механикалық энергияның екі түрін ажырату; 7.2.3.3 кинетикалық энергия формуласын Брайль жүйесі бойынша есептер шығаруда қолдану; 7.2.3.4 жоғары көтерілген дене үшін потенциалдық энергиясының және серпімді дененің формуласын Брайль жүйесі бойынша есеп шығаруда қолдану
	Энергияның сақталуы және айналуы	7.2.3.5 энергияның түрленуіне мысалдар келтіру; 7.2.3.6 есептерді шығаруда механикалық энергияны сақтау заңын қолдану
Күш моменті	Жай механизмдер	7.2.4.1 "Механиканың алтын ережесін" тұжырымдау және қарапайым механизмдердің қолданылуына мысалдар келтіру; 7.2.4.2 "күш моменті" ұғымының физикалық мағынасын түсіндіру
	Дененің массалық центрі Зертханалық жұмыстар №8 "Жазық фигураның массалар центрін анықтау"	7.2.4.3 сезімдік қабылдау негізінде жазық фигураның массалық центрін тәжірибеде анықтау; 7.2.4.4 тепе-теңдікте тұрған денелер үшін күш моменттер ережесін тұжырымдау және есептер шығаруда қолдану
	Зертханалық жұмыс №9 "Иіндіктің тепе-теңдік шарттарын анықтау"	7.2.4.5 тәжірибеде иіндіктің тепе-теңдік шарттарын анықтау; 7.1.3.3 физика кабинетінде қауіпсіздік ережелерін білу және сақтау
	Иіндіктің тепе-теңдік шарты	7.2.4.6 тепе-теңдікте тұрған денелер үшін күш моменттер ережесін тұжырымдау және есептер шығаруда қолдану
	Пайдалы әрекет коэффициенті.	7.2.4.7 көлбеу жазықтықтың пайдалы әрекет коэффициентін тәжірибеде анықтау;

	Зертханалық жұмыс №10 "Көлбеу жазықтықтың пайдалы әрекет коэффициентін анықтау"	7.1.3.3 физика кабинетінде қауіпсіздік ережелерін білу және сақтау
--	---	--

2) 8 сынып:
кесте 2

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Тақырыптар/Ұзақ мерзімді жоспардың мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
Ғарыш және Жер	Аспан денелері туралы ғылым	8.7.1.1 геоцентрлік және гелиоцентрлік жүйелерді салыстыру
	Күн жүйесі	8.7.1.2 Күн жүйесінің нысандарын жүйелеу
	Күнтізбе негіздері (тәулік, ай, жыл)	8.7.1.3 жыл мезгілдерінің ендіктерге байланысты ауысуын және күн мен түннің ұзақтығын түсіндіру
Жылу құбылыстары	Жылулық қозғалыс, броундық қозғалыс, диффузия	8.3.1.1 молекулалы- кинетикалық теорияның негізгі қағидаларын дәлелдейтін мысалдар келтіру және тәжірибені сипаттау
	Температура, оны өлшеу тәсілдері ,температураның шкалалары	8.3.1.3 температураны өлшеуді жылулық ұлғаюнегізінде сипаттау ; 8.3.1.2 температураның мәндерін әр түрлі шкала (Цельсий, Кельвин) бойынша өрнектеу
	Ішкі энергия, ішкі энергияны өзгерту тәсілдері	8.3.2.1 дененің ішкі энергиясын өзгерту тәсілдерін сипаттау
	Жылуөткізгіштік, конвекция, сәуле шығару	8.3.2.2 әртүрлі жылу берілудің түрлерін салыстыру, температуралық сезім мен фактурасын анықтау мақсатында әртүрлі заттарды зерделеу (ағаштан, металдан, пластмассадан, матадан, әйнектен және өзге материалдардан жасалынған заттар)
	Табиғаттағы және техникадағы жылу берілу	8.3.2.3 техникада және тұрмыста жылу берілу түрлерінің қолданылуына мысалдар келтіру
	Жылу құбылыстарының тірі ағзалардың өмірлеріндегі ролі	8.3.2.4 әртүрлі температураға тірі ағзалардың бейімделуіне мысалдар келтіру
	Жылу мөлшері, заттың меншікті жылу сыйымдылығы	8.3.2.5 жылу алмасу процесі кезінде алған немесе берген жылу мөлшерін анықтау;

		8.3.2.6 заттың меншікті жылу сыйымдылығының мағынасын түсіндіру
	Ішкі энергияны өлшеу барысындағы жылу мөлшерін есептеу	8.1.2.1 Халықаралық бірліктер жүйесі бойынша өлшем бірліктеріне өз бетінше бейімделе алуы
	Отынның энергиясы, отынның меншікті жану жылуы	8.3.2.7 отынның жануы кезінде бөлінген жылу мөлшерінің формуласын Брайль жүйесі бойынша есеп шығару барысында қолдану
	Зертханалық жұмыс № 1 "Температуралары әр түрлі суды араластырғандағы жылу мөлшерлерін салыстыру"	8.3.2.8 жылу құбылыстарындағы энергияның сақталу және айналу заңын зерттеу; 8.1.3.3 физика кабинетінде қауіпсіздік ережелерін білу және сақтау
	Жылу үдерістеріндегі энергияның сақталу және айналу заңы	8.3.2.9 жылулық тепе-теңдік теңдеуінесептер шығаруда қолдану
2-тоқсан		
Заттың агрегаттық күйлері	Қатты денелердің балкуы және қатаюы, балку температурасы, меншікті балку жылуы	8.3.1.4 молекула-кинетикалық теория негізінде қатты күйден сұйыққа және кері айналууды сипаттау
	Меншікті балку жылуы	8.3.2.10 балку/кристалдану кезіндегі жұтылатын/бөлінетін жылу мөлшерінің формуласын есептер шығаруда қолдану, Брайль жүйесі бойынша тұрақты көлем кестесімен жұмыс жасай алу 8.3.2.11 заттың балку және қатаю процесі кезіндегі температураның уақытқа тәуелділік графигін талдау, тәуелділіктің рельефті бейнесін оқу барысында физикалық көлемдерді сәйкестендіре алу
	Зертханалық жұмыс № 2 "Мұздың меншікті балку жылуын анықтау"	8.3.2.12 эксперимент көмегімен мұздың меншікті балку жылуын анықтау 8.1.3.3 физика кабинетінде қауіпсіздік ережелерін білу және сақтау
		8.3.1.5 молекула-кинетикалық теория негізінде заттың сұйық күйден газ күйіне және кері айналуын сипаттау;

	Булану және конденсация	8.3.2.13 булану және конденсациялану кезіндегі температураның уақытқа тәуелділік графигін талдау, тәуелділіктің рельефті бейнесін оқуда физикалық көлемдерді сәйкестендіре алу
	Қаныққан және қанықпаған булар	8.3.2.14 сезімдік қабылдау негізінде су буының мысалында қанығу күйін сипаттау
	Қайнау, меншікті булану жылуы. Қайнау температурасының атмосфералық қысымға байланыстылығын анықтау	8.3.2.15 меншікті булану жылуын анықтау; 8.3.2.16 қайнау температурасының сыртқы қысымға тәуелділігін түсіндіру
Термодинамика негіздері	Термодинамиканың бірінші заңы	8.3.2.17 термодинамиканың бірінші заңының мағынасын түсіндіру
	Газдың және будың жұмысы	8.1.2.1 Халықаралық бірліктер жүйесі бойынша өлшем бірліктеріне өз бетінше бейімделе алуы
	Необратимость тепловых процессов, второй закон термодинамики	8.3.2.18 термодинамиканың екінші заңының мағынасын түсіндіру
	Жылу қозғалтқыштары	8.3.2.20 іштен жану қозғалтқышының, бу турбинасының және тоңазтқыштың жұмыс істеу принципін түсіну және сипаттау 8.3.2.22 жылу қозғалтқыштарындағы энергияның түрленуін сипаттау
	Жылу қозғалтқыштарының пайдалы әрекет коэффициенті	8.3.2.19 жылу қозғалтқышының пайдалы әсер коэффициентін анықтау; 8.3.2.21 жылу қозғалтқыштарын жетілдіру жолдарын ұсыну
	Жылу машиналарын пайдаланудағы экологиялық мәселелер	8.3.2.23 жылу машиналарының қоршаған ортаның экологиясына әсерін бағалау
3-тоқсан		
	Электр заряды, денелердің электризациясы	8.4.1.1 электр зарядын сипаттау; 8.4.1.2 үйкеліс арқылы денені электрлендіру және индукция құбылысын түсіндіру; 8.4.1.3 электрленудің оң және теріс әсерлеріне мысалдар келтіру;
	Электр зарядының сақталу заңы, қозғалмайтын зарядтардың өзара	8.4.1.4 электр зарядының сақталу заңын түсіндіру;

Электростатика негіздері	әрекеттесуі, Кулон заңы, элементар электр заряды	8.4.1.5 Брайль жүйесі бойынша есептер шығаруда Кулон заңын есептер шығаруда қолдану;
	Электр өрісі, электр өрісінің кернеулігі	8.4.1.6 электр өрісі және оның күштік сипаттамасы ұғымдарының физикалық мағынасын түсіндіру; 8.4.1.7 біртекті электростатикалық өрістегі зарядқа әсер етуші күшті есептеу; 8.4.1.8 сызықтардың бейнелерін зерделеудің тактильді сипап сезу тәсілін қолдану арқылы электр өрісінкүш сызықтар арқылы графиктік кескіндеу;
	Электр өрісінің потенциалы және потенциалдар айырымы	8.4.1.9 потенциалдың физикалық мағынасын түсіндіру; 8.4.1.10 конденсаторлардың құрылысын және қолданылуын сипаттау
	Конденсатор	8.4.1.11 конденсаторлардың құрылысын және қолданылуын сипаттау
	Электр тогы, электр тогы көздері	8.4.2.1 электр тогы ұғымын және электр тогының пайда болу шарттарын түсіндіру
	Электр тізбегі және оның құрамды бөліктері	8.4.2.2 электр схемасын графикалық бейнелеуде электр тізбегі элементтерінің шартты контурлы – рельефті белгілерін қолдану
	Ток күші, кернеу	8.4.2.3 кернеудің физикалық мағынасын (түрлі мүмкіндігін), оның өлшем бірлігін түсіндіру
	Зертханалық жұмыс № 3 "Электр тізбегін құрастыру және оның әртүрлі бөліктеріндегі ток күшін өлшеу"	8.4.2.4 электр тізбегіндегі ток күші мен кернеуді анықтау 8.1.3.3 физика кабинетінде қауіпсіздік ережелерін білу және сақтау
	Зертханалық жұмыс № 4 "Электр тізбегін құрастыру және оның әртүрлі бөліктеріндегі ток күшін өлшеу"	8.4.2.5 тұрақты температурада металл өткізгіштің вольт-амперлік сипаттамасын графикалық түрде бейнелеу және түсіндіру; 8.1.3.1 эксперимент-ген деректерін жинақтау, талдау және өлшеу және қателіктерін ескеріп жазу; 8.1.3.3 физика кабинетінде қауіпсіздік ережелерін білу және сақтау

Тұрақты электр тогы

Тізбек бөлігі үшін Ом заңы	8.4.2.6 тізбек бөлігі үшін Ом заңын есептер шығаруда қолдану
Өткізгіштің электр кедергісі, өткізгіштің меншікті кедергісі, реостат	8.4.2.7 кедергінің физикалық мағынасын, оның өлшем бірлігін түсіну 8.4.2.8 есеп шығаруғанда өткізгіштің меншікті кедергісін формуласын қолдану, Брайль жүйесі бойынша тұрақты физикалық өлшем кестесімен жұмыс жасауы
Зертханалық жұмыс № 5 "Өткізгіштерді тізбектей қосуды зерделеу"	8.4.2.9 өткізгіштерді тізбектей жалғаудың заңдылықтарын эксперимент арқылы анықтау; электрлік сызбанұсқаның рельефті бейнесін құру; 8.1.3.3 физика кабинетінде қауіпсіздік ережелерін білу және сақтау
Зертханалық жұмыс № 6 Өткізгіштерді тізбектей және параллель қосу	8.4.2.10 өткізгіштерді параллель жалғаудың заңдылықтарын эксперимент арқылы анықтау, электрлік сызбанұсқаның рельефті бейнесін құру; 8.1.3.3 физика кабинетінде қауіпсіздік ережелерін білу және сақтау
Өткізгіштерді тізбектей қосу	8.4.2.11 өткізгіштерді тізбектей және параллель жалғауда тізбек бөлігі үшін Ом заңын қолданып, электр тізбектеріне есептеулер жүргізу
Өткізгіштерді параллель қосу	8.4.2.12 өткізгіштерді тізбектей және параллель жалғауда тізбек бөлігі үшін Ом заңын қолданып, электр тізбектеріне есептеулер жүргізу
Электр тогының жұмысы мен қуаты	8.4.2.13 жұмыс және қуат формулаларын есептер шығаруда қолдану
Электр тогының жылулық әсері, Джоуль-Ленц заңы	8.4.2.14 Джоуль-Ленц заңын есептер шығару үшін қолдану
Зертханалық жұмыс № 7 "Электр тогының жұмысы мен қуатын анықтау"	8.4.2.15 эксперимент көмегімен электр тогының жұмысы мен қуатын анықтау; 8.4.2.16 кВтсағ өлшем бірлігін қолданып, электр энергиясының құнын практикалық есептеулермен алу;

		8.1.3.3 физика кабинетінде қауіпсіздік ережелерін білу және сақтау
	Металдардағы электр кедергісінің температураға тәуелділігі, асқын өткізгіштік	8.4.2.17 металл өткізгіштердегі электр тогының табиғаты және оның кедергісінің металлдағы температураға тәуелділігін сипаттау
	Электр қыздырғыш құралдар, қыздыру шамдары, қысқа тұйықталу, балқымалы сақтандырғыштар	8.4.2.18 қысқа тұйықталудың пайда болу себептерін және алдын алу амалдарын түсіндіру
	Электр тогының химиялық әсері (Фарадейдің заңы)	8.4.2.19 сұйықтардағы электр тогын сипаттау
4-тоқсан		
Электромагниттік құбылыстар	Тұрақты магниттер, магнит өрісі Зертханалық жұмыс № 8 "Тұрақты магниттің қасиеттерін оқып-үйрену және магнит өрісінің бейнесін алу"	8.4.3.1 сызық бейнелерін зерделеудің тактильді -сипап сезу тәсілдерін қолдана отырып, магниттердің негізгі қасиеттеріне сипаттама беру және магнит өрісін күш сызықтары арқылы графикалық бейнелеу 8.1.3.3 физика кабинетінде қауіпсіздік ережелерін білу және сақтау
	Жердің магниттік өрісі	8.4.3.2 магнит өрісінің сипаттамаларын түсіндіру
	Тоғы бар түзу өткізгіштің магнит өрісі	8.4.3.3 сызық бейнелерін зерделеудің тактильді -сипап сезу тәсілдерін қолдана отырып, тоғы бар түзу өткізгіштің және соленоидтің айналасында магнит өрісі сызықтарының бағытын анықтау
	Тоғы бар шарғының магнит өрісі	8.4.3.4 сызық бейнелерін зерделеудің тактильді -сипап сезу тәсілдерін қолдана отырып, тоғы бар түзу өткізгіштің және соленоидтің айналасында магнит өрісі сызықтарының бағытын анықтау
	Электромагниттер және оларды қолдану Лабораториялық жұмыс № 9 "Электромагнитті құрастыру және оның әсерін сынау"	8.4.3.5 жолақ магнит пен соленоидтың магнит өрістерін салыстыру 8.1.3.3 физика кабинетінде қауіпсіздік ережелерін білу және сақтау
	Магнит өрісінің тоғы бар өткізгішке әрекеті	8.4.3.6 магнит өрісінің тоғы бар өткізгішке әсерін сипаттау
		8.4.3.7 электр қозғалтқыштың және электр өлшеуіш құралдардың

Электрокозгалтқыш, электр өлшеуіш құралдар	жұмысы мен құрылығысын түсіндіру
Электромагниттік индукция	8.4.3.8 электр магниттік индукция құбылысын түсіндіру
Генератор	8.4.3.9 Қазақстанда және дүние жүзінде электр энергиясын өндірудің мысалдарын келтіру

3) 9 сынып:
кесте 3

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Тақырыптар/Ұзақ мерзімді жоспардың мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
Жарық құбылыстары	Жарықтың түзу сызықты таралу заңы	9.5.1.1 тактильді сызғышты қолдана отырып, Күннің және Айдың тұтылуын графикалық бейнелеу
	Жарықтың шағылуы, шағылу заңдары, жазық айналар	9.5.1.2 эксперимент арқылы түсу және шағылу бұрыштарының тәуелділігін анықтау; 9.5.1.3 айналық және шашыранды шағылудың мысалдарын келтіру және түсіндіру
	Жазық айна	9.5.1.4 жазық айнада дененің кескінін алу және оны сипаттау
	Сфералық айналар, сфералық айна көмегімен кескін алу	9.5.1.5 көріп -сипап сезу арқылы зерделеу дағыларын қолдана отырып, дененің кескінін алу үшін сфералық айнада сәуленің жолын салу және алынған кескінді сипаттау
	Жарықтың сынуы, жарықтың сыну заңы, толық ішкі шағылу	9.5.1.6 көріп -сипап сезу арқылы зерделеу дағыларын қолдана отырып, жазық параллель пластинада сәуленің жолын салу; 9.5.1.7 жарықтың сыну заңын пайдаланып есептер шығару
	Толық ішкі шағылу	9.5.1.8 тәжірибеге сүйене отырып толық ішкі шағылу құбылысын түсіндіру;
	Зертханалық жұмыс № 10 "Шынының сыну көрсеткішін анықтау"	9.5.1.9 экспериментте шынының сыну көрсеткішін анықтау; 9.5.1.10 сыну көрсеткішінің анықталған мәнін кестелік мәндермен салыстыру және эксперимент нәтижесін бағалау
	Линзалар, линзаның оптикалық күші	9.5.1.12 линзаның сызықтық ұлғаю формуласына есептер шығару үшін қолдану

Линзаның көмегімен кескін алу	9.5.1.13 тактильді сызғышты қолдана отырып, жұқа линзада сәуленің жолын салу және кескінге сипаттама беру
Жұқа линзаның формуласы	9.5.1.11 жұқа линза формуласын есептер шығару үшін қолдану
Зертханалық жұмыс №11 "Жұқа линзаның фокустық қашықтығын анықтау"	9.5.1.14 жұқа линзаның фокустық қашықтығын және оптикалық күшін анықтау; 9.1.3.3 физика кабинетінде қауіпсіздік ережелерін білу және сақтау
Көз - оптикалық жүйе, көздің көру кемшіліктері және оларды түзету әдістері	9.5.1.15 көздің алыстан көргіштігі мен жақыннан көргіштігін түзетуді сипаттау
Оптикалық аспаптар	9.5.1.16 қарапайым оптикалық құралдарды (перископ, Обскура камерасы) құрастыру

2-тоқсан

Механикалық қозғалыс	9.2.1.1 сақтаулы анализаторларды қолдана отырып, материялық нүкте, санақ жүйесі, механикалық қозғалыстың салыстырмалылығы ұғымдарының мағынасын түсіндіру, жылдамдықтарды қосу және орын ауыстыру теоремаларын қолдану
Векторлар және оларға амалдар қолдану	9.2.1.2 векторларды қосу, азайту, векторды скалярға көбейту
Вектордың координаталар осьтеріндегі проекциялары	9.2.1.3 есептеу нүктесін есепке ала отырып, сызбанұсқа, сөздік сипаттау бойынша есептер шығару (қозғалмалы және қозғалмалы емес): (өзінен, жолдасынан, өзге заттардан және дененің жылдамдығы мен орын ауыстыруын анықтау); 9.2.1.4 вектордың координаталар осьтеріне проекцияларын анықтау, векторларды құраушыларға жіктеу
Түзусызықты теңайнымалы қозғалыс, үдеу	9.2.1.5 уақытқа тәуелділік графиктерінен орын ауыстыру, жылдамдық, үдеуді анықтау
Түзусызықты теңайнымалы қозғалыс кезіндегі жылдамдық	9.2.1.6 түзу сызықты теңайнымалы қозғалыс кезіндегі жылдамдық және үдеу формулаларын Брайль жүйесі бойынша есептер шығаруда қолдану
	9.2.1.7 есептерді шығаруда тең үдемелі қозғалыс кезіндегі орын

Кинематика негіздері	Түзусызықты теңайнымалы қозғалыс кезіндегі орын ауыстыру	ауыстыру мен координат теңдігін қолдану
	Зертханалық жұмыс № 1 "Теңүдемелі қозғалыс кезіндегі дененің үдеуін анықтау"	9.2.1.8тең үдемелі қозғалыс кезіндегі дененің үдеуін эксперименттік жолмен анықтау; 9.2.1.9тактильді өлшеу құралдарын қолдана отырып, тең үдемелі қозғалыс кезіндегіорын ауыстырудың және жылдамдықтың уақытқа тәуелділік графиктерін тұрғызу жәнеоларды түсіндіру; 9.1.3.3физика кабинетінде қауіпсіздік ережелерін білу және сақтау
	Дененің еркін түсуі, еркін түсу үдеуі	9.2.1.10еркін түсуді сипаттау үшін теңайнымалықозғалыстың кинематикалық теңдеулерінБрайль жүйесі бойынша есеп шығаруда қолдану
	Зертханалық жұмыс № 2 "Горизонталь лақтырылған дененің қозғалысын зерделеу"	9.2.1.11теңайнымалы және бірқалыпты қозғалыстың кинематикалық теңдеулерін қолдана отырып, горизонталь лақтырылған дененің қозғалысын сипаттау; рельефті суретті көріп-сипап сезу дағдыларын қолдану мен аналогия бойынша сызу туғызу; 9.2.1.12горизонталь лақтырылған дененің қозғалыс жылдамдығын анықтау; 9.2.1.13сақтаулы анализаторларды қолдана отырып, горизонталь лақтырылған дененің қозғалыс траекториясын сызу; 9.1.3.3физика кабинетінде қауіпсіздік ережелерін білу және сақтау
	Қисықсызықты қозғалыс; материялық нүктенің шеңбер бойымен бірқалыпты қозғалысы	9.2.1.14дененің шеңбер бойымен бірқалыпты қозғалысын сызықтық және бұрыштық шамалар арқылы сипаттау
	Сызықтық және бұрыштық жылдамдықтар	9.2.1.15сызықтық және бұрыштық жылдамдықты байланыстыратын өрнекті есептершығарудақолдану
	Центрге тартқыш үдеу	9.2.1.16 центрге тартқыш үдеу формуласын есептер шығаруда қолдану
3-тоқсан		

Астрономия негіздері	Жұлдызды аспан	9.7.2.1 абсолюттік және көрінерлік жұлдыздық шамаларды ажырату; 9.7.2.2 жұлдыздардың жарқырауына әсер ететін факторларды атау;
	Аспан сферасы	9.7.2.3 кеңістікке бейімделу дағдыларын қолдана отырып, аспан сферасының негізгі элементтерін атау;
	Аспан координаталарының жүйесі	9.7.2.4 жұлдызды аспан картасынан бейнелерді қабылдау мен зерделеудің көріп сипап сезу тәсілдерін қолдана отырып, жұлдызды аспанның жылжымалы картасынан жұлдыздардың аспан координатасын анықтау
	Әртүрлі географиялық ендіктегі аспан шырақтарының көрінерлік қозғалысы	9.7.2.5 әртүрлі ендіктегі жұлдыздардың шарықтау айырмашылығын түсіндіру
	Жергілікті, белдеулік және бүкіләлемдік уақыт	9.7.2.6 жергілікті, белдеулік және бүкіләлемдік уақытты сәйкестендіру
	Күн жүйесіндегі ғаламшарлардың қозғалыс заңдары	9.7.2.7 Кеплер заңдарының негізінде аспан денелерінің қозғалысын түсіндіру
	Күн жүйесі денесіне дейінгі ара қашықтықты параллакс әдісімен анықтау	9.7.2.8 Күн жүйесіндегі денелердің ара қашықтығы мен өлшемдерін анықтау үшін параллакс әдісін қолдануды түсіндіру
	Динамика негіздері	Ньютонның бірінші заңы, инерциялық санақ жүйелері
Механикадағы күштер		9.2.2.3 көріп –сипап сезу дағдыларын қолдана отырып, ауырлық күші, серпімділік күші, және үйкеліс күші табиғатын түсіндіру
Ньютонның екінші заңы		9.2.2.4 Брайль жүйесі бойынша Ньютонның екінші заңын тұжырымдау және есептер шығаруда қолдану
Ньютонның үшінші заңы		9.2.2.5 Брайль жүйесі бойынша Ньютонның үшінші заңын тұжырымдау және есептер шығаруда қолдану
		9.2.2.6 бүкіләлемдік тартылыс заңын тұжырымдау және

	Бүкіләлемдік тартылыс заңы	оныБрайль жүйесі бойынша есептер шығаруда қолдану
	Дененің салмағы, салмақсыздық	9.2.2.10 үдеумен қозғалған дененің салмағын анықтау 9.2.2.11 салмақсыздық күйді түсіндіру
	Денелердің ауырлық күшінің әрекетінен қозғалуы.	9.2.2.9 бірінші ғарыштық жылдамдықтың формуласы есептер
	Жердің жасанды серіктерінің қозғалысы	9.2.2.7 ғарыш аппараттардың орбиталарын салыстыру; 9.2.2.8 тартылыс өрісіндегі дененің қозғалысын сипаттайтын шамаларды анықтау
4-тоқсан		
Сақталу заңдары	Дене импульсі және күш импульсі	9.2.3.1 "дене импульсі" және "күш импульсін" түсініктерін ажырату
	Импульстің сақталу заңы.	9.2.3.2 импульстің сақталу заңын тұжырымдау және есептер шығаруда қолдану
	Реактивті қозғалыс	9.2.3.3 кеңістіктік -образдық ойлауды қолдана отырып, табиғаттағы және техникадағы реактивті қозғалысқа мысалдар келтіру
	Ғарыштық ракеталар	9.2.3.4 Байқоңыр ғарыш айлағының аймақтық және халықаралық маңыздылығына баға беру
	Механикалық жұмыс	9.2.3.5 механикалық жұмысты аналитикалық және графикалық тәсілмен анықтау 9.2.3.6 жұмыс пен энергияның өзара байланысын түсіндіру
	Жұмыс күші	9.2.3.8 сезімдік қабылдау негізінде көтеру мен түсіру кезіндегі күштің жағымды және жағымсыз жұмысын түсіндіру
	Ауырлық күшінің жұмысы	9.2.3.9 кеңістіктік -образдық ойлау дағдысын қолдана отырып, энергия мен ауырлық күші жұмысының өзара байланысын түсіндіру
	Серпімділік күштің жұмысы	9.2.3.10 сезімдік қабылдау негізінде жұмыс пен серпімділіктің байланысын түсіндіру
	Энергияның сақталу және айналу заңы	9.2.3.7 энергияның сақталу заңын есептер шығаруда қолдану

4) 10 сынып:

кесте 4

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Тақырыптар/Ұзақ мерзімді жоспардың мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-ячетверть		
Тербелістер және толқындар	Тербелмелі қозғалыс	10.2.5.1 еркін және еріксіз тербелістерге мысалдар келтіру
	Гармоникалық толқындар	10.2.5.2 экспериментально находить амплитуду, период, частоту; 10.2.5.3 рассчитывать период, циклическую частоту, фазу по формуле
	Тербелістер кезіндегі энергияның түрленуі	10.2.5.4 тербелмелі процесте энергияның сақталу заңын сипаттау
	Тербелмелі қозғалыстың теңдеуі	10.2.5.5 Брайль жүйесі бойынша гармоникалық тербелістердің графиктері бойынша координатаның, жылдамдықтың және үдеудің теңдеулерін жаза білу
	Тербелістер кезеңі	10.2.5.6 әртүрлі тербелмелі жүйедегі тербелістің пайда болу себептерін түсіндіру
	Математикалық маятниктердің тербелістері	10.2.5.7 маятниктер тербелісі периодының әртүрлі параметрлерге тәуелділігін зерттеу
	Зертханалық жұмыс № 3 "Математикалық маятниктің көмегімен еркін түсу үдеуін анықтау"	10.2.5.8 математикалық маятник периодының формуласынан еркін түсу үдеуін анықтау; 10.2.5.9 период квадратының маятник ұзындығына тәуелділік графигін тұрғызу және талдау; 10.1.3.1 алынған теоретикалық және экспериментальды нәтижелерді түсіндіру мен қорытынды жасау
	Еркін және еріксіз тербелістер, резонанс	10.2.5.10 еріксіз тербеліс амплитудасының мәжбүрлеуші күштің жиілігіне тәуелділігін график бойынша сипаттау; 10.2.5.11 резонанс құбылысын сипаттау
	Еркін электромагниттік тербелістер	10.4.4.1 тербелмелі контурдағы еркін электромагниттік тербелістерді сапалы сипаттау

	Еріксіз электромагниттік тербелістер	10.4.4.2 түсініктер негізінде айнымалы тоқтың пайда болуын түсіндіру
2-тоқсан		
Тербелістер және толқындар	Толқындық қозғалыс	10.2.5.12 толқын жылдамдығы, жиілігі және толқын ұзындығы формулаларын есеп шығарудақолдану
	Поперечные и продольные волны	10.2.5.13 көлденең және бойлық толқындарды салыстыру
	Зертханалық жұмыс № 4 "Беттік толқындардың таралу жылдамдығын анықтау"	10.2.5.14 су бетіндегі толқындардың таралу жылдамдығын эксперимент түрінде анықтау
	Дыбыс	10.2.5.15 естіп қабылдау негізінде дыбыстың пайда болу және таралу шарттарын атау
	Характеристики звука	10.2.5.16 дыбыс сипаттамаларын дыбыс толқындарының жиілігі және амплитудасымен сәйкестендіру
	Акустикалық резонанс	10.2.5.17 резонанстың пайда болу шарттарын атау және оның қолданылуына мысалдар келтіру
	Жаңғырық	10.2.5.18 жаңғырықтың пайда болу табиғатын және оны қолдану әдістерін сипаттау
	Ультрадыбыс	10.2.5.19 табиғатта және техникада ультрадыбыс пен инфрадыбысты қолдануға мысалдар келтіру
	Электромагниттік толқындар	10.4.4.3 механикалық толқындар мен электромагниттік толқындардың қасиеттерін салыстыру
	Электромагниттік толқындардың модуляциясы мен толқындарды анықтау	10.1.3.2 эксперименттің нәтижесіне әсер ететін факторларды талдау және көріп - сипап сезу арқылы зерделеу дағдыларын қолдану арқылы экспериментті жүргізуді жақсарту жолдарын ұсыну
	Радио байланыс	10.4.4.4 электромагниттік толқындар диапазонын қолдануды сипаттау мен мысалдар келтіру
	Жарықтың дисперсиясы	10.4.4.5 әйнек призма арқылы жарық шағылу кезіндегі жарық дисперсиясын сипаттау
		10.1.3.1 алынған теоретикалық ж ә н е

	Электромагнитті толқындардың шкаласы	экспериментальды нәтижелерді түсіндіру мен қорытынды жасау
3-тоқсан		
Атом құрылысы, атомдық құбылыстар	Жылулық сәуле шығару	10.6.1.1 сәулелік энергияның температураға тәуелділігін сипаттау
	Абсолютті қара дене	10.6.1.2 аспан денелерін зерделеуде бақылау әдісінің маңыздылығын білу, жұлдыздардың жарқырауы барысында кеңістіктік –образдық ойлауды қолдана алуы
	Жарық кванттары туралы Планк гипотезасы	10.6.1.3 Планк формуласын есептер шығаруда қолдану
	Фотоны	10.6.1.2 аспан денелерін зерделеуде бақылау әдісінің маңыздылығын білу, жұлдыздардың жарқырауы барысында кеңістіктік –образдық ойлауды қолдана алуы
	Фотоэффект құбылысы	10.6.1.4 фотоэффект құбылысын сипаттау және фотоэффект құбылысының техникада пайдаланылуына мысалдар келтіру
	Фотоэффектінің теңдігі	10.6.1.5 фотоэффект үшін Эйнштейн формуласын есептер шығаруда қолдану
	Фотоэффектінің қолдану	10.6.1.4 фотоэффект құбылысын сипаттау және фотоэффект құбылысының техникада пайдаланылуына мысалдар келтіру
	Рентген сәулелері	10.6.1.6 рентген сәулесін электромагниттік сәулелердің басқа түрлерімен салыстыру; 10.6.1.7 рентген сәулесін қолдануға мысалдар келтіру
	Радиоактивтіліктің ашылуы	10.6.1.13 Брайль жүйесі бойынша химиялық элементтердің формуласы мен ядролық реакциялардың жазба ережелерін білу; 10.1.2.1 Менделеев кестесіне сәйкес масса көлемі мен зарядты өлшеу бірліктерін қолдану
	Радиоактивті сәулеленудің табиғаты	10.6.2.1a, b және g - сәулеленудің табиғаты мен қасиеттерін түсіндіру

	Резерфорд тәжірибесі, атомның құрамы	10.6.1.8а-бөлшегінің шашырауыбойынша Резерфорд тәжірибесін сипаттау
	Радиоактивтілік айналу	10.6.1.13 Брайль жүйесі бойынша х и м и я л ы қ элементтердің формуласы мен ядролық реакциялардың жазба ережелерін білу
	Ядролық күштер Ядролық өзара әрекеттесу	10.6.1.9 ядролық күштердің қасиеттерін сипаттау
4-тоқсан		
Атом ядросы	Массалар ақауы, атом ядросының байланыс энергиясы	10.6.1.10 атом ядросының масса ақауын анықтау 10.6.1.11 атом ядросының байланыс энергиясы формуласын есептер шығаруда қолдану
	Ядролық реакциялар	10.6.1.12 ядролық реакцияның теңдеуін шешуде зарядтық және массалық сандардың сақталу заңын қолдану; 10.6.1.13 Брайль жүйесі бойынша х и м и я л ы қ элементтердің формуласы мен ядролық реакциялардың жазба ережелерін білу; 10.6.2.2 радиоактивті ыдыраудың ықтималдық сипатын түсіндіру
	Радиоактивті ыдырау заңы	10.6.2.3 радиоактивті ыдырау заңын есептер шығаруда қолдану;
	Ауыр ядролардың бөлінуі, тізбекті ядролық реакция.	10.6.2.4 тізбекті ядролық реакциялардың өту шарттарын сипаттау
	Ядролық реактор	10.6.2.5 ядролық реактордың жұмыс істеу принципін сипаттау
	Термоядролық реакциялар Радиоизотоптар	10.6.2.6 ядролық ыдырау мен ядролық синтезді салыстыру; 10.6.2.7 радиоактивті изотоптарды қолданудың мысалдарын келтіру
	Радиациядан қорғану	10.6.2.8 радиациядан қорғану әдістерін сипаттау
	Элементар бөлшектер	10.6.3.1 элементар бөлшектерді жіктеу
	Физика және астрономияның дүниетанымдық маңызы	10.8.1.1 адамның дүниетанымдық көзқарасының қалыптасуына ф и з и к а ж әне астрономияның дамуының әсерін түсіндіру
Әлемнің қазіргі физикалық бейнесі	Экологиялық мәдениет	10.8.1.2 жаңа технологиялардың қоршаған ортаға әсерінің

Қазақстан Республикасының
Білім және ғылым министрі
2022 жылғы 1 сәуірдегі
№ 123 бұйрығына
25-қосымша

Қазақстан Республикасы
Білім және ғылым министрінің
2013 жылғы 3 сәуірдегі
№ 115 бұйрығына
662-қосымша

Көрмейтін және нашар көретін білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "Химия" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Көрмейтін және нашар көретін білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10-сыныптары үшін "Химия" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (әрі қарай – Бағдарлама) Қазақстан Республикасының "Білім туралы" Заңының 5-бабы 6) тармақшасына сәйкес әзірленген.

2. Бағдарламаның мақсаты – заттар мен олардың айналымы, заттар қасиеттерінің, олардың құрамы мен құрылысына тәуелділігін түсіндіретін заңдар мен теориялар туралы, негізгі ұғымдар мен химиялық символика туралы білімжүйесін қалыптастыру.

3. Бағдарламаның міндеттері:

1) Химия ғылымының негіздері, маңызды фактілері, ұғымдары, заңдары мен теориялары, химия ғылымының тілі, түсінерліктей дүниетанымдық жинақтаубойынша білім қалыптастыру;

2) химиялық құбылыстарды бақылау және түсіндіру, химиялық зертханада және күнделікті өмірде заттармен жұмыс істеу кезінде қауіпсіздік техникасы ережелерін сақтаудағыларын дамыту;

3) болашақ практикалық қызметінің ықтимал саласы ретінде пәнге деген қызығушылықты дамыту;

4) химияның гуманистік бағыттылығын, оның адамзат алдында тұрған басты мәселелерді шешудегі артып келе жатқан рөлін және әлемнің ғылыми бейнесіне қосқан үлесін ашу.

4. Түзете-дамыту міндеттері:

1) химияны оқу процесінде танымдық қызметті жандандыру және түзету; білім алушылардың абстрактілі ойлауын, жалпы ғылыми әдістерді игеруін дамыту (бақылау, өлшеу, эксперимент, модельдеу));

2) химиялық заттардың құрылысын зерделеу кезінде заттық және кеңістіктік дұрыс түсініктерді қалыптастыру; заттық-кеңістіктік түсініктерді және көрнекі-бейнелі

ойлауды дамытуға ықпал ететін бедерлі суреттерді, схемаларды оқу дағдыларын қалыптастыру;

3) заттардың құрамы мен құрылысы негізінде олардың химиялық қасиеттері туралы эксперименттік гипотезаларды ұсыну және тексеру дағдыларын дамыту;

4) көру, есту және сипап сезу арқылы қабылдауды, зейін қоюды, есте сақтауды, ойлау мен қиялды дамыту, көз мөлшері дағдыларын дамыту;

5) заттардың қасиеттерін, алу және тану тәсілдерін зерделеу бойынша жобаларды және оқу-зерттеу міндеттерін орындау кезінде зерттеу дағдыларын дамыту;

6) қалдықтық көру қабілетін қорғау және жұмысқа қажетті офтальмологиялық-гигиеналық нормаларды құру;

7) жаратылыстану-ғылыми дүниетанымын, оқуға саналы көзқарасын қалыптастыру; басқа пәндермен пәнаралық байланыстарға негізделген ғылыми білімді практикалық қолдану дағдыларын қалыптастыру.

2-тарау. Оқу процесін ұйымдастырудағы педагогикалық тәсілдер

5. Көру қабілеті бұзылған балаларды оқыту тұлғаға бағытталған, іс-әрекеттік, дифференциалды, коммуникативті педагогикалық тәсілдер негізінде жүзеге асырылады.

6. Тұлғаға бағытталған тәсілді жүзеге асыру бір сынып ұжымында "орташа" оқушыға бағдарлана отырып емес, оқушылардың даралық, көру, танымдық мүмкіндіктері мен қажеттіліктерін ескере отырып, әрқайсысымен жұмыс істеуге мүмкіндік беретін психологиялық-педагогикалық жағдай жасауға ықпал етеді.

7. Іс-әрекеттік тәсіл кезінде нәтижелі әрекет үдерісінде жаңа білімді жасампаздықпен өз бетімен құру жүзеге асырылады, онда білім алушылар "химиялық реакция теңдеуі", "химиялық формула", "индекс", "коэффициент", "химиялық теңдеу" ұғымдарына сүйене отырып, бұрын алған білімдерін жүйелеп, жаңа ақпаратты тіректік білімімен байланыстыра алады, бұл танымдық мүмкіндіктерін дамытуға ықпал етеді.

8. Дифференциаланған тәсілде ақыл-ой қабілеттері мен орталық көру өткірлігін ескере отырып, әртүрлі деңгейлі тапсырмалар қолданылады, бұл білім алушыларға өз жетістіктерін көруге және мүмкіндіктерін шынайы бағалауға жағдай туғызады, пәнге деген қызығушылықты арттыруға, сабақта білім алушылардың психологиялық күйзелісін төмендетуге көмектеседі.

9. Коммуникативті тәсіл ықпал етеді:

1) мұғаліммен және құрдастарымен оқудағы ынтымақтастықты және бірлескен іс-әрекетті ұйымдастыру іскерлігін қалыптастыруға; ұстанымдарды қиыстыру және мүдделерді ескеру негізінде ортақ шешім табуға және конфликттерді шешуге, өз пікірін тұжырымдап, дәлелдеуге және қорғауға;

2) эксперименттік есептерді шешу кезінде химиялық құбылыстар мен үдерістерді түсіндіре білуді қалыптастыру; себеп-салдарлық байланыстарды өздігінен анықтауға.

10. Химия сабақтарында ақпараттық-коммуникациялық технологияларды (АКТ) пайдалану білім беру үдерісін қарқындатуға және презентациялар, жобалар өткізу кезінде сабақта жеке дара жағдай жасауға ықпал етеді, сондай-ақ бейне сабақтарда химиялық экспериментті бақылау, түсіндіру қабілетін дамытуға ықпал етеді.

11. Химияны оқыту процесінде келесі оқу және түзету пәндерімен байланыс жүзеге асырылады: "Орыс тілі", "Физика", "География", "Биология", "Алгебра", "Технология", "Қалдық көру және көру арқылы қабылдауын қорғау және дамыту", "Әлеуметтік-тұрмыстық бағдарлау", "Кеңістіктік бағдарлау".

12. Арнайы көрнекі құралдар, дидактикалық материалдар және оқытудың арнайы техникалық құралдары зор түзету маңызына ие болады, соның ішінде:

- 1) "Зағиптарға арналған химия бойынша конструктор" оқу құралы;
- 2) химия кабинеті үшін арнайы жабдықтар (арнайы оқушы үстелдері, зертханалық ыдыстар, аспаптар мен реактивтер);
- 3) Брайль жүйесі бойынша Д.И.Менделеевтің периодтық жүйесі; Брайль бойынша ерігіштік кестесі;
- 4) рельефті-нүктелі шрифтпен жасалған мәтіндік дидактикалық құралдар; жазықтықта рельефпен орындалған, бірақ түрлі-түсті әрленген, сипапсеу және көру арқылы қабылдауға арналған иллюстрациялық-графикалық құралдар (жарықты сезу және қалдықтық көру қабілеті бар зағип балалар үшін); көрмейтін балалардың ерекше білім берудегі жеке қажеттіліктеріне сай келетін жеке дидактикалық материалдар мен көрнекі құралдар;
- 5) интерактивті тақта;
- 6) аудио-құралдар мен бейне-құралдар.

13. Көру қабілеті бұзылған білім алушылар үшін химиялық нысандарға тән белгілермен тікелей танысу өте маңызды, әсіресе егер олар бұрын олармен кездеспеген болса немесе көру депривациясына байланысты оларды өте үстірт және фрагментті түрде қабылдаса.

14. Нашар көретін білім алушылардың көру арқылы қабылдауының ерекшеліктеріне байланысты үлестірме материалды бейорганикалық және органикалық химия курсының сипаттамалық бөлімінің барлық бөліктері бойынша тақырыптық коллекциялар түрінде дайындау қажет. Бұл коллекциялардағы үлгілер саны шамадан тыс болмауы керек.

3-тарау. "Химия" оқу пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

15. "Химия" оқу пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

- 1) 7-сыныпта – аптасына 1 сағатты, оқу жылында 34 сағатты;
- 2) 8-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты;
- 3) 9-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты;
- 4) 10-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты құрайды.

16. Бағдарламаның мазмұны 5 бөлімді қамтиды:

- 1) "Заттардың бөлшектері" бөлімі;
- 2) "Химиялық реакциялардың жүру заңдылықтары" бөлімі;
- 3) "Химиядағы энергетика" бөлімі;
- 4) "Химия және қоршаған орта" бөлімі;
- 5) "Химия және өмір" бөлімі.

17. "Заттардың бөлшектері" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) атомдар, иондар және молекулар;
- 2) атомның құрамы мен құрылысы;
- 3) атомда электрондардың қозғалысы мен таралуы. Атомдардан иондардың құрылуы ;
- 4) химиялық байланыстардың түрлері.

18. "Химиялық реакциялардың жүру заңдылықтары" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) периодтық заң мен химиялық элементтердің периодтық жүйесі;
- 2) химиялық реакциялардың жіктелуі;
- 3) зат массасының сақталу заңы;
- 4) металдардың электрохимиялық кернеу қатары.

19. "Химиядағы энергетика" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) экзотермиялық және эндотермиялық реакциялар;
- 2) химиялық реакциялардың жылдамдығы;
- 3) химиялық тепе-теңдік;
- 4) қышқылдар мен негіздер теориясы.

20. "Химия және қоршаған орта" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

- 1) заттардың жіктелуі;
- 2) Жер химиясы;
- 3) көміртек және оның қосылыстары химиясы.

21. "Химия және өмір" бөлімі келесідей бөлімшені қамтиды:

- 1) биохимия.

22. 7-сыныпқа арналған "Химия" пәнінің базалық мазмұны:

1) "Химия пәні". Таза заттар және қоспалар. Химия – заттар туралы жаратылыстану ғылымдарының бір саласы, химияның дамуы мен маңызы, химия кабинетіндегі және зертханасындағы қауіпсіздік техникасының ережелері; таза заттар және олардың физикалық қасиеттері, біртекті және әртекті қоспалар, заттарды тазарту және бөлу тәсілдері; жәй және күрделі заттар; элемент және химиялық қосылыстар. Практикалық жұмыс №1 "Техника қауіпсіздігі ережелері және зертханалық құрал-жабдықтармен танысу". Зертханалық тәжірибе №1 "Заттарды және олардың қосылыстарын салыстыру". Зертханалық тәжірибе №2 "Ластанған ас тұзын тазарту";

2) "Заттар күйінің өзгеруі". Физикалық және химиялық құбылыстар, химиялық реакция, заттың агрегаттық күйлері, қатты, сұйық, бөлшектердің кинетикалық теориясына сәйкес газтәріздес заттардың құрылымы, заттардың салқындау, қыздыру және булану үдерістері. Зертханалық тәжірибе №3 "Химиялық реакциялардың белгілерін зерттеу". Зертханалық тәжірибе №4 "Аспирин немесе салолдың салқындау үдерісін зерттеу". Зертханалық тәжірибе №5 "Судың қайнау үдерісін зерттеу". бақылау жұмысы №1.

3) "Атомдар. Молекулалар. Заттар". Атомдар мен молекулалар, атомдар мен молекулалардың айырмашылығы, химиялық элементтер, химиялық элементтердің символдары, элементтерді металдар мен бейметалдарға жіктеу, жай және күрделі заттар, атомның құрамы мен құрылысы, ядро, протон, нейтрон, электрон, изотоптар, элементті аталуы және фундаменталды бөлшектерінің саны бойынша сипаттау;

4) "Ауа. Жану реакциясы". Ауа және оның құрамы, атмосфералық ауаны ластанудан қорғаудың маңызы, жану үдерісі, заттың жану шарттары, тез тұтанатын, жанатын және жанбайтын заттар, отын, оттек, тұтану көзі, тұтану температурасы, металдар мен бейметалдардың жануы, жану реакциясының өнімдері. Зертханалық тәжірибе №6 "Балауыз шамның жануы". Практикалық жұмыс №2/Көрсетілім "Күкірттің, фосфордың, темірдің ауада және оттегінде жануын салыстыру". Бақылау жұмысы №2;

5) "Химиялық реакциялар". Табиғи қышқылдар мен сілтілер, "қышқылдық" және "сабынды" қасиеттер, индикаторлар, әмбебап индикатор, рН шкала метилоранж, лакмус, фенолфталеин, индикаторлардың түрлі орталардағы түстерінің өзгеруі, қышқылдар мен сілтілер, антацидті заттар, бейтараптану реакциясы, сұйылтылған қышқылдар, қышқылдардың қолданылу аймақтары, қышқылдармен жұмыс жүргізу ережелері, сұйылтылған қышқылдардың түрлі металдармен әрекеттесуі, сутекке сапалық реакция, карбонаттар, сұйылтылған қышқылдардың карбонаттармен әрекеттесуі, көмірқышқыл газына сапалық реакция. Зертханалық тәжірибе №7 "Ерітінділердің қышқылдық, негіздік ортасын анықтау". Зертханалық тәжірибе №8 "Хлорсутек қышқылының бейтараптану реакциясы". Зертханалық тәжірибе №9 "Мырыштың сұйылтылған тұз қышқылымен реакциясы". Зертханалық жұмыс №10 "Сутекке сапалық реакция". Практикалық жұмыс №3 "Сұйылтылған қышқылдар мен карбонаттардың әрекеттесуі. Көмірқышқыл газына сапалық реакция";

6) "Химиялық элементтердің периодтық кестесі". Химиялық элементтердің периодтық кестелерін құру тарихы, И. Дүберейнер, Дж. Ньюлендс, Д.И. Менделеевтің элементтерді жіктеуі, периодтық заң, периодтық кестенің құрылымы, периодтық кестенің құрылу принципі, атом нөмірі, ядро заряды, атомдағы элементер бөлшектер;

7) "Салыстырмалы атомдық масса және қарапайым формулалар". Изотоптар қоспасы, табиғи изотоптар, салыстырмалы атомдық масса, салыстырмалы молекулалық /формулалық масса, химиялық формула, химиялық элементтердің валенттілігі, бинарлы

қосылыстардың формулаларын құрастыру, қосылыстардағы атомдардың қатынастары. Есептеуге берілген есептер: салыстырмалы молекулалық массаны есептеу. Бақылау жұмысы №3;

8) "Адам ағзасындағы химиялық элементтер". Қоректік заттар, адам ағзасындағы химиялық элементтер (O, C, H, N, Ca, P, K), химиялық элементтердің тірі және өлі табиғаттағы таралуы, адам ағзасындағы микро-, макроэлементтердің биологиялық ролі, тыныс алу үдерісі, тамақтану теңгерімі. Практикалық жұмыс № 4 "Тағам құрамындағы қоректік заттарды анықтау". Зертханалық тәжірибе №11 "Тыныс алу үдерісін зерттеу";

9) "Геологиялық химиялық қосылыстар". Пайдалы геологиялық химиялық қосылыстар, табиғи ресурстар, кен орны, кен, кеннің құрамы, минералдар, табиғи ресурстарды өндіру, металдарды алу, Қазақстанның пайдалы қазбалары, минералдарды өндірудің экологиялық аспектілері. Бақылау жұмысы №4;

23. 8-сыныпқа арналған "Химия" пәнінің базалық мазмұны:

1) "Атомдардағы электрондардың қозғалысы". Атомдардағы электрондардың орналасуы, энергетикалық деңгейлер, s және p орбитальдарының пішіндері, электрондық конфигурация, электронды-графикалық формула, ион, иондардың түзілуі, "нольдік қосынды" әдісімен қосылыстардың формулаларын құрастыру. Зертханалық тәжірибе №1 "Атомдардың модельдерін жасау";

2) "Заттардың формулалары және химиялық реакция теңдеулері". Химиялық формула, химиялық реакция теңдеулері, заттардың массасының сақталу заңы, химиялық реакциялардың типтері: бірігу, ажырау, алмастыру, алмасу, табиғаттағы, химиялық реакциялар тірі организмдер мен адам тіршілігіндегі химиялық реакциялар. №1 көрсетілім "Заттардың массасының сақталу заңын дәлелдейтін тәжірибе". №2 зертханалық тәжірибе "Әрекеттесуші заттардың массасының қатынасы". Есептеуге берілген есептер: химиялық формула бойынша химиялық бірігудегі элементтің массалық үлесін есептеу, элементтердің массалық үлестері бойынша заттың қарапайым формуласын анықтау;

3) "Металдардың химиялық белсенділігі". Металдардың тотығуы, металдардың жемірілуі; металдардың сумен әрекеттесуі, металдардың қышқыл ерітінділерімен, металдардың тұз ерітінділерімен әрекеттесуі, металдардың белсенділік қатары, металдардың белсенділігін салыстыру. №2 көрсетілім "Белсенді металдардың сумен әрекеттесуі". №3 зертханалық тәжірибе "Металдардың қышқылдар ерітіндісімен әрекеттесуі". №3 көрсетілім "Тұз ерітінділерінен металдарды ығыстыру". Практикалық жұмыс №1 "Металдардың белсенділігін салыстыру";

4) "Заттың мөлшері". Заттың мөлшері, моль, Авогадро саны, заттың молярлық массасы. Есептеуге берілген есептер: жәй және күрделі заттардың салыстырмалы молярлық массасын есептеу, химиялық формула бойынша заттың молярлық массасын, массасын және заттың мөлшерін есептеу, заттың белгілі мөлшеріндегі атомдардың (молекулалардың) сандарын есептеу;

5) "Стехиометриялық есептеулер". Химиялық реакциялардың теңдеулері бойынша есептер шығару, молярлық көлем, газдардың салыстырмалы тығыздығы, көлемдік қатынастар заңы, қалыпты және стандартты жағдайлар. Есептеуге берілген есептер: химиялық формула бойынша заттың молярлық массасын, массасын және заттың мөлшерін есептеу, заттың берілген массасы немесе заттың мөлшері бойынша атомдар мен молекулалардың сандарын есептеу, химиялық реакциялардың теңдеулері бойынша реакция өнімінің массасын, көлемін (газдың) және зат мөлшерін есептеу, қалыпты жағдайлардағы газдың көлемін, газдардың салыстырмалы тығыздығын есептеу, оттегі және ауа бойынша газдардың салыстырмалы тығыздықтарын есептеу, заттың мөлшері, молярлық масса, газдың молярлық көлемі, Авогадро заңы ұғымдарын пайдаланып формулалар бойынша есептеулер жасау, химиялық реакциялар кезіндегі газдардың көлемдік қатынастары түсініктерін қолданып есептеулер жасау;

6) "Химиялық реакциялардағы энергиямен танысу". Отынның жануы және энергияның бөлінуі, көміртекті отынның жануы кезінде көмірқышқыл газы, иіс газы немесе көміртек түзілуі мүмкіндігі, жылыжайлық эффектісінің себептері және шешу жолдары, экзотермиялық және эндотермиялық реакциялар, әртүрлі отындардың потенциалы, қоршаған ортаға әсері, кинетикалық бөлшектер теориясы тұрғысынан энергия өзгерісі, реакцияның жылу эффектісі, термохимиялық теңдеулер. №4 зертханалық тәжірибе "Энергияның өзгеруімен жүретін химиялық реакциялар". Есептеуге берілген есептер: реакциялардың термохимиялық теңдеулері бойынша реакцияның жылу эффектісін есептеу;

7) "Сутек. Оттегі және озон". Сутек – химиялық элемент және жәй зат, сутектің изотоптары (протий, дейтерий және тритий), сутектің қасиеттері, қолданылуы және алынуы, оттегі – химиялық элемент және жәй зат, оттегінің қасиеттері, қолданылуы және алынуы, сутектің және оттегінің бинарлы қосылыстары, табиғатта таралуы, оттегінің аллотропиялық түрөзгерісі, озон, сутек пен оттегі алу, Жер бетіндегі озон қабатының маңызы. №4 көрсетілім "Сутек пероксидінің ажырауы". Практикалық жұмыс №2 "Сутекті алу және оның қасиеттерін зерттеу". Практикалық жұмыс №3 "Сутектің пероксидінен оттегі алу және оның қасиеттерін зерттеу". Есептеуге берілген есептер: реакцияға қатысатын немесе реакция нәтижесінде түзілген өнімнің белгілі массасы, заттың мөлшері немесе көлемі бойынша заттың массасын, заттың мөлшерін, (газдың) көлемін есептеу. Бақылау жұмысы №2;

8) "Химиялық элементтердің периодтық жүйесі". Химиялық элементтердің периодтық жүйесінің құрылымы, периодтың, топтың, атом нөмірінің физикалық мәні, химиялық элементтердің атомдарының кейбір қасиеттері мен сипаттамаларының периодты түрде өзгеруі, периодтық жүйедегі орыны бойынша элементтің сипатталуы, химиялық элементтердің табиғи тектестері, сілтілік металдардың, галогендердің, инертті газдардың тектестері, металдар мен бейметалдар, периодтық кестеде орналасуына байланысты химиялық элементтің қасиеттері;

9) "Химиялық байланыс түрлері". Химиялық элементтердің электртерістілігі, атомдар арасындағы химиялық байланыстар табиғатының бірлігі, ковалентті полярлық және полярлық емес байланыс, иондық байланыс, заттың аморфты және кристалдық күйлері, кристалл торларының типтері, заттардың қасиеттерінің оның құрылысына тәуелділігі;

10) "Ерітінділер және ерігіштік". Заттардың суда еруі, заттардың судағы ерігіштігі бойынша жіктелуі, ерітінділер, еріген заттың массалық үлесі, молярлық концентрация, қатты заттардың, сұйықтардың және газдардың суда ерігіштігі, кристаллогидраттар, ерітінділердің табиғаттағы және күнделікті өмірдегі рөлі, заттарды ерігіштігіне температураның әсері; Зертханалық тәжірибе №5 "Заттардың ерігіштігін зерттеу". Практикалық жұмыс №4 "Қатты заттардың ерігіштігіне температураның әсері". Практикалық жұмыс №5 "Берілген пайыздық және молярлық концентрациялы ерітінділерді дайындау". Есептеуге берілген есептер: заттардың судағы ерігіштігін есептеу, тығыздығы мен көлемі бойынша ерітіндінің массасын анықтау, еріген заттың және еріткіштің массасын, еріген заттың массалық үлесін есептеу, ерітіндідегі заттың молярлық концентрациясын есептеу. Бақылау жұмысы №3;

11) "Бейорганикалық қосылыстардың негізгі кластары". Бейорганикалық қосылыстардың негізгі кластары арасындағы генетикалық байланыс, қышқылдар: құрамы, номенклатурасы, жіктелуі, қасиеттері, алынуы және қолданылуы, негіздер: құрамы, номенклатурасы, жіктелуі, қасиеттері, алынуы және қолданылуы, тұздар: құрамы, номенклатурасы, жіктелуі, қасиеттері, алынуы және қолданылуы, бейорганикалық қосылыстардың негізгі кластары арасындағы генетикалық байланыс. Зертханалық тәжірибе №6 "Оксидтердің химиялық қасиеттерін зерттеу". Зертханалық тәжірибе №7 "Қышқылдардың химиялық қасиеттерін зерттеу"; Зертханалық тәжірибе №8 "Негіздердің химиялық қасиеттерін зерттеу". Зертханалық тәжірибе №9 "Тұздардың қасиеттері және алынуы";

12) Есептеуге берілген есептер: химиялық реакция теңдеуі бойынша реакцияға қатысушы немесе реакция нәтижесінде түзілген бір заттың белгілі массасы, мөлшері немесе көлемі бойынша табиғатта жүретін процестер мен химиялық реакция нәтижесінде түзілген өнімнің немесе реагенттің массасын, заттың мөлшерін, көлемін есептеу, ерітіндінің белгілі массасы және еріген заттың массалық үлесі бойынша реакция өнімінің массасын, көлемін және заттың мөлшерін есептеу. Бақылау жұмысы №4.

24. 9-сыныпқа арналған "Химия" оқу пәнінің базалық мазмұны:

1) "Көміртек және оның қосылыстары". Көміртектің жалпы сипаттамасы, табиғатта көміртек және оның қосылыстарының таралуы, көміртектің аллотропиялық түр өзгерістері, көміртектің аллотропиялық түр өзгерістерінің қолдану аймағы, көміртектің қасиеттері, көміртектің оксидтері және олардың қасиеттері, тірі ағзаларға иіс газының физиологиялық әсері, көміртектің табиғаттағы айналымы. Практикалық жұмыс №6 "

Көміртектің физикалық және химиялық қасиеттері". Практикалық жұмыс №7 "Көмірқышқыл газын алу және оның қасиеттері зерттеу". Есептеуге берілген есептер: химиялық реакция теңдеуі бойынша реакцияға қатысушы немесе реакция нәтижесінде түзілген бір заттың белгілі массасы, мөлшері немесе көлемі бойынша табиғатта жүретін процестер мен химиялық реакция нәтижесінде түзілген өнімнің немесе реагенттің массасын, заттың мөлшерін, көлемін есептеу, ерітіндінің белгілі массасы және еріген заттың массалық үлесі бойынша реакция өнімінің массасын, көлемін және заттың мөлшерін есептеу;

2) "Су". Судың құрамы, қасиеттері және қолданылуы, табиғаттағы су, су – табиғи әмбебап еріткіш, сулы ерітінділер және жүзгіндер, судың бірегей қасиеттері және оның өмір үшін маңызы, судың табиғаттағы айналымы, судың ластану себептері, судың кермектігі және оны жою тәсілдері, судың және сулы ерітінділердің табиғаттағы, өндірістің түрлі салаларындағы және ауыл шаруашылығындағы маңызы, суды тазарту әдістері, ауыз суын тазарту, Қазақстан Республикасындағы ауыз су мәселесі, су бассейнін ластанудан қорғау, Қазақстандағы су ресурстарының экологиялық мәселелері, сусыз мыс (II) сульфатының көмегімен суды анықтау әдісі. Зертханалық тәжірибе №10 "Судың кермектігін анықтау". Есептеуге берілген есептер: еріген заттың массалық үлесін, еріткіштің, еріген заттың массасын есептеу. Бақылау жұмысы №1.

3) "Электролиттік диссоциация". Электролиттер және бейэлектролиттер, С.Аррениустың электролиттік диссоциациялану теориясының негізгі қағидалары, электролиттік диссоциациялану механизмі, ерітінділердің немесе заттың балқымаларының электр өткізгіштігінің химиялық байланыс түріне тәуелділігі, күшті және әлсіз электролиттер, диссоциациялану дәрежесі, қышқыл, сілті және тұздардың судағы ерітінділерінде электролиттік диссоциациялануы, көпнегізді қышқылдардың, қышқылдық және негіздік тұздардың диссоциациялануы, ион алмасу реакциялары және олардың жүру жағдайлары, электролиттік диссоциациялану теориясы тұрғысынан қышқыл, негіз және тұз ерітінділерінің химиялық қасиеттері, тұздар гидролизі. №1 көрсетілім "Иондық және ковалентті полярлық байланысы бар заттардың электролиттік диссоциациясы". Зертханалық тәжірибе №1 "Қышқыл, сілті ерітінділерінің рН -ын анықтау". Практикалық жұмыс №1 "Ион алмасу реакциялары". Зертханалық тәжірибе №2 "Тұздар гидролизі". Есептеуге берілген есептер: химиялық реакция теңдеуі бойынша заттың мөлшерін, массасын, реакция өнімінің көлемін есептеу, диссоциациялану дәрежесін есептеу;

4) "Бейорганикалық заттарға сапалық талдау". Катиондарға сапалық реакциялар; жалын түсінің боялуы бойынша Li^+ , Na^+ , K^+ , Ca^{2+} , Sr^{2+} , Ba^{2+} , Cu^{2+} металл катиондарын анықтау, аниондардың сапалық реакциялары, бейорганикалық қосылыстардың құрамын сапалық талдау. Зертханалық тәжірибе №3 жалын түсінің боялуы бойынша " Li^+ , Na^+ , K^+ , Ca^{2+} , Sr^{2+} , Ba^{2+} , Cu^{2+} катиондарын анықтау". Зертханалық тәжірибе №4 " Fe^{2+} , Fe^{3+} , Cu^{2+} катиондарына сапалық реакциялар".

Зертханалық тәжірибе №5 "Сулы ерітіндідегі Cl⁻, Br⁻, I⁻, PO₄³⁻, SO₄²⁻, CO₃²⁻, NO₃⁻, SiO₃²⁻ аниондарын анықтау". Практикалық жұмыс №2 "Бейорганикалық қосылыстарды сапалық талдау". Есептеуге берілген есептер: егер әрекеттесуші заттардың біреуі артық мөлшерде берілсе химиялық теңдеулер бойынша есептеу;

5) "Химиялық реакциялардың жылдамдығы". Химиялық реакциялардың жылдамдығы, химиялық реакциялардың жылдамдығына әсер ететін факторлар, бөлшектердің кинетикалық тұрғысынан реакция жылдамдығы, катализаторлар, ингибиторлар, катализаторлар мен ингибиторлардың реакция жылдамдығына әсері. №2 көрсетілім "Түрлі химиялық реакциялардың жылдамдығы". Зертханалық тәжірибе №6 "Концентрацияның температурасы мен бөлшектер көлемінің реакция жылдамдығына әсері". Практикалық жұмыс №3 "Реакция жылдамдығына катализатордың әсері";

6) "Қайтымды реакциялар". Химиялық тепе-теңдік, тепе-теңдік динамикалық үдеріс ретінде, химиялық тепе-теңдіктің ығысуы, Ле-Шателье-Браун принципі, химиялық тепе-теңдік күйіне және химиялық реакция жылдамдығына жағдайлардың өзгерісінің әсері, бөлшектердің кинетикалық теориясы тұрғысынан химиялық тепе-теңдік. №3 көрсетілім "Қайтымды химиялық реакциялар". Зертханалық тәжірибе №7 "Химиялық тепе-теңдіктің ығысуы". Бақылау жұмысы №2;

7) "Тотығу-тотықсыздану реакциялары". Химиялық элементтердің тотығу дәрежелері, қосылыстардың формулалары бойынша химиялық элементтердің тотығу дәрежелерін анықтау, тотықтырғыш және тотықсыздандырғыш туралы түсінік, тотығу-тотықсыздану реакциялары, электрондық баланс әдісі;

8) "Металдар мен қорытпалар". Металдардың жалпы сипаттамасы, металдық байланыс пен металдық кристалдық тор, темір мен мыстың физикалық және химиялық қасиеттері, металдардың тек тотықсыздандырғыш қасиеттерін көрсетуі, темір қорытпалары және олардың қолданылуы, металлургия туралы түсінік, шойын мен болат өндірісі, Қазақстанда металлургияның дамуы, металдар мен олардың қорытпаларын алу, Қазақстандағы металдар және оның қосылыстарының маңызды кен орындары, металдарды өндіру үдерістері, қоршаған ортаға әсері, металдарды алу. №4 көрсетілім "Металдардың кристалдық торы модельдері. №5 көрсетілім "Металдар және қорытпалар";

9) Есептеуге берілген есептер: егер құрамында қоспаның белгілі бір массалық үлесі бар басқа заттың массасы белгілі болған жағдайда реакция теңдеуі бойынша заттың массасын есептеу, өндірістік және экологиялық мазмұндағы теориялық мүмкін мәнімен саластырғандағы заттың шығымы массасын есептеу;

10) 1 (I), 2 (II) және 13 (III) топтар элементтері және олардың қосылыстары. 1 (I)-топ элементтері және олардың қосылыстары, атомдары құрылысы негізінде сілтілік металдардың жалпы қасиеттері, сілтілік металдардың оксидтері мен гидроксидтерінің негіздік қасиеттері және олардың қолданылуы, 2 (II)-топ элементтері және олардың қосылыстары, 1 (I)-ші және 2 (II)-топ металдарының жалпы қасиеттері, кальций оксиді

мен гидроксидінің негіздік қасиеттері және олардың қолданылуы, 3 (III)-топ элементтері, алюминий және оның қосылыстары, алюминийдің қосылыстары мен қорытпаларының қолдану аймағы, алюминий, оның оксиді мен гидроксидінің екідайлы қасиеттері. №6 көрсетілім "Натрийдің, кальцийдің сумен әрекеттесуі". Зертханалық тәжірибе №8 "Кальцийдің сумен және қышқыл ерітіндісімен әрекеттесуі". №7 көрсетілім "Алюминий мен оның қорытпалары". Зертханалық тәжірибе №9 "Алюминийдің қышқыл және сілті ерітінділерімен әрекеттесуі". Практикалық жұмыс №4 "Металдар" тақырыбына эксперименттік есептер шығару;

11) Есептеуге берілген есептер: егер құрамында қоспаның белгілі массалық үлесі бар басқа заттың массасы белгілі болғанда, заттың (реагенттің немесе өнімнің) массасын реакция теңдеуі бойынша есептеу, өндірістік және экологиялық мазмұндағы теориялық мүмкін мәнімен саластырғандағы заттың шығымы массасын есептеу, өндірістік және экологиялық мазмұндағы теориялық мүмкін мәнімен саластырғандағы заттың шығымы массасын есептеу. №3 бақылау жұмысы;

25. 10-сыныпқа арналған "Химия" оқу пәнінің базалық мазмұны:

1) 17 (VII), 16 (VI), 15 (V), 14 (IV) - топтарының элементтері және олардың қосылыстары. (VII) топ элементтері, галогендер, байланыс түрі және кристалдық тор типі, топтағы галогендер қасиеттерінің өзгеру заңдылықтары, хлор, хлордың химиялық қасиеттері: металдармен, сутекпен және галогенидтермен әрекеттесуі, хлорсутек қышқылының құрамы қасиеттері мен қолданылуы, 16 (VI)-топ элементтері, күкірт, күкірттің аллотропиялық түр өзгерістерінің физикалық қасиеттері, күкірттің негізгі қосылыстары және олардың физикалық және химиялық қасиеттері, қышқылдық жаңбырдың пайда болу себебі мен экологияға тигізетін әсері, күкірт қышқылы, күкірт қышқылы және оның тұздарының жалпы және ерекше қасиеттері, қасиеттері мен қолданылуы, 15 (V)-топ элементтері: азот, азоттың қасиеттері және табиғаттағы азот айналымы, аммиак, аммиактың қасиеттері, алынуы мен қолданылуы, аммиак өндірісі, (Габер синтезі): азот қышқылы, азот қышқылының қасиеттері, азот қышқылы мен нитраттардың өзіне тән қасиеттері, фосфор және оның қосылыстары, фосфорды аллотропиялық түрлендіру, фосфор қосылыстарының Қазақстандағы кен орындары, фосфор және оның қосылыстарының жалпы химиялық қасиеттері, минералды тыңайтқыштар, олардың Қазақстанда өндірілуі және оларды тиімді қолдану, азот және фосфор тыңайтқыштарының қоршаған ортаға әсері, 14 (IV) - топ элементтері, кремний және оның қосылыстары, кремнийдің қолданылу аймағы және оның жартылай өткізгіш ретінде маңызы, сұйық кристалдар, кремний, оның диоксиді мен карбидіндегі химиялық байланыс түрін және кристалдық тор типі, кремний мен оның қосылыстарының химиялық қасиеттері, Қазақстандағы силикат өнеркәсібі. №8 көрсетілім "Күкірттің аллотропиялық түр өзгерістері". Практикалық жұмыс №5 "Сұйылтылған күкірт қышқылы ерітіндісі және оның тұздарының химиялық қасиеттерін зерттеу"; Зертханалық тәжірибе №10 "Азот молекуласының моделін дайындау".

Зертханалық тәжірибе №11 "Аммиак молекуласының моделін дайындау". Практикалық жұмыс №6 "Аммиактың алынуы және оның қасиеттерін зерттеу". Зертханалық тәжірибе №12 "Азот қышқылының басқа қышқылдармен ортақ қасиеттері". №9 көрсетілім "Минералды тыңайтқыштар". №10 көрсетілім "Алмаз, кремний, кремний диоксиді мен кремний карбидінің кристалдық торларының модельдері. Есептеуге берілген есептер: химиялық реакция теңдеуі бойынша есептеу, бірі зат бастапқы заттардан артық берілген есептер, егер реакция өнімінің практикалық шығымының массалық үлесі белгілі болса, химиялық реакция теңдеуі бойынша заттың (реагенттің немесе өнімнің) массасын есептеу, құрамындағы қоспаның массалық үлесі бар басқа заттың массасы бойынша реакция өнімінің массасын есептеу;

2) "Адам ағзасындағы химиялық элементтер". Адам ағзасының химиялық құрамы; макроэлементтер және микроэлементтер, олардың маңызы, адам ағзасының құрамына кіретін элементтер және олардың маңызы: (O, C, H, N, Ca, P, K, S, Cl, Mg, Fe), Қазақстан тұрғындарының теңгерімді тамақтану рационы, ағзадағы кейбір элементтерді анықтау, ауыр металдармен қоршаған ортаның ластануы көздері, ауыр металдардың ағзаларға әсері. Зертханалық тәжірибе №13 "Сүйек құрамындағы кальцийді анықтау". Зертханалық тәжірибе №14 "Тамақ өнімдерінің құрамындағы көміртекті анықтау". №1 бақылау жұмысы;

3) "Органикалық химияға кіріспе". Органикалық химия – көміртек қосылыстарының химиясы, А.М. Бутлеровтың органикалық қосылыстардың құрылыс теориясының негізгі қағидалары, органикалық заттардың ерекшеліктері, органикалық қосылыстардың жіктелуі, функционалдық топ түсінігі, органикалық қосылыстардың гомологтық қатарлары, органикалық қосылыстардың гомологтық қатарлары, органикалық қосылыстардың номенклатурасы, органикалық қосылыстардың изомериясы. №11 көрсетілім "Метан, этан, этен, этин, этанол, этаналь, этан қышқылы, глюкоза, аминокетан қышқылы модельдері". №12 көрсетілім "Алкандардың алғашқы бес өкілдерінің және сызықты құрылымды спирттердің модельдері". №13 көрсетілім "Пентан изомерлерінің модельдері". Есептеуге берілген есептер: элементтердің массалық үлесі және салыстырмалы тығыздығы бойынша газтәрізді заттардың молекулалық формулаларын табу;

4) "Көмірсутектер. Отын". Көмірсутектердің жіктелуі, номенклатурасы және изомериясы, қаныққан көмірсутектер, алкан, метан, қанықпаған көмірсутектер, алкендер, этилен, алкиндер, ацетилен, арендер, бензол, көмірсутектер арасындағы генетикалық байланыс, көмірсутектердің табиғи көздері, көмірсутекті отындар, табиғи газдың, мұнайдың, көмірдің Қазақстандағы кен орындары, оларды өндіру және өңдеу, көмірсутектерді өндіру, өңдеу және қолданудағы экологиялық мәселелер, көмірсутектерді экономиканың түрлі салаларында және тұрмыста пайдалану, альтернативті отын түрлері, мұнай, мұнай фракциялары және шикі мұнай өнімдерінің қолдану аймағы. №14 көрсетілім "Этиленнің жануы, бром суы мен калий перманганаты

ерітінділерін түссіздендіруі". №15 көрсетілім "Отын түрлері". №16 көрсетілім "Мұнай және мұнай өнімдері"; есептеуге берілген есептер: реакция өнімінің массасы немесе көлемі және белгілі заттың салыстырмалы тығыздығы бойынша органикалық заттың формуласын анықтау;

5) "Оттекті және азотты органикалық қосылыстар". Оттекті органикалық қосылыстардың жіктелуі және номенклатурасы, метанол, этанол, спирттердің улылығы және этил спиртінің адам организміне зиянды әсері, оттекті органикалық қосылыстардың өкілдері; этандиол, пропантриол, этан қышқылы, глюкоза, сахароза, крахмал, целлюлозаның қолданылуы; карбон қышқылдары, күрделі эфирлер мен майлар, сабын, синтетикалық жуғыш заттар, синтетикалық жуғыш заттардың қоршаған ортаға әсері, көмірсулар, нәруыздар, аминқышқылдары, биологиялық маңызды органикалық қосылыстар, Қазақстанның тамақ өнеркәсібі. Зертханалық тәжірибе №15 "Сірке қышқылының қасиеттерін зерттеу". Зертханалық тәжірибе №16 "Нәруыздардың денатурациясы";

6) Есептеуге берілген есептер: егер құрамында қоспаның массалық үлесі бар басқа заттың массасы белгілі болған жағдайда, реакция теңдеуі бойынша органикалық заттың (реагенттің немесе өнімнің) массасын есептеу, өндірістік және экологиялық мазмұндағы теориялық мүмкін мәнімен саластырғандағы заттың шығымы массасын есептеу, метан, бутан, этанолдың жану реакция теңдеуі бойынша оттектің, ауаның көлемдерін есептеу. №2 бақылау жұмысы.

4-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

26. Бағдарламада оқыту мақсаттары кодталған. Кодта бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сандар – бөлім мен бөлімшенің, төртінші сан – оқыту мақсатының реттік санын білдіреді. Мысалы, 7.2.1.4. кодында "7" - сынып, "2.1" - екінші бөлімнің бірінші бөлімшесі, "4" - оқыту мақсатының реттік саны.

28. Бөлімдер бойынша әр сыныпқа оқытудың күтілетін нәтижелері:

1) "Заттардың бөлшектері" бөлімі:

1-кесте

Бөлімдер	Оқыту мақсаттары			
	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
	7.1.1.1 "Химия" ғылымының негізін оқытатынын айту; 7.1.1.2 химиялық зертханада және кабинетінде жұмыс жүргізу кезіндегі қауіпсіздік техникасының ережелерін орындау; ;			

<p>1.1 Атомдар және молекулалар</p>	<p>7.1.1.3 физикалық және химиялық құбылыстарды ажырата алу; 7.1.1.4 заттардың әртүрлі агрегаттық күйлерін білу және бөлшектердің кинетикалық теориясы тұрғысынан қатты, сұйық, газ тәріздес заттардың құрылымын аталуы білу; 7.1.1.5 Брайль жүйесі бойынша салқындау үдерісін түсіндіру, салқындау қисығын салу және оны талдау, бөлшектердің кинетикалық теориясына сай, өз бақылауларын түсіндіру; 7.1.1.6 судың қайнау үдерісін түсіндіру, қыздыру қисығын салу және оны талдау, бөлшектердің кинетикалық теориясын пайдалана отырып, өз бақылауларын түсіндіру</p>	<p>8.1.1.1 зат мөлшерінің өлшем бірлігі ретінде – мольді білу және Авогадро санын атау; 8.1.1.2 формула бойынша заттың массасын, зат мөлшерін, құрылымдық бөлшектер санын есептей алу</p>		
	<p>7.1.2.1 атомдар мен молекулалардың айырмашылығын айту; 7.1.2.2 әрбір элемент таңбамен белгіленетінін және атомдардың белгілі бір түрі екендігін түсіндіре білу; 7.1.2.3 элементтерді металдар мен бейметалдарға жіктеу;</p>			

1.2 Атом құрамы мен құрылысы

7.1.2.4 заттарды құрамына қарай жай және күрделіге жіктеу;

7.1.2.5 протон, электрон, нейтронды және олардың атомдағы орналасу тәртібін, массасын зарядын айту;

7.1.2.6 алғашқы 20 элементтің атом құрылысы (p^+ , n^0 , e^-) мен атом ядросының

құрамын түсіндіру;

7.1.2.7 "изотоп" түсінігін түсіндіру;

7.1.2.8 Жердегі элементтердің басым бөлігі планеталардың қалыптасу кезінде пайда болған изотоптар қоспасы түрінде кездесетіндігін түсіну;

7.1.2.9 табиғи изотоптары бар химиялық элементтердің атомдық массалары бөлшек сан болатындығын түсіну;

7.1.2.10 химиялық элементтердің салыстырмалы атомдық массасы анықтамасын айту;

7.1.2.11 элементтердің атауларын, валенттілікті және олардың қосылыстардағы атомдық қатынастарын қолдана отырып, бинарлы химиялық

	<p>косылыстардың формулаларын құру ; 7.1.2.12 химиялық қосылыстың формуласы бойынша салыстырмалы молекулалық/ формулалық массасын есептеу</p>			
<p>1.3 Атомда электрондардың қозғалысы мен таралуы. Атомдардан иондардың құрылуы</p>		<p>8.1.3.1 атомда электрондар ядродан арақашықтығы артқан сайын біртіндеп энергетикалық деңгейлер бойынша таралатынын түсіну ; 8.1.3.2 әрбір электрон қабатында электрон саны нақты максимал мәннен аспайтынын түсіну; 8.1.3.3 s және p орбиталдарының пішінін атау, рельефті модельдерді қолдану; 8.1.3.4 алғашқы 20 химиялық элементтің электрондық конфигурациясын ж ә н е электронды-графикалық формулаларын жазу, рельефті кестелер мен сызбаларды пайдалану; 8.1.3.5 атомдар электрондарды қабылдай немесе жоғалта алатынын және осының нәтижесінде иондар түзілетінін түсіну;</p>		

		8.1.3.6 "нольдік қосынды" әдісімен қосылыстардың формуласын құрастыру		
1.4 Химиялық байланыстардың түрлері		8.1.4.1 электртерістілік ұғымына сүйеніп ковалентті байланыстың түзілуін түсіндіру; 8.1.4.2 иондық байланыстың түзілуін сипаттау және иондық қосылыстардың қасиеттерін болжау; 8.1.4.3 заттар қасиеттерінің кристалдық тор типтеріне тәуелділігін түсіндіру	9.1.4.1 металдық байланыс пен металдық кристалдық тор жайындағы білімдерін қолданып металдардың қасиетін түсіндіре алу, кристалдық тор модельдерін қолдану; 9.1.4.2 металдарға тән физикалық және химиялық қасиеттерді сипаттау және металл атомдарының тек тотықсыздандырғыш қасиет көрсететінін түсіндіру; 9.1.4.3 құйма ұғымын білу және оның артықшылықтарын түсіндіру; 9.1.4.4 шойын мен болаттың құрамы мен қасиеттерін салыстыру	10.1.4.1 галоген молекулаларының электрондық формулаларын құрастыру және кристалдық тор түрлері мен байланыс типтерін анықтау, әртүрлі заттардың кристалдық торларының кеңістіктік модельдерін пайдалану; 10.1.4.2 аммиактың молекулалық, электрондық және құрылымдық формулаларын түсіндіру, шар-білікті модельдерді қолдану; 10.1.4.3 азот қышқылының молекулалық, формуласын білу және атомдар арасындағы химиялық байланыстардың түзілуін атау; 10.1.4.4 кремний, оның диоксиді мен карбидіндегі химиялық байланыс түрін және кристалдық тор типін сипаттау

2) "Химиялық реакциялардың жүру заңдылықтары" бөлімі:

2-кесте

Бөлімдер	Оқыту мақсаттары			
	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
				10.2.1.1 топта галогендер қасиеттерінің өзгеру

		<p>8.2.1.1 топ, период, атом нөмірінің физикалық мәнін түсіндіру;</p> <p>8.2.1.2 бір топтағы элементтердің сыртқы электрондық деңгейінде электрондар санының бірдей болатындығын түсіну;</p>	<p>9.2.1.1 атом құрылысы негізінде сілтілік металдардың жалпы қасиеттерін түсіндіру;</p> <p>9.2.1.2 сілтілік металдардың оксидтері мен гидроксидтерінің негіздік қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастыру;</p> <p>9.2.1.3 1 (I) және 2 (II) - топ металдарының жалпы қасиеттерін салыстыру және химиялық реакция теңдеулерін құрастыру;</p>	<p>зандылықтарын болжау;</p> <p>10.2.1.2 хлордың физикалық қасиеттерін сипаттау және металдармен, сутекпен және галогенидтермен реакция теңдеулерін құру;</p> <p>10.2.1.3 хлорсутек қышқылы ерітіндісінің химиялық қасиеттерін зерттеу және оның қолдану аясын білу; периодтық жүйені Брайль жүйесі бойынша пайдалану, рельефті-нүктелі кестелер мен сызбаларды қолдану;</p> <p>10.2.1.4 16 (VI) топ элементтерінің жалпы қасиеттерін сипаттау;</p> <p>10.2.1.5 күкірттің аллотропиялық түр өзгерістерінің физикалық қасиеттерін салыстыру және күкірттің химиялық қасиеттерін көрсететін реакция теңдеулерін құрастыру;</p> <p>10.2.1.6 күкірттің (IV) және (VI) оксидтерінің физикалық және химиялық қасиеттерін салыстыру және күкірт диоксидінің физиологиялық әсерін түсіндіру;</p> <p>10.2.1.7 күкірт қышқылы ерітіндісі мен оның тұздарының</p>
--	--	--	--	--

<p>2.1 Периодтық заң мен химиялық элементтердің периодтық жүйесі</p>	<p>7.2.1.1 И. ДУберейнер, Дж. Ньюлендс, Д.И. Менделеевтің еңбектерінің мысалында элементтердің жіктелуін салыстыру; 7.2.1.2 периодтық кестенің құрылымын сипаттау: топтар және периодтар; периодтық жүйені Брайль жүйесі бойынша пайдалану</p>	<p>8.2.1.3 топтар мен периодтарда элементтер қасиеттерінің өзгеру заңдылығын түсіндіру; 8.2.1.4 периодтық жүйедегі орны бойынша элементті сипаттау; 8.2.1.5 химиялық қасиеттері ұқсас элементтердің біртарапты жататындығын дәлелдеу; 8.2.1.6 химиялық элементтердің табиғи ұяластарын атау және сілтілік металдар, галогендер, инертті элементтердің ұяластарына мысалдар келтіру; 8.2.1.7 химиялық элементтің периодтық кестеде орналасуына сай қасиеттерін болжау; периодтық жүйені Брайль жүйесі бойынша пайдалану</p>	<p>9.2.1.4 кальций оксиді мен гидроксидінің негізгі қасиеттерін түсіндіру және қолданылуын сипаттау; 9.2.1.5 атом құрылысы негізінде алюминийдің қасиеттерін түсіндіру, оның маңызды қосылыстары мен құймаларынның қолдану аймағын атау; 9.2.1.6 алюминийдің , оның оксиді мен гидроксидінің екідайлы қасиеттерін зерттеу; 9.2.1.7 1 (I), 2 (II), 13 (III) -топ металдарының жай және күрделі заттармен әрекеттесуіне байланысты тәжірибені жоспарлау және жүргізу; 9.2.1.8 сұйылтылған және концентрлі азот қышқылының металдармен әрекеттесуінің ерекшелігін сипаттау және электронды баланс әдісімен реакция теңдеуін құрастыру;</p>	<p>физикалық және химиялық қасиеттерін зерттеу; 10.2.1.8 азоттың қасиеттерін және табиғаттағы азот айналымын түсіндіру; 10.2.1.9 аммиакты алу және қасиеттері мен қолданылуын түсіндіру; 10.2.1.10 аммиакты аммоний тұзы ерітіндісі мен сілті ерітіндісін әрекеттестіру жолымен алу және газ тәрізді аммиакпен оның ерітіндісінің қасиеттерін зерттеу; 10.2.1.11 азоттан азот қышқылын алудың реакция теңдеуін құрастыру; 10.2.1.12 азот қышқылының басқа қышқылдармен жалпы ортақ қасиеттерін зерттеу; 10.2.1.13 сұйылтылған және концентрлі азот қышқылының металдармен әрекеттесуінің ерекшелігін сипаттау және электронды баланс әдісімен реакция теңдеуін құрастыру; 10.2.1.14 нитраттың термиялық айрылуының ерекшелігін түсіндіру, реакция теңдеулерін құрастыру; 10.2.1.15 фосфордың аллотропиялық түр өзгерістерін салыстыру;</p>
--	--	--	---	--

				<p>10.2.1.16 фосфор және оның қосылыстарының жалпы химиялық қасиеттерін түсіндіру;</p> <p>10.2.1.17 кремнийдің қолданылу аймағын және оның жартылай өткізгіш ретінде қолданылуын түсіндіру;</p> <p>10.2.1.18 кремний және оның қосылыстарының негізгі химиялық қасиеттерін сипаттау және реакция теңдеулерін құрастыру</p>
2.2 Химиялық реакциялардың жіктелуі	<p>7.2.2.1 сұйылтылған қышқылдардың қолдану аяларын және олармен жұмыс жасау ережелерін атау;</p> <p>7.2.2.2 сұйылтылған қышқылдардың әртүрлі металдармен реакцияларын зерттеу және сутек газының сапалық реакциясын жүзеге асыру;</p> <p>7.2.2.3 кейбір карбонаттардың сұйылтылған қышқылдармен реакцияларын зерттеу және көмірқышқыл</p>	<p>8.2.2.1 бастапқы және түзілген заттардың саны мен құрамы бойынша химиялық реакцияларды жіктеу;</p> <p>8.2.2.2 табиғаттағы және тірі ағзалар мен адам тіршілігіндегі химиялық реакцияларды сипаттау</p>	<p>9.2.2.1 реакция теңдеулерін молекулалық және иондық түрде құру;</p> <p>9.2.2.2 бейтараптану және ион алмасу реакцияларының жүру себептерін түсіндіру;</p> <p>9.2.2.3 тотығу дәрежесі ұғымының мағынасын түсіндіру және оны анықтау;</p> <p>9.2.2.4 тотығу және тотықсыздану үдерістері бір-бірімен байланысты екенін және бір мезгілде жүретіндігін түсіну;</p> <p>9.2.2.5 тотығу-тотықсыздану реакцияларын тотығу дәрежесі өзгере жүретін реакциялар ретінде түсіну;</p> <p>9.2.2.6 тотығу процесін электронды беру, ал</p>	

	газының сапалық реакциясын жүзеге асыру		тотықсыздану-электронды қосып алу деп түсіну; 9.2.2.7 электрондық баланс әдісімен тотығу-тотықсыздану реакцияларының коэффициенттерін қою	
2.3 Зат массасының сақталу заңы	8.2.3.1 заттар құрамындағы элементтердің массалық үлесін табу, элементтердің массалық үлесі бойынша заттардың формуласын шығару; 8.2.3.2 әрекеттесетін заттар қатынасын эксперименттік жолмен анықтау; 8.2.3.3 реакцияға қатысатын және түзілетін заттардың формуласын жаза отырып, химиялық реакциялар теңдеулерін құру; 8.2.3.4 заттар массасының сақталу заңын білу; 8.2.3.5 химиялық реакция теңдеулері бойынша зат массасын, зат мөлшерін есептеу; 8.2.3.6 Авогадро заңын білу және қалыпты және стандартты жағдайлардағы газдар көлемін есептеуде молярлық көлемді қолдану; 8.2.3.7 газдардың салыстырмалы тығыздығын және заттың молярлық массасын салыстырмалы тығыздық бойынша есептеу;	9.2.3.1 әрекеттесуші заттардың біреуі артық берілген реакция теңдеулері бойынша есептеулер жүргізу; 9.2.3.2 қоспаның белгілі бір массалық үлесін құрайтын басқа заттың массасы белгілі жағдайда, реакция теңдеуі бойынша зат массасын есептеу; 9.2.3.3 теориялық мүмкіндікпен салыстырғандағы реакция өнімінің шығымын есептеу; 9.2.3.4 газтекес заттардың молекулалық формуласын салыстырмалы тығыздық немесе элементтердің массалық үлестері арқылы анықтау	10.2.3.1 теориялық мүмкіндікпен салыстырғандағы	

		8.2.3.8 газдардың қатысуымен жүретін реакциялар бойынша есептер шығаруда газдардың көлемдік қатынас заңын қолдану	реакция өнімінің шығымын есептеу
2.4 Металдардың электрохимиялық кернеу қатары		8.2.4.1 кейбір металдар басқаларға қарағанда тотығуға тезірек ұшырайтындығын білу; 8.2.4.2 белсенді металдардың салқын сумен, ыстық су немесе бумен әрекеттесуін сипаттау; 8.2.4.3 металдар коррозиясын туындатуға әсер ететін жағдайларды зерттеу; 8.2.4.4 қышқыл ерітінділерімен әртүрлі металдардың реакцияларын сипаттау; 8.2.4.5 металдардың қышқылдармен әрекеттесуінің реакция теңдеулерін құрастыру; 8.2.4.6 металдардың тұз ерітінділерімен әрекеттесуінің жоспарын жасау және жүргізу; 8.2.4.7 эксперимент нәтижесі бойынша металдардың белсенділік қатарын құру және оны анықтама мәліметтерімен сәйкестендіру; 8.2.4.8 металдардың белсенділік қатарын қолданып, металдардың таныс	

		емес орынбасу реакцияларының жүру мүмкіндігін болжау		
--	--	--	--	--

3) "Химиядағы энергетика" бөлімі:

3-кесте

Бөлімдер	Оқыту мақсаттары			
	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
3.1 Экзотер-миялық және эндотермиялық реакциялар	<p>7.3.1.1 ауа құрамын атау;</p> <p>7.3.1.2 заттардың жану кезінде ауаның құрамына кіретін оттектің жұмсалатындығын білу;</p> <p>7.3.1.3 атмосфералық ауаны ластанудан қорғаудың маңызын түсіну;</p> <p>7.3.1.4 затты жағуға қажетті жағдайларды және жану реакциясының өнімдерін атау;</p> <p>7.3.1.5 тез тұтанатын, жанғыш және жанбайтын заттарға мысалдар келтіру;</p> <p>7.3.1.6 заттардың таза оттекте ауаға қарағанда жақсырақ жанатындығын түсіну;</p> <p>7.3.1.7 металдар мен бейметалдардың жануы кезінде оксидтер түзілетіндігін түсіндіру</p>	<p>8.3.1.1 заттың жану реакциясының өнімі көбінесе оксидтер екенін және құрамында көміртегі бар отын оттекте жанғанда, көмірқышқыл газы, иіс газы немесе көміртек түзілетінін түсіну;</p> <p>8.3.1.2 парниктік эффектінің себептерін түсіндіру және шешу жолдарын ұсыну;</p> <p>8.3.1.3 экзотермиялық реакциялар жылу бөле жүретінін, ал эндотермиялық реакциялар жылу сіңіре жүретінін білу;</p> <p>8.3.1.4 әртүрлі жанғыш заттардың қоршаған ортаға әсерін түсіну;</p> <p>8.3.1.5 энергия өзгерісін бөлшектердің кинетикалық теориясы тұрғысынан түсіндіру</p>	<p>9.3.2.1 реакция жылдамдығы ұғымын түсіндіру;</p> <p>9.3.2.2 реакция жылдамдығына әсер ететін факторларды анықтау және оны бөлшектердің кинетикалық</p>	

3.2 Химиялық реакциялардың жылдамдығы			<p>теориясы тұрғысынан түсіндіру; 9.3.2.3 катализатордың реагенттен айырмашылығын және олардың реакция жылдамдығына әсерін түсіндіру; 9.3.2.4 реакция жылдамдығына ингибитордың әсерін түсіндіру</p>	
3.3 Химиялық тепе-теңдік			<p>9.3.3.1 тепе-теңдікті динамикалық үдеріс ретінде сипаттау 9.3.3.2 Ле-Шателье-Браун принципі бойынша химиялық тепе-теңдіктің ығысуын болжау; 9.3.3.3 химиялық тепе-теңдік күйіне және химиялық реакция жылдамдығына жағдайлар өзгерісінің әсерін түсіну және ажырату; 9.3.3.4 химиялық тепе-теңдікті бөлшектердің кинетикалық теориясы тұрғысынан түсіндіру; 9.3.3.5 аммиак өндірісінің үдерісін сипаттау</p>	
		<p>8.3.4.1 заттарды олардың судағы ерігіштігі бойынша жіктеу; 8.3.4.2 заттар ерітінділерінің табиғаттағы және күнделікті өмірдегі маңызын түсіндіру;</p>	<p>9.3.4.1 қышқылдар, еритін және ерімейтін негіздер,</p>	

<p>3.4 Қышқылдар мен негіздер теориясы</p>	<p>7.3.4.1 кейбір табиғи қышқылдар мен сілтілердің "қышқылдық" және "сабындылық" қасиеттер белгілері болуы мүмкін екендігін білу;</p> <p>7.3.4.2 химиялық индикаторлар метилоранж, лакмус, фенолфталеинді және олардың әртүрлі ортада түстерінің өзгеруін атау;</p> <p>7.3.4.3 рН шкаланың негізінде әмбебап индикаторды қолданып, сілтілер мен қышқылдарды анықтау;</p> <p>7.3.4.4 "антацидтік заттарды" қолдану мысалында қышқылдардың бейтараптануын түсіну</p>	<p>8.3.4.3 заттың ерігіштігіне температура әсерін түсіндіру;</p> <p>8.3.4.4 буландыру техникасын қолдана отырып, заттың 100 г судағы ерігіштігін есептеу, алынған нәтижелерді анықтамалық деректермен салыстыру;</p> <p>8.3.4.5 еріген заттың массалық үлесі мен ерітіндінің белгілі массасы бойынша еріген заттың массасын есептеу;</p> <p>8.3.4.6 ерітіндідегі заттың молярлық концентрациясын есептеу;</p> <p>8.3.4.7 оксидтердің жіктелуін және қасиеттерін білу және түсіну, олардың химиялық қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастыру;</p> <p>8.3.4.8 қышқылдардың жіктелуін, қасиеттерін білу және түсіну, олардың химиялық қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастыру;</p> <p>8.3.4.9 негіздердің жіктелуі мен қасиеттерін атау, олардың химиялық қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастыру;</p> <p>8.3.4.10 тұздарды алудың әртүрлі әдістерін қолдану, сәйкес реакция</p>	<p>орта тұздардың химиялық қасиеттерін көрсететін реакция теңдеулерін молекулалық және иондық түрде құрастыру;</p> <p>9.3.4.2 қышқылдар және негіздер, орта тұздардың химиялық қасиеттерін тәжірибе жүзінде зерттеу және қорытынды жасау;</p> <p>9.3.4.3 орта тұз ерітіндісінің ортасын тәжірибе жүзінде анықтау;</p> <p>9.3.4.4 орта тұздар гидролизінің молекулярлық және иондық теңдеулерін құрастыру;</p> <p>9.3.4.5 орта тұз ерітіндісінің</p>
--	--	--	---

	теңдеулерін құрастыру; 8.3.4.11 тұздардың қасиеттерін, жіктелуін атау, олардың химиялық қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастыру; 8.3.4.12 бейорганикалық қосылыстардың негізгі кластары арасындағы генетикалық байланысты зерттеу	ортасының реакциясын болжау
--	---	-----------------------------

4) "Химия және қоршаған орта" бөлімі:

4-кесте

Бөлімдер	Оқыту мақсаттары			
	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
	7.4.1.1 элементті (жай зат) бірдей атомдардың жиынтығы ретінде түсіну;		9.4.1.1 электролиттер мен бейэлектро-литтердің анықтамасын атау және мысалдар келтіру; 9.4.1.2 заттардың ерітінділері немесе балқымаларының электрөткізгіштігі химиялық байланыс түріне тәуелді екендігін түсіндіру; 9.4.1.3 иондық және коваленттік полюсті байланысы бар заттардың электролиттік диссоциациялану механизмін түсіндіру; 9.4.1.4 электролиттік диссоциация теориясының негізгі қағидаларын түсіндіру; 9.4.1.5 ерітінділердің	

<p>4.1 Заттардың жіктелуі</p>	<p>7.4.1.2 таза заттар атомдардың немесе молекулалардың бір түрінен түзілетінін білу;</p> <p>7.4.1.3 элемент (жай зат) қоспа және қосылыс түсініктерін ажырату;</p> <p>7.4.1.4 қосылыстардың және элементтердің физикалық қасиеттері туралы алған білімдерін қоспа құрамындағы таныс емес заттарды ажыратуға қолдану;</p> <p>7.4.1.5 қоспалардың түрлерін және оларды бөлу әдістерін атау;</p> <p>7.4.1.6 қоспаны бөлуге негізделген тәжірибені жоспарлай және өткізе алу</p>		<p>қышқылдылығы мен сілтілігін ажырату;</p> <p>9.4.1.6 қышқыл, негіз, орта және қышқылдық тұздардың электролиттік диссоциациялану теңдеулерін құрастыру;</p> <p>9.4.1.7 күшті және әлсіз электролиттерге мысал келтіру және оларды ажырату, диссоциациялану дәрежесін анықтай білу;</p> <p>9.4.1.8 Li^+, Na^+, K^+, Ca^{2+}, Sr^{2+}, Ba^{2+}, Cu^{2+} металл катиондарын анықтау үшін жалын түсінің боялу реакциясын жүргізу және сипаттау;</p> <p>9.4.1.9 Fe^{2+}, Fe^{3+}, Cu^{2+} катиондарына сапалық реакция жүргізу;</p> <p>9.4.1.10 хлорид-, бромид-, йодид-, сульфат, карбонат-, фосфат-, нитрат-, силикат- иондарына сапалық реакцияларды тәжірибе жүзінде жүргізу және ион алмасу реакцияларын бақылап, нәтижесін сипаттау;</p> <p>9.4.1.11 белгісіз заттардағы катион мен аниондарды анықтау тәжірибесінің жоспарын құру және оны практикада жүзеге асыру</p>	
-------------------------------	---	--	---	--

<p>4.2 Жер химиясы</p>	<p>7.4.2.1 жер қыр-тысында көптеген пайдалы химиялық қосылыстар барын түсіну; 7.4.2.2 кейбір минералдар мен пайдалы табиғи қосылыстардың кендерге жататынын түсіну; 7.4.2.3 металды алу үшін кенді өңдеу үдерісін сипаттау; 7.4.2.4 Қазақстан қандай минералды және табиғи ресурстармен бай екендігін және олардың кен орындарын атау; 7.4.2.5 табиғи ресурстарды өндірудің қоршаған ортаға әсерін түсіндіру</p>	<p>8.4.2.1 сутекті алу және оның қасиеттері мен қолдануын зерттеу; 8.4.2.2 ауа құрамындағы және жер қыртысындағы оттектің пайыздық мөлшерін атау; 8.4.2.3 оттекті алу және оның қасиеттері мен қолданылуын зерттеу; 8.4.2.4 оттектің аллотропиялық түр өзгерістерінің құрамы мен қасиеттерін салыстыру; 8.4.2.5 Жер бетіндегі озон қабатының маңызын түсіндіру; 8.4.2.6 судың табиғатта кең таралғандығын, бірегей қасиеттерін және оның өмір үшін маңызын түсіндіру; 8.4.2.7 табиғаттағы су айналымын түсіндіру; 8.4.2.8 судың ластану қауіптілігін және салдарын анықтау, суды тазарту әдістерін түсіндіру; 8.4.2.9 судың "кермектігін" анықтау және оны жою тәсілдерін түсіндіру; 8.4.2.10 суды сусыз мыс (II) сульфатын қолданып анықтау тәсілін білу; 8.4.2.11 табиғаттағы және тірі ағзалар қызметі мен адамның</p>	<p>9.4.2.5 Қазақстандағы металдардың кен орындарын атау және оларды өндіру процестерін, қоршаған ортаға әсерін түсіндіру; 9.4.2.6 кеннен металды алу үдерісін сипаттау</p>	<p>10.4.2.1 қышқылдық жаңбырлардың пайда болу себебі мен экологияға тигізетін әсерін түсіндіру; 10.4.2.2 фосфор қосылыстарының Қазақстандағы кен орындарын атау; 10.4.2.3 минералды тыңайтқыштардың жіктелуін және олардың құрамына кіретін қоректік элементтерді білу; 10.4.2.4 азот және фосфор тыңайтқыштарының қоршаған ортаға</p>
------------------------	--	---	--	--

		тіршілігіндегі жүретін химиялық реакцияларды сипаттау		әсерін оқып түсіндіру
				<p>10.4.3.1 органикалық қосылыстардың көптүрлілігінің себептерін түсіндіру ;</p> <p>10.4.3.2 көмірсутектердің және олардың туындылары: спирттер, альдегидтер, карбон қышқылдары, аминқышқылдарын ың жіктелуін атау;</p> <p>10.4.3.3 функционалдық топ түсінігін берілген класс қосылысының химиялық қасиеттерін анықтайтын топ ретінде түсіндіру;</p> <p>10.4.3.4 гомолог ұғымын және гомологтық айырмашылықты түсініктерін беру;</p> <p>10.4.3.5 органикалық қосылыстардың негізгі кластары: алкандар, алкендер, алкиндер, арендер, спирттер, альдегидтер карбон қышқылдары, аминқышқылдары үшін IUPAC номенклатурасын қолдану;</p> <p>10.4.3.6 изомерия құбылысын білу және көмірсутектердің құрылымдық изомерлерінің формулаларын құрастыра алу;</p>

10.4.3.7 алкандардың химиялық қасиеттерін сипаттау және оны реакция теңдеулерімен дәлелдеу;

10.4.3.8 еріткіштерді алу үшін алкандарды хлорлаудың маңызы мен бұл еріткіштердің қауіптілік дәрежесін түсіндіру;

10.4.3.9 қанықпағандық ұғымын сипаттау;

10.4.3.10 этен мысалында алкендердің химиялық қасиеттерін (жану, гидрлеу, гидратация, галогендеу, сапалық реакциялар) түсіндіру, химиялық реакция теңдеулерімен дәлелдеу;

10.4.3.11 полиэтилен мысалында полимерлену реакциясының механизмі мен полимерлердің құрылымының ерекшеліктерін түсіндіру;

10.4.3.12 пластиктің ыдырау мерзімінің ұзақтық мәселесін түсіндіру, қоршаған ортада пластик материалдардың көбеюінің зардабын білу;

10.4.3.13 этин мысалында алкиндердің химиялық қасиеттерін (жану,

9.4.3.1 көміртек неліктен көптеген қосылыстарында төрт байланыс түзетінін түсіндіру;

9.4.3.2 табиғатта көміртек және оның қосылыстарының таралуын сипаттау;

9.4.3.3 көміртектің аллотропиялық түр өзгерістерінің құрылысын және қасиеттерін салыстыру;

9.4.3.4 көміртектің аллотропиялық түр өзгерістерінің қолданылу аймағын зерттеу;

4.3 Көміртек химиясы

9.4.3.5 көміртектің физикалық және химиялық қасиеттерін зерттеу;

9.4.3.6 көміртек жанған кезде көміртек диоксиді мен көмір-тек моноокси-дің түзілу жағдайларын сипаттау және тірі ағзаға иіс газының физиологиялық әсерін түсіндіру;

9.4.3.7 - көмір-қышқыл газын алу, оның бар екенін дәлелдеу және қасиеттерін зерттеу;

9.4.3.8 көміртегінің табиғаттағы айналымын құру және түсіндіру

гидрлеу, гидратация, галогендеу, сапалық реакциялар) сипаттау, химиялық реакция теңдеулерімен түсіндіру;

10.4.3.14 бензолдың алынуы, қасиеттері және қолданылуын сипаттау;

10.4.3.15 құрамында көміртек бар қосылыстардың отын ретінде пайдалану мүмкін екендігін түсіндіру және альтернативті отын түрлерін зерттеу, олардың артықшылықтары мен кемшіліктерін атау;

10.4.3.16 Қазақстандағы көмірдің, мұнайдың, табиғи газдың кен орындарын атау және оларды өндірудің қоршаған ортаға әсерін түсіндіру;

10.4.3.17 мұнай фракцияларын және шикі мұнайды айдау өнімдерінің қолдану аймақтарын атау;

10.4.3.18 жіктелу схемасын пайдаланып, оттекті органикалық заттардың жіктелуін атау;

10.4.3.19 спирттердің жіктелуін метанол мен этанолдың, қолданылуын, этанолдың алынуын атау және қасиеттерін атау;

10.4.3.20 метанол мен этанолдың адам

ағзасына физиологиялық әсерін түсіндіру;
10.4.3.21 этиленгликоль мен глицериннің физикалық қасиеттері мен қолданылуын білу;
10.4.3.22 карбон қышқылдарының құрамын білу және сірке қышқылының химиялық қасиеттері мен қолданылуын сипаттау;
10.4.3.23 күрделі эфирлер мен майлардың ерекшеліктері мен майлардың қызметін түсіндіру;
10.4.3.24 сабынның алынуы мен оның қолданылуын білу;
10.4.3.25 синтетикалық жуғыш заттардың қоршаған ортаға әсерін түсіндіру;
10.4.3.26 көмірсулардың жіктелуін, биологиялық маңызы мен қызметін түсіндіру;
10.4.3.27 нәруыздағы аминқышқылдар арасында пептидтік байланыстың түзілуін түсіндіру;
10.4.3.28 нәруыз денатурациясының реакциясын зерттеу;
10.4.3.29 нәруыздың биологиялық маңызы мен қызметін түсіндіру

5) "Химия және өмір" бөлімі:

5-кесте

Бөлімдер	Оқыту мақсаттары			
	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
5.1 Биохимия	<p>7.5.1.1 тағам өнімдерін химиялық заттардың жиынтығы деп түсіну;</p> <p>7.5.1.2 тағамдық өнімдердің бір қатарын: қант, крахмал, (көмірсулар), нәруыз, майларды анықтау;</p> <p>7.5.1.3 адам ағзасына кіретін элементтерді (O, C, H, N, Ca, P, K) атау;</p> <p>7.5.1.4 тыныс алу үдерісін түсіндіру</p>			<p>10.5.1.1 элементтер көрсетілген адам ағзасының суретін пайдаланып, адам ағзасының құрамына кіретін элементтерді атау және олардың маңызын түсіндіру (O, C, H, N, Ca, P, K, S, Cl, Mg, Fe);</p> <p>10.5.1.2 Қазақстан тұрғындарының типтік тамақтану рационын зерттеу және теңгерімді тамақтану рационын құрастыру;</p> <p>10.5.1.3 кальций мен темірдің адам ағзасындағы рөлін түсіндіру;</p> <p>10.5.1.4 тамақ өнімдерінің құрамындағы көміртекті анықтау;</p> <p>10.5.1.5 қоршаған ортаның ауыр металдармен ластану көздерін атау</p>

28. Бағдарлама көрмейтін және нашар көретін білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10-сыныптары үшін "Химия" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының Ұзақ мерзімді жоспарының негізінде осы Бағдарламадағы қосымшаға сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді жоспарда әр бөлімде жүзеге асырылатын оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

29. Бөлім мен тақырыптарды оқуға бөлінетін сағат санын мұғалімнің өзі үлестіреді.

Негізгі орта білім беру
деңгейінің 7-10-сыныптары үшін
"Химия" пәнінен жаңартылған
мазмұндағы үлгілік
оқу бағдарламасына
қосымша

Көрмейтін және нашар көретін білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10-сыныптары үшін "Химия" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) 7-сынып:

1-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Тақырыптар/Ұзақ мерзімді жоспардың мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
7.1 Химия пәніне кіріспе. Таза заттар және қоспалар	<p>Химия пәні. №1 практикалық жұмыс "Қауіпсіздік техникасының ережелерімен және зертханалық құрал-жабдықтармен танысу"</p> <p>Элемент, қоспа және қосылыс. №1 зертханалық тәжірибе "Заттар қоспалары мен олардың қосылыстарын салыстыру"</p> <p>Қоспаларды бөлу әдістері. №2 зертханалық тәжірибе "Ластанған ас тұзын тазарту"</p>	<p>7.1.1.1 "Химия" ғылымының нені оқытатынын айту;</p> <p>7.1.1.2 химиялық зертханада және кабинетінде жұмыс жүргізу кезіндегі қауіпсіздік техникасының ережелерін атау</p> <p>7.4.1.1 элементті (жай зат) бірдей атомдардың жиынтығын түсіндіру ;</p> <p>7.4.1.2 таза заттар атомдардың немесе молекулалардың бір түрінен түзілетінін түсіндіру;</p> <p>7.4.1.3 элемент (жай зат) қоспа және қосылыс түсініктерін ажырату;</p> <p>7.4.1.4 қосылыстардың және элементтердің физикалық қасиеттері туралы алған білімдерін қоспа құрамындағы таныс емес заттарды ажыратуға қолдану</p> <p>7.4.1.5 қоспалардың түрлерін және оларды бөлу әдістерін атау;</p> <p>7.4.1.6 қоспаны бөлуге негізделген тәжірибені жоспарлау</p>
7.1 Заттардың күйінің өзгеруі	<p>Физикалық және химиялық құбылыстар. №3 зертханалық тәжірибе "Химиялық реакциялардың белгілері"</p> <p>Заттардың агрегаттық күйлері</p> <p>Салқындау үдерісі № 4 зертханалық тәжірибе "Салқындау үдерісін зерттеу"</p>	<p>7.1.1.3 физикалық және химиялық құбылыстарды ажырата алу;</p> <p>7.1.1.4 заттардың әртүрлі агрегаттық күйлерін айту және бөлшектердің кинетикалық теориясы тұрғысынан қатты, сұйық, газ тәріздес заттардың құрылымын түсіндіре алу;</p> <p>7.1.1.5 салқындау үдерісін түсіндіру, салқындау қисығын салу және оны талдау, бөлшектердің кинетикалық теориясына сай, өз бақылауларын түсіндіру;</p> <p>7.1.1.6 судың қайнау үдерісін түсіндіру, қыздыру қисығын салу</p>

	Қыздыру үдерісі №5 зертханалық тәжірибе "Судың қайнау үдерісін зерттеу"	және оны талдау, бөлшектердің кинетикалық теориясын пайдалана отырып, өз бақылауларын түсіндіру
2-тоқсан		
7.2 Атомдар Молекулалар Заттар	Атомдар мен молекулалар	7.1.2.1 атомдар мен молекулалардың айырмашылығын атау
	Химиялық элементтер. Жай және күрделі заттар	7.1.2.2 әрбір элемент таңбамен белгіленетінін және атомдардың белгілі бір түрі екендігін түсіндіру ; 7.1.2.3 элементтерді металдар мен бейметалдарға жіктей алу; 7.1.2.4 заттарды құрамына қарай жай және күрделіге жіктей алу
	Атомның құрамы мен құрылысы. Изотоптар	7.1.2.5 протон, электрон, нейтронды және олардың атомдағы орналасу тәртібін, массасын зарядын атау; 7.1.2.6 алғашқы 20 элементтің атом құрылысы (p+, n0, e-) мен атом ядросының құрамын атау; 7.1.2.7 "изотоп" түсінігін атау
7.2 Ауа. Жану реакциясы	Ауа. Ауаның құрамы №6 зертханалық тәжірибе " Балауыз шамның жануы"	7.3.1.1 ауа құрамын атау; 7.3.1.2 заттардың жану кезінде ауаның құрамына кіретін оттектің жұмсалатындығын түсіндіру; 7.3.1.3 атмосфералық ауаны ластанудан қорғаудың маңызын түсіну
	Жану үдерісі № 2 практикалық жұмыс/ көрсетілім "Күкірттің, фосфордың, темірдің ауада және оттекте жануын салыстыру"	7.3.1.4 затты жағуға қажетті жағдайларды және жану реакциясының өнімдерін атау; 7.3.1.5 тез тұтанатын, жанғыш және жанбайтын заттарға мысалдар келтіру; 7.3.1.6 заттардың таза оттекте ауаға қарағанда жақсырақ жанатындығын түсіну; 7.3.1.7 металдар мен бейметалдардың жануы кезінде оксидтер түзілетіндігін түсіндіру
3-тоқсан		
	Табиғи қышқылдар мен негіздер. Индикаторлар.	7.3.4.1 кейбір табиғи қышқылдар мен сілтілердің "қышқылдық" және "сабындылық" қасиеттер белгілері болуы мүмкін айту; 7.3.4.2 химиялық индикаторлар метилоранж, лакмус, фенолфталеинді және олардың

7.3 Химиялық реакциялар	<p>№7 зертханалық тәжірибе "Ерітінділердің қышқылдық, сілтілік ортасын анықтау".</p> <p>№8 зертханалық тәжірибе "Хлорсутек қышқылының бейтараптану реакциясы"</p>	<p>әртүрлі ортада түстерінің өзгеруін айту;</p> <p>7.3.4.3 рН шкаланың негізінде әмбебап индикаторды қолданып, сілтілер мен қышқылдарды анықтау;</p> <p>7.3.4.4 "антацидтік заттарды" қолдану мысалында қышқылдардың бейтараптануын түсіну</p>
	<p>Сұйылтылған қыш-қылдардың металдар-мен әрекеттесуі.</p> <p>№9 зертханалық тәжірибе "Мырыш-тың сұйылтылған тұз қышқылымен әрекеттесуі".</p> <p>№10 зертханалық тәжірибе "Сутекке сапалық реакция"</p>	<p>7.2.2.1 сұйылтылған қышқылдардың қолдану аяларын және олармен жұмыс жасау ережелерін атау;</p> <p>7.2.2.2 сұйылтылған қышқылдардың әртүрлі металдармен реакцияларын зерттеу және сутек газының сапалық реакциясын жүзеге асыру</p>
	<p>Сұйылтылған қыш-қылдардың карбонат-тармен әрекеттесуі.</p> <p>№ 3 практикалық жұмыс "Сұйылтылған қышқылдар мен карбонаттардың әрекеттесуі. Көмірқышқыл газына сапалық реакция"</p>	<p>7.2.2.3 кейбір карбонаттардың сұйылтылған қышқылдармен реакцияларын зерттеу және көмірқышқыл газының сапалық реакциясын жүзеге асыру</p>
7.3 Химиялық элементтердің периодтық кестесі	Химиялық элементтердің периодтық кестелерін құру тарихы	7.2.1.1 И. ДҰберейнер, Дж. Ньюлендс, Д.И. Менделеевтің еңбектерінің мысалында элементтердің жіктелуін салыстыру
	Периодтық кестенің құрылымы	7.2.1.2 периодтық кестенің құрылымын сипаттау: топтар және периодтар; периодтық жүйені Брайль жүйесі бойынша пайдалану
7.3 Салыстырмалы атомдық масса және қарапайым формула	Салыстырмалы атомдық масса	<p>7.1.2.8 Жердегі элементтердің басым бөлігі планеталардың қалыптасу кезінде пайда болған изотоптар қоспасы түрінде кездесетіндігін түсіну;</p> <p>7.1.2.9 табиғи изотоптары бар химиялық элементтер-дің атомдық массалары бөлшек сан болатындығын түсіну;</p> <p>7.1.2.10 химиялық элементтердің салыстырмалы атомдық массасы анықтамасын атау</p>
		7.1.2.11 элементтердің атауларын, валенттілікті және олардың қосылыстардағы атомдық

	Валенттілік. Химиялық формулалар. Қосылыстардың формуласы бойынша салыстырмалы молекулалық массасын есептеу	қатынастарын қолдана отырып, бинарлы химиялық қосылыстардың формулаларын құру; 7.1.2.12 химиялық қосылыстың формуласы бойынша салыстырмалы молекулалық/формулалық массасын есептеу
4-тоқсан		
7.4 Адам ағзасындағы химиялық элементтер	Тағам құрамындағы қоректік заттар. № 4 практикалық жұмыс "Тағам құрамындағы қоректік заттарды анықтау"	7.5.1.1 тағам өнімдерін химиялық заттардың жиынтығын сипаттау; 7.5.1.2 тағамдық өнімдердің бір қатарын: қант, крахмал, (көмірсулар), нәруыз, майларды анықтау
	Адам ағзасындағы химиялық элементтер. Тыныс алу үдерісі. №11 зертханалық тәжірибе "Тыныс алу үдерісін зерттеу"	7.5.1.3 адам ағзасына кіретін элементтерді (O, C, H, N, Ca, P, K) атау; 7.5.1.4 тыныс алу үдерісін түсіндіре алу
7.4 Геологиялық химиялық қосылыстар	Пайдалы геологиялық химиялық қосылыстар. Кен құрамы	7.4.2.1 жер қыр-тысында көптеген пайдалы химиялық қосылыстарын түсіндіру; 7.4.2.2 кейбір минералдар мен пайдалы табиғи қосылыстардың кендерге жататынын түсіндіру; 7.4.2.3 металды алу үшін кенді өңдеу үдерісін сипаттау
	Қазақстанның пайдалы қазбалары Минералдарды өндірудің экологиялық аспектілері	7.4.2.4 Қазақстан қандай минералды және табиғи ресурстармен бай екендігін және олардың кен орындарын түсіндіру ; 7.4.2.5 табиғи ресурстарды өндірудің қоршаған ортаға әсерін түсіндіру

2) 8-сынып:

2-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Тақырыптар/Ұзақ мерзімді жоспардың мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
	Атомда электрондардың таралуы	8.1.3.1 атомда электрондар ядродан арақашықтығы артқан сайын біртіндеп энергетикалық деңгейлер бойынша таралатынын түсіну
		8.1.3.2 әрбір электрон қабатында электрон саны нақты максимал мәннен аспайтынын түсіну;

8.1 Атомдағы электрондардың қозғалысы	Энергетикалық деңгейлер. № 1 зертханалық тәжірибе "Атомдар модельдерін жасау"	8.1.3.3 s және p орбиталдарының пішінін айту, рельефті модельдерді қолдану; 8.1.3.4 алғашқы 20 химиялық элементтің электрондық конфигурациясын және электронды-графикалық формулаларын жазу, рельефті кестелер мен сызбаларды пайдалану
	Иондардың түзілуі	8.1.3.5 атомдар электрондарды қабылдай немесе жоғалта алатынын және осының нәтижесінде иондар түзілетінін түсіндіру
	Қосылыстар формуласын құрастыру	8.1.3.6 "нольдік қосынды" әдісімен қосылыстардың формуласын құрастыру
8.1 Заттардың формулалары және химиялық реакция теңдеулері	Химиялық формулалар бойынша есептеулер	8.2.3.1 заттар құрамындағы элементтердің массалық үлесін табу, элементтердің массалық үлесі бойынша заттардың формуласын шығару
	Химиялық реакция теңдеулерін құру. Зат массасының сақталу заңы. № 1 көрсетілім "Зат массасының сақталу заңын дәлелдейтін тәжірибе". № 2 зертханалық тәжірибе "Эрекеттесуші заттардың қатынасы"	8.2.3.2 әрекеттесетін заттар қатынасын эксперименттік жолмен анықтау; 8.2.3.3 реакцияға қатысатын және түзілетін заттардың формуласын жаза отырып, химиялық реакциялар теңдеулерін құру; 8.2.3.4 заттар массасының сақталу заңын айту
	Химиялық реакция типтері	8.2.2.1 бастапқы және түзілген заттардың саны мен құрамы бойынша химиялық реакцияларды жіктеу
	Табиғаттағы және тірі ағзалар мен адам тіршілігіндегі химиялық реакциялар	8.2.2.2 табиғаттағы және тірі ағзалар мен адам тіршілігіндегі химиялық реакцияларды сипаттау
	Металдардың оттекпен және сумен әрекеттесуі. № 2 көрсетілім "Белсенді металдардың салқын және ыстық сумен әрекеттесуі"	8.2.4.1 кейбір металдар басқаларға қарағанда тотығуға тезірек ұшырайтындығын түсіндіру; 8.2.4.2 белсенді металдардың салқын сумен, ыстық су немесе бумен әрекеттесуін сипаттау; 8.2.4.3 металдар коррозиясын туындатуға әсер ететін жағдайларды зерттеу
	Металдардың қышқыл ерітінділерімен әрекеттесуі.	8.2.4.4 қышқыл ерітінділерімен әртүрлі металдардың реакцияларын түсіндіру;

8.1 Металдар белсенділігін салыстыру	№ 3 зертханалық тәжірибе "Металдардың қышқылдар ерітінділерімен әрекеттесуі"	8.2.4.5 металдардың қышқылдармен әрекеттесуінің реакция теңдеулерін құрастыру
	Металдардың тұз ерітінді-лерімен реакциялары. № 3 көрсетілім "Тұз ерітінділерінен металдарды ығыстыру"	8.2.4.6 металдардың тұз ерітінділерімен әрекеттесуінің жоспарын жасау және жүргізу
	Металдардың белсенділік қатары. № 1 практикалық жұмыс "Металдардың белсенділігін салыстыру"	8.2.4.7 эксперимент нәтижесі бойынша металдардың белсенділік қатарын құру және оны анықтама мәліметтерімен сәйкестендіру; 8.2.4.8 металдардың белсенділік қатарын қолданып, металдардың таныс емес орынбасу реакцияларының жүру мүмкіндігін болжау
2-тоқсан		
8.2 Зат мөлшері	Зат мөлшері. Моль. Авогадро саны. Заттардың молярлық массасы	8.1.1.1 зат мөлшерінің өлшем бірлігі ретінде – мольді білу және Авогадро санын айту; 8.1.1.2 формула бойынша заттың массасын, зат мөлшерін, құрылымдық бөлшектер санын есептеу
	Масса, молярлық масса және зат мөлшері арасындағы байланыс	8.1.1.3 заттың массасын, мөлшерін және құрылымдық бөлшектерін есептеп шығару
8.2 Стехиометриялық есептеулер	Химиялық реакция теңдеулері бойынша есептер шығару	8.2.3.5 химиялық реакция теңдеулері бойынша зат массасын, зат мөлшерін есептеу
	Авогадро заңы. Молярлық көлем	8.2.3.6 Авогадро заңын білу және қалыпты және стандартты жағдайлардағы газдар көлемін есептеуде молярлық көлемді қолдану
	Газдардың салыстырмалы тығыздығы. Көлемдік қатынас заңы	8.2.3.7 газдардың салыстырмалы тығыздығын және заттың молярлық массасын салыстырмалы тығыздық бойынша есептеу; 8.2.3.8 газдардың қатысуымен жүретін реакциялар бойынша есептер шығаруда газдардың көлемдік қатынас заңын қолдану
		8.3.1.1 заттың жану реакциясының өнімі көбінесе оксидтер екенін және құрамында көміртегі бар отын оттекте жанғанда, көмірқышқыл газы, иіс

8.2 Химиялық реакциядағы энергиямен танысу	Отынның жануы және энергияның бөлінуі	газы немесе көміртек түзілетінін түсіндіру; 8.3.1.2 парниктік эффектiнiң себептерiн түсiндiру және шешу жолдарын ұсыну
	Экзотермиялық және эндотермиялық реакциялар. № 4 зертханалық тәжірибе "Энергияның өзгеруімен жүретін химиялық реакциялар"	8.3.1.3 экзотермиялық реакциялар жылу бөле жүретінін, ал эндотермиялық реакциялар жылу сіңіре жүретінін түсіндіру; 8.3.1.4 әртүрлі жанғыш заттардың қоршаған ортаға әсерін түсіну
	Термохимиялық реакциялар	8.3.1.5 энергия өзгерісін бөлшектердің кинетикалық теориясы тұрғысынан түсіндіру
8.2 Сутек. Оттек және озон	Сутек, алынуы, қасиеттері және қолданылуы. № 2 практикалық жұмыс "Сутекті алу және оның қасиеттерін тану"	8.4.2.1 сутекті ала білу және оның қасиеттері мен қолдану
	Оттек, алынуы, қасиеттері, қолданылуы. № 4 көрсетілім "Сутек пероксидінің ыдырауы". № 3 практикалық жұмыс "Оттекті алу және оның қасиеттерін тану"	8.4.2.2 ауа құрамындағы және жер қыртысындағы оттектің пайыздық мөлшерін атау; 8.4.2.3 оттекті ала білу және оның қасиеттері мен қолданылу
	Оттек және озон	8.4.2.4 оттектің аллотропиялық түр өзгерістерінің құрамы мен қасиеттерін салыстыру; 8.4.2.5 Жер бетіндегі озон қабатының маңызын түсіндіру
3-тоқсан		
8.3 Химиялық элементтердің периодтық жүйесі	Химиялық элементтердің периодтық жүйесінің құрылымы	8.2.1.1 топ, период, атом нөмірінің физикалық мәнін түсіндіру
	Химиялық элемент атомдарының қасиеттері мен кейбір сипаттамаларының периодты түрде өзгеруі	8.2.1.2 бір топтағы элементтердің сыртқы электрондық деңгейінде электрондар санының бірдей болатындығын түсіну; 8.2.1.3 топтар мен периодтарда элементтер қасиеттерінің өзгеру заңдылығын түсіндіру
	Периодтық жүйедегі орны бойынша элементтің сипаттамасы	8.2.1.4 периодтық жүйедегі орны бойынша элементті сипаттау
	Химиялық элементтердің табиғи ұяластары және олардың қасиеттері	8.2.1.5 химиялық қасиеттері ұқсас элементтердің бір топқа жататындығын атау; 8.2.1.6 химиялық элементтердің табиғи ұяластарын атау және сілтілік металдар, галогендер, инертті элементтердің ұяластарына мысалдар келтіру

	Металдар және бейметалдар	8.2.1.7 химиялық элементтің периодтық кестеде орналасуына сай қасиеттерін болжау; периодтық жүйені Брайль жүйесі бойынша пайдалану
8.3 Химиялық байланыс түрлері	Электртерістілік. Ковалентті байланыс	8.1.4.1 электртерістілік ұғымына сүйеніп ковалентті байланыстың түзілуін түсіндіру
	Иондық байланыс	8.1.4.2 иондық байланыстың түзілуін сипаттау және иондық қосылыстардың қасиеттерін болжау
	Кристалдық тор түрлері, байланыс типтері және заттардың қасиеттері арасындағы өзара байланыс	8.1.4.3 заттар қасиеттерінің кристалдық тор типтеріне тәуелділігін түсіндіру
4-тоқсан		
8.4 Ерітінділер және ерігіштік	Заттардың суда еруі. № 5 зертханалық тәжірибе "Заттардың ерігіштігін зерттеу"	8.3.4.1 заттарды олардың судағы ерігіштігі бойынша жіктеу; 8.3.4.2 заттар ерітінділерінің табиғаттағы және күнделікті өмірдегі маңызын түсіндіру
	Заттардың ерігіштігі. № 4 практикалық жұмыс "Қатты заттардың ерігіштігіне температураның әсері"	8.3.4.3 заттың ерігіштігіне температура әсерін түсіндіру; 8.3.4.4 буландыру техникасын қолдана отырып, заттың 100 г судағы ерігіштігін есептеу, алынған нәтижелерді анықтамалық деректермен салыстыру
	Еріген заттың массалық үлесі	8.3.4.5 еріген заттың массалық үлесі мен ерітіндінің белгілі массасы бойынша еріген заттың массасын есептеу
	Ерітіндідегі заттардың молярлық концентрациясы. № 5 практикалық жұмыс "Пайыздық және молярлық концентрациялары берілген ерітінділерді дайындау"	8.3.4.6 ерітіндідегі заттың молярлық концентрациясын есептеу
	Оксидтер. № 6 зертханалық тәжірибе "Оксидтердің қасиеттерін зерттеу"	8.3.4.7 оксидтердің жіктелуін және қасиеттерін айту, олардың химиялық қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастыру
	Қышқылдар. № 7 зертханалық тәжірибе "Қышқылдардың қасиеттерін зерттеу"	8.3.4.8 қышқылдардың жіктелуін, қасиеттерін атау, олардың химиялық қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастыру
	Негіздер.	8.3.4.9 негіздердің жіктелуі мен қасиеттерін атау, олардың

8.4 Бейоргани-калық қосылыстар-дың негізгі кластары. Генетикалық байланыс	№ 8 зертханалық тәжірибе " Негіздердің қасиеттерін зерттеу"	" химиялық қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастыру
	Тұздар. № 9 зертханалық тәжірибе " Тұздардың қасиеттері және алынуы"	8.3.4.10 тұздарды алудың әртүрлі әдістерін атау және қолдану, сәйкес реакция теңдеулерін құрастыру; 8.3.4.11 тұздардың қасиеттерін, жіктелуін атау, олардың химиялық қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастыру
	Бейорганикалық қосылыстар арасындағы генетикалық байланыс	8.3.4.12 бейорганикалық қосылыстардың негізгі кластары арасындағы генетикалық байланысты зерттеу

3) 9-сынып:

3-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Тақырыптар/Ұзақ мерзімді жоспардың мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
9.1 Көміртек және оның қосылыстары	Көміртектің жалпы сипаттамасы	9.4.3.1 көміртек нәліктен көптеген қосылыстарында төрт байланыс түзетінін түсіндіру; 9.4.3.2 табиғатта көміртек және оның қосылыстарының таралуын сипаттау
	Көміртектің аллотропиялық түр өзгерістері	9.4.3.3 көміртектің аллотропиялық түр өзгерістерінің құрылысын және қасиеттерін салыстыру; 9.4.3.4 көміртектің аллотропиялық түр өзгерістерінің қолданылу аймағын зерттеу
	Көміртектің қасиеттері. № 6 практикалық жұмыс " Көміртектің физикалық және химиялық қасиеттері". Көміртектің оксидтері. № 7 практикалық жұмыс " Көмірқышқыл газын алу және оның қасиеттерін зерттеу"	9.4.3.5 көміртектің физикалық және химиялық қасиеттерін зерттеу; 9.4.3.6 көміртек жанған кезде көміртек диоксиді мен көміртек монооксидінің түзілу жағдайларын сипаттау және тірі ағзаға иіс газының физиологиялық әсерін түсіндіру; 9.4.3.7 - көмірқышқыл газын алу, оның бар екенін дәлелдеу және қасиеттерін зерттеу; 9.4.3.8 көміртегінің табиғаттағы айналымын құру және түсіндіру
	Табиғаттағы су	8.4.2.6 судың табиғатта кең таралғандығын, бірегей қасиеттерін және оның өмір үшін маңызын түсіндіру;

9.1 Су		8.4.2.7 табиғаттағы су айналымын түсіндіру 8.4.2.8 судың ластану қауіптілігін және салдарын анықтау, суды тазарту әдістерін түсіндіру; 8.4.2.9 судың "кермектігін" анықтау және оны жою тәсілдерін түсіндіру; 8.4.2.10 суды сусыз мыс (II) сульфатын қолданып анықтау тәсілін білу
2-тоқсан		
9.2 Электролиттік диссоциация	<p>Электролиттер мен бейэлектролиттер. № 1 көрсетілім "Иондық және ковалентті полюсті байланысы бар заттардың электролиттік диссоциациясы"</p> <p>Электролиттік диссоциациялану теориясы</p> <p>Қышқыл, негіз, тұздардың электролиттік диссоциациясы. № 1 зертханалық тәжірибе "Қышқыл, сілті ерітінділерінің рН-ын анықтау"</p> <p>Диссоциациялану дәрежесі. Күшті және әлсіз электролиттер</p> <p>№ 1 практикалық жұмыс "Ион алмасу реакциялары"</p> <p>Электролиттік диссоциациялану теориясы тұрғысынан қышқыл,</p>	<p>9.4.1.1 электролиттер мен бейэлектролиттердің анықтамасын айту; 9.4.1.2 заттардың ерітінділері немесе балқымаларының электрөткізгіштігі химиялық байланыс түріне тәуелді екендігін түсіндіру 9.4.1.3 иондық және ковалентті полюсті байланысы бар заттардың электролиттік диссоциациялану механизмін айту; 9.4.1.4 электролиттік диссоциация теориясының негізгі қағидаларын түсіндіру 9.4.1.5 ерітінділердің қышқылдылығы мен сілтілігін ажырату; 9.4.1.6 қышқыл, негіз, орта және қышқылдық тұздардың электролиттік диссоциациялану теңдеулерін құрастыру 9.4.1.7 күшті және әлсіз электролиттерге мысал келтіру және оларды ажырату, диссоциациялану дәрежесін анықтау 9.2.2.1 реакция теңдеулерін молекулалық және иондық түрде құру; 9.2.2.2 бейтараптану және ион алмасу реакцияларының жүру себептерін түсіндіру 9.3.4.1 қышқылдар, еритін және ерімейтін негіздер, орта тұздардың химиялық қасиеттерін көрсететін реакция теңдеулерін молекулалық және иондық түрде құрастыру;</p>

	негіз, тұздардың химиялық қасиеттері	9.3.4.2 қышқылдар және негіздер, орта тұздардың химиялық қасиеттерін тәжірибе жүзінде зерттеу және қорытынды жасау
	Тұздар гидролизі. № 2 зертханалық тәжірибе "Тұздар гидролизі"	9.3.4.3 орта тұз ерітіндісінің ортасын тәжірибе жүзінде анықтау; 9.3.4.4 орта тұздар гидролизінің молекулалық және иондық теңдеулерін құрастыру; 9.3.4.5 орта тұз ерітіндісінің ортасының реакциясын болжау
9.2 Бейорганика-лық қосылыстар-дың сапалық талдауы	Катиондарға сапалық реакциялар. № 3 зертханалық тәжірибе "Li+, Na+, K+, Ca2+, Sr2+, Ba2+, Cu2+ катиондарын жалын түсінің боялуы бойынша анықтау". № 4 зертханалық тәжірибе "Fe2+, Fe3+, Cu2+ катиондарына сапалық реакциялар"	9.4.1.8 Li+, Na+, K+, Ca2+, Sr2+, Ba2+, Cu2+ металл катиондарын анықтау үшін жалын түсінің боялуы реакциясын жүргізу және сипаттау; 9.4.1.9 Fe2+, Fe3+, Cu2+ катиондарына сапалық реакция жүргізу
	Аниондардың сапалық реакциялары.№ 5 зертханалық тәжірибе "Сулы ерітіндідегі Cl-, Br-, I-, PO43-, SO42-, CO32-, NO3-, SiO32- аниондарын анықтау"	9.4.1.10 хлорид-, бромид-, йодид-, сульфат, карбонат-, фосфат-, нитрат-, силикат- иондарына сапалық реакцияларды тәжірибе жүзінде жүргізу және ион алмасу реакцияларын бақылап, нәтижесін сипаттау
	№ 2 практикалық жұмыс "Бейорганикалық қосылыстар құрамының сапалық талдауы"	9.4.1.11 белгісіз заттардағы катион мен аниондарды анықтау тәжірибесінің жоспарын құру және оны практикада жүзеге асыру
	Есептер шығару"Әрекеттесуші заттардың біреуі артық мөлшерде берілген реакция теңдеулері бойынша есептеулер"	9.2.3.1 әрекеттесуші заттардың біреуі артық берілген реакция теңдеулері бойынша есептеулер жүргізу
3-тоқсан		
9.3 Химиялық реакция жылдамдығы	Химиялық реакциялар-дың жылдамдығы.Химиялық реакциялар жылдамдығына әсер ететін факторлар. № 2 көрсетілім "Өртүрлі реакциялар жылдамдығы". № 6 зертханалық тәжіри-бе"Реакция жылдамды-ғына температура, концентрация мен бөлшектер өлшемінің әсері"	9.3.2.1 реакция жылдамдығы ұғымын түсіндіру; 9.3.2.2 реакция жылдамдығына әсер ететін факторларды анықтау және оны бөлшектердің кинетикалық теориясы тұрғысынан түсіндіру
	Катализаторлар. Ингибиторлар.	9.3.2.3 катализатордың реагенттен айырмашылығын және олардың

	№ 3 практикалық жұмыс "Реакция жылдамдығына катализатордың әсері"	реакция жылдамдығына әсерін түсіндіру; 9.3.2.4 реакция жылдамдығына ингибитордың әсерін түсіндіру
9.3 Қайтымды реакциялар	Қайтымды және қайтым-сыз химиялық реакция-лар. Химиялық тепе-теңдік № 3 көрсетілім "Қайтымды химиялық реакциялар". № 7 зертханалық тәжірибе "Химиялық тепе-теңдіктің ығысуы"	9.3.3.1 тепе-теңдікті динамикалық үдеріс ретінде сипаттау 9.3.3.2 Ле-Шателье-Браун принципі бойынша химиялық тепе-теңдіктің ығысуын болжау; 9.3.3.3 химиялық тепе-теңдік күйіне және химиялық реакция жылдамдығына жағдайлар өзгерісінің әсерін түсіну және ажырату; 9.3.3.4 химиялық тепе-теңдікті бөлшектердің кинетикалық теориясы тұрғысынан түсіндіру
9.3 Тотығу-тотықсыздану реакциялары	Тотығу дәрежесі. Тотығу және тотықсыздану	9.2.2.3 тотығу дәрежесі ұғымының мағынасын қолдану; 9.2.2.4 тотығу және тотықсыздану үдерістері бір-бірімен байланысты екенін және бір мезгілде жүретіндігін түсіну
	Тотығу-тотықсыздану реакциялары	9.2.2.5 тотығу-тотықсыздану реакцияларын тотығу дәрежесі өзгере жүретін реакциялар ретінде түсіну; 9.2.2.6 тотығу процесін электронды беру, ал тотықсыздану-электронды қосып алу деп түсіну
	Электрондық баланс әдісі	9.2.2.7 электрондық баланс әдісімен тотығу-тотықсыздану реакцияларының коэффициенттерін қою
4-тоқсан		
9.4 Металдар мен құймалар	Металдардың жалпы сипаттамасы. № 4 көрсетілім "Металдардың кристалдық тор модельдері"	9.1.4.1 металдық байланыс пен металдық кристалдық тор жайындағы білімдерін қолданып металдардың қасиетін түсіндіре алу, кристалдық тор модельдерін қолдану; 9.1.4.2 металдарға тән физикалық және химиялық қасиеттерді сипаттау және металл атомдарының тек тотықсыздандырғыш қасиет көрсететінін түсіндіру
		9.1.4.3 құйма ұғымын және оның артықшылықтарын айту;

	Металдар құймалары. № 5 көрсетілім "Металдар және құймалар"	9.1.4.4 шойын мен болаттың құрамы мен қасиеттерін салыстыру; 9.4.2.5 Қазақстандағы металдардың кен орындарын атау және оларды өндіру процестерін, қоршаған ортаға әсерін түсіндіру
	Металдарды алу	9.4.2.6 кеннен металды алу үдерісін сипаттау
	Есептер шығару "Реакция теңдеуі бойынша қоспаның белгілі бір массалық үлесін құрайтын, басқа заттың массасы белгілі жағдайда зат массасын есептеу"	9.2.3.2 қоспаның белгілі бір массалық үлесін құрайтын басқа заттың массасы белгілі жағдайда, реакция теңдеуі бойынша зат массасын есептеу
9.4 1 (I), 2 (II) және 13 (III) топ элементтері және олардың қосылыстары	1 (I)-топ элементтері және олардың қосылыстары. № 6 көрсетілім "Натрийдің сумен әрекеттесуі"	9.2.1.1 атом құрылысы негізінде сілтілік металдардың жалпы қасиеттерін түсіндіру; 9.2.1.2 сілтілік металдардың оксидтері мен гидроксидтерінің негіздік қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастыру
	2 (II)-топ металдары және олардың қосылыс-тары.№ 8 зертханалық тәжірибе "Кальцийдің сумен және қышқыл ерітіндісімен әрекеттесуі"	9.2.1.3 1 (I) және 2 (II) -топ металдарының жалпы қасиеттерін салыстыру және химиялық реакция теңдеулерін құрастыру; 9.2.1.4 кальций оксиді мен гидроксидінің негізгі қасиеттерін түсіндіру және қолданылуын сипаттау
	13 (III)-топ металдары. Алюминий және оның қосылыстары.№ 7 көрсетілім "Алюминий мен оның құймалары". № 9 зертханалық тәжірибе "Алюминийдің қышқыл және сілті ерітінділерімен әрекеттесуі"	9.2.1.5 атом құрылысы негізінде алюминийдің қасиеттерін түсіндіру, оның маңызды қосылыстары мен құймаларының қолдану аймағын атау; 9.2.1.6 алюминийдің, оның оксиді мен гидроксидінің екідайлы қасиеттерін зерттеу
	№ 4 практикалық жұмыс "Металдар" тақырыбына эксперименттік есептер шығару	9.2.1.7 1 (I), 2 (II), 13 (III) -топ металдарының жай және күрделі заттармен әрекеттесуіне байланысты тәжірибені жоспарлау және жүргізу

4) 10-сынып:

4-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Тақырыптар/Ұзақ мерзімді жоспардың мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
		10.1.4.1 галоген молекулаларының электрондық формулаларын құрастыру және кристалдық тор

10.1 17 (VII), 16 (VI) -топ элементтері және олардың қосылыстары	Галогендер	түрлері мен байланыс типтерін анықтау; 10.2.1.1 топта галогендер қасиеттерінің өзгеру заңдылықтарын болжау
	Хлор	10.2.1.2 хлордың физикалық қасиеттерін сипаттау және металдармен, сутекпен және галогенидтермен реакция теңдеулерін құру
	Хлорсутек қышқылы. № 10 зертханалық тәжірибе "Хлорсутек ерітіндісінің химиялық қасиеттерін зерттеу"	10.2.1.3 хлорсутек қышқылы ерітіндісінің химиялық қасиеттерін зерттеу және оның қолдану аясын білу; периодтық жүйені Брайль жүйесі бойынша пайдалану, рельефті-нүктелі кестелер мен сызбаларды қолдану
	16 (VI)-топ элементтері. Күкірт. № 7 көрсетілім "Күкірттің аллотропиялық түр өзгерістері"	10.2.1.4 16 (VI) топ элементтерінің жалпы қасиеттерін сипаттау; 10.2.1.5 күкірттің аллотропиялық түр өзгерістерінің физикалық қасиеттерін салыстыру және күкірттің химиялық қасиеттерін көрсететін реакция теңдеулерін құрастыру
	Күкірттің қосылыстары	10.2.1.6 күкірттің (IV) және (VI) оксидтерінің физикалық және химиялық қасиеттерін салыстыру және күкірт диоксидінің физиологиялық әсерін түсіндіру; 10.4.2.1 қышқылдық жаңбырлардың пайда болу себебі мен экологияға тигізетін әсерін түсіндіру
	Күкірт қышқылы және оның тұздары. № 5 практикалық жұмыс "Сұйылтылған күкірт қышқылы ерітіндісі және оның тұздарының химиялық қасиеттерін зерттеу"	10.2.1.7 күкірт қышқылы ерітіндісі мен оның тұздарының физикалық және химиялық қасиеттерін зерттеу
	Есеп шығару. Теориялық мүмкіндікпен салыстырғандағы реакция өнімі шығымының массалық/көлемдік үлестеріне есептеулер"	10.2.3.1 теориялық мүмкіндікпен салыстырғандағы реакция өнімінің шығымын есептеу
2-тоқсан		
	Азот.№ 11 зертханалық тәжірибе "Азот молекуласының моделі"	10.2.1.8 азоттың қасиеттерін және табиғаттағы азот айналымын түсіндіру
		10.1.4.2 аммиактың молекулалық, электрондық және құрылымдық

10.2
15 (V)-топ элементтері және олардың қосылыстары

<p>Аммиак. № 12 зертхана-лық тәжірибе "Аммиак молекуласының моделі"</p>	<p>формулаларын түсіндіру, шар-білікті модельдерді қолдану</p>
<p>Аммиактың қасиеттері, алынуы мен қолданылуы. № 6 практикалық жұмыс "Аммиактың алынуы және оның қасиеттерін зерттеу". Аммиак өндірісі</p>	<p>10.2.1.9 аммиакты алу және қасиеттері мен қолданылуын түсіндіру; 10.2.1.10 аммиакты аммоний тұзы ерітіндісі мен сілті ерітіндісін әрекеттестіру жолымен алу және газ тәрізді аммиак пен оның ерітіндісінің қасиеттерін зерттеу; 10.3.3.5 аммиак өндірісінің үдерісін сипаттау</p>
<p>Азот қышқылы. № 13 зертханалық тәжірибе "Азот қышқылының басқа қышқылдармен ортақ қасиеттері"</p>	<p>10.1.4.3 азот қышқылының молекулалық, формуласын айту және атомдар арасындағы химиялық байланыстардың түзілуін түсіндіру; 10.2.1.11 азоттан азот қышқылын алудың реакция теңдеуін құрастыру; 10.2.1.12 азот қышқылының басқа қышқылдармен жалпы ортақ қасиеттерін зерттеу</p>
<p>Азот қышқылы мен нитраттардың өзіне тән қасиеттері</p>	<p>10.2.1.13 сұйылтылған және концентрлі азот қышқылының металдармен әрекеттесуінің ерекшелігін сипаттау және электронды баланс әдісімен реакция теңдеуін құрастыру; 10.2.1.14 нитраттың термиялық айрылуының ерекшелігін түсіндіру, реакция теңдеулерін құрастыру</p>
<p>Фосфор және оның қосылыстары</p>	<p>10.4.2.2 фосфор қосылыстарының Қазақстандағы кен орындарын атау; 10.2.1.15 фосфордың аллотропиялық түр өзгерістерін салыстыру; 10.2.1.16 фосфор және оның қосылыстарының жалпы химиялық қасиеттерін түсіндіру</p>
<p>Минералды тыңайтқыштар. № 8 көрсетілім "Минералды тыңайтқыштар"</p>	<p>10.4.2.3 минералды тыңайтқыштардың жіктелуін және олардың құрамына кіретін қоректік элементтерді білу; 10.4.2.4 азот және фосфор тыңайтқыштарының қоршаған ортаға әсерін оқып түсіндіру</p>
	<p>10.2.1.17 кремнийдің қолданылу аймағын және оның жартылай</p>

<p>10.2 14 (IV)-топ элементтері және олардың қосылыстары</p>	<p>Кремний және оның қосылыстары . № 9 көрсетілім "Алмаз, кремний, кремний диоксиді мен кремний карбидінің кристалдық торының модельдері"</p>	<p>өткізгіш ретінде қолданылуын түсіндіру; 10.1.4.4 кремний, оның диоксиді мен карбидіндегі химиялық байланыс түрін және кристалдық тор типін сипаттау 10.2.1.18 кремний және оның қосылыстарының негізгі химиялық қасиеттерін сипаттау және реакция теңдеулерін құрастыру</p>
<p>3-тоқсан</p>		
<p>10.3 Адам ағзасындағы химиялық элементтер</p>	<p>Адам ағзасының химиялық құрамы. Макроэлементтер, микроэлементтер және олардың маңызы</p> <p>Ағзадағы кейбір элементтерді анықтау. № 14 зертханалық тәжірибе "Сүйек құрамындағы кальцийді анықтау". № 15 зертханалық тәжірибе "Тамақ өнімдерінің құрамындағы көміртекті анықтау"</p> <p>Ауыр металдармен қоршаған ортаның ластануы</p>	<p>10.5.1.1 элементтер көрсетілген адам ағзасының суретін пайдаланып, адам ағзасының құрамына кіретін элементтерді атау және олардың маңызын түсіндіру (O, C, H, N, Ca, P, K, S, Cl, Mg, Fe); 10.5.1.2 Қазақстан тұрғындарының типтік тамақтану рационын зерттеу және теңгерімді тамақтану рационын құрастыру</p> <p>10.5.1.3 кальций мен темірдің адам ағзасындағы рөлін түсіндіру; 10.5.1.4 тамақ өнімдерінің құрамындағы көміртекті анықтау</p> <p>10.5.1.5 қоршаған ортаның ауыр металдармен ластану көздерін атау</p>
	<p>Органикалық заттардың ерекшеліктері</p> <p>Органикалық қосылыстардың жіктелуі. № 10 көрсетілім "Метан, этан, этен, этин, этанол, этаналь, этан қышқылы, глюкоза, аминокетан қышқылы модельдері"</p> <p>Органикалық қосылыстардың гомологтық қатарлары. № 11 көрсетілім Алкандардың</p>	<p>10.4.3.1 органикалық қосылыстардың көптүрлілігінің себептерін түсіндіру</p> <p>10.4.3.2 көмірсутектердің және олардың туындылары: спирттер, альдегидтер, карбон қышқылдары, аминқышқылдарының жіктелуін атау; 10.4.3.3 функционалдық топ түсінігін берілген класс қосылысының химиялық қасиеттерін анықтайтын топ ретінде түсіндіру</p>

10.3 Органикалық химияға кіріспе	алғаш-қы бес өкілінің және сызықты құрылымды спирттердің модельдері"	10.4.3.4 гомолог ұғымын және гомологтық айырмашылықты түсініктерін айту
	Органикалық қосылыстардың номенклатурасы	10.4.3.5 органикалық қосылыстардың негізгі кластары: алкандар, алкендер, алкиндер, арендер, спирттер, альдегидтер карбон қышқылдары, аминқышқылдары үшін IUPAC номенклатурасын қолдану
	Органикалық қосылыстардың изомериясы. № 12 көрсетілім "Пентан изомерлерінің модельдері"	10.4.3.6 изомерия құбылысын айту және көмірсутектердің құрылымдық изомерлерінің формулаларын құрастыру
	Есеп шығару "Элементтердің массалық үлестері мен салыстырмалы тығыздық бойынша газтекес заттардың молекулалық формуласын табу"	10.2.3.4 газтекес заттардың молекулалық формуласын салыстырмалы тығыздық немесе элементтердің массалық үлестері арқылы анықтау
10.3 Көмірсутектер	Алкандар	10.4.3.7 алкандардың химиялық қасиеттерін сипаттау және оны реакция теңдеулерімен дәлелдеу; 10.4.3.8 еріткіштерді алу үшін алкандарды хлорлаудың маңызы мен бұл еріткіштердің қауіптілік дәрежесін түсіндіру
	Алкендер. № 13 көрсетілім "Этиленнің жануы, бром суы мен калий перманганаты ерітінділерін түссіздендіруі"	10.4.3.9 қанықпағандық ұғымын сипаттау; 10.4.3.10 этен мысалында алкендердің химиялық қасиеттерін (жану, гидрлеу, гидратация, галогендеу, сапалық реакциялар) түсіндіру, химиялық реакция теңдеулерімен дәлелдеу; 10.4.3.11 полиэтилен мысалында полимерлену реакциясының механизмі мен полимерлердің құрылымының ерекшеліктерін түсіндіру; 10.4.3.12 пластиктің ыдырау мерзімінің ұзақтық мәселесін оқып білу және түсіндіру, қоршаған ортада пластик материалдардың көбеюінің зардабын білу
	Алкиндер	10.4.3.13 этин мысалында алкиндердің химиялық қасиеттерін (жану, гидрлеу, гидратация, галогендеу, сапалық реакциялар) сипаттау, химиялық реакция теңдеулерімен зерттеу

	Ароматты көмірсутектер. Бензол	10.4.3.14 бензолдың алынуы, қасиеттері және қолданылуын сипаттау
4-тоқсан		
10.4 Отын	Көмірсутекті отындар. № 14 көрсетілім "Отын түрлері"	10.4.3.15 құрамында көміртек бар қосылыстардың отын ретінде пайдалану мүмкін екендігін түсіндіру және альтернативті отын түрлерін зерттеу, олардың артықшылықтары мен кемшіліктерін атау; 10.4.3.16 Қазақстандағы көмірдің, мұнайдың, табиғи газдың кен орындарын атау және оларды өндірудің қоршаған ортаға әсерін түсіндіру
	Мұнай. № 15 көрсетілім "Мұнай және мұнай өнімдері"	10.4.3.17 мұнай фракцияларын және шикі мұнайды айдау өнімдерінің қолдану аймақтарын атау
10.4 Оттекті және азотты органикалық қосылыстар	Оттекті органикалық заттар. Спирттер	10.4.3.18 жіктелу схемасын пайдаланып, оттекті органикалық заттардың жіктелуін айту; 10.4.3.19 спирттердің жіктелуін метанол мен этанолдың, қолданылуын, этанолдың алынуын атау және қасиеттерін айту; 10.4.3.20 метанол мен этанолдың адам ағзасына физиологиялық әсерін түсіндіру; 10.4.3.21 этиленгликоль мен глицериннің физикалық қасиеттері мен қолданылуын атау
	Карбон қышқылдары. № 16 зертханалық тәжі-рибе "Сірке қышқылы-ның қасиеттерін зерттеу"	10.4.3.22 карбон қышқылдарының құрамын атау және сірке қышқылының химиялық қасиеттері мен қолданылуын сипаттау
	Күрделі эфирлер мен майлар	10.4.3.23 күрделі эфирлер мен майлардың ерекшеліктері мен майлардың қызметін түсіндіру
	Сабын мен синтетикалық жуғыш заттар	10.4.3.24 сабынның алынуы мен оның қолданылуын түсіндіру; 10.4.3.25 синтетикалық жуғыш заттардың қоршаған ортаға әсерін түсіндіру
	Көмірсулар	10.4.3.26 көмірсулардың жіктелуін, биологиялық маңызы мен қызметін түсіндіру

	<p>Амин қышқылдары. Нәруыздар. № 17 зертханалық тәжірибе "Нәруыздардың денатурациясы"</p>	<p>10.4.3.27 нәруыздағы а-аминқышқылдар арасында пептидтік байланыстың түзілуін түсіндіру; 10.4.3.28 нәруыз денатурациясының реакциясын зерттеу; 10.4.3.29 нәруыздың биологиялық маңызы мен қызметін түсіндіру</p>
--	---	--

Қазақстан Республикасының
Білім және ғылым министрі
2022 жылғы 1 сәуірдегі
№ 123 бұйрығына
26-қосымша
Қазақстан Республикасы
Білім және ғылым министрінің
2013 жылғы 3 сәуірдегі
№ 115 бұйрығына
663-қосымша

Көрмейтін және нашар көретін білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10 сыныптары үшін "Қазақстан тарихы" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілі оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Көрмейтін және нашар көретін білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10 сыныптары үшін "Қазақстан тарихы" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі – Бағдарлама) Қазақстан Республикасының "Білім туралы" Заңының 5-бабы 6) тармақшасына сәйкес әзірленген.

2. Бағдарлама мақсаты -білім алушылардың бойында тарихи сана, қазақстандық патриотизм, ұлттық және жалпы адамзаттық құндылықтарды дарыту, зерттеушілік, ойлау, коммуникативті дағдыларды дамыту.

3. Бағдарлама міндеттері:

1) Қазақстан аумағындағы ежелгі заманнан бастап бүгінгі күнге дейінгі қоғамның әлеуметтік, мәдени, саяси, экономикалық дамуының негізгі кезеңдері мен ерекшеліктері туралы білімін қалыптастыру;

2) Қазақстанның тарихи дамуы барысында жинақталған ұлттық құндылықтар жүйесі туралы түсініктерін қалыптастыру;

3) Қазақстанның тарихи дамуының негізгі оқиғалары, құбылыстары мен процестердің мәні туралы түсінік қалыптастыру;

4) тарихи оқиғаларды, құбылыстар мен процестерді және тарихи тұлғалардың қызметін Отандық тарих контекстінде сын тұрғысынан талдау және баға беру дағдыларын қалыптастыру;

5) тарихи деректердің негізінде дәлелді пайымдау дағдыларын дамыту;

6) тарихи зерттеу жүргізу дағдыларын қалыптастыру(болжамдарды ұсыну, зерттеу сұрақтарын құрастыру, деректерді талдау, әртүрлі көзқарастарды салыстыру, нәтижелер мен қорытындыларды шығару, өзінің ұстанымын анықтау);

7) қазіргі кездегі саяси, әлеуметтік-экономикалық және мәдени процестерде бағдарлану үшін тарихи білімдерін қолдана білу дағдыларын қалыптастыру;

8) коммуникативті дағдыларды қалыптастыру, өз ойын ауызша және жазбаша түрде анық білдіру, командада жұмыс істей алу, түрлі деректерден алынған ақпараттарды қоса алғанда, жарияланым мен электронды құралдарды қолдану.

4. Түзете-дамыту міндеттері:

1) есту және көру қалдығы негізінде түрлі деректердегі тарихи оқиғалар туралы ақпараты адекватты түрде қабылдауын қалыптастыру: (оқулықтар, хрестоматиялар, энциклопедиялар, көркем әдебиет, интернет ресурстары);

2) оқулық пен оқу құралында бағдарлай білу дағдыларын қалыптастыру;

3) пән материалын меңгеру сапасын арттыру үшін когнитивті үдерістерін дамыту және түзету: көрнекі-бейнелі, көрнекі-әрекетті, сыни, шығармашылық ойлауын, көру, есту және сипап сезу арқылы қабылдауын, зейінін және есте сақтауын;

4) қоршаған әлемді танып білудің арнайы әдістерін меңгеру: қорытындылау, салыстыру, сипаттау, тексеру, заттар мен құбылыстар туралы түсініктерін нақтылау үшін алгоритм құру;

5) оқу, жазу және көрнекі материалмен жұмыс істеу кезінде көру қалдығын оңтайлы қолдану біліктілігін дамыту;

6) сөйлеу тілінің вербализімін түзету (дамудың басқа психикалық жақтарынан сөздік аясының басымдығы); шынайы немесе нақты деректерге сүйенбей талқылау;

7) қоршаған әлемдегі заттар мен құбылыстар туралы түсініктерінің бұзылуынан туындайтын білім алудағы формализмді жою.

2-тарау. Оқу үдерісін ұйымдастырудың педагогикалық тұғырлары

5. Көру кемістігі бар оқушыларды оқыту құндылыққа бағытталған, жеке тұлғаға бағытталған, іс-әрекеттік, дифференциалді, қарым-қатынастық тұғырлар және ақпараттық-коммуникативті технологиялар арқылы жүзеге асады.

6. Құндылыққа бағытталған тұғыр "Мәңгілік Ел" жалпыұлттық идеяны жүзеге асыруға септігін тигізетін мәтіндерді, практикалық тапсырмаларды, шығармашылық жаттығуларды мақсатты түрде іріктеу арқылы орындалады. Бұл ұлттық және жалпыадамзаттық құндылықтарды, адамдардың құқығы мен бостандығын сыйлайтын әрі мойындайтын, Отанының дамуына өз үлесін қосуды қалайтын жеке тұлғаны тәрбиелеуде көрініс табады.

7. Тұлғаға бағытталған тұғыр оқытудың жаңа инновациялық технологияларын, дидактикалық және рөлдік ойындарын, тест тапсырмаларын күнделікті және дәстүрлі

емес сабақтарда қолдану арқылы оқушылардың жеке қабілеттерін, танымдық қызығушылықтарын, шығармашылық және интеллектуалды әлеуетін ашуды көздейді.

8. Іс-әрекеттік тұғыр оқушыларды сабақ үстінде заттық-практикалық іс-әрекеттің барлық түрлеріне қатыстыруға септігін тигізеді, балалар алған түсініктері мен білімін, біліктілігін бекітеді, олардың есту, сезу және көру арқылы қабылдау дағдыларын жетілдіреді.

9. Дифференциалді тұғыр оқушының көру қалпына байланысты, олардың жеке қабілеттері мен ерекшеліктерін ескере отырып түзету тәсілдері мен деңгейлі тапсырмаларды өңдеп жасауды қарастырады.

10. Қарым-қатынастық тұғыр оқушылар мен педагог арасындағы вербальді және вербальді емес өзара әрекеттесу кезінде біліммен, біліктілікпен және дағдымен алмасуды білдіреді; сөйлеу тілінің дамуына ықпал етеді, тыңдай білуге және сұрақтар мен жауаптарды дұрыс құрастыруға бағытталған.

11. Пән бойынша ақпаратты іздеу, өңдеу және алмасу үшін интернет-ресурстарын, онлайн-сөздіктерді, анықтамаларды, форумдарды, электронды оқулықтарды және энциклопедияларды қолдану қажет; оқу үдерісінің үздіксіздік қағидасын ұстану үшін қашықтықтан оқыту технологияларын қолдану керек.

12. Қазақстан тарихы сабақтары арнайы жабдықталған кабинеттерде өтіледі:

1) қауіпсіздік техникасының талаптарына сәйкес келетін мектеп жиһаздарымен;

2) оқытудың арнайы құралдарымен: иллюстрациялар, рельефті суреттермен тарихи карталар, жалпақ басылған және рельефті-нүктелі кестелер, анықтамалық және көркем әдебиет, көру және сипап-сезу арқылы қабылдауға қолжетімді, ірі әрі рельефті-нүктелі шрифтпен жазылған оқулықтар;

3) оқытудың техникалық құралдарымен: компьютерлік тифлоқешенімен, нашар көретіндер үшін сканерлеу және оқу үшін "Книголюб" кешенімен, интерактивті тақтамен, "Книга" электронды үлкейткіш құралымен, стационарлы және портативті үлкейткіш құралымен, тифлоплеермен, диктофонмен.

13. Оқыту барысында жалпы білім беру және түзету пәндерімен пәнаралық байланыс жүзеге асады: қоршаған әлем, жағрафия, әдебиет, сөйлеу тілін түзету мимиканы және пантомимиканы дамыту, көру қалдығы мен көру арқылы қабылдауын қорғау және дамыту, кеңістікте бағдарлау.

3-тарау. Оқу пәнінің мазмұнын ұйымдастыру "Қазақстан тарихы"

14. "Қазақстан тарихы" пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

1) 5-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында 68 сағатты;

2) 6-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында 68 сағатты;

3) 7-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында 68 сағатты;

4) 8-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында 68 сағатты;

5) 9-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында 68 сағатты;

б) 10-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында 68 сағатты құрайды.

15. Бағдарлама мазмұны 4 бөлімді қамтиды:

1) "Әлеуметтік қатынастардың дамуы" бөлімі;

2) "Мәдениеттің дамуы" бөлімі;

3) "Мемлекеттің дамуы" бөлімі;

4) "Қазақстанның экономикалық дамуы" бөлімі.

16. Әлеуметтік қатынастардың дамуы" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) этникалық қатынастар;

2) әлеуметтік қатынастар.

17. "Мәдениеттің дамуы" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) дүниетаным мен дін;

2) өнер мен әдебиет;

3) білім және ғылым.

18. "Мемлекеттің дамуы" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) мемлекеттің ішкі саясаты;

2) мемлекеттің сыртқы саясаты.

19. "Қазақстанның экономикалық дамуы" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) шаруашылық;

2) өндірістік қатынастар және сауда.

20. 5-сыныпқа арналған "Қазақстан тарихы" пәнінің базалық мазмұны:

1) Қазақстандағы ежелгі адамдардың өмірі. Тас дәуіріндегі Қазақстан: Қазақстанда алғашқы адамның пайда болуы, әлеуметтік ұйымдасудың алғашқы формалары. Ежелгі адамдардың кәсібі (аң аулау мен терімшілік). Қазақстан аумағындағы тас дәуірінің тұрақтары. Екіншілік пен мал шаруашылығының қалыптасуы. Ботай мәдениеті. Қола дәуіріндегі Қазақстан: Қазақстан аумағындағы мыс пен қалайы металдарының кен орындары. Андрон мәдениеті. Қола дәуірі кезіндегі шаруашылық пен қоғамдық құрылыс. Беғазы-Дәндібай мәдениеті. Ә.Марғұлан және басқа да Қазақстанның ежелгі дәуірін зерттеушілер;

2) ежелгі көшпелілердің өмірі. Темір дәуірінің ерекшеліктері. Қазақстанның ежелгі металлургиясы. Көшпелі мал шаруашылығының қалыптасуы. Алғашқы көшпелілердің өмір сүруді қамтамасыз ету жүйесі. Көшпелілердің жылжымалы баспанасы. Алғашқы көшпелілердің дүниетанымы;

3) сақтар. Қазақстан аумағындағы сақ тайпалары. Сақтар тарихы жайлы деректер. Сақтардың саяси тарихы. Қоғамдық құрылысы. Шаруашылығы мен тұрмысы. Материалдық және рухани мәдениеті. "Аңдық стиль". Есік олжасы –"Алтын адам". Шілікті алқабының патша қорғандары. Берел қорымы. Бесшатыр қорғандары. Тасмола мәдениеті;

4) үйсіндер мен қаңлылар. Үйсіндер. Үйсіндер туралы жазба деректер. Үйсіндердің қоныстануы, шаруашылығы мен тұрмысы. Үйсіндердің қоғамдық құрылысы. Қаңлылар

. Қаңлылар тарихына қатысты қытай және парсы деректері. Қаңлылардың қоныстануы, шаруашылығы мен тұрмысы. Қаңлылардың қоғамдық құрылысы. Үйсіндердің, қаңлылардың археологиялық ескерткіштері;

5) ғұндар (хунну). Қытай деректеріндегі ғұндардың ерте тарихы. Мөде шаньюй-ғұн мемлекетінің негізін салушы. Ғұндардың саяси тарихы мен мемлекеттік құрылысы. Халықтардың ұлы қоныс аударуы (ғұндардың Батысқа жылжуы). Аттила және оның жорықтары. Ғұндардың шаруашылығы мен қоғамдық құрылысы. Ғұндар дәуіріндегі мәдениеттің дамуы;

6) сарматтар. Сарматтардың ежелгі замандағы саяси оқиғаларға қатысуы. Сарматтардың қоныстануы, шаруашылығы мен тұрмысы. Сарматтардың қоғамдық құрылысы. Сарматтардың археологиялық ескерткіштері. Мәдениеті;

7) ежелгі Қазақстан тарихына шолу. Қазақстан аумағындағы ежелгі адамдардың антропологиялық бет-әлпеті. Ежелгі Қазақстан тарихының негізгі оқиғалары, құбылыстары мен үдерістері. Ежелгі Қазақстанның мәдени мұрасы.

21. 6-сыныпқа арналған "Қазақстан тарихы" пәнінің базалық мазмұны:

1) VI - IX ғасырдағы Қазақстан. Ортағасырлық Қазақстан тарихының кезеңделуі. Ұлы Түрік қағанатының құрылуы. Қазақстан аумағындағы ерте ортағасырлық мемлекеттер: Батыс Түрік қағанаты, Түргеш қағанаты, Қарлұқ қағанаты, Оғыз мемлекеті, Қимақ қағанаты. Атлах шайқасының тарихи маңызы. Түркі мемлекеттерінің қоғамдық-саяси құрылысы. Түркілердің әскери өнері. Шаруашылығы. Сауда және қала мәдениетінің дамуы;

2) X ғасыр - XIII ғасырдың басындағы Қазақстан. Қарахан мемлекеті. Қазақстан аумағына исламның тарала басталуы. Наймандар, керейіттер, жалайырлар. Қыпшақ хандығы. "Дешті Қыпшақ" түсінігі. Шаруашылығы: көшпелі, отырықшы. Сауда. Қала мәдениеті. Ұлы Жібек жолының тарихи маңызы. Түркі мәдениетінің әлемдік өркениеттің дамуына қосқан үлесі. Түркі әлемінің көрнекті ойшылдары;

3) XIII - XV ғасырлардың бірінші жартысындағы Қазақстан. Шыңғыс ханның жаулаушылық соғыстары. Отырар қорғанысы. Моңғол империясының құрылуы. Алтын Орда. Ақ Орда. Моғолстан мемлекеті. Әмір Темір жорықтары. Ноғай Ордасы. Әбілқайыр хандығы. XIII - XV ғасырлардың бірінші жартысындағы мемлекеттердің қоғамдық-саяси құрылысы. Ортағасырлық саяхатшылар Қазақстан туралы. Шаруашылық. Сауданың дамуы. Мәдениет;

4) қазақ халқының қалыптасуы. Қазақтар – Ұлы Дала мұрагері: тарихи және этникалық сабақтастық. "Қазақ" этнонимі. Қазақ халқының біртұтас халық болып қалыптасу үдерісінің аяқталуы;

5) біртұтас қазақ мемлекетінің құрылуы. Қазақ ұлттық мемлекетінің құрылу алғышарттары. Қазақ хандығының құрылуы (аумағы, халықтың этникалық құрамы). Мемлекеттің негізін салушылар – Жәнібек пен Керей. М.Х. Дулатидің "Тарихи Рашиди" еңбегі – Қазақ хандығының алғашқы тарихы жөніндегі құнды дерек. Қазақ хандығы

қалыптасуының алғашқы жылдарындағы ішкі және сыртқы саясаты. Біртұтас қазақ мемлекеті қалыптасуының тарихи маңызы;

6) қазақ хандығының XVI - XVII ғасырлардағы дамуы. Қасым хан билігі тұсындағы Қазақ хандығының нығаюы. Хақназар хан билігі тұсындағы Қазақ хандығының одан әрі нығаюы және саяси өркендеуі. Тәуекел ханның ішкі және сыртқы саясаты. Есім ханның ішкі және сыртқы саясаты. Жәңгір хан. Орбұлақ шайқасы. Тауке ханның билігі. "Жеті жарғы". Қазақтың ұлы билері. Қазақ хандығының мемлекеттік-әкімшілік құрылымы. Қазақ қоғамының әлеуметтік стратификациясы;

7) XVI - XVII ғасырлардағы экономика мен мәдениет. Қазақ халқының мәдениеті: материалдық, рухани мәдениет. Әдебиет пен өнер: ақын-жыраулар, халық әншілері мен композиторлардың шығармашылығы, музыкалық өнер. Қазақтардың дәстүрлі шаруашылығы: мал шаруашылығы, егіншілік.

22. 7-сыныпқа арналған "Қазақстан тарихы" пәнінің базалық білім мазмұны:

1) XVIII ғасырдың басындағы Қазақстан: сыртқы және ішкі саяси жағдай. Жоңғар мемлекеті. Қазақ-жоңғар соғыстары. "Ақтабан шұбырынды, алқакөл сұлама" заманы. Қаракұм мен Ордабасыдағы құрылтайлар – қазақ жасағының құрылуы. Анырақай шайқасы. Отан;

2) XVIII ғасырдың бірінші жартысындағы Қазақ хандығы. XVIII ғасырдың басына дейінгі қазақ-орыс қатынастары. XVIII ғасырдың басындағы Ресей империясы назарындағы Қазақстан (саяси және экономикалық мақсаттар, әскери-барлау экспедициялары, алғашқы әскери бекіністердің салынуы). Кіші жүз ханы Әбілқайырдың Ресей бодандығын қабылдауы: себептері мен мақсаттары. XVIII ғасырдың 30-50-жылдарындағы Қазақстандағы Ресей империясының саясаты. XVIII ғасырдың 40-жылдарындағы Қазақстандағы ішкі саяси жағдайдың асқынуы. Абылай хан тұсындағы Қазақ хандығы: ішкі және сыртқы саясаты;

3) XVIII ғасырдағы Қазақстан мәдениеті. XVIII ғасыр ақын-жырауларының шығармашылығы. XVIII ғасыр тарихы бойынша қазақ деректері. Қазақтардың қолданбалы өнері;

4) отарлау және ұлт-азаттық күрес. Ресей империясының отаршылдық саясаты: мақсаттары мен әдістері. Сырым Датұлы бастаған ұлт-азаттық қозғалыс (себептері, қозғалыстың қозғаушы күші, кезеңдері мен барысы, нәтижелері). 1822-1824 жылдардағы патша реформалары (Кіші және Орта жүздегі хандық биліктің жойылуы). 1836-1838 жылдардағы Бөкей ордасындағы қазақтардың көтерілісі (себептері, негізгі кезеңдері мен шайқастары). XIX ғасырдың бірінші жартысындағы қазақ халқының ұлт-азаттық қозғалыстары (Жоламан Тіленшіұлы, Саржан Қасымов бастаған көтеріліс). Кенесары Қасымұлы бастаған ұлт-азаттық қозғалыс (себептері, мақсаттары мен қозғаушы күштері, негізгі кезеңдері). Кенесары Қасымұлы: тұлға және саясаткер. Жанхожа Нұрмұхамедұлы және Есет Көтібарұлы бастаған ұлт-азаттық көтеріліс (себептері, көтеріліс барысы). Ресей империясының Қазақстанның оңтүстік аймақтарын

қосып алуы. XVIII ғасырдың соңы – XIX ғасырдағы Қазақстандағы ұлт-азаттық қозғалыстардың тарихи маңызы;

5) Қазақстан Ресей империясының құрамында. XIX ғасырдың екінші жартысындағы Қазақстандағы патшалық реформалар. 1867-1868 жылдардағы реформалар. Қазақстандағы патшалық Ресейдің аграрлық және қоныстандыру саясаты. 1860-1870 жылдардағы ұлт-азаттық күрес (себептері мен көтеріліс барысы). XIX ғасырдың екінші жартысындағы Қазақстанның әлеуметтік-экономикалық дамуы. Капиталистік қатынастардың ене бастауы. XIX ғасырдың 80-90 - жылдарындағы әкімшілік-аумақтық реформалар: мазмұны мен салдары. Сауда қатынастарының дамуы. Жетісу аумағына ұйғырлар мен дүнгендердің қоныс аударуы. Дәстүрлі қазақ қоғамының трансформациясы. XIX ғасырдың екінші жартысындағы қоғамдық-саяси ойлардың дамуы;

23. 8-сыныпқа арналған "Қазақстан тарихы" пәнінің базалық білім мазмұны:

1) XIX ғасыр-XX ғасырдың басындағы Қазақстанның мәдениеті. XIX ғасырдағы Қазақстандағы ағарту ісі мен ғылымның дамуы. Бөкей ордасының ханы Жәңгірдің ағартушылық қызметі. Қазақстанның ғылыми зерттелуі (П.Семенов-Тянь-Шанский, Г.Н.Потанин, В.В.Радлов, М. Шорманов, М. Бабаджанов, А. Диваев). Зайырлы және діни білім беру мекемелері. Жадиттік және білім берудегі жаңашылдық. Шоқан Уәлиханов – ұлы қазақ ғалымы. Ыбырай Алтынсарин –ағартушы, жаңашыл-педагог, қоғам қайраткері. Абай Құнанбайұлы – ұлы ойшыл, қазақ жазба әдебиетінің негізін салушы. Қазақ музыкалық мәдениетінің дамуы (Құрманғазы Сағырбайұлы, Тәттімбет Қазанғапұлы, Дәулеткерей Шығайұлы). Әйгілі суретшілер шығармашылығындағы ұлттық контекст. Шәкәрім Құдайбердіұлы, Мәшһүр Жүсіп Көпеев және К. Халидтің тарихи еңбектері;

2) XX ғасырдың басындағы Қазақстан. XX ғасырдың басындағы Қазақстандағы қоғамдық-саяси үдерістер. XX ғасырдың басындағы Қазақстанның экономикалық дамуы. Столыпіннің аграрлық реформасы және шаруалардың Қазақстанға жаппай қоныс аударуы. XX ғасырдың басындағы Қазақстандағы өнеркәсіптің дамуы. Сауданың дамуы. 1916 жылғы ұлт-азаттық көтеріліс. Қазақ ұлттық зиялылар қауымы және оның XX ғасырдың басындағы қоғамдық-саяси үдерістерге әсері. Ұлттық баспаның дамуы ("Қазақ" газеті, "Айқап" журналы). 1917 жылғы революциялар. "Алаш" партиясының құрылуы. "Алаш-Орда" үкіметі. Қазақ халқының саяси көшбасшылары (Ә. Бөкейхан, А. Байтұрсынов, М. Дулатов, Б. Қаратаев, М. Тынышпаев, М. Шоқаев). XX ғасырдың басындағы қазақ зиялыларының ғылыми еңбектері;

3) Қазақстандағы Кеңес үкіметінің орнығуы. "Үш Жүз" қазақ социалистік партиясы. Азамат соғысы жылдарындағы (1918-1920 жылдар) Қазақстандағы соғыс қимылдары. Кеңес билігі органдарының "Алаш-Орда" үкіметі, Қоқан автономиясымен қарым-қатынасы. "Әскери коммунизм саясаты". 1921 жылғы жұт және аштық. Қазақ Автономиялы Кеңестік Социалистік Республикасының құрылуы. Қазақ АКСР-ы

аумағының қалыптасуы. Қазақ жерлерінің біртұтастығын қалпына келтірудегі қазақ зиялыларының рөлі. Қазақстандағы Жаңа экономикалық саясат (1921-1925 жылдар). XX ғасырдың 20-30 жылдарындағы әміршіл-әкімшіл жүйе саясаты. Кеңес үкіметінің діни саясаты;

4) Қазақстан тоталитарлық жүйенің нығаюы кезеңінде. Қазақстандағы социалистік индустрияландыру (мәні мен ерекшеліктері). "Кіші Қазан" (мазмұны және жүзеге асырылуы). Бай шаруашылықтарының тәркіленуі. Ауыл шаруашылығындағы күштеп ұжымдастыру саясаты. Қазақстандағы күштеп ұжымдастыру саясатының экономикалық салдары. 1931-1933 жылдардағы аштық - XX ғасырдағы қазақстандық қасірет. Қазақстандағы ұжымдастырудың демографиялық салдарлары. Ұжымдастыруды жүзеге асырудың әдістеріне қатысты ұлттық зиялылардың ("Бесеудің хаты") қоғамдық-саяси көзқарасы мен қатынасы. 1920-1930 жылдардағы Қазақстандағы қоғамдық-саяси үдерістер. Сталиндік репрессиялар. Қазақстан аумағындағы кеңестік "түзету-еңбек" концентрациялық лагерлері (Степлаг, Карлаг, Алжир және тағы басқалар).

24. 9-сыныпқа арналған "Қазақстан тарихы" пәнінің базалық білім мазмұны:

1) Кеңестік Қазақстанның мәдениеті: білім мен ғылым. Халыққа білім беру (жалпыға бірдей міндетті сауат ашу, орта білім, қазақ жазуының араб тілінен латын тіліне көшуі, орыс графикасына негізделген жаңа әліпбиге көшу). А. Байтұрсынов – "ұлт ұстазы". Жоғары оқу орындарының ашылуы. КСРО Ғылым Академиясының Қазақ филиалы. Қ.Сәтбаевтың Қазақстан ғылымын дамытудағы рөлі. Қазақстандық ғалымдар мен олардың ғылыми жетістіктері. Әдебиеттің дамуы (Ж. Аймауытов, М. Жұмабаев, Б. Майлин, І. Жансүгіров, С. Сейфуллин, С. Мұқанов, Ғ. Мүсірепов, Ғ. Мұстафин шығармашылығы). Театр, кино, бейнелеу өнері және оның қайраткерлері. Мәдениет саласындағы кеңестік идеология. Социалистік реализм;

2) Қазақстан Ұлы Отан соғысы жылдарында. Ұлы Отан соғысының басталуы. Қазақстандағы мобилизация және қазақстандық әскери бөлімдердің құрылуы. Қазақстандықтардың Ұлы Отан соғысы жылдарындағы ерлігі мен тағдыры. Қазақстандықтардың Ұлы Отан соғысы шайқастарына қатысуы. Қазақстандықтар – Кеңес Одағының батырлары. Б. Момышұлы – аңызға айналған тұлға. Қазақстан – майдан арсеналы. КСРО халықтарының Қазақстанға депортациялануы. Ұлы Отан соғысы жылдарындағы мәдениет. Ғылымның дамуы. Әдебиеттегі жетістіктер (М. Әуезов, Ж. Жабаев, Д. Снегин, И. Шухов және тағы басқалар). Өнердің дамуы (театр, кино);

3) Қазақстан соғыстан кейінгі жылдарда (1946-1953 жылдар). Соғыстан кейінгі жылдардағы әлеуметтік-экономикалық өзгерістер. Пайдалы қазбаларды өңдеу және өнеркәсіптің дамуы. Ауыл шаруашылығының дамуы. Қазақстанның әскери-өнеркәсіптік кешенінің қалыптасуы (Қазақстандағы ядролық полигон). Соғыстан кейінгі жылдардағы қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктері. "Бекмаханов ісі";

4) Қазақстан "Жылымық" кезеңінде (1954-1964 жылдар). Қазақстанда "Хрущевтік кезеңдегі" өнеркәсіптің дамуы. Тың және тыңайған жерлерді игеру (тың игерудің экономикалық, экологиялық және демографиялық салдары). Қазақстандағы әскери-өнеркәсіптік кешен ("Байқоңыр" ғарыш айлағы). "Жылымық кезеңі". 1954-1965 жылдардағы республикадағы қоғамдық-саяси өмір;

5) Қазақстан "Тоқырау" кезеңінде (1965-1985 жылдар). 1965-1985-жылдардағы Қазақстанның әлеуметтік-экономикалық дамуы. Экономиканың шикізаттық бағыты. Урбанизация. 1970-1980 жылдардағы ауыл шаруашылығындағы дағдарыс. 1965-1985 жылдардағы қоғамдық-саяси өмір. 1979 жылғы Целиноградтағы оқиғалар. Қазақ Кеңестік Социалистік Республикасы басшыларының қызметі (Ж.Шаяхметов, Д.Қонаев, Ж.Тәшенов).

25. 10-сыныпқа арналған "Қазақстан тарихы" пәнінің базалық білім мазмұны:

1) кеңестік Қазақстанның мәдениеті (1946-1985-жылдар.). Білім беру саласындағы мемлекеттік саясат. Жалпыға бірдей міндетті орта білім. Қазақ тілінің жағдайы. Ғылымның дамуы. Әдебиеттің дамуы (Ә.Нұрпейісов, Б. Момышұлы, І. Есенберлин, О. Сүлейменов, М. Шаханов). Өнер (театр, кино);

2) Қазақстан Қайта құру кезеңінде (1986-1991 - жылдар). "Қайта құру" жылдарындағы әлеуметтік-экономикалық өзгерістер: мақсаттары, проблемалары мен карама-қайшылықтары. Қазақстандағы 1986жылғы желтоқсан оқиғалары (себептері, барысы мен салдары). 1986 жылғы желтоқсан оқиғаларының қатысушыларына қатысты жазалау шаралары. "Қазақ КСР-ның мемлекеттік егемендігі туралы Декларация" (1990 жылғы қазан). Кеңестік саяси жүйенің дағдарысы (1991 жылғы "Тамыз бүлігі"). КСРО-ның ыдырауы. Қазақстандағы қоғамдық-саяси қозғалыстар. Семей ядролық полигонының жабылуы. "Қазақ КСР-ның тілдер туралы Заңының" қабылдануы;

3) Қазақстан мемлекеттілігінің қайта жаңғыруы (1991 - 1997 жылдар). "Мемлекеттік тәуелсіздік туралы" Конституциялық заңының қабылдануының тарихи маңызы. Н.Ә. Назарбаев – Қазақстан Республикасының тұңғыш Президенті. Тәуелсіз Қазақстанның қоғамдық-саяси институттарының қалыптасуы. Нарықтық экономикаға көшудегі қиыншылықтар. Қазақстанның әлемдік қауымдастыққа кірігуі. Тәуелсіздіктің алғашқы жылдарындағы әлеуметтік-демографиялық үдерістер. 1995 жылғы Конституцияның қабылдануы;

4) Қазақстан Республикасының нығаюы (1997 жылдан бастап бүгінгі күнге дейін). Қазақстан Республикасының ұзақ мерзімді басым мақсаттары мен стратегиялары. "Қазақстан – 2030" стратегиясының қабылдануы. Қазақстан Республикасының халықаралық сахнадағы беделінің өсуі. Қазақстанның аймақтық және халықаралық ұйымдармен қарым-қатынасы. Қазақстанның ЕҚЫҰ және ИЫҰ-на төрағалық етуі. Әлемдік экономикалық байланыстар жүйесіндегі Қазақстан. Мемлекеттің экономикалық және әлеуметтік жағдайы. Астана – Қазақстан Республикасының жаңа астанасы. "Қазақстан-2050" стратегиясы – қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағыты

. "5 институционалды реформаларды жүзеге асырудағы 100 нақты қадам" ұлттық жоспары – қазіргі заманның сын-тегеуріндеріне жауап. Ұлт көшбасшысы – Н.Ә. Назарбаевтың тәуелсіз мемлекетті құрудағы және дамытудағы рөлі;

5) қазіргі заманғы Қазақстан мәдениеті(1991 жылдан бүгінгі күнге дейін). Білім және ғылым саласындағы мемлекеттік саясат. "Болашақ" мемлекеттік бағдарламасы. Инновациялық ғылыми-білім беру мекемелерінің құрылуы. Этносаралық және дінаралық келісімнің қазақстандық моделі. Қазақстан халқы Ассамблеясы. Жаһандану дәуіріндегі ұлттық мәдениетті жаңғырту және сақтап қалу мәселелері. Қазіргі кездегі өнер мен әдебиеттің даму тенденциялары. "Мәдени мұра" мемлекеттік бағдарламасы. " Мәңгілік Ел" жалпыұлттық біріктіруші идеясы."Болашаққа бағдар:рухани жаңғыру" бағдарламасы.

4-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

26. Бағдарламада, оқыту мақсаттары кодтық белгімен берілген. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сан бөлім мен бөлімше ретін, төртінші сан оқыту мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 5.1.2.4 кодында "5" – сынып, "1.2" – бөлім мен бөлімше, "4" – оқыту мақсатының реттік саны.

27. Бөлімдер бойынша әр сыныпқа оқыту бойынша күтілетін нәтижелер:

1) "Әеуметтік қатынастардың дамуы"бөлімі:

1-кесте

	Оқыту мақсаттары					
	5 сынып	6 сынып	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
Бөлімше	шамамен 1 миллион жыл бұрын – V ғасыр	VI – XVII ғасырлар	XVIII – XIX ғасырдың 80-90 жылдары	XIX ғ соңы мен XX ғ 30-жылдары	XX ғасырдың 30 - 80жылдары	XX ғасырдың екінші жартысынан бүгінгі күнге дейін
	5.1.1.1алғашқы адамдардың антропологиялық белгілерін сипаттау; 5.1.1.2 Ежелгі Қазақстан адамдарының антропология	6.1.1.1түркі тілдес тайпаларды атап, олардың аумақтық орналасуын картада көрсету; 6.1.1.2XIII-XV ғасырлардағы Қазақстан аумағында құрылған мемлекеттердің	7.1.1.1 жонғар шапқыншылығы кезіндегі демографиялық өзгерістерді және миграциялық	8.1.1.1демографиялық өзгерістердің себептері мен салдарын анықтау;	9.1.1.1демографиялық өзгерістер туралы дәйекті	10.1.1.1демографиялық өзгерістердің себеп-салдарлық байланысын талдау арқылы дәйекті қорытынды жасау; 10.1.1.2 қазіргі

1.1 Этникалық қатынастар	лық тұрпатын анықтау; 5.1.1.3ғұндардың қоныс аудару бағыттарын тарихи картадан (жалпақ және рельефті) көрсету	этноәлеуметтік құрылымын анықтау; 6.1.1.3 қазақ халқының қалыптасуындағы негізгі кезеңдерді анықтау, тарихи оқиғалар арасында байланыс орнату; 6.1.1.4 "қазақ" этнонимінің мағынасын түсіндіру	процестерді түсіндіру 7.1.1.2Ресей империясының қоныстандыру саясатының себептері мен салдарын талдау	8.1.1.2 Ресей империясының қоныстандыру саясатының себептері мен салдарын бағалау	қорытынды жасау; 9.1.1.2 өткен тарихи кезеңдермен сабақтастықты орнату	кезеңдегі демографиялық процестерге баға беру; 10.1.1.3 Қазақстанның даму стратегиясындағы демографиялық саясаттың бағыттарын талдау
1.2 Әлеуметтік қатынастар	5.1.2.1алғашқы адамдардың тұрмыс-тіршілігін шығармашылық түрде көрсету; 5.1.2.2әлеуметтік топтардың ерекшеліктерін түсіндіру	6.1.2.1қазақ хандығындағы әлеуметтік топтардың орнын анықтау; 6.1.2.2 өлкедегі әртүрлі ұлттардың тарихын, салт-дәстүрін сипаттау	7.1.2.1дәстүрлі қазақ қоғамындағы өзгерістерді өткен тарихи кезеңдермен салыстыру арқылы анықтау; 7.1.2.2қазақ зиялыларының қалыптасуының маңыздылығын түсіндіру	8.1.2.1 қазақ зиялыларының қоғамдағы рөлі мен қызметін талдау	9.1.2.1"тоқырау" жылдары Қазақстан халқының әлеуметтік жағдайын талдау; 9.1.2.2соғыс жылдарындағы халықтың әлеуметтік жағдайын анықтау	10.1.2.1қазіргі кездегі Қазақстан халқының әлеуметтік жағдайын статистикалық мәліметтер негізінде талдау

2) "Мәдениеттің дамуы" бөлімі:

2-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары					
	5 сынып	6 сынып	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
	шамамен 1 миллион жыл бұрын – V ғасыр	VI – XVII ғасырлар	XVIII – XIX ғасырдың 80-90 жылдары	XIX ғ соңы мен XX ғ 30-жылдары	XX ғасырдың 30 - 80жылдары	XX ғасырдың екінші жартысынан бүгінгі күнге дейін
		6.2.1.1түркілердің дүниетаным-д	7.2.1.1 салт - дәстүрлер мен			10.2.1.1дәстүрлі және деструктивті діни ағымдар мен ұйымдардың іс-әрекетін талдау;

<p>2.1 Дүниетаным мен дін</p>	<p>5.2.1.1 алғашқы адамдардың наным-сенімдерін сипаттау; 5.2.1.2 желгі тайпалардың дүниетанымын сипаттау</p>	<p>ық ерекшеліктері н түсіндіру; 6.2.1.2 ислам дінінің қоғамдық өмірге ықпалын анықтау; 6.2.1.3 тарихи оқиғалар мен процестердің сабақтастығын сипаттауда "Ұлы Дала Елі" ұғымын қолдану</p>	<p>әдет-ғұрыптардың құндылықтары мен маңыздылығын анықтау; 7.2.1.2 отаршылдық саясаттың ұлттық құндылықтарға кері әсерін талдау</p>	<p>8.2.1.1 мемлекеттің діни саясатының мақсатын анықтау</p>	<p>9.2.1.1 мемлекеттің діни саясатының салдарын анықтау</p>	<p>10.2.1.2 Қазақтан халқы Ассамблеясының дінаралық, этносаралық келісім мен ішкі тұрақтылықты нығайтудағы ықпалын бағалау; 10.2.1.3 "Мәңгілік Ел" жалпыұлттық идеясының маңыздылығын бағалау</p>
<p>2.2 Өнер мен әдебиет</p>	<p>5.2.2.1 археологиялық ескерткіштерді сипаттау; 5.2.2.2 археологиялық деректерге сүйене отырып Андронов мәдениетінің белгілерін анықтау, 5.2.2.3 желгі тайпалардың қолданбалы өнер ерекшеліктерін сипаттау; 5.2.2.4 Есік обасынан табылған "Алтын адам" археологиялық олжасының ерекшеліктерін анықтау; 5.2.2.5 Ө. Марғұланды ғалым-археолог ретінде айқындау;</p>	<p>6.2.2.1 күй, аңыз, шежіре, эпостық жырлардың тарихи дереккөзі ретіндегі маңыздылығын айқындау; 6.2.2.2 ортағасырлық сәулет өнері ескерткіштерінің ерекшеліктерін түсіндіру; 6.2.2.3 көшпелілердің әскери өнер жетістіктерін сипаттау; 6.2.2.4 кезеңіндегі қоғамды бейнелеуде Махмұд Қашғари, Жүсіп Баласағұн және Ахмет Яссауи еңбектерінің тарихи құндылығын түсіндіру;</p>	<p>7.2.2.1 халық ауыз әдебиеті мен музыка өнері туындыларының тарихи дереккөзі ретінде құндылығын бағалау; 7.2.2.2 қолданбалы өнердің жетістіктерін бағалау; 7.2.2.3 өлкенің тарихи оқиғалар</p>	<p>8.2.2.1 қазақ зиялыларының шығармашылық мұрасын талдау және қоғамдық санаға тигізген әсеріне баға беру; 8.2.2.2 Абай Құнанбаевтың ақын, ойшыл, қоғам қайраткері ретіндегі</p>	<p>9.2.2.1 қазақ зиялыларының қоғамдық санаға тигізген әсеріне баға беру; 9.2.2.2 Ахмет Байтұрсынұвтың іс-әрекетін қазақ тіл білімінің негізін салушы, қоғам қайраткері ретінде бағалау; 9.2.2.3 ХХ ғасырдың бірінші жартысындағы өнер мен әдебиеттегі өзгерістерді анықтау; 9.2.2.4 Ө. Қашаубаев пен Қажымұқан</p>	<p>10.2.2.1 кеңестік әдебиет пен өнер туындыларын да қоғамдық өмірдің бейнеленуін талдау; 10.2.2.2 Мұхтар Әуезов шығармаларының әлем әдебиетіндегі орнын бағалау; 10.2.2.3 қазіргі кездегі өнер мен әдебиеттің даму тенденцияларын айқындау; 10.2.2.4 ұлттық құндылықтарды жаңғыртуға бағытталған мемлекеттік бағдарламала</p>

	<p>5.2.2.6көшпел ілердің әлемдік өркениетке қосқан үлесін түсіну; 5.2.2.7тарихи мұраны жеткізудегі жәдігердің рөлін сипаттау 5.2.2.8 өлкедегі тарихи ескерткіштердің құндылығын түсіну 5.2.2.9 тұған өлке туралы аңыз әңгімелерді түсіндіру</p>	<p>6.2.2.5көшпел ілердің қолданбалы өнер жетістіктерін сипаттау; 6.2.2.6 жергілікті жер, қала, өзен, көл, тау атауларының шығу тарихын түсіндіру; 6.2.2.7 өлкенің дәстүрлі көркем мәдениетін жандандыруға үлесін қосқан шеберлерді айқындау</p>	<p>хроникасын құру; 7.2.2.4 түрлі деректер негізінде өз мектебінің тарихын анықтау</p>	<p>қызметіне баға беру; 8.2.2.3ұлттық музыкалық аспаптардың ерекшеліктерін сипаттау</p>	<p>Мұңайтпасұлының қазақ халқын әлемге танытудағы рөліне баға беру; 9.2.2.5 жылдарындағы өнер мен әдебиеттің халық рухын көтерудегі маңызын бағалау 5.2.2.6көшпел ілердің әлемдік өркениетке қосқан үлесін түсіну;</p>	<p>рдың қажеттілігін негіздеу ("Мәдени мұра", "Болашаққа бағдар:рухани жаңғыру" бағдарламалары) 5.2.2.5Ә. Марғұланды ғалым-археолог ретінде айқындау; 6.2.2.6 жергілікті жер, қала, өзен, көл, тау атауларының шығу тарихын түсіндіру;</p>
<p>2.3 Білім және ғылым</p>	<p>5.2.3.1 қазақстандық ғалымдардың археологиялық жаңалықтарының білу</p>	<p>6.2.3.1 көне түркі жазуының тарихи маңызын түсіндіру; 6.2.3.2Әл-Фарабидің және басқа да ғалымдардың ортағасырлық ғылымның дамуына қосқан үлесін анықтау; 6.2.3.3" Кодекс Куманикус" сөздігінің халықаралық байланыстардағы рөлін анықтау; 6.2.3.4Мұхаммед Хайдар</p>	<p>7.2.3.1 Қазақстанның Ресей империясына қосылу нәтижесінде ғылым мен білім саласындағы өзгерістерді бағалау</p>	<p>8.2.3.1Ш. Уәлихановтың ғылыми зерттеулерінің тарихи құндылығын анықтау; 8.2.3.2XIX ғ. екінші жарты-сындағы білім беру мен ағарту ісінің даму ерекшеліктерін түсіндіру; 8.2.3.3Ы. Алтынсариннің ағарту саласына қосқан үлесін бағалау; 8.2.3.4 Шәкәрім Құдайбердіұлы, Мәшһүр Жүсіп Көпейұлы, Қ. Халид еңбектерінің</p>	<p>9.2.3.1 Е.Бекмахановтың Қазақстан тарихы ғылымына қосқан үлесін бағалау; 9.2.3.2кеңес дәуіріндегі қазақ тілінің ахуалын анықтау; 9.2.3.3XX ғ. бірінші жартысындағы білім мен ғылым саласындағы өзгерістерді талдау; 9.2.3.4Қаныш Сәтбаевтың Қазақстан</p>	<p>10.2.3.1 ұлттық баспасөздің қоғамдық-саясисананы оятудағы рөліне баға беру я; 10.2.3.2 білім мен ғылым саласындағы мемлекеттік</p>

	Дулатидің "Тарихи-Рашиди" еңбегінің тарихи маңызын түсіндіру	тарихи дерек ретіндегі маңызын айқындау; 8.2.3.5 туристік маршруттарды құру жолдарын ұсыну	өнеркәсібі мен ғылымын дамытудағы рөліне баға беру	саясатқа баға беру и науки
--	--	--	--	----------------------------

3) "Мемлекеттің дамуы" бөлімі:

3-кесте

Бөлімше	Оқыту мақсаттары					
	5 сынып	6 сынып	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
	шамамен 1 миллион жыл бұрын – V ғасыр	VI – XVII ғасырлар	XVIII – XIX ғасырдың 80-90 жылдары	XIX ғ. соңы мен XX ғ. 30-жылдары	XX ғасырдың 30 - 80жылдары	XX ғасырдың екінші жартысынан бүгінгі күнге дейін
		6.3.1.1 оқиғалардың өзара байланысын табу арқылы Түрік қағанатының құрылуының тарихи маңызын анықтау; 6.3.1.2 VI-IX ғасырлардағы мемлекеттердің даму ерекшеліктерін түсіндіріп, олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтау; 6.3.1.3 Xғ. – XIII ғ. басындағы мемлекеттердің даму ерекшеліктерін түсіндіріп, олардың ұқсастықтары мен		8.3.1.1 казак зиялыларының Ресей империясының Мемлекеттік Думасындағы қызметіне баға беру;		10.3.1.4 1986 жылғы Желтоқсан оқиғасының тарихи маңыздылығына баға беру; 10.3.1.5 Қазақстанның тәуелсіздік жолындағы алғашқы қадамдарын анықтап, қорытындылау; 10.3.1.6 өткен оқиғалармен сабақтастықты орнатып, тәуелсіз Қазақстанның жариялануының тарихи

<p>3 . 1 Мемлекеттің ішкі саясаты</p>	<p>5.3.1.1 картадан тайпалық одақтардың орналасуын көрсету, рельефті карталарды оқу дағдыларын қалыптастыру ; 5.3.1.2ежелгі мемлекеттік бірлестіктердің құрылуын түсіндіру; 5.3.1.3 тарихи тұлғалардың туған өлке тарихындағы ролін түсіндіру</p>	<p>айырмашылықтарын анықтау; 6.3.1.4тарихи ұғымдарды қолданып, Қарахан мемлекетіндегі жер иелену ерекшеліктерін түсіндіру; 6.3.1.5Отырардағы қорғаудағы қала халқының ерлігін сипаттау; 6.3.1.6қартанғы қолданып XIII-XV ғасырлардағы мемлекеттердегі саяси үдерістерді түсіндіру; 6.3.1.7ортағасырлық мемлекеттердің ыдырауының негізгі және жанама себептерін анықтау; 6.3.1.8 Қазақстан аумағындағы мемлекеттердің басқару жүйесінің ерекшеліктерін анықтау; 6.3.1.9Қазақ хандығы құрылуының тарихи маңызын анықтау; 6.3.1.10казак хандарының мемлекетті нығайтудағы ролін анықтау</p>	<p>7.3.1.1Қарақұм және Ордабасы құрылтайларының халықты жоңғар басқыншылығына қарсы жұмылдырудағы рөліне баға беру; 7.3.1.2Қазақ хандығының ішкі саясижағдайын талдау; 7.3.1.3Ресей империясының отарлық саясатының себеп-салдарын анықтау;</p>	<p>8.3.1.2XX ғасырдың басындағы Қазақстандағы қоғамдық-саяси процестерге баға беру; 8.3.1.31916 жылғы ұлт-азаттық көтерілістің тарихи маңызын анықтау және тұлғалардың рөліне баға беру; 8.3.1.4"Алаш" партиясының ұлттық мемлекеттілік тұлғалардың рөліне баға беру; 8.3.1.5Әлихан Бөкейханның саяси көшбасшылық қызметіне баға беру; 8.3.1.6Қазақстанда құрылған ұлттық автономиялардың маңыздылығына баға беру; 8.3.1.7XX ғасырдың20-30 жылдардағы әміршіл-әкімшіл жүйе саясатының зардаптарын талдау</p>	<p>9.3.1.1қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктерін түсіндіру және өзіндік интерпретация жасау; 9.3.1.2саяси қайраткерлердің ұлттық мүддені қорғаудағы рөліне баға беру; 9.3.1.3 Кеңес өкіметінің тарихи маңызын анықтау және тұлғалардың рөліне баға беру; 9.3.1.4Әміршіл-әкімшіл саясатқа қарсы халық наразылықтарының салыстырып, талдау</p>	<p>маңызын түсіндіру прошлого; 10.3.1.7Тәуелсіз Қазақстанның қоғамдық-саяси дамуын талдау; 10.3.1.8 ұзақ мерзімді мемлекеттік стратегияларды талдау; 10.3.1.9 Тәуелсіз мемлекеттің қалыпта-суындағы Елбасы Н.Назарбаевтың рөліне баға беру; 10.3.1.10 Астананы жаңа Қазақстанның өркендеуінің нышаны</p>
---	---	---	---	--	---	--

		6.3.1.11 қоғамдық-саяси өмірдегі сұлтан, би, батыр, жыраулардың қызметтерін сипаттау; 6.3.1.12 туған өлке тарихының қазіргі кездегі куәгерлерінің ерлік істері мен еңбегін сипаттау				ретінде айқындау
3.2 Мемлекеттің сыртқы саясаты	5.3.2.1 Қазақстан аумағындағы ерте көшпелілердің халықаралық сахнадағы орнын анықтау; 5.3.2.2 Қазақстан аумағындағы алғашқы мемлекеттік бірлестіктердің көрші	6.3.2.1 тарихи оқиғалардың өзара байланысын табу арқылы түркі тілдес тайпалардың миграциялық үдерісін түсіндіру; 6.3.2.2 ерте түрік қағанаттарының сыртқы саясатының негізгі бағыттарын анықтау; 6.3.2.3 Атлашайқасының тарихи маңызын талдау; 6.3.2.4 кыпшақтардың Еуразия тарихындағы орнын анықтау; 6.3.2.5 тарихи оқиғалардың өзара байланысын анықтап, Қазақстан аумағында XIII - XV ғасырларда	7.3.2.1 Жоңғар шапқыншылығына қарсы күресте танылған хандар мен батырлардың рөлін түсіндіру; 7.3.2.2 Қазақ хандығының сыртқы саясатының нәтижелерін анықтау; 7.3.2.3 Абылай ханның дипломатиялық шеберлігі	8.3.2.1 Патша үкіметін құлату және Кеңес үкіметін орнатудағы қазақстандықтардың үлесін бағалау	9.3.2.1 қазақстандықтардың Екінші дүниежүзілік соғысының жеңісіне қосқан үлесін бағалау; 9.3.2.2 Б. Момышұлының батырлық қасиетін айқындау	10.3.2.1 XX ғасырдың екінші жартысындағы әскери-өнеркәсіп кешендерінің Қазақстанға тигізген зардаптарын талдау; 10.3.2.2 Қазақстан Республикасының халықаралық сахнадағы танылуына баға беру арене; 10.3.2.3 Қазақстанның аймақтық және халықаралық ұйымдарымен

елдермен қарым-қатынасын анықтау	құрылған мемлекеттердің сыртқы саясатын түсіндіру; 6.3.2.6Қазақ хандарының сыртқы саясатын талдау; 6.3.2.7Орбұлақ шайқасындағы қазақ жасағының әскери өнердегі шеберлігі мен ерлігін бағалау	мен саясатын бағалау			байланыстарын талдау; 10.3.2.4 қазақ диаспораларының тарихи Отанымен байланысының маңыздылығын айқындау
----------------------------------	--	----------------------	--	--	--

4). "Қазақстанның экономикалық дамуы" бөлімі:

4-кесте

Бөлімше	Оқыту мақсаттары					
	5 сынып	6 сынып	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
Бөлімше	шамамен 1 миллион жыл бұрын – V ғасыр	VI – XVII ғасырлар	XVIII – XIX ғасырдың 80-90 жылдары	XIX ғ соңы мен XX ғ 30-жылдары	XX ғасырдың 30 - 80жылдары	XX ғасырдың екінші жартысынан бүгінгі күнге дейін
4.1 Шаруашылық	5.4.1.1 ежелгі адамдардың кәсібін сипаттау; 5.4.1.2 көшпелі мал шаруашылығы мен егіншіліктің қалыптасуын түсіндіру	6.4.1.1 көшпелілер мен отырықшылар арасындағы өзара экономикалық байланыстарын анықтау; 6.4.1.2 көшпелілердің шаруашылық өмірінің	7.4.1.1 жоңғар шапқыншылығының қазақ халқының шаруашылығын тигізген зардаптарына анықтау; 7.4.1.2 отарлау саясатының қазақтардың дәстүрлі шаруашылығына тигізген әсерін талдау; 7.4.1.3 өз өлкесін дамытуға қолдау көрсеткен	8.4.1.1 деректер мен дәйектерді салыстыру арқылы жаңа экономикалық саясаттың нәтижесінде орын алған өзгерістерді талдау; 8.4.1.2 күштеп ұжымдастыру саясатының ауыл шаруашылығы	9.4.1.1 Кеңес үкіметі кезіндегі ауыл шаруашылығында орын алған өзгерістерге баға беру; 9.4.1.2 Кеңес үкіметі кезіндегі орын алған әлеуметтік-экономикалық	10.4.1.1 Қазақстан Республикасындағы жекешелендіру процесінің экономикаға ықпалын талдау; 10.4.1.2 Қайта құру кезіндегі орын алған әлеуметтік-экономикалық мәселелерді талдау; 10.4.1.3 Қазақстан Республикасындағы жекешелендіру процесінің экономикаға

		ерекшеліктері н анықтау	тұлғалардың қызметіне баға беру; 7.4.1.4 туған ө л к е дамуының маңызды кезеңдерін анықтау	ына тигізген зардаптарын талдау	номикалық мәселелеріне баға беру	ықпалын талдау; 10.4.1.4 аграрлық секторды модернизация л а у бағыттарын талдау
4.2 Өндіріс тік қатынастар және сауда	5.4.2.1 рельефті суреттерді қолдана отырып, еңбек құралдары мен қару түрлерін сипаттау; 5.4.2.2 металл өндірісі жетілуінің шаруашылық салаларына тигізген ықпалын түсіндіру; 5.4.2.3 Ұлы Жібек жолының пайда болуын түсіндіру	6.4.2.1 Ұлы Жібек жолының қала мәдениетінің дамуына әсерін анықтау; 6.4.2.2 Ұлы Жібек жолының халықаралық қатынастарды н дамуындағы орнын анықтау	7.4.2.1 капиталистік қатынастарды н азақстан экономиксын а ықпалын анықтау; 7.4.2.2 сауда қатынастарын а жәрмеңкелерд ің әкелген өзгерістерін анықтау	8.4.2.1 Қазақст андағы индустриялан дырудың жетістіктері м е н кемшіліктерін талдау	9.4.2.1 Қазақстандағ ы индустриялан дырудың жетістіктері м е н кемшіліктерін талдау; 9.4.2.2 Қазақстан экономикасы ның соғыс жағдайына бейімделгенді гін дәлелдеу	10.4.2.1 Қазіргі өнеркәсіп тің ахуалын анықтау; 10.4.2.2 нарықтық экономиканы н өндірістік қатынастарға әсерін талдау; 10.4.2.3 Қазақстанның әлемдік экономикаға кірігуін талдау; 10.4.2.4 сыртқы сауданың экономикаға әсерін зерттеу

28. Бағдарлама көрмейтін және нашар көретін бар білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10-сыныптары үшін "Қазақстан тарихы" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспары негізінде осы Бағдарламаның қосымшасына сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді жоспарда әр бөлімде жүзеге асатын оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

29. Бөлімдер және ішіндегі тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

30. Ұзақ мерзімді жоспарда тақырыптар мәселе сұрақтары түрінде берілген. Бұл оқушылардың ойлау іс-әрекетін сабақ басында белсендіруге мүмкіндік береді және сыни ойлауды дамытуға, өзіндік талдау жүргізуге септігін тигізеді.

Негізгі орта білім беру
деңгейінің 5-10-сыныптары үшін
"Қазақстан тарихы" пәнінен
жаңартылған мазмұндағы
үлгілік оқу бағдарламасына
қосымша

Көрмейтін және нашар көретін білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10 сыныптары үшін "Қазақстан тарихы" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) 5-сынып:

1-кесте

Бөлім	Тақырыптар, мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
Қазақстандағы ежелгі адамдардың өмірі	Кіріспе сабақ. Зерттеу сұрағы: Қазақстанның ежелгі тарихында не оқытылады?	Ежелгі Қазақстан тарихына жалпы шолу
	Алғашқы адамдардың өмірі. Зерттеу сұрағы: Алғашқы адамдар қалай өмір сүрді?	5.1.1.1 алғашқы адамдардың антропологиялық белгілерін сипаттау; 5.1.2.1 алғашқы адамдардың тұрмыс-тіршілігін шығармашылық түрде көрсету
	Қазақстан аумағындағы тас дәуірінің тұрақтары. Зерттеу сұрағы: Археологтар Қазақстан жерінен тас дәуіріне жататын қандай олжаларды тапты?	5.2.3.1 қазақстандық ғалымдардың археологиялық жаңалықтарын білу; 5.2.2.1 археологиялық ескерткіштерді сипаттау; 5.4.2.1 еңбек құралдары мен қару түрлерін сипаттау
	Адамдардың шаруашылық өміріндегі өзгерістер және еңбек құралдарының жетілдірілуі. Зерттеу сұрағы: Мезолит пен неолит дәуірлерінде алғашқы адамдардың өмірі қалай өзгерді?	5.4.1.1 ежелгі адамдардың кәсібін сипаттау; 5.4.2.1 еңбек құралдары мен қару түрлерін сипаттау
	Ботай мәдениеті. Зерттеу сұрағы: Не себепті ботайлықтарды жылқыны алғашқы қолға үйретушілер деп атайды?	5.4.1.1 ежелгі адамдардың кәсібін сипаттау
	Қазақстан аумағында металлургияның пайда болуы. Зерттеу сұрағы: Қазақстан жерінде металды өндіру ежелгі адамдардың өмірін қалай өзгертті?	5.4.2.2 металл өндірісі жетілуінің шаруашылық салаларына тигізген ықпалын түсіндіру
	Андронов және Беғазы-Дәндібай мәдениеттері. Зерттеу сұрағы: Қазақстандағы қола дәуірі ескерткіштерінің қандай ерекшеліктері бар?	5.2.2.2 археологиялық деректерге сүйене отырып, андронов және беғазы-дәндібай мәдениеттерінің белгілерін анықтау; 5.2.2.5 Ә.Марғұланның Қазақстан археологиясының дамуына қосқан үлесін айқындау
	Қазақстандағы жартастарға салынған ежелгі суреттер.	● 5.2.1.1 алғашқы адамдардың наным-сенімдерін сипаттау;

	Зерттеу сұрағы: Тасқа салынған суреттер ежелгі адамдардың дүниетанымын қалай бейнелейді?	<ul style="list-style-type: none"> 5.2.2.1 археологиялық ескерткіштерді сипаттау
	Ежелгі адамдардың өміріне саяхат	5.1.2.1 алғашқы адамдардың тұрмыс-тіршілігін шығармашылық түрде көрсету
Өлкетану	Өлкетану мұражайы және тарихи жәдігерлер	5.2.2.7 тарихи мұраны жеткізудегі жәдігерлердің рөлін сипаттау
2-тоқсан		
Ежелгі көшпелілер өмірі	<ul style="list-style-type: none"> Қазақстан аумағында темірдің игерілуі. Зерттеу сұрағы: Темір өндіру адамдар өмірін қалай өзгертті? 	5.4.2.2 металл өндірісі жетілуінің шаруашылық салаларына тигізген ықпалын түсіндіру
	<ul style="list-style-type: none"> Көшпелі мал шаруашылығының қалыптасуы. Зерттеу сұрағы: Көшпелі мал шаруашылығы неліктен Қазақстанның ежелгі тұрғындары шаруашылығының негізгі түріне айналды? 	5.4.1.2 көшпелі мал шаруашылығы мен егіншіліктің қалыптасуын түсіндіру; 5.2.2.6 көшпелілердің әлемдік өркениетке қосқан үлесін білу
	Ежелгі көшпелілердің материалдық мәдениеті. Зерттеу сұрағы: Көшпелілер баспанасының ерекшелігі неде?	5.2.2.3 ежелгі тайпалардың қолданбалы өнер ерекшеліктерін сипаттау; 5.2.2.6 көшпелілердің әлемдік өркениетке қосқан үлесін түсіну
	Ежелгі көшпелілердің дүниетанымы. Зерттеу сұрағы: Көшпелілердің қандай салт-дәстүрлері бүгінгі күнге дейін сақталды?	5.2.1.2 ежелгі тайпалардың дүниетанымын сипаттау
Сақтар	Сақтар туралы тарихи мәліметтер. Зерттеу сұрағы: Қандай тарихи дереккөздер сақтар туралы мәлімет береді?	5.3.1.1 картадан тайпалық одақтардың орналасуын көрсету; 5.3.1.2 ежелгі мемлекеттік бірлестіктердің құрылуын түсіндіру
	"Алтын адам" археологиялық олжасы. Зерттеу сұрағы: Есік обасынан табылған "Алтынадам" кім болды?	5.2.3.1 қазақстандық ғалымдардың археологиялық жаңалықтарын білу; 5.2.2.4 Есік обасынан табылған "Алтын адам" археологиялық олжасының ерекшеліктерін анықтау; 5.2.1.2 ежелгі тайпалардың дүниетанымын сипаттау
Өлкетану	Өлкенің тарихи ескерткіштері	5.2.2.8 өлкедегі тарихи ескерткіштердің құндылығын түсіну
3-тоқсан		
		5.2.2.1 археологиялық ескерткіштерді сипаттау;

Сақтар	Шілікті және Бесшатыр патша қорғандары. Зерттеу сұрағы: Неліктен Шілікті мен Бесшатыр "патша қорғандары" деп аталады?	5.1.2.2 әлеуметтік топтардың ерекшелік терін түсіндіру; 5.2.1.2 ежелгі тайпалардың дүниетанымын сипаттау
	Берел қорғандары. Зерттеу сұрағы: Берел қорымынан табылған олжалар сақтардың мәдениетін қалай сипаттайды?	<ul style="list-style-type: none"> ● 5.2.2.1 археологиялық ескерткіштерді сипаттау; ● 5.2.1.2 ежелгі тайпалардың дүниетанымын сипаттау; 5.2.2.3 ежелгі тайпалардың қолданбалы өнер ерекшеліктерін сипаттау
	Тасмола археологиялық мәдениеті. Зерттеу сұрағы: "Мұртты обалардың" ерекшелігі неде?	<ul style="list-style-type: none"> ● 5.2.2.1 археологиялық ескерткіштерді сипаттау; ● 5.2.1.2 ежелгі тайпалардың дүниетанымын сипаттау
	Сақ патшайымы Томирис. Зерттеу сұрағы: Тарихи деректерде Томирисің бейнесі қалай сипатталған?	5.3.2.1 Қазақстан аумағындағы ерте көшпелілердің халықаралық сахнадағы орнын анықтау
	Шырақтың ерлігі. Зерттеу сұрағы: Сақтар тәуелсіздік үшін қалай күресті?	5.3.2.1 Қазақстан аумағындағы ерте көшпелілердің халықаралық сахнадағы орнын анықтау
	Сақтардың Александр Македонский әскеріне қарсы күресі. Зерттеу сұрағы: Неліктен Александр Македонский дің сақтарға жасаған жорығы сәтсіз аяқталды?	5.3.2.1 Қазақстан аумағындағы ерте көшпелілердің халықаралық сахнадағы орнын анықтау
Үйсіндер мен қаңлылар	Үйсіндер туралы жазба деректер. Зерттеу сұрағы: Қытай авторлары үйсіндердің өмірін қалай сипаттады?	5.3.1.2 ежелгі мемлекеттік бірлестіктердің құрылуын түсіндіру; 5.1.2.2 әлеуметтік топтардың ерекшеліктерін түсіндіру; 5.3.2.2 Қазақстан аумағындағы алғашқы мемлекеттік бірлестіктердің көрші елдермен қарым-қатынасын анықтау
	Қаңлылардың қалалық мәдениетінің дамуы. Зерттеу сұрағы: Қаңлыларда қала мәдениетінің дамуы немен байланысты?	5.4.2.3 Ұлы Жібек жолының пайда болуын түсіндіру; 5.3.2.2 Қазақстан аумағындағы алғашқы мемлекеттік бірлестіктердің көрші елдермен қарым-қатынасын анықтау
	Қаңлылардың қоғамдық құрылысы. Зерттеу сұрағы: Сыма Цянь қаңлы қоғамын қалай сипаттады?	5.1.2.2 әлеуметтік топтардың ерекшеліктерін түсіндіру; 5.3.1.2 ежелгі мемлекеттік бірлестіктердің құрылуын түсіндіру

	<p>Үйсіндер мен қаңлылардың материалдық және рухани мәдениеті.</p> <p>Зерттеу сұрағы: Үйсіндер мен қаңлылар мәдениетінің ерекшеліктері қандай?</p>	<p>5.2.2.3 ежелгі тайпалардың қолданбалы өнер ерекшеліктерін сипаттау;</p> <p>5.2.2.6 көшпелілердің әлемдік өркениетке қосқан үлесін түсіну</p>
Өлкетану	<p>Өңірдің тарихи тұлғалары: билер, батырлар және ақындар</p>	<p>5.3.1.3 тарихи тұлғалардың туған өлке тарихындағы ролін түсіндіру</p>
4-тоқсан		
Ғұндар	<p>Ғұн тайпаларының бірігуі.</p> <p>Зерттеу сұрағы: Неге Мөде шаньюй "Жер - мемлекеттің негізі" деді?</p>	<p>5.3.1.1 картада тайпалық одақтардың орналасуын көрсету;</p> <p>5.3.1.2 ежелгі мемлекеттік бірлестіктердің құрылуын түсіндіру</p>
	<p>Ғұндардың көрші мемлекеттермен қарым-қатынастары.</p> <p>Зерттеу сұрағы: Ғұндармен Ұлы Қытай қорғанының салынуы арасында қандай байланыс бар?</p>	<p>5.3.2.2 Қазақстан аумағындағы алғашқы мемлекеттік бірлестіктердің көрші елдермен қарым-қатынасын анықтау</p>
	<p>Ғұндардың Батысқа қоныс аударуы.</p> <p>Зерттеу сұрағы: Ғұндардың Батысқа қоныстануы қандай өзгерістерге әкелді?</p>	<p>5.1.1.3 ғұндардың қоныс аудару бағыттарын тарихи алпақ және рельефті картадан көрсету</p>
	<p>Аттила және оның жаулаушылық жорықтары.</p> <p>Зерттеу сұрағы: Ежелгі авторлар Аттилаға қандай баға береді?</p>	<p>5.1.1.3 ғұндардың қоныс аудару бағыттарын тарихи жалпақ және рельефті картадан көрсету;</p> <p>5.3.2.2 Қазақстан аумағындағы алғашқы мемлекеттік бірлестіктердің көрші елдермен қарым-қатынасын анықтау</p>
Сарматтар	<p>Сарматтардың қоғамдық құрылысы мен шаруашылық өмірі.</p> <p>Зерттеу сұрақтары: Сармат қоғамы несімен ерекшеленеді?</p>	<p>5.2.2.1 археологиялық ескерткіштерді сипаттау;</p> <p>5.2.2.3 ежелгі тайпалардың қолданбалы өнер ерекшеліктерін сипаттау;</p> <p>5.3.1.1 жалпақ және рельефті картада тайпалық одақтардың орналасуын көрсету;</p> <p>5.1.2.2 әлеуметтік топтардың ерекшеліктерін түсіндіру</p>
	<p>Сарматтардың саяси тарихы.</p> <p>Зерттеу сұрағы: Сарматтар қандай мемлекеттермен өзара қарым-қатынаста болды?</p>	<p>5.3.2.1 Қазақстан аумағындағы ерте көшпелілердің халықаралық сахнадағы орнын анықтау</p>
	<p>Ежелгі Қазақстан адамдарының антропологиялық тұрпаты.</p> <p>Зерттеу сұрағы: Ежелгі Қазақстан адамдарының антропологиялық тұрпаты қалай өзгерді?</p>	<p>5.1.1.2 Ежелгі Қазақстан адамдарының антропологиялық тұрпатын анықтау</p>

Ежелгі Қазақстан тарихына шолу	Ежелгі Қазақстанға саяхат	5.4.1.1 ежелгі адамдардың алғашқы кәсібін сипаттау; 5.4.1.2 көшпелі мал шаруашылығы мен егіншіліктің қалыптасуын түсіндіру; 5.4.2.1 еңбек құралдары мен қару түрлерін сипаттау; 5.4.2.3 Ұлы Жібек жолының пайда болуын түсіндіру
Өлкетану	Туған өлкенің аңыз-ертегілері	5.2.2.9 өлкенің аңыз-ертегілерінің мән-мағынасын түсіндіру

2) 6 сынып:

2-кесте

Бөлім	Тақырып мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
VI - IX ғасырлардағы Қазақстан	Кіріспе сабақ. Зерттеу сұрағы: Орта ғасырлардағы Қазақстан тарихы нені оқытады?	Орта ғасырлардағы Қазақстан тарихына жалпы шолу
	Қазақстан аумағындағы ерте ортағасырлық мемлекеттер. Зерттеу сұрағы: VI-IX ғасырларда билік құрған қай қағандардың есімдері тарихта сақталды?	6.3.1.1 оқиғалардың өзара байланысын табу арқылы Түрік қағанаты құрылуының тарихи маңызын анықтау; 6.3.1.2 VI-IX ғасырлардағы мемлекеттердің даму ерекшеліктерін түсіндіріп, олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтау; 6.3.2.2 ерте түрік қағанаттарының сыртқы саясатының негізгі бағыттарын анықтау; 6.2.1.3 тарихи оқиғалар мен процестердің сабақтастығын сипаттау үшін "Ұлы Дала" ұғымын қолдану
	Көне түркі жазуы. Зерттеу сұрағы: Білге қаған мен Күлтегіннің мемлекетті нығайтудағы саясаты бізге қандай деректерден белгілі?	6.3.1.2 VI-IX ғасырлардағы мемлекеттердің даму ерекшеліктерін түсіндіріп, олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтау; 6.2.3.1 көне түркі жазуының маңызын түсіндіру
	Атлах шайқасы. Зерттеу сұрағы: Неліктен Атлах шайқасын "халықтар шайқасы" деп атайды?	6.3.2.3 Атлах шайқасының тарихи маңызын талдау; 6.2.2.3 көшпелілердің әскери өнеріндегі жетістіктерін сипаттау
	Оғыз мемлекеті. Зерттеу сұрағы: Қазақстанның орта ғасырлар тарихында Оғыз	6.3.1.2 VI-IX ғасырлардағы мемлекеттердің даму

	<p>мемлекетінің алатын орны қандай ?</p>	<p>ерекшеліктерін түсіндіріп, олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтау</p>
	<p>Қимақ қағанаты. Зерттеу сұрағы: Қимақтарда қалалық мәдениетінің дамуын қандай деректер дәлелдейді?</p>	<p>6.4.2.1 Ұлы Жібек жолының қала мәдениетінің дамуына әсерін анықтау; 6.4.1.1 көшпелілер мен отырықшылар арасындағы өзара экономикалық байланыстарды анықтау</p>
	<p>Түріктер туралы тарихи деректер. Зерттеу сұрағы: Қытай және араб деректері түркілер туралы қандай ақпарат береді?</p>	<p>6.2.2.3 көшпелілердің әскери өнеріндегі жетістіктерін сипаттау; 6.4.1.2 көшпелілердің шаруашылық өмірінің ерекшеліктерін анықтау; 6.2.1.1 түркілердің дүниетанымдық ерекшеліктерін түсіндіру</p>
	<p>Түркі әлемі қалыптасуының басталуы. Зерттеу сұрағы: Түрік тілдес халықтардың миграциясы Еуразия тарихына қаншалықты әсерін тигізді?</p>	<p>6.3.2.1 тарихи оқиғалардың өзара байланысын табу арқылы түркі тілдес тайпалардың миграциясын түсіндіру; 6.1.1.1 түркі тілдес тайпаларды атап, жалпақ және рельефті картадан олардың аумақтық орналасуын көрсету</p>
Өлкетану	<p>Топонимдер – өткен заманның куәгерлері (жер-су атауларының тарихы).</p>	<p>6.2.2.6 жергілікті жер, қала, өзен, көл, тау атауларының шығу тарихын түсіндіру</p>
2-тоқсан		
	<p>X ғасыр - XIII ғасырдың басындағы Қазақстан аумағындағы саяси процестер. Зерттеу сұрағы: X ғасыр - XIII ғасырдың басында саяси карта қаншалықты өзгерді?</p>	<p>6.3.1.3 X ғасыр - XIII ғасырдың басындағы мемлекеттердің даму ерекшеліктерін түсіндіріп, олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтау; 6.3.1.7 ортағасырлық мемлекеттердің ыдырауының негізгі және жанама себептерін анықтау</p>
	<p>Қарахан мемлекеті. Зерттеу сұрағы: Неліктен Қарахан мемлекеті ислам дінін мемлекеттік дін деп жариялады?</p>	<p>6.3.1.3 X ғасыр - XIII ғасырдың басындағы мемлекеттердің даму ерекшеліктерін түсіндіріп, олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтау; 6.2.1.2 ислам дінінің қоғамдық өмірге ықпалын анықтау; 6.3.1.4 тарихи ұғымдарды қолданып, Қарахан мемлекетіндегі жер иелену ерекшеліктерін түсіндіру</p>

Х ғасыр - XIII ғасырдың басындағы Қазақстан	<p>Наймандар, керейіттер және жалайырлар.</p> <p>Зерттеу сұрағы: Наймандар, керейіттер мен жалайырлардың ортағасырларлық саяси сахнадағы рөлі қандай болды?</p>	6.3.1.3 X ғасыр - XIII ғасырдың басындағы мемлекеттердің даму ерекшеліктерін түсіндіріп, олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтау
	<p>Қыпшақ хандығы.</p> <p>Зерттеу сұрағы: Не себепті Еуразия даласы "Дешті Қыпшақ" деп аталды?</p>	6.3.1.3 X ғасыр - XIII ғасырдың басындағы мемлекеттердің даму ерекшеліктерін түсіндіріп, олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтау; 6.3.2.4 қыпшақтардың Еуразия тарихындағы орнын анықтау; 6.2.2.3 көшпелілердің әскери өнеріндегі жетістіктерін сипаттау;
	<p>Халықаралық байланыстардың дамуындағы Ұлы Жібек жолының рөлі.</p> <p>Зерттеу сұрағы: Ұлы Жібек жолы халықаралық байланыстардың дамуына ықпал етті ме?</p>	6.4.2.2 Ұлы Жібек жолының халықаралық қатынастардың дамуындағы орнын анықтау
	<p>Ортағасырлық Қазақстанның экономикалық және мәдени дамуына Ұлы Жібек жолының ықпалы.</p> <p>Зерттеу сұрағы: Ұлы Жібек жолы ортағасырлық Қазақстанның экономикалық және мәдени дамуына қалай әсер етті?</p>	6.4.2.1 Ұлы Жібек жолының қала мәдениетінің дамуына әсерін анықтау; 6.4.1.1 көшпелілер мен отырықшылар арасындағы өзара экономикалық байланыстарын анықтау; 6.2.2.2 ортағасырлық сәулет өнері ескерткіштерінің ерекшеліктерін түсіндіру
	<p>Түріктердің материалдық және рухани мәдениеті.</p> <p>Зерттеу сұрағы: Әлем өркениетінің дамуына түрік мәдениеті қандай үлес қосты?</p>	6.2.2.5 көшпелілердің қолданбалы өнер жетістіктерін сипаттау; 6.2.2.2 ортағасырлық сәулет өнері ескерткіштерінің ерекшеліктерін түсіндіру; 6.2.3.2 Әл-Фарабидің және басқа да ғалымдардың ортағасырлық ғылымның дамуына қосқан үлесін анықтау; 6.2.2.4 түркі кезеңіндегі қоғамды бейнелеуде М. Қашғари, Ж. Баласағұн және А. Яссауи еңбектерінің тарихи құндылығын түсіндіру; 6.2.3.3 "Кодекс Куманикус" сөздігінің халықаралық байланыстардағы рөлін анықтау
Өлкетану	<p>Мәдени-тарихи дәстүрді сақтаушылар: өлкенің ұлттық қолөнері</p>	6.2.2.7 өлкенің дәстүрлі көркем мәдениетін жандандыруға үлесін қосқан шеберлерді айқындау

XIII - XV ғасырдың бірінші жартысындағы Қазақстан	Моңғол империясының құрылуы. Зерттеу сұрағы: Моңғолдар мемлекеттілік деңгейге қалай жетті?	6.2.2.3 көшпелілердің әскери өнеріндегі жетістіктерін сипаттау; 6.3.1.6 жалпақ және рельефті картаны қолдану арқылы XIII-XV ғасырлардағы мемлекеттердегі саяси процестерді түсіндіру
	Қазақстандағы моңғол шапқыншылығы. Зерттеу сұрағы: Неліктен Шыңғыс хан әскерлері Отырарды алты ай бойы ала алмады?	6.3.1.6 жалпақ және рельефті картаны қолданып XIII-XV ғасырлардағы мемлекеттердегі саяси процестерді түсіндіру; 6.3.1.5 Отырарды қорғаудағы қала халқының ерлігін сипаттау
	Моңғол шапқыншылықтарының салдары. Зерттеу сұрағы: Орталық Азияға ең үлкен өзгерісті әкелген кімдер: қыпшақтар ма, әлде моңғолдар ма ?	6.1.1.2 XIII-XV ғасырлардағы мемлекеттердің этноәлеуметтік құрылымын анықтау; 6.3.1.8 Қазақстан аумағындағы мемлекеттердің басқару жүйесінің ерекшеліктерін анықтау
	Қазақстан аумағында ұлыстардың құрылуы. Зерттеу сұрағы: Моңғол ұлыстарының құрылуы нәтижесінде саяси картада қандай өзгерістер болды?	6.3.1.6 жалпақ және рельефті картаны қолдану арқылы XIII-XV ғасырлардағы мемлекеттердегі саяси процестерді түсіндіру; 6.1.1.2 XIII-XV ғасырлардағы мемлекеттердің этноәлеуметтік құрылымын анықтау; 6.3.1.7 ортағасырлық мемлекеттердің ыдырауының негізгі және жанама себептерін анықтау
	Ақ Орда. Зерттеу сұрағы: Қазақ мемлекеттілігінің қалыптасуындағы Ақ Орданың рөлі қандай болды?	6.3.1.6 жалпақ және рельефті картаны қолданып XIII-XV ғасырлардағы мемлекеттердегі саяси үдерістерді түсіндіру; 6.1.1.2 XIII-XV ғасырлардағы мемлекеттердің этноәлеуметтік құрылымын анықтау; 6.3.2.5 тарихи оқиғалардың өзара байланысын анықтап, Қазақстан аумағында XIII XV ғасырларда құрылған мемлекеттердің сыртқы саясатын түсіндіру
	Моғолстан. Әбілқайыр хандығы. Зерттеу сұрағы: Моғолстан мен Әбілқайыр мемлекеттеріндегі оқиғалар қандай саяси өзгерістерге әкелді?	6.3.1.6 жалпақ және рельефті картаны қолданып XIII-XV ғасырлардағы мемлекеттердегі саяси үдерістерді түсіндіру; 6.1.1.2 XIII-XV ғасырлардағы мемлекеттердің этноәлеуметтік құрылымын анықтау; 6.3.2.5 тарихи оқиғалардың өзарабайланысын анықтап,

		Қазақстан аумағында XIII - XV ғасырларда құрылған мемлекеттердің сыртқы саясатын түсіндіру
	XIII - XV ғасырлардағы Қазақстанның мәдениеті. Зерттеу сұрағы: XIII - XV ғасырлардағы өнер мен әдебиет ортағасырлық қоғамды қалай бейнелейді?	6.2.2.1 күй, аңыз, шежіре, эпостық жырлардың тарихи дереккөзі ретіндегі маңыздылығын айқындау
	Ортағасырлық саяхатшылардың Қазақстан туралы мәліметтері. Зерттеу сұрағы: Ортағасырлық саяхатшылар Қазақстанды қалай сипаттады?	6.4.1.2 көшпелілердің шаруашылық өмірінің ерекшеліктерін анықтау; 6.2.2.5 көшпелілердің қолданбалы өнер жетістіктерін сипаттау
Қазақ халқының қалыптасуы	Қазақ халқының қалыптасу процесінің аяқталуы. Зерттеу сұрағы: Ұлы Дала мұрагері – қазақ халқы қалай қалыптасты?	6.1.1.3 ежелгі және ортағасырлар тарихының оқиғалары арасында байланыс орнату арқылы қазақ халқы қалыптасуының негізгі кезеңдерді анықтау; 6.1.1.4 "қазақ" этнонимінің мағынасын түсіндіру
Біртұтас қазақ мемлекетінің құрылуы	Қазақ хандығының құрылуы. Зерттеу сұрағы: Неліктен Қазақ хандығы Орталық Азиядағы алғашқы ұлттық мемлекет деп саналады?	6.3.1.9 Қазақ хандығы құрылуының тарихи маңызын анықтау; 6.2.3.4 М.Х.Дулатидің "Тарихи-Рашиди" еңбегінің маңыздылығын түсіндіру; 6.3.1.10 қазақ хандарының мемлекетті нығайтудағы рөлін анықтау; 6.2.1.3 тарихи оқиғалар мен процестердің сабақтастығын сипаттауда "Ұлы Дала" ұғымын қолдану
Өлкетану	Бір ел – бір тағдыр (менің өлкемнің халықтары)	6.1.2.2 өлкедегі әр түрлі ұлттардың тарихын, салт-дәстүрін сипаттау
4-тоқсан		
	Қасым хан тұсындағы Қазақ хандығының күшеюі. Зерттеу сұрағы: Не себепті Қадырғали Жалайыр: "Жәнібек ханның ұлдарының арасында аса белгілі болғаны Қасым хан еді..." деп жазды?	6.3.1.10 қазақ хандарының мемлекетті нығайтудағы рөлін анықтау; 6.3.2.6 қазақ хандарының сыртқы саясатын талдау
	Хақназар хан кезіндегі Қазақ хандығының сыртқы саясаты. Зерттеу сұрағы: Неліктен Хақназар хан билеген кезеңді	6.3.1.10 қазақ хандарының мемлекетті нығайтудағы рөлін анықтау;

6.4 Қазақ хандығының XVI - XVII ғасырлардағы дамуы	Қазақ хандығының "қайта жаңғыруы" деп атайды?	6.3.2.6 қазақ хандарының сыртқы саясатын талдау
	Тәуекел хан тұсындағы Қазақ хандығының оңтүстік шекараларының нығаюы. Зерттеу сұрағы: Тәуекел хан қазақ жерлерін біріктіру мақсатында қандай саясат ұстанды?	6.3.1.10 қазақ хандарының мемлекетті нығайтудағы рөлін анықтау; 6.3.2.6 қазақ хандарының сыртқы саясатын талдау
	Есім хан билігі кезіндегі Қазақ хандығы бірлігінің нығаюы. Зерттеу сұрағы: Есім хан Қазақ хандығының біртұтастығын қалай сақтап қалды?	6.3.1.10 қазақ хандарының мемлекетті нығайтудағы рөлін анықтау; 6.3.2.6 қазақ хандарының сыртқы саясатын талдау
	Жәңгір хан тұсындағы қазақ-жонғар қарсылығы. Зерттеу сұрағы: Орбұлақ шайқасының әлемдік әскери өнер тарихындағы алатын орны қандай ?	6.2.2.3 көшпелілердің әскери өнері жетістіктерін сипаттау; 6.3.2.7 Орбұлақ шайқасындағы қазақ жасағының әскери өнердегі шеберлігі мен ерлігін бағалау
	Тәуке хан тұсындағы қазақтардың қоғамдық-құқықтық жүйесі. Зерттеу сұрағы: Неліктен А. Левшин Тәуке ханды "Дала Ликургі" деп атады?	6.3.1.10 қазақ хандарының мемлекетті нығайтудағы рөлін анықтау; 6.3.2.6 қазақ хандарының сыртқы саясатын талдау
	Қазақ хандығының әлеуметтік құрылымы. Зерттеу сұрағы: Әлеуметтік топтар қазақ қоғамында қандай рөл атқарды?	6.1.2.1 Қазақ хандығындағы әлеуметтік топтардың орнын анықтау; 6.3.1.1 қоғамдық-саяси өмірдегі сұлтан, би, батыр, жыраулардың қызметтерін сипаттау
6.4 XVI - XVII ғасырлардағы экономика мен мәдениет	XVI-XVII ғасырлардағы қазақтардың рухани мәдениеті. Зерттеу сұрағы: XVI - XVII ғасырлардағы қазақтардың рухани мәдениетінде халық өмірі қалай көрініс табады?	6.2.2.1 күй, аңыз, шежіре, эпостық жырлардың тарихи дереккөзі ретіндегі маңыздылығын айқындау
	XVI - XVII ғасырлардағы қазақтардың материалдық мәдениеті. Зерттеу сұрағы: Неліктен киіз үй көшпелілердің материалдық мәдениетінің ең жоғарғы үлгісі деп саналады?	6.2.2.5 көшпелілердің қолданбалы өнердегі жетістіктерін сипаттау
	Қазақтардың дәстүрлі шаруашылығы. Зерттеу сұрағы: Көшпелілердің дәстүрлі шаруашылығының ерекшелігі неде?	6.4.1.2 көшпелілердің шаруашылық өмірінің ерекшеліктерін анықтау
Өлкетану	Туған өлке тарихының қазіргі кездегі куәгерлері	6.3.1.12 туған өлке тарихының қазіргі кездегі куәгерлерінің ерлік істері мен еңбегін сипаттау

3) 7 сынып:

3-кесте

Бөлім	Тақырып, мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
Қазақ-жоңғар соғыстары	Жоңғар басқыншылығына қарсы Отан соғысының басталуы. Зерттеу сұрағы: Не себепті "Елім-ай" бүкілхалықтық әнге айналды?	7.1.1.1 жоңғар шапқыншылығы кезіндегі демографиялық өзгерістерді және миграциялық процестерді түсіндіру; 7.2.2.1 халық ауыз әдебиеті мен музыка өнері туындыларының тарихи дереккөзі ретінде құндылығын бағалау; 7.3.1.2 Қазақ хандығының ішкі саяси жағдайын талдау; 7.4.1.1 жоңғар шапқыншылығының қазақ халқының шаруашылығына тигізген зардаптарын анықтау
	Біртұтас халық жасағының ұйымдастырылуы. Зерттеу сұрағы: Неліктен Ордабасы ел бірлігінің нышаны болды?	7.3.1.2 Қазақ хандығының ішкі саяси жағдайын талдау; 7.3.1.1 Қарақұм және Ордабасы құрылтайларының халықты жоңғар басқыншылығына қарсы жұмылдырудағы рөліне баға беру
	Қазақ-жоңғар шайқастары. Зерттеу сұрағы: Неліктен Аңырақай шайқасы қазақ-жоңғар соғысындағы түбегейлі бетбұрыс деп саналады?	7.3.2.1 Жоңғар шапқыншылығына қарсы күресте танылған хандар мен батырлардың рөлін түсіндіру
XVIII ғасырдағы Қазақ хандығы	XVIII ғасырдың басына дейінгі қазақ - орыс қарым-қатынастарының тарихы. Зерттеу сұрағы: Неліктен Ресей Қазақстанды Азияға шығудың "кілті мен қақпасы" деп санады?	7.3.1.2 Қазақ хандығының ішкі саяси жағдайын талдау; 7.3.2.2 Қазақ хандығының сыртқы саясатының нәтижелерін анықтау
	Қазақ хандығының Ресей империясына қосылуының басталуы. Зерттеу сұрағы: Әбілқайыр ханның Анна Иоанновна патшайымға жазған хатының себептері мен салдары қандай болды?	7.3.1.2 Қазақ хандығының ішкі саяси жағдайын талдау; 7.3.2.2 Қазақ хандығының сыртқы саясатының нәтижелерін анықтау
Өлкетану	Өлкенің туристік маршруттары	7.2.3.5 туристік маршруттарды құру жолдарын ұсыну
2-тоқсан		
XVIII ғасырдағы Қазақ хандығы	Абылай ханның ішкі және сыртқы саясаты.	7.3.1.2 Қазақ хандығының ішкі саяси жағдайын талдау;

	Зерттеу сұрағы: Дербес Қазақ мемлекетін сақтап қалудағы Абылай ханның рөлі қандай?	7.3.2.3 Абылай ханның ішкі және сыртқы саясатын бағалау
XVIII ғасырдағы Қазақстанның мәдениеті	XVIII ғасырдағы халық ауыз әдебиеті. Зерттеу сұрағы: XVIII ғасырда ақын-жыраулар шығармаларында тарихи оқиғалар қалай көрініс тапты?	7.2.2.1 халық ауыз әдебиеті мен музыка өнері туындыларының тарихи дереккөзі ретінде құндылығын бағалау; 7.2.1.1 салт-дәстүрлер мен әдет-ғұрыптардың құндылықтары мен маңыздылығын анықтау
	XVIII ғасырдағы қазақтардың материалдық мәдениеті. Зерттеу сұрағы: Қазақтың ұлттық қолданбалы өнерінің бірегейлігі неде?	7.2.2.2 қолданбалы өнердің жетістіктерін бағалау
Отарлау және ұлт-азаттық күрес	XVIII ғасырдағы Қазақстандағы казак-әскери отаршылдығы. Зерттеу сұрағы: Қазақстанды отарлауды Ресей империясы қалай жүзеге асырды?	7.3.1.3 Ресей империясының отарлық саясатының себеп-салдарын анықтау
	Сырым Датұлы бастаған ұлт-азаттық қозғалыс. Зерттеу сұрағы: Сырым Датұлы Кіші жүз қазақтарының қандай құқықтарын қорғауды көздеді?	7.3.1.5 халықтың отаршылдыққа қарсы ұлт-азаттық күресінің себеп-салдарын анықтау; 7.3.1.6 ұлт-азаттық көтеріліс басшыларының рөліне баға беру
Өлкетану	Туған жердің "Атымтай жомарттары".	7.4.1.3 өлкені дамытуға қолдау көрсеткен тұлғалардың қызметіне баға беру
3-тоқсан		
Отарлау және ұлт-азаттық күрес	1822-1824 жылдардағы патша реформалары. Зерттеу сұрағы: Неліктен XX ғасырдың 20-шы жылдарында Қазақстанда әкімшілік реформалар жүргізілді?	7.3.1.4 Патша үкіметі реформалары нәтижесіндегі әкімшілік-аумақтық өзгерістерді түсіндіру; 7.1.2.1 дәстүрлі қазақ қоғамындағы өзгерістерді өткен тарихи кезеңдермен салыстыру арқылы анықтау
	1836-1838 жылдардағы Бөкей Ордасындағы қазақтардың көтерілісі. Зерттеу сұрағы: Исатай Тайманұлы мен Махамбет Өтемісұлын қандай ортақ идея біріктірді?	7.3.1.5 қазақ халқының отаршылдыққа қарсы ұлт-азаттық күресінің себеп-салдарын анықтау; 7.3.1.6 ұлт-азаттық көтеріліс басшыларының рөліне баға беру
	Кенесары Қасымұлы бастаған ұлт-азаттық қозғалыс. Зерттеу сұрағы: Кенесары хан бастаған ұлт-азаттық күрес неліктен жалпы ұлттық сипатқа ие болды?	7.3.1.5 халықтың отаршылдыққа қарсы ұлт-азаттық күресінің себеп-салдарын анықтау; 7.3.1.6 ұлт-азаттық көтеріліс басшыларының рөліне баға беру

Отарлау және ұлт-азаттық күрес	<p>XIX ғасырдың 40-60 жылдарындағы қазақтардың ортаазиялық хандықтармен қарым-қатынастары.</p> <p>Зерттеу сұрағы: Неліктен Орта Азия хандықтарының Қазақстанның оңтүстік аймақтарына экспансиясы күшейді?</p>	<p>7.3.1.5 халықтың отаршылдыққа қарсы ұлт-азаттық күресінің себеп-салдарын анықтау;</p> <p>7.3.1.6 ұлт-азаттық көтеріліс басшыларының рөліне баға беру</p>
Өлкетану	Туған өлкенің шежіресі	<p>7.4.1.4 өлке дамуының маңызды кезеңдерін анықтау;</p> <p>7.2.2.5 өлкенің тарихи оқиғалар хроникасын құру</p>
4-тоқсан		
Қазақстан Ресей империясының құрамында	<p>XIX ғасырдың екінші жартысындағы Қазақстандағы әкімшілік-аумақтық реформалар.</p> <p>Зерттеу сұрағы: Патша өкіметі тарапынан "бөліп ал да, билей бер" ұстанымы қалай жүзеге асты?</p>	<p>7.3.1.3 Ресей империясының отарлық саясатының себеп-салдарын анықтау;</p> <p>7.3.1.4 патша үкіметі реформалары нәтижесіндегі әкімшілік-аумақтық өзгерістерді түсіндіру;</p> <p>7.1.2.1 дәстүрлі қазақ қоғамындағы өзгерістерді өткен тарихи кезеңдермен салыстыру арқылы анықтау</p>
	<p>Қазақтардың 1860-1870 жылдардағы азаттық күресі.</p> <p>Зерттеу сұрағы: XIX ғасырдың 60-70 жылдарындағы ұлт-азаттық көтерілістердегі халық талаптарының сабақтастығы неден көрінді?</p>	<p>7.3.1.5 қазақ халқының отаршылдыққа қарсы ұлт-азаттық күресінің себеп-салдарын анықтау</p>
	<p>Қазақстандағы жаппай отаршылдық қоныс аудару саясаты.</p> <p>Зерттеу сұрағы: Патша өкіметінің қоныстандыру саясаты қазақ қоғамының өмірін қалай өзгертті?</p>	<p>7.4.1.2 отарлау саясатының қазақтардың дәстүрлі шаруашылығына тигізген әсерін талдау;</p> <p>7.1.1.2 Ресей империясының қоныстандыру саясатының себептері мен салдарын талдау;</p> <p>7.1.2.1 дәстүрлі қазақ қоғамындағы өзгерістерді өткен тарихи кезеңдермен салыстыру арқылы анықтау</p>
	Қазақстанда капиталистік қатынастардың дамуы.	

Қазақстан Ресей империясының құрамында	Зерттеу сұрағы: Қазақстанның өнеркәсіптік дамуы қалай басталды?	7.4.2.1 капиталистік қатынастар дамуының Қазақстанның экономикасына ықпалын анықтау
	Жәрменке саудасының дамуы. Зерттеу сұрағы: Қазақстанда неліктен жәрменке саудасы дамыды?	7.4.2.2 сауда қатынастарына жәрменкелердің әкелген өзгерістерін анықтау
	XIX ғасырдың екінші жартысындағы қазақ қоғамы. Зерттеу сұрағы: “Зар заман” өкілдерінің қоғамдық-саяси көзқарастары қандай факторлардың әсерінен қалыптасты?	7.2.1.2 ұлттық құндылықтарға отаршылдық саясаттың кері әсерін талдау; 7.1.2.2 қазақ зиялыларының қалыптасуының маңыздылығын түсіндіру; 7.2.3.1 Қазақстанның Ресей империясына кірігу нәтижесіндегі білім беру және ғылым саласындағы өзгерістерді сипаттау
Өлкетану	Менің мектебімнің тарихы	7.2.2.4 түрлі деректер негізінде өз мектебінің тарихын анықтау

4) 8-сынып:

4-кесте

Бөлім	Тақырып, мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
XIX ғасыр -XX ғасырдың басындағы Қазақстанның мәдениеті	XIX ғасырдағы мәдениеттің дамуы. Зерттеу сұрағы: Неге XIX ғасыр қазақ халқының дәстүрлі музыка өнерінің гүлденген дәуірі деп саналады?	8.2.1.1 салт-дәстүрлер мен әдет-ғұрыптардың құндылықтары мен маңыздылығын анықтау; 8.2.2.1 қазақ зиялыларының шығармашылық мұрасын талдау; 8.2.2.3 ұлттық музыкалық аспаптардың ерекшеліктерін сипаттау
	XIX ғасырдағы білім беру мен ағарту ісі. Зерттеу сұрағы: XIX ғасырда Қазақстанда оқу-ағартушылық мекемелер қандай түрде дамыды?	8.2.3.2 XIX ғасырдың екінші жартысындағы білім беру мен ағарту ісінің даму ерекшеліктерін түсіндіру
	Шоқан Уәлиханов – алғашқы қазақ ғалымы. Зерттеу сұрағы: Неге С. Мұқанов Шоқан Уәлихановқа арналған шығармасын "Аққан жұлдыз" деп атады?	8.2.3.1 Шоқан Уәлихановтың ғылыми зерттеулерінің тарихи құндылығын анықтау
	Ы. Алтынсарин – жаңашыл - педагог. Зерттеу сұрағы: Ыбырай Алтынсариннің халық ағарту саласындағы жаңашылдығы неден байқалады?	8.2.3.3 Ыбырай Алтынсариннің ағарту саласына қосқан үлесін бағалау
	Абай Құнанбаев – ұлы ойшыл.	

	<p>Зерттеу сұрағы: Неліктен Абай Құнанбайұлын "Хәкім Абай" деп атады?</p>	8.2.2.2 Абай Құнанбаевтың ақын, ойшыл, қоғам қайраткері ретіндегі қызметіне баға беру
	<p>XIX ғасырдың соңы – XX ғасырдың басындағы Қазақтардың ауызша тарихи дәстүрлерінің дамуы. Зерттеу сұрағы: Ш. Құдайбердіұлы, М. Көпейұлы, Қ. Халид еңбектерінің тарихи құндылығы неде?</p>	8.2.3.4 Шәкәрім Құдайбердіұлы, Мәшһүр Жүсіп Көпейұлы, Қ.Халид еңбектерін тарихи дерек ретіндегі маңызын айқындау
2-тоқсан		
XX ғасырдың басындағы Қазақстан	<p>Қазақстанның XX ғасырдың басындағы әлеуметтік-экономикалық жағдайы. Зерттеу сұрағы: Не себепті А. Байтұрсынов: "Қазақ ұлтының өмір сүруінің өзі проблемаға айналды", - деп санады?</p>	<p>8.1.1.2 Ресей империясының қоныс аудару саясатының салдарын бағалау; 8.3.1.1 қазақ зиялыларының Ресей империясының Мемлекеттік Думасындағы қызметіне баға беру ; 8.3.1.2 XX ғасыр басындағы Қазақстандағы қоғамдық-саяси процестерге баға беру</p>
	<p>Қазақстандағы 1916 жылғы ұлт-азаттық қозғалыс. Зерттеу сұрағы: 1916 жылғы ұлт-азаттық көтеріліс неліктен бүкілхалықтық сипат алды?</p>	<p>8.3.1.2 XX ғасырдың басындағы Қазақстандағы қоғамдық-саяси процестерге баға беру; 8.3.1.3 1916 жылғы ұлт-азаттық көтерілістің тарихи маңызын анықтау және тұлғалардың рөліне баға беру</p>
	<p>1917 жылғы ақпан буржуазиялық-демократиялық революциясы және оның Қазақстанға әсері. Зерттеу сұрағы: 1917 жылы саяси белсенділіктің артуы қандай оқиғалардан көрініс тапты?</p>	8.3.1.2 XX ғасыр басындағы Қазақстандағы қоғамдық-саяси процестерге баға беру
3-тоқсан		
XX ғасырдың басындағы Қазақстан	<p>"Алаш" қозғалысы және қазақ ұлттық идеясы. Зерттеу сұрағы: Неліктен "Алаш" партиясы халық қолдауына ие болды?</p>	<p>8.1.2.1 қазақ зиялыларының қоғамдағы рөлі мен қызметін талдау; 8.3.1.4 "Алаш" партиясының ұлттық мемлекеттілікті жаңғыртудағы саясатын талдау;</p>
	<p>XX ғасырдың басындағы қазақ зиялыларының көрнекті өкілдері. Зерттеу сұрағы: Қазақ зиялылары ұлттық мүдделерді қалайша қорғады?</p>	<p>8.1.2.1 қазақ зиялыларының қоғамдағы рөлі мен қызметін талдау; 8.2.2.1 қазақ зиялыларының шығармашылық мұрасын талдау және қоғамдық санаға тигізген әсеріне баға беру;</p>

		8.3.1.5 Әлихан Бөкейханның саяси көшбасшылық қызметіне баға беру
Қазақстанда кеңестік биліктің орнығуы	Қазақстан азаматтық қарсыластық жылдарында (1917-1920 жылдар). Зерттеу сұрағы: Қазан революциясының ұрандары халық арасында қандай үміт тудырды?	8.3.1.2 XX ғасырдың басындағы Қазақстандағы қоғамдық-саяси процестерге баға беру 8.3.2.1 қазақстандықтардың Патшаны құлатуға және Кеңес үкіметін орнатуға қосқан үлесін бағалау
	Қазақстандағы ұлттық автономиялар. Зерттеу сұрағы: Алаш Орда үкіметі мен Түркістан (Қокан) автономиясының идеялары неліктен жүзеге аспады?	8.3.1.6 Қазақстанда құрылған ұлттық автономиялардың маңыздылығына баға беру; 8.1.2.1 қазақ зиялыларының қоғамдағы рөлі мен қызметін талдау
	Қырғыз (Қазақ) АКСР-нің құрылуы. Зерттеу сұрағы: Қазақ Автономиялық Кеңестік Республикасы құрылуының тарихи маңызы неде?	8.3.1.6 Қазақстанда құрылған ұлттық автономиялардың маңыздылығына баға беру; 8.1.2.1 қазақ зиялыларының қоғамдағы рөлі мен қызметін талдау
4-тоқсан		
Қазақстан тоталитарлық жүйе кезеңінде	Әскери коммунизм саясатынан Жаңа экономикалық саясатқа көшу. Зерттеу сұрағы: Қазақстан үшін жаңа экономикалық саясаттың артықшылықтары қандай болды?	8.3.1.7 XX ғасырдың 20-30 жылдардағы әміршіл-әкімшіл жүйе саясатының зардаптарын талдау; 8.4.1.1 деректер мен дәйектерді салыстыру арқылы жаңа экономикалық саясаттың нәтижесінде орын алған өзгерістерді талдау
	Қазақстандағы 1920-1930 жылдардағы индустрияландыру. Зерттеу сұрағы: Қазақстандағы индустрияландыру саясатының қарама-қайшылығы неде?	8.4.2.1 Қазақстандағы индустрияландырудың жетістіктері мен кемшіліктерін талдау
	1920-1930 жылдардағы саяси репрессиялар. Зерттеу сұрағы: Сталиндік режим не себепті зиялыларға "халық жауы" деген айып тақты?	8.3.1.7 XX ғасырдың 20-30 жылдардағы әміршіл-әкімшіл жүйе саясатының зардаптарын талдау; 8.1.2.1 қазақ зиялыларының қоғамдағы рөлі мен қызметін талдау
	1920-1930 жылдардағы саяси репрессиялар.	8.3.1.7 XX ғасырдың 20-30 жылдардағы әміршіл-әкімшіл жүйе саясатының зардаптарын талдау;

	Зерттеу сұрағы: сталиндік режим не себепті зиялыларға "халық жауы" деген айып тақты?	8.1.2.1 қазақ зиялыларының қоғамдағы рөлі мен қызметін талдау
--	--	---

5) 9-сынып:

5-кесте

Бөлімше	Тақырып, мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
Кеңестік Қазақстанның мәдениеті: білім мен ғылым	Ахмет Байтұрсынов – "ұлт ұстазы". Зерттеу сұрағы: Ахмет Байтұрсыновтың ғылыми мұрасы қандай?	9.2.2.2 Ахмет Байтұрсыновты қазақ тіл білімінің негізін салушы, қоғам қайраткері ретінде бағалау; 9.3.1.3 Кеңес үкіметінің құрылу кезіндегі тарихи тұлғалардың рөлін бағалау
	XX ғ. 20-30 жылдарындағы білім беру жүйесі мен ғылым. Зерттеу сұрағы: Білім мен ғылым саласының қандай жетістіктері мен кемшіліктері болды?	9.2.3.2 кеңес дәуіріндегі қазақ тілінің ахуалын анықтау; 9.2.3.3 XX ғасырдың бірінші жартысындағы білім мен ғылым саласындағы өзгерістерді талдау
	Қ.Сатбаев – жан-жақты ғалым. Зерттеу сұрағы: Қаныш Сәтбаевтың феномені неде?	9.2.3.4 Қаныш Сәтбаевтың Қазақстан өнеркәсібі мен ғылымын дамытудағы рөліне баға беру
Кеңестік Қазақстанның мәдениеті: әдебиет пен өнер	XX ғасырдың 20-30 жылдарындағы қазақ әдебиетінің дамуы. Зерттеу сұрағы: Қазақ әдебиетінде социалистік реализм қалай көрініс тапты?	9.2.2.1 қазақ зиялыларының шығармашылық мұрасын талдау және қоғамдық санаға тигізген әсеріне баға беру
	XX ғасырдың 20-30 жылдарындағы қазақ өнерінің дамуы. Зерттеу сұрағы: Қазақ өнерінің жаңа белеске көтерілуі неден байқалды?	9.2.2.4 Әміре Қашаубаев пен Қажымұқан Мұңайтпасұлының қазақ халқын әлемге танытудағы рөліне баға беру; 9.2.2.1 қазақ зиялыларының шығармашылық мұрасын талдау және қоғамдық санаға тигізген әсеріне баға беру; 9.2.2.3 өнер мен әдебиеттегі өзгерістерді анықтау
2-тоқсан		
	Қазақстандықтардың Ұлы Отан соғысы шайқастарына қатысуы. Зерттеу сұрағы: Қандай қазақстандық Ұлы Отан соғысының батырлары халық есінде сақталды?	9.3.2.1 қазақстандықтардың Екінші дүниежүзілік соғысының жеңісіне қосқан үлесін бағалау; 9.3.2.2 Бауыржан Момышұлының батырлық, тұлғалық қасиетін айқындау
	Қазақстан – майдан арсеналы.	9.4.2.2 Қазақстан экономикасының соғыс жағдайларына бейімделгендігін дәлелдеу;

Қазақстан Ұлы Отан соғысы жылдарында	Зерттеу сұрағы: "Бәрі майдан үшін , бәрі Жеңіс үшін!" ұраны қалай жүзеге асты?	9.1.2.2 соғыс жылдарындағы халықтың әлеуметтік жағдайын анықтау
	Ұлы Отан соғысы жылдарындағы Қазақ КСР мәдениеті. Зерттеу сұрағы: Соғыс жылдарындағы Қазақстанның мәдени жетістіктері қандай болды ?	9.2.2.5 соғыс жылдарындағы өнер мен әдебиеттің халық рухын көтерудегі маңызын бағалау
	Қазақстанға КСРО халықтарының депортациясы. Зерттеу сұрағы: Қазақстан қалайша депортацияланған халықтардың өлкесіне айналды?	9.1.1.1 демографиялық өзгерістердің себептері мен салдарын анықтау
3-тоқсан		
Қазақстан соғыстан кейінгі жылдарда (1946-1953 жылдар)	Соғыстан кейінгі Қазақ КСР-нің әлеуметтік-экономикалық дамуы. Зерттеу сұрағы: Соғыстан кейінқазақстандықтардың өмірі қалай өзгерді?	9.1.1.1 демографиялық өзгерістердің себеп-салдарлық байланысын талдау арқылы дәйекті қорытынды жасау; 9.4.1.1 Кеңес үкіметі кезіндегі ауыл шаруашылығында орын алған өзгерістерге баға беру; 9.4.2.1 өнеркәсіптің ахуалын анықтап, қорытынды жасау
	Қазақстандағы әскери-өнеркәсіп кешені. Зерттеу сұрағы: Неліктен Қазақстан ядролық сынақтар алаңына айналды?	9.3.1.1 қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктерін түсіндіру және өзіндік интерпретация жасау; 9.3.2.1 XX ғасырдың екінші жартысындағы әскери-өнеркәсіп кешендерінің Қазақстанға тигізген зардаптарын талдау
	сталиндік идеологияның Қазақстандағы қоғамдық-саяси өмірге әсері. Зерттеу сұрағы: Неліктен тарихшы ЕрмұханБекмаханов 25 жылға бас бостандығынан айырылды?	● 9.2.3.1 Ермұхан Бекмахановтың Қазақстан тарихы ғылымына қосқан үлесін бағалау; 9.2.1.1 ● Мемлекеттің діни саясат салдарын анықтау; 9.3.1.1 қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктерін түсіндіру және өзіндік интерпретация жасау
Қазақстан "Хрущев жылымығы" кезеңінде (1954-1964 жылдар)	"Хрущев жылымық" кезеңіндегі Қазақстанның қоғамдық-саяси дамуы. Зерттеу сұрағы: "Жылымық кезеңі " қоғамға қандай өзгеріс әкелді?	9.3.1.1 қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктерін түсіндіру және өзіндік интерпретация жасау
4-тоқсан		
	Тың игеру жылдарындағы Қазақстан.	9.1.1.1 демографиялық өзгерістердің себеп-салдарлық байланысын талдау арқылы дәйекті қорытынды жасау;

Қазақстан "Хрущев жылымығы" кезеңінде (1954-1964 жылдар)	Зерттеу сұрағы: Тың және тыңайған жерлерді игеру саясаты Қазақстанға қалай әсер етті?	9.4.1.1 Кеңес үкіметі кезіндегі ауыл шаруашылығында орын алған өзгерістерге баға беру
	Қазақ КСР экономикасы- ның шикізатқа бағытталуы. Зерттеу сұрағы: Қазақстанның табиғи ресурстарын игеруде ұлттық мүдде қаншалықты ескерілді?	9.3.2.1 ХХ ғасырдың екінші жартысындағы әскери-өнеркәсіп кешендерінің Қазақстанға тигізген зардаптарын талдау; 9.3.1.1 қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктерін түсіндіру және өзіндікинтерпретация жасау
Қазақстан "тоқырау" кезеңінде (1965-1985 жылдар	1965-1985 жылдардағы Қазақстанның әлеуметтік-экономикалық дамуы. Зерттеу сұрағы: Не себепті 1965-1985 жылдар "тоқырау" кезеңі деп аталды?	9.4.2.1 өнеркәсіптің ахуалын анықтап, қорытынды жасау; 9.4.1.1 Кеңес үкіметі кезіндегі ауыл шаруашылығында орын алған өзгерістерге баға беру 9.4.1.2 кеңестік кезеңнің әлеуметтік-экономикалық мәселелеріне баға беру; 9.1.2.1 "тоқырау" жылдарындағы Қазақстан тұрғындарының әлеуметтік жағдайын талдау
	ХХ ғ. 60-80 жылдарындағы Қазақстанның қоғамдық-саяси дамуындағы қарама-қайшылықтар . Зерттеу сұрағы: ХХ ғасырдың екінші жартысында ұлттық мүдделерді қорғау қалай жүзеге асырылды?	9.3.1.1 қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктерін түсіндіру және өзіндікинтерпретация жасау; 9.3.1.4 әміршіл-әкімшіл саясатқа қарсы халық наразылықтарын салыстырып, талдау; 9.3.1.2 қоғамдық-саяси қайраткерлердің ұлттық мүддені қорғаудағы рөліне баға беру
	"Тоқырау" жылдарындағы демографиялық процестер. Зерттеу сұрағы: Қазақстандағы урбандалу процесіне қандай факторлар әсер етті?	9.1.1.1 демографиялық өзгерістердің себеп-салдарлық байланысын талдау арқылы дәйекті қорытынды жасау; 9.1.1.2 өткен тарихи кезеңдермен сабақтастықты орнату арқылы қазіргі кезеңдегі демографиялық процестерге баға беру

6) 10 -сынып:
6-кесте

Бөлім	Тақырып, мазмұны	Оқыту мақсаты
1-тоқсан		
	ХХ ғасырдың екінші жартысындағы білім беру жүйесінің дамуы. Зерттеу сұрағы: Кеңестік білім беру саласындағы реформалар қандай мақсат көздеді?	10.2.3.2 білім мен ғылым саласындағы мемлекеттік саясатқа баға беру
	ХХ ғасырдың 40-80 жылдарындағы қазақстандық	

Кеңестік Қазақстанның мәдениеті (1946-1985 жылдар)	ғалымдардың ғылымды дамытудағы жетістіктері. Зерттеу сұрағы: ХХ ғасырдың екінші жартысында ғылымның қай салалары көбірек дамыды?	10.2.3.2 білім мен ғылым саласындағы мемлекеттік саясатқа баға беру
	ХХ ғасырдың 40-80 жылдарындағы әдебиет пен өнердің дамуы. Зерттеу сұрағы: Кеңестік идеология қазақ мәдениетінің дамуына қалай әсер етті?	10.2.2.1 кеңестік әдебиет пен өнер туындыларында қоғамдық өмірдің бейнеленуін талдау; 10.2.2.2 Мұхтар Әуезов шығармаларының әлем әдебиетіндегі орнын бағалау
Қазақстан қайта құру кезеңінде (1986-1991 жылдар)	Қазақстан "Қайта құрудың" бастапқы кезеңінде. Зерттеу сұрағы: КСРО-ның ыдырауы: заңдылық па әлде кездейсоқтық па?	10.3.1.1 қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктерін түсіндіру және өзіндік интерпретация жасау; 10.4.1.2 Кеңес үкіметі кезіндегі орын алған әлеуметтік-экономикалық проблемаларды талдау
	Қазақстандағы 1986 жылғы Желтоқсан оқиғалары. Зерттеу сұрағы: Қазақстандағы 1986 жылғы Желтоқсан оқиғаларының сипаты қандай болды?	10.3.1.5 1986 жылғы Желтоқсан оқиғасының тарихи маңыздылығына баға беру; 10.3.1.4 әміршіл-әкімшіл саясатқа қарсы халық наразылықтарын салыстырып, талдау
	"Қайта құру" жылдарындағы Қазақстандағы демократиялық процестер. Зерттеу сұрағы: Демократиялық процестер қоғамдық сананы қалай өзгертті?	10.3.1.1 қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктерін түсіндіру және өзіндік интерпретация жасау
2-тоқсан		
	Қазақстан Республикасы тәуелсіздігінің жариялануы. Зерттеу сұрағы: "Қазақстан Республикасының тәуелсіздік туралы" Конституциялық Заңының тарихи маңызы қандай?	10.3.1.5 Қазақстанның тәуелсіздік жолындағы алғашқы қадамдарын анықтап, қорытындылау;; 10.3.1.6 өткен оқиғалармен сабақтастықты орнатып, Қазақстан тәуелсіздігінің жариялануының тарихи маңызын түсіндіру
	Н.Ә. Назарбаев - Қазақстан Республикасының Тұңғыш Президенті. Зерттеу сұрағы: Саяси көшбасшының мемлекет тарихының бетбұрысты кезеңдеріндегі рөлі қандай болды?	10.3.1.10 Тәуелсіз мемлекеттің қалыптасуындағы Елбасы Н. Назарбаевтың рөліне баға беру
		10.3.1.7 Тәуелсіз Қазақстанның қоғамдық – саяси дамуын талдау;

Қазақстан мемлекеттілігінің қайта жаңғыруы(1991 – 1996 жылдар)	Тәуелсіздіктің алғашқы жылдарындағы мемлекеттілікті қалыптастырудағы іс-шаралар. Зерттеу сұрағы: 1995 жылғы жаңа Конституцияны қабылдаудың	10.3.1.5Қазақстанның тәуелсіздік жолындағы алғашқы қадамдарын анықтап, қорытындылау; 10.3.1.2Қазақстан Республикасы Конституциясын мемлекеттің тұрақты дамуның кепілі ретінде бағалау
	Қазақстан – халықаралық құқық субъектісі. Зерттеу сұрағы: Қазақстанның әлемдік қауымдастыққа кірігуі қалай жүзеге асты?	10.3.2.1 XX ғасырдың 2 жартысында Қазақстанда құрылған әскери-өндірістік кешенді құрудың салдарын сараптау; 10.3.2.2 Қазақстан Республикасының халықаралық аренада танылуына баға беру; 10.3.2.3 Қазақстанның аймақтық және халықаралық ұйымдарымен байланыстарын талдау
3-тоқсан		
Қазақстан мемлекеттілігінің қайта жаңғыруы (1991 – 1996 жылдар)	Тәуелсіздіктің алғашқы жылдарындағы Қазақстанның экономикалық дамуы. Зерттеу сұрағы: Неліктен нарықтық экономикаға көшу барысында қиыншылықтар орын алды?	10.4.1.3 Қазақстан Республикасындағы жекешелендіру процесінің экономикаға ықпалын талдау; 10.4.2.1қазіргі өнеркәсіп жағдайын талдау; 10.4.2.2 нарықтық экономиканың өндірістік қатынастарға әсерін талдау; 10.4.2.3 Қазақстанның әлемдік экономикаға кірігуін талдау
	Тәуелсіздіктің алғашқы жылдарындағы әлеуметтік-демографиялық процестер. Зерттеу сұрағы: Қазақстандағы әлеуметтік-демографиялық процестердіңерекшеліктері неде?	10.1.1.3Қазақстанның даму стратегиясындағы демографиялық саясаттың бағыттарын талдау; 10.1.1.2өткен тарихи кезендермен сабақтастықты орнату арқылы қазіргі кезеңдегі демографиялық процестерге баға беру; 10.1.1.1 себеп-салдар байланыстарын талдау негізінде демографиялық өзгерістер туралы дәйекті қорытындылар жасау; 10.1.2.1қазіргі кездегі Қазақстан халқының әлеуметтік жағдайын статистикалық мәліметтер негізінде талдау; 10.3.2.4қазақ диаспораларының тарихи Отанымен байланысының маңыздылығын айқындау
	Қазақстан - 2030" Стратегиясы – мемлекет дамуындағы жаңа кезең.	10.3.1.8ұзақ мерзімді мемлекеттік стратегияларды талдау;

Тәуелсіз Қазақстан Республикасының дамуы (1997 жылдан бастап бүгінгі күнге дейін)	Зерттеу сұрағы: "Қазақстан - 2030" Стратегиясын қабылдау қажеттілігі неден туындады?	10.1.1.3 Қазақстанның даму стратегиясындағы демографиялық саясаттың бағыттарын талдау
	Қазақстанның 1997 жылдан бастап экономикалық дамуы. Зерттеу сұрағы: Қазақстан Республикасының ХХІ ғасырдағы экономикалық дамуының негізгі бағыттары қандай?	10.4.1.1 Тәуелсіз Қазақстанның шаруашылығында орын алған өзгерістерді талдау; 10.4.2.2 нарықтық экономиканың өндірістік қатынастарға әсерін талдау; 10.4.1.4 аграрлық секторды модернизациялау бағыттарын талдау; 10.4.2.4 сыртқы сауданың экономикаға әсерін зерттеу
	Қазақстанның 1997 жылдан бастап әлеуметтік дамуы. Зерттеу сұрағы: Қазақстан халқының әлеуметтік жағдайы қалай өзгерді?	10.1.2.1 қазіргі кездегі Қазақстан халқының әлеуметтік жағдайын статистикалық мәліметтер негізінде талдау
Тәуелсіз Қазақстан Республикасының дамуы (1997 жылдан бастап бүгінгі күнге дейін)	Халықаралық қатынастар жүйесіндегі Қазақстан. Зерттеу сұрағы: Қазақстанның жаңа әлемдегі орны қандай?	10.3.2.3 Қазақстанның аймақтық және халықаралық ұйымдарымен байланыстарын талдау; 10.3.2.2 Қазақстан Республикасының халықаралық аренада танылуына баға беру
	Астана – Тәуелсіз Қазақстанның астанасы. Зерттеу сұрағы: Астананы көшіру нәтижесінен ұтымды стратегиялық шешім болып табылды?	10.3.1.10 Астананы жаңа Қазақстанның өркендеуінің нышаны ретінде айқындау
4 -тоқсан		
Тәуелсіз Қазақстан Республикасының дамуы (1997 жылдан бастап бүгінгі күнге дейін)	"Қазақстан – 2050" стратегиялары. Зерттеу сұрағы: "Қазақстан – 2050" Стратегиясы қандай жаңа саяси бағытты белгіледі?	10.3.1.8 ұзақ мерзімді мемлекеттік стратегияларды талдау
	Қазіргі кездегі Қазақстанның дамуындағы басым бағыттары. Зерттеу сұрағы: "5 институционалды реформаларды жүзеге асырудағы 100 нақты кадам" ұлт жоспары нәтижесінен қабылданды?	10.3.1.8 ұзақ мерзімді мемлекеттік стратегияларды талдау
	Тәуелсіздік жылдарындағы білім мен ғылымның дамуы. Зерттеу сұрағы: Жаһандану жағдайындағы қазақстандық білім мен ғылымның даму тенденциялары қандай?	10.2.3.1 қоғамдық-саяси санасын оятудағы ұлттық баспаның ролі; 10.2.3.2 білім мен ғылым саласындағы мемлекеттік саясатқа баға беру
	Тәуелсіз Қазақстан мәдениетінің дамуы.	10.2.2.3 қазіргі кездегі өнер мен әдебиеттің даму тенденцияларын айқындау;

Қазіргі заманғы Қазақстан мәдениеті (1991 жылдан бүгінгі күнге дейін)	Зерттеу сұрағы: Жаһандану дәуіріндегі ұлттық мәдениетті дамыту мен сақтау жолдары қандай?	10.2.2.4 ұлттық құндылықтарды жаңғыртуға бағытталған мемлекеттік бағдарламалардың қажеттілігін негіздеу ("Мәдени мұра", "Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру" бағдарламасы)
	Діннің қазіргі Қазақстан қоғамындағы рөлі. Зерттеу сұрағы: Қазақстан қоғамында зайырлы мемлекет және діни сенім бостандығы ұстанымдары қалай үйлесім табуда?	10.2.1.1 дәстүрлі және деструктивті діни ағымдар мен ұйымдардың іс-әрекетін талдау; 10.2.1.2 Қазақстан халқы Ассамблеясының дінаралық, этносаралық келісім және ішкі тұрақтылықты нығайтудағы ықпалын бағалау
	"Мәңгілік Ел" ұлттық идеясы. Зерттеу сұрағы: "Мәңгілік Ел": идеясының біріктірушілік рөлі неде?	10.2.1.3 "Мәңгілік Ел" Жалпыұлттық идеясының маңыздылығын бағалау; 10.2.1.2 Қазақстан халқы Ассамблеясының дінаралық, этносаралық келісім және ішкі тұрақтылықты нығайтудағы ықпалын бағалау

Қазақстан Республикасының
Білім және ғылым министрі
2022 жылғы 1 сәуірдегі
№ 123 бұйрығына
27-қосымша
Қазақстан Республикасы
Білім және ғылым министрінің
2013 жылғы 3 сәуірдегі
№ 115 бұйрығына
664-қосымша

Көрмейтін және нашар көретін білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10 сыныптары үшін "Дүниежүзі тарихы" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Көрмейтін және нашар көретін білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10 сыныптары үшін "Дүниежүзі тарихы" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі – Бағдарлама) Қазақстан Республикасының "Білім туралы" Заңының 5-бабы б) тармақшасына сәйкес әзірленген.

2. Бағдарлама мақсаты - білім алушылардың бойында тарихи сана, толеранттылық, өз елі және басқа елдердің тарихы мен мәдениетіне құрмет қалыптастыру, ғасырлар бойы қалыптасқан жалпы адамзаттық құндылықтарды дарыту және зерттеушілік, ойлау, коммуникативті дағдыларды дамыту.

3. Бағдарлама міндеттері:

1) адамзат өркениетінің ежелгі заманнан бастап бүгінгі күнге дейінгі әлеуметтік, мәдени, саяси, экономикалық дамуының негізгі кезеңдері және түрлі халықтардың тарихи даму жолының ерекшеліктері туралы білімін қалыптастыру;

2) әлемнің тарихи дамуы барысында қалыптасқан жалпы адамзаттық құндылықтар жүйесі туралы білім беру;

3) тарихи дамудағы негізгі оқиғалардың, құбылыстардың және үдерістердің мәнін саналы түсінуін қалыптастыру;

4) тарихи оқиғаларды, құбылыстар мен процестерді және тарихи тұлғалардың қызметін дүниежүзі тарихы контекстінде сын тұрғысынан талдау және баға беру дағдыларын қалыптастыру мен дамыту;

5) тарихи деректерді талдау негізінде дәлелді пайымдау дағдыларын дамыту;

6) тарихи зерттеу жүргізу дағдыларын қалыптастыру мен дамыту (болжамдарды ұсыну, зерттеу сұрақтарын құрастыру, деректерді талдау, әртүрлі көзқарастарды салыстыру, нәтижелер мен қорытындыларды шығару, өзінің ұстанымын анықтау);

7) қазіргі кездегі саяси, әлеуметтік-экономикалық және мәдени процестерде бағдарлану үшін тарихи білімдерін қолдана білу дағдыларын қалыптастыру;

8) коммуникативті дағдыларды қалыптастыру, соның ішінде, өз ойын ауызша және жазбаша түрде анық білдіру, командада жұмыс істей алу, түрлі деректерден алынған ақпараттарды қоса алғанда, басылымдар мен электронды құралдарды қолдану.

4. Түзете-дамыту міндеттері:

1) есту және көру қалдығы негізінде түрлі деректердегі тарихи оқиғалар туралы ақпараты адекватты түрде қабылдауын қалыптастыру: (оқулықтар, хрестоматиялар, энциклопедиялар, көркем әдебиет, интернет ресурстары);

2) оқулық пен оқу құралында бағдарлай білу дағдыларын қалыптастыру;

3) пән материалын меңгеру сапасын арттыру үшін когнитивті үдерістерін дамыту және түзету: көрнекі-бейнелі, көрнекі-әрекетті, сыни, шығармашылық ойлауын, көру, есту және сипап сезу арқылы қабылдауын, зейінін және есте сақтауын;

4) қоршаған әлемді танып білудің арнайы әдістерін меңгеру: қорытындылау, салыстыру, сипаттау, тексеру, заттар мен құбылыстар туралы түсініктерін нақтылау үшін алгоритм құру;

5) оқу, жазу және көрнекі материалмен жұмыс істеу кезінде көру қалдығын оңтайлы қолдану біліктілігін дамыту;

6) сөйлеу тілінің вербализімін түзету (дамудың басқа психикалық жақтарынан сөздік аясының басымдығы); шынайы немесе нақты деректерге сүйенбей талқылау;

7) қоршаған әлемдегі заттар мен құбылыстар туралы түсініктерінің бұзылуынан туындайтын білім алудағы формализмді жою.

2-тарау. Оқу үдерісін ұйымдастырудың педагогикалық тұғырлары

5. Көру кемістігі бар оқушыларды оқыту құндылыққа бағытталған, жеке тұлғаға бағытталған, іс-әрекеттік, дифференциалді, қарым-қатынастық тұғырлар және ақпараттық-коммуникативті технологиялар арқылы жүзеге асады.

6. Құндылыққа бағытталған тұғыр "Мәңгілік Ел" жалпыұлттық идеяны жүзеге асыруға септігін тигізетін мәтіндерді, практикалық тапсырмаларды, шығармашылық жаттығуларды мақсатты түрде іріктеу арқылы орындалады. Бұл ұлттық және жалпыадамзаттық құндылықтарды, адамдардың құқығы мен бостандығын сыйлайтын әрі мойындайтын, Отанының дамуына өз үлесін қосуды қалайтын жеке тұлғаны тәрбиелеуде көрініс табады.

7. Тұлғаға бағытталған тұғыр оқытудың жаңа инновациялық технологияларын, дидактикалық және рөлдік ойындарын, тест тапсырмаларын күнделікті және дәстүрлі емес сабақтарда қолдану арқылы оқушылардың жеке қабілеттерін, танымдық қызығушылықтарын, шығармашылық және интеллектуалды әлеуетін ашуды көздейді..

8. Іс-әрекеттік тұғыр оқушыларды сабақ үстінде заттық-практикалық іс-әрекеттің барлық түрлеріне қатыстыруға септігін тигізеді, балалар алған түсініктері мен білімін, біліктілігін бекітеді, олардың есту, сезу және көру арқылы қабылдау дағдыларын жетілдіреді.

9. Дифференциалді тұғыр оқушының көру қалпына байланысты, олардың жеке қабілеттері мен ерекшеліктерін ескере отырып түзету тәсілдері мен деңгейлі тапсырмаларды өңдеп жасауды қарастырады.

10. Қарым-қатынастық тұғыр оқушылар мен педагог арасындағы вербальді және вербальді емес өзара әрекеттесу кезінде біліммен, біліктілікпен және дағдымен алмасуды білдіреді; сөйлеу тілінің дамуына ықпал етеді, тыңдай білуге және сұрақтар мен жауаптарды дұрыс құрастыруға бағытталған.

11. Пән бойынша ақпаратты іздеу, өңдеу және алмасу үшін интернет-ресурстарын, онлайн-сөздіктерді, анықтамаларды, форумдарды, электронды оқулықтарды және энциклопедияларды қолдану қажет; оқу үдерісінің үздіксіздік қағидасын ұстану үшін қашықтықтан оқыту технологияларын қолдану керек.

12. Қазақстан тарихы сабақтары арнайы жабдықталған кабинеттерде өтіледі:

1) қауіпсіздік техникасының талаптарына сәйкес келетін мектеп жиһаздарымен;

2) оқытудың арнайы құралдарымен: иллюстрациялар, рельефті суреттер мен тарихи карталар, жалпақ басылған және рельефті-нүктелі кестелер, анықтамалық және көркем әдебиет, көру және сипап-сезу арқылы қабылдауға қолжетімді, ірі әрі рельефті-нүктелі шрифтпен жазылған оқулықтар;

3) оқытудың техникалық құралдарымен: компьютерлік тифлоқешенімен, нашар көретіндер үшін сканерлеу және оқу үшін "Книголюб" кешенімен, интерактивті тақтамен, "Книга" электронды үлкейткіш құралымен, стационарлы және портативті үлкейткіш құралымен, тифлоплеермен, диктофонмен.

13. Оқыту барысында жалпы білім беру және түзету пәндерімен пәнаралық байланыс жүзеге асады: қоршаған әлем, жағрафия, әдебиет, сөйлеу тілін түзету мимиканы және пантомимиканы дамыту, көру қалдығы мен көру арқылы қабылдауын қорғау және дамыту, кеңістікте бағдарлау

3-тарау. Оқу пәнінің мазмұнын ұйымдастыру "Дүниежүзі тарихы"

14. "Дүниежүзі тарихы" пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

- 1) 5-сынып – аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағатты;
- 2) 6-сынып – аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағатты;
- 3) 7-сынып – аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағатты;
- 4) 8-сынып – аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағатты;
- 5) 9-сынып – аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағатты;
- 6) 10-сынып – аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағатты құрайды.

15. Бағдарлама мазмұны 4 бөлімдерді қамтиды:

- 1) "Әлеуметтік қатынастардың дамуы" бөлімі;
- 2) "Мәдениеттің дамуы мен өзара әрекеттесуі" бөлімі;
- 3) "Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі" бөлімі";
- 4) "Экономикалық қатынастардың дамуы" бөлімі.

16. "Әлеуметтік қатынастардың дамуы" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) әлеуметтік құрылымдар;
- 2) әлеуметтік әрекеттесу.

17. "Мәдениеттің дамуы мен өзара әрекеттесуі" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) дін;
- 2) өнер;
- 3) философиялық жүйелер;
- 4) ғылым.

18. "Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттестігі" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) мемлекет: белгілері, құрылымы және басқару тәртібі;
- 2) империи, соғыстар, көтерілістер мен революциялар.

19. "Экономикалық қатынастардың дамуы" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) шаруашылық жүйелер: эволюция және өзара әрекеттестік;
- 2) экономикалық жүйелердің тарихи үлгілері.

20. 5-сыныпқа арналған "Дүниежүзі тарихы" пәнінің базалық мазмұны:

1) терімшілер-аңшылардан бастап егіншілер мен малшыларға дейін. Адамның пайда болуы туралы теориялар. Адамдардың алғашқы бірлестік формалары: адамдар тобыры, ру, қауым, тайпа және олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтары. Ежелгі адамдардың өмір салты. Иемденуші және өндіруші шаруашылық түрлері (терімшілік,

аңшылық, балық аулау, мал шаруашылығы, егіншілік, металл өңдеу, айырбас сауда). "Неолиттік төңкеріс" ұғымы. Ежелгі діни наным-сенімдер. Алғашқы қауымдық өнердің түсінігі және түрлері;

2) өзен алқаптарының өркениеттері. Алдыңғы Азия мен солтүстік-шығыс Африканың табиғи жағдайлары. Месопотамия тарихының ежелгі кезеңі: Шумер және Аккад мемлекеттері. Ежелгі өркениеттердің шаруашылық жүйесі мен өнері;

3) Ежелгі Египет тарихы. Табиғи жағдайлары. Египеттегі мемлекеттің пайда болуы. Пирамидалар құрылысының дәуірі. Ежелгі Египеттің әлеуметтік құрылымы, экономика, діни наным-сенімдер мен ғылыми білімдері;

4) қос дөңгелекті арбалар мен империялар. "Империя" түсінігі. Ежелгі замандағы әскери өнер: соғыс арбалары мен атты әскердің пайда болуы. Жаулаушылық соғыстар мен империялар шекараларының өзгеруі. Таяу және Орта Шығыс империялары. Орталық Азияның ежелгі мемлекеттері. Әлеуметтік ұйымдасу, шаруашылығы мен мәдениеті;

5) Ежелгі Үндістан: буддизмнің гүлденуі мен индуизмнің салтанат құруы. Табиғи жағдайлары. Үндістанда мемлекеттің қалыптасуы. Ежелгі Үндістандағы индуизм мен буддизм. Ежелгі Үндістанның әлеуметтік құрылымы (касталық жүйе). Шаруашылығы. Мәдениеті мен ғылыми білімдердің дамуы;

6) Ежелгі Қытай. Табиғи жағдайлары. Ежелгі Қытай мемлекетінің қалыптасуы. Конфуций және Лао Цзы ілімдері. Ежелгі Қытайдың саяси, шаруашылық және қоғамдық құрылысы. Ежелгі Қытайдың мәдениеті;

7) Ежелгі Грекия. Ежелгі Грекияның географиялық жағдайы. Грекияның ежелгі өркениеттері. Грекиялық қала-мемлекеттер. Афина мемлекеті. Ежелгі Спарта. Ежелгі Грекияның саяси, шаруашылық және қоғамдық құрылысы. Грек-парсы соғыстары. Александр Македонский империясы;

8) Ежелгі Грекия мәдениеті. Ежелгі Грекияның тарихшылары мен философтары. Ежелгі Грекиядағы білім мен ғылым. Ежелгі Грекияның мәдениеті (күнделікті өмірі мен мерекелері, Олимпиада ойындары, діни наным-сенімдер, аңыздар мен мифтер, театр, сәулет және мүсін өнері);

9) Рим империясының гүлденуі. Апеннин түбегінің табиғи-географиялық ерекшеліктері. Ежелгі Римнің саяси және қоғамдық құрылысы (патшалық басқару және республика кезеңі тұсында). Римнің жаулаушылық соғыстары. Рим империясы. Рим империясындағы басқару жүйесі мен әлеуметтік ұйымдасу. Спартак бастаған құлдар көтерілісі. Шаруашылығы мен тұрмысы. Мәдениет. Империя дағдарысы;

10) дәуірлер тоғысындағы Рим. Христиандықтың пайда болуы. Рим империясындағы алғашқы христиандар. Мемлекеттік басқару жүйесі. Ұлы Константиннің діни реформасы. Ежелгі дүниенің мәдени мұрасы: жазу, әлемнің ғылыми бейнесі, ежелгі Римдегі техниканың дамуы.

21. 6-сыныпқа арналған "Дүниежүзі тарихы" пәнінің базалық мазмұны:

1) Рим империясының құлауы. Тарихтағы "орта ғасыр" түсінігі. Орта ғасырлар тарихының хронологиялық шеңбері мен кезеңдері. Халықтардың ұлы қоныс аудару және Батыс Рим империясының құлауы. Византия империясы. Византия мен Түрік қағанатының дипломатиялық қарым-қатынастары. Киев Русінің құрылуы. Киев Русінде христиандықтың қабылдануы;

2) феодализм. "Феодализм" түсінігі. Феодалдық шаруашылық түрінің ерекшеліктері. Феодалдық қоғамның әлеуметтік құрылымы. Ортағасырлық қалалар мен өнердің даму ерекшеліктері;

3) ислам тарихы. Ислам дінінің пайда болуы. 610 және 1258 жылдар аралығындағы ислам тарихындағы басты оқиғалар. Араб халифаты. Мұсылман әлемі мәдениетінің дамуы;

4) крест жорықтары. Крест жорықтарының (1-4 крест жорықтары) себептері, барысы мен салдарлары. Крест жорықтарынан кейінгі христиандық Еуропа мен мұсылман әлемі;

5) моңғолдар. Шыңғыс хан. Моңғол империясының құрылуы. Моңғолдардың әскери өнері. Еуразия этносаяси картасының қалыптасуына моңғол шапқыншылықтарының әсері;

6) XIV ғасырдағы - XVI ғасырдың бірінші жартысындағы ортағасырлық еуропалық қоғам. "Қара індет". Франция мен Англиядағы шаруалар көтерілісі. Феодалдық соғыстар (Жүз жылдық соғыс, Ал қызыл және Ақ раушандар соғысы) және Еуропадағы бір орталықтанған мемлекеттердің қалыптасуы. Жанна д'Арк;

7) Батыс пен Шығыстағы абсолютизм. Феодалдық мемлекеттің даму кезеңдері. Батыс пен Шығыс мемлекеттеріндегі абсолютизмнің ерекшеліктері (Франция, Ресей, Англия, Қытай, Жапония, Осман империясы). "Парламент", "Бас штаттар", "сейм", "кортес", "Бояр Думасы" ұғымдары;

8) сауда, қолөнер және әлемді игеру. Ұлы Жібек жолы. Халықаралық сауда мен саяхаттар. Қытайдағы Мин әулетіндегі теңіз саяхаттары (Чжен Хе басшылығымен). XV ғасырдың соңы - XVI ғасырдың басындағы Ұлы географиялық ашулар мен олардың салдарлары. XV ғасырдағы Америка халықтары. Алғашқы отарлық империялар (Португалия, Испания);

9) қайта өрлеу дәуірі. Батыс Еуропадағы қайта өрлеу дәуірінің мәдениеті. Гуманистер идеялары. Шығыстың ортағасырлық мәдениеті;

10) реформация. Реформация себептері мен оның Еуропа елдеріндегі таралуы. Мартин Лютер наразылығының тарихи маңызы;

11) ғылыми революция. Әлемнің қазіргі ғылыми бейнесінің негізін қалаушылар және олардың ізбасарлары (Николай Коперник, Галилео Галилей, Джордано Бруно).

22. 7-сыныпқа арналған "Дүниежүзі тарихы" пәнінің базалық мазмұны:

1) тарихтағы "Жаңа заман" түсінігі. Жаңа заман кезеңдері. XVII ғасырдағы ағылшын буржуазиялық революциясы. Дәстүрлі өркениет дағдарысы және Англияда

XVII ғасырда жаңа қоғамның пайда болуы. Өнеркәсіп төңкерісі және оның әлемді өзгертудегі ықпалы. Мануфактура, фабрикалардың пайда болуы және жалдамалы жұмысшы табының қалыптасуы. Өнеркәсіп төңкерісі: мәні, маңызы. Феодалдық құрылыстан капиталистік шаруашылыққа өту. Индустриалды қоғам әлеуметтік құрылымының ерекшеліктері. XVII ғасырдағы Англиялық буржуазиялық революция;

2) Үндістан, XVIII ғасырдағы Парсы мемлекеттері және Британия. Образование британской колониальной империи. Ұлы Моғолдар империясының дағдарысы мен күйреуі. Еуропалық мемлекеттердің Ост-Үнді компаниясы. XVII ғасырдағы Индияның әлеуметтік-экономикалық жағдайы. Ұлыбритания мен Францияның Индияға ықпал ету аймағы үшін бәсекелестігі;

3) Ағартушылық идеяларының таралуы. Ағартушылық кезеңінің қайраткерлері. Солтүстік Америкадағы революциялық идеялардың таралуындағы ағартушылық идеялардың рөлі;

4) француз революциясының көрінісі. Француз абсолютизмнің дағдарысы. Француз буржуазиялық революциясы. Ағартушылық идеялардың қоғамдық санаға әсері. Ағартушылық пен революция кезеңіндегі Франция мәдениеті. Республикалық құрылыстың құрылуы мен ерекшеліктері. Наполеон Бонапарттың ішкі және сыртқы саясаты. Францияның жаулаушылық соғыстары. Құрлықтық блокада. Наполеонның Ресейге басып кіруі. Антифранцуздық коалициялар. Наполеон империясының күйреуі;

5) Ресей мен Осман империясы бейбіт және соғыс жылдары. Осман империясының саяси және әлеуметтік-экономикалық даму ерекшеліктері. Танзимат реформасы: мақсаттары мен нәтижелері. XVIII ғасырдың II - жартысындағы Осман империясының әлсіреуі: ішкі және сыртқы саясат;

6) XIX ғасырдағы Ресейдегі қоғамдық-саяси ойдың дамуы. Әлеуметтік-экономикалық даму. Ресей самодержавиясының ерекшеліктері. Ресейдегі азаттық қозғалыстың үш кезеңі. Декабристер көтерілісі. II Александр императордың реформалары. Халықшылдардың қозғалысы. Ресейдегі марксизмнің таралуы мен В.И. Лениннің революциялық қызметінің басталуы;

7) XIX ғасырдағы Қытай мен Еуропа елдері. Цин династиясының оқшаулану саясаты мен еуропалықтардың сауда, дипломатиялық миссиялары. Апиын соғыстары: себептері мен салдары. Ихэтуандар көтерілісі ("боксерлер" көтерілісі). Еуропалық мемлекеттердің Қытайды "ықпал ету аймақтарына" бөлуі;

8) революциялық идеялардың XIX ғасырда Еуропаға таралуы. Мемлекеттердің саяси және әлеуметтік-экономикалық жағдайы (Германия, Италия). Либералдық және демократиялық қозғалыс. Марксизмнің қалыптасуы мен таралуы. Еуропадағы 1848 жылғы буржуазиялық революциялар. Франко-Пруссия соғысы және Германияның бірігуі. Италияның бірігуі.

23. 8-сыныпқа арналған "Дүниежүзі тарихы" пәнінің базалық білім мазмұны:

1) XIX ғасырдағы еуропалықтардың отарлау үстемдігі. 1857-1859 жылдардағы Үндістандағы ұлт-азаттық көтеріліс (сипайлар көтерілісі). Үндістанды басқарудағы өзгерістер. Үндістан ұлттық конгрессі және мұсылман Лигасы азаттық күресуде;

2) Америка Құрама Штаттарының күшеюі. "Айқын болашақ" идеясы және АҚШ территориясының өсуі. Трансатлантикалық құл саудасы. Өнеркәсіптік және әлеуметтік-экономикалық дамуы. "Монро доктринасы". Қиыр шығыстық саясат. "Жапонияның ашылуы". 1861-1865 жылдардағы азамат соғысы. АҚШ-та құлдықтың жойылуы;

3) суретшілер мен жазушылардың көзқарастарымен XIX ғасырдағы өзгерістерге шолу. XIX ғасырдағы өнер және оның бағыттары. Әдебиет пен өнер. Өнердегі әлеуметтік әділетсіздіктің суреттелуі (Э. Золя, А.Н.Радищев, А. Құнанбаев, Ч. Диккенс, Ф. М. Достоевский);

4) ғылыми ойдың дамуы. XIX ғасырдағы ғылыми жаңалықтар (Ч.Дарвин, Г.Мендель);

5) XX ғасырдың басындағы әлем. XX ғасырдың басына қарай әлемнің аумақтық бөлінуі және мемлекеттердің саяси құрылымы. Индустриалды қоғамнан ақпараттық қоғамға дейін. Ғылыми-техникалық прогресс. Өнер стильдерінің әлеуметтік себептілігі (модерн, символизм, реализм, авангардизм);

6) Бірінші дүниежүзілік соғыс. XX ғасырдың басына қарай жетекші капиталистік мемлекеттер арасындағы қарама-қайшылықтар. Бірінші дүниежүзілік соғыстың қысқа мерзімді себептері. 1914-1918 жылдардағы негізгі соғыс қимылдары. Соғыс жылдарындағы әскери стратегиялардың, ғылым мен техниканың дамуы. Германия мен оның одақтастарының жеңілуі. Компьен бітімі. Соғыстың салдары;

7) Бірінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі әлем. Париж бітім конференциясы. Әлемнің саяси картасының өзгеруі. Империялардың ыдырауы. Ұлттар Лигасының құрылуы. Мандаттық жүйе. Вашингтон конференциясы. Версаль-Вашингтон жүйесінің қарама-қайшылығы мен әлсіздігі. Осман империясында сұлтан билігінің жойылуы және шетел интервенттеріне қарсы күресі. Мұстафа Кемалдың (Ататүрік) тарихи рөлі. Түркия – зайырлы мемлекет;

8) 1917 жылғы Ресейдегі революциялар. Ресей империясындағы 1917 жылғы революциялық оқиғалар. Саяси күштердің күресі. Большевиктердің билік басына келуі. Кеңес үкіметінің алғашқы декреттері. Еңбекшілер құқығы туралы Декларация. Азамат соғысы және шетел интервенциясы. "Әскери коммунизм" саясатынан жаңа экономикалық саясатқа көшу. Кеңестік Социалистік Республикалар Одағының құрылуы. Әміршіл-әкімшіл жүйенің қалыптаса бастауы;

9) Бірінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі Азия елдері. Бірінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі Қытай. Гомиьданның қызметі. Азамат соғысы. Сунь Ятсен – Қытайдың уақытша президенті. Чан Кайши үкіметінің саясаты. Жапонияның қытайдағы басқыншылығы мен біртұтас майдан мәселесі;

10) Ұлы депрессия себептері мен салдары. әлемдік экономикалық дағдарыстың себептері мен салдарлары. АҚШ-тың "просперити" кезеңіндегі экономикалық және саяси дамуы;

11) Франклин Делано Рузвельттің "Жаңа бағыты". Соғысаралық кезеңдегі Америка Құрама Штатының сыртқы саясаты.

24. 9-сыныпқа арналған "Дүниежүзі тарихы" пәнінің базалық мазмұны:

1) Шығыстағы тоталитарлық режимі. И.В.Сталин және КСРО-дағы тоталитаризм. Индустрияландыру. Ұжымдастыру. Кеңестік қоғамның әлеуметтік құрылымы. 1937-1938 жылдардағы жаппай саяси репрессиялар. ГУЛАГ жүйесі. XX ғасырдың 30-жылының соңындағы Кеңес үкіметінің сыртқы саясаты. Бірінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі Жапония. "Танак меморандумы" және басқыншылық саясат. "Антикоминтерндік пакт" пен "Үштік пакт". Жапонияның Қытайдағы және оңтүстік-шығыс Азия елдеріндегі басқыншылық саясаты;

2) Батыстағы тоталитарлық режимі: Соғыстан кейінгі Италия. Фашистік ұйымның пайда болуы. Фашистердің билікке келуі. Фашизмге қарсы демократиялық күштердің күресі. "Маттеотти дағдарысы". Б.Муссолини үкіметінің ішкі және сыртқы саясаты;

3) Германия. 1918-1919 жылдардағы революциялық үдерістер. Веймар республикасы. Соғыс салдарлары, экономикалық және саяси дағдарыстар. Фашистік партия мен ұлтшылдардың билікке келуі. Тоталитарлық режимнің орнығуы. Ұлтшылдар партиясының әлеуметтік-экономикалық саясаты. Үшінші Рейхтің жүргізген сыртқы басқыншылық саясаты;

4) соғыстан кейінгі Францияның дамуы. Әлемдік экономикалық дағдарыс және оның Франциядағы салдарлары. Франциядағы фашизмнің жеңілу себептері. Халықтық майданның үкіметі;

5) соғысаралық кезеңдегі Испания. Буржуазиялық-демократиялық революция. Халықтық майданның жеңісі. Азамат соғысы және 1936-1939 жылдардағы фашистік интервенция. Ф.Франко диктатурасының орнауы;

6) Екінші дүниежүзілік соғыс: себептері мен салдары. Екінші дүниежүзілік соғыстың басталуы ұзақмерзімді және қысқамерзімді себептері. Германияның Батыс Еуропа елдерін басып алуы. Балқан түбегіндегі әскери қимылдар. Солтүстік Африкадағы соғыс қимылдары. Басып алынған аумақтарда орнатылған "Жаңа тәртіп". Холокост. "Барбаросса" жоспары. кеңестік елдің фашистік Германияға қарсы Ұлы Отан соғысы. Жапонияның Перл-Харборға шабуылы және Америка Құрама Штатының соғысқа кірісуі. Антифашистік коалиция, Ленд-лиз заңы, "Үлкен үштік" және "Екінші майдан" ашу мәселесі". Екінші дүниежүзілік соғыстың қорытындылары мен салдары;

7) Деколонизация үдерісінің күшеюі. Әлемдік отарлау жүйесінің дағдарысы мен құлдырауы. Британдық Үндістанды бөліп алу және екі доминионның пайда болуы. Үндістан тәуелсіздігін жариялауы. "Неру курсы". М. Ганди, И. Ганди және олардың Үндістан тәуелсіздігін нығайтудағы күресі;

8) XX ғасырдың бірінші жартысындағы ғылым және мәдениет. Мәдениеттің даму ерекшеліктері. XX ғасырдың бірінші жартысындағы жаратылыстану, қоғамдық ғылымдар, техника мен өндірістегі маңызды жаңалықтар мен жетістіктер. Қоғамдағы дін рөлінің өзгеруі. (понятия "секуляризация", "ар еркіндігі", "зайырлы мемлекет", "мемлекеттік дін");

9) XX ғасырдың екінші жартысындағы әлемнің саяси картасы. Африка жылы. Франциядағы отарлық мәселенің шиеленісуі. Соғыстан кейінгі әлемдегі интеграциялық және дезинтеграциялық үдерістер. Әлемдік "социалистік лагерьдің" қалыптасуы. Қарулану жолындағы жарыс. Трумэн доктринасы. Қос кеңістікті әлем. Әскери-саяси одақтар НАТО және ВШҰ қарсылығы. Маршалл жоспары. Берлин дағдарысы 1948-1949 және 1961 жылдары.

25. 10-сыныпқа арналған "Дүниежүзі тарихы" пәнінің базалық мазмұны:

1) халықаралық ұйымдардың қалыптасуы. Біріккен Ұлттар Ұйымының құрылуы мен қызметі. Адам құқықтарының жалпыға бірдей декларациясы. XX ғасырдың екінші жартысындағы халықаралық мәселелерді реттеудің жолдары. Еуропалық интеграция (Еуроодақ, Еуропадағы Қауіпсіздік және Ынтымақтастық Ұйымы);

2) XX ғасырдың екінші жартысындағы әлемдік экономиканың дамуы. Екінші дүниежүзілік соғыстың экономикалық салдарлары. Батыс Еуропа мен Америка Құрама Штатындағы "мемлекеттік әл-ауқаттылық" негізінің қалыптасуы. 1950-1960 жылдардағы жапондық және оңтүстік корейлік "экономикалық ғажайыптың" себептері ;

3) КСРО-дағы соғыстан кейінгі қалпына келу және әкімшіл-әміршіл жүйенің нығаюы. "Хрущев жылымығы". Кеңестік экономиканы реформалаудың сәтсіздікке ұшырау себептері. "Тоқырау" кезеңі (1960 жылдың II жартысы – 1980 жылдың соңы);

4) қос кеңістік әлемнен көпполюсті әлемге қарай. "Қырғи қабақ соғыстың" негізгі оқиғалары 1979-1985 жылдар және оның аяқталуы;

5) аумақтық мәселелерді шешудегі халықаралық ұйымдар. Екінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі араб мемлекеттерінің негізгі даму тенденциялары. Араб-израиль қайшылығы мен Палестина мәселесі. Халықаралық шиеленістерді реттеудегі Біріккен Ұлттар Ұйымының қызметі;

6) XX ғасырдың екінші жартысындағы қоғамның дамуы. "Араб көктемі": себептері мен әлем саясаты үшін салдары. Тәуелсіз Қазақстанның халықаралық жүйедегі орны;

7) Заманауи қоғамдағы дін. Қазіргі әлемдегі діннің ролі. Дәстүрлі және деструктивті діни ұйымдар. Локальді шиеленістердің себептері мен салдары (таяушығыс шиеленісі (араб-израил), Ольстерск шиеленісі). Астанадағы әлемдік және дәстүрлі дін съезді;

8) Бүгінгі әлемдегі лаңкестік қаупі. Халықаралық лаңкестік және экстремизм. Аса ірі лаңкестік әрекеттер және оның салдары;

9) Қазіргі әлемнің жаһандануы. Жаһандану үдерісінің мәні. Жаһандану жағдайында мәдениеттің дамуы;

10) XX ғасырдың екінші жартысындағы - XXI ғасырдың басындағы ғылым, білім, технология. Қазіргі кездегі ғылымның негізгі даму бағыттары. XX ғасырдың екінші жартысы – XXI ғасырдың басындағы жаратылыстану, қоғамдық ғылымдар, техника мен өндірістегі маңызды жаңалықтар мен жетістіктер. Ғылыми-техникалық революция - ғылыми-техникалық прогресстің жаңа кезеңі. Дамып кележатқан елдердің мәдени-техникалық даму ерекшелігі мен заңдылығы;

11) XX ғасырдың екінші жартысындағы - XXI ғасырдың басындағы мәдениет. Мәдениеттің негізгі даму бағыттары. Қазіргі кездегі ақпараттық қоғам. Адамзаттың мәдени мұрасын сақтаудағы ЮНЕСКО-ның қызметі.

4-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

26. Оқыту мақсаттары кодтық белгімен берілген. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сан бөлім мен бөлімше ретін, төртінші сан оқыту мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 5.1.2.4 кодында "5" – сынып, "1.2" – бөлім мен бөлімше, "4" – оқыту мақсатының реттік саны.

27. Бөлімдер бойынша әр сыныпқа оқытудан күтілетін нәтижелер:

1) "Әлеуметтік қатынастардың дамуы" бөлімі:

1-кесте

	Оқыту мақсаттары					
	5 сынып	6 сынып	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
Бөлімшелер	шамамен 2,5 миллион жыл бұрын – V ғасыр. Ежелгі Грекия, Ежелгі Қытай, Ежелгі Үндістан, Египет, Месопотамия және Парсы, Бактрия, Кушан хандығы, Эфталит мемлекеттері	V ғасыр. - X VII ғасырдың ортасы Франция, Германия, Англия, Қытай, Үндістан, Киев Русі, Мәскеу мемлекеті, Осман империясы, А р а б халифаты, Византия империясы	X VII ғасырдың ортасы -XIX ғ а с ы р Франция, Германия, Ұлыбритания, Қытай, Жапония, Үндістан, Ресей, Осман империясы	XX ғасырдың бірінші жартысы Франция, Германия, Ұлыбритания, Қытай, Үндістан, Ресей империясы және КСРО, Түркия, Сауд	XX ғасырдың екінші жартысы Франция, Германия, Ұлыбритания, АҚШ, Қытай, Үндістан, КСРО және Ресей, Корея, Жапония, араб елдері	XX ғасырдың соңы қазіргі кездегі Франция, Германия, Ұлыбритания, А Қ Ш , Оңтүстік-Шығыс Азия елдері, Үндістан, Ресей, Корея, араб елдері
			7.1.1.1 -" капитал", " буржуазия", " жұмысшы табы "			

<p>1 . 1 Әлеуметтік құрылымдар</p>	<p>5.1.1.1 түрлі теориялар негізінде адамның пайда болуын түсіндіру; 5.1.1.2 адамдар тобыры, ру, қауым, тайпа секілді алғашқы бірлестік формаларын түсіндіру</p>	<p>6.1.1.1 түрлі теориялар негізінде адамның пайда болуын түсіндіру</p>	<p>пролетариат ұғымдарын қоғамның әлеуметтік құрылымын түсіндіру үшін қолдану; 7.1.1.2 мануфактура, фабрикалардың пайда болуы мен жалдамалы жұмысшы табының қалыптасуы арасындағы байланысты анықтау; 7.1.1.3 еуропалық державалардың отаршылдық экспансиясы кезеңіндегі Азия мемлекеттерінің әлеуметтік құрылымындағы ерекшеліктерді анықтау (Қытай, Үндістан, Жапония)</p>	<p>8.1.1.1 тарихи оқиғаның нәтижелерін талдау арқылы әлеуметтік құрылымның өзгеруіне Қазан социалистік революциясының әсерін сипаттау</p>	<p>9.1.1.1 социалистік даму жолынан бастартуға байланысты әлеуметтік құрылымдағы өзгерістерді анықтау; 9.1.1.2 социалистік қоғамның дамуына байланысты әлеуметтік топтардың (жұмысшы табы, шаруалар, зиялылар) мәртебесіндегі өзгерісті талдау</p>	<p>10.1.1.1 XX ғасырдың екінші жартысында әлеуметтік құрылымдағы өзгерістерді талдау</p>
						<p>10.1.2.1 батыс және шығыс мемлекеттеріндегі әлеуметтік құрылымның ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтап, әлеуметтік тігінен және көлденеңінен мобильділікке мысал келтіру;</p>

1.2Өлеуметтік өзара әрекеттестік	5.1.2.1 ежелгі қоғамның әлеуметтік ұйымдасуын сипаттау; 5.1.2.2 Ежелгі әлемдегі құлдық ерекшелігін анықтау; 5.1.2.3 қоғамның әлеуметтік құрылымын түсіндіру үшін "касталық жүйе" ұғымын қолдану	6.1.2.1 үстемдік етушілер мен бағыныштылардың (феодалдар мен шаруалардың) өзара қатынасын сипаттау	7.1.2.1 саяси және экономикалық жүйесіндегі буржуазияның рөлін анықтау	8.1.2.1бірінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі қоғамдағы өзгерістерді талдау; 8.1.2.2 трансатлантикалық құлдықтың ерекшеліктерін анықтау	9.1.2.1 қоғамның әлеуметтік өміріндегі өзгерістерге реакцияшылардың (фашизм, тоталитаризм, нәсілшілдік, шовинизм, ұлтшылдық) таралуықпалын талдау	10.1.2.2әлемнің жетекші және дамушы мемлекеттеріндегі халықтың өмір сүру деңгейіне әсер ететін факторлар; 10.1.2.3қоғамның тарихи даму бағытын үлгілей (модельдей) отырып, жаһандану үдерісіне байланысты қазіргі әлемдегі әлеуметтік өзгерістерді бақылау (еңбек миграциясы, әлеуметтік интеграция); 10.1.2.4 қоғамдық сананы қалыптастыруда бұқаралық ақпарат құралдарының рөлін анықтау
----------------------------------	---	--	--	---	---	--

2) "Мәдениеттің дамуы мен өзара әрекеттестігі" бөлімі:

2-кесте

Оқыту мақсаттары						
5 сынып	6 сынып	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып	
шамамен 2,5 миллион жыл бұрын – V ғасыр. Ежелгі Грекия, ежелгі Рим, Ежелгі Қытай, Ежелгі Үндістан, Египет,	V ғасыр. - XVII ғасырдың ортасыФранция, Германия, Англия, Италия, Испания, Қытай, Үндістан, Киев Русі,	XVII ғасырдың ортасы -XIX ғасыр Франция, Германия, Англия, Қытай, Жапония,	XX ғасырдың бірінші жартысы Франция, Германия, Ұлыбритания, Қытай, Үндістан,	XX ғасырдың бірінші жартысы XX ғасырдың ортасы Италия, Франция, Германия, Ұлыбритания,	XX ғасырдың екінші жартысы мен қазіргі кезге дейін Франция, Германия, Ұлыбритания, АҚШ,	

	Месопотамия және Парсы, Бактрия, Кушан хандығы, Эфталит мемлекеттері	Мәскеу мемлекеті, Осман империясы, Иран, Араб халифаты, Византия империясы	Үндістан, Ресей, Осман империясы	Ресей империясы және КСРО, Түркия, Сауд Арабиясы,	АҚШ, Қытай, Үндістан, КСРО және Ресей, Корея, Жапония, араб елдері	Оңтүстік-Шығыс Азия елдері, Үндістан, Ресей, Корея, араб елдері
2.1 Дін	5.2.1.1 негізгі діни ұғымдарды (Құдай, ғибадатхана, абыз, қасиетті жазбалар, пұт) түсіндіру; 5.2.1.2 тотемизм, анимизм, фетишизм, магия сияқты ежелгі діни наным-сенімдерді білу; 5.2.1.3 ежелгі қоғамның дамуына діндердің ықпалын сипаттау	6.2.1.1 адамның дүниетанымы мен қоғамдық өмірдегі дін рөлінің өзгеру себептерін анықтау; 6.2.1.2 тарихи процестер контекстінде "гуманизм", "реформация", "протестантизм", "лютеранство", "кальвинизм", "контрреформация", "кезуиттер ордені" ұғымдарын түсіндіру	7.2.1.1 адамның дүниетанымы мен қоғамдық өмірдегі дін рөлінің өзгеру себептерін анықтау; 7.2.1.2 миссионерлік тін міндеттерін анықтау	8.2.1.1 мемлекет пен діннің өзара қатынасын сипаттау	9.2.1.1 тарихи кезеңдердің ерекшеліктерін салыстыра отырып, мемлекет пен діннің өзара қатынасын сипаттау; 9.2.1.2 "секуляризация", "арбостандығы", "зайырлы мемлекет", "мемлекеттік дін" ұғымдарын түсіндіру	10.2.1.1 қоғам өміріндегі дәстүрлі және деструктивті діни ұйымдардың іс-әрекетіне баға беру; 10.2.1.2 қазіргі қоғамдық-саясат мәселелерді түсіну және интерпретациялау үшін дін туралы білімдерін пайдалану; 10.2.1.3 тарихи процестің сабақтастығын орнату арқылы адамзаттың өркениетті даму жолдарын қалыптастырудағы әлемдік діндердің рөлін анықтау
	5.2.2.1 ежелгі адамдардың тұрмыс салтын сипаттау үшін "алғашқы қауымдық	6.2.2.1 тарихи оқиғалардың өзара байланысын орнату арқылы діндердің әлемдік мәдениетке ықпалын анықтау; 6.2.2.2 өнердің (сәулет, сурет өнері)	7.2.2.1 тарихи оқиғаларды интерпретациялау үшін өнер туындыла	8.2.2.1 XIX - XX ғасырдың басындағы өнердегі негізгі ағымдарды сипаттау (	9.2.2.1 танымал өнер қайраткерлерінің қоғамның	10.2.2.1 танымал өнер қайраткерлерінің қызметіне дүниежүзілік тарих контекстінде өзіндік баға беру; 10.2.2.2 XX ғасырдың екінші жартысы -

2.2 Өнер	өнер" ұғымын білу; 5.2.2.2 Ежелгі Египеттің ғибадатханалары мен пирамидаларын сипаттау; 5.2.2.3 ежелгі дүние өнеріне сипаттама беру	дамуына қоғамдағы өзгерістердің ықпалын анықтау; 6.2.2.3 антикалық мәдениетпен байланыс орнату арқылы Қайта өрлеу дәуірінің мәдениетін (бейнелеу, мүсін өнері) сипаттау; Шығыстың ортағасырлық мәдениетінің ерекшеліктерін сипаттау	ры н пайдалану; 7.2.2.2 XVII ғасыр соңындағы- XIX ғасыр ортасындағы өнердегі негізгі стильдер мен ағымдардың белгілерін анықтау	модернизм, символизм, реализм, авангардизм); 8.2.2.2өнердегі негізгі стильдер мен ағымдардың белгілерін (неоклассицизм, романтизм, импрессионизм, реализм) талдау	дамуына ықпалын талдау; 9.2.2.2 ғасырдың бірінші жартысында бұқаралық мәдениеттің (кинематограф, радио) қоғамның рухани дамуына ықпалын талдау	X X I ғасырдың басындағы бұқаралық мәдениеттің қоғамның рухани дамуына ықпалын бағалау; 10.2.2.3 ақпараттық қоғам жағдайындағы көркем шығармашылықтың жаңа түрлерінің қалыптасуын талдау
2.3 Философиялық жүйелер	5.2.3.1 ежелгі философтардың көзқарастарына қарапайым түсіндірме беру	6.2.3.1 Шығыс ойшылдарының ғылыми жетістіктерінің маңызын түсіндіру; 6.2.3.2 гуманистік идеялардың ортағасырлық мәдениеттің дамуына ықпалын анықтау	7.2.3.1 Ресейде жаңа қоғамдық-саяси ағымдардың (халықшылдық, либерализм) пайда болу себептерін анықтау; 7.2.3.2 ағартушылық дәуір идеяларының қоғамдық дамуға ықпалын анықтау	8.2.3.1Ресейде жаңа қоғамдық-саяси ағымдардың (консерватизм, марксизм, социал-демократия)пайда болу себептерін анықтау	9.2.3.1 "позитивизм", "прагматизм", "экзистенциализм" ұғымдарын тарихи кезеңді сипаттау үшін қолдану	10.2.3.1түрлі философиялық көзқарастардың қазіргі қоғамдық өмірге ықпалын бағалау; 10.2.3.2адам құқықтарын қорғау идеяларының қазіргі халықаралық құқық қорғау ұйымдарының қызметіне ықпалын түсіндіру; 10.2.3.3 жаһандану жағдайында ұлттық мәдени құндылықтарды сақтаудың маңыздылығын дәлелдеу
		6.2.4.1 адам өміріндегі				10.2.4.1ғылыми-техникалық

2.4 Ғылым	5.2.4.1 ежелгі қоғамның дамуындағы жазудың рөлін сипаттау; 5.2.4.2 ғылымдардың (арифметика, геометрия, астрономия, медицина) пайда болып, дамуына шаруашылық іс-әрекетпен әлеуметтік өзгерістердің ықпалын сипаттау	коршаған орта туралы білімнің рөлін түсіндіру; 6.2.4.2 жаратылыстану ғылымдарының келешектегі дамуы үшін кейінгі орта ғасырлар кезеңінде Жердің құрылысы туралы жасалған ғылыми жаңалықтардың маңыздылығын анықтау; 6.2.4.3 картадан XV-XVI ғасырдағы саяхатшылардың негізгі бағыт-бағдарларын белгілей отырып, Ұлы географиялық жаңалықтардың адамдардың әлем туралы түсінігіне ықпалын анықтау	7.2.4.1 адам өміріндегі коршаған орта туралы білімнің рөлін бағалау	8.2.4.1 адам өміріндегі коршаған орта туралы білімнің рөлін дүниетанымының қалыптасуына ықпалын түсіндіру; 8.2.4.2 Бірінші Дүниежүзілік соғыстың барысы мен нәтижесіне түсіндірме бере отырып, әскери ғылым мен техниканың және соғыс стратегияларының рөлін бағалау; 8.2.4.3 Бірінші Дүниежүзі соғысының барысы мен нәтижесіне түсіндірме бере отырып, әскери ғылым мен техниканың және соғыс стратегияларының рөлін бағалау	9.2.4.1 әлем мемлекеттерінің әлеуметтік-экономикалық дамуындағы кеинсиандық теорияның рөлін сипаттау; 9.2.4.2 тарихи оқиғалардың себептерін, нәтижелерін, маңызын тұжырымдау арқылы, ғылымның әлем мемлекеттерінің әлеуметтік-экономикалық дамуындағы рөлін бағалау; 9.2.4.3 тарихи оқиғаларға түсіндірме бере отырып, әскери ғылым және соғыс стратегияларының рөлін талдау	революцияның әлеуметтік және экологиялық салдарын бағалау және интерпретациялау; 10.2.4.2 адамзат өркениетінің даму сценарийін үлгілеу арқылы жаһандық мәселелерді шешуде ғылым мен білімнің маңызы туралы қорытынды жасау; 10.2.4.3 ғылыми жаңалықтардың (генетика, микробиология, ақпараттық технологиялар, нанотехнологиялар, ядролық физика) қоғам дамуына ықпалын талдау
-----------	--	--	---	---	--	---

3) "Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттестігі" бөлімі:

3-кесте

Оқыту мақсаттары						
5 сынып	6 сынып	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып	
шамамен 2,5 миллион жыл бұрын – V ғасыр Ежелгі Греция, Ежелгі Рим,	V ғасыр - XVII ғасырдың ортасы Франц ия, Германия, Италия, Англия, Қытай,	XVII ғасыр - XIX ғасыр ортасы. Франц ия, Германия, Англия, АҚШ	XIX ғ II жартысы - XX ғ басы Франция,	X X ғасырдың бірі нші жартысы XX ғ асыр ортасы Италия		XX ғасырдың екінші жартысы Қазіргі кезде дейін

Бөлімшелер	Ежелгі Қытай, Ежелгі Үндістан, Персия, Мысыр, Месопотамия, Бактрия, Кушан патшалығы, Эфталиттер мемлекеті	Үндістан, Жапония, Киев Русі, Мәскеу мемлекеті, Осман империясы, Иран, Араб халифаты, Византия империясы, Түркі қағанаты	, Қытай, Жапония, Үндістан, Ресей империясы, Италия, Дания, Венгрия, Осман империясы	Германия, Великобритания, АҚШ, Қытай, Үндістан, Ресей, КСРО, Туркия, Сауд Аравиясы	, Франция, Германия, Великобритания, Испания, АҚШ, Қытай, Үндістан, КСРО, Ресей, Корея, Жапония, Араб мемлекеті	Франция, Германия, Ұлыбритания, АҚШ, Қытай, Үндістан, КСРО, Ресей, Корея, Жапония, Араб мемлекеті
3.1 Мемлекет: белгілері, құрылымы және басқару тәртібі	5.3.1.1 ежелгі мемлекеттердің саяси құрылымының ерекшеліктерін сипаттау; 5.3.1.2 Афина мемлекетінде демократияның пайдасын болуын түсіндіру	6.3.1.1 ерте, орта, кейінгі орта ғасырлар хронологиялық шегін білу және уақыт жолағында белгілеу; 6.3.1.2 Батыс пен Шығыстағы монархия формаларын (сословиелік-өкілдік және шексіз билік) ажырату; 6.3.1.3 феодалдық мемлекеттің даму кезеңдерін сипаттау; 6.3.1.4 феодалдық соғыстар мен орталықтандырылған мемлекеттердің құрылуы арасында байланыс орнату; 6.3.1.5 саяси биліктің ерекшеліктерін анықтау үшін әр түрлі елдердің	7.3.1.1 республикалық басқару құрылымының ерекшеліктерін анықтау; 7.3.1.3 тарихи оқиғаны түсіндіру үшін "басыбайлы құқық", "декабристер", "халықшылдар", "жеке террор", "пролетариат диктатурасы" ұғымдарын қолдану; 7.3.1.3 әртүрлі елдердің бір уақыт кезеңіндегі тарихи оқиғаларын салыстыру арқылы ұлттық мемлекеттердің (Италия,	8.3.1.1 қоғамдық-саяси ағымдардың (элеуметтік либерализм, элеуметтік консерватизм, марксизм, социал-демократия) қоғамның өміріне ықпалын талдау; 8.3.1.2 Батыс бағытындағы АҚШтың экспансиясын сипаттау	9.3.1.1 фактілерді, процестер мен оқиғаларды салыстыру арқылы дүниежүзілік экономикалық дағдарыстағының шығудың түрлі жолдарын түсіндіру (АҚШ, Франция, Германия); 9.3.1.2 тоталитаризм, әміршіл-әкімшіл жүйе сияқты саяси режимдердің қалыптасу алғы шарттары мен тарихын түсіндіру	10.3.1.1 Мемлекеттік әл-ауқаттылық" ұғымын 1970 – 1980 жылдардағы элеуметтік саладағы өзгерістерді сипаттау үшін қолдану; 10.3.1.2 Еуропа мен Азияның жетекші мемлекеттеріндегі конституциялық-құқықтық идеологияның қалыптасу жолдарын талдау (Жалпыға бірдей адам құқығы Декларациясы Еуропаның пәнін Ұлтымақтастық Ұйымы,

		билеушілерінің қызметін салыстыру; 6.3.1.6 "парламент", "Бас штаттар", "сейм", "кортес", "Боярлар Думасы" ұғымдарын түсіндіру	Германия) қалыптасу маңызын анықтау			Еурокенес, Гаагадағы Халықаралық сот)
3.2 Империялар, соғыстар, көтерілістер және революциялар	5.3.2.1 ежелгі заман тарихындағы мемлекетаралық қатынастарды түсіндіру үшін "империя" ұғымын білу және пайдалану; 5.3.2.2 басқыншылық соғыстар мен империялардың пайда болуы мемлекеттердің шекараларын	6.3.2.1 Рим империясының ыдырау себептерін анықтау және жіктеу; 6.3.2.2 кейінгі орта ғасыр кезеңіндегі антифеодалдық көтерілістердің себептері мен салдарын анықтау; 6.3.2.3 Византияның ішкі саясатын сипаттап, оның ұзақ өмір сүруінің себептерін анықтау және жіктеу; 6.3.2.4 Византияның дипломатиялық саясатын оның көршілес елдермен қарым-қатынасының мысалында қарастырып, сипаттау; 6.3.2.5 ортағасырлық шапқыншылықтар кезіндегі халықаралық қатынастарды	7.3.2.1 Батыс Еуропадағы Солтүстік Америкадағы буржуазиялық революциялардың себептерін сипаттау; 7.3.2.2 XVIII–XIX ғасырдың ортасындағы халықаралық қатынастардағы өзгерістерді сипаттау; 7.3.2.3 басқыншылық соғыстардың әлемдік саясаттың өзгеруіне ықпалын бағалау (Наполеон соғыстары мысалында); 7.3.2.4 тарихи оқиғаларды	8.3.2.1 Бірінші дүниежүзілік соғыстың алғышарттары мен себептерін айқындау; 8.3.2.2 империялардың (Австро – Венгрия, Ресей, Осман империясы) ыдырау себептерін тұжырымдау; 8.3.2.3 XIX ғасырдағы әлемнің саяси картасындағы негізгі өзгерістерді анықтау; 8.3.2.4 Ұлттар Лигасының қызметі мен Версаль-Ваш	9.3.2.1 отаршылық жүйе күйреуінің себептері мен салдарын талдау; 9.3.2.2 "қырғи қабақ соғыс" салдарын талдау; 9.3.2.3 Екінші дүниежүзілік соғыстың себептерін, сипаты мен салдарын талдау; 9.3.2.4 "қырғи қабақ соғыстан" кейін әлемдегі интеграциялық және дезинтеграци	10.3.2.1 тарихи фактілер мен картаға сүйене отырып, әскери-саяси одақтар НАТО және ВШҰ-ның қарсылығын сипаттау; 10.3.2.2 XX ғәлемдегі интеграциялық және дезинтеграциялық процестерді айқындау; 10.3.2.3 Займақтық шиеленістердің себептері мен салдарын тұжырымдау; 10.3.2.4 халықаралық шиеленістерді реттеудегі БҰҰ-ның қызметін бағалау;

қалай өзгергенін түсіндіру; 5.3.2.3 Ежелгі Римдегі Спартак көтерілісін сипаттау, себептерін анықтау	н ерекшеліктерін анықтау; 6.3.2.6 картада оқиғаларды даму динамикасын да белгілей отырып, 1-4 жорықтар мысалында крест жорықтарының себеп-салдарын анықтау; 6.3.2.7 "отаршылдық саясат" ұғымын түсіндіру (Испания және Португалияның жаулап алуының мысалында)	түсіндіру үшін "либерализм", "консерватизм", "социализм", "марксизм", "ұлтшылдық" ұғымдарын қолдану; 7.3.2.5 еуропалық отаршылдық экспансияның Шығыстың қоғамдарына ықпалын сипаттау	ингтон жүйесін талдау және бағалау; 8.3.2.5 еуропалық отаршылдық экспансияның Шығыстың қоғамдарына ықпалын талдау	ялық процестерді айқындау; 9.3.2.5 ХХ ғасыр ортасындағы мемнің территориялді бөлінуі мен елдердің саяси құрылымын сипаттау	10.3.2.5 қазіргі кездегі халықаралық лаңкестік және экстремизм проблемасын талдау; 10.3.2.6 ХХ ғасырдың екінші жартысында әлемнің саяси картасындағы өзгерістерді тұжырымдау және бағалау
--	--	---	--	---	--

4) "Экономикалық қатынастардың дамуы" бөлімі:

4-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары					
	5 сынып	6 сынып	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
шамамен 2,5 миллион жыл бұрын - V ғасыр Ежелгі Греция, Ежелгі Рим, Ежелгі Қытай, Ежелгі Үндістан, Персия, Египет, Месопотамия, Бактрия, Кушан хандығы, эфталиттер мемлекеті	V ғасыр - XVII ғасырдың ортасы Франция, Германия, Италия, Англия, Қытай, Үндістан, Осман империясы, Парсы мемлекеті, Араб халифаты, Византия империясы	XVII ғасыр - XIX ғасыр ортасы Франция, Германия, Италия, Англия, Қытай, Жапония, Үндістан, Ресей, АҚШ, Парсы мемлекеті, Осман империясы	XIX ғ. II жартысы - XX ғ. басы Франция, Германия, Ұлыбритания, АҚШ, Қытай, Италия, Үндістан, Ресей, КСРО, Корей, Сауд Арабиясы	XX ғасырдың бірінші жартысы - XX ғ. ортасы. Италия, Франция, Германия, Ұлыбритания, Испания, АҚШ, Қытай, Италия, Үндістан, Ресей, КСРО, Корея, Жапония, араб мемлекеттері	XX ғасырдың екінші жартысында әлемнің саяси картасындағы өзгерістерді тұжырымдау және бағалау	XX ғасырдың 70-жылдарындағы жұмыссыздық

<p>4.1 Шаруашылық жүйелер: эволюция және өзара әрекеттестік</p>	<p>5.4.1.1 шаруашылық түрлерін (терімшілік, аңшылық, балық аулау, егіншілік, мал шаруашылығы, металл өңдеу, айырбас сауда) сипаттау; 5.4.1.2 "неолиттік төңкеріс" ұғымын түсіндіру, оның мәнін ашу; 5.4.1.3 ежелгі өркениеттердің шаруашылық жүйесін сипаттау</p>	<p>6.4.1.1 колөнер мен сауданың рөлін анықтай отырып, ортағасырлық калалардың даму ерекшелікте рін сипаттау; 6.4.1.2 ортағасырлар дағы халықаралық сауда мен саяхаттардың рөлін түсіндіру</p>	<p>7.4.1.1 себеп-салдарды анықтау арқылы Еуропадағы феодалдық құрылыстан капиталистік шаруашылыққа (мануфактура, фабрика) өту процесін түсіндіру; 7.4.1.2 Англияның әлемдік жетекші держава ретінде қалыптасуындағы өнеркәсіп төңкерісінің рөлін сипаттау; 7.4.1.3 "экспорт", "импорт", "экспансия", "отарлау", "фактория" ұғымдарын қолдану арқылы, тауар-ақша қатынастарының дамуын түсіндіру</p>	<p>жетістіктерінің (конвейер өндірісі, стандарттау) мемлекеттердің шаруашылық жүйесінің дамуына ықпалын бағалау; 8.4.1.2 индустриялық қоғамның даму процесін түсіндіру үшін "модернизация" ұғымын пайдалану; 8.4.1.3 АҚШ-дағы капиталистік монополиялардың даму ерекшеліктерін анықтау; 8.4.1.4 тарихи оқиғаларды талдау үшін "бағалы қағаздар нарығы", "акция", "алыпсатарлық", "кор биржасы", "несие", "банкроттық", "инфляция" ұғымдарын пайдалану; 8.4.1.5 фактілерді, процестерді, оқиғаларды салыстыра отырып, индустриялық қоғам қайшылықтарының (өндіру мен тұтыну теңгерімі) шиеленісу</p>	<p>тың себеп-салдарын талдау; 10.4.1.2 инфляция", "дағдарыс", "стагнация" ұғымдарын пайдалана отырып, XX ғасырдың екінші жартысындағы мемлекеттердің экономикалық дамуын интерпретациялау; 10.4.1.3 жаһандану жағдайындағы интеграцияның маңызын бағалау; 10.4.1.4 себеп-салдарлық байланыстарды талдау арқылы социалистік шаруашылық жүйесінің дамуындағы қарама-қайшылықтарды анықтау; 10.4.1.5 Оңтүстік - Шығыс Азия мемлекеттерінің қарқынды экономикалық дамуына ықпал ететін негізгі</p>
---	---	---	---	---	--

				себептерін анықтау		факторларды талдау
4.2 Экономикалық жүйелердің тарихи үлгілері	5.4.2.1 экономикалық ілгерілеуді түсіну үшін шаруашылықтың иемденуші және өндіруші түрлерін салыстыру	6.4.2.1 экономикалық қатынастардың формаларын түсіндіру арқылы феодалдық шаруашылықтың ерекшеліктерін сипаттау	7.4.2.1 түрлі мемлекеттердің өнеркәсіптік даму сатысына өту процесінің ерекшеліктерін анықтау 7.4.2.2 қоғамның индустрияға дейінгі және индустриялық дамудың кезеңдерінің айырмашылығын анықтау	8.4.2.1 түрлі мемлекеттердің өнеркәсіптік даму сатысына өту процесінің ерекшеліктерін анықтау	9.4.2.1 "жоспарлы экономика", "нарықтық экономика" ұғымдарын қолдана отырып, ХХ ғасырдың бірінші жартысындағы капитализм мен социализмнің экономикалық жүйелерін салыстыру	"10.4.2.1 экономикалық жүйелердің тиімділігін интерпретациялау және негіздеу; 10.4.2.2 постиндустриалды қоғамның басты экономикалық ресурсы ретінде ақпараттың рөлін бағалау

28. Бағдарлама көрмейтін және нашар көретін білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10 сыныптары үшін "Дүниежүзі тарихы" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспары негізінде осы Бағдарламаның қосымшасына сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақмерзімді жоспарда әрбөлім бойынша оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

29. Тоқсандағы бөлімдер және бөлім ішіндегі тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

30. Ұзақ мерзімді жоспардағы тақырыптар білім алушылардың ойлау қабілетін белсендіретін және олардың сын тұрғысынан ойлау, проблемалық сұрақ қою, өздігінен талдау жасау дағдыларын дамытуға мүмкіндік беретін проблемалық сұрақтар түрінде құрастырылған.

Негізгі орта білім беру деңгейінің 5-9-сыныптарына арналған "Дүниежүзі тарихы" оқу пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасына қосымша

Көрмейтін және нашар көретін білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10 сыныптары үшін "Дүниежүзі тарихы" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) 5 сынып:

1-кесте

Бөлім	Тақырып, мазмұны	Оқу мақсаттары
1-тоқсан		

Терімшілер-аңшылардан бастап егіншілер мен мал өсірушілерге дейін	Алғашқы адам қалай пайда болды ?	5.1.1.1 түрлі теориялар негізінде адамның пайда болуын түсіндіру; 5.1.1.2 адамдар тобыры, ру, қауым , тайпа секілді алғашқы бірлестік формаларын және олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын түсіндіру
	Неліктен ежелгі адамдар Ласко үңгірінің қабырғаларына сурет салған?	5.2.2.1 ежелгі адамдардың тұрмыс салтын сипаттау үшін "алғашқы қауымдық өнер" ұғымын пайдалану; 5.2.1.2 тотемизм, анимизм, фетишизм, магия сияқты ежелгі діни наным-сенімдерді білу
	Неліктен адамдар егіншілікпен және мал шаруашылығымен айналыса бастады?	5.4.1.1 кәсіп және шаруашылық түрлерін (терімшілік, аңшылық, балық аулау, егіншілік, мал шаруашылығы, металл өңдеу, айырбас сауда) сипаттау; 5.4.1.2 "неолиттік төңкеріс" ұғымын түсіндіру, оның мәнін ашу; 5.4.2.1 экономикалық ілгерілеуді түсіну үшін шаруашылықтың иемденуші және өндіруші түрлерін салыстыру
Өзен алқаптары өркениеттері	Неліктен ежелгі өркениеттер өзен алқаптарында дамыды?	5.4.1.3 ежелгі өркениеттердің шаруашылық жүйесін сипаттау
	Өзен алқаптарындағы өркениеттер туралы қалай біле аламыз?	5.4.1.3 ежелгі өркениеттердің шаруашылық жүйесін сипаттау; 5.2.2.3 ежелгі дүниенің өнеріне сипаттама беру
Ежелгі Египет	Неліктен Египет "Қара жер" деп аталған?	5.2.4.2 ғылымдардың (арифметика , геометрия, астрономия, медицина) пайда болып, дамуына шаруашылық іс-әрекет пен әлеуметтік өзгерістердің ықпалын сипаттау; 5.4.1.3 ежелгі өркениеттердің шаруашылық жүйесін сипаттау
	Ежелгі Египет пирамидалары қалай салынды?	5.2.1.2 тотемизм, анимизм, фетишизм, магия сияқты ежелгі діни наным-сенімдерді білу; 5.2.2.2 Ежелгі Египет ғибадатханалары мен пирамидаларын сипаттау; 5.1.2.1 ежелгі қоғамның әлеуметтік ұйымдасуын сипаттау
		5.1.2.1 ежелгі қоғамның әлеуметтік ұйымдасуын сипаттау;

	Пунт жеріне перғауын Хатшепсут кемелерін не үшін жіберді?	5.4.1.3 ежелгі өркениеттердің шаруашылық жүйесін сипаттау
	Ежелгі Египет тұрғындарының өмірі туралы Тутанхамон табытханасы қандай сыр шертеді?	5.2.1.2 тотемизм, анимизм, фетишизм, магия сияқты ежелгі діни наным-сенімдерді білу; 5.2.2.2 Ежелгі Египет ғибадатханалары мен пирамидаларын сипаттау; 5.1.2.1 ежелгі қоғамның әлеуметтік ұйымдасуын сипаттау
2-тоқсан		
Қос дөңгелекті арбалар және империялар	Қос дөңгелекті арбаның пайда болуы әлемді қалай өзгертті?	5.3.2.1 ежелгі заман тарихындағы мемлекетаралық қатынастарды түсіндіру үшін "империя" ұғымын білу және пайдалану; 5.3.2.2 басқыншылық соғыстар мен империялардың пайда болуы мемлекеттердің шекараларын қалай өзгергерткенін түсіндіру
	Хаммурапи патша Вавилонды қалай қуатты империяға айналдырды?	5.3.2.1 ежелгі заман тарихындағы мемлекетаралық қатынастарды түсіндіру үшін "империя" ұғымын білу және пайдалану; 5.3.2.2 басқыншылық соғыстар мен империялардың пайда болуы мемлекеттердің шекараларын қалай өзгергерткенін түсіндіру
	Таяу және Орта Шығыстағы ежелгі империялар неліктен қуатты болды?	5.3.2.2 басқыншылық соғыстар мен империялардың пайда болуы мемлекеттердің шекараларын қалай өзгергерткенін талдау; 5.1.2.1 ежелгі қоғамның әлеуметтік ұйымдасуын сипаттау; 5.4.1.3 ежелгі өркениеттердің шаруашылық жүйесін сипаттау
	Ежелгі Орта Азия империялары қаншалықты қуатты болды?	5.3.2.2 басқыншылық соғыстар мен империялардың пайда болуы мемлекеттердің шекараларын қалай өзгерткенін талдау; 5.1.2.1 ежелгі қоғамның әлеуметтік ұйымдасуын сипаттау; 5.4.1.3 ежелгі өркениеттердің шаруашылық жүйесін сипаттау
	Ежелгі Мохенджо-Даро қаласы қалай жойылып кетті?	5.4.1.3 ежелгі өркениеттердің шаруашылық жүйесін сипаттау; 5.2.2.3 ежелгі дүние өнеріне сипаттама беру
		5.1.2.3 қоғамның әлеуметтік құрылымын түсіндіру үшін "касталық жүйе" ұғымын қолдану;

Ежелгі Үндістан: буддизмнің гүлденуі мен индуизмнің салтанат құруы	Неліктен Ежелгі Үндістанда индуизм буддизмнен басым болды?	5.2.1.3 ежелгі қоғамның дамуына діндердің ықпалын сипаттау
	Ежелгі сауда орталығы ретіндегі Үндістанның рөлі қаншалықты маңызды болды?	5.4.1.3 ежелгі өркениеттердің шаруашылық жүйесін сипаттау; 5.2.4.2 ғылымдардың (арифметика, геометрия, астрономия, медицина) пайда болып, дамуына шаруашылық іс-әрекет пен әлеуметтік өзгерістердің ықпалын сипаттау
	Ежелгі Үндістанда ғылыми білімдер қаншалықты дамыды?	5.2.4.2 ғылымдардың (арифметика, геометрия, астрономия, медицина) пайда болып, дамуына шаруашылық іс-әрекет пен әлеуметтік өзгерістердің ықпалын анықтау
3-тоқсан		
Ежелгі Қытай	Ежелгі Қытайдың ойшылдары нені үйретті?	5.2.3.1 ежелгі философтардың көзқарастарына қарапайым түсіндірме беру
	Терракот әскері Ежелгі Қытай туралы қандай ақпарат береді?	5.3.1.1 ежелгі мемлекеттердің саяси құрылымының ерекшеліктерін сипаттау
	Ежелгі Қытайдың қандай ғылыми жаңалықтары бүгінгі күнге дейін жетті?	5.2.4.2 ғылымдардың (арифметика, геометрия, астрономия, медицина) пайда болып, дамуына шаруашылық іс-әрекет пен әлеуметтік өзгерістердің ықпалын сипаттау
Ежелгі Грекия	Ежелгі Грекия өркениеті бастауын қайдан алады?	5.2.2.3 ежелгі дүние өнеріне сипаттама беру
	Неліктен Ежелгі Грекияны демократияның отаны деп атайды?	5.3.1.1 ежелгі мемлекеттердің саяси құрылымының ерекшеліктерін сипаттау; 5.3.1.2 Афина мемлекетінде демократияның пайда болуын түсіндіру; 5.1.2.1 ежелгі қоғамның әлеуметтік ұйымдасуын сипаттау
	Ежелгі Спарта Афиныдан несімен ерекшеленді?	5.3.1.1 ежелгі мемлекеттердің саяси құрылымының ерекшеліктерін сипаттау; 5.1.2.1 ежелгі қоғамның әлеуметтік ұйымдасуын сипаттау
	Неліктен Александр Македонский скифтерді бағындыра алмады?	5.3.2.1 ежелгі заман тарихындағы мемлекетаралық қатынастарды түсіндіру үшін "империя" ұғымын білу және пайдалану; 5.3.2.2 басқыншылық соғыстар мен империялардың пайда болуы

		мемлекеттердің шекараларын қалай өзгергерткенін түсіндіру
Ежелгі Грекия мәдениеті	Ежелгі Грек философтары мінсіз қоғамды қалай елестетті?	5.2.3.1 ежелгі философтардың көзқарастарына қарапайым түсіндірме беру
	Ежелгі Грекия өнері қандай болды ?	5.2.2.3 ежелгі дүние өнеріне сипаттама беру
	Ежелгі Грекияның гимназия, лицей, академиялары нені үйретті ?	5.2.4.2 ғылымдардың (арифметика, геометрия, астрономия, медицина) пайда болып, дамуына шаруашылық іс-әрекет пен әлеуметтік өзгерістердің ықпалын сипаттау; 5.2.4.1 ежелгі қоғамның дамуындағы жазудың рөлін сипаттау
4-тоқсан		
Рим империясының гүлденуі	Рим ежелгі дүниенің ең қуатты империясына қалай айналды?	5.3.2.1 ежелгі заман тарихындағы мемлекетаралық қатынастарды түсіндіру үшін "империя" ұғымын білу және пайдалану; 5.3.1.1 ежелгі мемлекеттердің саяси құрылымының ерекшеліктерін анықтау; 5.3.2.2 басқыншылық соғыстар мен империялардың пайда болуы мемлекеттердің шекараларын қалай өзгергерткенін талдау
	Ежелгі римдік қоғамның дамуы мәдениет арқылы қалай айқындалады?	5.1.2.1 ежелгі қоғамның әлеуметтік ұйымдасуын сипаттау; 5.2.2.3 ежелгі дүние өнеріне сипаттама беру
	Спартактың көтерілісі ежелгі Римдегі құлдықты қалай сипаттайды?	5.1.2.2 ежелгі дүниедегі құлдықтың ерекшеліктерін анықтау; 5.3.2.3 Ежелгі Римдегі Спартак көтерілісін сипаттау, себептерін анықтау
	I-III ғасырларда Рим империясы қалай дамыды?	5.3.2.2 басқыншылық соғыстар мен империялардың пайда болуы мемлекеттердің шекараларын қалай өзгергерткенін түсіндіру; 5.2.1.3 ежелгі қоғамның дамуына діндердің ықпалын сипаттау; 5.2.1.1 негізгі діни ұғымдарды (Құдай, ғибадатхана, абыз, қасиетті жазбалар, пұт) түсіндіру
	IV-V ғасырларда Рим империясы қалай өзгерді?	5.3.2.2 басқыншылық соғыстар мен империялардың пайда болуы мемлекеттердің шекараларын қалай өзгергерткенін түсіндіру;

Дәуірлер кезеңіндегі Рим		5.2.1.3 ежелгі қоғамның дамуына діндердің ықпалын сипаттау
	Ежелгі дүниенің мәдени мұрасы қандай?	5.2.4.1 ежелгі қоғамның дамуындағы жазудың рөлін сипаттау; 5.2.2.3 ежелгі дүние өнеріне сипаттама беру; 5.2.4.2 ғылымдардың (арифметика, геометрия, астрономия, медицина) пайда болып, дамуына шаруашылық іс-әрекет пен әлеуметтік өзгерістердің ықпалын сипаттау

2) 6 сынып:

2-кесте

Бөлім	Тақырыбы, мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
Рим империясының құлауы	Кіріспе. Неліктен Батыс Рим империясы құлады?	6.3.1.1 "ерте, орта, кейінгі орта ғасырлар" хронологиялық шегін білу және уақыт сызығында белгілеу; 6.3.2.1 Рим империясының ыдырау себептерін анықтау және жіктеу
	Рим империясы Шығыста неліктен сақталды?	6.3.2.3 Византияның ішкі саясатын сипаттап, оның ұзақ өмір сүруінің себептерін анықтау және жіктеу
	Неліктен Византия 568 жылы түрік қағаны Истемиге елші жіберді?	6.3.2.4 Византияның дипломатиялық саясатын оның көршілес елдермен қарым-қатынасының мысалында қарастырып, сипаттау
	Княгиня Ольганың Константинопольге сапары Киев Русін қалай өзгертті?	6.3.2.4 Византияның дипломатиялық саясатын оның көршілес елдермен қарым-қатынасының мысалында қарастырып, сипаттау
	Феодалдық экономика ерекшеліктері неде?	6.4.2.1 экономикалық қатынастардың формаларын түсіндіру арқылы феодалдық шаруашылықтың ерекшеліктерін сипаттау; 6.4.1.1 қолөнер мен сауданың рөлін анықтай отырып, ортағасырлық қалалардың даму ерекшеліктерін сипаттау; 6.1.1.1 феодалдық қоғамның әлеуметтік құрылымын сипаттау
Феодализм		6.1.1.1 феодалдық қоғамның әлеуметтік құрылымын сипаттау;

	<p>Феодалдық қоғам қалай ұйымдасқан?</p>	<p>6.1.2.1 үстемдік етушілер мен бағыныштылардың (феодалдар мен шаруалардың) өзара қатынасын сипаттау</p>
	<p>Ортағасырлық қоғамды қаланың сәулеті мен өнері қалай бейнелейді?</p>	<p>6.4.1.1 қолөнер мен сауданың рөлін анықтай отырып, ортағасырлық қалалардың даму ерекшеліктерін сипаттау; 6.2.2.2 өнердің (сәулет, сурет өнері) дамуына қоғамдағы өзгерістердің ықпалын анықтау</p>
Ислам тарихы	<p>Исламның тарихында 610 - 1258 жылдар аралығында қандай басты оқиғалар орын алды?</p>	<p>6.3.2.5 ортағасырлық шапқыншылықтар кезіндегі халықаралық қатынастардың сипатын түсіндіру</p>
	<p>Неліктен VIII-XII ғасырды ислам мәдениетінің "алтын ғасыры" деп атайды?</p>	<p>6.2.2.1 тарихи оқиғалардың өзара байланысын орнату арқылы діндердің әлемдік мәдениетке ықпалын анықтау; 6.2.2.4 Шығыстың ортағасырлық мәдениетінің ерекшеліктерін сипаттау; 6.2.3.1 Шығыс ойшылдары жетістіктерінің маңызын бағалау</p>
2-тоқсан		
Крест жорықтары	<p>Неліктен крест жорықтары ұйымдастырылды?</p>	<p>6.3.2.6 картада оқиғаларды даму динамикасында белгілей отырып, 1-4 жорықтар мысалында крест жорықтарының себеп-салдарын анықтау</p>
	<p>Крест жорықтары христиандық Еуропа мен мұсылман әлемін қалай өзгертті?</p>	<p>6.3.2.6 картада оқиғаларды даму динамикасында белгілей отырып, 1-4 жорықтар мысалында крест жорықтарының себеп-салдарын анықтау; 6.2.2.1 тарихи оқиғалардың өзара байланысын орнату арқылы діндердің әлемдік мәдениетке ықпалын анықтау</p>
Моңғолдар	<p>Моңғолдар әлемдік империяны қалай құрды?</p>	<p>6.3.2.5 ортағасырлық шапқыншылықтар кезіндегі халықаралық қатынастардың ерекшеліктерін анықтау</p>
	<p>Моңғолдардың жорықтары Еуразияның саяси картасын қалай өзгертті?</p>	<p>6.3.2.5 ортағасырлық шапқыншылықтар кезіндегі халықаралық қатынастардың ерекшеліктерін анықтау</p>
	<p>"Қара індет" не себепті жылдам таралды ?</p>	<p>6.2.4.1 адам өміріндегі қоршаған орта туралы білімнің рөлін түсіндіру</p>

XIV ғасыр- XVI ғасырдың бірінші жартысындағы ортағасырлық еуропалық қоғам	"Қара індет" шаруалар көтерілістері мен феодалдық соғыстардың басты себебі болды ма?	6.3.2.2 У.Тайлер, Г. Каль жетекшілігімен болған антифеодалдық көтерілістердің себептері мен маңызын анықтау; 6.3.1.4 феодалдық соғыстар мен орталықтандырылған мемлекеттердің құрылуы арасында байланыс орнату
	Еуропада орталықтандырылған мемлекеттер қалай құрылды?	6.3.1.4 феодалдық соғыстар мен орталықтандырылған мемлекеттердің құрылуы арасында байланыс орнату
	Неліктен Жанна д'Арк француз халқының есінде сақталады?	6.3.1.4 феодалдық соғыстар мен орталықтандырылған мемлекеттердің құрылуы арасында байланыс орнату
3-тоқсан		
Абсолютизм Батыс пен Шығыста	XIV Людовик және Ұлы Петр: кімнің билігі айтарлықтай шексіз болды?	6.3.1.3 феодалдық мемлекеттің даму кезеңдерін сипаттау; 6.3.1.2 Батыс пен Шығыстағы монархия формаларын (сословиелік-өкілдік және шексіз билік) ажырату; 6.3.1.6 "парламент", "Бас штаттар", "сейм", "кортес", "Боярлар Думасы" ұғымдарын түсіндіру
	Юнлэ мен Токугава билігі Батыс билеушілерінің билігіндей шексіз болды ма?	6.3.1.2 Батыс пен Шығыстағы монархия формаларын (сословиелік-өкілдік және шексіз билік) ажырату; 6.3.1.5 саяси биліктің ерекшеліктерін анықтау үшін әртүрлі елдердің билеушілерінің қызметін салыстыру
	Неліктен I Карл мен II Осман шексіз монарх бола алмады?	6.3.1.2 Батыс пен Шығыстағы монархия формаларын (сословиелік-өкілдік және шексіз билік) ажырату; 6.3.1.5 саяси биліктің ерекшеліктерін анықтау үшін әртүрлі елдердің билеушілерінің қызметін салыстыру
	Ұлы Жібек жолы Шығыс пен Батысты қалай байланыстырды?	6.4.1.2 ортағасырлардағы халықаралық сауда мен саяхаттардың рөлін түсіндіру
	Қытайлықтар мен еуропалықтардың теңіз	6.4.1.2 ортағасырлардағы халықаралық сауда мен саяхаттардың рөлін түсіндіру; 6.2.4.3 картада XV-XVI ғасырлардағы саяхатшылардың негізгі бағыт-бағдарларын

Сауда, қолөнер және әлемді игеру	саяхаттарының айырмашылығы неде?	белгілей отырып, Ұлы географиялық ашылулардың адамдардың әлем туралы түсінігіне ықпалын анықтау
	Ұлы географиялық ашулар әлемді қалай өзгертті?	6.2.4.3 картадан XV-XVI ғасырлардағы саяхатшылардың негізгі бағыт-бағдарларын белгілей отырып, Ұлы географиялық ашылулардың адамдардың әлем туралы түсінігіне ықпалын анықтау; 6.3.2.7 "отаршылдық саясат" ұғымын түсіндіру (Испания және Португалияның жаулап алуының мысалында)
4-тоқсан		
Қайта өрлеу дәуірі	Қайта өрлеу дәуірі өнердің дамуын қалай өзгертті?	6.2.2.3 Антикалық мәдениетпен байланыс орнату арқылы Қайта өрлеу дәуірінің мәдениетін (бейнелеу, мүсін өнері) сипаттау; 6.2.3.2 гуманистік идеялардың орта ғасырлық мәдениеттің дамуына ықпалын анықтау
	Шығыстағы Ренессанс әлемдік мәдениетті қалай байытты?	6.2.3.2 гуманистік идеялардың орта ғасырлық мәдениеттің дамуына ықпалын анықтау; 6.2.2.4 Шығыстың ортағасырлық мәдениетінің ерекшеліктерін сипаттау
Реформация	Мартин Лютердің наразылығы Еуропаны қалай өзгертті?	6.2.1.1 адамның дүниетанымы мен қоғамдық өмірдегі дін рөлінің өзгеру себептерін анықтау; 6.2.1.2 тарихи процестердің контекстінде "гуманизм", "реформация", "протестантизм", "лютеранство", "кальвинизм", "контр-реформация", "кезуиттер ордені" ұғымдарын түсіндіру
Ғылыми революция	Коперниктің теориясы қаншалықты бірегей болды?	6.2.4.2 жаратылыстану ғылымдарының келешектегі дамуы үшін кейінгі орта ғасырлар кезеңінде Жердің құрылысы туралы жасалған ғылыми жаңалықтардың маңыздылығын анықтау; 6.2.4.1 адам өміріндегі қоршаған орта туралы білімнің рөлін түсіндіру

3) 7 сынып:

3-кесте

Бөлім	Тақырып, мазмұны	Оқыту мақсаттары
-------	------------------	------------------

1-тоқсан	<p>XVII ғасырдың ортасындағы Ағылшын буржуазиялық революциясы қандай маңызға ие болды?</p>	<p>7.3.2.1 Батыс Еуропадағы Солтүстік Америкадағы буржуазиялық революциялардың себептерін сипаттау; 7.1.1.1 "капитал", "буржуазия", "жұмысшы табы" \пролетариат\ ұғымдарын қоғамның әлеуметтік құрылымын түсіндіру үшін қолдану; 7.1.2.1 экономикалық және саяси жүйенің өзгеруіне буржуазияның әсерін анықтау</p>
Промышленная революция и ее влияние на изменения в мире	<p>Өнеркәсіп төңкерісі әлемді қалай өзгертті?</p>	<p>7.1.1.2 мануфактура, фабрикалардың пайда болуы мен жалдамалы жұмысшы табының қалыптасуы арасындағы байланысты анықтау; 7.4.1.1 себеп-салдарды анықтау арқылы Еуропадағы феодалдық құрылыстан капиталистік шаруашылыққа (мануфактура, фабрика) өту процесін түсіндіру; 7.4.1.2 Англияның әлемдік жетекші держава ретінде қалыптасуындағы өнеркәсіп төңкерісінің рөлін сипаттау; 7.4.2.2 қоғамның индустрияға дейінгі және индустриялық даму кезеңдерінің арасындағы айырмашылығын анықтау</p>
XVIII ғасырдағы Үндістан және Ұлыбритания	<p>Ағылшындар саудагерлерден Үндістан билеушілеріне қалай айналды?</p>	<p>7.2.2.1 тарихи оқиғаларды интерпретациялау үшін өнер туындыларын пайдалану; 7.1.1.3 Азия мемлекеттерінің әлеуметтік құрылымындағы ерекшеліктерді анықтау (Қытай, Үндістан, Жапония); 7.3.2.5 еуропалық отаршылдық экспансияның Шығыстың дәстүрлі қоғамдарына ықпалын сипаттау; 7.4.1.3 "экспорт", "импорт", "экспансия", "отарлау", "фактория" ұғымдарын қолдану арқылы, тауар-ақша қатынастарының дамуын түсіндіру</p>
.2-тоқсан		
		<p>7.2.1.1 қоғамда дін рөлінің шектелуіне байланысты адамдар өмірінде орын алған өзгерістерді анықтау;</p>

Ағартушылық идеяларының таралуы	Ағартушылық дәуірдің қандай идеялары еуропалық монархтардың қызметінде көрініс тапты?	7.2.3.2 Ағартушылық дәуір идеяларының қоғамдық дамуға ықпалын анықтау; 7.2.4.1 қоршаған орта туралы білімнің адам өміріндегі ролін бағалау
	Ағартушылық идеялар американдықтарға қалай әсер етті?	7.3.2.1 еуропалық революциялардың солтүстікамерикалық қоғамның дамуына ықпалын сипаттау; 7.2.3.2 Ағартушылық дәуір идеяларының қоғамдық дамуға ықпалын анықтау; 7.3.1.1 республикалық басқару құрылымның ерекшеліктерін анықтау
Француз буржуазиялық революциясының көрінісі	1789-1799 жылдар аралығында Францияда қандай өзгерістер орын алды?	7.3.2.1 Батыс Еуропадағы буржуазиялық революциялардың себептерін сипаттау; 7.1.2.1 экономикалық және саяси жүйенің өзгеруіне буржуазияның әсерін анықтау; 7.1.1.1 "капитал", "буржуазия", "жұмысшы табы" \пролетариат\ ұғымдарын тарихи оқиғаны жан-жақты түсіндіру үшін қолдану
	Неліктен Давид пен Бодридің Марат туралы көзқарастары әртүрлі болды?	7.2.2.1 тарихи оқиғаларды интерпретациялау үшін өнер туындыларын пайдалану; 7.2.2.2 өнердегі негізгі стильдер мен ағымдардың белгілерін (неоклассицизм, романтизм, импрессионизм, реализм) анықтау; 7.3.1.1 республикалық құрылымның ерекшеліктерін анықтау
	Наполеон империясы қалай құрылды және оның құлдырау себептері неде болды?	7.2.2.1 тарихи оқиғаларды интерпретациялау үшін өнер туындыларын пайдалану; 7.3.2.3 империалистік соғыстардың әлемдік саясаттың өзгеруіне ықпалын бағалау (Наполеон соғыстары мысалында); 7.2.3.2 Ағартушылық дәуір идеяларының қоғамдық дамуға ықпалын анықтау
3-тоқсан		
		7.3.2.2 XVIII-XIX ғасырдың ортасындағы халықаралық

XIX ғасырдағы империялар және олардың бақталастығы	Ресей мен Британия Иранға ықпал ету үшін неге бақталас болды?	қатынастардағы өзгерістерді сипаттау; 7.4.2.1 түрлі мемлекеттердің өнеркәсіптік даму сатысына өту процесінің ерекшеліктерін салыстыру
	Танзимат саясаты Осман империясын күшейтуге әсер етті ме?	7.3.2.2 XVIII-XIX ғасырдың ортасындағы халықаралық қатынастардағы өзгерістерді сипаттау 7.4.2.1 түрлі мемлекеттердің өнеркәсіптік даму сатысына өту процесінің ерекшеліктерін салыстыру;
	Қырым соғысының себептері мен салдары қандай болды?	7.3.2.2 XVIII-XIX ғасырдың ортасындағы халықаралық қатынастардағы өзгерістерді сипаттау
XIX ғасырдағы Қытай мен Еуропа елдері	Англия және Қытай үкіметтерінің хат алысуынан империализм туралы не біле аламыз??	7.3.2.2 XVIII - XIX ғасырдың ортасындағы халықаралық қатынастардағы өзгерістерді сипаттау
	Неліктен Апиын соғыстары осы күнге дейін қытай халқының есінде?	7.3.2.6 еуропалық отаршылдық экспансияның Шығыстың дәстүрлі қоғамдарына ықпалын сипаттау; 7.4.1.3 "экспорт", "импорт", "экспансия", "отарлау", "фактория" ұғымдарын қолдану арқылы, тауар-ақша қатынастарының дамуын түсіндіру; 7.1.1.3 Азия мемлекеттерінің (Қытай, Үндістан, Жапония) әлеуметтік құрылымындағы ерекшеліктерді анықтау; 7.2.1.2 миссионерліктің міндеттерін анықтау
4-тоқсан		
	1848 ж. революциялар Еуропада қандай саяси идеяларды қалыптастырды?	7.3.2.1 Батыс Еуропадағы Солтүстік Америкадағы буржуазиялық революциялардың себептерін сипаттау; 7.1.2.1 қоғамдық қатынастағы өзгеруіне буржуазияның әсерін анықтау 7.2.3.2 Ағартушылық дәуір идеяларының қоғамдық дамуға ықпалын анықтау; 7.3.2.4 тарихи оқиғаларды түсіндіру үшін "либерализм", "

<p>Революциялық идеялардың XIX ғасырдағы Еуропаға әсері</p>		<p>консерватизм", "социализм", "марксизм", "ұлтшылдық" ұғымдарын қолдану; 7.2.3.3 К. Маркстың көзқарастарын және марксизмнің қоғамдық өмірге ықпалын түсіндіру</p>
	<p>Италия және Германияның бірігу жолдары қаншалықты бір-біріне ұқсас болды?</p>	<p>7.3.1.3 әртүрлі елдердің бір уақыт кезеңіндегі тарихи оқиғаларын салыстыру арқылы ұлттық мемлекеттердің (Италия, Германия) қалыптасу маңызын анықтау; 7.3.2.4 тарихи оқиғаларды түсіндіру үшін "либерализм", "консерватизм", "социализм", "марксизм", "ұлтшылдық" ұғымдарын қолдану</p>
<p>XIX ғасырдағы Ресейдегі қоғамдық-саяси ойдың дамуы</p>	<p>Неліктен II Александр патша "Халық еркі" ұйымының құрбаны болды?</p>	<p>7.2.3.1 Ресейде жаңа қоғамдық-саяси ағымдардың (халықшылдық, либерализм) пайда болу себептерін анықтау; 7.3.1.2 тарихи оқиғаны түсіндіру үшін "басыбайлы құқық", "декабристер", "халықшылдар", "жеке террор", "пролетариат диктатурасы" ұғымдарын қолдану</p>

4) 8 сынып:
4-кесте

Бөлім	Тақырып, мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
<p>XIX ғасырдағы Үндістандағы Үндіқытайдағы еуропалық отаршыл үстемдік</p>	<p>1857-1859 жылдардағы. Үндістандағы оқиғаларды XIX ғасырдағы британдықтар мен қазіргі кездегі үндістер қалай баяндайды?</p>	<p>8.3.2.5 еуропалық отаршылдық экспансияның Шығыстың дәстүрлі қоғамдарына ықпалын сипаттау; 8.1.1.3 Еуропалық державалардың отаршылдық экспансиясы кезеңіндегі Азия мемлекеттерінің (Қытай, Үндістан, Жапония) әлеуметтік құрылымындағы ерекшеліктерді анықтау</p>
	<p>Әлемдік отарлау жүйесі қалай қалыптасты?</p>	<p>8.3.2.5 еуропалық отаршылдық экспансияның Шығыстың дәстүрлі қоғамдарына ықпалын сипаттау; 8.3.2.3 отаршылдық экспансияның салдарын талдау арқылы XIX ғасырдағы әлемнің саяси картасындағы негізгі өзгерістерді анықтау</p>

Америка Құрама Штаттарының күшеюі	АҚШ-тың батыс бағыттағы аумағы қалай кеңейді?	8.3.1.2 Батыс бағытындағы АҚШ экспансия саясатын сипаттау
	АҚШ-тағы құлдық қалай жойылды?	8.1.2.2 трансатлантикалық құлдықтың ерекшеліктерін анықтау
	Неліктен АҚШ өз әскери кемелерін Жапонияға жіберді?	8.4.1.3 АҚШ-ғы капиталистік монополиялардың даму ерекшеліктерін анықтау; 8.4.2.1 түрлі мемлекеттердің өнеркәсіптік даму сатысына өту процесінің ерекшеліктерін анықтау; 8.3.2.5 еуропалық отаршылдық экспансияның Шығыстың қоғамдарына ықпалын сипаттау; 8.4.2.2 қоғамның индустрияға дейінгі және индустриялық даму кезеңдерінің арасындағы айырмашылығын анықтау
Суретшілер мен жазушылардың көзқарасымен XIX ғасырдағы өзгерістерге шолу	XIX ғасырдағы өнер мен әдебиет әлеуметтік әділетсіздікті қалай суреттейді?	8.2.2. өнердегі негізгі стильдер мен ағымдарды (неоклассицизм, романтизм, импрессионизм, реализм) талдау; 8.2.2.1 XIX-ғ басындағы XX ғ өнердегі негізгі стильдер мен ағымдарды (модернизм, символизм, реализм, авангардизм) сипаттау
	Эмиль Золяның "Мен айыптаймын!" атты мақаласы сөз құдіретін қалай көрсетеді?	8.2.2.1 XIX-ғ басындағы XX ғ өнердегі негізгі стильдер мен ағымдарды (модернизм, символизм, реализм, авангардизм) сипаттау
Ғылыми ойдың дамуы	XIX ғасырдағы қай ғылыми жаңалықтың адамдар өміріне ықпалы зор болды?	8.2.4.1 өзгерістер мен сабақтастықты көрсету арқылы адам мен қоғам өміріндегі ғылыми жаңалықтардың маңызын талдау; 8.2.1.1 дін мен мемлекеттің қарым-қатынасын сипаттау
2-тоқсан		
	XX ғасырдың басында әлем бейнесі қандай болды?	8.3.2.5 XX ғасырдың басындағы әлемнің аумақтық бөлінуін және мемлекеттердің саяси құрылымын сипаттау
		8.2.4.2 тарихи оқиғалардың себептерін, нәтижелерін, маңызын тұжырымдау арқылы ғылымның әлем мемлекеттерінің әлеуметтік-экономикалық дамуындағы рөлін бағалау;

XX ғасырдың басындағы әлем	XX ғасырдың бірінші жартысындағы қандай ғылыми ашулар мен жаңа технологиялар ерекше маңызды болды?	8.4.1.1 XX ғасырдың басындағы техникалық революция жетістіктерінің (конвейер өндірісі, стандарттау) мемлекеттердің шаруашылық жүйесінің дамуына ықпалын бағалау; 8.4.1.2 индустриялық қоғамның даму процесін түсіндіру үшін " модернизация" ұғымын пайдалану
	XIX ғасырдың аяғы - XX ғасырдың басында өнер қалайша өзгерді?	8.2.2.1 XIX ғасырдағы - XX ғасырдың басындағы өнердегі негізгі ағымдарды сипаттау (модернизм, символизм, реализм, авангардизм); 8.2.2.2 өнердегі негізгі стильдер мен ағымдардың белгілерін (неоклассицизм, романтизм, импрессионизм, реализм) анықтау
Бірінші дүниежүзілік соғыс	Бірінші дүниежүзілік соғыстың себептері қандай?	8.3.2.1 Бірінші дүниежүзілік соғыстың алғышарттары мен себептерін айқындау
	Бірінші дүниежүзілік соғыстың негізгі шайқастары қандай?	8.2.4.3 тарихи оқиғаларға түсіндірме бере отырып, әскери ғылым мен техниканың және соғыс стратегияларының рөлін бағалау
3-тоқсан		
Бірінші Дүниежүзі соғыстан кейінгі әлем	Бірінші дүниежүзілік соғыс әлем картасын қалай өзгертті?	8.3.2.2 әлемнің саяси картасындағы өзгерістерді сипаттау арқылы империялардың (Австро - Венгрия, Ресей империясы, Осман империясы) ыдырау себептерін тұжырымдау
	Неліктен Ұлттар Лигасы Бірінші дүниежүзілік соғыстан кейін әлемде бейбітшілікті сақтай алмады?	8.3.2.4 Ұлттар Лигасының қызметі мен Версаль-Вашингтон жүйесін талдау және бағалау
	Бірінші дүниежүзілік соғыстан кейін Батыс қоғамы қалай өзгерді?	8.3.1.1 қоғамдық-саяси даму ағымдардың әлеуметтік либерализм, әлеуметтік консерватизм, марксизм, социал-демократия қоғам өміріне ықпалын талдау; 8.1.2.1 бірінші дүниежүзілік соғыстан кейін қоғамды орын алған өзгерістерді талдау
		8.2.3.1 Ресейде қоғамдық-саяси ағымдардың пайда болу себептерін анықтау консерватизм, марксизм, социал-демократия;

1917 жылғы Ресейдегі революция	Ресейдегі самодержавие не себепті жойылды?	8.3.1.2 қоғамдық-саяси ағымдардың (консерватизм, марксизм, социал-демократия) қоғам өміріне ықпалын анықтау
	Большевиктер Уақытша үкіметтің билігін қалай жойды?	8.1.1.1 тарихи оқиғаның нәтижелерін талдау арқылы әлеуметтік құрылымның өзгеруіне Қазан төңкерісінің әсерін сипаттау
	Неліктен қоғам "қызылдар" мен "ақтарға" қақ жарылды?	8.1.1.1 1 тарихи оқиғаның нәтижелерін талдау арқылы әлеуметтік құрылымның өзгеруіне Қазан төңкерісінің әсерін сипаттау
	1917-1924 жылдарда Ресей қаншалықты өзгерді?	8.1.1.1 1 тарихи оқиғаның нәтижелерін талдау арқылы әлеуметтік құрылымның өзгеруіне Қазан төңкерісінің әсерін сипаттау ; 8.2.1.1 мемлекет пен діннің өзара қатынасын сипаттау
4-тоқсан		
Бірінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі Азия елдері	Неліктен Мұстафа Кемалді "Ататүрік" деп атады?	8.2.1.1 мемлекет пен діннің өзара қатынасын сипаттау
	Сунь Ятсеннің үш қағидаты Қытайды қалайша өзгертті?	8.3.1.1 қоғамдық-саяси ағымдардың (консерватизм, марксизм, социал-демократия) қоғам өміріне ықпалын анықтау
	Азия елдерінің ұлттық санасының өсуіне қандай идеялар ықпал етті?	8.3.1.1 қоғамдық-саяси ағымдардың (консерватизм, марксизм, социал-демократия) қоғам өміріне ықпалын анықтау
Ұлы дағдарыс себептері мен салдары	Неліктен АҚШ-та 1920-шы жылдарды "гүлдену кезеңі" деп атайды?	8.4.1.2 индустриялық қоғамның даму процесін түсіндіру үшін "модернизация" ұғымын пайдалану ; 8.4.1.1 XX ғасырдың басындағы техникалық революция жетістіктерінің (конвейер өндірісі, стандарттау) мемлекеттердің шаруашылық жүйесінің дамуына ықпалын бағалау
	Уолл-стриттің күйреу себептері мен салдары?	8.4.1.3 АҚШтағы капиталистік монополиялардың даму ерекшеліктерін анықтау; 8.4.1.5 фактілерді, процестерді, оқиғаларды салыстыра отырып, индустриялық қоғам қайшылықтарының (өндіру мен тұтыну теңгерімі) шиеленісу себептерін анықтау
		8.2.4.1 өзгерістермен сабақтастығын белгілей отырып,

	Әлем елдері Ұлы дағдарыстан қалай шықты?	адам және қоғам өміріндегі ғылыми жаңалықтардың мәнін талдау; 8.4.1.5 1930 жылдардағы АҚШ пен Жапония құрылымдық экономикалық дағдарыстың нәтижесінде экономикада орын алған өзгерістерді анықтау
--	--	--

5) 9 -сынып:

5-кесте

Бөлім	Тақырып, мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
Тоталитарлық режимдер Шығыс	Сталиннің билігі тұсында КСРО қалай дамыды?	9.1.1.2 социалистік қоғамның дамуына байланысты әлеуметтік топтардың (жұмысшы табы, шаруалар, зиялылар) мәртебесіндегі өзгерісті талдау 9.4.2.1 "жоспарлы экономика", "нарықтық экономика" ұғымдарын қолдана отырып, XX ғасыр бірінші жартысындағы капитализм мен социализмнің экономикалық жүйелерін салыстыру; 9.3.1.2 тоталитаризм, әміршіл-әкімшіл жүйе сияқты саяси режимдердің қалыптасу алғышарттары мен тарихын түсіндіру
	"Адамның жандүниесінің инженерлері": Сталин халыққа ықпал ету үшін өнерді қалай пайдаланды?	9.2.2.1 қоғам дамуына белгілі өнер қайраткерлерінің ықпалын талдау; 9.2.2.2 XX ғасырдың бірінші жартысында бұқаралық мәдениеттің (кинематограф, радио) қоғамның рухани дамуына ықпалын талдау
	"Танака меморандумы" қаншалықты қауіпті болды?	9.1.2.1 қоғамның әлеуметтік өміріндегі өзгерістерге реакцияшыл идеологиялардың (фашизм, нәсілшілдік, шовинизм, ұлтшылдық) таралу ықпалын талдау 9.3.1.2 тоталитаризм, авторитаризм сияқты саяси режимдердің қалыптасу алғышарттары мен тарихын түсіндіру; 9.4.1. 1930 жылдардағы АҚШ пен Жапония құрылымдық

		экономикалық дағдарыстың нәтижесінде экономикада орын алған өзгерістерді анықтау
2-тоқсан		
Тоталитарлық режимдер: Батыс	Неліктен фашизм Италия мен Германияда өрбіді?	9.1.2.1 қоғамның әлеуметтік өміріндегі өзгерістерге реакцияшыл идеологиялардың (фашизм, нәсілшілдік, шовинизм, ұлтшылдық) таралу ықпалын талдау; 9.3.1.2 тоталитаризм (әміршіл-әкімшіл жүйе) сияқты саяси режимдердің қалыптасу алғышарттары мен тарихын түсіндіру
	Нацистердің саясаты Германия тұрғындарына қандай әсерін тигізді?	9.1.2.1 қоғамның әлеуметтік өміріндегі өзгерістерге реакцияшыл идеологиялардың (фашизм, нәсілшілдік, шовинизм, ұлтшылдық) таралу ықпалын талдау; 9.3.1.2 тоталитаризм (әміршіл-әкімшіл жүйе) сияқты саяси режимдердің қалыптасу алғышарттары мен тарихын түсіндіру
	"Халық майданы" Францияда үкіметке келді де Испанияда жеңілді	9.1.2.1 1 қоғамның әлеуметтік өміріндегі өзгерістерге реакцияшыл идеологиялардың (фашизм, нәсілшілдік, шовинизм, ұлтшылдық) таралу ықпалын талдау; 9.3.1.1 фактілерді, процестер мен оқиғаларды салыстыру арқылы дүниежүзілік экономикалық дағдарыстан шығудың түрлі жолдарын түсіндіру (АҚШ, Франция, Германия)
3-тоқсан		
Екінші дүниежүзілік соғыстың себептері мен салдары	Қашан неге Екінші дүниежүзілік соғыс (1941 ж. мауысым айына дейінгі оқиғалар)?	9.3.2.3 Екінші дүниежүзілік соғыстың себептерін, сипаты мен салдарын талдау
	Барбаросса жспары неге құлдырады?	9.2.4.3 тарихи оқиғаларға түсіндірме бере отырып, әскери ғылым мен техниканың және соғыс стратегиялардың рөлін талдау
	Кеңес Одағының фашистік Германияға қарсы соғысы неліктен Ұлы Отан соғысы деп аталды?	9.3.2.3 Екінші дүниежүзілік соғыстың себептерін, сипаты мен салдарын талдау

	Екінші дүниежүзілік соғыстың қорытындылары мен сабақтары қандай болды?	9.3.1.1 фактілерді, процестер мен оқиғаларды салыстыру арқылы дүниежүзілік экономикалық дағдарыстан шығудың түрлі жолдарын түсіндіру (АҚШ, Франция, Германия); 9.3.2.3 Екінші дүниежүзілік соғыстың себептерін, сипаты мен салдарын талдау
Новый этап процесса деколонизации	Екінші дүниежүзілік соғыстан кейін отаршыл жүйеге не болды?	9.3.2.3 Екінші дүниежүзілік соғыстың себептерін, сипаты мен салдарын талдау
	Үндістан неге тәуелсіздікке қол жеткізуі туралы әр түрлі көзқараста болды?	9.2.1.1 1 тарихи кезеңдердің ерекшеліктерін талдай отырып, мемлекет пен діннің өзара әрекеттесу ерекшеліктерін талдау
4-я четверть		
XX ғасырдың бірінші жартысында мәдениет пен дін	XX ғасырдың бірінші жартысында мәдениет пен ғылым қалай дамыды?	9.2.1.1 тарихи кезеңдердің ерекшеліктерін талдай отырып, мемлекет пен діннің өзара әрекеттесу ерекшеліктерін талдау; 9.2.1.2 "секуляризация" "ұждан бостандығы", "зайырлы мемлекет" , "мемлекеттік дін" ұғымдарын түсіндіру
	XX ғасырдың бірінші жартысында мәдениет пен ғылым қалай дамыды?	9.2.4.1 әлем мемлекеттерінің дамуындағы кейінс теориясының ролін бағалау; 9.2.4. тарихи оқиғалардың себептерін, нәтижелерін, маңызын тұжырымдау арқылы ғылымның әлем мемлекеттерінің әлеуметтік-экономикалық дамуындағы ролін бағалау; 9.2.2.2 XX ғасырдың бірінші жартысында бұқаралық мәдениеттің (кинематограф, радио) қоғамның рухани дамуына ықпалын талдау; 9.2.3.1 "позитивизм", "прагматизм", "экзистенциализм" ұғымдарын тарихи кезеңді сипаттау үшін қолдану
	Екінші дүниежүзілік соғыстан кейін әлемнің саяси картасы қалай өзгерді?	9.3.2.5 XX ғасыр ортасындағы әлемнің территориялді бөлінуі мен елдердің саяси құрылымын сипаттау 9.3.2.1 отаршылдық жүйе күйреуінің себептері мен салдарын талдау

XX ғасырдың екінші жартысындағы әлемнің саяси картасы	Әлемнің екі полюсті жүйесі қалай қалыптасты?	9.3.2.2 "қырғи қабақ соғыс" ұғымын түсіндіру үшін тарихи оқиғаларды талдау; 9.3.2.3 тарихи фактілер мен картаға сүйене отырып, әскери-саяси одақтар НАТО және ВШҰ-ның қарсылығын сипаттау; 9.3.2.5 XX ғасыр ортасындағы әлемнің территориялді бөлінуі мен елдердің саяси құрылымын сипаттау
	XX ғасырдың екінші жартысында отарсыздандыру процесі неліктен күшейді?	9.1.1.1 социалистік даму жолынан бас тартуға байланысты әлеуметтік құрылымдағы өзгерістерді анықтау; 9.3.1.3 мемлекеттердің тарихи даму заңдылықтарын анықтау; 9.3.2.1 отаршылдық жүйе күйреуінің себептері мен салдарын талдау

6) 10-сынып:
6-кесте

Бөлім	Тақырып, мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
Халықаралық ұйымдардың қалыптасуы	Неліктен Біріккен Ұлттар Ұйымы Жалпыға бірдей адам құқығы Декларациясын жариялады?	10.2.3.2 адам құқықтарын қорғау идеяларының қазіргі халықаралық құқық қорғау ұйымдарының қызметіне ықпалын сипаттау; 10.3.1.2 Еуропа мен Азияның жетекші мемлекеттеріндегі конституциялық-құқықтық идеологияның қалыптасу жолдарын талдау (Жалпыға бірдей адам құқығы Декларациясы, ЕҚЫҰ, Еурокенес, Гаагадағы Халықаралық сот)
	БҰҰ Халықаралық сотының қызметі?	10.2.3.2 адам құқықтарын қорғау идеяларының қазіргі халықаралық құқық қорғау ұйымдарының қызметіне ықпалын сипаттау; 10.3.1.2 Еуропа мен Азияның жетекші мемлекеттеріндегі конституциялық-құқықтық идеологияның қалыптасу жолдарын талдау (Жалпыға бірдей адам құқығы Декларациясы, ЕҚЫҰ, Еурокенес, Гаагадағы Халықаралық сот)
		10.2.3.2 адам құқықтарын қорғау идеяларының қазіргі халықаралық

	Халықаралық құқық қорғау ұйымдарының тиімділігі?	құқық қорғау ұйымдарының қызметіне ықпалын бағалау; 10.3.1.2 Еуропа мен Азияның жетекші мемлекеттеріндегі конституциялық-құқықтық идеологияның қалыптасу жолдарын талдау (Жалпыға бірдей адам құқығы Декларациясы, ЕҚЫҰ, Еурокенес, Гаагадағы Халықаралық сот)
XX ғасырдың екінші жартысындағы әлемдік экономиканың дамуы	Неліктен XX ғасырдың екінші жартысында "әл-ауқатты мемлекеттер" экономикалық дағдарысқа ұшырады?	10.3.1. "әл-ауқатты мемлекеттер" ұғымын 1970 - 1980 жж. әлеуметтік саладағы өзгерістерді сипаттау үшін қолдану; 10.4.1.1 XX ғасырдың 70-жылдарындағы жұмыссыздықтың себеп-салдарын талдау; 10.4.1.2 "инфляция", "дағдарыс", "стагнация" ұғымдарын пайдалана отырып, XX ғасырдың екінші жартысындағы мемлекеттердің экономикалық дамуын интерпретациялау
	XX ғасырдың 60-70- жылдарында КСРО қандай экономикалық қиыншылықтарға тап болды?	10.4.1.2 "инфляция", "дағдарыс", "стагнация" ұғымдарын пайдалана отырып, XX ғасырдың екінші жартысындағы мемлекеттердің экономикалық дамуын интерпретациялау; 10.4.1.4 себеп-салдарлық байланыстарды талдау арқылы социалистік шаруашылық жүйесінің дамуындағы қарама-қайшылықтарды анықтау; 10.4.2.1 экономикалық жүйелердің тиімділігін интерпретациялау және негіздеу
	Азиялық серпіліс" неліктен мүмкін болды?	10.4.2.1 экономикалық жүйелердің тиімділігін интерпретациялау және негіздеу; 10.4.1.5 Оңтүстік - Шығыс Азия мемлекеттерінің қарқынды экономикалық дамуына ықпал ететін негізгі факторларды талдау; 10.3.1.4 тұлғаның тарихтағы рөлін анықтау
2-тоқсан		
		10.3.2.1 "қырғи қабақ соғыс" ұғымын түсіндіру үшін тарихи оқиғаларды талдау; 10.3.2.1 тарихи фактілер мен картаға сүйене отырып,

екі полюсті әлем	1946-1963 жж. қырғи қабақ соғыстың ерекшелігі неде	әскери-саяси одақтар НАТО және ВШҰ-ның қарсылығын сипаттау; 10.3.1.4 тұлғаның тарихтағы рөлін анықтау
	1979-1985 жылдар аралығындағы "қырғи-қабақ соғысы" оқиғаларының ерешеліктері қандай	10.3.2.1 тарихи фактілер мен картаға сүйене отырып, әскери-саяси одақтар НАТО және ВШҰ-ның қарсылығын сипаттау; 10.3.2.3 аймақтық шиеленістердің себептері мен салдарын тұжырымдау; 10.3.1.4 тұлғаның тарихтағы рөлін бағалау
	Саманта Смиттің КСРО-ға сапары неге мүмкін болды?	10.3.2.2 қырғи қабақ соғыстан" кейін әлемдегі интеграциялық және дезинтеграциялық процестерді айқындау; 10.3.1.4 тұлғаның тарихтағы рөлін бағалау
	Қырғи-қабақ соғыстың аяқталуының себептері қандай болды?	10.3.2.2 қырғи қабақ соғыстан" кейін әлемдегі интеграциялық және дезинтеграциялық процестерді айқындау; 10.3.1.3 мемлекеттердің тарихи даму заңдылықтарын анықтау
	Қырғи-қабақ соғыстың аяқталуымен әлемдегі қауіпсіздік артты ма?	10.3.2.2 қырғи қабақ соғыстан" кейін әлемдегі интеграциялық және дезинтеграциялық процестерді айқындау; 10.3.2.6 XX ғасырдың екінші жартысында әлемнің саяси картасындағы өзгерістерді айқындау; 10.3.2.3 аймақтық шиеленістердің себептері мен салдарын тұжырымдау
Аумақтық мәселелерді шешудегі	БҰҰ Таяу Шығыстағы дағдарысты шешудің қандай бейбіт жолдарын ұсынады?	10.3.2.3 аймақтық шиеленістердің себептері мен салдарын тұжырымдау; 10.3.2.4 халықаралық шиеленістерді реттеудегі БҰҰ-ның қызметін бағалау
	"Араб көктемінің" себептері мен салдары қандай?	10.3.2.3 аймақтық шиеленістердің себептері мен салдарын тұжырымдау; 10.3.2.4 халықаралық шиеленістерді реттеудегі БҰҰ-ның қызметін бағалау; 10.1.2.4 қоғамдық сананы қалыптастыруда бұқаралық

халықаралық ұйымдар		ақпарат құралдарының рөлін анықтау
3-тоқсан		
XX ғасырдың екінші жартысындағы қоғамның даму ерекшеліктері	Екінші Дүниежүзі соғысынан кейін түрлі елдердің әлеуметтік құрылымы қалай өзгерді?	10.1.1.1 XX ғасырдың екінші жартысында әлеуметтік құрылымдағы өзгерістерді талдау; 10.1.2.1 батыс және шығыс мемлекеттеріндегі әлеуметтік құрылымның ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтап, әлеуметтік тігінен және көлденеңінен мобильділікке мысал келтіру; 10.3.1.3 мемлекеттің тарихи даму заңдылықтарын анықтау
	1949 жылғы коммунистік партия жеңісі нәтижесінде Қытай қалай өзгерді?	10.4.1.4 себеп-салдарлық байланыстарды талдау арқылы социалистік шаруашылық жүйесінің дамуындағы қарама-қайшылықтарды анықтау; 10.3.1.3 мемлекеттің тарихи даму заңдылықтарын анықтау; 10.3.1.4 тұлғаның тарихтағы рөлін бағалау
	Әлемнің түрлі елдердің әлеуметтік даму деңгейі неліктен әртүрлі?	10.1.2.1 батыс және шығыс мемлекеттеріндегі әлеуметтік құрылымның ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтап, әлеуметтік тігінен және көлденеңінен мобильділікке мысал келтіру; 10.3.1.1 "әл-ауқатты мемлекеттер" ұғымын 1970 - 1980 жж. әлеуметтік саладағы өзгерістерді сипаттау үшін қолдану
Қазіргі қоғамдағы дін	Қазіргі қоғамдағы діннің рөлі?	10.2.1.2 қазіргі қоғамдық-саяси мәселелерді түсіну және интерпретациялау үшін дін туралы білімдерін пайдалану; 10.2.1. тарихи процестің сабақтастығын орнату арқылы адамзаттың өркениетті даму жолдарын қалыптастырудағы әлемдік діндердің рөлін анықтау
	Деструктивті діни ұйымдардың ықпалына қандай қоғам мәселелері байланысты	10.2.1.1 қоғам өміріндегі дәстүрлі және деструктивті діни ұйымдардың іс-әрекетіне баға беру; 10.2.1.2 қазіргі қоғамдық-саяси мәселелерді түсіну және интерпретациялау үшін дін туралы білімдерін пайдалану

	Халықаралық конфессиональді диалог құруда Астанадағы әлемдік және дәстүрлі дін Съезді қандай роль атқарады?	10.2.1.2 қазіргі қоғамдық-саяси мәселелерді түсіну және интерпретациялау үшін дін туралы білімдерін пайдалану; 10.2.1.3 тарихи процестің сабақтастығын орнату арқылы адамзаттың өркениетті даму жолдарын қалыптастырудағы әлемдік діндердің рөлін анықтау
Қазіргі әлемдегі лаңкестік қауіпі	Адамзат үшін лаңкестік несімен қауіпті	10.3.2.5 қазіргі кездегі халықаралық лаңкестік және экстремизм проблемасын талдау; 10.3.2.3 аймақтық шиеленістердің себептері мен салдарын тұжырымдау
	Өазіргі кезде діни фундаментализм қаншалықты қауіпті?	10.2.1.1 қоғам өміріндегі дәстүрлі және деструктивті діни ұйымдардың іс-әрекетіне баға беру; 10.2.1.2 қазіргі қоғамдық-саяси мәселелерді түсіну және интерпретациялау үшін дін туралы білімдерін пайдалану
4-тоқсан		
Қазіргі әлемнің жаһандануы	Жаһанданудың негізгі ерекшеліктері қандай?	10.1.2.3 қоғамның тарихи даму бағытын үлгілей (модельдей) отырып, жаһандану процесіне байланысты қазіргі әлемдегі әлеуметтік өзгерістерді бақылау (еңбек миграциясы, әлеуметтік интеграция); 10.1.2.4 қоғамдық сананы қалыптастыруда бұқаралық ақпарат құралдарының рөлін анықтау
	Жаһандану әлемдік экономиканың дамуына қаншалықты ықпал етеді	10.1.2. қоғамның тарихи даму бағытын үлгілей (модельдей) отырып, жаһандану процесіне байланысты қазіргі әлемдегі әлеуметтік өзгерістерді бақылау (еңбек миграциясы, әлеуметтік интеграция); 10.4.1.3 жаһандану жағдайындағы экономикалық интеграцияның маңызын бағалау; 10.4.2.2 постиндустриалды қоғамның басты экономикалық ресурсы ретінде ақпараттың рөлін анықтау
		10.2.3.3 жаһандану жағдайында ұлттық мәдени құндылықтарды

	Жаһандану жағдайында ұлттық бірегейлікті қалай сақтауға болады?	сақтаудың маңыздылығын дәлелдеу; 10.2.2.2 XX ғасырдың екінші жартысы - XXI ғасырдың басындағы бұқаралық мәдениеттің қоғамның рухани дамуына ықпалын бағалау
XX ғасырдың екінші жартысындағы- XXI ғасырдың басындағы мәдениет	Әлемдік ғылымның дамуында Байқоңыр ғарыш айлағының маңызы қандай?	10.2.4.1 ғылыми-техникалық революцияның әлеуметтік және экологиялық салдарын бағалау және интерпретациялау ; 10.2.4.2 адамзат өркениетінің дамуын үлгілеу арқылы жаһандық мәселелерді шешуде ғылым мен білімнің маңызы туралы қорытынды жасау
	Ғылымның қазіргі әлемдегі елдердің дамуына қалай өзгертті?	10.2.4.2 адамзат өркениетінің дамуын үлгілеу арқылы жаһандық мәселелерді шешуде ғылым мен білімнің маңызы туралы қорытынды жасау; 10.2.4.1 ғылыми-техникалық революцияның әлеуметтік және экологиялық салдарын бағалау және интерпретациялау; 10.2.4.3 ғылыми жаңалықтардың (генетика, микробиология, ақпараттық технологиялар, нано технологиялар, ядролық физика) қоғам дамуына ықпалын талдау
	Неге қазіргі кезде білім адамның бәсекеге қабілетті болуының факторы?	10.2.4.2 адамзат өркениетінің дамуын үлгілеу арқылы жаһандық мәселелерді шешуде ғылым мен білімнің маңызы туралы қорытынды жасау
XX ғасырдың екінші жартысындағы- XXI ғасырдың басындағы мәдениет	XX ғасырдағы мәдениет қайраткерлері адамзаттың рухани дамуына қандай ықпал жасады	10.2.2. танымал өнер қайраткерлерінің қоғамның дамуына ықпалын талдау және олардың қызметіне дүниежүзілік тарих контекстінде өзіндік баға беру; 10.2.2.3 ақпараттық қоғам жағдайындағы көркем шығармашылықтың жаңа түрлерінің қалыптасуын талдау; 10.2.3.1 түрлі философиялық көзқарастардың қазіргі қоғамдық өмірге ықпалын бағалау; 10.3.1.4 тұлғаның тарихтағы рөлін бағалау
		10.2.2.2 XX ғасырдың екінші жартысы - XXI ғасырдың

	Қоғамның рухани дамуына бұқаралық мәдениеттің әсері қандай?	басындағы бұқаралық мәдениеттің қоғамның рухани дамуына ықпалын бағалау; 10.1.2.4 қоғамдық сананы қалыптастыруда бұқаралық ақпарат құралдарының рөлін анықтау
--	---	--

Қазақстан Республикасының
Білім және ғылым министрі
2022 жылғы 1 сәуірдегі
№ 123 бұйрығына
28-қосымша
Қазақстан Республикасы Білім
және ғылым министрінің
2013 жылғы 3 сәуірдегі
№ 115 бұйрығына
665-қосымша

Көрмейтін және нашар көретін білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 9-10 сыныптары үшін "Құқық негіздері" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Көрмейтін және нашар көретін білім алушыларға арналған арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 9-10 сыныптары үшін "Құқық негіздері" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі – Бағдарлама) Қазақстан Республикасының "Білім туралы" Заңының 5-бабы б) тармақшасына сәйкес әзірленген.

2. Бағдарлама мақсаты – құқық туралы негізгі білімді зерделеу, азаматты құқықтық тұрғыда сауатты тәрбиелеу, білім алушыларға құқықтық мәдениетті, мемлекет заңдары мен қоғам нормаларын құрметтеуге баулу, өздерінің азаматтық құқықтарын іске асыру және міндеттемелерді орындау үшін қажетті білім мен дағдыларды қалыптастыру.

3. Бағдарлама міндеттері:

1) Қазақстандық құқық салаларының негізгі түсініктері мен мазмұны туралы білімдерді қалыптастыру;

2) іргелі құқықтық және әлеуметтік құндылықтар жүйесі: адам құқықтары, демократия, азаматтық қоғам, заңдылық пен құқықтық тәртіп туралы білімдерін қалыптастыру;

3) құқықтық мемлекеттің белгілері мен ерекшеліктері туралы түсінік қалыптастыру;

4) оқу және тәжірибе барысында құқықтық ақпаратты табу, талдау және қолдану дағдыларын қалыптастыру;

5) құқықпен реттелетін әртүрлі өмірлік жағдайларда құқықтық білімдер мен дағдыларын қолдануды қалыптастыру және дамыту;

6) бүгінгі күнгі өзекті қоғамдық және құқықтық мәселелерге қатысты пікірталасқа қатысу дағдыларын дамыту;

7) сын тұрғысынан талдау және қоғамда құқықтық қатынастармен байланысты тәжірибелік жағдаяттарды бағалау дағдыларын қалыптастыру мен дамыту.

4. Түзете-дамыту міндеттері:

1) көру қабілеті бұзылған білім алушылардың адами қоғамның даму үрдістері мен заңдылықтары, оның әлеуметтік құрылымы, саяси институттары, экономикалық негіздері және рухани сала туралы тұтас түсінігін қалыптастыруға жәрдемдесу;

2) білім алушыларды қоғамдық-саяси өмірдің ағымдағы оқиғаларына бағдарлай алуына үйрету;

3) ҚР Конституциясында бекітілген азаматтық жауапкершілікті, құқықтық сана-сезімді, толеранттылықты, гуманистік және демократиялық құндылықтарды ұстануға тәрбиелеу;

4) бейімделген әлеуметтік ақпарат көздерінде бағдарлау дағдыларын дамыту; оқылатын материалды дәйекті, дәлелді түрде баяндау дағдыларын дамыту;

5) оқу, жазу, көрнекі материалдармен және бейне құралдармен жұмыс істеу кезінде қалдық көруді ұтымды пайдалану дағдыларын дамыту.

2-тарау. Оқу процесін ұйымдастырудағы педагогикалық тәсілдер

5. "Құқық негіздері" пәні бойынша көру қабілеті дамымаған балаларға арналған Типтік оқу бағдарламасының негізінеқұндылыққа бағдарланған, тұлғалық-бағдарланған, іс-әрекет, сараланған, қарым-қатынас тәсілі және ақпараттық-коммуникациялық технологияларды пайдалану жатады.

6. Құндылыққа бағытталған көзқарас ұғымдарды зерделеу арқылы жүзеге асырылады: қоғам және оның негізгі салалары, адам мен қоғамның өзара байланысы, қоғамдық қатынастарды құқықтық реттеу; құқықтық мінез-құлық негізінде жатқан құқықтық нормалар; әлеуметтік дағдылар, біліктілік, әлеуметтік ақпараттың бейімделген көздерімен тәжірибелік жұмыста көзделген моральдық нормалар мен гуманистік құндылықтар жиынтығы.

7. Тұлғалық-бағдарланған тәсілдің мақсаты білім алушылардың жеке мүмкіндіктері есебінен оқыту процесінің тиімділігін арттыру болып табылады, мұнда жалпы өлшемдер нақты білім, тәжірибелік біліктілік, көру қабілеті бұзылған балалардың шығармашылық әлеуетінің өсуін қамтамасыз ете отырып қалыптасқан дағдылар болып табылады.

8. Іс-әрекетті жүзеге асырудың негізгі құралы білім алушылардың оқу-танымдық және пәндік-практикалық қызметін ұйымдастыру болып табылады:

1) әр түрлі іс-әрекет пен мінез-құлықтың білімі мен тәжірибесін берік меңгеру, оларды оқып жатқан білім беру саласында өздігінен жылжыту мүмкіндігі;

2) пәнге деген ынта мен қызығушылықты айтарлықтай арттыру, іс-әрекет пен мінез-құлықтың жаңа тәжірибесін алу, оқу ынтымақтастығы формаларын байыту.

9. Саралап оқыту тәсілін қолдану білім алушылардың ерекше білім беру қажеттіліктерін ескере отырып, жеке даму әлеуетін іске асыруға мүмкіндік береді, ол бұл пәнді оқыту кезінде оқу қызметінің түрлі нұсқаларын құру қажеттілігін негіздейді.

10. Қарым-қатынас тәсілі басқа адамдардың, қарым-қатынас немесе қызмет бойынша Серіктестің әлеуметтік құзыреттілігін және ұстанымдарын есепке алуды, тыңдауға және диалогқа қосыла білуді; мәселелерді ұжымдық талқылауға қатысуды; құрдастар тобына кірігуді және құрдастарымен ересектерді өнімді өзара іс-әрекет және ынтымақтастық құруды қамтамасыз етеді.

11. "Құқық негіздері" пәні бойынша ақпараттық-коммуникациялық технологияларды пайдалану кітапхана ресурстарын және интернет желісін пайдалана отырып, ақпаратты кеңейтілген іздестіруді жүзеге асыруға; АКТ құралдарының көмегімен қоршаған орта туралы ақпаратты тіркеуге мүмкіндік береді.

12. "Құқық негіздері" пәні тарих кабинетінде өткізіледі:

1) қауіпсіздік техникасы талаптарына сәйкес мектеп жиһазымен;

2) оқытудың арнайы құралдарымен: көру және тактильді қабылдауға қол жетімді иллюстрациялар, рельефтік суреттер және тарихи карталар, жалпақ баспа және рельефтік-нүктелік кестелер, анықтамалық және көркем әдебиеттер, ірілендірілген және рельефті-нүктелік шрифті оқулықтар, дидактикалық және тарату-көрсетуге арналған материалдар;

3) оқытудың техникалық құралдарымен: компьютерлік тифлоқешен, интернетке қол жетімділігі бар интерактивті тақта, сканерлеу және оқуға арналған "Книголюб" кешені, "кітап" электрондық ұлғайтқыш құрылғысы, нашар көретіндерге арналған стационарлық және портативті ұлғайтқыш құрылғы, тифлоплеер, диктофон.

13. "Құқық негіздері" пәні бойынша оқыту инвариантты және түзету компоненті бағдарламаларының мазмұнымен байланысты: тарих, әдебиет, география, қалдық көру мен көруді қабылдау, қорғау, кеңістіктік бағдарлау, сөйлеу дамуының кемшіліктерін түзету.

3-тарау. "Құқық негіздері" пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

14. "Құқық негіздері" пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

1) 9-сыныпта аптасына 1 сағатты, оқу жылында 34 сағатты құрайды;

2) 10-сыныпта аптасына 1 сағатты, оқу жылында 34 сағатты құрайды.

15. Бағдарлама мазмұны 7 бөлімді қамтиды:

1) "Құқық және мемлекет" бөлімі;

2) "Конституциялық құқық" бөлімі;

3) "Азаматтық құқық" бөлімі;

4) "Еңбек құқығы" бөлімі;

5) "Отбасы құқығы" бөлімі;

6) "Әкімшілік құқық" бөлімі;

7) "Қылмыстық құқық" бөлімі.

16. "Құқық және мемлекет" бөлімікелесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) құқық түсінігі;
- 2) құқықтық мемлекет және азаматтық қоғам.

17. "Конституциялық құқық" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) адам және азаматтың құқықтары мен бостандықтары;
- 2) мемлекеттік органдардың конституциялық жүйесі.

18. "Азаматтық құқық" бөлімікелесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) азаматтық құқық түсінігі;
- 2) меншік құқығы;
- 3) азаматтық құқықтағы міндеттеме мен жауапкершілік;
- 4) тұтынушылар құқығын қорғау.

19. "Еңбек құқығы" бөлімікелесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) еңбек құқығы түсінігі;
- 2) еңбек жағдайлары;
- 3) еңбекті қорғау;
- 4) еңбек шарты.

20. "Отбасы құқығы" бөлімікелесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) отбасы құқығы түсінігі;
- 2) некені қию және тоқтату жолдары;
- 3) отбасы мүшелерінің құқықтары мен міндеттері;
- 4) отбасының қоғамдағы маңыздылығы.

21. "Әкімшілік құқық" бөлімікелесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) әкімшілік құқық түсінігі;
- 2) әкімшілік жауапкершілік;
- 3) әкімшілік құқық бұзушылықтың алдын алу.

22. "Қылмыстық құқық" бөлімікелесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) қылмыстық құқық түсінігі;
- 2) қылмыс ұғымы;
- 3) қылмыстық жауапкершілік;
- 4) жазалау және гуманизм мәселесі.

23. Бағдарлама оқытудың екі кезеңін бөлуді көздейді:

1) бірінші кезең (9-сынып) жасөспірімдерді әлеуметтендіру мәселелеріне байланысты, пропедевтикалық деп сипаттауға болады;

2) екінші кезең (10-сынып) неғұрлым күрделі сұрақтар шеңберіне бағытталған және әлеуметтендіру үрдісіне сүйемелдеумен қатар, әлеуметтік тәжірибенің жинақталуына ықпал етеді, білім алушылардың танымдық мүмкіндіктерін кеңейтеді.

24. 9 - сыныпқа арналған "Құқық негіздері" пәнінің базалық мазмұны:

1) құқық түсінігі. Құқық түсінігі және оның белгілері. Құқықтың басқа әлеуметтік нормалардан айырмашылығы: мораль, діни нормалар, дәстүрлер, корпоротивтік нормалар;

2) конституциялық құрылыс негіздері. ҚР Конституциясы. Адам және азаматтың құқықтары мен бостандықтары. ҚР сайлау;

3) азаматтық құқық ұғымы. Азаматтық құқықтағы міндеттеме және жауапкершілік. Меншік құқығы. Қазақстан Республикасындағы меншік түрлері. Тұтынушылардың құқықтары. Тұтынушылардың құқықтарын қорғау. Меншік құқығы. Қазақстан Республикасындағы меншік түрлері. Меншік құқығын алу және тоқтатудың негізгі жолдары;

4) еңбек құқығы. ҚР Еңбек кодексі. Нормативтік құқықтық актілер. Еңбек бостандығының Конституциялық кепілдіктері. Кәмелетке толмағандардың еңбегін құқықтық реттеу. Еңбек жағдайлары. Жұмыс беруші мен қызметкердің құқықтары мен міндеттері;

5) отбасы және неке (ерлі-зайыптылық) ұғымы. Отбасы-қоғамның ұясы. Отбасылық құқық нормалары. Отбасы мүшелерінің құқықтары мен міндеттері. Бала құқығы;

6) әкімшілік құқық ұғымы. Әкімшілік жауапкершілік. Әкімшілік құқық бұзушылықтың алдын алу. Әкімшілік құқық бұзушылықтың түрлері мен белгілері. Әкімшілік-құқықтық нормалар;

7) қылмыстық құқық түсінігі. Қылмыс ұғымы. Қылмыстың белгілері мен түрлері. Қылмыстық мінез-құлық және оның жазалануы. Қылмыстық жауапкершілік. Жазалау және гуманизм мәселелері.

25. 10 - сыныпқа арналған "Құқық негіздері" пәнінің базалық мазмұны:

1) құқықтық мемлекет және азаматтық қоғам. Құқықтық мемлекеттің түсінігі мен белгілері. Құқықтық мемлекеттің қызмет етудегі азаматтық қоғам институттарының рөлі мен маңыздылығы;

2) конституциялық құқықтары, адамның және азаматтың бостандықтары мен міндеттері. Мемлекеттік билік органдарының конституциялық жүйесі. Мемлекеттік биліктің жоғары органдары қызметінің негізгі бағыттары. Мемлекеттік биліктің өкілетті органдары;

3) екі жақтың теңдігі негізінде мүліктік қатынастар. Жеке мүліктік емес қатынастар: өмір, денсаулық, ар-намыс, абырой. Азаматтық құқықтағы міндеттеме және жауапкершілік. Міндеттемені орындамағаны үшін мүліктік жауапкершілік. Міндеттемені қамтамасыз ету тәсілдері. Меншік құқығын алу және тоқтатудың негізгі жолдары. Тұтынушылардың құқықтары. Тұтынушылардың құқықтарын қорғау жолдары. Тұтынушылардың өз құқықтарын қорғау;

4) еңбек құқығы ұғымы. Еңбек бостандығының Конституциялық кепілдіктері. Еңбек келісім-шарт. Еңбек шартының мазмұны. Еңбек жағдайлары. Жұмыс беруші мен

қызметкердің құқықтары мен міндеттері. Еңбекті қорғау. Еңбек дауларын шешу жолдары;

5) отбасы және неке (ерлі-зайыптылық) ұғымы. Некеге тұру және тоқтату жолдары. Неке қиюдың (ерлі-зайыптылықтың) шарттары мен кедергілері. Некені тоқтату және бұзу. Отбасының қоғамдағы маңыздылығы. Отбасылық қатынастарды мемлекеттік қолдау және қорғау. Отбасы мүшелерінің құқықтары мен міндеттері;

6) басқарушылық құқық. Әкімшілік құқық бұзушылық, оның түрлері мен белгілері. Әкімшілік жазалардың түрлері және оларды қолдану тәртібі. Әкімшілік құқық бұзушылықтың алдын алу. Қоғамдық қатынастарды реттеудегі әкімшілік-құқықтық нормалардың рөлі мен маңыздылығы;

7) қылмыстық құқық түсінігі. Қылмыстық мінез-құлық және оның жазалануы. Объект, субъект, қылмыстың объективті және субъективті жағы. Құқыққа қарсы әрекеттер және олар үшін жазалау түрлері үшін қылмыстық жауапкершілік. Сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық субъектілері. Қылмыстық құқықтағы гуманизм қағидасы

4-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

26. Бағдарламада оқыту мақсаттары кодтық белгімен берілген Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші санбөлімше ретін, төртінші сан оқыту мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 9.1.2.4 кодында: "9" – сынып, "1.2." – бөлімше, "4" – оқу мақсатының реттік саны.

27. Бөлімдер бойынша әр сыныпқа оқытудың күтілетін нәтижелері:

1) "Құқық және мемлекет" бөлімі:

1-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	9 сынып	10 сынып
1.1 Құқық түсінігі;	9.1.1.1 қоғамдағы құқық ұғымы мен рөлін, құқық функциясын түсіндіру	10.1.1.1 әлеуметтік нормалар жүйесіндегі құқық түсінігі мен рөлін түсіндіру
1.2 Құқықтық мемлекет және азаматтық қоғам.	9.1.2.1 құқықтық мемлекеттің ерекшеліктерін түсіндіру;	10.1.2.1 құқықтық мемлекеттің ерекшелігі мен маңыздылығын анықтау;
	9.1.2.2 азаматтық қоғам институттарының рөлін түсіндіру	10.1.2.2 азаматтық қоғам институттарының рөлі мен маңыздылығын анықтау; азаматтық қоғам институттарын жіктеу

2) "Конституциялық құқық" бөлімі:

2-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	9 сынып	10 сынып

2.1 Адам және азаматтың құқықтары мен бостандықтары;	9.2.1.1 мемлекеттің конституциялық сипаттамаларын атау;	10.2.1.1 Қазақстан Республикасының конституциялық құрылымының негіздерін түсіндіру, олардың қағидаларын білу
	9.2.1.2 Қазақстан Республикасы Конституциясының тарауларын және тармақтарын атау	10.2.1.2 Қазақстан Республикасының Конституциясын талдау негізінде адамның және азаматтың конституциялық құқықтарын, бостандықтары мен міндеттерін айқындау
2.2 Мемлекеттік органдардың конституциялық жүйесі.	9.2.2.1 Қазақстан Республикасының Конституциясын негізге ала отырып, мемлекеттік органдардың функцияларын атау;	10.2.2.1 Қазақстан Республикасының Конституциясын негізге ала отырып, мемлекеттік органдардың функцияларын анықтау және салыстыру;
	9.2.2.2 ҚР сайлау жүйесін түсіндіру, Қазақстан Республикасындағы сайлау жүйесі туралы өз пікірін білдіре білу	10.2.2.2 мемлекеттік органдарды қалыптастырудағы сайлаудың маңыздылығы мен рөлін айқындау

3) "Азаматтық құқық" бөлімі:

3-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	9 сынып	10 сынып
3.1 Азаматтық құқық түсінігі	9.3.1.1 азаматтық құқық қағидаларын айту, құқықтық жағдайларда бағдарлай алу	10.3.1.1 азаматтық құқықтың түсінігі мен принциптерін түсіндіру, құқықтық жағдайларда бағдарлай алу
3.2 Меншік құқығы	9.3.2.1 меншік түрлерін ажырату;	10.3.2.1 меншік түрлерін анықтау;
	9.3.2.2 меншік құқығын алу және тоқтату жолдарын айту	10.3.2.2 құқықтық жағдайларды талдай отырып, меншік құқығын алу және тоқтату жолдарын анықтау
3.3 Азаматтық құқықтағы міндеттеме мен жауапкершілік	9.3.3.1 "міндеттемелер" және "жауапкершілік" ұғымдарын түсіндіру, мысалдар мен фактілерді келтіре білу, дәлелдеу	10.3.3.1 міндеттемелерді талдау және азаматтық құқықтағы жауапкершілікті анықтау
3.4 Тұтынушылар құқығын қорғау	9.3.4.1 тұтынушылардың құқықтарын анықтау	10.3.4.1 тұтынушылардың құқықтарын қорғау жолдарын анықтау

4) "Еңбек құқығы" бөлімі:

4-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	9 сынып	10 сынып
4.1 Еңбек құқығы түсінігі		10.4.1.1 еңбек құқығының түсінігі, пәні, әдісі мен жүйесін түсіндіру, Қазақстан Республикасындағы

	9.4.1.1"Еңбек құқығы", "енбек шарты" ұғымдарын ажырату	еңбек құқығының негізгі қағидаларын білу
4.2 Еңбек жағдайлары	9.4.2.1 Қазақстан Республикасы Еңбек кодексінің тармақтарын бағдарлау;	10.4.2.1 Қазақстан Республикасының Еңбек кодексіне негізіне сүйене отырып, еңбек жағдайларын айқындау;
	9.4.2.2 жұмыс беруші мен қызметкердің құқықтары мен міндеттерін айту; қызметкердің еңбек құқықтарын қорғау туралы айту	10.4.2.2 құқықтық жағдайларды талдай отырып, жұмыс беруші мен қызметкердің құқықтары мен міндеттерін түсіндіру
4.3 Еңбекті қорғау	9.4.3.1 кәмелетке толмағандардың еңбегіне қатысты құқықтық нормаларды айту;	10.4.3.1 кәмелетке толмағандардың еңбегіне қатысты құқықтық нормаларды талдау;
	9.4.3.2 нормативтік құқықтық актілер туралы айту	10.4.3.2 нормативтік құқықтық актілерге сүйене отырып, еңбек дауларын шешу жолдарын ұсыну
4.4 Еңбек шарты.	9.4.4.1 еңбек шартының тармақтарында бағдарлай алу	10.4.4.1 құқықтық жағдайларды ұсына және талдай отырып, еңбек шартының мазмұнын ашу

5) "Отбасы құқығы" бөлімі:

5-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	9 сынып	10 сынып
5.1 Отбасы және неке құқығы түсінігі	9.5.1.1 "Неке", "Отбасы", "Қазақстан Республикасының Неке (ерлі-зайыптылық) және отбасы туралы Кодексі" түсіндіру	10.5.1.1 Қазақстан Республикасының Неке (ерлі-зайыптылық) және отбасы туралы Кодексінің бөлімдері мен тармақтарына сүйене отырып, "неке" және "отбасы" ұғымдарын түсіндіру
5.2 Некені қию және тоқтату жолдары	9.5.2.1 отбасылық құқық нормаларын айту	10.5.2.1 некеге тұру және тоқтату шарттарын анықтау
5.3. Отбасы мүшелерінің құқықтары мен міндеттері	9.5.3.1 отбасы мүшелерінің құқықтары мен міндеттерін айту, Қазақстан Республикасының Неке (ерлі-зайыптылық) және отбасы кодексінің бөлімдері мен тармақтарында бағдарлана алу;	10.5.3.1 Қазақстан Республикасының Неке (ерлі-зайыптылық) және отбасы туралы Кодексінің бөлімдері мен тармақтары негізінде отбасы мүшелерінің құқықтары мен міндеттерін айқындай алу;
	9.5.3.2 қоғамда және отбасында бала құқықтары туралы айту, Қазақстан Республикасының Кодексі неке (ерлі-зайыптылық) және отбасы туралы бөлімдерінде және тармақтарында бағдарлана алу	10.5.3.2 құқықтық актілерге сілтеме жасай отырып, қоғамдағы және отбасындағы балалардың құқықтарын талдай алу
5.4 Отбасының қоғамдағы маңыздылығы	9.5.4.1 қоғамдағы отбасының рөлі мен маңыздылығын анықтай алу	10.5.4.1 қоғамда отбасының маңыздылығын бағалай алу

6) "Әкімшілік құқық" бөлімі:

6-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	9 сынып	10 сынып
6.1 Әкімшілік құқық түсінігі	9.6.1.1 әкімшілік құқық ұғымы мен нысанын айту	10.6.1.1 Қазақстан Республикасының Мемлекеттік басқару ерекшеліктеріне тән әкімшілік құқықтың түсінігі мен нысанын түсіндіру
6.2 Әкімшілік жауапкершілік	9.6.2.1 әкімшілік құқық бұзушылық белгілерін сипаттау;	10.6.2.1 әкімшілік құқық бұзушылықтың түрлері мен белгілерін айқындай алу;
	9.6.2.2 әкімшілік жауаптылықтың түрлері және оларды қолдану тәртібі туралы айту	10.6.2.2 құқықтық жағдайларды талдай отырып, әкімшілік жауапкершілік түрлерін және оларды қолдану тәртібін түсіндіре алу
6.3 Әкімшілік құқық бұзушылықтың алдын алу	9.6.3.1 әкімшілік-құқықтық нормалардың мәнін түсіну, әкімшілік құқық көздерін таңдауда бағдарлана алу	10.6.3.1 әкімшілік-құқықтық нормалардың мәнін бағалау; әкімшілік құқық жүйесі, әдістері, көздері мен субъекттері туралы білу

7) "Қылмыстық құқық" бөлімі:

7-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	9 сынып	10 сынып
7.1 Қылмыстық құқық түсінігі	9.7.1.1 "Қылмыстық құқық", "Қазақстан Республикасының Қылмыстық Кодексі" ұғымдарын түсіндіру	10.7.1.1 Қазақстан Республикасының Қылмыстық құқығының түсінігін, мәнін, әдісін және міндеттерін түсіндіру
7.2 Қылмыс ұғымы	9.7.2.1 қылмыс түрлерін білу және жіктеу	10.7.2.1 қылмыстың белгілері мен түрлерін ажырату, жаза түрлерін жіктей алу
7.3 Қылмыстық жауапкершілік	9.7.3.1 "қылмыстық жауапкершілік" ұғымын түсіндіру;	10.7.3.1 құқықтық жағдайларды талдай отырып, қылмыстық жауапкершілік пен жазалау түрлерін айқындау;
	9.7.3.2 сыбайлас жемқорлыққа байланысты қылмыс субъектілері туралы айту	10.7.3.2 сыбайлас жемқорлыққа қарсы құқықтық актілерді талдау
7.4 Жазалау және гуманизм мәселесі	9.7.4.1 қылмыстық құқықтағы гуманизм қағидасын түсіндіру	10.7.4.1 қылмыстық құқықтағы гуманизм қағидасын бағалау, құқықтық жағдайларды талдай отырып, дәлелдей білу

28. Бағдарлама көрмейтін және нашар көретін білім алушыларға арналған арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 9-10 сыныптары үшін "Құқық негіздері" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспары

негізінде осы Бағдарламаның қосымшасына сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді жоспарда барлық сынып бойынша әр бөлімде қамтылатын оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

29. Ұзақ мерзімді жоспардағы тақырыптар мәселелерге негізделген сұрақтар түрінде ұйымдастырылған, бұл сабақтың басында білім алушылардың ойлау қызметін белсендіруге мүмкіндік береді және білім алушылардың сыни ойлауын, мәселелік сұрақтар қою және өз бетінше талдау дағдыларын дамытуға мүмкіндік береді.

Негізгі орта білім беру
деңгейінің
9-10 сыныптары үшін "Құқық
негіздері" пәнінен жаңартылған
мазмұндағы үлгілік оқу
бағдарламасына
қосымша

Көрмейтін және нашар көретін білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 9-10 сыныптары үшін "Құқық негіздері" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) 9 сынып:
1-кесте

Бөлім	Тақырып, мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
Құқық ұғымы	Құқық дегеніміз не және ол қоғамдық қатынастарға қалай әсер етеді?	9.1.1.1 қоғамдағы құқық ұғымы мен рөлін, құқық функциясын түсіндіру
Адамның және азаматтың құқықтары мен бостандықтары	Қазақстан Республикасы азаматының және адамның құқықтары мен міндеттері қандай?	9.2.1.2 Қазақстан Республикасы Конституциясының тарауларын және тармақтарын айту;
	Неге Қазақстан өзін демократиялық, зайырлы, құқықтық және әлеуметтік мемлекет деп жариялайды?	9.2.1.1 мемлекеттің конституциялық сипаттамаларын айту;
Азаматтық құқық ұғымы	Азаматтық құқық қоғамдық қатынастарды қалай реттейді?	9.3.1.1 азаматтық құқық түсінігі мен қағидаларын айту, құқықтық жағдайларда бағдарлай алу
Еңбек құқығы ұғымы	ҚР Конституциясының 24 бабы нені қарастырады?	9.4.1.1 "Еңбек құқығы", "еңбек шарты" ұғымдарын түсіндіру
Неке және отбасы құқығы ұғымы	Заңнамамен отбасы қалай қорғалады?	9.5.1.1 "Неке", "Отбасы", "Қазақстан Республикасының Неке (ерлі-зайыптылық) және отбасы туралы Кодексі" түсіндіру
Әкімшілік құқық ұғымы	Әкімшілік құқықты қандай қоғамдық қатынастар реттейді?	9.6.1.1 әкімшілік құқық ұғымын айту
Қылмыстық құқық ұғымы		9.7.1.1 "Қылмыстық құқық", "Қазақстан Республикасының

	Қылмыстық құқықтың басқа құқық салаларынан айырмашылығы неде?	Қылмыстық Кодексі" ұғымдарын түсіндіру
2-тоқстан		
Мемлекеттік органдардың конституциялық құрылымы	Мемлекеттік органдардың жұмысы неде?	9.2.2.1 Қазақстан Республикасының Конституциясын негізге ала отырып, мемлекеттік органдардың функцияларын айту;
	Мемлекеттік органдарды қалыптастырудағы сайлаудың рөлі мен маңызы қандай?	9.2.2.2 ҚР сайлау жүйесін түсіндіру, Қазақстан Республикасындағы сайлау жүйесі туралы өз пікірін білдіре білу
Меншік құқығы	Қалай меншік иесі болу керек?	9.3.2.1 меншік түрлерін ажырату; 9.3.2.2 меншік құқығын алу және тоқтату жолдарын айту
Еңбек жағдайлары	Еңбек жағдайлары қалай реттеледі ?	9.4.2.1 Қазақстан Республикасы Еңбек кодексінің тармақтарын бағдарлай алу; 9.4.2.2 жұмыс беруші мен қызметкердің құқықтары мен міндеттерін айту; қызметкердің еңбек құқықтарын қорғау туралы айту
Некеге тұру және тоқтату жолдары	Неке қандай жағдайларда жасалады және тоқтатылады?	9.5.2.1 отбасылық құқық нормалары туралы айту
Қылмыс ұғымы	Қандай әрекет қылмыс деп танылады?	9.7.2.1 қылмыс түрлерін жіктеу
3-тоқстан		
Азаматтық құқықтағы міндеттеме және жауапкершілік	Азаматтық-құқықтық міндеттемелер қандай жауапкершілік тудырады?	9.3.3.1 "міндеттемелер" және " жауапкершілік" ұғымдарын түсіндіру, мысалдар мен фактілерді келтіре білу, дәлелдеу
Еңбекті қорғау	Еңбек даулары қалай шешіледі?	9.4.3.2 нормативтік құқықтық актілер туралын айту
	Кәмелетке толмағандардың еңбегі заңнамамен қалай қорғалады?	9.4.3.1 кәмелетке толмағандардың еңбегіне қатысты құқықтық нормаларды айту;
Отбасы мүшелерінің құқықтары мен міндеттері	Отбасы мүшелерінің құқықтық мәртебесі қандай?	9.5.3.1 отбасы мүшелерінің құқықтары мен міндеттерін айту, Қазақстан Республикасының Неке (ерлі-зайыптылық) және отбасы кодексінің бөлімдері мен тармақтарында бағдарлана алу;
	Баланың құқықтары қалай қорғалады?	9.5.3.2 қоғамда және отбасында бала құқықтары туралы айту, Қазақстан Республикасының Кодексі неке (ерлі-зайыптылық)

		және отбасы туралы бөлімдерінде және тармақтарында бағдарлана алу
Әкімшілік жауапкершілік	Қандай жағдайларда әкімшілік жауапкершілік туындайды?	9.6.2.1 әкімшілік құқық бұзушылық белгілерін сипаттау; 9.6.2.2 әкімшілік жауаптылықтың түрлері және оларды қолдану тәртібін айту
Қылмыстық жауапкершілік	Қылмыстық жауапкершіліктің мәні неде?	9.7.3.1 "қылмыстық жауапкершілік" ұғымын түсіндіру;
	Сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық субъектісі кім болып табылады?	9.7.3.2 сыбайлас жемқорлыққа байланысты қылмыс субъектілері туралы айту
4-тоқсан		
Құқықтық мемлекет және азаматтық қоғам	Құқықтық мемлекеттің негізгі идеялары неде?	9.1.2.1 құқықтық мемлекеттің ерекшеліктерін айту;
	Азаматтық қоғамды қалыптастырудың маңызы қандай ?	9.1.2.2 азаматтық қоғам институттарының рөлін түсіндіру
Тұтынушылардың құқықтарын қорғау	Біз өз құқығымызды тұтынушылар ретінде білеміз бе?	9.3.4.1 тұтынушылардың құқықтарын айту
Еңбек шарты	Еңбек шарты бойынша қандай құқықтар мен міндеттер туындайды?	9.4.4.1 еңбек шартының тармақтарында бағдарлай алу
Отбасының қоғамдағы маңыздылығы	Отбасының әлеуметтік рөлі неде?	9.5.4.1 қоғамдағы отбасының рөлі мен маңыздылығын анықтай алу
Әкімшілік құқық бұзушылықтың алдын алу	Әкімшілік-құқықтық нормалардың қажеттілігі неде? норм?	9.6.3.1 әкімшілік-құқықтық нормалардың мәнін түсіну, әкімшілік құқық көздерін таңдауда бағдарлана алу
Жаза және гуманизм мәселелері	Қылмыстық құқықтағы гуманизм принципі қажет пе?	9.7.4.1 қылмыстық құқықтағы гуманизм қағидасын түсіндіру

2) 10сынып:

2-кесте

Бөлім	Тақырып, мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
Құқық ұғымы	Құқық дегеніміз не және ол қоғамдық қатынастарға қалай әсер етеді?	10.1.1.1 әлеуметтік нормалар жүйесіндегі құқықтүсінігі мен рөлін түсіндіру
Адамның және азаматтың құқықтары мен бостандықтары	Қазақстан Республикасы азаматының және адамның құқықтары мен міндеттері қандай?	10.2.1.2 Қазақстан Республикасының Конституциясын талдау негізінде адамның және азаматтың конституциялық құқықтарын, бостандықтары мен міндеттерін айқындай алу;
	Неге Қазақстан өзін демократиялық, зайырлы,	10.2.1.1 Қазақстан Республикасының

	құқықтық және әлеуметтік мемлекет деп жариялайды?	конституциялық құрылымының негіздерін түсіндіру, олардың қағидаларын білу
Азаматтық құқық ұғымы	Азаматтық құқық қоғамдық қатынастарды қалай реттейді?	10.3.1.1 азаматтық құқықтың түсінігі мен принциптерін түсіндіру, құқықтық жағдайларда бағдарлай алу
Еңбек құқығы ұғымы	ҚР Конституциясының 24 бабы нені жариялайды?	10.4.1. Еңбек құқығының түсінігі, пәні, әдісі мен жүйесін түсіндіру, Қазақстан Республикасындағы еңбек құқығының негізгі қағидаларын білу
Неке және отбасы құқығы ұғымы	Отбасы заңнамамен қалай қорғалады?	10.5.1.1 Қазақстан Республикасының Неке (ерлі-зайыптылық) және отбасы туралы Кодексінің бөлімдері мен тармақтарына сүйене отырып, "неке" және "отбасы" ұғымдарын түсіндіру
Әкімшілік құқық ұғымы	Әкімшілік құқық қандай қоғамдық қатынастар реттейді?	10.6.1.1 Қазақстан Республикасының Мемлекеттік басқару ерекшеліктеріне тән әкімшілік құқықтың түсінігі мен нысанын түсіндіру
Қылмыстық құқық ұғымы	Қылмыстық құқықтың басқа құқық салаларынан айырмашылығы неде?	10.7.1.1 Қазақстан Республикасының Қылмыстық құқығының түсінігін, мәнін, әдісін және міндеттерін түсіндіру
2-тоқсан		
Мемлекеттік органдардың конституциялық құрылымы	Мемлекеттік органдардың функциясы неде?	10.2.2.1 Қазақстан Республикасының Конституциясын негізге ала отырып, мемлекеттік органдардың функцияларын анықтау және салыстыру;
	Мемлекеттік органдарды қалыптастырудағы сайлаудың рөлі мен маңызы қандай?	10.2.2.2 мемлекеттік органдарды қалыптастырудағы сайлаудың маңыздылығы мен рөлін айқындау
Меншік құқығы	Қалай меншік иесі болу керек?	10.3.2.1 меншік түрлерін анықтау; 10.3.2.2 құқықтық жағдайларды талдай отырып, меншік құқығын алу және тоқтату жолдарын анықтау
Еңбек жағдайлары	Еңбек жағдайлары қалай реттеледі?	10.4.2.1 Қазақстан Республикасының Еңбек кодексіне негізіне сүйене отырып, еңбек жағдайларын айқындау; 10.4.2.2 құқықтық жағдайларды талдай отырып, жұмыс беруші мен қызметкердің құқықтары мен міндеттерін түсіндіру

Некеге тұру және тоқтату жолдары	Неке қандай жағдайларда жасалады және тоқтатылады?	10.5.2.1 некеге тұру және тоқтату шарттарын анықтау
Қылмыс ұғымы	Қандай әрекет қылмыс деп танылады?	10.7.2.1 қылмыстың белгілері мен түрлерін ажырату, жаза түрлерін жіктеу алу
3-тоқсан		
Азаматтық құқықтағы міндеттеме және жауапкершілік	Азаматтық-құқықтық міндеттемелер қандай жауапкершілік тудырады?	10.3.3.1 міндеттемелерді талдау және азаматтық құқықтағы жауапкершілікті анықтау
Еңбекті қорғау	Еңбекке қатысты даулары қалай шешіледі?	10.4.3.2 нормативтік құқықтық актілерге сүйене отырып, еңбек дауларын шешу жолдарын ұсыну
	Кәмелетке толмағандардың еңбегі заңнамамен қалай қорғалады?	10.4.3.1 кәмелетке толмағандардың еңбегіне қатысты құқықтық нормаларды талдау;
Отбасы мүшелерінің құқықтары мен міндеттері	Отбасы мүшелерінің құқықтық мәртебесі қандай?	10.5.3.1 Қазақстан Республикасының Неке (ерлі-зайыптылық) және отбасы туралы Кодексінің бөлімдері мен тармақтары негізінде отбасы мүшелерінің құқықтары мен міндеттерін айқындай алу;
	Баланың құқықтары қалай қорғалады?	10.5.3.2 құқықтық актілерге сілтеме жасай отырып, қоғамдағы және отбасындағы балалардың құқықтарын талдай алу
Әкімшілік жауапкершілік	Қандай жағдайларда әкімшілік жауапкершілік туындайды?	10.6.2.1 әкімшілік құқық бұзушылықтың түрлері мен белгілерін айқындай алу;
		10.6.2.2 құқықтық жағдайларды талдай отырып, әкімшілік жауапкершілік түрлерін және оларды қолдану тәртібін түсіндіре алу
Қылмыстық жауапкершілік	Қылмыстық жауапкершіліктің мәні неде?	10.7.3.1 құқықтық жағдайларды талдай отырып, қылмыстық жауапкершілік пен жазалау түрлерін айқындау;
	Сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық субъектісі кім болып табылады?	10.7.3.2 сыбайлас жемқорлыққа қарсы құқықтық актілерді талдау
4-тоқсан		
Құқықтық мемлекет және азаматтық қоғам	Құқықтық мемлекеттің негізгі ойы неде?	10.1.2.1 құқықтық мемлекеттің ерекшелігі мен маңыздылығын анықтау;
	Азаматтық қоғамды қалыптастырудың маңызы қандай ?	10.1.2.2 азаматтық қоғам институттарының рөлі мен маңыздылығын анықтау; азаматтық қоғам институттарын жіктеу

Тұтынушылардың құқықтарын қорғау	Біз өз құқығымызды тұтынушылар ретінде білеміз бе?	10.3.4.1 тұтынушылардың құқықтарын қорғау жолдарын анықтау
Еңбек шарты	Еңбек шарты бойынша қандай құқықтар мен міндеттер туындайды?	10.4.4.1 құқықтық жағдайларды ұсына және талдай отырып, еңбек шартының мазмұнын ашу
Отбасының қоғамдағы маңыздылығы	Отбасының әлеуметтік рөлі неде?	10.5.4.1 қоғамда отбасының маңыздылығын бағалай алу
Әкімшілік құқық бұзушылықтың алдын алу	Әкімшілік-құқықтық нормалардың қажеттілігі неде?	10.6.3.1 әкімшілік-құқықтық нормалардың мәнін бағалау; әкімшілік құқық жүйесі, әдістері, көздері мен субъекттері туралы білу
Жаза және гуманизм мәселелері	Қылмыстық құқықтағы гуманизм принципі қажет пе?	10.7.4.1 қылмыстық құқықтағы гуманизм қағидасын бағалау, құқықтық жағдайларды талдай отырып, дәлелдей білу

Қазақстан Республикасының
Білім және ғылым министрі
2022 жылғы 1 сәуірдегі
№ 123 бұйрығына
29-қосымша
Қазақстан Республикасы
Білім және ғылым министрінің
2013 жылғы 3 сәуірдегі
№ 115 бұйрығына 666-қосымша

Көрмейтін және нашар көретін білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-6 сыныптары үшін "Көркем еңбек" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Көрмейтін және нашар көретін білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-6 сыныптары үшін "Көркем еңбек" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі – Бағдарлама) Қазақстан Республикасының "Білім туралы" Заңының 5-бабы б) тармақшасына сәйкес әзірленген.

2. Бағдарламаның мақсаты-өнер және еңбек технологиясы саласында функционалдық сауаттылықты қалыптастыру; көру қабілеті бұзылған білім алушылардың шығармашылық ойлауын қалыптастыру, жеке тұлғаның қалыптасу және өзін-өзі көрсету негізі ретінде рухани-адамгершілік мәдениетті дамыту.

3. Бағдарламаның міндеттері:

- 1) Қазақстан және әлем халықтарының көркем-мәдени мұрасын зерделеу;
- 2) зерттеу, талдау жасау, объектілерді көркем трансформациялау процесінде білім алушылардың шығармашылық және сыни ойлауын дамыту;

3) оқу қызметінің барлық түрлерінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдану тәжірибесін алу (зерттеу, идеяларды шығармашылық іске асыру, жұмыстарды таныстыру);

4) жұмыс нәтижелері үшін олардың мәнін түсіне отырып, әртүрлі ресурстар мен ақпарат көздерін зерттеу және қолдану;

5) эстетикалық, еңбек, экономикалық, экологиялық, патриоттық тәрбие беру және адамгершілік-рухани құндылықтарды қалыптастыру;

6) уақытты, материалдардың қасиетін және басқа да факторларды анықтай және ескере отырып, өз қызметін өз бетінше жоспарлай білуді дамыту;

7) жеке, жұптық және топтық қызметте оқу міндеттеріне қол жеткізу үшін бірлескен жұмысты ұйымдастыру тәжірибесін алу.

4. Түзете-дамыту міндеттері:

1) табиғи заттарды, үлгілерді, макеттерді және рельефтік бейнелерді байланыстыра зерттеу тәсілімен қоршаған әлем пәндері туралы барабар түсініктерді қалыптастыру; заттарды модельдермен, макеттермен, рельефтік бейнелермен сәйкестендіре білу;

2) сенсорлық функцияларды, түсті ажыратуды, ұсақ моториканы дамыту;

3) сақталған анализаторларды пайдалана отырып, заттар мен объектілерді мақсатты зерттеу және бақылау дағдыларын жетілдіру;

4) заттарды формасы, көлемі және кеңістікте орналасуы бойынша салыстыра білуді дамыту;

5) пәнді оқыту барысында бисенсорлық және полисенсорлық қабылдауды қалыптастыру;

6) қауіпсіз түрде жұмыс жасау ережелерін қалыптастыру, қалдық көру қабілетін қорғауды қамтамасыз ететін офтальмологиялық-гигиеналық талаптарды сақтау.

2-тарау. Оқу процесін ұйымдастырудағы педагогикалық тәсілдер

5. Ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларды оқыту құндылыққа бағдарланған, тұлғаға бағытталған, іс әрекеттік, саралап оқыту, коммуникативтік көзқарас және ақпараттық-коммуникациялық технологиялар негізінде жүзеге асырылады.

6. Құндылыққа бағытталған тәсіл сәулет және мүсіннің көрнекті туындыларымен танысу арқылы жүзеге асырылады; өз Отанының архитектурасында, бейнелеу өнерінде, пәндік-материалдық және кеңістіктік ортаның ұлттық бейнелерінде және адамның сұлулығын түсінуде көрсетілген мәдениет тарихын құрметтеуге тәрбиелеу; көркем мәдениетті рухани құндылықтардың кеңістіктік формаларында материалдық көрініс нысаны ретінде игеру.

7. Тұлғаға бағытталған тәсіл көру қабілеті бұзылған балалардың жеке мүмкіндіктерін анықтайды және тәжірибелік іс-әрекет негізінде пәнге белсенді, мүдделі қарым-қатынасты қалыптастыруды жүзеге асырады.

8. Іс-әрекеттік тәсіл оқушылардың танымдық іс-әрекетін дамыту және түзету үшін ойын технологияларын пайдалана отырып, зерттеу, ақпараттық-рецептивтік, ізденістік-шығармашылық әдістерді қолдану арқылы практикалық іскерліктер мен дағдыларды түзету мен дамытуда жүзеге асырылады.

9. Саралап оқыту тәсілі көру қабілеті бұзылған білім алушыларды топтарға бөлуді көздейді:

1) көру мүмкіндіктері бойынша: көрмейтіндер, қалдық көру қабілеті сақталғандар және нашар көретіндер;

2) физиологиялық ерекшеліктері: ұлдар мен қыздар.

10. Коммуникативтік тәсіл білім алушылардың өзіндік бағалау, өз жұмыстары мен басқа білім алушылардың жеке, жұптық және топтық іс-әрекеттеріндегі жұмыстарын талдау бойынша тапсырмалар негізінде қарым-қатынас жасау қабілетіне бағытталған.

11. Білім беру бағдарламасын оқыту үдерісінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды пайдалану презентациялар жасау, шығармашылық жұмыстарды көрсету дағдыларын дамытуды көздейді және бос уақыт пен коммуникация жұмысы үшін технологияларды дұрыс және шығармашылық қолдануды қамтиды.

12. Көркем еңбек бойынша сабақтар тифлотехникалық құралдармен жабдықталған арнайы жабдықталған кабинетте өткізіледі:

1) рельефті сурет салуға арналған аспаптар: лавсан қабығы бар "Школьник" аспабы, "Н.А. Семевскийдің" аспабы, "Графика", "Ориентир" аспабы, грифельдер, Брайль бойынша жазуға арналған қағаз, Брайль сызғышы, трафареттер, көрмейтін және нашар көретіндерге арналған жіптер мен инелер, лекало-сызғыш, сурет салуға арналған клеенка;

2) "PIAF" (плайф) – сипап сезу суреттерін салуға және тактильді графикаға арналған құрал;

3) иллюстрациялық, графикалық және символдық көрнекіліктерді қамтитын рельефтік-нүктелік, пәндік барельефтік және сюжеттік бейнелерді қамтитын бедерлі-графикалық көрнекі құралдар;

4) әртүрлі деңгейлі демонстрациялық материал: макеттер, модельдер, жануарлар, құстар тұлыптары, муляждар, жазық және көлемді геометриялық фигуралар жиынтығы

13. "Көркем еңбек" пәнін оқыту барысында келесі жалпы білім беретін және түзету пәндерімен байланыс жүзеге асырылады: "Математика", "Әдебиет", "Жаратылыстану", "Қалдық көру және көріп қабылдау қабілетін қорғау және дамыту", "Кеңістікте бағдарлау", "Әлеуметтік-тұрмыстық бағдарлау", "Мимика мен пантомимиканы дамыту", "Сөйлеу тілібұзылыстарын түзету".

3-тарау. "Көркем еңбек" пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

14. "Көркем еңбек" пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

- 1) 5 – сыныпта-аптасына 2 сағат, оқу жылында 68 сағат;
- 2) 6-сыныпта-аптасына 2 сағат, оқу жылында 68 сағатты құрайды.

15. Бағдарлама мазмұны 5 бөлімді қамтиды:

- 1) "Көрнекі өнер" бөлімі;
- 2) "Сәндік-қолданбалы өнер" бөлімі;
- 3) "Дизайн және технология" бөлімі ";
- 4) "Тамақтану мәдениеті" бөлімі ";
- 5) "Үй ішіндегі мәдениет" бөлімі.

16. "Көрнекі өнер" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) классикалық және заманауи өнер;
- 2) қазақстандық суретшілердің шығармашылығы;
- 3) бейнелеу өнерінің түрлері мен жанрлары;
- 4) сандық өнер (фотосуреттер, анимация, медиа құралдары);
- 5) бейнелеу (көрнекі) өнерінің айрықша құралдары;
- 6) көркем материалдармен және техникалармен тәжірибе жүргізу.

17. "Сәндік-қолданбалы өнер" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) Қазақстандық және басқа да халықтардың сәндік-қолданбалы өнерінің негізгі нысандары мен ерекшеліктері;

- 2) сәндік-қолданбалы өнер материалдары, құралдары және технологиялары;
- 3) қауіпсіздік техникасы мен еңбек гигиенасы ережелерін сақтау.

18. "Дизайн және технология" (ұлдар/қыздар) бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) негізгі табиғи, жасанды және дәстүрлі емес материалдар;
- 2) материалдарды әр түрлі тәсілдермен өңдеуге арналған құралдар мен жабдықтар;
- 3) әр түрлі материалдардан жасалған бұйымдардың дизайны;
- 4) дайындау технологиясы;
- 5) құрастыру және модельдеу.

19. "Тамақтану мәдениеті" (ұлдар/қыздар) бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) дұрыс тамақтану негіздері, мәзір құру;
- 2) үстел үстінде өзін-өзі ұстау ережелері, үстелді жабдықтау;
- 3) тамақ дайындау технологиясы.

20. "Үй ішіндегі мәдениет" (ұлдар/қыздар) бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) жеке гигиена, тұрғын үйдің экологиясы;
- 2) өсімдік шаруашылығы, сәндік гүл шаруашылығы, ландшафтық дизайн негіздері.

21. 5-сыныпқа арналған "Көркем еңбек" пәнінің базалық мазмұны: (ұлдар):

- 1) "Көрнекі өнер".

Нашар көретін білім алушылар үшін, бейнелеу өнеріндегі ерекше құралдар. Классикалық өнердің жауһарлары. Қазақстандық суретшілердің шығармашылығы. Бейнелеу өнерінің түрлері мен жанрлары. Натюрморт өнері. Сәндік ұлттық

натюрморт.Пейзаж.Табиғатпен гармония. Ауа перспективасы.Индустриялық пейзаж. Қалалық пейзаж.Сызықтық перспектива. Пластикалық қалыптардың өнері. Мүсін. Шығармашылық жұмыс жасау. Көрмені ұйымдастыру;

2) "Сәндік-қолданбалы өнер".Нашар көретін білім алушылар үшін: сәндік-қолданбалы өнердің пайда болу тарихы.Сәндік-қолданбалы өнер, негізгі формалары мен ерекшеліктері. Қазақстанның қолданбалы өнері. Сәндік-қолданбалы өнерге арналған материалдар мен құралдармен танысу. Түрлі материалдардан жасалған сәндік бұйым. Түрлі материалдардан сәндік бұйымдар жасау. Тоқу өнері.Тоқу түрлері. Көркем тоқуға арналған материалдар мен құралдармен танысу. Материалдарды таңдау. Тоқыма бұйымдары. Көрмені ұйымдастыру.Көрмейтін білім алушылар үшін: сәндік-қолданбалы өнердің пайда болу тарихы. Сәндік-қолданбалы өнер, негізгі формалары мен ерекшеліктері. Қазақстанның қолданбалы өнері. Сәндік-қолданбалы өнерге арналған материалдар мен құралдармен танысу. Түрлі материалдардан жасалған сәндік бұйым. Түрлі материалдардан сәндік бұйымдар жасау. Тоқу өнері.Тоқу түрлері. Көркем тоқуға арналған материалдар мен құралдармен танысу. Материалдарды таңдау. Тоқыма бұйымдары. Көрмені ұйымдастыру;

3) "Дизайн және технология".Нашар көретін білім алушылар үшін:дизайн және технология негіздері. Конструкциялық материалдар. Материалдардың түрлері мен қасиеттерін зерттеу. Конструкциялық материалдарды өңдеуге арналған жабдықтар, қол құралдары және құрылғылар. Көркем ою.Идеяларды әзірлеу. Материалды таңдау және дайындау.Саздан жасалған бұйымдарды дайындау. Мүсіндеу. Түрлі материалдардан жасалған бұйымдарды модельдеу. Эскиздерді әзірлеу (тізбектер,жануарлардың мүсіндері). Материалды таңдау. Құралдар мен құрылғылар.Бұйым жасау (тізбек, жануарлар мүсіндері). Түрлі материалдарды қолдана отырып, музыкалық (ұрмалы-шулы) аспаптарды жобалау. Музыкалық аспап жасау. Жұмыстың тұсаукесері.Көрмейтін білім алушылар үшін:дизайн және технология негіздері.Конструкциялық материалдар. Материалдардың түрлері мен қасиеттерін зерттеу. Конструкциялық материалдарды өңдеуге арналған жабдықтар, қол құралдары және құрылғылар.Көркем ою. Идеяларды өңдеу. Материалды таңдау және дайындау. Саздан бұйымдар жасау. Мүсіндеу. Түрлі материалдардан жасалған бұйымдарды модельдеу.Эскиздерді әзірлеу (тізбектер,жануарлардың мүсіндері). Материалды таңдау . Құралдар мен құрылғылар.Бұйым жасау (тізбек, жануарлар мүсіндері).Түрлі материалдарды қолдана отырып, музыкалық (ұрмалы-шулы) аспаптарды жобалау. Музыкалық аспап жасау.Жұмыстың тұсаукесері;

4) "Тамақтану мәдениеті".Нашар көретін білім алушылар үшін.Дұрыс тамақтану негіздері. Мәзір құру.Ыдыс жуу ережелері. Практикалық жұмыс.Ас үй жабдықтарымен , шаншып және кесетін құралдармен, ыстық сұйықтықтармен жұмыс істеудің қауіпсіз

тәсілдері.Көрмейтін білім алушылар үшін: дұрыс тамақтану негіздері: мәзір құру. Ыдыс жуу ережелері. Практикалық жұмыс. Ас үй жабдықтарымен, шаншып және кесетін құралдармен, ыстық сұйықтықтармен жұмыс істеудің қауіпсіз тәсілдері;

5) "Үй ішіндегі мәдениет".Нашар көретін білім алушылар үшін: электр энергиясының көздері туралы жалпы мәліметтер. Электротехникалық арматурамен танысу. Ток көздері мен электр энергиясын тұтынушылардың түрлері.Электр қауіпсіздігі және тұрмыстық электр аспаптарын пайдалану ережелері.Өсімдік шаруашылығының негізгі бағыттары.Өсімдік шаруашылығындағы көктемгі жұмыстар.Практикалық жұмыстар.Көрмейтін білім алушылар үшін:электр энергиясының көздері туралы жалпы мәліметтер.Ток көздері мен электр энергиясын тұтынушылардың түрлері.Электр қауіпсіздігі және тұрмыстық электр аспаптарын пайдалану ережелері.Өсімдік шаруашылығының негізгі бағыттары. Өсімдік шаруашылығындағы көктемгі жұмыстар. Практикалық жұмыстар.

22. 5-сыныптың "Көркем еңбек" пәнінің базалық мазмұны (қыздар) :

1) "Көрнекі өнер".Нашар көретін білім алушылар үшін.Бейнелеу өнеріндегі мәнерлілік құралдары.Классикалық өнердің жауһарлары. Қазақстандық суретшілердің шығармашылығы. Бейнелеу өнерінің түрлері мен жанрлары.Натюрморт өнері. Сәндік Ұлттық натюрморт. Пейзаж.Табиғатпен гармония. Ауа перспективасы. Индустриялық пейзаж.Қалалық пейзаж.Сызықтық перспектива.Пластикалық қалыптардың өнері. Мүсін. Шығармашылық жұмыс жасау. Көрмені ұйымдастыру.Көрмейтін білім алушылар үшін. Бейнелеу өнеріндегі мәнерлілік құралдары. Классикалық өнердің жауһарлары. Қазақстандық суретшілердің шығармашылығы. Бейнелеу өнерінің түрлері мен жанрлары.Бедерлі бейнелер негізіндегі натюрморт өнері. Сәндік Ұлттық натюрморт.Пейзаж (рельеф,барельеф). Табиғатпен гармония.Индустриялық пейзаж. Қалалық пейзаж.(рельеф).Ауылдық пейзаж. Сызықтық перспектива (рельеф). Пластикалық қалыптардың өнері. Мүсін (барельефтер, модельдер, макеттер). " Школьник" аспабында шығармашылық жұмыс жасау. Көрмені ұйымдастыру;

2) "Сәндік-қолданбалы өнер".Нашар көретін білім алушылар үшін. Ою-өрнек түрлері. Қазақ ұлттық ою-өрнектері (түрлері, стилизациясы және мотивтері). Көркем кесте. Кесте түрлері. Материалдар және құралдармен танысу. Эскиз әзірлеу. Көркем кестелі бұйымдарды безендіру. Тоқу өнері. Тоқу түрлері. Материалдар және құралдармен танысу. Тоқыма бұйымдары. Жұмыс көрмесі.Көрмейтін білім алушылар үшін. Бедерлі, көлемді бейнелер негізіндегі ою-өрнек түрлері. Қазақ ұлттық ою-өрнектері(түрлері, стилизациясы және мотивтері).Көркем кесте.Кесте түрлері. Материалдар және құралдармен танысу. Эскиз әзірлеу. Көркем кестелі бұйымдарды безендіру. Тоқу өнері. Тоқу түрлері. Материалдар және құралдармен танысу.Бұйым тоқу. Жұмыс көрмесі;

3) "Дизайн және технология".Нашар көретін білім алушылар үшін. Тоқыма материалдарының жіктелуі және сипаттамасы.Материалдардың түрлері мен

қасиеттерін зерттеу. Тоқыма материалдарын өңдеуге арналған жабдықтар, құралдар және құрылғылар. Тігін бұйымдарының жіктелуі. Идеядан өнімге дейін (тігін және қол бұйымдары). Киім дизайны, макеттеу (қағаз, тоқыма). Костюм жасау (шағын манекен немесе қуыршаққа). Тоқыма мозаика техникасындағы бұйымдардың дизайны (пэчворк, квиллинг, құрақ). Идеяларды әзірлеу. Эскиз. Материалды таңдау және дайындау. Жұмыстың орындалу реті. Бұйым жасау. Бұйымды безендіру. Жұмыс көрмесі. Көрмейтін білім алушылар үшін. Тоқыма материалдарының жіктелуі және сипаттамасы. Материалдардың түрлері мен қасиеттерін зерттеу. Тоқыма материалдарын өңдеуге арналған жабдықтар, құралдар және құрылғылар. Тігін бұйымдарының жіктелуі. Идеядан өнімге дейін (қол өнімдері). Киім дизайны, макеттеу (қағаз, тоқыма). Костюм жасау (шағын манекен немесе қуыршаққа). Тоқыма Мозаика техникасындағы бұйымдардың дизайны (пэчворк, квиллинг, құрақ). Идеяларды әзірлеу. Эскиз. Материалды таңдау және дайындау. Жұмыстың орындалу реті. Бұйым жасау. Бұйымды безендіру. Жұмыс көрмесі;

4) "Тамақтану мәдениеті". Нашар көретін білім алушылар үшін. Дұрыс тамақтану негіздері. Мәзір құру. Асүй жабдықтары. Тамақ дайындауға арналған ыдыс-аяқ, құрал-саймандар мен құралдар. Тамақ дайындауға арналған құралдар мен айлабұйымдардың мүмкіндіктерін зерттеу. Бутербродтарды дайындау технологиясы. Сусындарды дайындау технологиясы. Көрмейтін білім алушылар үшін. Дұрыс тамақтану негіздері. Мәзір құру. Асүй жабдықтары. Тамақ дайындауға арналған ыдыс-аяқ, құрал-саймандар мен құралдар. Тамақ дайындауға арналған құралдар мен айлабұйымдардың мүмкіндіктерін зерттеу. Бутербродтарды дайындау технологиясы. Сусындарды дайындау технологиясы;

5) "Үй мәдениеті". Нашар көретін білім алушылар үшін. Жеке гигиена, өзіне күтім жасау. Өсімдік шаруашылығының негізгі бағыттары. Өсімдік шаруашылығындағы көктемгі жұмыстар. Көрмейтін білім алушылар үшін. Жеке гигиена, өзіне күтім жасау. Өсімдік шаруашылығының негізгі бағыттары. Өсімдік шаруашылығындағы көктемгі жұмыстар.

23. 6-сыныпқа арналған "Көркем еңбек" пәнінің базалық мазмұны (ұлдар):

1) "Көрнекі өнер". Нашар көретін білім алушылар үшін. Портреттік жанр. Портрет түрлері. Қазақстан суретшілерінің шығармашылығындағы портрет. Сызықтық портрет. Графика. Орындау техникасы. Портреттерді жасаудың дәстүрлі емес әдістері. Портреттегі түс. Портретті орындау техникасы. Заманауи портрет. Сурет өнері. Фотокамерамен эксперимент. Анимация. Қозғалатын элементтер (пластикалық анимация, көлеңке театры, саусақ қуыршақтары, қамыс). Сценарийді әзірлеу. Кейіпкерлер мен декорацияларды жасау. Көркем идеяларды жүзеге асыру. Дыбыстандыру. Жұмыстың тұсаукесері. Көрмейтін білім алушылар үшін. Бедерлі, көлемді бейнелер негізіндегі портреттік жанр. Портрет түрлері. Қазақстан суретшілерінің шығармашылығындағы портрет. Сызықтық портрет. Графика. Орындау

техникасы. Портреттерді жасаудың дәстүрлі емес әдістері. Мүсіндік портрет. Портретті орындау техникасы. Заманауи портрет. Сурет өнері. Анимация. Қозғалатын элементтер (пластикалық анимация, көлеңке театры, саусақ қуыршақтары, қамыс). Сценарийді әзірлеу. Кейіпкерлерді құру. Құру декорациялар. Көркем идеяларды жүзеге асыру. Дыбыстандыру. Жұмыстың тұсаукесері;

2) "Сәндік-қолданбалы өнер". Нашар көретін білім алушылар үшін. Қазақ халқының зергерлік өнерімен танысу. Зергерлік бұйымдардың эскизін әзірлеу. Материалдар мен құралдарды таңдау. Бұйым жасау. Бұйымды безендіру. Табиғи материалдардың түрлері мен сипаттамалары. Табиғи материалдардан жасалған бұйымдардың нобайын әзірлеу. Бұйым жасау. Бұйымды безендіру. Жұмыстың тұсаукесері. Көрмені ұйымдастыру. Көрмейтін білім алушылар үшін. Қазақ халқының зергерлік өнерімен танысу. Зергерлік бұйымдардың эскизін әзірлеу. Материалдар мен құралдарды таңдау. Бұйым жасау. Бұйымды безендіру. Табиғи материалдардың түрлері мен сипаттамалары. Табиғи материалдардан жасалған бұйымдардың нобайын әзірлеу. Бұйым жасау. Бұйымды безендіру. Жұмыстың тұсаукесері. Көрмені ұйымдастыру;

3) "Дизайн және технология". Нашар көретін білім алушылар үшін. Қол электр аспаптары мен жабдықтары. Практикалық жұмыстар. Құрама бөлшектерден роботтарды әзірлеу. Роботтардың пайда болу тарихы және түрлері (өзіндік зерттеу). Роботты құру үшін нобай жасау. Роботты жасау үшін материалдарды дайындау. Роботты құру. Роботтың жылжымалы бөліктерін құру бойынша эксперимент жасау. Көлік құралдарының түрлері туралы жалпы мәліметтер (өз бетінше зерттеу). Көлік құралының моделін әзірлеу. Эскиз. Материалдарды таңдау. Көлік құралының моделін жасау. Модельдің жекелеген бөліктерін жасау. Модельді құрастыру және өңдеу. Жұмыстың тұсаукесері. Көрмейтін білім алушылар үшін. Қол электр аспаптары мен жабдықтары. Практикалық жұмыстар. Құрама бөлшектерден роботтарды әзірлеу. Роботтардың пайда болу тарихы және түрлері. Роботты құру үшін нобай жасау. Роботты жасау үшін материалдарды дайындау. Роботты құру. Роботтың жылжымалы бөліктерін құру бойынша эксперимент жасау. Көлік құралдарының түрлері туралы жалпы мәліметтер. Көлік құралының моделін әзірлеу. Эскиз. Материалдарды таңдау. Көлік құралының моделін жасау. Модельдің жекелеген бөліктерін жасау. Модельді құрастыру және өңдеу. Жұмыстың тұсаукесері. Көрмені ұйымдастыру;

4) "Тамақтану мәдениеті". Нашар көретін білім алушылар үшін. Асхана этикетінің ережелері. Дайын тағамдарды безендіру және оларды үстелге беру ережесі. Қазақ мәдениетінде, түрлі халықтардың мәдениетінде және қоғамдық тамақтану орындарында үстел үстіндегі жүріс-тұрыс ережелері. Көрмейтін білім алушылар үшін. Асхана этикетінің ережелері. Дайын тағамдарды рәсімдеу. Дайын тағамдарды беру ережелері. Қазақ мәдениетінде, түрлі халықтардың мәдениетінде және қоғамдық тамақтану орындарында үстел үстіндегі жүріс-тұрыс ережелері;

5) "Үй мәдениеті". Нашар көретін білім алушылар үшін. Электр жүйелерінің шартты белгілерімен танысу. Электр тізбектері. Электр қол құралдарын қолдана отырып, тұрмыстағы жөндеу жұмыстары. Сәндік-гүл мәдениеті. Гүл өсірудегі көктемгі жұмыстар. Көрмейтін білім алушылар үшін. Электр жүйелерінің шартты белгілерімен танысу. Электр тізбектері. Электр шамдарының техникалық сипаттамалары, олардың артықшылықтары, кемшіліктері және пайдалану ерекшеліктері. Сәндік-гүл мәдениеті. Гүл өсірудегі көктемгі жұмыстар.

24. 6-сыныпқа арналған "Көркем еңбек" пәнінің базалық мазмұны: (қыздар).

1) "Көрнекі өнер". Нашар көретін білім алушылар үшін, портреттік жанр. Портрет түрлері. Қазақстан суретшілерінің шығармашылығындағы портрет. Сызықтық портрет. Графика. Орындау техникасы. Портреттерді жасаудың дәстүрлі емес әдістері (сымнан портрет). Портреттегі түс. Портретті орындау техникасы. Сурет өнері. Фотокамерамен эксперимент. Анимация. Қозғалмалы элементтер (пластилин анимациясы, көлеңке театры, саусақ қуыршақтары, қамыс). Сценарийді әзірлеу. Кейіпкерлер мен декорацияларды жасау. Көркем идеяларды жүзеге асыру. Дыбыстандыру. Жұмыстың тұсаукесері. Көрмейтін білім алушылар үшін, портреттік жанр. Портрет түрлері. Қазақстан суретшілерінің шығармашылығындағы портрет. Сызықтық портрет. Графика. Орындау техникасы. Портреттерді жасаудың дәстүрлі емес әдістері (сымнан портрет) мүсіндік портрет. Портретті орындау техникасы. Сурет өнері. Анимация. Қозғалмалы элементтер (пластилин анимациясы, көлеңке театры, саусақ қуыршақтары, қамыс). Сценарийді әзірлеу. Кейіпкерлерді құру. Декорациялар құру. Көркем идеяларды жүзеге асыру. Дыбыстандыру. Жұмыстың тұсаукесері;

2) "Сәндік-қолданбалы өнер". Нашар көретін білім алушылар үшін. Тоқу өнері. Ілмекпен тоқу. Тоқу әдістері мен техникасы. Бұйымның эскизін әзірлеу. Материалдар мен құралдарды таңдау. Түрлі өнімдерді ілгекпен тоқу (майлық, сөмке, ұялы телефон үшін қап). Тоқу. Сым, олардың түрлері. Тоқу әдістері мен техникасы. Бұйымның эскизін әзірлеу. Түрлі өнімдерді тоқу (шарф, орамал, тіреуіш). Жұмыстың тұсаукесері. Көрмені ұйымдастыру. Көрмейтін білім алушылар үшін. Тоқу өнері. Ілмекпен тоқу. Тоқу әдістері мен техникасы. Көріністер негізінде бұйымның эскизін әзірлеу. Материалдар мен құралдарды таңдау. Түрлі өнімдерді ілгекпен тоқу (майлық, сөмке, ұялы телефон үшін қап). Тоқу. Сым, олардың түрлері. Тоқу әдістері мен техникасы. Көріністер негізінде бұйымның эскизін әзірлеу. Түрлі өнімдерді тоқу (шарф, орамал, тіреуіш). Жұмыстың тұсаукесері. Көрмені ұйымдастыру;

3) "Дизайн және технология". Нашар көретін білім алушылар үшін. Тоқыма материалдардан жасалған бұйымдарды әзірлеу (авторлық қуыршақ, дамытушы ойыншық). Идеяларды әзірлеу. Эскиз. Текстильді әртүрлі текстуралар мен түстерді зерттеу. Материалдарды, құралдар мен жабдықтарды таңдау және дайындау. Бұйым жасау. Бөлшектерді пішу. Бөлшектерді құрастыру және бұйымды өңдеу. Үйге арналған

тоқыма бұйымдарының дизайны(алжапқыш,ас үй керек-жарақтары).Идеяларды әзірлеу.Эскиз.Материалды таңдау және дайындау. Жұмыстың орындалу реті. Бұйым жасау. Бөлшектерді пішу. Жекелеген бөлшектерді өңдеу. Бөлшектерді құрастыру және бұйымды өңдеу. Үйге арналған тоқыма бұйымдарының дизайны(алжапқыш,ас үй керек-жарақтары). Идеяларды әзірлеу. Эскиз. Материалды таңдау және дайындау. Жұмыстың орындалу реті. Бұйым жасау. Бөлшектерді пішу. Жекелеген бөлшектерді өңдеу. Бөлшектерді құрастыру және бұйымды өңдеу. Бұйымды безендіру. Жұмыстың тұсаукесері.Көрмені ұйымдастыру.Көрмейтін білім алушылар үшін. Тоқыма материалдардан жасалған бұйымдарды әзірлеу (авторлық қуыршақ,дамытушы ойыншық). Идеяларды әзірлеу. Көріністер негізіндегі Эскиз. Текстильді әртүрлі текстуралар мен түстерді зерттеу. Материалдарды, құралдар мен жабдықтарды таңдау және дайындау. Бұйым жасау. Бөлшектерді дайын пішу бойынша пішу. Жекелеген бөлшектерді өңдеу. Бөлшектерді құрастыру және бұйымды өңдеу. Үйге арналған тоқыма бұйымдарының дизайны(алжапқыш,ас үй керек-жарақтары). Идеяларды әзірлеу. Көріністер негізіндегі эскиз. Материалды таңдау және дайындау. Жұмыстың орындалу реті. Бұйым жасау. Бөлшектерді дайын пішу бойынша пішу. Жекелеген бөлшектерді өңдеу. Бөлшектерді құрастыру және Бұйымды өңдеу. Бұйымды безендіру. Жұмыстың тұсаукесері.Көрмені ұйымдастыру;

4) "Тамақтану мәдениеті".Нашар көретін білім алушылар үшін. Қазақ мәдениетінде, түрлі халықтардың мәдениетінде және қоғамдық тамақтану орындарында үстел үстіндегі жүріс-тұрыс ережелері. Жартылай фабрикаттардан тағам дайындау технологиясы. Тағамдарды экспресс дайындау технологиясы. Десерт дайындау технологиясы.Көрмейтін білім алушылар үшін. Қазақ мәдениетінде, түрлі халықтардың мәдениетінде және қоғамдық тамақтану орындарында үстел үстіндегі жүріс-тұрыс ережелері. Жартылай фабрикаттардан тағам дайындау технологиясы. Тағамдарды экспресс дайындау технологиясы. Десерт дайындау технологиясы;

5) "Үй ішіндегі мәдениет".Нашар көретін білім алушылар үшін. Гигиена ережелері. Үй-жайларды ылғалды және құрғақ жинау.Киім мен аяқ киімге күтім жасау,оларды сақтау. Сәндік-гүл мәдениеті.Гүл өсірудегі көктемгі жұмыстар.Көрмейтін білім алушылар үшін. Гигиена ережелері. Үй-жайларды ылғалдау,жинау. Киім мен аяқ киімге күтім жасау,оларды сақтау. Сәндік-гүл мәдениеті. Гүл өсірудегі көктемгі жұмыстар.

4-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

25. Бағдарламада оқыту мақсаттары әр сыныпқа кодтық белгімен берілген. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сан бөлім мен бөлімше ретін, төртінші сан оқыту мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 5.1.2.4 кодында: "5" – сынып, "1.2" – бөлімше, "4" – оқыту мақсатының реттік саны.

26. Күтілетін нәтижелер бойынша оқыту мақсаттарының жүйесі:

1) "Көрнекі өнер" бөлімі:

1-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	5 сынып	6 сынып
1.1 Заманауи және классикалық өнер	5.1.1.1 ұлдар/қыздар: қоршаған ортаның ассоциативті мәні мен визуалды сипаттамаларын анықтау	6.1.1.1 ұлдар/қыздар: қоршаған орта объектілерінің көрнекі сипаттамаларын білу, түсіну және көрсете алу
1.2 Қазақстандық суретшілердің шығармашылығы	5.1.2.1 ұлдар/қыздар: қазақ ұлттық және әлемдік мәдениеттің, қолөнер және дизайн ерекшеліктерін анықтау; 5.1.2.2 ұлдар/қыздар: пәндік терминологияны қолдана отырып, өз жұмысында және өзге жұмыстарда (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер) көрсетілген идеялар мен тақырыптарды сипаттау	6.1.2.1 ұлдар/қыздар: қазақ ұлттық және әлемдік мәдениеттің, қолөнер және дизайн ерекшеліктерін зерттеу және анықтау; 6.1.2.2 ұлдар/қыздар: пәндік терминологияны қолдана отырып, өз жұмысында және өзге жұмыстарда (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер) көрсетілген идеялар мен тақырыптарды сипаттау
1.3 Бейнелеу өнерінің түрлері мен жанрлары	5.1.3.1 ұлдар/қыздар: шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін ақпарат көздерімен жұмыс істеу; 5.1.3.2 ұлдар/қыздар: пәндік терминологияны қолдана отырып, өз жұмысын және өзге (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер) жұмыстарды жасау үшін пайдаланылған әдістер мен тәсілдерді (техниканы) сипаттау	6.1.3.1 ұлдар/қыздар: шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін ақпарат көздерімен жұмыс істеу; 6.1.3.2 ұлдар/қыздар: пәндік терминологияны қолдана отырып, өз жұмысын және өзге (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер) жұмыстарды жасау үшін пайдаланылған әдістер мен тәсілдерді (техниканы) сипаттау
1.4 Сандық өнер (фотосуреттер, анимация, медиақұралдар)	5.1.4.1 ұлдар/қыздар: шығармашылық жұмысты орындау кезеңдерін анықтай отырып, жоспар әзірлеу	6.1.4.1 ұлдар/қыздар: уақыт тапшылығын және басқа да факторларды ескере отырып, іс-қимылдар реттілігін жоспарлау және анықтау; 6.1.4.2 ұлдар/қыздар: өнер түрлерінің арасындағы айырмашылықтар мен ұқсастықтарды салыстыру және түсіндіру (фотосурет және кескіндеме); 6.1.4.3 ұлдар/қыздар: материалдық шығындарды анықтау (сандық көрсеткіштер)
1.5 Бейнелеу (визуалды) өнерінің айрықша құралдары	5.1.5.1 ұлдар/қыздар: өз идеялары мен сезімдерін жеткізу үшін қоршаған әлемнің көрнекі	6.1.5.1 ұлдар/қыздар: өз идеялары мен сезімдерін жеткізу үшін қоршаған әлемнің көрнекі

	элементтерін және өнердің ерекшеқұралдарын пайдалану	элементтерін және өнердің мәнді құралдарын таңдау және пайдалану
1.6Көркем құралдар және техникалармен эксперимент жасау	5.1.6.1 ұлдар/қыздар: - таңдап алынған құралдардың қасиеттерін ескере отырып, техниканы,көркем материалдарды пайдалана отырыпэксперимент жасау	6.1.6.1 ұлдар/қыздар: - материалдардың қасиеттері мен жұмыстың практикалық дағдыларын көрсете отырып, техниканы, көркем материалдармен эксперимент жасау және пайдалану

2) "Сәндік-қолданбалы өнер" бөлімі

2-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	5 сынып	6 сынып
2.1Қазақстандық және басқа да халықтардың сәндік-қолданбалы өнерінің негізгі нысандары мен ерекшеліктері	5.2.1.1 ұлдар/қыздар: шығармашылық жұмыстарда, бұйымдарды жасау үрдісінде қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану	6.2.1.1 ұлдар/қыздар: шығармашылық жұмыстарда, бұйымдарды жасау үрдісінде қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін таңдау және пайдалану
2.2Сәндік-қолданбалы өнер, материалдары, құралдары мен технологиялары	5.2.2.1 ұлдар: материалдардың жалпы қасиеттері мен құрылымын, олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын сипаттау; қыздар: тоқыма құралдары мен бұйымдардың жіктелуін білу және сипаттау	6.2.2.1ұлдар: материалдардың физикалық, механикалық және технологиялық қасиеттерін және оларды қолдану аясын анықтау және сипаттау; қыздар: тоқыма құралдары мен бұйымдардың қасиеттері мен өңделуін зерттеу және анықтау
2.3Қауіпсіздік техникасы мен еңбек гигиенасы ережелерін сақтау	5.2.3.1 ұлдар/қыздар: қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды пайдалану; 5.2.3.2 ұлдар/қыздар: - құралдарымен қауіпсіз жұмыс істеу тәсілдерін және еңбек гигиенасының ережелерін сақтау	6.2.3.1 ұлдар/қыздар: қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, оның маңыздылығын түсініп және көрсете отырып, материалдар мен құралдарды пайдалану; 6.2.3.2 ұлдар/қыздар: электр құралдарымен, жабдықтармен қауіпсіз жұмыс істеу тәсілдерін және еңбек гигиенасының ережелерін түсіндіру;

3) "Дизайн және технология"бөлімі

3-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	5 сынып	6 сынып
3.1Негізгі табиғи, жасанды және дәстүрлі емес материалдар	5.3.3.1 ұлдар/қыздар: қазіргі дәстүрлі емес материалдарды тану, олардың қасиеттері мен мақсатын анықтау	6.3.3.1 ұлдар/қыздар: заманауи дәстүрлі емес материалдарды тану және олардың қалай тиімді өңделуі мен пайдалану жолдарын, мүмкіндіктерін анықтау
	5.3.2.1ұлдар: құрастырмалы, табиғи және жасанды	

3.2Материалдарды өңдеуге арналған құралдар мен жабдықтар	<p>материалдарды өңдеуге арналған құралдар мен жабдықтарды анықтау, сипаттау және қолдану;</p> <p>5.3.2.2ұлдар: ұсталық/темір шеберлігінің мақсаты мен құрылымын түсіндіру;қыздар: тігін машинасының құрылымын, жіптерді салу тәсілдерін білу және сипаттау, тігістерді орындау;</p> <p>5.3.2.3 қыздар: тігін бұйымдарын ылғалдау және қыздыру, өңдеуге арналған жабдықтарды сипаттау және қолдану</p>	<p>6.3.2.1ұлдар: қозғалыс механизмдерін жәнеэлектр құралдарының құрылысын анықтау, сипаттау оларды конструкциялық, табиғи және жасанды материалдарды өңдеу үшін қолдану;қыздар: тігін машиналарын реттеуді білу және орындау;</p> <p>6.3.2.2 қыздар: тігін бұйымдарын ылғалдау - қыздыру өңдеу режимін сипаттау, оларды практикада қолдану</p>
3.3Түрлі материалдардан жасалған бұйымдардың дизайны	5.3.3.1ұлдар /қыздар: композицияның негізгі заңдарын сақтай отырып, қарапайым нысандардың дизайнын жасау тапсырмаларын орындау	6.3.3.1 ұлдар/қыздар: композицияның негізгі заңдарын сақтай отырып, әр түрлі нысандардың дизайнын жасау бойынша тапсырмаларды таңдау және орындау
3.4Өзірлеу технологиясы	<p>5.3.4.1ұлдар: орындалған белгілер мен өлшеулер негізінде бұйымдарды дайындау үшін түрлі құралдармен материалдарды өңдеу;</p> <p>5.3.4.2ұлдар: түрлі материалдардан жасалған күрделі емес бұйымдарды жасау;</p> <p>5.3.4.3қыздар: тоқыма жіптерді қолдана отырып, материалдарды қолмен және тігін машинасында пішу және өңдеу;</p> <p>5.3.4.4қыздар: түрлі (тоқыма, табиғи және жасанды) материалдардан жасалған қарапайым бұйымдарды орындау</p>	<p>6.3.4.1ұлдар: орындалған белгілер мен өлшеулер негізінде бұйымдарды дайындау үшін түрлі құралдармен материалдарды өңдеу;</p> <p>6.3.4.2ұлдар: бірнеше бөлшектерден жасалған бұйымдарды жасау;</p> <p>6.3.4.3қыздар: тоқыма материалдарын қолмен және тігін машинасында пішу және өңдеу, тігістер мен тігістерді түрлендіре алу;</p> <p>6.3.4.4қыздар: әртүрлі (тоқыма, табиғи және жасанды) құрастырмаларды қолдана отырып , бір бұйымды жасау</p>
3.5Құрастыру және модельдеу	<p>5.3.5.1ұлдар/қыздар: шығармашылық идеяларды іске асыру үшін нобайлар мен нобайларды орындау;</p> <p>5.3.5.2ұлдар/қыздар: барлық сыныпқа дайын жұмысты таныстыру;</p> <p>5.3.5.3ұлдар/қыздар: конструктивті түсініктемелер қабылдау және өз жұмысын және басқалардың жұмысын жетілдіру бойынша ұсыныстар жасау</p>	<p>6.3.5.1ұлдар/қыздар: шығармашылық идеяларды іске асыру үшін эскиздер, техникалық суреттер мен сызбаларды орындау ;</p> <p>6.3.5.2ұлдар/қыздар: мектеп аудиториясына дайын жұмысты таныстыру;</p> <p>6.3.5.3ұлдар/қыздар: өзінің және басқаның жұмысына конструктивті түсініктемелер қабылдау және бейімделу бойынша негізделген ұсыныстар жасау.</p>

4) "Тамақтану мәдениеті" бөлімі

4 - кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	5 сынып	6 сынып
4.1 Дұрыс тамақтану негіздері, мәзір құру	<p>5.4.1.1 ұлдар/қыздар: дұрыс және тиімді тамақтану ережелерін сипаттау;</p> <p>5.4.1.2 ұлдар/қыздар: дұрыс және тиімді тамақтану мәзірін құру;</p> <p>5.4.1.3 қыздар: тамақ дайындауға арналған құрал- жабдықтардың және құрылғылардың мүмкіндіктерін анықтау;</p> <p>5.4.1.4 қыздар: тағамдар мен сусындарды дайындау технологиясын қолдану</p>	<p>6.4.1.1 ұлдар/қыздар: дұрыс және тиімді тамақтану ережелері туралы білімдерін көрсету ;</p> <p>6.4.1.2 ұлдар/қыздар: дұрыс және тиімді тамақтану мәзірін өз бетінше құру;</p> <p>6.4.1.3 қыздар: тағамдарды және тәттілерді жедел дайындау технологиясын қолдану;</p> <p>6.4.1.4 қыздар: түрлі тағамдарды дайындау үшін өнімдер мен құралдарды анықтау және таңдау</p>
4.2 Дастархан үстіндегі тәртіп ережелері, үстелді жабдықтау	<p>5.4.2.1 ұлдар/қыздар: қазақ және басқа халықтардың мәдениетінде, қоғамдық тамақтану орындарында дастархан үстіндегі өзін-өзі ұстау ережелерін сипаттау;</p> <p>5.4.2.2 ұлдар/қыздар: үстелді рәсімдеу және қызмет етудің негізгі ережелерін орыдау</p>	<p>6.4.2.1 ұлдар/қыздар: қазақ және басқа халықтардың мәдениетінде, қоғамдық тамақтану орындарында дастархан үстіндегі өзін-өзі ұстау ережелерін білу және сипаттау;</p> <p>6.4.2.2 ұлдар/қыздар: әр түрлі іс-шаралар үшін үстелді рәсімдеу және дайындау дағдылары мен білімін көрсету</p>
4.3 Тамақ дайындау технологиясы	<p>5.4.3.1 қыздар: тамақ пісіру үшін құралдар, жабдықтар мен аспаптардың мүмкіндіктерін анықтау;</p> <p>5.4.3.2 қыздар: салқын тағамдар мен сусындар дайындау технологиясын қолдану</p>	<p>6.4.3.1 қыздар: тағамдар мен десерттерді жедел дайындау технологиясын қолдану;</p> <p>6.4.3.2 қыздар: әр түрлі тағамдарды дайындауға арналған бұйымдар мен керек-жарақтарды анықтау және таңдау</p>

5) "Үй ішіндегі мәдениет" бөлімі

5 -кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	5 сынып	6 сынып
5.1 Жеке гигиена, тұрғын үй экологиясы	<p>5.5.1.1 қыздар: жеке гигиена ережелерін сақтау, түрлерін ажырату;</p> <p>5.5.1.2 қыздар: өзіне күтім жасау құралдары мен әрекеттерін таңдау және қолдану;</p> <p>5.5.1.3 ұлдар: электр энергиясының көздері туралы ақпарат беру;</p> <p>5.5.1.4 ұлдар: қарапайым электротехникалық құралдардың мақсатын атау, түсіндіру;</p> <p>5.5.1.5 ұлдар: түрлі материалдардан қарапайым бұйымдарды жасау;</p>	<p>6.5.1.1 қыздар: тұрғын үйге қойылатын гигиеналық талаптарды, тазалық сақтау құралдарын сипаттау;</p> <p>6.5.1.2 қыздар: жеке гигиена құралдарының түрлерін анықтау және пайдалану;</p> <p>6.5.1.3 қыздар: маусымдық киім мен аяқ киімді күту және оларды сақтау ережелерін білу;</p> <p>6.5.1.4 ұлдар: электр схемалары элементтерінің шартты графикалық белгілерін зерттеу, анықтау және орындау;</p> <p>6.5.1.5 ұлдар: күрделі емес электр тізбектерін ажырату және есептеу;</p>

	5.5.1.6ұлдар: құралдарды пайдалана отырып, интерьерді жинақтау, ұйымдастыру бойынша практикалық жұмыстарды және ақаулар кезінде қарапайым жөндеу операцияларын орындау	6.5.1.6ұлдар: құралдарды пайдалана отырып, интерьерді жинақтау, ұйымдастыру бойынша практикалық жұмыстарды және ақаулар кезінде қарапайым жөндеу операцияларын орындау
5.2Өсімдік шаруашылығы,гүл өсіру, ландшафтық дизайн негіздері	5.5.2.1ұлдар/қыздар: өсімдік шаруашылығы мен жеміс-көкөніс дақылдарын отырғызу және өсірудің негізгі бағыттарын сипаттау; 5.5.1.2ұлдар/қыздар: өсімдік шаруашылығында көктем мезгіліндегі жұмыстарды орындау	6.5.2.1ұлдар/қыздар: сәндік гүл дақылдарын өсіру технологиясын сипаттау; 6.5.2.2ұлдар/қыздар: сәндік бау-бақша және гүл өсіруде көктемгі жұмыстарды орындау

27. Осы Бағдарлама көрмейтін және нашар көретін білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-6 сыныптары үшін "Көркем еңбек" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспары негізінде осы Бағдарламаның қосымшасына сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді жоспарда барлық сынып бойынша әр бөлімде қамтылатын оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

28. Бөлімдер мен тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Негізгі орта білім беру деңгейінің 5-6 сыныптары үшін "Көркем еңбек" оқу пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасына қосымша

Көрмейтін және нашар көретін білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-6 сыныптары үшін "Көркем еңбек" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) 5 сынып (ұлдар):

1-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімдері	Тақырыптар/Мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан	Бейнелеу өнеріндегі ерекше құралдар. Классикалық өнердің жауһарлары. Қазақстандық	5.1.2.1 Қазақ ұлттық және әлемдік мәдениеттің, қолөнер және дизайн ерекшеліктерін анықтау; 5.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін ақпарат көздерімен жұмыс істеу; 5.1.2.2 пәндік терминологияны қолдана отырып, өз жұмысында және өзге жұмыстарда (

1. Көрнекі өнер

<p>суретшілердің шығармашылығы. Бейнелеу өнерінің түрлері мен жанрлары.</p>	<p>суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер) көрсетілген идеялар мен тақырыптарды сипаттау; 5.1.3.2пәндік терминологияны қолдана отырып, өз жұмысын және өзге (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер) жұмыстарды жасау үшін пайдаланылған әдістер мен тәсілдерді (техниканы) сипаттау</p>
<p>Натюрморт өнері. Сәндік ұлттық натюрморт.</p>	<p>5.3.5.1шығармашылық идеяларды жүзеге асыру үшін үлгілер мен эскиздер жасау; 5.1.6.1таңдап алынған құралдардың қасиеттерін ескере отырып, техниканы, көркем материалдарды пайдалана отырыпэксперимент жасау; 5.1.5.1 өз идеялары мен сезімдерін жеткізу үшін қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және өнердің ерекшеқұралдарын пайдалану; 5.2.1.1 шығармашылық жұмыстарда, бұйымдарды жасау үрдісінде қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану</p>
<p>Пейзаж. Табиғатпен гармония. Ауа перспективасы.</p>	<p>5.1.1.1 қоршаған ортаның ассоциативті мәні мен визуалды сипаттамаларын зерттеу және анықтау (композиция, түс, форма, фактура, пропорция); 5.1.5.1 өз идеялары мен сезімдерін жеткізу үшін қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және өнердің ерекшеқұралдарын пайдалану</p>
<p>Индустриялық пейзаж. Қалалық пейзаж. Сызықтық перспектива.</p>	<p>5.1.1.1 қоршаған ортаның ассоциативті мәні мен визуалды сипаттамаларын анықтау (композиция, түс, форма, фактура, пропорция); 5.1.5.1 өз идеялары мен сезімдерін жеткізу үшін қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және өнердің ерекшеқұралдарын пайдалану</p>
	<p>5.1.1.1 қоршаған ортаның ассоциативті мәні мен визуалды сипаттамаларын анықтау(композиция, түс, форма, фактура, пропорция);</p>

	<p>Пластикалық қалыптардың өнері. Мүсін.</p>	<p>5.1.5.1 өз идеялары мен сезімдерін жеткізу үшін қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және өнердің ерекшеқұралдарын пайдалану; 5.1.3.2 пәндік терминологияны қолдана отырып, өз жұмысын және өзге (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер) жұмыстарды жасау үшін пайдаланылған әдістер мен тәсілдерді (техниканы) сипаттау</p>
	<p>Шығармашылық жұмыс жасау. Көрмені ұйымдастыру.</p>	<p>5.3.5.1 шығармашылық идеяларды жүзеге асыру үшін үлгілер мен эскиздер жасау; 5.1.6.1 таңдап алынған құралдардың қасиеттерін ескеріп, техниканы, көркем материалдарды пайдалана отырып эксперимент жасау; 5.1.5.1 өз идеялары мен сезімдерін жеткізу үшін қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және өнердің ерекшеқұралдарын пайдалану; 5.3.5.2 барлық сыныпқа дайын жұмысты таныстыру</p>
2-тоқсан		
Сәндік-қолданбалы өнер	<p>Сәндік-қолданбалы өнер, негізгі формалары мен ерекшеліктері. Қазақстанның қолданбалы өнері.</p>	<p>5.1.2.1 Қазақ ұлттық және әлемдік мәдениеттің, қолөнер және дизайн ерекшеліктерін анықтау</p>
	<p>Сәндік-қолданбалы өнерге арналған материалдар мен құралдармен танысу</p>	<p>5.3.2.1 құрастырмалы, табиғи және жасанды материалдарды өңдеуге арналған құралдар мен жабдықтарды анықтау, сипаттау және қолдану;</p>
	<p>Түрлі материалдардан жасалған сәндік бұйым.. Идеяларды талқылау және дамыту . Эскиз</p>	<p>5.3.5.1 шығармашылық идеяларды жүзеге асыру үшін үлгілер мен эскиздер жасау</p>
	<p>Түрлі материалдардан жасалған сәндік бұйым. Бұйымдар жасау</p>	<p>5.3.4.2 құрастырмалы, табиғи және жасанды материалдардан оңай бұйым жасау 5.3.3.1 заманауи және дәстүрлі емес материалдарды, олардың қасиеттері мен мақсаттарын анықтай отырып тану 5.2.4.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану</p>

	Тоқу өнері. Тоқу түрлері. Материалдар мен құралдармен танысу	5.3.3.1 заманауи және дәстүрлі емес материалдарды, олардың қасиеттері мен мақсаттарын анықтай отырып тану; 5.3.5.1 шығармашылық идеяларды жүзеге асыру үшін үлгілер мен эскиздер жасау
	Тоқыма бұйымдары	5.3.4.2 құрастырмалы, табиғи және жасанды материалдардан оңай бұйым жасау; 5.2.1.1 шығармашылық жұмыстарда, бұйымдарды жасау үрдісінде қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану; 5.2.3.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану
	Көрмені ұйымдастыру	5.3.5.2 барлық сыныпқа дайын жұмысты таныстыру
3-тоқсан		
	дизайн және технология негіздері. Конструкциялық материалдар. Материалдардың түрлері мен қасиеттерін зерттеу	5.2.2.1 құрылымдық, табиғи және жасанды материалдардың жалпы қасиеттері мен құрылымын, олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтай отырып сипаттай
	Конструкциялық материалдарды өңдеуге арналған жабдықтар, кол құралдары және құрылғылар	5.3.2.2 ұсталық/темір шеберлігінің мақсаты мен құрылымын түсіндіру; 5.3.2.1 құрастырмалы, табиғи және жасанды материалдарды өңдеуге арналған құралдар мен жабдықтарды анықтау, сипаттау және қолдану; 5.2.4.2 кол құралдарымен қауіпсіз жұмыс істеуді және еңбек гигиенасы ережелерін айту (жұмыс орны мен құралдарды тазарту, арнайы киімде жұмыс)
	Көркем ою. Идеяларды әзірлеу. Материалды таңдау және дайындау.	5.3.3.1 композицияның негізгі заңдарын сақтай отырып және басқалардың (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер) тәжірибесіне сүйене отырып, қарапайым объектілердің дизайнын дамыту бойынша тапсырмаларды орындау 5.1.4.1 шығармашылық жұмысты орындау кезеңдерін анықтайтын жоспар құру;

Дизайн және технология

	5.3.5.1 шығармашылық идеяларды жүзеге асыру үшін үлгілер мен эскиздер жасау
Саздан жасалған бұйымдарды дайындау. Мүсіндеу.	5.3.4.1 аяқталған таңбалау мен өлшеулер негізінде өнімді жасауға арналған материалдарды қол құралдарымен өңдеу; 5.3.4.2 құрастырмалы, табиғи және жасанды материалдардан оңай бұйым жасау; 5.2.3.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану
Түрлі материалдардан жасалған бұйымдарды модельдеу. Эскиздерді әзірлеу (тізбектер, жануарлардың мүсіндері). Материалды тандау. Құралдар мен құрылғылар.	5.3.5.1 шығармашылық идеяларды жүзеге асыру үшін үлгілер мен эскиздер жасау; 5.2.3.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану; 5.3.4.2 құрастырмалы, табиғи және жасанды материалдардан оңай бұйым жасау
Бұйым жасау (тізбек, жануарлар мүсіндері)	5.3.4.1 аяқталған таңбалау мен өлшеулер негізінде өнімді жасауға арналған материалдарды қол құралдарымен өңдеу; 5.3.4.2 құрастырмалы, табиғи және жасанды материалдардан оңай бұйым жасау; 5.2.3.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану
Түрлі материалдарды қолдана отырып, музыкалық (ұрмалы-шулы) аспаптарды жобалау	5.3.3.1 композицияның негізгі заңдарын сақтай отырып және басқалардың (суретшілер, колөнершілер, дизайнерлер) тәжірибесіне сүйене отырып, қарапайым объектілердің дизайнын дамыту бойынша тапсырмаларды орындау 5.3.5.1 шығармашылық идеяларды жүзеге асыру үшін үлгілер мен эскиздер жасау
Музыкалық аспап жасау	5.3.4.1 аяқталған таңбалау мен өлшеулер негізінде өнімді жасауға арналған материалдарды қол құралдарымен өңдеу; 5.3.4.2 құрастырмалы, табиғи және жасанды материалдардан оңай бұйым жасау;

		<p>5.2.3.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану;</p> <p>5.3.5.2 сындарлы ескертулерді қабылдау және өзіңіздің және басқалардың жұмысын бейімдеу, жақсарту бойынша ұсыныстар енгізу</p>
4-тоқсан		
Тамақтану мәдениеті	<p>Дұрыс тамақтану негіздері. Мәзір құру.</p>	<p>5.4.1.1 дұрыс және теңдестірілген тамақтану ережелерін сипаттау</p> <p>5.4.1.2 дұрыс және тиімді тамақтану мәзірін құру ;</p> <p>5.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін ақпарат көздерімен жұмыс жасау (соның і ш і н д е ақпараттық-коммуникациялық технологияларды пайдалану)</p>
	<p>Ыдыс жуу ережелері. Практикалық жұмыс. Ас үй жабдықтарымен, шаншып және кесетін құралдармен, ыстық сұйықтықтармен жұмыс істеудің қауіпсіз тәсілдері.</p>	<p>5.2.3.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану;</p> <p>5.2.4.2 кол құралдарымен қауіпсіз жұмыс істеуді және еңбек гигиенасы ережелерін қолдану (жұмыс орны мен құралдарды тазарту, арнайы киімде жұмыс)</p>
Үй ішіндегі мәдениет	<p>Электр энергиясының көздері туралы жалпы мәліметтер. Электротехникалық арматурамен танысу. Ток көздері мен электр энергиясын тұтынушылардың түрлері</p>	<p>5.5.1.3 электр энергиясының көздері туралы айту;</p> <p>5.5.1.4 қарапайым электр арматурасы мен электр кондырғы құралдарының мақсаттарын тізіп айту және түсіндіру;</p> <p>5.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін ақпарат көздерімен жұмыс жасау (соның і ш і н д е ақпараттық-коммуникациялық технологияларды пайдалану);</p> <p>5.2.3.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану</p>
	<p>Электр қауіпсіздігі және тұрмыстық электр аспаптарын пайдалану ережелері.</p>	<p>5.5.1.4 қарапайым электр арматурасы мен электр кондырғы құралдарының мақсаттарын тізіп айту және түсіндіру;</p> <p>5.5.1.3 электр энергиясының көздері туралы айту</p>
	<p>Өсімдік шаруашылығының негізгі бағыттары. Өсімдік</p>	<p>5.5.2.1 өсімдік шаруашылығы мен жеміс-көкөніс дақылдарының негізгі бағыттарын сипаттау;</p>

	шаруашылығындағы көктемгі жұмыстар.	5.5.1.2 өсімдік шаруашылығындағы көктемгі жұмыстарды орындау
--	-------------------------------------	--

2) 5 сынып (қыздар):

2-кесте

Ұзақмерзімді жоспар бөлімдері	Тақырыптар/Мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
	Бейнелеу өнеріндегі ерекше құралдар. Классикалық өнердің жауһарлары. Қазақстандық суретшілердің шығармашылығы. Бейнелеу өнерінің түрлері мен жанрлары.	<p>5.1.2.1 Қазақ ұлттық және әлемдік мәдениеттің, қолөнер және дизайн ерекшеліктерін зерттеу және анықтау;</p> <p>5.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін ақпарат көздерімен жұмыс істеу;</p> <p>5.1.2.2 пәндік терминологияны қолдана отырып, өз жұмысында және өзге жұмыстарда (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер) көрсетілген идеялар мен тақырыптарды сипаттау;</p> <p>5.1.3.2 пәндік терминологияны қолдана отырып, өз жұмысын және өзге (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер) жұмыстарды жасау үшін пайдаланылған әдістер мен тәсілдерді (техниканы) сипаттау</p>
	Натюрморт өнері. Сәндік ұлттық натюрморт.	<p>5.3.5.1 шығармашылық идеяларды жүзеге асыру үшін үлгілер мен эскиздер жасау;</p> <p>5.1.6.1 таңдап алынған құралдардың қасиеттерін ескеріп, техниканы, көркем материалдарды пайдалана отырып эксперимент жасау;</p> <p>5.1.5.1 өз идеялары мен сезімдерін жеткізу үшін қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және өнердің ерекше құралдарын пайдалану;</p> <p>5.2.1.1 шығармашылық жұмыстарда, бұйымдарды жасау үрдісінде қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану</p>
		5.1.1.1 қоршаған ортаның ассоциативті мәні мен визуалды сипаттамаларын зерттеу және анықтау (композиция, түс, форма, фактура, пропорция);;

Көрнекі өнер	Пейзаж. Табиғатпен гармония. Ауа перспективасы.	5.1.5.1 өз идеялары мен сезімдерін жеткізу үшін қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және өнердің ерекшеқұралдарын пайдалану
	Индустриялық пейзаж. Қалалық пейзаж. Сызықтық перспектива.	5.1.1.1 қоршаған ортаның ассоциативті мәні мен визуалды сипаттамаларын анықтау (композиция, түс, форма, фактура, пропорция);
		5.1.5.1 өз идеялары мен сезімдерін жеткізу үшін қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және өнердің ерекшеқұралдарын пайдалану
	Пластикалық қалыптардың өнері. Мүсін.	5.1.1.1 қоршаған ортаның ассоциативті мәні мен визуалды сипаттамаларын анықтау (композиция, түс, форма, фактура, пропорция);;
		5.1.5.1 өз идеялары мен сезімдерін жеткізу үшін қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және өнердің ерекшеқұралдарын пайдалану;
		5.1.3.2 пәндік терминологияны қолдана отырып, өз жұмысын және өзге (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер) жұмыстарды жасау үшін пайдаланылған әдістер мен тәсілдерді (техниканы) сипаттау
	Шығармашылық жұмыс жасау. Көрмені ұйымдастыру.	5.3.5.1 шығармашылық идеяларды жүзеге асыру үшін үлгілер мен эскиздер жасау;
5.1.6.1 таңдап алынған құралдардың қасиеттерін ескеріп, техниканы, көркем материалдарды пайдалана отырыпэксперимент жасау;		
5.1.5.1 өз идеялары мен сезімдерін жеткізу үшін қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және өнердің ерекшеқұралдарын пайдалану;		
	5.3.5.2 барлық сыныпқа дайын жұмысты таныстыру	
2-тоқсан		
		5.1.2.1 Қазақ ұлттық және әлемдік мәдениеттің, қолөнер және дизайн

Сәндік-қолданбалы өнер	Ою-өрнек түрлері. Қазақ ұлттық ою-өрнектері (түрлері, стилизациясы және мотивтері).	ерекшеліктерін зерттеу және анықтау
	Көркем кесте. Кесте түрлері. Материалдар және құралдармен танысу. Эскиз әзірлеу.	5.1.2.1 Қазақ ұлттық және әлемдік мәдениеттің қолөнер және дизайн ерекшеліктерін анықтау; 5.3.5.1 шығармашылық идеяларды жүзеге асыру үшін үлгілер мен эскиздер жасау
	Көркем кестелі бұйымдарды безендіру.	5.1.5.1 өз идеялары мен сезімдерін жеткізу үшін қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және өнердің ерекшеқұралдарын пайдалану; 5.2.1.1 шығармашылық жұмыстарда, бұйымдарды жасау үрдісінде қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану; 5.2.3.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану
	Тоқу өнері. Тоқу түрлері. Материалдар және құралдармен танысу.	5.3.3.1 заманауи және дәстүрлі емес материалдарды, олардың қасиеттері мен мақсаттарын анықтай отырып тану; 5.3.5.1 шығармашылық идеяларды жүзеге асыру үшін үлгілер мен эскиздер жасау; 5.1.4.1 шығармашылық жұмысты орындау кезеңдерін анықтайтын жоспар құру
	Тоқыма бұйымдары	5.3.4.4 әртүрлі (тоқыма, табиғи және жасанды) материалдардан қарапайым бұйымдар жасау; 5.2.1.1 шығармашылық жұмыстарда, бұйымдарды жасау үрдісінде қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану; 5.2.3.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану;
	Жұмыс көрмесі	5.3.5.2 барлық сыныпқа дайын жұмысты таныстыру
	3-тоқсан	
	Тоқыма материалдарының жіктелуі және сипаттамасы. Материалдардың түрлері мен қасиеттерін зерттеу.	5.2.2.2 тоқыма материалдары мен бұйымдарының жіктелуін сипаттау

Дизайн және технология

<p>Тоқыма материалдарын өңдеуге арналған жабдықтар, құралдар және құрылғылар.</p>	<p>5.3.2.2 тігін машинасының құрылғысын, жіптерді өткізу тәсілдерін, тігістерді сипаттау; 5.3.2.3 тігін бұйымдарын дымқыл-жылымен өңдеуге арналған жабдықты сипаттау және қолдану; 5.2.4.2 қол құралдарымен қауіпсіз жұмыс істеуді және еңбек гигиенасы ережелерін (жұмыс орны мен құралдарды тазарту, арнайы киімде жұмыс)</p>
<p>Тігін бұйымдарының жіктелуі. Идеядан өнімге дейін (тігін және қол бұйымдары)</p>	<p>5.2.2.2 тоқыма материалдары мен бұйымдарының жіктелуін сипаттау</p>
<p>Киім дизайны, макеттеу (қағаз, тоқыма). Костюм жасау (шағын манекен немесе қуыршаққа).</p>	<p>5.3.3.1 композицияның негізгі заңдарын сақтай отырып және басқалардың (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер) тәжірибесіне сүйене отырып, қарапайым объектілердің дизайнын дамыту бойынша тапсырмаларды орындау; 5.3.4.3 тігістерді қолдана отырып, тоқыма материалдарын қол құралдарымен және тігін машинасында кесу және өңдеу жасау; 5.3.4.4 әртүрлі (тоқыма, табиғи және жасанды) материалдардан қарапайым бұйымдар жасау 5.2.3.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану</p>
<p>Тоқыма мозаика техникасындағы бұйымдардың дизайны (пэчворк, квиллинг, құрақ). Идеяларды әзірлеу. Эскиз. Материалды таңдау және дайындау. Жұмыстың орындалу реті.</p>	<p>5.3.3.1 композицияның негізгі заңдарын сақтай отырып және басқалардың (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер) тәжірибесіне сүйене отырып, қарапайым объектілердің дизайнын дамыту бойынша тапсырмаларды орындау; 5.1.4.1 шығармашылық жұмысты орындау кезеңдерін анықтайтын жоспар құру</p>
	<p>5.3.4.3 тігістерді қолдана отырып, тоқыма материалдарын қол құралдарымен және тігін машинасында кесу және өңдеу жасау;</p>

	Бұйым жасау. Бұйымды безендіру.	5.3.4.4 әртүрлі (тоқыма, табиғи және жасанды) материалдардан қарапайым бұйымдар жасау; 5.2.1.1 шығармашылық жұмыстарда, бұйымдарды жасау үрдісінде қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану; 5.2.3.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану
	Жұмыс көрмесі.	5.3.5.2 барлық сыныпқа дайын жұмысты таныстыру; 5.3.5.3 сындарлы ескертулерді қабылдау және өзіңіздің және басқалардың жұмысын бейімдеу, жақсарту бойынша ұсыныстар енгізу
4-тоқсан		
Тамақтану мәдениеті	Дұрыс тамақтану негіздері. Мәзір құру.	5.4.1.1 дұрыс және теңдестірілген тамақтану ережелерін сипаттау; 5.4.1.2 дұрыс және тиімді тамақтану мәзірін құру; 5.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін ақпарат көздерімен жұмыс істеу
	Асүй жабдықтары. Тамақ дайындауға арналған ыдыс-аяқ, құрал-саймандар мен құралдар.	5.4.1.3 тамақ дайындауға арналған құралдардың, жабдықтардың және құрылғылардың мүмкіндіктерін анықтау; 5.2.3.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану; 5.2.4.2 қол құралдарымен қауіпсіз жұмыс істеуді және еңбек гигиенасы ережелерін сақтау (жұмыс орны мен құралдарды тазарту, арнайы киімде жұмыс)
	Бутербродтарды дайындау технологиясы.	5.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін ақпарат көздерімен жұмыс істеу; 5.4.1.4 салқын тағамдар мен сусындар дайындау технологиясын қолдану; 5.3.5.2 барлық сыныпқа дайын жұмысты таныстыру
		5.4.1.4 салқын тағамдар мен сусындар дайындау технологиясын қолдану; 5.3.5.3 сындарлы ескертулерді қабылдау және өзіңіздің және басқалардың жұмысын бейімдеу,

	Сусындарды дайындау технологиясы	жақсарту бойынша ұсыныстар енгізу; 5.3.5.2 барлық сыныпқа дайын жұмысты таныстыру
Үй ішіндегі мәдениет	Жеке гигиена, өзіне күтім жасау.	5.5.1.1 терінің және шаштың әртүрлі түрлерін анықтау және жеке гигиена ережелерін сипаттау ; 5.5.1.2 өзін-өзі күтуге арналған өнімдерді таңдау және пайдалану
	Өсімдік шаруашылығының негізгі бағыттары. Өсімдік шаруашылығындағы көктемгі жұмыстар.	5.5.2.1 өсімдік шаруашылығы мен жеміс-көкөніс дақылдарының негізгі бағыттарын сипаттау; 5.5.1.2 өсімдік шаруашылығындағы көктемгі жұмыстарды орындау; 5.2.3.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану

3) 6 сынып (ұлдар):

3-кесте

Ұзақмерзімді жоспар бөлімдері	Тақырыптар/ Мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
	Портреттік жанр. Портрет түрлері. Қазақстан суретшілерінің шығармашылығындағы портрет.	6.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін ақпарат көздерін өз бетінше таңдау және пайдалану; 6.1.2.1 қазақтың ұлттық және әлемдік мәдениетінің көркемдік, қолөнер және дизайн жұмыстарының ерекшеліктері туралы білімдері мен түсініктерін көрсету
	Сызықтық портрет. Графика. Орындау техникасы.	6.1.5.1 өз ойы мен сезімін жеткізу үшін қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және көрнекі өнер құралдарын таңдау, қолдану
	Портреттерді жасаудың дәстүрлі емес әдістері.	6.1.6.1 материалдардың қасиеттері мен практикалық жұмыс дағдыларын білетіндігін көрсете отырып, техниканы, көркем материалдарды қолдану және эксперимент жасау; 6.3.3.1 заманауи дәстүрлі емес материалдарды тану және олардың қалай тиімді өңделуі мен пайдалану жолдарын, мүмкіндіктерін анықтау
		6.1.1.1 қоршаған әлем объектілерінің көрнекі сипаттамаларын (құрамы, түсі,

Көрнекі өнер	Портреттегі түс. Портретті орындау техникасы.	пішіні, құрылымы, пропорциясы) өз тәжірибесі мен басқалардың тәжірибесі негізінде білімдері мен түсініктерін көрсету; 6.1.5.1 өз ойы мен сезімін жеткізу үшін қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және көрнекі өнер құралдарын таңдау және қолдану
	Заманауи портрет. Сурет өнері. Фотокамерамен эксперимент.	6.1.2.2 пәндік терминологияны қолдана отырып, өзінің және басқалардың (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер) жұмыстарында көрінетін идеялар мен тақырыптарды салыстыру; 6.1.5.1 өз ойы мен сезімін жеткізу үшін қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және көрнекі өнер құралдарын таңдау және қолдану
	Анимация. Қозғалатын элементтер (пластикалық анимация, көлеңке театры, саусақ қуыршақтары, қамыс).	6.1.2.1 қазақтың ұлттық және әлемдік мәдениетінің көркемдік, қолөнер және дизайн жұмыстарының ерекшеліктері туралы білімдері мен түсініктерін көрсету
	Сценарийді әзірлеу. Кейіпкерлер мен декорацияларды жасау. Көркем идеяларды жүзеге асыру. Дыбыстандыру.	6.1.4.1 уақытты және басқа факторларды ескере отырып, іс-әрекеттердің кезектілігін жоспарлау және анықтау; 6.1.5.1 өз ойы мен сезімін жеткізу үшін қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және көрнекі өнер құралдарын таңдау және қолдану; 6.3.5.3 өзінің және басқалардың жұмысын жақсарту үшін сындарлы ескертулерді қабылдау және бейімделуге негізделген ұсыныстар енгізу
	Жұмыстың тұсаукесері.	6.3.5.2 мектеп аудиториясына дайын жұмысты таныстыру
2-тоқсан		
	Қазақ халқының зергерлік өнерімен танысу.	6.1.2.1 қазақтың ұлттық және әлемдік мәдениетінің көркемдік, қолөнер және дизайн жұмыстарының ерекшеліктері туралы білімдері мен түсініктерін көрсету
		6.3.5.1 шығармашылық идеяларды іске асыру үшін эскиздер, техникалық суреттер мен сызбаларды орындау;

Сәндік-қолданбалы өнер	Зергерлік бұйымдардың эскизін әзірлеу. Материалдар мен құралдарды таңдау.	6.1.6.1 материалдардың қасиеттері мен жұмыстың практикалық дағдыларын көрсете отырып, көркем материалдармен техниканы эксперимент жасау және пайдалану
	Бұйым жасау. Бұйымды безендіру.	6.3.4.2 ажыратылатын және бір бөлшекті қосылыстарды пайдаланып бірнеше бөлшектерден бұйымдар жасау 6.2.3.1 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдар жасау процесінде қазақтың ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану; 6.2.3.1 қауіпсіздік шараларын сақтап, оның маңыздылығын сезіне отырып, материалдар мен құралдарды қолдану
	Табиғи материалдардың түрлері мен сипаттамалары.	6.1.1.1 қоршаған әлем объектілерінің көрнекі сипаттамаларын (құрамы, түсі, пішіні, құрылымы, пропорциясы) өз тәжірибесі мен басқалардың тәжірибесі негізінде білімдері мен түсініктерін көрсету; 6.2.2.1 материалдардың физикалық, механикалық және технологиялық қасиеттерін және олардың қолдану аясын анықтау және сипаттау
	Табиғи материалдардан жасалған бұйымдардың нобайын әзірлеу.	6.3.5.1 шығармашылық идеяларды іске асыру үшін эскиздер, техникалық суреттер мен сызбаларды орындау
	Бұйым жасау. Бұйымды безендіру.	6.1.6.1 материалдардың қасиеттері мен жұмыстың практикалық дағдыларын көрсете отырып, көркем материалдармен техниканы эксперимент жасау және пайдалану; 6.1.5.1 өз ойы мен сезімін жеткізу үшін қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және көрнекі өнер құралдарын таңдау және қолдану
	Жұмыстың тұсаукесері. Көрмені ұйымдастыру.	6.3.5.2 мектеп аудиториясына дайын жұмысты таныстыру
3-тоқсан		
		6.3.2.1 қозғалыс механизмдерін және электр құралдарының құрылысын анықтау, сипаттау

<p>Қол электр аспаптары мен жабдықтары. Практикалық жұмыстар.</p>	<p>оларды конструкциялық, табиғи және жасанды материалдарды өңдеу үшін қолдану; 6.2.4.2 қол құралдарымен қауіпсіз жұмыс істеуді және еңбек гигиенасы ережелерін түсіндіру (жұмыс орны мен құралдарды тазарту, арнайы киімде жұмыс)</p>
<p>Құрама бөлшектерден роботтарды әзірлеу. Роботтардың пайда болу тарихы және түрлері</p>	<p>6.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін ақпарат көздерін өз бетінше таңдау және пайдалану; 6.1.3.2 пәндік терминологияны қолдана отырып, өз жұмысын және өзге (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер) жұмыстарды жасау үшін пайдаланылған әдістер мен тәсілдерді (техниканы) салыстыру</p>
<p>Роботты құру. Эскиз. Роботты жасау үшін материалдарды дайындау.</p>	<p>6.3.3.1 композицияның негізгі заңдылықтарын сақтай отырып, әр түрлі объектілердің дизайнын дамытуға арналған тапсырмаларды таңдау және орындау; 6.2.2.1 материалдардың физикалық, механикалық және технологиялық қасиеттерін және олардың қолдану аясын анықтау және сипаттау; 6.1.4.1 уақытты және басқа факторларды ескере отырып, іс-әрекеттердің кезектілігін жоспарлау және анықтау</p>
<p>Роботты құру. Роботтың жылжымалы бөліктерін құру бойынша эксперимент жасау.</p>	<p>6.3.4.1 орындалған белгілер мен өлшеулер негізінде бұйымдарды дайындау үшін түрлі құралдармен материалдарды өңдеу; 6.3.4.2 ажыратылатын және бір бөлшекті қосылыстарды пайдаланып бірнеше бөлшектерден бұйымдар жасау; 6.2.4.1 қауіпсіздік шараларын сақтап, оның маңыздылығын сезіне отырып, материалдар мен құралдарды қолдану</p>
<p>Көлік құралдарының түрлері туралы жалпы мәліметтер</p>	<p>6.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін ақпарат көздерін өз бетінше таңдау және пайдалану</p>
	<p>6.3.3.1 композицияның негізгі заңдылықтарын сақтай отырып, әр</p>

	Көлік құралының моделін әзірлеу. Эскиз. Материалдарды таңдау.	түрлі объектілердің дизайнын дамытуға арналған тапсырмаларды таңдау және орындау; 6.1.4.3 материалдық шығындарды анықтау (сандық көрсеткіштер)
	Көлік құралының моделін жасау. Модельдің жекелеген бөліктерін жасау. Модельді құрастыру және өңдеу.	6.3.4.1 орындалған белгілер мен өлшеулер негізінде бұйымдарды дайындау үшін түрлі құралдармен материалдарды өңдеу; 6.3.4.2 ажыратылатын және бір бөлшекті қосылыстарды пайдаланып бірнеше бөлшектерден бұйымдар жасау
	Жұмыстың тұсаукесері. Көрме ұйымдастыру.	6.3.5.2 мектеп аудиториясына дайын жұмысты таныстыру
4-тоқсан		
Тамақтану мәдениеті	Қазақ мәдениетінде, түрлі халықтардың мәдениетінде және қоғамдық тамақтану орындарында үстел үстіндегі жүріс-тұрыс ережелері.	6.4.2.1 қазақ және басқа халықтардың мәдениетінде, қоғамдық тамақтану орындарында дастархан үстіндегі өзін-өзі ұстау ережелерін салыстыру; 6.4.2.2 әр түрлі іс-шаралар үшін үстелді рәсімдеу және дайындау дағдылары мен білімін көрсету
Үй ішіндегі мәдениет	Электр жүйелерінің шартты белгілерімен танысу. Электр тізбектері.	6.5.1.4 электр схемалары элементтерінің шартты графикалық белгілеріннықтау және орындау; 6.5.1.5 күрделі емес электр тізбектерін ажырату және есептеу
	Электр шамдарының техникалық сипаттамалары, олардың артықшылықтары, кемшіліктері және пайдалану ерекшеліктері.	6.5.1.5 күрделі емес электр тізбектерін ажырату және есептеу; 6.2.3.1 қауіпсіздік шараларын сақтап, оның маңыздылығын сезіне отырып, материалдар мен құралдарды қолдану
	Электр қол құралдарын қолдана отырып, тұрмыстағы жөндеу жұмыстары.	6.5.1.6 құралдарды пайдалана отырып, интерьерді жинақтау, ұйымдастыру бойынша практикалық жұмыстарды және ақаулар кезінде қарапайым жөндеу операцияларын орындау; 6.2.3.1 қауіпсіздік шараларын сақтап, оның маңыздылығын сезіне отырып, материалдар мен құралдарды қолдану
		6.5.2.1 сәндік гүл дақылдарын өсіру технологиясын сипаттау;

	Сәндік-гүл мәдениеті. Гүл өсірудегі көктемгі жұмыстар.	6.5.2.2 сәндік бау-бақша және гүл өсіруде көктемгі жұмыстарды орындау; 6.2.3.1 қауіпсіздік шараларын сақтап, оның маңыздылығын сезіне отырып, материалдар мен құралдарды қолдану
--	--	---

4) 6 сынып (қыздар):

4-кесте

Ұзақмерзімді жоспар бөлімдері	Тақырыптар/Мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
Көрнекі өнер	<p>Портреттік жанр. Портрет түрлері. Қазақстан суретшілерінің шығармашылығындағы портрет.</p>	<p>6.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін ақпарат көздерін өз бетінше таңдау және пайдалану; 6.1.2.1 қазақтың ұлттық және әлемдік мәдениетінің көркемдік, қолөнер және дизайн жұмыстарының ерекшеліктері туралы білімдері мен түсініктерін көрсету</p>
	<p>Сызықтық портрет. Графика. Орындау техникасы. Портреттерді жасаудың дәстүрлі емес әдістері</p>	<p>6.1.5.1 өз ойы мен сезімін жеткізу үшін қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және көрнекі өнер құралдарын таңдау және қолдану; 6.1.6.1 материалдардың қасиеттері мен жұмыстың практикалық дағдыларын көрсете отырып, көркем материалдармен техниканы эксперимент жасау және пайдалану; 6.3.3.1 заманауи дәстүрлі емес материалдарды тану және олардың қалай тиімді өңделуі мен пайдалану жолдарын, мүмкіндіктерін анықтау</p>
	<p>Портреттегі түс. Портретті орындау техникасы.</p>	<p>6.1.1.1 қоршаған әлем объектілерінің көрнекі сипаттамаларын (құрамы, түсі, пішіні, құрылымы, пропорциясы) өз тәжірибесі мен басқалардың тәжірибесі негізінде білімдері мен түсініктерін көрсету; 6.1.5.1 өз ойы мен сезімін жеткізу үшін қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және көрнекі өнер құралдарын таңдау және қолдану</p>
		<p>6.1.3.2 пәндік терминологияны қолдана отырып, өз жұмысын және өзге (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер)</p>

	<p>Заманауи портрет. Сурет өнері. Фотокамерамен эксперимент.</p>	<p>жұмыстарды жасау үшін пайдаланылған әдістер мен тәсілдерді (техниканы) салыстыру ;</p> <p>6.1.4.2 өнер түрлерінің арасындағы айырмашылықтар мен ұқсастықтарды салыстыру және түсіндіру (фотосурет және кескіндеме);</p> <p>6.1.5.1 өз ойы мен сезімін жеткізу үшін қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және көрнекі өнер құралдарын таңдау және қолдану</p>
	<p>Анимация. Қозғалмалы элементтер (пластилин анимациясы, көлеңке театры, саусақ қуыршақтары, қамыс).</p>	<p>6.1.2.1 қазақтың ұлттық және әлемдік мәдениетінің көркемдік, қолөнер және дизайн жұмыстарының ерекшеліктері туралы білімдері мен түсініктерін көрсету</p>
	<p>Сценарийді әзірлеу. Кейіпкерлер мен декорацияларды жасау. Көркем идеяларды жүзеге асыру. Дыбыстандыру.</p>	<p>6.1.4.1 уақытты және басқа факторларды ескере отырып, іс-әрекеттердің кезектілігін жоспарлау және анықтау;</p> <p>6.1.4.2 өнер түрлері арасында (фотография және живопись) ұқсастық пен айырмашылықтарды түсіндіру;</p> <p>6.1.5.1 өз ойы мен сезімін жеткізу үшін қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және көрнекі өнер құралдарын таңдау және қолдану;</p> <p>6.3.5.3 өзінің және басқалардың жұмысын жақсарту үшін сындарлы ескертулерді қабылдау және бейімделуге негізделген ұсыныстар енгізу</p>
	<p>Жұмыстың тұсаукесері.</p>	<p>6.3.5.2 мектеп аудиториясына дайын жұмысты таныстыру</p>
2-тоқсан		
Сәндік-қолданбалы өнер	<p>Тоқу өнері. Ілмекпен тоқу. Тоқу әдістері мен техникасы. Бұйымның эскизін әзірлеу. Материалдар мен құралдарды таңдау.</p>	<p>6.1.2.1 қазақтың ұлттық және әлемдік мәдениетінің көркемдік, қолөнер және дизайн жұмыстарының ерекшеліктері туралы білімдері мен түсініктерін көрсету;</p> <p>6.3.5.1 шығармашылық идеяларды іске асыру үшін эскиздер, техникалық суреттер мен сызбаларды орындау;</p> <p>6.1.4.3 материалдық шығындарды анықтау (сандық көрсеткіштер)</p>

	Түрлі өнімдерді ілгекпен тоқу(майлық, сөмке, ұялы телефон үшін қап).	6.1.6.1 материалдардың қасиеттері мен жұмыстың практикалық дағдыларын көрсете отырып, көркем материалдармен техниканы эксперимент жасау және пайдалану; 6.2.3.1 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдар жасау процесінде қазақтың ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану; 6.2.3.1 қауіпсіздік шараларын сақтап, оның маңыздылығын сезіне отырып, материалдар мен құралдарды қолдану
	Тоқу. Сым, олардың түрлері. Тоқу әдістері мен техникасы. Бұйымның эскизін әзірлеу.	6.3.5.1 шығармашылық идеяларды іске асыру үшін эскиздер, техникалық суреттер мен сызбаларды орындау; 6.1.4.3 материалдық шығындарды анықтау (сандық көрсеткіштер)
	Түрлі өнімдерді тоқу (шарф, орамал, тіреуіш)	6.1.6.1 материалдардың қасиеттері мен жұмыстың практикалық дағдыларын көрсете отырып, көркем материалдармен техниканы эксперимент жасау және пайдалану; 6.2.3.1 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдар жасау процесінде қазақтың ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану; 6.2.3.1 қауіпсіздік шараларын сақтап, оның маңыздылығын сезіне отырып, материалдар мен құралдарды қолдану
	Жұмыстың тұсаукесері. Көрмені ұйымдастыру.	6.3.5.2 мектеп аудиториясына дайын жұмысты таныстыру; 6.3.5.3 өзінің және басқалардың жұмысын жақсарту үшін сындарлы ескертулерді қабылдау және бейімделуге негізделген ұсыныстар енгізу
3-тоқсан		
	Тоқыма материалдардан жасалған бұйымдарды әзірлеу (авторлық қуыршақ, дамытушы ойыншық). Идеяларды әзірлеу. Эскиз.	6.3.3.1 композицияның негізгі заңдылықтарын сақтай отырып, әр түрлі объектілердің дизайнын дамытуға арналған тапсырмаларды таңдау және орындау; 6.3.5.1 шығармашылық идеяларды іске асыру үшін эскиздер, техникалық суреттер мен сызбаларды орындау

Дизайн және технология

	<p>Текстильді әртүрлі текстуралар мен түстерді зерттеу. Материалдарды, құралдар мен жабдықтарды таңдау және дайындау.</p>	<p>6.2.2.2 тоқыма құралдары мен бұйымдардың қасиеттері мен өңделуін зерттеу және анықтау 6.3.3.1 заманауи дәстүрлі емес материалдарды тану және олардың қалай тиімді өңделуі мен пайдалану жолдарын, мүмкіндіктерін анықтау; 6.3.2.1 тігін машиналарын реттеуді орындау;</p>
	<p>Бұйым жасау. Бөлшектерді пішу. Бөлшектерді құрастыру және бұйымды өңдеу.</p>	<p>6.3.2.2 тігін бұйымдарының алғалдау - қыздыру өңдеу режимін сипаттау , оларды практикада қолдану; 6.3.4.3 тоқыма материалдарын қолмен және тігін машинасында пішу және өңдеу, тігістер мен тігістерді түрлендіре алу; 6.3.4.4 әртүрлі (тоқыма, табиғи және жасанды) материалдар мен құрастырмаларды қолдана отырып , бір бұйымды жасау; 6.2.4.2 қол құралдарымен қауіпсіз жұмыс істеуді және еңбек гигиенасы ережелерін білу</p>
	<p>Үйге арналған тоқыма бұйымдарының дизайны (алжапқыш, ас үй керек-жарақтары). Идеяларды әзірлеу. Эскиз. Материалды таңдау және дайындау. Жұмыстың орындалу реті.</p>	<p>6.3.3.1 композицияның негізгі заңдылықтарын сақтай отырып, әр түрлі объектілердің дизайнын дамытуға арналған тапсырмаларды таңдау және орындау; 6.3.5.1 шығармашылық идеяларды іске асыру үшін эскиздер, техникалық суреттер мен сызбаларды орындау; 6.1.4.1 уақытты және басқа факторларды ескере отырып, іс-әрекеттердің кезектілігін жоспарлау және анықтау; 6.1.4.3 материалдық шығындарды анықтау (сандық көрсеткіштер)</p>
	<p>Жұмыстың тұсаукесері. Көрмені ұйымдастыру.</p>	<p>6.3.5.2 мектеп аудиториясына дайын жұмысты таныстыру; 6.1.3.2 пәндік терминологияны қолдана отырып, өз жұмысын және өзге (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер) жұмыстарды жасау үшін пайдаланылған әдістер мен тәсілдерді (техниканы) салыстыру</p>
<p>4-тоқсан</p>		
		<p>6.4.2.1 қазақ және басқа халықтардың мәдениетінде,</p>

Тамақтану мәдениеті	Қазақ мәдениетінде, түрлі халықтардың мәдениетінде және қоғамдық тамақтану орындарында үстел үстіндегі жүріс-тұрыс ережелері.	қоғамдық тамақтану орындарында дастархан үстіндегі өзін-өзі ұстау ережелерін салыстыру; 6.4.2.2 әр түрлі іс-шаралар үшін үстелді рәсімдеу және дайындау дағдылары мен білімін көрсету
	Жартылай фабрикаттардан тағам дайындау технологиясы.	6.4.3.1 тағамдар мен десерттерді жедел дайындау технологиясын білу және қолдану; 6.4.3.2 әр түрлі тағамдарды дайындауға арналған азық-түліктер мен керек-жарақтарды анықтау және таңдау
	Тағамдарды экспресс дайындау технологиясы.	6.4.3.1 тағамдар мен десерттерді жедел дайындау технологиясын қолдану; 6.4.3.2 әр түрлі тағамдарды дайындауға арналған азық-түліктер мен керек-жарақтарды анықтау және таңдау
	Десерт дайындау технологиясы.	6.4.3.1 тағамдар мен десерттерді жедел дайындау технологиясын қолдану; 6.4.3.2 әр түрлі тағамдарды дайындауға арналған азық-түліктер мен керек-жарақтарды анықтау және таңдау; 6.3.5.2 мектеп аудиториясына дайын жұмысты таныстыру
Үй ішіндегі мәдениет	Гигиена ережелері. Үй-жайларды ылғалды және құрғақ жинау.	6.5.1.1 тұрғын үйге қойылатын гигиеналық талаптарды, тазалық сақтау құралдары мен құрылғыларын сипаттау; 6.5.1.2 жеке гигиена құралдарының түрлерін анықтау және пайдалану
	Киім мен аяқ киімге күтім жасау, оларды сақтау.	6.5.1.3 маусымдық киім мен аяқ киімді күту және ережелерін сақтау
	Сәндік-гүл мәдениеті. Гүл өсірудегі көктемгі жұмыстар.	6.5.2.1 сәндік гүл дақылдарын өсіру технологиясын сипаттау; 6.5.2.2 сәндік бау-бақша және гүл өсіруде көктемгі жұмыстарды орындау; 6.2.3.1 қауіпсіздік шараларын сақтап, оның маңыздылығын сезіне отырып, материалдар мен құралдарды қолдану

Білім және ғылым министрі
2022 жылғы 1 сәуірдегі
№ 123 бұйрығына
30-қосымша
Қазақстан Республикасы
Білім және ғылым министрінің
2013 жылғы 3 сәуірдегі
№ 115 бұйрығына 667-қосымша

Көрмейтін және нашар көретін білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "Технология" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Көрмейтін және нашар көретін білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "Технология" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі – Бағдарлама) Қазақстан Республикасының "Білім туралы" Заңының 5-бабы 6) тармақшасына сәйкес әзірленген.

2. Бағдарлама мақсаты - өнер және еңбек технологиясы саласында функционалдық сауаттылықты қалыптастыру; көру қабілеті бұзылған білім алушылардың шығармашылық ойлауын, тұлғаның қалыптасуы мен өзін-өзі танытуының негізі ретінде рухани-адамгершілік мәдениетті дамыту.

3. Бағдарлама міндеттері:

1) білімді дамыту, қоршаған әлемде өнерді, дизайн мен технологияны саналы қабылдауды қалыптастыру;

2) Қазақстан және әлем халықтарының көркем-мәдени мұрасын зерделеу;

3) технологиялық дағдыларды, шығармашылық идеяларды өнер мен дизайнның мәнерлі құралдарымен жеткізе білу дағдыларын дамыту;

4) объектілерді көркемдеуге көшіру, талдау жасау, зерттеу процесінде білім алушылардың шығармашылық және сыни ойлауын дамыту;

5) оқу қызметінің барлық түрлерінде (зерттеу, идеяларды шығармашылық іске асыру, жұмыстарды таныстыру) ақпараттық - коммуникациялық технологияларды қолдану тәжірибесін меңгеру;

6) әр түрлі ресурстар мен ақпарат көздерін зерттеу және олардың жұмыс нәтижелері үшін маңыздылығын түсіну;

7) эстетикалық, еңбек, экономикалық, экологиялық, патриоттық тәрбие және адамгершілік-рухани құндылықтарды қалыптастыру;

8) уақытты, материалдардың қасиетін және басқа факторларды анықтай және ескере отырып, өз іс-әрекетін өз бетінше жоспарлау қабілетін дамыту;

9) жеке, жұптық және топтық қызметтегі оқу міндеттеріне қол жеткізу үшін бірлескен жұмысты ұйымдастыру тәжірибесін меңгеру.

4. Түзете – дамыту міндеттері:

1) табиғи заттарды, модельдерді, макеттерді және бедерлі бейнелерді жанаспалы зерттеу тәсілдеріне қоршаған әлем объектілері туралы адекватты түсініктерді қалыптастыру; объектілерді модельдермен, макеттермен, бедерлі бейнелермен байланыстыра білу;

2) сенсорлық функцияларды, түстерді ажыратуды, көзбен шамалау және ұсақ моториканы дамыту;

3) сақталған анализаторларды қолдана отырып, заттар мен объектілерді мақсатты зерттеу және бақылау дағдыларын жетілдіру;

4) заттардың пішіні, көлемі және кеңістіктегі орналасуы бойынша салыстыра білуді дамыту;

5) пәнді оқыту процесінде бисенсорлық және полисенсорлық қабылдауды қалыптастыру;

6) қауіпсіз жұмыс ережелері туралы білімді бекіту және қалдық көруді қорғауды қамтамасыз ететін офтальмологиялық-гигиеналық талаптарды сақтау.

2-тарау. Оқу процесін ұйымдастырудағы педагогикалық тәсілдер

5. Ерекше білім беруде қажеттілігі бар балаларды оқыту құндылыққа бағдарланған, жеке тұлғаға бағдарланған, іс-әрекеттік, дифференциалды, коммуникативтік тәсілдер мен ақпараттық-коммуникациялық технологиялар негізінде жүзеге асырылады.

6. Құндылыққа бағытталған тәсіл сәулет пен мүсіннің көрнекті шығармаларымен танысу арқылы жүзеге асырылады; сәулет өнерінде, бейнелеу өнерінде, заттық-материалдық және кеңістіктік ортаның ұлттық бейнелерінде және адамның сұлулығын түсінуде көрініс тапқан өз Отанының мәдениет тарихына құрмет көрсетуге тәрбиелеу; көркем мәдениетті рухани құндылықтардың кеңістіктік формаларында материалдық көрініс формасы ретінде дамыту.

7. Тұлғаға бағытталған тәсіл көру қабілеті бұзылған балалардың жеке мүмкіндіктерін анықтайды және практикалық іс-әрекет негізінде пәнге белсенді, қызығушылық танытатын қатынасты қалыптастыруды жүзеге асырады.

8. Іс-әрекеттік тәсіл білім алушылардың танымдық қызметін дамыту және түзету үшін ойын технологияларын пайдалана отырып, зерттеу, ақпараттық-рецептивтік, іздестіру-шығармашылық әдістерін қолдануда практикалық біліктер мен дағдыларды түзету мен дамытуда іске асырылады.

9. Дифференциалды тәсіл көру қабілеті бұзылған білім алушыларды төмендегідей топтарға бөлуді болжайды:

1) көру мүмкіндіктері: көзі көрмейтін, көзі нашар көретін және нашар көретін білім алушылар;

2) физиологиялық ерекшеліктері: ұлдар мен қыздар.

10. Коммуникативтік тәсіл білім алушылардың өзін-өзі бағалау, жеке, жұптық және топтық іс-әрекеттегі өз жұмыстары мен басқа да білім алушылардың жұмыстарын талдау бойынша тапсырмалар негізінде қарым-қатынасты жүзеге асыру қабілетіне бағытталған.

11. Оқыту процесінің білім беру бағдарламасында ақпараттық-коммуникациялық технологияларды пайдалану презентациялар жасау, шығармашылық жұмыстарды көрсету дағдыларын дамытуды көздейді және жұмыс, бос уақыт және коммуникация үшін технологияларды дұрыс және шығармашылық қолдануды қамтиды.

12. Сабақтар арнайы жабдықтармен және тифлотехникалық құралдармен жабдықталған жеке ұлдарға және қыздарға арналған шеберхана кабинеттерінде технология кабинетінде өткізіледі:

1) шеберхана: НС станогы, РКС станогы, СТД-120 станогы, ТВШ станогы, фпш-5 станогы, жағу аппараты, шегелер, пышақтар жинағы, рашпильдер жинағы, жиынтықтағы бұрғылар, егеулер жинағы, жинақтағы қайшылар, ағаш және металл бойынша қол аралары, бұрағыштар жинағы, тістеуіктер, бақшалық секатор, жинақтағы қашаулар, фрезерлік станок, үстелдік қысқаштар, вибраторлық шлифт-машина, электр джигзик, үстел үстілік электроқайрағыш;

2) технология кабинеті: жіптер мен инелер жинағы, инелер, қайшылар, иірілген жіптер, маталар, бу үтігі, үтіктеу тақтасы, "Батерфляй" тігін машинасы, Merry Lock оверлок (Мэри лок) 540 DSR, электр фен, Кір жуғыш машина, тоңазытқыш, кіріктірілген ыдыс жуғыш машина, кіріктірілген электр плитасы, кіріктірілген пеш, микротолқынды пеш, кэстрөлдер жиынтығы, ыдыс-аяқ жиынтығы, ас үй жиынтығы;

3) бедерлі сурет салуға арналған аспаптар: лавсан үлдірінің парақтары бар "Школьник" аспабы, "Н. А. Семевский" аспабы, "Графика" аспабы, "бағдар", грифельдер, Брайль бойынша жазуға арналған қағаз, Брайль сызғышы, трафареттер, жіп салғыш және зағип және нашар көретіндерге арналған инелер, лекало-сызғыш, сурет салуға арналған клеенка;

4) "PIAF" (плайф) – тактильді графиканың сезгіш суреттерін жасауға арналған құрылғы;

5) бедерлі-графикалық көрнекі құралдар, оның ішінде иллюстрациялық, графикалық және символдық көрнекілік бедерлі-нүктелік, пәндік барельефтік және сюжеттік бейнелер;

6) көп деңгейлі демонстрациялық материал: макеттер, модельдер, жалпақ және к өлемді геометриялық фигуралар жиынтығы.

13. "Технология" пәнін оқыту процесінде келесі жалпы білім беру және түзету пәндерімен байланыс жүзеге асырылады: "Математика", "Әдебиет", "Тарих", "Биология", "Информатика", "Қалдық көру және көру қабілетін қорғау және дамыту", " Кеңістіктік бағдарлау", "Әлеуметтік-тұрмыстық бағдарлау".

3-тарау. "Технология" пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

14. "Технология" оқу пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

- 1) 7 – сыныпта-аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағатты;
- 2) 8 – сыныпта-аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағатты;
- 3) 9 – сыныпта-аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағатты;
- 4) 10 – сыныпта-аптасына 3 сағат, оқу жылында 102 сағатты құрайды.

15. Бағдарлама мазмұны 5 бөлімді қамтиды:

- 1) "Визуалды өнер" бөлімі;
- 2) "Сәндік-қолданбалы өнер" бөлімі;
- 3) "Дизайн және технология" бөлімі;
- 4) "Тамақтану мәдениеті" бөлімі;
- 5) "Үй мәдениеті" бөлімі.

16. Оқыту мақсаттарының жүйелері мен ұзақ мерзімді жоспарларды қамтитын 10-сыныпқа арналған бағдарламалық материал 3 бейінді бөлімде мазмұнды көздейді:

- 1) "Көркем еңбек" бөлімі;
- 2) "Үй шаруашылық технологиясы" бөлімі;
- 3) "Ағаш шеберлік ісі" бөлімі.

17. "Визуалды өнер" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) классикалық және заманауи өнер;
- 2) Қазақстанның суретшілер шығармалары;
- 3) бейнелеу өнерінің түрлері мен жанрлары;
- 4) цифрлық өнер (фотосуреттер, анимация, медиа құралдар);
- 5) бейнелеу (визуалды) өнерінің мәнерлі құралдары;
- 6) көркем материалдар мен техникалармен тәжірибе жасау.

18. "Сәндік-қолданбалы өнер" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) Қазақстан мен басқа халықтардың сәндік-қолданбалы өнерінің негізгі түрлері мен ерекшеліктері;

- 2) сәндік-қолданбалы өнердің материалдары, құралдары мен технологиялары;
- 3) интерьерді безендіру;
- 4) қауіпсіздік техникасы мен еңбек гигиена ережелерін сақтау.

19. "Дизайн және технология" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) негізгі табиғи, жасанды және дәстүрлі емес материалдар;
- 2) материалдарды әртүрлі тәсілдермен өңдеуге арналған құралдар мен жабдықтар;
- 3) әр түрлі материалдардан жасалған бұйымдардың дизайны;
- 4) дайындау технологиясы;
- 5) құрастыру және модельдеу.

20. "Тамақтану мәдениеті" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) үстелді жабдықтау ережелері;

2) тағам дайындау технологиясы;

3) әлем халықтарының тағамдары.

21. "Үй мәдениеті" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) жеке гигиена, тұрғын үй экологиясы, отбасылық дәстүрлер;

2) өсімдік шаруашылығы, сәндік гүл өсіру, ландшафтық дизайн негіздері;

3) интерьерді ұйымдастыру және жоспарлау.

22. "Көркем еңбек" бөлімі келесідей бөлімшелерді құрайды:

1) Материалтану;

2) кілем тоқу;

3) тоқу;

4) бисермен тоқу.

23. "Үй шаруашылық технологиясы" бөлімі келесідей бөлімшелерді құрайды:

1) Материалтану;

2) өнімдерді өңдеу технологиясы;

3) аспаздық технология.

24. 10-сыныпқа арналған "Ағаш шеберлік ісі" бөлімі келесідей бөлімшелерді құрайды:

1) Материалтану;

2) ағаш ұстасы жұмыстарының технологиясы;

3) көркем өңдеу;

4) ағаш-жиһаз бұйымдары.

25. 7-сыныпқа арналған "Технология" оқу пәнінің базалық мазмұны (ұлдар үшін):

1) "Визуалды өнер" Нашар көретін білім алушылар үшін. Өнердегі ғылымның заманауи әдістері мен жетістіктері. Табиғаттың микросуреттер. Бейнелеу өнеріндегі заманауи бағыттар. Өз бетінше зерттеу. Қазақстанның заманауи суретшілері. Өнердегі заманауи стильдерді зерттеу негізінде шығармашылық жұмыс. Жұмыстың тұсаукесері. Көрмені ұйымдастыру. Көрмейтін білім алушылар үшін. Өнердегі ғылымның заманауи әдістері мен жетістіктері. Рельефті және көлемді бейнелер негізінде табиғаттың микросуреттер. Бейнелеу өнеріндегі заманауи бағыттар. Өз бетінше зерттеу. Қазақстанның заманауи суретшілері. Өнердегі заманауи стильдерді зерттеу негізінде шығармашылық жұмыс. Жұмыстың тұсаукесері. Көрмені ұйымдастыру;

2) "Сәндік-қолданбалы өнер". Нашар көретін білім алушылар үшін. Пирография өнерімен танысу. Көркемдік жағу әдістері мен әдістері. Эскизді орындау. Материалды таңдау және дайындау. Фольгаға өрнек салу. Ресімдеу. Жұмыстарды таныстыру және көрмені ұйымдастыру. Көрмейтін білім алушылар үшін. Пирография өнерімен танысу. "Фольгамен өрнектеу" техникасы бойынша металдарды көркем өңдеу. Көріністер негізінде эскизді орындау. Материалды таңдау және дайындау. Фольгаға өрнек салу. Ресімдеу. Жұмыстың тұсаукесері және көрмені ұйымдастыру;

3) "Дизайн и технология". Нашар көретін білім алушылар үшін. Дизайн. Дизайн бұйымдар. Ағашты өңдеуге арналған жабдық. Ағашты механикалық өңдеу кезінде жұмысты ұйымдастыру. Ағаштан жасалған бұйымдарды жасау. Материалды таңдау және дайындау. Бұйымды дайындау (грифель, көрсеткіш). Материалдар мен бөлшектерді механикалық өңдеу. Бұйымдарды сәндеу. Жұмыстарды таныстыру және көрмені ұйымдастыру. Көрмейтін білім алушылар үшін. Дизайн. Дизайн бұйымдар. Ағашты өңдеуге арналған жабдық. Ағашты механикалық өңдеу кезінде жұмысты ұйымдастыру. Ағаштан жасалған бұйымдарды жасау. Материалды таңдау және дайындау. Бұйым жасау (грифель, указка). Материалдар мен бөлшектерді механикалық өңдеу. Бұйымдарды сәндеу. Жұмыстарды таныстыру және көрмені ұйымдастыру;

4) "Тамақтану мәдениеті". Нашар көретін білім алушылар үшін. Қазақтың ұлттық тағамдары. Әлем халықтарының тағамдары (өзбетінше зерттеу). Әлем халықтарының тағамдары. Практикалық жұмыс (суши, пицца, көже). Көзі көрмейтін білім алушылар үшін. Қазақтың ұлттық тағамдары. Әлем халықтарының тағамдары (өзбетінше). Әлем халықтарының тағамдары. Практикалық жұмыс (суши, пицца, көже);

5) "Үй мәдениеті". Нашар көретін білім алушылар үшін. Ауыл шаруашылығы өндірісіндегі заманауи техника мен жабдықтар. Тұрғын үй экологиясы. Үйдегі Микроклимат. Көрмейтін білім алушылар үшін. Ауыл шаруашылығы өндірісіндегі заманауи техника мен жабдықтар. Тұрғын үй экологиясы. Үйдегі Микроклимат.

26. 7-сыныпқа арналған "Технология" оқу пәнінің базалық мазмұны (қыздар үшін):

1) "Визуалды өнер" Нашар көретін білім алушылар үшін. Өнердегі ғылымның заманауи әдістері мен жетістіктері. Табиғаттың микросуреттер. Бейнелеу өнеріндегі заманауи бағыттар. Өз бетінше зерттеу. Қазақстанның заманауи суретшілері. Өнердегі заманауи стильдерді зерттеу негізінде шығармашылық жұмыс. Жұмыстарды таныстыру және көрмені ұйымдастыру. Көрмейтін білім алушылар үшін. Өнердегі ғылымның заманауи әдістері мен жетістіктері. Рельефті және көлемді бейнелер негізінде табиғаттың микросуреттер. Бейнелеу өнеріндегі заманауи бағыттар. Қазақстанның заманауи суретшілері. Өнердегі заманауи стильдерді зерттеу негізінде шығармашылық жұмыс. Көрменің тұсаукесері және оны ұйымдастыру;

2) "Сәндік-қолданбалы өнер". Нашар көретін білім алушылар үшін. Көркем сурет. Түрлері-әшекейлеу. Кескіндеме әдістері мен әдістері. Көркем сурет материалдары мен жабдықтары. Көркем сурет үшін эскиз жасау. Материалдар мен құралдарды дайындау. Көркем сурет салу. Сәндеу. Ресімдеу. Жұмыстарды таныстыру және көрмені ұйымдастыру. Көрмейтін білім алушылар үшін. Көркем сурет. Кескіндеме түрлері (модельдер, макеттер). Кескіндеме әдістері мен әдістері. Көркем сурет материалдары мен жабдықтары. Көркем сурет үшін эскиз жасау. Материалдар мен құралдарды дайындау. Көркем сурет салу. Сәндеу. Ресімдеу. Жұмыстарды таныстыру және көрмені ұйымдастыру;

3) "Дизайн және технология". Нашар көретін білім алушылар үшін. Тігін бұйымдарын (киім, аксессуарлар, зергерлік бұйымдар) түрлендіру (түрлендіру) және безендіру. Идеяларды әзірлеу. Эскиз. Материалдар мен жабдықтарды дайындау. Жинақ жасау. Бөлшектерді пішу. Жеке бөлшектерді өңдеу. Бөлшектерді құрастыру және бұйымдарды өңдеу. Бұйымдарды сәндеу. Жұмыстың тұсаукесері. Көрмені ұйымдастыру (сән көрсетілімі). Көрмейтін білім алушылар үшін. Тігін бұйымдарын (киім, аксессуарлар, зергерлік бұйымдар) түрлендіру (түрлендіру) және безендіру. Идеяларды әзірлеу. Идеялар негізінде Эскиз. Материалдар мен жабдықтарды дайындау. Жинақ жасау. Бөлшектерді дайын үлгі бойынша пішу. Жеке бөлшектерді өңдеу. Бөлшектерді құрастыру және бұйымдарды өңдеу. Бұйымдарды сәндеу. Жұмыстың тұсаукесері. Көрмені ұйымдастыру (сән көрсетілімі);

4) "Тамақтану мәдениеті". Нашар көретін білім алушылар үшін. Қазақтың ұлттық тағамдары. Әлем халықтарының тағамдары (өзбетінше зерттеу). Әлем халықтарының тағамдары. Практикалық жұмыс (суши, пицца, көже). Көзі көрмейтін білім алушылар үшін. Қазақтың ұлттық тағамдары. Әлем халықтарының тағамдары (өзбетінше). Әлем халықтарының тағамдары. Практикалық жұмыс (суши, пицца, көже).

5) "Үй мәдениеті". Нашар көретін білім алушылар үшін. Тұрмыстық техниканы таңдау. Тұрмыстық техниканы пайдалану ережелері. Өсімдік безендіру, интерьер элементі ретінде. Көрмейтін білім алушылар үшін. Тұрмыстық техниканы таңдау. Тұрмыстық техниканы пайдалану ережелері. Өсімдік безендіру, интерьер элементі ретінде.

27. 8-сыныпқа арналған "Технология" оқу пәнінің базалық мазмұны (ұлдар үшін):

1) "Сәндік-қолданбалы өнер". Нашар көретін білім алушылар үшін. Мозаика өнері. Мозаика түрлері. Мозаика техникасы. Эскиз. Материалды таңдау. Мозаикалық панельдерге негіз дайындау. Мозаикалық панельді орындау. Көркем безендіру. Жұмыстың тұсаукесері. Көрмені ұйымдастыру. Көрмейтін білім алушылар үшін. Мозаика өнері. Мозаика түрлері. Мозаика техникасы. Идеялар негізінде Эскиз. Материалды таңдау. Мозаикалық панельдерге негіз дайындау. Мозаикалық панельді орындау. Көркем безендіру. Жұмыстың тұсаукесері. Көрмені ұйымдастыру;

2) "Дизайн және технология". Нашар көретін білім алушылар үшін. Қазақ халқының ұлттық тұрмыстық заттарымен танысу. Ұлттық тұрмыстық заттарды (торсық, дөңгелек үстел) жасау материалдары мен техникаларын зерттеу. Идеяны талқылау. Эскизді әзірлеу (торсық, дөңгелек үстел). Жұмыс процесін жоспарлау. Материалдар мен құралдарды таңдау. Материалдарды өңдеу. Бұйымдар жасау. Жұмыстың тұсаукесері. Көрмені ұйымдастыру. Үстел ойындары. Пайда болу тарихы. Үстел ойынының тұжырымдамасы. Әзірлеу үстелдік ойындар. Үстел ойынының бөлшектерін жасау. Көркем безендіру. Ойынды тестілеу. Сауалнама және ақпарат жинау. Жұмыстың тұсаукесері. Көрмені ұйымдастыру. Көрмейтін білім алушылар үшін. Қазақ халқының ұлттық тұрмыстық заттарымен танысу. Ұлттық тұрмыстық заттарды (торсық, дөңгелек

үстел) жасау материалдары мен техникаларын зерттеу. Идеяны талқылау. Ұсыныстар негізінде эскизді әзірлеу. Жұмыс процесін жоспарлау. Материалдар мен құралдарды таңдау. Материалдарды өңдеу. Бұйымдар жасау. Жұмыстың тұсаукесері. Көрмені ұйымдастыру. Үстел ойындары. Шығу тарихы. Үстел ойынының тұжырымдамасы. Әзірлеу үстелдік ойындар. Үстел ойынының бөлшектерін жасау. Көркем безендіру. Ойынды тестілеу. Сауалнама және ақпарат жинау. Жұмыстың тұсаукесері. Көрмені ұйымдастыру;

3) "Үй мәдениеті". Нашар көретін білім алушылар үшін. Агротехнологияның дамуындағы ғылымның рөлі. Электр аспаптары мен тұрмыстық техниканы таңдау және бағалау. Күнделікті өмірде энергияны үнемдеу жолдары. Үй-жайларды жөндеуге арналған заманауи материалдар мен құралдар. Көрмейтін білім алушылар үшін. Агротехнологияның дамуындағы ғылымның рөлі. Электр аспаптары мен тұрмыстық техниканы таңдау және бағалау. Күнделікті өмірде энергияны үнемдеу жолдары. Үй-жайларды жөндеуге арналған заманауи материалдар мен құралдар.

28. 8-сыныпқа арналған "Технология" оқу пәнінің базалық мазмұны (қыздар үшін):
1) "Сәндік-қолданбалы өнер". Нашар көретін білім алушылар үшін. Қазақ қолданбалы өнері (ши тоқу, киіз басу). Халық шығармашылығының түрлері (модельдері). Материалдар мен жабдықтар. Бұйымның эскизін әзірлеу. Материалдар мен құралдарды дайындау. Шығармашылық жұмысты орындау. Сәндеу. Жұмыстың тұсаукесері. Көрмені ұйымдастыру. Көрмейтін білім алушылар үшін. Қазақ қолданбалы өнері (ши тоқу, киіз басу). Халық шығармашылығының түрлері (модельдері). Материалдар мен жабдықтар. Идеялар негізінде өнімнің эскизін жасау. Материалдар мен құралдарды дайындау. Шығармашылық жұмысты орындау. Сәндеу. Жұмыстың тұсаукесері. Көрмені ұйымдастыру;

2) "Дизайн және технология". Нашар көретін білім алушылар үшін. Қазақтың ұлттық киімдері. Этностиль. Ою-өрнек және оның стилизациясы. Этностильдегі бұйымның дизайны (бас киім, кеудеше). Этностильде бұйым жасау (бас киім, кеудеше). Бұйымдарды сәндеу. Жұмыстың тұсаукесері. Халықтық пішім негізінде киім үлгілерінің дизайны. Идеяларды әзірлеу. Эскиз. Материалдарды, құрал-саймандар мен жабдықтарды дайындау. Халықтық кесу негізінде өнімді жасау. Бөлшектерді пішу. Жеке бөлшектерді өңдеу. Бөлшектерді құрастыру және бұйымды өңдеу. Бұйымдарды сәндеу. Жұмыстың тұсаукесері. Көрмені ұйымдастыру. Көрмейтін білім алушылар үшін. Қазақтың ұлттық киімдері. Этностиль. Ою-өрнек және оның стилизациясы. Этностильдегі бұйымның дизайны (бас киім, кеудеше). Этностильде бұйым жасау (бас киім, кеудеше). Декорирование бұйымдар. Жұмыстың тұсаукесері. Халықтық пішім негізінде киім үлгілерінің дизайны. Идеяларды әзірлеу. Идеялар негізінде Эскиз. Материалдарды, құрал-саймандар мен жабдықтарды дайындау. Халықтық кесу

негізінде өнімді жасау. Бөлшектерді дайын үлгі бойынша пішу. Жеке бөлшектерді өңдеу. Бөлшектерді құрастыру және бұйымды өңдеу. Бұйымдарды сәндеу. Жұмыстың тұсаукесері. Көрмені ұйымдастыру;

3) "Үй мәдениеті". Нашар көретін білім алушылар үшін. Интерьерге арналған сәндік бұйымдар. Бұйымның эскизін әзірлеу. Материалдар мен жабдықтарды дайындау. Интерьерге арналған сәндік 2D, 3D өнімдерін жасау. Өсімдік шаруашылығындағы ғылымның рөлі. Медицинадағы өсімдіктер, Фитотерапия және косметология. Көрмейтін білім алушылар үшін. Интерьерге арналған сәндік бұйымдар. Идеялар негізінде өнімнің эскизін жасау. Материалдар мен жабдықтарды дайындау. Интерьерге арналған сәндік 2D, 3D өнімдерін жасау. Өсімдік шаруашылығындағы ғылымның рөлі. Медицинадағы өсімдіктер, Фитотерапия және косметология.

29. 9-сыныпқа арналған "Технология" оқу пәнінің базалық мазмұны (ұлдар үшін):

1) "Сәндік-қолданбалы өнер". Нашар көретін білім алушылар үшін. Қазіргі интерьердегі сәндік өнім. Сәндік интерьер заттарын (шамдар, сәндік сағаттар) жасау әдістері мен техникаларын зерттеу. Идеяны талқылау және дамыту. Эскизді әзірлеу. Жұмысты жоспарлау. Материалдар мен құралдарды таңдау. Сәндік интерьер заттарын жасау. Көркем безендіру. Жұмыстарды талқылау және бағалау. Жұмыстың тұсаукесері. Көрмені ұйымдастыру. Көрмейтін білім алушылар үшін. Қазіргі интерьердегі сәндік өнім. Сәндік интерьер заттарын (шамдар, сәндік сағаттар) жасау әдістері мен техникаларын зерттеу. Идеяны талқылау және дамыту. Идеялар негізінде эскизді әзірлеу. Жұмысты жоспарлау. Материалдар мен құралдарды таңдау. Сәндік интерьер заттарын жасау. Көркем безендіру. Жұмыстарды талқылау және бағалау. Жұмыстың тұсаукесері. Көрмені ұйымдастыру;

2) "Дизайн және технология". Нашар көретін білім алушылар үшін. Сәулет өнерінің шедеврлері. Қазіргі сәулет. Қазақстан сәулеті (тарих және қазіргі заман). Сәулет ғимараттары мен құрылыстарының эскиздері, сызбалары (Имитациялық немесе өз идеялары). Сәулет объектісінің макетін жасау үшін материалдарды таңдау және анықтау. Сәулет объектісінің макетін жасау. Жұмыстың тұсаукесері. Жиһаз және интерьер заттарын өндіру. Белгілі бір интерьерге арналған затты жасау (көрме залына арналған модульдік креслолар, балаларға арналған жиһаз, сәндік шамдар). Идеяны талқылау және дамыту. Материалдарды дайындау. Графикалық құжаттама, техникалық ерекшелік. Бұйымдар жасау. Әрлеу. Жұмыстарды талқылау және бағалау. Жұмыстың тұсаукесері. Көрмені ұйымдастыру. Көрмейтін білім алушылар үшін. Сәулет өнерінің шедеврлері. Қазіргі сәулет. Қазақстан сәулеті (тарих және қазіргі заман). Сәулет ғимараттары мен құрылыстарының идеялар негізіндегі эскиздері, сызбалары (еліктейтін немесе өз идеялары). Сәулет объектісінің макетін жасау үшін материалдарды таңдау және анықтау. Сәулет объектісінің макетін жасау. Жұмыстың тұсаукесері. Жиһаз және интерьер заттарын өндіру. Белгілі бір интерьерге арналған затты жасау (көрме залына арналған модульдік креслолар, балаларға арналған жиһаз,

сәндік шамдар). Идеяны талқылау және дамыту. Материалдарды дайындау. Графикалық құжаттама, техникалық ерекшелік. Бұйымдар жасау. Әрлеу. Жұмыстарды талқылау және бағалау. Жұмыстың тұсаукесері. Көрмені ұйымдастыру;

3) "Үй мәдениеті". Нашар көретін білім алушылар үшін. Интерьердегі, сыртқы көріністегі ландшафт элементтері. Шығармашылық идеяларды визуализациялау. Интерьердегі жарықтандыру. Табиғи және жасанды жарықтандыру. Интерьердегі жарықтандыру жобасын әзірлеу (тұрғын, қоғамдық, өндірістік). Интерьерді аймақтарға бөлу және жоспарлау (тұрғын, қоғамдық, өндірістік). Көрмейтін білім алушылар үшін. Интерьердегі, сыртқы көріністегі ландшафт элементтері. Шығармашылық идеяларды визуализациялау. Хиароскуро. Табиғи және жасанды жарықтандыру. Флуоресцентті лампалар мен флуоресцентті лампалардың техникалық сипаттамалары. Интерьерді аймақтарға бөлу және жоспарлау (тұрғын, қоғамдық, өндірістік).

30. 9-сыныпқа арналған "Технология" оқу пәнінің базалық мазмұны (қыздар үшін):

1) "Сәндік-қолданбалы өнер". Нашар көретін білім алушылар үшін. Қазақстанның дәстүрлі тоқымасы. Қазақ кілемдері, Алаш, кілем тоқу, гобелен. Қазіргі кілемдер. Кілем тоқу үшін материалдар мен құрал-жабдықтар. Бұйымның эскизін әзірлеу. Материалдар мен құралдарды дайындау. Шығармашылық жұмысты орындау. Ресімдеу. Жұмыстың тұсаукесері. Көрмені ұйымдастыру. Көрмейтін білім алушылар үшін. Қазақстанның дәстүрлі тоқымасы. Қазақ кілемдері, Алаш, кілем тоқу, гобелен. Қазіргі кілемдер. Кілем тоқу үшін материалдар мен құрал-жабдықтар. Идеялар негізінде өнімнің эскизін жасау. Материалдар мен құралдарды дайындау. Шығармашылық жұмысты орындау. Ресімдеу. Жұмыстың тұсаукесері. Көрмені ұйымдастыру;

2) "Дизайн және технология". Нашар көретін білім алушылар үшін. Сәннің заманауи стильдері (тәуелсіз зерттеу). "Тұлға мен сән үйлесімі" эксперименті. Құру өз имиджін. Идеяларды әзірлеу. Макияж, шаш, аксессуарлар арқылы жеке кескін жасау. Өзіңіздің имиджіңіз үшін киім-кешек, аксессуарлар жиынтығын жасау эксперименті. "Fastcloth" сәнді киімінің дизайны (фасткрос) қарапайым геометриялық пішіндер (пончо, кейп, туника). Киім мен аксессуарлардың заманауи өндірісі. Идеяларды әзірлеу. Эскиз. Материалдар мен жабдықтарды дайындау. Бұйымдар жасау. Бөлшектерді пішу. Қонақ үй бөлшектерін өңдеу. Бөлшектерді құрастыру және бұйымды өңдеу. Жұмыстарды талқылау және бағалау. Жұмыстың тұсаукесері (сән көрсетілімі). Көрмейтін білім алушылар үшін. Сәннің заманауи стильдері (тәуелсіз зерттеу). "Тұлға мен сән үйлесімі" эксперименті. Құру өз имиджін. Идеяларды әзірлеу. Макияж, шаш, аксессуарлар арқылы жеке кескін жасау. Өзіңіздің имиджіңіз үшін киім-кешек, аксессуарлар жиынтығын жасау эксперименті. "Fastcloth" сәнді киімінің дизайны (фасткрос) қарапайым геометриялық пішіндер (пончо, кейп, туника). Киім мен аксессуарлардың заманауи өндірісі. Идеяларды әзірлеу. Идеялар негізінде Эскиз. Материалдар мен

жабдықтарды дайындау. Бұйымдар жасау. Бөлшектерді дайын үлгі бойынша пішу. Қонақ үй бөлшектерін өңдеу. Бөлшектерді құрастыру және бұйымды өңдеу. Жұмыстарды талқылау және бағалау. Жұмыстың тұсаукесері (сән көрсетілімі);

3) "Үй мәдениеті". Нашар көретін білім алушылар үшін. Интерьердегі, сыртқы көріністегі ландшафт элементтері. Шығармашылық идеяларды визуализациялау. Материалдар мен жабдықтарды дайындау. Мерекелерге арналған интерьер дизайны. Шығармашылық идеяларды визуализациялау. Материалдар мен жабдықтарды (құрал-саймандарды) дайындау. Шығармашылық идеяларды жүзеге асыру. Көрмейтін білім алушылар үшін. Интерьердегі, сыртқы көріністегі ландшафт элементтері. Шығармашылық идеяларды визуализациялау. Материалдар мен жабдықтарды дайындау. Мерекелерге арналған интерьер дизайны. Шығармашылық идеяларды визуализациялау. Материалдар мен жабдықтарды (құрал-саймандарды) дайындау. Шығармашылық идеяларды жүзеге асыру.

31. 10-сыныпқа арналған "Технология" оқу пәнінің базалық мазмұны:

1) "Көркем еңбек". Сәндік - қолданбалы өнердің пайда болу тарихы және оның өндіріспен тікелей байланысы. Сәндік-қолданбалы өнерді орындаудың түрлері мен техникасы. Көркем еңбек материалдарын, құралдары мен жабдықтарын таныстыру және зерттеу. Кілем тоқу тарихы. Кілем тоқу түрлері. Кілем тоқу техникасы. Жоба бойынша жұмыс. Бұйымның эскизін әзірлеу. Технологиялық карта жасау. Өнімнің өзіндік құнын, өзіндік құнын есептеу. Материалды, құралдарды және жабдықты таңдау. Материалдар мен құралдарды дайындау. Еңбек қауіпсіздігі ережелерімен танысу. Шығармашылық жұмысты орындау. Сәндеу. Ресімдеу. Өнімге жарнама жасау. Өнімнің сапасын бағалау және өзін-өзі бағалау. Жұмыстың тұсаукесері. Көрмені ұйымдастыру. Тоқу тарихы. Тоқу түрлері. Тоқу техникасы. Жоба бойынша жұмыс. Бұйымның эскизін әзірлеу. Технологиялық карта жасау. Өнімнің өзіндік құнын, өзіндік құнын есептеу. Материалды, құралдарды және жабдықты таңдау. Материалдар мен құралдарды дайындау. Еңбек қауіпсіздігі ережелерімен танысу. Шығармашылық жұмысты орындау. Сәндеу. Ресімдеу. Өнімге жарнама жасау. Өнімнің сапасын бағалау және өзін-өзі бағалау. Жұмыстың тұсаукесері. Көрмені ұйымдастыру. Моншақтардың пайда болу тарихы. Моншақ түрлері. Бисермен тоқу техникасы. Жоба бойынша жұмыс. Бұйымның эскизін әзірлеу. Технологиялық карта жасау. Өнімнің өзіндік құнын, өзіндік құнын есептеу. Материалды, құралдарды және жабдықты таңдау. Материалдар мен құралдарды дайындау. Еңбек қауіпсіздігі ережелерімен танысу. Шығармашылық жұмысты орындау. Сәндеу. Ресімдеу. Өнімге жарнама жасау. Өнімнің сапасын бағалау және өзін-өзі бағалау. Жұмыстың тұсаукесері. Көрмені ұйымдастыру;

2) "Үй шаруашылық технологиясы". Асхананың құрал-жабдықтармен танысу. Тамақты өңдеуге арналған құралдар мен жабдықтарды таңдау. Ас үй мен асханадағы санитарлық-гигиеналық талаптар. Құралдар мен жабдықтарды қауіпсіз пайдалану ережесі. Шикізатты бастапқы механикалық өңдеу. Өнімдерді жылумен өңдеу.

Дайындамаларды жылумен өңдеу түрлері. Термиялық өңдеудің негізгі әдістері. Термиялық өңдеудің қауіпсіздік техникасы ережелері. Тағамдардағы минералды тұздарды аспаздық өңдеу кезінде сақтау әдістері. Метаболизмге, тағамның калориясына әсер ететін факторлар. Тағамдар мен тағамдардың калориясын есептеу. Пісіру технологиясы. Сэндвичтер мен жеңіл тағамдарды дайындау технологиясы. Жарма тағамдарының ассортименті мен технологиясы. Дәнді дақылдардан түрлі тағамдарды дайындау технологиясы. Суық және ыстық сусындар технологиясы. Жартылай фабрикаттардан тағамдарды дайындау технологиясы. Қамыр түрлерінің жіктелуі. Қамырды дайындау әдістері. Ашытқы қамырын дайындау технологиясы. Жаңа қамырды дайындау технологиясы. Пісіру. Үгілгіш қамыр. Тоқаш және бәліш. Бірінші курстардың жіктелуі және ассортименті. Бірінші тағамды дайындау технологиясы. Сорпа, борщ, маринадталған кеспе. Екінші тағамның жіктелуі және ассортименті. Рецепт бойынша екінші тағамды дайындау технологиясы. Салаттардың түрлері. Қарапайым салаттар дайындау технологиясы. Жылы салаттар дайындау технологиясы. Жеміс салаттарын дайындау технологиясы. Өнімдерді таңдау және ыдыс-аяқтарды дайындау бойынша практикалық жұмыс;

3) "Ағаш шеберлік ісі". Ағаш ұстасы мамандығы туралы әңгіме. Жұмсақ ағаштың қасиеттері. Қатты ағаштың қасиеттері. Ағаш түрлері. Ағашты өнеркәсіптік қолдану. Қылқан жапырақты және жапырақты түрлер. Ағашты сақтау әдістері. Ағашты табиғи және жасанды кептіру. Құралдар мен жабдықтардың түрлері. Таңбалау құралын пайдалану ережесі мен тәсілдері. Кескіш, кескішпен жұмыс істеу кезіндегі қауіпсіздік техникасы. Сүргілеу құралы және оны қолдану. Планермен жұмыс істеу кезіндегі қауіпсіздік техникасы. Планерді жұмысқа дайындау. Планермен жоспарлау. Құралды реттеу және жолақтарды жоспарлау. Ағаш кесу-жалпы ақпарат. Ағаш кесу кезінде қолданылатын құралдар. Бөлшектерді белгілеу және аралау. Ағашты талшықтардан кесу. Талшықтардың бойымен ағаш кесу. Аралау тәсілдері және жұмыс тәртібі. Рамка жасау. Жақтау бөлшектері үшін материалды таңдау. Бөлшектерді қосу тәсілдері және оларды қолдану. Желіммен және қысқышпен жұмыс істеу кезіндегі қауіпсіздік техникасы. Синтетикалық желімдер және олардың қасиеттері. Көркемдік өңдеу түрлері. Көркем өңдеуде қолданылатын әдістер мен ережелер. Дайындамаларда материалды таңдау және жіптерді орындау. Токарлық станоктар туралы жалпы мәліметтер. Токарлық станоктың мақсаты және өнеркәсіптік қолданылуы. Токарлық станоктың тораптары және олардың мақсаты. Токарлық станокта қауіпсіз жұмыс істеу ережелері. Материалды жұмысқа дайындау. Токарлық станокта жаттығу. Токарлық станокта бұйымдар жасау. Сөре жасау бойынша жұмыс жоспары. Материалды таңдау. Бөлшектердің контурларын белгілеу. Бөлшектерді аралау. Тақталар мен бүйір қабырғалардың алдыңғы жиектерін жоспарлау. Бөлшектердің алдыңғы жиектерін қаптау. Бүйір қабырғалардағы тесіктердің орталықтарын белгілеу. Сөренің барлық бөлшектерін құрастыру. Тегістеу, балғамен, желіммен және лакпен жұмыс істеу

кезіндегі қауіпсіздік техникасы. Сөрени желімге, шегелерге және бұрандаларға құрастыру. Сөрени лакпен жабу.

4-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

32. Бағдарламада, оқыту мақсаттары кодтық белгімен берілген. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сан бөлім мен бөлімше ретін, төртінші сан оқыту мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 1.1.2.4: "1" – сынып, "1.2" бөлім, бөлімше, "4" – оқыту мақсатының реттік саны.

33. Оқыту мақсаты бойынша күтілетін нәтижелер:

1) "Визуалды өнер" бөлімі:

1-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары		
	7-сынып	8-сынып	9 -сынып
1.1 Классикалық және заманауи өнер	7.1.1.1 қыздар мен ұлдар қоршаған орта элементтерінің сипаттын визуалды көрсетеді		
1.2 Қазақстандық суретшілердің шығармалары	7.1.2.1 ұлдар / қыздар - тарихи және мәдени текті өнер, қолөнер және дизайн туындыларының ерекшеліктерін өз бетінше зерттеу және сипаттау; 7.1.2.2 ұлдар/ қыздар - пәндік терминологияны қолдана отырып, өз жұмысын және басқалардың жұмысын жасау үшін пайдаланылған әдістер мен тәсілдерді талқылау және бағалау	8.1.2.1 ұлдар/ қыздар - әртүрлі тарихи және мәдени тектегі өнер, қолөнер және дизайн туындыларының ерекшеліктерін түсіну; 8.1.2.2 ұлдар/ қыздар - идеялар мен тақырыптарды талдау және бағалау үшін критерийлерді қолдану, пәндік терминологияны қолдана отырып, өз жұмысында және басқалардың жұмысында көрініс табады	9.1.2.1 ұлдар/қыздар әртүрлі тарихи және мәдени тектегі өнер, қолөнер және дизайн туындыларының ерекшеліктерін салыстыру; 9.1.2.2 ұлдар/қыздар өзінің және өзгенің тарихи, әлеуметтік, мәдени жұмыстарын білу және талдау
1.3 Бейнелеу өнерінің түрлері мен жанрлары	7.1.3.1 ұлдар/қыздар шығармашылық идеяларды, гның ішіндегі оңтайлы түрін таңдау үшін әртүрлі ақпарат көздерін қолдану; 7.1.3.2 ұлдар/ қыздар - пәндік терминологияны қолдана отырып, өз жұмысында және басқалардың жұмысында көрініс тапқан идеялар мен тақырыптарды талқылау және бағалау	8.1.3.1 ұлдар/ қыздар - шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін өздігінен таңдалған түрлі ақпарат көздерін пайдалану; 8.1.3.2 ұлдар/ қыздар - пайдаланылған әдістерге, тәсілдерге және жасалған өнімнің сапасына талдау және бағалау жүргізу үшін критерийлерді қолдану	9.1.3.1 ұлдар/ қыздар - шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін ақпарат көздерін мақсатты пайдалану; 9.1.3.2 ұлдар/ қыздар - өнімнің сапасын және өнімнің сыртқы түрін анықтайтын негізгі факторларды бағалау және талқылау

1.4 Цифрлық өнер (суреттер, анимация, медиақұрал)	7.1.4.1 ұлдар/ қыздар - алған білімін пайдалана отырып, өзінің болашақ іс-әрекетін анықтай отырып, шығармашылық іс-әрекетті жоспарлау; 7.1.4.2 ұлдар/ қыздар - бұйымның материалдық шығындары мен өзіндік құнын анықтау	8.1.4.1 ұлдар/ қыздар - алған білімі мен тәжірибесін пайдалана отырып, өзінің болашақ іс-әрекетін сипаттай отырып, шығармашылық іс-әрекетті жоспарлау; 8.1.4.2 ұлдар/ қыздар - зерттеу негізінде халықтың өнім түрлеріне қажеттілігін анықтау	9.1.4.1 ұлдар/ қыздар - жұмысты орындаудың дәйектілігі мен ұтымды тәсілін анықтай отырып, шығармашылық қызметті жоспарлау; 9.1.4.2 ұлдар/ қыздар - пайданы анықтау үшін әртүрлі тауарлардың өткізу нарықтарын талдау
1.5 Көркемдік бейнелеу құралдары бейнелеу (визуалды) өнері	7.1.5.1 ұлдар/ қыздар - шығармашылық идеяларды жеткізу үшін қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және өнердің мәнерлі құралдарының негізін анықтау, таңдау және пайдалану	8.1.5.1 ұлдар/ қыздар - күрделі шығармашылық идеяларды жеткізу үшін өнердің мәнерлі құралдарын өз бетінше анықтау, таңдау және пайдалану	9.1.5.1 ұлдар/ қыздар - мазмұнды жұмыстар жасау үшін өнердің мәнерлі құралдарын өз бетінше пайдалану
1.6 Көркем материалдар мен техникалармен тәжірибе жасау	7.1.6.1 ұлдар/ қыздар - шығармашылық жұмыстарды жасау кезінде түрлі техникалар мен көркем материалдарды анықтау, таңдау және эксперимент жасау; 7.1.6.2 ұлдар/ қыздар - өз жұмысын және басқалардың жұмысын жетілдіру, бейімдеу бойынша сындарлы пікірлер қабылдауға және негізделген ұсыныстар жасауға;	8.1.6.1 ұлдар/ қыздар - шығармашылық жұмыстар кезінде түрлі техникалар мен көркем материалдарды зерттеу, анықтау, салыстыру және біріктіру; 8.1.6.2 ұлдар/ қыздар - пайдаланылған идеялар мен тәсілдерді талдау мен бағалауға негізделе отырып, өз жұмысын және басқалардың жұмысын бейімдеу, жетілдіру бойынша сыни ұсыныстар жасау	9.1.6.1 ұлдар/ қыздар - шығармашылық жұмыстар кезінде түрлі техникалар мен көркем материалдарды өз бетінше анықтау, таңдау және біріктіру; 9.1.6.2 ұлдар/ қыздар - ұсынуға негізделген өз жұмысының және басқалардың жұмысының мақсаты мен маңыздылығын бағалау

2) "Сәндік-қолданбалы өнер" бөлімі:

2-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары		
	7-сынып	8-сынып	9-сынып
2.1 Қазақстан мен басқа халықтардың сәндік-қолданбалы өнерінің негізгі түрлері мен ерекшеліктері	7.2.1.1 ұлдар/ қыздар - шығармашылық жұмыстар мен бұйымдарды жасау процесінде Қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін салыстыру және пайдалану	8.2.1.1 ұлдар/ қыздар - шығармашылық жұмыстар мен бұйымдарды жасау процесінде Қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін білу және қолдану	9.2.1.1 ұлдар/ қыздар - шығармашылық жұмыстар мен бұйымдарды жасау процесінде Қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін зерделеу және қолдану
	7.2.2.1 ұлдар/қыздар - жобаланатын объектілерді дайындау	8.2.2.1 ұлдар - жобаланатын объектінің	

2.2 Сәндік-қолданбалы өнер материалдары, құралдары	кезінде конструкциялық, табиғи және жасанды материалдардың физикалық, механикалық және технологиялық қасиеттерін анықтау және салыстыру; 7.2.2.2 қыздар - фурнитура мен әрлеу материалдарының жіктелуі мен сипаттамасын анықтау, сипаттау және салыстыру	қасиеттері мен мақсатын ескере отырып, материалдарды, оларды өңдеу және өңдеу тәсілдерін анықтау және таңдау; 8.2.2.2 қыздар - табиғи және жасанды былғары мен үлбірдің түрлері мен қасиеттерін зерттеу, анықтау және салыстыру	9.2.2.1 ұлдар/қыздар - жобалаудың техникалық, экологиялық сипаттамаларын ескере отырып, материалдарды, өңдеу және әрлеу әдістерін өз бетінше анықтау және таңдау; 9.2.2.2 қыздар - трикотаж , тоқылмаған жаймаларды өз бетінше анықтау және бағалау
2.3 Интерьерді декоративті безендіру	7.2.3.1 ұлдар - интерьерді ұйымдастыру бойынша практикалық жұмыстарды және қол құралдарын пайдалана отырып, ақауларды жою бойынша қарапайым жөндеу операцияларын орындау	8.2.3.1 ұлдар - интерьерді ұйымдастыру бойынша практикалық жұмыстарды орындау барысында жарықтандыру, желдету және жылу жүйесіне қойылатын нормдар мен талаптарды зерттеу және сақтау;	9.2.3.1 ұлдар - әзірлеу функционалды, эргономикалық және эстетикалық талаптарды ескере отырып, интерьердегі жарықтандыруды ұйымдастыру бойынша шығармашылық шешімдер құрастыру
2.4 Еңбектің гигиеналық ережесімен өмір қауіпсіздік техникасын сақтау	7.2.4.1 ұлдар/қыздар - қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды білу және пайдалану; 7.2.4.2 ұлдар/қыздар - заманауи технологиялық машиналарда қауіпсіз жұмыс істеу тәсілдерін білу және түсіндіру	8.2.4.1 ұлдар/ қыздар - қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды атау, салыстыру және пайдалану; 8.2.4.2 ұлдар / қыздар - құрал-саймандармен және жабдықтармен қауіпсіз жұмыс бойынша жадынама құрастыру	9.2.4.1 ұлдар/ қыздар - қауіпсіздік техникасын қатаң сақтай отырып, материалдар мен құралдарды мақсатына қарай жіктеу және қолдану; 9.2.4.2 ұлдар/қыздар - белгілі бір жұмыс түрлеріне және дайындалған бұйымдарға қауіпсіздік техникасы бойынша нұсқаулықтар құрастыру

3) "Дизайн және технология" бөлімі:

3-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары		
	7-сынып	8-сынып	9-сынып
3.1 Негізі табиғи, жасанды және дәстүрлі емес материалдар	7.3.1.1 ұлдар/ қыздар - табиғи және жасанды материалдарды тану және шығармашылық жұмыстарды жасау үшін оларды қалай тиімді өңдеуге және қолдануға болатындығын анықтау	8.3.1.1 ұлдар/ қыздар - бірқатар материалдарды анықтау және атау, оларды қалай біріктіруге, өңдеуге және қолдануға болатындығын білу	9.3.1.1 ұлдар/ қыздар - өнімді дайындау және әрлеу үшін заманауи және дәстүрлі емес материалдарды өз бетінше таңдау
	7.3.2.1 ұлдар - конструкциялық, табиғи		

<p>3.2 Материалдарды өңдеуге арналған құралдар мен жабдықтар</p>	<p>және жасанды материалдарды өңдеу бойынша қазіргі заманғы технологиялық машиналардың құрылысы мен жұмыс қағидаларын білу және сипаттау; 7.3.2.2 қыздар - тігін машинасының жұмысындағы ақауларды зерттеу және табу; 7.3.2.3 қыздар - тігін бұйымдарын ылғалды-жылумен өңдеуге арналған құрылғыларды анықтау, таңдау және қолдану</p>	<p>8.3.2.1 ұлдар - қазіргі заманғы технологиялық машиналарда Конструкциялық материалдарды өңдеу бойынша күрделі емес операцияларды орындау; 8.3.2.2 қыздар - тігін машиналарына арналған құрылғыларды таңдау және қолдану (ілмектерді , ілгектерді өңдеу үшін)</p>	<p>9.3.2.1 ұлдар - материалдарды өңдеуге арналған құралдар мен заманауи технологиялық машиналарды анықтау және қолдану; 9.3.2.2 қыздар - заманауи тігін жабдықтарын білу және тігін машиналарында қарапайым операцияларды орындау; 9.3.2.3 ұлдар/ қыздар - кәсіпорындарда өндірістік және технологиялық үдерістерді білу және түсіну</p>
<p>3.3 Әр түрлі құралдардан жасалған бұйымдардың дизайны</p>	<p>7.3.3.1 ұлдар/ қыздар - функционалдық және эстетикалық талаптарға сәйкес келетін объектінің дизайнын әзірлеу бойынша тапсырмаларды орындау</p>	<p>8.3.3.1 ұлдар/ қыздар - функционалдық талаптарға сәйкес келетін объектінің дизайнын әзірлеу бойынша тапсырмаларды өз бетінше орындау</p>	<p>9.3.3.1 ұлдар/ қыздар - қорытуға күрделі объектідегі дизайнды, бейнелерді және нысандары әзірлеу үшін әр түрлі саладағы білімдерін жалпылау</p>
<p>3.4 Өндіру технологиясы</p>	<p>7.3.4.1 ұлдар - функционалдық және эстетикалық қасиеттерін жақсарту үшін материалдарды механикалық өңдеуді және бұйымды әрлеуді орындау; қыздар - заманауи тоқыма және әрлеу материалдары мен түрлі конструкцияларды қолдана отырып, технологиялық құжаттамаға сәйкес қарапайым бұйымдарды қол құралдарымен және тігін машинасымен дайындау; 7.3.4.2 ұлдар - бірізділік пен дәлдікті сақтай отырып, технологиялық құжаттама бойынша қарапайым бұйымдарды дайындау</p>	<p>8.3.4.1 ұлдар - қолмен, механикалық құралдар мен жабдықтарды қолдана отырып, өнімнің функционалды және эстетикалық қасиеттерін жақсарту үшін материалдарды өңдеу және өңдеу әдістерін зерттеу және анықтау; қыздар - қол құралдары мен тігін жабдықтары мен оларға арналған құрылғыларды пайдалана отырып, тоқыма материалдарын өңдеу және өңдеу әдістерін анықтау, қолдану; 8.3.4.2 ұлдар/ қыздар - әртүрлі материалдар мен конструкцияларды қолдана отырып, әзірленген технологиялық құжаттама бойынша күрделі емес бұйымдарды дайындау</p>	<p>9.3.4.1 ұлдар - әртүрлі құралдар мен жабдықтарды пайдалана отырып, материалдарды өңдеу әдістері мен тәсілдерін қолдану; қыздар - өнімді дайындау процесінде материалдарды өңдеу әдістерін анықтау, таңдау және қолдану; 9.3.4.2 ұлдар/ қыздар - дербестік пен сенімділікті көрсете отырып, түрлі техникалар мен материалдарды пайдалана отырып, өз бетінше әзірленген технологиялық құжаттама бойынша неғұрлым күрделі бұйымдар жасау</p>

3.5 Құрастыру және модельдеу	7.3.5.1 ұлдар/ қыздар - әр түрлі графикалық құралдарды қолдана отырып, эскиздерді орындау және өнімді жасау үшін графикалық құжаттаманы әзірлеу; 7.3.5.2 ұлдар/ қыздар - орындалған жұмысты кең аудиторияға таныстыру	8.3.5.1 ұлдар/ қыздар - бұйымды дайындау ретін анықтай отырып, технологиялық құжаттаманы әзірлеу; 8.3.5.2 ұлдар/ қыздар - онлайн платформаларда кең аудиторияға орындалған жұмыстың презентациясын дайындау	9.3.5.1 ұлдар/ қыздар - эскиздерді, графикалық және технологиялық құжаттаманы өз бетінше орындау, өнімді жасау үшін неғұрлым ұтымды әдістер мен тәсілдерді қолдану; 9.3.5.2 ұлдар/ қыздар - медиа құралдары мен онлайн платформаларды қолдана отырып, белгілі бір аудиторияға дайын жұмыстың презентациясын ұйымдастыру
------------------------------	--	--	--

4) " Тамақтану мәдениеті" бөлімі:

4-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары		
	7-сынып	8-сынып	9-сынып
4.1 Үстелді жабдықтау ережелері	7.4.1.1 ұлдар/ қыздар - түрлі іс-шаралар үшін қазақ мәдениетінде дастархан әзірлеу шеберлігін көрсету		
4.2 Асты дайындау технологиясы	7.4.2.1 ұлдар/ қыздар - әлемнің басқа халықтарының ұлттық тағамдары мен тағамдарын дайындау технологиясын зерттеу және қолдану; 7.4.2.2 қыздар - әр түрлі тағамдарды дайындауға арналған өнімдерді, құралдарды, жабдықтарды таңдауға қатысты дербес және басты шешім қабылдау		
4.3 Әлем халықтарының тағамдары	7.4.3.1 ұлдар/ қыздар - әр түрлі халықтар мен әлемнің танымал аспазшыларының тағамдарының ерекшеліктерін сипаттау және салыстыру		

5) " Үй мәдениеті" бөлімі:

5-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары		
	7-сынып	8-сынып	9-сынып

5.1 Жеке гигиена, тұрғын үй экологиясы, отбасылық дәстүрлер	7.5.1.1 ұлдар/ қыздар - тұрмыстық техника мен жабдықты пайдалану, эстетикалық және экологиялық қасиеттерді бағалай отырып, мақсаты мен әрекет ету қағидасы бойынша жіктеу; 7.5.1.2 ұлдар/ қыздар - тұрмыстық техника мен жабдықтарды пайдалану және күту ережелерін зерттеу және сипаттау	8.5.1.1 ұлдар/ қыздар - электр жабдықтары мен тұрмыстық техниканы пайдалану және эстетикалық қасиеттерін салыстыру және бағалау; 8.5.1.2 ұлдар - тұрмыстағы жөндеу жұмыстары кезінде ақауларды жоюдың ұтымды тәсілдерін табу; 8.5.1.3 ұлдар - тұрмыстағы жөндеу жұмыстары кезінде материалдарды, жабдықтар мен құралдарды зерттеу, таңдау және қолдану	9.5.1.1 ұлдар/ - жарықтандырудың алуантүрлілігіні және түрлерінің сипаттамаларын анықтау және сипаттау
5.2 Өсімдік шаруашылығының негіздері, сәндік гүл өсіру, ландшафтық дизайн	7.5.2.1 қыздар - интерьерді безендіру және безендіру үшін әр түрлі өсімдіктердің эстетикалық қасиеттерін сипаттау, бағалау және қолдану	8.5.2.1 ұлдар/ қыздар - ауыл шаруашылық өндірісін дамытудағы ғылыми тәсілдерді талқылау және бағалау; 8.5.2.2 қыздар - медицинада, фитотерапияда және косметологияда өсімдіктердің рөлін зерттеу, талқылау және бағалау	9.5.2.1 ұлдар/ қыздар - ландшафтық дизайнның стильдерін, заманауи бағыттары мен элементтерін анықтау және сипаттау
5.3 Интерьерді ұйымдастыру және жоспарлау	7.5.3.1 ұлдар - интерьерді ұйымдастыру бойынша практикалық жұмыстарды орындау барысында жарықтандыру, желдету және жылу жүйесіне қойылатын нормалар мен талаптарды зерделеу және сақтау	8.5.3.1 қыздар - интерьер үшін эстетикалық талаптарға сәйкес келетін , материалдар мен техниканы өз бетінше анықтау және таңдай отырып, сәндік бұйымдар жасау	9.5.3.1 ұлдар/ қыздар - интерьерді ұйымдастыру, жоспарлау және безендіру бойынша практикалық жұмыстарды орындау үшін әртүрлі салалардағы білімді қорытындылау

б) "Көркем еңбек" бөлімі:

таблица 6

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары 10 класс
1.1 Материалтану	10.1.1.1 еңбек заттарының ерекшеліктерін білу және өз бетінше анықтау; 10.1.1.2 еңбек заттарын дайындаудағы материалдарды салыстыру және талдау; 10.1.1.3 қажетті материалдарды, құрал-саймандар мен жабдықтарды сезу-көру тәсілімен таңдау;

	10.1.1.4 технологиялық карта бойынша жұмыс істей білу, бұйымдарды дайындауды жоспарлау
1.2 Кілем тоқу	10.1.2.1 қалдық көру негізінде үлгіні, түс пен композициялық шешімді дербес таңдау;
	10.1.2.2 тактильді қабылдау негізінде тоқыма бұйымдарының қасиеттерін ажырату;
	10.1.2.3 тоқудың техникалық тәсілдерін білу;
	10.1.2.4 дайындайтын картиналар, панно техникасын қолданып, сипап- сезу көру тәсілі арқылы кілем тоқу;
	10.1.2.5 өмір қауіпсіздік ережесін сақтай отырып, материалдармен құралдарды қолдану;
	10.1.2.6 техникалық терминологияны пайдалана отырып, өз жұмысын және басқалардың жұмысын жасау үшін пайдаланылған әдістер мен тәсілдерді талқылау және бағалау;
	10.1.2.7 пайдаланылған идеяларды салыстыру негізінде өз жұмысыңызды және басқалардың жұмысын жақсарту бойынша өз ұсыныстарыңызды ұсыну
1.3 Тоқу	10.1.3.1 тактильді-визуалды әдісті қолдана отырып, тоқу және тоқу техникасын білу;
	10.1.3.2 әртүрлі бұйымдарды тоқуға арналған сақталған талдағыштар мен спицтер негізінде иірімжіпті таңдай білу;
	10.1.3.3 тоқу үлгісін білу және алу;
	10.1.3.4 тоқыма ілмегімен жұмыс жасау барысында қауіпсіздік техникасын сақтау
1.4 Бисермен тоқу	10.1.4.1 тактильді қабылдау негізінде болашақ өнімді жасауға арналған материалдар мен құралдардың жіктелуін (моншақтар мен бисер) білу;
	10.1.4.2 екі өлшемді және үш өлшемді композициялар жасау үшін тоқу техникасын білу;
	10.1.4.3 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды пайдалану;
	10.1.4.4 кәсіби қызметін жүргізе алатын бәсекеге қабілетті маман болуға ынталану

7) "Үй шаруашылық технологиясы" бөлім:

7-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары
	10-сынып
	10.2.1.1 тағамдарды дайындауға арналған ыдыстардың, аспаптар мен инвентария атауы мен қызметін білу;
	10.2.1.2 тағамды өңдеуге және дайындауға арналған құралдар мен жабдықтарды өз бетінше таңдай білу;

2.1 Материалтану	<p>10.2.1.3 ас үй мен асханадағы санитарлық-гигиеналық талаптарды білу;</p> <p>10.2.1.4 электр құралдарын, кесетін құралдарды, ыстық ыдыс пен сұйықтықты қауіпсіз пайдалану ережелерін сақтау;</p> <p>10.2.1.5 бумен немесе қайнаған сумен күйік кезінде алғашқы көмек көрсете білу</p>
2.2 Азық-түлікті өңдеу технологиясы	<p>10.2.2.1 сезу-көру тәсілі арқылы шикізатты механикалық өңдеу тәсілдері мен реттілігін білу;</p> <p>10.2.2.2 шикізатты өңдеу кезінде кескіш құралдармен қауіпсіз пайдалану ережелерін сақтау;</p> <p>10.2.2.3 өнімдерді (жемістер, көкөністер, ет, балық) жылумен өңдеудің негізгі мәндері мен түрлерін білу ;</p> <p>10.2.2.4 сезу-қимыл-есту тәсілімен өнімдерді жылумен өңдеудің негізгі тәсілдерін орындай білу</p>
2.3 Аспаздық технология	<p>10.2.3.1 рецепт бойынша тағам дайындау технологиясының стандартын білу;</p> <p>10.2.3.2 дайындамалар мен тағамдарды дайындау уақытының стандартын сақтау;</p> <p>10.2.3.3 қарапайым аспаздық өңдеуді қажет ететін түрлі тағамдар мен аспаздық өнімдерді дайындау технологиясын білу;</p> <p>10.2.3.4 бастапқы тамақ өнімдерінің сапасы мен балғындық деңгейін анықтай білу;</p> <p>10.2.3.5 жартылай фабрикаттарды, тағамдар мен аспаздық өнімдерді өндірудің рецептурасы мен технологиясын, оның ішінде өнімдердің үйлесімділігі мен өзара алмасуын білу;</p> <p>10.2.3.6 санитарлық-гигиеналық ережелерді, жұмыс орнының тазалығын, аспаздың сыртқы түрін, жеке гигиенаны, азық-түлікті сақтау ережелерін сақтау;</p> <p>10.2.3.7 ыстық және суық тағамдардың рецептурасы бойынша дайындау технологиясын білу;</p> <p>10.2.3.8 тағамдарға сәйкес өнімдерді, құралдар мен құрылғыларды өз бетінше таңдау;</p> <p>10.2.3.9 ұлттық тағамдарды дайындау технологиясының ерекшеліктерін білу;</p> <p>10.2.3.10 өнімнің жапсырмаларындағы ақпаратты түсіну және олардың жарамдылығын бағалау;</p> <p>10.2.3.11 орама бойынша өнімдердің дұрыс және сақтау мерзімін бағалау;</p> <p>10.2.3.12 өз жұмысын талдау және бақылау, қателіктерді уақтылы анықтау және жою;</p> <p>10.2.3.13 анықтамалықтар мен қосымша әдебиеттерден қажетті ақпаратты табу;</p> <p>10.2.3.14 топтарда және уақытша командаларда жұмыс істей білу;</p>

10.2.3.15 топтарда бірлескен жұмысты ұйымдастырудың әртүрлі тәсілдерін қолдану;
10.2.3.16 дайын тағамдарды ұсына және рәсімдей білу;
10.2.3.17 тамақ өнімдерімен жұмыс істеуге арналған құрылғылар мен жабдықтарды қолдана білу;
10.2.3.18 алған білімдерін, жобалық қызмет тәжірибесін қолдану;
10.2.3.19 техникалық терминологияны пайдалана отырып, өз жұмысын және басқалардың жұмысын жасау үшін пайдаланылған әдістер мен тәсілдерді талқылау және бағалау;
10.2.3.20 пайдаланылған идеяларды салыстыру негізінде өз жұмысынды және басқалардың жұмысын жақсарту бойынша өз ұсыныстарыны ұсыныну

8) "Ағаш шеберлік ісі":

8-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары
	10-сынып
3.1 Материалтану	10.3.1.1 ҚР халық шаруашылығында сүректің ерекшеліктерін түсіну және өз бетінше анықтау;
	10.3.1.2 ағаш-жиһаз өндірісі кәсіптерінің біліктілік сипаттамаларын зерттеу;
	10.3.1.3 ағаш өңдеу өндірісінде қолданылатын ресурстарды үнемдейтін технологиялар туралы түсінікке ие болу;
	10.3.1.4 ағаштың негізгі қасиеттерін ажырата білу, ылғалдылық дәрежесін анықтау;
	10.3.1.5 ағаштың сығылу, созылу, иілу және ығысу беріктігінің шегі туралы түсінікке ие болу;
	10.3.1.6 ағаш ақауларынан ақауларға тән айырмашылықтарды анықтай білу;
	10.3.1.7 ағаш түрлерін сыныптар мен топтарға бөлу туралы түсінікке ие болу;
	10.3.1.8 өнеркәсіптік қолданылу саласын анықтау;
	10.3.1.9 оқшаулау және майлау материалдарының қасиеттерін білу;
	10.3.1.10 ағашты талшықтардың бойымен кесу жұмыстарын орындау үшін құралдарды ажырату;
	10.3.1.11 мақсаты бойынша құрал-саймандардың түрлерін, нысандары мен өлшемдерін таңдау және анықтау;
	10.3.1.12 қол фрезерлік және тегістеу машинасының құрылғысын білу;

	10.3.1.13 ағаш өңдеу станоктарының құрылысы, қолдану саласы және жіктелуі туралы түсінікке ие болу
3.2 Ағаш шеберлік ісінің технологиясы	10.3.2.1 ағашты кесу тактильді-визуалды әдіс негізінде әртүрлі тәсілдермен орындау;
	10.3.2.2 жанасу-көру әдісін қолдана отырып, әртүрлі тіс формалары бар қол араларын аралау;
	10.3.2.3 бейіндік сүргілеу тәсілдерін сезу-көру тәсілімен меңгеру;
	10.3.2.4 жолақ қосылымдарын орындау;
	10.3.2.5 сезу-көру тәсілімен тегістеу машинасын қолдана отырып, циклмен және тегістеу терісімен жұмыс істей білу;
	10.3.2.6 бөлшектерді желімдеу және бекіту техникасын білу;
	10.3.2.7 желіммен жұмыс істеу кезінде қауіпсіздік шаралары бойынша ұсынымдарды орындау; қол ұсталық және электрлендірілген құралдармен қауіпсіз жұмыс істеу ережелерін сақтау
	10.3.2.8 қол ұстасы және электрлендірілген құралдармен қауіпсіз жұмыс істеу ережелерін сақтау
3.3 Ағашты көркем өңдеу	10.3.3.1 көркем жиһаз түрлерін білу;
	10.3.3.2 жиһазды әртүрлі тәсілдермен безендіру техникасын білу;
	10.3.3.3 қағаз, шайыр, синтетикалық үлдір және пластикпен қаптау тәсілдерін меңгеру;
	10.3.3.4 өз еңбегінің нәтижелеріне қызығушылық таныту;
	10.3.3.5 орындалған жұмыс сапасына талдау жасау
3.4 Ағаш және жиһаз бұйымдары	10.3.4.1 жиһаз дизайны туралы түсінікке ие болу;
	10.3.4.2 жиһазды мақсаты, функционалды пайдалануы, өндірістік көрсеткіштері бойынша анықтау;
	10.3.4.3 ағаш өңдеу кәсіпорнының негізгі ерекшеліктерін білу;
	10.3.4.4 ағашты кептіру түрлерін ажыраты;
	10.3.4.5 дайындамаларды бастапқы және соңғы механикалық өңдеуді орындау;
	10.3.4.6 сурет жақтауының бөлшектерін құрастыруды орындау;
	10.3.4.7 штаттық жұмыс орындарында өндірістік практикадан өту;
	10.3.4.8 ҚР Еңбек кодексі туралы түсінікке ие болу;
	10.3.4.9 еңбек гигиенасының, өндірістік санитарияның және жұмысшының жеке гигиенасының негіздерін білу;

34. Бағдарлама көрмейтін және нашар көретін білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "Технология" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспары негізінде осы Бағдарламаның қосымшасына сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақмерзімді жоспарда әр бөлім бойынша оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

35. Тоқсандағы бөлімдер және бөлім ішіндегі тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Көрмейтін және нашар көретін білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10-сыныптарына арналған "Технология" оқу пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасына қосымша

Көрмейтін және нашар көретін білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "Технология" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) 7 сынып (ұлдар):
кесте 1

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Тақырып/ Мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
1.Визуалды өнер	Өнердегі ғылымның заманауи әдістері мен жетістіктері. Табиғаттың микросуреттері	7.1.5.1 шығармашылық идеяларды жеткізу үшін қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және өнердің мәнерлі құралдарының негізін анықтау, таңдау және пайдалану
	Бейнелеу өнеріндегі заманауи бағыттар (поп - арт, орнату). Өздігінен зерттеу	7.1.2.2 пәндік терминологияны қолдана отырып, өз жұмысын және басқалардың жұмысын жасау үшін пайдаланылған әдістер мен тәсілдерді талқылау және бағалау; 7.1.2.1 тарихи және мәдени текті өнер, қолөнер және дизайн туындыларының ерекшеліктерін өз бетінше зерттеу және сипаттау;
	Қазақстанның заманауи суретшілері	7.1.2.1 тарихи және мәдени текті өнер, қолөнер және дизайн туындыларының ерекшеліктерін өз бетінше зерттеу және сипаттау;

	<p>Өнердегі заманауи стильдік бағыттарды зерттеуге негізделген шығармашылық жұмыс (2D немесе 3D форматында)</p>	<p>7.1.6.1 шығармашылық жұмыстарды жасау кезінде түрлі техникалар мен көркем материалдарды анықтау, таңдау және эксперимент жасау; 7.3.1.1 табиғи және жасанды материалдарды тану және шығармашылық жұмыстарды жасау үшін оларды қалай тиімді өңдеуге және қолдануға болатындығын анықтау; 7.1.5.1 шығармашылық идеяларды жеткізу үшін қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және өнердің мәнерлі құралдарының негізін анықтау, таңдау және пайдалану</p>
	<p>Жұмысты презентациялау. Көрме ұйымдастыру</p>	<p>7.3.5.2 орындалған жұмысты кең аудиторияға таныстыру (көрме, сән көрсетілімі)</p>
2-тоқсан		
Сәндік-қолданбалы өнер	<p>Пирография өнерімен танысу. Көркемдеу және өрнектеу тәсілдері мен техникасы</p>	<p>7.1.2.1 тарихи және мәдени текті өнер, қолөнер және дизайн туындыларының ерекшеліктерін өз бетінше зерттеу және сипаттау;</p>
	<p>Эскизді орындау. Материалды таңдау және дайындау</p>	<p>7.3.5.1 әр түрлі графикалық құралдарды қолдана отырып, эскиздерді орындау және өнімді жасау үшін графикалық құжаттаманы әзірлеу; 7.1.6.1 шығармашылық жұмыстарды жасау кезінде түрлі техникалар мен көркем материалдарды анықтау, таңдау және эксперимент жасау;</p>
	<p>Фольгаға өрнек салу. Безендіру</p>	<p>7.3.4.1 функционалдық және эстетикалық қасиеттерін жақсарту үшін материалдарды механикалық өңдеуді және бұйымды әрлеуді орындау; 7.2.1.1 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдарды жасау процесінде Қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін салыстыру және пайдалану; 7.2.4.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды білу және пайдалану;</p>
	<p>Жұмысты презентациялау. Көрме ұйымдастыру</p>	<p>7.3.5.2 орындалған жұмысты кең аудиторияға таныстыру (көрме, сән көрсетілімі)</p>

Дизайн және технология	Дизайн. Дизайн бұйымдар. Ағаш өңдеуге арналған жабдық	7.3.2.1 конструкциялық, табиғи және жасанды материалдарды өңдеу бойынша қазіргі заманғы технологиялық машиналардың құрылысы мен жұмыс қағидаларын білу және сипаттау; 7.3.3.1 функционалдық және эстетикалық талаптарға сәйкес келетін объектінің дизайнын әзірлеу бойынша тапсырмаларды орындау
	Ағашты механикалық өңдеуді ұйымдастыру	7.2.4.2 заманауи технологиялық машиналарда қауіпсіз жұмыс істеу тәсілдерін білу және түсіндіру; 7.2.2.1 жобаланатын объектілерді дайындау кезінде конструкциялық, табиғи және жасанды материалдардың физикалық, механикалық және технологиялық қасиеттерін анықтау және салыстыру;
	Ағаштан жасалған бұйымдарды жасау. Материалды таңдау және дайындау	7.3.3.1 функционалдық және эстетикалық талаптарға сәйкес келетін объектінің дизайнын әзірлеу бойынша тапсырмаларды орындау 7.3.5.1 әр түрлі графикалық құралдарды қолдана отырып, эскиздерді орындау және өнімді жасау үшін графикалық құжаттаманы әзірлеу; 7.1.4.1 алған білімін пайдалана отырып, өзінің болашақ іс-әрекетін анықтай отырып, шығармашылық іс-әрекетті жоспарлау;; 7.1.4.2 бұйымның материалдық шығындары мен өзіндік құнын анықтау
	Бұйымдар жасау. Материалдар мен бөлшектерді механикалық өңдеу. Декоративті бұйымдар	7.3.4.1 функционалдық және эстетикалық қасиеттерін жақсарту үшін материалдарды механикалық өңдеуді және бұйымды әрлеуді орындау; 7.3.4.2 бірізділік пен дәлдікті сақтай отырып, технологиялық құжаттама бойынша қарапайым бұйымдарды дайындау; 7.1.6.2 өз жұмысын және басқалардың жұмысын жетілдіру, бейімдеу бойынша сындарлы

		пікірлер қабылдауға және негізделген ұсыныстар жасауға;
	Көрме ұйымдастыру	7.3.5.2 орындалған жұмысты кең аудиторияға таныстыру (көрме, сән көрсетілімі)
4-тоқсан		
Тамақтану мәдениеті	Қазақтың ұлттық тағамдары	7.4.2.1 әлемнің басқа халықтарының ұлттық тағамдары мен тағамдарын дайындау технологиясын зерттеу және қолдану;
	Әлем халықтарының тағамдары (өзбетінше зерттеу)	7.1.3.1 шығармашылық идеяларды , ғның ішіндегі оңтайлы түрін таңдау үшін әртүрлі ақпарат көздерін қолдану (оның ішінде ақпараттық-коммуникациялық технологиялар); 7.4.3.1 әр түрлі халықтар мен әлемнің танымал аспазшыларының тағамдарының ерекшеліктерін сипаттау және салыстыру
	Әлем халықтарының тағамдары. Практикалық жұмыс (суши, пицца , көже)	7.4.2.1.әлемнің басқа халықтарының ұлттық тағамдары мен тағамдарын дайындау технологиясын зерттеу және қолдану; 7.4.1.1 түрлі іс-шаралар үшін қазақ мәдениетінде дастархан әзірлеу шеберлігін көрсету
Үй мәдениеті	Ауыл шаруашылығы өндірісіндегі заманауи техника мен жабдықтар	7.5.1.1 тұрмыстық техника мен жабдықты пайдалану, эстетикалық және экологиялық қасиеттерді бағалай отырып, мақсаты мен әрекет ету қағидасы бойынша жіктеу;
	Тұрғын үй экологиясы. Үйдегі Микроклимат	7.5.3.1 интерьерді ұйымдастыру бойынша практикалық жұмыстарды орындау барысында жарықтандыру, желдету және жылу жүйесіне қойылатын нормалар мен талаптарды зерделеу және сақтау

2) 7 -сынып (қыздар):

2-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Тақырып/ Мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		

Визуалды өнер	Өнердегі ғылымның заманауи әдістері мен жетістіктері. Табиғаттың микросуреттері	7.1.1.1 қоршаған орта элементтерінің сипаттрын визуалды көрсетеді; 7.1.5.1 шығармашылық идеяларды жеткізу үшін қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және өнердің мәнерлі құралдарының негізін анықтау, таңдау және пайдалану
	Бейнелеу өнеріндегі заманауи бағыттар (поп - арт, орнату). Өздігінен зерттеу	7.1.3.2 пәндік терминологияны қолдана отырып, өз жұмысында және басқалардың жұмысында көрініс тапқан идеялар мен тақырыптарды талқылау және бағалау 7.1.2.2 пәндік терминологияны қолдана отырып, өз жұмысын және басқалардың жұмысын жасау үшін пайдаланылған әдістер мен тәсілдерді талқылау және бағалау
	Қазақстанның заманауи суретшілері	7.1.2.1 тарихи және мәдени текті өнер, қолөнер және дизаин туындыларының ерекшеліктерін өз бетінше зерттеу және сипаттау; 7.1.3.1 шығармашылық идеяларды , гның ішіндегі оңтайлы түрін таңдау үшін әртүрлі ақпарат көздерін қолдану (оның ішінде ақпараттық-коммуникациялық технологиялар)
	Өнердегі заманауи стильдік бағыттарды зерттеуге негізделген шығармашылық жұмыс (2D немесе 3D форматында)	7.1.6.1 шығармашылық жұмыстарды жасау кезінде түрлі техникалар мен көркем материалдарды анықтау, таңдау және эксперимент жасау; 7.3.1.1 табиғи және жасанды материалдарды тану және шығармашылық жұмыстарды жасау үшін оларды қалай тиімді өңдеуге және қолдануға болатындығын анықтау; 7.1.5.1 шығармашылық идеяларды жеткізу үшін қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және өнердің мәнерлі құралдарының негізін анықтау, таңдау және пайдалану
	Жұмысты презентациялау. Көрме ұйымдастыру	7.3.5.2 орындалған жұмысты кең аудиторияға таныстыру (көрме, сән көрсетілімі)
2-тоқсан		

Сәндік-қолданбалы өнер	<p>Көркем сурет (батик, гжель, хохлома).</p> <p>Көркем сурет түрлері.</p> <p>Кескіндеме әдістері мен әдістері.</p> <p>Материалдар мен жабдықтар</p>	<p>7.1.2.1 тарихи және мәдени текті өнер, қолөнер және дизайн туындыларының ерекшеліктерін өз бетінше зерттеу және сипаттау;</p> <p>7.1.3.1 шығармашылық идеяларды , оның ішіндегі оңтайлы түрін таңдау үшін әртүрлі ақпарат көздерін қолдану (оның ішінде ақпараттық-коммуникациялық технологиялар)</p>
	<p>Эскизді орындау.</p> <p>Материалды таңдау және дайындау</p>	<p>7.3.5.1 әр түрлі графикалық құралдарды қолдана отырып, эскиздерді орындау және өнімді жасау үшін графикалық құжаттаманы әзірлеу;</p> <p>7.1.4.1 алған білімін пайдалана отырып, өзінің болашақ іс-әрекетін анықтай отырып, шығармашылық іс-әрекетті жоспарлау;</p>
	<p>Көркем сурет салу.</p> <p>Декорациялау.</p> <p>Безендіру</p>	<p>7.1.5.1 шығармашылық идеяларды жеткізу үшін қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және өнердің мәнерлі құралдарының негізін анықтау, таңдау және пайдалану</p> <p>7.1.6.1 шығармашылық жұмыстарды жасау кезінде түрлі техникалар мен көркем материалдарды анықтау, таңдау және эксперимент жасау;</p> <p>7.3.4.2 бірізділік пен дәлдікті сақтай отырып, технологиялық құжаттама бойынша қарапайым бұйымдарды дайындау</p>
	<p>Жұмысты презентациялау. Көрме ұйымдастыру</p>	<p>7.3.5.2 орындалған жұмысты кең аудиторияға таныстыру (көрме, сән көрсетілімі)</p>
3-тоқсан		
	<p>Тігін бұйымдарын (киім, аксессуарлар, зергерлік бұйымдар) түрлендіру және безендіру.</p> <p>Идеяларды әзірлеу.</p> <p>Эскиз</p>	<p>7.1.3.1 шығармашылық идеяларды , оның ішіндегі оңтайлы түрін таңдау үшін әртүрлі ақпарат көздерін қолдану (оның ішінде ақпараттық-коммуникациялық технологиялар)</p> <p>7.3.3.1 функционалдық және эстетикалық талаптарға сәйкес келетін объектінің дизайнын әзірлеу бойынша тапсырмаларды орындау;</p> <p>7.3.5.1 әр түрлі графикалық құралдарды қолдана отырып,</p>

Дизайн және технология		эскиздерді орындау және өнімді жасау үшін графикалық құжаттаманы әзірлеу;
	Материалдар мен жабдықтарды дайындау	7.3.2.2 тігін машинасының жұмысындағы ақауларды зерттеу және табу; 7.3.1.1 табиғи және жасанды материалдарды тану және шығармашылық жұмыстарды жасау үшін оларды қалай тиімді өңдеуге және қолдануға болатындығын анықтау; 7.2.2.2 фурнитура мен әрлеу материалдарының жіктелуі мен сипаттамасын анықтау, сипаттау және салыстыру
	Жинақ жасау. Бөлшектерді пішу. Жеке бөлшектерді өңдеу. Бөлшектерді құрастыру және бұйымдарды өңдеу. Бұйымдар декарациялау	7.3.4.1 заманауи тоқыма және әрлеу материалдары мен түрлі конструкцияларды қолдана отырып, технологиялық құжаттамаға сәйкес қарапайым бұйымдарды қол құралдарымен және тігін машинасымен дайындау;
		7.3.2.3 тігін бұйымдарын ылғалды-жылумен өңдеуге арналған құрылғыларды анықтау, таңдау және қолдану;
		7.1.4.2 бұйымның материалдық шығындары мен өзіндік құнын анықтау;
		7.2.1.1 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдарды жасау процесінде Қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін салыстыру және пайдалану
Жұмысты презентациялау	7.3.5.2 орындалған жұмысты кең аудиторияға таныстыру (көрме, сән көрсетілімі)	
	7.1.6.2 өз жұмысын және басқалардың жұмысын жетілдіру, бейімдеу бойынша сындарлы пікірлер қабылдауға және негізделген ұсыныстар жасауға;	
4-тоқсан		
	Қазақтың ұлттық тағамдары	7.4.2.1 әлемнің басқа халықтарының ұлттық тағамдары мен тағамдарын дайындау технологиясын зерттеу және қолдану;

Тамақтану мәдениеті	Әлем халықтарының тағамдары (өзбетінше зерттеу)	7.4.3.1 әр түрлі халықтар мен әлемнің танымал аспазшыларының тағамдарының ерекшеліктерін сипаттау және салыстыру
	Әлем халықтарының тағамдары. Практикалық жұмыс (суши, пицца, көже)	7.4.2.1 әлемнің басқа халықтарының ұлттық тағамдары мен тағамдарын дайындау технологиясын зерттеу және қолдану; 7.4.2.2 әр түрлі тағамдарды дайындауға арналған өнімдерді, құралдарды, жабдықтарды таңдауға қатысты дербес және басты шешім қабылдау
Үй мәдениеті	Тұрмыстық техниканы таңдау. Тұрмыстық техниканы пайдалану ережелері	7.5.1.1 тұрмыстық техника мен жабдықты пайдалану, эстетикалық және экологиялық қасиеттерді бағалай отырып, мақсаты мен әрекет ету қағидасы бойынша жіктеу; 7.5.1.2 тұрмыстық техника мен жабдықтарды пайдалану және күту ережелерін зерттеу және сипаттау
	Өсімдік безендіру ретінде, интерьер элементі ретінде	7.5.2.1 интерьерді безендіру және безендіру үшін әр түрлі өсімдіктердің эстетикалық қасиеттерін сипаттау, бағалау және қолдану

3) 8 –сынып (ұлдар):

3-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Тақырып/ Мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
	Мозаика өнері. Мозаика түрлері. Мозаика техникасы	8.1.2.2 идеялар мен тақырыптарды талдау және бағалау үшін критерийлерді қолдану; 8.1.3.2 пайдаланылған әдістерге, тәсілдерге және жасалған өнімнің сапасына талдау және бағалау жүргізу үшін критерийлерді қолдану
	Эскиз. Материалды таңдау.	8.3.1.1 бірқатар материалдарды анықтау және атау, оларды қалай біріктіруге, өңдеуге және қолдануға болатындығын білу; 8.2.2.1 жобаланатын объектінің қасиеттері мен мақсатын ескере отырып, материалдарды, оларды

Сәндік-қолданбалы өнер	Мозаикалық панельдерге негіз дайындау	өңдеу және өңдеу тәсілдерін анықтау және таңдау; 8.3.5.1 бұйымды дайындау ретін анықтай отырып, технологиялық құжаттаманы әзірлеу;
	Мозаикалық панно орындау	8.1.6.1 шығармашылық жұмыстар кезінде түрлі техникалар мен көркем материалдарды зерттеу, анықтау, салыстыру және біріктіру; 8.1.5.1 күрделі шығармашылық идеяларды жеткізу үшін өнердің мәнерлі құралдарын өз бетінше анықтау, таңдау және пайдалану
	Көркем безендіру. Жұмыстың тұсаукесері. Көрмені ұйымдастыру	8.3.5.2 онлайн платформаларда кең аудиторияға орындалған жұмыстың презентациясын дайындау
2-тоқсан		
Дизайн және технология Идеяны талқылау.	Қазақ халқының ұлттық тұрмыстық заттарымен танысу	8.1.2.1 әртүрлі тарихи және мәдени тектегі өнер, колөнер және дизайн туындыларының ерекшеліктерін түсіну;
	Ұлттық тұрмыстық заттарды (торсық, дөңгелек үстел) дайындау материалдары мен техникаларын зерделеу	8.2.2.1 жобаланатын объектінің қасиеттері мен мақсатын ескере отырып, материалдарды, оларды өңдеу және өңдеу тәсілдерін анықтау және таңдау;
	Эскизді әзірлеу. Жұмысты жоспарлау	8.3.3.1 бірқатар материалдарды анықтау және атау, оларды қалай біріктіруге, өңдеуге және қолдануға болатындығын білу; 8.1.4.1 алған білімі мен тәжірибесін пайдалана отырып, өзінің болашақ іс-әрекетін сипаттай отырып, шығармашылық іс-әрекетті жоспарлау;
	Материалдарды өңдеу.	8.3.2.1 қазіргі заманғы технологиялық машиналарда конструкциялық материалдарды өңдеу бойынша күрделі емес операцияларды орындау; 8.3.4.1 қолмен, механикалық құралдар мен жабдықтарды қолдана отырып, өнімнің функционалды және эстетикалық қасиеттерін жақсарту үшін материалдарды өңдеу және өңдеу әдістерін зерттеу және анықтау;

	Бұйымдар жасау	8.3.4.2 технологиялық құжаттама бойынша күрделі емес бұйымдарды дайындау;
		8.2.1.1 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдарды жасау процесінде Қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін білу және қолдану;
		8.2.4.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды атау, салыстыру және пайдалану;
	Көркем безендіру. Жұмыстың тұсаукесері. Көрмені ұйымдастыру	8.3.5.2 онлайн платформаларда кең аудиторияға орындалған жұмыстың презентациясын дайындау
3-тоқсан		
Дизайн және технология	Үстел ойындары. Пайда болу тарихы	8.1.2.1 әртүрлі тарихи және мәдени тектегі өнер, колөнер және дизайн туындыларының ерекшеліктерін түсіну;
	Үстел ойынының тұжырымдамасы	8.1.4.2 зерттеу негізінде халықтың өнім түрлеріне қажеттілігін анықтау;
		8.3.3.1 функционалдық талаптарға сәйкес келетін объектінің дизайнын әзірлеу бойынша тапсырмаларды өз бетінше орындау
	Үстелдік ойындар әзірлеу. Графикалық құжаттама	8.3.5.1 бұйымды дайындау ретін анықтай отырып, технологиялық құжаттаманы әзірлеу;
	Үстел ойынының бөлшектерін жасау. Көркем безендіру	8.3.1.1 бірқатар материалдарды анықтау және атау, оларды қалай біріктіруге, өңдеуге және қолдануға болатындығын білу;
		8.3.4.1 қолмен, механикалық құралдар мен жабдықтарды қолдана отырып, өнімнің функционалды және эстетикалық қасиеттерін жақсарту үшін материалдарды өңдеу және өңдеу әдістерін зерттеу және анықтау;
		8.1.6.1 шығармашылық жұмыстар кезінде түрлі техникалар мен көркем материалдарды зерттеу, анықтау, салыстыру және біріктіру;
	8.1.6.2 пайдаланылған идеялар мен тәсілдерді талдау мен	

	Ойынды тестілеу. Анекция және ақпарат жинау	бағалауға негізделе отырып, өз жұмысын және басқалардың жұмысын бейімдеу, жетілдіру бойынша сыни ұсыныстар жасау
	Көркем безендіру. Жұмыстың тұсаукесері. Көрмені ұйымдастыру	8.3.5.2 онлайн платформаларда кең аудиторияға орындалған жұмыстың презентациясын дайындау
4-тоқсан		
Үй мәдениеті	Агротехнологияның дамуындағы ғылымның рөлі (өзбетінше зерттеу)	8.5.2.1 ауыл шаруашылық өндірісін дамытудағы ғылыми тәсілдерді талқылау және бағалау; 8.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін өздігінен таңдалған түрлі ақпарат көздерін пайдалану;
	Электроприборлар мен тұрмыстық техниканы таңдау және бағалау. Тұрмыста энергияны үнемдеу жолдары	8.5.1.1 электр жабдықтары мен тұрмыстық техниканы пайдалану және эстетикалық қасиеттерін салыстыру және бағалау; 8.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін өздігінен таңдалған түрлі ақпарат көздерін пайдалану;
	Бөлмені жөндеу үшін заманауи құралдар мен материалдар	8.5.1.2 тұрмыстағы жөндеу жұмыстары кезінде ақауларды жоюдың ұтымды тәсілдерін табу; 8.2.4. қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды атау, салыстыру және пайдалану; 8.2.4.2 құрал-саймандармен және жабдықтармен қауіпсіз жұмыс бойынша жадынама құрастыру

4) 8-сынып (қыздар):

4-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Тақырып/ Мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
	Қазақтың қолданбалы өнері (ши тоқу, киіз басу). Халық шығармашылығының түрлері. Материалдар мен жабдықтар	8.1.2.1 әртүрлі тарихи және мәдени тектегі өнер, колөнер және дизайн туындыларының ерекшеліктерін түсіну; 8.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін өздігінен таңдалған түрлі ақпарат көздерін пайдалану;

Сәндік-қолданбалы өнер	Бұйымның эскизін әзірлеу. Материалдар мен құралдарды дайындау	8.3.5.1 бұйымды дайындау ретін анықтай отырып, технологиялық құжаттаманы әзірлеу;
	Шығармашылық жұмыстарды орындау. Безендіру. Декрациялау.	8.1.4.1 алған білімі мен тәжірибесін пайдалана отырып, өзінің болашақ іс-әрекетін сипаттай отырып, шығармашылық іс-әрекетті жоспарлау;
		8.1.5.1 күрделі шығармашылық идеяларды жеткізу үшін өнердің мәнерлі құралдарын өз бетінше анықтау, таңдау және пайдалану;
		8.1.6.1 шығармашылық жұмыстар кезінде түрлі техникалар мен көркем материалдарды зерттеу, анықтау, салыстыру және біріктіру;
Көркем безендіру. Жұмыстың тұсаукесері. Көрмені ұйымдастыру	8.2.1.1 жобаланатын объектінің қасиеттері мен мақсатын ескере отырып, материалдарды, оларды өңдеу және өңдеу тәсілдерін анықтау және таңдау;	
	8.1.2.2 өндірілген өндірістің сапасын және тәсілін, қолданылған әдісті талдау және бағалау үшін критерилерді қолдану;	
	8.2.4.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды атау, салыстыру және пайдалану;	
8.3.5.2 онлайн платформаларда кең аудиторияға орындалған жұмыстың презентациясын дайындау		
2-тоқсан		
Қазақтың ұлттық киімдері. Этностиль. Ою-өрнек және оның стилизациясы	8.1.2.1 әртүрлі тарихи және мәдени тектегі өнер, колөнер және дизайн туындыларының ерекшеліктерін түсіну;	
	8.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін өздігінен таңдалған түрлі ақпарат көздерін пайдалану;	
Этностильдегі бұйымның дизайны (бас киім, кеудеше)	8.3.3.1 функционалдық талаптарға сәйкес келетін объектінің дизайнын әзірлеу бойынша тапсырмаларды өз бетінше орындау	

Дизайн және технология		8.3.5.1 бұйымды дайындау ретін анықтай отырып, технологиялық құжаттаманы әзірлеу;
	Этностильде бұйым жасау (бас киім, кеудеше). Безендіру	8.2.1.1 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдарды жасау процесінде Қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін білу және қолдану; 8.3.4.1 қол құралдары мен тігін жабдықтары мен оларға арналған құрылғыларды пайдалана отырып, тоқыма материалдарын өңдеу және өңдеу әдістерін анықтау, қолдану; 8.3.4.2 әртүрлі материалдар мен конструкцияларды қолдана отырып, әзірленген технологиялық құжаттама бойынша күрделі емес бұйымдарды дайындау 8.1.6.2 пайдаланылған идеялар мен тәсілдерді талдау мен бағалауға негізделе отырып, өз жұмысын және басқалардың жұмысын бейімдеу, жетілдіру бойынша сыни ұсыныстар жасау 8.2.4.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды атау, салыстыру және пайдалану;
	Көркем безендіру. Жұмыстың тұсаукесері. Көрмені ұйымдастыру	8.3.5.2 онлайн платформаларда кең аудиторияға орындалған жұмыстың презентациясын дайындау
3-тоқсан		
	Халықтық пішім негізінде киім үлгісінің дизайны	8.1.4.2 зерттеу негізінде халықтың өнім түрлеріне қажеттілігін анықтау; 8.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін өздігінен таңдалған түрлі ақпарат көздерін пайдалану;
	Идеялар құрастыру. Эскиздер	8.3.3.1 функционалдық талаптарға сәйкес келетін объектінің дизайнын әзірлеу бойынша тапсырмаларды өз бетінше орындау; 8.3.5.1 бұйымды дайындау ретін анықтай отырып, технологиялық құжаттаманы әзірлеу;

Дизайн және технология	Материалдарды, құрал-саймандар мен жабдықтарды дайындау	8.3.2.2 тігін машиналарына арналған құрылғыларды таңдау және қолдану (ілмектерді, ілгектерді өңдеу үшін) 8.2.2.2 табиғи және жасанды былғары мен үлбірдің түрлері мен қасиеттерін зерттеу, анықтау және салыстыру 8.2.4.2 құрал-саймандармен және жабдықтармен қауіпсіз жұмыс бойынша жадынама құрастыру
	Халықтық пішін негізінде өнімді жасау. Бөлшектерді пішу. Жеке бөлшектерді өңдеу. Бөлшектерді құрастыру. Бұйымды өңдеу. Бұйымдарды декорациялау	8.3.4.1 қол құралдары мен тігін жабдықтары мен оларға арналған құрылғыларды пайдалана отырып, тоқыма материалдарын өңдеу және өңдеу әдістерін анықтау, қолдану;
		8.3.4.2 әртүрлі материалдар мен конструкцияларды қолдана отырып, әзірленген технологиялық құжаттама бойынша күрделі емес бұйымдарды дайындау
	Көркем безендіру. Жұмыстың тұсаукесері. Көрмені ұйымдастыру	8.1.2.2 өндірілген өндірістің сапасын және тәсілін, қолданылған әдісті талдау және бағалау үшін критерилерді қолдану;
		8.3.5.2 онлайн платформаларда кең аудиторияға орындалған жұмыстың презентациясын дайындау
4-тоқсан		
	Интерьерге арналған сәндік бұйымдар. Бұйымның эскизін әзірлеу. Материалдар мен жабдықтарды дайындау	8.3.1.1 бірқатар материалдарды анықтау және атау, оларды қалай біріктіруге, өңдеуге және қолдануға болатындығын білу; 8.1.6.1 шығармашылық жұмыстар кезінде түрлі техникалар мен көркем материалдарды зерттеу, анықтау, салыстыру және біріктіру;
	Интерьерге арналған сәндік 2D/3D өнімдерін жасау	8.5.3.1 интерьер үшін эстетикалық талаптарға сәйкес келетін, материалдар мен техниканы өз бетінше анықтау және таңдай отырып, сәндік бұйымдар жасау 8.1.6.2 пайдаланылған идеялар мен тәсілдерді талдау мен бағалауға негізделі отырып, өз жұмысын және басқалардың

Үй мәдениеті		жұмысын бейімдеу, жетілдіру бойынша сыни ұсыныстар жасау
		8.2.4.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды атау, салыстыру және пайдалану;
	Өсімдік шаруашылығындағы ғылымның рөлі	8.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін өздігінен таңдалған түрлі ақпарат көздерін пайдалану;
		8.5.2.1 ауыл шаруашылық өндірісін дамытудағы ғылыми тәсілдерді талқылау және бағалау;
	Медицинадағы, фитотерапиядағы және косметологиядағы өсімдіктер	8.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін өздігінен таңдалған түрлі ақпарат көздерін пайдалану;
		8.5.2.2 медицинада, фитотерапияда және косметологияда өсімдіктердің рөлін зерттеу, талқылау және бағалау

5) 9-сынып (ұлдар):

5-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Тақырып/ Мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
Сәндік-қолданбалы өнер	Қазіргі интерьердегі сәндік өнім	9.1.2.1 әртүрлі тарихи және мәдени тектегі өнер, колөнер және дизайн туындыларының ерекшеліктерін салыстыру;
	Сәндік интерьер заттарын жасау әдістері мен техникаларын зерттеу (шам, сәндік сағат)	9.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін ақпарат көздерін мақсатты пайдалану;
	Идеяны талқылау және дамыту. Эскизді әзірлеу. Жұмысты жоспарлау Материалдар мен құралдарды таңдау	9.1.4.1 жұмысты орындаудың дәйектілігі мен ұтымды тәсілін анықтай отырып, шығармашылық қызметті жоспарлау;
		9.3.3.1 қорытуға күрделі объектідегі дизайнды, бейнелерді және нысандары әзірлеу үшін білімдерін жалпылау;
	Сәндік интерьер заттарын жасау. Көркем безендіру.	9.1.5.1 мазмұнды жұмыстар жасау үшін өнердің мәнерлі құралдарын өз бетінше пайдалану;
9.3.1.1 өнімді дайындау және әрлеу үшін заманауи және дәстүрлі емес материалдарды өз бетінше таңдау;		

	Жұмыстарды талқылау және бағалау	9.2.1.1 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдарды жасау процесінде Қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін зерделеу және қолдану
	Көркем безендіру. Жұмыстың тұсаукесері. Көрмені ұйымдастыру	9.3.5.2 онлайн платформаларда кең аудиторияға орындалған жұмыстың презентациясын дайындау
2-тоқсан		
Дизайн және технология	Сәулет өнерінің колөнерлері. Қазіргі сәулет. Қазақстан сәулеті (тарих және қазіргі заман)	9.1.2.1 әртүрлі тарихи және мәдени тектегі өнер, колөнер және дизайн туындыларының ерекшеліктерін салыстыру;
	Сәулет ғимараттары мен құрылыстарының эскиздері, сызбалары (Имитациялық немесе өз идеялары)	9.3.3.1 қорытуға күрделі объектідегі дизайнды, бейнелерді және нысандары әзірлеу үшін білімдерін жалпылау 9.3.5.1 эскиздерді, графикалық және технологиялық құжаттаманы өз бетінше орындау, өнімді жасау үшін неғұрлым ұтымды әдістер мен тәсілдерді қолдану;
	Сәулет объектісінің макетін дайындауға арналған материалдарды таңдау және анықтау	9.3.1.1 өнімді дайындау және әрлеу үшін заманауи және дәстүрлі емес материалдарды өз бетінше таңдау; 9.1.6.1 шығармашылық жұмыстар кезінде түрлі техникалар мен көркем материалдарды өз бетінше анықтау, таңдау және біріктіру;
	Архитектуралық объектінің макетін даярлау	9.3.4.1 әртүрлі құралдар мен жабдықтарды пайдалана отырып, материалдарды өңдеу әдістері мен тәсілдерін қолдану; 9.3.4.2 дербестік пен сенімділікті көрсете отырып, түрлі техникалар мен материалдарды пайдалана отырып, өз бетінше әзірленген технологиялық құжаттама бойынша неғұрлым күрделі бұйымдар жасау
	Жұмысты презентациялау	9.3.5.2 медиа құралдары мен онлайн платформаларды қолдана отырып, белгілі бір аудиторияға дайын жұмыстың презентациясын ұйымдастыруи(видеоролик, онлайн форумдар, әлеуметтік желі);

		9.1.2.2 өзінің және өзгенің тарихи, әлеуметтік, мәдени жұмыстарын білу және талдау
3-тоқсан		
Дизайн және технология	Жиһаз және интерьер заттарын өндіру	9.3.2.3 кәсіпорындарда өндірістік және технологиялық үдерістерді білу және түсіну; 9.1.4.2 пайданы анықтау үшін әртүрлі тауарлардың өткізу нарықтарын талдау
	Белгілі бір интерьерге арналған заттарды жасау (көрме залына арналған модульдік креслолар, балаларға арналған жиһаз, сәндік шамдар). Идеяны талқылау және дамыту. Материалдарды дайындау	9.3.3.1 қорытуға күрделі объектідегі дизайнды, бейнелерді және нысандары эзирлеу үшін білімдерін жалпылау; 9.2.2.1 жобалаудың техникалық, экологиялық сипаттамаларын ескере отырып, материалдарды, өңдеу және әрлеу әдістерін өз бетінше анықтау және таңдау;
	Графикалық құжаттама, техникалық ерекшелік	9.3.5.1 эскиздерді, графикалық және технологиялық құжаттаманы өз бетінше орындау, өнімді жасау үшін неғұрлым ұтымды әдістер мен тәсілдерді қолдану;
	Бұйымдар жасау. Өңдеу	9.3.2.1 материалдарды өңдеуге арналған құралдар мен заманауи технологиялық машиналарды анықтау және қолдану; 9.3.4.1 әртүрлі құралдар мен жабдықтарды пайдалана отырып, материалдарды өңдеу әдістері мен тәсілдерін қолдану;; 9.3.4.2 дербестік пен сенімділікті көрсете отырып, түрлі техникалар мен материалдарды пайдалана отырып, өз бетінше әзірленген технологиялық құжаттама бойынша неғұрлым күрделі бұйымдар жасау; 9.2.4.1 қауіпсіздік техникасын қатаң сақтай отырып, материалдар мен құралдарды мақсатына қарай жіктеу және қолдану; 9.2.4.2 белгілі бір жұмыс түрлеріне және дайындалған бұйымдарға қауіпсіздік техникасы бойынша нұсқаулықтар құрастыру
	Жұмысты талқылау және бағалау. Жұмысты презентациялау.	9.3.5.2 медиа құралдары мен онлайн платформаларды қолдана отырып, белгілі бір аудиторияға дайын жұмыстың презентациясын

	Көрме ұйымдастыру	ұйымдастыруи(видеоролик, онлайн форумдар, әлеуметтік желі)
4-тоқсан		
Үй мәдениеті	Интерьердегі, экстерьердегі ландшафт элементтері	9.3.3.1 қорытуға күрделі объектідегі дизайнды, бейнелерді және нысандары әзірлеу үшін білімдерін жалпылау; 9.5.2.1 ландшафтық дизайнның стильдерін, заманауи бағыттары мен элементтерін анықтау және сипаттау; 9.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін ақпарат көздерін мақсатты пайдалану
	Шығармашылық идеяларды визуализациялау	9.3.5.1 эскиздерді, графикалық және технологиялық құжаттаманы өз бетінше орындау,өнімді жасау үшін неғұрлым ұтымды әдістер мен тәсілдерді қолдану;
	Интерьердегі жарықтандыру. Табиғи және жасанды жарықтандыру. Интерьердегі жарықтандыру жобасын әзірлеу (тұрғын, қоғамдық, өндірістік)	9.5.1.1 жарықтандырудың алуантүрлілігіні және түрлерінің сипаттамаларын анықтау және сипаттау; 9.2.3.1 әзірлеу функционалды, эргономикалық және эстетикалық талаптарды ескере отырып, интерьердегі жарықтандыруды ұйымдастыру бойынша шығармашылық шешімдер құрастыру
	Интерьерді аймақтарға бөлу және жоспарлау (тұрғын, қоғамдық, өндірістік)	9.1.4.1 жұмысты орындаудың дәйектілігі мен ұтымды тәсілін анықтай отырып, шығармашылық қызметті жоспарлау; 9.5.3.1 интерьерді ұйымдастыру, жоспарлау және безендіру бойынша практикалық жұмыстарды орындау үшін әртүрлі салалардағы білімді қорытындылау

б) 9-сынып (қыздар):

6-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Тақырып/ Мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
	Қазақстанның дәстүрлі тоқымасы.	9.1.2.1 әртүрлі тарихи және мәдени тектегі өнер, колөнер және дизайн туындыларының ерекшеліктерін салыстыру;

Сәндік-қолданбалы өнер	Қазақ кілемдері, Алаш, кілем тоқу, гобелен. Қазіргі кілемдер	9.3.2.3 кәсіпорындарда өндірістік және технологиялық үдерістерді білу және түсіну
	Кілем тоқу үшін материалдар мен құралдар	9.1.6.1 шығармашылық жұмыстар кезінде түрлі техникалар мен көркем материалдарды өз бетінше анықтау, таңдау және біріктіру;
	Бұйымның эскизін әзірлеу. Материалдар мен құралдарды дайындау	9.3.3.1 қорытуға күрделі объектідегі дизайнды, бейнелерді және нысандары әзірлеу үшін білімдерін жалпылау;
		9.1.4.1 жұмысты орындаудың дәйектілігі мен ұтымды тәсілін анықтай отырып, шығармашылық қызметті жоспарлау;
	Шығармашылық жұмысты орындау. Безендіру	9.1.5.1 мазмұнды жұмыстар жасау үшін өнердің мәнерлі құралдарын өз бетінше пайдалану;
9.2.4.1 қауіпсіздік техникасын қатаң сақтай отырып, материалдар мен құралдарды мақсатына қарай жіктеу және қолдану;		
Жұмысты презентациялау	9.3.5.2 медиа құралдары мен онлайн платформаларды қолдана отырып, белгілі бір аудиторияға дайын жұмыстың презентациясын ұйымдастыруи(видеоролик, онлайн форумдар, әлеуметтік желі);	
2-тоқсан		
Дизайн және технология	Сәннің заманауи стильдері (өзбетінше зерттеу)	9.1.2.1 әртүрлі тарихи және мәдени тектегі өнер, колөнер және дизайн туындыларының ерекшеліктерін салыстыру;
		9.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін ақпарат көздерін мақсатты пайдалану;
	"Тұлға мен сән үйлесімі" эксперименті. Өз имиджін құру. Идеяларды әзірлеу	9.3.3.1 қорытуға күрделі объектідегі дизайнды, бейнелерді және нысандары әзірлеу үшін білімдерін жалпылау
	Макияж, шаш, аксессуарлар арқылы жеке бейне жасау	9.3.1.1 өнімді дайындау және әрлеу үшін заманауи және дәстүрлі емес материалдарды өз бетінше таңдау
		9.3.3.1 қорытуға күрделі объектідегі дизайнды, бейнелерді және нысандары әзірлеу үшін білімдерін жалпылау

	<p>Өзіңіздің имиджіңіз үшін киім-кешек, аксессуарлар жиынтығын жасау бойынша тәжірибе</p>	<p>9.2.2.2 трикотаж, тоқылмаған жаймаларды өз бетінше анықтау және бағалау;</p> <p>9.3.4.1 әртүрлі құралдар мен жабдықтарды пайдалана отырып, материалдарды өңдеу әдістері мен тәсілдерін қолдану;;</p> <p>9.1.6.2 ұсынуға негізделген өз жұмысының және басқалардың жұмысының мақсаты мен маңыздылығын бағалау</p>
3-тоқсан		
<p>Дизайн және технология</p>	<p>"Fastcloth" сәнді киімінің дизайны (фастлок) қарапайым геометриялық пішіндер (пончо, кейп, туника) (немесе сән журналынан). Киім мен аксессуарлардың заманауи өндірісі</p> <p>Бұйымның эскизін әзірлеу. Материалдар мен құралдарды дайындау</p> <p>Бұйымдар жасау. Бөлшектерді пішу. Жеке бөлшектерді өңдеу. Бөлшектерді құрастыру және бұйымды өңдеу</p>	<p>9.1.2.1 әртүрлі тарихи және мәдени тектегі өнер, колөнер және дизайн туындыларының ерекшеліктерін салыстыру;</p> <p>9.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін ақпарат көздерін мақсатты пайдалану;</p> <p>9.3.2.3 кәсіпорындарда өндірістік және технологиялық үдерістерді білу және түсіну</p> <p>9.3.3.1 қорытуға күрделі объектідегі дизайнды, бейнелерді және нысандары әзірлеу үшін білімдерін жалпылау</p> <p>9.3.5.1 эскиздерді, графикалық және технологиялық құжаттаманы өз бетінше орындау, өнімді жасау үшін неғұрлым ұтымды әдістер мен тәсілдерді қолдану;</p> <p>9.3.2.2 заманауи тігін жабдықтарын білу және тігін машиналарында қарапайым операцияларды орындау;</p> <p>9.3.4.1 әртүрлі құралдар мен жабдықтарды пайдалана отырып, материалдарды өңдеу әдістері мен тәсілдерін қолдану;</p> <p>9.3.4.2 дербестік пен сенімділікті көрсете отырып, түрлі техникалар мен материалдарды пайдалана отырып, өз бетінше әзірленген технологиялық құжаттама бойынша неғұрлым күрделі бұйымдар жасау;</p> <p>9.2.4.1 қауіпсіздік техникасын қатаң сақтай отырып, материалдар мен құралдарды мақсатына қарай жіктеу және қолдану;</p>

		9.2.4.2 белгілі бір жұмыс түрлеріне және дайындалған бұйымдарға қауіпсіздік техникасы бойынша нұсқаулықтар құрастыру
	Жұмысты талқылау және бағалау. Жұмысты презентациялау	9.1.4.2 пайданы анықтау үшін әртүрлі тауарлардың өткізу нарықтарын талдау;
		9.1.6.2 ұсынуға негізделген өз жұмысының және басқалардың жұмысының мақсаты мен маңыздылығын бағалау;
		9.3.5.2 медиа құралдары мен онлайн платформаларды қолдана отырып, белгілі бір аудиторияға дайын жұмыстың презентациясын ұйымдастыруи(видеоролик, онлайн форумдар, әлеуметтік желі);
4-тоқсан		
Үй мәдениеті	Интерьердегі, экстерьердегі ландшафт элементтері	9.3.3.1 қорытуға күрделі объектідегі дизайнды, бейнелерді және нысандары әзірлеу үшін білімдерін жалпылау
		9.5.2.1 ландшафтық дизайнның стильдерін, заманауи бағыттары мен элементтерін анықтау және сипаттау;
		9.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін ақпарат көздерін мақсатты пайдалану;
	Шығармашылық идеяларды визуализациялау	9.3.5.1 эскиздерді, графикалық және технологиялық құжаттаманы өз бетінше орындау,өнімді жасау үшін неғұрлым ұтымды әдістер мен тәсілдерді қолдану; 9.1.6.2 ұсынуға негізделген өз жұмысының және басқалардың жұмысының мақсаты мен маңыздылығын бағалау
	Мерекеге интерьерді безендіру	9.3.3.1 қорытуға күрделі объектідегі дизайнды, бейнелерді және нысандары әзірлеу үшін білімдерін жалпылау; 9.5.3.1 интерьерді ұйымдастыру, жоспарлау және безендіру бойынша практикалық жұмыстарды орындау үшін әртүрлі салалардағы білімді қорытындылау

7) 10-сынып:

7-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Тақырып/ Мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
1. Көркем еңбек	Сәндік-қолданбалы өнердің пайда болу тарихы және оның өндіріспен тікелей байланысы. Сәндік-қолданбалы өнерді орындаудың түрлері мен техникасы	<p>10.1.1.1 еңбек заттарының ерекшеліктерін білу және өз бетінше анықтау;;</p> <p>10.1.1.2 еңбек заттарын дайындаудағы материалдарды салыстыру және талдау;;</p> <p>10.1.2.2 тактильді қабылдау негізінде тоқыма бұйымдарының қасиеттерін ажырату;</p> <p>10.1.2.1 қалдық көру негізінде үлгіні, түс пен композициялық шешімді дербес таңдау</p>
	Көркем еңбек материалдарын, құралдары мен жабдықтарын таныстыру және зерттеу	<p>10.1.1.3 қажетті материалдарды, құрал-саймандар мен жабдықтарды сезу-көру тәсілімен таңдау;;</p> <p>10.2.1.5 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды пайдалану</p>
2-тоқсан		
	Кілем тоқу тарихы. Кілем тоқу түрлері	<p>10.1.1.1 еңбек заттарының ерекшеліктерін білу және өз бетінше анықтау;;</p> <p>10.1.2.2 тактильді қабылдау негізінде тоқыма бұйымдарының қасиеттерін ажырату;</p> <p>10.1.1.2 еңбек заттарын дайындаудағы материалдарды салыстыру және талдау;</p>
	Кілем тоқу техникасы	<p>10.1.2.1 қалдық көру негізінде үлгіні, түс пен композициялық шешімді дербес таңдау;</p> <p>10.1.2.3 тоқудың техникалық тәсілдерін білу;</p>
	Жоба бойынша жұмыс	10.1.2.6 техникалық терминологияны пайдалана отырып, өз жұмысын және басқалардың жұмысын жасау үшін пайдаланылған әдістер мен тәсілдерді талқылау және бағалау;
	Өнімнің эскизін жасау. Технологиялық карта жасау.	10.1.1.4 технологиялық карта бойынша жұмыс істей білу, бұйымдарды дайындауды жоспарлау

	Өнімнің өзіндік құнын, өзіндік құнын есептеу	10.1.4.4 кәсіби қызметін жүргізе алатын бәсекеге қабілетті маман болуға ынталану
	Материалды, құралдарды және жабдықты таңдау. Материалдар мен құралдарды дайындау	10.1.1.3 қажетті материалдарды, құрал-саймандар мен жабдықтарды сезу-көру тәсілімен таңдау; 10.1.2.7 пайдаланылған идеяларды салыстыру негізінде өз жұмысыңызды және басқалардың жұмысын жақсарту бойынша өз ұсыныстарыңызды ұсыну
	Еңбек қауіпсіздігі ережелерімен танысу	10.1.2.5 өмір қауіпсіздік ережесін сақтай отырып, материалдармен құралдарды қолдану
	Шығармашылық жұмысты орындау безендіру	10.1.2.4 дайындайтын картиналар, панно техникасын қолданып, сипап- сезу көру тәсілі арқылы кілем тоқу;
	Өнімнің жарнамасын жасау өнімнің сапасын бағалау және өзін-өзі бағалау	10.1.2.6 техникалық терминологияны пайдалана отырып, өз жұмысын және басқалардың жұмысын жасау үшін пайдаланылған әдістер мен тәсілдерді талқылау және бағалау;
	Жұмысты презентациялау. Көрме ұйымдастыру	10.1.4.4 кәсіби қызметін жүргізе алатын бәсекеге қабілетті маман болуға ынталану
3-тоқсан		
	Кілем тоқу тарихы. Кілем тоқу түрлері	10.1.2.1 қалдық көру негізінде үлгіні, түс пен композициялық шешімді дербес таңдау; 10.1.1.1 еңбек заттарының ерекшеліктерін білу және өз бетінше анықтау;; 10.1.2.6 техникалық терминологияны пайдалана отырып, өз жұмысын және басқалардың жұмысын жасау үшін пайдаланылған әдістер мен тәсілдерді талқылау және бағалау;
	Тоқу техникасы. Жоба бойынша жұмыс. Бұйымның эскизін әзірлеу. Технологиялық карта жасау	10.1.3.3 тоқу үлгісін білу және алу ; 10.1.3.1 тактильді-визуалды әдісті қолдана отырып, тоқу және тоқу техникасын білу; 10.1.1.2 еңбек заттарын дайындаудағы материалдарды салыстыру және талдау; 10.1.1.4 технологиялық карта бойынша жұмыс істей білу,

		бұйымдарды дайындауды жоспарлау
	Өнімнің өзіндік құнын, өзіндік құнын есептеу	10.1.4.4 кәсіби қызметін жүргізе алатын бәсекеге қабілетті маман болуға ынталану
	Материалды, құралдарды және жабдықты таңдау. Материалдар мен құралдарды дайындау	10.1.1.3 қажетті материалдарды, құрал-саймандар мен жабдықтарды сезу-көру тәсілімен таңдау; 10.1.3.2 әртүрлі бұйымдарды тоқуға арналған сақталған талдағыштар мен спицтер негізінде иірімжіпті таңдай білу;
	Еңбек қауіпсіздігі ережелерімен танысу	10.1.3.4 тоқыма ілмегімен жұмыс жасау барысында қауіпсіздік техникасын сақтау
	Шығармашылық жұмыстарды орындау. Безендіру. Декрациялау.	10.1.2.7 пайдаланылған идеяларды салыстыру негізінде өз жұмысыңызды және басқалардың жұмысын жақсарту бойынша өз ұсыныстарыңызды ұсыну
	Өнімнің жарнамасын жасау өнімнің сапасын бағалау және өзін-өзі бағалау	10.1.2.6 техникалық терминологияны пайдалана отырып, өз жұмысын және басқалардың жұмысын жасау үшін пайдаланылған әдістер мен тәсілдерді талқылау және бағалау;
	Жұмысты презентациялау. Көрме ұйымдастыру	10.1.4.4 кәсіби қызметін жүргізе алатын бәсекеге қабілетті маман болуға ынталану
4-тоқсан		
	Бисердің пайда болу тарихы Моншак түрлері. Бисермен тоқу техникасы Жобамен жұмыс	10.1.4.1 тактильді қабылдау негізінде болашақ өнімді жасауға арналған материалдар мен құралдардың жіктелуін (моншақтар мен бисер) білу; 10.1.4.2 екі өлшемді және үш өлшемді композициялар жасау үшін тоқу техникасын білу;
	Бұйымның эскизін әзірлеу технологиялық карта жасау	10.1.1.4 технологиялық карта бойынша жұмыс істей білу, бұйымдарды дайындауды жоспарлау
	Өнімнің өзіндік құнын, өзіндік құнын есептеу	10.1.4.4 кәсіби қызметін жүргізе алатын бәсекеге қабілетті маман болуға ынталану
	Материалды, құралдарды және жабдықты таңдау. Материалдар мен құралдарды дайындау	10.1.1.3 қажетті материалдарды, құрал-саймандар мен жабдықтарды сезу-көру тәсілімен таңдау;

	Еңбек қауіпсіздігі ережелерімен танысу	10.1.4.3 тоқыма ілмегімен жұмыс жасау барысында қауіпсіздік техникасын сақтау
	Шығармашылық жұмыстарды орындау. Безендіру. Декрациялау.	10.1.2.7 пайдаланылған идеяларды салыстыру негізінде өз жұмысыңызды және басқалардың жұмысын жақсарту бойынша өз ұсыныстарыңызды ұсыну Өнімнің жарнамасын жасау өнімнің сапасын бағалау және өзін-өзі бағалау
	Өнімнің жарнамасын жасау өнімнің сапасын бағалау және өзін-өзі бағалау	10.1.2.6 техникалық терминологияны пайдалана отырып, өз жұмысын және басқалардың жұмысын жасау үшін пайдаланылған әдістер мен тәсілдерді талқылау және бағалау;
	Жұмысты презентациялау. Көрме ұйымдастыру	10.1.4.4 кәсіби қызметін жүргізе алатын бәсекеге қабілетті маман болуға ынталану
1 -тоқсан		
2. Үй шаруашылық технологиясы	Асхананың керек-жарақтармен және құрал-жабдықтармен жабдықтарымен танысу. Азық-түлік өңдеу құралдары мен жабдықтарын таңдау	10.2.1.1 тағамдарды дайындауға арналған ыдыстардың, аспаптар мен инвентария атауы мен қызметін білу;
		10.2.1.2 тағамды өңдеуге және дайындауға арналған құралдар мен жабдықтарды өз бетінше таңдай білу
	Асхана және ас бөлмесінде санитарлық-гигиеналық талаптар. Құрал-жабдықтарды дұрыс қолдану қауіпсіздігі.	10.2.1.3 ас үй мен асханадағы санитарлық-гигиеналық талаптарды білу;
		10.2.1.4 электр құралдарын, кесетін құралдарды, ыстық ыдыспен сұйықтықты қауіпсіз пайдалану ережелерін сақтау;
		10.2.1.5 бумен немесе қайнаған сумен күйік кезінде алғашқы көмек көрсете білу
	Шикізатты бастапқы механикалық өңдеу	10.2.2.1 сезу-көру тәсілі арқылы шикізатты механикалық өңдеу тәсілдері мен реттілігін білу;
Өнімдерді жылумен өңдеу. Дайындамаларды жылумен өңдеу түрлері	10.2.2.3 өнімдерді (жемістер, көкөністер, ет, балық) жылумен өңдеудің негізгі мәндері мен түрлерін білу;	
	10.2.2.2 шикізатты өңдеу кезінде кескіш құралдармен қауіпсіз пайдалану ережелерін сақтау;	

	Термиялық өңдеудің негізгі әдістері. Термиялық өңдеудің қауіпсіздік техникасы ережелері.	10.2.2.4 сезу-қимыл-есту тәсілімен өнімдерді жылумен өңдеудің негізгі тәсілдерін орындай білу
	Пісіру технологиясы. Сэндвичтер мен жеңіл тағамдарды дайындау технологиясы.	10.2.3.1 рецепт бойынша тағам дайындау технологиясының стандартын білу; 10.2.3.2 дайындамалар мен тағамдарды дайындау уақытының стандартын сақтау;
	Жарма тағамдарының ассортименті мен технологиясы. Дәнді дақылдардан түрлі тағамдарды дайындау технологиясы.	10.2.3.3 қарапайым аспаздық өңдеуді қажет ететін түрлі тағамдар мен аспаздық өнімдерді дайындау технологиясын білу; 10.2.3.7 ыстық және суық тағамдардың рецептурасы бойынша дайындау технологиясын білу;
	Суық және ыстық сусындар технологиясы.	10.2.3.7 ыстық және суық тағамдардың рецептурасы бойынша дайындау технологиясын білу; 10.2.3.20 пайдаланылған идеяларды салыстыру негізінде өз жұмысынды және басқалардың жұмысын жақсарту бойынша өз ұсыныстарыны ұсыныну
2-тоқсан		
	Жартылай фабрикаттардан тағамдарды дайындау технологиясы	10.2.3.5 жартылай фабрикаттарды, тағамдар мен аспаздық өнімдерді өндірудің рецептурасы мен технологиясын, оның ішінде өнімдердің үйлесімділігі мен өзара алмасуын білу; 10.2.3.3 қарапайым аспаздық өңдеуді қажет ететін түрлі тағамдар мен аспаздық өнімдерді дайындау технологиясын білу; 10.2.3.4 бастапқы тамақ өнімдерінің сапасы мен балғындық деңгейін анықтай білу; 10.2.3.8 тағамдарға сәйкес өнімдерді, құралдар мен құрылғыларды өз бетінше таңдау;
	Қамыр түрлерінің жіктелуі. Қамырды дайындау әдістері	10.2.3.4 бастапқы тамақ өнімдерінің сапасы мен балғындық деңгейін анықтай білу; 10.2.3.5 жартылай фабрикаттарды, тағамдар мен аспаздық өнімдерді өндірудің рецептурасы мен технологиясын, оның ішінде өнімдердің үйлесімділігі мен өзара алмасуын білу;

	<p>Ашытқы қамырын дайындау технологиясы. Жаңа қамырды дайындау технологиясы.</p>	<p>10.2.3.8 тағамдарға сәйкес өнімдерді, құралдар мен құрылғыларды өз бетінше таңдау; 10.2.3.1 рецепт бойынша тағам дайындау технологиясының стандартын білу; 10.2.3.9 ұлттық тағамдарды дайындау технологиясының ерекшеліктерін білу;</p>
	<p>Тәттілер. Үгілгіш қамыр. Тоқаштар қамыры</p>	<p>10.2.3.1 рецепт бойынша тағам дайындау технологиясының стандартын білу; 10.2.3.12 өз жұмысын талдау және бақылау, қателіктерді уақтылы анықтау және жою; 10.2.3.6 санитарлық-гигиеналық ережелерді, жұмыс орнының тазалығын, аспаздың сыртқы түрін, жеке гигиенаны, азық-түлікті сақтау ережелерін сақтау; 10.2.3.7 ыстық және суық тағамдардың рецептурасы бойынша дайындау технологиясын білу;</p>
3-тоқсан		
	<p>Бірінші тағамның жіктелуі және ассортименті. Бірінші тағамды дайындау технологиясы. Сорпа, борщ, тұздық және кеспе.</p>	<p>10.2.3.13 анықтамалықтар мен қосымша әдебиеттерден қажетті ақпаратты табу; 10.2.3.20 пайдаланылған идеяларды салыстыру негізінде өз жұмысынды және басқалардың жұмысын жақсарту бойынша өз ұсыныстарыны ұсыныну 10.2.3.1 рецепт бойынша тағам дайындау технологиясының стандартын білу; 10.2.3.9 ұлттық тағамдарды дайындау технологиясының ерекшеліктерін білу; 10.2.3.8 тағамдарға сәйкес өнімдерді, құралдар мен құрылғыларды өз бетінше таңдау; 10.2.3.11 орама бойынша өнімдердің дұрыс және сақтау мерзімін бағалау; 10.2.3.15 топтарда бірлескен жұмысты ұйымдастырудың әртүрлі тәсілдерін қолдану; 10.2.2.2 сезу-қимыл-есту тәсілімен өнімдерді жылумен өңдеудің негізгі тәсілдерін орындай білу</p>

	<p>Екінші тағамның жіктелуі және ассортименті. Рецепт бойынша екінші тағамды дайындау технологиясы.</p>	<p>10.2.3.13 анықтамалықтар мен қосымша әдебиеттерден қажетті ақпаратты табу;</p> <p>10.2.3.1 рецепт бойынша тағам дайындау технологиясының стандартын білу;</p> <p>10.2.3.9 ұлттық тағамдарды дайындау технологиясының ерекшеліктерін білу;</p> <p>10.2.3.19 техникалық терминологияны пайдалана отырып, өз жұмысын және басқалардың жұмысын жасау үшін пайдаланылған әдістер мен тәсілдерді талқылау және бағалау;</p> <p>10.2.3.8 тағамдарға сәйкес өнімдерді, құралдар мен құрылғыларды өз бетінше таңдау;</p> <p>10.2.3.11 орама бойынша өнімдердің дұрыс және сақтау мерзімін бағалау;</p> <p>10.2.3.10 өнімнің жапсырмаларындағы ақпаратты түсіну және олардың жарамдылығын бағалау;</p> <p>10.2.3.14 топтарда және уақытша командаларда жұмыс істей білу;</p> <p>10.2.3.15 топтарда бірлескен жұмысты ұйымдастырудың әртүрлі тәсілдерін қолдану;</p> <p>10.2.2.2 сезу-қимыл-есту тәсілімен өнімдерді жылумен өңдеудің негізгі тәсілдерін орындай білу;</p> <p>10.2.2.4 сезу-қимыл-есту тәсілімен өнімдерді жылумен өңдеудің негізгі тәсілдерін орындай білу</p>
4-тоқсан		
		<p>10.2.3.19 техникалық терминологияны пайдалана отырып, өз жұмысын және басқалардың жұмысын жасау үшін пайдаланылған әдістер мен тәсілдерді талқылау және бағалау;</p>
	<p>Салаттардың түрлері. Қарапайым салаттар дайындау технологиясы.</p>	<p>10.2.3.8 тағамдарға сәйкес өнімдерді, құралдар мен құрылғыларды өз бетінше таңдау;</p> <p>10.2.3.5 жартылай фабрикаттарды, тағамдар мен аспаздық өнімдерді өндірудің рецептурасы мен технологиясын, оның ішінде</p>

	өнімдердің үйлесімділігі мен өзара алмасуын білу
Жылы салаттар дайындау технологиясы	10.2.3.9 ұлттық тағамдарды дайындау технологиясының ерекшеліктерін білу; 10.2.3.1 рецепт бойынша тағам дайындау технологиясының стандартын білу; 10.2.3.16 дайын тағамдарды ұсына және рәсімдей білу; 10.2.3.17 тамақ өнімдерімен жұмыс істеуге арналған құрылғылар мен жабдықтарды қолдана білу
Жеміс салаттарын дайындау технологиясы	10.2.3.10 өнімнің жапсырмаларындағы ақпаратты түсіну және олардың жарамдылығын бағалау; 10.2.3.12 өз жұмысын талдау және бақылау, қателіктерді уақтылы анықтау және жою; 10.2.3.16 дайын тағамдарды ұсына және рәсімдей білу; 10.2.3.17 тамақ өнімдерімен жұмыс істеуге арналған құрылғылар мен жабдықтарды қолдана білу
Өнімдерді таңдау және тағамдарды дайындау бойынша практикалық жұмыс	10.2.3.18 алған білімдерін, жобалық қызмет тәжірибесін қолдану; 10.2.3.11 орама бойынша өнімдердің дұрыс және сақтау мерзімін бағалау; 10.2.3.10 өнімнің жапсырмаларындағы ақпаратты түсіну және олардың жарамдылығын бағалау; 10.2.3.12 өз жұмысын талдау және бақылау, қателіктерді уақтылы анықтау және жою; 10.2.3.13 анықтамалықтар мен қосымша әдебиеттерден қажетті ақпаратты табу; 10.2.3.14 топтарда және уақытша командаларда жұмыс істей білу; 10.2.3.15 топтарда бірлескен жұмысты ұйымдастырудың әртүрлі тәсілдерін қолдану; 10.2.3.16 дайын тағамдарды ұсына және рәсімдей білу;
1-тоқсан	

3. Ағаш шеберлік ісі

<p>Ағаш ұстасы мамандығы туралы әңгіме. Жұмсақ ағаштың қасиеттері. Қатты ағаштың қасиеттері. Ағаш түрлері.</p>	<p>10.3.1.2 ағаш-жиһаз өндірісі кәсіптерінің біліктілік сипаттамаларын зерттеу; 10.3.1.7 ағаш түрлерін сыныптар мен топтарға бөлу туралы түсінікке ие болу; 10.3.1.3 ағаш өңдеу өндірісінде қолданылатын ресурстарды үнемдейтін технологиялар туралы түсінікке ие болу; 10.3.1.4 ағаштың негізгі қасиеттерін ажырата білу, ылғалдылық дәрежесін анықтау; 10.3.1.1 ҚР халық шаруашылығында сүректің ерекшеліктерін түсіну және өз бетінше анықтау;</p>
<p>Ағашты өнеркәсіптік қолдану. Қылқан жапырақты және жапырақты түрлер</p>	<p>10.3.1.7 ағаш түрлерін сыныптар мен топтарға бөлу туралы түсінікке ие болу; 10.3.1.8 өнеркәсіптік қолданылу саласын анықтау; 10.3.1.1 ҚР халық шаруашылығында сүректің ерекшеліктерін түсіну және өз бетінше анықтау; 10.3.1.3 ағаш өңдеу өндірісінде қолданылатын ресурстарды үнемдейтін технологиялар туралы түсінікке ие болу;</p>
<p>Ағашты сақтау әдістері. Ағашты табиғи және жасанды кептіру</p>	<p>10.3.1.4 ағаштың негізгі қасиеттерін ажырата білу, ылғалдылық дәрежесін анықтау; 10.3.1.7 ағаш түрлерін сыныптар мен топтарға бөлу туралы түсінікке ие болу; 10.3.1.5 ағаштың сығылу, созылу, иілу және ығысу беріктігінің шегі туралы түсінікке ие болу; 10.3.1.6 ағаш ақауларынан ақауларға тән айырмашылықтарды анықтай білу;</p>
<p>Құралдар мен жабдықтардың түрлері.</p>	<p>10.3.1.10 ағашты талшықтардың бойымен кесу жұмыстарын орындау үшін құралдарды ажырату; 10.3.1.11 мақсаты бойынша құрал-саймандардың түрлерін, нысандары мен өлшемдерін таңдау және анықтау;</p>

	<p>Таңбалау құралын пайдалану ережесі мен тәсілдері. Қашаумен, қашаумен және қиякпен жұмыс істеу кезіндегі қауіпсіздік техникасы</p>	<p>10.3.1.12 қол фрезерлік және тегістеу машинасының құрылғысын білу; 10.3.1.13 ағаш өңдеу станоктарының құрылысы, қолдану саласы және жіктелуі туралы түсінікке ие болу 10.3.4.9 еңбек гигиенасының, өндірістік санитарияның және жұмысшының жеке гигиенасының негіздерін білу;</p>
	<p>Сүргілеу құралы және оны қолдану. Планермен жұмыс істеу кезіндегі қауіпсіздік техникасы.</p>	<p>10.3.1.11 мақсаты бойынша құрал-саймандардың түрлерін, нысандары мен өлшемдерін таңдау және анықтау; 10.3.2.3 бейіндік сүргілеу тәсілдерін сезу-көру тәсілімен меңгеру; 10.3.2.8 қол ұстасы және электрлендірілген құралдармен қауіпсіз жұмыс істеу ережелерін сақтау</p>
	<p>Басқару үшін қолдану жоспарын дайындау. Планермен жоспарлау. Реттеу үшін сұрақтар сұхбат және сүргілеу</p>	<p>10.3.4.5 дайындамаларды бастапқы және соңғы механикалық өндеуді орындау; 10.3.2.3 бейіндік сүргілеу тәсілдерін сезу-көру тәсілімен меңгеру;</p>
2-тоқсан		
	<p>Сүрек аралау, жалпы мәліметтер. Ағаш кесу кезінде қолданылатын құралдар</p>	<p>10.3.1.4 ағаштың негізгі қасиеттерін ажырата білу, ылғалдылық дәрежесін анықтау; 10.3.1.6 ағаш ақауларынан ақауларға тән айырмашылықтарды анықтай білу; 10.3.1.7 ағаш түрлерін сыныптар мен топтарға бөлу туралы түсінікке ие болу; 10.3.1.10 ағашты талшықтардың бойымен кесу жұмыстарын орындау үшін құралдарды ажырату;</p>
	<p>Бөлшектерді белгілеу және аралау. Ағашты талшықтардан кесу. талшықтар бойымен ағашты илеу</p>	<p>10.3.2.2 жанасу-көру әдісін қолдана отырып, әртүрлі тіс формалары бар қол араларын аралау; 10.3.1.10 ағашты талшықтардың бойымен кесу жұмыстарын орындау үшін құралдарды ажырату;</p>

		10.3.2.8 қол ұстасы және электрлендірілген құралдармен қауіпсіз жұмыс істеу ережелерін сақтау
	Аралау тәсілдері және жұмыс тәртібі. Рамка жасау	<p>10.3.2.1 ағашты кесу тактильді-визуалды әдіс негізінде әртүрлі тәсілдермен орындау;</p> <p>10.3.2.2 жанасу-көру әдісін қолдана отырып, әртүрлі тіс формалары бар қол араларын аралау;</p> <p>10.3.2.4 жолақ қосылымдарын орындау;</p> <p>10.3.1.10 ағашты талшықтардың бойымен кесу жұмыстарын орындау үшін құралдарды ажырату;</p> <p>10.3.2.8 қол ұстасы және электрлендірілген құралдармен қауіпсіз жұмыс істеу ережелерін сақтау</p> <p>10.3.2.5 сезу-көру тәсілімен тегістеу машинасын қолдана отырып, циклмен және тегістеу терісімен жұмыс істей білу;</p> <p>10.3.3.4 еңбегінің нәтижелеріне қызығушылық таныту;</p>
	Жақтау бөлшектері үшін материалды таңдау. Бөлшектерді қосу тәсілдері және оларды қолдану	<p>10.3.1.11 мақсаты бойынша құрал-саймандардың түрлерін, нысандары мен өлшемдерін таңдау және анықтау;</p> <p>10.3.1.10 ағашты талшықтардың бойымен кесу жұмыстарын орындау үшін құралдарды ажырату;</p> <p>10.3.4.4 өз еңбегінің нәтижелеріне қызығушылық таныту;;</p> <p>10.3.4.5 дайындамаларды бастапқы және соңғы механикалық өңдеуді орындау;</p> <p>10.3.4.1 жиһаз дизайны туралы түсінікке ие болу</p> <p>10.3.4.2 жиһазды мақсаты, функционалды пайдалануы, өндірістік көрсеткіштері бойынша анықтау;</p> <p>10.3.4.3 ағаш өңдеу кәсіпорнының негізгі ерекшеліктерін білу;</p> <p>10.3.4.6 сурет жақтауының бөлшектерін құрастыруды орындау;</p>

		10.3.2.8 қол ұстасы және электрлендірілген құралдармен қауіпсіз жұмыс істеу ережелерін сақтау.
3-тоқсан		
	Сөре жасау бойынша жұмыс жоспары. Материалды таңдау. Бөлшектердің контурларын белгілеу	10.3.2.6 бөлшектерді желімдеу және бекіту техникасын білу; 10.3.2.7 желіммен жұмыс істеу кезінде қауіпсіздік шаралары бойынша ұсынымдарды орындау; 10.3.4.9 еңбек гигиенасының, өндірістік санитарияның және жұмысшының жеке гигиенасының негіздерін білу;
	Көркем безендірудің түрлері. Көркем өңдеуде қолданылатын тәсілдер мен ережелер	10.3.3.1 көркем жиһаз түрлерін білу; 10.3.3.2 жиһазды әртүрлі тәсілдермен безендіру техникасын білу; 10.3.3.3 қағаз, шайыр, синтетикалық үлдір және пластикпен қаптау тәсілдерін меңгеру; 10.3.4.7 штаттық жұмыс орындарында өндірістік практикадан өту; 10.3.4.8 ҚР Еңбек кодексі туралы түсінікке ие болу;
	Дайындамаларда материалды таңдау және бұранданы орындау	10.3.1.11 мақсаты бойынша құрал-саймандардың түрлерін, нысандары мен өлшемдерін таңдау және анықтау; 10.3.4.5 дайындамаларды бастапқы және соңғы механикалық өңдеуді орындау; 10.3.2.8 қол ұстасы және электрлендірілген құралдармен қауіпсіз жұмыс істеу ережелерін сақтау
	Токарлық станоктар туралы жалпы мәліметтер. Токарлық станоктың мақсаты және өнеркәсіптік қолданылуы.	10.3.1.3 ағаш өңдеу өндірісінде қолданылатын ресурстарды үнемдейтін технологиялар туралы түсінікке ие болу; 10.3.1.8 өнеркәсіптік қолданылу саласын анықтау; 10.3.1.13 ағаш өңдеу станоктарының құрылысы, қолдану саласы және жіктелуі туралы түсінікке ие болу
		10.3.2.2 жанасу-көру әдісін қолдана отырып, әртүрлі тіс

	<p>Токарлық станоктың тораптары және олардың мақсаты. Токарлық станокта қауіпсіз жұмыс істеу ережелері</p>	<p>формалары бар қол араларын аралау; 10.3.2.3 бейіндік сүргілеу тәсілдерін сезу-көру тәсілімен меңгеру; 10.3.1.13 ағаш өңдеу станоктарының құрылысы, қолдану саласы және жіктелуі туралы түсінікке ие болу 10.3.4.10 өндірістегі өрт және электр қауіпсіздігі талаптарын орындау</p>
	<p>Материалды жұмысқа дайындау. Токарлық станокта жаттығу. Токарлық станокта бұйымдар жасау.</p>	<p>10.3.2.3 бейіндік сүргілеу тәсілдерін сезу-көру тәсілімен меңгеру; 10.3.1.11 мақсаты бойынша құрал-саймандардың түрлерін, нысандары мен өлшемдерін таңдау және анықтау; 10.3.1.12 қол фрезерлік және тегістеу машинасының құрылысын білу; 10.3.2.8 қол ұстасы және электрлендірілген құралдармен қауіпсіз жұмыс істеу ережелерін сақтау</p>
4-тоқсан		
	<p>Сөре жасау бойынша жұмыс жоспары. Материалды таңдау. Бөлшектердің контурларын белгілеу.</p>	<p>10.3.4.1 жиһаз дизайны туралы түсінікке ие болу 10.3.4.2 жиһазды мақсаты, функционалды пайдалануы, өндірістік көрсеткіштері бойынша анықтау; 10.3.4.3 ағаш өңдеу кәсіпорнының негізгі ерекшеліктерін білу; 10.3.4.4 өз еңбегінің нәтижелеріне қызығушылық таныту;; 10.3.4.5 дайындамаларды бастапқы және соңғы механикалық өңдеуді орындау; 10.3.1.11 мақсаты бойынша құрал-саймандардың түрлерін, нысандары мен өлшемдерін таңдау және анықтау;</p>
		<p>10.3.1.13 ағаш өңдеу станоктарының құрылысы, қолдану саласы және жіктелуі туралы түсінікке ие болу 10.3.2.1 ағашты кесу тактильді-визуалды әдіс негізінде әртүрлі тәсілдермен орындау;</p>

<p>Бөлшектерді үйлестіру. Тақталар мен бүйір қабырғалардың алдыңғы жиектерін жоспарлау.</p>	<p>10.3.1.10 ағашты талшықтардың бойымен кесу жұмыстарын орындау үшін құралдарды ажырату; 10.3.2.2 жанасу-көру әдісін қолдана отырып, әртүрлі тіс формалары бар қол араларын аралау; 10.3.2.3 бейіндік сүргілеу тәсілдерін сезу-көру тәсілімен меңгеру;.</p>
<p>Бөлшектердің алдыңғы жиектерін қаптау. Бүйір қабырғалардағы тесіктердің орталықтарын белгілеу</p>	<p>10.3.2.5 сезу-көру тәсілімен тегістеу машинасын қолдана отырып, циклмен және тегістеу терісімен жұмыс істей білу; 10.3.3.3 қағаз, шайыр, синтетикалық үлдір және пластикпен қаптау тәсілдерін меңгеру; 10.3.2.8 қол ұстасы және электрлендірілген құралдармен қауіпсіз жұмыс істеу ережелерін сақтау</p>
<p>Сөренің барлық бөлшектерін құрастыру. Тегістеу, балғамен, желіммен және лакпен жұмыс істеу кезіндегі қауіпсіздік техникасы.</p>	<p>10.3.1.11 мақсаты бойынша құрал-саймандардың түрлерін, нысандары мен өлшемдерін таңдау және анықтау; 10.3.1.9 оқшаулау және майлау материалдарының қасиеттерін білу; 10.3.2.6 бөлшектерді желімдеу және бекіту техникасын білу 10.3.2.7 желіммен жұмыс істеу кезінде қауіпсіздік шаралары бойынша ұсынымдарды орындау; қол ұсталық және электрлендірілген құралдармен қауіпсіз жұмыс істеу ережелерін сақтау</p>
<p>Сөрені желімге, шегелерге және бұрандаларға құрастыру. Сөрені лакпен жабу.</p>	<p>10.3.4.1 жиһаз дизайны туралы түсінікке ие болу; 10.3.3.4 еңбегінің нәтижелеріне қызығушылық таныту; 10.3.3.5 орындалған жұмыс сапасына талдау жасау 10.3.2.7 желіммен жұмыс істеу кезінде қауіпсіздік шаралары бойынша ұсынымдарды орындау; қол ұсталық және электрлендірілген құралдармен қауіпсіз жұмыс істеу ережелерін сақтау</p>

Қазақстан Республикасының
Білім және ғылым министрі
2022 жылғы 1 сәуірдегі
№ 123 бұйрығына
31-қосымша
Қазақстан Республикасы
Білім және ғылым министрінің
2013 жылғы 3 сәуірдегі
№ 115 бұйрығына
668-қосымша

Көру қабілеті зақымдалған (көрмейтін және нашар көретін) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10-сыныптары үшін "Бейімделген дене шынықтыру" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы

1 тарау. Жалпы ережелер

1. Көрмейтін және нашар көретін білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10 сыныптары үшін "Бейімделген дене шынықтыру" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі – Бағдарлама) Қазақстан Республикасының "Білім туралы" Заңының 5-бабы б) тармақшасына сәйкес әзірленген.

2. Бағдарламаның мақсаты – көру қабілеті зақымдалған білім алушылардың денсаулығын нығайту, дене дамуын түзету, жан-жақты дамыту арқылы еңбек қызметіне дайындау және баулу.

3. Бағдарламаның міндеттері:

1) негізгі дене қасиеттерін дамыту және ағзаның функционалдық мүмкіндіктерін арттыру;

2) қимыл-қозғалыс мәдениетін қалыптастыру, қимыл-қозғалыстар тәжірибесін жалпыдамытушылық және түзетушілік бағыттағы дене жаттығуларымен, базалық спорт түрлерінің техникалық қимылдарымен және тәсілдерімен байыту;

3) дене тәрбиесі мен спорт туралы, олардың тарихы мен бүгінгі күнгі дамуы, салауатты өмір салтын қалыптастырудағы рөлі жайлы білімдерін қалыптастыру;

4) денешынықтыру-сауықтыру және спорттық-сауықтыру шараларының дағдылары мен ептілігіне, өздігінен дене шынықтыру жаттығуларын жасауға, үйрету;

5) тұлғалық оң қасиеттерге, оқу және жарыс шараларында ұжымдық қарым-қатынас пен ынтымақтастыққа тәрбиелеу.

4. Түзете- дамыту міндеттері:

1) оқыту барысында қалдық көру қабілетін қорғау және дамыту;

2) көрмейтін оқушылардың кеңістікте бағдарлау дағдыларын дамыту;

3) денешынықтыру-сауықтыру іс-әрекетіндегі қабілеттер мен дағдыларға үйрету кезінде сақталған талдағыштарын дамыту және қолдану;

4) көру түйсігін: түсін, түрін, қимылын (алыстауы, жақындауы) ажырату, салыстыру, жалпылау операцияларын дамыту;

- 5) көздің қозғалыс функциясын дамыту;
- 6) көздің бұлшықтық жүйесін нығайту;
- 7) көру қабілетінің депривациясынан болатын кемшіліктерді түзеу;
- 8) көрмейтін және нашар көретін оқушылардың қимыл-қозғалыстарының бөгеліп қалушылығы мен шектелуін түзеу;
- 9) бұлшық-буындық сезімінің түзеу-компенсаторлық дамуы және жетілдірілуі;
- 10) жүрек-қантамыр жүйесінің функцияларын белсендіру;
- 11) тірек-қозғалыспапаратын жақсарту және нығайту;
- 12) жалпыдамыту және жалпынығайту жаттығуларын орындау барысында үйлестірушілік қабілеті мен қимыл-қозғалыстарының келісімін түзеу және жетілдіру.

2-тарау. Оқу процесін ұйымдастырудағы педагогикалық тәсілдер

5. Көрмейтін және нашар көретін оқушылардың бейімдеушілік дене тәрбиесінің өзіндік ерекшеліктері бар, олар тек көру қабілетінің бұзылуымен ғана емес, сонымен бірге физикалық және психикалық дамуының екіншілік қосымша ауытқуларының болуымен байланысты келеді. Көру қабілетінің бұзылымдары бар оқушылар барлық жастық топтарда денелік даму деңгейі бойынша нормадан артта қалады, қимыл-қозғалыстық белсенділігінің шектелуі орын алады, соның нәтижесінде көрмейтін және нашар көретіндердің дене дамуында ғана емес, басқа да бірқатар қосымша екіншілік ауытқулары пайда болады: танымдық үдерістері нашарлап (қабылдауы, елестетуі, көрнекі-бейнелік ойлауы), қимыл-қозғалыстық функциялары мен қасиеттері едәуір төмендейді.

6. Көру қабілетінен біршама немесе толық айырылғанда қозғалыс үйлесімділігі, төзімділігі, жылдамдығы және қимыл ырғағы бұзылады (нормадан қалуы 53% құрайды). Аздаған дәрежеде (8-12%) бұлшық ет күші мен күш-жылдамдық қасиеттері көрсеткіштерінің артта қалуы байқалады.

7. Оқыту құндылықтық-бағдарлық, тұлғалық-бағдарлық, іс-әрекеттік, жеке және сараланушылық, қатынастық тәсілдері негізінде жүзеге асырылады. 8. Оқытудағы құндылықтық-бағдарлық тәсіл – оқу ісін ұйымдастыру мен орындауды, нәтижелерін алу мен қолдануды жалпыадамзаттық құндылықтар, "Мәңгілік ел" ұлттық идеясына негізделген құндылықтар, атап айтқанда, қазақстандық патриотизм мен азаматтық жауапкершілік, сыйластық, ынтымақтастық, еңбекқорлық пен шығармашылық, айқындық, өмірлік білім алу, позициясынан жүргізу тәсілі.

9. Тұлғалық-бағдарлық тәсілді жүзеге асырудағы педагогтың міндеті -әрбір оқушыға өзінің дене мүмкіндіктерін түсіне білуге көмектесу, олардың дамуына жағдайлар жасау, көру мүмкіндіктері мен жанамалы кемістіктерін ескере отырып, денсаулықтарының сақталуы мен нығаюына ықпал жасау.

10. Іс-әрекеттік тәсіл қағидасы ынтымақтастық пен өзара түсінушіліктен бастау алатын, мұғалім мен оқушылардың біріккен іс-әрекетіне негізделеді, бұл көру қабілеті

бұзылған оқушылардың қозғалыс белсенділігін ынталандыру жүйесімен қамтамасыз етіледі.

11. Жеке және сараланған тәсіл білім алушылардың дене дайындығын, психикалық жағдайы мен сенсорлық мүмкіндіктерін ескере отырып, дене белсенділігін реттеуді көздейді.

12. Орталық көру қабілетінің бұзылым өткірлігінің түрлі дәрежесіне қарай оқушылар оқу материалын қабылдаудың әр-түрлі тәсілдерін қолданады:

1) нашар көретіндер заттарды, құбылыстар мен қимылдарды көру арқылы қабылдап, үлкен кеңістікте бағдарлай алады;

2) көру қабілетінің ауыр бұзылымдары бар оқушылар, қалдық көру қабілеті болған жағдайда ғана, материалды қабылдаудың сезіп-көру немесе көріп-сезіну тәсілдерін қолдана алады;

3) жаппай көрмейтін дер айналасындағы қоршаған ортаны сезіну-қозғалу-есту тәсілі арқылы қабылдайды.

13. Медициналық комиссиядан өткеннен кейін көру қабілетінің бұзылымдары бар оқушыларды диагноздары мен дене жүктемесін бөлу бойынша екі топқа бөледі:

1) I топқа тұқым қуалайтын тапеторетиналдык дистрофиялар, тұқым қуалайтын көру жүйкесінің атрофиялары; көздің мүйізгек қабығының лайлануы; көз алмасының атрофиясы, субатрофиясы; үдемейтін кератоконус; клиникалық рефракцияның гиперметропикалық түрі; көз торы қабыну ауруларының салдары жатады;

2) II топқа, дене дамуы төмен, қандай да болмасын созылмалы аурудан әлсіреген, тірек-қозғалыс аппаратының кемістігі бар оқушылар қабылданады. Ондай ауруларға өтелмелі глаукома; жоғары асқынған алыстан көрмеушілік; көру жүйкесінің атрофиясы; макулодистрофия (геморрагиялар мен көз торының қабатталуына бейімделусіз); диабеттік, гипертониялық ангиопатия; туа біте асқынған катаракта; афакия жатады. Бұл топтағы барлық жастағы балаларға ортақ дене мен ағзаға түсетін жүктемесін шектеуді талап ететін қарсы көрсеткіштері қойылады.

14. Дене жүктемелеріне қарсы көрсеткіштері бар көз ауруларына жататындар:

1) көз торының қабатталуы(екі жылдан астам уақытта ота жасатқандар);

2) көз бұршағының шығуы немесе ішкі шығуы;

3) кератопротездеуден кейінгі жағдайлар;

4) көздің мүйізгек қабығының жұқарған сүйелі барлар;

5) асқынғанкератоконус;

6) шынытәріздес денеге қан құйылғанның зардаптары;

7) жоғары тұрғыда асқынған алыстан көрмеушілікжағдайындағы шынытәріздес дененің қабатталуы;

8) геморрагияларға қарай көз торыныңдистрофиясы;

9) өтелмесізглаукома;

10) тамырлы генездегі көру жүйкесінің атрофиясы.

15. "Бейімделген дене шынықтыру" пәнін оқыту барысында, мынандай жаттығулар тобы бөлінеді:

1) нашар көретін оқушылар үшін: орындау барысында көру талдамасы жетекші болатын жаттығулар; есту талдамасы жетекші болатын жаттығулар; қозғалыс талдамасы жетекші болатын жаттығулар;

2) көрмейтін оқушылар үшін: қозғалыс талдамасы жетекші болатын жаттығулар; есту (және вестибулярлық) талдамаласы жетекші болатын жаттығулар.

16. Оқытудың қатынастық тәсілі – бұл екі немесе одан көп адамдардың тілдік қатынас барысында ақпарат беруі мен хабарлауы, білімдерімен, дағдыларымен, қабілеттерімен алмасулары. Көру қабілетінің бұзылымдары бар оқушылар үшін ең әдеттегі тәсіл - сөз әдісі болып табылады: әңгімелесу, суреттеу, түсіндіру, нұсқау беру, ескерту, қателерін түзеу, жөн сілтеу, команда беру, ауызша баға беру.

17. Көрмейтін және нашар көретіндерді оқытуда көрнекілік әдістері ерекше орын алады. Көрнекі ақпарат құралдарына қойылатын талаптар -заттардың үлкен көлемі, түстерінің қанықтығы мен кереғарлығы. Көрнекі құралдарды дайындаған кезде көбінесе қызыл, сары, жасыл, қызғылт-сары түстер қолданылады. Көрнекінің міндетті түрде сөздік суретемесі болуы керек, бұл заттың бұрмаланып ұғынуына жол бермейді, сонымен бірге оқушының ойлау әрекетін белсендетуге көмегін тигізеді.

18. Көру қабілеті зақымдалған білім алушыларды қозғалыс әрекеттерін дамытуда қолданылады:

1) түрлі дене тұрысы мен қимылдардың бедерлік бейнелері бар альбомдар;

2) көрнекі құралдар;

3) бейімдеушілік спорттық құрал-жабдықтар (дәстүрлі емес спорттық құрал-жабдықтарға дыбыстық доптар, шулы музыкалық аспаптар, тактильдік жүгіру жолдары, спорт залына кіретін есіктің жанындағы "құс");

4) гимнастикалық кілемшелер;

5) гимнастикалық таяқтар;

6) құрсаулар;

7) секіргіштер.

19. "Бейімделген дене шынықтыру" оқу пәні біріктірілген болып табылады, оның ішіне бірнеше жалпы білімдік және түзету пәндеріне қатысты білімдерді қамтиды: "Өзін өзі тану", "Биология (анатомия және физиология)", "Математика", "Әдебиет", "Тіл дамуы жетіспеушіліктерін түзеу", "Мимика және пантомимика", "Әлеуметтік-тұрмыстық бағдарлау", "Түзеу ырғағы", "Қалдық көру қабілетін сақтау және дамыту".

3-тарау. "Бейімделген дене шынықтыру" пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

20. "Бейімдеушілік дене шынықтыру" оқу пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

1) 5 сыныпта – аптасына 3 сағат, оқу жылында 102 сағатты;

- 2) 6 сыныпта – аптасына 3 сағат, оқу жылында 102 сағатты;
- 3) 7 сыныпта – аптасына 3 сағат, оқу жылында 102 сағатты;
- 4) 8 сыныпта – аптасына 3 сағат, оқу жылында 102 сағатты;
- 5) 9 сыныпта – аптасына 3 сағат, оқу жылында 102 сағатты;
- 6) 10 сыныпта – аптасына 3 сағат, оқу жылында 102 сағатты құрайды.

21. Ішкі топтар жұмысы арнайы сабақтармен ғана шектелмейді. Пәннің өзіндік өзгешелігіне байланысты сабақтардың барлық жүйесін екі кезеңге бөледі:

1) дайындық кезең (I тоқсан) – бұл жүрек-қантамыр және тыныс алу жүйелерін дене жаттығуларына біртіндеп дайындау, дене шынықтыру сабақтарының қажеттілігіне тәрбиелеу, әр баланың жекелік ерекшеліктерін зерделеу, дұрыс тыныс алуға үйрету;

2) негізгі кезең (II – IV тоқсан) – қимыл-қозғалыс қабілеттері мен дағдыларын меңгеру.

22. Ішкі топтар сабақтарын төмендегідей реттілікпен ұйымдастырады:

1) I тоқсанда дайындық бөлімі (20 минут): сапқа тұрғызу ЖҚЖ (жүрек қағыс жиілігі), көңіл-күйін сұрау, сабақ мазмұнымен танысу, тыныс алу және жалпыдаму жаттығулары. Негізгі бөлім (15 минут): бағдарлама түрін зерделеу, сабақтың 25 – 32-і минуттарындағы қимылдық ойындар (ойын ұзақтығы – 3 – 7 минут), ойынды өткізгеннен кейін – баяу жүріс және отырып демалу – 1 минуттан кем емес. Қорытынды бөлім (10 минут) денелік жүктеменің азайтылуын ескереді, жүрек-қантамыр және тыныс алу жүйелерін қалыпқа келтіреді, бастапқы жеңіл күйін болдырады, шаршауды басу, сабақтың негізгі бөлімінде қалыптастырылған дағдыларын бекіту, оқушылардың одан арғы күн тәртібіне өтуі. Бұл тапсырмалар көз жаттығулары, босаңсу, тыныс алу жаттығулары, ырғақтық және би қимылдары, баяу жүріс қарқыны, аз қарқындық ойындар, зейін тапсырмалары арқылы орындалады.

2) II тоқсаннан бастап сабақ бөлімдерінің ұзақтығы өзгереді: дайындық бөлім – 10–15 минут, негізгі бөлім – 15–20 минут, қорытынды бөлім – 5–10 минут.

23. Бағдарлама мазмұны 6 бөлімді қамтиды:

1) "Бейімделген дене шынықтыру білімдерінің негіздері. Салауатты өмір салты жайлы білім жүйесін қалыптастыру" бөлімі;

2) "Сауықтыру гимнастикасы" бөлімі;

3) "Қимыл-қозғалыс ойындары" бөлімі.

4) "Ұлттық және зерделік ойындар" бөлімі;

5) "Жеңіл атлетика" бөлімі;

6) "Спорт ойындары" бөлімі.

24. "Бейімделген дене шынықтыру білімдерінің негіздері. Салауатты өмір салты жайлы білім жүйесін қалыптастыру" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) бейімдеушілік дене шынықтыру сабақтарындағы тәртіп ережелері және қауыпсіздік техникасы;

2) жеке гигиена және күн тәртібі.

25. "Сауықтыру гимнастикасы" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) дене мүсінін қалыптастыру жаттығулары;
- 2) қимыл-қозғалыс үйлесімділігін дамыту жаттығулары;
- 3) тыныс алу жаттығулары;
- 4) өрмелеп шығу, асып өту;
- 5) заттармен жаттығулар.

26. "Қимыл-қозғалыс ойындары" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) кеңістікте бағдарын дамыту ойындары;
- 2) тепе-теңдік пен қимыл-қозғалыс үйлесімділігін дамыту ойындары;
- 3) естіп бағдарлау ойындары;
- 4) кедергілерді жеңу ойындары;
- 5) тактильдік сезімталдығын дамыту ойындары.

27. "Ұлттық және зерделік ойындар" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) тоғыз құмалақ;
- 2) асық;
- 3) дойбы;
- 4) шахмат.

28. "Жеңіл атлетика" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) жүру;
- 2) жүгіру;
- 3) лақтыру;
- 4) секіру.

29. "Спорт ойындары" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) волейбол;
- 2) баскетбол;
- 3) голбол;
- 4) футбол.

30. 5-сыныпқа арналған "Бейімделген дене шынықтыру" оқу пәнінің базалық мазмұны:

1) "Бейімделген дене шынықтыру білімдерінің негіздері. Салауатты өмір салты жайлы білім жүйесін қалыптастыру": бейімдеушілік дене шынықтыру сабақтарындағы тәртіп ережелері және қауыпсіздік техникасы; жеке гигиена және күн тәртібі.

2) "Сауықтыру гимнастикасы": дене мүсінін қалыптастыруға арналған жаттығулар; тепе-теңдік және қимылдарды үйлестіру жаттығулары, тыныс алу жаттығулары; өрмелеу және өрмелеп асып түсу; заттармен жаттығулар. Сапқа тұрғызу және қайта түзу. Саптық командаларды орындау; бастың, қолдардың, дененің, аяқтардың негізгі қалыптары мен қимылдары (заттарсыз және заттармен); әр түрлі бастапқы қалыпта тыныс алуды түзету жаттығулары; жүру және жүгіру кезінде тыныс алу жаттығулары; кіші және үлкен доптармен жалпы және ұсақ моториканы дамыту жаттығулары;

3) "Қимыл-қозғалыс ойындары": кеңістікте бағдарын дамыту ойындары; тепе-теңдік пен қимыл-қозғалыс үйлесімділігін дамыту ойындары; естіп бағдарлау ойындары; кедергілерді жеңу ойындары; тактильдік сезімталдығын дамыту ойындары;

4) "Ұлттық және зерделік ойындар": "Тоғыз құмалақ" ойынының ережесі; "Асық" ойынының ережелері; "Дойбы" ойынының ережелері;

5) "Жеңіл атлетика": жүру, еркін жүгіріс, аяқтың ұшымен жүгіру; қолдарын түрлі күйде ұстап жүру, бағдар бойынша жүру, дыбыс сигналы бойынша жүру, дыбыс сигналына қарай жүру; сызық бойымен жүру, сапта бір бірлеп жүру, екіден қол ұстасып жүру, ара-қашықтық пен екпінін сақтап (мұғалімнің шапалағы бойынша, мұғалімнің көрсетуі бойынша жылан жолымен ирелендеп жүру);

6) Спорт ойындары. "Волейбол" ойынының шығу теориясы; "Баскетбол" ойынының шығу тегі туралы теория; "Голбол" ойынының шығу теориясы; "Футбол" ойынының шығу тегі туралы теория.

31. 6-сыныпқа арналған "Бейімделген дене шынықтыру" оқу пәнінің базалық мазмұны:

1) "Бейімделген дене шынықтыру білімдерінің негіздері. Салауатты өмір салты жайлы білім жүйесін қалыптастыру": бейімдеушілік дене шынықтыру сабақтарындағы тәртіп ережелері және қауыпсіздік техникасы; жеке гигиена және күн тәртібі.

2) "Сауықтыру гимнастикасы": дене мүсінін қалыптастыруға арналған жаттығулар; тепе-теңдік және қимылдарды үйлестіру жаттығулары, тыныс алу жаттығулары; өрмелеу және өрмелеп асып түсу; заттармен жаттығулар. Сапқа тұрғызу және қайта түзу. Саптық командаларды орындау; бастың, қолдардың, дененің, аяқтардың негізгі қалыптары мен қимылдары (заттарсыз және заттармен); әр түрлі бастапқы қалыпта тыныс алуды түзету жаттығулары; жүру және жүгіру кезінде тыныс алу жаттығулары; кіші және үлкен доптармен, гимнастикалық таяқшалармен және басқа заттармен жалпы және ұсақ моториканы дамыту жаттығулары; қимылдардың дәлдігін түзетуге және дамытуға бағытталған қимылдарды үйлестіруді дамыту жаттығулары; гимнастикалық қабырғаға жоғары өрмелеу, асып түсу және төмен өрмелеу жаттығулары, кедергі астымен жорғалап, оның үстінен қолмен ұстап, асып түсу, гимнастикалық орындық үстінен асып түсу;

3) "Қимыл-қозғалыс ойындары": кеңістікте бағдарын дамыту ойындары; тепе-теңдік пен қимыл-қозғалыс үйлесімділігін дамыту ойындары; естіп бағдарлау ойындары; кедергілерді жеңу ойындары; тактильдік сезімталдығын дамыту ойындары;

4) "Ұлттық және зерделік ойындар": "Тоғыз құмалақ" ойынының ережесі; "Асық" ойынының ережелері; "Дойбы" ойынының ережелері;

5) "Жеңіл атлетика": жүру, еркін жүгіріс, аяқтың ұшымен жүгіру; қолдарын түрлі күйде ұстап жүру, бағдар бойынша жүру, дыбыс сигналы бойынша жүру, дыбыс

сигналына қарай жүру; сызық бойымен жүру, сапта бір бірлеп жүру, екіден қол ұстасып жүру, ара-қашықтық пен екпінін сақтап (мұғалімнің шапалағы бойынша), мұғалімнің көрсетуі бойынша жылан жолымен ирелендеп жүру;

б) Спорт ойындары. "Волейбол" ойынының шығу теориясы; "Баскетбол" ойынының шығу тегі туралы теория; "Голбол" ойынының шығу теориясы; "Футбол" ойынының шығу тегі туралы теория.

32. 7-сыныпқа арналған "Бейімделген дене шынықтыру" оқу пәнінің базалық мазмұны:

1) "Бейімделген дене шынықтыру білімдерінің негіздері. Салауатты өмір салты жайлы білім жүйесін қалыптастыру": бейімдеушілік дене шынықтыру сабақтарындағы тәртіп ережелері және қауыпсіздік техникасы; жеке гигиена және күн тәртібі.

2) "Сауықтыру гимнастикасы": дене мүсінін қалыптастыруға арналған жаттығулар; тепе-теңдік және қимылдарды үйлестіру жаттығулары, тыныс алу жаттығулары; өрмелеу және өрмелеп асып түсу; заттармен жаттығулар. Сапқа тұрғызу және қайта түзу. Саптық командаларды орындау; бастың, қолдардың, дененің, аяқтардың негізгі қалыптары мен қимылдары (заттарсыз және заттармен); әр түрлі бастапқы қалыпта тыныс алуды түзету жаттығулары; жүру және жүгіру кезінде тыныс алу жаттығулары; кіші және үлкен доптармен, гимнастикалық таяқшалармен және басқа заттармен жалпы және ұсақ моториканы дамыту жаттығулары; қимылдардың дәлдігін түзетуге және дамытуға бағытталған қимылдарды үйлестіруді дамыту жаттығулары; гимнастикалық қабырғаға жоғары өрмелеу, асып түсу және төмен өрмелеу жаттығулары, кедергі астымен жорғалап, оның үстінен қолмен ұстап, асып түсу, гимнастикалық орындық үстінен асып түсу; психикалық іс-әрекетін адаптивті дене шынықтыру құралдары арқылы түзетуге бағытталған жаттығулар (қорқыныш, биіктіктен қорқу, күрделі қозғалыс жағдайлардағы мінез-құлықтың жеткіліксіздігі); қозғалыс дәйектілігі үшін сақталған талдағыштарды белсенді қолдану; визуалды-моторлы үйлестіруді, вестибулярлық аппаратты дамыту;

3) "Қимыл-қозғалыс ойындары": кеңістікте бағдарын дамыту ойындары; тепе-теңдік пен қимыл-қозғалыс үйлесімділігін дамыту ойындары; естіп бағдарлау ойындары; кедергілерді жеңу ойындары; тактильдік сезімталдығын дамыту ойындары;

4) "Ұлттық және зерделік ойындар": тоғыз құмалақты ойнау техникасы; асықтармен ойнау техникасы; "дойбы" ойынның техникасы; шахмат ойынның ережелері;

5) "Жеңіл атлетика": жүру, еркін жүгіріс, аяқтың ұшымен жүгіру; қолдарын түрлі күйде ұстап жүру, бағдар бойынша жүру, дыбыс сигналы бойынша жүру, дыбыс сигналына қарай жүру; сызық бойымен жүру, сапта бір бірлеп жүру, екіден қол ұстасып жүру, ара-қашықтық пен екпінін сақтап (мұғалімнің шапалағы бойынша), мұғалімнің көрсетуі бойынша жылан жолымен ирелендеп жүру, жүру мен жүгіру кезектестіру; жеңіл жүгіріс;

б) Спорт ойындары. "Волейбол" ойынының техникасы; "Баскетбол" ойынының техникасы; "Голбол" ойынының техникасы; "Футбол" ойынының техникасы.

33. 8-сыныпқа арналған "Бейімделген дене шынықтыру" оқу пәнінің базалық мазмұны:

1) "Бейімделген дене шынықтыру білімдерінің негіздері. Салауатты өмір салты жайлы білім жүйесін қалыптастыру": бейімдеушілік дене шынықтыру сабақтарындағы тәртіп ережелері және қауыпсіздік техникасы; жеке гигиена және күн тәртібі.

2) "Сауықтыру гимнастикасы": дене мүсінін қалыптастыруға арналған жаттығулар; тепе-теңдік және қимылдарды үйлестіру жаттығулары, тыныс алу жаттығулары; өрмелеу және өрмелеп асып түсу; заттармен жаттығулар. Сапқа тұрғызу және қайта түзу. Саптық командаларды орындау; бастың, қолдардың, дененің, аяқтардың негізгі қалыптары мен қимылдары (заттарсыз және заттармен); әр түрлі бастапқы қалыпта тыныс алуды түзету жаттығулары; жүру және жүгіру кезінде тыныс алу жаттығулары; кіші және үлкен доптармен, гимнастикалық таяқшалармен және басқа заттармен жалпы және ұсақ моториканы дамыту жаттығулары; қимылдардың дәлдігін түзетуге және дамытуға бағытталған қимылдарды үйлестіруді дамыту жаттығулары; гимнастикалық қабырғаға жоғары өрмелеу, асып түсу және төмен өрмелеу жаттығулары, кедергі астымен жорғалап, оның үстінен қолмен ұстап, асып түсу, гимнастикалық орындық үстінен асып түсу; психикалық іс-әрекетін адаптивті дене шынықтыру құралдары арқылы түзетуге бағытталған жаттығулар (қорқыныш, биіктіктен қорқу, күрделі қозғалыс жағдайлардағы мінез-құлықтың жеткіліксіздігі); қозғалыс дәйектілігі үшін сақталған талдағыштарды белсенді қолдану; визуалды-моторлы үйлестіруді, вестибулярлық аппаратты дамыту;

3) "Қимыл-қозғалыс ойындары": кеңістікте бағдарын дамыту ойындары; тепе-теңдік пен қимыл-қозғалыс үйлесімділігін дамыту ойындары; естіп бағдарлау ойындары; кедергілерді жеңу ойындары; тактильдік сезімталдығын дамыту ойындары;

4) "Ұлттық және зерделік ойындар": тоғыз құмалақты ойнау техникасы; асықтармен ойнау техникасы; "дойбы" ойынның техникасы; шахмат ойыны;

5) "Жеңіл атлетика": жүру, еркін жүгіріс, аяқтың ұшымен жүгіру; қолдарын түрлі күйде ұстап жүру, бағдар бойынша жүру, дыбыс сигналы бойынша жүру, дыбыс сигналына қарай жүру; сызық бойымен жүру, сапта бір бірлеп жүру, екіден қол ұстасып жүру, ара-қашықтық пен екпінін сақтап (мұғалімнің шапалағы бойынша, мұғалімнің көрсетуі бойынша жылан жолымен ирелендеп жүру, жүру мен жүгіру кезектестіру; жеңіл жүгіріс; жедел жүгіру, бір немесе екі аяқпен бір орнында тұрып және алға қарай секіру; екі аяқпен бір орнында тұрып және алға, 90 және 180 градус бұрылыспен секіру; теннис добын нысанаға лақтыру;

б) Спорт ойындары. "Волейбол" ойынының элементтері; "Баскетбол" ойынының элементтері; "Голбол" ойынының элементтері; "Футбол" ойынының элементтері.

34. 9-сыныпқа арналған "Бейімделген дене шынықтыру" оқу пәнінің базалық мазмұны:

1) "Бейімделген дене шынықтыру білімдерінің негіздері. Салауатты өмір салты жайлы білім жүйесін қалыптастыру": бейімдеушілік дене шынықтыру сабақтарындағы тәртіп ережелері және қауыпсіздік техникасы; жеке гигиена және күн тәртібі.

2) "Сауықтыру гимнастикасы": дене мүсінін қалыптастыруға арналған жаттығулар; тепе-теңдік және қимылдарды үйлестіру жаттығулары, тыныс алу жаттығулары; өрмелеу және өрмелеп асып түсу; заттармен жаттығулар. Сапқа тұрғызу және қайта түзу. Саптық командаларды орындау; бастың, қолдардың, дененің, аяқтардың негізгі қалыптары мен қимылдары (заттарсыз және заттармен); әр түрлі бастапқы қалыпта тыныс алуды түзету жаттығулары; жүру және жүгіру кезінде тыныс алу жаттығулары; кіші және үлкен доптармен, гимнастикалық таяқшалармен және басқа заттармен жалпы және ұсақ моториканы дамыту жаттығулары; қимылдардың дәлдігін түзетуге және дамытуға бағытталған қимылдарды үйлестіруді дамыту жаттығулары; гимнастикалық қабырғаға жоғары өрмелеу, асып түсу және төмен өрмелеу жаттығулары, кедергі астымен жорғалап, оның үстінен қолмен ұстап, асып түсу, гимнастикалық орындық үстінен асып түсу; психикалық іс-әрекетін адаптивті дене шынықтыру құралдары арқылы түзетуге бағытталған жаттығулар (қорқыныш, биіктіктен қорқу, күрделі қозғалыс жағдайлардағы мінез-құлықтың жеткіліксіздігі); қозғалыс дәйектілігі үшін сақталған талдағыштарды белсенді қолдану; визуалды-моторлы үйлестіруді, вестибулярлық аппаратты дамыту;

3) "Қимыл-қозғалыс ойындары": кеңістікте бағдарын дамыту ойындары; тепе-теңдік пен қимыл-қозғалыс үйлесімділігін дамыту ойындары; естіп бағдарлау ойындары; кедергілерді жеңу ойындары; тактильдік сезімталдығын дамыту ойындары;

4) "Ұлттық және зерделік ойындар": тоғыз құмалақты ойнау техникасы; асықтармен ойнау техникасы; "дойбы" ойынның техникасы; шахмат ойыны;

5) "Жеңіл атлетика": жүру, еркін жүгіріс, аяқтың ұшымен жүгіру; қолдарын түрлі күйде ұстап жүру, бағдар бойынша жүру, дыбыс сигналы бойынша жүру, дыбыс сигналына қарай жүру; сызық бойымен жүру, сапта бір бірлеп жүру, екіден қол ұстасып жүру, ара-қашықтық пен екпінін сақтап (мұғалімнің шапалағы бойынша, мұғалімнің көрсетуі бойынша жылан жолымен ирелендеп жүру, жүру мен жүгіру кезектестіру; жеңіл жүгіріс; жедел жүгіру, бір немесе екі аяқпен бір орнында тұрып және алға қарай секіру; екі аяқпен бір орында тұрып және алға, 90 және 180 градус бұрылыспен секіру; теннис добын нысанаға лақтыру;

6) Спорт ойындары. "Волейбол" ойынының элементтері, техникасы; "Баскетбол" ойынының элементтері, техникасы; "Голбол" ойынының элементтері, техникасы; "Футбол" ойынының элементтері, техникасы.

35. 10-сыныпқа арналған "Бейімделген дене шынықтыру" оқу пәнінің базалық мазмұны:

1) "Бейімделген дене шынықтыру білімдерінің негіздері. Салауатты өмір салты жайлы білім жүйесін қалыптастыру": бейімдеушілік дене шынықтыру сабақтарындағы тәртіп ережелері және қауыпсіздік техникасы; жеке гигиена және күн тәртібі.

2) "Сауықтыру гимнастикасы": дене мүсінін қалыптастыруға арналған жаттығулар; тепе-теңдік және қимылдарды үйлестіру жаттығулары, тыныс алу жаттығулары; өрмелеу және өрмелеп асып түсу; заттармен жаттығулар. Сапқа тұрғызу және қайта түзу. Саптық командаларды орындау; бастың, қолдардың, дененің, аяқтардың негізгі қалыптары мен қимылдары (заттарсыз және заттармен); әр түрлі бастапқы қалыпта тыныс алуды түзету жаттығулары; жүру және жүгіру кезінде тыныс алу жаттығулары; кіші және үлкен доптармен, гимнастикалық таяқшалармен және басқа заттармен жалпы және ұсақ моториканы дамыту жаттығулары; қимылдардың дәлдігін түзетуге және дамытуға бағытталған қимылдарды үйлестіруді дамыту жаттығулары; гимнастикалық қабырғаға жоғары өрмелеу, асып түсу және төмен өрмелеу жаттығулары, кедергі астымен жорғалап, оның үстінен қолмен ұстап, асып түсу, гимнастикалық орындық үстінен асып түсу; психикалық іс-әрекетін адаптивті дене шынықтыру құралдары арқылы түзетуге бағытталған жаттығулар (қорқыныш, биіктіктен қорқу, күрделі қозғалыс жағдайлардағы мінез-құлықтың жеткіліксіздігі); қозғалыс дәйектілігі үшін сақталған талдағыштарды белсенді қолдану; визуалды-моторлы үйлестіруді, вестибулярлық аппаратты дамыту;

3) "Қимыл-қозғалыс ойындары": кеңістікте бағдарын дамыту ойындары; тепе-теңдік пен қимыл-қозғалыс үйлесімділігін дамыту ойындары; естіп бағдарлау ойындары; кедергілерді жеңу ойындары; тактильдік сезімталдығын дамыту ойындары;

4) "Ұлттық және зерделік ойындар": тоғыз құмалақты ойнау техникасы; асықтармен ойнау техникасы; "дойбы" ойынның техникасы; шахмат ойыны;

5) "Жеңіл атлетика": жүру, еркін жүгіріс, аяқтың ұшымен жүгіру; қолдарын түрлі күйде ұстап жүру, бағдар бойынша жүру, дыбыс сигналы бойынша жүру, дыбыс сигналына қарай жүру; сызық бойымен жүру, сапта бір бірлеп жүру, екіден қол ұстасып жүру, ара-қашықтық пен екпінін сақтап (мұғалімнің шапалағы бойынша, мұғалімнің көрсетуі бойынша жылан жолымен ирелеңдеп жүру, жүру мен жүгіру кезектестіру; жеңіл жүгіріс; жедел жүгіру, бір немесе екі аяқпен бір орнында тұрып және алға қарай секіру; екі аяқпен бір орында тұрып және алға, 90 және 180 градус бұрылыспен секіру; теннис добын нысанаға лақтыру;

6) Спорт ойындары. "Волейбол" ойыннан жарысу; "Баскетбол" ойынының ойыннан жарысу; "Голбол" ойыннан жарысу; "Футбол" ойыннан жарысу.

4 тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

36. Бағдарламада оқыту мақсаттары кодпен ұсынылған. Кодта бірінші сан сыныпты белгілейді, екінші және үшінші сандар – бағдарламаны, бөлімі мен ішкібөлімін,

төртінші сан оқу мақсатының нөмірін көрсетеді. Мысалы, 5.2.1.4 кодында "5" – сынып, "2.1" – бөлім мен ішкібөлім, "4" – оқу мақсатының нөмірі.

37. Оқыту мақсаттарының жүйесі:

1) 1 бөлім "БДШ білімдерінің негіздері. Салауатты өмір салты жайлы білім жүйесін қалыптастыру":

1 кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары					
	5 сынып	6 сынып	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
1.1 Бейімдеушілік дене шынықтыру сабақтарындағы тәртіп ережелері және қауіпсіздік техникасы	5.1.1.1 бейімдеушілік дене шынықтыру сабақтарында спорт залындағы тәртіп ережелері мен қауіпсіздік техникасын білу	6.1.1.1 бейімдеушілік дене шынықтыру сабақтарында спорт залындағы тәртіп ережелері мен қауіпсіздік техникасын сақтау	7.1.1.1 бейімдеушілік дене шынықтыру сабақтарында жаттығу құрылғыларында жұмыс істеу барысында қауіпсіздік техникасын білу	8.1.1.1 бейімдеушілік дене шынықтыру сабақтарында жаттығу құрылғыларында жұмыс істеу барысында қауіпсіздік техникасын сақтау	9.1.1.1 бейімдеушілік дене шынықтыру сабақтарында алғашқы дәрігерге дейінгі көмегін көрсету нұсқауларын білу	10.1.1.1 бейімдеушілік дене шынықтыру сабақтарында жарақат алу жағдайларын да алғашқы көмекті көрсете білу
1.2 Жеке гигиена және күн тәртібі	5.1.2.1 салауатты өмір салты компоненттерін білу	6.1.2.1 шынығу мен оның ағзаға әсері жайлы білу	7.1.2.1 дене жаттығуларының сауықтырушылық және гигиеналық мағынасын түсіну	8.1.2.1 ой және дене еңбегінің алмасуын сақтау	9.1.2.1 өзін-өзі бақылау және өзін-өзі қадағалау жүргізе білу	10.1.2.1 өз үлгісімен салауатты өмір салтының денсаулыққа әсерін көрсету

2) 2 бөлім "Сауықтыру гимнастикасы":

2 кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары					
	5 сынып	6 сынып	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
2.1 Дене мүсінін қалыптастыру жаттығулары	5.2.1.1 еңкеюлерді орындағаннан кейін дұрыс дене қалпын ұстана білу; 5.2.1.2 айнала отырып бір мезгілде аяқтарын аяқтастырған	6.2.1.1 қолдарымен бірқатар қимылдар жасағаннан кейін дұрыс дене қалпын ұстана білу; 6.2.1.2 бір аяқпен тұрып	7.2.1.1 гимнастикалық орындықта түрлі тәсілдермен жүре білу; 7.2.1.2 гимнастикалық қабырғаның рейкаларымен бір жағына, жоғары, төмен жүру барысында	8.2.1.1 басына жүк қойып жүру барысында дұрыс дене қалпын ұстана білу; 8.2.1.2 бір орында тұрып секіру барысында дұрыс дене	9.2.1.1 дұрыс дене қалпын ұстана тұрып аяқ саусақтарымен түрлі заттарды ұстап, жылжытып қоя білу; 9.2.1.2 аяқтарының ұшымен, табандарыны	10.2.1.1 үйренген дағдылары мен қабілеттерін жеке өмірінде пайдалану; 10.2.1.2 үйренген дағдылары

	күйде отырып тұру	тепе-теңдікті ұстана білу	дұрыс дене қалпын ұстана білу	қалпын ұстана білу	ішкі және сыртқы жағымен жүру	мен қабілеттерін бекіту
2.2 Тепе-теңдік пен қимыл-қозғалыс үйлесімділігін ің жаттығулары	5.2.2.1 аяқтардың түрлі бастапқы қалпын ұстана тұрып 90 және 180 градусқа бұрылғанда тепе-теңдікті сақтай білу; 5.2.2.2 колдарымен еденнен ұстамай отырып, тұру; 5.2.2.3 жылдам қадамдардан кейін бір аяғымен тоқтай білу	6.2.2.1 бір аяғымен тұрып түрлі бұрылыстар жасай білу; 6.2.2.2 колдарымен еденнен ұстамай жатып, тұру; 6.2.2.3 колдары мен аяқтарының түрлі қалпы күйінде жүре білу, "карлығаш" тұрысы мен тоқтап	7.2.2.1 аяғын алға қарай сілтеп 90, 180 и 270 градусқа бұрылыстар жасай білу; 7.2.2.2 шектелген тіреу жағдайында бір қалыпты ұстай білу; 7.2.2.3 дұрыс дене қалпын, жүріс мәнерін ұстануға үйрену	8.2.2.1 270 және 360 градусқа түрлі бұрылыстар орындай білу; 8.2.2.2 арқасымен жатыу жағдайынан жоғары бұрыш жағдайына отыра білу; 8.2.2.3 салынған текшелердің немесе жұмсақ кілемше үстімен жан-жаққа қарай жүру	9.2.2.1 бір аяғымен тепе-теңдік ұстап тұрып 270-360 градусқа түрлі бұрылыстар жасай білу, аяғының ұшымен тоқтап; 9.2.2.2 бір аяғымен тепе-теңдік ұстап тұрып 360-450 градусқа түрлі бұрылыстар жасай білу, аяғының ұшымен тоқтап	10.2.2.1 бір аяғымен тұрып тепе-теңдік сақтап допты жоғары лақтырып қайта ұстау; 10.2.2.2 бірнеше жүгіріс пен жылдамдатқан қадамдардан кейін тепе-теңдікті сақтай білу; 10.2.2.3 Басындағы жүкпен түзу сызықтың бойымен арқасымен алға қарай жүру
2.3 Тыныс алу жаттығулары	5.2.3.1 дыбыспен дем шығару; 5.2.3.2 сүйікті әндерді орындау	6.2.3.1 ауызбен және мұрынмен дем алып дем шығару; 6.2.3.2 баяу және толықтай дем алу	7.2.3.1 жүйелі тұрғыда дем алу жаттығулары н орындау; 7.2.3.2 толықтай тыныс алу	8.2.3.1 ішпен тыныс алу алу; 8.2.3.2 кеудемен тыныс алу; 8.2.3.3 10 ға дейін санап тынысын шығармай ұстау	9.2.3.1 ішкі мүшелерді массаждау үшін терең, ішкі көк етті белсенді қозғалта тыныс алу; 9.2.3.2 15 ке дейін санап тынысын шығармай ұстау	10.2.3.1 тыныс алу жаттығуларының көмегімен өкпе вентиляциясын жақсарту; 10.2.3.2 20 ға дейін санап тынысын шығармай ұстау
	5.2.4.1 тік сатымен өрмелеп шығудың түрлі тәсілдерін қолдану; 5.2.4.2	6.2.4.1 бүйір жақтағы қоссырықтарды ұстап қиғаш сатымен	7.2.4.1 кол, аяғымен кезектеп ұстап, басып жүру арқылы тік сатымен	8.2.4.1 жылдамдықпен гимнастикалы	9.2.4.1 бір снарядтан екіншісіне асып түсу; 9.2.4.2	10.2.4.1 тек колдарының

2.4 Өрмелеп шығу, асып түсу	аяқтар мен бір қолдың көмегі арқылы қиғаш сатымен өрмелеп шығудың тәсілдерін қолдану; 5.2.4.3 гимнастикалы қ қабырғаға кедергілерді жеңе отырып өрмелеу тәсілдерін қолдану	өрмелеп шығудың тәсілдерін қолдану; 6.2.4.2 бір қол, бір аяғының көмегімен гимнастикалы қ қабырғаға өрмелеу тәсілдерін қолдану	өрмелеп шығудың тәсілдерін қолдану; 7.2.4.2 қол, аяғымен бір мезетте ұстап, басып жүруарқылы тік сатымен өрмелеп шығудың тәсілдерін қолдану	қ қабырғаға өрмелеу тәсілдерін қолдану; 8.2.4.2 аяқтары мен бір қолының көмегімен кедергілерді жеңе отырып өрмелеу тәсілдерін қолдану	тік арқанмен өрмелеп шығудың тәсілдерін қолдану; 9.2.4.3 түрлі снарядтардан кедергілермен өрмелеп, асып түсудің түрлі тәсілдерін қолдану	көмегімен гимнастикалы қ сатыға өрмелеу; 10.2.4.2 арқанмен өрмелеудің түрлі тәсілдерін қолдану
2.5 Заттармен орындайтын жаттығулар	5.2.5.1 үлкен допты бір қолымен жоғары қарай, еденге және қабырғаға лақтырып, екі қолымен ұстап алу; 5.2.5.2 үлкен допты жоғары қарай лақтырып, 360 градусқа бұрылып, еденнен кері ұшқанда ұстап алу; 5.2.5.3 үлкен допты еденге лақтырып, кері ұшқанда ұстап алу	6.2.5.1 үлкен теннис добын бір қолымен жоғары қарай, еденге және қабырғаға лақтырып, екі қолымен ұстап алу; 6.2.5.2 үлкен теннис добын арқа жағынан төменнен иығы арқылы лақтырып, еденнен кері ұшқанда ұстап алу; 6.2.5.3 жұптасып допты бір-біріне лақтыру	7.2.5.1 үлкен теннис добын бір қолымен жоғары қарай, еденге және қабырғаға лақтырып, екі қолымен ұстап алу; 7.2.5.2 арқасымен жатқан күйі допты жоғары қарай лақтырып, аяғымен тұрып үлгеріп, допты ұстап алу; 7.2.5.3 екі допты жоғары қарай лақтырып, ұстап алу	8.2.5.1 нығыздалған допты бір қолынан екінші қолына басынан жоғары лақтырып, ұстап алу; 8.2.5.2 жүріп бара жатып нығыздалған допты жоғары лақтырып, ұстап алу; 8.2.5.3 нығыздалған допты бір қолымен жоғары қарай лақтырып, ұстап алу	9.2.5.1 нығыздалған допты бір қолынан екінші қолына басынан жоғары лақтырып, ұстап алу; 9.2.5.2 нығыздалған допты екі тізесімен қысып ұстап, жүру; 9.2.5.3 нығыздалған допты тізелерімен қысып ұстап, екі аяғымен секіру	10.2.5.1 тізесімен тұрып нығыздалған допты басынан асыра лақтыру; 10.2.5.2 арқасымен жатқан күйі, допты табандарымен қысып алып, аяқтарын жан-жаққа қозғалту; 10.2.5.3 табандарымен қысып алған нығыздалған допты бір-біріне беру

3) 3 бөлім "Қимылдық ойындар":

3 кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары					
	5 сынып	6 сынып	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
3.1 Кеңістікте бағдарын	5.3.1.1 кеңістікте бағдарын дамыту	6.3.1.1 кеңістікте	7.3.1.1 кеңістікте бағдарын дамыту ойындары кезі	8.3.1.1 кеңістікте	9.3.1.1 кеңістікте бағдарын дамытудағы	10.3.1.1 кеңістікте бағдарын дамытудағы

дамыту ойындары	ойындарының мағналылығы н түсіну	бағдарлай білу	нде өз іс-әректін үйлестіре білу	бағдарын дамытудағы ларын дамыту	ларын қолдану	ларын пайдалана білу
3.2 Тепе-теңдік пен қимыл-қозғалыс үйлесімділігін дамыту ойындары	5.3.2.1 тепе-теңдік пен қимыл-қозғалыс үйлесімділігін дамыту ойындарының мағналылығы н түсіну	6.3.2.1 тепе-теңдік пен қимыл-қозғалыс үйлесімділігін ұстай білу	7.3.2.1 тепе-теңдік пен қимыл-қозғалыс үйлесімділігін дамыту ойындары кезінде өз іс-әректін үйлестіре білу	8.3.2.1 тепе-теңдік пен қимыл-қозғалыс үйлесімділігін дамыту дағдыларын дамыту	9.3.2.1 тепе-теңдік пен қимыл-қозғалыс үйлесімділігін дамыту дағдыларын қолдану	10.3.2.1 тепе-теңдік пен қимыл-қозғалыс үйлесімділігін дамыту дағдыларын пайдалана білу
3.3.3 Естіп бағдарлау ойындары	5.3.3.1 естіп бағдарлау ойындарының мағналылығы н түсіну	6.3.3.1 естіп бағдарлай білу	7.3.3.1 естіп бағдарлау ойындары кезінде өз іс-әректін үйлестіре білу	8.3.3.1 естіп бағдарлау дағдыларын дамыту	9.3.3.1 естіп бағдарлауын дамыту дағдыларын қолдану	10.3.3.1. естіп бағдарлауын дамыту дағдыларын пайдалана білу
3.4 Кедергілерді жеңу ойындары	5.3.4.1 кедергілерді жеңу ойындарының мағналылығы н түсіну	6.3.4.1 кедергілерді жеңе білу	7.3.4.1 кедергілерді жеңу ойындары кезінде өз іс-әректін үйлестіре білу	8.3.4.1 кедергілерді жеңе білудағдыларын дамыту	9.3.4.1 кедергілерді жеңе білудағдыларын қолдану	10.3.4.1 кедергілерді жеңе білудағдыларын пайдалана білу
3.5 Тактильдік сезімталдығын дамыту ойындары	5.3.5.1 тактильдік сезімталдығын дамыту ойындарының мағналылығы н түсіну	6.3.5.1 тактильдік сезімталдығын дамыта білу	7.3.5.1 ойындар кезінде өз іс-әректін үйлестіре білу	8.3.5.1 тактильдік сезімталдығын дамыту	9.3.5.1 тактильдік сезімталдығын дамыту дағдыларын қолдану	10.3.5.1 тактильдік сезімталдығын дамыту дағдыларын пайдалана білу

4) 4 бөлім "Ұлттық және зерделік ойындар":

5 кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары					
	5 сынып	6 сынып	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
4.1 Тоғыз құмалақ	5.4.1.1 тоғыз құмалақ ойынының ережелерін білу және ойнау	6.4.1.1 тоғыз құмалақ ойынының түрлі тәсілдерін үйрену	7.4.1.1 тоғыз құмалақ ойынының бірнеше амалдарын білу	8.4.1.1 тоғыз құмалақ ойынының түрлі ойын сатыларын үйрену	9.4.1.1 тоғыз құмалақ ойынынан алған дағдыларын қолдана білу	10.4.1.1 тоғыз құмалақ ойынынан алған дағдыларын пайдалана білу
4.2 Асық	5.4.2.1 асық ойынының ережелерін білу және ойнау	6.4.2.1 асық ойынының түрлі тәсілдерін үйрену	7.4.2.1 асық ойынының бірнеше амалдарын білу	8.4.2.1 асық ойынының түрлі ойын сатыларын үйрену	9.4.2.1 асық ойынынан алған дағдыларын қолдана білу	10.4.2.1 асық ойынынан алған дағдыларын пайдалана білу

4.3 Дойбы	5.4.3.1 дойбы ойынының ережелерін білу және ойнау	6.4.3.1 дойбы ойынының түрлі тәсілдерін үйрену	7.4.3.1 дойбы ойынының бірнеше амалдарын білу	8.4.3.1 дойбы ойынының түрлі ойын сатыларын үйрену	9.4.3.1 дойбы ойынынан алған дағдыларын қолдана білу	10.4.3.1 дойбы ойынынан алған дағдыларын пайдалана білу
4.4 Шахмат	5.4.4.1 шахмат ойынының ережелерін білу және ойнау	6.4.4.1 шахмат ойынының түрлі тәсілдерін үйрену	7.4.4.1 шахмат ойынының бірнеше амалдарын білу	8.4.4.1 шахмат ойынының бірнеше амалдарын білу	9.4.4.1 шахмат ойынынан алған дағдыларын қолдана білу	10.4.4.1 шахмат ойынынан алған дағдыларын пайдалана білу

5) 5 бөлім "Жеңіл атлетика":

6 кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары					
	5 сынып	6 сынып	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
5.1 Жүру	5.5.1.1 жүру түрлерін орындай білу	6.5.1.1 жүру түрлерін үйлестіре білу	7.5.1.1 жүру техникасын дамыту	8.5.1.1 түрлі жүру техникасын қолдану	9.5.1.1 жүру техникасын игеру	10.5.1.1 үйренген жүру дағдыларын бекіту
5.2 Жүгіру	5.5.2.1 түрлі жүгіру жаттығулары н орындай білу	6.5.2.1 түрлі жүгіру жаттығулары н үйлестіре білу	7.5.2.1 жүгіру техникасын дамыту	8.5.2.1 түрлі жүгіру техникасын қолдану	9.5.2.1 жүгіру техникасын өз бетінше игеру	10.5.2.1 үйренген жүгіру дағдыларын бекіту
5.3 Лақтыру	5.5.3.1 лақтыру реттілігін орындай білу	6.5.3.1 түрлі лақтыру түрлерін үйлестіре білу	7.5.3.1 лақтыру техникасын дамыту	8.5.3.1 түрлі лақтыру техникасын қолдану	9.5.3.1 лақтыру техникасын игеру	10.5.3.1 үйренген лақтыру дағдыларын бекіту
5.4 Секіру	5.5.4.1 түрлі секіру жаттығулары н орындай білу	6.5.4.1 түрлі секіру түрлерін үйлестіре білу	7.5.4.1 секіру техника сын дамыту	8.5.4.1 түрлі секіру техника сын қолдану	9.5.4.1 секіру техникасын игеру	10.5.4.1 үйренген секіру дағдыларын бекіту

б) 6 бөлім "Спорт ойындары":

7 кесте

Ішкі бөлімдер	Оқыту мақсаттары					
	5 сынып	6 сынып	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
6.1 Волейбол	5.6.1.1 волейбол пайда болуының қысқа сипаттамасын білу;	6.6.1.1 волейбол ойынының ережелері мен	7.6.1.1 волейболдағы допты беру техникасы мен тактикасын білу;	8.6.1.1 волейбол ойынынан алған	9.6.1.1 волейбол ойынынан алған	10.6.1.1 допқа ие болу техникасын бекіту және

	5.6.1.2 қауыпсіздік техникасы ережелерін білу	элементтерін білу	7.6.1.2 волейболда допты ұстап алу және беруді меңгеру	дағдыларын қолдана білу	дағдыларын пайдалана білу	үйлестірушілік қабілетін дамыту
6.2 Баскетбол	5.6.2.1 баскетбол пайда болуының қысқа сипаттамасын білу; 5.6.2.2 қауыпсіздік техникасы ережелерін білу	6.6.2.1 баскетбол ойынының ережелері мен элементтерін білу	7.6.2.1 баскетболда допты ұстап алу және беруді меңгеру; 8.6.2.2 баскетболда допты берутехникасы мен тактикасын білу	8.6.2.1 баскетболойынан алған дағдыларын қолдана білу	9.6.2.1 баскетболойынан алған дағдыларын пайдалана білу	10.6.2.1 допқа ие болу техникасын бекіту және үйлестірушілік қабілетін дамыту
6.3 Голбол	5.6.3.1 голбол пайда болуының қысқа сипаттамасын білу; 5.6.3.2 қауыпсіздік техникасы ережелерін білу	6.6.3.1 голбол ойынының ережелері мен элементтерін білу	7.6.3.1 голболда допты ұстап алу және беруді меңгеру; 7.6.3.2 голбол ойынының техникасын мен тактикасын меңгеру	8.6.3.1 голболойынан алған дағдыларын қолдана білу	9.6.3.1 голболойынан алған дағдыларын қолдана білу	10.6.3.1 допқа ие болу техникасын бекіту және үйлестірушілік қабілетін дамыту
6.4 Футбол	5.6.4.1 футбол пайда болуының қысқа сипаттамасын білу; 5.6.4.2 қауыпсіздік техникасы ережелерін білу	6.6.4.1 футбол ойынының ережелері мен элементтерін білу	7.6.4.1 футболда допты ұстап алу және беруді меңгеру; 7.6.4.2 футбол ойынында допты алып жүру техникасы мен тактикасын меңгеру	8.6.4.1 футболбойынан алған дағдыларын қолдана білу	9.6.4.1 футболалған дағдыларын қолдана білу	10.6.4.1 допқа ие болу техникасын бекіту және үйлестірушілік қабілетін дамыту

38. Бағдарлама көрмейтін және нашар көретін білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10 сыныптары үшін "Бейімделген дене шынықтыру" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспары негізінде осы Бағдарламаның қосымшасына сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақмерзімді жоспарда әр бөлім бойынша оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

35. Тоқсандағы бөлімдер және бөлім ішіндегі тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Көрмейтін және нашар көретін білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10-сыныптары үшін "Бейімделген дене шынықтыру" пәнінен жаңартылған мазмұндағы оқу бағдарламасына қосымша

Көрмейтін және нашар көретін білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10-сыныптары үшін "Бейімделген дене шынықтыру" пәнінен жаңартылған мазмұнды оқу бағдарламасын асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) 5 сынып:

1 кесте

Бөлім	Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары
1 тоқсан		
1.БДШ білімдерінің негіздері. Салауатты өмір салты жайлы білім жүйесін қалыптастыру.	1.1 Бейімдеушілік дене шынықтыру сабақтарындағы тәртіп ережелері және қауыпсіздік техникасы	5.1.1.1 бейімдеушілік дене шынықтыру сабақтарында спорт залындағы тәртіп ережелері мен қауыпсіздік техникасын білу
	1.2 Жеке гигиена және күн тәртібі	5.1.2.1 салауатты өмір салтының компоненттерін білу
2. Сауықтыру гимнастикасы	2.1 Дене мүсінін қалыптастыру жаттығулары	5.2.1.1 еңкеюлерді орындағаннан кейін дұрыс дене қалпын ұстана білу; 5.2.1.2 айнала отырып бір мезгілде аяқтарын аяқастырған күйде отырып тұру
	2.2 Төпе-теңдік пен қимыл-қозғалыс үйлесімділігінің жаттығулары	5.2.2.1 аяқтардың түрлі бастапқы қалпын ұстана тұрып 90 және 180 градусқа бұрылғанда төпе-теңдікті сақтай білу; 5.2.2.2 қолдарымен еденнен ұстамай отырып, тұру; 5.2.2.3 жылдам қадамдардан кейін бір аяғымен тоқтай білу
	2.3 Тыныс алу жаттығулары	5.2.3.1 дыбыспен дем шығару; 5.2.3.2 сүйікті әндерді орындау
	2.4 Өрмелеп шығу, асып түсу	5.2.4.1 тік сатымен өрмелеп шығудың түрлі тәсілдерін қолдану; 5.2.4.2 аяқтар мен бір қолдың көмегі арқылы қиғаш сатымен өрмелеп шығудың тәсілдерін қолдану;

		5.2.4.3 гимнастикалық қабырғаға кедергілерді жеңе отырып өрмелеу тәсілдерін қолдану
	2.5 Заттармен орындайтын жаттығулар	5.2.5.1 үлкен допты бір қолымен жоғары қарай, еденге және қабырғаға лақтырып, екі қолымен ұстап алу; 5.2.5.2 үлкен допты жоғары қарай лақтырып, 360 градусқа бұрылып, еденнен кері ұшқанда ұстап алу; 5.2.5.3 үлкен допты еденге лақтырып, кері ұшқанда ұстап алу
2 тоқсан		
3. Қимылдық ойындар	3.1 Кеңістікте бағдарын дамыту ойындары	5.3.1.1 кеңістікте бағдарын дамыту ойындарының мағналылығын түсіну
	3.2 Тепе-теңдік пен қимыл-қозғалыс үйлесімділігін дамыту ойындары	5.3.2.1 тепе-теңдік пен қимыл-қозғалыс үйлесімділігін дамыту ойындарының мағналылығын түсіну
	3.3 Естіп бағдарлау ойындары	5.3.3.1 естіп бағдарлау ойындарының мағналылығын түсіну
	3.4 Кедергілерді жеңу ойындары	5.3.4.1 кедергілерді жеңу ойындарының мағналылығын түсіну
	3.5 Тактильдік сезімталдығын дамыту ойындары	5.3.5.1 тактильдік сезімталдығын дамыту ойындарының мағналылығын түсіну
3 тоқсан		
4. Ұлттық және зерделік ойындар	4.1 Тоғызқұмалақ	5.4.1.1 тоғыз құмалақ ойынының ережелерін білу және ойнау
	4.2 Асық	5.4.2.1 асық ойынының ережелерін білу және ойнау
	4.3 Дойбы	5.4.3.1 дойбы ойынының ережелерін білу және ойнау
	4.4 Шахмат	5.4.4.1 шахмат ойынының ережелерін білу және ойнау
5. Жеңіл атлетика	5.1 Жүру	5.5.1.1 жүру түрлерін орындай білу
	5.2 Жүгіру	5.5.2.1 түрлі жүгіру жаттығуларын орындай білу
	5.3 Лақтыру	5.5.3.1 лақтыру реттілігін орындай білу
	5.4 Секіру	5.5.4.1 түрлі секіру жаттығуларын орындай білу
4 тоқсан		
		5.6.1.1 волейбол пайда болуының қысқа сипаттамасын білу;

6. Спорт ойындары	6.1 Волейбол	5.6.1.2 қауыпсіздік техникасы ережелерін білу
	6.2 Баскетбол	5.6.2.1 баскетбол пайда болуының қысқа сипаттамасын білу; 5.6.2.2 қауыпсіздік техникасы ережелерін білу
	6.3 Голбол	5.6.3.1 голбол пайда болуының қысқа сипаттамасын білу; 5.6.3.2 қауыпсіздік техникасы ережелерін білу
	6.4 Футбол	5.6.4.1 футбол пайда болуының қысқа сипаттамасын білу; 5.6.4.2 қауыпсіздік техникасы ережелерін білу

2) 6 сынып:

2 кесте

Бөлім	Ішкібөлімдер	Оқыту мақсаттары
1 тоқсан		
1. БДШ білімдерінің негіздері. Салауатты өмір салты жайлы білім жүйесін қалыптастыру.	1.1 Бейімдеушілік дене шынықтыру сабақтарындағы тәртіп-ережелері және қауыпсіздік техникасы	6.1.1.1 бейімдеушілік дене шынықтыру сабақтарында спорт залындағы тәртіп ережелері мен қауыпсіздік техникасын сақтау
	1.2 Жеке гигиена және күн тәртібі	6.1.2.1 шынығу мен оның ағзаға әсері жайлы білу
2. Сауықтыру гимнастикасы	2.1 Дене мүсінін қалыптастыру жаттығулары	6.2.1.1 қолдарымен бірқатар қимылдар жасағаннан кейін дұрыс дене қалпын ұстана білу; 6.2.1.2 бір аяқпен тұрып тепе-теңдікті ұстана білу
	2.2 Тепе-теңдік пен қимыл-қозғалыс үйлесімділігінің жаттығулары	6.2.2.1 бір аяғымен тұрып түрлі бұрылыстар жасай білу; 6.2.2.2 қолдарымен еденнен ұстамай жатып, тұру; 6.2.2.3 қолдары мен аяқтарының түрлі қалпы күйінде жүре білу, " қарлығаш" тұрысымен тоқтап
	2.3 Тыныс алу жаттығулары	6. 2.3.1 ауызбен және мұрынмен дем алып дем шығару; 6. 2.3.2 баяу және толықтай дем алу
	2.4 Өрмелеп шығу, асып түсу	6.2.4.1 бүйір жақтағы қоссырықтарды ұстап қиғаш сатымен өрмелеп шығудың тәсілдерін қолдану; 6.2.4.2 бір қол, бір аяғының көмегімен гимнастикалық қабырғаға өрмелеу тәсілдерін қолдану

	2.5 Заттармен орындайтын жаттығулар	6.2.5.1 үлкен теннис добын бір қолымен жоғары қарай, еденге және қабырғаға лақтырып, екі қолымен ұстап алу; 6.2.5.2 үлкен теннис добын арқа жағынан төменнен иығы арқылы лақтырып, еденнен кері ұшқанда ұстап алу; 6.2.5.3 жұптасып допты бір-біріне лақтыру
2 тоқсан		
3. Қимылдық ойындар	3.1 Кеңістікте бағдарын дамыту ойындары	6.3.1.1 кеңістікте бағдарлай білу
	3.2 Тепе-теңдік пен қимыл-қозғалыс үйлесімділігін дамыту ойындары	6.3.2.1 тепе-теңдік пен қимыл-қозғалыс үйлесімділігін ұстай білу
	3.3 Естіп бағдарлау ойындары	6.3.3.1 естіп бағдарлай білу
	3.4 Кедергілерді жеңу ойындары	6.3.4.1 кедергілерді жеңе білу
	3.5 Тактильдік сезімталдығын дамыту ойындары	6.3.5.1 тактильдік сезімталдығын дамыта білу
3 тоқсан		
4. Ұлттық және зерделік ойындар	4.1 Тоғызқұмалақ	6.4.1.1 тоғыз құмалақ ойынының түрлі тәсілдерін үйрену
	4.2 Асық	6.4.2.1 асық ойынының түрлі тәсілдерін үйрену
	4.3 Дойбы	6.4.3.1 дойбы ойынының түрлі тәсілдерін үйрену
	4.4 Шахмат	6.4.4.1 шахмат ойынының түрлі тәсілдерін үйрену
5. Жеңіл атлетика	5.1 Жүру	6.5.1.1 жүру түрлерін үйлестіре білу
	5.2 Жүгіру	6.5.2.1 түрлі жүгіру жаттығуларын үйлестіре білу
	5.3 Лақтыру	6.5.3.1 түрлі лақтыру түрлерін үйлестіре білу
	5.4 Секіру	6.5.4.1 түрлі секіру түрлерін үйлестіре білу
4 тоқсан		
6. Спорт ойындары	6.1 Волейбол	6.6.1.1 волейбол ойынының ережелері мен элементтерін білу
	6.2 Баскетбол	6.6.2.1 баскетбол ойынының ережелері мен элементтерін білу
	6.3 Голбол	6.6.3.1 голбол ойынының ережелері мен элементтерін білу
	6.4 Футбол	6.6.4.1 футбол ойынының ережелері мен элементтерін білу

3) 7 сынып:

3 кесте

Бөлім	Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары
1 тоқсан		
1. БДШ білімдерінің негіздері. Салауатты өмір салты жайлы білім жүйесін қалыптастыру.	1.1 Бейімдеушілік дене шынықтыру сабақтарындағы тәртіп ережелері және қауыпсіздік техникасы	7.1.1.1 бейімдеушілік дене шынықтыру сабақтарында жаттығу құрылғыларында жұмыс істеу барысында қауыпсіздік техникасын білу
	1.2 Жеке гигиена және күн тәртібі	7.1.2.1дене жаттығуларының сауықтырушылық және гигиеналық мағынасын түсіну
2. Сауықтыру гимнастикасы	2.1 Дене мүсінін қалыптастыру жаттығулары	7.2.1.1 гимнастикалық орындақта түрлі тәсілдермен жүре білу; 7.2.1.2 гимнастикалық қабырғаның рейкаларымен бір жағына, жоғары, төмен жүру барысында дұрыс дене қалпын ұстана білу
	2.2 Тепе-теңдік пен қимыл-қозғалыс үйлесімділігінің жаттығулары	7.2.2.1 аяғын алға қарай сілтеп 90, 180 и 270 градусқа бұрылыстар жасай білу; 7.2.2.2 шектелген тіреу жағдайында бір қалыпты ұстай білу; 7.2.2.3 дұрыс дене қалпын, жүріс мәнерін ұстануға үйрену
	2.3 Тыныс алу жаттығулары	7.2.3.1 жүйелі тұрғыда дем алу жаттығуларын орындау; 7.2.3.2 толықтай тыныс алу
	2.4 Өрмелеп шығу, асып түсу	қол, аяғымен кезектеп ұстап, басып жүру арқылы тік сатымен өрмелеп шығудың тәсілдерін қолдану; 7.2.4.2 қол, аяғымен бір мезетте ұстап, басып жүруарқылы тік сатымен өрмелеп шығудың тәсілдерін қолдану
	2.5 Заттармен орындайтын жаттығулар	7.2.5.1 үлкен теннис добын бір қолымен жоғары қарай, еденге және қабырғаға лақтырып, екі қолымен ұстап алу; 7.2.5.2 арқасымен жатқан күйі допты жоғары қарай лақтырып, аяғымен тұрып үлгеріп, допты ұстап алу; 7.2.5.3 екі допты жоғары қарай лақтырып, ұстап алу
2 тоқсан		

3. Қимылдық ойындар	3.1 Кеңістікте бағдарын дамыту ойындары	7.3.1.1 кеңістікте бағдарын дамыту ойындары кезінде өз іс-әректің үйлестіре білу
	3.2 Тепе-теңдік пен қимыл-қозғалыс үйлесімділігін дамыту ойындары	7.3.2.1 тепе-теңдік пен қимыл-қозғалыс үйлесімділігін дамыту ойындары кезінде өз іс-әректің үйлестіре білу
	3.3 Естіп бағдарлау ойындары	7.3.3.1 естіп бағдарлау ойындары кезінде өз іс-әректің үйлестіре білу
	3.4 Кедергілерді жеңу ойындары	7.3.4.1 кедергілерді жеңу ойындары кезінде өз іс-әректің үйлестіре білу
	3.5 Тактильдік сезімталдығын дамыту ойындары	7.3.5.1 ойындар кезінде өз іс-әректің үйлестіре білу
3 тоқсан		
4. Ұлттық және зерделік ойындар	4.1 Тоғызқұмалақ	7.4.1.1 тоғыз құмалақ ойынының бірнеше амалдарын білу
	4.2 Асық	7.4.2.1 асық ойынының бірнеше амалдарын білу
	4.3 Дойбы	7.4.3.1 дойбы ойынының бірнеше амалдарын білу
	4.4 Шахмат	7.4.4.1 шахмат ойынының бірнеше амалдарын білу
5. Жеңіл атлетика	5.1 Жүру	7.5.1.1 жүру техникасын дамыту
	5.2 Жүгіру	7.5.2.1 жүгіру техникасын дамыту
	5.3 Лақтыру	7.5.3.1 лақтыру техникасын дамыту
	5.4 Секіру	7.5.4.1 секіру техникасын дамыту
4 тоқсан		
6. Спорт ойындары	6.1 Волейбол	7.6.1.1 волейболдағы допты беру техникасы мен тактикасын білу; 7.6.1.2 волейболда допты ұстап алу және беруді меңгеру
	6.2 Баскетбол	7.6.2.1 баскетболда допты ұстап алу және беруді меңгеру; 8.6.2.2 баскетболда допты беру техникасы мен тактикасын білу
	6.3 Голбол	7.6.3.1 голболда да допты ұстап алу және беруді меңгеру; 7.6.3.2 голбол ойынының техникасы мен тактикасын меңгеру
	6.4 Футбол	7.6.4.1 футболда допты ұстап алу және беруді меңгеру;

7.6.4.2 футбол ойынында допты алып жүру техникасы мен тактикасын меңгеру

4) 8 сынып:
4 кесте

Бөлім	Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары
1 тоқсан		
1. БДШ білімдерінің негіздері. Салауатты өмір салты жайлы білім жүйесін қалыптастыру.	1.1 Бейімдеушілік дене шынықтыру сабақтарындағы тәртіп ережелері және қауыпсіздік техникасы	8.1.1.1 бейімдеушілік дене шынықтыру сабақтарында жаттығу құрылғыларында жұмыс істеу барысында қауыпсіздік техникасын білу
	1.2 Жеке гигиена және күн тәртібі	8.1.2.1 ой және дене еңбегінің алмасуын сақтау
2. Сауықтыру гимнастикасы	2.1 Дене мүсінін қалыптастыру жаттығулары	8.2.1.1 басына жүк қойып жүру барысында дұрыс дене қалпын ұстана білу; 8.2.1.2 бір орында тұрып секіру барысында дұрыс дене қалпын ұстана білу
	2.2 Тепе-теңдік пен қимыл-қозғалыс үйлесімділігінің жаттығулары	8.2.2.1 270 және 360 градусқа түрлі бұрылыстар орындай білу 8.2.2.2 арқасымен жатыу жағдайынан жоғары бұрыш жағдайына отыра білу; 8.2.2.3 салынған текшелердің немесе жұмсақ кілемше үстімен жан-жаққа қарай жүру
	2.3 Тыныс алу жаттығулары	8.2.3.1 ішпен тыныс алу алу; 8.2.3.2 кеудемен тыныс алу; 8.2.3.3 10 ға дейін санап тынысын шығармай ұстау
	2.4 Өрмелеп шығу, асып түсу	8.2.4.1 жылдамдықпен гимнастикалық қабырғаға өрмелеу тәсілдерін қолдану; 8.2.4.2 аяқтары мен бір қолының көмегімен кедергілерді жеңе отырып өрмелеу тәсілдерін қолдану
	2.5 Заттармен орындайтын жаттығулар	8.2.5.1 нығыздалған допты бір қолынан екінші қолына басынан жоғары лақтырып, ұстап алу; 8.2.5.2 жүріп бара жатып нығыздалған допты жоғары лақтырып, ұстап алу; 8.2.5.3 нығыздалған допты бір қолымен жоғары қарай лақтырып, ұстап алу
2 тоқсан		

3. Қимылдық ойындар	3.1 Кеңістікте бағдарын дамыту ойындары	8.3.1.1 кеңістікте бағдарын дамытудағдыларын дамыту
	3.2 Тепе-теңдік пен қимыл-қозғалыс үйлесімділігін дамыту ойындары	8.3.2.1 тепе-теңдік пен қимыл-қозғалыс үйлесімділігін дамыту дағдыларын дамыту
	3.3 Естіп бағдарлау ойындары	8.3.3.1 естіп бағдарлау дағдыларын дамыту
	3.4 Кедергілерді жеңу ойындары	8.3.4.1 кедергілерді жеңе білуде дағдыларын дамыту
	3.5 Тактильдік сезімталдығын дамыту ойындары	8.3.5.1 тактильдік сезімталдығын дамыту
3 тоқсан		
4. Ұлттық және зерделік ойындар	4.1 Тоғызқұмалақ	8.4.1.1 тоғыз құмалақ ойынының түрлі ойын сатыларын үйрену
	4.2 Асық	8.4.2.1 асық ойынының ойынының түрлі ойын сатыларын үйрену
	4.3 Дойбы	8.4.3.1 дойбы ойынының түрлі ойын сатыларын үйрену
	4.4 Шахмат	8.4.4.1 шахмат ойынының түрлі ойын сатыларын үйрену
5. Жеңіл атлетика	5.1 Жүру	8.5.1.1 түрлі жүру техникасын қолдану
	5.2 Жүгіру	8.5.2.1 түрлі жүгіру техникасын қолдану
	5.3 Лақтыру	8.5.3.1 түрлі лақтыру техникасын қолдану
	5.4 Секіру	8.5.4.1 түрлі секіру техникасын қолдану
4 тоқсан		
6. Спорт ойындары	6.1 Волейбол	8.6.1.1 волейбол ойынынан алған дағдыларын қолдана білу
	6.2 Баскетбол	8.6.2.1 баскетбол ойынынан алған дағдыларын қолдана білу
	6.3 Голбол	8.6.3.1 голбол ойынынан алған дағдыларын қолдана білу
	6.4 Футбол	8.6.4.1 футбол ойынынан алған дағдыларын қолдана білу

5) 9сынып:

5 кесте

Бөлім	Ішкі бөлімдер	Оқыту мақсаттары
1 тоқсан		
1. БДШ білімдерінің негіздері. Салауатты өмір салты жайлы білім жүйесін қалыптастыру.	1.1 Бейімдеушілік дене шынықтыру сабақтарындағы тәртіп ережелері және қауыпсіздік техникасы	9.1.1.1 бейімдеушілік дене шынықтыру сабақтарында алғашқы дәрігерге дейінгі көмегін көрсету нұсқауларын білу
	1.2 Жеке гигиена және күн тәртібі	9.1.2.1 өзін-өзі бақылау және өзін-өзі қадағалау жүргізе білу

2. Сауықтыру гимнастикасы	2.1 Дене мүсінін қалыптастыру жаттығулары	9.2.1.1 дұрыс дене қалпын ұстана тұрып аяқ саусақтарымен түрлі заттарды ұстап, жылжытып қоя білу; 9.2.1.2 аяқтарының ұшымен, табандарының ішкі және сыртқы жағымен жүру
	2.2 Тепе-теңдік пен қимыл-қозғалыс үйлесімділігінің жаттығулары	9.2.2.1 бір аяғымен тепе-теңдік ұстап тұрып 270-360 градусқа түрлі бұрылыстар жасай білу, аяғының ұшымен тоқтап; 9.2.2.2 бір аяғымен тепе-теңдік ұстап тұрып 360-450 градусқа түрлі бұрылыстар жасай білу, аяғының ұшымен тоқтап
	2.3 Тыныс алу жаттығулары	9.2.3.1 ішкі мүшелерді массаждау үшін терең, ішкі көк етті белсенді қозғалта тыныс алу; 9.2.3.2 15 ке дейін санап тынысын шығармай ұстау
	2.4 Өрмелеп шығу, асып түсу	9.2.4.1 бір снарядтан екіншісіне асып түсу; 9.2.4.2 тік арқанмен өрмелеп шығудың тәсілдерін қолдану; 9.2.4.3 түрлі снарядтардан кедергілермен өрмелеп, асып түсудің түрлі тәсілдерін қолдану
	2.5 Заттармен орындайтын жаттығулар	9.2.5.1 нығыздалған допты бір қолынан екінші қолына басынан жоғары лақтырып, ұстап алу; 9.2.5.2 нығыздалған допты екі тізесімен қысып ұстап, жүру; 9.2.5.3 нығыздалған допты тізелерімен қысып ұстап, екі аяғымен секіру
2 тоқсан		
3. Қимылдық ойындар	3.1 Кеңістікте бағдарын дамыту ойындары	9.3.1.1 кеңістікте бағдарын дамытудағыларын қолдану
	3.2 Тепе-теңдік пен қимыл-қозғалыс үйлесімділігін дамыту ойындары	9.3.2.1 тепе-теңдік пен қимыл-қозғалыс үйлесімділігін дамыту дағдыларын қолдану
	3.3 Естіп бағдарлау ойындары	9.3.3.1 естіп бағдарлауын дамыту дағдыларын қолдану
	3.4 Кедергілерді жеңу ойындары	9.3.4.1 кедергілерді жеңе білуде дағдыларын қолдану
	3.5 Тактильдік сезімталдығын дамыту ойындары	9.3.5.1 үйренген дағдылары мен қабілеттерін қолдану
3 тоқсан		
	4.1 Тоғызқұмалақ	9.4.1.1 тоғыз құмалақойынынан алған дағдыларын қолдана білу

4. Ұлттық және зерделік ойындар	4.2 Асық	9.4.2.1 асық ойынынан алған дағдыларын қолдана білу
	4.3 Дойбы	9.4.3.1 дойбыойынынан алған дағдыларын қолдана білу
	4.4 Шахмат	9.4.4.1 шахматойынынан алған дағдыларын қолдана білу
5. Жеңіл атлетика	5.1 Жүру	9.5.1.1 жүру техникасын игеру
	5.2 Жүгіру	9.5.2.1 жүгіру техникасын өз бетінше игеру
	5.3 Лақтыру	9.5.3.1 лақтыру техникасын игеру
	5.4 Секіру	9.5.4.1 секіру техникасын игеру
4 тоқсан		
6. Спорт ойындары	6.1 Волейбол	9.6.1.1 волейбол ойынынан алған дағдыларын пайдалана білу
	6.2 Баскетбол	9.6.2.1 баскетбол ойынынан алған дағдыларын пайдалана білу
	6.3 Голбол	9.6.3.1 голбол ойынынан алған дағдыларын қолдана білу
	6.4 Футбол	9.6.4.1 футбол ойынынан алған дағдыларын қолдана білу

**б) 10сынып:
6 кесте**

Бөлім	Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары
1 тоқсан		
1. БДШ білімдерінің негіздері. Салауатты өмір салты жайлы білім жүйесін қалыптастыру.	1.1 Бейімдеушілік дене шынықтыру сабақтарындағы тәртіп ережелері және қауыпсіздік техникасы	10.1.1.1 бейімдеушілік дене шынықтыру сабақтарында жарақат алу жағдайларында алғашқы көмекті көрсете білу
	1.2 Жеке гигиена және күн тәртібі	10.1.2.1 өз үлгісімен салауатты өмір салтының денсаулыққа әсерін көрсету
2. Сауықтыру гимнастикасы	2.1 Дене мүсінін қалыптастыру жаттығулары	10.2.1.1 үйренген дағдылары мен қабілеттерін жеке өмірінде пайдалану; 10.2.1.2 үйренген дағдылары мен қабілеттерін бекіту
	2.2 Тепе-теңдік пен қимыл-қозғалыс үйлесімділігінің жаттығулары	10.2.2.1 бір аяғымен тұрып тепе-теңдік сақтап допты жоғары лақтырып қайта ұстау; 10.2.2.2 бірнеше жүгіріс пен жылдамдатқан қадамдардан кейін тепе-теңдікті сақтай білу; 10.2.2.3 басындағы жүкпен түзу сызықтың бойымен арқасымен алға қарай жүру
	2.3 Тыныс алу жаттығулары	10.2.3.1 тыныс алу жаттығуларының көмегімен өкпе вентиляциясын жақсарту;

		10.2.3.2 20 ға дейін санап тынысын шығармай ұстау
	2.4 Өрмелеп шығу, асып түсу	10.2.4.1 тек қолдарының көмегімен гимнастикалық сатыға өрмелеу; 10.2.4.2 арқанмен өрмелеудің түрлі тәсілдерін қолдану
	2.5 Заттармен орындайтын жаттығулар	10.2.5.1 тізесімен тұрып нығыздалған допты басынан асыра лақтыру; 10.2.5.2 арқасымен жатқан күйі, допты табандарымен қысып алып, аяқтарын жан-жаққа қозғалту; 10.2.5.3 табандарымен қысып алған нығыздалған допты бір-біріне беру
2 тоқсан		
3. Қимылдық ойындар	3.1 Кеңістікте бағдарын дамыту ойындары	10.3.1.1 кеңістікте бағдарын дамытудағыларын пайдалана білу
	3.2 Тепе-теңдік пен қимыл-қозғалыс үйлесімділігін дамыту ойындары	10.3.2.1 тепе-теңдік пен қимыл-қозғалыс үйлесімділігін дамыту дағдыларын пайдалана білу
	3.3 Естіп бағдарлау ойындары	10.3.3.1 естіп бағдарлауын дамыту дағдыларын пайдалана білу
	3.4 Кедергілерді жеңу ойындары	10.3.4.1 кедергілерді жеңе білу дағдыларын пайдалана білу
	3.5 Тактильдік сезімталдығын дамыту ойындары	10.3.5.1 тактильдік сезімталдығын дамыту дағдыларын пайдалана білу
3 тоқсан		
4. Ұлттық және зерделік ойындар	4.1 Тоғызқұмалақ	10.4.1.1 тоғыз құмалақ ойынынан алған дағдыларын пайдалана білу
	4.2 Асық	10.4.2.1 асық ойынынан алған дағдыларын пайдалана білу
	4.3 Дойбы	10.4.3.1 дойбы ойынынан алған дағдыларын пайдалана білу
	4.4 Шахмат	10.4.4.1 шахмат ойынынан алған дағдыларын пайдалана білу
5. Жеңіл атлетика	5.1 Жүру	10.5.1.1 үйренген жүру дағдыларын бекіту
	5.2 Жүгіру	10.5.2.1 үйренген жүгіру дағдыларын бекіту
	5.3 Лақтыру	10.5.3.1 үйренген лақтыру дағдыларын бекіту
	5.4 Секіру	10.5.4.1 үйренген секіру дағдыларын бекіту

4 тоқсан		
6. Спорт ойындары	6.1 Волейбол	10.6.1.1 допқа ие болу техникасын бекіту және үйлестірушілік қабілетін дамыту
	6.2 Баскетбол	10.6.2.1 допқа ие болу техникасын бекіту және үйлестірушілік қабілетін дамыту
	6.3 Голбол	10.6.3.1 допқа ие болу техникасын бекіту және үйлестірушілік қабілетін дамыту
	6.4 Футбол	10.6.4.1 допқа ие болу техникасын бекіту және үйлестірушілік қабілетін дамыту

Қазақстан Республикасының
Білім және ғылым министрі
2022 жылғы 1 сәуірдегі
№ 123 бұйрығына
32-қосымша
Қазақстан Республикасы Білім
және ғылым министрінің
2013 жылғы 3 сәуірдегі
№ 115 бұйрығына
669-қосымша

Тірек-қозғалыс аппараты бұзылған білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10-сыныптары үшін "Ағылшын тілі" пәнінен жаңартылған мазмұнды үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Тірек-қозғалыс аппараты бұзылған (бұдан әрі – ТҚАБ) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-9-сыныптары үшін "Ағылшын тілі" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі-Бағдарлама) "Білім туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 5-бабы б) тармақшасына сәйкес әзірленген.

2. Бағдарламаның мақсаты - ауызша (тыңдалым және айтылым) және жазбаша (оқылым және жазылым) сөйлеу белсенділігі нысанындағы "төмен – орта В1" деңгейінің коммуникативтік құзыреттілігін қалыптастыру, ағылшын тілін пайдалана отырып, әлеуметтік - коммуникативтік дағдыларды қалыптастыру, ағылшын тілді елдердің мәдениетін зерттеу.

3. Бағдарламаның Міндеттері:

1) оқушылардың сөйлеу мүмкіндіктері мен қажеттіліктерін ескере отырып, шет тілінде сөйлеу дағдыларын қалыптастыру;

2) шет тілінде ауызша және жазбаша сөйлеу тілін меңгеру үшін қол жетімді және қажетті қарапайым лингвистикалық ұғымдарды меңгерту;

3) екі тілді сөздігін, оның ішіндегі транскрипцияны қолдануды үйрету;

4) ана және ағылшын тілдерінде байқалатын қарапайым лингвистикалық ұғымдар туралы білімді қалыптастыру (дыбыс, әріп, сөз, сөйлем, сөйлеу бөлігі, интонация);

5) болымды, болымсыз және сұраулы сөйлемдерді дұрыс интонациялау дағдыларын қалыптастырады;

6) сөздердің қажетті көлемін, мәлімдеме түрлерінің жеткілікті санын, қарапайым диалог жүргізудің стратегиясы мен тактикалық қадамдарын меңгеруді қамтамасыз ету.

7) орфографиялық, лексикалық немесе грамматикалық дағдыларды қалыптастыру оқу міндетіне сәйкес сөздерді, сөйлемдерді, мәтіндерді ағылшын тілінде көшіру, сөздерді енгізу немесе өзгерту қабілетіліктерін қалыптастыру.

4. Түзету-дамыту міндеттері:

1) білім алушылардың жеке тұлғасын дамыту, зейінін, ойлау, есте сақтау және қиялын дамыту; шетел тілін одан әрі игеруге ынталандыру;

2) білім алушылардың қозғалыс дағдыларын түзетуге ықпал ету; есту қабылдауын дамыту; сабақта сөйлеу қарым-қатынасына жағдай жасау, сөйлеу практикасын кеңейту;

3) оқушылардың жеке қасиеттерін, олардың сөйлеу қабілеттерін арнайы ұйымдастырылған коммуникациялық ситуацияларға, рөлдік ойындарға қатысу процесінде, тілдік материалды игеру барысында дамыту;

4) тілдік құбылыстарды (дыбыстар, әріптер, әріп тіркестері, сөздер, сөз тіркестері мен сөйлемдер) бақылау, салыстыру және қарапайым талдау процестерін дамыту.

2-тарау. Оқу процесін ұйымдастырудағы педагогикалық тәсілдер

5. Ағылшын тілін оқытудағы негізгі педагогикалық тәсілдер: гуманистік, коммуникативті, іс-әрекеттік, құзыреттілік, сараланған және тұлғаға бағытталған болып бөлінеді.

6. Гуманистік тәсіл оқу процесінің барлық қатысушыларына деген құрметтеуді, басқа мәдениеттерге құрметпен қарауды қамтамасыз етеді және жеке моральдық қасиеттерді дамытады.

7. Коммуникативтік тәсіл сөйлеу дағдыларын дамытуда, тілдік нормаларды барлық оқушылармен, оның ішінде ТҚАБ бар оқушылармен тікелей қарым-қатынаста қолдану үшін негізгі болып табылады.

8. Іс-әрекеттік тәсіл әр оқушының оқу процесіне белсенді қатысуын қамтамасыз етеді, олардың мотивациясы мен білім алу процесіне саналы көзқарасын қалыптастырады.

9. Құзыреттілік тәсіл белгілі бір тілдік құзыреттіліктерді игеруді ғана емес, сонымен қатар оларды әртүрлі өмірлік жағдайларда қолдануды қамтамасыз етеді.

10. Оқытудың сараланған тәсілі әртүрлі деңгейдегі оқушыларға оқуды жалғастыруға және өз деңгейінде табысты болуға мүмкіндік береді. ТҚАБ бар оқушылар үшін бұл жетекші педагогикалық тәсілдердің бірі, өйткені физикалық мүмкіндіктер деңгейі әр оқушыда айтарлықтай ерекшеленеді.

11. Тұлғаға бағытталған тәсіл білім алушылардың жеке мүмкіндіктерін, қызығушылықтарын, танымдық саласының ерекшеліктерін ескеруге мүмкіндік береді.

12. Жеке қасиеттерді дамыту оқу дағдыларының кең спектрімен үйлесе отырып, білім берудің мынадай базалық құндылықтарын қалыптастыруды қамтамасыз етеді: "Қазақстандық патриотизм және азаматтық жауапкершілік", "құрмет", "ынтымақтастық", "жұмыс және шығармашылық", "адалдық", "үздіксіз оқыту". Бұл құндылықтар оқушылардың күнделікті іс-әрекетінің мотивациясын, өзін-өзі тануды қалыптастырады.

13. Тәсілдерге сәйкес оқытудың мынадай принциптері қолданылады:

1) дамытушылық оқыту принципі әр оқушының танымдық, физикалық, эмоционалды саласын дамытуды қамтамасыз етеді;

2) көрнекілік принципі иллюстрацияларды, кестелерді, схемаларды, бейне материалдарды қолдануды қамтиды;

3) қолжетімділік принципі оқу материалын оқушылардың нақты мүмкіндіктеріне бейімдеуге негізделеді;

4) жүйелілік пен дәйектілік принципі оқытуды жалпыдан жекеге дейін ұйымдастырады, бекітілген білімге сүйенеді;

5) теория мен практиканың байланыс принципі алынған білімді практикалық қолдануды қамтамасыз етеді;

6) аяқтау принципі әр зерттелген бөлім үшін материалды игеру деңгейін бақылауды және тексеруді қамтамасыз етеді.

14. ТҚАБ бар оқушыларды ағылшын тілін оқытудағы тәсілдер мен принциптерге сәйкес келесі әдістер қолданылады:

1) аудиолингвальды әдіс ТҚАБ бар оқушылар үшін негізгі әдіс ретінде қолданылады;

2) TPR әдісі сабақта жаңа сөздер мен сөйлеу құрылымдарын есте сақтауға көмектеседі;

3) зерттелген материалды бекіту үшін "Silentway" вербалды емес әдісін қолдануға болады.

15. "Ағылшын тілі" пәні бөлімдерінің мазмұнында ТҚАБ бар білім алушыларға оқу материалын тиімді және қолжетімді меңгеруге ықпал ететін мынадай ерекшеліктер көрсетілген:

1) белсенді сөздікті қысқарту;

2) жазбаша тапсырмалар көлемін азайту;

3) грамматикалық құрылымдарды жеңілдету;

4) қайталау санын көбейту;

5) айтылымды жақсарту үшін түзету тапсырмаларын қолдану.

16. ТҚАБ бар оқушыларды оқытуда келесі практикалық тәсілдер қолданылады:

1) сөздерді белсендіру үшін сөздік-журнал (суреттері бар) жүргізу;

2) сөйлесу плакаттарын қолдану;

- 3) әртүрлі деңгейдегі сөйлеуді түсінуге арналған жаттығуларды қолдану;
- 4) көп деңгейлі жазбаша тапсырмалар мен емле тапсырмаларын қолдану;
- 5) диалогтарды ойнау;
- 6) "сөйле және қозғал" жаттығуларын қолдану;
- 7) бірлескен тапсырмаларды қолдану;
- 8) "тізбек" бойынша оқу және жауап беру;
- 9) тыңдауға арналған ойындар (сөзді, фразаны тап, сұраққа жауап бер);
- 10) видео көру (сөздік, диалогтар, жағдайлар);
- 11) дене мүмкіндіктеріне сәйкес жобалық қызметті жүргізу;
- 12) ақпаратты, коммуникацияны іздеу, пайдалану және құру үшін АКТ пайдалану;
- 13) физикалық және сөйлеу ерекшеліктерін жеңу;
- 14) танымдық процестерді дамытуға ықпал ететін жаттығуларды қолдану;
- 15) 8, 9-сыныптардың мазмұнын 8, 9, 10-сыныптар ішінде зерделеу;

16) грамматика бойынша тақырыптарды бекіту үшін уақытты көбейту арқылы мазмұнды бейімдеу.

17. "Ағылшын тілі" пәні түзету циклі төмендегідей пәндермен байланысты:

- 1) ЕДШ, қозғалыс әдістері мен жазбаша тапсырмаларды қолдану арқылы;
- 2) логопедия, тыңдау және сөйлеу тапсырмалары, айтылым дағдыларын дамыту арқылы;
- 3) психология, қарым-қатынас дағдыларын дамыту, оқу мотивациясы, өзін-өзі бақылау, жоспарлау арқылы.

18. Ағылшын тілі сабақтарында ТҚАБ бар білім алушылар үшін арнайы жабдықтар: вертикализаторлар, арнайы парталар мен орындықтар, жеке жұмыс дәптерлері, аудио жүйелер, электрондық кітаптар мен плакаттар қолданылады.

19. Ағылшын тілін оқыту нәтижелерін бағалау критериалды бағалау жүйесіне сәйкес жүзеге асырылады.

20. ТҚАБ бар оқушылар үшін бағалау критерийлері олардың нақты физикалық мүмкіндіктеріне сәйкес келетін икемді құрылымға ие. Бағалау негізінен немесе тек ауызша, жазбаша немесе тест түрінде жүргізілуі мүмкін.

3-тарау. "Ағылшын тілі" пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

21. "Ағылшын тілі" пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

- 1) 5 - сыныпта – аптасына 3 сағат, оқу жылында 102 сағатты;
- 2) 6 – сыныпта – аптасына 3 сағат, оқу жылында 102 сағатты;
- 3) 7 - сыныпта – аптасына 3 сағат, оқу жылында 102 сағатты;
- 4) 8 - сыныпта – аптасына 3 сағат, оқу жылында 102 сағатты;
- 5) 9 - сыныпта – аптасына 3 сағат, оқу жылында 102 сағатты;
- 6) 10 – сыныпта – аптасына 3 сағат, оқу жылында 102 сағатты құрайды.

22. "Бағдарламаның" мазмұны мынадай бөлімдерді қамтиды:

- 1) "Тыңдалым";
- 2) "Айтылым";
- 3) "Оқылым";
- 4) "Жазылым";
- 5) "Тілдік нормалар".

23. 5-сыныпқа арналған бағдарлама мазмұны:

1) тыңдалым: қысқа диалогтар, әңгімелер, бейнефильмдер түрінде оқулықтан сыныптағы сөйлеу мен аудиожазбаларды ажырата білу. Тыңдау уақыты 5 минутқа дейін, 2 қайталау;

2) айтылым: жеке ақпаратты сұрау; бөлмені немесе орынды сипаттау; сыртқы келбетті сипаттау; мінезді сипаттау; күнделікті істер туралы айту; отбасы, достары туралы айту; уақытты айту; жұмыс туралы айту; келісім/ келіспеушілік; өткен туралы айту; қайталау; жануарларды сипаттау; қорқыныш білдіру; өз көзқарасын білдіру; болжамдар / ұсыныстар жасау; әр түрлі іс-шаралар мен ауа-райы туралы айту; айтылу: /s/, /z/, /iz/, /ei/, /æ/, /wəz/, /wəɪ/, /wɑz/, /t/, /d/, /ɑ:/, /ɔ:/, /ʌ /, /u:/, /iŋ/;

3) оқылым: әртүрлі түсіну деңгейі бар мәтіндерді оқу; шындық\ жалған/ мәлімдеме айтылмаған; бос орындарды толтыру; қосылу тапсырмалары; сұрақтарға жауаптар; сөйлемдерді толықтыру;

4) жазылым: өз бөлмесінің қысқаша сипаттамасы; сөздік диктанттар; мультфильм кейіпкері туралы қысқа мақала; отбасы туралы қысқа мақала; дос туралы хат; жұмыс туралы қысқа мақала; мифтік болмыстың қысқаша тұсаукесері; суреттелген оқиға; жануар туралы фактілер; плакат; сүйікті спорт туралы қысқа мақала; жылдың сүйікті уақыты туралы қысқа мақала;

5) тілдік нормалар: артикльдерді қолдану; көпше түр; орын предлогтары; havegot; сұраулы сөздер; this/ these – that/ those; қарапайым осы шақ; есімдіктер; haveto /don ' thaveto; was/were; қарапайым өткен шақ; had; could; therewas/ therewere; сын есімдер; ерекше үстеулер; much/ many; a/some; созылмалы осы шақ; can.

24. 6-сыныпқа арналған бағдарлама мазмұны:

1) тыңдалым: қысқа диалогтар, әңгімелер, бейнефильмдер түрінде оқулықтан сыныптағы сөйлеу мен аудиожазбаларды ажырата білу. Тыңдау уақыты 7 минутқа дейін, 2 қайталау;

2) айтылым: жеке ақпарат сұрау; мектеп пен сынып туралы сөйлесу; қозғалыс бағытын сұрау және айту; адамдардың сыртқы келбеті мен мінезін сипаттау; өткен туралы айту; әңгімелер айту; ауа-райы туралы айту; фильмдер туралы айту; денсаулық туралы сұрау және айту; болашақ жоспарлар туралы айту; тарихтың қысқаша мазмұнын жеткізу; салыстыру; дүкендердегі диалогтар; мектепке баратын жолын сипаттау; айтылу: /t/, /d/, /id/, /i:/, /ei/; сұраулы интонация;

3) оқылым: әртүрлі түсіну деңгейі бар мәтіндерді оқу; шындық \ жалған\ айтылмаған мәлімдемелер; бос орындарды толтыру; қосылу тапсырмалары; сұрақтарға жауаптар; бірнеше таңдауы бар сөйлем-диалогтарды толықтыру; түсіну;

4) жазылым: серіктес туралы қысқа мәтіндер; идеалды мектеп туралы қысқа мақалалар; демалыс күндері туралы қысқа абзац; сапар туралы электрондық хат; мұхит туралы сұрақтар; екі орынды салыстыру хаты; тарих; досына мәтіндік хабарлама; саябақ блогы; суреттелген әңгіме; мүсін туралы қысқа мәтін; мектепке бару туралы қысқа абзац;

5) тілдік нормалар: present simple/ present continuous; етістіктер + -ing/ to –infinitive; сын есімдердің салыстырмалы және жоғары формасы; past simple; present perfect; for/ since; past continuous; have to/ don 't have to; must/ mustn' t; есептелетін/ есептелмейтін; will/won ' t; be going to; a/an – some/ any/ every/ no; the passive (present simple / past simple); question tags.

25. 7-сыныпқа арналған бағдарлама мазмұны:

1) тыңдалым: аудиожазбалар, видео және диалогтармен шынайы сөйлесу, мәтіндер, 8 минутқа дейінгі әңгімелер, 1-2 қайталау;

2) айтылым: хобби туралы айту; жоспарлар жасау; көріністерді сипаттау; өткен әдеттер туралы айту; кеңестер беру; тәжірибе туралы сұрау және айту; өткен тарих туралы айту; болашақ жоспарлар туралы айту; фольклорлық оқиғаларды ұсыну; өз пікірін білдіру; дәстүрлі музыкалық аспаптарды таныстыру; тамақтану әдеттерін талқылау; киімге түсініктеме беру;

3) оқылым: әртүрлі түсіну деңгейі бар мәтіндерді оқу; шындық \ жалған\ айтылмаған мәлімдемелер; бос орындарды толтыру; қосылу тапсырмалары; сұрақтарға жауаптар; бірнеше таңдауы бар сөйлем-диалогтарды толықтыру; түсіну;

4) жазылым: сіздің хоббиіңіз туралы мақала; плакат; уақыт капсуласына не салғаныңыз туралы қысқа параграф; демалыс туралы қысқа мақала; ескерткішке қауіп туралы параграф; күн жүйесі немесе жаһандық жылыну туралы презентация; кітаптың сипаттамасы; тарих; сүйікті фильм туралы хат; мифтің қысқаша мазмұны; өмір салтыңыз туралы мәтін; суреттің қысқаша сипаттамасы; мақала-жеке тұлғаның сипаттамасы;

5) тілдік нормалар: presentsimple/ presentcontinuous; жекеше\ көпше зат есімдер; салыстырмалы және жоғары сын есімдер; can/ could/ usedto; сын есімдер; -ing/-ed сын есімдер; should/shouldn ' t; presentperfect; just –yet - already - since - for; pastsimple; will; begoingto; пассивті залог; pastcontinuous; шартты сөйлемдер 0,1,2 түрі; етістіктер + ing/ to / infinitive; салыстырмалы сөйлемдер (who/which/ where); тікелей сөйлеу.

26. 8-сыныпқа арналған бағдарлама мазмұны:

1) тыңдалым: аудиожазбалар, видео, диалогтармен шынайы сөйлеу, мәтіндер, 10 минутқа дейінгі әңгімелер, 1-2 қайталау;

2) айтылым: даланы таныстыру; досына сыйлық сатып алу; теледидар бағдарламасының сипаттамасы; спорт презентациясы; кеңес сұрау және беру; мәтіннің қысқаша мазмұны; кейіпкерді таныстыру; жануарларға қауіпті көмек туралы талқылау; сапар ұсыну; паспорттық бақылаудан өту; интонация; сұрақ және леп сезімдері; айтылуы: қатаң дыбыстар, /ju:/, /a:/;

3) оқылым: әртүрлі түсіну деңгейі бар мәтіндерді оқу; шындық \ жалған\ айтылмаған мәлімдемелер; бос орындарды толтыру; қосылу тапсырмалары; сұрақтарға жауаптар; бірнеше таңдауы бар сөйлем-диалогтарды толықтыру ; түсіну;

4) жазылым: фильм туралы хат; проблемаларды шешуді ұсынатын эссе; мектеп журналына сұхбат; жақсы және жаман эссе; теледидар нұсқаулығы; концерттің сипаттамасы; спорт туралы қысқа мәтін; кеңес хаты; мифтік жоғалған қала туралы қысқа мақала; әдемі жер (табиғат) туралы мақала; сапар туралы хат;

5) тілдік нормалар: infinitive - - ing формалары; етістіктерден зат есімдердің пайда болуы; себептердің тәуелді сөйлемдері; presentsimple; presentcontinuous; presentperfect; сын есімдерді қалыптастыруға арналған жұрнақтар; pastsimple; pastcontinuous; өткен әдеттер; салыстыру; will/ begoingto; шартты сөйлемдер; some-any-no; many-much; пассивті кепіл; модальды етістіктер.

27. 9-сыныпқа арналған бағдарлама мазмұны:

1) тыңдалым: аудиожазбалар, бейнелер және диалогтармен тірі сөйлеу, мәтіндер, 15 минутқа дейін әңгімелер, 1 қайталау;

2) айтылым: фестиваль презентациясы; тамақтану және сусындар туралы сөйлесу; таңғы асқа тапсырыс беру; жұмысты салыстыру; жұмысқа қабылдау туралы сұхбат; мансап ерекшеліктерін талқылау; ұлттық ойындар туралы айту; зиян туралы айту; орналасқан жерін сипаттау; үйіңізді сипаттау; орындар туралы сөйлесу; құтқару қызметтерін шақыру; айтылуы: көп мағыналы сөздер, /u:/, /ai/, / əi/, / ə:/;

3) оқылым: әртүрлі түсіну деңгейі бар мәтіндерді оқу; шындық \ жалған\ айтылмаған мәлімдемелер; бос орындарды толтыру; қосылу тапсырмалары; сұрақтарға жауаптар; бірнеше таңдауы бар сөйлем-диалогтарды толықтыру; түсіну;

4) жазылым: фестиваль күнтізбесі; ұсыныс хаты; сүйікті тамағыңызды сипаттайтын хат; ерекше жұмыс туралы қысқа мәтін; танымал тұлға туралы қысқаша мақала; эссе пікірі; мәтіннің қысқаша мазмұны; мектеп журналына сұхбат; сүйікті хоббиі туралы блог; жарыс картасы; зерттеу есебі; сіздің үйіңіз туралы параграф; сіз тұратын жер туралы мақала; ұйымның қысқа хаты;

5) тілдік нормалар: есептелетін\ есептелмейтін және сұраулы; several , plentyof, amount, number; containers; all, both, half; етістіктерді қалыптастыруға арналған жұрнақтар; presentsimple - presentcontinuous - pastsimple – pastcontinuous; presentperfect/ pastperfect; futuretenses; пассивті залог; етістіктерді құрайтын қосымшалар; жанама сөйлеу; жанама сөйлеудегі сұрақтар; зат есім немесе етістік; модальды етістіктер; шартты сөйлемдер; тілектер.

28. 10-сыныпқа арналған бағдарлама мазмұны:

1) тыңдалым: аудиожазбалар, видео және диалогтармен, мәтіндермен, 15 минутқа дейінгі әңгімелермен шынайы сөйлеу, 1 қайталау;

2) айтылым: қысқаша қайталау; фольклорлық әңгімелерді ұсыну; сыйлық сатып алу; ұсыну\ келісу\ келіспеу; ұсыну; шақыру\ шақыруды қабылдау\ бас тарту; кешірім сұрау\ кешірім сұрау; болжамдар жасау; өз пікіріңізді білдіру; болашақ туралы сөйлесу; жалған өнімге шағымдану; айтылу: стресс және ырғақ, көмекші етістіктердің күшті және әлсіз формалары, сұраулы интонация;

3) оқылым: түсіну деңгейі әртүрлі мәтіндерді оқу; ақиқат \ жалған\ айтылмаған мәлімдемелер; олқылықтарды толтыру; біріктіру; сұрақтарға жауап беру; сөйлемдерді толықтыру; бірнеше таңдау диалогтары; түсіну;

4) жазылым: тарихты баяндау; тарихтың күлкілі жалғасы; ертегі (аңыз); фестиваль туралы досыңызға хат; іс-шараны сипаттайтын мақала; өз елінің дәстүрлі билері туралы қысқа мәтін; фильмнің сипаттамасы хат; барған жері туралы қысқа хабарлама; тур туралы ақпарат сұрау хат; тарих; жасөспірімдер мен олардың аспаптары туралы зерттеу; эссе-пікір;

5) тілдік нормалар: presentsimple – presentcontinuous – pastsimple-pastcontinuous; presentperfect\ pastperfect; болашақ уақыттары; пассивті залог; мақсатты сөйлемдер; жеңілдік сөйлемдері; сын есімдер\ күрделі сын есімдер; салыстырмалы және жоғары дәреже; етістіктерден зат есімдерді қалыптастыру; кіріспе сөйлемдер; айтылу нұсқалары; құрама зат есімдерді қалыптастыру; үстеу; анықтамалар; infinitive/ -ingform; абстарктілі зат есімдер.

4-тарау . Оқыту мақсаттарының жүйесі

29. Бағдарламада мынадай кодтар жүйесі пайдаланылады: бірінші сан – сынып (5-10), екінші сан – бөлім ("1" -тыңдалым, "2" - айтылым, "3" - оқылым "4" - жазылым, "5" - тілдік нормалар), үшінші сан – әрбір бөлімнің кіші бөлімі ("1"- жалпы мақсаттар және "2" - түзету мақсаттары) және төртінші нөмір – мақсаттың реттік нөмірі.

30. Оқу мақсаттары бойынша күтілетін нәтижелер:

1) "Тыңдалым" бөлімі

1 кесте

5 сынып	6 сынып	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
Жоғары А1	Төмен А2	Орташа А 2	Жоғары А2	Төмен В1	ОрташаВ1
			8.1.1.1 жалпы және арнайы	9.1.1.1 жалпы және арнайы тақырыптардың шектеулі саны аясында	10.1.1.1 жалпы және арнайы тақырыптардың шектеулі саны аясында кеңейтілген әңгімелесудің негізгі

<p>5.1.1.1 сыныптағы нұсқауларды орындау ретін түсіну;</p> <p>5.1.2.1 оқу бағдарламасындағы жалпы тақырыптарға қойылатын негізгі сұрақтардың көбеюін қолдаусыз түсіну;</p> <p>5.1.3.1 таныс тақырыптардың кең саны аясында қысқа әңгімелердегі нақты ақпарат пен негізгі мәліметтерінің көпшілігін қолдау арқылы түсіну.</p> <p>5.1.4.1 жалпы және оқу тақырыптарының өсу санына қарай кейбір кеңейтілген сөйлесуді қамтитын әңгімелерді қолдау арқылы түсіну.</p>	<p>6.1.1.1 сыныптағы нұсқауларды орындау ретін түсіну;</p> <p>6.1.2.1 оқу бағдарламасындағы жалпы тақырыптарға қойылатын негізгі сұрақтардың көбеюін қолдаусыз түсіну;</p> <p>6.1.2.1 таныс тақырыптардың кең саны аясында қысқа әңгімелердегі нақты ақпарат пен негізгі мәліметтерінің көпшілігін қолдау арқылы түсіну;</p> <p>6.1.3.1 жалпы және оқу тақырыптарының өсу санына қарай кейбір кеңейтілген диалогтарды қамтитын әңгімелерді қолдау арқылы түсіну.</p>	<p>7.1.1.1 сыныптағы күрделі нұсқауларды орындау ретін түсіну;</p> <p>7.1.2.1 оқу бағдарламасы бойынша тақырыптар санының өсуіне қатысты неғұрлым күрделі сұрақтарды қолдау арқылы түсіну;</p> <p>7.1.3.1 әртүрлі жалпы және арнайы тақырыптар бойынша сөйлеушінің (сөйлеушілердің) пікірін қолдау арқылы білу;</p> <p>7.1.4.1 жалпы және оқу тақырыптарының өсу аясында әңгімелерді қолдау арқылы түсіну.</p>	<p>тақырыптардың шектеулі саны аясында кеңейтілген сөйлесудің негізгі мазмұнын шамалы қолдаумен түсіну;</p> <p>8.1.2.1 оқу бағдарламасы бойынша тақырыптар санының өсуіне қатысты неғұрлым күрделі сұрақтарды қолдау арқылы түсіну;</p> <p>8.1.3.1. әртүрлі жалпы және арнайы тақырыптар бойынша сөйлеушінің (сөйлеушілердің) пікірін қолдау арқылы білу;</p> <p>8.1.4.1 жалпы және оқу тақырыптарының өсу аясында әңгімелерді қолдау арқылы түсіну.</p>	<p>кеңейтілген әңгімелесудің негізгі мазмұнын шамалы қолдаумен немесе қолдаусыз түсіну;</p> <p>9.1.2.1 оқу бағдарламасының жалпы тақырыптарының шектеулі саны аясында кеңейтілген әңгімедегі дәлелдердің көп бөлігін аз қолдаумен немесе қолдаусыз түсіну;</p> <p>9.1.3.1 жалпы әңгімеде жалпы және арнайы тақырыптардың кең саны аясында сөйлеушінің (сөйлеушілердің) пікірін шағын қолдаумен немесе қолдаусыз білу;</p> <p>9.1.4.1 жалпы және оқу тақырыптарының өсу аясында әңгімелерді қолдау арқылы түсіну.</p>	<p>мазмұнын шамалы қолдаумен немесе қолдаусыз түсіну;</p> <p>10.1.2.1 оқу бағдарламасындағы жалпы тақырыптардың шектеулі саны аясында кеңейтілген әңгімедегі дәлелдердің көп бөлігін аз қолдаумен немесе қолдаусыз түсіну;</p> <p>10.1.3.1 жалпы әңгімеде жалпы және арнайы тақырыптардың кең саны аясында сөйлеушінің (сөйлеушілердің) пікірін шағын қолдаумен немесе қолдаусыз білу;</p> <p>10.1.4.1 жалпы және оқу тақырыптарының көбеюіне қарай кеңейтілген әңгімелердегі дәлелдердің жүйесіздігін білуді бастау</p>
--	--	--	--	--	--

2) "Айтылым" бөлімі

2 кесте

5 сынып	6 сынып	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
Жоғары А1	Төмен А 2	Орташа А 2	Жоғары А 2	Төмен В 1	Орташа В 1
5.2.1.1 негізгі тақырыптардың	6.2.1.1 негізгі тақырыптар	7.2.1.1 жалпы және оқу тақырыптарында сөйлесу үшін ресми және бейресми сөйлеу	8.2.1.1 жалпы және оқу тақырыптарында сөйлесу үшін ресми және	9.2.1.1 өсіп келе жатқан тақырыптар бойынша сөйлесуде ресми	10.2.1.1 өсіп келе жатқан тақырыптар бойынша

өсіп келе жатқан санына өзіңіз және басқалар туралы ақпаратты ұсыныс деңгейінде беру; 5.2.2.1 жалпы тақырыптардың шектеулі саны туралы ақпарат алу үшін қарапайым сұрақтар қою; 5.2.3.1 жалпы тақырыптардың шектеулі санына ұсыныс деңгейінде өз пікірін білдіру; 5.2.4.1 жалпы және оқу тақырыптарының өсіп келе жатқан санына күтпеген түсініктемелерге шектеулі өзгергіштікпен жауап беру; 5.2.5.1 жалпы және оқу тақырыптарының санын көбейтуге арналған негізгі фразалармен алмасуда өзара әрекеттесуді қолдау; 5.2.6.1 жұпта, топта және бір сынып болып мәнін дәл жеткізе отырып, сөйлем деңгейінде қарым-қатынас жасау; 5.2.7.1 жалпы тақырыптардың шектеулі саны туралы айта отырып, белгілі	бойынша өзіңіз және басқалар туралы ақпаратты пайымдау деңгейінде ұсыну; 6.2.2.1 жалпы тақырыптардың өсіп келе жатқан саны туралы ақпарат алу үшін қарапайым сұрақтар қою; 6.2.3.1 жалпы тақырыптардың өсіп келе жатқан санына ұсыныс деңгейінде өз пікірін білдіру; 6.2.4.1 жалпы және оқу тақырыптарының өсіп келе жатқан санына күтпеген түсініктемелерге шектеулі өзгергіштікпен жауап беру; 6.2.5.1 жалпы және оқу тақырыптарының санын көбейтуге арналған ұзын фразалармен алмасуда өзара әрекеттесуді қолдау; 6.2.6.1 жұпта, топта және бір сынып болып мәнін дәл жеткізе отырып, сөйлем деңгейінде қарым-қатынас жасау; 6.2.7.1 жалпы тақырыптардың шектеулі саны туралы айта отырып, белгілі	үлгілерін пайдалану; 7.2.2.1 жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі саны туралы ақпарат алу үшін қиын сұрақтар қою; 7.2.3.1 жалпы және оқу тақырыптарының өсіп келе жатқан санына ұсыныс деңгейінде өз пікірін айту; 7.2.4.1 жалпы және оқу тақырыптарының өсуі аясында күтпеген түсініктемелерге ұлғаймалы өзгергіштікпен жауап беру; 7.2.5.1 өз келісімін, келіспеушілігін білдіре отырып, сыныптағы тапсырмаларды орындауды ұйымдастыру мен жоспарлауда өзара іс-әрекетті қолдау; 7.2.6.1 жұпта, топтарда және бүкіл сыныпта ұсыныстар мен ойлау деңгейінде кейбір икемділікпен басқалардың айтқандары бойынша комментарийлерді байланыстыруды бастау;	бейресми сөйлеу үлгілерін пайдалану; 8.2.2.1 жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі саны туралы ақпарат алу үшін қиын сұрақтар қою; 8.2.3.1 жалпы және оқу тақырыптарының өсіп келе жатқан санына ұсыныс деңгейінде өз пікірін айту; 8.2.4.1 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптарында ағы күтпеген пікірлерге әртүрлі жауап беру; 8.2.5.1 өз келісімін, келіспеушілігін білдіре отырып, сыныптағы тапсырмаларды орындауды ұйымдастыру мен жоспарлауда өзара іс-әрекетті қолдау; 8.2.6.1 жұпта, топтарда және бүкіл сыныпта ұсыныстар мен ойлау деңгейінде кейбір икемділікпен басқалардың айтқандары бойынша комментарийлерді байланыстыруды бастау; 8.2.7.1 жалпы тақырыптардың	және бейресми сөйлеу үлгілерін қолдану; 9.2.2.1 жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі саны бойынша ақпарат алу үшін күрделі сұрақтар қою; 9.2.3.1 жалпы және оқу тақырыптарының кең спектрінде өз пікірін білдіру; 9.2.4.1 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптарында ағы күтпеген пікірлерге әртүрлі жауап беру; 9.2.5.1 өз келісімін, келіспеушілігін білдіре отырып, сыныптағы тапсырмаларды орындауды ұйымдастыру мен жоспарлауда өзара іс-әрекет жасау; 9.2.6.1 жұпта, топтарда және бүкіл сыныпта ұсыныстар мен ойлау деңгейінде кейбір икемділікпен басқалардың айтқандары бойынша комментарийлерді байланыстыруды бастау; 9.2.7.1 жалпы тақырыптардың	сөйлесуде ресми және бейресми сөйлеу үлгілерін қолдану; 10.2.2.1 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптары бойынша ақпарат алу үшін күрделі сұрақтар қою; 10.2.3.1 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптарына өз көзқарасын түсіндіру және негіздеу; 10.2.4.1 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптарында ағы күтпеген пікірлерге неғұрлым әртүрлі жауап беру; 10.2.5.1 өз келісімін, келіспеушілігін білдіре отырып, сыныптағы тапсырмаларды орындауды ұйымдастыру мен жоспарлауда өзара іс-әрекет жасау; 10.2.6.1 жұпта, топтарда және бүкіл сыныпта ұсыныстар мен ойлау деңгейінде икемділікпен басқалардың айтқандары бойынша комментарийлерді байланыстыра бастау; 10.2.7.1 жалпы тақырыптардың шектеулі саны туралы айта
---	---	---	---	---	---

бір заттардың сөздігін және синтаксистік нормаларды түсіну арқылы қолдану; 5.2.8.1 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптарында а негізгі әңгімелер мен оқиғаларды мазмұндау.	бір заттардың сөздігін және синтаксистік нормаларды түсіну арқылы қолдану; 6.2.8.1 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптарына кейбір кең таралған мәтіндер мен оқиғаларды мазмұндау.	7.2.7.1 жалпы тақырыптардың көп санын айта отырып, белгілі бір заттардың сөздігін және синтаксистік нормаларды түсіну арқылы қолдану; 7.2.8.1 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптарына кейбір кең таралған мәтіндер мен оқиғаларды мазмұндау.	шектеулі саны туралы айта отырып, белгілі бір заттардың сөздігін және синтаксистік нормаларды түсіну арқылы қолдану; 8.2.8.1 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптарына кейбір кең таралған мәтіндер мен оқиғаларды мазмұндау.	шектеулі саны туралы айта отырып, белгілі бір заттардың сөздігін және синтаксистік нормаларды түсіну арқылы қолдану; 9.2.8.1 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптарына кейбір кең таралған мәтіндер мен оқиғаларды мазмұндау.	отырып, белгілі бір заттардың сөздігін және синтаксистік нормаларды түсіну арқылы қолдану; 10.2.8.1 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптарына кейбір кең таралған мәтіндер мен оқиғаларды мазмұндау.
---	---	--	---	---	--

3) "Оқылым" бөлімі; 3 кесте

5 сынып	6 сынып	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
Жоғары А1	Төмен А 2	Орташа А2	Жоғары А2	Төмен В1	Орташа В1
5.3.1.1 жалпы және оқу тақырыптарында ағы қысқа қарапайым мәтіндердің шектеулі санындағы негізгі мағынаны түсіну; 5.3.2.1 жалпы және оқу тақырыптарында ағы қысқа қарапайым мәтіндердің шектеулі санында нақты ақпарат пен мәліметтерді аз қолдаумен түсіну; 5.3.3.1 таныс, жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі саны аясында	6.3.1.1 жалпы және оқу тақырыптарында ағы қысқа қарапайым мәтіндердің шектеулі санындағы негізгі мағынаны түсіну; 6.3.2.1 жалпы және оқу тақырыптарында ағы қысқа қарапайым мәтіндердің шектеулі санында нақты ақпарат пен мәліметтерді аз қолдаумен түсіну; 6.3.3.1 таныс, жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі саны аясында	7.3.1.1 таныс емес, жалпы және оқу тақырыптарында ағы шектеулі мәтіндердің негізгі мағынасын түсіну; 7.3.2.1 жалпы және оқу тақырыптарында ағы қысқа қарапайым мәтіндердің шектеулі санындағы нақты ақпарат пен бөлшектерді өз бетінше түсіну; 7.3.3.1 таныс, жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі саны аясында, қосымша мәтіндерді қоса отырып	8.3.1.1 таныс емес, жалпы және оқу тақырыптарында ағы шектеулі мәтіндердің негізгі мағынасын түсіну; 8.3.2.1 таныс, жалпы және оқу тақырыптарында ағы мәтіндердің спецификалық ақпаратын және негізгі бөліктерін түсіну; 8.3.3.1 таныс, жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі саны аясында, қосымша мәтіндерді қоса отырып дәлелдердің	9.3.1.1 таныс емес, жалпы және оқу тақырыптарында ағы шектеулі мәтіндердің негізгі мағынасын түсіну; 9.3.2.1 таныс, жалпы және оқу тақырыптарына, қосымша мәтіндерді қоса алғанда, мәтіндердің өсіп келе жатқан санындағы ерекше ақпарат пен детальдарды түсіну; 9.3.3.1 таныс, жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі саны аясында, қосымша мәтіндерді қоса отырып дәлелдердің	10.3.1.1 бейтаныс, жалпы және оқу тақырыптарында ағы мәтіндердің кеңейтілген санындағы негізгі мағынаны түсіну; 10.3.2.1 таныс, жалпы және оқу тақырыптарына, қосымша мәтіндерді қоса алғанда, мәтіндердің өсіп келе жатқан санындағы ерекше ақпарат пен детальдарды түсіну; 10.3.3.1 таныс, жалпы және оқу тақырыптарына арналған кеңейтілген

<p>дәлелдердің егжей-тегжейін түсіну;</p> <p>5.3.4.1 қысқа көркем және көркем емес мәтіндердің шектеулі санын қолдау арқылы оқу;</p> <p>5.3.5.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарынд ағы қысқа мәтіндердің шектеулі санында контексттің мағынасы туралы қорытынды жасау;</p> <p>5.3.6.1 жалпы және оқу тақырыптарынд ағы қысқа мәтіндердің шектеулі санында автордың көзқарасын немесе пікірін білу;</p> <p>5.3.7.1 жазбаша жанрлардың шектеулі санының сөздерінде, сөйлемдерінде және мәтіндерінде типтік белгілерді тану;</p> <p>5.3.8.1 мағынасын тексеру және түсінігін кеңейту үшін таныс қағаз және сандық ресурстарды қолдау арқылы пайдалану;</p>	<p>дәлелдердің егжей-тегжейін түсіну;</p> <p>6.3.4.1 қысқа көркем және көркем емес мәтіндердің шектеулі санын қолдау арқылы оқу;</p> <p>6.3.5.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарынд ағы қысқа мәтіндердің шектеулі санында контексттің мағынасы туралы қорытынды жасау;</p> <p>6.3.6.1 жалпы және оқу тақырыптарынд ағы қысқа мәтіндердің шектеулі санында автордың көзқарасын немесе пікірін білу;</p> <p>6.3.7.1 жазбаша жанрлардың шектеулі санының сөздерінде, сөйлемдерінде және мәтіндерінде типтік белгілерді тану;</p> <p>6.3.8.1 мағынасын тексеру және түсінігін кеңейту үшін таныс қағаз және сандық ресурстарды қолдау арқылы пайдалану;</p>	<p>дәлелдердің егжей-тегжейін түсіну;</p> <p>7.3.4.1 таныс және кейбір таныс емес, жалпы және оқу тақырыптарынд ағы қосымша көркем және көркем емес мәтіндердің шектеулі санын оқу;</p> <p>7.3.5.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарынд ағы қысқа мәтіндердің көбеюі аясында контексттің мәні туралы қорытынды жасау;</p> <p>7.3.6.1 бейтаныс, жалпы және оқу тақырыптарынд ағы әртүрлі мәтіндерде автордың көзқарасын немесе пікірін білу;</p> <p>7.3.7.1 әртүрлі жазбаша жанрлардың сөздерінде, сөйлемдерінде және мәтіндерінде типтік белгілерді тану;</p> <p>7.3.8.1 мағынасын тексеру және түсінігін кеңейту үшін таныс қағаз және сандық ресурстарды қолдау арқылы пайдалану;</p> <p>7.3.9.1 жалпы және оқу</p>	<p>егжей-тегжейін түсіну;</p> <p>8.3.4.1 таныс және кейбір таныс емес, жалпы және оқу тақырыптарынд ағы қосымша көркем және көркем емес мәтіндердің шектеулі санын оқу;</p> <p>8.3.5.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарынд ағы қысқа мәтіндердің көбеюі аясында контексттің мәні туралы қорытынды жасау;</p> <p>8.3.6.1 бейтаныс, жалпы және оқу тақырыптарынд ағы әртүрлі мәтіндерде автордың көзқарасын немесе пікірін білу;</p> <p>8.3.7.1 әртүрлі жазбаша жанрлардың сөздерінде, сөйлемдерінде және мәтіндерінде типтік белгілерді тану;</p> <p>8.3.8.1 мағынасын тексеру және түсінігін кеңейту үшін таныс қағаз және сандық ресурстарды пайдалану;</p> <p>8.3.9.1 жалпы және оқу тақырыптарыны ң алуан түрлілігі</p>	<p>егжей-тегжейін түсіну;</p> <p>9.3.4.1 таныс және кейбір таныс емес, жалпы және оқу тақырыптарынд ағы қосымша көркем және көркем емес мәтіндердің көбеюіне сай оқу;</p> <p>9.3.5.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарына қысқа және қосымша мәтіндердің көбеюіндегі контексттің мәні туралы қорытынды жасау;</p> <p>9.3.6.1 бейтаныс, жалпы және оқу тақырыптарынд ағы, соның ішінде қосымша мәтіндердегі әртүрлі мәтіндердің көбеюіндегі автордың көзқарасын немесе пікірін білу;</p> <p>9.3.7.1 әртүрлі жазбаша жанрлардың сөздерінде, сөйлемдерінде және мәтіндерінде типтік белгілерді тану;</p> <p>9.3.8.1 таныс және таныс емес қағаз және сандық ресурстарды пайдаланып, мағынасын тексеру және</p>	<p>қосымша мәтіндердегі дәлелдеудің егжей-тегжейін түсіну;</p> <p>10.3.4.1 таныс және таныс емес , жалпы және о қ у тақырыптарынд ағы әртүрлі қосымша көркем және көркем емес мәтіндерді оқу;</p> <p>10.3.5.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарына арналған қосымша мәтіндерде контексттің мәні туралы қорытынды жасау;</p> <p>10.3.6.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарына арналған кеңейтілген қосымша мәтіндерде автордың көзқарасы мен пікірін білу;</p> <p>10.3.7.1 жазбаша жанрлардың алуан түрлілігіне арналған сөздер, сөйлемдер мен мәтіндердегі типтік белгілерді тану;</p> <p>10.3.8.1 таныс және таныс емес қағаз және сандық ресурстарды пайдаланып, мағынасын тексеру және түсінігін кеңейту;</p>
---	---	---	---	---	--

5.3.9.1 жалпы және оқу тақырыптарының өсуі аясында қысқа қарапайым мәтіндердегі факт пен пікірдің айырмашылығын анықтау.	6.3.9.1 жалпы және оқу тақырыптарының өсуі аясында қысқа қарапайым мәтіндердегі факт пен пікірдің айырмашылығын анықтау.	тақырыптарының алуан түрлілігі туралы қысқа қарапайым мәтіндердегі факт пен пікірдің айырмашылығын білу.	туралы қысқа қарапайым мәтіндердегі факт пен пікірдің айырмашылығын білу.	түсінігін кеңейту; 9.3.9.1 қысқа мәтіндердегі дәлелдердің жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі санына сәйкес келмейтінін анықтау.	10.3.9.1 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптарындағы қосымша мәтіндердегі дәлелдердің сәйкессіздігін анықтау.
--	--	--	---	--	---

4) "Жазылым" бөлімі

4 кесте

5 сынып	6 сынып	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
Жоғары А1	Төмен А2	Орташа А2	Жоғары А2	Төмен В1	Орташа В 1
5.4.1.1 жалпы тақырыптардың шектеулі саны аясында қысқа сөйлемдер тізбегін параграф ретінде қолдау арқылы жазу; 5.4.2.1 адамдардың, орындардың және объектілердің сипаттамасын қысқа мәтіндер түрінде қолдау арқылы жазу; 5.4.3.1 базалық шаблондарды қолдана отырып, өз бетінше сөйлемдер құрастыру; 5.4.4.1 таныс жалпы тақырыптардың шектеулі санына	6.4.1.1 таныс жалпы тақырыптардың шектеулі санына және кейбір оқу тақырыптарына нақты және ойдан шығарылған оқиғалар, іс-шаралар және өткен тәжірибе туралы аз қолдаумен жазу; 6.4.2.1 адамдардың, орындардың және объектілердің сипаттамасын қысқа мәтіндер түрінде қолдау арқылы жазу; 6.4.3.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі санына жазбаша жанрлардың шектеулі санында мысалдармен және себептермен қажет болған	7.4.1.1 таныс жалпы және кейбір оқу тақырыптарының көбеюі аясында нақты және ойдан шығарылған оқиғалар, іс-шаралар мен өткен тәжірибе туралы белгілі бір қолдаумен жазу 7.4.2.1 жалпы және оқу тақырыптары бойынша жазбаша жанрлардың шектеулі санына сәйкес келетін стильді қолдау арқылы қолдану; 7.4.3.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі санына жазбаша жанрлардың шектеулі санында мысалдармен және себептермен қажет болған	8.4.1.1 таныс жалпы және кейбір оқу тақырыптарының көбеюі аясында нақты және ойдан шығарылған оқиғалар, іс-шаралар мен өткен тәжірибе туралы белгілі бір қолдаумен жазу 8.4.2.1 жалпы және оқу тақырыптары бойынша жазбаша жанрлардың шектеулі санына сәйкес келетін стильді қолдау арқылы қолдану; 8.4.3.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі саны бойынша жазбаша жанрлардың шектеулі санында мысалдармен және себептермен қажет болған	9.4.1.1 әртүрлі таныс жалпы және кейбір оқу тақырыптары бойынша нақты және ойдан шығарылған оқиғалар, іс-шаралар мен өткен тәжірибе туралы минималды қолдаумен жазу; 9.4.2.1 жалпы және оқу тақырыптары бойынша жазбаша жанрлардың шектеулі санына сәйкес келетін стильді қолдау арқылы қолдану; 9.4.3.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша әртүрлі жазбаша жанрларда мысалдармен және себептермен қажет болған кезде дәйекті	10.4.1.1 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптарына өткеннің ойдан шығарылған және нақты оқиғалары туралы өз бетінше жазу; 10.4.2.1 жалпы және оқу тақырыптарында жазбаша жанрға сәйкес келетін стильді барынша аз қолдаумен қолдану; 10.4.3.1 әртүрлі жазбаша жанрларда мысалдар мен себептермен қажет болған кезде дәйекті дәлелдерді

<p>базалық сөйлеу конструкцияларын қолдана отырып, дәйекті параграфта сөйлемді қолдау арқылы байланыстыру;</p> <p>5.4.5.1 жалпы тақырыптардың шектеулі санына жиі қолданылатын сөздердің емлесін сақтау;</p> <p>5.4.6.1 таныс жалпы тақырыптардың шектеулі санында мәтіндердегі тыныс белгілерін сақтау.</p>	<p>кезде дәйекті дәлелдеуді қолдана отырып дамыту;</p> <p>6.4.4.1 таныс жалпы тақырыптардың шектеулі санына базалық сөйлеу конструкцияларын қолдана отырып, дәйекті параграфта сөйлемді қолдау арқылы байланыстыру;</p> <p>6.4.5.1 жалпы тақырыптардың шектеулі санына жиі қолданылатын сөздердің емлесін сақтау;</p> <p>6.4.6.1 таныс жалпы тақырыптардың шектеулі санында мәтіндердегі тыныс белгілерін сақтау.</p>	<p>кезде дәйекті дәлелдеуді қолдана отырып дамыту;</p> <p>7.4.4.1 таныс жалпы тақырыптардың өсу аясында базалық сөйлеу конструкцияларын қолдана отырып, сөйлемді дәйекті параграфқа минималды қолдаумен байланыстыру;</p> <p>7.4.5.1 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының шектеулі саны үшін жиі қолданылатын сөздердің емлесін сақтау;</p> <p>7.4.6.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі саны бойынша мәтіндердегі тыныс белгілерін сақтау.</p>	<p>кезде дәйекті дәлелдеуді қолдануды дамыту;</p> <p>8.4.4.1 әртүрлі таныс жалпы және кейбір оқу тақырыптарында әртүрлі сөйлеу конструкцияларын қолдана отырып, аз қолдаумен немесе қолдаусыз сөйлемдерді дәйекті абзацқа байланыстыру;</p> <p>8.4.5.1 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының өсуі аясында жиі қолданылатын сөздердің емлесін сақтау;</p> <p>8.4.6.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі саны бойынша мәтіндердегі тыныс белгілерін сақтау.</p>	<p>дәлелдеуді қолдана отырып дамыту;</p> <p>9.4.4.1 әртүрлі таныс жалпы және кейбір сөйлеу конструкцияларын қолдана отырып, сөйлемдерді біркелкі параграфқа өз бетімен байланыстыру;</p> <p>9.4.5.1 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптарында жиі қолданылатын сөздердің емлесін сақтау;</p> <p>9.4.6.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының өсуі аясында мәтіндердегі тыныс белгілерді сақтау.</p>	<p>қолдануды қолдау арқылы дамыту;</p> <p>10.4.4.1 жалпы және оқу тақырыптарының кең спектріне әртүрлі сөйлеу конструкцияларын қолдана отырып, байланыстырушы мәтіндер жазу;</p> <p>10.4.5.1 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптарында жиі қолданылатын сөздердің емлесін сақтау;</p> <p>10.4.6.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарындағы мәтіндерде пунктуацияны сақтау.</p>
--	---	--	--	---	--

5) "Тілдік нормалар" бөлімі

5 кесте

5 сынып	6 сынып	7 сынып	8 сынып
Жоғары А 1	Төмен А 2	Орташа А 2	Жоғары А 2
<p>5.5.1.1 жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі саны бойынша уақыт пен орынды сипаттайтын сөз тіркестерін коса алғанда, есептелетін және</p>	<p>6.5.1.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі саны бойынша уақыт пен орынды сипаттайтын негізгі дерексіз зат есімдерді, құрама және фразалық зат есімдерді қолдана бастау;</p> <p>6.5.2.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі саны бойынша many, much, a lot of , a</p>	<p>7.5.1.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі саны бойынша уақыт пен орынды сипаттайтын негізгі дерексіз зат есімдерді, құрама және фразалық зат есімдерді қолдана бастау;</p>	<p>8.5.1.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында кейбір дерексіз және құрама фразалық зат есімдерді қолдану;</p>

<p>есептелмейтін зат есімдерді дұрыс пайдалану;</p> <p>5.5.2.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі саны бойынша many, much, a lot of , a few сандық үсетулерін қолдану;</p> <p>5.5.3.1 жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі саны бойынша сын есімдердің, дұрыс және бұрыс, салыстырмалы және жоғары формаларды үлкен көлемде қолдану;</p> <p>5.5.4.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі санына any, no each, every сияқты анықтамаларды қолдану;</p> <p>5.5.5.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі санына келісімді іздеу және мәнін нақтылау үшін бөлу сұрақтарын қоса отырып, сұрақтарды қолдану;</p> <p>5.5.6.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі санында some, any, something, nothing, anything сияқты негізгі жеке, нұсқаушы және сандық есімдіктерді қолдану;</p> <p>5.5.7.1 таныс тақырыптардың шектеулі саны бойынша не болғанын білдіру үшін етістіктердің қарапайым мінсіз формаларын қолдану;</p> <p>5.5.8.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі санын жоспарлау үшін "be going to", болжау үшін "will" болашақ формасын қолдану;</p> <p>5.5.9.1 таныс жалпы және білім беру</p>	<p>few сандық үсетулерін қолдану;</p> <p>6.5.3.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының көбеюіне байланысты жалпы есімшелерді сын есім ретінде қолдану және сын есімдерді зат есімнің алдында дұрыс ретпен орналастыру;</p> <p>6.5.4.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі санында any, no each, every қоса отырып, анықтамаларды қолдану;</p> <p>6.5.5.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының өсіп келе жатқан саны аясында сұраулы сөздер мен whose, how often, how long сөз тіркестерін және басқа сұрақтарды қолдану;</p> <p>6.5.6.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының өсуіне байланысты some, one, somebody, everybody, no-one сияқты негізгі жеке, нұсқаушы және сандық есімдіктерді қолдану;</p> <p>6.5.7.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының көбеюіне байланысты for және since-пен тәуелсіз және аяқталмаған өткенді білдіру үшін қарапайым мінсіз формаларды қолдану;</p> <p>6.5.8.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі санын жоспарлау үшін "be going to", болжау үшін "will" болашақ формасын қолдану;</p> <p>6.5.9.1 таныс жалпы және білім беру тақырыптарының шектеулі саны бойынша күнделікті, әдеттер мен мәлімдемелерді сипаттау</p>	<p>7.5.2.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының өсіп келе жатқан санына more, little, fewless, fewer not as many, not as much сияқты сандық үстеулерді қолдану;</p> <p>7.5.3.1 құрамдас сын есімдерді өсу санын және сын есімдерді есімше ретінде қолдану;</p> <p>7.5.4.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі санына all, other қоса алғанда анықтамаларды қолдану;</p> <p>7.5.5.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында әртүрлі кезеңдерді қамтитын сұрақтарды қолдану;</p> <p>7.5.6.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының өсуіне байланысты әртүрлі иелік есімдіктерді қолдану, соның ішінде mine, yours, ours, theirs, hers, his, myself, yourself, themselves қолдану;</p> <p>7.5.7.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының көбеюіне байланысты for және since-пен тәуелсіз және аяқталмаған өткенді білдіру үшін қарапайым мінсіз формаларды қолдану;</p> <p>7.5.8.1 таныс жалпы және білім беру тақырыптарының өсіп келе жатқан саны бойынша ұсыныстар, уәделер мен болжамдар үшін "will" келер шақ формасын қолдану;</p> <p>7.5.9.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының өсіп келе жатқан саны бойынша тиісті осы шақ және өткен шақ формаларының, белсенді</p>	<p>8.5.2.1 too much, too many , none any, enough сияқты сандық үстеулердің өсіп келе жатқан санын қолдану;</p> <p>8.5.3.1 құрамдас сын есімдердің өсу көлемі мен сын есімдерді есімше ретінде және кейбір құрылымдарды салыстыру үшін қолдану, соның ішінде таныс жалпы және оқу тақырыптарындағы дәрежені белгілеу үшін not as...as, much ... than қолдану;</p> <p>8.5.4.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі санына neither, either қоса отырып анықтамаларды қолдану;</p> <p>8.5.5.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында әртүрлі кезеңдерді қамтитын сұрақтарды қолдану;</p> <p>8.5.6.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының өсуіне байланысты әртүрлі иелік есімдіктерді қолдану, соның ішінде mine, yours, ours, theirs, hers, his, myself, yourself, themselves қолдану;</p> <p>8.5.7.1 таныс жалпы және білім беру тақырыптарының өсуіне қарай соңғы, тәуелсіз және аяқталмаған өткенді білдіру үшін қарапайым мінсіз формаларды қолдану;</p> <p>8.5.8.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарына келер шақтың түрлі формаларын, соның ішінде болашақтың мәні бар present continuous-ты қолдану;</p> <p>8.5.9.1 Осы шақ, өткен шақ және мінсіз өткен</p>
---	---	---	--

<p>тақырыптарының шектеулі саны бойынша күнделікті, әдеттер мен мәлімдемелерді сипаттау үшін қарапайым және өткен дұрыс және бұрыс формаларды қолдану;</p> <p>5.5.10.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарында қазіргі немесе болашақ оқиғалардың мағынасымен осы жалғастырылған формаларды қолдану;</p> <p>5.5.11.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі саны бойынша look//feel/taste/smell like, be, made қолдану;</p> <p>5.5.12.1 уақытты анықтау үшін жалпы дұрыс және бұрыс үстеулерді, қарапайым және салыстырмалы формаларын, уақытты анықтау үшін жиілік үстеулерін қолдану: әртүрлі таныс және оқу тақырыптарында lastweek, yesterday қолдану;</p> <p>5.5.13.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі саны аясында мүмкіндік білдіру үшін might, may, could қолдану;</p> <p>5.5.14.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі саны бойынша уақыт пен орынды белгілеу үшін предлогтарды қолдану; заттарды сипаттау және тақырыпты белгілеу үшін like, about предлогтарын қолдану; to, into, out of, from, towards бағытының предлогтарын қолдану;</p> <p>5.5.15.1 таныс жалпы және оқу</p>	<p>үшін қарапайым және өткен дұрыс және бұрыс формаларды қолдану;</p> <p>6.5.10.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі саны бойынша қазіргі немесе болашақ оқиғалардың мәні бар және өткен кездегі әрекеттерді сипаттау және түсіндіру үшін ұзартылған формаларды қолдану;</p> <p>6.5.11.1 жалпы және оқу тақырыптарының өсіп келе жатқан саны аясында it, there жалпы жеке емес құрылымдарды қолдану;</p> <p>6.5.12.1 уақытты анықтау үшін жалпы дұрыс және бұрыс үстеулерді, қарапайым және салыстырмалы формаларын, уақытты анықтау үшін жиілік үстеулерін қолдану: әртүрлі таныс және оқу тақырыптарында lastweek, yesterday қолдану;</p> <p>6.5.13.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі саны аясында мүмкіндік білдіру үшін might, may, could қолдану;</p> <p>6.5.14.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының көп санында уақыттың, орынның, бағыттың өсіп келе жатқан предлогтарын қолдану; автор мен құралды анықтау үшін by, with қолдану; жалпы фразідағы зат есімдер мен сын есімдердің алдындағы предлогтарды қолдану;</p> <p>6.5.15.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының</p>	<p>және пассивті залог нысандарының өсуін тиісті түрде қолдану;</p> <p>7.5.10.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында қазіргі немесе болашақ оқиғалардың мәні бар қазіргі ұзартылған формаларды қолдану;</p> <p>7.5.11.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында мәлімдеме жасау үшін жанама сөйлеудің кейбір түрлерін қолдану;</p> <p>7.5.12.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының көп саны бойынша too, not enough, quite, rather дәрежелерін қоса отырып, есімдіктердің өсіп келе жатқан санын қолдану;</p> <p>7.5.13.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында mustn ' t (тыйым салу), need(қажеттілік), should (кеңес беру үшін) модальды формаларды қолдану;</p> <p>7.5.14.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының көп санында уақыттың, орынның, бағыттың өсіп келе жатқан предлогтарын қолдану; автор мен құралды анықтау үшін by, with қолдану; жалпы фразідағы зат есімдер мен сын есімдердің алдындағы предлогтарды қолдану;</p> <p>7.5.15.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі саны аясында жалпы етістіктерді инфинитив немесе</p>	<p>шақтың белсенді және пассивті залогының әртүрлі нысандарын әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында тиісті түрде қолдану;</p> <p>8.5.10.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша пассивті залогтың кейбір нысандарын қоса алғанда, қазіргі немесе болашақ оқиғалардың мәнімен осы жалғастырылған нысандарды қолдану;</p> <p>8.5.11.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында мәлімдеме жасау үшін жанама сөйлеудің кейбір түрлерін қолдану;</p> <p>8.5.12.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының көп саны бойынша too, not enough, quite, rather дәрежелерін қоса отырып, есімдіктердің өсіп келе жатқан санын қолдану;</p> <p>8.5.13.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында әртүрлі функциялар үшін модальды формаларды көбірек қолдану: міндеттеме, қажеттілік, мүмкіндік, рұқсат, сұрау, үшін;</p> <p>8.5.14.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында зат есімдер мен сын есімдердің алдында предлогтарды жалпы сөйлемде қолдану;</p> <p>8.5.15.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының өсіп келе жатқан саны аясында етістіктер мен сын есімдердің шектеулі санынан кейін</p>
---	--	---	--

<p>тақырыптарының шектеулі саны аясында жалпы етістіктерді инфинитив немесе инфинитив + ing түрінде қолдану;</p> <p>5.5.16.1 жалпы оқу тақырыптарының шектеулі саны аясында сөйлемдегі бөліктерді байланыстыру үшін so, if, when, where, before, after союздарын қолдану;</p> <p>5.5.17.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі саны бойынша шартты сөйлемдерді if (zeroconditional); where, before\after (өткенді еске түсіре отырып); which, who, that, where-мен салыстырмалы сөйлемдерді бөлу үшін қолдану.</p>	<p>шектеулі саны аясында жалпы етістіктерді инфинитив немесе инфинитив + ing түрінде қолдану; мақсатты инфинитивті қолдану;</p> <p>6.5.16.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының өсіп келе жатқан саны бойынша сөйлемдер мен қысқа мәтіндердегі бөліктерді байланыстыру үшін if, when, where, so, and, or, but, because, before, after союздарын қолдану;</p> <p>6.5.17.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі саны бойынша шартты сөйлемдерді if (zeroconditional); where, before\after (өткенді еске түсіре отырып); which, who, that, where-мен салыстырмалы сөйлемдерді бөлу үшін қолдану.</p>	<p>инфинитив + ing түрінде қолдану; мақсатты инфинитивті қолдану;</p> <p>7.5.16.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының өсіп келе жатқан саны бойынша сөйлемдер мен қысқа мәтіндердегі бөліктерді байланыстыру үшін if, when, where, so, and, or, but, because, before, after союздарын қолдану;</p> <p>7.5.17.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының өсіп келе жатқан саны бойынша бағыныңқы сөйлемдерді think, know, believe, hope, say, tell-ді қоса отырып қолдану; бағыныңқы сөйлемдерді sure, certain-ді қоса отырып қолдану; белгілі бір салыстырмалы сөйлемдерді which, who, that, where-мен бірге қолдану.</p>	<p>инфинитивті формаларды қолдану; етістіктер мен предлогтардың шектеулі санынан кейін герундий формаларын қолдану;</p> <p>8.5.16.1 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында себептерді түсіндіру үшін because, since, as сияқты көптеген союздарды қолдану;</p> <p>8.5.17.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында бірінші түрдегі шартты сөйлемдерде if / unless қолдану; белгілі бір салыстырмалы сөйлемдерді which, who, that, where-мен қолдану.</p>
--	---	--	--

Кестенің жалғасы

9 сынып	10 сынып
<p>Төмен В 1</p> <p>9.5.1.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында кейбір дерексіз және құрама фразалық зат есімдерді қолдану;</p> <p>9.5.2.1 әртүрлі таныс оқу тақырыптарында сандық үстеулердің көбеюін, соның ішінде several, plenty, a large/small, number/amount қолдану;</p> <p>9.5.3.1 құрамдас сын есімдердің өсу көлемі мен сын есімдерді есімше ретінде және кейбір құрылымдарды салыстыру үшін қолдану, соның ішінде таныс жалпы және оқу тақырыптарындағы дәрежені белгілеу үшін not as...as, much ... than қолдану;</p> <p>9.5.4.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарына алдын-ала анықтау функциясында all, half, both [of] қоса отырып анықтамаларды қолдану;</p> <p>9.5.5.1</p>	<p>Орташа В 1</p> <p>10.5.1.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында абстрактілі және құрама фразалық зат есімдердің көбірек санын қолдану;</p> <p>10.5.2.1 әртүрлі таныс және оқу тақырыптарында есептелетін және есептелмейтін зат есімдер мен кейбір фразалық зат есімдер үшін сандық үстеулерді, соның ішінде majority of, minority of, a great deal of, a great number of-ті қолдану;</p> <p>10.5.3.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарында салыстыру үшін күрделі сын есімдердің өсуі мен сын есімдерді есімше ретінде және кейбір құрылымдарды қолдану;</p> <p>10.5.4.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарын анықтау және алдын-ала анықтау үшін әртүрлі құрылымдарды қолдану;</p>

әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында әртүрлі кезеңдерді қамтитын сұрақтарды қолдану;

9.5.6.1

әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында түрлі белгісіз есімдіктерді, соның ішінде anybody, anyone, anything, and quantitative pronoun everyone, everything, none, more, less, a few қолдану;

9.5.7.1

таныс жалпы және білім беру тақырыптарының өсуіне қарай соңғы, тәуелсіз және аяқталмаған өткенді білдіру үшін қарапайым мінсіз формаларды қолдану;

9.5.8.1

әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарына келер шақтың түрлі формаларын, соның ішінде болашақтың мәні бар present continuous-ты қолдану;

9.5.9.1

әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында тікелей және жанама сөйлеуде осы шақ, өткен шақ және мінсіз өткен шақтың белсенді және пассивті залогының әр түрлі нысандарын тиісті түрде қолдану;

9.5.10.1

әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша пассивті залогтың кейбір нысандарын қоса алғанда, қазіргі немесе болашақ оқиғалардың мәнімен осы жалғастырылған нысандарды қолдану;

9.5.11.1

әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша жанама сұрауларды қоса алғанда, жанама сөйлеудің кейбір нысандарын мәлімдемелер, сұрақтар, командалар үшін: say, ask, tell қолдану;

9.5.12.1

үстеулердің салыстырмалы дәрежесін құрылымдарда қолдану: not as quickly as / farless quickly дұрыс және бұрыс үстеулерімен. Әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында етістік алдындағы, етістіктен кейінгі және соңғы үстеулердің көбеюін қолдануымы;

9.5.13.1

әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында әртүрлі функциялар үшін модальды формаларды көбірек қолдану: міндеттеме, қажеттілік, мүмкіндік, рұқсат, сұрау, ұсыныс, тыйым салу үшін;

9.5.14.1

әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында зат есімдер мен сын есімдердің алдында предлогтарды жалпы сөйлемде қолдану;

9.5.15.1

таныс жалпы және оқу тақырыптарының өсуіне байланысты етістіктер мен сын есімдердің шектеулі санынан кейін инфинитивті формаларды қолдану;

10.5.5.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында at what time, in which direction, from whose предлогтарымен қолданылатын сұрақтарды қолдану;

10.5.6.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында салыстырмалы, нұсқаушы, белгісіз, сандық және қайталанатын есімдіктердің нұсқаларын қолдану;

10.5.7.1 әртүрлі таныс және оқу тақырыптарындағы әртүрлі қарапайым мінсіз формаларды, соның ішінде кейбір пассивті формаларды, уақытша үстеулерді қолдану;

10.5.8.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарындағы келер шақтың әр түрлі формаларын, соның ішінде кейбір пассивті формаларды қолдану;

10.5.9.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында тікелей және жанама сөйлеуде осы шақ, өткен шақ және мінсіз өткен шақтың белсенді және пассивті залогының әр түрлі нысандарын тиісті түрде қолдану;

10.5.10.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында тікелей және жанама сөйлеуде осы шақ, өткен шақ және мінсіз өткен шақтың белсенді және пассивті залогының әр түрлі нысандарын тиісті түрде қолдану;

10.5.11.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында жанама сөйлеудің әртүрлі формаларын мәлімдемелер, сұрақтар мен командалар үшін, соның ішінде know, wonder-мен жанама және кіріктірілген сұрақтарды қолдану;

10.5.12.1

үстеулердің салыстырмалы дәрежесін құрылымдарда қолдану: not as quickly as / farless quickly дұрыс және бұрыс үстеулерімен. Әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында етістік алдындағы, етістіктен кейінгі және соңғы үстеулердің көбеюін қолдану;

10.5.13.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында әртүрлі модальды формаларды, соның ішінде should/ shouldn't өткен шақ формаларын өкіну немесе сын айту үшін қолдану;

10.5.14.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында зат есімдер мен сын есімдерге дейінгі предлогтардың көбеюін қолдану; кейінгі зат есімдермен, сын есімдермен және етістіктермен көбірек тәуелді предлогтарды қолдану;

10.5.15.1 таныс жалпы және білім беру тақырыптарында етістіктер мен сын есімдердің шектеулі санынан кейін инфинитивті формаларды қолдану; етістіктер мен предлогтардың шектеулі

етістіктер мен предлогтардың шектеулі санынан кейін герундий қолдану; кейбір фразалық етістіктерді қолдану;

9.5.16.1

әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша since, as сияқты союздарды қоса отырып, себептері мен құрылымдарын түсіндіру үшін so... that, such a ... сияқты көптеген союз түрлерін қолдану;

9.5.17.1

әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында екінші түрдегі шартты сөйлемдерде if / unless/ if only қолдану және сөйлемдерде wish [that] қолдану [осы ескерту]; салыстырмалы сөйлемдердің өсуін, оның ішінде why-ді қоса отырып қолдану.

санынан кейін герундий қолдану; кейбір фразалық етістіктерді қолдану;

10.5.16.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында қарсы тұру үшін although, while, where as, мақсаттарын белгілеу үшін әртүрлі союздарды, соның ішінде so that (inordert) қолдану;

10.5.17.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының әртүрлі саны аясында if only / wish [that]-пен сөйлемдер қолдану [өткенді еске алу] ; әртүрлі салыстырмалы сөйлемдерді, соның ішінде from, where, , towhom предлогтарымен бірге қолдану.

31. Осы Бағдарлама тірек – қимыл аппараты бұзылған білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10 сыныптары үшін "Ағылшын тілі" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспары негізінде осы Бағдарламаның қосымшасына сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді жоспарда барлық сынып бойынша әр бөлімде қамтылатын оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

32. Бөлімдер мен тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады

Тірек-қозғалыс аппараты
бұзылған білім алушыларға
арналған негізгі орта білім беру
деңгейінің 5-10-сыныптары үшін
"Ағылшын тілі" пәнінен
жаңартылған мазмұнды үлгілік
оқу бағдарламасына
қосымша

Тірек-қозғалыс аппараты бұзылған білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10-сыныптары үшін "Ағылшын тілі" пәнінен жаңартылған мазмұнды үлгілік оқу бағдарламасын іске асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) 5 сынып:

1 кесте

Модуль	Бөлім	Оқыту мақсаттары
1 тоқсан		
	Тыңдалым	5.1.1.1 сыныптағы нұсқауларды орындау ретін түсіну; 5.1.3.1 таныс тақырыптардың кең саны аясында қысқа әңгімелердегі нақты ақпарат пен негізгі мәліметтерінің көпшілігін қолдау арқылы түсіну;

Home & away

Айтылым	<p>5.2.1.1 негізгі тақырыптардың өсіп келе жатқан санына өзіңіз және басқалар туралы ақпаратты ұсыныс деңгейінде беру;</p> <p>5.2.2.1 негізгі тақырыптардың өсіп келе жатқан санына өзіңіз және басқалар туралы ақпаратты ұсыныс деңгейінде беру;</p>
Оқылым	<p>5.3.1.1 жалпы және оқу тақырыптарындағы қысқа қарапайым мәтіндердің шектеулі санындағы негізгі мағынаны түсіну;</p> <p>5.3.4.1 қысқа көркем және көркем емес мәтіндердің шектеулі санын қолдау арқылы оқу;</p> <p>5.3.5.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарындағы қысқа мәтіндердің шектеулі санында контексттің мағынасы туралы қорытынды жасау;</p> <p>5.3.7.1 жазбаша жанрлардың шектеулі санының сөздерінде, сөйлемдерінде және мәтіндерінде типтік белгілерді тану;</p>
Жазылым	<p>5.4.1.1 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының шектеулі санына қажетті қолдаумен қысқа ұсыныстарды жоспарлау, жазу және тексеру;</p> <p>5.4.2.1 жалпы тақырыптардың шектеулі саны аясында қысқа сөйлемдер тізбегін параграф ретінде қолдау арқылы жазу;</p>
Тілдік нормалар	<p>5.5.1.1 жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі саны бойынша уақыт пен орынды сипаттайтын сөз тіркестерін қоса алғанда, есептелетін және есептелмейтін зат есімдерді дұрыс пайдалану;</p> <p>5.5.3.1 жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі саны бойынша сын есімдердің, дұрыс және бұрыс, салыстырмалы және жоғары формаларды үлкен көлемде қолдану;</p> <p>5.5.7.1 таныс тақырыптардың шектеулі саны бойынша не болғанын білдіру үшін етістіктердің қарапайым мінсіз формаларын қолдану;</p>

Living things

Тыңдалым	5.1.1.1 сыныптағы нұсқауларды орындау ретін түсіну; 5.1.4.1 жалпы және оқу тақырыптарының өсуіне арналған кейбір кеңейтілген әңгімелерді қамтитын әңгімелерді қолдау арқылы түсіну;
Айтылым	5.2.2.1 негізгі тақырыптардың өсіп келе жатқан санына өзіңіз және басқалар туралы ақпаратты ұсыныс деңгейінде беру; 5.2.4.1 жалпы және оқу тақырыптарының өсіп келе жатқан санына күтпеген түсініктемелерге шектеулі өзгергіштікпен жауап беру;
Оқылым	5.3.1.1 жалпы және оқу тақырыптарындағы қысқа қарапайым мәтіндердің шектеулі санындағы негізгі мағынаны түсіну; 5.3.4.1 қысқа көркем және көркем емес мәтіндердің шектеулі санын қолдау арқылы оқу; 5.3.5.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарындағы қысқа мәтіндердің шектеулі санында контексттің мағынасы туралы қорытынды жасау;
Жазылым	5.4.1.1 жалпы тақырыптардың шектеулі саны аясында қысқа сөйлемдер тізбегін параграф ретінде қолдау арқылы жазу; 5.4.2.1 жалпы тақырыптардың шектеулі саны аясында қысқа сөйлемдер тізбегін параграф ретінде қолдау арқылы жазу; 5.4.3.1 адамдардың, орындардың және объектілердің сипаттамасын қысқа мәтіндер түрінде қолдау арқылы жазу;
Тілдік нормалар	5.5.2.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі саны бойынша many, much, a lot of , a few сандық үсетулерін қолдану; 5.5.3.1 жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі саны бойынша сын есімдердің, дұрыс және бұрыс, салыстырмалы және жоғары формаларды үлкен көлемде қолдану;

		5.5.9.1 таныс жалпы және білім беру тақырыптарының шектеулі саны бойынша күнделікті, әдеттер мен мәлімдемелерді сипаттау үшін қарапайым және өткен дұрыс және бұрыс формаларды қолдану;
2 тоқсан		
Values	Тыңдалым	5.1.2.1 оқу бағдарламасындағы жалпы тақырыптарға қойылатын негізгі сұрақтардың көбеюін қолдаусыз түсіну; 5.1.4.1 жалпы және оқу тақырыптарының өсу санына қарай кейбір кеңейтілген сөйлесуді қамтитын әңгімелерді қолдау арқылы түсіну;
	Айтылым	5.2.1.1 негізгі тақырыптардың өсіп келе жатқан санына өзіңіз және басқалар туралы ақпаратты ұсыныс деңгейінде беру; 5.2.5.1 жалпы және оқу тақырыптарының санын көбейтуге арналған негізгі фразалармен алмасуда өзара әрекеттесуді қолдау; 5.2.6.1 жұпта, топта және бір сынып болып мәнін дәл жеткізе отырып, сөйлем деңгейінде қарым-қатынас жасау;
	Оқылым	5.3.1.1 жалпы және оқу тақырыптарындағы қысқа қарапайым мәтіндердің шектеулі санындағы негізгі мағынаны түсіну; 5.3.4.1 қысқа көркем және көркем емес мәтіндердің шектеулі санын қолдау арқылы оқу; 5.3.7.1 жазбаша жанрлардың шектеулі санының сөздерінде, сөйлемдерінде және мәтіндерінде типтік белгілерді тану;
	Жазылым	5.4.2.1 жалпы тақырыптардың шектеулі саны аясында қысқа сөйлемдер тізбегін параграф ретінде қолдау арқылы жазу; 5.4.3.1 адамдардың, орындардың және объектілердің сипаттамасын қысқа мәтіндер түрінде қолдау арқылы жазу; 5.4.6.1 жалпы тақырыптардың шектеулі санына жиі

		қолданылатын сөздердің емлесін сақтау;
	Тілдік нормалар	<p>5.5.2.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі саны бойынша many, much, a lot of , a few сандық үсетулерін қолдану;</p> <p>5.5.6.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі санында some, any, something, nothing, anything сияқты негізгі жеке, нұсқаушы және сандық есімдіктерді қолдану;</p> <p>5.5.10.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарында қазіргі немесе болашақ оқиғалардың мағынасымен осы жалғастырылған формаларды қолдану;</p> <p>5.5.14.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі саны бойынша уақыт пен орынды белгілеу үшін предлогтарды қолдану; заттарды сипаттау және тақырыпты белгілеу үшін like, about предлогтарын қолдану; to, into, out of, from, towards бағытының предлогтарын қолдану ;</p>
	Тыңдалым	<p>5.1.1.1 сыныптағы нұсқауларды орындау ретін түсіну;</p> <p>5.1.3.1 таныс тақырыптардың кең саны аясында қысқа әңгімелердегі нақты ақпарат пен негізгі мәліметтерінің көпшілігін қолдау арқылы түсіну;</p>
	Айтылым	<p>5.2.3.1 жалпы тақырыптардың шектеулі санына ұсыныс деңгейінде өз пікірін білдіру;</p> <p>5.2.7.1 жалпы тақырыптардың шектеулі саны туралы айта отырып, белгілі бір заттардың сөздігін және синтаксистік нормаларды түсіну арқылы қолдану;</p>
	Оқылым	<p>5.3.1.1 жалпы және оқу тақырыптарындағы қысқа қарапайым мәтіндердің шектеулі санындағы негізгі мағынаны түсіну;</p> <p>5.3.8.1 мағынасын тексеру және түсінігін кеңейту үшін таныс қағаз</p>
World of work		

		және сандық ресурстарды қолдау арқылы пайдалану;
	Жазылым	5.4.4.1 базалық шаблондарды қолдана отырып, өз бетінше сөйлемдер құрастыру; 5.4.5.1 негізгі сөйлеу конструкцияларын шектеулі мөлшерде қолдана отырып, дәйекті параграфта сөйлемді қолдаумен байланыстыру;
	Тілдік нормалар	5.5.2.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі саны бойынша many, much, a lot of , a few сандық үсетулерін қолдану; 5.5.4.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі санында any, no each, every қоса отырып, анықтамаларды қолдану; 5.5.11.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі саны бойынша look//feel/taste/smell like, be, made қолдану;
3 тоқсан		
	Тыңдалым	5.1.3.1 таныс тақырыптардың кең саны аясында қысқа әңгімелердегі нақты ақпарат пен негізгі мәліметтерінің көпшілігін қолдау арқылы түсіну; 5.1.4.1 жалпы және оқу тақырыптарының өсу санына қарай кейбір кеңейтілген сөйлесуді қамтитын әңгімелерді қолдау арқылы түсіну;
	Айтылым	5.2.5.1 жалпы және оқу тақырыптарының санын көбейтуге арналған негізгі фразалармен алмасуда өзара әрекеттесуді қолдау; 5.2.8.1 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптарында негізгі әңгімелер мен оқиғаларды мазмұндау;
	Оқылым	5.3.2.1 жалпы және оқу тақырыптарындағы қысқа қарапайым мәтіндердің шектеулі санында нақты ақпарат пен мәліметтерді аз қолдаумен түсіну; 5.3.6.1 жалпы және оқу тақырыптарындағы қысқа мәтіндердің шектеулі санында автордың көзқарасын немесе пікірін білу;

Creativity	Жазылым	<p>5.4.5.1 таныс жалпы тақырыптардың шектеулі санына базалық сөйлеу конструкцияларын қолдана отырып, дәйекті параграфта сөйлемді қолдау арқылы байланыстыру;</p> <p>5.4.6.1 жалпы тақырыптардың шектеулі санына жиі қолданылатын сөздердің емлесін сақтау;</p>
	Тілдік нормалар	<p>5.5.3.1 жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі саны бойынша сын есімдердің, дұрыс және бұрыс, салыстырмалы және жоғары формаларды үлкен көлемде қолдану;</p> <p>5.5.5.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі санына келісімді іздеу және мәнін нақтылау үшін бөлу сұрақтарын қоса отырып, сұрақтарды қолдану;</p> <p>5.5.14.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі саны бойынша уақыт пен орынды белгілеу үшін предлогтарды қолдану; заттарды сипаттау және тақырыпты белгілеу үшін like, about предлогтарын қолдану; to, into, out of, from, towards бағытының предлогтарын қолдану ;</p>
	Тыңдалым	<p>5.1.1.1 сыныптағы нұсқауларды орындау ретін түсіну;</p> <p>5.1.3.1 таныс тақырыптардың кең саны аясында қысқа әңгімелердегі нақты ақпарат пен негізгі мәліметтерінің көпшілігін қолдау арқылы түсіну;</p>
	Айтылым	<p>5.2.1.1 негізгі тақырыптардың өсіп келе жатқан санына өзіңіз және басқалар туралы ақпаратты ұсыныс деңгейінде беру;</p> <p>5.2.2.1 негізгі тақырыптардың өсіп келе жатқан санына өзіңіз және басқалар туралы ақпаратты ұсыныс деңгейінде беру;</p> <p>5.2.3.1 жалпы тақырыптардың шектеулі санына ұсыныс деңгейінде өз пікірін білдіру;</p> <p>5.2.6.9 жұпта, топта және бір сынып болып мәнін дәл жеткізе отырып, сөйлем деңгейінде қарым-қатынас жасау;</p>

Reading for pleasure	Оқылым	<p>5.3.4.1 қысқа көркем және көркем емес мәтіндердің шектеулі санын қолдау арқылы оқу;</p> <p>5.3.5.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарындағы қысқа мәтіндердің шектеулі санында контексттің мағынасы туралы қорытынды жасау;</p> <p>5.3.8.1 мағынасын тексеру және түсінігін кеңейту үшін таныс қағаз және сандық ресурстарды қолдау арқылы пайдалану;</p>
	Жазылым	<p>5.4.1.1 жалпы тақырыптардың шектеулі саны аясында қысқа сөйлемдер тізбегін параграф ретінде қолдау арқылы жазу;</p> <p>5.4.4.1 базалық шаблондарды қолдана отырып, өз бетінше сөйлемдер құрастыру;</p>
	Тілдік нормалар	<p>5.5.3.1 жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі саны бойынша сын есімдердің, дұрыс және бұрыс, салыстырмалы және жоғары формаларды үлкен көлемде қолдану;</p> <p>5.5.7.1 таныс тақырыптардың шектеулі саны бойынша не болғанын білдіру үшін етістіктердің қарапайым мінсіз формаларын қолдану;</p> <p>5.5.12.1 уақытты анықтау үшін жалпы дұрыс және бұрыс үстеулерді, қарапайым және салыстырмалы формаларын, уақытты анықтау үшін жиілік үстеулерін қолдану: әртүрлі таныс және оқу тақырыптарында lastweek, yesterday қолдану;</p> <p>5.5.16.1 жалпы оқу тақырыптарының шектеулі саны аясында сөйлемдегі бөліктерді байланыстыру үшін so, if, when, where, before, after союздарын қолдану;</p>
	Тыңдалым	<p>5.1.3.1 таныс тақырыптардың кең саны аясында қысқа әңгімелердегі нақты ақпарат пен негізгі мәліметтерінің көпшілігін қолдау арқылы түсіну;</p> <p>5.1.4.1 жалпы және оқу тақырыптарының өсу санына</p>

Fantasy world		қарай кейбір кеңейтілген сөйлесуді қамтитын әңгімелерді қолдау арқылы түсіну;
	Айтылым	5.2.2.1 негізгі тақырыптардың өсіп келе жатқан санына өзіңіз және басқалар туралы ақпаратты ұсыныс деңгейінде беру; 5.2.4.1 жалпы және оқу тақырыптарының өсіп келе жатқан санына күтпеген түсініктемелерге шектеулі өзгергіштікпен жауап беру; 5.2.8.1 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптарында негізгі әңгімелер мен оқиғаларды мазмұндау;
	Оқылым	5.3.4.1 қысқа көркем және көркем емес мәтіндердің шектеулі санын қолдау арқылы оқу; 5.3.6.1 жалпы және оқу тақырыптарындағы қысқа мәтіндердің шектеулі санында автордың көзқарасын немесе пікірін білу; 5.3.8.1 мағынасын тексеру және түсінігін кеңейту үшін таныс қағаз және сандық ресурстарды қолдау арқылы пайдалану;
	Жазылым	5.4.2.1 адамдардың, орындардың және объектілердің сипаттамасын қысқа мәтіндер түрінде қолдау арқылы жазу; 5.4.6.1 таныс жалпы тақырыптардың шектеулі санында мәтіндердегі тыныс белгілерін сақтау;
	Тілдік нормалар	5.5.5.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі санына келісімді іздеу және мәнін нақтылау үшін бөлу сұрақтарын қоса отырып, сұрақтарды қолдану; 5.5.8.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі санын жоспарлау үшін "be going to", болжау үшін "will" болашақ формасын қолдану; 5.5.15.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі саны аясында жалпы етістіктерді инфинитив немесе инфинитив + ing түрінде қолдану;
4 тоқсан		

Sports

Тыңдалым	5.1.2.1 оқу бағдарламасындағы жалпы тақырыптарға қойылатын негізгі сұрақтардың көбеюін қолдаусыз түсіну; 5.1.4.1 жалпы және оқу тақырыптарының өсу санына қарай кейбір кеңейтілген сөйлесуді қамтитын әңгімелерді қолдау арқылы түсіну;
Айтылым	5.2.1.1 негізгі тақырыптардың өсіп келе жатқан санына өзіңіз және басқалар туралы ақпаратты ұсыныс деңгейінде беру; 5.2.2.1 негізгі тақырыптардың өсіп келе жатқан санына өзіңіз және басқалар туралы ақпаратты ұсыныс деңгейінде беру; 5.2.7.1 жалпы тақырыптардың шектеулі саны туралы айта отырып, белгілі бір заттардың сөздігін және синтаксистік нормаларды түсіну арқылы қолдану;
Оқылым	5.3.3.1 таныс, жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі саны аясында дәлелдердің егжей-тегжейін түсіну; 5.3.4.1 қысқа көркем және көркем емес мәтіндердің шектеулі санын қолдау арқылы оқу; 5.3.8.1 мағынасын тексеру және түсінігін кеңейту үшін таныс қағаз және сандық ресурстарды қолдау арқылы пайдалану;
Жазылым	5.4.2.1 адамдардың, орындардың және объектілердің сипаттамасын қысқа мәтіндер түрінде қолдау арқылы жазу; 5.4.5.1 жалпы тақырыптардың шектеулі санына жиі қолданылатын сөздердің емлесін сақтау;
	5.5.5.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі санына келісімді іздеу және мәнін нақтылау үшін бөлу сұрақтарын қоса отырып, сұрақтарды қолдану; 5.5.9.1 таныс жалпы және білім беру тақырыптарының шектеулі саны бойынша күнделікті, әдеттер

	Тілдік нормалар	<p>мен мәлімдемелерді сипаттау үшін қарапайым және өткен дұрыс және бұрыс формаларды қолдану; 5.5.11.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі саны бойынша look//feel/taste/smell like, be, made қолдану; 5.5.13.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі саны аясында мүмкіндік білдіру үшін might, may, could қолдану; 5.5.15.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі саны аясында жалпы етістіктерді инфинитив немесе инфинитив + ing түрінде қолдану;</p>
	Тыңдалым	<p>5.1.3.1 таныс тақырыптардың кең саны аясында қысқа әңгімелердегі нақты ақпарат пен негізгі мәліметтерінің көпшілігін қолдау арқылы түсіну; 5.1.4.1 жалпы және оқу тақырыптарының өсу санына қарай кейбір кеңейтілген сөйлесуді қамтитын әңгімелерді қолдау арқылы түсіну;</p>
	Айтылым	<p>5.2.2.1 негізгі тақырыптардың өсіп келе жатқан санына өзіңіз және басқалар туралы ақпаратты ұсыныс деңгейінде беру; 5.2.8.1 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптарында негізгі әңгімелер мен оқиғаларды мазмұндау;</p>
	Оқылым	<p>5.3.4.1 қысқа көркем және көркем емес мәтіндердің шектеулі санын қолдау арқылы оқу; 5.3.5.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарындағы қысқа мәтіндердің шектеулі санында контекстің мағынасы туралы қорытынды жасау; 5.3.9.1 жалпы және оқу тақырыптарының өсуі аясында қысқа қарапайым мәтіндердегі факт пен пікірдің айырмашылығын анықтау;</p>
		<p>5.4.4.1 базалық шаблондарды қолдана отырып, өз бетінше сөйлемдер құрастыру; 5.4.6.1 жалпы тақырыптардың шектеулі санына жиі</p>

Holidays	Жазылым	қолданылатын сөздердің емлесін сақтау; 5.4.7.1 таныс жалпы тақырыптардың шектеулі санында мәтіндердегі тыныс белгілерін сақтау;
	Тілдік нормалар	5.5.3.1 жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі саны бойынша сын есімдердің, дұрыс және бұрыс, салыстырмалы және жоғары формаларды үлкен көлемде қолдану; 5.5.8.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі санын жоспарлау үшін "be going to", болжау үшін "will" болашақ формасын қолдану; 5.5.12.1 уақытты анықтау үшін жалпы дұрыс және бұрыс үстеулерді, қарапайым және салыстырмалы формаларын, уақытты анықтау үшін жиілік үстеулерін қолдану: әртүрлі таныс және оқу тақырыптарында lastweek, yesterday қолдану; 5.5.16.1 жалпы оқу тақырыптарының шектеулі саны аясында сөйлемдегі бөліктерді байланыстыру үшін so, if, when, where, before, after союздарын қолдану; 5.5.17.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі саны бойынша шартты сөйлемдерді if (zeroconditional); where, before\after (өткенді еске түсіре отырып); which, who, that, where-мен салыстырмалы сөйлемдерді бөлу үшін қолдану;

2) 6 сынып

2 кесте

Модуль	Бөлім	Оқыту мақсаттары
1 тоқсан		
	Тыңдалым	6.1.1.1 сыныптағы нұсқауларды орындау ретін түсіну; 6.1.3.1 таныс тақырыптардың кең саны аясында қысқа әңгімелердегі нақты ақпарат пен негізгі мәліметтерінің көпшілігін қолдау арқылы түсіну;

Our health

Айтылым

6.2.1.1 негізгі тақырыптар бойынша өзіңіз және басқалар туралы ақпаратты пайымдау деңгейінде ұсыну;
6.2.3.1 жалпы тақырыптардың өсіп келе жатқан санына ұсыныс деңгейінде өз пікірін білдіру;
6.2.5.1 жалпы және оқу тақырыптарының санын көбейтуге арналған ұзын фразалармен алмасуда өзара әрекеттесуді қолдау;
6.2.8.1 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптарына кейбір кең таралған мәтіндер мен оқиғаларды мазмұндау;

Оқылым

6.3.1.1 жалпы және оқу тақырыптарындағы қысқа қарапайым мәтіндердің шектеулі санындағы негізгі мағынаны түсіну;
6.3.3.1 таныс, жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі саны аясында дәлелдердің егжей-тегжейін түсіну;
6.3.5.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарындағы қысқа мәтіндердің шектеулі санында контексттің мағынасы туралы қорытынды жасау;
6.3.8.1 мағынасын тексеру және түсінігін кеңейту үшін таныс қағаз және сандық ресурстарды қолдау арқылы пайдалану;

Жазылым

6.4.1.1 таныс жалпы тақырыптардың шектеулі санына және кейбір оқу тақырыптарына нақты және ойдан шығарылған оқиғалар, іс-шаралар және өткен тәжірибе туралы аз қолдаумен жазу;
6.4.6.1 таныс жалпы тақырыптардың шектеулі санында мәтіндердегі тыныс белгілерін сақтау;

6.5.1.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі саны бойынша уақыт пен орынды сипаттайтын негізгі дерексіз зат есімдерді, құрама және фразалық зат есімдерді қолдана бастау;
6.5.4.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі

	Тілдік нормалар	санында any, no each, every қоса отырып, анықтамаларды қолдану; 6.5.9.1 таныс жалпы және білім беру тақырыптарының шектеулі саны бойынша күнделікті, әдеттер мен мәлімдемелерді сипаттау үшін қарапайым және өткен дұрыс және бұрыс формаларды қолдану;
Helping & heroes	Тыңдалым	6.1.2.1 оқу бағдарламасындағы жалпы тақырыптарға қойылатын негізгі сұрақтардың көбеюін қолдаусыз түсіну; 6.1.3.1 таныс тақырыптардың кең саны аясында қысқа әңгімелердегі нақты ақпарат пен негізгі мәліметтерінің көпшілігін қолдау арқылы түсіну;
	Айтылым	6.2.1.1 негізгі тақырыптар бойынша өзіңіз және басқалар туралы ақпаратты пайымдау деңгейінде ұсыну; 6.2.2.1 жалпы тақырыптардың өсіп келе жатқан саны туралы ақпарат алу үшін қарапайым сұрақтар қою ; 6.2.5.1 жалпы және оқу тақырыптарының санын көбейтуге арналған ұзын фразалармен алмасуда өзара әрекеттесуді қолдау;
	Оқылым	6.3.3.1 таныс, жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі саны аясында дәлелдердің егжей-тегжейін түсіну;
	Жазылым	6.4.4.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі санына жазбаша жанрлардың шектеулі санында мысалдармен және себептермен қажет болған кезде дәйекті дәлелдеуді қолдана отырып дамыту; 6.4.5.1 таныс жалпы тақырыптардың шектеулі санына базалық сөйлеу конструкцияларын қолдана отырып, дәйекті параграфта сөйлемді қолдау арқылы байланыстыру;
		6.5.2.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі саны бойынша many, much, a lot of , a few сандық үсетулерін қолдану;

	Тілдік нормалар	<p>6.5.7.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының көбеюіне байланысты for және since-пен тәуелсіз және аяқталмаған өткенді білдіру үшін қарапайым мінсіз формаларды қолдану;</p> <p>6.5.10.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі саны бойынша қазіргі немесе болашақ оқиғалардың мәні бар және өткен кездегі әрекеттерді сипаттау және түсіндіру үшін ұзартылған формаларды қолдану;</p>
2 тоқсан		
Our countryside	Тыңдалым	<p>6.1.1.1 сыныптағы нұсқауларды орындау ретін түсіну;</p> <p>6.1.4.1 жалпы және оқу тақырыптарының өсуіне арналған кейбір кеңейтілген әңгімелерді қамтитын әңгімелерді қолдау арқылы түсіну;</p>
	Айтылым	<p>6.2.2.1 жалпы тақырыптардың өсіп келе жатқан саны туралы ақпарат алу үшін қарапайым сұрақтар қою ;</p> <p>6.2.3.1 жалпы тақырыптардың өсіп келе жатқан санына ұсыныс деңгейінде өз пікірін білдіру;</p> <p>6.2.6.1 жұпта, топта және бір сынып болып мәнін дәл жеткізе отырып, сөйлем деңгейінде қарым-қатынас жасау;</p>
	Оқылым	<p>6.3.3.1 таныс, жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі саны аясында дәлелдердің егжей-тегжейін түсіну;</p> <p>6.3.7.1 жазбаша жанрлардың шектеулі санының сөздерінде, сөйлемдерінде және мәтіндерінде типтік белгілерді тану;</p>
	Жазылым	<p>6.4.1.1 таныс жалпы тақырыптардың шектеулі санына және кейбір оқу тақырыптарына нақты және ойдан шығарылған оқиғалар, іс-шаралар және өткен тәжірибе туралы аз қолдаумен жазу;</p> <p>6.4.5.1 жалпы тақырыптардың шектеулі санына жиі қолданылатын сөздердің емлесін сақтау;</p>

	Тілдік нормалар	<p>6.5.1.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі саны бойынша уақыт пен орынды сипаттайтын негізгі дерексіз зат есімдерді, құрама және фразалық зат есімдерді қолдана бастау;</p> <p>6.5.4.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі санында any, no each, every қоса отырып, анықтамаларды қолдану;</p> <p>6.5.6.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының өсуіне байланысты some, one, somebody, everybody, no-one сияқты негізгі жеке, нұсқаушы және сандық есімдіктерді қолдану;</p> <p>6.5.11.1 жалпы және оқу тақырыптарының өсіп келе жатқан саны аясында it, there жалпы жеке емес құрылымдарды қолдану;</p>
	Тыңдалым	<p>6.1.2.1 оқу бағдарламасындағы жалпы тақырыптарға қойылатын негізгі сұрақтардың көбеюін қолдаусыз түсіну;</p> <p>6.1.4.1 жалпы және оқу тақырыптарының өсуіне арналған кейбір кеңейтілген әңгімелерді қамтитын әңгімелерді қолдау арқылы түсіну;</p>
	Айтылым	<p>6.2.3.1 жалпы тақырыптардың өсіп келе жатқан санына ұсыныс деңгейінде өз пікірін білдіру;</p> <p>6.2.5.1 жалпы және оқу тақырыптарының санын көбейтуге арналған ұзын фразалармен алмасуда өзара әрекеттесуді қолдау;</p> <p>6.2.8.1 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптарына кейбір кең таралған мәтіндер мен оқиғаларды мазмұндау;</p>
	Оқылым	<p>6.3.1.1 жалпы және оқу тақырыптарындағы қысқа қарапайым мәтіндердің шектеулі санындағы негізгі мағынаны түсіну;</p> <p>6.3.4.1 қысқа көркем және көркем емес мәтіндердің шектеулі санын қолдау арқылы оқу;</p> <p>6.3.8.1 мағынасын тексеру және түсінігін кеңейту үшін таныс қағаз</p>

Drama & comedy	Жазылым	<p>және сандық ресурстарды қолдау арқылы пайдалану;</p> <p>6.4.1.1 таныс жалпы тақырыптардың шектеулі санына және кейбір оқу тақырыптарына нақты және ойдан шығарылған оқиғалар, іс-шаралар және өткен тәжірибе туралы аз қолдаумен жазу;</p> <p>6.4.3.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі санына жазбаша жанрлардың шектеулі санында мысалдармен және себептермен қажет болған кезде дәйекті дәлелдеуді қолдана отырып дамыту;</p> <p>6.4.6.1 таныс жалпы тақырыптардың шектеулі санында мәтіндердегі тыныс белгілерін сақтау;</p>
		Тілдік нормалар
3 тоқсан		
	Тыңдалым	<p>6.1.3.1 таныс тақырыптардың кең саны аясында қысқа әңгімелердегі нақты ақпарат пен негізгі мәліметтерінің көпшілігін қолдау арқылы түсіну;</p> <p>6.1.4.1 жалпы және оқу тақырыптарының өсуіне арналған кейбір кеңейтілген әңгімелерді қамтитын әңгімелерді қолдау арқылы түсіну;</p>

Our health

<p>Айтылым</p>	<p>6.2.1.1 негізгі тақырыптар бойынша өзіңіз және басқалар туралы ақпаратты пайымдау деңгейінде ұсыну; 6.2.6.1 жұпта, топта және бір сынып болып мәнін дәл жеткізе отырып, сөйлем деңгейінде қарым-қатынас жасау; 6.2.7.1 жалпы тақырыптардың шектеулі саны туралы айта отырып, белгілі бір заттардың сөздігін және синтаксистік нормаларды түсіну арқылы қолдану;</p>
<p>Оқылым</p>	<p>6.3.2.1 жалпы және оқу тақырыптарындағы қысқа қарапайым мәтіндердің шектеулі санында нақты ақпарат пен мәліметтерді аз қолдаумен түсіну; 6.3.4.1 қысқа көркем және көркем емес мәтіндердің шектеулі санын қолдау арқылы оқу; 6.3.7.1 жазбаша жанрлардың шектеулі санының сөздерінде, сөйлемдерінде және мәтіндерінде типтік белгілерді тану;</p>
<p>Жазылым</p>	<p>6.4.2.1 адамдардың, орындардың және объектілердің сипаттамасын қысқа мәтіндер түрінде қолдау арқылы жазу; 6.4.4.1 таныс жалпы тақырыптардың шектеулі санына базалық сөйлеу конструкцияларын қолдана отырып, дәйекті параграфта сөйлемді қолдау арқылы байланыстыру;</p>
<p>Тілдік нормалар</p>	<p>6.5.2.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі саны бойынша many, much, a lot of , a few сандық үсетулерін қолдану; 6.5.4.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі санында any, no each, every қоса отырып, анықтамаларды қолдану; 6.5.6.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының өсуіне байланысты some, one, somebody, everybody, no-one сияқты негізгі жеке, нұсқаушы және сандық есімдіктерді қолдану; 6.5.7.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының көбеюіне байланысты for және since-пен</p>

		<p>тәуелсіз және аяқталмаған өткенді білдіру үшін қарапайым мінсіз формаларды қолдану;</p> <p>6.5.13.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі саны аясында мүмкіндік білдіру үшін might, may, could қолдану;</p>
Travel & holidays	Тыңдалым	<p>6.1.1.1 сыныптағы нұсқауларды орындау ретін түсіну;</p> <p>6.1.2.1 оқу бағдарламасындағы жалпы тақырыптарға қойылатын негізгі сұрақтардың көбеюін қолдаусыз түсіну;</p>
	Айтылым	<p>6.2.2.1 жалпы тақырыптардың өсіп келе жатқан саны туралы ақпарат алу үшін қарапайым сұрақтар қою ;</p> <p>6.2.4.1 жалпы және оқу тақырыптарының өсіп келе жатқан санына күтпеген түсініктемелерге шектеулі өзгергіштікпен жауап беру;</p>
	Оқылым	<p>6.3.2.1 жалпы және оқу тақырыптарындағы қысқа қарапайым мәтіндердің шектеулі санында нақты ақпарат пен мәліметтерді аз қолдаумен түсіну;</p> <p>6.3.5.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарындағы қысқа мәтіндердің шектеулі санында контексттің мағынасы туралы қорытынды жасау;</p>
	Жазылым	<p>6.4.1.1 таныс жалпы тақырыптардың шектеулі санына және кейбір оқу тақырыптарына нақты және ойдан шығарылған оқиғалар, іс-шаралар және өткен тәжірибе туралы аз қолдаумен жазу;</p> <p>6.4.5.1 жалпы тақырыптардың шектеулі санына жиі қолданылатын сөздердің емлесін сақтау;</p>
		<p>6.5.3.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының көбеюіне байланысты жалпы есімшелерді сын есім ретінде қолдану және сын есімдерді зат есімнің алдында дұрыс ретпен орналастыру;</p> <p>6.5.5.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының өсіп келе жатқан саны аясында сұраулы сөздер мен</p>

	Тілдік нормалар	<p>whose, how often, how long сөз тіркестерін және басқа сұрақтарды қолдану;</p> <p>6.5.8.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі санын жоспарлау үшін "be going to", болжау үшін "will" болашақ формасын қолдану;</p> <p>6.5.14.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының көп санында уақыттың, орынның, бағыттың өсіп келе жатқан предлогтарын қолдану; автор мен құралды анықтау үшін by, with қолдану;</p>
Reading for pleasure	Тыңдалым	<p>6.1.1.1 сыныптағы нұсқауларды орындау ретін түсіну;</p> <p>6.1.4.1 жалпы және оқу тақырыптарының өсуіне арналған кейбір кеңейтілген әңгімелерді қамтитын әңгімелерді қолдау арқылы түсіну;</p>
	Айтылым	<p>6.2.3.1 жалпы тақырыптардың өсіп келе жатқан санына ұсыныс деңгейінде өз пікірін білдіру;</p> <p>6.2.4.1 жалпы және оқу тақырыптарының өсіп келе жатқан санына күтпеген түсініктемелерге шектеулі өзгергіштікпен жауап беру;</p> <p>6.2.8.1 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптарына кейбір кең таралған мәтіндер мен оқиғаларды мазмұндау;</p>
	Оқылым	<p>6.3.1.1 жалпы және оқу тақырыптарындағы қысқа қарапайым мәтіндердің шектеулі санындағы негізгі мағынаны түсіну;</p> <p>6.3.6.1 жалпы және оқу тақырыптарындағы қысқа мәтіндердің шектеулі санында автордың көзқарасын немесе пікірін білу;</p> <p>6.3.7.1 жазбаша жанрлардың шектеулі санының сөздерінде, сөйлемдерінде және мәтіндерінде типтік белгілерді тану;</p>
		<p>6.4.4.1 адамдардың, орындардың және объектілердің сипаттамасын қысқа мәтіндер түрінде қолдау арқылы жазу;</p>

	Жазылым	6.4.6.1 таныс жалпы тақырыптардың шектеулі санына базалық сөйлеу конструкцияларын қолдана отырып, дәйекті параграфта сөйлемді қолдау арқылы байланыстыру;
	Тілдік нормалар	6.5.2.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі саны бойынша many, much, a lot of , a few сандық үсетулерін қолдану; 6.5.6.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының өсуіне байланысты some, one, somebody, everybody, no-one сияқты негізгі жеке, нұсқаушы және сандық есімдіктерді қолдану; 6.5.15.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі саны аясында жалпы етістіктерді инфинитив немесе инфинитив + ing түрінде қолдану; мақсатты инфинитивті қолдану;
4 тоқсан		
	Тыңдалым	6.1.2.1 оқу бағдарламасындағы жалпы тақырыптарға қойылатын негізгі сұрақтардың көбеюін қолдаусыз түсіну; 6.1.3.1 таныс тақырыптардың кең саны аясында қысқа әңгімелердегі нақты ақпарат пен негізгі мәліметтерінің көпшілігін қолдау арқылы түсіну;
	Айтылым	6.2.3.1 жалпы тақырыптардың өсіп келе жатқан санына ұсыныс деңгейінде өз пікірін білдіру; 6.2.5.1 жалпы және оқу тақырыптарының санын көбейтуге арналған ұзын фразалармен алмасуда өзара әрекеттесуді қолдау; 6.2.7.1 жалпы тақырыптардың шектеулі саны туралы айта отырып, белгілі бір заттардың сөздігін және синтаксистік нормаларды түсіну арқылы қолдану;
		6.3.1.1 жалпы және оқу тақырыптарындағы қысқа қарапайым мәтіндердің шектеулі санындағы негізгі мағынаны түсіну;

Our neighborhood	Оқылым	6.3.4.1 қысқа көркем және көркем емес мәтіндердің шектеулі санын қолдау арқылы оқу 6.3.6.1 жалпы және оқу тақырыптарындағы қысқа мәтіндердің шектеулі санында автордың көзқарасын немесе пікірін білу;
	Жазылым	6.4.2.1 адамдардың, орындардың және объектілердің сипаттамасын қысқа мәтіндер түрінде қолдау арқылы жазу; 6.4.5.1 жалпы тақырыптардың шектеулі санына жиі қолданылатын сөздердің емлесін сақтау;
	Тілдік нормалар	6.5.2.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі саны бойынша many, much, a lot of , a few сандық үсетулерін қолдану; 6.5.5.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының өсіп келе жатқан саны аясында сұраулы сөздер мен whose, how often, how ong сөз тіркестерін және басқа сұрақтарды қолдану; 6.5.8.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі санын жоспарлау үшін "be going to", болжау үшін "will" болашақ формасын қолдану; 6.5.16.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының өсіп келе жатқан саны бойынша сөйлемдер мен қысқа мәтіндердегі бөліктерді байланыстыру үшін if, when, where, so, and, or, but, because, before, after союздарын қолдану;
	Тыңдалым	6.1.1.1 сыныптағы нұсқауларды орындау ретін түсіну; 6.1.4.1 жалпы және оқу тақырыптарының өсуіне арналған кейбір кеңейтілген әңгімелерді қамтитын әңгімелерді қолдау арқылы түсіну;
		6.2.1.1 негізгі тақырыптар бойынша өзіңіз және басқалар туралы ақпаратты пайымдау деңгейінде ұсыну; 6.2.4.1 жалпы және оқу тақырыптарының өсіп келе жатқан

Transport

Айтылым	<p>санына күтпеген түсініктемелерге шектеулі өзгергіштікпен жауап беру;</p> <p>6.2.7.1 жалпы тақырыптардың шектеулі саны туралы айта отырып, белгілі бір заттардың сөздігін және синтаксистік нормаларды түсіну арқылы қолдану;</p>
Оқылым	<p>6.3.2.1 жалпы және оқу тақырыптарындағы қысқа қарапайым мәтіндердің шектеулі санында нақты ақпарат пен мәліметтерді аз қолдаумен түсіну;</p> <p>6.3.5.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарындағы қысқа мәтіндердің шектеулі санында контексттің мағынасы туралы қорытынды жасау;</p>
Жазылым	<p>6.4.1.1 таныс жалпы тақырыптардың шектеулі санына және кейбір оқу тақырыптарына нақты және ойдан шығарылған оқиғалар, іс-шаралар және өткен тәжірибе туралы аз қолдаумен жазу;</p> <p>6.4.4.1 таныс жалпы тақырыптардың шектеулі санына базалық сөйлеу конструкцияларын қолдана отырып, дәйекті параграфта сөйлемді қолдау арқылы байланыстыру;</p> <p>6.4.6.1 таныс жалпы тақырыптардың шектеулі санында мәтіндердегі тыныс белгілерін сақтау;</p>
Тілдік нормалар	<p>6.5.3.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының көбеюіне байланысты жалпы есімшелерді сын есім ретінде қолдану және сын есімдерді зат есімнің алдында дұрыс ретпен орналастыру;</p> <p>6.5.5.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының өсіп келе жатқан саны аясында сұраулы сөздер мен whose, how often, how long сөз тіркестерін және басқа сұрақтарды қолдану;</p> <p>6.5.7.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының көбеюіне байланысты for және since-пен</p>

тәуелсіз және аяқталмаған өткенді білдіру үшін қарапайым мінсіз формаларды қолдану;
 6.5.17.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі саны бойынша шартты сөйлемдерді if (zeroconditional); where, before\after (өткенді еске түсіре отырып); which, who, that, where-мен салыстырмалы сөйлемдерді бөлу үшін қолдану;

3) 7 сынып

3 кесте

Модуль	Бөлім	Оқыту мақсаттары
1 тоқсан		
	Тыңдалым	7.1.1.1 сыныптағы күрделі нұсқауларды орындау ретін түсіну; 7.1.3.1 әртүрлі жалпы және арнайы тақырыптар бойынша сөйлеушінің (сөйлеушілердің) пікірін қолдау арқылы білу;
	Айтылым	7.2.3.1 жалпы және оқу тақырыптарының өсіп келе жатқан санына ұсыныс деңгейінде өз пікірін айту; 7.2.5.1 өз келісімін, келіспеушілігін білдіре отырып, сыныптағы тапсырмаларды орындауды ұйымдастыру мен жоспарлауда өзара іс-әрекетті қолдау; 7.2.7.1 жалпы тақырыптардың көп санын айта отырып, белгілі бір заттардың сөздігін және синтаксистік нормаларды түсіну арқылы қолдану;
	Оқылым	7.3.1.1 таныс емес, жалпы және оқу тақырыптарындағы шектеулі мәтіндердің негізгі мағынасын түсіну; 7.3.3.1 таныс, жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі саны аясында, қосымша мәтіндерді қоса отырып дәлелдердің егжей-тегжейін түсіну; 7.3.5.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарындағы қысқа мәтіндердің көбеюі аясында контекстің мәні туралы қорытынды жасау;

Hobbies & leisure		7.3.9.1 жалпы және оқу тақырыптарының алуан түрлілігі туралы қысқа қарапайым мәтіндердегі факт пен пікірдің айырмашылығын білу;
	Жазылым	7.4.2.1 жалпы және оқу тақырыптары бойынша жазбаша жанрлардың шектеулі санына сәйкес келетін стильді қолдау арқылы қолдану; 7.4.4.1 таныс жалпы тақырыптардың өсу аясында базалық сөйлеу конструкцияларын қолдана отырып, сөйлемді дәйекті параграфқа минималды қолдаумен байланыстыру;
	Тілдік нормалар	7.5.1.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі саны бойынша уақыт пен орынды сипаттайтын негізгі дерексіз зат есімдерді, құрама және фразалық зат есімдерді қолдана бастау; 7.5.2.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының өсіп келе жатқан санына more, little, fewless, fewer not as many, not as much сияқты сандық үстеулерді қолдану; 7.5.6.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының өсуіне байланысты әртүрлі иелік есімдіктерді қолдану, соның ішінде mine, yours, ours, theirs, hers , his, myself, yourself, themselves қолдану; 7.5.7.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының көбеюіне байланысты for және since-пен тәуелсіз және аяқталмаған өткенді білдіру үшін қарапайым мінсіз формаларды қолдану; 7.5.10.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында қазіргі немесе болашақ оқиғалардың мәні бар қазіргі ұзартылған формаларды қолдану; 7.5.15.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі саны аясында жалпы етістіктерді инфинитив немесе инфинитив + ing түрінде қолдану; мақсатты инфинитивті қолдану;
		7.1.2.1 оқу бағдарламасы бойынша тақырыптар санының өсуіне

Communication & technology

Тыңдалым	қатысты неғұрлым күрделі сұрақтарды қолдау арқылы түсіну;
Айтылым	<p>7.2.1.1 жалпы және оқу тақырыптарында сөйлесу үшін ресми және бейресми сөйлеу үлгілерін пайдалану;</p> <p>7.2.4.7 жалпы және оқу тақырыптарының өсуі аясында күтпеген түсініктемелерге ұлғаймалы өзгергіштікпен жауап беру;</p> <p>7.2.6.1 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының шектеулі саны үшін жиі қолданылатын сөздердің емлесін сақтау;</p>
Оқылым	<p>7.3.2.1 жалпы және оқу тақырыптарындағы қысқа қарапайым мәтіндердің шектеулі санындағы нақты ақпарат пен бөлшектерді өз бетінше түсіну;</p> <p>7.3.4.1 таныс және кейбір таныс емес, жалпы және оқу тақырыптарындағы қосымша көркем және көркем емес мәтіндердің шектеулі санын оқу;</p> <p>7.3.7.1 әртүрлі жазбаша жанрлардың сөздерінде, сөйлемдерінде және мәтіндерінде типтік белгілерді тану;</p>
Жазылым	<p>7.4.2.1 жалпы және оқу тақырыптары бойынша жазбаша жанрлардың шектеулі санына сәйкес келетін стильді қолдау арқылы қолдану;</p> <p>7.4.5.1 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының шектеулі саны үшін жиі қолданылатын сөздердің емлесін сақтау;</p>
	<p>7.5.4.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі санына all, other қоса алғанда анықтамаларды қолдану;</p> <p>7.5.5.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында әртүрлі кезеңдерді қамтитын сұрақтарды қолдану;</p> <p>7.5.6.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының өсуіне байланысты әртүрлі иелік есімдіктерді қолдану, соның</p>

	Тілдік нормалар	<p>ішінде mine, yours, ours, theirs, hers , his, myself, yourself, themselves қолдану;</p> <p>7.5.12.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының көп саны бойынша too, not enough, quite, rather дәрежелерін қоса отырып , есімдіктердің өсіп келе жатқан санын қолдану;</p> <p>7.5.13.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында mustn ' t (тыйым салу), need(қажеттілік), should (кеңес беру үшін) модальды формаларды қолдану;</p> <p>7.5.17.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының өсіп келе жатқан саны бойынша бағыныңқы сөйлемдерді think, know, believe, hope, say, tell-ді қоса отырып қолдану; бағыныңқы сөйлемдерді sure, certain-ді қоса отырып қолдану; белгілі бір салыстырмалы сөйлемдерді which, who, that, where-мен бірге қолдану ;</p>
2 тоқсан		
	Тыңдалым	<p>7.1.1.1 сыныптағы күрделі нұсқауларды орындау ретін түсіну ;</p> <p>7.1.4.1 жалпы және оқу тақырыптарының өсу аясында әңгімелерді қолдау арқылы түсіну;</p>
	Айтылым	<p>7.2.1.1 жалпы және оқу тақырыптарында сөйлесу үшін ресми және бейресми сөйлеу үлгілерін пайдалану;</p> <p>7.2.5.1 өз келісімін, келіспеушілігін білдіре отырып, сыныптағы тапсырмаларды орындауды ұйымдастыру мен жоспарлауда өзара іс-әрекетті қолдау;</p> <p>7.2.8.1 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптарына кейбір кең таралған мәтіндер мен оқиғаларды мазмұндау;</p>
		<p>7.3.1.1 таныс емес, жалпы және оқу тақырыптарындағы шектеулі мәтіндердің негізгі мағынасын түсіну;</p> <p>7.3.1.5 таныс, жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі саны</p>

Holidays & travel	Оқылым	<p>аясында, қосымша мәтіндерді қоса отырып дәлелдердің егжей-тегжейін түсіну;</p> <p>7.3.9.1 жалпы және оқу тақырыптарының алуан түрлілігі туралы қысқа қарапайым мәтіндердегі факт пен пікірдің айырмашылығын білу;</p>
	Жазылым	<p>7.4.5.1 таныс жалпы тақырыптардың өсу аясында базалық сөйлеу конструкцияларын қолдана отырып, сөйлемді дәйекті параграфқа минималды қолдаумен байланыстыру;</p> <p>7.4.7.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі саны бойынша мәтіндердегі тыныс белгілерін сақтау;</p>
	Тілдік нормалар	<p>7.5.2.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының өсіп келе жатқан санына more, little, fewless, fewer not as many, not as much сияқты сандық үстеулерді қолдану;</p> <p>7.5.7.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының көбеюіне байланысты for және since-пен тәуелсіз және аяқталмаған өткенді білдіру үшін қарапайым мінсіз формаларды қолдану;</p> <p>7.5.9.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының өсіп келе жатқан саны бойынша тиісті осы шақ және өткен шақ формаларының, белсенді және пассивті залог нысандарының өсуін тиісті түрде қолдану;</p> <p>7.5.14.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының көп санында уақыттың, орынның, бағыттың өсіп келе жатқан предлогтарын қолдану; автор мен құралды анықтау үшін by, with қолдану; жалпы фразадағы зат есімдер мен сын есімдердің алдындағы предлогтарды қолдану;</p> <p>7.5.16.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының өсіп келе жатқан саны бойынша сөйлемдер мен қысқа мәтіндердегі бөліктерді байланыстыру үшін if, when, where, so, and, or, but, because, before, after союздарын қолдану;</p>

Space & Earth

Тыңдалым	7.1.2.1 оқу бағдарламасы бойынша тақырыптар санының өсуіне қатысты неғұрлым күрделі сұрақтарды қолдау арқылы түсіну;
Айтылым	7.2.3.1 жалпы және оқу тақырыптарының өсіп келе жатқан санына ұсыныс деңгейінде өз пікірін айту; 7.2.6.1 жұпта, топтарда және бүкіл сыныпта ұсыныстар мен ойлау деңгейінде кейбір икемділікпен басқалардың айтқандары бойынша комментарийлерді байланыстыруды бастау; 7.2.7.1 жалпы тақырыптардың көп санын айта отырып, белгілі бір заттардың сөздігін және синтаксистік нормаларды түсіну арқылы қолдану;
Оқылым	7.3.1.1 таныс емес, жалпы және оқу тақырыптарындағы шектеулі мәтіндердің негізгі мағынасын түсіну; 7.3.4.1 таныс және кейбір таныс емес, жалпы және оқу тақырыптарындағы қосымша көркем және көркем емес мәтіндердің шектеулі санын оқу; 7.3.8.1 мағынасын тексеру және түсінігін кеңейту үшін таныс қағаз және сандық ресурстарды қолдау арқылы пайдалану;
Жазылым	7.4.3.1 жалпы және оқу тақырыптары бойынша жазбаша жанрлардың шектеулі санына сәйкес келетін стильді қолдау арқылы қолдану; 7.4.6.1 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының шектеулі саны үшін жиі қолданылатын сөздердің емлесін сақтау;
	7.5.1.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі саны бойынша уақыт пен орынды сипаттайтын негізгі дерексіз зат есімдерді, құрама және фразалық зат есімдерді қолдана бастау; 7.5.4.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі санына all, other қоса алғанда анықтамаларды қолдану;

	Тілдік нормалар	<p>7.5.10.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында қазіргі немесе болашақ оқиғалардың мәні бар қазіргі ұзартылған формаларды қолдану;</p> <p>7.5.12.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының көп саны бойынша too, not enough, quite, gather дәрежелерін қоса отырып , есімдіктердің өсіп келе жатқан санын қолдану;</p>
3 тоқсан		
	Тыңдалым	7.1.3.1 әртүрлі жалпы және арнайы тақырыптар бойынша сөйлеушінің (сөйлеушілердің) пікірін қолдау арқылы білу;
	Айтылым	<p>7.2.2.1 жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі саны туралы ақпарат алу үшін қиын сұрақтар қою;</p> <p>7.2.5.1 өз келісімін, келіспеушілігін білдіре отырып, сыныптағы тапсырмаларды орындауды ұйымдастыру мен жоспарлауда өзара іс-әрекетті қолдау;</p> <p>7.2.8.1 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптарына кейбір кең таралған мәтіндер мен оқиғаларды мазмұндау;</p>
	Оқылым	<p>7.3.1.1 таныс емес, жалпы және оқу тақырыптарындағы шектеулі мәтіндердің негізгі мағынасын түсіну;</p> <p>7.3.2.1 жалпы және оқу тақырыптарындағы қысқа қарапайым мәтіндердің шектеулі санындағы нақты ақпарат пен бөлшектерді өз бетінше түсіну;</p> <p>7.3.3.1 таныс, жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі саны аясында, қосымша мәтіндерді қоса отырып дәлелдердің егжей-тегжейін түсіну;</p> <p>7.3.5.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарындағы қысқа мәтіндердің көбеюі аясында контексттің мәні туралы қорытынды жасау;</p> <p>7.3.6.1 бейтаныс, жалпы және оқу тақырыптарындағы әртүрлі</p>

Reading for pleasure		мәтіндерде автордың көзқарасын немесе пікірін білу;
	Жазылым	<p>7.4.3.1 жалпы және оқу тақырыптары бойынша жазбаша жанрлардың шектеулі санына сәйкес келетін стильді қолдау арқылы қолдану;</p> <p>7.4.4.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі санына жазбаша жанрлардың шектеулі санында мысалдармен және себептермен қажет болған кезде дәйекті дәлелдеуді қолдана отырып дамыту;</p> <p>7.4.7.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі саны бойынша мәтіндердегі тыныс белгілерін сақтау;</p>
	Тілдік нормалар	<p>7.5.3.1 құрамдас сын есімдерді өсу санын және сын есімдерді есімше ретінде қолдану;</p> <p>7.5.7.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының көбеюіне байланысты for және since-пен тәуелсіз және аяқталмаған өткенді білдіру үшін қарапайым мінсіз формаларды қолдану;</p> <p>7.5.9.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының өсіп келе жатқан саны бойынша тиісті осы шақ және өткен шақ формаларының, белсенді және пассивті залог нысандарының өсуін тиісті түрде қолдану;</p> <p>7.5.11.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында мәлімдеме жасау үшін жанама сөйлеудің кейбір түрлерін қолдану ;</p> <p>7.5.15.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі саны аясында жалпы етістіктерді инфинитив немесе инфинитив + ing түрінде қолдану; мақсатты инфинитивті қолдану;</p> <p>7.5.17.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының өсіп келе жатқан саны бойынша бағыныңқы сөйлемдерді think, know, believe, hope, say, tell-ді қоса отырып қолдану; бағыныңқы сөйлемдерді sure, certain-ді қоса отырып қолдану; белгілі бір</p>

		салыстырмалы сөйлемдерді which, who, that, where-мен бірге қолдану ;
Entertainment & media	Тыңдалым	7.1.1.1 сыныптағы күрделі нұсқауларды орындау ретін түсіну ; 7.1.4.1 жалпы және оқу тақырыптарының өсу аясында әңгімелерді қолдау арқылы түсіну.
	Айтылым	7.2.1.1 жалпы және оқу тақырыптарында сөйлесу үшін ресми және бейресми сөйлеу үлгілерін пайдалану; 7.2.4.1 жалпы және оқу тақырыптарының өсуі аясында күтпеген түсініктемелерге ұлғаймалы өзгергіштікпен жауап беру
	Оқылым	7.3.5.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарындағы қысқа мәтіндердің көбеюі аясында контекстің мәні туралы қорытынды жасау; 7.3.7.1 әртүрлі жазбаша жанрлардың сөздерінде, сөйлемдерінде және мәтіндерінде типтік белгілерді тану; 7.3.8.1 мағынасын тексеру және түсінігін кеңейту үшін таныс қағаз және сандық ресурстарды қолдау арқылы пайдалану;
	Жазылым	7.4.3.1 жалпы және оқу тақырыптары бойынша жазбаша жанрлардың шектеулі санына сәйкес келетін стильді қолдау арқылы қолдану; 7.4.6.1 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының шектеулі саны үшін жиі қолданылатын сөздердің емлесін сақтау;
	Тілдік нормалар	7.5.1.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі саны бойынша уақыт пен орынды сипаттайтын негізгі дерексіз зат есімдерді, құрама және фразалық зат есімдерді қолдана бастау; 7.5.3.1 құрамдас сын есімдерді өсу санын және сын есімдерді есімше ретінде қолдану; 7.5.8.1 таныс жалпы және білім беру тақырыптарының өсіп келе жатқан саны бойынша ұсыныстар,

		<p>уәделер мен болжамдар үшін "will" келер шақ формасын қолдану; 7.5.12.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының көп саны бойынша too, not enough, quite, gather дәрежелерін қоса отырып, есімдіктердің өсіп келе жатқан санын қолдану;</p>
Natural disaster	Тыңдалым	7.1.2.1 оқу бағдарламасы бойынша тақырыптар санының өсуіне қатысты неғұрлым күрделі сұрақтарды қолдау арқылы түсіну;
	Айтылым	7.2.2.1 жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі саны туралы ақпарат алу үшін қиын сұрақтар қою; 7.2.5.1 өз келісімін, келіспеушілігін білдіре отырып, сыныптағы тапсырмаларды орындауды ұйымдастыру мен жоспарлауда өзара іс-әрекетті қолдау; 7.2.6.1 жұпта, топтарда және бүкіл сыныпта ұсыныстар мен ойлау деңгейінде кейбір икемділікпен басқалардың айтқандары бойынша комментарийлерді байланыстыруды бастау; 7.2.7.1 жалпы тақырыптардың көп санын айта отырып, белгілі бір заттардың сөздігін және синтаксистік нормаларды түсіну арқылы қолдану;
	Оқылым	7.3.2.1 жалпы және оқу тақырыптарындағы қысқа қарапайым мәтіндердің шектеулі санындағы нақты ақпарат пен бөлшектерді өз бетінше түсіну; 7.3.4.1 таныс және кейбір таныс емес, жалпы және оқу тақырыптарындағы қосымша көркем және көркем емес мәтіндердің шектеулі санын оқу; 7.3.6.1 бейтаныс, жалпы және оқу тақырыптарындағы әртүрлі мәтіндерде автордың көзқарасын немесе пікірін білу;
		7.4.2.1 жалпы және оқу тақырыптары бойынша жазбаша жанрлардың шектеулі санына сәйкес келетін стильді қолдау арқылы қолдану;

	Жазылым	<p>7.4.4.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі санына жазбаша жанрлардың шектеулі санында мысалдармен және себептермен қажет болған кезде дәйекті дәлелдеуді қолдана отырып дамыту;</p> <p>7.4.7.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі саны бойынша мәтіндердегі тыныс белгілерін сақтау;</p>
	Тілдік нормалар	<p>7.5.2.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының өсіп келе жатқан санына more, little, fewless, fewer not as many, not as much сияқты сандық үстеулерді қолдану;</p> <p>7.5.4.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі санына all, other қоса алғанда анықтамаларды қолдану;</p> <p>7.5.9.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының өсіп келе жатқан саны бойынша тиісті осы шак және өткен шак формаларының, белсенді және пассивті залог нысандарының өсуін тиісті түрде қолдану;</p> <p>7.5.11.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында мәлімдеме жасау үшін жанама сөйлеудің кейбір түрлерін қолдану ;</p> <p>7.5.17.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының өсіп келе жатқан саны бойынша бағыныңқы сөйлемдерді think, know, believe, hope, say, tell-ді қоса отырып қолдану; бағыныңқы сөйлемдерді sure, certain-ді қоса отырып қолдану; белгілі бір салыстырмалы сөйлемдерді which, who, that, where-мен бірге қолдану ;</p>
4 тоқсан		
	Тыңдалым	<p>7.1.3.1 әртүрлі жалпы және арнайы тақырыптар бойынша сөйлеушінің (сөйлеушілердің) пікірін қолдау арқылы білу;</p>
		<p>7.2.2.1 жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі саны туралы ақпарат алу үшін қиын сұрақтар қою;</p>

Healthy habits

<p>Айтылым</p>	<p>7.2.4.1 жалпы және оқу тақырыптарының өсуі аясында күтпеген түсініктемелерге ұлғаймалы өзгергіштікпен жауап беру; 7.2.8.1 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптарына кейбір кең таралған мәтіндер мен оқиғаларды мазмұндау;</p>
<p>Оқылым</p>	<p>7.3.2.1 жалпы және оқу тақырыптарындағы қысқа қарапайым мәтіндердің шектеулі санындағы нақты ақпарат пен бөлшектерді өз бетінше түсіну; 7.3.4.1 таныс және кейбір таныс емес, жалпы және оқу тақырыптарындағы қосымша көркем және көркем емес мәтіндердің шектеулі санын оқу; 7.3.7.1 әртүрлі жазбаша жанрлардың сөздерінде, сөйлемдерінде және мәтіндерінде типтік белгілерді тану; 7.3.9.1 жалпы және оқу тақырыптарының алуан түрлілігі туралы қысқа қарапайым мәтіндердегі факт пен пікірдің айырмашылығын білу;</p>
<p>Жазылым</p>	<p>7.4.3.1 жалпы және оқу тақырыптары бойынша жазбаша жанрлардың шектеулі санына сәйкес келетін стильді қолдау арқылы қолдану; 7.4.6.1 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының шектеулі саны үшін жиі қолданылатын сөздердің емлесін сақтау;</p>
<p>Тілдік нормалар</p>	<p>7.5.5.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында әртүрлі кезеңдерді қамтитын сұрақтарды қолдану; 7.5.8.1 таныс жалпы және білім беру тақырыптарының өсіп келе жатқан саны бойынша ұсыныстар, уәделер мен болжамдар үшін "will" келер шақ формасын қолдану; 7.5.10.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында қазіргі немесе болашақ оқиғалардың мәні бар қазіргі ұзартылған формаларды қолдану; 7.5.13.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында mustn ' t</p>

		<p>(тыйым салу), need(қажеттілік), should (кеңес беру үшін) модальды формаларды қолдану; 7.5.16.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының өсіп келе жатқан саны бойынша сөйлемдер мен қысқа мәтіндердегі бөліктерді байланыстыру үшін if, when, where, so, and, or, but, because, before, after союздарын қолдану;</p>
Clothes and fashion	Тыңдалым	7.1.4.1 жалпы және оқу тақырыптарының өсу аясында әңгімелерді қолдау арқылы түсіну;
	Айтылым	7.2.3.1 жалпы және оқу тақырыптарының өсіп келе жатқан санына ұсыныс деңгейінде өз пікірін айту;
	Оқылым	7.3.3.1 таныс, жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі саны аясында, қосымша мәтіндерді қоса отырып дәлелдердің егжей-тегжейін түсіну; 7.3.6.1 бейтаныс, жалпы және оқу тақырыптарындағы әртүрлі мәтіндерде автордың көзқарасын немесе пікірін білу; 7.3.8.1 мағынасын тексеру және түсінігін кеңейту үшін таныс қағаз және сандық ресурстарды қолдау арқылы пайдалану;
	Жазылым	7.4.2.1 жалпы және оқу тақырыптары бойынша жазбаша жанрлардың шектеулі санына сәйкес келетін стильді қолдау арқылы қолдану; 7.4.4.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі санына жазбаша жанрлардың шектеулі санында мысалдармен және себептермен қажет болған кезде дәйекті дәлелдеуді қолдана отырып дамыту; 7.4.5.1 таныс жалпы тақырыптардың өсу аясында базалық сөйлеу конструкцияларын қолдана отырып, сөйлемді дәйекті параграфқа минималды қолдаумен байланыстыру; 7.4.7.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі саны бойынша мәтіндердегі тыныс белгілерін сақтау;

	Тілдік нормалар	<p>7.5.3.1 құрамдас сын есімдерді өсу санын және сын есімдерді есімше ретінде қолдану;</p> <p>7.5.5.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында әртүрлі кезеңдерді қамтитын сұрақтарды қолдану;</p> <p>7.5.8.1 таныс жалпы және білім беру тақырыптарының өсіп келе жатқан саны бойынша ұсыныстар, уәделер мен болжамдар үшін "will" келер шақ формасын қолдану;</p> <p>7.5.11.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында мәлімдеме жасау үшін жанама сөйлеудің кейбір түрлерін қолдану ;</p> <p>7.5.15.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі саны аясында жалпы етістіктерді инфинитив немесе инфинитив + ing түрінде қолдану; мақсатты инфинитивті қолдану;</p> <p>7.5.17.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының өсіп келе жатқан саны бойынша бағыныңқы сөйлемдерді think, know, believe, hope, say, tell-ді қоса отырып қолдану; бағыныңқы сөйлемдерді sure, certain-ді қоса отырып қолдану; белгілі бір салыстырмалы сөйлемдерді which, who, that, where-мен бірге қолдану ;</p>
--	-----------------	---

3) 8 сынып

3 кесте

Модуль	Бөлім	Оқыту мақсаттары
1 тоқсан	Тыңдалым	<p>8.1.1.1 жалпы және арнайы тақырыптардың шектеулі саны аясында кеңейтілген сөйлесудің негізгі мазмұнын шамалы қолдаумен түсіну;</p> <p>8.1.2.1 оқу бағдарламасы бойынша тақырыптар санының өсуіне қатысты неғұрлым күрделі сұрақтарды қолдау арқылы түсіну;</p> <p>8.2.1.1 жалпы және оқу тақырыптарында сөйлесу үшін ресми және бейресми сөйлеу үлгілерін пайдалану;</p>

Our world

Айтылым	<p>8.2.3.1 жалпы және оқу тақырыптарының өсіп келе жатқан санына ұсыныс деңгейінде өз пікірін айту;</p> <p>8.2.6.1 жұпта, топтарда және бүкіл сыныпта ұсыныстар мен ойлау деңгейінде кейбір икемділікпен басқалардың айтқандары бойынша комментарийлерді байланыстыруды бастау;</p>
Оқылым	<p>8.3.1.1 таныс емес, жалпы және оқу тақырыптарындағы шектеулі мәтіндердің негізгі мағынасын түсіну;</p> <p>8.3.3.1 таныс, жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі саны аясында, қосымша мәтіндерді қоса отырып дәлелдердің егжей-тегжейін түсіну;</p> <p>8.3.5.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарындағы қысқа мәтіндердің көбеюі аясында контекстің мәні туралы қорытынды жасау;</p> <p>8.3.6.1 бейтаныс, жалпы және оқу тақырыптарындағы әртүрлі мәтіндерде автордың көзқарасын немесе пікірін білу;</p>
Жазылым	<p>8.4.2.1 жалпы және оқу тақырыптары бойынша жазбаша жанрлардың шектеулі санына сәйкес келетін стильді қолдау арқылы қолдану;</p> <p>8.4.4.1 әртүрлі таныс жалпы және кейбір оқу тақырыптарында әртүрлі сөйлеу конструкцияларын қолдана отырып, аз қолдаумен немесе қолдаусыз сөйлемдерді дәйекті абзацқа байланыстыру;</p>
	<p>8.5.1.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында кейбір дерексіз және құрама фразалық зат есімдерді қолдану;</p> <p>8.5.4.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі санына neither, either қоса отырып анықтамаларды қолдану;</p> <p>8.5.6.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының өсуіне байланысты әртүрлі иелік есімдіктерді қолдану, соның</p>

	Тілдік нормалар	<p>ішінде mine, yours, ours, theirs, hers , his, myself, yourself, themselves қолдану;</p> <p>8.5.10.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша пассивті залогтың кейбір нысандарын қоса алғанда, қазіргі немесе болашақ оқиғалардың мәнімен осы жалғастырылған нысандарды қолдану;</p> <p>8.5.11.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында мәлімдеме жасау үшін жанама сөйлеудің кейбір түрлерін қолдану ;</p> <p>8.5.13.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында әртүрлі функциялар үшін модальды формаларды көбірек қолдану: міндеттеме, қажеттілік, мүмкіндік, рұқсат, сұрау, ұсыныс, тыйым салу үшін;</p> <p>8.5.17.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының өсіп келе жатқан саны бойынша бағыныңқы сөйлемдерді think, know, believe, hope, say, tell-ді қоса отырып қолдану; бағыныңқы сөйлемдерді sure, certain-ді қоса отырып қолдану; белгілі бір салыстырмалы сөйлемдерді which, who, that, where-мен бірге қолдану ;</p>
	Тыңдалым	<p>8.1.3.1 әртүрлі жалпы және арнайы тақырыптар бойынша сөйлеушінің (сөйлеушілердің) пікірін қолдау арқылы білу;</p> <p>8.1.4.1 жалпы және оқу тақырыптарының өсу аясында әңгімелерді қолдау арқылы түсіну.</p>
	Айтылым	<p>8.2.2.1 жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі саны туралы ақпарат алу үшін қиын сұрақтар қою;</p> <p>8.2.4.1 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптарындағы күтпеген пікірлерге әртүрлі жауап беру;</p> <p>8.2.8.1 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптарына кейбір кең таралған мәтіндер мен оқиғаларды мазмұндау.</p>
		<p>8.3.2.1 таныс, жалпы және оқу тақырыптарындағы мәтіндердің</p>

Daily life & shopping	Оқылым	<p>спецификалық ақпаратын және негізгі бөліктерін түсіну;</p> <p>8.3.5.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарындағы қысқа мәтіндердің көбеюі аясында контексттің мәні туралы қорытынды жасау;</p> <p>8.3.7.1 әртүрлі жазбаша жанрлардың сөздерінде, сөйлемдерінде және мәтіндерінде типтік белгілерді тану;</p> <p>8.3.9.1 жалпы және оқу тақырыптарының алуан түрлілігі туралы қысқа қарапайым мәтіндердегі факт пен пікірдің айырмашылығын білу;</p>
	Жазылым	<p>8.4.1.1 таныс жалпы және кейбір оқу тақырыптарының көбеюі аясында нақты және ойдан шығарылған оқиғалар, іс-шаралар мен өткен тәжірибе туралы белгілі бір қолдаумен жазу;</p> <p>8.4.3.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі саны бойынша жазбаша жанрлардың шектеулі санында мысалдармен және себептермен қажет болған кезде дәйекті дәлелдеуді қолдануды дамыту;</p>
		<p>8.5.1.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында кейбір дерексіз және құрама фразалық зат есімдерді қолдану;</p> <p>8.5.2.1 too much, too many, none any, enough сияқты сандық үстеулердің өсіп келе жатқан санын қолдану;</p> <p>8.5.3.1 құрамдас сын есімдердің өсу көлемі мен сын есімдерді есімше ретінде және кейбір құрылымдарды салыстыру үшін қолдану, соның ішінде таныс жалпы және оқу тақырыптарындағы дәрежені белгілеу үшін not as...as, much ... than қолдану;</p> <p>8.5.5.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында әртүрлі кезеңдерді қамтитын сұрақтарды қолдану;</p> <p>8.5.7.1 таныс жалпы және білім беру тақырыптарының өсуіне қарай соңғы, тәуелсіз және</p>

	Тілдік нормалар	<p>аяқталмаған өткенді білдіру үшін қарапайым мінсіз формаларды қолдану;</p> <p>8.5.9.1 Осы шақ, өткен шақ және мінсіз өткен шақтың белсенді және пассивті залогының әртүрлі нысандарын әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында тиісті түрде қолдану;</p> <p>8.5.14.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында зат есімдер мен сын есімдердің алдында предлогтарды жалпы сөйлемде қолдану;</p> <p>8.5.15.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының өсіп келе жатқан саны аясында етістіктер мен сын есімдердің шектеулі санынан кейін инфинитивті формаларды қолдану; етістіктер мен предлогтардың шектеулі санынан кейін герундий формаларын қолдану;</p> <p>8.5.16.1 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында себептерді түсіндіру үшін because, since, as сияқты көптеген союздарды қолдану;</p>
2 тоқсан		
	Тыңдалым	<p>8.1.1.1 жалпы және арнайы тақырыптардың шектеулі саны аясында кеңейтілген сөйлесудің негізгі мазмұнын шамалы қолдаумен түсіну;</p> <p>8.1.4.1 жалпы және оқу тақырыптарының өсіп келе жатқан санына арналған әңгімелерді қолдау арқылы түсіну;</p>
	Айтылым	<p>8.2.1.1 жалпы және оқу тақырыптарында сөйлесу үшін ресми және бейресми сөйлеу үлгілерін пайдалану;</p> <p>8.2.3.1 жалпы және оқу тақырыптарының өсіп келе жатқан санына ұсыныс деңгейінде өз пікірін айту;</p> <p>8.2.6.1 жұпта, топтарда және бүкіл сыныпта ұсыныстар мен ойлау деңгейінде кейбір икемділікпен басқалардың айтқандары бойынша комментарийлерді байланыстыруды бастау;</p>

Entertainment & media

Оқылым

8.3.1.1 таныс емес, жалпы және оқу тақырыптарындағы шектеулі мәтіндердің негізгі мағынасын түсіну;
 8.3.4.1 таныс және кейбір таныс емес, жалпы және оқу тақырыптарындағы қосымша көркем және көркем емес мәтіндердің шектеулі санын оқу;
 8.3.8.1 мағынасын тексеру және түсінігін кеңейту үшін таныс қағаз және сандық ресурстарды пайдалану;

Жазылым

8.4.2.1 жалпы және оқу тақырыптары бойынша жазбаша жанрлардың шектеулі санына сәйкес келетін стильді қолдау арқылы қолдану;
 8.4.5.1 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының өсуі аясында жиі қолданылатын сөздердің емлесін сақтау;

Тілдік нормалар

8.5.2.1 too much, too many, none any, enough сияқты сандық үстеулердің өсіп келе жатқан санын қолдану;
 8.5.4.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі санына neither, either қоса отырып анықтамаларды қолдану;
 8.5.6.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының өсуіне байланысты әртүрлі иелік есімдіктерді қолдану, соның ішінде mine, yours, ours, theirs, hers , his, myself, yourself, themselves қолдану;
 8.5.8.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарына келер шақтың түрлі формаларын, соның ішінде болашақтың мәні бар present continuous-ты қолдану;
 8.5.11.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында мәлімдеме жасау үшін жанама сөйлеудің кейбір түрлерін қолдану ;
 8.5.12.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының көп саны бойынша too, not enough, quite, rather дәрежелерін қоса отырып , есімдіктердің өсіп келе жатқан санын қолдану;

		8.5.15.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының өсіп келе жатқан саны аясында етістіктер мен сын есімдердің шектеулі санынан кейін инфинитивті формаларды қолдану; етістіктер мен предлогтардың шектеулі санынан кейін герундий формаларын қолдану;
	Тыңдалым	8.1.3.1 әртүрлі жалпы және арнайы тақырыптар бойынша сөйлеушінің (сөйлеушілердің) пікірін қолдау арқылы білу; 8.1.4.1 жалпы және оқу тақырыптарының өсу аясында әңгімелерді қолдау арқылы түсіну;
	Айтылым	8.2.2.1 жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі саны туралы ақпарат алу үшін қиын сұрақтар қою; 8.2.5.1 өз келісімін, келіспеушілігін білдіре отырып, сыныптағы тапсырмаларды орындауды ұйымдастыру мен жоспарлауда өзара іс-әрекетті қолдау; 8.2.8.1 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптарына кейбір кең таралған мәтіндер мен оқиғаларды мазмұндау;
	Оқылым	8.3.2.1 таныс, жалпы және оқу тақырыптарындағы мәтіндердің спецификалық ақпаратын және негізгі бөліктерін түсіну; 8.3.4.1 таныс және кейбір таныс емес, жалпы және оқу тақырыптарындағы қосымша көркем және көркем емес мәтіндердің шектеулі санын оқу; 8.3.7.1 әртүрлі жазбаша жанрлардың сөздерінде, сөйлемдерінде және мәтіндерінде типтік белгілерді тану;
		8.4.1.1 таныс жалпы және кейбір оқу тақырыптарының көбеюі аясында нақты және ойдан шығарылған оқиғалар, іс-шаралар мен өткен тәжірибе туралы белгілі бір қолдаумен жазу; 8.4.3.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі саны бойынша жазбаша жанрлардың шектеулі санында мысалдармен

Sport, health & exercise

Жазылым

және себептермен қажет болған кезде дәйекті дәлелдеуді қолдануды дамыту;
8.4.4.1 әртүрлі таныс жалпы және кейбір оқу тақырыптарында әртүрлі сөйлеу конструкцияларын қолдана отырып, аз қолдаумен немесе қолдаусыз сөйлемдерді дәйекті абзацқа байланыстыру;
8.4.6.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі саны бойынша мәтіндердегі тыныс белгілерін сақтау;

Тілдік нормалар

8.5.1.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында кейбір дерексіз және құрама фразалық зат есімдерді қолдану;
8.5.3.1 құрамдас сын есімдердің өсу көлемі мен сын есімдерді есімше ретінде және кейбір құрылымдарды салыстыру үшін қолдану, соның ішінде таныс жалпы және оқу тақырыптарындағы дәрежені белгілеу үшін not as...as, much ... than қолдану;
8.5.5.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында әртүрлі кезеңдерді қамтитын сұрақтарды қолдану;
8.5.8.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарына келер шақтың түрлі формаларын, соның ішінде болашақтың мәні бар present continuous-ты қолдану;
8.5.11.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында мәлімдеме жасау үшін жанама сөйлеудің кейбір түрлерін қолдану ;
8.5.14.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында зат есімдер мен сын есімдердің алдында предлогтарды жалпы сөйлемде қолдану;
8.5.16.1 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында себептерді түсіндіру үшін because, since, as сияқты көптеген союздарды қолдану;

3 тоқсан

8.1.2.1 оқу бағдарламасы бойынша тақырыптар санының өсуіне

	Тыңдалым	қатысты неғұрлым күрделі сұрақтарды қолдау арқылы түсіну; 8.1.4.1 жалпы және оқу тақырыптарының өсу аясында әңгімелерді қолдау арқылы түсіну;
	Айтылым	8.2.1.1 жалпы және оқу тақырыптарында сөйлесу үшін ресми және бейресми сөйлеу үлгілерін пайдалану; 8.2.3.1 жалпы және оқу тақырыптарының өсіп келе жатқан санына ұсыныс деңгейінде өз пікірін айту; 8.2.5.1 өз келісімін, келіспеушілігін білдіре отырып, сыныптағы тапсырмаларды орындауды ұйымдастыру мен жоспарлауда өзара іс-әрекетті қолдау; 8.2.7.1 жалпы тақырыптардың шектеулі саны туралы айта отырып, белгілі бір заттардың сөздігін және синтаксистік нормаларды түсіну арқылы қолдану;
	Оқылым	8.3.2.1 таныс, жалпы және оқу тақырыптарындағы мәтіндердің спецификалық ақпаратын және негізгі бөліктерін түсіну; 8.3.3.1 таныс, жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі саны аясында, қосымша мәтіндерді қоса отырып дәлелдердің егжей-тегжейін түсіну; 8.3.4.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарындағы қысқа мәтіндердің көбеюі аясында контекстің мәні туралы қорытынды жасау; 8.3.6.1 бейтаныс, жалпы және оқу тақырыптарындағы әртүрлі мәтіндерде автордың көзқарасын немесе пікірін білу; 8.3.9.1 жалпы және оқу тақырыптарының алуан түрлілігі туралы қысқа қарапайым мәтіндердегі факт пен пікірдің айырмашылығын білу;
Reading for pleasure		8.4.1.1 таныс жалпы және кейбір оқу тақырыптарының көбеюі аясында нақты және ойдан

	Жазылым	шығарылған оқиғалар, іс-шаралар мен өткен тәжірибе туралы белгілі бір қолдаумен жазу; 8.4.6.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі саны бойынша мәтіндердегі тыныс белгілерін сақтау;
	Тілдік нормалар	8.5.2.1 too much, too many, none any, enough сияқты сандық үстеулердің өсіп келе жатқан санын қолдану; 8.5.4.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі санына neither, either қоса отырып анықтамаларды қолдану; 8.5.7.1 таныс жалпы және білім беру тақырыптарының өсуіне қарай соңғы, тәуелсіз және аяқталмаған өткенді білдіру үшін қарапайым мінсіз формаларды қолдану; 8.5.10.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша пассивті залогтың кейбір нысандарын қоса алғанда, қазіргі немесе болашақ оқиғалардың мәнімен осы жалғастырылған нысандарды қолдану; 8.5.13.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында әртүрлі функциялар үшін модальды формаларды көбірек қолдану: міндеттеме, қажеттілік, мүмкіндік, рұқсат, сұрау, ұсыныс, тыйым салу үшін; 8.5.15.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының өсіп келе жатқан саны аясында етістіктер мен сын есімдердің шектеулі санынан кейін инфинитивті формаларды қолдану; етістіктер мен предлогтардың шектеулі санынан кейін герундий формаларын қолдану; 8.5.17.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында бірінші түрдегі шартты сөйлемдерде if / unless қолдану; белгілі бір салыстырмалы сөйлемдерді which, who, that, where-мен қолдану;
		8.1.1.1 жалпы және арнайы тақырыптардың шектеулі саны аясында кеңейтілген сөйлесудің

The natural world

Тыңдалым	негізгі мазмұнын шамалы қолдаумен түсіну; 8.1.4.1 жалпы және оқу тақырыптарының өсу аясында әңгімелерді қолдау арқылы түсіну;
Айтылым	8.2.2.1 жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі саны туралы ақпарат алу үшін қиын сұрақтар қою; 8.2.6.1 жұпта, топтарда және бүкіл сыныпта ұсыныстар мен ойлау деңгейінде кейбір икемділікпен басқалардың айтқандары бойынша комментарийлерді байланыстыруды бастау;
Оқылым	8.3.1.1 таныс емес, жалпы және оқу тақырыптарындағы шектеулі мәтіндердің негізгі мағынасын түсіну; 8.3.3.1 таныс, жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі саны аясында, қосымша мәтіндерді қоса отырып дәлелдердің егжей-тегжейін түсіну; 8.3.6.1 бейтаныс, жалпы және оқу тақырыптарындағы әртүрлі мәтіндерде автордың көзқарасын немесе пікірін білу; 8.3.7.1 мағынасын тексеру және түсінігін кеңейту үшін таныс қағаз және сандық ресурстарды пайдалану;
Жазылым	8.4.2.1 жалпы және оқу тақырыптары бойынша жазбаша жанрлардың шектеулі санына сәйкес келетін стильді қолдау арқылы қолдану; 8.4.4.1 әртүрлі таныс жалпы және кейбір оқу тақырыптарында әртүрлі сөйлеу конструкцияларын қолдана отырып, аз қолдаумен немесе қолдаусыз сөйлемдерді дәйекті абзацқа байланыстыру;
	8.5.1.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында кейбір дерексіз және құрама фразалық зат есімдерді қолдану; 8.5.3.1 құрамдас сын есімдердің өсу көлемі мен сын есімдерді есімше ретінде және кейбір құрылымдарды салыстыру үшін қолдану, соның ішінде таныс

	Тілдік нормалар	<p>жалпы және оқу тақырыптарындағы дәрежені белгілеу үшін not as...as, much ... than қолдану;</p> <p>8.5.5.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында әртүрлі кезеңдерді қамтитын сұрақтарды қолдану;</p> <p>8.5.8.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарына келер шақтың түрлі формаларын, соның ішінде болашақтың мәні бар present continuous-ты қолдану;</p> <p>8.5.12.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының көп саны бойынша too, not enough, quite, rather дәрежелерін қоса отырып , есімдіктердің өсіп келе жатқан санын қолдану;</p> <p>8.5.16.1 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында себептерді түсіндіру үшін because, since, as сияқты көптеген союздарды қолдану;</p>
4 тоқсан		
	Тыңдалым	8.1.3.1 әртүрлі жалпы және арнайы тақырыптар бойынша сөйлеушінің (сөйлеушілердің) пікірін қолдау арқылы білу;
	Айтылым	<p>8.2.1.1 жалпы және оқу тақырыптарында сөйлесу үшін ресми және бейресми сөйлеу үлгілерін пайдалану;</p> <p>8.2.3.1 жалпы және оқу тақырыптарының өсіп келе жатқан санына ұсыныс деңгейінде өз пікірін айту;</p> <p>8.2.4.1 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптарындағы күтпеген пікірлерге әртүрлі жауап беру;</p> <p>8.2.7.1 жалпы тақырыптардың шектеулі саны туралы айта отырып, белгілі бір заттардың сөздігін және синтаксистік нормаларды түсіну арқылы қолдану;</p>
		<p>8.3.1.1 таныс емес, жалпы және оқу тақырыптарындағы шектеулі мәтіндердің негізгі мағынасын түсіну;</p> <p>8.3.4.1 таныс және кейбір таныс емес, жалпы және оқу</p>

Travel	Оқылым	<p>тақырыптарындағы қосымша көркем және көркем емес мәтіндердің шектеулі санын оқу;</p> <p>8.3.6.1 әртүрлі жазбаша жанрлардың сөздерінде, сөйлемдерінде және мәтіндерінде типтік белгілерді тану;</p> <p>8.3.9.1 жалпы және оқу тақырыптарының алуан түрлілігі туралы қысқа қарапайым мәтіндердегі факт пен пікірдің айырмашылығын білу;</p>
	Жазылым	<p>8.4.1.1 таныс жалпы және кейбір оқу тақырыптарының көбеюі аясында нақты және ойдан шығарылған оқиғалар, іс-шаралар мен өткен тәжірибе туралы белгілі бір қолдаумен жазу;</p> <p>8.4.5.1 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының өсуі аясында жиі қолданылатын сөздердің емлесін сақтау;</p> <p>8.4.6.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі саны бойынша мәтіндердегі тыныс белгілерін сақтау;</p>
	Тілдік нормалар	<p>8.5.2.1 too much, too many, none any, enough сияқты сандық үстеулердің өсіп келе жатқан санын қолдану;</p> <p>8.5.7.1 таныс жалпы және білім беру тақырыптарының өсуіне қарай соңғы, тәуелсіз және аяқталмаған өткенді білдіру үшін қарапайым мінсіз формаларды қолдану;</p> <p>8.5.9.1 осы шақ, өткен шақ және мінсіз өткен шақтың белсенді және пассивті залогының әртүрлі нысандарын әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында тиісті түрде қолдану;</p> <p>8.5.11.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында мәлімдеме жасау үшін жанама сөйлеудің кейбір түрлерін қолдану ;</p> <p>8.5.13.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында әртүрлі функциялар үшін модальды формаларды көбірек қолдану:</p>

		міндеттеме, қажеттілік, мүмкіндік, рұқсат, сұрау, ұсыныс, тыйым салу үшін;
Transport	Тыңдалым	8.1.2.1 оқу бағдарламасы бойынша тақырыптар санының өсуіне қатысты неғұрлым күрделі сұрақтарды қолдау арқылы түсіну; 8.1.4.1 жалпы және оқу тақырыптарының өсу аясында әңгімелерді қолдау арқылы түсіну;
	Айтылым	8.2.2.1 жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі саны туралы ақпарат алу үшін қиын сұрақтар қою; 8.2.5.1 өз келісімін, келіспеушілігін білдіре отырып, сыныптағы тапсырмаларды орындауды ұйымдастыру мен жоспарлауда өзара іс-әрекетті қолдау; 8.2.7.1 жалпы тақырыптардың шектеулі саны туралы айта отырып, белгілі бір заттардың сөздігін және синтаксистік нормаларды түсіну арқылы қолдану;
	Оқылым	8.3.5.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарындағы қысқа мәтіндердің көбеюі аясында контексттің мәні туралы қорытынды жасау; 8.3.8.1 мағынасын тексеру және түсінігін кеңейту үшін таныс қағаз және сандық ресурстарды пайдалану;
	Жазылым	8.4.3.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі саны бойынша жазбаша жанрлардың шектеулі санында мысалдармен және себептермен қажет болған кезде дәйекті дәлелдеуді қолдануды дамыту; 8.4.5.1 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының өсуі аясында жиі қолданылатын сөздердің емлесін сақтау; 8.4.6.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі саны бойынша мәтіндердегі тыныс белгілерін сақтау;
		8.5.1.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында кейбір

	Тілдік нормалар	<p>дерексіз және құрама фразалық зат есімдерді қолдану;</p> <p>8.5.3.1 құрамдас сын есімдердің өсу көлемі мен сын есімдерді есімше ретінде және кейбір құрылымдарды салыстыру үшін қолдану, соның ішінде таныс жалпы және оқу тақырыптарындағы дәрежені белгілеу үшін not as...as, much ... than қолдану;</p> <p>8.5.5.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында әртүрлі кезеңдерді қамтитын сұрақтарды қолдану;</p> <p>8.5.7.1 таныс жалпы және білім беру тақырыптарының өсуіне қарай соңғы, тәуелсіз және аяқталмаған өткенді білдіру үшін қарапайым мінсіз формаларды қолдану;</p> <p>8.5.9.1 осы шақ, өткен шақ және мінсіз өткен шақтың белсенді және пассивті залогының әртүрлі нысандарын әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында тиісті түрде қолдану;</p> <p>8.5.12.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының көп саны бойынша too, not enough, quite, rather дәрежелерін қоса отырып, есімдіктердің өсіп келе жатқан санын қолдану;</p> <p>8.5.14.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында зат есімдер мен сын есімдердің алдында предлогтарды жалпы сөйлемде қолдану;</p> <p>8.5.17.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында бірінші түрдегі шартты сөйлемдерде if / unless қолдану; белгілі бір салыстырмалы сөйлемдерді which, who, that, where-мен қолдану;</p>
--	-----------------	---

5) 9 сынып

5 кесте

Модуль	Бөлім	Оқыту мақсаттары
1 тоқсан		
		<p>9.1.1.1 жалпы және арнайы тақырыптардың шектеулі саны аясында кеңейтілген әңгімелесудің негізгі мазмұнын</p>

Тыңдалым	<p>шамалы қолдаумен немесе қолдаусыз түсіну;</p> <p>9.1.3.1 жалпы әңгімеде жалпы және арнайы тақырыптардың кең санына аясында сөйлеушінің (сөйлеушілердің) пікірін шағын қолдаумен немесе қолдаусыз білу;</p>
Айтылым	<p>9.2.1.1 өсіп келе жатқан тақырыптар бойынша сөйлесуде ресми және бейресми сөйлеу үлгілерін қолдану;</p> <p>9.2.4.1 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптарындағы күтпеген пікірлерге әртүрлі жауап беру;</p> <p>9.2.5.1 өз келісімін, келіспеушілігін білдіре отырып, сыныптағы тапсырмаларды орындауды ұйымдастыру мен жоспарлауда өзара іс-әрекет жасау ;</p> <p>9.2.8.1 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптарына кейбір кең таралған мәтіндер мен оқиғаларды мазмұндау;</p>
Оқылым	<p>9.3.2.1 таныс, жалпы және оқу тақырыптарына, қосымша мәтіндерді қоса алғанда, мәтіндердің өсіп келе жатқан санындағы ерекше ақпарат пен детальдарды түсіну;</p> <p>9.3.4.1 таныс және кейбір таныс емес, жалпы және оқу тақырыптарындағы қосымша көркем және көркем емес мәтіндердің көбеюіне сай оқу;</p> <p>9.3.6.1 бейтаныс, жалпы және оқу тақырыптарындағы, соның ішінде қосымша мәтіндердегі әртүрлі мәтіндердің көбеюіндегі автордың көзқарасын немесе пікірін білу;</p> <p>9.3.7.1 әртүрлі жазбаша жанрлардың сөздерінде, сөйлемдерінде және мәтіндерінде типтік белгілерді тану;</p> <p>9.3.9.1 қысқа мәтіндердегі дәлелдердің жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі санына сәйкес келмейтінін анықтау;</p>
	<p>9.4.1.1 әртүрлі таныс жалпы және кейбір оқу тақырыптары бойынша нақты және ойдан шығарылған оқиғалар, іс-шаралар мен өткен</p>

Food and drinks	Жазылым	<p>тәжірибе туралы минималды қолдаумен жазу;</p> <p>9.4.2.1 әртүрлі таныс жалпы және кейбір оқу тақырыптары бойынша нақты және ойдан шығарылған оқиғалар, іс-шаралар мен өткен тәжірибе туралы минималды қолдаумен жазу;</p> <p>9.4.4.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша әртүрлі жазбаша жанрларда мысалдармен және себептермен қажет болған кезде дәйекті дәлелдеуді қолдана отырып дамыту;</p> <p>9.4.5.1 әртүрлі таныс жалпы және кейбір сөйлеу конструкцияларын қолдана отырып, сөйлемдерді біркелкі параграфқа өз бетімен байланыстыру;</p>
	Тілдік нормалар	<p>9.5.1.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында кейбір дерексіз және құрама фразалық зат есімдерді қолдану;</p> <p>9.5.3.1 құрамдас сын есімдердің өсу көлемі мен сын есімдерді есімше ретінде және кейбір құрылымдарды салыстыру үшін қолдану, соның ішінде таныс жалпы және оқу тақырыптарындағы дәрежені белгілеу үшін not as...as, much ... than қолдану;</p> <p>9.5.6.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында түрлі белгісіз есімдіктерді, соның ішінде anybody, anyone, anything, andquantitativepronounseveryone, everything, none, more, less, a few қолдану;</p> <p>9.5.9.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында тікелей және жанама сөйлеуде осы шақ, өткен шақ және мінсіз өткен шақтың белсенді және пассивті залогының әр түрлі нысандарын тиісті түрде қолдану;</p> <p>9.5.10.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша пассивті залогтың кейбір нысандарын қоса алғанда, қазіргі</p>

		<p>немесе болашақ оқиғалардың мәнімен осы жалғастырылған нысандарды қолдану;</p> <p>9.5.13.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында әртүрлі функциялар үшін модальды формаларды көбірек қолдану: міндеттеме, қажеттілік, мүмкіндік, рұқсат, сұрау, ұсыныс, тыйым салу үшін;</p> <p>9.5.15.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының өсуіне байланысты етістіктер мен сын есімдердің шектеулі санынан кейін инфинитивті формаларды қолдану; етістіктер мен предлогтардың шектеулі санынан кейін герундий қолдану; кейбір фразалық етістіктерді қолдану;</p> <p>9.5.17.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында екінші түрдегі шартты сөйлемдерде if / unless/ if only қолдану және сөйлемдерде wish [that] қолдану [осы ескерту]; салыстырмалы сөйлемдердің өсуін, оның ішінде why-ді коса отырып қолдану.</p>
	<p>Тыңдалым</p>	<p>9.1.1.1 жалпы және арнайы тақырыптардың шектеулі саны аясында кеңейтілген әңгімелесудің негізгі мазмұнын шамалы қолдаумен немесе қолдаусыз түсіну;</p> <p>9.1.2.1 оқу бағдарламасының жалпы тақырыптарының шектеулі саны аясында кеңейтілген әңгімедегі дәлелдердің көп бөлігін аз қолдаумен түсіну;</p>
	<p>Айтылым</p>	<p>9.2.2.1 жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі саны бойынша ақпарат алу үшін күрделі сұрақтар қою;</p> <p>9.2.3.1 жалпы және оқу тақырыптарының кең спектріне ұсыныс деңгейінде өз пікірін білдіру;</p> <p>9.2.6.1 жұпта, топтарда және бүкіл сыныпта ұсыныстар мен ойлау деңгейінде кейбір икемділікпен басқалардың айтқандары бойынша комментарийлерді байланыстыруды бастау;</p>

The world of work

Оқылым

9.3.1.1 таныс емес, жалпы және оқу тақырыптарындағы шектеулі мәтіндердің негізгі мағынасын түсіну;
9.3.3.1 таныс, жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі саны аясында, қосымша мәтіндерді қоса отырып дәлелдердің егжей-тегжейін түсіну;
9.3.5.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарына қысқа және қосымша мәтіндердің көбеюіндегі контексттің мәні туралы қорытынды жасау;
9.3.8.1 таныс және таныс емес қағаз және сандық ресурстарды пайдаланып, мағынасын тексеру және түсінігін кеңейту;

Жазылым

9.4.1.1 әртүрлі таныс жалпы және кейбір оқу тақырыптары бойынша нақты және ойдан шығарылған оқиғалар, іс-шаралар мен өткен тәжірибе туралы минималды қолдаумен жазу;
9.4.3.1 жалпы және оқу тақырыптары бойынша жазбаша жанрлардың шектеулі санына сәйкес келетін стильді қолдау арқылы қолдану;
9.4.5.1 әртүрлі таныс жалпы және кейбір сөйлеу конструкцияларын қолдана отырып, сөйлемдерді біркелкі параграфқа өз бетімен байланыстыру;
9.4.6.1 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптарында жиі қолданылатын сөздердің емлесін сақтау;

9.5.5.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында әртүрлі кезеңдерді қамтитын сұрақтарды қолдану;
9.5.8.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарына келер шақтың түрлі формаларын, соның ішінде болашақтың мәні бар present continuous-ты қолдану;
9.5.11.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша жанама сұрауларды қоса алғанда, жанама сөйлеудің кейбір

	Тілдік нормалар	<p>нысандарын мәлімдемелер, сұрақтар, командалар үшін: say, ask , tell қолдану;</p> <p>9.5.12.1 үстеулердің салыстырмалы дәрежесін құрылымдарда қолдану: not as quickly as / farless quickly дұрыс және бұрыс үстеулерімен. Өртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында етістік алдындағы, етістіктен кейінгі және соңғы үстеулердің көбеюін қолдану;</p> <p>9.5.15.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының өсуіне байланысты етістіктер мен сын есімдердің шектеулі санынан кейін инфинитивті формаларды қолдану; етістіктер мен предлогтардың шектеулі санынан кейін герундий қолдану; кейбір фразалық етістіктерді қолдану;</p>
--	-----------------	--

2 тоқсан

	Тыңдалым	<p>9.1.1.1 жалпы және арнайы тақырыптардың шектеулі саны аясында кеңейтілген әңгімелесудің негізгі мазмұнын шамалы қолдаумен немесе қолдаусыз түсіну;</p> <p>9.1.2.1 оқу бағдарламасының жалпы тақырыптарының шектеулі саны аясында кеңейтілген әңгімедегі дәлелдердің көп бөлігін аз қолдаумен түсіну;</p>
	Айтылым	<p>9.2.1.1 өсіп келе жатқан тақырыптар бойынша сөйлесуде ресми және бейресми сөйлеу үлгілерін қолдану;</p> <p>9.2.4.1 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптарындағы күтпеген пікірлерге әртүрлі жауап беру;</p> <p>9.2.7.1 жалпы тақырыптардың шектеулі саны туралы айта отырып, белгілі бір заттардың сөздігін және синтаксистік нормаларды түсіну арқылы қолдану;</p>
		<p>9.3.2.1 таныс, жалпы және оқу тақырыптарына, қосымша мәтіндерді қоса алғанда, мәтіндердің өсіп келе жатқан санындағы ерекше ақпарат пен детальдарды түсіну;</p>

Hobbies	Оқылым	<p>9.3.5.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарына қысқа және қосымша мәтіндердің көбеюіндегі контекстің мәні туралы қорытынды жасау;</p> <p>9.3.7.1 әртүрлі жазбаша жанрлардың сөздерінде, сөйлемдерінде және мәтіндерінде типтік белгілерді тану;</p> <p>9.3.9.1 қысқа мәтіндердегі дәлелдердің жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі санына сәйкес келмейтінін анықтау;</p>
	Жазылым	<p>9.4.2.1 әртүрлі таныс жалпы және кейбір оқу тақырыптары бойынша нақты және ойдан шығарылған оқиғалар, іс-шаралар мен өткен тәжірибе туралы минималды қолдаумен жазу;</p> <p>9.4.5.1 әртүрлі таныс жалпы және кейбір сөйлеу конструкцияларын қолдана отырып, сөйлемдерді біркелкі параграфқа өз бетімен байланыстыру;</p>
	Тілдік нормалар	<p>9.5.1.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында кейбір дерексіз және құрама фразалық зат есімдерді қолдану;</p> <p>9.5.2.1 әртүрлі таныс оқу тақырыптарында сандық үстеулердің көбеюін, соның ішінде several, plenty, a large/small, number/amount қолдану;</p> <p>9.5.8.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарына келер шақтың түрлі формаларын, соның ішінде болашақтың мәні бар present continuous-ты қолдану;</p> <p>9.5.10.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша пассивті залогтың кейбір нысандарын қоса алғанда, қазіргі немесе болашақ оқиғалардың мәнімен осы жалғастырылған нысандарды қолдану;</p> <p>9.5.14.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында зат есімдер мен сын есімдердің алдында предлогтарды жалпы сөйлемде қолдану;</p> <p>9.5.16.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша since,</p>

		<p>as сияқты союздарды қоса отырып , себептері мен құрылымдарын түсіндіру үшін so... that, such a ... сияқты көптеген союз түрлерін қолдану;</p>
Qualities	Тыңдалым	<p>9.1.3.1 жалпы әңгімеде жалпы және арнайы тақырыптардың кең санына аясында сөйлеушінің (сөйлеушілердің) пікірін шағын қолдаумен немесе қолдаусыз білу; 9.1.4.1 жалпы және оқу тақырыптарының өсу аясында әңгімелерді қолдау арқылы түсіну;</p>
	Айтылым	<p>9.2.2.1 жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі саны бойынша ақпарат алу үшін күрделі сұрақтар қою; 9.2.4.1 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптарындағы күтпеген пікірлерге әртүрлі жауап беру; 9.2.6.1 жұпта, топтарда және бүкіл сыныпта ұсыныстар мен ойлау деңгейінде кейбір икемділікпен басқалардың айтқандары бойынша комментарийлерді байланыстыруды бастау;</p>
	Оқылым	<p>9.3.1.1 таныс емес, жалпы және оқу тақырыптарындағы шектеулі мәтіндердің негізгі мағынасын түсіну; 9.3.2.1 таныс, жалпы және оқу тақырыптарына, қосымша мәтіндерді қоса алғанда, мәтіндердің өсіп келе жатқан санындағы ерекше ақпарат пен детальдарды түсіну; 9.3.4.1 таныс және кейбір таныс емес, жалпы және оқу тақырыптарындағы қосымша көркем және көркем емес мәтіндердің көбеюіне сай оқу; 9.3.6.1 бейтаныс, жалпы және оқу тақырыптарындағы, соның ішінде қосымша мәтіндердегі әртүрлі мәтіндердің көбеюіндегі автордың көзқарасын немесе пікірін білу;</p>
		<p>9.4.1.1 әртүрлі таныс жалпы және кейбір оқу тақырыптары бойынша нақты және ойдан шығарылған оқиғалар, іс-шаралар мен өткен тәжірибе туралы минималды қолдаумен жазу;</p>

	Жазылым	9.4.2.1 әртүрлі таныс жалпы және кейбір оқу тақырыптары бойынша нақты және ойдан шығарылған оқиғалар, іс-шаралар мен өткен тәжірибе туралы минималды қолдаумен жазу;
3 тоқсан	Тілдік нормалар	<p>9.5.1.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында кейбір дерексіз және құрама фразалық зат есімдерді қолдану;</p> <p>9.5.4.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарына алдын-ала анықтау функциясында all, half, both [of] қоса отырып анықтамаларды қолдану;</p> <p>9.5.8.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарына келер шақтың түрлі формаларын, соның ішінде болашақтың мәні бар present continuous-ты қолдану;</p> <p>9.5.12.1 үстеулердің салыстырмалы дәрежесін құрылымдарда қолдану: not as quickly as / farless quickly дұрыс және бұрыс үстеулерімен. Әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында етістік алдындағы, етістіктен кейінгі және соңғы үстеулердің көбеюін қолдану;</p> <p>9.5.14.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында зат есімдер мен сын есімдердің алдында предлогтарды жалпы сөйлемде қолдану;</p> <p>9.5.15.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының өсуіне байланысты етістіктер мен сын есімдердің шектеулі санынан кейін инфинитивті формаларды қолдану; етістіктер мен предлогтардың шектеулі санынан кейін герундий қолдану; кейбір фразалық етістіктерді қолдану;</p>
	Тыңдалым	<p>9.1.2.1 оқу бағдарламасының жалпы тақырыптарының шектеулі саны аясында кеңейтілген әңгімедегі дәлелдердің көп бөлігін аз қолдаумен түсіну;</p> <p>9.1.4.1 жалпы және оқу тақырыптарының өсу аясында әңгімелерді қолдау арқылы түсіну;</p>

Айтылым	<p>9.2.1.1 өсіп келе жатқан тақырыптар бойынша сөйлесуде ресми және бейресми сөйлеу үлгілерін қолдану;</p> <p>9.2.3.1 жалпы және оқу тақырыптарының кең спектріне ұсыныс деңгейінде өз пікірін білдіру;</p> <p>9.2.5.1 өз келісімін, келіспеушілігін білдіре отырып, сыныптағы тапсырмаларды орындауды ұйымдастыру мен жоспарлауда өзара іс-әрекет жасау ;</p> <p>9.2.7.1 жалпы тақырыптардың шектеулі саны туралы айта отырып, белгілі бір заттардың сөздігін және синтаксистік нормаларды түсіну арқылы қолдану;</p>
Оқылым	<p>9.3.2.1 таныс, жалпы және оқу тақырыптарына, қосымша мәтіндерді қоса алғанда, мәтіндердің өсіп келе жатқан санындағы ерекше ақпарат пен детальдарды түсіну;</p> <p>9.3.4.1 таныс және кейбір таныс емес, жалпы және оқу тақырыптарындағы қосымша көркем және көркем емес мәтіндердің көбеюіне сай оқу;</p> <p>9.3.7.1 әртүрлі жазбаша жанрлардың сөздерінде, сөйлемдерінде және мәтіндерінде типтік белгілерді тану;</p> <p>9.3.9.1 қысқа мәтіндердегі дәлелдердің жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі санына сәйкес келмейтінін анықтау;</p>
Жазылым	<p>9.4.2.1 әртүрлі таныс жалпы және кейбір оқу тақырыптары бойынша нақты және ойдан шығарылған оқиғалар, іс-шаралар мен өткен тәжірибе туралы минималды қолдаумен жазу;</p> <p>9.4.4.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша әртүрлі жазбаша жанрларда мысалдармен және себептермен қажет болған кезде дәйекті дәлелдеуді қолдана отырып дамыту;</p>

Exercise & sport

9.4.5.1 әртүрлі таныс жалпы және кейбір сөйлеу конструкцияларын қолдана отырып, сөйлемдерді біркелкі параграфқа өз бетімен байланыстыру;

9.4.6.1 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптарында жиі қолданылатын сөздердің емлесін сақтау;

9.5.3.1 құрамдас сын есімдердің өсу көлемі мен сын есімдерді есімше ретінде және кейбір құрылымдарды салыстыру үшін қолдану, соның ішінде таныс жалпы және оқу тақырыптарындағы дәрежені белгілеу үшін not as...as, much ... than қолдану;

9.5.6.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында түрлі белгісіз есімдіктерді, соның ішінде anybody, anyone, anything, andquantitativepronounseveryone, everything, none, more, less, a few қолдану;

9.5.8.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарына келер шақтың түрлі формаларын, соның ішінде болашақтың мәні бар present continuous-ты қолдану;

9.5.10.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша пассивті залогтың кейбір нысандарын қоса алғанда, қазіргі немесе болашақ оқиғалардың мәнімен осы жалғастырылған нысандарды қолдану;

9.5.12.1 үстеулердің салыстырмалы дәрежесін құрылымдарда қолдану: not as quickly as / farless quickly дұрыс және бұрыс үстеулерімен. Әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында етістік алдындағы, етістіктен кейінгі және соңғы үстеулердің көбеюін қолдану;

9.5.15.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының өсуіне байланысты етістіктер мен сын есімдердің шектеулі санынан кейін инфинитивті формаларды қолдану; етістіктер мен

Тілдік нормалар

		<p>предлогтардың шектеулі санынан кейін герундий қолдану; кейбір фразалық етістіктерді қолдану; 9.5.17.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында екінші түрдегі шартты сөйлемдерде if / unless/ if only қолдану және сөйлемдерде wish [that] қолдану [осы ескерту]; салыстырмалы сөйлемдердің өсуін, оның ішінде why-ді қоса отырып қолдану.</p>
	Тыңдалым	<p>9.1.2.1 оқу бағдарламасының жалпы тақырыптарының шектеулі саны аясында кеңейтілген әңгімедегі дәлелдердің көп бөлігін аз қолдаумен түсіну; 9.1.4.1 жалпы және оқу тақырыптарының өсу аясында әңгімелерді қолдау арқылы түсіну;</p>
	Айтылым	<p>9.2.2.1 жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі саны бойынша ақпарат алу үшін күрделі сұрақтар қою; 9.2.4.1 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптарындағы күтпеген пікірлерге әртүрлі жауап беру; 9.2.8.1 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптарына кейбір кең таралған мәтіндер мен оқиғаларды мазмұндау;</p>
	Оқылым	<p>9.3.1.1 таныс емес, жалпы және оқу тақырыптарындағы шектеулі мәтіндердің негізгі мағынасын түсіну; 9.3.3.1 таныс, жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі саны аясында, қосымша мәтіндерді қоса отырып дәлелдердің егжей-тегжейін түсіну; 9.3.5.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарына қысқа және қосымша мәтіндердің көбеюіндегі контексттің мәні туралы қорытынды жасау; 9.3.8.1 таныс және таныс емес қағаз және сандық ресурстарды пайдаланып, мағынасын тексеру және түсінігін кеңейту;</p>
		<p>9.4.1.1 әртүрлі таныс жалпы және кейбір оқу тақырыптары бойынша нақты және ойдан шығарылған оқиғалар, іс-шаралар мен өткен</p>

Earth & our place on it	Жазылым	<p>тәжірибе туралы минималды қолдаумен жазу;</p> <p>9.4.3.1 жалпы және оқу тақырыптары бойынша жазбаша жанрлардың шектеулі санына сәйкес келетін стильді қолдау арқылы қолдану;</p>
	Тілдік нормалар	<p>9.5.4.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарына алдын-ала анықтау функциясында all, half, both [of] қоса отырып анықтамаларды қолдану;</p> <p>9.5.7.1 таныс жалпы және білім беру тақырыптарының өсуіне қарай соңғы, тәуелсіз және аяқталмаған өткенді білдіру үшін қарапайым мінсіз формаларды қолдану;</p> <p>9.5.9.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында тікелей және жанама сөйлеуде осы шақ, өткен шақ және мінсіз өткен шақтың белсенді және пассивті залогының әр түрлі нысандарын тиісті түрде қолдану;</p> <p>9.5.11.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша жанама сұрауларды қоса алғанда, жанама сөйлеудің кейбір нысандарын мәлімдемелер, сұрақтар, командалар үшін: say, ask , tell қолдану;</p> <p>9.5.13.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында әртүрлі функциялар үшін модальды формаларды көбірек қолдану: міндеттеме, қажеттілік, мүмкіндік, рұқсат, сұрау, ұсыныс, тыйым салу үшін;</p> <p>9.5.14.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында зат есімдер мен сын есімдердің алдында предлогтарды жалпы сөйлемде қолдану;</p> <p>9.5.16.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша since, as сияқты союздарды қоса отырып , себептері мен құрылымдарын түсіндіру үшін so... that, such a ... сияқты көптеген союз түрлерін қолдану;</p>
4 тоқсан		

Тыңдалым	<p>9.1.1.1 жалпы және арнайы тақырыптардың шектеулі саны аясында кеңейтілген әңгімелесудің негізгі мазмұнын шамалы қолдаумен немесе қолдаусыз түсіну;</p> <p>9.1.4.1 жалпы және оқу тақырыптарының өсу аясында әңгімелерді қолдау арқылы түсіну.</p>
Айтылым	<p>9.2.1.1 өсіп келе жатқан тақырыптар бойынша сөйлесуде ресми және бейресми сөйлеу үлгілерін қолдану;</p> <p>9.2.3.1 жалпы және оқу тақырыптарының кең спектріне ұсыныс деңгейінде өз пікірін білдіру;</p> <p>9.2.5.1 өз келісімін, келіспеушілігін білдіре отырып, сыныптағы тапсырмаларды орындауды ұйымдастыру мен жоспарлауда өзара іс-әрекет жасау ;</p> <p>9.2.7.1 жалпы тақырыптардың шектеулі саны туралы айта отырып, белгілі бір заттардың сөздігін және синтаксистік нормаларды түсіну арқылы қолдану;</p>
Оқылым	<p>9.3.2.1 таныс, жалпы және оқу тақырыптарына, қосымша мәтіндерді қоса алғанда, мәтіндердің өсіп келе жатқан санындағы ерекше ақпарат пен детальдарды түсіну;</p> <p>9.3.3.1 таныс, жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі саны аясында, қосымша мәтіндерді қоса отырып дәлелдердің егжей-тегжейін түсіну;</p> <p>9.3.6.1 бейтаныс, жалпы және оқу тақырыптарындағы, соның ішінде қосымша мәтіндердегі әртүрлі мәтіндердің көбеюіндегі автордың көзқарасын немесе пікірін білу;</p> <p>9.3.9.1 қысқа мәтіндердегі дәлелдердің жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі санына сәйкес келмейтінін анықтау;</p>
	<p>9.4.2.1 әртүрлі таныс жалпы және кейбір оқу тақырыптары бойынша нақты және ойдан шығарылған</p>

Earth & our place on it	Жазылым	оқиғалар, іс-шаралар мен өткен тәжірибе туралы минималды қолдаумен жазу; 9.4.5.1 әртүрлі таныс жалпы және кейбір сөйлеу конструкцияларын қолдана отырып, сөйлемдерді біркелкі параграфқа өз бетімен байланыстыру;
	Тілдік нормалар	9.5.1.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында кейбір дерексіз және құрама фразалық зат есімдерді қолдану; 9.5.5.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында әртүрлі кезеңдерді қамтитын сұрақтарды қолдану; 9.5.7.1 таныс жалпы және білім беру тақырыптарының өсуіне қарай соңғы, тәуелсіз және аяқталмаған өткенді білдіру үшін қарапайым мінсіз формаларды қолдану; 9.5.8.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарына келер шақтың түрлі формаларын, соның ішінде болашақтың мәні бар present continuous-ты қолдану; 9.5.10.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша пассивті залогтың кейбір нысандарын қоса алғанда, қазіргі немесе болашақ оқиғалардың мәнімен осы жалғастырылған нысандарды қолдану; 9.5.12.1 үстеулердің салыстырмалы дәрежесін құрылымдарда қолдану: not as quickly as / farless quickly дұрыс және бұрыс үстеулерімен. Әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында етістік алдындағы, етістіктен кейінгі және соңғы үстеулердің көбеюін қолдану; 9.5.13.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында әртүрлі функциялар үшін модальды формаларды көбірек қолдану: міндеттеме, қажеттілік, мүмкіндік, рұқсат, сұрау, ұсыныс, тыйым салу үшін; 9.5.16.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша since,

		<p>as сияқты союздарды қоса отырып , себептері мен құрылымдарын түсіндіру үшін so... that, such a ... сияқты көптеген союз түрлерін қолдану;</p> <p>9.5.17.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында екінші түрдегі шартты сөйлемдерде if / unless/ if only қолдану және сөйлемдерде wish [that] қолдану [осы ескерту]; салыстырмалы сөйлемдердің өсуін, оның ішінде why-ді қоса отырып қолдану;</p>
	Тыңдалым	<p>9.1.2.1 оқу бағдарламасының жалпы тақырыптарының шектеулі саны аясында кеңейтілген әңгімедегі дәлелдердің көп бөлігін аз қолдаумен түсіну;</p> <p>9.1.3.1 жалпы әңгімеде жалпы және арнайы тақырыптардың кең санына аясында сөйлеушінің (сөйлеушілердің) пікірін шағын қолдаумен немесе қолдаусыз білу;</p>
	Айтылым	<p>9.2.2.1 жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі саны бойынша ақпарат алу үшін күрделі сұрақтар қою;</p> <p>9.2.4.1 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптарындағы күтпеген пікірлерге әртүрлі жауап беру;</p> <p>9.2.6.1 жұпта, топтарда және бүкіл сыныпта ұсыныстар мен ойлау деңгейінде кейбір икемділікпен басқалардың айтқандары бойынша комментарийлерді байланыстыруды бастау;</p> <p>9.2.8.1 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптарына кейбір кең таралған мәтіндер мен оқиғаларды мазмұндау;</p>
	Оқылым	<p>9.3.1.1 таныс емес, жалпы және оқу тақырыптарындағы шектеулі мәтіндердің негізгі мағынасын түсіну;</p> <p>9.3.3.1 таныс, жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі саны аясында, қосымша мәтіндерді қоса отырып дәлелдердің егжей-тегжейін түсіну;</p> <p>9.3.5.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарына қысқа және</p>

Charities & conflicts

Жазылым

қосымша мәтіндердің көбеюіндегі контекстің мәні туралы қорытынды жасау;
9.3.8.1 таныс және таныс емес қағаз және сандық ресурстарды пайдаланып, мағынасын тексеру және түсінігін кеңейту;

9.4.1.1 әртүрлі таныс жалпы және кейбір оқу тақырыптары бойынша нақты және ойдан шығарылған оқиғалар, іс-шаралар мен өткен тәжірибе туралы минималды қолдаумен жазу;
9.4.3.1 жалпы және оқу тақырыптары бойынша жазбаша жанрлардың шектеулі санына сәйкес келетін стильді қолдау арқылы қолдану;
9.4.5.1 әртүрлі таныс жалпы және кейбір сөйлеу конструкцияларын қолдана отырып, сөйлемдерді біркелкі параграфқа өз бетімен байланыстыру;
9.4.6.1 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптарында жиі қолданылатын сөздердің емлесін сақтау;

Тілдік нормалар

9.5.2.1 әртүрлі таныс оқу тақырыптарында сандық үстеулердің көбеюін, соның ішінде several, plenty, a large/small, number/amount қолдану;
9.5.4.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарына алдын-ала анықтау функциясында all, half, both [of] қоса отырып анықтамаларды қолдану;
9.5.7.1 таныс жалпы және білім беру тақырыптарының өсуіне қарай соңғы, тәуелсіз және аяқталмаған өткенді білдіру үшін қарапайым мінсіз формаларды қолдану;
9.5.9.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында тікелей және жанама сөйлеуде осы шақ, өткен шақ және мінсіз өткен шақтың белсенді және пассивті залогының әр түрлі нысандарын тиісті түрде қолдану;
9.5.14.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында зат есімдер мен сын есімдердің алдында

предлогтарды жалпы сөйлемде қолдану;
 9.5.16.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша since, as сияқты союздарды қоса отырып, себептері мен құрылымдарын түсіндіру үшін so... that, such a ... сияқты көптеген союз түрлерін қолдану;

6) 10 сынып
 6 кесте

Модуль	Бөлім	Оқыту мақсаттары
1 тоқсан		
	Тыңдалым	<p>10.1.1.1 жалпы және арнайы тақырыптардың шектеулі саны аясында кеңейтілген әңгімелесудің негізгі мазмұнын шамалы қолдаумен немесе қолдаусыз түсіну;</p> <p>10.1.3.1 жалпы әңгімеде жалпы және арнайы тақырыптардың кең санына аясында сөйлеушінің (сөйлеушілердің) пікірін шағын қолдаумен немесе қолдаусыз білу;</p>
	Айтылым	<p>10.2.2.1 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптары бойынша ақпарат алу үшін күрделі сұрақтар қою;</p> <p>10.2.5.1 өз келісімін, келіспеушілігін білдіре отырып, сыныптағы тапсырмаларды орындауды ұйымдастыру мен жоспарлауда өзара іс-әрекет жасау ;</p> <p>10.2.6.1 жұпта, топтарда және бүкіл сыныпта ұсыныстар мен ойлау деңгейінде икемділікпен басқалардың айтқандары бойынша комментарийлерді байланыстыра бастау;</p> <p>10.2.8.1 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптарына кейбір кең таралған мәтіндер мен оқиғаларды мазмұндау;</p>
	Оқылым	<p>10.3.1.1 бейтаныс, жалпы және оқу тақырыптарындағы мәтіндердің кеңейтілген санындағы негізгі мағынаны түсіну;</p> <p>10.3.5.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарына арналған қосымша мәтіндерде контексттің мәні туралы қорытынды жасау;</p>

		<p>10.3.8.1 таныс және таныс емес қағаз және сандық ресурстарды пайдаланып, мағынасын тексеру және түсінігін кеңейту;</p>
Reading for pleasure	Жазылым	<p>10.4.1.1 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптарына өткеннің ойдан шығарылған және нақты оқиғалары туралы өз бетінше жазу ;</p> <p>10.4.4.1 әртүрлі жазбаша жанрларда мысалдар мен себептермен қажет болған кезде дәйекті дәлелдерді қолдануды қолдау арқылы дамыту;</p> <p>10.4.5.1 жалпы және оқу тақырыптарының кең спектріне әртүрлі сөйлеу конструкцияларын қолдана отырып, байланыстырушы мәтіндер жазу;</p>
	Тілдік нормалар	<p>10.5.1.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында абстрактілі және құрама фразалық зат есімдердің көбірек санын қолдану;</p> <p>10.5.6.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында салыстырмалы, нұсқаушы, белгісіз, сандық және қайталанатын есімдіктердің нұсқаларын қолдану;</p> <p>10.5.8.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарындағы келер шақтың әр түрлі формаларын, соның ішінде кейбір пассивті формаларды қолдану;</p> <p>10.5.11.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында жанама сөйлеудің әртүрлі формаларын мәлімдемелер, сұрақтар мен командалар үшін, соның ішінде know, wonder-мен жанама және кіріктірілген сұрақтарды қолдану;</p> <p>10.5.13.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында әртүрлі модальды формаларды, соның ішінде should/ shouldn ‘ t өткен шақ формаларын өкіну немесе сын айту үшін қолдану;</p> <p>10.5.17.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының әртүрлі саны аясында if only / wish [that]-пен сөйлемдер қолдану [өткенді еске алу] ; әртүрлі салыстырмалы</p>

		сөйлемдерді, соның ішінде from, where, , towhom предлогтарымен бірге қолдану;
Reading for pleasure	Тыңдалым	10.1.2.1оқу бағдарламасындағы жалпы тақырыптардың шектеулі саны аясында кеңейтілген әңгімедегі дәлелдердің көп бөлігін аз қолдаумен немесе қолдаусыз түсіну; 10.1.4.1 жалпы және оқу тақырыптарының көбеюіне қарай кеңейтілген әңгімелердегі дәлелдердің жүйесіздігін білуді бастау;
	Айтылым	10.2.4.1әртүрлі жалпы және оқу тақырыптарындағы күтпеген пікірлерге неғұрлым әртүрлі жауап беру; 10.2.7.1 жалпы тақырыптардың шектеулі саны туралы айта отырып, белгілі бір заттардың сөздігін және синтаксистік нормаларды түсіну арқылы қолдану;
	Оқылым	10.3.3.1таныс, жалпы және оқу тақырыптарына арналған кеңейтілген қосымша мәтіндердегі дәлелдеудің егжей-тегжейін түсіну; 10.3.5.1таныс жалпы және оқу тақырыптарына арналған қосымша мәтіндерде контексттің мәні туралы қорытынды жасау; 10.3.9.1 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптарындағы қосымша мәтіндердегі дәлелдердің сәйкессіздігін анықтау;
	Жазылым	10.4.2.1әртүрлі жалпы және оқу тақырыптарына өткеннің ойдан шығарылған және нақты оқиғалары туралы өз бетінше жазу ; 10.4.3.1жалпы және оқу тақырыптарында жазбаша жанрға сәйкес келетін стильді барынша аз қолдаумен қолдану; 10.4.6.1 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптарында жиі қолданылатын сөздердің емлесін сақтау;
		10.5.4.1әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарын анықтау және

	Тілдік нормалар	<p>алдын-ала анықтау үшін әртүрлі құрылымдарды қолдану;</p> <p>10.5.6.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында салыстырмалы, нұсқаушы, белгісіз, сандық және қайталанатын есімдіктердің нұсқаларын қолдану;</p> <p>10.5.7.1 әртүрлі таныс және оқу тақырыптарындағы әртүрлі қарапайым мінсіз формаларды, соның ішінде кейбір пассивті формаларды, уақытша үстеулерді қолдану;</p> <p>10.5.9.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында тікелей және жанама сөйлеуде осы шақ, өткен шақ және мінсіз өткен шақтың белсенді және пассивті залогының әр түрлі нысандарын тиісті түрде қолдану;</p> <p>10.5.10.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында тікелей және жанама сөйлеуде осы шақ, өткен шақ және мінсіз өткен шақтың белсенді және пассивті залогының әр түрлі нысандарын тиісті түрде қолдану;</p> <p>10.5.14.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында зат есімдер мен сын есімдерге дейінгі предлогтардың көбеюін қолдану; кейінгі зат есімдермен, сын есімдермен және етістіктермен көбірек тәуелді предлогтарды қолдану;</p>
2 тоқсан		
	Тыңдалым	<p>10.1.3.1 жалпы әңгімеде жалпы және арнайы тақырыптардың кең санына аясында сөйлеушінің (сөйлеушілердің) пікірін шағын қолдаумен немесе қолдаусыз білу;</p>
	Айтылым	<p>10.2.1.1 өсіп келе жатқан тақырыптар бойынша сөйлесуде ресми және бейресми сөйлеу үлгілерін қолдану;</p> <p>10.2.3.1 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптарына өз көзқарасын түсіндіру және негіздеу;</p> <p>10.2.6.1 жұпта, топтарда және бүкіл сыныпта ұсыныстар мен ойлау деңгейінде икемділікпен басқалардың айтқандары бойынша</p>

Traditions & language

	<p>комментарийлерді байланыстыра бастау;</p>
<p>Оқылым</p>	<p>10.3.2.1 таныс, жалпы және оқу тақырыптарына, қосымша мәтіндерді қоса алғанда, мәтіндердің өсіп келе жатқан санындағы ерекше ақпарат пен детальдарды түсіну;</p> <p>10.3.8.1 таныс және таныс емес қағаз және сандық ресурстарды пайдаланып, мағынасын тексеру және түсінігін кеңейту;</p> <p>10.3.9.1 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптарындағы қосымша мәтіндердегі дәлелдердің сәйкессіздігін анықтау;</p>
<p>Жазылым</p>	<p>10.4.1.1 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптарына өткеннің ойдан шығарылған және нақты оқиғалары туралы өз бетінше жазу ;</p> <p>10.4.2.1 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптарына өткеннің ойдан шығарылған және нақты оқиғалары туралы өз бетінше жазу ;</p> <p>10.4.4.1 әртүрлі жазбаша жанрларда мысалдар мен себептермен қажет болған кезде дәйекті дәлелдерді қолдануды қолдау арқылы дамыту;</p> <p>10.4.6.1 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптарында жиі қолданылатын сөздердің емлесін сақтау;</p>
	<p>10.5.1.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында абстрактілі және құрама фразалық зат есімдердің көбірек санын қолдану;</p> <p>10.5.3.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарында салыстыру үшін күрделі сын есімдердің өсуі мен сын есімдерді есімше ретінде және кейбір құрылымдарды қолдану;</p> <p>10.5.6.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында салыстырмалы, нұсқаушы, белгісіз, сандық және қайталанатын есімдіктердің нұсқаларын қолдану;</p> <p>10.5.9.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында тікелей және</p>

	Тілдік нормалар	<p>жанама сөйлеуде осы шақ, өткен шақ және мінсіз өткен шақтың белсенді және пассивті залогының әр түрлі нысандарын тиісті түрде қолдану;</p> <p>10.5.13.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында әртүрлі модальды формаларды, соның ішінде should/ shouldn ‘ t өткен шақ формаларын өкіну немесе сын айту үшін қолдану;</p> <p>10.5.16.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында қарсы тұру үшін although, while, where as, мақсаттарын белгілеу үшін әртүрлі союздарды, соның ішінде so that (inordert) қолдану;</p> <p>10.5.17.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарының әртүрлі саны аясында if only / wish [that]-пен сөйлемдер қолдану [өткенді еске алу] ; әртүрлі салыстырмалы сөйлемдерді, соның ішінде from, where, , towhom предлогтарымен бірге қолдану;</p>
	Тыңдалым	<p>10.1.1.1жалпы және арнайы тақырыптардың шектеулі саны аясында кеңейтілген әңгімелесудің негізгі мазмұнын шамалы қолдаумен немесе қолдаусыз түсіну;</p> <p>10.1.4.1 жалпы және оқу тақырыптарының көбеюіне қарай кеңейтілген әңгімелердегі дәлелдердің жүйесіздігін білуді бастау;</p>
	Айтылым	<p>10.2.2.1әртүрлі жалпы және оқу тақырыптары бойынша ақпарат алу үшін күрделі сұрақтар қою;</p> <p>10.2.4.1әртүрлі жалпы және оқу тақырыптарындағы күтпеген пікірлерге неғұрлым әртүрлі жауап беру;</p> <p>10.2.7.1 жалпы тақырыптардың шектеулі саны туралы айта отырып, белгілі бір заттардың сөздігін және синтаксистік нормаларды түсіну арқылы қолдану;</p>
		<p>10.3.1.1бейтаныс, жалпы және оқу тақырыптарындағы мәтіндердің кеңейтілген санындағы негізгі мағынаны түсіну;</p>

Traditions & language	Оқылым	<p>10.3.4.1 таныс және таныс емес, жалпы және оқу тақырыптарындағы әртүрлі қосымша көркем және көркем емес мәтіндерді оқу;</p> <p>10.3.5.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарына арналған қосымша мәтіндерде контексттің мәні туралы қорытынды жасау;</p> <p>10.3.7.1 жазбаша жанрлардың алуан түрлілігіне арналған сөздер, сөйлемдер мен мәтіндердегі типтік белгілерді тану;</p>
	Жазылым	<p>10.4.1.1 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптарына өткеннің ойдан шығарылған және нақты оқиғалары туралы өз бетінше жазу ;</p> <p>10.4.3.1 жалпы және оқу тақырыптарында жазбаша жанрға сәйкес келетін стильді барынша аз қолдаумен қолдану;</p>
	Тілдік нормалар	<p>10.5.2.1 әртүрлі таныс және оқу тақырыптарында есептелетін және есептелмейтін зат есімдер мен кейбір фразалық зат есімдер үшін сандық үстеулерді, соның ішінде majority of, minority of, a great deal of, a great number of-ті қолдану;</p> <p>10.5.4.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарын анықтау және алдын-ала анықтау үшін әртүрлі құрылымдарды қолдану;</p> <p>10.5.8.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарындағы келер шақтың әр түрлі формаларын, соның ішінде кейбір пассивті формаларды қолдану;</p> <p>10.5.11.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында жанама сөйлеудің әртүрлі формаларын мәлімдемелер, сұрақтар мен командалар үшін, соның ішінде know, wonder-мен жанама және кіріктірілген сұрақтарды қолдану;</p> <p>10.5.15.1 таныс жалпы және білім беру тақырыптарында етістіктер мен сын есімдердің шектеулі санынан кейін инфинитивті формаларды қолдану; етістіктер мен предлогтардың шектеулі санынан кейін герундий қолдану;</p>

		кейбір фразалық етістіктерді қолдану;
3 тоқсан		
	Тыңдалым	10.1.2.1оқу бағдарламасындағы жалпы тақырыптардың шектеулі саны аясында кеңейтілген әңгімедегі дәлелдердің көп бөлігін аз қолдаумен немесе қолдаусыз түсіну;
	Айтылым	10.2.1.1өсіп келе жатқан тақырыптар бойынша сөйлесуде ресми және бейресми сөйлеу үлгілерін қолдану; 10.2.5.1өз келісімін, келіспеушілігін білдіре отырып, сыныптағы тапсырмаларды орындауды ұйымдастыру мен жоспарлауда өзара іс-әрекет жасау ; 10.2.8.1 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптарына кейбір кең таралған мәтіндер мен оқиғаларды мазмұндау.
	Оқылым	10.3.3.1таныс, жалпы және оқу тақырыптарына арналған кеңейтілген қосымша мәтіндердегі дәлелдеудің егжей-тегжейін түсіну; 10.3.4.1таныс және таныс емес, жалпы және оқу тақырыптарындағы әртүрлі қосымша көркем және көркем емес мәтіндерді оқу; 10.3.6.1таныс жалпы және оқу тақырыптарына арналған кеңейтілген қосымша мәтіндерде автордың көзқарасы мен пікірін білу; 10.3.8.1 таныс және таныс емес қағаз және сандық ресурстарды пайдаланып, мағынасын тексеру және түсінігін кеңейту; 10.3.9.1 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптарындағы қосымша мәтіндердегі дәлелдердің сәйкессіздігін анықтау.
		10.4.2.1әртүрлі жалпы және оқу тақырыптарына өткеннің ойдан шығарылған және нақты оқиғалары туралы өз бетінше жазу ;

Music and films	Жазылым	<p>10.4.4.1 әртүрлі жазбаша жанрларда мысалдар мен себептермен қажет болған кезде дәйекті дәлелдерді қолдануды қолдау арқылы дамыту;</p> <p>10.4.6.1 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптарында жиі қолданылатын сөздердің емлесін сақтау;</p>
	Тілдік нормалар	<p>10.5.1.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында абстрактілі және құрама фразалық зат есімдердің көбірек санын қолдану;</p> <p>10.5.4.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарын анықтау және алдын-ала анықтау үшін әртүрлі құрылымдарды қолдану;</p> <p>10.5.7.1 әртүрлі таныс және оқу тақырыптарындағы әртүрлі қарапайым мінсіз формаларды, соның ішінде кейбір пассивті формаларды, уақытша үстеулерді қолдану;</p> <p>10.5.9.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында тікелей және жанама сөйлеуде осы шақ, өткен шақ және мінсіз өткен шақтың белсенді және пассивті залогының әр түрлі нысандарын тиісті түрде қолдану;</p> <p>10.5.12.1 үстеулердің салыстырмалы дәрежесін құрылымдарда қолдану: not as quickly as / farless quickly дұрыс және бұрыс үстеулерімен. Әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында етістік алдындағы, етістіктен кейінгі және соңғы үстеулердің көбеюін қолдану;</p> <p>10.5.14.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында зат есімдер мен сын есімдерге дейінгі предлогтардың көбеюін қолдану; кейінгі зат есімдермен, сын есімдермен және етістіктермен көбірек тәуелді предлогтарды қолдану;</p> <p>10.5.15.1 таныс жалпы және білім беру тақырыптарында етістіктер мен сын есімдердің шектеулі санынан кейін инфинитивті формаларды қолдану; етістіктер</p>

		<p>мен предлогтардың шектеулі санынан кейін герундий қолдану; кейбір фразалық етістіктерді қолдану;</p> <p>10.5.17.1 таныс жалпы және білім беру тақырыптарында етістіктер мен сын есімдердің шектеулі санынан кейін инфинитивті формаларды қолдану; етістіктер мен предлогтардың шектеулі санынан кейін герундий қолдану; кейбір фразалық етістіктерді қолдану;</p>
	Тыңдалым	<p>10.1.2.1оқу бағдарламасындағы жалпы тақырыптардың шектеулі саны аясында кеңейтілген әңгімедегі дәлелдердің көп бөлігін аз қолдаумен немесе қолдаусыз түсіну;</p> <p>10.1.4.1 жалпы және оқу тақырыптарының көбеюіне қарай кеңейтілген әңгімелердегі дәлелдердің жүйесіздігін білуді бастау;</p>
	Айтылым	<p>10.2.1.1өсіп келе жатқан тақырыптар бойынша сөйлесуде ресми және бейресми сөйлеу үлгілерін қолдану;</p> <p>10.2.3.1әртүрлі жалпы және оқу тақырыптарына өз көзқарасын түсіндіру және негіздеу;</p> <p>10.2.4.1әртүрлі жалпы және оқу тақырыптарындағы күтпеген пікірлерге неғұрлым әртүрлі жауап беру;</p>
	Оқылым	<p>10.3.2.1таныс, жалпы және оқу тақырыптарына, қосымша мәтіндерді қоса алғанда, мәтіндердің өсіп келе жатқан санындағы ерекше ақпарат пен детальдарды түсіну;</p> <p>10.3.4.1таныс және таныс емес, жалпы және оқу тақырыптарындағы әртүрлі қосымша көркем және көркем емес мәтіндерді оқу;</p> <p>10.3.7.1 жазбаша жанрлардың алуан түрлілігіне арналған сөздер, сөйлемдер мен мәтіндердегі типтік белгілерді тану;</p>
		<p>10.4.5.1жалпы және оқу тақырыптарының кең спектріне әртүрлі сөйлеу конструкцияларын</p>

Travel & tourism	Жазылым	қолдана отырып, байланыстырушы мәтіндер жазу; 10.5.2.1 әртүрлі таныс және оқу тақырыптарында есептелетін және есептелмейтін зат есімдер мен кейбір фразалық зат есімдер үшін сандық үстеулерді, соның ішінде majority of, minority of, a great deal of, a great number of-ті қолдану; 10.5.5.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында at what time, in which direction, from whose предлогтарымен қолданылатын сұрақтарды қолдану; 10.5.8.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарындағы келер шақтың әр түрлі формаларын, соның ішінде кейбір пассивті формаларды қолдану; 10.5.10.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында тікелей және жанама сөйлеуде осы шақ, өткен шақ және мінсіз өткен шақтың белсенді және пассивті залогының әр түрлі нысандарын тиісті түрде қолдану; 10.5.15.1 таныс жалпы және білім беру тақырыптарында етістіктер мен сын есімдердің шектеулі санынан кейін инфинитивті формаларды қолдану; етістіктер мен предлогтардың шектеулі санынан кейін герундий қолдану; кейбір фразалық етістіктерді қолдану; 10.5.16.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында қарсы тұру үшін although, while, where as, мақсаттарын белгілеу үшін әртүрлі союздарды, соның ішінде so that (inorderto) қолдану;
4 тоқсан		
	Тыңдалым	10.1.4.1 жалпы және оқу тақырыптарының көбеюіне қарай кеңейтілген әңгімелердегі дәлелдердің жүйесіздігін білуді бастау; 10.2.1.1 өсіп келе жатқан тақырыптар бойынша сөйлесуде ресми және бейресми сөйлеу үлгілерін қолдану;

Science

Айтылым	<p>10.2.2.1 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптары бойынша ақпарат алу үшін күрделі сұрақтар қою;</p> <p>10.2.6.1 жұпта, топтарда және бүкіл сыныпта ұсыныстар мен ойлау деңгейінде икемділікпен басқалардың айтқандары бойынша комментарийлерді байланыстыра бастау;</p> <p>10.2.8.1 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптарына кейбір кең таралған мәтіндер мен оқиғаларды мазмұндау;</p>
Оқылым	<p>10.3.1.1 бейтаныс, жалпы және оқу тақырыптарындағы мәтіндердің кеңейтілген санындағы негізгі мағынаны түсіну;</p> <p>10.3.3.1 таныс, жалпы және оқу тақырыптарына арналған кеңейтілген қосымша мәтіндердегі дәлелдеудің егжей-тегжейін түсіну;</p> <p>10.3.6.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарына арналған кеңейтілген қосымша мәтіндерде автордың көзқарасы мен пікірін білу;</p> <p>10.3.8.1 таныс және таныс емес қағаз және сандық ресурстарды пайдаланып, мағынасын тексеру және түсінігін кеңейту;</p>
Жазылым	<p>10.4.5.1 жалпы және оқу тақырыптарының кең спектріне әртүрлі сөйлеу конструкцияларын қолдана отырып, байланыстырушы мәтіндер жазу;</p> <p>10.4.6.1 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптарында жиі қолданылатын сөздердің емлесін сақтау;</p>
Тілдік нормалар	<p>10.5.3.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарында салыстыру үшін күрделі сын есімдердің өсуі мен сын есімдерді есімше ретінде және кейбір құрылымдарды қолдану;</p> <p>10.5.7.1 әртүрлі таныс және оқу тақырыптарындағы әртүрлі қарапайым мінсіз формаларды, соның ішінде кейбір пассивті формаларды, уақытша үстеулерді қолдану;</p>

		10.5.9.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында тікелей және жанама сөйлеуде осы шақ, өткен шақ және мінсіз өткен шақтың белсенді және пассивті залогының әр түрлі нысандарын тиісті түрде қолдану;
	Тыңдалым	10.1.1.1 жалпы және арнайы тақырыптардың шектеулі саны аясында кеңейтілген әңгімелесудің негізгі мазмұнын шамалы қолдаумен немесе қолдаусыз түсіну; 10.1.3.1 жалпы әңгімеде жалпы және арнайы тақырыптардың кең санына аясында сөйлеушінің (сөйлеушілердің) пікірін шағын қолдаумен немесе қолдаусыз білу;
	Айтылым	10.2.2.1 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптары бойынша ақпарат алу үшін күрделі сұрақтар қою; 10.2.3.1 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптарына өз көзқарасын түсіндіру және негіздеу; 10.2.5.1 өз келісімін, келіспеушілігін білдіре отырып, сыныптағы тапсырмаларды орындауды ұйымдастыру мен жоспарлауда өзара іс-әрекет жасау; 10.2.7.1 жалпы тақырыптардың шектеулі саны туралы айта отырып, белгілі бір заттардың сөздігін және синтаксистік нормаларды түсіну арқылы қолдану;
	Оқылым	10.3.2.1 таныс, жалпы және оқу тақырыптарына, қосымша мәтіндерді қоса алғанда, мәтіндердің өсіп келе жатқан санындағы ерекше ақпарат пен детальдарды түсіну; 10.3.4.1 таныс және таныс емес, жалпы және оқу тақырыптарындағы әртүрлі қосымша көркем және көркем емес мәтіндерді оқу; 10.3.6.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарына арналған кеңейтілген қосымша мәтіндерде автордың көзқарасы мен пікірін білу;

Technology		<p>10.3.7.1 жазбаша жанрлардың алуан түрлілігіне арналған сөздер, сөйлемдер мен мәтіндердегі типтік белгілерді тану;</p> <p>10.3.9.1 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптарындағы қосымша мәтіндердегі дәлелдердің сәйкессіздігін анықтау;</p>
	Жазылым	<p>10.4.5.1 жалпы және оқу тақырыптарының кең спектріне әртүрлі сөйлеу конструкцияларын қолдана отырып, байланыстырушы мәтіндер жазу;</p>
	Тілдік нормалар	<p>10.5.3.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарында салыстыру үшін күрделі сын есімдердің өсуі мен сын есімдерді есімше ретінде және кейбір құрылымдарды қолдану;</p> <p>10.5.5.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында at what time, in which direction, from whose предлогтарымен қолданылатын сұрақтарды қолдану;</p> <p>10.5.8.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарындағы келер шақтың әр түрлі формаларын, соның ішінде кейбір пассивті формаларды қолдану;</p> <p>10.5.10.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында тікелей және жанама сөйлеуде осы шақ, өткен шақ және мінсіз өткен шақтың белсенді және пассивті залогының әр түрлі нысандарын тиісті түрде қолдану;</p> <p>10.5.12.1 үстеулердің салыстырмалы дәрежесін құрылымдарда қолдану: not as quickly as / farless quickly дұрыс және бұрыс үстеулерімен. Әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында етістік алдындағы, етістіктен кейінгі және соңғы үстеулердің көбеюін қолдану;</p> <p>10.5.15.1 таныс жалпы және білім беру тақырыптарында етістіктер мен сын есімдердің шектеулі санынан кейін инфинитивті формаларды қолдану; етістіктер мен предлогтардың шектеулі санынан кейін герундий қолдану;</p>

	кейбір фразалық етістіктерді қолдану; 10.5.16.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында қарсы тұру үшін although, while, where as, мақсаттарын белгілеу үшін әртүрлі союздарды, соның ішінде so that (inordert) қолдану; 10.5.17.1 таныс жалпы және білім беру тақырыптарында етістіктер мен сын есімдердің шектеулі санынан кейін инфинитивті формаларды қолдану; етістіктер мен предлогтардың шектеулі санынан кейін герундий қолдану; кейбір фразалық етістіктерді қолдану;
--	---

Қазақстан Республикасының
Білім және ғылым министрі
2022 жылғы 1 сәуірдегі
№ 123 бұйрығына
33-қосымша
Қазақстан Республикасы білім
және ғылым Министрінің
2013 жылғы 3 сәуірдегі
№ 115 бұйрығына
670-қосымша

Тірек-қимыл аппараты бұзылған білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-6-сыныптары үшін "Жаратылыстану" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Тірек - қимыл аппараты бұзылған білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-6 сыныптары үшін "Жаратылыстану" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі - Бағдарлама) Қазақстан Республикасының "Білім туралы" Заңының 5-бабы б) тармақшасына сәйкес әзірленген.

2. Бағдарлама мақсаты: тірек-қимыл аппараты бұзылған білім алушыларға (бұдан әрі -ТҚАБ) жаратылыстану ғылымы тұрғысынан табиғат пен қоғамның өзара байланысы, табиғаттағы заңдылықтардың біртұтастығы туралы білім, ұғым, түсінік қалыптастыру және білімдерін табиғат құбылыстары мен үдерістерін түсіндіру, сипаттау, болжау үшін қолдану білігін дамытуға бағытталған.

3. Бағдарлама міндеттері:

1) әлемнің қазіргі заманғы жаратылыстану ғылымы тұрғысынан қалыптасқан бейнесін түсіну, танымдық ақыл-ой әрекетін дамыту қоршаған ортаның заңдылықтары мен құбылыстарын түсіну, қолдану, сараптау салыстыру дағдыларын қалыптастыру;

2) күнделікті өмірде тіршілік қауіпсіздігін қамтамасыз ету, заманауи технологияларды сауатты пайдалану, денсаулық пен қоршаған ортаны қорғау үшін жаратылыстану ғылымдары бойынша білімдерін қолдану;

3) интернет желісі ресурстарындағы, ғылыми-көпшілік әдебиеттердегі оқу ақпараттарымен жұмыс: іздеу әдістерін игеру, ақпараттың мағыналық негізін анықтау және растығын бағалау;

4) қоршаған ортаның құбылыстарын түсіну мақсатында: бақылау, эксперимент жасау, зерттеу білім-білік дағдыларын қалыптастыру және зерттеу нәтижелерін әр түрлі формада ұсыну.

4. Түзету-дамыту міндеттер:

1) еске сақтау, танымдық ақыл-ой әрекетін, логикалық ойлау мен зейінді дамыту;

2) сөз байлығын дамыту, жаңа сөздер, терминдерді орынды қолдану дағдысын қалыптастыру, сөйлеудің бұзылуын түзетуге бағыттау;

3) ойлау әрекетін түзету, жалпы интеллектуалды дағдыларын дамыту: білу, түсіну, қолдану, салыстыру және қорытындылау;

4) теориялық білімге сүйене отырып, күнделікті тұрмыс-тіршілігінде алған білімдерін практикалық тұрғыда өз бетінше қолдану дағдыларын қалыптастыру.

2-тарау. Оқу процесін ұйымдастырудың педагогикалық тәсілдері

5. Тірек-қимыл аппараты бұзылған білім алушыларға "Жаратылыстану" пәнін оқытуда: сараланған, белсендіру, жеке тұлғаға бағытталған, түзете-дамыту тәсілдері пайдаланады.

6. Сараланған тәсіл – оқыту барысында әр оқушының жеке мүмкіндігі мен ерекшеліктерін ескеруді қажет етеді, негізделген мақсаты: жеке тұлғаны және оның мүдделерін құрметтеу идеясы. Саралау түрлері:

1) оқу материалының көлемі бойынша – оқу деңгейі төмен оқушыларға тапсырманы орындауға ұзақ уақыт беріледі. Оқу деңгейі орта және жоғары топтарға 3 және 4-5 деңгейлі тапсырмалар беріледі (Б.Блум таксономиясы);

2) оқушыларға көмек көрсету сипаты бойынша – жеке және топтық тапсырмалар орындау барысында, үлгерімі төмен оқушыларға мұғалім тарапынан көмек көрсетіледі;

3) оқушылардың дербестік дәрежесіне қарай саралау – оқу деңгейі төмен оқушыларға негізгі білім деңгейін қалыптастыру қажет, курсты одан әрі ілгерілету және жоғарғы деңгейдегі білім қалыптастыру үшін жағдай жасау, деңгейі жоғары оқушыларға білім-білік дағдысын қалыптастыру.

7. Белсендіру - бұл оқушының белгілі мақсатқа ұмтылған әрекеті, білімді меңгерудегі өзіндік үйрену және жаратылыстану саласындағы білім мен шығармашылықты арттыратын, дағды мен танымдылықты, шеберлікті қалыптастыратын тәсіл.

8. Жеке тұлғаға бағытталған тәсіл – физиологиялық, зияткерлік білім беру қажеттіліктеріне негізделген, оқытуды бағдарламалық материалдың күрделілігі әртүрлі үйлесімдерде авторитаризмге жол бермей, білім мен қабілетке оқушылар тобын таңдаулы көздейді.

9. Түзете-дамыту тәсілі – балалардың жалпы дамуына және білім беру қызметін қалыптастыруға, қазіргі заманда тез және табысты бейімделе алатын адамды дайындауға ықпал етеді. Түзету барысында оқу материалы қол жетімді, жүйелі, біртіндеп күрделену тиіс.

10. Пәндік көрнекілік – (көрсетілім, үлестірме материалдарын демонстрация жасау, презентация, иллюстрацияларды, фильмдерді көрсету) түзетуге бағытталған, оқушылардың оң мотивациясын дамыту үшін психологиялық-педагогикалық жағдайлар жасау, зейінін шоғырландыру, тәжірбиені байыту.

11. Оқыту технологиялары: денсаулық сақтау, тұлғалық- бағдарлы оқыту, АКТ, ойын, түсіндірмелі-көрнекілік технологиялары, топтық өзара іс-қимыл.

12. Білім алушылардың ерекшеліктерін ескере отырып, сабақ барысында сергіту жаттығу орындау қажет.

13. "Мектепке дейінгі, орта білім беру ұйымдарын, сондай-ақ арнайы білім беру ұйымдарын жабдықтау нормаларын бекіту туралы" ҚР БҒМ 2016 жылғы 22 қаңтардағы № 70 бұйрығына сәйкес "Жаратылыстану" пәніне қажетті техникалық құралдар: компьютер, интерактивті тақта, электрондық оқулықтар, тақырыптық кестелер, тарату дидактикалық материалы, глобус, географиялық карталар.

3-тарау. "Жаратылыстану" пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

14. "Жаратылыстану" оқу пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

- 1) 5-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты;
- 2) 6-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты құрайды.

15. "Жаратылыстану" пәні бойынша оқу бағдарламасының мазмұны оқу бөлімдерінен тұрады. Бөлімдер сыныптар бойынша күтілетін нәтижелер түріндегі оқу мақсаттарынан құралған бөлімшелерден тұрады. Әрбір бөлімшенің ішінде бірізділікті сақтай отырып құрастырылған оқу мақсаттары мұғалімдерге өз жұмысын жоспарлауға және оқушылардың жетістіктерін бағалауға, сонымен қатар оларға оқудың келесі кезеңдерінен хабардар болуға мүмкіндік береді.

16. Оқу пәнінің мазмұны 7 бөлімді қамтиды:

- 1) ғылым әлемі;
- 2) ғалам. Жер. Адам;
- 3) заттар және материалдар;
- 4) тірі және өлі табиғаттағы үдерістер;
- 5) энергия және қозғалыс;
- 6) экология және тұрақты даму;

7) әлемді өзгертетін жаңалықтар.

17. "Ғылым әлемі" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) ғылымның рөлі;
- 2) зерттеу мәселесі;
- 3) зерттеуді жоспарлау;
- 4) деректерді жинау және жазу;
- 5) деректерді талдау;
- 6) қорытынды және талқылау.

18. "Ғалам. Жер. Адам" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) макро- және микроәлем;
- 2) жер туралы жалпы мағлұматтар;
- 3) жер қабықтары және олардың құрамдас бөліктері;
- 4) жердегі тіршілік;
- 5) жер бетін бейнелеу тәсілдері;
- 6) материктер мен мұхиттар;
- 7) халық географиясы.

19. "Заттар және материалдар" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) заттардың құрылысы мен қасиеттері;
- 2) заттардың жіктелуі;
- 3) заттардың пайда болуы және заттарды алу.

20. "Тірі және өлі табиғаттағы үдерістер" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) өлі табиғаттағы үдерістер;
- 2) тірі табиғаттағы үдерістер.

21. "Энергия және қозғалыс" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) энергия түрлері мен көздері;
- 2) қозғалыс.

22. "Экология және тұрақты даму" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) экожүйелер;
- 2) тірі ағзалардың саналуандылығы;
- 3) табиғатты қорғау.

23. "Әлемді өзгертетін ашылулар" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) әлемді өзгерткен жаңалықтар;
- 2) болашақ жаңалықтары.

24. 5-сыныпқа арналған "Жаратылыстану" оқу пәнінің базалық мазмұны:

1) ғылым әлемі: ғылымның рөлі, ғылымның қызметтерін адам іс-әрекетінің түрі ретінде анықтау; зерттеу сұрағы мен болжамды тұжырымдау; зерттеуді жоспарлау; деректерді жинау және жазу; деректерді талдау, қайталанған өлшеулер кезіндегі арифметикалық орташа шаманы есептеу; зерттеу сұрағы бойынша қорытынды жасау және талқылау;

2) ғалам. Жер. Адам: макро және микроәлем нысандары; жер туралы жалпы мағлұматтар, жер ғаламшарының пайда болуы, жердің құрылысы мен құрамы; жер қабықтары және оның құрамдас бөліктері; жердегі тіршілік; жер бетін бейнелеу тәсілдері; материктер мен мұхиттар; халық географиясы, дүниежүзі халқының нәсілдік құрамы, нәсілдік теңдігі;

3) заттар және материалдар: заттардың құрылысы мен қасиеттері, өлшектердің сұйық және газды заттарда таралуы, қасиеттері; заттардың жіктелуі; заттардың түзілуі және алынуы;

4) тірі және өлі табиғаттағы үдерістер: өлі табиғаттағы үдерістер: табиғатта заттардың айналуы, тау түзілуі, үгілуі; тірі табиғаттағы үдерістер: тірі ағзаға ортақ қасиеттер, құрылымдық деңгейлері, микропрепараттар дайындау, микроскоппен жұмыс, фотосинтездің жүруі үшін қажетті жағдай;

5) энергия және қозғалыс: энергия түрлері мен көздері, энергияның өзара айналымы; қозғалыс, тірі және өлі табиғаттағы қозғалыстың маңыздылығы, денелер қозғалысының себебі;

6) экология және тұрақты даму: экожүйелердің ұнқұрамдас бөліктері, табиғи және жасанды экожүйелер; тірі ағзалардың саналуандығы; табиғатты қорғау, ҚР және өз аймағының экологиялық мәселелері;

7) әлемді өзгертетін жаңалықтар: әлемді өзгертетін жаңалықтар; болашақ жаңалықтары.

25. 6-сыныпқа арналған "Жаратылыстану" оқу пәнінің базалық мазмұны:

1) ғылым әлемі: жаратылыстану ғылымдарының зерттеу нысандары; зерттеу сұрағы, тәуелді, тәуелсіз және бақыланатын айнымалылар; зерттеуді жоспарлау: құрастыру, жүргізу; деректерді жинау және жазу, халықаралық бірліктер жүйесінің өлшем бірліктері; деректерді талдау; қорытынды және талқылау;

2) ғалам. Жер. Адам: макро және микроәлем нысандарының параметрлері; жер бетіндегі бақыланатын үдерістер мен құбылыстар; жердің сыртқы қабықтары; жердегі тіршіліктің пайда болу болжамдары; жер бетін бейнелеу тәсілдері, географиялық карталар мен шартты белгілер; географиялық координаттарды анықтау; материктер мен мұхиттар; халық географиясы;

3) заттар және материалдар: заттардың құрылысы мен қасиеттері, атомдар мен молекулалар, атомның құрылысы; заттардың жіктелуі: органикалық және бейорганикалық заттар; заттардың түзілуі және алынуы, табиғи, жасанды материалдардың артықшылықтары мен кемшіліктері, Қазақстандағы пайдалы қазбалы кен орындары, өндеудің ірі орталықтары;

4) тірі және өлі табиғаттағы үдерістер: өлі табиғаттағы заттардың химиялық айналымы, тау түзілу, үгілуі; жасуша компоненттері, тірі ағзаларға тән үдерістер: қоректену, тыныс алу, бөліп шығару;

5) энергия және қозғалыс: энергия түрлері мен көздері, балама көздері; қозғалыс, адам қаңқасының құрылысы, бұлшық еттің құрылысы, тірі ағзалар үшін қысымның мәні, атмосфералық қысым;

6) экология және тұрақты даму: экожүйелер, құрамдас бөліктері мен ауысу себептері, экологиялық пирамида; тірі ағзалардың сан алуандығы; табиғатты қорғау, экологиялық мәселелер;

7) әлемді өзгерткен жаңалықтар: әлемді өзгеркен жаңалықтарының маңызы, қазақстандық ғалымдардың жаратылыстану ғылымдарын дамытуға қосқан үлестері; болашақ ғылыми зерттеу жаңалықтары.

4-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

26. Бағдарламада оқыту мақсаттарын пайдалану ыңғайлылығы үшін кодтау енгізілді . Кодта бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сандар – бөлім мен бөлімшенің, төртінші сан – оқыту мақсатының реттік санын білдіреді. Мысалы, 5.1.2.1 кодында "5" - сынып, "1.2" - екінші бөлімнің бірінші бөлімшесі, "1" - оқыту мақсатының реттік саны

27. Күтілетін нәтижелер бойынша оқыту мақсаттарының жүесі:

1) "Ғылым әлемі" бөлімі:

1-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	5-сынып	6-сынып
1.1. Ғылымның рөлі	5.1.1.1 "Ғылым" ұғымының мағынасын және жаратылыстану ғылымдарын атау	6.1.1.1 жаратылыстану ғылымдарының зерттеу нысандарын атау
1.2. Зерттеу сұрағы	5.1.2.1 әр түрлі өлшеулерге арналған құралдарды атау және табиғаттағы бақылау ережелерін түсіндіру	6.1.2.1 тәуелді, тәуелсіз және бақыланатын айнымалыларды анықтау
1.3. Зерттеуді жоспарлау	5.1.3.1 зерттеу жоспарын құрастыру 5.1.3.2 зерттеу жүргізу кезіндегі техника қауіпсіздігі ережелерін тұжырымдау	6.1.3.1 жоспар бойынша зерттеу жұмысын жүргізу; 6.1.3.2 қауіпсіз жұмыс жүргізудің жағдайларын анықтау
1.4. Деректерді жинау және жазу	5.1.4.1 нысандар параметрлерін өлшем бірліктермен атау; 5.1.4.2 бақылаулар мен өлшеу деректерін тіркеу	6.1.4.1 халықаралық бірліктер жүйесінің өлшем бірліктерін пайдалану
1.5. Деректерді талдау	5.1.5.1 қайталанған өлшеулер кезіндегі арифметикалық орташа шаманы есептеу	6.1.5.1 алынған деректерді кесте сызба нұсқа түрінде көрсету
1.6. Қорытынды және талқылау	5.1.6.1 бақылау деректерді сипаттау	6.1.6.1 алынған қорытындыларды түрлі формада көрсету

2) "Ғалам. Жер. Адам" бөлімі:

2-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	5-сынып	6-сынып
2.1 Макро- және микроәлем	5.2.1.1 макро- және микроәлем нысандарын атау білу және мысалдар келтіру	6.2.1.1 макро- және микроәлем нысандарының параметрлерін атау
2.2 Жер туралы жалпы мағлұматтар	5.2.2.1 жер ғаламшарының пайда болуын түсіндіру; 5.2.2.2 жердің құрылысы мен құрамын атау	6.2.2.1 жер бетіндегі бақыланатын үдерістер мен құбылыстарды сипаттау; 6.2.2.2 жердің қасиеттерін атау: пішіні мен өлшемдерін, қозғалуын
2.3 Жер қабықтары және олардың құрамдас бөліктері	5.2.3.1 Жер қабықтары және олардың құрамдас бөліктерін атау	6.2.3.1 жердің сыртқы қабықтарының өзара байланысын сипаттау
2.4 Жердегі тіршілік	5.2.4.1 жерде тіршіліктің пайда болуын сипаттау; 5.2.4.2 тіршілік ету үшін қажетті жағдайларды анықтау	6.2.4.1 жердегі тіршіліктің пайда болуы туралы ғылыми болжамдарды салыстыру; 6.2.4.2 адамның жердегі тіршілік етуінің қазіргі жағдайларын бағалау
2.5 Жер бетін бейнелеу тәсілдері	5.2.5.1 "жоспар" және "шартты белгілер" ұғымдарын атау; 5.2.5.2 шартты белгілерді қолданып, жергілікті жердің планын оқу; 5.2.5.3 бір тәсіл бойынша жергілікті жердің түсірілімін жасау; 5.2.5.4 рәсімдеу талаптарына сай жергілікті жердің қарапайым жоспарларын сызу	6.2.5.1 географиялық карталар мен шартты белгілерді жіктеу; 6.2.5.2 шартты белгілерді пайдаланып, географиялық карталарды оқу; 6.2.5.3 географиялық координаттарды анықтау; 6.2.5.4 сағаттық белдеулер картасын пайдаланып, уақытты анықтау
2.6 Материктер мен мұхиттар	5.2.6.1 материктер мен дүние бөліктерін игеру және зерттеу тарихын сипаттау; 5.2.6.2 мұхиттардың зерттеу тарихын сипаттау	6.2.6.1 материктер мен олардың физикалық-географиялық аймақтарының табиғат ерекшеліктерін атау; 6.2.6.2 жоспар бойынша мұхиттар табиғатының ерекшеліктерін атау
2.7 Халық географиясы	5.2.7.1 дүниежүзі халқының нәсілдік құрамын және негізгі нәсілдер мен нәсілдерлік топтардың таралу аймақтарын атау; 5.2.7.2 нәсілдік белгілердің қалыптасу факторларын атау; 5.2.7.3 нәсілдер теңдігін сипаттау	6.2.7.1 халықтың қоныстану заңдылықтарын атау; 6.2.7.2 халық тығыздығының көрсеткіштерін сипаттау; 6.2.7.3 дүниежүзіндегі халық тығыздығының жоғары және төмен аймақтарын анықтап, себептерін түсіндіру

3) "Заттар және материалдар" бөлімі:

3- кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	5-сынып	6-сынып

3.1 Заттардың құрылысы мен қасиеттері	<p>5.3.1.1 бөлшектердің сұйық және газтекес заттарда таралуын сипаттау;</p> <p>5.3.1.2 заттардың қатты, сұйық және газ күйіндегі құрылымын бөлшектер теориясына сәйкес атау ;</p> <p>5.3.1.3 заттардың қасиеттерін: тығыздығын, аққыштығын, жылу және электр-өткізгіштігін, созылмалығын, иілімділігін сипаттау;</p> <p>5.3.1.4 физикалық және химиялық құбылыстарды ажырату</p>	<p>6.3.1.1 атомдар мен молекулаларды, жай және күрделі заттарды ажырату;</p> <p>6.3.1.2 атомның негізгі бөлшектерін және олардың орналасуын сипаттау;</p> <p>6.3.1.3 заттардың қасиеттерін (балқу және қайнау температураларын) сипаттау</p>
3.2 Заттардың жіктелуі	<p>5.3.2.1 қоспалардан таза заттарды ажырату;</p> <p>5.3.2.2 қоспалардың түрлерін сипаттау және бөлу әдістерін ұсыну;</p> <p>5.3.2.3 құрамы белгілі ерітінді дайындау</p>	<p>6.3.2.1 заттарды органикалық және бейорганикалық заттарға жіктеу;</p> <p>6.3.2.2 тірі және өлі табиғаттағы қышқылдық, сілтілік және бейтарап орталарды ажырату және эмбебап индикатор көмегімен ортаны анықтау;</p> <p>6.3.2.3 бейтараптану үдерісін сипаттау</p>
3.3 Заттардың түзілуі және алынуы	<p>5.3.3.1 табиғатта түзілген және жасанды жолмен алынған заттарды атау;</p> <p>5.3.3.2 табиғатта түзілген және жасанды заттардың айырмашылығын атау</p>	<p>6.3.3.1 табиғи және жасанды материалдардың артықшылықтары мен кемшіліктерін сипаттау;</p> <p>6.3.3.2 тұрмыстық химия өнімдерін қолдану саласын және оларды қауіпсіз қолдану ережелерін атау;</p> <p>6.3.3.3 Қазақстандағы пайдалы қазбалардың кен орындарын және қолдану салаларын анықтау;</p> <p>6.3.3.4 Қазақстандағы пайдалы қазбаларды өндеудің ірі орталықтарын атау және көрсету;</p> <p>6.3.3.5 пайдалы қазбалардың өндірілуі мен өңделінуінің қоршаған ортаға әсерін сипаттау</p>

4) "Тірі және өлі табиғаттағы үдерістер" бөлімі:

4-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	5-сынып	6-сынып
4.1 Өлі табиғаттағы үдерістер	<p>5.4.1.1 өлі табиғатта болатын үдерістерді атау (табиғатта заттардың айналымы, тау түзілу, үгілу, климаттық үдерістер);</p>	<p>6.4.1.1 өлі табиғаттағы болып жатқан үдерістерді сипаттау(тау түзілу, үгілу, заттардың табиғаттағы айналымы);</p>

	5.4.1.2 өлі табиғаттағы болып жатқан үдерістердің себеп-салдарын сипаттау	6.4.1.2 табиғаттағы заттардың химиялық айналымын сипаттау
4.2 Тірі табиғаттағы үдерістер	5.4.2.1 тірі ағзалардың ортақ қасиеттерін сипаттау; 5.4.2.2 тірі ағзалардың құрылымдық деңгейлерін сипаттау; 5.4.2.3 микроскоппен жұмыс істеу ережелерін қолдану; 5.4.2.4 фотосинтез үдерісін сипаттау; 5.4.2.5 өсімдіктерде пигменттердің болуын зерттеу; 5.4.2.6 - фотосинтездің жүруі үшін қажетті жағдайларды атау	6.4.2.1 жасуша компоненттерін атау; 6.4.2.2 тірі ағзаларға тән үдерістерді сипаттау; 6.4.2.3 ағзалардың қоректену типтерін атау 6.4.2.4 толыққанды тамақтану рационын құру; 6.4.2.5 ағзалардағы қоректік заттардың тасымалдануын сипаттау; 6.4.2.6 тыныс алғанда және тыныс шығарғандағы ауа құрамындағы айырмашылықты сипаттау; 6.4.2.7 ағзадағы бөлініп шығатын өнімдерді атау

5) "Энергия және қозғалыс" бөлімі:

5-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	5-сынып	6-сынып
5.1 Энергия түрлері мен көздері	5.5.1.1 энергия түрлерін атау; 5.5.1.2 температура мен жылу энергиясын сипаттау; 5.5.1.3 термометрді пайдалана отырып температураны өлшеу; 5.5.1.4 энергияның өзара айналымына мысалдар келтіру	6.5.1.1 энергия көздерін атау; 6.5.1.2 энергияны шығарумен және оның жұтылуымен байланысты үдерістерді атау және мысалдар келтіру; 6.5.1.3 электр энергиясының бірлігін атау; 6.5.1.4 электр энергиясының құнын есептеу; 6.5.1.5 энергияны алудың балама көздерін атау
5.2 Қозғалыс	5.5.2.1 тірі және өлі табиғатта қозғалыстың маңыздылығын сипаттау; 5.5.2.2 әртүрлі жануарлардың қаңқа түрлерінің ерекшеліктерін зерттеу; 5.5.2.3 денелер қозғалысының себепін атау	6.5.2.1 қозғалыстың салыстырмалылығына мысалдар келтіру және сипаттау; 6.5.2.2 қатты денелер, сұйықтар мен газдардың қысымдарын айыра білу; 6.5.2.3 адам қаңқасының құрылысын сипаттау; 6.5.2.4 бұлшық еттің құрылысын сипаттау; 6.5.2.5 тірі ағзалар үшін қысымның мәніне мысалдар келтіру;

6) "Экология және тұрақты даму" бөлімі:

6-кесте

	Оқыту мақсаттары
--	------------------

Бөлімшелер	5-сынып	6-сынып
6.1 Экожүйелер	5.6.1.1 экожүйенің құрамдас бөліктерін атау; 5.6.1.2 экожүйе түрлерін атау; 5.6.1.3 экожүйеге экологиялық факторлардың ықпал етуін сипаттау; 5.6.1.4 табиғи және жасанды экожүйелерді салыстыру	6.6.1.1 экожүйе құрамдас бөліктерінің өзара байланысын сипаттау; 6.6.1.2 экожүйелердің ауысу себептерін атау; 6.6.1.3 экологиялық пирамидада энергия мен заттардың ауысуын сипаттау
6.2 Тірі ағзалардың сан алуандығы	5.6.2.1 ағзаларды тірі табиғат дүниелеріне жіктеу; 5.6.2.2 біржасушалы және көпжасушалы ағзаларды сипаттау	6.6.2.1 өсімдіктер мен жануарлардың түрлерін анықтау үшін ағзалардың өзіндік ерекшеліктерін қолдану; 6.6.2.2 экожүйелердегі тірі ағзалардың алуан түрлілігін сипаттау
6.3 Табиғатты қорғау	5.6.3.1 ҚР экологиялық мәселелерін атау; 5.6.3.2 өз аймағының экологиялық мәселелерін сипаттау; 5.6.3.3 Қазақстан Республикасы Қызыл кітабының маңыздылығын сипаттау	6.6.3.1 өз аймағындағы кейбір экологиялық мәселелердің себептерін атау; 6.6.3.2 экологиялық мәселелердің шешу жолдарын атау

7) "Ғылыми жаңалықтардың ашылуы" бөлімі:

7-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаты	
	5-сынып	6-сынып
7.1 Әлемді өзгертетін жаңалықтар	5.7.1.1 әлемді өзгерткен ғылыми жаңалықтарға мысалдар келтіру	6.7.1.1 әлемді өзгерткен жаңалықтардың маңызын талқылау; 6.7.1.2 қазақстандық ғалымдардың жаратылыстану ғылымдарын дамытуда қосқан үлестерін талқылау
7.2 Болашақ жаңалықтары	5.7.1.2 болашақ ғылыми зерттеулер үшін идеялар ұсыну	6.7.1.3 ғылыми зерттеулер бағыттарының болашақтағы дамуына болжам жасау

28. Бағдарлама тірек - қимыл аппараты бұзылған білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-6 сыныптары үшін "Жаратылыстану" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспары негізінде осы Бағдарламаның қосымшасына сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді жоспарда барлық сынып бойынша әр бөлімде қамтылатын оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

29. Бөлімдер мен тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады

Тірек - қимыл аппараты
бұзылған білім алушыларға

арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-6 сыныптары үшін "Жаратылыстану" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасына қосымша

Тірек –қимыл аппараты бұзылған білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-6 сыныптары үшін "Жаратылыстану" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) 5-сынып:

1-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Ұзақ мерзімді жоспардың мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
5.1 Ғылым әлемі	Ғылымның рөлі	5.1.1.1 "Ғылым" ұғымының мағынасын және жаратылыстану ғылымдарын атау
	Зерттеу сұрағы	5.1.2.1 әр түрлі өлшеулерге арналған құралдарды атау және табиғаттағы бақылау ережелерін түсіндіру
	Зерттеуді жоспарлау	5.1.3.1 зерттеу жоспарын құрастыру; 5.1.3.2 зерттеу жүргізу кезіндегі қауіпсіздік техникасының ережелерін тұжырымдау
	Деректерді жинау және жазу	5.1.4.1 нысандар параметрлерін өлшем бірліктермен атау; 5.1.4.2 бақылаулар мен өлшеу деректерін тіркеу
	Деректерді талдау	5.1.5.1 қайталанған өлшеулер кезіндегі арифметикалық орташа шаманы есептеу
	Қорытынды және талқылау	5.1.6.1 бақылау деректерді сипаттау
	Макро- және микроәлем	Макро- және микроәлем
Жер туралы жалпы мағлұматтар		5.2.2.1 жер ғаламшарының пайда болуын түсіндіру; 5.2.2.2 жердің құрылысы мен құрамын атау
Жер қабықтары және олардың құрамдас бөліктері		5.2.3.1 жер қабықтарын және олардың құрамдас бөліктерін атау
Жердегі тіршілік		5.2.4.1 жерде тіршіліктің пайда болуын сипаттау;

5.1 Адам. Жер. Ғалам		5.2.4.2 тіршілік ету үшін қажетті жағдайларды анықтау
	Жер бетін бейнелеу тәсілдері	5.2.5.1 "жоспар" және "шартты белгілер" ұғымдарын атау; 5.2.5.2 шартты белгілерді қолданып, жергілікті жердің планын оқу; 5.2.5.3 бір тәсіл бойынша жергілікті жердің түсірілімін жасау; 5.2.5.4 рәсімдеу талаптарына сай жергілікті жердің қарапайым жоспарларын сызу
	Материктер мен мұхиттар	5.2.6.1 материктер мен дүние бөліктерін игеру және зерттеу тарихын сипаттау; 5.2.6.2 мұхиттардың зерттеу тарихын сипаттау
	Халық географиясы	5.2.7.1 дүниежүзі халқының нәсілдік құрамын, негізгі нәсілдер мен нәсіларалық топтардың таралу аймақтарын атау; 5.2.7.2 нәсілдік белгілердің қалыптасу факторларын атау; 5.2.7.3 нәсілдер теңдігін сипаттау
2-тоқсан		
5.2 Заттар және материалдар	Заттардың құрылысы мен қасиеттері	5.3.1.1 бөлшектердің сұйық және газтекес заттарда таралуын сипаттау; 5.3.1.2 заттардың қатты, сұйық және газ күйіндегі құрылымын бөлшектер теориясына сәйкес атау ; 5.3.1.3 заттардың қасиеттерін: тығыздығын, аққыштығын, жылу және электрөткізгіштігін, созылғыштығын, иілімділігін сипаттау; 5.3.1.4 физикалық және химиялық құбылыстарды ажырату
	Заттардың жіктелуі	5.3.2.1 қоспалар мен таза заттарды ажырату; 5.3.2.2 қоспалардың түрлерін сипаттау және бөлу әдістерін ұсыну; 5.3.2.3 құрамы белгілі ерітінді дайындау
	Заттардың түзілуі және алынуы	5.3.3.1 табиғатта түзілген және жасанды жолмен алынған заттарды атау;

		5.3.3.2 табиғатта түзілген және жасанды заттардың айырмашылығын атау
3-тоқсан		
5.3 Тірі және өлі табиғаттағы үдерістер	Өлі табиғаттағы үдерістер	5.4.1.1 өлі табиғатта болатын үдерістерді атау (табиғатта заттардың айналымы, тау түзілу, үгілу, климаттық үдерістер); 5.4.1.2 өлі табиғаттағы болып жатқан үдерістердің себеп-салдарларын сипаттау
	Тірі табиғаттағы үдерістер	5.4.2.1 тірі ағзалардың ортақ қасиеттерін сипаттау; 5.4.2.2 тірі ағзалардың құрылымдық деңгейлерін сипаттау; 5.4.2.3 микроскоппен жұмыс істеу ережелерін қолдану; 5.4.2.4 фотосинтез үдерісін сипаттау; 5.4.2.5 өсімдіктерде пигменттердің болуын зерттеу; 5.4.2.6 фотосинтездің жүруі үшін қажетті жағдайларды атау
5.3 Энергия және қозғалыс	Энергия түрлері мен көздері	5.5.1.1 энергия түрлерін атау; 5.5.1.2 температура мен жылу энергиясын сипаттау; 5.5.1.3 термометрді пайдалана отырып температураны өлшеу; 5.5.1.4 энергияның өзара айналымына мысалдар келтіру
	Қозғалыс	5.5.2.1 тірі және өлі табиғатта қозғалыстың маңыздылығын сипаттау; 5.5.2.2 әртүрлі жануарлардың қаңқа түрлерінің ерекшеліктерін зерттеу; 5.5.2.3 денелер қозғалысының себепін атау
4-тоқсан		
5.4	Экожүйелер	5.6.1.1 экожүйенің құрамдас бөліктерін атау; 5.6.1.2 экожүйе түрлерін атау; 5.6.1.3 экологиялық факторлардың экожүйе қызметіне ықпал етуін сипаттау; 5.6.1.4 табиғи және жасанды экожүйелерді салыстыру
		5.6.2.1 ағзаларды тірі табиғат дүниелеріне жіктеу;

Экология және тұрақты даму	Тірі ағзалардың сан алуандығы	5.6.2.2 біржасушалы және көпжасушалы ағзаларды сипаттау
	Табиғатты қорғау	5.6.3.1 Қазақстан Республикасының экологиялық мәселелерін атау; 5.6.3.2 өз аймағының экологиялық мәселелерін сипаттау; 5.6.3.3 Қазақстан Республикасының Қызыл кітабының маңыздылығын сипаттау
5.4 Әлемді өзгертетін жаңалықтар	Әлемді өзгертетін жаңалықтар	5.7.1.1 әлемді өзгерткен ғылыми жаңалықтарға мысалдар келтіру
	Болашақ жаңылықтары	5.7.2.1 болашақ ғылыми зерттеулер үшін зерттеу идеяларын ұсыну

2) 6-сынып:

2-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Ұзақ мерзімді жоспардың мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
6.1 Ғылым әлемі	Ғылым рөлі	6.1.1.1 жаратылыстану ғылымдарының зерттеу нысандарын атау
	Зерттеу сұрағы	6.1.2.1 тәуелді, тәуелсіз және бақыланатын айнымалыларды анықтау
	Зерттеуді жоспарлау	6.1.3.1 жоспар бойынша зерттеу жұмысын жүргізу; 6.1.3.2 қауіпсіз жұмыс жүргізудің жағдайларын анықтау
	Деректерді жинау және тіркеу	6.1.4.1 халықаралық бірліктер жүйесінің өлшем бірліктерін пайдалану
	Мәліметтерді талдау	6.1.5.1 алынған деректерді кесте, сызба нұсқа түрінде көрсету
	Қорытынды және талқылау	6.1.6.1 алынған қорытындыларды түрлі формада көрсету
	Макро- және микроәлем	6.2.1.1 макро- және микроәлем нысандарының параметрлерін атау
	Жер туралы жалпы мағлұматтар	6.2.2.1 жер бетіндегі бақыланатын үдерістер мен құбылыстарды сипаттау; 6.2.2.2 жердің қасиеттерін атау: пішіні мен өлшемдерін, қозғалуын
	Жер өрістері және олардың құрамдас бөліктері	6.2.3.1 жердің сыртқы қабықтарының өзара байланысын сипаттау

6.1 Адам. Жер. Ғалам	Жердегі тіршілік	6.2.4.1 жердегі тіршіліктің пайда болуы туралы ғылыми болжамдарды салыстыру; 6.2.4.2 адамның жердегі тіршілік етуінің қазіргі жағдайларын бағалау
	Жер бетін бейнелеу тәсілдері	6.2.5.1 географиялық карталар мен шартты белгілерді жіктеу; 6.2.5.2 шартты белгілерді пайдаланып, географиялық карталарды оқу; 6.2.5.3 географиялық координаттарды анықтау; 6.2.5.4 сағаттық белдеулер картасын пайдаланып, уақытты анықтау
	Материктер мен мұхиттар	6.2.6.1 материктер мен олардың физикалық-географиялық аймақтарының табиғат ерекшеліктерін атау; 6.2.6.2 жоспар бойынша мұхиттар табиғатының ерекшеліктерін атау;
	Халық географиясы	6.2.7.1 халықтың қоныстану заңдылықтарын атау; 6.2.7.2 халық тығыздығының көрсеткіштерін сипаттау; 6.2.7.3 дүниежүзіндегі халық тығыздығының жоғары және төмен аймақтарын анықтап, себептерін түсіндіру
2-тоқсан		
6.2 Заттар және материалдар	Заттардың құрылысы мен қасиеттері	6.3.1.1 атом мен молекулаларды, қарапайым және күрделі заттарды ажырату; 6.3.1.2 атомның негізгі бөлшектерін және олардың орналасуын сипаттау; 6.3.1.3 заттардың қасиеттерін (балқу және қайнау температураларын) сипаттау
	Заттардың жіктелуі	6.3.2.1 заттарды органикалық және бейорганикалық заттарға жіктеу; 6.3.2.2 тірі және өлі табиғатта қышқыл, сілтілі және бейтарап ортаны айыра біледі және эмбебап индикатор көмегімен ортаны анықтау; 6.3.2.3 бейтараптандыру үдерісін сипаттау

	Заттардың пайда болуы мен оларға қол жеткізу	<p>6.3.3.1 табиғи және жасанды материалдардың артықшылықтары мен кемшіліктерін сипаттау;</p> <p>6.3.3.2 тұрмыстық химия өнімдерін қолдану саласын және оларды қауіпсіз қолдану ережелерін атау;</p> <p>6.3.3.3 Қазақстандағы пайдалы қазбалардың орындарын және қолдану салаларын анықтау;</p> <p>6.3.3.4 Қазақстандағы пайдалы қазбаларды өндеудің ірі орталықтарын атау және көрсету;</p> <p>6.3.3.5 пайдалы қазбалардың өндірілуі мен өңделінуінің қоршаған ортаға әсерін сипаттау</p>
3-тоқсан		
6.3 Тірі және өлі табиғаттағы үдерістер	Өлі табиғаттағы үдерістер	<p>6.4.1.1 өлі табиғаттағы болып жатқан үдерістерді сипаттау (таудың жасалу, мүжілу үдерістері, табиғатта заттардың айналымы);</p> <p>6.4.1.2 табиғаттағы заттардың химиялық айналымын сипаттау</p>
	Тірі табиғаттағы үдерістер	<p>6.4.2.1 жасуша компоненттерін атау;</p> <p>6.4.2.2 тірі ағзаларға тән үдерістерді сипаттау;</p> <p>6.4.2.3 ағзалардың қоректену типтерін атау;</p> <p>6.4.2.4 толыққанды тамақтану рационын құру;</p> <p>6.4.2.5 ағзалардағы қоректік заттардың тасымалдануын сипаттау;</p> <p>6.4.2.6 тыныс алғанда және тыныс шығарғандағы ауа құрамындағы айырмашылықты сипаттау;</p> <p>6.4.2.7 ағзадан бөлініп шығатын өнімдерді атау</p>
	Энергия түрлері мен көздері	<p>6.5.1.1 энергия көздерін атау;</p> <p>6.5.1.2 энергияны шығарумен және оның жұтылуымен байланысты үдерістерді атау және мысалдар келтіру;</p> <p>6.5.1.3 электр энергиясының бірлігін атау;</p> <p>6.5.1.4 электр энергиясының құнын есептеу;</p> <p>6.5.1.5 энергияны алудың баламалы көздерін атау</p>

<p>6.3 Энергия және қозғалыс</p>	<p>Қозғалыс</p>	<p>6.5.2.1 қозғалыстың салыстырмалылығына мысалдар келтіру және сипаттау; 6.5.2.2 қатты денелер, сұйықтар мен газдардың қысымдарын айыра білу; 6.5.2.3 адам қаңқасының құрылысын сипаттау; 6.5.2.4 бұлшық еттің құрылысын сипаттау; 6.5.2.5 тірі ағзалар үшін қысымның мәніне мысалдар келтіру;</p>
<p>4-тоқсан</p>		
<p>6.4 Экология және тұрақты даму</p>	<p>Экожүйелер</p>	<p>6.6.1.1 экожүйе құрамдас бөліктерінің өзара байланысын сипаттау; 6.6.1.2 экожүйелердің ауысу себептерін атау; 6.6.1.3 экологиялық пирамидада энергия мен заттардың ауысуын сипаттау</p>
	<p>Тірі ағзалардың сан алуандығы</p>	<p>6.6.2.1 өсімдіктер мен жануарлардың түрлерін анықтау үшін ағзалардың өзіндік ерекшеліктерін қолдану; 6.6.2.2 экожүйелердегі тірі ағзалардың алуан түрлілігін сипаттау</p>
	<p>Табиғатты қорғау</p>	<p>6.6.3.1 өз аймағындағы кейбір экологиялық мәселелердің себептерін атау; 6.6.3.2 экологиялық мәселелерді шешу жолдарын атау</p>
<p>7.1 Әлемді өзгертетін жаңалықтар</p>	<p>Әлемді өзгерткен жаңалықтар</p>	<p>6.7.1.1 әлемді өзгерткен жаңалықтардың маңызын талқылау; 6.7.1.2 жаратылыстану ғылымдарын дамытуда қазақстандық ғалымдардың үлесін талқылау</p>
	<p>Болашақ жаңалықтары</p>	<p>6.7.1.3 ғылыми зерттеулердің бағыттарының болашақтағы дамуына болжам жасау</p>

Қазақстан Республикасының
Білім және ғылым министрі
2022 жылғы 1 сәуірдегі
№ 123 бұйрығына
34-қосымша
Қазақстан Республикасы білім
және ғылым Министрінің

Тірек-қимыл аппараты бұзылған білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "География" пәнінен жаңартылған мазмұнды үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Тірек-қимыл аппараты бұзылған (бұдан әрі - ТҚАБ) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "География" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі – Бағдарлама) Қазақстан Республикасының "Білім туралы" Заңының 5-бабы б) тармақшасына сәйкес әзірленген.

2. Бағдарлама мақсаты – дүниенің географиялық бейнесін тұтас қабылдайтын, географиялық ойлау қабілеті дамыған, географияның әдістері мен тілін білетін және қолданатын, географиялық мәдениеті бар тұлға тәрбиелеу.

3. Бағдарлама міндеттері:

1) дүниенің географиялық бейнесі – аумақтық табиғи-қоғамдық, антропогендік жүйелердің қасиеттері мен заңдылықтары, адам өміріндегі маңызы туралы көзқарастар жиынтығын қалыптастыру;

2) оқушылардың бойында табиғат пен қоғам арасындағы өзара байланыстарға, осы байланыстардың кеңістіктік ерекшеліктеріне ғылыми көзқарастарды қалыптастыру;

3) оқушылардың география ғылымының түсініктері мен терминдерін меңгеруіне ықпал жасау, кеңістіктік ойлау мен картографиялық дағдыларды қалыптастыру;

4) қоғамдық өндірістің, табиғатты қорғау мен табиғатты тиімді пайдаланудың ғылыми-жаратылыстану, әлеуметтік-экономикалық негіздерін ашу;

5) географиялық білімді күнделікті өмірде, өз іс-тәжірибесінде пайдалану дағдыларын қалыптастыру.

4. Түзету – дамыту міндеттері:

1) еске сақтау, танымдық ақыл-ой әрекетін, логикалық ойлау мен зейінді дамыту;

2) сөз байлығын дамыту, жаңа сөздер, терминдерді орынды қолдану дағдысын қалыптастыру, психологиялық қарым-қатынас жасау қызметін дамыту;

3) ойлау әрекетін түзету, жалпы интеллектуалды дағдыларын дамыту: білу, түсіну, қолдану, салыстыру және қорытындылау;

4) коммуникативтік және әлеуметтік дағдыларын қалыптастыру, өзбетінше теориялық білімге сүйене отырып, күнделікті тұрмыс-тіршілігінде алған білімдерін практикалық тұрғыда қолдану.

2-тарау. Оқу процесін ұйымдастырудың педагогикалық тәсілдері

5. Тірек-қимыл аппараты бұзылған білім алушыларға "География" пәнін оқытуда: сараланған, құзыреттілікке, жеке тұлғаға бағытталған, түзете-дамыту тәсілдері пайдаланады.

6. Сараланған тәсіл – оқыту барысында әр оқушының жеке мүмкіндігі мен ерекшеліктерін ескеруді қажет етеді, негізделген мақсаты: жеке тұлғаны және оның мүдделерін құрметтеу идеясы. Саралау түрлері:

1) оқу материалының көлемі бойынша - оқу деңгейі төмен оқушыларға тапсырманы орындауға ұзақ уақыт беріледі. Оқу деңгейі орта және жоғары топтарға 3 немесе 4-5 деңгейлі тапсырмалар беріледі;

2) оқушыларға көмек көрсету сипаты бойынша - жеке және топтық тапсырмалар орындау барысында, үлгерімі төмен оқушыларға мұғалім тарапынан көмек көрсетіледі;

3) оқушылардың дербестік дәрежесіне қарай саралау – оқу деңгейі төмен оқушыларға негізгі білім деңгейін қалыптастыру қажет, мысалы "Білу және түсіну", "Қолдану", курсты одан әрі ілгерілету және жоғары деңгейдегі білім қалыптастыру үшін жағдай жасау, деңгейі жоғары оқушыларға: "Сараптау", "Синтез", "Бағалау" тапсырмалары бойынша білім-білік дағдысын қалыптастыру.

7. Құзыреттілікке негізделген тәсіл – практикалық бағытты едәуір арттыруға, теориялық білімді практикалық мақсаттарда қолдану қабілетін дамытуға, зерттеуді, эксперимент жасауды, АКТ-мен және басқа да білім көздерімен жұмыс істеуді талап ететін сабақта проблемалық жағдайларды жасауға мүмкіндік береді.

8. Жеке тұлғаға бағытталған тәсіл – физиологиялық, зияткерлік білім беру қажеттіліктеріне негізделген, оқытуды бағдарламалық материалдың күрделілігі әртүрлі деңгейлерге бағдарлануды, білім беру процесіне барлық қатысушылардың ынтымақтастығы үшін, әртүрлі үйлесімдерде авторитаризмге жол бермей, білім мен қабілетке оқушылар тобын таңдауды көздейді.

9. Даму-түзету тәсілі – балалардың жалпы дамуына және білім беру қызметін қалыптастыруға, қазіргі заманда тез және табысты бейімделе алатын адамды дайындауға ықпал етеді, оқушылардың оң мотивациясын дамыту үшін психологиялық-педагогикалық жағдайлар жасау, сенім мен ынтымақтастық атмосферасын құру.

10. Географиядағы пәндік көрнекілік: көрсетілім, үлестірмелі оқу материалдарын көрсету, ақпараттық технологияларды қолдану, оқушылар оқу барысында іздестіру, ақпарат жинақтау, талдау, сипаттау дағдыларын қалыптастыру арқылы АКТ дағдыларын дамыту.

11. Ойынның әр түрлі белсенді тәсілдерін қолдану ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларға интеллектуалдық мүмкіндіктерді табысты дамытуға, сөйлеудің бұзылуын түзетуге, сондай-ақ білім алушылардың өз идеялары мен пікірлерін білдіру үшін және қабілетін дамытуға ынталандыратын жағдайлар жасауға мүмкіндік береді.

12. Оқыту технологиялары:

- 1) денсаулық сақтау технологиялары;
- 2) тұлғалық-бағдарлы оқыту;
- 3) АКТ технологиялары;
- 4) ойын технологиялары;
- 5) түсіндірме-көрнекілік технологиялары;
- 6) топтық өзара іс-қимыл.

13. Оқушылардың денсаулыққа қатысты мүмкіндіктерінің шектеулі екенін ескере, шамадан тыс жұмыстың алдын алу мақсатында сабақ барысында минуттық денежаттығуларын өткізу қажет.

14. "Мектепке дейінгі, орта білім беру ұйымдарын, сондай-ақ арнайы білім беру ұйымдарын жабдықтау нормаларын бекіту туралы" ҚР БҒМ 2016 жылғы 22 қаңтардағы № 70 бұйрығына сәйкес "География" пәніне қажетті техникалық құралдар: компьютер, проектор, интерактивті тақта, электрондық оқулықтар, географиялық карталар, оқу-бағдарламалық кешендер, тарату дидактикалық материалдар, тақырыптық кестелер, теллурий, глобустар, атластар.

3-тарау. "География" пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

15. "География" оқу пәні бойынша оқу жүктемесі:

- 1) 7-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты;
- 2) 8-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты;
- 3) 9-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты;
- 4) 10-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты құрайды.

16. Негізгі мектепте оқыту ұзақтығы 1 жылға артуына байланысты, негізгі пәндер бойынша оқу материалы бөлінеді. Сондықтан 7-9 сыныптардың география курсы төрт оқу жылына созылады: 7-10 сыныптарға.

17. "География" пәні оқу бағдарламасының мазмұны оқытудың бөлімдері арқылы ұйымдастырылған. Бөлімдер сыныптар бойынша күтілетін нәтиже түрінде берілген оқу мақсаттарын қамтитын бөлімшелерден тұрады.

Әр бөлімшеде көрсетілген оқу мақсаттары, мұғалімге оқушыларды дамыту бойынша жұмысты жүйелі жоспарлауға, сонымен қатар олардың жетістіктерін бағалауға, оқытудың келесі кезеңдері туралы ақпарат беруге мүмкіндік береді.

18. 7-сыныпта оқу пәнінің мазмұны 4 бөлімді қамтиды:

- 1) географиялық зерттеу әдістері;
- 2) картография және географиялық деректер базасы;
- 3) физикалық география;
- 4) әлеуметтік география

19. 8-сыныпта оқу пәнінің мазмұны 5 бөлімді қамтиды:

- 1) экономикалық география;
- 2) елтану және саяси география;

- 3) географиялық зерттеу әдістері;
- 4) картография және географиялық деректер базасы;
- 5) физикалық география

20. 9-сыныпта оқу пәнінің мазмұны 6 бөлімді қамтиды:

- 1) әлеуметтік география;
- 2) экономикалық география;
- 3) елтану және география негіздері;
- 4) географиялық зерттеу әдістері;
- 5) картография және географиялық деректер базасы;
- 6) физикалық география: литосфера, атмосфера, гидросфера, биосфера

21. 10-сыныпта оқу пәнінің мазмұны 4 бөлімді қамтиды:

- 1) физикалық география: табиғи-аумақтық кешендер;
- 2) әлеуметтік география;
- 3) экономикалық география;
- 4) елтану және география негіздері

22. "Географиялық зерттеу әдістері" бөлімі келесідей бөлімшені қамтиды:

- 1) зерттеу және зерттеушілер.

23. "Картография және географиялық деректер базасы" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) географиялық карталар;
- 2) географиялық деректер базасы.

24. "Физикалық география" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) литосфера;
- 2) атмосфера;
- 3) гидросфера;
- 4) биосфера;
- 5) табиғи-аумақтық кешендер

25. "Әлеуметтік география" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) халықтар географиясы.

26. "Экономикалық география" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) табиғи ресурстар;
- 2) әлеуметтік-экономикалық ресурстар;
- 3) дүниежүзілік шаруашылықтың салалық және аумақтық құрылымы;
- 4) дүниежүзілік шаруашылықтың даму үрдістері мен көрсеткіштері.

27. "Елтану және саяси география негіздері" бөлімі "Дүниежүзі елдері" бөлімшесін қамтиды.

28. 7-сыныпқа арналған "География" пәннің базалық білім мазмұны:

1) географиялық зерттеу әдістері. Зерттеу және зерттеушілер. Географияны зерттеу нысандары. География ғылымының дамуы. Географиялық дерек көздері. Географиялық

тәжірибелер. Далалық зерттеу әдістері. Географияда графикалық әдістердің қолданылуы;

2) картография және географиялық деректер базасы. Географиялық карталар. Географиялық картосхемаларды қолдану. Географиялық номенклатура. Географиялық деректер базасы. Географиялық деректерді ұйымдастыру;

3) физикалық география. Литосфера. Литосфераның құрылысы мен заттық құрамы. Жердің тектоникалық құрылысы. Литосфераның тектоникалық қозғалыстары. Литосфералық катаклизмдер. Атмосфера. Атмосфера және оның құрамдас бөліктері. Ауа райы және метеорологиялық элементтер. Атмосфералық қолайсыз құбылыстар. Гидросфера. Гидросфера және оның құрамдас бөліктері. Су ресурстарының маңыздылығы. Дүниежүзілік мұхиттың географиялық жағдайы. Дүниежүзілік мұхит суларының қасиеттері. Мұхит суларының қозғалыстары. Мұхиттармен байланысты апаттар. Дүниежүзілік мұхиттың проблемалары. Биосфера. Биосфера және оның құрамдас бөліктері. Топырақ, оның құрамы мен құрылымы. Қазақстанның топырақ түрлері. Топырақтың экологиялық проблемалары. Табиғи-аумақтық кешендер. Табиғи-аумақтық кешендердің қалыптасуы. Табиғи-аумақтық кешендердің түрлері;

4) әлеуметтік география. Халық географиясы. Дүниежүзі халқының тілдік әулеттері мен топтары. Дүниежүзі халқының діни құрамы. Дүниежүзінің тарихи-мәдени аймақтары. Ұлтаралық және дінаралық келісім

29. 8-сыныпқа арналған "География" пәнінің базалық білім мазмұны:

1) экономикалық география. Табиғи ресурстар. Табиғи ресурстардың жіктелуі. Табиғи ресурстарды игерумен байланысты проблемалар. Әлеуметтік-экономикалық ресурстар. Көлік инфрақұрылымы. Әлеуметтік инфрақұрылым. Дүниежүзілік шаруашылықтың салалық және аумақтық құрылымы. Дүниежүзілік шаруашылықтың салалары: ауыл шаруашылығы мен өнеркәсіп;

2) елтану және саяси география негіздері. Дүниежүзі елдері. Дүниежүзі елдерінің географиялық жағдайы. Дүниежүзі елдерінің географиялық және экономикалық-географиялық жағдайы.

3) географиялық зерттеу әдістері. Зерттеу және зерттеушілер. География ғылымының салалары. Географиялық зерттеу әдістерінің түрлері. Географиялық деректерді өңдеу және талдау. Географиялық модельдер. Зерттеу нәтижелерінің ұсыну формалары;

4) картография және географиялық деректер базасы. Географиялық карталар. Тақырыптық карталар және оларды қосымша сипаттау элементтері. Тақырыптық карталарды оқу. Тақырыптық географиялық номенклатура. Географиялық деректер базасы. Географиялық деректер базасын құрастыруда ақпараттық-коммуникациялық технологиялардың рөлі;

5) физикалық география. Литосфера. Жер бедерінің қалыптасу және таралу заңдылықтары. Жер бедерінің жіктелуі. Материктер мен мұхиттардың ірі

орографиялық объектілері. Тау жыныстары мен минералдардың жіктелуі. Пайдалы қазбалардың Тау жыныстары мен минералдардың қалыптасу заңдылықтарына байланысты таралуы. Тау жыныстары мен минералдардың қасиеттері. Тау жыныстарының жасын анықтау. Геологиялық жыл санау мен геохронологиялық кесте. Жер бедерінің адамзат тіршілігі мен шаруашылығына тигізетін әсері. Атмосфера. Климат қалыптастырушы факторлар. Атмосфераның ғаламдық циркуляциясы. Климаттық белдеулер. Материктердің климаттық ерекшеліктері. Климаттың адамзат тіршілігі мен шаруашылығына тигізетін әсері. Адам әрекетінің атмосфераға тигізетін кері әсері. Гидросфера. Құрлық суларының түрлері мен қалыптасуы. Құрлық суларының шаруашылық маңызы. Өзен аңғарының құрылысы. Өзендердің гидрологиялық режимі. Көлдер мен мұздықтар. Құрлық суларының экологиялық проблемалары. Су апаттары. Биосфера. Табиғат зоналары мен биіктік белдеулер. Материктердің табиғи зоналары. Мұхиттардың тіршілік дүниесі. Өсімдік әлемі мен жануарлар дүниесін қорғау. Табиғи-аумақтық кешендер. Географиялық қабықтың құрамы мен құрылысы. Географиялық қабықтың заңдылықтары

30. 9-сыныпқа арналған "География" пәнінің базалық білім мазмұны:

1) әлеуметтік география. Халық географиясы. Халық санағы. Ұдайы өсудің түрлері. Демографиялық көрсеткіштер мен демографиялық жағдай. Демографиялық проблемалар. Демографиялық саясат;

2) экономикалық география. Табиғи ресурстар. Табиғи ресурстарды экономикалық және экологиялық тұрғыдан бағалау. Дүниежүзі аймақтарының табиғи-ресурстық әлеуеті. Табиғи ресурстарды өңдеу технологиясы, орталықтары және дайын өнім түрлері. Әлеуметтік-экономикалық ресурстар. Экономикалық инфрақұрылымның элементтері мен функциялары. Дүниежүзілік шаруашылықтың салалық және аумақтық құрылымы. Дүниежүзілік шаруашылықтың салалық құрамы: өндіруші, өңдеуші және қызмет салалары. Ауылшаруашылық, өнеркәсіп және қызмет салаларын ұйымдастыру түрлері. Ауылшаруашылық, өнеркәсіп және қызмет салаларын орналастыру факторлары. Дүниежүзілік шаруашылық салаларын сипаттау;

3) елтану және саяси география негіздері. Дүние жүзі елдері. Дүниежүзінің саяси картасы. Елдердің саяси типологиясы. Саяси картадағы сандық және сапалық өзгерістер. Дүние жүзі елдерінің саяси-географиялық жағдайы. Саяси интеграция. Қазақстанның саяси-интеграциялық үдерістердегі мүдделері, бағыттары және бастамалары;

4) географиялық зерттеу әдістері. Зерттеу және зерттеушілер. Қазақстандық географтардың зерттеулері. География ғылымы зерттеулерінің қазіргі заманғы өзекті проблемалары. Географиялық нысандар мен құбылыстарды номинациялау ерекшеліктері. Қазақтың халықтық географиялық терминдері. Зерттеу нәтижелерін ұсынудың академиялық формалары;

5) картография және географиялық деректер базасы. Географиялық карталар. Географиялық нысандарды, үдерістер мен құбылыстарды картадан көрсету тәсілдері. Географиялық номенклатура нысандарын көрсету тәсілдері. Географиялық деректер базасы. Жерді қашықтықтан зерделеу әдістері. Геоакпараттық жүйе технологияларын қолдану аясы;

6) физикалық география. Литосфера. Қазақстан аумағының геологиялық тарихы және тектоникалық құрылымы. Қазақстанның басты орографиялық нысандары. Қазақ оронимдері. Қазақстанда минералды ресурстардың таралу заңдылықтары. Минералды ресурстарды өндіру және өңдеу орталықтары. Қазақстанның минералды ресурстарына баға беру. Минералды ресурстарды игерумен байланысты проблемалар. Атмосфера. Қазақстанның климатын түзуші факторлар. Қазақстанның климаттық жағдайы. Қазақстанның климаттық ресурстары. Қазақстанда қолайсыз және қауіпті атмосфералық құбылыстар. Қазақ халқының атмосфералық және климаттық құбылыстарды номинациялау ерекшеліктері. Гидросфера. Қазақстанның ішкі суларының түрлері. Қазақ гидронимдері. Қазақстанның су ресурстарына экономикалық баға беру. Су ресурстарының экологиялық проблемалары. Қазақстанның ішкі суларының геосаяси проблемалары. Биосфера. Қазақстанның табиғат зоналары мен биіктік белдеулері. Ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың түрлері. Қазақстанның табиғи мұрасы. Табиғи хоронимдердің (ерекше қорғауға алынған аумақтар) мағынасы. Ноосфераның қалыптасуы. Қазақстанның ноосфераның дамуына қосқан үлесі

31. 10-сыныпқа арналған "География" пәннің базалық білім мазмұны:

1) физикалық география: Табиғи-аумақтық кешендер. Қазақстанның ірі физикалық-географиялық аудандары. Қазақтың табиғи хоронимдері (физикалық-географиялық аудандардың атауы). Табиғат кешендеріне әсер ететін антропогендік факторлар. Антропогендік ландшафттарды жақсарту жолдары;

2) әлеуметтік география. Халық географиясы. Қазақстан халқының ұлттық және діни құрамы. Дүниежүзі халқының көші-қоны. Қазақстандағы халықтың көші-қоны. Көші-қон саясаты. Еңбек ресурстарының сандық және сапалық құрамы. Қазақстанның демографиялық жағдайы мен демографиялық саясаты. Елді мекендердің жіктелуі. Елді мекендердің функционалды зоналары. Қазақстандағы ойконимдер. Қазақстандағы елді мекендердің проблемалары. Урбандалу үдерісі. Қазақстандағы урбандалу үдерісіне баға беру;

3) экономикалық география. Табиғи ресурстар. Қазақстанның табиғи-ресурстық әлеуеті. Қазақстанда жекелеген ресурс түрлерін өңдеу технологиялары, орталықтары және дайын өнім түрлері. Табиғатты пайдалану үлгілері мен түрлері. Тұрақты даму. Қазақстанда табиғатты пайдаланумен байланысты проблемалар. Әлеуметтік-экономикалық ресурстар. Ғылыми-техникалық революция үдерісі, бағыттары. Адам әлеуеті даму индексінің көрсеткіштері. Қазақстанда адамдық капиталды дамыту. Қазақстанның индустриялы-инновациялық даму бағыттары.

Қазақстанның инновациялық инфрақұрылымы. Қазақстан аймақтары инфрақұрылымының даму деңгейі. Дүниежүзілік шаруашылықтың салалық және аумақтық құрылымы. Қазақстан шаруашылығының салалары. Қазақстанның экономикалық аудандарының шаруашылық салалары мен мамандануы. Дүниежүзілік шаруашылықтың даму үрдістері мен көрсеткіштері. Дүниежүзілік шаруашылықтың субъектілері. Халықаралық географиялық еңбек бөлінісі. Халықаралық экономикалық қатынас түрлері. Дүниежүзілік шаруашылықтың даму көрсеткіштері. Дүниежүзілік шаруашылықтың даму модельдері мен аумақтық құрылымы. Дүниежүзілік шаруашылықтың даму үрдістері. Қазақстанның дүниежүзілік шаруашылықта алатын орны. Қазақстанның халықаралық экономикалық интеграциядағы мүдделері мен мақсаттары, орны;

4) елтану және саяси география негіздері. Дүниежүзі елдері. Елдердің экономикалық даму деңгейі бойынша топтастырылуы. Халықаралық ұйымдардың деңгейлері мен мақсаттары. Қазақстан Республикасының әлеуметтік, экономикалық, саяси-географиялық жағдайы. Қазақстандағы саяси-әкімшілік хоронимдер. Қазақстан Республикасы туралы кешенді географиялық ақпаратты ұсыну формалары

4-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

32. Бағдарламада оқыту мақсаттарын пайдалану ыңғайлылығы үшін кодтау енгізілді . Кодта бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сандар – бөлім мен бөлімшенің, төртінші сан – оқыту мақсатының реттік санын білдіреді. Мысалы, 7.2.1.4. кодында "7" - сынып, "2.1" - екінші бөлімнің бірінші бөлімшесі, "4" - оқыту мақсатының реттік саны

33. Оқыту мақсаттары:

1) "Географиялық зерттеу әдістері" бөлімі:

1-кесте

Бөлімше	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
	7.1.1.1 географияның зерттеу нысандарын анықтау; 7.1.1.2 саяхатшылар мен зерттеушілердің география ғылымының дамуына қосқан үлесін сипаттап, баға беру; 7.1.1.3 географиялық дерек көздермен жұмыс	8.1.1.1 география ғылымының салаларға бөлінуін графикалық түрде көрсетіп түсіндіру; 8.1.1.2 география ғылымы	9.1.1.1 география ғылымының дамуына үлес қосқан қазақстандықтардың зерттеулері туралы баяндау; 9.1.1.2 география ғылымының қазіргі	

1.1 Зерттеулер және зерттеушілер	істеу: карта, сурет, мәтін, фотосуреттер, графикалық материалдар; 7.1.1.4 географиялық нысандардың қасиеттерін тәжірибелік жолмен анықтау; 7.1.1.5 географиялық далалық зерттеу әдістерін қолдану, көрсеткіштерді тіркеу жинақтау, өңдеу, талдау; 7.1.1.6 географиялық нысандардың, құбылыстардың және үдерістердің ерекшеліктерін графикалық түрде көрсете алу: сызба, диаграмма, профиль, график	салаларындағы маңызды зерттеулерді анықтау; 8.1.1.3 далалық, картографиялық, теориялық географиялық зерттеу әдістерінің мәнін түсіндіріп, қолдану; 8.1.1.4 сандық және сапалық деректер географиялық деректерді өңдеп, талдау; 8.1.1.5 зерттеу нәтижелерін түрлі формада ұсыну	заманғы өзекті зерттеу проблемаларын анықтау; 9.1.1.3 географиялық нысандар мен құбылыстарды номинациялау ерекшеліктерін анықтау; 9.1.1.4 қазақ халқының халықтық географиялық терминдерінің мағынасын түсіндіру; 9.1.1.5 зерттеу нәтижелерін түрлі академиялық формада ұсыну
----------------------------------	---	---	--

2) "Картография және географиялық деректер базасы" бөлімі:
2-кесте

Бөлімше	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
2.1 Географиялық карталар	7.2.1.1 тақырып бойынша картосхемалар жасау; 7.2.1.2 географиялық номенклатура нысандарын картадан көрсету	8.2.1.1 тақырыптық карталарды сипаттайтын қосымша элементтерді құрастыру: профиль, диаграмма, график, кесте; 8.2.1.2 географиялық шартты белгілер мен карталарды сипаттайтын қосымша элементтерді қолданумен тақырыптық карталарды оқу; 8.2.1.3 географиялық номенклатура	9.2.1.1 маңызды географиялық нысандарды, үдерістер мен құбылыстарды карталардан көрсету барысында сипаттау; 9.2.1.2 географиялық номенклатура	

		нысандарын кескін картадан көрсету	нысандарын картадан көрсету	
2.2 Географиялық деректер базасы	7.2.2.1 географиялық нысандарды топтастырып кесте түрінде көрсету	8.2.2.1 ақпараттық коммуникативтік технологияларды қолдана отырып, географиялық деректер базасын құрастыру	9.2.2.1 жерді қашықтықтан зерделеудің әдістерін сипаттап, маңыздылығы мен ерекшеліктерін түсіндіру; 9.2.2.2 шаруашылық пен ғылым салаларында геоақпараттық технологияларын қолданудың маңыздылығын сипаттау	

3) "Физикалық география" бөлімі:

3-кесте

Бөлімше	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
3.1 Литосфера	7.3.1.1 литосфераның құрылысы мен заттық құрамын анықтау; 7.3.1.2 жердің тектоникалық құрылымы мен литосфералық плиталардың орналасуын картадан көрсетеді және сипаттау; 7.3.1.3 жер қыртысының тектоникалық қозғалыстарын талдау: дрейф,	8.3.1.1 жер бедерінің қалыптасу және таралу заңдылықтарын зерттеу; 8.3.1.2 жер бедері түрлерін жіктеу 8.3.1.3 жер бедері түрлерін жоспар бойынша сипаттау; 8.3.1.4 материктер мен мұхиттарда орналасқан ұқсас орографиялық бірліктерді салыстыру; 8.3.1.5 тау жыныстары мен минералдарды түрлі белгілері бойынша жіктеу; 8.3.1.6 тау жыныстары мен минералдардың қалыптасу заңдылықтарына байланысты пайдалы қазбалардың таралуына талдау жасау;	9.3.1.1 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде Қазақстанның жер бедерінің геологиялық тарихын және тектоникалық құрылымын анықтау; 9.3.1.2 басты орографиялық нысандарды сипаттау; 9.3.1.3 қазақ оронимдерін жіктеп, мағынасын түсіндіреді және транслитерациясын үш тілде ұсыну; 9.3.1.4 Қазақстанның минералды ресурстарының	

	<p>коллизия, субдукция, спрединг; 7.3.1.4 литосфералық катаклизмдердің себеп-салдарын, таралуын түсіндіру; 7.3.1.5 литосфералық катаклизмдер барысында өзін өзі ұстау ережелерін жергілікті компонент негізінде түсіндіру</p>	<p>8.3.1.7 тау жыныстары мен минералдардың қасиеттерін анықтау; ; 8.3.1.8 геологиялық жылсанау мен геохронологиялық кестені талдап, жер қыртысының және тіршіліктің дамуындағы ірі кезеңдері мен геологиялық оқиғаларды ажырата алу; 8.3.1.9 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде жер бедерінің адамзат тіршілігі мен шаруашылығына тигізетін әсеріне баға беру</p>	<p>таралу заңдылықтарын анықтау; 9.3.1.5 Қазақстанның минералды ресурстарын өндіру және өңдеудің басты орталықтарын картадан көрсетіп, сипаттау; 9.3.1.6 Қазақстанның минералды ресурстарына баға беру; 9.3.1.7 минералды ресурстарды игерумен байланысты проблемаларды топтастырып, шешу жолдарын ұсыну</p>	
<p>3.2 Атмосфера</p>	<p>7.3.2.1 атмосфераның құрамын сипаттау; 7.3.2.2 атмосфераның құрылысы мен қабаттарының ерекшеліктерін графикалық түрде бейнелеп, түсіндіру; 7.3.2.3 "ауа райы" ұғымын түсіндіру; 7.3.2.4 метеорологиялық элементтер мен құбылыстарды сипаттап, зерттеу маңыздылығын анықтау; 7.3.2.5 метеорологиялық элементтердің көрсеткіштерін өлшеп, метеорологиялық құрал-жабдықтарды қолданумен тіркеу;</p>	<p>8.3.2.1 климат қалыптастырушы факторларды талдау; ; 8.3.2.2 атмосфераның ғаламдық циркуляциясын талдау, түсіндіреді; 8.3.2.3 климаттық белдеулерді талдау; 8.3.2.4 әр материкте орналасқан ұқсас климаттық белдеулерді салыстыру; 8.3.2.5 жергілікті компонентті</p>	<p>9.3.2.1 Қазақстан климатын қалыптастырушы факторларды талдау; ; 9.3.2.2 Қазақстанның климаттық жағдайын талдау; 9.3.2.3 Қазақстанның</p>	

	<p>7.3.2.6 жергілікті жер мүмкіндігі бойынша температура, қысым, жел, бұлттылық, жауыншашын, ылғалдылық метеорологиялық элементтерінің көрсеткіштері бойынша синоптикалық графикалық материалдарды жасау;</p> <p>7.3.2.7 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде қолайсыз атмосфералық құбылыстарды талдай отырып, сақтану шараларын ұсыну</p>	<p>қосымша қамту негізінде климаттың адамзат тіршілігі мен шаруашылығына тигізетін әсеріне баға беру;</p> <p>8.3.2.6 адамзат әрекетінің атмосфера мен климатқа тигізетін кері әсерін топтастырып, шешу жолдарын ұсыну</p>	<p>климаттық ресурстарын бағалау;</p> <p>9.3.2.4 Қазақстанда атмосфералық қолайсыз және қауіпті құбылыстардың қалыптасуын, таралу аумақтарын картада көрсетіп, сақтану шараларын ұсыну</p>	
<p>3.3 Гидросфера</p>	<p>7.3.3.1 гидросфера және оның құрамдас бөліктерін сипаттау;</p> <p>7.3.3.2 су ресурстарының маңыздылығын түсіндіру;</p> <p>7.3.3.3 дүниежүзілік мұхиттың құрамын, географиялық жағдайын сипаттау;</p> <p>7.3.3.4 мұхит және оның құрамдас бөліктерін жоспар бойынша сипаттау;</p> <p>7.3.3.5 мұхит суының қасиеттеріне әсер ететін факторларды анықтау;</p> <p>7.3.3.6 мұхит суының қозғалыстарын жіктеп, түсіндіру;</p> <p>7.3.3.7 мұхиттар және теңіздермен</p>	<p>8.3.3.1 құрлық суларының қалыптасу жолдарын анықтау;</p> <p>8.3.3.2 құрлық суларының негізгі түрлерінің шаруашылық маңызын түсіндіреді;</p> <p>8.3.3.3 өзен аңғарының құрылысын түсіндіру;</p> <p>8.3.3.4 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде өзендердің гидрологиялық режимін түсіндіру;</p> <p>8.3.3.5 көлдер мен мұздықтарды жоспар бойынша сипаттау;</p> <p>8.3.3.6 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде</p>	<p>9.3.3.1 Қазақстанның ішкі суларын топтастырады, көрсеткіштерін талдайды және сипаттау: өзендер мен көлдер, мұздықтар мен мәңгі тоң, жерасты сулары;</p> <p>9.3.3.2 қазақ гидронимдерін жіктеп, мағынасын түсіндіреді және транслитерациясын үш тілде ұсыну;</p> <p>9.3.3.3 Қазақстанның су ресурстарына экономикалық баға беру;</p> <p>9.3.3.4 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде су ресурстарының экологиялық</p>	

	байланысты апаттарды топтастырып, сақтану шараларын ұсыну; 7.3.3.8 Дүниежүзілік мұхит проблемаларын топтастырып, шешу жолдарын ұсыну	құрлық суларының экологиялық проблемаларын жіктеп, шешу жолдарын ұсыну; 8.3.3.7 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде су апаттарының алдын алу шараларын ұсыну	проблемаларын талдап, шешу жолдарын ұсыну; 9.3.3.5 Қазақстандағы су ресурстарының геосаяси проблемаларын жіктеп шешу жолдарын ұсыну: трансшекаралық өзендер, Каспий теңізінің мәртебесі	
3.4 Биосфера	7.3.4.1 биосфераның құрамын, құрылымын, шекаралары мен қасиеттерін анықтау; 7.3.4.2 топырақ құрамын, түрлерін анықтап, құрылымын графикалық түрде көрсету; 7.3.4.3 Қазақстанда топырақ түрлерінің таралуын анықтау; 7.3.4.4 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде топырақ ресурстарына баға беру; 7.3.4.5 топырақтардың экологиялық проблемаларын жіктеп, шешу жолдарын ұсыну	8.3.4.1 табиғат зоналары мен биіктік белдеулерінің қалыптасуын түсіндіреді; 8.3.4.2 жоспар бойынша табиғат зоналарын сипаттайды; 8.3.4.3 әр материкте орналасқан ұқсас табиғат зоналар мен биіктік белдеулерді салыстырады; 8.3.4.4 мұхиттағы тіршілік дүниесінің таралуын анықтайды; 8.3.4.5 өсімдік әлемі мен жануарлар дүниесін қорғау қажеттілігін дәлелдейді, қорғау жолдарын ұсыну	9.3.4.1 Қазақстанның табиғат зоналары мен биіктік белдеулеріне салыстырмалы талдау жасау; 9.3.4.2 қорықтар, қорықшалар, ұлттық саябақтар ерекше қорғалатын аумақтарының құрылу мақсатын түсіндіру; 9.3.4.3 Қазақстанның табиғи мұрасына баға беру; 9.3.4.4 тақырыпқа қатысты қазақтың табиғи хоронимдерін жіктеп, мағынасын түсіндіреді және транслитерациясын үш тілде ұсынады; 9.3.4.5 ноосфераның қалыптасу шарттарын зерттеу; 9.3.4.6 Қазақстанның ноосфера дамуына қосқан өзіндік үлесін бағалау	
	7.3.5.1 географиялық			10.3.5.1 Қазақстанның ірі табиғи кешендерін жоспар бойынша сипаттау; 10.3.5.2 қазақтың табиғи

3.5 Табиғи аумақтық кешендер	қабық, материктер мен мұхиттар, зоналар және белдеулер, ландшафт табиғи-аумақтық кешендерінің қалыптасуын түсіндіру; 7.3.5.2 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде түрлі деңгейдегі табиғи кешендерді жоспар бойынша сипаттау	8.3.5.1 географиялық қабықтың құрамы мен құрылысын графикалық түрде көрсетіп, түсіндіру; 8.3.5.2 географиялық қабықтың заңдылықтарының маңыздылығын түсіндіру	хоронимдерін жіктеп, мағынасын түсіндіріп, транслитерациясын үш тілде ұсыну; 10.3.5.3 жергілікті компонент негізінде антропогендік факторлардың табиғат кешендеріне әсерін зерттеу; 10.3.5.4 антропогендік ландшафттарды жақсарту жолдарын ұсыну: рекультивация, мелиорация, ландшафттық дизайн
------------------------------	---	--	--

4) "Әлеуметтік география" бөлімі:

4-кесте

Бөлімше	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
	7.4.1.1 дүниежүзі халықтарының этнолингвистикалық жіктелінуін түсіндіру; 7.4.1.2 дүние жүзі халқының діни құрамы мен діндердің таралу		9.4.1.1 халық санын анықтау әдістерін түсіндіру; 9.4.1.2 дүниежүзі елдерін халықтың ұдайы өсу түрі бойынша жіктеу; 9.4.1.3 елдердің демографиялық жағдайын талдап, басты демографиялық көрсеткіштерін есептеу: халық саны, туу және өлім	10.4.1.1 Қазақстан халқының ұлттық және діни құрамын анықтау; 10.4.1.2 дүниежүзі халқы миграцияларының басты бағыттарын, себепсалдарын түсіндіру; 10.4.1.3 Қазақстандағы көші-қон үдерістерді талдап, басты бағыттарын анықтау; 10.4.1.4 көші-қон саясатының өзіндік үлгісін ұсыну; 10.4.1.5 қазақстандық көрсеткіштерді басқа елдердің көрсеткіштерімен салыстыру негізінде еңбек ресурстарының

4.1 Халық географиясы	аймақтарын анықтау; 7.4.1.3 халықтың этникалық және діни құрамына байланысты дүниежүзінің тарихи-мәдени/ өркениеттік аймақтарының қалыптасуын түсіндіруі; 7.4.1.4 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде ұлтаралық және дінаралық келісімнің қажеттілігін дәлелдеу және қалыптастыру жолдарын ұсыну		коэффициенттері, табиғи және механикалық өсім, жалпы өсім, жасжыныстық көрсеткіштер, ұлттық және діни құрам; 9.4.1.4 елдердің демографиялық көрсеткіштерін графикалық түрде ұсынып, түсіндіру; 9.4.1.5 дүниежүзі елдерін демографиялық проблемалары бойынша жіктеу; 9.4.1.6 " демографиялық саясат" ұғымын түсіндіре отырып дүниежүзінің жекелеген елдеріне қатысты демографиялық саясаттың өзіндік моделін ұсыну	сандық, сапалық құрамына баға беру; 10.4.1.6 Қазақстанның демографиялық жағдайын талдап, демографиялық саясаттың өзіндік моделін ұсыну; 10.4.1.7 Қазақстандағы елді мекендерді жіктеу; 10.4.1.8 елді мекендердің түрлері мен функционалды зоналарын сипаттау ; 10.4.1.9 Қазақстандағы ойконимдерді жіктеп, мағынасын түсіндіреді және транслитерациясын үш тілде ұсыну; 10.4.1.10 Қазақстанның елді мекендері проблемаларын жіктеп, шешу жолдарын ұсыну; 10.4.1.11 урбандалу үдерісінің себеп салдарын түсіндіру арқылы байланысты проблемалардың шешу жолдарын ұсыну; 10.4.1.12 Қазақстандағы урбандалу үдерісіне баға беру.
-----------------------	---	--	--	--

5) "Экономикалық география" бөлімі:

5-кесте

Бөлімше	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
		8.5.1.1 табиғи ресурстарды жіктеу;	9.5.1.1 табиғи ресурстарды	10.5.1.1 Қазақстанның табиғи- ресурстық әлеуетін бағалау; 10.5.1.2 Қазақстанда жекелеген табиғи ресурстарды өңдеу

<p>5.1 Табиғи ресурстар</p>		<p>8.5.1.2 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде табиғи ресурстардың таралу заңдылықтарын талдау; 8.5.1.3 табиғи ресурстардың шоғырлануын картада көрсету; 8.5.1.4 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде табиғи ресурстарды игерумен байланысты проблемаларды талдап, шешу жолдарын ұсыну</p>	<p>экономикалық және экологиялық тұрғыдан бағалау; 9.5.1.2 дүниежүзінің жекелеген аймақтарының табиғи ресурстық әлеуетін бағалау; 9.5.1.3 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде жекелеген табиғи ресурстарды өңдеу технологиясын сипаттай отырып, орталықтары мен дайын өнім түрлерін атау</p>	<p>технологиясын сипаттап, орталықтары мен дайын өнім түрлерін атау; 10.5.1.3 табиғатты пайдалану үлгілері мен түрлерін топтастыру; 10.5.1.4 тұрақты дамудың белгілері мен бағыттарын сипаттау; 10.5.1.5 Қазақстанда табиғатты пайдалану проблемаларын анықтап, шешу жолдарын ұсыну; 10.5.1.6 жергілікті компонент негізінде табиғатты пайдалануға байланысты зерттеу жүргізу</p>
<p>5.2 Өлеуметтік-экономикалық ресурстар</p>		<p>8.5.2.1 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде көлік инфрақұрылым элементтерін сипаттап, маңыздылығына баға беру; 8.5.2.2 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде өлеуметтік инфрақұрылымының элементтерін</p>	<p>9.5.2.1 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде экономикалық инфрақұрылымның элементтерін сипаттап, маңыздылығына баға беру</p>	<p>10.5.2.1 ғылыми-техникалық революция үдерісін, даму бағыттарын талдау; 10.5.2.2 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде адам әлеуетінің даму индексі көрсеткіштерін анықтап, елдерді салыстыру; 10.5.2.3 Қазақстанда адам капиталының әлеуетін арттыру жөнінде ұсыныстар әзірлеу; 10.5.2.4 Қазақстанның индустриялық-инновациялық даму бағыттарын анықтап, болжам жасау;</p>

		сипаттап, маңыздылығына баға беру		10.5.2.5 Қазақстанның инновациялық инфрақұрылымының жағдайын талдап, дамыту жөнінде ұсыныстар әзірлеу; 10.5.2.6 Қазақстан аймақтарының инфрақұрылымын талдап, проблемаларды шешу жолдарын ұсыну
5.3 Дүниежүзілік шаруашылықтың салалық және аумақтық құрылымы		8.5.3.1 ауыл шаруашылық, өнеркәсіп шаруашылық салаларын жіктеу арқылы маңыздылығын түсіндіру	9.5.3.1 өндіруші және өңдеуші, қызмет саласы шаруашылық түрлерін жіктеу; 9.5.3.2 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде ауылшаруашылық және өнеркәсіп өндірісін, қызмет саласын ұйымдастыру түрлерін сипаттау; 9.5.3.3 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде ауыл шаруашылық және өнеркәсіп өндірісін, қызмет саласын орналастыру факторларын талдау ; 9.5.3.4 дүниежүзі шаруашылығы салаларын жоспар бойынша сипаттау	10.5.3.1 Қазақстан шаруашылығы салаларын жоспар бойынша сипаттау; 10.5.3.2 Қазақстанның экономикалық аудандарының шаруашылық салаларын анықтап, мамандануын түсіндіру
				10.5.4.1 дүниежүзілік шаруашылықтың субъектілерін сипаттау; 10.5.4.2 халықаралық географиялық еңбек бөлінісінің мәнін анықтау;

<p>5.4 Дүниежүзілік шаруашылықтың даму үрдістері мен көрсеткіштері</p>			<p>10.5.4.3 халықаралық экономикалық қатынас түрлерін жіктеп, сипаттау; 10.5.4.4 дүниежүзілік шаруашылықтың даму көрсеткіштерін сипаттау: жалпы ішкі өнім, жалпы ұлттық өні оның ішінде жан басына шаққанда; 10.5.4.5 дүниежүзілік шаруашылықтың модельдері мен аумақтық құрылымын талдау; 10.5.4.6 дүниежүзілік шаруашылықтың даму үрдістерін талдау; 10.5.4.7 Қазақстанның дүниежүзілік шаруашылықтағы орнын анықтау; 10.5.4.8 Қазақстанның халықаралық экономикалық интеграциядағы мүдделері мен мақсаттарын, орнын анықтау</p>
--	--	--	--

6) "Елтану және саяси география негіздері" бөлімі:

6-кесте

Бөлімше	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
		<p>8.6.1.1 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде елдерді географиялық орнына байланысты топтастыру; 8.6.1.2 қазақстандық компонентті</p>		<p>10.6.1.1 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде елдерді</p>

6.1 Дүние жүзі елдері	қосымша қамту негізінде елдердің географиялық орнын жоспар бойынша сипаттау; 8.6.1.3 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде елдерді экономикалық-географиялық орнына байланысты топтастыру; 8.6.1.4 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде елдердің экономикалық географиялық жағдайын жоспар бойынша сипаттау; 8.6.1.5 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде елдердің экономикалық-географиялық жағдайына баға беру; 8.6.1.6 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде елдердің экономикалық географиялық жағдайын жақсарту жөнінде ұсыныс жасау	9.6.1.1 саяси картаның басты нысандарын сипаттау; 9.6.1.2 елдерді басқару формасы және мемлекеттік құрылымы бойынша топтастыру; 9.6.1.3 саяси картаның сандық және сапалық өзгерістерін талдау; 9.6.1.4 елдердің саяси-географиялық жағдайына баға беру; 9.6.1.5 саяси интеграцияның қажеттілігі мен мақсаттарын түсіндіру; 9.6.1.6 Қазақстанның саяси интеграциядағы мүдделері мен мақсаттарын талдау	экономикалық даму деңгейі бойынша топтастыру; 10.6.1.2 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде халықаралық ұйымдарды деңгейі және мақсаты бойынша топтастыру; 10.6.1.3 Қазақстан Республикасының әлеуметтік, экономикалық, саяси-географиялық жағдайына кешенді баға беру; 10.6.1.4 Қазақстандағы саяси-әкімшілік хоронимдерді жіктеп, мағынасын түсіндіреді және транслитерациясын үш тілде ұсыну; 10.6.1.5 Қазақстан Республикасы туралы кешенді географиялық ақпаратты түрлі мақсатты аудиториялар үшін дайындау
-----------------------	---	--	--

34. Бағдарлама тірек – қимыл аппараты бұзылған білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "География" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспары негізінде осы Бағдарламаның қосымшасына сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді жоспарда барлық сынып бойынша әр бөлімде қамтылатын оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

35. Бөлімдер мен тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Тірек-қимыл аппараты бұзылған білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін

"География" пәнінен
жаңартылған мазмұндағы
Үлгілік оқу бағдарламасына
қосымша

Тірек-қимыл аппараты бұзылған білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10-сыныптары үшін "География" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспары

1) 7-сынып

1-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
1. Бөлім - Географияны зерттеу тәсілдері		
1.1 Зерттеу және зерттеушілер	Географияны зерттеу нысандары	7.1.1.1 географияның зерттеу нысандарын анықтау
	География ғылымының дамуы	7.1.1.2 саяхатшылар мен зерттеушілердің география ғылымының дамуына қосқан үлесін сипаттап, баға беру
	Географиялық дерек көздері	7.1.1.3 географиялық дереккөздермен жұмыс істеу: карта, сурет, мәтін, фотосуреттер, графикалық материалдар
	Географиялық тәжірибелер.	7.1.1.4 географиялық нысандардың қасиеттерін тәжірибелік жолмен анықтау
	Далалық зерттеулер әдістері	7.1.1.5 географиялық далалық зерттеу әдістерін колданады, көрсеткіштерді тіркеу, жинақтау, өңдеу, талдау
	Географияда графикалық әдістердің қолданылуы	7.1.1.6 географиялық нысандардың, құбылыстардың және үдерістердің ерекшеліктерін графикалық түрде көрсете алу: диаграмма, профиль, график
2. Бөлім - Картография және географиялық деректер базасы		
2.1 География-лық карталар	Географиялық картосхемаларды қолдану	7.2.1.1 тақырып бойынша картосхемаларды жасау
	Географиялық номенклатура	7.2.1.2 географиялық номенклатура нысандарын картадан көрсету
2.2. География-лық деректер базасы	Географиялық деректерді ұйымдастыру	7.2.2.1 географиялық нысандарды топтастырып кесте түрінде көрсету
2 тоқсан		
3. Бөлім - Физикалық география		

3.1 Литосфера	Литосфераның құрылысы мен заттық құрамы	7.3.1.1 литосфераның құрылысы мен заттық құрамын анықтау
	Жердің тектоникалық құрылысы	7.3.1.2 Жердің тектоникалық құрылымы мен литосфералық плиталардың орналасуын картадан көрсетеді және сипаттау
	Литосфераның тектоникалық қозғалыстары	7.3.1.3 Жер қыртысының тектоникалық қозғалыстарын талдау: дрейф, коллизия, субдукция, спрединг
	Литосфералық катаклизмдер	7.3.1.4 литосфералық катаклизмдердің себеп-салдарын, таралуын түсіндіру; 7.3.1.5 жергілікті компонент негізінде литосфералық катаклизмдер барысында өзін өзі ұстау ережелерін түсіндіру
3. Бөлім - Физикалық география		
3.2 Атмосфера	Атмосфера және оның құрамдас бөліктері	7.3.2.1 атмосфераның құрамын сипаттау; 7.3.2.2 атмосфераның құрылысы мен қабаттарының ерекшеліктерін графикалық түрде бейнелеп, түсіндіру
	Ауа райы және метеорологиялық элементтер	7.3.2.3 "ауа райы" ұғымын түсіндіру; 7.3.2.4 метеорологиялық элементтер мен құбылыстарды сипаттап, зерттеу маңыздылығын анықтау; 7.3.2.5 метеорологиялық элементтердің көрсеткіштерін өлшеп, метеорологиялық құрал-жабдықтарды қолданумен тіркеу; 7.3.2.6 жергілікті жер мүмкіндігі бойынша температура, қысым, жел, бұлттылық, жауын-шашын, ылғалдылық метеорологиялық элементтерінің көрсеткіштері бойынша синоптикалық графикалық материалдарды жасау
	Қолайсыз атмосфералық құбылыстар	7.3.2.7 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде қолайсыз атмосфералық құбылыстарды талдай отырып, сақтану шараларын ұсыну
3 тоқсан		
3. Бөлім - Физикалық география		
	Гидросфера және оның құрамдас бөлігі	7.3.3.1 гидросфера және оның құрамдас бөліктерін сипаттау

3.3 Гидросфера	Су ресурстарының маңыздылығы	7.3.3.2 су ресурстарының маңыздылығын түсіндіру
	Дүниежүзілік мұхиттың географиялық жағдайы	7.3.3.3 Дүниежүзілік мұхиттың құрамын, географиялық жағдайын сипаттау; 7.3.3.4 мұхит және оның құрамдас бөліктерін жоспар бойынша сипаттау
	Дүниежүзілік мұхит суларының қасиеттері	7.3.3.5 мұхит суының қасиеттеріне әсер ететін факторларды анықтау
	Мұхит суларының қозғалыстары	7.3.3.6 мұхит суының қозғалыстарын жіктеп, түсіндіру
	Мұхиттармен байланысты апаттар	7.3.3.7 мұхитар мен теңіздермен байланысты апаттарды топтастырып, сақтану шараларын ұсыну
	Дүниежүзілік мұхиттың проблемалары	7.3.3.8 Дүниежүзілік мұхит проблемаларын топтастырып, шешу жолдарын ұсыну
3. Бөлім - Физикалық география		
3.4 Биосфера	Биосфера және оның құрамдас бөліктері	7.3.4.1 биосфераның құрамын, құрылымын, шекаралары мен қасиеттерін анықтау
	Топырақ және оның құрамы мен құрылымы	7.3.4.2 топырақ құрамын, түрлерін анықтап, құрылымын графикалық түрде көрсету
	Қазақстанның топырақ түрлері	7.3.4.3 Қазақстанда топырақ түрлерінің таралуын анықтау; 7.3.4.4 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде топырақ ресурстарына баға беру
	Топырақтың экологиялық проблемалары	7.3.4.5 топырақтардың экологиялық проблемаларын жіктеп, шешу жолдарын ұсыну
3. Бөлім - Физикалық география		
3.5 Табиғи-аумақтық кешендер	Табиғи-аумақтық кешендердің қалыптасуы	7.3.5.1 географиялық қабық, мұхиттар және материктер, зоналар және белдеулер, ландшафтар табиғи-аумақтық кешендерінің қалыптасуын түсіндіру
	Табиғи-аумақтық кешендердің түрлері	7.3.5.2 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде түрлі деңгейдегі табиғи кешендерді жоспар бойынша сипаттау
4 тоқсан		
4. Бөлім - Әлеуметтік география		

4.1 Халық географиясы	Дүниежүзі халқының тілдік әулеттері мен топтары	7.4.1.1 дүниежүзі халқытарының этнолингвистикалық жіктелінуін түсіндіру
	Дүниежүзі халқының діни құрамы	7.4.1.2 дүние жүзі халқының діни құрамы мен діндердің таралу аймақтарын анықтау
	Дүниежүзінің тарихи-мәдени аймақтары	7.4.1.3 халықтың этникалық және діни құрамына байланысты дүниежүзінің тарихи-мәдени/ өркениеттік аймақтарының қалыптасуын түсіндіру
	Ұлтаралық және дінаралық келісім	7.4.1.4 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде ұлтаралық және дінаралық келісімнің қажеттілігін дәлелдейді және қалыптастыру жолдарын ұсыну

2) 8-сынып

2 кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	О қыту мақсаттары
1-тоқсан		
5. Бөлім - Экономикалық география		
5.1 Табиғи ресурстар	Табиғи ресурстардың жіктелуі	8.5.1.1 табиғи ресурстарды жіктеу; 8.5.1.2 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде табиғи ресурстардың таралу заңдылықтарын талдау; 8.5.1.3 табиғи ресурстардың шоғырлануын картада көрсету
	Табиғи ресурстарды игерумен байланысты проблемалар	8.5.1.4 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде табиғи ресурстарды игерумен байланысты проблемаларды талдап, шешу жолдарын ұсыну

5.2 Әлеуметтік-экономика-лық ресурстар	Көлік инфрақұрылымы	8.5.2.1 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде көлік инфрақұрылым ы н ы ң элементтерін сипаттап, маңыздылығына баға беру
	Әлеуметтік инфрақұрылым	8.5.2.2 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде әлеуметтік инфрақұрылым элементтерін сипаттап, маңыздылығына баға беру
5.3 Дүниежүзілік шаруашылықтың салалық және аумақтық құрылымы	Дүниежүзілік шаруашылықтың салалары: ауыл шаруашылығы мен өнеркәсіп	8.5.3.1 ауыл шаруашылық, өнеркәсіп шаруашылық салаларын жіктеу арқылы маңыздылығын түсіндіру
6. Бөлім - Елтану және саяси география негіздері		
	Дүниежүзі елдерінің географиялық жағдайы	8.6.1.1 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде елдерді географиялық орнына байланысты топтастыру;
		8.6.1.2 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде елдердің географиялық орнын жоспар бойынша сипаттау
		8.6.1.3 қазақстандық компонентті

6.1 Дүние жүзі елдері	Елдердің экономикалық географиялық жағдайы	<p>қосымша қамту негізінде елдерді экономикалық-географиялық орнына байланысты топтастыру;</p> <p>8.6.1.4 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде елдердің экономикалық-географиялық жағдайын жоспар бойынша сипаттау;</p> <p>8.6.1.5 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде елдердің экономикалық-географиялық жағдайына баға беру;</p> <p>8.6.1.6 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде елдердің географиялық, экономикалық-географиялық жағдайын жақсарту жөнінде ұсыныс жасау</p>
-----------------------	--	---

2-тоқсан

1. Бөлім - Географиялық зерттеу әдістері

	География ғылымының салалары	<p>8.1.1.1 география ғылымының салаларға бөлінуін графикалық түрде көрсетіп түсіндіру;</p> <p>8.1.1.2 география ғылымы салаларындағы маңызды зерттеулерді анықтау</p>
	Географиялық зерттеу әдістерінің түрлері	8.1.1.3 далалық, картографиялық, теориялық географиялық зерттеу

1.1 Зерттеу және зерттеушілер		әдістерінің мәнін түсіндіріп, қолдану
	Географиялық деректерді өңдеу және талдау	8.1.1.4 сандық және сапалық географиялық деректерді өңдеп, талдау
	Географиялық модельдер	8.1.1.5 географиялық нысандардың, құбылыстардың және үдерістердің модельдерін түрлі материалдардан немесе түрлі техникаларда жасау арқылы ерекшеліктері мен қасиеттерін түсіндіру
	Зерттеу нәтижелерінің ұсыну формалары	8.1.1.6 зерттеу нәтижелерін түрлі формада ұсыну
2. Бөлім - Картография және географиялық деректер базасы		
2 . 1 Географиялық карталар	Тақырыптық карталар және оларды қосымша сипаттайтын элементтер	8.2.1.1 тақырыптық карталарды сипаттайтын қосымша элементтерді құрастыру: профиль, диаграмма, график, кесте
	Тақырыптық карталарды оқу	8.2.1.2 географиялық шартты белгілер мен карталарды сипаттайтын қосымша элементтерді қолдана отырып, тақырыптық карталарды оқу
		8.2.1.3 географиялық номенклатура нысандарын кескін картадан көрсету
2 . 2 Географиялық деректер базасы	Географиялық деректер базасын құрастыруда ақпараттық-коммуникациялық технологиялардың рөлі	8 . 2 . 2 . 1 ақпараттық-коммуникациялық технологияны қолдана отырып, географиялық деректер базасын құрастыру
3-тоқсан		
3.Бөлім - Физикалық география		
	Жер бедерінің қалыптасу және таралу заңдылықтары	8.3.1.1 жер бедерінің қалыптасу және таралу заңдылықтарын зерттеу
	Жер бедерінің жіктелуі	8.3.1.2 жер бедері түрлерін жіктеу; 8.3.1.3 жер бедері түрлерін жоспар бойынша сипаттау
	Материктер мен мұхиттардың ірі орографиялық объектілері	8.3.1.4 материктер мен мұхиттарда орналасқан ұқсас орографиялық бірліктерді салыстыру
	Тау жыныстары мен минералдардың жіктелуі.	8.3.1.5 тау жыныстары мен минералдарды түрлі белгілері бойынша жіктеу
		8.3.1.6 тау жыныстары мен минералдардың қалыптасу

3.1 Литосфера	Тау жыныстары мен минералдардың қалыптасу заңдылықтарына байланысты пайдалы қазбалардың таралуы	заңдылықтарына байланысты пайдалы қазбалардың таралуына талдау жасау
	Тау жыныстары мен минералдардың қасиеттері	8.3.1.7 тау жыныстары мен минералдардың қасиеттерін анықтау
	Тау жыныстарының жасын анықтау	8.3.1.8 тау жыныстарының жасын анықтау әдістерін түсіндіру
	Геологиялық жыл санау мен геохронологиялық кесте	8.3.1.9 - геологиялық жыл санау мен геохронологиялық кестені талдап, жер қыртысының және тіршіліктің дамуындағы ірі кезеңдері мен геологиялық оқиғаларды ажырата алу
	Жер бедерінің адамзат тіршілігі мен шаруашылығына тигізетін әсері	8.3.1.10 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде жер бедерінің адамзат тіршілігі мен шаруашылығына тигізетін әсеріне баға беру
3.Бөлім - Физикалық география		
3.2 Атмосфера	Климат түзуші факторлар	8.3.2.1 климат түзуші факторларды талдау
	Атмосфераның ғаламдық циркуляциясы	8.3.2.2 атмосфераның ғаламдық циркуляциясын талдап, түсіндіру
	Климаттық белдеулер	8.3.2.3 климаттық белдеулерді талдау
	Материктердің климаттық ерекшеліктері	8.3.2.4 әр материкте орналасқан ұқсас климаттық белдеулерді салыстыру
	Климаттың адамзат тіршілігі мен шаруашылығына тигізетін әсері.	8.3.2.5 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде климаттың адамзат тіршілігі мен шаруашылығына тигізетін әсеріне баға беру
	Адамзат әрекетінің атмосфераға тигізетін кері әсері	8.3.2.6 адамзат әрекетінің атмосфера мен климатқа тигізетін кері әсерін топтастырып, шешу жолдарын ұсыну
3. Бөлім - Физикалық география		
	Құрлық суларының түрлері мен қалыптасуы	8.3.3.1 құрлық суларының қалыптасу жолдарын анықтау
	Құрлық суларының шаруашылық маңыздылығы	8.3.3.2 құрлық суларының негізгі түрлерінің шаруашылық маңызын түсіндіру
	Өзен аңғарының құрылысы	8.3.3.3 өзен аңғарының құрылысын түсіндіру
		8.3.3.4 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде

3.3 Гидросфера	Өзендердің гидрологиялық режимі	өзендердің гидрологиялық режимін түсіндіру
	Көлдер мен мұздықтар	8.3.3.5 көлдер мен мұздықтарды жоспар бойынша сипаттау
	Құрлық суларының экологиялық проблемалары.	8.3.3.6 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде құрлық суларының экологиялық проблемаларын жіктеп, шешу жолдарын ұсыну
	Су апаттары	8.3.3.7 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде су апаттарының алдын алу шараларын ұсыну

4 тоқсан

3. Бөлім - Физикалық география

3.4 Биосфера	Табиғат зоналары мен биіктік белдеулер	8.3.4.1 табиғат зоналары мен биіктік белдеулерінің қалыптасуын түсіндіру
	Материктердің табиғи зоналары	8.3.4.2 табиғат зоналарын жоспар бойынша сипаттау; 8.3.4.3 әр материкте орналасқан ұқсас табиғат зоналар мен биіктік белдеулерді салыстыру
	Мұхиттарда тіршілік дүниесі	8.3.4.4 мұхиттағы тіршілік дүниесінің таралуын анықтау
	Өсімдік әлемі мен жануарлар дүниесін қорғау	8.3.4.5 өсімдік әлемі мен жануарлар дүниесін қорғау қажеттілігін дәлелдейді, қорғау жолдарын ұсыну

3. Бөлім - Физикалық география

3 . 5 Табиғи-аумақтық кешендер	Географиялық қабықтың құрамы мен құрылысы.	8.3.5.1 географиялық қабықтың құрамы мен құрылысын графикалық түрде көрсетіп, түсіндіру
	Географиялық қабықтың заңдылықтары	8.3.5.2 географиялық қабық заңдылықтарының маңыздылығын түсіндіру

3) 9-сынып

3 кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
4. Бөлім - Әлеуметтік география		
	Халық санағы	9.4.1.1 халық санының анықтау әдістерін түсіндіру
	Ұдайы өсудің түрлері	9.4.1.2 дүниежүзі елдерін халықтың ұдайы өсу түрі бойынша жіктеу

4.1 Халық географиясы	Демографиялық көрсеткіштер мен демографиялық жағдай	9.4.1.3 елдердің демографиялық жағдайын талдап, демографиялық көрсеткіштерін есептеу: халық саны, туу және өлім коэффициенттері, табиғи және механикалық өсім, жалпы өсім, жас-жыныстық көрсеткіштер, ұлттық және діни құрам; 9.4.1.4 елдердің демографиялық көрсеткіштерін графикалық түрде ұсынып, түсіндіреді
	Демографиялық проблемалар	9.4.1.5 дүниежүзі елдерін демографиялық проблемалары бойынша жіктеу
	Демографиялық саясат	9.4.1.6 "демографиялық саясат" ұғымын түсіндіре отырып жекелеген дүниежүзі елдеріне қатысты демографиялық саясаттың өзіндік моделін ұсыну
5. Бөлім - Экономикалық география		
5.1 Табиғи ресурстар	Табиғи ресурстарды экономикалық және экологиялық тұрғыдан бағалау	9.5.1.1 табиғи ресурстарды экономикалық және экологиялық тұрғыдан бағалау
	Дүниежүзі аймақтарының табиғи-ресурстық потенциалы	9.5.1.2 жекелеген дүниежүзі аймақтарының табиғи-ресурстық әлеуетін бағалау
	Табиғи ресурстарды өңдеу технологиясы, орталықтары және дайын өнім түрлері	9.5.1.3 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде жекелеген табиғи ресурстарды өңдеу технологиясын сипаттай отырып, орталықтары мен дайын өнім түрлерін атау
5. Бөлім - Экономикалық география		
5.2 Әлеуметтік-экономикалық ресурстар	Экономикалық инфрақұрылымның элементтері мен функциялары	9.5.2.1 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде экономикалық инфрақұрылымның элементтерін сипаттап, маңыздылығына баға беру
5.3 Дүниежүзілік шаруашылықтың салалық және аумақтық құрылымы	Дүниежүзілік шаруашылықтың салалық құрамы: өндіруші және өңдеуші және қызмет салалары	9.5.3.1 өндіруші және өңдеуші, қызмет саласы шаруашылық түрлерін жіктеу
	Ауылшаруашылық, өнеркәсіп және қызмет салаларын ұйымдастыру түрлері	9.5.3.2 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде ауылшаруашылық және өнеркәсіп өндірісін, қызмет саласын ұйымдастыру түрлерін сипаттау
	Ауылшаруашылық, өнеркәсіп және қызмет салаларын орналастыру факторлары	9.5.3.3 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде ауыл шаруашылық және өнеркәсіп өндірісін, қызмет саласын орналастыру факторларын талдау

	Дүниежүзілік шаруашылық салаларын сипаттау	9.5.3.4 дүниежүзі шаруашылығы салаларын жоспар бойынша сипаттау
2 тоқсан		
6. Бөлім - Елтану және саяси география негіздері		
6.1 Дүние жүзі елдері	Дүниежүзінің саяси картасы	9.6.1.1 саяси картаның басты нысандарын сипаттау
	Елдердің саяси типологиясы	9.6.1.2 елдерді басқару формасы және мемлекеттік құрылымы бойынша топтастыру
	Саяси картадағы сандық және сапалық өзгерістер	9.6.1.3 саяси картаның сандық және сапалық өзгерістерін талдау
	Елдердің саяси-географиялық жағдайы	9.6.1.4 елдердің саяси-географиялық жағдайына баға беру
	Саяси интеграция. Қазақстанның саяси-интеграциялық үдерістердегі мүдделері, бағыттары және бастамалары	9.6.1.5 саяси интеграцияның қажеттілігі мен мақсаттарын түсіндіру; 9.6.1.6 Қазақстанның саяси интеграциядағы мүдделері мен мақсаттарын талдау
1. Бөлім - Географиялық зерттеу әдістері		
1.1 Зерттеу және зерттеушілер	Қазақстандық географтардың зерттеулері	9.1.1.1 география ғылымының дамуына үлес қосқан қазақстандықтардың зерттеулері туралы баяндау
	География ғылымының қазіргі заманғы өзекті зерттеу проблемалары	9.1.1.2 география ғылымының қазіргі заманғы өзекті проблемаларын анықтау
	Географиялық нысандар мен құбылыстарды номинациялау ерекшеліктері	9.1.1.3 географиялық нысандар мен құбылыстарды номинациялау ерекшеліктерін анықтау
	Қазақтың халықтық географиялық терминдері	9.1.1.4 қазақ халқының халықтық географиялық терминдерінің мағынасын түсіндіру
	Зерттеу нәтижелерін ұсынудың академиялық формалары	9.1.1.5 зерттеу нәтижелерін түрлі академиялық формада ұсыну
2. Картография және географиялық деректер базасы		
2.1 Географиялық карталар	Географиялық нысандарды, үдерістер мен құбылыстарды картадан көрсету тәсілдері	9.2.1.1 маңызды географиялық нысандарды, үдерістер мен құбылыстарды карталардан көрсету барысында сипаттау
	Географиялық номенклатура нысандарын көрсету тәсілдері	9.2.1.2 географиялық номенклатура нысандарын картадан көрсету
2.2	Жерді қашықтықтан зерделеу әдістері	9.2.2.1 Жерді қашықтықтан зерделудің әдістерін сипаттап, маңыздылығы мен ерекшеліктерін түсіндіру

Географиялық деректер базасы	Геоақпараттық жүйелер технологияларын қолдану аясы	9.2.2.2 шаруашылық пен ғылым салаларында геоақпарат технологияларын қолдану маңыздылығын сипаттау
3-тоқсан		
3. Бөлім - Физикалық география		
3.1 Литосфера	Қазақстан аумағының геологиялық тарихы және тектоникалық құрылымы	9.3.1.1 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде Қазақстанның жер бедерінің геологиялық тарихын және тектоникалық құрылымын анықтау
	Қазақстанның басты орографиялық нысандары	9.3.1.2 басты орографиялық нысандарды сипаттау
	Қазақ оронимдері	9.3.1.3 қазақ оронимдерін жіктеп, мағынасын түсіндіреді және транслитерациясын үш тілде ұсыну
	Қазақстанда минералды ресурстардың таралу заңдылықтары	9.3.1.4 Қазақстанның минералды ресурстарының таралу заңдылықтарын анықтау
	Минералды ресурстарды өндіру және өңдеу орталықтары	9.3.1.5 Қазақстанның минералды ресурстарын өндіру және өңдеудің басты орталықтарын картадан көрсетіп, сипаттау
	Қазақстанның минералды ресурстарына баға беру	9.3.1.6 Қазақстанның минералды ресурстарына баға беру
	Минералды ресурстарды игерумен байланысты проблемалар	9.3.1.7 минералды ресурстарды игерумен байланысты проблемаларды топтастырып, шешу жолдарын ұсыну
3. Бөлім - Физикалық география		
3.2	Қазақстанның климатын түзуші факторлар	9.3.2.1 Қазақстан климатын түзуші факторларды талдау
	Қазақстанның климаттық жағдайы	9.3.2.2 Қазақстанның климаттық жағдайын талдау
	Қазақстанның климаттық ресурстары	9.3.2.3 Қазақстанның климаттық ресурстарын бағалау
	Қазақстанда қолайсыз және қауіпті атмосфералық құбылыстар	9.3.2.4 Қазақстанда атмосфералық қолайсыз және қауіпті құбылыстардың қалыптасуын, таралу аумақтарын картада көрсетіп, сақтану шараларын ұсыну
	Қазақ халқының атмосфералық және климаттық құбылыстарды номинациялау ерекшеліктері	9.3.2.5 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде қазақ халқының атмосфералық және климаттық құбылыстарды

Атмосфера		номинациялау ерекшеліктерін анықтау
4-тоқсан		
3. Бөлім - Физикалық география		
3.3 Гидросфера	Қазақстанның ішкі суларының түрлері	9.3.3.1 Қазақстанның ішкі суларын топтастыру, көрсеткіштерін талдау және сипаттау: өзендер мен көлдер, мұздықтар мен мәңгі тоң, жерасты сулары
	Қазақ гидронимдері	9.3.3.2 қазақ гидронимдерін жіктеп, мағынасын түсіндіреді және транслитерациясын үш тілде ұсыну
	Қазақстанның су ресурстарына экономикалық баға беру	9.3.3.3 Қазақстанның су ресурстарына экономикалық баға беру
	Су ресурстарының экологиялық проблемалары	9.3.3.4 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде су ресурстарының экологиялық проблемаларын талдап, шешу жолдарын ұсыну
	Қазақстанның ішкі суларының геосаяси проблемалары	9.3.3.5 Қазақстандағы су ресурстарының геосаяси проблемаларын жіктеп шешу жолдарын ұсыну: трансшекаралық өзендер, Каспий теңізінің мәртебесі
3. Бөлім - Физикалық география		
3.4 Биосфера	Қазақстанның табиғат зоналары мен биіктік белдеулері	9.3.4.1 Қазақстанның табиғат зоналары мен биіктік белдеулеріне салыстырмалы талдау жасау
	Ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың түрлері	9.3.4.2 қорықтар, қорықшалар, ұлттық саябақтар ерекше қорғалатын аумақтарының құрылу мақсатын түсіндіру
	Қазақстанның табиғи мұрасы	9.3.4.3 Қазақстанның табиғи мұрасына баға беру
	Табиғи хоронимдердің (ерекше қорғауға алынған аумақтар) мағынасы	9.3.4.4 тақырыпқа қатысты қазақтың табиғи хоронимдерін жіктеп, мағынасын түсіндіреді және транслитерациясын үш тілде ұсыну
	Ноосфераның қалыптасуы	9.3.4.5 ноосфераның қалыптасу шарттарын зерттеу
	Қазақстанның ноосфераның дамуына қосқан үлесі.	9.3.4.6 Қазақстанның ноосфера дамуына қосқан өзіндік үлесін бағалау

4-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
3. Бөлім – Физикалық география		
3.5 Табиғи-аумақтық кешендер	Қазақстанның ірі физикалық-географиялық аудандары	10.3.5.1 Қазақстанның ірі табиғи кешендерін анықтау; 10.3.5.2 Қазақстанның ірі жазықтық аймақтарын жоспар бойынша сипаттау; 10.3.5.3 Қазақстанның аласа таулы аймақтарын жоспар бойынша сипаттау; 10.3.5.4 Қазақстанның биік таулы аймақтарын жоспар бойынша сипаттау
	Қазақтың табиғи хоронимдері (физикалық-географиялық аудандардың атауы)	10.3.5.5 қазақтың табиғи хоронимдерін жіктеп, мағынасын түсіндіріп, транслитерациясын үш тілде ұсыну
	Табиғат кешендеріне әсер ететін антропогендік факторлар	10.3.5.6 жергілікті компонент негізінде антропогендік факторлардың табиғат кешендеріне әсерін зерттейді;
	Антропогендік ландшафттарды жақсарту жолдары	10.3.5.7 антропогендік ландшафттарды жақсарту жолдарын ұсыну: рекультивация, мелиорация ландшафттық дизайн;
2-тоқсан		
4. Бөлім - Әлеуметтік география		
	Қазақстан халқының ұлттық және діни құрамы.	10.4.1.1 Қазақстан халқының ұлттық және діни құрамын анықтау
	Дүниежүзі халқының миграциясы.	10.4.1.2 дүниежүзі халқы көші-қонының басты бағыттарын, себеп-салдарын түсіндіру
	Қазақстандағы халықтың миграциясы.	10.4.1.3 Қазақстандағы көші-қон үдерістерін талдап, басты бағыттарын анықтау
	Миграциялық саясат	10.4.1.4 көші-қон саясатының өзіндік үлгісін ұсыну
	Еңбек ресурстарының сандық және сапалық құрамы	10.4.1.5 қазақстандық көрсеткіштерді басқа елдердің көрсеткіштерімен салыстыру негізінде еңбек ресурстарының сандық, сапалық құрамына баға беру
		10.4.1.6 Қазақстанның демографиялық жағдайын талдап,

4.1 Халық географиясы	Қазақстанның демографиялық жағдайы мен демографиялық саясаты	демографиялық саясаттың өзіндік моделін ұсыну
	Елді мекендердің жіктелуі	10.4.1.7 Қазақстандағы елді мекендерді жіктеу
	Елді мекендердің функционалды зоналары	10.4.1.8 елді мекендердің түрлері мен функционалды зоналарын сипаттау
	Қазақстандағы ойконимдер	10.4.1.9 Қазақстандағы ойконимдерді жіктеп, мағынасын түсіндіреді және транскрипциясын үш тілде ұсынады;
	Қазақстанда елді мекендердің проблемалары	10.4.1.10 Қазақстанның елді мекендерінің проблемаларын жіктеп, шешу жолдарын ұсыну
	Урбандалу үдерісі	10.4.1.11 урбандалу үдерісінің себеп-салдарын түсіндіру арқылы байланысты проблемалардың шешу жолдарын ұсыну
	Қазақстанда урбандалу үдерісіне баға беру	10.4.1.12 Қазақстандағы урбандалу үдерісіне баға беру
3-тоқсан		
5. Бөлім - Экономикалық география		
5.1 Табиғи ресурстар	Қазақстанның табиғи-ресурстық потенциалы	10.5.1.1 Қазақстанның табиғи-ресурстық әлеуетін бағалау
	Қазақстанда жекелеген ресурс түрлерін өңдеу технологиялары, орталықтары мен дайын өнім түрлері	10.5.1.2 Қазақстанда жекелеген табиғи ресурстарды өңдеу технологиясын сипаттап, орталықтары мен дайын өнім түрлерін атау
	Табиғатты пайдалану үлгілері мен түрлері	10.5.1.3 табиғатты пайдалану үлгілері мен түрлерін топтастыру
	Тұрақты даму	10.5.1.4 тұрақты дамудың белгілері мен бағыттарын сипаттау
	Қазақстанда табиғатты пайдаланумен байланысты проблемалар	10.5.1.5 Қазақстанда табиғатты пайдалану проблемаларын анықтап, шешу жолдарын ұсыну; 10.5.1.6 жергілікті компонент негізінде табиғатты пайдалануға байланысты зерттеу жүргізу
5.Бөлім - Экономикалық география		
	Ғылыми-техникалық революция үдерісі, бағыттары	10.5.2.1 ғылыми-техникалық революция үдерісін, даму бағыттарын талдау
		10.5.2.2 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде адам

5.2 Әлеуметтік-экономикалық ресурстар	Адам әлеуеті даму индексінің көрсеткіштері	әлеуетінің даму индексі көрсеткіштерін анықтап, елдерді салыстыру
	Қазақстанда адамдық капиталды дамыту	10.5.2.3 Қазақстанда адам капиталының сапасын арттыру жөнінде ұсыныстар әзірлеу
	Қазақстанның индустриялы-инновациялық даму бағыттары	10.5.2.4 Қазақстанның индустриялық-инновациялық даму бағыттарын анықтап, болжам жасау
	Қазақстанның инновациялық инфрақұрылымы	10.5.2.5 Қазақстанның инновациялық инфрақұрылымының жағдайын талдап, дамыту жөнінде ұсыныстар әзірлеу
	Қазақстан аймақтары инфрақұрылымының даму деңгейі	10.5.2.6 Қазақстан аймақтарының инфрақұрылымын талдап, проблемаларды шешу жолдарын ұсыну
5. Экономикалық география		
5.3 Дүниежүзілік шаруашылықтың салалық және аумақтық құрылымы	Қазақстан шаруашылығының салалары	10.5.3.1 Қазақстан шаруашылығы салаларын жоспар бойынша сипаттау
	Қазақстанның экономикалық аудандарының шаруашылық салалары мен мамандануы	10.5.3.2 Қазақстанның экономикалық аудандарының шаруашылық салаларын анықтап, мамандануын түсіндіру
4-тоқсан		
5. Бөлім - Экономикалық география		
5.4 Дүниежүзілік шаруашылықтың даму үрдістері мен көрсеткіштері	Дүниежүзілік шаруашылықтың субъектілері	10.5.4.1 дүниежүзілік шаруашылықтың субъектілерін сипаттау
	Халықаралық географиялық еңбек бөлінісі	10.5.4.2 халықаралық географиялық еңбек бөлінісінің мәнін анықтау
	Халықаралық экономикалық қатынастар түрлері	10.5.4.3 халықаралық экономикалық қатынас түрлерін жіктеп, сипаттау
	Дүниежүзілік шаруашылықтың даму көрсеткіштері	10.5.4.4 дүниежүзілік шаруашылықтың даму көрсеткіштерін сипаттау: жалпы ішкі өнім, жалпы ұлттық өні оның ішінде жан басына шаққанда
	Дүниежүзілік шаруашылықтың даму модельдері мен аумақтық құрылымы	10.5.4.5 дүниежүзілік шаруашылықтың модельдері мен аумақтық құрылымын талдау
	Дүниежүзілік шаруашылықтың даму үрдістері	10.5.4.6 дүниежүзілік шаруашылықтың даму үрдістерін талдау

	Қазақстанның дүниежүзілік шаруашылықта алатын орны	10.5.4.7 Қазақстанның дүниежүзілік шаруашылықтағы орнын анықтау
	Қазақстанның халықаралық экономикалық интеграциядағы мүдделері мен мақсаттары, орны	10.5.4.8 Қазақстанның халықаралық экономикалық интеграциядағы мүдделері мен мақсаттарын, орнын анықтау
6. Бөлім - Елтану және саяси география негіздері		
6.1 Дүние жүзі елдері	Елдердің экономикалық даму деңгейі бойынша топтастырылуы	10.6.1.1 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде елдерді экономикалық даму деңгейі бойынша топтастыру
	Халықаралық ұйымдардың деңгейлері мен мақсаттары	10.6.1.2 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде халықаралық ұйымдарды деңгейі және мақсаты бойынша топтастыру
	Қазақстан Республикасының әлеуметтік, экономикалық, саяси-географиялық жағдайы	10.6.1.3 Қазақстан Республикасының әлеуметтік, экономикалық, саяси-географиялық жағдайына кешенді баға беру
	Қазақстандағы саяси-әкімшілік хоронимдер	10.6.1.4 Қазақстандағы саяси-әкімшілік хоронимдерді жіктеп, мағынасын түсіндіреді және транслитерациясын үш тілде ұсыну
	Қазақстан Республикасы туралы кешенді географиялық ақпаратты ұсыну формалары	10.6.1.5 Қазақстан Республикасы туралы кешенді географиялық ақпаратты түрлі мақсатты аудиториялар үшін дайындау

Қазақстан Республикасының
Білім және ғылым министрі
2022 жылғы 1 сәуірдегі
№ 123 бұйрығына
35-қосымша
Қазақстан Республикасы
Білім және ғылым Министрінің
2013 жылғы 3 сәуірдегі
№115 бұйрығына 672- қосымша

Тірек-қимыл аппараты бұзылған білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10-сыныптары үшін "Биология" пәнінен жаңартылған мазмұнды Үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Тірек-қимыл аппараты бұзылған білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10-сыныптары үшін "Биология" пәнінен жаңартылған мазмұнды

Үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі - Бағдарлама) Қазақстан Республикасының "Білім туралы" Заңының 5 бабының 6-тармағына сәйкес әзірленген.

2. Бағдарлама мақсаты - оқушыларға органикалық дүниенің көптүрлілігі, ондағы болып жатқан құбылыстар мен үдерістердің заңдары мен заңдылықтары, сонымен қатар адам оның ажырамас бөлігі туралы білім мен түсінік жүйелерін беру және оқыту барысында коррекциялық-дамытушылық түзету жұмыстарын жүргізу.

3. Бағдарлама міндеттері:

1) жер бетіндегі барлық тірі ағзалардың құндылығын түсіну үшін өмірдің құрылымды-функционалды және генетикалық негіздері туралы, тірі табиғаттың негізгі патшалықтары ағзаларының көбеюі мен дамуы, экожүйе, биоалуантүрлілік, эволюция туралы білім жүйесін асыру;

2) экологиялық этика нормалары мен ережелерін, табиғатқа жауапкершілікпен қарауын қалыптастыру;

3) қосымша ғылыми, әдеби және ғаламтор желісінің оқу ақпараттарын қолдану білім-білік дағдыларын қалыптастыру;

4) бақылау, эксперимент, зерттеу жүргізу барысында айналадағы биологиялық құбылыстарды түсінуге білім-білік дағдыларын қалыптастыру, оқушылардың тұлғалық ерекшеліктерін ескере отырып қасиеттерін дамыту, биологиялық білімдерін практикада қолдануға үйрету.

4. Түзету-дамыту міндеттері:

1) еске сақтау, танымдық ақыл-ой әрекетін, логикалық ойлау мен зейінді дамыту;

2) сөз байлығын дамыту, жаңа сөздер, терминдерді орынды қолдану дағдысын қалыптастыру, психологиялық қарым-қатынас жасау қызметін дамыту;

3) ойлау әрекетін түзету, жалпы интеллектуалды дағдыларын дамыту: білу, түсіну, қолдану, салыстыру және қорытындылау;

4) коммуникативтік және әлеуметтік дағдыларын қалыптастыру, өзбетінше теориялық білімге сүйене отырып, күнделікті тұрмыс-тіршілігінде алған білімдерін практикалық тұрғыда қолдану.

2-тарау. Оқу процесін ұйымдастырудың педагогикалық тәсілдері

5. Белсендіру-бұл оқушының белгілі мақсатқа ұмтылған әрекеті, білімді меңгерудегі өзіндік үйренуі және биология саласындағы білім мен шығармашылықты арттыратын, дағды мен танымдылықты, шеберлікті қалыптастыратын тәсіл.

6. Сараланған тәсіл-оқыту барысында әр оқушының жеке мүмкіндігі мен ерекшеліктерін ескеруді қажет етеді, негізделген мақсаты: жеке тұлғаны және оның мүдделерін құрметтеу идеясы. Саралау түрлері:

1) оқу материалының көлемі бойынша-оқу деңгейі төмен оқушыларға тапсырманы орындауға ұзақ уақыт беріледі. Оқу деңгейі орта және жоғары топтарға 3 және 4-5 деңгейлі тапсырмалар беріледі (Б. Блум таксономиясы);

2) оқушыларға көмек көрсету сипаты бойынша-жеке және топтық тапсырмалар орындау барысында, үлгерімі төмен оқушыларға мұғалім тарапынан көмек көрсетіледі;

3) оқушылардың дербестік дәрежесіне қарай саралау-оқу деңгейі төмен оқушыларға негізгі білім деңгейін қалыптастыру қажет, мысалы "Білу және түсіну", "Қолдану", курсты одан әрі ілгерілету және жоғарғы деңгейдегі білім қалыптастыру үшін жағдай жасау, деңгейі жоғары оқушыларға: "Сараптау", "Синтез", "Бағалау" тапсырмалары бойынша білім-білік дағдысын қалыптастыру.

7. Құзыреттілікке негізделген тәсіл-практикалық бағытты едәуір арттыруға, теориялық білімді практикалық мақсаттарда қолдану қабілетін дамытуға, зерттеуді, эксперимент жасауды, АКТ-мен және басқа да білім көздерімен жұмыс істеуді талап ететін сабақта проблемалық жағдайларды жасауға мүмкіндік береді.

8. Жеке тұлғаға бағытталған тәсіл-физиологиялық, зияткерлік, білім беру қажеттіліктеріне негізделген, оқытуды бағдарламалық материалдың күрделілігі әртүрлі деңгейлерге бағдарлануды, білім беру процесіне барлық қатысушылардың ынтымақтастығы үшін, әртүрлі үйлесімдерде авторитаризмге жол бермей, білім мен қабілетке оқушылар тобын таңдауды көздейді.

9. Даму тәсілі-балалардың жалпы дамуына және білім беру қызметін қалыптастыруға, қазіргі заманда тез және табысты бейімделе алатын адамды дайындауға ықпал етеді.

10. Түзету тәсілдері - оқушылардың оң мотивациясын дамыту үшін психологиялық-педагогикалық жағдайлар жасау, сенім мен ынтымақтастық атмосферасын құру.

11. Жүйелі тәсілдерді қолдану, оқу материалы қол жетімді, жүйелі болуы, біртіндеп күрделену тиіс.

12. Пәндік көрнекілік: көрсету, тарату материалдарының демонстрациясы, презентация, фильмдерді көрсету, түзету сипатына ие иллюстрациялар білім-білік дағдыларын қалыптастыру мақсатында тәжірибені байытуға мүмкіндік береді және зейінді шоғырландырады.

13. Ақпараттық технологияларды қолдану, оқушылар оқу барысында іздестіру, ақпарат жинақтау, талдау, сипаттау дағдыларын қалыптастыру арқылы АКТ дағдыларын дамытады.

14. Ойынның әр түрлі белсенді тәсілдерін қолдану ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларға интеллектуалдық мүмкіндіктерді табысты дамытуға, сөйлеудің бұзылуын түзетуге, сондай-ақ білім алушылардың өз идеялары мен пікірлерін білдіру үшін және қабілетін дамытуға ынталандыратын жағдайлар жасауға мүмкіндік береді.

15. Оқыту технологиялары:

- 1) денсаулық сақтау технологиялары;
- 2) тұлғалық-бағдарлы оқыту;
- 3) АКТ технологиялары;

- 4) ойын технологиялары;
- 5) түсіндірме-көрнекілік технологиялары;
- 6) топтық өзара іс-қимыл.

16. Мүмкіндіктері шектеулі екендігінің ескере отырып, сабақ барысында сергіту жаттығуларын орындау қажет.

17. "Мектепке дейінгі, орта білім беру ұйымдарын, сондай-ақ арнайы білім беру ұйымдарын жабдықтау нормаларын бекіту туралы" ҚР БҒМ 2016 жылғы 22 қаңтардағы № 70 бұйрығына сәйкес "Биология" пәніне қажетті техникалық құралдар: компьютер, проектор, интерактивті тақта, электрондық оқулықтар, бейнеколлекция, эксперименттер, зертханалық жұмыстар үшін оқу-бағдарламалық кешендер, тақырыптық кестелер, тарату дидактикалық материалы, микроскоп.

3-тарау. "Биология" оқу пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

18. "Биология" оқу пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі

- 1) 7-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты;
- 2) 8-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты;
- 3) 9-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты;
- 4) 10-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты құрайды.

19. Негізгі мектепте оқыту ұзақтығы 1 жылға артуына байланысты, негізгі пәндер бойынша оқу материалы бөлінеді. Сондықтан 8-9 сыныптардың биология курсы үш оқу жылына созылады: 8-10 сыныптарға.

20. "Биология" оқу пәнінің оқу бағдарламасының мазмұны оқытудың бөлімдері арқылы ұйымдастырылған. Бөлімдер сыныптар бойынша күтілетін нәтиже түрінде берілген оқу мақсаттарын қамтитын бөлімшелерден тұрады. Әр бөлімшеде көрсетілген оқу мақсаттары, мұғалімге оқушыларды дамыту бойынша жұмысты жүйелі жоспарлауға, сонымен қатар олардың жетістіктерін бағалауға, оқытудың келесі кезеңдері туралы ақпарат беруге мүмкіндік береді.

21. Бағдарлама 4 бөлімді қамтиды:

- 1) тірі ағзалардың көптүрлілігі, құрылымы мен қызметтері;
- 2) көбею, тұқым қуалаушылық, өзгергіштік. Эволюциялық даму;
- 3) ағза мен қоршаған орта;
- 4) қолданбалы кіріктірілген ғылымдар.

22. "Тірі ағзалардың көптүрлілігі, құрылымы мен қызметтері" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) тірі ағзалардың көптүрлілігі;
- 2) қоректену;
- 3) заттардың тасымалдануы;
- 4) тыныс алу;
- 5) бөліп шығару;

- 6) қозғалыс;
- 7) координация және реттелу.

23. "Көбею, тұқым қуалаушылық, өзгергіштік. Эволюциялық даму" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) көбею;
- 2) жасушалық айналым;
- 3) өсу және даму;
- 4) тұқым қуалаушылық пен өзгергіштік заңдылықтары;
- 5) эволюциялық даму мен селекция негіздері.

24. "Ағза мен қоршаған орта" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) биосфера, экожүйе, популяция;
- 2) адам қызметінің қоршаған ортаға әсері.

25. "Қолданбалы кіріктірілген ғылымдар" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) молекулалық биология мен биохимия;
- 2) жасушалық биология;
- 3) микробиология және биотехнология;
- 4) биофизика.

26. 7-сыныпқа арналған "Биология" пәнінің базалық білім мазмұны:

1) "Экожүйелер". Ортаның экологиялық факторлары: абиотикалық (температура, жарық, рН, ылғалдылық) биотикалық (микроағзалар, жануарлар, өсімдіктер). Зертханалық жұмыс: "Жергілікті жердің экожүйелерін зерттеу (мектеп ауласы мысалында)". Қоректік тізбектер және қоректік торлар. Модельдеу "Қоректік тізбек пен торды құру". Экологиялық сукцессиялар: Бірінші және екінші реттік сукцессиялар. Экожүйелердің алмасуы. Адам экожүйенің бір бөлігі. Антропогендік фактор. Адам әрекеттерінің экожүйеге жағымсыз әсері. Қазақстанда ерекше қорғалатын аймақтар. Жергілікті жердің ерекше қорғалатын аймақтары. Қазақстан Республикасының Қызыл кітабы. Жергілікті өңірдің ҚР Қызыл кітабына енгізілген жануарлары мен өсімдіктері.

2) "Тірі ағзаларды жүйелеу". Тірі ағзалардың бес патшалығына жалпы сипаттама: прокариоттар, протисталар, саңырауқұлақтар, өсімдіктер, жануарлар. Өсімдіктер мен жануарлардың негізгі жүйелік топтары: Патшалықтар. Типтер. Бөлімдер. Кластар. Өсімдіктер мен жануарларды жүйелеудің маңызы. Омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың сыртқы құрылысындағы ерекшеліктер. Дихотомиялық әдіс. Дихотомиялық кілттерді қолдану.

3) "Жасушалық биология". Жасуша, ұлпа, мүше, мүшелер жүйесі түсініктері. Өсімдіктер және жануарлар жасушаларын салыстыру. Жарық микроскобынан көрінетін жасуша құрылымдары: пластидтер, вакуоль, ядро, цитоплазма, жасушалық мембрана, жасушалық қабырға.

"Су және органикалық заттар". Судың қасиеттері: беттік керілу, судың қозғалысы, еріткіштігі, қайнау және балқу температурасы, жылу сыйымдылығы. Судың

биологиялық маңызы және оның еріткіш ретіндегі, температураны сақтау мен реттеудегі рөлі. Зертханалық жұмыс "Судың тірі ағзалар үшін маңызы мен қасиеттерін зерттеу". Микро- (мырыш, темір, селен, фтор) және макроэлементтердің (магний, кальций, калий, фосфор) тірі ағзалардың тіршілік әрекеті үшін маңызы. Азық-түліктердегі органикалық заттар: нәруыздар, майлар, көмірсулар. Зертханалық жұмыс: "Азық-түліктерде көмірсулар, нәруыздар және майлардың бар болуын зерттеу". Өсімдіктерде макроэлементтердің тапшылығы (азот, калий, фосфор,). Тыңайтқыштар: органикалық және минералдық (азотты, калийлі және фосфорлы).

4) "Заттардың тасымалдануы". Заттар тасымалдануының тірі ағзалардың тіршілік әрекеті үшін маңызы. Заттардың тасымалдануына қатысатын тірі ағзалардың мүшелері мен мүшелер жүйесі. Сабақ және тамыр. Сабақтың ішкі құрылысы: қабық, камбий, сүрек, өзек. Тамыр аймақтары: бөліну, өсу, сору және өткізу аймақтары. Тамырдың ішкі құрылысы: флоэма, ксилема, камбий. Зертханалық жұмыс: "Сабақтың ішкі құрылысын зерттеу". Зертханалық жұмыс: "Тамыр аймақтарын зерттеу". Ксилема, флоэма және олардың құрылымдық элементтері. Жануарлардағы қанайналым мүшелері: буылтық құрттар, ұлулар, буынаяқтылар және омыртқалылар.

5) "Тірі ағзалардың қоректенуі". Жапырақтың құрылысы мен қызметі. Жапырақтың ішкі құрылысы. Лептесік. Жапырақ фотосинтездеуші негізгі арнайы мүше. Судың булануы мен газдардың алмасуы. Фотосинтезге қажетті жағдайлар. Зертханалық жұмыс: "Фотосинтез үдерісіне қажетті жағдайларды зерттеу".

6) "Тыныс алу". Өсімдіктер мен жануарлар үшін тыныс алудың маңызы. Тынысалу - энергия көзі. Тыныс алу типтері: анаэробты және аэробты. Анаэробты және аэробты тыныс алуды салыстыру: оттегінің қатысында/қатысынсыз, статикалық/динамикалық жұмыс, жылықанды/суыққанды жануарлар. Өсімдіктердің тыныс алуы. Тұқымның немесе өскіндердің тыныс алуы мысалында. Зертханалық жұмыс: "Өсімдіктердің тыныс алуын зерттеу". Омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың тыныс алу мүшелері (бунақденелілердің демтүтіктері, балықтарының желбезектері, құстардың және сүтқоректілердің өкпесі). Модельдеу: "Омыртқалы және омыртқасыз жануарлардың тыныс алу жүйесі мүшелерін салыстыру". Тыныс алу мүшелері. Адамның тыныс алу жолдарының құрылысы мен газ алмасу мүшелері. Тыныс алу мүшелерінің аурулары. Тыныс алу мүшелерінің ауруларының себептері мен алдын алу жолдары (өкпе обыры, астма, бронхит, туберкулез, тұмау).

7) "Бөліп шығару". Бөліп шығарудың тірі ағзалар үшін маңызы. Жануарлардағы бөліп шығару өнімдері. Зат алмасудың соңғы өнімдері. Өсімдіктердегі бөліп шығару өнімдері: тыныс алу мен фотосинтездің бастапқы және соңғы өнімдері. Зертханалық жұмыс: "Өсімдіктердің тыныс алу ерекшеліктерін өскіндер мысалында зерттеу". Жануарлардың бөліп шығару жүйелері. Жануарлардың бөліп шығару жүйелерінің құрылысын салыстыру.

8) "Қозғалыс". Өсімдіктердің қозғалысы. Қозғалыстың өсімдіктер тіршілігіндегі маңызы. Өсімдіктердің қозғалу тәсілдері (тропизмдер, таксистер, өсу қозғалыстары). Өсімдіктердің өсуі мен дамуына жарықтың әсері. Жарықтың түсу деңгейіне қарай өсімдіктердің бейімделуі. Фотопериодизм күннің жарық түсу ұзақтығына ағзалардың бейімделуі. Жануарлардың қозғалыс мүшелері. Тірі ағзалардағы қозғалыстың рөлі. Жануарлардың қозғалу тәсілдеріне мысалдар. Жануарлардың мекен ортасы мен қозғалыс тәсілдеріарасындағы байланыстарды анықтау.

9) "Координация және реттелу". Жүйке жүйесінің типтерін салыстыру: диффузиялы , сатылы, түйнекті, түтіктәрізді. Жүйке жүйесінің құрам бөліктері. Жүйке жүйесінің қызметі. Нейронның құрылысы: денесі, дендриттер, аксон. Нейронның қызметтері. Жүйке жүйесінің орталық және шеткі бөлімдері. Жұлын. Ми. Ми бөлімдерінің құрылысы мен қызметтері: сопақша ми, артқы (ми көпірі, мишық), орталық және аралық ми. Үлкен ми сыңарлары. Рефлекстік доға: рецептор, сезгіш, аралық, қозғалыс нейрондары, жұмыс мүшесі. Зертханалық жұмыс: "Тізе рефлексі". Мінез-құлықтың рефлекторлық табиғаты: шартсыз және шартты рефлекстер. Шартты рефлекстердің сөнуі. Ішкі мүшелер жұмысының жүйкелік реттелуі. Адам ағзасы үшін ұйқының маңызы. Биологиялық ритмдер. Ұйқының кезеңдері: баяу және жылдам ұйқы. Жұмысқа қабілеттілік. Күн тәртібі. Оқу еңбегі мен дене еңбегінің гигиенасы. Күйзеліс. Күйзеліс жағдайларымен күрес және олардың алдын алу әдістері. Жүйке жүйесінің қызметіне алкаголь, темекі, және наркотикалық заттардың әсері.

10) "Тұқымқуалау мен өзгергіштік". Адамда белгілердің тұқым қуалауында гендер мен дезоксирибонуклеин қышқылы (ДНК) рөлі. Жүре пайда болған және тұқым қуалайтын белгілер. Хромосоманың құрылымы. Генетикалық материалды сақтаушы және тасымалдаушы дезоксирибонуклеин қышқылы (ДНК) жайлы түсінік. Модельдеу " Адам ағзасындағы тұқым қуалайтын және тұқым қуаламайтын белгілерді зерттеу". Өртүрлі ағза түрлерінің хромосомалар саны. Соматикалық және жыныс жасушалар. Гаплоидты және диплоидты хромосомалар жиыны.

11) "Көбею. Өсу және даму". Өсімдіктердің жынысты және жыныссыз көбеюі. Өсімдіктердің жынысты және жыныссыз көбеюінің биологиялық маңызы. Өсімдіктердің өсімді жолмен көбеюі, оның түрлері және табиғаттағы биологиялық маңызы. Өсімдік өсіруде өсімді жолмен көбею тәсілдерін қолдану. Қалемшелеу, сұлатпа өркен, телу (қалемшелермен, көзшелермен), көбею ұлпаларымен. Зертханалық жұмыс: "Өсімдіктердегі вегетативті көбею тәсілдері". Гүл құрылысы. Тозаңдану түрлері. Гүлдеу және тозаңдану. Тозаңдану түрлері (өздігінен, айқас, жасанды). Өсімдіктердегі ұрықтану туралы түсінік және зиготаның түзілуі. Қосарлы ұрықтану. Қосарлы ұрықтанудың биологиялық маңызы. Ағзалардың жеке дамуы түсінігі. Өсімдіктер мен жануарлардағы онтогенез кезеңдері. Бөліну, өсу, көбею, қартаю. Өсімдіктердің өсуі. Сабактың ұзарып және жуандап өсуі. Камбийдің рөлі. Жылдық сақиналар. Зертханалық жұмыс: "Жылдық сақинаны санау". Жануарлардағы тура және

түрленіп даму онтогенез типтері. Бунақденелілердің шала және толық түрленіп дамуына мысалдар. Модельдеу "Жануарлардағы онтогенез типтерін салыстыру".

12) "Микробиология және биотехнология". Бактериялардың формаларының әртүрлілігі. Бактериялардың таралуы. Зертханалық жұмыс: "Пішен таяқшасының сыртқы пішінін қарастыру". Бұршақ тұқымдастардың тамырындағы түйнек бактериялары. Бактерияларды пайдалану. Табиғаттағы және адам өміріндегі бактериялардың маңызы. Зертханалық жұмыс: "Өндірісте йогурт және ірімшік жасауды зерттеу". Патогендермен күрес тәсілдері. Бактериялардың антибиотиктерге тұрақтылығы. Зертханалық жұмыс: "Антибиотиктер, антисептиктер және залалсыздандыру өнімдерін қолдануды зерттеу". Вирустар. Жасушасыз құрылым иелері вирустардың құрылыс ерекшеліктері.

27. 8-сыныпқа арналған "Биология" пәнінің базалық білім мазмұны:

1) "Жасушалық биология". Жасуша – тірі ағзалардың құрылымдық негізгі өлшем бірлігі. Прокариот және эукариот жасушалардың құрылысы: ядроның болуы және орналасуы, жасуша қабырғасы, жасуша мембранасы, пластидтер, митохондрия, рибосомалар, Гольджи аппараты, вакуоль. Өсімдік ұлпаларының әртүрлілігі: түзуші, жабын, негізгі, өткізгіш, механикалық, бөліп шығарушы ұлпа. Жануар ұлпаларының әртүрлілігі: эпителий, дәнекер, бұлшық ет, жүйке. Зертханалық жұмыс: "Өсімдіктер ұлпаларын жіктеу". Зертханалық жұмыс: "Жануарлар ұлпаларын жіктеу".

2) "Молекулалық биология". Жасушаның құрамындағы органикалық заттар. Мономерлер мен полимерлер арасындағы айырмашылық. Көмірсулар – энергия көзі. Глюкоза, сахароза, гликоген, крахмал, жасунық пен хитиннің маңызы және қызметтері. Липидтердің қасиеттері мен қызметі. Липидтердің әртүрлілігі: майлар, фосфолипидтер, балауыз. Нәруыздар, қасиеттері мен қызметтері.

3) "Тірі ағзалардың көп түрлілігі". Зертханалық жұмыс: "Өсімдіктер бөлімдеріндегі ерекшелік белгілерді анықтау. Балдырлар, мүктәрізділер, қырықжапырақтәрізділер, ашық тұқымдылар және жабық тұқымдылар. Саңырауқұлақтар патшалығы. Зең саңырауқұлағы: мукор, пеницилл. Біржасушалы саңырауқұлақтар – ашытқы. Көпжасушалы саңырауқұлақтар. Қалпақшалы саңырауқұлақтар. Жеуге жарамды және улы саңырауқұлақтар. Зертханалық жұмыс: "Дара жарнақты және қосжарнақтылар өсімдіктер кластарының белгілерін зерттеу". Буынаяқтылар типі. Хордалылар типі. Сыртқы белгілеріне қарай салыстырмалы сипаттама. Демонстрация "Хордалы жануарлар мен буынаяқтылардың ерекшелік белгілерін анықтау".

4) "Қоректену". Жауын құртының, сиырдың және адамның ас қорыту жүйесінің құрылысы. Модельдеу "Адамның, сиырдың және жауынқұртының" асқорыту жүйесінің құрылысын салыстыру. Тістің құрылысы мен қызметі, сүт тістердің тұрақты тістерге ауысуы. Тіс гигиенасы. Адамның ас қорыту жолдарының құрылысы. Ас қорыту бездері. Ас қорыту мүшелерінің қызметі. Тамақтану гигиенасы. Асқорыту мүшелерінің жұқпалы аурулары және олардың алдын алу. Тағамнан уланудың алдын алу. Алғашқы

жәрдем шаралары. Ішек құрт ауруларының алдын алу. Дәрумендер және олардың маңызы. Суда еритін және майда еритін дәрумендер. Дәрумендердің тәуліктік мөлшері. Авитаминоз, гиповитаминоз және гипervитаминоз. А авитаминоздағы ақшам соқыр, В1 авитаминоздағы бери-бери ауруы, С авитаминоздағы қыркұлақ, Д авитаминоздағы мешел аурулары. Зертханалық жұмыс: "Тағамдық заттар құрамынан С дәруменді анықтау.

5) "Заттардың тасымалдануы". Ағзаның ішкі ортасы және оның маңызы. Лимфа. Лимфа айналымы мен оның маңызы. Гомеостаз. Ағзаның ішкі ортасы: қан, лимфа, ұлпа сұйықтығы. Қанның құрамы мен қызметі. Қан түйіршіктері: эритроциттер, лейкоциттер, тромбоциттер. Плазма. Қанның қызметі: транспорттық, гомеостаздық, қорғаныштық. "Өртүрлі ағзалардың қан жасушаларын зерттеу" зертханалық жұмысы Қан жасушаларын формасына, мөлшеріне, санына және ядросының болуына қарай салыстыру. Иммуниетет. Гуморальдық және жасушалық иммуниетет. Лейкоциттердің түрлі типтері және олардың қызметтері. Т – және В- лимфоциттердің әрекет етуі. Жұқпалы аурулар және олардың алдын алу: амebaлық қантышқақ, фитофтороз, оба, күл, лейшмания, герпес (ұшық). Иммуниетет. Иммуниететтің түрлері: туа пайда болған және жүре пайда болған иммуниетет. Екпенің (вакцин) түрлері және оның жасанды иммуниететті қалыптастырудағы маңызы. Жұқпалы аурулардың алдын алу. Қан топтары. Қан құю. Резус-фактор. Агглютинация. Резус-конфликт. Буылтық құрттардың (жауын құрт), ұлулардың, буынаяқтылардың және омыртқалылардың жүрегі және қан тамырларының құрылысы мен қызметі. Қан тамырлар жүйесінің түрлері. Ашық және тұйық қанайналым жүйелері. Үлкен және кіші қанайналым шеңберлері. Адамның қанайналым жүйесі. Зертханалық жұмыс: "Дене жаттығуларының жүрек жұмысына әсерін зерттеу". Жүрек - қантамырлар жүйесі аурулары (гипертония, инфаркт, тахикардия, ишемиялық ауру, атеросклероз, инсульт). Аурудың себептері: тұқым қуалайтын ауруларға бейімділік, салауатты өмір салтын дұрыс ұстанбау.

6) "Тыныс алу". Альвеола мен қан арасындағы газ алмасу. Өкпедегі қанның оттекке қанығуы. Ұлпа мен қан арасындағы газ алмасу. Қанның көмірқышқыл газына қанығуы, жасушаның оттекке қанығуы. Тыныс алу және тыныс шығару механизмі. Кеуде қуысының құрылысы. Тыныс алуға және тыныс шығаруға қатысатын бұлшықеттер. Тыныс алу және тыныс шығарудағы көкеттің маңызы. Ауа жүретін жолдардағы қысымның өзгеруі. Тыныс алудың минуттық көлемі. Өртүрлі жастағы, физикалық дамыған, ер және әйел адамдардың өкпесінің тіршілік сыйымдылығы. Тыныс алу қозғалыстарының жиілігі. Шылым шегудің өкпенің тіршілік сыйымдылығына әсері. Зертханалық жұмыс: "Өкпенің тіршілік сыйымдылығын зерттеу".

7) "Бөліп шығару". Зәр шығару жүйесі мүшелерінің құрылысы (бүйрек, несеппағар, қуық, несеп жолы) мен қызметі. Бөліп шығару және сүзу мүшелері. Бүйректің құрылысы (қыртысты және миль кабат, нефрон, пирамида, астауша, бүйрек өзекшелері). Терінің маңызы, құрылысы мен қызметі. Тер бөлінудің реттелуі. Тері ауруларының

пайда болу себептері мен салдары (қышыма, теміреткі, безеу бөртпелері). Белгілері мен алдын алу шаралары.

8) "Қозғалыс". Адам қаңқасының құрылысы. Тірек – қимыл жүйесінің маңызы мен қызметі. Сүйектің макро - және микроскопиялық құрылысы. Сүйектің химиялық құрамы. Зертханалық жұмыс: "Сүйектің макро және микроскопиялық құрылысы". Демонстрация "Сүйектің химиялық құрамы". Сүйектің байланыс түрлері: қозғалмайтын, жартылай қозғалмалы, қозғалмалы. Буынның құрылысы және қызметтері. Сүйек буындарының атқаратын қызметіне сәйкес бейімделуі. Бұлшықет ұлпаларының құрылысы мен қызметі (бірыңғай салалы, көлденең жолақты қаңқа, көлденең жолақты жүрек). Зертханалық жұмыс: "Бұлшық ет ұлпаларының құрылысын зерттеу" Адам денесінің бұлшық еттерін жіктеу. Гиподинамия. Сымбаттың бұзылуы және жалпақтабандылықтың пайда болу себептері. Сымбаттың бұзылуы мен жалпақтабандылықтың алдын алу шаралары.

9) "Биофизика". Тік жүруге байланысты адам қозғалуының биомеханикалық ерекшеліктері. Тік жүруге байланысты адамның қаңқа құрылысының ерекшеліктері. Тік жүруге байланысты бұлшық еттің маңызы. Тік жүру кезіндегі дененің ауырлық орталығы. Адам денесіндегі иіндер.

10) "Координация және реттелу". Көру мүшелерінің құрылысы. Көрудің маңызы. Көру қызметінің бұзылуы. Көру гигиенасы. Зертханалық жұмыс: "Көру жітілігі мен көру аймағының шегін зерттеу". Есту мүшесінің құрылысы. Естудің маңызы. Естудің бұзылу себептері. Есту мүшесінің гигиенасы. Зертханалық жұмыс "Дыбысты қабылдау ерекшеліктерін зерттеу" (құлақтың есту қабілетін анықтау). Таяқшаның, құтышаның және түкті жасушалардың құрылымы мен қызметі. Зертханалық жұмыс: "Соқыр дақты анықтау, түстердің аралсуына тәжірибе, дыбыстың ауа және сүйек арқылы өтуі". "Гормондар", "Гуморальдық реттелу" ұғымдары. Эндокринді, экзокринді және аралас бездердің орналасуы және қызметі. Бездерден бөлінетін гормондар. Эндокринді бездер қызметінің бұзылуынан туындаған аурулар (гипо- және гиперфункция). Адам денесінде орналасқан тері рецепторлары (терморекцепторлар, механорецепторлар, ноцицепторлар) Зертханалық жұмыс: "Тері сезімталдығын зерттеу". Жылықанды жануарлардың тұрақты температураны сақтауындағы терінің ролі. Температураға сезімталдық. Терморекцепторлардың температураның өзгеруіне бейімделуі.

28. 9-сыныпқа арналған "Биология" пәнінің базалық білім мазмұны:

1) "Көбею". Митоз. Мейоз. Митоз бен мейоздың биологиялық маңызы. Жануарлардың көбею формалары. Жыныссыз көбею типтері. Жынысты көбею. Мүктер мен қырықжапырақтардың тіршілік циклі. Гаметофит. Спорофит. Ашық тұқымды және жабық тұқымды өсімдіктердің тіршілік циклі.

2) "Өсу және даму". Эмбрионалдық даму кезеңдері: бластула, гастрюла, нейрула. Ұлпалар мен мүшелердің дифференциациялануы. Органогенез.

3) "Тұқым қуалаушылық пен өзгергіштік заңдылықтары". Тұқым қуалаушылық пен өзгергіштіктің эволюциядағы маңызы. Өзгергіштік пен қоршаған орта жағдайларына бейімделгіштік арасындағы өзара байланыс. Қолдан сұрыптау және оның селекция үшін маңызы. Қолдан сұрыптау түрлері. Мәдени өсімдіктер мен үй жануарларының шығу орталықтары. Қазақстан аумағында кездесетін егістік дақылдар мен үй жануарларының қолтұқымдары. Маңызды белгілер.

4) "Биосфера, экожүйе, популяция". Экожүйелердің компоненттері. Су және құрлық экожүйелері. Модельдеу "Су және құрлық экожүйелерін салыстыру". Популяцияның құрылымының негізгі сипаттамалары және ерекшеліктері. Ағзалардың тіршілікке қабілеттілігінің әртүрлі тәсілдері. (Тіршілікті сақтаудың К және r стратегиялары). "Жыртқыш-жемтік" қарым-қатынас түрі. Популяция санының өзгеруі. Тірі ағзалардың өзара қарым-қатынас түрлері. Ағзалардың тікелей және жанама қарым-қатынас түрлері. Қоршаған орта жағдайларының өзгерістеріне ағзалардың бейімделуі.

5) "Адам қызметінің қоршаған ортаға әсері". Адамның табиғаттағы рөлі. Табиғатты тиімді пайдалану. Табиғатты қорғау. Биологиялық алуан түрлілікті сақтау. Дүниежүзілік Тұқым қоры. Қазақстан Республикасының экологиялық проблемалары. Себептері мен салдарлары. Оларды шешу жолдары.

6) "Жасушалық биология". Жасушаның негізгі компоненттерінің қызметтері. Жасуша құрылымдары: плазмалық мембрана, цитоплазма, ядро, эндоплазмалық тор, жасуша орталығы, рибосомалар, Гольджи аппараты мен лизосомалар, митохондрия, пластидтер, қозғалыс органоидтары, жасушаның қосындылары. Құрылыстары және атқаратын қызметтері. Жасушалардың сызықтық ұлғаюын есептеу. Ұлғаю, актуальды өлшемі және суреттің нақты өлшемі. Өлшем бірліктерін СИ жүйесіне аудару (сантиметр-миллиметр-микромметр-наномметр). Модельдеу "Микрофотографияларды пайдаланып жасушаның сызықтық ұлғаюын есептеу".

7) "Тірі ағзалардың көп түрлілігі. Биосфера және экожүйе". Әртүрлі түрлерді сипаттауда бинарлық номенклатураны қолдану. Зертханалық жұмыс: "Анықтағыш көмегімен өсімдіктер мен жануарлар түрлерін (жергілікті жердің) анықтау". Популяцияның өсуінің экспоненциалды және сигмоидты қисығы. Экожүйедегі энергия тасымаланың тиімділігі. Энергия ағыны және қоректік тізбектер. Экологиялық пирамида түрлері. Табиғаттағы көміртек пен азот айналымы. Биосферадағы биохимиялық үрдістер. Топырақ пен шөгінді жыныстар түзудегі тірі ағзалардың рөлі.

8) "Адам қызметінің қоршаған ортаға әсері". Пайдалы қазбаларды өндірудің қоршаған орта мен адам денсаулығына әсері. Пестицидтердің қоршаған орта мен адам денсаулығына әсері. Жылыжай эффектісі (булану) және озон қабатының жұқаруы. Дүниежүзілік мұхит деңгейінің, су мен атмосфера температурасының көтерілуінің тірі ағзаларға әсері.

9) "Қоректену". Ыдырау үдерісі. Асқорыту ферменттерінің әсері. Асқорытудағы ферменттердің маңызы. Сіңіру және бөліп шығару. Ферменттердің әсер ету механизмі.

Ферменттің белсенді орталығы. Зертханалық жұмыс: "Ферменттердің белсенділігіне әртүрлі жағдайлардың (температура, рН) әсерін зерттеу". Өттің әсерінен майлардың эмульгациясы. Зертханалық жұмыс "Өттің әсерінен майлардың эмульгациялануын зерттеу".

10) "Заттар тасымалы". Активті және пассивті тасымалдардың ұқсастығы мен айырмашылығы. Жасуша мембранасы арқылы тасымалдану. Белсенді тасымалдану кезіндегі энергияның жұмсалуы. Сыртқы және ішкі факторлардың транспирацияға әсері. Зертханалық жұмыс: "Транспирацияүдерісі кезіндегі сыртқы факторларды (температура, ылғалдылық пен су буының қысымы, ауа қозғалысын) зерттеу. Зертханалық жұмыс: "Ішкі факторларды: Буландыратын беттің ауданы және бұл беттік ауданның өсімдік көлеміне қатынасының (сірқабық (кутикула) мен лептесіктер) транспирация үдерісіне әсері". Сыртқы факторлардың флоэмада зат тасымалына әсері: температура, ылғалдылық, жарық.

11) "Тыныс алу". Анаэробты және аэробты тыныс алу. Анаэробты және аэробты тыныс алу үдерістерін химиялық реакция теңдеулерін қолданып қарастыру. Анаэробты және аэробты тыныс арудың тиімділіктері. Аэробты, анаэробты тыныс алу үдерістерімен байланысты бұлшық еттердің қажуы. Аэробты және анаэробты тыныс алуға физикалық жүктемелердің әсері.

12) "Бөліп шығару". Нефронның құрылысы және қызметі. Ультрафилтрация. Абсорбция және таңдамалы реабсорбция. Несептің құрамы. Филтрация мен кері филтрацияның себептері. Бүйрек жұмысына әсер ететін факторлар: тамақтану рационы, дене температурасының күрт түсуі, дәрілік препараттар, созылмалы және инфекциялық аурулар (кариес, іріңді ангина. Зәр шығару жүйесінің гигиенасы. Бүйрек және зәр шығару жүйесінің аурулары: пиелонефрит, цистит, бүйрекке тастың жиналуы. Себептері және алдын алу шаралары. Құрлықта, шөлде, тұщы және тұзды суларда тіршілік ететін тірі ағзалардың зат алмасуының соңғы өнімдері. Құрамында азоты бар органикалық заттардың ыдырау өнімдері: аммиак, несепнәр, несеп қышқылы.

29. 10-сыныпқа арналған "Биология" пәнінің базалық білім мазмұны:

1) "Координация және реттелу". Нейрондардың түрлері мен қызметтері. Жүйке ұлпасының қызметі (глиальды жасушалар). Аксондардың миеленді және миеленсіз қабықтары. Синапстар және медиаторлар. Модельдеу "Жүйке ұлпаларын зерттеу". Миеленді, миеленсіз аксондарда жүйке импульстарының туындауы және өткізілуі. Өткізу жылдамдығы. Мембраналық потенциал, тыныштық потенциалы және әрекет потенциалы. Модельдеу "Жүйке импульстарының туындауы мен таралу жылдамдығын зерттеу". Тірі ағзалардағы электрлік үдерістер. Электрорецепторлар және электрлі мүшелер. Тыныс алу мен тыныс шығарудың реттелуі мысалында нейрогуморальдық реттелу механизмі. Жүйкелік және гуморальдық реттелуді салыстыру. Ағзаның күйзеліске бейімделуі. Нейрокомпьютерлік интерфейс. Компьютер мен ми арасындағы ақпарат алмасу жүйесі. Гомеостазды тұрақты ұстаудың механизмдері. Өсімдіктердің

өсуі мен дамуын реттеуші. Зертханалық жұмыс: "Ауксиннің өсімдіктерге әсерін зерттеу".

2) "Қозғалыс". Бұлшық еттің жұмысы. Демонстрация "Негізгі бұлшық еттердің жұмысын өзіндік бақылау, иық белдеуінің қол қозғалысындағы рөлі. Бұлшық ет қозғалысын реттеу". Зертханалық жұмыс: "Статикалық және динамикалық жұмыс кезіндегі бұлшық еттің қажуын зерттеу".

3) "Молекулалық биология". Дезоксирибонуклеин қышқылы (ДНҚ) молекулалық құрылысының принциптері: нуклеотидтердің комплементарлығы. Модельдеу "Дезоксирибонуклеин қышқы (ДНҚ) молекуласын құру".

4) "Жасушалық цикл". Интерфаза. Интерфаза кезеңдері: G1, S және G2. Митоз. Митоз фазалары. Зертханалық жұмыс: "Пияз тамыр ұшындағы жасушалардан митозды зерттеу". Митоз. Митоз фазалары. Мейоз бен митозды салыстыру. Модельдеу "Митоз кезеңдерін зерттеу".

5) "Тұқым қуалаушылық пен өзгергіштік заңдылықтары". Г. Мендель анықтаған белгілердің тұқым қуалаушылық заңдылықтары. Тұқым қуалаушылықты зерттеудің гибридологиялық әдісі. Тұқым қуалаушылықтың генетикалық заңдылықтарының цитологиялық негіздері. Гамета тазалығы заңы және оның цитологиялық негіздемесі. Моногибридті және дигибридті будандастыру. Басымдылық заңы. Ажырау заңы. Басымдылық заңы. Ажырау заңы. Аллельді гендердің әрекеттесуі: толық және толымсыз. Доминанттылық белгілердің пайда болуы. Талдаушы шағылыстыру ұғымы мен оның практикалық маңызы. Жыныс генетикасы. Жынысты анықтаудың генетикалық механизмі. Жыныспен тіркесіп тұқымқуалау. Гемофилия және дальтонизм. Адам қан топтарының тұқымқуалау заңдылықтары. Резус-фактор. Адам генетикасы. Адамның тұқымқуалау белгілерін зерттеу әдістері. Адамның генетикалық ауруларының алдын алу. Адамның генеалогиялық шежіре ағашын құру. Модельдеу "Адамның генеалогиялық шежіре ағашын құру". Өнімділікті арттыратын заманауи ауыл шаруашылық технологиялары. Өнімділігі жоғары ауылшаруашылықты жүргізудің жаңа баламалы жолдары.

6) "Микробиология және биотехнология". Биотехнологиялық үдерістің жалпы сызбасы және биотехнологияда алынатын өнімдері (медицинада, өнеркәсіпте және ауыл шаруашылығында). Инсулин өндірісі.

7) "Көбею". Адамның жыныс жүйесінің құрылымы мен қызметі. Зертханалық жұмыс "Аталық және аналық гаметалардың құрылысын зерттеу". Екінші реттік жыныстық белгілер. Ұлдар мен қыздардың жыныстық жетілуі. Биологиялық және әлеуметтік жетілу. Менструалдық цикл. Менструалдық циклдағы эстроген мен прогестерон гормондарының маңызы. Контрацепция түрлері, олардың қолданылуы мен маңызы. Жыныстық жолмен берілетін аурулар: Жүре пайда болған иммундық дефицитінің синдромы (ЖИТС), сифилис, гонорея, гепатит В,С. Алдын алу шаралары.

8) "Өсу және даму". Кұрсақта даму. Ұрықтық дамудың алғашқы кезеңдері. Ұрықтың қалыптасуы мен дамуы. Шылым шегу, есірткі мен ішімдіктің адам ұрығының дамуына тигізетін әсері.

9) "Эволюциялық даму". Эволюциялық ұғымдардың қалыптасуы және дамуы. Ч.Дарвиннің эволюциялық ілімінің негізгі қағидалары. Эволюцияның қазіргі заман теориясының пайда болуы. Эволюцияның қозғаушы күштері. Табиғи сұрыпталу нәтижесіндегі бейімделушілік. Эволюциялық үдерістегі өзгергіштіктің (мутациялық, комбинтивтік) рөлі. Табиғи сұрыпталу, оның түрлері (қозғаушы және тұрақтандырушы). Тіршілік үшін күрес (түршілік, тұраралық). Модельдеу "Бейімделгіштікті табиғи сұрыпталу нәтижесі ретінде зерттеу (көбелек)". "Түр" ұғымының анықтамасы. Түрдің құрылымы. Түр критерийлері. "Түр түзілу" ұғымы. Түр түзілудің тәсілдері мен механизмдері.

4-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

30. Бағдарламада оқыту мақсаттарын пайдалану ыңғайлылығы үшін кодтау енгізілді. Кодта бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сандар – бөлім мен бөлімшенің, төртінші сан – оқыту мақсатының реттік санын білдіреді. Мысалы, 7.2.1.4. кодында "7" - сынып, "2.1" - екінші бөлімнің бірінші бөлімшесі, "4" - оқыту мақсатының реттік саны.

31. Күтілетін нәтижелер бойынша оқыту мақсаттарының жүйесі:

1) "Тірі организмдердің көп түрлілігі, құрылымы мен қызметтері" бөлімі:

1-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
1. Тірі ағзалардың көптүрлілігі	7.1.1.1 жүйелеудің маңызын түсіндіру; 7.1.1.2 жүйеленуде тірі ағзалардың орынын анықтау; 7.1.1.3 омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың құрылысының айырмашылық белгілерін сипаттау; 7.1.1.4	8.1.1.1 балдырлар мүктәрізділер, қырықжапырақ тәріздестер, ашықтұқымдылар ж ә н е жабықтұқымдылар мысалында өсімдік-тердің ерекшеліктерін сипаттау; 8.1.1.2 саңырауқұлақтардың ерекшелік белгілерін сипаттау; 8.1.1.3 даражарнақты және қосжарнақты өсімдіктер	9.1.1.1 әртүрлі түрлерді сипаттауда бинарлы номенклатураны қолдану; 9.1.1.2 өсімдіктер мен жануарлардың түрлерін ерекшелік белгілері бойынша	

	<p>жекелеген ағзаларға қарапайым дихотомиялық кілттерді қолдану</p>	<p>кластарын негізгі белгілеріне қарай ажырату; 8.1.1.4 буынаяқтылар мен хордалы жануарлар кластарын ерекше белгілері бойынша тану</p>	<p>танып білу (анықтағыш бойынша)</p>
2. Қоректену	<p>7.1.2.1 жапырақтың ішкі құрылысын сипаттау және құрылысы мен оның қызметі арасындағы өзара байланысты түсіндіру 7.1.2.2 фотосинтез үдерісі үшін қажетті жағдайларды зерттеу</p>	<p>8.1.2.1 омыртқасыздар, күйіс қайыратын жануарлар мен адамның ас қорыту жүйесінің құрылысын салыстыру; 8.1.2.2 әртүрлі типті тістердің құрылысы мен қызметтері арасындағы байланысын және тісті күту ережелерін сипаттау; 8.1.2.3 адамның ас қорыту жүйесінің құрылысы мен қызметтері арасындағы өзара байланысты түсіндіру; 8.1.2.4 ас қорыту жолы ауруларының себептерін және астан улану белгілерін анықтау; 8.1.2.5 адам ағзасындағы дәрумендердің маңыздылығын сипаттау; 8.1.2.6 құрамында дәрумендердің маңызды мөлшері бар азық-түліктер тізімін жасау; 8.1.2.7</p>	<p>9.1.2.1 адамның асқорыту жолдарындағы үдерістерді сипаттау; 9.1.2.2 ас қорыту үдерісіндегі органикалық заттар мен сәйкес ферменттердің арасындағы байланысты орнату; 9.1.2.3 ферменттердің белсенділігіне әсер ететін әр түрлі жағдайларды (температура, рН) зерттеу; 9.1.2.4 өттің әсерінен майлардың</p>

		азық-түлік құрамындағы С дәруменінің анықтау	эмульгациялануы үдерісін зерттеу	
3. Заттардың тасымалдануы	7.1.3.1 тірі ағзалардағы қоректік заттардың тасымалының маңызын түсіндіру; 7.1.3.2 өсімдіктерде заттардың тасымалына қатысатын мүшелерді танып білу; 7.1.3.3 сабақ пен тамырдың ішкі құрылысын зерттеу; 7.1.3.4 сабақ және тамырдың құрылысы мен қызметтерінің өзара байланысын сипаттау; 7.1.3.5 ксилема мен флоэма элементтерінің құрылысын салыстыру; 7.1.3.6 жануарларда заттар тасымалына қатысатын	8.1.3.1 құрамы мен қызметін сипаттау; 8.1.3.2 дайын микропрепараттар арқылы әртүрлі ағзалардың қан жасушаларының құрылыс ерекшеліктерін зерттеу; 8.1.3.3 лейкоциттердің түрлі типтерінің қызметтерін сипаттау; 8.1.3.4 гуморальдық және жасушалық иммунитетті салыстыру; 8.1.3.5 лимфа жүйелерін және қан, ұлпалық сұйықтық пен лимфа арасындағы өзара байланысты сипаттау; 8.1.3.6 аурулардың алдын алуындағы вакцинацияның ролін бағалау; 8.1.3.7 агглютинация және резус-конфликт механизмдерін түсіндіру; 8.1.3.8 жануарлардың жүрегінің құрылысы мен қантамыр жүйелерінің маңызын сипаттау; 8.1.3.9 қантамыр қабырғасының құрылысы мен	9.1.3.1 активті және пассивті тасымалдарды салыстыру; 9.1.3.2 өсімдіктердегі транспирация үдерісінің мәнін түсіндіру; 9.1.3.3 ішкі және сыртқы факторлардың транспирацияға әсерін зерттеу; 9.1.3.4 сыртқы факторлардың флоэма арқылы заттардың	

	<p>мүшелерді танып білу</p>	<p>олардың қызметі арасындағы байланысты орнату; 8.1.3.10 жануарлардың қантамырлар жүйесінің түрлерін сипаттау; 8.1.3.11 д е н е жаттығуларының жүрек жұмысына әсерін зерттеу; 8.1.3.12 жүйесі мүшелерінің ауруларының себептері мен ауру белгілерін сипаттау</p>	<p>тасымалдануына әсерінзерттеу</p>	
<p>4. Тыныс алу</p>	<p>7.1.4.1 тірі ағзалар үшін тыныс алудың маңызын сипаттау; 7.1.4.2 анаэробты және аэробты тыныс алу типтерін ажырату; 7.1.4.3 өсімдіктердің тыныс алу үдерісін зерттеу; 7.1.4.4 омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың тыныс алу мүшелерін салыстыру; 7.1.4.5 адамның тыныс алу мүшелері құрылысының ерекшеліктерін танып білу; 7.1.4.6 тыныс алу мүшелерінің ауыруларының себептері мен олардың алдын алу жолдарын түсіндіру</p>	<p>8.1.4.1 өкпе менұлпадағы газ алмасу механизмдерін сипаттау; 8.1.4.2 тыныс алу және тыныс шығару механизмін түсіндіру; 8.1.4.3 өкпенің тіршілік сыйымдылығын анықтау және қалыпты жағдайдағы және дененің физикалық жүктемесі кезіндегі тыныс алудың минуттық көлемін анықтау</p>	<p>9.1.4.1 тыныс алу реакциясының химиялық тендеуін пайдалана отырып, анаэробты және аэробты тыныс алуды салыстыру, 9.1.4.2 бұлшықет қажуы және аэробты, анаэробты тыныс алу үдерістері арасындағы байланысты қарастыру</p>	
			<p>9.1.5.1</p>	

<p>5. Бөліп шығару</p>	<p>7.1.5.1 ағзалардың тіршілік әрекетіндегі бөліп шығарудың маңызын сипаттау; 7.1.5.2 өсімдіктердегі бөліп шығару ерекшеліктерін зерттеу; 7.1.5.3 омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың бөліп шығару жүйелерінің құрылысын салыстыру</p>	<p>8.1.5.1 адамның зәр шығару жүйесі мүшелерінің құрылысы мен қызметтерін сипаттау; 8.1.5.2 бүйректің құрылымдық бөліктерін танып білу; 8.1.5.3 терінің құрылысы мен оның бөліп шығарудағы маңызын сипаттау; 8.1.5.4 тері ауруларын және оның алдын алу шараларын түсіндіру</p>	<p>нефронның құрылысы мен қызметін сипаттау; 9.1.5.2 филтрация және несептің түзілуі үдерістерін сипаттау; 9.1.5.3 үйректің жұмысына әсер ететін факторларды сипаттау; 9.1.5.4 зәр шығару жүйесі, бүйрек ауруларының алдын алу шараларын түсіндіру; 9.1.5.5 әртүрлі ағзалардың мекен ету ортасы мен зат алмасуларының соңғы өнімдері арасындағы байланысты орнату</p>	
<p>6. Қозғалыс</p>	<p>7.1.6.1 өсімдіктердің қозғалу себептерін түсіндіріп, қозғалыстың маңызын сипаттау (тропизмдер, таксистер); 7.1.6.2 жарықтың өсімдіктердің өсуі мен дамуына әсерін түсіндіру; 7.1.6.3</p>	<p>8.1.6.1 тірек-кимыл жүйесінің қызметтерін сипаттау; 8.1.6.2 сүйектің химиялық құрамын, макро және микроскопиялық құрылысын зерттеу; 8.1.6.3 сүйектердің байланыс түрлерін салыстыру; 8.1.6.4 буынның әр түрлі типтерінің құрылысы мен олардың қызметтері арасындағы байланысты орнату; 8.1.6.5 бұлшық ет ұлпасының қызметтері</p>		<p>10.1.6.1 кол бұлшық еттерінің максимальдыжұмыс күшін және күшке төзімділігін зерттеу; 10.1.6.2 бұлшық еттің жиырылу жиілігіне</p>

	<p>өсімдіктердегі фотопериодизм ролін сипаттау; 7.1.6.4 омыртқалы және омыртқасыз жануарлардың қозғалыс мүшелерін салыстыру</p>	<p>түрлері мен олардың қызметтерін сипаттау; 8.1.6.6 адам бұлшық еттерінің құрылысы мен бұлшықет топтарын оқып тану ; 8.1.6.7 гиподинамия салдарын атау; 8.1.6.8 сымбаттың бұзылуы және жалпақ жалпақтабандылықтың пайда болу себептерін анықтау</p>	<p>бұлшықет жұмысының тәуелділігін зерттеу</p>
<p>7. Координация және реттелу</p>	<p>7.1.7.1 жануарлардың жүйке жүйесінің типтерін салыстыру ; 7.1.7.2 жүйке жүйесінің қызметі мен құрылымдық компонентерін атау; 7.1.7.3 жүйке жасушасының құрылымдық бөліктерін анықтау 7.1.7.4 орталық жүйке жүйесі бөлімдерінің құрылысы мен қызметін салыстыру ; 7.1.7.5 рефлекстік доғаны зерттеу; 7.1.7.6 мінез-құлықтың рефлекторлық табиғатын түсіндіру ; 7.1.7.7 вегетативті жүйке жүйесінің қызметін сипаттау;</p>	<p>8.1.7.1 көруді қабылдау ерекшеліктерін зерттеу және көру гигиенасы ережелерін сипаттау ; 8.1.7.2 дыбысты қабылдау ерекшеліктерін зерттеу және есту мүшелерінің гигиенасы ережелерін сипаттау ; 8.1.7.3 көру және есту рецепторларының құрылымы мен қызметін сәйкестендіру; 8.1.7.4 эндокринді, экзокринді және аралас бездердің орналасқан жерлерін анықтау; 8.1.7.5 бездердің негізгі қызметтерін түсіндіру;</p>	<p>10.1.7.1 жүйке жасушасының құрылысы мен қызметі арасында байланыс орнату; 10.1.7.2 жүйке ұлпалары мен оның құрылымдық бөліктерінің қызметтерін талдау; 10.1.7.3 жүйке импульстарының туындауы мен өтуін сипаттау; 10.1.7.4 нейрогуморальді реттелу механизмін түсіндіру; 10.1.7.5 ағзаның ішкі ортасының тұрақтылығын</p>

7.1.7.8 ағзаның тіршілік әрекетін қалпына келтіру және тынығуы үшін ұйқының маңызын түсіндіру;	8.1.7.6 эндокриндік бездер қызметінің бұзылуынан туындаған ауруларды атау;		ұстаудағы гомеостазды сақтаудың механизмін түсіндіру;
7.1.7.9 жақсы психикалық денсаулықты сақтаудың принциптерін түсіндіру;	8.1.7.7 терінің сезімталдығын зерттеу;		10.1.7.6 өсімдіктердің өсуі мен дамуына әсер ететін заттардың әрекетін талдау
7.1.7.10 жүйке жүйесінің қызметіне алкоголь, шылым және есірткілік заттардың әсерін түсіндіру	8.1.7.8 жылықанды жануарлардың дене температураны сақтаудағы терінің ролін сипаттау		

2) "Көбею, тұқым қуалаушылық, өзгергіштік, эволюциялық даму" бөлімі:
2-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
1. Көбею	7.2.1.1 өсімдіктердің жыныссыз және жынысты көбеюін сипаттау; 7.2.1.2 өсімдіктердің өсімді көбею тәсілдерін салыстыру; 7.2.1.3 айқас тозаңдану мен өздігінен тозаңданудың салыстырмалы артықшылықтарын сипаттау; 7.2.1.4 гүлді өсімдіктердегі қосарлы ұрықтанудың маңызын сипаттау		9.2.1.1 жануарлардың көбею тәсілдерін салыстыру; 9.2.1.2 мүктер мен қырықжапырақтардың мысалында жынысты және жыныссыз ұрпақтарының ерекшеліктерін түсіндіру; 9.2.1.3 ашық тұқымды және жабық тұқымды өсімдіктердің тіршілік циклінің ерекшеліктерін түсіндіру	10.2.1.1 адамның жыныс жүйесінің құрылысын сипаттау; 10.2.1.2 аталық және аналық жыныс жасушаларының құрылыс ерекшеліктерін зерттеу; 10.2.1.3 жыныстық жетілу кезеңіндегі екінші реттік жыныстық белгілердің дамуын сипаттау; 10.2.1.4 менструалдық цикл мен экстроген және прогестеронның маңызын сипаттау; 10.2.1.5 контрацепция-ның маңызы мен түрлерін түсіндіру; 10.2.1.6

				жыныстық жолмен таралатын аурулардың салдары мен алдын алу шараларын түсіндіру
2. Жасушалық айналым	7.2.2.1 әртүрлі ағзалар түрлеріндегі хромосомалардың санын салыстыру; 7.2.2.2 сомалық және жыныс жасушаларындағы хромосомалар сандарын атау		9.2.2.1 тірі ағзалардың өсуі мен дамуы үшін митоз бен мейоздың маңызын түсіндіру	10.2.2.1 жасушалық айналымның интерфаза кезеңіндегі жүретін үдерістерді түсіндіру; 10.2.2.2 митоздың кезеңдерін сипаттау; 10.2.2.3 мейоз кезеңдерін сипаттау; 10.2.2.4 митоз бен мейоз үдерісін салыстыру
3. Өсу және даму	7.2.3.1 ағзадардың өсу мен даму үдерістерін сипаттау; 7.2.3.2 өсімдіктердің ұзарып және жуандап өсу үдерісін зерттеу; 7.2.3.3 өсімдіктер мен жануарлардың онтогенез кезеңдерін ажырату; 7.2.3.4 жануарлардың онтогенезіндегі тура және түрленіп даму типтерін салыстыру		9.2.3.1 эмбрионалдық даму кезеңдерін сипаттау; 9.2.3.2 әр түрлі ұрық жапырақшаларынан қалыптасқан мүшелер мен ұлпалар дифференциасын сипаттау	10.2.3.1 ұрықтың дамуындағы плацентаның маңызын түсіндіру; 10.2.3.2 ұрық пен эмбрионның дамуын салыстыру; 10.2.3.3 адам ұрығының дамуына шылым шегу, алкоголь мен басқа есірткілер әсерінің салдарын түсіндіру
				10.2.4.1 генетиканың дамуымен қалыптасуындағы Мендель зерттеулерінің рөлін бағалау; 10.2.4.2 моногибридті будандастырудың

4.
Т ұ қ ы м
қуалаушылық пен
өзгергіштік
зандылықтары

7.2.4.1
адам ағзасындағы
тұқым қуалайтын
және тұқым
қуаламайтын
белгілерді зерттеу;
7.2.4.2
үздік және үздіксіз
өзгергіштікті атау;
7.2.4.3
белгілерді
анықтаудағы
гендердің рөлін
түсіндіру;
7.2.4.4
хромосомадағы
генетикалық
ақпарат ДНК-ның
маңызын түсіндіру

9.2.4.1
т ұ қ ы м
қуалаушылық пен
өзгергіштіктің
эволюциядағы ролін
дәйектеу;
9.2.4.2
ағзалар селекциясы
үшін қолдан
сұрыптаудың
маңызын сипаттау;
9.2.4.3
мәдени өсімдіктер
мен үй
жануарларының
шығу тегінің
орталықтарын оқып
білу;
9.2.4.4
маңызды мәдени
өсімдіктер
іріктемелері мен үй
жануарлары
қолтұқымын
сипаттау

цитологиялық
негіздерін
тұжырымдау және
моногибридті
будандастыруға
есептер шығару;
10.2.4.3
дигибридті
будандастырудың
цитологиялық
негіздерін
негіздерін дәлелдеу
және есептер
шығару;
10.2.4.4
толық және
толымсыз
доминаттылықты
салыстыру;
10.2.4.5
талдаушы
шағылыстырудың
маңыздылығын
бағалау;
10.2.4.6
жынысты анықтау
теориясын сипаттау
;
10.2.4.7
жынысты анықтау
кезінде
хромосомалардың
рөлін түсіндіретін
сызба жасау;
10.2.4.8
адамның қан
тобының
тұқымқуала-уын
және қан топтарын
анықтау механизмін
түсіндіру;
10.2.4.9
адам генетикасын
зерттеудің негізгі
әдістерін сипаттау;
10.2.4.10
шежіре сызбасын
құру;
10.2.4.11
мәдени
өсімдіктердің
өнімділігін арттыру
үшін заманауи

			ауылшаруашылық технологиялардың қолданылуын зерттеу
5. Эволюциялық даму мен селекция негіздері			<p>10.2.5.1 К. Линней мен Ж.Б. Ламарк еңбектерінің негізгі қағидаларын оқып зерттеу;</p> <p>10.2.5.2 эволюциялық ілімнің қалыптасуындағы Ч. Дарвин еңбектерінің рөлін түсіндіру;</p> <p>10.2.5.3 эволюцияның қозғаушы күштерін сипаттау;</p> <p>10.2.5.4 ағзалардың бейімделушілігіндегі табиғи сұрыпталудың рөлін сипаттау;</p> <p>10.2.5.5 түрдің құрылымы мен критерийлерін сипаттау;</p> <p>10.2.5.6 түр түзілу үдерісін түсіндіру;</p> <p>10.2.5.7 Жердегі тіршіліктің дамуының негізгі кезеңдерін оқып білу</p>

3) " Ағза мен қоршаған орта" бөлімі:

3-кесте

Бөлімшелер	Оқу мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
			<p>9.3.1.1 экожүйелердің жалпы құрылымының сызбасын жасау;</p> <p>9.3.1.2</p>	

<p>1. Биосфера, экожүйе, популяция</p>	<p>7.3.1.1 жергілікті жер экожүйесі қоршаған орта факторларының тірі ағзаларының тіршілік әрекеті мен таралуына әсерін зерттеу; 7.3.1.2 табиғи қоректік тізбектерді салыстыру; 7.3.1.3 қоректік тізбекті және қоректік торларды құру; 7.3.1.4 экологиялық сукцессия үдерісін сипаттау</p>		<p>су және құрлық экожүйелерін салыстыру; 9.3.1.3 популяцияның негізгі қасиеттерін және құрылымдық ерекшеліктерін сипаттау; 9.3.1.4 ағзалардың түрлі тірі қалу тәсілдерін зерттеу; 9.3.1.5 жыртқыш құрбан қарым-қатынасы мысалында популяция санының өзгеру себептерін орнату; 9.3.1.6 тірі ағзалардың өз ара қарым-қатынас түрлерін сипаттау; 9.3.1.7 тірі ағзалардың қоршаған ортаның өзгермелі жағдайларына бейімделу механизмдерін түсіндіру</p>	<p>10.3.1.1 популяция өсімінің экспоненциалдық және сигмоидтік үлгілерінің қисық сызықтарының графиктерін талдау; 10.3.1.2 энергия ағымының тиімділігін есептеу; 10.3.1.3 энергия, биомасса және сандар пирамидаларын салыстыру; 10.3.1.4 азот пен көміртек айналымының табиғаттағы сызбасын құру</p>
<p>2. Адам қызметінің қоршаған ортаға әсері</p>	<p>7.3.2.1 адам мен экожүйе арасындағы қарым-қатынастарды сипаттау; 7.3.2.2 экожүйеге жағымсыз әсер ететін адам тіршілігінің шаруашылық салаларынан мысалдар келтіру; 7.3.2.3 Қазақстан Республикасының ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың</p>		<p>9.3.2.1 биологиялық әртүрлілікті сақтаудың және қолдауды қажеттіктің себептерін негіздеу; 9.3.2.2 Дүниежүзілік Тұқым қорының маңызын бағалау; 9.3.2.3 Қазақстан аумағындағы</p>	<p>10.3.2.1 пайдалы қазбалар өндірудің және қайта өндірудің қоршаған ортаға әсерін түсіндіру; 10.3.2.2 пестицидтерді пайдаланудың, қоршаған ортаға мен адам денсаулығы әсерін түсіндіру; 10.3.2.3 жылыжай эффектісінің тірі</p>

өсімдіктері мен жануарларын сипаттау; 7.3.2.4 Қазақстан Республикасының Қызыл кітабына енгізілген жергілікті өңірдің жануарлары мен өсімдіктеріне мысал келтіру		экологиялық проблемалардың туындау себептері мен оларды шешу жолдарын түсіндіру	ағзаларға әсерін түсіндіру; 10.3.2.4 озон қабатының бұзылуының себептері мен салдарын түсіндіру
---	--	---	---

4) "Қолданбалы кіріктірілген ғылымдар" бөлімі:

4-кесте

Бөлімше	Оқу мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
1. Молекулалық биология мен биохимия	<p>7.4.1.1 судың қасиеті мен тірі ағзалар тіршілігі үшін маңызын сипаттау;</p> <p>7.4.1.2 тірі ағзалар тіршілік әрекеті үшін микро-және макроэлементтердің ролін сипаттау;</p> <p>7.4.1.3 азық-түліктер құрамындағы нәруыз, май, көмірсулардың бар болуын дәлелдеу;</p> <p>7.4.1.4 өсімдіктер үшін минералдық тыңайтқыштар құрамындағы азот, калий және фосфордың маңызын оқып білу</p>		<p>9.4.1.1 биологиялық мысалдарды пайдаланып полимерлер мен мономерлер арасындағы айырмашылықты сипаттау;</p> <p>9.4.1.2 көмірсулар мен липидтердің биологиялық қызметтерін сипаттау;</p> <p>9.4.1.3 нәруыздардың қасиеттері мен биологиялық қызметтерін сипаттау</p>	<p>10.4.1.1 ферменттің әрекет ету механизмін оқып тану;</p> <p>10.4.1.2 дезоксирибонуклеин қышқылы молекуласының қосиыршықты құрылымын сипаттау;</p> <p>10.4.1.3 дезоксирибонуклеин қышқылының құрылымдық қағидалары негізінде үлгілеу</p>
2. Жасушалық биология	<p>7.4.2.1 жасуша, ұлпа, мүше, мүшелер жүйесі ұғымын түсіндіру;</p> <p>7.4.2.2 жануарлар және өсімдіктер жасушаларын ажырату</p>		<p>9.4.2.1 өсімдік және жануар ұлпаларын жіктеу;</p> <p>9.4.2.2 прокариот және эукариот</p>	<p>10.4.2.1 өсімдік және жануар жасушаларының негізгі бөліктерінің құрылысы мен қызметін түсіндіру;</p> <p>10.4.2.2 микрофотографияны қолданып жасушаның</p>

			жасушаларының құрылысын салыстыру	сызықтық ұлғаюын есептеу
3. Микробиология және биотехнология	7.4.3.1 бактериялар формаларының әртүрлілігін сипаттау; 7.4.3.2 ірімшік және йогурт өндірісін зерттеу; 7.4.3.3 антибиотиктер, антисептиктер мен залалсыздандыру өнімдерінің қолданылуын сипаттау; 7.4.3.4 вирустардың тіршіліктің жасушасыз формасы екендігін түсіндіру		9.4.3.1 қарапайымдылар, бактериялар, саңырауқұлақтар, вирустармен туындайтын аурулардың ерекшеліктері мен алдын алу шараларын сипаттау	10.4.3.1 инсулин өндіру мысалында биотехнологиялық үдерістің жалпы сызбасын сипаттау; 10.4.3.2 биотехнологияда өндірілетін өнімдерге мысал келтіру
4.4 Биофизика			9.4.4.1 тік жүруге байланысты адам қозғалуының биомеханикалық ерекшеліктерін зерттеу	10.4.4.1 тірі ағзалардағы электрлі үдерістерді зерттеу; 10.4.4.2 "компьютер-ми" интерфейс технологиясының ерекшеліктерін зерттеу

32. ТҚАБ білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10-сыныптары үшін "Биология" оқу пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы ұзақ мерзімді жоспарына сәйкес жүзеге асырылады.

Негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "Биология" пәнінен жаңартылған мазмұндағы Үлгілік оқу бағдарламасына қосымша

Тірек-қимыл аппараты бұзылған білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "Биология" пәнінен жаңартылған мазмұндағы Үлгілік оқу бағдарламасы жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспары

1) 7-сынып:

1-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімшелері	Ұзақ мерзімді жоспардың мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
3.1 Экожүйелер	Ортаның экологиялық факторлары : абиотикалық (температура, жарық, рН, ылғалдылық) биотикалық (микроағзалар, жануарлар, өсімдіктер). Зертханалық жұмыс "Жергілікті жердің экожүйелерін зерттеу (мектеп ауласы мысалында)"	7.3.1.1 жергілікті жер экожүйесі қоршаған орта факторларының тірі ағзалардың тіршілік әрекеті мен таралуына әсерін зерттеу
	Қоректік тізбектер және қоректік торлар. Модельдеу "Қоректік тізбек пен торды құру"	7.3.1.2 табиғи қоректік тізбектерді салыстыру; 7.3.1.3 қоректік тізбектер және қоректік торларды құрастыру
	Экологиялық сукцессиялар: Бірінші және екінші реттік сукцессиялар. Экожүйелердің алмасуы	7.3.1.4 экологиялық сукцессия үдерісін сипаттау
	Адам экожүйенің бір бөлігі. Антропогендік фактор	7.3.2.1 адам мен экожүйе арасындағы қарым-қатынастарды сипаттау
	Адам әрекеттерінің экожүйеге жағымсыз әсері	7.3.2.2 экожүйеге жағымсыз әсер ететін адам тіршілігінің салаларына мысалдар келтіру
	Қазақстанда ерекше қорғалатын аймақтар. Жергілікті жердің ерекше қорғалатын аймақтары	7.3.2.3 Қазақстан Республикасының ерекше қорғалатын табиғи аймақтарының өсімдіктері мен жануарларын сипаттау
	Қазақстан Республикасының Қызыл кітабы. Жергілікті өңірдің ҚР Қызыл кітабына енгізілген жануарлары мен өсімдіктері	7.3.2.4 жергілікті өңірдің Қазақстан Республикасының Қызыл кітабына енгізілген жануарлары мен өсімдіктеріне мысал келтіру
1.1 Тірі ағзаларды жүйелеу	Тірі ағзалардың бес патшалығына жалпы сипаттама: прокариоттар, протисталар, саңырауқұлақтар, өсімдіктер, жануарлар. Өсімдіктер мен жануарлардың негізгі жүйелік топтары: Патшалықтар. Типтер. Бөлімдер. Кластар. Өсімдіктер мен жануарларды жүйелеудің маңызы	7.1.1.1 жүйелеудің маңызын түсіндіру; 7.1.1.2 жүйелеуде тірі ағзалардың орынын анықтау
	Омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың сыртқы құрылысындағы ерекшеліктер	7.1.1.3 омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың құрылысының ерекшеліктерін сипаттау
	Дихотомиялық әдіс. Дихотомиялық кілттерді қолдану	7.1.1.4 жекелеген ағзаларға қарапайым дихотомиялық кілттерді қолдану

4.2 Жасушалық биология Су және органикалық заттар	Жасуша, ұлпа, мүше, мүшелер жүйесі түсініктері. Өсімдіктер және жануарлар жасушаларын салыстыру. Жарық микроскобынан көрінетін жасуша құрылымдары: пластидтер, вакуоль, ядро, цитоплазма, жасушалық мембрана, жасушалық қабырға	7.4.2.1 "жасуша", "ұлпа", "мүше", "мүшелер жүйесі" туралы түсініктер; 7.4.2.2 өсімдіктер және жануарлар жасушаларын ажырату
	Судың қасиеттері: беттік керілу, судың қозғалысы, еріткіштігі, қайнау және балқу температурасы, жылусыйымдылығы. Судың биологиялық маңызы және оның еріткіш ретіндегі, температураны сақтау мен реттеудегі ролі. Зертханалық жұмыс "Судың тірі ағзалар үшін маңызы мен қасиеттерін зерттеу". Микро- (мырыш, темір, селен, фтор) және макроэлементтердің (магний, кальций, калий, фосфор,) тірі ағзалардың тіршілік әрекеті үшін маңызы	7.4.1.1 судың қасиеті мен тірі ағзалар үшін маңызын сипаттау; 7.4.1.2 тірі ағзалар тіршілік әрекеттері үшін микро- және макроэлементтердің ролін сипаттау
	Азық-түліктердегі органикалық заттар: нәруыздар, майлар, көмірсулар. Зертханалық жұмыс "Азық-түліктерде көмірсулар, нәруыздар және майлардың бар болуын зерттеу"	7.4.1.3 азық – түліктерде көмірсулар, нәруыздар және майлардың бар екендігін дәлелдеу
	Өсімдіктерде макроэлементтердің тапшылығы (азот, калий, фосфор.) . Тыңайтқыштар: органикалық және минералдық (азотты, калийлі және фосфорлы)	7.1.1.4 минералды тыңайтқыштардағы азот, калий және фосфордың өсімдіктер үшін маңызын танып білу
	2-тоқсан	
1.3 Заттардың тасымалдануы	Заттар тасымалдануының тірі ағзалардың тіршілік әрекеті үшін маңызы. Заттардың тасымалдануына қатысатын тірі ағзалардың мүшелері мен мүшелер жүйесі	7.1.3.1 тірі ағзалардағы қоректік заттардың тасымалының маңызын түсіндіру; 7.1.3.2 өсімдіктерде заттардың тасымалын қамтамасыз ететін мүшелерді танып білу
	Сабақ және тамыр. Сабақтың ішкі құрылысы: қабық, камбий, сүрек, өзек. Тамыр аймақтары: бөліну, өсу, сору және өткізу аймақтары. Тамырдың ішкі құрылысы: флоэма, ксилема, камбий. Зертханалық жұмыс "Сабақтың ішкі құрылысын зерттеу". Зертханалық жұмыс "Тамыр аймақтарын зерттеу"	7.1.3.3 тамыр және сабақтың ішкі құрылысын зерттеу; 7.1.3.4 тамыр және сабақтың құрылысы мен қызметі арасындағы байланысты сипаттау

	Ксилема, флоэма және олардың құрылымдық элементтері	7.1.3.5 флоэма мен ксилеманың элементтерін құрылысын салыстыру
	Жануарлардағы қанайналым мүшелері: буылтық құрттар, ұлулар, буынаяқтылар және омыртқалылар	7.1.3.6 жануарларда заттар тасымалына қатысатын мүшелерді танып білу
1.2 Тірі ағзалардың қоректенуі	Жапырақтың құрылысы мен қызметі. Жапырақтың ішкі құрылысы. Лептесік. Жапырақ фотосинтездеуші негізгі арнайы мүше. Судың булануы мен газдардың алмасуы	7.1.2.1 жапырақтың ішкі құрылысын сипаттау, құрылысы мен қызметі арасындағы өзара байланысты түсіндіру
	Фотосинтезге қажетті жағдайлар. Зертханалық жұмыс "Фотосинтез үдерісіне қажетті жағдайларды зерттеу"	7.1.2.2 фотосинтезге қажетті жағдайларды зерттеу
1.4 Тыныс алу	Өсімдіктер мен жануарлар үшін тыныс алудың маңызы. Тыныс алу - энергия көзі. Тыныс алу типтері: анаэробты және аэробты. Анаэробты және аэробты тыныс алуды салыстыру: оттегінің қатысында/қатысынсыз, статикалық/динамикалық жұмыс, жылықанды/суыққанды жануарлар	7.1.4.1 тірі ағзалардағы тыныс алу маңызын сипаттау; 7.1.4.2 анаэробты және аэробты тыныс алу типтерін ажырату
	Өсімдіктердің тыныс алуы. Тұқымның немесе өскіндердің тыныс алуы мысалында Зертханалық жұмыс "Өсімдіктердің тыныс алуын зерттеу"	7.1.4.3 өсімдіктердегі тыныс алуды зерттеу
	Омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың тыныс алу мүшелері (бунақденелілердің демтүтіктері, балықтарының желбезектері, құстардың және сүтқоректілердің өкпесі). Модельдеу "Омыртқалы және омыртқасыз жануарлардың тыныс алу жүйесі мүшелерін салыстыру"	7.1.4.4 омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың тыныс алу мүшелерін салыстыру
	Тыныс алу мүшелері. Адамның тыныс алу жолдарының құрылысы мен газалмасу мүшелері.	7.1.4.5 адамның тыныс алу мүшелерінің құрылыс ерекшеліктерін танып білу
	Тыныс алу мүшелерінің аурулары. Тыныс алу мүшелерінің ауруларының себептері мен алдын алу жолдары (өкпе обыры, астма, бронхит, туберкулез, тұмау)	7.1.4.6 тыныс алу мүшелерінің ауруларының себептері мен алдын алу жолдарын түсіндіру

3-тоқсан		
1.5 Бөліп шығару	Бөліп шығарудың тірі ағзалар үшін маңызы. Жануарлардағы бөліп шығару өнімдері. Зат алмасудың соңғы өнімдері	7.1.5.1 ағзалардың тіршілік әрекетінде бөліп шығарудың маңыздылығын түсіндіру
	Өсімдіктердегі бөліп шығару өнімдері: тыныс алу мен фотосинтездің бастапқы және соңғы өнімдері. Зертханалық жұмыс "Өсімдіктердің тынысалу ерекшеліктерін өскіндер мысалында зерттеу"	7.1.5.2 өсімдіктердегі бөліп шығару ерекшеліктерін зерттеу
	Жануарлардың бөліп шығару жүйелері. Жануарлардың бөліп шығару жүйелерінің құрылысын салыстыру	7.1.5.3 омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың бөліп шығару жүйелерінің құрылысын салыстыру
1.6 Қозғалыс	Өсімдіктердің қозғалысы. Қозға-лыстың өсімдіктер тіршілігіндегі маңызы. Өсімдіктердің қозғалу тәсілдері (тропизмдер, таксистер, өсу қозғалыстары). Өсімдіктердің өсуі мен дамуына жарықтың әсері. Жарықтың түсу деңгейіне қарай өсімдіктердің бейімделуі. Фотопериодизм күннің жарық түсу ұзақтығына ағзалардың бейімделуі	7.1.6.1 өсімдіктердің қозғалысы себептерін түсіндіріп, қозғалыстың маңызын сипаттау; 7.1.6.2 жарықтың өсімдіктердің дамуына әсерін түсіндіру; 7.1.6.3 өсімдіктердегі фотопериодизм ролін сипаттау
	Жануарлардың қозғалыс мүшелері . Тірі ағзалардағы қозғалыстың рөлі. Жануарлардың қозғалу тәсілдеріне мысалдар. Жануарлардың мекен ортасы мен қозғалыстәсілдері арасындағы байланыстарды анықтау	7.1.6.4 омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың қозғалыс мүшелерін салыстыру
	Жүйке жүйесінің типтерін салыстыру: диффузиялы, сатылы, түйнекті, түтіктәрізді	7.1.7.1 жануарлардың жүйке жүйесінің типтерін салыстыру
	Жүйке жүйесінің құрам бөліктері. Жүйке жүйесінің қызметі. Нейронның құрылысы: денесі, дендриттер, аксон. Нейронның қызметтері	7.1.7.2 жүйке жүйесінің қызметін және құрылымдық компоненттерін атау; 7.1.7.3 жүйке жасушасының компоненттерін анықтау
	Жүйке жүйесінің орталық және шеткі бөлімдері. Жұлын. Ми. Ми бөлімдерінің құрылысы мен қызметтері: сопақша ми, артқы (ми көпірі, мишық), орталық және аралық ми. Үлкен ми сыңарлары	7.1.7.4 орталық жүйке жүйесі бөлімдерінің құрылысы мен қызметтерін салыстыру

1.7 Координация және реттелу	Рефлекстік доға: рецептор, сезгіш, аралық, қозғалыс нейрондары, жұмыс мүшесі. Зертханалық жұмыс "Тізе рефлексі"	7.1.7.5 рефлекстік доғаны зерттеу
	Мінез-құлықтың рефлекторлық табиғыты: шартсыз және шартты рефлекстер. Шартты рефлекстердің сөнуі	7.1.7.6 мінез-құлықтың рефлекторлық табиғатын түсіндіру
	Ішкі мүшелер жұмысының жүйкелік реттелуі	7.1.7.7 вегетативті жүйке жүйесінің қызметін сипаттау
	Адам ағзасы үшін ұйқының маңызы. Биологиялық ритмдер. Ұйқының кезеңдері: баяу және жылдам ұйқы. Жұмысқа қабілеттілік Күн тәртібі. Оқу еңбегі мен дене еңбегінің гигиенасы. Күйзеліс. Күйзеліс жағдайларымен күрес және олардың алдын алу әдістері	7.1.7.8 ағзаның тіршілік әрекеттерінің қалпына келуіне және тынығуына ұйқының маңызын түсіндіру; 7.1.7.9 жақсы психикалық денсаулықты сақтаудың принциптерін түсіндіру
	Жүйке жүйесінің қызметіне алкоголь, темекі, және наркотикалық заттардың әсері	7.1.7.10 жүйке жүйесінің қызметіне алкоголь, темекі, және наркотикалық заттардың әсерін түсіндіру
4-тоқсан		
2.4 Тұқымқуалау мен өзгергіштік	Адамда белгілердің тұқым қуалауында гендер мен ДНҚ рөлі. Жүре пайда болған және тұқымқуалайтын белгілер.. Хромосоманың құрылымы. Генетикалық материалды сақтаушы және тасымалдаушы ДНҚ жайлы түсінік. Модельдеу "Адам ағзасындағы тұқым қуалайтын және тұқым қуаламайтын белгілерді зерттеу"	7.2.4.1 адам ағзасындағы тұқымқуалайтын және тұқым қуаламайтын белгілерді зерттеу; 7.2.4.2 үздік және үздіксіз өзгергіштікті атау 7.2.4.3 белгілерді анықтаудығы гендердің рөлін түсіндіру; 7.2.4.4 хромосомадағы генетикалық ақпарат дезоксирибонуклеин қышқылы рөлін түсіндіру
	Өртүрлі ағзалар түрлерінің хромосомалар саны. Соматикалық және жыныс жасушалар. Гаплоидты және диплоидты хромосомалар жиыны.	7.2.2.1 әртүрлі ағзалардағы хромосомалардың санын салыстыру; 7.2.2.2 соматикалық және жыныс хромосомаларындағы хромосомалар санының әртүрлілігін түсіндіру
	Өсімдіктердің жынысты және жыныссыз көбеюі. Өсімдіктердің жынысты және жыныссыз көбеюінің биологиялық маңызы	7.2.1.1 өсімдіктердің жынысты және жыныссыз көбеюін сипаттау
	Өсімдіктердің өсімді жолмен көбеюі, оның түрлері және табиғаттағы биологиялық маңызы. Өсімдік өсіруде өсімді жолмен	

<p>2.1 Көбею</p> <p>2.3 Өсу және даму</p>	<p>көбею тәсілдерін қолдану. Қалемшелеу, сұлатпа өркен, телу (қалемшелермен, көзшелермен), көбею ұлпаларымен.</p> <p>Зертханалық жұмыс " Өсімдіктердегі вегетативті көбею тәсілдері".</p>	<p>7.2.1.2 өсімдіктердің өсімді көбею тәсілдерін салыстыру</p>
	<p>Гүл құрылысы. Тозандану түрлері. Гүлдеу және тозандану. Тозандану түрлері (өздігінен, айқас, жасанды). Өсімдіктердегі ұрықтану туралы түсінік және зиготаның түзілуі. Қосарлы ұрықтану. Қосарлы ұрықтанудың биологиялық маңызы.</p>	<p>7.2.1.3 өздігінен және айқас тозанданудың шамалы артықшылықтарын сипаттау;</p> <p>7.2.1.4 гүлді өсімдіктердегі қосарлы ұрықтанудың маңызын сипаттау</p>
	<p>Ағзалардың жеке дамуы түсінігі. Өсімдіктер мен жануарлардағы онтогенез кезеңдері. Бөліну, өсу, көбею, қартаю. Өсімдіктердің өсуі. Сабақтың ұзарып және жуандап өсуі. Камбийдің рөлі. Жылдық сақиналар.</p> <p>Зертханалық жұмыс "Жылдық сақинаны санау"</p>	<p>7.2.3.1 ағзалардың өсу және даму үдерістерін сипаттау;</p> <p>7.2.3.2 өсімдіктердің ұзарып және жуандап өсу үдерістерін зерттеу</p>
	<p>Жануарлардағы тура және түрленіп даму онтогенез типтері. Бунақденелілердің шала және толық түрленіп дамуына мысалдар.</p> <p>Модельдеу "Жануарлардағы онтогенез типтерін салыстыру".</p>	<p>7.2.3.3 өсімдіктер мен жануарлардағы онтогенез кезеңдерін ажырату;</p> <p>7.2.3.4 жануарлардағы тура және тура емес онтогенез типтерін салыстыру</p>
<p>4.3 Микробиология және биотехнология</p>	<p>Бактериялардың формаларының әртүрлілігі. Бактериялардың таралуы.</p> <p>Зертханалық жұмыс "Пішен таяқшасының сыртқы пішінін қарастыру"</p> <p>Бұршақ тұқымдастардың тамырындағы түйнек бактериялары</p>	<p>7.4.3.1 бактериялар формаларының әртүрлілігін сипаттау</p>
	<p>Бактерияларды пайдалану. Табиғаттағы және адам өміріндегі бактериялардың маңызы.</p> <p>Зертханалық жұмыс "Өндірісте йогурт және ірімшік жасауды зерттеу".</p>	<p>7.4.3.2 ірімшік және йогурт өндірісін зерттеу</p>
	<p>Патогендермен күрес тәсілдері. Бактериялардың антибиотиктерге тұрақтылығы. Зертханалық жұмыс "Антибиотиктер, антисептиктер және залалсыздандыру өнімдерін қолдануды зерттеу".</p>	<p>7.4.3.3 антибиотиктер, антисептиктер және залалсыздандыру өнімдерінің қолданылуын сипаттау</p>

	Вирустар. Жасушасыз құрылым иелері вирустардың құрылыс ерекшеліктері.	7.4.3.4 вирустардың тіршіліктің жасушасыз формасы екендігін түсіндіру
--	---	---

2) 8-сынып:

2-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімшелері	Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімшелері	Оқыту мақсаты
1-тоқсан		
4.2 Жасушалық биология	Жасуша – тірі ағзалардың құрылымдық негізгі өлшем бірлігі . Прокариот және эукариот жасушалардың құрылысы: ядроның болуы және орналасуы, жасуша қабырғасы, жасуша мембранасы, пластидтер, митохондрия, рибосомалар, Гольджи аппараты, вакуоль	8.4.2.2 прокариот және эукариот жасушалардың құрылысын салыстыру
	Өсімдік ұлпаларының әртүрлілігі: түзуші, жабын, негізгі, өткізгіш, механикалық, бөліп шығарушы ұлпа. Жануар ұлпаларының әртүрлілігі: эпителий, дәнекер, бұлшықет, жүйке. Зертханалық жұмыс "Өсімдіктер ұлпаларын жіктеу". Зертханалық жұмыс "Жануарлар ұлпаларын жіктеу"	8.4.2.1 өсімдіктер мен жануарлардың ұлпаларын классификациялау
4.1 Молекулалық биология	Жасушаның құрамындағы органикалық заттар. Мономерлер мен полимерлер арасындағы айырмашылық	8.4.1.1 биологиялық мысалдарды пайдаланып полимерлер мен мономерлер арасындағы айырмашылықты сипаттау
	Көмірсулар – энергия көзі. Глюкоза, сахароза, гликоген, крахмал, жасұнық пен хитиннің маңызы және қызметтері. Липидтердің қасиеттері мен қызметі. Липидтердің әртүрлілігі: майлар, фосфолипидтер, балауыз	8.4.1.2 көмірсулар мен липидтің құрылымы мен биологиялық қызметтерін сипаттау
	Нәруыздар, қасиеттері мен қызметтері	8.4.1.3 нәруыздардың биологиялық құрылымы мен қызметі
	Зертханалық жұмыс "Өсімдіктер бөлімдеріндегі ерекшелік белгілерді анықтау. Балдырлар, мүктәрізділер, қырықжапырактәрізділер, ашықтұқымдылар және жабықтұқымдылар	8.1.1.1 балдырлар, мүктер, қырықжапырақ тәріздестер, ашық және жабықтұқымдылар мысалында өсімдіктердің ерекшеліктерін сипаттау

<p>1.1 Тірі ағзалардың көп түрлілігі</p>	<p>Саңырауқұлақтар патшалығы. Зең саңырауқұлағы: мукор, пеницилл. Біржасушалы саңырауқұлақтар – ашытқы. Көпжасушалы саңырауқұлақтар. Қалпақшалы саңырауқұлақтар. Жеуге жарамды және улы саңырауқұлақтар</p>	<p>8.1.1.2 саңырауқұлақтардың негізгі белгілерін сипаттау</p>
	<p>Зертханалық жұмыс "Дара жарнақты және қосжарнақтылар өсімдіктер кластарының белгілерін зерттеу"</p>	<p>8.1.1.3 даражарнақты және қосжарнақты өсімдіктерді негізгі белгілеріне қарай ажырату</p>
	<p>Буынаяқтылар типі. Хордалылар типі. Сыртқы белгілеріне қарай салыстырмалы сипаттама Демонстрация "Хордалы жануарлар мен буынаяқтылардың ерекшелік белгілерін анықтау"</p>	<p>8.1.1.4 буынаяқтылар мен хордалы жануарлар кластарын ерекше белгілері бойынша тану</p>
<p>1.2 Қоректену</p>	<p>Жауын құртының, сиырдың және адамның асқорыту жүйесінің құрылысы. Модельдеу "Адамның, сиырдың және жауынқұртының" асқорыту жүйесінің құрылысын салыстыру</p>	<p>8.1.2.1 омыртқасыз (жауынқұрт), күйіс қайыратын (сиыр) жануарлар мен адамның ас қорыту жүйесінің құрылысын салыстыру</p>
	<p>Тістің құрылысы мен қызметі, сүт тістердің тұрақты тістерге ауысуы . Тіс гигиенасы. Адамның асқорыту жолдарының құрылысы. Асқорыту бездері. Асқорыту мүшелерінің қызметі</p>	<p>8.1.2.2 тістердің құрылысы, әртүрлі типтері мен қызметтері арасындағы байланысты және тісті күту ережелерін сипаттау; 8.1.2.3 адамның ас қорыту жүйесінің құрылысы мен қызметтері арасындағы өзара байланысты анықтау</p>
	<p>Тамақтану гигиенасы. Асқорыту мүшелерінің жұқпалы аурулары және олардың алдын алу. Тағамнан уланудың алдын алу. Алғашқы жәрдем шаралары. Ішек құрт ауруларының алдын алу</p>	<p>8.1.2.4 асқорыту жолы ауруларының себептерін және астан улану себебін ашу</p>
	<p>Дәрумендер және олардың маңызы. Суда еритін және майда еритін дәрумендер. Дәрумендердің тәуліктік мөлшері. Авитаминоз, гиповитаминоз және гипервитаминоз. А авитаминоздағы ақшам соқыр, В1 авитаминоздағы бери – бери ауруы, С авитаминоздағы қыркұлақ , Д авитаминоздағы мешел аурулары. Зертханалық жұмыс "Тағамдық заттар құрамынан С дәруменді анықтау"</p>	<p>8.1.2.5 адам ағзасындағы дәрумендердің маңыздылығын сипаттау; 8.1.2.6 құрамында дәрумендердің маңызды мөлшері бар азық-түлік тізімін жасау; 8.1.2.7 азық – түлік құрамындағы С дәруменін анықтау</p>
<p>2-тоқсан</p>		

1.3
Заттардың тасымалдануы

<p>Ағзаның ішкі ортасы және оның маңызы. Лимфа. Лимфа айналымы мен оның маңызы. Гомеостаз. Ағзаның ішкі ортасы: қан, лимфа, ұлпа сұйықтығы</p>	<p>8.1.3.5 лимфа жүйесін және қан, ұлпа сұйықтығы мен лимфа арасындағы өзара байланысты сипаттау</p>
<p>Қанның құрамы мен қызметі. Қан түйіршіктері: эритроциттер, лейкоциттер, тромбоциттер. Плазма. Қанның қызметі: транспорттық, гомеостаздық, қорғаныштық</p>	<p>8.1.3.1 қан құрамы мен қызметін сипаттау</p>
<p>Зертханалық жұмыс "Әр түрлі ағзалардың қан жасушаларын зерттеу". Қан жасушаларын формасына, мөлшеріне, санына және ядросының болуына қарай салыстыру</p>	<p>8.1.3.2 дайын микропрепараттар арқылы әр түрлі ағзалардың қан жасушаларының құрылыс ерекшеліктерін зерттеу</p>
<p>Иммунитет. Гуморальдық және жасушалық иммунитет. Лейкоциттердің түрлі типтері және олардың қызметтері. Т – және В- лимфоциттердің әрекет етуі</p>	<p>8.1.3.3 лейкоциттердің түрлі типтерінің қызметтерін сипаттау 8.1.3.4 гуморальдық және жасушалық иммунитетті салыстыру</p>
<p>Жұқпалы аурулар және олардың алдын алу: амёбалық қантышқак, фитофтороз, оба, күл, лейшмания, герпес</p>	<p>8.4.3.5 қарапайымдылар, саңырауқұлақтар, бактериялар мен вирустар қоздыратынмен туындайтын аурулардың ерекшеліктерін сипаттау және алдын алу шараларын сипаттау</p>
<p>Иммунитет. Иммунитеттің түрлері : туа пайда болған және жүре пайда болған иммунитет. Екпенің (вакцин) түрлері және оның жасанды иммунитетті қалыптастырудағы маңызы. Жұқпалы аурулардың алдын алу</p>	<p>8.1.3.6 аурудың алдын алудағы вакцинацияның рөлін бағалау</p>
<p>Қан топтары. Қан құю. Резус – фактор. Агглютинация. Резус – конфликт</p>	<p>8.1.3.7 агглютинация және резус-конфликт механизмдерін түсіндіру</p>
<p>Буылтық құрттардың (жауын құрт), ұлулардың, буынаяқтылардың және омыртқалылардың жүрегі және қантамырларының құрылысы мен қызметі</p>	<p>8.1.3.8 жануарлар жүрегінің құрылысы мен қантамырлар жүйелерінің маңызын сипаттау 8.1.3.9 қантамыр қабырғасының құрылысы мен олардың қызметі арасындағы байланысты орнату</p>
<p>Қантамырлар жүйесінің түрлері. Ашық және тұйық қанайналым жүйелері. Үлкен және кіші қанайналым шеңберлері. Адамның қанайналым жүйесі</p>	<p>8.1.3.10 жануарлардың қантамырлар жүйесі түрлерін сипаттау</p>

	Зертханалық жұмыс "Дене жаттығуларының жүрек жұмысына әсерін зерттеу"	8.1.3.11 дене жаттығуларының жүрек жұмысына әсерін зерттеу
	Жүрек-қантамырлар жүйесі аурулары (гипертония, инфаркт, тахикардия, ишемиялық ауру, атеросклероз, инсульт). Аурудың себептері: тұқым қуалайтын ауруларға бейімділік, салауатты өмір салтын дұрыс ұстанбау, т.б.	8.1.3.12 қантамыр жүйесі ауруларының себептері мен ауру белгілерін сипаттау; 8.1.3.13 жүрек қан-тамырлар ауруларын сипаттау
1.4 Тыныс алу	Альвеола мен қан арасындағы газ алмасу. Өкпедегі қанның оттекке қанығуы. Ұлпа мен қан арасындағы газ алмасу. Қанның көмірқышқыл газына қанығуы, жасушаның оттекке қанығуы	8.1.4.1 өкпе мен ұлпадағыгазалмасу механизмдерін сипаттау
	Тыныс алу және тыныс шығару механизмі. Кеуде қуысының құрылысы. Тыныс алуға және тыныс шығаруға қатысатын бұлшықеттер. Тыныс алу және тыныс шығарудағы көкеттің маңызы. Ауа жүретін жолдардағы қысымның өзгеруі	8.1.4.2 тыныс алу және тыныс шығару механизмін түсіндіру
	Тыныс алудың минуттық көлемі. Әр түрлі жастағы, физикалық дамыған, ер және әйел адамдардың өкпесінің тіршілік сыйымдылығы. Тынысалу қозғалыстарының жиілігі. Шылым шегудің өкпенің тіршілік сыйымдылығына әсері. Зертханалық жұмыс "Өкпенің тіршілік сыйымдылығын зерттеу"	8.1.4.3 өкпенің тіршілік сыйымдылығын анықтау және қалыпты жағдайдағы және дененің физикалық жүктемесі кезіндегі тыныс алудың минуттық көлемін анықтау.
3-тоқсан		
1.5 Бөліп шығару	Зәр шығару жүйесі мүшелерінің құрылысы (бүйрек, несеппағар, қуық, несеп жолы) мен қызметі. Бөліпшығару және сүзу мүшелері. Бүйректің құрылысы (қыртысты және мұлақ қабат, нефрон, пирамида, астауша, бүйрек өзекшелері)	8.1.5.1 дамның зәр шығару жүйесі мүшелерінің құрылысы мен қызметін сипаттау; 8.1.5.2 бүйректің құрылымдық бөліктерін танып білу
	Терінің маңызы, құрылысы мен қызметі. Тер бөлінудің реттелуі	8.1.5.3 терінің құрылысы мен оның бөліп шығарудағы маңызын сипаттау
	Тері ауруларының пайда болу себептері мен салдары (қышыма, теміреткі, безеу бөртпелері). Белгілері мен алдын алу шаралары	8.1.5.4 тері ауруларының себептерін сипаттау; 8.1.5.5 тері ауруларының алдын алу шараларын түсіндіру

1.6 Қозғалыс. 4.4 Биофизика	Адам қаңқасының құрылысы. Тірек-қимыл жүйесінің маңызы мен қызметі	8.1.6.1 тірек-қимыл жүйесінің қызметтерін сипаттау
	Сүйектің макро - және микроскопиялық құрылысы. Сүйектің химиялық құрамы. Зертханалық жұмыс "Сүйектің макро және микроскопиялық құрылысы". Демонстрация "Сүйектің химиялық құрамы"	8.1.6.2 сүйектің химиялық құрамын, макро және микроскопиялық құрылысын зерттеу
	Сүйектің байланыс түрлері: қозғалмайтын, жартылай қозғалмалы, қозғалмалы	8.1.6.3 сүйектердің байланыс түрлерін салыстыру
	Буынның құрылысы және қызметтері. Сүйек буындарының атқаратын қызметіне сәйкес бейімделуі	8.1.6.4 буынның әр түрлі типтерінің құрылысы және олардың қызметтерінің арасында байланыс орнату
	Бұлшықет ұлпаларының құрылысы мен қызметі (бірыңғай салалы, көлденең жолақты қаңқа, көлденең жолақты жүрек). Зертханалық жұмыс "Бұлшықет ұлпаларының құрылысын зерттеу" Адам денесінің бұлшықеттерін жіктеу	8.1.6.5 бұлшық ет ұлпасының түрлері мен олардың қызметтерін сипаттау 8.1.6.6 адам бұлшық еттерінің құрылысы мен бұлшықет топтарын оқып тану
	Гиподинамия. Сымбаттың бұзылуы және жалпақ жалпақтабандылықтың пайда болу себептері. Сымбаттың бұзылуы мен жалпақтабандылықтың алдын алу шаралары	8.1.6.7 гиподинамия салдарын атау; 8.1.6.8 сымбаттың бұзылуы және жалпақ жалпақтабандылықтың пайда болу себептерін анықтау
	Тік жүруге байланысты адам қозғалуының биомеханикалық ерекшеліктері. Тік жүруге байланысты адамның қаңқа құрылысының ерекшеліктері. Тік жүруге байланысты бұлшықеттің маңызы. Тік жүру кезіндегі дененің ауырлық орталығы. Адам денесіндегі иіндер	8.4.4.1 тік жүруге байланысты адам қозғалуының биомеханикалық ерекшеліктерін зерттеу; 8.4.4.2 тік жүрудегі бұлшық еттің маңызын атау
4-тоқсан		
	Көру мүшелерінің құрылысы. Көрудің маңызы. Көру қызметінің бұзылуы. Көру гигиенасы. Зертханалық жұмыс "Көру жітілігі мен көру аймағының шегін зерттеу"	8.1.7.1 көру мүшесінің құрылысын сипаттау; 8.1.7.2 көруді қабылдаудың ерекшеліктерін зерттеу және көру гигиенасы ережесін сипаттау; 8.1.7.3 көру мүшелерінің бұзылуын сипаттау
	Есту мүшесінің құрылысы. Естудің маңызы. Естудің бұзылуы	8.1.7.4 есту мүшесінің құрылысы мен маңызын сипаттау;

1.7 Координация және реттелу	себептері. Есту мүшесінің гигиенасы Зертханалық жұмыс "Дыбысты қабылдау ерекшеліктерін зерттеу". (құлақтың есту қабілетін анықтау)	8.1.7.5 естудің бұзылу себептерін сипаттау; 8.1.7.6 дыбысты қабылдау ерекшеліктерін зерттеу және есту гигиенасының ережелерін сипаттау
	Таяқшаның, құтышаның және түкті жасушалардың құрылымы мен қызметі. Зертханалық жұмыс "Соқыр дақты анықтау, түстердің аралсуына тәжірибе, дыбыстың ауа және сүйек арқылы өтуі"	8.1.7.7 көру және есту рецепторларының құрылымы мен қызметтерін сәйкестендіру
	"Гормондар", "Гуморальдық реттелу" ұғымдары. Эндокринді, экзокринді және аралас бездердің орналасуы және қызметі. Бездерден бөлінетін гормондар	8.1.7.8 эндокринді, экзокринді және аралас бездердің орналасқан жерлерін анықтау; 8.1.7.9 бездердің негізгі қызметтерін түсіндіру; 8.1.7.10 гормондардың маңызын сипаттау
	Эндокринді бездер қызметінің бұзылуынан туындаған аурулар (гипо- және гиперфункция)	8.1.7.11 эндокриндік бездер қызметінің бұзылуынан туындаған ауруларды атау
	Адам денесінде орналасқан тері рецепторлары (терморцепторлар, механорецепторлар, ноцицептор-лар). Зертханалық жұмыс "Тері сезімталдығын зерттеу"	8.1.7.12 адам денесіндегі рецепторлардың қызметін сипаттау; 8.1.7.13 терінің сезімталдығын зерттеу
	Жылықанды жануарлардың тұрақты температураны сақтауындағы терінің ролі. Температураға сезімталдық. Терморцепторлардың температураның өзгеруіне бейімделуі	8.1.7.14 жылықанды жануарлардың дене температураны сақтаудағы терінің ролін сипаттау

3) 9 сынып:

3-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімшелері	Ұзақ мерзімді жоспардың мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
2.1 Көбею	Митоз. Мейоз. Митоз бен мейоздың биологиялық маңызы	9.2.2.1 тірі ағзалардың тіршілік әрекетіндегі митоз бен мейоздың маңызын түсіндіру
	Жануарлардың көбею формалары. Жыныссыз көбею типтері. Жынысты көбею	9.2.1.2 жануарлардың көбею тәсілдерін салыстыру
		9.2.1.3 мүктер мен қырықжапырақтардың

	Мүктер мен қырықжапырақтардың тіршілік циклі. Гаметофит. Спорофит	мысалдарында жынысты және жыныссыз ұрпақтарының ерекшеліктерін түсіндіру
	Ашықтұқымды және жабықтұқымды өсімдіктердің тіршілік циклі	9.2.1.4 ашықтұқымды өсімдіктердің тіршілік циклінің ерекшеліктерін түсіндіру; 9.2.1.5 жабықтұқымды өсімдіктердің тіршілік циклінің ерекшеліктерін түсіндіру
2.3 Өсу және даму	Эмбрионалдық даму кезеңдері: бластула, гастрюла, нейрула. Ұлпалар мен мүшелердің дифференциялануы. Органогенез	9.2.3.1 эмбрионалдық даму кезеңдерін сипаттау; 9.2.3.2 әр түрлі ұрық жапырақшаларынан қалыптасатын ұлпалар мен мүшелердің дифференциялануын сипаттау
2.4 Тұқым қуалаушылық пен өзгергіштік заңдылықтары	Тұқым қуалаушылық пен өзгергіштіктің эволюциядағы маңызы.Өзгергіштік пен қоршаған орта жағдайларына бейімделгіштік арасындағы өзара байланыс	9.2.4.1 тұқым қуалаушылық пен өзгергіштіктің эволюциядағы ролін дәйектеу
	Қолдан сұрыптау және оның селекция үшін маңызы. Қолдан сұрыптау түрлері	9.2.4.2 ағзалар селекциясы үшін қолдан сұрыптаудың маңызын сипаттау
	Мәдени өсімдіктер мен үй жануарларының шығу орталықтары	9.2.4.3 мәдени өсімдіктер мен үй жануарларының шығу тегінің орталықтарын оқып білу
	Қазақстан территориясында кездесетін егістік дақылдар мен үй жануарларының қолтұқымдары. Маңызды белгілер	9.2.4.4 маңызды мәдени өсімдіктер іріктемелері мен үй жануарлары қолтұқымын сипаттау ; 9.2.4.5 мәдени өсімдіктердің және үй жануарларының маңызды белгілерін сипаттау
2-тоқсан		
3.1 Биосфера, экожүйе, популяция	Экожүйелердіңкомпоненттері. Су және құрлық экожүйелері. Модельдеу "Су және құрлық экожүйелерін салыстыру"	9.3.1.1 экожүйелердің жалпы құрылымының сызбасын жасау; 9.3.1.2 су және құрлық экожүйелерін салыстыру
	Популяцияның құрылымының негізгі сипаттамалары және ерекшеліктері. Ағзалардың тіршілікке қабілеттілігінің әртүрлі тәсілдері. (Тіршілікті сақтаудың К және r стратегиялары). "Жыртқыш-жемтік" қарымқатынас түрі. Популяция санының өзгеруі	9.3.1.3 популяцияның негізгі қасиеттерін және құрылымдық ерекшеліктерін сипаттау; 9.3.1.4 ағзалардың тіршілікке қабілеттілігінің әртүрлі тәсілдерін зерттеу; 9.3.1.5 жыртқыш-құрбан қарым-қатынасы мысалында популяция санының өзгеру себептерін анықтау
	Тірі ағзалардың өзара қарым-қатынас түрлері.	9.3.1.6 тірі ағзалардың өзара қарым-қатынас түрлерін сипаттау;

	Ағзалардың тікелей және жанама қарымқатынас түрлері. Қоршаған орта жағдайларының өзгерістеріне ағзалардың бейімделуі	9.3.1.7 тірі ағзалардың қоршаған ортаның өзгермелі жағдайларына бейімделу механизмдерін түсіндіру
3.2 Адам қызметінің қоршаған ортаға әсері	Адамның табиғаттағы ролі. Табиғатты тиімді пайдалану. Табиғатты қорғау. Биологиялық алуан түрлілікті сақтау. Дүниежүзілік Тұқым қоры	9.3.2.1 адамның айналадағы қоршаған ортаға тигізетін әсері неге күшее түскенін сипаттау; 9.3.2.2 биологиялық әртүрлілікті сақтаудың және қолдауды қажеттіктің себептерін негіздеу; 9.3.2.3 Дүниежүзілік Тұқым қорының маңызын бағалау
	Қазақстан Республикасының экологиялық проблемалары. Себептері мен салдарлары. Оларды шешу жолдары	9.3.2.4 Қазақстан аумағындағы экологиялық проблемалардың туындау себептерін түсіндіру; 9.3.2.5 Қазақстан аумағындағы экологиялық проблемалардың шешу жолдарын түсіндіру
3-тоқсан		
4.2 Жасушалық биология	Жасушаның негізгі компонент-терінің қызметтері. Жасуша құрылымдары: плазмалық мембрана, цитоплазма, ядро, эндоплазмалық тор, жасуша орталығы, рибосомалар, Гольджи аппараты мен лизосомалар, митохондрия, пластидтер, қозғалыс органоидтары, жасушаның қосындылары. Құрылыстары және атқаратын қызметтері	9.4.2.1 өсімдік және жануар жасушаларының негізгі бөліктерінің құрылысы мен қызметін түсіндіру
	Жасушалардың сызықтық ұлғаюын есептеу. Ұлғаю, актуальды өлшемі және суреттің нақты өлшемі. Өлшем бірліктерін СИ жүйесіне аудару (сантиметр-миллиметр-микромметр-нанометр). Модельдеу "Микрофотографияларды пайдаланып жасушаның сызықтық ұлғаюын есептеу"	9.4.2.2 микрофотографияны қолданып, жасушалардың сызықтық ұлғаюын есептеу
1.1	Әртүрлі түрлерді сипаттауда бинарлық номенклатураны қолдану. Зертханалық жұмыс "Анықтағыш көмегімен өсімдіктер мен жануарлар түрлерін (жергілікті регионның) анықтау"	9.1.1.1 әр түрлі түрлерді сипаттауда бинарлық номенклатураны қолдану; 9.1.1.2 өсімдіктер мен жануарлардың түрлерін ерекшелік белгілері бойынша танып білу (анықтағыш бойынша)
		9.3.1.1 популяция өсімінің экспоненциалдық және

Тірі ағзалардың көп түрлілігі. 3.1 Биосфера және экожүйе	Популяцияның өсуінің экспоненциалды және сигмоидты қисығы	сигмоидтік үлгілерінің қисық сызықтарының графиктерін талдау
	Экожүйедегі энергия тасымаланың тиімділігі. Энергия ағыны және қоректік тізбектер. Экологиялық пирамида түрлері	9.3.1.2 энергия ағымының тиімділігін есептеу; 9.3.1.3 энергия, биомасса және сандар пирамидаларын салыстыру
	Табиғаттағы көміртек пен азот айналымы. Биосферадағы биохимиялық үрдістер. Топырақ пен шөгінді жыныстар түзудегі тірі ағзалардың рөлі	9.3.1.4 азот пен көміртектің табиғаттағы айналымының сызбасын құру
3.2 Адам қызметінің қоршаған ортаға әсері	Пайдалы қазбаларды өндірудің қоршаған орта мен адам денсаулығына әсері	9.3.2.1 пайдалы қазбалар өндірудің және қайта өңдеудің қоршаған ортаға әсерін түсіндіру
	Пестицидтердің қоршаған орта мен адам денсаулығына әсері	9.3.2.2 пестицидтерді пайдаланудың қоршаған орта мен адам денсаулығына әсерін түсіндіру
	Жылыжай эффектісі (булану) және озон қабатының жұқаруы. Дүниежүзілік мұхит деңгейінің, су мен атмосфера температурасының көтерілуінің тірі ағзаларға әсері	9.3.2.3 парниктік эффектінің тірі ағзаларға әсерін түсіндіру; 9.3.2.4 озон қабатының бұзылуының себептері мен салдарын түсіндіру
1.2 Қоректену	Ыдырау үдерісі. Асқорыту ферменттерінің әсері. Асқорытудағы ферменттердің маңызы. Сіңіру және бөліп шығару	9.1.2.1 адамның асқорыту жолдарындағы үдерістерді сипаттау; 9.1.2.2 ас қорыту үдерісіндегі органикалық заттар мен сәйкесі ферменттердің арасындағы байланысты орнату
	Ферменттердің әсер ету механизмі . Ферменттің белсенді орталығы. Зертханалық жұмыс " Ферменттердің белсенділігіне әр түрлі жағдайлардың (температура, рН) әсерін зерттеу"	9.1.2.3 ферменттер механизмін оқып тану; 9.1.2.4 ферменттердің белсенділігіне әр түрлі жағдайлардың (температура, рН) әсерін зерттеу
	Өттің әсерінен майлардың эмульгациясы. Зертханалық жұмыс "Өттің әсерінен майлардың эмульгациялануын зерттеу"	9.1.2.5 өттің әсерінен майлардың эмульгациялануы үдерісін зерттеу
	Активті және пассивті тасымалдардың ұқсастығы мен айырмашылығы. Жасуша мембранасы арқылы тасымалдану. Белсенді тасымалдану кезіндегі энергияның жұмсалуды	9.1.3.1 активті және пассивті тасымалдарды салыстыру
	Сыртқы және ішкі факторлардың транспирацияға әсері. Зертханалық жұмыс "	

<p>1.3 Заттар тасымалы</p>	<p>Транспирация үдерісі кезіндегі сыртқы факторларды (температура, ылғалдылық пен су буының қысымы, ауа қозғалысын) зерттеу. Зертханалық жұмыс "Ішкі факторларды: Буландыратын беттің ауданы және бұл беттік ауданның өсімдік көлеміне қатынасының (кутикула мен лептесіктер) транспирация үдерісіне әсері"</p>	<p>9.1.3.2 өсімдіктердегі транспирация үдерісінің мәнін түсіндіру; 9.1.3.3 ішкі және сыртқы факторлардың транспирацияға әсерін зерттеу</p>
	<p>Сыртқы факторлардың флоэмада зат тасымалына әсері: температура , ылғалдылық, жарық</p>	<p>9.1.3.4 сыртқы факторлардың флоэма арқылы заттардың тасымалдануына әсерін зерттеу</p>
<p>4-тоқсан</p>		
<p>1.4 Тыныс алу</p>	<p>Анаэробты және аэробты тыныс алу. Анаэробты және аэробты тыныс салу үдерістерін химиялық реакция теңдеулерін қолданып қарастыру. Анаэробты және аэробты тыныс алудың тиімділіктері</p>	<p>9.1.4.1 тыныс алу реакциясының химиялық теңдеуін пайдалана отырып, анаэробты және аэробты тыныс алуды салыстыру; 9.1.4.2 анаэробты және аэробты тыныс алудың тиімділігін сипаттау</p>
	<p>Аэробты, анаэробты тынысалу үдерістерімен байланысты бұлшық еттердің қажуы. Аэробты және анаэробты тынысалуға физикалық жүктемелердің әсері</p>	<p>9.1.4.3 бұлшық еттердің қажу себептерін сипаттау; 9.1.4.4 бұлшықет қажуы және аэробты, анаэробты тыныс алу үдерістері арасындағы байланысты қарастыру</p>
<p>1.5 Бөліп шығару</p>	<p>Нефронның құрылысы және қызметі. Ультрафилтрация. Абсорбция және таңдамалы реабсорбция. Несептің құрамы. Филтрация мен кері филтрацияның себептері</p>	<p>9.1.5.1 нефронның құрылысы мен қызметін сипаттау; 9.1.5.2 филтрация және несептің түзілу үрдістерін сипаттау</p>
	<p>Бүйрек жұмысына әсер ететін факторлар: тамақтану рационы, дене температурасының күрт түсуі , дәрілік препараттар, созылмалы және инфекциялық аурулар (кариес, ірінді ангина т.б.)</p>	<p>9.1.5.3 бүйректің жұмысына әсер ететін факторларды сипаттау</p>
	<p>Зәр шығару жүйесінің гигиенасы. Бүйрек және зәр шығару жүйесінің аурулары: пиелонефрит, цистит, бүйрекке тастың жиналуы. Себептері және алдын алу шаралары</p>	<p>9.1.5.4 бүйрек және зәр шығару жүйесі ауруларының алдын алу жолдарын түсіндіру</p>
	<p>Құрлықта, шөлде, тұщы және тұзды суларда тіршілік ететін тірі ағзалардың зат алмасуының соңғы өнімдері. Құрамында азоты бар</p>	<p>9.1.5.5 құрамында азоты бар органикалық заттардың ыдырауын сипаттау; 9.1.5.6 әртүрлі ағзалардың мекен ету ортасы мен зат алмасудың</p>

	органикалық заттардың ыдырау өнімдері: аммиак, несепнәр, несеп қышқылы	соңғы өнімдері арасындағы байланысты орнату
--	--	---

4) 10 сынып:

4-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімшелері	Ұзақ мерзімді жоспардың мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
1.7 Координация және реттелу	Нейрондардың түрлері мен қызметтері. Жүйке ұлпасының қызметі (глиальды жасушалар). Аксондардың миеленді және миеленсіз қабықтары. Синапстар және медиаторлар. Модельдеу "Жүйке ұлпаларын зерттеу"	10.1.7.1 нейрондардың түрі және қызметін сипаттау; 10.1.7.2 жүйке жасушасының құрылысы мен қызметі арасындағы өзара байланысты орнату; 10.1.7.3 жүйке ұлпаларымен оның құрылымдық бөліктерінің қызметтерін талдау
	Миеленді, миеленсіз аксондарда жүйке импульстарының туындауы және өткізілуі. Өткізу жылдамдығы. Мембраналық потенциал, тыныштық потенциалы және әрекет потенциалы. Модельдеу "Жүйке импульстарының туындауы мен таралу жылдамдығын зерттеу"	10.1.7.4 мембраналық, тыныштық және әрекет потенциалдарын сипаттау; 10.1.7.5 жүйке импульсінің туындауы мен өтуін сипаттау
	Тірі ағзалардағы электрлік үдерістер. Электрорецепторлар және электрлі мүшелер	10.1.7.6 тірі ағзалардағы электрлік үдерістерді зерттеу; 10.1.7.7 электрлі мүшелерді сипаттау
	Тынысалу мен тыныс шығарудың реттелуі мысалында нейрогумо-ральдық реттелу механизмі. Жүйкелік және гуморальдық реттелуді салыстыру . Ағзаның күйзеліске бейімделуі	10.1.7.8 нейрогуморалды реттелудің механизмін түсіндіру; 10.1.7.9 тынысалу мен тыныс шығарудың реттелу мысалында нейрогуморальдық реттелу механизмін сипаттау
	Нейрокомпьютерлік интерфейс. Компьютер мен ми арасындағы ақпарат алмасу жүйесі	10.1.7.10 "компьютер-ми" интерфейс технологиясының ерекшеліктерін оқып білу
	Гомеостазды тұрақты ұстаудың механизмдері	10.1.7.11 ағзаның ішкі ортасының тұрақтылығын ұстаудағы гомеостазды сақтаудың механизмін түсіндіру
	Өсімдіктердің өсуі мен дамуын реттеуші. Зертханалық жұмыс " Ауксиннің өсімдіктерге әсерін зерттеу"	10.1.7.12 фитогормондардың түрлерін сипаттау; 10.1.7.13 өсімдіктердің өсуі мен дамуына әсер ететін заттардың әрекетін талдау
	2-тоқсан	
	Бұлшық еттің жұмысы.	

1.6 Қозғалыс	Демонстрация " Негізгі бұлшық еттердің жұмысын өзіндік бақылау, иық белдеуінің қол қозғалысындағы рөлі.Бұлшықет қозғалысын реттеу" Зертханалық жұмыс "Статикалық және динамикалық жұмыс кезіндегі бұлшық еттің қажуын зерттеу"	10.1.6.1 қол бұлшық еттерінің максималды жұмыс күшін және күшке төзімділігін зерттеу; 10.1.6.2 иық белдеуінің қол қозғалысындағы рөлін сипаттау; 10.1.6.3 бұлшық еттің жиырылу жиілігіне бұлшықет жұмысының тәуелділігін зерттеу
4.1 Молекулалық биология	Дезоксирибонуклеин қышқылының молекулалық құрылысының принциптері:нуклеотидтердің комплементарлығы. Модельдеу "Дезоксирибонуклеин қышқылы" молекуласын құру"	10.4.1.2 дезоксирибонуклеин қышқылының молекуласының қос шиыршықты құрылымын сипаттау ; 10.4.1.3 дезоксирибонуклеин қышқылының құрылымдық қағидалары негізінде үлгілеу
2.2 Жасушалық цикл	Интерфаза. Интерфаза кезеңдері: G1, S және G2	10.2.2.1 жасуша айналымының интерфаза кезіндегі жүретін үдерістерді түсіндіру; 10.2.2.2 интерфаза кезеңдерін сипаттау
	Митоз. Митоз фазалары. Зертханалық жұмыс "Пияз тамыр ұшындағы жасушалардан митозды зерттеу"	10.2.2.3 митоздың кезеңдерін сипаттау
	Митоз. Митоз фазалары. Мейоз бен митозды салыстыру. Модельдеу "Митоз кезеңдерінің зерттеу"	10.2.2.4 мейоз кезеңдерін сипаттау ; 10.2.2.5 митоз және мейоз үдерістерін салыстыру
3-тоқсан		
2.4	Мендель ашқан белгілердің тұқымқуалау заңдылықтары. Тұқымқуалаушылықты зерттеудің гибридологиялық әдісі	10.2.4.1 генетиканың дамуы мен қалыптасуындағы Мендель зерттеулерінің рөлін бағалау
	Тұқымқуалаушылық заңдылықтарының цитологиялық негіздері. Гаметалар тазалығы және оның цитологиялық негіздемесі. Моногибридті және дигибридті будандастыру. Басымдылық заңы. Ажырау заңы	10.2.4.2 моногибридті будандастырудың цитологиялық негіздерін дәлелдеу және есептер шығару; 10.2.4.3 дигибридті будандастырудың цитологиялық негіздерін дәлелдеу және есептер шығару
	Аллельді гендердің әрекеттесуі: толықжәне толымсыз. Доминантты-лық белгілердің пайда болуы. Талдаушы шағылыстыру ұғымы мен оның практикалық маңызы	10.2.4.4 толық және толымсыз доминанттылықты салыстыру; 10.2.4.5 талдаушы будандастыру-дың маңыздылығын бағалау
	Жыныс генетикасы. Жынысты анықтаудың генетикалық механизмі. Жыныспен тіркесіп	10.2.4.6 жынысты анықтау теориясын сипаттау;

Тұқым қуалаушылық пен өзгергіштік заңдылықтары	тұқымқуалау. Гемофилия және дальтонизм	10.2.4.7 жынысты анықтау кезінде хромосомалардың рөлін түсіндіретін сызба жасау
	Адам қан топтарының тұқымқуалау заңдылықтары. Резус-фактор	10.2.4.8 адамның қан тобының тұқымқуалауын және қан топтарын анықтау механизмін түсіндіру
	Адам генетикасы. Адамның тұқым-қуалау белгілерін зерттеу әдістері. Адамның генетикалық аурулары-ның алдын алу. Модельдеу "Адамның генеалогиялық шежіре ағашын құру"	10.2.4.9 адам генетикасын зерттеудің негізгі әдістерін сипаттау; 10.2.4.10 шежіре сызбасын құру
	Өнімділікті арттыратын заманауи ауыл шаруашылық технологиялары. Өнімділігі жоғары ауыл шаруашылықты жүргізудің жаңа баламалы жолдары	10.2.4.11 мәдени өсімдіктердің өнімділігін арттыру үшін заманауи ауылшаруашылық технологияларды қолданылуын зерттеу
4.3 Микробиология және биотехнология	Биотехнологиялық үдерістің жалпы сызбасы және биотехнологияда алынатын өнімдері (медицинада, өнеркәсіпте және ауылшаруашылықта). Инсулин өндірісі	10.4.3.1 инсулин өндіру мысалында биотехнологиялық үдерістің жалпы сызбасын сипаттау; 10.4.3.2 биотехнологияда өндірілетін өнімдерге мысал келтіру
2.1 Көбею	Адамның жыныс жүйесінің құрылымы мен қызметі	10.2.1.1 адамның жыныс жүйесінің құрылысын сипаттау
	Зертханалық жұмыс "Аталық және аналық гаметалардың құрылысын зерттеу"	10.2.1.2 аталық және аналық жыныс жасушаларының құрылысын зерттеу
	Екінші реттік жыныстық белгілер. Ұлдар мен қыздардың жыныстық жетілуі. Биологиялық және әлеуметтік жетілу	10.2.1.3 жыныстық жетілу кезеңіндегі екінші реттік жыныстық белгілердің дамуын сипаттау
	Менструалдық цикл: менструалдық циклындағы эстроген мен прогестерон гормондарының маңызы	10.2.1.4 менструалдық цикл мен эстроген және прогестеронның маңызын сипаттау
	Контрацепция түрлері және олардың қолданылуы мен маңызы	10.2.1.5 контрацепцияның маңызы мен түрлерін түсіндіру
	Жыныстық жолмен берілетін аурулар: жүре пайда болған иммундық дефицитінің синдромы (ЖИТС), сифилис, гонорея, гепатит В,С. Алдын алу шаралары	10.2.1.6 жыныстық жолмен таралатын аурулардың салдары мен алдын алу шараларын түсіндіру
4-тоқсан		10.2.3.1 ұрықтың дамуындағы плацентаның маңызын түсіндіру;

<p>2.3 Өсу және даму</p>	<p>Құрсақта даму. Ұрықтық дамудың алғашқы кезеңдері. Ұрықтың қалыптасуы мен дамуы</p>	<p>10.2.3.2 эмбрион мен ұрықтың дамуын салыстыру</p>
<p>2.5 Эволюциялық даму</p>	<p>Шылым шегу, есірткі мен ішімдіктің адам ұрығының дамуына тигізетін әсері</p>	<p>10.2.3.3 адам ұрығының дамуына шылым шегу, алкоголь мен басқа есірткілер әсерінің салдарын түсіндіру</p>
	<p>Жердегі тіршіліктің пайда болуы кезеңдері</p>	<p>10.2.5.1 Жердегі тіршіліктің дамуының негізгі кезеңдерін оқып білу; 10.2.5.2 Жердегі тіршіліктің даму кезеңдерін салыстыру; 10.2.5.3 Жердегі тіршіліктің даму кезеңдерін сипаттау</p>
	<p>Эволюциялық ұғымдардың қалыптасуы және дамуы. Ч.Дарвиннің эволюциялық ілімінің негізгі қағидалары. Эволюцияның қазіргі заман теориясының пайда болуы</p>	<p>10.2.5.4 К. Линней мен Ж.Б. Ламарк еңбектерінің негізгі қағидаларын оқып зерттеу; 10.2.5.5 эволюция ілімінің қалыптасуындағы. Ч.Дарвин еңбектерінің рөлін түсіндіру; 10.2.5.6 эволюцияның қазіргі заман теориясының пайда болуын сипаттау</p>
	<p>Эволюцияның қозғаушы күштері. Табиғи сұрыпталу нәтижесіндегі бейімделушілік. Эволюциялық үдерістегі өзгергіштіктің (мутация-лық, комбинативтік) рөлі. Табиғи сұрыпталу, оның түрлері (қозғаушы және тұрақтандырушы). Тіршілік үшін күрес (түршілік, тұраралық). Модельдеу "Бейімделгіштікті табиғи сұрыпталу нәтижесі ретінде зерттеу (көбелек)"</p>	<p>10.2.5.7 эволюцияның қозғаушы күштерін сипаттау; 10.2.5.8 табиғи сұрыпталуды сипаттау; 10.2.5.9 ағзалардың бейімделудегі табиғи сұрыпталудың рөлін сипаттау</p>
<p>"Түр" ұғымының анықтамасы. Түр-дің құрылымы. Түр критерийлері. "Түр түзілу" ұғымы. Түр түзілудің тәсілдері мен механизмдері</p>	<p>10.2.5.10 түрдің құрылымы мен критерийлерін сипаттау; 10.2.5.11 түр түзілу үдерісін түсіндіру</p>	

Қазақстан Республикасының
Білім және ғылым министрі
2022 жылғы 1 сәуірдегі
№ 123 бұйрығына
36-қосымша
Қазақстан Республикасы Білім
және ғылым министрінің
2013 жылғы 3 сәуірдегі
№ 115 бұйрығына
673-қосымша

Тірек-қозғалыс аппараты бұзылған білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "Физика" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Тірек-қозғалыс аппараты бұзылған білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "Физика" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі – Бағдарлама) Қазақстан Республикасының "Білім туралы" Заңының 5-бабы 6) тармақшасына сәйкес әзірленген.

2. Бағдарлама мақсаты: білім алушылардың ғылыми дүниетанымдық негіздерін, әлемнің жаратылыстанымдық-ғылыми бейнесін тұтастай қабылдауын, өмірде маңызды практикалық мәселелерді шешуде табиғат құбылыстарын бақылау, жазу, талдау қабілеттерін қалыптастыру.

3. Бағдарлама міндеттері:

1) білім алушылардың әлемнің заманауи физикалық бейнесінің негізінде жатқан заңдылықтар мен принциптер туралы іргелі білімді, табиғатты танудың ғылыми әдістерді меңгеруіне ықпал ету;

2) білім алушылардың интеллектуалдық, ақпараттық, коммуникативтік және рефлексивтік мәдениетін дамытуға, физикалық экспериментті және зерттеу жұмыстарын орындау дағдыларын қалыптастыру;

3) оқу және зерттеу қызметіне жауапкершілікпен қарауға тәрбиелеу;

4) меңгерген дағдыларды табиғат ресурстарын пайдалану мен қоршаған ортаны қорғауда, қоғам мен адам өмірінің қауіпсіздігін қамтамасыз етуде қолдану.

4. Түзете-дамыту міндеттері:

1) білім алушының тұлғалық танымдық саласын дамыту: сезіну, қабылдау, есте сақтау, ойлау, қиял;

2) зертханалық жұмыстар мен тәжірибелік тапсырмаларды орындау барысында визуалды-кеңістіктік танып білуді қалыптастыру;

3) білімді игеруді қамтамасыз ету үшін, теориялық ойлау элементтерін қалыптастыру: ұғымдар, пайымдаулар, тұжырымдар;

4) ойлау әрекетін дамыту: талдау және синтез операциялары, негізгі ойды анықтау, логикалық және себеп-салдарлық байланыстарды құру, ойлаудың жоспарлау функциясы, дәлелді ойлау қабілеті, ойын дәйекті, дәл және нақты білдіру;

5) бақылау, кеңістіктік қиялды дамыту;

6) бұлшықет тырысуы мен эмоционалды қысылудың төмендеуі;

7) көріп қабылдауды дамыту (кестеде, диаграммада бейнеленгенді қабылдау және түсіну);

8) сөйлеудегі оқшаулауды, күмәнді жеңу үшін жағдай жасау (көзқарасты білдіру, гипотезаны қорғау және дәлелдеу, басқа адамдардың пікірін құрметтеу, көшбасшылық қасиеттердің көрінісі);

9) білім алушылардың жеке тұлғалық қасиеттерін, эмоционалды ерік- жігер өрісін дамыту: өзін-өзі бақылау дағдысы, табандылық және шыдамдылық, өз сезімдерін білдіру қабілеті.

2-тарау. Оқу процесін ұйымдастырудағы педагогикалық тәсілдер

5. Тірек-қозғалыс аппараты бұзылған білім алушылар үшін "Физика" пәні бойынша оқу процесін ұйымдастыруда қолданылатын педагогикалық тәсілдер: әрекеттік тәсіл, сараланған тәсіл, коммуникативтік тәсіл, тұлғаға бағытталған тәсіл, түзету-дамытушылық, жеке-дара әсер ету тәсілі.

6. Әрекеттік тәсілі - білім алушы білімді дайын түрде емес, оны өзі ізденіп табады, оқу іс-әрекетінің мазмұны мен формаларын түсінеді, оның нормалар жүйесін түсініп, қабылдайды және оларды жетілдіруге белсенді қатысады, бұл оның білімін, оқу дағдылары мен біліктерін белсенді, әрі сәтті қалыптастыруға ықпал етеді. "Физика" пәнін оқу барысында білім алушы ғалым физиктердің өмірбаянын, ашқан жаңалықтары мен жетістіктерін өз бетінше зерделейді.

7. Сараланған тәсіл-бұл тірек-қозғалыс аппараты бұзылған білім алушыларға әртүрлі оқу жағдайларын жасау, бастысы ол үш негізгі қағидаға негізделген: еркіндік, дербестік, ынтымақтастық.

8. Коммуникативті тәсіл білім алушыларды ақпаратпен сауатты жұмыс істеуге, ақпараттың әртүрлі түрлерін білуге, коммуникативті болуға, әртүрлі мәселелерді шешуде бірлесіп жұмыс істеуге, әртүрлі мәселелер бойынша пікірталастар жүргізуге, өз ұстанымдарын білдіруге үйретеді.

9. Тұлғаға бағытталған тәсіл - білім алушыларды оқытуда келесі ерекшеліктерін ескере отырып жүзеге асырылады:

- 1) жас, зияткерлік, психологиялық, физиологиялық;
- 2) бағдарламалық материалдың күрделілігінің түрлі деңгейіне бағытталған білім беру қажеттіліктері;
- 3) білімі мен қабілеті бойынша.

10. Түзету-дамыту бағытын іске асыру барысында ескерілетін: ойлау процестерінің пассивтілігі, танымдық белсенділіктің төмендігі, ойлаудың жалпылама және дерексіз функциясының әлсіздігі, сөйлеу тіл дамуындағы артта қалушылық. Оқу пәнінің түзету бағыты "Физика" сабақтарында сөйлеу тілін және қозғалыс саласын дамыту, зейін, есте сақтау, ойлау тәрізді психикалық процестерді түзету бойынша жұмыстардың үйлесуінде.

11. Дамытушылық оқыту балалардың жеке және жас ерекшеліктерін ескере отырып, тірек-қозғалыс аппараты бұзылған білім алушының жеке қасиеттерінің жиынтығын

бірлікте дамытуға бағытталған, шаршау мен шамадан тыс жұмыстың алдын алу үшін, іс-әрекеттің кезектесіп алмасуы, білім алушылардың қозғалыс әдістерін игеруіне ықпал етіп, өзінің оқу іс-әрекетін жоспарлауға және оны басқаруға үйретеді.

12. Жеке-дара әсер ету қағидаты оқу материалын игеру барысында тірек-қимыл аппараты бұзылған білім алушыларда сөйлеу тілінің психикалық даму ерекшеліктерінің болуы, меңгерілетін білім сапасына әсер ететіндіктен: әрбір білім алушыға мұғалім оның мүмкіндіктеріне сәйкес келетін оқу материалын іріктеумен негізделеді. Бұл ретте оқу жұмысының қарқыны, дербестік дәрежесі, оқытудың әдістері мен тәсілдері өзгеріп, түрленіп отырады. Жеке оқыту дербес танымдық іс-әрекет дағдылармен бірге, өзін-өзі тәрбиелеуге деген қажеттілік пен дайындықты қалыптастыруға ықпал етеді.

13. Оқыту барысында оқу процесін ұтымды ұйымдастыруға, нәтижелілікті және оқуға деген ынтаны арттыруға мүмкіндік беретін заманауи білім беру технологиялары қолданылады:

1) проблемалық оқыту технологиясы оқушылардың шығармашылық ойлау белсенділігін арттырады, танымдық қызығушылықты қалыптастырады. Жаңа материалды түсіндіру барысында сәйкессіздік пен тосыннан күтпеген жағдаяттар жиі қолданылады;

2) ақпараттық-коммуникациялық технологиялар. Физика сабақтарындағы қолданылатын компьютерлік технологиялар: оқу материалын зерттеуде мультимедиялық технологияларды қолдану; компьютерлерді қарқынды пайдалану; физиканың басқа оқу пәндерімен пәнаралық байланыстарын іске асыру; өзіндік іздестіру және зерттеу жұмысының әдістерін әзірлеу; Интернетті пайдалана отырып, зерттелетін материал шеңберінде ақпаратты іздеу және өңдеу; есептерді шешу үшін электрондық кестелерді пайдалану; виртуалды зертханалық жұмыстарды жүргізуді көздейді;

3) ғылыми-зерттеу және жобалау әрекеті. Білім алушылардың жобалау әрекеті, есте сақтау процесі ретіндегі оқудан, дербес танымдық іс-әрекетке көшуге мүмкіндік береді. Жоба – алғашқы идеядан бастап, материалдық іске асыруға дейінгі оқушының өзіндік шығармашылық жұмысы.

4) интерактивті оқыту - бұл диалогтық оқыту, оның барысында мұғалім мен білім алушының өзара әрекеті жүзеге асырылады. Интерактивті оқытудың маңыздылығы барлық білім алушылардың таным процесіне тартылатындығында, олардың өздері білетін, ойлайтын жағдайларды түсініп және рефлексия жасауға мүмкіндігі бар. Әрбір білім алушы өзінің ерекше жеке үлесін қосады, білімі мен идеяларымен алмасады;

5) шығармашылық міндеттерді орындау: бұл ақпараттық білім беруді ұйымдастыру түрі, онда берілген шарт пен белгісіз мәліметтермен қатар, білім алушыларға жеке әлеуетін жүзеге асыруға және қажетті білім беру материалын меңгеруге бағытталған өзіндік шығармашылық әрекеті туралы нұсқау беріледі.

14. Оқыту әдісі ретінде ойын формаларын қолдану оқушылардың танымдық қызығушылықтарын арттыруға ықпал етеді. Ұжымдық қызмет түрлерін ұйымдастыруға бағытталған ойын тәсілдері, білім алушылардың топтың басқа мүшелерінің пікірін құрметтеуге үйретеді, түпкілікті нәтижелерді болжауға, іс-әрекеттерді өз бетінше жоспарлауға, мақсатқа жету әдістерін анықтауға әсер етеді.

15. "Физика" пәні бойынша бағдарлама жүйелілік және бірізділік қағидаты бойынша құрылған:

1) пәннің барлық тақырыптары мен бөлімдері бір-бірімен байланысты, материалды жүйелі оқу барысында білім мен дағды жаңа мазмұнмен байытылып, 7-сыныпта оқушылардың алған білімдері негізінде дамиды;

2) оқу процесінде практикалық дағдылар мен біліктер қалыптасады, 7-ден 10-сыныпқа дейінгі физика курсы оқып-үйрену барысында практикалық сабақтар қарастырылған, онда білім алушылар зертханалық жұмыстарды жүргізеді және практикалық маңызы бар сұрақтары шешеді;

3) жалпы білім беретін мектептің бағдарламасымен салыстырғанда пән бойынша оқу мерзімі бір жылға ұзарырақ, осыған байланысты 7 және 8-сыныптарда бағдарламалық материалдың мазмұны қайта бөлінеді. 7-сыныптың "Сақталу заңдары", "Механика" бөлімінің "Статика" және "Астрономия негіздері" бөлімінің "Жер және ғарыш" кіші бөлімдері 8-сыныптың бағдарламалық материалына көшірілді. "Электр және магнетизм" бөлімінің және "Геометриялық оптика" бөлімінің "Электростатика негіздері", "Электр тогы", "Магнит өрісі", "Электромагниттік тербелістер мен толқындар" 8 бөлімдері кейінгі кезеңдерге ауыстырылды. Бұл бөлімдер 9-сыныптың бағдарламалық материалының мазмұнында көрсетілген және олар өз кезегінде нақты материалды егжей-тегжейлі көрсетуді қажет етеді.

16. Жалпы оқу процесі жаңа материалды оқып-үйренуде, өткенді бекіту кезінде де ауызша және жазбаша жұмыс түрлерін ұтымды үйлестіруге бағытталған. Бекіту жұмысы сабақ барысында, сонымен қатар үй тапсырмасын орындау кезінде де жүзеге асырылады. Үй тапсырмасын оқушыларға түсіндірумен қоса, жеңілдетілген нұсқасын беру қажет. Білім алушылардың дайындық деңгейіне байланысты үй тапсырмаларын саралау талап етіледі.

3-тарау. "Физика" пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

17. "Физика" пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

- 1) 7-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 68 сағатты;
- 2) 8-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 68 сағатты;
- 3) 9-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 68 сағатты;
- 4) 10-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 68 сағатты құрайды.

18. Бағдарламаның мазмұны келесі бөлімдерді қамтиды:

- 1) "Физикалық шамалар мен өлшеулер";

- 2) "Механика";
- 3) "Жылу физикасы";
- 4) "Электр және магнетизм";
- 5) "Геометриялық оптика";
- 6) "Кванттық физика элементтері";
- 7) "Астрономия негіздері";
- 8) "Әлемнің қазіргі физикалық бейнесі".

19. "Физикалық шамалар мен өлшеулер" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

- 1) физика – табиғат туралы ғылым;
- 2) физикалық шамалар;
- 3) физикалық өлшеулер.

20. "Механика" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

- 1) кинематика негіздері;
- 2) динамика негіздері;
- 3) сақталу заңдары;
- 4) статика;
- 5) тербелістер мен толқындар.

21. "Жылу физикасы" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

- 1) молекулалы-кинетикалық теория негіздері;
- 2) термодинамика негіздері.

22. "Электр және магнетизм" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

- 1) электростатика негіздері;
- 2) электр тогы;
- 3) магнит өрісі;
- 4) электромагниттік толқындар және тербеліс.

23. "Геометриялық оптика" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

- 1) геометриялық оптика заңдары.

24. "Кванттық физика элементтері" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

- 1) атом мен атом ядросының құрылысы;
- 2) радиоактивтілік;
- 3) элементар бөлшектер.

25. "Астрономия негіздері" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

- 1) Жер және Ғарыш;
- 2) астрофизика элементтері.

26. "Әлемнің қазіргі физикалық бейнесі" бөлімі:

- 1) "физиканың дүниетанымдық мәні" бөлімшесінен тұрады

27. 7 сыныпқа арналған "Физика" пәнінің базалық мазмұны:

- 1) "Физика – табиғат туралы ғылым". Физика – табиғат туралы ғылым; табиғатты зерттеудің ғылыми әдістері. "Физикалық шамалар мен өлшеулер". Халықаралық

бірліктер жүйесі; скаляр және векторлық физикалық шамалар; өлшеулер мен есептеулердің дәлдігі; үлкен және кіші сандарды ықшамдап жазу. Зертханалық жұмыс: № 1 зертханалық жұмыс: кішкентай денелердің өлшемін анықтау; № 2-зертханалық жұмыс: физикалық шамаларды өлшеу; Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; аспап шкаласындағы бөліктің құнын анықтау.

2) "Механикалық қозғалыс". Механикалық қозғалыс және оның сипаттамалары; санақ жүйесі; механикалық қозғалыстың салыстырмалылығы; түзусызықты бірқалыпты және бірқалыпсыз қозғалыстар; жылдамдық және орташа жылдамдықты есептеу; әртүрлі механикалық қозғалыстардың графиктік көрінісі. Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; координатаның уақытқа тәуелділік графигін зерттеу;

3) "Тығыздық". Масса және денелердің массасын өлшеу; дұрыс және дұрыс емес пішінді денелердің көлемін өлшеу; заттың тығыздығы және тығыздықтың өлшем бірлігі; тығыздықты есептеу; № 3 зертханалық жұмыс: сұйықтар мен қатты денелердің тығыздығын анықтау. Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; электрондық және иіндік таразыларды қолданып, әр түрлі денелердің массасын анықтау; мензуркадағы сұйықтық көлемін анықтау;

4) "Денелердің өзара әрекеттесуі". Инерция құбылысы; күш; тартылыс құбылысы және ауырлық күші; салмақ; деформация; серпімділік күші, Гук заңы; үйкеліс күші; үйкеліс әрекетін техникада ескеру; бір түзу бойымен денеге әсер еткен күштерді қосу. № 4 зертханалық жұмыс: серпімді деформацияларды зерделеу; № 5 зертханалық жұмыс : сырғанау үйкеліс күшін зерттеу; Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; динамометр көмегімен өлшеу; ауырлық күшін зерттеу; түрлі денелердің созылуын зерттеу;

5) "Қатты денелер, сұйықтар және газдардағы қысым". Газдардың, сұйықтардың және қатты денелердің молекулалық құрылымы; қатты денелердегі қысым; сұйықтар мен газдардағы қысым, Паскаль заңы; қатынас ыдыстар; гидравликалық машиналар; атмосфералық қысым, атмосфералық қысымды өлшеу; манометрлер, сорғылар; кері итеруші күш. № 6 зертханалық жұмыс: Архимед заңын зерделеу; № 7 зертханалық жұмыс: дененің сұйықта жүзу шарттарын анықтау; Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; кез-келген пішінді қатынас ыдыстардағы бірдей және әртүрлі сұйықтардың беттерінің орналасуын зерттеу; атмосфералық қысымның бар екендігін зерттеу;

28. 8 сыныпқа арналған "Физика" пәнінің базалық мазмұны:

1) "Жұмыс және қуат". Механикалық жұмыс; қуат. Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; жұмыстың мәнін график бойынша анықтау; ауырлық күші мен үйкеліс күшінің жұмысын салыстыру; транспорт түрлерінің қуатын бағалау;

2) "Энергия". Кинетикалық энергия; потенциалдық энергия; энергияның сақталуы және басқа түрге айналуы. Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; үстел теннисіне арналған шариктің тебілу биіктігін анықтау;

3) "Жай механизмдер". Жай механизмдер; дененің массалық центрі; иіндіктің тепе-теңдік шарты; пайдалы әрекет коэффициенті. № 8 зертханалық жұмыс: Жазық фигураның массалар центрін анықтау; № 9 зертханалық жұмыс: иіндіктің тепе-теңдік шарттарын анықтау; № 10 зертханалық жұмыс: көлбеу жазықтықтың пайдалы әрекет коэффициентін анықтау. Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; түсірілген күштің айналу осіне дейінгі қашықтыққа тәуелділігін зерттеу;

4) "Жер және Ғарыш". Аспан денелері туралы ғылым; Күн жүйесі; Күнтізбе негіздері (тәулік, ай, жыл).

5) "Жылулық құбылыстар". Жылулық қозғалыс, броундық қозғалыс, диффузия; температура, оны өлшеу тәсілдері, температураның шкалалары; ішкі энергия, ішкі энергияны өзгерту тәсілдері; жылуөткізгіштік, конвекция, сәуле шығару; табиғаттағы және техникадағы жылу берілу; жылу құбылыстарының тірі ағзалардың өмірлеріндегі ролі; жылу мөлшері, заттың меншікті жылу сыйымдылығы; отынның энергиясы; отынның меншікті жану жылуы; жылу үдерістеріндегі энергияның сақталу және басқа түрге айналу заңы. №1 зертханалық жұмыс: әртүрлі температурадағы суларды араластырғандағы жылу мөлшерлерін салыстыру; Практикалық жұмыстар: денені қыздыру үшін қажетті немесе оны суытқанда бөлінетін жылу мөлшерін есептеу; заттың меншікті жылу сыйымдылығын анықтау; заттың агрегаттық күйлері өзгерген кездегі жылу мөлшерін есептеу; заттың меншікті жылу сыйымдылығын анықтау; жылу мөлшерінің дене массасына тәуелділігін зерттеу; жылу мөлшерінің қыздыру температурасына тәуелділігін зерттеу; әртүрлі отынның жану тиімділігін бағалау;

6) "Заттың агрегаттық күйлері". Қатты денелердің балқуы және қатаюы, балқу температурасы, меншікті балқу жылуы; булану және конденсация; қаныққан және қанықпаған булар; қайнау, меншікті булану жылуы; қайнау температурасының атмосфералық қысымға байланыстылығын анықтау. №2 зертханалық жұмыс: мұздың меншікті балқу жылуын анықтау; Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; заттың фазалық ауысу графигін зерттеу; мұздың балқу температурасын зерттеу; булану жылдамдығының әртүрлі факторларға тәуелділігін зерттеу;

7) "Термодинамика негіздері". Термодинамиканың бірінші заңы, газдың және будың жұмысы; жылу үдерістерінің қайтымсыздығы, термодинамиканың екінші заңы; жылу қозғалтқыштары; жылу қозғалтқыштарының пайдалы әрекет коэффициенті; жылу машиналарын пайдаланудағы экологиялық мәселелер. Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; ішкі энергияның механикалық энергияға айналуын зерттеу; жылулық тепе-теңдік орныққандағы энергияның сақталу заңын зерттеу;

26. 9 сыныпқа арналған "Физика" пәнінің базалық мазмұны:

1) "Кинематика негіздері". Механикалық қозғалыс; векторлар және оларға амалдар қолдану, вектордың координаталар осьтеріне түсірілген проекциялары; түзусызықты теңайнымалы қозғалыс, үдеу; түзусызықты теңайнымалы қозғалыс кезіндегі жылдамдық және орын ауыстыру; дененің еркін түсуі, еркін түсу үдеуі; қисықсызықты қозғалыс; материялық нүктенің шеңбер бойымен бірқалыпты қозғалысы; сызықтық және бұрыштық жылдамдықтар; центрге тартқыш үдеу. №1 зертханалық жұмыс: теңүдемелі қозғалыс кезіндегі дененің үдеуін анықтау; №2 зертханалық жұмыс: горизонталь лақтырылған дененің қозғалысын зерделеу; Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; денелердің қозғалысын сипаттау тәсілдері; қозғалыстың салыстырмалылығы;

2) "Астрономия негіздері". Жұлдызды аспан; аспан сферасы, аспан координаталарының жүйесі; әртүрлі географиялық ендіктегі аспан шырақтарының көрінерлік қозғалысы, жергілікті, белдеулік және бүкіләлемдік уақыт; Күн жүйесіндегі ғаламшарлардың қозғалыс заңдары; Күн жүйесі денесіне дейінгі ара қашықтықты параллакс әдісімен анықтау;

3) "Электростатика негіздері". Денелердің электрленуі, электр заряды; өткізгіштер мен диэлектриктер; электр зарядының сақталу заңы; қозғалмайтын зарядтардың өзара әрекеттесуі; Кулон заңы, элементар электр заряды; электр өрісі, электр өрісінің кернеулігі; электр өрісінің потенциалы және потенциалдар айырымы, конденсатор. Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; бір-бірінен қандайда бір арақашықтықта орналасқан және жіңішке жіпке ілінген екі бірдей ауа шарының әрекеттесуін зерттеу; электроскопты жасау;

4) "Тұрақты электр тогы. Электр тогы, электр тогы көздері; электр тізбегі және оның құрамды бөліктері, ток күші, кернеу; тізбек бөлігі үшін Ом заңы; өткізгіштің электр кедергісі; өткізгіштің меншікті кедергісі, реостат; өткізгіштерді тізбектей және параллель қосу; электр тогының жұмысы мен қуаты; электр тогының жылулық әсері, Джоуль-Ленц заңы; металдардағы электр кедергісінің температураға тәуелділігі, асқын өткізгіштік; электрқызырғыш құралдар, қыздыру шамдары, қысқа тұйықталу, балқымалы сақтандырғыштар; электр тогының химиялық әсері (Фарадейдің заңы). №3 зертханалық жұмыс: электр тізбегін құрастыру және оның әртүрлі бөліктеріндегі ток күшін өлшеу; №4 зертханалық жұмыс: тізбек бөлігі үшін ток күшінің кернеуге тәуелділігін зерттеу; №5 зертханалық жұмыс: өткізгіштерді тізбектей қосуды зерделеу; №6 зертханалық жұмыс: өткізгіштерді параллель қосуды зерделеу; №7 зертханалық жұмыс: электр тогының жұмысы мен қуатын анықтау; Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; тізбектегі ток күшін өлшеу; тізбек бөліндегі кернеуді өлшеу; өткізгіш кедергісінің материал тегіне тәуелділігі; қыздыру шамының қуаты мен жұмысын өлшеу; тізбектей қосылған шамдардың ток қуатын зерттеу; параллель қосылған шамдардың ток қуатын зерттеу.

5) "Электромагниттік құбылыстар". Тұрақты магниттер, магнит өрісі; тогы бар түзу өткізгіштің магнит өрісі; тогы бар шарғының магнит өрісі; электромагниттер және оларды қолдану; магнит өрісінің тогы бар өткізгішке әрекеті, электроқозғалтқыш; электр өлшеуіш құралдар; электромагниттік индукция, генераторлар. №8 зертханалық жұмыс: тұрақты магниттің қасиеттерін оқып-үйрену және магнит өрісінің бейнесін алу; №9 зертханалық жұмыс: электрмагнитті құрастыру және оның әсерін сынау; Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; су компасын (құбылнамасын) жасау; магнит өрісінің түрлі материалдар арқылы өтуін зерттеу; түрлі тиындардың магниттік қасиеттерін зерттеу; үйкеліс арқылы магниттеу; магниттің қасиетіне температураның әсері;

4) "Жарық құбылыстары". Жарықтың түзу сызықты таралу заңы; жарықтың шағылуы, шағылу заңдары, жазық айналар; сфералық айналар, сфералық айна көмегімен кескін алу; жарықтың сынуы, жарықтың сыну заңы, толық ішкі шағылу; линзалар, линзаның оптикалық күші, жұқа линзаның формуласы; линзаның көмегімен кескін алу; көз - оптикалық жүйе, көздің көру кемшіліктері және оларды түзету әдістері; оптикалық аспаптар. №10 зертханалық жұмыс: шынының сыну көрсеткішін анықтау; №11 зертханалық жұмыс: жұқа линзаның фокустық қашықтығын анықтау; Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; қарапайым перископты жасау; калейдоскопты жасау; жазық айнадағы кескінді зерттеу; ойыс айнаға түскен және шағылған стандартты сәулелердің жүрісі; жинағыш және шашыратқыш линзадағы негізгі сәулелердің жүрісі; көз бен фотоаппараттың оптикалық жүйелерін салыстыру;

5) "Кинематика негіздері". Механикалық қозғалыс; векторлар және оларға амалдар қолдану, вектордың координаталар осьтеріне түсірілген проекциялары; түзусызықты теңайнымалы қозғалыс, үдеу; түзусызықты теңайнымалы қозғалыс кезіндегі жылдамдық және орын ауыстыру; дененің еркін түсуі, еркін түсу үдеуі; қисықсызықты қозғалыс; материялық нүктенің шеңбер бойымен бірқалыпты қозғалысы; сызықтық және бұрыштық жылдамдықтар; центрге тартқыш үдеу. №1 зертханалық жұмыс: теңүдемелі қозғалыс кезіндегі дененің үдеуін анықтау; №2 зертханалық жұмыс: горизонталь лақтырылған дененің қозғалысын зерделеу; Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; денелердің қозғалысын сипаттау тәсілдері; қозғалыстың салыстырмалылығы;

30. 10 сыныпқа арналған "Физика" пәнінің базалық мазмұны:

1) "Астрономия негіздері". Жұлдызды аспан; аспан сферасы, аспан координаталарының жүйесі; әртүрлі географиялық ендіктегі аспан шырақтарының көрінерлік қозғалысы, жергілікті, белдеулік және бүкіләлемдік уақыт; Күн жүйесіндегі ғаламшарлардың қозғалыс заңдары; Күн жүйесі денесіне дейінгі ара қашықтықты параллакс әдісімен анықтау.

2) "Динамика негіздері". Ньютонның бірінші заңы, инерциялық санақ жүйелері; механикадағы күштер; Ньютонның екінші заңы, масса; Ньютонның үшінші заңы; Бүкіләлемдік тартылыс заңы; дененің салмағы, салмақсыздық; денелердің ауырлық күшінің әрекетінен қозғалуы; Жердің жасанды серіктерінің қозғалысы. Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; күшті өлшеудің практикалық тәсілдері; жердің ауырлық өрісіндегі дене қозғалысының параметрлерін есептеу; дененің еркін түсу үдеуін өлшеу;

3) "Сақталу заңдары". Дене импульсі және күш импульсі; импульстің сақталу заңы; реактивті қозғалыс; механикалық жұмыс және энергия; энергияның сақталу және айналу заңы. Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; дененің кинетикалық энергиясының өзгеруіне қатысты күштің жұмысын салыстыру; денелердің соқтығысуы кезіндегі импульстің сақталу заңын зерттеу;

4) "Тербелістер және толқындар". Тербелмелі қозғалыс; тербелістер кезіндегі энергияның түрленуі; тербелмелі қозғалыстың теңдеуі; математикалық және серіппелі маятниктердің тербелістері; еркін және еріксіз тербелістер, резонанс; еркін электромагниттік тербелістер; толқындық қозғалыс; дыбыс, дыбыстың сипаттамалары, акустикалық резонанс; жаңғырық; электромагниттік толқындар; электромагниттік толқындар шкаласы. №3 зертханалық жұмыс: математикалық маятниктің көмегімен еркін түсу үдеуін анықтау; №4 зертханалық жұмыс: беттік толқындардың таралу жылдамдығын анықтау. Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; әр түрлі маятниктер тербелісінің периодын есептеу; еркін және еріксіз тербелістерді зерттеу; толқындардың сипаттамасын зерттеу; ұялы телефонның жұмыс істеу принципі; аналогті сигналдың берілуі; Морзе әліппесі;

5) "Атом құрылысы. Атомдық құбылыстар". Жылулық сәуле шығару; жарық кванттары туралы Планк гипотезасы; фотоэффект құбылысы; рентген сәулелері; радиоактивтілік; радиоактивті сәулеленудің табиғаты; Резерфорд тәжірибесі, атомның құрамы. Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару;

6) "Атом ядросы. Ядролық өзара әрекеттесу, ядролық күштер; массалар ақауы, атом ядросының байланыс энергиясы; ядролық реакциялар, радиоактивті ыдырау заңы; ауыр ядролардың бөлінуі, тізбекті ядролық реакция; ядролық реактор; термоядролық реакциялар; радиоизотоптар, радиациядан қорғану; элементар бөлшектер. Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; радиоактивті элементтердің жартылай ыдырау периодын есептеу;

7) "Әлемнің қазіргі физикалық бейнесі". Физика және астрономияның дүниетанымдық маңызы; экологиялық мәдениет.

4 тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

31. Бағдарламада оқыту мақсаттары кодтық белгімен белгіленді. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сандар - бөлім және бөлімше ретін, төртінші

сан бөлімшедегі оқыту мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 7.2.1.4. кодында "7" – сынып, "2.1" – бөлім және бөлімшесі, "4" – оқыту мақсатының реттік саны.

32. Мақсаттарға сәйкес оқытудан күтілетін нәтижелер:

1) "Физикалық шамалар мен өлшеулер" бөлімі:

1-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
1.1 Физика –табиғат туралы ғылым	7.1.1.1 физикалық құбылыстарға мысалдар келтіру 7.1.1.2 табиғатты зерттеудің әдістерін ажырату			
1.2 Физикалық шамалар	7.1.2.1 физикалық шамаларды олардың (Халықаралық бірліктер жүйесі) жүйесіндегі өлшем бірліктерімен сәйкестендіру 7.1.2.2 скаляр және векторлық шамаларды ажырату және мысалдар келтіру; 7.1.2.3 үлкен және кіші сандарды жазған кезде еселік және үлестік қосымшаларды білу және қолдану, санды: стандартты түрде жазу			
1.3 Физикалық өлшеулер және сақтау	7.1.3.1 дененің ұзындығын, көлемін, температурасын және уақытты өлшеу, өлшеу нәтижелерін аспаптардың қателіктерін есепке ала отырып жазу; 7.1.3.2 кішкентай денелердің өлшемін	8.1.3.1 эксперимент-тен деректерін жинақтау, талдау және өлшеу және қателіктерін ескеріп жазу; 8.1.3.2 тәжірибені жүргізуге әсер	9.1.3.1 алған нәтижені түсіндіру және қорытынды жасау; 9.1.3.2 эксперименттің нәтижесіне әсер ететін факторларды талдау және	10.1.3.1 алған нәтижені түсіндіру және қорытынды жасау; 10.1.3.2 эксперименттің нәтижесіне әсер ететін факторларды талдау және

қатарлау әдісі арқылы анықтау; 7.1.3.3 физика кабинетінде қауіпсіздік ережелерін білу және сақтау	ететін факторларды анықтау; 8.1.3.3 физика кабинетінде қауіпсіздік ережелерін білу	экспериментті жүргізуді жақсарту жолдарын ұсыну; 9.1.3.3 физика кабинетінде қауіпсіздік ережелерін білу және сақтау	экспериментті жүргізуді жақсарту жолдарын ұсыну; 10.1.3.3 физика кабинетінде қауіпсіздік ережелерін білу және сақтау
--	---	--	---

2) "Механика" бөлімі:

2-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
	7.2.1.1 келесі терминдердің физикалық мағынасын түсіндір: материялық нүкте, санақ жүйесі, қозғалыстың салыстырмалылығы, траектория, жол, орын ауыстыру; 7.2.1.2 механикалық қозғалыстың		9.2.1.1 материялық нүкте, санақ жүйесі, механикалық қозғалыстың салыстырмалылығы ұғымдарының мағынасын түсіндіру, жылдамдықтарды қосу және орын ауыстыру теоремаларын қолдану; 9.2.1.2 векторларды қосу, азайту, векторды скалярға көбейту; 9.2.1.3 вектордың координаталар остеріне проекцияларын анықтау, векторларды құраушыларға жіктеу; 9.2.1.4 уақытқа тәуелділік графиктерінен орын ауыстыру, жылдамдық, үдеуді анықтау; 9.2.1.5 түзу сызықты теңайнымалы қозғалыс кезіндегі жылдамдық және үдеу формулаларын есептер шығаруда қолдану;	

2.1 Кинематика
негіздері

салыстырмалылығы
на мысалдар келтіру
;
7.2.1.3 түзу
сызықты
бірқалыпты
қозғалысты және
бірқалыпсыз
қозғалысты
ажырата білу;
7.2.1.4 қозғалыстағы
дененің
жылдамдығы мен
орташа
жылдамдығын
есептеу;
7.2.1.5 s-тің t-ға
тәуелділік графигін
тұрғызуда
координата
осьтерінде және
кестелерде өлшем
бірліктерін дұрыс
белгілеу;
7.2.1.6 дененің орын
ауыстыруының
уақытқа тәуелділік
графигінен келесі
жағдайларды
анықтау:
(1) дененің
тыныштық күйін,
(2) тұрақты
жылдамдықпен
қозғалысын;
7.2.1.7 бірқалыпты
қозғалған дененің
орын
ауыстыруының
уақытқа тәуелділік
графигінен
жылдамдығын
анықтау

9.2.1.6 түзу
сызықты
теңайнымалы
қозғалыс кезіндегі
координата мен
орын ауыстыру
теңдеулерін есептер
шығаруда қолдану;
9.2.1.7 тең үдемелі
қозғалыс кезіндегі
дененің үдеуін
эксперименттік
жолмен анықтау;
9.2.1.8 тең үдемелі
қозғалыс кезіндегі
орын ауыстырудың
және
жылдамдықтың
уақытқа тәуелділік
графиктерін
тұрғызу және
оларды түсіндіру;
9.2.1.9 еркін түсуді
сипаттау үшін
теңайнымалы
қозғалыстың
кинематикалық
теңдеулерін
қолдану;
9.2.1.10
теңайнымалы және
бірқалыпты
қозғалыстың
кинематикалық
теңдеулерін қолдана
отырып,
горизонталь
лақтырылған
дененің қозғалысын
сипаттау;
9.2.1.11 горизонталь
лақтырылған
дененің қозғалыс
жылдамдығын
анықтау;
9.2.1.12 горизонталь
лақтырылған
дененің қозғалыс
траекториясын сызу
;
9.2.1.13 дененің
шеңбер бойымен
бірқалыпты
қозғалысын

			сызықтық және бұрыштық шамалар арқылы сипаттау; 9.2.1.14 сызықтық және бұрыштық жылдамдықты байланыстыратын өрнекті есептер шығаруда қолдану; 9.2.1.15 центрге тартқыш үдеу формуласын есептер шығаруда қолдану	
	<p>7.2.2.1 инерция құбылысын түсіндіру және мысалдар келтіру;</p> <p>7.2.2.2 күнделікті өмірден күштердің әрекет етуіне мысалдар келтіру;</p> <p>7.2.2.3 пластикалық және серпімді деформацияларды ажырату, мысалдар келтіру;</p> <p>7.2.2.4 серпімділік күшінің серіппенің ұзаруына тәуелділік графигінен қатаңдық коэффициентін анықтау;</p> <p>7.2.2.5 Гук заңының формуласы бойынша серпімділік күшін есептеу;</p> <p>7.2.2.6 тыныштық, домалау және сырғанау үйкелістерін сипаттау;</p> <p>7.2.2.7 үйкеліс күшінің пайдасы мен зиянына мысалдар келтіру;</p> <p>7.2.2.8</p>			<p>10.2.2.1 инерция, инерттілік және инерциялық санақ жүйесі ұғымдарының мағынасын түсіндіру;</p> <p>10.2.2.2 Ньютонның бірінші заңын тұжырымдау және есептер шығаруда қолдану;</p> <p>10.2.2.3 ауырлық күші, серпімділік күші, және үйкеліс күші табиғатын түсіндіру;</p> <p>10.2.2.4 Ньютонның екінші заңын тұжырымдау және есептер шығаруда қолдану;</p> <p>10.2.2.5 Ньютонның үшінші заңын</p>

<p>2.2 Динамика негіздері</p>	<p>күштерді берілген масштабта графикалық түрде көрсету; 7.2.2.9 денеге бір түзудің бойымен әрекет ететін күштердің тең әрекетті күшінің бағытын анықтау; 7.2.2.10 масса, салмақ және ауырлық күші ұғымдарын ажырату ; 7.2.2.11 электронды, серіппелі, иінді таразылардың көмегімен дененің массасын өлшеу; 7.2.2.12 әртүрлі пішіндегі қатты дененің немесе сұйықтың көлемін өлшеу үшін өлшеуіш цилиндрді (мензурка) қолдану; 7.2.2.13 тығыздықтың физикалық мағынасын түсіндіру; 7.2.2.14 сұйықтар мен қатты денелердің тығыздығын тәжірибе арқылы анықтау; 7.2.2.15 тығыздықтың формуласын есептер шығаруда қолдану</p>			<p>тұжырымдау және есептер шығаруда қолдану; 10.2.2.6 Бүкіләлемдік тартылыс заңын тұжырымдау және оны есептер шығаруда қолдану; 10.2.2.7 ғ а р ы ш аппараттардың орбиталарын салыстыру; 10.2.2.8 тартылыс өрісіндегі дененің қозғалысын сипаттайтын шамаларды анықтау ; 10.2.2.9 бірінші ғарыштық жылдамдықтың формуласын есептер шығаруда қолдану; 10.2.2.10 үдеумен қозғалған дененің салмағын анықтау; 10.2.2.11 салмақсыздық күйді түсіндіру</p>
		<p>8.2.3.1 механикалық жұмыс деген физикалық ұғымның мағынасын түсіндіру;</p>		<p>10.2.3.1 "дене импульсі" мен "күш импульсін" ажырату;</p>

<p>2.3 Сақталу заңдары</p>	<p>8.2.3.2 механикалық энергияның екі түрін ажырату; 8.2.3.3 кинетикалық энергия формуласын есептер шығаруда қолдану; 8.2.3.4 жоғары көтерілген дене үшін потенциалдық энергиясының және серпімді дененің формуласын қолдану; 8.2.3.5 энергияның түрленуіне мысалдар келтіру; 8.2.3.6 механикалық энергияның сақталу заңын есептер шығаруда қолдану; 8.2.3.7 қуат ұғымының физикалық мағынасын түсіндіру; 8.2.3.8 механикалық жұмыс пен қуаттың формулаларын есептер шығаруда қолдану</p>		<p>10.2.3.2 импульстің сақталу заңын тұжырымдау және есептер шығаруда қолдану; 10.2.3.3 табиғаттағы және техникадағы реактивті қозғалысқа мысалдар келтіру; 10.2.3.4 Байқоңыр ғарыш айлағының аймақтық және халықаралық маңыздылығына баға беру; 10.2.3.5 механикалық жұмысты аналитикалық және графиктік тәсілмен анықтау; 10.2.3.6 жұмыс пен энергияның байланысын түсіндіру; 10.2.3.7 энергияның сақталу заңын есептер шығаруда қолдану</p>
	<p>8.2.4.1 "Механиканың алтын ережесін" тұжырымдау және қарапайым механизмдердің қолданылуына мысалдар келтіру; 8.2.4.2 күш моменті ұғымының физикалық мағынасын түсіндіру; 8.2.4.3 жазық фигураның массалық центрін</p>		

2.4 Статика		<p>тәжірибеде анықтау ;</p> <p>8.2.4.4 тепе-теңдікте тұрған денелер үшін күш моменттер ережесін тұжырымдау және есептер шығаруда қолдану;</p> <p>8.2.4.5 тәжірибеде иіндіктің теппе-теңдік шарттарын анықтау;</p> <p>8.2.4.6 көлбеу жазықтықтың пайдалы әсер коэффициентін тәжірибеде анықтау</p>		
				<p>10.2.5.1 еркін және еріксіз тербелістерге мысалдар келтіру;</p> <p>10.2.5.2 эксперименттік әдіспен амплитуда, период, жиілікті анықтау;</p> <p>10.2.5.3 формуларды қолданып, период, жиілік, циклдік жиілікті анықтау;</p> <p>10.2.5.4 тербелмелі процесте энергияның сақталу заңын сипаттау;</p> <p>10.2.5.5 гармоникалық тербелістердің графиктері бойынша координатаның, жылдамдықтың және үдеудің теңдеулерін жаза білу;</p> <p>10.2.5.6 әртүрлі тербелмелі жүйедегі</p>

2.5 Тербелістер мен толқындар

тербелістің пайда болу себептерін түсіндіру;
10.2.5.7 маятниктер тербелісі периодының әртүрлі параметрлерге тәуелділігін зерттеу;
10.2.5.8 математикалық маятник периодының формуласынан еркін түсу үдеуін анықтау;
10.2.5.9 период квадратының маятник ұзындығына тәуелділік графигін тұрғызу және талдау;
10.2.5.10 еріксіз тербеліс амплитудасының мәжбүрлеуші күштің жиілігіне тәуелділігін график бойынша сипаттау;
10.2.5.11 резонанс құбылысын сипаттау
10.2.5.12 толқын жылдамдығы, жиілігі және толқын ұзындығы формулаларын есеп шығаруда қолдану;
10.2.5.13 көлденең және бойлық толқындарды салыстыру;
10.2.5.1 су бетіндегі толқындардың таралу жылдамдығын эксперимент түрінде анықтау;
10.2.5.15 дыбыстың пайда болу және таралу шарттарын атау;

			<p>10.2.5.16 дыбыс сипаттамаларын дыбыс толқындарының жиілігі және амплитудасымен сәйкестендіру;</p> <p>10.2.5.17 резонанстың пайда болу шарттарын атау және оның қолданылуына мысалдар келтіру;</p> <p>10.2.5.18 жаңғырықтың пайда болу табиғатын және оны қолдану әдістерін сипаттау;</p> <p>10.2.5.19 табиғатта және техникада ультрадыбыс пен инфрадыбысты қолдануға мысалдар келтіру</p>
--	--	--	---

3) "Жылу физикасы" бөлімі:

3-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
	<p>7.3.1.1 заттардың молекулалық құрылысы негізінде, газдардың сұйықтар мен қатты денелердің құрылымын сипаттау;</p> <p>7.3.1.2 қысымның физикалық мағынасын түсіндіру және өзгерту әдістерін сипаттау;</p> <p>7.3.1.3 есептер шығаруда қатты дененің қысымының формуласын қолдану;</p> <p>7.3.1.4 газ қысымын молекулалық құрылым негізінде түсіндіру;</p>	<p>8.3.1.1 кинетикалық теорияның негізгі қағидаларын дәлелдейтін мысалдар келтіру және тәжірибені сипаттау;</p> <p>8.3.1.2 температураның мәндерін әр түрлі шкала (Цельсий, Кельвин) бойынша өрнектеу;</p> <p>8.3.1.3 температураны өлшеуді жылулық ұлғаю негізінде сипаттау;</p> <p>8.3.1.4 молекула-кинетикалық теория негізінде қатты күйден</p>		

3.1 Молекулалы-
кинетика
лық теория
негіздері

7.3.1.5
сұйықтықтағы
гидростатикалық
қысымның
формуласын
шығару және оны
есептер шығаруда
қолдану;
7.3.1.6 қатынас
ыдыстардың
қолданылуына
мысалдар келтіру;
7.3.1.7
гидравликалық
машиналардың
жұмыс істеу
принципін сипаттау
;
7.3.1.8
гидравликалық
машиналарды
қолдану кезіндегі
күштен ұтысты
есептеу;
7.3.1.9
атмосфералық
қысымның
табиғатын түсіндіру
және оны өлшеудің
әдістерін ұсыну;
7.3.1.10 манометр
мен сорғылардың
жұмыс істеу
принципін сипаттау
;
7.3.1.11 кері
итеруші күшті
анықтау және оның
сұйыққа
батырылған дененің
көлеміне
тәуелділігін зерттеу;
7.3.1.12 сұйықтар
мен газдардағы кері
итеруші күштің
табиғатын түсіндіру
;
7.3.1.13
есептер шығару
кезінде Архимед
заңын қолдану;
7.3.1.14

сұйыққа және кері
айналуды сипаттау;
8.3.1.5
молекула-кинетикал
ық теория негізінде
заттың сұйық
күйден газ күйіне

	дененің сұйықта жүзу шарттарын зерттеу	және кері айналуын сипаттау		
		<p>8.3.2.1 дененің ішкі энергиясын өзгерту тәсілдерін сипаттау;</p> <p>8.3.2.2 жылу берілудің түрлерін салыстыру;</p> <p>8.3.2.3 техникада және тұрмыста жылу берілу түрлерінің қолданылуына мысалдар келтіру;</p> <p>8.3.2.4 әртүрлі температураға тірі ағзалардың бейімделуі (мысалдар келтіру);</p> <p>8.3.2.5 жылу алмасу процесі кезінде алған немесе берген жылу мөлшерін анықтау;</p> <p>8.3.2.6 заттың меншікті жылу сыйымдылығының мағынасын түсіндіру;</p> <p>8.3.2.7 отынның жануы кезінде бөлінген жылу мөлшерін анықтау;</p> <p>8.3.2.8 жылу құбылыстарындағы энергияның сақталу және айналу заңын зерттеу;</p> <p>8.3.2.9 жылулық тепе-теңдік теңдеуін есептер шығаруда қолдану;</p> <p>8.3.2.10 балқу/кристалдану кезіндегі жұтылатын/бөлінетін жылу мөлшерінің формуласын есептер шығаруда қолдану;</p>		

3.2 Термодинамика негіздері

8.3.2.11 заттың балқу және қатаю процесі кезіндегі температураның уақытқа тәуелділік графигін талдау;

8.3.2.12 эксперимент көмегімен мұздың меншікті балқу жылуын анықтау;

8.3.2.13 булану және конденсациялану кезіндегі температураның уақытқа тәуелділік графигін талдау;

8.3.2.14 су буының мысалында қанығу күйін сипаттау;

8.3.2.15 меншікті булану жылуын анықтау;

8.3.2.16 қайнау температурасының сыртқы қысымға тәуелділігін түсіндіру;

8.3.2.17 термодинамиканың бірінші заңының мағынасын түсіндіру;

8.3.2.18 термодинамиканың екінші заңының мағынасын түсіндіру;

8.3.2.19 жылу қозғалтқышының пайдалы әсер коэффициентін анықтау;

8.3.2.20 іштен жану қозғалтқышының, бу турбинасының жұмыс істеу принципін түсіну және сипаттау;

8.3.2.21 жылу қозғалтқыштарын

	жетілдіру жолдарын ұсыну; 8.3.2.22 жылу қозғалтқыштарындағы энергияның түрленуін сипаттау; 8.3.2.23 жылу машиналарының қоршаған ортаның экологиясына әсерін бағалау		
--	---	--	--

4) "Электр және магнетизм" бөлімі:

4-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
4.1 Электро статика негіздері			<p>9.4.1.1 электр зарядын сипаттау;</p> <p>9.4.1.2 үйкеліс арқылы денені электрлендіру және индукция құбылысын түсіндіру;</p> <p>9.4.1.3 электрленудің оң және теріс әсерлеріне мысалдар келтіру;</p> <p>9.4.1.4 электр зарядының сақталу заңын түсіндіру</p> <p>9.4.1.5 Кулон заңын есептер шығаруда қолдану;</p> <p>9.4.1.6 "электр өрісі" және оның күштік сипаттамасы ұғымдарының физикалық мағынасын түсіндіру;</p> <p>9.4.1.7 біртекті электростатикалық өрістегі зарядқа әсер етуші күшті есептеу;</p> <p>9.4.1.8 электр өрісін күш сызықтар арқылы графиктік кескіндеу;</p> <p>9.4.1.9 потенциалдың</p>	

		<p>физикалық мағынасын түсіндіру</p> <p>9.4.1.10 конденсаторлардың құрылысын және қолданылуын сипаттау</p>	
		<p>9.4.2.1 электр тогы ұғымын және электр тогының пайда болу шарттарын түсіндіру;</p> <p>9.4.2.2 электр схемасын графикалық бейнелеуде электр тізбегі элементтерінің шартты белгілерін қолдану;</p> <p>9.4.2.3 кернеудің физикалық мағынасын, оның өлшем бірлігін түсіндіру;</p> <p>9.4.2.4 электр тізбегіндегі ток күші мен кернеуді анықтау;</p> <p>9.4.2.5 тұрақты температурада металл өткізгіштің вольт-амперлік сипаттамасын графикалық түрде бейнелеу және түсіндіру;</p> <p>9.4.2.6 тізбек бөлігі үшін Ом заңын есептер шығаруда қолдану;</p> <p>9.4.2.7 кедергінің физикалық мағынасын, оның өлшем бірлігін түсіндіру;</p> <p>9.4.2.8 өткізгіштің меншікті кедергісі формуласын есептер шығаруда қолдану;</p>	

4.2 Электр тогы

9.4.2.9 өткізгіштерді тізбектей жалғаудың заңдылықтарын эксперимент арқылы анықтау;

9.4.2.10 өткізгіштерді параллель жалғаудың заңдылықтарын эксперимент арқылы анықтау;

9.4.2.11 өткізгіштерді тізбектей және параллель жалғауда тізбек бөлігі үшін Ом заңын қолданып, электр тізбектеріне есептеулер жүргізу;

9.4.2.12 жұмыс және қуат формулаларын есептер шығаруда қолдану;

9.4.2.13 Джоуль-Ленц заңын есептер шығару үшін қолдану;

9.4.2.14 эксперимент көмегімен электр тогының жұмысы мен қуатын анықтау;

9.4.2.15 кВтсағ өлшем бірлігін қолданып, электр энергиясының құнын практикалық есептеулермен алу;

9.4.2.16 металл өткізгіштердегі электр тогын және оның кедергісінің температураға тәуелділігін сипаттау;

9.4.2.17 қысқа тұйықталудың пайда болу себептерін және

		алдын алу амалдарын түсіндіру; 9.4.2.18 сұйықтардағы электр тогын сипаттау	
4.3 Магнит өрісі		9.4.3.1 магниттердің негізгі қасиеттеріне сипаттама беру және магнит өрісін күш сызықтары арқылы графикалық бейнелеу; 9.4.3.2 магнит өрісінің сипаттамаларын түсіндіру; 9.4.3.3 тогы бар түзу өткізгіштің және соленоидтің айналасында магнит өрісі сызықтарының бағытын анықтау; 9.4.3.4 жолақ магнит пен соленоидтың магнит өрістерін салыстыру; 9.4.3.5 магнит өрісінің тогы бар өткізгішке әсерін сипаттау 9.4.3.6 электр қозғалтқыштың және электр өлшеуіш құралдардың жұмыс істеу принципін түсіндіру; 9.4.3.7 электромагниттік индукция құбылысын түсіндіру 9.4.3.8 Қазақстанда және дүние жүзінде электр энергиясын өндірудің мысалдарын келтіру	
		9.4.4.1 тербелмелі контурдағы еркін электромагниттік	

4.4 Электромагниттік толқындар және тербеліс		тербелістерді сапалы сипаттау; 9.4.4.2 механикалық толқындар мен электромагниттік толқындардың ұқсастығы мен айырмашылығын салыстыру; 9.4.4.3 электромагниттік толқындар шкаласын сипаттау және әртүрлі диапазондағы толқындардың қолданылуына мысалдар келтіру; 9.4.4.4 шыны призма арқылы өткен жарықтың дисперсиясына сапалы сипаттама беру	
--	--	---	--

5) "Геометриялық оптика" бөлімі:
5-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
			9.5.1.1 Күннің және Айдың тұтылуын графикалық бейнелеу; 9.5.1.2 эксперимент арқылы түсу және шағылу бұрыштарының тәуелділігін анықтау; 9.5.1.3 айналық және шашыранды шағылудың мысалдарын келтіру және түсіндіру; 9.5.1.4 жазық айнада дененің кескінін алу және оны сипаттау; 9.5.1.5 дененің кескінін алу үшін сфералық айнада	

5.1 Геометрия
лық оптика заңдары

сәуленің жолын салу және алынған кескінді сипаттау;
9.5.1.6 жазық параллель пластинада сәуленің жолын салу;
9.5.1.7 жарықтың сыну заңын пайдаланып есептер шығару;
9.5.1.8 тәжірибеге сүйене отырып толық ішкі шағылу құбылысын түсіндіру;
9.5.1.9 экспериментте шынының сыну көрсеткішін анықтау;
9.5.1.10 сыну көрсеткішінің анықталған мәнін кестелік мәндермен салыстыру және эксперимент нәтижесін бағалау;
9.5.1.11 жұқа линза формуласын есептер шығару үшін қолдану;
9.5.1.12 линзаның сызықтық ұлғаю формуласын сандық және графиктік есептер шығару үшін қолдану;
9.5.1.13 жұқа линзада сәуленің жолын салу және кескінге сипаттама беру;
9.5.1.14 жұқа линзаның фокустық қашықтығын және оптикалық күшін анықтау;
9.5.1.15 көздің алыстан көргіштігі мен жақыннан көргіштігін түзетуді сипаттау;

		9.5.1.16 қарапайым оптикалық құралдарды (перископ, Обскура камерасы) құрастыру	
--	--	--	--

б) "Кванттық физика элементтері" бөлімі:

6-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
6.1 Атом мен атом ядросының құрылысы				<p>10.6.1.1 сәулелік энергияның температураға тәуелділігін сипаттау;</p> <p>10.6.1.2 Планк формуласын есептер шығаруда қолдану;</p> <p>10.6.1.3 фотоэффект құбылысын сипаттау және фотоэффект құбылысының техникада пайдаланылуына мысалдар келтіру;</p> <p>10.6.1.4 фотоэффект үшін Эйнштейн формуласын есептер шығаруда қолдану;</p> <p>10.6.1.5 рентген сәулесін электромагниттік сәулелердің басқа түрлерімен салыстыру;</p> <p>10.6.1.6 рентген сәулесін қолдануға мысалдар келтіру;</p> <p>10.6.1.7 а-бөлшегінің шашырауы бойынша Резерфорд тәжірибесін сипаттау;</p> <p>10.6.1.8 ядролық күштердің қасиеттерін сипаттау;</p>

			<p>10.6.1.9 атом ядросының масса ақауын анықтау</p> <p>10.6.1.10 атом ядросының байланыс энергиясы формуласын есептер шығаруда қолдану;</p> <p>10.6.1.11 ядролық реакцияның теңдеуін шешуде зарядтық және массалық сандардың сақталу заңын қолдану</p>
6.2 Радиоактивтілік			<p>10.6.2.1 α, β және γ - сәулеленудің табиғаты мен қасиеттерін түсіндіру;</p> <p>10.6.2.2 радиоактивті ыдыраудың ықтималдық сипатын түсіндіру;</p> <p>10.6.2.3 радиоактивті ыдырау заңын есептер шығаруда қолдану;</p> <p>10.6.2.4 тізбекті ядролық реакциялардың өту шарттарын сипаттау ;</p> <p>10.6.2.5 ядролық реактордың жұмыс істеу принципін сипаттау;</p> <p>10.6.2.6 ядролық ыдырау мен ядролық синтезді салыстыру;</p> <p>10.6.2.7 радиоактивті изотоптарды қолданудың мысалдарын келтіру ;</p> <p>10.6.2.8 радиациядан</p>

				қорғану әдістерін сипаттау;
6.3 Элементар бөлшектер				10.6.3.1 элементар бөлшектерді жіктеу

7) "Астрономия негіздері" бөлімі:

7-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
7.1 Жер және Ғарыш		8.7.1.1 геоцентрлік және гелиоцентрлік жүйелерді салыстыру; 8.7.1.2 Күн жүйесінің нысандарын жүйелеу; 8.7.1.3 жыл мезгілдерінің ендіктерге байланысты ауысуын және күн мен түннің ұзақтығын түсіндіру		
7.2 Астрофизика элементтері				10.7.2.1 абсолюттік және көрінерлік жұлдыздық шамаларды ажырату; 10.7.2.2 жұлдыздың жарқырауына әсер ететін факторларды атау; 10.7.2.3 аспан сферасының негізгі элементтерін атау; 10.7.2.4 жұлдызды аспанның жылжымалы картасынан жұлдыздардың аспан координатасын анықтау; 10.7.2.5 әртүрлі ендіктегі жұлдыздардың шарықтау айырмашылығын түсіндіру;

			10.7.2.6 жергілікті, белдеулік және бүкіләлемдік уақытты сәйкестендіру; 10.7.2.7 Кеплер заңдарының негізінде аспан денелерінің қозғалысын түсіндіру; 10.7.2.8 Күн жүйесіндегі денелердің ара қашықтығы мен өлшемдерін анықтау үшін параллакс әдісін қолдануды түсіндіру
--	--	--	---

8) "Әлемнің қазіргі физикалық бейнесі" бөлімі:

8-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
8.1 Физиканың дүниетанымдық мәні				10.8.1.1 адамның дүниетанымдық көзқарасының қалыптасуына физика және астрономияның дамуының әсерін түсіндіру; 10.8.1.2 жаңа технологиялардың қоршаған ортаға әсерінің артықшылығы мен қауіптілігін бағалау

33. Осы Бағдарлама тірек – қимыл аппараты бұзылған білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "Физика" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспары негізінде осы Бағдарламаның қосымшасына сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді жоспарда барлық сынып бойынша әр бөлімде қамтылатын оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

34. Бөлімдер мен тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Тірек-қозғалыс аппараты
бұзылған білім алушыларға
арналған негізгі орта білім беру

деңгейінің 7-10 сыныптары үшін
 "Физика" пәнінен жаңартылған
 мазмұндағы үлгілік оқу
 бағдарламасына
 қосымша

Тірек-қозғалыс аппараты бұзылған білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "Физика" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) 7-сынып:

1-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің/ тақырыптық мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
Физика – табиғат туралы ғылым	Физика – табиғат туралы ғылым	7.1.1.1 физикалық құбылыстарға мысалдар келтіру
	Табиғатты зерттеудің ғылыми әдістері	7.1.1.2 табиғатты зерттеудің ғылыми әдістерін ажырату
Физикалық шамалар мен өлшеулер	Халықаралық бірліктер жүйесі (SI)	7.1.2.1 физикалық шамаларды олардың Халықаралық SI-жүйесіндегі өлшем бірліктерімен сәйкестендіру
	Скаляр және векторлық физикалық шамалар	7.1.2.2 скаляр және векторлық физикалық шамалар ажырату және мысалдар келтіру
	Өлшеулер мен есептеулердің дәлдігі. Үлкен және кіші сандарды ықшамдап жазу. №1 зертханалық жұмыс. "Кішкентай денелердің өлшемін анықтау" №2-зертханалық жұмыс. "Физикалық шамаларды өлшеу"	7.1.2.3 үлкен және кіші сандарды жазған кезде еселік және үлестік қосымшаларды білу және қолдану, : санды: стандартты түрде жазу; 7.1.3.1 дененің ұзындығын, көлемін, температурасын және уақытты өлшеу, өлшеу нәтижелерін аспаптардың қателіктерін есепке ала отырып жазу; 7.1.3.2 кішкентай денелердің өлшемін қатарлау әдісі арқылы анықтау; 7.1.3.3 физика кабинетінде қауіпсіздік ережелерін білу және сақтау
2-тоқсан		
	Механикалық қозғалыс және оның сипаттамасы Санақ жүйесі	7.2.1.1 келесі терминдердің физикалық мағынасын түсіндіру - материялық нүкте, санақ жүйесі, қозғалыстың салыстырмалылығы, траектория, жол, орын ауыстыру

Механикалық қозғалыс	Қозғалыстың салыстырмалылығы	7.2.1.2 механикалық қозғалыстың салыстырмалылығына мысалдар келтіру
	Түзу сызықты бірқалыпты және бірқалыпсыз қозғалыстар	7.2.1.3 түзу сызықты бірқалыпты қозғалыс пен бірқалыпсыз қозғалысты ажырата білу
	Жылдамдық және орташа жылдамдықты есептеу	7.2.1.4 қозғалыстағы дененің жылдам-дығы мен орташа жылдамдығын есептеу
	Әртүрлі механикалық қозғалыстардың графиктері	7.2.1.5 s -тің t -ға тәуелділік графигін тұрғызуда координаталар осьтерінде және кестелерде өлшем бірліктерін дұрыс белгілеу; 7.2.1.6 дененің орын ауыстыруының уақытқа тәуелділік графигінен келесі жағдайларды анықтау: (1) дененің тыныштық күйін, (2) тұрақты жылдамдықпен қозғалысын; 7.2.1.7 бірқалыпты қозғалған дененің орын ауыстыруының уақытқа тәуелділік графигінен жылдамдығын анықтау
3-тоқсан		
Тығыздық	Масса және денелердің массасын өлшеу	7.2.2.11 электронды, серіппелі, иінді таразылардың көмегімен дененің массасын өлшеу
	Дұрыс және дұрыс емес пішінді денелердің көлемін өлшеу	7.2.2.12 әртүрлі пішіндегі қатты дененің немесе сұйықтың көлемін өлшеу үшін өлшеуіш цилиндрді (мензурка) қолдану
	Заттың тығыздығы және тығыздықтың өлшем бірлігі. №3 зертханалық жұмыс. " Сұйықтар мен қатты денелердің тығыздығын анықтау"	7.2.2.13 тығыздықтың физикалық мағынасын түсіндіру; 7.2.2.14 сұйықтар мен қатты денелердің тығыздығын тәжірибе арқылы анықтау; 7.1.3.3 физика кабинетінде қауіпсіздік ережелерін білу және сақтау
	Тығыздықты есептеу	7.2.2.15 тығыздықтың формуласын есептер шығаруда қолдану
	Инерция құбылысы	7.2.2.1 инерция құбылысын түсіндіру және мысалдар келтіру
	Күш	7.2.2.2 күнделікті өмірден күштердің әрекет етуіне мысалдар келтіру

Денелердің өзара әрекеттесуі	Тартылыс құбылысы және ауырлық күші. Салмақ	7.2.2.10 масса, салмақ және ауырлық күші ұғымдарын ажырату
	№4 зертханалық жұмыс. "Серпімді деформацияларды зерделеу"	7.2.2.4 серпімділік күшінің серіппенің ұзаруына тәуелділік графигінен қатаңдық коэффициентін анықтау; 7.1.3.3 физика кабинетінде қауіпсіздік ережелерін білу және сақтау
	Деформация	7.2.2.3 пластикалық және серпімді деформацияларды ажырату, мысалдар келтіру
	Серпімділік күші, Гук заңы	7.2.2.5 Гук заңының формуласы бойынша серпімділік күшін есептеу
	Үйкеліс күші. Үйкеліс әрекетін техникада ескеру №5 зертханалық жұмыс. "Сырғанау үйкеліс күшін зерттеу"	7.2.2.6 тыныштық, домалау және сырғанау үйкелістерін сипаттау; 7.2.2.7 үйкеліс күшінің пайдасы мен зиянына мысалдар келтіру
	2.2 Бір түзу бойымен денеге әрекет еткен күштерді қосу	7.2.2.8 күштерді берілген масштабта графикалық түрде көрсету; 7.2.2.9 денеге әсер ететін және бір түзудің бойымен бағытталған күштердің тең әрекетті күшінің бағытын анықтау
4-тоқсан		
	3.1 Газдардың сұйықтар және қатты денелердің молекулалық құрылымы	7.3.1.1 заттардың молекулалық құрылысы негізінде, газдардың сұйықтар мен қатты денелердің құрылымын сипаттау
	3.1 Қатты денелердегі қысым	7.3.1.2 қысымның физикалық мағына-сын түсіндіру және өзгерту әдістерін сипаттау; 7.3.1.3 есептер шығаруда қатты дененің қысымының формуласын қолдану
	3.1 Сұйықтар мен газдардағы қысым, Паскаль заңы	7.3.1.4 газ қысымын молекулалық құрылым негізінде түсіндіру; 7.3.1.5 сұйықтардағы гидростатикалық қысымның формуласын шығару және оны есептер шығаруда қолдану
	3.1 Қатынас ыдыстар	7.3.1.6 қатынас ыдыстарды қолдануға мысалдар келтіру
	3.1 Гидравликалық машиналар	7.3.1.7 гидравликалық машиналардың жұмыс істеу принципін сипаттау;

Қысым		7.3.1.8 гидравликалық машиналарды қолдану кезіндегі күштен ұтысты есептеу
	3.1 Атмосфералық қысым. Атмосфералық қысымды өлшеу	7.3.1.9 атмосфералық қысымның табиғатын түсіндіру және оны өлшеудің әдістерін ұсыну
	3.1 Манометрлер. Сорғылар	7.3.1.10 манометр мен сорғылардың жұмыс істеу принципін сипаттау
	3.1 № 6 зертханалық жұмыс. "Архимед заңын зерделеу"	7.3.1.11 кері итеруші күшті анықтау және оның сұйыққа батырылған дененің көлеміне тәуелділігін зерттеу;
	3.1 Кері итеруші күш	7.3.1.12 сұйықтар мен газдардағы кері итеруші күштің табиғатын түсіндіру; 7.3.1.13 есептер шығаруда Архимед заңын қолдану
3.1 № 7 зертханалық жұмыс. "Дененің сұйықта жүзу шарттарын анықтау"	7.3.1.14 дененің сұйықта жүзу шарттарын зерттеу; 7.1.3.3 физика кабинетінде қауіпсіздік ережелерін білу және сақтау	

2) 8-сынып:

2-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің/ тақырыптық мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
Жұмыс және қуат	Механикалық жұмыс Қуат	8.2.3.1 механикалық жұмыс ұғымының физикалық мағынасын түсіндіру; 8.2.3.7 қуат ұғымының физикалық мағынасын түсіндіру; механикалық жұмыс пен қуаттың формулаларын есептер шығаруда қолдану; 8.2.3.8 механикалық жұмыс пен қуаттың формулаларын есептер шығаруда қолдану
Энергия	Кинетикалық энергия. Потенциалдық энергия	8.2.3.2 механикалық энергияның екі түрін ажырату; 8.2.3.3 кинетикалық энергия формуласын есептер шығаруда қолдану; 8.2.3.4 жоғары көтерілген дене үшін потенциалдық энергияның және серпімді дененің формуласын қолдану
		8.2.3.5 энергияның түрленуіне мысалдар келтіру;

	Энергияның сақталуы және айналуы	8.2.3.6 механикалық энергияның сақталу заңын есептер шығаруда қолдану
2-тоқсан		
Күш моменті	Жай механизмдер	8.2.4.1 "Механиканың алтын ережесін" тұжырымдау және қарапайым механизмдердің қолданылуына мысалдар келтіру; 8.2.4.2 "күш моменті" ұғымының физикалық мағынасын түсіндіру
	Дененің массалық центрі № 8 зертханалық жұмыс. "Жазық фигураның массалар центрін анықтау"	8.2.4.3 жазық фигураның массалық центрін тәжірибеде анықтау
	№ 9 зертханалық жұмыс. "Иіндіктің тепе-теңдік шарттарын анықтау"	8.2.4.5 тәжірибеде иіндіктің тепе-теңдік шарттарын анықтау; 8.1.3.3 физика кабинетінде қауіпсіздік ережелерін білу және сақтау
	Иіндіктің тепе-теңдік шарты	8.2.4.4 тепе-теңдікте тұрған денелер үшін күш моменттер ережесін тұжырымдау және есептер шығаруда қолдану
	2.4 Пайдалы әрекет коэффициенті. №10 зертханалық жұмыс. "Көлбеу жазықтықтың пайдалы әрекет коэффициентін анықтау"	8.2.4.6 көлбеу жазықтықтың пайдалы әрекет коэффициентін тәжірибеде анықтау; 8.1.3.3 физика кабинетінде қауіпсіздік ережелерін білу және сақтау
Жер және Ғарыш	Аспан денелері туралы ғылым	8.7.1.1 геоцентрлік және гелиоцентрлік жүйелерді салыстыру
	Күн жүйесі	8.7.1.2 Күн жүйесінің нысандарын жүйелеу
	Күнтізбе негіздері (тәулік, ай, жыл)	8.7.1.3 жыл мезгілдерінің ендіктерге байланысты ауысуы және күн мен түннің ұзақтығын түсіндіру
3-тоқсан		
	Жылулық қозғалыс, броундық қозғалыс, диффузия	8.3.1.1 молекула-кинетикалық теорияның негізгі қағидаларын дәлелдейтін мысалдар келтіру және тәжірибені сипаттау
	Температура, оны өлшеу тәсілдері , температураның шкалалары	8.3.1.3 температураны өлшеуді жылулық ұлғаю негізінде сипаттау; 8.3.1.2 температураны әр түрлі шкала (Цельсий, Кельвин) бойынша өрнектеу

Жылу құбылыстары	Ішкі энергия, ішкі энергияны өзгерту тәсілдері	8.3.2.1 дененің ішкі энергиясын өзгерту тәсілдерін сипаттау;
	Жылуөткізгіштік, конвекция, сәуле шығару	8.3.2.2 жылу берілудің түрлерін салыстыру
	Табиғаттағы және техникадағы жылу берілу	8.3.2.3 техникада және тұрмыста жылу беру түрлерінің қолданылуына мысалдар келтіру
	Жылу құбылыстарының тірі ағзалардың өмірлеріндегі ролі	8.3.2.4 әр түрлі температураларда тірі ағзалардың бейімделуіне мысалдар келтіру
	Жылу мөлшері. Заттың меншікті жылу сыйымдылығы	8.3.2.5 жылу алмасу процесі кезінде алған немесе берген жылу мөлшерін анықтау; 8.3.2.6 заттың меншікті жылу сыйымдылығының мағынасын түсіндіру
	Отынның энергиясы Отынның меншікті жану жылуы	8.3.2.7 отынның жануы кезінде бөлінген жылу мөлшерін есептер шығаруда анықтау
	№ 1 зертханалық жұмыс. "Температуралары әр түрлі суды араластырғандағы жылу мөлшерлерін салыстыру"	8.3.2.8 жылу құбылыстарындағы энергияның сақталу және айналу заңын зерттеу; 8.1.3.2 тәжірибені жүргізуге әсер ететін факторларды анықтау; 8.1.3.3 физика кабинетінде қауіпсіздік ережелерін білу және сақтау
Жылу үдерістеріндегі энергияның сақталу және айналу заңы	8.3.2.9 жылулық тепе-теңдік теңдеуін есептер шығаруда қолдану	
Заттың агрегаттық күйлері	Қатты денелердің балқуы және қатаюы, балқу температурасы, меншікті балқу жылуы	8.3.1.4 молекула-кинетикалық теория негізінде қатты күйден сұйыққа және кері айналуы сипаттау; 8.3.2.10 балқу/кристалдану кезіндегі жұтылатын/бөлінетін жылу мөлшерінің формуласын есептер шығаруға қолдану; 8.3.2.11 заттың балқу және қатаю үдерісі кезіндегі температураның уақытқа тәуелділік графигін талдау
	№ 2 зертханалық жұмыс. "Мұздың меншікті балқу жылуын анықтау"	8.3.2.12 эксперимент көмегімен мұздың меншікті балқу жылуын анықтау; 8.1.3.3 физика кабинетінде қауіпсіздік ережелерін білу және сақтау
		8.3.1.5 молекула-кинетикалық теория негізінде заттың сұйық

	Булану және конденсация. Қаныққан және қанықпаған булар	күйден газ күйіне және кері айналуын сипаттау; 8.3.2.13 заттың булану және конденсация үдерісі кезіндегі температураның уақытқа тәуелділік графигін талдау; 8.3.2.14 су буының мысалы негізінде қанығу күйін сипаттау
	Қайнау, меншікті булану жылуы. Қайнау температурасының атмосфералық қысымға байланыстылығын анықтау	8.3.2.15 меншікті булану жылуын анықтау; 8.3.2.16 қайнау температурасының сыртқы қысымға тәуелділігін түсіндіру

4-тоқсан

Термодинамика негіздері	Термодинамиканың бірінші заңы, газдың және будың жұмысы	8.3.2.17 термодинамиканың бірінші заңының мағынасын түсіндіру
	Жылу үдерістерінің қайтымсыздығы, термодинамиканың екінші заңы	8.3.2.18 термодинамиканың екінші заңының мағынасын түсіндіру
	Жылу қозғалтқыштары	8.3.2.22 жылу қозғалтқыштарындағы энергияның түрленуін сипаттау; 8.3.2.20 іштен жану қозғалтқышының, бу турбинасының жұмыс істеу принципін сипаттау
	Жылу қозғалтқыштарының пайдалы әрекет коэффициенті	8.3.2.19 жылу қозғалтқышының пайдалы әрекет коэффициентін анықтау; 8.3.2.21 жылу қозғалтқыштарын жетілдіру жолдарын ұсыну
	Жылу машиналарын пайдаланудағы экологиялық мәселелер	8.3.2.23 жылу машиналарының қоршаған ортаның экологиясына әсерін бағалау

3) 9-сынып:

3-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің/ тақырыптық мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
	Денелердің электрленуі, электр заряды, өткізгіштер мен диэлектриктер	9.4.1.1 электр зарядын сипаттау; 9.4.1.2 үйкеліс арқылы денені электрлену және индукция құбылысын түсіндіру; 9.4.1.3 электрленудің оң және теріс әсеріне мысалдар келтіру
	Электр зарядының сақталу заңы, қозғалмайтын зарядтардың өзара	9.4.1.4 электр зарядының сақталу заңын түсіндіру;

Электростатика негіздері	әрекеттесуі, Кулон заңы, элементар электр заряды	9.4.1.5 Кулон заңын есептер шығаруда қолдану
	Электр өрісі, электр өрісінің кернеулігі	9.4.1.6 "электр өрісі" және оның күштік сипаттамасы ұғымдарының физикалық мағынасын түсіндіру; 9.4.1.7 біртекті электростатикалық өрістегі зарядқа әсер етуші күшті есептеу; 9.4.1.8 электр өрісін күш сызықтар арқылы кескіндеу
	Электр өрісінің потенциалы және потенциалдар айырымы, конденсатор	9.4.1.9 потенциалдар айырымының және потенциалдың физикалық мағынасын түсіндіру; 9.4.1.10 конденсаторлардың құрылысын және қолданылуын сипаттау
2-тоқсан		
	Электр тогы, электр тогы көздері	9.4.2.1 электр тогы ұғымын және электр тогының пайда болу шарттарын түсіндіру
	Электр тізбегі және оның құрамды бөліктері, ток күші, кернеу	9.4.2.2 электр схемасын графикалық бейнелеуде электр тізбегі элементтерінің шартты белгілерін қолдану; 9.4.2.3 кернеудің физикалық мағына-сын, оның өлшем бірлігін түсіндіру
	№ 3 зертханалық жұмыс. "Электр тізбегін құрастыру және оның әртүрлі бөліктеріндегі ток күшін өлшеу"	9.4.2.4 электр тізбегіндегі ток күші мен кернеуді анықтау; 9.1.3.3 физика кабинетінде қауіпсіздік ережелерін білу және сақтау
	№ 4 зертханалық жұмыс. "Тізбек бөлігі үшін ток күшінің кернеуге тәуелділігін зерттеу"	9.4.2.5 тұрақты температурада металл өткізгіштің вольт-амперлік сипаттамасын графикалық түрде бейнелеу және түсіндіру; 9.1.3.1 эксперименттен деректерін жинақ-тау, талдау және өлшеу және қателіктерін ескеріп жазу 9.1.3.3 физика кабинетінде қауіпсіздік ережелерін білу және сақтау
	Тізбек бөлігі үшін Ом заңы	9.4.2.6 тізбек бөлігі үшін Ом заңын есептер шығаруда қолдану;
	Өткізгіштің электр кедергісі, өткізгіштің меншікті кедергісі, реостат	9.4.2.7 кедергінің физикалық мағынасын, оның өлшем бірлігін түсіндіру; 9.4.2.8 есеп шығаруғанда өткізгіштің меншікті кедергісін формуласын қолдану

Тұрақты электр тогы	№ 5 зертханалық жұмыс. "Өткізгіштерді тізбектей қосуды зерделеу"	9.4.2.9 өткізгіштерді тізбектей жалғаудың заңдылықтарын эксперимент арқылы алу; 9.1.3.3 физика кабинетінде қауіпсіздік ережелерін білу және сақтау
	№ 6 зертханалық жұмыс. "Өткізгіштерді параллель қосуды зерделеу"	9.4.2.10 өткізгіштерді параллель жалғаудың заңдылықтарын эксперимент арқылы анықтау; 9.1.3.3 физика кабинетінде қауіпсіздік ережелерін білу және сақтау
	Өткізгіштерді тізбектей және параллель қосу	9.4.2.11 өткізгіштерді тізбектей және параллель жалғауда тізбек бөлігі үшін Ом заңын қолданып, электр тізбектеріне есептеулер жүргізу
	Электр тогының жұмысы мен қуаты	9.4.2.12 жұмыс және қуат формулаларын есептер шығаруда қолдану
	Электр тогының жылулық әсері, Джоуль-Ленц заңы	9.4.2.13 Джоуль-Ленц заңын есептер шығару үшін қолдану;
	№ 7 зертханалық жұмыс. "Электр тогының жұмысы мен қуатын анықтау"	9.4.2.14 эксперимент көмегімен электр тогының жұмысы мен қуатын анықтау; 9.4.2.15 кВт*сағ өлшем бірлігін қолданып, электр энергиясының құнын практика жүзінде анықтау; 9.1.3.3 физика кабинетінде қауіпсіздік ережелерін білу және сақтау
	Металдардағы электр кедергісінің температураға тәуелділігі, асқын өткізгіштік	9.4.2.16 металл өткізгіштердегі электр тогын және оның кедергісінің температураға тәуелділігін сипаттау
	Электрқыздырғыш құралдар, қыздыру шамдары, қысқа тұйықталу, балқымалы сақтандырғыштар	9.4.2.17 қысқа тұйықталудың пайда болу себептерін және алдын алу амалдарын түсіндіру
	Электр тогының химиялық әсері (Фарадейдің заңы)	9.4.2.18 сұйықтардағы электр тогын сипаттау
2-тоқсан		
	Тұрақты магниттер, магнит өрісі. № 8 зертханалық жұмыс. "Тұрақты магниттің қасиеттерін оқып-үйрену және магнит өрісінің бейнесін алу"	9.4.3.1 магниттердің негізгі қасиеттеріне сипаттама беру және магнит өрісін күш сызықтары арқылы бейнелеу; 9.1.3.3 физика кабинетінде қауіпсіздік ережелерін білу және сақтау

Электромагниттік құбылыстар	Тоғы бар түзу өткізгіштің магнит өрісі. Тоғы бар шарғының магнит өрісі	9.4.3.2 магнит өрісінің сипаттамаларын түсіндіру; 9.4.3.3 тоғы бар түзу өткізгіштің және соленоидтің айналасындағы өріс сызықтарының бағытын анықтау
	Электромагниттер және оларды қолдану. № 9 зертханалық жұмыс. "Электрмагнитті құрастыру және оның әсерін сынау"	9.4.3.4 жолақ магнит пен соленоидтың магнит өрістерін салыстыру; 9.1.3.3 физика кабинетінде қауіпсіздік ережелерін білу және сақтау
	Магнит өрісінің тоғы бар өткізгішке әрекеті, электрокозғалтқыш, электр өлшеуіш құралдар	9.4.3.5 магнит өрісінің тоғы бар өткізгішке әсерін сипаттау; 9.4.3.6 электрқозғалтқыштың және электр өлшеуіш құралдардың жұмыс істеу принципін түсіндіру
	Электромагниттік индукция, генераторлар	9.4.3.7 электромагниттік индукция құбылысын түсіндіру; 9.4.3.8 Қазақстанда және дүние жүзінде электр энергиясын өндірудің мысалдарын келтіру
Жарық құбылыстары	Жарықтың түзу сызықты таралу заңы.	9.5.1.1 Күннің және Айдың тұтылуын графикалық бейнелеу;
	Жарықтың шағылуы, шағылу заңдары, жазық айналар	9.5.1.2 эксперимент арқылы түсу және шағылу бұрыштарының тәуелділігін анықтау; 9.5.1.3 айналық және шашыранды шағылудың мысалдарын келтіру және түсіндіру; 9.5.1.4 жазық айнада дененің кескінін алу және оны сипаттау
	Сфералық айналар, сфералық айна көмегімен кескін алу	9.5.1.5 дененің кескінін алу үшін сфералық айнада сәуленің жолын салу және алынған кескінді сипаттау
	Жарықтың сынуы, жарықтың сыну заңы, толық ішкі шағылу	9.5.1.6 жазық параллель пластинада сәуленің жолын салу; 9.5.1.7 жарықтың сыну заңын пайдаланып есептер шығару; 9.5.1.8 тәжірибеге сүйене отырып толық ішкі шағылу құбылысын түсіндіру
	№ 10 зертханалық жұмыс. "Шынының сыну көрсеткішін анықтау"	9.5.1.9 экспериментте шынының сыну көрсеткішін анықтау; 9.5.1.10 сыну көрсеткішінің анықталған мәнін кестелік мәндермен салыстыру және эксперимент нәтижесін бағалау
		9.5.1.11 жұқа линза формуласын есептер шығару үшін қолдану;

	Линзалар, линзаның оптикалық күші, жұқа линзаның формуласы. Линзаның көмегімен кескін алу	9.5.1.12 линзаның сызықтық ұлғаю формуласын сандық және графиктік есептер шығару үшін қолдану; 9.5.1.13 жұқа линзада сәуленің жолын салу және кескінге сипаттама беру
	№ 11 зертханалық жұмыс. "Жұқа линзаның фокустық қашықтығын және оптикалық күшін анықтау"	9.5.1.14 жұқа линзаның фокустық қашықтығын және оптикалық күшін анықтау; 9.1.3.3 физика кабинетінде қауіпсіздік ережелерін білу және сақтау
	Көз - оптикалық жүйе, көздің көру кемшіліктері және оларды түзету әдістері	9.5.1.15 көздің алыстан көргіштігі мен жақыннан көргіштігін түзетуді сипаттау
	Оптикалық аспаптар	9.5.1.16 қарапайым оптикалық құралдарды (перископ, обскура камерасы) құрастыру
4-тоқсан		
	Механикалық қозғалыс	9.2.1.1 Материялық нүкте, санақ жүйесі, механикалық қозғалыстың салыстырмалылығы ұғымдарының мағынасын түсіндіру, жылдамдықтарды қосу және орын ауыстыру теоремаларын қолдану
	Векторлар және оларға амалдар қолдану, вектордың координаталар осьтеріндегі проекциялары	9.2.1.2 векторларды қосу, азайту, векторды скалярға көбейту; 9.2.1.3 вектордың координаталар осіне проекциясын анықтау, векторды құраушыларға жіктеу
	Түзусызықты теңайнымалы қозғалыс, үдеу	9.2.1.4 уақыттан тәуелділік графиктерінен орын ауыстыруды, жылдамдықты, үдеуді анықтау;
	Түзусызықты теңайнымалы қозғалыс кезіндегі жылдамдық және орын ауыстыру	9.2.1.5 түзу сызықты теңайнымалы қозғалыс кезіндегі жылдамдық және үдеу формулаларын есептер шығаруда қолдану; 9.2.1.6 түзу сызықты теңайнымалы қозғалыс кезіндегі координата мен орын ауыстыру теңдеулерін есептер шығаруда қолдану
		9.2.1.7 теңүдемелі қозғалыс кезіндегі дененің үдеуін эксперименттік жолмен анықтау; 9.1.3.2 эксперименттің нәтижесіне әсер ететін факторларды талдау және экспериментті жүргізуді жақсарту жолдарын ұсыну;

Кинематика негіздері	№ 1 зертханалық жұмыс. " Теңудемелі қозғалыс кезіндегі дененің үдеуін анықтау"	9.2.1.8 теңудемелі қозғалыс кезіндегі орын ауыстырудың және жылдамдықтың уақытқа тәуелділік графиктерін тұрғызу және оларды түсіндіру
	Дененің еркін түсуі, еркін түсу үдеуі	9.2.1.9 еркін түсуді сипаттау үшін теңайнымалы қозғалыстың кинематикалық теңдеулерін қолдану
	№ 2 зертханалық жұмыс. " Горизонталь лақтырылған дененің қозғалысын зерделеу"	9.2.1.10 теңайнымалы және бірқалыпты қозғалыстың кинематикалық теңдеулерін қолдана отырып, горизонталь лақтырылған дененің қозғалысын сипаттау; 9.2.1.11 горизонталь лақтырылған дененің қозғалыс жылдамдығын анықтау; 9.5.1.12 линзаның сызықтық ұлғаю формуласын сандық және графиктік есептер шығару үшін қолдану;
	Қисықсызықты қозғалыс; материялық нүктенің шеңбер бойымен бірқалыпты қозғалысы Сызықтық және бұрыштық жылдамдықтар	9.2.1.13 дененің шеңбер бойымен бірқалыпты қозғалысын сызықтық және бұрыштық шамалар арқылы сипаттау; 9.2.1.14 центрге тартқыш үдеу формуласын есептер шығаруда қолдану; 9.5.1.15 көздің алыстан көргіштігі мен жақыннан көргіштігін түзетуді сипаттау

4) 10-сынып:
4-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің/ тақырыптық мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
	Жұлдызды аспан	10.7.2.1 абсолюттік және көрінерлік жұлдыздық шамаларды ажырату; 10.7.2.2 жұлдыздырдың жарқырауына әсер ететін факторларды атау
	Аспан сферасы, аспан координаталарының жүйесі	10.7.2.3 аспан сферасының негізгі элементтерін атау; 10.7.2.4 жұлдызды аспанның жылжымалы картасынан жұлдыздардың аспан координатасын анықтау

Астрономия негіздері	<p>Әртүрлі географиялық ендіктегі аспан шырақтарының көрінерлік қозғалысы, жергілікті, белдеулік және бүкіләлемдік уақыт</p>	<p>10.7.2.5 әртүрлі ендіктегі жұлдыздардың шарықтау айырмашылығын түсіндіру; 10.7.2.6 жергілікті, белдеулік және бүкіләлемдік уақытты сәйкестендіру</p>
	<p>Күн жүйесіндегі ғаламшарлардың қозғалыс заңдары</p>	<p>10.7.2.7 Кеплер заңдарының негізінде аспан денелерінің қозғалысын түсіндіру</p>
	<p>Күн жүйесі денесіне дейінгі ара қашықтықты параллакс әдісімен анықтау</p>	<p>10.7.2.8 Күн жүйесіндегі денелердің ара қашықтығын немесе өлшемдерін анықтау үшін параллакс әдісін қолдануды түсіндіру</p>
Динамика негіздері	<p>Ньютонның бірінші заңы, инерциялық санақ жүйелері</p>	<p>10.2.2.1 инерция, инерттілік және инерциялық санақ жүйесі ұғымдарының мағынасын түсіндіру; 10.2.2.2 Ньютонның бірінші заңын тұжырымдау және оны есептер шығаруда қолдану</p>
	<p>Механикадағы күштер</p>	<p>10.2.2.3 ауырлық күші, серпімділік күші, және үйкеліс күші табиғатын түсіндіру</p>
	<p>Ньютонның екінші заңы, масса</p>	<p>10.2.2.4 Ньютонның екінші заңын тұжырымдау және оны есептер шығаруда қолдану</p>
	<p>Ньютонның үшінші заңы</p>	<p>10.2.2.5 Ньютонның үшінші заңын тұжырымдау және оны есептер шығаруда қолдану</p>
	<p>Бүкіләлемдік тартылыс заңы</p>	<p>10.2.2.6 Бүкіләлемдік тартылыс заңын тұжырымдау және оны есептер шығаруда қолдану</p>
	<p>Дененің салмағы, салмақсыздық</p>	<p>10.2.2.10 үдеумен қозғалған дененің салмағын анықтау; 10.2.2.11 - салмақсыздық күйді түсіндіру</p>
	<p>Денелердің ауырлық күшінің әрекетінен қозғалуы. Жердің жасанды серіктерінің қозғалысы</p>	<p>10.2.2.9 бірінші ғарыштық жылдамдықтың формуласын есептер шығаруда қолдану; 10.2.2.7 ғарыш аппараттардың орбиталарын салыстыру; 10.2.2.8 тартылыс өрісіндегі дененің қозғалысын сипаттайтын шамаларды анықтау</p>
2-тоқсан		
	<p>Дене импульсі және күш импульсі</p>	<p>10.2.3.1 "дене импульсі" мен "күш импульсін" ажырату</p>

Сақталу заңдары	Импульстің сақталу заңы. Реактивті қозғалыс	10.2.3.2 импульстің сақталу заңын тұжырымдау және есептер шығаруда қолдану; 10.2.3.3 табиғаттағы және техникадағы реактивті қозғалысқа мысалдар келтіру; 10.2.3.4 Байқоңыр ғарыш айлағының аймақтық және халықаралық маңыздылығына баға беру
	Механикалық жұмыс және энергия	10.2.3.5 механикалық жұмысты аналитикалық және графикалық тәсілдермен анықтау; 10.2.3.6 жұмыс пен энергияның байланысын түсіндіру
	Энергияның сақталу және айналу заңы	10.2.3.7 энергияның сақталу заңын тұжырымдау және есептер шығаруда қолдану
3-тоқсан		
	Тербелмелі қозғалыс	10.2.5.1 еркін және еріксіз тербелістерге мысалдар келтіру; 10.2.5.2 эксперименттік әдіспен амплитуда, период, жиілікті анықтау; 10.2.5.3 формулаларды қолданып, период, жиілік, циклдік жиілікті анықтау
	Тербелістер кезіндегі энергияның түрленуі. Тербелмелі қозғалыстың теңдеуі	10.2.5.4 тербелмелі процесте энергияның сақталу заңын сипаттау; 10.2.5.5 гармониялық тербелістердің графиктері бойынша координатаның, жылдамдықтың және үдеудің теңдеулерін жаза білу
	Математикалық және серіппелі маятниктердің тербелістері	10.2.5.6 әртүрлі тербелмелі жүйедегі тербелістің пайда болу себептерін түсіндіру; 10.2.5.7 маятниктер тербелісі периодының әртүрлі параметрлерге тәуелділігін зерттеу
	№ 3 зертханалық жұмыс. "Математикалық маятниктің көмегімен еркін түсу үдеуін анықтау"	10.2.5.8 математикалық маятник периодының формуласынан еркін түсу үдеуін анықтау; 10.2.5.9 период квадратының маятник ұзындығына тәуелділік графигін тұрғызу және талдау; 10.1.3.1 алған нәтижені түсіндіру және қорытынды жасау

Тербелістер және толқындар	Еркін және еріксіз тербелістер	10.2.5.10 еріксіз тербеліс амплитудасының мәжбүрлеуші күштің жиілігіне тәуелділігін график бойынша сипаттау; 10.2.5.11 резонанс құбылысын сипаттау
	Еркін электромагниттік тербелістер	10.4.4.1 тербелмелі контурдағы еркін электромагниттік тербелістерді сапалық түрде сипаттау
	Толқындық қозғалыс	10.2.5.12 толқын жылдамдығы, жиілігі және толқын ұзындығы формулаларын есеп шығаруда қолдану; 10.2.5.13 көлденең және бойлық толқындарды салыстыру
	№4 зертханалық жұмыс. "Беттік толқындардың таралу жылдамдығын анықтау"	10.2.5.14 су бетіндегі толқындардың таралу жылдамдығын эксперимент түрінде анықтау
	Дыбыс, дыбыстың сипаттамалары, акустикалық резонанс, жаңғырық	10.2.5.15 дыбыстың пайда болу және таралу шарттарын атау; 10.2.5.16 дыбыс сипаттамаларын дыбыс толқындарының жиілігі және амплитудасымен сәйкестендіру; 10.2.5.17 резонанстың пайда болу шарттарын атау және оның қолданылуына мысалдар келтіру; 10.2.5.18 жаңғырықтың пайда болу табиғатын және оны қолдану әдістерін сипаттау; 10.2.5.19 табиғатта және техникада ультрадыбыс пен инфрадыбыстықолдануға мысалдар келтіру
	Электромагниттік толқындар Электромагниттік толқындар шкаласы	10.4.4.2 механикалық толқындар мен электромагниттік толқындардың ұқсастығы мен айырмашылығын салыстыру; 10.4.4.3 электромагниттік толқындар шкаласын сипаттау және әртүрлі диапазондағы толқындардың қолданылуына мысалдар келтіру; 10.4.4.4 шыны призма арқылы өткен жарықтың дисперсиясына сапалы сипаттама беру
Жылулық сәуле шығару	10.6.1.1 жылулық сәуле шығару энергиясының температураға тәуелділігін сипаттау	

Атом құрылысы. Атомдық құбылыстар	Жарық кванттары туралы Планк гипотезасы	10.6.1.2 Планк формуласын есептер шығаруда қолдану
	Фотоэффект құбылысы	10.6.1.3 фотоэффект құбылысын сипаттау және фотоэффект құбылысының техникада пайдаланылуына мысалдар келтіру; 10.6.1.4 фотоэффект үшін Эйнштейн формуласын есептер шығаруда қолдану;
	Рентген сәулелері	10.6.1.5 рентген сәулесін электромагниттік сәулелердің басқа түрлерімен салыстыру; 10.6.1.6 рентген сәулесін қолдануға мысалдар келтіру
	Радиоактивтілік. Радиоактивті сәулеленудің табиғаты	10.6.2.1 сәулеленудің табиғаты мен қасиеттерін түсіндіру
	Резерфорд тәжірибесі, атомның құрамы	10.6.1.7 а-бөлшегінің шашырауы бойынша Резерфорд тәжірибесін сипаттау
4-тоқсан		
Атом ядросы	Ядролық өзара әрекеттесу, ядролық күштер. Массалар ақауы, атом ядросының байланыс энергиясы	10.6.1.8 ядролық күштердің қасиеттерін сипаттау; 10.6.1.9 атом ядросының масса ақауын анықтау; 10.6.1.10 атом ядросының байланыс энергиясы формуласын есептер шығаруда қолдану
	Ядролық реакциялар. Радиоактивті ыдырау заңы	10.6.1.11 ядролық реакцияның теңдеуін шешуде зарядтық және массалық сандардың сақталу заңын қолдану; 10.6.2.2 радиоактивті ыдыраудың ықтималдық сипатын түсіндіру; 10.6.2.3 радиоактивті ыдырау заңын есеп шығаруда қолдану
	Ауыр ядролардың бөлінуі, тізбекті ядролық реакция. Ядролық реакторлар	10.6.2.4 тізбекті ядролық реакциялардың өту шарттарын сипаттау; 10.6.2.5 ядролық реактордың жұмыс істеу принципін сипаттау
	Термоядролық реакциялар. Радиоизотоптар, радиациядан қорғану	10.6.2.6 ядролық ыдырау мен ядролық синтезді салыстыру; 10.6.2.7 радиоактивті изотоптарды қолданудың мысалдарын келтіру; 10.6.2.8 радиациядан қорғану әдістерін сипаттау
	Элементар бөлшектер	10.6.3.1 элементар бөлшектерді жіктеу

Әлемнің қазіргі физикалық бейнесі	Физика және астрономияның дүниетанымдық маңызы	10.8.1.1 адамның дүниетанымдық көзқарасының қалыптасуына физика және астрономияның дамуының ықпалын түсіндіру;
	Экологиялық мәдениет	10.8.1.3 жаңа технологиялардың қоршаған ортаға ықпалының артықшылығы мен қауіптілігін бағалау;

Қазақстан Республикасының
Білім және ғылым министрі
2022 жылғы 1 сәуірдегі
№ 123 бұйрығына
37-қосымша

Қазақстан Республикасы білім
және ғылым Министрінің
2013 жылғы 3 сәуірдегі
№ 115 бұйрығына
674-қосымша

Тірек-қимыл аппараты бұзылған білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "Химия" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Тірек-қимыл аппараты бұзылған білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "Химия" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі – Бағдарлама) Қазақстан Республикасының "Білім туралы" Заңының 5-бабы б) тармақшасына сәйкес әзірленген.

2. Бағдарлама мақсаты – заттар мен олардың айналымы, заттар қасиеттерінің, олардың құрамы мен құрылысына тәуелділігін түсіндіретін заңдар мен теориялар туралы білім жүйесін қалыптастыру.

3. Бағдарлама міндеттері:

1) химиялық процестер, заңдар мен олардың заңдылықтары туралы білімдерін өмірде қауіпсіз пайдалану біліктерін дамыту;

2) білімалушының жалпы дамуына қажет маңызды дәлелдер, бастапқы химиялық ұғымдар, заңдар және теорияларды оқыту;

3) химияның көптеген маңызды идеялары және жетістіктерімен таныстыру, алған білімдерін түпкі ғылыми дүниетанымын дамытуға жұмсау;

4) химиялық заттар, қарапайым аспаптар, құрылғылармен жұмыс істей алу дағдыларын қалыптастыру, химиялық тәжірибелер жасау кезінде қауіпсіздік техникасын сақтау, тәжірибе нәтижесін тіркеу, сәйкес қорытынды жасау;

5) химияның оқу материалында салыстыру, себеп - салдар байланысын табу, қорытынды жасауды, оқу материалын байланысты және дәлелді түрде жеткізуді қалыптастыру;

6) практикада көп қолданылатын заттармен (қышқылдар, сілітілер, оксидтер, тұздар және т.б) жұмыс істеудің іс - жүзіндегі дағдысын сіңіру және бекіту;

4. Түзету – дамыту міндеттері:

1) білім алушылардың танымдық белсенділігі мен зейінін химиялық тілді (белгілер, формулалар, химиялық терминдер) пайдалану үрдісінде және заңдарды тұжырымдауда дамыту: құрам тұрақтылық заңын, Авогадро заңын, зат массасының сақталу заңын, газдардың көлемдік қатынас заңын;

2) химиялық заттар, қарапайым аспаптар, құрылғылармен жұмыс істеу кезінде визуальды - кеңістіктік көріністерді қалыптастыру;

3) химиялық үрдістер, олардың заңдылықтарын түсіну және болжауды айшықтау үшін, химияның маңызды заңдылығын бағалау мен қолдануда жалпыинтеллектуалдық дағдыларды дамыту;

4) бұлшықет қалжырауын және эмоционалдық қысылуды төмендету; білімалушының психикалық - тілдік дамуындағы бар кемістікті түзету;

5) коммуникативтік және әлеуметтік дағдыларды, топпен және жұппен жұмыс істеу дағдысын, өз көзқарасын білдіру, өзге адамдардың пікірін сыйлау, көшбасшылық қасиеттерінің көрінісін, өз жұмысын жазбаша және ауызша таныстыра алу дамыту.

2-тарау. Оқу процесін ұйымдастырудың педагогикалық тәсілдері

5. Оқыту құндылыққа бағытталған тұлғаға бағытталған белсендірілген сараланған, және коммуникативтік тәсілдері негізінде жүзеге асырылады.

6. Құндылыққа бағытталған тәсіл мақсатты түрде білімалушының әлеуметтік маңызды жеке тұлға құндылығының жүйесін, олардың дұрыс тәртібі мен іс – әрекетін, мотивацияны, қазақстандық патриотизм мен азаматтық жауапкершілікті, бір - біріне деген сыйластықты, ынтымақтастыққа тырысуды қалыптастырады.

7. Тұлғаға бағытталған тәсіл оқу, тәрбие және барлық білімалушылардың жеке ерекшелігін ескере отырып дамыту дегенді білдіреді:

1) жасерекшеліктік, физиологиялық, психологиялық, интеллектуалдық ;

2) білім беру қажеттілігі, бағдарламалық материалдың әртүрлі күрделілік деңгейіне бағытталған;

3) білімалушыларды біліміне, қабілетіне қарай топқа бөлу;

4) білімалушыларды біртекті топтарға бөлу (қабілетіне, кәсіптік бағдарына қарай);

5) әр балаға бірегей жеке тұлға ретінде қарау.

8. Белсенділікке негізделген іс - әрекет тәсілі жаңа білімдердің дайын түрде берілмейтініне, оны өзі практика арқылы, мұғалімнің біртіндеп ұйымдастырған

қолжетімді іс әрекетін (бақылау, зерттеу), жалпыоқу және пәндік терминологиялық ауызекі сөздікті түсіндіру, пысықтау мен нақтылау арқылы табуға негізделген.

9. Сараланған тәсіл білімалушылардың ерекшеліктерін ескере отырып, оқытудың әртүрлі жағдайларын жасау керектігін білдіреді.

10. Коммуникативтік тәсіл тілтабысу дағдысын қалыптастыруға итермелейтін тапсырмаларды енгізуді, түрлі ақпараттарды алуды, әртүрлі мәселелер бойынша пікірталас жүргізу қабілетін дамытуды, өз ұстанымын айтуды білдіреді.

11. Қоғам үшін өзекті мәселелерді көрсететін және қоғамдық дамудың біртұтас көрінісін алуға болатын ортақ тақырыптары бойынша оқыту нәтижелі, олар білім алушылардың өздерінің алған білімдерін өмірдің әртүрлі жағдайларында қолдану қабілеттерін қалыптастыруға ықпал етеді.

12. Оқытуда ойындарды қолдану жағымды эмоцияларды тұғызады, қалыпты көңіл күйге кедергі келтіретін, өз қатарластарымен араласуға жайсыздық туғызатын, уайымнан арылуға көмектеседі.

13. Оқыту сапасын көтеретін және оқуға мотивация беретін тиімді технологияларға жататындар:

1) көп деңгейлі оқыту технологиясы - бұл оқу процесін ұйымдастырушы, оның шеңберінде әрбір білімалушының қабілеті мен жеке тұлға ерекшеліктеріне байланысты оқу материалын қабылдаудың басқа деңгейі күтілуі мүмкін, ол одан әрі дамытуға мүмкіндік береді;

2) бірлесіп оқыту педагог пен оқушының бірлескен іс әрекеті ретінде қарастырылады, оқу білімалушының мүмкіндігі бойынша іске асады;

3) проблемалық оқыту технологиясы – бұл мотивация туғызу үрдісі, ерекше шығармашылық тәсілді, жобалау қабілетін, жұмысты алдын - ала жоспарлауды қажет етеді;

4) оқытудың ақпараттық - коммуникациялық технологияларын қолдану базалық АКТ - дағдыларына негізделеді және химиялық эксперименттермен жұмыс жасау технологиясын дұрыс және креативті қолдануды, материалды терең және кең түрде баяндау мен игеруді қамтиды. Білім алушылар сандық және ғаламтор көздерінен ақпараттарды іздейді, таңдайды, өңдейді, бірлесіп жұмыс жасайды және жұмысын бағалайды; басқа оқушылармен шығармашылық жұмыс жасау үшін слайд-презентация құру, ақпарат алмасу дағдыларын дамытады; оқытудың белсенді тәсілдеріне техникалық қолдау көрсету үшін интерактивті тақтаны қолданады.

5) өтемдік оқыту технологиясы - бұл оқытуда кеңістік бейімделеді, кемшіліктердің орны толады, жұмыс қабілеттілігінің бұзылуы жойылады, дене дамуының және жүйке - психикалық денсаулық қорғалады, нығайтылады;

6) практикалық шеберлік пен дағдыны қалыптастыру; оқытудың барлық деңгейлерінде білім алушылар тәжірибе жасап, бақылау жүргізе алатын практикалық жұмыстар беріледі.

14. Сабақта оқу дәстүрлі химиялық оқу құралдарын, оқудың техникалық құралдарын, Ғаламторға қосылған компьютерлерді пайдалануды көздейді. Оқыту кезінде аудиовизуальды құралдар, оқудың көмекші құралдары, көрнекі құралдар пайдаланылады.

15. Бұл бағдарлама:

1) қорғау режимі мен денсаулық сақтаушы технологияларды сақтауға: дене қалпын өзгерту, бұлшықетті босаңсыту, күштеу қозғалыстарын азайту, жұмыс істеу кезінде ыңғайлы қарқын туғызуға бағытталған;

2) сабақта биология, география, физика сияқты оқу пәндерімен ауқымды түрде пәнаралық байланысты кеңейту, әр – түрлі оқу материалдарының көмегімен алған білімдерін, шеберлік пен дағдыны бекітеді. Материалды бірнеше рет қайталау белгіленген рефлексстер мен ерікті моториканың дамуына ықпал етеді.

3-тарау. "Химия" оқу пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

16. "Химия" оқу пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

1) 7-сынып – аптасына 1 сағатты, оқу жылында –34сағатты;

2) 8-сынып – аптасына 2 сағатты, оқу жылында –68сағатты;

3) 9-сынып - аптасына 2 сағатты, оқу жылында – 68 сағатты;

4) 10-сынып – аптасына 2 сағатты, оқу жылында – 68 сағатты құрайды.

17. Бағдарлама 5 бөлімді қамтиды:

1) заттардың бөлшектері;

2) химиялық реакциялардың жүру заңдылықтары;

3) химиядағы энергетика;

4) химия және қоршаған орта;

5) химия және өмір.

18. "Заттардың бөлшектері" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) атомдар иондар және молекулалар;

2) атомның құрамы мен құрылысы;

Затомда электрондардың қозғалысы мен таралуы, атомдардан иондардың құрылуы;

4) химиялық байланыстардың түрлері.

19. "Химиялық реакциялардың жүру заңдылықтары" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) периодтық заң және химиялық элементтердің периодтық жүйесі;

2) химиялық реакциялардың жіктелуі;

3) зат массасының сақталу заңы;

4) металдардың электрохимиялық кернеу қатары.

20. "Химиядағы энергетика" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) экзотермиялық және эндотермиялық реакциялар;

2) химиялық реакциялардың жылдамдығы;

- 3) химиялық тепе - теңдік;
- 4) қышқылдар мен негіздер теориясы.

21. "Химия және қоршаған орта" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) заттардың жіктелуі;
- 2) жер химиясы;
- 3) көміртек және оның қосылыстары химиясы.

22. "Химия және өмір" бөлімі "Биохимия" бөлімшесінен тұрады.

23. 7-сыныпқа арналған "Химия" оқу пәнінің базалық мазмұны:

1) заттардың бөлшектері: химия пәні, таза заттар мен қоспалар. Химия – заттар туралы жаратылыстану ғылымдарының бір саласы, химияның дамуы мен маңызы, химия кабинетіндегі және зертханасындағы қауіпсіздік техникасының ережелері, таза заттар және олардың физикалық қасиеттері, біртекті және әртекті қоспалар, заттарды тазарту және бөлу тәсілдері, жәй және күрделі заттар, элемент, химиялық қосылыстар; № 1 практикалық жұмыс "Техника қауіпсіздігі ережелері және зертханалық құрал-жабдықтармен танысу"; № 1 зертханалық тәжірибе "Заттарды және олардың қосылыстарын салыстыру"; № 2 зертханалық тәжірибе "Ластанған ас тұзын тазарту"; "Заттар күйінің өзгеруі". Физикалық және химиялық құбылыстар, химиялық реакция, заттың агрегаттық күйлері, қатты, сұйық, бөлшектердің кинетикалық теориясына сәйкес газ тәріздес заттардың құрылымы, заттардың салқындау, қыздыру және булану үдерістері; № 3 зертханалық тәжірибе "Химиялық реакциялардың белгілерін зерттеу"; № 4 зертханалық тәжірибе "Аспирин немесе салолдың салқындау үдерісін зерттеу"; № 5 зертханалық тәжірибе "Судың қайнау үдерісін зерттеу"; № 1 бақылау жұмысы; "Атомдар. Молекулалар. Заттар". Атомдар мен молекулалар, атомдар мен молекулалардың айырмашылығы, химиялық элементтер, химиялық элементтердің символдары, элементтерді металдар мен бейметалдарға жіктеу, жай және күрделі заттар, атомның құрамы мен құрылысы, ядро, протон, нейтрон, электрон, изотоптар, элементті аталуы және фундаменталды бөлшектерінің саны бойынша сипаттау;

2) химиялық реакциялардың жүру заңдылықтары: ауа, жану реакциясы. Ауа және оның құрамы, атмосфералық ауаны ластанудан қорғаудың маңызы, жану үдерісі, заттың жану шарттары, тез тұтанатын, жанатын және жанбайтын заттар, отын, оттек, тұтану көзі, тұтану температурасы, металдар мен бейметалдардың жануы, жану реакциясының өнімдері; № 6 зертханалық тәжірибе "Балауыз шамның жануы"; № 2 практикалық жұмыс/көрсетілім "Күкірттің, фосфордың, темірдің ауада және оттегінде жануын салыстыру"; № 2 бақылау жұмысы;

3) химиядағы энергетика: табиғи қышқылдар мен сілтілер; "қышқылдық" және "сабынды" қасиеттері, индикаторлар, әмбебап индикатор, рН шкала метилоранж, лакмус, фенолфталеин, индикаторлардың түрлі орталардағы түстерінің өзгеруі, қышқылдар мен сілтілер, антацидті заттар, бейтараптану реакциясы, сұйылтылған қышқылдар, қышқылдардың қолданылу аймақтар, қышқылдармен жұмыс жүргізу ережелері,

сұйылтылған қышқылдардың түрлі металдармен әрекеттесуі, сутекке сапалық реакция, карбонаттар, сұйылтылған қышқылдардың карбонаттармен әрекеттесуі, көмірқышқыл газына сапалық реакция; № 7 зертханалық тәжірибе "Ерітінділердің қышқылдық, негіздік ортасын анықтау"; № 8 зертханалық тәжірибе "Хлорсутек қышқылының бейтараптану реакциясы"; № 9 зертханалық тәжірибе "Мырыштың сұйылтылған тұз қышқылымен реакциясы"; № 10 зертханалық жұмыс "Сутекке сапалық реакция"; № 3 практикалық жұмыс "Сұйылтылған қышқылдар мен карбонаттардың әрекеттесуі. Көмірқышқыл газына сапалық реакция";

4) химия және қоршаған орта: химиялық элементтердің периодтық кестелерін құру тарихы, И. Дүберейнер, Дж. Ньюлендс, Д.И. Менделеевтің элементтерді жіктеуі, периодтық заң, периодтық кестенің құрылымы, периодтық кестенің құрылу принципі, атом нөмірі ядро заряды, атомдағы элементтер бөлшектері. "Салыстырмалы атомдық масса және қарапайым формулалар". Изотоптар қоспасы, табиғи изотоптар, салыстырмалы атомдық масса, салыстырмалы молекулалық/формулалық масса, химиялық формула, химиялық элементтердің валенттілігі, бинарлы қосылыстардың формулаларын құрастыру, қосылыстардағы атомдардың қатынастары; сандық есептер: салыстырмалы молекулалық массаны есептеу; № 3 бақылау жұмысы;

5) химия және өмір: адам ағзасындағы химиялық элементтер. Қоректік заттар, адам ағзасындағы химиялық элементтер (O, C, H, N, Ca, P, K), химиялық элементтердің тірі және өлі табиғаттағы таралуы, адам ағзасындағы микро- макроэлементтердің биологиялық рөлі, тыныс алу үдерісі, тамақтану теңгерімі; № 4 практикалық жұмыс "Тағам құрамындағы қоректік заттарды анықтау"; № 11 зертханалық тәжірибе "Тыныс алу үдерісін зерттеу". "Геологиялық химиялық қосылыстар". Пайдалы геологиялық химиялық қосылыстар, табиғи ресурстар, кен орны, кен, кеннің құрамы, минералдар, табиғи ресурстарды өндіру, металдарды алу, Қазақстанның пайдалы қазбалары, минералдарды өндірудің экологиялық аспектілері; № 4 бақылау жұмысы.

24. 8-сыныпқа арналған "Химия" оқу пәнінің базалық мазмұны:

1) заттардың бөлшектері: атомдардағы электрондардың қозғалысы, атомдардағы электрондардың орналасуы, энергетикалық деңгейлер, s және р-орбитальдарының пішіндері, электрондық конфигурация, электронды-графикалық формула, ион, иондардың түзілуі, "нольдік қосынды" әдісімен қосылыстардың формулаларын құрастыру; № 1 зертханалық тәжірибе "Атомдардың модельдерін жасау";

2) химиялық реакциялардың заңдылықтары: заттардың формулалары және химиялық реакция теңдеулері. Заттардың массасының сақталу заңы, химиялық реакциялардың типтері: қосылу, айырылу, орынбасу, алмасу; табиғаттағы химиялық реакциялар, тірі организмдер мен адам тіршілігіндегі химиялық реакциялар; № 1 көрсетілім "Заттардың массасының сақталу заңын дәлелдейтін тәжірибе"; № 2 зертханалық тәжірибе "Әрекеттесуші заттардың массасының қатынасы"; сандық есептер: химиялық формула бойынша химиялық қосылыстардағы элементтің массалық

үлесін есептеу, элементтердің массалық үлестері бойынша заттың қарапайым формуласын анықтау; №1 бақылау жұмысы. "Металдардың химиялық белсенділігі".
Металдардың тотығуы, металдардың жемірілуі, металдардың сумен әрекеттесуі, металдардың қышқыл ерітінділерімен, металдардың тұз ерітінділерімен әрекеттесуі, металдардың белсенділік қатары, металдардың белсенділігін салыстыру; № 2 көрсетілім "Белсенді металдардың сумен әрекеттесуі"; № 3 зертханалық тәжірибе "Металдардың қышқылдар ерітіндісімен әрекеттесуі"; № 3 көрсетілім "Тұз ерітінділерінен металдарды ығыстыру"; № 1 практикалық жұмыс "Металдардың белсенділігін салыстыру";

3) химиядағы энергетика: заттың мөлшері, моль, Авогадро саны, заттың молярлық массасы; сандық есептер есептер: жәй және күрделі заттардың салыстырмалы молярлық массасын есептеу, химиялық формула бойынша заттың молярлық массасын, массасын және заттың мөлшерін есептеу, заттың белгілі мөлшеріндегі атомдардың (молекулалардың) сандарын есептеу. "Стехиометриялық есептеулер". Химиялық реакциялардың теңдеулері бойынша есептер шығару, молярлық көлем, газдардың салыстырмалы тығыздығы, көлемдік қатынастар заңы, қалыпты және стандартты жағдайлар;

сандық есептер: химиялық формула бойынша заттың молярлық массасын және заттың мөлшерін есептеу, заттың берілген массасы немесе заттың мөлшері бойынша атомдар мен молекулалардың сандарын есептеу, химиялық реакциялардың теңдеулері бойынша реакция өнімінің массасын, көлемін (газдың) және зат мөлшерін есептеу, қалыпты жағдайлардағы газдың көлемін, газдардың салыстырмалы тығыздығын есептеу, оттегі және ауа бойынша газдардың салыстырмалы тығыздықтарын есептеу, заттың мөлшері, молярлық масса, газдың молярлық көлемі, Авогадро заңы ұғымдарын пайдаланып формулалар бойынша есептеулер жасау, химиялық реакциялар кезіндегі газдардың көлемдік қатынастары түсініктерін қолданып есептеулер жасау; №2 бақылау жұмысы. Отынның жануы және энергияның бөлінуі, көміртекті отынның жануы кезінде көмірқышқыл газы, иіс газы немесе көміртек түзілуі мүмкіндігі, жылыжайлық эффектісінің себептері және шешу жолдары, экзотермиялық және эндотермиялық реакциялар, әртүрлі отындардың потенциалы, қоршаған ортаға әсері, кинетикалық бөлшектер теориясы тұрғысынан энергия өзгерісі, реакцияның жылу эффектісі, термохимиялық теңдеулер; № 4 зертханалық тәжірибе "Энергияның өзгеруімен жүретін химиялық реакциялар"; сандық есептер: реакциялардың термохимиялық теңдеулері бойынша реакцияның жылу эффектісін есептеу;

4) химия және қоршаған орта: сутек, оттегі және озон. Сутек – химиялық элемент және жәй зат, сутектің изотоптары (протий, дейтерий және тритий), сутектің қасиеттері, қолданылуы және алынуы, оттегі – химиялық элемент және жәй зат, оттектің қасиеттері, қолданылуы және алынуы, сутектің және оттектің бинарлы қосылыстары, табиғатта таралуы, оттектің аллотропиялық түрөзгерісі, озон, сутек пен оттекті алу,

Жер бетіндегі озон қабатының маңызы; № 4 көрсетілім "Сутек пероксидінің ажырауы"; № 2 практикалық жұмыс "Сутекті алу және оның қасиеттерін зерттеу"; № 3 практикалық жұмыс "Сутектің перексидінен оттекті алу және оның қасиеттерін зерттеу"; сандық есептер: реакцияға қатысатын немесе реакция нәтижесінде түзілген өнімнің белгілі массасы, заттың мөлшері немесе көлемі бойынша заттың массасын, заттың мөлшерін, (газдың) көлемін есептеу. Химиялық элементтердің периодтық жүйесінің құрылымы, периодтың, топтың, атом нөмірінің физикалық мәні, химиялық элементтердің атомдарының кейбір қасиеттері мен сипаттамаларының периодты түрде өзгеруі, периодтық жүйедегі орыны бойынша элементтің сипатталуы, химиялық элементтердің табиғи тектестері, сілтілік металдардың, галогендердің, инертті газдардың тектестері, металдар мен бейметалдар, периодтық кестеде орналасуына байланысты химиялық элементтің қасиеттері; №3 бақылау жұмысы. "Химиялық байланыс түрлері". Химиялық элементтердің электртерістілігі, атомдар арасындағы химиялық байланыстар табиғатының бірлігі, ковалентті полярлық және полярлық емес байланыс, иондық байланыс, заттың аморфты және кристалдық күйлері, кристалл торларының типтері, заттардың қасиеттерінің оның құрылысына тәуелділігі;

5) химия және өмір: ерітінділер және ерігіштік, заттардың суда еруі, заттардың судағы ерігіштігі бойынша жіктелуі, ерітінділер, еріген заттың массалық үлесі, молярлық концентрация, қатты заттардың, сұйықтардың және газдардың суда ерігіштігі, кристаллогидраттар, ерітінділердің табиғаттағы және күнделікті өмірдегі рөлі, заттарды ерігіштігіне температураның әсері; № 5 зертханалық тәжірибе "Заттардың ерігіштігін зерттеу"; № 4 практикалық жұмыс "Қатты заттардың ерігіштігіне температураның әсері"; №5 практикалық жұмыс "Берілген пайыздық және молярлық концентрациялы ерітінділерді дайындау"; сандық есептер: заттардың судағы ерігіштігін есептеу, тығыздығы мен көлемі бойынша ерітіндінің массасын анықтау, еріген заттың және еріткіштің массасын, еріген заттың массалық үлесін есептеу, ерітіндідегі заттың молярлық концентрациясын есептеу; № 4 бақылау жұмысы.

25. 9-сынып оқу пәнінің базалық мазмұны:

1) заттардың бөлшектері: бейорганикалық қосылыстардың негізгі кластары, оксидтер: құрамы, номенклатурасы, жіктелуі, қасиеттері, алынуы және қолданылуы, қышқылдар: құрамы, номенклатурасы, жіктелуі, қасиеттері, алынуы және қолданылуы, негіздер: құрамы, номенклатурасы, жіктелуі, қасиеттері, алынуы және қолданылуы, тұздар: құрамы, номенклатурасы, жіктелуі, қасиеттері, алынуы және қолданылуы, бейорганикалық қосылыстардың негізгі кластары арасындағы генетикалық байланыс; № 1 зертханалық тәжірибе "Оксидтердің химиялық қасиеттерін зерттеу"; № 2 зертханалық тәжірибе "Қышқылдардың химиялық қасиеттерін зерттеу"; № 3 зертханалық тәжірибе "Негіздердің химиялық қасиеттерін зерттеу"; № 4 зертханалық тәжірибе "Тұздардың қасиеттері және алынуы"; сандық есептер: химиялық реакция теңдеуі бойынша реакцияға қатысушы немесе реакция нәтижесінде түзілген бір заттың

белгілі массасы, мөлшері немесе көлемі бойынша табиғатта жүретін процестер мен химиялық реакция нәтижесінде түзілген өнімнің немесе реагенттің массасын, заттың мөлшерін, көлемін есептеу, ерітіндінің белгілі массасы және еріген заттың массалық үлесі бойынша реакция өнімінің массасын, көлемін және заттың мөлшерін есептеу. Көміртек және оның қосылыстары. Көміртектің жалпы сипаттамасы; табиғатта көміртек және оның қосылыстарының таралуы, көміртектің аллотропиялық түр өзгерістері, көміртектің аллотропиялық түр өзгерістерінің қолдану аймағы, көміртектің қасиеттері, көміртектің оксидтері және олардың қасиеттері, тірі ағзаларға иіс газының физиологиялық әсері, көміртектің табиғаттағы айналымы; № 1 практикалық жұмыс "Көміртектің физикалық және химиялық қасиеттері"; № 2 практикалық жұмыс "Көмірқышқыл газын алу және оның қасиеттері зерттеу"; сандық есептер: химиялық реакция теңдеуі бойынша реакцияға қатысушы немесе реакция нәтижесінде түзілген бір заттың белгілі массасы, мөлшері немесе көлемі бойынша табиғатта жүретін процестер мен химиялық реакция нәтижесінде түзілген өнімнің немесе реагенттің массасын, заттың мөлшерін, көлемін есептеу, ерітіндінің белгілі массасы және еріген заттың массалық үлесі бойынша реакция өнімінің массасын, көлемін және заттың мөлшерін есептеу; №1 бақылау жұмысы. Судың құрамы, қасиеттері және қолданылуы, табиғаттағы су, су – табиғи әмбебап еріткіш, сулы ерітінділер және жүзгіндер, судың бірегей қасиеттері және оның өмір үшін маңызы, судың табиғаттағы айналымы, судың ластану себептері, судың кермектігі және оны жою тәсілдері, судың және сулы ерітінділердің табиғаттағы, өндірістің түрлі салаларындағы және ауыл шаруашылығындағы маңызы, суды тазарту әдістері, ауыз суын тазарту, Қазақстан Республикасындағы ауыз су мәселесі, су бассейнін ластанудан қорғау, Қазақстандағы су ресурстарының экологиялық мәселелері, сусыз мыс (II) сульфатының көмегімен суды анықтау әдісі; № 5 зертханалық тәжірибе "Судың кермектігін анықтау"; сандық есептер : еріген заттың массалық үлесін, еріткіштің, еріген заттың массасын есептеу;

2) химиялық реакциялардың жүру заңдылықтары: электролиттік диссоциация. Электролиттер және бейэлектролиттер, С. Аррениустың электролиттік диссоциациялану теориясының негізгі қағидалары, электролиттік диссоциациялану механизмі, ерітінділердің немесе заттың балқымаларының электр өткізгіштігінің химиялық байланыс түріне тәуелділігі, күшті және әлсіз электролиттер, диссоциациялану дәрежесі, қышқыл, сілті және тұздардың судағы ерітінділерінде электролиттік диссоциациялануы, көпнегізді қышқылдардың, қышқылдық және негіздік тұздардың диссоциациялануы, ион алмасу реакциялары және олардың жүру жағдайлары, электролиттік диссоциациялану теориясы тұрғысынан қышқыл, негіз және тұз ерітінділерінің химиялық қасиеттері, тұздар гидролизі; № 1 көрсетілім "Иондық және ковалентті полярлық байланысы бар заттардың электролиттік диссоциациясы"; № 6 зертханалық тәжірибе "Қышқыл, сілті ерітінділерінің рН анықтау"; № 3 практикалық жұмыс "Ион алмасу реакциялары"; № 7 зертханалық тәжірибе "Тұздар гидролизі";

сандық есептер: химиялық реакция теңдеуі бойынша заттың мөлшерін, массасын, реакция өнімінің көлемін есептеу, диссоциациялану дәрежесін есептеу. Катиондарға сапалық реакциялар, жалын түсінің боялуы бойынша Li^+ , Na^+ , K^+ , Ca^{2+} , Sr^{2+} , Ba^{2+} , Cu^{2+} металл катиондарын анықтау, аниондардың сапалық реакциялары, бейорганикалық қосылыстардың құрамын сапалық талдау; № 8 зертханалық тәжірибе жалын түсінің боялуы бойынша " Li^+ , Na^+ , K^+ , Ca^{2+} , Sr^{2+} , Ba^{2+} , Cu^{2+} катиондарын анықтау"; № 9 зертханалық тәжірибе " Fe^{2+} , Fe^{3+} , Cu^{2+} катиондарына сапалық реакциялар"; № 10 зертханалық тәжірибе "Сулы ерітіндідегі Cl^- , Br^- , I^- , PO_4^{3-} , SO_4^{2-} , CO_3^{2-} , NO_3^- , SiO_3^{2-} аниондарын анықтау"; № 4 практикалық жұмыс "Бейорганикалық қосылыстарды сапалық талдау"; сандық есептер: егер әрекеттесуші заттардың біреуі артық мөлшерде берілсе химиялық теңдеулер бойынша есептеу; №2 бақылау жұмысы;

3) химиядағы энергетика: химиялық реакциялардың жылдамдығы, химиялық реакциялардың жылдамдығына әсер ететін факторлар, бөлшектердің кинетикалық тұрғысынан реакция жылдамдығы, катализаторлар, ингибиторлар, катализаторлар мен ингибиторлардың реакция жылдамдығына әсері; № 2 көрсетілім "Түрлі химиялық реакциялардың жылдамдығы"; № 11 зертханалық тәжірибе "Концентрацияның температурасы мен бөлшектер көлемінің реакция жылдамдығына әсері"; № 5 практикалық жұмыс "Реакция жылдамдығына катализатордың әсері". "Қайтымды реакциялар". Химиялық тепе-теңдік, тепе-теңдік динамикалық үдеріс ретінде, химиялық тепе-теңдіктің ығысуы, Ле-Шателье-Браун принципі, химиялық тепе-теңдік күйіне және химиялық реакция жылдамдығына жағдайлардың өзгерісінің әсері, бөлшектердің кинетикалық теориясы тұрғысынан химиялық тепе-теңдік; № 3 көрсетілім "Қайтымды химиялық реакциялар"; № 12 зертханалық тәжірибе "Химиялық тепе-теңдіктің ығысуы". "Тотығу-тотықсыздану реакциялары". Химиялық элементтердің тотығу дәрежелері, қосылыстардың формулалары бойынша химиялық элементтердің тотығу дәрежелерін анықтау, тотықтырғыш және тотықсыздандырғыш туралы түсінік, тотығу-тотықсыздану реакциялары, электрондық баланс әдісі;

4) химия және қоршаған орта: металдардың жалпы сипаттамасы, металдық байланыс пен металдық кристалдық тор, темір мен мыстың физикалық және химиялық қасиеттері, металдардың тек тотықсыздандырғыш қасиеттерін көрсетуі, темір қорытпалары және олардың қолданылуы, металлургия туралы түсінік, шойын мен болат өндірісі, Қазақстанда металлургияның дамуы, металдар мен олардың қорытпаларын алу, Қазақстандағы металдар және оның қосылыстарының маңызды кен орындары, металдарды өндіру үдерістері, қоршаған ортаға әсері, металдарды алу; № 4 көрсетілім "Металдардың кристалдық торы модельдері"; № 5 көрсетілім "Металдар және қорытпалар"; сандық есептер: егер құрамында қоспаның белгілі бір массалық үлесі бар басқа заттың массасы белгілі болған жағдайда реакция теңдеуі бойынша заттың массасын есептеу, өндірістік және экологиялық мазмұндағы теориялық мүмкін мәнімен салыстырғандағы заттың шығымы массасын есептеу; №3 бақылау жұмысы. 1 (I

), 2 (II) және 13 (III) топтар элементтері және олардың қосылыстары. (I)-топ элементтері және олардың қосылыстары, атомдары құрылысы негізінде сілтілік металдардың жалпы қасиеттері, сілтілік металдардың оксидтері мен гидроксидтерінің негіздік қасиеттері және олардың қолданылуы, 2 (II)-топ элементтері және олардың қосылыстары, 1 (I)-ші және (II)-топ металдарының жалпы қасиеттері, кальций оксиді мен гидроксидінің негіздік қасиеттері және олардың қолданылуы, 3 (III)-топ элементтері, алюминий және оның қосылыстары, алюминийдің қосылыстары мен қорытпаларының қолдану аймағы, алюминий, оның оксиді мен гидроксидінің екі дайлы қасиеттері; № 6 көрсетілім "Натрийдің, кальцийдің сумен әрекеттесуі"; № 13 зертханалық тәжірибе "Кальцийдің сумен және қышқыл ерітіндісімен әрекеттесуі"; № 7 көрсетілім "Алюминий мен оның қорытпалары"; № 14 зертханалық тәжірибе "Алюминийдің қышқыл және сілті ерітінділерімен әрекеттесуі"; № 5 практикалық жұмыс "Металдар" тақырыбына эксперименттік есептер шығару; сандық есептер: егер құрамында қоспаның белгілі массалық үлесі бар басқа заттың массасы белгілі болғанда, заттың (реагенттің немесе өнімнің) массасын реакция теңдеуі бойынша есептеу, өндірістік және экологиялық мазмұндағы теориялық мүмкін мәнімен саластырғандағы заттың шығымы массасын есептеу, өндірістік және экологиялық мазмұндағы теориялық мүмкін мәнімен саластырғандағы заттың шығымы массасын есептеу;

5) химия және өмір: 17 (VII), 16 (VI), 15 (V), 14 (IV) - топтарының элементтері және олардың қосылыстары. (VII) топ элементтері, галогендер, байланыс түрі және кристалдық тор типі, топтағы галогендер қасиеттерінің өзгеру заңдылықтары, хлор, хлордың химиялық қасиеттері: металдармен, сутекпен және галогенидтермен әрекеттесуі, хлорсутек қышқылының құрамы қасиеттері мен қолданылуы; №15 зертханалық тәжірибе "Хлорсутек қышқыл ерітіндісінің қасиетін зерттеу"; №4 бақылау жұмысы.

26. 10-сынып оқу пәнінің базалық мазмұны:

1) заттардың бөлшектері: 16 (VI)-топ элементтері, күкірт, күкірттің аллотропиялық түр өзгерістерінің физикалық қасиеттері, күкірттің негізгі қосылыстары және олардың физикалық және химиялық қасиеттері, қышқылдық жаңбырдың пайда болу себебі мен экологияға тигізетін әсері, күкірт қышқылы, күкірт қышқылы және оның тұздарының жалпы және ерекше қасиеттері, қасиеттері мен қолданылуы, 15 (V)-топ элементтері: азот, азоттың қасиеттері және табиғаттағы азот айналымы, аммиак, аммиактың қасиеттері, алынуы мен қолданылуы, аммиак өндірісі, (Габер синтезі): азот қышқылы, азот қышқылының қасиеттері, азот қышқылы мен нитраттардың өзіне тән қасиеттері, фосфор және оның қосылыстары, фосфорды аллотропиялық түрлендіру, фосфор қосылыстарының Қазақстандағы кен орындары, фосфор және оның қосылыстарының жалпы химиялық қасиеттері, минералды тыңайтқыштар, олардың Қазақстанда өндірілуі және оларды тиімді қолдану, азот және фосфор тыңайтқыштарының қоршаған ортаға әсері; № 1 көрсетілім "Күкірттің аллотропиялық түр өзгерістері"; № 1

практикалық жұмыс "Сұйылтылған күкірт қышқылы ерітіндісі және оның тұздарының химиялық қасиеттерін зерттеу"; № 1 зертханалық тәжірибе "Азот молекуласының моделін дайындау"; № 2 зертханалық тәжірибе "Аммиак молекуласының моделін дайындау"; № 2 практикалық жұмыс "Аммиактың алынуы және оның қасиеттерін зерттеу"; № 3 зертханалық тәжірибе "Азот қышқылының басқа қышқылдармен ортақ қасиеттері"; № 2 көрсетілім "Минералды тыңайтқыштар"; 14 (IV) - топ элементтері, кремний және оның қосылыстары, кремнийдің қолданылу аймағы және оның жартылай өткізгіш ретінде маңызы, сұйық кристалдар, кремний, оның диоксиді мен карбидіндегі химиялық байланыс түрін және кристалдық тор типі, кремний мен оның қосылыстарының химиялық қасиеттері, Қазақстандағы силикат өнеркәсібі:

№ 3 көрсетілім "Алмаз, кремний, кремний диоксиді мен кремний карбидінің кристалдық торларының модельдері"; сандық есептер: химиялық реакция теңдеуі бойынша есептеу, бірі зат бастапқы заттардан артық берілген есептер, егер реакция өнімінің практикалық шығымының массалық үлесі белгілі болса, химиялық реакция теңдеуі бойынша заттың (реагенттің немесе өнімнің) массасын есептеу, құрамындағы қоспаның массалық үлесі бар басқа заттың массасы бойынша реакция өнімінің массасын есептеу; №1 бақылау жұмысы;

2) химиялық реакциялардың жүру заңдылықтары: адам ағзасының химиялық құрамы, макроэлементтер және микроэлементтер, олардың маңызы, адам ағзасының құрамына кіретін элементтер және олардың маңызы: (O, C, H, N, Ca, P, K, S, Cl, Mg, Fe) , Қазақстан тұрғындарының теңгерімді тамақтану рационы, ағзадағы кейбір элементтерді анықтау, ауыр металдармен қоршаған ортаның ластануы көздері, ауыр металдардың ағзаларға әсері: № 4 зертханалық тәжірибе "Сүйек құрамындағы кальцийді анықтау"; № 5 зертханалық тәжірибе "Тамақ өнімдерінің құрамындағы көміртекті анықтау";

3) химиядағы энергетика: органикалық химияға кіріспе. Органикалық химия – көміртек қосылыстарының химиясы, А.М. Бутлеровтың органикалық қосылыстардың құрылыс теориясының негізгі қағидалары, органикалық заттардың ерекшеліктері, органикалық қосылыстардың жіктелуі, функционалдық топ түсінігі, органикалық қосылыстардың гомологтық қатарлары, органикалық қосылыстардың номенклатурасы, органикалық қосылыстардың изомериясы;

№ 4 көрсетілім "Метан, этан, этен, этин, этанол, этаналь, этан қышқылы, глюкоза, аминоэтан қышқылы модельдері"; № 5 көрсетілім "Алкандардың алғашқы бес өкілдерінің және сызықты құрылымды спирттердің модельдері"; № 6 көрсетілім "Пентан изомерлерінің модельдері"; сандық есептер: элементтердің массалық үлесі және салыстырмалы тығыздығы бойынша газтәрізді заттардың молекулалық формулаларын табу; №2 бақылау жұмысы;

4) химия және қоршаған орта: көмірсутектер, отын. Көмірсутектердің жіктелуі, номенклатурасы және изомериясы, қаныққан көмірсутектер, алкан, метан, қанықпаған

көмірсутектер, алкендер, этилен, алкиндер, ацетилен, арендер, бензол, көмірсутектер арасындағы генетикалық байланыс, көмірсутектердің табиғи көздері, көмірсутекті отындар, табиғи газдың, мұнайдың, көмірдің Қазақстандағы кен орындары, оларды өндіру және өңдеу, көмірсутектерді өндіру, өңдеу және қолданудағы экологиялық мәселелер, көмірсутектерді экономиканың түрлі салаларында және тұрмыста пайдалану, альтернативті отын түрлері, мұнай, мұнай фракциялары және шикі мұнай өнімдерінің қолдану аймағы; № 7 көрсетілім "Этиленнің жануы, бром суы мен калий перманганаты ерітінділерін түссіздендіруі"; № 8 көрсетілім "Отын түрлері"; № 9 көрсетілім "Мұнай және мұнай өнімдері"; сандық есептер: реакция өнімінің массасы немесе көлемі және белгілі заттың салыстырмалы тығыздығы бойынша органикалық заттың формуласын анықтау; №3 бақылау жұмысы;

5) химия және өмір: оттекті және азотты органикалық қосылыстар. Оттекті органикалық қосылыстардың жіктелуі және номенклатурасы, метанол, этанол, спирттердің улылығы және этил спиртінің адам организміне зиянды әсері, оттекті органикалық қосылыстардың өкілдері, этандиол, пропантриол, этан қышқылы, глюкоза, сахароза, крахмал, целлюлозаның қолданылуы, карбон қышқылдары, күрделі эфирлер мен майлар, сабын, синтетикалық жуғыш заттар, синтетикалық жуғыш заттардың қоршаған ортаға әсері, көмірсулар, нәруыздар, аминқышқылдары, биологиялық маңызды органикалық қосылыстар, Қазақстанның тамақ өнеркәсібі; № 6 зертханалық тәжірибе "Сірке қышқылының қасиеттерін зерттеу"; № 7 зертханалық тәжірибе "Нәруыздардың денатурациясы"; сандық есептер: егер құрамында қоспаның массалық үлесі бар басқа заттың массасы белгілі болған жағдайда, реакция теңдеуі бойынша органикалық заттың (реагенттің немесе өнімнің) массасын есептеу, өндірістік және экологиялық мазмұндағы теориялық мүмкін мәнімен саластырғандағы заттың шығымы массасын есептеу, метан, бутан, этанолдың жану реакция теңдеуі бойынша оттектің, ауаның көлемдерін есептеу; № 4 бақылау жұмысы.

4-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

27. Бағдарламада, оқыту мақсаттары кодтық белгімен берілген. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сан бөлімше ретін, төртінші сан оқыту мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 9.2.1.2. кодында "9" - сынып, "2.1" - бөлімше, "2" - оқыту мақсатының реттік саны.

28. Күтілетін нәтижелер бойынша оқыту мақсаттарының жүйесі:

1) "Заттар бөлшектері" бөлімі:

1-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып

<p>1.1 Атомдар, иондар және молекулалар</p>	<p>7.1.1.1 "Химия" ғылымының нені оқытатынын білу; 7.1.1.2 химиялық зертханада және кабинетінде жұмыс жүргізу кезіндегі қауіпсіздік техникасының ережелерін білу және түсіну; 7.1.1.3 физикалық және химиялық құбылыстарды ажырата алу; 7.1.1.4 заттардың әртүрлі агрегаттық күйлерін білу және бөлшектердің кинетикалық теориясы тұрғысынан қатты, сұйық, газ тәріздес заттардың құрылымын түсіндіре алу; 7.1.1.5 салқындау үдерісін зерделеу, салқындау қисығын салу және оны талдау, бөлшектердің кинетикалық теориясына сай, өз бақылауларын түсіндіру; 7.1.1.6 судың қайнау үдерісін зерделеу, қыздыру қисығын салу және оны талдау, бөлшектердің кинетикалық теориясын пайдалана отырып, өз бақылауларын түсіндіру</p>	<p>8.1.1.1 зат мөлшерінің өлшем бірлігі ретінде мольді және Авогадро санын білу; 8.1.1.2 формула бойынша заттың массасын, зат мөлшерін, құрылымдық бөлшектер санын есептей алу</p>		
	<p>7.1.2.1 атомдар мен молекулалардың айырмашылығын білу; 7.1.2.2 әрбір элементтің</p>			

1.2 Атомның құрамы мен құрылысы

химиялық таңбамен белгіленетіндігін және белгілі атом түрі екенін білу;

7.1.2.3 элементтерді металдар мен бейметалдарға жіктей алу;

7.1.2.4 заттарды құрамына қарай жай және күрделіге жіктеу;

7.1.2.5 протон, электрон, нейтронды және олардың атомдағы орналасу тәртібін, массасын зарядын білу;

7.1.2.6 алғашқы 20 элементтің атом құрылысы (p^+ , n^0 , e^-) мен атом ядросының құрамын білу;

7.1.2.7 "изотоп" түсінігін білу;

7.1.2.8 Жердегі элементтердің басым бөлігі планеталардың қалыптасу кезінде пайда болған изотоптар қоспасы түрінде кездесетіндігін түсіну;

7.1.2.9 табиғи изотоптары бар химиялық элементтердің атомдық массалары бөлшек сан болатындығын түсіну;

7.1.2.10 салыстырмалы атомдық массаның анықтамасын білу;

7.1.2.11 элементтердің атауларын, валенттілікті және олардың

	<p>косылыстардағы атомдық қатынастарын колдана отырып, бинарлы химиялық косылыстардың формулаларын дұрыс құра білу; 7.1.2.12 химиялық косылыстың формуласы бойынша салыстырмалы молекулалық/ формулалық массасын есептеу</p>			
<p>1.3 Атомда электрондардың қозғалысы мен таралуы. Атомдардан иондардың құрылуы</p>		<p>8.1.3.1 атомда электрондар ядродан арақашықтығы артқан сайын біртіндеп энергетикалық деңгейлер бойынша таралатынын түсіну ; 8.1.3.2 әрбір электрон қабатында электрон саны нақты максимал мәннен аспайтынын түсіну; 8.1.3.3 s және рорбиталдарының пішінін білу; 8.1.3.4 алғашқы 20 химиялық элементтің электрондық конфигурациясын және электронды – графикалық формулаларын жаза білу; 8.1.3.5 атомдар электрондарды қабылдай немесе жоғалта алатынын және осының нәтижесінде иондар түзілетінін түсіну; 8.1.3.6 "нольдік қосынды" әдісімен</p>		

		қосылыстардың формуласын құрастыру		
1.4 Химиялық байланыстардың түрлері		8.1.4.1 электртерістілік ұғымына сүйеніп ковалентті байланыстың түзілуін түсіндіру; 8.1.4.2 иондық байланыстың түзілуін сипаттау және иондық қосылыстардың қасиеттерін болжау; 8.1.4.3 заттар қасиеттерінің кристалдық тор типтеріне тәуелділігін түсіндіру	9.1.4.1 металдық байланыс пен металдық кристалдық тор жайындағы білімдерін қолданып металдардың қасиетін түсіндіре алу; 9.1.4.2 металдарға тән физикалық және химиялық қасиеттерді сипаттау және металл атомдарының тек тотықсыздандырғыш қасиет көрсететінін түсіндіру; 9.1.4.3 құйма оның артықшылықтарын түсіндіру; 9.1.4.4 шойын мен болаттың құрамы мен қасиеттерін салыстыру; 9.1.4.5 галоген молекулаларының электрондық формулаларын құрастыру және кристалдық тор түрлері мен байланыс типтерін анықтау;	10.1.4.1 аммиактың молекулалық, электрондық және құрылымдық формулаларын түсіндіру; 10.1.4.2 азот қышқылының молекулалық, формуласын білу және атомдар арасындағы химиялық байланыстардың түзілуін түсіндіру; 10.1.4.3 кремний, оның диоксиді мен карбидіндегі химиялық байланыс түрін және кристалдық тор типін сипаттау

2) "Химиялық реакциялардың жүру заңдылықтары" бөлімі:

2-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
				10.2.1.1 16 (VI) топ элементтерінің жалпы қасиеттерін сипаттау; 10.2.1.2 күкірттің аллотропиялық түр

<p>2.1 Периодтық заң мен химиялық элементтердің периодтық жүйесі</p>	<p>7.2.1.1 И. ДҰберейнер Дж. Ньюлендс, Д.И. Менделеевтің еңбектерінің мысалында элементтердің жіктелуін білу және салыстыру; 7.2.1.2 периодтық кестенің кестенің құрылымын білу және сипаттау: топтар және периодтар</p>	<p>8.2.1.1 топ, период, атом нөмірінің физикалық мәнін түсіндіру; 8.2.1.2 бір топтағы элементтердің сыртқы электрондық деңгейінде электрондар санының бірдей болатындығын түсіну; 8.2.1.3 топтар мен периодтарда элементтер қасиеттерінің өзгеру заңдылығын түсіндіру; 8.2.1.4 периодтық жүйедегі орны бойынша элементті сипаттау; 8.2.1.5 химиялық қасиеттері ұқсас элемент-тердің бірі топқа жататындығын дәлелдеу;</p>	<p>9.2.1.1 атом құрылысы негізінде сілтілік металдардың жалпы қасиеттерін түсіндіру; 9.2.1.2 сілтілік металдардың оксидтері мен гидроксидтерінің негіздік қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастыру; 9.2.1.3 1 (I) және 2 (II) - топ металдарының жалпы қасиеттерін салыстыру және химиялық реакция теңдеулерін құрастыру; 9.2.1.4 кальций оксиді мен гидроксидінің негізгі қасиеттерін түсіндіру және қолданылуын сипаттау; 9.2.1.5 атом құрылысы негізінде алюминийдің қасиеттерін түсіндіру, оның маңызды қосылыстары мен құймаларынның қолдану аймағын атау; 9.2.1.6 алюминийдің , оксиді мен гидроксидінің екідайлы қасиеттерін зерттеу; 9.2.1.7 1 (I), 2 (II), 13 (III) -топ</p>	<p>өзгерістерінің физикалық қасиеттерін салыстыру және күкірттің химиялық қасиеттерін көрсететін реакция теңдеулерін құрастыру; 10.2.1.3 күкірттің (IV) және (VI) оксидтерінің физикалық және химиялық қасиеттерін салыстыру және күкірт диоксидінің физиологиялық әсерін түсіндіру; 10.2.1.4 күкірт қышқылы ерітіндісі мен оның тұздарының физикалық және химиялық қасиеттерін зерттеу; 10.2.1.5 азоттың қасиеттерін және табиғаттағы азот айналымын түсіндіру; 10.2.1.6 аммиакты алу және қасиеттері мен қолданылуын түсіндіру; 10.2.1.7 аммиакты аммоний тұзы ерітіндісі мен сілті ерітіндісін әрекеттестіру жолымен алуды білу және газ тәрізді аммиак пен оның ерітіндісінің қасиеттерін зерттеу; 10.2.1.8 азоттан азот қышқылын алудың реакция теңдеуін құрастыру; 10.2.1.9 азот қышқылының басқа қышқылдармен жалпы ортақ қасиеттерін зерттеу;</p>
--	--	---	--	---

	<p>8.2.1.6 химиялық элементтердің табиғи ұяластарын білу және сілтілік металдар, галогендер, инертті элементтердің ұяластарына мысалдар келтіру;</p> <p>8.2.1.7 химиялық элементтің периодтық кестеде орналасуына сай қасиеттерін болжау</p>	<p>металдарының жай және күрделі заттармен әрекеттесуіне байланысты тәжірибені жоспарлау және жүргізу;</p> <p>9.2.1.8 топта галогендер қасиеттерінің өзгеру заңдылықтарын болжау;</p> <p>9.2.1.9 хлордың физикалық қасиеттерін сипаттау және металдармен, сутекпен және галогенидтермен реакция теңдеулерін құру;</p> <p>9.2.1.10 хлорсутек қышқылы ерітіндісінің химиялық қасиеттерін зерттеу және оның қолдану аясын білу</p>	<p>10.2.1.10 сұйылтылған және концентрлі азот қышқылының металдармен әрекеттесуінің ерекшелігін сипаттау және электронды баланс әдісімен реакция теңдеуін құрастыру;</p> <p>10.2.1.11 нитраттың термиялық айрылуының ерекшелігін түсіндіру, реакция теңдеулерін құрастыру;</p> <p>10.2.1.12 фосфордың аллотропиялық түр өзгерістерін салыстыру;</p> <p>10.2.1.13 фосфор және оның қосылыстарының жалпы химиялық қасиеттерін түсіндіру;</p> <p>10.2.1.14 кремнийдің қолданылу аймағын және оның жартылай өткізгіш ретінде қолданылуын түсіндіру;</p> <p>10.2.1.15 кремний және оның қосылыстарының негізгі химиялық қасиеттерін сипаттау және реакция теңдеулерін құрастыру</p>
		<p>9.2.2.1 реакция теңдеулерін молекулалық және иондық түрде құру;</p> <p>9.2.2.2 бейтараптану және ион алмасу</p>	

<p>2.2 Химиялық реакциялардың жіктелуі</p>	<p>7.2.2.1 сұйылтылған қышқылдардың қолдану аяларын және олармен жұмыс жасау ережелерін атау; 7.2.2.2 сұйылтылған қышқылдардың әртүрлі металдармен реакцияларын зерттеу және сутек газының сапалық реакциясын жүзеге асыру; 7.2.2.3 кейбір карбонаттардың сұйылтылған қышқылдармен реакцияларын зерттеу және көмірқышқыл газының сапалық реакциясын жүзеге асыру</p>	<p>8.2.2.1 бастапқы және түзілген заттардың саны мен құрамы бойынша химиялық реакцияларды жіктеу; 8.2.2.2 табиғаттағы және тірі ағзалар мен адам тіршілігіндегі химиялық реакцияларды сипаттау</p>	<p>реакцияларының жүру себептерін түсіндіру; 9.2.2.3 тотығу дәрежесі ұғымының мәнін түсіндіру және оны заттың формуласы бойынша анықтау; 9.2.2.4 тотығу және тотықсыздану үдерістері бір-бірімен байланысты екенін және бір мезгілде жүретіндігін түсіну; 9.2.2.5 тотығу-тотықсыздану реакцияларын тотығу дәрежесі өзгере жүретін реакциялар ретінде түсіну; 9.2.2.6 тотығу процесін электронды беру, ал тотықсыздану-электронды қосып алу деп түсіну; 9.2.2.7 электрондық баланс әдісімен тотығу-тотықсыздану реакцияларының коэффициенттерін қою</p>	
		<p>8.2.3.1 заттар құрамындағы элементтердің массалық үлесін табу, элементтердің массалық үлесі бойынша заттардың формуласын шығару; 8.2.3.2 әрекеттесетін заттар қатынасын эксперименттік жолмен анықтау; 8.2.3.3 реакцияға қатысатын және түзілетін заттардың формуласын жаза отырып, химиялық</p>		

<p>2.3 Зат массасының сақталу заңы</p>		<p>реакциялар теңдеулерін құру; 8.2.3.4 аттар массасының сақталу заңын білу; 8.2.3.5 химиялық реакция теңдеулері бойынша зат массасын, зат мөлшерін есептеу; 8.2.3.6 Авогадро заңын білу және қалыпты және стандартты жағдайлардағы газдар көлемін есептеуде молярлық көлемді қолдану; 8.2.3.7 газдардың салыстырмалы тығыздығын және заттың молярлық массасын салыстырмалы тығыздық бойынша есептеу; 8.2.3.8 газдардың қатысуымен жүретін реакциялар бойынша есептер шығаруда газдардың көлемдік қатынас заңын қолдану</p>	<p>9.2.3.1 әрекеттесуші заттардың біреуі артық берілген реакция теңдеулері бойынша есептеулер жүргізу; 9.2.3.2 қоспаның белгілі бір массалық үлесін құрайтын, басқа заттың массасы белгілі жағдайда реакция теңдеуі бойынша зат массасын есептеу</p>	<p>10.2.3.1 теориялық мүмкіндікпен салыстырғандағы реакция өнімінің шығымын есептеу; 10.2.3.2 газтекес заттардың молекулалық формуласын салыстырмалы тығыздық немесе элементтердің массалық үлестері арқылы анықтау</p>
		<p>8.2.4.1 кейбір металдар басқаларға қарағанда тотығуға тезірек ұшырайтындығын білу; 8.2.4.2 белсенді металдардың салқын сумен, ыстық су немесе бумен әрекеттесуін сипаттау; 8.2.4.3 металдар коррозиясын туындатуға әсер ететін жағдайларды зерттеу; 8.2.4.4 қышқыл ерітінділерімен</p>		

2.4 Металдардың электрохимиялық кернеу қатары	<p>әртүрлі металдардың реакцияларын зерттеу;</p> <p>8.2.4.5 металдардың қышқылдармен әрекеттесуінің реакция теңдеулерін құрастыру;</p> <p>8.2.4.6 металдардың тұз ерітінділерімен әрекеттесуінің жоспарын жасау және жүргізу;</p> <p>8.2.4.7 эксперимент нәтижесі бойынша металдардың белсенділік қатарын құру және оны анықтама мәліметтерімен сәйкестендіру;</p> <p>8.2.4.8 металдардың белсенділік қатарын қолданып металдардың таныс емес орынбасу реакцияларының жүру мүмкіндігін болжау</p>		
---	---	--	--

3) "Химиядағы энергетика" бөлімі:

3-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
3.1 Экзотермиялық және	<p>7.3.1.1 ауа құрамын білу;</p> <p>7.3.1.2 заттардың жану кезінде ауаның құрамына кіретін оттектің жұмсалатындығын білу;</p> <p>7.3.1.3 атмосфералық ауаны ластанудан қорғаудың маңызын түсіну;</p> <p>7.3.1.4 затты жағуға қажетті</p>	<p>8.3.1.1 заттың жану реакциясының өнімі көбінесе оксидтер екенін және құрамында көміртегі бар отын оттекте жанғанда, көмірқышқыл газы, иіс газы немесе көміртек түзілетінін түсіну;</p> <p>8.3.1.2 парниктік эффектінің себептерін түсіндіру және шешу жолдарын ұсыну;</p> <p>8.3.1.3 экзотермиялық</p>		

эндотермиялық реакциялар	жағдайларды және жану реакциясының өнімдерін білу; 7.3.1.5 тез тұтанатын, жанғыш және жанбайтын заттарға мысалдар келтіру; 7.3.1.6 заттардың таза оттекте ауаға қарағанда жақсырақ жанатындығын түсіну; 7.3.1.7 металдар мен бейметалдардың жануы кезінде оксидтер түзілетіндігін білу	реакциялар жылу бөле жүретінін, ал эндотермиялық реакциялар жылу сіңіре жүретінін білу; 8.3.1.4 әртүрлі жанғыш заттардың қоршаған ортаға әсерін түсіну; 8.3.1.5 энергия өзгерісін бөлшектердің кинетикалық теориясы тұрғысынан түсіндіру		
3.2 Химиялық реакциялар-дың жылдам-дығы			9.3.2.1 реакция жылдамдығы ұғымын түсіндіру; 9.3.2.2 реакция жылдамдығына әсер ететін факторларды анықтау және оны бөлшектердің кинетикалық теориясы тұрғысынан түсіндіру; 9.3.2.3 катализатордың реагенттен айырмашылығын және олардың реакция жылдамдығына әсерін түсіндіру; 9.3.2.4 реакция жылдамдығына ингибитордың әсерін түсіндіру	
			9.3.3.1 тепе-теңдікті динамикалық үдеріс ретінде сипаттау; 9.3.3.2 Ле-Шателье-Браун принципі бойынша химиялық тепе-теңдіктің ығысуын болжау; 9.3.3.3 химиялық тепе-теңдік күйіне	

<p>3.3 Химиялық тепе-теңдік</p>			<p>және химиялық реакция жылдамдығына жағдайлар өзгерісінің әсерін түсіну және ажырату; 9.3.3.4 химиялық тепе-теңдікті бөлшектердің кинетикалық теориясы тұрғысынан түсіндіру</p>	<p>10.3.3.1 аммиак өндірісінің үдерісін сипаттау</p>
	<p>7.3.4.1 кейбір табиғи қышқылдар мен сілтілердің "қышқылдық" және "сабындылық" қасиеттер белгілері болуы мүмкін екендігін білу; 7.3.4.2 химиялық индикаторлар метилоранж, лакмус, фенолфталеинді және олардың</p>	<p>8.3.4.1 заттарды олардың судағы ерігіштігі бойынша жіктеу; 8.3.4.2 заттар ерітінділерінің табиғаттағы және күнделікті өмірдегі маңызын түсіндіру; 8.3.4.3 заттың ерігіштігіне температура әсерін түсіндіру;</p>	<p>9.3.4.1 оксидтердің жіктелуін және қасиеттерін білу, олардың химиялық қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастыру; 9.3.4.2 қышқылдардың жіктелуін, қасиеттерін білу және түсіну, олардың химиялық қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастыру; 9.3.4.3 негіздердің жіктелуі мен қасиеттерін білу және түсіну, олардың химиялық қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастыру; 9.3.4.4 тұздарды алудың әртүрлі әдістерін білу, сәйкес реакция теңдеулерін құрастыру; 9.3.4.5 тұздардың қасиеттерін, жіктелуін білу және түсіну, олардың химиялық қасиеттерін сипаттайтын</p>	

3.4 Қышқылдар мен негіздер теориясы	<p>әртүрлі ортада түстерінің өзгеруін білу;</p> <p>7.3.4.3 рН шкаланың негізінде әмбебап индикаторды қолданып, сілтілер мен қышқылдарды анықтай алу;</p> <p>7.3.4.4 "антацидтік заттарды" қолдану мысалында қышқылдардың бейтараптануын түсіну</p>	<p>8.3.4.4 буландыру техникасын қолдана отырып, заттың 100 г судағы ерігіштігін есептеу, алынған нәтижелерді анықтамалық мәндермен салыстыру;</p> <p>8.3.4.5 еріген заттың массалық үлесі мен ерітіндінің белгілі массасы бойынша еріген заттың массасын есептеу;</p> <p>8.3.4.6 ерітіндідегі заттың молярлық концентрациясын есептеу;</p>	<p>реакция теңдеулерін құрастыру;</p> <p>9.3.4.6 бейорганикалық қосылыстардың негізгі кластары арасындағы генетикалық байланысты зерттеу</p> <p>9.3.4.7 қышқылдар, еритін және ерімейтін негіздер, орта тұздардың химиялық қасиеттерін көрсететін реакция теңдеулерін молекулалық және иондық түрде құрастыру;</p> <p>9.3.4.8 қышқылдар және негіздер, орта тұздардың химиялық қасиеттерін тәжірибе жүзінде зерттеу және қорытынды жасау;</p> <p>9.3.4.9 орта тұз ерітіндісінің ортасын тәжірибе жүзінде анықтау;</p> <p>9.3.4.10 орта тұз гидролизінің теңдеуін молекулалық және иондық түрде құрастыру;</p> <p>9.3.4.11 орта тұз ерітіндісінің реакция ортасын болжау</p>
-------------------------------------	--	--	---

4) "Химия және қоршаған орта" бөлімі:
4-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
			<p>9.4.1.1 электролиттер мен бейэлектролиттердің анықтамасын білу және мысалдар келтіру;</p>	

4.1 Заттардың
жіктелуі

7.4.1.1 элементті (жай зат) бірдей атомдардың жиынтығы ретінде түсіну;

7.4.1.2 таза заттар атомдардың немесе молекулалардың бір түрінен түзілетінін білу;

7.4.1.3 элемент (жай зат) қоспа және қосылыс түсініктерін ажырата алу;

7.4.1.4 қосылыстардың және элементтердің физикалық қасиеттері туралы алған білімдерін қоспа құрамындағы таныс емес заттарды ажыратуға қолдана алу;

7.4.1.5 қоспалардың түрлерін және оларды бөлу әдістерін білу;

7.4.1.6 қоспаны бөлуге негізделген тәжірибені жоспарлау және өткізу

9.4.1.2 заттардың ерітінділері немесе балқымаларының электрөткізгіштігі химиялық байланыс түріне тәуелді екендігін түсіндіру;

9.4.1.3 иондық және коваленттік полюсті байланысы бар заттардың электролиттік диссоциациялану механизмін түсіндіру;

9.4.1.4 электролиттік диссоциация теориясының негізгі қағидаларын білу;

9.4.1.5 ерітінділердің қышқылдылығы мен сілтілігін ажырату;

9.4.1.6 қышқыл, негіз, орта және қышқылдық тұздардың электролиттік диссоциациялану теңдеулерін құрастыру;

9.4.1.7 күшті және әлсіз электролиттерге мысал келтіру және оларды ажырату, диссоциациялану дәрежесін анықтай білу;

9.4.1.8 Li^+ , Na^+ , K^+ , Ca^{2+} , Sr^{2+} , Ba^{2+} , Cu^{2+} металл катиондарын анықтау үшін жалын түсінің боялу реакциясын жүргізу және сипаттау;

9.4.1.9 Fe^{2+} , Fe^{3+} , Cu^{2+} катиондарына сапалық реакция жүргізу;

			<p>9.4.1.10 хлорид-, бромид-, йодид-, сульфат, карбонат-, фосфат-, нитрат-, силикат- иондарына сапалық реакцияларды тәжірибе жүзінде жүргізу және ион алмасу реакцияларын бақылап, нәтижесін сипаттау;</p> <p>9.4.1.11 белгісіз заттардағы катион мен аниондарды анықтау тәжірибесінің жоспарын құру және оны практикада жүзеге асыру</p>	
4.2 Жер химиясы	<p>7.4.2.1 жер қыртысында көптеген пайдалы химиялық қосылыстар барын түсіну;</p> <p>7.4.2.2 кейбір минералдар мен пайдалы табиғи қосылыстардың кендерге жататынын түсіну;</p> <p>7.4.2.3 металды алу үшін кенді өңдеу үдерісін сипаттау;</p> <p>7.4.2.4 Қазақстан қандай минералды және табиғи ресурстармен бай екендігін және олардың кен орындарын білу;</p> <p>7.4.2.5 табиғи ресурстарды</p>	<p>8.4.2.1 сутекті алу және оның қасиеттері мен қолдануын зерттеу;</p> <p>8.4.2.2 ауа құрамындағы және жер қыртысындағы оттектің пайыздық мөлшерін білу;</p> <p>8.4.2.3 оттекті алу және оның қасиеттері мен қолданылуын зерттеу;</p> <p>8.4.2.4 оттектің аллотропиялық түр өзгерістерінің құрамы мен қасиеттерін салыстыру;</p> <p>8.4.2.5 Жер бетіндегі озон қабатының маңызын түсіндіру;</p> <p>8.4.2.6 табиғаттағы және тірі ағзалар қызметі мен адамның тіршілігіндегі жүретін химиялық</p>	<p>9.4.2.1 судың табиғатта кең таралғандығын, бірегей қасиеттерін және оның өмір үшін маңызын түсіндіру;</p> <p>9.4.2.2 табиғаттағы су айналымын түсіндіру;</p> <p>9.4.2.3 судың ластану қауіптілігін және салдарын анықтау, суды тазарту әдістерін түсіндіру;</p> <p>9.4.2.4 судың "кермектігін" анықтау және оны жою тәсілдерін түсіндіру;</p> <p>9.4.2.5 суды сусыз мыс (II) сульфатын қолданып анықтау тәсілін білу;</p> <p>9.4.2.6 Қазақстандағы металдардың кен орындарын атау және оларды өндіру процестерін,</p>	<p>10.4.2.1 қышқылдық жаңбырлардың пайда болу себебі мен экологияға тигізетін әсерін түсіндіру;</p> <p>10.4.2.2 фосфор қосылыстарының Қазақстандағы кен орындарын атау;</p> <p>10.4.2.3 минералды тыңайтқыштардың жіктелуін және олардың құрамына кіретін қоректік элементтерді білу;</p> <p>10.4.2.4 азот және фосфор тыңайтқыш-тарыны</p>

	өндірудің қоршаған ортаға әсерін зерделеу	реакцияларды сипаттау	қоршаған ортаға әсерін түсіндіру; 9.4.2.7 кеннен металды алу үдерісін сипаттау	ң қоршаған ортаға әсерін оқып білу;
				<p>10.4.3.1 органикалық қосылыстардың көптүрлілігінің себептерін түсіндіру;</p> <p>10.4.3.2 көмірсутектердің және олардың туындылары: спирттер, альдегидтер, карбон қышқылдары, аминқышқылдарының жіктелуін білу;</p> <p>10.4.3.3 функционалдық топ түсінігін берілген класс қосылысының химиялық қасиеттерін анықтайтын топ ретінде түсіндіру;</p> <p>10.4.3.4 гомолог ұғымын және гомологтық айырмашылықты білу;</p> <p>10.4.3.5 органикалық қосылыстардың негізгі кластары: алкандар, алкендер, алкиндер, арендер, спирттер, альдегидтер карбон қышқылдары, аминқышқылдары үшін IUPAC номенклатурасын қолдану;</p> <p>10.4.3.6 көмірсутектердің құрылымдық изомерлерінің формулаларын</p>

құрастыра алу және изомерия құбылысын білу;
10.4.3.7 алкандардың химиялық қасиеттерін сипаттау және оны реакция теңдеулерімен дәлелдеу;
10.4.3.8 еріткіштерді алу үшін алкандарды хлорлаудың маңызы мен бұл еріткіштердің қауіптілік дәрежесін түсіндіру;
10.4.3.9 қанықпағандық ұғымын сипаттау;
10.4.3.10 этен мысалында алкендердің химиялық қасиеттерін (жану, гидрлеу, гидратация, галогендеу, сапалық реакциялар) оқып үйрену, химиялық реакция теңдеулерімен дәлелдеу;
10.4.3.11 полиэтилен мысалында полимерлену реакциясының механизмі мен полимерлердің құрылымының ерекшеліктерін түсіндіру;
10.4.3.12 пластиктің ыдырау мерзімінің ұзақтық мәселесін түсіну және оқып білу, қоршаған ортада пластик материалдардың көбеюінің зардабын білу;

9.4.3.1 көміртек неліктен көптеген қосылыстарында төрт байланыс түзетінін түсіндіру;
9.4.3.2 табиғатта көміртек және оның қосылыстарының таралуын сипаттау;
9.4.3.3 көміртектің аллотропиялық түр өзгерістерінің құрылысын және қасиеттерін салыстыру;
9.4.3.4 көміртектің аллотропиялық түр

4.3 Көміртек және оның қосылыстары

өзгерістерінің қолданылу аймағын зерттеу; 9.4.3.5 көміртектің физикалық және химиялық қасиеттерін зерттеу; 9.4.3.6 көміртек жанған кезде көміртек диоксиді мен көміртек монооксидінің түзілу жағдайларын сипаттау және тірі ағзаға иіс газының физиологиялық әсерін түсіндіру; 9.4.3.7 көмір-қышқыл газын алу, оны анықтау және қасиеттерін зерттеу; 9.4.3.8 көміртегінің табиғаттағы айналымын құру және түсіндіру	10.4.3.13 этин мысалында алкиндердің химиялық қасиеттерін (жану, гидрлеу, гидратация, галогендеу, сапалық реакциялар) оқып үйрену, химиялық реакция теңдеулерімен дәлелдеу; 10.4.3.14 бензолдың алынуы, қасиеттері және қолданылуын сипаттау; 10.4.3.15 құрамында көміртек бар қосылыстардың отын ретінде пайдалану мүмкін екендігін білу және альтернативті отын түрлерін зерттеу, олардың артықшылықтары мен кемшіліктерін атау; 10.4.3.16 Қазақстандағы көмірдің, мұнайдың, табиғи газдың кен орындарын атау және оларды өндірудің қоршаған ортаға әсерін түсіндіру; 10.4.3.17 мұнай фракцияларын және шикі мұнайды айдау өнімдерінің қолдану аймақтарын атау; 10.4.3.18 оттекті органикалық заттардың жіктелуін білу; 10.4.3.19 спирттердің жіктелуін метанол мен этанолдың, қолданылуын, этанолдың алынуын білу және
---	---

қасиеттерін түсіндіру;
10.4.3.20 метанол мен этанолдың адам ағзасына физиологиялық әсерін түсіндіру;
10.4.3.21 этиленгликоль мен глицериннің физикалық қасиеттері мен қолданылуын білу;
10.4.3.22 карбон қышқылдарының құрамын білу және сірке қышқылының химиялық қасиеттері мен қолданылуын сипаттау;
10.4.3.23 күрделі эфирлер мен майлардың ерекшеліктері мен майлардың қызметін түсіндіру;
10.4.3.24 сабынның алынуы мен оның қолданылуын білу;
10.4.3.25 синтетикалық жуғыш заттардың қоршаған ортаға әсерін түсіндіру;
10.4.3.26 көмірсулардың жіктелуін, биологиялық маңызы мен қызметін түсіндіру;
10.4.3.27 нәруыздағы - аминқышқылдар арасында пептидтік байланыстың түзілуін түсіндіру;
10.4.3.28 нәруыз денатурациясының реакциясын зерттеу;
10.4.3.29 нәруыздың биологиялық

5) "Химия және өмір " бөлімі:

5-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
5.1 Биохимия	<p>7.5.1.1 тағам өнімдерін химиялық заттардың жиынтығы деп түсіну;</p> <p>7.5.1.2 тағамдық өнімдердің бір қатарын: қант, крахмал, (көмірсулар), нәруыз, майларды білу және анықтай алу;</p> <p>7.5.1.3 адам ағзасына кіретін элементтерді (O, C, H, N, Ca, P, K) білу;</p> <p>7.5.1.4 тыныс алу үдерісін түсіндіру</p>			<p>10.5.1.1 адам ағзасының құрамына кіретін элементтерді атау және олардың маңызын түсіндіру (O, C, H, N, Ca, P, K, S, Cl, Mg, Fe);</p> <p>10.5.1.2 Қазақстан тұрғындарының типтік тамақтану рационын зерттеу және теңгерімді тамақтану рационын құрастыру;</p> <p>10.5.1.3 кальций мен темірдің адам ағзасындағы ролін түсіндіру;</p> <p>10.5.1.4 тамақ өнімдерінің құрамындағы көміртекті анықтау;</p> <p>10.5.1.5 қоршаған ортаның ауыр металдармен ластану көздерін атау және олардың ағзаларға әсерін түсіндіру</p>

29. Бағдарлама тірек – қимыл аппараты бұзылған білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "Химия" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспары негізінде осы Бағдарламаның қосымшасына сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді жоспарда барлық сынып бойынша әр бөлімде қамтылатын оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

30. Бөлімдер мен тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Тірек – қимыл аппараты
бұзылған білім алушыларға
арналған Негізгі орта білім беру
деңгейінің 7-10 сыныптары үшін

"Химия" пәнінен жаңартылған
мазмұндағы үлгілік оқу
бағдарламасына
қосымша

Тірек – қимыл аппараты бұзылған білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "Химия" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) 7-сынып:

1-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
Химия пәніне кіріспе. Таза заттар және қоспалар	Химия пәні. №1 практикалық жұмыс "Қауіпсіздік техникасының ережелерімен және зертханалық құрал-жабдықтармен танысу"	7.1.1.1 химия ғылымының негізін оқытатынын білу; 7.1.1.2 химиялық лабораторияда және кабинетте жұмыс жүргізу кезіндегі қауіпсіздік техникасының ережелерін білу және түсіну
	Элемент, қоспа және қосылыс. № 1 зертханалық тәжірибе "Заттар қоспалары мен олардың қосылыстарын салыстыру"	7.4.1.1 элементті (жай зат) бірдей атомдардың жиынтығы ретінде түсіну; 7.4.1.2 таза заттар атомдардың немесе молекулалардың бір түрінен түзілетінін білу; 7.4.1.3 элемент(жай зат), қоспа және қосылыс түсініктерін ажырата алу; 7.4.1.4 қосылыстардың және элементтердің физикалық қасиеттері туралы алған білімдерін қоспа құрамындағы таныс емес заттарды ажыратуға қолдана алу
	Қоспаларды бөлу әдістері. № 2 зертханалық тәжірибе "Ластанған ас тұзын тазарту"	7.4.1.5 қоспалардың түрлерін және оларды бөлу әдістерін білу; 7.4.1.6 қоспаны бөлуге негізделген тәжірибені жоспарлау және өткізу
	Физикалық және химиялық құбылыстар. № 3 зертханалық тәжірибе "Химиялық реакциялардың белгілері"	7.1.1.3 физикалық және химиялық құбылыстарды ажырату
	Заттардың агрегаттық күйлері	7.1.1.4 заттардың әртүрлі агрегаттық күйлерін білу және бөлшектердің кинетикалық теориясы тұрғысынан қатты, сұйық, газ тәріздес заттардың құрылымын түсіндіру

Заттардың агрегаттық күйінің өзгеруі	Салқындау үдерісі № 4 зертханалық тәжірибе "Салқындау үдерісін зерттеу"	7.1.1.5 салқындау үдерісін зерделеу, салқындау қисығын салу және оны талдау, бөлшектердің кинетикалық теориясына сай, өз бақылауларын түсіндіру
	Қыздыру үдерісі № 5 зертханалық тәжірибе "Судың қайнау үдерісін зерттеу"	7.1.1.6 судың қайнау үдерісін зерделеу, қыздыру қисығын салу және оны талдау, бөлшектердің кинетикалық теориясын пайдалана отырып, өз бақылауларын түсіндіру
2-тоқсан		
Атомдар Молекулалар Заттар	Атомдар мен молекулалар	7.1.2.1 атомдар мен молекулалардың айырмашылығын білу
	Химиялық элементтер. Жай және күрделі заттар	7.1.2.2 элементтерді металдар мен бейметалдарға жіктеу; 7.1.2.3 заттарды құрамына қарай жай және күрделіге жіктеу
	Химиялық элементтердің таңбалары	7.1.2.4 әрбір элементтің химиялық таңбамен белгіленетіндігін және белгілі атом түрі екенін білу;
	Атомның құрамы мен құрылысы. Изотоптар	7.1.2.5 протон, электрон, нейтронды және олардың атомдағы орналасу тәртібін, массасын зарядын білу; 7.1.2.6 алғашқы 20 элементтің атом құрылысы (p+, n0, e-) мен атом ядросының құрамын білу; 7.1.2.7 изотоп түсінігін білу
3- тоқсан		
Ауа. Жану реакциясы	Ауа. Ауаның құрамы №6 зертханалық тәжірибе "Балауыз шамның жануы"	7.3.1.1 ауа құрамын білу; 7.3.1.2 заттардың жану кезінде ауаның құрамына кіретін оттектің жұмсалатындығын білу; 7.3.1.3 атмосфералық ауаны ластанудан қорғаудың маңызын түсіну
	Жану үдерісі	7.3.1.4 затты жағуға қажетті жағдайларды және жану реакциясының өнімдерін білу; 7.3.1.5 тез тұтанатын, жанғыш және жанбайтын заттарға мысалдар келтіру; 7.3.1.6 заттардың таза оттекте жақсырақ жанатындығын түсіну
	Негіздік және қышқылдық оксидтердің түзілуі № 2 практикалық жұмыс/көрсетілім "	

	Күкірттің, фосфордың, темірдің ауада және оттеkte жануын салыстыру"	7.3.1.7 металдар мен бейметалдардың жануы кезінде оксидтер түзілетіндігін білу
Химиялық реакциялар	Табиғи қышқылдар мен негіздер. Индикаторлар. №7 зертханалық тәжірибе "Ерітінділердің қышқылдық, сілтілік ортасын анықтау"; №8 зертханалық тәжірибе "Хлорсутек қышқылының бейтараптану реакциясы"	7.3.4.1 "қышқылдық" және "сабындылық" қасиеттер кейбір табиғи қышқылдар мен сілтілердің белгілері болуы мүмкін екендігін білу; 7.3.4.2 химиялық индикаторлар метилоранж, лакмус, фенолфталеинді және олардың әртүрлі ортадағы түстерінің өзгеруін білу; 7.3.4.3 рН шкаласы негізінде әмбебап индикаторды қолданып, сілтілер мен қышқылдарды анықтай алу; 7.3.4.4 "антацидтік заттарды" қолдану мысалында қышқылдардың бейтараптануын түсіну
	Сұйылтылған қышқылдардың металдармен әрекеттесуі. №9 зертханалық тәжірибе "Мырыштың сұйылтылған тұз қышқылымен әрекеттесуі"; №10 зертханалық тәжірибе "Сутекке сапалық реакция"	7.2.2.1 сұйылтылған қышқылдардың қолдану аяларын және олармен жұмыс жасау ережелерін атау; 7.2.2.2 сұйылтылған қышқылдардың әртүрлі металдармен реакцияларын зерттеу және сутек газының сапалық реакциясын жүзеге асыру
	Сұйылтылған қышқылдардың карбонаттармен әрекеттесуі. № 3 практикалық жұмыс "Сұйылтылған қышқылдар мен карбонаттардың әрекеттесуі. Көмірқышқыл газына сапалық реакция"	7.2.2.4 кейбір карбонаттардың сұйылтылған қышқылдармен реакцияларын зерттеу және көмірқышқыл газының сапалық реакциясын жүзеге асыру
Химиялық элементтердің периодтық кестесі	Химиялық элементтердің периодтық кестелерін құру тарихы	7.2.1.1 И. ДҰберейнер, Дж. Ньюлендс, Д.И. Менделеевтің еңбектерінің мысалында элементтердің жіктелуін білу және салыстыру
	Периодтық кестенің құрылымы	7.2.1.2 периодтық кестенің құрылымын білу және сипаттау: топтар мен периодтар
	Химиялық элементтердің табиғи ұяластары	7.2.1.3 химиялық элементтердің табиғи ұяластарын білу
4 - тоқсан		
		7.1.2.8 Жердегі элементтердің басым бөлігі планеталардың қалыптасу кезінде пайда болған

Салыстырмалы атомдық масса және қарапайым формула	Салыстырмалы атомдық масса	изотоптар қоспасы түрінде кездесетіндігін түсіну; 7.1.2.9 табиғи изотоптары бар химиялық элементтердің атомдық массалары бөлшек сан болатындығын түсіну; 7.1.2.10 салыстырмалы атомдық массаның анықтамасын білу
	Валенттілік. Химиялық формулалар.	7.1.2.11 элементтердің атауларын, валенттілікті және олардың қосылыстардағы атомдық қатынастарын қолдана отырып, биэлементті химиялық қосылыстардың формулаларын дұрыс құра білу;
	Қосылыстардың формуласы бойынша салыстырмалы молекулалық массасын есептеу	7.1.2.12 химиялық қосылыстың формуласы бойынша салыстырмалы молекулалық/ формулалық массасын есептеу
Адам ағзасындағы химиялық элементтер	Тағам құрамындағы қоректік заттар. № 4 практикалық жұмыс "Тағам құрамындағы қоректік заттарды анықтау"	7.5.1.1 тағам өнімдерін химиялық заттардың жиынтығы деп түсіну; 7.5.1.2 тағамдық өнімдердің бір қатарын: қант, крахмал, (көмірсулар), нәруыз, майларды білужәне анықтай алу
	Адам ағзасындағы химиялық элементтер. Тыныс алу үдерісі. № 11 зертханалық тәжірибе "Тыныс алу үдерісін зерттеу"	7.5.1.3 адам ағзасына кіретін элементтерді (О, С, Н, N, Са, Р, К) білу; 7.5.1.4 тыныс алу үдерісін түсіндіру

2) 8-сынып:

2-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
Геологиялық химиялық қосылыстар	Пайдалы геологиялық химиялық қосылыстар. Кен құрамы	7.4.2.1 Жер қыртысында көптеген пайдалы химиялық қосылыстар барын түсіну; 7.4.2.2 кейбір минералдар мен пайдалы табиғи қосылыстардың кендерге жататынын білу; 7.4.2.3 металды алу үшін кенді өңдеу үдерісін сипаттау
	Қазақстанның пайдалы қазбалары Минералдарды өндірудің экологиялық аспектілері	7.4.2.4 Қазақстан қандай минералды және табиғи ресурстармен бай екендігін және олардың кен орындарын білу; 7.4.2.5 табиғи ресурстарды өндірудің қоршаған ортаға әсерін зерделеу

Атомдағы электрондардың қозғалысы	Атомда электрондардың таралуы	8.1.3.1 атомда электрондар ядродан арақашықтығы артқан сайын біртіндеп энергетикалық деңгейлер бойынша таралатынын түсіну
	Энергетикалық деңгейлер. № 1 зертханалық тәжірибе "Атомдар модельдерін жасау"	8.1.3.2 әрбір электрон қабатында электрон саны нақты максимал мәннен аспайтынын түсіну; 8.1.3.3 s және p орбиталдарының пішінін білу;
	Атомдағы электрондардың қозғалысы	8.1.3.4 алғашқы 20 химиялық элементтің электрондық конфигурациясын және электронды графикалық формуларын жаза білу
	Иондардың түзілуі	8.1.3.5 атомдар электрондарды қабылдай немесе жоғалта алатынын және осының нәтижесінде иондар түзілетінін түсіну
	Қосылыстар формуласын құрастыру	8.1.3.6 "нольдік қосынды" әдісімен қосылыстардың формуласын құрастыру
Заттардың формулалары және химиялық реакция теңдеулері	Химиялық формулалар бойынша есептеулер	8.2.3.1 заттар құрамындағы элементтердің массалық үлесін табу, элементтердің массалық үлесі бойынша заттардың формуласын шығару
	Химиялық реакция теңдеулерін құру. Зат массасының сақталу заңы. № 1 көрсетілім "Зат массасының сақталу заңын дәлелдейтін тәжірибе"; № 2 зертханалық тәжірибе "Эрекеттесуші заттардың қатынасы"	8.2.3.2 әрекеттесетін заттар қатынасын эксперименттік жолмен анықтау; 8.2.3.3 реакцияға қатысатын және түзілетін заттардың формуласын жаза отырып, химиялық реакциялар теңдеулерін құру; 8.2.3.4 заттар массасының сақталу заңын білу
	Химиялық реакция типтері	8.2.2.1 бастапқы және түзілген заттардың саны мен құрамы бойынша химиялық реакцияларды жіктеу
	Табиғаттағы және тірі ағзалар мен адам тіршілігіндегі химиялық реакциялар	8.2.2.2 табиғаттағы және тірі ағзалар мен адам тіршілігіндегі химиялық реакцияларды сипаттау
	Металдардың оттекпен және сумен әрекеттесуі. № 2 көрсетілім "Белсенді металдардың салқын және ыстық сумен әрекеттесуі"	8.2.4.1 кейбір металдар басқаларға қарағанда тотығуға тезірек ұшырайтындығын білу; 8.2.4.2 белсенді металдардың салқын сумен, ыстық су немесе бумен әрекеттесуін сипаттау;

Металдар белсенділігін салыстыру		8.2.4.3 металдар коррозиясын туындатуға әсер ететін жағдайларды зерттеу
	Металдардың қышқыл ерітінділерімен әрекеттесуі. № 3 зертханалық тәжірибе "Металдардың қышқылдар ерітінділерімен әрекеттесуі"	8.2.4.4 қышқыл ерітінділерімен әртүрлі металдардың реакцияларын зерттеу; 8.2.4.5 металдардың қышқылдармен әрекеттесуінің реакция теңдеулерін құрастыру
	Металдардың тұз ерітінділерімен реакциялары. № 3 көрсетілім "Тұз ерітінділерінен металдарды ығыстыру"	8.2.4.6 металдардың тұз ерітінділерімен әрекеттесуінің жоспарын жасау және жүргізу
	Металдардың белсенділік қатары. № 1 практикалық жұмыс "Металдардың белсенділігін салыстыру"	8.2.4.7 эксперимент нәтижесі бойынша металдардың белсенділік қатарын құру және оны анықтама мәліметтерімен сәйкестендіру; 8.2.4.8 металдардың белсенділік қатарын қолданып металдардың таныс емес орынбасу реакцияларының жүру мүмкіндігін болжау
2- тоқсан		
Зат мөлшері	Зат мөлшері. Моль. Авогадро саны.	8.1.1.1 зат мөлшерінің өлшем бірлігі ретінде –мольді білу және Авогадро санын білу;
	Заттардың молярлық массасы	8.1.1.2 қосылыстың молярлық массасын есептей алу
	Масса, молярлық масса және зат мөлшері арасындағы байланыс	8.1.1.3 масса, зат мөлшері және құрылымдық бөлшектер санын есептеу
Стехиометриялық есептеулер	Химиялық реакция теңдеулері бойынша есептер шығару	8.2.3.5 химиялық реакция теңдеулері бойынша заттың массасын, зат мөлшерін есептеу
	Авогадро заңы. Молярлық көлем	8.2.3.6 Авогадро заңын білу және қалыпты және стандартты жағдайлардағы газдар көлемін есептеуде молярлық көлемді қолдану
	Газдардың салыстырмалы тығыздығы. Көлемдік қатынас заңы	8.2.3.7 газдардың салыстырмалы тығыздығын және заттың молярлық массасын салыстырмалы тығыздық бойынша есептеу; 8.2.3.8 газдардың қатысуымен жүретін реакциялар бойынша есептер шығаруда газдардың көлемдік қатынас заңын қолдану
3-тоқсан		

Химиялық реакциядағы энергиямен танысу	Отынның жануы және энергияның бөлінуі	8.3.1.1 заттың жану реакциясының өнімі көбінесе оксид екенін және құрамында көміртегі бар отын оттеkte жанғанда, көміркышқыл газы, иіс газы немесе көміртек түзілетінін түсіну; 8.3.1.2 парниктік эффекттің себептерін түсіндіру және шешу жолдарын ұсыну
	Экзотермиялық және эндотермиялық реакциялар. № 4 зертханалық тәжірибе "Энергияның өзгеруімен жүретін химиялық реакциялар"	8.3.1.3 экзотермиялық реакциялар жылу бөле жүретінін, ал эндотермиялық реакциялар жылу сіңіре жүретінін білу; 8.3.1.4 әртүрлі жанғыш заттардың қоршаған ортаға әсер ету салдарын түсіну
	Термохимиялық реакциялар	8.3.1.5 энергия өзгерісін бөлшектердің кинетикалық теориясы тұрғысынан түсіндіру
Сутек. Оттек және озон	Сутек, алынуы, қасиеттері және қолданылуы. № 2 практикалық жұмыс "Сутекті алу және оның қасиеттерін тану"	8.4.2.1 сутекті алу және оның қасиеттері мен қолданылуын зерделеу
	Оттек, алынуы, қасиеттері, қолданылуы. № 4 көрсетілім "Сутек пероксидінің ыдырауы"; № 3 практикалық жұмыс "Оттекті алу және оның қасиеттерін тану"	8.4.2.2 ауа құрамындағы және жер қыртысындағы оттектің пайыздық мөлшерін білу; 8.4.2.3 оттекті алу және оның қасиеттері мен қолданылуын зерттеу
	Оттек және озон	8.4.2.4 оттектің аллотропиялық түр өзгерістерінің құрамы мен қасиеттерін салыстыру; 8.4.2.5 Жер бетіндегі озон қабатының маңызын түсіндіру
Химиялық элементтердің периодтық жүйесі	Химиялық элементтердің периодтық жүйесінің құрылымы	8.2.1.1 топ, период, атом нөмірінің физикалық мәнін түсіндіру
	Химиялық элемент атомдарының қасиеттері мен кейбір сипаттамаларының периодты түрде өзгеруі	8.2.1.2 бір топтағы элементтердің сыртқы электрондық деңгейінде электрондар санының бірдей болатындығын түсіну; 8.2.1.3 топтар мен периодтарда элементтер қасиеттерінің заңдылықпен өзгеретінін түсіндіру
	Периодтық жүйедегі орны бойынша элементтің сипаттамасы	8.2.1.4 периодтық жүйедегі орны бойынша химиялық элементті сипаттау
		8.2.1.5 химиялық қасиеттері ұқсас элементтердің бір топқа жататындығын дәлелдеу; 8.2.1.6 химиялық элементтердің табиғи ұяластарын білу және

	Химиялық элементтердің табиғи ұяластары және олардың қасиеттері	сілтілік металдар, галогендер, инертті элементтердің ұяластарына мысалдар келтіру
	Металдар және бейметалдар	9.2.1.7 химиялық элементтің периодтық кестеде орналасуына сай қасиеттерін болжау
4-тоқсан		
Химиялық байланыс түрлері	Электртерістілік. Ковалентті байланыс	8.1.4.1 электртерістілік ұғымы негізінде атомдар арасындағы ковалентті байланыстың түзілуін түсіндіру
	Иондық байланыс	8.1.4.2 иондық байланыстың түзілу механизмін сипаттау және иондық қосылыстардың қасиеттерін болжау
	Кристалдық тор түрлері, байланыс типтері және заттардың қасиеттері арасындағы өзара байланыс	8.1.4.3 заттар қасиеттерінің кристалдық тор типтеріне тәуелділігін түсіндіру
Ерітінділер және ерігіштік	Заттардың суда еруі. № 5 зертханалық тәжірибе "Заттардың ерігіштігін зерттеу"	8.3.4.1 заттарды судағы ерігіштігі бойынша жіктеу; 8.3.4.2 ерітінділердің табиғаттағы және күнделікті өмірдегі маңызын түсіндіру
	Заттардың ерігіштігі. № 4 практикалық жұмыс "Қатты заттардың ерігіштігіне температураның әсері"	8.3.4.3 заттың ерігіштігіне температураның әсерін түсіндіру; 8.3.4.4 буландыру техникасын қолдана отырып, заттың 100 г судағы ерігіштігін есептеу, алынған нәтижелерді анықтамалық мәндермен салыстыру
	Еріген заттың массалық үлесі	8.3.4.5 еріген заттың массалық үлесі мен ерітіндінің белгілі массасы бойынша еріген заттың массасын есептеу
	Ерітіндідегі заттардың молярлық концентрациясы. № 5 практикалық жұмыс "Пайыздық және молярлық концентрациялары берілген ерітінділерді дайындау"	8.3.4.6 ерітіндідегі заттың молярлық концентрациясын есептеу

3) 9 сынып:

3-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Тақырыптар/ Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі мазмұны	Оқу мақсаттары
1-тоқсан		
		8.3.4.7 оксидтердің жіктелуін және қасиеттерін білу, олардың химиялық қасиеттерін

Бейорганикалық қосылыстардың негізгі кластары. Генетикалық байланыс	Оксидтер. № 6 зертханалық тәжірибе "Оксидтердің қасиеттерін зерттеу"	сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастыру
	Қышқылдар. № 7 зертханалық тәжірибе "Қышқылдардың қасиеттерін зерттеу"	8.3.4.8 қышқылдардың жіктелуін, қасиеттерін білу және түсіну, олардың химиялық қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастыру
	Негіздер. № 8 зертханалық тәжірибе "Негіздердің қасиеттерін зерттеу"	8.3.4.9 негіздердің жіктелуі мен қасиеттерін білу және түсіну, олардың химиялық қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастыру
	Тұздар. № 9 зертханалық тәжірибе "Тұздардың қасиеттері және алынуы"	8.3.4.10 тұздарды алудың әртүрлі әдістерін білу, сәйкес реакция теңдеулерін құрастыру 8.3.4.11 тұздардың қасиеттерін, жіктелуін білу және түсіну, олардың химиялық қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастыру
	Бейорганикалық қосылыстар арасындағы генетикалық байланыс	8.3.4.12 бейорганикалық қосылыстардың негізгі кластары арасындағы генетикалық байланысты зерттеу
Көміртек және оның қосылыстары	Көміртектің жалпы сипаттамасы	8.4.3.1 көміртек неліктен көптеген қосылыстарында төрт байланыс түзетінін түсіндіру; 8.4.3.2 табиғатта көміртек және оның қосылыстарының таралуын сипаттау
	Көміртектің аллотропиялық түр өзгерістері	8.4.3.3 көміртектің аллотропиялық түр өзгерістерінің құрылысын және қасиеттерін салыстыру; 8.4.3.4 көміртектің аллотропиялық түр өзгерістерінің қолданылу аймағын зерттеу
	Көміртектің қасиеттері. № 6 практикалық жұмыс "Көміртектің физикалық және химиялық қасиеттері". Көміртектің оксидтері . № 7 практикалық жұмыс "Көмірқышқыл газын алу және оның қасиеттерін зерттеу"	8.4.3.5 көміртектің физикалық және химиялық қасиеттерін зерттеу; 8.4.3.6 көміртек жанған кезде көміртек диоксиді мен көміртек монооксидінің түзілу жағдайларын сипаттау және тірі ағзаларға иіс газының физиологиялық әсерін түсіндіру; 8.4.3.7 көмірқышқыл газын ала алу, оны анықтау және қасиеттерін зерттеу; 8.4.3.8 көміртектің табиғаттағы айналымын құру және түсіндіру

Су	Табиғаттағы су	8.4.2.6 судың табиғатта кең таралғандығын, бірегей қасиеттерін және оның өмір үшін маңызын түсіндіру; 8.4.2.7 судың табиғаттағы айналымын түсіндіру
	Судың ластану себептері. Судың кермектігі. № 10 зертханалық тәжірибе "Судың кермектігін анықтау"	8.4.2.8 судың ластануының қауіптілігі мен себебін анықтау, суды тазарту әдістерін түсіндіру; 8.4.2.9 судың "кермектігін" анықтау және оны жою тәсілдерін түсіндіру; 8.4.2.10 суды сусыз мыс (II) сульфатын қолданып анықтау тәсілін білу
Электролиттік диссоциация	Электролиттер мен бейэлектролиттер. № 1 көрсетілім "Иондық және ковалентті полюсті байланысы бар заттардың электролиттік диссоциациясы"	9.4.1.1 электролиттер мен бейэлектролиттердің анықтамасын білу және мысалдар келтіру; 9.4.1.2 заттардың ерітінділері немесе балқымаларының электрөткізгіштігі химиялық байланыс түріне тәуелді екендігін түсіндіру
	Электролиттік диссоциациялану теориясы	9.4.1.3 электролиттік диссоциация теориясының негізгі қағидаларын білу; 9.4.1.4 иондық және коваленттік полюсті байланысы бар заттардың электролиттік диссоциациялану механизмін түсіндіру
	Қышқыл, негіз, тұздардың электролиттік диссоциациясы. № 1 зертханалық тәжірибе "Қышқыл, сілті ерітінділерінің рН анықтау"	9.4.1.5 ерітіндінің қышқылдығы мен сілтілігін ажырату; 9.4.1.6 қышқыл, сілті, орта және қышқылдық тұздардың электролиттік диссоциациялану теңдеулерін құрастыру
	Диссоциациялану дәрежесі. Күшті және әлсіз электролиттер	9.4.1.7 күшті және әлсіз электролиттерге мысал келтіру және оларды ажырату, диссоциациялану дәрежесін анықтай білу
	№ 1 практикалық жұмыс "Ион алмасу реакциялары"	9.2.2.1 алмасу реакция теңдеулерін молекулалық және иондық түрде құрастыру; 9.2.2.2 ион алмасу реакцияларының жүру себептерін түсіндіру
		9.3.4.1 қышқылдар, еритін және ерімейтін негіздер, орта тұздардың химиялық қасиеттерін

	<p>Электролиттік диссоциациялану теориясы тұрғысынан қышқыл, негіз, тұздардың химиялық қасиеттері</p>	<p>көрсететін реакция теңдеулерін молекулалық және иондық түрде құрастыру; 9.3.4.2 қышқылдар және негіздер, орта тұздар-дың химиялық қасиеттерін тәжірибе жүзінде зерттеу және қорытынды жасау</p>
	<p>Тұздар гидролизі. № 2 зертханалық тәжірибе "Тұздар гидролизі"</p>	<p>9.3.4.3 орта тұз ерітіндісінің ортасын тәжірибе жүзінде анықтау; 9.3.4.4 орта тұз гидролизінің теңдеуін молекулалық және иондық түрде құрастыру; 9.3.4.5 орта тұз ерітіндісінің реакция ортасын болжау</p>
Бейорганикалық қосылыстардың сапалық талдауы	<p>Катиондарға сапалық реакциялар. № 3 зертханалық тәжірибе "Li+, Na+, K+, Ca2+, Sr2+, Ba2+, Cu2+ катиондарын жалын түсінің боялуы бойынша анықтау"; № 4 зертханалық тәжірибе "Fe2+, Fe3+, Cu2+ катиондарына сапалық реакциялар"</p>	<p>9.4.1.8 Li+, Na+, K+, Ca2+, Sr2+, Ba2+, Cu2+ металл катиондарын анықтау үшін жалын түсінің боялу реакциясын жүргізу және сипаттау; 9.4.1.9 Fe2+, Fe3+, Cu2+ катиондарын анықтау үшін сапалық реакция жүргізу</p>
	<p>Аниондардың сапалық реакциялары. № 5 зертханалық тәжірибе "Сулы ерітіндідегі Cl-, Br-, I-, PO43-, SO42-, CO32-, NO3-, SiO32- аниондарын анықтау"</p>	<p>9.4.1.10 хлорид-, бромид-, йодид-, сульфат, карбонат-, фосфат-, нитрат-, силикат- иондарына сапалық реакцияларды тәжірибе жүзінде жүргізу және ион алмасу реакцияларын бақылап нәтижесін сипаттау</p>
	<p>№ 2 практикалық жұмыс "Бейорганикалық қосылыстар құрамының сапалық талдауы"</p>	<p>9.4.1.11 белгісіз заттардағы катион және аниондарды анықтау тәжірибесінің жоспарын құру және оны практикада жүзеге асыру</p>
	<p>Есептер шығару "Әрекеттесуші заттардың біреуі артық мөлшерде берілген реакция теңдеулері бойынша есептеулер"</p>	<p>9.2.3.1 әрекеттесуші заттардың біреуі артық берілген реакция теңдеулері бойынша есептеулер жүргізу</p>
3-тоқсан		
Химиялық реакция жылдамдығы	<p>Химиялық реакциялардың жылдамдығы. Химиялық реакциялар жылдамдығына әсер ететін факторлар. № 2 көрсетілім "Әртүрлі реакциялар жылдамдығы"; № 6 зертханалық тәжірибе "Реакция жылдамдығына температура, концентрация мен бөлшектер өлшемінің әсері"</p>	<p>9.3.2.1 реакция жылдамдығы ұғымын түсіндіру; 9.3.2.2 реакция жылдамдығына әсер ететін факторларды анықтау және оны бөлшектердің кинетикалық теориясы тұрғысынан түсіндіру</p>

	Катализаторлар. Ингибиторлар. № 3 практикалық жұмыс "Реакция жылдамдығына катализатордың әсері"	9.3.2.3 катализатордың реагенттен айырмашылығын және реакция жылдамдығына әсерін түсіндіру; 9.3.2.4 реакция жылдамдығына ингибитордың әсерін түсіндіру
Қайтымды реакциялар	Қайтымды және қайтымсыз химиялық реакциялар. Химиялық тепе-теңдік. № 3 көрсетілім "Қайтымды химиялық реакциялар"; № 7 зертханалық тәжірибе "Химиялық тепе-теңдіктің ығысуы"	9.3.3.1 қайтымды және қайтымсыз реакцияларды біл; 9.3.3.2 тепе-теңдікті динамикалық үдеріс ретінде сипаттау және Ле-Шателье-Браун принципі бойынша химиялық тепе-теңдіктің ығысуын болжау; 9.3.3.3 химиялық тепе-теңдік күйіне және химиялық реакция жылдамдығына жағдайлар өзгерісінің әсерін түсіну және ажырату; 9.3.3.4 химиялық тепе-теңдікті бөлшектердің кинетикалық теориясы тұрғысынан түсіндіру
Тотығу-тотықсыздану реакциялары	Тотығу дәрежесі. Тотығу және тотықсыздану	9.2.2.3 тотығу дәрежесін табудың ережесін білу және қолдану; 9.2.2.4 тотығу және тотықсыздану үдерістері бір-бірімен байланысты екенін және бір мезгілде жүретіндігін түсіну
	Тотығу-тотықсыздану реакциялары	9.2.2.5 тотығу-тотықсыздану реакцияларын тотығу дәрежесі өзгере жүретін реакциялар ретінде түсіну; 9.2.2.6 тотығу процесін электронды беру, ал тотықсыздану-электронды қосып алу деп түсіну
	Электрондық баланс әдісі	9.2.2.7 электрондық баланс әдісімен тотығу-тотықсыздану реакцияларының коэффициенттерін қою
	Металдардың жалпы сипаттамасы. № 4 көрсетілім "Металдардың кристалдық тор модельдері"	9.1.4.1 металдық байланыс пен металдық кристалдық тор жайындағы білімдерін қолданып металдардың қасиетін түсіндіре алу; 9.1.4.2 металдарға тән физикалық және химиялық қасиеттерді сипаттау және металл атомдарының тек тотықсыздандырғыш қасиет көрсететінін түсіндіру
		9.1.4.3 құйма ұғымын және оның артықшылықтарын білу;

Металдар мен құймалар	Металдар құймалары. № 5 көрсетілім "Металдар және құймалар"	9.1.4.4 шойын мен болаттың құрамы мен қасиеттерін салыстыру; 9.4.2.5 Қазақстандағы металдардың кен орындарын атау және оларды өндіру үдерістерін, қоршаған ортаға әсерін түсіндіру
	Металдарды алу	9.4.2.6 кеннен металды алу үдерісін сипаттау
	Есептер шығару "Реакция теңдеуі бойынша қоспаның белгілі бір массалық үлесін құрайтын, басқа заттың массасы белгілі жағдайда зат массасын есептеу"	9.2.3.2 қоспаның белгілі бір массалық үлесін құрайтын, басқа заттың массасы белгілі жағдайда реакция теңдеуі бойынша зат массасын есептеу
4-тоқсан		
1 (I), 2 (II) және 13 (III) топ элементтері және олардың қосылыстары	1 (I)-топ элементтері және олардың қосылыстары. № 6 көрсетілім "Натрийдің сумен әрекеттесуі"	9.2.1.1 атом құрылысы негізінде сілтілік металдардың жалпы қасиеттерін түсіндіру; 9.2.1.2 сілтілік металдардың оксидтері мен гидроксидтерінің негіздік қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастыру
	2 (II)-топ металдары және олардың қосылыстары. № 8 зертханалық тәжірибе "Кальцийдің сумен және қышқыл ерітіндісімен әрекеттесуі"	9.2.1.3 1 (I)-ші және 2 (II) топ металдарының жалпы қасиеттерін салыстыру және реакция теңдеулерін құрастыру; 9.2.1.4 кальций оксиді мен гидроксидінің негіздік қасиеттерін түсіндіру және қолданылуын сипаттау
	13 (III)-топ металдары. Алюминий және оның қосылыстары. № 7 көрсетілім "Алюминий мен оның құймалары"; № 9 зертханалық тәжірибе "Алюминийдің қышқыл және сілті ерітінділерімен әрекеттесуі"	9.2.1.5 атом құрылысы негізінде алюминийдің қасиеттерін түсіндіру, оның маңызды қосылыстары мен құймаларының қолдану аймағын атау; 9.2.1.6 алюминий, оның оксиді мен гидроксидінің екідайлы қасиеттерін зерттеу
	№ 4 практикалық жұмыс "Металдар" тақырыбына эксперименттік есептер шығару	9.2.1.7 1 (I), 2 (II), 13 (III) –топ металдарының жай және күрделі заттармен әрекеттесуіне байланысты тәжірибені жоспарлау және жүргізу
1 (I), 2 (II) және 13 (III) топ элементтері және олардың қосылыстары	1 (I)-топ элементтері және олардың қосылыстары. № 6 көрсетілім "Натрийдің сумен әрекеттесуі"	9.2.1.1 атом құрылысы негізінде сілтілік металдардың жалпы қасиеттерін түсіндіру; 9.2.1.2 сілтілік металдардың оксидтері мен гидроксидтерінің негіздік қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастыру

17 (VII)-топ элементтері және олардың қосылыстары	Галогендер	9.1.4.5 галоген молекулаларының электрондық формулаларын құрастыру және кристалдық тор түрі мен байланыс типін анықтау; 9.2.1.8 топта галогендер қасиеттерінің өзгеру заңдылықтарын болжау
	Хлор	9.2.1.9 хлордың химиялық қасиеттерін сипаттау: металдармен, сутекпен және галогенидтермен әрекеттесуі
	Хлорсутек қышқылы. № 10 зертханалық тәжірибе "Хлорсутек ерітіндісінің химиялық қасиеттерін зерттеу"	9.2.1.10 хлорсутек қышқылы ерітіндісінің химиялық қасиеттерін зерттеу және қолдану аясын білу

4) 10 сынып:

4-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Тақырыптар/ Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі мазмұны	Оқу мақсаттары
1-тоқсан		
	16 (VI)-топ элементтері. Күкірт. № 7 көрсетілім "Күкірттің аллотропиялық түр өзгерістері"	9.2.1.11 16 (VI)-топ элементтерінің жалпы қасиетін сипаттау; 9.2.1.12 күкірттің аллотропиялық түр өзгерістерінің физикалық қасиеттерін салыстыру және күкірттің химиялық қасиеттерін көрсететін реакция теңдеулерін құрастыру
	Күкірттің қосылыстары	9.2.1.13 күкірттің (IV) және (VI) оксидтерінің физикалық және химиялық қасиеттерін салыстыру және күкірт диоксидінің физиологиялық әсерін түсіндіру; 9.4.2.1 қышқылдық жаңбырдың пайда болу себебі мен экологияға тигізетін әсерін түсіндіру
	Күкірт қышқылы және оның тұздары. № 5 практикалық жұмыс "Сұйылтылған күкірт қышқылы ерітіндісі және оның тұздарының химиялық қасиеттерін зерттеу"	9.2.1.14 күкірт қышқылы ерітіндісі мен оның тұздарының физикалық және химиялық қасиеттерін зерттеу
	Есеп шығару. Теориялық мүмкіндікпен салыстырғандағы реакция өнімі шығымының массалық/көлемдік үлестеріне есептеулер"	9.2.3.3 теориялық мүмкіндікпен салыстырғандағы реакция өнімінің шығымын есептеу
	Азот. № 11 зертханалық тәжірибе "Азот молекуласының моделі"	9.2.1.15 азоттың қасиеттерін және табиғаттағы азот айналымын түсіндіру

16 (VI), 15 (V)-топ элементтері және олардың қосылыстары

Аммиак. № 12 зертханалық тәжірибе "Аммиак молекуласының моделі"	9.1.4.6 аммиактың молекулалық, электрондық және құрылымдық формуласын түсіндіру
Аммиактың қасиеттері, алынуы мен қолданылуы. № 6 практикалық жұмыс "Аммиактың алынуы және оның қасиеттерін зерттеу". Аммиак өндірісі	9.2.1.16 аммиакты ты алуды қасиеттерін мен қолданылуын түсіндіру; 9.2.1.17 аммиакты аммоний тұзы ерітіндісі мен сілті ерітіндісін әрекеттестіру жолымен алуды білу және газ тәрізді аммиак пен оның ерітіндісінің қасиеттерін зерттеу; 9.3.3.5 аммиак өндірісінің үдерісін сипаттау
Азот қышқылы. № 13 зертханалық тәжірибе "Азот қышқылының басқа қышқылдармен ортақ қасиеттері"	9.1.4.7 азот қышқылының молекулалық, формулаларын білу және атомдар арасындағы химиялық байланыстардың түзілуін түсіндіру; 9.2.1.18 азоттан азот қышқылын алудың реакция теңдеуін құрастыру; 9.2.1.19 азот қышқылының басқа қышқылдар-мен жалпы ортақ қасиеттерін зерттеу
Азот қышқылы мен нитраттардың өзіне тән қасиеттері	9.2.1.20 сұйылтылған және концентрлі азот қышқылының металмен әрекеттесуінің ерекшелігін сипаттау және реакция теңдеулерін құрастыру; 9.2.1.21 нитраттың термиялық айрылуының ерекшелігін түсіндіру, реакция теңдеулерін құрастыру
Фосфор және оның қосылыстары	9.2.1.22 фосфордың аллотропиялық түр өзгерістерін салыстыру; 9.4.2.2 фосфор қосылыстарының Қазақстандағы кен орындарын атау; 9.2.1.23 фосфор және оның қосылыстарының жалпы химиялық қасиеттерін түсіндіру
Минералды тыңайтқыштар. № 8 көрсетілім "Минералды тыңайтқыштар"	9.4.2.3 минералды тыңайтқыштардың жіктелуін және олардың құрамына кіретін қоректік элементтерді атау; 9.4.2.4 азот және фосфор тыңайтқыштарының қоршаған ортаға әсерін зерделеу

2-тоқсан

14 (IV)-топ элементтері және олардың қосылыстары	Кремний және оның қосылыстары . № 9 көрсетілім "Алмаз, кремний , кремний диоксиді мен кремний карбидінің кристалдық торының модельдері"	9.2.1.24 кремнийдің қолданылу аймағын және оның жартылай өткізгіш ретінде қолданылуын түсіндіру; 9.1.4.8 кремний, оның диоксиді мен карбидіндегі химиялық байланыс түрін және кристалдық тор түрін сипаттау; 9.2.1.25 кремний мен оның қосылыстарының негізгі химиялық қасиеттерін сипаттау және реакция теңдеулерін құрастыру
Адам ағзасындағы химиялық элементтер	Адам ағзасының химиялық құрамы. Макроэлементтер, микроэлементтер және олардың маңызы	9.5.1.1 адам ағзасының құрамына кіретін элементтерді атау және олардың маңызын түсіндіру (O, C, H, N, Ca, P, K, S, Cl, Mg, Fe); 9.5.1.2 Қазақстанның тұрғындарының типтік тамақтану рационын зерттеу және теңгерімді тамақтану рационын құрастыру
	Ағзадағы кейбір элементтерді анықтау. № 14 зертханалық тәжірибе "Сүйек құрамындағы кальцийді анықтау"; № 15 зертханалық тәжірибе "Тамақ өнімдерінің құрамындағы көміртекті анықтау"	9.5.1.3 адам ағзасындағы кальций мен темірдің ролін түсіндіру; 9.5.1.4 тамақ өнімдерінің құрамындағы көміртекті анықтау
	Ауыр металдармен қоршаған ортаның ластануы	9.5.1.5 қоршаған ортаның ауыр металдармен ластану көздерін атау және олардың ағзаларға әсерін түсіндіру
Органикалық химияға кіріспе	Органикалық заттардың ерекшеліктері	9.4.3.1 органикалық қосылыстардың көптүрлілігінің себебін түсіндіру
	Органикалық қосылыстардың жіктелуі. № 10 көрсетілім "Метан, этан, этен, этин, этанол, этаналь, этан қышқылы, глюкоза, аминоктан қышқылы модельдері"	9.4.3.2 көмірсутектердің және олардың туындылары: спирттер, альдегидтер, карбон қышқылдары, көмірсулар, аминқышқылдарының жіктелуін білу; 9.4.3.3 функционалдық топ түсінігін, берілген класс қосылысының химиялық қасиеттерін анықтайтын топ ретінде түсіндіру
	Органикалық қосылыс-тардың гомологтық қатарлары. № 11 көрсетілім "Алкандардың алғашқы бес өкілінің және сызықты құрылымды спирттердің модельдері"	9.4.3.4 гомолог ұғымын және гомологтық айырмашылықты білу

	Органикалық қосылыстардың номенклатурасы	9.4.3.5 органикалық қосылыстардың негізгі кластары: алкандар, алкендер, алкиндер, арендер, спирттер, альдегидтер, карбон қышқылдары, аминқышқылдары үшін IUPAC номенклатурасын қолдану
	Органикалық қосылыстардың изомериясы. № 12 көрсетілім "Пентан изомерлерінің модельдері"	9.4.3.6 изомерия құбылысын білу және көмірсутектер құрылымдық изомерлерінің формулаларын құрастыру
	Есеп шығару "Элементтердің массалық үлестері мен салыстырмалы тығыздық бойынша газ тектес заттардың молекулалық формуласын табу"	9.2.3.4 газ тектес заттардың молекулалық формуласын салыстырмалы тығыздық пен элементтердің массалық үлестері арқылы анықтау
3-тоқсан		
Көмірсутектер. Отын	Алкандар	9.4.3.7 алкандардың химиялық қасиеттерін сипаттау және оны реакция теңдеулерімен дәлелдеу; 9.4.3.8 еріткіштерді алу үшін алкандарды хлорлаудың маңызы мен бұл еріткіштердің қауіптілік дәрежесін түсіндіру
	Алкендер. № 13 көрсетілім "Этиленнің жануы, бром суы мен калий перманганаты ерітінділерін түссіздендіруі"	9.4.3.9 қанықпағандық ұғымын сипаттау; 9.4.3.10 этен мысалында алкендердің химиялық қасиеттерін (жану, гидрлеу, гидратация, галогендеу, сапалық реакциялар) оқып үйрену, химиялық реакция теңдеулерімен дәлелдеу; 9.4.3.11 полиэтилен мысалында полимерлену реакциясының механизмі мен полимерлердің құрылымының ерекшеліктерін түсіндіру; 9.4.3.12 пластиктің ыдырау мерзімінің ұзақтық мәселесін түсіну және оқып білу, қоршаған ортада пластик материалдардың көбеюінің зардабын білу.
	Алкиндер	9.4.3.13 этин мысалында алкиндердің химиялық қасиеттерін (жану, гидрлеу, гидратация, галогендеу, сапалық реакциялар) оқып үйрену, химиялық реакция теңдеулерімен дәлелдеу

	Ароматты көмірсутектер. Бензол	9.4.3.14 бензолдың алынуы, қасиеттері және қолданылуын сипаттау
	Көмірсутекті отындар. № 14 көрсетілім "Отын түрлері"	9.4.3.15 құрамында көміртек бар қосылыстардың отын ретінде пайдалану мүмкін екендігін білу және альтернативті отын түрлерін зерттеу, олардың артықшылықтары мен кемшіліктерін атау; 9.4.3.16 Қазақстандағы көмірдің, мұнайдың, табиғи газдың кен орындарын атау және оларды өндірудің қоршаған ортаға әсерін түсіндіру
	Мұнай. № 15 көрсетілім "Мұнай және мұнай өнімдері"	9.4.3.17 мұнай фракцияларын және шикі мұнайды айдау өнімдерінің қолдану аймақтарын атау
4-тоқсан		
Оттекті және азотты органикалық қосылыстар	Оттекті органикалық заттар. Спирттер	9.4.3.18 оттекті органикалық заттардың жіктелуін білу; 9.4.3.19 спирттердің жіктелуін, метанол мен этанолдың қолданылуын, этанолдың алынуын білу және қасиеттерін түсіндіру; 9.4.3.20 метанол мен этанолдың адам ағзасына физиологиялық әсерін түсіндіру; 9.4.3.21 этиленгликоль мен глицериннің физикалық қасиеттері мен қолданылуын білу
	Карбон қышқылдары. № 16 зертханалық тәжірибе "Сірке қышқылының қасиеттерін зерттеу"	9.4.3.22 карбон қышқылдарының құрамын білу және сірке қышқылының химиялық қасиеттері мен қолданылуын сипаттау
	Күрделі эфирлер мен майлар	9.4.3.23 күрделі эфирлер мен майлардың ерекшеліктері мен майлардың қызметін түсіндіру
	Сабын мен синтетикалық жуғыш заттар	9.4.3.24 сабынның алынуы мен оның қолданылуын білу; 9.4.3.25 синтетикалық жуғыш заттардың қоршаған ортаға әсерін түсіндіру
	Көмірсулар	9.4.3.26 көмірсулардың жіктелуін, биологиялық маңызы мен қызметін түсіндіру
		9.4.3.27 нәруыздағы - аминқышқылдар арасында

	Амин қышқылдары. Нәруыздар. № 17 зертханалық тәжірибе "Нәруыздардың денатурациясы"	пептидтік байланыстың түзілуін түсіндіру; 9.4.3.28 нәруыз денатурациясының реакциясын зерттеу; 9.4.3.29 нәруыздың биологиялық маңызы мен қызметін түсіндіру
--	--	---

Қазақстан Республикасының
Білім және ғылым министрі
2022 жылғы 1 сәуірдегі
№ 123 бұйрығына
38-қосымша
Қазақстан Республикасы білім
және ғылым Министрінің
2013 жылғы 3 сәуірдегі
№ 115 бұйрығына
675-қосымша

Тірек-қимыл аппараты бұзылған білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10 сыныптары үшін "Қазақстан тарихы" пәнінен жаңартылған мазмұндағы Үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Тірек- қимыл аппараты бұзылған (бұдан әры – ТҚАБ) білім алушыларға арналған 5-10 сыныптары үшін "Қазақстан тарихы" жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі-Бағдарлама) Қазақстан Республикасының "Білім туралы" Заңының 5-бабы б) тармақшасына сәйкес әзірленген.

2. Бағдарлама мақсаты- білім алушылардың бойында өз елінің ғасырлар бойы қалыптасқан мәдениеті, дәстүрі, тарихы туралы түсінік пен құрметті қалыптастыру.

3. Бағдарлама міндеттері:

1) Қазақстан Республикасының Мемлекеттік рәміздеріне құрмет, Отанға деген махаббат, патриоттық және азаматтық қасиеттерді тәрбиелеу;

2) білім алушылардың жас ерекшеліктерін ескере отырып карта мен жұмыс істеу дағдысын қалыптастыру, әр түрлі деректерден қажетті мәліметтерді іздестіруге бағытталған өзіндік жұмысты жүргізуге жағдай жасау;

3) тарихи ойлаудың дағдыларын дамыту (тарихи құбылыстар мен оқиғаларды түсіну және түсіндіру, талдау, зерттеу);

4) білім алушыларға ұлттық және жалпы адамзаттық құндыдықтарды, тарихи сананы қалыптастыру;

5) білім алушының бойында "тарихи ойлауды " қалыптастыру бұл дегеніміз - өткен тарихты сол уақыт шеңберінде оған дейінгі және кейінгі тарихи оқиғалар мен өзара байланыста қарастырып талдау, бағалау, айқындау, көру қабілетін қалыптастыру.

4. Түзету- дамыту міндеттер:

1) танымдық белсенділік пен зейінді дамыту, негізгі ойды анықтау, логикалық және себеп-салдарлық байланыстарды орнату, ойлаудың жоспарлау функциясы, кеңістіктік қиял негізгі нәрсені бөліп көрсетуге үйретеді (есте сақтау, сақтау, жаңғырту);

2) карталармен, тесттермен, кроссвордтармен жұмыс істеу кезінде визуалды кеңістіктік көріністерді қалыптастыру, назар аударуға жаттығу, зейінді бөлуге үйрету (бөтен тітіркендіргіштерді байқамау);

3) ойлау кернеуін және эмоциялық қысылуын төмендету, тарих сабағында оқушылардың психо-сөйлеу дамуында орын алған бұзылуларды түзету(мәтінді қайталау) мәтінді есте сақтау және оны жаңғырту, есте сақтау және жаңғырту үдерістерін белсендіру;

4) талдаудың, салыстырудың, жалпылаудың, қорытынды жасауға үйретудің жалпы интеллектуалдық біліктерін дамыту, ойлау шығармашылық қызметін дамыту;

5) өзін-өзі бақылаудың, табандылықтың және шыдамдылықтың коммуникативтік және әлеуметтік дағдыларын дамыту, өзінің және басқалардың іс-әрекеттерін барабар бағалау, сенімділікті, оқшаулануды жеңу, сұрақтарға жауап бере білу, пікірге қарсылық білдіре білу (аргумент жасай білу), диалог, монолог жүргізе білу, сабақта да, қоғамда да қарым-қатынас мәдениеті мен техникасын арттыру.

2-тарау. Оқу процесін ұйымдастырудың педагогикалық тәсілдері

5. Оқыту құндылыққа негізделген, жеке тұлғаға бағытталған, белсенділік, сараланған және коммуникативті тәсілдер арқылы жүзеге асырылады.

6. Құндылыққа негізделген тәсіл мақсатты түрде білім алушының тұлғалық әлеуметтік маңызды құндылықтар жүйесін қалыптастырады. Олардың дұрыс мінез-құлқы мен іс-әрекеттері, уәждемесі, қазақстандық патриотизм мен азаматтық жауапкершілікке, бір-бірін құрметтеуге, ынтымақтастыққа ұмтылуға тәрбиелейді.

7. Тұлғаға бағытталған тәсіл ТҚАБ оқушының жеке басының үйлесімді қалыптасуы мен жан-жақты дамуын, оның психикалық және физикалық дамуының жеке ерекшеліктерін ескере отырып, оның шығармашылық күштерін толық ашуды болжайды.

8. Іс-әрекеттік тәсіл оқу процесін жоспарлау мен ұйымдастыруды қамтиды, онда басты орын белсенді және жан-жақты, оқушылардың өзіндік, танымдық іс-әрекетінің максималды деңгейіне беріледі.

9. Қызметтік тәсіл: оқу және анықтамалық әдебиеттермен жұмыс (әртүрлі көздерден қажетті ақпаратты іздеу); ұғымдар ағашын құру (тарихи терминологиямен жұмыс); тарихи тұлғалардың өмірбаяндық анықтама-сипаттамаларын құру, жеке тұлғаның іс-әрекетін бағалау; тарихи картамен жұмыс жасау арқылы жүзеге асырылады.

10. Сараланған тәсіл білім алушының психофизикалық ерекшеліктерін ескере отырып, әртүрлі әдістер мен тәсілдерді пайдалана отырып оқыту принципін қолданады.

11. Коммуникативті тәсіл сөйлеудің өзара әрекеттесу процесінде ақпаратты беру мен хабарлауды, білім, дағдылар мен икемдермен алмасуды қамтиды; сөйлеудің грамматикалық құрылымын қалыптастырады және белсенді, пассивті сөздікті байытады.

12. Оқыту сапасын және оқуға деген ынтаны арттыратын неғұрлым тиімді технологиялар:

1) көп деңгейлі оқыту технологиясы - оқу процесін ұйымдастыру, оның шеңберінде оқу материалын қабілеттеріне және оқу үрдісіне байланысты меңгерудің әртүрлі деңгейі көзделеді.

2) ынтымақтастықта оқыту - педагог пен оқушының бірлескен қызметі, мұнда оқыту білім алушы меңгеріп отырған мүмкіндіктерден басталады;

3) проблемалық оқыту технологиясы-ерекше шығармашылық тәсілді талап ететін уәждеме құру процесі;

4) ақпараттық - коммуникациялық технологиялар-кеңістік бейімделетін, кемшіліктер өтелетін, жұмыс тәсілінің бұзылуы жойылатын, дене және жүйке-психикалық денсаулығы қорғалатын және нығайтылатын оқыту.

13. Бағдарлама аналитикалық оқу-зерттеу дағдыларын қалыптастыруға, тарихи білімді өз бетінше алуға және Отанға деген сүйіспеншілікті тәрбиелеуге бағытталған.

3-тарау. "Қазақстан тарихы" оқу пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

14. "Қазақстан тарихы" пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

1) 5-сыныпта – аптасына 2 сағат, жылына 68 сағат;

2) 6-сыныпта - аптасына 2 сағат, жылына 68 сағат;

3) 7-сыныпта - аптасына 2 сағат, жылына 68 сағат;

4) 8-сыныпта - аптасына 2 сағат, жылына 68 сағат;

5) 9-сыныпта - аптасына 2 сағат, жылына 68 сағат;

6) 10-сыныпта - аптасына 2 сағат, жылына 68 сағат;

15. "Қазақстан тарихы" оқу пәні жалпы білім беретін мектепте 5-тен 9-шы сыныптарға дейін, арнайы мектептерде ТҚАБ (сыныптарда) 5-тен 10-шы сыныптарға дейін оқытылады, материал 1 жылға ұзартылады. 6-сынып бағдарламасы 7-сыныпта жалғасады, 9 - сыныпта "Қазіргі заман тарихы" - XX ғасырдың I жартысы - Ұлы Отан соғысы (бұдан әрі - ҰОС) аяқталғанға дейін, 10-сыныпта – "Қазіргі заман тарихы" Ұ.О.С. аяқталғаннан бүгінгі күнге дейін оқытылады.

16. Материалдың бөлінуі тақырыптың оқиғаның келесі кезеңдерін түсіну үшін қажетті терминдердің көптеген оқиғаларымен қаныққандығына байланысты, бұл балалардың ерекшеліктерін ескере отырып, оқиғаларды, құбылыстарды, процестерді зерттеуге көбірек уақыт бөлуді талап етеді.

17. "Қазақстан тарихы" оқу пәнінің мазмұны оқу бөлімдері бойынша ұйымдастырылған. Бөлімдер одан әрі күтілетін нәтижелер түрінде сыныптар бойынша оқыту мақсаттарын қамтитын бөлімшелерге бөлінген.

18. Бағдарлама 4 бөлімді қамтиды:

- 1) әлеуметтік қатынастарды дамуы;
- 2) мәдениеттің дамуы;
- 3) мемлекеттің дамуы;
- 4) Қазақстанның экономикалық дамуы.

19. "Әлеуметтік қатынастардың дамуы" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) этникалық қатынастар;
- 2) әлеуметтік қатынастар.

20. "Мәдениеттің дамуы" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) дүниетаным және дін;
- 2) өнер және әдебиет;
- 3) білім және ғылым.

21. "Мемлекеттің дамуы" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) мемлекеттің ішкі саясаты;
- 2) мемлекеттің сыртқы саясаты.

22. "Қазақстанның экономикалық дамуы" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) шаруашылық;
- 2) өндірістік қатынастар және сауда.

23. Әрбір бөлімше ішінде жүйелі және дәйекті ұйымдастырылған оқу мақсаттары мұғалімдерге өз жұмысын жоспарлауға, білім алушылардың жетістіктерін бағалауға және оларды оқытудың келесі кезеңдері туралы хабардар етуге мүмкіндік береді.

24. Тарихи ойлау дағдыларын қалыптастыру, сондай-ақ "Қазақстан тарихы" оқу пәні бойынша оқыту мақсаттарын тиімді іске асыру тарихи тұжырымдамалар (ұғымдар) негізінде жүзеге асырылады:

- 1) өзгеріс және сабақтастық;
- 2) себеп және салдар;
- 3) дәлелдеу;
- 4) ұқсастық және айырмашылық;
- 5) маңыздылығы;
- 6) түсіндіру.

25. 5-сыныпқа арналған "Қазақстан тарихы" пәнінің базалық мазмұны:

1) әлеуметтік қатынастардың дамуы: 2.5 млн жыл бұрынғы тарих, Адамның пайда болуынан бастап алғашқы қауымдық құрылысқа көшу кезеңі, Қазақстанның ежелгі адамдарының өмірі. Тас дәуіріндегі Қазақстан: әлеуметтік ұйымның алғашқы формалары. Ежелгі адамдардың кәсібі (аң аулау мен терімшілік). Қазақстан аумағындағы тас дәуірінің тұрақтары. Адамдарды біріктірудің бастапқы формалары

тобыр, ру, қауым, тайпалық одақтар; қоғамның сипаттамасы; әскери, азаматтық шенеуніктер діни қызметкерлер; шаруалар. Екіншілік пен мал шаруашылығының пайда болуы. Көшпелі мал шаруашылығының пайда болуы. Ерте көшпенділердің тіршілігін қамтамасыз ету жүйесі:

2) мәдениеттің дамуы: ежелгі әлемдегі дін негіздері; діни сенімдер; анимизм, тотемизм, фетишизм, сиқыр, ақырет әлемі; пұт, Құдай, діни қызметкер, ғибадатхана; діни сенімдер, политеизмнің дамуы, монотеизм. Алғашқы қауымдық қоғамдағы бейнелеу өнерінің негіздері, Тамғалы шатқалындағы петроглифтер, Алтын адам, Үстірт пен Қаратаудағы олжалар, Ботай, Андронов, Беғазы-Дәндібай қорғандарындағы заттар. Сәулет, жазудың адамзаттың дамуы үшін маңызы. Ғылымның дамуы. Ежелгі Қазақстанның мәдени мұрасы;

3) мемлекеттің дамуы: ежелгі әлемдегі саяси жүйелер, тайпалық одақтар, үстемдік үшін күрес. Сақтардың саяси тарихы. Үйсін мен қаңлылардың қоғамдық құрылымы. Ғұндардың, сарматтардың ерте тарихы. Қазақстанның ежелгі тарихының негізгі оқиғалары, құбылыстары, процестері;

4) Қазақстанның экономикалық дамуы: шаруашылықтың түрін беретін (жинау, аң аулау, балық аулау), шаруашылықтың түрін өндіретін (егіншілік, мал шаруашылығы, металдарды игеру, айырбас саудасы). "Неолиттік революция" ұғымы өндіргіш күштердің дамуына және алғашқы қауым құрылымдардың ыдырауына серпін ретінде. Металды қолдану, қолөнер мен сауданы тәуелсіз қызмет түрлеріне бөлу. Жеке меншіктің пайда болуы, таптардың пайда болуы және экономикалық қатынастардың өзгеруі.

26. 6-сыныптың "Қазақстан тарихы" пәнінің базалық мазмұны:

1) әлеуметтік қатынастарды дамыту: VI-IX ғасырлардағы Қазақстанның сипаттамасы. Қазақстанның ортағасырлық тарихын кезеңдестіру. Ұлы Түрік қағанатының құрылуы. Қазақстан аумағындағы ерте ортағасырлық мемлекеттер: Батыс Түрік қағанаты, Түргеш қағанаты, Қарлұқ қағанаты, Оғыз мемлекеті, Қимақ қағанаты. Атлах шайқасының тарихи маңызы. Шыңғысханның жаулап алу жорықтары;

2) мәдениетті дамыту: исламның Қазақстан аумағында таралуы, сауда және қалалық мәдениетті дамыту. Түркі мәдениетінің әлемдік өркениеттің дамуына қосқан үлесі. Түркі әлемінің көрнекті ойшылдары. М.Х. Дулатидің "Тарихи Рашиди" еңбегі Қазақ хандығының ерте тарихы, материалдық, рухани мәдениеті бойынша құнды дерек көзі болып табылады. Әдебиет және өнер: ежелгі түрік халқының жазуы, ақын жыраулардың, халық әншілері мен композиторларының шығармашылығы, музыкалық өнер. Дәстүрлі шаруашылық. Қазақтардың қолданбалы өнері;

3) мемлекеттің дамуы: түркі мемлекеттерінің қоғамдық-саяси құрылымы. Қазақстан X – XIII ғасырдың басында. Қарахандар мемлекеті. Найман, керейт және жалайырлар. Қыпшақ хандығы. "Дешті Қыпшақ" түсінігі. Қазақстан XIII ғасыр - XV ғасырдың бірінші жартысында. Қазақстан аумағындағы моңғол шапқыншылығы. Отырарды

қорғау. Моңғол империясы, Алтын Орда, Ақ Орданың құрылуы. Бату ханның билігі. Берке ханның билігі. Алтын Ордадағы қиындықтар мен сарай төңкерістері. Шығыс Дешті Қыпшақтың саяси оқшаулануы;

4) Қазақстанның экономикалық дамуы: Қазақстан X – XIII ғасырдың басында сауда, қалалардың және ауылдық елді мекендердің дамуы. Дәстүрлі шаруашылық, мал шаруашылығы және егіншілік. Тары мен бидай өсіру, бау-бақша шаруашылығын, жүзім шаруашылығын дамыту. Ұлы Жібек жолы және тарихи маңызы. Сауда мен қолөнерді дамытудағы металлургия, қарулы армия құру. Түріктердің негізгі кәсібі көшпелі және жартылай көшпелі мал шаруашылығы.

27. 7-сыныптың "Қазақстан тарихы" пәнінің базалық мазмұны:

1) әлеуметтік қатынастарды дамыту: Моғолстан мемлекеті, Темірді әскери жорықтары, Ноғай Ордасы, Әбілхайыр хандығы. XIII - XV ғасырдың бірінші жартысындағы мемлекеттердің қоғамдық-саяси құрылымы. Ортағасырлық саяхатшылар Қазақстан туралы. Қазақ халқының қалыптасуы, тарихи және этникалық сабақтастық. "Қазақ" этнонимі, қазақ халқының түпкілікті қалыптасуы. Қазақ ұлттық мемлекетінің қалыптасуының алғышарттары, Қазақ хандығының құрылуы (аумағы, халықтың этникалық құрамы). Ұлы билер. Қазақ хандығының мемлекеттік-әкімшілік құрылымы. Қазақ қоғамының әлеуметтік стратификациясы;

2) мәдениеттің дамуы: XVII ғасырдағы ақындар мен жыраулар шығармашылығы. XVII ғасыр тарихы бойынша қазақ дереккөздері. Қазақтардың қолданбалы өнері. Рухани және материалдық мәдениетті дамыту, тіл және жазу. Ғылым мен әдебиеттің дамуы, қазақтардың дәстүрі мен тұрмысы. Халық ауыз әдебиеті;

3) мемлекеттің дамуы: Қазақ хандығының қалыптасуы, біртұтас Қазақ мемлекетінің құрылуы. Қазақ хандығының қалыптасуының алғашқы жылдарындағы ішкі және сыртқы саясаты, мемлекет негізін қалаушылар Жәнібек пен Керей. Қасым хан басқарған кезеңде мемлекеттің нығаюы. Хакназар хан кезінде одан әрі нығаюы және саяси өрлеуі. Тәуекел хан, Есім хан, Жәңгір ханның ішкі және сыртқы саясаты. Тәуке ханның "Жеті жарғысы". Қазақ хандығының мемлекеттік-әкімшілік құрылымы; Қазақ хандығының ішкі және сыртқы саяси жағдайы;

4) Қазақстанның экономикалық дамуы: моңғол шапқыншылығынан кейін шаруашылық өмірді қалпына келтіру, салықтарды белгілеу, ақша реформасы. Қалалық және ауылдық өмірдің өрлеуі. Қолөнер өндірісінің дамуы. Жаңа қалалардың қалпына келуі және пайда болуы. Сығанақ монеталары, Азиядан Еуропаға керуен жолдарын дамыту, қауіпсіз және тиімді сауда;

28. 8-сыныптың "Қазақстан тарихы" пәнінің базалық мазмұны:

1) әлеуметтік қатынастардың дамуы: Жоңғар мемлекеті, қазақ-жоңғар соғыстары. "Ұлы апат" жылдары – "Ақтабан шұбырынды". Қарақұм мен Ордабасындағы құрылтай-қазақ жасақтарының ұйымы. Аңырақай шайқасы. XVIII ғасырдың бірінші жартысындағы қазақ хандығы, XVIII ғасырдың басына дейінгі қазақ-орыс

қарым-қатынастары. Қазақстан XVIII ғасырдың басындағы Ресей империясының мүдделері орбитасында (саяси және экономикалық мақсаттар, әскери-барлау экспедициялары, алғашқы әскери бекіністердің құрылысы). Кіші жүз ханы Әбілхайырдың Ресей бодандығын қабылдауы: себептері мен мақсаттары. XVIII ғасырдың 30-50 жылдарындағы Қазақстандағы Ресей империясының саясаты;

2) мәдениеттің дамуы: XVIII ғасырдағы Қазақстан. XVIII ғасырдағы ақындар мен жыраулар шығармашылығы. XVIII ғасыр тарихы бойынша қазақ дереккөздері. Қазақтардың қолданбалы өнері, XIX ғасырдағы Қазақстандағы ағарту және ғылымның дамуы. Бөкей Ордасының ханы Жәңгір ханның ағартушылық қызметі. Қазақстанды ғылыми зерттеу (П. Семенов-Тянь-Шаньский, Г.Н. Потанин, В. В. Радлов, М. Шорманов, М. Бабаджанов, А. Диваев). Зайырлы және діни оқу орындары. Жадидизм және жаңа әдісті мектептер. Шоқан Уәлиханов - қазақтың ұлы ғалымы, Ы. Алтынсарин-ағартушы, жаңашыл педагог, қоғам қайраткері, Абай Құнанбаев-ұлы ойшыл, қазақ жазба әдебиетінің негізін қалаушы. Қазақтардың музыкалық мәдениетін дамыту (Құрманғазы Сағырбайұлы, Тәттімбет Қазанғапұлы, Дәулеткерей Шығайұлы);

3) мемлекеттің дамуы: Ресей империясының отарлық саясаты: мақсаттары, әдістері. Абылай хан жанындағы Қазақ хандығы; ішкі және сыртқы саясат. Сырым Датұлының ұлт-азаттық қозғалысы (себептері, қозғалыстың әлеуметтік базасы, кезеңдері мен барысы, нәтижелері). 1822-1824 жылдардағы патша реформалары (орта және кіші жүздердегі хан билігін жою). Бөкей Ордасындағы қазақтардың 1836-1838 жылдардағы көтерілісі (себептері, негізгі кезеңдері мен шайқастары). XIX ғасырдың бірінші жартысындағы қазақ халқының ұлт-азаттық қозғалысы (Жоламан Тіленшиев, Саржан Қасымов). Кенесары Қасымов бастаған ұлт-азаттық қозғалыс (ұлт-азаттық қозғалыстың себептері, мақсаттары мен қозғаушы күштері, негізгі кезеңдері). Кенесары Қасымов: тұлға және саясаткер. Жанқожа Нұрмұхамедов пен Есет Көтібаров бастаған қазақтардың көтерілісі (көтерілістің себептері, барысы). Қазақстанның оңтүстік аймақтарын Ресей империясының қосып алуы. ХҮІІІ ғасырдың аяғы- XX ғасырдағы Қазақстандағы ұлт-азаттық қозғалысының тарихи маңызы.

4) экономикалық дамуы: Ресей империясының құрамында. XIX ғасырдың екінші жартысындағы патша үкіметінің жүргізген реформалары. 1967-1968 жылдардағы реформалар. Қазақстандағы патша үкіметінің аграрлық және қоныс аудару саясаты. XIX ғасырдың екінші жартысындағы Қазақстанның әлеуметтік және экономикалық дамуы. Капиталистік қатынастардың ене бастауы. XIX ғасырдың 80-90 - жылдарындағы әкімшілік-аумақтық реформалар: мазмұны мен салдары. Сауда қатынастарының дамуы. Дәстүрлі қазақ қоғамының трансформациясы; Қазақтардың дәстүрлі шаруашылығына отарлық саясаттың әсері;

29. 9-сыныптың "Қазақстан тарихы" пәнінің базалық мазмұны:

1) әлеуметтік қатынастардың дамуы: XX ғасырдың басындағы қоғамдық-саяси процестер; Қазақстандағы панисламизм және пантюркизм. 1916 жылғы ұлт-азаттық

қозғалыс қазақ зиялылары және оның қоғамдық-саяси үдерістерге ықпалы. Қазақ халқының саяси көшбасшылары А.Байтұрсынов, М. Дулатов, Б. Қаратаев, М. Тынышпаев, М. Шоқаев. Ұлттық саяси баспасөзді дамыту ("Қазақ" газеті, "Айқап" журналы). "Алаш" қозғалысы және Қазақ ұлттық идеясы. Саяси репрессиялар. Қазақстан аумағындағы Кеңестік еңбекпен түзеу лагерлері;

2) мәдениетті дамыту: А. Байтұрсынов Ұлт мұғалімі. 20-30 жылдардағы ғылым және білім беру жүйесі. Жоғары оқу орындарының пайда болуы, КСРО ҒА Қазақ филиалының құрылуы және Қазақстан ғылымының дамуындағы Қ.Сәтбаевтың рөлі. Қазақстан ғалымдары және олардың жетістіктері. 20 ғасырдың 20-30 жылдарындағы қазақ әдебиетінің дамуы. 20-30 жылдары Қазақ өнерінің дамуы;

3) мемлекеттің дамуы: 1917 жылғы Ақпан буржуазиялық-демократиялық революциясы және оның Қазақстанға ықпалы. Қазақстан азаматтық текетірес жылдары (1917-1920ж). Қазақстанда кеңес өкіметінің орнауы. Қазақстандағы ұлттық автономиялар. Қазақ КСР-інің дербес құрылуы. Қазақ АКСР аумағын қалыптастыру. Қазақстандағы ұжымдастыру. 1931-1933 жж ашаршылық- 20 ғасырдағы қазақ халқының қасіреті;

4) экономикалық даму: 20 ғасырдың басындағы Қазақстанның экономикалық дамуы . Столыпин аграрлық реформасы және шаруалардың Қазақстанға жаппай қоныс аударуы. Әскери коммунизмнен жаңа экономикалық саясатқа өту. Қазақстандағы индустрияландыру 20-30 жылдары ауыл шаруашылығындағы күштеп ұжымдастыру саясаты және оның экономикалық салдары.

30. 10-сыныптың "Қазақстан тарихы" пәнінің базалық мазмұны:

1) әлеуметтік қатынастардың дамуы: соғыстан кейінгі жылдардағы әлеуметтік-экономикалық өзгерістер; өнеркәсіпті, ауыл шаруашылығын дамыту. Қазақстан соғыстан кейінгі жылдары (1946-1953 жылдары). Пайдалы қазбаларды өңдеу және өнеркәсіпті дамыту. Ауыл шаруашылығын дамыту. Қазақстанның әскери-өнеркәсіптік кешенін құру (Қазақстандағы ядролық полигон). Соғыстан кейінгі жылдардағы қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктері. "Е. Бекмаханов ісі". Қазақстан "жылымық" жылдары (1954-1964 жылдары). Қазақстандағы әскери-өнеркәсіптік кешен ("Байқоңыр" ғарыш айлағы). "Хрущевтің жылымығы". Республикадағы 1954-1965 жылдардағы қоғамдық-саяси өмір. Қазақстан "тоқырау" жылдарында (1965-1985 жылдары). 1965-1985 жылдардағы қоғамдық-саяси өмір. Урбанизация. Тәуелсіздіктің алғашқы жылдарындағы әлеуметтік-демографиялық процестер;

2) мәдениеттің дамуы: 1946-1985 жылдардағы Кеңестік Қазақстан мәдениеті. Білім беру саласындағы мемлекеттік саясат. Міндетті жалпы орта білім беру. Қазақ тілінің жағдайы. Ғылымның дамуы. Әдебиеттің дамуы (А.Нұрпейісов, Б. Момышұлы, І. Есенберлин, О. Сүлейменов, М. Шаханов). Өнер (театр, кино); қазіргі Қазақстан мәдениеті (1991 жылдан қазіргі уақытқа дейін). Білім және ғылым саласындағы мемлекеттік саясат. "Болашақ" мемлекеттік бағдарламасы. Инновациялық

ғылыми-білім беру ұйымдарын құру. Этносаралық және конфессияаралық келісімнің қазақстандық моделі. Қазақстан халқы Ассамблеясы. Жаһандану дәуірінде ұлттық мәдениетті жаңғырту және сақтау, қазіргі заманғы өнер мен әдебиеттің даму үрдісі. "Мәдени мұра" мемлекеттік бағдарламасы. "Мәңгілік Ел" жалпыұлттық біріктіруші идеясы. Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру "бағдарламасы";

3) мемлекеттілікті дамыту: ҰОС кезіндегі Қазақстан, Қазақстандағы жұмылдыру және қазақстандық әскери құрылымдар, ҰОС жылдарындағы қазақстандықтардың ерлігі мен тағдыры. ҰОС шайқастарына қазақстандықтардың қатысуы. Қазақстандықтар-Кеңес Одағының батырлары. Б. Момышұлы-аты аңызға айналған тұлға. Қазақстан-майдан арсеналы. КСРО халықтарының Қазақстанға депортациясы. Ғылымды дамыту. Қазақстан соғыстан кейінгі жылдары (1946-1953 жылдары). Әлеуметтік-экономикалық өзгерістер. Пайдалы қазбаларды өңдеу және өнеркәсіпті дамыту, ауыл шаруашылығын дамыту. Қазақстанның әскери-өнеркәсіптік кешенін құру (Қазақстандағы ядролық полигон). Соғыстан кейінгі жылдардағы қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктері. "Бекмаханов ісі"; Қазақста "жылымық" жылдары (1954-1964 жылдар). "Хрущев кезеңінде" Қазақстандағы өнеркәсіптің дамуы. Қазақстанда тың және тыңайған жерлерді игеру (тың игерудің экономикалық, экологиялық және демографиялық салдары). Қазақстандағы әскери-өнеркәсіптік кешен ("Байқоңыр" ғарыш айлағы). Қазақстан "тоқыра" жылдарында (1965-1985 жылдары). Қазақстанның 1965-1985 жылдардағы әлеуметтік-экономикалық дамуы. 1970-1980-шы жылдары. 1965-1985 жылдардағы қоғамдық-саяси өмір. 1979 жылғы Целиноград оқиғалары. Қазақ КСР басшыларының қызметі (Ж. Шаяхметов, Д. Қонаев, Ж. Тәшенов);

4) экономикалық даму: "Хрущев кезеңінде" Қазақстандағы өнеркәсіптің дамуы. Қазақстанның 1965-1985 жылдардағы әлеуметтік - экономикалық дамуы. Экономиканың шикізаттық бағыты. 1970-1980 жылдардағы ауыл шаруашылығындағы дағдарыстық көріністер. "Қайта құру" жылдарындағы әлеуметтік-экономикалық өзгерістер: мақсаттар, проблемалар және қайшылықтар. 1986 жылғы Желтоқсан оқиғалары "Қазақ КСР Мемлекеттік Егемендігі туралы Декларация" (1990 жылғы қазан). КСРО-ның ыдырауы. Семей ядролық полигонының жабылуы. Қазақстан мемлекеттілігінің жандануы (1991-1997жж.). "Мемлекеттік тәуелсіздік туралы" Конституциялық заң қабылдаудың тарихи маңызы. Н. Ә. Назарбаев-Қазақстан Республикасының Тұңғыш Президенті. 1995 жылғы Конституцияны қабылдау. 1997 жылдан бастап қазіргі уақытқа дейін тәуелсіз Қазақстанды нығайту. Қазақстан Республикасының халықаралық аренадағы беделінің артуы. Қазақстанның өңірлік және халықаралық ұйымдармен өзара қарым-қатынасы. Қазақстанның Еуропадағы қауіпсіздік және Ынтымақтастық Ұйымына (ЕҚЫҰ) және Ислам Ынтымақтастығы Ұйымына (ИЫҰ) төрағалық етуі. Қазақстан әлемдік экономикалық байланыстар жүйесінде. Елдің экономикалық және әлеуметтік жағдайы. Астана-Қазақстан

Республикасының жаңа елордасы. "Қазақстан 2050" Стратегиясы – қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағыты.

4-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

31. Оқу мақсаттарының жүйесінде кодтау бар. Бірінші санның коды сыныпты, екінші және үшінші санды-бөлім мен бөлімшені, төртінші сан оқу мақсатының нөмірленуін көрсетеді. Мысалы, 7.2.1.2 "7" кодында - сынып, "2"- бөлім, "1"- бөлімше, "2"- оқу мақсатының нөмірленуі.

32. Күтілетін нәтижелер бойынша оқыту мақсаттарының жүйесі:

1) "Әлеуметтік қатынастарды дамыту" бөлімі:

1-кесте

	Оқыту мақсаттары					
	5-сынып	6-сынып	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
Бөлімше	Шамамен 1 млн жыл бұрын – V ғасыр	VI ғ.- XIII ғ.	XIV ғ. -XVI ғ.	XVII ғ.-XIX ғ.	XX ғасырдың I жартысы	XX ғасырдың I I жартысынан қазіргі уақытқа дейін
1.1 Этникалық қатынастар	5.1.1.1 алғашқы адамдардың антропологиялық белгілерін сипаттау; 5.1.1.2 ежелгі Қазақстан халқының антропологиялық бейнесін анықтау; 5.1.1.3 тарихи картада ғұндардың қоныс аудару бағыттарын көрсету	6.1.1.1 түркі тайпаларын атау және картада аумақтық қоныстануды көрсету; 6.1.1.2 этно-әлеуметтік құрылымды анықтау; 6.1.1.3 ежелгі және орта ғасырлардағы тарихи оқиғалар арасындағы байланысты орната отырып, қазақ халқының негізгі қалыптасуын анықтау 6.1.1.4 "қазақ" сөзінің	7.1.1.1 XIII-XV ғасырларда мемлекеттердің этно-әлеуметтік құрылымын анықтау; 7.1.1.2 XIII-XV ғасырлардағы мемлекеттің этноәлеуметтік құрылымын анықтау	8.1.1.1 жоңғар шапқыншылығы кезеңіндегі демографиялық өзгерістер мен көші-қон процестерін түсіндіру; 8.1.1.2 Ресей империясының қоныс аудару саясатының себептері мен салдарын талдау;	9.1.1.1 демографиялық өзгерістердің себептері мен салдарын анықтаңыз;	10.1.1.1 себеп-салдарлық байланыстарды талдау негізінде демографиялық өзгерістер туралы себептер мен салдарларды анықтау; 10.1.1.2 алдыңғы тарихи кезеңдермен сабақтастықты орнату арқылы қазіргі демографиялық процестерді бағалау; 10.1.1.3 Қазақстанның даму стратегиясындағы демографиял

		мағынасын түсіндіру				ық саясаттың бағыттарын талдау
1 . 2 Әлеуметтік қатынастар	5.1.2.1 алғашқы адамдардың өмірі мен тұрмысын шығармашылық түрде көрсету; 5.1.2.2 әлеуметтік топтардың ерекшеліктерін түсіндіру	6.1.2.1 Қазақстан аумағындағы әлеуметтік қоғамдағы рөлін анықтау	7.3.1.8 Қазақстан аумағындағы мемлекеттердің басқару жүйесінің ерекшеліктерін анықтау	8.1.2.1 дәстүрлі қазақ қоғамындағы өзгерістерді алдыңғы кезеңдермен салыстыру негізінде анықтау	9.1.2.1 қазақ зиялыларының рөлі мен қызметін талдау; 9.1.2.2 соғыс жылдарындағы халықтың әлеуметтік жағдайын анықтау	10.1.2.1 статистикалық деректер негізінде қазіргі Қазақстан халқының әлеуметтік жағдайын талдау

2) "Мәдениет дамуы" бөлімі:

2-кесте

Бөлімше	Оқыту мақсаттары					
	5-сынып	6-сынып	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
Бөлімше	Шамамен 1 млн жыл бұрын – V ғасыр	VI ғ.- XIII ғ.	XIV ғ. -XVI ғ.	XVII ғ.-XIX ғ.	XX ғасырдың I жартысы	XX ғасырдың I жартысынан қазіргі уақытқа дейін
2 . 1 Дүниетаным және дін	5.2.1.1 алғашқы адамдардың сенімдерін сипаттау; 5.2.1.2 ежелгі тайпалардың дүниетанымын сипаттау	6.2.1.1 түркілердің дүниетанымның ерекшелігін түсіндіру; 6.2.1.2 исламның қоғамдық өмірге әсерін анықтау; 6.2.1.3 тарихи оқиғалар мен үдерістердің сабақтастығын сипаттау үшін "Ұлы Дала Елі" ұғымын пайдалану	7.1.2.1 Қазақ хандығындағы әлеуметтік топтардың рөлін анықтау; 7.3.1.11 мемлекеттің қоғамдық-саяси өміріндегі сұлтандардың, билердің, батырлардың, жыраулардың қызметін сипаттау	8.2.1.1 салт-дәстүрлердің құндылығы мен маңыздылығын анықтау; 8.2.1.2 отаршылдық саясаттың ұлттық құндылықтарға теріс әсерін талдау	9.2.1.1	10.2.1.1 деструктивті дін ұйымдардың қызметін талдау; 10.2.1.2 конфессияаралық келісім мен ішкі тұрақтылықты нығайтуға Қазақстан халқы Ассамблеясының ықпалын бағалау; 10.2.1.3 "Мәңгілік Ел" жалпыұлттық идеясының маңыздылығын бағалау
	5.2.2.1 археологиялық					10.2.2.1 әлеуметтік өмірдің

2.2 Өнер және әдебиет	<p>ескерткіштерді сипаттау</p> <p>5.2.2.2 археологиялық дереккөздерге сүйене отырып, андронов мәдениетінің белгілерін анықтау;</p> <p>5.2.2.3 ежелгі тайпалардың қолданбалы өнерінің ерекшеліктерін сипаттау;</p> <p>5.2.2.4 Есік қорғанынан табылған "Алтын адам" археологиялық олжасының ерекшеліктерін анықтау;</p> <p>5.2.2.5 Ө. Марғұланды археолог-ғалым ретінде анықтау;</p> <p>5.2.2.6 көшпенділердің әлемдік өркениетке қосқан үлесін түсіну;</p> <p>5.2.2.7 тарихи мұраға қол жеткізудегі экспонаттардың рөлін сипаттау;</p> <p>5.2.2.8 туған өлкенің тарихи ескерткіштерінің құндылығын түсіну;</p> <p>5.2.2.9 туған жер туралы аңыздар мен ертегілердің</p>	<p>6.2.2.1 тарихи деректер ретінде күйлер, аңыздар, шежірелер мен эпостардың маңыздылығын анықтау</p> <p>6.2.2.2 ортағасырлық сәулет ескерткіштерінің ерекшеліктерін түсіндіру;</p> <p>6.2.2.3 көшпенділердің әскери өнерінің жетістіктерін сипаттау;</p> <p>6.2.2.4 М. Қашқари, Ж Баласағұни және А. Яссауи еңбектерінің түркі кезеңіндегі қоғам сипаттамасындағы тарихи құндылығын түсіндіру;</p> <p>6.2.2.5 көшпенділердің қолданбалы өнерінің жетістіктерін сипаттау</p>	<p>7.2.2.1 халық фольклоры мен музыкалық шығармалардың құндылығын тарихи деректер ретінде бағалау</p> <p>7.2.2.5 көшпенділердің қолданбалы өнердегі жетістіктерін сипаттау;</p> <p>7.2.2.3 ұлттық музыкалық аспаптардың ерекшеліктерін мақсаты бойынша сипаттау;</p> <p>7.2.2.4 қолданбалы өнердің жетістіктерін бағалау;</p> <p>7.2.2.1 Тарихи деректер ретінде күйлердің, аңыздардың, шежірелер мен эпостардың маңыздылығын анықтау;</p> <p>7.2.3.4 М. Х. Дулати "Тарихи Рашиди" еңбегінің маңызын анықтау</p>	<p>8.2.2.2 А. Қуатбаевтың ақын, ойшыл, қоғам қайраткері ретіндегі рөлін бағалау;</p> <p>8.2.2.4 қолданбалы өнердің жетістіктерін бағалау</p>	<p>9.2.2.3 казак зиялыларының шығармашылық мұрасын талдау, оның қоғамдық санаға әсерін бағалау;</p> <p>9.2.2.2 А. Байтұрсыновтың Қазақ тілі білімінің негізін қалаушы және қоғам қайраткері ретіндегі қызметін бағалау;</p> <p>9.2.2.3 өнердегі және әдебиеттегі өзгерістерді анықтау;</p> <p>9.2.2.4 казак халқын әлемдік деңгейде даңқтаған Ө. Қашаубаев пен Қ. Мұңайтпасовтың рөлін бағалау;</p> <p>9.2.2.5 соғыс уақытында халықтың рухын көтеруде өнер мен әдебиеттің маңыздылығын бағалау</p>	<p>кеңестік әдебиетте және өнер туындыларын да қалай көрініс тапқанын талдау;</p> <p>10.2.2.2 М. Әуезов шығармаларының әлем әдебиетіндегі маңыздылығын бағалау;</p> <p>10.2.2.3 қазіргі заманғы өнер мен әдебиеттің даму тенденцияларын анықтау;</p> <p>10.2.2.4 ұлттық құндылықтарды жаңғыртуға бағытталған мемлекеттік бағдарламалардың ("Мәдени мұра", "Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру" бағдарламалары)</p>
-----------------------	---	--	--	--	---	--

	мағынасын түсіндіру					қажеттілігін негіздеу
2.3 Білім және ғылым	5.2.3.1 казахстандық ғалымдардың археологиялық жаңалықтарының білу	6.2.3.1 көне түркі жазуының тарихи маңызын түсіндіру; 6.2.3.2 Әл Фараби мен басқа да ғалымдардың ортағасырлық ғылымның дамуына қосқан үлесін анықтау; 6.2.3.3 "Кодекс куманикус" сөздігінің халықаралық қатынастардағы рөлін анықтау	7.3.1.11 сұлтандардың, билердің, батырлардың, жыраулардың қоғамдық саяси өмірдегі қызметін сипаттау	8.2.3.1 Ш. Уәлиханов ғылыми мұрасының тарихи маңызын анықтау; 8.2.3.2 XIX ғасырдағы білім беруден ағартудың даму ерекшеліктерін түсіндіру; 8.2.3.3 Ы. Алтынсариннің ағартушылықты дамытуға қосқан үлесін бағалау; 8.2.3.4 Ш. Құдайбердіұлы, М. Көпеев және К. Халид еңбектерінің тарихи деректер ретіндегі маңызын анықтау	9.2.3.1. қоғамдық-саяси сананы оятудағы ұлттық баспасөздің рөлін бағалау; 9.2.3.2 кеңестік кезеңдегі қазақ тілінің жағдайын анықтау; 9.2.3.3 XX ғасырдың I жартысындағы білім және ғылым саласындағы өзгерістерді талдау; 9.2.3.4 қазақстандық өнеркәсіп пен ғылымды дамытудағы Қ. Сәтбаевтың рөлін бағалау	10.2.3.1 Е. Бекмахановтың Қазақстанның тарих ғылымының дамуына қосқан үлесін бағалау; 10.2.3.2 мемлекеттің білім және ғылым саласындағы саясатын бағалау

3) "Мемлекеттің дамуы" бөлімі:

3-кесте

Бөлімше	Оқыту мақсаттары					
	5-сынып	6-сынып	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
Шамамен 1 млн жыл бұрын – V ғасыр	VI ғ.- XIII ғ	XIV ғ. -XVI ғ.	XVII ғ.-XIX ғ.	XX ғасырдың I жартысы	XX ғасырдың I I жартысынан қазіргі уақытқа дейін	10.3.1.1 қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктерін түсіндіру, өзіндік түсінік беру;

<p>3.1 Мемлекеттің ішкі саясаты</p>	<p>5.3.1.1 картада тайпалық одақтардың қоныстануын көрсету; 5.3.1.2 ежелгі мемлекеттік бірлестіктердің қалыптасуын түсіндіру; 5.3.1.3 туған өлке тарихындағы тарихи тұлғалардың рөлін түсіндіру</p>	<p>6.3.1.1 Түркі қағанатының қалыптасуының тарихи маңыздылығын анықтау, оқиғалар арасындағы өзара байланысты анықтау; 6.3.1.2 VI-IX ғасырлардағы түркі мемлекеттерінің даму ерекшеліктерін түсіндіру, олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтау 6.3.1.4 тарихи ұғымдарды қолдана отырып, Қарахан мемлекетінде жер иеленудің ерекшеліктерін түсіндіру; 6.3.1.5 Отырар қаласы тұрғындарының ерлігін сипаттау; 6.3.1.7 ортағасырлық мемлекеттердің ыдырауының негізгі және қайталама себептерін анықтау; 6.3.1.8 Қазақстан аумағындағы мемлекеттердің басқару жүйесінің</p>	<p>7.3.1.3 X-XIII ғасырдың басындағы түркі мемлекеттерінің даму ерекшеліктерін түсіндіру, олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтау; 7.3.1.10 мемлекеттердің нығайтудағы Қазақ хандарының рөлін анықтау 7.3.1.9 Қазақ хандығының құрылуының тарихи маңыздылығын анықтау 7.3.1.11 сұлтандардың, билердің, батырлардың, жыраулардың қызметін мемлекеттің қоғамдық-саяси өмірінде сипаттау 7.3.1.10 мемлекетті нығайтудағы</p>	<p>8.3.1.1 Жоңғар экспансиясына қарсы халықты біріктірудегі Қарақұм мен Ордабасындағы құрылтайлардың рөлін бағалау; 8.3.1.2 Қазақ хандығының ішкі саяси жағдайын талдау; 8.3.1.3 Ресей империясының отаршылдық саясатының себептері мен салдарын анықтау; 8.3.1.4 патша өкіметін реформалау нәтижесіндегі әкімшілік-аумақтық өзгерістерді түсіндіру; 8.3.1.5 казак халқының отаршылдық саясатқа қарсы ұлт-азаттық күресінің себептері мен салдарын анықтау;</p>	<p>9.3.1.1 Ресей империясының Мемлекеттік Думасындағы казак зиялылары өкілдерінің қызметін бағалау; 9.3.1.3 1916 жылғы ұлт-азаттық көтерілістің тарихи маңыздылығын анықтау және тұлғалардың рөлін бағалау; 9.3.1.4 Ұлттық мемлекеттілік ті жаңғыртудағы "Алаш" партиясының саясатын талдау; 9.3.1.5 Ә. Бөкейхановтың саяси көшбасшы ретіндегі қызметін бағалау; 9.3.1.6 Қазақстанда құрылған Ұлттық автономиялардың маңыздылығын бағалау;</p>	<p>10.3.1.3 Қазақстан Республикасының Конституциясын мемлекеттің тұрақты дамуының кепілі ретінде бағалау; 10.3.1.4 командалық-әкімшілік саясатқа қарсы халықтық наразылықтың көріністерін салыстыру және талдау; 10.3.1.5 1986 жылғы Желтоқсан оқиғаларының тарихи маңыздылығын бағалау; 10.3.1.6 Қазақстанның тәуелсіздік жолындағы алғашқы қадамдарды анықтап, қорытынды жасау; 10.3.1.7 өткен оқиғалармен сабақтастықты орната отырып, Қазақстан тәуелсіздігін жариялаудың тарихи маңыздылығын түсіндіру; 10.3.1.8 Тәуелсіз Қазақстанның</p>
-------------------------------------	---	--	---	---	--	---

		<p>ерекшеліктері анықтау;</p> <p>6.3.1.11 сұлтандарды, билердің, батырлардың, жыраулардың қызметін мемлекеттің қоғамдық-саяси өмірінде сипаттау;</p> <p>6.3.1.12 туған өлке тарихындағы қазіргі куәгерлердің ерліктері мен еңбектерін сипаттау</p>	Қазақ хандарының рөлін анықтау	8.3.1.6 ұлт-азаттық көтерілістер басшыларының рөлін бағалау	9.3.1.7 XX ғасырдың 20-30 жылдарындағы командалық-әкімшілік жүйе саясатының салдарын талдау	<p>қоғамдық-саяси дамуына талдау жасау;</p> <p>10.3.1.9 ұзақ мерзімді мемлекеттік стратегияларды талдау;</p> <p>10.3.1.10 Ұлт Көшбасшысы Н. Назарбаевтың тәуелсіз мемлекетті қалыптастырудағы рөлін бағалау;</p> <p>10.3.1.11 Астананы жаңа Қазақстанның өркендеуінің символы ретінде анықтау</p>
3.2 Мемлекеттің сыртқы саясаты	<p>5.3.2.1 Қазақстанның ерте көшпелілерінің халықаралық аренадағы орнын анықтау;</p> <p>5.3.2.2 Қазақстан аумағындағы алғашқы мемлекеттік бірлестіктерді</p>	<p>6.3.2.1 тарихи оқиғалар арасындағы өзара байланысты анықтай отырып, түркітілдес тайпалардың көші-қон процестерін түсіндіру;</p> <p>6.3.2.2 ерте түрік мемлекеттерінің сыртқы саясатының бағыттарын анықтау;</p> <p>6.3.2.3 Атлах шайқасының тарихи маңыздылығын талдау;</p> <p>6.3.2.4 қыпшақтардың Еуразия тарихындағы</p>	<p>7.3.1.6 XIII-XV ғасырлардағы мемлекеттердегі саяси процестерді картаны колдана отырып түсіндіру;</p> <p>7.3.2.7 Орбұлақ шайқасында қазақ әскерінің</p>	<p>8.3.2.1 Жоңғар шапқыншылығына қарсы күресте даңқты хандар мен батырлардың рөлін түсіндіру;</p> <p>8.3.2.2 Қазақ хандығының сыртқы саясатының нәтижелерін анықтау;</p>	<p>9.3.2.1 Қазақстандықтардың екінші дүниежүзілік соғыстағы жеңіске қосқан үлесін бағалау;</p> <p>9.3.2.2 Б. Момышұлының батырлық және жеке</p>	<p>10.3.2.1 XX ғасырдың II жартысындағы Қазақстанның әскери-өнеркәсіптік кешенін құрудың салдарларын талдау;</p> <p>10.3.2.2 Қазақстан Республикасының халықаралық аренадағы танылуын бағалау;</p> <p>10.3.2.3 Қазақстанның өңірлік</p>

ң көрші елдермен өз ара қарым-қатынасын айқындау	орнын анықтау; 6.3.2.5 тарихи оқиғалар арасындағы өз ара байланысты анықтай отырып, Қазақстан аумағында XIII-XV ғасырларда құрылған мемлекеттердің сыртқы саясатын түсіндіру	әскери өнері мен ерлігін бағалау; 7.3.2.6 казак хандарының сыртқы саясатын талдау	8.3.2.3 Абылай ханның дипломатиялық шеберлігі мен саясатын бағалау	қасиеттерін анықтау	ұйымдармен өз ара қарым-қатынасын талдау; 10.3.2.4 казак диаспорасының тарихи Отанымен байланысының маңыздылығын анықтау
--	---	--	--	---------------------	---

4) "Қазақстанның экономикалық дамуы" бөлімі:
4-кесте

Бөлімше	Оқыту мақсаттары					
	5-сынып	6-сынып	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
	Шамамен 1 млн жыл бұрын – V ғасыр	VI ғ.- XIII ғ	XIV ғ. -XVI ғ.	XVII ғ.-XIX ғ.	XX ғасырдың I жартысы	XX ғасырдың I I жартысынан қазіргі уақытқа дейін
4 . 1 Шаруашылық	5.4.1.1 ежелгі адамның іс-әрекеттерін сипаттау; 5.4.1.2 көшпелі мал шаруашылығы мен егіншіліктің қалыптасуын түсіндіру	6.4.1.1 көшпенділер мен отырықшы халықтың арасындағы экономикалық өз ара байланысты айқындау; 6.4.1.2 көшпенділердің шаруашылық өмірінің ерекшеліктерін анықтау	7.4.1.2 көшпенділердің шаруашылық өмірінің ерекшеліктерін анықтау	8.4.1.1 казактардың шаруашылығына Жоңғар шапқыншылығының салдарын анықтау; 8.4.1.2 отарлық саясаттың казактардың дәстүрлі шаруашылығына әсерін талдау	9.4.1.1 жаңа экономикалық саясат нәтижесінде болған өзгерістерді талдау, дереккөздер мен дәлелдерді салыстыру; 9.4.1.2 күштеп ұжымдастырудың ауыл шаруашылығына салдарын талдау	10.4.1.1 кеңес заманында ауыл шаруашылығында орын алған өзгерістерді бағалау; 10.4.1.2 кеңестік кезеңнің әлеуметтік-экономикалық мәселелерін талдау; 10.4.1.3 жекешелендіру процесінің Қазақстан Республикасының экономикасына әсерін талдау;

						10.4.1.4 аграрлық сектордағы жаңғырту бағыттарын талдау
4.2 Өндірістік қатынастар және сауда	5.4.2.1 еңбек құралдары мен қару түрлерін сипаттау; 5.4.2.2 металлургия дамуының шаруашылық салаларына әсерін түсіндіру; 5.4.2.3 Ұлы Жібек жолының пайда болуын түсіндіру	6.4.2.1 Ұлы Жібек жолының қала мәдениетінің дамуына әсерін анықтау; 6.4.2.2 Ұлы Жібек Жолының Халықаралық қатынастарды дамытудағы рөлін анықтау		8.4.2.1 капиталистік қатынастардың Қазақстан экономикасына әсері; 8.4.2.2 жәрмеңкелердің дамуына байланысты сауда қатынастарындағы өзгерістерді анықтау	9.4.2.1 Қазақстандағы индустрияландырудың жетістіктері мен кемшіліктерін талдау; 9.4.2.2 Қазақстан экономикасы әскери жолға қайта құрылғанын дәлелдеу	10.4.2.1 өнеркәсіптің жай-күйін анықтау және қорытынды жасау; 10.4.2.2 нарықтық экономиканың өндірістік қатынастарға әсерін талдау; 10.4.2.3 Қазақстанның әлемдік экономикаға интеграциясын талдау; 10.4.2.4 сыртқы сауданың экономикаға әсерін зерттеу

33. Бағдарлама тірек – қимыл аппараты бұзылған білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10 сыныптары үшін "Қазақстан тарихы" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспары негізінде осы Бағдарламаның қосымшасына сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді жоспарда барлық сынып бойынша әр бөлімде қамтылатын оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

34. Бөлімдер мен тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады

Тірек- қимыл аппараты
бұзылған білім алушыларға
арналған негізгі орта білім беру
деңгейінің 5-10 сыныптары үшін
"Қазақстан тарихы" пәнінен
жаңартылған мазмұндағы
үлгілік оқу бағдарламасына
қосымша

Тірек- қимыл аппараты бұзылған білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10 сыныптары үшін "Қазақстан тарихы" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) 5-сынып

1-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
1 бөлім Қазақстан аумағындағы ежелгі адамдардың өмірі	Кіріспе сабақ Зерттеу сұрағы: ежелгі Қазақстан тарихы нені зерттейді?	Қазақстанның ежелгі тарихына жалпы шолу
	Ежелгі адамдардың өмірі Зерттеу сұрағы: ежелгі адамдар қалай өмір сүрді?	5.1.1.1 алғашқы адамдардың антропологиялық белгілерін сипаттау; 5.1.2.1 алғашқы қауымдық адамдардың өмірі мен тұрмысын шығармашылық түрде көрсету
	Қазақстан аумағындағы тас дәуірінің тұрақтары Зерттеу сұрағы: Қазақстан аумағында археологтар дәуірдің қандай олжаларын тапты?	5.2.3.1 қазақстандық ғалымдардың археологиялық жаңалықтарын білу; 5.2.2.1 археологиялық ескерткіштерді сипаттау; 5.4.2.1 еңбек құралдары мен қару түрлерін сипаттау
	Шаруашылықтағы өзгерістер және еңбек құралдарын жетілдіру Зерттеу сұрағы: мезолит және неолит дәуірінде алғашқы адамдардың өмірі қалай өзгерді?	5.4.1.1 ежелгі адамдардың кәсібін сипаттау 5.4.2.1 еңбек құралдары мен қару түрлерін сипаттау
	Ботай мәдениеті Зерттеу сұрағы: Не себепті ботайлықтарды жылқыны алғашқы қолға үйретушілер деп атайды?	5.4.1.1 ежелгі адамдардың кәсібін сипаттау
	Қазақстан аумағында металлургияның пайда болуы. Зерттеу сұрағы: Қазақстан жерінде металды өндіру ежелгі адамдардың өмірін қалай өзгертті?	5.4.2.2 металл өндірісі жетілуінің шаруашылық салаларына тигізген ықпалын түсіндіру
	Андронов және Беғазы-Дәндібай мәдениеттері. Зерттеу сұрағы: Қазақстандағы қола дәуірі ескерткіштерінің қандай ерекшеліктері бар?	5.2.2.2 археологиялық деректерге сүйене отырып, андронов және беғазы-дәндібай мәдениеттерінің белгілерін анықтау; 5.2.2.5 Ә.Марғұланның Қазақстан археологиясының дамуына қосқан үлесін айқында
	Қазақстандағы жартастарға салынған ежелгі суреттер. Зерттеу сұрағы: Тасқа салынған суреттер ежелгі адамдардың дүниетанымын қалай бейнелейді?	5.2.1.1 алғашқы адамдардың наным-сенімдерін сипаттау; 5.2.2.1 археологиялық ескерткіштерді сипаттау

	Ежелгі адамдардың өміріне саяхат	5.1.2.1 алғашқы адамдардың тұрмыс-тіршілігін шығармашылық түрде көрсету
Өлкетану	Өлкетану мұражайы және тарихи жәдігерлер	5.2.2.7 тарихи мұраны жеткізудегі жәдігерлердің ролін сипаттау
2-тоқсан		
2 бөлім Ежелгі көшпелілер өмірі	Қазақстан аумағында темірдің игерілуі. Зерттеу сұрағы: Темір өндіру адамдар өмірін қалай өзгертті?	5.4.2.2 металл өндірісі жетілуінің шаруашылық салаларына тигізген ықпалын түсіндіру
	Көшпелі мал шаруашылығының қалыптасуы. Зерттеу сұрағы: Көшпелі мал шаруашылығы неліктен Қазақстанның ежелгі тұрғындары шаруашылығының негізгі түріне айналды?	5.4.1.2 көшпелі мал шаруашылығы мен егіншіліктің қалыптасуын түсіндіру; 5.2.2.6 көшпелілердің әлемдік өркениетке қосқан үлесін білу
	Ежелгі көшпелілердің материалдық мәдениеті. Зерттеу сұрағы: Көшпелілер баспанасының ерекшелігі неде?	5.2.2.3 ежелгі тайпалардың қолданбалы өнер ерекшеліктерін сипаттау; 5.2.2.6 көшпелілердің әлемдік өркениетке қосқан үлесін түсіну
	Ежелгі көшпелілердің дүниетанымы. Зерттеу сұрағы: Көшпелілердің қандай салт-дәстүрлері бүгінгі күнге дейін сақталды?	5.2.1.2 ежелгі тайпалардың дүниетанымын сипаттау
2 бөлім Сақтар	Сақтар туралы тарихи мәліметтер. Зерттеу сұрағы: Қандай тарихи дереккөздер сақтар туралы мәлімет береді?	5.3.1.1 картадан тайпалық одақтардың орналасуын көрсету; 5.3.1.2 ежелгі мемлекеттік бірлестіктердің құрылуын түсіндіру
	"Алтын адам" археологиялық олжасы. Зерттеу сұрағы: Есік обасынан табылған "Алтын адам" кім болды ?	5.2.3.1 қазақстандық ғалымдардың археологиялық жаңалықтарын білу; 5.2.2.4 Есік обасынан табылған "Алтын адам" археологиялық олжасының ерекшеліктерін анықтау; 5.2.1.2 ежелгі тайпалардың дүниетанымын сипаттау
Өлкетану	Біздің айналамыздағы тарихи ескерткіштер	5.2.2.8 туған өлкедегі тарихи ескерткіштердің ерекшеігін түсіну
3- тоқсан		
	Шілікті және Бесшатыр патша қорғандары.	5.2.2.1 археологиялық ескерткіштерді сипаттау; 5.1.2.2 әлеуметтік топтардың ерекшеліктерін түсіндіру;

3 бөлім Сақтар	Зерттеу сұрағы: Неліктен Шілікті мен Бесшатыр "патша қорғандары" деп аталады?	5.2.1.2 ежелгі тайпалардың дүниетанымын сипаттау
	Берел қорғандары. Зерттеу сұрағы: Берел қорымынан табылған олжалар сақтардың мәдениетін қалай сипаттайды?	5.2.2.1 археологиялық ескерткіштерді сипаттау; 5.2.1.2 ежелгі тайпалардың дүниетанымын сипаттау; 5.2.2.3 ежелгі тайпалардың қолданбалы өнер ерекшеліктерін сипаттау
	Тасмола археологиялық мәдениеті. Зерттеу сұрағы: "Мұртты обалардың" ерекшелігі неде?	5.2.2.1 археологиялық ескерткіштерді сипаттау; 5.2.1.2 ежелгі тайпалардың дүниетанымын сипаттау
	Сақ патшайымы Томирис. Зерттеу сұрағы: Тарихи деректерде Томирисің бейнесі қалай сипатталған?	5.3.2.1 Қазақстан аумағындағы ерте көшпелілердің халықаралық сахнадағы орнын анықтау
	Шырақтың ерлігі. Зерттеу сұрағы: Сақтар тәуелсіздік үшін қалай күресті?	5.3.2.1 Қазақстан аумағындағы ерте көшпелілердің халықаралық сахнадағы орнын анықтау
	Сақтардың Александр Македонский әскеріне қарсы күресі. Зерттеу сұрағы: Неліктен Александр Македонский дің сақтарға жасаған жорығы сәтсіз аяқталды?	5.3.2.1 Қазақстан аумағындағы ерте көшпелілердің халықаралық сахнадағы орнын анықтау
3 бөлім Үйсіндер мен қаңлылар	Үйсіндер туралы жазба деректер. Зерттеу сұрағы: Қытай авторлары үйсіндердің өмірін қалай сипаттады?	5.3.1.2 ежелгі мемлекеттік бірлестіктердің құрылуын түсіндіру; 5.1.2.2 әлеуметтік топтардың ерекшеліктерін түсіндіру; 5.3.2.2 Қазақстан аумағындағы алғашқы мемлекеттік бірлестіктердің көрші елдермен қарым-қатынасын анықтау
	Қаңлылардың қалалық мәдениетінің дамуы. Зерттеу сұрағы: Қаңлыларда қала мәдениетінің дамуы немен байланысты?	5.4.2.3 Ұлы Жібек жолының пайда болуын түсіндіру; 5.3.2.2 Қазақстан аумағындағы алғашқы мемлекеттік бірлестіктердің көрші елдермен қарым-қатынасын анықтау
	Қаңлылардың қоғамдық құрылысы. Зерттеу сұрағы: Сыма Цянь қаңлы қоғамын қалай сипаттады?	5.1.2.2 әлеуметтік топтардың ерекшеліктерін түсіндіру; 5.3.1.2 ежелгі мемлекеттік бірлестіктердің құрылуын түсіндіру
	Үйсіндер мен қаңлылардың материалдық және рухани мәдениеті.	

	Зерттеу сұрағы: Үйсіндер мен қаңлылар мәдениетінің ерекшеліктері қандай?	5.2.2.3 ежелгі тайпалардың қолданбалы өнер ерекшеліктерін сипаттау; 5.2.2.6 көшпелілердің әлемдік өркениетке қосқан үлесін білу
Өлкетану	Өңірдің тарихи тұлғалары: билер, батырлар және ақындар	5.3.1.3 тарихи тұлғалардың туған өлке тарихындағы ролін түсіндіру
4-тоқсан		
4 бөлім Ғұндар	Ғұн тайпаларының бірігуі. Зерттеу сұрағы: Неге Мөде шаньюй "Жер - мемлекеттің негізі" деді?	5.3.1.1 картада тайпалық одақтардың орналасуын көрсету; 5.3.1.2 ежелгі мемлекеттік бірлестіктердің құрылуын түсіндіру
	Ғұндардың көрші мемлекеттермен қарым-қатынастары. Зерттеу сұрағы: Ғұндармен Ұлы Қытай қорғанының салынуы арасында қандай байланыс бар?	5.3.2.2 Қазақстан аумағындағы алғашқы мемлекеттік бірлестіктердің көрші елдермен қарым-қатынасын анықтау
	Ғұндардың Батысқа қоныс аударуы. Зерттеу сұрағы: Ғұндардың Батысқа қоныстануы қандай өзгерістерге әкелді?	5.1.1.3 ғұндардың қоныс аудару бағыттарын тарихи картадан көрсету
	Аттила және оның жаулаушылық жорықтары. Зерттеу сұрағы: Ежелгі авторлар Аттилаға қандай баға береді?	5.1.1.3 ғұндардың қоныс аудару бағыттарын тарихи картадан көрсету; 5.3.2.2 Қазақстан аумағындағы алғашқы мемлекеттік бірлестіктердің көрші елдермен қарым-қатынасын анықтау
4 бөлім Сарматтар	Сарматтардың қоғамдық құрылысы мен шаруашылық өмірі. Зерттеу сұрақтары: Сармат қоғамы несімен ерекшеленеді?	5.2.2.1 археологиялық ескерткіштерді сипаттау; 5.2.2.3 ежелгі тайпалардың қолданбалы өнер ерекшеліктерін сипаттау; 5.3.1.1 картада тайпалық одақтардың орналасуын көрсету; 5.1.2.2 әлеуметтік топтардың ерекшеліктерін түсіндіру
	Сарматтардың саяси тарихы. Зерттеу сұрағы: Сарматтар қандай мемлекеттермен өзара қарым-қатынаста болды?	5.3.2.1 Қазақстан аумағындағы ерте көшпелілердің халықаралық сахнадағы орнын анықтау
4 бөлім	Ежелгі Қазақстан адамдарының антропологиялық тұрпаты. Зерттеу сұрағы: Ежелгі Қазақстан адамдарының антропологиялық тұрпаты қалай өзгерді?	5.1.1.2 Ежелгі Қазақстан адамдарының антропологиялық тұрпатын анықтау
		5.4.1.1 ежелгі адамдардың алғашқы кәсібін сипаттау;

Ежелгі Қазақстан тарихына шолу	Ежелгі Қытайға саяхат	5.4.1.2 көшпелі мал шаруашылығы мен егіншіліктің қалыптасуын түсіндіру; 5.4.2.1 еңбек құралдары мен қару түрлерін сипаттау; 5.4.2.3 Ұлы Жібек жолының пайда болуын түсіндіру
Өлкетану	Өлкетану мұражайы және тарихи экспонаттар	5.2.2.7 тарихи мұраны жеткізудегі экспонаттардың рөлін сипаттау

2) 6-сынып

2- кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
1 бөлім VI - IX ғасырлардағы Қазақстан	Кіріспе сабақ. Зерттеу сұрағы: Орта ғасырлардағы Қазақстан тарихы нені оқытады?	Орта ғасырлардағы Қазақстан тарихына жалпы шолу
	Қазақстан аумағындағы ерте ортағасырлық мемлекеттер. Зерттеу сұрағы: VI-IX ғасырларда билік құрған қай қағандардың есімдері тарихта сақталды?	6.3.1.1 оқиғалардың өзара байланысын табу арқылы Түрік қағанаты құрылуының тарихи маңызын анықтау; 6.3.1.2 VI-IX ғасырлардағы мемлекеттердің даму ерекшеліктерін түсіндіріп, олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтау; 6.3.2.2 ерте түрік қағанаттарының сыртқы саясатының негізгі бағыттарын анықтау; 6.2.1.3 тарихи оқиғалар мен процестердің сабақтастығын сипаттау үшін "Ұлы Дала" ұғымын қолдану
	Көне түркі жазуы. Зерттеу сұрағы: Білге қаған мен Күлтегіннің мемлекетті нығайтудағы саясаты бізге қандай деректерден белгілі?	6.3.1.2 VI-IX ғасырлардағы мемлекеттердің даму ерекшеліктерін түсіндіріп, олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтау; 6.2.3.1 көне түркі жазуының маңызын түсіндіру
	Атлах шайқасы. Зерттеу сұрағы: Неліктен Атлах шайқасын "халықтар шайқасы" деп атайды?	6.3.2.3 Атлах шайқасының тарихи маңызын талдау; 6.2.2.3 көшпелілердің әскери өнеріндегі жетістіктерін сипаттау
	Оғыз мемлекеті. Зерттеу сұрағы: Қазақстанның орта ғасырлар тарихында Оғыз мемлекетінің алатын орны қандай ?	6.3.1.2 VI-IX ғасырлардағы мемлекеттердің даму ерекшеліктерін түсіндіріп, олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтау

2-тоқсан		
2 бөлім Қазақстан VI-IX ғғ.	<p>Қимақ қағанаты. Зерттеу сұрағы: Қимақтарда қалалық мәдениетінің дамуын қандай деректер дәлелдейді?</p>	<p>6.4.2.1 Ұлы Жібек жолының қала мәдениетінің дамуына әсерін анықтау; 6.4.1.1 көшпелілер мен отырықшылар арасындағы өзара экономикалық байланыстарды анықтау</p>
	<p>Түріктер туралы тарихи деректер. Зерттеу сұрағы: Қытай және араб деректері түркілер туралы қандай ақпарат береді?</p>	<p>6.2.2.3 көшпелілердің әскери өнеріндегі жетістіктерін сипаттау; 6.4.1.2 көшпелілердің шаруашылық өмірінің ерекшеліктерін анықтау; 6.2.1.1 түркілердің дүниетанымдық ерекшеліктерін түсіндіру</p>
	<p>Түркі әлемі қалыптасуының басталуы. Зерттеу сұрағы: Түрік тілдес халықтардың миграциясы Еуразия тарихына қаншалықты әсерін тигізді?</p>	<p>6.3.2.1 тарихи оқиғалардың өзара байланысын табу арқылы түркі тілдес тайпалардың миграциясын түсіндіру; 6.1.1.1 түркі тілдес тайпаларды атап, картадан олардың аумақтық орналасуын көрсету</p>
Өлкетану	Топонимдер – өткен заманның куәгерлері (жер-су атауларының тарихы).	6.2.2.6 жергілікті жер, қала, өзен, көл, тау атауларының шығу тарихын түсіндіру
3- тоқсан		
3 бөлім X ғасыр - XIII ғасырдың басындағы Қазақстан	<p>X ғасыр - XIII ғасырдың басындағы Қазақстан аумағындағы саяси процестер. Зерттеу сұрағы: X ғасыр - XIII ғасырдың басында саяси карта қаншалықты өзгерді?</p>	<p>6.3.1.3 X ғасыр - XIII ғасырдың басындағы мемлекеттердің даму ерекшеліктерін түсіндіріп, олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтау; 6.3.1.7 ортағасырлық мемлекеттердің ыдырауының негізгі және жанама себептерін анықтау</p>
	<p>Қарахан мемлекеті. Зерттеу сұрағы: Неліктен Қарахан мемлекеті ислам дінін мемлекеттік дін деп жариялады?</p>	<p>6.3.1.3 X ғасыр - XIII ғасырдың басындағы мемлекеттердің даму ерекшеліктерін түсіндіріп, олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтау; 6.2.1.2 ислам дінінің қоғамдық өмірге ықпалын анықтау; 6.3.1.4 тарихи ұғымдарды қолданып, Қарахан мемлекетіндегі жер иелену ерекшеліктерін түсіндіру</p>
	<p>Наймандар, керейіттер және жалайырлар. Зерттеу сұрағы: Наймандар, керейіттер мен жалайырлардың</p>	<p>6.3.1.3 X ғасыр - XIII ғасырдың басындағы мемлекеттердің даму</p>

	<p>ортағасырларлық саяси сахнадағы рөлі қандай болды?</p> <p>Қыпшақ хандығы. Зерттеу сұрағы: Не себепті Еуразия даласы "Дешті Қыпшақ" деп аталды?</p>	<p>ерекшеліктерін түсіндіріп, олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтау</p> <p>6.3.1.3 X ғасыр - XIII ғасырдың басындағы мемлекеттердің даму ерекшеліктерін түсіндіріп, олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтау;</p> <p>6.3.2.4 қыпшақтардың Еуразия тарихындағы орнын анықтау;</p> <p>6.2.2.3 көшпелілердің әскери өнеріндегі жетістіктерін сипаттау;</p> <p>6.2.1.3 тарихи оқиғалар мен процестердің сабақтастығын сипаттауда "Ұлы Дала" ұғымын қолдану</p>
4-тоқсан		
<p>4 бөлім Қазақстан X-XIII ғасырлар ортасында</p>	<p>Ұлы Жібек Жолының Халықаралық қатынастарды дамытудағы рөлі Зерттеу сұрағы: Ұлы Жібек жолы халықаралық қатынастардың дамуына әсер етті ме?</p> <p>Ортағасырлық Қазақстанның экономикалық және мәдени дамуына Ұлы Жібек жолының ықпалы. Зерттеу сұрағы: Ұлы Жібек жолы ортағасырлық Қазақстанның экономикалық және мәдени дамуына қалай әсер етті?</p> <p>Түріктердің материалдық және рухани мәдениеті. Зерттеу сұрағы: Әлем өркениетінің дамуына түрік мәдениеті қандай үлес қосты??</p>	<p>6.4.2.2 Ұлы Жібек жолының халықаралық қатынастардың дамуындағы орнын анықтау</p> <p>6.4.2.1 Ұлы Жібек жолының қала мәдениетінің дамуына әсерін анықтау;</p> <p>6.4.1.1 көшпелілер мен отырықшылар арасындағы өзара экономикалық байланыстарын анықтау;</p> <p>6.2.2.2 ортағасырлық сәулет өнері ескерткіштерінің ерекшеліктерін түсіндіру</p> <p>6.2.2.5 көшпелілердің қолданбалы өнер жетістіктерін сипаттау;</p> <p>6.2.2.2 ортағасырлық сәулет өнері ескерткіштерінің ерекшеліктерін түсіндіру;</p> <p>6.2.3.2 Әл-Фарабидің және басқа да ғалымдардың ортағасырлық ғылымның дамуына қосқан үлесін анықтау;</p> <p>6.2.2.4 түркі кезеңіндегі қоғамды бейнелеуде М. Қашғари, Ж. Баласағұн және А. Яссауи еңбектерінің тарихи құндылығын түсіндіру;</p> <p>6.2.3.3 "Кодекс Куманикус" сөздігінің халықаралық байланыстардағы рөлін анықтау</p>

Өлкетану	Мәдени-тарихи дәстүрді сақтаушылар: өлкенің ұлттық колөнері	6.2.2.7 өлкенің дәстүрлі көркем мәдениетін жандандыруға үлесін қосқан шеберлерді айқындау
----------	---	---

3) 7-сынып
3-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1- тоқсан		
Бөлім 1 XIII - XV ғасырдың бірінші жартысындағы Қазақстан	Моңғол империясының құрылуы. Зерттеу сұрағы: Моңғолдар мемлекеттілік деңгейге қалай жетті?	7.2.2.3 көшпелілердің әскери өнеріндегі жетістіктерін сипаттау;; 7.3.1.6. картаны қолдану арқылы XIII-XV ғасырлардағы мемлекеттердегі саяси процестерді түсіндіру
	Қазақстандағы моңғол шапқыншылығы. Зерттеу сұрағы: Неліктен Шыңғыс хан әскерлері Отырарды алты ай бойы ала алмады?	7.3.1.6. картаны қолданып XIII-XV ғасырлардағы мемлекеттердегі саяси процестерді түсіндіру; 7.3.1.5 Отырарды қорғаудағы қала халқының ерлігін сипаттау
	Моңғол шапқыншылықтарының салдары. Зерттеу сұрағы: Орталық Азияға ең үлкен өзгерісті әкелген кімдер: қыпшақтар ма, әлде моңғолдар ма ?	7.1.1.2 XIII-XV ғасырлардағы мемлекеттердің этноәлеуметтік құрылымын анықтау; 7.3.1.8 Қазақстан аумағындағы мемлекеттердің басқару жүйесінің ерекшеліктерін анықтау
1 бөлім XVIII ғасырдағы қазақ хандығы	Қазақстан аумағында ұлыстардың құрылуы. Зерттеу сұрағы: Моңғол ұлыстарының құрылуы нәтижесінде саяси картада қандай өзгерістер болды?	7.3.1.6. картаны қолдану арқылы XIII-XV ғасырлардағы мемлекеттердегі саяси процестерді түсіндіру; 7.1.1.2 XIII-XV ғасырлардағы мемлекеттердің этноәлеуметтік құрылымын анықтау; 7.3.1.7 ортағасырлық мемлекеттердің ыдырауының негізгі және жанама себептерін анықтау
	Ақ Орда. Зерттеу сұрағы: Қазақ мемлекеттілігінің қалыптасуындағы Ақ Орданың рөлі қандай болды?	7.3.1.6 картаны қолданып XIII-XV ғасырлардағы мемлекеттердегі саяси үдерістерді түсіндіру; 7.1.1.2 XIII-XV ғасырлардағы мемлекеттердің этноәлеуметтік құрылымын анықтау; 7.3.2.5 тарихи оқиғалардың өзара байланысын анықтап, Қазақстан аумағында XIII XV ғасырларда құрылған мемлекеттердің сыртқы саясатын түсіндіру
2-тоқсан		
	XIII - XV ғасырлардағы Қазақстанның мәдениеті.	

2 бөлім Қазақстан мәдениеті XIII-XV ғасырларда	Зерттеу сұрағы: XIII - XV ғасырлардағы өнер мен әдебиет ортағасырлық қоғамды қалай бейнелейді? Ортағасырлық саяхатшылардың Қазақстан туралы мәліметтері. Зерттеу сұрағы: Ортағасырлық саяхатшылар Қазақстанды қалай сипаттады?	7.2.2.1 күй, аңыз, шежіре, эпостық жырлардың тарихи дереккөзі ретіндегі маңыздылығын айқындау 7.4.1.2 көшпелілердің шаруашылық өмірінің ерекшеліктерін анықтау; 7.2.2.5 көшпелілердің қолданбалы өнер жетістіктерін сипаттау
2 бөлім Қазақ халқының қалыптасуы	Қазақ халқының қалыптасу процесінің аяқталуы. Зерттеу сұрағы: Ұлы Дала мұрагері – қазақ халқы қалай қалыптасты?	7.1.1.3 ежелгі және ортағасырлар тарихының оқиғалары арасында байланыс орнату арқылы қазақ халқы қалыптасуының негізгі кезеңдерді анықтау; 7.1.1.4 "қазақ" этнонимінің мағынасын түсіндіру
2 бөлім Біртұтас қазақ мемлекетінің құрылуы	Қазақ хандығының құрылуы. Зерттеу сұрағы: Неліктен Қазақ хандығы Орталық Азиядағы алғашқы ұлттық мемлекет деп саналады?	7.3.1.9 Қазақ хандығы құрылуының тарихи маңызын анықтау; 7.2.3.4 М.Х.Дулатидің "Тарихи-Рашиди" еңбегінің маңыздылығын түсіндіру; 7.3.1.10 қазақ хандарының мемлекетті нығайтудағы рөлін анықтау;
Өлкетану	Бір ел – бір тағдыр (менің өлкемнің халықтары)	7.1.2.2 өлкедегі әр түрлі ұлттардың тарихын,салт-дәстүрін сипаттау
3-тоқсан		
3 бөлім XVIII ғасырдағы Қазақстан мәдениеті	Қасым хан тұсындағы Қазақ хандығының күшеюі. Зерттеу сұрағы: Не себепті Қадырғали Жалайыр: "Жәнібек ханның ұлдарының арасында аса белгілі болғаны Қасым хан еді..." деп жазды? Хақназар хан кезіндегі Қазақ хандығының сыртқы саясаты. Зерттеу сұрағы: Неліктен Хақназар хан билеген кезеңді Қазақ хандығының "қайта жаңғыруы" деп атайды?	7.3.1.10 қазақ хандарының мемлекетті нығайтудағы рөлін анықтау; 7.3.2.6 қазақ хандарының сыртқы саясатын талдау 7.3.1.10 қазақ хандарының мемлекетті нығайтудағы рөлін анықтау; 7.3.2.6 қазақ хандарының сыртқы саясатын талдау
	Тәуекел хан тұсындағы Қазақ хандығының оңтүстік шекараларының нығаюы. Зерттеу сұрағы: Тәуекел хан қазақ жерлерін біріктіру мақсатында қандай саясат ұстанды? Есім хан билігі кезіндегі Қазақ хандығы бірлігінің нығаюы.	7.3.1.10 қазақ хандарының мемлекетті нығайтудағы рөлін анықтау; 7.3.2.6 қазақ хандарының сыртқы саясатын талдау

3 бөлім Қазақ хандығының XVI - XVII ғасырлардағы дамуы	Зерттеу сұрағы: Есім хан Қазақ хандығының біртұтастығын қалай сақтап қалды?	7.3.1.10 қазақ хандарының мемлекетті нығайтудағы рөлін анықтау; 7.3.2.6 қазақ хандарының сыртқы саясатын талдау
	Жәңгір хан тұсындағы қазақ-жоңғар қарсылығы. Зерттеу сұрағы: Орбұлақ шайқасының әлемдік әскери өнер тарихындағы алатын орны қандай ?	7.2.2.3 көшпелілердің әскери өнері жетістіктерін сипаттау; 7.3.2.7 Орбұлақ шайқасындағы қазақ жасағының әскери өнердегі шеберлігі мен ерлігін бағалау
	Тәуке хан тұсындағы қазақтардың қоғамдық-құқықтық жүйесі. Зерттеу сұрағы: Неліктен А. Левшин Тәуке ханды "Дала Ликургі" деп атады?	7.3.1.10 қазақ хандарының мемлекетті нығайтудағы рөлін анықтау; 7.3.2.6 қазақ хандарының сыртқы саясатын талдау
	Қазақ хандығының әлеуметтік құрылымы. Зерттеу сұрағы: Әлеуметтік топтар қазақ қоғамында қандай рөл атқарды?	7.1.2.1 Қазақ хандығындағы әлеуметтік топтардың орнын анықтау; 7.3.1.1 қоғамдық-саяси өмірдегі сұлтан, би, батыр, жыраулардың қызметтерін сипаттау
4-тоқсан		
4 бөлім XVI - XVII ғасырлардағы экономика мен мәдениет	XVI-XVII ғасырлардағы қазақтардың рухани мәдениеті. Зерттеу сұрағы: XVI - XVII ғасырлардағы қазақтардың рухани мәдениетінде халық өмірі қалай көрініс табады?	7.2.2.1 2.2.1 күй, аңыз, шежіре, эпостық жырлардың тарихи дереккөзі ретіндегі маңыздылығын айқындау
	XVI - XVII ғасырлардағы қазақтардың материалдық мәдениеті. Зерттеу сұрағы: Неліктен киіз үй көшпелілердің материалдық мәдениетінің ең жоғарғы үлгісі деп саналады?	7.2.2.5 көшпелілердің қолданбалы өнердегі жетістіктерін сипаттау;
Өлкетану	Қазақтың дәстүрлі шаруашылығы Зерттеу сұрағы: көшпенділердің дәстүрлі шаруашылығының ерекшеліктері қандай?	7.4.1.2 көшпенділердің шаруашылық өмірінің ерекшеліктерін анықтау
	Туған өлке тарихының қазіргі кездегі куәгерлері	7.3.1.12 3.1.12 туған өлке тарихының қазіргі кездегі куәгерлерінің ерлік істері мен еңбегін сипаттау

4) 8 сынып

4-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		

<p>1 бөлім Қазақ-жоңғар соғыстары</p>	<p>Жоңғар басқыншылығына қарсы Отан соғысының басталуы. Зерттеу сұрағы: Не себепті "Елім-ай" бүкілхалықтық әнге айналды?</p>	<p>8.1.1.1 жоңғар шапқыншылығы кезіндегі демографиялық өзгерістерді және миграциялық процестерді түсіндіру; 8.2.2.1 халық ауыз әдебиеті мен музыка өнері туындыларының тарихи дереккөзі ретінде құндылығын бағалау; 8.3.1.2 Қазақ хандығының ішкі саяси жағдайын талдау; 8.4.1.1 жоңғар шапқыншылығының қазақ халқының шаруашылығына тигізген зардаптарын анықтау</p>
	<p>Біртұтас халық жасағының ұйымдастырылуы. Зерттеу сұрағы: Неліктен Ордабасы ел бірлігінің нышаны болды?</p>	<p>8.3.1.2 Қазақ хандығының ішкі саяси жағдайын талдау; 8.3.1.1 Қарақұм және Ордабасы құрылтайларының халықты жоңғар басқыншылығына қарсы жұмылдырудағы рөліне баға беру</p>
	<p>Қазақ-жоңғар шайқастары. Зерттеу сұрағы: Неліктен Аңырақай шайқасы қазақ-жоңғар соғысындағы түбегейлі бетбұрыс деп саналады?</p>	<p>8.3.2.1 Жоңғар шапқыншылығына қарсы күресте танылған хандар мен батырлардың рөлін түсіндіру</p>
<p>1 бөлім XVIII ғасырдағы Қазақ хандығы</p>	<p>XVIII ғасырдың басына дейінгі қазақ - орыс қарым-қатынастарының тарихы. Зерттеу сұрағы: Неліктен Ресей Қазақстанды Азияға шығудың "кілті мен қақпасы" деп санады?</p>	<p>8.3.1.2 Қазақ хандығының ішкі саяси жағдайын талдау; 8.3.2.2 Қазақ хандығының сыртқы саясатының нәтижелерін анықтау</p>
	<p>Қазақ хандығының Ресей империясына қосылуының басталуы. Зерттеу сұрағы: Әбілқайыр ханның Анна Иоанновна патшайымға жазған хатының себептері мен салдары қандай болды?</p>	<p>8.3.1.2 Қазақ хандығының ішкі саяси жағдайын талдау; 8.3.2.2 Қазақ хандығының сыртқы саясатының нәтижелерін анықтау</p>
<p>Өлкетану</p>	<p>Өлкенің туристік маршруттары</p>	<p>8.2.3.5 туристік маршруттарды құру жолдарын ұсыну</p>
<p>II-тоқсан</p>		
	<p>XVIII ғасырдағы халық ауыз әдебиеті. Зерттеу сұрағы: XVIII ғасырда ақын-жыраулар шығармаларында</p>	<p>8.2.2.1 халық ауыз әдебиеті мен музыка өнері туындыларының тарихи дереккөзі ретінде құндылығын бағалау;</p>

<p>2 бөлім XVIII ғасырдағы Қазақстанның мәдениеті</p>	<p>тарихи оқиғалар қалай көрініс тапты?</p>	<p>8.2.1.1 салт-дәстүрлер мен әдет-ғұрыптардың құндылықтары мен маңыздылығын анықтау</p>
<p>2 бөлім Отарлау және ұлт-азаттық күрес</p>	<p>XVIII ғасырдағы қазақтардың материалдық мәдениеті. Зерттеу сұрағы: Қазақтың ұлттық қолданбалы өнерінің бірегейлігі неде?</p>	<p>8.2.2.4 қолданбалы өнердің жетістіктерін бағалау</p>
	<p>XVIII ғасырдағы Қазақстандағы казак-әскери отаршылдығы. Зерттеу сұрағы: Қазақстанды отарлауды Ресей империясы қалай жүзеге асырды?</p>	<p>8.3.1.3 Ресей империясының отарлық саясатының себеп-салдарын анықтау</p>
	<p>Сырым Датұлы бастаған ұлт-азаттық қозғалыс. Зерттеу сұрағы: Сырым Датұлы Кіші жүз казактарының қандай құқықтарын қорғауды көздеді?</p>	<p>8.3.1.5 халықтың отаршылдыққа қарсы ұлт-азаттық күресінің себеп-салдарын анықтау; 8.3.1.6 ұлт-азаттық көтеріліс басшыларының рөліне баға беру</p>
	<p>1822-1824 жылдардағы патша реформалары. Зерттеу сұрағы: Неліктен XX ғасырдың 20-шы жылдарында Қазақстанда әкімшілік реформалар жүргізілді?</p>	<p>8.3.1.4 Патша үкіметі реформалары нәтижесіндегі әкімшілік-аумақтық өзгерістерді түсіндіру; 8.1.2.1 дәстүрлі казак қоғамындағы өзгерістерді өткен тарихи кезеңдермен салыстыру арқылы анықтау</p>
	<p>1836-1838 жылдардағы Бөкей Ордасындағы қазақтардың көтерілісі. Зерттеу сұрағы: Исатай Тайманұлы мен Махамбет Өтемісұлын қандай ортақ идея біріктірді?</p>	<p>8.3.1.5 қазақ халқының отаршылдыққа қарсы ұлт-азаттық күресінің себеп-салдарын анықтау ; 8.3.1.6 ұлт-азаттық көтеріліс басшыларының рөліне баға беру</p>
	<p>Кенесары Қасымұлы бастаған ұлт-азаттық қозғалыс. Зерттеу сұрағы: Кенесары хан бастаған ұлт-азаттық күрес неліктен жалпы ұлттық сипатқа ие болды?</p>	<p>8.3.1.5 халықтың отаршылдыққа қарсы ұлт-азаттық күресінің себеп-салдарын анықтау; 8.3.1.6 ұлт-азаттық көтеріліс басшыларының рөліне баға беру</p>
<p>Өлкетану</p>	<p>"Атымтай жомарттары"</p>	<p>8.4.1.3 өлкені дамытуға қолдау көрсеткен тұлғалардың қызметіне баға беру</p>
<p>3-тоқсан</p>	<p>XIX ғасырдың 40-60 жылдарындағы қазақтардың ортаазиялық хандықтармен қарым-қатынастары. Зерттеу сұрағы: Неліктен Орта Азия хандықтарының</p>	<p>8.3.1.5 халықтың отаршылдыққа қарсы ұлт-азаттық күресінің себеп-салдарын анықтау;</p>

<p>3 бөлім Отарлау және ұлт-азаттық күрес</p>	<p>Қазақстанның оңтүстік аймақтарына экспансиясы күшейді?</p>	<p>8.3.1.6 ұлт-азаттық көтеріліс басшыларының рөліне баға беру</p>
<p>3 бөлім Қазақстан Ресей империясының құрамында</p>	<p>Қазақстанның Ресей империясына қосылуының аяқталуы. Қазақстанның оңтүстік аймақтарының Ресей империясына қосылуының ерекшеліктері қандай?</p>	<p>8.3.1.2 Қазақ хандығының ішкі саяси жағдайын талдау; 8.3.2.2 Қазақ хандығының сыртқы саясатының нәтижелерін анықтау</p>
<p>3 бөлім Қазақстан Ресей империясының құрамында</p>	<p>XIX ғасырдың екінші жартысындағы Қазақстандағы әкімшілік-аумақтық реформалар. Зерттеу сұрағы: Патша өкіметі тарапынан "бөліп ал да, билей бер" ұстанымы қалай жүзеге асты?</p>	<p>8.3.1.3 Ресей империясының отарлық саясатының себеп-салдарын анықтау; 8.3.1.4 Патша үкіметі реформалары нәтижесіндегі әкімшілік-аумақтық өзгерістерді түсіндіру; 8.1.2.1 дәстүрлі қазақ қоғамындағы өзгерістерді өткен тарихи кезеңдермен салыстыру арқылы анықтау</p>
<p>3 бөлім Қазақстан Ресей империясының құрамында</p>	<p>Қазақтардың 1860-1870 жылдардағы азаттық күресі. Зерттеу сұрағы: XIX ғасырдың 60-70 жылдарындағы ұлт-азаттық көтерілістердегі халық талаптарының сабақтастығы неден көрінді?</p>	<p>8.3.1.5 қазақ халықының отаршылдыққа қарсы ұлт-азаттық күресінің себеп-салдарын анықтау</p>
<p>3 бөлім Қазақстан Ресей империясының құрамында</p>	<p>Қазақстанда жаппай отаршылдық қоныс аудару саясаты. Зерттеу сұрағы: Патша өкіметінің қоныстандыру саясаты қазақ қоғамының өмірін қалай өзгертті?</p>	<p>8.4.1.2 отарлау саясатының қазақтардың дәстүрлі шаруашылығына тигізген әсерін талдау; 8.1.1.2 Ресей империясының қоныстандыру саясатының себептері мен салдарын талдау; 8.1.2.1 дәстүрлі қазақ қоғамындағы өзгерістерді өткен тарихи кезеңдермен салыстыру арқылы анықтау</p>
<p>3 бөлім Қазақстан Ресей империясының құрамында</p>	<p>Қазақстанда капиталистік қатынастардың дамуы. Зерттеу сұрағы: Қазақстанның өнеркәсіптік дамуы қалай басталды?</p>	<p>8.4.2.1 капиталистік қатынастар дамуының Қазақстанның экономикасына ықпалын анықтау</p>
<p>3 бөлім Қазақстан Ресей империясының құрамында</p>	<p>Қазақстанда капиталистік қатынастардың дамуы. Зерттеу сұрағы: Қазақстанның өнеркәсіптік дамуы қалай басталды?</p>	<p>8.4.2.1 капиталистік қатынастар дамуының Қазақстанның экономикасына ықпалын анықтау</p>
<p>3 бөлім Қазақстан Ресей империясының құрамында</p>	<p>XIX ғасырдың екінші жартысындағы қазақ қоғамы.</p>	

	Зерттеу сұрағы: “Зар заман” өкілдерінің қоғамдық-саяси көзқарастары қандай факторлардың әсерінен қалыптасты?	8.2.1.2 ұлттық құндылықтарға отаршылдық саясаттың кері әсерін талдау; 8.1.2.2 қазақ зиялыларының қалыптасуының маңыздылығын түсіндіру
Өлкетану	Туған өлкенің шежіресі	8.4.1.4 өлке дамуының маңызды кезеңдерін анықтау; 8.2.2.5 өлкенің тарихи оқиғалар хроникасын құру
4- тоқсан		
4 бөлім XIX ғасыр -XX ғасырдың басындағы Қазақстанның мәдениеті	XIX ғасырдағы мәдениеттің дамуы. Зерттеу сұрағы: Неге XIX ғасыр қазақ халқының дәстүрлі музыка өнерінің гүлденген дәуірі деп саналады?	8.2.1.1 салт-дәстүрлер мен әдет-ғұрыптардың құндылықтары мен маңыздылығын анықтау; 8.2.2.1 халық ауыз әдебиеті мен музыка өнері туындыларының тарихи дереккөзі ретінде құндылығын бағалау; 8.2.2.3 ұлттық музыкалық аспаптардың қолдану ерекшеліктерін сипаттау
	XIX ғасырдағы білім беру мен ағарту ісі. Зерттеу сұрағы: XIX ғасырда Қазақстанда оқу-ағартушылық мекемелер қандай түрде дамыды?	8.2.3.2 XIX ғасырдың екінші жартысындағы білім беру мен ағарту ісінің даму ерекшеліктерін түсіндіру
	Шоқан Уәлиханов – алғашқы қазақ ғалымы. Зерттеу сұрағы: Неге С. Мұқанов Шоқан Уәлихановқа арналған шығармасын "Аққан жұлдыз" деп атады?	8.2.3.1 Шоқан Уәлихановтың ғылыми зерттеулерінің тарихи құндылығын анықтау
	Ы. Алтынсарин – жаңашыл - педагог. Зерттеу сұрағы: Ыбырай Алтынсариннің халық ағарту саласындағы жаңашылдығы неден байқалады?	8.2.3.3 Ыбырай Алтынсариннің ағарту саласына қосқан үлесін бағалау
	Абай Құнанбаев – ұлы ойшыл. Зерттеу сұрағы: Неліктен Абай Құнанбайұлын "Хәкім Абай" деп атады?	8.2.2.2 Абай Құнанбаевтың ақын, ойшыл, қоғам қайраткері ретіндегі қызметіне баға беру
	XIX ғасырдың соңы – XX ғасырдың басындағы Қазақтардың ауызша тарихи дәстүрлерінің дамуы. Зерттеу сұрағы: Ш. Құдайбердіұлы, М. Көпейұлы, Қ. Халид еңбектерінің тарихи құндылығы неде?	8.2.3.4 Шәкәрім Құдайбердіұлы, Мәшһүр Жүсіп Көпейұлы, Қ.Халид еңбектерін тарихи дерек ретіндегі маңызын айқындау

Өлкетану	Мектебiмнiң тарихы	8.2.2.6 түрлi дереккөздер негiзiнде өз мектебiнiң тарихын анықтау
----------	--------------------	---

5) 9 сынып

5-кесте

Ұзақ мерзiмдi жоспардың бөлiмi	Ұзақ мерзiмдi жоспар бөлiмiнiң мазмұны	Оқыту мақсаттары
1- тоқсан		
1 бөлiм XX ғасырдың басындағы Қазақстан	Қазақстанның XX ғасырдың басындағы әлеуметтік-экономикалық жағдайы. Зерттеу сұрағы: Не себептi А. Байтұрсынов: "Қазақ ұлтының өмiр сүруiнiң өзi проблемаға айналды", - деп санады?	9.3.1.2 XX ғасыр басындағы Қазақстандағы қоғамдық-саяси процестерге баға беру 9.3.1.1 қазақ зиялыларының Ресей империясының Мемлекеттік Думасындағы қызметiне баға беру ;
	Қазақстандағы 1916 жылғы ұлт-азаттық қозғалыс. Зерттеу сұрағы: 1916 жылғы ұлт-азаттық көтерiлiс нелiктен бүкiлхалықтық сипат алды?	9.3.1.2 XX ғасырдың басындағы Қазақстандағы қоғамдық-саяси процестерге баға беру; 9.3.1.3 1916 жылғы ұлт-азаттық көтерiлiстiң тарихи маңызын анықтау және тұлғалардың рөлiне баға беру
	1917 жылғы ақпан буржуазиялық-демократиялық революциясы және оның Қазақстанға әсерi. Зерттеу сұрағы: Қазақстанда 1917 жылы саяси белсендiлiктiң артуы қандай оқиғалардан көрiнiс тапты ?	9.3.1.2 XX ғасыр басындағы Қазақстандағы қоғамдық-саяси процестерге баға беру
	"Алаш" қозғалысы және қазақ ұлттық идеясы. Зерттеу сұрағы: Нелiктен "Алаш" партиясы халық қолдауына ие болды?	9.1.2.1 қазақ зиялыларының қоғамдағы рөлi мен қызметiн талдау; 9.3.1.4 "Алаш" партиясының ұлттық мемлекеттiлiктi жаңғыртудағы саясатын талдау; 9.2.3.1 ұлттық баспасөздiң қоғамдық-саяси сананы оятудағы рөлiне баға беру
	XX ғасырдың басындағы қазақ зиялыларының көрнектi өкiлдерi. Зерттеу сұрағы: Қазақ зиялылары ұлттық мүдделердi қалайша қорғады?	9.1.2.1 қазақ зиялыларының қоғамдағы рөлi мен қызметiн талдау; 9.2.2.1 қазақ зиялыларының шығармашылық мұрасын талдау және қоғамдық санаға тигiзген әсерiне баға беру; 9.3.1.5 Әлихан Бөкейханның саяси көшбасшылық қызметiне баға беру
2- тоқсан		

2 бөлім Қазақстанда кеңестік биліктің орнығуы	Қазақстан азаматтық қарсыластық жылдарында (1917-1920 жылдар). Зерттеу сұрағы: Қазан революциясының ұрандары халық арасында қандай үміт тудырды?	9.3.1.2 XX ғасырдың басындағы Қазақстандағы қоғамдық-саяси процестерге баға беру
	Қазақстандағы ұлттық автономиялар. Зерттеу сұрағы: Алаш Орда үкіметі мен Түркістан (Қоқан) автономиясының идеялары неліктен жүзеге аспады?	9.3.1.6 Қазақстанда құрылған ұлттық автономиялардың маңыздылығына баға беру; 9.1.2.1 қазақ зиялыларының қоғамдағы рөлі мен қызметін талдау
	Қырғыз (Қазақ) АКСР-нің құрылуы. Зерттеу сұрағы: Қазақ Автономиялық Кеңестік Республикасы құрылуының тарихи маңызы неде?	9.3.1.6 Қазақстанда құрылған ұлттық автономиялардың маңыздылығына баға беру; 9.1.2.1 қазақ зиялыларының қоғамдағы рөлі мен қызметін талдау
	Әскери коммунизм саясатынан Жаңа экономикалық саясатқа көшу. Зерттеу сұрағы: Қазақстан үшін жаңа экономикалық саясаттың артықшылықтары қандай болды?	9.3.1.7 XX ғасырдың 20-30 жылдардағы әміршіл-әкімшіл жүйе саясатының зардаптарын талдау; 9.4.1.1 деректер мен дәйектерді салыстыру арқылы жаңа экономикалық саясаттың нәтижесінде орын алған өзгерістерді талдау
3-тоқсан		
3 бөлім Қазақстан тоталитарлық жүйе кезеңінде	Қазақстандағы 1920-1930 жылдардағы индустрияландыру. Зерттеу сұрағы: Қазақстандағы индустрияландыру саясатының қарама-қайшылығы неде?	9.4.2.1 Қазақстандағы индустриялан дырудың жетістіктері мен кемшіліктерін талдау
	Қазақстандағы ұжымдастыру. Зерттеу сұрағы: Неліктен ұжымдастыру саясаты "ұлы нәубетке" әкеліп соқтырды?	9.4.1.2 күштеп ұжымдастыру саясатының ауыл шаруашылығына тигізген зардаптарын талдау; 9.1.1.1 демографиялық өзгерістердің себептері мен салдарын анықтау; 9.3.1.7 XX ғасырдың 20-30 жылдарындағы әміршіл-әкімшіл жүйе саясатының зардаптарын талдау
	1920-1930 жылдардағы саяси репрессиялар. Зерттеу сұрағы: Сталиндік режим не себепті зиялыларға "халық жауы" деген айып тақты?	9.3.1.7 XX ғасырдың 20-30 жылдардағы әміршіл-әкімшіл жүйе саясатының зардаптарын талдау; 9.1.2.1 қазақ зиялыларының қоғамдағы рөлі мен қызметін талдау

<p>3 бөлім Кеңестік Қазақстанның мәдениеті: білім мен ғылым</p>	<p>Ахмет Байтұрсынов – "ұлт ұстазы". Зерттеу сұрағы: Ахмет Байтұрсыновтың ғылыми мұрасы қандай?</p>	<p>9.2.2.2 Ахмет Байтұрсыновты қазақ тіл білімінің негізін салушы, қоғам қайраткері ретінде бағалау</p>
<p>XX ғ. 20-30 жылдарындағы білім беру жүйесі мен ғылым. Зерттеу сұрағы: Білім мен ғылым саласының қандай жетістіктері мен кемшіліктері болды?</p>		<p>9.2.3.2 кеңес дәуіріндегі қазақ тілінің ахуалын анықтау; 9.2.3.3 XX ғасырдың бірінші жартысындағы білім мен ғылым саласындағы өзгерістерді талдау</p>
	<p>Қ.Сатбаев – жан-жақты ғалым. Зерттеу сұрағы: Қаныш Сәтбаевтың феномені неде?</p>	<p>9.2.3.4 Қаныш Сәтбаевтың Қазақстан өнеркәсібі мен ғылымын дамытудағы рөліне баға беру</p>
<p>4- тоқсан</p>		
<p>4 бөлім Кеңестік Қазақстанның мәдениеті: әдебиет пен өнер</p>	<p>XX ғасырдың 20-30 жылдарындағы қазақ әдебиетінің дамуы. Зерттеу сұрағы: Қазақ әдебиетінде социалистік реализм қалай көрініс тапты?</p>	<p>9.2.2.1 қазақ зиялыларының шығармашылық мұрасын талдау және қоғамдық санаға тигізген әсеріне баға беру</p>
	<p>XX ғасырдың 20-30 жылдарындағы қазақ өнерінің дамуы. Зерттеу сұрағы: Қазақ өнерінің жаңа белеске көтерілуі неден байқалды?</p>	<p>9.2.2.4 Әміре Қашаубаев пен Қажымұқан Мұңайтпасұлының қазақ халқын әлемге танытудағы рөліне баға беру; 9.2.2.1 қазақ зиялыларының шығармашылық мұрасын талдау және қоғамдық санаға тигізген әсеріне баға беру; 9.2.2.3 өнер мен әдебиеттегі өзгерістерді анықтау</p>
<p>4 бөлім Қазақстан Ұлы Отан соғысы жылдарында</p>	<p>Қазақстандықтардың Ұлы Отан соғысы шайқастарына қатысуы. Зерттеу сұрағы: Қандай қазақстандық Ұлы Отан соғысының батырлары халық есінде сақталды?</p>	<p>9.3.2.1 қазақстандықтардың екінші дүниежүзілік соғысының жеңісіне қосқан үлесін бағалау; 9.3.2.2 Бауыржан Момышұлының батырлық, тұлғалық қасиетін айқындау</p>
	<p>Қазақстан – майдан арсеналы. Зерттеу сұрағы: "Бәрі майдан үшін, бәрі Жеңіс үшін!" ұраны қалай жүзеге асты?</p>	<p>9.4.2.2 Қазақстан экономикасының соғыс жағдайларына бейімделгендігін дәлелдеу; 9.1.2.2 соғыс жылдарындағы халықтың әлеуметтік жағдайын анықтау</p>
	<p>Ұлы Отан соғысы жылдарындағы Қазақ КСР мәдениеті. Зерттеу сұрағы: Соғыс жылдарындағы Қазақстанның мәдени жетістіктері қандай болды?</p>	<p>9.2.2.5 соғыс жылдарындағы өнер мен әдебиеттің халық рухын көтерудегі маңызын бағалау</p>
	<p>Қазақстанға КСРО халықтарының депортациясы.</p>	

	Зерттеу сұрағы: Қазақстан қалайша депортацияланған халықтардың өлкесіне айналды?	9.1.1.1 демографиялық өзгерістердің себептері мен салдарын анықтау
--	--	--

6) 10-сынып
6-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
1 бөлім Қазақстан соғыстан кейінгі жылдарда (1946-1953 жылдар)	Соғыстан кейінгі Қазақ КСР-нің әлеуметтік-экономикалық дамуы. Зерттеу сұрағы: Соғыстан кейін қазақстандықтардың өмірі қалай өзгерді?	10.1.1.1 демографиялық өзгерістердің себеп-салдарлық байланысын талдау арқылы дәйекті қорытынды жасау; 10.4.1.1 Кеңес үкіметі кезіндегі ауыл шаруашылығында орын алған өзгерістерге баға беру; 10.4.2.1 өнеркәсіптің ахуалын анықтап, қорытынды жасау
	Қазақстандағы әскери-өнеркәсіп кешені. Зерттеу сұрағы: Неліктен Қазақстан ядролық сынақтар алаңына айналды?	10.3.1.1 қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктерін түсіндіру және өзіндік интерпретация жасау; 10.3.2.1 XX ғасырдың екінші жартысындағы әскери-өнеркәсіп кешендерінің Қазақстанға тигізген зардаптарын талдау
	Сталиндік идеологияның Қазақстандағы қоғамдық-саяси өмірге әсері. Зерттеу сұрағы: Неліктен тарихшы Ермұхан Бекмаханов 25 жылға бас бостандығынан айырылды?	10.2.3.1 Ермұхан Бекмахановтың Қазақстан тарихы ғылымына қосқан үлесін бағалау; 10.3.1.1 қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктерін түсіндіру және өзіндік интерпретация жасау
1 бөлім Қазақстан "Хрущев жылымық" кезеңінде (1954-1964 жылдар)	"Хрущев жылымығы" кезеңіндегі Қазақстанның қоғамдық-саяси дамуы. Зерттеу сұрағы: "Хрущев жылымық кезеңі" қоғамға қандай өзгеріс әкелді?	10.3.1.1 қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктерін түсіндіру және өзіндік интерпретация жасау
	Тың игеру жылдарындағы Қазақстан. Зерттеу сұрағы: Тың және тыңайған жерлерді игеру саясаты Қазақстанға қалай әсер етті?	10.1.1.1 демографиялық өзгерістердің себеп-салдарлық байланысын талдау арқылы дәйекті қорытынды жасау; 10.4.1.1 Кеңес үкіметі кезіндегі ауыл шаруашылығында орын алған өзгерістерге баға беру
	Қазақ КСР экономикасының шикізатқа бағытталуы. Зерттеу сұрағы: Қазақстанның табиғи ресурстарын игеруде	10.3.2.1 XX ғасырдың екінші жартысындағы әскери-өнеркәсіп кешендерінің Қазақстанға тигізген зардаптарын талдау;

	ұлттық мүдде қаншалықты ескерілді?	10.3.1.1 қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктерін түсіндіру және өзіндік интерпретация жасау
	2-тоқсан	
2 бөлім Қазақстан "тоқырау" кезеңінде (1965-1985 жылдар)	1965-1985 жылдардағы Қазақстанның әлеуметтік-экономикалық дамуы. Зерттеу сұрағы: Не себепті 1965-1985 жылдар "тоқырау" кезеңі деп аталды?	10.4.2.1 өнеркәсіптің ахуалын анықтап, қорытынды жасау; 10.4.1.1 Кеңес үкіметі кезіндегі ауыл шаруашылығында орын алған өзгерістерге баға беру
	XX ғ. 60-80 жылдарындағы Қазақстанның қоғамдық-саяси дамуындағы қарама-қайшылықтар. Зерттеу сұрағы: XX ғасырдың екінші жартысында ұлттық мүдделерді қорғау қалай жүзеге асырылды?	10.3.1.1 қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктерін түсіндіру және өзіндік интерпретация жасау; 10.3.1.4 әміршіл-әкімшіл саясатқа қарсы халық наразылықтарын салыстырып, талдау; 10.3.1.2 қоғамдық-саяси қайраткерлердің ұлттық мүддені қорғаудағы рөліне баға беру
	"Тоқырау" жылдарындағы демографиялық процестер. Зерттеу сұрағы: Қазақстандағы урбандалу процесіне қандай факторлар әсер етті?	10.1.1.1 демографиялық өзгерістердің себеп-салдарлық байланысын талдау арқылы дәйекті қорытынды жасау; 10.1.1.2 өткен тарихи кезеңдермен сабақтастықты орнату арқылы қазіргі кезеңдегі демографиялық процестерге баға беру
2 бөлім Кеңестік Қазақстанның мәдениеті (1946-1985 жылдар)	XX ғасырдың екінші жартысындағы білім беру жүйесінің дамуы. Зерттеу сұрағы: Кеңестік білім беру саласындағы реформалар қандай мақсат көздеді?	10.2.3.2 білім мен ғылым саласындағы мемлекеттік саясатқа баға беру
	XX ғасырдың 40-80 жылдарындағы қазақстандық ғалымдардың ғылымды дамытудағы жетістіктері. Зерттеу сұрағы: XX ғасырдың екінші жартысында ғылымның қай салалары көбірек дамыды?	10.2.3.2 білім мен ғылым саласындағы мемлекеттік саясатқа баға беру
	XX ғасырдың 40-80 жылдарындағы әдебиет пен өнердің дамуы. Зерттеу сұрағы: Кеңестік идеология қазақ мәдениетінің дамуына қалай әсер етті?	10.2.2.1 кеңестік әдебиет пен өнер туындыларында қоғамдық өмірдің бейнеленуін талдау; 10.2.2.2 Мұхтар Әуезов шығармаларының әлем әдебиетіндегі орнын бағалау
	3-тоқсан	
	Қазақстан "Қайта құрудың" бастапқы кезеңінде.	10.3.1.1 қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктерін түсіндіру және өзіндік интерпретация жасау;

3 бөлім Қазақстан қайта құру кезеңінде (1986-1991 жылдар)	Зерттеу сұрағы: КСРО-ның ыдырауы: заңдылық па әлде кездейсоқтық па?	10.4.1.2 Кеңес үкіметі кезіндегі орын алған әлеуметтік-экономикалық проблемаларды талдау
	Қазақстандағы 1986 жылғы Желтоқсан оқиғалары. Зерттеу сұрағы: Қазақстандағы 1986 жылғы Желтоқсан оқиғаларының сипаты қандай болды?	10.3.1.5 1986 жылғы Желтоқсан оқиғасының тарихи маңыздылығына баға беру; 10.3.1.4 әміршіл-әкімшіл саясатқа қарсы халық наразылықтарын салыстырып, талдау
	"Қайта құру" жылдарындағы Қазақстандағы демократиялық процестер. Зерттеу сұрағы: Демократиялық процестер қоғамдық сананы қалай өзгертті?	10.3.1.1 қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктерін түсіндіру және өзіндік интерпретация жасау
3 бөлім Қазақстан мемлекеттілігінің қайта жаңғыруы (1991 – 1996 жылдар)	Қазақстан Республикасы тәуелсіздігінің жариялануы. Зерттеу сұрағы: "Қазақстан Республикасының тәуелсіздік туралы" Конституциялық Заңының тарихи маңызы қандай?	10.3.1.6 Қазақстанның тәуелсіздік жолындағы алғашқы қадамдарын анықтап, қорытындылау; 10.3.1.7 өткен оқиғалармен сабақтастықты орнатып, Қазақстан тәуелсіздігінің жариялануының тарихи маңызын түсіндіру
	Н.Ә. Назарбаев - Қазақстан Республикасының Тұңғыш Президенті. Зерттеу сұрағы: Саяси көшбасшының мемлекет тарихының бетбұрысты кезеңдеріндегі рөлі қандай болды?	10.3.1.10 Тәуелсіз мемлекеттің қалыптасуындағы Елбасы Н. Назарбаевтың рөліне баға беру
	Тәуелсіздіктің алғашқы жылдарындағы мемлекеттілікті қалыптастырудағы іс-шаралар. Зерттеу сұрағы: 1995 жылғы жаңа Конституцияны қабылдаудың тарихи маңызы неде?	10.3.1.8 Тәуелсіз Қазақстанның қоғамдық – саяси дамуын талдау; 10.3.1.6 Қазақстанның тәуелсіздік жолындағы алғашқы қадамдарын анықтап, қорытындылау; 10.3.1.3 Қазақстан Республикасы Конституциясын мемлекеттің тұрақты дамуының кепілі ретінде бағалау
	Қазақстан – халықаралық құқық субъектісі. Зерттеу сұрағы: Қазақстанның әлемдік қауымдастыққа кірігуі қалай жүзеге асты?	10.3.2.2 Қазақстан Республикасының халықаралық аренада танылуына баға беру; 10.3.2.3 Қазақстанның аймақтық және халықаралық ұйымдарымен байланыстарын талдау
	Тәуелсіздіктің алғашқы жылдарындағы Қазақстанның экономикалық дамуы.	10.4.1.3 Қазақстан Республикасындағы жекешелендіру процесінің экономикаға ықпалын талдау;

	<p>Зерттеу сұрағы: Неліктен нарықтық экономикаға көшу барысында қиыншылықтар орын алды?</p>	<p>10.4.2.2 нарықтық экономиканың өндірістік қатынастарға әсерін талдау; 10.4.2.3 Қазақстанның әлемдік экономикаға кірігуін талдау</p>
	<p>Тәуелсіздіктің алғашқы жылдарындағы әлеуметтік-демографиялық процестер. Зерттеу сұрағы: Қазақстандағы әлеуметтік-демографиялық процестердің ерекшеліктері неде?</p>	<p>10.1.1.3 Қазақстанның даму стратегиясындағы демографиялық саясаттың бағыттарын талдау; 10.1.1.2 өткен тарихи кезеңдермен сабақтастықты орнату арқылы қазіргі кезеңдегі демографиялық процестерге баға беру; 10.1.2.1 қазіргі кездегі Қазақстан халқының әлеуметтік жағдайын статистикалық мәліметтер негізінде талдау; 10.3.2.4 қазақ диаспораларының тарихи Отанымен байланысының маңыздылығын айқындау</p>
4-тоқсан		
<p>4 бөлім Қазақстан Республикасының дамуы (1997 жылдан бастап бүгінгі күнге дейін)</p>	<p>Қазақстан - 2030" Стратегиясы – мемлекет дамуындағы жаңа кезең. Зерттеу сұрағы: "Қазақстан - 2030" Стратегиясын қабылдау қажеттілігі неден туындады?</p>	<p>10.3.1.9 ұзақ мерзімді мемлекеттік стратегияларды талдау; 10.1.1.3 Қазақстанның даму стратегиясындағы демографиялық саясаттың бағыттарын талдау</p>
	<p>Қазақстанның 1997 жылдан бастап экономикалық дамуы. Зерттеу сұрағы: Қазақстан Республикасының XXI ғасырдағы экономикалық дамуының негізгі бағыттары қандай?</p>	<p>10.4.2.2 нарықтық экономиканың өндірістік қатынастарға әсерін талдау; 10.4.1.4 аграрлық секторды модернизациялау бағыттарын талдау; 10.4.2.4 сыртқы сауданың экономикаға әсерін зерттеу</p>
	<p>Қазақстанның 1997 жылдан бастап әлеуметтік дамуы. Зерттеу сұрағы: Қазақстан халқының әлеуметтік жағдайы қалай өзгерді?</p>	<p>10.3.2.3 Қазақстанның аймақтық және халықаралық ұйымдарымен байланыстарын талдау; 10.3.2.2 Қазақстан Республикасының халықаралық аренада танылуына баға беру</p>
	<p>Астана – Тәуелсіз Қазақстанның астанасы. Зерттеу сұрағы: Астананы көшіру неліктен ұтымды стратегиялық шешім болып табылды?</p>	<p>10.3.1.11 Астананы жаңа Қазақстанның өркендеуінің нышаны ретінде айқындау</p>
	<p>"Қазақстан – 2050" стратегиялары. Зерттеу сұрағы: "Қазақстан – 2050" Стратегиясы қандай жаңа саяси бағытты белгіледі?</p>	<p>10.3.1.9 ұзақ мерзімді мемлекеттік стратегияларды талдау</p>
	<p>Қазіргі кездегі Қазақстанның дамуындағы басым бағыттары.</p>	

	Зерттеу сұрағы: "5 институционалды реформаларды жүзеге асырудағы 100 нақты қадам" ұлт жоспары неліктен қабылданды?	10.3.1.9 ұзақ мерзімді мемлекеттік стратегияларды талдау
4 бөлім Қазіргі заманғы Қазақстан мәдениеті (1991 жылдан бүгінгі күнге дейін)	Тәуелсіздік жылдарындағы білім мен ғылымның дамуы. Зерттеу сұрағы: Жаһандану жағдайындағы қазақстандық білім мен ғылымның даму тенденциялары қандай?	10.2.3.2 білім мен ғылым саласындағы мемлекеттік саясатқа баға беру
	Тәуелсіз Қазақстан мәдениетінің дамуы. Зерттеу сұрағы: Жаһандану дәуіріндегі ұлттық мәдениетті дамыту мен сақтау жолдары қандай?	9.2.2.3 қазіргі кездегі өнер мен әдебиеттің даму тенденцияларын айқындау; 9.2.2.4 ұлттық құндылықтарды жаңғыртуға бағытталған мемлекеттік бағдарламалардың қажеттілігін негіздеу ("Мәдени мұра", "Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру" бағдарламасы)
	Діннің қазіргі Қазақстан қоғамындағы рөлі. Зерттеу сұрағы: Қазақстан қоғамында зайырлы мемлекет және діни сенім бостандығы ұстанымдары қалай үйлесім табуда?	10.2.1.1 дәстүрлі және деструктивті діни ағымдар мен ұйымдардың іс-әрекетін талдау; 10.2.1.2 Қазақстан халқы Ассамблеясының дінаралық, этносаралық келісім және ішкі тұрақтылықты нығайтудағы ықпалын бағалау
	"Мәңгілік Ел" ұлттық идеясы. Зерттеу сұрағы: "Мәңгілік Ел": идеясының біріктірушілік рөлі неде?	10.2.1.3 "Мәңгілік Ел" Жалпыұлттық идеясының маңыздылығын бағалау; 10.2.1.2 Қазақстан халқы Ассамблеясының дінаралық, этносаралық келісім және ішкі тұрақтылықты нығайтудағы ықпалын бағалау

Қазақстан Республикасының
Білім және ғылым министрі
2022 жылғы 1 сәуірдегі
№ 123 бұйрығына
39-қосымша
Қазақстан Республикасы білім
және ғылым Министрінің
2013 жылғы 3 сәуірдегі
№ 115 бұйрығына
676-қосымша

Тірек-қимыл аппараты бұзылған білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10 сыныптарының "Дүниежүзі тарихы" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ереже

1. Тірек- қимыл аппараты бұзылған білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10 сыныптары үшін "Дүниежүзі тарихы" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі – Бағдарлама) Қазақстан Республикасының "Білім туралы" Заңына сәйкес әзірленген.

2. Дүниежүзі тарихын оқытудың мақсаты - оқушылардың бойында ежелгі заманнан қазіргі заманға дейінгі тарихи білімнің, кеңістік - бейнелі және шығармашылық ойлаудың, себеп-салдар құбылыстарының негіздерін қалыптастыру, рухани-адамгершілік мәдениетті дамыту.

3. Бағдарламаның міндеттері:

1) ежелгі дәуірден бүгінгі күнге дейінгі дүниежүзі тарихының негізгі кезеңдері мен мазмұны туралы түсінік қалыптастыру;

2) қоғамның экономикалық, әлеуметтік-саяси дамуы және басқару түрлері мен құрылысы, діндердің ерекшеліктері туралы түсінікті қалыптастыру;

3) саяси, әлеуметтік-экономикалық және мәдени процестерді бағалау үшін тарихи білімді пайдалану дағдыларын дамыту;

4) Уақыт пен кеңістікте бағдарлай алу, карта мен хронология мен жұмыс істеу дағдыларын қалыптастыру;

5) патриотизмді, азаматтық ұстанымды қалыптастыру, өз пікірін талқылау және қорғай білу;

4. Түзету-дамыту міндеттері:

1) білім алушылардың танымдық қызметін дамыту;

2) ойлау процестерін дамыту: талдау, синтездеу, салыстыру, қорыту;

3) қойылған мақсатқа қол жеткізе білу, ең бастысы, ұқсастық пен айырмашылықты табу, жалпылау, белгілерге сәйкес топтастыру, бір қызмет түрінен екіншісіне ауысу ;

4) тарихи тұлғалар үлгісінде өзін-өзі бағалауды қалыптастыру;

5) оқушыларға әлеуметтік бейімделу бойынша жұмыс жасату

6) қарым-қатынас құралы ретінде сөйлеуді қалыптастыру: ауызша және жазбаша сөйлеу дағдыларын меңгеру, грамматикалық құрылысты, тұжырымдардың, ұғымдардың дұрыстығы мен түсінігін жетілдіру, белсенді сөздікті кеңейту;

2-тарау. Оқу процесін ұйымдастырудың педагогикалық тәсілдері

5. Бағдарламада әлеуметтік бейімделу, түзету-өтеу, коммуникативті, белсенділік, сараланған және жеке, пәндік-практикалық, жеке, құндылыққа бағытталған тәсілдер қолданылды.

6. Құндылыққа бағдарланған тәсіл оқушылардың өмір салтын, мінез-құлық стилін, әдеттерін қалыптастыратын құндылықтарды бағдарлау қабілетін дамытуға ықпал етеді. Дүниежүзі тарихын оқыту жалпы адамзаттық құндылықтарға, мәдениет пен табиғатқа

құрметпен қарауға тәрбиелеуге құрал ретінде қызмет етіп, толеранттықты, патриотизмді азаматтық ұстанымды қалыптастырады.

7. Коммуникативті тәсіл тіл арқылы, бір-бірімен қарым-қатынас, фразалар мен ұғымдарды қолдану және тұжырымдау арқылы, қол жетімділік қағидаты, нұсқауларды түсіну, диалог жүргізу, "жуан және жіңішке" сұрақтарға жауап беру арқылы жүзеге асырылады. Өз позициясын сақтап қалуға, топта жұмыс істеуді, рөлдерді бөлуді, құрдастарымен және ересектермен ынтымақтастық құруды қалыптастырады.

8. Сараланған және жеке тәсілдер әр баланың есте сақтау, назар аудару және басқа да ақыл-ой функцияларын көрсететін ерекшеліктерін ескере отырып, сыныпты білім, даму қабілеттері, қарым-қатынас, тіл бойынша топтарға бөлу арқылы жүзеге асырылады, мұғалім "жақын және өзекті даму аймақтарын" қолданады. Сараланған тапсырмалар қолданылады, олар күрделілігі, танымдық қызығушылықтары және мұғалімнің көмегінің сипаты бойынша ерекшеленеді.

9. Әрекет тәсілімен тәуелсіз білім алу және өзін-өзі жүзеге асыру үшін жағдай жасау жүреді, мұғалімнің басты міндеті – "оқуға үйрету". Материал оқушылардың жеке мүмкіндіктеріне сәйкес бөліктерге бөлінеді, мұғалім мен оқушылардың бірлескен іс-қимыл алгоритмі жасалады:

- 1) материалмен танысу;
- 2) сұрақтарға жауаптар, бастысын бөлу;
- 3) ұғымдар мен терминдер бойынша жұмыс;
- 4) рефлексия;

5) практикалық қолдану (мәтін қажет болған жағдайда қайта өңделеді), зерттелетін материалдың өмірлік жағдайларды шешуге арналған практикалық қызметімен байланысы.

10. Әлеуметтік бейімделу тәсілі мінез-құлық нормаларын қалыптастырады, өз бетінше жұмыс істеу мен тәуелсіздікті дамытады, әр түрлі топтар үшін оқу материалының күрделілігін өзгертеді. Осы мақсатта бірлесіп оқыту қолданылады, бұл мұғалімнің және оқушының жеке мүмкіндіктеріне негізделген бірлескен іс-әрекетін білдіреді.

11. Жеке тұлғаға бағытталған тәсілдің мақсаты-оқушылардың даму ерекшеліктерін ескере отырып, оқу процесін дараландыру, үйлесімді және жан-жақты шығармашылық дамыту, өз пікірін қорғауға үйрету, сонымен бірге естуді және тыңдауды үйрену, толеранттылық, мейірімділік, құрмет сияқты қасиеттерді дамыту.

12. Бұл тәсілдерді іске асыру жолдастың пікірін құрметтеу, оқуға ынталандыру, жеке және топтық жұмысты ұйымдастыру, тарих мысалдары арқылы мәселелерді шешу, оқытуды саралау, пәнаралық байланыстарды жүзеге асыру, оқушылардың өзін-өзі бағалауы мен өзара бағалауын дамыту арқылы жүзеге асырылады.

13. "Дүниежүзі тарихы" сабақтарында білім алушылар топтарының түзету-дамыту жұмыстарын құруының негізгі принциптері:

- 1) педагогикалық оптимизм принципі;
- 2) танымдық іс-әрекетті дәйекті түрде дамыту;
- 3) сараланған тәсілді пайдалану, нәтижеге бағытталған ;

4) қол жетімділік педагогика қағидаттарының бірі ретінде оқыту әдісін қарапайымнан күрделіге, белгісізге, оқу материалының оқушылардың даму деңгейімен тығыз байланысын қарастырады;

5) Дүниежүзі тарихын оқытуда жүйелілік пен бірізділік тарихи дамудың кезеңдерінің тұтастығын түсінуге ал бірізділік адамның қоғамдағы дамуының барлық кезеңдерін бақылауға мүмкіндік береді;

6) білім алушылардың пәнге қызығушылығын қолдауға мүмкіндік беретін оқытудағы сана;

7) Әдебиет, Қазақстан тарихы, география пәндерімен пәнаралық байланысты сабақтарда оқу материалын түрлендірудің, оны түсіндірудің көмегімен алынған білімді, іскерлікті және дағдыларды бекіту үшін барынша кеңейту;

8) өтемдік оқыту оқушылардың жұмыс қарқынының баяулауы, жұмыстың басқа түрлеріне нашар ауысуы, тез шаршағыштық, есте сақтау қиын, сөздік қоры нашар болуы сияқты кемшіліктерінің орнын толтыруды көздейді.

14. Оқыту процесінде оқытудың жалпы педагогикалық әдістері мен тәсілдері де, өзіндік ерекшеліктері де қолданылады:

1) Оқулық мәтінімен, хрестоматиялардан, анықтамалықтардан және интернет көздерінен алынған қосымша материалдармен жұмыс істеу;

2) көрнекі көрсету материалын, тірек сөздерді пайдалана отырып, ауызша түсіндіру элементтері бар көрнекі-практикалық әдістер;

3) "Кім жылдам", "дұрыс-бұрыс", "саяхат", "портрет", "ұқсастық табу", " айырмашылықтарды табу", "логикалық тізбек және басқалар", "позицияны табу" дидактикалық әдістері";

4) картамен, схемалармен жұмыс;

5) тарихи жағдайларды модельдеу; рөлдік ойындар;

6) пікірталастар, диспуттар

7) диалогтық рефлексивті технологияларды, оқушылардың жобалау және зерттеу қызметін ұйымдастыру әдістерін пайдалану.

15. Дүниежүзі тарихы пәнін оқыту нәтижелерін бағалау критериалды бағалауды қолдану арқылы жүзеге асырылады. Ол қалыптастырушы және жиынтық бағалауды қамтиды. Тапсырмаларды орындау формасы оқушының ерекшеліктеріне байланысты әр түрлі болуы мүмкін - бұл ауызша жауап (мұғалімнің оқушының сөзінен жазуы), компьютердегі жауап, парақшадағы қарапайым жауап.

16. Техникалық құралдар мен ақпараттық-коммуникациялық технологияларды (бұдан әрі – АКТ) пайдалану материалдарды іздеуді, өңдеуді, презентациялар жасауды қамтиды .

3-тарау. "Дүниежүзі тарихы" оқу пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

17. "Дүниежүзілік тарих" оқу пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

- 1) 5-сыныпта - аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағат;
- 2) 6-сыныпта - аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағат;
- 3) 7-сыныпта - аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағат;
- 4) 8-сыныпта - аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағат;
- 5) 9-сыныпта - аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағат;
- 6) 10-сыныпта - аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағат.

18. "Дүниежүзі тарихы" пәні жалпы білім беретін мектепте 5-9 сыныптарда, арнайы мектептерде (сыныптарда) 5-10 сыныптарда оқытылады, материал 1 жылға ұзартылады. 7-сыныпта "Жаңа заман" тарихы, XVII ғасырдың ортасынан XIX ғасырдың ортасына дейінгі кезең; 8-сыныпта "Жаңа заман" тарихы, XIX ғасырдың ортасынан XX ғасырға дейінгі кезең жалғастырылып оқытылады; 9-сыныпта "Қазіргі заман тарихы", XX ғасырдан бастап екінші дүниежүзілік соғыстың аяқталуына дейінгі кезең, 10 сыныпта "Қазіргі заман тарихы", екінші дүниежүзілік соғыстан қазіргі күнге дейінгі кезең оқытылады.

19. Материалдың бөлінуі "Жаңа заман" тарихы көптеген оқиғаларға және тарихтың маңызды кезеңдерін түсіну үшін қажет көптеген терминдерге толы екендігіне байланысты, бұл балалардың ерекшеліктерін ескере отырып, осы уақытта болған оқиғаларды, құбылыстарды, процестерді зерттеуге көбірек уақыт бөлуді талап етеді.

20. "Дүниежүзі тарихы" оқу пәнінің мазмұны оқу бөлімдері бойынша ұйымдастырылған. Бөлімдер күтілетін нәтижелер түрінде сыныптар бойынша оқыту мақсаттарын қамтитын бөлімшелерге бөлінген.

21. Бағдарламаның мазмұны келесі бөлімдерді қамтиды:

- 1) әлеуметтік қатынастардың дамуы;
- 2) мәдениеттің дамуы және өзара әрекеті;
- 3) саяси жүйелердің дамуы және олардың өзара әрекеті;
- 4) экономикалық қатынастардың дамуы;

22. "Әлеуметтік қатынастардың дамуы" бөлімі мынадай бөлімшелерді қамтиды:

- 1) әлеуметтік құрылымдар;
- 2) әлеуметтік іс-әрекет.

23. "Мәдениеттің дамуы және өзара әрекеті" бөлімі мынадай бөлімшелерді қамтиды

:

- 1) дін;
- 2) өнер;
- 3) философиялық жүйелер;
- 4) ғылым;

24. "Саяси жүйелердің дамуы және олардың өзара әрекеті" бөлімі мынадай бөлімшелерді қамтиды:

- 1) мемлекет;
- 2) империялар, соғыстар, көтерілістер және революциялар.

25. "Экономикалық қатынастардың дамуы" бөлімі мынадай бөлімшелерді қамтиды:

- 1) шаруашылық жүйелері;
- 2) экономикалық жүйелердің тарихи модельдері;

26. 5-сыныпқа арналған "Дүниежүзі тарихы" пәнінің базалық мазмұны:

1) әлеуметтік қатынастардың дамуы: ежелгі әлемнің тарихын білу және түсіну, адамның пайда болуынан бастап алғашқы қауымдық жүйеге көшу, алғашқы өркениеттер мен мемлекеттердің пайда болуы, 476 жылы Рим империясының құлауына дейін; адамдарды біріктірудің бастапқы формалары (тобыр, ру, қауым, тайпа); рулық жүйенің ыдырауы, белгілі бір аймақтарда мемлекеттердің құрылуы- Месопотамия, Египет, Үндістан, Қытай, Грекия және Рим; бұл қоғамдардың негізін құрайтынын түсіндіру; құл иелері, құлдар және еркін өндірушілер; Парсы патшалығындағы, Үндістан мен Қытайдағы әлеуметтік қатынастардың күрделі жүйелері; қоғамның сипаттамасы: әскери, азаматтық шенеуніктердің, діни қызметкерлердің артықшылықтары мен мәртебесі. Шаруалар, қолөнершілер, саудагерлер, құлдар;

2) мәдениеттің дамуы және өзара әрекеті: ежелгі әлемдегі дін негіздерін білу және түсіну; діни нанымдардың айырмашылығы: тотемизм, фетишизм, сиқырға, ақырет әлеміне сену. Идол, құдай, діни қызметкер, ғибадатхана туралы ұғымдар. Политеизмнің дамуы (көп құдайшылыққа сену); монотеизмге, индуизмге, буддизмге және христиандыққа көшу. Қарапайым қоғамда қалыптасқан бейнелеу өнерінің негіздерімен танысу; ежелгі Египеттегі храмдар мен пирамидалар; ежелгі Египеттегі, ежелгі Грекиядағы, Ежелгі Үндістан мен Қытайдағы, ежелгі Римдегі сәулет, театр, музыка, әдебиетті талдау. Ежелгі философтардың көзқарастары олардың ежелгі әлемде пайда болуы; олардың ойлары мен көзқарастарын талдау, жалпы және айырмашылық; ежелгі қытай мен Үндістан философтарының ғаламға көзқарастары, олардың қоғамға әсері. Адамзаттың дамуы үшін жазудың маңызы; тәжірибе мен білім жинақтаудың нәтижесінде ғылымдар дами бастағанын сипаттау: математика арифметика, геометрия, алгебра, астрономия, медицина, география, тарих;

3) саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі: ежелгі әлемде мемлекеттердің пайда болуы; ұғымдар: мемлекет, монархия; ежелгі уақытта мемлекеттердің ерекшеліктерін көрсету; Египетте, Вавилонда монархиялардың құрылуы; Грекияда олигархиялық (спартандық) және демократиялық (спартандық) жүйелер түрінде республикалық жүйенің болуы; республикалық жүйенің монархиядан айырмашылығы; Римде автократияның құрылуы; классикалық талдау Римдегі құлдық;

4) экономикалық қатынастардың дамуы: шаруашылықтың меншіктік түрін дамыту (жинау, аң аулау, балық аулау), оны өндірушіге ауыстыру (егіншілік, мал

шаруашылығы, металдарды игеру, айырбас саудасы); "неолиттік революция" өндіргіш күштердің дамуына серпін ретінде және алғашқы құрылымдардың ыдырауына әкелді. Металлды игеру, қолөнер мен сауданы тәуелсіз қызмет түрлеріне бөлу. Ежелгі Шығыс мемлекеттеріндегі жеке меншіктің пайда болуы, таптардың пайда болуы және биліктің экономикалық қатынастарының өзгеруі.

27. 6-сыныпқа арналған "Дүниежүзі тарихы" пәнінің базалық мазмұны:

1) әлеуметтік қатынастардың дамуы: үстем және тәуелді таптардың өзара әрекеттесуінің сипаттамасы; Батыс Рим империясының аумағында феодалдық қатынастардың пайда болуы. Латифундия. Колондар (еркін шаруалар); феодалдық қоғамның әлеуметтік құрылымы (феодалдар-жер иелері, шаруалар, қолөнершілер); феодалдық иерархиялық баспалдақтың сипаттамасы (сеньорлар-карольдер, князьдер, герцогтар); Франциядағы, Германиядағы, Италияда, Испаниядағы феодалдық қатынастар. Шығыста: Үндістанда, Қытайда; Еуропада XV-XVII ғасырларда әлеуметтік топтардың құрылуы: буржуазия (көпестер, ірі банкирлер, сатып алушылар); дворяндар; жеке еркін шаруалар мен қолөнершілер; жалдамалы жұмысшылар;

2) "мәдениеттің дамуы және өзара әрекеті"; шіркеудің ортағасырлық қоғам өміріндегі рөлі; мәдениет және әлеуметтік процестердегі католик шіркеуі - орталығының күші; инквизиция, аутодафе, "қараңғы түнек" ұғымдары; исламның пайда болуын талдау; крест жорықтары, олардың қоғам үшін маңызы; реформация, лютеранизм, протестантизм және иезуит ордені ұғымдары; әлемдік мәдениеттегі қайта өрлеу дәуірі; дін мен өнердің өзара байланысы және олардың қоғамға әсері; архитектураның, кескіндеменің даму ерекшеліктері; қайта өрлеу дәуіріндегі бейнелеу; шығыс қайта өрлеу дәуірінің дамуы және оның қоғамға әсері. Гуманизмнің анықтамасы; қазіргі демократияның дамуы, Англия парламенті, қалалық кеңестер. Алхимияның, астрологияның дамуы; орта ғасырлардағы әлемдік мәдениет үшін ашылулардың маңызы; географиялық ашылулардың қоршаған әлем идеяларына әсері; орта ғасырдағы экономиканың дамуы; адамзат үшін Ұлы географиялық ашылулардың маңызы; Юстиниан кодексінің қазіргі заңнама үшін маңызы;

3) саяси жүйелердің дамуы және олардың өзара әрекеті: Рим империясының ыдырауының негізгі себептері; ерте, орта, кейінгі орта ғасырлардағы саяси жүйелерді талдау; феодалдық, феодалдық бытыраңқылық, сеньор, вассал ұғымдары; ерте орта ғасырларда әлсіз монархиялық мемлекеттердің құрылуы; орта орта ғасырларда мүліктік-өкілді монархияның құрылуы (10-11 ғасыр); сайланған өкілетті институттардың пайда болуы, Англиядағы парламент, Польшадағы сейм, Франциядағы Бас штаттар, Испаниядағы кортес; кейінгі орта ғасырларда абсолютті монархияның құрылуы; орталықтандырылған мемлекеттердің пайда болу себептері; әлеуметтік-өкілетті монархия, абсолютті монархия, орталықтандырылған мемлекеттер ұғымдары; саяси биліктің билеушіге тәуелділігін талдау; Еуропа мен Шығыс мемлекеттерінің дамуын, олардың айырмашылықтары, ұқсастықтарын талдау; биліктің

заң шығарушы, атқарушы, сот болып бөлінуінің сипаттамасы; Англия, Голландия, Швецияның саяси жүйелері, олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтары. Шаруалар көтерілістерінің себептері, олардың барысы мен салдары; Византияның ұзақ өмір сүру себептері және оның ішкі саясаты; орта ғасырлардағы халықаралық қатынастардың сипаттамасы; "отарлық саясат" ұғымы; Испания мен Португалия мысалында "отар" сөзінің мағынасының өзгеру себептері;

4) экономикалық қатынастардың дамуы: орта ғасырлардағы аграрлық шаруашылық; рентаның үш түрі: барщина, заттай оброк және ақшалай оброк, үштанапты, екітанапты жүйесін қолдану, қол өндірісі. Сауда мен қалалардың қолөнер және сауда орталықтары ретіндегі рөлі, Еуропаның біртіндеп әлемнің экономикалық және мәдени жағынан ең дамыған аймақтарының біріне айналуы, орта ғасырлардағы технологиялық ел-Қытай (айна, керамика, фарфор, қағаз өндірісі, қағаз ақшаның пайда болуы).

28. 7-сыныпқа арналған "Дүниежүзі тарихы" пәнінің базалық мазмұны:

1) әлеуметтік қатынастардың дамуы: буржуазияның қоғамның экономикалық және саяси жүйесіне ықпалы; "жаңа дәуірдегі" қоғамның әлеуметтік құрылымы, буржуазия табы (капитал иелері) және жалдамалы жұмысшылар; ірі буржуазия, капитал иелері, банкирлер, қаржыгерлер, рантье, жер мен ресурстардың иелері; Англиядағы, Франциядағы, Еуропаның қалған бөліктеріндегі буржуазиялық төңкерістерге байланысты қоғамдағы әлеуметтік қатынастардағы өзгерістердің сипаттамасы; өнеркәсіптік жұмысшылар, жұмысшы ақсүйектер, кәсіпкерлер, қызметкерлер; капиталистік қоғамға тұрақтылық беретін орта таптың пайда болуы;

2) мәдениеттердің дамуы мен өзара әрекеті: жаңа уақыттағы діннің рөлінің өзгеруі; шіркеудің қоғам мен мемлекетке ықпалының әлсіреуі; секуляризация, ар-ождан бостандығы, "зайырлы мемлекет", мемлекеттік дін ұғымдары; тарихи дәуір арқылы өнер туындыларын қабылдау; өнердегі негізгі стильдер мен ағымдар: романтизм, импрессионизм, неоклассицизм, реализм, классицизм; ағарту дәуірі. Құқықтық мемлекет пен азаматтық қоғам идеясын қалыптастыру; ағартушылар теориясы-қоғамды қайта құру идеялары; ғылымдағы жетістіктер; қоғамның әлемдік дамуы үшін жаңалық ашу мен өнертабысты талдау; техниканы дамыту үшін өнеркәсіптік төңкеріс;

3) саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеті: капитализмдегі саяси жүйелер; әртүрлі елдердегі саяси биліктің ерекшеліктері және олардың билеушілерге тәуелділігі; республикалық жүйе мен абсолютті монархияның сипаттамасы, олардың айырмашылықтары; буржуазиялық жүйе, мануфактура, буржуазия, жалдамалы жұмысшылар ұғымдары; Англиядағы буржуазиялық төңкерістердің нәтижесі; Батыс Еуропадағы буржуазиялық төңкерістердің себептері; әртүрлі елдердегі саяси биліктің ерекшеліктері және олардың Наполеонның басқыншылық соғыстарының билеушілеріне тәуелділігі; отаршылдық саясаттың шығыстың дәстүрлі қоғамдарына әсерін талдау; басыбайлы құқық, декабристер ұғымдары; буржуазиялық төңкерістердің халықаралық қатынастардың өзгеруіне әсерін көрсету;

4) экономикалық қатынастардың дамуы: феодалдық қоғамнан капиталистікке көшу (шеберханалардан өндіріске); Англияның әлемдік держава болып қалыптасуындағы өнеркәсіптік төңкерістің рөлі; әр түрлі елдердегі капиталистік қатынастардың даму ерекшеліктері; алғашқы капиталдың қорлануы; тауар-ақша қатынастарының қалыптасуы, нарықтың пайда болуы.

29. 8-сыныпқа арналған "Дүниежүзі тарихы" пәнінің базалық мазмұны:

1) әлеуметтік қатынастардың дамуы мен өзара әрекеттестігі: капитализмнің империализм кезеңіне енуімен халықтың әлеуметтік топтарының мәртебесінің өзгеруі; Еуропадан Канадаға, Латын Америкасына, Австралияға, Оңтүстік Африкаға жаппай қоныс аудару, АҚШ-та сословиелік-өкілеттіліктің жойылуы, буржуазия мен жалдамалы жұмысшылар санының көбеюі; орта таптың пайда болуы - ұсақ буржуазия, қызметкерлер, инженерлер, өнертапқыштар, дәрігерлер, мұғалімдер, офицерлер, заңгерлер, білікті және білікті емес жұмысшылар; ірі буржуазияның концерін иелерінің, қаржылық олигархия рөлінің артуы;

2) мәдениеттердің дамуы мен өзара әрекеті: әлемдік діндер және олардың тарихи оқиғаларға әсері; тарихи процестерді түсіну үшін дін туралы білімді пайдалану; өнеркәсіптегі жетістіктер, діни наным-сенімдерден азат болу. Өнердегі ағымдар: модернизм, реализм, авангардизм, символизм; бұқаралық мәдениет және оның қоғамға ықпалы Либерализм, консерватизм, халықшылдық, марксизм ұғымдары; 1830-1850 жылдардағы қоғамдық қозғалыстың ерекшеліктері; "ғылыми коммунизм" теориясы, позитивизм, прагматизм, экзистенциализм ұғымдары. Ғылым мен техникадағы жетістіктер; ХІХ-ғасыр -өнеркәсіптік төңкерісінің, электр қуатының, теміржолдардың ғасыры; жаратылыстану және басқа ғылымдардағы ашылуларды талдау, олардың адамзаттың дамуы үшін маңызы;

3) саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеті: ұлттық мемлекеттер және екі немесе көп партиялы негізде парламенттік жүйенің қалыптасуы; Германияны, Италияны біріктіру процесі, басқа елдермен салыстыру; ұлттық мемлекеттерде пайда болған саяси партиялар; саяси бытыраңқылық, ұлттық бірлестік, ұлттық мемлекет ұғымдары; ұлттық мемлекеттердің қалыптасуындағы тұлғаның рөлі; Антанта блоктарының және үштік одақтың пайда болу себептері; империялардың ыдырау себептері: Австрия-Венгрия, Ресей, Осман империясы; либерализм, консерватизм, марксизм, ұлтшылдықтың тарихи ұғымдары; еуропалық төңкерістердің Солтүстік Америка қоғамының дамуына әсері; Еуропадағы 1848 жылғы буржуазиялық төңкерістер;

4) экономикалық жүйелердің дамуы: өнеркәсіптік төңкерістің аяқталуы, қол еңбегін машинаның ығыстыруы; "модернизация" ұғымы; АҚШ-тағы капиталистік монополиялардың ерекшеліктері; индустриялық және индустрияға дейінгі қоғамдардың айырмашылықтары; Батыс Еуропа экономикасында нарықтық қатынастар моделінің дамуы; әлемдік нарықтың қалыптасуы.

30. 9-сыныпқа арналған "Дүниежүзі тарихы" пәнінің базалық мазмұны:

1) әлеуметтік қатынастардың дамуы мен өзара әрекеттесуі: Бірінші дүниежүзілік соғыс қарсаңында және одан кейінгі еуропалық қоғамдағы өзгерістер; кедейлік мәселесі; Қазан төңкерісінен кейін Ресейдегі қоғамның әлеуметтік құрылымындағы өзгерістер, екі негізгі таптың - жұмысшылар мен шаруалардың пайда болуы; Шығыс пен Еуропа мемлекеттерінің даму деңгейіндегі алшақтық, қоғамдағы әлеуметтік құрылымдардың өзгеруі;

2) мәдениеттердің дамуы мен өзара әрекеті: мемлекет пен діннің өзара қарым-қатынасы; социализм кезіндегі діннің ерекшеліктері; атеизм; тарихи процестерді түсінудегі әлемдік діндердің рөлі; өнер қызметін бағалау және оның қоғамның дамуына әсері; бұқаралық мәдениеттің қоғамға әсері (радио, кино, баспа,); халықтың орасан зор санын бұқаралық ақпарат құралдарына және бұқаралық мәдениетке тарту. Вебер, Фрейднің философиялық көзқарастары; модернизмнің дамуындағы "Еуропаның батуы" тезисі. Физика-математика ғылымдарындағы жетістіктер және олардың техниканың дамуына күшті әсері; жетістіктердің әлемдік мәдениетке әсері; қазіргі қоғам үшін ғылым мен білімнің маңызы мен қажеттілігі; жаңа технологиялар, микробиология, ядролық физика әсерінен қоғамдағы өзгерістер;

3) саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеті: бірінші дүниежүзілік соғыстың себептері; империялардың күйреу себептері; екінші дүниежүзілік соғыс қарсаңындағы халықаралық қатынастар; екінші дүниежүзілік соғыстың нәтижесінде саяси картадағы өзгерістер;

4) экономикалық жүйелердің дамуы мен әрекеті: екі экономикалық жүйенің болуы: капиталистік (нарықтық) және социалистік (жоспарлы), олардың экономикалық артықшылықтары; дамыған елдер мен бұрынғы тәуелді (отарлық) елдер арасындағы экономикалық өзара қарым-қатынастар; қоғамдарды жаңғырту және реформалау процесі; еуропа мен АҚШ индустриялық өркениетінің қалыптасуы; шығыс елдерінің Еуропадан экономикалық артта қалуы (феодалдық қатынастардың бұзылуы); Шығыс елдерінің шикізат көзіне айналу себептері; модернизация, трансконтиненталдық технологиялар, екінші өнеркәсіптік төңкеріс ұғымдары; техника ғылымы жетістіктерінің адамзаттың экономикалық дамуына әсері; әлемнің жетекші елдерінің экономикаларын милитаризациялау.

31. 10-сыныпқа арналған "Дүниежүзі тарихы" пәнінің базалық мазмұны:

1) әлеуметтік қатынастардың дамуы мен өзара іс-қимылы: екінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі әлеуметтік құрылымдағы өзгерістер, әлемнің капиталистік және социалистік болып бөлінуі, олардың басты айырмашылығы; білікті инженерлердің, жұмысшылардың рөлі, қазіргі әлемнің дамуындағы жаңа мамандықтардың пайда болуы; білімді қайта бағалау және оның қоғамның қазіргі адамының қалыптасуындағы рөлі; жаһандануға байланысты әлеуметтік өзгерістер; еңбек көші-қоны, әлеуметтік интеграция, бұқаралық ақпарат құралдарының рөлі терминдері;

2) мәдениеттердің дамуы мен өзара әрекеті: қазіргі қоғамдағы дәстүрлі және деструктивті діни ұйымдардың қызметі; қазіргі қоғамдағы діннің рөлі; руханият ұғымы, ұлттық идеологияның жандануы. Қоғам мен өнер қайраткерлерінің байланысы және қоғамға әсері; өнердің жана түрлерінің пайда болуы және олардың қоғамға әсері. Халықаралық, өңірлік құқық қорғау ұйымдарының пайда болуы; қоғамдардың жаһандануы жағдайында мәдениеттің дамуы; әлемдік қоғам үшін әскери ғылым мен техниканың рөлі;

3) саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеті: екінші дүниежүзілік соғыстың мемлекеттерге және олардың басқару нысандарына әсері; әлемдік социалистік лагерьдің қалыптасуы; отарлық жүйенің ыдырауы және деколонизацияның салдары; "қырғи қабақ соғыстың" әлемдік қоғамдастыққа әсері; 70-80 жылдардағы әлеуметтік және материалдық салалардағы "әл-ауқат мемлекеті" ретіндегі өзгерістер; мемлекеттердің тарихи даму заңдылықтары; әскери-саяси блоктардың қарама-қайшылығы; "қырғи қабақ соғыс аяқталғаннан кейінгі интеграция және ыдырау процесі"; 1989-1991 жылдардағы Шығыс және Оңтүстік-Шығыс Еуропа елдеріндегі саяси дамудың ерекшеліктері; КСРО-ның ыдырауы және басқа елдерге әсері; бұрынғы КСРО аумағында республикалар құру; қазіргі жағдайда әлемнің саяси картасының өзгеруі. Қазіргі қоғамдағы экстремизм терроризмінің мәселелері;

4) экономикалық жүйелердің дамуы: нарықтық экономика, жоспарлы шаруашылық, командалық-әкімшілік жүйелер ұғымдары, экономикалардың тиімділігі; социалистік және капиталистік лагерь елдерінің экономикалық дамуы, айырмашылықтар; тарихи процесті түсіну үшін инфляция, стагнация, экономикалық дағдарыс, дефолт, шок-терапия ұғымдары; жаһандану жағдайында экономикалық интеграцияның дамуы; басқа елдерде КСРО ыдырағаннан кейін нарықтық қатынастардың дамуы; Оңтүстік-Шығыс Азия елдерінің экономикалық өсу себептері; қазіргі экономикадағы ақпараттық технологиялардың рөлі.

4-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

32. Бағдарламада оқу мақсаттарын қолдануға ыңғайлы болу және мониторинг жүргізу үшін кодтау енгізілген. Кодта бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сандар бөлімше мен бөлімді, төртінші сан оқу мақсатының нөмірленуін көрсетеді. Мысалы, 5.2.1.4 кодында: "5" - сынып, "2.1" - бөлімше, "1" - оқу мақсатының нөмірленуі.

33. Күтілетін нәтижелер бойынша оқыту мақсаттарының жүйесі:

1) "Әлеуметтік қатынастардың даму" бөлімі:

1-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары					
	5-сынып	6-сынып	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
	2,5 миллион жыл бұрын-V	V ғасыр-XVII ғасырдың				

	ғасыр Ежелгі Греция, Ежелгі Рим, Ежелгі Қытай, Ежелгі Үндістан, Мысыр, Месопотамия, Персия, Бактрия, Кушан патшалығы, эфталиттер мемлекеті	ортасы Франция, Германия, Англия, Қытай, Үндістан, Киев Русі, Мәскеу мемлекеті, Осман империясы, Араб халифаты, Византия империясы	XVII ғасырдың ортасы-XIX ғасырға дейін Франция, Германия, Ұлыбритания, АҚШ, Қытай, Жапония Ресей империясы Осман империясы	XIX ғасырдан бастап бірінші дүниежүзілік соғысқа дейін Франция, Германия, Ұлыбритания, АҚШ, Қытай, Жапония, Ресей империясы, Осман империясы	1914 жылдан 1945 жылға дейін Франция, Германия Ұлыбритания, АҚШ, Қытай, Үндістан, КСРО, Ресей, Корея, Жапония, араб елдері	1945 жылдан қазіргі уақытқа дейін Франция, Германия, Ұлыбритания, АҚШ, Қытай, Үндістан, КСРО, Түркия, Сауд Арабиясы. Жапония, Корея
1.1. Әлеуметтік құрылымдар	5.1.1.1 көрнекілікті қолдана отырып, теорияларға негізделе отырып адамның пайда болуы туралы түсінікке ие болу 5.1.1.2 тірек сөздерді қолдана отырып, адамдарды біріктірудің бастапқы формаларын атаңыз: табын, ру, қауымдастық, тайпа);	6.1.1.1 феодалдық қоғамның әлеуметтік құрылымын көрнекі материалға, схемаларға сүйене отырып, келесі сөздерді қолдана отырып сипаттаңыз: "орта ғасырлардағы феодализм", орта ғасырлардың кезеңделуі: сеньорлар-корольдер, князьдер, герцогтар, шаруалар, қолөнершілер 6.1.2.2	7.1.1.1 капиталистік қоғамның әлеуметтік құрылымын, "капитализм", буржуазия, жұмысшы табы ұғымдарын схемаларға сүйене отырып сипаттаңыз. тіректер-сөздер, фильмдер; 7.1.1.2 диаграммалар мен схемалар негізінде өндірістердің пайда болуы мен жалдамалы жұмысшылардың пайда болуы арасындағы байланысты көрсету; 7.1.1.3 еуропалықтардың Шығысты отарлық басып алуы және оның әлеуметтік	8.1.1.1 жаңа заманның екінші кезеңіндегі қоғамның әлеуметтік құрылымын сипаттау; 8.1.1.2 Еуропадан Америкаға және басқа елдерге жаппай эмиграцияның рөлін, әлеуметтік құрылымдағы өзгерістерді ашу 8.1.1.2 жекелеген елдерде Конституциялық монархияның сақталуы	9.1.1.1 I дүниежүзілік соғыстан және Еуропадағы басқа төңкерістердің Қазан төңкерісінен кейінгі қоғам құрылымдарының бөліп көрсету, көрнекілікті қолдана отырып; 9.1.2.2 XX ғасырдың басындағы Батыс пен Шығыс арасындағы алшақтықты талдау	10.1.1.1 II дүниежүзілік соғыстың тарихи оқиғаның нәтижелерін талдай отырып, қоғамның әлеуметтік құрылымының өзгеруіне әсерін сипаттау 10.1.2.2 Жетекші және дамушы елдердің өмір деңгейіне әсер еткен

			құрылымдары н қалай өзгерткенін түсіндіру			жағдайларды анықтау
1.2 әлеуметтік өзара әрекет	5.1.2.1 ежелгі қоғамның әлеуметтік ұйымы туралы түсініктері болуы керек, көрнекілікке сүйене отырып; 5.1.2.2 Ежелгі дүниедегі құлдықтың ерекшеліктері н атау; 5.1.2.3 Үндістандағы "касталар жүйесі" ұғымының мазмұнын схемалар негізінде ашу;	6.1.2.1 көрнекілікті қолдана отырып, феодалдар мен шаруалар арасындағы феодалдық қатынастарды сипаттаңыз; 6.1.2.1 феодалдық иерархиялық баспалдақтар ды көрсету схемалар мен тірек сөздерді қолдану (сеньор, король, князь және вассалдар); 6.1.2.2 феодалдық қатынастарды н орнатылуын сипаттаңыз;	7.1.2.1 буржуазияны н экономикалы қ және саяси жүйеге әсерін анықтау 7.1.2.1 капитализмнің әлеуметтік құрылымдары н көрсету (буржуазия және жалдамалы жұмысшылар) ; көрнекілікке сүйене отырып; 7.1.2.2 бұрынғы жер иелерінің кәсіпкерлерге қалай айналғанын көрсету; 7.1.2.2 АҚШ-тағы құлдықтың ерекшеліктері н анықтаңыз; 7.1.2.3 буржуазия арасында ірі буржуазия – магнаттардың пайда болуын дәлелдеу. банкирлер, қаржыгерлер	8.1.2.1 капитализмнің империализм сатысына енуіне байланысты әлеуметтік топтардың мәртебесінің өзгеруін талдау; 8.1.2.1 ірі буржуазия рөлінің өсуін көрсету; 8.1.2.2 Шығыс мемлекеттері нің әлеуметтік құрылымында ғы өзгерістерді көрсету; 8.1.2.2 кестелерді, схемаларды пайдалана отырып, американдық қоғамның әлеуметтік құрылымының еуропалықтан айырмашылы қтарын талдау ;	9.1.2.1 әлеуметтік өмірдегі өзгерісті реакцияшыл ардың таралуының әсерінен сипаттаңыз фашизм идеологиясы, нәсілшілдік, шовинизм, нацизм, көрнекілікті қолдану;	10.1.2.1 П- дүниежүзілік соғыстан кейінгі әлемнің капиталистік және социалистік болып бөлінуі мен өзгеруін картаны, көрнекілікті пайдалана отырып талдау, "қырғи қабақ соғыс"әлеуметтік құрылымдардың ұқсастығы мен дамуын анықтау; 10.1.2.3 жаһандануға байланысты әлеуметтік өзгерістерді қадағалау; еңбек көші-қоны, әлеуметтік интеграция, бұқаралық ақпарат құралдарының рөлін қадағалау 10.1.2.4 бұқаралық ақпарат құралдарының қоғамдық санасына әсерін бағалау ;
			2.1.4.1 шығармашыл	3.1.4.1 жұмыс процесін жоспарлау және жұмыс	4.1.4.1 жұмыс процесін жоспарлау және жұмыс	

1 . 4 Жоспарлау			ық жұмыстың орындалу ретін анықтау	орнын дұрыс ұйымдастыру	орнын дұрыс ұйымдастыру	
--------------------	--	--	------------------------------------	-------------------------	-------------------------	--

2) "Мәдениеттердің дамуы және өзара әрекет" бөлімі:

2-кесте

Бөлімшелер	Оқу мақсаттары					
	5-сынып	6-сынып	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
2.1 Діндер	<p>5.2.1.1 Идол, Құдай, діни қызметкер, ғибадатхана, Киелі жазбалар туралы ұғымдарды тірек сөздер мен көрнекілікке сүйене отырып түсіндіру, ежелгі адамдар үшін діннің маңыздылығы туралы түсініктің болуы ;</p> <p>5.2.1.2 көрнекілікке сүйене отырып ежелгі діндер мен наным-сенімдерді: тотемизм, анимизм, фетишизм, сиқырды ажырату;</p> <p>5.2.1.3 діннің ежелгі өркениеттердің дамуына әсерін сипаттау</p> <p>5.2.1.4 буддизм мен индуизмнің айырмашылы</p>	<p>6.2.1.1 адамның дүниетанымында және қоғамдық өмірде шіркеудің және діннің өзгеруінің рөлін айқындау ;</p> <p>6.2.1.1 тарихи оқиғалардың контекстінде гуманизм, реформация, лютерандық, иезуиттік орден ұғымдарын түсіндіру</p> <p>6.2.1.2 мәтінді қолдана отырып, инквизиция, аутодафия, " караңғы уақыт" ұғымдарын түсіндіру</p> <p>6.2.1.2 исламның пайда болу себептері исламның пайда болу себептерін талдау;</p> <p>6.2.1.3 тарихи үдерістерді</p>	<p>7.2.1.1 діннің рөлінің өзгеруі адамдардың өміріне қалай әсер еткенін көрсету</p> <p>7.2.1.2 миссионерлік т і н міндеттерін анықтау</p> <p>7.2.1.2 " Секуляризация, ар-ождан бостандығы, зайырлы мемлекет, мемлекеттік д і н ұғымдарын түсіндіру</p>	<p>8.2.1.1 тарихи оқиғаларға сәйкес діннің рөлі мен оның мемлекетпен қарым-қатынасын сипаттау. мәтіндермен және тіректермен жұмыс</p> <p>8.2.1.2 тарихи процестерді түсіну үшін дін туралы білімді қолдану</p>	<p>9.2.1.1 мемлекет пен діннің қарым-қатынасын сипаттау, тарихи кезеңдердің ерекшеліктерін анықтау және салыстыру;</p> <p>9.2.1.2 социализм кезіндегі діннің ерекшеліктерін сипаттау;</p> <p>9.2.1.3 әлемдік діндердің қоғам өміріндегі рөлін көрсету, кестелер мен сұрақтарды пайдалану</p>	<p>10.2.1.1 қоғам өміріндегі дәстүрлі және деструктивті д і н и ұйымдардың</p>

	қтары мен ұқсастықтары н анықтау; 5.2.1.4 христиандықтың пайда болуының мазмұнын ашу	түсіну үшін әлемдік діндер туралы білімдерді қолдану;				қызметіне баға беру
2.2 Өнер	5.2.2.1 көрнекілік негізінде ежелгі адамдардың өмір салтын сипаттау құралы "қарабайыр өнер" болғанын көрсету"; 5.2.2.2 ежелгі Мысырдың пирамидалары мен храмдарын сипаттау 5.2.2.3 Ежелгі дүние мәдениетін сипаттау; 5.2.2.3 ежелгі өркениеттер өнерін (кескіндеме, сәулет, мүсін) көрнекілік негізінде сипаттау	6.2.2.1 дін мен өнердің өзара байланысын және олардың қоғамға әсерін сипаттау; 6.2.2.2 қоғамдағы өзгерістердің өнердің дамуына ықпалын (сәулет, кескіндеме) айқындау; 6.2.2.3 Қайта өрлеу дәуірінің мәдениетін және оның ежелгі дәуірмен байланысын сипаттау, (бейнелеу өнері.мүсін)	7.2.2.1 тарихи оқиғаларды түсіндіру үшін өнер туындыларын пайдалану тарихи процестерді түсіну үшін өнер туындыларын қолдану. Өнер туындыларын тарихи оқиғаларды қалыпқа келтіру үшін пайдалану; 7.2.2.2 өнердегі негізгі стильдерді атау романтизм, импрессионизм, неоклассицизм, реализм, көрнекілікті. Тірек сұрақтарын қолдану	8.2.2.1 өнердегі ағымдарды сипаттаңыз модернизм, реализм, авангардизм, символизм; 8.2.2.2 бұқаралық мәдениетке (кинематограф, радио) және оның қоғамға әсері туралы анықтама беру	9.2.2.1 өнер қайраткерлері не және олардың қоғамның дамуына әсеріне баға беру; 9.2.2.2 кинематографтың, радионың, газеттердің, журналдардың қоғамның рухани дамуына әсерін дәлелдеу	10.2.2.1 қоғам мен өнер қайраткерлерінің байланысын және олардың қоғамға әсерін талдау; 10.2.2.2 өнердің жаңа түрлерінің пайда болуын және олардың қоғамға әсерін талдау
	5.2.3,1 ежелгі философтардың көзқарастары	6.2.3.1 Шығыс ойшылдарының ғылыми жетістіктерінің ықпалын көрсету; 6.2.3.2 гуманизм	7.2.3.1 Ресейде жаңа қоғамдық-саяси ағымдардың пайда болу себебіне түсініктеме беру; 7.2.3.2	8.2.3.1 "либерализм", "консерватизм", "халықшылдыққа", олардың марксизмнен айырмашылығына түсініктеме беру	9.2.3.1 модернизмнің дамуындағы "Еуропаның батуы" тезисіне философиялық	10.2.3.1 халықаралық құқық қорғау ұйымдары не үшін және қалай пайда

2.3 Философия	туралы түсініктің болуы; 5.2.3.2 ежелгі қытай мен Үндістанның философиясына түсінік беру;	идеясына анықтама беру 6.2.3.2 гуманизм идеяларының ортағасырлық мәдениеттің дамуына әсерін сипаттау;	Ресейде жана қоғамдық-саяс и ағымдардың пайда болу себептерін көрсету 7.2.3.2 ағартушылық идеяларының қоғамға әсерін бағалау	8.2.3.2 "позитивизм", "прагматизм", "экзистенциализм" ұғымдарын түсіндіру 8.2.3.3 к. Маркстің көзқарастары және оның қоғамға әсерін түсіндіру	"көзқарастарды талдау; 9.2.3.2 халықтың ақпарат құралдарына кең қол жетімділігін көрсету. Бұқаралық мәдениет	болғанын көрсету 10.2.3.2 10.2.3. қоғамның жаһандануы жағдайында мәдениеттің дамуын көрсету
2.4 Ғылым	5.2.4.1 ежелгі қоғамның дамуындағы жазудың рөлі туралы сұрақтар негізінде айту; 5.2.4.2 ғылымдардың пайда болуы мен дамуына (арифметика, геометрия, астрономия, медицина, көрнекілікті қолдана отырып) экономикалық қызмет пен әлеуметтік өзгерістердің әсерін анықтау	6.2.4.1 адам өміріндегі коршаған орта туралы білімнің рөлін түсіндіру; 6.2.4.2 жаратылыстану ғылымдарының дамуы ғаламның құрылымы туралы ғылыми ашылулардан, орта ғасырдың аяғында, көрнекілік негізінде туындағанын көрсету 6.2.4.3-карталарға сүйене отырып, Ұлы географиялық ашылулардың әлем идеяларына әсерін сипаттау	7.2.4.1 адам мен қоғам өміріндегі ғылыми жаңалықтардың мағынасын талдау, өзгерістер мен сабақтастықты атап өту, мәтінмен жұмыс істеу, көрнекілік	8.2.4.1 диаграммаларды, диаграммаларды қолдана отырып, әлем елдерінің әлеуметтік-экономикалық дамуындағы кейнсианизм теориясының рөлін сипаттау; 8.2.4.2 әлем елдерінің әлеуметтік-экономикалық дамуындағы ғылымның рөлін және оның тарихи оқиғаларға әсерін бағалау;	9.2.4.1 ғылыми-техникалық революцияның Әлеуметтік және экологиялық салдарын бағалау және түсіндіру; 9.2.4.2 қазіргі заманның жаһандық мәселелерін шешу үшін ғылым мен білімнің маңызы туралы қорытынды жасау, көрнекілікті пайдалану	10.2.4.1 ГТР әлеуметтік-экономикалық салдарын бағалау және түсіндіру; 10.2.4.2 қазіргі заманның жаһандық проблемаларын шешу үшін ғылым мен білімнің маңызы туралы қорытынды жасау; 10.2.4.3 ғылыми жаңалықтардың қоғамның (информатика, нано-технологиялар) дамуына әсерін талдау)

3) "Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеті" бөлімі:

3-кесте

Бөлімшелер	Оқу мақсаттары					
	5-сынып	6-сынып	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып

<p>3.1 Мемлекет: белгілері құрылымы және басқару формалары</p>	<p>5.3.1.1 көрнекілікке негізделген ежелгі мемлекеттердің саяси құрылғылары және олардың ерекшеліктері туралы түсінік беру; 5.3.1.1 Мысыр, Вавилон мемлекеттерінің пайдалану болу себептерін айқындау;</p>	<p>6.3.1.1 ерте орта, кейінгі орта ғасырлардың хронологиялық шеңберлерін тізімдеу, уақыт лентасында белгілеу 6.3.1.1 схемалар мен кестелерді пайдаланатырып ұғымдарды түсіндіру: феодалдық бытыраңқылық, сеньор, вассал. ұғымдарын түсіндіру;</p>	<p>7.3.1.1 буржуазиялық төңкерістердің алғышарттарын анықтау; 7.3.1.1 буржуазиялық төңкерістердің себептерін атау 7.3.1.1 буржуазия, мануфактура, жалдамалы жұмысшылар ұғымдарын түсіндіру; 7.3.1.1 Республикалық құрылыс деген не және оның ерекшеліктерін көрсету</p>	<p>8.3.1.1 ұлттық мемлекеттердің қалай қалыптасқандығын, (Италия, Германия қалай қалыптасқандығын әңгімелеу бір кезеңде болған бірдей тарихи оқиғаларды көрнекілік арқылы салыстыру</p>	<p>9.3.1.1 мәтінге сүйене отырып, командалық-әкімшілік жүйенің (тоталитаризм) қалай қалыптасқанын түсіндіру; 9.3.1.1 Бірінші дүниежүзілік соғыс мемлекеттерге және оларды басқару формаларына қалай әсер етті; Ресейдегі революцияның басқа елдерге ықпалы</p>	<p>10.3.1.1 70-80 жылдардағы әлеуметтік және материалдық салалардағы өзгерістерді сипаттау, "эл-ауқат жағдайы" түсінігін беріңіз. Фильмдер, кестелерді пайдалану, 10.3.1.2- конституциялық-құқықтық идеологияның (адам құқықтарының жалпыға бірдей декларациясы, ЕҚЫҰ, ЕО, Гаагадағы Халықаралық сот) қалыптасуы әлемнің жетекші бағыттарында қалай жүріп жатқанын талдау)</p>
		<p>6.3.1.2 схемаларға негізделген батыс және Шығыс елдеріндегі монархия формаларының айырмашылықтарын көрсету (абсолютті және өкілеттілік); 6.3.1.3 феодалдық мемлекеттің</p>	<p>7.3.1.2 республикалық жүйенің</p>		<p>9.3.1.2 мәтін, сұрақтар негізінде әлемнің жетекші</p>	

	<p>5.3.1.2 Афины мемлекетінде демократия қалай пайда болғанын көрнекілік негізінде білу</p>	<p>даму кезеңдерін тізбелеу; 6.3.1.4 феодалдық соғыстардың нәтижесінде орталықтандырылған мемлекеттер қалай құрылғанын көрсету; карта мен тірек сөздер мен жұмыс 6.3.1.5 әртүрлі елдердегі саяси билікті, бұл елдердегі билеушілердің қызметі мен салыстыру, кестелермен, тірек сөздермен жұмыс істеу; 6.3.1.6 басқару формаларын сипаттау үшін "парламент", "Бас Штаттар", "сейм" "кортес" "Бояр Думасы" ұғымдарын ашу; кестелерді қолдану.</p>	<p>ерекшеліктері н көрсету; 7.3.1.3 тарихи оқиғаларды түсіндіруде "басыбайлылық", "декабристер", "халықшылдар" жеке террор", "пролетариат диктатурасы" деген ұғымдарды пайдалану; 7.3.1.4 ұлттық мемлекеттердің қалай пайда болғанын білу;</p>	<p>8.3.1.2 алдын-ала тағайындау теориясының мағынасын түсіндіру А Қ Ш аумағын кеңейту процесі карталарды, схемаларды, тіректерді пайдалану; 8.3.1.3 тарихи оқиғаны түсіндіруде "жеке террор", "пролетариат диктатурасы" ұғымдарын, көрнекілікті пайдалану;</p>	<p>"елдерінде қалыптасқан империалистік капитализм жүйесін талдау; 9.3.1.3 фактілерді, оқиғаларды, А Қ Ш, Франция, Германиядағы әлемдік экономикалық дағдарыстан шығу жолдарын, көрнекілік, кестелер негізінде атау; 9.3.1.4 тұлғаның тарихтағы рөлін бағалау</p>	<p>10.3.1.2 әлемнің жетекші елдерінде (адам құқықтары декларациясы, ЕҚЫҰ, ЕО) адам және жеке адам құқықтарын қорғауды күшейту процесін сипаттау, көрнекілікті пайдалану 10.3.1.3 мемлекеттердің тарихи даму заңдылықтарын анықтау</p>
	<p>6.3.2.1 Рим империясының құлауының</p>			<p>8.3.2.1 Германия мен Италияның бірігу процесі</p>	<p>9.3.2.1 Бірінші дүниежүзілік соғыс себебінің алғышарттарын атау тұлға тарихты қалай өзгертеді; 9.3.2.2 Қазан төңкерісінің әлемдік елдерге әсерін</p>	

3.2 Империялар, соғыстар, көтерілістер мен революциялар	<p>5.3.2.1 ежелгі уақытта "империяның" пайда болуын, олардың тарихтағы рөлін, тіректерге, мәтінге сүйене отырып көрсету;</p> <p>5.3.2.2 қалай жасау керектігін көрсету "империялардың құрылуы" шекаралардың өзгеріп жана мемлекеттердің құрылуына әкелгендігін көрсету ; карталарға сүйене отырып</p> <p>5.3.2.3 ежелгі Римдегі Спартак бастаған көтерілісті сипаттау, оның себептерін анықтау;</p>	<p>негізгі себептерін атау;</p> <p>6.3.2.2 Кейінгі орта ғасырлардағы анти-феодалдық көтерілістердің себебі мен нәтижелерін көрнекілікті қолдана отырып атау;</p> <p>6.3.2.3 Көрнекілікке сүйене отырып Византияның ішкі және сыртқы саясатын сипаттап оның ұзақ өмір сүру себептерін талдап айқындау;</p> <p>6.3.2.4 Дипломатия саясатын Византияның көрші мемлекеттермен өзара қарым-қатынасы мысалында көрсету;</p> <p>6.3.2.5 орта ғасырлық жаулап алу кезіндегі халықаралық қатынастардың ерекшелігін көрсету;</p> <p>6.3.2.6 1-4 крест жорықтарының себептері мен нәтижелерін анықтау.</p>	<p>7.3.21 Батыс Еуропадағы буржуазиялық төңкерістердің себептерін атау;</p> <p>7.3.2.2 XVIII-XIX ғасырдың ортасындағы халықаралық қатынастардың өзгеруін көрсету;</p> <p>7.3.2.3 әлем картасында өзгерістерге әкелген отаршылдық экспансияның салдарын сипаттау</p> <p>7.3.2.4 әлемнің бейнесін, атап айтқанда Наполеонның жорықтарын өзгертуге арналған басқыншылық соғыстардың рөлін бағалау</p>	<p>қалай жүріп жатқанын көрсету, оны басқа елдермен салыстыру;</p> <p>8.3.2.1 Антанта блоктарының және үштік одақтың пайда болу себептерін көрсету;</p> <p>8.3.2.2 карталар мен мәтіндерді қолдана отырып, Австрия-Венгрия, Ресей, Осман империяларының ыдырауының тән себептерін атау;</p> <p>8.3.2.3 Үндістан мен басқа елдердің отарлауының қалай болғанын көрсету.</p> <p>карталарды, сұрақтарды қолдану;</p> <p>8.3.2.5 либерализм, консерватизм, марксизм, ұлтшылдықтың тарихи ұғымдары туралы түсініктердің болуы;</p> <p>8.3.2.6 Еуропадағы 1848 жылғы буржуазиялы</p>	<p>және оның салдарын талдау;</p> <p>9.3.2.4 Ұлттар Лигасы мен Версаль-Вашингтон жүйесінің әрекеттерін сипаттаңыз карталарды, мәтіндерді қолданыңыз</p> <p>9.3.2.5 Бірінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі әлемнің аумақтық бөлімін және жана мемлекеттердің пайда болуын сипаттаңыз; вопрс карталарын, кесте тіректерін қолданыңыз</p> <p>9.3.2.2 империялардың ыдырауының себептерін анықтау (Австрия-Венгрия, Ресей, Осман империясы)</p> <p>9.3.2.4 Ұлттар Лигасы мен Версаль-Вашингтон жүйесінің қызметін сипаттау.Карта мәтіндерді қолдану</p> <p>9.3.2.5 Бірінші дүниежүзілік соғыстан</p>	<p>10.3.2.1 отарлық жүйенің ыдырауының салдарын талдау</p> <p>10.3.2.2 " қырғи қабақ соғыс" ұғымын түсіндіру</p> <p>10.3.2.3 мәтіндерге сүйене отырып, НАТО мен ІІО әскери-саяси блоктарының пайда болуы және қарсы тұруы;</p> <p>10.3.2.4 қырғи қабақ соғыс кезінде және одан кейінгі интеграция мен ыдырау процестерін бөліп алу;</p> <p>10.3.2.5 жергілікті соғыстардың себептері мен салдарын қорытындылау;</p> <p>10.3.2.6 БҰҰ-ның халықаралық қақтығыстарды шешудегі рөлін бағалау ;</p> <p>10.3.2.7 қазіргі қоғамдағы терроризм мәселесін талдау. тіректерді пайдалана отырып,;</p>
--	---	---	--	--	--	--

		Суреттерді, тіректерді қолдану, кестелер мен тірек сөздер мен жұмыс; 6.3.2.7 Отарлық саясатты түсіндіру (Испания және Португалия мысалында)		к төңкерістерді талдау. Көрнекілік негізінде; 8.3.2.7 Солтүстік Америка қоғамының құрылымы қандай әсер еткенін көрсету	кейінгі әлемдегі аумақтық бөліністі және жаңа мемлекеттердің пайда болуын сипаттау; карталарды, сұрақтарды, тірек-кестелерді пайдалану; 9.3.2.2 Империялардың ыдырау себептерін (Австрия-Венгрия, Ресей, Осман империясы) анықтау	10.3.2.8 XX ғасырдың екінші жартысында әлемнің саяси картасындағы өзгерістерді бағалау және қорытындылау.;
--	--	--	--	---	--	--

4) "Экономикалық қатынастар мен өзара қарым-қатынастардың дамуы" бөлімі:
4-кесте

Бөлімшелер	Оқу мақсаттары					
	5-сынып	6-сынып	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
	5.4.1.1 шаруашылықтың түрлері (терімшілік, аң аулау, балық	6.4.1.1 колөнер мен	7.4.1.1 Феодалдық шаруашылықтан капиталистікке (манфактура фабрика) өтуді түсіндіру; схема, кесте, мәтінді пайдалану; 7.4.1.2 әлемдік держава ретінде	8.4.1.1-XX ғасырдың техникалық революция жетістіктерінің конвейерлік өндіріс, стандарттау) әртүрлі елдердің шаруашылық жүйесін дамытуға әсерін бағалау	9.4.1.1 XX ғасырдың басындағы техникалық революция жетістіктерінің әсерін бағалау; 9.4.1.2 қоғамдағы әртүрлі жүйелерді түсіну үшін тоталитаризм, тоталитарлық мемлекет ұғымдарын қолдану; 9.4.1.4 кестелер негізінде жоспарланған	10.4.1.2 дағдарыс ұғымдарын қолдана отырып, XX ғ. екінші жартысында елдердің экономикалық дамуын инфляция, стагнация, тоқырау ұғымдарын қолдана отырып көрсету. схема, мәтін, кесте негізінде 10.4.1.3 схемаларды қолдана отырып, жаһандану

<p>аулау), металдарды игеру, айырбас сауда туралы түсініктің болуы көрнекілікті қолдану; 5.4.1.2 "неолиттік төңкеріс" ұғымының мәнін ашу; 5.4.1.3 схемалар, кестелерді қолдана отырып, ежелгі өркениеттердің шаруашылық жүйесін сипаттау 5.4.2.1 шаруашылықтың иеленуші және өндіруші түрлерін салыстыру;</p>	<p>сауданың рөлін анықтай отырып, қалалардың пайда болуы мен дамуының ерекшеліктерін көрсету; 6.4.1.2 карталарды қолдана отырып, Орта ғасырдағы халықаралық сауда мен саяхаттың рөлін көрсету 6.4.2.1 экономикалық қатынастардың формаларын түсіндіре отырып, феодалдық экономиканың ерекшеліктерін сипаттаңыз</p>	<p>Англияның қалыптасуындағы өнеркәсіптік төңкерістің рөлін сипаттау; 7.4.2.6 Шығыстың дәстүрлі қоғамдарына отаршылдық саясаттың әсерін сипаттау; 7.4.1.4 АҚШ-тағы капиталистік монополиялардың даму ерекшеліктерін көрсету; 7.4.1.4 "экспорт", "импорт", "отарлау", "экспансия", "фактория использовать" ұғымдарын пайдалана отырып, тауар-акша қатынастарының дамуын түсіндіру; 7.4.2.1 өнеркәсіптік төңкерістің қоғамның дамуына әсерін анықтау</p>	<p>, сызбаларды, кестелерді пайдалану 8.4.1.2 индустриялық қоғамды дамыту үшін "жаңғырту" ұғымын пайдалану; 8.4.1.3 АҚШ-тағы капиталистік монополиялардың ерекшеліктерін атау. көрнекілікті қолдану; 8.4.1.5 өнеркәсіптік қоғамда туындайтын қайшылықтарды көрсету (өндіріс пен тұтыну арасындағы теңгерімсіздік); 8.4.2.1 қоғам дамуының өнеркәсіптік сатысына өту ерекшеліктерін анықтау 8.4.2.2 өнеркәсіптік және индустрияға дейінгі қоғамдардың айырмашылықтарын анықтау</p>	<p>Социалистік-экономикалық жүйенің дамуындағы кемшіліктерді түсіну, схемалар, диаграммалар; 9.4.1.5 30-жылдардағы экономикалық дағдарыстың экономикаға әсерін көрсету; 9.4.2.1 ХХ ғасырдың бірінші жартысындағы капитализм мен социализмнің экономикалық жүйелерін салыстыру; 9.4.2.2 "этатизм" терминін және оның саясат пен экономикада қалай қолданылатынын түсіндіру 9.4.2.1 экономикалық жүйелерді капитализм және социализм ұғымдарын қолдана отырып салыстыру "жоспарлы экономика", "нарықтық экономика"</p>	<p>жағдайында экономикалық интеграцияның дамуын бағалау; 10.4.1.4 бұл елдерде КСРО ыдырағаннан кейін нарықтық қатынастардың дамуын көрсету; 10.4.1.5 Оңтүстік-Шығыс Азия елдерінің экономикалық өсу себептерін атау; 10.4.2.1 "жоспарланған экономика", "нарықтық экономика" ұғымдарын қолдана отырып, экономикалық жүйелердің тиімділігін негіздеу, кесте сызбаларын қолдану"; 10.4.2.2 қазіргі қоғамдағы ақпараттық және цифрлық технологиялардың рөлін бағалау 10.4.2.1 экономикалық жүйелердің тиімділігін түсіндіру және негіздеу</p>
---	--	--	---	--	--

33. Осы оқу бағдарламасы негізгі орта білім беру деңгейінің 5-9- сыныптары тірек қимыл қозғалыс аппараты бұзылған оқушыларға арналған "Дүниежүзі тарихы" оқу пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының Ұзақ мерзімді жоспарына сәйкес жүзеге асырылады.

34. Тоқсандағы бөлімдер және бөлім ішіндегі тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Тірек- қимыл аппараты
бұзылған білім алушыларға
арналған негізгі орта білім беру
деңгейінің 5-10 сыныптары үшін
"Дүниежүзі тарихы" пәнінен
жаңартылған мазмұндағы
үлгілік оқу бағдарламасына
қосымша

Тірек- қимыл қозғалыс аппараты бұзылған білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10 сыныптары үшін "Дүниежүзі тарихы" пәнінен жаңартылған мазмұндағы Үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) 5-сынып
1-кесте

Бөлім	Тақырыптар, мазмұны	Оқыту мақсаттары. Білім алушылардың міндеттері
1-тоқсан		
1 Бөлім Терімшілер-аңшылардан бастап егіншілер мен мал өсірушілерге дейін	Алғашқы адам қалай пайда болды ?	5.1.1.1 адамның пайда болуы туралы әртүрлі теориялар негізінде көрнекілікті пайдалана отырып түсініктің болуы; 5.1.1.2 тірек сөздерді қолдана отырып, адамдар тобыры, ру, қауым, тайпа секілді алғашқы бірлестік түрлерін және олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын тізбелеу;
	Неліктен ежелгі адамдар Ласко үңгірінің қабырғасына суреттер салды?	5.2.2.1 ежелгі адамдарды жақсы түсінуге көмектесетін, ежелгі адамдардың іс-әрекетінің бір түрі "алғашқы қауымдық өнерді" сипаттау; 5.2.1.2 көрнекілікке сүйене отырып тотемизм, анимизм, фетишизм, магия сияқты ежелгі діни наным-сенімдерді айыру
		5.4.1.1 шаруашылық іс-әрекеттің түрлері туралы түсініктің болуы (терімшілік, аңшылық, балық аулау , егіншілік, мал шаруашылығы, металл өңдеу, айырбастау сауда көрнекілікті қолдана отырып);

	Не себепті адамдар егіншілік және мал шаруашылығымен айналысты?	5.4.1.2 "неолиттік төңкеріс" ұғымын иллюстрация, тірек сөздер арқылы ашу; 5.4.2.1 экономикалық прогрессті түсіну үшін шаруашылықтың иемденуші және өндіруші түрлерін салыстыру
1 Бөлім Өзен алқаптары өркениеттері	Неліктен ежелгі өркениеттер өзен алқаптарында дамыды?	5.4.1.3 схемалар мен кестелерді пайдалана отырып ежелгі өркениеттердің шаруашылық жүйесін сипаттау
	Қзен алқабындағы өркениет туралы біз қалай білеміз?	5.4.1.3 схемалар мен кестелерді пайдалана отырып ежелгі өркениеттердің шаруашылық жүйесін сипаттау; 5.2.2.3 ежелгі дүние өнерін сипаттау
1 Бөлім Ежелгі Египет	Неліктен Египетті "Қара жер деп атады?"	5.2.4.2 көрнекілікті қолдана отырып шаруашылық іс-әрекеттің және әлеуметтік өзгерістердің ғылымның пайда болуына және дамуына ықпалын айқындау (арифметика, геометрия, астрономия, медицина); 5.4.1.3 ежелгі өркениеттердің шаруашылық жүйесін сипаттау, схема кестелерді қолдану
	Ежелгі Египетте пирпмидалар қалай салынды?	5.2.1.2 көрнекілікке сүйеніп ежелгі діни наным сенімдер: анемизм, фетешизм, магияны ажырата білу 5.2.2.2 ежелгі Египеттің храмдары мен ғибадатханаларын сипаттау
	Не себепті перғауын Хатшепсут Пунт жеріне кемелерді жіберді?	5.1.2.1 көрнекілікке сүйене отырып ежелгі қауымдық қоғамның әлеуметтік құрлымы туралы түсініктің болуы ; 5.4.1.3 схемалар мен кестелерді пайдалана отырып ежелгі өркениеттердің шаруашылық жүйесін сипаттау
	Тутанхамонның табытханасында ежелгі Египеттіктердің өмірлерінің қандай құпиясы сақталған	5.2.1.2 көрнекілікке сүйеніп ежелгі діни наным сенімдер: анемизм, фетешизм, магияны ажырата білу 5.2.2.2 ежелгі Египеттің храмдары мен ғибадатханаларын сипаттау 5.1.2.1 мәтінге сүйене отырып ежелгі қауымдық қоғамның әлеуметтік құрлымы туралы түсініктің болуы ;
2-тоқсан		

2 Бөлім Қос дөңгелекті арбалар және империялар	Қос дөңгелекті арбалардың пайда болуы әлемді қалай өзгертті?	5.3.2.1 тірек сөздерге сүйене отырып "империялардың пайда болуын және олардың ежелгі дүниедегі рөлін көрсету"; 5.3.2.2 "империялардың" пайда болуы жаңа мемлекеттердің құрылып, шекаралардың өзгеруіне әкелгенін көрсету, карталарға, тірек сөздерге сүйеніп;
	Хамурапи патша қалай Вавилонды қуатты империяға айналдырды?	5.3.2.1 тірек сөздерге сүйене отырып "империялардың пайда болуын және олардың ежелгі дүниедегі рөлін көрсету"; 5.3.2.2 "империялардың" пайда болуы жаңа мемлекеттердің құрылып, шекаралардың өзгеруіне әкелгенін көрсету, карталарға, тірек сөздерге сүйеніп;
	Таяу және Орта Шығыстың империялары қуатты болды?	5.3.2.2 Орталық Азия халықтарының грек-македондықтардың жаулап алуларына қарсы күресі 5.1.2.1 мәтінге сүйене отырып ежелгі қауымдық қоғамның әлеуметтік құрлымы туралы түсініктің болуы ; 5.4.1.3 схемалар мен кестелерді пайдалана отырып ежелгі өркениеттердің шаруашылық жүйесін сипаттау;
	Орта Азияның империялары қаншалықты қуатты болды?	5.3.2.2 Орталық Азия халықтарының грек-македондықтардың жаулап алуларына қарсы күресі 5.1.2.1 мәтінге сүйене отырып ежелгі қауымдық қоғамның әлеуметтік құрлымы туралы түсініктің болуы ; 5.4.1.3 схемалар мен кестелерді пайдалана отырып ежелгі өркениеттердің шаруашылық жүйесін сипаттау
	Ежелгі Мохенджо-Даро қаласы қалай жоғалып кетті?	5.4.1.3 схемалар мен кестелерді пайдалана отырып ежелгі өркениеттердің шаруашылық жүйесін сипаттау; 5.2.2.3 ежелгі әлем мәдениетін сипаттау
		5.1.2.3 схемалар тірек сөздер негізінде Үндістанның "қасталық жүйе" ұғымының мазмұнын ашу ;

2 Бөлім Ежелгі Үндістан: буддизмнің гүлденуі мен индуизмнің салтанат құруы	Неліктен ежелгі Үндістанда индуизм буддизмнен үстем болды?	5.2.1.3 діннің ежелгі қоғамның дамуына әсерін, сипаттау;
	Ежелгі дүниеде Үндістанның сауданың орталығы ретіндегі рөлі қаншалықты маңызды болды?	5.4.1.3 схемалар мен кестелерді пайдалана отырып ежелгі өркениеттердің шаруашылық жүйесін сипаттау; 5.2.4.2 көрнекілікті қолдана отырып шаруашылық іс-әрекеттің және әлеуметтік өзгерістердің ғылымның пайда болуына және дамуына ықпалын айқындау (арифметика, геометрия, астрономия, медицина);
	Ежелгі Үндістанда ғылыми білім қаншалықты дамыған болды?	5.2.4.2 ғылымдардың (арифметика, геометрия, астрономия, медицина) пайда болып, дамуына шаруашылық іс-әрекет пен әлеуметтік өзгерістердің ықпалын сипаттау;
3-тоқсан		
3 Бөлім Ежелгі Қытай	Ежелгі қытай ойшылдары нені үйретті?	5.2.3.1- ежелгі философтардың көзқарастары туралы түсінікке ие болу;
	Терракоталық армия бізге ежелгі Қытай туралы не айта алады?	5.3.1.1- ежелгі мемлекеттердің саяси құрылымы және олардың ерекшеліктері туралы түсінік беру ;
	Ежелгі Қытайдың қандай ғылыми жаңалықтары бүгінгі күнге дейін сақталды?	5.2.4.2 - көрнекілікті қолдана отырып шаруашылық іс-әрекеттің және әлеуметтік өзгерістердің ғылымның пайда болуына және дамуына ықпалын айқындау (арифметика, геометрия, астрономия, медицина)
3 Бөлім Ежелгі Грекия	Ежелгі Грекия өркениеті бастауын қайдан алады?	5.2.2.3 - ежелгі әлемнің өнерін (кескіндеме, мүсін, сәулет) көрнекілікке сүйене отырып сипаттау;
	Неліктен Ежелгі Грекияны демократияның отаны деп атайды?	5.3.1.1 ежелгі мемлекеттердің саяси құрылымының ерекшеліктерін сипаттаңыз; 5.3.1.2 Афины мемлекетінде демократияның пайда болуын білу ; 5.1.2.1 ежелгі қоғамның әлеуметтік ұйымын сипаттау;
		5.3.1.1 - ежелгі мемлекеттердің саяси құрылымы және олардың ерекшеліктері туралы түсінік беру ;

	Ежелгі Спарта Афиныдан несімен ерекшеленді?	5.1.2.1 - ежелгі қоғамның әлеуметтік ұйымы туралы түсінікке ие болу;
	Неліктен Александр Македонский скифтерді бағындыра алмады?	5.3.2. "империялардың пайда болуын және олардың ежелгі дүниедегі рөлін көрсету"; 5.3.2.2 - "империялардың" құрылуы шекаралардың өзгеруіне және жаңа мемлекеттердің пайда болуына қалай әкелгенін көрсету;
3 Бөлім Ежелгі Грекия мәдениеті	Ежелгі Грек философтары мінсіз қоғамды қалай елестетті?	5.2.3.1 - ежелгі философтардың көзқарастары туралы түсініктерінің болуы;
	Ежелгі Грекия өнері қандай болды ?	5.2.2.3 - көрнекілікке негізделген ежелгі өркениеттер өнерін сипаттау (кескіндеме, мүсін, сәулет);
	Ежелгі Грекияның гимназия, лицей, академиялары нені үйретті ?	5.2.4.2 - ғылымдардың (арифметика, геометрия, астрономия, медицина) пайда болуы мен дамуына шаруашылық қызмет пен әлеуметтік өзгерістердің әсерін анықтау; 5.2.4.1-ежелгі қоғамның дамуындағы жазудың рөлі туралы айту;
4-тоқсан		
4 Бөлім Рим империясының гүлденуі	Рим ежелгі дүниенің ең қуатты империясына қалай айналды?	5.3.2.1 - "империялардың" пайда болуын және олардың антикалық кезеңдегі рөлін көрсету; 5.3.1.1- ежелгі мемлекеттердің саяси құрылымы және олардың ерекшеліктері туралы түсінік беру ; 5.3.2.2- "империялардың" құрылуы шекаралардың өзгеруіне және жаңа мемлекеттердің пайда болуына қалай әкелгенін көрсету;
	Ежелгі Рим қоғамының дамуын мәдениет қалай көрсетеді?	5.1.2.1 - ежелгі қоғамның әлеуметтік ұйымы туралы түсінікке ие болу; 5.2.2.3 - көрнекілікке негізделген ежелгі өркениеттер өнерін сипаттау (кескіндеме, мүсін, сәулет);
	Спартактың көтерілісі ежелгі Римдегі құлдықты қалай сипаттайды?	5.1.2.2 - Ежелгі әлемдегі құлдықтың ерекшеліктерін атаңыз ; 5.3.2.3 - Ежелгі Римдегі Спартактың көтерілісін, оның

		себептерін анықтай отырып сипаттаңыз;
4 Бөлім Дәуірлер тоғысындағы Рим	I-III ғасырларда Рим империясы қалай дамыды?	5.3.2.2- карталарға сүйене отырып, "империялардың" құрылуы шекаралардың өзгеруіне және жаңа мемлекеттердің пайда болуына қалай әкелгенін көрсету; 5.2.1.3 ежелгі қоғамның дамуына діндердің ықпалын сипаттау; 5.2.1.1 негізгі діни ұғымдарды (Құдай, ғибадатхана, абыз, қасиетті жазбалар, пұт) түсіндіру
	IV-V ғасырларда Рим империясы қалай өзгерді?	5.3.2.2- карталарға сүйене отырып, "империялардың" құрылуы шекаралардың өзгеруіне және жаңа мемлекеттердің пайда болуына қалай әкелгенін көрсету; 5.2.1.3 ежелгі қоғамның дамуына діндердің ықпалын сипаттау
	Ежелгі дүниенің мәдени мұрасы қандай?	5.2.4.1 ежелгі қоғамның дамуындағы жазудың рөлін сипаттау; 5.2.2.3 - көрнекілікке негізделген ежелгі өркениеттер өнерін сипаттау (кескіндеме, мүсін, сәулет); 5.2.4.2 - көрнекілікті қолдана отырып, ғылымдардың пайда болуы мен дамуына (арифметика, геометрия, астрономия, медицина) экономикалық қызмет пен әлеуметтік өзгерістердің әсерін белгілеу;

2) 6-сынып

2-кесте

Бөлім	Тақырыптар, мазмұны	Оқыту мақсаттары Білім алушылардың міндетері
1-тоқсан		
1 Бөлім Рим империясының құлауы	Кіріспе. Неліктен Батыс Рим империясы құлады?	6.3.1.1 Ерте, орта, кейінгі орта ғасырлар хронологиялық шегін білу және уақыт сызығында белгілеу; 6.3.2.1 Рим империясының ыдырауының негізгі себептерін айқындау;
	Рим империясы Шығыста неліктен сақталды?	6.3.2.3 Византияның ішкі саясатын сипаттап, оның ұзақ өмір сүруінің себептерін анықтау және жіктеу;
		6.3.2.4 Византияның дипломатиялық саясатын оның

	Неліктен Византия 568 жылы түрік қағаны Истемиге елші жіберді?	көршілес елдермен қарым-қатынасының мысалында қарастырып, сипаттау;
	Княгиня Ольганың Константинопольге сапары Киев Русін қалай өзгертті?	6.3.2.4 Византияның дипломатиялық саясатын оның көршілес елдермен қарым-қатынасының мысалында қарастырып, сипаттау;
1 Бөлім Феодализм	Феодалдық экономика қандай болды?	6.4.2.1 - экономикалық қатынастардың нысандарын түсіндіре отырып, феодалдық шаруашылық типінің ерекшеліктерін анықтау; 6.4.1.1- қолөнер мен сауданың рөлін анықтай отырып, ортағасырлық қалалардың даму ерекшеліктерін көрсету; 6.1.1.1 - феодалдық қоғамның әлеуметтік құрылымы туралы түсінік беру;
	Феодалдық қоғам қалай құрылды?	6.1.1.1 - феодалдық қоғамның әлеуметтік құрылымы туралы түсінік беру; 6.1.2.1 - көрнекілікті қолдана отырып, феодалдар мен шаруалар арасындағы феодалдық қатынастарды сипаттау;
	Ортағасырлық қоғамды қаланың сәулеті мен өнері қалай бейнелейді?	6.4.1.1 - қолөнер мен сауданың рөлін анықтай отырып, ортағасырлық қалалардың пайда болу, даму ерекшеліктерін көрсету; 6.2.2.2 - қоғамдағы өзгерістердің өнердің дамуына сәулет (сәулет, кескіндеме) әсерін белгілеу;
1 Бөлім Ислам тарихы	Исламның тарихында 610 - 1258 жылдар аралығында қандай басты оқиғалар орын алды?	6.3.2.5 ортағасырлық шапқыншылықтар кезіндегі халықаралық қатынастардың сипатын түсіндіру
	Неліктен VIII-XII ғасырды ислам мәдениетінің "алтын ғасыры" деп атайды?	6.2.2.1 - дін мен өнердің өзара байланысын және олардың әлемдік мәдениетке әсерін сипаттау; 6.2.2.4 - Шығыстың ортағасырлық мәдениетінің ерекшеліктерін сипаттау; 6.2.3.1 - шығыс ойшылдарының ғылыми жетістіктерінің әсерін көрсету;
2-тоқсан		

2 Бөлім Крест жорықтары	Неліктен крест жорықтары ұйымдастырылды?	6.3.2.6 картада оқиғаларды даму динамикасында белгілей отырып, 1-4 жорықтар мысалында крест жорықтарының себеп-салдарын анықтау
	Крест жорықтары христиандық Еуропа мен мұсылман әлемін қалай өзгертті?	6.3.2.6 картада оқиғаларды даму динамикасында белгілей отырып, 1-4 жорықтар мысалында крест жорықтарының себеп-салдарын анықтау; 6.2.2.1 әр түрлі тарихи оқиғалардың өзара байланысын айқындай отырып, діндердің әлемдік мәдениетке ықпалын анықтау
2 Бөлім Моңғолдар	Моңғолдар әлемдік империяны қалай құрды?	6.3.2.5 ортағасырлық шапқыншылықтар кезіндегі халықаралық қатынастардың ерекшеліктерін анықтау
	Моңғолдардың жорықтары Еуразияның саяси картасын қалай өзгертті?	6.3.2.5 ортағасырлық шапқыншылықтар кезіндегі халықаралық қатынастардың ерекшеліктерін көрсету;
2 Бөлім XIV ғасыр- XVI ғасырдың бірінші жартысындағы ортағасырлық еуропалық қоғам	"Қара індет" не себепті жылдам таралды ?	6.2.4.1 адам өміріндегі қоршаған орта туралы білімнің рөлін түсіндіру;
	"Қара індет" шаруалар көтерілістері мен феодалдық соғыстардың басты себебі болды ма?	6.3.2.2 көрнекілікті қолдана отырып, кейінгі орта ғасырлардағы антифеодалдық көтерілістердің себептері мен салдарын атаңыз; 6.3.1.4 феодалдық соғыстар мен орталықтандырылған мемлекеттердің құрылуы арасындағы байланысты орнату;
	Еуропада орталықтандырылған мемлекеттер қалай құрылды?	6.3.1.4 - феодалдық соғыстар нәтижесінде орталықтандырылған мемлекеттердің қалай құрылғанын көрсету, схемалар, жеделхаттар қолдану;
	Неліктен Жанна д'Арк француз халқының есінде сақталады?	6.3.1.4 - феодалдық соғыстар нәтижесінде орталықтандырылған мемлекеттердің қалай құрылғанын көрсету, схемалар, диаграммалар қолдану;
3-тоқсан		6.3.1.3 феодалдық мемлекеттің даму кезеңдерін сипаттау; 6.3.1.2 Батыс пен Шығыстағы монархия формаларын (

3 Бөлім Батыс пен Шығыстағы абсолютизм:	XIV Людовик және Ұлы Петр: кімнің билігі айтарлықтай шексіз болды?	сословиелік-өкілдік және шексіз билік) ажырату; 6.3.1.6 "парламент", "Бас штаттар" , "сейм", "кортес", "Боярлар Думасы" ұғымдарын түсіндіру
	Юнлэ мен Токугава билігі Батыс билеушілерінің билігіндей шексіз болды ма?	6.3.1.2 Батыс пен Шығыстағы монархия формаларын (сословиелік-өкілдік және шексіз билік) ажырату; 6.3.1.5 кестелерді қолдана отырып , әртүрлі елдердегі саяси билікті осы елдердің билеушілерінің қызметімен салыстыру;
	Неліктен I Карл мен II Осман шексіз монарх бола алмады?	6.3.1.2 Батыс пен Шығыстағы монархия формаларын (сословиелік-өкілдік және шексіз билік) ажырату; 6.3.1.5 кестелерді қолдана отырып , әртүрлі елдердегі саяси билікті осы елдердің билеушілерінің қызметімен салыстыру;
3 Бөлім Сауда, қолөнер және әлемді игеру	Ұлы Жібек жолы Шығыс пен Батысты қалай байланыстырды?	6.4.1.2 ортағасырлардағы халықаралық сауда мен саяхаттардың рөлін түсіндіру
	Қытайлықтар мен еуропалықтардың теңіз саяхаттарының айырмашылығы неде?	6.4.1.2 -орта ғасырларда халықаралық сауда мен саяхаттың рөлін көрсету, карталарды пайдалану; 6.2.4.3 - картада XV-XVI ғасырлардағы саяхатшылардың негізгі бағыттарын белгілей отырып, Ұлы географиялық ашылулардың әлем туралы идеяларға әсерін анықтау;
	Ұлы географиялық ашулар әлемді қалай өзгертті?	6.2.4.3-XV-XVI ғасырлардағы саяхатшылардың негізгі бағыттарын картада белгілей отырып, Ұлы географиялық ашылулардың әлем туралы түсініктерге әсерін сипаттау; 6.3.2.7 - "отарлық саясат" ұғымын түсіндіру (Испания мен Португалияны жаулап алу мысалында);
4-тоқсан		
4 Бөлім	Қайта өрлеу дәуірі өнердің дамуын қалай өзгертті?	6.2.2.3 Антикалық мәдениетпен байланыс орнату арқылы Қайта өрлеу дәуірінің мәдениетін (бейнелеу, мүсін өнері) сипаттау; 6.2.3.2 гуманизм идеясын анықтау ;

Қайта өрлеу дәуірі	Шығыстағы Ренессанс әлемдік мәдениетті қалай байытты?	6.2.3.2 гуманистер идеяларының ортағасырлық мәдениеттің дамуына әсерін сипаттау; 6.2.2.4 көрнекілікті пайдалана отырып, Шығыстың ортағасырлық мәдениетінің ерекшеліктерін көрсету;
4 Бөлім Реформация	Мартин Лютердің наразылығы Еуропаны қалай өзгертті?	6.2.1.1 адамның дүниетанымы мен қоғамдық өмірдегі дін рөлінің өзгеру себептерін және шіркеу рөлін анықтау; 6.2.1.2 тарихи процестердің контекстінде "гуманизм", "реформация", "протестантизм", "лютеранство", "кальвинизм", "контр-реформация", "иезуиттер ордені" ұғымдарын түсіндіру ;
4 Бөлім Ғылыми революция	Коперниктің теориясы каншалықты бірегей болды?	6.2.4.2 жаратылыстану ғылымдарының дамуы кейінгі Орта ғасырлар кезеңінде ғаламның құрылымы туралы ғылыми жаңалықтардан туындағанын көрсету ; 6.2.4.1 адам өміріндегі қоршаған орта туралы білімнің рөлін түсіндіру;
	Орта ғасырлар тарихы бойынша қорытынды сабақ	Бөлімдер бойынша негізгі оқыту мақсаттарын қайталау

3) 7-сынып

3-кесте

Бөлім	Тақырыптар, мазмұны	Оқыту мақсаттары Білім алушылардың міндеттері
1-тоқсан		
1 Бөлім Кіріспе	Жаңа дәуір туралы түсінік және оның ерекшеліктері	7.1.1.1 жаңа дәуір кезеңдерін сипаттау
	XVII ғасырдағы Ағылшын буржуазиялық революциясы.	7.3.2.1 Батыс Еуропа мен Солтүстік Америкадағы буржуазиялық төңкерістердің себептерін сипаттау;
	Республиканың құрылуы	7.1.1.1 "капитал", "буржуазия", "жұмысшы табы пролетариат" ұғымдарын, оларды қоғамның әлеуметтік құрылымын түсіндіру үшін қолдана отырып түсіндіру; 7.1.2.1 буржуазияның қоғамдық қатынастар жүйесіндегі рөлін анықтау;
		7.1.1.2 мануфактуралардың, фабрикалардың пайда болуы мен жалдамалы жұмысшылар

Өнеркәсіп төңкерісі және оның әлемді өзгертуге ықпалы	Өнеркәсіптік революцияның мәні	тобының қалыптасуы арасындағы байланысты орнату; 7.4.1.1 Еуропадағы феодалдық шаруашылықтан капиталистік шаруашылыққа (мануфактура, фабрика) өту процесін түсіндіру, себептері мен салдарларын анықтау;
	Индустриялық қоғамға көшу	7.4.1.2 өндірістік революцияның Англияның жетекші әлемдік держава ретінде қалыптасуындағы рөлін сипаттаңыз; 7.4.2.2 қоғам дамуының индустрияға дейінгі және өндірістік кезеңдерінің айырмашылықтарын анықтау;
1 Бөлім XVIII ғасырдағы Үндістан мен Британия	Ұлы Моғолдар мемлекеті	7.3.2.3 Еуропалық отарлық экспансияның Шығыстың дәстүрлі қоғамдарына әсерін сипаттау
	Моғол империясының ыдырауы	7.3.2.3 Еуропалық отарлық экспансияның әлем картасының өзгеруіне әкелген салдарын сипаттау;
	Еуропа елдерінің отаршылдық саясаты	7.3.2.6 Еуропалық отарлық экспансияның Шығыстың дәстүрлі қоғамдарына әсерін сипаттау;
	Отарлаудың салдары.	7.3.2.3 Еуропалық отарлық экспансияның Шығыстың дәстүрлі қоғамдарына әсерін сипаттау
2-тоқсан		
1 Бөлім	Ағартушылықтың бастапқы кезеңі	7.2.1.1 қоғамда дін рөлінің шектелуіне байланысты адамдар өмірінде орын алған өзгерістерді анықтау; 7.2.3.2 Ағартушылық дәуір идеяларының қоғамдық дамуға ықпалын анықтау
	Ағартушылық дәуірінің қайраткерлері.	7.2.3.2 Ағартушылық дәуір идеяларының қоғамдық дамуға ықпалын анықтау
	АҚШ –тың құрылуы	7.3.1.1 республикалық құрылыстың ерекшеліктерін анықтау;
	Ағартушылық идеяларының қоғамдық дамуға әсері	7.2.3.2 Ағартушылық дәуір идеяларының қоғамдық дамуға ықпалын анықтау
		7.3.2.1 Батыс Еуропадағы және Солтүстік Америкада

Ағартушылық идеялардың таралуы	Солтүстік Америкадағы Британдық отарлар	буржуазиялық революциялардың себептерін сипаттау
	Тәуелсіздік соғысы	7.3.2.1 тәуелсіздік үшін соғыстың себептерін көрсету
	Тәуелсіздік декларациясы. АҚШ Конституциясы	7.3.2.1 Батыс Еуропадағы және Солтүстік Америкада буржуазиялық революциялардың себептерін сипаттау; 7.1.1.1 "капитал", "буржуазия", "жұмысшы табы" \пролетариат\ ұғымдарын қоғамның әлеуметтік құрылымын түсіндіру үшін қолдану
	Қорытынды сабақ	7.1.2.1 қоғамдық қатынастар жүйесіндегі буржуазияның рөлін анықтау;
3-тоқсан		
2 Бөлім Француз революциясының кәрінісі	1789-1799 жылдары Францияда қандай өзгерістер болды?	7.3.1.1 Батыс Еуропа мен Солтүстік Америкадағы буржуазиялық революцияның себептерін сипаттау 7.1.1.1 қоғамның әлеуметтік құрылымын толық түсіндіру үшін "капитал", "буржуазия", "жұмысшы табы/пролетариат" ұғымдарын пайдалану; 7.1.2.1 қоғамдық қатынастар жүйесіндегі буржуазияның рөлін анықтау;
	Неліктен Дэвид пен Бодри Марат туралы әртүрлі пікірде болды?	7.2.2.1 тарихи оқиғаларды түсіндіру үшін өнер туындыларын пайдалану; 7.2.2.2 өнердегі негізгі ағымдардың белгілерін анықтау (неоклассицизм, романтизм, реализм); 7.3.1.1 республикалық құрылыстың ерекшеліктерін анықтау;
	Наполеон империясы қалай құрылды және құлау себебі неде?	7.3.2.4 басқыншылық соғыстардың әлемдік саясаттың өзгеруіне ықпалын бағалау (Наполеон жорықтары мысалында);
	Наполеонның Ресейге басып кіруі	7.3.2.4 басқыншылық соғыстардың әлемдік саясаттың өзгеруіне ықпалын бағалау (Наполеон жорықтары мысалында)
	I.Петр.	7.3.2.2 XVIII-XIX ғасырдың ортасындағы халықаралық

3 Бөлім Империялар және олардың бәсекелестігі	Империяның құрылуының басталуы	қатынастардағы өзгерістерді сипаттау
	Ұлы Екатеринаның қайта құрулары	7.3.2.2 XVIII-XIX ғасырдың ортасындағы халықаралық қатынастардағы өзгерістерді сипаттау
	Неліктен Ресей мен Ұлыбритания Ирандағы ықпал үшін бәсекелесті ?	7.3.2.2 XVIII-XIX ғасырдың ортасындағы халықаралық қатынастардағы өзгерістерді сипаттау; 7.4.2.1 қоғам дамуының индустриялық кезеңіне өту процесін көрсету;
	Ирандағы ағылшын-орыс бақталастығы	7.3.2.2 XVIII-XIX ғасырдың ортасындағы халықаралық қатынастардағы өзгерістерді сипаттау; 7.4.2.2 Ресей мен Иран арасындағы байланысты көрсету (елші Грибоедовты өлтірілуі);
	Қырым соғысы. Себептері мен салдары.	7.3.2.2 XVIII-XIX ғасырдың ортасындағы халықаралық қатынастардағы өзгерістерді сипаттау
	Қырым соғысының нәтижелері	7.4.2.2 Ресейдің Қырым соғысындағы жеңілу себептері;
4-тоқсан		
4 Бөлім XIX ғасырдағы империялар және олардың бәсекелестігі.	XIX ғасырдың I ширегіндегі Осман империясының жағдайы	7.3.2.2 XVIII-XIX ғасырдың ортасындағы халықаралық қатынастардағы өзгерістерді сипаттау;
	Танзимат реформалары	7.3.4.2 Осман империясы үшін осы реформалардың маңыздылығын көрсету; 7.1.1.1 қоғамның әлеуметтік құрылымын толық түсіндіру үшін "капитал", "буржуазия", "жұмысшы табы/пролетариат" ұғымдарын пайдалану
	XIX ғасырдың басындағы Цин империясы	7.3.2.6 еуропалық отаршылдық экспансияның Шығыстың дәстүрлі қоғамдарына ықпалын сипаттау; 7.4.1.4 "экспорт", "импорт", "экспансия", "отарлау", "фактория" ұғымдарын қолдану арқылы, тауар-ақша қатынастарының дамуын түсіндіру
		7.1.1.3 еуропалық державалардың отаршылдық экспансиясы кезеңіндегі Азия мемлекеттерінің

5 Бөлім XIX ғасырдағы Қытай және Еуропалық державалар	"Апиын соғыстары"	(Қытай, Үндістан, Жапония) әлеуметтік құрылымындағы ерекшеліктерді анықтау
	Қытай XIX ғасырдың соңында	7.3.2.6 Еуропалық отарлық экспансияның Шығыстың дәстүрлі қоғамдарына әсерін сипаттау
	Ихтуендер көтерілісі	7.3.2.6 Еуропалық отарлық экспансияның Шығыстың дәстүрлі қоғамдарына әсерін сипаттау
	Жыл қорытындысы	7.4.1.4 - "экспорт", "импорт", "кеңейту", "отарлау", "сауда орны" ұғымдарын қолдана отырып, тауар-ақша қатынастарының дамуын түсіндіріңіз;

4) 8-сынып 4-кесте

Бөлім	Тақырыптар, мазмұны	Оқыту мақсаттары Білім алушылардың міндеті
1-тоқсан		
1 Бөлім XIX ғасырдағы Еуропаға революциялық идеялардың әсері	1848 жылғы Еуропадағы революциялар қандай саяси идеялармен қалыптасты?	8.3.2.1 Батыс Еуропадағы және Солтүстік Америкада буржуазиялық революциялардың себептерін сипаттау; 8.1.2.1 әлеуметтік қатынастар жүйесіндегі буржуазияның рөлін анықтау; 8.2.3.2 ағарту идеяларының әлеуметтік дамуға әсерін анықтау; 8.3.2.5 тарихи оқиғаларды түсіндіру үшін "либерализм", "консерватизм", "социализм", "марксизм", "ұлтшылдық" ұғымдарын қолдану 8.2.3.3 К.Маркстің көзқарастарын және марксизмнің қоғамдық өмірге әсерін түсіндіру
	Пруссияның күшейуі. Отто фон Бисмарк.	8.3.1.4 әртүрлі елдердің бір уақыт кезеңіндегі тарихи оқиғаларын салыстыру арқылы ұлттық мемлекеттердің (Италия, Германия) қалыптасу маңызын анықтау
	Германия империясының жариялануы	8.3.2.5 тарихи оқиғаларды түсіндіру үшін "либерализм", "консерватизм", "социализм", "марксизм", "ұлтшылдық" ұғымдарын қолдану

	Германия мен Италияның бірігу жолдары қаншалықты ұқсас болды?	8.3.1.4 әртүрлі елдердің бір уақыт кезеңіндегі тарихи оқиғаларын салыстыру арқылы ұлттық мемлекеттердің (Италия, Германия) қалыптасу маңызын анықтау
2 Бөлім XIX ғасырдағы Ресейдің қоғамдық-саяси ойының дамуы	Неліктен Александр II патша "Халық еркінің құрбаны болды?"	8.2.3.1 Ресейде жаңа қоғамдық-саяси ағымдардың пайда болу себептерін анықтау (халықшылдық, либерализм); 8.3.1.3 тарихи оқиғаны түсіндіру үшін "басыбайлы құқық", "декабристер", "халықшылдар", "жеке террор", "пролетариат диктатурасы" ұғымдарын қолдану
	Декабристік қозғалыс	8.2.3.1 Ресейде жаңа қоғамдық-саяси ағымдардың пайда болу себептерін анықтау (халықшылдық, либерализм); 8.3.1.3 тарихи оқиғаны түсіндіру үшін "басыбайлы құқық", "декабристер", "халықшылдар", "жеке террор", "пролетариат диктатурасы" ұғымдарын қолдану
	1830-1850 жылдардағы қоғамдық қозғалыстың ерекшеліктері.	8.3.2.2 1830-1850 жылдардағы қоғамдық қозғалыстың ерекшеліктерін сипаттаңыз.; 8.3.1.3 тарихи оқиғаны түсіндіру үшін "басыбайлы құқық", "декабристер", "халықшылдар", "жеке террор", "пролетариат диктатурасы" ұғымдарын қолдану
	Басыбайлылық тәртіпті жою және 1860-1870 ж реформалар	8.3.1.3 тарихи оқиғаны түсіндіру үшін "басыбайлы құқық", "декабристер", "халықшылдар", "жеке террор", "пролетариат диктатурасы" ұғымдарын қолдану
	Самодержавиенің дағдарысы. Ереуіл қозғалысының өсуі.	8.3.2.5 Ресейде жұмысшы қозғалысының пайда болуын көрсету
2-тоқсан		
	XIX ғасырдағы британдықтар мен қазіргі үндістер 1857-1859 жылдардағы Үндістандағы оқиғалар туралы қалай айтады?	8.3.2.6 Еуропалық отарлық экспансияның Шығыстың дәстүрлі қоғамдарына әсерін сипаттау; 8.1.1.3 Еуропалық державалардың отарлық экспансиясы кезеңіндегі Азия елдерінің (Қытай, Үндістан, Жапония) әлеуметтік құрылымының ерекшеліктерін анықтау

3 Бөлім XIX ғасырдағы Үндістандағы еуропалық үстемдік. Әлемнің аумақтық бөлінуінің аяқталуы	Әлемдік отарлық жүйе қалай қалыптасты?	8.3.2.6 Еуропалық отарлық экспансияның Шығыстың дәстүрлі қоғамдарына әсерін сипаттау
	XIX ғасырдың екінші жартысындағы Үндістанның әлеуметтік өміріндегі өзгерістер.	8.1.1.3 Еуропалық державалардың отарлық экспансиясы кезеңіндегі Азия елдерінің (Қытай, Үндістан, Жапония) әлеуметтік құрылымының ерекшеліктерін анықтау
	Саяси-әскери блоктардың құрылуы - Үштік одақ, Антанта	8.3.2.5 әскери одақтар мен оларға қосылған елдерді көрсету;
	XIX ғасырдың екінші жартысындағы ұлт-азаттық қозғалыс.	8.3.2.6 Еуропалық отарлық экспансияның Шығыстың дәстүрлі қоғамдарына әсерін сипаттау;
	Үндістандағы ҰҰК, оның маңызы.	8.1.1.3 Еуропалық державалардың отарлық экспансиясы кезеңіндегі Азия елдерінің (Қытай, Үндістан, Жапония) әлеуметтік құрылымының ерекшеліктерін анықтау
Әлемнің отарлық бөлінуінің аяқталуы	8.3.2.6 талдау жасай отырып, 19 ғасырдағы әлемнің саяси картасындағы негізгі өзгерістерді анықтау	
3-тоқсан		
4 Бөлім Америка Құрама Штаттарының күшеюі	АҚШ-тың "айқын тағдыры" және олардың территорияларын кеңейту идеясы	8.3.1.2 АҚШ-тың батыс бағыттағы экспансия саясатын сипаттау; 8.4.1.3 АҚШ-тағы капиталистік монополиялардың даму ерекшеліктерін анықтау
	Монро доктринасы	8.3.1.2 Монро Доктринасын сипаттау;
	АҚШ-тағы құлдық қалай жойылды?	8.1.2.2 трансатлантикалық құлдықтың ерекшеліктерін анықтау
	Солтүстік пен оңтүстік арасындағы қақтығыс	8.4.1.3 АҚШ-тағы капиталистік монополиялардың даму ерекшеліктерін анықтау
	АҚШ-тың сыртқы саясаты	8.3.1.2 АҚШ-тың батыс бағыттағы экспансия саясатын сипаттау
5. Бөлім	Жапонияның экономикалық жағдайы.	8.3.2.6 Еуропалық отарлық экспансияның Шығыстың дәстүрлі қоғамдарына әсерін сипаттау
		8.4.2.1 әр түрлі елдерде қоғам дамуының өнеркәсіптік сатысына көшу процесінің ерекшеліктерін анықтау;

Жапонияның дамуы. Еуропа елдерінің Қиыр Шығыс саясаты және Жапонияның "ашылуы"	Мэйджи төңкерісі (1867-1872) және Жапонияда жүргізілген реформалар.	8.4.2.2 қоғам дамуының индустрияға дейінгі және индустриялық кезеңдері арасындағы айырмашылықтарды айқындау
	Жапонияның басқыншылық соғыстары	8.2.1.2 - миссионерлік жұмыстың міндеттерін анықтау;
6. Бөлім Суретшілер мен жазушылардың көзімен: XIX ғасырдағы өзгерістерге шолу	Шығыс елдеріндегі мәдениет және философия	8.3.4.1 Шығыс елдеріндегі мәдениет, философия және діннің өзара тығыз байланысын көрсету; 8.2.2.1 тарихи оқиғаларды түсіндіру үшін көркем шығармаларды қолдану;
	Жаңа заманғы мәдениеттің жаңа түрінің қалыптасуы	8.2.2.2 - өнердегі негізгі стильдер мен тенденциялардың белгілерін анықтау (неоклассицизм, романтизм, импрессионизм, реализм)
4-тоқсан		
7 Бөлім Суретшілер мен жазушылардың көзімен: XIX ғасырдағы өзгерістерге шолу	Кескіндеме ерекшеліктері және XVII-XIX ғасырлардағы музыкалық мәдениеттің гүлденуі.	8.2.2.1 тарихи оқиғаларды түсіндіру үшін өнер туындыларын пайдалану; 8.2.2.2 өнердегі негізгі стильдер мен ағымдардың белгілерін анықтау (неоклассицизм, романтизм, импрессионизм, реализм);
	Ресейде және шығыс елдерінде өнердің даму ерекшеліктері	8.2.2.2 өнердегі негізгі стильдер мен ағымдардың белгілерін анықтау (неоклассицизм, романтизм, импрессионизм, реализм);
	XVII-XVIII ғасырлардағы Батыс Еуропа әдебиетінің негізгі бағыттары.	8.2.2.1 тарихи оқиғаларды түсіндіру үшін өнер туындыларын пайдалану;
	XIX ғасырдағы орыс әдебиеті	8.2.2.1 тарихи оқиғаларды түсіндіру үшін өнер туындыларын пайдалану; 8.3.2.5 тарихи оқиғаларды түсіндіру үшін "либерализм", "консерватизм", "социализм", "марксизм", "ұлтшылдық" ұғымдарын пайдалану;
	XIX ғасырдың ғылыми жетістіктері	8.2.4.1 адам мен қоғамның өміріндегі ғылыми ашулардың маңызын өзгерістер мен сабақтастықты ескере отырып талдау;
	XIX ғасырдағы жаратылыстану ғылымдарының дамуы.	8.2.1.1 қоғамдағы діннің рөлін шектеуге байланысты адамдардың өміріндегі өзгерістерді анықтау

5) 9-сынып

5-кесте

Бөлім	Тақырыптар, мазмұны	Оқыту мақсаттары Білім алушылардың міндеті
1-тоқсан		
1 Бөлім XX ғасырдың басындағы әлем	XX ғасырдың басында әлем бейнесі қандай болды?	9.3.2.5 XX ғасырдың басындағы әлемнің аумақтық бөлінуін және мемлекеттердің саяси құрылымын сипаттау;
	XX ғасырдың бірінші жартысындағы қандай ғылыми ашулар мен жаңа технологиялар ерекше маңызды болды?	9.2.4.2 тарихи оқиғалардың себептерін, нәтижелерін, маңызын тұжырымдау арқылы ғылымның әлем мемлекеттерінің әлеуметтік-экономикалық дамуындағы рөлін бағалау; 9.4.1.1 XX ғасырдың басындағы техникалық революция жетістіктерінің (конвейер өндірісі, стандарттау) мемлекеттердің шаруашылық жүйесінің дамуына ықпалын бағалау; 9.4.1.2 индустриялық қоғамның даму процесін түсіндіру үшін " модернизация" ұғымын пайдалану
	XIX ғасырдың аяғы - XX ғасырдың басында өнер қалайша өзгерді?	9.2.2.1 XIX ғасырдағы - XX ғасырдың басындағы өнердегі негізгі ағымдарды сипаттау (модернизм, символизм, реализм, авангардизм); 9.2.2.2 XX ғасырдың бірінші жартысында бұқаралық мәдениеттің (кинематограф, радио) қоғамның рухани дамуына ықпалын талдау;
1 Бөлім Бірінші дүниежүзілік соғыс	Бірінші дүниежүзілік соғыстың себептері қандай?	9.3.2.1 Бірінші дүниежүзілік соғыстың алғышарттары мен себептерін айқындау
	Бірінші дүниежүзілік соғыстың негізгі шайқастары қандай?	9.3.4.3 Бірінші дүниежүзілік соғыстың негізгі шайқастарының барысы мен нәтижесін түсіндіруде әскери ғылым мен техниканың, әскери-стратегияның рөлін бағалау
1 Бөлім	Бірінші дүниежүзілік соғыс әлем картасын қалай өзгертті?	9.3.2.2 әлемнің саяси картасындағы өзгерістерді сипаттау арқылы империялардың (Австро - Венгрия, Ресей империясы, Осман империясы) ыдырау себептерін тұжырымдау

Бірінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі әлем	Неліктен Ұлттар Лигасы бірінші дүниежүзілік соғыстан кейін әлемде бейбітшілікті сақтай алмады?	9.3.2.4 Ұлттар Лигасының қызметі мен Версаль-Вашингтон жүйесін талдау және бағалау
	Бірінші дүниежүзілік соғыстан кейін батыс қоғамы қалай өзгерді?	9.3.1.1 Қоғамдық өмірге қоғамдық саяси ағымдардың (әлеуметтік либерализм, консерватизм, марксизм, социал-демократия) ықпалын талдау
2-тоқсан		
2 Бөлім 1917 жылғы Ресейдегі революция	Ресейдегі самодержавие не себепті жойылды?	9.3.1.1 Қоғамдық өмірге қоғамдық саяси ағымдардың (әлеуметтік либерализм, консерватизм, марксизм, социал-демократия) ықпалын талдау
	Большевиктер Уақытша үкіметтің билігін қалай жойды?	9.1.1.1 тарихи оқиғаның нәтижелерін талдау арқылы әлеуметтік құрылымның өзгеруіне Қазан төңкерісінің ықпалын сипаттау
	Неліктен қоғам "қызылдар" мен "ақтарға" қақ жарылды?	9.1.1.1 тарихи оқиғаның нәтижелерін талдау арқылы әлеуметтік құрылымның өзгеруіне Қазан төңкерісінің ықпалын сипаттау
	1917-1924 жылдарда Ресей қаншалықты өзгерді?	9.1.1.1 тарихи оқиғаның нәтижелерін талдау арқылы әлеуметтік құрылымның өзгеруіне Қазан төңкерісінің ықпалын сипаттау; 9.2.1.1 тарихи кезеңдердің ерекшеліктерін салыстыру арқылы мемлекет пен діннің өзара қатынасын сипаттау
2 Бөлім Бірінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі Азия елдері	Неліктен Мұстафа Кемалді "Ататүрік" деп атады?	9.2.1.1 тарихи кезеңдердің ерекшеліктерін салыстыру арқылы мемлекет пен діннің өзара қатынасын сипаттау
	Сунь Ятсеннің үш қағидаты Қытайды қалайша өзгертті?	9.3.1.1 қоғамдық-саяси ағымдардың (әлеуметтік либерализм, әлеуметтік консерватизм, марксизм, социал-демократия) қоғамның өміріне ықпалын талдау
	Азия елдеріндегі ұлттық сана-сезімнің өсуіне қандай идеялар әсер етті?	9.3.1.1 қоғамдық-саяси ағымдардың (әлеуметтік либерализм, әлеуметтік консерватизм, марксизм, социал-демократия) қоғамның өміріне ықпалын талдау
3-тоқсан		

3 Бөлім Ұлы Дағдарыс себептері мен салдары	Неліктен АҚШ-та 1920-шы жылдарды "гүлдену кезеңі" деп атайды?	9.4.1.2 индустриялық қоғамның даму процесін түсіндіру үшін " модернизация" ұғымын пайдалану ; 9.4.1.1 ХХ ғасырдың басындағы техникалық революция жетістіктерінің (конвейер өндірісі, стандарттау) мемлекеттердің шаруашылық жүйесінің дамуына ықпалын бағалау
	Уолл-стриттің күйреу себептері мен салдары?	9.4.1.3 тарихи оқиғаларды талдау үшін "бағалы қағаздар нарығы", " акция", "алыпсатарлық", "қор биржасы", "несие", "банкроттық", "инфляция" ұғымдарын пайдалану ; 9.4.1.4 фактілерді, процестерді, оқиғаларды салыстыра отырып, индустриялық қоғам қайшылықтарының (өндіру мен тұтыну теңгерімі) шиеленісу себептерін анықтау
	Әлем елдері Ұлы дағдарыстан қалай шықты?	9.2.4.1 әлем мемлекеттерінің әлеуметтік-экономикалық дамуындағы Дж. Кейнс теориясының рөлін сипаттау; 9.4.1.5 1930 жылдардағы құрылымдық экономикалық дағдарыстың нәтижесінде АҚШ және Жапония экономикасында орын алған өзгерістерді анықтау; 9.3.1.3 фактілерді, процестер мен оқиғаларды салыстыру арқылы дүниежүзілік экономикалық дағдарыстан шығудың түрлі жолдарын түсіндіру (АҚШ, Франция, Германия)
	КСРО Сталин кезінде қалай дамыды?	9.1.1.2 социалистік қоғамның дамуына байланысты әлеуметтік топтардың (жұмысшы табы, шаруалар, зиялылар) мәртебесіндегі өзгерісті талдау; 9.4.2.1 "жоспарлы экономика", " нарықтық экономика" ұғымдарын қолдана отырып, ХХ ғасыр бірінші жартысындағы капитализм мен социализмнің экономикалық жүйелерін салыстыру; 9.3.1.2 тоталитаризм, әміршіл-әкімшіл жүйе сияқты

<p>3 Бөлім Тоталитарлық режимдер: Шығыс</p>	<p>"Адамның жан дүниесінің инженерлері": Сталин халыққа ықпал ету үшін өнерді қалай пайдаланды?</p>	<p>саяси режимдердің қалыптасу алғышарттары мен тарихын түсіндіру</p> <p>9.2.2.1 XIX ғасырдағы - XX ғасырдың басындағы өнердегі негізгі ағымдарды сипаттау (модернизм, символизм, реализм, авангардизм);</p> <p>9.2.2.2 XX ғасырдың бірінші жартысында бұқаралық мәдениеттің (кинематограф, радио) қоғамның рухани дамуына ықпалын талдау</p>
<p>3 Бөлім Тоталитарлық режимдер: Батыс</p>	<p>"Танака меморандумы" қаншалықты қауіпті болды?</p>	<p>9.1.2.1 қоғамның әлеуметтік өміріндегі өзгерістерге реакцияшыл идеологиялардың (фашизм, тоталитаризм, нәсілшілдік, шовинизм, ұлтшылдық) таралу ықпалын талдау;</p> <p>9.3.1.2 тоталитаризм, авторитаризм сияқты саяси режимдердің қалыптасу алғышарттары мен тарихын түсіндіру;</p> <p>9.3.1.5 1930 жылдардағы құрылымдық экономикалық дағдарыс нәтижесінде АҚШ пен Жапония экономикасындағы өзгерістердің себептерін анықтау</p>
	<p>Неліктен фашизм Италия мен Германияда өрбіді?</p>	<p>9.1.2.1 қоғамның әлеуметтік өміріндегі өзгерістерге реакцияшыл идеялогиялардың (фашизм, тоталитаризм, нәсілшілдік, шовинизм, ұлтшылдық) таралу ықпалын талдау;</p> <p>9.3.1.2 тоталитаризм, әміршіл-әкімшіл жүйе сияқты саяси режимдердің қалыптасу алғышарттары мен тарихын түсіндіру</p>
	<p>Нацистердің саясаты Германия тұрғындарына қандай әсерін тигізді?</p>	<p>9.1.2.1 қоғамның әлеуметтік өміріндегі өзгерістерге реакцияшыл идеялогиялардың (фашизм, тоталитаризм, нәсілшілдік, шовинизм, ұлтшылдық) таралу ықпалын талдау;</p> <p>9.3.1.2 тоталитаризм, әміршіл-әкімшіл жүйе сияқты</p>

		саяси режимдердің қалыптасу алғышарттары мен тарихын түсіндіру
	Франция мен Испаниядағы "Халық майданы" қаншалықты тұрақты болды?	9.1.2.1 қоғамның әлеуметтік өміріндегі өзгерістерге реакцияшыл идеялогиялардың (фашизм, тоталитаризм, нәсілшілдік, шовинизм, ұлтшылдық) таралу ықпалын талдау; 9.3.1.1 қоғамдық-саяси даму үлгісін сипаттау: әлеуметтік либерализм, әлеуметтік консерватизм, марксизм, социал-демократия
4-тоқсан		
4 Бөлім Екінші дүниежүзілік соғыстың себептері мен салдары	Екінші дүниежүзілік соғыс қашан және неге басталды(1941 жылдың маусымына дейінгі оқиғалар)?	9.3.2.3 Екінші дүниежүзілік соғыстың себептерін, сипаты мен салдарын талдау
	Барбаросса жоспары неге сәтсіз аяқталды?	9.2.4.3 тарихи оқиғаларға түсіндірме бере отырып, әскери ғылым мен техниканың және соғыс стратегиялардың рөлін бағалау
	Кеңес Одағының фашистік Германияға қарсы соғысы неліктен Ұлы Отан соғысы деп аталды?	9.3.2.3 Екінші дүниежүзілік соғыстың себептерін, сипаты мен салдарын талдау
	Екінші дүниежүзілік соғыстың қорытындылары мен сабақтары қандай болды?	9.3.1.1 қоғамдық-саяси ағымдардың (әлеуметтік либерализм, әлеуметтік консерватизм, марксизм, социал-демократия) қоғамның өміріне ықпалын талдау; 9.3.2.3 Екінші дүниежүзілік соғыстың себептерін, сипаты мен салдарын талдау
4 Бөлім Отарлық жүйенің күйреуінің жаңа кезеңі	Екінші дүниежүзілік соғыстан кейін отар елдерімен не болды?	9.3.2.3 Екінші дүниежүзілік соғыстың себептерін, сипаты мен салдарын талдау
	Неліктен Үндістанда тәуелсіздікке қол жеткізу туралы әртүрлі көзқарастар қалыптасты?	9.2.1.1 тарихи кезеңдердің ерекшеліктерін салыстыру арқылы мемлекет пен діннің өзара қатынасын сипаттау
	XX ғасырдың бірінші жартысында әлем бұрынғыдан да зайырлы болды ма?	9.2.1.1 тарихи кезеңдердің ерекшеліктерін салыстыру арқылы мемлекет пен діннің өзара қатынасын сипаттау; 9.2.1.2 "секуляризация", "ар бостандығы", "зайырлы мемлекет"

4 Бөлім XX ғасырдың бірінші жартысындағы дін және мәдениет		, "мемлекеттік дін" ұғымдарын түсіндіру
	XX ғасырдың бірінші жартысында ғылым мен мәдениет қалай дамыды?	9.2.4.2 тарихи оқиғалардың себептерін, нәтижелерін, маңызын тұжырымдау арқылы ғылымның әлем мемлекеттерінің әлеуметтік-экономикалық дамуындағы рөлін бағалау 9.2.2.2 XX ғасырдың бірінші жартысында бұқаралық мәдениеттің (кинематограф, радио) қоғамның рухани дамуына ықпалын талдау; 9.2.3.1 "позитивизм", "прагматизм", "экзистенциализм" ұғымдарын тарихи кезеңді сипаттау үшін қолдану

6) 10-сынып
6-кесте

Бөлім	Тақырыптар, мазмұны	Оқыту мақсаттары Білім алушылар міндеті
1-тоқсан		
1 Бөлім XX ғасырдың екінші жартысындағы әлемнің саяси картасы	Екінші дүниежүзілік соғыстан кейін әлемнің саяси картасы қалай өзгерді?	10.3.2.8 XX ғасырдың екінші жартысында әлемнің саяси картасындағы өзгерістерді бағалау және қорытындылау; 10.3.2.4 "қырғи қабақ соғыстан" кейін әлемдегі интеграциялық және дезинтеграциялық процестерді айқындау; 10.3.2.1 отаршылдық жүйе күйреуінің себептері мен салдарын талдау
	Әлемнің екі полюсті жүйесі қалай қалыптасты?	10.3.2.2 "қырғи қабақ соғыс" ұғымын түсіндіру үшін тарихи оқиғаларды талдау; 10.3.2.3 тарихи фактілер мен картаға сүйене отырып, әскери-саяси одақтар НАТО және ВШҰ-ның қарсылығын сипаттау; 10.3.2.8 XX ғасырдың екінші жартысында әлемнің саяси картасындағы өзгерістерді айқындау
	XX ғасырдың екінші жартысында отарсыздандыру процесі неліктен күшейді?	10.1.1.1 социалистік даму жолынан бас тартуға байланысты әлеуметтік құрылымдағы өзгерістерді анықтау; 10.3.1.3 мемлекеттердің тарихи даму заңдылықтарын анықтау;

		10.3.2.1 отаршылдық жүйе күйреуінің себептері мен салдарын талдау
1 Бөлім Халықаралық ұйымдардың калыптасуы	Неліктен Біріккен Ұлттар Ұйымы Жалпыға бірдей адам құқығы Декларациясын жариялады?	10.2.3.2 адам құқықтарын қорғау идеяларының қазіргі халықаралық құқық қорғау ұйымдарының қызметіне ықпалын сипаттау; 10.3.1.2 Еуропа мен Азияның жетекші мемлекеттеріндегі конституциялық-құқықтық идеологияның қалыптасу жолдарын талдау (Жалпыға бірдей адам құқығы Декларациясы, Еуропарламент, Гаагадағы Халықаралық сот)
	БҰҰ Халықаралық сотының функциялары қандай?	10.2.3.2 адам құқықтарын қорғау идеяларының қазіргі халықаралық құқық қорғау ұйымдарының қызметіне ықпалын бағалау; 10.3.1.2 Еуропа мен Азияның жетекші мемлекеттеріндегі конституциялық-құқықтық идеологияның қалыптасу жолдарын талдау (Жалпыға бірдей адам құқығы Декларациясы, Еуропарламент Гаагадағы Халықаралық сот)
	Халықаралық құқық қорғау ұйымдары қаншалықты тиімді?	10.2.3.2 адам құқықтарын қорғау идеяларының қазіргі халықаралық құқық қорғау ұйымдарының қызметіне ықпалын бағалау; 10.3.1.2 Еуропа мен Азияның жетекші мемлекеттеріндегі конституциялық-құқықтық идеологияның қалыптасу жолдарын талдау (Жалпыға бірдей адам құқығы Декларациясы, Еуропарламент, Гаагадағы Халықаралық сот)
	Неліктен XX ғасырдың екінші жартысында "эл-ауқатты мемлекеттер" экономикалық дағдарысқа ұшырады?	10.3.1.1 "эл-ауқатты мемлекеттер" ұғымын 1970 - 1980 жж. әлеуметтік саладағы өзгерістерді сипаттау үшін қолдану; 10.4.1.1 XX ғасырдың 70-жылдарындағы жұмыссыздықтың себеп-салдарын талдау; 10.4.1.2 "инфляция", "дағдарыс", "стагнация" ұғымдарын пайдалана отырып, XX ғасырдың екінші жартысындағы мемлекеттердің экономикалық дамуын интерпретациялау

<p>1 Бөлім XX ғасырдың екінші жартысындағы әлемдік экономиканың дамуы</p>	<p>XX ғасырдың 60-70- жылдарында КСРО қандай экономикалық қиыншылықтарға тап болды?</p>	<p>10.4.1.2 "инфляция", "дағдарыс", "стагнация" ұғымдарын пайдалана отырып, XX ғасырдың екінші жартысындағы мемлекеттердің экономикалық дамуын интерпретациялау; 10.4.1.4 себеп-салдарлық байланыстарды талдау арқылы социалистік шаруашылық жүйесінің дамуындағы қарама-қайшылықтарды анықтау; 10.4.2.1 экономикалық жүйелердің тиімділігін интерпретациялау және негіздеу</p>
	<p>"Азиялық серпіліс" неліктен мүмкін болды?</p>	<p>10.4.2.1 экономикалық жүйелердің тиімділігін интерпретациялау және негіздеу; 10.4.1.5 Оңтүстік - Шығыс Азия мемлекеттерінің қарқынды экономикалық дамуына ықпал ететін негізгі факторларды талдау; 10.3.1.4 тұлғаның тарихтағы рөлін бағалау</p>
<p>2-тоқсан</p>		
<p>2 Бөлім Әлемнің екі полюсті жүйесі</p>	<p>1946-1963 жж. қырғи қабақ соғыстың ерекшелігі неде?</p>	<p>10.3.2.2 "қырғи қабақ соғыс" ұғымын түсіндіру үшін тарихи оқиғаларды талдау; 10.3.2.3 тарихи фактілер мен картаға сүйене отырып, әскери-саяси одақтар НАТО және ВШҰ-ның қарсылығын сипаттау; 10.3.1.4 тұлғаның тарихтағы рөлін бағалау</p>
	<p>1979-1985 жылдар аралығындағы "қырғи-қабақ соғысы" оқиғаларының ерешеліктері қандай?</p>	<p>10.3.2.3 тарихи фактілер мен картаға сүйене отырып, әскери-саяси одақтар НАТО және ВШҰ-ның қарсылығын сипаттау; 10.3.2.5 аймақтық шиеленістердің себептері мен салдарын тұжырымдау; 10.3.1.4 тұлғаның тарихтағы рөлін бағалау</p>
	<p>Саманта Смиттің КСРО-ға сапары неге мүмкін болды?</p>	<p>10.3.2.4 "қырғи қабақ соғыстан" кейін әлемдегі интеграциялық және дезинтеграциялық процестерді айқындау; 10.3.1.4 тұлғаның тарихтағы рөлін бағалау</p>
		<p>10.3.2.4 "қырғи қабақ соғыстан" кейін әлемдегі интеграциялық және дезинтеграциялық процестерді айқындау;</p>

	<p>Қырғи-қабақ соғыстың аяқталуының себептері қандай болды?</p>	<p>10.3.1.3 мемлекеттердің тарихи даму заңдылықтарын анықтау</p>
<p>2 Бөлім Аумақтық мәселелерді шешудегі халықаралық ұйымдар</p>	<p>Қырғи-қабақ соғыстың аяқталуымен әлемдегі қауіпсіз болды ма?</p>	<p>10.3.2.4 "қырғи қабақ соғыстан" кейін әлемдегі интеграциялық және дезинтеграциялық процестерді айқындау; 10.3.2.8 XX ғасырдың екінші жартысында әлемнің саяси картасындағы өзгерістерді айқындау; 10.3.2.5 аймақтық шиеленістердің себептері мен салдарын тұжырымдау</p>
	<p>БҰҰ Таяу Шығыстағы дағдарысты шешудің қандай бейбіт жолдарын ұсынады?</p>	<p>10.3.2.5 аймақтық шиеленістердің себептері мен салдарын тұжырымдау; 10.3.2.6 халықаралық шиеленістерді реттеудегі БҰҰ-ның қызметін бағалау</p>
	<p>"Араб көктемінің" себептері мен салдары қандай?</p>	<p>10.3.2.5 аймақтық шиеленістердің себептері мен салдарын тұжырымдау; 10.3.2.6 халықаралық шиеленістерді реттеудегі БҰҰ-ның қызметін бағалау; 10.1.2.4 қоғамдық сананы қалыптастыруда бұқаралық ақпарат құралдарының рөлін анықтау</p>
<p>3-тоқсан</p>		
<p>3. Бөлім XX ғасырдың екінші жартысындағы қоғамның дамуы</p>	<p>Екінші дүниежүзілік соғыстан кейін әртүрлі елдерде әлеуметтік құрылым қалай өзгерді?</p>	<p>10.1.1.1 социалистік даму жолынан бас тартуға байланысты әлеуметтік құрылымдағы өзгерістерді анықтау; 10.1.2.1 батыс және шығыс мемлекеттеріндегі әлеуметтік құрылымның ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтап, мобильділікке тігінен және көлденеңінен мысал келтіру 10.3.1.3 мемлекеттердің тарихи даму заңдылықтарын анықтау</p>
	<p>1949 жылы Коммунистік партияның жеңісі нәтижесінде Қытайдағы әлеуметтік құрылым қалай өзгерді?</p>	<p>10.4.1.4 себеп-салдарлық байланыстарды талдау арқылы социалистік шаруашылық жүйесінің дамуындағы қарама-қайшылықтарды анықтау; 10.3.1.3 мемлекеттердің тарихи даму заңдылықтарын анықтау;</p>

		10.3.1.4 тұлғаның тарихтағы рөлін бағалау
	Неліктен әлемнің әртүрлі елдерінің әлеуметтік даму деңгейі ерекшеленеді?	10.1.2.1 батыс және шығыс мемлекеттеріндегі әлеуметтік құрылымның ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтап, мобильділікке тігінен және көлденеңінен мысал келтіру 10.1.2.2 әлемнің жетекші және дамушы мемлекеттеріндегі халықтың өмір сүру деңгейіне әсер ететін факторларды анықтау; 10.3.1.1 "әл-ауқатты мемлекеттер" ұғымын 1970 1980 жылдардағы әлеуметтік саладағы өзгерістерді сипаттау үшін қолдану
3 Бөлім Қазіргі қоғамдағы дін	Қазіргі қоғамдағы діннің рөлі қандай?	10.2.1.2 қазіргі қоғамдық-саяси мәселелерді түсіну және интерпретациялау үшін дін туралы білімдерін пайдалану; 10.2.1.3 тарихи процестің сабақтастығын орнату арқылы адамзаттың өркениетті даму жолдарын қалыптастырудағы әлемдік діндердің рөлін анықтау
	Қазіргі қоғамның қандай мәселелері деструктивті діни ұйымдардың ықпалымен байланысты	10.2.1.1 қоғам өміріндегі дәстүрлі және деструктивті діни ұйымдардың іс-әрекетіне баға беру; 10.2.1.2 қазіргі қоғамдық-саяси мәселелерді түсіну және интерпретациялау үшін дін туралы білімдерін пайдалану
	Дінаралық келісімді қалыптастыруда Астанада өткен әлемдік және дәстүрлі діндердің съезі қандай рөл атқарады?	10.2.1.2 қазіргі қоғамдық-саяси мәселелерді түсіну және интерпретациялау үшін дін туралы білімдерін пайдалану; 10.2.1.3 тарихи процестің сабақтастығын орнату арқылы адамзаттың өркениетті даму жолдарын қалыптастырудағы әлемдік діндердің рөлін анықтау
3 Бөлім Қазіргі әлемдегі терроризм қаупі	Адамзат үшін лаңкестік несімен қауіпті?	10.3.2.7 Қазіргі кезеңдегі халықаралық терроризм және экстремизм мәселесін талдау; 10.3.2.5 аймақтық шиеленістердің себептері мен салдарын тұжырымдау
		10.2.1.1 қоғам өміріндегі дәстүрлі және деструктивті діни ұйымдардың іс-әрекетіне баға беру;

	Қазіргі әлемде діни фундаментализм қаншалықты қауіпті	10.2.1.2 қазіргі қоғамдық-саяси мәселелерді түсіну және интерпретациялау үшін дін туралы білімдерін пайдалану
4-тоқсан		
4 Бөлім Қазіргі әлемнің жаһандануы	Жаһанданудың негізгі ерекшеліктері қандай?	10.1.2.3 қоғамның тарихи даму бағытын үлгілей (модельдеу) отыра, жаһандану процесіне байланысты қазіргі әлемдегі әлеуметтік өзгерістерді бақылау (еңбек миграциясы, әлеуметтік интеграция); 10.1.2.4 қоғамдық сананы қалыптастыруда бұқаралық ақпарат құралдарының рөлін анықтау
	Жаһандану саясат пен әлемдік экономиканың дамуына қаншалықты ықпал етеді?	10.1.2.3 қоғамның тарихи даму бағытын үлгілей (модельдеу) отыра, жаһандану процесіне байланысты қазіргі әлемдегі әлеуметтік өзгерістерді бақылау (еңбек миграциясы, әлеуметтік интеграция); 10.4.1.3 жаһандану жағдайындағы экономикалық интеграцияның маңызын бағалау; 10.4.2.2 постиндустриалды қоғамның басты экономикалық ресурсы ретінде ақпараттың рөлін анықтау
	Жаһандану жағдайында ұлттық бірегейлікті қалай сақтауға болады?	10.2.3.3 жаһандану жағдайында ұлттық мәдени құндылықтарды сақтаудың маңыздылығын дәлелдеу; 10.2.2.2 ХХ ғасырдың екінші жартысы - ХХІ ғасырдың басындағы бұқаралық мәдениеттің қоғамның рухани дамуына ықпалын бағалау
	Әлемдік ғылымның дамуында Байқоңыр ғарыш айлағының маңызы қандай?	10.2.4.1 ғылыми-техникалық революцияның әлеуметтік және экологиялық салдарын бағалау және интерпретациялау; 10.2.4.2 адамзат өркениетінің дамуын үлгілеу арқылы жаһандық мәселелерді шешуде ғылым мен білімнің маңызы туралы қорытынды жасау
		10.2.4.2 адамзат өркениетінің дамуын үлгілеу арқылы жаһандық

<p>4 Бөлім XX ғасырдың екінші жартысы XXI ғасырдың басындағы ғылым, білім және технологиялар</p>	<p>Ғылым қазіргі кездегі адамдардың өмірін қалай өзгертті?</p>	<p>мәселелерді шешуде ғылым мен білімнің маңызы туралы қорытынды жасау 10.2.4.1 ғылыми-техникалық революцияның әлеуметтік және экологиялық салдарын бағалау және интерпретациялау; 10.2.4.3 ғылыми жаңалықтардың (генетика, микробиология, ақпараттық технологиялар, нано технологиялар, ядролық физика) қоғам дамуына ықпалын талдау</p>
<p>4 Бөлім XX ғасырдың екінші жартысы XXI ғасырдың басындағы мәдениет</p>	<p>Неліктен білім қазіргі кездегі адамның бәсекеге қабілеттілігінің факторы болып табылады?</p>	<p>10.2.4.2 адамзат өркениетінің дамуын үлгілеу арқылы жаһандық мәселелерді шешуде ғылым мен білімнің маңызы туралы қорытынды жасау</p>
<p>XX ғасырдағы мәдениет қайраткерлері адамзаттың рухани дамуына қандай ықпал жасады?</p>	<p>XX ғасырдағы мәдениет қайраткерлері адамзаттың рухани дамуына қандай ықпал жасады?</p>	<p>10.2.2.1 танымал өнер қайраткерлерінің қоғамның дамуына ықпалын талдау және олардың қызметіне дүниежүзілік тарих контекстінде өзіндік баға беру; 10.2.2.3 ақпараттық қоғам жағдайындағы көркем шығармашылықтың жаңа түрлерінің қалыптасуын талдау; 10.2.3.1 түрлі философиялық көзқарастардың қазіргі қоғамдық өмірге ықпалын бағалау; 9.3.1.4 тұлғаның тарихтағы рөлін бағалау</p>
<p>Қоғамның рухани дамуына бұқаралық мәдениеттің әсері қандай?</p>	<p>Қоғамның рухани дамуына бұқаралық мәдениеттің әсері қандай?</p>	<p>9.2.2.2 XX ғасырдың екінші жартысы - XXI ғасырдың басындағы бұқаралық мәдениеттің қоғамның рухани дамуына ықпалын бағалау; 9.1.2.4 қоғамдық сананы қалыптастыруда бұқаралық ақпарат құралдарының рөлін анықтау</p>

Қазақстан Республикасының
Білім және ғылым министрі
2022 жылғы 1 сәуірдегі
№ 123 бұйрығына
40-қосымша
Қазақстан Республикасы білім
және ғылым Министрінің
2013 жылғы 3 сәуірдегі
№ 115 бұйрығына
677-қосымша

Тірек – қимыл аппараты бұзылған білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 9-10 сыныптары үшін "Құқық негіздері" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы
1-тарау. Жалпы ережелер

1. Тірек-қимыл аппараты бұзылған (ары қарай-ТҚАБ) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 9 сыныптарына "Құқық негіздері" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі - Бағдарлама) Қазақстан Республикасы "Білім туралы" Заңының 5-бабының б) тармақшасына сәйкес әзірленді.

2. Бағдарлама мақсаты - білім алушыларда құқық туралы білім жүйесін қалыптастыру, мемлекет туралы білім беру, құқықтың маңызды салалары мен құқықтық сана және құқықтық мәдениеттің қолданыстағы заңдарының нормалары, құқық нормаларын сақтау қажеттілігіне ішкі сенімділіктің құқықтық белсенділігі туралы түсінік қалыптастыру.

3. Бағдарлама міндеттері:

1) құқық қағидалары, нормалары туралы білімді қалыптастыру және қазақстандық құқық туралы базалық білім алу;

2) құқық туралы алынған білімге сәйкес іс-әрекеттер нормалары мен ережелерін қалыптастыру;

3) құқықтық шешімдерді өз бетінше қабылдау қабілетін қалыптастыру;

4) құқықтық және әлеуметтік құндылықтар: демократия, адам құқықтары, азаматтық қоғам, заңдылық және құқықтық тәртіп туралы білімді қалыптастыру;

5) құқықтық білімді өз бетінше алу дағдыларын қалыптастыру.

6) оқушылардың адамгершілік және құқықтық мәдениет принциптеріне сәйкес оқушылардың тұлғасын дамыту;

7) оқушыларды құқықтық мемлекет қызметінің негіздерімен, азаматтың құқықтары мен бостандықтарымен таныстыру;

8) оқушыларға заң үстемдігі барлығына ортақ деген түсінікті тәрбиелеу

9) құқықтық мемлекеттің ерекшеліктерін түсінуді қалыптастыру;

4. Түзете - дамыту міндеттер:

1) белсенді және пассивті сөздікті байыту және нақтылау, ұғымдарды түсіну бойынша жұмыс;

2) ұжымда және командада тиімді өзара әрекеттесу;

3) кеңістіктік қабылдауды дамыту, оқиғалардың үздіксіздігін түсіну, құқықтың пайда болуы;

4) тірек-қимыл аппараты бұзылған балалардың танымдық белсенділігін дамыту;

5) ойлау процестерін дамыту: талдау, синтездеу, салыстыру, жалпылау;

6) есте сақтаудың барлық түрлерін дамыту;

7) нұсқаулықтарды, тұжырымдарды, ұғымдарды түсіну бойынша жұмыс жасау;

- 8) ең бастысын, ұқсастықтарды, айырмашылықтарды табуды, жалпылауды үйрету;
- 9) ауызша және жазбаша сөйлеу дағдыларын дамыту, грамматикалық жүйені жетілдіру.
- 10) патриотизмді, азаматтық ұстанымды, толеранттылықты қалыптастыру

2 тарау. Оқу процесін ұйымдастырудың педагогикалық тәсілдері

5. Тірек-қозғалыс аппараты бұзылған білім алушылар үшін "Құқық негіздері" пәні бойынша оқу процесін ұйымдастыруда қолданылатын педагогикалық тәсілдер: тұлғаға бағытталған тәсілі, әрекеттік тәсіл, сараланған тәсіл, коммуникативтік тәсіл, құндылыққа бағытталған тәсіл.

6. Жеке тұлғаға бағытталған тәсіл ТҚАБ оқушының жеке басының үйлесімді қалыптасуы мен жан-жақты дамуын, оның психикалық және физикалық дамуының жеке ерекшеліктерін ескере отырып, шығармашылық күштерін толық ашуды қамтиды.

7. Белсенділік тәсілі адамның белсенділік процессіне бағытталған, оның жеке басының қалыптасуына, өзін-өзі жүзеге асыруға бағытталған, ынтымақтастық, бұл тәсіл қиындықтарды жеңуге үйретеді, білім алушы білімді дайын түрде алмайды, өзі ізденіп табады, оқу іс-әрекетінің мазмұны мен формаларын сезінеді, жүйені түсінеді және қабылдайды.

8. Сараланған тәсіл оқыту мақсатына байланысты әртүрлі әдістер мен тәсілдерді қолдануды көздейді, оқушылардың жас және психологиялық ерекшеліктері, ТҚАБ білім алушылардың әртүрлі топтарының оқу қызметін ұйымдастыру.

9. Коммуникативті тәсіл бастаманың дамуына ықпал етеді, әдіс шығармашылықтың дамуын болжайды, дүниетаным екі немесе одан да көп адамның ауызша қарым-қатынас процесінде жүзеге асырылады, сөйлеудің грамматикалық құрылымын қалыптастырады, белсенді және пассивті сөздікті байытады.

10. Құндылыққа бағдарланған тәсіл адамның адамгершілік қасиеттерін анықтайды, Отан бұл - құндылық идеалдарын жауапты таңдау, отбасы, адамның ар-ұяты, сондай-ақ біздің Отанымызда тұратын барлық халықтардың салт-дәстүрлерін пайдалану, Құндылықтарға жүгіну - мемлекеттік саясат қағидасы - бұл белсенді өмірлік ұстанымды қалыптастыру.

11. Бағдарламаның мазмұны жүйелілік пен дәйектілік, қолжетімділік, көрнекілік қағидаттарына бағынады:

1) "Құқық негіздері" пәнінің барлық тақырыптары мен бөлімдері өзара байланысты, сондықтан пәнді дәйекті зерттеу барысында білім мен дағдылар жаңа мазмұнмен байытылады, ҚР Конституциясы бойынша оқушылар алдыңғы сыныптарда алған білімдері негізінде дамиды

2) оқу процесінде практикалық дағдыларды қалыптастыру маңызды орын алады.

12. "Құқық негіздері" пәнін оқытуда келесі әдістер мен стратегиялар тиімді болып табылады:

- 1) функционалды және шығармашылық білімді қолдану;
- 2) зерттеу жұмыстарын жүргізу; бірлесіп іздену;
- 3) ақпараттық-коммуникациялық технологияларды пайдалану;
- 4) байланыстың әртүрлі тәсілдерін қолдану;

5) оқытуды өтейтін технологиясы - кемшіліктерді жою бойынша жұмысы - баяу жұмыс қарқыны, оқуға деген ынтаның болмауы, баланы барлық артықшылықтары мен кемшіліктерімен қабылдау, мәжбүрлеусіз оқу, ең негізгісі мұғалім мен оқушылар арасындағы сенім, барлық анализаторларды қосу: есту, көру, моторика;

6) проблемалық оқыту технологиясы - мәселе қойылып, сабақ барысында шешіледі, бұл технология білімді игерудің беріктігіне ықпал етеді, өйткені іздеу арқылы мәселе шешіледі және материал түсіндіріледі, бастамашылдықты, жауапкершілікті, ынтымақтастыққа қабілеттілікті қалыптастыру;

7) деңгейлеп оқыту технологиясы - материалды игеру деңгейін анықтаңыз және оқушылармен әрекеттер алгоритмін құра отырып, одан әрі даму жолын анықтаңыз, бірнеше нұсқалар жасаңыз, төмен оқитындарға да, озаттарға да әртүрлі жағдайлар жасаңыз, күрделі тапсырманы компоненттерге бөліңіз (көлемі бойынша мөлшерленген материал);

8) топта және жеке жұмыс істей білу;

9) көрнекі-бейнелі материалға сүйену;

10) рефлексия кезінде сабақта практикалық білімді қолдану рөлдік ойындар, іскерлік ойындар, диспуттар, құқық көздеріне сүйену (ҚР Конституциясы, Кодекстер, Заңдар, адам құқықтары декларациясы);

11) Блум технологиясын қолдану, жағдайды тестілеу және модельдеу.

12. Оқыту кезінде қажетті техникалық құралдар: ақпараттық-коммуникативтік технологиялар (әрі қарай - АКТ), аудиовизуалды құралдар (грамжазбалар, бейнефильмдер), абстрактілі-символикалық көрнекіліктер (карталар, схемалар, кестелер, диаграммалар; компьютерлер, интерактивті тақта.

3 тарау. "Құқық негіздері" оқу пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

13. "Құқық негіздері" пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

1) 9-сыныпта - аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағат;

2) 10 - сыныпта-аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағат;

14. Материалды екі жылға бөлудің "құқық негіздері" пәні бойынша материалдың көптеген терминдерге толы болуымен, сондай-ақ пәнді түсіну үшін қажетті нормативтік құжаттарды(ҚР Конституциясы, азаматтық және Еңбек Кодексі және т.б.) зерделеумен, ТҚАБ бар балалардың ерекшеліктерін ескере отырып, балаларды қоғамда әлеуметтендіру үшін пайдаланылатын өмірлік жағдайларды модельдеумен негізделген. "Қазақ қоғамындағы отбасылық дәстүрлер" атты тақырып қосылды.

15. "Құқық негіздері" оқу материалының мазмұны күтілетін нәтижелер түрінде оқу мақсаттарын қамтитын оқыту бөлімдері мен кіші бөлімдері бойынша ұйымдастырылған

16. Бағдарлама 7 бөлімді қамтиды:

- 1) "Құқық және мемлекет" бөлімі";
- 2) "Конституциялық құқық" бөлімі";
- 3) "Азаматтық құқық" бөлімі";
- 4) "Еңбек құқығы" бөлімі";
- 5) "Отбасы құқығы" бөлімі";
- 6) "Әкімшілік құқық" бөлімі";
- 7) "Қылмыстық құқық" бөлімі.

17. "Құқық және мемлекет" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) құқық ұғымы;
- 2) құқық функциялары;
- 3) құқықтық мемлекет;
- 4) құқықтық мемлекеттің қағидаттары;
- 5) азаматтық қоғам;
- 6) құқықтық мемлекеттің маңыздылығы.

18. "Конституциялық құқық" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) конституциялық құрылыс негіздері;
- 2) адамның және азаматтың конституциялық құқықтары, бостандықтары мен міндеттері;

- 3) конституциялық құқық түрлері;
- 4) ұғымдар: демократия, плюрализм, зайырлылық.

19. "Азаматтық құқық" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) азаматтық құқық ұғымы;
- 2) меншік құқығы;
- 3) азаматтық құқықтағы міндеттемелер мен жауапкершілік;
- 4) тұтынушының құқықтарын қорғау.

20. "Еңбек құқығы" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) еңбек құқығы ұғымы;
- 2) еңбек құқығы қатынастары;
- 3) еңбек жағдайлары; еңбекті қорғау;
- 4) еңбек шарты;
- 5) кәмелетке толмағандардың еңбегін құқықтық реттеу.

21. "Отбасы құқығы" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) отбасылық құқық ұғымы;
- 2) некеге тұру және оны тоқтату шарттары;
- 3) отбасы мүшелерінің құқықтары мен міндеттері;

4) балалардың құқықтары мен міндеттері;

5) отбасының қоғам үшін маңызы.

22. "Әкімшілік құқық" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) әкімшілік құқық ұғымы;

2) әкімшілік құқық бұзушылық;

3) әкімшілік жауапкершілік;

4) әкімшілік құқық бұзушылықтардың алдын алу.

23. "Қылмыстық құқық" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) қылмыстық құқық ұғымы;

2) қылмыстық құқық бұзушылық ұғымы;

3) қылмыстық жауапкершілік ұғымы;

4) сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтар;

5) жазалау және гуманизм мәселелері.

24. 9-сыныпқа арналған "Құқық негіздері" пәнінің базалық мазмұны:

1) құқық және мемлекет : құқықты анықтау, оның қоғамдағы, әлеуметтік нормалар жүйесіндегі рөлі, құқық көздерін, құқық нормаларын көрсету, құқықтың негізгі функциялары, мораль неге құқық үшін маңызды. Заң үстемдігінің тұжырымдамасы мен белгілері, оның маңыздылығы, түсінік беру: биліктің бөлінуі, заңның үстемдігін ашатын заң үстемдігінің принциптері. Құқықтық мемлекеттің болуы үшін азаматтық қоғам қажеттілігі. Азаматтық қоғамның белгілері, азаматтық қоғамның құрылымы, азаматтық қоғамның әртүрлі институттары, отбасының рөлі мен маңызы;

2) конституциялық құқық: ҚР конституциялық құрылысының негіздері, саяси плюрализмнің не екенін көрсету, адам құқықтарының жалпыға бірдей декларациясы негізінде адамның және азаматтың конституциялық құқықтары, бостандықтары мен міндеттері. Адам құқықтары мен бостандықтарын топтарға бөлу, мемлекеттік органдардың функциялары мен ҚР сайлау жүйесі, мемлекеттік органдарды қалыптастырудағы сайлаудың рөлі;

3) азаматтық құқық: азаматтық құқық түсінігі мен принциптері, мүліктік қатынастар және жеке мүліктік емес қатынастар. Меншік құқығы және оның түрлері. Азаматтық құқықтағы міндеттемелер ұғымы және оларды қамтамасыз ету тәсілдері, тұтынушылардың құқықтарын қорғау жолдары;

4) еңбек құқығы: еңбек құқығының түсінігі мен принциптері, еңбек қатынастары. Еңбек қатынастарын бастауға негіз болатын нәрсе, жұмыс беруші мен қызметкердің құқықтары мен міндеттері. Еңбек дауларын шешу жолдары, еңбек жағдайларын, кәмелетке толмағандардың еңбегін құқықтық реттеу. Меншік құқығын алу және тоқтату жолдары. Еңбек шартының не екендігін зерделеу және оның мазмұнын қарастыру;

26. 10-сыныптағы "Құқық негіздері" пәнінің базалық мазмұны:

1) отбасы құқығы: отбасы, неке, отбасының әр адам үшін маңызы, некеге тұру, некені тоқтату және бұзу жағдайлары мен кедергілері, отбасы мүшелерінің құқықтары мен міндеттері, балалардың құқықтары мен міндеттері. Отбасының қоғам үшін маңыздылығы, мемлекеттік қолдау түрлері және отбасылық қатынастарды қорғау;

2) әкімшілік құқық: ҚР-дағы әкімшілік құқық ұғымын, оның белгілері, әкімшілік құқық бұзушылықтардың түрлерінің құрамын. Әкімшілік жауапкершілік тұжырымдамасы. Әкімшілік жазалардың түрлерін және оларды қолдану тәртібі. Әкімшілік құқық бұзушылықтардың алдын алу;

3) қылмыстық құқық: қылмыстық құқық ұғымы, қылмыстық құқықтың әлеуметтік мақсаты мен міндеттері, қылмыстық құқық жүйесі, қылмыстық құқық бұзушылық ұғымы, белгілері мен түрлері (қылмыстың қылмыстық теріс қылықтан айырмашылығы неде). Қылмыстық жауапкершілік ұғымы. Оның ерекшеліктері, қылмыстық жауапкершілік түрлері, сыбайлас жемқорлыққа қарсы актілер, сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтардың субъектілері, қылмыстық құқықтағы гуманизм принципі, құқықтық мемлекетті қалыптастырудағы рөлі мен маңызы.

4 тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

27. Оқу мақсаттарын қолдануға ыңғайлы болу үшін бағдарламада кодировка енгізілген. Кодта бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сандар бөлім мен бөлімшені, төртінші сан оқу мақсатының номерін көрсетеді. Мысалы, 9.2.1.2 "9" - сынып, "2" - бөлім, "1" - бөлімше, "2" - оқу мақсатының нөмірленуі.

28. Күтілетін нәтижелер бойынша оқыту мақсаттарының жүйесі:

1) "Құқық және мемлекет" бөлімі:

кесте 1

Бөлімше	Оқыту мақсаттары
	9-сынып
9.1.1 Құқық ұғымы	9.1.1.1 әлеуметтік нормалар жүйесіндегі құқық түсінігі мен рөлін түсіндіру
9.1.2 құқықтық мемлекет және азаматтық қоғам	9.1.2.1 құқықтық мемлекеттің ерекшелігі мен маңыздылығын анықтау;
	9.1.2.2 азаматтық қоғам туралы түсінік беру

2) "Конституциялық құқық" бөлімі:

кесте 2

Бөлімше	Оқыту мақсаттары
	9-сынып
9.2.1 Адам және азаматтың құқықтары мен бостандықтары	9.2.1.1 конституциялық құрылыстың негіздерін түсіндіру;
	9.2.1.2 Қазақстан Республикасы Конституциясын талдау арқылы адамның және азаматтың конституциялық құқықтары, бостандықтары мен міндеттерін анықтау

9.2.2 Мемлекеттік органдардың конституциялық жүйесі	9.2.2.1 Конституция негізінде мемлекеттік органдардың қызметтерін анықтап, салыстыру
	9.2.2.2 мемлекеттік органдардың құрылуында сайлаудың маңызы мен рөлін көрсету

**3) "Азаматтық құқық" бөлімі:
кесте 3**

Бөлімше	Оқыту мақсаттары
	9-сынып
9.3.1 Азаматтық құқық түсінігі	9.3.1.1 азаматтық құқық ұғымы мен қағидаларын түсіндіру
9.3.2 Меншік құқығы	9.3.2.1 меншік түрлерін анықтау;
	9.3.2.2 меншік құқығына ие болудың және тоқтатылудың жолдарын, құқықтық жағдаяттарды талдау арқылы анықтау
9.3.3 Азаматтық құқықтағы міндеттеме мен жауапкершілік	9.3.3.1 адамның азамат ретіндегі жауапкершілігін анықтап, міндеттерін талдау
9.3.4 Тұтынушылар құқығын қорғау	9.3.4.1 тұтынушылардың құқықтарын қорғау жолдарын анықтау

**4) "Еңбек құқығы" бөлімі:
кесте 4**

Бөлімше	Оқыту мақсаттары
	9-сынып
9.4.1 Еңбек құқығы түсінігі	9.4.1.1 еңбек құқығы ұғымын түсіндіру
9.4.2 Еңбек жағдайлары	9.4.2.1 Қазақстан Республикасының еңбек кодексі баптарының негізінде еңбек жағдайларын анықтау;
	9.4.2.2 құқықтық жағдаяттарды талдау арқылы жұмыс беруші мен жұмысшының құқықтары мен міндеттерін түсіндіру
9.4.3 Еңбекті қорғау	9.4.3.1 кәмелетке толмағандардың еңбегіне қатысты құқықтық нормаларды талдау;
	9.4.3.2 құқықтық нормативтік актілерге сүйеніп еңбек дауларын шешу жолдарын ұсыну
9.4.4 Еңбек шарты	9.4.4.1 құқықтық жағдаяттарды талдап еңбек шартының мазмұнын ашу

**5) "Отбасы құқығы" бөлімі:
кесте 5**

Бөлімше	Оқыту мақсаттары
	9-сынып
9.5.1 Неке және отбасы құқығы түсінігі	9.5.1.1 неке және отбасы ұғымдарын түсіндіру
9.5.2 Некені қию және тоқтату жолдары	9.5.2.1 некені қию және тоқтатылу шарттарын анықтау
9.5.3. Отбасы мүшелерінің құқығы мен міндеттері	9.5.3.1 отбасы мүшелерінің құқықтары мен міндеттерін анықтау;
	9.5.3.2 құқықтық актілерге сүйене отырып, қоғам мен отбасындағы балалар құқығын талдау

9.5.4 Отбасының қоғамдағы маңыздылығы	9.5.4.1 отбасының қоғамдағы маңыздылығын көрсету
---------------------------------------	--

6) "Әкімшілік құқық" бөлімі:
кесте 6

Бөлімше	Оқыту мақсаттары
	10-сынып
10.6.1 Әкімшілік құқық түсінігі	10.6.1.1 әкімшілік құқық туралы түсінікті қалыптастыру
10.6.2 Әкімшілік құқық бұзушылық	10.6.2.1 әкімшілік құқық бұзушылықтың түрлері мен белгілерін анықтау;
10.6.3 Әкімшілік жауапкершілік	10.6.3.1 құқықтық жағдаяттарды талдау арқылы әкімшілік жауапкершілік түрлерін және оларды қолдану тәртібін түсіндіру
10.6.4 Әкімшілік құқық бұзушылықтың алдын алу	10.6.4.1 әкімшілік құқықтық нормалардың маңызын бағалау

7) "Қылмыстық құқық" бөлімі:
кесте 7

Бөлімше	Оқыту мақсаттары
	10-сынып
10.7.1 Қылмыстық құқық түсінігі	10.7.1.1 қылмыстық құқық ұғымын түсіндіру
10.7.2 Қылмыс ұғымы	10.7.2.1 қылмыстың белгілері мен түрлерін ажырату
10.7.3 Қылмыстық жауапкершілік	10.7.3.1 құқықтық жағдаяттарды талдау арқылы қылмыстық жауаптылықты және жаза түрлерін анықтау; 10.7.3.2 сыбайлас жемқорлықпен күреске бағытталған құқықтық актілерді талдау
10.7.4 Жазалау және гуманизм мәселесі	10.7.4.1 қылмыстық құқықтағы гуманизм қағидаларының маңыздылығын көрсету

29. Бағдарлама тірек – қимыл аппараты бұзылған білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 9-10 сыныптары үшін "Құқық негіздері" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспары негізінде осы Бағдарламаның қосымшасына сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді жоспарда барлық сынып бойынша әр бөлімде қамтылатын оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

30. Бөлімдер мен тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады

31. Ұзақ мерзімді жоспардағы тақырыптар білім алушылардың ойлау қабілетін белсендіретін және олардың сын тұрғысынан ойлау, проблемалық сұрақ қою, өздігінен талдау жасау дағдыларын дамытуға мүмкіндік беретін проблемалық сұрақтар түрінде құрастырылған.

Тірек – қимыл аппараты
бұзылған білім алушыларға
арналған негізгі орта білім беру
деңгейінің 9-10 сыныптары үшін

Тірек – қимыл аппараты бұзылған білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 9-10 сыныптары үшін "Құқық негіздері" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) 9-сынып:
кесте 1

Бөлім	Тақырыбы, мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан (9-сағат)		
9.1 "Құқық негіздері" пәнімен танысу	"Құқық негіздері" пәні нені зерттейді? "Құқық негіздері" пәнінің алдында тұрған мақсаттар мен міндеттерді атау"	9.1.1.1 – "Құқық негіздері" оқу пәнімен таныстыру 9.1.1.1 осы пәннің мақсаттары мен міндеттері туралы түсінік беру.
9.1 Құқық түсінігі	Құқық дегеніміз не және ол қоғамдық қатынастарға қалай әсер етеді?	9.1.1.1 әлеуметтік нормалар жүйесіндегі құқықтың рөлі туралы түсінікті қалыптастыру
9.1 Адам және азаматтың құқықтары мен бостандықтары	Қазақстан Республикасында адам мен азаматтың қандай құқықтары мен міндеттері бар?	9.1.1.2 Қазақстан Республикасы Конституциясын талдау арқылы адамның және азаматтың конституциялық құқықтары, бостандықтары мен міндеттерін анықтау
9.1 Құқықтық мемлекет	Құқықтық мемлекеттің мәні неде?	9.1.1.2 Жағдайды моделдеу арқылы құқықтық мемлекет туралы түсінік қалыптастыру
9.1 Биліктің бөлінуі	Билікті асыра сілтеп пайдалануға қарсы тұратын принциптерді атау	9.1.1.2 биліктің бөлінуі туралы түсінік қалыптастыру
9.1 Азаматтық қоғам	Азаматтық қоғам институттарының рөлі мен маңыздылығын анықтаңыз Құқықтық мемлекет пен азаматтық қоғамның арақатынасы қандай?	9.1.1.2 биліктің бөлінуі туралы түсінік қалыптастыру
2-тоқсан (8 - сағат)		
9.2 Мемлекеттік органдардың конституциялық құрылысы	Қазақстан Республикасы конституциялық құрылысының негізін не құрайды?	9.2.2.1 Конституциялық құрылыстың негізі туралы түсінік қалыптастыру
	Неге Қазақстан өзін демократиялық, зайырлы	9.2.1.2 Қазақстан Республикасының Конституциясын талдау негізінде адамның және азаматтың конституциялық құқықтарын,

9.2 Адамның және азаматтың құқықтары мен бостандықтары Мұғалімдер мен оқушылардың құқықтары мен міндеттері	құқықтық және әлеуметтік мемлекет деп жариялады? Оқушылар мен мұғалімдердің құқықтары мен міндеттері қандай	бостандықтары мен міндеттерін айқындаймыз, әртүрлі жағдайларды модельдейміз 9.2.1.3 Әртүрлі өмірлік жағдайларды модельдеу арқылы оқушыларды өздерінің және мұғалімдердің құқықтарымен міндеттерімен таныстыру
9.2 Мемлекеттік органдардың конституциялық жүйесі	Мемлекеттік органдардың қызметі қандай? Президенттің орнын, Үкімет, Паламент, Соттың өкілеттілігін анықтау	9.2.2.1 мемлекеттік билік органдарын атау, 9.2.2.1 мемлекеттік органдардың функцияларына сипаттама беру., Қазақстан Республикасы Конституциясының негізгі ережелерін басшылыққа ала отырып, құқықтық жағдайларды талдау
3-тоқсан (10-сағат)		
9.3 Қазақстан Республикасының сайлау жүйесі	Мемлекеттік органдарды қалыптастырудағы сайлаудың рөлі мен маңызы қандай?	9.3 2.2. мемлекеттік органдарды құрудағы сайлаудың маңыздылығы мен рөлін көрсету
9.3 Меншік құқығы	Қалай жеке меншік иесі болады?	9.3.2.1 меншік түрлерін көрсету 9.3.2.1 құқықтық жағдайларды талдай отырып, меншік құқығын алу және тоқтату жолдарын анықтау
9.3 Азаматтық құқықтағы міндеттемелер мен жауапкершілік	Азаматтық міндеттемелер қандай жауапкершілікті тудырады?	9.3.3.1 міндеттемелерді талдау және адамның азамат ретіндегі жауапкершілігін анықтау.
	Міндеттемелерді қамтамасыз етудің қандай жолдары бар?	9.3.3.1 өмірден мысалдар келтіре отырып, міндеттемелерді орындау қажеттілігі туралы түсінік қалыптастыру
9.3 тұтынушылардың құқықтарын қорғау	Тұтынушы ретінде өз құқығыңызды қалай қорғауға болады?	9.3.4 тұтынушының құқықтарын қорғау жолдарын анықтау 9.3.4 құжаттарды атау.. жағдайларды модельдеу арқылы тұтынушылардың құқықтарын қорғау
4-тоқсан (7 – сағат)		
9.4 Еңбек құқығы ұғымы	Еңбек құқығы дегеніміз не?	9.4.1.1 оқушыларды еңбек құқығының негіздерімен таныстыру 9.4.1.1 еңбек құқығының принциптерін зерделеу
9.4 Еңбек жағдайлары	Еңбек жағдайлары заңмен қалай реттеледі?	9.4.2.1 Қазақстан Республикасы Еңбек кодексінің ережелерін басшылыққа ала отырып, еңбек жағдайларын анықтау; 9.4.2.2 жұмыс беруші мен қызметкердің құқықтары мен

		міндеттерін атау, өмірдегі құқықтық жағдайларға талдау жүргізу;
9.4 Еңбекті қорғау	Еңбек даулары қалай шешіледі? Кәмелетке толмағандардың еңбегі заңмен қалай қорғалады?	9.4.3.1 кәмелетке толмағандардың еңбегіне қатысты құқықтық нормаларды талдау; 9.4.3.2 нормативтік актілерге сүйене отырып, еңбек дауларын шешу жолдарын ұсыну
9.4 Еңбек келісімі	Азаматтық міндеттемелер қандай жауапкершілікті тудырады?	9.4.4.1 еңбек шартының мазмұнын ашу, құқықтық жағдайларды модельдеу;

2) 10 – сынып

Кесте 2

Бөлім	Тақырыбы, мазмұны	Оқыту мақсаттары. Білім алушылар...
1 - тоқсан (9 – сағат)		
10.1 Кіріспе	Мазмұны мен міндеттері. зерттелетін материалдың	10..1.1.1 – "құқық негіздері" тарауларымен таныстыру 10.1.1.1 пәннің осы бөлімдерінің мақсаттары мен міндеттері туралы түсінік беру
10.1 Отбасылық құқық ұғымы	Отбасы туралы түсінік беріңіз? Отбасының мақсаты не?	10.5.1.1-Неке және отбасы туралы түсінік жасау 10.5.1.1 отбасының некеден айырмашылықтарын көрсету
10.1 Некеге тұру және оны тоқтату шарттары	Неке шарттарын атаңыз? Некені тоқтатудың шарттары қандай?	10.5.2.1 некеге тұру және тоқтату шарттарын тізбелеу, өмірлік жағдайларды модельдеу
10.5.3 Отбасы мүшелерінің құқықтары мен міндеттері	Отбасы мүшелерінің құқықтық мәртебесі қандай?	10.5.3.1 отбасы мүшелерінің құқықтары мен міндеттерін анықтау; 10.5.3.2 қоғамдағы балалардың құқықтарын талдау .құқықтық актілерге сілтеме жасай отырып 10.5.3.3 отбасындағы балалардың құқықтарын талдау.өмірлік жағдайларды модельдеу
2 - тоқсан (8 - сағат)		
10.5.3 Пікірталастарды өткізу: (ұсынылған тақырыптар бойынша: "неліктен бүгін ата-аналардың бала тәрбиесіне төмен жауапкершілігі байқалады")	Балаларды қорғауды қалай жүзеге асыру керек? Оқушылар мен жастарды тәрбиелеу жүйесіндегі проблемалар қандай?	10.5.3.3 Бала құқықтары Конвенциясының негізінде балаларды қорғау шараларын айқындау 10.5.3.3 отбасындағы балалар мен ата-аналардың проблемаларын көрсету
	Отбасының әлеуметтік рөлі қандай?	10.5.4.1 отбасының қоғам үшін маңыздылығын көрсету, түрлі өмірлік жағдайлар модельденеді

10.5.4. Отбасы мен қоғамның маңыздылығы	Отбасылық қатынастарды мемлекеттік қолдау және қорғау	10.5.4.1 отбасылық қатынастарды қорғау кезінде мемлекеттік қолдау түрлерін көрсету;
10.5.5 қазақ қоғамының отбасылық дәстүрлері	Дәстүрлі қазақ қоғамында отбасы қандай рөл атқарды? Қазақтың ұлы ойшылдары Абай Құнанбаев, Шәкәрім Құдайбердиев, Ахмет Байтұрсынов отбасына қалай қарады	10.5.4.2 дәстүрлі қазақ қоғамындағы барлық отбасы мүшелерінің құқықтары мен міндеттерін анықтау; 10.5.4.2 қазақ ойшылдарының отбасының маңызы туралы ойларымен таныстыру.
10.6.1 Әкімшілік құқық ұғымы	Әкімшілік құқық дегеніміз не?	10.6.1.1 әкімшілік құқық туралы түсінік қалыптастыру; 10.6.1.1 әкімшілік-құқықтық нормалардың мақсатын көрсету
3 – тоқсан (10 - сағат)		
10.6.2 Әкімшілік құқық бұзушылық	Әкімшілік құқық бұзушылық дегеніміз не? Әкімшілік құқық бұзушылықтардың түрлері мен көріністерін атаңыз	10.6.1. - әкімшілік құқық бұзушылық белгілерін көрсету; 10.6.1- әкімшілік құқық бұзушылық түрлерін көрсету;
10.6.3 Әкімшілік жауапкершілік ұғымы	Әкімшілік жауапкершілік дегеніміз не?	10.6.3 әкімшілік жауапкершілік түрлерін көрсету; 10.6.3-кәмелетке толмағандардың әкімшілік жауапкершілігімен таныстыру;
10.6.3 Әкімшілік құқық бұзушылықтың алдын алу	Әкімшілік құқық бұзушылықтардың алдын алу неден көрінеді?	10.6.3 әкімшілік-құқықтық нормалардың мәнін бағалау; 10.6.3 баланы қорғау механизмін көрсету;
10.7.1 Қылмыстық құқық ұғымы	Қылмыстық құқық дегеніміз не?	10.7.1.1-қылмыстық құқық туралы түсінік қалыптастыру;
	Қылмыстық құқықты қандай қатынастар реттейді?	10.7.1.1. ҚР Қылмыстық кодексінде бекітілген қылмыстық құқық нормаларымен таныстыру
10.7 Қылмыстық қылмыс ұғымы	Қылмыс дегеніміз не ? Қылмыс пен қылмыстық теріс қылықтың айырмашылығы неде?	10.7.2.1-қылмыстық құқық бұзушылық белгілерін көрсету: 10.7.2.1 қылмыстың белгілері мен түрлерін ажырату, жағдайларды модельдеу
4 – тоқсан (7 – сағат)		
10.7 Қылмыстық жауапкершілік ұғымы	Қылмыстық жауапкершілік дегеніміз не? Жазаның қандай түрлері бар?	10.7.3.1 құқықтық жағдайларды талдай отырып, қылмыстық жауапкершілік пен жаза түрлерін анықтау; 10.7.3.1 жаза түрлерін атау
10.7 Сыбайластық жемқорлық құқық бұзушылықтар	Сыбайлас жемқорлық дегеніміз не ? Сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтардың субъектісі кім?	10.7.3.2 сыбайлас жемқорлық туралы түсініктің болуы 10.7.3.2 сыбайлас жемқорлыққа қарсы құқықтық актілерді талдау

10.7 Жазалау және гуманизм мәселелері	Гуманизм принципі дегеніміз не? Қылмыстық құқықта гуманизм принципі қажет пе?	10.7.3.2. гуманизмнің не екенін түсіндіріңіз; 10.7.3.2 қылмыстық құқықтағы гуманизм қағидатының маңыздылығын көрсету;
---------------------------------------	---	--

Қазақстан Республикасының
Білім және ғылым министрі
2022 жылғы 1 сәуірдегі
№ 123 бұйрығына
41-қосымша
Қазақстан Республикасы білім
және ғылым Министрінің
2013 жылғы 3 сәуірдегі
№ 115 бұйрығына
678-қосымша

Тірек-қозғалыс аппараты бұзылған білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-6 сыныптары үшін "Музыка" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Тірек-қозғалыс аппараты бұзылған білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-6 сыныптары үшін "Музыка" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі – Бағдарлама) Қазақстан Республикасының "Білім туралы" Заңының 5-бабы 6) тармақшасына сәйкес әзірленген.

2. Бағдарлама мақсаты – қазақтың дәстүрлі музыкасы, әлем халықтары шығармашылығы, әлемдік классика және заманауи музыканың үздік үлгілері негізінде тірек-қозғалыс аппараты бұзылған білім алушылардың эмоциональдық, ақыл-ой, адамгершілік қасиеттерін қалыптастыру, шығармашылық қабілетін дамыту.

3. Бағдарлама міндеттері:

1) өзге өнер түрлері мен оқу пәніне музыка өнерін кіріктіре отырып әлем тұтастығының бейнесі жөнінде түсінігін қалыптастыру;

2) музыка өнерінің жалпы адамзаттық қажеттілікті құбылыс ретінде, оның адам өміріндегі ролі мен маңыздылығы туралы түсінігін қалыптастыру;

3) музыкалық шығармалар мен тапсырмаларды талдау, зерттеу барысында сыни ойлау қабілеттерін дамыту, музыкаға деген білім, білік, дағдысын жетілдіру;

4) ақпараттық-коммуникациялық технология құралдарын қолдану барысында музыкалық-орындаушылық және техникалық білімі мен біліктілігін қалыптастыру, дамыту;

5) музыкалық қабілеттілігін, белсенді шығармашылығын, орындаушылығы мен зерттеушілік дағдысын дамыту;

6) музыкалық қызмет барысында, музыка өнеріне қызығушылықты дамыту мақсатында музыкалық мәдениет негіздерін қалыптастыру;

4. Түзету – дамыту міндеттері:

- 1) музыкалық мәдениеттілікті дамыту;
- 2) музыкалық - шығармашылық әрекет барысында сөздік қорын түзете-дамыта отырып тәжірибелік дағдыларын іске асыру;
- 3) ән айту барысында дұрыс тыныс алу, дыбыстарды дұрыс айту дағдыларын дамыту;
- 4) музыкалық-шығармашылық қызмет барысында сөздік қорын дамыту;
- 5) музыкалық аспаптарда ойнау, мәнерлі қимылдар жасау барысында ұсақ моторикасын түзете-дамыта отырып қалыптастыру;
- 6) ырғақты музыка тыңдау барысында, музыка екпінімен қимыл-қозғалыстарды уақытылы қолдана білу дағдысын дамыту;
- 7) түрлі логоритмикалық және ырғақтық-артикуляциялық жаттығулар орындау арқылы сөйлеу, тыныс алу, жалпы және ұсақ-қол моторикасы функцияларын қалыптастыру, дамыту;

2-тарау Оқу процесін ұйымдастырудың педагогикалық тәсілдер

5. Тірек-қозғалыс аппараты бұзылған білім алушылар арнайы шартты түрде ұйымдастырылған оқыту формаларын қажет етеді. "Музыка" пәні бойынша білім беру процесін ұйымдастыруда келесі педагогикалық тәсілдер қолданылады: белсенділік тәсілі, сараланған тәсіл, коммуникативті тәсіл, тұлғалық бағдарлы тәсіл, түзете-дамыту, жеке тәсіл және көркемдік-музыкалық тәсіл.

6. Белсенділік тәсілі білім алушылардың белсенді және табысты болуына ықпал етеді, сабақ барысында музыкалық білімді дайын түрінде емес, білім алушылар өзі ізденіп, өзінің музыкалық қабілетін жүзеге асырады, оның нормаларын түсінеді және қабылдайды, білім дағдыларын жән шығармашылық қабілеттерін қалыптастырады. "Музыка" пәнін оқып үйрену білім алушылардың музыкалық қызығушылығы мен сүйіспеншілігін оятып, белсенді, саналы қабылдауын дамытып, көркемдік талғамын дамытудың тиімді әдісі болып табылады.

7. Дифференциалды тәсіл - тірек-қозғалыс аппараты бұзылған білім алушыларға арнайы әр түрлі оқу ортасын құру үшін, шартты үш негізгі принципке негізделген: еркіндік, тәуелсіздік, ынтымақтастық.

8. Коммуникативті тәсілі музыка сабақтарында нақты қарым-қатынас жағдайларын қолдануды, белсенді шығармашылық қызметті ұйымдастыруды, жұмыстың ұжымдық түрлерін пайдалануды және балаларды тиімді қарым-қатынас процесіне тартатын шығармашылық іс-әрекеттерді қарастырады.

9. Тұлғалық-бағдарлы тәсіл - оқыту барысында, білім алушылардың келесі ерекшеліктерін ескере отырып жүзеге асырылады: шығармашылық қабілеттерін іске

асыру, өнерге деген көзқарасын білдіруге дайын болу, құндылық-ойлау қабілеттерін қалыптастыру, өзін-өзі бағалауы, өмірлік оптимизм және психикалық, физикалық дамудың жеке ерекшеліктерін ескере отырып, шығармашылық қабілеттерін толық ашу.

10. Мұғалім "музыка" пәнін оқыту барысында түзете – дамыта білім берудің түрлі әдістерін қолдана отырып, білім алушылардың бойында түрлі қасиеттерді бағытты жүзеге асыруды ұстанады:

1) сөйлеу қабілеті бұзылған балалардың дыбыс ырғағын қалыптастыруға, дұрыс тыныс алуға, ән айту барысында дыбыстарды дұрыс айтуға арналған ритмикалық-артикуляциялық жаттығуларды орындау;

2) әннің сөздерін жаттау барысында қимылдарды қайталау арқылы есте сақтау және қолдың ұсақ моторикасын жетілдіру;

3) дұрыс тыныс алуды қалыптастыру, музыканың ырғағын, екпінін сезіну және қолдың ұсақ моторикасын қалыптастыру мақсатында музыкалық аспаптарды қолдана отырып музыкалық ойындар ұйымдастыру;

4) балалардың өзін-өзі тәрбиелеуге деген ынтасын қалыптастыру;

5) музыкалық есту қабілетін дамыту, музыкалық дыбыстың биіктігін, ұзақтығын тембр бойынша ажыратуға үйрету;

6) музыкалық және пластикалық жаттығулар, ырғақты қимылдар (қимылмен ән айтуға қосылу), музыкалық ойындар арқылы қимыл-қозғалыс аппаратын қалпына келтіру;

7) Музыкалық жаттығулар арқылы есту қабілеттерін дамыту;

8) музыка терапия әдістерін қолдана отырып, психологиялық жағдайларын қалыпқа келтіру.

11. Жеке тәсіл қағидасы тірек-қозғалыс аппараты бұзылған білім алушылар арасында психологиялық сөйлеу қабілетінің даму ерекшеліктерінің болуымен байланысты, оқу материалын игеру кезінде алынған білімнің сапасына әсер етеді: мұғалім әр оқушының мүмкіндіктеріне сәйкес келетін оқу материалын қолданады. Жеке оқыту өзіндік танымдық іс-әрекеттің, қажеттіліктер мен өзін-өзі тәрбиелеуге дайындық тәжірибесінің қалыптасуына ықпал етеді.

12. Көркемдік-музыкалық тәсіл музыкалық сауаттылық негіздері мен түрлі музыкалық білім беру процесінде: орындаушылық, композиторлық, коммуникативті және сөйлеу барысында қолдануда нәтижеге жетуге бағытталған оқу-танымдық қызметті қамтамасыз етеді.

13. Тірек-қозғалыс аппараты бұзылған білім алушылармен жұмыс жасау барысында олардың музыкалық-шығармашылық іс-әрекеттермен айналысуына көп көңіл бөлу қажет: музыка тыңдау, ән айту, аспапта ойнау, музыкалық шығармаларды сахналау, ойдан әуен ойлап табу, музыканың сүйемелдеуімен музыкалық-пластикалық

қозғалыстар жасау. Мұндай музыкалық және шығармашылық жұмыстар балалардың психомоторлық функцияларын дамытуға, түзетуге және қалыпқа келтіруге ықпал етеді. Осы әдістерді меңгеру білім жүйесінің принципін жүзеге асыруға ықпал етеді.

14. тірек-қозғалыс аппараты бұзылған білім алушылар арнайы шартты түрде ұйымдастырылған оқыту формаларын қажет етеді. Білім алушылардың негізгі қимыл-қозғалысында кездесетін бұзылыстар: саусақтарының дифференциялық қимыл-қозғалысы тежелуі, сенсорлы тежегіштер: көру, есту қабілеттерінің бұзылуы, Кейбір балаларда фонематикалық есту қабілетінің төмендігі байқалады: олар дыбысты, дыбыс қатарын ажырата алмайды. Барлық балаларда тіл мүкестігі болады. Табиғи физиологиялық қызметтерді атқара алмайды: жұтыну, ауаны жұту, ауаны кері шығару, сөйлеу темпі төмен, дауысы жай болады.

15. "Музыка" пәнін оқытуда мұғалім мамандардың көмегі мен қолдауын пайдаланады: психолог, ритмика маманы және логопед. Музыка пәні мұғалімінің логопедпен өзара байланысы білім алушылардың бағдарламаны тиімді меңгерудің басты шарты болып табылады.

16. Музыка сабақтарында арнайы білім алушыларға қолданылатын негізгі әдіс - бұл логопедиялық ырғақ, ол сөздің, музыканың және қимылдың келесі формаларында тығыз байланысын жүзеге асырады:

- 1) музыкалық ырғақты қозғалыстар;
- 2) ән айту;
- 3) музыкалық аспаптарда ойнау;
- 4) музыкалық ойын әрекеттері;
- 5) аспапта ойнау, ән салу, түрлі қимылдар жасау арқылы музыкалық жаттығулар орындау;
- 6) сөйлеу, тыныс алу, жалпы және ұсақ-қол моторикасы функцияларын қалыптастыру мақсатында түрлі логоритмикалық және ырғақтық-артикуляциялық жаттығулар орындау;

17. білім алушыларға музыканы оқытудың дәстүрлі емес (балама) әдістері мен тәсілдеріне мыналар жатады:

- 1) симфониялық оркестрдің орындауындағы классикалық шығармаларды тыңдау;
- 2) акустикалық діріл мен жүйке орталықтарының өзара байланысына негізделген диафрагмалық тыныс алу кезінде дауысты дыбыстарды және төменгі нота дыбыстарын орындау (ұзақтығы – толық дем шығарғанға дейін).
- 3) тыныс алу функциясын жақсартуға, шаршағыштықты жеңілдетуге мүмкіндік беретін музыкалық дыбыстық ойындар;
- 4) ритмикалық-қозғалыс жаттығулары;

18. "Музыка" пәнін оқытуда ақпараттық-коммуникациялық технологияларды (АКТ) қолдану:

1) тірек-қозғалыс аппараты бұзылған білім алушыларды алдымен АКТ қолдануда қауіпсіздік ережелерімен таныстырып меңгерту;

2) тірек-қозғалыс аппараты бұзылған білім алушылардың тілдік мүмкіндігі мен сөздік қорын түзете дамытуға және буынға бөліп әндетуіне арналған логоритмика элементтерін пайдалану;

3) АКТ қолдана отырып оқушылардың тыныс алу жолдарына және артикуляция аппаратына пайдалы музыкалық элементтер мен жаттығуларды тиімді пайдалану;

4) электронды оқулықтарды пайдалану;

3-тарау. "Музыка" оқу пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

19. "Музыка" оқу пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

1) 5-сыныпта – аптасына 1 сағатты, оқу жылында 34 сағатты;

2) 6-сыныпта – аптасына 1 сағатты, оқу жылында 34 құрайды.

20. Бағдарлама мазмұны келесі бөлімдерден тұрады:

1) музыка тыңдау, орындау және талдау,

2) музыкалық-шығармашылық жұмыстар жасау,

3) музыкалық-шығармашылық жұмысты таныстыру және бағалау.

4) музыкатерапия элементтері

5) логоритмика элементтері

21. "Музыка тыңдау, орындау және талдау" бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

1) музыка тыңдау және талдау;

2) музыкалық сауаттылық;

3) музыкалық-орындаушылық іс-әрекет.

22. "Музыкалық-шығармашылық жұмыстар жасау" бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

1) идеялар және материалдарды жинақтау;

2) музыка шығару және импровизация.

23. "Музыкалық-шығармашылық жұмысты таныстыру және бағалау" бөлімі келесі бөлімшені қамтиды:

1) музыкалық-шығармашылық жұмысты таныстыру және бағалау.

24. "Музыкатерапия элементтері" бөлімі келесі бөлімшені қамтиды:

1) эмоцияны тұрақтандыруға арналған музыкалық терапияның элементтері.

25. "Логоритмика элементтері" бөлімі келесі бөлімшені қамтиды:

1) ән айту қабілеттерін дамытуға арналған логоритмика элементтері

26. 5-сыныпқа арналған "Музыка" пәнінің базалық мазмұны: қазақ халқының музыкалық мұрасы: Қазақ халық әнінің әуенділігі. Айтыс өнері. Күй құдіреті. Жобаны жоспарлау және құрастыру. Жобаның нәтижесін таныстыру. Қазақ халқының дәстүрлі тұрмыс-салт әндері және заманауи музыка: Қазақ халқының тұрмыс-салт әндері. Жаңғырған салт-дәстүр әндері. Халық музыкасының интерпретациясы. Халық

музыкасын өңдеу (интерпретация). Жобаны жоспарлау және құрастыру. Жобаның нәтижесін таныстыру. Әлем халықтарының музыкалық дәстүрі: Түркі халықтарының музыкалық дәстүрі. Шығыс халықтарының музыкалық дәстүрі. Еуропа халықтарының музыкалық дәстүрі. Жобаны жоспарлау және құрастыру. Жобаның нәтижесін таныстыру. Музыка тілі – достық тілі: Қазақстан халықтарының музыкасы. Бір шаңырақ астында. Менің – Отаным! Жобаны жоспарлау және құрастыру. Жобаның нәтижесін таныстыру.

27. 6-сыныпқа арналған "Музыка" пәнінің базалық мазмұны: классикалық музыканың үздік туындылары: Орган музыкасы. Симфониялық музыка. Опера өнері. Балет өнері. Қазақстанның кәсіби музыкасы. Жобаны жоспарлау және құрастыру. Жобаның нәтижесін таныстыру. Заманауи музыкалық мәдениет: Эстрадалық музыка. Заманауи музыкалық жанрлар. Джаз музыкасы. Жобаны жоспарлау және құрастыру. Жобаның нәтижесін таныстыру. Музыка және өнер түрлері: Музыка және поэзия. Музыка және бейнелеу өнері. Музыка және театр. Музыка және кино. Жобаны жоспарлау және құрастыру. Жобаның нәтижесін таныстыру. Музыка – өмір тынысы: Интеллектуалды музыка. Жан жадыратар әуен. Музыка және технология. Дыбыстау және музыкамен көркемдеу. Жобаны жоспарлау және құрастыру. Жобаның нәтижесін таныстыру.

4-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

28. Оқу мақсаттарының жүйесі бөлім бойынша әр сыныпқа берілген. Бағдарламада "оқу мақсаттары" төрт саннан тұратын кодтық белгімен белгіленді. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сандар бөлім және бөлімше ретін, төртінші сан бөлімшедегі оқу мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 5.2.1.4. кодында "5" - сынып, "2.1" - екінші бөлімнің бірінші бөлімшесі, "4" - оқу мақсатының реттік саны.

29. Күтілетін нәтижелер бойынша оқыту мақсаттарының жүйесі:

1) "Музыка тыңдау, орындау және талдау" бөлімі:

1-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	5 сынып	6 сынып
1.1 Музыка тыңдау және талдау	5.1.1.1 музыкалық жанрын, стилін, түрін және көркемдеуші құралдарды анықтау, тыңдалған шығарманы талдау	6.1.1.1 тыңдаған музыкалық шығарманы талдау және өнердің түрлері, стилі және жанрларын, сонымен қатар, өнердің өзге түрлері мен байланысын анықтау
	5.1.1.2 әлем халықтары музыкалық аспаптарын жасалуы мен дыбысталуына қарай топтастыру, түрлі контекстерде салыстыру	6.1.1.2 оркестрлер түрлеріндегі музыкалық аспаптардың дыбысталуын ажытару, оларды топтар бойынша жіктеу
	5.1.2.1 дәстүрлі халық әндері мен аспаптық музыканың жанры мен	

1.2 Музыкалық сауаттылық	стилін, айтыстың түрлерін анықтау	6.1.2.1 классикалық музыка жанрлары мен түрлерін анықтау
	5.1.2.2 дәстүрлі әншілік мектептердің және халық композиторларының шығармаларын салыстыру	6.1.2.2 эстрада музыкасының жанрлары мен бағытын анықтау
	5.1.2.3 қазақ халқының және әлем халықтары музыкалық дәстүрлерінің ерекшеліктерін анықтау	6.1.2.3 көркем бейнені құруда музыка және өнердің басқа түрлерінің көркемдеуші құралдарын салыстыру
	5.1.2.4 ауызша және жазбаша жұмыстар орындау барысында музыкалық терминологияны пайдалану	6.1.2.4 ауызша және жазбаша жұмыстар орындау барысында музыкалық терминологияны пайдалану
1.3 Музыкалық-орындаушылық іс-әрекет	5.1.3.1 әнді орындау барысында музыканың көңіл-күйі мен көркем бейнесін жеткізу	6.1.3.1 әуеннің көңіл-күйі мен көркем бейнесін жеткізе отырып, екі дауыспен, немесе канон элементтерін қолдана отырып, әртүрлі стильдегі және жанрдағы әндерді орындау
	5.1.3.2 қазақ халқының дәстүрлі тұрмыс-салт әндерінің орындау тәсілдерін заманауи интерпретациясымен салыстыру	6.1.3.2 әртүрлі стильдегі және жанрдағы әндердің орындау түрлерін салыстыру
	5.1.3.3 музыкалық шығармалардың қарапайым үзінділерін музыкалық аспаптарда бірлесіп орындау	6.1.3.3 музыкалық шығармалардың қарапайым үзінділерінің сипатын жеткізу, партия бойынша және (немесе) ансамбльмен аспаптарда орындау

2) "Музыкалық- шығармашылық жұмыстарды жасау" бөлімі:

2-кесте

Бөлімшелер	5 сынып	6 сынып
2.1 Идеялар және материалдарды жинақтау	5.2.1.1 музыкалық шығармашық жұмыстарды жасау үшін идеялар ұсыну, жоспарлау және материал жинақтау	6.2.1.1 музыкалық-шығармашылық жұмыс жасау үшін идеялар ұсыну, жоспарлау және музыкалық материалға интерпретация жасау
2.2 Музыка шығару және импровизация	5.2.2.1 музыкалық көркем құралдарын, музыкалық аспаптар мен дауысты қолдана отырып, қарапайым композициялар шығару және импровизация жасау	6.2.2.1 музыкалық көркем құралдарын, музыкалық аспаптар мен дауысты қолдана отырып, музыкалық композициялар шығару және импровизация жасау

3) "Музыкалық шығармашылық жұмыстарды таныстыру және бағалау":

3-кесте

Бөлімшелер	5 сынып	6 сынып
3.1	5.3.1.1 өз жұмысын шығармашылықпен көрсету,	6.3.1.1 шығармашылық көрсетілімнің бағдарламасын құрастыру, оларды критерияларға сәйкес бағалау, өзінің және

Шығармашылық жұмыстарды таныстыру және бағалау	критерияларға сәйкес бағалау және өзінің жұмысын жақсарту үшін ұсыныстар енгізу	өзгелердің жұмысын жақсарту үшін түрлі ұсыныстар енгізу
--	---	---

4) "Музыкатерапия элементтері":

4 кесте

Бөлімшелер	5 сынып	6 сынып
4.1 Эмоцияны тұрақтандыруға арналған музыкалық терапияның элементтері.	5.4.1.1 музыкалық шығарманы орындау кезінде суреттегі бейнеленген мимикаға сәйкес қуаныш, қайғы және таңданыс сезімдерін анықтау	6.4.1.1 музыкалық шығарманы орындау кезінде реттілікпен қуаныш, қайғы, таң қалу, қорқыныш сияқты мимикаларды көрсету

5) "Логоритмика элементтері":

5 кесте

Бөлімшелер	5 сынып	6 сынып
5.1 Ән айту қабілеттерін дамытуға арналған логоритмика элементтері	5.5.1.1 сөйлеу, тыныс алу, жалпы және ұсақ моториканың қызметін жетілдіру мақсатында логоритмикалық, музыкалық және ритмикалық-артикуляциялық жаттығулар орындау	6.5.1.1 сөйлеу, тыныс алу, жалпы және ұсақ моториканың қызметін жетілдіру мақсатында логоритмикалық, музыкалық және ритмикалық-артикуляциялық жаттығулар орындау

30. Бағдарлама психикалық дамуы тірек-қозғалыс аппараты бұзылған білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-6 сыныптары үшін "Музыка" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспары негізінде осы Бағдарламаның қосымшасына сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді жоспарда барлық сынып бойынша әр бөлімде қамтылатын оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

31. Бөлімдер мен тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Негізгі орта білім беру деңгейінің 5-6 сыныптары үшін "Музыка" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасына қосымша

Тірек-қозғалыс аппараты бұзылған білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-6 сыныптары үшін "Музыка" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

5-сынып:

1-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
		5.1.1.1 музыкалық жанрын, стилін, түрін және көркемдеуші

1. Қазақ халқының музыкалық мұрасы

1.1 Музыка тыңдау және талдау	құралдарды анықтау, тыңдалған шығарманы талдау 5.1.1.2 әлем халықтары музыкалық аспаптарын жасалуы мен дыбысталуына қарай топтастыру, түрлі контекстерде салыстыру
1.2 Музыкалық сауаттылық	5.1.2.1 дәстүрлі халық әндері мен аспаптық музыканың жанры мен стилін, айтыстың түрлерін анықтау 5.1.2.2 дәстүрлі әншілік мектептердің және халық композиторларының шығармаларын салыстыру 5.1.2.3 қазақ халқының және әлем халықтары музыкалық дәстүрлерінің ерекшеліктерін анықтау 5.1.2.4 ауызша және жазбаша жұмыстар орындау барысында музыкалық терминологияны пайдалану
1.3 Музыкалық-орындаушылық іс-әрекет	5.1.3.1 әнді орындау барысында музыканың көңіл-күйі мен көркем бейнесін жеткізу 5.1.3.2 қазақ халқының дәстүрлі тұрмыс-салт әндерінің орындау тәсілдерін заманауи интерпретациясымен салыстыру 5.1.3.3 музыкалық шығармалардың қарапайым үзінділерін музыкалық аспаптарда бірлесіп орындау
2.1 Идеялар және материалдарды жинақтау	5.2.1.1 музыкалық шығармашық жұмыстарды жасау үшін идеялар ұсыну, жоспарлау және материал жинақтау
2.2 Музыка шығару және импровизация	5.2.2.1 музыкалық көркем құралдарын, музыкалық аспаптар мен дауысты қолдана отырып, қарапайым композициялар шығару және импровизация жасау
3.1 Шығармашылық жұмыстарды таныстыру және бағалау	5.3.1.1 өз жұмысын шығармашылықпен көрсету, критерияларға сәйкес бағалау және өзінің жұмысын жақсарту үшін ұсыныстар енгізу
	5.4.1.1 музыкалық шығарманы орындау кезінде суреттегі

	4.1 Эмоцияны тұрақтандыруға арналған музыкалық терапияның элементтері	бейнеленген мимикаға сәйкес қуаныш, қайғы және таңданыс сезімдерін анықтау
	5.1 Ән айту қабілеттерін дамытуға арналған логоритмика элементтері	5.5.1.1 сөйлеу, тыныс алу, жалпы және ұсақ моториканың қызметін жетілдіру мақсатында логоритмикалық, музыкалық және ритмикалық-артикуляциялық жаттығулар орындау
2-тоқсан		
2. Қазақ халқының дәстүрлі тұрмыс-салт әндері және заманауи музыкасы	1.1 Музыка тындау және талдау	5.1.1.1 музыкалық жанрын, стилін, түрін және көркемдеуші құралдарды анықтау, тыңдалған шығарманы талдау 5.1.1.2 әлем халықтары музыкалық аспаптарын жасалуы мен дыбысталуына қарай топтастыру, түрлі контекстерде салыстыру
	1.2 Музыкалық сауаттылық	5.1.2.1 дәстүрлі халық әндері мен аспаптық музыканың жанры мен стилін, айтыстың түрлерін анықтау 5.1.2.2 дәстүрлі әншілік мектептердің және халық композиторларының шығармаларын салыстыру 5.1.2.3 қазақ халқының және әлем халықтары музыкалық дәстүрлерінің ерекшеліктерін анықтау 5.1.2.4 ауызша және жазбаша жұмыстар орындау барысында музыкалық терминологияны пайдалану
	1.3 Музыкалық-орындаушылық іс-әрекет	5.1.3.1 әнді орындау барысында музыканың көңіл-күйі мен көркем бейнесін жеткізу 5.1.3.2 қазақ халқының дәстүрлі тұрмыс-салт әндерінің орындау тәсілдерін заманауи интерпретациясымен салыстыру 5.1.3.3 музыкалық шығармалардың қарапайым үзінділерін музыкалық аспаптарда бірлесіп орындау
	2.1 Идеялар және материалдарды жинақтау	5.2.1.1 музыкалық шығармашық жұмыстарды жасау үшін идеялар ұсыну, жоспарлау және материал жинақтау
		5.2.2.1 музыкалық көркем құралдарын, музыкалық аспаптар

	2.2 Музыка шығару және импровизация	мен дауысты қолдана отырып, қарапайым композициялар шығару және импровизация жасау
	3.1 Шығармашылық жұмыстарды таныстыру және бағалау	5.3.1.1 өз жұмысын шығармашылықпен көрсету, критерияларға сәйкес бағалау және өзінің жұмысын жақсарту үшін ұсыныстар енгізу
	4.1 Эмоцияны тұрақтандыруға арналған музыкалық терапияның элементтері	5.4.1.1 музыкалық шығарманы орындау кезінде суреттегі бейнеленген мимикаға сәйкес қуаныш, қайғы және таңданыс сезімдерін анықтау
	5.1 Өн айту қабілеттерін дамытуға арналған логоритмика элементтері	5.5.1.1 сөйлеу, тыныс алу, жалпы және ұсақ моториканың қызметін жетілдіру мақсатында логоритмикалық, музыкалық және ритмикалық-артикуляциялық жаттығулар орындау
3-тоқсан		
	1.1 Музыка тыңдау және талдау	5.1.1.1 музыкалық жанрын, стилін, түрін және көркемдеуші құралдарды анықтау, тыңдалған шығарманы талдау 5.1.1.2 әлем халықтары музыкалық аспаптарын жасалуы мен дыбысталуына қарай топтастыру, түрлі контекстерде салыстыру
	1.2 Музыкалық сауаттылық	5.1.2.1 дәстүрлі халық әндері мен аспаптық музыканың жанры мен стилін, айтыстың түрлерін анықтау 5.1.2.2 дәстүрлі әншілік мектептердің және халық композиторларының шығармаларын салыстыру 5.1.2.3 қазақ халқының және әлем халықтары музыкалық дәстүрлерінің ерекшеліктерін анықтау 5.1.2.4 ауызша және жазбаша жұмыстар орындау барысында музыкалық терминологияны пайдалану
	1.3 Музыкалық-орындаушылық іс-әрекет	5.1.3.1 әнді орындау барысында музыканың көңіл-күйі мен көркем бейнесін жеткізу 5.1.3.2 қазақ халқының дәстүрлі тұрмыс-салт әндерінің орындау тәсілдерін заманауи интерпретациясымен салыстыру

3.Әлем халықтарының музыкалық дәстүрі		5.1.3.3 музыкалық шығармалардың қарапайым үзінділерін музыкалық аспаптарда бірлесіп орындау
	2.1 Идеялар және материалдарды жинақтау	5.2.1.1 музыкалық шығармашық жұмыстарды жасау үшін идеялар ұсыну, жоспарлау және материал жинақтау
	2.2 Музыка шығару және импровизация	5.2.2.1 музыкалық көркем құралдарын, музыкалық аспаптар мен дауысты қолдана отырып, қарапайым композициялар шығару және импровизация жасау
	3.1 Шығармашылық жұмыстарды таныстыру және бағалау	6.3.1.1 шығармашылық көрсетілімнің бағдарламасын құрастыру, оларды критерияларға сәйкес бағалау, өзінің және өзгелердің жұмысын жақсарту үшін түрлі ұсыныстар енгізу
	4.1 Эмоцияны тұрақтандыруға арналған музыкалық терапияның элементтері	5.4.1.1 музыкалық шығарманы орындау кезінде суреттегі бейнеленген мимикаға сәйкес қуаныш, қайғы және таңданыс сезімдерін анықтау
	5.1 Ән айту қабілеттерін дамытуға арналған логоритмика элементтері	5.5.1.1 сөйлеу, тыныс алу, жалпы және ұсақ моториканың қызметін жетілдіру мақсатында логоритмикалық, музыкалық және ритмикалық-артикуляциялық жаттығулар орындау

4-тоқсан

	1.1 Музыка тыңдау және талдау	5.1.1.1 музыкалық жанрын, стилін, түрін және көркемдеуші құралдарды анықтау, тыңдалған шығарманы талдау 5.1.1.2 әлем халықтары музыкалық аспаптарын жасалуы мен дыбысталуына қарай топтастыру, түрлі контекстерде салыстыру
	1.2 Музыкалық сауаттылық	5.1.2.1 дәстүрлі халық әндері мен аспаптық музыканың жанры мен стилін, айтыстың түрлерін анықтау 5.1.2.2 дәстүрлі әншілік мектептердің және халық композиторларының шығармаларын салыстыру 5.1.2.3 қазақ халқының және әлем халықтары музыкалық дәстүрлерінің ерекшеліктерін анықтау

3. Музыка тілі – достық тілі		5.1.2.4 ауызша және жазбаша жұмыстар орындау барысында музыкалық терминологияны пайдалану
	1.3 Музыкалық-орындаушылық іс-әрекет	5.1.3.1 әнді орындау барысында музыканың көңіл-күйі мен көркем бейнесін жеткізу 5.1.3.2 қазақ халқының дәстүрлі тұрмыс-салт әндерінің орындау тәсілдерін заманауи интерпретациясымен салыстыру 5.1.3.3 музыкалық шығармалардың қарапайым үзінділерін музыкалық аспаптарда бірлесіп орындау
	2.1 Идеялар және материалдарды жинақтау	5.2.1.1 музыкалық шығармашық жұмыстарды жасау үшін идеялар ұсыну, жоспарлау және материал жинақтау
	2.2 Музыка шығару және импровизация	5.2.2.1 музыкалық көркем құралдарын, музыкалық аспаптар мен дауысты қолдана отырып, қарапайым композициялар шығару және импровизация жасау
	3.1 Шығармашылық жұмыстарды таныстыру және бағалау	5.3.1.1 өз жұмысын шығармашылықпен көрсету, критерияларға сәйкес бағалау және өзінің жұмысын жақсарту үшін ұсыныстар енгізу
	4.1 Эмоцияны тұрақтандыруға арналған музыкалық терапияның элементтері	5.4.1.1 музыкалық шығарманы орындау кезінде суреттегі бейнеленген мимикаға сәйкес қуаныш, қайғы және таңданыс сезімдерін анықтау
	5.1 Ән айту қабілеттерін дамытуға арналған логоритмика элементтері	5.5.1.1 сөйлеу, тыныс алу, жалпы және ұсақ моториканың қызметін жетілдіру мақсатында логоритмикалық, музыкалық және ритмикалық-артикуляциялық жаттығулар орындау

6-сынып:

2-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
	1.1 Музыка тыңдау және талдау	6.1.1.1 тыңдаған музыкалық шығарманы талдау және өнердің түрлері, стилі және жанрларын, сонымен қатар, өнердің өзге түрлері мен байланысын анықтау

1.Классикалық музыканың үздік туындылары

	6.1.1.2 оркестрлер түрлеріндегі музыкалық аспаптардың дыбысталуын ажытару, оларды топтар бойынша жіктеу
1.2 Музыкалық сауаттылық	6.1.2.1 классикалық музыка жанрлары мен түрлерін анықтау 6.1.2.2 эстрада музыкасының жанрлары мен бағытын анықтау 6.1.2.3 көркем бейнені құруда музыка және өнердің басқа түрлерінің көркемдеуші құралдарын салыстыру 6.1.2.4 ауызша және жазбаша жұмыстар орындау барысында музыкалық терминологияны пайдалану
1.3 Музыкалық-орындаушылық іс-әрекет	6.1.3.1 әуеннің көңіл-күйі мен көркем бейнесін жеткізе отырып, екі дауыспен,немесе канон элементтерін қолдана отырып, әртүрлі стильдегі және жанрдағы әндерді орындау 6.1.3.2 әртүрлі стильдегі және жанрдағы әндердің орындау түрлерін салыстыру 6.1.3.1 әуеннің көңіл-күйі мен көркем бейнесін жеткізе отырып, екі дауыспен,немесе канон элементтерін қолдана отырып, әртүрлі стильдегі және жанрдағы әндерді орындау
2.1 Идеялар және материалдарды жинақтау	6 . 2 . 1 . 1 музыкалық-шығармашылық жұмыс жасау үшін идеялар ұсыну, жоспарлау және музыкалық материалға интерпретация жасау
2.2 Музыка шығару және импровизация	6.2.2.1 музыкалық көркем құралдарын, музыкалық аспаптар мен дауысты қолдана отырып, музыкалық композициялар шығару және импровизация жасау
3.1 Шығармашылық жұмыстарды таныстыру және бағалау	5.3.1.1 өз жұмысын шығармашылықпен көрсету, критерияларға сәйкес бағалау және өзінің жұмысын жақсарту үшін ұсыныстар енгізу
4.1Эмоцияны тұрақтандыруға арналған музыкалық терапияның элементтері	6.4.1.1 музыкалық шығарманы орындау кезінде реттілікпен қуаныш, қайғы, таң қалу, қорқыныш сияқты мимикаларды көрсету

	5.1 Өн айту қабілеттерін дамытуға арналған логоритмика элементтері	6.5.1.1 сөйлеу, тыныс алу, жалпы және ұсақ моториканың қызметін жетілдіру мақсатында логоритмикалық, музыкалық және ритмикалық-артикуляциялық жаттығулар орындау
2-тоқсан		
2. Заманауи музыка мәдениеті	1.1 Музыка тыңдау және талдау	6.1.1.1 тыңдаған музыкалық шығарманы талдау және өнердің түрлері, стилі және жанрларын, сонымен қатар, өнердің өзге түрлері мен байланысын анықтау 6.1.1.2 оркестрлер түрлеріндегі музыкалық аспаптардың дыбысталуын ажытару, оларды топтар бойынша жіктеу
	1.2 Музыкалық сауаттылық	6.1.2.1 классикалық музыка жанрлары мен түрлерін анықтау 6.1.2.2 эстрада музыкасының жанрлары мен бағытын анықтау 6.1.2.3 көркем бейнені құруда музыка және өнердің басқа түрлерінің көркемдеуші құралдарын салыстыру 6.1.2.4 ауызша және жазбаша жұмыстар орындау барысында музыкалық терминологияны пайдалану
	1.3 Музыкалық-орындаушылық іс-әрекет	6.1.3.1 әуеннің көңіл-күйі мен көркем бейнесін жеткізе отырып, екі дауыспен, немесе канон элементтерін қолдана отырып, әртүрлі стильдегі және жанрдағы әндерді орындау 6.1.3.2 әртүрлі стильдегі және жанрдағы әндердің орындау түрлерін салыстыру 6.1.3.1 әуеннің көңіл-күйі мен көркем бейнесін жеткізе отырып, екі дауыспен, немесе канон элементтерін қолдана отырып, әртүрлі стильдегі және жанрдағы әндерді орындау
	2.1 Идеялар және материалдарды жинақтау	6.2.1.1 музыкалық-шығармашылық жұмыс жасау үшін идеялар ұсыну, жоспарлау және музыкалық материалға интерпретация жасау
	2.2 Музыка шығару және импровизация	6.2.2.1 музыкалық көркем құралдарын, музыкалық аспаптар мен дауысты қолдана отырып,

		музыкалық композициялар шығару және импровизация жасау
	3.1 Шығармашылық жұмыстарды таныстыру және бағалау	5.3.1.1 өз жұмысын шығармашылықпен көрсету, критерияларға сәйкес бағалау және өзінің жұмысын жақсарту үшін ұсыныстар енгізу
	4.1 Эмоцияны тұрақтандыруға арналған музыкалық терапияның элементтері	6.4.1.1 музыкалық шығарманы орындау кезінде реттілікпен қуаныш, қайғы, таң қалу, қорқыныш сияқты мимикаларды көрсету
	5.1 Ән айту қабілеттерін дамытуға арналған логоритмика элементтері	6.5.1.1 сөйлеу, тыныс алу, жалпы және ұсақ моториканың қызметін жетілдіру мақсатында логоритмикалық, музыкалық және ритмикалық-артикуляциялық жаттығулар орындау
3-тоқсан		
3. Музыка және өнер түрлері	1.1 Музыка тыңдау және талдау	6.1.1.1 тыңдаған музыкалық шығарманы талдау және өнердің түрлері, стилі және жанрларын, сонымен қатар, өнердің өзге түрлері мен байланысын анықтау 6.1.1.2 оркестрлер түрлеріндегі музыкалық аспаптардың дыбысталуын ажытару, оларды топтар бойынша жіктеу
	1.2 Музыкалық сауаттылық	6.1.2.1 классикалық музыка жанрлары мен түрлерін анықтау 6.1.2.2 эстрада музыкасының жанрлары мен бағытын анықтау 6.1.2.3 көркем бейнені құруда музыка және өнердің басқа түрлерінің көркемдеуші құралдарын салыстыру 6.1.2.4 ауызша және жазбаша жұмыстар орындау барысында музыкалық терминологияны пайдалану
	1.3 Музыкалық-орындаушылық іс-әрекет	6.1.3.1 әуеннің көңіл-күйі мен көркем бейнесін жеткізе отырып, екі дауыспен, немесе канон элементтерін қолдана отырып, әртүрлі стильдегі және жанрдағы әндерді орындау 6.1.3.2 әртүрлі стильдегі және жанрдағы әндердің орындау түрлерін салыстыру 6.1.3.1 әуеннің көңіл-күйі мен көркем бейнесін жеткізе отырып, екі дауыспен, немесе канон

		элементтерін қолдана отырып, әртүрлі стильдегі және жанрдағы әндерді орындау
	2.1 Идеялар және материалдарды жинақтау	6.2.1.1 музыкалық-шығармашылық жұмыс жасау үшін идеялар ұсыну, жоспарлау және музыкалық материалға интерпретация жасау
	2.2 Музыка шығару және импровизация	6.2.2.1 музыкалық көркем құралдарын, музыкалық аспаптар мен дауысты қолдана отырып, музыкалық композициялар шығару және импровизация жасау
	3.1 Шығармашылық жұмыстарды таныстыру және бағалау	5.3.1.1 өз жұмысын шығармашылықпен көрсету, критерияларға сәйкес бағалау және өзінің жұмысын жақсарту үшін ұсыныстар енгізу
	4.1 Эмоцияны тұрақтандыруға арналған музыкалық терапияның элементтері	6.4.1.1 музыкалық шығарманы орындау кезінде реттілікпен қуаныш, қайғы, таң қалу, қорқыныш сияқты мимикаларды көрсету
	5.1 Ән айту қабілеттерін дамытуға арналған логоритмика элементтері	6.5.1.1 сөйлеу, тыныс алу, жалпы және ұсақ моториканың қызметін жетілдіру мақсатында логоритмикалық, музыкалық және ритмикалық-артикуляциялық жаттығулар орындау
4- тоқсан		
	1.1 Музыка тыңдау және талдау	6.1.1.1 тыңдаған музыкалық шығарманы талдау және өнердің түрлері, стилі және жанрларын, сонымен қатар, өнердің өзге түрлері мен байланысын анықтау 6.1.1.2 оркестрлер түрлеріндегі музыкалық аспаптардың дыбысталуын ажытару, оларды топтар бойынша жіктеу
	1.2 Музыкалық сауаттылық	6.1.2.1 классикалық музыка жанрлары мен түрлерін анықтау 6.1.2.2 эстрада музыкасының жанрлары мен бағытын анықтау 6.1.2.3 көркем бейнені құруда музыка және өнердің басқа түрлерінің көркемдеуші құралдарын салыстыру 6.1.2.4 ауызша және жазбаша жұмыстар орындау барысында музыкалық терминологияны пайдалану

3. Музыка - өмір тынысы	1.3 Музыкалық-орындаушылық іс-әрекет	6.1.3.1 әуеннің көңіл-күйі мен көркем бейнесін жеткізе отырып, екі дауыспен, немесе канон элементтерін қолдана отырып, әртүрлі стильдегі және жанрдағы әндерді орындау 6.1.3.2 әртүрлі стильдегі және жанрдағы әндердің орындау түрлерін салыстыру 6.1.3.1 әуеннің көңіл-күйі мен көркем бейнесін жеткізе отырып, екі дауыспен, немесе канон элементтерін қолдана отырып, әртүрлі стильдегі және жанрдағы әндерді орындау
	2.1 Идеялар және материалдарды жинақтау	6.2.1.1 музыкалық-шығармашылық жұмыс жасау үшін идеялар ұсыну, жоспарлау және музыкалық материалға интерпретация жасау
	2.2 Музыка шығару және импровизация	6.2.2.1 музыкалық көркем құралдарын, музыкалық аспаптар мен дауысты қолдана отырып, музыкалық композициялар шығару және импровизация жасау
	3.1 Шығармашылық жұмыстарды таныстыру және бағалау	5.3.1.1 өз жұмысын шығармашылықпен көрсету, критерияларға сәйкес бағалау және өзінің жұмысын жақсарту үшін ұсыныстар енгізу
	4.1 Эмоцияны тұрақтандыруға арналған музыкалық терапияның элементтері.	6.4.1.1 музыкалық шығарманы орындау кезінде реттілікпен қуаныш, қайғы, таң қалу, қорқыныш сияқты мимикаларды көрсету
	5.1 Өн айту қабілеттерін дамытуға арналған логоритмика элементтері	6.5.1.1 сөйлеу, тыныс алу, жалпы және ұсақ моториканың қызметін жетілдіру мақсатында логоритмикалық, музыкалық және ритмикалық-артикуляциялық жаттығулар орындау

Қазақстан Республикасының
Білім және ғылым министрі
2022 жылғы 1 сәуірдегі
№ 123 бұйрығына
42-қосымша
Қазақстан Республикасы
Білім және ғылым министрінің
2013 жылғы 3 сәуірдегі
№ 115 бұйрығына 679-қосымша

Тірек-қимыл аппараты бұзылған білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-6 сыныптары үшін "Көркем еңбек" пәнінен жаңартылған мазмұнды үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Тірек-қимыл аппараты бұзылған білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-6 сыныптары үшін "Көркем еңбек" пәнінен жаңартылған мазмұнды үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі – Бағдарлама) Қазақстан Республикасының "Білім туралы" Заңының 5-бабы 6) тармақшасына сәйкес әзірленген.

2. Бағдарламаның мақсаты - тірек-қимыл аппараты бұзылған білім алушылардың көркемдік-технологиялық білімінің, кеңістікте ойлауының, шығармашылық және коммуникативтік қабілеттерінің негіздерін қалыптастыру.

3. Бағдарламаның міндеттері:

1) жалпы еңбек және көркемдік біліктер мен дағдыларды қалыптастыру және дамыту;

2) ұлттық және әлемдік мәдениетті тануда құндылық бағдарлары мен эстетикалық қабылдауды қалыптастыру және дамыту;

3) шығармашылық және креативті қабілеттерді қалыптастыру және дамыту;

4) сенсорлық және мотор функцияларын дамыту;

5) оқу қызметінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдану тәжірибесін меңгеру (зерттеу, идеяларды шығармашылық іске асыру, жұмыстарды таныстыру);

6) әртүрлі ресурстар мен ақпарат көздерін зерттеу және қолдану;

7) адамгершілік-рухани құндылықтарды қалыптастыру, эстетикалық, еңбек, экономикалық, экологиялық, патриоттық тәрбие беру.

8) жеке, жұптық және топтық қызметтегі оқу міндеттеріне қол жеткізу үшін бірлескен жұмысты ұйымдастыру тәжірибесін меңгеру.

4. Түзету-дамыту міндеттері:

1) білім алушылардың танымдық қызметін дамыту және оның бұзылуын түзету;

2) ойлау процестерін дамыту: талдау, синтездеу, салыстыру, қорыту;

3) балаларды оқыту және тәрбиелеу бағдарламасында көзделген білім, білік, дағды (құзыреттілік) жүйесін дамыту және кеңейту;

4) жоғары психикалық функциялардың бұзылуын түзету (қабылдау, қиял, есте сақтау, ойлау және сөйлеу);

5) қозғалыс саласындағы кемшіліктерді, жалпы және ұсақ моториканы дамыту және түзету, мотор дағдыларын, қол шеберлігін жетілдіру;

6) шынайы сурет негіздері туралы қарапайым білімді қалыптастыру; өмірден, есте сақтау, бейнелеу, сәндік сурет салу дағдылары және оларды оқу, еңбек және әлеуметтік пайдалы іс-әрекетте қолдана білу;

7) жұмыста көркемдік талғамды, ұқыптылықты, табандылық пен дербестікті дамыту; адамгершілік және еңбек тәрбиесіне жәрдемдесу.

2 тарау. Оқу процесін ұйымдастырудың педагогикалық тәсілдері

5. Тірек-қимыл аппараты бұзылған білім алушыларда әртүрлі қозғалыс патологияларымен бірге, көбінесе танымдық, сөйлеу, эмоционалды және жеке дамуда бұзылулары қатар жүреді.

Бұл жағдайда бұзылулардың сипаты гетерогенді: бұл психикалық дамуы тежелген, дизартриялық бұзылулары бар, сөйлеу, есту қабілеті дамымаған, мотор патологиясымен бірге айқын сенсорлық ақаулары бар білім алушылар, бұл олардың жалпы білім беретін мектеп бағдарламаларының оқу материалын игеруде кейбір қиындықтар туғызады.

6. ТҚАБ бар білім алушылар үшін бұқаралық мектеп бағдарламаларын түзету қажет, өйткені олар оқу жүктемелерін анықтау, жетістіктер деңгейін бағалау, моториканы дамыту бойынша түзету сабақтары, кеңістікті бағдарлау, арнайы жабдықта психофизиологиялық ерекшеліктерді ескеруді қажет етеді. Затты ұстау мен ұстап тұруды саралау функциясының қалыптаспауы, күш қозғалыстары және бұлшықет күштерін мотор тапсырмасымен өлшеу мүмкін еместігі еңбек операцияларын уақтылы орындауға кедергі келтіреді және білім алушыларға оқу процесіне белсенді қатысуға мүмкіндік бермейді. Егер бұзушылықтар тек моторикаға ғана емес, сонымен бірге интеллектуалды, визуалды және сөйлеу саласына да әсер етсе, оқушылардың дағдылары мен білімдерін бекітуге қосымша уақыт қажет болуына байланысты оқу процесінің қарқындылығы төмендейді.

7. ТҚАБ бар балаларға арналған "Көркем еңбек" оқу бағдарламасы білім алушылардың мүмкіндіктері мен ерекше білім беру қажеттіліктеріне сәйкес келеді. Қол моторикасының бұзылуына және бұлшықет тонусының әлсіреуіне байланысты "Көркем еңбек" пәні бойынша кейбір жобаларды іске асыру уақыты бірдей тақырыптарды азайту және жалпылау, мақсаттар мен міндеттерді жеңілдету арқылы артады. "Көркем еңбек" бағдарламасындағы Материал білім алушылардың жеке мүмкіндіктеріне бейімделген, Денсаулық сақтау технологияларын сақтай отырып беріледі.

8. "Көркем еңбек" пәні бойынша бағдарламаны игеру үшін ТАҚБ бар балаларға материалдарды өңдеу бойынша практикалық сабақтарда көп уақыт пен күш қажет, осыған байланысты бағдарламалық материалдың көлемі кейбір бөлімдер мен тақырыптарды қысқарту және жалпылау жағына қайта қаралды (кұрастыру, модельдеу, әртүрлі материалдарды өңдеу).

9. Бағдарламада сараланған, құндылыққа бағытталған, жеке тұлғаға бағытталған, коммуникативті, белсенділік және көркемдік-технологиялық тәсілдер қолданылды.

10. Сараланған тәсіл білім алушылардың психофизикалық даму сипатын ескере отырып, күрделілігі, танымдық қызығушылығы, мұғалім тарапынан көмек сипаты бойынша ерекшеленетін сараланған тапсырмалар түрінде қызметті саралаудың арнайы әзірленген құралдары мен әдістерінің көмегімен білім алушылардың әртүрлі топтарының оқу қызметін ұйымдастыруды қамтиды.

11. Құндылыққа бағытталған тәсілмен оқу іс-әрекетін жоспарлау және ұйымдастыру, оның нәтижелерін алу және пайдалану белгілі бір құндылықтар тұрғысынан жүзеге асырылады. Патриотизм, жауапкершілік, құрмет, шығармашылық және еңбексүйгіштік қазақстандық құндылықтар болып табылады..

12. Коммуникативті тәсіл екі немесе одан да көп адамның сөйлеу әрекеті процесінде ақпаратты дұрыс беру мен хабарлауды, біліммен, дағдылармен және дағдылармен алмасуды қамтиды. Коммуникативті тәсілдің нәтижесі-қарым-қатынастың басқа қатысушыларымен өзара әрекеттесу процесінде ойларды жеткізу және идеялармен алмасу арқылы тіл арқылы қарым-қатынас жасау мүмкіндігі

13. Белсенді көзқараспен білім алушылар белсенді танымдық іс-әрекет процесінде білімді өздері алады. Бұл ақпарат көздері мен оқу ресурстарын тәуелсіз іздеу, талдау және түсіндіру. "Көркем еңбек" пәнін оқу кезінде білім алушы сәндік-қолданбалы шығармашылық пен бейнелеу өнерінің заманауи материалдарын, техникасы мен технологияларын өз бетінше зерделейді.

14. Көркемдік-технологиялық тәсілде оқу-танымдық іс-әрекет материалдар мен құралдардың қасиеттерін, композиция заңдылықтарын, тұстану негіздерін, конструкцияны, бастапқы материалдарды шығармашылық өнімге айналдыру үшін көркем еңбек объектілерін дайындаудың технологиялық реттілігін білуге бағытталған.

15. Оқытудың ақпараттық-коммуникациялық технологиялары (бұдан әрі-акт):

1) АКТ пайдаланудағы құзыреттілік негізгі акт-дағдыларға негізделген және жұмыс, бос уақыт және коммуникация үшін технологияларды дұрыс және шығармашылық қолдануды қамтиды;

2) білім алушылар бағдарлама бойынша оқу процесінде АКТ құралдарын қолдану бойынша дағдыларды дамытады, әртүрлі қосымшалар мен жабдықтарды пайдалану кезінде ақпаратты табады, іріктейді, өңдейді, өз жұмысын бағалайды.

16. "Көркем еңбек" оқу пәнін оқыту кезіндегі техникалық құралдар, жабдықтар мен құрылғылар:

1) әртүрлі көмекші айлабұйымдарды - қолға арналған бекіткіштерді, құрал-саймандарға арналған бекіткіштерді, құрал-саймандар мен материалдарға

арналған тіреулерді қолдану (ұсақ, тайғанак заттарды тегіс емес құрылымдағы матамен қапталған картонға салу, олардың сырғуын және тайып кетуін болдырмау үшін; бейтарап сұр түсті реңктердің тығыздалған матасын таңдау көруге кедергі болмайды);

2) ұлдар / қыздар: интерактивті мультимедиалық және дәстүрлі дидактикалық жабдық (интерактивті тақта, жинақтауыштары бар компьютер(монитор, жүйелік блок, сабвуфер, колонкалар, микрофон, тінтуір, пернетақта, желілік сүзгі); топтарда жұмыс істеуге арналған ноутбуктер; бейнекамера; фотоаппарат, еңбек және шығармашылық үдерістердің фрагменттері жазылған бейнефильмдер, тапсырмалары бар үлестірмелі дидактикалық материал, қолдан бұйымдар дайындауға арналған құралдар мен материалдар, демонстрациялық плакаттар;

3) ұлдар / қыздар: көркем еңбек сабақтарында манипуляциялық әрекеттерді жақсарту үшін түзеткіш қолдар мен құралдарды бекітетін әртүрлі көмекші құралдар қолданылады;

4) ұлдар: ыңғайлылық, функционалдылық және белгілі бір міндеттерге бейімделу үшін ағаш ұстасы, слесарлық жұмыс орындарында, қол доңғалағымен және планермен жұмыс істеу кезінде әртүрлі әмбебап қысқыштар түрлері қолданылады, олар үлкен қысым күшін қамтамасыз етеді және дайындаманы бекітеді, манипуляциялық қызметті жақсарту үшін әртүрлі бекітпелер мен қол тіректері ұсынылады;

5) қыздар: тігін машиналарында жұмыс жасауда ыңғайлылық, функционалдылық және белгілі бір міндеттерге бейімделу үшін манипуляциялық белсенділікті жақсарту үшін қолдарға арналған түрлі бекіткіштер мен тіректер (калыптар) ұсынылады, жіп ұстағыштар иненің көзіне жіп тарту үшін қолданылады.

17. Көркем туындыларды жасау кезінде: цифрлық компьютерлік технологиялар пайдаланылады; Интернетте және деректер базасында ақпарат іздеу жүзеге асырылады (цифрлық және интернет дереккөздерінен деректерді табу, таңдау және өңдеу); белгілі бір мақсат пен аудитория үшін әртүрлі дереккөздерден материалдар жинауды қамтитын слайдтық презентациялар жасау дағдылары дамиды; белсенді оқыту тәсілдерін техникалық қолдау үшін интерактивті тақта пайдаланылады.

18. Оқу процесінде білім алушылар:

1) ұлттық және әлемдік мәдениет туындыларын, оларда берілетін идеялар мен құндылықтарды зерделейді және талдайды;

2) шығармашылық жұмыстарды орындау, материалдардың қасиеттері, жұмыс нәтижесі арасындағы байланысты түсіну үшін әр түрлі қол жетімді материалдар мен құралдарды қолдана отырып, өз бетінше қолданады;

3) өз идеяларын қол жетімді тәсілдермен түсіндіреді және дәлелдейді, өнімді жақсарту шешімдерін ұсынады;

4) қол жетімді тәсілдермен жалпақ және көлемді шығармашылық жұмыстарды жасау үшін әр түрлі қызмет түрлерінде алған білімдері мен дағдыларын қолданады;

5) қолжетімді тәсілдермен танымдық, коммуникативтік, ұйымдастырушылық және адамгершілік сипаттағы міндеттерді дербес шешеді;

6) өз қызметін ұйымдастырады, қажетті қолжетімді құралдар мен материалдарды анықтайды және табады;

7) өз жұмысының және басқалардың жұмысының нәтижелерін салыстырады және бағалайды;

8) әр түрлі материалдар мен құралдарды пайдалану кезінде қауіпсіздік ережелерін сақтаудың маңыздылығын сезінеді және түсінеді.

19. Көркем еңбек сабақтарында түзету және дамыту жұмыстарын құрудың негізгі принциптері:

1) жұмыс бұзылған және сақталған функцияларды мұқият зерделеу негізінде құрылады;

2) сабақ кезінде сараланған тәсіл білім алушының мүмкіндіктерін есепке алуды және жаттығулардың тиісті жүйесін құруды көздейді;

3) қол қозғалысын дамыту мен түзетуде кинестетикалық ынталандыруды қолдану;

4) көру арқылы қабылдауды, сезімталдықтың әртүрлі түрлерін, гнозис, праксис, кеңістіктік бағдарлауды түзету және дамыту;

5) сөйлеу және фонематикалық естудің жалпы бұзылыстарын түзету және дамыту;

6) жеке көзқарас, жүйелілік, материалды ұсынудағы дәйектілік, белсенділік және көрнекілік сияқты негізгі дидактикалық принциптерді шығармашылық қолдану. Нақты өнімдерді өндірудегі практикалық іс-шаралар, жұмыстың жеке және дәйекті кезеңдері еңбек нәтижелерінің нақтылығын, маңыздылығын береді, сенсорлық пәндік іс-әрекеттен ақыл-ой операцияларына ауысады және орындалатын жұмыс туралы хабардарлықты дамытады.

7) қорғаныс режимін және денсаулық сақтау технологияларын сақтау: қалыптың өзгеруі, бұлшықет релаксациясы, зорлық-зомбылық қозғалыстарының төмендеуі; жұмысты орындаудағы ыңғайлы қарқын;

8) алған білімдерін, біліктері мен дағдыларын оқу материалын түрлендірудің көмегімен бекіту үшін тілдер, математика, жаратылыстану, информатика сияқты оқу пәндерімен пәнаралық байланыстарды барынша кеңейту. Материалды бірнеше рет қайталау орнату рефлекстерінің және еркін моториканың қалыптасуына ықпал етеді.

20. Көркем еңбек сабақтарында қолдың ұсақ моторикасын дамыту мыналарды қамтиды:

1) қолды өздігінен уқалау, саусақ гимнастикасы, әртүрлі заттар мен материалдарды пайдалана отырып жаттығулар жасау, қармауды, үйлестіруді, тепе-теңдік сезімін, қолдың келісілген қимылдарын, тұрақтылықты, білектің айналмалы қозғалыстарын, қармаудың күрделенуімен қатар қалыптастыру; бекіту рефлекстерінің және еркін моториканың қалыптасуына ықпал ететін бірнеше рет қайталау, "қарапайымнан күрделіге" қағидаты бойынша тапсырмаларды күрделендіру";

2) пәндік-дамытушылық ортаны қалыптастыру: топтарға бөлу, білім алушылар бір-бірін белсенді әрекетке ынталандырады; қызмет орталығы үстелдің ортасында орналасқан, балалар тобы отырады; орталықта жұмыс пен бейнелеу іс - әрекетіне арналған әртүрлі материалдар орналасқан, олар тақырыпқа байланысты өзгеруі және толықтырылуы мүмкін: пластикалық материалдар - саз, пластилин, тұзды қамыр; маталар мен фурнитуралардың түрлері мен үлгілері; көмекші құралдар-стектер, тақталар, илектеу түйреуіштер, штамптар, фигураларды кесуге арналған қалыптар, сызып тастауға арналған таяқшалар; әр түрлі қағаздар-түрлі-түсті кеңсе, гофрленген қағаз, майлықтар; табиғи материалдар мен жарма;

3) түрлі қолжетімді техникалар және көлемді фигураларды мүсіндеудің негізгі тәсілдері ұсынылады (конструкциялық, мүсіндік (пластикалық), құрамдастырылған, жұмыстарды талдау және өзіндік талдау, көрмені ұйымдастыру); дәстүрлі және дәстүрлі емес аппликация түрлерінің барынша қолжетімді техникалары: үзік, жапсырма, модульдік (мозаика), сұлба; бейнелеу қызметінің барынша қолжетімді әртүрлі техникалары: саусақпен, алақанмен сурет салу, әртүрлі қол жетімді материалдармен бедерлер (штамптау), қатты қылқаламмен жапсыру, "кляксография", акварель (дымқыл бойынша), "пластилинография", батик (түйіндік), борлар;

3 тарау. "Көркем еңбек" оқу пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

21. "Көркем еңбек" пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

- 1) 5 – сыныпта-аптасына 2 сағат, оқу жылында 68 сағатты;
- 2) 6 – сыныпта-аптасына 2 сағат, оқу жылында 68 сағатты құрайды.

22. "Көркем еңбек" оқу бағдарламасында "сәндік-қолданбалы өнер", "Дизайн және технология" (ұлдар/қыздар) бөлімдерінің мазмұнына оқу материалының тақырыптарын қысқарту және қорытындылау бойынша өзгерістер енгізілді.

23. Бағдарлама мазмұны 5 бөлімді қамтиды:

- 1) бейнелеу өнері;
- 2) сәндік-қолданбалы шығармашылық;
- 3) дизайн және технология;
- 4) үй мәдениеті;
- 5) тамақтану мәдениеті.

22. "Бейнелеу өнері" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) классикалық және заманауи өнер;
- 2) қазақстандық суретшілердің шығармашылығы;
- 3) бейнелеу өнерінің түрлері мен жанрлары;
- 4) сандық өнер (фотография, анимация, медиа құралдар);
- 5) бейнелеу (бейнелеу) өнерінің мәнерлі құралдары;
- 6) көркем материалдармен және техникалармен тәжірибе жасау.

24. "Сәндік-қолданбалы шығармашылық" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) сәндік-қолданбалы өнердің негізгі нысандары мен ерекшеліктері, Қазақстан мен басқа халықтардың қолданбалы өнері;
  - 2) сәндік-қолданбалы өнер материалдары, құралдары мен технологиялары;
  - 3) ұлттық ою-өрнек;
  - 4) интерьерді декоративтік безендіру.
25. "Дизайн және технология" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды (ұлдар):
- 1) негізгі конструкциялық, табиғи, жасанды және дәстүрлі емес материалдар;
  - 2) материалдарды өңдеуге арналған құралдар мен жабдықтар;
  - 3) материалдарды әртүрлі тәсілдермен өңдеу;
  - 4) әр түрлі материалдардан жасалған бұйымдардың дизайны;
  - 5) ұлттық тұрмыстық заттарды дайындау технологиясы;
  - 6) әлемдік және қазақстандық сәулет ескерткіштері;
  - 7) макеттеу;
  - 8) интерьер дизайны;
  - 9) робототехника
26. "Дизайн және технология" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды (қыздар):
- 1) негізгі тоқыма, табиғи, жасанды және дәстүрлі емес материалдар;
  - 2) тоқыма материалдарын өңдеуге арналған құралдар мен жабдықтар;
  - 3) тоқыма материалдарын әртүрлі тәсілдермен өңдеу;
  - 4) тоқыма материалдардан жасалған бұйымдардың дизайны;
  - 5) сән индустриясы, стиль және бейне, ұлттық киім элементтерін жасау технологиясы.
27. "Үй мәдениеті" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды (ұлдар):
- 1) тұрғын үй экологиясы;
  - 2) өсімдік шаруашылығы, сәндік гүл өсіру, ландшафтық дизайн негіздері;
  - 3) электр энергиясының көздері туралы жалпы мәліметтер, Электр аспаптары мен тұрмыстық техниканы пайдалану және жөндеу;
  - 4) тұрмыстық-жөндеу жұмыстары, интерьерді ұйымдастыру және жоспарлау.
28. "Үй мәдениеті" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды (қыздар):
- 1) жеке гигиена, тұрғын үй экологиясы;
  - 2) өсімдік шаруашылығы, сәндік гүл өсіру, ландшафтық дизайн негіздері;
  - 3) киімді күту және сақтау.
29. "Тамақтану мәдениеті" бөлімінің мазмұны 4 бөлімнен тұрады:
- 1) Дұрыс тамақтану негіздері;
  - 2) үстелдегі тәртіп ережелері, үстел үстелі;
  - 3) тағам дайындау технологиясы;
  - 4) әлем халықтарының тағамдары.
30. 5-сыныптың "Көркем еңбек" оқу пәнінің базалық мазмұны (ұлдар):

1) көрнекілік өнері: бейнелеу өнеріндегі мәнерлілік құралдары. Классикалық өнердің жауһарлары. Қазақстандық суретшілердің шығармашылығы. Бейнелеу өнерінің түрлері мен жанрлары. Натюрморт өнері. Сәндік Ұлттық натюрморт. Пейзаж. Табиғатпен үйлесімділік. Әуе перспективасы. Өнеркәсіптік ландшафт. Қала пейзажы. Сызықтық перспектива. Пластикалық формалар өнері. Мүсін. Шығармашылық жұмыс жасау, көрме ұйымдастыру;

2) сәндік-қолданбалы өнер: негізгі формалары мен ерекшеліктері. Қазақстанның қолданбалы өнері. Материалдармен және құралдармен танысу. Әр түрлі материалдардан жасалған сәндік өнім. Идеяларды талқылау және дамыту. Эскиз. Әр түрлі материалдардан жасалған сәндік өнім. Бұйымдарды жасау. Тоқу өнері. Тоқу түрлері. Материалдармен және құралдармен танысу. Бұйымды тоқу. Көрмені ұйымдастыру;

3) дизайн және технология: құрылымдық материалдар, материалдардың түрлері мен қасиеттерін зерттеу. Конструкциялық материалдарды өңдеуге арналған жабдықтар, қол аспаптары және құрылғылар. Көркем кесу. Идеяларды әзірлеу. Материалды таңдау және дайындау. Сыртқы және ішкі контур бойынша қисық сызықты нысандағы бұйымдарды көркем кесу. Сымнан жасалған бұйымдарды модельдеу. Эскиздерді әзірлеу (тізбектер, жұмбақтар, жануарлар фигуралары). Материалды таңдау. Құралдар мен құрылғылар. Өнімді жасау (тізбектер, жұмбақтар, жануарлар фигуралары). Жұмыстарды таныстыру;

4) тамақтану мәдениеті: дұрыс тамақтану негіздері. Мәзір жасау;

5) үй мәдениеті: электр энергиясының көздері туралы жалпы ақпарат. Электротехникалық арматура. Электр энергиясының әртүрлі көздерімен тәжірибелер. Тұрмыстағы жөндеу жұмыстары. Өсімдік шаруашылығының негізгі бағыттары. Өсімдік шаруашылығындағы көктемгі жұмыстар.

31. 6-сыныптың (ұлдар)" Көркем еңбек " оқу пәнінің базалық мазмұны мыналарды қамтиды:

1) бейнелеу өнері: портрет жанры, портрет түрлері. Қазақстандық суретшілердің шығармашылығындағы портрет. Сызықтық портрет. Графика. Орындау техникасы. Портреттерді жасаудың дәстүрлі емес әдістері (сымнан жасалған портрет). Портреттегі түс. Портретті орындау техникасы. Фотоөнер. Камерамен эксперимент. Анимация. Қозғалмалы элементтер (пластилиндік анимация, көлеңкелер театры, саусақ қуыршақтары, қамысты). Сценарий әзірлеу. Батырлар мен декорацияны құру. Көркемдік идеяларды жүзеге асыру. дауыспен әрекет ету. Жұмыстарды таныстыру;

2) сәндік-қолданбалы өнер: қазақ халқының зергерлік өнерімен танысу. Зергерлік бұйымның эскизін жасау. Табиғи материалдардың түрлері мен сипаттамалары. Табиғи материалдардан жасалған бұйымның эскизін жасау. Бұйымдарды жасау. Бұйымдарды безендіру. Жұмыстың тұсаукесері. Көрмені ұйымдастыру;

3) дизайн және технология: қолмен жұмыс істейтін электр құралдары мен жабдықтары. Практикалық жұмыстар. Құрастырмалы бөлшектерден роботтарды әзірлеу. Роботтардың пайда болу тарихы және түрлері (тәуелсіз зерттеу). Робот жасау үшін нобай жасау. Робот жасау үшін материалдар дайындау. Робот жасау. Роботтың қозғалмалы бөліктерін жасау бойынша эксперимент. Жұмыстарды таныстыру;

4) тамақтану мәдениеті: қазақ мәдениетінде, әртүрлі халықтардың мәдениетінде және қоғамдық тамақтану орындарында үстел басында жүріс-тұрыс ережелері;

5) үй мәдениеті: электр схемаларының шартты белгілерімен танысу. Электр тізбектері. Электр қол аспаптарын қолдана отырып, тұрмыстағы жөндеу жұмыстары. Сәндік-гүл мәдениеті. Гүл өсірудегі көктемгі жұмыстар.

32. 5-сыныптың (қыздар) "Көркем еңбек" оқу пәнінің базалық мазмұны мыналарды қамтиды:

1) көрнекілік өнері: бейнелеу өнеріндегі экспрессивтілік құралдары. Классикалық өнердің жауһарлары. Қазақстандық суретшілердің шығармашылығы. Бейнелеу өнерінің түрлері мен жанрлары. Натюрморт өнері. Сәндік Ұлттық натюрморт. Пейзаж. Табиғатпен үйлесімділік. Әуе перспективасы. Өнеркәсіптік ландшафт. Қала пейзажы. Сызықтық перспектива. Пластикалық формалар өнері. Мүсін. Шығармашылық жұмыс жасау. Көрмені ұйымдастыру;

2) сәндік-қолданбалы өнер: ою-өрнектің қысқаша тарихы мен түрлері. Қазақтың ұлттық ою-өрнектері (түрлері, стилизациясы және мотивтері). Көркем кесте. Кесте түрлері. Материалдармен және құралдармен танысу. Эскизді әзірлеу. Тоқу өнері. Тоқу түрлері. Материалдармен және құралдармен танысу. Бұйымды тоқу. Жұмыстар көрмесі ;

3) дизайн және технология: Тоқыма материалдарының жіктелуі және сипаттамасы, материалдардың түрлері мен қасиеттерін зерттеу. Тоқыма материалдарын өңдеуге арналған жабдықтар, құралдар мен құрылғылар. Тігін бұйымдарының жіктелуі. Бастапқы идеядан дайын өнімге дейін (тігін бұйымдары). Киімнің дизайны, макеті (қағаз, тоқыма және басқа материалдар). Костюм жасау (мини-манекенде немесе қуыршақта). Тоқыма мозаика техникасындағы тігін бұйымдарының дизайны (пэчворк, квиллинг, курак). Идеяларды әзірлеу. Эскиз. Жұмыстың тұсаукесері;

4) тамақтану мәдениеті: дұрыс тамақтану негіздері, мәзір құру. Ас үй жабдықтары. Ыдыс-аяқ, тамақ дайындауға арналған құралдар мен құрылғылар. Тамақ дайындауға арналған құралдар мен құрылғылардың мүмкіндіктерін зерттеу. Сэндвичтер мен сусындарды дайындау технологиясы. Көкөністер мен жемістерден салаттар дайындау технологиясы;

5) үйдегі мәдениет: жеке гигиена, өзін-өзі күту. Өсімдік шаруашылығының негізгі бағыттары. Өсімдік шаруашылығындағы көктемгі жұмыстар;

33. 6-сыныптың (қыздар) "Көркем еңбек" оқу пәнінің базалық мазмұны мыналарды қамтиды.

1) көрнекілік өнері: портрет жанры\ портрет түрлері. Қазақстандық суретшілердің шығармашылығындағы Портрет. Сызықтық портрет. Графика. Орындау техникасы. Портреттерді жасаудың дәстүрлі емес әдістері (сымнан жасалған портрет) портреттегі түс. Портретті орындау техникасы. Фотоөнер. Камера эксперименті. Анимация. Қозғалмалы элементтер (пластилиндік анимация, көлеңкелер театры, саусақ қуыршақтары, қамыс). Сценарий әзірлеу. Батырлар мен декорацияны құру. Көркемдік идеяларды жүзеге асыру. Дыбыспен әрекет ету . Жұмыстарды таныстыру;

2) сәндік-қолданбалы өнер: ілмекпен тоқу, тоқу өнері. Тоқу әдістері мен тәсілдері. Бұйымның эскизін әзірлеу. Материалдар мен құралдарды таңдау. Әр түрлі өнімдерді тоқу (майлықтар, сөмкелер). Бізбен тоқу. Біздер, олардың түрлері. Тоқу әдістері мен тәсілдері. Бұйымның және үлгінің эскизін әзірлеу. Көрмені ұйымдастыру;

3) дизайн және технология: Үйге арналған тоқыма бұйымдарының дизайны (алжапқыш, ас үй керек-жарақтары). Түрлі текстуралар мен түстердің тоқыма материалдарын зерттеу. Идеяларды әзірлеу. Эскиз. Материалды таңдау және дайындау. Жұмыстың реттілігі. Бұйымдар жасау. Бөлшектерді пішу. Жеке бөлшектерді өңдеу. Бөлшектерді құрастыру және бұйымды өңдеу. Бұйымдарды безендіру. Жұмыстың тұсаукесері. Көрмені ұйымдастыру;

4) тамақтану мәдениеті: қазақ мәдениетінде, әртүрлі халықтардың мәдениетінде және қоғамдық тамақтану орындарында үстел басында жүріс-тұрыс ережелері. Жартылай фабрикатталған тағамдарды дайындау технологиясы. Экспресс-тағам дайындау технологиясы. Десертті дайындау технологиясы;

5) үй мәдениеті: гигиена ережелері; үй-жайларды ылғалды және құрғақ тазалау. Киім мен аяқ киімге күтім жасау, оларды сақтау. Сәндік-гүлді дақылдар. Гүл өсірудегі көктемгі жұмыстар;

34. 5-6 сыныптардағы " Көркем еңбек " оқу пәні бойынша оқу бағдарламасының мазмұны 3 бөлімнен тұрады:

- 1) шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту;
- 2) шығармашылық жұмыстарды құру және жасау;
- 3) шығармашылық жұмыстарды таныстыру, талдау және бағалау.

35. "Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту" бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

- 1) Қоршаған әлемді білу және түсіну;
- 2) Тарих, мәдениет және дәстүрлерді білу және түсіну;
- 3) Ақпарат көздерімен жұмыс істеу;
- 4) Шығармашылық қызмет процесін жоспарлау;
- 5) Дизайн әзірлеу бойынша тапсырмалармен жұмыс;
- 6) Материалдар, олардың қасиеттері және жұмыс техникасы.

36. "Шығармашылық жұмыстарды жасау және дайындау" бөлімі мынадай кіші бөлімдерді қамтиды:

- 1) шығармашылық идеялардың көркем көрінісі;
- 2) құралдар мен жабдықтар;
- 3) құру технологиясы;
- 4) тамақтану мәдениеті;
- 5) үй мәдениеті;
- 6) Қауіпсіздік техникасы мен еңбек гигиенасы қағидаларын сақтау.

37. "Шығармашылық жұмыстарды таныстыру, талдау және бағалау" бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

- 1) шығармашылық жұмыстардың тұсаукесері;
- 2) идеяларды талдау және бағалау;
- 3) әдістер мен тәсілдерді талдау және бағалау;
- 4) жұмысты бейімдеу және жетілдіру.

4 тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

38. Оқу мақсаттары әр сыныпқа арналған бөлімдерде сипатталған.

39. Оқу бағдарламасында оқу мақсаттарын қолдануға ыңғайлы болу үшін кодтау енгізілген. Кодта бірінші Сан сыныпты, екінші және үшінші сандар бөлім мен бөлімді, төртінші Сан оқу мақсатының нөмірленуін көрсетеді. Мысалы, 5.2.1.4 кодында "5" – сынып, "2.1" – бөлім және кіші бөлім, "4" – оқу мақсатының нөмірленуі.

40. Оқу мақсаттары бойынша күтілетін нәтижелер:

- 1) "Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту" бөлімі":

1 кесте

Бөлімше	Оқыту мақсаттары	
	5 сынып	6 сынып
1.1 Қоршаған әлемді білу және түсіну	5.1.1.1 ұлдар / қыздар: қоршаған әлемнің ассоциативті мағыналары мен визуалды сипаттамаларын түсіну (композиция, түс, пішін, құрылым, пропорция)	6.1.1.1 ұлдар/қыздар: өз тәжірибесі мен басқалардың тәжірибесі негізінде қоршаған әлем объектілерінің визуалды сипаттамаларын (композиция, түс, пішін, фактура, пропорция) түсіну
1.2 Тарих, мәдениет және дәстүрлерді білу және түсіну	5.1.2.1 ұлдар / қыздар: Қазақ ұлттық және әлемдік мәдениет өнерінің, қолөнерінің және дизайнының ерекшеліктерін түсіну	6.1.2.1 ұлдар / қыздар: Қазақ ұлттық және әлемдік мәдениет өнерінің, қолөнерінің және дизайнының ерекшеліктерін түсіну
1.3 Зерттеу көздері	5.1.3.1 ұлдар / қыздар: шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін ақпарат көздерімен жұмыс істеу (оның ішінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдана отырып)	6.1.3.1 ұлдар / қыздар: шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін ақпарат көздерін таңдау және қолдану (оның ішінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдана отырып)

1.4 Шығармашылық қызмет процесін жоспарлау	5.1.4.1 ұлдар / қыздар: шығармашылық жұмысты орындау кезеңдерін анықтай отырып, жоспар әзірлеу; 5.1.4.2 ұлдар / қыздар: пәндік-графикалық сызбаға сүйене отырып, тапсырманың орындалу барысын жоспарлау	6.1.4.1 ұлдар / қыздар: уақыт пен басқа факторларды ескере отырып, әрекеттер тізбегін жоспарлау және анықтау; 6.1.4.2 ұлдар / қыздар: материалдық шығындарды анықтау (сандық көрсеткіштер)
1.5 Дизайн (эскиз) әзірлеу бойынша тапсырмалармен жұмыс	5.1.5.1 ұлдар / қыздар: композицияның негізгі заңдарын сақтай отырып және басқалардың (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер) тәжірибесіне сүйене отырып, қарапайым объектілердің дизайнын әзірлеу бойынша тапсырмаларды орындау); 5.1.5.2 ұлдар / қыздар: шығармашылық идеяларды жүзеге асыру үшін эскиздер мен нобайларды қол жетімді тәсілдермен орындаңыз	6.1.5.1 ұлдар / қыздар: өз тәжірибесі мен біліміне сүйене отырып, композицияның негізгі заңдарын сақтай отырып, әртүрлі объектілердің дизайнын әзірлеу бойынша тапсырмаларды орындау ; 6.1.5.2 ұлдар / қыздар: шығармашылық идеяларды жүзеге асыру үшін эскиздерді, техникалық суреттер мен сызбаларды қол жетімді тәсілдермен орындау;
1.6 Материалдар, олардың қасиеттері және жұмыс техникасы	5.1.6.1 ұлдар - Материалдардың жалпы қасиеттері мен құрылымын зерттеу, олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтау 5.1.6.2 ұлдар / қыздар: қазіргі және дәстүрлі емес материалдарды тану, олардың қасиеттері мен мақсаттарын анықтау; 5.1.6.3 қыздар: тоқыма материалдары мен бұйымдарының жіктелуін білу және сипаттау; 5.1.6.4 ұлдар / қыздар: таңдалған құралдардың қасиеттерін ескере отырып, қол жетімді әдістермен және құрылғылармен техниканы, көркем материалдарды тәжірибе жасау және пайдалану;	6.1.6.1 ұлдар - материалдардың физикалық, механикалық және технологиялық қасиеттерін және оларды қолдану аясын анықтау және сипаттау 6.1.6.2 ұлдар / қыздар: қазіргі және дәстүрлі емес материалдарды тану және оларды қалай тиімді өңдеуге және қолдануға болатындығын анықтау ; 6.1.6.3 қыздар: тоқыма материалдары мен бұйымдарының қасиеттері мен фактурасын зерттеу және анықтау; 6.1.6.4 ұлдар / қыздар: қол жетімді тәсілдер мен құралдар арқылы материалдардың қасиеттері мен практикалық жұмыс дағдыларын көрсете отырып, техниканы, көркем материалдарды тәжірибе жасау және пайдалану;

2) " Шығармашылық жұмыстарды жасау және дайындау " бөлімі:

2 кесте

Кіші бөлім	Оқыту мақсаттары	
	5 сынып	6 сынып
	5.2.1.1 ұлдар / қыздар - өз идеялары мен сезімдерін жеткізу үшін қоршаған әлемнің	6.2.1.1 ұлдар / қыздар - өз идеялары мен сезімдерін жеткізу үшін қоршаған әлемнің

2.1 Шығармашылық идеяларды көркем білдіру	көрнекі элементтерін және өнердің мәнерлі құралдарын пайдалану;	көрнекі элементтерін және өнердің мәнерлі құралдарын анықтау, таңдау және пайдалану;
2.2 Құрал-саймандар мен жабдықтар	<p>5.2.2.1 ұлдар: қолжетімді тәсілдер мен құрылғылармен конструкциялық, табиғи және жасанды материалдарды өңдеуге арналған қол аспаптары мен жабдықтарын анықтау, сипаттау және қолдану;</p> <p>5.2.2.1 қыздар: тігін машинасының құрылысын, жіптерді салу тәсілдерін білу және сипаттау, қол жетімді тәсілдермен және құрылғылармен тігістерді орындау;</p> <p>5.2.2.2 қыздар: тігін бұйымдарын, ылғалды - жылумен өңдеуге (үтік) арналған жабдықтарды қол жетімді тәсілмен, құрылғылармен сипаттау және қолдануды білу</p>	<p>6.2.2.1 ұлдар-қол электр құралдарының қозғалысын беру механизмдерін және құрылымын анықтау, сипаттау және оларды қолжетімді тәсілдер мен құрылғылармен конструкциялық, табиғи және жасанды материалдарды өңдеу үшін қолдану;</p> <p>6.2.2.1 қыздар: тігін машиналарын қол жетімді тәсілдермен және құрылғылармен реттеуді білу және орындау;</p> <p>6.2.2.2 қыздар: тігін бұйымдарын ылғалды-жылумен өңдеу режимдерін білу, сипаттау және оларды қолжетімді тәсілдермен, құрылғылармен практикада қолдану;</p>
2.3 Құру технологиясы	<p>5.2.3.1 ұлдар: жасалған белгілер мен өлшеулер негізінде өнімді жасау үшін қол құралдарымен, қол жетімді әдістермен және құрылғылармен материалдарды өңдеу;</p> <p>5.2.3.2 ұлдар: әртүрлі материалдардан күрделі емес бұйымдарды қол жетімді тәсілдермен, құралдармен орындау;</p> <p>5.2.3.1 ұлдар: әртүрлі материалдардан күрделі емес бұйымдарды қол жетімді тәсілдермен, құралдармен орындау;</p> <p>5.2.3.2 қыздар: қол жетімді әдістермен және құрылғылармен әртүрлі (тоқыма, табиғи және жасанды) материалдардан жасалған қарапайым бұйымдарды орындау;</p> <p>5.2.3.3 ұлдар / қыздар: шығармашылық жұмыстар мен бұйымдарды жасау процесінде Қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін пайдалану;</p>	<p>6.2.3.1 ұлдар- жасалған белгілер мен өлшеулер негізінде өнімді жасау үшін материалдарды қолмен электр құралдарымен, қол жетімді әдістермен және құрылғылармен өңдеу;</p> <p>6.2.3.2 ұлдар: алмалы-салмалы және ажырамайтын жалғауларды қолдана отырып, қол жетімді тәсілдермен, айлабұйымдармен бірнеше бөлшектерден бұйымдар жасау;</p> <p>6.2.3.1 қыздар: қол құралдарымен тігін машинасында тоқыма материалдарын қол жетімді тәсілдермен және құрылғылармен тігуді және бүктеп тігуді қолдана отырып пішуді және өңдеуді орындау;</p> <p>6.2.3.2 қыздар: әр түрлі (тоқыма, табиғи және жасанды) материалдар мен конструкцияларды қолдана отырып, қол жетімді тәсілдермен және құрылғылармен жеке бұйымдарды орындау;</p> <p>6.2.3.3 ұлдар / қыздар: шығармашылық жұмыстар мен бұйымдарды жасау процесінде қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін пайдалану;</p>

<p>2.4 Тамақтану мәдениеті</p>	<p>5.2.4.1 ұлдар / қыздар: дұрыс және тиімді тамақтану ережелерін зерттеу және сипаттау;</p> <p>5.2.4.2 ұлдар / қыздар: дұрыс және тиімді тамақтану мәзірін құру;</p> <p>5.2.4.3 қыздар: қол жетімді тәсілдермен және құрылғылармен тамақ дайындауға арналған құралдардың, жабдықтардың және құрылғылардың мүмкіндіктерін зерттеу және анықтау;</p> <p>5.2.4.4 қыздар: суық тағамдар мен қол жетімді тәсілдермен және құрылғылармен дайындау технологиясын білу және қолдану;</p> <p>5.2.4.5 қыздар: қол жетімді тәсілдермен және құралдармен көкөністер мен жемістерден салаттар дайындау технологиясын білу және қолдану</p>	<p>6.2.4.1 ұлдар / қыздар: қазақ мәдениетінде, әртүрлі халықтардың мәдениеттерінде және қоғамдық тамақтану орындарында үстел басында жүріс-тұрыс ережелерін сипаттау және салыстыру;</p> <p>6.2.4.2 ұлдар / қыздар: әр түрлі іс-шараларға арналған үстелді безендіру және баптау білімдері мен дағдыларын көрсету;</p> <p>6.2.4.3 қыздар: қол жетімді тәсілдермен және құрылғылармен жартылай фабрикаттардан тағамдарды дайындау технологиясын білу және қолдану;</p> <p>6.2.4.4 қыздар: қол жетімді тәсілдер және құрылғылармен әр түрлі тағамдарды дайындауға арналған құралдар мен құрылғыларды анықтау және таңдау;</p> <p>6.2.4.5 қыздар: қолжетімді тәсілдермен және құралдармен тағамдар мен десертті экспресс дайындау технологиясын білу және қолдану</p>
<p>2.5 Үй мәдениеті</p>	<p>5.2.5.1 ұлдар / қыздар: өсімдік және жеміс-көкөніс дақылдарының негізгі бағыттарын зерттеу және сипаттау;</p> <p>5.2.5.2 ұлдар / қыздар: қол жетімді әдістермен және құрылғылармен өсімдік шаруашылығында көктемгі жұмыстарды орындау;</p> <p>5.2.5.3 ұлдар: электр энергиясының көздері туралы айту;</p> <p>5.2.5.4 ұлдар: қарапайым электр техникалық арматура мен электр монтаждау құралдарының мақсатын тізбелеу және түсіндіру;</p> <p>5.2.5.5 ұлдар: қарапайым жарықтандыру құрылғыларын қол жетімді әдістермен және құрылғылармен ауыстыру;</p> <p>5.2.5.6 ұлдар:</p>	<p>6.2.5.1 ұлдар / қыздар: сәндік гүлді дақылдарды өсіру технологиясын зерттеу және сипаттау;</p> <p>6.2.5.2 ұлдар / қыздар: қол жетімді тәсілдермен және құралдармен сәндік бағбандықта және гүл өсіруде (топырақты өңдеу, зиянкестерден қорғау, себу және отырғызу) көктемгі жұмыстарды орындау;</p> <p>6.2.5.3 ұлдар: электросхема элементтерінің шартты графикалық белгілерін зерттеу, түсіну, бейнелеу және практикада қолдану;</p> <p>6.2.5.4 ұлдар: күрделі емес электр тізбектерін ажырату және есептеуді орындау;</p> <p>6.2.5.5 ұлдар: түрлі жарықтандыру құралдарын қол жетімді тәсілдермен және құрылғылармен ауыстыру;</p> <p>6.2.5.6 ұлдар: қол электр құралдары мен құралдарын пайдалана отырып, қол жетімді</p>

	<p>қол құралдарын, қол жетімді әдістер мен құрылғыларды қолдана отырып, интерьерді ұйымдастыру бойынша практикалық жұмыстарды және ақауларды жою үшін қарапайым жөндеу жұмыстарын орындау;</p> <p>5.2.5.3 Қыздар: жеке гигиена ережелерін зерттеу және сипаттау, тері мен шаштың әртүрлі түрлерін анықтау;</p> <p>5.2.5.4 қыздар: шектеулі қолдау кезінде өзін-өзі күту бойынша құралдар мен іс-әрекеттерді таңдау және қолдану;</p>	<p>тәсілдермен және құрылғылармен интерьерді ұйымдастыру бойынша практикалық жұмыстарды және ақауларды жою бойынша жөндеу операцияларын орындау;</p> <p>6.2.5.3 қыздар: тұрғын үйге қойылатын гигиеналық талаптарды, құралдар мен жинау құралдарын зерттеу және сипаттау ;</p> <p>6.2.5.4 қыздар: шектеулі қолдаумен тазалауға арналған құрылғылар мен құралдарды таңдау және қолдану;</p> <p>6.2.5.5 қыздар: шектеулі қолдаумен маусымдық киім мен аяқ киімді сақтау және күту ережелерін білу;</p>
2.6 Қауіпсіздік техникасы мен еңбек гигиенасы ережелерін сақтау	<p>5.2.6.1 ұлдар / қыздар: қол жетімді тәсілдермен және құрылғылармен қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, оның маңыздылығын сезіне және көрсете отырып, материалдар мен құралдарды пайдалану;</p> <p>5.2.6.2 ұлдар / қыздар: қол аспаптарымен қауіпсіз жұмыс істеу тәсілдерін және еңбек гигиенасы ережелерін білу (жұмыс орны мен құралдарды ұйымдастыру және жинау, арнайы киіммен жұмыс істеу)</p>	<p>6.2.6.1 ұлдар / қыздар: қол жетімді тәсілдермен және құрылғылармен қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, оның маңыздылығын ұғына және көрсете отырып, материалдар мен құралдарды пайдалану;</p> <p>6.2.6.2 ұлдар / қыздар: қол электр аспаптарымен, жабдықпен қауіпсіз жұмыстың қолжетімді тәсілдерін және бекітуге арналған қосалқы құралдарды пайдалана отырып, еңбек гигиенасы ережелерін білу және түсіндіру</p>

3) " Шығармашылық жұмыстарды таныстыру, талдау және бағалау " бөлімі:
3 кесте

Кіші бөлім	Оқыту мақсаттары	
	5 сынып	6 сынып
3.1 Шығармашылық жұмыстардың тұсаукесері	5.3.1.1 ұлдар / қыздар: дайын жұмысты бүкіл сыныпқа таныстыру (көрме);	6.3.1.1 мальчики/девочки: презентовать готовую работу для школьной аудитории (выставка)
3.2 Идеяларды талдау және бағалау	5.3.2.1 ұлдар / қыздар: пәндік терминологияны пайдалана отырып, өз жұмысында және басқалардың жұмысында көрініс тапқан идеялар мен тақырыптарды сипаттау;	6.3.2.1 ұлдар / қыздар: пәндік терминологияны қолдана отырып, өз жұмысында және басқалардың (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер) жұмысында көрініс тапқан идеялар мен тақырыптарды салыстыру;
3.3 Әдістер мен тәсілдерді талдау және бағалау	5.3.3.1 ұлдар / қыздар: пәндік терминологияны қолдана отырып, өз жұмысын және басқалардың (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер) жұмыстарын жасау	6.3.3.1 ұлдар / қыздар: пәндік терминологияны қолдана отырып, өз жұмысын және басқалардың

	үшін пайдаланылған әдістер мен тәсілдерді (техникаларды) сипаттау;	жұмысын жасау үшін қолданылатын әдістер мен тәсілдерді салыстыру
3.4 Жұмысты бейімдеу және жетілдіру	5.3.4.1 ұлдар / қыздар: сындарлы пікірлер қабылдау және өз жұмысын және басқа да қол жетімді тәсілдермен және құралдармен жұмысты жетілдіру, бейімдеу бойынша ұсыныстар жасау; 5.3.4.2 ұлдар / қыздар: байланыс барысында шығармашылық және іздеу сипатындағы мәселелерді қол жетімді тәсілдермен және құрылғылармен бірлесіп шешу	6.3.4.1 ұлдар / қыздар: конструктивті пікірлерді қабылдау және өз жұмысын және басқа қол жетімді тәсілдермен және құрылғылармен жұмысты жетілдіру, бейімдеу бойынша негізделген ұсыныстар жасау; 6.3.4.2 ұлдар / қыздар: қойылған міндетке сәйкес оқу іс-әрекеттерін қол жетімді тәсілдермен және құрылғылармен жоспарлау, бақылау және бағалау

1.41. Бағдарлама тірек-қимыл аппараты бұзылған білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-6 сыныптары үшін "Көркем еңбек" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспары негізінде осы Бағдарламаның қосымшасына сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді жоспарда барлық сынып бойынша әр бөлімде қамтылатын оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

42. Бөлімдер мен тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады

Тірек-қимыл аппараты бұзылған білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-6 сыныптары үшін "Көркем еңбек" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасына қосымша

Тірек-қимыл аппараты бұзылған білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-6 сыныптары үшін "Көркем еңбек" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) 5сынып (ұлдар)

1 кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Тақырыптар / Мазмұн	Оқыту мақсаттары
1тоқсан		5.1.2.1 Қазақ ұлттық және әлемдік мәдениет өнерінің, колөнерінің және дизайнының ерекшеліктерін түсіну 5.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін ақпарат

	<p>1. Бейнелеу өнеріндегі мәнерлілік нысандар. Классикалық өнердің жауһарлары. Қазақстандық суретшілердің шығармашылығы. Бейнелеу өнерінің түрлері мен жанрлары</p>	<p>көздерімен жұмыс істеу (оның ішінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдану); 5.3.2.1 тақырып терминологиясын қолдана отырып, өз жұмысында және басқалардың (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер) жұмысында көрініс тапқан идеялар мен тақырыптарды сипаттау; 5.3.3.1 пәндік терминологияны қолдана отырып, өз жұмысын және басқалардың (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер) жұмыстарын жасау үшін пайдаланылған әдістер мен тәсілдерді (техникаларды) сипаттау</p>
	<p>2. Натюрморт өнері. Сәндік Ұлттық натюрморт</p>	<p>5.1.5.2 қолжетімді тәсілдермен шығармашылық идеяларды іске асыру үшін эскиздер мен нобайларды орындау; 5.1.6.4 техниканы, көркем материалдарды, таңдалған құралдардың қасиеттерін ескере отырып, қолжетімді тәсілдер мен айлабұйымдарды пайдалану; 5.2.1.1 өз идеялары мен сезімдерін қол жетімді тәсілдермен жеткізу үшін қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және өнердің мәнерлі құралдарын пайдалану; 5.2.3.3 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдарды жасау процесінде Қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін пайдалану</p>
	<p>3. Пейзаж. Табиғатпен үйлесімділік. Өуе перспективасы</p>	<p>5.1.1.1 қоршаған әлемнің ассоциативті мәндері мен визуалды сипаттамаларын зерттеу және анықтау (композиция, түс, пішін, фактура, пропорция); 5.2.1.1 өз идеялары мен сезімдерін жеткізу үшін қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және өнердің мәнерлі құралдарын пайдалану;</p>
<p>1. Көрнекілік өнер</p>		<p>5.1.1.1 қоршаған әлемнің ассоциативті мәндері мен визуалды сипаттамаларын зерттеу және анықтау (композиция, түс, пішін, фактура, пропорция);</p>

4. Өнеркәсіптік ландшафт. Қала пейзажы. Сызықтық перспектива	5.2.1.1 өз идеялары мен сезімдерін жеткізу үшін қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және өнердің мәнерлі құралдарын пайдалану;
5. Пластикалық формалар өнері. Мүсін	5.1.1.1 қоршаған әлемнің ассоциативті мәндері мен визуалды сипаттамаларын зерттеу және анықтау (композиция, түс, пішін, фактура, пропорция); 5.2.1.1 өз идеялары мен сезімдерін жеткізу үшін қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және өнердің мәнерлі құралдарын пайдалану; 5.3.3.1 пәндік терминологияны қолдана отырып, өз жұмысын және басқалардың (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер) жұмысын жасау үшін пайдаланылған әдістер мен тәсілдерді (техникаларды) сипаттау;
6. Шығармашылық жұмыс.	5.1.5.2 шығармашылық идеяларды іске асыру үшін эскиздер мен нобайларды орындау; 5.1.6.4 таңдалған құралдардың қасиеттерін ескере отырып, қолжетімді тәсілдермен және құрылғылармен техниканы, көркем материалдарды эксперимент жасау және пайдалану; 5.2.1.1 өз идеялары мен сезімдерін жеткізу үшін қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және өнердің мәнерлі құралдарын пайдалану; 5.3.4.1 сындарлы пікірлер қабылдау және өз жұмысын жетілдіру, қол жетімді тәсілдер мен құралдар арқылы бейімдеу бойынша ұсыныстар жасау; 5.3.4.2 коммуникация барысында шығармашылық және іздеу сипатындағы мәселелерді қол жетімді тәсілдермен және құрылғылармен бірлесіп шешу
7. Көрмені ұйымдастыру	5.3.1.1 дайын жұмысты бүкіл сыныпқа таныстыру;
2 тоқсан	

2. Сәндік қолданбалы өнер	1. Сәндік-қолданбалы өнер, негізгі формалары мен ерекшеліктері. Қазақстанның қолданбалы өнері	5.1.2.1 Қазақ ұлттық және әлемдік мәдениет өнерінің, қолөнерінің және дизайнының ерекшеліктерін зерттеу және түсіну;
	2. Әр түрлі материалдардан жасалған сәндік бұйымдар. Идеяларды талқылау және дамыту. Эскиз. Материалдармен және құралдармен танысу	5.2.2.1 қол жетімді тәсілдермен және құрылғылармен конструкциялық, табиғи және жасанды материалдарды өңдеуге арналған қол құралдары мен жабдықтарын анықтау, сипаттау және қолдану; 5.1.5.2 шығармашылық идеяларды іске асыру үшін эскиздер мен нобайларды орындау;
	3. Тоқу өнері. Тоқу түрлері. Материалдармен және құралдармен танысу	5.1.6.2 олардың қасиеттері мен мақсаттарын анықтай отырып, бірқатар заманауи және дәстүрлі емес материалдарды тану; 5.1.6.4 таңдалған құралдардың қасиеттерін ескере отырып, қолжетімді тәсілдермен және құрылғылармен техниканы, көркем материалдарды эксперимент жасау және пайдалану; 5.1.5.2 шығармашылық идеяларды іске асыру үшін эскиздер мен нобайларды орындау;
	4. Тоқылған бұйымдар	5.2.3.2 әртүрлі материалдардан жасалған қарапайым бұйымдарды қол жетімді тәсілдермен және құрылғылармен орындау; 5.2.3.3 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдарды жасау процесінде Қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін пайдалану; 5.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, оның маңыздылығын сезіне және көрсете отырып, материалдар мен құралдарды пайдалану; 5.2.6.2 бекітуге арналған қосалқы құралдарды пайдалана отырып, қол құралдарымен қауіпсіз жұмыстың қолжетімді тәсілдерін және еңбек гигиенасының ережелерін білу
	5. Жұмыстың тұсаукесері. Көрмені ұйымдастыру	5.3.1.1 дайын жұмысты бүкіл сыныпқа таныстыру;
3 тоқсан		

	<p>1. Құрылымдық материалдар. Материалдардың түрлері мен қасиеттерін зерттеу</p>	<p>5.1.6.1 конструкциялық, табиғи және жасанды материалдардың жалпы қасиеттері мен құрылымын зерттеу, олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтау;</p> <p>5.1.6.2 қазіргі және дәстүрлі емес материалдарды тану, олардың қасиеттері мен мақсаттарын анықтау;</p> <p>5.1.6.4 таңдалған құралдардың қасиеттерін ескере отырып, қолжетімді тәсілдермен және құрылғылармен техниканы, көркем материалдарды эксперимент жасау және пайдалану;</p>
	<p>2. Конструкциялық материалдарды өңдеуге арналған жабдық, қол аспаптары және құрылғылар</p>	<p>5.2.2.1 қол жетімді тәсілдермен және құрылғылармен конструкциялық, табиғи және жасанды материалдарды өңдеуге арналған қол құралдары мен жабдықтарын анықтау, сипаттау және қолдану;</p> <p>5.2.6.1 қол жетімді тәсілдермен және құрылғылармен қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды пайдалану;</p> <p>5.2.6.2 қол аспаптарымен қауіпсіз жұмыс істеу тәсілдерін және бекітуге арналған қосалқы құралдарды пайдалана отырып, еңбек гигиенасы ережелерін білу (жұмыс орны мен құрал-саймандарды ұйымдастыру және жинау, арнайы киімде жұмыс істеу)</p>
<p>3. Дизайн және технология</p>	<p>3. Көркем кесу. Идеяларды әзірлеу . Материалды таңдау және дайындау</p>	<p>5.1.5.1 композицияның негізгі заңдарын сақтай отырып және басқалардың (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер) тәжірибесіне сүйене отырып, қарапайым объектілердің дизайнын әзірлеу бойынша тапсырмаларды орындау;</p> <p>5.1.5.2 қолжетімді тәсілдермен шығармашылық идеяларды іске асыру үшін эскиздер мен нобайларды орындау;</p> <p>5.1.4.1 шығармашылық жұмыстың орындалу кезеңдерін анықтай отырып, жоспар әзірлеу;</p>

		5.1.4.2 пәндік-графикалық сызбаға сүйене отырып, тапсырманың орындалу барысын жоспарлау;
	4. Сыртқы және ішкі контур бойынша нысандағы бұйымдарды кисық сызықпен көркемдеп кесу	5.2.3.1 орындалған белгілер мен өлшеулер негізінде бұйымды дайындау үшін қол құралдарымен, қол жетімді тәсілдермен және құрылғылармен материалдарды өңдеу; 5.2.3.2 әртүрлі конструкциялық, табиғи және жасанды материалдардан жасалған қарапайым бұйымдарды қол жетімді тәсілдермен және құрылғылармен орындау; 5.2.3.3 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдарды жасау процесінде Қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін пайдалану; 5.2.6.1 материалдар мен құралдарды қолдана отырып, қауіпсіздік техникасын сақтап, оның маңыздылығын түсініп, қол жетімді тәсілдермен және құрылғыларды пайдалану; 5.2.6.2 қол аспаптарымен қауіпсіз жұмыс істеу тәсілдерін және бекітуге арналған қосалқы құралдарды пайдалана отырып, еңбек гигиенасының ережелерін білу (жұмыс орны мен құрал-саймандарды ұйымдастыру және жинау, арнайы киімде жұмыс істеу)
	5. Жұмыстың тұсаукесері. Көрмені ұйымдастыру	5.3.1.1 дайын жұмысты бүкіл сыныпқа таныстыру;
4 тоқсан		
4. Тамақтану мәдениеті	1. Дұрыс тамақтану негіздері. Мәзір жасау	5.2.4.1 дұрыс және тиімді тамақтану ережелерін зерттеу және сипаттау; 5.2.4.2 дұрыс және тиімді тамақтану мәзірін құру; 5.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін ақпарат көздерімен жұмыс істеу (оның ішінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдану)
		5.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін ақпарат көздерімен жұмыс істеу (оның

5. Үй мәдениеті	1. Электр энергиясының көздері туралы жалпы мәліметтер. Электротехникалық арматура. Электр энергиясының әртүрлі көздерімен тәжірибелер	і ш і н д е ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдана отырып); 5.2.5.3 электр энергиясының көздері туралы айту; 5.2.5.4 қарапайым электр техникалық арматура мен электр монтаждау құралдарының мақсатын тізбелеу және түсіндіру; 5.2.5.5 қарапайым жарықтандыру аспаптарын қол жетімді тәсілдермен және құрылғылармен ауыстыру
	2. Тұрмыстағы жөндеу жұмыстары	5.2.5.6 қол аспаптарын қолжетімді тәсілдерді және құрылғыларды қолдана отырып, интерьерді ұйымдастыру бойынша практикалық жұмыстарды және ақауларды жою бойынша қарапайым жөндеу операцияларын орындау
	3 Өсімдік шаруашылығының негізгі бағыттары. Өсімдік шаруашылығындағы көктемгі жұмыстар	5.2.5.1 өсімдік шаруашылығы мен жеміс-көкөніс дақылдарының негізгі бағыттарын зерделеу және сипаттау; 5.2.5.2 өсімдік шаруашылығындағы көктемгі жұмыстарды қол жетімді тәсілдермен және құралдармен орындау; 5.2.6.1 материалдар мен құралдарды қолдана отырып, қауіпсіздік техникасын сақтап, оның маңыздылығын түсініп, қол жетімді тәсілдерді және құрылғыларды қолдану; 5.2.6.2 қол аспаптарымен қауіпсіз жұмыс істеу тәсілдерін және бекітуге арналған қосалқы құралдарды пайдалана отырып, еңбек гигиенасы ережелерін білу (жұмыс орны мен құрал-саймандарды ұйымдастыру және жинау, арнайы киімде жұмыс істеу)

2) 6 сынып (ұлдар)

2 кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Тақырыптар / Мазмұн	Оқыту мақсаттары
1 тоқсан		

	<p>1. Портреттік жанр. Портрет түрлері. Қазақстандық суретшілердің шығармашылығындағы портрет</p>	<p>6.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін ақпарат көздерін өз бетінше таңдау және қолдану; 6.1.2.1 Қазақ ұлттық және әлемдік мәдениет өнерінің, қолөнерінің және дизайнының ерекшеліктерін білу және түсіну;</p>
	<p>2. Сызықтық портрет. Графика. Орындау техникасы. Портреттерді жасаудың дәстүрлі емес әдістері (сымнан жасалған портрет)</p>	<p>6.2.1.1 өз идеялары мен сезімдерін жеткізу үшін қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және өнердің мәнерлі құралдарын анықтау, таңдау және пайдалану; 6.2.1.2 ақпаратты шығармашылықпен түсіндіре отырып, мәтіндер - сипаттамалардың, мәтіндер-пайымдардың мазмұнын толық, қысқа, іріктеп баяндау; 6.1.6.1 материалдардың физикалық, механикалық және технологиялық қасиеттерін және оларды қолдану аясын анықтау және сипаттау; 6.1.6.2 бірқатар заманауи және дәстүрлі емес материалдарды танып, олардың қалай тиімді өңделетінін және пайдаланылатынын анықтау; 6.1.6.4 қолжетімді тәсілдер мен айлабұйымдармен материалдардың қасиеттері мен практикалық жұмыс дағдыларын көрсете отырып, техниканы, көркем материалдарды эксперимент жасау және пайдалану;</p>
<p>1. Көрнекілік өнер</p>	<p>3. Портреттегі түс. Орындау техникасы</p>	<p>6.1.1.1 өз тәжірибесі мен басқалардың тәжірибесі негізінде қоршаған әлем объектілерінің визуалды сипаттамаларын (композиция, түс, пішін, фактура, пропорция) білу және түсіну; 6.2.1.1 өз идеялары мен сезімдерін жеткізу үшін қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және өнердің мәнерлі құралдарын анықтау, таңдау және пайдалану;</p>
		<p>6.3.2.1 пәндік терминологияны пайдалана отырып, өз жұмысында және басқалардың (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер) жұмысында көрініс тапқан</p>

	4. Қазіргі портрет. Фотоөнер. Фотокамерамен сараптау	идеялар мен тақырыптарды салыстыру; 6.2.1.1 өз идеялары мен сезімдерін жеткізу үшін қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және өнердің мәнерлі құралдарын анықтау, таңдау және пайдалану;
	5. Анимация. Қозғалмалы элементтер (пластилин анимациясы, көлеңкелер театры, саусақ қуыршақтары, қамыс)	6.1.2.1 Қазақ ұлттық және әлемдік мәдениет өнерінің, колөнерінің және дизайнының ерекшеліктерін білу және түсіну;
	6. Сценарий әзірлеу. Батырлар мен декорацияны құру. Көркемдік идеяларды жүзеге асыру. Дауыспен әрекет ету	6.1.4.1 уақыт шығындарын және басқа факторларды ескере отырып , іс-әрекеттердің реттілігін жоспарлау және анықтау; 6.1.4.2 материалдық шығындарды анықтау (сандық көрсеткіштер); 6.2.1.1 өз идеялары мен сезімдерін жеткізу үшін қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және өнердің мәнерлі құралдарын анықтау, таңдау және пайдалану; 6.3.4.1 өз жұмысын және басқа да қол жетімді тәсілдер мен айлабұйымдарды бейімдеу, жетілдіру бойынша сындарлы пікірлер қабылдау және негізделген ұсыныстар жасау; 6.3.4.2 алға қойылған міндетке сәйкес оқу іс-қимылдарын жоспарлау, бақылау және бағалау;
	7. Жұмыстың тұсаукесері. Көрмені ұйымдастыру	6.3.1.1 дайын жұмысты мектеп аудиториясына таныстыру;
2 тоқсан		
	1. Қазақ халқының зергерлік өнерімен танысу. Зергерлік бұйымның эскизін жасау.	6.1.2.1 Қазақ ұлттық және әлемдік мәдениет өнерінің, колөнерінің және дизайнының ерекшеліктерін білу және түсіну; 6.1.5.1 композицияның негізгі заңдарын сақтай отырып, әртүрлі объектілердің дизайнын әзірлеу бойынша тапсырмаларды орындау ; 6.1.5.2 шығармашылық идеяларды іске асыру үшін қол жетімді тәсілдермен эскиздер, техникалық суреттер және сызбалар орындау;
		6.1.1.1 өз тәжірибесі мен басқалардың тәжірибесі негізінде қоршаған әлем объектілерінің

<p>2. Сәндік-қолданбалы өнер</p>	<p>2. Виды и характеристики природных материалов</p>	<p>визуалды сипаттамаларын (композиция, түс, пішін, фактура, пропорция) білу және түсіну; 6.1.6.1 конструкциялық, табиғи және жасанды материалдардың физикалық, механикалық және технологиялық қасиеттерін және оларды қолдану аясын анықтау және сипаттау; 6.1.6.2 заманауи және дәстүрлі емес материалдарды тану және олардың қалай тиімді өңделетінін және пайдаланылатынын анықтау; 6.1.6.4 қолжетімді тәсілдер мен айлабұйымдармен материалдардың қасиеттері мен практикалық жұмыс дағдыларын көрсете отырып, техниканы, көркем материалдарды эксперимент жасау және пайдалану;</p>
	<p>3. Табиғи материалдардан жасалған бұйымның эскизін әзірлеу</p>	<p>6.1.5.1 композицияның негізгі заңдарын сақтай отырып, әртүрлі объектілердің дизайнын әзірлеу бойынша тапсырмаларды орындау ; 6.1.5.2 шығармашылық идеяларды іске асыру үшін қол жетімді тәсілдермен эскиздер, техникалық суреттер және сызбалар орындау;</p>
	<p>4. Бұйымдарды жасау. Бұйымдарды безендіру</p>	<p>6.1.6.4 қолжетімді тәсілдермен және айлабұйымдармен материалдардың қасиеттерін, практикалық жұмыс дағдыларын көрсете отырып, техниканы, көркем материалдарды эксперимент жасау және пайдалану; 6.2.1.1 өз идеялары мен сезімдерін жеткізу үшін қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және өнердің мәнерлі құралдарын анықтау, таңдау және пайдалану;</p>
	<p>5. Жұмыстың тұсаукесері. Көрмені ұйымдастыру</p>	<p>6.3.1.1 дайын жұмысты мектеп аудиториясына таныстыру;</p>
<p>3 тоқсан</p>		
		<p>6.2.2.1 қолжетімді тәсілдер мен құрылғылармен конструкциялық, табиғи және жасанды материалдарды өңдеу үшін, қол</p>

	<p>1. Қол электр құралдары мен жабдықтар. Практикалық жұмыстар</p>	<p>электр құралдарының қозғалысын беру механизмдерін және құрылымын анықтап сипаттау 6.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, оның маңыздылығын ұғына отырып, қолжетімді тәсілдермен және құрылғыларды пайдалану; 6.2.6.2 қол электр құралдарымен, жабдықтармен қауіпсіз жұмыс істеу тәсілдерін және еңбек гигиенасы ережелерін білу және түсіндіру (жұмыс орны мен құрал-саймандарды ұйымдастыру және жинау, арнайы киімде жұмыс істеу)</p>
	<p>2. Құрастырмалы бөлшектерден роботтарды әзірлеу. Роботтардың пайда болу тарихы және түрлері (дербес зерттеу)</p>	<p>6.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін ақпарат көздерін өз бетінше таңдау және қолдану (оның ішінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдану); 6.3.3.1 пәндік терминологияны қолдана отырып, өз жұмысын және басқалардың (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер) жұмысын жасау үшін пайдаланылған әдістер мен тәсілдерді (техникаларды) салыстыру;</p>
<p>3. Дизайн және технология</p>	<p>3. Разработка эскиза для создания робота. Подготовка материалов для создания робота</p>	<p>6.1.5.1 өз тәжірибесіне және біліміне сүйене отырып, қол жетімді тәсілдермен композицияның негізгі заңдарын сақтай отырып, әртүрлі объектілердің дизайнын әзірлеу бойынша тапсырмаларды орындау ; 6.1.5.2 шығармашылық идеяларды іске асыру үшін қол жетімді тәсілдермен эскиздер, техникалық суреттер және сызбалар орындау; 6.1.6.1 конструкциялық, табиғи және жасанды материалдардың физикалық, механикалық және технологиялық қасиеттерін және оларды қолдану аясын анықтау және сипаттау; 6.1.6.2 заманауи және дәстүрлі емес материалдарды тану және олардың қалай тиімді өңделетінін және пайдаланылатынын анықтау;</p>

		<p>6.1.6.4 қол жетімді тәсілдермен және құралдармен материалдардың қасиеттерін көрсете отырып, техниканы, көркем материалдарды эксперимент жасау және пайдалану;</p> <p>6.1.4.1 уақыт шығындарын және басқа факторларды ескере отырып, іс-әрекеттердің реттілігін жоспарлау және анықтау;</p> <p>6.1.4.2 материалдық шығындарды анықтау (сандық көрсеткіштер)</p>
	<p>4. Создание робота. Экспериментирование по созданию подвижных частей робота</p> <p>5. Жұмыстың тұсаукесері. Көрмені ұйымдастыру</p>	<p>6.2.3.1 орындалған белгілер мен өлшеулер негізінде бұйымды дайындау үшін қол электр құралдарымен, қол жетімді тәсілдермен және құрылғылармен материалдарды өңдеу;</p> <p>6.2.3.2 алмалы-салмалы және ажырамайтын жалғауларды қолдана отырып, қол жетімді тәсілдер мен құрылғылармен бірнеше бөлшектерден жасалған бұйымдарды орындау;</p> <p>6.2.6.1 материалдар мен құралдарды пайдалана отырып, қауіпсіздік техникасын сақтау, оның маңыздылығын ұғына отырып және қолжетімді тәсілдермен және құрылғылармен қолдану;</p> <p>6.2.6.2 бекітуге арналған қосалқы құралдарды пайдалана отырып, қол электр аспаптарымен, жабдықтармен және еңбек гигиенасы ережелерімен қауіпсіз жұмыстың қолжетімді тәсілдерін білу және түсіндіру (жұмыс орны мен құрал-саймандарды ұйымдастыру және жинау, арнайы киімде жұмыс істеу)</p> <p>6.3.1.1 дайын жұмысты мектеп аудиториясына таныстыру (көрме);</p>
4 тоқсан		
4. Тамақтану мәдениеті	1. Қазақ мәдениетінде, әртүрлі халықтардың мәдениеттерінде	6.2.4.1 қазақ мәдениетінде, әртүрлі халықтардың мәдениеттерінде және қоғамдық тамақтану орындарында үстел басында жүріс-тұрыс ережелерін сипаттау және салыстыру;

	және қоғамдық тамақтану орындарында үстел басында жүріс-тұрыс ережелері	6.2.4.2 әр түрлі іс-шараларға арналған үстелді безендіру және сәндеу білімдері мен практикалық дағдыларын көрсету
5. Үй мәдениеті	1. Электр схемаларының шартты белгілерімен танысу. Электр тізбектері	6.2.5.3 электросхемалар элементтерінің шартты графикалық белгілерін зерттеу, түсіну, бейнелеу және практикада қолдану; 6.2.5.4 күрделі емес электр тізбектерін ажырату және есептеуді орындау; 6.2.5.5 қол жетімді тәсілдермен және құрылғылармен әртүрлі жарықтандыру аспаптарын ауыстыру
	2. Электр қол аспаптарын қолдана отырып тұрмыстағы жөндеу жұмыстары	6.2.5.6 қол электр құралдары мен нысандарын пайдалана отырып, қол жетімді тәсілдермен және құрылғылармен интерьерді ұйымдастыру және ақауларды жою бойынша жөндеу операцияларын жүргізу, практикалық жұмыстарды орындау; 6.2.6.1 материалдар мен құралдарды пайдалана отырып, қауіпсіздік техникасын сақтау, оның маңыздылығын ұғына отырып және қолжетімді тәсілдермен және құрылғылармен қолдану; 6.2.6.2 бекітуге арналған қосалқы құралдарды пайдалана отырып, қол электр аспаптарымен, жабдықтармен және еңбек гигиенасы ережелерімен қауіпсіз жұмыстың қолжетімді тәсілдерін білу және түсіндіру
	3. Сәндік-гүлді дақылдар. Гүл өсірудегі көктемгі жұмыстар	6.2.5.1 сәндік-гүлді дақылдарды өсіру технологиясын зерттеу және сипаттау; 6.2.5.2 қол жетімді тәсілдермен және құрылғылармен сәндік бағбандықта және гүл өсіруде (топырақты өңдеу, зиянкестерден қорғау, егу және отырғызу) көктемгі жұмыстарды орындау; 6.2.6.1 материалдар мен құралдарды пайдалана отырып, қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, оның маңыздылығын ұғына отырып және қолжетімді

тәсілдермен және құрылғылармен қолдану;
6.2.6.2 бекітуге арналған қосалқы құралдарды пайдалана отырып, қол электр аспаптарымен, жабдықтармен және еңбек гигиенасы ережелерімен қауіпсіз жұмыстың қолжетімді тәсілдерін білу және түсіндіру

3) 5 сынып (қыздар)

3 кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Тақырыптар / Мазмұн	Оқыту мақсаттары
1 тоқсан		
	1. Бейнелеу өнеріндегі мәнерлілік нысандары. Классикалық өнердің жауһарлары. Қазақстандық суретшілердің шығармашылығы.	<p>5.1.2.1 Қазақ ұлттық және әлемдік мәдениет өнерінің, қолөнерінің және дизайнының ерекшеліктерін зерттеу және анықтау;</p> <p>5.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін ақпарат көздерімен жұмыс істеу (оның ішінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды) қолдану;</p> <p>5.3.2.1 пәндік терминологияны пайдалана отырып, өз жұмысында және басқалардың (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер) жұмыстарында көрініс тапқан идеялар мен тақырыптарды сипаттау;</p> <p>5.3.3.1 пәндік терминологияны қолдана отырып, өз жұмысын және басқалардың (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер) жұмыстарын жасау үшін пайдаланылған әдістер мен тәсілдерді (техникаларды) сипаттау;</p>
	2. Натюрморт өнері. Ұлттық сәндік натюрморт	<p>5.1.5.2 шығармашылық идеяларды іске асыру үшін эскиздер мен нобайларды орындау;</p> <p>5.1.6.4 таңдалған құралдардың қасиеттерін ескере отырып, қолжетімді тәсілдермен және құрылғылармен техниканы, көркем материалдарды эксперимент жасау және пайдалану;</p> <p>5.2.1.1 өз идеялары мен сезімдерін жеткізу үшін қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және</p>

1. Көрнекілік өнер		өнердің мәнерлі құралдарын пайдалану; 5.2.3.3 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдарды жасау процесінде Қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін пайдалану;
	3. Пейзаж. Табиғатпен үйлесімділік. Өуе перспективасы	5.1.1.1 қоршаған әлемнің ассоциативті мәндері мен визуалды сипаттамаларын зерттеу және анықтау (композиция, түс, пішін, фактура, пропорция); 5.2.1.1 өз идеялары мен сезімдерін жеткізу үшін қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және өнердің мәнерлі құралдарын пайдалану;
	4. Өнеркәсіптік ландшафт. Қала пейзажы. Сызықтық перспектива	5.1.1.1 қоршаған әлемнің ассоциативті мәндері мен визуалды сипаттамаларын зерттеу және анықтау (композиция, түс, пішін, фактура, пропорция); 5.2.1.1 өз идеялары мен сезімдерін жеткізу үшін қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және өнердің мәнерлі құралдарын пайдалану;
	5. Пластикалық формалар өнері. Мүсін	5.1.1.1 қоршаған әлемнің ассоциативті мәндері мен визуалды сипаттамаларын зерттеу және анықтау (композиция, түс, пішін, фактура, пропорция); 5.2.1.1 өз идеялары мен сезімдерін жеткізу үшін қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және өнердің мәнерлі құралдарын пайдалану; 5.3.3.1 пәндік терминологияны қолдана отырып, өз жұмысын және басқалардың (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер) жұмыстарын жасау үшін пайдаланылған әдістер мен тәсілдерді (техникаларды) сипаттау;
		5.1.5.2 шығармашылық идеяларды іске асыру үшін эскиздер мен нобайларды орындау; 5.1.6.4 таңдалған құралдардың қасиеттерін ескере отырып, қолжетімді тәсілдермен және құрылғылармен техниканы, көркем материалдарды

	6. Шығармашылық жұмыс.	эксперимент жасау және пайдалану; 5.2.1.1 өз идеялары мен сезімдерін жеткізу үшін қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және өнердің мәнерлі құралдарын пайдалану;
	7. Жұмыстың тұсаукесері. Көрмені ұйымдастыру	5.3.1.1 дайын жұмысты мектеп аудиториясына таныстыру (көрме) ;
2 тоқсан		
2. Сәндік-қолданбалы өнер	1. Ою-өрнектің қысқаша тарихы мен түрлері. Қазақтың ұлттық ою-өрнектері (түрлері, стилизациясы және мотивтері)	5.1.2.1 Қазақ ұлттық және әлемдік мәдениет өнерінің, колөнерінің және дизайнының ерекшеліктерін түсіну
	2. Көркем кесте. Кесте түрлері. Материалдармен және құралдармен танысу. Эскизді әзірлеу.	5.1.2.1 Қазақ ұлттық және әлемдік мәдениет өнерінің, колөнерінің және дизайнының ерекшеліктерін түсіну 5.1.5.2 қолжетімді тәсілдермен шығармашылық идеяларды іске асыру үшін эскиздер мен нобайларды орындау;
	3. Тоқу өнері. Тоқу түрлері. Материалдар мен және құралдармен танысу	5.1.6.2 олардың қасиеттері мен мақсаттарын анықтай отырып, бірқатар заманауи және дәстүрлі емес материалдарды тану; 5.1.6.3 тоқыма материалдары мен бұйымдарының жіктелуін білу және сипаттау; 5.1.6.4 таңдалған құралдардың қасиеттерін ескере отырып, қолжетімді тәсілдермен және құрылғылармен техниканы, көркем материалдарды эксперимент жасау және пайдалану; 5.1.5.2 шығармашылық идеяларды іске асыру үшін эскиздер мен нобайларды орындау; 5.1.4.1 шығармашылық жұмыстың орындалу кезеңдерін анықтай отырып, жоспар әзірлеу; 5.1.4.2 пәндік-графикалық сызбаға сүйене отырып, тапсырманың орындалу барысын жоспарлау;
		5.2.3.2 әртүрлі (тоқыма, табиғи және жасанды) материалдардан жасалған қарапайым бұйымдарды қол жетімді тәсілдермен және құрылғылармен орындау;

	<p>4. Тоқылған бұйымдар</p>	<p>5.2.3.3 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдарды жасау процесінде қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін пайдалану;</p> <p>5.2.6.1 материалдар мен құралдарды қолдана отырып, қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, оның маңыздылығын түсініп, қол жетімді тәсілдермен және құрылғылармен қолданану;</p> <p>5.2.6.2 қол аспаптарымен қауіпсіз жұмыс істеу тәсілдерін және бекітуге арналған қосалқы құралдарды пайдалана отырып, еңбек гигиенасы ережелерін білу (жұмыс орны мен құрал-саймандарды ұйымдастыру</p>
	<p>5. Жұмыстың тұсаукесері. Көрмені ұйымдастыру</p>	<p>5.3.1.1 дайын жұмысты бүкіл сыныпқа таныстыру (көрме);</p>
<p>3 тоқсан</p>		
	<p>1. Тоқыма материалдарының жіктелуі және сипаттамасы. Зерттеу материалдардың түрлері мен қасиеттері</p>	<p>5.1.6.3 тоқыма материалдары мен бұйымдарының жіктелуін білу және сипаттау;</p> <p>5.1.6.4 таңдалған құралдардың қасиеттерін ескере отырып, қолжетімді тәсілдермен және құрылғылармен техниканы, көркем материалдарды эксперимент жасау және пайдалану;</p>
	<p>2. Тоқыма материалдарын өңдеуге арналған жабдық, құрал-саймандар мен құрылғылар</p>	<p>5.2.2.1 тігін машинасының құрылысын, жіптерді салу тәсілдерін білу және сипаттау, қол жетімді тәсілдермен және құрылғылармен тігістерді орындау;</p> <p>5.2.2.2 тігін бұйымдарын ылғалды - жылумен өңдеуге арналған жабдықты білу, сипаттау және қолдану;</p> <p>5.2.6.1 материалдар мен құралдарды қолдана отырып, қауіпсіздік техникасын сақтау, оның маңыздылығын түсініп, қол жетімді тәсілдермен және құрылғылармен қолдана отырып;</p> <p>5.2.6.2 қол аспаптарымен қауіпсіз жұмыс істеу тәсілдерін және бекітуге арналған қосалқы құралдарды пайдалана отырып, еңбек гигиенасы ережелерін білу (жұмыс орны мен</p>

3. Дизайн және технология

	<p>құрал-саймандарды ұйымдастыру және жинау, арнайы киімде жұмыс істеу)</p>
<p>3. Тігін бұйымдарының жіктелуі. Идеядан өнімге дейін (тігін бұйымдары)</p>	<p>5.1.6.3 тоқыма материалдары мен бұйымдарының жіктелуін білу және сипаттау;</p> <p>5.1.6.4 таңдалған құралдардың қасиеттерін ескере отырып, қолжетімді тәсілдермен және құрылғылармен техниканы, көркем материалдарды эксперимент жасау және пайдалану;</p>
<p>4. Киімнің дизайны, макеті (қағаз, тоқыма және басқа материалдар). Костюм жасау (мини-манекенге немесе қуыршаққа)</p>	<p>5.1.5.1 композицияның негізгі заңдарын сақтай отырып және басқалардың (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер) тәжірибесіне сүйене отырып, қарапайым объектілердің дизайнын әзірлеу бойынша тапсырмаларды орындау);</p> <p>5.2.3.1 тоқыма материалдарын пішуді және өңдеуді қол құралдарымен және тігін машинасында стач тігістерін қолдана отырып орындау;</p> <p>5.2.3.2 әртүрлі (тоқыма, табиғи және жасанды) материалдардан жасалған қарапайым бұйымдарды орындау;</p> <p>5.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, оның маңыздылығын сезіне және көрсете отырып, материалдар мен құралдарды пайдалану;</p> <p>5.3.4.1 өз жұмысын және басқа да қол жетімді тәсілдер мен айлабұйымдарды бейімдеу, жетілдіру бойынша сындарлы пікірлер қабылдау және ұсыныстар жасау;</p> <p>5.3.4.2 коммуникация барысында шығармашылық және іздеу сипатындағы мәселелерді қол жетімді тәсілдермен және құрылғылармен бірлесіп шешу</p>
	<p>5.1.5.1 композицияның негізгі заңдарын сақтай отырып және басқалардың (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер) тәжірибесіне сүйене отырып,</p>

	<p>5. Тоқыма Мозаика техникасындағы тігін бұйымдарының дизайны (пэчворк, квиллинг, курак). Идеяларды әзірлеу. Эскиз.</p>	<p>қарапайым объектілердің дизайнын әзірлеу бойынша тапсырмаларды орындау); 5.1.5.2 қолжетімді тәсілдермен шығармашылық идеяларды іске асыру үшін эскиздер мен нобайларды орындау; 5.1.4.1 эскизді орындау кезеңдерін анықтай отырып, жоспар әзірлеу; 5.1.4.2 пәндік-графикалық сызбаға сүйене отырып, тапсырманың орындалу барысын жоспарлау;</p>
	<p>6. Жұмыстың тұсаукесері. Көрмені ұйымдастыру</p>	<p>5.3.1.1 дайын жұмысты бүкіл сыныпқа таныстыру (көрме);</p>
<p>4 тоқсан</p>		
<p>4. Тамақтану мәдениеті</p>	<p>1. Дұрыс тамақтану негіздері. Мәзір жасау</p>	<p>5.2.4.1 дұрыс және тиімді тамақтану ережелерін зерттеу және сипаттау; 5.2.4.2 дұрыс және тиімді тамақтану мәзірін құру; 5.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін ақпарат көздерімен жұмыс істеу (оның ішінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдану)</p>
	<p>2. Ас үй жабдықтары. Ыдыс-аяқ, тамақ дайындауға арналған құралдар мен құрылғылар. Тамақ дайындауға арналған құралдар мен құрылғылардың мүмкіндіктерін зерттеу</p>	<p>5.2.4.3 тамақ дайындауға арналған құрал-саймандардың, жабдықтар мен айлабұйымдар мүмкіндіктерін қол жетімді тәсілдермен және құрылғылармен зерделеу және анықтау; 5.2.6.1 материалдар мен құралдарды қолдана отырып, қауіпсіздік техникасын сақтау, оның маңыздылығын түсініп, қол жетімді тәсілдермен және құрылғыларды пайдалану; 5.2.6.2 қол аспаптарымен қауіпсіз жұмыс істеу тәсілдерін және бекітуге арналған қосалқы құралдарды пайдалана отырып, еңбек гигиенасы ережелерін білу (жұмыс орны мен құрал-саймандарды ұйымдастыру және жинау, арнайы киімде жұмыс істеу)</p>
		<p>5.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін ақпарат көздерімен жұмыс істеу;</p>

	<p>3. Бутербродтар мен сусындарды дайындау технологиясы</p>	<p>5.2.4.4 суық тағамдар мен сусындарды дайындау технологиясын білу және қолдану; 5.3.4.1 өз жұмысын және басқа да қол жетімді тәсілдер мен құрылғыларды бейімдеу, жетілдіру бойынша сындарлы пікірлер қабылдау және ұсыныстар жасау; 5.3.4.2 коммуникация барысында шығармашылық және іздеу сипатындағы мәселелерді қол жетімді тәсілдермен және құрылғылармен бірлесіп шешу; 5.3.1.1 дайын жұмысты бүкіл сыныпқа таныстыру;</p>
	<p>4. Көкөністер мен жемістерден салаттар дайындау технологиясы</p>	<p>5.2.4.5 көкөністер мен жемістерден салаттар дайындау технологиясын білу және қолдану; 5.3.4.1 өз жұмысын және басқа да қол жетімді тәсілдер мен құрылғыларды бейімдеу, жетілдіру бойынша сындарлы пікірлер қабылдау және ұсыныстар жасау; 5.3.4.2 коммуникация барысында шығармашылық және іздеу сипатындағы мәселелерді қол жетімді тәсілдермен және құрылғылармен бірлесіп шешу; 5.3.1.1 дайын жұмысты бүкіл сыныпқа таныстыру;</p>
<p>5. Үй мәдениеті</p>	<p>1. Жеке гигиена, өзін-өзі күту</p>	<p>5.2.5.3 жеке гигиена ережелерін зерттеу, сипаттау және тері мен шаштың әртүрлі түрлерін анықтау ; 5.2.5.4 шектеулі қолдау кезінде өзін-өзі күту бойынша құралдар мен әрекеттерді таңдау және қолдану;</p>
	<p>2. Өсімдік шаруашылығының негізгі бағыттары.</p>	<p>5.2.5.1 өсімдік шаруашылығы мен жеміс-көкөніс дақылдарының негізгі бағыттарын зерделеу және сипаттау; 5.2.5.2 өсімдік шаруашылығындағы көктемгі жұмыстарды қол жетімді тәсілдермен және құралдармен орындау; 5.2.6.1 материалдар мен құралдарды қолдана отырып, қауіпсіздік техникасын сақтау, оның маңыздылығын түсініп, қол</p>

	Өсімдік шаруашылығындағы көктемгі жұмыстар	жетімді тәсілдермен және құрылғылармен пайдалану; 5.2.6.2 қол аспаптарымен қауіпсіз жұмыс істеу тәсілдерін және бекітуге арналған қосалқы құралдарды пайдалана отырып, еңбек гигиенасы ережелерін білу (жұмыс орны мен құрал-саймандарды ұйымдастыру және жинау, арнайы киімде жұмыс істеу)
--	--	---

4) 6 сынып (қыздар)

4 кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Тақырыптар / Мазмұн	Оқыту мақсаттары
1 тоқсан		
	1. Портреттік жанр. Портрет түрлері. Қазақстандық суретшілердің шығармашылығындағы Портрет	6.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін ақпарат көздерін өз бетінше таңдау және қолдану (оның ішінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдану) 6.1.2.1 Қазақ ұлттық және әлемдік мәдениет өнерінің, қолөнерінің және дизайнының ерекшеліктерін білу және түсіну
	2. Сызықтық портрет. Графика. Орындау техникасы. Портреттерді жасаудың дәстүрлі емес әдістері (сымнан жасалған портрет)	6.2.1.1 өз идеялары мен сезімдерін жеткізу үшін қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және өнердің мәнерлі құралдарын анықтау, таңдау және пайдалану; 6.1.6.2 бірқатар заманауи және дәстүрлі емес материалдарды танып, олардың қалай тиімді өңделетінін және пайдаланылатынын анықтау; 6.1.6.4 қолжетімді тәсілдер мен айлабұйымдармен материалдардың қасиеттері мен практикалық жұмыс дағдыларын көрсете отырып, техниканы, көркем материалдарды эксперимент жасау және пайдалану;
	3. Портреттегі түс. Орындау техникасы	6.1.1.1 өз тәжірибесі мен басқалардың тәжірибесі негізінде қоршаған әлем объектілерінің визуалды сипаттамаларын (композиция, түс, пішін, фактура, пропорция) білу және түсіну;

1. Көрнекілік өнер		6.2.1.1 өз идеялары мен сезімдерін жеткізу үшін қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және өнердің мәнерлі құралдарын анықтау, таңдау және пайдалану;
	4. Заманауи портрет. Фотоөнер. Фотокамерамен сараптау	6.3.2.1 пәндік терминологияны пайдалана отырып, өз жұмысында және басқалардың (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер) жұмысында көрініс тапқан идеялар мен тақырыптарды салыстыру; 6.2.1.1 өз идеялары мен сезімдерін жеткізу үшін қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және өнердің мәнерлі құралдарын анықтау, таңдау және пайдалану;
	5. Анимация. Қозғалмалы элементтер (пластилин анимациясы, көлеңкелер театры, саусак қуыршақтары, қамыс)	6.1.2.1 Қазақ ұлттық дизайны мен әлемдік мәдениет өнерінің, қолөнерінің ерекшеліктерін білу және көрсету
	6. Сценарий әзірлеу. Батырлар мен декорацияны құру. Көркемдік идеяларды жүзеге асыру. Дауыпен әрекет ету.	6.1.4.1 уақыт шығындарын және басқа факторларды ескере отырып, іс-әрекеттердің реттілігін жоспарлау және анықтау; 6.1.4.2 материалдық шығындарды анықтау (сандық көрсеткіштер); 6.2.1.1 өз идеялары мен сезімдерін жеткізу үшін қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және өнердің мәнерлі құралдарын анықтау, таңдау және пайдалану; 6.3.4.1 өз жұмысын және басқа да қол жетімді тәсілдер мен құрылғыларды бейімдеу, жетілдіру бойынша сындарлы пікірлер қабылдау және негізделген ұсыныстар жасау; 6.3.4.2 алға қойылған міндетке сәйкес оқу іс-қимылдарын жоспарлау, бақылау және бағалау
	7. Жұмыстарды таныстыру	6.3.1.1 дайын жұмысты мектеп аудиториясына таныстыру (көрме)
2 тоқсан		
	1. Тоқу өнері. Біздермен тоқу, біздер, олардың түрлері. Тоқу әдістері мен тәсілдері. Ілмек бізбен тоқу. Тоқу әдістері мен тәсілдері. Бұйымның эскизін әзірлеу.	6.1.2.1 Қазақ ұлттық және әлемдік мәдениет өнерінің, қолөнерінің және дизайнының ерекшеліктерін білу және түсіну; 6.1.5.2 шығармашылық идеяларды іске асыру үшін қол жетімді тәсілдермен эскиздер, техникалық суреттер және сызбалар орындау;

	<p>Материалдар мен құралдарды таңдау</p>	<p>6.1.4.2 материалдық шығындарды анықтау (сандық көрсеткіштер);</p>
<p>2. Сәндік-қолданбалы өнер</p>	<p>2 Әр түрлі өнімдерді (майлықтар, сөмкелер) ілмекбізбен тоқу</p>	<p>6.1.6.4 қолжетімді тәсілдер мен құрылғылармен материалдардың қасиеттерін, практикалық жұмыс дағдыларын көрсете отырып, техниканы, көркем материалдарды эксперимент жасау және пайдалану;</p> <p>6.2.3.3 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдарды жасау процесінде Қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін пайдалану;</p> <p>6.2.6.1 қолжетімді тәсілдермен және құрылғылармен қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, оның маңыздылығын ұғына отырып материалдар мен құралдарды пайдалану</p> <p>6.3.4.1 өз жұмысын және басқа да қол жетімді тәсілдер мен құрылғыларды бейімдеу, жетілдіру бойынша сындарлы пікірлер қабылдау және негізделген ұсыныстар жасау;</p> <p>6.3.4.2 алға қойылған міндетке сәйкес оқу іс-қимылдарын жоспарлау, бақылау және бағалау</p>
	<p>3. Жұмыстың тұсаукесері. Көрмені ұйымдастыру</p>	<p>6.3.1.1 дайын жұмысты мектеп аудиториясына таныстыру (көрме) ;</p>
<p>3 тоқсан</p>		
	<p>1. Үйге арналған тоқыма бұйымдарының дизайны (алжапқыш, ас үй керек-жарақтары). Түрлі текстуралар мен түстердің тоқыма материалдарын зерттеу. Идеяларды әзірлеу. Эскиз. Материалды таңдау және дайындау. Жұмыстың реттілігі</p>	<p>6.1.5.1 өз тәжірибесі мен біліміне сүйене отырып, композицияның негізгі заңдарын сақтау және әртүрлі объектілердің дизайнын әзірлеу бойынша тапсырмаларды орындау;</p> <p>6.1.5.2 шығармашылық идеяларды іске асыру үшін қол жетімді тәсілдермен эскиздер, техникалық суреттер және сызбалар орындау;</p> <p>6.1.4.1 уақыт шығындарын және басқа факторларды ескере отырып , іс-әрекеттердің реттілігін жоспарлау және анықтау;</p> <p>6.1.4.2 материалдық шығындарды анықтау (сандық көрсеткіштер);</p>
		<p>6.2.2.1 тігін машиналарын қол жетімді тәсілдермен және</p>

<p>3. Дизайн және технология</p>	<p>2. Бұйымдар жасау. Бөлшектерді пішу. Жеке бөлшектерді өңдеу. Бөлшектерді құрастыру және Бұйымды өңдеу. Бұйымдарды безендіру</p>	<p>құрылғылармен реттеуді білу және орындау; 6.2.2.2 тігін бұйымдарын ылғалды-жылумен өңдеу режимдерін білу және сипаттау және оларды қол жетімді тәсілдермен және құрылғылармен практикада қолдану; 6.2.3.1 тоқыма материалдарын қол аспаптарымен және тігін машинасында пішуді және өңдеуді, қол жетімді тәсілдер мен құрылғылармен тігісті және бүгіп тігуді қолдана отырып орындау; 6.2.3.2 әртүрлі (тоқыма, табиғи және жасанды) материалдар мен конструкцияларды қолдана отырып, қол жетімді тәсілдермен және құрылғылармен жеке бұйымдарды орындау; 6.2.3.3 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдарды жасау процесінде қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін пайдалану; 6.2.6.1 материалдар мен құралдарды пайдалана отырып, қауіпсіздік техникасын сақтау, оның маңыздылығын ұғына отырып және қолжетімді тәсілдер мен құрылғыларды қолдану; 6.2.6.2 бекітуге арналған қосалқы құралдарды пайдалана отырып, қол электр аспаптарымен, жабдықтармен және еңбек гигиенасы ережелерімен, қауіпсіз жұмыстың қолжетімді тәсілдерін білу және түсіндіру</p>
<p>4 тоқсан</p>	<p>3. Жұмыстың тұсаукесері. Көрмені ұйымдастыру</p>	<p>6.3.1.1 дайын жұмысты мектеп аудиториясына таныстыру (көрме);</p>
	<p>1. Қазақ мәдениетінде, әртүрлі халықтардың мәдениеттерінде және қоғамдық тамақтану орындарында үстел басында жүріс-тұрыс ережелері</p>	<p>6.2.4.1 қазақ мәдениетінде, әртүрлі халықтардың мәдениеттерінде және қоғамдық тамақтану орындарында үстел басында жүріс-тұрыс ережелерін сипаттау және салыстыру; 6.2.4.2 әр түрлі іс-шараларға арналған үстелді безендіру және сәндеу білімдері мен практикалық дағдыларын көрсету</p>

4. Тамақтану мәдениеті	2. Жартылай фабрикаттардан тағамдарды дайындау технологиясы	6.2.4.3 қолжетімді тәсілдермен және құрылғылармен жартылай фабрикаттардан тағамдарды дайындау технологиясын білу және қолдану; 6.2.4.4 қолжетімді тәсілдермен және құрылғылармен әр түрлі тағамдарды дайындауға арналған құралдар мен айлабұйымдарды анықтау және таңдау; 6.3.1.1 дайын жұмысты мектеп аудиториясына таныстыру;
	3. Тағамдар мен десерттерді жедел дайындау технологиясы	6.2.4.4 әр түрлі тағамдарды дайындауға арналған құралдар мен айлабұйымдарды қолжетімді тәсілдермен және құрылғылармен анықтау және таңдау; 6.2.4.5 қол жетімді тәсілдермен және құралдармен тағамдар мен десертті экспресс дайындау технологиясын білу және қолдану; 6.3.1.1 дайын жұмысты мектеп аудиториясына таныстыру;
5. Үй мәдениеті	1. Гигиена ережелері. Үй-жайларды ылғалды және құрғақ жинау	6.2.5.3 тұрғын үйге қойылатын гигиеналық талаптарды, жинау құралдары мен құралдарын зерттеу және сипаттау; 6.2.5.4 шектеулі қолдау кезінде тазалауға арналған құралдар мен құралдарды таңдау және қолдану
	2. Киім мен аяқ киімді күту, оларды сақтау	6.2.5.5 шектеулі қолдау кезінде маусымдық киім мен аяқ киімді күту және сақтау ережелерін білу;
	3. Сәндік-гүлді дақылдар. Гүл өсірудегі көктемгі жұмыстар	6.2.5.1 сәндік-гүлді дақылдарды өсіру технологиясын зерттеу және сипаттау; 6.2.5.2 қол жетімді тәсілдермен және құралдармен сәндік бағбандықта және гүл өсіруде (топырақты өңдеу, зиянкестерден қорғау, егу және отырғызу) көктемгі жұмыстарды орындау; 6.2.6.1 материалдар мен құралдарды пайдалана отырып, қауіпсіздік техникасын сақтап, оның маңыздылығын ұғына отырып және қолжетімді тәсілдермен және құрылғыларды қолдану; 6.2.6.2 бекітуге арналған қосалқы құралдарды пайдалана отырып, қол электр аспаптарымен,

	жабдықтармен және еңбек гигиенасы ережелерімен Қауіпсіз жұмыстың қолжетімді тәсілдерін білу және түсіндіру
--	--

Қазақстан Республикасының
Білім және ғылым министрі

2022 жылғы 1 сәуірдегі

№ 123 бұйрығына

43-қосымша

Қазақстан Республикасы
Білім және ғылым министрінің

2013 жылғы 3 сәуірдегі

№ 115 бұйрығына

680-қосымша

Тірек-қимыл аппараты бұзылған білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "Технология" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы

1 тарау. Жалпы ережелер

1. Тірек-қимыл аппараты бұзылған білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "Технология" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі – Бағдарлама) Қазақстан Республикасының "Білім туралы" Заңының 5-бабы 6-шы тармақшасына сәйкес әзірленген.

2. Бағдарлама мақсаты - тірек-қимыл аппараты бұзылған білім алушылардың көркемдік-технологиялық білімінің, кеңістіктік ойлауының, шығармашылық және коммуникативтік қабілеттерінің негіздерін қалыптастыру.

3. Бағдарлама міндеттері:

1) жалпы еңбек және көркемдік іскерліктер мен дағдыларды қалыптастыру және дамыту;

2) Қазақстан және әлем халықтарының көркем-мәдени мұрасын эстетикалық қабылдауды дамыту;

3) шығармашылық идеяларды өнер мен дизайнның суреттеу құралдарымен берудің технологиялық ойлауы мен дағдыларын дамыту;

4) сенсорлық және моторлық қызметтерді дамыту;

5) оқу қызметінің барлық түрлерінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдану тәжірибесін алу (зерттеу, идеяларды шығармашылық іске асыру, жұмыстарды таныстыру);

6) жұмыс нәтижелері үшін әртүрлі ресурстар мен ақпарат көздерін олардың маңыздылығын сезіне отырып қолдану;

7) адамгершілік-рухани құндылықтарды қалыптастыру, эстетикалық, еңбек, экономикалық, экологиялық, патриоттық тәрбие беру.

8) уақытты, материалдардың қасиеттерін және басқа факторларды анықтай және ескере отырып, жеке іс-әрекетін, жеке жоспарлау қабілетін дамыту;

9) оқу міндеттерін жеке және топтық жұмыста қол жеткізу үшін бірлескен қызметті ұйымдастыру тәжірибесін алу.

4. Түзету-дамыту міндеттері:

1) білім алушылардың танымдық қызметін дамыту және оның бұзылуын түзету;

2) талдау, синтездеу, салыстыру, қорыту секілді ойлау үдерістерін дамыту;

3) балаларды оқыту және тәрбиелеу бағдарламасында көзделген білім, білік, дағды (құзыреттілік) жүйесін дамыту және кеңейту;

4) жоғарғы психикалық қызметтердің (қабылдау, қиялдау, есте сақтау, ойлау және сөйлеу) бұзылуын түзету;

5) қозғалыс саласындағы кемшіліктерді, жалпы және ұсақ моториканы дамыту және түзету, моторлық дағдыларды, қол шеберлігін жетілдіру;

6) сөйлеуді дамыту кемшіліктерін түзету және коммуникативтік дағдыларды қалыптастыру, позитивті әлеуметтену;

7) мүмкіндіктерге сәйкес сараланған оқытумен даму проблемаларын түзету;

8) білім алушыны кейінгі әлеуметтік бейімдеу, кәсіптік білім беру және еңбек қызметі үшін қажетті даярлау, оларды қоғамдық пайдалы қызметке қосу;

9) барынша әлеуметтік бейімделу мақсатымен жеке тұлғаның, эмоциялық-ерік саласының дамуының бұзылуын түзету.

2-тарау. Оқу үдерісін ұйымдастырудың педагогикалық тәсілдері

5. Тірек-қимыл аппараты бұзылған білім алушылардың қозғалыс бұзылыстары - қозғалыс жылдамдығы, үйлестіру, бұлшықет тонусының күші, қимылдардың дәлдігі сенсорлық функциялардың дамуындағы ауытқулармен үйлеседі - есту, көру, тактикалық сезімталдық, бұл психикалық дамуды едәуір баяулатады, пәндік-тәжірибелік жұмысты орындау үдерісінде қиындықтар туғызады. Қозғалтқыш қызметтердің бұзылуы когнитивті белсенділіктің қалыптасуымен және қоршаған әлемді тану мүмкіндігінің шектелуімен үйлеседі. Көбінесе сөйлеудің бұзылуы байқалады және қиындықтар білім беру материалын игеру кезінде туындайды, бұл қарым-қатынастың жеткіліксіздігімен ауырлатады. ТҚАБ- мен білім алушылар үшін шаршаудың жоғарылауы, қолдарымен және саусақтарымен нақты кішігірім қимылдарды жасауға бағытталған үйлестірілген әрекеттер жиынтығы, жұмыстың басқа түрлеріне ауысудағы қиындықтар тән. Қабылдаудың баяулығы ақпаратты игеру көлемін шектейді, механикалық жады көлемінің азаюы, зейіннің жеткіліксіз концентрациясы байқалады.

6. ТҚАБ-мен білім алушыларда анықталған бұзушылықтарға байланысты жаппай білім беретін мектептің бағдарламаларын түзету және реттеу жұмыстары қажеттілігі туындайды. Оқу жүктемесін анықтауда және орындалған тапсырмаларды бағалауда

сараланған тәсіл қажет. Сабақта моториканы дамыту, кеңістіктік және уақытша көріністерді дамыту бойынша түзету жаттығулары қарастырылуы керек, өмірде күнделікті және тәжірибелік қолдануға арналған тапсырмалар нақты бағдарлануы қажет. Тапсырмаларды орындау әдістері сынақтар мен қателіктер арқылы анықталады, арнайы құрылғылар қажет. Қозғалыс белсенділігінің бұзылуының интеллектуалды дамумен, сенсорлық және сөйлеу функцияларын дамытудағы ауытқумен күрделі үйлесімімен оқу процесі баяулайды және еңбек дағдылары мен технологиялық білімді игеруге және шоғырландыруға қосымша уақыт қажет болады.

7. ТҚАБ бар балаларға арналған "Технология" оқу бағдарламасы білім алушылардың мүмкіндіктеріне және ерекше білім беру қажеттіліктеріне сәйкес келеді. Қол моторикасының бұзылуына және бұлшықет тонусының әлсіреуіне байланысты "Технология" пәні бойынша жобаларды іске асыру уақыты артуда, денсаулық сақтау технологияларын сақтай отырып, оқу материалы мөлшерленіп және қысқартылып ұсынылады.

8. "Технология" пәні бойынша бағдарламаны игеру үшін ТҚАБ ауыратын балаларға арналған материалдарды өңдеуге арналған тәжірибелік сабақтарда көп уақыт пен күш қажет, сондықтан материалдың көлемі бірдей бөлімдерді қысқарту және жалпылау мақсатында қайта қаралды, және олардың мақсаттары мен міндеттері жеңілдетілді. Материалды ұсыну білім алушылардың жеке мүмкіндіктері үшін бейімделген және сараланған. Тәжірибелік дағдылар мен қабілеттерді үйренуге көбірек уақыт бөлінеді.

9. Білім алушыларды кейіннен әлеуметтік бейімдеуге, кәсіптік білім беруге және еңбек қызметіне дайындау үшін, "Технология" 10 сынып оқу бағдарламасында "Сәндік-қолданбалы өнер", "Дизайн және технология" бөлімдерінің мазмұнына оқу материалы мен оқу жүктемесін ұлғайту бойынша өзгерістер енгізілді, білім алушыларда мамандық туралы түсінік қалыптастыру және кәсіби анықтаманы таңдауға орнату үшін кәсіптік бағдарлау және Қазақстанның халық қолөнерін зерделеу бойынша тақырыптар қосылды.

10. Бағдарламада сараланған, құндылыққа бағытталған, жеке тұлғаға бағытталған, коммуникативті, белсенділік және технологиялық тәсілдер қолданылды.

11. Оқу іс – әрекетін саралап ұйымдастырудың негізгі міндеті-даралықты ашу, оның дамуына, қоныстануына, өзін көрсетуге, әлеуметтік әсерлерге қарсы тұруға көмектесу. Бұдан басқа, білім берудегі заманауи үрдістерді ескере отырып, білім алушы одан әрі оқуда және жалпы өмірде өз мүмкіндіктерін табысты іске асыру үшін қажетті бірқатар құзыреттерді меңгеруі тиіс. Сараланған тәсіл білім алушылардың жеке ерекшеліктерін есепке алу және білім алушылардың психофизикалық дамуы мен диагностикасының сипатын ескере отырып, күрделілігі бойынша, білім алушыларға мөлшерленген көмек көрсету бойынша ерекшеленетін арнайы тапсырмаларды әзірлеу мақсатында оқытудың әртүрлі жағдайларын жасау кезінде оқу қызметін ұйымдастыруды қамтиды.

12. Құндылыққа бағытталған тәсіл-бұл белгілі бір құндылықтар тұрғысынан ұйымдастыру, қызметті жүзеге асыру, оның нәтижелерін алу және пайдалану тәсілі. Білім беру мен тәрбиелеудің мақсаты Қазақстанның бүгінгі мен болашағы үшін жауапкершілікті сезінетін, өз халқының рухани және мәдени дәстүрлерінде тәрбиеленген, шығармашылық пен еңбексүйгіштікті қолдайтын, өмір бойы білім алатын, адамгершілігі жоғары, құзыретті азаматы болып табылады.

13. Коммуникативтік тәсіл бір-бірімен және педагогпен қарым-қатынас жасау арқылы коммуникативтік (грамматикалық) құзыреттерді қалыптастыруды көздейді. Технологиядағы коммуникативті құзіреттілік дегеніміз-нақты терминдер мен ұғымдарды қолдану, нұсқауларды түсіну, диалог жүргізу, ашық және жабық сұрақтарға жауап беру. Қарым-қатынас жасау, топтарда жұмыс жасау, құрдастарымен және ересектермен ынтымақтастық құру қабілеттерін қалыптастыруға ықпал ететін тапсырмалар кіреді.

14. Іс-әрекеттік тәсіл - бұл баланы өз алдына өз бетінше мақсат қоюға және іске асыру жолдарын, оның ішінде мақсатқа қол жеткізу құралдарын табуға оқытуға бағытталған оқу қызметін ұйымдастыру процесі. Қызметтік тәсіл білім алушыларға бақылау және өзін-өзі бақылау, бағалау және өзін-өзі бағалау іскерліктерін қалыптастыруға көмектеседі. Мұғалім бұл қызметті жолдайды және қорытындылайды, іс-әрекет алгоритмін тұжырымдайды. Бұл ретте қызметтің мынадай түрлері іске асырылады - танымдық, ақпараттық-дербес іздеу, ақпаратты талдау және түсіндіру, зерттеу және жобалау.

15. Технологиялық тәсіл кезінде оқу-танымдық қызмет бастапқы шикізатты дайын өнімге айналдыру кезеңдерін түсінуге бағытталған, бұл процесс материалдар мен құралдардың қасиеттерін білуді пайдалана отырып, белгілі бір шарттарды сақтай отырып, тиісті жабдықты пайдалана отырып, қатаң дәйектілікпен (конструкциялауды және модельдеуді орындау алгоритмі) орындалатын алдын ала әзірленген (жобаланған) және сипатталған (нұсқаулық-технологиялық карталар) операциялардың жиынтығынан тұрады.

16. Ақпараттық-коммуникациялық технологияларды (бұдан әрі – АКТ) пайдалану құзыреттілік пен базалық дағдыларды дамытуға негізделген, жұмыс, бос уақыт және коммуникация үшін дұрыс және шығармашылық қолдануды қамтиды.

17. Егер моторлық қызметтері бұзылса, жазуды игеру қиын, тәуелсіз жазу қозғалмалы қозғалыстармен бірге жүреді, кескіндер біркелкі емес болады. Стандартты бағдарламалық жасақтаманы, арнайы бағдарламалар мен қосымшаларды пайдалану жобалау, модельдеу және дизайн процесін едәуір жеңілдетеді (CorelDraw, 3D-max, Paint Net, Microsoft office, 3D LT компасы және басқалары). Білім алушылар оқу үдерісінде ақпаратты табу, өңдеу, көшіру және беру дағдыларын дамытады.

18. Жобалау жұмыстарын ресімдеу кезінде: цифрлық компьютерлік технологиялар пайдаланылады; Интернетте және деректер базасында ақпарат іздеу жүзеге асырылады

(цифрлық және интернет көздерден деректерді табу, таңдау және өңдеу); слайдтық презентациялар жасау дағдылары дамиды, олар белгілі бір мақсат пен аудитория үшін әртүрлі көздерден материал жинауды қамтиды; дайын өнімді аудитория алдында таныстыру үшін интерактивті тақтаны пайдалану.

19. "Технология" оқу пәнін оқыту кезіндегі жабдықтар, құралдар мен құрылғылар":

1) әртүрлі қосалқы құрылғыларды қолдану - ортездер, тьюторлар, лангеттер-ДЦП-ның әртүрлі формаларында буындардың, аяқ-қолдардың және дененің жағдайын түзету үшін, қозғалыстың дұрыс стереотиптерін әзірлеу үшін қолданылады, терапевт-ортопед, невропатолог тағайындайды;

2) қолдарға арналған әртүрлі бекіткіштерді, құрал-саймандарға арналған бекіткіштерді, құрал-саймандар мен материалдарға арналған тіреулерді қолдану;

3) интерактивті мультимедиалық және дәстүрлі дидактикалық жабдық (интерактивті тақта, жиынтықтаушы компьютер - сабвуфер, модем); топтарда жұмыс істеуге арналған ноутбуктер; бейнекамера; фотоаппарат; технологиялық операциялардың, жұмыс сәттері мен шығармашылық үдерістердің фрагменттері жазылған бейнефильмдер; тапсырмалары бар үлестірімелі дидактикалық материал; қолдан бұйымдар дайындауға арналған құралдар мен материалдар; демонстрациялық плакаттар;

4) ұлдар: ыңғайлы болу үшін, функционалдылықты арттыру және ағаш ұстасы, Слесарлық жұмыс орындарында жұмыс істеу жағдайларына бейімделу үшін, қолмен және планермен жұмыс істеу кезінде дайындамаларды бекіту үшін үлкен қысым күшін қамтамасыз ететін әмбебап қысқыштар мен қысқыштардың әртүрлі түрлерін қолданыңыз, манипуляциялық қызметті жақсарту үшін әртүрлі қысқыштар мен қол тіректері қолданылады;

5) қыздар: тігін машиналарында жұмыс істеудің ерекше жағдайларына бейімделу үшін және қолайлы болу үшін, манипулятивтік қызметті жақсарту үшін түрлі бекіткіштер мен қол тұғырларын пайдаланады, жіпті ине құлақшасына үрлеу үшін жіпшелер пайдаланылады.

20. Оқу үдерісі кезінде білім алушылар:

1) ұлттық және әлемдік мәдениеттің сәндік-қолданбалы өнер туындыларын, оларға берілетін идеяларды зерделейді және талдайды;

2) сән үлгісінің қазіргі заманғы стильдік бағыттарын, сәнді киім дизайнын, техникалық және дизайнерлік жаңартпаларды зерделейді және талдайды;

4) шығармашылық жұмыстарды орындау үшін қосалқы құралдарды пайдалана отырып, әртүрлі қолжетімді материалдар мен құралдарды жеке пайдаланады, материалдардың қасиеттері мен жұмыс нәтижесі арасындағы байланысты түсінеді;

5) шығармашылық жобалау жұмыстарын жеке жоспарлайды және рәсімдейді, бұйымды таныстыру үшін инновациялық технологияларды (смартфондар, Internet, әлеуметтік желілер) пайдаланады;

6) жеке идеяларын түсіндіреді және дәлелдейді, бұйымды жақсарту үшін шешім ұсынады;

7) жалпақ және көлемді шығармашылық жұмыстарды жасау, электр тізбегін құрастыру, сызбалармен жұмыс жасау, модельдерді масштабтау секілді түрлі қызмет түрлерінде алынған білім мен дағдыларды қолданады;

8) танымдық, коммуникативтік, ұйымдастырушылық және адамгершілік сипаттағы міндеттерге жеке шешім қабылдайды;

9) жеке қызметті ұйымдастырады, қажетті қолжетімді құралдар мен материалдарды анықтайды және табады;

10) жеке жұмысының және басқалардың жұмысының нәтижелерін салыстырады және бағалайды;

11) әртүрлі материалдар мен құралдарды пайдалану кезінде қауіпсіздік техникасы ережелерін сақтаудың маңыздылығын ұғынады және түсінеді.

21. Технология сабақтарында түзету-дамыту жұмысын құрудың негізгі қағидаттары :

1) түзету-дамыту жұмысы білім алушылардың бұзылған және сақталған функциялары туралы ПМПК қорытындысын мұқият зерделеу негізінде құрылады;

2) сараланған тәсіл күрделілігі бойынша ерекшеленетін арнайы тапсырмалар мен жаттығулар жүйесін әзірлеу кезінде білім алушылардың жеке ерекшеліктерін ескереді;

3) қол қозғалысын дамыту мен түзетуде тактиль-кинестетикалық ынталандыруды, саусақ гимнастикасын және өздігінен массажды пайдалану;

4) қабылдау, қиялдау, есте сақтау, ойлау секілді жоғары психикалық қызметтердің бұзылуын түзету және дамыту;

5) барынша әлеуметтік бейімделу мақсатында жеке тұлғаның, эмоциялық-ерік саласының дамуының бұзылуын түзету.

6) сөйлеу мен фонематикалық естудің жалпы бұзылуын түзету және дамыту;

7) негізгі дидактикалық қағидаттарды шығармашылық пайдалану: жеке тәсіл, материалды баяндау реттілігі, жүйелілік, сабақтастық, белсенділік, қолжетімділік, көрнекілік. Теорияның нақты бұйымдарды дайындау кезіндегі практикамен байланысы, жұмыс кезеңдерін орындаудың қадамдық нұсқаулықтары жаңа іскерліктер мен дағдыларды меңгеруге мүмкіндік береді, ойлау операцияларын дамытуға және орындалатын жұмыстың маңыздылығын сезінуге ықпал етеді;

8) күзет режимін және денсаулықты сақтайтын технологияларды сақтау: қалыпты ауыстыру, бұлшық еттердің босаңсуы, күш қолдану қозғалыстарын азайту; жұмысты орындауда қолайлы қарқын; динамикалық үзілістер мен босаңсу жеке таңдалады;

9) әртүрлі қосалқы құрылғыларды - қолға арналған бекіткіштерді, аспаптарға арналған бекіткіштерді, аспаптар мен материалдарға арналған тұғырларды қолдану;

10) сабақ кезінде оқу материалын түрлендіру арқылы алған білімдерін, біліктері мен дағдыларын бекіту үшін тілдер, математика, физика, биология, география,

информатика (пәнаралық байланыстар) секілді оқу пәндерімен байланысты басты назарда ұстау. Материалдың бірнеше рет қайталануы қондырғылық рефлексдер мен еркін моториканың қалыптасуына ықпал етеді.

22. Технология сабағында қолдың ұақ моторикасын дамыту мыналарды қамтиды:

1) қол саусақтарының өздігінен массажы, саусақ гимнастикасы, түрлі заттар мен материалдарды пайдалана отырып жаттығулар, басып алуды, үйлестіруді, тепе-теңдік сезімін, қолдың келісілген қозғалысын, тұрақтылықты, білектің айналмалы қозғалысын , басып алуды қиындатумен қатар; орнату рефлексдері мен еркін моториканың қалыптасуына ықпал ететін бірнеше реттік қайталанулар, "қарапайымнан күрделіге" қағидаты бойынша тапсырмалардың күрделенуі;

2) пәндік-дамыту ортасын қалыптастыру: топтарға бөлу, білім алушылар бір-бірін белсенді қызметке ынталандырады; қызмет орталығы үстелдің ортасында орналасады, айналасына бір топ бала отырғызылады; ортада тақырыпқа байланысты ауыстырылып және толықтырылып отыратын жұмысқа керекті әртүрлі заттар орналастырылады.

3) жұмыстарды аралас, талдау және жеке талдау, көрмені ұйымдастыру; дәстүрлі және дәстүрлі емес материалдардан әртүрлібұйымдар жасауға қолжетімді техникалар: қолдану.

4) технология сабақтарында манипулятивтік қызметті жақсарту үшін қозғалыстың дұрыс стереотиптерін, қолдар мен құрал-саймандарды әзірлеу үшін әртүрлі көмекші құралдар пайдаланылады.

3-тарау. "Технология" оқу пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

23. "Технология" оқу пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

- 1) 7-сынып – аптасына 1 сағат, оқу жылында – 34 сағат;
- 2) 8-сынып – аптасына 1 сағат, оқу жылында – 34 сағат;
- 3) 9-сынып – аптасына 1 сағат, оқу жылында – 34 сағат;
- 4) 10-сынып – аптасына 3 сағат, оқу жылында – 102 сағат.

24. Білім алушыларды кейін әлеуметтік бейімдеуге, кәсіптік білім беруге және еңбек қызметіне дайындау үшін, "Технология" 10 сынып оқу бағдарламасында " Сәндік-қолданбалы өнер", "Дизайн және технология" бөлімдерінің мазмұнына оқу материалы мен оқу жүктемесін ұлғайту бойынша өзгерістер енгізілді, білім алушыларда мамандық туралы түсінік қалыптастыру және кәсіп анықтауда кәсіптік бағдарлау және Қазақстанның халық қолөнерін зерделеу бойынша тақырыптар қосылды.

25. Оқу бағдарламасының мазмұны материалды бес білім беру бағыты бойынша зерттеуді қамтиды:

- 1) визуалды өнер;
- 2) сәндік-қолданбалы шығармашылық;
- 3) дизайн және технология;

- 4) үй мәдениеті;
- 5) тамақтану мәдениеті.

26. "Визуалды өнер" білім беру желісінің мазмұны мыналарды қамтиды:

1) өнердегі ғылымның заманауи техникалары мен жетістіктері; табиғаттың микросуреттері;

- 2) Қазақстанның заманауи суретшілері;
- 3) бейнелеу өнеріндегі заманауи бағыттар (поп-арт, орнатым);
- 4) сандық өнер (фотосурет, анимация, медиа құралдар);
- 5) өнердегі заманауи стильдік бағыттар;
- 6) көркем материалдар және техникалармен тәжірибе жүргізу.

27. "Сәндік-қолданбалы өнер" білім беру желісінің мазмұны келесі бөлімшелерді қамтиды:

1) сәндік-қолданбалы өнердің негізгі формалары мен ерекшеліктері, Қазақстан мен басқа халықтардың қолданбалы өнері;

2) сәндік-қолданбалы өнер материалдары, құралдары, техникасы мен технологиялары;

- 3) ұлттық ою-өрнек;
- 4) интерьерді сәндік безендіру, мамандықтармен танысу;

5) Қазақстанның ұлттық қолөнері, қолөнершілердің шығармаларын заманауи стильдеу;

28. "Дизайн және технология" (ұлдар) білім беру желісінің мазмұны келесі бөлімшелерді қамтиды:

1) негізгі құрылымдық, табиғи, жасанды және дәстүрлі емес материалдар;

2) материалдарды өңдеуге арналған құралдар мен жабдықтар, техника мен технологиялар;

4) әр түрлі материалдардан жасалған бұйымдардың дизайны, мамандықтармен танысу;

- 5) ұлттық тұрмыстық заттарды, ойын элементтерін дайындау технологиясы;
- 6) әлемдік және қазақстандық сәулет ескерткіштері;
- 7) жиһаз бен интерьер заттарын макеттеу, құрастыру, модельдеу;
- 8) интерьер дизайны;

9) қолөнершілер мен халық шеберлерінің жауһарлары, шығармалардың заманауи стильденуі.

29. "Дизайн және технология" (Қыздар) білім беру желісінің мазмұны келесі бөлімшелерді қамтиды:

- 1) негізгі тоқыма, табиғи, жасанды және дәстүрлі емес материалдар;
- 2) тоқыма материалдарын өңдеуге арналған құралдар мен жабдықтар;
- 3) тоқыма материалдарын әртүрлі тәсілдермен өңдеу;

4) тоқыма материалдарынан жасалған бұйымдардың дизайны: этностиль, ою-өрнек, заманауи стильдеу;

5) сән индустриясы, стиль және бейне, ұлттық киім элементтерін жасау технологиясы.

30. "Үй мәдениеті" (ұлдар) білім беру желісінің мазмұны келесі бөлімшелерді қамтиды:

1) тұрғын үй экологиясы;

2) өсімдік шаруашылығы, сәндік гүл өсіру, ландшафтық дизайн негіздері;

3) электр энергиясының көздері туралы жалпы мәліметтер, электр аспаптары мен тұрмыстық техниканы пайдалану және жөндеу;

4) тұрмыстық-жөндеу жұмыстары, интерьерді ұйымдастыру және жоспарлау.

31. "Үй мәдениеті" (қыздар) білім беру желісінің мазмұны келесі бөлімшелерді қамтиды:

1) жеке гигиена, тұрғын үй экологиясы;

2) өсімдік шаруашылығы, сәндік гүл өсіру, ландшафтық дизайн негіздері;

3) киімді күту және сақтау.

32. "Тамақтану мәдениеті" білім беру желісінің мазмұны келесі бөлімшелерді қамтиды:

1) дұрыс тамақтану негіздері;

2) үстелге отырғандағы тәртіп ережелері, үстелді жабдықтау;

3) тағам дайындау технологиясы;

4) әлем халықтарының тағамдары.

33. 7 сыныпқа арналған "Технология" оқу пәнінің базалық мазмұны (ұлдар):

1) визуалды өнер: өнердегі ғылымның заманауи техникалары мен жетістіктері, табиғаттың микросуреттері, бейнелеу өнеріндегі заманауи бағыттар (поп-арт, орнатым және т.б.), Қазақстанның заманауи суретшілері, өнердегі заманауи стильдік бағыттарды зерттеу негізіндегі практикалық (шығармашылық) жұмыс (2D немесе 3D форматында), көрмені таныстыру және ұйымдастыру;

2) сәндік-қолданбалы өнер: пирография өнерімен танысу, көркемдік күйдіру тәсілдері мен техникасы, эскизді орындау, материалды таңдау және дайындау, бұйымды көркемдік күйдіру, көрмені безендіру, таныстыру және ұйымдастыру;

3) дизайн және технология: сүректі механикалық өңдеу жабдығы, сүректі механикалық өңдеу кезіндегі жұмысты ұйымдастыру, сүректен жасалған бұйымды әзірлеу, бұйымның дизайны, материалды таңдау және дайындау, бұйымды дайындау, материалдар мен бөлшектерді механикалық өңдеу, бұйымды безендіру, көрмені ұйымдастыру;

4) үй мәдениеті: ауылшаруашылық өндірісіндегі заманауи техникалар мен жабдықтар, электр арматурасы мен тұрмыстық техниканы жөндеу, тұрғын үй экологиясы, үйдегі микроклимат.

34. 8 сыныпқа арналған "Технология" оқу пәнінің базалық мазмұны (ұлдар):

1) сәндік-қолданбалы өнер: мозаика өнері, мозаиканы орындаудың түрлері мен техникасы, материалдың эскизі мен таңдау, мозаикалық панноның негізін дайындау, мозаикалық панноны орындау, жұмыстарды көркем безендіру және таныстыру;

2) дизайн және технология: қазақ халқының ұлттық тұрмыстық заттарымен танысу, ұлттық тұрмыстық заттарды жасау материалдары мен техникаларын зерделеу, идеяны талқылау және эскизді әзірлеу, жұмыс үдерісін жоспарлау, материалдарды өңдеу, бұйымдарды дайындау, жұмыстарды таныстыру және көрмені ұйымдастыру;

3) дизайн және технология: үстел ойындары, пайда болу тарихы, үстел ойынының тұжырымдамасы, үстел ойынын әзірлеу, графикалық құжаттама, үстел ойынының бөлшектерін жасау, безендіру, ойынды тестілеу, сауалнама және ақпарат жинау, жұмысты таныстыру;

4) үй мәдениеті: агротехнологияны дамытудағы ғылымның рөлі (жеке зерттеу), электр аспаптары мен тұрмыстық техниканы таңдау және бағалау, бөлмені жөндеуге арналған жабдықтардың заманауи материалдары мен құралдары (практикалық жұмыс).

35. 9 сыныпқа арналған "Технология" оқу пәнінің базалық мазмұны (ұлдар):

1) сәндік-қолданбалы өнер: қазіргі заманғы интерьердегі сәндік бұйымдар, интерьердің сәндік заттарын дайындау тәсілдері мен техникаларын зерделеу, интерьер дизайнері мамандығы;

2) дизайн және технология: сәулет жауһарлары, қазіргі заманғы сәулет, Қазақстанның сәулеті (тарих және қазіргі заман), сәулетші мамандығы;

3) дизайн және технология: жиһаз және интерьер заттарын өндіру: заманауи стильдер мен материалдар; Қазақстанның халық қолөнері (тарих және қазіргі заман), қолөнершілер мен халық шеберлерінің жауһарлары, Қазақстан қолөнершілері туындыларының заманауи стильденуі;

4) үй мәдениеті: интерьердегі, экстерьердегі заманауи ландшафтық дизайнның негізгі стильдері мен элементтері; интерьердегі жарықтандыру, табиғи және жасанды жарықтандыру, интерьерді аймақтарға бөлу және жоспарлау;

36. 10 сыныпқа арналған "Технология" оқу пәнінің базалық мазмұны (ұлдар):

1) сәндік-қолданбалы өнер: қазіргі заманғы интерьердегі сәндік бұйым: идеяны талқылау және дамыту және эскизді әзірлеу, жұмысты жоспарлау, интерьердің сәндік заттарын жасау, жұмыстарды таныстыру; интерьер дизайнер мамандығы, жиһазды жобалаушы, сәндеуші;

2) дизайн және технология: сәулет қызметінің қазіргі заманғы нысандары: сәулет ғимараттары мен құрылыстарының эскиздері, кескіндемесі (еліктемелік немесе жеке идеялар), сәулет объектісінің макетін дайындауға арналған материалдарды таңдау және анықтау, сәулет объектісінің макетін дайындау;

3) дизайн және технология: жекелеген интерьерге арналған затты әзірлеу, идеяны талқылау және дамыту, материалдарды дайындау, графикалық құжаттама, техникалық

ерекшелік, бұйымды жасау, әрлеу, жұмыстарды таныстыру; Қазақстанның халық қолөнері (тарих және қазіргі заман), қолөнершілер мен халық шеберлерінің жауһарлары, Қазақстан қолөнершілері туындыларының заманауи стильденуі;

4) үй мәдениеті: интерьердегі ландшафттың заманауи элементтері: шығармашылық идеяларды визуалдау, интерьерді жарықтандыру, табиғи және жасанды жарықтандыру, интерьерді жарықтандыру жобасын жасау (тұрғылықты, қоғамдық, өндірістік), интерьерді аймақтарға бөлу және жоспарлау (тұрғылықты, қоғамдық, өндірістік).

37. 7 сыныпқа арналған "Технология" оқу пәнінің базалық мазмұны (қыздар):

1) визуалды өнер: өнердегі ғылымның заманауи техникалары мен жетістіктері, табиғаттың микросуреттері, бейнелеу өнеріндегі заманауи бағыттар (поп-арт, орнатым), Қазақстанның заманауи суретшілері, өнердегі заманауи стильдік бағыттағы зерттеулер негізінде практикалық (шығармашылық) жұмыс (2D немесе 3D форматында). Көрмені таныстыру және ұйымдастыру;

2) сәндік-қолданбалы өнер: көркем кескіндеме (батик, гжель, хохлома), кескіндеме түрлері, кескіндеме тәсілдері мен техникасы, көркем сурет кескіндемесінің материалдары мен жабдықтары, көркем сурет кескіндемесін салуға арналған эскизді әзірлеу, көркем сурет кескіндемесін салуға арналған материалдар мен құралдарды дайындау, көркем сурет кескіндемесін орындау, жұмыстарды сәндеу, безендіру, таныстыру және көрмені ұйымдастыру;

3) дизайн және технология: тігін бұйымдарын түрлендіру (өзгерту) және безендіру (киім, аксессуарлар, бижутерия), трансформация үшін идеялар әзірлеу, эскиз, материалдар мен жабдықтарды дайындау, жиынтық жасау, бөлшектерді пішу, жекелеген бөлшектерді өңдеу, бөлшектерді құрастыру және бұйымдарды әрлеу, бұйымдарды безендіру, жұмысты таныстыру (сән үлгісін көрсету);

4) тамақтану мәдениеті: қазақтың ұлттық тағамдары, әлем халықтарының тағамдары (жеке зерттеу), әлем халықтарының тағамдары, практикалық жұмыс (суши, пицца, көже);

5) үй мәдениеті: тұрмыстық техниканы таңдау, тұрмыстық техниканы пайдалану ережелері, өсімдік әшекей, интерьер элементі ретінде.

38. 8 сыныпқа арналған "Технология" оқу пәнінің базалық мазмұны (қыздар):

1) сәндік-қолданбалы өнер: қазақ қолданбалы өнері (ши тоқу, киіз басу), халық шығармашылығының түрлері, материалдар мен жабдықтар, бұйымның эскизін әзірлеу, материалдар мен құралдарды дайындау, шығармашылық жұмысты орындау, сәндеу, безендіру, жұмыстарды таныстыру, көрмені ұйымдастыру;

2) дизайн және технология: қазақтың ұлттық киімі, этностиль, ою – өрнек және оның стильденуі, этностильдегі бұйымның дизайны (бас киім, желетке), этностильдегі бұйымды жасау (бас киім, желетке), безендіру, жұмыстардың таныстырылымы;

3) дизайн және технология: халық пішімінің негізіндегі киім үлгісінің дизайны (модельдеу және құрастыру) (тұтас пішілген жең), идеяларды әзірлеу, эскиз,

материалдарды, құралдар мен жабдықтарды дайындау, халық пішімінің негізіндегі бұйым жасау, бөлшектерді пішу, жекелеген бөлшектерді өңдеу, бөлшектерді құрастыру және бұйымды әрлеу, бұйымды безендіру;

4) үй мәдениеті: интерьерге арналған сәндік бұйымдар (2D, 3D форматта), бұйымның эскизін әзірлеу, материалдар мен жабдықтарды дайындау, интерьерге арналған декоративтік 2D, 3D бұйымдарды жасау, өсімдік шаруашылығындағы ғылымның рөлі, медицинадағы, фитотерапиядағы және косметологиядағы өсімдіктер.

39. 9 сыныпқа арналған "Технология" оқу пәнінің базалық мазмұны (қыздар):

1) сәндік-қолданбалы өнер: Қазақстанның дәстүрлі тоқымасы, қазақтың кілемдері, алаша, кілем тоқу, гобелен, қазіргі заманғы кілемдер, кілем тоқуға арналған материалдар мен жабдықтар; Қазақстанның халық қолөнері (тарих және қазіргі заман), қолөнершілер мен халық шеберлерінің жауһарлары, Қазақстан қолөнершілері туындыларының заманауи стильденуі;

2) дизайн және технология: сәннің заманауи стильдік бағыттары (жеке зерттеу), " Жеке тұлға мен сән үйлесімі" тәжірибесі;

3) дизайн және технология: қарапайым геометриялық пішіндердегі "fast cloth" сәнді киім дизайны (пончо, кейп, туника), киім мен аксессуарлардың заманауи өндірісі: функционал, стиль және материалдар. Техникалық және дизайнерлік жаңашылдық;

4) үй мәдениеті: интерьердегі, экстерьердегі ландшафт элементтері. Танымал стильдер. Жоспарлаудың негізгі ережелері мен әдістері, түс шешімі.

40. 10 сыныпқа арналған "Технология" оқу пәнінің базалық мазмұны (қыздар):

1) сәндік-қолданбалы өнер: қолмен жасалатын кілем: бұйымның эскизін әзірлеу, материалдарды (киіз немесе мата) және құралдарды дайындау, шығармашылық жұмысты орындау, сәндеу, безендіру, жұмыстарды таныстыру, көрмені ұйымдастыру; киіз үйдің жабдықтары, халық қолөнері, қолөнершілер мен халық шеберлерінің жауһарлары, әйелдер әшекейлері, Қазақстан қолөнершілері шығармаларының заманауи стильденуі, кәдесый өнімдерін өндіру, бұйымдарды этникалық стильде танымал ету;

2) дизайн және технология: жеке имиджін жасау технологиясы, идеяларды өңдеу, визаж, шаш үлгісі, аксессуарлар арқылы жеке бейне жасау, жеке имиджіне арналған киім, аксессуарлар топтамасын жасау бойынша тәжірибе, жұмысты таныстыру (сән үлгісін көрсету);

3) дизайн және технология: сәнді киімдерді құрастыру және жобалау, идеяларды өңдеу, эскиз, материалдар мен жабдықтарды дайындау, бұйымды жасау, бөлшектерді пішу, жекелеген бөлшектерді өңдеу, бөлшектерді құрастыру және бұйымды өңдеу, жұмыстарды талқылау және бағалау, жұмысты таныстыру (сән үлгісінің көрсетілімі);

4) үй мәдениеті: интерьердегі ландшафт элементтері, шығармашылық идеяларды визуалдау (эскиз), материалдар мен жабдықтарды (құралдарды) дайындау, мерекелерге

арналған интерьерді безендіру, шығармашылық идеяларды визуалдау (эскиз), материалдар мен жабдықтарды (құралдарды) дайындау, шығармашылық идеяларды іске асыру.

41. 7-10 сыныптардағы "Технология" оқу пәні бойынша оқу бағдарламасының мазмұны шығармашылық қызмет үдерісіндегі негізгі білім мен практикалық дағдыларды қалыптастыруға бағытталған оқыту мақсаттары жүйесінің үш бөліміне бағынады.

42. "Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту" бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

- 1) Қоршаған әлемді білу және түсіну;
- 2) тарих, мәдениет және дәстүрді білу және түсіну;
- 3) ақпарат көздерімен жұмыс;
- 4) шығармашылық қызмет үдерісін жоспарлау;
- 5) дизайн әзірлеу бойынша тапсырмалармен жұмыс;
- 6) материалдар, олардың қасиеттері және жұмыс техникасы.

41. "Шығармашылық жұмыстарды құру және дайындау" бөлімі мынадай кіші бөлімшелерді қамтиды:

- 1) шығармашылық идеялардың көркемдік көрінісі;
- 2) құралдар мен жабдықтар;
- 3) құру технологиясы;
- 4) тамақтану мәдениеті;
- 5) үй мәдениеті;
- 6) қауіпсіздік техникасы мен еңбек гигиенасы қағидаларын сақтау.

42. "Шығармашылық жұмыстарды таныстыру, талдау және бағалау" бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

- 1) шығармашылық жұмыстарды таныстыру;
- 2) идеяларды талдау және бағалау;
- 3) әдістер мен тәсілдерді талдау және бағалау
- 4) жұмысты бейімдеу және жетілдіру.

4-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

43. Оқыту мақсаттары әр сынып үшін бөлімдер бойынша берілген.

44. Оқу бағдарламасындағы оқыту мақсаттары кодтармен берілген. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сандар бағдарламаның бөлімі мен бөлімшелерін, төртінші сан оқыту мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 7.1.1.2 кодында: "7" - сынып, "1.1" - бөлім, бөлімше, " 2 " - оқу мақсатының реттік саны

45. Оқу мақсаттары бойынша күтілетін нәтижелер:

- 1) "Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту" бөлімі":

1 кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
1.1 Қоршаған әлемді білу және түсіну	<p>7.1.1.1 ұлдар/қыздар : материалдық шындықтың әр түрлі көріністеріндегі қоршаған әлемнің көрінетін элементтерінің (пропорциялар, пішін, композиция, түс, фактура) ерекшеліктерін түсіндіру;</p> <p>7.1.1.2 ұлдар/қыздар : қоршаған орта объектілерін сипаттауда сөздер мен терминдерді дұрыс пайдалану</p>	<p>8.1.1.1 ұлдар / қыздар: әр түрлі стильдік шешімдерде қоршаған әлемнің көрінетін элементтерін (түсіну мен білімді көрсету (композиция, түс, пішін, құрылым, пропорция) ;</p> <p>8.1.1.2 ұлдар/қыздар : қоршаған орта объектілерін сипаттауда сөздер мен терминдерді дұрыс пайдалану</p>	<p>9.1.1.1 ұлдар / қыздар: әр түрлі стильдік шешімдерде материалдық әлемнің визуалды элементтерін (композиция, түс, пішін, құрылым, пропорция) салыстыру және талдау;</p> <p>9.1.1.2 ұлдар/қыздар : қоршаған орта объектілерін сипаттауда сөздер мен терминдерді дұрыс пайдалану</p>	<p>10.1.1.1 ұлдар / қыздар: әр түрлі стильдік шешімдерде материалдық әлемнің визуалды элементтерін (композиция, түс, пішін, құрылым, пропорция) салыстыру және талдау;</p> <p>10.1.1.2 ұлдар/ қыздар: қоршаған орта объектілерін сипаттауда сөздер мен терминдерді дұрыс пайдалану</p>
1.2 Тарихты, мәдениет пен дәстүрді білу мен түсіну	<p>7.1.2.1 ұлдар / қыздар: тарих және мәдениеттен туындаған өнер, қолөнер және дизайн шығармаларының ерекшеліктерін жеке зерделеу және сипаттау</p> <p>7.1.2.2 ұлдар/қыздар : тыңдалған ақпарат бойынша жабық сұрақтарға жауап беру, мұғалімнің көмегімен тірек сөздерді анықтау, оларды белгілеу</p>	<p>8.1.2.1 ұлдар / қыздар: әртүрлі тарих және мәдениеттен туындаған өнер, қолөнер және дизайн шығармаларының ерекшеліктерін түсінуді көрсету;</p> <p>8.1.2.2 ұлдар/қыздар : тыңдалған ақпарат бойынша ашық және жабық сұрақтарға жауап беру,</p>	<p>9.1.2.1 ұлдар / қыздар: әртүрлі тарих және мәдениеттен туындаған өнер, қолөнер және дизайн шығармалардағы түрлі стильдерді, материалдар мен тәсілдерді білу және санамалау</p> <p>9.1.2.2 ұлдар/қыздар : тыңдалған ақпарат бойынша қойылған сұрақтарға толық жауап беру, шешуші сәтті бөліп көрсету</p>	<p>10.1.2.1 ұлдар / қыздар: әртүрлі тарих және мәдениеттен туындаған өнер, қолөнер және дизайн шығармалардағы түрлі стильдерді, материалдар мен тәсілдерді салыстыру, талдау;</p> <p>10.1.2.2 ұлдар/ қыздар : жинақталған материалдар негізінде тыңдалған ақпараттар бойынша әңгіме құру</p>
	<p>7.1.3.1 ұлдар/қыздар : шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін олардың ішінен ең қолайлы ақпарат көздерін таңдай отырып, әртүрлі</p>	<p>8.1.3.1 ұлдар/қыздар : шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін жеке таңдалған әртүрлі ақпарат көздерін пайдалану,</p>	<p>9.1.3.1 ұлдар/қыздар : шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін бастапқы және қайталама ақпарат көздерін мақсатты және нәтижелі пайдалану;</p>	<p>10.1.3.1 ұлдар/ қыздар: теориялық зерттеулер мен шығармашылық идеяларды дамыту үшін ақпарат көздерін мақсатты және нәтижелі пайдалану, ақпаратты</p>

1.3 Зерттеу дереккөздері	ақпарат көздерін пайдалануға; 7.1.3.2 ұлдар/қыздар : монологтық сөйлеуді дамыту, хабарлама дайындау , ақпаратты пайдалану ережелерін сақтау	ақпаратты пайдалану ережелерін сақтау; 8.1.3.2 ұлдар/қыздар : монологтық сөйлеуді дамыту, жиналған материалдар бойынша хабарлама дайындау, өзінің сөйлеу сапасын бақылау	9.1.3.2 ұлдар/қыздар : хабарлама үшін жеке таңдалған әртүрлі ақпарат көздерін пайдалану, тақырып бойынша ашық және жабық сұрақтар құрастыру, ақпаратты пайдалану ережелерін сақтау	пайдалану ережелерін сақтау; 10.1.3.2 ұлдар/қыздар: тақырып бойынша ашық сұрақтар қою және құрастыру үшін әртүрлі ақпарат көздерін пайдалану, сөйлеу сапасын бақылау
1.4 Шығармашылық қызмет үдерісін жоспарлау	7.1.4.1 ұлдар / қыздар: алған білімі мен тәжірибесін қолдана отырып, болашақ іс-әрекеттерін анықтау арқылы шығармашылық қызметті жоспарлау ; 7.1.4.2 ұлдар/қыздар : өнімнің материалдық шығыны мен өзіндік құнын анықтау; 7.1.4.3 ұлдар/қыздар : командада жұмыс істей білу, диалогқа қатысу, жеке пікірін білдіру және басқалардың пікірлерін тыңдау	8.1.4.1 ұлдар / қыздар: алған білімі мен тәжірибесін қолдана отырып, болашақ әрекеттерін егжей-тегжейлі сипаттау арқылы, шығармашылық қызметті жоспарлау ; 8.1.4.2 ұлдар/қыздар : зерттеу негізі арқылы халықтың өнім түрлеріне қажеттілігін айқындау; 8.1.4.3 ұлдар/қыздар : жеке пікірін білдіру және басқалардың пікірлерін тыңдау арқылы ұжымда жұмыс істей білу, диалогқа қатысу	9.1.4.1 ұлдар / қыздар: жұмыстың реттілігін анықтау арқылы шығармашылық қызметті жоспарлау ; 9.1.4.2 ұлдар/қыздар : пайданы айқындау үшін әртүрлі тауарларды өткізу нарықтарын болжау ; 9.1.4.3 ұлдар/қыздар : командада жұмыс істей білу, диалог жүргізу нормалары мен ережелерін сақтай отырып, тақырыпты талқылауға қатысу	10.1.4.1 ұлдар / қыздар: жұмысты орындаудың ең ұтымды тәсілін анықтай отырып, шығармашылық қызметті жоспарлау ; 10.1.4.2 ұлдар/ қыздар: пайданы айқындау үшін әртүрлі тауарларды өткізу нарықтарын болжау; 10.1.4.3 ұлдар/ қыздар: командада жұмыс істей білу, тақырыпты талқылауға қатысу, монологтық сөзді, пікір алмасу этикасын дамыту
	7.1.5.1 ұлдар/қыздар : функционалдық және эстетикалық талаптарға сәйкес келетін объектінің дизайнын әзірлеу бойынша тапсырмаларды орындау; 7.1.5.2 ұлдар/қыздар : графиканың әртүрлі құралдарын пайдалана отырып бұйымды жасау	8.1.5.1 ұлдар/қыздар : функционалдық және эстетикалық талаптарға сәйкес келетін объектінің дизайнын әзірлеу бойынша тапсырмаларды орындау; 8.1.5.2 ұлдар/қыздар: бұйымды жасаудың дәйектілігі мен ұтымды тәсілдерін	9.1.5.1 ұлдар/қыздар : күрделі объектілердің, бейнелер мен формалардың дизайнын әзірлеу үшін түрлі салалардан білімді жинақтау; 9.1.5.2 ұлдар/қыздар: графиканың әртүрлі құралдарын (оның ішінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды)	10.1.5.1 ұлдар/ қыздар: күрделі объектілердің, бейнелер мен формалардың дизайнын әзірлеу үшін түрлі салалардан білімді жинақтау; 10.1.5.2 ұлдар/қыздар: графиканың әртүрлі құралдарын пайдалана отырып, графикалық және

<p>1.5 Дизайн (эскиз) әзірлеу бойынша тапсырмалармен жұмыс</p>	<p>үшін эскиздерді орындау және графикалық және технологиялық құжаттарды әзірлеу; 7.1.5.3 ұлдар/қыздар : графикалық және технологиялық құжаттаманы ресімдеу үшін білім алушылардың жеке мүмкіндіктеріне сәйкес техникалық құралдар мен құрылғыларды пайдалану;</p>	<p>анықтай отырып, графикалық және технологиялық құжаттаманы әзірлеу; 8.1.5.3 ұлдар/қыздар : графикалық және технологиялық құжаттаманы ресімдеу үшін білім алушылардың жеке мүмкіндіктеріне сәйкес техникалық құралдар мен құрылғыларды пайдалану;</p>	<p>пайдалана отырып, графикалық және технологиялық құжаттаманы дайындау; 9.1.5.3 ұлдар/қыздар: графикалық және технологиялық құжаттаманы ресімдеу үшін білім алушылардың жеке мүмкіндіктеріне сәйкес стандартты бағдарламалық жасақтаманы, техникалық құралдар мен құрылғыларды пайдалану</p>	<p>технологиялық құжаттаманы жеке дайындау; 10.1.5.3 ұлдар/қыздар: графикалық және технологиялық құжаттаманы ресімдеу үшін білім алушылардың жеке мүмкіндіктеріне сәйкес стандартты бағдарламалық жасақтаманы, техникалық құралдар мен құрылғыларды пайдалану</p>
<p>1.6 Материалдар, олардың қасиеттері және жұмыс техникасы</p>	<p>7.1.6.1 ұлдар: жобаланатын объектілерді дайындау кезінде материалдардың физикалық, механикалық және технологиялық қасиеттерін анықтау және салыстыру; 7.1.6.2 ұлдар/қыздар : бірқатар материалдарды тану және жұмысты жасау үшін құрамдастырудың, өңдеудің және пайдаланудың тиімділігін анықтау; 7.1.6.3 қыздар: фурнитура мен әрлеу материалдарының жіктелуі мен сипаттамасын анықтау, сипаттау және салыстыру; 7.1.6.4 ұлдар/қыздар</p>	<p>8.1.6.1 ұлдар: жобаланатын объектінің қасиеттері мен тағайындауларын ескере отырып, материалдарды, оларды өңдеу мен әрлеу тәсілдері айқындау және таңдау; 8.1.6.2 ұлдар/қыздар : бұйымды дайындау және өңдеу үшін заманауи және дәстүрлі емес материалдарды жеке таңдау; 8.1.6.3 қыздар: табиғи және жасанды былғары мен үлбірдің түрлері мен қасиеттерін зерттеу, анықтау және салыстыру; 8.1.6.4 ұлдар/қыздар: шығармашылық жұмыстар кезінде</p>	<p>9.1.6.1 ұлдар: техникалық, экологиялық және тұтынымдық сипаттамаларын ескере отырып, материалдарды және оларды өңдеу тәсілдерін таңдау; 9.1.6.2 ұлдар/қыздар : бұйымды дайындау және өңдеу үшін қазіргі заманғы және дәстүрлі емес материалдарды жеке таңдау (қажет болған жағдайда масштабтауды қолдану); 9.1.6.3 қыздар: тоқылған, тоқыма емес маталарды жеке анықтау және салыстыру ; 9.1.6.4 ұлдар / қыздар : шығармашылық жұмыстарды талдауда бірқатар техникалар мен көркем</p>	<p>10.1.6.1 ұлдар: техникалық, экологиялық және тұтынымдық сипаттамаларын ескере отырып материалдарды, оларды өңдеу мен әрлеу тәсілдерін жеке таңдау; 10.1.6.2 ұлдар/қыздар: бұйымды дайындау және өңдеу үдерісінде материалдарды пайдалану кезінде жеке шешімдері мен тәсілдерін ұсыну (қажет болған жағдайда масштабтауды қолдану); 10.1.6.3 қыздар: тоқылған, тоқылмаған жаймаларды және басқа да заманауи, дәстүрлі материалдарды жеке зерттеу, анықтау және бағалау; 10.1.6. 4 ұлдар / қыздар : шығармашылық</p>

	: шығармашылық жұмыстар кезінде түрлі техникалар мен көркем материалдарды анықтау, таңдау және біріктіру; 7.1.6.5 ұлдар / қыздар: материалды өңдеу техникасын қол жетімді тәсілдермен және құрылғылармен жүзеге асыру;	түрлі техникалар мен көркем материалдарды анықтау, таңдау және біріктіру; 8.1.6.5 ұлдар / қыздар: материалды өңдеу техникасын ж е к е мүмкіндіктерге сәйкес таңдау, қол жетімді тәсілдер ж ә н е құрылғылармен жүзеге асыру;	материалдарды қолдану бойынша дайын шешімдерді салыстыру және бағалау; 9.1.6.5 ұлдар / қыздар: Материалды өңдеу техникасын қол жетімді тәсілдермен ж ә н е құрылғылармен жүзеге асыру; 9.1.6.6 ұлдар / қыздар: тақырып бойынша ашық және жабық сұрақтарға жауап беру	жұмыстарды жасау кезінде бірқатар техника мен көркем материалдарды қолдану бойынша өз шешімдерін ұсыну; 10.1.6.5 ұлдар / қыздар: Материалды өңдеу техникасын жеке мүмкіндіктерге, қол жетімді әдістер мен құрылғыларға сәйкес таңдау; 10.1.6.6 ұлдар / қыздар: тақырып бойынша ашық және жабық сұрақтарға жауап беру
--	--	--	--	--

2) "Шығармашылық жұмыстарды жасау және дайындау"

2 кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
2.1 Шығармашылық идеялардың көркемдік көрінісі	7.2.1.1 ұлдар/қыздар : анағұрлым күрделі шығармашылық идеяларды ұсыну үшін қоршаған ортаның көрнекі элементтерін және өнердің суреттеу құралдарын негізді түрде анықтау, таңдау және пайдалану; 7.2.1.2 ұлдар/қыздар : эскиздің орналасуын паракка белгілеу, оның негізгі композициялық ережелерін атау;	8.2.1.1 ұлдар/қыздар : күрделі шығармашылық идеяларды ұсыну үшін экспрессивті өнер құралдарын өз бетінше анықтау, таңдау және пайдалану; 8.2.1.2 ұлдар/қыздар : эскиз бейнесін кезең-кезеңмен айту , суретті орындау техникасын таңдау	9.2.1.1 ұлдар/қыздар : мазмұнды және біртума (бірегей) туындылар жасау үшін өнердің суреттеу құралдарын өз бетінше, сенімді пайдалану; 9.2.1.2 ұлдар/қыздар : эскизді орындау техникасын таңдауды негіздеу (геометриялық фигуралардың үлгілері, ою-өрнек)	10.2.1.1 ұлдар/ қыздар: мазмұнды және бірегей туындылар жасау үшін өнердің суреттеу құралдарын дербес пайдалану; 10.2.1.2 ұлдар/ қыздар: елес, қиял, ойлауды дамыту, эскизді тақырыптық сюжеттік сурет түрінде орындау
	7.2.2.1 ұлдар: құрылмалық, табиғи және жасанды материалдарды	8.2.2.1 ұлдар: қазіргі заманғы технологиялық машиналарда құрылмалық материалдарды	9.2.2.1 ұлдар: материалдарды өңдеу үшін	10.2.2.1 ұлдар: материалдарды өңдеу үшін құрал-саймандар мен қазіргі заманғы технологиялық

2 . 2

Құрал-саймандар мен жабдықтар

<p>өңдеу бойынша қазіргі заманғы технологиялық машиналардың құрылысы мен жұмыс істеу принципін сипаттау ; 7.2.2.1 қыздар: тігін машинасының жұмысындағы ақауларды анықтау және жою; 7.2.2.2 қыздар: тігін бұйымдарын ылғалды-жылумен өңдейтін құрылғыларды анықтау, таңдау және қолдану; 7.2.2.3 ұлдар/қыздар : негізгі сәттерді анықтау үшін ашық сұрақтарға мазмұны бойынша жауап беру; 7.2.2.3 ұлдар/қыздар : құралдар мен материалдар білім алушының жеке мүмкіндіктеріне сәйкес таңдалады</p>	<p>өңдеу бойынша күрделі емес операцияларды орындау; 8.2.2.1 қыздар: тігін машиналарына арналған құрылғыларды таңдау және қолдану (саңылаулы ілмектерді өңдеу, сыдырма ілгегін жалғау үшін); 8.2.2.2 ұлдар/қыздар : кәсіпорындардағы өндірістік және технологиялық үдерістің кезектілігін білу; 8.2.2.3 ұлдар/қыздар : негізгі сәттерді айқындау үшін мазмұны бойынша жоғары тәртіптегі сұрақтарға жауап беру; 8.2.2.3 ұлдар/қыздар : құралдар мен материалдар білім алушының жеке мүмкіндіктеріне сәйкес таңдалады</p>	<p>құралдар мен қазіргі заманғы технологиялық машиналарды анықтау, таңдау; 9.2.2.1 қыздар: заманауи тігін құралдарын, жиектейтін тігін машинасының құрылысын білу; 9.2.2.2 ұлдар/қыздар : кәсіпорындардағы өндірістік және технологиялық үдерістің реттілігін сипаттау; 9.2.2.3 қыздар: тігін машиналарында стандартты операцияларды орындау; 9.2.2.4 ұлдар/қыздар : материалдарды өңдеу және бұйымдарды әрлеуді қолжетімді тәсілдермен және құрылғылармен жүргізу</p>	<p>машиналарды таңдау және қолдану; 10.2.2.1 қыздар: Заманауи тігін құралдарын пайдалану, жиектейтін тігін машинасын қолдану ; 10.2.2.2 ұлдар/қыздар : кәсіпорындардағы өндірістік және технологиялық процестің заңдылықтарын білуді және түсінуді көрсету; 10.2.2.3 қыздар: тігін машиналарында күрделі операцияларды жүргізу (кесте, аппликация); 10.2.2.4 ұлдар/қыздар : Материалдарды өңдеу және өнімді әрлеу қол жетімді әдістермен және құрылғылармен жүзеге асыру</p>
<p>7.2.3.1 ұлдар: қол жетімді тәсілдер және құрылғылармен функционалды және эстетикалық қасиеттерді жақсарту үшін материалдарды өңдеу мен өнімді әрлеуді жүзеге асыру; 7.2.3.1 ұлдар: қол жетімді әдістер мен құрылғылар арқылы бірізділік пен дәлдікті сақтай отырып, күрделі</p>	<p>8.2.3.1 ұлдар: қол жетімді әдістер мен құрылғыларды қолдана отырып, материалдарды өңдеу және әрлеу әдістерін анықтау және қолдану; 8.2.3.2 ұлдар: дербес әзірленген технологиялық құжаттама бойынша , қолжетімді тәсілдер мен құралдар арқылы күрделі бұйымдар жасау; 8.2.3.1 қыздар: жеке мүмкіндіктер</p>	<p>9.2.3.1 ұлдар: бұйымды дайындау үдерісінде материалдарды өңдеу мен әрлеудің қолжетімді тәсілдерін айқындау , таңдау және қолдану; 9.2.3.2 ұлдар: түрлі техниканы, құрастырылымдарды және заманауи материалдарды пайдалана отырып, қол жетімді әдістер</p>	<p>10.2.3.1 ұлдар: бұйымды дайындау үдерісінде материалдарды өңдеу мен әрлеудің қолжетімді тәсілдерін айқындау , таңдау және қолдану; 10.2.3.2 ұлдар: заманауи материалдарды пайдалана отырып, қол жетімді әдістер мен құрылғылар арқылы күрделі бұйымдар жасау; 10.2.3.1 қыздар :</p>

2.3 Құру технологиясы

<p>бұйымдарды технологиялық құжаттама бойынша дайындау ; 7.2.3.1 қыздар: заманауи тоқыма және әрлеу материалдары мен әртүрлі құрастырымды олдана отырып, технологиялық құжаттамаға сәйкес тігін машинасында бұйымдар жасау, қол жетімді әдістер мен құрылғыларды таңдау; 7.2.3.4 ұлдар/қыздар : шығармашылық жұмыстар мен бұйымдарды жасау үдерісінде қазақтың ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану; 7.2.3.5 ұлдар / қыздар: қадамдық нұсқаулық картасымен жұмыс жасау, орындалған операциялардың сапасын бақылау, түсініктемелерде технологиялық терминдерді қолдану</p>	<p>бойынша қол құралдары мен тігін жабдықтары мен оларға арналған құрылғыларды пайдалана отырып, тоқыма материалдарын әрлеу және өңдеу әдістерін анықтау және қолдану; 8.2.3.2 қыздар: жеке әзірленген технологиялық құжаттама бойынша , қолжетімді тәсілдер және құрылғылармен бұйымдар жасау; 8.2.3.3 ұлдар/қыздар : шығармашылық жұмыстар мен бұйымдарды жасау үдерісінде қазақтың ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану; 8.2.3.4 ұлдар / қыздар: қадамдық нұсқаулық картасымен жұмыс жасау, орындалған операциялардың сапасын бақылау, түсініктемелерде технологиялық терминдерді қолдану</p>	<p>мен құрылғылар арқылы күрделі бұйымдар жасау; 9.2.3.1 қыздар: өнімді дайындау үдерісінде материалдарды өңдеу әдістерін анықтау, таңдау және қолдану; 9.2.3.2 қыздар: дербестік пен сенімділік көрсете отырып, әртүрлі техниканы, құрастырылымдар ы және заманауи материалдарды пайдалану арқылы, бірегей бұйымдар жасау; 9.2.3.3 ұлдар/қыздар : шығармашылық жұмыстар мен бұйымдарды жасау үдерісінде қазақтың ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану; 9.2.3.4 ұлдар / қыздар: қадамдық нұсқаулық картасымен жұмыс жасау, орындалған операциялардың сапасын бақылау, жұмыстың кезеңдерін айту</p>	<p>өнімді дайындау үдерісінде материалдарды өңдеу әдістерін анықтау, таңдау және қолдану; 10.2.3.2 қыздар: дербестік пен сенімділік көрсете отырып, әртүрлі техниканы, құрастырылымдар ы және заманауи материалдарды пайдалану арқылы, бірегей бұйымдар жасау; 10.2.3.3 ұлдар/ қыздар : шығармашылық жұмыстар мен бұйымдарды жасау үдерісінде қазақтың ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану; 10.2.3.4 ұлдар/ қыздар: қадамдық нұсқаулық картасымен жұмыс жасау, операциялардың орындалу сапасын бақылау, жұмысты түсіндіре отырып технологиялық терминдерді пайдалану</p>
<p>7.2.4.1 қыздар: әртүрлі халықтар мен әлемнің белгілі аспазшыларының ас үй ерекшеліктерін сипаттау және салыстыру; 7.2.4.2 қыздар: әлемнің басқа халықтарының тағамдары мен ұлттық тағамдарды дайындау</p>			

<p>2.4 Тамақтану мәдениеті</p>	<p>технологиясын зерделеу және қолдану; 7.2.4.3 қыздар: әр түрлі тағамдарды дайындау үшін азық-түлікті, құралдарды, жабдықтарды таңдауға қатысты дербес және негізді шешім қабылдау; 7.2.4.4 қыздар: тағам дайындау технологиясына түсініктеме беру</p>			
	<p>7.2.5.1 ұлдар: ауыл шаруашылығы өндірісіндегі заманауи техника мен жабдықтарды сипаттау, жіктеу және бағалау; 7.2.5.1 қыздар: интерьерді безендіру мен декорациялау үшін өсімдіктердің әртүрлі түрлерінің эстетикалық қасиеттерін қолдану, сипаттау, және бағалау; 7.2.5.2 ұлдар: электр техникалық арматура мен тұрмыстық аспаптарды қолжетімді тәсілдермен және құрылғылармен қарапайым жөндеуді орындау; 7.2.5.3 ұлдар: электр тізбектерінен ақауларды табу; 7.2.5.4 ұлдар: есептеулерді орындау үшін бақылау-өлшеу аспаптарын таңдау және қолдану;</p>	<p>8.2.5.1 ұлдар/қыздар : ауыл шаруашылығы өндірісін дамытудағы ғылыми тәсілдерді талқылау және бағалау; 8.2.5.1 қыздар: өсімдіктердің медицинадағы, фитотерапиядағы және косметологиядағы рөлін зерттеу, талқылау және бағалау; 8.2.5.2 ұлдар: электрқұралдары мен тұрмыстық техниканың тұтынымдық, эргономикалық және эстетикалық сапасын салыстыру және бағалау; 8.2.5.3 ұлдар: тұрмыстағы жөндеу жұмыстары кезінде</p>	<p>9.2.5.1 ұлдар/қыздар : ландшафттық дизайнның заманауи бағыттары мен элементтерін, стильдерді, анықтау және сипаттау; 9.2.5.2 ұлдар: жарықтың әртүрлі түрлері мен типтерінің сипаттамаларын айқындау және сипаттау; 9.2.5.3 ұлдар: функционалдық, эргономикалық және эстетикалық талаптарды ескере отырып, интерьерде жарықтандыруды</p>	<p>10.2.5.1 ұлдар/қыздар : ландшафттық дизайнның заманауи бағыттары мен элементтерін, стильдерді, анықтау және сипаттау; 10.2.5.2 ұлдар: жарықтың әртүрлі түрлерінің сипаттамаларын айқындау және сипаттау; 10.2.5.3 ұлдар: функционалдық, эргономикалық және эстетикалық талаптарды ескере отырып, интерьерде жарықтандыруды</p>

2.5 Үй мәдениеті	<p>7.2.5.5 ұлдар: интерьерді ұйымдастыру бойынша практикалық жұмыстарды орындау барысында жарықтандыру, желдету және жылу жүйесіне қойылатын нормалар мен талаптарды зерделеу және сақтау;</p> <p>7.2.5.2 қыздар: мақсаттық тағайындама мен іс-әрекет үдерісі бойынша тұтынымдық, эстетикалық және экологиялық сапасын бағалай отырып тұрмыстық техниканы топтастыру;</p> <p>7.2.5.3 қыздар: тұрмыстық техниканы пайдалану және күтім жасау ережелерін зерделеу және сипаттау;</p> <p>7.2.5.4 ұлдар/қыздар : суреттемеге сүйене отырып, жиналған материал бойынша пікір құру үшін заманауи ақпарат іздеу құралдарын пайдалану</p>	<p>ақауларды жоюдың ұтымды тәсілдерін табу;</p> <p>8.2.5.4 ұлдар: тұрмыстағы жөндеу жұмыстары кезінде материалдарды, жабдықтар мен құралдарды зерделеу, таңдау және қолдану;</p> <p>8.2.5.2 қыздар: материалдар мен техниканы өз бетінше анықтай және таңдай отырып, эстетикалық және техникалық талаптарға сәйкес келетін интерьерге арналған сәндік бұйымдар жасау;</p> <p>8.2.5.5 ұлдар/қыздар : суреттемеге сүйене отырып, жиналған материал бойынша пікір құру үшін заманауи ақпарат іздеу құралдарын пайдалану</p>	<p>ұйымдастыру жөнінде шығармашылық шешімдер әзірлеу;</p> <p>9.2.5.3 ұлдар/қыздар : интерьерді ұйымдастыру, жоспарлау және безендіру бойынша практикалық жұмыстарды орындау үшін түрлі салалардан білімді жинақтау;</p> <p>9.2.5.4 ұлдар/қыздар : суреттемеге сүйене отырып, жиналған материалға мәлімдеме жасау үшін ақпаратты іздеудің заманауи құралдарын қолдану ;</p>	<p>ұйымдастыру жөнінде шығармашылық шешімдер әзірлеу;</p> <p>10.2.5.3 ұлдар/қыздар: интерьерді ұйымдастыру, жоспарлау және безендіру бойынша практикалық жұмыстарды орындау үшін түрлі салалардан білімді жинақтау;</p> <p>10.2.5.4 ұлдар/қыздар: суреттемеге сүйене отырып, жиналған материалға мәлімдеме жасау үшін ақпаратты іздеудің заманауи құралдарын қолдану</p>
2.6 Қауіпсіздік техникасы мен еңбек гигиенасы ережелерін сақтау	<p>7.2.6.1 ұлдар/қыздар : қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды пайдалану;</p> <p>7.2.6.2 ұлдар/қыздар : қазіргі заманғы технологиялық машиналарда</p>	<p>8.2.6.1 ұлдар/қыздар : қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды пайдалану;</p> <p>8.2.6.2 ұлдар/қыздар : құрал-саймандармен, жабдықтармен</p>	<p>9.2.6.1 ұлдар/қыздар : қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды пайдалану;</p> <p>9.2.6.2 ұлдар/қыздар : - бұйымдарды дайындау бойынша жұмыстардың жекелеген түрлеріне</p>	<p>10.2.6.1 ұлдар/қыздар: қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды пайдалану;</p> <p>10.2.6.2 ұлдар/қыздар : бұйымдарды дайындау бойынша жұмыстардың жекелеген түрлеріне</p>

қауіпсіз жұмыс істеу тәсілдерін білу және түсіндіру	қауіпсіз жұмыс бойынша жадынама жасау	қауіпсіздік техникасы бойынша нұсқаулықтар жасау	қауіпсіздік техникасы бойынша нұсқаулықтар жасау
---	---------------------------------------	--	--

3) "Шығармашылық жұмыстарды таныстыру, талдау және бағалау" бөлімі:

3 кесте

Бөлімше	Оқыту мақсаттары			
	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
3.1 Шығармашылық жұмыстарды таныстыру	7.3.1.1 ұлдар/қыздар : кең аудиторияға дайын жұмысты таныстыру (көрме, сән көрсету); 7.3.1.2 ұлдар/қыздар : әңгіме құрастыру кезінде сөз таптарын сауатты пайдалану 7.3.2.2 ұжымда жұмыс істей білу, диалогқа қатысу, өз пікірін білдіру және басқалардың пікірін тыңдау	8.3.1.1 ұлдар/қыздар : онлайн платформаларда анағұрлым кең аудиторияға дайын жұмысты таныстыруды ұйымдастыру; 8.3.1.2 ұлдар/қыздар : әңгіме құрастыру кезінде сөз таптарын сауатты пайдалану	9.3.1.1 ұлдар/қыздар : медиа құралдар мен онлайн платформаларды қолдана отырып, жекелеген аудитория үшін дайын жұмысты таныстыруды ұйымдастыруға; 9.3.1.2 ұлдар/қыздар : конспектіге сүйеніп монологтық сөйлеуді дамыту	10.3.1.1 ұлдар/қыздар: медиа құралдар мен онлайн платформаларды қолдана отырып, жекелеген аудитория үшін дайын жұмысты таныстыруды ұйымдастыруға; 10.3.1.2 ұлдар/қыздар: әңгімені конспектіге сүйенбей құрастыру , сөйлеу сапасын бақылау
3.2 Идеяларды талдау және бағалау	7.3.2.1 ұлдар/қыздар : пәндік терминологияны пайдалана отырып, өзінің және басқалардың жұмысында көрсетілген идеялар мен тақырыптарды талқылау және бағалау; 7.3.2.2 ұлдар/қыздар : жұмыстың кезеңдерін айта отырып, айрықша техникалық терминдерді сауатты пайдаланып диалог құру;	8.3.2.1 ұлдар/қыздар : пәндік терминологияны пайдалана отырып, өзінің және басқалардың жұмысында көрсетілген идеялар мен тақырыптарға талдау және бағалау жүргізу үшін критерилер қолдану ; 8.3.2.2 ұлдар/қыздар : жұмыстың кезеңдерін айта отырып, айрықша техникалық терминдерді сауатты пайдаланып диалог құру;	9.3.2.1 ұлдар/қыздар : өзінің және басқалардың жұмыстарындағы тарихи, әлеуметтік және мәдени мәнмәтіндерді талдау және бағалау ; 9.3.2.2 ұлдар/қыздар : жұмысты талдау және бағалау, қайталаудан аулақ болу, талқылауда тілектестік білдіру	10.3.2.1 ұлдар/қыздар: өзінің және басқалардың жұмыстарындағы тарихи, әлеуметтік және мәдени мәнмәтіндерді талдау және бағалау ; 10.3.2.2 ұлдар/қыздар: жұмысты талдау және бағалау , қайталаудан аулақ болу, талқылауда тілектестік білдіру
	7.3.3.1 ұлдар/қыздар : пәндік терминологияны қолдана отырып, жеке жұмысын	8.3.3.1 ұлдар/қыздар : даярланған өнімге пайдаланылған сапа , әдістер мен тәсілдерге талдау	9.3.3.1 ұлдар/қыздар : өнімнің сыртқы келбетін анықтайтын негізгі факторлар мен	10.3.3.1 ұлдар/қыздар: өнімнің сыртқы келбетін анықтайтын негізгі факторлар мен

3.3 Әдістер мен тәсілдерді талдау және бағалау	және басқалардың жұмысын жасау үшін қолданылатын әдістер мен тәсілдерді талқылау және бағалау; 7.3.3.2 ұлдар / қыздар: жеке тәжірибе мен бақылауға сүйене отырып, әңгіме құру	және бағалау жүргізу үшін критериді қолдану; 8.3.3.2 ұлдар/қыздар : жеке жиналған материалға сүйене отырып әңгіме құру, сөйлеу сапасын бақылау	бұйымның сапасын талқылау және бағалау; 9.3.3.2 ұлдар/қыздар : бұйымның нұсқаулық-технологиялық картасына сүйене отырып, өнімнің сапасын талдау және бағалау , жұмыс кезеңдері туралы әңгіме құрастыру	бұйымның сапасын талқылау және бағалау; 10.3.3.2 ұлдар/қыздар: бұйымның нұсқаулық-технологиялық картасына сүйене отырып, өнімнің сапасын талдау және бағалау , жұмыс кезеңдері туралы әңгіме құрастыру
3.4 Жұмысқа бейімделу және жетілдіру	7.3.4.1 ұлдар/қыздар : қолданылған идеяларды салыстыруға негізделе отырып, өзінің және басқалардың жұмыстарын бейімдеу, жетілдіру жөнінде сыни ұсыныстар жасау; 7.3.4.2 ұлдар/қыздар : қойылған мақсаттар мен міндеттерді шеше отырып, ұжымда жұмыс жасау	8.3.4.1 ұлдар/қыздар : пайдаланылған идеялар мен тәсілдерді талдау мен бағалауды негізге ала отырып, өзінің және басқалардың жұмыстарын бейімдеу, жетілдіру жөнінде сыни ұсыныстар жасау; 8.3.4.2 ұлдар/қыздар : қойылған мақсаттар мен міндеттерді шеше отырып, ұжымда жұмыс жасау, сыныптастардың сөйлеу сапасын бақылау	9.3.4.1 ұлдар/қыздар : өзінің және басқалардың жұмыстарының мақсаттары мен маңыздылығына негізделген баға беріп, жеке көзқарасын айту; 9.3.4.2 ұлдар/қыздар : топта жұмыс істеу, айналадағылардың сынына оң көзқарас білдіру, сындарлы ұсыныстар қабылдау, сөйлеу сапасын бақылау	10.3.4.1 ұлдар/қыздар: өзінің және басқалардың жұмыстарының мақсаттары мен маңыздылығына негізделген баға беріп, жеке көзқарасын айту; 10.3.4.2 ұлдар/қыздар: топта жұмыс істеу, айналадағылардың сынына оң көзқарас білдіру, сындарлы ұсыныстар қабылдау, сөйлеу сапасын бақылау

46. Осы Бағдарлама тірек-қимыл аппараты бұзылған білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "Технология" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспары негізінде осы Бағдарламаның қосымшасына сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді жоспарда барлық сынып бойынша әр бөлімде қамтылатын оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

47. Бөлім мен тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Тірек-қимыл аппараты бұзылған білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "Технология" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасына қосымша

Тірек-қозғалыс аппараты бұзылған білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "Технология" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) 7 сынып (ұлдар)

1 кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Тақырыптар/ мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-ші тоқсан		
1. Визуалды өнер	Заманауи техника және өнердегі ғылымның жетістіктері. Табиғат микросуреттері	<p>7.1.1.1 түрлі мәнмәтіндерде, стильдерде және бағыттарда қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін (композиция, түс, форма, фактура, пропорция) білу мен түсінуді көрсету;</p> <p>7.2.1.1 шығармашылық идеялар мен сезімдерді жеткізу үшін әлемнің визуалды элементтерін және экспрессивті өнер құралдарын өз бетінше таңдау және пайдалану</p>
	Бейнелеу өнеріндегі заманауи бағыттар (попарт, орнатим)	<p>7.3.2.1 пәндік терминологияны қолдана отырып, өз жұмысында және басқалардың (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер) жұмысында көрініс тапқан идеялар мен тақырыптарды түсіну ;</p> <p>7.3.3.1 өз жұмысын және басқалардың (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер) жұмысын жасау үшін пайдаланылған техниканы түсіндіру</p>
	Қазақстанның заманауи суретшілері	<p>7.1.2.1 тарихи және мәдени шығу тегі әртүрлі өнер, қолөнер және дизайн туындыларының ерекшеліктерін жеке зерделеу және айқындау</p> <p>7.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін ең қолайлы ақпарат көздерін пайдалану (оның ішінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдану)</p>
		7.1.6.4 шығармашылық жұмыстарды жасау кезінде әртүрлі (қазіргі заманғы) техника

	<p>Өнердегі қазіргі заманғы стильдік бағыттарды зерттеу негізіндегі практикалық жұмыс (2D немесе 3D форматында)</p>	<p>мен көркем материалдарды айқындау, таңдау және құрамдастыру; 7.1.6.2 бірқатар заманауи және дәстүрлі емес материалдарды тану және олардың шығармашылық жұмыстарды жасау үшін қалай тиімді құралатынын, өңделетінін және пайдаланылатынын анықтау; 7.2.1.1 шығармашылық идеялар мен сезімдерді жеткізу үшін қоршаған әлемнің визуалды элементтері мен өнердің мәнерлі құралдарын өз бетінше таңдау және пайдалану</p>
	<p>Жұмыстарды таныстыру және көрмені ұйымдастыру</p>	<p>7.3.1.1 кең аудитория үшін дайын жұмысты таныстыру (көрме, сән үлгісін көрсету); қойылған мақсат пен міндеттерді шеше отырып ұжымда жұмыс жасау</p>
<p>2-ші тоқсан</p>		
<p>2. Сәндік-қолданбалы өнер</p>	<p>Пирография өнерімен танысу. Көркем күйдіру тәсілдері мен техникасы</p> <p>Эскизді орындау. Материалды таңдау және дайындау</p>	<p>7.1.2.1 тарихи және мәдени шығу тегі әртүрлі өнер, қолөнер және дизайн туындыларының ерекшеліктерін өз бетінше зерттеу және анықтау</p> <p>7.1.5.2 әр түрлі графикалық құралдарды қолдана отырып, эскиздерді орындау және үлгіні жасау үшін графикалық және технологиялық құжаттаманы рәсімдеу, жұмыстың кезеңдерін (кезең-кезеңмен орындау) анықтау; 7.1.6.4 шығармашылық жұмыстарды жасау кезінде әртүрлі (қазіргі заманғы) техникалар мен көркем материалдарды анықтау, таңдау және біріктіру;</p>
	<p>Бұйымды көркем күйдіру. Рәсімдеу</p>	<p>7.2.3.1 функционалдық және эстетикалық қасиеттерін жақсарту үшін материалдарды механикалық өңдеп, өнімді әрлеуді жүзеге асыру; 7.2.3.4 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдарды жасауда қазақтың ұлттық мәдениетінің элементтерін пайдалану; 7.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, оның</p>

		маңыздылығын түсініп әрі көрсете отырып, материалдар мен құралдарды пайдалану
	Жұмыстарды таныстыру және көрмені ұйымдастыру	7.3.1.1 дайын жұмысты кең аудиторияға таныстыру (көрме, сән үлгісін көрсету); қойылған мақсаттар мен міндеттерді шеше отырып, командада жұмыс жасау
3-ші тоқсан		
Дизайн және технология	Сүректі механикалық өңдеуге арналған құрал- жабдықтар	7.2.2.1 заманауи технологиялық машиналардың жұмыс принциптерін ажырату, қол жетімді тәсілдермен және құрылғылармен құрылымдық, табиғи және жасанды материалдарды өңдеу бойынша операцияларды орындау
	Сүректі механикалық өңдеу жұмысын ұйымдастыру	7.2.6.2 заманауи технологиялық машиналарда қауіпсіз жұмыс істеу тәсілдерін түсіндіру; 7.1.6.1 жобаланатын объектілерді дайындау кезінде құрылымдық, табиғи және жасанды материалдардың физикалық, механикалық және технологиялық қасиеттерін анықтау және салыстыру; 7.2.3.1 қол жетімді әдістер мен құрылғылардың функционалды және эстетикалық қасиеттерін жақсарту үшін материалдарды механикалық өңдеу мен өнімді әрлеуді жүзеге асыру
	Сүректен жасалған бұйымдарды әзірлеу. Бұйымның дизайны. Материалды таңдау және дайындау	7.1.5.1 функционалды (техникалық) және эстетикалық талаптарға сәйкес келетін объектінің дизайнын әзірлеу бойынша тапсырмаларды орындау ; 7.1.5.2 графиканың әртүрлі құралдарын пайдалана отырып, бұйымды дайындау үшін эскиз жасау және графикалық және технологиялық құжаттамаларды әзірлеу; 7.1.4.1 алған білімі мен тәжірибесін пайдалану арқылы, өзінің болашақ іс-әрекеттерін айқындап және шешімнің өзіндік нұсқаларын ұсына отырып, шығармашылық қызметті жоспарлау;

		7.1.4.2 бұйымның материалдық шығындарын және өзіндік құнын анықтау
	Бұйымды дайындау. Материалдар мен бөлшектерді механикалық өңдеу. Бұйымды декорациялау	7.2.3.1 функционалдық және эстетикалық қасиеттерді жақсарту үшін материалдарды механикалық өңдеу мен бұйымдарды әрлеуді жүзеге асыру 7.2.3.2 технологиялық құжаттама бойынша бірізділік пен дәлдікті сақтай отырып, күрделі бұйымдарды дайындау 7.3.4.1 қолданылған идеяларды салыстыруға негізделе отырып, жеке жұмысын және басқалардың жұмыстарын бейімдеу, жетілдіру бойынша сын тұрғысынан ұсыныстар жасау;
	Көрмені ұйымдастыру	7.3.1.1 дайын жұмысты кең аудиторияға таныстыру (көрме, сән үлгісін көрсету); қойылған мақсаттар мен міндеттерді шеше отырып, командада жұмыс жасау
4-ші тоқсан		
Үй мәдениеті	Ауыл шаруашылығы өндірісіндегі қазіргі заманғы техника мен құрал-жабдықтар	7.2.5.1 ауылшаруашылық өндірісіндегі заманауи техника мен жабдықтардың жіктелуіндегі айырмашылықтарды түсіну; 7.1.3.1 шығармашылық идеялар үшін әртүрлі ақпарат көздерін, ең қолайлысын тандап пайдалану
	Электр арматурасы мен тұрмыстық аспаптарды жөндеу	7.2.5.2 электрлі техникалық арматура мен тұрмыстық аспаптарды жөндеудің қарапайым әдістерін ажырата білу; 7.2.5.3 электр тізбектерінде ақаудың болу тәсілдерін білу 7.2.5.4 есеп шығару үшін бақылау-өлшеу аспаптарымен танысу;
	Тұрғын үйдің экологиясы. Үйдегі микроклимат	7.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін әртүрлі ақпарат көздерін пайдалану, олардың ішінен ең қолайлысын таңдау 7.2.5.5 интерьерді ұйымдастыру бойынша практикалық жұмыстарды орындау кезінде жарықтандыруға (табиғи және жасанды), желдетуге және

жылыту жүйесіне қойылатын нормалар мен талаптарды зерделеу және сақтау;
7.3.1.1 кең аудиторияға дайын жұмысты таныстыру (көрме, сән үлгісін көрсету); қойылған мақсаттар мен міндеттерді шеше отырып ұжымда жұмыс жасау;

2) 8 сынып (ұлдар)

2 кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Тақырыптар/ Мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-ші тоқсан		
Сәндік-қолданбалы өнер	Мозаика өнері. Мозаиканы орындау түрлері мен техникасы	8.3.2.1 пәндік терминологияны пайдалана отырып, өзінің және басқалардың (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер) жұмысында көрсетілген идеялар мен тақырыптарға талдау және бағалау жүргізу үшін критерии қолдану; 8.3.3.1 жасалған өнімге (шығармашылық жұмысқа) пайдаланылған әдістер, тәсілдер мен сапаға талдау және бағалау жүргізу үшін критерилерді қолдану;
	Эскиз және материалды таңдау. Мозаикалық панно үшін негіз дайындау	8.1.5.2 үлгі бойынша графикалық және технологиялық құжаттаманы орындау, өнімді өндірудің дәйектілігі мен ұтымды әдістерін анықтау және графиканың әртүрлі құралдарын қолдану;
	Мозайкалық панноны дайындау	8.1.6.4 шығармашылық жұмыстарды жасау кезінде әртүрлі әдістер мен көркем материалдарды өз бетінше анықтау, таңдау және біріктіру; 8.2.1.1 күрделі шығармашылық идеялар мен сезімдерді жеткізу үшін өнердің суреттеу құралдарын өз бетінше анықтау, таңдау және пайдалану;
	Көркемдеп безендіру және жұмыстарды таныстыру	8.3.1.1 онлайн платформада неғұрлым кең аудитория үшін дайын жұмысты таныстыруды ұйымдастыру; қойылған мақсаттар мен міндеттерді орындай отырып, командада жұмыс жасау;
2-ші тоқсан		

Дизайн және технология

Қазақ халқының ұлттық тұрмыстық заттарымен танысу	8.1.2.1 тарихи және мәдени шығу тегі әртүрлі өнер, қолөнер және дизайн туындыларының ерекшеліктерін түсінгендігін көрсету;
Ұлттық тұрмыстық заттарды жасау материалдары мен техникаларын зерттеу	8.1.6.1 құрылымдық, табиғи және жасанды материалдарды, олардың қасиеттері мен жобаланатын объектінің мақсатын ескере отырып, өңдеу және әрлеу тәсілдерін өз бетінше таңдау;
Идеяны талқылау және эскизді әзірлеу. Жұмысты жоспарлау	8.1.5.1 функционалдық (техникалық), эстетикалық, эргономикалық және экологиялық талаптарға сәйкес келетін объектінің дизайнын әзірлеу жөніндегі қадамдық нұсқаулықты орындау; 8.1.4.1 алған білімі мен тәжірибесін пайдалана отырып, өзінің болашақ іс-әрекетін егжей-тегжейлі анықтай отырып, шығармашылық жұмысты кезең-кезеңімен орындауды жоспарлау
Материалдарды өңдеу. Бұйым жасау.	8.2.2.1 қазіргі заманғы технологиялық машиналарда құрастырымдық материалдарды өңдеу бойынша күрделі операцияларды атау; 8.2.3.1 қол, механикалық құралдар мен жабдықтарды пайдалана отырып, бұйымның функционалдық және эстетикалық сапасын жақсарту үшін материалдарды өңдеу және әрлеу әдістерін анықтау және қолдану; 8.2.3.2 дербес әзірленген технологиялық құжаттама бойынша күрделі (кешенді, фасонды) бұйымдар жасауды салыстыру; 8.2.3.3 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдарды жасау үдерісінде қазақтың ұлттық мәдениетінің элементтерін пайдалану; 8.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтау маңыздылығын сезіне және көрсете отырып, материалдар мен құралдарды пайдалану;
Жұмыстарды таныстыру	8.3.1.1 онлайн платформаларда (онлайн форумдар, әлеуметтік желілер) неғұрлым кең аудитория

	және көрмені ұйымдастыру	үшін дайын жұмысты таныстыруды ұйымдастыру;
3-ші тоқсан		
Дизайн және технология	Үстел ойындары. Пайда болу тарихы	8.1.2.1 тарихи және мәдени шығу тегі әртүрлі өнер, қолөнер және дизайн туындыларының ерекшеліктерін түсінгендігін көрсету; 8.1.3.2 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін дербес таңдалған түрлі ақпарат көздерін пайдалану, ақпаратты пайдалану ережелерін сақтау (қазақтың ұлттық ойындары, Қазақстан халықтарының ойындары)
	Үстел ойынының тұжырымдамасы	8.1.4.2 әр түрлі ақпаратты пайдалану негізінде халықтың өнім түрлеріне қажеттілігін бағалау; 8.1.5.1 функционалдық (техникалық), эстетикалық, эргономикалық және экологиялық талаптарға сәйкес келетін объектінің дизайнын әзірлеу жөніндегі қадамдық нұсқаулықты орындау
	Үстел ойындарын әзірлеу. Графикалық құжаттама	8.1.5.2 әр түрлі графикалық құралдарды қолдану арқылы, өнімді жасаудың дәйектілігі мен ұтымды әдістерін анықтай отырып, графикалық және технологиялық құжаттамамен жұмыс жасау;
	Үстел ойынының бөлшектерін жасау. Көркем безендіру	8.1.6.2 өнімді дайындау және әрлеу үшін заманауи және дәстүрлі емес материалдарды өз бетінше таңдау, оларды қалай тиімді пайдалануға болатындығын түсіну, қол жетімді әдістер мен құрылғылармен орындау; 8.2.3.1 қол, механикалық құралдар мен жабдықтарды пайдалана отырып, бұйымның функционалдық және эстетикалық сапасын жақсарту үшін материалдарды өңдеу және әрлеу әдістерін анықтау ;
	Ойынды тестілеу. Сауалнама жүргізу және ақпарат жинау	8.3.4.1 пайдаланылған идеялар мен тәсілдерді талдау, бағалау негізінде өз жұмысын және басқалардың жұмысын бейімдеу, жетілдіру бойынша ұсыныстар енгізу;

	Жұмыстарды таныстыру	8.3.1.1 дайын жұмыстың таныстырылымын онлайн платформаларда (онлайн форумдар, әлеуметтік желілер) неғұрлым кең аудитория үшін ұйымдастыру;
4-ші тоқсан		
Үй мәдениеті	Агротехнологияның дамуындағы ғылымның рөлі (жеке зерттеу)	8.2.5.1 ауыл шаруашылығы өндірісін дамытудағы ғылыми тәсілдерді талқылау және бағалау 8.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін (оның ішінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдана отырып) дербес таңдалған түрлі ақпарат көздерін пайдалану
	Электр аспаптары мен тұрмыстық техниканы таңдау және бағалау	8.2.5.2 электр жабдықтары мен тұрмыстық техниканың эргономикалық және эстетикалық қасиеттерін салыстыру және бағалау 8.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін дербес таңдалған әртүрлі ақпарат көздерін пайдалану;
	Үй-жайларды жөндеуге арналған заманауи материалдар, жабдықтар мен құралдар (практикалық жұмыс)	8.2.5.3 тұрмыстағы жөндеу жұмыстары кезінде ақауларды жоюдың ұтымды тәсілдері туралы түсінікке ие болу; 8.2.5.4 тұрмыстағы жөндеу жұмыстары кезінде заманауи материалдарды, жабдықтар мен құралдарды (қол және электр) зерттеу; 8.2.6.1 қауіпсіздік техникасының маңыздылығын сезіне және көрсете отырып, материалдар мен құралдарды пайдалану; 8.2.6.2-құрал-саймандар және жабдықтармен қауіпсіз жұмыс бойынша жадынама құрастыру (ауызша);

3) 9 сынып (ұлдар)

3 кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Тақырыптар/ мазмұн	Оқыту мақсаттары.
1-ші тоқсан		
		9.1.2.1 әр түрлі тарихи және мәдени шығу тегі өнер туындыларындағы стильдерді,

1. Сәндік-қолданбалы өнер	Заманауи интерьердегі сәндік өнім	материалдар мен тәсілдерді олардың қоғамға әсерін ескере отырып ажырата білу
	Сәндік интерьер заттарын жасау әдістері мен техникаларын зерттеу	9.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін бастапқы және қайталама ақпарат көздерін мақсатты және нәтижелі пайдалану (оның ішінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдану)
	Идеяны талқылау, дамыту және эскизді әзірлеу. Жұмысты жоспарлау	9.1.4.1 жұмысты орындаудың дәйектілігі мен ұтымды (оңтайлы) әдісін анықтай отырып, шығармашылық қызметті жоспарлау
		9.1.5.1 нысандардың, бейнелер мен пішіндердің дизайнын жасау үшін әртүрлі салалардағы білімді қолдану
	Интерьердің сәндік заттарын жасау	9.2.1.1 мазмұнды және бірегей туындыларды жасау үшін өнердің мәнерлі құралдарын дербес, сенімді пайдалану, материалдарды өңдеу және бұйымды әрлеуді қол жетімді тәсілдер және құрылғылармен орындау; 9.1.6.2 бұйымды дайындау және өңдеу процесінде қазіргі заманғы және дәстүрлі емес материалдарды пайдалануда өзіндік (бірегей) шешімдер мен тәсілдерді ұсыну; 9.2.3.3 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдарды жасау кезінде қазақтың ұлттық мәдениетінің элементтерін пайдалану
	Таныстырылым	9.3.1.1 медиа құралдар мен онлайн платформаларды (бейнеролик, онлайн форумдар, әлеуметтік желілер) қолдана отырып, жекелеген аудитория үшін дайын жұмыстың таныстырылымын дербес ұйымдастыру 9.3.4.1 өзінің және басқалардың жұмысының мақсаты мен маңыздылығын дербес бағалау және жеке көзқарасын ұсыну
	2-ші тоқсан	
	9.1.2.1 тарихи және мәдени шығу тегі әртүрлі өнер, колөнер және	

2. Дизайн және технология

<p>Сәулет өнерінің жауһарлары. Қазіргі заманғы сәулет. Қазақстанның сәулеті (тарих және қазіргі заман)</p>	<p>дизайн туындыларындағы әртүрлі стильдерді, материалдар мен тәсілдерді салыстыру, талдау; 9.3.3.1 өнімнің сыртқы түрін анықтайтын негізгі факторларды, өнімнің сапасын (эстетика, функция, экономика) талқылау және бағалау</p>
<p>Сәулет ғимараттары мен құрылыстарының эскиздері, сызбалары (еліктемелік немесе жеке идеялары)</p>	<p>9.1.6.2 бұйымды дайындау және өңдеу кезінде заманауи және дәстүрлі емес материалдарды пайдаланудың өзіндік (бірегей) шешімдері мен тәсілдерін ұсыну; 9.1.6.4 шығармашылық жұмыстарды жасау кезінде бірқатар техникалар мен көркем материалдарды қолдану бойынша өзіндік (бірегей) шешімдерді ұсыну</p>
<p>Сәулет объектісінің пішінін дайындауға арналған материалдарды таңдау және анықтау</p>	<p>9.1.6.2 бұйымды дайындау және өңдеу үдерісінде заманауи және дәстүрлі емес материалдарды пайдаланудың өзіндік (бірегей) шешімдері мен тәсілдерін ұсыну; 9.1.6.4 шығармашылық жұмыстарды жасау кезінде бірқатар техникалар мен көркем материалдарды қолдану бойынша өзіндік (бірегей) шешімдерді ұсыну</p>
<p>Шығармашылық жұмыс. Сәулет нысанының пішіні (үй, киіз үй)</p>	<p>9.2.3.1 өнімді дайындау үдерісінде материалдарды өңдеу мен әрлеудің ұтымды әдістерін анықтау, таңдау және қолдану; 9.2.3.2 дербестік пен сенімділік көрсете отырып, әртүрлі техниканы, құрылым түрлері мен заманауи материалдарды пайдалана отырып, күрделі, бірегей бұйымдар жасау</p>
<p>Жұмыстарды таныстыру</p>	<p>9.3.1.1 медиа құралдар мен онлайн платформаларды (бейнеролик, онлайн форумдар, әлеуметтік желілер) қолдана отырып, жекелеген аудитория үшін дайын жұмыстың таныстырылымын дербес ұйымдастыру 9.3.2.1 өзінің және басқалардың жұмыстарындағы тарихи, әлеуметтік және мәдени мәнмәтіндерді талдау және бағалау;</p>

Дизайн және технология	Жиһаз және интерьер заттарын өндіру	9.2.2.2 әр түрлі кәсіпорындардағы өндірістік және технологиялық үдерістер туралы білімі мен түсініктерін көрсету; 9.1.4.2 пайданы анықтау үшін әртүрлі тауарлардың өткізу нарықтарын талдау
	Нақты интерьерге арналған затты (көрме залына арналған модульдік креслолар, өзгертілетін балалар жиһазы, сәндік шамдар) әзірлеу (масштабта модельдеу). Идеяны талқылау және дамыту. Материалдарды таңдау	9.1.5.1 күрделі объектілердің, бейнелер мен пішіндердің дизайнын жасау үшін әртүрлі салалардағы білімді жинақтау; 9.1.6.1 жобаланатын объектінің техникалық, экологиялық және тұтынымдық сипаттамаларын ескере отырып, құрылымдық, табиғи және жасанды материалдарды өңдеу және әрлеу тәсілдерін дербес айқындау және негізді таңдау
	Графикалық құжаттама, техникалық сипаттама	9.1.5.2 графиканың әртүрлі құралдарын (оның ішінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды) пайдалана отырып, графикалық және технологиялық құжаттаманы өз бетінше жасау;
	Бұйымдар жасау. Өңдеу	9.2.2.1 құралдар мен заманауи технологиялық машиналарды анықтау, таңдау және қолдану, материалды өңдеу техникасын қол жетімді әдістер және құрылғылармен жүзеге асыру; 9.2.3.1 өнімді дайындау үдерісінде материалдарды өңдеу мен әрлеудің оңтайлы тәсілдерін анықтау, таңдау және қолдану; 9.2.3.2 дербестік пен сенімділікті көрсете отырып, әртүрлі техниканы, құрастырылым түрлері мен заманауи материалдарды пайдалану арқылы күрделі, бірегей бұйымдар жасау
	Жұмысты таныстыру	9.3.1.1 медиа құралдар мен онлайн платформаларды (бейнеролик, онлайн форумдар, әлеуметтік желілер) қолдана отырып, жекелеген аудитория үшін дайын жұмыстың таныстырылымын дербес ұйымдастыру

3. Үй мәдениеті

<p>Интерьердегі/ экстерьердегі ландшафт элементтері</p>	<p>9.1.5.1 күрделі объектілердің, бейнелер мен пішіндердің дизайнын әзірлеу үшін әртүрлі салалардан алынған білімді жинақтау; 9.2.5.1 ландшафтық дизайнның стильдерін, заманауи бағыттары мен элементтерін анықтау және сипаттау; 9.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін бастапқы және қайталама ақпарат көздерін мақсатты және нәтижелі пайдалану;</p>
<p>Шығармашылық идеяларды визуалдау</p>	<p>9.1.5.2 графиканың әртүрлі құралдарын (оның ішінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды) пайдалана отырып, графикалық және технологиялық құжаттаманы өз бетінше құру; 9.3.4.1 өзінің және басқалардың жұмысының мақсаты мен маңыздылығын дербес бағалау және жеке көзқарасын ұсыну</p>
<p>Интерьердегі жарықтандыру. Табиғи және жасанды жарықтандыру. Интерьердегі жарықтандыру жобасын әзірлеу (тұрғылықты, қоғамдық, өндірістік)</p>	<p>9.2.5.2 жарықтандырудың әртүрлі типтері мен түрлерінің сипаттамаларын анықтау және сипаттау; 9.2.6.2 функционалды, эргономикалық және эстетикалық талаптарды ескере отырып, интерьерде жарықтандыруды ұйымдастырудың шығармашылық шешімдерін әзірлеу; 9.1.5.2 графиканың түрлі тәсілдерін пайдалана отырып, графикалық және технологиялық құжаттаманы дербес құрастыру</p>
<p>Интерьерді аймақтарға бөлу және жоспарлау (тұрғылықты, қоғамдық, өндірістік)</p>	<p>9.1.4.1 жұмысты орындаудың жүйелілігі мен ұтымды (оңтайлы) тәсілін анықтай отырып, шығармашылық қызметті жоспарлау; 9.1.5.2 графиканың түрлі тәсілдерін пайдалана отырып, графикалық және технологиялық құжаттаманы өз бетінше дайындау ; 9.2.5.3 интерьерді (тұрғылықты, қоғамдық) ұйымдастыру, жоспарлау және безендіру бойынша практикалық</p>

жұмыстарды орындау үшін әртүрлі салалардан алған білімдерін жинақтау;

4) 10 сынып (ұлдар)

4 кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Тақырыптар/ мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-ші тоқсан		
1. Сәндік-қолданбалы өнер	Заманауи интерьердегі сәндік өнім	10.1.2.1 тарихи және мәдени шығу тегі әртүрлі өнер туындыларындағы стильдерді, материалдар мен тәсілдерді, олардың көпшілікке әсерін қарастыра отырып ажырату
	Интерьер дизайнері мамандығы. Жиһаз жобалаушысы. Сәндеуші. Түсті рендеу	10.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін бастапқы және қайталама ақпарат көздерін мақсатты және нәтижелі пайдалану (оның ішінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдану); 10.1.4.2 пайданы анықтау үшін әртүрлі тауарлардың өткізу нарықтарын талдау;
	Интерьердің сәндік заттарын жасау әдістері мен техникаларын зерттеу	10.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін бастапқы және қайталама ақпарат көздерін мақсатты және нәтижелі пайдалану (оның ішінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдану);
	Идеяны талқылау, дамыту және эскизді әзірлеу. Жұмысты жоспарлау	10.1.4.1 жұмысты орындаудың дәйектілігі мен ұтымды (оңтайлы) әдісін анықтай отырып, шығармашылық қызметті жоспарлау 10.1.5.1 күрделі объектілердің, бейнелер мен пішіндердің дизайнын әзірлеу үшін әртүрлі салалардан алған білімдерді жинақтау;
	Интерьердің сәндік заттарын жасау	10.2.1.1 мазмұнды және ұтымды (оңтайлы) туындылар жасау үшін өнердің мәнерлеу құралдарын дербес, сенімді пайдалану, материалдарды өңдеу және бұйымды қолжетімді тәсілдер және құрылғылармен әрлеу 10.1.6.2 өнімді дайындау және әрлеу үдерісінде заманауи және дәстүрлі емес материалдарды

		<p>қолданудың өзіндік (айрықша) шешімдер мен тәсілдер ұсыну</p> <p>10.2.3.3 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдарды жасау үдерісінде қазақтың ұлттық мәдениетінің элементтерін пайдалану</p>
	Таныстырылым	<p>10.3.1.1 медиа құралдар мен онлайн платформаларды (бейнеролик, онлайн форумдар, әлеуметтік желілер) қолдана отырып, белгілі аудитория үшін дайын жұмыстың таныстырылымын дербес ұйымдастыру</p> <p>10.3.4.1 өзінің және басқалардың жұмысының мақсаты мен маңыздылығын өз бетінше бағалау және жеке көзқарасын ұсыну</p>
2-ші тоқсан		
	Сәулет өнерінің жауһарлары. Қазіргі сәулет. Қазақстанның сәулеті (тарих және қазіргі заман)	<p>10.1.2.1 тарихи және мәдени шығу тегі әртүрлі өнер, қолөнер және дизайн туындыларындағы стильдерді, материалдар мен тәсілдерді салыстыру, талдау;</p> <p>10.3.3.1 өнімнің сапасын және өнімнің сыртқы келбетін анықтайтын негізгі факторларды (эстетика, функция, экономика) талқылау және бағалау</p>
	Сәулетші мамандығы.	<p>10.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін (оның ішінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдана отырып) бастапқы және қайталама ақпарат көздерін мақсатты және өнімді пайдалану, ақпаратты пайдалану ережелерін сақтау</p>
	Сәулет ғимараттары мен құрылыстарының эскиздері, сызбалары (еліктеушілік немесе жеке идеялар)	<p>10.1.5.1 күрделі объектілердің, бейнелер мен пішіндердің дизайнын әзірлеу үшін әртүрлі салалардан алған білімдерін жинақтау;</p> <p>10.1.5.2 графиканың әртүрлі құралдарын (оның ішінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды) пайдалана отырып, графикалық және технологиялық құжаттаманы өз бетінше әзірлеу</p>

<p>2. Дизайн және технология</p>	<p>Сәулет объектісінің пішінін дайындауға арналған материалдарды таңдау және анықтау</p>	<p>10.1.6.2 бұйымды дайындау және өңдеу үдерісінде заманауи және дәстүрлі емес материалдарды пайдаланудың өзіндік (бірегей) шешімдері мен тәсілдерін ұсыну; 10.1.6.4 шығармашылық жұмыстарды дайындау кезінде бірқатар техникалар мен көркем материалдарды қолдану бойынша өзіндік (бірегей) шешімдерді ұсыну</p>
	<p>Шығармашылық жұмыс. Сәулет объектісінің пішіні (үй, киіз үй)</p>	<p>10.2.3.1 өнімді дайындау үдерісінде материалдарды өңдеу мен әрлеудің оңтайлы тәсілдерін анықтау, таңдау және қолдану; 10.2.3.2 дербестік пен сенімділікті көрсете отырып, әртүрлі техниканы, құрастырылымдар түрлері мен заманауи материалдарды пайдалана отырып, күрделі, бірегей бұйымдарды жасау; 10.2.3.3 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдарды жасау үдерісінде қазақтың ұлттық мәдениетінің элементтерін пайдалану</p>
	<p>Жұмысты таныстыру</p>	<p>10.3.1.1 медиа құралдар мен онлайн платформаларды (бейнеролик, онлайн форумдар, әлеуметтік желілер) қолдана отырып, белгілі аудитория үшін дайын жұмыстың таныстырылымын дербес ұйымдастыру 10.3.2.1 өзінің және басқалардың жұмыстарындағы тарихи, әлеуметтік және мәдени мәнмәтіндерді талдау және бағалау;</p>
<p>3-ші тоқсан</p>		
	<p>Қазақстанның халық қолөнері (тарих және қазіргі заман). Қолөнершілер мен шеберлердің жауһарлары.</p>	<p>10.1.2.1 тарихи және мәдени шығу тегі әртүрлі өнер, қолөнер және дизайн туындыларындағы стильдерді, материалдар мен тәсілдерді білу және тізбелеу; 10.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін (оның ішінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдана отырып) бастапқы және қайталама ақпарат көздерін мақсатты және</p>

<p>Қазақстан қолөнершілер туындыларының заманауи стильденуі</p>	<p>өнімді пайдалану, ақпаратты пайдалану ережелерін сақтау 10.2.2.2 әртүрлі кәсіпорындарда өндірістік және технологиялық үдерістерді білетіні және түсінетіні жайлы көрсету; 10.1.4.2 пайданы анықтау үшін әртүрлі тауарлардың өткізу нарықтарын талдау</p>
<p>Жиһаз және интерьер заттарын өндіру</p>	<p>10.2.2.2 әртүрлі кәсіпорындарда өндірістік және технологиялық үдерістерді білетіні және түсінетіні жайлы көрсету; 10.1.4.2 пайданы анықтау үшін әртүрлі тауарлардың өткізу нарықтарын талдау</p>
<p>Белгілі интерьерге арналған затты (көрме залына арналған модульдік креслолар, балаларға арналған құрастырылатын жиһаз, сәндік шамдар) әзірлеу (масштабта модельдеу). Идеяны талқылау және дамыту. Материалдарды таңдау</p>	<p>10.1.5.1 күрделі объектілердің, бейнелер мен пішіндердің дизайнын әзірлеу үшін әртүрлі салалардан алған білімдерін жинақтау; 10.1.6.1 жобаланатын объектінің техникалық, экологиялық және пайдалану сипаттамаларын ескере отырып, құрастырымдық, табиғи және жасанды материалдарды өңдеу мен әрлеу тәсілдерін өз бетінше анықтау және негізді таңдау; 10.1.6.2 бұйымды дайындау және өңдеу үшін қазіргі заманғы және дәстүрлі емес материалдарды дербес таңдауға (масштабтауды қолдану), материалды өңдеу техникасын қолжетімді тәсілдер және құрылғылармен жүзеге асыру; 10.2.3.3 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдарды жасау үдерісінде қазақтың ұлттық мәдениетінің элементтерін пайдалану;</p>
<p>Графикалық құжаттама, техникалық сипаттама</p>	<p>10.1.5.2 графиканың әртүрлі құралдарын (оның ішінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды) пайдалана отырып, графикалық және технологиялық құжаттаманы өз бетінше дайындау;</p>
	<p>10.2.2.1 материалдарды өңдеуге арналған құралдар мен заманауи</p>

	<p>Бұйымдар жасау. Өңдеу</p>	<p>технологиялық машиналарды өз бетінше анықтау, таңдау және қолдану; 10.2.3.1 бұйымды дайындау кезінде материалдарды өңдеу мен әрлеудің оңтайлы тәсілдерін, материалды өңдеу техникасын айқындау, таңдау және қолдану; 10.2.3.2 дербестік пен сенімділік таныта отырып, әртүрлі техниканы, құрастырылым түрлерін және заманауи материалдарды пайдалану арқылы, күрделі, бірегей бұйымдарды жасау; 10.2.3.3 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдарды жасау үдерісінде қазақтың ұлттық мәдениетінің элементтерін пайдалану; 10.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, оның маңыздылығын түсініп әрі көрсете отырып, материалдар мен құралдарды пайдалану; 10.2.6.2 белгілі жұмыс түрлеріне және жасалған бұйымдарға қауіпсіздік техникасы бойынша нұсқаулықтар жасау</p>
	<p>Жұмысты таныстыру</p>	<p>10.3.1.1 медиа құралдар мен онлайн платформаларды (бейнеролик, онлайн форумдар, әлеуметтік желілер) қолдана отырып, белгілі аудитория үшін дайын жұмыстың таныстырылымын дербес ұйымдастыру</p>
<p>4-ші тоқсан</p>		
	<p>Интерьердегі/ экстерьердегі ландшафт элементтері</p>	<p>10.1.5.1 күрделі объектілердің, бейнелер мен пішіндердің дизайнын әзірлеу үшін әртүрлі салалардан алынған білімді жинақтау; 10.2.5.1 ландшафтық дизайнның стильдерін, заманауи бағыттары мен элементтерін анықтау және сипаттау; 10.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін бастапқы және қайталама ақпарат көздерін мақсатты және нәтижелі пайдалану;</p>

3. Үй мәдениеті

	10.2.5.4 иллюстрацияға сүйене отырып, жиналған материал бойынша пікір білдіру үшін ақпаратты іздеудің заманауи құралдарын пайдалану
Ландшафт дизайнері мамандығы. Флорист мамандығы	10.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін (оның ішінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдана отырып) бастапқы және қайталама ақпарат көздерін мақсатты және өнімді пайдалану
Шығармашылық идеяларды визуалау	10.1.5.2 графиканың әртүрлі құралдарын (оның ішінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды) пайдалана отырып, графикалық және технологиялық құжаттаманы өз бетінше дайындау; 10.3.4.1 өзінің және басқалардың жұмысының мақсаты мен маңыздылығын дербес бағалау және жеке пайымдау
Интерьердегі жарықтандыру. Табиғи және жасанды жарықтандыру. Интерьердегі жарықтандыру жобасын әзірлеу (тұрғылықты, қоғамдық, өндірістік)	10.2.5.2 жарықтандырудың әртүрлі түрлері мен типтерінің сипаттамаларын анықтау және сипаттау; 10.2.6.2 функционалдық, эргономикалық және эстетикалық талаптарды ескере отырып, интерьерде жарықтандыруды ұйымдастыру бойынша шығармашылық шешімдерді құру; 10.1.5.2 графиканың түрлі құралдарын пайдалана отырып, графикалық және технологиялық құжаттаманы өз бетінше дайындау
Интерьерді аймақтарға бөлу және жоспарлау (тұрғылықты, қоғамдық, өндірістік)	10.1.4.1 жұмысты орындаудың жүйелілігі мен ұтымды (оңтайлы) тәсілін анықтай отырып, шығармашылық қызметті жоспарлау; 10.1.5.2 графиканың түрлі құралдарын пайдалана отырып, графикалық және технологиялық құжаттаманы өз бетінше дайындау ; 10.2.5.3 интерьерді (тұрғылықты, қоғамдық) ұйымдастыру, жоспарлау және безендіру бойынша практикалық жұмыстарды орындау үшін

әртүрлі салалардан алған білімдерін жинақтау;

5) 7 сынып (қыздар)

5 кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Тақырыптар/ Мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-ші тоқсан		
Визуалды өнер	Өнердегі ғылымның заманауи әдістері мен жетістіктері. Табиғаттың микросуреттері	7.1.1.1 қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін (композиция, түс, пішін, фактура, пропорция) әртүрлі контекстте, стильдерде және бағыттарда түсіну; 7.2.1.1 шығармашылық идеялар мен сезімдерді жеткізу үшін қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және көркем өнер құралдарын өз бетінше таңдау және пайдалану
	Бейнелеу өнеріндегі заманауи бағыттар (поп-арт, орнатим).	7.3.2.1 пәндік терминологияны пайдалана отырып, өзінің және басқалардың (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер) жұмыстарында көрініс тапқан идеялар мен тақырыптарды талқылау және бағалау; 7.3.3.1 өзінің және басқалардың (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер) жұмыстарын жасау үшін пайдаланылған техниканы түсіндіру;
	Қазақстанның заманауи суретшілері	7.1.2.1 тарихи және мәдени шығу тегі әртүрлі өнер, қолөнер және дизайн туындыларының ерекшеліктерін өз бетінше зерттеу және анықтау; 7.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін олардың ішінен ең қолайлысын таңдап (оның ішінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдана отырып), әртүрлі ақпарат көздерін пайдалану;
		7.1.6.4 шығармашылық жұмыстарды жасауда әртүрлі (заманауи) техникалар мен көркем материалдарды анықтау, таңдау және біріктіру; 7.1.6.2 заманауи және дәстүрлі емес материалдардың ерекшеліктерін түсініп, оларды

	<p>Өнердегі заманауи стильдік бағыттарды зерттеуге негізделген практикалық жұмыс (2D немесе 3D форматында)</p>	<p>шығармашылық жұмыстарды жасау үшін қалай тиімді біріктіруге және пайдалануға болатынын анықтау 7.2.1.1 күрделі шығармашылық идеялар мен сезімдерді жеткізу үшін қоршаған әлемнің визуалды элементтерін және өнердің суреттеу құралдарын негізді түрде таңдау және пайдалану</p>
	<p>Жұмыстарды таныстыру және көрмені ұйымдастыру</p>	<p>7.3.1.1 дайын жұмысты кең аудиторияға таныстыру (көрме, сән үлгісін көрсету);қойылған мақсат пен міндеттерді шеше отырып ұжымда жұмыс жаса</p>
2-ші тоқсан		
Сәндік-қолданбалы өнер	<p>Көркем әшекей (батик, гжель, хохлома). Әшекей түрлері. Әшекейлеу техникасы мен әдістері. Материалдар мен жабдықтар</p>	<p>7.1.2.1 тарихи және мәдени шығу тегі әртүрлі өнер, қолөнер және дизайн туындыларының ерекшеліктерін көру; 7.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін олардың ішінен ең қолайлысын таңдап (оның ішінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолданып), әртүрлі ақпарат көздерін пайдалану;</p>
	<p>Бұйымның эскизін әзірлеу. Материалдар мен құралдарды дайындау</p>	<p>7.1.5.2 әр түрлі графикалық құралдарды қолдана отырып, эскиздерді орындау және үлгіні жасау үшін графикалық және технологиялық құжаттаманы рәсімдеу , жұмыстың кезеңдерін (кезең-кезеңмен орындау) анықтау; 7.1.4.1 алған білімі мен тәжірибесін пайдаланып, өзінің болашақ іс-әрекетін анықтай отырып, шығармашылық қызметті жоспарлау</p>
	<p>Көркем әшекейлеу орындау. Декорациялау. Безендіру</p>	<p>7.2.1.1 күрделі шығармашылық идеялар мен сезімдерді жеткізу үшін қоршаған әлемнің визуалды элементтерін және өнердің суреттеу құралдарын негізді түрде анықтау, таңдау және пайдалану; 7.1.6.4 шығармашылық жұмыстарды дайындау кезінде әртүрлі (заманауи) техникалар мен көркем материалдарды таңдау және біріктіру;</p>

		7.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтау, оның маңыздылығын сезіне және көрсете отырып, материалдар мен құралдарды пайдалану
	Жұмыстарды таныстыру және көрмені ұйымдастыру	7.3.1.1 дайын жұмысты кең аудиторияға таныстыру (көрме, сән үлгісін көрсету); қойылған мақсат пен міндеттерді шеше отырып ұжымда жұмыс жасау;
3-ші тоқсан		
Дизайн және технология	Тігін бұйымдарын (киім, аксессуарлар, зергерлік бұйымдар) түрлендіру (өзгерту) және безендіру. Идеяларды әзірлеу. Эскиз	7.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін олардың ішінен ең қолайлысын таңдап (оның ішінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдану), әртүрлі ақпарат көздерін пайдалану; 7.1.5.1 функционалды (техникалық) және эстетикалық талаптарға сәйкес келетін объектінің дизайнын әзірлеу бойынша тапсырмаларды орындау; 7.1.5.2 әртүрлі графика құралдарын пайдалана отырып, бұйым жасау үшін эскиздер орындау және графикалық және технологиялық құжаттаманы әзірлеу
	Материалдар мен жабдықтарды дайындау	7.2.2.1 тігін машинасының жұмысындағы ақауларды анықтау және жою; 7.1.6.2 бірқатар заманауи және дәстүрлі емес материалдарды танып, оларды қалай тиімді біріктіруге, өңдеуге және пайдалануға болатынын анықтау; 7.1.6.3 фурнитура мен әрлеу тігін материалдарының жіктелуін және сипаттамасын анықтау, сипаттау және салыстыру
	Жиынтықты дайындау.	7.2.3.1 заманауи тоқыма және әрлеу материалдары мен әртүрлі конструкцияларды қолдана отырып, технологиялық құжаттамаға сәйкес тігін машинасында бұйымдар жасау, жеке мүмкіндіктерге сәйкес материалды өңдеу техникасын таңдау;

	<p>Бөлшектерді пішу. Жекелеген бөлшектерді өңдеу. Бөлшектерді құрастыру және бұйымдарды әрлеу.</p> <p>Бұйымдарды декорациялау</p>	<p>7.2.2.2 тігін бұйымдарын ылғалды-жылумен өңдейтін құрылғыларды анықтау, таңдау және қолдану;</p> <p>7.1.4.2 бұйымның материалдық шығындары мен өзіндік құнын анықтау;</p> <p>7.2.3.4 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдарды жасау үдерісінде қазақтың ұлттық мәдениетінің элементтерін пайдалану</p>
	<p>Жұмысты таныстыру</p>	<p>7.3.1.1 дайын жұмысты кең аудиторияға таныстыру (көрме, сән үлгісін көрсету);</p> <p>7.3.4.1 пайдаланылған идеяларды салыстыру негізінде өзінің және басқалардың жұмысын бейімдеу, жетілдіру бойынша сыни ұсыныстар жасау;</p>
<p>4-ші тоқсан</p>		
<p>Тамақтану мәдениеті</p>	<p>Қазақтың ұлттық тағамдары</p>	<p>7.2.4.2 ұлттық және әлемнің басқа халықтарының тағамдарын дайындау технологиясын зерделеу және қолдану</p>
	<p>Әлем халықтарының тағамдары (дербес зерттеу)</p>	<p>7.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін олардың ішінен ең қолайлысын таңдап (оның ішінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдану), әртүрлі ақпарат көздерін пайдалану;</p> <p>7.2.4.1 әртүрлі халықтардың және әлемнің танымал аспаздарының тағамдарындағы ерекшеліктерді сипаттау және салыстыру</p>
	<p>Әлем халықтарының тағамдары. Практикалық жұмыс (суши, пицца , көже)</p>	<p>7.2.4.2 ұлттық және әлемнің басқа халықтарының тағамдарын дайындау технологиясын зерделеу және қолдану;</p> <p>7.2.4.3 әртүрлі тағамдарды дайындауға арналған өнімдерді, құралдарды, жабдықтарды таңдауға қатысты дербес және негізді шешім қабылдау</p>
	<p>Тұрмыстық техниканы таңдау.</p>	<p>7.2.5.2 тұрмыстық техниканы пайдалану, эстетикалық және экологиялық қасиеттерін бағалай отырып, мақсатты тағайындамасы мен әрекет ету принципі бойынша жіктеу;</p>

Үй мәдениеті	Тұрмыстық техниканы пайдалану ережелері	7.2.5.3 тұрмыстық техниканы пайдалану және күту ережелерін зерделеу және сипаттау; 7.2.6.2 заманауи технологиялық машиналарда қауіпсіз жұмыс істеу тәсілдерін түсіндіру
	Өсімдік әшекей, интерьер элементі ретінде	7.2.5.1 декорация және интерьерді безендіру үшін әр түрлі өсімдіктердің эстетикалық қасиеттерін сипаттау, бағалау және қолдану; 7.3.3.1 пәндік терминологияны пайдалана отырып, өзінің және басқалардың (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер) жұмыстарын жасау үшін пайдаланылған әдістер мен тәсілдерді (техникаларды) талқылау және бағалау;

6) 8 сынып (қыздар)

6 кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Тақырыптар/ Мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-ші тоқсан		
	Қазақтың қолданбалы өнері (ши току, киіз басу). Халық шығармашылығының түрлері. Материалдар мен жабдықтар	8.1.2.1 тарихи және мәдени шығу тегі әртүрлі өнер, қолөнер және дизайн туындыларының ерекшеліктерін түсінетіндігін көрсету; 8.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін дербес таңдалған түрлі ақпарат көздерін пайдалану;
	Бұйымның эскизін әзірлеу. Материалдар мен құралдарды дайындау	8.1.5.2 графикалық және технологиялық құжаттаманы үлгі бойынша, әр түрлі графикалық құралдарды қолдана отырып, өнімді жасаудың дәйектілігі мен ұтымды әдістерін анықтай отырып жасау; 8.1.4.1 алған білімі мен тәжірибесін пайдалана отырып, өзінің болашақ іс-әрекеттерін егжей-тегжейлі сипаттау арқылы шығармашылық қызметті жоспарлау
		8.2.1.1 күрделі шығармашылық идеялар мен сезімдерді жеткізу үшін өнердің суреттеу құралдарын өз бетінше анықтау, таңдау және пайдалану;

Сәндік-қолданбалы өнер	Шығармашылық жұмысты орындау. Декорациялау. Безендіру	<p>8.1.6.4 шығармашылық жұмыстарды жасау кезінде әртүрлі техникалар мен көркем материалдарды дербес анықтау, таңдау және біріктіру;</p> <p>8.1.6.5 материалды өңдеу техникасын жеке мүмкіндіктерге сәйкес таңдау;</p> <p>8.2.3.3 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдарды жасау үдерісінде қазақтың ұлттық мәдениетінің элементтерін пайдалану;</p> <p>8.3.2.1 пәндік терминологияны пайдалана отырып, өзінің және басқалардың (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер) жұмыстарында көрініс тапқан идеялар мен тақырыптарға талдау жүргізу және бағалау үшін критерийлерді қолдану;</p> <p>8.3.2.2 ерекше техникалық терминдерді сауатты пайдалана отырып, диалог жүргізу біліктілігін дамыту;</p> <p>8.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, оның маңыздылығын сезіне және көрсету арқылы материалдар мен құралдарды пайдалану</p>
	Жұмысты таныстыру. Көрмені ұйымдастыру	8.3.1.1 дайын жұмыстың таныстырылымын онлайн платформаларда (онлайн форумдар, әлеуметтік желілер) неғұрлым кең аудитория үшін ұйымдастыру; қойылған мақсаттар мен міндеттерді орындай отырып, ұжымда жұмыс жасау
2-ші тоқсан		
	Қазақтың ұлттық киімдері. Этностиль. Ою-өрнек және оның стильденуі	<p>8.1.2.1 тарихи және мәдени шығу тегі әртүрлі өнер, қолөнер және дизайн туындыларының ерекшеліктерін түсінгендігін көрсету;</p> <p>8.1.2.2 тыңдалған ақпарат бойынша ашық және жабық сұрақтарға жауап беру;</p> <p>8.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін дербес таңдалған түрлі ақпарат көздерін пайдалану;</p>

Дизайн және технология	Этностильдегі бұйымның дизайны (бас киім, кеудеше)	<p>8.1.5.1 функционалдык (техникалық), эстетикалық, эргономикалық және экологиялық талаптарға сәйкес келетін объектінің дизайнын әзірлеу бойынша тапсырмаларды орындау ;</p> <p>8.1.5.2 графикалық және технологиялық құжаттаманы үлгі бойынша, әр түрлі графикалық құралдарды қолдана отырып, өнімді жасаудың дәйектілігі мен ұтымды әдістерін анықтай отырып жасау;</p>
	Бұйымды этностильде жасау (бас киім, кеудеше). декорациялау	<p>8.2.3.3 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдарды жасау үдерісінде қазақтың ұлттық мәдениетінің элементтерін пайдалану;</p> <p>8.2.3.1 қол құралдары мен тігін жабдықтары мен оларға арналған құрылғыларды пайдалана отырып, тоқыма материалдарын өңдеу мен әрлеудің ұтымды әдістерін анықтау және қолдану;</p> <p>8.2.3.2 әртүрлі (тоқыма, табиғи және жасанды) материалдар мен құрастырылымдарды қолдана отырып, өздігінен әзірленген технологиялық құжаттама бойынша бұйымдар жасау;</p> <p>8.3.4.1 пайдаланылған идеялар мен тәсілдерді талдау мен бағалауға негізделе отырып, өзінің және басқалардың жұмысын бейімдеу, жетілдіру бойынша сыни ұсыныстар жасау;</p> <p>8.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, оның маңыздылығын сезіне және көрсету арқылы материалдар мен құралдарды пайдалану</p>
	Жұмысты таныстыру	8.3.1.1 дайын жұмыстың таныстырылымын онлайн платформаларда (онлайн форумдар, әлеуметтік желілер) неғұрлым кең аудитория үшін ұйымдастыру; қойылған мақсаттар мен міндеттерді орындай отырып, ұжымда жұмыс жасау
3-ші тоқсан		

<p>Халық пішімінің негізіндегі киім үлгісінің дизайны (тұтас пішілген жең)</p>	<p>8.1.4.2 зерттеулер негізінде халықтың өнім түрлеріне қажеттілігін анықтау; 8.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін дербес таңдалған түрлі ақпарат көздерін пайдалану</p>
<p>Идеяларды әзірлеу. Эскиз</p>	<p>8.1.5.1 функционалдык (техникалық), эстетикалық, эргономикалық және экологиялық талаптарға сәйкес келетін объектінің дизайнын әзірлеу бойынша тапсырмаларды орындау ; 8.1.5.2, графиканың әртүрлі құралдарын қолдана отырып, өнімді жасаудың дәйектілігі мен ұтымды әдістерін анықтау арқылы графикалық және технологиялық құжаттаманы әзірлеу;</p>
<p>Материалдарды, құрал-саймандар мен жабдықтарды дайындау (бұйымды үлгілеу)</p>	<p>8.2.2.1 тігін машиналарына арналған құрылғыларды таңдау және қолдану (ойылған ілмектерді өңдеу, сыдырма ілгегін жалғау); 8.1.6.3 табиғи және жасанды былғары мен үлбірдің түрлері мен қасиеттерін зерттеу, анықтау және салыстыру; 8.2.6.2 құралдармен және жабдықтармен қауіпсіз жұмыс жасау бойынша жадынама құрастыру</p>
<p>Халықтық пішім негізінде өнімді жасау. Бөлшектерді пішу (масштабтауды қолдану). Жеке бөлшектерді өңдеу. Бөлшектерді құрастыру және бұйымды өңдеу. Ою-өрнек элементтерімен безендіру</p>	<p>8.2.3.1 қол құралдары мен тігін жабдықтары мен оларға арналған құрылғыларды пайдалана отырып, тоқыма материалдарын өңдеу мен әрлеудің ұтымды әдістерін анықтау және қолдану; 8.2.3.2 әртүрлі (тоқыма, табиғи және жасанды) материалдар мен құрастырылымдар қолдана отырып, жеке әзірленген технологиялық құжаттамасы бойынша күрделі бұйымдар жасау ; 8.3.3.1 пайдаланылған әдістерді, тәсілдер мен жасалған өнімнің (шығармашылық жұмыстың) сапасын талдау және бағалау үшін критерийлерді қолдану;</p>
	<p>8.3.1.1 дайын жұмыстың таныстырылымын онлайн</p>

	Жұмысты таныстыру	платформаларда (онлайн форумдар, әлеуметтік желілер) неғұрлым кең аудитория үшін ұйымдастыру
4-ші тоқсан		
Үй мәдениеті	Интерьерге арналған сәндік бұйымдар (2D / 3D форматында). Эскиз. Материалдар мен жабдықтарды дайындау	8.1.6.2 өнімді дайындау және өңдеу үшін заманауи және дәстүрлі емес материалдарды қалай тиімді пайдалануға болатынын түсіне отырып, дербес таңдау жүргізу; 8.1.6.4 шығармашылық жұмыстарды жасау кезінде әртүрлі техникалар мен көркем материалдарды дербес анықтау, таңдау және біріктіру
	Интерьер үшін сәндік 2D/3D өнімдерін жасау	8.2.5.3 материалдар мен техниканы дербес анықтай және таңдай отырып, эстетикалық және техникалық талаптарға сәйкес келетін интерьерге арналған сәндік бұйымдар жасау; 8.3.4.1 пайдаланылған идеялар мен тәсілдерді талдау, бағалау негізінде өзінің және басқалардың жұмысын бейімдеу, жетілдіру бойынша сыни ұсыныстар жасау; 8.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, оның маңыздылығын сезіне және көрсету арқылы материалдар мен құралдарды пайдалану
	Өсімдік шаруашылығындағы ғылымның рөлі	8.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін дербес таңдалған түрлі ақпарат көздерін пайдалану; 8.2.5.1 ауыл шаруашылығы өндірісін дамытудағы ғылыми тәсілдерді талқылау және бағалау;
	Медицинадағы, фитотерапиядағы және косметологиядағы өсімдіктер	8.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін дербес таңдалған түрлі ақпарат көздерін пайдалану; 8.2.5.2 медицинада, фитотерапияда және косметологияда өсімдіктердің рөлін зерттеу, талқылау және бағалау;

7) 9 сынып (қыздар)

7 кесте

	Тақырыптар/	
--	-------------	--

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-ші тоқсан		
Сәндік - қолданбалы шығармашылық	Қазақстанның дәстүрлі тоқымасы. Қазақ кілемдері. Алаша. Кілем тоқу. Гобелен. Заманауи кілемдер	9.1.2.1 тарихи және мәдени шығу тегі әр түрлі өнер туындыларындағы стильдерді, материалдар мен тәсілдерді олардың қоғамға әсерін ескере отырып тізімдеу; 9.1.2.2 тыңдалған ақпарат бойынша қойылған сұрақтарға толық жауап беру, негізгі ойды бөліп көрсету; 9.2.2.2 әртүрлі кәсіпорындарда өндірістік және технологиялық үдерістерді білетіні мен түсінетінін көрсету;
	Кілем тоқуға арналған материалдар мен жабдықтар	9.1.6.4 шығармашылық жұмыстарды талдау кезінде бірқатар техника мен көркем материалдарды қолдану бойынша дайын шешімдерді салыстыру және бағалау;
	Бұйымның эскизін әзірлеу. Материалдар мен құралдарды дайындау	9.1.5.1 күрделі объектілердің, бейнелер мен формалардың дизайнын әзірлеу үшін түрлі салалардан білімді жинақтау; 9.1.4.1 жұмыстарды орындаудың дәйектілігін және ұтымды (оңтайлы) тәсілін анықтай отырып шығармашылық қызметті жоспарлау;
	Шығармашылық жұмысты орындау. Декорациялау. Безендіру	9.2.1.1 мазмұнды және оңтайлы (ұтымды) туындылар жасау үшін өнердің мәнерлі құралдарын өз бетінше, сенімді пайдалану; 9.2.3.3 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдарды жасау үдерісінде қазақтың ұлттық мәдениетінің элементтерін пайдалану; 9.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, оның маңыздылығын сезіне және көрсету арқылы материалдар мен құралдарды пайдалану
	Жұмысты таныстыру. Көрмені ұйымдастыру	9.3.1.1 медиа құралдар мен онлайн платформаларды (бейнеролик, онлайн форумдар, әлеуметтік желілер) қолдана отырып, белгілі аудитория үшін дайын жұмыстың таныстырылымын дербес ұйымдастыру;

		9.3.2.1 өзінің және басқалардың жұмыстарындағы тарихи, әлеуметтік және мәдени мәнмәтіндерді талдау және бағалау;
2-ші тоқсан		
Дизайн және технология	Сән үлгісінің заманауи стильдерінің бағыттары (дербес зерттеу)	9.1.2.1 тарихи және мәдени шығу тегі әртүрлі өнер, қолөнер және дизайн туындыларындағы әртүрлі стильдерді, материалдар мен тәсілдерді салыстыру, талдау; 9.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін бастапқы және қайталама ақпарат көздерін мақсатты және нәтижелі пайдалану;
	"Тұлға мен сән үйлесімі" тәжірибесі. Жеке имидж құру. Идеяларды әзірлеу	9.1.5.1 күрделі объектілердің, бейнелер мен пішіндердің дизайнын әзірлеу үшін әртүрлі салалардан алған білімдерін жинақтау
	Бет әрлеу, шаш үлгісі, аксессуарлар арқылы жеке бейне жасау	9.1.6.2 бұйымды дайындау және өңдеу процесінде заманауи және дәстүрлі емес материалдарды пайдаланудың ұтымды (бірегей) шешімдері мен тәсілдерін ұсыну
	Жеке имидж үшін киім коллекциясы/ аксессуарлар жасау тәжірибесі	9.1.5.1 күрделі объектілер, бейнелер мен пішіндердің дизайнын әзірлеу үшін әртүрлі салалардан алған білімдерін жинақтау; 9.1.6.3 тоқыма, тоқылмаған жаймаларды және басқа да заманауи, дәстүрлі материалдарды өз бетінше анықтау және бағалау; 9.2.3.1 өнімді дайындау үдерісінде материалдарды өңдеудің оңтайлы тәсілдерін анықтау, таңдау және қолдану; 9.3.4.1 өзінің және басқалардың жұмысының мақсаты мен маңыздылығын өз бетінше бағалау және өзіндік пайымдау
	Жұмысты таныстыру	9.3.1.1 медиа құралдар мен онлайн платформаларды (бейнеролик, онлайн форумдар, әлеуметтік желілер) қолдана отырып, белгілі аудитория үшін дайын жұмыстың таныстырылымын дербес ұйымдастыру;
3-ші тоқсан		

<p>"Fastcloth" сәнді киім дизайнының (пончо, кейп, туника немесе сән журналынан) қарапайым геометриялық пішіндері. Киім мен аксессуарлардың заманауи өндірісі</p>	<p>9.1.2.1 тарихи және мәдени шығу тегі әртүрлі өнер, қолөнер және дизайн туындыларындағы әртүрлі стильдерді, материалдар мен тәсілдерді салыстыру, талдау; 9.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін бастапқы және қайталама ақпарат көздерін мақсатты және нәтижелі пайдалану; 9.2.2.2 әртүрлі кәсіпорындарда өндірістік және технологиялық үдерістерді білетінін және түсінетінін көрсету</p>
<p>Идеяларды әзірлеу. Эскиз. Материалдар мен жабдықтарды дайындау</p>	<p>9.1.5.1 күрделі объектілердің, бейнелер мен пішіндердің дизайнын әзірлеу үшін әртүрлі салалардан алған білімдерін жинақтау; 9.1.5.2 графиканың түрлі құралдарын пайдалана отырып, графикалық және технологиялық құжаттаманы өз бетінше жасау</p>
<p>Бұйымдар жасау. Бөлшектерді пішу (масштаптауды қолдану). Жеке бөлшектерді өңдеу. Бөлшектерді құрастыру және бұйымды өңдеу</p>	<p>9.2.2.1 заманауи тігін құралдарын білу және жиектеу тігін машинасын қолдану; 9.2.2.3 тігін машиналарында (кесте, аппликация) күрделі операцияларды зерттеу және орындау; 9.2.3.1 өнімді дайындау үдерісінде материалдарды өңдеудің оңтайлы тәсілдерін анықтау, таңдау және қолдану; 9.2.3.2 дербестік пен сенімділік көрсету арқылы әртүрлі техникаларды, құрастырылымдарды және заманауи материалдарды пайдалана отырып, күрделі, бірегей бұйымдарды жасау; 9.2.6.1 қауіпсіздік техникасының маңыздылығын сезіне және көрсете отырып, материалдар мен құралдарды пайдалану; 9.2.6.2 белгілі жұмыс түрлеріне және дайындалған бұйымдарға қауіпсіздік техникасы бойынша нұсқаулықтар құрастыру</p>
	<p>9.1.4.2 пайданы анықтау үшін әртүрлі тауарлардың өткізу нарықтарын талдау;</p>

	Жұмыстарды талқылау және бағалау. Жұмысты таныстыру	<p>9.3.4.1 өзінің және басқалардың жұмысының мақсаты мен маңыздылығын өз бетінше бағалау және өзіндік пайымдау</p> <p>9.3.1.1 медиа құралдар мен онлайн платформаларды (бейнеролик, онлайн форумдар, әлеуметтік желілер) колдана отырып, белгілі аудитория үшін дайын жұмыстың таныстырылымын дербес ұйымдастыру;</p>
4-ші тоқсан		
Үй мәдениеті	Интерьер/ экстерьердегі ландшафт элементтері	<p>9.1.5.1 күрделі объектілердің, бейнелер мен пішіндердің дизайнын әзірлеу үшін әртүрлі салалардан алған білімдерін жинақтау;</p> <p>9.2.5.1 ландшафтық дизайнның стильдерін, заманауи бағыттары мен элементтерін анықтау және сипаттау;</p> <p>9.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін бастапқы және қайталама ақпарат көздерін мақсатты және нәтижелі пайдалану;</p>
	Шығармашылық идеяларды визуалдау	<p>9.1.5.2 графиканың түрлі құралдарын пайдалана отырып, графикалық және технологиялық құжаттаманы өз бетінше дайындау ;</p> <p>9.3.4.1 өзінің және басқалардың жұмысының мақсаты мен маңыздылығын өз бетінше бағалау және өзіндік пайымдау</p>
	Мерекеге орай интерьерді безендіру	<p>9.1.5.2 графиканың түрлі құралдарын пайдалана отырып, графикалық және технологиялық құжаттаманы өз бетінше дайындау ;</p> <p>9.1.5.1 күрделі объектілердің, бейнелер мен пішіндердің дизайнын әзірлеу үшін әртүрлі салалардан алған білімдерін жинақтау;</p> <p>9.2.5.3 интерьерді (тұрғылықты, қоғамдық) ұйымдастыру, жоспарлау және безендіру бойынша практикалық жұмыстарды орындау үшін әртүрлі салалардан алған білімдерін жинақтау;</p>

9.3.3.1 өнімнің сапасын және өнімнің сыртқы келбетін анықтайтын негізгі факторларды (эстетика, функция, экономика) пайымдау және бағалау

8) 10 сынып (қыздар)

8 кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Тақырыптар/ Мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-ші тоқсан		
	<p>Қазақстанның дәстүрлі тоқымасы. Қазақтың кілемдері. Алаша. Кілем тоқу. Гобелен. Заманауи кілемдер</p>	<p>10.1.2.1 тарихи және мәдени шығу тегі әртүрлі өнер туындыларындағы стильдер, материалдар мен тәсілдерді білу және аудару, олардың қоғамға әсерін қарастыру;</p> <p>10.1.3.1 теориялық зерттеулер мен шығармашылық идеяларды дамыту үшін ақпарат көздерін мақсатты және нәтижелі пайдалану, ақпаратты пайдалану ережелерін сақтау;</p> <p>10.2.2.2 әртүрлі кәсіпорындарда өндірістік және технологиялық үдерістерді білу және түсіну;</p>
	<p>Қазақстанның халық қолөнері (тарих және қазіргі заман). Қазақстан қолөнершілерінің туындыларын қазіргі заманға сәйкес стильдеу</p>	<p>10.1.2.1 тарихи және мәдени шығу тегі әртүрлі өнер туындыларындағы стильдер, материалдар мен тәсілдерді білу және тізімдеу, олардың қоғамға әсерін қарастыру;</p> <p>10.1.3.1 теориялық зерттеулер мен шығармашылық идеяларды дамыту үшін ақпарат көздерін мақсатты және нәтижелі пайдалану</p>
	<p>Киіз үйдің тазалығы. Қолөнершілер мен халық шеберлерінің жауһарлары. Әйелдердің әшекейлері, Қазақстанның қолөнершілерінің туындыларын заманауи стильдеу Кәдесый өнімдерін өндіру, этникалық стильдегі бұйымдарды дәріптеу</p>	<p>10.1.6.4 шығармашылық жұмыстарды жасау кезінде бірқатар техника мен көркем материалдарды қолдану бойынша оңтайлы (ұтымды) шешімдерді ұсыну;</p> <p>10.1.4.2 пайданы анықтау үшін түрлі тауарларды өткізу нарықтарын талдау;</p> <p>10.1.2.1 тарихи және мәдени шығу тегі әртүрлі өнер туындыларындағы түрлі стильдерді, материалдар мен тәсілдерді білу және санамалау, олардың көпшілікке әсерін қарау;</p>

Сәндік - қолданбалы шығармашылық		10.1.3.1 теориялық зерттеулер мен шығармашылық идеяларды дамыту үшін ақпарат көздерін мақсатты және нәтижелі пайдалану
	Бұйымның эскизін әзірлеу. Материалдар мен құралдарды дайындау	10.1.5.1 күрделі объектілердің, бейнелер мен пішіндердің дизайнын әзірлеу үшін әртүрлі салалардан алған білімдерін жинақтау; 10.1.4.1 шығармашылық қызметті жоспарлау, жұмыстың дәйектілігі мен ұтымды (оңтайлы) әдісін анықтау
	Шығармашылық жұмысты орындау. Декорациялау. Безендіру	10.2.1.1 мазмұнды және ұтымды (бірегей) туындыларды жасау үшін өнердің суреттеу құралдарын өз бетінше, сенімді пайдалану; 10.2.3.3 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдарды жасау үдерісінде қазақтың ұлттық мәдениетінің элементтерін пайдалану; 10.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтау маңыздылығын сезіне және көрсете отырып, материалдар мен құралдарды пайдалану
	Жұмысты таныстыру. Көрмені ұйымдастыру	10.3.1.1 медиа құралдар мен онлайн платформаларды (бейнеролик, онлайн форумдар, әлеуметтік желілер) қолдана отырып, белгілі аудитория үшін дайын жұмыстың таныстырылымын дербес ұйымдастыру; 10.3.2.1 өзінің және басқалардың шығармаларындағы тарихи, әлеуметтік және мәдени мәнмәтіндерді талдау және бағалау
2-ші тоқсан		
	Жеке имидж құру технологиясы, идеяларды дамыту	10.1.2.1 тарихи және мәдени шығу тегі әртүрлі өнер, қолөнер және дизайн туындыларындағы стильдер, материалдар мен тәсілдерді салыстыру, талдау; 10.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін бастапқы және қайталама ақпарат көздерін мақсатты және нәтижелі пайдалану;

Дизайн және технология	Бет әрлеу, шаш үлгісі, аксессуарлар арқылы жеке бейне жасау Визажист-шаштараз мамандығы	10.1.5.1 объектілердің, бейнелер мен пішіндердің дизайнын әзірлеу үшін әртүрлі салалардан алған білімдерін жинақтау
	"Тұлға мен сән үйлесімі" тәжірибесі. Жеке имидж құру. Идеяларды әзірлеу	10.1.2.1 тарихи және мәдени шығу тегі әртүрлі өнер, колөнер және дизайн туындыларындағы түрлі стильдерді, материалдар мен тәсілдерді салыстыру, талдау; 10.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін алғашқы және қайталама ақпарат көздерін мақсатты және өнімді пайдалану
	Жеке имидж үшін киім коллекциясы/ аксессуарлар жасау тәжірибесі	10.1.5.1 объектілердің, бейнелер мен пішіндердің дизайнын әзірлеу үшін әртүрлі салалардан алған білімдерін жинақтау; 10.1.6.3 тоқыма, тоқылмаған жаймаларды және басқа да заманауи, дәстүрлі материалдарды өз бетінше зерттеу, анықтау және бағалау; 10.2.3.1 өнімді дайындау үдерісінде материалдарды өндеудің оңтайлы тәсілдерін анықтау, таңдау және қолдану; 10.3.4.1 өзінің және басқалардың жұмысының мақсаты мен маңыздылығын дербес бағалау және өзіндік пайымдау
	Жұмысты таныстыру	10.3.1.1 медиа құралдар мен онлайн платформаларды (бейнеролик, онлайн форумдар, әлеуметтік желілер) қолдана отырып, белгілі аудитория үшін дайын жұмыстың таныстырылымын дербес ұйымдастыру
3-ші тоқсан		
	Сәнді киімдерді үлгілеу және жобалау. Киім мен аксессуарлардың заманауи өндірісі Киім конструкторы- модельер мамандығы	10.1.2.1 тарихи және мәдени шығу тегі әртүрлі өнер туындыларындағы стильдер, материалдар мен тәсілдерді салыстыру және талдау 10.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін бастапқы және қайталама ақпарат көздерін мақсатты және нәтижелі пайдалану; 10.2.2.2 әртүрлі кәсіпорындарда өндірістік және технологиялық

Дизайн және технология

	үдерістерді білетіні мен түсінетінін көрсету;
Идеяларды әзірлеу. Эскиз. Материалдар мен жабдықтарды дайындау	10.1.5.1 объектілердің, бейнелер мен пішіндердің дизайнын әзірлеу үшін әртүрлі салалардан алған білімдерін жинақтау; 10.1.5.2 графиканың түрлі құралдарын пайдалана отырып, графикалық және технологиялық құжаттаманы өз бетінше дайындау
Бұйымдар жасау. Бөлшектерді пішу. Жеке бөлшектерді өңдеу. Бөлшектерді құрастыру және бұйымды өңдеу	10.2.2.1 заманауи тігін жабдықтарын білу және жиектеу тігін машинасын қолдану; 10.2.2.3 тігін машиналарында (кесте, аппликация) күрделі операцияларды зерттеу және орындау; 10.2.3.1 өнімді дайындау үдерісінде материалдарды өңдеудің оңтайлы тәсілдерін анықтау, таңдау және қолдану; 10.2.3.2 дербестік пен сенімділікті көрсете отырып, әртүрлі техникаларды, құрастырылымдарды және заманауи материалдарды пайдалана отырып, күрделі, бірегей бұйымдарды жасау; 10.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтау арқылы, оның маңыздылығын сезіне және көрсете отырып, материалдар мен құралдарды пайдалану; 10.2.6.2 белгілі жұмыс түрлеріне және дайындалған бұйымдарға қауіпсіздік техникасы бойынша нұсқаулық құрастыру
Жұмыстарды талқылау және бағалау. Жұмысты таныстыру	10.1.4.2 пайданы анықтау үшін әртүрлі тауарлардың өткізу нарықтарын талдау; 10.3.4.1 өзінің және басқалардың жұмысының мақсаты мен маңыздылығын өз бетінше бағалау және өзіндік пайымдау; 10.3.1.1 медиа құралдар мен онлайн платформаларды (бейнеролик, онлайн форумдар, әлеуметтік желілер) қолдана отырып, белгілі аудитория үшін дайын жұмыстың таныстырылымын дербес ұйымдастыру

4-ші тоқсан

Үй мәдениеті	Интерьер/ экстерьердегі ландшафт элементтері	10.1.5.1 күрделі объектілердің, бейнелер мен пішіндердің дизайнын әзірлеу үшін әртүрлі салалардан алған білімдерін жинақтау; 10.2.5.1 ландшафтық дизайнның стильдерін, заманауи бағыттары мен элементтерін анықтау және сипаттау; 10.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін бастапқы және қайталама ақпарат көздерін мақсатты және нәтижелі пайдалану
	Ландшафт дизайнері мамандығы Флорист мамандығы	10.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін бастапқы және қайталама ақпарат көздерін мақсатты және нәтижелі пайдалану (оның ішінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдана отырып)
	Шығармашылық идеяларды визуалдау	10.1.5.2 графиканың түрлі құралдарын пайдалана отырып, графикалық және технологиялық құжаттаманы өз бетінше құру; 10.3.4.1 өзінің және басқалардың жұмысының мақсаты мен маңыздылығын дербес бағалау және өзіндік пайымдау
	Мереке кезіне интерьерді безендіру	10.1.5.2 графиканың түрлі құралдарын пайдалана отырып, графикалық және технологиялық құжаттаманы өз бетінше дайындау ; 10.1.5.1 күрделі объектілердің, бейнелер мен пішіндердің дизайнын әзірлеу үшін әртүрлі салалардан алған білімдерін жинақтау; 10.2.5.3 интерьерді (тұрғылықты, қоғамдық) ұйымдастыру, жоспарлау және безендіру бойынша практикалық жұмыстарды орындау үшін әртүрлі салалардан алған білімдерін жинақтау; 10.3.3.1 өнімнің сапасы мен сыртқы келбетін анықтайтын негізгі факторларды (эстетика,

Қазақстан Республикасының
Білім және ғылым министрі
2022 жылғы 1 сәуірдегі
№ 123 бұйрығына
44-қосымша

Қазақстан Республикасы
Білім және ғылым министрінің
2013 жылғы 3 сәуірдегі
№ 115 бұйрығына
681-қосымша

Сөйлеу тілінің күрделі бұзылысы бар білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-6-сыныптары үшін "Жаратылыстану" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Сөйлеу тілінің күрделі бұзылысы бар білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-6-сыныптары үшін "Жаратылыстану" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі – Бағдарлама) Қазақстан Республикасының "Білім туралы" Заңының 5-бабы б) тармақшасына сәйкес әзірленген.

2. Бағдарлама мақсаты – сөйлеу тілінің күрделі бұзылысы бар білім алушыларына жаратылыстану ғылымы тұрғысынан табиғат пен қоғамның өзара байланысы, табиғаттағы заңдылықтардың біртұтастығы туралы білім, ұғым, түсінік қалыптастыру және білімдерін күнделікті өмірде кездесетін табиғат құбылыстары мен үдерістерін түсіндіру, сипаттау, болжау үшін қолдану білігін дамытуға бағытталған.

3. Бағдарлама міндеттері:

1) жаратылыстанудың техника мен технология дамуына елеулі ықпал еткен маңызды идеяларымен, жетістіктерімен таныстыру;

2) білімдерін қоршаған әлемнің құбылыстарын түсіндіру үшін қолдану және бұқаралық ақпараттық құралдары, интернет ресурстары, арнайы және ғылыми-көпшілік әдебиеттерден алынған жаратылыстану ғылымы тұрғысынан және өмірлік маңызды мазмұны бар ақпаратты қабылдау біліктіліктеріне ие болу;

3) зияткерлік, шығармашылық қабілеттерді, сын тұрғысынан ойлау қабілетін қарапайым зерттеулер, құбылыстарды талдау, жаратылыстану ғылымдық ақпаратты қабылдау және түсіндіру барысында дамыту;

4) күнделікті өмірде тіршілік қауіпсіздігін қамтамасыз ету, заманауи технологияларды сауатты пайдалану, денсаулық пен қоршаған ортаны қорғау үшін жаратылыстану ғылымдары бойынша білімдерін қолдану.

4. Түзете – дамыту міндеттері:

- 1) негізгі тұжырымдамалық аппаратын игеру, пән мен сөйлеу заңдылықтарына сәйкес тілдік құрылымдарды құру дағдыларын қалыптастыру;
- 2) коммуникативтік сөйлеу сапасын және коммуникативтік дағдыларын жетілдіру;
- 3) заманауи педагогикалық тәсілдер мен технологияларды қолдану арқылы білім алушылардың барлық сенсорлық жүйелерін дамыту және түзету;
- 4) мақсатты әлеуметтендіру оқытудың белсенді әдістерін енгізу, ақпараттық-коммуникативтік орта құру, функционалдық сауаттылықты дамыту арқылы жүзеге асыру.

2- тарау. Оқу процесін ұйымдастырудағы педагогикалық тәсілдер

5. Сөйлеу тілінің күрделі бұзылысы бар білім алушылардың "Жаратылыстану" пәнін толық меңгерудегі қиындықтар ауызша және жазбаша сөйлеудің бұзылуымен және ақыл-ой алғышарттарының даму ерекшеліктерімен байланысты: қабылдау, зейін, жады.

6. Білім алушылардың сөйлеу тілі дамымауының типтік және тұрақты көріністері-бұл оқу-терминологиялық лексиканы нашар меңгеру, терминдердің жеткіліксіз саралануы, сөз тіркестерін, арнайы лексикасы бар мәтіндерді түсінудің бұзылуы.

7. Ауызша сөйлеу барысында сөйлемнің грамматикалық құрылымында қателіктер кездеседі,оның құрылымын қысқартып, мағынасын бұрмалайды.

8. Оқытудың негізгі принциптері - түзету әлеуеті мен мазмұнына қарай қолданылатын,қазіргі заманғы жалпы дидактикалық және арнайы тұғырлар, олар:

1) зерттеу тұғыры – "мұғалім-білім алушы" қарым-қатынасының сипатын өзгертуге, өздігінен білім алу дағдылары мен біліктілігін қалыптастыруға, танымдық қызығушылықты тәрбиелеуге ықпал етеді;

2) жеке тұлғаға бағытталған тұғыр – оқу процесін дараландыруға, білім алушының жеке ерекшеліктерін, қажеттіліктері мен мүмкіндіктерін ескере отырып, шығармашылық қабілеттерін толық ашуға бағытталған;

3) іс-әрекеттік тұғыр – білім алуға, оқу іс-әрекетінің мазмұны мен формаларын түсінуге, оның нормалары жүйесін түсінуге және қабылдауға мүмкіндік береді;

4) дифференциалды тұғыр-білім алушылардың әртүрлі топтары үшін олардың ерекшеліктерін ескере отырып, оқу процесінің мамандануын, олардың шығармашылық және сыни ойлауын дамытуды білдіреді;

5) интегративті тұғыр - "Жаратылыстану" пәнін басқа оқу пәндерімен тығыз байланыстырады;

6) жүйелік тұғыр - өзін-өзі ұйымдастыру және өзін-өзі оқыту режимінде оқу процесін ұйымдастыруға мүмкіндік беретін әмбебап оқу іс-әрекеттер жүйесін қалыптастыру және дамытуға мүмкіндіктермен қамтамасыз етеді;

7) қарым-қатынас тұғыры – қарым-қатынастың адекватты жағдайын, коммуникативтік мінез-құлықты таңдау арқылы сабақ барысында және сабақтан тыс уақытта басқа қатысушылармен өзара әрекеттесу процесінде тіл арқылы қарым-қатынас жасау

8) жобалау тұғыры– ата-аналармен, жергілікті қоғамдастық өкілдерімен әріптестікте ұлттық-өңірлік компонентті ескере отырып, ғылыми-зерттеу, шығармашылық немесе практикалық проблемаларды шешуге бағытталған;

9) дамыта оқыту-білім алушыларды білімді өз бетінше игеруге, шындықты іздеуге дайындауға бағытталған;

10) проблемалы оқыту– білім алушылардың сыни, шығармашылық, диалектикалық ойлауын қалыптастыруда тиімді;

11) оқытудағы саналылық –білім алушылардың тәжірибеде білім мен біліктілікті, әсіресе бастапқы ұғымдарды қалыптастыру барысындағы оқу материалдарының көрнекі құралдарын игеруді, онда жеке тәжірибе мен бақылауды саналы түрде меңгеруді және оны қолдануды қамтамасыз етеді.

9. Пәнді оқыту оқу процесін ерекше ұйымдастыруды, төмендегідей педагогикалық шарттарды қолдануды талап етеді:

1) ынталандырушы және дамыта оқыту бұл пәннің оқу материалында сөйлеу әрекетінің дағдыларын дамытуға, психикалық процестерді түзетуге бағытталған арнайы тапсырмаларды және әрекет түрлерініріктеу;

2) сабақ бойы сөйлеу режимін сақтау: жеке жұмыс барысында әрбір білім алушының дыбысты дұрыс айтуын бақылау, ауызша және жазбаша сөйлеуінде аграмматизмдерді жою, тұтықпасы бар балалардың сөйлеу қарқынын, ырғағы мен жиілігін қалыпқа келтіру;

3) полисенсорлық негізде оқу материалын беру;

4) көру негізінде үйлесімді монологиялық сөйлеу дағдыларын қалыптастыру;

5) дене бітімі, көру қабілетінің бұзылуының алдын алу, психоэмоционалды қысымды жеңілдету, ұсақ және ірі моториканы түзету, сөйлеу тынысы үшін денсаулық сақтау технологияларын қолдану;

6) пәннің қолданбалы сипатын көрсету мақсатында теория мен практика арасындағы алшақтықты жоюға арналған практикалық, шығармашылық қызмет;

7) сабақта қызмет түрлерін жиі ауыстыру.

10. Оқу пәнінің ғылыми мазмұны білім алушылардың танымдық мүмкіндіктеріне бейімдеуде бірқатар шарттарды сақтайды:

1) танымдық процесті когнитивті қолдау бойынша әдістемелік әдістер кешенін қолдану;

2) материалды біртіндеп күрделендіру, оны нақтылау, кванттау, рационалды мөлшерлеу, білімді жаңа жағдайларда қолдануға арналған жаттығуларды көбейту;

3) білім алушыларды қабылдау мүмкіндіктеріне қарай материалды ұсыну қарқыны;

4) ауызша сөйлеуді ұсынуды визуалды қолдау көрсету: бейімделген оқу мәтіндерін қолдану арқылы ашық пікірді айтуға көмек көрсететін алгоритм, жоспар, кесте, сызба, жадынаманы пайдалана отырып сөз тіркестері мен сөйлемдер үшін шаблон жиынтықтарын, пән бойынша басылған бағдарламалық сөздерді қолдану.

11. Оқу барысында техникалық мультимедиялық дидактикалық құралдарды пайдаланады: жиынтықтағы компьютер, проектор, интерактивті тақта, электронды плакаттар, электронды оқулықтар, эксперименттерге арналған оқу-бағдарламалық кешен.

12. Бақылау әдісін жүзеге асыру барысында кабинетте гербарийлер, коллекциялар, микропрепараттар жиынтығын қолданады.

13. Көлемді модельдер, демонстрациялық аспаптар мен реактивтер білім алушылардың зерттейтін объектілерінің статикалық және динамикалық бейнелерін жасауға қолданады.

14. Іс-әрекеттік тұғырды жүзеге асыру үшін оқытудың қосалқы құралдарын қолдану қажет: үлкейткіштер, микроскоптар, реактивтер жиынтығы, зертханалық керек-жарақтар, электронды таразылар, ғалымдардың портреттері.

15. Академиялық ғылыми-терминологиялық сөздікті жүйелі қалыптастыру, базалық ұғымдарды меңгеру мақсатында пәндік сөздік минимумы ұсынылған (2-қосымша).

3-тарау. "Жаратылыстану" пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

2. 16. "Жаратылыстану" пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

- 1) 5-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты;
- 2) 6-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты құрайды.

3. 17. Бағдарлама мазмұны 7 бөлімді қамтиды:

- 1) "Ғылым әлемі" бөлімі;
- 2) "Ғалам. Жер. Адам" бөлімі;
- 3) "Заттар және материалдар" бөлімі;
- 4) "Тірі және өлі табиғаттағы үдерістер" бөлімі;
- 5) "Энергия және қозғалыс" бөлімі;
- 6) "Экология және тұрақты даму" бөлімі;
- 7) "Әлемді өзгертетін жаңалықтар" бөлімі.

4. 18. "Ғылым әлемі" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) ғылымның рөлі;
- 2) зерттеу мәселесі;
- 3) зерттеуді жоспарлау;
- 4) деректерді жинау және жазу;
- 5) деректерді талдау;
- 6) қорытынды және талқылау.

5. 19. "Ғалам. Жер. Адам" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) макро- және микроәлем;
- 2) жер туралы жалпы мағлұматтар;
- 3) жер қабықтары және олардың құрамдас бөліктері;
- 4) жердегі тіршілік;
- 5) жер бетін бейнелеу тәсілдері;
- 6) материктер мен мұхиттар;
- 7) халық географиясы.

6. 20. "Заттар және материалдар" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) заттардың құрылысы мен қасиеттері;
- 2) заттардың жіктелуі;
- 3) заттардың пайда болуы және заттарды алу.

7. 21. "Тірі және өлі табиғаттағы үдерістер" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды

:

- 1) өлі табиғаттағы үдерістер;
- 2) тірі табиғаттағы үдерістер.

8. 22. "Энергия және қозғалыс" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) энергия түрлері мен көздері;
- 2) қозғалыс.

9.23. "Экология және тұрақты даму" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) экожүйелер;
- 2) тірі ағзалардың саналуандылығы;
- 3) табиғатты қорғау.

10. 24. "Әлемді өзгертетін ашылулар" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) әлемді өзгерткен жаңалықтар;
- 2) болашақ жаңалықтары.

25. 5-сыныпқа арналған "Жаратылыстану" оқу пәнінің базалық мазмұны:

11.1) "Ғылым әлемі" бөлімі: ғылымның адам өміріндегі рөлі; зерттеу мәселесін тұжырымдай білу және жоспар құру; зерттеу жүргізуге арналған жабдық; зерттеу кезінде ақпаратты талдау; зерттеу қорытындысын рәсімдеу;

12. 2) "Ғалам. Жер. Адам" бөлімі: микро-және макроәлем; Жер ғаламшарының пайда болуы және оның құрылымы; Жердің құрылымы мен құрамы, Жердің ішкі қабықтары мен сыртқы қабықтары, жер бетіндегі тіршіліктің пайда болуы туралы гипотезалар, жер бетіндегі тіршіліктің пайда болуын қамтамасыз ететін факторлар, "жердің жоспары" ұғымы, карталардағы шартты белгілер, шартты белгілердің мағынасы, рельеф жоспарын түсіру, құрлықтарды игеру және зерттеу тарихы, Географиялық зерттеушілер, игеру тарихы, құрлықтарды, әлем бөліктері мен мұхиттарды зерттеу, қазіргі әлем картасы, нәсілдік белгілердің қалыптасу факторлары, нәсілдердің теңдігі;

13. 3) "Заттар және материалдар" бөлімі: диффузия, Сұйықтықтар мен газдардағы диффузия, қатты, сұйық, газ тәрізді заттардың құрылымы, заттардың әртүрлі күйіндегі

заттардың қозғалысы, әртүрлі заттардың қасиеттері: түсі, иісі, балқу температурасы, қайнау, ерігіштігі, жылтырлығы, аққыштығы, физикалық және химиялық құбылыстар, таза заттар мен қоспалар, қоспаның түрлері, қоспаның компоненттері, ерітінділер, ерітіндідегі заттың массалық үлесі, заттардың ерігіштігі: еритін және ерімейтін заттар, металдар мен бейметалдар, табиғи және жасанды талшықтар, зертханалық зерттеулер;

14. 4) "Тірі және өлі табиғаттағы үдерістер" бөлімі: өлі табиғаттағы процестер, өлі табиғаттағы процестер (табиғаттағы заттардың айналымы, ауа-райының өзгеруі, тау түзілуі, Климаттық процестер), тірі және өлі организмдердің қасиеттері, тірі организмдердің ұйымдастырылу деңгейлері, микроскоп, микроскоппен жұмыс істеу ережелері, уақытша микропрепараттар, фотосинтез процесінің мәні, өсімдік пигменттері, фотосинтез шарттары, энергия түрлері, температура және жылу энергиясы, ғимараттардағы жылу оқшаулау әдістері, жылу кеңеюі, энергияның өзара ауысуы, тірі және жансыз табиғаттағы механикалық қозғалыстар, Жануарлар қаңқаларының әртүрлі, тірек-қимыл аппаратының функциялары, дене қозғалысының себептері;

15. 5) "Энергия және қозғалыс" бөлімі: экожүйенің құрамдас бөліктері экожүйелердің түрлері, экожүйелердің жұмыс істеуіне әсер ететін экологиялық факторлар, экожүйелердің сыныптамасы, Қазақстан Республикасының экологиялық проблемалары, өңірдің экологиялық проблемалары, Қазақстанның Қызыл кітабының маңызы;

16. 6) "Әлемді өзгертетін жаңалықтар" бөлімі: ғылыми жаңалықтардың алуан түрлілігі.ғылыми жаңалықтар, Қазақстандағы ғылыми жаңалықтар.

17. 26. 6-сыныпқа арналған "Жаратылыстану" оқу пәнінің базалық мазмұны:

18. 1) "Ғылым әлемі" бөлімі: жаратылыстану ғылымдарының зерттеу объектілері, өзгермелі тәуелді және тәуелсіз, бақыланатын, зерттеу жоспары, ережелері, шарттары, Бірліктердің Халықаралық жүйесі, зерттеу қорытындыларының графикалық көрінісі;

19. 2) "Ғалам. Жер. Адам" бөлімі: микро-және макроәлемнің айырмашылықтары мен объектілері және оларды ажырата білу; Жердің қасиеттері мен ондағы болып жатқан құбылыстар мен процестер; жердің сфералары мен қабықтары; жердің пайда болу гипотезалары; карта және оның түрлері; шартты белгілер бойынша карталарды оқу; оны есептеудің масштабы мен тәсілдері; географиялық координаттар; параллель және меридиан; градусық тор; уақыт туралы түсінік; белдеу уақытының ерекшеліктері; материктер мен мұхиттар; материктер мен мұхиттардың физикалық - географиялық жағдайы; халықты зерттейтін ғылым;

20. 3) "Заттар мен материалдар" бөлімі: атомдар мен молекулалар; қарапайым және күрделі заттар; атом құрылысы; заттардың қайнау температурасы мен балқу температурасының қасиеттері; органикалық және бейорганикалық заттар және олардың ерекшеліктері; орта және оның түрлері (қышқыл, сілтілі, бейтарап) және әмбебап индикатордың көмегімен ортаны анықтай білу; бейтараптандыру процесі; Қазақстан жеріндегі табиғи және жасанды материалдар, олардың артықшылықтары мен

кемшіліктері; тұрмыстық химия өнімдері және оларды тұрмыста пайдалану; тұрмыстық химияны пайдалану ережелері; пайдалы қазбалар және пайдалы қазбаларды өндіру және олардың қоршаған ортаға әсері;

21. 4) "Тірі және өлі табиғаттағы үдерістер" бөлімі: тірі және өлі табиғаттағы процестерді модельдеу, химиялық қайта құру түрлері, жасушалардың негізгі компоненттері, органоидтардың функциялары, тірі организмдерге тән процестер, диета, организмдердің қоректену түрлері, тірі организмдерге қоректік заттарды тасымалдау, тыныс алудың мәні, деммен жұту және дем шығару құрамы, ағзаның шығарылатын өнімдері, тітіркену және тітіркену;

22. 5) "Энергия және қозғалыс" бөлімі: энергия көздері, балама энергия көздері, энергия алмасу процесі, энергияны шығару және сіңіру, электр энергиясының бірлігі, электр энергиясын есептеу, тұтынылған электр энергиясының бағасы, қозғалыстардың салыстырмалылығы, қатты денелердің, Сұйықтықтар мен газдардың қысымы, адам қаңқасының құрылымы, бұлшықет құрылымы, қысымның тірі организмдерге әсері, атмосфералық қысым, атмосфералық және қан қысымын өлшеу әдістері;

23. 6) "Экология және тұрақты даму" бөлімі: экожүйе компоненттерінің өзара байланысы; экожүйенің өзгеру себептері; энергияның ауысуы; жергілікті экожүйедегі тірі организмдердің алуан түрлілігі; өз өңірінің экожүйесінің проблемалары және проблемаларды шешу жолдары;

7) "Әлемді өзгертетін жаңалықтар" бөлімі: Күнделікті өмірге өзгерістер енгізген қазақстандық ғылыми жобалар, ұлы жаңалықтар, болашақтың даму болжамдары.

4-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

27. Бағдарламада, оқыту мақсаттары кодтық белгімен берілген. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сан бөлім мен бөлімше ретін, төртінші сан оқыту мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 5.2.1.4: "5" – сынып, "2.1" бөлім, бөлімше, "2" – оқыту мақсатының реттік саны.

28. Күтілетін нәтижелер бойынша оқыту мақсаттарының жүйесі:

1) "Ғылым әлемі" бөлімі:

1-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	5-сынып	6-сынып
1.1 Ғылымның рөлі	5.1.1.1 ғылымның қызметтерін адам іс-әрекетінің түрі ретінде анықтау	6.1.1.1 жаратылыстану ғылымдарының зерттеу нысандарын атау
1.2 Зерттеу сұрағы	5.1.2.1 зерттеу сұрағы мен болжамды тұжырымдау; 5.1.2.2 негізгі пәндік терминдерді түсіну	6.1.2.1 тәуелді, тәуелсіз және бақыланатын айнымалыларды анықтау; 6.1.2.2 негізгі пәндік терминдерге меңгеріп, оларды ақпарат жеткізуде қолдану

1.3 Зерттеуді жоспарлау	5.1.3.1 зерттеу жоспарын құрастыру; 5.1.3.2 - зерттеу жүргізу кезіндегі техника қауіпсіздігі ережелерін тұжырымдау; 5.1.3.3 техникалық қауіпсіздік ережелерін нақтылауға күрделі сұрақтар қою	6.1.3.1 - жоспар бойынша зерттеу жұмысын жүргізу; 6.1.3.2 - қауіпсіз жұмыс жүргізудің жағдайларын анықтау 6.1.3.3 технологиялық жоспарға сүйене отырып, тапсырманың орындалу барысын айту
1.4 Деректерді жинау және жазу	5.1.4.1 - нысандар параметрлерін өлшем бірліктермен анықтау; 5.1.4.2 бақылаулар мен өлшеу деректерін тіркеу	6.1.4.1 - Халықаралық бірліктер жүйесінің өлшем бірліктерін пайдалану 6.1.4.2 тапсырманың сапасы туралы бағалау мәлімдемесін жасау
1.5 Деректерді талдау	5.1.5.1 қайталанған өлшеулер кезіндегі арифметикалық орташа шаманы есептеу және тенденцияларын анықтау	6.1.5.1 - алынған деректерді графикалық түрде көрсету
1.6. Қорытынды және талқылау	5.1.6.1 зерттеу сұрағы бойынша қорытынды тұжырымдау 5.1.6.2 осы бастама бойынша зерттеудің сапасы туралы бағалау мәлімдемесін жасау	6.1.6.1 - алынған қорытындыларды түрлі формада көрсету; 6.1.6.2 сыныптастарының жұмысының сапасы туралы оңдыбағалауды құру

2) "Ғалам. Жер. Адам" бөлімі:

2-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	5 сынып	6 сынып
2.1 Макро және микроөлем	5.2.1.1 макро- және микроөлем нысандарын ажырата білу және мысалдар келтіру	6.2.1.1 - макро- және микроөлем нысандарының параметрлерін атау
2.2 Жер туралы жалпы мағлұматтар	5.2.2.1 Жер ғаламшарының пайда болуын түсіндіру; 5.2.2.2 Жердің құрылысы мен құрамын атау 5.2.2.3 тақырып бойынша қарапайым, нақтылаушы сұрақтар қою	6.2.2.1 - Жер бетіндегі бақыланатын үдерістер мен құбылыстарды түсіндіру; 6.2.2.2 - Жердің қасиеттерін түсіндіру 6.2.2.3 сабақ тақырыбы бойынша шығармашылық бағалау және практикалық сұрақтарды құрастыру
2.3 Жер қабықтары және олардың құрамдас бөліктері	5.2.3.1 Жер қабықтары және олардың құрамдас бөліктерін сипаттау	6.2.3.1 - Жердің сыртқы қабықтарының өзара байланысын түсіндіру
2.4 Жердегі тіршілік	5.2.4.1 Жерде тіршіліктің пайда болуын сипаттау; 5.2.4.2 тіршілік ету үшін қажетті жағдайларын анықтау;	6.2.4.1 - Жердегі тіршіліктің пайда болуы туралы ғылыми болжамдарды салыстыру; 6.2.4.2 - адамның Жердегі тіршілік етуінің қазіргі жағдайларын бағалау

	5.2.4.3 өзінің эмоционалды жағдайын өзін-өзі реттеудің қарапайым тәсілдерін білу	6.2.4.3 психофизикалық қысымды жеңілдету үшін тыныс алу техникасын қолдану
2.5 Жер бетін бейнелеу тәсілдері	5.2.5.1 "план" және "шартты белгілер" ұғымдарын түсіндіру; 5.2.5.2 шартты белгілерді қолданып, жергілікті жердің планын оқу; 5.2.5.3 бір тәсіл бойынша жергілікті жердің түсірілімін жасау; 5.2.5.4 рәсімдеу талаптарына сай жергілікті жердің қарапайым жоспарларын сызу 5.2.5.5 сөйлеу үлгілерін қолдана отырып, қиындықтарды жеңу үшін көмек сұрай білу	6.2.5.1 - географиялық карталар мен шартты белгілерді жіктеу; 6.2.5.2 - шартты белгілерді пайдаланып, географиялық карталарды оқу; 6.2.5.3 - масштабты пайдаланып, арақашықтықты есептеу; 6.2.5.4 - географиялық координаттарды анықтау; 6.2.5.5 - сағаттық белдеулер картасын пайдаланып, уақытты анықтау
2.6 Материктер мен мұхиттар	5.2.6.1 - материктер мен дүние бөліктерін игеру және зерттеу тарихын сипаттау; 5.2.6.2 - мұхиттарды зерттеу тарихын сипаттау	6.2.6.1 - жоспар бойынша материктер мен олардың физикалық-географиялық аймақтарының табиғат ерекшеліктерін анықтау; 6.2.6.2 - жоспар бойынша мұхиттар табиғатының ерекшеліктерін анықтау
2.7 Халық географиясы	5.2.7.1 - дүниежүзі халқының нәсілдік құрамын және негізгі нәсілдер мен нәсілдер топтарының таралу аймақтарын анықтау; 5.2.7.2 - нәсілдік белгілердің қалыптасу факторларын анықтау; 5.2.7.3 - нәсілдер теңдігін дәлелдеу 5.2.7.4 мұғаліммен бірге оқу міндеттерін тұжырымдау	6.2.7.1 - халықтың қоныстану заңдылықтарын анықтау; 6.2.7.2 халық тығыздығының көрсеткіштеріне баға беру; 6.2.7.3 дүниежүзіндегі халық тығыздығының жоғары және төмен аймақтарын анықтап, себептерін түсіндіру 6.2.7.4 оқу міндеттерін өз бетінше тұжырымдау

3) "Заттар және материалдар" бөлімі:

3-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	5-сынып	6-сынып
3.1 Заттардың құрылысы мен қасиеттері	5.3.1.1 өлшектердің сұйық және газ тектес заттарда таралуын түсіндіру; 5.3.1.2 заттардың қатты, сұйық және газ күйіндегі құрылымын бөлшектер теориясына сәйкес түсіндіру; 5.3.1.3 заттардың қасиеттерін: тығыздығын, аққыштығын, жылу	6.3.1.1 атомдар мен молекулаларды, жай және күрделі заттарды ажырату; 6.3.1.2 атомның негізгі бөлшектерін және олардың орналасуын сипаттау; 6.3.1.3 заттардың қасиеттерін (балқу және қайнау температураларын) сипаттау

	және электр-өткізгіштігін, созылмалығын, иілімділігін сипаттау; 5.3.1.4 физикалық және химиялық құбылыстарды ажырату	6.3.1.4 есімшелер мен заттық лексикаларды қолдана отырып, өз ойын айту
3.2 Заттардың жіктелуі	5.3.2.1 қоспалардан таза заттарды ажырату; 5.3.2.2 қоспалардың түрлерін сипаттау және бөлу әдістерін ұсыну; 5.3.2.3 құрамы белгілі ерітінді дайындау; 5.3.2.4 еріген заттың массалық үлесін анықтау; 5.3.2.5 заттарды ерігіштігі бойынша, металдар және бейметалдарға жіктеу	6.3.2.1 заттарды органикалық және бейорганикалық заттарға жіктеу; 6.3.2.2 тірі және өлі табиғаттағы қышқылдық, сілтілік және бейтарап орталарды ажырату және әмбебап индикатор көмегімен ортаны анықтау; 6.3.2.3 бейтараптану үдерісін түсіндіру 6.3.2.4 оқу іс-әрекетінің жоспары мен алгоритмін құру; 6.3.2.5 қарым-қатынас барысында шығармашылық және ізденіс сипатындағы мәселелерді бірлесіп шешу
3.3 Заттардың түзілуі және алынуы	5.3.3.1 - табиғатта түзілген және жасанды жолмен алынған заттарға мысалдар келтіру; 5.3.3.2 зертханалық жағдайда заттарды бөліп ала алу 5.3.3.3 тыңдалған ақпарат бойынша ашық және жабық сұрақтарға жауап беру, түйінді сөздерді анықтау; 5.3.3.4 өз пікірін негіздей отырып, тақырып, диаграмма, схема, кесте бойынша ақпарат мазмұнын болжау; 5.3.3.5 сабақтың тақырыбы бойынша диалогқа қатысу, сөйлеу нормаларын сақтау, сұхбаттасушыға құрмет көрсету	6.3.3.1 табиғи және жасанды материалдардың артықшылықтары мен кемшіліктерін анықтау; 6.3.3.2 тұрмыстық химия өнімдерін қолдану саласын және оларды қауіпсіз қолдану ережелерін түсіндіру; 6.3.3.3 Қазақстандағы пайдалы қазбалардың кен орындарын және қолдану салаларын анықтау; 6.3.3.4 Қазақстандағы пайдалы қазбаларды өндеудің ірі орталықтарын атау және көрсету; 6.3.3.5 пайдалы қазбалардың өндірілуімен өңделінуінің қоршаған ортаға әсерін түсіндіру

4) "Тірі және өлі табиғаттағы үдерістер" бөлімі:

4-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	5-сынып	6-сынып
4.1 Өлі табиғаттағы үдерістер	5.4.1.1 өлі табиғатта болатын үдерістерді атау (табиғатта заттардың айналымы, тау түзілу, үгілу, климаттық үдерістер); 5.4.1.2 өлі табиғаттағы болып жатқан үдерістердің себеп-салдарын түсіндіру 5.4.1.3 мақсатқа, жағдайға, уақытқа, жағдайға сәйкес өз	6.4.1.1 өлі табиғаттағы болып жатқан үдерістерді модельдеу (тау түзілу, үгілу, заттардың табиғаттағы айналымы); 6.4.1.2 табиғаттағы заттардың химиялық айналымын түсіндіру 6.4.1.3 сөйлеу нормаларын сақтай отырып, тақырып бойынша диалогқа қатысу, диалог

	сөзіңіз жоспарлау, диалогқа қатысу	жүргізудің әртүрлі тәсілдерін түсіну
4.2Тірі табиғаттағы үдерістер	<p>5.4.2.1тірі ағзалардың ортақ қасиеттерін сипаттау;</p> <p>5.4.2.2 тірі ағзалардың құрылымдық деңгейлерін сипаттау;</p> <p>5.4.2.3 микроскоппен жұмыс істеу ережелерін қолдану;</p> <p>5.4.2.4уақытша микропрепарат дайындау;</p> <p>5.4.2.5 фотосинтез үдерісін түсіндіру;</p> <p>5.4.2.6 өсімдіктерде пигменттердің болуын зерттеу;</p> <p>5.4.2.7 фотосинтездің жүруі үшін қажетті жағдайларды зерттеу</p> <p>5.4.2.8 айтылуы күрделі дыбыстармен шет тілінен шыққан сөздердің айтылу ережелерін сақтау;</p> <p>5.4.2.9 мәтіндегі синонимдер, антонимдер, бір мәнді және көп мағыналы сөздерді анықтау;</p> <p>5.4.2.10тірек жоспары мен кілт сөздер негізінде монологиялық мәлімдеме жасау</p>	<p>6.4.2.1 жасуша компоненттерін анықтау</p> <p>6.4.2.2 тірі ағзаларға тән үдерістерді түсіндіру;</p> <p>6.4.2.3 ағзалардың қоректену типтерін ажырату</p> <p>6.4.2.4 толыққанды тамақтану рационын құру;</p> <p>6.4.2.5 азық-түлік өнімдердегі органикалық заттардың болуын тестілеу;</p> <p>6.4.2.6 ағзалардағы қоректік заттардың тасымалдануын зерттеу ;</p> <p>6.4.2.7 - тыныс алғанда және тыныс шығарғандағы ауа құрамындағы айырмашылықты зерттеу;</p> <p>6.4.2.8 ағзадағы бөлініп шығатын өнімдерді атау;</p> <p>6.4.2.9 тірі ағзалардағы тітіркендіргіштерге жауап беру реакциясын зерттеу</p> <p>6.4.2.10 өз бетінше жасалған жоспар мен көрнекі материалдарды қолдана отырып, монологиялық мәлімдеме жасау</p>

5) "Энергия және қозғалыс" бөлімі:

5-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	5-сынып	6-сынып
5.1 Энергия түрлері мен көздері	<p>5.5.1.1 энергия түрлерін ажырату;</p> <p>5.5.1.2 температура мен жылу энергиясын ажырату;</p> <p>5.5.1.3 термометрді пайдалана отырып температураны өлшеу;</p> <p>5.5.1.4 ғимараттарда жылу окшаулағышта-рын пайдаланудың практикалық әдістерін түсіндіру;</p> <p>5.5.1.5 жылулық ұлғаюды сипаттау;</p> <p>5.5.1.6 энергияның өзара айналымына мысалдар келтіру</p> <p>5.5.1.7 оқығанның мазмұны бойынша сұрақтарға жауап беру,</p>	<p>6.5.1.1 энергия көздерін атау;</p> <p>6.5.1.2 энергияны шығарумен және оның жұтылуымен байланысты үдерістерді атау және мысалдар келтіру;</p> <p>6.5.1.3 электр энергиясының бірлігін атау;</p> <p>6.5.1.4 электр энергиясының құнын есептеу;</p> <p>6.5.1.5 энергияны алудың балама көздерін ұсынау</p> <p>6.5.1.6 сөйлеу әрекетін мақсатты өзара бақылауды және өзін-өзі бақылауды жүзеге асыру;</p> <p>6.5.1.7 түсінуді тереңдету және жауапты нақтылау үшін түсінуді</p>

	кілт сөздерге сүйене отырып, сұрақтарды тұжырымдау	және мәтіннің мазмұнына деген көзқарасын көрсететін сұрақтар мен жауаптарды тұжырымдау
5.2 Қозғалыс	24.5.5.2.1 тірі және өлі табиғатта қозғалыстың маңыздылығына мысалдар келтіру және түсіндіру; 25.5.5.2.2 әртүрлі жануарлардың қаңқа түрлерінің ерекшелік-терін зерттеу; 5.5.2.3 денелер қозғалысының себебін анықтау 5.5.2.4 тірек жоспары мен кілт сөздер негізінде монологиялық мәлімдеме жасау; 5.5.2.5 өзінің және өзгенің сөйлеу әрекетінің сапасын критерийлер бойынша бағалау; 5.5.2.6 ауызша және вербалды емес деңгейлерде топтық өзара әрекеттесуде тиімді қарым-қатынас дағдысын меңгеру	6.5.2.1 қозғалыстың салыстырмалылығына мысалдар келтіру және түсіндіру; 6.5.2.2 қатты денелер, сұйықтар мен газдардың қысымдарын айыра білу; 6.5.2.3 адам қаңқасының құрылысын сипаттау; 6.5.2.4 бұлшық еттің құрылысын сипаттау; 6.5.2.5 тірі ағзалар үшін қысымның мәніне мысалдар келтіру; 6.5.2.6 атмосфералық қысымды өлшеу және оның мәнін түсіндіру

6) "Экология және тұрақты даму" бөлімі:
6-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	5 сынып	6 сынып
6.1.Экожүйелер	5.6.1.1 экожүйенің құрамдас бөліктерін анықтау; 5.6.1.2 экожүйе түрлерін жіктеу; 5.6.1.3 экожүйеге экологиялық факторлардың ықпал етуін түсіндіру; 5.6.1.4 табиғи және жасанды экожүйелерді салыстыру 5.6.1.5 мұғалімнің көмегімен берілген тақырып бойынша екі дерек көзі (сөздіктер, анықтамалықтар) бойынша ақпаратты табу, негізгі және қосымша ақпаратты бөлу	6.6.1.1 экожүйе құрамдас бөліктерінің өзара байланысын графикалық түрде көрсету және түсіндіру; 6.6.1.2 экожүйелердің ауысу себептерін түсіндіру; 6.6.1.3 экологиялық пирамидада энергия мен заттардың ауысуын түсіндіру; 6.6.1.4 берілген параметрлер бойынша ойлау мәтіндерін жасау: тақырып, негізгі ой, мәтіннің стилі мен түрі, мәтіннің құрылымдық элементтері, кілт сөздер; 6.6.1.5 берілген тақырып бойынша үш немесе одан да көп ақпарат көздері бойынша ақпарат табу және оны түсіндіру
6.2Тірі ағзалардың сан алуандығы	5.6.2.1 ағзаларды тірі табиғат дүниесіне жіктеу; 5.6.2.2 - біржасушалы және көпжасушалы ағзаларды сипаттау	6.6.2.1 өсімдіктер мен жануарлардың түрлерін анықтау үшін ағзалардың өзіндік ерекшеліктерін қолдану; 6.6.2.2 жергіліктіэкожүйелердегі тірі ағзалардың алуан түрлілігін зерттеу

	5.6.2.3 диаграммаларды, графиктерді, кестелерді, фотосуреттерді қолдана отырып мәтіндер құру	6.6.2.3 диаграммаларды, кестелерді қолдана отырып, ақпарат беру процесінде тақырып пен негізгі ойды дәлелді түрде ашатын мәтіндер жасау
6.3 Табиғатты қорғау	5.6.3.1 ҚР экологиялық мәселелерін атау; 5.6.3.2 өз аймағының экологиялық мәселелерін зерттеу; 5.6.3.3 Қазақстан Республикасы Қызыл кітабының маңыздылығын анықтау 5.6.3.4 топтарда нәтижелі іскерлік коммуникацияның базалық дағдыларын көрсету	6.6.3.1 өз аймағындағы кейбір экологиялық мәселелердің себептерін талдау; 6.6.3.2 экологиялық мәселелерді шешу жолдарын ұсыну 6.6.3.3 ауызша және вербальды емес құралдарды қолдана отырып, бірлескен іс-әрекетте құрдастарымен белсенді және оң қарым-қатынас жасау; 6.6.3.4 өзінің және өзгенің сөйлеу әрекетінің сапасын критерийлер бойынша бағалау

7) "Әлемді өзгертетін жаңалықтар" бөлімі:

7-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	5-сынып	6-сынып
7.1 Әлемді өзгертетін жаңалықтар	5.7.1.1 әлемді өзгерткен ғылыми жаңалықтарға мысалдар келтіру	6.7.1.1 әлемді өзгерткен жаңалықтардың маңызын талқылау
7.2 Болашақ жаңалықтары	5.7.2.2 болашақ ғылыми зерттеулер үшін идеялар ұсыну 5.7.2.3 жоспар және тірек сөздер бойынша бөлімнің тақырыбы бойынша мәтін құру; 5.7.2.4 коммуникативті қатынастарда пәндік терминдерді еркін қолдану	6.7.2.2 ғылыми зерттеулер бағыттарының болашақтағы дамуына болжам жасау; 6.7.2.3 болашақта ғылым зерттеулерінің даму бағыттарын болжау; 6.7.2.4 мәтіннің құрылымына сүйене отырып, өз ұстанымыңызды сенімді түрде дәлелдеу

29. Бағдарламасы сөйлеу тілінің күрделі бұзылы бар негізгі ортабілім беру деңгейінің 5-6-сыныптарына арналған "Жаратылыстану" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспары негізінде осы Бағдарламаның қосымшасына сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді жоспарда әр бөлімде жүзеге асатын оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

30. Бөлімдер және ішіндегі тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Негізгі орта білім беру
деңгейінің
5-6-сыныптарына арналған
"Жаратылыстану" оқу пәнінен
жаңартылған мазмұндағы

Сөйлеу тілінің күрделі бұзылысы бар білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-6 сыныптары үшін "Жаратылыстану" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) 5-сынып:

1-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Бағдарламаның бөлімшелері	Оқыту мақсаттары
1 -тоқсан		
5.1 Ғылым әлемі	1. Ғылымның рөлі	5.1.1.1 ғылымның қызметтерін адам іс-әрекетінің түрі ретінде анықтау
	2. Зерттеу сұрағы	5.1.2.1 зерттеу сұрағы мен болжамды тұжырымдау; 5.1.2.2 негізгі пәндік терминдерді түсіну
	3.Зерттеуді жоспарлау	5.1.3.1 зерттеу жоспарын құрастыру; 5.1.3.2 зерттеу жүргізу кезіндегі қауіпсіздік техникасының ережелерін тұжырымдау; 5.1.3.3 техникалық қауіпсіздік ережелерін нақтылауға күрделі сұрақтар қою
	4.Деректерді жинау және жазу	5.1.4.1 - нысандар параметрлерін өлшем бірліктермен анықтау; 5.1.4.2 - бақылаулар мен өлшеу деректерін тіркеу
	5.Деректерді талдау	5.1.5.1 -қайталанған өлшеулер кезіндегі арифметикалық орташа шаманы есептейді және тенденцияларын анықтау
	6.Қорытынды және талқылау	5.1.6.1 зерттеу сұрағы бойынша қорытынды тұжырымдау; 5.1.6.2 сөйлеу кестесін қолдана отырып, осы бақылаудағы зерттеудің сапасы туралы бағалау мәлімдемесін жасау
	1.Макро- және микроәлем	5.2.1.1 -макро-және микроәлем нысандарын ажырата білу және мысалдар келтіру
	2.Жер туралы жалпы мағлұматтар	5.2.2.1 - Жер ғаламшарының пайда болуын түсіндіру; 5.2.2.2 - Жердің құрылысы мен құрамын атау 5.2.2.3 тақырып

5.2 Адам. Жер. Ғалам		бойынша қарапайым, нақтылаушы сұрақтар қою
	3.Жер қабықтары және олардың құрамдас бөліктері	5.2.3.1 Жер қабықтарын және олардың құрамдас бөліктерін сипаттау
	4.Жердегі тіршілік	5.2.4.1 - Жерде тіршіліктің пайда болуын сипаттау; 5.2.4.2 - тіршілік етуге қажетті жағдайларды анықтау; 5.2.4.3 өзінің эмоционалды жағдайын өзін-өзі реттеудің қарапайым тәсілдерін білу
	5.Жер бетін бейнелеу тәсілдері	5.2.5.1 - "жоспар" және "шартты белгілер" ұғымдарын түсіндіру; 5.2.5.2 - шартты белгілерді қолданып, жергілікті жердің планын оқу; 5.2.5.3 - бір тәсіл бойынша жергілікті жердің түсірілімін жасау (көз мөлшермен түсіру, полярлық түсіру, бағдарлық түсіру); 5.2.5.4 - тіркеу талаптарына сай жергілікті жердің қарапайым пландарын сызу 5.2.5.5 сөйлеу үлгілерін қолдана отырып, қиындықтарды жеңу үшін көмек сұрай білу
	6.Материктер мен мұхиттар	5.2.6.1 - материктер мен дүние бөліктерін игеру және зерттеу тарихын сипаттау; 5.2.6.2 - мұхиттарды зерттеу тарихын сипаттау 5.2.7.4 мұғаліммен бірге оқу міндеттерін тұжырымдау
	7.Халық географиясы	5.2.7.1 - дүниежүзі халқының нәсілдік құрамын, негізгі нәсілдер мен нәсіларалық топтардың таралу аймақтарын анықтау; 5.2.7.2 - нәсілдік белгілердің қалыптасу факторларын анықтау; 5.2.7.3 - нәсілдер тендігін дәлелдеу 5.2.7.4 мұғаліммен бірге оқу міндеттерін тұжырымдау
	2-тоқсан	
		5.3.1.1 - бөлшектердің сұйық және газтекес заттарда таралуын түсіндіру; 5.3.1.2 - заттардың қатты, сұйық және газ күйіндегі құрылымын

5.3 Заттар және материалдар	1. Заттардың құрылысы мен қасиеттері	<p>бөлшектер теориясына сәйкес түсіндіру;</p> <p>5.3.1.3 - заттардың қасиеттерін: тығыздығын, аққыштығын, жылу және электрөткізгіштігін, созылғыштығын, иілімділігін сипаттау;</p> <p>5.3.1.4 - физикалық және химиялық құбылыстарды ажырату</p>
	2. Заттардың жіктелуі	<p>5.3.2.1 - қоспалар мен таза заттарды ажырату;</p> <p>5.3.2.2 - қоспалардың түрлерін сипаттайды және бөлу әдістерін ұсыну;</p> <p>5.3.2.3 - құрамы белгілі ерітіндіні дайындау;</p> <p>5.3.2.4 - еріген заттың массалық үлесін есептеу;</p> <p>5.3.2.5 - заттарды ерігіштігі бойынша, металдар және бейметалдарға жіктеу</p> <p>5.3.3.5 сабақтың тақырыбы бойынша диалогқа қатысу, сөйлеу нормаларын сақтау, сұхбаттасушыға құрмет көрсету</p>
	3. Заттардың түзілуі және алынуы	<p>5.3.3.1 - кейбір табиғатта түзілген және жасанды жолмен алынған заттарға мысалдар келтіру;</p> <p>5.3.3.2 - зертханалық жағдайда заттарды бөліп ала алу</p> <p>5.3.3.3 тыңдалған ақпарат бойынша ашық және жабық сұрақтарға жауап беру, түйінді сөздерді анықтау;</p> <p>5.3.3.4 өз пікірін негіздей отырып, тақырып, диаграмма, схема, кесте бойынша ақпарат мазмұнын болжау;</p> <p>5.3.3.5 сабақтың тақырыбы бойынша диалогқа қатысу, сөйлеу нормаларын сақтау, сұхбаттасушыға құрмет көрсету</p>
3-тоқсан		
	1. Өлі табиғаттағы үдерістер	<p>5.4.1.1 - өлі табиғатта болатын үдерістерді атау (табиғатта заттардың айналымы, тау түзілу, үгілу, климаттық үдерістер);</p> <p>5.4.1.2 - өлі табиғаттағы болып жатқан үдерістердің себеп-салдарларын түсіндіру</p> <p>5.4.1.3. мақсатқа, жағдайға, уақытқа, жағдайға сәйкес өз</p>

5.4 Тірі және өлі табиғаттағы үдерістер		сөзіңіз жоспарлау, диалогқа қатысу
5.5 Энергия және қозғалыс	2.Тірі табиғаттағы үдерістер	<p>5.4.2.1 - тірі ағзалардың ортақ қасиеттерін сипаттау;</p> <p>5.4.2.2 - тірі ағзалардың құрылымдық деңгейлерін сипаттау;</p> <p>5.4.2.3 - микроскоппен жұмыс істеу ережелерін қолдану;</p> <p>5.4.2.4 - уақытша микропрепарат дайындау;</p> <p>5.4.2.5 - фотосинтез үдерісін түсіндіру;</p> <p>5.4.2.6 - өсімдіктерде пигменттердің болуын зерттеу;</p> <p>5.4.2.7 - фотосинтездің жүруі үшін қажетті жағдайларын зерттеу</p> <p>5.4.2.8 айтылуы күрделі дыбыстармен шет тілінен шыққан сөздердің айтылу ережелерін сақтау;</p> <p>5.4.2.9 мәтіндегі синонимдер, антонимдер, бір мәнді және көп мағыналы сөздерді анықтау;</p> <p>5.4.2.10 тірек жоспары мен кілт сөздер негізінде монологиялық мәлімдеме жасау</p>
	1.Энергия түрлері мен көздері	<p>5.5.1.1 - энергия түрлерін ажырату ;</p> <p>5.5.1.2 - температура мен жылу энергиясын ажырату;</p> <p>5.5.1.3 - термометрді пайдалана отырып температураны өлшеу;</p> <p>5.5.1.4 - ғимараттарда жылу оқшаулағыштарын пайдаланудың практикалық әдістерін түсіндіру;</p> <p>5.5.1.5 - жылулық ұлғаюды сипаттау;</p> <p>5.5.1.6 - энергияның өзара айналымына мысалдар келтіру</p> <p>5.5.1.7 оқығанның мазмұны бойынша сұрақтарға жауап беру, кілт сөздерге сүйене отырып, сұрақтарды тұжырымдау</p>
		<p>5.5.2.1 - тірі және өлі табиғатта қозғалыстың маңыздылығына мысалдар келтіреді және түсіндіру ;</p> <p>5.5.2.2 - әртүрлі жануарлардың қаңқа түрлерінің ерекшеліктерін зерттеу;</p>

	2.Қозғалыс	<p>5.5.2.3 - денелер қозғалысының себебін анықтау</p> <p>5.5.2.4 тірек жоспары мен кілт сөздер негізінде монологиялық мәлімдеме жасау;</p> <p>5.5.2.5 өзінің және өзгенің сөйлеу әрекетінің сапасын критерийлер бойынша бағалау;</p> <p>5.5.2.6 ауызша және вербалды емес деңгейлерде топтық өзара әрекеттесуде тиімді қарым-қатынас дағдысын меңгеру</p>
4 -тоқсан		
5.6 Экология және тұрақты даму	1.Экожүйелер	<p>5.6.1.1 - экожүйенің құрамдас бөліктерін анықтау;</p> <p>5.6.1.2 - экожүйе түрлерін жіктеу;</p> <p>5.6.1.3 - экологиялық факторлардың экожүйе қызметіне ықпал етуін түсіндіру;</p> <p>5.6.1.4 - табиғи және жасанды экожүйелерді салыстыру</p> <p>5.6.1.5 мұғалімнің көмегімен берілген тақырып бойынша екі дерек көзі (сөздіктер, анықтамалықтар) бойынша ақпаратты табу, негізгі және қосымша ақпаратты бөлу</p>
	2.Тірі ағзалардың сан алуандығы	<p>5.6.2.1 - ағзаларды тірі табиғат дүниелеріне жіктеу;</p> <p>5.6.2.2 - біржасушалы және көпжасушалы ағзаларды сипаттау</p> <p>5.6.2.3 диаграммаларды, графиктерді, кестелерді, фотосуреттерді қолдана отырып мәтіндер құру</p>
	3.Табиғатты қорғау	<p>5.6.3.1 - Қазақстан Республикасының экологиялық мәселелерін атау;</p> <p>5.6.3.2 - өз аймағының экологиялық мәселелерін зерттеу;</p> <p>5.6.3.3 - Қазақстан Республикасының Қызыл кітабының маңыздылығын анықтау</p> <p>5.6.3.4 топтарда нәтижелі іскерлік коммуникацияның базалық дағдыларын көрсету</p>
		<p>5.7.1.1 - әлемді өзгерткен ғылыми жаңалықтарға мысалдар келтіру</p> <p>5.7.1.2 болашақ ғылыми зерттеулер үшін идеялар ұсыну</p>

5.7 Әлемді өзгертетін жаңалықтар	1. Әлемді өзгертетін жаңалықтар	5.7.1.3 жоспар және тірек сөздер бойынша бөлімнің тақырыбы бойынша мәтін құру; 5.7.1.4 коммуникативті қатынастарда пәндік терминдерді еркін қолдану
----------------------------------	---------------------------------	--

2) 6-сынып
2-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Бағдарламаның бөлімшелері	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
6.1 Ғылым әлемі	1. Ғылым рөлі	6.1.1.1 - жаратылыстану ғылымдарының зерттеу нысандарын тізіп атау
	2. Зерттеу сұрағы	6.1.2.1 - тәуелді, тәуелсіз және бақыланатын айнымалыларды анықтау 6.1.2.2 негізгі пәндік терминдерге меңгеріп, оларды ақпарат жеткізуде қолдану
	3. Зерттеуді жоспарлау	6.1.3.1 - жоспар бойынша зерттеу жұмысын жүргізу; 6.1.3.2 - қауіпсіз жұмыс жүргізудің жағдайларын анықтау 6.1.3.3 технологиялық жоспарға сүйене отырып, тапсырманың орындалу барысын айту
	4. Деректерді жинау және тіркеу	6.1.4.1 - Халықаралық бірліктер жүйесінің өлшем бірліктерін пайдалану 6.1.4.2 тапсырманың сапасы туралы бағалау мәлімдемесін жасау
	5. Мәліметтерді талдау	6.1.5.1 алынған деректерді графикалық түрде көрсету
	6. Қорытынды және талқылау	6.1.6.1 - алынған қорытындыларды түрлі формада көрсету; 6.1.6.2 сыныптастарының жұмысының сапасы туралы оңды бағалауды құру
	1. Макро- және микроәлем	6.2.1.1 макро- және микроәлем нысандарының параметрлерін атау
	2. Жер туралы жалпы мағлұматтар	6.2.2.1 - Жер бетіндегі бақыланатын үдерістер мен құбылыстарды түсіндіру; 6.2.2.2 - Жердің қасиеттерін түсіндіру

6.2 Ғалам. Жер. Адам		6.2.2.3 сабақ тақырыбы бойынша шығармашылық бағалау және практикалық сұрақтарды құрастыру
	3. Жер өрістері және олардың құрамдас бөліктері	6.2.3.1 - Жер қабықтарының өзара байланыс тәсілдерін түсіндіру
	4. Жердегі тіршілік	6.2.4.1 - Жердегі тіршіліктің пайда болуы туралы ғылыми болжамдарды салыстыру; 6.2.4.2 - адамның Жерде тіршілік етуінің қазіргі жағдайларын бағалау 6.2.4.3 психофизикалық қысымды жеңілдету үшін тыныс алу техникасын қолдану
	5. Жер бетін бейнелеу тәсілдері	6.2.5.1 - географиялық карталар мен шартты белгілерді жіктеу; 6.2.5.2 - шартты белгілерді пайдаланып, географиялық карталарды оқу; 6.2.5.3 - масштабты пайдаланып, арақашықтықты есептеу; 6.2.5.4 - географиялық координаттарды анықтау; 6.2.5.5 - сағаттық белдеулер картасын пайдаланып, уақытты анықтау
	6. Материктер мен мұхиттар	6.2.6.1 - жоспар бойынша материктер мен олардың физикалық-географиялық аймақтарының табиғат ерекшеліктерін анықтау; 6.2.6.2 - жоспар бойынша мұхиттар табиғатының ерекшеліктерін анықтау
	7. Халық географиясы	6.2.7.1 - халықтың қоныстану заңдылықтарын анықтау; 6.2.7.2 - халық тығыздығының көрсеткіштеріне баға беру; 6.2.7.3 - дүниежүзіндегі халық тығыздығының жоғары және төмен аймақтарын анықтап, себептерін түсіндіру 6.2.7.4 оқу міндеттерін өз бетінше тұжырымдау
2 -тоқсан		
		6.3.1.1 - атом мен молекулаларды, қарапайым және күрделі заттарды айыра білу;

6.3 Заттар және материал-дар	1.Заттардың құрылысы мен қасиеттері	<p>6.3.1.2- атомның негізгі бөлшектерін және олардың орналасуын сипаттау;</p> <p>6.3.1.3 - заттардың қасиеттерін (балқу және қайнау температураларын) сипаттау</p> <p>6.3.1.4есімшелер мен заттық лексикаларды қолдана отырып, өз ойын айту</p>
	2.Заттардың жіктелуі	<p>6.3.2.1 - заттарды органикалық және бейорганикалық заттар күйінде жіктеу;</p> <p>6.3.2.2 - тірі және өлі табиғатта қышқыл, сілтілі және бейтарап ортаны айыра біледі және әмбебап индикатор көмегімен ортаны анықтау;</p> <p>6.3.2.3 - бейтараптандыру үдерісін түсіндіру</p> <p>6.3.2.4 оқу іс-әрекетінің жоспары мен алгоритмін құру;</p> <p>6.3.2.5 қарым-қатынас барысында шығармашылық және ізденіс сипатындағы мәселелерді бірлесіп шешу</p>
	3.Заттардың пайда болуы мен оларға қол жеткізу	<p>6.3.3.1 - жасанды материалдардың артықшылықтары мен кемшіліктерін анықтау;</p> <p>6.3.3.2 - тұрмыстық химия өнімдерін қолдану саласын және оларды қауіпсіз қолдану ережелерін түсіндіру;</p> <p>6.3.3.3 - Қазақстандағы пайдалы қазбалардың орындарын және қолдану салаларын анықтау;</p> <p>6.3.3.4 - Қазақстандағыпайдалы қазбаларды өндеудің ірі орталықтарын атау және көрсету;</p> <p>6.3.3.5 - пайдалы қазбалардың өндірілуіменөңделінуінің қоршаған ортаға әсерін түсіндіру</p>
3 -тоқсан		
	1. Өлі табиғаттағы үдерістер	<p>6.4.1.1 - өлі табиғаттағы болып жатқан үдерістерді модельдеу (таудың жасалу,мүжілу үдерістері, табиғатта заттардың айналымы);</p> <p>6.4.1.2 - табиғаттағы заттардың химиялық айналымын түсіндіру</p> <p>6.4.1.3 сөйлеу нормаларын сақтай отырып, тақырып бойынша</p>

6.4 Тірі және өлі табиғаттағы үдерістер	2. Тірі табиғаттағы үдерістер	<p>диалогқа қатысу, диалог жүргізудің әртүрлі тәсілдерін түсіну</p> <p>6.4.2.1 - жасуша компоненттерін анықтау</p> <p>6.4.2.2 - тірі ағзаларға тән үдерістерді түсіндіру;</p> <p>6.4.2.3 - ағзалардың қоректену типтерін ажырату;</p> <p>6.4.2.4 - толыққанды тамақтану рационын құру;</p> <p>6.4.2.5 - азық-түлік өнімдеріндегі органикалық заттардың болуын тестілеу;</p> <p>6.4.2.6 - ағзалардағы қоректік заттардың тасымалдануын модельдеу;</p> <p>6.4.2.7 - тыныс алғанда және тыныс шығарғандағы ауа құрамындағы айырмашылықты зерттеу;</p> <p>6.4.2.8 - ағзадан бөлініп шығатын өнімдерді атау;</p> <p>6.4.2.9 - тірі ағзалардың тітіркендіргіштерге жауап беру реакциясын зерттеу</p> <p>6.4.2.10 өз бетінше жасалған жоспар мен көрнекі материалдарды қолдана отырып, монологиялық мәлімдеме жасау</p>
6.5 Энергия және қозғалыс	1. Энергия түрлері мен көздері	<p>6.5.1.1- энергия көздерін атау;</p> <p>6.5.1.2 - энергияны шығарумен және оның жұтылуымен байланысты үдерістерді атау және мысалдар келтіру;</p> <p>6.5.1.3 - электр энергиясының бірлігін атау;</p> <p>6.5.1.4 - электр энергиясының құнын есептеу;</p> <p>6.5.1.5 - энергияны алудың баламалы көздерін ұсыну;</p> <p>6.5.1.6 сөйлеу әрекетін мақсатты өзара бақылауды және өзін-өзі бақылауды жүзеге асыру;</p> <p>6.5.1.7 түсінуді тереңдету және жауапты нақтылау үшін түсінуді және мәтіннің мазмұнына деген көзқарасын көрсететін сұрақтар мен жауаптарды тұжырымдау</p> <p>6.5.2.1 - қозғалыстың салыстырмалылығына мысалдар келтіру және түсіндіру;</p>

	2. Қозғалыс	<p>6.5.2.2 - қатты денелер, сұйықтар мен газдардың қысымдарын айыра білу;</p> <p>6.5.2.3 - адам қаңқасының құрылысын сипаттау;</p> <p>6.5.2.4 - бұлшық еттің құрылысын сипаттау;</p> <p>6.5.2.5 - тірі ағзалар үшін қысымның мәніне мысалдар келтіру;</p> <p>6.5.2.6 - тиісті құралдарды қолдана отырып, атмосфералық қысымды өлшеу</p> <p>6.5.2.7 тиісті құралдарды қолдана отырып, атмосфералық және артериялық қысымды өлшеу және қорытынды жасау</p>
4-тоқсан		
6.6 Экология және тұрақты даму	1. Экожүйелер	<p>6.6.1.1 - экожүйе құрамдас бөліктерінің өзара байланысын график түрінде көрсету және түсіндіру;</p> <p>6.6.1.2 - экожүйе ауысымдарының себептерін түсіндіру;</p> <p>6.6.1.3 - экологиялық пирамидада энергия мен заттардың ауысуын түсіндіру</p> <p>6.6.1.4 берілген параметрлер бойынша ойлау мәтіндерін жасау: тақырып, негізгі ой, мәтіннің стилі мен түрі, мәтіннің құрылымдық элементтері, кілт сөздер;</p> <p>6.6.1.5 берілген тақырып бойынша үш немесе одан да көп ақпарат көздері бойынша ақпарат табу және оны түсіндіру</p>
	2. Тірі ағзалардың сан алуандығы	<p>6.6.2.1 - өсімдіктер мен жануарлардың түрлерін анықтау үшін ағзалардың өзіндік ерекшеліктерін қолдану;</p> <p>6.6.2.2 - жергілікті экожүйелердегі тірі ағзалардың алуан түрлілігін зерттеу</p> <p>6.6.2.3 диаграммаларды, кестелерді қолдана отырып, ақпарат беру процесінде тақырып пен негізгі ойды дәлелді түрде ашатын мәтіндер жасау</p>
		6.6.3.1 - өзінің аймағындағы кейбір экологиялық мәселелердің себептерін талдау;

	3. Табиғатты қорғау	<p>6.6.3.2 - экологиялық мәселелерді шешу жолдарын ұсыну</p> <p>6.6.3.3 ауызша және вербальды емес құралдарды қолдана отырып, бірлескен іс-әрекетте құрдастарымен белсенді және оң қарым-қатынас жасау;</p> <p>6.6.3.4 өзінің және өзгенің сөйлеу әрекетінің сапасын критерийлер бойынша бағалау</p>
6.7 Әлемді өзгертетін жаңалықтар	1. Әлемді өзгертетін жаңалықтар Болашақ жаңалықтары	<p>6.7.1.1 - әлемді өзгерткен жаңалықтардың маңызын талқылау;</p> <p>6.7.1.2 - жаратылыстану ғылымдарын дамытуда қазақстандық ғалымдардың үлесін талқылау</p> <p>6.7.1.3 - ғылыми зерттеулердің бағыттарының болашақтағы дамуына болжам жасау</p> <p>6.7.1.4 мәтіннің құрылымына сүйене отырып, өз ұстанымың сенімді түрде дәлелдеу-пайымдау</p>

Негізгі орта білім беру деңгейінің 5-6-сыныптарына арналған "Жаратылыстану" оқу пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасына 2-қосымша

Сөйлеу тілінің күрделі бұзылысы бар білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-6 сыныптары үшін "Жаратылыстану" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша сөздік минимумы

Сынып	Пәндік лексика және сөздік	Диалог/ жазу үшін сөз тіркестер
5-сынып	Алгоритм, талдау, атом, гипотеза, интеграция, нейрон, эволюция, география, биология, экология, астрономия, физика, химия, шартты белгі, макромир, микромир, өлшем бірліктері, органикалық заттар, бейорганикалық заттар, табиғат құбылыстары, ғылыми таным әдістері, табиғат, жұлдызды аспан, күн және Күн жүйесі, табиғат құбылыстары, заттың құрылымы, ерітінділер мен қоспалар, заттар, бақылау, эксперимент, өлшеу, тәжірибе, жер сфералары, материк	<p>Алдын алу үшін алдымен қажет ..., содан кейін ...</p> <p>Алдымен көз жеткізіңіз ..., екіншіден..., содан кейін ...</p> <p>Ережелерді сақтау дегеніміз ...</p> <p>Қауіпсіздік сақтауға байланысты ...</p> <p>Кезеңде ... менде қиындықтар болды.</p> <p>Маған бұл ұнады... ..өйткені</p>

	, нәсілдік құрам, астероид, планета , комета, шоқжұлдыз, жарық жылы жарық жылдамдығы, Сүт жолы, жұлдыз аспан, телескоп, аспан денесі, орбита.	
6-сынып	Тұрмыстық химия, координаттар, географиялық процестер, градустық тор, демография, тәуелді айнымалы, индикаторлар, ғылым интеграциясы, инфографика, масштаб, кен орны, жергілікті уақыт, зерттеу жоспары , халықтың тығыздығы, қайнау температурасы, шартты белгілер, микро -, макромир, ғылыми гипотеза, сыртқы факторлардың әсері, экологиялық пирамида, жабық жүйе, модельдеу, конденсат ,сапрофиттер, жүйе, систематика.	Ақпаратты беру және алу. Ол ... алгоритм бойынша әрекет етеді. Міндетті шарт ... Алгоритмдерді қолдану ... Қатаң дәйекті орындау. Ұсынылмайды... Бұл жасауға мүмкіндік береді... көп

Қазақстан Республикасының
Білім және ғылым министрі
2022 жылғы 1 сәуірдегі
№ 123 бұйрығына
45-қосымша
Қазақстан Республикасы
Білім және ғылым министрінің
2013 жылғы 3 сәуірдегі
№ 115 бұйрығына
682-қосымша

Сөйлеу тілінің күрделі бұзылыстары бар білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "География" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы

1 тарау. Жалпы ережелер

1. Сөйлеу тілінің күрделі бұзылыстары бар білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "География" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі - Бағдарлама) Қазақстан Республикасының "Білім туралы" Заңының 5-бабы б) тармақшасына сәйкес әзірленген.

2. Бағдарлама мақсаты - дүниенің географиялық бейнесін тұтас қабылдайтын, географиялық ойлау қабілеті дамыған, географияның әдістері мен тілін білетін және қолданатын, географиялық мәдениеті бар тұлға тәрбиелеу.

3. Бағдарлама міндеттері:

1) шынайы және антропогендік нысандардан, құбылыстар мен үрдістерден тұратын дүниенің географиялық бейнесін ашып көрсету, қоршаған ортаның территориялық ерекшеліктерін, олардың объективті сиптаымен адам өміріне маңызы туралы ұғымдарын қалыптастыру;

2) оқушылардың бойында табиғат пен қоғам арасындағы өзара байланыстарға, осы байланыстардың кеңістіктік ерекшеліктеріне ғылыми көзқарастарды дамыту;

3) қоғамдық өндірістің, табиғатты қорғау мен табиғатты тиімді пайдаланудың ғылыми-жаратылыстану, әлеуметтік-экономикалық негіздерін ашу;

4) оқушылардың географиялық ғылымның ұғымдары мен терминдерін, географиялық зерттеу әдістері мен зерттеу дағдыларын игеруіне ықпал жасау;

5) кеңістіктік ойлау мен картографиялық дағдыларды қалыптастыру;

6) географиялық білімді күнделікті өмірде, өз іс-тәжірибесінде пайдалану дағдыларын қалыптастыру;

7) оқулық материалдарымен, карталармен, энциклопедиялармен және басқа да географиялық жазба көздерімен жұмыс жасау арқылы қоршаған ортаның жағдайы мен түрлі табиғат құбылыстарын зерттеу мен түсіну қажеттілігін қалыптастыру.

4. Түзете-дамыту міндеттері:

1) сөйлеу іс-әрекетінің негізгі түрлерін (оқылым, жазылым, айтылым, тыңдалым) дамыту;

2) географиялық өзекті лексика мен фразеологиямен сөздік қорын ұлғайты;

3) қазақ тілінің ережесіне сай грамматикалық ұғымдары мен синтаксистік құрылымды қолдана білуін қалыптастыру;

4) тұлғалық қасиет ретінде қарым қатынас жасау қабілетін дамыту: сөйлеу арқылы қарым-қатынас жасау қажеттілігі, өз ойын, пайымын жеткізуге ұмтылу;

5) сөйлеу қарқындылығын және диалог өрбіту біліктілігін қалыптастыру, әртүрлі көзқарас болатынын мойындау;

6) монологта тілдік құралдарды қолдану біліктілігін қалыптастыру;

7) "адам-табиғат-қоғам-мәдениет" өзара қатынасында табиғатты қорғау құндылығын және табиғатты тиімді пайдалануды түсінуді қамтамасыз ету;

8) ауызша сөйлеу тілінің анықтылығын, мәнерін, түсінікті болуын жетілдіру;

9) жүйелі метакогнитивті біліктерін дамыту: аумақтық табиғи-қоғамдық жүйелер заңдылығы мен қасиеттері туралы ақпарат материалдарын талдау, жинақтау, салыстыру, жалпылау, топтастыру, сериалау;

10) жазбаша сөйлеу тілінің бұзылыстарының алдын алу және болдырмау;

11) қоршаған ортада қауіпсіз, экологиялық және әлеуметтік жүріс-тұрысын қамтамасыз ететін бағалау, коммуникативті біліктерін қалыптастыру.

2 тарау. Оқу үрдісін ұйымдастырудың педагогикалық тұғырлары

5. Географияны оқығанда қарастырылатын оқушылар санатының келесі сөйлеу тілі бұзылыстарын ескеру қажет:

1) фонематикалық типтегі дыбыстық қателердің басымдылығымен сипатталатын сөйлеу тілінің дыбыстық - буындық құрылымының бұзылысы;

2) сөздік қордың аздығы;

- 3) басым сөздік алмастырулар;
- 4) сөйлеу тілінің жеткіліксіз және стереотипті синтаксистік безендендірілуі;
- 5) басым жағдайда жай сөйлемдерді қолдануы;
- 6) байланыстырып сөйлеу тілінің дамуындағы айтарлықтай артта қалушылықтар;
- 7) жазбаша сөйлеу тіліндегі көп түрлі және педагогикалық ықпалға төзімді, тұрақты кателер.

6. География пәнін оқытуда білім алушылардың келесі танымдық әрекеттерінің ерекшеліктері анықталады:

1) мағына ажырату мен түсінудің қатысты түрде сақталуы кезіндегі есте сақтау өнімділігі мен вербальды есте сақтаудың төмендеуі;

2) сөздік –логикалық ойлаудың дамуындағы артта қалушылықтар (талдау, жинақтау , салыстыру, топтастыру мен жалпылау);

3) төмен жұмысқа қабілеттілік;

4) эмоциональды – ерік-жігер сферасының артта қалушылығы, - қызығушылығының тұрақсыздығы, бақылаудың төмендігі, төмен мотивация, негативизм, өзіне сенімсіздік;

5) өзін басқару мен өзін реттеуді қалыптастырудағы қиындықтар;

6) жоғарғы жүйке әрекетінің тез шаршағыштығы мен кез - келген әрекет түрінен тез шаршауымен, жоғары қозушылықпен, тітіркенгіштікпен, қимыл -қозғалыстың тежелуімен,немесе тежелудің басымдығымен, әлсіздікпен, енжарлықпен сипатталады.

7. "География" пәніне оқыту құндылық-бейімдеушілік, тұлғалық -бейімдеушілік, іс - әрекеттік, коммуникативті , концентрлік, дифференциальды ықпал ету негізінде жүзеге асырылады.

8. "География" пәніне оқытуда құндылық-бейімдеушілік ықпал ету – ол оқу іс әрекетін орындау мен ұйымдастыру тәсілі, оны белгілі құндылықтар тұрғысынан қолдану, білім алушылардың тұлғалық құндылықтар жүйесін қалыптастыру: әдеттерін, өмір сүру қалпын, қоғамда өмір сүру үшін қажет әрекет стилін; орта білім беру құндылықтары "Мәңгілік ел" ұлттық идеясына негізделген.

9. География пәнін оқытуда тұлғалық - бейімдеушілік ықпал етудің мақсаты білім алушылардың сөйлеу тілдік, психикалық, физикалық даму ерекшеліктерін есепке ала отырып, шығармашылық қабілеттерін толыққанды ашу мен оқу үрдісінде тұлғаны жан-жақты дамыту мен үйлесімді қалыптастыру, сонымен қатар жеке қажеттіліктері мен бейімділіктерін және әрекет мотивтерін есепке алу.

10. География пәнін оқытуда іс - әрекеттік ықпал ету білім алушылардың дербестігі мен максимальды белсенділігін, білімді дайын түрінде алуын емес, практикалық тұрғыда, мұғалім тарапынан кезеңімен ұйымдастырылған, спецификалық сәттерді есепке ала отырып, қолжетімді әрекет негізінде (бақылау, эксперимент) меңгеруін қарастырады:

1) білім алушыларға жеке оқу және экспериментальды әрекеттерді түсіндіру;

2) әр сабақта шынайы әрекет үрдісінде – жалпыоқу және заттық – терминологиялық, сөйлеу тілдік лексиканы пысықтау мен нақтылау;

3) мұғалімнің сөйлеу тілінің күрделі бұзылыстары бар балалар тарапынан өзге адамның сөйлеу тілін қабылдау деңгейі мен спецификасын есепке алуы;

4) сөйлеу тілінің күрделі бұзылыстары бар балалар үшін барынша ыңғайлы және түсінікті болатын, білім алушылардың жеке тәжірибесімен байланысты, жаңа материалдарды қолдану;

5) тілдік және нұсқаулық күрделілігінің логикалық деңгейі өзгертілген тапсырмаларды немесе тірек материалдарын, жалпы түрдегі практикалық тапсырмаларды қолдану;

6) мұғалім тарапынан көрсетілетін көмектің сапасы мен көлемін біртіндеп саралау: ұйымдастырушылықтан (бірікке әрекет деңгейі) бағыттаушылыққа, кейін эмоциональдылыққа;

7) сөйлеу тілдік қателерді жіберуден қорқынышсыз ауызша жауаптар мен пайымдарда өз ойын еркін жеткізуге білім алушыларды ынталандыру;

8) оқу мәселесін шешу мен құруға қалауларын қолдау;

9) барлық жауаптарға, тіпті әлсіз жауаптарға шыдамдылық танытып, бірінші кезекте ұялшақ, ұяң балаларды тыңдау;

10) сөйлеу тілдік бұзылыстың клиникалық бейнесі кенет көрініс тапқан жағдайда мамандандырылған және нәтижелі көмек көрсету: сөйлеу тілдік тырыспа, жазу спазмасы, сөйлеу тілдік үрдісте ауа құрылымының бағытының өзгеруі, персеверация, тахи - және брадикардия, эмоциональды қозу, алаңдаушылық пен қорқыныш, сөйлеу тілдік негативизм;

11) жауаптарды бағалаудың стандартты емес, формальды емес құрылымдарына жүгіну: "бұл қызық екен", "өте қызықты", "қызықты және ойландыратындай екен";

12) әр балаға сабақ барысында мадақтау үшін кез - келген мүмкіндікті жүзеге асыру (нәтиже үшін ғана емес, талабы мен әреке етуге қалау білдіргені үшін де), бұл өзін - өзі бағалауын көтеруге ықпал етеді.

11. Оқуға коммуникативті ықпал ету бұл сабақ барысында шынайы қатынас жағдайын қолдануды, белсенді шығармашылық әрекетті ұйымдастыруды, жұмыстың ұжымдық формаларын қолдануды, көрсеткіші қабілет болып табылатын нәтижелі коммуникация үрдісіндегі сабақтың шығармашылық түрлеріне және мәселелік жағдаяттарға назар аударту:

1) тыңдау және диалогқа түсу;

2) берілген тақырып бойынша ұжымдық талқылауға қатыстыру;

3) барлық сабақ бойы педагогтармен және өзге балалармен бірлескен нәтижелі өзара әрекетті құру;

4) жеке және топтық тапсырмаларды орындау барысында, тәжірибе немес эксперимент жүргізу барысында педагогпен және сыныптас оқушылармен бірлескен іс

- әрекетін жоспарлау, әр топ мүшесінің мақсатын, қызметін, топтағы әрекет етутәсілін анықтай алу;

5) жанжалды этикалық түрде, нәтижелі шешу, одан шыға білу;

7) сабақта коммуникация жағдайлары мен міндеттеріне орай өз ойын жеткілікті толық және нақты жеткізу білу.

12. Концентрлік ықпал ету материалды жүйелі үздіксіз қайталау мен оның барлық деталізациясымен қайта өңдеу: барлық сабақ бойы, кейін – осы блокта оқылатын барлық тақырыптар барысында көрнекіліктің (кесте, сызбанұсқа, суреттер, видео т.с.с) түрлі құралдарын қолдана отырып жүргізу;

13. Дифференциалды ықпал ету ол оқу үрдісін сөйлеу тілі бұзылысын клиникалық формасын есепке ала отырып жүргізуді болжайды:

1) тұтықпа — сөйлеу тілдік аппаратының бұлшықетінің тырыспалық жағдайына негізделген сөйлеу тілінің типтік-ырғақтық ұйымдастыруының бұзылысы, онда мұғалім ауызша жауаптарды жазбаша ауыстырмауы керек, себебі, ол баланың сөйлеу тілдік тәжірибесін тежеп, білім алушылардың сөйлеу тілін толыққанды қалыптастыруын күрделендіреді;

2) ринолалия — ол сөйлеу тілі аппаратының анатомикалық-физиологиялық дефектіне негізделген дауыс пен дыбыс айтудың бұзылысы, онда мұғалім білім алушыларды шақырылған дыбыстарды айтудың түсініктілігі мен шығарылған ауа құрылымының бағытын өзіндік және өзара басқаруға бағыттайды;

3) дизартрия — ол сөйлеу тілінің түсініктілігінің төмендігімен артикуляция мүшелерінің қозғалысының кенет шектелуімен сипатталып, сөйлеу тілдік аппаратының иннервациясының бұзылысына негізделген сөйлеу тілінің дыбыстап айту жағының бұзылысы, онда түзетушілік бағыттың бір элементі әр сабақ басында, сабақ барысындағы жоғарғы сөйлеу тілдік белсенділік фондындағы жүйелі артикуляциялық тренинг, фонематикалық естіп қабылдауын дамыту бойынша жұмыс, аудирования (есту арқылы мәтінді саналы қабылдай алуы), естіген және оқығанын ой елегінен өткізуі ;

4) алалия немесе алалиялық компонент — бала бдамуының жатыр ішіндегі немесе ерте кезеңінде бас миының сөйлеу тілдік зоналарының органикалық зақымдалуы салдарынан сөйлеу тілінің болмауы немесе дамымауы, бұл кезде мұғалімнің назары баланың сөйлеу тілінің фонетикалық –фонематикалық құрылымы мен лексикалық –грамматикалық жағын қалыптастыруға бағыттайды (соңғысы дұрыс айтуды ғана емес, сонымен қатар фонематикалық естіп қабылдауын дамытуды да қамтиды).

14. Сөйлеу тілінің бұзылыстары бар білім алушылардың қасытуымен "География" пәніне оқыту үрдісі жаңартылған мазмұны бойынша оқу үрдісін дәстүрлі

ұйымдастырудан шығып, 6 оқу мақсаттарының деңгейі бойынша анықталып, "біледі", "түсінеді", "қолданады", "талдайды", "жинақтайды", "бағалайды" деген әрекеттік аспектіні сипаттап, күтілетін нәтижелерге негізделеді.

15. Әр сабақ оқытудың мақсатын, қол жеткізу критерийлерін айту/көрсетуден бастап, бұнда білім алушылар оқытудың алға қойылған мақсатын түсініп, ой елегінен өткізіп, оған қалай қол жеткізу керек екендігін білуі керек.

16. Мұғалім қарапайым зерттеулерді жүргізу барысында білім алушылардың сыни тұрғысынан ойлауын, ғылыми ақпаратты қабылдап, түсіндіру қабілетін дамытуды арнайы жоспарлайды.

17. Сабақта сыни тұрғысынан ойлауын дамытудың негізінде үш кезеңнен тұратын базалық дидактикалық цикл жатады:

1) "Шақыру" - берілген тақырып бойынша балаларда бар түсініктерді жалпылау мен өзектендіру арқылы тақырыпқа деген қызығушылығын туғызу;

2) "Ой елегінен өткізу" - оқушыларды жаңа ақпаратты алып, оның барысына еніп, оны қолда бар біліммен сәйкестендіру мақсатында мағыналы және тікелей бағытталған жұмыс жүргізіледі;

3) "Рефлексия" кезеңі – ой елегінен өткізу, алынған ақпаратты жалпылау, білім алушылардың жүргізілген зерттеуге деген тұлғалық қатынасын дамыту, соның нәтижесінде зерттелініп отырған материалға тұлғалық қатынасын айту арқылы жаңа меңгерілген білімдерін есепке ала отырып, жеке түсініктерін белсенді қайта қарау жүреді.

18. "Шақыру" кезеңінде сыни тұрғысынан ойлаудың келесі әдістері мен тәсілдері қолданылады:

1) "болжау" - сұрақ арқылы жаңа тақырып бойынша түсініктерін белсендендіру;

2) "идея себеті" - балаларға не белгілі екендігін анықтау мақсатында бөлімнің барлық тақырыптарын өту барысында білімдерді жинау, кейін тірек сызбанұсқалар, суреттер арқылы себетті жаңа түсініктерге толтыру, жалпыланған әңгімелесу барысында себетті "қайта қарап" және қорытынды жасалынады.

3) "дұрыс – қате тұжырымдар" , бұнда балаларға әлі өтпеген тақырып бойынша бірнеше тұжырымдар ұсынылып, олар қайсысы "дұрыс", қайсысы "қате" екендігін жеке тәжірибелеріне сүйеніп, немесе болжам арқылы айтады;

4) "Білемін - білдім – білгім келеді", білім алушылар "Мен бұны білемін!", "Мен бұны танып, бірден түсіндім!", "Мен бұны жеткіліксіз түсіндім, және білгім келеді!" деген категориялар бойынша саралайды.

19. "Ой елегінен өткізу" кезеңінде сыни тұрғысынан ойлаудың келесі әдістері мен тәсілдері қолданылады:

1) "Логикалық шынжырлар" - ортақ белгісін орнату қабілетін дамыту;

2) "Сұрақтары бар кубик" - "Не? Қандай? Қалай? Неге? Неліктен? Қайда? деген кубиктегі сұрақтарға жауап ретінде тақырып бойынша сөйлем құрастыру бойынша білім алушылардың білімдерін белсендендіру;

3) "Жуан және жіңішке сұрақтар" - алынған ақпаратты ой елегінен өткізу ("жіңішке" сұрақтары "ия", "жоқ", "білмеймін" деген жауаптарды, ал "жуан" сұрақ толық жауапты талап етеді);

4) "Дұрыс және қате пайымдар" ("плюс, минус") – белгі карталарының көмегімен оқушылар өз пайымдарының дұрыстығын (қызыл белгі картасын көтереміз) және қате екендігін (қара белгі картасын көтереміз) көрсетеді;

5) "Ішкі хат" мнемокестесі – ақпаратты нәтижелі есте сақтау, орындауды қамтамасыз ететін есте сақталылатын ақпараттың маңызды элементтерімен белгіленген, көру үлгілері арасындағы миға тікелей жазбаға негізделген әдістер мен тәсілдер жүйесі;

6) моделдеу – объектінің маңызды қасиеттерін есепке ала отырып, жалпыланған үлгідегі модель құрастыру;

20. "Рефлексия" кезеңінде: сыни тұрғысынан ойлаудың келесі әдістері мен тәсілдері қолданылады:

1) "Венн диаграммасы" ("Салыстыру шеңбері") -салыстыру негізінде нақтылау, топтастыру;

2) "Кластерлер" ("Шегелер") – сызбанұсқа түріндегі кілттік түсініктер енгізілген және себеп салдарлық байланыстар орнатылған материалды жүйелендірудің графикалық тәсілі;

3) "Ойлаудың алты қалпағы": ақ қалпақ – фактілер; қызыл – сезім мен эмоциялар; қара қалпақ жеіспеушіліктерді іздейді, сынайды, сары қалпақ жетістіктерін, жағымды тұстарын табады; жасыл – шығармашылық; көк– үрдісті басқару;

4) интеллектуалды карталар – ақпаратты есте сақтау әдістері, онда қағаз етінің ортасына басты идеяның (үлгінің) жазбасы орналастырылып; әр кілттік сәт үшін орталық негізден кілттік сөздері немесе фразасы бар түрлі түсті сәулелер шашырайп жазылыпиллюстрациялар, белгілер мен детальдарқосу үшін мүмкіндіктер қалдырылып, маңызды идеялар үлкен шрифтпен жазылып; элементтер немесе идеялардың белгілі топтары үшін белгілі түс немесе форма сызықтары қолданылып; есте сақтау картасын құрастыруда оқушылар өздерінің сызбанұсқасын туындату үрдісіне қосылады.

21. Оқытудың көрнекі әдістерін жүзеге асыруда педагог:

1) объектіні демонстрациялайды;

2) үрдіс немес объектіні бақылауды ұйымдастырады;

3) аталмыш объектіні тексеру тәсілдер мен әдістерін, объектіні жан -жақты зерттеу техникасына үйретеді;

4) білім алушыларды сөздегіөзінің практикалық тәжірибесін жалпылау мен бекітуге ынталандырады.

22. География сабағының тақырыптары бойынша ақпараттарды меңгерудің сапасын қамтамасыз ету үшін мұғалім үнемі білім алушылардың назарын карточкалар мен плакаттарда ұсынылған алгоритмдерге, сызбанұсқаларға, еске түсіргіш құралдарға аударып, талдап, білім алушылардың толыққанды түсінуіне қол жеткізеді.

23. Оқытудың практикалық әдісінің түрлілігі болып сабақ барысында дидактикалық ойындар мен қызықты жаттығуларды қолдану болып табылады.

24. Оқу жобасы – жалпы мақсаты, келісілген әдістері, практикалық немесе шығармашылық, ғылыми – зерттеу мәселелерін шешуге бағытталған әрекет түрлері, білім алушылардың біріккеноқу-танымдық әрекеті.

25. Сөйлеу тілінің ауыр бұзылыстар бар балалармен жобалық іс - әрекетті ұйымдастыру барысында мұғалімге қажет:

1) белгілі уақыт шеңберіне білім алушылар үшін өзекті және қол жетімді міндеттерді таңдауға көмектесу;

2) жобаны жүзеге асыру үшін идеяларды таңдауға ынталандыру;

3) әдебиетпен жұмыста және есеп беруді құрастыруда көмектесу;

4) жобаның сәйкес бөлімдерін жүзеге асыруға кімді жұмылдыруға болатынын анықтау;

5) түрлі қызығушылықтар қағидасы негізінде зерттеу тобына "үнемі қосылып": уақытында сұрақ қойып, қандай пәндерді және заттарды қолдану керектігін анықтауға көмектесу;

6) жобалық жұмыстардың сапасы мен жүру барысын бақылау;

7) белгілі күндері және уақытта әр білім алушының кеңесшісімен жеке контактісін жүзеге асыру;

8) қатысушылармен пайдалы нәтиже мен қоғамдық мойындауды алуды қамтамасыз ету.

26. Жаңа бөлімнің мазмұнымен таныстыру барысында білім алушылардың ұжымдық, топтық жобаларын даярлау бойынша білім алушылардың іс әрекетін ұйымдастыру талап етіледі, ол өз кезегінде сабақ барысындағы жұмысты ғана емес, сонымен қатар сабақтан тыс әрекетте аталмыш бөлімді зерттеу кезеңін қамтиды.

27. бағдарлама арнайы педагогикалық жағдайларды жүзеге асыруды талап етеді:

1) сабақ барысында мұғалімнің сөйлеу тілінақты, қатты емес, бір қалыпты болуы керек;

2) жаңа материалды ұсыну эмоциональдылық пен мәнерлікті талап етеді;

3) әңгімелесу барысында сқрақтарды дұрыс құрылымдап, олар әр білім алушыға түсінікті болатындай болуы керек;

4) мұғалім барлық анализаторларды (көру, қимыл - қозғалыс, сөйлеу тілдік - қозғалыс, есту, кинестетикалық) белсендірудің арнайы тәсілдерін және сөйлеу тілін, есте сақтауын, ойлауын, кеңістікке бейімделуін түзетуге бағытталған оқыту құралдарын қолданады;

5) географиялық терминологияны ендіру мен қолданудың ерекше кезектілігі орнатылады;

6) ақпаратты талдау мен жалпылауда көмек көрсетіліп, жазбаша жұмыстарға, контурлық карталармен жұмыстарға, ауызша жауаптарға жеңілдетілген талаптар үлескен тілдік материалды таңдауға арнайы ықпал ету сақталады;

7) церебрастения фоны негізінде білім алушылардың төмен жұмысқа қабілеттілігімен байланысты ұй тапсырмаларының көлемі азайтылған;

8) күнделікті өмірде байқалатын табиғат құбылыстары мен үрдістерін түсіндіру, сипаттау, болжау үрдісінде алынған білімдерін қолдану қабілетін дамыту үшін(үйде, мектепте, табиғат әлемінде) –"Биология", "Химия", "Физика" пәндерімен үнемі пән аралық байланыстар жүйелі орнатылады.

28. "География" кабинеті мобильді жиһазбен, білім алушылар мен мұғалімнің жұмыс орнын ұйымдастыру үшін - жұмыстың ұйымдастырушылық формасына байланысты өзгерту үшін (фронталды, топтық, ұжымдық) бөлме болуы керек.

29. География кабинетін тәжірибелік және зертханалық құралдармен жабдықтау қажет:

- 1) Карталар мен картографиялық жабдықтар;
- 2) аймақты өлшеу мен бақылауды жүргізу үшін қажет құрылғылар;
- 3) оқушылар компасы;
- 4) Жер глобусы;
- 5) макеттер;
- 6) пайдалы қазбалар мен тау жыныстарының жинақтары;
- 7) минералдар мен тау жыныстарының үлгілік таратпа жинақтары;
- 8) Қазақстан зоналарының табиғи өсімдіктерінің гербарийі;
- 9) Отандық өндірісте шығарылған өнімдердің үлгілері, мысалы, болат, шойын, мата үлгілері, тыңайтқыштар.

30. Оқытудың нәтижелілігін көтеру үшін арнайы көмекші техникалық құралдарды қолдану қажет: мультимедиялық құралдар мен дидактикалық құралдар, электронды панель, үш өлшемді аксессуарды қамтитын "Мультимедиялық, интерактивті, оқыту, бағдарламалық –әдістемелік кешені" электронды ресурсы.

31. Дауыс жаттығулары мен арнайы тыныс алу жаттығуларын жүргізу барысында, әсіресе тұтықпасы, дизартриясы бар балалармен жұмыста сөйлеу тілін өзіндік басқарудың нәтижелі құралы дыбыстық белгінің визуализациясы бар "Логопедиялық тренажер" қолданылады.

32. Фразалық сөйлеу тілін меңгермеген, сонымен қатар тұтықпасы бар білім алушылар сөйлеу тілінің шектелуі кезінде "Сөйлеу тілдік коммуникацияны меңгеру мен дамыту үшін сөйлеу тілдік тренажер" ассистивті құралын қолданады.

3-тарау. "География" пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

33. "География" оқу пәні бойынша оқу жүктемесі:

- 1) 7-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты;
- 2) 8-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты;
- 3) 9-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты;
- 4) 10-сыныпта - аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты құрайды.

34. Бағдарлама мазмұны 6 бөлімді қамтиды:

- 1) "Географиялық зерттеу әдістері" бөлімі;
- 2) "Картография және географиялық деректер базасы" бөлімі;
- 3) "Физикалық география" бөлімі;
- 4) "Әлеуметтік география" бөлімі;
- 5) "Экономикалық география" бөлімі;
- 6) "Елтану және саяси география негіздері" бөлімі.

35. "Географиялық зерттеу әдістері" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) зерттеу және зерттеушілер;
- 2) зерттеу әдістерінің түрлері.

36. "Картография және географиялық деректер базасы" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) географиялық карталар;
- 2) географиялық деректер базасы.

37. "Физикалық география" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) литосфера;
- 2) атмосфера;
- 3) гидросфера;
- 4) биосфера;
- 5) табиғи-аумақтық кешендер.

38. "Әлеуметтік география" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) халықтар географиясы;
- 2) дүниенің қазіргі тарихи-географиялық аймақтары.

39. "Экономикалық география" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) табиғи ресурстар;
- 2) әлеуметтік-экономикалық ресурстар;
- 3) дүниежүзілік шаруашылықтың салалық және аумақтық құрылымы;
- 4) дүниежүзілік шаруашылықтың даму үрдістері мен көрсеткіштері.

40. "Елтану және саяси география негіздері" бөлімі келесі бөлімдерден тұрады:

- 1) дүниежүзі елдері;
- 2) дүниежүзі елдерінің экономикалық-географиялық орналасуы.

41. 7-сыныпқа арналған "География" пәнінің базалық мазмұны:

1) географиялық зерттеу әдістері. Зерттеу және зерттеушілер. Географияны зерттеу нысандары. География ғылымының дамуы. Географиялық дерек көздері. Географиялық

тәжірибелер. Далалық зерттеу әдістері. Географияда графикалық әдістердің қолданылуы;

2) картография және географиялық деректер базасы. Географиялық карталар. Географиялық картосхемаларды қолдану. Географиялық номенклатура. Географиялық деректер базасы. Географиялық деректерді ұйымдастыру;

3) физикалық география. Литосфера. Литосфераның құрылысы мен заттық құрамы. Жердің тектоникалық құрылысы. Литосфераның тектоникалық қозғалыстары. Литосфералық катаклизмдер. Атмосфера. Атмосфера және оның құрамдас бөліктері. Ауа райы және метеорологиялық элементтер. Атмосфералық қолайсыз құбылыстар. Гидросфера. Гидросфера және оның құрамдас бөліктері. Су ресурстарының маңыздылығы. Дүниежүзілік мұхиттың географиялық жағдайы. Дүниежүзілік мұхит суларының қасиеттері. Мұхит суларының қозғалыстары. Мұхиттармен байланысты апаттар. Дүниежүзілік мұхиттың проблемалары. Биосфера. Биосфера және оның құрамдас бөліктері. Топырақ, оның құрамы мен құрылымы. Қазақстанның топырақ түрлері. Топырақтың экологиялық проблемалары. Табиғи-аумақтық кешендер. Табиғи-аумақтық кешендердің қалыптасуы. Табиғи-аумақтық кешендердің түрлері;

4) әлеуметтік география. Халық географиясы. Дүниежүзі халқының тілдік әулеттері мен топтары. Дүниежүзі халқының діни құрамы. Дүниежүзінің тарихи-мәдени аймақтары. Ұлтаралық және дінаралық келісім;

5) экономикалық география. Табиғи ресурстар. Табиғи ресурстардың жіктелуі. Табиғи ресурстарды игерумен байланысты проблемалар. Әлеуметтік-экономикалық ресурстар. Көлік инфрақұрылымы. Әлеуметтік инфрақұрылым. Дүниежүзілік шаруашылықтың салалық және аумақтық құрылымы. Дүниежүзілік шаруашылықтың салалары: ауыл шаруашылығы мен өнеркәсіп;

6) елтану және саяси география негіздері. Дүниежүзі елдері. Дүниежүзі елдерінің географиялық жағдайы. Дүниежүзі елдерінің географиялық және экономикалық-географиялық жағдайы.

42. 8-сыныпқа арналған "География" пәнінің базалық мазмұны:

1) географиялық зерттеу әдістері. Зерттеу және зерттеушілер. География ғылымының салалары. Географиялық зерттеу әдістерінің түрлері. Географиялық деректерді өңдеу және талдау. Географиялық модельдер. Зерттеу нәтижелерінің ұсыну формалары;

2) картография және географиялық деректер базасы. Географиялық карталар. Тақырыптық карталар және оларды қосымша сипаттау элементтері. Тақырыптық карталарды оқу. Тақырыптық географиялық номенклатура. Географиялық деректер базасы. Географиялық деректер базасын құрастыруда ақпараттық-коммуникациялық технологиялардың рөлі;

3) физикалық география. Литосфера. Жер бедерінің қалыптасу және таралу заңдылықтары. Жер бедерінің жіктелуі. Материктер мен мұхиттардың ірі

орографиялық объектілері. Тау жыныстары мен минералдардың жіктелуі. Пайдалы қазбалардың тау жыныстары мен минералдардың қалыптасу заңдылықтарына байланысты таралуы. Тау жыныстары мен минералдардың қасиеттері. Тау жыныстарының жасын анықтау. Геологиялық жыл санау мен геохронологиялық кесте. Жер бедерінің адамзат тіршілігі мен шаруашылығына тигізетін әсері. Атмосфера. Климат қалыптастырушы факторлар. Атмосфераның ғаламдық циркуляциясы. Климаттық белдеулер. Материктердің климаттық ерекшеліктері. Климаттың адамзат тіршілігі мен шаруашылығына тигізетін әсері. Адам әрекетінің атмосфераға тигізетін кері әсері. Гидросфера. Құрлық суларының түрлері мен қалыптасуы. Құрлық суларының шаруашылық маңызы. Өзен аңғарының құрылысы. Өзендердің гидрологиялық режимі. Көлдер мен мұздықтар. Құрлық суларының экологиялық проблемалары. Су апаттары. Биосфера. Табиғат зоналары мен биіктік белдеулер. Материктердің табиғи зоналары. Мұхиттардың тіршілік дүниесі. Өсімдік әлемі мен жануарлар дүниесін қорғау. Табиғи-аумақтық кешендер. Географиялық қабықтың құрамы мен құрылысы. Географиялық қабықтың заңдылықтары;

4) әлеуметтік география. Халық географиясы. Халық санағы. халықтың өсудің түрлері. Демографиялық көрсеткіштер мен демографиялық жағдай. Демографиялық проблемалар. Демографиялық саясат;

5) экономикалық география. Табиғи ресурстар. Экономикалық және экологиялық тұрғыдан бағалау. Дүниежүзі аймақтарының табиғи-ресурстық әлеуеті. Табиғи ресурстарды өңдеу технологиясы орталықтары және дайын өнім түрлері. Әлеуметтік-экономикалық ресурстар. Экономикалық инфрақұрылымның элементтері мен функциялары. Дүниежүзілік шаруашылықтың салалық және аумақтық құрылымы. Дүниежүзілік шаруашылықтың салалық құрамы: өндіруші, өңдеуші және қызмет салалары. Ауылшаруашылық, өнеркәсіп және қызмет салаларын ұйымдастыру түрлері, ауылшаруашылық, өнеркәсіп және қызмет салаларын орналастыру факторлары. Дүниежүзілік шаруашылық салаларын сипаттау;

6) елтану және саяси география негіздері. Дүние жүзі елдері. Дүниежүзінің саяси картасы. Елдердің саяси типологиясы. Саяси картадағы сандық және сапалық өзгерістер. Дүние жүзі елдерінің саяси-географиялық жағдайы. Саяси интеграция. Қазақстанның саяси-интеграциялық үдерістердегі мүдделері, бағыттары және бастамалары.

43. 9-сыныпқа арналған "География" пәнінің базалық мазмұны:

1) географиялық зерттеу әдістері. Зерттеу және зерттеушілер. Қазақстандық географтардың зерттеулері. География ғылымы зерттеулерінің қазіргі заманғы өзекті проблемалары. Географиялық нысандар мен құбылыстарды номинациялау ерекшеліктері. Қазақтың халықтық географиялық терминдері. Зерттеу нәтижелерін ұсынудың академиялық формалары;

2) картография және географиялық деректер базасы. Географиялық карталар. Географиялық нысандарды, үдерістер мен құбылыстарды картадан көрсету тәсілдері. Географиялық номенклатура нысандарын көрсету тәсілдері. Географиялық деректер базасы. Жерді қашықтықтан зерделеу әдістері. Геоакпараттық жүйе технологияларын қолдану аясы;

3) физикалық география. Литосфера. Қазақстан аумағының геологиялық тарихы және тектоникалық құрылымы. Қазақстанның басты орографиялық нысандары. Қазақ оронимдері. Қазақстанда минералды ресурстардың таралу заңдылықтары. Минералды ресурстарды өндіру және өңдеу орталықтары. Қазақстанның минералды ресурстарына баға беру. Минералды ресурстарды игерумен байланысты проблемалар. Атмосфера. Қазақстанның климатын түзуші факторлар. Қазақстанның климаттық жағдайы. Қазақстанның климаттық ресурстары. Қазақстанда қолайсыз және қауіпті атмосфералық құбылыстар. Қазақ халқының атмосфералық және климаттық құбылыстарды номинациялау ерекшеліктері. Гидросфера. Қазақстанның ішкі суларының түрлері. Қазақ гидронимдері. Қазақстанның су ресурстарына экономикалық баға беру. Су ресурстарының экологиялық проблемалары. Қазақстанның ішкі суларының геосаяси проблемалары. Биосфера, Қазақстанның табиғат зоналары мен биіктік белдеулері. Ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың түрлері. Қазақстанның табиғи мұрасы. Табиғи хоронимдердің (ерекше қорғауға алынған аумақтар) мағынасы. Ноосфераның қалыптасуы. Қазақстанның ноосфераның дамуына қосқан үлесі. Табиғи-аумақтық кешендер. Қазақстанның ірі физикалық-географиялық аудандары. Қазақтың табиғи хоронимдері (физикалық-географиялық аудандардың атауы). Табиғат кешендеріне әсер ететін антропогендік факторлар. Антропогендік ландшафтарды жақсарту жолдары.

44. 10-сыныпқа арналған "География" пәнінің базалық мазмұны:

1) әлеуметтік география. Халық географиясы. Қазақстан халқының ұлттық және діни құрамы. Дүниежүзі халқының көші-қоны. Қазақстандағы халықтың көші-қоны. Көші-қон саясаты. Еңбек ресурстарының сандық және сапалық құрамы. Қазақстанның демографиялық жағдайы мен демографиялық саясаты. Елді мекендердің жіктелуі. Елді мекендердің функционалды зоналары. Қазақстандағы ойконимдер. Қазақстандағы елді мекендердің проблемалары. Урбандалу үдерісі. Қазақстандағы урбандалу үдерісіне баға беру;

2) экономикалық география. Табиғи ресурстар. Қазақстанның табиғи-ресурстық әлеуеті. Қазақстанда жекелеген ресурс түрлерін өңдеу технологиялары. Орталықтары және дайын өнім түрлері. Табиғатты пайдалану үлгілері мен түрлері. Тұрақты даму. Қазақстанда табиғатты пайдаланумен байланысты проблемалар. Әлеуметтік-экономикалық ресурстар. Ғылыми-техникалық революция үдерісі, бағыттары, адам әлеуеті даму индексінің көрсеткіштері. Қазақстанда адамдық капиталды дамыту. Қазақстанның индустриялы-инновациялық даму бағыттары.

Қазақстанның инновациялық инфрақұрылымы. Қазақстан аймақтары инфрақұрылымының даму деңгейі. Дүниежүзілік шаруашылықтың салалық және аумақтық құрылымы. Қазақстан шаруашылығының салалары. Қазақстанның экономикалық аудандарының шаруашылық салалары мен мамандануы. Дүниежүзілік шаруашылықтың даму үрдістері мен көрсеткіштері. Дүниежүзілік шаруашылықтың субъектілері. Халықаралық географиялық еңбек бөлінісі. Халықаралық экономикалық қатынас түрлері. Дүниежүзілік шаруашылықтың даму көрсеткіштері. Дүниежүзілік шаруашылықтың даму модельдері мен аумақтық құрылымы. Дүниежүзілік шаруашылықтың даму үрдістері. Қазақстанның дүниежүзілік шаруашылықта алатын орны. Қазақстанның халықаралық экономикалық интеграциядағы мүдделері мен мақсаттары, орны;

3) елтану және саяси география негіздері. Дүниежүзі елдері. Елдердің экономикалық даму деңгейі бойынша топтастырылуы. Халықаралық ұйымдардың деңгейлері мен мақсаттары. Қазақстан Республикасының әлеуметтік, экономикалық, саяси-географиялық жағдайы. Қазақстандағы саяси-әкімшілік хоронимдер. Қазақстан Республикасы туралы кешенді географиялық ақпаратты ұсыну формалары.

4-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

45. Бағдарламада оқыту мақсаттарын пайдалану ыңғайлылығы үшін кодтау енгізілді: кодтық белгіде бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сандар – бөлім мен бөлімшенің, төртінші сан – оқыту мақсатының реттік санын білдіреді. Мысалы, 7.2.1.4. кодында "7" - сынып, "2.1" - екінші бөлімнің бірінші бөлімшесі, "4" - оқыту мақсатының реттік саны.

46. Күтілетін нәтижелер бойынша оқыту мақсаттарының жүйесі:

1) "Географиялық зерттеу әдістері" бөлімі:

1 кесте

Бөлімше	Оқыту мақсаттары			
	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
1.1 Зерттеулер және зерттеушілер	7.1.1.1 географияның зерттеу нысандарын анықтайды; 7.1.1.2 саяхатшылар мен зерттеушілердің география ғылымының дамуына қосқан үлесін сипаттап, баға береді	8.1.1.1 география ғылымының салаларға бөлінуін графикалық түрде көрсетіп түсіндіреді; 8.1.1.2 география ғылымы салаларындағы маңызды зерттеулерді анықтайды	9.1.1.1 география ғылымының дамуына үлес қосқан қазақстандықтардың зерттеулері туралы баяндайды; 9.1.1.2 география ғылымының қазіргі заманғы өзекті зерттеу проблемаларын анықтайды	

1.2 Зерттеу әдістерінің түрлері	<p>7.1.2.3 географиялық дерек көздермен жұмыс істейді: карта, сурет, мәтін, фотосуреттер, графикалық материалдар;</p> <p>7.1.2.4 географиялық нысандардың қасиеттерін тәжірибелік жолмен анықтайды;</p> <p>7.1.2.5 географиялық далалық зерттеу әдістерін қолданады, көрсеткіштерді тіркейді, жинақтайды, өңдейді, талдайды;</p> <p>7.1.2.6 географиялық нысандардың, құбылыстардың және үдерістердің ерекшеліктерін графикалық түрде көрсете алады: сызба, диаграмма, профиль, график</p>	<p>8.1.2.3 далалық, картографиялық, теориялық географиялық зерттеу әдістерінің мәнін түсіндіріп, қолданады;</p> <p>8.1.2.4 географиялық деректерді сандық және сапалық өңдеп, талдайды;</p> <p>8.1.2.5 географиялық нысандардың, құбылыстардың және үдерістердің модельдерін түрлі материалдардан немесе түрлі техникаларда жасау арқылы ерекшеліктері мен қасиеттерін түсіндіреді;</p> <p>8.1.2.6 зерттеу нәтижелерін түрлі формада ұсынады</p>	<p>9.1.2.3 географиялық нысандар мен құбылыстарды номинациялау ерекшеліктерін анықтайды;</p> <p>9.1.2.4 қазақ халқының халықтық географиялық терминдерінің мағынасын түсіндіреді;</p> <p>9.1.2.5 зерттеу нәтижелерін түрлі академиялық формада ұсынады;</p> <p>9.1.2.6 сөйлеу мәдениетін меңгеруге ұмтылуды көрсетеді</p>	
---------------------------------	--	--	---	--

2) "Картография және географиялық деректер базасы" бөлімі:

2 кесте

Бөлімше	Оқыту мақсаттары			
	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
2.1 Географиялық карталар	<p>7.2.1.1 тақырып бойынша картосхемалар жасай алады;</p> <p>7.2.1.2 географиялық номенклатура нысандарын картадан көрсетеді;</p> <p>7.2.1.3</p>	<p>8.2.1.1 тақырыптық карталарды сипаттайтын қосымша элементтерді құрастырады: профиль, диаграмма, график, кесте;</p> <p>8.2.1.2 географиялық шартты белгілер мен карталарды сипаттайтын қосымша элементтерді</p>	<p>9.2.1.1 маңызды географиялық нысандарды, үдерістер мен құбылыстарды карталардан көрсету барысында сипаттайды;</p> <p>9.2.1.2 географиялық номенклатура нысандарын картадан көрсетеді;</p> <p>9.2.1.3</p>	

	қойылған дыбыстарды айтуда өзін-өзі бақылайды; 7.2.1.4 абстрактілі ұғымы бар жалпылауыш зат есімдерді сөйлеу тілінде қолданады	қолданумен тақырыптық карталарды оқиды; 8.2.1.3 географиялық номенклатура нысандарын кескін картадан көрсетеді; 8.2.1.4 оқылып ж а т қ а н нысандармен элементтерінің жіктелу белгілерін анықтайды	картамен жұмыс жасаудың түрлі алгоритмдерін қолданады 9.2.1.4 түрлі мазмұндағы карталарды қолданады, табиғаттың жеке құрам бөліктерін салыстыру тәсілдерін қолданады
2.2 Географиялық деректер базасы	7.2.2.1 географиялық нысандарды топтастырып кесте түрінде көрсетеді; 7.2.2.2 сөздік, картиналық, картина-графикалық жоспар құрастырады; 7.2.2.3 арсеналды дұрыс қолдана отырып (түсінік айтуда 20 бірліктен кем емес) мәтіннен кіл сөздерді бөліп алады; 7.2.2.4 өзі және сыныптастары оқығанда дыбыстарды дұрыс айту және орфоэпия нормаларын сақтайды	8.2.2.1 ақпараттық-коммуникативтік технологияларды қолдана отырып, географиялық деректер базасын құрастырады; 8.2.2.2 өзінің сөйлеу әрекетін белгіленген критерийлер бойынша бағалайды; 8.2.2.3 оқу мәтінінің фрагментіне тікелей, жанама және балама сұрақтар қояды; 8.2.2.4 мағыналық эквиваленттер қолдана отырып, айтылуларды түрлендіреді	9.2.2.1 жерді қашықтықтан зерделеудің әдістерін сипаттап, маңыздылығы мен ерекшеліктерін түсіндіреді; 9.2.2.2 жерді қашықтықтан зерделеудің әдістерін және олардың негізгі нысандарының даму тарихын сипаттайды; 9.2.2.3 географиялық ақпараттық жүйенің жіктелуін анықтайды; 9.2.2.4 шаруашылық пен ғылым салаларында геоақпараттық технологияларын қолданудың маңыздылығын сипаттайды

3) "Физикалық география" бөлімі:

3 кесте

Бөлімше	Оқыту мақсаттары			
	7 сынып	8 сынып	7 сынып	10 сынып
	7.3.1.1 литосфераның құрылысы мен	8.3.1.1 жер бедерінің қалыптасу және таралу	9.3.1.1 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде Қазақстанның жер бедерінің	

3.1 Литосфера	заттық құрамын анықтайды	заңдылықта рын зерттейді	геологиялық тарихын және тектоникалық құрылымын анықтайды	
	<p>7.3.1.2 жердің тектоникалық құрылымы мен литосфералық плиталардың орналасуын картадан көрсетеді және сипаттайды;</p> <p>7.3.1.3 жер қыртысының тектоникалық қозғалыстарын талдайды: дрейф, коллизия, субдукция, спрединг;</p> <p>7.3.1.4 литосфералық катаклизмдердің себеп-салдарын, таралуын түсіндіреді;</p> <p>7.3.1.5 литосфералық катаклизмдер барысында өзін өзі ұстау ережелерін жергілікті компонент негізінде түсіндіреді;</p> <p>7.3.1.6 тапсырмаларды орындау үшін оқулықтың анықтамалық аппаратты өз бетімен қолданады;</p> <p>7.3.1.7 қойылған міндетке және оны жүзеге асыруға сәйкес әрекеттерді таңдайды;</p> <p>7.3.1.8 шешу жолдарын жоспарлауда</p>	<p>8.3.1.2 жер бедері түрлерін жіктейді;</p> <p>8.3.1.3 жер бедері түрлерін жоспар бойынша сипаттайды;</p> <p>8.3.1.4 материктер мен мұхиттарда орналасқан ұқсас орографиялық бірліктерді салыстырады;</p> <p>8.3.1.5 тау жыныстары мен минералдарды түрлі белгілері бойынша жіктейді;</p> <p>8.3.1.6 тау жыныстары мен минералдардың қалыптасу заңдылықтарына байланысты пайдалы қазбалардың таралуына талдау жасайды;</p> <p>8.3.1.7 тау жыныстары мен минералдардың қасиеттерін анықтайды;</p> <p>8.3.1.8 тау жыныстарының жасын анықтау әдістерін түсіндіреді;</p> <p>8.3.1.9 геологиялық жылсанау мен геохронологиялық кестені талдап, жер қыртысының және тіршіліктің</p>	<p>9.3.1.2 геологиялық картаның мәні мен мазмұнын түсіндіреді;</p> <p>9.3.1.3 орографиялық нысандарын сипаттайды;</p> <p>9.3.1.4 қазақ оронимдерін жіктеп, мағынасын түсіндіреді және транслитерациясын үш тілде ұсынады;</p> <p>9.3.1.5 Қазақстанның минералды ресурстарының таралу заңдылықтарын анықтайды;</p> <p>9.3.1.6 Қазақстанның минералды ресурстарын өндіру және өңдеудің басты орталықтарын картадан көрсетіп, сипаттайды;</p> <p>9.3.1.7 Қазақстанның минералды ресурстарына баға береді;</p> <p>9.3.1.8 минералды ресурстарды меңгеру проблемаларын жіктейді, олардың шешу жолдарын ұсынады;</p>	

	<p>бекітілген ережелерді қолданады; 7.3.1.9 оқу іс-әрекетінің жетістік криетрийлері негізінде орындалған тапсырмаларды өзара және өздері талдау жасайды; 7.3.1.10 оқу мәтіндерін қарапайым сөйлемнен күрделіге немесе керісінше ауыстыра алады</p>	<p>дамуындағы ірі кезеңдері мен геологиялық оқиғаларды ажырата алады; 8.3.1.10 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде жер бедерінің адамзат тіршілігі мен шаруашылығына тигізетін әсеріне баға береді</p>	<p>9.3.1.9 Қазақстан территориясында геосинклиналдің пайда болудың негізгі кезеңдерін сипаттайды; 9.3.1.10 сөйлемдерді тарату және қысқарту есебінен мәтіндерді кеңейтеді және компрессия жасайды</p>	
<p>3.2 Атмосфера</p>	<p>7.3.2.1 атмосфераның құрамын сипаттайды; 7.3.2.2 атмосфераның құрылысы мен қабаттарының ерекшеліктерін графикалық түрде бейнелеп, түсіндіреді; 7.3.2.3 "ауа райы" ұғымын түсіндіреді; 7.3.2.4 температура, қысым, жел, бұлттылық, жауын-шашын, ылғалдылық метеорологиялық элементтер мен құбылыстарды сипаттап, зерттеу маңыздылығынанықтайды; 7.3.2.5 температура, қысым, жел, бұлттылық, жауын-шашын, ылғалдылық метеорологиялық элементтердің көрсеткіштерін өлшеп,</p>	<p>8.3.2.1 климат қалыптастырушы факторларды талдайды; 8.3.2.2 атмосфераның ғаламдық циркуляциясын талдап, түсіндіреді; 8.3.2.3 климаттық белдеулерді талдайды; 8.3.2.4 әр материкте орналасқан ұқсас климаттық белдеулерді салыстырады; 8.3.2.5 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде климаттың адамзат тіршілігі мен</p>	<p>9.3.2.1 Қазақстан климатын қалыптастырушы факторларды талдайды; 9.3.2.2 Қазақстанның климаттық жағдайын талдайды; 9.3.2.3 Қазақстанның климаттық ресурстарын бағалайды; 9.3.2.4 Қазақстанда атмосфералық қолайсыз және қауіпті құбылыстардың қалыптасуын, таралу аумақтарын картада көрсетіп, сақтану шараларын ұсынады; 9.3.2.5 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде қазақ</p>	

	<p>метеорологиялық құрал-жабдықтарды қолданумен тіркейді ;</p> <p>7.3.2.6 жергілікті жер мүмкіндігі бойынша температура, қысым, жел, бұлттылық, жауын-шашын, ылғалдылық метеорологиялық элементтерінің көрсеткіштері бойынша синоптикалық графикалық материалдарды жасайды;</p> <p>7.3.2.7 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде қолайсыз атмосфералық құбылыстарды талдай отырып, сақтану шараларын ұсынады</p>	<p>шаруашылығына тигізетін әсеріне баға береді;</p> <p>8.3.2.6 адамзат әрекетінің атмосфера мен климатқа тигізетін кері әсерін топтастырады, шешу жолдарын ұсынады;</p> <p>8.3.2.7 оқу міндеттерін шешу үшін жұп болып жұмыс жасауы жоспарлайды және іске асырады</p>	<p>халқының атмосфералық және климаттық құбылыстарды номинациялау ерекшеліктерін анықтайды;</p> <p>9.3.2.6 климаттың адамзат тіршілігі мен шаруашылығына тигізетін әсерін талдайды;</p> <p>9.3.2.7 топтық іс-әрекет барысында өз әрекетін реттеу үшін сөйлеу тілін адекватты қолданады</p>	
	<p>7.3.3.1 гидросфера және оның құрамдас бөліктерін сипаттайды;</p> <p>7.3.3.2 су ресурстарының маңыздылығын түсіндіреді;</p> <p>7.3.3.3 дүниежүзілік мұхиттың құрамын, географиялық жағдайын сипаттайды;</p> <p>7.3.3.4 мұхит және оның құрамдас</p>	<p>8.3.3.1 құрлық суларының қалыптасу жолдарын анықтайды;</p> <p>8.3.3.2 құрлық суларының негізгі түрлерінің шаруашылық маңызын түсіндіреді;</p> <p>8.3.3.3 өзен аңғарының құрылысын түсіндіреді;</p> <p>8.3.3.4 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде өзендердің гидрологиялық</p>	<p>9.3.3.1 Қазақстанның ішкі суларын топтастырады, көрсеткіштерін талдайды және сипаттайды: өзендер мен көлдер, мұздық тар мен мәңгі тоң, жерасты сулары;</p> <p>9.3.3.2 қазақ гидронимдерін жіктеп, мағынасын түсіндіреді және транслитерациясын үш тілде ұсынады;</p> <p>9.3.3.3 Қазақстанның су ресурстарына экономикалық баға береді;</p> <p>9.3.3.4 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде су ресурстарының</p>	

3.3 Гидросфера	<p>бөліктерін жоспар бойынша сипаттайды;</p> <p>7.3.3.5 мұхит суының қасиеттеріне әсер ететін факторларды анықтайды;</p> <p>7.3.3.6 мұхит суының қозғалыстарын жіктеп, түсіндіреді;</p> <p>7.3.3.7 мұхиттар және теңіздермен байланысты апаттарды топтастырып, сақтану шараларын ұсынады;</p> <p>7.3.3.8 дүниежүзілік мұхит проблемаларын топтастырып, шешу жолдарын ұсынады</p>	<p>режимін түсіндіреді ;</p> <p>8.3.3.5 көлдер мен мұздықтарды жоспар бойынша сипаттайды;</p> <p>8.3.3.6 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде құрлық суларының экологиялық проблемаларын жіктеп, шешу жолдарын ұсынады;</p> <p>8.3.3.7 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде су апаттарының алдын алу шараларын ұсынады</p> <p>8.3.3.8 ақпарат алу барысында оқу міндеттерін орындайды</p>	<p>экологиялық проблемаларын талдап, шешу жолдарын ұсынады;</p> <p>9.3.3.5 Қазақстандағы су ресурстарының геосаяси проблемаларын жіктеп шешу жолдарын ұсынады: трансшекаралық өзендер, Каспий теңізінің мәртебесі;</p> <p>9.3.3.6 Қазақстан территориясындағы су қорларын сақтау мақсатын түсіндіреді;</p> <p>9.3.3.7 энциклопедиялық әдебиеттермен жұмыс кезінде көз жүгіртіп оқу тәсілдерін меңгереді ;</p> <p>9.3.3.8 ақпаратпен жұмыс жасау барысында міндеттерді шешу жолдарын іздердің жалпы тәсілдерін қолданады</p>	
3.4 Биосфера	<p>7.3.4.1 биосфераның құрамын, құрылымын, шекаралары мен қасиеттерін анықтайды;</p> <p>7.3.4.2 топырақтың құрамы мен графикалық формасын анықтайды және ұсынады;</p> <p>7.3.4.3 Қазақстанда топырақ түрлерінің таралуын анықтайды;</p>	<p>8.3.4.1 табиғат зоналары мен биіктік белдеулерінің қалыптасуын түсіндіреді;</p> <p>8.3.4.2 табиғат белдеулерін жоспар бойынша сипаттайды;</p> <p>8.3.4.3 әр материкте орналасқан ұқсас табиғат зоналар мен биіктік белдеулерді салыстырады;</p>	<p>9.3.4.1 Қазақстанның табиғат зоналары мен биіктік белдеулеріне салыстырмалы талдау жасайды;</p> <p>9.3.4.2 қорықтар, қорықшалар, ұлттық саябақтаререкше қорғалатын аумақтардың құрылу мақсатын түсіндіреді;</p> <p>9.3.4.3 Қазақстанның табиғи мұрасына баға береді;</p>	

	<p>7.3.4.4 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде топырақ ресурстарына баға береді;</p> <p>7.3.4.5 топырақтардың экологиялық проблемаларын жіктеп, шешу жолдарын ұсынады</p>	<p>8.3.4.4 мұхиттағы тіршілік дүниесінің таралуын анықтайды;</p> <p>8.3.4.5 өсімдік әлемі мен жануарлар дүниесін қорғау қажеттілігін дәлелдейді, қорғау жолдарын ұсынады</p>	<p>9.3.4.4 тақырыпқа қатысты қазақтың табиғи хоронимдерін жіктеп, мағынасын түсіндіреді және транслитерациясын үш тілде ұсынады;</p> <p>9.3.4.5 ноосфераның қалыптасу шарттарын зерттейді және Қазақстанның ноосфера дамуына қосқан өзіндік үлесін бағалайды</p>
<p>3.5 Табиғи-аумақтық кешендер</p>	<p>7.3.5.1 географиялық қабық, материктер мен мұхиттар, зоналар және белдеулер, ландшафт табиғи-аумақтық кешендерінің қалыптасуын түсіндіреді;</p> <p>7.3.5.2 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде табиғи-аумақтық кешендерін жоспар бойынша сипаттайды;</p> <p>7.3.5.3 ақпарат алу барысында ұжымдық жұмысты ұйымдастыруда өз мүмкіндіктерін дұрыс бағалайды;</p> <p>7.3.5.4 оқулықтармен тиімді жұмыс жасайды және орындалған тапсырманың нәтижесін бағалайды</p>	<p>8.3.5.1 географиялық қабықтың құрамы мен құрылысын графикалық түрде көрсетіп, түсіндіреді;</p> <p>8.3.5.2 географиялық қабық заңдылықтарының маңыздылығын түсіндіреді;</p> <p>8.3.5.3 пән бойынша базалық терминдердің атауларын сауатты жаза алады және дұрыс айтады;</p> <p>8.3.5.4 өзінің сөйлеу тілін берілген критерийлер бойынша дұрыс бағалайды</p>	<p>9.3.5.1 Қазақстанның ірі табиғи кешендерін жоспар бойынша сипаттайды;</p> <p>9.3.5.2 қазақтың табиғи хоронимдерін жіктеп, мағынасын түсіндіріп, транслитерациясын үш тілде ұсынады;</p> <p>9.3.5.3 жергілікті компонент негізінде антропогендік факторлардың табиғат кешендеріне әсерін зерттейді;</p> <p>9.3.5.4 антропогендік ландшафттарды жақсарту жолдарын ұсынады: рекультивация, мелиорация, ландшафттық дизайн</p>

4) "Әлеуметтік география" бөлімі:

4 кесте

	Оқыту мақсаттары		
--	------------------	--	--

Бөлімше	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
4.1 Халық географиясы	<p>7.4.1.1 дүниежүзі халықтарының этнолингвистикалық жіктелінуін түсіндіреді;</p> <p>7.4.1.2 дүниежүзі халқының діни құрамы мен діндердің таралу аймақтарын анықтайды;</p> <p>7.4.1.3 ақпаратты іздеу, оны сақтау және қолдану барысында өз іс-әрекетіне жеке жауапкершілігін сезінеді;</p> <p>7.4.1.4 ауызша және жазбаша формада тиімді және саналы түрде хабарламалар, соның ішінде, шығармашылық және ізденушілік сипаттағы хабарламалар құрайды;</p> <p>7.4.1.5 ақпарат іздеу үшін жоспар құрады және бірізділік ұстанады</p>	<p>8.4.1.1 халық санын анықтау әдістерін түсіндіреді;</p> <p>8.4.1.2 дүниежүзі елдерін халықтың ұдайы өсу түрі бойынша жіктейді;</p> <p>8.4.1.3 елдердің демографиялық жағдайын талдап, басты демографиялық көрсеткіштерін есептейді: халық саны, туу және өлім коэффициенттері, табиғи және механикалық өсім, жалпы өсім, жас-жыныстық көрсеткіштер, ұлттық және діни құрам;</p> <p>8.4.1.4 ақпарат іздеу, өзінің қиындықтарын жеткізу барысында жолдасынан көмек сұрайды;</p> <p>8.4.1.5 керек ақпаратты іздеу кезінде жолдасының мақсатқа бағытталған көмек көрсетеді</p>		<p>10.4.1.1 Қазақстан халқының ұлттық және діни құрамын анықтайды;</p> <p>10.4.1.2 дүниежүзі халқы миграцияларының басты бағыттарын, себеп-салдарын түсіндіреді;</p> <p>10.4.1.3 Қазақстандағы көші-қон үдерістерді талдап, басты бағыттарын анықтайды;</p> <p>10.4.1.4 көші-қон саясатының өзіндік үлгісін ұсынады;</p> <p>10.4.1.5 қазақстандық көрсеткіштерді басқа елдердің көрсеткіштері мен салыстыру негізінде өңбек ресурстарының сандық, сапалық құрамына баға береді</p>
	<p>7.4.2.1 халықтың этникалық және діни құрамына байланысты дүниежүзінің тарихи-мәдени өркениеттік аймақтарының қалыптасуын түсіндіреді;</p> <p>7.4.2.2 қазақстандық компонентті қосымша қамту</p>	<p>8.4.2.1 елдердің демографиялық көрсеткіштерін графикалық түрде ұсынып, түсіндіреді;</p> <p>8.4.2.2 дүниежүзі елдерін демографиялық проблемалары бойынша жіктейді;</p> <p>8.4.2.3 "демографиялық саясат" ұғымын түсіндіре отырып</p>		<p>10.4.2.1 Қазақстанның демографиялық жағдайын талдап, демографиялық саясаттың өзіндік моделін ұсынады;</p> <p>10.4.2.2 Қазақстандағы елді мекендерді жіктейді;</p> <p>10.4.2.3 елді мекендердің түрлері мен функционалды</p>

<p>4.2 Дүниенің қазіргі тарихи-географиялық аймақтары</p>	<p>негізінде ұлтаралық және дінаралық келісімнің қажеттілігін дәлелдейді және қалыптастыру жолдарын ұсынады; 7.4.2.3 қойылған дыбыстарды өздері қадағалайды; 7.4.2.4 көргендеріне (естігендеріне) қызығушылық таныту, қуану, таң қалу ды мимкалық позамен көрсетеді; 7.4.2.5 сөйлеу кезіндегі тыныс алуды біледі (сөйлеу кезінде 8-10 сек. дейін дем шығарады); 7.4.2.6 сөйлеу кезінде дұрыс тыныс алуды біледі; 7.4.2.7 дұрыс дауыс шығарады, сөйлеу кезінде дұрыс тыныс алуды біледі</p>	<p>дүниежүзінің жекелеген елдеріне қатысты демографиялық саясаттың өзіндік моделін ұсынады; 8.4.2.4 белсенді сөйлеу тілінде күрделі предикативті бірлігін дұрыс қолданады; 8.4.2.5 сөйлеу тілін ерікті баяулату және жылдамдату тәсілдерін меңгереді; 8.4.2.6 фразаның мәнері, паузасы, мағынасына қарап есту арқылы сөздердің логикалық екпінін біледі; 8.4.2.7 дұрыс тыныс алу арқылы ақырын, қатты, жоғары, төмен дауысты қолдана отырып, баяу және тез сөйлеу нұсқауларын үлгі бойынша модельдейді</p>	<p>зоналарын сипаттайды; 10.4.2.4 Қазақстандағы ойконимдерді жіктеп, мағынасын түсіндіреді және транслитерациясын үш тілде ұсынады; 10.4.2.5 Қазақстанның елді мекендері проблемаларын жіктеп, шешу жолдарын ұсынады; 10.4.2.6 урбандалу үдерісінің себеп-салдарын түсіндіру арқылы байланысты проблемалардың шешу жолдарын ұсынады; 10.4.2.7 Қазақстандағы урбандалу үдерісіне баға береді; 10.4.2.8 тақырып бойынша монолог-пайымдау құрады</p>
---	--	--	---

5) "Экономикалық география" бөлімі:

5 кесте

Бөлімше	Оқыту мақсаттары			
	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
	<p>7.5.1.1 табиғи ресурстарды жіктейді; 7.5.1.2 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде табиғи ресурстардың таралу заңдылықтарын талдайды; 7.5.1.3 табиғи ресурстардың</p>	<p>8.5.1.1 табиғи ресурстарды экономикалық және экологиялық тұрғыдан бағалайды; 8.5.1.2 дүниежүзінің жекелеген аймақтарының табиғи ресурстық әлеуетін бағалайды; 8.5.1.3 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде жекелеген</p>		<p>10.5.1.1 Қазақстанның табиғи-ресурстық әлеуетін бағалайды; 10.5.1.2 Қазақстанда жекелеген табиғи ресурс-тарды өңдеу технологиясын сипаттап, орталықтары мен дайын өнім түрлерін атайды; 10.5.1.3 табиғатты пайдалану үлгілері</p>

5.1 Табиғи ресурстар	шоғырлануын картада көрсетеді; 7.5.1.4 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде табиғи ресурстарды игерумен байланысты проблемаларды талдап, шешу жолдарын ұсынады; 7.5.1.5 бір нысан, құбылыс туралы әртүрлі стилистиканы, пунктуацияны қолдана отырып жазбаша мәтіндер құрастырады	табиғат ресурстарын өңдеу технологиясын сипаттай отырып, орталықтары мен дайын өнім түрлерін атайды; 8.5.1.4 зерттелетін нысандардың қатынасымен белгілерін сипаттайтын графикалық сызбаларды құрастырад; 8.5.1.5 әлемдік іздеу желісі арқылы ақпарат іздеуді өзі ұйымдастырады	мен түрлерін топтастырады; 10.5.1.4 тұрақты дамудың белгілері мен бағыттарын сипаттайды; 10.5.1.5 Қазақстанда табиғатты пайдалану проблемаларын анықтап, шешу жолдарын ұсынады, жергілікті компонент негізінде табиғатты пайдалануға байланысты зерттеу жүргізеді
5.2 Әлеуметтік-экономикалық ресурстар	7.5.2. қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде көлік инфрақұрылым элементтерін сипаттап, маңыздылығына баға береді; 7.5.2.2 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде әлеуметтік инфрақұрылымының элементтерін сипаттап, маңыздылығына баға береді 7.5.2.3 мағынасына қарай шылауларды қолдана отырып, сөйоем құрап жауап береді; 7.5.2.4 авторлық мәтіннің аннотациясына сүйене отырып шағын монологтық айтылу құрайды; 7.5.2.5 мұғалімнің тапсырысымен	8.5.2.1 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде экономикалық инфрақұрылымның элементтерін сипаттап, маңыздылығына баға береді; 8.5.2.2 ауызша жауап беруде және белсенді сөйлеу тілінде сапасын сипаттайтын салыстырмалы сын есімнің толық және қысқа формасын қолданады; 8.5.2.3 сол үшін, осыған орай, сол себепті, салдарынан, осыған байланысты т.с.с. себеп-салдарды шылауларды ажыратады, қолдануды біледі; 8.5.2.4 егер..., онда..., т.с.с. шылауларды қолданып, құрмасал	10.5.2.1 ғылыми-техникалық революция үдерісін, даму бағыттарын талдайды; 10.5.2.2 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде адам әлеуетінің даму индексі көрсеткіштерін анықтап, елдерді салыстырады; 10.5.2.3 Қазақстанда адам капиталының әлеуетін арттыру жөнінде ұсыныстар әзірлейді; 10.5.2.4 Қазақстанның индустриялық-инновациялық даму бағыттарын анықтап, болжам жасайды; 10.5.2.5 Қазақстанның инновациялық инфрақұрылымының

	ақпаратты (мәтіндік, графикалық, бейнелеу) оқулықтан табады және мазмұнын талдайды	сөйлемдерді құрастырады және белсенді қолданады; 8.5.2.5 оқу мәтіні және жеке тәжірибесі бойынша диалог және монолог құрайды	ң жағдайын талдап, дамыту жөнінде ұсыныстар әзірлейді
5.3 Дүниежүзілік шаруашылықтың салалық және аумақтық құрылымы	7.5.3.1 ауыл шаруашылық, өнеркәсіп шаруашылық салаларын жіктеу арқылы маңыздылығын түсіндіреді; 7.5.3.2 белсенді тыңдаудағдысын меңгереді, ауызша және жазбаша жауап беруде белсенді тыңдаудағдысын қолданады; 7.5.3.3 керек ақпаратты іздеуде өзара әрекет жасайды; 7.5.3.4 ұйымдасқан көмек арқылы алфавиттік нұсқауды қолданады	8.5.3.1 өндіруші және өңдеуші, қызмет саласы шаруашылық түрлерін жіктейді; 8.5.3.2 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде ауылшаруашылық және өнеркәсіп өндірісін, қызмет саласын ұйымдастыру түрлерін сипаттайды; 8.5.3.3 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде ауыл шаруашылық және өнеркәсіп өндірісін, қызмет саласын орналастыру факторларын талдайды; 8.5.3.4 дүниежүзі шаруашылығы салаларын жоспар бойынша сипаттайды	10.5.3.1 Қазақстан шаруашылығы салаларын жоспар бойынша сипаттайды; 10.5.3.2 Қазақстанның экономикалық аудандарының шаруашылық салаларын анықтап, мамандануын түсіндіреді; 10.5.3.3 өз оқу әрекетін сөз арқылы реттейді; 10.5.3.4 эсседа өзінің ойын, позициясын дәлелдейді, негізгі идеясын түсінеді
			10.5.4.1 дүниежүзілік шаруашылықтың субъектілерін сипаттайды; 10.5.4.2 халықаралық географиялық еңбек бөлінісінің мәнін анықтайды; 10.5.4.3 халықаралық

<p>5.4 Дүниежүзілік шаруашылықтың даму үрдістері мен көрсеткіштері</p>			<p>экономикалық қатынас түрлерін жіктеп, сипаттайды; 10.5.4.4 дүниежүзілік шаруашылықтың даму көрсеткіштерін сипаттайды: жалпы ішкі өнім, жалпы ұлттық өнім оның ішінде жан басына шаққанда; 10.5.4.5 дүниежүзілік шаруашылықтың модельдері мен аумақтық құрылымын талдайды; 10.5.4.6 дүниежүзілік шаруашылықтың даму үрдістерін талдайды; 10.5.4.7 Қазақстанның дүниежүзілік шаруашылықтағы орнын анықтайды; 10.5.4.8 Қазақстанның халықаралық экономикалық интеграциядағы мүдделері мен мақсаттарын, орнын анықтайды; 10.5.4.9 өзінің сөйлеу әрекетін белгіленген критерийлер бойынша дұрыс бағалайды</p>
--	--	--	---

6) "Елтану және саяси география негіздері" бөлімі:

6 кесте

Бөлімше	Оқыту мақсаттары			
	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
	<p>7.6.1.1 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде елдерді</p>			<p>10.6.1.1 қазақстандық компонентті қосымша қамту</p>

<p>6.1 Дүние жүзі елдері</p>	<p>географиялық орнына байланысты топтастырады; 7.6.1.2 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде елдердің географиялық орнын жоспар бойынша сипаттайды; 7.6.1.3 себеп салдарлы, уақыт, анықтаушы шылауларды қолдануды себеп салдарлы, уақыттық, кеңістіктік қатынасын түсінеді, қателерді түзейді</p>	<p>8.6.1.1 саяси картаның басты нысандарын сипаттайды; 8.6.1.2 елдерді басқару формасы және мемлекеттік құрылымы бойынша топтастырады; 8.6.1.3 саяси картаның сандық және сапалық өзгерістерін талдайды</p>	<p>негізінде елдерді экономикалық даму деңгейі бойынша топтастырады; 10.6.1.2 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде халықаралық ұйымдарды деңгейі және мақсаты бойынша топтастырады; 10.6.1.3 сөз жалғаушы шылауларды қолдана вербальды алгоритмнің көмегімен мәтін нұсқауларды үлгі бойынша құрайды</p>
<p>6.2 Экономико-географиялық положение стран мира</p>	<p>7.6.2.1 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде елдерді экономикалық-географиялық орнына байланысты топтастырады; 7.6.2.2 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде елдердің экономикалық-географиялық жағдайын жоспар бойынша сипаттайды; 7.6.2.3 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде елдердің экономикалық-географиялық жағдайына баға береді; 7.6.2.4 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде елдердің экономикалық-географиялық жағдайын жақсарту жөнінде ұсыныс жасайды;</p>	<p>8.6.2.1 елдердің саяси-географиялық жағдайына баға береді; 8.6.2.2 саяси интеграцияның қажеттілігі мен мақсаттарын құрмалас сөйлемдерді қолдана отырып түсіндіреді; 8.6.2.3 Қазақстанның саяси интеграциядағы мүдделері мен мақсаттарын талдайды; 8.6.2.4 оқылып жатқан тақырып аясында берілген үлгі бойынша монолог-пайымдау құрады; 8.6.2.5 фраза аралық құралдарды:</p>	<p>10.6.2.1 Қазақстан Республикасының әлеуметтік, экономикалық, саяси-географиялық жағдайына кешенді баға береді; 10.6.2.2 Қазақстандағы саяси-әкімшілік хоронимдерді жіктеп, мағынасын түсіндіреді және транслитерациясын үш тілде ұсынады; 10.6.2.3 Қазақстан Республикасы туралы кешенді географиялық ақпаратты түрлі мақсатты аудиториялар үшін ғылыми-энциклопедиялық мәтінді қолдана отырып дайындайды; 10.6.2.4 оқылған мәтінде ұқсатып балама тапсырамалар құрастырады;</p>

7.6.2.5 тіке және балама сұрақтарды құрастырады, виртуальды экскурсияның және саяхат бойынша диалог құруда өз қиындықтарын анықтайды, көмек сұрайды	есімдіктерді, синонимдерді, біртүбірлі сөздерді белсенді қолданады	10.6.2.5 өзінің мәдени дамуын көрсететін өзінің және қоршаған ортаның сөйлеу іс-әрекетін дұрыс бағалайды
---	--	--

47. Бағдарлама сөйлеу тілінің күрделі бұзылыстары бар білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "География" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспары негізінде осы Бағдарламаның қосымшасына сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді жоспарда әр бөлімде жүзеге асатын оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

48. Тоқсандағы бөлімдер және бөлімдер ішіндегі тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10-сыныптарына арналған "География" оқу пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасына қосымша

Сөйлеу тілінің күрделі бұзылыстары бар білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "География" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) 7сынып
1 кесте

Бөлімше	Тақырыптар	Оқу мақсаттары
1-тоқсан		
1. Географияны зерттеу тәсілдері		
1.1 Зерттеу және зерттеушілер	Географияны зерттеу нысандары	7.1.1.1 географияның зерттеу нысандарын анықтайды
	География ғылымының дамуы	7.1.1.2 саяхатшылар мен зерттеушілердің география ғылымының дамуына қосқан үлесін сипаттап, баға береді
	Географиялық дерек көздері	7.1.2.3 географиялық дереккөздермен жұмыс істейді: карта, сурет, мәтін, фотосуреттер, графикалық материалдар
	Географиялық тәжірибелер	7.1.2.4 географиялық нысандардың қасиеттерін тәжірибелік жолмен анықтайды

1.2Зерттеу әдістерінің түрлері	Далалық зерттеулер әдістері	7.1.2.5 географиялық далалық зерттеу әдістерін қолданады, көрсеткіштерді тіркейді, жинақтайды, өңдейді, талдайды
	Географияда графикалық әдістердің қолданылуы	7.1.2.6 географиялық нысандардың, құбылыстардың және үдерістердің ерекшеліктерін графикалық түрде көрсете алады: диаграмма, профиль, график
2. Картография және географиялық деректер базасы		
2.1Географиялық карталар	Географиялық картосхемаларды қолдану	7.2.1.1тақырып бойынша картосхемаларды жасай алады
	Географиялық номенклатура	7.2.1.2географиялық номенклатура нысандарын картадан көрсетеді; 7.2.1.3 қойылған дыбыстарды айтуда өзін-өзі бақылайды; 7.2.1.4 абстрактілі ұғымы бар жалпылауыш зат есімдерді сөйлеу тілінде қолданады
2.2Географиялық деректер базасы	Географиялық деректерді ұйымдастыру	7.2.2.1 географиялық нысандарды топтастырып кесте түрінде көрсетеді; 7.2.2.2сөздік, картиналық, картина-графикалық жоспар құрастырады; 7.2.2.3 арсеналды дұрыс қолдана отырып (түсінік айтуда 20 бірліктен кем емес) мәтіннен кіл сөздерді бөліп алады; 7.2.2.4өзі және сыныптастары оқығандадыбыстарды дұрыс айту және орфоэпия нормаларын сақтайды
3. Физикалық география		
	Литосфераның құрылысы мен заттық құрамы	7.3.1.1литосфераның құрылысы мен заттық құрамын анықтайды
	Жердің тектоникалық құрылымы	7.3.1.2жердің тектоникалық құрылымы мен литосфералық плиталардың орналасуын картадан көрсетеді және сипаттайды
	Литосфераның тектоникалық қозғалыстары	7.3.1.3жер қыртысының тектоникалық қозғалыстарын талдайды: дрейф, коллизия, субдукция, спрединг
		7.3.1.4 литосфералық катаклизмдердің себеп-салдарын, таралуын түсіндіреді; 7.3.1.5 литосфералық катаклизмдер барысында өзін өзі

3.1 Литосфера	Литосфералық катаклизмдер	<p>ұстау ережелерін жергілікті компонент негізінде түсіндіреді;</p> <p>7.3.1.6 тапсырмаларды орындау үшін оқулықтың анықтамалық аппаратты өз бетімен қолданады;</p> <p>7.3.1.7 қойылған міндетке және оны жүзеге асыруға сәйкес әрекеттерді таңдайды;</p> <p>7.3.1.8 шешу жолдарын жоспарлауда бекітілген ережелерді қолданады;</p> <p>7.3.1.9 оқу іс-әрекетінің жетістік критерийлері негізінде орындалған тапсырмаларды өзара және өздері талдау жасайды;</p> <p>7.3.1.10 оқу мәтіндерін қарапайым сөйлемнен күрделіге немесе керісінше ауыстыра алады</p>
---------------	---------------------------	--

2-тоқсан

3. Физикалық география

3.2 Атмосфера	Атмосфера және оның құрам бөліктері	<p>7.3.2.1 атмосфераның құрамын сипаттайды;</p> <p>7.3.2.2 атмосфераның құрылысы мен қабаттарының ерекшеліктерін графикалық түрде бейнелеп, түсіндіреді</p>
	Ауа райы және метеорологиялық элементтер	<p>7.3.2.3 "ауа райы" ұғымын түсіндіреді;</p> <p>7.3.2.4 температура, қысым, жел, бұлттылық, жауын-шашын, ылғалдылық метеорологиялық элементтер мен құбылыстарды сипаттап, зерттеу маңыздылығын анықтайды;</p> <p>7.3.2.5 температура, қысым, жел, бұлттылық, жауын-шашын, ылғалдылық метеорологиялық элементтердің көрсеткіштерін өлшеп, метеорологиялық құрал-жабдықтарды қолданумен тіркейді;</p> <p>7.3.2.6 жергілікті жер мүмкіндігі бойынша температура, қысым, жел, бұлттылық, жауын-шашын, ылғалдылық метеорологиялық элементтерінің көрсеткіштері бойынша синоптиканық графикалық материалдарды жасайды</p>
		7.3.2.7 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде қолайсыз атмосфералық құбылыстарды

	Қолайсыз атмосфералық құбылыстар	талдай отырып, сақтану шараларын ұсынады
3.3 Гидросфера	Гидросфера және оның құрамдас бөліктері	7.3.3.1 гидросфера және оның құрамдас бөліктерін сипаттайды
	Су ресурстарының маңыздылығы	7.3.3.2 су ресурстарының маңыздылығын түсіндіреді
	Дүние жүзілік мұхиттың географиялық жағдайы	7.3.3.3 дүние жүзілік мұхиттың құрамын, географиялық жағдайын сипаттайды
		7.3.3.4 мұхит және оның құрамдас бөліктерін жоспар бойынша сипаттайды
	Дүние жүзілік мұхит суының қасиеттері	7.3.3.5 мұхит суының қасиеттеріне әсер ететін факторларды анықтайды
	Движения вод в океане	7.3.3.6 мұхит суының қозғалыстарын жіктеп, түсіндіреді
	Мұхиттармен байланысты апаттар	7.3.3.7 мұхиттар және теңіздермен байланысты апаттарды топтастырып, сақтану шараларын ұсынады
	Дүние жүзілік мұхит проблемалары	7.3.3.8 дүние жүзілік мұхит проблемаларын топтастырып, шешу жолдарын ұсынады
3-тоқсан		
3. Физикалық география		
3.4 Биосфера	Биосфера және оның құрам бөліктері	7.3.4.1 биосфераның құрамын, құрылымын, шекаралары мен қасиеттерін анықтайды
	Топырақ, оның құрамы және құрылысы	7.3.4.2 топырақтың құрамы мен графикалық формасын анықтайды және ұсынады
	Қазақстанда топырақ түрлері	7.3.4.3 Қазақстанда топырақ түрлерінің таралуын анықтайды
		7.3.4.4 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде топырақ ресурстарына баға береді
	Топырақтардың экологиялық проблемалары	7.3.4.5 топырақтардың экологиялық проблемаларын жіктеп, шешу жолдарын ұсынады
	Табиғи-аумақтық кешендерінің қалыптасуы	7.3.5.1 географиялық қабық, материктер мен мұхиттар, зоналар және белдеулер, ландшафт табиғи-аумақтық кешендерінің қалыптасуын түсіндіреді
		7.3.5.2 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде

3.5 Табиғи-аумақтық кешендер	Табиғи-аумақтық кешендердің түрлері	табиғи-аумақтық кешендерін жоспар бойынша сипаттайды; 7.3.5.3 ақпарат алу барысында ұжымдық жұмысты ұйымдастыруда өз мүмкіндіктерін дұрыс бағалайды; 7.3.5.4 оқулықтармен тиімді жұмыс жасайды және орындалған тапсырманың нәтижесін бағалайды
4. Әлеуметтік география		
4.1 Халық географиясы	Дүниежүзі халықтарының тілдері және топтары	7.4.1.1 дүниежүзі халықтарының этнолингвистикалық жіктелінуін түсіндіреді
4.2 Дүниенің қазіргі тарихи-географиялық аймақтары	Дүние жүзі халқының діни құрамы	7.4.1.2 дүние жүзі халқының діни құрамы мен діндердің таралу аймақтарын анықтайды; 7.4.1.3 ақпаратты іздеу, оны сақтау және қолдану барысында өз іс-әрекетіне жеке жауапкершілігін сезінеді; 7.4.1.4 ауызша және жазбаша формада тиімді және саналы түрде хабарламалар, соның ішінде, шығармашылық және ізденушілік сипаттағы хабарламалар құрайды; 7.4.1.5 ақпарат іздеу үшін жоспар құрады және бірізділік ұстанады
	Дүниежүзінің тарихи-мәдени аймақтары	7.4.2.1 халықтың этникалық және діни құрамына байланысты дүниежүзінің тарихи-мәдени өркениеттік аймақтарының қалыптасуын түсіндіреді; 7.4.2.2 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде ұлтаралық және дінаралық келісімнің қажеттілігін дәлелдейді және қалыптастыру жолдарын ұсынады; 7.4.2.3 қойылған дыбыстарды өздері қадағалайды
	Ұлтаралық және дінаралық келісім	7.4.2.4 көргендеріне (естігендеріне) қызығушылық таныту, қуану, таң қалу ды мимикалық позамен көрсетеді; 7.4.2.5 сөйлеу кезіндегі тыныс алуды біледі (сөйлеу кезінде 8-10 сек. дейін дем шығарады); 7.4.2.6 сөйлеу кезінде дұрыс тыныс алуды біледі;

		7.4.2.7 дұрыс дауыс шығарады, сөйлеу кезінде дұрыс тыныс алуды біледі
4-тоқсан		
5. Экономикалық география		
5.1 Табиғи ресурстар	Табиғи ресурстарды жіктелуі	7.5.1.1 табиғи ресурстарды жіктейді; 7.5.1.2 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде табиғи ресурстардың таралу заңдылықтарын талдайды; 7.5.1.3 табиғи ресурстардың шоғырлануын картада көрсетеді
	Табиғи ресурстарды игерумен байланысты проблемалар	7.5.1.4 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде табиғи ресурстарды игерумен байланысты проблемаларды талдап, шешу жолдарын ұсынады; 7.5.1.5 бір нысан, құбылыс туралы әртүрлі стилистиканы, пунктуацияны қолдана отырып жазбаша мәтіндер құрастырады
5.2 Әлеуметтік-экономикалық ресурстар	Көлік инфрақұрылымы	7.5.2.1 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде көлік инфрақұрылым элементтерін сипаттап, маңыздылығына баға береді
	Әлеуметтік инфрақұрылым	7.5.2.2 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде әлеуметтік инфрақұрылымның элементтерін сипаттап; 7.5.2.3 мағынасына қарай шылауларды қолдана отырып, сөйлем құрап жауап береді; 7.5.2.4 мағынасына қарай шылауларды қолдана отырып, сөйлем құрап жауап береді; 7.5.2.5 мұғалімнің тапсырмасы бойынша ақпарат (мәтіндік, сызба, бейне) тауып, оның мазмұнын сараптау
5.3 Дүниежүзілік шаруашылықтың салалық және аумақтық құрылымы	Дүниежүзілік шаруашылықтың салалары: ауыл шаруашылық және өнеркәсіп	7.5.3.1 ауыл шаруашылық, өнеркәсіп шаруашылық салаларын жіктеу арқылы маңыздылығын түсіндіреді; 7.5.3.2 белсенді тыңдаудағысын меңгереді, ауызша және жазбаша жауап беруде белсенді тыңдаудағысын қолданады;

		7.5.3.3 керек акпаратты іздеуде өзара әрекет жасайды; 7.5.3.4 ұйымдасқан көмек арқылы алфавиттік нұсқауды қолданады
6. Елтану және саяси география негіздері		
6.1 Дүние жүзі елдері	Дүние жүзі елдердің географиялық орны	7.6.1.1 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде елдерді географиялық орнына байланысты топтастырады; 7.6.1.2 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде елдердің географиялық орнын жоспар бойынша сипаттайды; 7.6.1.3 себеп салдарлы, уақыт, анықтауыш шылауларды қолдануды себеп салдарлы, уақыттық, кеңістіктік қатынасын түсінеді, қателерді түзейді
6.2 Дүние жүзі елдерінің экономикалық-географиялық орны	Дүние жүзі елдерінің экономикалық-географиялық орны	7.6.2.1 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде елдерді экономикалық-географиялық орнына байланысты топтастырады ; 7.6.2.2 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде елдердің экономикалық-географиялық жағдайын жоспар бойынша сипаттайды; 7.6.2.3 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде елдердің экономикалық-географиялық жағдайына баға береді; 7.6.2.4 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде елдердің экономикалық-географиялық жағдайын жақсарту жөнінде ұсыныс жасайды 7.6.2.5 тіке және балама сұрақтарды құрастырады, виртуальды экскурсияның және саяхат бойынша диалог құруда өз қиындықтарын анықтайды, көмек сұрайды

2) 8сынып:

2кесте

Бөлімше	Тақырыптар	Оқу мақсаттары
1-тоқсан		
1.Географиялық зерттеу әдістері		
		8.1.1.География ғылымының салаларға бөлінуін графикалық түрде көрсетіп түсіндіреді;

1.1Зерттеулер және зерттеушілер	География ғылымының салалары	8.1.1.2география ғылымы салаларындағы маңызды зерттеулерді анықтайды
1.2Зерттеу әдістерінің түрлері	Географиялық зерттеу әдістерінің түрлері	8.1.2.3далалық, картографиялық, теориялық географиялық зерттеу әдістерінің мәнін түсіндіріп, қолданады
	Географиялық деректерді өңдеу және талдау	8.1.2.4географиялық деректерді сандық және сапалық өңдеп, талдайды
	Географиялық модельдер	8.1.2.5географиялық нысандардың , құбылыстардың және үдерістердің модельдерін түрлі материалдардан немесе түрлі техникаларда жасау арқылы ерекшеліктері мен қасиеттерін түсіндіреді
	Зерттеу нәтижелерін ұсыну формалары	8.1.2.6зерттеу нәтижелерін түрлі формада ұсынады
2.Картография және географиялық деректер базасы		
2.1Географиялық карталар	Тақырыптық карталар және олардың қосымша сипаттайтынэлементтері	8.2.1.1тақырыптық карталарды сипаттайтын қосымша элементтерді құрастырады: профиль, диаграмма, график, кесте
	Тақырыптық карталарды оқу	8.2.1.2географиялық шартты белгілер мен карталарды сипаттайтын қосымша элементтерді қолданумен тақырыптық карталарды оқиды
	Тақырыптық географиялық номенклатура	8.2.1.3географиялық номенклатура нысандарын кескін картадан көрсетеді; 8.2.1.4оқылып жатқан нысандармен элементтерінің жіктелу белгілерін анықтайды
2.2Географиялық деректер базасы	Географиялық деректер базасын құрудаақпараттық-коммуникативтік технологиялардың рөлі	8.2.2.1ақпараттық-коммуникативтік технологияларды қолдана отырып, географиялық деректер базасын құрастырады; 8.2.2.2өзінің сөйлеу әрекетін белгіленген критерийлер бойынша бағалайды; 8.2.2.3оқу мәтінінің фрагментіне тікелей, жанама және балама сұрақтар қояды; 8.2.2.4мағыналық эквиваленттер қолдана отырып, айтылуларды түрлендіреді
3. Физикалық география		

3.1 Литосфера	Жер бедерінің қалыптасу және таралу заңдылықтары	8.3.1.1 жер бедерінің қалыптасу және таралу заңдылықтарын зерттейді
	Жер бедері түрлерін жіктелуі	8.3.1.2 жер бедері түрлерін жіктейді; 8.3.1.3 жер бедері түрлерін жоспар бойынша сипаттайды
	Материктер мен мұхиттарда орналасқан ірі орографиялық нысандар	8.3.1.4 материктер мен мұхиттарда орналасқан ұқсас орографиялық бірліктерді салыстырады
	Тау жыныстары мен минералдардың жіктелуі	8.3.1.5 тау жыныстары мен минералдарды түрлі белгілері бойынша жіктейді
	Тау жыныстары мен минералдардың қалыптасу заңдылықтарына байланысты пайдалы қазбалардың таралуы	8.3.1.6 тау жыныстары мен минералдардың қалыптасу заңдылықтарына байланысты пайдалы қазбалардың таралуына талдау жасайды
	Тау жыныстары мен минералдардың қасиеттері	8.3.1.7 тау жыныстары мен минералдардың қасиеттерін анықтайды
	Тау жыныстарының жасын анықтау	8.3.1.8 тау жыныстарының жасын анықтау әдістерін түсіндіреді
	Геологиялық жылсанау мен геохронологиялық кесте	8.3.1.9 геологиялық жылсанау мен геохронологиялық кестені талдап, жер қыртысының және тіршіліктің дамуындағы ірі кезеңдері мен геологиялық оқиғаларды ажырата алады
	Жер бедерінің адамзат тіршілігі мен шаруашылығына тигізетін әсері	8.3.1.10 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде жер бедерінің адамзат тіршілігі мен шаруашылығына тигізетін әсеріне баға береді
3.2 Атмосфера	Климат қалыптастырушы факторлар	8.3.2.1 климат қалыптастырушы факторларды талдайды
	Атмосфераның ғаламдық циркуляциясы	8.3.2.2 атмосфераның ғаламдық циркуляциясын талдап, түсіндіреді
	Климаттық белдеулер	8.3.2.3 климаттық белдеулерді талдайды
	Матеріктің климат ерекшеліктері	8.3.2.4 әр материкте орналасқан ұқсас климаттық белдеулерді салыстырады
	Климаттың адамзат тіршілігі мен шаруашылығына тигізетін әсері	8.3.2.5 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде климаттың адамзат тіршілігі мен шаруашылығына тигізетін әсеріне баға береді

	Адамзат әрекетінің атмосфераға тигізетін кері әсері	8.3.2.бадамзат әрекетінің атмосфера мен климатқа тигізетін кері әсерін топтастырады, шешу жолдарын ұсынады; 8.3.2.7оқу міндеттерін шешу үшін жұп болып жұмыс жасаужы жоспарлайды және іске асырады
2-тоқсан		
3. Физикалық география		
3.3 Гидросфера	Құрлық суларының түрлері және қалыптасу жолдары	8.3.3.1құрлық суларының қалыптасу жолдарын анықтайды
	Құрлық суларының шаруашылық маңызы	8.3.3.2құрлық суларының негізгі түрлерінің шаруашылық маңызын түсіндіреді
	Өзен аңғарының құрылысы	8.3.3.3өзен аңғарының құрылысын түсіндіреді
	Өзендердің гидрологиялық режимі	8.3.3.4қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде өзендердің гидрологиялық режимін түсіндіреді
	Көлдер мен мұздықтар	8.3.3.5көлдер мен мұздықтарды жоспар бойынша сипаттайды
	Құрлық суларының экологиялық проблемалары	8.3.3.6жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде құрлық суларының экологиялық проблемаларын жіктеп, шешу жолдарын ұсынады
	Су апаттары	8.3.3.7жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде су апаттарының алдын алу шараларын ұсынады; 8.3.3.8ақпарат алу барысында оқу міндеттерін орындайды
3. Физикалық география		
3.4 Биосфера	Табиғат зоналары мен биіктік белдеулері	8.3.4.1табиғат зоналары мен биіктік белдеулерінің қалыптасуын түсіндіреді 8.3.4.2табиғат белдеулерін жоспар бойынша сипаттайды
	Материктердегі табиғат зоналары	8.3.4.3әр материкте орналасқан ұқсас табиғат зоналар мен биіктік белдеулерді салыстырады
	Мұхиттағы тіршілік дүниесі	8.3.4.4мұхиттағы тіршілік дүниесінің таралуын анықтайды
	Өсімдік әлемі мен жануарлар дүниесін қорғау	8.3.4.5өсімдік әлемі мен жануарлар дүниесін қорғау қажеттілігін дәлелдейді, қорғау жолдарын ұсынады
3-тоқсан		

3. Физикалық география		
3.5 Табиғи-аумақтық кешендер	Географиялық қабықтың құрамы мен құрылысы	8.3.5.1 географиялық қабықтың құрамы мен құрылысын графикалық түрде көрсетіп, түсіндіреді
	Географиялық қабық заңдылықтары	8.3.5.2 географиялық қабық заңдылықтарының маңыздылығын түсіндіреді; 8.3.5.3 пән бойынша базалық терминдердің атауларын сауатты жаза алады және дұрыс айтады; 8.3.5.4 өзінің сөйлеу тілін берілген критерийлер бойынша дұрыс бағалайды
4. Әлеуметтік география		
4.1 Халық географиясы	Халық санағы	8.4.1.1 халық санын анықтау әдістерін түсіндіреді
	Халықтың ұдайы өсу түрлері	8.4.1.2 дүниежүзі елдерін халықтың ұдайы өсу түрі бойынша жіктейді; 8.4.1.3 елдердің демографиялық жағдайын талдап, басты демографиялық көрсеткіштерін есептейді: халық саны, туу және өлім коэффициенттері, табиғи және механикалық өсім, жалпы өсім, жас-жыныстық көрсеткіштер, ұлттық және діни құрам; 8.4.1.4 ақпарат іздеу, өзінің қиындықтарын жеткізу барысында жолдасынан көмек сұрайды; 8.4.1.5 керек ақпаратты іздеу кезінде жолдасының мақсатқа бағытталған көмек көрсетеді
4.2 Дүниенің қазіргі тарихи-географиялық аймақтары	Демографиялық көрсеткіштерімен демографиялық жағдайлары	8.4.2.1 елдердің демографиялық көрсеткіштерін графикалық түрде ұсынып, түсіндіреді
	Демографиялық проблемалар	8.4.2.2 дүниежүзі елдерін демографиялық проблемалары бойынша жіктейді; 8.4.2.3 "демографиялық саясат" ұғымын түсіндіре отырып дүниежүзінің жекелеген елдеріне қатысты демографиялық саясаттың өзіндік моделін ұсынады; 8.4.2.4 белсенді сөйлеу тілінде күрделі предикативті бірлігін дұрыс қолданады;

		<p>8.4.2.5 сөйлеу тілін ерікті баяулату және жылдамдату тәсілдерін меңгереді;</p> <p>8.4.2.6 фразаның мәнері, паузасы, мағынасына қарап есту арқылы сөздердің логикалық екпінін біледі;</p> <p>8.4.2.7 дұрыс тыныс алу арқылы ақырын, қатты, жоғары, төмен дауысты қолдана отырып, баяу және тез сөйлеу нұсқауларын үлгі бойынша модельдейді</p>
5. Экономикалық география		
5.1 Табиғи ресурстар	Табиғи ресурстарды экономикалық және экологиялық тұрғыдан бағалау	8.5.1.1 табиғи ресурстарды экономикалық және экологиялық тұрғыдан бағалайды
	Дүниежүзінің жекелеген аймақтарының табиғи ресурстық әлеуеті	8.5.1.2 дүниежүзінің жекелеген аймақтарының табиғи ресурстық әлеуетін бағалайды
	Табиғат ресурстары, дайын өнім түрлерін өңдеу технологиясы және орталықтары	<p>8.5.1.3 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде жекелеген табиғат ресурстарын өңдеу технологиясын сипаттай отырып, орталықтары мен дайын өнім түрлерін атайды;</p> <p>8.5.1.4 зерттелетін нысандардың қатынасымен белгілерін сипаттайтын графикалық сызбаларды құрастырады;</p> <p>8.5.1.5 әлемдік іздеу желісі арқылы ақпарат іздеуді өзі ұйымдастырады</p>
4-тоқсан		
5. Экономикалық география		
5.2 Әлеуметтік-экономикалық ресурстар	Экономикалық инфрақұрылымның элементтері және функциясы	<p>8.5.2.1 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде экономикалық инфрақұрылымның элементтерін сипаттап, маңыздылығына баға береді;</p> <p>8.5.2.2 ауызша жауап беруде және белсенді сөйлеу тілінде сапасын сипаттайтын салыстырмалы сын есімнің толық және қысқа формасын қолданады;</p> <p>8.5.2.3 сол үшін, осыған орай, сол себепті, салдарынан, осыған байланысты т.с.с. себеп-салдарды шылауларды ажыратады, қолдануды біледі;</p> <p>8.5.2.4 егер..., онда..., де, т.с.с. шылауларды қолданып, құрмасал</p>

		сөйлемдерді құрастырады және белсенді қолданады; 8.5.2.5оқу мәтіні және жеке тәжірибесі бойынша диалог және монолог құрайды
5.3Дүниежүзілік шаруашылықтың салалық және аумақтық құрылымы	Дүниежүзілік шаруашылықтың салалары: өндіруші және өңдеуші, қызмет саласы шаруашылық түрлері	8.5.3.1өндіруші және өңдеуші, қызмет саласы шаруашылық түрлерін жіктейді
	Ауылшаруашылық және өнеркәсіп өндірісін, қызмет саласын ұйымдастыру түрлері	8.5.3.2қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде ауылшаруашылық және өнеркәсіп өндірісін, қызмет саласын ұйымдастыру түрлерін сипаттайды
	Ауыл шаруашылық және өнеркәсіп өндірісін, қызмет саласын орналастыру факторлары	8.5.3.3қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде ауыл шаруашылық және өнеркәсіп өндірісін, қызмет саласын орналастыру факторларын талдайды
	Дүниежүзі шаруашылығы салаларының сипаттамасы	8.5.3.4дүниежүзі шаруашылығы салаларын жоспар бойынша сипаттайды
6.Елтану және саяси география негіздері		
6.1Дүние жүзі елдері	Дүние жүзінің саяси картасы	8.6.1.1саяси картаның басты нысандарын сипаттайды
	Елдердің саяси типологиясы	8.6.1.2елдерді басқару формасы және мемлекеттік құрылымы бойынша топтастырады
	Дүние жүзінің саяси картасының сандық және сапалық өзгерістері	8.6.1.3саяси картаның сандық және сапалық өзгерістерін талдайды
6.2Дүние жүзі елдерінің экономикалық-географиялық орны	Дүние жүзі елдерінің географиялық-саяси орны	8.6.2.1елдердің саяси-географиялық жағдайына баға береді
	Саяси интеграция	8.6.2.2саяси интеграцияның қажеттілігі мен мақсаттарын құрмалас сөйлемдерді қолдана отырып түсіндіреді
	Қазақстанның саяси интеграциядағы мүдделері мен мақсаттары, бағыттары	8.6.2.3Қазақстанның саяси интеграциядағы мүдделері мен мақсаттарын талдайды; 8.6.2.4оқылып жатқан тақырып аясында берілген үлгі бойынша монолог-пайымдау құрады; 8.6.2.5фраза аралық құралдарды: есімдіктерді, синонимдерді, біртүбірлі сөздерді белсенді қолданады

3) 9сынып:

3 кесте

Бөлімше	Тақырыптар	Оқу мақсаттары
1-тоқсан		
1. Географиялық зерттеу әдістері		
1.1 Зерттеулер және зерттеушілер	Қазақстандық географтардың зерттеулері	9.1.1.1 география ғылымының дамуына үлес қосқан қазақстандықтардың зерттеулері туралы баяндайды
	География ғылымының қазіргі заманғы өзекті зерттеу проблемалары	9.1.1.2 география ғылымының қазіргі заманғы өзекті зерттеу проблемаларын анықтайды
1.2 Зерттеу әдістерінің түрлері	Географиялық нысандар мен құбылыстарды номинациялау ерекшеліктері	9.1.2.3 географиялық нысандар мен құбылыстарды номинациялау ерекшеліктерін анықтайды
	Қазақ халқының халықтық географиялық терминдері	9.1.2.4 қазақ халқының халықтық географиялық терминдерінің мағынасын түсіндіреді
	Зерттеу нәтижелерін ұсынудың академиялық формалары	9.1.2.5 зерттеу нәтижелерін түрлі академиялық формада ұсынады; 9.1.2.6 сөйлеу мәдениетін меңгеруге ұмтылуды көрсетеді
2. Картография және географиялық деректер базасы		
2.1 Географиялық карталар	Географиялық нысандарды, үдерістер мен құбылыстарды карталардан көрсету тәсілдері	9.2.1.1 маңызды географиялық нысандарды, үдерістер мен құбылыстарды карталардан көрсету барысында сипаттайды
	Географиялық номенклатура нысандарын көрсету тәсілдері	9.2.1.2 географиялық номенклатура нысандарын картадан көрсетеді; 9.2.1.3 картамен жұмыс жасаудың түрлі алгоритмдерін қолданады; 9.2.1.4 түрлі мазмұндағы карталарды қолданады, табиғаттың жеке құрам бөліктерін салыстыру тәсілдерін қолданады
2.2 Географиялық деректер базасы	Жерді қашықтықтан зерделеудің әдістері	9.2.2.1 жерді қашықтықтан зерделеудің әдістерін сипаттап, маңыздылығы мен ерекшеліктерін түсіндіреді; 9.2.2.2 жерді қашықтықтан зерделеудің әдістерін және олардың негізгі нысандарының даму тарихын сипаттайды
	Геоақпараттық технологияларын қолдану салалары	9.2.2.3 географиялық ақпараттық жүйенің жіктелуін анықтайды; 9.2.2.4 шаруашылық пен ғылым салаларында геоақпараттық

		технологияларын қолданудың маңыздылығын сипаттайды
2 –тоқсан		
3. Физикалық география		
3.1Литосфера	Қазақстанның территориясының геологиялық тарихын және тектоникалық құрылымы	9.3.1.1жергілікті компонентті қосымша қамту негізіндеҚазақстанның жер бедерінің геологиялық тарихын және тектоникалық құрылымын анықтайды; 9.3.1.2геологиялық картаның мәні мен мазмұнын түсіндіреді
	Қазақстанның негізгі орографиялық нысандары	9.3.1.3орографиялық нысандарын сипаттайды
	Қазақ оронимдері	9.3.1.4қазақ оронимдерін жіктеп, мағынасын түсіндіреді және транслитерациясын үш тілде ұсынады
	Қазақстанның минералды ресурстарының таралу заңдылықтары	9.3.1.5Қазақстанның минералды ресурстарының таралу заңдылықтарын анықтайды
	Минералды ресурстарын өндіру және өндеудің басты орталықтары	9.3.1.6Қазақстанның минералды ресурстарын өндіру және өндеудің басты орталықтарын картадан көрсетіп, сипаттайды;
	Қазақстанның минералды ресурстарынбағалау	9.3.1.7Қазақстанның минералды ресурстарына баға береді
	Минералды ресурстарды меңгеру проблемалары	9.3.1.8минералды ресурстарды меңгеру проблемаларын жіктейді, олардың шешу жолдарын ұсынады; 9.3.1.9Қазақстан территориясында геосинклиналдің пайда болудың негізгі кезеңдерін сипаттайды; 9.3.1.10сөйлемдерді тарату және қысқарту есебінен мәтіндерді кеңейтеді және компрессия жасайды
3-тоқсан		
3. Физикалық география		
	Қазақстан климатын қалыптастырушы факторлары	9.3.2.1Қазақстан климатын қалыптастырушы факторларды талдайды
	Қазақстанның климаттық жағдайы	9.3.2.2Қазақстанның климаттық жағдайын талдайды
	Қазақстанның климаттық ресурстары	9.3.2.3Қазақстанның климаттық ресурстарын бағалайды
		9.3.2.4Қазақстанда атмосфералық қолайсыз және қауіпті

3.2 Атмосфера	Қазақстанда атмосфералық қолайсыз және қауіпті құбылыстар	құбылыстардың қалыптасуын, таралу аумақтарын картада көрсетіп, сақтану шараларын ұсынады
	Қазақ халқының атмосфералық және климаттық құбылыстарды номинациялау ерекшеліктері	9.3.2.5 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде қазақ халқының атмосфералық және климаттық құбылыстарды номинациялау ерекшеліктерін анықтайды; 9.3.2.6 климаттың адамзат тіршілігі мен шаруашылығына тигізетін әсерін талдайды; 9.3.2.7 топтық іс-әрекет барысында өз әрекетін реттеу үшін сөйлеу тілін адекватты қолданады
3.3 Гидросфера	Қазақстанның ішкі суларының түрлері	9.3.3.1 Қазақстанның ішкі суларын топтастырады, көрсеткіштерін талдайды және сипаттайды: өзендер мен көлдер, мұздық тар мен мәңгі тоң, жерасты сулары
	Қазақ гидронимдері	9.3.3.2 қазақ гидронимдерін жіктеп, мағынасын түсіндіреді және транслитерациясын үш тілде ұсынады
	Қазақстанның су ресурстарын экономикалық бағалау	9.3.3.3 Қазақстанның су ресурстарына экономикалық баға береді
	Су ресурстарының экологиялық проблемалары	9.3.3.4 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде су ресурстарының экологиялық проблемаларын талдап, шешу жолдарын ұсынады
	Қазақстандағы ішкі сулардың геосаяси проблемалары	9.3.3.5 Қазақстандағы су ресурстарының геосаяси проблемаларын жіктеп шешу жолдарын ұсынады: трансшекаралық өзендер, Каспий теңізінің мәртебесі; 9.3.3.6 Қазақстан территориясындағы су қорларын сақтау мақсатын түсіндіреді; 9.3.3.7 энциклопедиялық әдебиеттермен жұмыс кезінде көз жүгіртіп оқу тәсілдерін меңгереді; 9.3.3.8 ақпаратпен жұмыс жасау барысында міндеттерді шешу жолдарын іздердің жалпы тәсілдерін қолданады
		9.3.4.1 Қазақстанның табиғат зоналары мен биіктік

3.4 Биосфера	Қазақстанның табиғат зоналары мен биіктік белдеулері	белдеулеріне салыстырмалы талдау жасайды
	Ерекше қорғалатын аумақтардың түрлері	9.3.4.2 қорықтар, қорықшалар, ұлттық саябақтар ерекше қорғалатын аумақтардың құрылу мақсатын түсіндіреді
	Қазақстанның табиғи мұрасы	9.3.4.3 Қазақстанның табиғи мұрасына баға береді
	Табиғи хоронимдердің маңызы (ерекше қорғалатын аумақтар)	9.3.4.4 тақырыпқа қатысты қазақтың табиғи хоронимдерін жіктеп, мағынасын түсіндіреді және транслитерация сын үш тілде ұсынады
	Ноосфераның қалыптасуы	9.3.4.5 ноосфераның қалыптасу шарттарын зерттейді және Қазақстанның ноосфера дамуына қосқан өзіндік үлесін бағалайды
	Қазақстанның ноосфера дамуына қосқан үлесі	9.3.4.6 Қазақстанның ноосфера дамуына қосқан өзіндік үлесін бағалайды

4-тоқсан

3. Физикалық география

3.5 Табиғи-аумақтық кешендер	Қазақстанның ірі физикалық-географиялық аумақтары	9.3.5.1 Қазақстанның ірі табиғи кешендерін жоспар бойынша сипаттайды
	Қазақтың табиғи хоронимдері (физикалық-географиялық аумақтардың атаулары)	9.3.5.2 қазақтың табиғи хоронимдерін жіктеп, мағынасын түсіндіріп, транслитерациясын үш тілде ұсынады
	Антропогендік факторлардың табиғат кешендеріне әсері	9.3.5.3 жергілікті компонент негізінде антропогендік факторлардың табиғат кешендеріне әсерін зерттейді
	Антропогендік ландшафттарды жақсарту жолдары	9.3.5.4 антропогендік ландшафттарды жақсарту жолдарын ұсынады: рекультивация, мелиорация, ландшафттық дизайн

4) 10 сынып:

4 кесте

Бөлімше	Тақырыптар	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
Әлеуметтік география		
	Қазақстан халқының ұлттық және діни құрамы	10.4.1.1 Қазақстан халқының ұлттық және діни құрамын анықтайды
		10.4.1.2 дүниежүзі халқы миграцияларының басты

4.1 Халық географиясы	Дүниежүзі халқы миграциясы	бағыттарын, себеп-салдарын түсіндіреді
	Қазақстан халқы миграциясы	10.4.1.3 Қазақстандағы көші-қон үдерістерді талдап, басты бағыттарын анықтайды
	Көші-қон саясаты	10.4.1.4 көші-қон саясатының өзіндік үлгісін ұсынады
	Еңбек ресурстарының сандық, сапалық құрамы	10.4.1.5 қазақстандық көрсеткіштерді басқа елдердің көрсеткіштері мен салыстыру негізінде еңбек ресурстарының сандық, сапалық құрамына баға береді
	Қазақстанның демографиялық жағдайы және демографиялық саясаты	10.4.2.1 Қазақстанның демографиялық жағдайын талдап, демографиялық саясаттың өзіндік моделін ұсынады
	Елді мекендерді жіктелуі	10.4.2.2 Қазақстандағы елді мекендерді жіктейді
	Елді мекендердің функционалды зоналары	10.4.2.3 елді мекендердің түрлері мен функционалды зоналарын сипаттайды
	Қазақстандағы ойконимдер	10.4.2.4 Қазақстандағы ойконимдерді жіктеп, мағынасын түсіндіреді және транслитерациясын үш тілде ұсынады
	Қазақстанның елді мекендері проблемалары	10.4.2.5 Қазақстанның елді мекендері проблемаларын жіктеп, шешу жолдарын ұсынады
	Урбандалу үдерісі	10.4.2.6 урбандалу үдерісінің себеп-салдарын түсіндіру арқылы байланысты проблемалардың шешу жолдарын ұсынады
	Қазақстандағы урбандалу үдерісіне бағалау	10.4.2.7 Қазақстандағы урбандалу үдерісіне баға береді; 10.4.2.8 тақырып бойынша монолог-пайымдау құрады
2-тоқсан		
5. Экономикалық география		
	Қазақстанның табиғи-ресурстық әлеуеті	10.5.1.1 Қазақстанның табиғи-ресурстық әлеуетін бағалайды
	Қазақстанда жекелеген табиғи ресурстарды өңдеу технологиясы мен орталықтары және дайын өнім түрлері	10.5.1.2 Қазақстанда жекелеген табиғи ресурс-тарды өңдеу технологиясын сипаттап, орталықтары мен дайын өнім түрлерін атайды

5.1 Табиғи ресурстар	Табиғатты пайдалану үлгілері мен түрлері	10.5.1.3 табиғатты пайдалану үлгілері мен түрлерін топтастырады
	Тұрақты даму	10.5.1.4 тұрақты дамудың белгілері мен бағыттарын сипаттайды
	Қазақстанда табиғатты пайдалану проблемалары	10.5.1.5 Қазақстанда табиғатты пайдалану проблемаларын анықтап, шешу жолдарын ұсынады, жергілікті компонент негізінде табиғатты пайдалануға байланысты зерттеу жүргізеді
5.2 Әлеуметтік-экономикалық ресурстар	Ғылыми-техникалық революция үдерісі мен даму бағыттары	10.5.2.1 ғылыми-техникалық революция үдерісін, даму бағыттарын талдайды
	Адам әлеуетінің даму индексі көрсеткіштері	10.5.2.2 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде адам әлеуетінің даму индексі көрсеткіштерін анықтап, елдерді салыстырады
	Қазақстанда адам капиталының әлеуетін арттыру	10.5.2.3 Қазақстанда адам капиталының әлеуетін арттыру жөнінде ұсыныстар әзірлейді
	Қазақстанның индустриялық-инновациялық даму бағыттары	10.5.2.4 Қазақстанның индустриялық-инновациялық даму бағыттарын анықтап, болжам жасайды
	Қазақстанның инновациялық инфрақұрылымы	10.5.2.5 Қазақстанның инновациялық инфрақұрылымының жағдайын талдап, дамыту жөнінде ұсыныстар әзірлейді
3-тоқсан		
5. Экономикалық география		
5.3 Дүниежүзілік шаруашылықтың салалық және аумақтық құрылымы	Қазақстан шаруашылығы салалары	10.5.3.1 Қазақстан шаруашылығы салаларын жоспар бойынша сипаттайды
	Қазақстанның экономикалық аудандарының шаруашылық салалары	10.5.3.2 Қазақстанның экономикалық аудандарының шаруашылық салаларын анықтап, мамандануын түсіндіреді 10.5.3.3 өз оқу әрекетін сөз арқылы реттейді 10.5.3.4 эсседа өзінің ойын, позициясын дәлелдейді, негізгі идеясын түсінеді
	Дүниежүзілік шаруашылықтың субъектілері	10.5.4.1 дүниежүзілік шаруашылықтың субъектілерін сипаттайды

5.4 Дүниежүзілік шаруашылықтың даму үрдістері мен көрсеткіштері	Халықаралық географиялық еңбек бөлінісі	10.5.4.2 халықаралық географиялық еңбек бөлінісінің мәнін анықтайды
	Халықаралық экономикалық қатынас түрлері	10.5.4.3 халықаралық экономикалық қатынас түрлерін жіктеп, сипаттайды
	Дүниежүзілік шаруашылықтың даму көрсеткіштері	10.5.4.4 дүниежүзілік шаруашылықтың даму көрсеткіштерін сипаттайды: жалпы ішкі өнім, жалпы ұлттық өнім оның ішінде жан басына шаққанда
	дүниежүзілік шаруашылықтың даму модельдері мен аумақтық құрылымы	10.5.4.5 дүниежүзілік шаруашылықтың модельдері мен аумақтық құрылымын талдайды
	Дүниежүзілік шаруашылықтың даму үрдістері	10.5.4.6 дүниежүзілік шаруашылықтың даму үрдістерін талдайды
	Қазақстанның дүниежүзілік шаруашылықтағы орны	10.5.4.7 Қазақстанның дүниежүзілік шаруашылықтағы орнын анықтайды
	Қазақстанның халықаралық экономикалық интеграциядағы мүдделері мен мақсаттары, орны	10.5.4.8 Қазақстанның халықаралық экономикалық интеграциядағы мүдделері мен мақсаттарын, орнын анықтайды; 10.5.4.9 өзінің сөйлеу әрекетін белгіленген критерийлер бойынша дұрыс бағалайды

4-тоқсан

6. Елтану және саяси география негіздері

6.1 Дүние жүзі елдері	Дүние жүзі елдердің экономикалық даму деңгейі бойынша топтастыру	10.6.1.1 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде елдерді экономикалық даму деңгейі бойынша топтастырады
	Халықаралық ұйымдарды деңгейі және мақсаты	10.6.1.2 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде халықаралық ұйымдарды деңгейі және мақсаты бойынша топтастырады
	Қазақстан Республикасының әлеуметтік, экономикалық, саяси-географиялық жағдайы	10.6.1.3 сөз жалғаушы шылауларды қолдана вербальды алгоритмнің көмегімен мәтін нұсқауларды үлгі бойынша құрайды
	Қазақстандағы саяси-әкімшілік хоронимдер	10.6.2.1 Қазақстан Республикасының әлеуметтік, экономикалық, саяси-географиялық жағдайына кешенді баға береді; 10.6.2.2 Қазақстандағы саяси-әкімшілік хоронимдерді

6.2 Дүние жүзі елдерінің экономикалық-географиялық орны	Қазақстан Республикасы туралы кешенді географиялық ақпаратты ұсыну формалары	жіктеп, мағынасын түсіндіреді және транслитерация сын үш тілде ұсынады 10.6.2.3 Қазақстан Республикасы туралы кешенді географиялық ақпаратты түрлі мақсатты аудиториялар үшін ғылыми-энциклопедиялық мәтінді қолдана отырып дайындайды; 10.6.2.4 оқылған мәтінде ұқсатып балама тапсырамалар құрастырады; 10.6.2.5 өзінің мәдени дамуын көрсететін өзінің және қоршаған ортаның сөйлеу іс-әрекетін дұрыс бағалайды
---	--	---

Қазақстан Республикасының
Білім және ғылым министрі
2022 жылғы 1 сәуірдегі
№ 123 бұйрығына
46-қосымша
Қазақстан Республикасы Білім
және ғылым министрінің
2013 жылғы 3 сәуірдегі
№ 115 бұйрығына
683-қосымша

Сөйлеу тілінің күрделі бұзылыстары бар білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10-сыныптары үшін "Биология" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Сөйлеу тілінің күрделі бұзылыстары бар білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10-сыныптары үшін "Биология" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі – Бағдарлама) Қазақстан Республикасының "Білім туралы" Заңының 5-бабы б) тармақшасына сәйкес әзірленген.

2. Бағдарлама мақсаты – сөйлеу тілінің күрделі бұзылыстары бар оқушыларда органикалық дүниенің көптүрлілігі, ондағы болып жатқан заңдылықтар мен үдерістер туралы білім жүйесін қалыптастыру.

3. Бағдарлама міндеттері:

1) жер бетіндегі барлық тірі ағзалардың құндылығын түсіну үшін өмірдің құрылымды-функционалды және генетикалық негіздері туралы, тірі табиғаттың негізгі патшалықтары ағзаларының көбеюі мен дамуы, экожүйелер, биоалуантүрлілік, эволюция туралы білім жүйесін қалыптастыру;

2) экологиялық этика нормалары мен ережелерін, табиғатқа жауапкершілікпен қарауын қалыптастыру;

3) генетикалық сауаттылықты қалыптастыру – салауатты өмір салты негіздері, психикалық, тән және моральдық денсаулық сақтау;

4) білім алушының тұлғалық қасиеттерін дамыту, биологиялық білімдерін практикада қолдануға, медицина, ауыл шаруашылығы, биотехнологиялар, табиғатты рационалды пайдалану және қорау салаларындағы тәжірибелік іс-әрекетке қатысуға деген талпынысын тәрбиелеу.

4. Түзете-дамыту міндеттері:

1) пәннің базалық ұғымдық аппаратын меңгеруі және қолданылатын грамматикалық құралдар шеңберін кеңейту;

2) сөйлеу тілінің коммуникативтік қасиеттерін және коммуникативтік дағдыларын жетілдіру;

3) зерттеу және мультимедиялық технологияларды қолдану арқылы барлық сенсорлық жүйелерін дамыту және түзету;

4) оқытудың белсенді әдістерін енгізу, ақпараттық-коммуникативтік орта құру, функционалдық сауаттылықты дамыту арқылы мақсатқа бағытталған түрде әлеуметтендіру.

2-тарау. Оқу процесін ұйымдастырудағы педагогикалық тәсілдер

5. Сөйлеу тілінің күрделі бұзылыстары бар білім алушылардың "Биология" оқу пәнін толыққанды меңгерудегі қиындықтары танымдық іс-әрекеттің екінші реттік бұзылуымен, зият алғышарттарының даму ерекшеліктерімен байланысты.

6. Білім алушыларға зейіннің жеткіліксіз тұрақтылығы тән, оны үлестіре бөлу мүмкіндігі шектеулі, нақтылаушы сипаттағы сөйлеу реакциялары басым, ақпаратты есту арқылы қабылдау қиындықтары байқалады.

7. Сөйлеу тілі бұзылған білім алушылар вербалды түрде ұсынылған тапсырмаларды орындауда зейінін қиындықпен жинақтайды, өз іс-әрекетін жоспарлауда қиындықтарға тап болады, нұсқауды қайталауды, үлгі көрсетуді қажет етеді.

8. Вербальды жадысы төмендеген және есте сақтау өнімділігі бұзылған: күрделі нұсқауларды қабылдамайды, тапсырма элементтерін тастап кетеді және олардың ретін ауыстырады.

9. Сөйлеу тілінің дамымауының типтік және тұрақты белгілері оқу-терминологиялық лексиканы нашар меңгеруі, терминдерді жеткіліксіз дифференциациялауы, арнайы лексиканы қамтитын сөз тіркестерін, мәтіндерді түсінудің бұзылуы болып табылады.

10. Сөйлеу тілінің грамматикалық өңделуіндегі қателер, ойын сөзбен жеткізуді жүзеге асыру үдерісіндегі қиындықтар, оның құрылымын қарапайымдату және бұрмалау байқалады.

11. Сөйлеу тілі бұзылыстары мен психикалық дамудың басқа да жақтары арасындағы байланыс сөйлеу тілінің күрделі бұзылыстары бар білім алушылардың

ойлауының спецификалық ерекшеліктерін тудырады: логикалық операциялардың мардымсыздығы, ұғымдық ойлаудың дамымауы, семантикалық бұзылыстар, абстракция мен жалпылау деңгейінің төмендеуі.

12. Көрсетілген ауытқулар "Биология" оқу пәнін үйренуі кезінде елеулі кедергілер тудырады және келесі ұстанымдарды пайдалана отырып, оқу үдерісін ерекше ұйымдастыруды талап етеді:

1) пәннің оқу материалында сөйлеу іс-әрекетінің дағдыларын дамытуға, психикалық үдерістерді түзетуге бағытталған мұқият таңдалған тапсырмалар мен қызмет түрлерінің көмегімен ынталандырушы және дамытушы оқыту;

2) бүкіл сабақ барысында сөйлеу тәртібін сақтау: сөздердің айтылуын бақылау, жеке жұмыс барысында әрбір білім алушының ауызша және жазбаша сөйлеу аграмматизмдерін жою, тұтығуы бар балалардың сөйлеу темпін, ырғағы мен бірсарындылығын қалыпқа келтіру;

3) оқу материалдарын полисенсорлық негізде беру;

4) көру негізінде байланыстырып монологиялық сөйлеу тілі дағдыларын қалыптастыру;

5) дене сымбатының, көрудің бұзылыстарының алдын алу, психоэмоционалдық кернелудің алдын алу, ұсақ және жалпы моториканы, сөйлеу тынысын түзету үшін денсаулық сақтау технологияларын пайдалану.

13. Оқыту негізінде қазіргі заманғы тәсілдерді қолданады:

1) зерттеу тәсілі – танымдық қызығушылықты тәрбиелеуге, берік және пәрменді білімді, белсенді танымдық іс-әрекет пен дербестік әдістерін қалыптастыруға ықпал етеді;

2) тұлғаға-бағдарланған тәсіл – білім алушының жеке ерекшеліктерін, қажеттіліктері мен мүмкіндіктерін ескере отырып, оқу үдерісін дараландыруға, шығармашылық жігерін толық ашуға бағытталған;

3) іс-әрекеттік тәсіл – білім алушылардың танымдық дербестігін, оқу материалын сапалы және берік меңгеруін қалыптастыруға ықпал етеді, оқытушы мен оқушы арасындағы кері байланысқа мүмкіндік жасайды;

5) дифференцияланған тәсіл – білім алушылардың ерекшеліктерін есепке алуды көздейді, әртүрлі нозологиялық топтар үшін тапсырмаларды саралауда көрініс табады;

6) интегративті тәсіл "Биология" пәнін басқа оқу пәндерімен тығыз байланыстырады: география, жаратылыстану, химия.

7) коммуникативтік тәсіл коммуникативтік қарым-қатынастың басқа қатысушыларымен өзара іс-әрекет үдерісінде мінез-құлықты, қарым-қатынастың сәйкес жағдайларын таңдай отырып, тіл арқылы қарым-қатынас жасау қабілетін дамытуға бағытталған.

14. Оқытуда келесі технологиялар мен әдістер ең тиімді болып табылады:

1) модельдеу әдісі – күрделі табиғи құбылыстарды салыстырмалы қарапайым модельдермен сипаттауға мүмкіндік береді, оны биология сабақтарында пайдалану метапәндік нәтижелерге қол жеткізу құралы болып табылады;

2) жоба әдісі – мұғалім мен білім алушының ынтымақтастығына, шығармашылық қабілеттерін дамытуға бағытталған;

3) эксперимент әдісі берілген жағдайларда табиғат құбылыстарын зерттеуге мүмкіндік береді;

4) проблемалық оқыту – білім алушылардың сыни, шығармашылық, диалектикалық ойлауын қалыптастырудың тиімді негізі.

15. Оқу пәнінің ғылыми мазмұны білім алушылардың танымдық мүмкіндіктеріне бейімделеді және бірқатар әдістемелік шарттарды сақтауды талап етеді:

1) танымдық үрдісті когнитивті қолдау бойынша әдістемелік тәсілдер кешенін қолдану;

2) материалдың біртіндеп күрделендірілуі, оны нақтылау, кванттау, ұтымды мөлшерлеу, білімді жаңа жағдайда қолдануға арналған жаттығулар көлемін арттыру, бейімделген оқу мәтіндерін пайдалану;

3) материалды беру қарқынының сөйлеу тілінде бұзылыстары бар білім алушылардың қабылдау мүмкіндіктеріне сәйкестігі;

4) сөйлеу тілімен жеткізуді визуалды қолдау: пән бойынша басып шығарылған бағдарламалық сөздерді, пән үшін шаблондық сөздер мен фразалар жиынтығын, сөйлеу тілі конструкцияларын пайдалану, сөйлеу тілі арқылы өз ойын толығынан білдіруге көмектесетін жаднамаларды, схемаларды, жоспарларды, кестелерді, алгоритмдерді кеңінен қолдану.

16. Оқу барысында техникалық мультимедиялық дидактикалық құралдар қолданылады: комплектациядағы компьютер, көпфункционалды құрылғы, проектор, интерактивті тақта, құжат-камера, электрондық плакаттар, электрондық оқулықтар, биология бойынша эксперименттерге арналған оқу-бағдарламалық кешен.

17. Биология кабинетінде бақылау әдісін іске асыру үшін қолданылады: гербарийлер, өсімдіктер, жәндіктер коллекциялары, тұқымдар, бүрлер мен жемістер, анатомия бойынша, ботаника бойынша микропрепараттардың жиынтығы, зоология бойынша, жалпы биология бойынша микропрепараттардың жиынтығы.

18. Көлемді модельдер, демонстрациялық аспаптар мен реактивтер білім алушыларда оқылатын нысандардың статикалық және динамикалық бейнелерін түзуге арналған.

19. Іс-әрекеттік тәсіл аясында оқытудың заттық құралдары пайдаланылады: лупа, микроскоптар, биология кабинетіне арналған реактивтер жиынтығы, зертханалық керек-жарақтар, электронды таразылар, құрамдастырылған зертханалық штатив, чемодандағы биологиялық зертхана, биологтардың портреттері.

20. Академиялық ғылыми-терминологиялық сөздікті жүйелі қалыптастыру, базалық ұғымдарды меңгеру мақсатында пәндік сөздік минимумы ұсынылған (2-қосымша).

3-тарау. "Биология" оқу пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

21. "Биология" пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

- 1) 7-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты;
- 2) 8-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты;
- 3) 9-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты;
- 4) 10-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты құрайды.

22. Бағдарламаның мазмұны 4 бөлімді қамтиды:

- 1) "Тірі ағзалардың көптүрлілігі, құрылымы мен қызметтері" бөлімі;
- 2) "Көбею, тұқым қуалаушылық, өзгергіштік, эволюциялық даму" бөлімі;
- 3) "Ағза мен қоршаған орта" бөлімі;
- 4) "Қолданбалы кіріктірілген ғылымдар" бөлімі.

23. "Тірі ағзалардың көптүрлілігі, құрылымы мен қызметтері" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) тірі ағзалардың көптүрлілігі;
- 2) қоректену;
- 3) заттардың тасымалдануы;
- 4) тыныс алу;
- 5) бөліп шығару;
- 6) қозғалыс;
- 7) координация және реттелу.

24. "Көбею, тұқым қуалаушылық, өзгергіштік, эволюциялық даму" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) көбею;
- 2) жасушалық айналым;
- 3) өсу және даму;
- 4) тұқым қуалаушылық пен өзгергіштік заңдылықтары;
- 5) эволюциялық даму мен селекция негіздері.

25. "Ағза мен қоршаған орта" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) биосфера, экожүйе, популяция;
- 2) адам қызметінің қоршаған ортаға әсері.

26. "Қолданбалы кіріктірілген ғылымдар" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) молекулалық биология мен биохимия;
- 2) жасушалық биология;
- 3) микробиология және биотехнология;
- 4) биофизика.

27. 7-сыныпқа арналған "Биология" пәнінің базалық мазмұны:

1) экожүйелер: ортаның экологиялық факторлары: абиотикалық (температура, жарық, рН, ылғалдылық), биотикалық (микроағзалар, жануарлар, өсімдіктер). Зертханалық жұмыс: "Жергілікті жердің экожүйелерін зерттеу (мектеп ауласы мысалында)". Қоректік тізбектер және қоректік торлар. Модельдеу "Қоректік тізбек пен торды құру". Экологиялық сукцессиялар: бірінші және екінші реттік сукцессиялар. Экожүйелердің алмасуы. Адам экожүйенің бір бөлігі. Антропогендік фактор. Адам әрекеттерінің экожүйеге жағымсыз әсері. Қазақстанда ерекше қорғалатын аймақтар. Жергілікті жердің ерекше қорғалатын аймақтары. Қазақстан Республикасының Қызыл кітабы. Жергілікті өңірдің ҚР Қызыл кітабына енгізілген жануарлары мен өсімдіктері;

2) тірі ағзаларды жүйелеу: тірі ағзалардың бес патшалығына жалпы сипаттама: прокариоттар, протисталар, саңырауқұлақтар, өсімдіктер, жануарлар. Өсімдіктер мен жануарлардың негізгі жүйелік топтары: патшалықтар, типтер, бөлімдер, кластар. Өсімдіктер мен жануарларды жүйелеудің маңызы. Омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың сыртқы құрылысындағы ерекшеліктер. Дихотомиялық әдіс. Дихотомиялық кілттерді қолдану;

3) жасушалық биология: жасуша, ұлпа, мүше, мүшелер жүйесі түсініктері. Өсімдіктер және жануарлар жасушаларын салыстыру. Жарық микроскобынан көрінетін жасуша құрылымдары: пластидтер, вакуоль, ядро, цитоплазма, жасушалық мембрана, жасушалық қабырға;

4) су және органикалық заттар: судың қасиеттері: беттік керілу, судың қозғалысы, еріткіштігі, қайнау және балқу температурасы, жылу сыйымдылығы. Судың биологиялық маңызы және оның еріткіш ретіндегі, температураны сақтау мен реттеудегі рөлі. Зертханалық жұмыс "Судың тірі ағзалар үшін маңызы мен қасиеттерін зерттеу". Азық-түліктердегі органикалық заттар: нәруыздар, майлар, көмірсулар. Зертханалық жұмыс: "Азық-түліктерде көмірсулар, нәруыздар және майлардың бар болуын зерттеу". Өсімдіктерде макроэлементтердің тапшылығы (азот, калий, фосфор,). Тыңайтқыштар: органикалық және минералдық (азотты, калийлі және фосфорлы);

5) заттардың тасымалдануы: заттар тасымалдануының тірі ағзалардың тіршілік әрекеті үшін маңызы. Заттардың тасымалдануына қатысатын тірі ағзалардың мүшелері мен мүшелер жүйесі. Сабақ және тамыр. Сабақтың ішкі құрылысы: қабық, камбий, сүрек, өзек. Тамыр аймақтары: бөліну, өсу, сору және өткізу аймақтары. Тамырдың ішкі құрылысы: флоэма, ксилема, камбий. Зертханалық жұмыс: "Сабақтың ішкі құрылысын зерттеу". Зертханалық жұмыс: "Тамыр аймақтарын зерттеу". Ксилема, флоэма және олардың құрылымдық элементтері. Жануарлардағы қанайналым мүшелері : буылтық құрттар, ұлулар, буынаяқтылар және омыртқалылар;

6) тірі ағзалардың қоректенуі: жапырақтың құрылысы мен қызметі. Жапырақтың ішкі құрылысы. Лептесік. Жапырақ фотосинтездеуші негізгі арнайы мүше. Судың булануы мен газдардың алмасуы. Фотосинтезге қажетті жағдайлар. Зертханалық жұмыс: "Фотосинтез үдерісіне қажетті жағдайларды зерттеу";

7) тыныс алу: өсімдіктер мен жануарлар үшін тыныс алудың маңызы. Тынысалу – энергия көзі. Тыныс алу типтері: анаэробты және аэробты. Анаэробты және аэробты тыныс алуды салыстыру: оттегінің қатысында/қатысынсыз, статикалық/динамикалық жұмыс, жылықанды/суыққанды жануарлар. Өсімдіктердің тыныс алуы. Тұқымның немесе өскіндердің тыныс алуы мысалында. Зертханалық жұмыс: "Өсімдіктердің тыныс алуын зерттеу". Омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың тыныс алу мүшелері (бунақденелілердің демтүтіктері, балықтарының желбезектері, құстардың және сүтқоректілердің өкпесі). Модельдеу: "Омыртқалы және омыртқасыз жануарлардың тыныс алу жүйесі мүшелерін салыстыру". Тыныс алу мүшелері. Адамның тыныс алу жолдарының құрылысы мен газ алмасу мүшелері. Тыныс алу мүшелерінің аурулары. Тыныс алу мүшелерінің ауруларының себептері мен алдын алу жолдары: өкпе обыры, астма, бронхит, туберкулез, тұмау;

8) бөліп шығару: бөліп шығарудың тірі ағзалар үшін маңызы. Жануарлардағы бөліп шығару өнімдері. Зат алмасудың соңғы өнімдері. Өсімдіктердегі бөліп шығару өнімдері : тыныс алу мен фотосинтездің бастапқы және соңғы өнімдері. Зертханалық жұмыс: " Өсімдіктердің тыныс алу ерекшеліктерін өскіндер мысалында зерттеу". Жануарлардың бөліп шығару жүйелері. Жануарлардың бөліп шығару жүйелерінің құрылысын салыстыру;

9) қозғалыс: өсімдіктердің қозғалысы. Қозғалыстың өсімдіктер тіршілігіндегі маңызы. Өсімдіктердің қозғалу тәсілдері (тропизмдер, таксистер, өсу қозғалыстары). Өсімдіктердің өсуі мен дамуына жарықтың әсері. Жарықтың түсу деңгейіне қарай өсімдіктердің бейімделуі. Фотопериодизм күннің жарық түсу ұзақтығына ағзалардың бейімделуі. Жануарлардың қозғалыс мүшелері. Тірі ағзалардағы қозғалыстың рөлі. Жануарлардың қозғалу тәсілдеріне мысалдар. Жануарлардың мекен ортасы мен қозғалыс тәсілдері арасындағы байланыстарды анықтау;

10) координация және реттелу: жүйке жүйесінің типтерін салыстыру: диффузиялы, сатылы, түйнекті, түтіктерізді. Жүйке жүйесінің құрам бөліктері. Жүйке жүйесінің қызметі. Нейронның құрылысы: денесі, дендриттер, аксон. Нейронның қызметтері. Жүйке жүйесінің орталық және шеткі бөлімдері. Жұлын. Ми. Ми бөлімдерінің құрылысы мен қызметтері: сопақша ми, артқы (ми көпірі, мишық), орталық және аралық ми. Үлкен ми сыңарлары. Рефлекстік доға: рецептор, сезгіш, аралық, қозғалыс нейрондары, жұмыс мүшесі. Зертханалық жұмыс: "Тізе рефлексі". Мінез-құлықтың рефлекторлық табиғаты: шартсыз және шартты рефлексдер. Шартты рефлексдердің сөнуі. Ішкі мүшелер жұмысының жүйкелік реттелуі. Адам ағзасы үшін ұйқының маңызы. Биологиялық ритмдер. Ұйқының кезеңдері: баяу және жылдам ұйқы. Жұмысқа қабілеттілік. Күн тәртібі. Оқу еңбегі мен дене еңбегінің гигиенасы. Күйзеліс. Күйзеліс жағдайларымен күрес және олардың алдын алу әдістері. Жүйке жүйесінің қызметіне алкаголь, темекі, және наркотикалық заттардың әсері;

11) тұқымқуалау мен өзгергіштік заңдылықтары: адамда белгілердің тұқым қуалауында гендер мен дезоксирибонуклеин қышқылы (ДНҚ) рөлі. Жүре пайда болған және тұқым қуалайтын белгілер. Хромосоманың құрылымы. Генетикалық материалды сақтаушы және тасымалдаушы дезоксирибонуклеин қышқылы (ДНҚ) жайлы түсінік. Модельдеу "Адам ағзасындағы тұқым қуалайтын және тұқым қуаламайтын белгілерді зерттеу". Өртүрлі ағза түрлерінің хромосомалар саны. Соматикалық және жыныс жасушалар. Гаплоидты және диплоидты хромосомалар жиыны;

12) көбею: өсімдіктердің жынысты және жыныссыз көбеюі. Өсімдіктердің жынысты және жыныссыз көбеюінің биологиялық маңызы. Өсімдіктердің өсімді жолмен көбеюі, оның түрлері және табиғаттағы биологиялық маңызы. Өсімдік өсіруде өсімді жолмен көбею тәсілдерін қолдану. Қалемшелеу, сұлатпа өркен, телу (қалемшелермен, көзшелермен), көбею ұлпаларымен. Зертханалық жұмыс: "Өсімдіктердегі вегетативті көбею тәсілдері". Гүл құрылысы. Тозаңдану түрлері. Гүлдеу және тозаңдану. Тозаңдану түрлері (өздігінен, айқас, жасанды). Өсімдіктердегі ұрықтану туралы түсінік және зиготаның түзілуі. Қосарлы ұрықтану. Қосарлы ұрықтанудың биологиялық маңызы;

13) өсу және даму: ағзалардың жеке дамуы түсінігі. Өсімдіктер мен жануарлардағы онтогенез кезеңдері. Бөліну, өсу, көбею, қартаю. Өсімдіктердің өсуі. Сабактың ұзарып және жуандап өсуі. Камбийдің рөлі. Жылдық сақиналар. Зертханалық жұмыс: "Жылдық сақинаны санау". Жануарлардағы тура және түрленіп даму онтогенез типтері. Бунақденелілердің шала және толық түрленіп дамуына мысалдар. Жануарлардағы онтогенез типтерін салыстыру;

14) микробиология және биотехнология: бактериялардың формаларының өртүрлілігі. Бактериялардың таралуы. Зертханалық жұмыс: "Пішен таяқшасының сыртқы пішінін қарастыру". Бұршақ тұқымдастардың тамырындағы түйнек бактериялары. Бактерияларды пайдалану. Табиғаттағы және адам өміріндегі бактериялардың маңызы. Зертханалық жұмыс: "Өндірісте йогурт және ірімшік жасауды зерттеу". Патогендермен күрес тәсілдері. Бактериялардың антибиотиктерге тұрақтылығы. Зертханалық жұмыс: "Антибиотиктер, антисептиктер және залалсыздандыру өнімдерін қолдануды зерттеу". Вирустар. Жасушасыз құрылым иелері вирустардың құрылыс ерекшеліктері.

28. 8-сыныпқа арналған "Биология" оқу пәнінің базалық мазмұны:

1) жасушалық биология: жасуша – тірі ағзалардың құрылымдық негізгі өлшем бірлігі. Прокариот және эукариот жасушалардың құрылысы: ядроның болуы және орналасуы, жасуша қабырғасы, жасуша мембранасы, пластидтер, митохондрия, рибосомалар, Гольджи аппараты, вакуоль. Өсімдік ұлпаларының өртүрлілігі: түзуші, жабын, негізгі, өткізгіш, механикалық, бөліп шығарушы ұлпа. Жануар ұлпаларының өртүрлілігі: эпителий, дәнекер, бұлшық ет, жүйке. Зертханалық жұмыс: "Өсімдіктер ұлпаларын жіктеу". Зертханалық жұмыс: "Жануарлар ұлпаларын жіктеу";

2) молекулалық биология: жасушаның құрамындағы органикалық заттар. Мономерлер мен полимерлер арасындағы айырмашылық. Көмірсулар – энергия көзі. Глюкоза, сахароза, гликоген, крахмал, жасунық пен хитиннің маңызы және қызметтері. Липидтердің қасиеттері мен қызметі. Липидтердің әртүрлілігі: майлар, фосфолипидтер, балауыз. Нәруыздар, қасиеттері мен қызметтері;

3) тірі ағзалардың көп түрлілігі: зертханалық жұмыс: "Өсімдіктер бөлімдеріндегі ерекшелік белгілерді анықтау. Балдырлар, мүктәрізділер, қырықжапырақтәрізділер, ашық тұқымдылар және жабық тұқымдылар. Саңырауқұлақтар патшалығы. Зең саңырауқұлағы: мукор, пеницилл. Біржасушалы саңырауқұлақтар – ашытқы. Көпжасушалы саңырауқұлақтар. Қалпақшалы саңырауқұлақтар. Жеуге жарамды және улы саңырауқұлақтар. Зертханалық жұмыс: "Дара жарнақты және қосжарнақтылар өсімдіктер кластарының белгілерін зерттеу". Буынаяқтылар типі. Хордалылар типі. Сыртқы белгілеріне қарай салыстырмалы сипаттама. Демонстрация "Хордалы жануарлар мен буынаяқтылардың ерекшелік белгілерін анықтау";

4) қоректену: жауын құртының, сиырдың және адамның ас қорыту жүйесінің құрылысы. Модельдеу "Адамның, сиырдың және жауынқұртының" асқорыту жүйесінің құрылысын салыстыру. Тістің құрылысы мен қызметі, сүт тістердің тұрақты тістерге ауысуы. Тіс гигиенасы. Адамның ас қорыту жолдарының құрылысы. Ас қорыту бездері. Ас қорыту мүшелерінің қызметі. Тамақтану гигиенасы. Асқорыту мүшелерінің жұқпалы аурулары және олардың алдын алу. Тағамнан уланудың алдын алу. Алғашқы жәрдем шаралары. Ішек құрт ауруларының алдын алу. Дәрумендер және олардың маңызы. Суда еритін және майда еритін дәрумендер. Дәрумендердің тәуліктік мөлшері. Авитаминоз, гиповитаминоз және гипервитаминоз. А авитаминоздағы ақшам соқыр, В1 авитаминоздағы бери-бери ауруы, С авитаминоздағы қыркұлақ, Д авитаминоздағы мешел аурулары. Зертханалық жұмыс: "Тағамдық заттар құрамынан С дәруменді анықтау";

5) заттардың тасымалдануы: ағзаның ішкі ортасы және оның маңызы. Лимфа. Лимфа айналымы мен оның маңызы. Гомеостаз. Ағзаның ішкі ортасы: қан, лимфа, ұлпа сұйықтығы. Қанның құрамы мен қызметі. Қан түйіршіктері: эритроциттер, лейкоциттер, тромбоциттер. Плазма. Қанның қызметі: транспорттық, гомеостаздық, қорғаныштық;

6) зертханалық жұмыс: "Әртүрлі ағзалардың қан жасушаларын зерттеу". Қан жасушаларын формасына, мөлшеріне, санына және ядросының болуына қарай салыстыру. Иммуниетет. Гуморальдық және жасушалық иммуниетет. Лейкоциттердің түрлі типтері және олардың қызметтері. Т – және В- лимфоциттердің әрекет етуі. Жұқпалы аурулар және олардың алдын алу: амебалық қантышқақ, фитофтороз, оба, күл, лейшмания, герпес (ұшық). Иммуниетет. Иммуниететтің түрлері: туа пайда болған және жүре пайда болған иммуниетет. Екпенің (вакцин) түрлері және оның жасанды иммуниететті қалыптастырудағы маңызы. Жұқпалы аурулардың алдын алу. Қан топтары. Қан құю. Резус-фактор. Агглютинация. Резус-конфликт. Буылтық құрттардың

(жауын құрт), ұлулардың, буынаяқтылардың және омыртқалылардың жүрегі және қан тамырларының құрылысы мен қызметі. Қан тамырлар жүйесінің түрлері. Ашық және тұйық қанайналым жүйелері. Үлкен және кіші қанайналым шеңберлері. Адамның қанайналым жүйесі. Зертханалық жұмыс: "Дене жаттығуларының жүрек жұмысына әсерін зерттеу". Жүрек – қантамырлар жүйесі аурулары (гипертония, инфаркт, тахикардия, ишемиялық ауру, атеросклероз, инсульт). Аурудың себептері: тұқым қуалайтын ауруларға бейімділік, салауатты өмір салтын дұрыс ұстанбау;

7) тыныс алу: альвеола мен қан арасындағы газ алмасу. Өкпедегі қанның оттекке қанығуы. Ұлпа мен қан арасындағы газ алмасу. Қанның көмірқышқыл газына қанығуы, жасушаның оттекке қанығуы. Тыныс алу және тыныс шығару механизмі. Кеуде қуысының құрылысы. Тыныс алуға және тыныс шығаруға қатысатын бұлшықеттер. Тыныс алу және тыныс шығарудағы көкеттің маңызы. Ауа жүретін жолдардағы қысымның өзгеруі. Тыныс алудың минуттық көлемі. Әртүрлі жастағы, физикалық дамыған, ер және әйел адамдардың өкпесінің тіршілік сыйымдылығы. Тыныс алу қозғалыстарының жиілігі. Шылым шегудің өкпенің тіршілік сыйымдылығына әсері. Зертханалық жұмыс: "Өкпенің тіршілік сыйымдылығын зерттеу";

8) бөліп шығару: зәр шығару жүйесі мүшелерінің құрылысы (бүйрек, несепар, қуық, несеп жолы) мен қызметі. Бөліп шығару және сүзу мүшелері. Бүйректің құрылысы (қыртысты және милы қабат, нефрон, пирамида, астауша, бүйрек өзекшелері). Терінің маңызы, құрылысы мен қызметі. Тер бөлінудің реттелуі. Тері ауруларының пайда болу себептері мен салдары (қышыма, теміреткі, безеу бөртпелері). Белгілері мен алдын алу шаралары;

9) қозғалыс: адам қаңқасының құрылысы. Тірек – қимыл жүйесінің маңызы мен қызметі. Сүйектің макро- және микроскопиялық құрылысы. Сүйектің химиялық құрамы. Зертханалық жұмыс: "Сүйектің макро және микроскопиялық құрылысы". Демонстрация "Сүйектің химиялық құрамы". Сүйектің байланыс түрлері: қозғалмайтын, жартылай қозғалмалы, қозғалмалы. Буынның құрылысы және қызметтері. Сүйек буындарының атқаратын қызметіне сәйкес бейімделуі. Бұлшықет ұлпаларының құрылысы мен қызметі (бірыңғай салалы, көлденең жолақты қаңқа, көлденең жолақты жүрек). Зертханалық жұмыс: "Бұлшық ет ұлпаларының құрылысын зерттеу" Адам денесінің бұлшық еттерін жіктеу. Гиподинамия. Сымбаттың бұзылуы және жалпақтабандылықтың пайда болу себептері. Сымбаттың бұзылуы мен жалпақтабандылықтың алдын алу шаралары;

10) биофизика: тік жүруге байланысты адам қозғалуының биомеханикалық ерекшеліктері. Тік жүруге байланысты адамның қаңқа құрылысының ерекшеліктері. Тік жүруге байланысты бұлшық еттің маңызы. Тік жүру кезіндегі дененің ауырлық орталығы. Адам денесіндегі иіндер;

11) координация және реттелу: көру мүшелерінің құрылысы. Көрудің маңызы. Көру қызметінің бұзылуы. Көру гигиенасы. Зертханалық жұмыс: "Көру жітілігі мен көру

аймағының шегін зерттеу". Есту мүшесінің құрылысы. Естудің маңызы. Естудің бұзылу себептері. Есту мүшесінің гигиенасы. Зертханалық жұмыс "Дыбысты қабылдау ерекшеліктерін зерттеу" (құлақтың есту қабілетін анықтау). Таяқшаның, құтышаның және түкті жасушалардың құрылымы мен қызметі. Зертханалық жұмыс: "Соқыр дақты анықтау, түстердің аралсуына тәжірибе, дыбыстың ауа және сүйек арқылы өтуі". "Гормондар", "Гуморальдық реттелу" ұғымдары. Эндокринді, экзокринді және аралас бездердің орналасуы және қызметі. Бездерден бөлінетін гормондар. Эндокринді бездер қызметінің бұзылуынан туындаған аурулар (гипо- және гиперфункция). Адам денесінде орналасқан тері рецепторлары (терморекцепторлар, механорецепторлар, ноцицепторлар) Зертханалық жұмыс: "Тері сезімталдығын зерттеу". Жылықанды жануарлардың тұрақты температураны сақтауындағы терінің рөлі. Температураға сезімталдық. Терморекцепторлардың температураның өзгеруіне бейімделуі;

12) көбею: митоз. Мейоз. Митоз бен мейоздың биологиялық маңызы. Жануарлардың көбею формалары. Жыныссыз көбею типтері. Жынысты көбею. Мүктер мен қырықжапырақтардың тіршілік циклі. Гаметофит. Спорофит. Ашық тұқымды және жабық тұқымды өсімдіктердің тіршілік циклі;

13) өсу және даму: эмбрионалдық даму кезеңдері: бластула, гастрұла, нейрула. Ұлпалар мен мүшелердің дифференциялануы. Органогенез;

14) тұқым қуалаушылық пен өзгергіштік заңдылықтары: тұқым қуалаушылық пен өзгергіштіктің эволюциядағы маңызы. Өзгергіштік пен қоршаған орта жағдайларына бейімделгіштік арасындағы өзара байланыс. Қолдан сұрыптау және оның селекция үшін маңызы. Қолдан сұрыптау түрлері. Мәдени өсімдіктер мен үй жануарларының шығу орталықтары. Қазақстан аумағында кездесетін егістік дақылдар мен үй жануарларының қолтұқымдары. Маңызды белгілер;

15) биосфера, экожүйе, популяция: экожүйелердің компоненттері. Су және құрлық экожүйелері. Модельдеу "Су және құрлық экожүйелерін салыстыру". Популяцияның құрылымының негізгі сипаттамалары және ерекшеліктері. Ағзалардың тіршілікке қабілеттілігінің әртүрлі тәсілдері. (Тіршілікті сақтаудың К және r стратегиялары). "Жыртқыш-жемтік" қарым-қатынас түрі. Популяция санының өзгеруі. Тірі ағзалардың өзара қарым-қатынас түрлері. Ағзалардың тікелей және жанама қарым-қатынас түрлері. Қоршаған орта жағдайларының өзгерістеріне ағзалардың бейімделуі;

16) адам қызметінің қоршаған ортаға әсері: адамның табиғаттағы рөлі. Табиғатты тиімді пайдалану. Табиғатты қорғау. Биологиялық алуан түрлілікті сақтау. Дүниежүзілік Тұқым қоры. Қазақстан Республикасының экологиялық проблемалары. Себептері мен салдарлары. Оларды шешу жолдары.

29. 9-сыныпқа арналған "Биология" оқу пәнінің базалық мазмұны:

1) жасушалық биология: жасушаның негізгі компоненттерінің қызметтері. Жасуша құрылымдары: плазмалық мембрана, цитоплазма, ядро, эндоплазмалық тор, жасуша орталығы, рибосомалар, Гольджи аппараты мен лизосомалар, митохондрия, пластидтер

, қозғалыс органоидтары, жасушаның қосындылары. Құрылыстары және атқаратын қызметтері. Жасушалардың сызықтық ұлғаюын есептеу. Ұлғаю, актуальды өлшемі және суреттің нақты өлшемі. Өлшем бірліктерін СИ жүйесіне аудару (сантиметр-миллиметр-микромметр-наномметр). Модельдеу "Микрофотографияларды пайдаланып жасушаның сызықтық ұлғаюын есептеу";

2) тірі ағзалардың көп түрлілігі: биосфера және экожүйе. Өртүрлі түрлерді сипаттауда бинарлық номенклатураны қолдану. Зертханалық жұмыс: "Анықтағыш көмегімен өсімдіктер мен жануарлар түрлерін (жергілікті жердің) анықтау". Популяцияның өсуінің экспоненциалды және сигмоидты қисығы. Экожүйедегі энергия тасымаланың тиімділігі. Энергия ағыны және қоректік тізбектер. Экологиялық пирамида түрлері. Табиғаттағы көміртек пен азот айналымы. Биосферадағы биохимиялық үрдістер. Топырақ пен шөгінді жыныстар түзудегі тірі ағзалардың рөлі;

3) адам қызметінің қоршаған ортаға әсері: пайдалы қазбаларды өндірудің қоршаған орта мен адам денсаулығына әсері. Пестицидтердің қоршаған орта мен адам денсаулығына әсері. Жылыжай эффектісі (булану) және озон қабатының жұқаруы. Дүниежүзілік мұхит деңгейінің, су мен атмосфера температурасының көтерілуінің тірі ағзаларға әсері;

4) қоректену: ыдырау үдерісі. Асқорыту ферменттерінің әсері. Асқорытудағы ферменттердің маңызы. Сіңіру және бөліп шығару. Ферменттердің әсер ету механизмі. Ферменттің белсенді орталығы. Зертханалық жұмыс: "Ферменттердің белсенділігіне әртүрлі жағдайлардың (температура, рН) әсерін зерттеу". Өттің әсерінен майлардың эмульгациясы. Зертханалық жұмыс "Өттің әсерінен майлардың эмульгациялануын зерттеу";

5) заттар тасымалы: активті және пассивті тасымалдардың ұқсастығы мен айырмашылығы. Жасуша мембранасы арқылы тасымалдану. Белсенді тасымалдану кезіндегі энергияның жұмсалуы. Сыртқы және ішкі факторлардың транспирацияға әсері. Зертханалық жұмыс: "Транспирация үдерісі кезіндегі сыртқы факторларды (температура, ылғалдылық пен су буының қысымы, ауа қозғалысын) зерттеу. Зертханалық жұмыс: "Ішкі факторларды: Буландыратын беттің ауданы және бұл беттік ауданның өсімдік көлеміне қатынасының (сірқабық (кутикула) мен лептесіктер) транспирация үдерісіне әсері". Сыртқы факторлардың флоэмада зат тасымалына әсері: температура, ылғалдылық, жарық;

6) тыныс алу: анаэробты және аэробты тыныс алу. Анаэробты және аэробты тыныс салу үдерістерін химиялық реакция теңдеулерін қолданып қарастыру. Анаэробты және аэробты тыныс алудың тиімділіктері. Аэробты, анаэробты тынысалу үдерістерімен байланысты бұлшық еттердің қажуы. Аэробты және анаэробты тынысалуға физикалық жүктемелердің әсері;

7) бөліп шығару: нефронның құрылысы және қызметі. Ультрафилтрация. Абсорбция және таңдамалы реабсорбция. Несептің құрамы. Филтрация мен кері

фльтрацияның себептері. Бүйрек жұмысына әсер ететін факторлар: тамақтану рационы, дене температурасының күрт түсуі, дәрілік препараттар, созылмалы және инфекциялық аурулар (кариес, іріңді ангина. Зәр шығару жүйесінің гигиенасы. Бүйрек және зәр шығару жүйесінің аурулары: пиелонефрит, цистит, бүйрекке тастың жиналуы. Себептері және алдын алу шаралары. Құрлықта, шөлде, тұщы және тұзды суларда тіршілік ететін тірі ағзалардың зат алмасуының соңғы өнімдері. Құрамында азоты бар органикалық заттардың ыдырау өнімдері: аммиак, несепнәр, несеп қышқылы;

8) қозғалыс: бұлшық еттің жұмысы. Демонстрация "Негізгі бұлшық еттердің жұмысын өзіндік бақылау, иық белдеуінің қол қозғалысындағы рөлі. Бұлшық ет қозғалысын реттеу". Зертханалық жұмыс: "Статикалық және динамикалық жұмыс кезіндегі бұлшық еттің қажуын зерттеу";

9) өсу және даму: құрсақта даму. Ұрықтық дамудың алғашқы кезеңдері. Ұрықтың қалыптасуы мен дамуы. Шылым шегу, есірткі мен ішімдіктің адам ұрығының дамуына тигізетін әсері;

10) көбею: адамның жыныс жүйесінің құрылымы мен қызметі. Зертханалық жұмыс "Аталық және аналық гаметалардың құрылысын зерттеу". Екінші реттік жыныстық белгілер. Ұлдар мен қыздардың жыныстық жетілуі. Биологиялық және әлеуметтік жетілу. Менструалдық цикл. Менструалдық циклдағы эстроген мен прогестерон гормондарының маңызы. Контрацепция түрлері, олардың қолданылуы мен маңызы. Жыныстық жолмен берілетін аурулар: Жүре пайда болған иммундық дефицитінің синдромы (ЖИТС), сифилис, гонорея, гепатит В,С. Алдын алу шаралары;

30. 10-сыныпқа арналған "Биология" оқу пәнінің базалық мазмұны:

1) координация және реттелу, биофизика: нейрондардың түрлері мен қызметтері. Жүйке ұлпасының қызметі (глиальды жасушалар). Аксондардың миеленді және миеленсіз қабықтары. Синапстар және медиаторлар. Модельдеу "Жүйке ұлпаларын зерттеу". Миеленді, миеленсіз аксондарда жүйке импульстарының туындауы және өткізілуі. Өткізу жылдамдығы. Мембраналық потенциал, тыныштық потенциалы және әрекет потенциалы. Модельдеу "Жүйке импульстарының туындауы мен таралу жылдамдығын зерттеу". Тірі ағзалардағы электрлік үдерістер. Электрорецепторлар және электрлі мүшелер. Тыныс алу мен тыныс шығарудың реттелуі мысалында нейрогуморальдық реттелу механизмі. Жүйкелік және гуморальдық реттелуді салыстыру. Ағзаның күйзеліске бейімделуі. Нейрокомпьютерлік интерфейс. Компьютер мен ми арасындағы ақпарат алмасу жүйесі. Гомеостазды тұрақты ұстаудың механизмдері. Өсімдіктердің өсуі мен дамуын реттеуші. Зертханалық жұмыс: "Ауксиннің өсімдіктерге әсерін зерттеу";

2) молекулалық биология: дезоксирибонуклеин қышқылы (ДНК) молекулалық құрылысының принциптері: нуклеотидтердің комплементарлығы. Модельдеу " Дезоксирибонуклеин қышқы (ДНК) молекуласын құру";

3) жасушалық цикл: интерфаза. Интерфаза кезеңдері: G1, S және G2. Митоз. Митоз фазалары. Зертханалық жұмыс: "Пияз тамыр ұшындағы жасушалардан митозды зерттеу". Митоз. Митоз фазалары. Мейоз бен митозды салыстыру. Модельдеу "Митоз кезеңдерін зерттеу";

4) тұқым қуалаушылық пен өзгергіштік заңдылықтары: Г. Мендель анықтаған белгілердің тұқым қуалаушылық заңдылықтары. Тұқым қуалаушылықты зерттеудің гибридологиялық әдісі. Тұқым қуалаушылықтың генетикалық заңдылықтарының цитологиялық негіздері. Гамета тазалығы заңы және оның цитологиялық негіздемесі. Моногибридті және дигибридті будандастыру. Басымдылық заңы. Ажырау заңы. Басымдылық заңы. Ажырау заңы. Аллельді гендердің әрекеттесуі: толық және толымсыз. Доминанттылық белгілердің пайда болуы. Талдаушы шағылыстыру ұғымы мен оның практикалық маңызы. Жыныс генетикасы. Жынысты анықтаудың генетикалық механизмі. Жыныспен тіркесіп тұқымқуалау. Гемофилия және дальтонизм. Адам қан топтарының тұқымқуалау заңдылықтары. Резус-фактор. Адам генетикасы. Адамның тұқымқуалау белгілерін зерттеу әдістері. Адамның генетикалық ауруларының алдын алу. Адамның генеалогиялық шежіре ағашын құру. Модельдеу "Адамның генеалогиялық шежіре ағашын құру". Өнімділікті арттыратын заманауи ауыл шаруашылық технологиялары. Өнімділігі жоғары ауылшаруашылықты жүргізудің жаңа баламалы жолдары;

5) микробиология және биотехнология: биотехнологиялық үдерістің жалпы сызбасы және биотехнологияда алынатын өнімдері (медицинада, өнеркәсіпте және ауыл шаруашылығында). Инсулин өндірісі;

6) эволюциялық даму: эволюциялық ұғымдардың қалыптасуы және дамуы. Ч. Дарвиннің эволюциялық ілімінің негізгі қағидалары. Эволюцияның қазіргі заман теориясының пайда болуы. Эволюцияның қозғаушы күштері. Табиғи сұрыпталу нәтижесіндегі бейімделушілік. Эволюциялық үдерістегі өзгергіштіктің (мутациялық, комбинативтік) рөлі. Табиғи сұрыпталу, оның түрлері (қозғаушы және тұрақтандырушы). Тіршілік үшін күрес (түршілік, тұраралық). Модельдеу "Бейімделгіштікті табиғи сұрыпталу нәтижесі ретінде зерттеу (көбелек)". "Түр" ұғымының анықтамасы. Түрдің құрылымы. Түр критерийлері. "Түр түзілу" ұғымы. Түр түзілудің тәсілдері мен механизмдері;

7) Жердегі тіршіліктің пайда болуы кезеңдері.

4-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

31. Бағдарламада оқыту мақсаттары кодталған. Кодта бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сандар – бөлім мен бөлімшенің, төртінші сан – оқыту мақсатының реттік санын білдіреді. Мысалы, 7.2.1.4. кодында "7" - сынып, "2.1" - екінші бөлімнің бірінші бөлімшесі, "4" - оқыту мақсатының реттік саны.

32. Күтілетін нәтижелер бойынша оқыту мақсаттарының жүйесі:

1) "Тірі организмдердің көп түрлілігі, құрылымы мен қызметтері" бөлімі:

1-кесте

Бөлімдер	Оқыту мақсаттары			
	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
1.1 Тірі ағзалардың көптүрлілігі	<p>7.1.1.1 жүйелеудің маңызын түсіндіру;</p> <p>7.1.1.2 жүйеленуде тірі ағзалардың орнын анықтау;</p> <p>7.1.1.3 омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың құрылысының айырмашылық белгілерін сипаттау;</p> <p>7.1.1.4 жекелеген ағзаларға қарапайым дихотомиялық кілттерді қолдану;</p> <p>7.1.1.5 базалық пәндік терминдерді айту және жазу, оларды белсенді сөздігінде пайдалану</p>	<p>8.1.1.1 балдырлар, мұктәрізділер, қырықжапырақ тәріздестер, ашықтұқымдылар және жабықтұқымдылар мысалында өсімдіктердің ерекшеліктерін сипаттау;</p> <p>8.1.1.2 саңырауқұлақтардың ерекшелік белгілерін сипаттау</p> <p>8.1.1.3 даражарнақты және қосжарнақты өсімдіктер кластарын негізгі белгілеріне қарай ажырату;</p> <p>8.1.1.4 буынаяқтылар мен хордалы жануарлар кластарын ерекше белгілері бойынша тану;</p> <p>8.1.1.5 дыбысталған сөйлеу тілін стилистикасы, құрылымы, материалды мазмұндау логикасы тұрғысынан бағалау</p>	<p>9.1.1.1 әртүрлі түрлерді сипаттауда бинарлы номенклатураны қолдану</p> <p>9.1.1.2 өсімдіктер мен жануарлардың түрлерін ерекшелік белгілері бойынша жіктеу</p> <p>9.1.1.3 термин-сөздерді өздігінен сөйлеу тілі арқылы ойын толығынан білдіруде пайдалану;</p> <p>9.1.1.4 терминдерді ауызша және жазбаша сөйлеу тілінде, суреттерді сипаттағанда және диалогта пайдалану;</p> <p>9.1.1.5 заттық-графикалық схемаға сүйене отырып тапсырманы орындау барысын жоспарлау</p>	
	<p>7.1.2.1 жапырақтың ішкі құрылысын сипаттау және құрылысы мен оның қызметі арасындағы өзара байланысты түсіндіру;</p> <p>7.1.2.2 фотосинтез үдерісі үшін қажетті жағдайларды сипаттау</p>	<p>8.1.2.1 суреттерге негізделіп омыртқасыздар (жауын құрты), күйіс қайыратын жануарлар (сиыр) мен</p>	<p>9.1.2.1 ас қорыту, ассимиляция, сіңіру және бөлу үдерістерін егжей-тегжейлі талдау;</p> <p>9.1.2.2 ас қорыту үдерісіндегі органикалық</p>	

<p>1.2 Қоректену</p>	<p>7.1.2.3 сөйлеу мәдениетін меңгеруге, сөйлеу сапасын бақылауға талпынысын көрсету; 7.1.2.4 ауызша хабарламадағы негізгі ойды құрылым, контекст негізінде анықтау; 7.1.2.5 өзінің және айналасындағылардың сөйлеу мінез-құлқын критерийлер бойынша сәйкес бағалау; 7.1.2.6 оқу мәселесіне өз көзқарасын пікірталаста, диалогта білдіру; 7.1.2.7 мұғалімнің немесе логопедтің ұйымдастырушы көмегін пайдалана отырып, тапсырманың мазмұны мен мақсатына сәйкес ақпараттық іздестіруді жоспарлау; 7.1.3.1 тірі организмдерде қоректік заттардың тасымалының маңызын түсіндіру; 7.1.3.2 өсімдіктерде заттарды тасымалдауға қатысатын мүшелерді тану</p>	<p>адамның ас қорыту жүйесінің құрылысын салыстыру 8.1.2.2 әртүрлі типті тістердің құрылысы мен қызметтері арасындағы байланысын және тісті күту ережелерін сипаттау ; 8.1.2.3 адамның ас қорыту жүйесінің құрылысы мен қызметтері арасындағы өзара байланысты түсіндіру; 8.1.2.4 ас қорыту жолы ауруларының себептерін және астан улану белгілерін анықтау; 8.1.2.5 адам ағзасындағы дәрумендердің маңыздылығын сипаттау; 8.1.2.6 құрамында дәрумендердің маңызды мөлшері бар азық-түліктер тізімін жасау; 8.1.2.7 азық- түлік құрамындағы С дәруменін анықтау</p>	<p>заттар мен сәйкес ферменттердің арасындағы байланысты орнату; 9.1.2.3 ферменттердің белсенділігіне әсер ететін әр түрлі жағдайларды (температура, рН) зерттеу; 9.1.2.4 өттің әсерінен майлардың эмульгациялануы үдерісін зерттеу; 9.1.2.5 ақпаратты графикалық түрде ұсыну және көру негізінде байланыстырып сөйлеуді құрастыру; 9.1.2.6 жаңа ғылыми ақпаратты санаттар бойынша саралау: нені білгенмін, нені білдім, нені нақтылағым (білгім) келетін еді; 9.1.2.7 жазу ережелерін сақтау және "Биология" пәні аясындағы терминдердің жазылуын түсіндіру</p>
	<p>7.1.3.3 сабақ пен тамырдың ішкі құрылысын зерттеу;</p>	<p>8.1.3.1 қан құрамы мен қызметін сипаттау; 8.1.3.2 дайын микропрепараттар арқылы әртүрлі ағзалардың қан жасушаларының құрылыс ерекшеліктерін зерттеу, 8.1.3.3 лейкоциттердің түрлі типтерінің қызметтерін сипаттау; 8.1.3.4 гуморальдық және жасушалық иммунитетті салыстыру; 8.1.3.5 лимфа жүйелерін және қан, ұлпалық сұйықтық пен лимфа арасындағы өзара байланысты сипаттау;</p>	<p>9.1.3.1 активті және пассивті тасымалдарды салыстыру; 9.1.3.2 өсімдіктердегі транспирация үдерісінің мәнін түсіндіру; 9.1.3.3 ішкі және сыртқы факторлардың транспирацияға әсерін зерттеу; 9.1.3.4 сыртқы факторлардың флоэма арқылы заттардың тасымалдануына әсерін түсіндіре алу 9.1.3.5 ауызша жауап схемасын графикалық түрде көрсету;</p>

1.3
Заттардың
тасымалдануы

7.1.3.4 сабақ және тамырдың құрылысы мен қызметтерінің өзара байланысын сипаттау;
7.1.3.5 ксилема мен флоэма элементтерінің құрылысын салыстыру;
7.1.3.6 жануарларда заттар тасымалына қатысатын мүшелерді танып білу
7.1.3.7 диалогқа қатысу, диалогтың мағыналық және грамматикалық бірлігін қамтамасыз ету, диалогта белгілі ақпаратты пайдалану;
7.1.3.8 сөздердің анық емес мағыналарына, терминдерге өзінің ой-пікірін дәлелдей тырып, түсініктеме беру;
7.1.3.9 сөйлеу барысында орфоэпия және айтылу нормаларының сақталуын бақылау;
7.1.3.10 тұтас және тұтас емес мәтіндердің тақырыбын анықтай отырып, негізгі ақпаратын түсіну;
7.1.3.11 мәтіннің негізгі ойы тұжырымдалған сөйлемді табу;
7.1.3.12 ұсынылған тақырып атауларына мағынасы бойынша сәйкес иллюстрацияларды таңдау және сөйлем құрастыру

8.1.3.6 аурулардың алдын алуындағы вакцинацияның ролін бағалау;
8.1.3.7 агглютинация және резус-конфликт механизмдерін түсіндіру;
8.1.3.8 жануарлардың жүрегінің құрылысы мен қантамыр жүйелерінің маңызын сипаттау;
8.1.3.9 қантамыр қабырғасының құрылысы мен олардың қызметі арасындағы байланысты орнату;
8.1.3.10 жануарлардың қантамырлар жүйесінің түрлерін сипаттау;
8.1.3.11 дене жаттығуларының жүрек жұмысына әсерін зерттеу;
8.1.3.12 қантамыр жүйесі мүшелерінің ауруларының себептері мен ауру белгілерін сипаттау
8.1.4.1 өкпе мен ұлпадағы газ алмасу механизмдерін сипаттау;
8.1.4.2 тыныс алу және тыныс шығару механизмін түсіндіру;
8.1.4.3 өкпенің тіршілік сыйымдылығын анықтау және қалыпты жағдайдағы және дененің физикалық жүктемесі кезіндегі тыныс алудың минуттық көлемін анықтау
8.1.4.4 жауап беру кезінде лексикалық бірліктерді пайдалануда біркелкілікті жеңу;
8.1.4.5 предикативтік сөздікті қолдана отырып, оқу әрекеттерін сөзбен айтып отыру;
8.1.4.6 мәтінге тікелей, жанама немесе балама сұрақтар қою;

9.1.3.6 коммуникативтік міндетке байланысты әр түрлі оқуды пайдалану;
9.1.3.7 коммуникативтік және танымдық міндеттерді шешу үшін сөйлеу құралдарын белсенді пайдалану;
9.1.3.8 көрген бейнероликтегі негізгі ойды, мақсатты аудиторияны, негізгі мақсатты анықтау, оның мазмұнын түсіндіру;
9.1.3.9 айтылатын сөздің мақсаты мен мағынасына сәйкес мимиканы, дене қалпын, фразаның интонациясы мен мелодикасын еркін ауыстыру;
9.1.3.10 заттардың сапа дәрежесі, қатыстылығы, тиістілік дәрежесі бойынша сөздер мен ұғымдарды топтастыру
9.1.3.11 омонимдік қатарда сөз тіркесін бір сөзбен алмастыру және керісінше: көп мағыналы сөзді – сөз тіркесімен алмастыру;
9.1.3.12 пәндік тақырыптағы болашақ әңгіме идеясын анықтау, мына сұрақтарға жауап бере алу: "Сен не айтқын

		8.1.4.7 ақпаратты графикалық түрде беру және графикалық жоспар мен схема негізінде байланыстырып сөйлеуді құрастыру	келеді? Сен бізді неге сендіргің келеді?"	
1.4 Тыныс алу	<p>7.1.4.1 тірі ағзалар үшін тыныс алудың маңызын сипаттау;</p> <p>7.1.4.2 анаэробты және аэробты тыныс алу типтерін ажырату;</p> <p>7.1.4.3 өсімдіктердің тыныс алу үдерісін зерттеу;</p> <p>7.1.4.4 омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың тыныс алу мүшелерін салыстыру;</p> <p>7.1.4.5 адамның тыныс алу мүшелері құрылысының ерекшеліктерін танып білу;</p> <p>7.1.4.6 пәндік лексиканы пайдаланып, "Темекінің зияны" тақырыбындағы диалогқа қатысу;</p> <p>7.1.4.7 тыныс алу мүшелерінің ауыруларының себептері мен олардың алдын алу жолдарын түсіндіру</p>		<p>9.1.4.1 тыныс алу реакциясының химиялық теңдеуін пайдалана отырып, анаэробты және аэробты тыныс алуды салыстыру;</p> <p>9.1.4.2 анаэробты және аэробты тыныс алудың маңызын түсіну және бағалау;</p> <p>9.1.4.3 бұлшықет қажуы және аэробты, анаэробты тыныс алу үдерістері арасындағы байланысты қарастыру;</p> <p>9.1.4.4 жауап беру кезінде синтаксистік құрылымдарды пайдаланудағы бірыңғайлықты жену;</p> <p>9.1.4.5 толық жазбаша жауаптарда әр түрлі фраза аралық байланыс құралдарын пайдалану;</p> <p>9.1.4.6 толық жазбаша жауаптарда мәнерлілік құралдарын, соның ішінде салыстыру мен аллегорияны пайдалану</p>	
1.5 Бөліп шығару	<p>7.1.5.1 ағзалардың тіршілік әрекетіндегі бөліп шығарудың маңызын сипаттау;</p> <p>7.1.5.2 өсімдіктердегі бөліп шығару ерекшеліктерін зерттеу;</p> <p>7.1.5.3 омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың бөліп шығару жүйелерінің құрылысын салыстыру;</p> <p>7.1.5.4 оқылған ақпараттың негізгі ойын анықтау;</p> <p>7.1.5.5 мәтінге тақырып беру, фраза аралық байланыс құралдарын</p>	<p>8.1.5.1 адамның зәр шығару жүйесі мүшелерінің құрылысы мен қызметтерін сипаттау;</p> <p>8.1.5.2 бүйректің құрылымдық бөліктерін танып білу;</p> <p>8.1.5.3 терінің құрылысы мен оның бөліп шығарудағы маңызын сипаттау;</p> <p>8.1.5.4 тері ауруларын және оның алдын алу шараларын түсіндіру</p> <p>8.1.5.5 мәтін идеясын анықтау, "мәтінде</p>	<p>9.1.5.1 нефронның құрылысы мен қызметін сипаттау;</p> <p>9.1.5.2 фильтрация және несептің түзілуі үдерістерін сипаттау;</p> <p>9.1.5.3 бүйректің жұмысына әсер ететін факторларды сипаттау</p> <p>9.1.5.4 зәр шығару жүйесі, бүйрек ауруларының алдын алу шараларын түсіндіру;</p> <p>9.1.5.5 әртүрлі ағзалардың мекен ету ортасы мен зат</p>	

	пайдалана отырып 2-3 сөйлемді тізбекке біріктіру	ұсынылған ақпарат қашан және қайда пайдалы болуы мүмкін?"	алмасуларының соңғы өнімдері арасындағы байланысты орнату	
1 . 6 Қозғалыс	<p>7.1.6.1 өсімдіктердің қозғалу себептерін түсіндіріп, қозғалыстың маңызын сипаттау (тропизмдер, таксистер);</p> <p>7.1.6.2 жарықтың өсімдіктердің өсуі мен дамуына әсерін түсіндіру ;</p> <p>7.1.6.3 өсімдіктердегі фотопериодизм ролін сипаттау;</p> <p>7.1.6.4 омыртқалы және омыртқасыз жануарлардың қозғалыс мүшелерін салыстыру;</p> <p>7.1.6.5 жасалатын іс-әрекеттердің мәнін толық айтып жеткізу;</p> <p>7.1.6.6 жазбаша нұсқаулық бойынша жұмыс істеу;</p> <p>7.1.6.7 тақырып бойынша сұрақтарға ауызша және жазбаша, қысқа және толық жауап беру</p>	<p>8.1.6.1 тірек-қимыл жүйесінің қызметтерін сипаттау;</p> <p>8.1.6.2 сүйектің химиялық құрамын, макро және микроскопиялық құрылысын зерттеу;</p> <p>8.1.6.3 сүйектердің байланыс түрлерін салыстыру;</p> <p>8.1.6.4 буынның әр түрлі типтерінің құрылысы мен олардың қызметтері арасындағы байланысты орнату;</p> <p>8.1.6.5 бұлшық ет ұлпасының түрлері мен олардың қызметтерін сипаттау;</p> <p>8.1.6.6 адам бұлшық ет талшықтарының құрылысы мен бұлшықет топтарын оқып тану;</p> <p>8.1.6.7 гиподинамия салдарын атау және сымбаттың бұзылуының, жалпақтабандылықтың пайда болу себептерін анықтау</p>	<p>9.1.6.1 қол бұлшық еттерінің максимальды жұмыс күшін және күшке төзімділігін зерттеу;</p> <p>9.1.6.2 бұлшық еттің жиырылу жиілігіне бұлшықет жұмысының тәуелділігін зерттеу;</p> <p>9.1.6.3 тапсырманы орындау ба р ы с ы н заттық-графикалық сызбаға сүйеніп жоспарлау;</p> <p>9.1.6.4 өзінің және айналасындағылардың сөйлеу мінез-құлқын критерийлер бойынша сәйкес бағалау;</p> <p>9.1.6.5 тақырып бойынша қосымша ақпарат алу - кез келген көздерден, соның ішінде әлеуметтік желілер мен YouTube ресурсынан;</p> <p>9.1.6.6 дұрыс, әдеби тіл нормаларына сәйкес, эсседе өз ойын жазбаша түрде білдіру, сонымен қатар ізінше өзін-өзі бақылауды жүзеге асыру</p>	<p>10.1.7.1 жүйке жасушасының құрылысы мен қызметі арасында байланыс орнату;</p> <p>10.1.7.2 жүйке ұлпалары мен оның құрылымдық бөліктерінің</p>

1.7
Координация және реттелу

7.1.7.1 жануарлардың жүйке жүйесінің типтерін салыстыру;
7.1.7.2 жүйке жүйесінің қызметі мен құрылымдық компоненттерін атау;
7.1.7.3 жүйке жасушасының құрылымдық бөліктерін анықтау;
7.1.7.4 орталық жүйке жүйесі бөлімдерінің құрылымы мен қызметін салыстыру;
7.1.7.5 рефлекстік доғаны зерттеу;
7.1.7.6 мінез-құлықтың рефлекторлық табиғатын түсіндіру;
7.1.7.7 вегетативті жүйке жүйесінің қызметін сипаттау;
7.1.7.8 ағзаның тіршілік әрекетін қалпына келтіру және тынығуы үшін ұйқының маңызын түсіндіру;
7.1.7.9 жақсы психикалық денсаулықты сақтаудың принциптерін сипаттау;
7.1.7.10 жүйке жүйесінің қызметіне алкоголь, шылым және есірткілік заттардың әсерін түсіндіру;
7.1.7.11 тұтас емес мәтіннен маңызды аспектілердің басым бөлігін бөліп шығару

8.1.7.1 көруді қабылдау ерекшеліктерін зерттеу және көру гигиенасы ережелерін сипаттау;
8.1.7.2 дыбысты қабылдау ерекшеліктерін зерттеу және есту мүшелерінің гигиенасы ережелерін сипаттау;
8.1.7.3 көру және есту рецепторларының құрылымы мен қызметін сәйкестендіру;
8.1.7.4 эндокикринді, экзокринді және аралас бездердің орналасқан жерлерін анықтау;
8.1.7.5 бездердің негізгі қызметтерін түсіндіру;
8.1.7.6 эндокриндік бездер қызметінің бұзылуынан туындаған ауруларды атау;
8.1.7.7 терінің сезімталдығын зерттеу;
8.1.7.8 жылықанды жануарлардың дене температураны сақтаудағы терінің ролін сипаттау;
8.1.7.9 жоғары санаттағы сұрақтарды тұжырымдау;
8.1.7.10 тұтас емес мәтінде жазылған ақпарат негізінде байланысты пікір құру;
8.1.7.11 ақпаратпен жұмыс істеу барысында көмекке жүгіну, өзі тап болған қиындықтарын тұжырымдау

қызметтерін талдау;
10.1.7.3 жүйке импульстарының туындауы мен өтуін сипаттау;
10.1.7.4 нейро-гуморальді реттелу механизмін түсіндіру;
10.1.7.5 ағзаның ішкі ортасының тұрақтылығын ұстаудағы гомеостазды сақтаудың механизмін түсіндіру;
10.1.7.6 өсімдіктердің өсуі мен дамуына әсер ететін заттардың әрекетін талдау;
10.1.7.7 әртүрлі тәсілдермен ұсынылған ақпаратпен жұмыс істеудің дағдысын меңгеру;
10.1.7.8 көрген бейнероликті негізгі ойды, мақсатты аудиторияны, негізгі мақсатын анықтау, оның

2) "Көбею, тұқым қуалаушылық, өзгергіштік, эволюциялық даму" бөлімі:
2-кесте

Бөлімдер	Оқу мақсаттары			
	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
2.1 Көбею	<p>7.2.1.1 өсімдіктердің жыныссыз және жынысты көбеюін сипаттау;</p> <p>7.2.1.2 өсімдіктердің өсімді көбею тәсілдерін салыстыру;</p> <p>7.2.1.3 айқас тозаңдану мен өздігінен тозаңданудың салыстырмалы артықшылықтарын сипаттау</p> <p>7.2.1.4 гүлді өсімдіктердегі қосарлы ұрықтанудың маңызын сипаттау;</p> <p>7.2.1.5 мәтіннен етістік лексикасын ерекшелеу және мәтінді предикаттарға сүйеніп қалпына келтіру;</p> <p>7.2.1.6 сабақ тақырыбына сәйкес әңгімелесушіге төменгі санатты сұрақтар қою</p>	<p>8.2.1.1 жануарлар-дың көбею тәсілдерін салыстыру;</p> <p>8.2.1.2 мүктер мен қырықжапырақтардың мысалында жынысты және жыныссыз ұрпақтарының ерекшеліктерін түсіндіру;</p> <p>8.2.1.3 ашық тұқымды және жабық тұқымды өсімдіктер-дің тіршілік циклінің ерекшеліктерін түсіндіру;</p> <p>8.2.1.4 тақырыпқа сәйкес әңгімелесушіге жоғары санаттағы сұрақтар қою;</p> <p>8.2.1.5 сабақтастырушы жалғаулықтарды пайдалана отырып сөйлем құрастыру;</p> <p>8.2.1.6 пәндік лексиканы қолдана отырып, оқу диалогына белсенді қатысу</p>	<p>9.2.1.1 адамның жыныс жүйесінің құрылысын сипаттау;</p> <p>9.2.1.2 аталық және аналық жыныс жасушаларының құрылыс ерекшеліктерін зерттеу;</p> <p>9.2.1.3 жыныстық жетілу кезеңіндегі екінші реттік жыныстық белгілердің дамуын сипаттау;</p> <p>9.2.1.4 менструалдық цикл мен экстроген және прогестеронның маңызын сипаттау;</p> <p>9.2.1.5 контрацепция-ның маңызы мен түрлерін түсіндіру;</p> <p>9.2.1.6 жыныстық жолмен таралатын аурулардың салдары мен алдын алу шараларын түсіндіру</p>	
2.2 Жасушалық айналым	<p>7.2.2.1 әртүрлі ағзалар түрлеріндегі хромосомалардың санын салыстыру;</p> <p>7.2.2.2 сомалық және жыныс жасушаларындағы хромосомалар сандарын атау</p>	<p>8.2.2.1 тірі ағзалардың өсуі мен дамуы үшін митоз бен мейоздың маңызын түсіндіру</p> <p>8.2.2.2 сөйлемдерді тарату және қысу арқылы мәтінді компрессиялау және кеңейту</p>	<p>9.2.2.1 құрама бағыныңқы жалғаулықтарды пайдалана отырып, сөйлем құрастыру;</p> <p>9.2.1.8 тірек сөздер бойынша ғылыми мәтінді қалпына келтіру</p>	<p>10.2.2.1 жасушалық айналымның интерфаза кезеңіндегі жүретін үдерістерді түсіндіру;</p> <p>10.2.2.2 мейоз бен митоз кезеңдерін сипаттай отырып, екі үдерісті салыстыру</p>

<p>2.3 Өсу және даму</p>	<p>7.2.3.1 ағздардың өсу мен даму үдерістерін сипаттау; 7.2.3.2 өсімдіктердің ұзарып және жуандап өсу үдерісін зерттеу; 7.2.3.3 өсімдіктер мен жануарлардың онтогенез кезеңдерін ажырату; 7.2.3.4 жануарлардың онтогенезіндегі тура және түрленіп даму типтерін салыстыру</p>	<p>8.2.3.1 эмбрионал-дық даму кезеңдерін сипаттау; 8.2.3.2 әр түрлі ұ р ы қ жапырақшаларынан қалыптасқан мүшелер мен ұ л п а л а р дифференциасын сипаттау; 8.2.3.3 тақырыпты, негізгі ойды, тірек сөздерді бөліп шығара отырып, ғылыми мәтіндерді тиімді оқу; 8.2.3.4 бағыныңқы жалғаулықтарды пайдалана отырып сөйлем құрастыру</p>	<p>9.2.3.1 ұрықтың дамуындағы плацентаның маңызын түсіндіру; 9.2.3.2 ұрық пен эмбрионның дамуын салыстыру; 9.2.3.3 адам ұрығының дамуына шылым шегу, алкоголь мен басқа есірткілер әсерінің салдарын түсіндіру 9.2.3.4 рефератты өңдеу кезінде стилистикалық, орфографиялық, пунктуациялық режимдерді сақтау</p>	
	<p>7.2.4.1 адам ағзасындағы тұқым қуалайтын және тұқым қуаламайтын белгілерді зерттеу; 7.2.4.2 үздік және үздіксіз өзгергіштікке мысал келтіру; 7.2.4.3 белгілерді анықтаудағы</p>	<p>8.2.4.1 тұқым қуалаушылық пен өзгергіштіктің эволюциядағы ролін дәйектеу; 8.2.4.2 ағзалар селекциясы үшін қ о л д а н сұрыптаудың маңызын сипаттау; 8.2.4.3 мәдени өсімдіктер мен үй</p>		<p>10.2.4.1 генетиканың дамуы мен қалыптасуындағы Мендель зерттеулерінің ролін бағалау; 10.2.4.2 моногибридті будандастырудың цитологиялық негіздерін тұжырымдау және моногибридті будандастыруға есептер шығару; 10.2.4.3 дигибридті будандастырудың цитологиялық негіздерін негіздерін дәлелдеу және есептер шығару; 10.2.4.4 толық және толымсыз доминатты-лықты салыстыру; 10.2.4.5 талдаушы шағылыстырудың маңыздылығын бағалау;</p>

<p>2.4 Тұқым қуалаушылық пен өзгергіштік заңдылықтары</p>	<p>гендердің рөлін түсіндіру; 7.2.4.4 хромосомадағы генетикалық ақпарат ДНК-ның маңызын түсіндіру 7.2.4.5 топтағы нәтижелі байланыс үшін вербалды және бейвербалды құралдарды дұрыс таңдау</p>	<p>жануарларының шығу тегінің орталықтарын оқып білу; 8.2.4.4 маңызды мәдени өсімдіктер іріктемелері мен үй жануарлары қолтұқымын сипаттау 8.2.4.5 өзінің және өзгелердің сөйлеу тілінің қызметін критерийлер бойынша бағалау</p>	<p>10.2.4.6 жынысты анықтау теориясын сипаттау; 10.2.4.7 жынысты анықтау кезінде хромосомалардың рөлін түсіндіретін сызба жасау; 10.2.4.8 адамның қан тобының тұқымқуала-уын және қан топтарын анықтау механизмін түсіндіру; 10.2.4.9 адам генетика-сын зерттеудің негізгі әдістерін сипаттау; 10.2.4.10 шежіре сызбасын құру; 10.2.4.11 мәдени өсімдіктердің өнімділігін арттыру үшін заманауи ауылшаруашылық технологиялардың қолданылуын зерттеу; 10.2.4.12 шаблон және тірек сөздер бойынша монолог-пайымдау құрастыру</p>
<p>2.5 Эволюция-лық даму мен селекция негіздері</p>			<p>10.2.5.1 К.Линней мен Ж.Б.Ламарк еңбектері-нің негізгі қағидаларын оқып зерттеу; 10.2.5.2 эволюциялық ілімнің қалыптасуында-ғы Ч.Дарвин еңбектері-нің рөлін түсіндіру; 10.2.5.3 эволюцияның қозғаушы күштерін сипаттау; 10.2.5.4 ағзалардың бейімделушілігіндег</p>

				і табиғи сұрыпталудың рөлін сипаттау; 10.2.5.5 түрдің құрылымы мен критерийлерін сипаттау; 10.2.5.6 түр түзілу үдерісін түсіндіру; 10.2.5.7 Жердегі тіршіліктің дамуының негізгі кезеңдерін оқып білу; 10.2.5.8 жадынамалар мен алгоритмдер жасау
--	--	--	--	---

3) "Ағза мен қоршаған орта" бөлімі:

3-кесте

Бөлімдер	Оқу мақсаттары			
	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
3.1 Биосфера, экожүйе, популяция	7.3.1.1 жергілікті жер экожүйесі қоршаған орта факторларының тірі ағзаларының тіршілік әрекеті мен таралуына әсерін зерттеу; 7.3.1.2 табиғи қоректік тізбектерді салыстыру; 7.3.1.3 қоректік тізбекті және қоректік торларды құру; 7.3.1.4 экологиялық сукцессия үдерісін сипаттау; 7.3.1.5 жасалынған жұмыстың сапасын бағалау туралы пікірін құрастыру; 7.3.1.6 бастапқы мәтіннің құрылымы мен стилін, оның лексикасын, грамматикалық	8.3.1.1 экожүйелердің жалпы құрылымының сызбасын жасау; 8.3.1.2 су және құрлық экожүйелерін салыстыру; 8.3.1.3 популяцияның негізгі қасиеттерін және құрылымдық ерекшеліктерін сипаттау; 8.3.1.4 ағзалардың түрлі тірі қалу тәсілдерін зерттеу; 8.3.1.5 жыртқыш-құрбан қарым-қатынасы мысалында популяция санының өзгеру себептерін орнату; 8.3.1.6 тірі ағзалардың өзара қарым-қатынас түрлерін сипаттау; 8.3.1.7 тірі ағзалардың	9.3.1.1 популяция өсімінің экспоненциал-дық және сигмоидтік үлгілерінің қисық сызықтарының графиктерін талдау; 9.3.1.2 энергия ағымының тиімділігін есептеу; 9.3.1.3 энергия, биомасса және сандар пирамидаларын салыстыру; 9.3.1.4 азот пен көміртегі айналымының табиғаттағы сызбасын құру 9.3.1.5 оқу міндеттерін орындау кезінде сыныптастарымен нәтижелі түрде ынтымақтасу; 9.3.1.6	

	құрылымын сақтай отырып, мазмұндау	қоршаған орта-ның өзгермелі жағдай-ларына бейімделу механизмдерін түсіндіру	оқу диалогын бастау, өрбіту және аяқтау	
3.2 Адам іс-әрекетінің қоршаған ортаға әсері	7.3.2.1 адам мен экожүйе арасындағы қарым-қатынастарды сипаттау; 7.3.2.2 экожүйеге жағымсыз әсер ететін адам тіршілігінің шаруашылық салаларынан мысалдар келтіру; 7.3.2.3 Қазақстан Республикасының ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың өсімдіктері мен жануарларын сипаттау; 7.3.2.4 Қазақстан Республикасының Қызыл кітабына енгізілген жергілікті өңірдің жануарлары мен өсімдіктеріне мысал келтіру; 7.3.2.5 заттық-графикалық сызбаға сүйене отырып, тапсырманы орындаудың барысын ауызша ұсыну	8.3.2.1 биологиялық әртүрлілікті сақтаудың және қолдауды қажеттіктің себептерін негіздеу; 8.3.2.2 Дүниежүзілік Тұқым қорының маңызын бағалау; 8.3.2.3 Қазақстан аумағындағы экологиялық проблемалардың туындау себептері мен оларды шешу жолдарын түсіндіру; 8.3.2.4 ақпаратты графикалық түрде беру және графикалық жоспар бойынша мәтін құру	9.3.2.1 пайдалы қазбалар өндірудің және қайта өндірудің қоршаған ортаға әсерін түсіндіру; 9.3.2.2 пестицидтерді пайдаланудың, қоршаған ортаға мен адам денсаулығы әсерін түсіндіру; 9.3.2.3 жылыжай эффектісінің тірі ағзаларға әсерін түсіндіру; 9.3.2.4 озон қабатының бұзылуының себептері мен салдарын түсіндіру; 9.3.2.5 экология мәселелері туралы мәтіндердің мазмұны бойынша менталды карта құрастыру және ұсыну	

4) "Қолданбалы кіріктірілген ғылымдар" бөлімі:

4-кесте

Бөлімдер	Оқу мақсаттары			
	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
	7.4.1.1 судың қасиеті мен тірі ағзалар тіршілігі үшін маңызын сипаттау; 7.4.1.2 тірі ағзалар тіршілік әрекеті үшін микро-және	8.4.1.1 биологиялық мысалдарды пайдаланып полимерлер мен мономерлер		10.4.1.1 ферменттің әрекет ету механизмін оқып тану;

<p>4.1 Молекулалық биология мен биохимия</p>	<p>макроэлементтердің ролін сипаттау; 7.4.1.3 азық-түліктер құрамындағы нәруыз, май, көмірсулардың бар болуын дәлелдеу; 7.4.1.4 минералды тыңайтқыштардағы азот, калий және фосфордың өсімдіктер үшін маңызын зерделеу; 7.4.1.5 іс-әрекеттің мақсаттары мен міндеттерін күтілетін нәтиже түрінде өздігінен тұжырымдау</p>	<p>арасындағы айырмашылықты сипаттау; 8.4.1.2 көмірсулар мен липидтердің биологиялық қызметтерін сипаттау; 8.4.1.3 нәруыздардың қасиеттері мен биологиялық қызметтерін сипаттау; 8.4.1.4 өзіне және сыныптастарына деген жағымды көзқарасын вербалды және бейвербальды түрде көрсету</p>		<p>10.4.1.2 дезоксирибонуклеин қышқылы молекуласының қос шииршықты құрылымын сипаттау; 10.4.1.3 дезоксирибонуклеин қышқылының құрылымдық қағидалары негізінде үлгілеу 10.4.1.4 оқу әрекеттерін қойылған міндеттерге сәйкес жоспарлау, бақылау және бағалау</p>
<p>4.2 Жасушалық биология</p>	<p>7.4.2.1 "жасуша", " ұлпа", "мүше", " мүшелер жүйесі" ұғымдарын түсіндіру; 7.4.2.2 жануарлар және өсімдіктер жасушаларын ажырату; 7.4.2.3 бірлескен іс-әрекетте уағдаласу және ортақ шешімге келу</p>	<p>8.4.2.1 өсімдік және жануар ұлпаларын жіктеу; 8.4.2.2 прокариот және эукариот жасушаларының құрылысын салыстыру; 8.4.2.3 оқу нәтижесіне қол жеткізудің ең тиімді тәсілдерін анықтау және көрсету</p>	<p>9.4.2.1 өсімдік және жануар жасушаларының негізгі бөліктерінің құрылысы мен қызметін түсіндіру; 9.4.2.2 микрофото-графияны қолданып жасушаның сызықтық ұлғаюын есептеу; 9.4.2.3 бірлескен іс-әрекетте құрдастарымен белсенді және жағымды қарым-қатынас жасау және өзара әрекеттесу</p>	
	<p>7.4.3.1 бактериялар формаларының әртүрлілігін сипаттау; 7.4.3.2 ірімшік және йогурт өндірісін зерттеу; 7.4.3.3 антибиотиктер, антисептиктер мен залалсыздандыру өнімдерінің</p>	<p>8.4.3.1 қарапайым-дылар, бактериялар, саңырауқұлақтар, вирустармен туындай-тын аурулардың ерекшеліктері мен</p>		<p>10.4.3.1 инсулин өндіру мысалында биотехнологиялық үдерістің жалпы сызбасын сипаттау; 10.4.3.2 биотехнологияда өндірілетін</p>

4.3 Микробиология және биотехнология	қолданылуын сипаттау; 7.4.3.4 вирустардың тіршіліктің жасушасыз формасы екендігін түсіндіру; 7.4.3.5 шаблон және тірек сөздер бойынша монолог-пайымдау құрастыру	алдын алу шараларын сипаттау; 8.4.3.2 презентация түрінде көпшілік алдында сөз сөйлеуін көрсету	өнімдерге мысал келтіру; 10.4.3.3 презентация түрінде көпшілік алдында сөз сөйлеуді дайындау және көрсету
4.4 Биофизика		8.4.4.1 тік жүруге байланысты адам қозғалуының биомеханикалық ерекшеліктерін зерттеу; 8.4.4.2 пәндік лексиканы қолдана отырып конструктивті диалог құру	10.4.4.1 тірі ағзалардағы электрлі үдерістерді зерттеу; 10.4.4.2 "компьютер-ми" интерфейс технологиясының ерекшеліктерін зерттеу; 10.4.4.3 нәтижелі іскерлік коммуникацияның базалық дағдыларын көрсету

32. Бағдарлама сөйлеу тілінің күрделі бұзылыстары бар білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10-сыныптары үшін "Биология" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспары негізінде осы Бағдарламаның қосымшасына сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді жоспарда әр бөлімде жүзеге асырылатын оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

33. Бөлімдер және ішіндегі тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10-сыныптарына арналған "Биология" оқу пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасына 1-қосымша

Сөйлеу тілінің күрделі бұзылыстары бар білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10-сыныптары үшін "Биология" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) 7-сынып:

1-кесте

--	--	--

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Тақырыптар/Ұзақ мерзімді жоспардың мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
Экожүйелер	<p>Ортанын экологиялық факторлары : абиотикалық (температура, жарық, рН, ылғалдылық), биотикалық (микроағзалар, жануарлар, өсімдіктер). Зертханалық жұмыс: "Жергілікті жердің экожүйелерін зерттеу (мектеп ауласы мысалында)".</p>	7.3.1.1 жергілікті жер экожүйесі қоршаған орта факторларының тірі ағзаларының тіршілік әрекеті мен таралуына әсерін зерттеу
	<p>Қоректік тізбектер және қоректік торлар. Модельдеу "Қоректік тізбек пен торды құру".</p>	7.3.1.2 табиғи қоректік тізбектерді салыстыру; 7.3.1.3 қоректік тізбекті және қоректік торларды құру
	<p>Экологиялық сукцессиялар: бірінші және екінші реттік сукцессиялар. Экожүйелердің алмасуы.</p>	7.3.1.4 экологиялық сукцессия үдерісін сипаттау; 7.3.1.5 жасалынған жұмыстың сапасын бағалау туралы пікірін құрастыру; 7.3.1.6 бастапқы мәтіннің құрылымы мен стилін, оның лексикасын, грамматикалық құрылымын сақтай отырып, мазмұндау
Адам іс-әрекетінің қоршаған ортаға әсері	<p>Адам экожүйенің бір бөлігі. Антропогендік фактор.</p>	7.3.2.1 адам мен экожүйе арасындағы қарым-қатынастарды сипаттау
	<p>Адам әрекеттерінің экожүйеге жағымсыз әсері.</p>	7.3.2.2 экожүйеге жағымсыз әсер ететін адам тіршілігінің шаруашылық салаларынан мысалдар келтіру
	<p>Қазақстанда ерекше қорғалатын аймақтар. Жергілікті жердің ерекше қорғалатын аймақтары.</p>	7.3.2.3 Қазақстан Республикасының ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың өсімдіктері мен жануарларын сипаттау
	<p>Қазақстан Республикасының Қызыл кітабы. Жергілікті өңірдің ҚР Қызыл кітабына енгізілген жануарлары мен өсімдіктері</p>	7.3.2.4 Қазақстан Республикасының Қызыл кітабына енгізілген жергілікті өңірдің жануарлары мен өсімдіктеріне мысал келтіру; 7.3.2.5 заттық-графикалық сызбаға сүйене отырып, тапсырманы орындаудың барысын ауызша ұсыну
	<p>Тірі ағзалардың бес патшалығына жалпы сипаттама: прокариоттар, протисталар, саңырауқұлақтар, өсімдіктер, жануарлар. Өсімдіктер мен жануарлардың негізгі жүйелік</p>	7.1.1.1 жүйелеудің маңызын түсіндіру; 7.1.1.2 жүйеленуде тірі ағзалардың орнын анықтау;

Тірі ағзаларды жүйелеу:	топтары: патшалықтар, типтер, бөлімдер, кластар. Өсімдіктер мен жануарларды жүйелеудің маңызы.	7.1.1.5 базалық пәндік терминдерді айту және жазу, оларды белсенді сөздігінде пайдалану
	Омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың сыртқы құрылысындағы ерекшеліктер.	7.1.1.3 омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың құрылысының айырмашылық белгілерін сипаттау
	Дихотомиялық әдіс. Дихотомиялық кілттерді қолдану;	7.1.1.4 жекелеген ағзаларға қарапайым дихотомиялық кілттерді қолдану; 7.1.1.6 базалық пәндік терминдерді дұрыс айту және жазу, оларды белсенді сөздігінде пайдалану
Жасушалық биология	Жасуша, ұлпа, мүше, мүшелер жүйесі түсініктері. Өсімдіктер және жануарлар жасушаларын салыстыру. Жарық микроскобынан көрінетін жасуша құрылымдары: пластидтер, вакуоль, ядро, цитоплазма, жасушалық мембрана, жасушалық қабырға	7.4.2.1 "жасуша", "ұлпа", "мүше", "мүшелер жүйесі" ұғымдарын түсіндіру; 7.4.2.2 жануарлар және өсімдіктер жасушаларын ажырату; 7.4.2.3 бірлескен іс-әрекетте уағдаласу және ортақ шешімге келу
Су және органикалық заттар:	Судың қасиеттері: беттік керілу, судың қозғалысы, еріткіштігі, қайнау және балқу температурасы, жылу сыйымдылығы. Судың биологиялық маңызы және оның еріткіш ретіндегі, температураны сақтау мен реттеудегі рөлі. Зертханалық жұмыс "Судың тірі ағзалар үшін маңызы мен қасиеттерін зерттеу".	7.4.1.1 судың қасиеті мен тірі ағзалар тіршілігі үшін маңызын сипаттау; 7.4.1.2 тірі ағзалар тіршілік әрекеті үшін микро-және макроэлементтердің ролін сипаттау
	Азық-түліктердегі органикалық заттар: нәруыздар, майлар, көмірсулар. Зертханалық жұмыс: "Азық-түліктерде көмірсулар, нәруыздар және майлардың бар болуын зерттеу".	7.4.1.3 азық-түліктер құрамындағы нәруыз, май, көмірсулардың бар болуын дәлелдеу
	Өсімдіктерде макроэлементтердің тапшылығы (азот, калий, фосфор,) . Тыңайтқыштар: органикалық және минералдық (азотты, калийлі және фосфорлы)	7.4.1.4 минералды тыңайтқыштардағы азот, калий және фосфордың өсімдіктер үшін маңызын зерделеу; 7.4.1.5 іс-әрекеттің мақсаттары мен міндеттерін күтілетін нәтиже түрінде өздігінен тұжырымдау
2-тоқсан		
		7.1.2.1 жапырақтың ішкі құрылысын сипаттау және

Тірі ағзалардың қоректенуі	Жапырақтың құрылысы мен қызметі. Жапырақтың ішкі құрылысы. Лептесік. Жапырақ фотосинтездеуші негізгі арнайы мүше. Судың булануы мен газдардың алмасуы.	құрылысы мен оның қызметі арасындағы өзара байланысты түсіндіру; 7.1.2.3 сөйлеу мәдениетін меңгеруге, сөйлеу сапасын бақылауға талпынысын көрсету; 7.1.2.4 ауызша хабарламадағы негізгі ойды құрылым, контекст негізінде анықтау
Заттардың тасымалдануы	<p data-bbox="522 422 915 747">Фотосинтезге қажетті жағдайлар. Зертханалық жұмыс "Фотосинтез үдерісіне қажетті жағдайларды зерттеу".</p> <p data-bbox="522 957 915 1360">Заттар тасымалдануының тірі ағзалардың тіршілік әрекеті үшін маңызы. Заттардың тасымалдануына қатысатын тірі ағзалардың мүшелері мен мүшелер жүйесі.</p> <p data-bbox="522 1367 915 1724">Сабақ және тамыр. Сабақтың ішкі құрылысы: қабық, камбий, сүрек, өзек. Тамыр аймақтары: бөліну, өсу, сору және өткізу аймақтары. Тамырдың ішкі құрылысы: флоэма, ксилема, камбий. Зертханалық жұмыс "Сабақтың ішкі құрылысын зерттеу". Зертханалық жұмыс "Тамыр аймақтарын зерттеу".</p> <p data-bbox="522 1730 915 1829">Ксилема, флоэма және олардың құрылымдық элементтері.</p>	<p data-bbox="928 422 1318 747">7.1.2.2 фотосинтез үдерісі үшін қажетті жағдайларды сипаттау; 7.1.2.5 өзінің және айналасындағылардың сөйлеу мінез-құлқын критерийлер бойынша сәйкес бағалау; 7.1.2.6 оқу мәселесіне өз көзқарасын пікірталаста, диалогта білдіру</p> <p data-bbox="928 753 1318 1360">7.1.3.1 тірі организмдерде қоректік заттардың тасымалының маңызын түсіндіру; 7.1.3.2 өсімдіктерде заттарды тасымалдауға қатысатын мүшелерді тану; 7.1.2.7 мұғалімнің немесе логопедтің ұйымдастырушы көмегін пайдалана отырып, тапсырманың мазмұны мен мақсатына сәйкес ақпараттық іздестіруді жоспарлау; 7.1.3.7 диалогқа қатысу, диалогтың мағыналық және грамматикалық бірлігін қамтамасыз ету, диалогта белгілі ақпаратты пайдалану</p> <p data-bbox="928 1367 1318 1724">7.1.3.3 сабақ пен тамырдың ішкі құрылысын зерттеу; 7.1.3.4 сабақ және тамырдың құрылысы мен қызметтерінің өзара байланысын сипаттау; 7.1.3.8 сөздердің анық емес мағыналарына, терминдерге өзінің ой-пікірін дәлелдей тырып, түсініктеме беру</p> <p data-bbox="928 1730 1318 1829">7.1.3.5 ксилема мен флоэма элементтерінің құрылысын салыстыру</p> <p data-bbox="928 1835 1318 1990">7.1.3.6 жануарларда заттар тасымалына қатысатын мүшелерді танып білу</p>

	Жануарлардағы қанайналым мүшелері: буылтық құрттар, ұлулар, буынаяқтылар және омыртқалылар.	7.1.3.9 сөйлеу барысында орфоэпия және айтылу нормаларының сақталуын бақылау; 7.1.3.10 тұтас және тұтас емес мәтіндердің тақырыбын анықтай отырып, негізгі ақпаратын түсіну; 7.1.3.11 мәтіннің негізгі ойы тұжырымдалған сөйлемді табу; 7.1.3.12 ұсынылған тақырып атауларына мағынасы бойынша сәйкес иллюстрацияларды таңдау және сөйлем құрастыру
Тыныс алу	Өсімдіктер мен жануарлар үшін тыныс алудың маңызы. Тыныс алу - энергия көзі. Тыныс алу типтері: анаэробты және аэробты. Анаэробты және аэробты тыныс алуды салыстыру: оттегінің қатысында/қатысынсыз, статикалық/динамикалық жұмыс, жылықанды/суыққанды жануарлар.	7.1.4.1 тірі ағзалар үшін тыныс алудың маңызын сипаттау; 7.1.4.2 анаэробты және аэробты тыныс алу типтерін ажырату
	Өсімдіктердің тыныс алуы. Тұқымның немесе өскіндердің тынысалуы мысалында. Зертханалық жұмыс "Өсімдіктердің тынысалуын зерттеу".	7.1.4.3 өсімдіктердің тыныс алу үдерісін зерттеу; 7.1.4.7 тыныс алу мүшелерінің ауруларының себептері мен олардың алдын алу жолдарын түсіндіру
	Омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың тыныс алу мүше-лері (бунақденелілердің демтүтік-тері, балықтарының желбезектері, құстардың және сүтқоректілердің өкпесі). Модельдеу "Омыртқалы және омыртқасыз жануарлардың тынысалу жүйесі мүшелерін салыстыру".	7.1.4.4 омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың тыныс алу мүшелерін салыстыру; 7.1.4.8 тақырыпқа сай топпен дайындалған суреттер бойынша ұғынғанын сөзбен айтып жеткізу, суреттерге ат қою, суретте бейнеленгенді түсіндіру
	Тынысалу мүшелері. Адамның тынысалу жолдарының құрылысы мен газалмасу мүшелері.	7.1.4.5 адамның тыныс алу мүшелері құрылысының ерекшеліктерін танып білу;
	Тыныс алу мүшелерінің аурулары. Тыныс алу мүшелерінің ауруларының себептері мен алдын алу жолдары (өкпе обыры, астма, бронхит, туберкулез, тұмау).	7.1.4.6 пәндік лексиканы пайдаланып, "Темекінің зияны" тақырыбындағы диалогқа қатысу; 7.1.4.9 мәтінге тікелей, жанама немесе балама сұрақтар қою
3-тоқсан		
	Бөліп шығарудың тірі ағзалар үшін маңызы. Жануарлардағы	7.1.5.1 ағзалардың тіршілік әрекетіндегі бөліп шығарудың маңызын сипаттау;

Бөліп шығару	бөліп шығару өнімдері. Зат алмасудың соңғы өнімдері.	отырып 2-3 сөйлемді тізбекке біріктіру
	Өсімдіктердегі бөліп шығару өнімдері: тыныс алу мен фотосинтездің бастапқы және соңғы өнімдері. Зертханалық жұмыс "Өсімдіктердің тынысалу ерекшеліктерін өскіндер мысалында зерттеу"	7.1.5.2 өсімдіктердегі бөліп шығару ерекшеліктерін зерттеу; 7.1.5.4 оқылған ақпараттың негізгі ойын анықтау
	Жануарлардың бөліп шығару жүйелері. Жануарлардың бөліп шығару жүйелерінің құрылысын салыстыру.	7.1.5.3 омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың бөліп шығару жүйелерінің құрылысын салыстыру; 7.1.5.5 мәтінге тақырып беру, фраза аралық байланыс құралдарын пайдалана
Қозғалыс	Өсімдіктердің қозғалысы. Қозға-лыстың өсімдіктер тіршілігіндегі маңызы. Өсімдіктердің қозғалу тәсілдері (тропизмдер, таксистер, өсу қозғалыстары). Өсімдіктердің өсуі мен дамуына жарықтың әсері. Жарықтың түсу деңгейіне қарай өсімдіктердің бейімделуі. Фотопериодизм күннің жарық түсу ұзақтығына ағзалардың бейімделуі.	7.1.6.1 өсімдіктердің қозғалу себептерін түсіндіріп, қозғалыстың маңызын сипаттау (тропизмдер, таксистер); 7.1.6.2 жарықтың өсімдіктердің өсуі мен дамуына әсерін түсіндіру; 7.1.6.3 өсімдіктердегі фотопериодизм ролін сипаттау
	Жануарлардың қозғалыс мүшелері . Тірі ағзалардағы қозғалыстың рөлі. Жануарлардың қозғалу тәсілдеріне мысалдар. Жануарлардың мекен ортасы мен қозғалыстәсілдері арасындағы байланыстарды анықтау.	7.1.6.4 омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың қозғалыс мүшелерін салыстыру; 7.1.6.5 жасалатын іс-әрекеттердің мәнін толық айтып жеткізу; 7.1.6.6 жазбаша нұсқаулық бойынша жұмыс істеу; 7.1.6.7 тақырып бойынша сұрақтарға ауызша және жазбаша, қысқа және толық жауап беру
	Жүйке жүйесінің типтерін салыстыру: диффузиялы, сатылы, түйнекті, түтіктәрізді.	7.1.7.1 жануарлардың жүйке жүйесінің типтерін салыстыру
	Жүйке жүйесінің құрам бөліктері. Жүйке жүйесінің қызметі. Нейронның құрылысы: денесі, дендриттер, аксон. Нейронның қызметтері.	7.1.7.2 жүйке жүйесінің қызметі мен құрылымдық компоненттерін атау; 7.1.7.3 жүйке жасушасының құрылымдық бөліктерін анықтау
	Жүйке жүйесінің орталық және шеткі бөлімдері. Жұлын. Ми. Ми бөлімдерінің құрылысы мен қызметтері: сопақша ми, артқы (ми көпірі, мишық), орталық және аралық ми. Үлкен ми сыңарлары.	7.1.7.4 орталық жүйке жүйесі бөлімдерінің құрылысы мен қызметін салыстыру

Координация және реттелу	Рефлекстік доға: рецептор, сезгіш, аралық, қозғалыс нейрондары, жұмыс мүшесі. Зертханалық жұмыс "Тізе рефлексі".	7.1.7.5 рефлекстік доғаны зерттеу; 7.1.7.11 тұтас емес мәтіннен маңызды аспектілердің басым бөлігін бөліп шығару
	Мінез-құлықтың рефлекторлық табиғыты: шартсыз және шартты рефлекстер. Шартты рефлекстердің сөнуі.	7.1.7.6 мінез-құлықтың рефлекторлық табиғатын түсіндіру
	Ішкі мүшелер жұмысының жүйкелік реттелуі.	7.1.7.7 вегетативті жүйке жүйесінің қызметін сипаттау; 7.1.7.12 тақырып бойынша әңгімелесушінің сұрақтарына жауап беру
	Адам ағзасы үшін ұйқының маңызы. Биологиялық ритмдер. Ұйқының кезеңдері: баяу және жылдам ұйқы. Жұмысқа қабілеттілік Күн тәртібі. Оқу еңбегі мен дене еңбегінің гигиенасы. Күйзеліс. Күйзеліс жағдайларымен күрес және олардың алдын алу әдістері.	7.1.7.8 ағзаның тіршілік әрекетін қалпына келтіру және тынығуы үшін ұйқының маңызын түсіндіру; 7.1.7.9 жақсы психикалық денсаулықты сақтаудың принциптерін сипаттау
	Жүйке жүйесінің қызметіне алкоголь, темекі, және наркотикалық заттардың әсері.	7.1.7.10 жүйке жүйесінің қызметіне алкоголь, шылым және есірткілік заттардың әсерін түсіндіру; 7.1.7.13 ақпаратпен жұмыс істеу барысында көмекке жүгіну, өзі тап болған қиындықтарын тұжырымдау
4-тоқсан		
Тұқымқуалау мен өзгергіштік заңдылықтары	Адамда белгілердің тұқым қуалауында гендер мен ДНҚ рөлі. Жүре пайда болған және тұқымқуалайтын белгілер.. Хромосоманың құрылымы. Генетикалық материалды сақтаушы және тасымалдаушы ДНҚ жайлы түсінік. Модельдеу " Адам ағзасындағы тұқым қуалайтын және тұқым қуаламайтын белгілерді зерттеу"	7.2.4.1 адам ағзасындағы тұқым қуалайтын және тұқым қуаламайтын белгілерді зерттеу; 7.2.4.2 үздік және үздіксіз өзгергіштікке мысал келтіру; 7.2.4.3 белгілерді анықтаудағы гендердің рөлін түсіндіру; 7.2.4.4 хромосомадағы генетикалық ақпарат ДНК-ның маңызын түсіндіру 7.2.4.5 топтағы нәтижелі байланыс үшін вербалды және бейвербалды құралдарды дұрыс таңдау
	Әртүрлі ағзалар түрлерінің хромосомалар саны. Соматикалық және жыныс жасушалар. Гаплоидты және диплоидты хромосомалар жиыны.	7.2.2.1 әртүрлі ағзалар түрлеріндегі хромосомалардың санын салыстыру; 7.2.2.2 сомалық және жыныс жасушаларындағы хромосомалар сандарын атау

		7.2.2.3 тірек сөздер бойынша ғылыми мәтінді қалпына келтіру
Көбею	Өсімдіктердің жынысты және жыныссыз көбеюі. Өсімдіктердің жынысты және жыныссыз көбеюінің биологиялық маңызы	7.2.1.1 өсімдіктердің жыныссыз және жынысты көбеюін сипаттау
	Өсімдіктердің өсімді жолмен көбеюі, оның түрлері және табиғаттағы биологиялық маңызы. Өсімдік өсіруде өсімді жолмен көбею тәсілдерін қолдану. Қалемшелеу, сұлатпа өркен, телу (қалемшелермен, көзшелермен), көбею ұлпаларымен. Зертханалық жұмыс "Өсімдіктердегі вегетативті көбею тәсілдері".	7.2.1.2 өсімдіктердің өсімді көбею тәсілдерін салыстыру; 7.2.1.5 мәтіннен етістік лексикасын ерекшелеу және мәтінді предикаттарға сүйеніп қалпына келтіру
	Гүл құрылысы. Тозаңдану түрлері. Гүлдеу және тозаңдану. Тозаңдану түрлері (өздігінен, айқас, жасанды). Өсімдіктердегі ұрықтану туралы түсінік және зиготаның түзілуі. Қосарлы ұрықтану. Қосарлы ұрықтанудың биологиялық маңызы.	7.2.1.3 айқас тозаңдану мен өздігінен тозаңданудың салыстырмалы артықшылықтарын сипаттау; 7.2.1.4 гүлді өсімдіктердегі қосарлы ұрықтанудың маңызын сипаттау; 7.2.1.5 мәтіннен етістік лексикасын ерекшелеу және мәтінді предикаттарға сүйеніп қалпына келтіру; 7.2.1.6 сабақ тақырыбына сәйкес әңгімелесушіге төменгі санатты сұрақтар қою
Өсу және даму	Ағзалардың жеке дамуы түсінігі. Өсімдіктер мен жануарлардағы онтогенез кезеңдері. Бөліну, өсу, көбею, картаю. Өсімдіктердің өсуі. Сабақтың ұзарып және жуандап өсуі. Камбийдің рөлі. Жылдық сақиналар. Зертханалық жұмыс "Жылдық сақинаны санау"	7.2.3.1 ағзалардың өсу мен даму үдерістерін сипаттау; 7.2.3.2 өсімдіктердің ұзарып және жуандап өсу үдерісін зерттеу; 7.2.3.5 монолог кезінде "Тек бір минут" стратегиясын ұстану
	Жануарлардағы тура және түрленіп даму онтогенез типтері. Бунақденелілердің шала және толық түрленіп дамуына мысалдар. Модельдеу "Жануарлардағы онтогенез типтерін салыстыру".	7.2.3.3 өсімдіктер мен жануарлардың онтогенез кезеңдерін ажырату; 7.2.3.4 жануарлардың онтогенезіндегі тура және түрленіп даму типтерін салыстыру; 7.2.3.6 таныс емес сөздерді белгілей отырып, ғылыми мәтінді нәтижелі оқу
	Бактериялардың формаларының әртүрлілігі. Бактериялардың таралуы. Зертханалық жұмыс "Пішен таяқшасының сыртқы	

Микробиология және биотехнология	пішінін қарастыру". Бұршақ тұқымдастардың тамырындағы түйнек бактериялары.	7.4.3.1 бактериялар формаларының әртүрлілігін сипаттау
	Бактерияларды пайдалану. Табиғаттағы және адам өміріндегі бактериялардың маңызы. Зертханалық жұмыс "Өндірісте йогурт және ірімшік жасауды зерттеу".	7.4.3.2 ірімшік және йогурт өндірісін зерттеу
	Патогендермен күрес тәсілдері. Бактериялардың антибиотиктерге тұрақтылығы. Зертханалық жұмыс "Антибиотиктер, антисептиктер және залалсыздандыру өнімдерін қолдануды зерттеу".	7.4.3.3 антибиотиктер, антисептиктер мен залалсыздандыру өнімдерінің қолданылуын сипаттау
	Вирустар. Жасушасыз құрылым иелері вирустардың құрылыс ерекшеліктері.	7.4.3.4 вирустардың тіршіліктің жасушасыз формасы екендігін түсіндіру; 7.4.3.5 шаблон және тірек сөздер бойынша монолог-пайымдау құрастыру

2) 8-сынып:

2-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Тақырыптар/Ұзақ мерзімді жоспардың мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
Жасушалық биология	Жасуша – тірі ағзалардың құрылымдық негізгі өлшем бірлігі . Прокариот және эукариот жасушалардың құрылысы: ядроның болуы және орналасуы, жасуша қабырғасы, жасуша мембранасы, пластидтер, митохондрия, рибосомалар, Гольджи аппараты, вакуоль.	8.4.2.1 өсімдік және жануар ұлпаларын жіктеу
	Өсімдік ұлпаларының әртүрлілігі: түзуші, жабын, негізгі, өткізгіш, механикалық, бөліп шығарушы ұлпа. Жануар ұлпаларының әртүрлілігі: эпителий, дәнекер, бұлшықет, жүйке. Зертханалық жұмыс "Өсімдіктер ұлпаларын жіктеу". Зертханалық жұмыс "Жануарлар ұлпаларын жіктеу".	8.4.2.2 прокариот және эукариот жасушаларының құрылысын салыстыру; 8.4.2.3 оқу нәтижесіне қол жеткізудің ең тиімді тәсілдерін анықтау және көрсету
	Жасушаның құрамындағы органикалық заттар. Мономерлер мен полимерлер арасындағы айырмашылық.	8.4.1.1 биологиялық мысалдарды пайдаланып полимерлер мен мономерлер арасындағы айырмашылықты сипаттау
	Көмірсулар – энергия көзі. Глюкоза, сахароза, гликоген, крахмал, жасұның пен хитиннің	

Молекулалық биология	маңызы және қызметтері. Липидтердің қасиеттері мен қызметі. Липидтердің әртүрлілігі: майлар, фосфолипидтер, балауыз.	8.4.1.2 көмірсулар мен липидтердің биологиялық қызметтерін сипаттау
	Нәруыздар, қасиеттері мен қызметтері.	8.4.1.3 нәруыздардың қасиеттері мен биологиялық қызметтерін сипаттау; 8.4.1.4 өзіне және сыныптастарына деген жағымды көзқарасын вербалды және бейвербальды түрде көрсету
Тірі ағзалардың көп түрлілігі	Зертханалық жұмыс "Өсімдіктер бөлімдеріндегі ерекшелік белгілерді анықтау. Балдырлар, мүктәрізділер, қырықжапырактәрізділер, ашықтұқымдылар және жабықтұқымдылар.	8.1.1.1 балдырлар, мүктәрізділер, қырықжапырақ тәріздестер, ашықтұқымдылар және жабықтұқымдылар мысалында өсімдіктердің ерекшеліктерін сипаттау
	Саңырауқұлақтар патшалығы. Зең саңырауқұлағы: мукор, пеницилл. Біржасушалы саңырауқұлақтар – ашытқы. Көпжасушалы саңырауқұлақтар. Қалпақшалы саңырауқұлақтар. Жеуге жарамды және улы саңырауқұлақтар.	8.1.1.2 саңырауқұлақтардың ерекшелік белгілерін сипаттау; 8.1.1.5 дыбысталған сөйлеу тілін стилистикасы, құрылымы, материалды мазмұндау логикасы тұрғысынан бағалау
	Зертханалық жұмыс "Дара жарнақты және қосжарнақтылар өсімдіктер кластарының белгілерін зерттеу".	8.1.1.3 даражарнақты және қосжарнақты өсімдіктер кластарын негізгі белгілеріне қарай ажырату
	Буынаяқтылар типі. Хордалылар типі. Сыртқы белгілеріне қарай салыстырмалы сипаттама. Демонстрация "Хордалы жануарлар мен буынаяқтылардың ерекшелік белгілерін анықтау".	8.1.1.4 буынаяқтылар мен хордалы жануарлар кластарын ерекше белгілері бойынша тану; 8.1.1.6 заттық-графикалық схемаға сүйене отырып тапсырманы орындау барысын жоспарлай алу
Жауын құртының, сиырдың және адамның асқорыту жүйесінің құрылысы. Модельдеу "Адамның, сиырдың және жауынқұртының" асқорыту жүйесінің құрылысын салыстыру.	8.1.2.1 суреттерге негізделіп омыртқасыздар (жауын құрты), күйіс қайыратын жануарлар (сиыр) мен адамның ас қорыту жүйесінің құрылысын салыстыру	
Тістің құрылысы мен қызметі, сүт тістердің тұрақты тістерге ауысуы. Тіс гигиенасы. Адамның асқорыту жолдарының құрылысы. Асқорыту бездері. Асқорыту мүшелерінің қызметі.	8.1.2.2 әртүрлі типті тістердің құрылысы мен қызметтері арасындағы байланысын және тісті күту ережелерін сипаттау	
Тамақтану гигиенасы. Асқорыту мүшелерінің жұқпалы аурулары және олардың алдын алу.	8.1.2.3 адамның ас қорыту жүйесінің құрылысы мен	

Коректену	<p>Тағамнан уланудың алдын алу. Алғашқы жәрдем шаралары. Ішек құрт ауруларының алдын алу.</p> <p>Дәрумендер және олардың маңызы. Суда еритін және майда еритін дәрумендер. Дәрумендердің тәуліктік мөлшері. Авитаминоз, гиповитаминоз және гипервитаминоз. А авитаминоздағы ақшам соқыр, В1 авитаминоздағы бери-бери ауруы, С авитаминоздағы қыркұлақ, Д авитаминоздағы мешел аурулары. Зертханалық жұмыс "Тағамдық заттар құрамынан С дәруменді анықтау".</p>	<p>қызметтері арасындағы өзара байланысты түсіндіру</p> <p>8.1.2.4 ас қорыту жолы ауруларының себептерін және астан улану белгілерін анықтау;</p> <p>8.1.2.5 адам ағзасындағы дәрумендердің маңыздылығын сипаттау;</p> <p>8.1.2.6 құрамында дәрумендердің маңызды мөлшері бар азық-түліктер тізімін жасау;</p> <p>8.1.2.7 азық-түлік құрамындағы С дәруменін анықтау</p> <p>8.1.2.8 өзінің және айналасындағылардың сөйлеу мінез-құлқын критерийлер бойынша сәйкес бағалау;</p> <p>8.1.2.9 ауызша хабарламадағы негізгі ойды құрылым/композициялық ерекшеліктер негізінде анықтап, өз көзқарасын білдіру</p>
Өсу және даму	<p>Эмбрионалдық даму кезеңдері: бластула, гастрұла, нейрула.</p> <p>Ұлпалар мен мүшелердің дифференциялануы. Органогенез.</p>	<p>8.2.3.1 эмбрионал-дық даму кезеңдерін сипаттау</p> <p>8.2.3.2 әр түрлі ұрық жапырақшаларынан қалыптасқан мүшелер мен ұлпалар дифференциасын сипаттау;</p> <p>8.2.3.3 тақырыпты, негізгі ойды, тірек сөздерді бөліп шығара отырып, ғылыми мәтіндерді тиімді оқу;</p> <p>8.2.3.4 бағыныңқы жалғаулықтарды пайдалана отырып сөйлем құрастыру</p>
2-тоқсан		
	<p>Қанның құрамы мен қызметі. Қан түйіршіктері: эритроциттер, лейкоциттер, тромбоциттер. Плазма. Қанның қызметі: транспорттық, гомеостаздық, қорғаныштық.</p> <p>Зертханалық жұмыс "Әр түрлі ағзалардың қан жасушаларын зерттеу". Қан жасушаларын формасына, мөлшеріне, санына және ядросының болуына қарай салыстыру.</p> <p>Иммунитет. Гуморальдық және жасушалық иммунитет. Лейкоциттердің түрлі типтері</p>	<p>8.1.3.1 қан құрамы мен қызметін сипаттау</p> <p>8.1.3.2 дайын микропрепараттар арқылы әртүрлі ағзалардың қан жасушаларының құрылыс ерекшеліктерін зерттеу</p> <p>8.1.3.3 лейкоциттердің түрлі типтерінің қызметтерін сипаттау;</p>

Заттардың тасымалдануы

және олардың қызметтері. Т – және В- лимфоциттердің әрекет етуі.	8.1.3.4 гуморальдық және жасушалық иммунитетті салыстыру
Ағзаның ішкі ортасы және оның маңызы. Лимфа. Лимфа айналымы мен оның маңызы. Гомеостаз. Ағзаның ішкі ортасы: қан, лимфа, ұлпа сұйықтығы.	8.1.3.5 лимфа жүйелерін және қан, ұлпалық сұйықтық пен лимфа арасындағы өзара байланысты сипаттау; 8.1.3.13 көрген бейнероликтегі негізгі ойды, мақсатты аудиторияны, негізгі мақсатты анықтау, оның мазмұнын түсіндіру
Иммунитет. Иммунитеттің түрлері : туа пайда болған және жүре пайда болған иммунитет. Екпенің (вакцин) түрлері және оның жасанды иммунитетті қалыптастырудағы маңызы. Жұқпалы аурулардың алдын алу.	8.1.3.6 аурулардың алдын алуындағы вакцинацияның ролін бағалау
Жұқпалы аурулар және олардың алдын алу: амөбалық қантышқақ, фитофтороз, оба, күл, лейшмания, герпес	8.4.3.1 қарапайымдылар, бактериялар, саңырауқұлақтар, вирустармен туындай-тын аурулардың ерекшеліктері мен алдын алу шараларын сипаттау
Қан топтары. Қан құю. Резус – фактор. Агглютинация. Резус – конфликт.	8.1.3.7 агглютинация және резус-конфликт механизмдерін түсіндіру
Буылтық құрттардың (жауын құрт), ұлулардың, буынаяқтылардың және омыртқалылардың жүрегі және қантамырларының құрылысы мен қызметі.	8.1.3.8 жануарлардың жүрегінің құрылысы мен қантамыр жүйелерінің маңызын сипаттау; 8.1.3.9 қантамыр қабырғасының құрылысы мен олардың қызметі арасындағы байланысты орнату
Қантамырлар жүйесінің түрлері. Ашық және тұйық қанайналым жүйелері. Үлкен және кіші қанайналым шеңберлері. Адамның қанайналым жүйесі.	8.1.3.10 жануарлардың қантамырлар жүйесінің түрлерін сипаттау; 8.1.3.14 сөздердің анық емес мағыналарына, терминдерге өзінің ой-пікірін дәлелдей тырып, түсініктеме беру
Зертханалық жұмыс "Дене жаттығуларының жүрек жұмысына әсерін зерттеу"	8.1.3.11 дене жаттығуларының жүрек жұмысына әсерін зерттеу
Жүрек-қантамырлар жүйесі аурулары (гипертония, инфаркт, тахикардия, ишемиялық ауру, атеросклероз, инсульт). Аурудың себептері: тұқым қуалайтын ауруларға бейімділік, салауатты өмір салтын дұрыс ұстанбау, т.б.	8.1.3.12 қантамыр жүйесі мүшелерінің ауруларының себептері мен ауру белгілерін сипаттау; 7.1.3.9 сөйлеу барысында орфоэпия және айтылу нормаларының сақталуын бақылау

Тыныс алу	Альвеола мен қан арасындағы газ алмасу. Өкпедегі қанның оттекке қанығуы. Ұлпа мен қан арасындағы газ алмасу. Қанның көмірқышқыл газына қанығуы, жасушаның оттекке қанығуы.	8.1.4.1 өкпе мен ұлпадағы газ алмасу механизмдерін сипаттау
	Тыныс алу және тыныс шығару механизмі. Кеуде қуысының құрылысы. Тыныс алуға және тыныс шығаруға қатысатын бұлшықеттер. Тыныс алу және тыныс шығарудағы көкеттің маңызы. Ауа жүретін жолдардағы қысымның өзгеруі.	8.1.4.2 тыныс алу және тыныс шығару механизмін түсіндіру; 8.1.4.4 жауап беру кезінде лексикалық бірліктерді пайдалануда біркелкілікті жеңу
	Тыныс алудың минуттық көлемі. Әр түрлі жастағы, физикалық дамыған, ер және әйел адамдардың өкпесінің тіршілік сыйымдылығы. Тынысалу қозғалыстарының жиілігі. Шылым шегудің өкпенің тіршілік сыйымдылығына әсері. Зертханалық жұмыс "Өкпенің тіршілік сыйымдылығын зерттеу".	8.1.4.3 өкпенің тіршілік сыйымдылығын анықтау және қалыпты жағдайдағы және дененің физикалық жүктемесі кезіндегі тыныс алудың минуттық көлемін анықтау; 8.1.4.5 предикативтік сөздікті қолдана отырып, оқу әрекеттерін сөзбен айтып отыру; 8.1.4.6 мәтінге тікелей, жанама немесе балама сұрақтар қою
3-тоқсан		
Бөліп шығару	Зәр шығару жүйесі мүшелерінің құрылысы (бүйрек, несеппағар, қуық, несеп жолы) мен қызметі. Бөліпшығару және сүзу мүшелері. Бүйректің құрылысы (қыртысты және милы қабат, нефрон, пирамида, астауша, бүйрек өзекшелері).	8.1.5.1 адамның зәр шығару жүйесі мүшелерінің құрылысы мен қызметін сипаттау 8.1.5.2 бүйректің құрылымдық бөліктерін танып білу
	Терінің маңызы, құрылысы мен қызметі. Тер бөлінудің реттелуі	8.1.5.3 терінің құрылысы мен оның бөліп шығарудағы маңызын сипаттау
	Тері ауруларының пайда болу себептері мен салдары (қышыма, теміреткі, безеу бөртпелері.). Белгілері мен алдын алу шаралары	8.1.5.4 тері ауруларының алдын алу шараларын түсіндіру 8.1.5.5 мәтін идеясын анықтау, "мәтінде ұсынылған ақпарат қашан және қайда пайдалы болуы мүмкін?"
	Адам қаңқасының құрылысы. Тірек-қимыл жүйесінің маңызы мен қызметі	8.1.6.1 тірек-қимыл жүйесінің қызметтерін сипаттау
	Сүйектің макро - және микроскопиялық құрылысы. Сүйектің химиялық құрамы. Зертханалық жұмыс "Сүйектің макро және микроскопиялық	8.1.6.2 сүйектің химиялық құрамын, макро және

Қозғалыс.	құрылысы". Демонстрация " Сүйектің химиялық құрамы".	микроскопиялық құрылысын зерттеу
	Сүйектің байланыс түрлері: қозғалмайтын, жартылай қозғалмалы, қозғалмалы.	8.1.6.3 сүйектердің байланыс түрлерін салыстыру
	Буынның құрылысы және қызметтері. Сүйек буындарының атқаратын қызметіне сәйкес бейімделуі.	8.1.6.4 буынның әр түрлі типтерінің құрылысы және олардың қызметтерінің арасында байланыс орнату
	Бұлшықет ұлпаларының құрылысы мен қызметі (бірыңғай салалы, көлденең жолақты қаңқа, көлденең жолақты жүрек). Зертханалық жұмыс "Бұлшықет ұлпаларының құрылысын зерттеу" Адам денесінің бұлшықеттерін жіктеу.	8.1.6.5 бұлшық ет ұлпасының түрлері мен олардың қызметтерін сипаттау 8.1.6.6 адам бұлшық еттерінің құрылысы мен бұлшықет топтарын оқып тану
Гиподинамия. Сымбаттың бұзылуы және жалпақ жалпақтабандылықтың пайда болу себептері. Сымбаттың бұзылуы мен жалпақтабандылықтың алдын алу шаралары.	8.1.6.7 гиподинамия салдарын атау; 8.1.6.8 сымбаттың бұзылуы және жалпақ жалпақтабандылықтың пайда болу себептерін анықтау; 8.1.6.10 кез-келген әдебиет көздерінен қосымша ақпарат алу: оқулықтан, сөздіктерден, анықтамалықтардан, интернет - ресурстардан, БАҚ-нан, оқу-анықтамалық әдебиеттен	
Биофизика	Тік жүруге байланысты адам қозғалуының биомеханикалық ерекшеліктері. Тік жүруге байланысты адамның қаңқа құрылысының ерекшеліктері. Тік жүруге байланысты бұлшықеттің маңызы. Тік жүру кезіндегі дененің ауырлық орталығы. Адам денесіндегі иіндер.	8.4.4.1 тік жүруге байланысты адам қозғалуының биомеханикалық ерекшеліктерін зерттеу; 8.4.4.2 пәндік лексиканы қолдана отырып конструктивті диалог құру
	Көру мүшелерінің құрылысы. Көрудің маңызы. Көру қызметінің бұзылуы. Көру гигиенасы. Зертханалық жұмыс "Көру жітілігі мен көру аймағының шегін зерттеу"	8.1.7.1 көруді қабылдаудың ерекшеліктерін зерттеу және көру гигиенасы ережесін сипаттау
	Есту мүшесінің құрылысы. Естудің маңызы. Естудің бұзылу себептері. Есту мүшесінің гигиенасы. Зертханалық жұмыс "Дыбысты қабылдау ерекшеліктерін зерттеу". (құлақтың есту қабілетін анықтау)	8.1.7.2 дыбысты қабылдау ерекшеліктерін зерттеу және есту гигиенасының ережелерін сипаттау

Координация және реттелу	Таяқшаның, құтышаның және түкті жасушалардың құрылымы мен қызметі. Зертханалық жұмыс "Соқыр дақты анықтау, түстердің аралсуына тәжірибе, дыбыстың ауа және сүйек арқылы өтуі".	8.1.7.3 көру және есту рецепторларының құрылымы мен қызметтерін сәйкестендіру; 8.1.7.9 жоғары санаттағы сұрақтарды тұжырымдау
	"Гормондар", "Гуморальдық реттелу" ұғымдары. Эндокринді, экзокринді және аралас бездердің орналасуы және қызметі. Бездерден бөлінетін гормондар.	8.1.7.4 эндокринді, экзокринді және аралас бездердің орналасқан жерлерін анықтау; 8.1.7.5 бездердің негізгі қызметтерін түсіндіру; 8.1.7.10 тұтас емес мәтінде жазылған ақпарат негізінде байланысты пікір құру
	Эндокринді бездер қызметінің бұзылуынан туындаған аурулар (гипо- және гиперфункция)	8.1.7.6 эндокриндік бездер қызметінің бұзылуынан туындаған ауруларды атау
	Адам денесінде орналасқан тері рецепторлары (терморцепторлар, механорецепторлар, ноцицептор-лар). Зертханалық жұмыс "Тері сезімталдығын зерттеу"	8.1.7.7 терінің сезімталдығын зерттеу
	Жылықанды жануарлардың тұрақты температураны сақтауындағы терінің ролі. Температураға сезімталдық. Терморцепторлардың температураның өзгеруіне бейімделуі.	8.1.7.8 жылықанды жануарлардың дене температураны сақтаудағы терінің ролін сипаттау; 8.1.7.11 ақпаратпен жұмыс істеу барысында көмекке жүгіну, өзі тап болған қиындықтарын тұжырымдау
4-тоқсан		
Көбею	Митоз. Мейоз. Митоз бен мейоздың биологиялық маңызы.	8.2.2.1 тірі ағзалардың тіршілік әрекетіндегі митоз бен мейоздың маңызын түсіндіру; 8.2.2.2 сөйлемдерді тарату және қысу арқылы мәтінді компрессиялау және кеңейту
	Жануарлардың көбею формалары. Жыныссыз көбею типтері. Жынысты көбею.	8.2.1.1 жануарлардың көбею тәсілдерін салыстыру; 8.2.1.4 тақырыпқа сәйкес әңгімелесушіге жоғары санаттағы сұрақтар қою; 8.2.1.5 сабақтастырушы жалғаулықтарды пайдалана отырып сөйлем құрастыру; 8.2.1.6 пәндік лексиканы қолдана отырып, оқу диалогына белсенді қатысу
		8.2.1.2 мүктер мен қырықжапырақтардың

	<p>М ү к т е р м е н қырықжапырақтардың тіршілік циклі. Гаметофит. Спорофит.</p>	<p>мысалдарында жынысты және жыныссыз ұрпақтарының ерекшеліктерін түсіндіру</p>
	<p>Ашықтұқымды және жабықтұқымды өсімдіктердің тіршілік циклі.</p>	<p>8.2.1.3 ашықтұқымды және жабықтұқымды өсімдіктердің тіршілік циклінің ерекшеліктерін түсіндіру; 8.2.1.5 сабақтастырушы жалғаулықтарды пайдалана отырып сөйлем құрастыру</p>
<p>Тұқым қуалаушылық пен өзгергіштік заңдылықтары</p>	<p>Тұқым қуалаушылық пен өзгергіштіктің эволюциядағы маңызы. Өзгергіштік пен қоршаған орта жағдайларына бейімделгіштік арасындағы өзара байланыс.</p>	<p>8.2.4.1 тұқым қуалаушылық пен өзгергіштіктің эволюциядағы ролін дәйектеу</p>
	<p>Қолдан сұрыптау және оның селекция үшін маңызы. Қолдан сұрыптау түрлері.</p>	<p>8.2.4.2 ағзалар селекциясы үшін қолдан сұрыптаудың маңызын сипаттау</p>
	<p>Мәдени өсімдіктер мен үй жануарларының шығу орталықтары.</p>	<p>8.2.4.3 мәдени өсімдіктер мен үй жануарларының шығу тегінің орталықтарын оқып білу; 8.4.3.2 презентация түрінде көпшілік алдында сөз сөйлеуін көрсету</p>
	<p>Қазақстан территориясында кездесетін егістік дақылдар мен үй жануарларының колтұқымдары. Маңызды белгілер.</p>	<p>8.2.4.4 маңызды мәдени өсімдіктер іріктемелері мен үй жануарлары колтұқымын сипаттау ; 8.2.4.5 өзінің және өзгелердің сөйлеу тілінің қызметін критерийлер бойынша бағалау</p>
<p>Биосфера, экожүйе, популяция</p>	<p>Экожүйелердің компоненттері. Су және құрлық экожүйелері. Модельдеу "Су және құрлық экожүйелерін салыстыру"</p>	<p>8.3.1.1 экожүйелердің жалпы құрылымының сызбасын жасау; 8.3.1.2 су және құрлық экожүйелерін салыстыру</p>
	<p>Популяцияның құрылымының негізгі сипаттамалары және ерекшеліктері. Ағзалардың тіршілікке қабілеттілігінің әртүрлі тәсілдері. (Тіршілікті сақтаудың К және Г стратегиялары). "Жыртқыш-жемтік" қарымқатынас түрі. Популяция санының өзгеруі.</p>	<p>8.3.1.3 популяцияның негізгі қасиеттерін және құрылымдық ерекшеліктерін сипаттау; 8.3.1.4 ағзалардың тіршілікке қабілеттілігінің әртүрлі тәсілдерін зерттеу 8.3.1.5 жыртқыш-құрбан қарым-қатынасы мысалында популяция санының өзгеру себептерін анықтау; 8.3.1.8 оқу диалогын бастау, өрбіту және аяқтау</p>
		<p>8.3.1.6 тірі ағзалардың өзара қарым-қатынас түрлерін сипаттау</p>

	Тірі ағзалардың өзара қарым-қатынас түрлері. Ағзалардың тікелей және жанама қарымқатынас түрлері. Қоршаған орта жағдайларының өзгерістеріне ағзалардың бейімделуі.	8.3.1.7 тірі ағзалардың қоршаған ортаның өзгермелі жағдайларына бейімделу механизмдерін түсіндіру; 8.3.1.9 бастапқы мәтіннің құрылымы мен стилін, оның лексикасын, грамматикалық құрылымын сақтай отырып, мазмұндау
Адам қызметінің қоршаған ортаға әсері	Адамның табиғаттағы ролі. Табиғатты тиімді пайдалану. Табиғатты қорғау. Биологиялық алуан түрлілікті сақтау. Дүниежүзілік Тұқым қоры.	8.3.2.1 биологиялық әртүрлілікті сақтаудың және қолдауды қажеттіктің себептерін негіздеу 8.3.2.2 Дүниежүзілік Тұқым қорының маңызын бағалау
	Қазақстан Республикасының экологиялық проблемалары. Себептері мен салдарлары. Оларды шешу жолдары.	8.3.2.3 Қазақстан аумағындағы экологиялық проблемалардың туындау себептері мен оларды шешу жолдарын түсіндіру; 8.3.2.4 ақпаратты графикалық түрде беру және графикалық жоспар бойынша мәтін құру

3) 9-сынып:

3-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Тақырыптар/Ұзақ мерзімді жоспардың мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
Жасушалық биология	Жасушаның негізгі компонент-терінің қызметтері. Жасуша құрылымдары: плазмалық мембрана, цитоплазма, ядро, эндоплазмалық тор, жасуша орталығы, рибосомалар, Гольджи аппараты мен лизосомалар, митохондрия, пластидтер, қозғалыс органоидтары, жасушаның қосындылары. Құрылыстары және атқаратын қызметтері.	9.4.2.1 өсімдік және жануар жасушаларының негізгі бөліктерінің құрылысы мен қызметін түсіндіру
	Жасушалардың сызықтық ұлғаюын есептеу. Ұлғаю, актуальды өлшемі және суреттің нақты өлшемі. Өлшем бірліктерін СИ жүйесіне аудару (сантиметр-миллиметр-микромметр-нанометр). Модельдеу "Микрофотографияларды пайдаланып жасушаның сызықтық ұлғаюын есептеу".	9.4.2.2 микрофотографияны қолданып, жасушалардың сызықтық ұлғаюын есептеу; 9.4.2.3 бірлескен іс-әрекетте құрдастарымен белсенді және жағымды қарым-қатынас жасау және өзара әрекеттесу
		9.1.1.1 әр түрлі түрлерді сипаттауда бинарлы номенклатураны қолдану

Тірі ағзалардың көп түрлілігі	Өртүрлі түрлерді сипаттауда бинарлық номенклатураны қолдану. Зертханалық жұмыс " Анықтағыш көмегімен өсімдіктер мен жануарлар түрлерін (жергілікті регионның) анықтау".	9.1.1.2 өсімдіктер мен жануарлардың түрлерін ерекшелік белгілері бойынша танып білу (анықтағыш бойынша); 9.1.1.3 термин-сөздерді өздігінен сөйлеу тілі арқылы ойын толығынан білдіруде пайдалану; 9.1.1.4 терминдерді ауызша және жазбаша сөйлеу тілінде, суреттерді сипаттағанда және диалогта пайдалану; 9.1.1.5 заттық-графикалық схемаға сүйене отырып тапсырманы орындау барысын жоспарлау
Биосфера және экожүйе	<p>Популяцияның өсуінің экспоненциалды және сигмоидты қисығы.</p> <p>Экожүйедегі энергия тасымаланың тиімділігі. Энергия ағыны және қоректік тізбектер. Экологиялық пирамида түрлері. Экожүйелердің өнімділігі</p> <p>Табиғаттағы көміртек пен азот айналымы. Биосферадағы биохимиялық үрдістер. Топырақ пен шөгінді жыныстар түзудегі тірі ағзалардың рөлі.</p>	<p>9.3.1.1 популяция өсімінің экспоненциалдық және сигмоидтік үлгілерінің қисық сызықтарының графиктерін талдау</p> <p>9.3.1.2 энергия ағымының тиімділігін есептеу;</p> <p>9.3.1.3 энергия, биомасса және сандар пирамидаларын салыстыру</p> <p>9.1.1.2 өсімдіктер мен жануарлардың түрлерін ерекшелік белгілері бойынша танып білу (анықтағыш бойынша); 9.1.1.3 термин-сөздерді өздігінен сөйлеу тілі арқылы ойын толығынан білдіруде пайдалану; 9.1.1.4 терминдерді ауызша және жазбаша сөйлеу тілінде, суреттерді сипаттағанда және диалогта пайдалану; 9.1.1.5 заттық-графикалық схемаға сүйене отырып тапсырманы орындау барысын жоспарлау; 9.3.1.6 оқу диалогын бастау, өрбіту және аяқтау</p>
Адам қызметінің қоршаған ортаға әсері	<p>Пайдалы қазбаларды өндірудің қоршаған орта мен адам денсаулығына әсері.</p> <p>Пестицидтердің қоршаған орта мен адам денсаулығына әсері.</p> <p>Жылыжай эффектісі (булану) және озон қабатының жұқаруы. Дүниежүзілік мұхит деңгейінің, су</p>	<p>9.3.2.1 пайдалы қазбалар өндірудің және қайта өңдеудің қоршаған ортаға әсерін түсіндіру</p> <p>9.3.2.2 пестицидтерді пайдаланудың қоршаған орта мен адам денсаулығына әсерін түсіндіру</p> <p>9.3.2.3 парниктік эффектінің тірі ағзаларға әсерін түсіндіру;</p> <p>9.3.2.4 озон қабатының бұзылуының себептері мен салдарын түсіндіру;</p>

	мен атмосфера температурасының көтерілуінің тірі ағзаларға әсері.	9.3.2.5 экология мәселелері туралы мәтіндердің мазмұны бойынша менталды карта құрастыру және ұсыну
2-тоқсан		
Қоректену	Ас қорыту, абсорбция, ассимиляция және бөлу процесі. Ауыз қуысындағы ас қорыту. Асқазандағы ас қорыту. Ас қорыту сөлі ферменттерінің нәруыздарға әсері. Ұйқы безі сөлінің әсерінен он екі елі ішектегі ас қорыту. Ішек сөлінің қорекке әсері. Нәруыздардың аминқышқылдарына дейін; майлардың глицеринге және май қышқылдарына дейін; көмірсулардың глюкоза молекулаларына дейін қорытылуы. Қоректік заттардың аш ішекте сіңірілуі. Ас қорытудағы тоқ ішектің рөлі.	9.1.2.1 адамның асқорыту жолдарындағы үдерістерді сипаттау
	Ферменттің белсенділігі. Зертханалық жұмыс "Ферменттердің белсенділігіне әр түрлі жағдайлардың (температура, рН) әсерін зерттеу".	9.1.2.2 ас қорыту үдерісіндегі органикалық заттар мен сәйкесі ферменттердің арасындағы байланысты орнату; 9.4.1.1 ферменттер механизмін оқып тану
	Асқорытудағы ферменттердің рөлі. Ферменттердің әсерінен органикалық заттардың ыдырауы	9.1.2.3 ферменттердің белсенділігіне әр түрлі жағдайлардың (температура, рН) әсерін зерттеу; 9.1.2.7 жазу ережелерін сақтау және "Биология" пәні аясындағы терминдердің жазылуын түсіндіру
	Өттің әсерінен майлардың эмульгациясы. Зертханалық жұмыс "Өттің әсерінен майлардың эмульгациялануын зерттеу".	9.1.2.4 өттің әсерінен майлардың эмульгациялануы үдерісін зерттеу; 9.1.2.5 ақпаратты графикалық түрде ұсыну және көру негізінде байланыстырып сөйлеуді құрастыру; 9.1.2.6 жаңа ғылыми ақпаратты санаттар бойынша саралау: нені білгенмін, нені білдім, нені нақтылағым (білгім) келетін еді
	Активті және пассивті тасымалдардың ұқсастығы мен айырмашылығы. Жасуша мембранасы арқылы тасымалдану.	9.1.3.1 активті және пассивті тасымалдарды салыстыру; 9.1.3.6 коммуникативтік міндетке байланысты әр түрлі оқуды пайдалану;

	Белсенді тасымалдану кезіндегі энергияның жұмсалуды.	9.1.3.7 коммуникативтік және танымдық міндеттерді шешу үшін сөйлеу құралдарын белсенді пайдалану
Заттар тасымалы	Сыртқы және ішкі факторлардың транспирацияға әсері. Зертханалық жұмыс "Транспирация үдерісі кезіндегі сыртқы факторларды (температура, ылғалдылық пен су буының қысымы, ауа қозғалысын) зерттеу. Зертханалық жұмыс "Ішкі факторларды: Буландыратын беттің ауданы және бұл беттік ауданның өсімдік көлеміне қатынасының (кутикула мен лептесіктер) транспирация үдерісіне әсері".	9.1.3.2 өсімдіктердегі транспирация үдерісінің мәнін түсіндіру; 9.1.3.3 ішкі және сыртқы факторлардың транспирацияға әсерін зерттеу; 9.1.3.8 көрген бейнероликтегі негізгі ойды, мақсатты аудиторияны, негізгі мақсатты анықтау, оның мазмұнын түсіндіру; 9.1.3.12 пәндік тақырыптағы болашақ әңгіме идеясын анықтау, мына сұрақтарға жауап бере алу: " Сен не айтқың келеді? Сен бізді неге сендіргің келеді?"
	Сыртқы факторлардың флоэмада зат тасымалына әсері: температура , ылғалдылық, жарық	9.1.3.4 сыртқы факторлардың флоэма арқылы заттардың тасымалдануына әсерін зерттеу; 9.1.3.5 ауызша жауап схемасын графикалық түрде көрсету; 9.1.3.9 айтылатын сөздің мақсаты мен мағынасына сәйкес мимиканы , дене қалпын, фразаның интонациясы мен мелодикасын еркін ауыстыру; 9.1.3.10 заттардың сапа дәрежесі, қатыстылығы, тиістілік дәрежесі бойынша сөздер мен ұғымдарды топтастыру 9.1.3.11 омонимдік қатарда сөз тіркесін бір сөзбен алмастыру және керісінше: көп мағыналы сөзді – сөз тіркесімен алмастыру
3-тоқсан		
	Анаэробты және аэробты тыныс алу. Анаэробты және аэробты тыныс алу үдерістерін химиялық реакция теңдеулерін қолданып қарастыру. Анаэробты және аэробты тыныс алудың тиімділіктері.	9.1.4.1 тыныс алу реакциясының химиялық теңдеуін пайдалана отырып, анаэробты және аэробты тыныс алу салыстыру
	Аэробты, анаэробты тыныс алу үдерістерімен байланысты	9.1.4.2 бұлшықет қажуы және аэробты, анаэробты тыныс алу үдерістері арасындағы байланысты қарастыру; 9.1.4.3 бұлшықет қажуы және аэробты, анаэробты тыныс алу

Тыныс алу	<p>бұлшық еттердің қажуы. Зертханалық жұмыс "Анаэробтық тыныс алу қарқынды дене жүктемесі кезінде ағзаның тіршілік қызметін қамтамасыз ететін резервтік механизм ретінде. Әртүрлі дене жүктемелері кезінде жүзеге асырылатын аэробты тыныс алу"</p>	<p>үдерістері арасындағы байланысты қарастыру; 9.1.4.4 жауап беру кезінде синтаксистік құрылымдарды пайдаланудағы бірыңғайлықты жену; 9.1.4.5 толық жазбаша жауаптарда әр түрлі фраза аралық байланыс құралдарын пайдалану; 9.1.4.6 толық жазбаша жауаптарда мәнерлілік құралдарын, соның ішінде салыстыру мен аллегорияны пайдалану</p>
Бөліп шығару	<p>Нефронның құрылысы және қызметі. Жинақтаушы түтік. Ультрафилтрация. Абсорбция және таңдамалы реабсорбция. Несептің құрамы. Филтрация мен кері филтрацияның себептері.</p>	<p>9.1.5.1 нефронның құрылысы мен қызметін сипаттау; 9.1.5.2 филтрация және несептің түзілу үрдістерін сипаттау</p>
	<p>Бүйрек жұмысына әсер ететін факторлар: тамақтану рационы, дене температурасының күрт түсуі , дәрілік препараттар, созылмалы және инфекциялық аурулар(кариес, іріңді ангина т.б.)</p>	<p>9.1.5.3 бүйректің жұмысына әсер ететін факторларды сипаттау</p>
	<p>Зәр шығару жүйесінің гигиенасы. Бүйрек және зәр шығару жүйесінің аурулары: пиелонефрит, цистит, бүйрекке тастың жиналуы. Себептері және алдын алу шаралары.</p>	<p>9.1.5.4 бүйрек және зәр шығару жүйесі ауруларының алдын алу жолдарын түсіндіру</p>
	<p>Құрлықта, шөлде, тұщы және тұзды суларда тіршілік ететін тірі ағзалардың зат алмасуының соңғы өнімдері. Құрамында азоты бар органикалық заттардың ыдырау өнімдері: аммиак, несепнәр, несеп қышқылы.</p>	<p>9.1.5.5 әртүрлі ағзалардың мекен ету ортасы мен зат алмасудың соңғы өнімдері арасындағы байланысты орнату; 9.1.5.6 көрсету және сөйлеу арқылы берілетін нұсқау бойынша жұмыс істеу</p>
Қозғалыс	<p>Бұлшық еттің жұмысы. Демонстрация " Негізгі бұлшық еттердің жұмысын өзіндік бақылау, иық белдеуінің қол қозғалысындағы рөлі.Бұлшықет қозғалысын реттеу". Зертханалық</p>	<p>9.1.6.1 қол бұлшық еттерінің максималды жұмыс күшін және күшке төзімділігін зерттеу; 9.1.6.2 бұлшық еттің жиырылу жиілігіне бұлшықет жұмысының тәуелділігін зерттеу; 9.1.6.3 тапсырманы орындау барысын заттық-графикалық сызбаға сүйеніп жоспарлау; 9.1.6.4 өзінің және айналасындағылардың сөйлеу мінез-құлқын критерийлер бойынша сәйкес бағалау;</p>

	жұмыс "Статикалық және динамикалық жұмыс кезіндегі бұлшық еттің қажуын зерттеу".	9.1.6.5 тақырып бойынша қосымша ақпарат алу - кез келген көздерден, соның ішінде әлеуметтік желілер мен YouTube ресурсынан; 9.1.6.6 дұрыс, әдеби тіл нормаларына сәйкес, эсседе өз ойын жазбаша түрде білдіру, сонымен қатар ізінше өзін-өзі бақылауды жүзеге асыру
--	--	--

4-тоқсан

Өсу және даму	Құрсақта даму. Ұрықтық дамудың алғашқы кезеңдері. Ұрықтың қалыптасуы мен дамуы.	9.2.3.1 ұрықтың дамуындағы плацентаның маңызын түсіндіру; 9.2.3.2 эмбрион мен ұрықтың дамуын салыстыру
	Шылым шегу, есірткі мен ішімдіктің адам ұрығының дамуына тигізетін әсері	9.2.3.3 адам ұрығының дамуына шылым шегу, алкоголь мен басқа есірткілер әсерінің салдарын түсіндіру; 9.2.3.4 рефератты өңдеу кезінде стилистикалық, орфографиялық, пунктуациялық режимдерді сақтау

Көбею	Адамның жыныс жүйесінің құрылымы мен қызметі.	9.2.1.1 адамның жыныс жүйесінің құрылысын сипаттау
	Зертханалық жұмыс "Аталық және аналық гаметалардың құрылысын зерттеу".	9.2.1.2 аталық және аналық жыныс жасушаларының құрылысын зерттеу; 9.2.1.7 бағыныңқы жалғаулықтарды пайдалана отырып сөйлем құрастыру
	Екінші реттік жыныстық белгілер. Ұлдар мен қыздардың жыныстық жетілуі. Биологиялық және әлеуметтік жетілу.	9.2.1.3 жыныстық жетілу кезеңіндегі екінші реттік жыныстық белгілердің дамуын сипаттау
	Менструалдық цикл: овуляция, менструация. Эстроген мен прогестерон гормондарының маңызы.	9.2.1.4 менструалдық цикл мен эстроген және прогестеронның маңызын сипаттау
	Контрацепция түрлері және олардың қолданылуы мен маңызы.	9.2.1.5 контрацепцияның маңызы мен түрлерін түсіндіру
	Жыныстық жолмен берілетін аурулар: жүре пайда болған иммундық дефицитінің синдромы (ЖИТС), сифилис, гонорея, гепатит В,С. Алдын алу шаралары	9.2.1.6 жыныстық жолмен таралатын аурулардың салдары мен алдын алу шараларын түсіндіру; 9.2.1.8 тірек сөздер бойынша ғылыми мәтінді қалпына келтіру

4) 10-сынып:

4-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Тақырыптар/Ұзақ мерзімді жоспардың мазмұны	Оқыту мақсаттары
-----------------------------------	--	------------------

1-тоқсан		
Координация және реттелу	Нейрондардың түрлері мен қызметтері. Жүйке ұлпасының қызметі (глиальды жасушалар). Аксондардың миеленді және миеленсіз қабықтары. Синапстар және медиаторлар. Модельдеу "Жүйке ұлпаларын зерттеу".	10.1.7.1 жүйке жасушасының суретін пайдаланып жүйке жасушасының құрылысы мен қызметі арасында байланыс орнату; 10.1.7.2 жүйке ұлпасы мен оның құрылымдық бөліктерінің қызметтерін талдау
	Миеленді, миеленсіз аксондарда жүйке импульстарының туындауы және өткізілуі. Өткізу жылдамдығы. Мембраналық потенциал, тыныштық потенциалы және әрекет потенциалы. Модельдеу "Жүйке импульстарының туындауы мен таралу жылдамдығын зерттеу".	10.1.7.3 жүйке импульстарының туындауы мен өтуін сипаттау; 10.1.7.7 әртүрлі тәсілдермен ұсынылған ақпаратпен жұмыс істеу дағдысын меңгеру
	Тыныс алу мен тыныс шығарудың реттелуі мысалында нейрогуморальдық реттелу механизмі. Жүйкелік және гуморальдық реттелуді салыстыру. Ағзаның күйзеліске бейімделуі.	10.1.7.4 нейро-гуморальді реттелу механизмін түсіндіру
	Гомеостазды тұрақты ұстаудың механизмдері. Гомеостаз мысалдары (терморегуляция, қандағы глюкоза мөлшерінің реттелуі)	10.1.7.5 ағзаның ішкі ортасының тұрақтылығын ұстаудағы гомеостазды сақтаудың механизмін түсіндіру
	Өсімдіктердің өсуі мен дамуын реттеуші. Зертханалық жұмыс: "Ауксиннің өсімдіктерге әсерін зерттеу"	10.1.7.6 өсімдіктердің өсуі мен дамуына әсер ететін заттардың әрекетін сипаттау; 10.1.7.8 көрген бейнероликтегі негізгі ойды, мақсатты аудиторияны, негізгі мақсатын анықтау, оның мазмұнын түсіндіру
2-тоқсан		
Молекулалық биология	Ферменттердің әсер ету механизмі. "Кілт – құлып" гипотезасы. Ферменттің белсенді орталығы.	10.4.1.1 ферменттің әрекет ету механизмін оқып тану
	ДНҚ молекулалық құрылысының принциптері: нуклеотидтердің комплементарлығы.	10.4.1.2 дезоксирибонуклеин қышқылы молекуласының қос шиыршықты құрылымын сипаттау; 10.4.1.3 дезоксирибонуклеин қышқылының молекуласын құрылымдық қағидалары негізінде үлгілеу;

		10.4.1.4 оқу әрекеттерін қойылған міндеттерге сәйкес жоспарлау, бақылау және бағалау
Жасушалық цикл	Интерфаза. Интерфаза кезеңдері: G1, S және G2.	10.2.2.1 жасушалық айналымның интерфаза кезеңіндегі жүретін үдерістерді түсіндіру
	Митоз. Митоз фазалары. Зертханалық жұмыс: "Пияз тамыр ұшындағы жасушалардан митозды зерттеу".	10.2.2.2 митоздың кезеңдерін сипаттау
	Мейоз. Мейоз фазалары. Мейоз бен митозды салыстыру. Модельдеу "Мейоз кезеңдерін зерттеу"	10.2.2.3 мейоз кезеңдерін сипаттау ; 10.2.2.4 митоз бен мейоз үдерісін салыстыру; 10.2.2.5 пәндік лексиканы қолдана отырып, оқу диалогына белсенді қатысу
Тұқым қуалаушылық пен өзгеріштік заңдылықтары	Г.Мендель анықтаған белгілердің тұқым қуалаушылық заңдылықтары. Тұқым қуалаушылықты зерттеудің гибридологиялық әдісі.	10.2.4.1 генетиканың дамуымен қалыптасуындағы Г.Мендель зерттеулерінің рөлін бағалау
	Тұқым қуалаушылықтың генетикалық заңдылықтарының цитологиялық негіздері. Гамета тазалығы заңы және оның цитологиялық негіздемесі. Моногибридті және дигибридті будандастыру. Басымдылық заңы. Ажырау заңы.	10.2.4.2 моногибридті будандастырудың цитологиялық негіздерін сипаттау және моногибридті будандастыруға есептер шығару; 10.2.4.3 дигибридті будандастырудың цитологиялық негіздерін негіздерін сипаттау және есептер шығару
	3-тоқсан	
	Аллельді гендердің әрекеттесуі: толық және толымсыз. Доминанттылық белгілердің пайда болуы. Талдаушы шағылыстыру ұғымы мен оның практикалық маңызы. Шағылыстыруды генотипті анықтау үшін қолдану	10.2.4.4 толық және толымсыз доминанттылықты салыстыру: 10.2.4.5 талдаушы шағылыстырудың маңыздылығын бағалау
	Жыныс генетикасы. Жынысты анықтаудың генетикалық механизмі. Жыныспен тіркесіп тұқымқуалау. Гемофилия және дальтонизм. Қоршаған орта жағдайларының гендердің өзгеруіне әсері. Гендердің өзара әрекеттесуі. Сыртқы ортаның генотипке әсері	10.2.4.6 жынысты анықтау теориясын сипаттау; 10.2.4.7 жынысты анықтау кезінде хромосомалардың рөлін түсіндіретін сызба жасау
		10.2.4.8 адамның қан тобының тұқымқуалау-уын және қан

	Адам қан топтарының тұқымқуалау заңдылықтары. АВО жүйесі. Резус-фактор.	топтарын анықтау механизмін түсіндіру
	Адам генетикасы. Адамның тұқымқуалау белгілерін зерттеу әдістері. Медициналық генетика. Адамның генетикалық ауруларының алдын алу. Адамның генеалогиялық шежіре ағашын құру. Модельдеу "Адамның генеалогиялық шежіре ағашын құру".	10.2.4.9 адам генетика-сын зерттеудің негізгі әдістерін сипаттау; 10.2.4.10 шежіре сызбасын құру
	Өнімділікті арттыратын заманауи ауыл шаруашылық технологиялары. Өнімділігі жоғары ауылшаруашылықты жүргізудің жаңа баламалы жолдары.	10.2.4.11 мәдени өсімдіктердің өнімділігін арттыру үшін заманауи ауылшаруашылық технологиялардың қолданылуын атау; 10.2.4.12 шаблон және тірек сөздер бойынша монолог-пайымдау құрастыру
4-тоқсан		
Эволюциялық даму	Эволюциялық ұғымдардың қалыптасуы және дамуы. Ғалымдардың қосқан үлесі. Эволюционизм алғышарттары. Ч.Дарвиннің эволюциялық ілімінің негізгі қағидалары. Эволюцияның синтетикалық теориясының пайда болуы. Эволюция теориясын дәлелдейтін қазіргі заманғы мәліметтер.	10.2.5.1 К. Линней мен Ж.Б. Ламарк еңбектері-нің негізгі қағидаларын атау; 10.2.5.2 эволюциялық ілімнің қалыптасуында-ғы Ч. Дарвин еңбектері-нің рөлін түсіндіру
	Эволюцияның қозғаушы күштері. Табиғи сұрыпталу нәтижесіндегі бейімделушілік. Эволюциялық үдерістегі өзгергіштіктің (мутациялық, комбинативтік) рөлі. Табиғи сұрыпталу, оның түрлері (қозғаушы және тұрақтандырушы). Тіршілік үшін күрес (түршілік, тұраралық). Бейімделушілік. Модельдеу "Бейімделгіштікті табиғи сұрыпталу нәтижесі ретінде зерттеу (көбелек)".	10.2.5.3 эволюцияның қозғаушы күштерін сипаттау; 10.2.5.4 ағзалардың бейімделушілігіндегі табиғи сұрыпталудың рөлін сипаттау
	"Түр" ұғымының анықтамасы. Түрдің құрылымы. Түр критерийлері. "Түр түзілу" ұғымы. Түр түзілудің тәсілдері мен механизмдері	10.2.5.5 түрдің құрылымы мен критерийлерін сипаттама беру; 10.2.5.6 түр түзілу үдерісін түсіндіру
	Жердегі тіршіліктің пайда болуы кезеңдері.	10.2.5.7 даму кезеңдерінің схемасын пайдаланып Жердегі тіршіліктің дамуының негізгі кезеңдерін атау;

10.2.5.8 жадынамалар мен алгоритмдер жасау

Негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "Биология" оқу пәнінен жаңартылған мазмұнды үлгілік оқу бағдарламасына 2 қосымша

Сөйлеу тілінің күрделі бұзылыстары бар білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "Биология" оқу пәнінен ұсынылатын терминологиялық минимум

Сынып	Пәндік лексика мен терминология	Диалогқа/хатқа арналған фразалар
7 сынып	<p>Экологиялық факторлар, теріс әсер, жіктелу, инстинкт, жүйе, жүйелік топтар, беттік керілу, судың биологиялық маңызы, организмдердің тіршілік қызметі, құрылымы мен функциялары, алдын-алу, бөлу өнімдері, тіршілік әрекеті, жабық жүйе, популяция, организмнің бейімделуі, мінез-құлықтың рефлекторлық табиғаты: ксилема, нейрон, шартты және шартсыз рефлексдер, жұмыс қабілеттілігі, жүре пайда болған және тұқым қуалайтын белгілер, хромосома, генетикалық материал, вегетативті көбею, тропизмдер, өсімдіктердің тозандануы ұрықтану, организмдердің жеке дамуы, онтогенез, микробиология және биотехнология, алуан түрлілік, патогендер, таксистер, антибиотиктер, дезинфекциялаушы заттар, вирустар, тіршіліктің ұйымдастырылу формалары.</p>	<p>... болдырмау үшін алдымен ... , содан кейін ... керек. ... жақсарту үшін сендер біріншіден ..., екіншіден ... көз жеткізіңіз, содан кейін ... . Қауіпсіздікті сақтау ... байланысты. ... кезеңде менде қиындықтар туындады. Маған ... ұнады, өйткені ... . Бұл ... тән.</p>
	<p>Жасуша биологиясы, құрылымдық бірлік, эндоплазмалық ретикулум, тіндердің әртүрлілігі, органикалық заттар, энергия көздері, липидтер, тірі организмдердің әртүрлілігі, салыстырмалы сипаттамасы, ерекше белгілері, ас қорыту жүйесінің құрылымы, ас қорыту мүшелері, тамақтану гигиенасы, жұқпалы аурулар, аурудың алдын-алу, ремиссия, реанимация, мутация, алдын-алу шаралары, интоксикация, авитаминоз,</p>	

8 сынып

ағзаның ішкі ортасы, иммунитет, туа біткен және жүре пайда болған , вакциналар, эпидемия, эволюция, эндемия, резус-сәйкессіздік, рецепторлар, тұқым қуалауға бейімділік, салауатты емес өмір салты, тыныс алу және дем шығару механизмі, тыныс алу көлемі, эмбрион, ферменттер, токсиндер, симбиоз, тірек-қимыл жүйесінің функциялары, химиялық құрамы, дене белсенділігі, қозғалыстың биомеханикалық ерекшеліктері, тік жүру, үйлестіру және реттеу, көру гигиенасы, көру қабілеті, гормондар, вакцина, тіршілік циклы, эмбрионалды даму, тіндер мен мүшелердің дифференциациясы, органогенез, тұқым қуалаушылық және өзгергіштік, өзгермелі қоршаған орта жағдайларына бейімделу, жасанды сұрыптау, мәдени өсімдіктер, биосфера, экожүйе, популяция, тірі қалу стратегиясы, қарым-қатынас түрлері, тікелей және жанама, тірі организмдердің өзгермелі қоршаған орта жағдайларына бейімделуі, табиғатты ұтымды пайдалану, биологиялық алуан түрлілік, экологиялық мәселелер.

Ақпаратты беру және алу. Бұл ... алгоритм бойынша әрекет етеді. ... міндетті шарты ... болып табылады.
... кезінде ... пайдалану ... көмектеседі.
Дәйекті түрде қатаң орындау.
... ұсынылмайды.
Бұл ... жасауға мүмкіндік береді.
Бұл ... деп айтады.
Кейбіреулер бұл туралы ... айтады.

9 сынып

Құрылымы мен атқаратын функциялары, актуалды мөлшері мен нақты мөлшері, энергияны тасымалдау тиімділігі, энергия ағымы, қоректену тізбегі, экологиялық пирамидалардың түрлері, пестицидтердің қоршаған ортаға және адам денсаулығына әсері, жылыжай эффектісі, озон қабатының сарқылуы, белсенді және пассивті тасымалдану, энергия шығыны, сыртқы және ішкі факторлар, анаэробты және аэробты тыныс алудың тиімділігі, бұлшықеттің шаршауы, фильтрация, дәрі-дәрмектер, созылмалы және жұқпалы аурулар , алдын-алу шаралары, секреция өнімдері, мембраналық потенциал және тыныштық потенциалы, нервтік және гуморалды реттелу,

Менің пікірімше ... Менің көзқарасым бойынша ... Менің пайымдауымша ... Менің ... көзім жетті. Мен ... деп ойлаймын. ... мені таң қалдырады. деп ойлаймын... .
Басты артықшылығы ... болып табылады.
Ең үлкен кемшілігі ... болып табылады.
Біріншіден, ... Екіншіден, ...
Бірінші кезекте ... . Ең алдымен ... .
Қорытындылай келе ..., ... бастайық.
Қорытындылай келе ... .
Нәтижесінде ... . Сонымен ... .

	ағзаның стресске бейімделуі, ақпарат алмасу жүйесі, адамның шежіре ағашын құру, жаңа балама жолдар, жыныстық жетілу, биологиялық және әлеуметтік жетілу, алдын-алу шаралары, құрсақшілік даму, адам ұрығының дамуы.	Жоғарыда айтылғандарды ескере отырып ... . Жоғарыда берілгендерге сүйене отырып, мен ... деп ойлаймын.
10 сынып	Тұқым қуалаушылық және өзгергіштік заңдылықтары, зерттеу әдісі, тұқым қуалаушылықтың генетикалық заңдары, доминанттылық, генетикалық механизм, тұқым қуалаушылық заңдылықтары, адамның тұқым қуалайтын ауруларының алдын-алу, резус-фактор, тұқым қуалайтын аурулардың алдын-алу, шежіре ағашы, заманауи технологиялар, балама жолдар, жоғары өнімді шаруашылық, эволюциялық түсініктер, эволюцияның қозғаушы күштері, табиғи сұрыптау, тіршілік үшін күрес, түр түзілу механизмдері.	Сонымен қатар... . Одан өзге ... . Бұған қосымша, ... екенін атап өткім келеді. Сонымен бірге, ... Шын мәнінде ... . екені заңдылық. Сөзсіз, бұл ... . екендігі анық. Әрине ... . Көптеген адамдар ... деп санайды. Бұл ... екендігіне дәлелдер келтіреді.

Қазақстан Республикасының
Білім және ғылым министрі
2022 жылғы 1 сәуірдегі
№ 123 бұйрығына
47-қосымша
Қазақстан Республикасы
Білім және ғылым министрінің
2013 жылғы 3 сәуірдегі
№ 115 бұйрығына
684-қосымша

Сөйлеу тілінің күрделі бұзылыстары бар білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "Физика" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Сөйлеу тілінің күрделі бұзылыстары бар білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "Физика" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі - Бағдарлама) Қазақстан Республикасының "Білім туралы" Заңының 5-бабы б) тармақшасына сәйкес әзірленген.

2. Оқу пәнінің мақсаты - білім алушылардың ғылыми дүниетанымдық негіздерін, әлемнің жаратылыстанымдық-ғылыми бейнесін тұтастай қабылдауын, өмірде маңызды

практикалық мәселелерді шешуде табиғат құбылыстарын бақылау, талдау, жазу қабілеттерін қалыптастыру.

• 3. Оқытудың міндеттері:

• 1) білім алушылардың әлемнің заманауи физикалық бейнесінің негізінде жатқан фундаменталдық физикалық заңдар мен қағидалар туралы білімдерді, табиғатты танудың ғылыми әдістерін меңгеруі;

• 2) білім алушылардың интеллектуалдық, ақпараттық, коммуникативтік және рефлексивтік мәдениетін, физикалық экспериментті және зерттеу жұмыстарын орындау дағдыларын дамыту;

3) меңгерген дағдыларды табиғат ресурстарын пайдалану мен қоршаған ортаны қорғауда, күнделікті өмірде, қоғам мен адам өмірінің қауіпсіздігін қамтамасыз етуде қолданудың дағдыларын қалыптастыру;

• 4) оқу және зерттеу іс-әрекетіне жауапкершілікпен қарауға тәрбиелеу;

4. Түзету-дамытушылық міндеттер:

1) сөйлеу іс-әрекетінің негізгі түрлерін (оқылым, жазылым, айтылым, тыңдалым) дамыту;

2) физикалық өзекті лексика мен фразеологиямен сөздік қорын ұлғайту;

3) қазақ тілінің ережесіне сай грамматикалық ұғымдары мен синтаксистік құрылымды қолдана білуін қалыптастыру;

4) тұлғалық қасиет ретінде қарым қатынас жасау қабілетін дамыту: сөйлеу арқылы қарым-қатынас жасау қажеттілігі, өз ойын, пайымын жеткізуге ұмтылу;

5) сөйлеу қарқындылығын және диалог өрбіту біліктілігін қалыптастыру, әртүрлі көзқарас болатынын мойындау;

6) монологта тілдік құралдарды қолдану біліктілігін қалыптастыру;

7) ауызша сөйлеу тілінің анықтылығын, мәнерін, түсінікті болуын жетілдіру;

8) жазбаша сөйлеу тілінің бұзылыстарының алдын алу және болдырмау;

• 9) қоршаған ортада қауіпсіз, экологиялық және әлеуметтік жүріс-тұрысын қамтамасыз ететін бағалау, коммуникативті біліктерін қалыптастыру.

-
-

2-тарау. Оқу процесін ұйымдастырудағы педагогикалық тәсілдер

5. Физика пәнін оқытуда қарастырылып отырған санаттағы оқушылардың сөйлеу тілінің келесі бұзылыстарын ескеру қажет:

1) фонематикалық типтегі дыбыстық қателердің басымдылығымен сипатталатын сөйлеу тілінің дыбыстық - буындық құрылымының бұзылысы;

2) сөздік қордың кедейлігі;

3) басым сөздік алмастырулар;

4) сөйлеу тілінің жеткіліксіз және стереотипті синтаксистік безендендірілуі;

- 5) басым жағдайда жай сөйлемдерді қолдануы;
- 6) байланыстырып сөйлеу тілінің дамуындағы айтарлықтай артта қалушылықтар;
- 7) жазбаша сөйлеу тіліндегі көп түрлі және педагогикалық ықпалға төзімді, тұрақты кателер.

6. Физиканы оқытуда білім алушылардың келесі танымдық әрекеттерінің ерекшеліктері анықталады:

1) мағына ажырату мен түсінудің қатысты түрде сақталуы кезіндегі есте сақтау өнімділігі мен вербальды есте сақтаудың төмендеуі;

2) сөздік –логикалық ойлаудың дамуындағы артта қалушылықтар (талдау, жинақтау , салыстыру, топтастыру мен жалпылау);

3) төмен жұмысқа қабілеттілік;

4) эмоциональды – ерік-жігер сферасының артта қалушылығы, - қызығушылығының тұрақсыздығы, бақылаудың төмендігі, төмен мотивация, негативизм, өзіне сенімсіздік;

5) өзін басқару мен өзін реттеуді қалыптастырудағы қиындықтар;

6) жоғарғы жүйке әрекетінің тез шаршағыштығы мен кез - келген әрекет түрінен тез шаршауымен, жоғары қозушылықпен, тітіркенгіштікпен, қимыл -қозғалыстың тежелуімен, немесе тежелудің басымдығымен, әлсіздікпен, енжарлықпен сипатталады.

7. Оқыту құндылық-бейімдеушілік, тұлғалық -бейімдеушілік, іс - әрекеттік, коммуникативті , концентрлік, дифференциальды ықпал ету негізінде жүзеге асырылады.

8. Құндылық-бейімдеушілік тәсілі – ол оқу іс әрекетін орындау мен ұйымдастыру тәсілі, оны белгілі құндылықтар тұрғысынан қолдану, білім алушылардың тұлғалық құндылықтар жүйесін қалыптастыру: әдеттерін, өмір сүру қалпын, қоғамда өмір сүру үшін қажет әрекет стилін; орта білім беру құндылықтары "Мәңгілік ел" ұлттық идеясына негізделген.

9. Тұлғалық - бейімдеушілік тәсілдің мақсаты білім алушылардың сөйлеу тілдік, психикалық, физикалық даму ерекшеліктерін есепке ала отырып, шығармашылық қабілеттерін толыққанды ашу мен оқу үрдісінде тұлғаны жан-жақты дамыту мен үйлесімді қалыптастыру, сонымен қатар жеке қажеттіліктері мен бейімділіктерін және әрекет мотивтерін есепке алу.

10. Іс-әрекеттік тәсілі білім алушылардың дербестігі мен максимальды белсенділігін , білімді дайын түрінде алуын емес, практикалық тұрғыда, мұғалім тарапынан кезеңімен ұйымдастырылған, спецификалық сәттерді есепке ала отырып, қолжетімді әрекет негізінде (бақылау, эксперимент) меңгеруін қарастырады:

1) білім алушыларға жеке оқу және экспериментальды әрекеттерді түсіндіру;

2) әр сабақта шынайы әрекет үрдісінде – жалпы оқу және заттық – терминологиялық, сөйлеу тілдік лексиканы пысықтау мен нақтылау;

3) мұғалімнің сөйлеу тілінің күрделі бұзылыстары бар балалар тарапынан өзге адамның сөйлеу тілін қабылдау деңгейі мен спецификасын есепке алуы;

4) сөйлеу тілінің күрделі бұзылыстары бар балалар үшін барынша ыңғайлы және түсінікті болатын, білім алушылардың жеке тәжірибесімен байланысты, жаңа материалдарды қолдану;

5) тілдік және нұсқаулық күрделілігінің логикалық деңгейі өзгертілген тапсырмаларды немесе тірек материалдарын, жалпы түрдегі практикалық тапсырмаларды қолдану;

6) мұғалім тарапынан көрсетілетін көмектің сапасы мен көлемін біртіндеп саралау: ұйымдастырушылықтан (бірікке әрекет деңгейі) бағыттаушылыққа, кейін эмоциональдылыққа;

7) сөйлеу тілдік қателерді жіберуден қорқынышсыз ауызша жауаптар мен пайымдарда өз ойын еркін жеткізуге білім алушыларды ынталандыру;

8) оқу мәселесін шешу мен құруға қалауларын қолдау;

9) барлық жауаптарға, тіпті әлсіз жауаптарға шыдамдылық танытып, бірінші кезекте ұялшақ, ұяң балаларды тыңдау;

10) сөйлеу тілдік бұзылыстың клиникалық бейнесі кенет көрініс тапқан жағдайда мамандандырылған және нәтижелі көмек көрсету: сөйлеу тілдік тырыспа, жазу спазмасы, сөйлеу тілдік үрдісте ауа құрылымының бағытының өзгеруі, персеверация, тахи - және брадикардия, эмоциональды қозу, алаңдаушылық пен қорқыныш, сөйлеу тілдік негативизм;

11) жауаптарды бағалаудың стандартты емес, формальды емес құрылымдарына жүгіну: "бұл қызық екен", "өте қызықты", "қызықты және ойландыратындай екен";

12) әр балаға сабақ барысында мадақтау үшін кез - келген мүмкіндікті жүзеге асыру (нәтиже үшін ғана емес, талабы мен әреке етуге қалау білдіргені үшін де), бұл өзін - өзі бағалауын көтеруге ықпал етеді.

11. Коммуникативтік тәсілі бұл сабақ барысында шынайы қатынас жағдайын қолдануды, белсенді шығармашылық әрекетті ұйымдастыруды, жұмыстың ұжымдық формаларын қолдануды, көрсеткіші қабілет болып табылатын нәтижелі коммуникация үрдісіндегі сабақтың шығармашылық түрлеріне және мәселелік жағдаяттарға назар аударту:

1) тыңдау және диалогқа түсу;

2) берілген тақырып бойынша ұжымдық талқылауға қатыстыру;

3) барлық сабақ бойы педагогтармен және өзге балалармен бірлескен нәтижелі өзара әрекетті құру;

4) жеке және топтық тапсырмаларды орындау барысында, тәжірибе немес эксперимент жүргізу барысында педагогпен және сыныптас оқушылармен бірлескен іс - әрекетін жоспарлау, әр топ мүшесінің мақсатын, қызметін, топтағы әрекет ету тәсілін анықтай алу;

5) жанжалды этикалық түрде, нәтижелі шешу, одан шыға білу;

7) сабақта коммуникация жағдайлары мен міндеттеріне орай өз ойын жеткілікті толық және нақты жеткізу білу.

12. Концентрлік тәсіл материалды жүйелі үздіксіз қайталау мен оның барлық деталізациясымен қайта өңдеу: барлық сабақ бойы, кейін – осы блокта оқылатын барлық тақырыптар барысында көрнекіліктің (кесте, сызбанұсқа, суреттер, видео т.с.с) түрлі құралдарын қолдана отырып жүргізу;

13. Дифференциальды ықпал ету ол оқу үрдісін сөйлеу тілі бұзылысының клиникалық формасын есепке ала отырып жүргізуді болжайды: тұтықпа, ринолалия, дизартрия, алалия және т.б.

14. Сөйлеу тілінің бұзылыстары бар білім алушыларды жаңартылған мазмұны бойынша оқыту оқу үрдерісін дәстүрлі ұйымдастырудан шығып, 6 оқу мақсаттарының деңгейі бойынша анықталып, "біледі", "түсінеді", "қолданады", "талдайды", "жинақтайды", "бағалайды" деген әрекеттік аспектіні сипаттап, күтілетін нәтижелерге негізделеді.

15. Әр сабақ оқытудың мақсатын, қол жеткізу критерийлерін айту/көрсетуден басталады, бұнда білім алушылар оқытудың алға қойылған мақсатын түсініп, ой елегінен өткізіп, оған қалай қол жеткізу керек екендігін білуі керек.

16. Мұғалім қарапайым зерттеулерді жүргізу барысында білім алушылардың сыни тұрғысынан ойлауын, ғылыми ақпаратты қабылдап, түсіндіру қабілетін дамытуды арнайы жоспарлайды.

17. Сабақта сыни тұрғысынан ойлауын дамытудың негізінде үш кезеңнен тұратын базалық дидактикалық цикл жатады:

1) "Шақыру" - берілген тақырып бойынша балаларда бар түсініктерді жалпылау мен өзектендіру арқылы тақырыпқа деген қызығушылығын туғызу;

2) "Ой елегінен өткізу" - оқушыларды жаңа ақпаратты алып, оның барысына еніп, оны қолда бар біліммен сәйкестендіру мақсатында мағыналы және тікелей бағытталған жұмыс жүргізіледі;

3) "Рефлексия" кезеңі – ой елегінен өткізу, алынған ақпаратты жалпылау, білім алушылардың жүргізілген зерттеуге деген тұлғалық қатынасын дамыту, соның нәтижесінде зерттелініп отырған материалға тұлғалық қатынасын айту арқылы жаңа меңгерілген білімдерін есепке ала отырып, жеке түсініктерін белсенді қайта қарау жүреді.

18 Сыни тұрғысынан ойлаудың келесі әдістері мен тәсілдері қолданылады:

1) "болжау" - сұрақ арқылы жаңа тақырып бойынша түсініктерін белсендендіру;

2) "идея себеті" - балаларға не белгілі екендігін анықтау мақсатында бөлімнің барлық тақырыптарын өту барысында білімдерді жинау, кейін тірек сызбанұсқалар, суреттер арқылы себетті жаңа түсініктерме толтыру, жалпыланған әңгімелесу барысында себетті "қайта қарап" және қорытынды жасалынады.

3) "дұрыс – қате тұжырымдар" , бұнда балаларға әлі өтпеген тақырып бойынша бірнеше тұжырымдар ұсынылып, олар қайсысы "дұрыс", қайсысы "қате" екендігін жеке тәжірибелеріне сүйеніп, немесе болжам арқылы айтады;

4) "Білемін - білдім – білгім келеді", білім алушылар "Мен бұны білемін!", "Мен бұны танып, бірден түсіндім!", "Мен бұны жеткіліксіз түсіндім, және білгім келеді!" деген категориялар бойынша саралайды.

5) "Логикалық шынжырлар" - ортақ белгісін орнату қабілетін дамыту;

6) "Сұрақтары бар кубик" - "Не? Қандай? Қалай? Неге? Неліктен? Қайда? деген кубиктегі сұрақтарға жауап ретінде тақырып бойынша сөйлем құрастыру бойынша білім алушылардың білімдерін белсендендіру;

7) "Жуан және жіңішке сұрақтар" - алынған ақпаратты ой елегінен өткізу ("жіңішке" сұрақтары "ия", "жоқ", "білмеймін" деген жауаптарды, ал "жуан" сұрақ толық жауапты талап етеді);

8) "Дұрыс және қате пайымдар" ("плюс, минус") – белгі карталарының көмегімен оқушылар өз пайымдарының дұрыстығын (қызыл белгі картасын көтереміз) және қате екендігін (қара белгі картасын көтереміз) көрсетеді;

9) "Ішкі хат" мнемокестесі – ақпаратты нәтижелі есте сақтау, орындауды қамтамасыз ететін есте сақталынатын ақпараттың маңызды элементтерімен белгіленген , көру үлгілері арасындағы миға тікелей жазбаға негізделген әдістер мен тәсілдер жүйесі;

10) моделдеу – объектінің маңызды қасиеттерін есепке ала отырып, жалпыланған үлгідегі модель құрастыру;

11) "Венн диаграммасы" ("Салыстыру шеңбері") - салыстыру негізінде нақтылау, топтастыру;

12) "Кластерлер" ("Шегелер") – сызбанұсқа түріндегі кілттік түсініктер енгізілген және себеп салдарлық байланыстар орнатылған материалды жүйелендірудің графикалық тәсілі;

13) "Ойлаудың алты қалпағы": ақ қалпақ – фактілер; қызыл – сезім мен эмоциялар; қара қалпақ жеіспеушіліктерді іздейді, сынайды, сары қалпақ жетістіктерін, жағымды тұстарын табады; жасыл – шығармашылық; көк– үрдісті басқару;

14) интеллектуальды карталар – ақпаратты есте сақтау әдістері, онда қағаз етінің ортасына басты идеяның (үлгінің) жазбасы орналастырылып; әр кілттік сәт үшін орталық негізден кілттік сөздері немесе фразасы бар түрлі түсті сәулелер шашырайп жазылыпиллюстрациялар, белгілер мен детальдар қосу үшін мүмкіндіктер қалдырылып , маңызды идеялар үлкен шрифтпен жазылып; элементтер немесе идеялардың белгілі топтары үшін белгілі түс немесе форма сызықтары қолданылып; есте сақтау картасын құрастыруда оқушылар өздерінің сызбанұсқасын туындату үрдісіне қосылады.

19. Оқытудың көрнекі әдістерін жүзеге асыруда педагог:

1) объектіні демонстрациялайды;

2) үрдіс немес объектіні бақылауды ұйымдастырады;

3) аталмыш объектіні тексеру тәсілдер мен әдістерін , объектіні жан -жақты зерттеу техникасына үйретеді;

4) білім алушыларды сөздегі өзінің практикалық тәжірибесін жалпылау мен бекітуге ынталандырады.

5) үнемі білім алушылардың назарын карточкалар мен плакаттарда ұсынылған алгоритмдерге, сызбанұсқаларға, еске түсіргіш құралдарға аударып, талдап, білім алушылардың толыққанды түсінуіне қол жеткізеді.

20. Оқытудың практикалық әдісінің түрлілігі болып сабақ барысында дидактикалық ойындар мен қызықты жаттығуларды қолдану болып табылады.

21. Физиканы оқыту барысында оқу жобасы қолданылады, ол – жалпы мақсаты, келісілген әдістері, пратикалық немесе шығармашылық, ғылыми – зерттеу мәселелерін шешуге бағытталған әрекет түрлері, білім алушылардың біріккен оқу-танымдық әрекеті болып табылады

22. Сөйлеу тілінің ауыр бұзылыстар бар балалармен жобалық іс - әрекетті ұйымдастыру барысыеда мұғалімге қажет:

1) белгілі уақыт шеңберіне білім алушылар үшін өзекті және қол жетімді міндеттерді таңдауға көмектесу;

2) жобаны жүзеге асыру үшін идеяларды таңдауға ынталандыру;

3) әдебиетпен жұмыста және есеп беруді құрастыруда көмектесу;

4) жобаның сәйкес бөлімдерін жүзеге асыруға кімді жұмылдыруға болатынын анықтау;

5) түрлі қызығушылықтар қағидасы нгізінде зерттеу тобына "үнемі қосылып": уақытында сұрақ қойып, қандай пәндерді және заттарды қолдану керектігін анықтауға көмектесу;

6) жобалық жұмыстардың сапасы мен жүру барысын бақылау;

7) белгілі күндері және уақытта әр білім алушының кеңесшісімен жеке контактісін жүзеге асыру;

8) қатысушылармен пайдалы нәтиже мен қоғамдық мойындауды алуды қамтамасыз ету.

23. Жаңа бөлімнің мазмұнымен таныстыру барысында білім алушылардың ұжымдық, топтық жобаларын даярлау бойынша іс әрекеті ұйымдастырылады, ол өз кезегінде сабақ барысындағы жұмысты ғана емес, сонымен қатар сабақтан тыс әрекетте аталмыш бөлімді зерттеу кезеңін қамтиды.

24. Бағдарлама арнайы педагогикалық жағдайларды жүзеге асыруды талап етеді:

1) сабақ барысында мұғалімнің сөйлеу тілі нақты, қатты емес , бір қалыпты болуы керек;

2) жаңа материалды ұсыну эмоциональдылық пен мәнерлікті талап етеді;

3) әңгімелесу барысында сурақтарды дұрыс құрастыру, олар әр білім алушыға түсінікті болатындай болуы керек;

4) мұғалім барлық анализаторларды (көру, қимыл - қозғалыс, сөйлеу тілдік - қозғалыс, есту, кинестетикалық) белсендірудің арнайы тәсілдерін және сөйлеу тілін, есте сақтауын, ойлауын, кеңістікке бейімделуін түзетуге бағытталған оқыту құралдарын қолданады;

5) терминологияны ендіру мен қолданудың ерекше кезектілігі орнатылады;

6) ақпаратты талдау мен жалпылауда көмек көрсетіліп, жазбаша жұмыстарға, контурлық карталармен жұмыстарға, ауызша жауаптарға жеңілдетілген талаптар үлескен тілдік материалды таңдауға арнайы ықпал ету сақталады;

7) церебрастения фоны негізінде білім алушылардың төмен жұмысқа қабілеттілігімен байланысты үй тапсырмаларының көлемі азайтылған;

8) күнделікті өмірде байқалатын табиғат құбылыстары мен үрдістерін түсіндіру, сипаттау, болжау үрдісінде алынған білімдерін қолдану қабілетін дамыту үшін (үйде, мектепте, табиғат әлемінде) – "Биология", "Химия", "Физика" пәндерімен үнемі пән аралық байланыстар жүйелі орнатылады.

25. "Физика" пәнінің кабинеті - мобильді жиһазбен жабдықталған, білім алушылар мен мұғалімнің жұмыс орнын ұйымдастыру үшін және жұмыстың ұйымдастырушылық формасына (фронтальды, топтық, ұжымдық) байланысты оны өзгерту үшін түрлі құрылғылары бар бөлме.

26. Кабинетті тәжірибелік және зертханалық құралдармен жабдықталады:

1) деректерді жазуға, көрсетуге және талдауға арналған оқу бағдарламалық қамтамасыз ету, гальванометрлік датчик, схемаларды құрастыруға арналған электронды панель, айнымалы кернеу датчигі, қос диапазонды күш датчигі, цифрлік тұрақты ток қуат көзі, жарық датчигі, датчиктерді орайтын қамтама;

2) Физика пәні бойынша тәжірибе жүргізу үшін 7-9 сыныптарға арналған экрандық-дыбыстық құралдар, электрондық плакаттар, электрондық оқулықтар, оқу-бағдарламалық кешен;

3) физикалық эксперименттерді модельдеудің 3D бағдарламасы, зертханалық керек-жарақтар;

4) көрсету амперметрі, барометр-анероид, көрсету ваттметрі, электрондық таразы, көрсету вольтметрі, бір полюсті ажыратқыш, U-тәрізді көрсету магниті, жолақты көрсету магниті;

5) электр схемаларын жасауға арналған жиынтық, 5 шардан тұратын штативі бар маятниктердің жиынтығы, практикумға арналған конденсаторлар жиынтығы, жартылай өткізгіштер жиынтығы (диодтар), жартылай өткізгіштер жиынтығы (транзисторлар мен тиристорлар), сым резисторларының жиынтығы, механика бойынша жүктер жиынтығы, калориметриялық денелер жиынтығы, тең көлемдегі денелер жиынтығы, чемодандағы зертхана "Жылу құбылыстары" демонстрациялық жиынтығы;

6) магнит өрісінде раманың айналуын көрсетуге арналған аспап, өткізгіштің кедергісінің оның ұзындығына, қимасына және материалына тәуелділігін көрсетуге арналған аспап;

7) кестелер: "Электромагниттік толқындар шкаласы" кестесі; "Бірліктердің Халықаралық жүйесі" кестесі, "Қауіпсіздік техникасы ережелері" кестесі;

8) компьютерлік түзету-дамыту ойындары мен бағдарламалар жиынтығы.

27. Оқытуға қажетті техникалық құралдар: компьютер, мультимедиапроекторлар, интерактивті тақта, микрокалькуляторлар, дыбыстық бағаналар.

28. Аталмыш оқу пәнінің оқыту нәтижелерін бағалау критериалды бағалауды қолдану арқылы жүзеге асырылады.

29. Формативті және суммативті бағалау үшін мұғалім тапсырмаларды білім алушылардың мүмкіндіктерін ескере отырып, құрастырады. Рұқсат етіледі:

1) тұжырымдамаларды грамматикалық және сематикалық рәсімдеу бойынша жеңілдету;

2) көптізбекті нұсқауды, тапсырманы қадамдап орындауға мүмкіндік беретін, қысқамағыналы бірліктерге бөлу;

3) қажет болған жағдайда сараланған көмекті ұсынуға: ынталандырушылық (мақұлдау, эмоционалды қолдау), ұйымдастырушылық (назарын аудару, тапсырманы орындауға жұмылдыру, өзін-өзі тексеру қажеттілігін ескерту), бағыттаушы (тапсырма нұсқаулықтарын қайталау және түсіндіру);

4) тапсырманы орындауға берілген уақытты ұлғайтуға.

Тарау 3. "Физика" оқу пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

14. "Физика" оқу пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

1) 7-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты;

2) 8-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты;

3) 9-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты;

4) 10-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты құрайды.

15. Бағдарламының мазмұны оқыту бөлімдері бойынша ұйымдастырылған. Бөлімдер одан әрі бөлімшелерге бөлінеді, олар күтілетін нәтижелер түрінде сыныптар бойынша оқытудың мақсаттарын қамтиды.

16. Бағдарламының мазмұны 8 бөлімді қамтиды:

1) "Физикалық шамалар және өлшеулер" бөлімі;

2) "Механика" бөлімі;

3) "Жылу физикасы" бөлімі;

4) "Электр және магнетизм" бөлімі;

5) "Геометриялық оптика" бөлімі;

6) "Кванттық физика элементтері" бөлімі;

7) "Астрономия негіздері" бөлімі;

8) "Әлемнің заманауи физикалық бейнесі" бөлімі.

17. "Физикалық шамалар мен өлшеулер" бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

1) физика – табиғат туралы ғылым;

2) физикалық шамалар;

3) физикалық өлшеулер;

18. "Механика" бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

1) кинематика негіздері;

2) динамика негіздері;

3) сақталу заңдары;

4) статика;

5) тербелістер және толқындар.

19. "Жылу физикасы" бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

1) молекулярлы-кинетикалық теория негіздері;

2) термодинамика негіздері.

20. "Электр және магнетизм" бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

1) электростатика негіздері;

2) электр тогы;

3) магнит өрісі;

4) электромагниттік тербелістер және толқындар.

21. "Геометриялық оптика" бөлімі келесі бөлімшелені қамтиды:

1) геометриялық оптика заңдары.

22. "Кванттық физика элементтері" бөлімі келесі бөлімдерден тұрады:

1) атом мен атом ядросының құрылысы;

2) радиоактивтілік;

3) элементарлық бөлшектер.

23. "Астрономия негіздері" бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

1) Жер және Ғарыш;

2) астрофизика элементтері.

24. "Әлемнің қазіргі физикалық бейнесі" бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

1) физиканың дүниетанымдық мәні.

25. 7- сыныпқа арналған "Физика" пәнінің базалық мазмұны:

1) "Физика – табиғат туралы ғылым". Физика – табиғат туралы ғылым; табиғатты зерттеудің ғылыми әдістері;

• 2) "Физикалық шамалар мен өлшеулер". Халықаралық бірліктер жүйесі, скалярлық және векторлық физикалық шамалар; өлшеулер мен есептеулердің дәлдігі; үлкен және кіші сандарды жазу; №1 зертханалық жұмыс: кіші денелердің өлшемін анықтау; № 2 зертханалық жұмыс: физикалық шамаларды өлшеу; практикалық жұмыс: сапалық және сандық есептер шығару, аспаптар шкаласының бөліктер бағасын анықтау

;

• 3) "Механикалық қозғалыс". Механикалық қозғалыс және оның сипаттамалары, есептеу жүйесі; механикалық қозғалыстың салыстырмалылығы; тұзусызықты бірқалыпты және бірқалыпсыз қозғалыстар; жылдамдық пен орташа жылдамдықты есептеу; әртүрлі механикалық қозғалыстарды графикалық көрсету; практикалық жұмыс : сапалық және сандық есептер шығару; координатаның уақытқа байланыс графигін зерттеу;

• 4) "Тығыздық". Масса, денелердің массасын өлшеу; дұрыс және дұрыс емес пішінді денелердің көлемін өлшеу; заттың тығыздығы және тығыздықтың өлшем бірлігі; тығыздықты есептеу; № 3 зертханалық жұмыс: сұйықтықтар мен қатты денелердің тығыздығын анықтау; практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; электрондық және иіндік таразыларды қолданып, әр түрлі денелердің массасын анықтау.

• 5) "Денелердің өзара әрекеттесуі". Инерция құбылысы; күш; тартылыс құбылысы және ауырлық күші; салмақ; деформация; серпімділік күші, Гук заңы; үйкеліс күші; үйкеліс әрекетін техникада ескеру; бір түзу бойымен денеге әсер еткен күштерді қосу; № 4 зертханалық жұмыс: серпімді деформацияларды зерделеу; № 5 зертханалық жұмыс : сырғанау үйкеліс күшін зерттеу; практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; динамометр көмегімен өлшеу; ауырлық күшін зерттеу; түрлі денелердің созылуын зерттеу;

• 6) "Қатты денелердің, сұйықтықтар мен газдардың қысымы". Газдардың, сұйықтықтардың және қатты денелердің молекулярлық құрылымы (қатты дене, сұйықтық, газ); қатты денелердің қысымы; сұйықтықтар мен газдардың қысымы, Паскаль заңы; қатынас ыдыстар; гидравликалық машиналар; атмосфералық қысым, атмосфералық қысымды өлшеу; манометрлер, сорғылар; кері итеруші күш; № 6 зертханалық жұмыс: Архимед заңын зерделеу; № 7 зертханалық жұмыс: жүзу жағдайын анықтау; практикалық жұмыс: сапалық және сандық есептер шығару; кез-келген формадағы қатынас ыдыстардағы бірдей және әртүрлі сұйықтықтар беттерінің орналасуын зерттеу; атмосфералық қысымның бар екендігін зерттеу;

• 7) "Жер және Ғарыш". Аспан денелері туралы ғылым; Күн жүйесі; Күнтізбе негіздері (тәулік, ай, жыл).

• 8) 7 сыныптың физика курсы қайталау.

26. 8-сыныпқа арналған "Физика" пәнінің базалық мазмұны:

• 1) 7 сыныптың физика курсы қайталау;

• 2) "Жұмыс және қуат". Механикалық жұмыс; қуат, практикалық жұмыс: сапалық және сандық есептер шығару; жұмыстың мәнін график бойынша анықтау; ауырлық күші мен үйкеліс күшінің жұмысын салыстыру; транспорт түрлерінің қуатын бағалау.

2) "Энергия". Кинетикалық энергия; потенциалдық энергия; энергияның сақталуы және басқа түрге айналуы; практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; үстел теннисіне арналған шариктің тебілу биіктігін анықтау.

3) "Қарапайым механизмдер". Қарапайым механизмдер; дененің массалық центрі; иіндіктің тепе-теңдік шарты; пайдалы әрекет коэффициенті; № 1 зертханалық жұмыс: жазық фигураның массалық центрін анықтау; № 2 зертханалық жұмыс: иіндіктің тепе-теңдік шарттарын анықтау; № 3 зертханалық жұмыс: көлбеу жазықтықтың пайдалы әрекет коэффициентін анықтау; практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; түсірілген күштің айналу осіне дейінгі қашықтыққа тәуелділігін зерттеу.

• 5) "Жылулық құбылыстар". Жылулық қозғалыс, броундық қозғалыс, диффузия; температура, оны өлшеу тәсілдері, температураның шкалалары; ішкі энергия, ішкі энергияны өзгерту тәсілдері; жылуөткізгіштік, конвекция, сәуле шығару; табиғаттағы және техникадағы жылудың берілуі; жылу құбылыстарының тірі ағзалар өміріндегі ролі; жылу мөлшері, заттың меншікті жылу сыйымдылығы; отынның энергиясы; отынның меншікті жану жылуы; жылу процестеріндегі энергияның сақталу және басқа түрге айналу заңы; №4 зертханалық жұмыс: әртүрлі температурадағы суларды араластырғандағы жылу мөлшерлерін салыстыру; практикалық жұмыстар: денені қыздыруға қажетті немесе оны суытқанда бөлінетін жылу мөлшерін есептеу; заттың меншікті жылу сыйымдылығын анықтау; заттың агрегаттық күйлері өзгерген кездегі жылу мөлшерін есептеу; жылу мөлшерінің дене массасына тәуелділігін зерттеу; жылу мөлшерінің қыздыру температурасына тәуелділігін зерттеу; әртүрлі отынның жану тиімділігін бағалау.

• 6) "Заттың агрегаттық күйлері". Қатты денелердің балқуы және қатаюы, балқу температурасы, меншікті балқу жылуы; булану және конденсация; қаныққан және қанықпаған булар; қайнау, меншікті булану жылуы; қайнау температурасының атмосфералық қысымға байланыстылығын анықтау; №5 зертханалық жұмыс: мұздың меншікті балқу жылуын анықтау; практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; заттың фазалық ауысу графигін зерттеу; мұздың балқу температурасын зерттеу; булану жылдамдығының әртүрлі факторларға тәуелділігін зерттеу.

• 7) "Термодинамика негіздері". Термодинамиканың бірінші заңы, газдың және будың жұмысы; жылу үдерістерінің қайтымсыздығы, термодинамиканың екінші заңы; жылу қозғалтқыштары; жылу қозғалтқыштарының пайдалы әрекет коэффициенті; жылу машиналарын пайдаланудағы экологиялық мәселелер; практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; ішкі энергияның механикалық энергияға айналуын зерттеу; жылулық тепе-теңдік орныққандағы энергияның сақталу заңын зерттеу.

• 8) "Электростатика негіздері". Денелердің электрленуі, электр заряды; өткізгіштер мен диэлектриктер; электр зарядының сақталу заңы; қозғалмайтын зарядтардың өзара әрекеттесуі; Кулон заңы, элементарлық электр заряды; электр өрісі, электр өрісінің кернеулігі; электр өрісінің потенциалы және потенциалдар айырмасы, конденсатор;

практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; бір-бірінен қандай-да бір арақашықтықта орналасқан және жіңішке жіпке ілінген екі бірдей ауа шарының әрекеттесуін зерттеу; электроскоп жасау;

• 9) "Тұрақты электр тогы. Электр тогы, электр тогының көздері; электр тізбегі және оның құрамды бөліктері, ток күші, кернеу; тізбек бөлігі үшін Ом заңы; өткізгіштің электр кедергісі; өткізгіштің меншікті кедергісі, реостат; өткізгіштерді тізбектей және параллель жалғау; электр тогының жұмысы мен қуаты; электр тогының жылулық әсері, Джоуль-Ленц заңы; металдардағы электр кедергісінің температураға тәуелділігі; асқын өткізгіштік; электрқызырғыш құралдар, қыздыру шамдары, қысқа тұйықталу, балқымалы сақтандырғыштар; электр тогының химиялық әсері (Фарадейдің заңы); №6 зертханалық жұмыс: электр тізбегін құрастыру және оның әртүрлі бөліктеріндегі ток күшін өлшеу; №7 зертханалық жұмыс: тізбек бөлігі үшін ток күшінің кернеуге тәуелділігін зерттеу; №8 зертханалық жұмыс: өткізгіштерді тізбектей жалғауды зерделеу; №9 зертханалық жұмыс: өткізгіштерді параллель жалғауды зерделеу; №10 зертханалық жұмыс: электр тогының жұмысы мен қуатын анықтау; практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; тізбектегі ток күшін өлшеу; электр тізбегіндегі кернеуді өлшеу; өткізгіш кедергісінің материал тегіне тәуелділігі; қыздыру шамының қуаты мен жұмысын өлшеу; тізбектей қосылған шамдардың ток қуатын зерттеу; параллель қосылған шамдардың ток қуатын зерттеу.

10) 8 сыныптың физика курсы қайталау.

27. 9- сыныпқа арналған "Физика" пәнінің базалық мазмұны:

1) 8 сыныптың физика курсы қайталау.

•2) "Электромагниттік құбылыстар". Тұрақты магниттер, магнит өрісі; тогы бар түзу өткізгіштің магнит өрісі; тогы бар шарғының магнит өрісі; электромагниттер және оларды қолдану; магнит өрісінің тогы бар өткізгішке әсері, электроқозғалтқыш; электр өлшеуіш құралдары; электромагниттік индукция, генераторлар; №1 зертханалық жұмыс: тұрақты магниттің қасиеттерін оқып-үйрену және магнит өрісінің бейнесін салу; №2 зертханалық жұмыс: электромагнитті құрастыру және оның әсерін зерделеу; практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; су компасын (құбылнамасын) жасау; магнит өрісінің түрлі материалдар арқылы өтуін зерттеу; түрлі тиындардың магниттік қасиеттерін зерттеу; үйкеліс арқылы магниттеу; магниттің қасиетіне температураның әсері.

•3) "Жарық құбылыстары". Жарықтың түзу сызықтық таралу заңы; жарықтың шағылуы, шағылу заңдары, жазық айналар; сфералық айналар, сфералық айна көмегімен кескін алу; жарықтың сынуы, жарықтың сыну заңы, толық ішкі шағылу; линзалар, линзаның оптикалық күші, жұқа линзаның формуласы; линзаның көмегімен кескін алу; көз - оптикалық жүйе, көздің көру кемшіліктері және оларды түзету әдістері; оптикалық аспаптар; №3 зертханалық жұмыс: шынының сыну көрсеткішін анықтау; №4 зертханалық жұмыс: жұқа линзаның фокустық қашықтығын анықтау; практикалық

жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; қарапайым перископты жасау; калейдоскопты жасау; жазық айнадағы кескінді зерттеу; ойыс сфералық айнаға түскен және шағылған стандартты сәулелердің жүрісі; жинағыш және шашыратқыш линзадағы негізгі сәулелердің жүрісі; көз бен фотоаппараттың оптикалық жүйелерін салыстыру.

•4) "Кинематика негіздері". Механикалық қозғалыс; векторлар және оларға амалдар қолдану, вектордың координаталар осьтеріне түсірілген проекциялары; тұзусызықты теңайнымалы қозғалыс, үдеу; тұзусызықты теңайнымалы қозғалыс кезіндегі жылдамдық және орын ауыстыру; дененің еркін құлауы, еркін құлаудың үдеуі; қисықсызықты қозғалыс; материялық нүктенің шеңбер бойымен бірқалыпты қозғалысы; сызықтық және бұрыштық жылдамдықтар; центрге тартқыш үдеу; №5 зертханалық жұмыс: теңүдемелі қозғалыс кезіндегі дененің үдеуін анықтау; №6 зертханалық жұмыс: горизонталды лақтырған дененің қозғалысын зерделеу; практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; қозғалыстың салыстырмалылығы; денелердің қозғалысын сипаттау тәсілдері.

•5) "Астрономия негіздері". Жұлдызды аспан; аспан сферасы, аспан координаталарының жүйесі; әртүрлі географиялық ендіктегі аспан шырақтарының көрінетін қозғалысы, жергілікті, белдеулік және бүкіләлемдік уақыт; Күн жүйесіндегі ғаламшарлардың қозғалыс заңдары; астрономиядағы ара қашықтықты параллакс әдісімен анықтау.

•6) "Динамика негіздері". Ньютонның бірінші заңы, инерциялық санақ жүйелері; механикадағы күштер; Ньютонның екінші заңы, масса; Ньютонның үшінші заңы; Бүкіләлемдік тартылыс заңы; дененің салмағы, салмақсыздық; денелердің ауырлық күші әсерінен қозғалуы; Жердің жасанды серіктерінің қозғалысы; практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; күштерді өлшеудің практикалық тәсілдері; жердің тарту өрісіндегі дене қозғалысының параметрлерін есептеу; дененің еркін құлау үдеуін өлшеу.

•7) "Сақталу заңдары". Дене импульсі және күш импульсі; импульстің сақталу заңы; реактивті қозғалыс; механикалық жұмыс және энергия; энергияның сақталу және түрлену заңы; практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; дененің кинетикалық энергиясының өзгеруіне қатысты күштің жұмысын салыстыру; денелердің соқтығысуы кезіндегі импульстің сақталу заңын зерттеу.

8) 9 сыныптың физика курсы қайталау.

28. 10- сыныпқа арналған "Физика" пәнінің базалық мазмұны

1) 9 сыныптың физика курсы қайталау.

•2) "Тербелістер және толқындар". Тербелмелі қозғалыс; тербелістер кезіндегі энергияның түрленуі; тербелмелі қозғалыстың теңдеуі; математикалық және серіппелі маятниктердің тербелістері; еркін және еріксіз тербелістер, резонанс; еркін электромагниттік тербелістер; толқындық қозғалыс; дыбыс, дыбыстың сипаттамалары,

акустикалық резонанс, жаңғырық; электромагниттік толқындар; электромагниттік толқындар шкаласы; №1 зертханалық жұмыс: математикалық маятниктің көмегімен еркін құлау үдеуін анықтау; №2 зертханалық жұмыс: беттік толқындардың таралу жылдамдығын анықтау; практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; әр түрлі маятниктер тербелісінің периодын есептеу; еркін және еріксіз тербелістерді зерттеу; толқындардың сипаттамасын зерттеу; ұялы телефонның жұмыс істеу принципі; аналогті сигналдың берілуі; Морзе әліппесі.

•3) "Атом құрылысы. Атомдық құбылыстар". Жылулық сәулелешіну; жарық кванттары туралы Планк гипотезасы; фотоэффект құбылысы; рентген сәулелері; радиоактивтілік; радиоактивті сәулеленудің табиғаты; Резерфорд тәжірибесі, атомның құрамы; практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару.

•4) "Атом ядросы. Ядролық өзара әрекеттесу, ядролық күштер; массалар ақауы, атом ядросының байланыс энергиясы; ядролық реакциялар, радиоактивті ыдырау заңы; ауыр ядролардың бөлінуі, тізбекті ядролық реакция; ядролық реактор; термоядролық реакциялар; радиоизотоптар, радиациядан қорғану; қарапайым бөлшектер; практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; радиоактивті элементтердің жартылай ыдырау периодын есептеу.

•5) "Әлемнің заманауи физикалық бейнесі". Физика және астрономияның дүниетанымдық маңызы; экологиялық мәдениет.

б) 7-10 сыныптардың физика курстарын қайталау.

Тарау 4. Оқыту мақсаттарының жүйесі

29. Бағдарламада оқыту мақсаттары кодтық белгімен берілген. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сандар –бөлім және бөлімше ретін, төртінші сан бөлімшедегі оқыту мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 7.2.1.4. "7" – сынып, "2.1" –бөлімше, "4" – оқыту мақсатының реттік саны.

30. Күтілетін нәтижелер бойынша оқыту мақсаттарының жүйесі:

1) "Физикалық шамалар мен өлшеулер" бөлімі:

1-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
1.1 Физика –табиғат туралы ғылым	7.1.1.1 физикалық құбылыстарға мысалдар келтіру; 7.1.1.2 физикалық құбылыстарды бір-бірімен салыстыру; 7.1.1.3 физикалық құбылыстарды сипаттау;			

	7.1.1.4 ғылыми әдістер түсінігін түсіндіру; 7.1.1.5 табиғатты зерттеудің ғылыми әдістерін ажырату			
1.2 Физикалық шамалар	7.1.2.1 физикалық шамаларды олардың Халықаралық бірліктер жүйесіндегі өлшем бірліктерімен сәйкестендіру; 7.1.2.2 скалярлық және векторлық шамаларды ажырату және мысалдар келтіру; 7.1.2.3 үлкен және кіші сандарды жазған кезде еселік және үлестік қосымшаларды білу және қолдану, санды стандартты түрде жазу; 7.1.2.4 өлшем бірліктерін СИ жүйесіне түрлендіру			
1.3 Физикалық өлшемдер	7.1.3.1 дене ұзындығының, көлемінің, температурасының және уақытының, физикалық өлшемдерін білу; 7.1.3.2 мұғалімнің көмегімен абсолюттік және салыстырмалық қатені анықтау; 7.1.3.3 дененің ұзындығын, көлемін, температурасын және уақытты өлшеу, өлшеу нәтижелерін қателерді ескере отырып жазу; 7.1.3.4 кішкентай денелердің өлшемін	8.1.3.1 мұғалімнің көмегімен эксперимент жүргізіп, нәтижесін жазу; 8.1.3.2 есептің көмегімен абсолютті және қатыстық қатені анықтау; 8.1.3.3 эксперименттік деректерді жинақтау, талдау және қателерін ескеріп жазу; 8.1.3.4 экспериментті жүргізуге әсер	9.1.3.1 өз бетінше эксперимент жасап, нәтижесін мұғалімнің көмегімен жазу; 9.1.3.2 алынған нәтижелерді түсіндіру және қорытынды жасау; 9.1.3.3 эксперименттің нәтижесіне әсер ететін факторларды талдау және	10.1.3.1 өз бетінше эксперимент жасап, нәтижесін жазу; 10.1.3.2 алған нәтижелерді түсіндіру және қорытынды жасау; 10.1.3.3 эксперименттің нәтижесіне әсер ететін факторларды анықтау және

қатарлар әдісі арқылы анықтау және түсіндіру; 7.1.3.5 нұсқаулықтарды қолдана отырып, физика кабинетіндегі қауіпсіздік ережелерін түсіндіру және сақтау	ететін факторларды анықтау; 8.1.3.5 физика кабинетіндегі қауіпсіздік ережелерін түсіндіру және сақтау	экспериментті жүргізуді жақсарту жолдарын ұсыну; 9.1.3.4 физика кабинетінде қауіпсіздік ережелерін білу және сақтау	экспериментті жүргізуді жақсарту жолдарын ұсыну; 10.1.3.4 физика кабинетінде қауіпсіздік ережелерін білу және сақтау
---	--	--	---

2) "Механика" бөлімі:

2-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
7.2.1.1 материялық нүкте, санақ жүйесі, қозғалыстың салыстырмалылығы			9.2.1.1 материялық нүкте, санақ жүйесі, механикалық қозғалыстың салыстырмалылығы ұғымдарының мағынасын түсіндіру, жылдамдықтарды қосу және орын ауыстыру теоремаларын қолдану; 9.2.1.2 вектор ұғымын түсіну; 9.2.1.3 векторларды қосу, азайту, векторды скалярға көбейту; 9.2.1.4 вектордың координаталар өсіндегі проекцияларын анықтау және түсіндіру, векторларды құрамдастарына бөлшектеу; 9.2.1.5 орын ауыстыру, жылдамдық және үдеу ұғымдарын білу; 9.2.1.6 орын ауыстырудың, жылдамдықтың	

2.1
Кинематика
негіздері

, траектория, жол, орын ауыстыру ұғымдарының мағынасын түсіндіру;

7.2.1.2 механикалық қозғалыстың салыстырмалылығына мысалдар келтіру;

7.2.1.3 түзу сызықты бірқалыпты және бірқалыпсыз қозғалыс ұғымдарын түсіндіру, мысалдар келтіру;

7.2.1.4 түзу сызықты бірқалыпты және бірқалыпсыз қозғалысты ажырата білу;

7.2.1.5 мысалдың көмегімен дене қозғалысының жылдамдығы мен орташа жылдамдығын есептеу және түсіндіру;

7.2.1.6 координата өстерінде және кестелерде өлшем бірліктерінің белгілерін қолдана отырып, s -тің t -ға тәуелділік графигін құру және түсіндіру;

7.2.1.7 график бойынша дененің орын ауыстыруының уақытқа тәуелділігін анықтау: (1) дене тыныштық қалпында болғанда, (2) тұрақты жылдамдықпен қозғалғанда;

және үдеудің уақытқа тәуелділігін графиктерден табу;

9.2.1.7 теңайнымалы және түзу сызықты қозғалыс бойынша есептерді шешу үшін жылдамдық және үдеудің формулаларын білу және қолдану;

9.2.1.8 теңайнымалы және бірқалыпты қозғалысқа есеп шығару барысында орын ауыстыру мен координаттар теңдеуін түсіну және қолдану;

9.2.1.9 тең үдемелі қозғалыс ұғымын білу;

9.2.1.10 тең үдемелі қозғалыс кезіндегі дене жылдамдығын эксперименталды анықтау;

9.2.1.11 тең үдемелі қозғалыс кезіндегі орын ауыстыру мен жылдамдықтың уақытқа тәуелділігі графиктерін құру және түсіндіру;

9.2.1.12 еркін құлауды сипаттау үшін теңайнымалы қозғалыстың кинематикалық теңдеулерін түсіну және қолдану;

9.2.1.13 теңайнымалы және бірқалыпты қозғалыстың кинематикалық теңдеулерін қолдана отырып, көлденең лақтырылған дененің қозғалысын сипаттау;

7.2.1.8 орын ауыстырудың уақытқа тәуелділігі графигі бойынша бірқалыпты қозғалыс кезіндегі дененің жылдамдығын есеп арқылы табу

9.2.1.14 көлденең лақтырылған дененің қозғалыс жылдамдығын анықтау;
9.2.1.15 мысалдың көмегімен көлденең лақтырылған дененің қозғалыс траекториясын құру ;
9.2.1.16 сызықтық және бұрыштық шамалардың ұғымын түсіндіру;
9.2.1.17 сызықтық және бұрыштық шамалар ұғымын қолданып дененің шеңбер бойымен бірқалыпты қозғалысын сипаттау; 9.2.1.18 есептер шығару барысында сызықтық және бұрыштық жылдамдықтың өзара байланыстыры формуласын түсіндіру және қолдану; 9.2.1.19 центрге тартқыш үдеу формуласын есептер шығаруда түсіну және қолдану

7.2.2.1 инерция құбылысын түсіну мен түсіндіру және мысалдар келтіру;
7.2.2.2 күнделікті өмірден күштердің әсеріне мысалдар келтіру;
7.2.2.3 иілімділік және серпімділік деформациялар ұғымдарын түсіндіру;

2.2
Динамика негіздері

7.2.2.4 илімділік және серпімділік деформацияларды ажырату және мысалдар келтіру;
7.2.2.5 қаттылық коэффициенті ұғымын түсіну;
7.2.2.6 серпімділік күшінің ұзаруға тәуелділігі графигінен қатаңдық коэффициентін анықтау;
7.2.2.7 Гук заңының формуласы бойынша серпімділік күшін есептеу мен түсіндіру;
7.2.2.8 қимылсыздық, сырғанау және теңселу кезіндегі үйкелісті сипаттау;
7.2.2.9 қимылсыздық, сырғанау және теңселу кезіндегі үйкелісті түсіну және сипаттау;
7.2.2.10 қимылсыздық, сырғанау және теңселу кезіндегі үйкелісті ажырату;
7.2.2.11 үйкеліс күші түсінігінің физикалық мағынасын түсіну мен түсіндіру;
7.2.2.12 қосымша әдебиеттердің көмегімен үйкелу күшінің пайдалы және зиян көріністеріне мысал келтіру;
7.2.2.13 мысал бойынша берілген масштабта

9.2.2.1 инерция, инерттілік және инерциялық санақ жүйесі ұғымдарының мағынасын түсіну және түсіндіру, мысалдар келтіру;
9.2.2.2 Ньютонның бірінші заңын тұжырымдау және есептер шығаруда қолдану;
9.2.2.3 ауырлық күші, серпімділік күші, және үйкеліс күші табиғатын түсіндіру;
9.2.2.4 Ньютонның екінші заңын тұжырымдау және есептер шығаруда қолдану;
9.2.2.5 Ньютонның үшінші заңын тұжырымдау және есептер шығаруда қолдану;
9.2.2.6 Бүкіләлемдік тартылыс заңын тұжырымдау және оны есептер шығаруда қолдану;
9.2.2.7 ғарыш аппараттары орбиталарының ерекшеліктерін білу ;
9.2.2.8 ғарыш аппараттары орбиталарының ерекшеліктерін салыстыру;
9.2.2.9 тартылу өрісіндегі дене қозғалысының

күшті графикалық бейнелеу;

7.2.2.14

тең әрекетті күштің анықтамасын білу, бір түзу бойымен бағытталған және денеге әсер ететін күштердің тең әрекеттілігін графикалық табу;

7.2.2.15 салмақ және ауырлық күші ұғымдарының анықтамасын білу, салмақ пен ауырлық күшін ажырату;

7.2.2.16 электронды, серіппелі, иінді таразылардың жұмыс принципін түсіну;

7.2.2.17 электронды, серіппелі, иінді таразылардың көмегімен дененің массасын өлшеу;

7.2.2.18 мұғалімнің көмегімен әртүрлі пішіндегі қатты дененің немесе сұйықтың көлемін өлшеу үшін өлшеуіш цилиндрді (мензурка) қолдану;

7.2.2.19

тығыздықтың физикалық мағынасын түсіну және түсіндіру;

7.2.2.20 мұғалімнің көмегімен сұйықтықтар мен қатты денелердің тығыздығын эксперименталды анықтау;

7.2.2.21

тығыздықтың формуласын есептер шығаруда қолдану

параметрлерін есептеу;

9.2.2.10 алғашқы ғарыштық жылдамдық формуласын білу;

9.2.2.11 мұғалімнің көмегімен есептер шығаруда алғашқы ғарыштық жылдамдық формуласын қолдану;

9.2.2.12 үдемелі қозғалып келе жатқан дене салмағының физикалық мағынасын түсіндіру;

9.2.2.13 үдемелі қозғалыстағы дене салмағын анықтау;

9.2.2.14

салмақсыздық жағдайын түсіндіру, мысалдар келтіру

2.3
Сақталу заңдары

8.2.3.1 механикалық жұмыстың физикалық мағынасын түсіну және түсіндіру;	9.2.3.1 "дене импульсі" мен "күш импульсі" ұғымдарын түсіну және ажырату;
8.2.3.2 механикалық энергияның екі түрін ажырату;	9.2.3.2 импульстің сақталу заңын тұжырымдау және есептер шығаруда қолдану;
8.2.3.3 денеде бар энергия түрін анықтау;	9.2.3.3 табиғаттағы және техникадағы реактивтік қозғалыс ұғымын түсіндіру;
8.2.3.4 кинетикалық энергия мен потенциалдық энергия формуласын түсіндіру;	9.2.3.4 табиғаттағы және техникадағы реактивті қозғалысқа мысалдар келтіру;
8.2.3.5 кинетикалық энергия формуласын есептер шығаруда қолдану;	9.2.3.5 Байқоңыр ғарыш айлағының аймақтық және халықаралық маңыздылығын білу ;
248.2.3.6 жерден жоғары көтерілген дененің потенциалдық энергиясының және серпімді деформацияланған дененің формуласын қолдану;	259.2.3.6 механикалық жұмысты сараптамалық және графикалық танықтау;
8.2.3.7 энергияның бір түрден екіншісіне ауысуына мысалдар келтіру;	9.2.3.7 жұмыс пен энергияның өзара байланысын түсіндіру;
8.2.3.8 энергияның бір түрден екіншісіне ауысу мысалдарын суреттеу;	9.2.3.8 энергияның сақталу заңын тұжырымдау;
8.2.3.9 механикалық энергияның сақталу заңын есептер шығаруда қолдану;	9.2.3.9 энергияның сақталу заңын
8.2.3.10 қуат ұғымының физикалық мағынасын түсіндіру;	

		8.2.3.11 механикалық жұмыс пен қуаттың формулаларын есептер шығаруда қолдану	есептер шығаруда қолдану	
2.4 Статика		8.2.4.1 қарапайым механизмдердің қолданылуына мысалдар келтіру және "Механиканың алтын ережесін" тұжырымдау; 8.2.4.2 "күш моменті" ұғымының физикалық мағынасын түсіндіру; 8.2.4.3 жалпақ фигураның массалық центрін эксперименталды анықтау; 8.2.4.4 тепе-теңдікте тұрған денелер үшін күш моменттері ережесін тұжырымдау және есептер шығаруда қолдану; 268.2.4.5 иіндіктің тепе-теңдік шарттарын эксперименталды анықтау; 8.2.4.6 көлбеу жазықтықтың пайдалы әсер коэффициентін эксперименталды анықтау		
				10.2.5.1 еркін және еріксіз тербелістер ұғымын түсіндіру; 10.2.5.2 еркін және еріксіз тербелістер ұғымын ажырату; 10.2.5.3 еркін және еріксіз тербелістер ұғымына мысал келтіру;

2.5
Тербелістер және
толқындар

10.2.5.4 амплитуда,
период, жиілік
ұғымын түсіну мен
түсіндіру;
10.2.5.5 мұғалімнің
көмегімен
эксперименттік
әдіспен амплитуда,
период, жиілікті
анықтау;
10.2.5.6
формуларды
қолданып, период,
жиілік, циклдік
жиілікті есептеу
және анықтау;
10.2.5.7 тербелмелі
процесте
энергияның
сақталуын сипаттау;
10.2.5.8
гармоникалық
тербелістердің
графиктері
бойынша
координатаның,
жылдамдықтың
және үдеудің
тендеулерін жазу;
10.2.5.9 әртүрлі
тербелмелі жүйедегі
тербелістің пайда
болу себептерін
түсіндіру;
10.2.5.10
маятниктер
тербелісі
периодының
әртүрлі
параметрлерге
тәуелділігін табу;
10.2.5.11
математикалық
маятник
периодының
формуласынан
еркін түсу үдеуін
анықтау және
түсіндіру;
10.2.5.12 период
квадратының
маятник
ұзындығына
тәуелділік графигін

тұрғызу және талдау;

10.2.5.13 еріксіз тербеліс амплитудасының мәжбүрлеуші күштің жиілігіне тәуелділігін график бойынша сипаттау;

10.2.5.14 резонанс құбылысын түсіну мен сипаттау;

10.2.5.15 толқын жылдамдығы, жиілігі және толқын ұзындығы формулаларын есеп шығаруда қолдану және түсіндіру;

10.2.5.16 көлденең және беттік толқындарды ажырату;

10.2.5.17 беттік толқындардың таралу жылдамдығын эксперименталлды анықтау;

10.2.5.18 дыбыстың пайда болуы мен таралу жағдайын атау;

10.2.5.19 дыбыс сипаттамаларын дыбыс толқындарының жиілігі және амплитудасымен сәйкестендіру;

10.2.5.20 резонанстың пайда болу жағдайын атау мен оның қолдануына мысал келтіру;

9.2.5.21 жаңғырықтың пайда болу табиғатын және оны қолдану әдістерін сипаттау;

10.2.5.22 ультрадыбыс пен инфрадыбыстың

3) "Жылу физикасы" бөлімі:

3-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	277-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
3.1 Молекулярлы-кинетика	<p>7.3.1.1 заттардың молекулярлық құрылысы негізінде, газдардың, сұйықтықтар мен қатты денелердің құрылымын сипаттау;</p> <p>7.3.1.2 қысымның физикалық мағынасын түсіндіру және өзгерту әдістерін сипаттау;</p> <p>7.3.1.3 есептер шығаруда қатты дене қысымының формуласын түсіну және қолдану;</p> <p>7.3.1.4 молекулярлы-кинетикалық теория негізінде қатты күйден сұйыққа және кері айналуды түсіндіру;</p> <p>7.3.1.5 сұйықтықтағы гидростатикалық қысымның формуласын шығару және оны есептер шығаруда қолдану;</p> <p>7.3.1.6 қатынас ыдыстардың қолданылуына мысалдар келтіру;</p> <p>7.3.1.7 гидравликалық машиналардың</p>	<p>8.3.1.1 молекулярлы - кинетикалық теорияның негізгі қағидаларын дәлелдейтін мысалдар келтіру және тәжірибені сипаттау;</p> <p>8.3.1.2 температураның мәндерін әр түрлі шкала (Цельсий, Кельвин) бойынша өрнектеу;</p> <p>8.3.1.3 температураны өлшеуді жылудың ұлғаю негізінде сипаттау;</p> <p>8.3.1.4</p>		

<p>лық теория негіздері</p>	<p>жұмыс істеу принципін сипаттау ; 7.3.1.8 гидравликалық машиналарды қолдану барысында күш ұтысын есептеу ; 7.3.1.9 атмосфералық қысымның табиғатын түсіндіру және оны өлшеудің әдістерін ұсыну; 7.3.1.10 манометр мен сорғылардың жұмыс істеу принципін сипаттау ; 7.3.1.11 кері итеруші күшті анықтау және оның сұйыққа батырылған дененің көлеміне тәуелділігін анықтау; 7.3.1.12 сұйықтықтар мен газдардағы кері итеруші күштің табиғатын түсіндіру ; 7.3.1.13 есептер шығару кезінде Архимед заңын қолдану; 7.3.1.14 денелердің жүзу жағдайын зерттеу; 7.3.1.15 дененің сұйықта жүзу шарттарын анықтау</p>	<p>қатты күйден сұйыққа және кері айналуына мысал келтіру; 8.3.1.5 молекулярлы-кинетикалық теория негізінде заттың сұйық күйден газ күйіне және кері айналуын сипаттау; 8.3.1.6 заттың сұйық күйден газ күйіне және кері айналуына мысал келтіру; 8.3.1.7 молекулярлы-кинетикалық теория негізінде заттың сұйық күйден газ күйіне және кері айналуын сипаттау</p>		
		<p>8.3.2.1 дененің ішкі энергиясын өзгерту тәсілдерін түсіну мен сипаттау; 8.3.2.2 ішкі энергияның өзгеру тәсілдерін сипаттау;</p>		

8.3.2.3 жылу берілудің түрлерін салыстыру;

8.3.2.4 техникада және тұрмыста жылу берілу түрлерінің қолданылуына мысалдар келтіру;

8.3.2.5 әртүрлі температураға тірі ағзалардың бейімделуі (мысалдар келтіру);

8.3.2.6 жылу алмасу процесі кезінде алынған немесе берілген жылу мөлшерін анықтау;

8.3.2.7 заттың меншікті жылу сыйымдылығының мағынасын түсіндіру;

8.3.2.8 есептерді шығаруда отынның жануы кезінде бөлінетін жылу мөлшерінің формуласын қолдану;

8.3.2.9 жылу процестерінде энергияның сақталу және айналу заңын зерттеу;

8.3.2.10 есептер шығаруда жылулық тепе-теңдігі теңдеуін түсіну және қолдану;

8.3.2.11 балқу/кристалдану кезіндегі жұтылатын/бөлінетін жылу мөлшерінің формуласын түсіну және есептер шығаруда қолдану;

8.3.2.12 заттың балқу және қатаю процесі кезіндегі

Термодина
мика негіздері

температураның
уақытқа тәуелділік
графигін талдау;
8.3.2.13 мұз еруінің
меншікті жылуын
эксперименталды
анықтау;
8.3.2.14 булану
ж ә н е
конденсациялану
кезіндегі
температураның
уақытқа тәуелділік
графигін талдау;
8.3.2.15 су буының
мысалында қанығу
күйін сипаттау;
8.3.2.16 булану
кезіндегі жылу
мөлшерін анықтау;
8.3.2.17 қайнау
температурасының
сыртқы қысымға
тәуелділігін
түсіндіру;
8.3.2.18
термодинамиканың
бірінші заңының
мағынасын
түсіндіру;
8.3.2.19
термодинамиканың
екінші заңының
мағынасын
түсіндіру;
8.3.2.20 жылу
қозғалтқышының
пайдалы әсер
коэффициентін
анықтау;
8.3.2.21 іштен жану
қозғалтқышының,
бу турбинасының
жұмыс істеу
принципін сипаттау
;
8.3.2.22 интернет
ресурстардың
көмегімен жылу
қозғалтқыштарын
жетілдіру жолдарын
ұсыну;

	8.3.2.23 энергияның жылу машиналарына айналуын сипаттау; 8.3.2.24 жылу машиналарының қоршаған ортаның экологиясына әсерін бағалау	
--	--	--

4) "Электр және магнетизм" бөлімі

4 - кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
4.1 Электростатика негіздері		8.4.1.1 электрлік заряд ұғымын білу және сипаттау; 8.4.1.2 үйкеліс арқылы денені электрлендіру және индукция құбылысын түсіндіру; 8.4.1.3 электрленудің оң және теріс әсерлеріне мысалдар келтіру; 8.4.1.4 электрлік зарядты сақтау заңын түсіндіру; 8.4.1.5 Кулон заңын түсіндіру; 8.4.1.6 Кулон заңын есептер шығаруда қолдану; 8.4.1.7 электр өрісі және оның күштік сипаттамасы ұғымдарының физикалық мағынасын түсіндіру; 8.4.1.8 біртекті электростатикалық өрістегі электрлік зарядқа әсер етуші күшті есептеу; 8.4.1.9 күш сызықтары арқылы электр өрісін графикалық бейнелеу;		

	<p>8.4.1.10 потенциалдың физикалық мағынасын түсіндіру;</p> <p>8.4.1.11 конденсаторлардың құрылысын және қолданылуын сипаттау</p>		
	<p>8.4.2.1 электр тоғы ұғымын және электр тоғының пайда болу жағдайларын түсіндіру;</p> <p>8.4.2.2 электр схемаларын графикалық бейнелеу барысында электр тізбегі элементтерінің шартты белгілерін қолдану;</p> <p>8.4.2.3 кернеудің физикалық мағынасын, оның өлшем бірлігін түсіндіру;</p> <p>8.4.2.4 электр тізбегіндегі ток күші мен кернеуді өлшеу;</p> <p>8.4.2.5 тұрақты температурада металл өткізгіштің вольт-амперлік сипаттамасын графикалық түрде құру және түсіндіру ;</p> <p>8.4.2.6 Ом заңын тізбек бөлігі үшін тұжырымдамалау;</p> <p>8.4.2.7 Ом заңын тізбек бөлігі үшін есептер шығаруда қолдану;</p> <p>8.4.2.8 кедергінің физикалық</p>		

4.2
Электр тогы

мағынасын, оның өлшем бірлігін түсіндіру;
8.4.2.9 өткізгіштің меншікті кедергісі формуласын есеп шығаруғанда қолдану;
8.4.2.10 өткізгіштерді тізбекті жалғау заңдылықтарын эксперименталды алу;
8.4.2.11 өткізгіштерді параллель жалғау заңдылықтарын эксперименталды алу;
8.4.2.12 өткізгіштерді тізбекті және параллель жалғау барысында тізбек бөлігі үшін Ом заңын қолдана отырып, электр тізбектеріне есептеулер жүргізу;
8.4.2.13 тоқ қуаты мен жұмысы формуласының физикалық мағынасын түсіндіру;
8.4.2.13 тоқ қуаты мен жұмысы формуласын есептер шығаруда қолдану;
8.4.2.14 Джоуль-Ленц заңын есептер шығаруда қолдану және түсіндіру;
8.4.2.15 тоқ қуаты мен жұмысын эксперименталды анықтау;
8.4.2.16 кВт сағ өлшем бірлігін қолданып электр энергиясының

		<p>құнын практикалық есептеу; 8.4.2.17 өткізгіштердегі электр тогының табиғатын сипаттау және өткізгіш кедергісінің температураға тәуелділігін сипаттау; 8.4.2.18 қысқа тұйықталудың пайда болу себептерін және алдын алу амалдарын түсіндіру; 8.4.2.19 сұйықтықтардағы электр тогының табиғатын сипаттау</p>		
<p>4.3 Магнит өрісі</p>			<p>9.4.3.1 магниттердің негізгі қасиеттеріне сипаттама беру және магнит өрісін күш сызықтары арқылы графикалық бейнелеу; 9.4.3.2 магнит өрісінің қасиеттерін түсіндіру; 9.4.3.3 тогы бар тұзу өткізгіштің және соленоидтің айналасындағы өріс сызықтарының бағытын анықтау; 9.4.3.4 жолақ магнит пен соленоидтың магнит өрістерін салыстыру; 9.4.3.5 магнит өрісінің тогы бар өткізгішке әсерін сипаттау; 9.4.3.6 электр қозғалтқыштың және электр</p>	

			өлшеуіш құралдардың жұмысын түсіндіру; 9.4.3.7 электромагниттік индукция құбылысын сипаттау; 9.4.3.8 қосымша әдебиеттердің көмегімен Қазақстанда және дүние жүзінде электр энергиясын өндірудің мысалдарын келтіру	
4.4 Электромагниттік тербелістер және толқындар				10.4.4.1 тербелмелі контурдағы еркін электромагниттік тербелістерді сапалы сипаттау; 10.4.4.2 механикалық толқындар мен электромагниттік толқындардың қасиеттерін түсіндіру; 10.4.4.3 механикалық толқындар мен электромагниттік толқындардың қасиеттерін салыстыру; 10.4.4.4 электромагниттік толқындар диапазондарын қолдануға мысал келтіру мен сипаттау; 10.4.4.5 шыны призма арқылы өткен жарықтың дисперсиясына сапалы сипаттама беру

5) "Геометриялық оптика" бөлімі:

5-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	287-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып

9.5.1.1 Күннің және Айдың тұтылу ұғымын түсіндіру;
9.5.1.2 Күннің және Айдың тұтылуын графикалық бейнелеу;
9.5.1.3 түсу және шағылу бұрыштарының тәуелділігін эксперименталды анықтау;
9.5.1.4 айналық және шашыранды шағылудың мысалдарын келтіру және түсіндіру;
9.5.1.5 жазық айнада дене кескінін алу және оны сипаттау;
9.5.1.6 дене кескінін алу үшін сфералық айнада сәуленің жолын салу және алынған кескінді сипаттау;
9.5.1.7 жазық параллель пластинада сәуленің жолын салу;
9.5.1.8 жарықтың сыну заңын тұжырымдамалау;
9.5.1.9 жарықтың шағылу заңын есептерді шығаруда қолдану;
9.5.1.10 тәжірибеге сүйене отырып толық ішкі шағылу құбылысын түсіндіру;
9.5.1.11 толық ішкі шағылу құбылысын эксперименталды анықтау;
9.5.1.12 сыну көрсеткішінің анықталған мәнін кестелік мәндермен салыстыру және

			<p>нәтижесінің дұрыстығын бағалау;</p> <p>9.5.1.13 жұқа линза формуласын түсіндіру;</p> <p>9.5.1.14 жұқа линза формуласын есептер шығару үшін қолдану;</p> <p>9.5.1.15 линзаның сызықтық ұлғаю формуласын есептер шығару үшін қолдану;</p> <p>9.5.1.16 жұқа линзада сәуленің жолын салу және кескінге сипаттама беру;</p> <p>9.5.1.17 жұқа линзаның фокустық қашықтығын және оптикалық күшін анықтау;</p> <p>9.5.1.18 көздің алыстан көргіштігі мен жақыннан көргіштігінің түзетілуін сипаттау;</p> <p>9.5.1.19 қарапайым оптикалық құралдарды (перископ, Обскура камерасы) құрастыру</p>	
--	--	--	---	--

4) "Кванттық физика элементтері" бөлімі:

6-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
				<p>10.6.1.1 сәулелік энергияның температураға тәуелділігін сипаттау;</p> <p>10.6.1.2 Планк формуласын түсіндіру;</p> <p>10.6.1.3 Планк формуласын есептер шығаруда қолдану;</p>

6.1
Атом мен атом
ядросының
құрылысы

10.6.1.4
фотоэффект
құбылысын
сипаттау, түсіндіру
және фотоэффектінің
техникада
пайдаланылуына
мысалдар келтіру;
10.6.1.5
фотоэффект үшін
Эйнштейн
формуласын
түсіндіру және
есептер шығаруда
қолдану;
10.6.1.6 рентген
сәулесін
электромагниттік
сәулелердің басқа
түрлерімен
салыстыру;
10.6.1.7 рентген
сәулесінің
қолданылуына
мысалдар келтіру;
10.6.1.8
альфа-бөлшегінің
шашырауы
бойынша Резерфорд
тәжірибесін
сипаттау;
309.6.1.9 ядролық
күштердің
қасиеттерін
сипаттау;
3110.6.1.10 атом
ядросы массасының
ақауын анықтау;
3210.6.1.11 атом
ядросының
байланыс энергиясы
формуласын
есептер шығаруда
қолдану;
10.6.1.12 ядролық
реакцияның
тендеуін шешуде
зарядтық және
массалық
сандардың сақталу
заңын қолдану

10.6.2.1 а, b және g -
сәулеленудің

6.2 Радиоактивтілік				табиғаты мен қасиеттерін түсіндіру; 10.6.2.2 радиоактивті ыдыраудың ықтималдық сипатын түсіндіру; 3310.6.2.3 есептерді шығаруда радиоактивті ыдыраудың ықтималдық заңын қолдану; 3410.6.2.4 тізбекті ядролық реакциялардың өту шарттарын сипаттау ; 10.6.2.5 ядролық реактордың жұмыс істеу принципін сипаттау; 10.6.2.6 ядролық ыдырау мен ядролық синтезді салыстыру; 10.6.2.7 радиоактивті изотоптарды қолданудың мысалдарын келтіру ; 3510.6.2.8 36радиациядан қорғану әдістерін сипаттау
6.3 Элементар бөлшектер				10.6.3.1 элементар бөлшектерді жіктеу

7) "Астрономия негіздері" бөлімі:

7-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
	37 7.7.1.1 38 әлемнің геоцентрлік және гелиоцентрлік жүйелерін түсіну 39 7.7.1.2 геоцентрлік және			

<p>7.1 Жер және Ғарыш</p>	<p>гелиоцентрлік жүйелерді салыстыру 40 7.7.1.3 Күн жүйесінің нысандарын қарастыру 41 7.7.1.4 42 жыл мезгілдерінің ендіктерге байланысты ауысуын және күн мен түннің ұзақтығын түсіндіру</p>			
<p>7.2 Астрофизика элементтері.</p>	<p>43</p>		<p>9.7.2.1 абсолюттік және көрінетін жұлдыздық шамаларды түсіну мен түсіндіру; 9.7.2.2 абсолюттік және көрінетін жұлдыздық шамаларды ажырату; 9.7.2.3 жұлдыздың жарқырауына әсер ететін факторларды атау; 9.7.2.4 аспан сферасының негізгі элементтерін атау; 9.7.2.5 жұлдызды аспанның жылжымалы картасынан жұлдыздардың қозғалмалы картасын қолдана алу; 9.7.2.6 жұлдызды аспанның жылжымалы картасынан жұлдыздардың аспан координатасын анықтау; 9.7.2.7 әртүрлі ендіктегі жұлдыздардың шарықтау</p>	

			айырмашылығын түсіндіру; 9.7.2.8 жергілікті, белдеулік және бүкіләлемдік уақытты сәйкестендіру; 9.7.2.9 Кеплер заңдары негізінде аспан денелерінің қозғалысын түсіндіру; 9.7.2.10 Күн жүйесіндегі денелердің ара қашықтығы мен өлшемдерін анықтау үшін параллакс әдісін қолдануды түсіндіру
--	--	--	--

8) "Әлемнің заманауи физикалық бейнесі" бөлімі:

8-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	447-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
8.1 Физиканың дүниетанымдық мәні	45			10.8.1.1 адамның дүниетанымдық көзқарасының қалыптасуына физика және астрономияның дамуының әсерін түсіндіру; 10.8.1.2 жаңа технологиялардың қоршаған ортаға әсерінің артықшылығы мен қауіптілігін бағалау

47. Бағдарлама сөйлеу тілінің күрделі бұзылыстары бар білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10-сыныптары үшін "Физика" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспары негізінде осы Бағдарламаның қосымшасына сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді жоспарда барлық сынып бойынша әр бөлімде қамтылатын оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

48. Бөлімдер мен тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Негізгі орта білім беру
деңгейінің
7-10 сыныптарына арналған
"Физика" пәнінен жаңартылған
мазмұндағы үлгілік оқу
бағдарламасына қосымша

Сөйлеу тілінің күрделі бұзылыстары бар білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "Физика" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) 7 - сынып:

1-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспардың мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
Физика – табиғат туралы ғылым	• Физика – табиғат туралы ғылым	7.1.1.1 физикалық құбылыстарға мысалдар келтіру; 7.1.1.2 физикалық құбылыстарды бір-бірімен салыстыру; 7.1.1.3 физикалық құбылыстарды сипаттау; 7.1.1.4 ғылыми әдістер ұғымын түсіндіру
	• Табиғатты зерттеудің ғылыми әдістері	7.1.1.5 табиғатты зерттеудің ғылыми әдістерін ажырату
Физикалық шамалар мен өлшеулер	• Халықаралық бірліктер жүйесі	7.1.2.1 физикалық шамаларды олардың Халықаралық бірліктер жүйесіндегі өлшем бірліктерімен сәйкестендіру
	• Скаляр және векторлық физикалық шамалар	7.1.2.2 скаляр және векторлық физикалық шамаларды ажырату және мысалдар келтіру
	• Өлшеулер мен есептеулердің дәлдігі. • Үлкен және кіші сандарды жазу • №1 зертханалық жұмыс. "Кішкентай денелердің өлшемін анықтау"	7.1.2.3 үлкен және кіші сандарды жазған кезде еселік және үлестік қосымшаларды білу және қолдану, санды стандартты түрде жазу; 7.1.2.4 өлшем бірліктерін СИ жүйесіне айналдыру; 7.1.3.1 денелердің физикалық ұзындығын, көлемін, уақыты мен температурасын атау; 7.1.3.2 мұғалімнің көмегімен абсолюттік және қатыстық қателікті анықтау; 7.1.3.3 дененің ұзындығын, көлемін, температурасын және

	<ul style="list-style-type: none"> • №2-зертханалық жұмыс. "Физикалық шамаларды өлшеу" 	<p>уақытты өлшеу, өлшеу нәтижелерін аспаптардың қателіктерін ескере отырып жазу;</p> <p>7.1.3.2 кішкентай денелердің өлшемін қатарлар әдісі арқылы анықтау;</p> <p>7.1.3.5 физика кабинетінде қауіпсіздік ережелерін білу және сақтау</p>
Механикалық қозғалыс	<p>Механикалық қозғалыс және оның сипаттамасы</p> <ul style="list-style-type: none"> • Санақ жүйесі 	7.2.1.1 келесі терминдердің физикалық мағынасын түсіндіру - материялық нүкте, санақ жүйесі, қозғалыстың салыстырма-лылығы, траектория, жол, орын ауыстыру
	<ul style="list-style-type: none"> • Механикалық қозғалыстың салыстырмалылығы 	7.2.1.2 механикалық қозғалыстың салыстырмалылығына мысал келтіру
	<ul style="list-style-type: none"> • Түзусызықты бірқалыпты және бірқалыпсыз қозғалыстар 	7.2.1.3 түзу сызықты бірқалыпты қозғалысты және бірқалыпсыз қозғалыс ұғымдарын түсіндіру; <p>7.2.1.4 түзу сызықты бірқалыпты қозғалысты және бірқалыпсыз қозғалысты ажырату</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • Жылдамдық және орташа жылдамдықты есептеу 	7.2.1.5 есеп көмегімен қозғалыстағы дененің жылдамдығы мен орташа жылдамдығын есептеу және түсіндіру
	<ul style="list-style-type: none"> • Өртүрлі механикалық қозғалыстардың графикалық түсініктері 	7.2.1.6 координата өстерінде және кестелерде өлшем бірліктерін дұрыс қолдана отырып, s -тің t -ға тәуелділік графигін құру және түсіндіру; <p>7.2.1.7 дененің орын ауыстыруының уақытқа тәуелділігі графигі бойынша келесі жағдайларды анықтау:</p> <p>(1) дененің тыныштық қалпын,</p> <p>(2) тұрақты жылдамдықпен қозғалысын;</p> <p>7.2.1.8 есеп арқылы бірқалыпты қозғалған дененің орын ауыстыруының уақытқа тәуелділігі графигінен жылдамдығын анықтау</p>
462-тоқсан		
	<ul style="list-style-type: none"> • Масса және денелердің массасын өлшеу 	7.2.2.16 электронды, серіппелі, иінді таразылардың жұмыс принципін түсіну;

Тығыздық		7.2.2.17 электронды, серіппелі, иінді таразылардың көмегімен дененің массасын өлшеу
	• Дұрыс және дұрыс емес пішінді денелердің көлемін өлшеу	7.2.2.18 мұғалімінің көмегімен әртүрлі пішіндегі қатты дененің немесе сұйықтықтың көлемін өлшеу үшін өлшеуіш цилиндрді (мензурка) қолдану
	Заттың тығыздығы және тығыздықтың өлшем бірлігі. • №3 зертханалық жұмыс. "Сұйықтықтар мен қатты денелердің тығыздығын анықтау"	7.2.2.19 тығыздықтың физикалық мағынасын түсіну мен түсіндіру; 7.2.2.20 мұғалімінің көмегімен сұйықтықтар мен қатты денелердің тығыздығын эксперименталды анықтау; 7.1.3.5 физика кабинетінде қауіпсіздік ережелерін түсіндіру және сақтау
	• Тығыздықты есептеу	7.2.2.21 тығыздықтың формуласын есептер шығаруда қолдану
3-тоқсан		
Денелердің өзара әрекеттесуі	Инерция құбылысы	7.2.2.1 инерция құбылысын түсіндіру және мысалдар келтіру
	• Күш	7.2.2.2 күнделікті өмірден күштердің әрекет етуіне мысалдар келтіру
	• Тартылыс құбылысы және ауырлық күші. Салмақ	7.2.2.15 масса, салмақ және ауырлық күші ұғымдарын білу және ажырату
	• №4 зертханалық жұмыс. "Серпімді деформацияларды зерттеу"	7.2.2.5 қатаңдық коэффициент түсінігін түсіну; 7.2.2.6 серпімділік күшінің серіппенің ұзаруына тәуелділік графигінен қатаңдық коэффициентін анықтау; 7.1.3.5 физика кабинетінде қауіпсіздік ережелерін түсіндіру және сақтау
	• Деформация	7.2.2.3 пластикалық және серпімді деформациялар ұғымын түсіндіру 7.2.2.4 пластикалық және серпімді деформацияларды ажырату, мысалдар келтіру
	• Серпімділік күші, Гук заңы	7.2.2.7 Гук заңының формуласы бойынша серпімділік күшін есептеу және түсіндіру
		7.2.2.11 үйкеліс күші түсінігінің физикалық мағынасын түсіну және түсіндіру;

	<ul style="list-style-type: none"> • Үйкеліс күші. • Үйкеліс әрекетін техникада ескеру • №5 зертханалық жұмыс. "Сырғанау үйкеліс күшін зерттеу" 	<p>7.2.2.8 тербеліс, сырғанау және тыныштық жағдайындағы үйкелістерді сипаттау;</p> <p>7.2.2.9 тербеліс, сырғанау және тыныштық жағдайындағы үйкелістерді түсіну және түсіндіру ;</p> <p>7.2.2. тербеліс, сырғанау және тыныштық жағдайындағы үйкелістерді ажырату;</p> <p>7.2.2.12 қосымша әдебиеттердің көмегімен үйкеліс күшінің пайдасы мен зиянына мысалдар келтіру</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • Бір түзу бойымен денеге әрекет еткен күштерді қосу 	<p>7.2.2.13 күштерді берілген масштабта графикалық түрде көрсету;</p> <p>7.2.2.14 денеге бір түзу бойымен бағытталған және әсер ететін күшті графикалық түрде тауып, тең әрекет күшінің анықтамасын білу</p>
Қысым	<ul style="list-style-type: none"> • Газдардың сұйықтықтар және қатты денелердің молекулярлық құрылымы 	<p>7.3.1.1 заттардың молекулярлық құрылысы негізінде, газдардың сұйықтықтар мен қатты денелердің құрылымын сипаттау</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • Қатты денелердегі қысым 	<p>7.3.1.2 қысымның физикалық мағынасын түсіндіру және өзгерту әдістерін сипаттау;</p> <p>7.3.1.3 есептер шығаруда қатты дене қысымының формуласын қолдану</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • Сұйықтықтар мен газдардағы қысым, Паскаль заңы • 	<p>7.3.1.4 газ қысымын молекулярлық құрылым негізінде түсіндіру;</p> <p>7.3.1.5 сұйықтықтардағы гидростатикалық қысымның формуласын шығару және оны есептер шығаруда қолдану</p>
	Қатынас ыдыстар	<p>7.3.1.6 қатынас ыдыстарды қолдануға мысалдар келтіру</p>
	Гидравликалық машиналар	<p>7.3.1.7 гидравликалық машиналардың жұмыс істеу принципін сипаттау;</p> <p>7.3.1.8 гидравликалық машиналарды қолдану кезіндегі күштің ұтысын есептеу</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • Атмосфералық қысым, атмосфералық қысымды өлшеу 	<p>7.3.1.9 атмосфералық қысымның табиғатын түсіндіру және оны өлшеудің әдістерін ұсыну</p>

	• Манометрлер. Сорғылар	7.3.1.10 манометр мен сорғылардың жұмыс істеу принципін сипаттау
	• № 6 зертханалық жұмыс. "Архимед заңын зерделеу"	7.3.1.11 кері итеруші күшті анықтау және оның сұйықтыққа батырылған дененің көлеміне тәуелділігін зерттеу; 7.1.3.5 физика кабинетіндегі қауіпсіздік ережелерін түсіндіру және сақтау
	Кері итеруші күш	7.3.1.12 сұйықтықтар мен газдардағы кері итеруші күштің табиғатын түсіндіру; 7.3.1.13 есептер шығаруда Архимед заңын қолдану
	• № 7 зертханалық жұмыс. "Дененің сұйықтықта жүзу шарттарын анықтау"	7.3.1.14 дененің сұйықтықта жүзу шарттарын зерттеу; 7.3.1.15 дененің сұйықтықта жүзу шарттарын анықтау; 7.1.3.5 физика кабинетіндегі қауіпсіздік ережелерін түсіндіру және сақтау

474-тоқсан

Жер және Ғарыш	• Аспан денелері туралы ғылым	7.7.1.1 әлемнің геоцентрлік және гелиоцентрлік жүйелерін түсіну; 7.7.1.2 геоцентрлік және гелиоцентрлік жүйелерді салыстыру
	• Күн жүйесі	7.7.1.3 Күн жүйесінің нысандарын қарастыру
	• Күнтізбе негіздері (тәулік, ай, жыл)	7.7.1.4 жыл мезгілдерінің ендіктерге байланысты ауысуы және күн мен түннің ұзақтығын түсіндіру

7 сынып курсын қайталау

2) 8-сынып:

2-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспардың мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
7 сыныптың физика курстарын қайталау		
Жұмыс және қуат	Механикалық жұмыс • Қуат •	488.2.3.1 механикалық жұмыс ұғымының физикалық мағынасын түсіну және түсіндіру; 498.2.3.10 қуат ұғымының физикалық мағынасын түсіндіру; 508.2.3.11 механикалық жұмыс пен қуаттың формулаларын есептер шығаруда қолдану

Күш моменті	<ul style="list-style-type: none"> • Қарапайым механизмдер 	518.2.4.1 "Механиканың алтын ережесін" тұжырымдау және қарапайым механизмдердің қолданылуына мысалдар келтіру; 528.2.4.2 күш моменті ұғымының физикалық мағынасын түсіндіру
	Дененің массалық центрі №1 зертханалық жұмыс. <ul style="list-style-type: none"> • "Жазық фигураның массалар центрін анықтау" 	538.1.3.1 мұғалімнің көмегімен эксперимент жасау, нәтижелерін жазу; 548.2.4.3 жазық фигураның массалық центрін эксперименталды анықтау
	<ul style="list-style-type: none"> • №2 зертханалық жұмыс. "Иіндіктің тепе-теңдік шарттарын анықтау" 	558.1.3.1 мұғалімнің көмегімен эксперимент жасау, нәтижелерін жазу; 568.2.4.5 иіндіктің тепе-теңдік шарттарын эксперименталды анықтау; 578.1.3.5 физика кабинетіндегі қауіпсіздік ережелерін түсіндіру және сақтау
	<ul style="list-style-type: none"> • Иіндіктің тепе-теңдік шарты 	588.2.4.4 тепе-теңдікте тұрған денелер үшін күш моменттер ережесін тұжырымдау және есептер шығаруда қолдану
	<ul style="list-style-type: none"> • Пайдалы әрекет коэффициенті. • №3 зертханалық жұмыс. "Көлбеу жазықтықтың пайдалы әрекет коэффициентін анықтау" 	598.1.3.1 мұғалімнің көмегімен эксперимент жасау, нәтижелерін жазу; 8.2.4.6 көлбеу жазықтықтың пайдалы әсер коэффициентін тәжірибеде анықтау; 608.1.3.5 физика кабинетіндегі қауіпсіздік ережелерін түсіндіру және сақтау
	Энергия	Кинетикалық энергия. <ul style="list-style-type: none"> • Потенциалдық энергия
		8.2.3.7 энергияның біріншіден екіншісіне түрлену мысалдарын келтіру;

	<ul style="list-style-type: none"> • Энергияның сақталуы және түрленуі 	<p>8.2.3.8 энергияның біріншісінен екіншісіне түрлену мысалдарын сипаттау;</p> <p>8.2.3.9 механикалық энергияның сақталу заңын есептер шығаруда қолдану</p>
612-тоқсан		
Жылу құбылыстары	<ul style="list-style-type: none"> • Жылу қозғалысы, броундық қозғалыс, диффузия 	<p>8.3.1.1 молекулярлы-кинетикалық теорияның негізгі қағидаларын дәлелдейтін мысалдар келтіру және тәжірибені сипаттау</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • Температура, оны өлшеу тәсілдері, температураның шкалалары 	<p>8.3.1.3 температураны өлшеуді жылулық ұлғаю негізінде сипаттау;</p> <p>8.3.1.4 қатты күйден сұйыққа және кері айналуына мысал келтіру;</p> <p>8.3.1.2 температураның мәндерін әр түрлі шкала (Цельсий, Кельвин) бойынша өрнектеу</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • Ішкі энергия, ішкі энергияны өзгерту тәсілдері 	<p>8.3.2.1 ішкі энергия анықтамасын түсіну мен түсіндіру;</p> <p>8.3.2.2 ішкі энергияның өзгеру тәсілдерін сипаттау</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • Жылу өткізгіштік, конвекция, сәуле шығару 	<p>8.3.2.3 жылу берілудің түрлерін салыстыру</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • Табиғаттағы және техникадағы жылу берілу 	<p>8.3.2.4 техникада және тұрмыста жылу беру түрлерінің қолданылуына мысалдар келтіру</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • Тірі ағзалар өміріндегі жылу құбылыстарының ролі 	<p>8.3.2.5 әр түрлі температураларда тірі ағзалардың бейімделуіне мысалдар келтіру</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • Жылу құбылыстарының тірі ағзалардың өмірлеріндегі ролі 	<p>8.3.2.6 жылу алмасу процесі кезінде алынған немесе берілген жылу мөлшерін анықтау;</p> <p>8.3.2.7 заттың меншікті жылу сыйымдылығының мағынасын түсіндіру</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • Отынның энергиясы • Отынның меншікті жану жылуы 	<p>8.3.2.8 есептерді шығару барысында отынның жануы кезінде бөлінген жылу мөлшерін анықтау</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • № 4 зертханалық жұмыс. "Температуралары әр түрлі суды араластырғандағы жылу мөлшерлерін салыстыру" 	<p>8.1.3.1 эксперимент жүргізіп, нәтижесін мұғалімнің көмегімен жазу;</p> <p>8.3.2.9 жылу процестерінде энергияның сақталу және айналу заңдарын зерттеу;</p> <p>8.1.3.4 эксперимент жүргізуге ықпал ететін факторларды анықтау;</p>

		8.1.3.5 физика кабинетіндегі қауіпсіздік ережелерін түсіндіру және сақтау
	• Жылу процестеріндегі энергияның сақталу және айналу заңы	8.3.2.10 жылулық тепе-теңдік теңдеуін есептер шығаруда қолдану
Заттың агрегаттық күйлері	• Қатты денелердің балқуы және қатаюы, балқу температурасы, меншікті балқу жылуы	8.3.1.5 молекулярлы-кинетикалық теория негізінде қатты күйден сұйыққа және кері айналуы сипаттау; 8.3.2.11 балқу/кристалдану кезіндегі жұтылатын/бөлінетін жылу мөлшерінің формуласын есептер шығаруға қолдану; 8.3.2.12 заттың балқу және қатаю үдерісі кезіндегі температураның уақытқа тәуелділік графигін талдау
	• № 2 зертханалық жұмыс. " Мұздың меншікті балқу жылуын анықтау"	8.1.3.1 эксперимент жүргізіп, нәтижесін мұғалімнің көмегімен жазу; 8.3.2.13 эксперимент көмегімен мұздың меншікті балқу жылуын анықтау; 8.1.3.5 физика кабинетіндегі қауіпсіздік ережелерін түсіндіру және сақтау
	Булану және конденсация. • Қаныққан және қанықпаған булар	8.3.1.6 заттың сұйық күйден газ күйіне және кері айналуынна мысал келтіру; 8.3.1.7 молекулярлы-кинетикалық теория негізінде заттың сұйық күйден газ күйіне және кері айналуын сипаттау; 8.3.2.14 булану және конденсация кезіндегі температураның уақытқа тәуелділік графигін талдау; 8.3.2.15 су буының мысалы негізінде қанығу күйін сипаттау
	Қайнау, буланудың меншікті жылуы. • Қайнау температурасының атмосфералық қысымға тәуелділігі	8.3.2.16 булану кезіндегі жылу мөлшерін анықтау; 8.3.2.17 қайнау температурасының сыртқы қысымға тәуелділігін түсіндіру
3-тоқсан		
	• Термодинамиканың бірінші заңы , газдың және будың жұмысы	8.3.2.18 термодинамиканың бірінші заңының мағынасын түсіндіру
	• Жылу процестерінің қайтымсыздығы, термодинамиканың екінші заңы	8.3.2.19 термодинамиканың екінші заңының мағынасын түсіндіру

Термодинамика негіздері	<ul style="list-style-type: none"> Жылу қозғалтқыштары 	8.3.2.23 энергияның жылу машиналарына айналуын сипаттау ; 8.3.2.21 іштен жану қозғалтқышының, бу турбинасының жұмыс істеу принципін сипаттау
	<ul style="list-style-type: none"> Жылу қозғалтқыштарының пайдалы әрекет коэффициенті 	8.3.2.19 жылу қозғалтқышының пайдалы әрекет коэффициентін анықтау; 8.3.2.22 интернет көздерінің көмегімен жылу қозғалтқыштарын жетілдіру жолдарын ұсыну
	<ul style="list-style-type: none"> Жылу машиналарын пайдаланудағы экологиялық мәселелері 	8.3.2.24 жылу машиналарының қоршаған ортаның экологиясына әсерін бағалау
Электростатика негіздері	<ul style="list-style-type: none"> Денелердің электрленуі, электр заряды, өткізгіштер мен диэлектриктер 	8.4.1.1 электр заряды ұғымын білу және сипаттау; 8.4.1.2 үйкеліс арқылы денені электрлену және индукция құбылысын түсіну және түсіндіру; 8.4.1.3 электрленудің оң және теріс әсеріне мысалдар келтіру
	<ul style="list-style-type: none"> Электр зарядының сақталу заңы, қозғалмайтын зарядтардың өзара әрекеттесуі, Кулон заңы, элементар электр заряды 	8.4.1.4 электр зарядын сақтау заңын түсіндіру; 8.4.1.5 Кулон заңын түсіндіру; 8.4.1.6 Кулон заңын есептер шығаруда қолдану
	<ul style="list-style-type: none"> Электр өрісі, электр өрісінің кернеулігі 	8.4.1.7 "электр өрісі" және оның күштік сипаттамасы ұғымдарының физикалық мағынасын түсіндіру; 8.4.1.8 біртекті электростатикалық өрістегі зарядқа әсер етуші күшті есептеу; 8.4.1.9 электр өрісін күш сызықтар арқылы кескіндеу
	<ul style="list-style-type: none"> Электр өрісінің потенциалы және потенциалдар айырымы, конденсатор 	8.4.1.10 потенциалдар айырымының және потенциалдың физикалық мағынасын түсіндіру; 8.4.1.11 - конденсаторлардың құрылысын және қолданылуын сипаттау
624-тоқсан		
	<ul style="list-style-type: none"> Электр тогы, электр тогы көздері 	8.4.2.1 электр тогы ұғымын және электр тогының пайда болу шарттарын түсіндіру
		8.4.2.2 электр схемасын графикалық бейнелеуде электр тізбегі элементтерінің шартты белгілерін қолдану;

Тұрақты электр тогы

<ul style="list-style-type: none"> • Электр тізбегі және оның құрамды бөліктері, ток күші, кернеу	8.4.2.3 кернеудің физикалық мағына-сын, оның өлшем бірлігін түсіндіру
<ul style="list-style-type: none"> • № 6 зертханалық жұмыс. "Электр тізбегін құрастыру және оның әртүрлі бөліктеріндегі ток күшін өлшеу"	638.1.3.1 мұғалімнің көмегімен эксперимент жасау, нәтижелерін жазу; 8.4.2.4 электр тізбегіндегі ток күші мен кернеуді өлшеу; 8.1.3.5 физика кабинетіндегі қауіпсіздік ережелерін түсіндіру және сақтау
№ 7 зертханалық жұмыс. "Тізбек бөлігі үшін ток күшінің кернеуге тәуелділігін зерттеу"	648.1.3.1 мұғалімнің көмегімен эксперимент жасау, нәтижелерін жазу; 8.4.2.5 тұрақты температурада металл өткізгіштің вольт-амперлік сипаттамасын графикалық түрде бейнелеу және түсіндіру; 8.1.3.2 есептің көмегімен абсолюттік және қатыстық қателіктерді анықтау; 8.1.3.3 эксперименттен деректерін жинақтау, талдау және қателіктерін ескеріп жазу; 8.1.3.5 физика кабинетіндегі қауіпсіздік ережелерін түсіндіру және сақтау
<ul style="list-style-type: none"> • Тізбек бөлігі үшін Ом заңы	8.4.2.6 тізбек бөлігі үшін Ом заңын құрылымдау; 8.4.2.7 тізбек бөлігі үшін Ом заңын есептер шығаруда қолдану
<ul style="list-style-type: none"> • Өткізгіштің электр кедергісі, өткізгіштің меншікті кедергісі, реостат	8.4.2.8 кедергінің физикалық мағынасын, оның өлшем бірлігін түсіндіру; 8.4.2.9 есеп шығаруғанда өткізгіштің меншікті кедергісін формуласын қолдану
<ul style="list-style-type: none"> • № 8 зертханалық жұмыс. "Өткізгіштерді тізбекті қосуды зерттеу"	658.1.3.1 мұғалімнің көмегімен эксперимент жасау, нәтижелерін жазу; 8.4.2.10 өткізгіштерді тізбекті жалғаудың заңдылықтарын эксперимент арқылы алу; 8.1.3.5 физика кабинетіндегі қауіпсіздік ережелерін түсіндіру және сақтау
	668.1.3. мұғалімнің көмегімен эксперимент жасау, нәтижелерін жазу;

• № 9 зертханалық жұмыс. " Өткізгіштерді параллель қосуды зерделеу"	8.4.2.10 өткізгіштерді параллель жалғаудың заңдылықтарын эксперимент арқылы анықтау; 8.1.3.5 физика кабинетіндегі қауіпсіздік ережелерін түсіндіру және сақтау
• Өткізгіштерді тізбекті және параллель қосу	8.4.2.12 өткізгіштерді тізбекті және параллель жалғауда тізбек бөлігі үшін Ом заңын қолданып, электр тізбектерін есептеу
• Электр тогының жұмысы мен қуаты	8.4.2.13 жұмыс және қуат формулаларын есептер шығаруда қолдану;
• Электр тогының жылулық әсері, Джоуль-Ленц заңы	8.4.2.14 Джоуль-Ленц заңын есептер шығару үшін қолдану
• № 10 зертханалық жұмыс. " Электр тогының жұмысы мен қуатын анықтау"	678.1.3.1 мұғалімнің көмегімен эксперимент жасау, нәтижелерін жазу; 8.4.2.15 электр тогының жұмысы мен қуатын эксперименталды анықтау; 8.4.2.16 кВт сағ өлшем бірлігін қолданып, электр энергиясының құнын практика жүзінде есептеу; 8.1.3.5 физика кабинетіндегі қауіпсіздік ережелерін түсіндіру және сақтау
• Металдардағы электр кедергісінің температураға тәуелділігі, асқын өткізгіштік	8.4.2.17 металл өткізгіштердегі электр тогын және оның кедергісінің температураға тәуелділігін сипаттау
• Электрқыздырғыш құралдар, қыздыру шамдары, қысқа тұйықталу, балқымалы сақтандырғыштар	8.4.2.18 қысқа тұйықталудың пайда болу себептерін және алдын алу амалдарын түсіндіру
• Электр тогының химиялық әсері (Фарадейдің заңы)	8.4.2.19 сұйықтықтардағы электр тогын түсіндіру
8 сынып курсы қайталау	

3) 9-сынып:

3-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспардың мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
8 сыныптың физика курстарын қайталау		
		9.4.3.1 магниттердің негізгі қасиеттеріне сипаттама беру және магнит өрісін күш сызықтары арқылы графикалық бейнелеу;

Электромагниттік құбылыстар

<p>Тұрақты магниттер, магнит өрісі.</p> <ul style="list-style-type: none"> • № 1 зертханалық жұмыс. "Тұрақты магниттің қасиеттерін зерттеу және магнит өрісінің бейнесін алу" 	<p>9.1.3.1 өз бетінше эксперимент жасап, мұғалімнің көмегімен нәтижелерін жазу;</p> <p>9.1.3.2 алынған нәтижелерді түсіндіріп, қорытынды жасау;</p> <p>9.1.3.4 физика кабинетіндегі қауіпсіздік ережелерін түсіндіру және сақтау;</p> <p>9.1.3.3 эксперимент нәтижесіне ықпал етеін факторларды талдап, экспериментті жақсарту әдістерін ұсыну</p>
<p>Тоғы бар түзу өткізгіштің магнит өрісі</p> <ul style="list-style-type: none"> • Тоғы бар шарғының магнит өрісі 	<p>9.4.3.2 магнит өрісінің сипаттамаларын түсіндіру;</p> <p>9.4.3.3 тоғы бар түзу өткізгіштің және соленоидтің айналасындағы өріс сызықтарының бағытын анықтау</p>
<p>• Электромагниттер және оларды қолдану</p> <ul style="list-style-type: none"> • • № 2 зертханалық жұмыс. "Электромагнитті құрастыру және оның әсерін сынау" 	<p>9.4.3.4 жолақ магнит пен соленоидтың магнит өрістерін салыстыру;</p> <p>689.1.3.1 өз бетінше эксперимент жасау, мұғалімнің көмегімен нәтижелерін жазу;</p> <p>9.1.3.2 алынған нәтижелерді түсіндіріп, қорытынды жасай алуы ;</p> <p>9.1.3.4 физика кабинетіндегі қауіпсіздік ережелерін түсіндіру және сақтау</p> <p>9.1.3.3 эксперимент нәтижесіне ықпал етеін факторларды талдап, экспериментті жақсарту әдістерін ұсыну</p>
<ul style="list-style-type: none"> • приборы • Магнит өрісінің тоғы бар өткізгішке әрекеті, электрокозғалтқыш, электр өлшеуіш құралдар 	<p>9.4.3.5 магнит өрісінің тоғы бар өткізгішке әсерін сипаттау;</p> <p>9.4.3.6 электр қозғалтқыштың және электр өлшеуіш құралдардың жұмысын түсіндіру</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Электромагнитная индукция, генератор 	<p>9.4.3.7 электромагниттік индукция құбылысын сипаттау;</p> <p>9.4.3.8 қосымша әдебиеттердің көмегімен әлемде және Қазақстанда және дүние жүзінде электр энергиясын өндірудің мысалдарын келтіру</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Жарықтың түзу сызықты таралу заңы 	<p>9.5.1.1 Күннің және Айдың тұтылу ұғымын түсіндіру;</p> <p>9.5.1.2 Күннің және Айдың тұтылуын графикалық бейнелеу</p>

Жарық құбылыстары

<ul style="list-style-type: none"> • Жарықтың шағылуы, шағылу заңдары, жазық айналар	9.5.1.3 эксперимент арқылы түсу және шағылу бұрыштарының тәуелділігін анықтау; 9.5.1.4 айналық және шашыранды шағылудың мысалдарын келтіру және түсіндіру; 9.5.1.5 жазық айнада дененің кескінін алу және оны сипаттау
<ul style="list-style-type: none"> • Сфералық айналар, сфералық айна көмегімен кескін алу	9.5.1.6 дененің кескінін алу үшін сфералық айнада сәуленің жолын салу және алынған кескінді сипаттау
<ul style="list-style-type: none"> • Жарықтың сынуы, жарықтың сыну заңы, толық ішкі шағылу	9.5.1.7 жазық параллель пластинада сәуленің жолын салу; 9.5.1.8 жарықтың сыну заңын құрылымдау; 9.5.1.9 есептерді шығаруда жарықтың шағылу заңын қолдану; 9.5.1.10 экспериментке сүйене отырып толық ішкі шағылу құбылысын түсіндіру
<ul style="list-style-type: none"> • № 3 зертханалық жұмыс. "Әйнек шынының сыну көрсеткішін анықтау"	9.5.1.11 әйнек шынының сыну көрсеткішін экспериментальды анықтау; 9.5.1.12 сыну көрсеткішінің анықталған мәнін кестелік мәндермен салыстыру және эксперимент нәтижесін бағалау 9.1.3.1 өз бетінше эксперимент жасап, нәтижелерін мұғалімнің көмегімен жазу; 9.1.3.2 алынған нәтижелерді түсіндіріп, қорытынды жасау; 9.1.3.4 физика кабинетіндегі қауіпсіздік ережелерін түсіндіру және сақтау; 9.1.3.3 эксперимент нәтижесіне ықпал етеін факторларды талдап, экспериментті жақсарту әдістерін ұсыну
Линзалар, линзаның оптикалық күші, жұқа линзаның формуласы. <ul style="list-style-type: none"> • Линзаның көмегімен кескін алу	9.5.1.13 жұқа линза формуласын түсіндіру; 9.5.1.4 жұқа линза формуласын есептер шығару үшін қолдану; 9.5.1.15 линзаның сызықтық ұлғаю формуласын есептер шығару үшін қолдану 9.5.1.16 жұқа линзада сәуленің жолын салу және алынған нәтижелерді сипаттау

	<ul style="list-style-type: none"> • № 4 зертханалық жұмыс. "Жұқа линзаның фокустық қашықтығын анықтау" 	<p>9.5.1.17 жұқа линзаның фокустық қашықтығын және оптикалық күшін анықтау"</p> <p>9.1.3.1 өз бетінше эксперимент жасап, нәтижелерін мұғалімнің көмегімен жазу ;</p> <p>9.1.3.2 алынған нәтижелерді түсіндіріп, қорытынды жасау;</p> <p>9.1.3.4 физика кабинетіндегі қауіпсіздік ережелерін түсіндіру және сақтау;</p> <p>9.1.3.3 эксперимент нәтижесіне ықпал етеін факторларды талдап, экспериментті жақсарту әдістерін ұсыну</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • Көз оптикалық жүйе ретінде, көздің көру кемшіліктері және оларды түзету әдістері 	<p>9.5.1.18 көздің алыстан көргіштігі мен жақыннан көргіштігін түзетуінсипаттау</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • Оптикалық аспаптар 	<p>9.5.1.19 қарапайым оптикалық құралдарды (перископ, обскура камерасы) құрастыру</p>

2-тоқсан

	<ul style="list-style-type: none"> • Механикалық қозғалыс 	<p>9.2.1.1 материялық нүкте, санақ жүйесі, механикалық қозғалыстың салыстырмалылығы ұғымдарының мағынасын түсіндіру, жылдамдықтарды қосу және орын ауыстыру теоремаларын қолдану</p>
<p>Векторлар және оларға амалдар қолдану</p> <ul style="list-style-type: none"> • Вектордың координаталар өстеріндегі проекциялары 		<p>9.2.1.2 вектор ұғымын түсіну;</p> <p>9.2.1.3 векторларды қосу, азайту, векторды скалярға көбейту;</p> <p>9.2.1.4 вектордың координаталар өсіне проекциясын анықтау, векторды құраушыларға жіктеу</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Түзу сызықты теңайнымалы қозғалыс кезіндегі жылдамдық және орын ауыстыру 		<p>9.2.1.5 қозғалыс жылдамдық және орын ауыстыру түсініктерін білу;</p> <p>9.2.1.6 уақыттан тәуелділік графиктерінен орын ауыстыруды, жылдамдықты, үдеуді анықтау</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Түзусызықты теңайнымалы қозғалыс кезіндегі жылдамдық және орын ауыстыру 		<p>9.2.1.7 түзу сызықты теңайнымалы қозғалыс кезіндегі жылдамдық және үдеу формулаларын есептер шығаруда қолдану;</p> <p>9.2.1.8 түзу сызықты теңайнымалы қозғалыс кезіндегі координата мен орын ауыстыру теңдеулерін түсіну және есептер шығаруда қолдану</p>

Кинематика негіздері

<p>• № 5 зертханалық жұмыс. " Теңүдемелі қозғалыс кезіндегі дененің үдеуін анықтау"</p>	<p>9.2.1.9 тең үдемелі қозғалыс ұғымын білу; 9.2.1.10 теңүдемелі қозғалыс кезіндегі дененің үдеуін эксперименттік жолмен анықтау; 9.1.3.2 эксперимент нәтижесіне ықпал етеін факторларды талдап, экспериментті жақсарту әдістерін ұсыну 9.2.1.11 теңүдемелі қозғалыс кезіндегі орын ауыстырудың және жылдамдықтың уақытқа тәуелділік графиктерін тұрғызу және оларды түсіндіру; 9.1.3.1 өз бетінше эксперимент жасау, нәтижелерін мұғалімнің көмегімен жазу ; 9.1.3.2 алынған нәтижелерді түсіндіріп, қорытынды жасай алу; 9.1.3.4 физика кабинетіндегі қауіпсіздік ережелерін түсіндіру және сақтау; 9.1.3.3 эксперимент нәтижесіне ықпал етеін факторларды талдап, экспериментті жақсарту әдістерін ұсыну</p>
<p>• Дененің еркін құлауы, еркін құлау үдеуі</p>	<p>9.2.1.12 еркін түсуді сипаттау үшін теңайнымалы қозғалыстың кинематикалық теңдеулерін түсіну және қолдану</p>
<p>• № 6 зертханалық жұмыс. " Көлденең лақтырылған дененің қозғалысын зерделеу"</p>	<p>9.2.1.13 теңайнымалы және бірқалыпты қозғалыстың кинематикалық теңдеулерін қолдана отырып, көлденең лақтырылған дененің қозғалысын сипаттау; 9.2.1.14 көлденең лақтырылған дененің қозғалыс жылдамдығын анықтау 9.2.1.15 есептің көмегімен көлденең лақтырылған дененің қозғалыс траекториясын сызу; 9.1.3.1 өз бетінше эксперимент жасап, нәтижелерін мұғалімнің көмегімен жазу; 9.1.3.2 алынған нәтижелерді түсіндіріп, қорытынды жасай алуы; 9.1.3.4 физика кабинетіндегі қауіпсіздік ережелерін түсіндіру және сақтау; 9.1.3.3 эксперимент нәтижесіне ықпал етеін факторларды талдап,</p>

		экспериментті жақсарту әдістерін ұсыну
	Қисықсызықты қозғалыс; материялық нүктенің шеңбер бойымен бірқалыпты қозғалысы Сызықтық және бұрыштық жылдамдықтар	9.2.1.16 сызықтық және бұрыштық шамалар түсінігін түсіндіру; 9.2.1.17 дененің шеңбер бойымен бірқалыпты қозғалысын сызықтық және бұрыштық шамалар арқылы сипаттау; 9.2.1.18 сызықтық және бұрыштық жылдамдықты байланыстыратын түсіндіру және өрнекті есептер шығаруда қолдану
	Центрге тартқыш үдеу	9.2.1.19 центрге тартқыш үдеу формуласын түсіну және есептер шығаруда қолдану
3-тоқсан		
Астрономия негіздері	• Жұлдызды аспан	9.7.2.1 абсолюттік және көрінетін жұлдыздық шамаларды түсіну мен түсіндіру 9.7.2.2 абсолюттік және көрінетін жұлдыздық шамаларды ажырату; 9.7.2.3 жұлдыздырдың жарқырауына әсер ететін факторларды атау
	• Аспан сферасы, аспан координаталарының жүйесі	9.7.2.4 аспан сферасының негізгі элементтерін атау; 9.7.2.5 жұлдызды аспанның жылжымалы картасын қолдана алуы; 9.7.2.6 жұлдызды аспанның жылжымалы картасынан жұлдыздардың аспан координатасын анықтау
	• Әртүрлі географиялық ендіктегі аспан шырақтарының көрінетін қозғалысы, жергілікті, белдеулік және бүкіләлемдік уақыт	9.7.2.7 әртүрлі ендіктегі жұлдыздардың шарықтау айырмашылығын түсіндіру; 9.7.2.8 жергілікті, белдеулік және бүкіләлемдік уақытты сәйкестендіру
	• Күн жүйесіндегі ғаламшарлардың қозғалыс заңдары	9.7.2.9 Кеплер заңдарының негізінде аспан денелерінің қозғалысын түсіндіру
	• Астрономиядағы ара қашықтықты параллакс әдісімен анықтау	9.7.2.10 Күн жүйесіндегі денелердің ара қашықтығын немесе өлшемдерін анықтау үшін параллакс әдісін қолдануды түсіндіру

Динамика негіздері	• Ньютонның бірінші заңы, инерциялық санақ жүйелері	9.2.2.2 Ньютонның бірінші заңын тұжырымдау және оны есептер шығаруда қолдану
	• Механикадағы күштер	9.2.2.3 ауырлық күші, серпімділік күші, және үйкеліс күші табиғатын түсіндіру
	• Ньютонның екінші заңы, масса	9.2.2.4 Ньютонның екінші заңын тұжырымдау және оны есептер шығаруда қолдану
	• Ньютонның үшінші заңы	9.2.2.5 Ньютонның үшінші заңын тұжырымдау және оны есептер шығаруда қолдану
	• Бүкіләлемдік тартылыс заңы	9.2.2.6 Бүкіләлемдік тартылыс заңын тұжырымдау және оны есептер шығаруда қолдану
	Дененің салмағы, салмақсыздық	9.2.2.12 үдеумен қозғалған дененің салмағын, физикалық мағынасын түсіндіру; 9.2.2.13; үдеумен қозғалған дененің салмағын анықтау; 9.2.2.14 салмақсыздық күйді түсіндіріп, мысал келтіру
Денелердің ауырлық күші әсерінен қозғалуы. • Жердің жасанды серіктерінің қозғалысы	9.2.2.10 бірінші ғарыштық жылдамдықтың формуласын білу; 9.2.2.11 бірінші ғарыштық жылдамдықтың формуласын есептер шығаруда қолдану; 9.2.2.7 ғарыш аппараттары орбиталарының ерекшеліктерін білу; 9.2.2.8; ғарыш аппараттары орбиталарының ерекшеліктерін салыстыру; 9.2.2.9 ауырлық өрісіндегі дененің қозғалысын сипаттайтын параметрлерді есептеу	
4-тоқсан		
Сақталу заңдары	Дене импульсі және күш импульсі	9.2.3.1 "дене импульсі" және "күш импульсі" түсініктерін ажырату;
	• Импульстің сақталу заңы. • Реактивті қозғалыс	9.2.3.1 "дене импульсі" және "күш импульсі" түсініктерін түсіну мен ажырату; 9.2.3.3 табиғаттағы және техникадағы реактивті қозғалыс түсінігін түсіндіру; 9.2.3.4 табиғаттағы және техникадағы реактивті қозғалысқа мысалдар келтіру; 699.2.3.5 Байқоңыр ғарыш айлағының аймақтық және

		халықаралық маңыздылығына баға беру
	• Механикалық жұмыс және энергия	9.2.3.6 механикалық жұмысты сараптамалық және графиктік тәсілдермен анықтау; 9.2.3.7 жұмыс пен энергияның байланысын түсіндіру
	• Энергияның сақталу және айналу заңы	9.2.3.8 энергияның сақталу заңын тұжырымдау; 9.2.3.9 энергияның сақталу заңын тұжырымдау және есептер шығаруда қолдану
9 сыныптың физика курстарын қайталау		

-
- 4) 10-сынып:
- 4-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспардың мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
9 сыныптың физика курстарын қайталау		
	Тербелмелі қозғалыс	10.2.5.1 еркін және еріксіз тербелістер түсініктерін түсіндіру; 10.2.5.2; еркін және еріксіз тербелістер түсінігін ажырату; 10.2.5.3 еркін және еріксіз тербелістерге мысалдар келтіру; 10.2.5.4 амплитуда, период, жиілік анықтамаларын түсіну мен түсіндіру; 10.2.5.5 амплитуда, период, жиілікті эксперименталды анықтау; 10.2.5.6 формулаларды қолданып, период, жиілік, циклдік жиілікті анықтау
	• Тербелістер кезіндегі энергияның түрленуі. • Тербелмелі қозғалыстың теңдеуі	10.2.5.7 тербелмелі процестеріндегі энергияның сақталуын сипаттау; 10.2.5.8 гармониялық тербелістердің графиктері бойынша координатаның, жылдамдықтың және үдеудің теңдеулерін жазу
	• Математикалық және серіппелі маятниктердің тербелістері	10.2.5.9 әртүрлі тербелмелі жүйедегі тербелістің пайда болу себептерін түсіндіру; 10.2.5.10 маятниктер тербелісі периодының әртүрлі параметрлерге тәуелділігін табу

Тербелістер және толқындар

<p>• № 1 зертханалық жұмыс. "Математикалық маятниктің көмегімен еркін құлау үдеуін анықтау"</p>	<p>10.2.5.11 математикалық маятник периодының формуласынан еркін түсу үдеуін анықтау; 10.2.5.12 период квадратының маятник ұзындығына тәуелділік графигін тұрғызу және талдау; 7010.1.3.1 өз бетінше эксперимент жасау, нәтижелерін жазу; 10.1.3.2 алынған нәтижелерді түсіндіріп, қорытынды жасау; 10.1.3.3 эксперимент нәтижесіне ықпал етеін факторларды талдап, экспериментті жақсарту әдістерін ұсыну; 10.1.3.4 физика кабинетіндегі қауіпсіздік ережелерін түсіндіру және сақтау</p>
<p>• Еркін және еріксіз тербелістер, резонанс</p>	<p>10.2.5.13; еріксіз тербеліс амплитудасының мәжбүрлеуші күштің жиілігіне тәуелділігін график бойынша сипаттау; 10.2.5.14 резонанс құбылысын сипаттау</p>
<p>• Еркін электромагниттік тербелістер</p>	<p>10.4.4.1 тербелмелі контурдағы еркін электромагниттік тербелістерді сапалық түрде сипаттау;</p>
<p>• Толқындық қозғалыс</p>	<p>10.2.5.15 толқын жылдамдығы, жиілігі және толқын ұзындығы формулаларын түсіндіру мен есеп шығаруда қолдану; 10.2.5.16 көлденең және бойлық толқындарды ажырату мен салыстыру</p>
<p>• №2 зертханалық жұмыс. "Беттік толқындардың таралу жылдамдығын анықтау"</p>	<p>10.2.5.17 су бетіндегі толқындардың таралу жылдамдығын эксперимент түрінде анықтау 7110.1.3.1 өз бетінше эксперимент жасау, нәтижелерін жазу; 10.1.3.2 алынған нәтижелерді түсіндіріп, қорытынды жасау; 10.1.3.3 эксперимент нәтижесіне ықпал етеін факторларды талдап, экспериментті жақсарту әдістерін ұсыну; 10.1.3.4 физика кабинетіндегі қауіпсіздік ережелерін түсіндіру және сақтау</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Дыбыс, дыбыстың сипаттамалары, акустикалық резонанс, жаңғырық 	<p>10.2.5.18 дыбыстың пайда болу және таралу шарттарын атау;</p> <p>10.2.5.19 дыбыс сипаттамаларын дыбыс толқындарының жиілігі және амплитудасымен сәйкестендіру;</p> <p>10.2.5.20 резонанстың пайда болу шарттарын атау және оның қолданылуына мысалдар келтіру;</p> <p>10.2.5.21 жаңғырықтың пайда болу табиғатын және оны қолдану әдістерін сипаттау;</p> <p>10.2.5.22 табиғатта және техникада ультрадыбыс пен инфрадыбысты қолдануға мысалдар келтіру</p>
	<p>Электромагниттік толқындар</p> <ul style="list-style-type: none"> • Электромагниттік толқындар шкаласы 	<p>10.4.4.2 механикалық толқындар мен электромагниттік толқындардың қасиеттерін түсіндіру;</p> <p>10.4.4.3 механикалық толқындар мен электромагниттік толқындардың ұқсастықтарын салыстыру;</p> <p>10.4.4.4 электромагниттік толқындар шкаласын сипаттау және әртүрлі диапазондағы толқындардың қолданылуына мысалдар келтіру;</p> <p>10.4.4.5 шыны призма арқылы өткен жарықтың дисперсиясына сапалы сипаттама беру</p>
722-тоқсан		
Атом құрылысы. Атомдық құбылыстар	<ul style="list-style-type: none"> • Жылулық сәуле шығару <p>Жарық кванттары туралы Планк гипотезасы</p> <p>Фотоэффект құбылысы</p> <ul style="list-style-type: none"> • Рентген сәулелері 	<p>10.6.1.1 жылулық сәуле шығару энергиясының температураға тәуелділігін сипаттау</p> <p>10.6.1.2 Планк формуласын түсіндіру; 10.6.1.3 Планк формуласын есептер шығаруда қолдану</p> <p>10.6.1.4 фотоэффект құбылысын сипаттау және фотоэффект құбылысының техникада пайдаланылуына мысалдар келтіру;</p> <p>10.6.1.5 есептер шығаруда фотоэффект үшін Эйнштейн формуласын қолдану</p> <p>10.6.1.6 рентген сәулесін электромагниттік сәулелердің басқа түрлерімен салыстыру;</p>

		10.6.1.7 рентген сәулесін қолдануға мысалдар келтіру
	Радиоактивтілік. • Радиоактивті сәулеленудің табиғаты	7310.6.2.1 а, b және g - сәулеленудің табиғаты мен қасиеттерін түсіндіру
	• Резерфорд тәжірибесі, атомның құрамы	7410.6.1.8 а-бөлшегінің шашырауы бойынша Резерфорд тәжірибесін сипаттау
753 - тоқсан		
Атом ядросы	Ядролық өзара әрекеттесу, ядролық күштер. Массалар дефекті, атом ядросының байланыс энергиясы	7610.6.1.9 ядролық күштердің қасиеттерін сипаттау; 7710.6.1.10 атом ядросының масса ақауын анықтау; 7810.6.1.11 атом ядросының байланыс энергиясы формуласын есептер шығаруда қолдану
	Ядролық реакциялар. Радиоактивті ыдырау заңы	7910.6.1.12 ядролық реакцияның теңдеуін шешуде зарядтық және массалық сандардың сақталу заңын қолдану; 8010.6.2.2 радиоактивті ыдыраудың ықтималдық сипатын түсіндіру; 8110.6.2.3 радиоактивті ыдырау заңын есеп шығаруда қолдану
	Ауыр ядролардың бөлінуі, тізбекті ядролық реакция. • Ядролық реакторлар	8210.6.2.4 тізбекті ядролық реакциялардың өту шарттарын сипаттау; 8310.6.2.5 ядролық реактордың жұмыс істеу принципін сипаттау
	Термоядролық реакциялар • Радиоизотоптар, радиациядан қорғану	8410.6.2.6 ядролық ыдырау мен ядролық синтезді салыстыру; 8510.6.2.7 радиоактивті изотоптарды қолдануға мысалдар келтіру; 8610.6.2.8 радиациядан қорғану әдістерін сипаттау
	• Элементар бөлшектер	8710.6.3.1 элементар бөлшектерді жіктеу
4 тоқсан		
Әлемнің заманауи физикалық бейнесі	• Физика және астрономияның дүниетанымдық маңызы	10.8.1.1 адамның дүниетанымдық көзқарасының қалыптасуына физика және астрономия дамуының ықпалын түсіндіру
	• Экологиялық мәдениет	10.8.1.2 жаңа технологиялардың қоршаған ортаға ықпалының артықшылығы мен қауіптілігін бағалау
7-10 сыныптардың физика курстарын қайталау		

Білім және ғылым министрі
2022 жылғы 1 сәуірдегі
№ 123 бұйрығына
48-қосымша
Қазақстан Республикасы Білім
және ғылым министрінің
2013 жылғы 3 сәуірдегі
№ 115 бұйрығына
685-қосымша

Сөйлеу тілінің күрделі бұзылыстары бар білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10-сыныптары үшін "Химия" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Сөйлеу тілінің күрделі кемістігі бар білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10-сыныптары үшін "Химия" пәнінен жаңартылған мазмұндағы Үлгілік оқу бағдарламасы (әрі қарай – Бағдарлама) Қазақстан Республикасының "Білім туралы" Заңының 5-бабының 6) тармақшасына сәйкес әзірленген.

2. Оқу пәнінің мақсаты – білім алушының әлем туралы біртұтас ғылыми түсінігін қалыптастыру, химиялық заттар мен олардың түрленуі, химиялық процестер, заңдар мен олардың заңдылықтары туралы білімін нақты өмірде қауіпсіз пайдалану біліктерін дамыту.

3. Оқыту міндеттері:

1) білім алушыларға химиядағы түсініктер, заттар және заңдар, заттардың атомдары мен молекулаларының құрамы мен ішкі құрылысы, заттар қасиетінің химиялық реакциялар барысында түрленуі туралы хабар беру;

2) қауіпсіздік техникасы талаптарын сақтай отырып заттардың сандық және сапалық құрамы мен қасиеттерін зерттеу бойынша химиялық эксперимент жүргізу кезіндегі әмбебап дағдылары мен зерттеушілік біліктерін дамыту;

3) химиялық процестер мен олардың заңдылықтарын түсіну, болжау және қолдану үшін химияның басты заңдылықтарын зерделеу;

4) заттар қасиеттерінің олардың құрамы мен құрылысына тәуелділігін талдау;

5) бейорганикалық және органикалық қосындылардың ең маңызды кластарының арасындағы генетикалық байланысын синтездеу;

6) әртүрлі материалдардың қасиеттерін бағалау;

7) химиялық өндірістің қоршаған орта мен адам денсаулығына тигізетін әсерінің салдарын бағалау;

8) қоршаған ортада экологиялық сауатты тәртіпке, денсаулыққа қарауға тәрбиелеу.

4. Түзету-дамытушылық міндеттер:

1) пәннің базалық ұғымдық аппаратын меңгеруі және қолданылатын грамматикалық құралдар шеңберін кеңейту;

2) сөйлеу тілінің коммуникативтік қасиеттерін және коммуникативтік дағдыларын жетілдіру;

3) зерттеу және мультимедиялық технологияларды қолдану арқылы барлық сенсорлық жүйелерін дамыту және түзету;

4) оқытудың белсенді әдістерін енгізу, ақпараттық-коммуникативтік орта құру, функционалдық сауаттылықты дамыту арқылы мақсатқа бағытталған түрде әлеуметтендіру.

2-тарау. Оқу процесін ұйымдастырудың педагогикалық тәсілдері

5. Сөйлеу тілінің күрделі бұзылыстары бар білім алушылардың "Биология" оқу пәнін толыққанды меңгерудегі қиындықтары танымдық іс-әрекеттің екінші реттік бұзылуымен, зият алғышарттарының даму ерекшеліктерімен байланысты.

6. Білім алушыларға зейіннің жеткіліксіз тұрақтылығы тән, оны үлестіре бөлу мүмкіндігі шектеулі, нақтылаушы сипаттағы сөйлеу реакциялары басым, ақпаратты есту арқылы қабылдау қиындықтары байқалады.

7. Сөйлеу тілі бұзылған білім алушылар вербалды түрде ұсынылған тапсырмаларды орындауда зейінін қиындықпен жинақтайды, өз іс-әрекетін жоспарлауда қиындықтарға тап болады, нұсқауды қайталауды, үлгі көрсетуді қажет етеді.

8. Вербальды жадысы төмендеген және есте сақтау өнімділігі бұзылған: күрделі нұсқауларды қабылдамайды, тапсырма элементтерін тастап кетеді және олардың ретінауыстырады.

9. Сөйлеу тілінің дамымауының типтік және тұрақты белгілері оқу-терминологиялық лексиканы нашар меңгеруі, терминдерді жеткіліксіз дифференциациялауы, арнайы лексиканы қамтитын сөз тіркестерін, мәтіндерді түсінудің бұзылуы болып табылады.

10. Сөйлеу тілінің грамматикалық өңделуіндегі қателер, ойын сөзбен жеткізуді жүзеге асыру үдерісіндегі қиындықтар, оның құрылымын қарапайымдату және бұрмалау байқалады.

11. Сөйлеу тілі бұзылыстары мен психикалық дамудың басқа да жақтары арасындағы байланыс сөйлеу тілінің күрделі бұзылыстары бар білім алушылардың ойлауының спецификалық ерекшеліктерін тудырады: логикалық операциялардың мардымсыздығы, ұғымдық ойлаудың дамымауы, семантикалық бұзылыстар, абстракция мен жалпылау деңгейінің төмендеуі.

12. Көрсетілген ауытқулар "Биология" оқу пәнін үйренуі кезінде елеулі кедергілер тудырады және келесі ұстанымдарды пайдалана отырып, оқу үдерісін ерекше ұйымдастыруды талап етеді:

1) пәннің оқу материалында сөйлеу іс-әрекетінің дағдыларын дамытуға, психикалық үдерістерді түзетуге бағытталған мұқият таңдалған тапсырмалар мен қызмет түрлерінің көмегімен ынталандырушы және дамытушы оқыту;

2) бүкіл сабақ барысында сөйлеу тәртібін сақтау: сөздердің айтылуын бақылау, жеке жұмыс барысында әрбір білім алушының ауызша және жазбаша сөйлеу аграмматизмдерін жою, тұтығуы бар балалардың сөйлеу темпін, ырғағы мен бірсарындылығын қалыпқа келтіру;

3) оқу материалдарын полисенсорлық негізде беру;

4) көру негізінде байланыстырып монологиялық сөйлеу тілі дағдыларын қалыптастыру;

5) дене сымбатының, көрудің бұзылыстарының алдын алу, психоэмоционалдық кернелудің алдын алу, ұсақ және жалпы моториканы, сөйлеу тынысын түзету үшін денсаулық сақтау технологияларын пайдалану.

13. Оқыту негізінде қазіргі заманғы тәсілдерді қолданады:

1) зерттеу тәсілі – танымдық қызығушылықты тәрбиелеуге, берік және пәрменді білімді, белсенді танымдық іс-әрекет пен дербестік әдістерін қалыптастыруға ықпал етеді;

2) тұлғаға-бағдарланған тәсіл – білім алушының жеке ерекшеліктерін, қажеттіліктері мен мүмкіндіктерін ескере отырып, оқу үдерісін дараландыруға, шығармашылық жігерін толық ашуға бағытталған;

3) іс-әрекеттік тәсіл – білім алушылардың танымдық дербестігін, оқу материалын сапалы және берік меңгеруін қалыптастыруға ықпал етеді, оқытушы мен оқушы арасындағы кері байланысқа мүмкіндік жасайды;

5) дифференцияланған тәсіл – білім алушылардың ерекшеліктерін есепке алуды көздейді, әртүрлі нозологиялық топтар үшін тапсырмаларды саралауда көрініс табады;

6) интегративті тәсіл "Химия" пәнін басқа оқу пәндерімен тығыз байланыстырады: география, жаратылыстану, биология.

7) коммуникативтік тәсіл коммуникативтік қарым-қатынастың басқа қатысушыларымен өзара іс-әрекет үдерісінде мінез-құлықты, қарым-қатынастың сәйкес жағдайларын таңдай отырып, тіл арқылы қарым-қатынас жасау қабілетін дамытуға бағытталған.

14. Оқытуда келесі технологиялар мен әдістерен тиімді болып табылады:

1) модельдеу әдісі – күрделі табиғи құбылыстарды салыстырмалы қарапайым модельдермен сипаттауға мүмкіндік береді, оны биология сабақтарында пайдалану метапәндік нәтижелерге қол жеткізу құралы болып табылады;

2) жоба әдісі – мұғалім мен білім алушының ынтымақтастығына, шығармашылық қабілеттерін дамытуға бағытталған;

3) эксперимент әдісі берілген жағдайларда табиғат құбылыстарын зерттеуге мүмкіндік береді;

4) проблемалық оқыту – білім алушылардың сыни, шығармашылық, диалектикалық ойлауын қалыптастырудың тиімді негізі.

15. Оқу пәнінің ғылыми мазмұны білім алушылардың танымдық мүмкіндіктеріне бейімделеді және бірқатар әдістемелік шарттарды сақтауды талап етеді:

1) танымдық үрдісті когнитивті қолдау бойынша әдістемелік тәсілдер кешенін қолдану;

2) материалдың біртіндеп күрделендірілуі, оны нақтылау, кванттау, ұтымды мөлшерлеу, білімді жаңа жағдайда қолдануға арналған жаттығулар көлемін арттыру, бейімделген оқу мәтіндерін пайдалану;

3) материалды беру қарқынының сөйлеу тілінде бұзылыстары бар білім алушылардың қабылдау мүмкіндіктеріне сәйкестігі;

4) сөйлеу тілімен жеткізуді визуалды қолдау: пән бойынша басып шығарылған бағдарламалық сөздерді, пән үшін шаблондық сөздер мен фразалар жиынтығын, сөйлеу тілі конструкцияларын пайдалану, сөйлеу тілі арқылы өз ойын толығынан білдіруге көмектесетін жаднамаларды, схемаларды, жоспарларды, кестелерді, алгоритмдерді кеңінен қолдану.

16. Оқыту процесінде қамтамасыз етіледі: өткенді үнемі қайталау, әрекет түрлерін ауыстыру, практикалық және зертханалық жұмыстарды орындау, есептерді және реакция теңдеулерін шығару барысында алгоритмдік нұсқауларды пайдалану.

17. Химия кабинеті реактивтер мен зертханалық жабдықтар сақталатын зертханамен біріктіріледі, сонымен қатар кабинетте компьютер және проекторға арналған пульті бар интерактивті тақта болады. Кабинетке химиялық эксперимент жүргізу үшін ауаны сорып шығаратын шкаф қойылады. Зертханалық жабдықтар: ыдыстар, реактивтер, аспаптар мен материалдар.

18. Химиядан көрнекі құралдарға қойылатын талаптар:

1) демонстрациялық модельдер: химиялық байланыстардың пайда болудың модельдері; молекулалардың шарикті-таяқша модельдерін жасауға арналған жиынтық; электронды бұлттар мен химиялық байланыстардың модельдері; студенттер мен оқытушыларға арналған органикалық және бейорганикалық молекулалық модельдер; бұлттар мен химиялық байланыстардың р және d модельдері; кристалды торлардың үлгілері: алмас, графит, темір, су, мыс, магний, көмірқышқыл газы, натрий хлориді.

2) коллекциялар: алюминий, көмір және оны қайта өңдеу өнімдері, металдар, минералдар мен тау жыныстары, мұнай және оны қайта өңдеу өнімдері, шыны және шыныдан жасалған бұйымдар, шойын мен болат, отын;

3) ұсынылатын жабдық: химия бойынша тәжірибе жасауға арналған сандық интерактивті зертхана, зертханалық, практикалық жұмыстар мен демонстрацияларға арналған химиялық шыны ыдыстар жиынтығы, зертханалық, практикалық жұмыстар мен демонстрацияларға арналған химиялық реактивтер жиынтығы, зертханалық штативтер;

4) баспа құралдар: химик ғалымдар - портреттер, бейорганикалық химия бойынша кестелер мен баннерлер - 7 - 9 сыныптар (және үлестірме материалдары), органикалық

химия бойынша үстемелер мен үстеме ақылар - 10 сынып (және үлестірме материалдары), кестелер "Қышқылдардың ерігіштігі, судағы негіздер мен тұздар "және " Д.И.Менделеевтің химиялық элементтерінің периодтық жүйесі", "Анықтамалық материалдар 1-4 бөлім "(үлестірме материал), варианттар бойынша өзіндік және бақылау жұмыстарына арналған материалдар - 7-10 сыныптар;

5) сыныптар бойынша химиялық терминдер жиынтығы (сөздік жұмысы)7-10 сыныптар;

6) 7-10 сынып тақырыптары бойынша "Көрнекі тәжірибелер" DVD дискілері;

7) "Қышқылдардың, негіздердің және тұздардың суда ерігіштік кестесі" және "Д.И. Менделеевтің химиялық элементтерінің периодтық жүйесі" стендтері.

19. Суммативті және формативті бағалауға арналған тапсырмаларды мұғалім білім алушылардың мүмкіндіктерін ескере отырып өз-бетінше құрастырады.

20. Формативті және суммативті бағалауға арналған тапсырмаларды мұғалім білім алушылардың мүмкіндіктерін ескере отырып, құрастырады. Рұқсат етіледі:

1) грамматикалық және семантикалық ресімдеу бойынша тұжырымдарды қысқартуға;

2) көптізбекті нұсқауды, тапсырманы кезеңмен (қадаммен) орындауға мүмкіндік беретін, қысқа мағыналық бірліктерге бөлу арқылы жеңілдетуге;

3) тапсырмаға берілген жазбаша нұсқаулықты, қажет болған жағдайда, мұғалім баяу дауыстап, анық мағыналыекпінмен оқуына;

4) мүмкіндігі шектеулі білім алушылардың жекелік мүмкіндіктерін ескере отырып тапсырма мәтінін бейімдеуге (ірірек қаріп, бір тапсырманың басқасынан айқын түрде шектелуі);

5) қажет болған жағдайда сараланған көмекті ұсынуға: ынталандырушы (мақұлдау, эмоционалдық қолдау), ұйымдастырушылық (жұмысты орындауға назарын аударту, жұмылдыру, өзін-өзі тексеру қажеттілігін есіне салу), бағыттаушы (қайталау және тапсырма нұсқауын түсіндіру);

6) тапсырманы орындауға берілген уақытты ұлғайтуға.

21. Формативті бағалау нәтижелерін талдау, мұғалімге белгілі бір тапсырмалар (тақырыптар, бөлімдер) қиынға түсетін білім алушыларды анықтауға, сонымен қатар жекелік және топтық түзету сабақтарында біліміндегі олқылықтарды жою жұмысының мазмұнын айқындауға мүмкіндік береді.

3-тарау. "Химия" оқу пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

22. "Химия" оқу пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

1) 7-сыныпта – аптасына 1 сағатты, оқу жылында 34 сағатты;

2) 8-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты;

3) 9-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты;

4) 10-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты құрайды.

23. Бағдарламаның мазмұны 5 бөлімді қамтиды:

- 1) "Заттардың бөлшектері" бөлімі;
- 2) "Химиялық реакциялардың жүру заңдылықтары" бөлімі;
- 3) "Химиядағы энергетика" бөлімі;
- 4) "Химия айналамызда" бөлімі;
- 5) "Химия және өмір" бөлімі.

24. Бөлімдер білім, түсінік және дағдыларды қамтитын күтілетін нәтижелер түріндегі оқу мақсаттарынан тұратын бөлімшелерден тұрады.

25. "Заттардың бөлшектері" бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

- 1) атомдар, иондар және молекулар;
- 2) атомның құрамы мен құрылысы;
- 3) атомда электрондардың қозғалысы мен таралуы, атомдардан иондардың құрылуы;
- 4) химиялық байланыстар түрлері.

26. "Химиялық реакциялардың заңдылықтары" бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды

:

- 1) периодтық заң мен химиялық элементтердің периодтық жүйесі;
- 2) химиялық реакциялардың жіктемесі;
- 3) массаның сақталу заңы;
- 4) металдардың электрохимиялық кернеу қатары.

27. "Химиядағы энергетика" бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

- 1) экзотермиялық және эндотермиялық реакциялар;
- 2) химиялық реакциялар жылдамдығы;
- 3) химиялық тепе-теңдік;
- 4) қышқылдар мен негіздер теориясы.

28. "Химия айналамызда" бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

- 1) заттардың жіктемесі;
- 2) Жер химиясы;
- 3) көміртек және оның қосындылары химиясы.

29. "Химия және өмір" бөлімі келесі бөлімшені қамтиды:

- 1) "Биохимия".

30. 7-сыныпқа арналған "Химия" пәнінің базалық мазмұны:

1) "Химия пәні. Таза заттар және қоспалар". Химия – жаратылыстанудың саласы, заттар туралы ғылым, химияның дамуы мен маңызы, химия кабинетіндегі және зертханасындағы қауіпсіздік техникасының ережелері; таза заттар және олардың физикалық қасиеттері, біртекті және әртекті қоспалар, заттарды тазарту және бөлу тәсілдері; жәй және күрделі заттар; элемент, химиялық қосындылар; №1 практикалық жұмыс "Техника қауіпсіздігі ережелері және зертханалық құрал-жабдықтармен танысу"; №1 зертханалық тәжірибе "Заттар мен олардың қосындыларын салыстыру"; №2 зертханалық тәжірибе "Ластанған ас тұзын тазарту";

2) "Заттар күйінің өзгеруі". Физикалық және химиялық құбылыстар, химиялық реакция, заттың агрегаттық күйлері, қатты, сұйық, бөлшектердің кинетикалық теориясына сәйкес газтәріздес заттардың құрылымы, заттардың салқындау, қыздыру және булану процестері; №3 зертханалық тәжірибе "Химиялық реакциялардың белгілерін зерттеу"; №4 зертханалық тәжірибе "Аспирин немесе салолдың салқындау процесін зерттеу"; №5 зертханалық тәжірибе "Судың қайнау процесін зерттеу"; №1 бақылау жұмысы;

3) "Атомдар. Молекулалар. Заттар". Атомдар және молекулалар, атомдар мен молекулалардың айырмашылығы, химиялық элементтер, химиялық элементтердің символдары, элементтерді металдар мен бейметалдарға жіктеу, жай және күрделі заттар, атомның құрамы мен құрылысы, ядро, протон, нейтрон, электрон, изотоптар, элементті аталуы және фундаменталды бөлшектерінің саны бойынша сипаттау;

4) "Ауа. Жану реакциясы". Ауа және оның құрамы, атмосфералық ауаны ластанудан қорғаудың маңызы, жану процесі, заттың жану шарттары, тез тұтанатын, жанатын және жанбайтын заттар, отын, оттек, тұтану көзі, тұтану температурасы, металдар мен бейметалдардың жануы, жану реакциясының өнімдері; №6 зертханалық тәжірибе "Майшамның жануы"; №2 практикалық жұмыс/Көрсетілім "Күкірттің, фосфордың, темірдің ауада және оттегінде жануын салыстыру"; №2 бақылау жұмысы;

5) "Химиялық реакциялар". Табиғи қышқылдар мен сілтілер, "қышқылдық" және "сабынды" қасиеттер, индикаторлар, әмбебап индикатор, рН шкала, метилоранж, лакмус, фенолфталеин, индикаторлардың түрлі орталарда түстерінің өзгеруі, қышқылдар мен сілтілер, антацидті заттар, бейтараптану реакциясы, сұйылтылған қышқылдар, қышқылдардың қолданылу аймақтары, қышқылдармен жұмыс жүргізу ережелері, сұйылтылған қышқылдардың түрлі металдармен әрекеттесуі, сутекке сапалық реакция, карбонаттар, сұйылтылған қышқылдардың карбонаттармен әрекеттесуі, көмірқышқыл газына сапалық реакция; №7 зертханалық тәжірибе "Ерітінділердің қышқылдық, негіздік ортасын анықтау"; №8 зертханалық тәжірибе "Хлорсутек қышқылының бейтараптану реакциясы"; №9 зертханалық тәжірибе "Мырыштың сұйылтылған тұз қышқылымен реакциясы"; №10 зертханалық жұмыс "Сутекке сапалық реакция"; №3 практикалық жұмыс "Сұйылтылған қышқылдар мен карбонаттардың әрекеттесуі. Көмірқышқыл газына сапалық реакция";

6) "Химиялық элементтердің периодтық кестесі". Химиялық элементтердің периодтық кестелерін құру тарихы, И. Дүберейнер, Дж. Ньюлендс, Д.И. Менделеевтің элементтерді жіктеуі, периодтық заң, периодтық кестенің құрылымы, периодтық кестенің құрылу принципі, атом нөмірі, ядро заряды, атомдағы қарапайым бөлшектер;

7) "Салыстырмалы атомдық масса. Қарапайым формулалар". Изотоптар қоспасы, табиғи изотоптар, салыстырмалы атомдық масса, салыстырмалы молекулярлық/формулалық масса, химиялық формула, химиялық элементтердің валенттілігі, бинарлы қосындылардың формулаларын құрастыру, қосындылардағы атомдардың қатынастары;

есептеуге берілген есептер: салыстырмалы молекулярлық массаны есептеу; №3 бақылау жұмысы;

8) "Адам ағзасындағы химиялық элементтер және қосындылар". Қоректік заттар, адам ағзасындағы химиялық элементтер (O, C, H, N, Ca, P, K), химиялық элементтердің тірі және өлі табиғаттағы таралуы, адам ағзасындағы микро-, макроэлементтердің биологиялық рөлі, тыныс алу процесі, тамақтану теңгерімі; № 4 практикалық жұмыс "Тағам құрамындағы қоректік заттарды анықтау"; №11 зертханалық тәжірибе "Тыныс алу процесін зерттеу";

9) "Геологиялық химиялық қосындылар". Пайдалы геологиялық химиялық қосындылар, табиғи ресурстар, кен орны, кен, кеннің құрамы, минералдар, табиғи ресурстарды өндіру, металдарды алу, Қазақстанның пайдалы қазбалары, минералдарды өндірудің экологиялық аспектілері; №4 бақылау жұмысы.

31. 8-сыныпқа арналған "Химия" пәнінің базалық мазмұны:

1) "Атомдардағы электрондардың қозғалысы". Атомдардағы электрондардың орналасуы, энергетикалық деңгейлер, s және p орбитальдарының формалары, электрондық конфигурация, электронды-графикалық формула, ион, иондардың түзілуі, "нольдік қосынды" әдісімен қосындылардың формулаларын құрастыру; №1 зертханалық тәжірибе "Атомдардың модельдерін жасау";

2) "Заттардың формулалары және химиялық реакция теңдеулері". Химиялық формула, химиялық реакция теңдеулері, заттардың массасының сақталу заңы, химиялық реакциялардың типтері: бірігу, ажырау, алмастыру, алмасу, табиғаттағы және тірі организмдер мен адам тіршілігіндегі химиялық реакциялар; №1 көрсетілім "Заттардың массасының сақталу заңын дәлелдейтін тәжірибе"; №2 зертханалық тәжірибе "Әрекеттесуші заттардың массасының қатынасы"; есептер: химиялық формула бойынша химиялық бірігудегі элементтің массалық үлесін есептеу, элементтердің массалық үлестері бойынша заттың қарапайым формуласын анықтау; № 1 бақылау жұмысы;

3) "Заттың мөлшері". Заттың мөлшері, моль, Авогадро саны, заттың молярлық массасы, есептеуге берілген есептер: жәй және күрделі заттардың салыстырмалы молярлық массасын есептеу, химиялық формула бойынша заттың молярлық массасын, массасын және заттың мөлшерін есептеу, заттың белгілі мөлшеріндегі атомдардың (молекулалардың) сандарын есептеу;

4) "Стехиометриялық есептеулер". Химиялық реакциялардың теңдеулері бойынша есептер шығару, молярлық көлем, газдардың салыстырмалы тығыздығы, көлемдік қатынастар заңы, қалыпты және стандартты жағдайлар. Есептеуге берілген есептер: химиялық формула бойынша заттың молярлық массасын, массасын және заттың мөлшерін есептеу, заттың берілген массасы немесе заттың мөлшері бойынша атомдар мен молекулалардың сандарын есептеу, химиялық реакциялардың теңдеулері бойынша реакция өнімінің массасын, көлемін (газдың) және зат мөлшерін есептеу, қалыпты

жағдайлардағы газдың көлемін, газдардың салыстырмалы тығыздығын есептеу, оттегі және ауа бойынша газдардың салыстырмалы тығыздықтарын есептеу, заттың мөлшері, молярлық масса, газдың молярлық көлемі, Авогадро заңы ұғымдарын пайдаланып формулалар бойынша есептеулер жасау, химиялық реакциялар кезіндегі газдардың көлемдік қатынастары түсініктерін қолданып, есептеулер жасау; №2 бақылау жұмысы;

5) "Химиялық реакциялардағы энергиямен танысу". Отынның жануы және энергияның бөлінуі, көміртекті отынның жануы кезінде көмірқышқыл газы, иіс газы немесе көміртек түзілуі мүмкіндігі, жылыжайлық әсердің себептері және шешу жолдары, экзотермиялық және эндотермиялық реакциялар, әртүрлі отындардың потенциалы, қоршаған ортаға әсері, кинетикалық бөлшектер теориясы тұрғысынан энергия өзгерісі, реакцияның жылу әсері, термохимиялық теңдеулер; №4 зертханалық тәжірибе "Энергияның өзгеруімен жүретін химиялық реакциялар"; есептеуге берілген есептер: реакциялардың термохимиялық теңдеулері бойынша реакцияның жылу әсерін есептеу;

6) "Сутек. Оттегі және озон". Сутек – химиялық элемент және жәй зат, сутектің изотоптары (протий, дейтерий және тритий), сутектің қасиеттері, қолданылуы және алынуы, оттегі – химиялық элемент және жәй зат, оттегінің қасиеттері, қолданылуы және алынуы, сутектің және оттегінің бинарлы қосындылары, табиғатта таралуы, оттегінің аллотропиялық түрөзгерісі, озон, сутек пен оттегі алу, Жер бетіндегі озон қабатының маңызы; №4 көрсетілім "Сутек пероксидінің ажырауы"; №2 практикалық жұмыс "Сутекті алу және оның қасиеттерін зерттеу"; №3 практикалық жұмыс "Сутектің пероксидінен оттегі алу және оның қасиеттерін зерттеу"; есептеуге берілген есептер: реакцияға қатысатын немесе реакция нәтижесінде түзілген өнімнің белгілі массасы, заттың мөлшері немесе көлемі бойынша заттың массасын, заттың мөлшерін, (газдың) көлемін есептеу; №3 бақылау жұмысы;

7) "Химиялық элементтердің периодтық жүйесі". Химиялық элементтердің периодтық жүйесінің құрылымы, периодтың, топтың, атом нөмірінің физикалық мәні, химиялық элементтердің атомдарының кейбір қасиеттері мен сипаттамаларының периодты түрде өзгеруі, периодтық жүйедегі орны бойынша элементтің сипатталуы, химиялық элементтердің табиғи топтары, сілтілік металдардың, галогендердің, инертті газдардың топтары, металдар мен бейметалдар, периодтық кестеде орналасуына байланысты химиялық элементтің қасиеттері;

8) "Химиялық байланыс түрлері". Химиялық элементтердің электртерістілігі, атомдар арасындағы химиялық байланыстар табиғатының бірлігі, ковалентті полярлық және полярлық емес байланыс, иондық байланыс, заттың аморфты және кристалдық күйлері, кристалл торларының типтері, заттардың қасиеттерінің оның құрылысына тәуелділігі; №4 бақылау жұмысы.

32. 9-сыныпқа арналған "Химия" пәнінің базалық мазмұны:

1) "Су". Судың құрамы, қасиеттері және қолданылуы, табиғаттағы су, су —әмбебап табиғи еріткіш, сулы ерітінділер және жүзінділер, судың бірегей қасиеттері және оның өмір үшін маңызы, судың табиғаттағы айналымы, судың ластану себептері, судың кермектігі және оны жою тәсілдері, судың және сулы ерітінділердің табиғаттағы, өндірістің түрлі салаларындағы және ауыл шаруашылығындағы маңызы, суды тазарту әдістері, ауыз суын тазарту, Қазақстан Республикасындағы ауыз су мәселесі, су бассейнін ластанудан қорғау, Қазақстандағы су ресурстарының экологиялық мәселелері, сусыз мыс (II) сульфатының көмегімен суды анықтау әдісі; №10 зертханалық тәжірибе "Судың кермектігін анықтау"; есептеуге берілген есептер: еріген заттың массалық үлесін, еріткіштің, еріген заттың массасын есептеу;

2) "Ерітінділер және ергіштік". Заттардың суда еруі, заттардың судағы ергіштігі бойынша жіктелуі, ерітінділер, еріген заттың массалық үлесі, молярлық концентрация, қатты заттардың, сұйықтардың және газдардың суда ергіштігі, кристаллогидраттар, ерітінділердің табиғаттағы және күнделікті өмірдегі рөлі, заттардың ергіштігіне температураның әсері; № 5 зертханалық тәжірибе "Заттардың ерігіштігін зерттеу"; №4 практикалық жұмыс "Қатты заттардың ерігіштігіне температураның әсері"; № 5 практикалық жұмыс "Берілген пайыздық және молярлық концентрациялы ерітінділерді дайындау"; есептеуге берілген есептер: заттардың судағы ерігіштігін есептеу, тығыздығы мен көлемі бойынша ерітіндінің массасын анықтау, еріген заттың және еріткіштің массасын, еріген заттың массалық үлесін есептеу, ерітіндідегі заттың молярлық концентрациясын есептеу; №1 бақылау жұмысы;

3) "Бейорганикалық қосындылардың негізгі кластары". Қышқылдар: құрамы, номенклатурасы, жіктелуі, қасиеттері, алынуы және қолданылуы, негіздер: құрамы, номенклатурасы, жіктелуі, қасиеттері, алынуы және қолданылуы, тұздар: құрамы, номенклатурасы, жіктелуі, қасиеттері, алынуы және қолданылуы, бейорганикалық қосындылардың негізгі кластары арасындағы генетикалық байланыс; №6 зертханалық тәжірибе "Оксидтердің химиялық қасиеттерін зерттеу"; №7 зертханалық тәжірибе "Қышқылдардың химиялық қасиеттерін зерттеу"; №8 зертханалық тәжірибе "Негіздердің химиялық қасиеттерін зерттеу"; №9 зертханалық тәжірибе "Тұздардың қасиеттері және алынуы"; есептеуге берілген есептер: химиялық реакция теңдеуі бойынша реакцияға қатысушы немесе реакция нәтижесінде түзілген бір заттың белгілі массасы, мөлшері немесе көлемі бойынша табиғатта жүретін процестер мен химиялық реакция нәтижесінде түзілген өнімнің немесе реагенттің массасын, заттың мөлшерін, көлемін есептеу, ерітіндінің белгілі массасы және еріген заттың массалық үлесі бойынша реакция өнімінің массасын, көлемін және заттың мөлшерін есептеу;

4) "Адам ағзасындағы химиялық элементтер". Адам ағзасының химиялық құрамы; макроэлементтер және микроэлементтер, олардың маңызы, адам ағзасының құрамына кіретін элементтер және олардың маңызы: (O, C, H, N, Ca, P, K, S, Cl, Mg, Fe), Қазақстан тұрғындарының теңгерімді тамақтану рационы, ағзадағы кейбір

элементтерді анықтау, ауыр металдармен қоршаған ортаның ластануы көздері, ауыр металдардың ағзаларға әсері; №13 зертханалық тәжірибе "Сүйек құрамындағы кальцийді анықтау"; №14 зертханалық тәжірибе "Тамақ өнімдерінің құрамындағы көміртекті анықтау"; №2 бақылау жұмысы;

5) "Электролиттік диссоциация". Электролиттер және бейэлектролиттер, С.Аррениустың электролиттік диссоциациялану теориясының негізгі қағидалары, электролиттік диссоциациялану механизмі, ерітінділердің немесе заттың балқымаларының электр өткізгіштігінің химиялық байланыс түріне тәуелділігі, күшті және әлсіз электролиттер, диссоциациялану дәрежесі, қышқыл, сілті және тұздардың судағы ерітінділерінде электролиттік диссоциациялануы, көпнегізді қышқылдардың, қышқылдық және негіздік тұздардың диссоциациялануы, ион алмасу реакциялары және олардың жүру жағдайлары, электролиттік диссоциациялану теориясы тұрғысынан қышқыл, негіз және тұз ерітінділерінің химиялық қасиеттері, тұздар гидролизі; №1 көрсетілім "Иондық және ковалентті полярлық байланысы бар заттардың электролиттік диссоциациясы"; №1 зертханалық тәжірибе "Қышқыл, сілті ерітінділерінің рН -ын анықтау"; №1 практикалық жұмыс "Ион алмасу реакциялары"; №2 зертханалық тәжірибе "Тұздар гидролизі"; есептеуге берілген есептер: химиялық реакция теңдеуі бойынша заттың мөлшерін, массасын, реакция өнімінің көлемін есептеу, диссоциациялану дәрежесін есептеу;

6) "Бейорганикалық заттарға сапалық талдау". Катиондарға сапалық реакциялар; жалын түсінің боялуы бойынша Li^+ , Na^+ , K^+ , Ca^{2+} , Sr^{2+} , Ba^{2+} , Cu^{2+} металл катиондарын анықтау, аниондардың сапалық реакциялары, бейорганикалық қосындылардың құрамын сапалық талдау; №3 зертханалық тәжірибе жалын түсінің боялуы бойынша " Li^+ , Na^+ , K^+ , Ca^{2+} , Sr^{2+} , Ba^{2+} , Cu^{2+} катиондарын анықтау"; №4 зертханалық тәжірибе " Fe^{2+} , Fe^{3+} , Cu^{2+} катиондарына сапалық реакциялар"; №5 зертханалық тәжірибе "Сулы ерітіндідегі Cl^- , Br^- , I^- , PO_4^{3-} , SO_4^{2-} , CO_3^{2-} , NO_3^- , SiO_3^{2-} аниондарын анықтау"; №2 практикалық жұмыс "Бейорганикалық қосындыларды сапалық талдау"; есептеуге берілген есептер: егер әрекеттесуші заттардың біреуі артық мөлшерде берілсе химиялық теңдеулер бойынша есептеу; №3 бақылау жұмысы;

7) "Металдардың химиялық белсенділігі". Металдардың тотығуы, металдардың жемірілуі; металдардың сумен әрекеттесуі, металдардың қышқыл ерітінділерімен, металдардың тұз ерітінділерімен әрекеттесуі, металдардың белсенділік қатары, металдардың белсенділігін салыстыру; №2 көрсетілім "Белсенді металдардың сумен әрекеттесуі"; №3 зертханалық тәжірибе "Металдардың қышқылдар ерітіндісімен әрекеттесуі"; №3 көрсетілім "Тұз ерітінділерінен металдарды ығыстыру"; №1 практикалық жұмыс "Металдардың белсенділігін салыстыру";

8) "Металдар мен қорытпалар". Металдардың жалпы сипаттамасы, металдық байланыс пен металдық кристалдық тор, темір мен мыстың физикалық және химиялық қасиеттері, металдардың тек тотықсыздандырғыш қасиеттерін көрсетуі, темір

қорытпалары және олардың қолданылуы, металлургия туралы түсінік, шойын мен болат өндірісі, Қазақстанда металлургияның дамуы, металдар мен олардың қорытпаларын алу, Қазақстандағы металдар және оның қосындыларының маңызды кен орындары, металдарды өндіру процестері, қоршаған ортаға әсері, металдарды алу; №4 көрсетілім "Металдардың кристалдық торының модельдері"; №5 көрсетілім "Металдар және қорытпалар"; есептеуге берілген есептер: егер құрамында қоспаның белгілі бір массалық үлесі бар басқа заттың массасы белгілі болған жағдайда реакция теңдеуі бойынша заттың массасын есептеу, өндірістік және экологиялық мазмұндағы теориялық мүмкін мәнімен саластырғандағы заттың шығымы массасын есептеу;

9) "Көміртек және оның қосындылары". Көміртектің жалпы сипаттамасы, табиғатта көміртек және оның қосындыларының таралуы, көміртектің аллотропиялық түр өзгерістері, көміртектің аллотропиялық түр өзгерістерінің қолдану аймағы, көміртектің қасиеттері, көміртектің оксидтері және олардың қасиеттері, тірі ағзаларға иіс газының физиологиялық әсері, көміртектің табиғаттағы айналымы; №6 практикалық жұмыс "Көміртектің физикалық және химиялық қасиеттері"; №7 практикалық жұмыс "Көмірқышқыл газын алу және оның қасиеттері зерттеу"; есептеуге берілген есептер: химиялық реакция теңдеуі бойынша реакцияға қатысушы немесе реакция нәтижесінде түзілген бір заттың белгілі массасы, мөлшері немесе көлемі бойынша табиғатта жүретін процестер мен химиялық реакция нәтижесінде түзілген өнімнің немесе реагенттің массасын, заттың мөлшерін, көлемін есептеу, ерітіндінің белгілі массасы және еріген заттың массалық үлесі бойынша реакция өнімінің массасын, көлемін және заттың мөлшерін есептеу; №4 бақылау жұмысы;

33. 10-сыныпқа арналған "Химия" пәнінің базалық мазмұны:

1) "Химиялық реакциялардың жылдамдығы". Химиялық реакциялардың жылдамдығы, химиялық реакциялардың жылдамдығына әсер ететін факторлар, бөлшектердің кинетикалық тұрғысынан реакция жылдамдығы, катализаторлар, ингибиторлар, катализаторлар мен ингибиторлардың реакция жылдамдығына әсері; №2 көрсетілім "Түрлі химиялық реакциялардың жылдамдығы"; №6 зертханалық тәжірибе "Концентрацияның температурасы мен бөлшектер көлемінің реакция жылдамдығына әсері"; №3 практикалық жұмыс "Реакция жылдамдығына катализатордың әсері";

2) "Қайтымды реакциялар". Химиялық тепе-теңдік, тепе-теңдік динамикалық процес ретінде, химиялық тепе-теңдіктің ығысуы, Ле-Шателье-Браун принципі, химиялық тепе-теңдік күйіне және химиялық реакция жылдамдығына жағдайлардың өзгерісінің әсері, бөлшектердің кинетикалық теориясы тұрғысынан химиялық тепе-теңдік; №3 көрсетілім "Қайтымды химиялық реакциялар"; №7 зертханалық тәжірибе "Химиялық тепе-теңдіктің ығысуы";

3) "Тотығу-тотықсыздану реакциялары". Химиялық элементтердің тотығу дәрежелері, қосындылардың формулалары бойынша химиялық элементтердің тотығу

дәрежелерін анықтау, тотықтырғыш және тотықсыздандырғыш туралы түсінік, тотығу-тотықсыздану реакциялары, электрондық баланс әдісі; №1 бақылау жұмысы;

4) 1 (I), 2 (II) және 13 (III) топтар элементтері және олардың қосындылары. 1 (I)-топ элементтері және олардың қосындылары, атомдары құрылысы негізінде сілтілік металдардың жалпы қасиеттері, сілтілік металдардың оксидтері мен гидроксидтерінің негіздік қасиеттері және олардың қолданылуы, 2 (II)-топ элементтері және олардың қосындылары, 1 (I)-ші және 2 (II)-топ металдарының жалпы қасиеттері, кальций оксиді мен гидроксидінің негіздік қасиеттері және олардың қолданылуы, 3 (III)-топ элементтері, алюминий және оның қосындылары, алюминийдің қосындылары мен қорытпаларының қолдану аймағы, алюминий, оның оксиді мен гидроксидінің амфотерлік қасиеттері; №6 көрсетілім "Натрийдің, кальцийдің сумен әрекеттесуі"; №8 зертханалық тәжірибе "Кальцийдің сумен және қышқыл ерітіндісімен әрекеттесуі"; №7 көрсетілім "Алюминий мен оның қорытпалары"; №9 зертханалық тәжірибе "Алюминийдің қышқыл және сілті ерітінділерімен әрекеттесуі"; №4 практикалық жұмыс "Металдар" тақырыбына эксперименттік есептер шығару; есептеуге берілген есептер: егер құрамында қоспаның белгілі массалық үлесі бар басқа заттың массасы белгілі болғанда, заттың (реагенттің немесе өнімнің) массасын реакция теңдеуі бойынша есептеу, өндірістік және экологиялық мазмұндағы теориялық мүмкін мәнімен саластырғанда, заттың шығымдық массасын есептеу, өндірістік және экологиялық мазмұндағы теориялық мүмкін мәнімен саластырғандағы заттың шығымдық массасын есептеу;

5) 17 (VII), 16 (VI), 15 (V), 14 (IV) - топтарының элементтері және олардың қосындылары. (VII) топ элементтері, галогендер, байланыс түрі және кристалдық тор типі, топтағы галогендер қасиеттерінің өзгеру заңдылықтары, хлор, хлордың химиялық қасиеттері: металдармен, сутекпен және галогенидтермен әрекеттесуі, хлорсутек қышқылының құрамы қасиеттері мен қолданылуы, 16 (VI)-топ элементтері, күкірт, күкірттің аллотропиялық түр өзгерістерінің физикалық қасиеттері, күкірттің негізгі қосындылары және олардың физикалық және химиялық қасиеттері, қышқылдық жаңбырдың пайда болу себебі мен экологияға тигізетін әсері, күкірт қышқылы, күкірт қышқылы және оның тұздарының жалпы және ерекше қасиеттері, қасиеттері мен қолданылуы, 15 (V)-топ элементтері: азот, азоттың қасиеттері және табиғаттағы азот айналымы, аммиак, аммиактың қасиеттері, алынуы мен қолданылуы, аммиак өндірісі, (Габер синтезі): азот қышқылы, азот қышқылының қасиеттері, азот қышқылы мен нитраттардың өзіне тән қасиеттері, фосфор және оның қосындылары, фосфорды аллотропиялық түрлендіру, фосфор қосындыларының Қазақстандағы кен орындары, фосфор және оның қосындыларының жалпы химиялық қасиеттері, минералды тыңайтқыштар, олардың Қазақстанда өндірілуі және оларды тиімді қолдану, азот және фосфор тыңайтқыштарының қоршаған ортаға әсері, 14 (IV) - топ элементтері, кремний және оның қосындылары, кремнийдің қолданылу аймағы және оның жартылай өткізгіш

ретінде маңызы, сұйық кристалдар, кремний, оның диоксиді мен карбидіндегі химиялық байланыс түрін және кристалдық тор типі, кремний мен оның қосындыларының химиялық қасиеттері, Қазақстандағы силикат өнеркәсібі; №8 көрсетілім "Күкірттің аллотропиялық түр өзгерістері"; №5 практикалық жұмыс "Сұйылтылған күкірт қышқылы ерітіндісі және оның тұздарының химиялық қасиеттерін зерттеу"; №10 зертханалық тәжірибе "Азот молекуласының моделін дайындау"; №11 зертханалық тәжірибе "Аммиак молекуласының моделін дайындау"; №6 практикалық жұмыс "Аммиактың алынуы және оның қасиеттерін зерттеу"; №12 зертханалық тәжірибе "Азот қышқылының басқа қышқылдармен ортақ қасиеттері"; №9 көрсетілім "Минералды тыңайтқыштар"; №10 көрсетілім "Алмаз, кремний, кремний диоксиді мен кремний карбидінің кристалдық торларының модельдері"; есептеуге берілген есептер: химиялық реакция теңдеуі бойынша есептеу, бірі зат бастапқы заттардан артық берілген есептер, егер реакция өнімінің практикалық шығымының массалық үлесі белгілі болса, химиялық реакция теңдеуі бойынша заттың (реагенттің немесе өнімнің) массасын есептеу, құрамындағы қоспаның массалық үлесі бар басқа заттың массасы бойынша реакция өнімінің массасын есептеу; №2 бақылау жұмысы;

6) "Органикалық химияға кіріспе". Органикалық химия – көміртек қосындыларының химиясы, А.М. Бутлеровтың органикалық қосындылардың құрылыс теориясының негізгі қағидалары, органикалық заттардың ерекшеліктері, органикалық қосындылардың жіктелуі, функционалдық топ түсінігі, органикалық қосындылардың гомологтық қатарлары, органикалық қосындылардың гомологтық қатарлары, органикалық қосындылардың номенклатурасы, органикалық қосындылардың изомериясы; №11 көрсетілім "Метан, этан, этен, этин, этанол, этаналь, этан қышқылы, глюкоза, аминокетан қышқылы модельдері"; №12 көрсетілім "Алкандардың алғашқы бес өкілдерінің және сызықты құрылымды спирттердің модельдері"; №13 көрсетілім "Пентан изомерлерінің модельдері"; есептеуге берілген есептер: элементтердің массалық үлесі және салыстырмалы тығыздығы бойынша газтәрізді заттардың молекулярлық формулаларын табу;

7) "Көмірсутектер. Отын". Көмірсутектердің жіктелуі, номенклатурасы және изомериясы, қаныққан көмірсутектер, алкан, метан, қанықпаған көмірсутектер, алкендер, этилен, алкиндер, ацетилен, арендер, бензол, көмірсутектер арасындағы генетикалық байланыс, көмірсутектердің табиғи көздері, көмірсутекті отындар, табиғи газдың, мұнайдың, көмірдің Қазақстандағы кен орындары, оларды өндіру және өңдеу, көмірсутектерді өндіру, өңдеу және қолданудағы экологиялық мәселелер, көмірсутектерді экономиканың түрлі салаларында және тұрмыста пайдалану, альтернативті отын түрлері, мұнай, мұнай фракциялары және шикі мұнай өнімдерінің қолдану аймағы; №14 көрсетілім "Этиленнің жануы, бром суы мен калий перманганаты ерітінділерін түссіздендіруі"; №15 көрсетілім "Отын түрлері"; №16 көрсетілім "Мұнай және мұнай өнімдері"; есептеуге берілген есептер: реакция өнімінің массасы немесе

көлемі және белгілі заттың салыстырмалы тығыздығы бойынша органикалық заттың формуласын анықтау; №3 бақылау жұмысы;

8) "Оттекті және азотты органикалық қосындылар". Оттекті органикалық қосындылардың жіктелуі және номенклатурасы, метанол, этанол, спирттердің улылығы және этил спиртінің адам организміне зиянды әсері, оттекті органикалық қосындылардың өкілдері; этандиол, пропантриол, этан қышқылы, глюкоза, сахароза, крахмал, целлюлозаның қолданылуы; карбон қышқылдары, күрделі эфирлер мен майлар, сабын, синтетикалық жуғыш заттар, синтетикалық жуғыш заттардың қоршаған ортаға әсері, көмірсулар, уыздар, аминқышқылдары, биологиялық маңызды органикалық қосындылар, Қазақстанның тамақ өнеркәсібі; №15 зертханалық тәжірибе "Сірке қышқылының қасиеттерін зерттеу"; №16 зертханалық тәжірибе "Уыздардың денатурациясы"; есептеуге берілген есептер: егер құрамында қоспаның массалық үлесі бар басқа заттың массасы белгілі болған жағдайда, реакция теңдеуі бойынша органикалық заттың (реагенттің немесе өнімнің) массасын есептеу, өндірістік және экологиялық мазмұндағы теориялық мүмкін мәнімен саластырғандағы заттың шығымы массасын есептеу, метан, бутан, этанолдың жану реакция теңдеуі бойынша оттектің, ауаның көлемдерін есептеу; №4 бақылау жұмысы.

4-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

34. Бағдарламада, оқыту мақсаттары кодтық белгімен берілген. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сан бөлімше ретін, төртінші сан оқыту мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 6.2.1.4. кодында "6" - сынып, "2.1" - бөлімше, "4" - оқыту мақсатының реттік саны.

35. Күтілетін нәтижелер бойынша оқыту мақсаттарының жүйесі:

1) "Заттардың бөлшектері" бөлімі:

1-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
	7.1.1.1 "Химия" ғылымының негізін оқытатынын айту; 7.1.1.2 химиялық зертханада және кабинетінде жұмыс жүргізу кезіндегі қауіпсіздік техникасының ережелерін атау және түсіндіру; 7.1.1.3 физикалық және химиялық құбылыстарды ажырата алу;			

<p>1.1 Атомдар, иондар және молекулалар</p>	<p>7.1.1.4 заттардың әртүрлі агрегаттық күйлерін білу, атау және бөлшектердің кинетикалық теориясы тұрғысынан қатты, сұйық, газ тәріздес заттардың құрылымын түсіндіре алу; 7.1.1.5 салқындау қисығын салу және оны талдау, бөлшектердің кинетикалық теориясына сай, өз бақылауларын түсіндіру; 7.1.1.6 судықыздыру қисығын салу және оны талдау, бөлшектердің кинетикалық теориясын пайдалана отырып, өз бақылауларын түсіндіру</p>	<p>8.1.1.1 зат мөлшерінің өлшем бірлігі ретінде – мольді және Авогадро санын айту; 8.1.1.2 формула бойынша заттың массасын, зат мөлшерін, құрылымдық бөлшектер санын есептей алу</p>		
	<p>7.1.2.1 атомдар мен молекулалардың айырмашылығын атау; 7.1.2.2 әрбір элементтің химиялық элементтің таңбасын тану және атау; 7.1.2.3 элементтерді металдар мен бейметалдарға жіктеу; 7.1.2.4 заттарды құрамына қарай жай және күрделіге жіктеу; 7.1.2.5 протон, электрон, нейтронды және олардың атомдағы</p>			

1.2 Атом құрамы мен құрылысы

орналасу тәртібін, массасын зарядын атау;

7.1.2.6 алғашқы 20 элементтің атом құрылысы (p^+ , n^0 , e^-) мен атом ядросының құрамын түсіндіру;

7.1.2.7 "изотоп" түсінігін түсіндіру;

7.1.2.8 Жердегі элементтердің басым бөлігі планеталардың қалыптасу кезінде пайда болған изотоптар қоспасы түрінде кездесетіндігін түсіну;

7.1.2.9 табиғи изотоптары бар химиялық элементтердің атомдық массалары бөлшек сан болатындығын түсіндіру;

7.1.2.10 салыстырмалы атомдық массаға анықтама беру;

7.1.2.11 элементтердің атауларын, валенттілікті және олардың қосындылардағы атомдық қатынастарын қолдана отырып, бинарлы химиялық қосындылардың формулаларын құру;

7.1.2.12 химиялық қосылыстың формуласы бойынша салыстырмалы молекулярлық/ формулалық массасын есептеу

<p>1.3 Атомда электрондардың қозғалысы мен таралуы. Атомдардан иондардың құрылуы</p>		<p>8.1.3.1 атомда электрондар ядродан арақашықтығы артқан сайын біртіндеп энергетикалық деңгейлер бойынша таралатынын түсіндіру;</p> <p>8.1.3.2 әрбір электрон қабатында электрон саны нақты максимал мәннен аспайтынын түсіндіру;</p> <p>8.1.3.3 s және p орбиталдарының пішінін атау;</p> <p>8.1.3.4 алғашқы 20 химиялық элементтің электрондық конфигурациясын және электронды-графикалық формулаларын жазу;</p> <p>8.1.3.5 атомдар электрондарды қабылдай немесе жоғалта алатынын және осының нәтижесінде иондар түзілетінін түсіндіру;</p> <p>8.1.3.6 "нольдік қосынды" әдісімен қосындылардың формуласын құрастыру</p>		
		<p>8.1.4.1 электртерістілік ұғымына сүйеніп</p>	<p>9.1.4.1 металдық байланыс пен металдық кристалдық тор жайындағы білімдерін қолданып металдардың қасиетін түсіндіре алу;</p>	<p>10.1.4.1 галоген молекулаларының электрондық формулаларын құрастыру және кристалдық тор түрлері мен байланыс типтерін анықтау;</p>

1.4 Химиялық байланыстардың түрлері		ковалентті байланыстың түзілуін түсіндіру; 8.1.4.2 иондық байланыстың түзілуін сипаттау және иондық қосындылардың қасиеттерін болжау; 8.1.4.3 заттар қасиеттерінің кристалдық тор типтеріне тәуелділігін түсіндіру	9.1.4.2 металдарға тән физикалық және химиялық қасиеттерді сипаттау және металл атомдарының тек тотықсыздандырғыш қасиет көрсететінін түсіндіру; 9.1.4.3 құйма ұғымын түсіндіру және оның артықшылықтарын түсіндіру; 9.1.4.4 салыстырмалы кестені пайдаланып шойын мен болаттың құрамы мен қасиеттерін салыстыру	10.1.4.2 аммиактың молекулярлық, электрондық және құрылымдық формулаларын түсіндіру; 10.1.4.3 азот қышқылының молекулярлық, формуласын атау және атомдар арасындағы химиялық байланыстардың түзілуін түсіндіру; 10.1.4.4 кремний, оның диоксиді мен карбидіндегі химиялық байланыс түрін және кристалдық тор типін сипаттау
-------------------------------------	--	--	--	---

2) "Химиялық реакциялардың жүру заңдылықтары" бөлімі:

2-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
				10.2.1.1 атом құрылысы негізінде сілтілік металдардың жалпы қасиеттерін түсіндіру; 10.2.1.2 реакция өнімдерінің түзілу алгоритмін мысалға алып, сілтілік металдардың оксидтері мен гидроксидтерінің негіздік қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастыру; 10.2.1.3 1 (I) және 2 (II) - топ металдарының жалпы қасиеттерін салыстыру және химиялық реакция теңдеулерін құрастыру;

8.2.1.1 топ, период,
атом нөмірінің
физикалық мәнін
түсіндіру;
8.2.1.2 бір топтағы
элементтердің
сыртқы
электрондық

10.2.1.4 кальций
оксиді мен
гидроксидінің
негізгі қасиеттерін
түсіндіру және
қолданылуын
сипаттау;

10.2.1.5 атом
құрылысы негізінде
алюминийдің
қасиеттерін
түсіндіру, оның
маңызды
қосындылары мен
құймаларынның
қолдану аймағын
атау;

10.2.1.6
алюминийдің, оның
оксиді мен
гидроксидінің
екідайлы
қасиеттерін зерттеу;
10.2.1.7 1 (I), 2 (II),
13 (III) -топ
металдарының жай
және күрделі
заттармен
әрекеттесуіне
байланысты
тәжірибені
жоспарлау және
жүргізу;

10.2.1.8 топта
галогендер
қасиеттерінің өзгеру
заңдылықтарын
болжау;

10.2.1.9 хлордың
физикалық
қасиеттерін
сипаттау және
металдармен,
сутекпен және
галогенидтермен
реакция теңдеулерін
құру;

10.2.1.10 хлорсутек
қышқылы
ерітіндісінің
химиялық
қасиеттерін зерттеу
және оның қолдану
аясын білу;

<p>2.1 Периодтық заң мен химиялық элементтердің периодтық жүйесі</p>	<p>7.2.1.1 И. ДУберейнер, Дж. Ньюлендс, Д.И. Менделеевтің еңбектерінің мысалында элементтердің жіктелуін салыстыру; 7.2.1.2 периодтық кестенің құрылымын сипаттау: топтар және периодтар</p>	<p>деңгейінде электрондар санының бірдей болатындығын түсіндіру; 8.2.1.3 топтар мен периодтарда элементтер қасиеттерінің өзгеру заңдылығын түсіндіру; 8.2.1.4 периодтық жүйедегі орны бойынша элементті сипаттау; 8.2.1.5 химиялық қасиеттері ұқсас элементтердің біріктірілуін дәлелдеу; 8.2.1.6 химиялық элементтердің табиғи ұяластарын атау және сілтілік металдар, галогендер, инертті элементтердің ұяластарына мысалдар келтіру; 8.2.1.7 химиялық элементтің периодтық кестеде орналасуына сай қасиеттерін болжау</p>	<p>10.2.1.11 16 (VI) топ элементтерінің жалпы қасиеттерін сипаттау; 10.2.1.12 күкірттің аллотропиялық түр өзгерістерінің физикалық қасиеттерін салыстыру және күкірттің химиялық қасиеттерін көрсететін реакция теңдеулерін құрастыру; 10.2.1.13 күкірттің (IV) және (VI) оксидтерінің физикалық және химиялық қасиеттерін салыстыру және күкірт диоксидінің физиологиялық әсерін түсіндіру; 10.2.1.14 күкірт қышқылы ерітіндісі мен оның тұздарының физикалық және химиялық қасиеттерін зерттеу; 10.2.1.15 азоттың қасиеттерін және табиғаттағы азот айналымын түсіндіру; 10.2.1.16 аммиакты алу және қасиеттері мен қолданылуын түсіндіру; 10.2.1.17 аммиакты аммоний тұзы ерітіндісі мен сілті ерітіндісін әрекеттестіру жолымен алу және газ тәрізді аммиак пен оның ерітіндісінің қасиеттерін зерттеу; 10.2.1.18 азоттан азот қышқылын</p>
--	--	--	---

				<p>алудың реакция теңдеуін құрастыру; 10.2.1.19 азот қышқылының басқа қышқылдармен жалпы ортақ қасиеттерін зерттеу; 10.2.1.20 сұйылтылған және концентрлі азот қышқылының металдармен әрекеттесуінің ерекшелігін сипаттау және электронды баланс әдісімен реакция теңдеуін құрастыру; 10.2.1.21 нитраттың термиялық айрылуының ерекшелігін түсіндіру, реакция теңдеулерін құрастыру; 10.2.1.22 фосфордың аллотропиялық түр өзгерістерін салыстыру; 10.2.1.23 фосфор және оның қосындыларының жалпы химиялық қасиеттерін түсіндіру; 10.2.1.24 кремнийдің қолданылу аймағын және оның жартылай өткізгіш ретінде қолданылуын түсіндіру; 10.2.1.25 кремний және оның қосындыларының негізгі химиялық қасиеттерін сипаттау және реакция теңдеулерін құрастыру</p>

<p>2.2 Химиялық реакциялардың жіктелуі</p>	<p>7.2.2.1 сұйылтылған қышқылдардың қолдану аяларын және олармен жұмыс жасау ережелерін атау; 7.2.2.2 сұйылтылған қышқылдардың әртүрлі металдармен реакцияларын зерттеу және сутек газының сапалық реакциясын жүзеге асыру; 7.2.2.3 кейбір карбонаттардың сұйылтылған қышқылдармен реакцияларын зерттеу және көмірқышқыл газының сапалық реакциясын жүзеге асыру</p>	<p>8.2.2.1 бастапқы және түзілген заттардың саны мен құрамы бойынша химиялық реакцияларды жіктеу; 8.2.2.2 табиғаттағы және тірі ағзалар мен адам тіршілігіндегі химиялық реакцияларды сипаттау</p>	<p>9.2.2.1 реакция теңдеулерін құрастыру алгоритмін пайдаланып, реакция теңдеулерін молекулярлық және иондық түрде құру; 9.2.2.2 бейтараптану және ион алмасу реакцияларының жүру себептерін түсіндіру</p>	<p>10.2.2.1 тотығу дәрежесін табу ережелерін қолдану; 10.2.2.2 тотығу және тотықсыздану процестері бір-бірімен байланысты екенін және бір мезгілде жүретіндігін түсіндіру; 10.2.2.3 тотығу-тотықсыздану реакцияларын тотығу дәрежесі өзгере жүретін реакциялар ретінде түсіндіру; 10.2.2.4 тотығу процесін электронды беру, ал тотықсыздану-электронды қосып алу деп түсіндіру; 10.2.2.5 коэффициенттерді қою ережелерін пайдалана отырып, электрондық баланс әдісімен тотығу-тотықсыздану реакцияларының коэффициенттерін қою</p>
		<p>8.2.3.1 заттар құрамындағы элементтердің массалық үлесін табу, элементтердің массалық үлесі бойынша заттардың формуласын шығару; 8.2.3.2 әрекеттесетін заттар қатынасын эксперименттік жолмен анықтау; 8.2.3.3 реакцияға қатысатын және түзілетін заттардың формуласын жаза</p>	<p>9.2.3.1 есептерді шығару алгоритмін пайдалана отырып,</p>	<p>10.2.3.1 есептерді шығару алгоритмін пайдалана отырып,</p>

<p>2.3 Массасының сақталу заңы</p>		<p>отырып, химиялық реакциялар теңдеулерін құру; 8.2.3.4 заттар массасының сақталу заңын айту; 8.2.3.5 химиялық реакция теңдеулері бойынша зат массасын, зат мөлшерін есептеу; 8.2.3.6 Авогадро заңын айту және қалыпты және стандартты жағдайлардағы газдар көлемін есептеуде молярлық көлемді қолдану; 8.2.3.7 газдардың салыстырмалы тығыздығын және заттың молярлық массасын салыстырмалы тығыздық бойынша есептеу; 8.2.3.8 газдардың қатысуымен жүретін реакциялар бойынша есептер шығаруда газдардың көлемдік қатынас заңын қолдану</p>	<p>әрекеттесуші заттардың біреуі артық берілген реакция теңдеулері бойынша есептеулер жүргізу; 9.2.3.2 қоспаларға есеп шығару алгоритмін пайдалана отырып, қоспаның белгілі бір массалық үлесін құрайтын басқа заттың массасы белгілі жағдайда, реакция теңдеуі бойынша зат массасын есептеу</p>	<p>теориялық мүмкіндікпен салыстырғандағы реакция өнімінің шығымын есептеу; 10.2.3.2 заттардың формуласын анықтау есептерін шығару алгоритмін пайдалана отырып, газтекес заттардың молекулалық формуласын салыстырмалы тығыздық немесе элементтердің массалық үлестері арқылы анықтау</p>
			<p>9.2.4.1 кейбір металдар басқаларға карағанда тотығуға тезірек ұшырайтындығын түсіну; 9.2.4.2 белсенді металдардың салқын сумен, ыстық су немесе бумен әрекеттесуін сипаттау; 9.2.4.3 металдар коррозиясын туындатуға әсер ететін жағдайларды сипаттау;</p>	

2.4 Металдардың электрохимиялық кернеу қатары		<p>9.2.4.4 қышқыл ерітінділерімен әртүрлі металдардың реакцияларын зерттеу;</p> <p>9.2.4.5 металдардың қышқылдармен әрекеттесу схемасын пайдалана отырып, металдардың қышқылдармен әрекеттесуінің реакция теңдеулерін құрастыру;</p> <p>9.2.4.6 металдардың қышқылдармен әрекеттесу схемасын пайдалана отырып, металдардың тұз ерітінділерімен әрекеттесуінің жоспарын жасау және жүргізу;</p> <p>9.2.4.7 эксперимент нәтижесі бойынша металдардың белсенділік қатарын құру және оны анықтама мәліметтерімен сәйкестендіру;</p> <p>9.2.4.8 металдардың белсенділік қатарын қолданып, металдардың таныс емес орынбасу реакцияларының жүру мүмкіндігін болжау</p>	
---	--	---	--

3) "Химиядағы энергетика" бөлімі:

3-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
	<p>7.3.1.1 ауа құрамын атау;</p> <p>7.3.1.2 заттардың жану кезінде ауаның құрамына</p>	<p>8.3.1.1 заттың жану реакциясының өнімі көбінесе оксидтер екенін және құрамында көміртегі бар отын</p>		

<p>3.1 Экзотер-миялық және эндотермиялық реакциялар</p>	<p>кіретін оттектің жұмсалатындығын түсіндіру; 7.3.1.3 атмосфералық ауаны ластанудан қорғаудың маңызын түсіндіру; 7.3.1.4 затты жағуға қажетті жағдайларды және жану реакциясының өнімдерін атау; 7.3.1.5 тез тұтанатын, жанғыш және жанбайтын заттарға мысалдар келтіру; 7.3.1.6 заттардың таза оттеkte ауаға қарағанда жақсырақ жанатындығын түсіндіру; 7.3.1.7 металдар мен бейметалдардың жануы кезінде оксидтер түзілетіндігін атау</p>	<p>оттеkte жанғанда, көмірқышқыл газы, иіс газы немесе көміртект түзілетінін түсіндіру; 8.3.1.2 парниктік эффекттің себептерін түсіндіру және шешу жолдарын ұсыну; 8.3.1.3 экзотермиялық реакциялар жылу бөле жүретінін, ал эндотермиялық реакциялар жылу сіңіре жүретінін түсіндіру; 8.3.1.4 әртүрлі жанғыш заттардың қоршаған ортаға әсерін түсіндіру; 8.3.1.5 энергия өзгерісін бөлшектердің кинетикалық теориясы тұрғысынан түсіндіру</p>		
<p>3.2 Химиялық реакциялардың жылдамдығы</p>				<p>10.3.2.1 реакция жылдамдығы ұғымын түсіндіру; 10.3.2.2 реакция жылдамдығына әсер ететін факторларды анықтау және оны бөлшектердің кинетикалық теориясы тұрғысынан түсіндіру; 10.3.2.3 катализатордың реагенттен айырмашылығын және олардың реакция жылдамдығына әсерін түсіндіру; 10.3.2.4 реакция жылдамдығына ингибитордың әсерін түсіндіру</p>

<p>3.3 Химиялық тепе-теңдік</p>				<p>10.3.3.1 қайтымды және қайтымсыз реакцияларды атау; 10.3.3.2 тепе-теңдікті динамикалық процес ретінде сипаттау және ЛеШателье-Браун принципі бойынша химиялық тепе-теңдіктің ығысуын болжау; 10.3.3.3 химиялық тепе-теңдіктің ығысу ережелері мен схемасын пайдалана отырып, химиялық тепе-теңдік күйіне және химиялық реакция жылдамдығына жағдайлар өзгерісінің әсерін түсіндіру; 10.3.3.4 химиялық тепе-теңдікті бөлшектердің кинетикалық теориясы тұрғысынан түсіндіру; 10.3.3.5 аммиак өндірісінің процесін сипаттау</p>
			<p>9.3.4.1 заттардың ерігіштігінің схемасын пайдалана отырып, заттарды олардың судағы ерігіштігі бойынша жіктеу; 9.3.4.2 заттар ерітінділерінің табиғаттағы және күнделікті өмірдегі маңызын түсіндіру; 9.3.4.3 заттың ерігіштігіне температура әсерін түсіндіру; индикаторларды</p>	

3.4 Қышқылдар мен негіздер теориясы

7.3.4.1 кейбір табиғи қышқылдар мен сілтілердің "қышқылдық" және "сабындылық" қасиеттер белгілері болуы мүмкін екендігін түсіндіру;
7.3.4.2 химиялық индикаторлар метилоранж, лакмус, фенолфталеинді және олардың әртүрлі ортада түстерінің өзгеруін атау;
7.3.4.3 рН шкаланың негізінде әмбебап индикаторды қолданып, сілтілер

пайдаланып, орта тұз ерітіндісінің ортасын тәжірибе жүзінде анықтау;
9.3.4.4 буландыру техникасын қолдана отырып, заттың 100 г судағы ерігіштігін есептеу;
9.3.4.5 шешу алгоритмдерін қолданып, еріген заттың массалық үлесі мен ерітіндінің белгілі массасы бойынша еріген заттың массасын есептеу;
9.3.4.6 шешу алгоритмдерін қолданып, ерітіндідегі заттың молярлық концентрациясын есептеу;
9.3.4.7 жіктелу схемасын пайдалана отырып, оксидтердің жіктелуін және қасиеттерін атау, олардың химиялық қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастыру;
9.3.4.8 қышқылдардың жіктелу схемасын пайдалана отырып, қышқылдардың жіктелуін, қасиеттерін атау, олардың химиялық қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастыру;
9.3.4.9 негіздердің жіктелу схемасын пайдалана отырып, негіздердің жіктелуі мен қасиеттерін атау, олардың

мен қышқылдарды анықтау;
7.3.4.4 "антацидтік заттарды" қолдану мысалында қышқылдардың бейтараптануын түсіндіру

химиялық қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастыру;
9.3.4.10 тұздарды алудың әртүрлі әдістерін атау, сәйкес реакция теңдеулерін құрастыру;
9.3.4.11 жіктелуді пайдаланып, тұздардың қасиеттерін, жіктелуін атау, олардың химиялық қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастыру;
9.3.4.12 бейорганикалық қосындылардың негізгі кластары арасындағы генетикалық байланысы бойынша реакция теңдеулерін құрастыру;
9.3.4.13 қышқылдар, еритін және ерімейтін негіздер, орта тұздардың химиялық қасиеттерін көрсететін реакция теңдеулерін молекулярлық және иондық түрде құрастыру;
9.3.4.14 қышқылдар және негіздер, орта тұздардың химиялық қасиеттерін тәжірибе жүзінде зерттеу және қорытынды жасау;
9.3.4.15 орта тұз ерітіндісінің ортасын тәжірибе жүзінде анықтау;

		9.3.4.16 алынған нәтижелерді анықтамалық мәндермен құрастыру және салыстыру	
--	--	---	--

4) "Айналамыздағы химия" бөлімі:

4-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
	<p>7.4.1.1 элементті (жай зат) бірдей атомдардың жиынтығы ретінде атау;</p> <p>7.4.1.2 таза заттар атомдардың немесе молекулалардың бір түрінен түзілетінін түсіндіру;</p> <p>7.4.1.3 элемент (жай зат) қоспа және</p>		<p>9.4.1.1 электролиттер мен бейэлектро-литтердің анықтамасын білу және мысалдар келтіру;</p> <p>9.4.1.2 заттардың ерітінділері немесе балқымаларының электрөткізгіштігі химиялық байланыс түріне тәуелді екендігін түсіндіру;</p> <p>9.4.1.3 иондық және коваленттік полюсті байланысы бар заттардың электролиттік диссоциациялану механизмін түсіндіру;</p> <p>9.4.1.4 электролиттік диссоциация теориясының негізгі қағидаларын түсіндіру;</p> <p>9.4.1.5 индикаторлардың көмегімен ерітінділердің қышқылдылығы мен сілтілігін ажырату;</p> <p>9.4.1.6 қышқыл, негіз, орта және қышқылдық тұздардың электролиттік диссоциациялану теңдеулерін құрастыру;</p>	

<p>4.1 Заттардың жіктелуі</p>	<p>қосылыс түсініктерін ажырату; 7.4.1.4 қосындылардың және элементтердің физикалық қасиеттері туралы алған білімдерін қоспа құрамындағы таныс емес заттарды ажыратуға қолдану; 7.4.1.5 қоспалардың түрлерін және оларды бөлу әдістерін атау; 7.4.1.6 қоспаны бөлуге негізделген тәжірибені жоспарлау және өткізу</p>	<p>9.4.1.7 электролиттер мен бейэлектролиттер кестесін пайдалана отырып, күшті және әлсіз электролиттерге мысал келтіру және оларды ажырату, диссоциациялану дәрежесін анықтай білу; 9.4.1.8 Li^+, Na^+, K^+, Ca^{2+}, Sr^{2+}, Ba^{2+}, Cu^{2+} металл катиондарын анықтау үшін жалын түсінің боялу реакциясын жүргізу және сипаттау; 9.4.1.9 оқулықтағы катиондар кестесін пайдалана отырып, Fe^{2+}, Fe^{3+}, Cu^{2+} катиондарына сапалық реакция жүргізу; 9.4.1.10 хлорид-, бромид-, йодид-, сульфат, карбонат-, фосфат-, нитрат-, силикат- иондарына сапалық реакцияларды тәжірибе жүзінде жүргізу және ион алмасу реакцияларын бақылап, нәтижесін сипаттау; 9.4.1.11 оқулықтағы кестені пайдалана отырып, белгісіз заттардағы катион мен аниондарды анықтау тәжірибесінің жоспарын құру және оны практикада жүзеге асыру</p>	<p>9.4.2.1 қышқылдық жаңбырлардың</p>
-------------------------------	--	---	---------------------------------------

4.2
Жер химиясы

7.4.2.1 жер қыр-тысында көптеген пайдалы химиялық қосындылар барын түсіндіру;
7.4.2.2 кейбір минералдар мен пайдалы табиғи қосындылардың кендерге жататынын түсіндіру;
7.4.2.3 металды алу үшін кенді өңдеу процесін сипаттау;
7.4.2.4 Қазақстан қандай минералды және табиғи ресурстармен бай екендігін және олардың кен орындарын атау;
7.4.2.5 табиғи ресурстарды өндірудің қоршаған ортаға әсерін түсіндіру

8.4.2.1 сутекті алу және оның қасиеттері мен қолдануын зерттеу;
8.4.2.2 ауа құрамындағы және жер қыртысындағы оттектің пайыздық мөлшерін атау;
8.4.2.3 оттекті алу және оның қасиеттері мен қолданылуын зерттеу;
8.4.2.4 оттектің аллотропиялық түр өзгерістерінің құрамы мен қасиеттерін салыстыру;
8.4.2.5 Жер бетіндегі озон қабатының маңызын түсіндіру;

пайда болу себебі мен экологияға тигізетін әсерін түсіндіру;
9.4.2.2 ф о с ф о р қосындыларының Қазақстандағы кен орындарын атау;
9.4.2.3 минералды тыңайтқыштардың жіктелуін және олардың құрамына кіретін қоректік элементтерді атау;
9.4.2.4 азот және фосфор тыңайтқыш-тарының қоршаған ортаға әсерін оқып түсіндіру;
9.4.2.5 Қазақстандағы металдардың кен орындарын атау және оларды өндіру процестерін, қоршаған ортаға әсерін түсіндіру;
9.4.2.6 схеманы пайдаланып, кеннен металды алу процесін сипаттау
9.4.2.6 судың табиғатта кең таралғандығын, бірегей қасиеттерін және оның өмір үшін маңызын түсіндіру;
9.4.2.7 су айналымының схемасын пайдаланып, табиғаттағы су айналымын түсіндіру;
9.4.2.8 нақты мысалдар мен суреттерді пайдаланып, судың ластану қауіптілігін және салдарын анықтау,

		<p>суды тазарту әдістерін түсіндіру; 9.4.2.9 судың "кермектігін" анықтау және оны жою тәсілдерін түсіндіру; 9.4.2.10 суды сусыз мыс (II) сульфатын қолданып анықтау тәсілін түсіндіру</p>	
			<p>10.4.3.1 органикалық қосындылардың көптүрлілігінің себептерін түсіндіру; ; 10.4.3.2 көмірсутектердің және олардың туындылары: спирттер, альдегидтер, карбон қышқылдары, аминқышқылдарының жіктелуін атау; 10.4.3.3 функционалдық топ түсінігін берілген класс қосылысының химиялық қасиеттерін анықтайтын топ ретінде түсіндіру; 10.4.3.4 гомолог ұғымын және гомологтық айырмашылықты түсініктерін беру; 10.4.3.5 органикалық қосындылардың негізгі кластары: алкандар, алкендер, алкиндер, арендер, спирттер, альдегидтер карбон қышқылдары, аминқышқылдары үшін IUPAC номенклатурасын қолдану;</p>

10.4.3.6
көмірсутектердің
құрылымдық
изомерлерінің
формулаларын
құрастыру және
изомерия
құбылысын
түсіндіру;
10.4.3.7
алкандардың
химиялық
қасиеттерін
сипаттау және оны
реакция
теңдеулерімен
дәлелдеу;
10.4.3.8
еріткіштерді алу
үшін алкандарды
хлорлаудың маңызы
мен бұл
еріткіштердің
қауіптілік дәрежесін
түсіндіру;
10.4.3.9
қанықпағандық
ұғымын сипаттау;
10.4.3.10 этен
мысалында
алкендердің
химиялық
қасиеттерін (жану,
гидрлеу, гидратация
, галогендеу,
сапалық реакциялар
) сипаттау,
химиялық реакция
теңдеулерімен
дәлелдеу;
10.4.3.11 тіректік
схеманы
пайдаланып,
полиэтилен
мысалында
полимерлену
реакциясының
механизмі мен
полимерлердің
құрылымының
ерекшеліктерін
түсіндіру;
10.4.3.12 пластиктің
ыдырау мерзімінің

9.4.3.1 көміртек
атомының
құрылысын
пайдаланып,
көміртек неліктен
көптеген
қосындыларында
төрт байланыс
түзетінін түсіндіру;
9.4.3.2 көміртектің
қолданылу
схемасын
пайдаланып,
табиғатта көміртек

4.3
Көміртек және оның
қосындылары
химиясы

және оның қосындыларының таралуын сипаттау;
9.4.3.3 көміртектің аллотропиялық түр өзгерістерінің құрылысын және қасиеттерін салыстыру;
9.4.3.4 көміртектің аллотропиялық түр өзгерістерінің қолданылу аймағын зерттеу;
9.4.3.5 көміртектің физикалық және химиялық қасиеттерін зерттеу;
9.4.3.6 көміртек жанған кезде көміртек диоксиді мен көмір-тек моноокси-дінің түзілу жағдайларын сипаттау және тірі ағзаға иіс газының физиологиялық әсерін түсіндіру;
9.4.3.7 көмірқышқыл газын алу, оның бар екенін дәлелдеу және қасиеттерін зерттеу;
9.4.3.8 көміртегі айналымының схемасын пайдаланып, көміртегінің табиғаттағы айналымын құру және түсіндіру

ұзақтық мәселесін оқып білу және түсіндіру, қоршаған ортада пластик материалдардың көбеюінің зардабын білу;
10.4.3.13 этин мысалында алкиндердің химиялық қасиеттерін (жану, гидрлеу, гидратация, галогендеу, сапалық реакциялар) сипаттау, химиялық реакция теңдеулерімен дәлелдеу;
10.4.3.14 бензолдың алынуы, қасиеттері және қолданылуын сипаттау;
10.4.3.15 құрамында көміртек бар қосындылардың отын ретінде пайдалану мүмкін екендігін түсіндіру және альтернативті отын түрлерін зерттеу, олардың артықшылықтары мен кемшіліктерін атау;
10.4.3.16 Қазақстандағы көмірдің, мұнайдың, табиғи газдың кен орындарын атау және оларды өндірудің қоршаған ортаға әсерін түсіндіру;
10.4.3.17 фракциялық бағананың схемасын пайдаланып, мұнай фракцияларын және шикі мұнайды айдау өнімдерінің қолдану аймақтарын атау;

10.4.3.18 жіктелу схемасын пайдаланып, оттекті органикалық заттардың жіктелуін атау;

10.4.3.19 спирттердің жіктелуін метанол мен этанолдың, қолданылуын, этанолдың алынуын атау және қасиеттерін түсіндіру;

10.4.3.20 метанол мен этанолдың адам ағзасына физиологиялық әсерін түсіндіру;

10.4.3.21 этиленгликоль мен глицериннің физикалық қасиеттері мен қолданылуын атау;

10.4.3.22 карбон қышқылдарының құрамын атау және сірке қышқылының химиялық қасиеттері мен қолданылуын сипаттау;

10.4.3.23 күрделі эфирлер мен майлардың ерекшеліктері мен майлардың қызметін түсіндіру;

10.4.3.24 сабынның алынуы мен оның қолданылуын білу;

10.4.3.25 тіректік схеманы пайдаланып, синтетикалық жуғыш заттардың қоршаған ортаға әсерін түсіндіру;

10.4.3.26 көмірсулардың жіктелуін, биологиялық

			маңызы мен қызметін түсіндіру; 10.4.3.27 уыздағы а-аминқышкылдар арасында пептидтік байланыстың түзілуін түсіндіру; 10.4.3.28 уыз денатурациясының реакциясын зерттеу; 10.4.3.29 уыздың биологиялық маңызы мен қызметін түсіндіру
--	--	--	--

5) "Химия және өмір" бөлімі:

5-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
5.1 Биохимия	<p>7.5.1.1 тағам өнімдерін химиялық заттардың жиынтығы деп түсіну;</p> <p>7.5.1.2 тағамдық өнімдердің бір қатарын: қант, крахмал, (көмірсулар), нәруыз, майларды анықтау;</p> <p>7.5.1.3 адам ағзасына кіретін элементтерді (О, С, Н, N, Са, Р, К) атау;</p> <p>7.5.1.4 тыныс алу процесін түсіндіру</p>		<p>9.5.1.1 элементтері көрсетілген адам ағзасының суретін пайдаланып, адам ағзасының құрамына кіретін элементтерді атау және олардың маңызын түсіндіру (О, С, Н, N, Са, Р, К, S, Cl, Mg, Fe);</p> <p>9.5.1.2 Қазақстан тұрғындарының типтік тамақтану рационын зерттеу және теңгерімді тамақтану рационын құрастыру;</p> <p>9.5.1.3 кальций мен темірдің адам ағзасындағы рөлін түсіндіру;</p> <p>9.5.1.4 тамақ өнімдерінің құрамындағы көміртекті анықтау;</p> <p>9.5.1.5 қоршаған ортаның ауыр металдармен ластану көздерін атау және олардың ағзаларға әсерін түсіндіру</p>	

36. Бағдарлама сөйлеу тілінің күрделі бұзылыстары бар білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10-сыныптары үшін "Химия" пәнінен жаңартылған мазмұндағы Үлгілік оқу бағдарламасының Ұзақ мерзімді жоспарының негізінде осы Бағдарламадағы қосымшасына сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді жоспарда барлық сынып бойынша әр бөлімде қамтылатын оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

37. Бөлімдер мен тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Негізгі орта білім беру
деңгейінің
7-10 сыныптарына арналған
"Химия" пәнінен жаңартылған
мазмұндағы үлгілік оқу
бағдарламасына
қосымша

Сөйлеу тілінің күрделі бұзылыстары бар білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "Химия" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) 7-сынып:

1-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Ұзақ мерзімді жоспардың мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
Химия пәніне кіріспе. Таза заттар және қоспалар	Химия пәні. №1 практикалық жұмыс "Қауіпсіздік техникасының ережелерімен және зертханалық құрал-жабдықтармен танысу"	7.1.1.1 "Химия" ғылымының нені оқытатынын айту; 7.1.1.2 химиялық зертханада және кабинетінде жұмыс жүргізу кезіндегі қауіпсіздік техникасының ережелерін атау және түсіндіру
	Элемент, қоспа және қосылыс. №1 зертханалық тәжірибе "Заттар қоспалары мен олардың қосындыларын салыстыру"	7.4.1.1 элементті (жай зат) бірдей атомдардың жиынтығы ретінде атау;
		7.4.1.2 таза заттар атомдардың немесе молекулалардың бір түрінен түзілетінін түсіндіру;
		7.4.1.3 элемент (жай зат) қоспа және қосылыс түсініктерін ажырату;
		7.4.1.4 қосындылардың және элементтердің физикалық қасиеттері туралы алған білімдерін қоспа құрамындағы таныс емес заттарды ажыратуға қолдану

	Қоспаларды бөлу әдістері. №2 зертханалық тәжірибе "Ластанған ас тұзын тазарту"	7.4.1.5 қоспалардың түрлерін және оларды бөлу әдістерін атау; 7.4.1.6 қоспаны бөлуге негізделген тәжірибені жоспарлау және өткізу
Заттар күйінің өзгеруі	Физикалық және химиялық құбылыстар. №3 зертханалық тәжірибе "Химиялық реакциялардың белгілерін зерделеу"	7.1.1.3 физикалық және химиялық құбылыстарды ажырата алу
	Заттардың агрегаттық күйлері	7.1.1.4 заттардың әртүрлі агрегаттық күйлерін білу, атау және бөлшектердің кинетикалық теориясы тұрғысынан қатты, сұйық, газ тәріздес заттардың құрылымын түсіндіре алу
	Салқындау процесі № 4 зертханалық тәжірибе "Салқындау процесін зерттеу"	7.1.1.5 салқындау қисығын салу және оны талдау, бөлшектердің кинетикалық теориясына сай, өз бақылауларын түсіндіру
	Қыздыру процесі №5 зертханалық тәжірибе "Судың қайнау процесін зерттеу"	7.1.1.6 суды қыздыру қисығын салу және оны талдау, бөлшектердің кинетикалық теориясын пайдалана отырып, өз бақылауларын түсіндіру
2-тоқсан		
Атомдар. Молекулалар. Заттар	Атомдар мен молекулалар	7.1.2.1 атомдар мен молекулалардың айырмашылығын атау
	Химиялық элементтер. Жай және күрделі заттар	7.1.2.2 әрбір элементтің химиялық элементтің таңбасын тану және атау; 7.1.2.3 элементтерді металдар мен бейметалдарға жіктеу; 7.1.2.4 заттарды құрамына қарай жай және күрделіге жіктеу
	Атомның құрамы мен құрылысы. Изотоптар	7.1.2.5 протон, электрон, нейтронды және олардың атомдағы орналасу тәртібін, массасын зарядын атау; 7.1.2.6 алғашқы 20 элементтің атом құрылысы (p+, n0, e-) мен атом ядросының құрамын түсіндіру; 7.1.2.7 "изотоп" түсінігін түсіндіру
		7.3.1.1 ауа құрамын атау; 7.3.1.2 заттардың жану кезінде ауаның құрамына кіретін оттектің жұмсалатындығын түсіндіру;

Ауа. Ауаның құрамы
№6 зертханалық тәжірибе "
Майшамның жануы"

Ауа. Жану реакциясы

		ластанудан қорғаудың маңызын түсіндіру
	Жану процесі № 2 практикалық жұмыс/ көрсетілім "Күкірттің, фосфордың, темірдің ауада және оттеkte жануын салыстыру"	7.3.1.4 затты жағуға қажетті жағдайларды және жану реакциясының өнімдерін атау; 7.3.1.5 тез тұтанатын, жанғыш және жанбайтын заттарға мысалдар келтіру; 7.3.1.6 заттардың таза оттеkte ауаға қарағанда жақсырақ жанатындығын түсіндіру; 7.3.1.7 металдар мен бейметалдардың жануы кезінде оксидтер түзілетіндігін атау
3-тоқсан		
Химиялық реакциялар	Табиғи қышқылдар мен негіздер. Индикаторлар. №7 зертханалық тәжірибе "Ерітінділердің қышқылдық, сілтілік ортасын анықтау". №8 зертханалық тәжірибе "Хлорсутек қышқылының бейтараптану реакциясы"	7.3.4.1 кейбір табиғи қышқылдар мен сілтілердің "қышқылдық" және "сабындылық" қасиеттер белгілері болуы мүмкін екендігін түсіндіру; 7.3.4.2 химиялық индикаторлар метилоранж, лакмус, фенолфталеинді және олардың әртүрлі ортада түстерінің өзгеруін атау; 7.3.4.3 рН шкаланың негізінде әмбебап индикаторды қолданып, сілтілер мен қышқылдарды анықтау; 7.3.4.4 "антацидтік заттарды" қолдану мысалында қышқылдардың бейтараптануын түсіндіру
	Сұйылтылған қыш-қылдардың металдармен әрекеттесуі. №9 зертханалық тәжірибе "Мырыш-тың сұйылтылған тұз қышқылымен әрекеттесуі". №10 зертханалық тәжірибе "Сутекке сапалық реакция"	7.2.2.1 сұйылтылған қышқылдардың қолдану аяларын және олармен жұмыс жасау ережелерін атау; 7.2.2.2 сұйылтылған қышқылдардың әртүрлі металдармен реакцияларын зерттеу жәнесутек газының сапалық реакциясын жүзеге асыру
	Сұйылтылған қыш-қылдардың карбонат-тармен әрекеттесуі. № 3 практикалық жұмыс "Сұйылтылған қышқылдар мен карбонаттардың әрекеттесуі. Көмірқышқыл газына сапалық реакция"	7.2.2.3 кейбір карбонаттардың сұйылтылған қышқылдармен реакцияларын зерттеу және көмірқышқыл газының сапалық реакциясын жүзеге асыру
		7.2.1.1 И. ДҰберейнер, Дж. Ньюлендс, Д.И. Менделеевтің еңбектерінің мысалында

Химиялық элементтердің периодтық кестесі	Химиялық элементтердің периодтық кестелерін құру тарихы	элементтердің жіктелуін салыстыру;
	Периодтық кестенің құрылымы	7.2.1.2 периодтық кестенің құрылымын сипаттау: топтар және периодтар
Салыстырмалы атомдық масса және қарапайым формула	Салыстырмалы атомдық масса	7.1.2.8 Жердегі элементтердің басым бөлігі планеталардың қалыптасу кезінде пайда болған изотоптар қоспасы түрінде кездесетіндігін түсіну; 7.1.2.9 табиғи изотоптары бар химиялық элементтердің атомдық массалары бөлшек сан болатындығын түсіндіру; 7.1.2.10 салыстырмалы атомдық массаға анықтама беру
	Валенттілік. Химиялық формулалар. Қосындылардың формуласы бойынша салыстырмалы молекулярлық массасын есептеу	7.1.2.11 элементтердің атауларын, валенттілікті және олардың қосындылардағы атомдық қатынастарын қолдана отырып, бинарлы химиялық қосындылардың формулаларын құру; 7.1.2.12 химиялық қосылыстың формуласы бойынша салыстырмалы молекулярлық/ формулалық массасын есептеу
4-тоқсан		
Адам ағзасындағы химиялық элементтер мен қосындылар	Тағам құрамындағы қоректік заттар. № 4 практикалық жұмыс "Тағам құрамындағы қоректік заттарды анықтау"	7.5.1.1 тағам өнімдерін химиялық заттардың жиынтығы деп түсіну; 7.5.1.2 тағамдық өнімдердің бір қатарын: қант, крахмал, (көмірсулар), нәруыз, майларды анықтау
	Адам ағзасындағы химиялық элементтер. Тыныс алу процесі. №11 зертханалық тәжірибе "Тыныс алу процесін зерттеу"	7.5.1.3 адам ағзасына кіретін элементтерді (O, C, H, N, Ca, P, K) атау; 7.5.1.4 тыныс алу процесін түсіндіру
Геологиялық химиялық қосындылар	Пайдалы геологиялық химиялық қосындылар. Кен құрамы	7.4.2.1 жер қыр-тысында көптеген пайдалы химиялық қосындылар барын түсіндіру; 7.4.2.2 кейбір минералдар мен пайдалы табиғи қосындылардың кендерге жататынын түсіндіру; 7.4.2.3 металды алу үшін кенді өңдеу процесін сипаттау
	Қазақстанның пайдалы қазбалары	7.4.2.4 Қазақстан қандай минералды және табиғи ресурстармен бай екендігін және олардың кен орындарын атау;

	Минералдарды өндірудің экологиялық аспектілері	7.4.2.5 табиғи ресурстарды өндірудің қоршаған ортаға әсерін түсіндіру
--	--	---

2) 8-сынып:

2-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Ұзақ мерзімді жоспардың мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
Атомдағы электрондардың қозғалысы	Атомда электрондардың таралуы	8.1.3.1 атомда электрондар ядродан арақашықтығы артқан сайын біртіндеп энергетикалық деңгейлер бойынша таралатынын түсіндіру
	Энергетикалық деңгейлер. № 1 зертханалық тәжірибе "Атомдар модельдерін жасау"	8.1.3.2 әрбір электрон қабатында электрон саны нақты максимал мәннен аспайтынын түсіндіру; 8.1.3.3 s және p орбиталдарының пішінін атау; 8.1.3.4 алғашқы 20 химиялық элементтің электрондық конфигурациясын және электронды-графикалық формулаларын жазу
	Иондардың түзілуі	8.1.3.5 атомдар электрондарды қабылдай немесе жоғалта алатынын және осының нәтижесінде иондар түзілетінін түсіндіру
	Қосындылар формуласын құрастыру	8.1.3.6 "нольдік қосынды" әдісімен қосындылардың формуласын құрастыру
Заттардың формулалары және химиялық реакция теңдеулері	Химиялық формулалар бойынша есептеулер	8.2.3.1 заттар құрамындағы элементтердің массалық үлесін табу, элементтердің массалық үлесі бойынша заттардың формуласын шығару
	Химиялық реакция теңдеулерін құру. Зат массасының сақталу заңы. № 1 көрсетілім "Зат массасының сақталу заңын дәлелдейтін тәжірибе". № 2 зертханалық тәжірибе "Эрекеттесуші заттардың қатынасы"	8.2.3.2 әрекеттесетін заттар қатынасын эксперименттік жолмен анықтау; 8.2.3.3 реакцияға қатысатын және түзілетін заттардың формуласын жаза отырып, химиялық реакциялар теңдеулерін құру; 8.2.3.4 заттар массасының сақталу заңын айту
	Химиялық реакция типтері	8.2.2.1 бастапқы және түзілген заттардың саны мен құрамы бойынша химиялық реакцияларды жіктеу

	Табиғаттағы және тірі ағзалар мен адам тіршілігіндегі химиялық реакциялар	8.2.2.2 табиғаттағы және тірі ағзалар мен адам тіршілігіндегі химиялық реакцияларды сипаттау
2-тоқсан		
Зат мөлшері	Зат мөлшері. Моль. Авогадро саны. Заттардың молярлық массасы	8.1.1.1 зат мөлшерінің өлшем бірлігі ретінде – мольді және Авогадро санын айту; 8.1.1.2 формула бойынша заттың массасын, зат мөлшерін, құрылымдық бөлшектер санын есептей алу
	Масса, молярлық масса және зат мөлшері арасындағы байланыс	8.1.1.3 заттың массасын, мөлшерін және құрылымдық бөлшектерін есептеп шығару
Стехиометриялық есептеулер	Химиялық реакция теңдеулері бойынша есептер шығару	8.2.3.5 химиялық реакция теңдеулері бойынша зат массасын, зат мөлшерін есептеу
	Авогадро заңы. Молярлық көлем	8.2.3.6 Авогадро заңын айту және қалыпты және стандартты жағдайлардағы газдар көлемін есептеуде молярлық көлемді қолдану
	Газдардың салыстырмалы тығыздығы. Көлемдік қатынас заңы	8.2.3.7 газдардың салыстырмалы тығыздығын және заттың молярлық массасын салыстырмалы тығыздық бойынша есептеу; 8.2.3.8 газдардың қатысуымен жүретін реакциялар бойынша есептер шығаруда газдардың көлемдік қатынас заңын қолдану
3-тоқсан		
Химиялық реакциядағы энергиямен танысу	Отынның жануы және энергияның бөлінуі	8.3.1.1 заттың жану реакциясының өнімі көбінесе оксидтер екенін және құрамында көміртегі бар отын оттекте жанғанда, көмірқышқыл газы, иіс газы немесе көміртек түзілетінін түсіндіру; 8.3.1.2 парниктік эффектiнiң себептерiн түсiндiру және шешу жолдарын ұсыну
	Экзотермиялық және эндотермиялық реакциялар. № 4 зертханалық тәжірибе "Энергияның өзгеруімен жүретін химиялық реакциялар"	8.3.1.3 экзотермиялық реакциялар жылу бөле жүретінін, ал эндотермиялық реакциялар жылу сіңіре жүретінін түсіндіру; 8.3.1.4 әртүрлі жанғыш заттардың қоршаған ортаға әсерін түсіндіру
	Термохимиялық реакциялар	8.3.1.5 энергия өзгерісін бөлшектердің кинетикалық теориясы тұрғысынан түсіндіру

Сутек. Оттежәне озон	Сутек, алынуы, қасиеттері және қолданылуы. № 2 практикалық жұмыс "Сутекті алу және оның қасиеттерін тану"	8.4.2.1 сутекті алу және оның қасиеттері мен қолдануын зерттеу
	Оттек, алынуы, қасиеттері, қолданылуы. № 4 көрсетілім "Сутек пероксидінің ыдырауы". № 3 практикалық жұмыс "Оттекті алу және оның қасиеттерін тану"	8.4.2.2 ауа құрамындағы және жер қыртысындағы оттектің пайыздық мөлшерін атау; 8.4.2.3 оттекті алу және оның қасиеттері мен қолданылуын зерттеу
	Оттек және озон	8.4.2.4 оттектің аллотропиялық түр өзгерістерінің құрамы мен қасиеттерін салыстыру; 8.4.2.5 Жер бетіндегі озон қабатының маңызын түсіндіру
4-тоқсан		
Химиялық элементтердің периодтық жүйесі	Химиялық элементтердің периодтық жүйесінің құрылымы	8.2.1.1 топ, период, атом нөмірінің физикалық мәнін түсіндіру
	Химиялық элемент атомдарының қасиеттері мен кейбір сипаттамаларының периодты түрде өзгеруі	8.2.1.2 бір топтағы элементтердің сыртқы электрондық деңгейінде электрондар санының бірдей болатындығын түсіндіру; 8.2.1.3 топтар мен периодтарда элементтер қасиеттерінің өзгеру заңдылығын түсіндіру
	Периодтық жүйедегі орны бойынша элементтің сипаттамасы	8.2.1.4 периодтық жүйедегі орны бойынша элементті сипаттау
	Химиялық элементтердің табиғи ұяластары және олардың қасиеттері	8.2.1.5 химиялық қасиеттері ұқсас элементтердің бір топқа жататындығын дәлелдеу; 8.2.1.6 химиялық элементтердің табиғи ұяластарын атау және сілтілік металдар, галогендер, инертті элементтердің ұяластарына мысалдар келтіру
	Металдар және бейметалдар	8.2.1.7 химиялық элементтің периодтық кестеде орналасуына сәйкес қасиеттерін болжау
Химиялық байланыс түрлері	Электртерістілік. Ковалентті байланыс	8.1.4.1 электртерістілік ұғымына сүйеніп ковалентті байланыстың түзілуін түсіндіру
	Иондық байланыс	8.1.4.2 иондық байланыстың түзілуін сипаттау және иондық қосындылардың қасиеттерін болжау
	Кристалдық тор түрлері, байланыс типтері және заттардың қасиеттері арасындағы өзара байланыс	8.1.4.3 заттар қасиеттерінің кристалдық тор типтеріне тәуелділігін түсіндіру

3) 9-сынып:

3-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Ұзақ мерзімді жоспардың мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
Су	Табиғаттағы су	9.4.2.6 судың табиғатта кең таралғандығын, бірегей қасиеттерін және оның өмір үшін маңызын түсіндіру; 9.4.2.7 су айналымының схемасын пайдаланып, табиғаттағы су айналымын түсіндіру
	Судың ластану себептері. Судың кермектігі. № 10 зертханалық тәжірибе " Судың кермектігін анықтау"	9.4.2.8 нақты мысалдар мен суреттерді пайдаланып, судың ластану қауіптілігін және салдарын анықтау, суды тазарту әдістерін түсіндіру; 9.4.2.9 судың "кермектігін" анықтау және оны жою тәсілдерін түсіндіру; 9.4.2.10 суды сусыз мыс (II) сульфатын қолданып анықтау тәсілін түсіндіру
Ерітінділер және ерігіштік	Заттардың суда еруі. № 5 зертханалық тәжірибе " Заттардың ерігіштігін зерттеу"	9.3.4.1 заттардың ерігіштігінің схемасын пайдалана отырып, заттарды олардың судағы ерігіштігі бойынша жіктеу; 9.3.4.2 заттар ерітінділерінің табиғаттағы және күнделікті өмірдегі маңызын түсіндіру
	Заттардың ерігіштігі. № 4 практикалық жұмыс "Қатты заттардың ерігіштігіне температураның әсері"	9.3.4.3 заттың ерігіштігіне температура әсерін түсіндіру; индикаторларды пайдаланып, орта тұз ерітіндісінің ортасын тәжірибе жүзінде анықтау; 9.3.4.4 буландыру техникасын қолдана отырып, заттың 100 г судағы ерігіштігін есептеу
	Еріген заттың массалық үлесі	9.3.4.5 шешу алгоритмдерін қолданып, еріген заттың массалық үлесі мен ерітіндінің белгілі массасы бойынша еріген заттың массасын есептеу
	Ерітіндідегі заттардың молярлық концентрациясы. № 5 практикалық жұмыс " Пайыздық және молярлық концентрациялары берілген ерітінділерді дайындау"	9.3.4.6 шешу алгоритмдерін қолданып, ерітіндідегі заттың молярлық концентрациясын есептеу
2-тоқсан		

Бейоргани-калық қосындылардың негізгі кластары. Генетикалық байланыс	Оксидтер.№ 6 зертханалық тәжірибе "Оксидтердің қасиеттерін зерттеу"	9.3.4.7 жіктелу схемасын пайдалана отырып, оксидтердің жіктелуін және қасиеттерін атау, олардың химиялық қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастыру
	Қышқылдар. № 7 зертханалық тәжірибе "Қышқылдардың қасиеттерін зерттеу"	9.3.4.8 қышқылдардың жіктелу схемасын пайдалана отырып, қышқылдардың жіктелуін, қасиеттерін атау, олардың химиялық қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастыру
	Негіздер. № 8 зертханалық тәжірибе "Негіздердің қасиеттерін зерттеу"	9.3.4.9 негіздердің жіктелу схемасын пайдалана отырып, негіздердің жіктелуі мен қасиеттерін атау, олардың химиялық қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастыру
	Тұздар. № 9 зертханалық тәжірибе "Тұздардың қасиеттері және алынуы"	9.3.4.10 тұздарды алудың әртүрлі әдістерін атау, сәйкес реакция теңдеулерін құрастыру; 9.3.4.11 жіктелуді пайдаланып, тұздардың қасиеттерін, жіктелуін атау, олардың химиялық қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастыру
	Бейорганикалық қосындылар арасындағы генетикалық байланыс	9.3.4.12 бейорганикалық қосындылардың негізгі кластары арасындағы генетикалық байланысы бойынша реакция теңдеулерін құрастыру
Адам ағзасындағы химиялық элементтер	Адам ағзасының химиялық құрамы. Макроэлементтер, микроэлементтер және олардың маңызы	9.5.1.1 элементтер көрсетілген адам ағзасының суретін пайдаланып, адам ағзасының құрамына кіретін элементтерді атау және олардың маңызын түсіндіру (O, C, H, N, Ca, P, K, S, Cl, Mg, Fe); 9.5.1.2 Қазақстан тұрғындарының типтік тамақтану рационын зерттеу және теңгерімді тамақтану рационын құрастыру
	Ағзадағы кейбір элементтерді анықтау. № 14 зертханалық тәжірибе "Сүйек құрамындағы кальцийді анықтау".№ 15 зертханалық тәжірибе "Тамақ өнімдерінің құрамындағы көміртекті анықтау"	9.5.1.3 кальций мен темірдің адам ағзасындағы рөлін түсіндіру; 9.5.1.4 тамақ өнімдерінің құрамындағы көміртекті анықтау

	Ауыр металдармен қоршаған ортаның ластануы	9.5.1.5 қоршаған ортаның ауыр металдармен ластану көздерін атау және олардың ағзаларға әсерін түсіндіру
3-тоқсан		
Электролиттік диссоциация	Электролиттер мен бейэлектролиттер. № 1 көрсетілім "Иондық және ковалентті полюсті байланысы бар заттардың электролиттік диссоциациясы"	9.4.1.1 электролиттер мен бейэлектролиттердің анықтамасын білу және мысалдар келтіру; 9.4.1.2 заттардың ерітінділері немесе балқымаларының электрөткізгіштігі химиялық байланыс түріне тәуелді екендігін түсіндіру
	Электролиттік диссоциациялану теориясы	9.4.1.3 иондық және коваленттік полюсті байланысы бар заттардың электролиттік диссоциациялану механизмін түсіндіру; 9.4.1.4 электролиттік диссоциация теориясының негізгі қағидаларын түсіндіру
	Қышқыл, негіз, тұздардың электролиттік диссоциациясы. № 1 зертханалық тәжірибе "Қышқыл, сілті ерітінділерінің рН-ын анықтау"	9.4.1.5 индикаторлардың көмегімен ерітінділердің қышқылдылығы мен сілтілігін ажырату; 9.4.1.6 қышқыл, негіз, орта және қышқылдық тұздардың электролиттік диссоциациялану теңдеулерін құрастыру
	Диссоциациялану дәрежесі. Күшті және әлсіз электролиттер	9.4.1.7 электролиттер мен бейэлектролиттер кестесін пайдалана отырып, күшті және әлсіз электролиттерге мысал келтіру және оларды ажырату, диссоциациялану дәрежесін анықтай білу
	№ 1 практикалық жұмыс "Ион алмасу реакциялары"	9.2.2.1 реакция теңдеулерін құрастыру алгоритмін пайдаланып, реакция теңдеулерін молекулярлық және иондық түрде құру; 9.2.2.2 бейтараптану және ион алмасу реакцияларының жүру себептерін түсіндіру
	Электролиттік диссоциациялану теориясы тұрғысынан қышқыл,	9.3.4.13 қышқылдардың, сілтілердің және тұздардың на основе схемы химических свойств кислот, щелочей и солей қышқылдар, еритін және ерімейтін негіздер, орта тұздардың химиялық қасиеттерін

	негіз, тұздардың химиялық қасиеттері	көрсететін реакция теңдеулерін молекулярлық және иондық түрде құрастыру; 9.3.4.14 қышқылдар және негіздер, орта тұздардың химиялық қасиеттерін тәжірибе жүзінде зерттеу және қорытынды жасау
	Тұздар гидролизі. № 2 зертханалық тәжірибе "Тұздар гидролизі"	9.3.4.15 орта тұз ерітіндісінің ортасын тәжірибе жүзінде анықтау; 9.3.4.4 алгоритм бойынша орта тұздар гидролизінің молекулярлық және иондық теңдеулерін құрастыру; 9.3.4.5 гидролиз схемасының негізінде орта тұз ерітіндісінің ортасының реакциясын болжау
Бейорганика-лық қосындылар-дың сапалық талдауы	Катиондарға сапалық реакциялар. № 3 зертханалық тәжірибе "Li+, Na+, K+, Ca2+, Sr2+, Ba2+, Cu2+ катиондарын жалын түсінің боялуы бойынша анықтау". № 4 зертханалық тәжірибе "Fe2+, Fe3+, Cu2+ катиондарына сапалық реакциялар"	9.4.1.8 Li+, Na+, K+, Ca2+, Sr2+, Ba2+, Cu2+ металл катиондарын анықтау үшін жалын түсінің боялуы реакциясын жүргізу және сипаттау; 9.4.1.9 оқулықтағы катиондар кестесін пайдалана отырып, Fe2+, Fe3+, Cu2+ катиондарына сапалық реакция жүргізу
	Аниондардың сапалық реакциялары.№ 5 зертханалық тәжірибе "Сулы ерітіндідегі Cl-, Br-, I-, PO43-, SO42-, CO32-, NO3-, SiO32- аниондарын анықтау"	9.4.1.10 хлорид-, бромид-, йодид-, сульфат-, карбонат-, фосфат-, нитрат-, силикат- иондарына сапалық реакцияларды тәжірибе жүзінде жүргізу және ион алмасу реакцияларын бақылап, нәтижесін сипаттау
	№ 2 практикалық жұмыс "Бейорганикалық қосы-лыстар құрамының сапалық талдауы"	9.4.1.11 оқулықтағы кестені пайдалана отырып, белгісіз заттардағы катион мен аниондарды анықтау тәжірибесінің жоспарын құру және оны практикада жүзеге асыру
	Есептер шығару"Әрекеттесуші заттардың біреуі артық мөлшерде берілген реакция теңдеулері бойынша есептеулер"	9.2.3.1 есептерді шығару алгоритмін пайдалана отырып, әрекеттесуші заттардың біреуі артық берілген реакция теңдеулері бойынша есептеулер жүргізу
4-тоқсан		
	Металдардың оттектен және сумен әрекеттесуі.	9.2.4.1 кейбір металдар басқаларға қарағанда тотығуға тезірек ұшырайтындығын түсіну; 9.2.4.2 белсенді металдардың салқын сумен, ыстық су немесе бумен әрекеттесуін сипаттау;

Металдар белсенділігін салыстыру	№ 2 көрсетілім "Белсенді металдардың сумен әрекеттесуі"	9.2.4.3 металдар коррозиясын туындатуға әсер ететін жағдайларды сипаттау
	Металдардың қышқыл ерітінділерімен әрекеттесуі. № 3 зертханалық тәжірибе "Металдардың қышқылдар ерітінділерімен әрекеттесуі"	9.2.4.4 қышқыл ерітінділерімен әртүрлі металдардың реакцияларын зерттеу; 9.2.4.5 металдардың қышқылдармен әрекеттесу схемасын пайдалана отырып, металдардың қышқылдармен әрекеттесуінің реакция теңдеулерін құрастыру
	Металдардың тұз ерітінділерімен реакциялары. № 3 көрсетілім "Тұз ерітінділерінен металдарды ығыстыру"	9.2.4.6 металдардың қышқылдармен әрекеттесу схемасын пайдалана отырып, металдардың тұз ерітінділерімен әрекеттесуінің жоспарын жасау және жүргізу
	Металдардың белсенділік қатары. № 1 практикалық жұмыс "Металдардың белсенділігін салыстыру"	9.2.4.7 эксперимент нәтижесі бойынша металдардың белсенділік қатарын құру және оны анықтама мәліметтерімен сәйкестендіру; 9.2.4.8 металдардың белсенділік қатарын қолданып, металдардың таныс емес орынбасу реакцияларының жүру мүмкіндігін болжау
Металдар мен құймалар	Металдардың жалпы сипаттамасы. № 4 көрсетілім "Металдардың кристалдық тор модельдері"	9.1.4.1 металдық байланыс пен металдық кристалдық тор жайындағы білімдерін қолданып металдардың қасиетін түсіндіре алу; 9.1.4.2 металдарға тән физикалық және химиялық қасиеттерді сипаттау және металл атомдарының тек тотықсыздандырғыш қасиет көрсететінін түсіндіру
	Металдар құймалары. № 5 көрсетілім "Металдар және құймалар"	9.1.4.3 құйма ұғымын түсіндіру және оның артықшылықтарын түсіндіру; 9.1.4.4 салыстырмалы кестені пайдаланып шойын мен болаттың құрамы мен қасиеттерін салыстыру; 9.4.2.5 Қазақстандағы металдардың кен орындарын атау және оларды өндіру процестерін, қоршаған ортаға әсерін түсіндіру

	Металдарды алу	9.4.2.бсхеманы пайдаланып, кеннен металды алу процесін сипаттау
	Есептер шығару "Реакция теңдеуі бойынша қоспаның белгілі бір массалық үлесін құрайтын, басқа заттың массасы белгілі жағдайда, зат массасын есептеу"	9.2.3.2 қоспаларға есеп шығару алгоритмін пайдалана отырып, қоспаның белгілі бір массалық үлесін құрайтын басқа заттың массасы белгілі жағдайда, реакция теңдеуі бойынша зат массасын есептеу
Көміртек және оның қосындылары	Көміртектің жалпы сипаттамасы	9.4.3.1 көміртек атомының құрылысын пайдаланып, көміртек неліктен көптеген қосындыларында төрт байланыс түзетінін түсіндіру; 9.4.3.2 көміртектің қолданылу схемасын пайдаланып, табиғатта көміртек және оның қосындыларының таралуын сипаттау
	Көміртектің аллотропиялық түр өзгерістері	9.4.3.3 көміртектің аллотропиялық түр өзгерістерінің құрылысын және қасиеттерін салыстыру; 9.4.3.4 көміртектің аллотропиялық түр өзгерістерінің қолданылу аймағын зерттеу
	Көміртектің қасиеттері. № 6 практикалық жұмыс "Көміртектің физикалық және химиялық қасиеттері". Көміртектің оксидтері. № 7 практикалық жұмыс "Көмірқышқыл газын алу және оның қасиеттерін зерттеу"	9.4.3.5 көміртектің физикалық және химиялық қасиеттерін зерттеу; 9.4.3.6 көміртек жанған кезде көміртек диоксиді мен көмір-тек монооксидінің түзілу жағдайларын сипаттау және тірі ағзаға иіс газының физиологиялық әсерін түсіндіру; 9.4.3.7 көмір-қышқыл газын алу, оның бар екенін дәлелдеу және қасиеттерін зерттеу; 9.4.3.8 көміртегі айналымының схемасын пайдаланып, көміртегінің табиғаттағы айналымын құру және түсіндіру

4) 10-сынып:

4-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Ұзақ мерзімді жоспардың мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
	Химиялық реакциялар-дың жылдамдығы. Химиялық реакциялар жылдамдығына әсер ететін факторлар. № 2 көрсетілім "	10.3.2.1 реакция жылдамдығы ұғымын түсіндіру;

Химиялық реакция жылдамдығы	<p>Әртүрлі реакциялар жылдамдығы" № 6 зертханалық тәжірибе"Реакция жылдамдығына температура, концентрация мен бөлшектер өлшемінің әсері"</p>	<p>10.3.2.2 реакция жылдамдығына әсер ететін факторларды анықтау және оны бөлшектердің кинетикалық теориясы тұрғысынан түсіндіру</p>
Қайтымды реакциялар	<p>Катализаторлар. Ингибиторлар.№ 3 практикалық жұмыс "Реакция жылдамдығына катализатордың әсері"</p> <p>Қайтымды және қайтым-сыз химиялық реакция-лар. Химиялық тепе-теңдік№ 3 көрсетілім "Қайтымды химиялық реакциялар ". № 7 зертханалық тәжірибе "Химиялық тепе-теңдіктің ығысуы "</p>	<p>10.3.2.3 катализатордың реагенттен айырмашылығын және олардың реакция жылдамдығына әсерін түсіндіру; 10.3.2.4 реакция жылдамдығына ингибитордың әсерін түсіндіру</p> <p>10.3.3.1 қайтымды және қайтымсыз реакцияларды атау; 10.3.3.2 тепе-теңдікті динамикалық процес ретінде сипаттау және ЛеШателье-Браун принципі бойынша химиялық тепе-теңдіктің ығысуын болжау; 10.3.3.3 химиялық тепе-теңдіктің ығысу ережелері мен схемасын пайдалана отырып, химиялық тепе-теңдік күйіне және химиялық реакция жылдамдығына жағдайлар өзгерісінің әсерін түсіндіру; 10.3.3.4 химиялық тепе-теңдікті бөлшектердің кинетикалық теориясы тұрғысынан түсіндіру</p>
Тотығу-тотықсыздану реакциялары	<p>Тотығу дәрежесі. Тотығу және тотықсыздану</p> <p>Тотығу-тотықсыздану реакциялары</p> <p>Электрондық баланс әдісі</p>	<p>10.2.2.1 тотығу дәрежесін табу ережелерін қолдану; 10.2.2.2 тотығу және тотықсыздану процестері бір-бірімен байланысты екенін және бір мезгілде жүретіндігін түсіндіру</p> <p>10.2.2.3 тотығу-тотықсыздану реакцияларын тотығу дәрежесі өзгере жүретін реакциялар ретінде түсіндіру; 10.2.2.4 тотығу процесін электронды беру, ал тотықсыздану-электронды қосып алу деп түсіндіру</p> <p>10.2.2.5 коэффициенттерді қою ережелерін пайдалана отырып, электрондық баланс әдісімен тотығу-тотықсыздану реакцияларының коэффициенттерін қою</p>
2-тоқсан		

1 (I), 2 (II) және 13 (III) топ элементтері және олардың қосындылары	1 (I)-топ элементтері және олардың қосындылары.№ 6 көрсетілім "Натрийдің сумен әрекеттесуі"	10.2.1.1 атом құрылысы негізінде сілтілік металдардың жалпы қасиеттерін түсіндіру; 10.2.1.2 реакция өнімдерінің түзілу алгоритмін мысалға алып, сілтілік металдардың оксидтері мен гидроксидтерінің негіздік қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастыру
	2 (II)-топ металдары және олардың қосылыстары.№ 8 зертханалық тәжірибе "Кальцийдің сумен және қышқыл ерітіндісімен әрекеттесуі"	10.2.1.3 1 (I) және 2 (II) -топ металдарының жалпы қасиеттерін салыстыру және химиялық реакция теңдеулерін құрастыру; 10.2.1.4 кальций оксиді мен гидроксидінің негізгі қасиеттерін түсіндіру және қолданылуын сипаттау
	13 (III)-топ металдары. Алюминий және оның қосындылары.№ 7 көрсетілім "Алюминий мен оның құймалары". № 9 зертханалықтәжірибе "Алюминийдің қышқыл және сілті ерітінділерімен әрекеттесуі"	10.2.1.5 атом құрылысы негізінде алюминийдің қасиеттерін түсіндіру, оның маңызды қосындылары мен құймаларының қолдану аймағын атау; 10.2.1.6 алюминийдің, оның оксиді мен гидроксидінің екідайлы қасиеттерін зерттеу
	№ 4 практикалық жұмыс "Металдар" тақырыбына эксперименттік есептер шығару	10.2.1.7 1 (I), 2 (II), 13 (III) -топ металдарының жай және күрделі заттармен әрекеттесуіне байланысты тәжірибені жоспарлау және жүргізу
Галогендер	Хлор	10.1.4.1 галоген молекулаларының электрондық формулаларын құрастыру және кристалдық тор түрлері мен байланыс типтерін анықтау; 10.2.1.8 топта галогендер қасиеттерінің өзгеру заңдылықтарын болжау
		10.2.1.9 хлордың физикалық қасиеттерін сипаттау және металдармен, сутекпен және галогенидтермен реакция теңдеулерін құру
	Хлорсутек қышқылы. № 10 зертханалық тәжірибе "Хлорсутек ерітіндісінің химиялық қасиеттерін зерттеу"	10.2.1.10 хлорсутек қышқылы ерітіндісінің химиялық қасиеттерін зерттеу және оның қолдану аясын білу
		10.2.1.11 16 (VI) топ элементтерінің жалпы қасиеттерін сипаттау;

16 (VI)-топ элементтері. Күкірт. № 7 көрсетілім "Күкірттің аллотропиялық түр өзгерістері"	10.2.1.12 күкірттің аллотропиялық түр өзгерістерінің физикалық қасиеттерін салыстыру және күкірттің химиялық қасиеттерін көрсететін реакция теңдеулерін құрастыру
Күкірттің қосындылары	10.2.1.13 күкірттің (IV) және (VI) оксидтерінің физикалық және химиялық қасиеттерін салыстыру және күкірт диоксидінің физиологиялық әсерін түсіндіру; 10.4.2.1 қышқылдық жаңбырлардың пайда болу себебі мен экологияға тигізетін әсерін түсіндіру
Күкірт қышқылы және оның тұздары. № 5 практикалық жұмыс "Сұйылтылған күкірт қышқылы ерітіндісі және оның тұздарының химиялық қасиеттерін зерттеу"	10.2.1.14 күкірт қышқылы ерітіндісі мен оның тұздарының физикалық және химиялық қасиеттерін зерттеу
Есеп шығару. Теориялық мүмкіндікпен салыстырғандағы реакция өнімі шығымының массалық/көлемдік үлестеріне есептеулер"	10.2.3.1 есептерді шығару алгоритмін пайдалана отырып, теориялық мүмкіндікпен салыстырғандағы реакция өнімінің шығымын есептеу
Азот. № 11 зертханалық тәжірибе " Азот молекуласының моделі"	10.2.1.15 азоттың қасиеттерін және табиғаттағы азот айналымын түсіндіру
Аммиак. № 12 зертхана-лық тәжірибе "Аммиак молекуласының моделі"	10.1.4.2 аммиактың молекулярлық , электрондық және құрылымдық формулаларын түсіндіру
Аммиактың қасиеттері, алынуы мен қолданылуы. № 6 практикалық жұмыс "Аммиактың алынуы және оның қасиеттерін зерттеу". Аммиак өндірісі	10.2.1.16 аммиакты алу және қасиеттері мен қолданылуын түсіндіру; 10.2.1.17 аммиакты аммоний тұзы ерітіндісі мен сілті ерітіндісін әрекеттестіру жолымен алу және газ тәрізді аммиак пен оның ерітіндісінің қасиеттерін зерттеу; 10.3.3.5 аммиак өндірісінің процесін сипаттау
	10.1.4.3 азот қышқылының молекулярлық, формуласын атау және атомдар арасындағы химиялық байланыстардың түзілуін түсіндіру; 10.2.1.18 азоттан азот қышқылын алудың реакция теңдеуін құрастыру;

17 (VII), 16 (VI), 15 (VI), 14 (IV) -
топ элементтері және олардың
қосындылары

Азот қышқылы.
№ 13 зертханалықтәжірибе "Азот
қышқылының басқа
қышқылдармен ортақ қасиеттері"

		қышқылдармен жалпы ортақ қасиеттерін зерттеу
	Азот қышқылы мен нитраттардың өзіне тән қасиеттері	10.2.1.20 сұйылтылған және концентрлі азот қышқылының металдармен әрекеттесуінің ерекшелігін сипаттау және электронды баланс әдісімен реакция теңдеуін құрастыру; 10.2.1.21 нитраттың термиялық айрылуының ерекшелігін түсіндіру, реакция теңдеулерін құрастыру
	Фосфор және оның қосындылары	10.2.1.22 фосфордың аллотропиялық түр өзгерістерін салыстыру; 9.4.2.2 фосфор қосындыларының Қазақстандағы кен орындарын атау; 10.2.1.23 фосфор және оның қосындыларының жалпы химиялық қасиеттерін түсіндіру
	Минералды тыңайтқыштар. № 8 көрсетілім "Минералды тыңайтқыштар"	9.4.2.3 минералды тыңайтқыштардың жіктелуін және олардың құрамына кіретін қоректік элементтерді атау; 9.4.2.4 азот және фосфор тыңайтқыш-тарының қоршаған ортаға әсерін оқып түсіндіру
	Кремний және оның қосындылары .№ 9 көрсетілім "Алмаз, кремний, кремний диоксиді мен кремний карбидінің кристалдық торының модельдері"	10.2.1.24 кремнийдің қолданылу аймағын және оның жартылай өткізгіш ретінде қолданылуын түсіндіру; 10.1.4.4 кремний, оның диоксиді мен карбидіндегі химиялық байланыс түрін және кристалдық тор типін сипаттау; 10.2.1.25 кремний және оның қосындыларының негізгі химиялық қасиеттерін сипаттау және реакция теңдеулерін құрастыру
3-тоқсан		
	Органикалық заттардың ерекшеліктері	10.4.3.1 органикалық қосындылардың көптүрлілігінің себептерін түсіндіру
	Органикалық қосылыс-тардың жіктелуі. № 10 көрсетілім "Метан, этан, этен, этин, этанол, этаналь,этан	10.4.3.2 көмірсутектердің және олардың туындылары: спирттер, альдегидтер, карбон қышқылдары, аминқышқылдарының жіктелуін атау; 10.4.3.3 функционалдық топ түсінігін берілген класс

Органикалық химияға кіріспе	қышқылы, глюкоза, аминокөмір қышқылы модельдері"	қосылысының химиялық қасиеттерін анықтайтын топ ретінде түсіндіру
	Органикалық қосылыс-тардың гомологтық қатарлары. № 11 көрсетілім "Алкандардың алғашқы бес өкілінің және сызықты құрылымды спирттердің модельдері"	10.4.3.4 гомолог ұғымын және гомологтық айырмашылықты түсініктерін беру
	Органикалық қосындылардың номенклатурасы	10.4.3.5 органикалық қосындылардың негізгі кластары: алкандар, алкендер, алкиндер, арендер, спирттер, альдегидтер карбон қышқылдары, аминқышқылдары үшін IUPAC номенклатурасын қолдану
	Органикалық қосылыс-тардың изомериясы. № 12 көрсетілім "Пентан изомерлерінің модельдері"	10.4.3.6 көмірсутектердің құрылымдық изомерлерінің формулаларын құрастыру және изомерия құбылысын түсіндіру
	Есеп шығару "Элементтердің массалық үлестері мен салыстырмалы тығыздық бойынша газтекес заттардың молекулярлық формуласын табу"	10.2.3.2 заттардың формуласын анықтау есептерін шығару алгоритмін пайдалана отырып, газтекес заттардың молекулярлық формуласын салыстырмалы тығыздық немесе элементтердің массалық үлестері арқылы анықтау
	Алкандар	10.4.3.7 алкандардың химиялық қасиеттерін сипаттау және оны реакция теңдеулерімен дәлелдеу; 10.4.3.8 еріткіштерді алу үшін алкандарды хлорлаудың маңызы мен бұл еріткіштердің қауіптілік дәрежесін түсіндіру
	Алкендер. № 13 көрсетілім "Этиленнің жануы, бром суы мен калий перманганаты ерітінділерін түссіздендіруі"	10.4.3.9 қанықпағандық ұғымын сипаттау; 10.4.3.10 этен мысалында алкендердің химиялық қасиеттерін (жану, гидрлеу, гидратация, галогендеу, сапалық реакциялар) сипаттау, химиялық реакция теңдеулерімен дәлелдеу; 10.4.3.11 тіректік схеманы пайдаланып, полиэтилен мысалында полимерлену реакциясының механизмі мен полимерлердің құрылымының ерекшеліктерін түсіндіру; 10.4.3.12 пластиктің ыдырау мерзімінің ұзақтық мәселесін оқып білу және түсіндіру,

Көмірсутектер. Отын		қоршаған ортада пластик материалдардың көбеюінің зардабын білу
	Алкиндер	10.4.3.13 этин мысалында алкиндердің химиялық қасиеттерін (жану, гидрлеу, гидратация, галогендеу, сапалық реакциялар) сипаттау, химиялық реакция теңдеулерімен дәлелдеу
	Хош иісті көмірсутектер. Бензол	10.4.3.14 бензолдың алынуы, қасиеттері және қолданылуын сипаттау
	Көмірсутекті отындар. № 14 көрсетілім "Отын түрлері"	10.4.3.15 құрамында көміртек бар қосындылардың отын ретінде пайдалану мүмкін екендігін түсіндіру жәнеальтернативті отын түрлерін зерттеу, олардың артықшылықтары мен кемшіліктерін атау; 10.4.3.16 Қазақстандағы көмірдің , мұнайдың, табиғи газдың кен орындарын атау және оларды өндірудің қоршаған ортаға әсерін түсіндіру
	Мұнай. № 15 көрсетілім "Мұнай және мұнай өнімдері"	10.4.3.17 фракциялық бағананың схемасын пайдаланып, мұнай фракцияларын және шикі мұнайды айдау өнімдерінің қолдану аймақтарын атау
4-тоқсан		
	Оттекті органикалық заттар. Спирттер	10.4.3.18 жіктелу схемасын пайдаланып, оттекті органикалық заттардың жіктелуін атау; 10.4.3.19 спирттердің жіктелуін метанол мен этанолдың, қолданылуын, этанолдың алынуын атау және қасиеттерін түсіндіру; 10.4.3.20 метанол мен этанолдың адам ағзасына физиологиялық әсерін түсіндіру; 10.4.3.21 этиленгликоль мен глицериннің физикалық қасиеттері мен қолданылуын атау
	Карбон қышқылдары. № 16 зертханалық тәжі-рибе " Сірке қышқылы-ның қасиеттерін зерттеу"	10.4.3.22 карбон қышқылдарының құрамын атау және сірке қышқылының химиялық қасиеттері мен қолданылуын сипаттау

Оттекті және азотты органикалық қосындылар	Күрделі эфирлер мен майлар	10.4.3.23 күрделі эфирлер мен майлардың ерекшеліктері мен майлардың қызметін түсіндіру
	Сабын мен синтетикалық жуғыш заттар	10.4.3.24 сабынның алынуы мен оның қолданылуын білу; 10.4.3.25 тіректік схеманы пайдаланып, синтетикалық жуғыш заттардың қоршаған ортаға әсерін түсіндіру
	Көмірсулар	10.4.3.26 көмірсулардың жіктелуін, биологиялық маңызы мен қызметін түсіндіру
	Амин қышқылдары. уыздар. № 17 зертханалық тәжірибе " Уыздардың денатурациясы"	10.4.3.27 уыздағы а-аминқышқылдар арасында пептидтік байланыстың түзілуін түсіндіру; 10.4.3.28 уыз денатурациясының реакциясын зерттеу; 10.4.3.29 уыздың биологиялық маңызы мен қызметін түсіндіру

Қазақстан Республикасының
Білім және ғылым министрі
2022 жылғы 1 сәуірдегі
№ 123 бұйрығына
49-қосымша
Қазақстан Республикасы
Білім және ғылым министрінің
2013 жылғы 3 сәуірдегі
№115 бұйрығына 686-қосымша

Сөйлеу тілінің күрделі бұзылысы бар білім алушыларға арналған 5-10 сыныптары үшін " Қазақстан тарихы" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Сөйлеу тілінің күрделі бұзылысы бар білім алушыларға арналған негізгі орта білім берудің 5-10 сыныптары үшін "Қазақстан тарихы" пәнінен жаңартылған мазмұндағы типтік оқу бағдарламасы (бұдан әрі – Бағдарлама) Қазақстан Республикасының "Білім туралы" Заңының 5-бабы 6) тармақшасына сәйкес әзірленген.

2. Бағдарлама мақсаты - зерттеушілік, ойлау, коммуникативті дағдыларды дамыту арқылы сөйлеу тілінің күрделі бұзылысы бар білім алушылардың бойында өз елінің тарихын дәріптеу, ата-бабаларының жетістіктерімен мақтану, қазақстандық патриотизм, ұлттық және жалпы адамзаттық құндылықтарды қалыптастыру.

3. Бағдарлама міндеттері:

1) Қазақстан аумағындағы ежелгі заманнан бастап бүгінгі күнге дейінгі қоғам дамуының негізгі кезеңдері мен Қазақстанның тарихи даму жолындағы ұлттық құндылықтар жүйесі туралы білімін қалыптастыру;

2) әр білім алушының Қазақстанның тарихи дамуының негізгі оқиғалары, құбылыстары мен процестердің мәні туралы түсініктерді саналы түрде қабылдауын қамтамасыз ету;

3) тарихи оқиғаларды, құбылыстар мен процестерді және тарихи тұлғалардың қызметін Отандық тарих контекстінде сын тұрғысынан талдау және баға беру дағдыларын қалыптастыру;

4) тарихи зерттеу жүргізу дағдыларын қалыптастыру (болжамдарды ұсыну, зерттеу сұрақтарын құрастыру, деректерді талдау, әртүрлі көзқарастарды салыстыру, нәтижелер мен қорытындыларды шығару, өзінің ұстанымын анықтау);

5) қазіргі кездегі саяси, әлеуметтік-экономикалық және мәдени процестерде бағдарлану үшін тарихи білімдерін қолдана білу дағдыларын қалыптастыру;

6) коммуникативті дағдыларды қалыптастыру: өз ойын ауызша және жазбаша түрде анық білдіру, командада жұмыс істей алу, түрлі деректерден алынған ақпараттарды қоса алғанда, жарияланым мен электронды құралдарды қолдану.

4. Түзете-дамыту міндеттері:

1) сөздердің дыбыстық-буындық құрылымының бұзылуын жеңуге негізделген айқын, ырғақты сөйлеуді қалыптастыру;

2) сөйлеу тілінің дамымағандығын және онымен байланысты ауызша-логикалық ойлау, эмоционалды қабылдау және ақпарат беру ерекшеліктерін жеңуге ықпал ету;

3) арнайы құрылған дидактикалық жағдайларда сөйлеу тілінде күрделі бұзылыстары бар білім алушылардың нақты ақыл-ой әрекеттерін орындау амалдарын меңгеруге ықпал ету;

4) коррекциялық дайындықтың тиімділігін, өзін-өзі және өзара бақылау әдістерін, позитивті ынталандыру құралдарын қолдана отырып, сөйлеу тіліндегі бұзылыстарды жеңу бойынша жұмыстың тиімділігін қамтамасыз ету, білімге деген ынтасын және пәнге қызығушылығын қалыптастыру.

2-тарау. Оқу үдерісін ұйымдастырудың педагогикалық тұғырлары

5. Сөйлеу тілінің күрделі бұзылысы бар білім алушылар сөйлеу жүйесінің компоненттерін қалыптастырудағы тұрақты ерекше ауытқуларымен сипатталады, олар ақыл-ойы, есту сақтау қабілеті сақталған балаларда байқалады.

6. Сөйлеу тілінің зақымдалу құрылымына қарай жиі кездесетін екі түрінің бірі сөйлеу тілінің бұзылысы білім алушылардың барлығында кездеседі:

1) сыртқы сөйлеу құралдарының салыстырмалы сақталуымен ішкі сөйлеу жоспарын құру және сөйлеу бағдарламасын құру қабілеті толыққанды дамымаған;

2) ішкі сөйлеуі толық сақталған кезде де өз ойын реттілік пен өзара байланыстырп жеткізу біліктілігі толық дамымаған.

7. Білім алушылардың бойында сөйлеу тілі бұзылыстарнан туындайтын екіншілі - танымдық үрдістерінің: ойлаудың, есте сақтаудың, зейіннің шығармашылық қиялдың

дамымауы байқалады, оларды бірінші бұзылыс болып табылатын жалпы сөйлеу тілінің дамымауын жою барысында ғана дамытуға болады.

8. Мұғалімнің оқу үдерісін дұрыс ұйымдастыру үшін жиі кездесетін сөйлеу тілінің зақымдалудың клиникалық формаларын білу қажет:

- 1) тұтықпа;
- 2) ринолалия;
- 3) дизартрия;
- 4) алалия немесе алалиялық компонент;
- 5) мутизм.

9. Сабақ барысындағы сөйлеу тілін түзету жұмыстары төмендегі ескертулерді сақтау арқылы жүргізіледі:

- 1) сөйлеу тілінің бұзылу құрылымының нұсқасы;
- 2) сөйлеу тілінің бұзылудың клиникалық формасы;
- 3) білім алушылардың көпшілігіне тән церебрастениятүрі бойынша жұмысқа қабілеттілігінің төмендігі.

10. "Қазақстан тарихы" пәні бойынша оқыту құндылыққа бағытталған, жеке тұлғаға бағытталған, іс-әрекеттік, қарым-қатынастық тұғырлар арқылы жүзеге асады.

11. Құндылыққа бағытталған тұғыр төмендегідей стратегияны анықтайды:

- 1) оқу әрекетін жоспарлы түрде қалыптастыру;
- 2) нақтыланған құндылықтар ұстанымымен нәтижеге жету және қолдану.

12. Жеке тұлғаға бағытталған төмендегідей мақсаттарға жетуде қолданылады:

- 1) сөйлеу тілінің күрделі бұзылысыбарәр білім алушыға қарасты оқу үдерісіні жекешелендіру, олардың шығармашылық ұстанымын жүзеге асыру;
- 2) өз пікірін білдіруге дайындығын жетілдіру;
- 3) мағыналы бағдарларды қалыптастыру;
- 4) жеке ерекшеліктері мен мүмкіндіктерін, психикалық, физикалық, сөйлеу тілінің дамуын есепке ала отырып шығармашылық қабілеттерінің толық ашылуына, өмірлік оптимизмін, жағымды өзін-өзі бағалау, өзін-өзі сыйлау, сана сезімнің қалыптасуы;

5) әр білім алушының қызығушылығы мен бейімділігін есепке ала отырып мінез-құлық себептері мен қажеттіліктерін түзету және қайта құру.

13. Білім алушыларға іскерлік тұғырды қолданудың тиімділігі:

- 1) туған өлкесі туралы тарихи білімді дайын түрде емес, өз ізденушілігімен білім алады;
- 2) өз оқу әрекетінің түрі мен мазмұнын саналы түрде түсінеді;
- 3) жүйе және оның ережелерін қабылдайды және түсінеді;
- 4) шынайы өмірде қажетті ақпаратты хабарлау және өңдеу, жинақтау, алу үшін өз білім және біліктерін белсенді және жемісті қолдану.

14. Оқытудағы қарым-қатынас тұғыры болжайды:

- 1) Қазақстан тарихы сабағында нақты қарым-қатынас жағдайларын қолдану;

2) белсенді сөйлеу қызметін ұйымдастыру;

3) тиімді қарым-қатынас үрдісіне білім алушыларды қатыстыру мақсатында жұмыстың ұжымдық формасын қолдану.

15. Қазақстар тарих сабағындағы тиімді қарым-қатынастың көрсеткіші төмендегідей:

1) тыңдау және диалогқа түсу;

2) зерттелетін тақырыппен туындаған мәселелерді ұжымдық талқылауға қатысу;

3) бүкіл сабақ барысында сыныптастарымен тиімді өзара әрекеттестік құру;

4) жеке және топтық тапсырмаларды орындау кезінде сыныптағы мұғаліммен және сыныптастарымен ынтымақтастықты жоспарлау;

5) топтың әрбір мүшесінің мақсаттарын, функцияларын, топтағы өзара әрекеттесу әдістерін анықтау;

6) сабақтағы қарым-қатынастың міндеттері мен шарттарына сәйкес өз ойларыңбарынша толық білдіру.

16. Сабақ барысында сөйлеу жұмыстарын жоспарлау мен ұйымдастыруға бағытталғанқағидалар:

1) онтогенетикалық қағида- ол онтогенездегі сөйлеудің әртүрлі формалары мен функцияларының қалыптасу заңдылықтары мен дәйектілігін ескере отырып, мұғалім білім алушының белсенді ауызша сөйлеуінде қарапайым сөйлемнен бағыңқы сөйлеймен күрделі басыңқы сөйлемге дейінгі жоспарлы және кезектілікпен әртүрлі формадағы сөйлемдерді қолдана алуды болжайды;

2) кешенділік - мұғалімнің әртүрлі профильдегі мамандардың көмегі мен қолдауын қолдануды қамтиды: дәрігер – невропатолог-тұтықпа және дизартриясы бар білім алушылармен, отоларинголог-дәрігерімен, пластикалық хирургпен, фониастрмен және хирург - стоматологпен – ринолалиясы бар білім алушылармен, сурдологпен - кохлеарлық имплант және сенсорлық алалиясы бар білім алушылармен, психологпен – мутизмі бар білім алушылармен, логопедпен-сөйлеу патологиясының барлық түрлерінде жұмыс істеуде.

17. Оқу процесінің тиімділігін арттыру және білім алушыларды әлеуметтендіру үшін оқытудың дәстүрлі және инновациялық әдістері, формалары мен құралдары қолданылады:

1) әңгіме - оқиғалардың сипаттамасы;

2) тарихи оқиғаны ашу және талдау;

3) сұрақ-жауап әңгімесі;

4) тарихи оқиғалардың негізгі қатысушылары қызметінің сипатын, себептерін ашу және талдау;

5) тарихи құжаттармен жұмыс;

6) интернет-ресурстармен жұмыс: тақырып бойынша презентациялар дайындау;

7) тыңдалған немесе оқылған мәтін мазмұнының қысқаша мазмұны;

8) ақпаратты диаграммалар, графиктер, таңбаланған суреттер түрінде ұсыну.

18. Қазақстан тарихы сабақтарында сөйлеу тілі кемістігі бар білім алушылар үшін жалпы жұмыс формалары мен әдістерімен қатар арнайы, түзету жұмыстары қолданылады:

1) артикуляциялық аппаратты дамытуға арналған статикалық және динамикалық жаттығулар;

2) дауыстың жұмсақ (дизартрия және тұтықпа кезінде) және қатты (ринолалия кезінде) шабуылына арналған тыныс алу-дауыс жаттығулары;

3) кинезиология элементтері, баяу айналу, екі қолдың тербелісі, психо-эмоциялық тұрақсыздық жағдайында рефлекс – тыйым салу позициясын қабылдау;

4) ырғақты қыздыру, түсіру және демалу минуттары – шамадан тыс жұмыс кезінде;

5) сөздермен ойындар: анаграммалар, бұрылыстар, сөзде сөз табу, ребустар, шарадтар, кроссвордтар;

6) деформацияланған сөйлемді, мәтінді олардың негізгі белгілерін, мағыналық тұтастығы мен байланыстылығын меңгеру мақсатында қалпына келтіру;

19. Білім алушылардың жетістіктерін бағдарламада көрсетілген пәндік мақсаттарға сәйкестік дәрежесін анықтау құралы ретінде критериалды бағалау болып табылады.

3-тарау. "Қазақстан тарихы" пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

20. "Қазақстан тарихы" пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

1) 5-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында 68 сағатты;

2) 6-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында 68 сағатты;

3) 7-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында 68 сағатты;

4) 8-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында 68 сағатты;

5) 9-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында 68 сағатты;

6) 10-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында 68 сағатты құрайды.

21. Бағдарлама мазмұны 4 бөлімді қамтиды:

1) "Әлеуметтік қатынастардың дамуы" бөлімі;

2) "Мәдениеттің дамуы" бөлімі;

3) "Мемлекеттің дамуы" бөлімі;

4) "Қазақстанның экономикалық дамуы" бөлімі.

22. Әлеуметтік қатынастардың дамуы" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) этникалық қатынастар;

2) әлеуметтік қатынастар.

23. "Мәдениеттің дамуы" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) дүниетаным мен дін;

2) өнер мен әдебиет;

3) білім және ғылым.

24. "Мемлекеттің дамуы" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) мемлекеттің ішкі саясаты;
- 2) мемлекеттің сыртқы саясаты.

25. "Қазақстанның экономикалық дамуы" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) шаруашылық;
- 2) өндірістік қатынастар және сауда.

26. 5-сыныпқа арналған "Қазақстан тарихы" пәнінің базалық мазмұны:

1) Қазақстандағы ежелгі адамдардың өмірі. Тас дәуіріндегі Қазақстан: Ботай мәдениеті. Қола дәуіріндегі Қазақстан: Қазақстан аумағындағы мыс пен қалайы металдарының кен орындары. Андрон мәдениеті. Қола дәуірі кезіндегі шаруашылық пен қоғамдық құрылыс. Беғазы-Дәндібай мәдениеті. Ә.Марғұлан және басқа да Қазақстанның ежелгі дәуірін зерттеушілер;

2) Қазақстандағы Темір дәуірі. Көшпелі мал шаруашылығының қалыптасуы. Алғашқы көшпелілердің өмір сүруді қамтамасыз ету жүйесі. Көшпелілердің жылжымалы баспанасы. Алғашқы көшпелілердің дүниетанымы;

3) сақтар. Есік олжасы - "Алтын адам", Шілікті және Бесшатыр патша қорғандары, Берел қорымы, Тасмола мәдениеті, Сақ патшайымы Томирис, Ширактың ерлігі, саки Александр Македонскийге қарсы;

4) үйсіндер мен қаңлылар: үйсіндер туралы жазбаша деректер, қоныстану, үйсіндердің экономикасы мен өмірі, кангюй, Кангюй тарихы бойынша Қытай және Иран дереккөздері, үйсіндердің археологиялық ескерткіштері, кангюев;

5) ғұндар (ғұндар): Ғұн тайпаларының бірігуі, ғұндардың көрші мемлекеттермен қарым-қатынасы, халықтардың ұлы қоныс аударуы(ғұндардың батысқа қарай жылжуы), аттила және оның жорықтары;

б) сарматтар: қоғамдық құрылыс, мәдениет;

7) Қазақстанның ежелгі тарихына шолу: Қазақстанның ежелгі адамдарының антропологиялық келбеті, ежелгі Қазақстанның мәдени мұрасы.

27. 6-сыныпқа арналған "Қазақстан тарихы" пәнінің базалық мазмұны:

1) VI-IX ғасырлар: Қазақстан аумағындағы ерте ортағасырлық мемлекеттер, Атлахшайқасының тарихи маңызы, түркі мемлекеттерінің қоғамдық-саяси құрылымы, сауда және қалалық мәдениеттің дамуы;

2) X-XIII ғасырдың басы: Қараханидтер мемлекеті, наймандар, керейтер, Жалайыр, Қыпшақ хандығы, Ұлы Жібек жолының тарихи маңызы, түркі мәдениетінің әлемдік өркениеттің дамуына қосқан үлесі;

3) XIII ғасыр-XV ғасырдың бірінші жартысы: Моңғол империясының құрылуы, Қазақстандағы моңғол жаулап алуы, Ақ Орда, Моғолстан мемлекеті, Ноғай Ордасы, Әбілқайыр хандығы, қоғамдық-саяси құрылым шаруашылық, сауда;

4) қазақ халқының қалыптасуы: қазақ-ұлы дала мұрагерлері: тарихи және этникалық сабақтастық, "қазақ" этнонимі";

5) біртұтас қазақ мемлекетінің құрылуы. Қазақ ұлттық мемлекетінің құрылу алғышарттары. Қазақ хандығының құрылуы (аумағы, халықтың этникалық құрамы).

6) қазақ хандығының XVI - XVII ғасырлардағы дамуы. Қасым хан билігі тұсындағы Қазақ хандығының нығаюы. Хақназар хан билігі тұсындағы Қазақ хандығының одан әрі нығаюы және саяси өркендеуі. Тәуекел ханның ішкі және сыртқы саясаты. Есім хан, Жәңгір хан, Тауке ханның билігі. "Жеті жарғы". Қазақтың ұлы билері;

7) XVI - XVII ғасырлардағы экономика мен мәдениет. Қазақ халқының мәдениеті: материалдық, рухани мәдениет. Әдебиет пен өнер. Қазақтардың дәстүрлі шаруашылығы.

28. 7-сыныпқа арналған "Қазақстан тарихы" пәнінің базалық мазмұны:

1) XVIII ғасырдың басындағы Қазақстан: сыртқы және ішкі саяси жағдай. Жоңғар мемлекеті. Қазақ-жоңғар соғыстары. "Ақтабан шұбырынды, алқакөл сұлама" заманы. Қаракұм мен Ордабасыдағы құрылтайлар – қазақ жасағының құрылуы. Аңырақай шайқасы. Отан;

2) XVIII ғасырдың бірінші жартысындағы Қазақ хандығы. XVIII ғасырдың басына дейінгі қазақ-орыс қатынастары. XVIII ғасырдың басындағы Ресей империясы назарындағы Қазақстан (саяси және экономикалық мақсаттар, әскери-барлау экспедициялары, алғашқы әскери бекіністердің салынуы). Кіші жүз ханы Әбілқайырдың Ресей бодандығын қабылдауы: себептері мен мақсаттары;

3) XVIII ғасыр: қазақ мәдениеті, шығармашылығы ақындар мен жыраулар;

4) отарлау және ұлт-азаттық күрес. Ресей империясының отаршылдық саясаты: мақсаттары мен әдістері. Сырым Датұлы бастаған ұлт-азаттық қозғалыс (себептері, қозғалыстың қозғаушы күші, кезеңдері мен барысы, нәтижелері). 1822-1824 жылдардағы патша реформалары (Кіші және Орта жүздегі хандық биліктің жойылуы). 1836-1838 жылдардағы Бөкей ордасындағы қазақтардың көтерілісі (себептері, негізгі кезеңдері мен шайқастары). Кенесары Қасымұлы: тұлға және саясаткер. Жанхожа Нұрмұхамедұлы және Есет Көтібарұлы бастаған ұлт-азаттық көтеріліс (себептері, көтеріліс барысы). Ресей империясының Қазақстанның оңтүстік аймақтарын қосып алуы.

5) Ресей империясының құрамындағы Қазақстан: XIX ғасырдың екінші жартысындағы Қазақстандағы патшалық реформалары, 1860-1870 жылдардағы азаттық күресі, капиталистік қатынастардың енуінің басталуы, XIX ғасырдың 80-90 жылдарындағы әкімшілік-аумақтық реформалар, Жетісуға ұйғырлар мен дүнгендердің қоныс аударуы;

6) XIX - XX ғасырдың басындағы Қазақстан мәдениеті: Жәңгір ханның ағартушылық қызметі, XIX ғасырдағы Қазақстанның зерттеулері, Шоқан Уәлиханов, Алтынсарин, Абай Құнанбаев, қазақтардың музыкалық мәдениетінің дамуы.

29. 8-сыныпқа арналған "Қазақстан тарихы" пәнінің базалық мазмұны:

1) XX ғасырдың басы: Қазақстандағы қоғамдық-саяси және экономикалық процестер, Қазақстанның жаппай шаруа отарлауы, 1916 жылғы ұлт-азаттық көтеріліс, саяси баспасөздің дамуы ("Қазақ" газеті, "Айқап" журналы), 1917 жылғы революция, "Алаш" партиясының құрылуы, "Алаш Орда" үкіметі, қазақ зиялыларының ғылыми еңбектері, Қазақстанда Кеңес өкіметінің орнауы, "үш жүз" қазақ социалистік партиясы, азаматтық соғыс кезіндегі Қазақстандағы әскери іс-қимылдар (1918-1920 жылдар), Кеңес өкіметі органдарының "Алаш Орда" Үкіметімен және Қоқан автономиясымен қарым-қатынасы, 1921 жылғы жұт және ашаршылық, Қазақ Автономиялық Кеңестік Социалистік Республикасының құрылуы, Қазақстанда ҰЭП, XX ғасырдың 20-30 жылдарындағы командалық-әкімшілік жүйенің саясаты.

3) тоталитаризм кезеңі: социалистік индустрияландыру, ауыл шаруашылығындағы күштеп ұжымдастыру саясаты, 1931-1933 жылдардағы ашаршылық, "Бесеудің хаты", 1920-1930 жылдардағы Қазақстандағы қоғамдық-саяси процестер, сталиндік репрессиялар;

4) Кеңес Қазақстанның мәдениеті, ғылымы және білімі: жоғары оқу орындарының пайда болуы, КСРО ҒА Қазақстандық филиалы, мәдениет саласындағы кеңестік идеологиясы;

5) Ұлы Отан соғысы жылдарындағы Қазақстан: Ұлы Отан соғысының басталуы, Қазақстандықтардың шайқастарға қатысуы, Қазақстандықтар - Кеңес Одағының Батырлары, Қазақстан-майдан арсеналы, КСРО халықтарының Қазақстанға жер аударылуы, Ұлы Отан соғысы кезіндегі Қазақстан мәдениеті.

30. 9-сыныпқа арналған "Қазақстан тарихы" пәнінің базалық мазмұны:

1) соғыстан кейінгі жылдар және "жылымық" жылдары (1946-1965): әлеуметтік-экономикалық өзгерістер, пайдалы қазбаларды әзірлеу және өнеркәсіпті дамыту, ауыл шаруашылығын дамыту, Қазақстанның әскери-өнеркәсіптік кешенін құру (Қазақстандағы ядролық полигон), қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктері, "Бекмаханов ісі", "Хрущев кезеңінде" Қазақстандағы өнеркәсіпті дамыту, "Байқоңыр" ғарыш айлағы), Қазақстан Республикасындағы қоғамдық-саяси өмір;

2) "тоқырау" жылдары (1965-1985): әлеуметтік-экономикалық даму, ауыл шаруашылығындағы дағдарыстық көріністер, қоғамдық-саяси өмір, 1979 жылғы Целиноградтағы оқиғалар, Қазақ КСР басшыларының қызметі (ж. Шаяхметов, Д. Қонаев, Ж. Тәшенов), мәдениет, білім саласындағы мемлекеттік саясат, қазақ тілінің жағдайы, ғылымның, әдебиеттің, өнердің дамуы;

3) "қайта құру" кезеңі (1986-1991 жылдар): әлеуметтік-экономикалық өзгерістер, экономикадағы өзгерістердің мақсаттары, проблемалары мен қарама-қайшылықтары; 1986 жылғы желтоқсандағы оқиғалар, "Қазақ КСР-інің Мемлекеттік Егемендігі туралы Декларация", кеңестік саяси жүйенің дағдарысы (1991 жылғы "тамыздық жол"), КСРО-ның ыдырауы, Қазақстандағы қоғамдық-саяси қозғалыстар, Семей ядролық полигонының жабылуы, "Қазақ КСР тілдері туралы" Заңның қабылдануы"

4) Қазақстан мемлекеттілігінің қайта өрлеуі (1991 - 1997 жылдар); "мемлекеттік тәуелсіздік туралы" Конституциялық заң қабылдаудың тарихи маңызы, Н.Ә.Назарбаев – Қазақстан Республикасының Тұңғыш Президенті, тәуелсіз Қазақстанның қоғамдық-саяси институттарының қалыптасуы, нарықтық экономикаға өту қиындықтары.

31. 10-сыныпқа арналған "Қазақстан тарихы" пәнінің базалық мазмұны:

1) Қазақстанның әлемдік қоғамдастыққа кірігуі: тәуелсіздіктің алғашқы жылдарындағы әлеуметтік-демографиялық процестер; 1995 жылғы Конституцияны қабылдау;

2) тәуелсіз Қазақстанды нығайту (1997 жылдан қазіргі уақытқа дейін): Қазақстан Республикасының ұзақ мерзімді басым мақсаттары мен стратегиялары, Қазақстан Республикасының халықаралық аренадағы беделінің артуы, Қазақстанның өңірлік және халықаралық ұйымдармен өзара қарым-қатынасы, Қазақстанның ЕҚЫҰ мен ИЫҰ-ға төрағалық етуі, Қазақстан әлемдік экономикалық байланыстар жүйесінде, "100 нақты қадам" Ұлттық жоспары, мәдениет, білім және ғылым саласындағы саясат, инновациялық ғылыми-білім беру ұйымдарын құру, этносаралық және конфессияаралық келісімнің қазақстандық, жаһандану дәуірінде ұлттық мәдениетті жаңғырту және сақтау, қазіргі заманғы өнер мен әдебиеттің даму тенденциялары, "Мәдени мұра" мемлекеттік бағдарламасы. "Мәңгілік Ел" жалпыұлттық біріктіруші идеясы.

4-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

32. Бағдарламада, оқыту мақсаттары кодтық белгімен берілген. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сан бөлім мен бөлімше ретін, төртінші сан оқыту мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 7.2.1.2 "7"–сынып, "2" бөлім, "1"–бөлімше, "2"–оқыту мақсатының реттік саны.

33. Күтілетін нәтижелер бойынша оқыту мақсаттарының жүйесі:

1) "Әлеуметтік қатынастардың дамуы" бөлімі:

1-кесте

Бөлімше	Оқыту мақсаттары					
	5 сынып	6 сынып	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
	шамамен 1 миллион жыл бұрын – V ғасыр	VI – XVII ғасырлар	XVIII - XIX ғасырлар	XX ғабырдың I жарты жылдығы	XX ғабырдың II жарты жылдығы	XX ғабырдың соны - XXI ғабыр
	5.1.1.1 алғашқы адамдардың антропологиялық	6.1.1.1 түркі тілдес тайпаларды атап, олардың	7.1.1.1 жоңғар шапқыншылығы кезіндегі демографиялық өзгерістерді	8.1.1.1 демографиялық өзгерістердің	9.1.1.1 демографиял	

1 . 1 Этникалық қатынастар	белгілерін сипаттау; 5.1.1.2 ғұндардың қоныс аудару бағыттарын тарихи картадан (жалпақ және рельефті) көрсету 5.1.1.3 пәндік лексиканы қолдана отырып іс-әрекеттерді түрлендіріп айту	аумақтық орналасуын картадан көрсету; 6.1.1.2 қазақ халқының қалыптасуындағы негізгі кезеңдерді анықтау; 6.1.1.3 Қойылғандыбыстарды дұрыс айтуда өзін-өзі қадағалау	және миграциялық процестерді түсіндіру; 7.1.1.2 Ресей империясының қоныстандыру саясатының себептері мен салдарын талдау; 7.1.1.3 өз сөзінде бейнелі мағынасы бар сөздерді саналы түрде қолдану	себептері мен салдарын анықтау; 8.1.1.2 қазіргі кезеңдегі демографиялық жағдайды білу; 8.1.1.3 құрдасының жауабын нақтылау үшін сұрақ қоя білу	ық өзгерістер туралы дәйекті қорытынды жасау; 9.1.1.2 демографиялық саясаттың бағытын талдау; 9.1.1.3 өз сөйлеу әрекетін жазбаша түрде жоспарлау	
1 . 2 Әлеуметтік қатынастар	5.1.2.1 алғашқы адамдардың тұрмыс-тіршілігін шығармашылық түрде көрсету; 5.1.2.2 ежелгі әлемге виртуалды экскурсия жолымен диалог жасау	6.1.2.1 қазақ хандығындағы әлеуметтік топтардың орнын анықтау; 6.1.2.2 тірек сөздердің көмегімен пікір айтудың мәтінін құрастыру	7.1.2.1 дәстүрлі қазақ қоғамындағы өзгерістерді анықтау; 7.1.2.2 өз әрекетіне бақылау және бағалау, түзетулер енгізу	8.1.2.1 қазақ зиялыларының қоғамдағы рөлі мен қызметін талдау; 8.1.2.2 көру және сөздік нұсқаулық бойынша жұмыс жасау	9.1.2.1 мемлекеттің әлеуметтік бейнесін талдау; 9.1.2.2 тірек сөздерге сүйене отырып сұрақтар құрастыру	10.1.2.1 қоғамдық қарым-қатынасты сипаттау; 10.1.2.2 жұппен жұмыс жасауға дайындығын көрсету

2) "Мәдениеттің дамуы" бөлімі:

2-кесте

Бөлімше	Оқыту мақсаттары					
	5 сынып	6 сынып	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
2 . 1 Дүниетаным мен дін	5.2.1.1 алғашқы адамдардың наным-сенімдерін сипаттау; 5.2.1.2 өз ойын стандартты коммуникациялық түрде безендіру	6.2.1.1 түркілердің дүниетаным-данық ерекшеліктерін түсіндіру; 6.2.1.2 қарым-қатынастың мәдени дұрыс сөйлеу ережесін орындау	7.2.1.1 салт - дәстүрлер мен әдет-ғұрыптардың құндылықтары мен маңыздылығын анықтау; 7.2.1.2 толық жауап алу үшін	8.2.1.1 мемлекеттің діни саясатының мақсаты мен салдарына анықтау; 8.2.1.2 көрнекі модельге негізделген келісімді	9.2.1.1 діни ағымдар қызметтерін талдау; 9.2.1.2 оқу тапсырмасын орындағаны үшін өзін-өзі бағалауы	10.2.1.1 діни ағымдар қызметтерін сипаттау; 10.2.1.2 өзінің ауызша сөйлеуін жоспарлау, оны бақылау

			дұрыс сұрақ қоя білу	тұжырым жасау		
2.2 Өнер мен әдебиет	5.2.2.1 археологиялы қ ескерткіштер ді сипаттау; 5.2.2.2 археологиялы қ деректерге сүйене отырып Андронов мәдениетінің белгілерін және маңыздылығы н анықтау; 5.2.2.3 коммуникати вті мәселелерін шешу үшін әр түрлі ақпарат көздерінен ақпарат алу; 5.2.2.4 ежелгі тайпалардың қолданбалы өнер ерекшеліктері н сипаттау; 5.2.2.5 Есік обасынан табылған "Алтын адам" археологиялы қ олжасының ерекшеліктері н анықтау; 5.2.2.6 негізгі және қосымша ақпаратты ажырату	6.2.2.1 күй, аңыз, шежіре, эпостық жырлардың тарихи дереккөзі ретіндегі маңыздылығы н айқындау; 6.2.2.2 ортағасырлық сәулет өнері ескерткіштері нің ерекшеліктері н түсіндіру; 6.2.2.3 әртүрлі ақпарат көздерден алынған мәліметтерме н жұмыс жасау; 6.2.2.4 көшпелілерді ң әскери өнер жетістіктерін сипаттау; 6.2.2.5 М.Кашгари, А.Яссауи еңбектерінің тарихи құндылықтар ын түсіндіру; 6.2.2.6 оқу және қосымша мәтіндерімен дұрыс жұмыс жасау	7.2.2.1 әдебиеті мен музыка өнері туындыларын ың тарихи дереккөзі ретінде құндылығын бағалау; 7.2.2.2 А. Құнанбаевты ң ақын, ойшыл, қоғам қайраткері ретіндегі рөлін айқындау; 7.2.2.3 жұп вербалды құралдарды қолдану арқылы түсіну үшін сұрақтар қою; 7.2.2.4 қызметі бойынша ұлттық музыкалық аспаптардың қолдану ерекшеліктері н сипаттау; 7.2.2.5 музыкалық мәдени және қолданбалы өнердің жетістіктерін бағалау; 7.2.2.6 музыкалық мәдениетке тұрақты қызығушылы қ таныту	8.2.2.1 казак зиялыларыны н шығармашыл ық мұрасын талдау; 8.2.2.2 Ахмет Байтұрсыновт ың қызметін бағалау; 8.2.2.3 эмоционалды қ күйді басу үшін тыныс алу техникасын қолдану; 8.2.2.4 әдебиет, мәдениет және өнердегі өзгерістерді анықтау; 8.2.2.5 Ө.Кашаубаевт ың рөлін бағалау; 8.2.2.6 шаблонды қолдану арқылы біртұтас ақпараттық мәлімдеме құрастыру	9.2.2.1 әдебиет пен өнердегі бейнеленген қоғамдық өмірді талдау; 9.2.2.2 Мұхтар Әуезов шығармалары ның әлем әдебиетіндегі орнын бағалау; 9.2.2.3 орындалатын іс-әрекеттерді сөзбен иллюстрациял ау техникасын меңгеру; 9.2.2.4 өнер мен әдебиеттің даму тенденциялар ын айқындау; 9.2.2.5 мемлекеттік бағдарламала рдың қажеттілігін негіздеу; 9.2.2.6 өзінің және басқа адамдардың сөйлеу әрекетін бағалау	10.2.2.1 Қоғамдық өмірдегі әдебиет пен өнердің рөліне баға беру; 10.2.2.2 Н.Назарбаевт ың казак халқына жолдауының мәнін бағалау ; 10.2.2.3 салыстыру, талдау, синтездеу логикалық операциялард ы орындау; 10.2.2.4 әдебиет және өнер тенденциясын сипаттау; 10.2.2.5 мемлекеттік бағдарламала рдың қажеттілігін бағалау; 10.2.2.6 презентация түрінде ақпарат дайындау, ұсыну
	5.2.3.1 қазақстандық ғалымдардың	6.2.3.1 көне түркі жазуының	7.2.3.1 Ш.Уәлиханов тың ғылыми зерттеулеріні ң тарихи	8.2.3.1 білім беруді дамытудағы	9.2.3.1 Е.Бекмаханов	10.2.3.1 Қазақстанның

2.3 Білім және ғылым	археологиялық жаңалықтары н білу;	тарихи маңызын түсіндіру;	құндылығын анықтау;	мемлекеттік мөрдiң рөлiн бағалау;	т ы н Қазақстан тарихы ғылымына қосқан үлесiн бағалау;	тарихи ғылымның дамуына қосқан үлесiн бағалау;
	5.2.3.2 негiзгi және қосымша ақпаратты ажырату;	6.2.3.2 "сондықтан", "өйткенi", "демек"	" сәттерге сүйене отырып, сұрақтарды тұжырымдау, толық жауаптар беру;	8.2.3.2 топта немесе жұпта жұмыс жасай отырып, нәтижелi қарым-қатынас дағдыларын игеру;	9.2.3.2 алынған ақпараттың негiзгi идеясын анықтау;	10.2.3.2 өз ұстанымын сенiмдi түрде дәлелдеу және қорғау;
	5.2.3.3 алғашқы қоғамның дамуындағы жазудың рөлiн сипаттау;	жалғауларын қолдана отырып, өзiс-әрекеттерiн ауызша жоспарлап, дәлелдеу;	7.2.3.3 көрсетiлген кезеңдегi бiлiм берудiң даму ерекшелiктерiн түсiндiру;	8.2.3.3 кеңес дәуiрiндегi қазақ тiлiнiң ахуалын анықтау;	9.2.3.3 бiлiм мен ғылым саласындағы мемлекеттiк саясатқа баға беру;	10.2.3.3 бiлiм мен ғылым саласындағы мемлекеттiк саясатқа талдау;
	5.2.3.4 тiрек сөздердi қолданып кез келген күрделi сөйлем құрастыру	Әл-Фарабидiң ғылымның дамуына қосқан үлесiн анықтау;	7.2.3.4 фраза мен мәтiндi модельдеумен қатар таңбалық символдық құралдарды қолдану	8.2.3.4 сөйлеу этикетiн сақтай отырып, құрдастарымен әңгiмелесу	9.2.3.4 ауызша сөйлеудесөйл еу этикетiн сақтау	10.2.3.4 мазмұны бойынша қарапайым сұрақ қою және жауап беру

3) "Мемлекеттiң дамуы" бөлiмi:

3-кесте

Бөлiмше	Оқыту мақсаттары					
	5 сынып	6 сынып	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
5.3.1.1 картадан тайпалық одақтардың орналасуын көрсету;	6.3.1.1 оқиғалардың өзара байланысын табу арқылы Түрiк қағанатының құрылуының тарихи маңызын анықтау;	7.3.1.1 Қарақұм және Ордабасы құрылтайларының халықты жоңғар басқыншылығына қарсы жұмылдырудағы рөлiне баға беру;	8.3.1.1 қазақ зиялыларының қызметiне баға беру;	9.3.1.1 қоғамдық-саяси өмiрдiң ерекшелiктерiн түсiндiру;	10.3.1.1 қоғамдық-саяси өмiрдiң ерекшелiктерiн талдау;	
5.3.1.2 өзiнiң ауызша сөйлеуiнiң аудио жағын басқаруға ынталану;	6.3.1.2 өзiнiң оқу әрекетiн ауызша басқару;	7.3.1.2 құрдасының сұрағын нақтылау	8.3.1.2 тапсырма бойынша жазбаша жұмыс барысында барлық бақылау түрлерiн орындау;	9.3.1.2 белгiлi бiр тапсырмалардың қажеттiлiгi туралы дәйектi бағалау	10.3.1.2 көмек бағытын алу үшiн құрдасына немесе мұғалiмге бару;	
5.3.1.3 мемлекеттiк бiрлестiктердiң құрылуын түсiндiру;	6.3.1.3 Х басы мен ХIII ғасырлардағы түрiк мемлекетiнiң даму	7.3.1.3 Қазақ хандығының iшкi	8.3.1.3 XX ғасырдың басындағы Қазақстандағы қоғамдық-сая	9.3.1.3 саяси қайраткерлердiң ұлттық мүдденi қорғаудағы рөлiне баға беру;	10.3.1.3 қайраткерлердiң ұлттық мүдделердi қорғаудағы рөлiн талдау;	

<p>3 . 1 Мемлекеттің ішкі саясаты</p>	<p>ің саяси құрылымының ерекшеліктері анықтау; 5.3.1.5 белсенді сөйлеу тілінде базалық заттық терминологияларды қолдану; 5.3.1.6 тайпалық бірлестіктер саясатының ерекшеліктері мен ұқсастығы;</p>	<p>ерекшелігін түсіндіру; 6.3.1.4 Мемлекетті нығайтудағы қазақ хандығының рөлін анықтау; 6.3.1.5 ақпарат көздерінен ақпарат табу, оның мазмұнын талдау; 6.3.1.6 XIII-XV ғасырлардағы мемлекеттердегі саяси үдерістерді түсіндіру;</p>	<p>саясижағдайды талдау; 7.3.1.4 Ресей империясының отарлық саясатының себеп-салдарын анықтау; 7.3.1.5 кездейсоқ диалог пен монологтарда заттық терминдерді адекватты қолдану 7.3.1.6 ұлт-азаттық көтеріліс басшыларының рөліне баға беру;</p>	<p>с и процестерге баға беру; 8.3.1.4 1916 жылғы ұлт-азаттық көтерілістің тарихи маңызын анықтау; 8.3.1.5 графикалық түрде ақпаратты ұсыну; 8.3.1.6Қазақстанда құрылған ұлттық автономиялардың маңыздылығына баға беру;</p>	<p>9.3.1.4 Қазақстан Республикасы Конституциясының мемлекеттің тұрақты даму кепілі ретінде бағалау; 9.3.1.5 релаксация үшін тениканың әртүрлі элементерін қолдана білу; 9.3.1.6 Қазақстанның тәуелсіздік жолындағы алғашқы қадамдарын анықтау;</p>	<p>10.3.1.4 Қазақстан Республикасының мемлекеттің тұрақты даму кепілі ретінде сипаттау; 10.3.1.5 құрдасының өтінішіне қол ұшын беру; 10.3.1.6 үкіметтің іс-әрекетінің басым бағыттарын бағалау</p>
<p>3 . 2 Мемлекеттің сыртқы саясаты</p>	<p>5.3.2.1 Қазақстан аумағындағы ерте көшпелілердің халықаралық сахнадағы орнын анықтау; 5.3.2.2 жүзеге асыру процесін жоспарлай отырып оқу мақсаттарын сақтау және қабылдау; 5.3.2.3 Қазақстан аумағындағы алғашқы мемлекеттік бірлестіктердің көрші</p>	<p>6.3.2.1 тарихи оқиғалардың өзара байланысын табу арқылы түркі тілдес тайпалардың миграциялық үдерісін түсіндіру; 6.3.2.2 тірек сөздерден сөйлем құрау, басыңқы сөйлеммен күрделі сөйлемдерді толықтыру; 6.3.2.3 Қазақстан территориясындағыерте түрік қағанаттарының сыртқы саясатының</p>	<p>7.3.2.1 Жоңғар шапқыншылығына қарсы күресте танылған хандар мен батырлардың рөлін түсіндіру; 7.3.2.2 оқу мәтіндерімен жұмыс істеу (ақпаратты талдау, бөліп алу); 7.3.2.3 Қазақ хандығының сыртқы саясатының нәтижелерін анықтау;</p>	<p>8.3.2.1 қазақстандықтардың Екінші дүниежүзілік соғысының жеңісіне қосқан үлесін бағалау; 8.3.2.2 әңгімелесушінің сөз бөлмей мұқият тыңдау; 8.3.2.3 Б.Момышұлының батырлық, тұлғалық қасиетін айқындау; 8.3.2.4 аудиовизуалды</p>	<p>9.3.2.1 XX ғасырдың екінші жартысындағы әскери-өнеркәсіп кешендерінің Қазақстанға тигізген зардаптарын талдау; 9.3.2.2 төрт-бес әрекет нұқсаулық арқылы менталды карта бойынша әрекет жасау; 9.3.2.3 Қазақстан Республикасының халықаралық</p>	<p>10.3.2.1 XX ғасырдың екінші жартысындағы әскери-өнеркәсіп кешендерінің Қазақстанға тигізген зардаптарын сипаттау; 10.3.2.2 диалог немесе монологтың семантикалық құрылымы мен эмоцияның интанация байланысын түсіндіру; 10.3.2.3 Қазақстан Республикасының халықаралық сахнадағы танылуын сипаттау;</p>

елдермен қарым-қатынасын анықтау; 5.3.2.4 қарым-қатынасын үшін адекватты коммуникацияны қолдануды меңгеру	негізгі бағыттарын анықтау; 6.3.2.4 қосымша дереккөздермен жұмыс істеу кезінде оқылымды қарау техникасын меңгеру	7.3.2.4 қойылған барлық дыбыстарды нақты және айқын айту, басқару	материалдарды "өз сөзімен" ұсыну арқылы ауызша сөйлеуді тыңдау және түсіну	сахнадағы танылуына баға беру; 9.3.2.4 құрдасының сапалы айтылған ой-пікірі туралы оңды көзқарасын білдіру (мазмұны, формасы)	10.3.2.4 сөйлемнің мағынасына, кідірісіне және интонациясын назар аударатырып, негізгі, логикалық сөзді есту арқылы үйрену
--	---	---	--	--	--

4) "Қазақстанның экономикалық дамуы" бөлімі:

4-кесте

Бөлімше	Оқыту мақсаттары					
	5 сынып	6 сынып	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
4.1 Шаруашылық	5.4.1.1 ежелгі адамдардың кәсібін сипаттау; 5.4.1.2 графикалық жоспар және тірек сөздер бойынша ауызша байланыстырып сөйлеуді құру; 5.4.1.3 көшпелі мал шаруашылығы мен егіншіліктің қалыптасуын түсіндіру; 5.4.1.4 төменгі диафрагмалық сөйлеу тынысына иелік ету: толтыру1 дем шығару -12 буын сөйлеу ағыны	6.4.1.1 көшпелілер мен отырықшылар арасындағы өзара экономикалық байланыстарын анықтау; 6.4.1.2 шығармашылық тарихи мәтіндердің басты ойы мен идеясының тақырыбын анықтау; 6.4.1.3 көшпелілердің шаруашылық өмірінің ерекшеліктерін анықтау 6.4.1.4 ауызша жауап беруде негізгі, логикалық екпінді, фразадағы сөзді және дәйекті сөйлеуді	7.4.1.1 жоңғар шапқыншылығының қазақ халқының шаруашылығын тигізген зардаптарын анықтау 7.4.1.2 сызба, кесте, сурет бойынша ақпарат мазмұнын боолжау; 7.4.1.3. Зотарлау саясатының қазақтардың дәстүрлі шаруашылығына тигізген әсерін талдау; 7.4.1.4 мәдени сөйлеу қатынас ережелерін білу және сақтау, әңгімелесушіге назар аударатырып, қарым-қатына	8.4.1.1 жаңа экономикалық саясатты талдау; 8.4.1.2 қосымша сөйлем, тірек сөздердің модульды сызбасы бойынша сөйлем құрастыру; 8.4.1.3 күштеп ұжымдастыру асыл шаруашылығына тигізген зардаптарын талдау; 8.4.1.4 сөйлеуді тыңдау және түсіну және оған паравербалды құралдарды	9.4.1.1 Кеңес үкіметі кезіндегі ауыл шаруашылығында орын алған өзгерістерге баға беру; 9.4.1.2 күтілетін нәтижеге жетудің түрі ретінде әрекеттің мақсаты мен міндетін қалыптастыру; 9.4.1.3 Кеңес үкіметі кезіндегі орын алған әлеуметтік экономикалық мәселелерін талдау; 9.4.1.4 топтастырылған элементтер белгісімен ерекшеліу: тарихи кейіпкерлер,	10.4.1.1 ауыл шаруашылық жағдайды талдау; 10.4.1.2 мағыналық эквиваленттерді қолдана отырып тұжырымдарды түрлендіру; 10.4.1.3 осы кезеңдегі әлеуметтік экономикалық жағдайды сипаттау; 10.4.1.4 тізбектің, сериялардың, кластерлердің ассоциативті

		жеткілікті дауыс күшімен бөліп көрсету	с стилін сақтау	қолдану арқылы жауап беру	оқиғалар, нысандар	жолдарын құру
4.2 Өндірістік қатынастар жәнесауда	5.4.2.1 еңбек құралдары мен қару түрлерін сипаттау; 5.4.2.2 тарихи тақырыптағы мәтіндерді есту арқылы қабылдау, оларға эмоционалды түрде жауап беру және олардың көңіл-күйін суреттерде жеткізу, естігендерін бірлесіп талқылау; 5.4.2.3 металл өндірісі жетілуінің шаруашылық салаларына тигізген ықпалын түсіндіру;; 5.4.2.4 бейнелі мағынадағы сөздер мен сөз тіркестерін, фразеологиялық бірліктерді өз сөйлеуінде қолдану	6.4.2.1 Ұлы Жібек жолының қала мәдениетінің дамуына әсерін анықтау; 6.4.2.2 тарихи оқиғалардың реттілігін қалпына келтіруолардың өзара байланысын ашу; 6.4.2.3 Ұлы Жібек жолының халықаралық қатынастардың дамуындағы орнын анықтау; 6.4.2.4 белсенді тыңдау дағдысын меңгеру, диалогтағы реакция репликалары мен ынталандыру репликаларын кезектестіру	7.4.2.1 капиталистік қатынастардың Қазақстан экономикасын анықтау; 7.4.2.2 мұғалім белгілеген белгілі біртарихи кезеңге қатысты диалог құрастыру; 7.4.2.3 сауда қатынастарын а жәрмеңкелердің әкелген өзгерістерін анықтау; 7.4.2.4 берілген бастама бойынша сериялар немесе жеке сюжеттік суреттер бойынша баяндау әңгімелерін құрастыру	8.4.2.1 Қазақстандағы индустрияландырудың жетістіктері мен кемшіліктерін талдау; 8.4.2.2 мнемотехниканы қолдану арқылы қабылдаған ақпаратты есте сақтау; 8.4.2.3 Қазақстан экономикасының соғыс жағдайына бейімделгендігін дәлелдеу; 8.4.2.4 сұрақтар қою, оның ішіндегі терминдер; еліктеу, мәнін ашу және оқу диалогынаықтау	9.4.2.1 Қазіргі өнеркәсіптің ахуалын анықтау және қорытынды жасау; 9.4.2.2 топта жұмыс жасау кезінде тиімді қарым-қатынас мәселелерін өнімді шешу; 9.4.2.3 нарықтық экономиканың өндірістік қатынастарға әсерін талдау; 9.4.2.4 тақырыптық лексиканы қолдана отырып, іс-қимыл жоспарын анықтау	10.4.2.1 Қазіргі өнеркәсіптің ахуалын талдау және қорытынды жасау; 10.4.2.2 мақсатқа сәйкес өз ой пікірлерін айтуды жоспарлау, түзету 10.4.2.3 нарықтық экономиканың өндірістік қатынастарға әсерін бағалау; 10.4.2.4 сөйлеу мәдениетін әлеуметтендіру мен жалпы мәдени дамудың құралы ретінде игеруге деген ұмтылысты көрсету

34. Бағдарлама сөйлеу тілінің күрделі бұзылысы бар білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10 сыныптары үшін "Қазақстан тарихы" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспары негізінде осы Бағдарламаның қосымшасына сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді жоспарда әрбөлім бойынша оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

Негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10 сыныптарына

арналған "Қазақстан тарихы"
оқу пәнінен жаңартылған
мазмұндағы үлгілік
оқу бағдарламасына
қосымша

Сөйлеу тілінің күрделі бұзылысы бар білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10-сыныптары үшін "Қазақстан тарихы" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) 5 –сынып
1-кесте

Бөлім	Тақырыптар, мазмұны	Оқыту мақсаттары, білім алушы міндетті:
1-тоқсан		
Қазақстандағы ежелгі адамдардың өмірі	Кіріспе сабақ. Зерттеу сұрағы: Қазақстанның ежелгі тарихында не оқытылады?	Ежелгі Қазақстан тарихына жалпы шолу
	Алғашқы адамдардың өмірі. Зерттеу сұрағы: Алғашқы адамдар қалай өмір сүрді?	5.1.1.1 алғашқы адамдардың антропологиялық белгілерін сипаттау; 5.2.1.1 алғашқы адамдардың тұрмыс-тіршілігін шығармашылық түрде көрсету
	Қазақстан аумағындағы тас дәуірінің тұрақтары. Зерттеу сұрағы: Археологтар Қазақстан жерінен тас дәуіріне жататын қандай олжаларды тапты?	5.2.3.1 қазақстандық ғалымдардың археологиялық жаңалықтарын білу; 5.2.3.2 негізгі және қосымша ақпаратты ажырату; 5.2.2.1 археологиялық ескерткіштерді сипаттау;
	Ботай мәдениеті. Зерттеу сұрағы: Не себепті ботайлықтарды жылқыны алғашқы қолға үйретушілер деп атайды?	5.4.1.1 ежелгі адамдардың кәсібін сипаттау; 5.4.1.2 графикалық жоспар және тірек сөздер бойынша ауызша байланыстырып сөйлеуді құру;
	Қазақстан аумағында металлургияның пайда болуы. Зерттеу сұрағы: Қазақстан жерінде металды өндіру ежелгі адамдардың өмірін қалай өзгертті?	5.4.2.3 металл өндірісі жетілуінің шаруашылық салаларына тигізген ықпалын түсіндіру; 5.4.2.4 бейнелі мағынадағы сөздер мен сөз тіркестерін, фразеологиялық бірліктерді өз сөйлеуінде қолдану
	Андронов және Беғазы-Дәндібай мәдениеттері.	5.2.2.2 Андронов мәдениетінің белгілерінанықтау; 5.2.2.3 коммуникативті мәселелерін шешу үшін әр түрлі ақпарат көздерінен ақпарат алу;

	Зерттеу сұрағы: Қазақстандағы қола дәуірі ескерткіштерінің қандай ерекшеліктері бар?	5.1.1.1 алғашқы адамдардың антропологиялық белгілерін сипаттау;
	Ежелгі адамдардың өміріне саяхат	5.1.2.1 алғашқы адамдардың тұрмыс-тіршілігін шығармашылық түрде көрсету; 5.1.2.2 ежелгі әлемге виртуалды экскурсия жолымен диалог жасау
2-тоқсан		
Ежелгі көшпелілер өмірі	•Қазақстан аумағында темірдің игерілуі. Зерттеу сұрағы: Темір өндіру адамдар өмірін қалай өзгертті?	5.4.2.3 металл өндірісі жетілуінің шаруашылық салаларына тигізген ықпалын түсіндіру 5.4.2.4 бейнелі мағынадағы сөздер мен сөз тіркестерін, фразеологиялық бірліктерді өз сөйлеуінде қолдану
	•Көшпелі мал шаруашылығының қалыптасуы. Зерттеу сұрағы: Көшпелі мал шаруашылығы неліктен Қазақстанның ежелгі тұрғындары шаруашылығының негізгі түріне айналды?	5.4.1.3 көшпелі мал шаруашылығы мен егіншіліктің қалыптасуын түсіндіру; 5.4.1.4 кез-келген құрылымдық күрделіліктегі буындар мен сөздерді анық және бірге айту; 5.4.1.1 ежелгі адамдардың кәсібін сипаттау;
	Ежелгі көшпелілердің материалдық мәдениеті. Зерттеу сұрағы: Көшпелілер баспанасының ерекшелігі неде?	5.2.2.4 ежелгі тайпалардың қолданбалы өнер ерекшеліктерін сипаттау; 5.2.3.3 алғашқы қоғамның дамуындағы жазудың рөлін сипаттау;
Сақтар	Сақтар туралы тарихи мәліметтер. Зерттеу сұрағы: Қандай тарихи дереккөздер сақтар туралы мәлімет береді?	5.3.1.3 ежелгі мемлекеттік бірлестіктердің құрылуын түсіндіру; 5.3.1.1 картадан тайпалық одақтардың орналасуын көрсету; 5.3.1.2 өз сөйлеуін басқаруға ынталану
	"Алтын адам" археологиялық олжасы. Зерттеу сұрағы: Есік обасынан табылған "Алтын адам" кім болды?	5.2.2.5 Есік обасынан табылған "Алтын адам" археологиялық олжасының ерекшеліктерін анықтау; 5.2.2.6 негізгі және қосымша ақпаратты ажырату
Қайталау		
3-тоқсан		
	Шілікті және Бесшатыр патша қорғандары.	5.2.2.1 археологиялық ескерткіштерді сипаттау; 5.2.3.1 қазақстандық ғалымдардың археологиялық жаңалықтарын білу;

Сақтар	Зерттеу сұрағы: Неліктен Шілікті мен Бесшатыр "патша қорғандары" деп аталады?	5.2.3.2 негізгі және қосымша ақпаратты ажырату;
	Берел қорғандары. Зерттеу сұрағы. Берел қорымынан табылған олжалар сақтардың мәдениетін қалай сипаттайды?	5.2.2.4 ежелгі тайпалардың қолданбалы өнер ерекшеліктерін сипаттау 5.2.3.1 қазақстандық ғалымдардың археологиялық жаңалықтарын білу; 5.2.3.2 ақпараттарды сараптау
	Тасмола археологиялық мәдениеті. Зерттеу сұрағы: "Мұртты обалардың" ерекшелігі неде?	5.2.2.1 археологиялық ескерткіштерді сипаттау; 5.2.2.1 археологиялық ескерткіштерді сипаттау;
	Сақ патшайымы Томирис. Зерттеу сұрағы: Тарихи деректерде Томирисің бейнесі қалай сипатталған?	5.3.2.1 Қазақстан көшпенділерінің әлемдік тарихи үдерістегі орны мен рөлін анықтау; 5.3.2.2 жүзеге асыру процесін жоспарлай отырып оқу мақсаттарын сақтау және қабылдау;
	Шырақтың ерлігі. Зерттеу сұрағы: Сақтар тәуелсіздік үшін қалай күресті?	5.3.2.1 Қазақстан көшпенділерінің әлемдік тарихи үдерістегі орны мен рөлін анықтау; 5.3.2.2 жүзеге асыру процесін жоспарлай отырып оқу мақсаттарын сақтау және қабылдау;
	Сақтардың Александр Македонский әскеріне қарсы күресі. Зерттеу сұрағы: Неліктен Александр Македонский дің сақтарға жасаған жорығы сәтсіз аяқталды?	5.3.2.1 Қазақстан көшпенділерінің әлемдік тарихи үдерістегі орны мен рөлін анықтау; 5.3.2.2 жүзеге асыру процесін жоспарлай отырып оқу мақсаттарын сақтау және қабылдау;
Үйсіндер мен қаңлылар	Үйсіндер туралы жазба деректер. Зерттеу сұрағы: Қытай авторлары үйсіндердің өмірін қалай сипаттады?	5.3.1.3 ежелгі мемлекеттік бірлестіктердің құрылуын түсіндіру; 5.3.1.1 картадан тайпалық одақтардың орналасуын көрсету; 5.3.1.2 өзінің сөйлеу тілінің дыбыстық жағын басқару
	Қаңлылардың қалалық мәдениетінің дамуы. Зерттеу сұрағы: Қаңлыларда қала мәдениетінің дамуы немен байланысты?	5.3.2.3 Қазақстан аумағындағы алғашқы мемлекеттік бірлестіктердің көрші елдермен қарым-қатынасын анықтау 5.3.2.4 Қарым-қатынас үшін адекватты коммуникацияны қолдануды меңгеру

	<p>Қаңлылардың қоғамдық құрылысы. Зерттеу сұрағы: Сыма Цянь қаңлы қоғамын қалай сипаттады?</p>	<p>5.3.1.3 ежелгі мемлекеттік бірлестіктердің құрылуын түсіндіру 5.1.2.1 алғашқы адамдардың тұрмыс-тіршілігін көрсету; 5.1.2.2 ежелгі әлемге экскурсия жолымен диалог жасау</p>
	<p>Үйсіндер мен қаңлылардың материалдық және рухани мәдениеті. Зерттеу сұрағы: Үйсіндер мен қаңлылар мәдениетінің ерекшеліктері қандай?</p>	<p>5.2.2.4 ежелгі тайпалардың қолданбалы өнер ерекшеліктерін сипаттау; 5.2.2.5 археологиялық олжасының ерекшеліктерін анықтау; 5.2.2.6 негізгі ақпараттарды шектеу</p>
4-тоқсан		
Ғұндар	<p>Ғұн тайпаларының бірігуі. Зерттеу сұрағы: Неге Мөде шаньюй "Жер - мемлекеттің негізі" деді?</p>	<p>5.3.1.3 ежелгі мемлекеттік бірлестіктердің құрылуын түсіндіру 5.3.1.1 картада тайпалық одақтардың орналасуын көрсету; 5.3.1.2 басқаруға ынталану</p>
	<p>Ғұндардың көрші мемлекеттермен қарым-қатынастары. Зерттеу сұрағы: Ғұндармен Ұлы Қытай қорғанының салынуы арасында қандай байланыс бар?</p>	<p>5.3.2.3 Қазақстан аумағындағы алғашқы мемлекеттік бірлестіктердің көрші елдермен қарым-қатынасын анықтау 5.3.2.4 қарым-қатынас үшін сөйлеу мен мимиканы қолдана отырып, барабар қарым-қатынас әдістерін меңгеру</p>
	<p>Аттила және оның жаулаушылық жорықтары. Зерттеу сұрағы: Ежелгі авторлар Аттилаға қандай баға береді?</p>	<p>5.3.2.3 Қазақстан аумағындағы алғашқы мемлекеттік бірлестіктердің көрші елдермен қарым-қатынасын анықтау; 5.3.2.4 қарым-қатынас үшін сөйлеу мен мимиканы қолдана отырып, барабар қарым-қатынас әдістерін меңгеру</p>
Сарматтар	<p>Сарматтардың қоғамдық құрылысы мен шаруашылық өмірі. Зерттеу сұрақтары: Сармат қоғамы несімен ерекшеленеді?</p>	<p>5.2.2.4 ежелгі тайпалардың қолданбалы өнер ерекшеліктерін сипаттау; 5.4.1.3 көшпелі мал шаруашылығы мен егіншіліктің қалыптасуын түсіндіру; 5.4.1.4 күрделі сөздерді анық және нақты айту</p>
	<p>Ежелгі Қазақстан адамдарының антропологиялық тұрпаты.</p>	<p>5.1.1.1 ежелгі Қзақстандағы адамдардың антропологиялық бейнесін анықтау; 5.4.1.1 ежелгі адамдардың кәсібін сипаттау;</p>

5. Ежелгі Қазақстан тарихына шолу	Зерттеу сұрағы: Ежелгі Қазақстан адамдарының антропологиялық тұрпаты қалай өзгерді?	5.4.1.2 графикалық жоспар және тірек сөздер бойынша ауызша байланыстырып сөйлеуді құру;
	Ежелгі Қазақстанға саяхат. Қазақстанның ежелгі тарихының негізгі оқиғалары, құбылыстары, процестері.	5.4.2.1 еңбек құралдары мен қару түрлерін сипаттау; 5.4.2.2 тарихи тақырыптағы мәтіндерді есту арқылы қабылдау, оларға эмоционалды түрде жауап беру және олардың көңіл-күйін суреттерде жеткізу, естігендерін бірлесіп талқылау
Қайталау		

2) 6 –сынып

2-кесте

Бөлім	Тақырыптар, мазмұны	Оқыту мақсаттары, білім алушы міндетті:
1-тоқсан		
VI-IX ғасырлардағы Қазақстан	Кіріспе сабақ. Зерттеу сұрағы: Орта ғасырлардағы Қазақстан тарихы нені оқытады?	Орта ғасырлардағы Қазақстан тарихына жалпы шолу
	Қазақстан аумағындағы ерте ортағасырлық мемлекеттер. Зерттеу сұрағы: VI-IX ғасырларда билік құрған қай қағандардың есімдері тарихта сақталды?	6.3.1.1 оқиғалардың өзара байланысын табу арқылы Түрік қағанаты құрылуының тарихи маңызын анықтау; 6.3.1.2 өзінің оқу әрекетін ауызша басқару;
	Атлах шайқасы. Зерттеу сұрағы: Неліктен Атлах шайқасын "халықтар шайқасы" деп атайды?	6.2.2.4 көшпелілердің әскери өнеріндегі жетістіктерін сипаттау 6.2.2.4 көшпелілердің әскери өнеріндегі жетістіктерін сипаттау
	Көне түркі жазуы. Зерттеу сұрағы: Білге қаған мен Күлтегіннің мемлекетті нығайтудағы саясаты бізге қандай деректерден белгілі?	6.4.1.3 көшпелілердің шаруашылық өмірінің ерекшеліктерін анықтау; 6.4.1.4 ауызша жауап беруде негізгі, логикалық екпінді, фразадағы сөзді және дәйекті сөйлеуді жеткілікті дауыс күшімен бөліп көрсету
2-тоқсан		
	X ғасыр - XIII ғасырдың басындағы Қазақстан аумағындағы саяси процестер. Зерттеу сұрағы: X ғасыр - XIII ғасырдың басында саяси карта қаншалықты өзгерді?	6.3.1.3 X басы мен XIII ғасырлардағы түрік мемлекетінің даму ерекшелігін түсіндіру; 6.3.1.3 X басы мен XIII ғасырлардағы мемлекеттердің даму ерекшелігін түсіндіру;
	Қарахан мемлекеті.	6.3.1.3 X басы мен XIII ғасырлардағы түрік мемлекетінің даму ерекшелігін түсіндіру;

X ғасыр - XIII ғасырдың басындағы Қазақстан	Зерттеу сұрағы: Неліктен Қарахан мемлекеті ислам дінін мемлекеттік дін деп жариялады?	6.2.1.1 түркілердің дүниетаным-дық ерекшеліктерін түсіндіру; 6.2.1.2 қарым-қатынастың мәдени дұрыс сөйлеу ережесін орындау
	Наймандар, керейіттер және жалайырлар. Зерттеу сұрағы: Наймандар, керейіттер мен жалайырлардың ортағасырларлық саяси сахнадағы рөлі қандай болды?	6.3.1.3 X басы мен XIII ғасырлардағы түрік мемлекетінің даму ерекшелігін түсіндіру; 6.1.2.1 қазақ хандығындағы әлеуметтік топтардың орнын анықтау; 6.1.2.2 тірек сөздердің көмегімен пікір айтудың мәтінін құрастыру
	Қыпшақ хандығы. Зерттеу сұрағы: Не себепті Еуразия даласы "Дешті Қыпшақ" деп аталды?	6.2.2.4 көшпелілердің әскери өнеріндегі жетістіктерін сипаттау; 6.3.1.3 X басы мен XIII ғасырлардағы түрік мемлекетінің даму ерекшелігін түсіндіру;
	Халықаралық байланыстардың дамуындағы Ұлы Жібек жолының рөлі. Зерттеу сұрағы: Ұлы Жібек жолы халықаралық байланыстардың дамуына ықпал етті ме?	6.4.2.3 Ұлы Жібек жолының халықаралық қатынастардың дамуындағы орнын анықтау; 6.4.2.4 белсенді тыңдау дағдысын меңгеру, диалогтағы реакция репликалары мен ынталандыру репликаларын кезектестіру
	Ортағасырлық Қазақстанның экономикалық және мәдени дамуына Ұлы Жібек жолының ықпалы. Зерттеу сұрағы: Ұлы Жібек жолы ортағасырлық Қазақстанның экономикалық және мәдени дамуына қалай әсер етті?	6.2.2.2 ортағасырлық сәулет өнері ескерткіштерінің ерекшеліктерін түсіндіру 6.2.2.3 әртүрлі ақпарат көздерден алынған мәліметтермен жұмыс жасау;
Қайталау		
3-тоқсан		
	Моңғол империясының құрылуы. Зерттеу сұрағы: Моңғолдар мемлекеттілік деңгейге қалай жетті?	6.2.2.4 көшпелілердің әскери өнеріндегі жетістіктерін сипаттау; 6.4.2.1 Ұлы Жібек жолының қала мәдениетінің дамуына әсерін анықтау; 6.4.2.2 тарихи оқиғалардың реттілігін қалпына келтіру олардың өзара байланысын ашу;
	Моңғол империясының құрылуы. Зерттеу сұрағы: Моңғолдар мемлекеттілік деңгейге қалай жетті?	6.3.1.6 XIII-XV ғасырлардағы мемлекеттердегі саяси процестерді түсіндіру 6.2.2.4 көшпелілердің әскери өнеріндегі жетістіктерін сипаттау;
	Ақ Орда.	6.3.2.3 Қазақстан территориясындағы ерте түрік қағанаттарының сыртқы

<p>XIII - XV ғасырдың біріншіжартысындағы Қазақстан</p>	<p>Зерттеу сұрағы: Қазақ мемлекеттілігінің қалыптасуындағы Ақ Орданың рөлі қандай болды?</p> <p>Моғолстан. Әбілқайыр хандығы. Зерттеу сұрағы: Моғолстан мен Әбілқайыр мемлекеттеріндегі оқиғалар қандай саяси өзгерістерге әкелді?</p> <p>XIII - XV ғасырлардағы Қазақстанның мәдениеті. Зерттеу сұрағы: XIII - XV ғасырлардағы өнер мен әдебиет ортағасырлық қоғамды қалай бейнелейді?</p>	<p>саясатының негізгі бағыттарын анықтау;</p> <p>6.3.2.4 қосымша дереккөздермен жұмыс істеу кезінде оқылымды қарау техникасын меңгеру</p> <p>6.3.1.6 XIII-XV ғасырлардағы мемлекеттердегі саяси үдерістерді түсіндіру</p> <p>6.1.1.1 түркі тілдес тайпаларды атап, олардың аумақтық орналасуын картада көрсету;</p> <p>6.2.2.1 күйлердің, аңыздардың тарихи дерек көзі ретіндегі маңызын анықтау;</p> <p>6.2.2.2 ортағасырлық сәулет өнері ескерткіштерінің ерекшеліктерін түсіндіру;</p> <p>6.2.2.3 әртүрлі ақпарат көздерден алынған мәліметтермен жұмыс жасау;</p>
<p>Біртұтас қазақ мемлекетінің құрылуы</p>	<p>Қазақ хандығының құрылуы. Зерттеу сұрағы: Неліктен Қазақ хандығы Орталық Азиядағы алғашқы ұлттық мемлекет деп саналады?</p>	<p>6.4.1.1 көшпенділер мен отырықшы халық арасындағы өзара байланысты анықтау;</p> <p>6.4.1.2 шығармашылық тарихи мәтіндердің басты ойы мен идеясының тақырыбын анықтау;</p> <p>6.4.1.3 көшпелілердің шаруашылық өмірінің ерекшеліктерін анықтау</p> <p>6.4.1.4 ауызша жауап беруде негізгі, логикалық екпінді, фразидағы сөзді және дәйекті сөйлеуді жеткілікті дауыс күшімен бөліп көрсету</p>
<p>4-тоқсан</p>		
<p>Қазақ хандығының XVI - XVII ғасырлардағы дамуы</p>	<p>Қасым хан тұсындағы Қазақ хандығының күшеюі. Зерттеу сұрағы: Не себепті Қадырғали Жалайыр: "Жәнібек ханның ұлдарының арасында аса белгілі болғаны Қасым хан еді..." деп жазды?</p>	<p>6.3.1.4 қазақ хандарының мемлекетті нығайтудағы рөлін анықтау;</p> <p>6.3.1.5 ақпарат көздерінен ақпарат табу, оның мазмұнын талдау;</p>
	<p>Хақназар хан кезіндегі Қазақ хандығының сыртқы саясаты. Зерттеу сұрағы: Неліктен Хақназар хан билеген кезеңді Қазақ хандығының "қайта жаңғыруы" деп атайды?</p>	<p>6.3.2.1 тарихи оқиғалардың өзара байланысын табу арқылы түркі тілдес тайпалардың миграциялық үдерісін түсіндіру;</p> <p>6.3.2.2 тірек сөздерден сөйлем құрау, басыңқы сөйлеммен күрделі сөйлемдерді толықтыру;</p> <p>6.3.1.4 қазақ хандарының мемлекетті нығайтудағы рөлін анықтау;</p>

		6.3.1.5 ақпарат көздерінен ақпарат табу, оның мазмұнын талдау;
	Тәуекел хан тұсындағы Қазақ хандығының оңтүстік шекараларының нығаюы. Зерттеу сұрағы: Тәуекел хан қазақ жерлерін біріктіру мақсатында қандай саясат ұстанды?	6.3.1.4 қазақ хандарының мемлекетті нығайтудағы рөлін анықтау; 6.3.1.5 ақпарат көздерінен ақпарат табу, оның мазмұнын талдау;
	Есім хан билігі кезіндегі Қазақ хандығы бірлігінің нығаюы. Зерттеу сұрағы: Есім хан Қазақ хандығының біртұтастығын қалай сақтап қалды?	6.3.1.6 XIII-XV ғасырлардағы мемлекеттердегі саяси үдерістерді түсіндіру; 6.3.1.4 қазақ хандарының мемлекетті нығайтудағы рөлін анықтау; 6.3.1.5 ақпарат көздерінен ақпарат табу, оның мазмұнын талдау;
	Жәңгір хан тұсындағы қазақ-жоңғар қарсылығы. Зерттеу сұрағы: Орбұлақ шайқасының әлемдік әскери өнер тарихындағы алатын орны қандай ?	6.2.2.4 қазақ хандарының мемлекетті нығайтудағы рөлін анықтау; 6.3.1.4 қазақ хандарының мемлекетті нығайтудағы рөлін анықтау; 6.3.1.5 ақпараттарды табу және талдау
	Тәуке хан тұсындағы қазақтардың қоғамдық-құқықтық жүйесі. Зерттеу сұрағы: Неліктен А. Левшин Тәуке ханды "Дала Ликургі" деп атады?	6.3.1.4 қазақ хандарының мемлекетті нығайтудағы рөлін анықтау;; 6.3.1.5 ақпарат көздерінен ақпарат табу, оның мазмұнын талдау;
	Қазақ хандығының әлеуметтік құрылымы. Зерттеу сұрағы: Әлеуметтік топтар қазақ қоғамында қандай рөл атқарды?	6.1.2.1 қазақ хандығындағы әлеуметтік топтардың орнын анықтау; 6.1.2.2 тірек сөздердің көмегімен пікір айтудың мәтінін құрастыру 6.2.2.1 тарихи ақпараттардың маңыздылығын анықтау
XVI - XVII ғасырлардағы экономика мен мәдениет	XVI-XVII ғасырлардағы қазақтардың рухани мәдениеті. Зерттеу сұрағы: XVI - XVII ғасырлардағы қазақтардың рухани мәдениетінде халық өмірі қалай көрініс табады?	6.2.2.4 қазақ хандарының мемлекетті нығайтудағы рөлін анықтау; 6.2.2.2 ортағасырлық сәулет өнері ескерткіштерінің ерекшелікте рін түсіндіру; 6.2.2.3 әртүрлі ақпарат көздерден алынған мәліметтермен жұмыс жасау;
	XVI - XVII ғасырлардағы қазақтардың материалдық мәдениеті. Зерттеу сұрағы: Неліктен киіз үй көшпелілердің материалдық мәдениетінің ең жоғарғы үлгісі деп саналады?	6.2.2.2 ортағасырлық сәулет өнері ескерткіштерінің ерекшелікте рін түсіндіру; 6.2.2.3 әртүрлі ақпарат көздерден алынған мәліметтермен жұмыс жасау;

	Қазақтардың дәстүрлі шаруашылығы. Зерттеу сұрағы: Көшпелілердің дәстүрлі шаруашылығының ерекшелігі неде?	6.4.1.3 көшпелілердің шаруашылық өмірінің ерекшеліктерін анықтау 6.4.1.4 ауызша жауап беруде негізгі, логикалық екпінді, фразедағы сөзді және дәйекті сөйлеуді жеткілікті дауыс күшімен бөліп көрсету
Қайталау		

3) 7 сынып
3-кесте

Бөлім	Тақырыптар, мазмұны	Оқыту мақсаттары, білім алушы міндетті:
1-тоқсан		
Қазақ-жоңғар соғыстары	Жоңғар басқыншылығына қарсы Отан соғысының басталуы. Зерттеу сұрағы: Не себепті "Елім-ай" бүкілхалықтық әнге айналды?	7.2.2.1 халық фольклоры мен музыкалық шығармалардың тарихи дерек көзі ретінде құндылығын бағалау; 7.1.1.1 жоңғар шапқыншылығы кезіндегі демографиялық өзгерістерді және миграциялық процестерді түсіндіру
	Біртұтас халық жасағының ұйымдастырылуы. Зерттеу сұрағы: Неліктен Ордабасы ел бірлігінің нышаны болды?	7.3.1.1 Қарақұм және Ордабасы құрылтайларының халықты жоңғар басқыншылығына қарсы жұмылдырудағы рөліне баға беру; 7.3.1.2 құрдасының сұрағын нақтылау үшін альтернативті сұрақтар қою;
	Қазақ-жоңғар шайқастары. Зерттеу сұрағы: Неліктен Аңырақай шайқасы қазақ-жоңғар соғысындағы түбегейлі бетбұрыс деп саналады?	7.3.2.1 Жоңғар шапқыншылығына қарсы күресте танылған хандар мен батырлардың рөлін түсіндіру; 7.3.2.2 оқу мәтіндерімен жұмыс істеу (ақпаратты талдау, бөліп алу);
XVIII ғасырдағы Қазақ хандығы	XVIII ғасырдың басына дейінгі қазақ-орыс қарым-қатынастарының тарихы. Зерттеу сұрағы: Неліктен Ресей Қазақстанды Азияға шығудың "кілті мен қақпасы" деп санады?	7.3.1.3 Қазақ хандығының ішкі саясижағдайын талдау; 7.3.2.3 Қазақ хандығының сыртқы саясатының нәтижелерін анықтау 7.3.2.4 түзетулерге сәйкес орындау
	Қазақ хандығының Ресей империясына қосылуының басталуы. Зерттеу сұрағы: Әбілқайыр ханның Анна Иоанновна патшайымға жазған хатының себептері мен салдары қандай болды?	7.3.2.3 Қазақ хандығының сыртқы саясатының нәтижелерін анықтау; 7.3.2.4 қойылған барлық дыбыстарды нақты және айқын айту, басқару; 7.3.1.3 Қазақ хандығының ішкі саясижағдайын талдау;

	<p>Абылай ханның ішкі және сыртқы саясаты.</p> <p>Зерттеу сұрағы: Дербес Қазақ мемлекетін сақтап қалудағы Абылай ханның рөлі қандай?</p>	<p>7.3.1.4 Ресей империясының отарлық саясатының себеп-салдарын анықтау;</p> <p>7.3.1.5 кездесок диалог пен монологтарда заттық терминдерді адекватты қолдану</p> <p>7.3.1.6 ұлт-азаттық көтеріліс басшыларының рөліне баға беру</p>
2-тоқсан		
XVIII ғасырдағы Қазақстанның мәдениеті	<p>XVIII ғасырдағы халық ауыз әдебиеті.</p> <p>Зерттеу сұрағы: XVIII ғасырда ақын-жыраулар шығармаларында тарихи оқиғалар қалай көрініс тапты?</p>	<p>7.2.2.1 әдебиеті мен музыка өнері туындыларының тарихи дереккөзі ретінде құндылығын бағалау;</p> <p>7.2.1.1 салт-дәстүрлер мен әдет-ғұрыптардың құндылықтары мен маңыздылығын анықтау</p> <p>7.2.1.2 толық жауап алу үшін дұрыс сұрақ қоя білу</p>
	<p>XVIII ғасырдағы қазақтардың материалдық мәдениеті.</p> <p>Зерттеу сұрағы: Қазақтың ұлттық қолданбалы өнерінің бірегейлігі неде?</p>	<p>7.2.2.5 музыкалық мәдени және қолданбалы өнердің жетістіктерін бағалау;</p> <p>7.2.2.6 музыкалық мәдениетке тұрақты қызығушылық таныту</p>
Отарлау және ұлт-азаттық күрес	<p>XVIII ғасырдағы Қазақстандағы казак-әскери отаршылдығы.</p> <p>Зерттеу сұрағы: Қазақстанды отарлауды Ресей империясы қалай жүзеге асырды?</p>	<p>7.3.1.4 Ресей империясының отарлық саясатының себеп-салдарын анықтау</p> <p>7.3.1.5 кездесок диалог пен монологтарда заттық терминдерді адекватты қолдану</p>
	<p>1822-1824 жылдардағы патша реформалары.</p> <p>Зерттеу сұрағы: Неліктен XX ғасырдың 20-шы жылдарында Қазақстанда әкімшілік реформалар жүргізілді?</p>	<p>7.1.2.1 дәстүрлі қазақ қоғамындағы өзгерістерді анықтау ;</p> <p>7.1.2.2 өз әрекетіне бақылау жасау және бағалау, түзетулер енгізу</p>
	<p>1836-1838 жылдардағы Бөкей Ордасындағы қазақтардың көтерілісі.</p> <p>Зерттеу сұрағы: Исатай Тайманұлы мен Махамбет Өтемісұлын қандай ортақ идея біріктірді?</p>	<p>7.3.1.6 ұлт-азаттық көтеріліс басшыларының рөліне баға беру</p> <p>7.4.2.3 сөйлеу нормаларын сақтай отырып, мұғалім берген жағдай бойынша диалог құру</p>
	<p>Кенесары Қасымұлы бастаған ұлт-азаттық қозғалыс.</p> <p>Зерттеу сұрағы: Кенесары хан бастаған ұлт-азаттық күрес неліктен жалпы ұлттық сипатқа ие болды?</p>	<p>7.3.1.4 Ресей империясының отарлық саясатының себеп-салдарын анықтау</p> <p>7.3.1.5 кездесок диалог пен монологтарда заттық терминдерді адекватты қолдану</p>
Қайталау		
3-тоқсан		

Отарлау және ұлт-азаттық күрес	<p>Қазақстанның Ресей империясына қосылуының аяқталуы.</p> <p>Зерттеу сұрағы: Қазақстанның оңтүстік аймақтарының Ресей империясына қосылуының ерекшеліктері қандай?</p>	<p>7.3.1.3 Қазақ хандығының ішкі саяси жағдайын талдау;</p> <p>7.3.2.3 Қазақ хандығының сыртқы саясатының нәтижелерін анықтау</p> <p>7.3.2.4 қойылған барлық дыбыстарды нақты және айқын айту, басқару</p>
Қазақстан Ресей империясының құрамында	<p>XIX ғасырдың екінші жартысындағы Қазақстандағы әкімшілік-аумақтық реформалар.</p> <p>Зерттеу сұрағы: Патша өкіметі тарапынан "бөліп ал да, билей бер" ұстанымы қалай жүзеге асты?</p> <p>Қазақтардың 1860-1870 жылдардағы азаттық күресі.</p> <p>Зерттеу сұрағы: XIX ғасырдың 60-70 жылдарындағы ұлт-азаттық көтерілістердегі халық талаптарының сабақтастығы неден көрінді?</p>	<p>7.1.2.1 дәстүрлі казак қоғамындағы өзгерістерді анықтау ;</p> <p>7.1.2.2 өз әрекетіне бақылау жасау және бағалау, түзетулер енгізу;</p> <p>7.3.1.4 Ресей империясының отарлық саясатының себеп-салдарын анықтау;</p> <p>7.3.1.5 кездесок диалог пен монологтарда заттық терминдерді адекватты қолдану</p> <p>7.3.1.6 ұлт-азаттық көтеріліс басшыларының рөліне баға беру;</p> <p>7.3.1.4 Ресей империясының отарлық саясатының себеп-салдарын анықтау;</p> <p>7.3.1.5 кездесок диалог пен монологтарда заттық терминдерді адекватты қолдану</p>
Қазақстан Ресей империясының құрамында	<p>Қазақстанда капиталистік қатынастардың дамуы.</p> <p>Зерттеу сұрағы: Қазақстанның өнеркәсіптік дамуы қалай басталды?</p> <p>Жәрмеңке саудасының дамуы.</p> <p>Зерттеу сұрағы: Қазақстанда неліктен жәрмеңке саудасы дамыды??</p> <p>XIX ғасырдың екінші жартысындағы қазақ қоғамы.</p> <p>Зерттеу сұрағы: “Зар заман” өкілдерінің қоғамдық-саяси көзқарастары қандай факторлардың әсерінен қалыптасты?</p>	<p>7.4.2.1 капиталистік қатынастар дамуының Қазақстанның экономикасына ықпалын анықтау;</p> <p>7.4.2.2 мұғалім белгілеген белгілі бір тарихи кезеңге қатысты диалог құрастыру;</p> <p>7.4.2.3 сауда қатынастарына жәрмеңкелердің әкелген өзгерістерін анықтау;</p> <p>7.4.2.4 берілген бастама бойынша сериялар немесе жеке сюжеттік суреттер бойынша баяндау әңгімелерін құрастыру</p> <p>7.4.1.3 ұлттық құндылықтарға отаршылдық саясаттың кері әсерін талдау;</p> <p>7.4.1.4 мәдени сөйлеу қатынас ережелерін білу және сақтау, әңгімелесушіге назар аудара отырып, қарым-қатынас стилін сақтау;</p> <p>7.3.1.4 Ресей империясының отарлық саясатының себеп-салдарын анықтау;</p>

		7.3.1.5 кездесөк диалог пен монологтарда заттық терминдерді адекватты қолдану
4-тоқсан		
XIX ғасыр -XX ғасырдың басындағы Қазақстанның мәдениеті	XIX ғасырдағы мәдениеттің дамуы. Зерттеу сұрағы: Неге XIX ғасыр қазақ халқының дәстүрлі музыка өнерінің гүлденген дәуірі деп саналады?	7.2.1.1 салт-дәстүрлер мен әдет-ғұрыптардың құндылықтары мен маңыздылығын анықтау; 7.2.1.2 толық жауап алу үшін дұрыс сұрақ қоя білу; 7.2.2.1 әдебиеті мен музыка өнері туындыларының тарихи дереккөзі ретінде құндылығын бағалау;
	XIX ғасырдағы білім беру мен ағарту ісі. Зерттеу сұрағы: XIX ғасырда Қазақстанда оқу-ағартушылық мекемелер қандай түрде дамыды?	7.2.3.3 XIX ғасырдың екінші жартысындағы білім беру мен ағарту ісінің даму ерекшеліктерін түсіндіру; 7.2.3.4 фраза мен мәтінді модельдеумен қатар таңбалық символдық құралдарды қолдану
	Шоқан Уәлиханов – алғашқы қазақ ғалымы. Зерттеу сұрағы: Неге С. Мұқанов Шоқан Уәлихановқа арналған шығармасын "Аққан жұлдыз" деп атады?	7.2.3.1 Шоқан Уәлихановтың ғылыми зерттеулерінің тарихи құндылығын анықтау 7.2.3.2 негізгі сәттерге сүйене отырып, сұрақтарды тұжырымдау, толық жауаптар беру; 7.2.3.3 ағартудың даму ерекшеліктерін түсіндіру; 7.2.3.4 фраза мен мәтінді модельдеумен қатар таңбалық символдық құралдарды қолдану
	Абай Құнанбаев – ұлы ойшыл. Зерттеу сұрағы: Неліктен Абай Құнанбайұлын "Хәкім Абай" деп атады?	7.2.2.2 Абай Құнанбаевтың ақын, ойшыл, қоғам қайраткері ретіндегі қызметіне баға беру 7.2.2.3 жұп вербалды құралдарды қолдану арқылы түсіну үшін сұрақтар қою;
Қайталау		

4) 8 –сынып

4-кесте

Бөлім	Тақырыптар, мазмұны	Оқыту мақсаттары, білім алушы міндетті:
1-тоқсан		
	Қазақстанның XX ғасырдың басындағы әлеуметтік-экономикалық жағдайы. Зерттеу сұрағы: Не себепті А. Байтұрсынов: "Қазақ ұлтының	8.3.1.1 қазақ зиялыларының Ресей империясының Мемлекеттік Думасындағы қызметіне баға беру ; 8.3.1.2 тапсырма бойынша жазбаша жұмыс барысында барлық бақылау түрлерін орындау ;

XX ғасырдың басындағы Қазақстан	өмір сүруінің өзі проблемаға айналды", - деп санады?	8.3.1.3 XX ғасырдың басындағы Қазақстандағы қоғамдық-саяси процестерге баға беру
	Қазақстандағы 1916 жылғы ұлт-азаттық қозғалыс. Зерттеу сұрағы: 1916 жылғы ұлт-азаттық көтеріліс неліктен бүкілхалықтық сипат алды?	8.3.1.3 XX ғасырдың басындағы Қазақстандағы қоғамдық-саяси процестерге баға беру; 8.3.1.4 1916 жылғы ұлт-азаттық көтерілістің тарихи маңызын анықтау; 8.3.1.5 графикалық түрде ақпаратты ұсыну;
	1917 жылғы ақпан буржуазиялық-демократиялық революциясы және оның Қазақстанға әсері. Зерттеу сұрағы: 1917 жылы саяси белсенділіктің артуы қандай оқиғалардан көрініс тапты?	8.3.1.6 XX ғасыр басындағы Қазақстандағы қоғамдық-саяси процестерге баға беру; 8.3.1.1 қазақ зиялыларының қызметіне баға беру; 8.3.1.2 тапсырма бойынша жазбаша жұмыс барысында барлық бақылау түрлерін орындау ;
	"Алаш" қозғалысы және қазақ ұлттық идеясы. Зерттеу сұрағы: Неліктен "Алаш" партиясы халық қолдауына ие болды?	8.1.2.1 қазақ зиялыларының қоғамдағы рөлі мен қызметін талдау; 8.1.2.2 көру және сөздік нұсқаулық бойынша жұмыс жасау
	XX ғасырдың басындағы қазақ зиялыларының көрнекті өкілдері. Зерттеу сұрағы: Қазақ зиялылары ұлттық мүдделерді қалайша қорғады?	8.2.2.1 қазақ зиялыларының шығармашылық мұрасын талдау және қоғамдық санаға тигізген әсеріне баға беру; 8.3.1.1 қазақ зиялыларының қоғамдағы рөлі мен қызметіне баға беру; 8.3.1.2 тапсырма бойынша жазбаша жұмыс барысында барлық бақылау түрлерін орындау ;
2-тоқсан		
Қазақстанда кеңестік биліктің орнығуы	Қазақстан азаматтық қарсыластық жылдарында (1917-1920 жылдар). Зерттеу сұрағы: Қазан революциясының ұрандары халық арасында қандай үміт тудырды?	8.3.1.3 XX ғасырдың басындағы Қазақстандағы қоғамдық-саяси процестерге баға беру; 8.2.3.1 білім беруді дамытудағы мемлекеттік мөрдін рөлін бағалау; 8.2.3.2 топта немесе жұпта жұмыс жасай отырып, нәтижелі қарым-қатынас дағдыларын игеру;
	Қырғыз (Қазақ) АКСР-нің құрылуы. Зерттеу сұрағы: Қазақ Автономиялық Кеңестік	8.1.2.1 қазақ зиялыларының қоғамдағы рөлі мен қызметін талдау; 8.1.2.2 көру және сөздік нұсқаулық бойынша жұмыс жасау ;

	Республикасы құрылуының тарихи маңызы неде?	8.3.1.6 Қазақстанда құрылған ұлттық автономиялардың маңыздылығына баға беру;
	Әскери коммунизм саясатынан Жаңа экономикалық саясатқа көшу. Зерттеу сұрағы: Қазақстан үшін жаңа экономикалық саясаттың артықшылықтары қандай болды?	8.4.1.1 әр түрлі көздер мен дәлелдерді салыстыру негізінде жаңа экономикалық саясат нәтижесінде болған өзгерістерді талдау; 8.4.1.2 қосымша сөйлем, тірек сөздердің модульды сызбасы бойынша сөйлем құрастыру;
Қайталау		
3-тоқсан		
Қазақстан тоталитарлық жүйе кезеңінде	Қазақстандағы 1920-1930 жылдардағы индустрияландыру. Зерттеу сұрағы: Қазақстандағы индустрияландыру саясатының қарама-қайшылығы неде?	8.4.2.1 Қазақстандағы индустрияландырудың жетістіктері мен кемшіліктерін талдау; 8.4.2.2 мнемотехниканы қолдану арқылы қабылдаған ақпаратты есте сақтау;
	Қазақстандағы ұжымдастыру. Зерттеу мәселесі: Неліктен ұжымдастыру саясаты "үлкен апатқа" әкелді?	8.4.1.3 күштеп ұжымдастыру саясатының ауыл шаруашылығына тигізген зардаптарын талдау; 8.4.1.4 сөйлеуді тыңдау және түсіну және оған паравербалды құралдарды қолдану арқылы жауап беру; 8.1.1.1 демографиялық өзгерістердің себептері мен салдарын анықтау;
	1920-1930 жылдардағы саяси репрессиялар. Зерттеу сұрағы: Сталиндік режим не себепті зиялыларға "халық жауы" деген айып тақты?	8.1.2.1 қазақ зиялыларының қоғамдағы рөлі мен қызметін талдау; 8.1.2.2 көру және сөздік нұсқаулық бойынша жұмыс жасау; 8.3.1.3 XX ғасырдың басындағы Қазақстандағы қоғамдық-саяси процестерге баға беру
Кеңестік Қазақстанның мәдениеті: білім мен ғылым	XX ғ. 20-30 жылдарындағы білім беру жүйесі мен ғылым. Зерттеу сұрағы: Білім мен ғылым саласының қандай жетістіктері мен кемшіліктері болды?	8.2.3.3 кеңес дәуіріндегі қазақ тілінің ахуалын анықтау; 8.2.3.4 сөйлеу этикетін сақтай отырып, құрдастарымен әңгімелесу
4-тоқсан		
Кеңестік Қазақстанның мәдениеті: әдебиет пен өнер	XX ғасырдың 20-30 жылдарындағы қазақ әдебиетінің дамуы.	8.2.2.1 қазақ зиялыларының шығармашылық мұрасын талдау және қоғамдық санаға тигізген әсеріне баға беру;

	Зерттеу сұрағы: Қазақ әдебиетінде социалистік реализм қалай көрініс тапты?	8.2.3.3 кеңес дәуіріндегі қазақ тілінің ахуалын анықтау;
Қазақстан Ұлы Отан соғысы жылдарында	Қазақстандықтардың Ұлы Отан соғысы шайқастарына қатысуы. Зерттеу сұрағы: Қандай қазақстандық Ұлы Отан соғысының батырлары халық есінде сақталды?	8.3.2.1 қазақстандықтардың Екінші дүниежүзілік соғысының жеңісіне қосқан үлесін бағалау; 8.3.2.2 әңгімелесушінің сөз бөлмей мұқият тыңдау; 8.3.2.3 Бауыржан Момышұлының батырлық, тұлғалық қасиетін айқындау; 8.3.2.4 аудиовизуалды материалдарды "өз сөзімен" ұсыну арқылы ауызша сөйлеуді тыңдау және түсіну
	Қазақстан-майдан арсеналы Зерттеу сұрағы: "Бәрі майдан үшін, бәрі жеңіс үшін" ұраны қалай жүзеге асырылды?	8.4.2.3 Қазақстан экономикасының соғыс жағдайына бейімделгендігін дәлелдеу; 8.4.2.4 сұрақтар қою, оның ішіндегі терминдер; еліктеу, мәні ашу және оқудиалогын аяқтау
	КСРО халықтарының Қазақстанға жер аударылуы Зерттеу мәселесі: Қазақстан жер аударылған халықтардың шетіне	8.1.1.2 қазіргі кезеңдегі демографиялық жағдайды білу; 8.1.1.3 құрдасының жауабын нақтылау үшін сұрақ қоя білу
Қайталау		

5) 9-сынып

5-кесте

Бөлім	Тақырыптар, мазмұны	Оқыту мақсаттары, білім алушы міндетті:
1-тоқсан		
Қазақстан соғыстан кейінгі жылдарда (1946-1953 жылдар)	Соғыстан кейінгі Қазақ КСР-нің әлеуметтік-экономикалық дамуы. Зерттеу сұрағы: Соғыстан кейін қазақстандықтардың өмірі қалай өзгерді?	9.3.2.1 XX ғасырдың екінші жартысындағы әскери-өнеркәсіп кешендерінің Қазақстанға тигізген зардаптарын талдау; 9.3.2.2 4-5 әрекет нұқсаулық арқылы менталды карта бойынша әрекет жасау; 9.4.1.1 Кеңес үкіметі кезіндегі ауыл шаруашылығында орын алған өзгерістерге баға беру
	Қазақстандағы әскери-өнеркәсіп кешені. Зерттеу сұрағы: Неліктен Қазақстан ядролық сынақтар алаңына айналды?	9.3.1.1 қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктерін түсіндіру және өзіндік интерпретация жасау; 9.3.1.2 белгілі бір тапсырмалардың қажеттілігі туралы дәйекті бағалау мәлімдемесін құру

	<p>сталиндік идеологияның Қазақстандағы қоғамдық-саяси өмірге әсері.</p> <p>Зерттеу сұрағы: Неліктен тарихшы ЕрмұханБекмаханов 25 жылға бас бостандығынан айырылды?</p>	<p>9.2.3.1 Ермұхан Бекмахановтың Қазақстан тарихы ғылымына қосқан үлесін бағалау;</p> <p>9.2.3.2 алынған ақпараттың негізгі идеясын анықтау;</p> <p>9.1.2.1 мемлекеттің әлеуметтік бейнесін талдау</p> <p>9.1.2.2 тірек сөздерге сүйене отырып сұрақтар құрастыру</p>
Қазақстан "Хрущев жылымығы" кезеңінде (1954-1964 жылдар)	<p>"Хрущев жылымық" кезеңіндегі Қазақстанның қоғамдық-саяси дамуы.</p> <p>Зерттеу сұрағы: "Жылымық кезеңі" қоғамға қандай өзгеріс әкелді?</p>	<p>9.3.1.1 қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктерін түсіндіру және өзіндікинтерпретация жасау;</p> <p>9.3.1.2 белгілі бір тапсырмалардың қажеттілігі туралы дәйекті бағалау мәлімдемесін құру;</p> <p>9.1.1.1 демографиялық өзгерістер туралы дәйекті қорытынды жасау</p>
	<p>Тың игеру дәуіріндегі Қазақстан</p> <p>Зерттеу сұрағы: тың және тыңайған жерлерді игеру саясаты Қазақстанға қандай әсер етті?</p>	<p>9.4.1.1 Кеңес үкіметі кезіндегі ауыл шаруашылығында орын алған өзгерістерге баға беру;</p> <p>9.4.1.2 күтілетін нәтижеге жетудің түрі ретінде әрекеттің мақсаты мен міндетін қалыптастыру;</p>
2-тоқсан		
Қазақстан "тоқырау" кезеңінде (1965-1985 жылдар	<p>1965-1985 жылдардағы Қазақстанның әлеуметтік-экономикалық дамуы.</p> <p>Зерттеу сұрағы: Не себепті 1965-1985 жылдар "тоқырау" кезеңі деп аталды?</p>	<p>9.4.2.1 өнеркәсіптің ахуалын анықтап, қорытынды жасау;</p> <p>9.4.2.2 топта жұмыс жасау кезінде тиімді қарым-қатынас мәселелерін өнімді шешу;</p> <p>9.1.2.1 мемлекеттің әлеуметтік бейнесін талдау;</p> <p>9.1.2.2 тірек сөздерге сүйене отырып сұрақтар құрастыру</p>
	<p>XX ғ. 60-80 жылдарындағы Қазақстанның қоғамдық-саяси дамуындағы қарама-қайшылықтар</p> <p>Зерттеу сұрағы: XX ғасырдың екінші жартысында ұлттық мүдделерді қорғау қалай жүзеге асырылды?</p>	<p>9.3.1.1 қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктерін түсіндіру және өзіндікинтерпретация жасау;</p> <p>9.3.1.2 белгілі бір тапсырмалардың қажеттілігі туралы дәйекті бағалау мәлімдемесін құру;</p> <p>9.2.2.1 әдебиет пен өнердегі бейнеленген қоғамдық өмірді талдау;</p>
	<p>"Тоқырау" жылдарындағы демографиялық процестер.</p> <p>Зерттеу сұрағы: Қазақстандағы урбандалу процесіне қандай факторлар әсер етті?</p>	<p>9.1.1.1 демографиялық өзгерістердің себеп-салдарлық байланысын талдау арқылы дәйекті қорытынды жасау;</p> <p>9.1.1.2 демографиялық саясаттың бағытын талдау;</p>

		9.1.1.3 өз сөйлеу әрекетін жазбаша түрде жоспарлау
Кеңестік Қазақстанның мәдениеті (1946-1985 жылдар)	XX ғасырдың екінші жартысындағы білім беру жүйесінің дамуы. Зерттеу сұрағы: Кеңестік білім беру саласындағы реформалар қандай мақсат көздеді?	9.2.3.3 білім мен ғылым саласындағы мемлекеттік саясатқа баға беру; 9.2.3.4 ауызша сөйлеудесөйлеу этикетін сақтау; 9.2.3.1 Е.Бекмахановтың Қазақстан тарихы ғылымына қосқан үлесін бағалау; 9.2.3.2 алынған ақпараттың негізгі идеясын анықтау
	XX ғасырдың 40-80 жылдарындағы қазақстандық ғалымдардың ғылымды дамытудағы жетістіктері. Зерттеу сұрағы: XX ғасырдың екінші жартысында ғылымның қай салалары көбірек дамыды?	9.4.1.3 Кеңес үкіметі кезіндегі орын алған әлеуметтік экономикалық мәселелерін талдау ; 9.4.1.4 топтастырылған элементтер белгісімен ерекшелу: тарихи кейіпкерлер, оқиғалар, нысандар 9.2.3.3 білім мен ғылым саласындағы мемлекеттік саясатқа баға беру; 9.2.3.4 ауызша сөйлеуде сөйлеу этикетін сақтау
3-тоқсан		
	XX ғасырдың 40-80 жылдарындағы әдебиет пен өнердің дамуы. Зерттеу сұрағы: Кеңестік идеология қазақ мәдениетінің дамуына қалай әсер етті?	9.2.2.1 кеңестік әдебиет пен өнер туындыларында қоғамдық өмірдің бейнеленуін талдау; 9.2.2.2 Мұхтар Әуезов шығармаларының әлем әдебиетіндегі орнын бағалау; 9.2.2.3 орындалатын іс-әрекеттерді сөзбен иллюстрациялау техникасын меңгеру;
Қазақстан қайта құру кезеңінде (1986-1991 жылдар)	Қазақстан "Қайта құрудың" бастапқы кезеңінде. Зерттеу сұрағы: КСРО-ның ыдырауы: заңдылық па әлде кездейсоқтық па?	9.3.1.1 қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктерін түсіндіру және өзіндік интерпретация жасау; 9.3.1.2 белгілі бір тапсырмалардың қажеттілігі туралы дәйекті бағалау мәлімдемесін құру
	"Қайта құру" жылдарындағы Қазақстандағы демократиялық процестер.	9.3.1.1 қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктерін түсіндіру және өзіндік интерпретация жасау; 9.3.1.2 белгілі бір тапсырмалардың қажеттілігі туралы дәйекті бағалау мәлімдемесін құру;

	Зерттеу сұрағы: Демократиялық процестер қоғамдық сананы қалай өзгертті?	9.3.1.3 саяси қайраткерлердің ұлттық мүддені қорғаудағы рөліне баға беру;
Қазақстан мемлекеттілігінің қайта жаңғыруы(1991 – 1996 жылдар)	Қазақстан Республикасы тәуелсіздігінің жариялануы. Зерттеу сұрағы: "Қазақстан Республикасының тәуелсіздік туралы" Конституциялық Заңының тарихи маңызы қандай?	9.3.1.4 Қазақстан Республикасы Конституциясын мемлекеттің тұрақты даму кепілі ретінде бағалау; 9.3.1.5 релаксация үшін тениканың әртүрлі элементтерін қолдана білу; 9.3.1.1 қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктерін түсіндіру; 9.3.1.2 белгілі бір тапсырмалардың қажеттілігі туралы дәйекті бағалау мәлімдемесін құру
4 – тоқсан		
	Н.Ә. Назарбаев - Қазақстан Республикасының Тұңғыш Президенті. Зерттеу сұрағы: Саяси көшбасшының мемлекет тарихының бетбұрысты кезеңдеріндегі рөлі қандай болды?	9.3.1.3 саяси қайраткерлердің ұлттық мүддені қорғаудағы рөліне баға беру; 9.3.1.4 Қазақстан Республикасы Конституциясын мемлекеттің тұрақты даму кепілі ретінде бағалау; 9.3.1.5 релаксация үшін тениканың әртүрлі элементтерін қолдана білу;
	Тәуелсіздіктің алғашқы жылдарындағы мемлекеттілікті қалыптастырудағы іс-шаралар. Зерттеу сұрағы: 1995 жылғы жаңа Конституцияны қабылдаудың	9.3.1.4 Қазақстан Республикасы Конституциясын мемлекеттің тұрақты даму кепілі ретінде бағалау; 9.3.1.5 релаксация үшін тениканың әртүрлі элементтерін қолдана білу; 9.3.1.6 Қазақстанның тәуелсіздік жолындағы алғашқы қадамдарын анықтау;
	Қазақстан – халықаралық құқық субъектісі. Зерттеу сұрағы: Қазақстанның әлемдік қауымдастыққа кірігуі қалай жүзеге асты?	9.3.2.3 Қазақстан Республикасының халықаралық сахнадағы танылуына баға беру; 9.3.2.4 құрдасының сапалы айтылған ой-пікірі туралы оңды көзқарасын білдіру (мазмұны, формасы); 9.4.1.3 Кеңес үкіметі кезіндегі орын алған әлеуметтік экономикалық мәселелерін талдау ; 9.4.1.4 топтастырылған элементтер белгісімен ерекшелу: тарихи кейіпкерлер, оқиғалар, нысандар

	<p>Тәуелсіздіктің алғашқы жылдарындағы Қазақстанның экономикалық дамуы. Зерттеу сұрағы: Неліктен нарықтық экономикаға көшу барысында қиыншылықтар орын алды?</p>	<p>9.4.2.3 нарықтық экономиканың өндірістік қатынастарға әсерін талдау; 9.4.2.4 тақырыптық лексиканы қолдана отырып, іс-қимыл жоспарын анықтау 9.4.2.3 нарықтық экономиканың өндірістік қатынастарға әсерін талдау;</p>
	<p>Тәуелсіздіктің алғашқы жылдарындағы әлеуметтік-демографиялық процестер. Зерттеу сұрағы: Қазақстандағы әлеуметтік-демографиялық процестердің ерекшеліктері неде?</p>	<p>9.1.1.2 демографиялық саясаттың бағытын талдау; 9.1.1.3 өз сөйлеу әрекетін жазбаша түрде жоспарлау 9.1.2.1 мемлекеттің әлеуметтік бейнесін талдау; 9.1.2.2 тірек сөздерге сүйене отырып сұрақтар құрастыру</p>

6) 10-сынып
6-кесте

Бөлім	Тақырыптар, мазмұны	Оқыту мақсаттары, білім алушы міндетті:
1 – тоқсан		
<p>Тәуелсіз Қазақстан Республикасының дамуы (1997</p>	<p>Қазақстан Республикасының ұзақ мерзімді басым мақсаттары мен стратегиялары Зерттеу мәселесі: Неліктен "Қазақстан 2030" стратегиясының эмблемасында қар барысы бейнеленген?</p>	<p>10.2.2.2 Н.Назарбаевтың қазақ халқына жолдауының мәнін бағалау; 10.2.2.3 салыстыру,талдау, синтездеу логикалық операцияларды орындау; 10.2.2.5 мемлекеттік бағдарламалардың қажеттілігін бағалау; 10.2.2.6 презентация түрінде ақпарат дайындау, ұсыну</p>
	<p>Қазақстан - 2030" Стратегиясы – мемлекет дамуындағы жаңа кезең. Зерттеу сұрағы: "Қазақстан - 2030" Стратегиясын қабылдау қажеттілігі неден туындады?</p>	<p>10.2.2.2 Н.Назарбаевтың қазақ халқына жолдауының мәнін бағалау; 10.2.2.3 салыстыру,талдау, синтездеу логикалық операцияларды орындау; 10.2.2.5 Н. Назарбаевтың Қазақстанның тарих ғылымының дамуына қосқан үлесін бағалау; 10.2.3.2 өз ұстанымын сенімді түрде дәлелдеу және қорғау;</p>
	<p>Қазақстан Республикасының халықаралық аренадағы беделінің артуы Зерттеу мәселесі: ШЫҰ-ның Орталық Азия өңіріндегі қатынастарды</p>	<p>10.2.3.1 Н.Назарбаевтың Қазақстанның тарих ғылымының дамуына қосқан үлесін бағалау; 10.2.3.2 өз ұстанымын сенімді түрде дәлелдеу және қорғау; 10.3.2.1 XX ғасырдың екінші жартысындағы әскери-өнеркәсіп</p>

жылдан бастап бүгінгі күнге дейін)	реттеудегі рөлі мен маңызы қандай?	кешендерінің Қазақстанға тигізген зардаптарын сипаттау;
	Қазақстанның ЕҚЫҰ-ға және БҰМ-ға төрағалық етуі Зерттеу мәселесі: Қазіргі әлемде Қазақстан қандай рөл атқарады?	10.3.2.3 Қазақстан Республикасының халықаралық сахнадағы танылуын сипаттау; 10.3.2.4 фразаның мағынасына, кідірісіне және интонациясына назар аудара отырып, негізгі, логикалық сөзді есту арқылы үйрену
	1997 жылдан бастап Қазақстанның экономикалық дамуы Зерттеу мәселесі: XXI ғасырдағы Қазақстан экономикасы дамуының негізгі бағыттары қандай?	10.4.2.3 нарықтық экономиканың өндірістік қатынастарға әсерін бағалау; 10.4.2.4 оқу тапсырмасын орындау кезінде сыныптастарымен нәтижелі ынтымақтастықта болу; 10.4.1.1 ауыл шаруашылығының жағдайын сараптау; 10.4.1.2 мағыналы эквивалентті қолданып пайымдарды өзгерту; 10.4.1.3 осы кезеңдегі әлеуметтік экономикалық жағдайды сипаттау; 10.4.1.4 тізбектің, сериялардың, кластерлердің ассоциативті жолдарын құру
2 – тоқсан		
	Қазақстанның 1997 жылдан бастап әлеуметтік дамуы. Зерттеу сұрағы: Қазақстан халқының әлеуметтік жағдайы қалай өзгерді?	10.1.2.1 қазіргі кездегі Қазақстан халқының әлеуметтік жағдайын статистикалық мәліметтер негізінде талдау; 10.1.2.2 жұппен жұмыс жасауға дайындығын көрсету
	Халықаралық қатынастар жүйесіндегі Қазақстан. Зерттеу сұрағы: Қазақстанның жаңа әлемдегі орны қандай?	10.3.2.3 Қазақстан Республикасының халықаралық сахнадағы танылуын сипаттау; 10.3.2.4 сөйлемнің мағынасына, кідірісіне және интонациясына назар аудара отырып, негізгі, логикалық сөзді есту арқылы үйрену
	Астана – Тәуелсіз Қазақстанның астанасы. Зерттеу сұрағы: Астананы көшіру нәліктен ұтымды стратегиялық шешім болып табылды?	10.3.1.1 қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктерін талдау; 10.3.1.2 көмек бағытын алу үшін құрдасына немесе мұғалімге бару; 10.3.1.6 үкіметтің іс-әрекетінің басым бағыттарын бағалау
	"Қазақстан – 2050" стратегиялары.	10.3.1.4 Қазақстан Республикасы Конституциясын мемлекеттің тұрақты даму кепілі ретінде сипаттау;

	Зерттеу сұрағы: "Қазақстан – 2050" Стратегиясы қандай жаңа саяси бағытты белгіледі?	10.3.1.5 құрдасының өтінішіне қарай қол ұшын беру;
3 – тоқсан		
	Қазіргі кездегі Қазақстанның дамуындағы басым бағыттары. Зерттеу сұрағы: "5 институционалды реформаларды жүзеге асырудағы 100 нақты кадам" ұлт жоспары неліктен қабылданды?	10.3.2.3 Қазақстан Республикасының халықаралық сахнадағы танылуын сипаттау; 10.3.2.4 сөйлемнің мағынасына, кідірісіне және интонациясына назар аудара отырып, негізгі, логикалық сөзді есту арқылы үйрену 10.3.1.1 қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктерін талдау; 10.3.1.2 көмек бағытын алу үшін құрдасына немесе мұғалімге бару;
	Елбасы Н.Назарбаевтың тәуелсіз мемлекетті құру мен дамытудағы рөлі Зерттеу мәселесі: Елбасы қазіргі Қазақстанның дамуы үшін қандай басым бағыттарды белгіледі?	10.2.3.1 Н. Назарбаевтың Қазақстанның тарих ғылымының дамуына қосқан үлесін бағалау; 10.2.3.2 өз ұстанымын сенімді түрде дәлелдеу және қорғау; 10.4.2.1 қазіргі өнеркәсіптің ахуалын талдау және қорытынды жасау; 10.4.2.2 мақсатқа сәйкес өз ой пікірлерін айтуды жоспарлау, түзету
Қазіргі заманғы Қазақстан мәдениеті (1991 жылдан бүгінгі күнге дейін)	Тәуелсіздік жылдарындағы білім мен ғылымның дамуы. Зерттеу сұрағы: Жаһандану жағдайындағы қазақстандық білім мен ғылымның даму тенденциялары қандай?	10.2.3.3 білім мен ғылым саласындағы мемлекеттік саясатқа талдау; 10.2.3.4 мазмұны бойынша қарапайым сұрақ қою және жауап беру; 10.2.2.4 әдебиет және өнер тенденциясын сипаттау;
	Болашақ " МЕМЛЕКЕТТІК БАҒДАРЛАМАСЫ" Зерттеу мәселесі: Кеңестік білім беру жүйесін реформалаудың мақсаттары қандай?	10.2.3.3 білім мен ғылым саласындағы мемлекеттік саясатқа талдау; 10.2.3.4 мазмұны бойынша қарапайым сұрақ қою және жауап беру; 10.2.2.5 мемлекеттік бағдарламалардың қажеттілігін бағалау; 10.2.2.5 тақырыпқа сай презентация дайындау
	Конфессияаралық келісімнің қазақстандық моделі Зерттеу мәселесі:	10.2.1.1 діни ағымдар қызметтерін сипаттау; 10.2.1.2 өзінің ауызша сөйлеуін жоспарлау, оны бақылау;

	Қазақстан қоғамында зайырлы мемлекет қағидаттары мен діни сенім бостандығын қамтамасыз ету арасындағы тепе-теңдік қалай сақталады?	10.3.2.3 Қазақстан Республикасының халықаралық сахнадағы танылуын сипаттау; 10.3.2.4 сөйлемнің мағынасына, кідірісіне және интонациясына назар аудара отырып, негізгі, логикалық сөзді есту арқылы үйрену
4 – тоқсан		
	Тәуелсіз Қазақстан мәдениетінің дамуы. Зерттеу сұрағы: Жаһандану дәуіріндегі ұлттық мәдениетті дамыту мен сақтау жолдары қандай?	10.2.2.4 қазіргі кездегі өнер мен әдебиеттің даму тенденцияларын айқындау; 10.2.2.5 мемлекеттік бағдарламалардың қажеттілігін бағалау; 10.2.2.6 презентация түрінде ақпарат дайындау, ұсыну
	Қазіргі заманғы өнер мен әдебиеттің даму үрдісі Зерттеу мәселесі: "Бұрынғы мәдени және адамгершілік бағдарлардың девальвациясы"нені білдіреді?	10.2.2.1 Қоғамдық өмірдегі әдебиет пен өнердің рөліне баға беру; 10.2.2.4 әдебиет және өнер тенденциясын сипаттау; 10.2.1.1 діни ағымдар қызметтерін сипаттау; 10.2.1.2 өзінің ауызша сөйлеуін жоспарлау, оны бақылау;
	Мәдени мұра " мемлекеттік бағдарламасы" Зерттеу мәселесі: "Мәдени мұра" төрт бағытының әрқайсысы бойынша не істелді?	10.2.3.1 Н. Назарбаевтың Қазақстанның тарих ғылымының дамуына қосқан үлесін бағалау; 10.2.3.2 өз ұстанымын сенімді түрде дәлелдеу және қорғау; 10.2.2.1 Қоғамдық өмірдегі әдебиет пен өнердің рөліне баға беру;
	"Мәңгілік Ел" ұлттық идеясы. Зерттеу сұрағы: "Мәңгілік Ел": идеясының біріктірушілік рөлі неде?	10.2.2.2 Н.Назарбаевтың қазақ халқына жолдауының мәнін бағалау; 10.2.2.3 салыстыру,талдау, синтездеу логикалық операцияларды орындау; 10.2.2.5 мемлекеттік бағдарламалардың қажеттілігін бағалау; 10.2.2.6 презентация түрінде ақпарат дайындау, ұсыну
Қайталау		

Қазақстан Республикасының
Білім және ғылым министрі
2022 жылғы 1 сәуірдегі
№ 123 бұйрығына
50-қосымша

Сөйлеу тілінің күрделі бұзылыстары бар білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10 сыныптары үшін "Дүниежүзі тарихы" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Сөйлеу тілінің күрделі бұзылыстары бар білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10 сыныптары үшін "Дүниежүзі тарихы" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі – Бағдарлама) Қазақстан Республикасы "Білім туралы" Заңының 5-бабы 6) тармақшасына сәйкес әзірленген.

2. Бағдарлама мақсаты - білім алушылардың бойында тарихи сана, толеранттылық, өз елі және басқа елдердің тарихы мен мәдениетіне құрмет қалыптастыру, ғасырлар бойы қалыптасқан жалпы адамзаттық құндылықтарды дарыту және зерттеушілік, ойлау, коммуникативті дағдыларды дамыту.

3. Бағдарлама міндеттері:

1) адамзат өркениетінің ежелгі заманнан бастап бүгінгі күнге дейінгі әлеуметтік, мәдени, саяси, экономикалық дамуының негізгі кезеңдері және түрлі халықтардың тарихи даму жолының ерекшеліктері туралы білімін қалыптастыру;

2) әлемнің тарихи дамуы барысында қалыптасқан жалпы адамзаттық құндылықтар жүйесі туралы білім беру;

3) тарихи дамудағы негізгі оқиғалардың, құбылыстардың және үдерістердің мәнін саналы түсінуін қалыптастыру;

4) тарихи оқиғаларды, құбылыстар мен процестерді және тарихи тұлғалардың қызметін дүниежүзі тарихы контекстінде сын тұрғысынан талдау және баға беру дағдыларын қалыптастыру мен дамыту;

5) тарихи деректерді талдау негізінде дәлелді пайымдау дағдыларын дамыту;

6) тарихи зерттеу жүргізу дағдыларын қалыптастыру мен дамыту (болжамдарды ұсыну, зерттеу сұрақтарын құрастыру, деректерді талдау, әртүрлі көзқарастарды салыстыру, нәтижелер мен қорытындыларды шығару, өзінің ұстанымын анықтау);

7) қазіргі кездегі саяси, әлеуметтік-экономикалық және мәдени процестерде бағдарлану үшін тарихи білімдерін қолдана білу дағдыларын қалыптастыру;

8) коммуникативті дағдыларды қалыптастыру, соның ішінде, өз ойын ауызша және жазбаша түрде анық білдіру, командада жұмыс істей алу, түрлі деректерден алынған ақпараттарды қоса алғанда, басылымдар мен электронды құралдарды қолдану.

4. Түзете-дамыту міндеттері:

1) сөздердің дыбыстық-буындық құрылымының бұзылуын жеңуге негізделген айқын, ырғақты сөйлеуді қалыптастыру;

2) сөйлеу тілінің дамымағандығын және онымен байланысты ауызша-логикалық ойлау, эмоционалды қабылдау және ақпарат беру ерекшеліктерін жеңуге ықпал ету;

3) арнайы құрылған дидактикалық жағдайларда білім алушылардың нақты ақыл-ой әрекеттерін орындау амалдарын меңгеруге ықпал ету;

4) коррекциялық дайындықтың тиімділігін, өзін-өзі және өзара бақылау әдістерін, позитивті ынталандыру құралдарын қолдана отырып, сөйлеу тіліндегі бұзылыстарды жеңу бойынша жұмыстың тиімділігін қамтамасыз ету, білімге деген ынтасын және пәнге қызығушылығын қалыптастыру.

2-тарау. Оқу үдерісін ұйымдастырудың педагогикалық тұғырлары

5. Сөйлеу тілінің күрделі бұзылысы бар білімалушылар сөйлеу жүйесінің компоненттерін қалыптастырудағы тұрақты ерекше ауытқуларымен сипатталады, олар ақыл-ойы кем, есту қабілеті сақталған балаларда байқалады.

6. Сөйлеу тілінің құрылымына қарай жиі кездесетін екі түрінің бірі білім алушылардың барлығында кездеседі:

1) сыртқы сөйлеу құралдарының салыстырмалы сақталуымен ішкі сөйлеу жоспарын құру және сөйлеу бағдарламасын құру қабілеті толыққанды дамымаған;

2) ішкі сөйлеуі толық сақталған кезде де өз ойын реттілік пен өзара байланыстырп жеткізу біліктілігі толық дамымаған.

7. Білім алушылардың бойында сөйлеу тілі ауытқушылықтарынан туындайтын екіншілік бұзылыстар - танымдық үрдістерінің: ойлаудың, есте сақтаудың, зейіннің шығармашылық қиялдың дамымауы байқалады, оларды бірінші бұзылыс болып табылатын жалпы сөйлеу тілінің дамымауын жою барысында дамытуға болады.

8. Мұғалімнің оқу үдерісін дұрыс ұйымдастыру үшін жиі кездесетін сөйлеу тілінің зақымдалудың клиникалық формаларын білу қажет: тұтықпа;ринолалия;дизартрия; алалия немесе алалиялық компонент; мутизм.

9. Сабақ барысындағы сөйлеу тілін түзету жұмыстары төмендегі ескертулерді сақтау арқылы жүргізіледі:

1) сөйлеу тілінің бұзылу құрылымының нұсқасы;

2) сөйлеу тілінің бұзылудың клиникалық формасы;

3) білім алушылардың көпшілігіне тән церебрастения түрі бойынша жұмысқа қабілеттілігінің төмендігі.

10. Пәнді оқыту құндылыққа бағытталған, жеке тұлғаға бағытталған, іс-әрекеттік, қарым-қатынастық тұғырлар арқылы жүзеге асады.

11. Құндылыққа бағытталған тұғыр төмендегідей стратегияны анықтайды:

1) оқу әрекетін жоспарлы түрде қалыптастыру;

2) нақтыланған құндылықтар ұстанымымен нәтижеге жету және қолдану.

12. Жеке тұлғаға бағытталған төмендегідей мақсаттарға жетуде қолданылады:

- 1) сөйлеу тілінің күрделі бұзылысы бар әр білім алушыға қарасты оқу үдерісіні жекешелендіру, олардың шығармашылық ұстанымын жүзеге асыру;
- 2) өз пікірін білдіруге дайындығын жетілдіру;
- 3) мағыналы бағдарларды қалыптастыру;
- 4) жеке ерекшеліктері мен мүмкіндіктерін, психикалық, физикалық, сөйлеу тілінің дамуын есепке ала отырып шығармашылық қабілеттерінің толық ашылуына, өмірлік оптимизмін, жағымды өзін-өзі бағалау, өзін-өзі сыйлау, сана сезімнің қалыптасуы;
- 5) әр білім алушының қызығушылығы мен бейімділігін есепке ала отырып мінез-құлық себептері мен қажеттіліктерін түзету және қайта құру.

13. Білім алушыларға іскерлік тұғырды қолданудың тиімділігі:

- 1) дүниежүзі тарих бойынша білімді дайын түрде емес, өз ізденушілігімен білім алады;
- 2) өз оқу әрекетінің түрі мен мазмұнын саналы түрде түсінеді;
- 3) жүйе және оның ережелерін қабылдайды және түсінеді;
- 4) шынайы өмірде қажетті ақпаратты хабарлау және өңдеу, жинақтау, алу үшін өз білім және біліктерін белсенді және жемісті қолдану.

14. Оқытудағы қарым-қатынас тұғыры болжайды:

- 1) сабағықта нақты қарым-қатынас жағдайларын қолдану;
- 2) белсенді сөйлеу қызметін ұйымдастыру;
- 3) тиімді қарым-қатынас үрдісіне білім алушыларды қатыстыру мақсатында жұмыстың ұжымдық формасын қолдану.

15. Дүниежүзі тарих сабағындағы тиімді қарым-қатынастың көрсеткіші төмендегідей:

- 1) тыңдау және диалогқа түсу;
- 2) зерттелетін тақырыппен туындаған мәселелерді ұжымдық талқылауға қатысу;
- 3) бүкіл сабақ барысында сыныптастарымен тиімді өзара әрекеттестік құру;
- 4) жеке және топтық тапсырмаларды орындау кезінде сыныптағы мұғаліммен және сыныптастарымен ынтымақтастықты жоспарлау;
- 5) топтың әрбір мүшесінің мақсаттарын, функцияларын, топтағы өзара әрекеттесу әдістерін анықтау;
- 6) сабақтағы қарым-қатынастың міндеттері мен шарттарына сәйкес өз ойларын барынша толық білдіру.

16. Сабақ барысында сөйлеу жұмыстарын жоспарлау мен ұйымдастыруға бағытталған қағидалар:

- 1) онтогенетикалық қағида - ол онтогенездегі сөйлеудің әртүрлі формалары мен функцияларының қалыптасу заңдылықтары мен дәйектілігін ескере отырып, мұғалім

білім алушының белсенді ауызша сөйлеуінде қарапайым сөйлемнен бағынқы сөйлеймен күрделі басынқы сөйлемге дейінгі жоспарлы және кезектілікпен әртүрлі формадағы сөйлемдерді қолдана алуды болжайды;

2) күрделілік - мұғалімнің әртүрлі профильдегі мамандардың көмегі мен қолдауын қолдануды қамтиды: дәрігер – невропатолог-тұтықпа және дизартриясы бар білім алушылармен, отоларинголог-дәрігерімен, пластикалық хирургпен, фолиатрмен және хирург - стоматологпен – ринолалиясы бар білім алушылармен, сурдологпен - кохлеарлық имплант және сенсорлық алалиясы бар білім алушылармен, психологпен – мутизмі бар білім алушылармен, логопедпен-сөйлеу патологиясының барлық түрлерінде жұмыс істеуде.

17. Оқу процесінің тиімділігін арттыру және білім алушыларды әлеуметтендіру үшін оқытудың дәстүрлі және инновациялық әдістері, формалары мен құралдары қолданылады:

- 1) әңгіме - оқиғалардың сипаттамасы;
- 2) тарихи оқиғаны ашу және талдау;
- 3) сұрақ-жауап әңгімесі;
- 4) тарихи оқиғалардың негізгі қатысушылары қызметінің сипатын, себептерін ашу және талдау;
- 5) тарихи құжаттармен жұмыс;
- 6) интернет-ресурстармен жұмыс: тақырып бойынша презентациялар дайындау;
- 7) тыңдалған немесе оқылған мәтін мазмұнының қысқаша мазмұны;
- 8) ақпаратты диаграммалар, графиктер, таңбаланған суреттер түрінде ұсыну.

18. Қазақстан тарихы сабақтарында сөйлеу тілі кемістігі бар білім алушылар үшін жалпы жұмыс формалары мен әдістерімен қатар арнайы, түзету жұмыстары қолданылады:

- 1) артикуляциялық аппаратты дамытуға арналған статикалық және динамикалық жаттығулар;
- 2) дауыстың жұмсақ (дизартрия және тұтықпа кезінде) және қатты (ринолалия кезінде) шабуылына арналған тыныс алу-дауыс жаттығулары;
- 3) кинезиология элементтері, баяу айналу, екі қолдың тербелісі, психо-эмоциялық тұрақсыздық жағдайында рефлекс – тыйым салу позициясын қабылдау;
- 4) ырғақты қыздыру, түсіру және демалу минуттары – шамадан тыс жұмыс кезінде;
- 5) сөздермен ойындар: анаграммалар, бұрылыстар, сөзде сөз табу, ребустар, шарадтар, кроссвордтар;
- 6) деформацияланған сөйлемді, мәтінді олардың негізгі белгілерін, мағыналық тұтастығы мен байланыстылығын меңгеру мақсатында қалпына келтіру;

19. Білім алушылардың жетістіктерін бағдарламада көрсетілген пәндік мақсаттарға сәйкестік дәрежесін анықтау құралы ретінде критериалды бағалау болып табылады.

3-тарау. Оқу пәнінің мазмұнын ұйымдастыру "Дүниежүзі тарихы"

20. "Дүниежүзі тарихы" пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

- 1) 5-сынып – аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағатты;
- 2) 6-сынып – аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағатты;
- 3) 7-сынып – аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағатты;
- 4) 8-сынып – аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағатты;
- 5) 9-сынып – аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағатты;
- 6) 10-сынып – аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағатты құрайды.

21. Бағдарлама мазмұны 4 бөлімдерді қамтиды:

- 1) "Әлеуметтік қатынастардың дамуы" бөлімі;
- 2) "Мәдениеттің дамуы мен өзара әрекеттесуі" бөлімі;
- 3) "Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі" бөлімі";
- 4) "Экономикалық қатынастардың дамуы" бөлімі.

22. "Әлеуметтік қатынастардың дамуы" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) әлеуметтік құрылымдар;
- 2) әлеуметтік әрекеттесу.

23. "Мәдениеттің дамуы мен өзара әрекеттесуі" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) дін;
- 2) өнер;
- 3) философиялық жүйелер;
- 4) ғылым.

24. "Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттестігі" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) мемлекет: белгілері, құрылымы және басқару тәртібі;
- 2) империи, соғыстар, көтерілістер мен революциялар.

25. "Экономикалық қатынастардың дамуы" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) шаруашылық жүйелер: эволюция және өзара әрекеттестік;
- 2) экономикалық жүйелердің тарихи үлгілері.

26. 5-сыныпқа арналған "Дүниежүзі тарихы" пәнінің базалық мазмұны:

1) терімшілер-аңшылардан бастап егіншілер мен малшыларға дейін. Адамның пайда болуы туралы теориялар. Адамдардың алғашқы бірлестік формалары: адамдар тобыры, ру, қауым, тайпа және олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтары. Ежелгі адамдардың өмір салты. Иемденуші және өндіруші шаруашылық түрлері (терімшілік, аңшылық, балық аулау, мал шаруашылығы, егіншілік, металл өңдеу, айырбас сауда). "Неолиттік төңкеріс" ұғымы. Ежелгі діни наным-сенімдер. Алғашқы қауымдық өнердің түсінігі және түрлері;

2) өзен алқаптарының өркениеттері. Алдыңғы Азия мен солтүстік-шығыс Африканың табиғи жағдайлары. Месопотамия тарихының ежелгі кезеңі: Шумер және Аккад мемлекеттері. Ежелгі өркениеттердің шаруашылық жүйесі мен өнері;

3) Ежелгі Египет тарихы. Табиғи жағдайлары. Египеттегі мемлекеттің пайда болуы. Пирамидалар құрылысының дәуірі. Ежелгі Египеттің әлеуметтік құрылымы, экономика, діни наным-сенімдер мен ғылыми білімдері;

4) қос дөңгелекті арбалар мен империялар. "Империя" түсінігі. Ежелгі замандағы әскери өнер: соғыс арбалары мен атты әскердің пайда болуы. Жаулаушылық соғыстар мен империялар шекараларының өзгеруі. Таяу және Орта Шығыс империялары. Орталық Азияның ежелгі мемлекеттері. Әлеуметтік ұйымдасу, шаруашылығы мен мәдениеті;

5) Ежелгі Үндістан: буддизмнің гүлденуі мен индуизмнің салтанат құруы. Табиғи жағдайлары. Үндістанда мемлекеттің қалыптасуы. Ежелгі Үндістандағы индуизм мен буддизм. Ежелгі Үндістанның әлеуметтік құрылымы (касталық жүйе). Шаруашылығы. Мәдениеті мен ғылыми білімдердің дамуы;

6) Ежелгі Қытай. Табиғи жағдайлары. Ежелгі Қытай мемлекетінің қалыптасуы. Конфуций және Лао Цзы ілімдері. Ежелгі Қытайдың саяси, шаруашылық және қоғамдық құрылысы. Ежелгі Қытайдың мәдениеті;

7) Ежелгі Грекия. Ежелгі Грекияның географиялық жағдайы. Грекияның ежелгі өркениеттері. Грекиялық қала-мемлекеттер. Афина мемлекеті. Ежелгі Спарта. Ежелгі Грекияның саяси, шаруашылық және қоғамдық құрылысы. Грек-парсы соғыстары. Александр Македонский империясы;

8) Ежелгі Грекия мәдениеті. Ежелгі Грекияның тарихшылары мен философтары. Ежелгі Грекиядағы білім мен ғылым. Ежелгі Грекияның мәдениеті (күнделікті өмірі мен мерекелері, Олимпиада ойындары, діни наным-сенімдер, аңыздар мен мифтер, театр, сәулет және мүсін өнері);

9) Рим империясының гүлденуі. Апеннин түбегінің табиғи-географиялық ерекшеліктері. Ежелгі Римнің саяси және қоғамдық құрылысы (патшалық басқару және республика кезеңі тұсында). Римнің жаулаушылық соғыстары. Рим империясы. Рим империясындағы басқару жүйесі мен әлеуметтік ұйымдасу. Спартак бастаған құлдар көтерілісі. Шаруашылығы мен тұрмысы. Мәдениет. Империя дағдарысы;

10) дәуірлер тоғысындағы Рим. Христиандықтың пайда болуы. Рим империясындағы алғашқы христиандар. Мемлекеттік басқару жүйесі. Ұлы Константиннің діни реформасы. Ежелгі дүниенің мәдени мұрасы: жазу, әлемнің ғылыми бейнесі, ежелгі Римдегі техниканың дамуы.

27. 6-сыныпқа арналған "Дүниежүзі тарихы" пәнінің базалық мазмұны:

1) Рим империясының құлауы. Тарихтағы "орта ғасыр" түсінігі. Орта ғасырлар тарихының хронологиялық шеңбері мен кезеңдері. Халықтардың ұлы қоныс аудару және Батыс Рим империясының құлауы. Византия империясы. Византия мен Түрік

қағанатының дипломатиялық қарым-қатынастары. Киев Русінің құрылуы. Киев Русінде христиандықтың қабылдануы;

2) феодализм. "Феодализм" түсінігі. Феодалдық шаруашылық түрінің ерекшеліктері. Феодалдық қоғамның әлеуметтік құрылымы. Ортағасырлық қалалар мен өнердің даму ерекшеліктері;

3) ислам тарихы. Ислам дінінің пайда болуы. 610 және 1258 жылдар аралығындағы ислам тарихындағы басты оқиғалар. Араб халифаты. Мұсылман әлемі мәдениетінің дамуы;

4) крест жорықтары. Крест жорықтарының (1-4 крест жорықтары) себептері, барысы мен салдарлары. Крест жорықтарынан кейінгі христиандық Еуропа мен мұсылман әлемі;

5) моңғолдар. Шыңғыс хан. Моңғол империясының құрылуы. Моңғолдардың әскери өнері. Еуразия этносаяси картасының қалыптасуына моңғол шапқыншылықтарының әсері;

6) XIV ғасырдағы - XVI ғасырдың бірінші жартысындағы ортағасырлық еуропалық қоғам. "Қара індет". Франция мен Англиядағы шаруалар көтерілісі. Феодалдық соғыстар (Жүз жылдық соғыс, Ал қызыл және Ақ раушандар соғысы) және Еуропадағы бір орталықтанған мемлекеттердің қалыптасуы. Жанна д'Арк;

7) Батыс пен Шығыстағы абсолютизм. Феодалдық мемлекеттің даму кезеңдері. Батыс пен Шығыс мемлекеттеріндегі абсолютизмнің ерекшеліктері (Франция, Ресей, Англия, Қытай, Жапония, Осман империясы). "Парламент", "Бас штаттар", "сейм", "кортес", "Бояр Думасы" ұғымдары;

8) сауда, қолөнер және әлемді игеру. Ұлы Жібек жолы. Халықаралық сауда мен саяхаттар. Қытайдағы Мин әулетіндегі теңіз саяхаттары (Чжен Хе басшылығымен). XV ғасырдың соңы - XVI ғасырдың басындағы Ұлы географиялық ашулар мен олардың салдарлары. XV ғасырдағы Америка халықтары. Алғашқы отарлық империялар (Португалия, Испания);

9) қайта өрлеу дәуірі. Батыс Еуропадағы қайта өрлеу дәуірінің мәдениеті. Гуманистер идеялары. Шығыстың ортағасырлық мәдениеті;

10) реформация. Реформация себептері мен оның Еуропа елдеріндегі таралуы. Мартин Лютер наразылығының тарихи маңызы;

11) ғылыми революция. Әлемнің қазіргі ғылыми бейнесінің негізін қалаушылар және олардың ізбасарлары (Николай Коперник, Галилео Галилей, Джордано Бруно).

28. 7-сыныпқа арналған "Дүниежүзі тарихы" пәнінің базалық мазмұны:

1) тарихтағы "Жаңа заман" түсінігі. Жаңа заман кезеңдері. XVII ғасырдағы ағылшын буржуазиялық революциясы. Дәстүрлі өркениет дағдарысы және Англияда XVII ғасырда жаңа қоғамның пайда болуы. Өнеркәсіп төңкерісі және оның әлемді өзгертудегі ықпалы. Мануфактура, фабрикалардың пайда болуы және жалдамалы жұмысшы табының қалыптасуы. Өнеркәсіп төңкерісі: мәні, маңызы. Феодалдық

құрылыстан капиталистік шаруашылыққа өту. Индустриалды қоғам әлеуметтік құрылымының ерекшеліктері. XVII ғасырдағы Англиялық буржуазиялық революция;

2) Үндістан, XVIII ғасырдағы Парсы мемлекеттері және Британия. Образование британской колониальной империи. Ұлы Моғолдар империясының дағдарысы мен күйреуі. Еуропалық мемлекеттердің Ост-Үнді компаниясы. XVII ғасырдағы Индияның әлеуметтік-экономикалық жағдайы. Ұлыбритания мен Францияның Индияға ықпал ету аймағы үшін бәсекелестігі;

3) Ағартушылық идеяларының таралуы. Ағартушылық кезеңінің қайраткерлері. Солтүстік Америкадағы революциялық идеялардың таралуындағы ағартушылық идеялардың рөлі;

4) француз революциясының көрінісі. Француз абсолютизмнің дағдарысы. Француз буржуазиялық революциясы. Ағартушылық идеялардың қоғамдық санаға әсері. Ағартушылық пен революция кезеңіндегі Франция мәдениеті. Республикалық құрылыстың құрылуы мен ерекшеліктері. Наполеон Бонапарттың ішкі және сыртқы саясаты. Францияның жаулаушылық соғыстары. Құрлықтық блокада. Наполеонның Ресейге басып кіруі. Антифранцуздық коалициялар. Наполеон империясының күйреуі;

5) Ресей мен Осман империясы бейбіт және соғыс жылдары. Осман империясының саяси және әлеуметтік-экономикалық даму ерекшеліктері. Танзимат реформасы: мақсаттары мен нәтижелері. XVIII ғасырдың II - жартысындағы Осман империясының әлсіреуі: ішкі және сыртқы саясат;

6) XIX ғасырдағы Ресейдегі қоғамдық-саяси ойдың дамуы. Әлеуметтік-экономикалық даму. Ресей самодержавиясының ерекшеліктері. Ресейдегі азаттық қозғалыстың үш кезеңі. Декабристер көтерілісі. II Александр императордың реформалары. Халықшылдардың қозғалысы. Ресейдегі марксизмнің таралуы мен В.И. Лениннің революциялық қызметінің басталуы;

7) XIX ғасырдағы Қытай мен Еуропа елдері. Цин династиясының оқшаулану саясаты мен еуропалықтардың сауда, дипломатиялық миссиялары. Апиын соғыстары: себептері мен салдары. Ихэтуандар көтерілісі ("боксерлер" көтерілісі). Еуропалық мемлекеттердің Қытайды "ықпал ету аймақтарына" бөлуі;

8) революциялық идеялардың XIX ғасырда Еуропаға таралуы. Мемлекеттердің саяси және әлеуметтік-экономикалық жағдайы (Германия, Италия). Либералдық және демократиялық қозғалыс. Марксизмнің қалыптасуы мен таралуы. Еуропадағы 1848 жылғы буржуазиялық революциялар. Франко-Пруссия соғысы және Германияның бірігуі. Италияның бірігуі.

29. 8-сыныпқа арналған "Дүниежүзі тарихы" пәнінің базалық білім мазмұны:

1) XIX ғасырдағы еуропалықтардың отарлау үстемдігі. 1857-1859 жылдардағы Үндістандағы ұлт-азаттық көтеріліс (сипайлар көтерілісі). Үндістанды басқарудағы өзгерістер Үндістан ұлттық конгресі және мұсылман Лигасы азаттық күресуде;

2) Америка Құрама Штаттарының күшеюі. "Айқын болашақ" идеясы және АҚШ территориясының өсуі. Трансатлантикалық құл саудасы. Өнеркәсіптік және әлеуметтік-экономикалық дамуы. "Монро доктринасы". Қиыр шығыстық саясат. "Жапонияның ашылуы". 1861-1865 жылдардағы азамат соғысы. АҚШ-та құлдықтың жойылуы;

3) суретшілер мен жазушылардың көзқарастарымен ХІХ ғасырдағы өзгерістерге шолу. ХІХ ғасырдағы өнер және оның бағыттары. Әдебиет пен өнер. Өнердегі әлеуметтік әділетсіздіктің суреттелуі (Э. Золя, А.Н.Радищев, А.Құнанбаев, Ч. Диккенс, Ф. М. Достоевский);

4) ғылыми ойдың дамуы. ХІХ ғасырдағы ғылыми жаңалықтар (Ч.Дарвин, Г.Мендель);

5) ХХ ғасырдың басындағы әлем. ХХ ғасырдың басына қарай әлемнің аумақтық бөлінуі және мемлекеттердің саяси құрылымы. Индустриалды қоғамнан ақпараттық қоғамға дейін. Ғылыми-техникалық прогресс. Өнер стильдерінің әлеуметтік себептілігі (модерн, символизм, реализм, авангардизм);

6) Бірінші дүниежүзілік соғыс. ХХ ғасырдың басына қарай жетекші капиталистік мемлекеттер арасындағы қарама-қайшылықтар. Бірінші дүниежүзілік соғыстың қысқа мерзімді себептері. 1914-1918 жылдардағы негізгі соғыс қимылдары. Соғыс жылдарындағы әскери стратегиялардың, ғылым мен техниканың дамуы. Германия мен оның одақтастарының жеңілуі. Компьен бітімі. Соғыстың салдары;

7) Бірінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі әлем. Париж бітім конференциясы. Әлемнің саяси картасының өзгеруі. Империялардың ыдырауы. Ұлттар Лигасының құрылуы. Мандаттық жүйе. Вашингтон конференциясы. Версаль-Вашингтон жүйесінің қарама-қайшылығы мен әлсіздігі. Осман империясында сұлтан билігінің жойылуы және шетел интервенттеріне қарсы күресі. Мұстафа Кемалдың (Ататүрік) тарихи рөлі. Түркия – зайырлы мемлекет;

8) 1917 жылғы Ресейдегі революциялар. Ресей империясындағы 1917 жылғы революциялық оқиғалар. Саяси күштердің күресі. Большевиктердің билік басына келуі. Кеңес үкіметінің алғашқы декреттері. Еңбекшілер құқығы туралы Декларация. Азамат соғысы және шетел интервенциясы. "Әскери коммунизм" саясатынан жаңа экономикалық саясатқа көшу. Кеңестік Социалистік Республикалар Одағының құрылуы. Әміршіл-әкімшіл жүйенің қалыптаса бастауы;

9) Бірінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі Азия елдері. Бірінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі Қытай. Гомиьнданның қызметі. Азамат соғысы. Сунь Ятсен – Қытайдың уақытша президенті. Чан Кайши үкіметінің саясаты. Жапонияның қытайдағы басқыншылығы мен біртұтас майдан мәселесі;

10) Ұлы депрессия себептері мен салдары. әлемдік экономикалық дағдарыстың себептері мен салдарлары. АҚШ-тың "просперити" кезеңіндегі экономикалық және саяси дамуы;

11) Франклин Делано Рузвельттің "Жаңа бағыты". Соғысаралық кезеңдегі Америка Құрама Штатының сыртқы саясаты.

30. 9-сыныпқа арналған "Дүниежүзі тарихы" пәнінің базалық мазмұны:

1) Шығыстағы тоталитарлық режимі. И.В.Сталин және КСРО-дағы тоталитаризм. Индустрияландыру. Ұжымдастыру. Кеңестік қоғамның әлеуметтік құрылымы. 1937-1938 жылдардағы жаппай саяси репрессиялар. ГУЛАГ жүйесі. XX ғасырдың 30-жылының соңындағы Кеңес үкіметінің сыртқы саясаты. Бірінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі Жапония. "Танак меморандумы" және басқыншылық саясат. "Антикоминтерндік пакт" пен "Үштік пакт". Жапонияның Қытайдағы және оңтүстік-шығыс Азия елдеріндегі басқыншылық саясаты;

2) Батыстағы тоталитарлық режимі: Соғыстан кейінгі Италия. Фашистік ұйымның пайда болуы. Фашистердің билікке келуі. Фашизмге қарсы демократиялық күштердің күресі. "Маттеотти дағдарысы". Б.Муссолини үкіметінің ішкі және сыртқы саясаты;

3) Германия. 1918-1919 жылдардағы революциялық үдерістер. Веймар республикасы. Соғыс салдарлары, экономикалық және саяси дағдарыстар. Фашистік партия мен ұлтшылдардың билікке келуі. Тоталитарлық режимнің орнығуы. Ұлтшылдар партиясының әлеуметтік-экономикалық саясаты. Үшінші Рейхтің жүргізген сыртқы басқыншылық саясаты;

4) соғыстан кейінгі Францияның дамуы. Әлемдік экономикалық дағдарыс және оның Франциядағы салдарлары. Франциядағы фашизмнің жеңілу себептері. Халықтық майданның үкіметі;

5) соғысаралық кезеңдегі Испания. Буржуазиялық-демократиялық революция. Халықтық майданның жеңісі. Азамат соғысы және 1936-1939 жылдардағы фашистік интервенция. Ф.Франко диктатурасының орнауы;

6) Екінші дүниежүзілік соғыс: себептері мен салдары. Екінші дүниежүзілік соғыстың басталуы ұзақмерзімді және қысқамерзімді себептері. Германияның Батыс Еуропа елдерін басып алуы. Балқан түбегіндегі әскери қимылдар. Солтүстік Африкадағы соғыс қимылдары. Басып алынған аумақтарда орнатылған "Жаңа тәртіп". Холокост. "Барбаросса" жоспары. кеңестік елдің фашистік Германияға қарсы Ұлы Отан соғысы. Жапонияның Перл-Харборға шабуылы және Америка Құрама Штатының соғысқа кірісуі. Антифашистік коалиция, Ленд-лиз заңы, "Үлкен үштік" және "Екінші майдан" ашу мәселесі". Екінші дүниежүзілік соғыстың қорытындылары мен салдары;

7) Деколонизация үдерісінің күшеюі. Әлемдік отарлау жүйесінің дағдарысы мен құлдырауы. Британдық Үндістанды бөліп алу және екі доминионның пайда болуы. Үндістан тәуелсіздігін жариялауы. "Неру курсы". М. Ганди, И. Ганди және олардың Үндістан тәуелсіздігін нығайтудағы күресі;

8) XX ғасырдың бірінші жартысындағы ғылым және мәдениет. Мәдениеттің даму ерекшеліктері. XX ғасырдың бірінші жартысындағы жаратылыстану, қоғамдық ғылымдар, техника мен өндірістегі маңызды жаңалықтар мен жетістіктер. Қоғамдағы

дін рөлінің өзгеруі. (понятия "секуляризация", "ар еркіндігі", "зайырлы мемлекет", "мемлекеттік дін");

9) XX ғасырдың екінші жартысындағы әлемнің саяси картасы. Африка жылы. Франциядағы отарлық мәселенің шиеленісуі. Соғыстан кейінгі әлемдегі интеграциялық және дезинтеграциялық үдерістер. Әлемдік "социалистік лагерьдің" қалыптасуы. Қарулану жолындағы жарыс. Трумэн доктринасы. Қос кеңістікті әлем. Әскери-саяси одақтар НАТО және ВШҰ қарсылығы. Маршалл жоспары. Берлин дағдарысы 1948-1949 және 1961 жылдары.

31. 10-сыныпқа арналған "Дүниежүзі тарихы" пәнінің базалық мазмұны:

1) халықаралық ұйымдардың қалыптасуы. Біріккен Ұлттар Ұйымының құрылуы мен қызметі. Адам құқықтарының жалпыға бірдей декларациясы. XX ғасырдың екінші жартысындағы халықаралық мәселелерді реттеудің жолдары. Еуропалық интеграция (Еуроодақ, Еуропадағы Қауіпсіздік және Ынтымақтастық Ұйымы);

2) XX ғасырдың екінші жартысындағы әлемдік экономиканың дамуы. Екінші дүниежүзілік соғыстың экономикалық салдарлары. Батыс Еуропа мен Америка Құрама Штатындағы "мемлекеттік әл-ауқаттылық" негізінің қалыптасуы. 1950-1960 жылдардағы жапондық және оңтүстік корейлік "экономикалық ғажайыптың" себептері ;

3) КСРО-дағы соғыстан кейінгі қалпына келу және әкімшіл-әміршіл жүйенің нығаюы. "Хрущев жылымығы". Кеңестік экономиканы реформалаудың сәтсіздікке ұшырау себептері. "Тоқырау" кезеңі (1960 жылдың II жартысы – 1980 жылдың соңы);

4) қос кеңістік әлемнен көп полюсті әлемге қарай. "Қырғи қабақ соғыстың" негізгі оқиғалары 1979-1985 жылдар және оның аяқталуы;

5) аумақтық мәселелерді шешудегі халықаралық ұйымдар. Екінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі араб мемлекеттерінің негізгі даму тенденциялары. Араб-израиль қайшылығы мен Палестина мәселесі. Халықаралық шиеленістерді реттеудегі Біріккен Ұлттар Ұйымының қызметі;

6) XX ғасырдың екінші жартысындағы қоғамның дамуы. "Араб көктемі": себептері мен әлем саясаты үшін салдары. Тәуелсіз Қазақстанның халықаралық жүйедегі орны;

7) Заманауи қоғамдағы дін. Қазіргі әлемдегі діннің ролі. Дәстүрлі және деструктивті діни ұйымдар. Локальді шиеленістердің себептері мен салдары (таяушығыс шиеленісі (араб-израил), Ольстерск шиеленісі). Астанадағы әлемдік және дәстүрлі дін съезді;

8) Бүгінгі әлемдегі лаңкестік қаупі. Халықаралық лаңкестік және экстремизм. Аса ірі лаңкестік әрекеттер және оның салдары;

9) Қазіргі әлемнің жаһандануы. Жаһандану үдерісінің мәні. Жаһандану жағдайында мәдениеттің дамуы;

10) XX ғасырдың екінші жартысындағы - XXI ғасырдың басындағы ғылым, білім, технология. Қазіргі кездегі ғылымның негізгі даму бағыттары. XX ғасырдың екінші

жартысы – ХХІ ғасырдың басындағы жаратылыстану, қоғамдық ғылымдар, техника мен өндірістегі маңызды жаңалықтар мен жетістіктер. Ғылыми-техникалық революция - ғылыми-техникалық прогресстің жаңа кезеңі. Дамып кележатқан елдердің мәдени-техникалық даму ерекшелігі мен заңдылығы;

11) ХХ ғасырдың екінші жартысындағы - ХХІ ғасырдың басындағы мәдениет. Мәдениеттің негізгі даму бағыттары. Қазіргі кездегі ақпараттық қоғам. Адамзаттың мәдени мұрасын сақтаудағы ЮНЕСКО-ның қызметі.

4-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

32. Оқыту мақсаттары кодтық белгімен берілген. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сан бөлім мен бөлімше ретін, төртінші сан оқыту мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 1.1.2.4 кодында "1" – сынып, "1.2" – бөлім мен бөлімше, "4" – оқыту мақсатының реттік саны.

33. Күтілетін нәтижелер бойынша әр сыныпқа бөлімдер оқыту жүйесі:

1) "Әлеуметтік қатынастардың дамуы" бөлімі:

1-кесте

	Оқыту мақсаттары					
	5 сынып	6 сынып	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
Бөлімшелер	шамамен 2,5 миллион жыл бұрын – V ғасыр.Ежелгі Грекия, Ежелгі Қытай, Ежелгі Үндістан, Египет, Месопотамия және Парсы, Бактрия, Кушан хандығы, Эфталит мемлекеттері	V ғасыр. - X V I I ғасырдың ортасыФранция, Германия, Англия, Қытай, Үндістан, Киев Русі, Мәскеу мемлекеті, Осман империясы, А р а б халифаты, Византия империясы	X V I I ғасырдың ортасы -XIX ғасырФранция, Германия, Ұлыбритания, Қытай, Жапония, Үндістан, Ресей, Осман империясы	XX ғасырдың бірінші жартысы Франция, Германия, Ұлыбритания, Қытай, Үндістан, Ресей империясыжәне КСРО, Түркия, Сауд	XX ғасырдың екінші жартысыФранция, Германия, Ұлыбритания, АҚШ, Қытай, Үндістан, КСРО және Ресей, Корея, Жапония, араб елдері	XX ғасырдың соңықазіргі кездегі Франция, Германия, Ұлыбритания, А Қ Ш , Оңтүстік-Шығыс Азия елдері, Үндістан, Ресей, Корея, араб елдері
			7.1.1.1 -" капитал", " буржуазия", " жұмысшы табы" пролетариат ұғымдарын қоғамның әлеуметтік құрылымын түсіндіру үшін қолдану;		9.1.1.1социалистік даму жолынан бас	

<p>1 . 1 Әлеуметтік құрылымдар</p>	<p>5.1.1.1 түрлі теориялар негізінде адамның пайда болуын түсіндіру; 5.1.1.2 адамдар тобыры, ру, қауым, тайпа секілді алғашқы бірлестік формаларын түсіндіру</p>	<p>6.1.1.1 түрлі теориялар негізінде адамның пайда болуын түсіндіру</p>	<p>7.1.1.2мануфактура, фабрикалардың пайда болуы мен жалдамалы жұмысшы табының қалыптасуы арасындағы байланысты анықтау; 7.1.1.3 еуропалық державалардың отаршылдық экспансиясы кезеңіндегіАзия мемлекеттерінің әлеуметтік құрылымындағы ерекшеліктерді анықтау (Қытай, Үндістан, Жапония)</p>	<p>8.1.1.1 тарихи оқиғаның нәтижелерін талдау арқылы әлеуметтік құрылымның өзгеруіне Қазан социалистік революциясының әсерін сипаттау</p>	<p>тартуға байланысты әлеуметтік құрылымдағы өзгерістерді анықтау; 9.1.1.2социалистік қоғамның дамуына байланысты әлеуметтік топтардың (жұмысшы табы, шаруалар, зиялылар) мәртебесіндегі өзгерісті талдау</p>	<p>10.1.1.1XX ғасырдың екінші жартысындаәлеуметтік құрылымдағы өзгерістерді талдау</p>
	<p>5.1.2.1 ежелгі қоғамның әлеуметтік ұйымдасуын сипаттау; 5.1.2.2 Ежелгі әлемдегі құлдық</p>	<p>6.1.2.1 үстемдік етушілер мен бағыныштыла</p>	<p>7.1.2.1 саяси және</p>	<p>8.1.2.1бірінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі қоғамдағы</p>	<p>9.1.2.1 қоғамның әлеуметтік өміріндегі өзгерістерге реакцияшыл</p>	<p>10.1.2.1батыс және шығыс мемлекеттеріндегі әлеуметтік құрылымның ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтап, әлеуметтік тігінен және көлденеңінен мобильділікке мысал келтіру; 10.1.2.2әлемнің жетекші және дамушы мемлекеттеріндегі халықтың өмір сүру деңгейіне</p>

1.2.Әлеуметтік өзара әрекеттестік	ерекшелігін анықтау; 5.1.2.3 қоғамның әлеуметтік құрылымын түсіндіру үшін "касталық жүйе" ұғымын қолдану	рдың (феодалдар мен шаруалардың) өзара қатынасын сипаттау	экономикалық жүйесіндегі буржуазияның рөлін анықтау	өзгерістерді талдау; 8.1.2.2 трансатлантикалық құлдықтың ерекшеліктерін анықтау	идеологияның (фашизм, тоталитаризм, нәсілшілдік, шовинизм, ұлтшылдық) таралуына талдау	әсер ететін факторлар; 10.1.2.3 қоғамның тарихи даму бағытын үлгілей (модельдей) отырып, жаһандану үдерісіне байланысты қазіргі әлемдегі әлеуметтік өзгерістерді бақылау (еңбек миграциясы, әлеуметтік интеграция); 10.1.2.4 қоғамдық сананы қалыптастыруда бұқаралық ақпарат құралдарының рөлін анықтау
-----------------------------------	---	---	---	--	--	--

2) "Мәдениеттің дамуы мен өзара әрекеттестігі" бөлімі:

2-кесте

	Оқыту мақсаттары					
	5 сынып	6 сынып	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
Бөлімшелер	шамамен 2,5 миллион жыл бұрын – V ғасыр. Ежелгі Грекия, Ежелгі Рим, Ежелгі Қытай, Ежелгі Үндістан, Египет, Месопотамия және Парсы, Бактрия, Кушан хандығы, Эфталит мемлекеттері	V ғасыр. - XVII ғасырдың ортасы Франция, Германия, Англия, Италия, Испания, Қытай, Үндістан, Киев Русі, Мәскеу мемлекеті, Осман империясы, Иран, Араб халифаты, Византия империясы	XVII ғасырдың ортасы - XIX ғасыр Франция, Германия, Англия, Қытай, Жапония, Үндістан, Ресей, Осман империясы	XX ғасырдың бірінші жартысы Франция, Германия, Ұлыбритания, Қытай, Үндістан, Ресей империясы және КСРО, Түркия, Сауд Арабиясы,	XX ғасырдың бірінші жартысы XX ғасырдың ортасы Италия, Франция, Германия, Ұлыбритания, АҚШ, Қытай, Үндістан, КСРО және Ресей, Корея, Жапония, араб елдері	XX ғасырдың екінші жартысы мен қазіргі кезге дейін Франция, Германия, Ұлыбритания, АҚШ, Оңтүстік-Шығыс Азия елдері, Үндістан, Ресей, Корея, араб елдері

2.1 Дін	5.2.1.1 негізгі діни ұғымдарды (Құдай, ғибадатхана, абыз, қасиетті жазбалар, пұт) түсіндіру; 5.2.1.2 тотемизм, анимизм, фетишизм, магия сияқты ежелгі діни наным-сенімдерді білу; 5.2.1.3 ежелгі қоғамның дамуына діндердің ықпалын сипаттау	6.2.1.1 адамның дүниетанымы мен қоғамдық өмірдегі дін рөлінің өзгеру себептерін анықтау; 6.2.1.2 тарихи процестер контекстінде "гуманизм", "реформация", "протестантизм", "лютеранство", "кальвинизм", "контрреформация", "кезуиттер ордені" ұғымдарын түсіндіру	7.2.1.1 адамның дүниетанымы мен қоғамдық өмірдегі дін рөлінің өзгеру себептерін анықтау; 7.2.1.2 миссионерліктің міндеттерін анықтау	8.2.1.1 мемлекет пен діннің өзара қатынасын сипаттау	9.2.1.1 тарихи кезеңдердің ерекшеліктерін салыстыра отырып, мемлекет пен діннің өзара қатынасын сипаттау; 9.2.1.2 "секуляризация", "арбостандығы", "зайырлы мемлекет", "мемлекеттік дін" ұғымдарын түсіндіру	10.2.1.1 қоғам өміріндегі дәстүрлі және деструктивті діни ұйымдардың іс-әрекетіне баға беру; 10.2.1.2 қазіргі қоғамдық-саяси мәселелерді түсіну және интерпретациялау үшін дін туралы білімдерін пайдалану; 10.2.1.3 тарихи процестің сабақтастығын орнату арқылы адамзаттың өркениетті даму жолдарын қалыптастырудағы әлемдік діндердің рөлін анықтау
2.2 Өнер	5.2.2.1 ежелгі адамдардың тұрмыс салтын сипаттау үшін "алғашқы қауымдық өнер" ұғымын білу; 5.2.2.2 Ежелгі Египеттің ғибадатханала	6.2.2.1 тарихи оқиғалардың өзара байланысын орнату арқылы діндердің әлемдік мәдениетке ықпалын анықтау; 6.2.2.2 өнердің (сәулет, сурет өнері) дамуына қоғамдағы өзгерістердің ықпалын анықтау; 6.2.2.3 антикалық мәдениетпен байланыс	7.2.2.1 тарихи оқиғаларды интерпретациялау үшін өнер туындыларын пайдалану; 7.2.2.2 XVII ғасыр соңындағы XIX ғасыр ортасындағы өнердегі негізгі	8.2.2.1 XIX - XX ғасырдың басындағы өнердегі негізгі ағымдарды сипаттау (модернизм, символизм, реализм, авангардизм); 8.2.2.2 өнердегі негізгі стильдер мен ағымдардың	9.2.2.1 танымал өнер қайраткерлерінің қоғамның дамуына ықпалын талдау; 9.2.2.2 ғасырдың бірінші жартысында бұқаралық мәдениеттің (кинематограф, радио)	10.2.2.1 танымал өнер қайраткерлерінің қызметіне дүниежүзілік тарих контекстінде өзіндік баға беру; 10.2.2.2 XX ғасырдың екінші жартысы - XXI ғасырдың басындағы бұқаралық мәдениеттің қоғамның рухани дамуына

	ры мен пирамидаларын сипаттау; 5.2.2.3 ежелгі дүние өнеріне сипаттама беру	орнату арқылы Қайта өрлеу дәуірінің мәдениетін (бейнелеу, мүсін өнері) сипаттау; Шығыстың ортағасырлық мәдениетінің ерекшеліктерін сипаттау	стильдер мен ағымдардың белгілерін анықтау ;	белгілерін (неоклассицизм, романтизм, импрессионизм, реализм) талдау	қоғамның рухани дамуына ықпалын талдау	ықпалын бағалау; 10.2.2.3 ақпараттық қоғам жағдайындағы көркем шығармашылықтың жаңа түрлерінің қалыптасуын талдау
2.3 Философиялық жүйелер	5.2.3.1 ежелгі философтардың көзқарастарына қарапайым түсіндірме беру	6.2.3.1 Шығыс ойшылдарының ғылыми жетістіктерінің маңызын түсіндіру; 6.2.3.2 гуманистік идеялардың ортағасырлық мәдениеттің дамуына ықпалын анықтау	7.2.3.1 Ресейде жаңа қоғамдық-саяси ағымдардың (халықшылдық, либерализм) пайда болу себептерін анықтау; 7.2.3.2 ағартушылық дәуір идеяларының қоғамдық дамуға ықпалын анықтау	8.2.3.1 Ресейде жаңа қоғамдық-саяси ағымдардың (консерватизм, марксизм, социал-демократия) пайда болу себептерін анықтау	9.2.3.1 " позитивизм", "прагматизм", " экзистенциализм " ұғымдарын тарихи кезеңді сипаттау үшін қолдану	10.2.3.1 түрлі философиялық көзқарастардың қазіргі қоғамдық өмірге ықпалын бағалау; 10.2.3.2 адам құқықтарын қорғау идеяларының қазіргі халықаралық құқық қорғау ұйымдарының қызметіне ықпалын түсіндіру; 10.2.3.3 жаһандану жағдайында ұлттық мәдени құндылықтарды сақтаудың маңыздылығын дәлелдеу
		6.2.4.1 адам өміріндегі қоршаған орта туралы білімнің рөлін түсіндіру; 6.2.4.2 жаратылыстану ғылымдарын		8.2.4.1 адам өміріндегі қоршаған орта туралы білімнің рөлін, білімнің дүниетанымының	9.2.4.1 әлем мемлекеттерінің әлеуметтік-экономикалық дамуындағы кеінсиандық	10.2.4.1 ғылыми-техникалық революцияның әлеуметтік және экологиялық салдарын бағалау және интерпретациялау;

2.4 Ғылым	<p>5.2.4.1 ежелгі қоғамның дамуындағы жазудың рөлін сипаттау;</p> <p>5.2.4.2 ғылымдардың (арифметика, геометрия, астрономия, медицина) пайда болып, дамуына шаруашылық іс-әрекетпен әлеуметтік өзгерістердің ықпалын сипаттау</p>	<p>ың келешектегі дамуы үшін кейінгі орта ғасырлар кезеңінде Жердің құрылысы туралы жасалған ғылыми жаңалықтардың маңыздылығын анықтау;</p> <p>6.2.4.3 картада XV-XVI ғасырдағы саяхатшылардың негізгі бағыт-бағдарларын белгілей отырып, Ұлы географиялық жаңалықтардың адамдардың әлем туралы түсінігіне ықпалын анықтау</p>	<p>7.2.4.1 адам өміріндегі қоршаған орта туралы білімнің рөлін бағалау</p>	<p>калыптасуына ықпалын түсіндіру;</p> <p>8.2.4.2 Бірінші Дүниежүзілік соғыстың барысы мен нәтижесіне түсіндірме бере отырып, әскери ғылым мен техниканың және соғыс стратегияларының рөлін бағалау;</p> <p>8.2.4.3 Бірінші Дүниежүзі соғысының барысы мен нәтижесіне түсіндірме бере отырып, әскери ғылым мен техниканың және соғыс стратегияларының рөлін бағалау</p>	<p>теорияның рөлін сипаттау;</p> <p>9.2.4.2 тарихи оқиғалардың себептерін, нәтижелерін, маңызын тұжырымдау арқылы, ғылымның әлем мемлекеттерінің әлеуметтік-экономикалық дамуындағы рөлін бағалау;</p> <p>9.2.4.3 тарихи оқиғаларға түсіндірме бере отырып, әскери ғылым мен техниканың және соғыс стратегияларының рөлін талдау</p>	<p>10.2.4.2 адамзат өркениетінің даму сценарийін үлгілеу арқылы жаһандық мәселелерді шешуде ғылым мен білімнің маңызы туралы қорытынды жасау;</p> <p>10.2.4.3 ғылым и жаңалықтардың (генетика, микробиология, ақпараттық технологиялар, нанотехнологиялар, ядролық физика) қоғам дамуына ықпалын талдау</p>
-----------	---	--	--	---	--	---

3) "Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттестігі" бөлімі:

3-кесте

Оқыту мақсаттары						
Бөлімшелер	5 сынып	6 сынып	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
	<p>шамамен 2,5 миллион жыл бұрын – V ғасыр Ежелгі Греция, Ежелгі Рим, Ежелгі Қытай, Ежелгі Үндістан, Персия, Мысыр, Месопотамия, Бактрия, Кушан патшалығы,</p>	<p>V ғасыр - XVII ғасырдың ортасы Франция, Германия, Италия, Англия, Қытай, Үндістан, Жапония, Киев Русі, Мәскеу мемлекеті, Осман империясы, Иран, Араб</p>	<p>XVII ғасыр - XIX ғасыр ортасы. Франция, Германия, Англия, АҚШ, Қытай, Жапония, Үндістан, Ресей империясы, Италия, Дания, Венгрия,</p>	<p>XIX ғ. II жартысы - XX ғ. басы Франция, Германия, Великобритания, АҚШ, Қытай, Үндістан,</p>	<p>XX ғасырдың бірінші жартысы XX ғасыр ортасы Италия, Франция, Германия, Великобритания, Испания, АҚШ, Қытай, Үндістан, КСРО, Ресей, Корея, Жапония,</p>	<p>XX ғасырдың екінші жартысы Қазіргі кездегі Франция, Германия, Ұлыбритания, АҚШ, Қытай, Үндістан, КСРО, Ресей, Корея, Жапония,</p>

	Эфталиттер мемлекеті	халифаты, Византия империясы, Түркі қағанаты	Осман империясы	Ресей, КСРО, Туркия, Сауд Аравиясы	Араб мемлекеті	Араб мемлекеті
3.1 Мемлекет: белгілері, құрылымы және басқару тәртібі	5.3.1.1 ежелгі мемлекеттердің саяси құрылымының ерекшеліктері сипаттау; 5.3.1.2 Афина мемлекетінде демократияның пайда болуын түсіндіру	6.3.1.1 ерте, орта, кейінгі орта ғасырлар хронологиялық шегін білу және уақыт жолағында белгілеу; 6.3.1.2 Батыс пен Шығыстағы монархия формаларын (сословиелік-өкілдік және шексіз билік) ажырату; 6.3.1.3 феодалдық мемлекеттің даму кезеңдерін сипаттау; 6.3.1.4 феодалдық соғыстар мен орталықтандырылған мемлекеттердің құрылуы арасында байланыс орнату; 6.3.1.5 саяси биліктің ерекшеліктерін анықтау үшін әртүрлі елдердің билеушілерінің қызметін салыстыру; 6.3.1.6 парламент", "Бас штаттар", "сейм", "кортес", "Боярлар Думасы"	7.3.1.1 республикалық басқару құрылымының ерекшеліктерін анықтау; 7.3.1.3 тарихи оқиғаны түсіндіру үшін "басыбайлы құқық", "декабристер", "халықшылдар", "жеке террор", "пролетариат диктатурасы" ұғымдарын қолдану; 7.3.1.3 әртүрлі елдердің бір уақыт кезеңіндегі тарихи оқиғаларын салыстыру арқылы ұлттық мемлекеттердің (Италия, Германия) қалыптасу маңызын анықтау	8.3.1.1 қоғамдық-саяси ағымдардың (элеуметтік либерализм, элеуметтік консерватизм, марксизм, социал-демократия) қоғамның өміріне ықпалын талдау; 8.3.1.2 Батыс бағытындағы АҚШтың экспансиясын сипаттау	9.3.1.1 фактілерді, процестер мен оқиғаларды салыстыру арқылы дүниежүзілік экономикалық дағдарыстағының түрлі жолдарын түсіндіру (АҚШ, Франция, Германия); 9.3.1.2 тоталитаризм, әміршіл-әкімшіл жүйе сияқты саяси режимдердің қалыптасу алғы шарттары мен тарихын түсіндіру	10.3.1.1 Мемлекеттік әл-ауқаттылық" ұғымын 1970 – 1980 жылдардағы элеуметтік саладағы өзгерістерді сипаттау үшін қолдану; 10.3.1.2 Еуропа мен Азияның жетекші мемлекеттеріндегі конституциялық-құқықтық идеологияның қалыптасу жолдарын талдау (Жалпыға бірдей адам құқығы Декларациясы Еуропаның Қауіпсіздік пен ынтымақтастық Ұйымы, Еурокеңес, Гаагадағы

		ұғымдарын түсіндіру			Халықаралық сот)	
3.2 Империялар, соғыстар, көтерілістер және революциялар	5.3.2.1 ежелгі заман тарихындағы мемлекетаралық қатынастарды түсіндіру үшін "империя" ұғымын білу және пайдалану; 5.3.2.2 басқыншылық соғыстар мен империялардың пайда болуы мемлекеттердің шекараларын қалай өзгергерткенін түсіндіру; 5.3.2.3Ежелгі Римдегі Спартак көтерілісін сипаттау, себептерін анықтау	6.3.2.1Рим империясының ыдырау себептерін анықтау және жіктеу; 6.3.2.2кейінгі орта ғасыр кезеңіндегіантифеодалдық көтерілістердің себептері мен салдарынанықтау; 6.3.2.3Византияның ішкі саясатын сипаттап, оның ұзақ өмір сүруінің себептерін анықтау және жіктеу; 6.3.2.4 Византияның дипломатиялық саясатын оның көршілес елдермен қарым-қатынасының мысалында қарастырып, сипаттау; 6.3.2.5 ортағасырлық шапқыншылықтар кезіндегі халықаралық қатынастардың ерекшеліктерін анықтау; 6.3.2.6 картада оқиғаларды даму динамикасында белгілей	7.3.2.1Батыс Еуропадағы Солтүстік Америкадағы буржуазиялық революциялардың себептерін сипаттау; 7.3.2.2XVIII–XIX ғасырдың ортасындағы халықаралық қатынастардағы өзгерістерді сипаттау; 7.3.2.3басқыншылық соғыстардың әлемдік саясаттың өзгеруіне ықпалын бағалау(Наполеон соғыстары мысалында); 7.3.2.4тарихи оқиғаларды түсіндіру үшін "либерализм", "консерватизм", "социализм", "марксизм", "ұлтшылдық" ұғымдарын қолдану;	8.3.2.1 Бірінші дүниежүзілік соғыстың алғышарттары мен себептерін айқындау; 8.3.2.2 империялардың (Австро – Венгрия, Ресей, Осман империясы) ыдырау себептерін тұжырымдау; 8.3.2.3XIX ғасырдағы әлемнің саяси картасындағы негізгі өзгерістерді анықтау; 8.3.2.4Ұлттар Лигасының қызметі мен "Версаль-Вашингтон жүйесін" талдау және бағалау; 8.3.2.5 еуропалық отаршылдық экспансияның	9.3.2.1отаршылдық жүйе күйреуінің себептері мен салдарынталдау; 9.3.2.2"қырғи қабақ соғыс" салдарын талдау; 9.3.2.3Екінші дүниежүзілік соғыстың себептерін, сипаты мен салдарын талдау; 9.3.2.4"қырғи қабақ соғыстан" кейін әлемдегі интеграциялық және дезинтеграциялық процестерді айқындау; 9.3.2.5 XX ғасыр ортасындағыәлемнің территориялді бөлінуі мен елдердің саяси	10.3.2.1тарихи фактілер мен картаға сүйене отырып, әскери-саяси одақтар НАТО және ВШҰ-ның қарсылығын сипаттау; 10.3.2.2XX ғәлемдегі интеграциялық және дезинтеграциялық процестерді айқындау; 10.3.2.3аймақтық шиеленістердің себептері мен салдарын тұжырымдау; 10.3.2.4 халықаралық шиеленістерді реттеудегі БҰҰ-ның қызметін бағалау; 10.3.2.5қазіргі кездегі халықаралық лаңкестік және экстремизм проблемасын талдау;

	отырып, 1-4 жорықтар мысалында к р е с т жорықтарының себеп-салдарын анықтау; 6.3.2.7" отаршылдық саясат" ұғымын түсіндіру (Испания және Португалияның жаулап алуының мысалында)	7.3.2.5 еуропалық отаршылдық экспансияның Шығыстың дәстүрлі қоғамдарына ықпалын сипаттау	Шығыстың қоғамдарына ықпалын талдау	құрылымын сипаттау	10.3.2.6 XX ғасырдың екінші жартысында әлемнің саяси картасындағы өзгерістерді тұжырымдау және бағалау
--	--	--	-------------------------------------	--------------------	--

4) "Экономикалық қатынастардың дамуы" бөлімі:
4-кесте

	Оқыту мақсаттары					
	5 сынып	6 сынып	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
Бөлімшелер	шамамен 2,5 миллион жыл бұрын - V ғасыр Ежелгі Греция, Ежелгі Рим, Ежелгі Қытай, Ежелгі Үндістан, Персия, Египет, Месопотамия, Бактрия, Кушан хандығы, эфталиттер мемлекеті	V ғасыр -XVII ғасырдың ортасыФранция, Германия, Италия, Англия, Қытай, Үндістан, Осман империясы, Парсы мемлекеті, Араб халифаты, Византия империясы	XVII ғасыр - X I X ғасырортасы Франция, Германия, Италия, Англия, Қытай, Жапония, Үндістан, Ресей, АҚШ, Парсы мемлекеті, Осман империясы	XIXғII жартысы- XX ғ басыФранция, Германия, Ұлыбритания, АҚШ, Қытай, Италия, Үндістан, Ресей, КСРО, Корей, СаудАрабиясы	XX ғасырдың бірінші жартысы XX ғ ортасы. Италия, Франция, Германия, Ұлыбритания, Испания, АҚШ, Қытай, Италия, Үндістан, Ресей, КСРО, Корея, Жапония, араб мемлекеттері	XXғ II жартысы қазіргі уақытқа дейін Франция, Германия, Ұлыбритания, АҚШ, Қытай, Италия, Үндістан, Ресей, КСРО, Корей, Араб мемлекеттері
				8.4.1.1 XX ғасырдың басындағы техникалық революция жетістіктерінің (конвейер өндірісі, стандарттау) мемлекеттердің шаруашылық жүйесінің дамуына		10.4.1.1XX ғасырдың 70-жылдарындағы жұмыссыздықтың себеп-салдарын талдау;

<p>4 . 1 Шаруашылық жүйелер: эволюция және өзара әрекеттестік</p>	<p>5.4.1.1 шаруашылық түрлерін (терімшілік, аңшылық, балық аулау, егіншілік, мал шаруашылығы, металл өңдеу, айырбас сауда) сипаттау; 5.4.1.2 "неолиттік төңкеріс" ұғымын түсіндіру, оның мәнін ашу; 5.4.1.3 ежелгі өркениеттердің шаруашылық жүйесін сипаттау</p>	<p>6.4.1.1 колөнер мен сауданың рөлін анықтай отырып, ортағасырлық калалардың даму ерекшеліктерін сипаттау; 6.4.1.2 ортағасырлардағы халықаралық сауда мен саяхаттардың рөлін түсіндіру</p>	<p>7.4.1.1 себеп-салдарды анықтау арқылы Еуропадағы феодалдық құрылыстанкапиталистік шаруашылыққа (мануфактура, фабрика) өту процесін түсіндіру; 7.4.1.2 Англияның әлемдік жетекші держава ретінде қалыптасуындағы өнеркәсіп төңкерісінің рөлін сипаттау; 7.4.1.3 "экспорт", "импорт", "экспансия", "отарлау", "фактория" ұғымдарын қолдану арқылы, тауар-ақша қатынастарының дамуын түсіндіру</p>	<p>ықпалын бағалау; 8.4.1.2 индустриялық қоғамның даму процесін түсіндіру үшін "модернизация" ұғымын пайдалану; 8.4.1.3 АҚШ-дағы капиталистік монополиялардың даму ерекшеліктерін анықтау; 8.4.1.4 тарихи оқиғаларды талдау үшін "бағалы қағаздар нарығы", "акция", "алыпсатарлық", "қор биржасы", "несие", "банкроттық", "инфляция" ұғымдарын пайдалану; 8.4.1.5 фактілерді, процестерді, оқиғаларды салыстыра отырып, индустриялық қоғам қайшылықтарының (өндіру мен тұтыну теңгерімі) шиеленісу себептерін анықтау</p>	<p>9.4.1.1 1930ж құрылымдық экономикалық дағдарыс салдарынан АҚШ, Жапония экономикасындағы себептік өзгерістерді анықтау</p>	<p>10.4.1.2 инфляция", "дағдарыс", "стагнация" ұғымдарын пайдалана отырып, ХХ ғасырдың екінші жартысындағы мемлекеттердің экономикалық дамуын интерпретациялау; 10.4.1.3 Жаһанда н у жағдайындағы интеграцияның маңызын бағалау; 10.4.1.4 себеп-салдарлық байланыстарды талдау арқылы социалистік шаруашылық жүйесінің дамуындағы қарама-қайшылықтарды анықтау; 10.4.1.5 Оңтүстік -Шығыс Азия мемлекеттерінің қарқынды экономикалық дамуына ықпал ететін негізгі факторларды талдау</p>
		<p>6.4.2.1 экономикалық</p>	<p>7.4.2.1 түрлі мемлекеттердің өнеркәсіптік даму сатысына өту</p>		<p>9.4.2.1 "жоспарлы экономика", "нарықтық экономика"</p>	<p>10.4.2.1 экономикалық жүйелердің тиімділігін</p>

4.2 Экономикалық жүйелердің тарихи үлгілері	5.4.2. Экономикалық ілгерілеуді түсіну үшін шаруашылықтың иемденуші және өндіруші түрлерін салыстыру	қатынастардың формаларын түсіндіру арқылы феодалдық шаруашылықтың терін сипаттау	процесінің ерекшеліктері анықтау 7.4.2.2. қоғамның индустрияға дейінгі және индустриялық дамуды кезеңдерінің айырмашылығын анықтау	8.4.2.1 түрлі мемлекеттердің өнеркәсіптік даму сатысына өту процесінің ерекшеліктері анықтау	ұғымдарын қолдана отырып, XX ғасырдың бірінші жартысындағы капитализм мен социализмнің экономикалық жүйелерін салыстыру	интерпретациялау және негіздеу; 10.4.2.2. постиндустриалды қоғамның басты экономикалық ресурсы ретінде ақпараттың рөлін бағалау
--	--	--	---	--	---	--

34. Бағдарлама сөйлеу тілінің күрделі бұзылыстары бар білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10 сыныптары үшін "Дүниежүзі тарихы" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспары негізінде осы Бағдарламаның қосымшасына сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді жоспарда әрбөлім бойынша оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

35. Тоқсандағы бөлімдер және бөлім ішіндегі тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

36. Ұзақ мерзімді жоспардағы тақырыптар білім алушылардың ойлау қабілетін белсендіретін және олардың сын тұрғысынан ойлау, проблемалық сұрақ қою, өздігінен талдау жасау дағдыларын дамытуға мүмкіндік беретін проблемалық сұрақтар түрінде құрастырылған.

Негізгі орта білім беру деңгейінің 5-9-сыныптарына арналған "Дүниежүзі тарихы" оқу пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасына қосымша

Сөйлеу тілінің күрделі бұзылыстары бар білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10 сыныптары үшін "Дүниежүзі тарихы" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) 5 сынып:

1-кесте

Бөлім	Тақырып, мазмұны	Оқу мақсаттары
1-тоқсан		
	Алғашқы адам қалай пайда болды?	5.1.1.1 түрлі теориялар негізінде адамның пайда болуын түсіндіру; 5.1.1.2 адамдар тобыры, ру, қауым, тайпа секілді алғашқы бірлестік

1. Терімшілер-аңшылардан бастап егіншілер мен мал өсірушілерге дейін		формаларын және олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын түсіндіру
	Неліктен ежелгі адамдар Ласко үңгірінің қабырғаларына сурет салған?	5.2.2.1 ежелгі адамдардың тұрмыс салтын сипаттау үшін "алғашқы қауымдық өнер" ұғымын пайдалану; 5.2.1.2 тотемизм, анимизм, фетишизм, магия сияқты ежелгі діни наным-сенімдерді білу
	Неліктен адамдар егіншілікпен және мал шаруашылығымен айналыса бастады?	5.4.1.1 кәсіп және шаруашылық түрлерін (терімшілік, аңшылық, балық аулау, егіншілік, мал шаруашылығы, металл өңдеу, айырбас сауда) сипаттау; 5.4.1.2 "неолиттік төңкеріс" ұғымын түсіндіру, оның мәнін ашу; 5.4.2.1 экономикалық ілгерілеуді түсіну үшін шаруашылықтың иемденуші және өндіруші түрлерін салыстыру
1.Өзен алқаптары өркениеттері	Неліктен ежелгі өркениеттер өзен алқаптарында дамыды?	5.4.1.3 ежелгі өркениеттердің шаруашылық жүйесін сипаттау
	Өзен алқаптарындағы өркениеттер туралы қалай біле аламыз?	5.4.1.3 ежелгі өркениеттердің шаруашылық жүйесін сипаттау; 5.2.2.3 ежелгі дүниенің өнеріне сипаттама беру
1. Ежелгі Египет	Неліктен Египет "Қара жер" деп аталған?	5.2.4.2 ғылымдардың (арифметика, геометрия, астрономия, медицина) пайда болып, дамуына шаруашылық іс-әрекет пен әлеуметтік өзгерістердің ықпалын сипаттау; 5.4.1.3 ежелгі өркениеттердің шаруашылық жүйесін сипаттау
	Ежелгі Египет пирамидалары қалай салынды?	5.2.1.2 тотемизм, анимизм, фетишизм, магия сияқты ежелгі діни наным-сенімдерді білу; 5.2.2.2 Ежелгі Египет ғибадатханалары мен пирамидаларын сипаттау; 5.1.2.1 ежелгі қоғамның әлеуметтік ұйымдасуын сипаттау
	Пунт жеріне перғауын Хатшепсут кемелерін не үшін жіберді?	5.1.2.1 ежелгі қоғамның әлеуметтік ұйымдасуын сипаттау; 5.4.1.3 ежелгі өркениеттердің шаруашылық жүйесін сипаттау
		5.2.1.2 тотемизм, анимизм, фетишизм, магия сияқты ежелгі діни наным-сенімдерді білу;

	Ежелгі Египет тұрғындарының өмірі туралы Тутанхамон табытханасы қандай сыр шертеді?	5.2.2.2 Ежелгі Египет ғибадатханалары мен пирамидаларын сипаттау; 5.1.2.1 ежелгі қоғамның әлеуметтік ұйымдасуын сипаттау
2-тоқсан		
2.Қос дөңгелекті арбалар және империялар	Қос дөңгелекті арбаның пайда болуы әлемді қалай өзгертті?	5.3.2.1 ежелгі заман тарихындағы мемлекетаралық қатынастарды түсіндіру үшін "империя" ұғымын білу және пайдалану; 5.3.2.2 басқыншылық соғыстар мен империялардың пайда болуы мемлекеттердің шекараларын қалай өзгергерткенін түсіндіру
	Хаммурапи патша Вавилонды қалай қуатты империяға айналдырды?	5.3.2.1 ежелгі заман тарихындағы мемлекетаралық қатынастарды түсіндіру үшін "империя" ұғымын білу және пайдалану; 5.3.2.2 басқыншылық соғыстар мен империялардың пайда болуы мемлекеттердің шекараларын қалай өзгергерткенін түсіндіру
	Таяу және Орта Шығыстағы ежелгі империялар неліктен қуатты болды?	5.3.2.2 басқыншылық соғыстар мен империялардың пайда болуы мемлекеттердің шекараларын қалай өзгергерткенін талдау; 5.1.2.1 ежелгі қоғамның әлеуметтік ұйымдасуын сипаттау; 5.4.1.3 ежелгі өркениеттердің шаруашылық жүйесін сипаттау
	Ежелгі Орта Азия империялары қаншалықты қуатты болды?	5.3.2.2 басқыншылық соғыстар мен империялардың пайда болуы мемлекеттердің шекараларын қалай өзгерткенін талдау; 5.1.2.1 ежелгі қоғамның әлеуметтік ұйымдасуын сипаттау; 5.4.1.3 ежелгі өркениеттердің шаруашылық жүйесін сипаттау
2. Ежелгі Үндістан: буддизмнің гүлденуі мен индуизмнің салтанат құруы	Ежелгі Мохенджо-Даро қаласы қалай жойылып кетті?	5.4.1.3 ежелгі өркениеттердің шаруашылық жүйесін сипаттау; 5.2.2.3 ежелгі дүние өнеріне сипаттама беру
	Неліктен Ежелгі Үндістанда индуизм буддизмнен басым болды?	5.1.2.3 қоғамның әлеуметтік құрылымын түсіндіру үшін "касталық жүйе" ұғымын қолдану; 5.2.1.3 ежелгі қоғамның дамуына діндердің ықпалын сипаттау
		5.4.1.3 ежелгі өркениеттердің шаруашылық жүйесін сипаттау; 5.2.4.2 ғылымдардың (арифметика, геометрия, астрономия,

	Ежелгі сауда орталығы ретіндегі Үндістанның рөлі қаншалықты маңызды болды?	медицина) пайда болып, дамуына шаруашылық іс-әрекет пен әлеуметтік өзгерістердің ықпалын сипаттау
	Ежелгі Үндістанда ғылыми білімдер қаншалықты дамыды?	5.2.4.2 ғылымдардың (арифметика, геометрия, астрономия, медицина) пайда болып, дамуына шаруашылық іс-әрекет пен әлеуметтік өзгерістердің ықпалын анықтау
3-тоқсан		
3. Ежелгі Қытай	Ежелгі Қытайдың ойшылдары нені үйретті?	5.2.3.1 ежелгі философтардың көзқарастарына қарапайым түсіндірме беру
	Терракот әскері Ежелгі Қытай туралы қандай ақпарат береді?	5.3.1.1 ежелгі мемлекеттердің саяси құрылымының ерекшеліктерін сипаттау
	Ежелгі Қытайдың қандай ғылыми жаңалықтары бүгінгі күнге дейін жетті?	5.2.4.2 ғылымдардың (арифметика, геометрия, астрономия, медицина) пайда болып, дамуына шаруашылық іс-әрекет пен әлеуметтік өзгерістердің ықпалын сипаттау
3-бөлім. Ежелгі Грекия	Ежелгі Грекия өркениеті бастауын қайдан алады?	5.2.2.3 ежелгі дүние өнеріне сипаттама беру
	Неліктен Ежелгі Грекияны демократияның отаны деп атайды?	5.3.1.1 ежелгі мемлекеттердің саяси құрылымының ерекшеліктерін сипаттау; 5.3.1.2 Афина мемлекетінде демократияның пайда болуын түсіндіру; 5.1.2.1 ежелгі қоғамның әлеуметтік ұйымдасуын сипаттау
	Ежелгі Спарта Афиныдан несімен ерекшеленді?	5.3.1.1 ежелгі мемлекеттердің саяси құрылымының ерекшеліктерін сипаттау; 5.1.2.1 ежелгі қоғамның әлеуметтік ұйымдасуын сипаттау
	Неліктен Александр Македонский скифтерді бағындыра алмады?	5.3.2.1 ежелгі заман тарихындағы мемлекетаралық қатынастарды түсіндіру үшін "империя" ұғымын білу және пайдалану; 5.3.2.2 басқыншылық соғыстар мен империялардың пайда болуы мемлекеттердің шекараларын қалай өзгертергенін түсіндіру
	Ежелгі Грек философтары мінсіз қоғамды қалай елестетті?	5.2.3.1 ежелгі философтардың көзқарастарына қарапайым түсіндірме беру

<p>3- бөлім Ежелгі Грекия мәдениеті</p>	<p>Ежелгі Грекия өнері қандай болды ?</p>	<p>5.2.2.3 ежелгі дүние өнеріне сипаттама беру</p>
	<p>Ежелгі Грекияның гимназия, лицей, академиялары нені үйретті ?</p>	<p>5.2.4.2 ғылымдардың (арифметика, геометрия, астрономия, медицина) пайда болып, дамуына шаруашылық іс-әрекет пен әлеуметтік өзгерістердің ықпалын сипаттау; 5.2.4.1 ежелгі қоғамның дамуындағы жазудың рөлін сипаттау</p>
<p>4-тоқсан</p>		
<p>4- бөлім Рим империясының гүлденуі</p>	<p>Рим ежелгі дүниенің ең қуатты империясына қалай айналды?</p>	<p>5.3.2.1 ежелгі заман тарихындағы мемлекетаралық қатынастарды түсіндіру үшін "империя" ұғымын білу және пайдалану; 5.3.1.1 ежелгі мемлекеттердің саяси құрылымының ерекшеліктерін анықтау; 5.3.2.2 басқыншылық соғыстар мен империялардың пайда болуы мемлекеттердің шекараларын қалай өзгергерткенін талдау</p>
	<p>Ежелгі римдік қоғамның дамуы мәдениет арқылы қалай айқындалады?</p>	<p>5.1.2.1 ежелгі қоғамның әлеуметтік ұйымдасуын сипаттау; 5.2.2.3 ежелгі дүние өнеріне сипаттама беру</p>
	<p>Спартактың көтерілісі ежелгі Римдегі құлдықты қалай сипаттайды?</p>	<p>5.1.2.2 ежелгі дүниедегі құлдықтың ерекшеліктерін анықтау; 5.3.2.3 Ежелгі Римдегі Спартак көтерілісін сипаттау, себептерін анықтау</p>
<p>4-бөлім Дәуірлер кезеңіндегі Рим</p>	<p>I-III ғасырларда Рим империясы қалай дамыды?</p>	<p>5.3.2.2 басқыншылық соғыстар мен империялардың пайда болуы мемлекеттердің шекараларын қалай өзгергерткенін түсіндіру; 5.2.1.3 ежелгі қоғамның дамуына діндердің ықпалын сипаттау; 5.2.1.1 негізгі діни ұғымдарды (Құдай, ғибадатхана, абыз, қасиетті жазбалар, пұт) түсіндіру</p>
	<p>IV-V ғасырларда Рим империясы қалай өзгерді?</p>	<p>5.3.2.2 басқыншылық соғыстар мен империялардың пайда болуы мемлекеттердің шекараларын қалай өзгергерткенін түсіндіру; 5.2.1.3 ежелгі қоғамның дамуына діндердің ықпалын сипаттау</p>
		<p>5.2.4.1 ежелгі қоғамның дамуындағы жазудың рөлін сипаттау;</p>

	Ежелгі дүниенің мәдени мұрасы қандай?	5.2.2.3 ежелгі дүние өнеріне сипаттама беру; 5.2.4.2 ғылымдардың (арифметика, геометрия, астрономия, медицина) пайда болып, дамуына шаруашылық іс-әрекет пен әлеуметтік өзгерістердің ықпалын сипаттау
--	---------------------------------------	---

2) 6 сынып:

2-кесте

Бөлім	Тақырыбы, мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
1-бөлім Рим империясының құлауы	Кіріспе. Неліктен Батыс Рим империясы құлады?	6.3.1.1 "ерте, орта, кейінгі орта ғасырлар" хронологиялық шегін білу және уақыт сызығында белгілеу; 6.3.2.1 Рим империясының ыдырау себептерін анықтау және жіктеу
	Рим империясы Шығыста неліктен сақталды?	6.3.2.3 Византияның ішкі саясатын сипаттап, оның ұзақ өмір сүруінің себептерін анықтау және жіктеу
	Неліктен Византия 568 жылы түрік қағаны Истемиге елші жіберді?	6.3.2.4 Византияның дипломатиялық саясатын оның көршілес елдермен қарым-қатынасының мысалында қарастырып, сипаттау
	Княгиня Ольганың Константинопольге сапары Киев Русін қалай өзгертті?	6.3.2.4 Византияның дипломатиялық саясатын оның көршілес елдермен қарым-қатынасының мысалында қарастырып, сипаттау
1.Феодализм	Феодалдық экономика ерекшеліктері неде?	6.4.2.1 экономикалық қатынастардың формаларын түсіндіру арқылы феодалдық шаруашылықтың ерекшеліктерін сипаттау; 6.4.1.1 қолөнер мен сауданың рөлін анықтай отырып, ортағасырлық қалалардың даму ерекшеліктерін сипаттау; 6.1.1.1 феодалдық қоғамның әлеуметтік құрылымын сипаттау
	Феодалдық қоғам қалай ұйымдасқан?	6.1.1.1 феодалдық қоғамның әлеуметтік құрылымын сипаттау; 6.1.2.1 үстемдік етушілер мен бағыныштылардың (феодалдар мен шаруалардың) өзара қатынасын сипаттау

	Ортағасырлық қоғамды қаланың сәулеті мен өнері қалай бейнелейді?	6.4.1.1 қолөнер мен сауданың рөлін анықтай отырып, ортағасырлық қалалардың даму ерекшеліктерін сипаттау; 6.2.2.2 өнердің (сәулет, сурет өнері) дамуына қоғамдағы өзгерістердің ықпалын анықтау
1-бөлім. Ислам тарихы	Исламның тарихында 610 - 1258 жылдар аралығында қандай басты оқиғалар орын алды?	6.3.2.5 ортағасырлықшапқыншылықтар кезіндегі халықаралық қатынастардың сипатын түсіндіру
	Неліктен VIII-XII ғасырды ислам мәдениетінің "алтын ғасыры" деп атайды?	6.2.2.1 тарихи оқиғалардың өзара байланысын орнату арқылы діндеріңәлемдік мәдениетке ықпалын анықтау; 6.2.2.4 Шығыстың ортағасырлық мәдениетінің ерекшеліктерін сипаттау; 6.2.3.1 Шығыс ойшылдары жетістіктерінің маңызын бағалау
2-тоқсан		
2- бөлім. Крест жорықтары	Неліктен крест жорықтары ұйымдастырылды?	6.3.2.6 картада оқиғаларды даму динамикасында белгілей отырып, 1-4 жорықтар мысалында крест жорықтарының себеп-салдарын анықтау
	Крест жорықтары христиандық Еуропа мен мұсылман әлемін қалай өзгертті?	6.3.2.6 картада оқиғаларды даму динамикасында белгілей отырып, 1-4 жорықтар мысалында крест жорықтарының себеп-салдарын анықтау; 6.2.2.1 тарихи оқиғалардың өзара байланысын орнату арқылы діндердің әлемдік мәдениетке ықпалын анықтау
2-бөлім. Моңғолдар	Моңғолдар әлемдік империяны қалай құрды?	6.3.2.5 ортағасырлық шапқыншылықтар кезіндегі халықаралық қатынастардың ерекшеліктерін анықтау
	Моңғолдардың жорықтарыЕуразияның саяси картасын қалай өзгертті?	6.3.2.5 ортағасырлық шапқыншылықтар кезіндегі халықаралық қатынастардың ерекшеліктерін анықтау
	"Қара індет" не себептіжылдам таралды ?	6.2.4.1 адам өміріндегі қоршаған орта туралы білімнің рөлін түсіндіру
	"Қара індет" шаруалар көтерілістері мен феодалдық	6.3.2.2 У.Тайлер, Г. Каль жетекшілігімен болған антифеодалдық көтерілістердің себептері мен маңызын анықтау;

<p>2-бөлім. XIV ғасыр- XVI ғасырдың бірінші жартысындағы ортағасырлық еуропалық қоғам</p>	<p>соғыстардың басты себебі болды ма?</p>	<p>6.3.1.4 феодалдық соғыстар мен орталықтандырылған мемлекеттердің құрылуы арасында байланыс орнату</p>
	<p>Еуропада орталықтандырылған мемлекеттер қалай құрылды?</p>	<p>6.3.1.4 феодалдық соғыстар мен орталықтандырылған мемлекеттердің құрылуы арасында байланыс орнату</p>
	<p>Неліктен Жанна д'Арк француз халқының есінде сақталады?</p>	<p>6.3.1.4 феодалдық соғыстар мен орталықтандырылған мемлекеттердің құрылуы арасында байланыс орнату</p>
<p>3-тоқсан</p>		
<p>3-бөлім. Абсолютизм Батыс пен Шығыста</p>	<p>XIV Людовик және Ұлы Петр: кімнің билігі айтарлықтай шексіз болды?</p>	<p>6.3.1.3 феодалдық мемлекеттің даму кезеңдерін сипаттау; 6.3.1.2 Батыс пен Шығыстағы монархия формаларын (сословиелік-өкілдік және шексіз билік) ажырату; 6.3.1.6 "парламент", "Бас штаттар", "сейм", "кортес", "Боярлар Думасы" ұғымдарын түсіндіру</p>
	<p>Юнлэ мен Токугава билігі Батыс билеушілерінің билігіндей шексіз болды ма?</p>	<p>6.3.1.2 Батыс пен Шығыстағы монархия формаларын (сословиелік-өкілдік және шексіз билік) ажырату; 6.3.1.5 саяси биліктің ерекшеліктерін анықтау үшін әртүрлі елдердің билеушілерінің қызметін салыстыру</p>
	<p>Неліктен I Карл мен II Осман шексіз монарх бола алмады?</p>	<p>6.3.1.2 Батыс пен Шығыстағы монархия формаларын (сословиелік-өкілдік және шексіз билік) ажырату; 6.3.1.5 саяси биліктің ерекшеліктерін анықтау үшін әртүрлі елдердің билеушілерінің қызметін салыстыру</p>
<p>3-бөлім. Сауда, колөнер және әлемді игеру</p>	<p>Ұлы Жібек жолы Шығыс пен Батысты қалай байланыстырды?</p>	<p>6.4.1.2 ортағасырлардағы халықаралық сауда мен саяхаттардың рөлін түсіндіру</p>
	<p>Қытайлықтар мен еуропалықтардың теңіз саяхаттарының айырмашылығы неде?</p>	<p>6.4.1.2 ортағасырлардағы халықаралық сауда мен саяхаттардың рөлін түсіндіру; 6.2.4.3 картада XV-XVI ғасырлардағы саяхатшылардың негізгі бағыт-бағдарларын белгілей отырып, Ұлы географиялық ашылулардың адамдардың әлем туралы түсінігіне ықпалын анықтау</p>

	Ұлы географиялық ашулар әлемді қалай өзгертті?	6.2.4.3 картадан XV-XVI ғасырлардағы саяхатшылардың негізгі бағыт-бағдарларын белгілей отырып, Ұлы географиялық ашылулардың адамдардың әлем туралы түсінігіне ықпалын анықтау; 6.3.2.7 "отаршылдық саясат" ұғымын түсіндіру (Испания және Португалияның жаулап алуының мысалында)
4-тоқсан		
4-бөлім Қайта өрлеу дәуірі	Қайта өрлеу дәуірі өнердің дамуын қалай өзгертті?	6.2.2.3 Антикалық мәдениетпен байланыс орнату арқылы Қайта өрлеу дәуірінің мәдениетін (бейнелеу, мүсін өнері) сипаттау; 6.2.3.2 гуманистік идеялардың орта ғасырлық мәдениеттің дамуына ықпалын анықтау
	Шығыстағы Ренессанс әлемдік мәдениетті қалай байытты?	6.2.3.2 гуманистік идеялардың орта ғасырлық мәдениеттің дамуына ықпалын анықтау; 6.2.2.4 Шығыстың ортағасырлық мәдениетінің ерекшеліктерін сипаттау
4-бөлім Реформация	Мартин Лютердің наразылығы Еуропаны қалай өзгертті?	6.2.1.1 адамның дүниетанымы мен қоғамдық өмірдегі дін рөлінің өзгеру себептерін анықтау; 6.2.1.2 тарихи процестердің контекстінде "гуманизм", "реформация", "протестантизм", "лютеранство", "кальвинизм", "контр-реформация", "кезуиттер ордені" ұғымдарын түсіндіру
4-бөлім Ғылыми революция	Коперниктің теориясы қаншалықты бірегей болды?	6.2.4.2 жаратылыстану ғылымдарының келешектегі дамуы үшін кейінгі орта ғасырлар кезеңінде Жердің құрылысы туралы жасалған ғылыми жаңалықтардың маңыздылығын анықтау; 6.2.4.1 адам өміріндегі қоршаған орта туралы білімнің рөлін түсіндіру

3) 7 сынып:

3-кесте

Бөлім	Тақырып, мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
		7.3.2.1 Батыс Еуропадағы Солтүстік Америкадағы

<p>Раздел 1. Промышленная революция и ее влияние на изменения в мире</p>	<p>XVII ғасырдың ортасындағы Ағылшын бұржуазиялық революциясы қандай маңызға ие болды?</p>	<p>буржуазиялық революциялардың себептерін сипаттау; 7.1.1.1 "капитал", "буржуазия", "жұмысшы табы" \пролетариат\ ұғымдарын қоғамның әлеуметтік құрылымын түсіндіру үшін қолдану; 7.1.2.1 экономикалық және саяси жүйенің өзгеруіне буржуазияның әсерін анықтау</p>
	<p>Өнеркәсіп төңкерісі әлемді қалай өзгертті?</p>	<p>7.1.1.2 мануфактура, фабрикалардың пайда болуы мен жалдамалы жұмысшы табының қалыптасуы арасындағы байланысты анықтау; 7.4.1.1 себеп-салдарды анықтау арқылы Еуропадағы феодалдық құрылыстанкапиталистік шаруашылыққа (мануфактура, фабрика) өту процесін түсіндіру; 7.4.1.2 Англияның әлемдік жетекші держава ретінде қалыптасуындағы өнеркәсіптөңкерісінің рөлін сипаттау; 7.4.2.2 қоғамның индустрияға дейінгі және индустриялық даму кезеңдерінің арасындағы айырмашылығын анықтау</p>
<p>XVIII ғасырдағы Үндістан және Ұлыбритания</p>	<p>Ағылшындар саудагерлерден Үндістан билеушілеріне қалай айналды?</p>	<p>7.2.2.1 тарихи оқиғаларды интерпретациялау үшін өнер туындыларын пайдалану; 7.1.1.3 Азия мемлекеттерінің әлеуметтік құрылымындағы ерекшеліктерді анықтау (Қытай, Үндістан, Жапония); 7.3.2.5 еуропалық отаршылдық экспансияның Шығыстың дәстүрлі қоғамдарына ықпалын сипаттау; 7.4.1.3 "экспорт", "импорт", "экспансия", "отарлау", "фактория" ұғымдарын қолдану арқылы, тауар-ақша қатынастарының дамуын түсіндіру</p>
<p>.2-тоқсан</p>		
	<p>Ағартушылық дәуірдің қандай идеялары еуропалық</p>	<p>7.2.1.1 қоғамда дін рөлінің шектелуіне байланысты адамдар өмірінде орын алған өзгерістерді анықтау;</p>

<p>1-бөлім Ағартушылық идеяларының таралуы</p>	<p>монархтардың қызметінде көрініс тапты?</p>	<p>7.2.3.2 Ағартушылық дәуір идеяларының қоғамдық дамуға ықпалын анықтау; 7.2.4.1 қоршаған орта туралы білімнің адам өміріндегі ролін бағалау</p>
	<p>Ағартушылық идеялар американдықтарға қалай әсер етті?</p>	<p>7.3.2.1 еуропалық революциялардың солтүстікамерикалық қоғамның дамуына ықпалын сипаттау; 7.2.3.2 Ағартушылық дәуір идеяларының қоғамдық дамуға ықпалын анықтау; 7.3.1.1 республикалық басқару құрылымның ерекшеліктерін анықтау</p>
<p>Француз буржуазиялық революциясының көрінісі</p>	<p>1789-1799 жылдар аралығында Францияда қандай өзгерістер орын алды?</p>	<p>7.3.2.1 Батыс Еуропадағы буржуазиялық революциялардың себептерін сипаттау; 7.1.2.1 экономикалық және саяси жүйенің өзгеруіне буржуазияның әсерін анықтау; 7.1.1.1 "капитал", "буржуазия", "жұмысшы табы" \ пролетариат\ ұғымдарын тарихи оқиғаны жан-жақты түсіндіру үшін қолдану</p>
	<p>Неліктен Давид пен Бодридің Марат туралы көзқарастары әртүрлі болды?</p>	<p>7.2.2.1 тарихи оқиғаларды интерпретациялау үшін өнер туындыларын пайдалану; 7.2.2.2 өнердегі негізгі стильдер мен ағымдардың белгілерін (неоклассицизм, романтизм, импрессионизм, реализм) анықтау; 7.3.1.1 республикалық құрылымның ерекшеліктерін анықтау</p>
	<p>Наполеон империясы қалай құрылды және оның құлдырау себептері неде болды?</p>	<p>7.2.2.1 тарихи оқиғаларды интерпретациялау үшін өнер туындыларын пайдалану; 7.3.2.3 империалистік соғыстардың әлемдік саясаттың өзгеруіне ықпалын бағалау (Наполеон соғыстары мысалында); 7.2.3.2 Ағартушылық дәуір идеяларының қоғамдық дамуға ықпалын анықтау</p>
<p>3-тоқсан</p>		
		<p>7.3.2.2 XVIII-XIX ғасырдың ортасындағы халықаралық қатынастардағы өзгерістерді сипаттау;</p>

XIX ғасырдағы империялар және олардың бақталастығы	Ресей мен Британия Иранға ықпал ету үшін негебақталас болды?	7.4.2.1 түрлі мемлекеттердің өнеркәсіптік даму сатысына өту процесінің ерекшеліктерін салыстыру
	Танзимат саясаты Осман империясын күшейтуге әсер етті ме?	7.3.2.2 XVIII-XIX ғасырдың ортасындағы халықаралық қатынастардағы өзгерістерді сипаттау 7.4.2.1 түрлі мемлекеттердің өнеркәсіптік даму сатысына өту процесінің ерекшеліктерін салыстыру;
	Қырым соғысының себептері мен салдары қандай болды?	7.3.2.2 XVIII-XIX ғасырдың ортасындағы халықаралық қатынастардағы өзгерістерді сипаттау
3- бөлім XIX ғасырдағы Қытай мен Еуропа елдері	Англия және Қытай үкіметтерінің хат алысуынан империализм туралы не біле аламыз??	7.3.2.2 XVIII - XIX ғасырдың ортасындағы халықаралық қатынастардағы өзгерістерді сипаттау
	Неліктен Апиын соғыстары осы күнге дейін қытай халқының есінде?	7.3.2.6 еуропалық отаршылдық экспансияның Шығыстың дәстүрлі қоғамдарына ықпалын сипаттау; 7.4.1.3 "экспорт", "импорт", "экспансия", "отарлау", "фактория" ұғымдарын қолдану арқылы, тауар-ақша қатынастарының дамуын түсіндіру; 7.1.1.3 Азия мемлекеттерінің (Қытай, Үндістан, Жапония) әлеуметтік құрылымындағы ерекшеліктерді анықтау; 7.2.1.2 миссионерліктің міндеттерін анықтау
4-тоқсан		
3-бөлім	1848 ж. революциялар Еуропада қандай саяси идеяларды қалыптастырды?	7.3.2.1 Батыс Еуропадағы Солтүстік Америкадағы буржуазиялық революциялардың себептерін сипаттау; 7.1.2.1 қоғамдық қатынастағы өзгеруіне буржуазияның әсерін анықтау 7.2.3.2 Ағартушылық дәуір идеяларының қоғамдық дамуға ықпалын анықтау; 7.3.2.4 тарихи оқиғаларды түсіндіру үшін "либерализм", "консерватизм", "социализм", "марксизм", "ұлтшылдық" ұғымдарын қолдану;

Революциялық идеялардың XIX ғасырдағы Еуропаға әсері		7.2.3.3 К. Маркстың көзқарастарын және марксизмнің қоғамдық өмірге ықпалын түсіндіру
	Италия және Германияның бірігу жолдары қаншалықты бір-біріне ұқсас болды?	7.3.1.3 Эртүрлі елдердің бір уақыт кезеңіндегі тарихи оқиғаларын салыстыру арқылы ұлттық мемлекеттердің (Италия, Германия) қалыптасу маңызын анықтау; 7.3.2.4 тарихи оқиғаларды түсіндіру үшін "либерализм", "консерватизм", "социализм", "марксизм", "ұлтшылдық" ұғымдарын қолдану
3-бөлім. XIX ғасырдағы Ресейдегі қоғамдық-саяси ойдың дамуы	Неліктен II Александр патша "Халық еркі" ұйымының құрбаны болды?	7.2.3.1 Ресейде жаңа қоғамдық-саяси ағымдардың (халықшылдық, либерализм) пайда болу себептерін анықтау; 7.3.1.2 тарихи оқиғаны түсіндіру үшін "басыбайлы құқық", "декабристер", "халықшылдар", "жеке террор", "пролетариат диктатурасы" ұғымдарын қолдану

4) 8 сынып:

4-кесте

Бөлім	Тақырып, мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
XIX ғасырдағы Үндістандағы Үндіқытайдағы еуропалық отаршыл үстемдік	1857-1859 жылдардағы. Үндістандағы оқиғаларды XIX ғасырдағы британдықтар мен қазіргі кездегі үндістер қалай баяндайды?	8.3.2.5 еуропалық отаршылдық экспансияның Шығыстың дәстүрлі қоғамдарына ықпалын сипаттау; 8.1.1.3 Еуропалық державалардың отаршылдық экспансиясы кезеңіндегі Азия мемлекеттерінің (Қытай, Үндістан, Жапония) әлеуметтік құрылымындағы ерекшеліктерді анықтау
	Әлемдік отарлау жүйесі қалай қалыптасты?	8.3.2.5 еуропалық отаршылдық экспансияның Шығыстың дәстүрлі қоғамдарына ықпалын сипаттау; 8.3.2.3 отаршылдық экспансияның салдарын талдау арқылы XIX ғасырдағы әлемнің саяси картасындағы негізгі өзгерістерді анықтау
	АҚШ-тың батыс бағыттағы аумағы қалай кеңейді?	8.3.1.2 Батыс бағытындағы АҚШ экспансия саясатын сипаттау

4-бөлім. Америка Құрама Штаттарының күшеюі	АҚШ-тағы құлдық қалай жойылды?	8.1.2.2 трансатлантикалық құлдықтың ерекшеліктерін анықтау
4-бөлім. Суретшілер мен жазушылардың көзқарасымен XIX ғасырдағы өзгерістерге шолу	Неліктен АҚШ өз әскери кемелерін Жапонияға жіберді?	8.4.1.3 АҚШ-ғы капиталистік монополиялардың даму ерекшеліктерін анықтау; 8.4.2.1 түрлі мемлекеттердің өнеркәсіптік даму сатысына өту процесінің ерекшеліктерін анықтау; 8.3.2.5 еуропалық отаршылдық экспансияның Шығыстың қоғамдарына ықпалын сипаттау; 8.4.2.2 қоғамның индустрияға дейінгі және индустриялық даму кезеңдерінің арасындағы айырмашылығын анықтау
4-бөлім. Суретшілер мен жазушылардың көзқарасымен XIX ғасырдағы өзгерістерге шолу	XIX ғасырдағы өнер мен әдебиет әлеуметтік әділетсіздікті қалай суреттейді?	8.2.2. өнердегі негізгі стильдер мен ағымдарды (неоклассицизм, романтизм, импрессионизм, реализм) талдау; 8.2.2.1 XIX-ғ басындағы XX ғ өнердегі негізгі стильдер мен ағымдарды (модернизм, символизм, реализм, авангардизм) сипаттау
4-бөлім. Ғылыми ойдың дамуы	Эмиль Золяның "Мен айыптаймын!" атты мақаласы сөз құдіретін қалай көрсетеді?	8.2.2.1 XIX-ғ басындағы XX ғ өнердегі негізгі стильдер мен ағымдарды (модернизм, символизм, реализм, авангардизм) сипаттау
4-бөлім. Ғылыми ойдың дамуы	XIX ғасырдағы қай ғылыми жаңалықтың адамдар өміріне ықпалы зор болды?	8.2.4.1 өзгерістер мен сабақтастықты көрсету арқылы адам мен қоғам өміріндегі ғылыми жаңалықтардың маңызын талдау; 8.2.1.1 дін мен мемлекеттің қарым-қатынасын сипаттау
2-тоқсан		
	XX ғасырдың басында әлем бейнесі қандай болды?	8.3.2.5 XX ғасырдың басындағы әлемнің аумақтық бөлінуін және мемлекеттердің саяси құрылымын сипаттау
	XX ғасырдың бірінші жартысындағы қандай ғылыми	8.2.4.2 тарихи оқиғалардың себептерін, нәтижелерін, маңызын тұжырымдау арқылы ғылымның әлем мемлекеттерінің әлеуметтік-экономикалық дамуындағы рөлін бағалау; 8.4.1.1 XX ғасырдың басындағы техникалық революция жетістіктерінің (конвейер өндірісі,

<p>1- бөлім. XX ғасырдың басындағы әлем</p>	<p>ашулар мен жаңа технологиялар ерекше маңызды болды?</p>	<p>стандарттау) мемлекеттердің шаруашылық жүйесінің дамуына ықпалын бағалау; 8.4.1.2 индустриялық қоғамның даму процесін түсіндіру үшін " модернизация" ұғымын пайдалану</p>
	<p>XIX ғасырдың аяғы - XX ғасырдың басында өнер қалайша өзгерді?</p>	<p>8.2.2.1 XIX ғасырдағы - XX ғасырдың басындағы өнердегі негізгі ағымдарды сипаттау (модернизм, символизм, реализм, авангардизм); 8.2.2.2 өнердегі негізгі стильдер мен ағымдардың белгілерін (неоклассицизм, романтизм, импрессионизм, реализм) анықтау</p>
<p>1-бөлім Бірінші дүниежүзілік соғыс</p>	<p>Бірінші дүниежүзілік соғыстың себептері қандай?</p>	<p>8.3.2.1 Бірінші дүниежүзілік соғыстың алғышарттары мен себептерін айқындау</p>
	<p>Бірінші дүниежүзілік соғыстың негізгі шайқастары қандай?</p>	<p>8.2.4.3 тарихи оқиғаларға түсіндірме бере отырып, әскери ғылым мен техниканың және соғыс стратегияларының рөлін бағалау</p>
<p>3-тоқсан</p>		
<p>1-бөлім Бірінші Дүниежүзі соғыстан кейінгі әлем</p>	<p>Бірінші дүниежүзілік соғыс әлем картасын қалай өзгертті?</p>	<p>8.3.2.2 әлемнің саяси картасындағы өзгерістерді сипаттау арқылы империялардың (Австро - Венгрия , Ресей империясы, Осман империясы) ыдырау себептерін тұжырымдау</p>
	<p>Неліктен Ұлттар Лигасы Бірінші дүниежүзілік соғыстан кейін әлемде бейбітшілікті сақтай алмады?</p>	<p>8.3.2.4 Ұлттар Лигасының қызметі мен Версаль-Вашингтон жүйесін талдау және бағалау</p>
	<p>Бірінші дүниежүзілік соғыстан кейін Батыс қоғамы қалай өзгерді?</p>	<p>8.3.1.1 қоғамдық-саяси даму ағымдардың әлеуметтік либерализм, әлеуметтік консерватизм, марксизм, социал-демократия қоғам өміріне ықпалын талдау; 8.1.2.1 бірінші дүниежүзілік соғыстан кейін қоғамды орын алған өзгерістерді талдау</p>
	<p>Ресейдегі самодержавие не себепті жойылды?</p>	<p>8.2.3.1 Ресейде қоғамдық-саяси ағымдардың пайда болу себептерін анықтау консерватизм, марксизм, социал-демократия; 8.3.1.2 қоғамдық-саяси ағымдардың (консерватизм,</p>

2-бөлім 1917 жылғы Ресейдегі революция		марксизм, социал-демократия) қоғам өміріне ықпалын анықтау
	Большевиктер Уақытша үкіметтің билігін қалай жойды?	8.1.1.1 тарихи оқиғаның нәтижелерін талдау арқылы әлеуметтік құрылымның өзгеруіне Қазан төңкерісінің әсерін сипаттау
	Неліктен қоғам "қызылдар" мен " ақтарға" қақ жарылды?	8.1.1.1 1 тарихи оқиғаның нәтижелерін талдау арқылы әлеуметтік құрылымның өзгеруіне Қазан төңкерісінің әсерін сипаттау
	1917-1924 жылдарда Ресей қаншалықты өзгерді?	8.1.1.1 1 тарихи оқиғаның нәтижелерін талдау арқылы әлеуметтік құрылымның өзгеруіне Қазан төңкерісінің әсерін сипаттау ; 8.2.1.1 мемлекет пен діннің өзара қатынасын сипаттау
4-тоқсан		
2-бөлім Бірінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі Азия елдері	Неліктен Мұстафа Кемалді " Ататүрік" деп атады?	8.2.1.1 мемлекет пен діннің өзара қатынасын сипаттау
	Сунь Ятсеннің үш қағидаты Қытайды қалайша өзгертті?	8.3.1.1 қоғамдық-саяси ағымдардың (консерватизм, марксизм, социал-демократия) қоғам өміріне ықпалын анықтау
	Азия елдерінің ұлттық санасының өсуіне қандай идеялар ықпал етті?	8.3.1.1 қоғамдық-саяси ағымдардың (консерватизм, марксизм, социал-демократия) қоғам өміріне ықпалын анықтау
3-бөлім Ұлы дағдарыс себептері мен салдары	Неліктен АҚШ-та 1920-шы жылдарды "гүлдену кезеңі" деп атайды?	8.4.1.2 индустриялық қоғамның даму процесін түсіндіру үшін " модернизация" ұғымын пайдалану ; 8.4.1.1 XX ғасырдың басындағы техникалық революция жетістіктерінің (конвейер өндірісі, стандарттау) мемлекеттердің шаруашылық жүйесінің дамуына ықпалын бағалау
	Уолл-стриттің күйреу себептері мен салдары?	8.4.1.3 АҚШтағы капиталистік монополиялардың даму ерекшеліктерін анықтау; 8.4.1.5 фактілерді, процестерді, оқиғаларды салыстыра отырып, индустриялық қоғам қайшылықтарының (өндіру мен тұтыну теңгерімі) шиеленісу себептерін анықтау
		8.2.4.1 өзгерістермен сабақтастығын белгілей отырып,

	Әлем елдері Ұлы дағдарыстан қалай шықты?	адам және қоғам өміріндегі ғылыми жаңалықтардың мәнін талдау; 8.4.1.1930 жылдардағы АҚШ пен Жапония құрылымдық экономикалық дағдарыстың нәтижесінде экономикада орын алған өзгерістерді анықтау
--	--	--

5) 9 -сынып:

5-кесте

Бөлім	Тақырып, мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
3-бөлім Тоталитарлық режимдер Шығыс	Сталиннің билігі тұсында КСРО қалай дамыды?	9.1.1.2социалистік қоғамның дамуына байланысты әлеуметтік топтардың (жұмысшы табы, шаруалар, зиялылар) мәртебесіндегі өзгерісті талдау 9.4.2.1"жоспарлы экономика", "нарықтық экономика" ұғымдарын қолдана отырып, XX ғасыр бірінші жартысындағы капитализм мен социализмнің экономикалық жүйелерін салыстыру; 9.3.1.2 тоталитаризм, әміршіл-әкімшіл жүйе сияқты саяси режимдердің қалыптасу алғышарттары мен тарихын түсіндіру
	"Адамның жандүниесінің инженерлері": Сталин халыққа ықпал ету үшін өнерді қалай пайдаланды?	9.2.2.1 қоғам дамуына белгілі өнер қайраткерлерінің ықпалын талдау; 9.2.2.2XX ғасырдың бірінші жартысында бұқаралық мәдениеттің (кинематограф, радио) қоғамның рухани дамуына ықпалын талдау
	"Танака меморандумы" қаншалықты қауіпті болды?	9.1.2.1 қоғамның әлеуметтік өміріндегі өзгерістерге реакцияшыл идеологиялардың (фашизм, нәсілшілдік, шовинизм, ұлтшылдық) таралу ықпалын талдау 9.3.1.2 тоталитаризм, авторитаризм сияқты саяси режимдердің қалыптасу алғышарттары мен тарихын түсіндіру; 9.4.1. 1930 жылдардағы АҚШ пен Жапония құрылымдық

		экономикалық дағдарыстың нәтижесінде экономикада орын алған өзгерістерді анықтау
2-тоқсан		
3-бөлім Тоталитарлық режимдер: Батыс	Неліктен фашизм Италия мен Германияда өрбіді?	9.1.2.1 қоғамның әлеуметтік өміріндегі өзгерістерге реакцияшыл идеологиялардың (фашизм, нәсілшілдік, шовинизм, ұлтшылдық) таралу ықпалын талдау; 9.3.1.2 тоталитаризм (әміршіл-әкімшіл жүйе) сияқты саяси режимдердің қалыптасу алғышарттары мен тарихын түсіндіру
	Нацистердің саясаты Германия тұрғындарына қандай әсерін тигізді?	9.1.2.1 қоғамның әлеуметтік өміріндегі өзгерістерге реакцияшыл идеологиялардың (фашизм, нәсілшілдік, шовинизм, ұлтшылдық) таралу ықпалын талдау; 9.3.1.2 тоталитаризм (әміршіл-әкімшіл жүйе) сияқты саяси режимдердің қалыптасу алғышарттары мен тарихын түсіндіру
	"Халық майданы" Францияда үкіметке келді де Испанияда жеңілді	9.1.2.1 қоғамның әлеуметтік өміріндегі өзгерістерге реакцияшыл идеологиялардың (фашизм, нәсілшілдік, шовинизм, ұлтшылдық) таралу ықпалын талдау; 9.3.1.1 фактілерді, процестер мен оқиғаларды салыстыру арқылы дүниежүзілік экономикалық дағдарыстан шығудың түрлі жолдарын түсіндіру (АҚШ, Франция, Германия)
3-тоқсан		
4-бөлім Екінші дүниежүзілік соғыстың себептері мен салдары	Қашан неге Екінші дүниежүзілік соғыс (1941 ж. мауысым айына дейінгі оқиғалар)?	9.3.2.3 Екінші дүниежүзілік соғыстың себептерін, сипаты мен салдарын талдау
	Барбаросса жспары неге құлдырады?	9.2.4.3 тарихи оқиғаларға түсіндірме бере отырып, әскери ғылым мен техниканың және соғыс стратегиялардың рөлін талдау
	Кеңес Одағының фашистік Германияға қарсы соғысы неліктен Ұлы Отан соғысы деп аталды?	9.3.2.3 Екінші дүниежүзілік соғыстың себептерін, сипаты мен салдарын талдау

	Екінші дүниежүзілік соғыстың қорытындылары мен сабақтары қандай болды?	9.3.1.1 фактілерді, процестер мен оқиғаларды салыстыру арқылы дүниежүзілік экономикалық дағдарыстан шығудың түрлі жолдарын түсіндіру (АҚШ, Франция, Германия); 9.3.2.3 Екінші дүниежүзілік соғыстың себептерін, сипаты мен салдарын талдау
Раздел 4 Новый этап процесса деколонизации	Екінші дүниежүзілік соғыстан кейін отаршыл жүйеге не болды?	9.3.2.3 Екінші дүниежүзілік соғыстың себептерін, сипаты мен салдарын талдау
	Үндістан неге тәуелсіздікке қол жеткізуі туралы әр түрлі көзқараста болды?	9.2.1.11 тарихи кезеңдердің ерекшеліктерін талдай отырып, мемлекет пен діннің өзара әрекеттесу ерекшеліктерін талдау
4-я четверть		
4-бөлім XX ғасырдың бірінші жартысында мәдениет пен дін	XX ғасырдың бірінші жартысында мәдениет пен ғылым қалай дамыды?	9.2.1.1 тарихи кезеңдердің ерекшеліктерін талдай отырып, мемлекет пен діннің өзара әрекеттесу ерекшеліктерін талдау; 9.2.1.2 "секуляризация" "ұждан бостандығы", "зайырлы мемлекет" , "мемлекеттік дін" ұғымдарын түсіндіру
	XX ғасырдың бірінші жартысында мәдениет пен ғылым қалай дамыды?	9.2.4.1 әлем мемлекеттерінің дамуындағы кейін теориясының ролін бағалау; 9.2.4. тарихи оқиғалардың себептерін, нәтижелерін, маңызын тұжырымдау арқылы ғылымның әлем мемлекеттерінің әлеуметтік-экономикалық дамуындағы ролін бағалау; 9.2.2.2 XX ғасырдың бірінші жартысында бұқаралық мәдениеттің (кинематограф, радио) қоғамның рухани дамуына ықпалын талдау; 9.2.3.1 "позитивизм", "прагматизм" , "экзистенциализм" ұғымдарын тарихи кезеңді сипаттау үшін қолдану
	Екінші дүниежүзілік соғыстан кейін әлемнің саяси картасы қалай өзгерді?	9.3.2.5 XX ғасыр ортасындағы әлемнің территориялді бөлінуі мен елдердің саяси құрылымын сипаттау 9.3.2.1 отаршылдық жүйе күйреуінің себептері мен салдарын талдау

1-бөлім XX ғасырдың екінші жартысындағы әлемнің саяси картасы	Әлемнің екі полюсті жүйесі қалай қалыптасты?	9.3.2.2"қырғи қабақ соғыс" ұғымын түсіндіру үшін тарихи оқиғаларды талдау; 9.3.2.3 тарихи фактілер мен картаға сүйене отырып, әскери-саяси одақтар НАТО және ВШҰ-ның қарсылығын сипаттау; 9.3.2.5 XX ғасыр ортасындағы әлемнің территориялді бөлінуі мен елдердің саяси құрылымын сипаттау
	XX ғасырдың екінші жартысында отарсыздандыру процесі неліктен күшейді?	9.1.1.1 социалистік даму жолынан бас тартуға байланысты әлеуметтік құрылымдағы өзгерістерді анықтау; 9.3.1.3 мемлекеттердің тарихи даму заңдылықтарын анықтау; 9.3.2.1 отаршылдық жүйе күйреуінің себептері мен салдарынталдау

6) 10-сынып:
6-кесте

Бөлім	Тақырып, мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
1-бөлім Халықаралық ұйымдардың қалыптасуы	Неліктен Біріккен Ұлттар Ұйымы Жалпыға бірдей адам құқығы Декларациясын жариялады?	10.2.3.2 адам құқықтарын қорғау идеяларының қазіргі халықаралық құқық қорғау ұйымдарының қызметіне ықпалын сипаттау; 10.3.1.2 Еуропа мен Азияның жетекші мемлекеттеріндегі конституциялық-құқықтық идеологияның қалыптасу жолдарын талдау (Жалпыға бірдей адам құқығы Декларациясы, ЕҚЫҰ, Еурокенес, Гаагадағы Халықаралық сот)
	БҰҰ Халықаралық сотының қызметі?	10.2.3.2 адам құқықтарын қорғау идеяларының қазіргі халықаралық құқық қорғау ұйымдарының қызметіне ықпалын сипаттау; 10.3.1.2 Еуропа мен Азияның жетекші мемлекеттеріндегі конституциялық-құқықтық идеологияның қалыптасу жолдарын талдау (Жалпыға бірдей адам құқығы Декларациясы, ЕҚЫҰ, Еурокенес, Гаагадағы Халықаралық сот)
		10.2.3.2 адам құқықтарын қорғау идеяларының қазіргі халықаралық

	Халықаралық құқық қорғау ұйымдарының тиімділігі?	құқық қорғау ұйымдарының қызметіне ықпалын бағалау; 10.3.1.2Еуропа мен Азияның жетекші мемлекеттеріндегі конституциялық-құқықтық идеологияның қалыптасу жолдарын талдау (Жалпыға бірдей адам құқығы Декларациясы, ЕҚЫҰ, Еурокенес, Гаагадағы Халықаралық сот)
XX ғасырдың екінші жартысындағы әлемдік экономиканың дамуы	Неліктен XX ғасырдың екінші жартысында "әл-ауқатты мемлекеттер" экономикалық дағдарысқа ұшырады?	10.3.1. "әл-ауқатты мемлекеттер" ұғымын 1970 - 1980 жж. әлеуметтік саладағы өзгерістерді сипаттау үшін қолдану; 10.4.1.1 XX ғасырдың 70-жылдарындағы жұмыссыздықтың себеп-салдарын талдау; 10.4.1.2 "инфляция", "дағдарыс", "стагнация" ұғымдарын пайдалана отырып, XX ғасырдың екінші жартысындағы мемлекеттердің экономикалық дамуын интерпретациялау
	XX ғасырдың 60-70- жылдарында КСРО қандай экономикалық қиыншылықтарға тап болды?	10.4.1.2 "инфляция", "дағдарыс", "стагнация" ұғымдарын пайдалана отырып, XX ғасырдың екінші жартысындағы мемлекеттердің экономикалық дамуын интерпретациялау; 10.4.1.4себеп-салдарлық байланыстарды талдау арқылы социалистік шаруашылық жүйесінің дамуындағы қарама-қайшылықтарды анықтау; 10.4.2.1 экономикалық жүйелердің тиімділігін интерпретациялау және негіздеу
	Азиялық серпіліс" неліктен мүмкін болды?	10.4.2.1 экономикалық жүйелердің тиімділігін интерпретациялау және негіздеу; 10.4.1.5 Оңтүстік - Шығыс Азия мемлекеттерінің қарқынды экономикалық дамуына ықпал ететін негізгі факторларды талдау; 10.3.1.4тұлғаның тарихтағы рөлін анықтау
2-тоқсан		
		10.3.2.1"қырғи қабақ соғыс" ұғымын түсіндіру үшін тарихи оқиғаларды талдау; 10.3.2.1тарихи фактілер мен картаға сүйене отырып,

2-бөлім екі полюсті әлем	1946-1963 жж. қырғи қабақ соғыстың ерекшелігі неде	әскери-саяси одақтар НАТО және ВШҰ-ның қарсылығын сипаттау; 10.3.1.4 тұлғаның тарихтағы рөлін анықтау
	1979-1985 жылдар аралығындағы "қырғи-қабақ соғысы" оқиғаларының ерешеліктері қандай	10.3.2.1 тарихи фактілер мен картаға сүйене отырып, әскери-саяси одақтар НАТО және ВШҰ-ның қарсылығын сипаттау; 10.3.2.3 аймақтық шиеленістердің себептері мен салдарын тұжырымдау; 10.3.1.4 тұлғаның тарихтағы рөлін бағалау
	Саманта Смиттің КСРО-ға сапары неге мүмкін болды?	10.3.2.2 қырғи қабақ соғыстан" кейін әлемдегі интеграциялық және дезинтеграциялық процестерді айқындау; 10.3.1.4 тұлғаның тарихтағы рөлін бағалау
	Қырғи-қабақ соғыстың аяқталуының себептері қандай болды?	10.3.2.2 қырғи қабақ соғыстан" кейін әлемдегі интеграциялық және дезинтеграциялық процестерді айқындау; 10.3.1.3 мемлекеттердің тарихи даму заңдылықтарын анықтау
	Қырғи-қабақ соғыстың аяқталуымен әлемдегі қауіпсіздік артты ма?	10.3.2.2 қырғи қабақ соғыстан" кейін әлемдегі интеграциялық және дезинтеграциялық процестерді айқындау; 10.3.2.6 XX ғасырдың екінші жартысында әлемнің саяси картасындағы өзгерістерді айқындау; 10.3.2.3 аймақтық шиеленістердің себептері мен салдарын тұжырымдау
2-бөлім Аумақтық мәселелерді шешудегі	БҰҰ Таяу Шығыстағы дағдарысты шешудің қандай бейбіт жолдарын ұсынады?	10.3.2.3 аймақтық шиеленістердің себептері мен салдарын тұжырымдау; 10.3.2.4 халықаралық шиеленістерді реттеудегі БҰҰ-ның қызметін бағалау
	"Араб көктемінің" себептері мен салдары қандай?	10.3.2.3 аймақтық шиеленістердің себептері мен салдарын тұжырымдау; 10.3.2.4 халықаралық шиеленістерді реттеудегі БҰҰ-ның қызметін бағалау; 10.1.2.4 қоғамдық сананы қалыптастыруда бұқаралық

халықаралық ұйымдар		ақпарат құралдарының рөлін анықтау
3-тоқсан		
Раздел 3 XX ғасырдың екінші жартысындағы қоғамның даму ерекшеліктері	Екінші Дүниежүзі соғысынан кейін түрлі елдердің әлеуметтік құрылымы қалай өзгерді?	10.1.1.1XX ғасырдың екінші жартысында әлеуметтік құрылымдағы өзгерістерді талдау; 10.1.2.1батыс және шығыс мемлекеттеріндегі әлеуметтік құрылымның ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтап, әлеуметтік тігінен және көлденеңінен мобильділікке мысал келтіру; 10.3.1.3мемлекеттің тарихи даму заңдылықтарын анықтау
	1949 жылғы коммунистік партия жеңісі нәтижесінде Қытай қалай өзгерді?	10.4.1.4 себеп-салдарлық байланыстарды талдау арқылы социалистік шаруашылық жүйесінің дамуындағы қарама-қайшылықтарды анықтау; 10.3.1.3мемлекеттің тарихи даму заңдылықтарын анықтау; 10.3.1.4 тұлғаның тарихтағы рөлін бағалау
	Әлемнің түрлі елдердің әлеуметтік даму деңгейі неліктен әртүрлі?	10.1.2.1батыс және шығыс мемлекетте ріндегі әлеуметтік құрылымның ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтап, әлеуметтік тігінен және көлденеңінен мобильділікке мысал келтіру; 10.3.1.1 . "әл-ауқатты мемлекеттер" ұғымын 1970 - 1980 жж. әлеуметтік саладағы өзгерістерді сипаттау үшін қолдану
3-бөлім Қазіргі қоғамдағы дін	Қазіргі қоғамдағы діннің рөлі?	10.2.1.2 қазіргі қоғамдық-саяси мәселелерді түсіну және интерпретациялау үшін дін туралы білімдерін пайдалану; 10.2.1. тарихи процестің сабақтастығын орнату арқылы адамзаттың өркениетті даму жолдарын қалыптастырудағы әлемдік діндердің рөлін анықтау
	Деструктивті діни ұйымдардың ықпалына қандай қоғам мәселелері байланысты	10.2.1.1қоғам өміріндегі дәстүрлі және деструктивті діни ұйымдардың іс-әрекетіне баға беру; 10.2.1.2қазіргі қоғамдық-саяси мәселелерді түсіну және интерпретациялау үшін дін туралы білімдерін пайдалану

	Халықаралық конфессиональді диалог құруда Астанадағы әлемдік және дәстүрлі дін Съезді қандай роль атқарады?	10.2.1.2қазіргі қоғамдық-саяси мәселелерді түсіну және интерпретациялау үшін дін туралы білімдерін пайдалану; 10.2.1.3тарихи процестің сабақтастығын орнату арқылы адамзаттың өркениетті даму жолдарын қалыптастырудағы әлемдік діндердің рөлін анықтау
3-бөлім Қазіргі әлемдегі лаңкестік қауіпі	Адамзат үшін лаңкестік несімен қауіпті	10.3.2.5қазіргі кездегі халықаралық лаңкестік және экстремизм проблемасын талдау; 10.3.2.3аймақтық шиеленістер дін себептері мен салдарын тұжырымдау
	Өазіргі кезде діни фундаментализм қаншалықты қауіпті?	10.2.1.1қоғам өміріндегі дәстүрлі және деструктивті діни ұйымдардың іс-әрекетіне баға беру; 10.2.1.2 қазіргі қоғамдық-саяси мәселелерді түсіну және интерпретациялау үшін дін туралы білімдерін пайдалану
4-тоқсан		
4-бөлім Қазіргі әлемнің жаһандануы	Жаһанданудың негізгі ерекшеліктері қандай?	10.1.2.3қоғамның тарихи даму бағытынүлгілей (модельдей) отырып, жаһандану процесіне байланысты қазіргі әлемдегі әлеуметтік өзгерістерді бақылау (еңбек миграциясы, әлеуметтік интеграция); 10.1.2.4қоғамдық сананы қалыптастыруда бұқаралық ақпарат құралдарының рөлін анықтау
	Жаһандану әлемдік экономиканың дамуына қаншалықты ықпал етеді	10.1.2. қоғамның тарихи даму бағытынүлгілей (модельдей) отырып, жаһандану процесіне байланысты қазіргі әлемдегі әлеуметтік өзгерістерді бақылау (еңбек миграциясы, әлеуметтік интеграция); 10.4.1.3жаһандану жағдайындағы экономикалық интеграцияның маңызын бағалау; 10.4.2.2постиндустриалды қоғамның басты экономикалық ресурсы ретінде ақпараттың рөлін анықтау
		10.2.3.3жаһандану жағдайында ұлттық мәдени құндылықтарды

	Жаһандану жағдайында ұлттық бірегейлікті қалай сақтауға болады?	сақтаудың маңыздылығын дәлелдеу; 10.2.2.2 XX ғасырдың екінші жартысы - XXI ғасырдың басындағы бұқаралық мәдениеттің қоғамның рухани дамуына ықпалын бағалау
XX ғасырдың екінші жартысындағы-4-бөлім XXI ғасырдың басындағы мәдениет	Әлемдік ғылымның дамуында Байқоңыр ғарыш айлағының маңызы қандай?	10.2.4.1 ғылыми-техникалық революцияның әлеуметтік және экологиялық салдарын бағалау және интерпретациялау; 10.2.4.2 адамзат өркениетінің дамуын үлгілеу арқылы жаһандық мәселелерді шешуде ғылым мен білімнің маңызы туралы қорытынды жасау
	Ғылымның қазіргі әлемдегі елдердің дамуына қалай өзгертті?	10.2.4.2 адамзат өркениетінің дамуын үлгілеу арқылы жаһандық мәселелерді шешуде ғылым мен білімнің маңызы туралы қорытынды жасау; 10.2.4.1 ғылыми-техникалық революцияның әлеуметтік және экологиялық салдарын бағалау және интерпретациялау; 10.2.4.3 ғылыми жаңалықтардың (генетика, микробиология, ақпараттық технологиялар, нано технологиялар, ядролық физика) қоғам дамуына ықпалын талдау
	Неге қазіргі кезде білім адамның бәсекеге қабілетті болуының факторы?	10.2.4.2 адамзат өркениетінің дамуын үлгілеу арқылы жаһандық мәселелерді шешуде ғылым мен білімнің маңызы туралы қорытынды жасау
4-бөлім XX ғасырдың екінші жартысындағы- XXI ғасырдың басындағы мәдениет	XX ғасырдағы мәдениет қайраткерлері адамзаттың рухани дамуына қандай ықпал жасады	10.2.2. танымал өнер қайраткерлерінің қоғамның дамуына ықпалын талдау және олардың қызметіне дүниежүзілік тарих контекстінде өзіндік баға беру; 10.2.2.3 ақпараттық қоғам жағдайындағы көркем шығармашылықтың жаңа түрлерінің қалыптасуын талдау; 10.2.3.1 түрлі философиялық көзқарастардың қазіргі қоғамдық өмірге ықпалын бағалау; 10.3.1.4 тұлғаның тарихтағы рөлін бағалау
		10.2.2.2 XX ғасырдың екінші жартысы - XXI ғасырдың

	Қоғамның рухани дамуына бұқаралық мәдениеттің әсері қандай?	басындағы бұқаралық мәдениеттің қоғамның рухани дамуына ықпалын бағалау; 10.1.2.4қоғамдық сананы қалыптастыруда бұқаралық ақпарат құралдарының рөлін анықтау
--	---	---

Қазақстан Республикасының
Білім және ғылым министрі
2022 жылғы 1 сәуірдегі
№ 123 бұйрығына
51-қосымша
Қазақстан Республикасы
Білім және ғылым министрінің
2013 жылғы 3 сәуірдегі
№ 115 бұйрығына
688-қосымша

Сөйлеу тілінің күрделі бұзылыстары бар білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 9-10 сыныптары үшін "Құқық негіздері" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Сөйлеу тілінің күрделі бұзылыстары бар білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 9-10 сыныптары үшін "Құқық негіздері" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі – Бағдарлама) Қазақстан Республикасының "Білім туралы" Заңының 5-бабы б) тармақшасына сәйкес әзірленген.

2. Бағдарлама мақсаты – сөйлеу тілінің күрделі бұзылыстары бар білім алушыларда мемлекет заңдары мен қоғамның нормаларын құрметтеуді, олардың азаматтық құқықтарын жүзеге асыру және міндеттерін орындау үшін қажетті дағдыларды қалыптастыру.

3. Бағдарлама міндеттері:

1) қазақстандық құқықтың негізгі салалары туралы негізгі білімді қалыптастыруға ықпал ету;

2) адам құқығы, демократия, азаматтық қоғам, заңдылық және құқықтық тәртіп негізінде құқықтық сәйкестіктің негіздерін қалыптастыру;

3) оқу және практикалық іс-әрекетте құқықтық ақпаратты табу, талдау және қолдану дағдыларын қалыптастыру;

4) заңмен реттелетін мінез-құлық пен іс-әрекеттің тиісті формаларын таңдау кезінде құқықтық білім мен дағдыларды пайдалану қабілеттерін жандандыру;

4. Түзете – дамыту міндеттері:

1) бронх-өкпе ауруларының алдын алу мақсатында дұрыс физиологиялық және сөйлеу тыныс алу дағдыларын дамыту;

2) екіншілік бұзылыстарды (эмоционалды және әлеуметтік) ерікті қасиеттерді тәрбиелеу арқылы алдын алу, төзімділік пен ұстамдылық таныту;

3) кеңістіктік және уақыттық түсініктерді, сенсорлық процестерді, ұсақ моториканы, жоғары психикалық функцияларды дамыту үшін жағдайларды қамтамасыз ету;

4) сөйлеу тілінің барлық аспектілерін жақсарту (просодика, айтылуы, грамматикалық құрылымы, сөздік қоры), сөйлеу тілінің байланысты болуы мен жалпы түсініктілігі;

5) өз сөйлеуінің дыбысына, сөйлеудің өзін-өзі басқаруы мен өзара бақылауына, сөздік анықтығы мен мәнерлілігіне деген ұмтылысы мен қабілетіне жауапкершілікпен қарауды дамыту;

6) шешендік, сыни талдау және дәлелдеу дағдыларын қолдана отырып, өзекті әлеуметтік-құқықтық мәселелер бойынша пікірталастарға қатысу тәжірибесін қалыптастыру.

2-тарау. Оқу процесін ұйымдастырудағы педагогикалық тәсілдер

5. Сөйлеу тілінің күрделі бұзылыстары бар білім алушылардың "Құқық негіздері" пәнін толыққанды игеруіндегі қиындықтар танымдық әрекеттерінің екінші деңгейлі бұзылыстарымен байланысты: есту зейіні мен ауызша есте сақтау қабілетінің төмен деңгейі, сөйлеу-ойлау әрекетін өнімсіз ұйымдастырылуы.

6. Білім алушылардың сөйлеу тілінің дамымауының тұрақты көріністері сөздік қорының аздығы, сөздердің дұрыс қолданылмауы, аграмматизм, сөз тіркестерін дұрыс байланыстырудың жеткіліксіздігінен көрінеді.

7. Білім алушылар ауызша нұсқауды қолдана отырып, тапсырмаларды орындауға көп көңіл бөле алмайды, өз әрекеттерін жоспарлауда қиындықтар туындайды, ауызша және жазбаша жауаптар үлгісін көрсетуде нұсқауларды қайталауды қажетсінеді.

8. Құқық негіздері сабақтарының түзете-дамыту бағыты пәннен тыс (жүйелік және тұлғалық) құзыреттіліктерді қалыптастыруға баса назар аударуды көздейді: білім мен ақпарат көздерін өз бетінше алу, ынталы, қызығушылық танытатын, сенімді, жауапкершілікті және талдау, қорытынды мен тұжырым жасай алу.

9. Оқыту әр түрлі стратегиялар мен тәсілдерді қолдануды көздейді; олардың ішінде:

1) мұғалім мен білім алушылар арасында сенімділік атмосферасын құру;

2) әр білім алушының пікірін тыңдау және оларды дамыту үшін бар білім мен түсініктерді пайдаланудың маңыздылығын түсіну;

3) мұқият таңдалған тапсырмалар мен іс-шаралар арқылы ынталандыру және дамыта оқыту;

4) білім алушыларға түсінікті мысалдарды қолданып мәселелерді шешу стратегияларын модельдеу;

5) "Оқыту үшін бағалау" арқылы оқытуды қолдау;

6) білім алушылардың зерттеу әрекеттерін мадақтау;

7) сыни ойлау қабілеттерін дамыту;

8) өзін-өзі бағалау және өзін-өзі дамыту кезінде сөйлеу тілінің күрделі бұзылыстары бар білім алушыларды қолдау;

10. Сөйлеу тілінің күрделі бұзылыстары бар білім алушыларға құқық негіздерін оқыту арнайы қағидалар негізінде ұйымдастырылады:

1) онтогенетикалық – онтогенез бойынша сөйлеудің әр түрлі формалары мен қызметтерінің қалыптасу заңдылықтары мен реттілігін ескереді, мұғалімге оқушылардың белсенді сөйлеуінде сөйлемнің әртүрлі модельдерін жай сөйлем мен күрделі сөйлемге қарай дәйектілікпен машықтандыруды ұсынады;

2) этиопатогенетикалық - сөйлеу бұзылыстарының пайда болуы мен механизмдерін анықтайтын этиологиялық факторлар жиынтығын ескереді және сабақта арнайы таңдалған түзету-сөйлеу техникасы мен тәсілдерін қолдануды көздейді;

3) кешенділік - сөздік және сөзсіз белгілердің жиынтығына кешенді (психологиялық - медициналық-педагогикалық) әсер етуді, әр түрлі саладағы мамандардың көмегі мен қолдауын білдіреді: невропатолог (кекештену және дизартрия кезінде), отоларинголог, пластикалық хирург, стоматологиялық хирург (ринолалия кезінде), сурдолог, психолог, логопед (сөйлеу бұзылысының барлық түрлері үшін).

11. "Құқық негіздерін" оқытуда ең тиімдісі интерактивті технологиялар мен әдістер болып табылады:

1) кейс-стади - сөйлеу тілінің күрделі бұзылыстары бар білім алушылардан өзіндік қорытынды жасауға және проблемаға шешім таба білуге, өз көзқарасын дәлелдеуге, гипотезалар ұсынуға, зерттеуді жоспарлауға мүмкіндік беретін проблемалық ситуацияларды құру;

2) "Миға шабуыл", "фишбоун", "авторлық орындық" - проблеманы анықтау, әр оқушыға идеялар ұсыну, бүкіл сыныппен идеяларды талқылау, талдау және дұрыс шешім қабылдау;

12. "Құқық негіздері" пәнін оқыту процесінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдану келесіні көздейді:

1) құқықтық ақпаратты іздеуге, оны іріктеуге, салыстыруға және түсіндіруге байланысты өзіндік жұмыс дағдыларын дамыту;

2) білім алушылардың білімін кеңейту үшін мультимедиялық ресурстарды пайдалану;

3) белсенді оқытуды ұйымдастыруды техникалық қолдау үшін интерактивті тақтаны қолдану;

4) білім алушыларды электронды оқулықтар арқылы оқыту;

5) компьютерлік презентацияның әр түрін қолдана отырып, таңдалған тақырып бойынша шығармашылық жобалар құру;

б) білім алушылардың шығармашылық іс-әрекет дағдыларын дамыту үшін компьютерлік коммуникация (мысалы, онлайн форумдар, конференциялар) құралдарын пайдалану (әр түрлі құқықтық тақырыптарды талқылау және пікірталас жүргізу).

13. "Құқық негіздері" сабағының орнын толтыру бағыты келесі шарттарды орындауға негізделген:

1) оқытудың көрнекілік және практикалық формалары мен құралдарының басымдылығын сақтай отырып, полисенсорлық сапаны қамтамасыз ететін сақталған анализаторлар мен психикалық процестердің энергиясын пайдалану;

2) дәстүрлі емес мақсат қою (әр сабақта мұғалім алдына сөйлеу компоненттерін түзету және дамыту бойынша нақты міндеттер қояды: дыбыстың айтылуы, лексикалық және грамматикалық құрылымы, байланыстырып сөйлеу дағдылары, сөздік жұмысын нақты жоспарлайды);

3) оқыту мазмұнын дамудың екіншілік бұзылыстарын түзетуге бағыттау (ойлаудың тұжырымдамалық және логикалық формаларын дамыту, ерікті мінез-құлықты қалыптастыру);

4) шартты-символдық көрнекіліктің жүйелі қолданылуы (тіректер, жадынамалар, алгоритмдер, сызбалар мен шаблондар);

5) оқу материалын қайталау және білімді тексеру процесінің арнайы ұйымдастырылуы (оқушының жеке ерекшеліктерін, оның сөйлеу бұзылысының құрылымын ескере отырып).

3-тарау. "Құқық негіздері" пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

14. "Құқық негіздері" пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

1) 9-сынып – аптасына 1 сағат, оқу жылында – 34 сағатты;

2) 10-сынып – аптасына 1 сағат, оқу жылында – 34 сағатты құрайды.

15. Бағдарлама 7 бөлімді қамтиды:

1) "Құқық және мемлекет" бөлімі;

2) "Конституциялық құқық" бөлімі;

3) "Азаматтық құқық" бөлімі;

4) "Еңбек құқығы" бөлімі;

5) "Отбасы құқығы" бөлімі;

6) "Әкімшілік құқық" бөлімі;

7) "Қылмыстық құқық" бөлімі.

16. "Құқық және мемлекет" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) құқық түсінігі;

2) құқықтық мемлекет.

17. "Конституциялық құқық" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) адам және азаматтың құқықтары мен бостандықтары;

2) мемлекеттік органдардың конституциялық жүйесі.

18. "Азаматтық құқық" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) азаматтық құқық түсінігі;
- 2) меншік құқығы;
- 3) азаматтық құқықтағы міндеттеме мен жауапкершілік;
- 4) тұтынушылар құқығын қорғау.

19. "Еңбек құқығы" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) еңбек құқығы түсінігі;
- 2) еңбек жағдайлары;
- 3) еңбекті қорғау;
- 4) еңбек шарты.

20. "Отбасы құқығы" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) отбасы құқығының түсінігі;
- 2) некені қию және тоқтату жолдары;
- 3) отбасы мүшелерінің құқықтары мен міндеттері;
- 4) отбасының қоғамдағы маңыздылығы.

21. "Әкімшілік құқық" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) әкімшілік құқық түсінігі;
- 2) әкімшілік жауапкершілік;
- 3) әкімшілік құқық бұзушылықтың алдын алу.

22. "Қылмыстық құқық" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) қылмыстық құқық түсінігі;
- 2) қылмыстық құқық бұзушылық түсінігі;
- 3) қылмыстық жауапкершілік түсінігі;
- 4) жазалау және гуманизм мәселесі.

23. 9 - сыныпқа арналған "Құқық негіздері" пәнінің базалық мазмұны:

1) құқық түсінігі. Құқық түсінігі және оның белгілері. Құқықтың басқа әлеуметтік нормалардан айырмашылығы: мораль, діни нормалар, дәстүрлер, корпоротивтік нормалар;

2) конституциялық құрылыс негіздері. ҚР Конституциясы. Адам және азаматтың құқықтары мен бостандықтары. ҚР сайлау;

3) азаматтық құқық ұғымы. Азаматтық құқықтағы міндеттеме және жауапкершілік. Меншік құқығы. Қазақстан Республикасындағы меншік түрлері. Тұтынушылардың құқықтары. Тұтынушылардың құқықтарын қорғау. Меншік құқығы. Қазақстан Республикасындағы меншік түрлері. Меншік құқығын алу және тоқтатудың негізгі жолдары;

4) еңбек құқығы. ҚР Еңбек кодексі. Нормативтік құқықтық актілер. Еңбек бостандығының Конституциялық кепілдіктері. Кәмелетке толмағандардың еңбегін құқықтық реттеу. Еңбек жағдайлары. Жұмыс беруші мен қызметкердің құқықтары мен міндеттері;

5) отбасы және неке (ерлі-зайыптылық) ұғымы. Отбасы-қоғамның ұясы. Отбасылық құқық нормалары. Отбасы мүшелерінің құқықтары мен міндеттері. Бала құқығы;

6) әкімшілік құқық ұғымы. Әкімшілік жауапкершілік. Әкімшілік құқық бұзушылықтың алдын алу. Әкімшілік құқық бұзушылықтың түрлері мен белгілері. Әкімшілік-құқықтық нормалар;

7) қылмыстық құқық түсінігі. Қылмыс ұғымы. Қылмыстың белгілері мен түрлері. Қылмыстық мінез-құлық және оның жазалануы. Қылмыстық жауапкершілік. Жазалау және гуманизм мәселелері.

24. 10 - сыныпқа арналған "Құқық негіздері" пәнінің базалық мазмұны:

1) құқықтық мемлекет және азаматтық қоғам. Құқықтық мемлекеттің түсінігі мен белгілері. Құқықтық мемлекеттің қызмет етудегі азаматтық қоғам институттарының рөлі мен маңыздылығы;

2) конституциялық құқықтары, адамның және азаматтың бостандықтары мен міндеттері. Мемлекеттік билік органдарының конституциялық жүйесі. Мемлекеттік биліктің жоғары органдары қызметінің негізгі бағыттары. Мемлекеттік биліктің өкілетті органдары;

3) екі жақтың теңдігі негізінде мүліктік қатынастар. Жеке мүліктік емес қатынастар: өмір, денсаулық, ар-намыс, абырой. Азаматтық құқықтағы міндеттеме және жауапкершілік. Міндеттемені орындамағаны үшін мүліктік жауапкершілік. Міндеттемені қамтамасыз ету тәсілдері. Меншік құқығын алу және тоқтатудың негізгі жолдары. Тұтынушылардың құқықтары. Тұтынушылардың құқықтарын қорғау жолдары. Тұтынушылардың өз құқықтарын қорғау;

4) еңбек құқығы ұғымы. Еңбек бостандығының Конституциялық кепілдіктері. Еңбек келісім-шарт. Еңбек шартының мазмұны. Еңбек жағдайлары. Жұмыс беруші мен қызметкердің құқықтары мен міндеттері. Еңбекті қорғау. Еңбек дауларын шешу жолдары;

5) отбасы және неке (ерлі-зайыптылық) ұғымы. Некеге тұру және тоқтату жолдары. Неке қиюдың (ерлі-зайыптылықтың) шарттары мен кедергілері. Некені тоқтату және бұзу. Отбасының қоғамдағы маңыздылығы. Отбасылық қатынастарды мемлекеттік қолдау және қорғау. Отбасы мүшелерінің құқықтары мен міндеттері;

6) басқарушылық құқық. Әкімшілік құқық бұзушылық, оның түрлері мен белгілері. Әкімшілік жазалардың түрлері және оларды қолдану тәртібі. Әкімшілік құқық бұзушылықтың алдын алу. Қоғамдық қатынастарды реттеудегі әкімшілік-құқықтық нормалардың рөлі мен маңыздылығы;

7) қылмыстық құқық түсінігі. Қылмыстық мінез-құлық және оның жазалануы. Объект, субъект, қылмыстың объективті және субъективті жағы. Құқыққа қарсы әрекеттер және олар үшін жазалау түрлері үшін қылмыстық жауапкершілік. Сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық субъектілері. Қылмыстық құқықтағы гуманизм қағидасы

4-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

25. Бағдарламада, оқыту мақсаттары кодтық белгімен берілген. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сан бөлімше ретін, төртінші сан оқыту мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 9.2.1.4. кодында "9" - сынып, "2.1" - бөлім мен бөлімше, "4" - оқыту мақсатының реттік саны.

26. Күтілетін нәтижелер бойынша оқыту мақсаттарының жүйесі:

1) "Құқық және мемлекет" бөлімі:

1-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	9 сынып	10 сынып
1.1 Құқық түсінігі	9.1.1.1 әлеуметтік нормалар жүйесінде құқық ұғымын түсіндіру; 9.1.1.2 жауап беруде белсенді сөздік қорында негізгі пәндік терминдерді қолдану	10.1.1.1 әлеуметтік нормалар жүйесіндегі құқық түсінігі мен рөлін түсіндіру; 10.1.1.2 сөздік қорды қолдана отырып оқу іс-әрекетін сөзбен жеткізу
1.2 Құқықтық мемлекет	9.1.2.1 құқықтық мемлекеттің ерекшелігі мен маңызын анықтау; 9.1.2.2 жолдасының жауабын нақтылау үшін тікелей және жанама сұрақтар қою	10.1.2.1 құқықтық мемлекеттің ерекшелігі мен маңызын талдау; 10.1.2.2 іске асыру процесін жоспарлау кезінде оқу мақсаты мен міндеттерін сақтау және қолдау

2) "Конституциялық құқық" бөлімі:

2-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	9 сынып	10 сынып
2.1 Адам және азаматтың құқықтары мен бостандықтары	9.2.1.1 конституциялық құрылыс негіздерін түсіндіру; 9.2.1.2 өзінің сөйлеу тілінің дыбысына қызығушылық таныту және сөйлеу мәдениетін игеруге талпыну	10.2.1.1 конституциялық құрылыстың негіздерін сипаттау; 10.2.1.2 сөздік тапсырма шеңберінде жұмыстың орындалуын нақты өзін-өзі бағалау және есеп беру
2.2 Мемлекеттік органдардың конституциялық жүйесі	9.2.2.1 Қазақстан Республикасының Конституциясына сүйене отырып, мемлекеттік органдардың функцияларын анықтау; 9.2.2.2 оқу тапсырмасын орындауда өз-өзіне нақты баға беру	10.2.2.1 Қазақстан Республикасының Конституциясына сүйене отырып, мемлекеттік органдардың функцияларын анықтау және салыстыру; 10.2.2.2 әр түрлі құрылымды буындарды және сөздерді түсініктіліктің ең қол жетімді деңгейінде айту

3) "Азаматтық құқық" бөлімі:

3-кесте

	Оқыту мақсаттары	

Бөлімшелер	9 сынып	10 сынып
3.1 Азаматтық құқық түсінігі	9.3.1.1 азаматтық құқық ұғымы мен қағидаларын анықтау; 9.3.1.2 сөйлеу әрекетін жазбаша түрде жоспарлау	10.3.1.1 азаматтық құқықтың түсінігі мен қағидаларын талдау; 10.3.1.2 жұппен жұмыс жасауға дайындық пен қабілеттілікті көрсету
3.2 Меншік құқығы	9.3.2.1 меншік түрлерін анықтау; 9.3.2.2 сөйлеу ағынындағы барлық дыбыстарды анық айту (білім алушының сөйлеу аппаратында күрделі органикалық зақымдану жоқ жағдайда)	10.3.2.1 меншік түрлерін талдау; 10.3.2.2 құқықтық жағдайларды талдай отырып, меншік құқығын алу және тоқтату жолдарын анықтау; 10.3.2.3 баламалы, тура және жанама сұрақтарды құрастыру
3.3 Азаматтық құқықтағы міндеттеме мен жауапкершілік	9.3.3.1 азаматтық құқықтағы міндеттемелерді талдау және жауапкершілікті анықтау	
3.4 Тұтынушылар құқығын қорғау	9.3.4.1 тұтынушылардың құқықтарын қорғау жолдарын анықтау; 9.3.4.2 негізгі және қосымша ақпаратты ажырату	10.3.4.1 құқықтық жағдайларды талдай отырып, меншік құқығын алу және тоқтату жолдарын анықтау

4) "Еңбек құқығы" бөлімі:

4-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	9 сынып	10 сынып
4.1 Еңбек құқығы түсінігі	9.4.1.1 еңбек құқығы ұғымын түсіндіру; 9.4.1.2 іске асыру процесін жоспарлау кезінде оқу мақсаты мен міндеттерін сақтау және қолдау	10.4.1.1 еңбек құқығы қолданылатын жағдайларды тану және бағалау; 10.4.1.2 белсенді сөздік қорда негізгі пәндік терминдерді қолдану
4.2 Еңбек жағдайлары	9.4.2.1 Қазақстан Республикасының Еңбек кодексі негізінде еңбек жағдайларын анықтау; 9.4.2.2 құқықтық жағдайларды талдай отырып, жұмыс беруші мен қызметкердің құқықтары мен міндеттерін түсіндіру; 9.4.2.3 ақпаратты вербальды, паравербалды және вербалды емес құралдарды қолдану арқылы алу	10.4.2.1 Қазақстан Республикасының Еңбек кодексі негізінде еңбек жағдайларын бағалау; 10.4.2.2 құқықтық жағдайларды талдай отырып, жұмыс беруші мен қызметкердің құқықтары мен міндеттерін бағалау; 10.4.2.3 критерийлер бойынша оқу сапасын бақылау
4.3 Еңбекті қорғау	9.4.3.1 кәмелетке толмағандардың еңбегіне қатысты құқықтық нормаларды талдау; 9.4.3.2 нормативтік-құқықтық актілерге сүйене отырып, еңбек дауларын шешу жолдарын анықтау	10.4.3.1 кәмелетке толмағандардың еңбегіне қатысты құқықтық нормаларды сипаттау және бағалау; 10.4.3.2 нормативтік- құқықтық актілерге сүйене отырып, еңбек дауларын шешу жолдарын ұсыну және негіздеу

4.4 Еңбек шарты	9.4.4.1 еңбек шартының мазмұнын ашып көрсету	10.4.4.1 құқықтық жағдайларды талдап, еңбек шартының мазмұнын ашып көрсету
-----------------	--	--

5) "Отбасы құқығы" бөлімі:

5-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	9 сынып	10 сынып
5.1 Отбасылық құқық түсінігі	9.5.1.1 "неке" және "отбасы" ұғымдарына түсініктеме беру; 9.5.1.2 үйлестіруші рөлін қабылдайды және оқытушымен бірге топ жұмысында топ мүшелерінің функциялары мен рөлдерін орындауын қадағалау	10.5.1.1 "неке" және "отбасы" ұғымдарын талдау; 10.5.1.2 ұйымдастырушы және үйлестіруші рөлін алып, топтық жұмыста топ мүшелерінің функциялары мен рөлдерін орындауын бақылау
5.2 Некені қию және тоқтату жолдары	9.5.2.1 некеге тұру шарттарын анықтау	10.5.2.1 некені құру және бұзу шарттарын анықтау; 10.5.2.2 қол жетімді сөйлеу құралдарын пайдаланып, өз жауабын негіздеу, алынған ақпараттың басты ойын, тақырыбын анықтау
5.3 Отбасы мүшелерінің құқықтары мен міндеттері	9.5.3.1 отбасы мүшелерінің құқықтары мен міндеттерін анықтау; 9.5.3.2 құқықтық актілерге сілтеме жасай отырып, балалардың қоғамдағы және отбасындағы құқықтарын талдау	
5.4 Отбасының қоғамдағы маңыздылығы	9.5.4.1 отбасының қоғамдағы маңыздылығын анықтау; 9.5.4.2 критерийлерге сәйкес өзінің және басқа адамдардың сөйлеу әрекетін бағалау	10.5.4.1 отбасының қоғамдағы маңыздылығын бағалау; 10.5.4.2 жазбаша нұсқауларға, тармақталған алгоритмге және ментальдық карталарға сәйкес жұмыс жасау

6) "Әкімшілік құқық" бөлімі:

6-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	9 сынып	10 сынып
6.1 Әкімшілік құқық түсінігі	9.6.1.1 әкімшілік құқық түсінігін білу	10.6.1.1 әкімшілік құқық ұғымын түсіндіру
6.2 Әкімшілік жауапкершілік	9.6.2.1 әкімшілік құқық бұзушылықтың түрлері мен белгілерін анықтау; 9.6.2.2 топта нәтижелі қарым-қатынас жасау дағдыларын меңгеру	10.6.2.1 әкімшілік құқық бұзушылықтың түрлері мен белгілерін талдау; 10.6.2.2 жұптасып нәтижелі қарым-қатынас жасау дағдыларын меңгеру
	9.6.3.1 әкімшілік-құқықтық нормалардың мағынасын анықтау;	10.6.3.1 әкімшілік-құқықтық нормалардың маңыздылығын бағалау;

6.3 Әкімшілік құқық бұзушылықтың алдын алу	9.6.3.2 оқу мәтіндері аясында көп мағыналы сөздің (зат есім, сын есім, етістік) лексикалық мағынасын түсіндіру	10.6.3.2 ауызша жауап беру аясында көп мағыналы сөздің (зат есім, сын есім, етістік) лексикалық мағынасын түсіндіру
--	--	---

7) "Қылмыстық құқық" бөлімі:

7-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	9 сынып	10 сынып
7.1 Қылмыстық құқық түсінігі	9.7.1.1 қылмыстық заңның ерекшеліктерін білу және түсіну; 9.7.1.2 өз әрекетін жоспарлау, критерилерге сәйкес бақылау және бағалау	10.7.1.1 қылмыстық құқық ұғымын түсіндіру және сипаттау; 10.7.1.2 топтық тапсырманы орындау кезінде сұраныс бойынша және өз бастамасымен көмек көрсету
7.2 Қылмыс ұғымы	9.7.2.1 қылмыстың белгілері мен түрлерін ажырату	10.7.2.1 қылмыстың белгілері мен түрлерін талдау және бағалау
7.3 Қылмыстық жауапкершілік	9.7.3.1 құқықтық жағдайларды талдай отырып, қылмыстық жауапкершілік пен жаза түрлерін анықтау; 9.7.3.2 сыбайлас жемқорлыққа қарсы құқықтық актілерді түсіндіру	10.7.3.1 құқықтық жағдайларды талдау арқылы қылмыстық жауапкершілік пен жаза түрлерін бағалау; 10.7.3.2 сыбайлас жемқорлыққа қарсы құқықтық актілерді сипаттау және бағалау
7.4 Жазалау және гуманизм мәселесі	9.7.4.1 қылмыстық заңдағы гуманизм принципінің маңыздылығын түсіну; 9.7.4.2 жазу барысында тыртысуды алдын алу және болдырмау үшін қол саусақтарына 3-5 массаж тәсілдерін қолданып босаңсытатын массаж жасау	10.7.4.1 қылмыстық заңның гуманистік құрылымын бағалау; 10.7.4.2 екі қолды сермеу, баяу айналдыру, рефлекторлы-тежегіш позицияны қабылдау, психологиялық-эмоционалдық шиеленіс кезінде рефлексті тежейтін қалыпта шаршау сезімі, тежеу (қорғаныс) механизмдерін қосу, кинезиология элементтерін уақытында орындау

27. Бағдарлама сөйлеу тілінің күрделі бұзылыстары бар білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 9-10 сыныптары үшін "Құқық негіздері" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспары негізінде осы Бағдарламаның қосымшасына сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді жоспарда барлық сынып бойынша әр бөлімде қамтылатын оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

28. Ұзақ мерзімді жоспарлардағы тақырыптар проблемалық сұрақтар түрінде ұйымдастырылған, бұл сабақ басында сөйлеу тілінің күрделі бұзылыстары бар білім алушылардың ойлау әрекетін белсендіруге, сыни тұрғыдан ойлауды дамытуға, проблемалық сұрақтар қою дағдыларын қалыптастыруға және өз бетінше талдау жасауға мүмкіндік береді.

"Құқық негіздері"
пәнінен жаңартылған
мазмұндағы үлгілік оқу
бағдарламасына
қосымша

Сөйлеу тілінің күрделі бұзылыстары бар білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 9-10 сыныптары үшін "Құқық негіздері" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) 9 сынып:
кесте 1

Бөлімдер	Тақырыптар	Оқыту мақсаттары
1 тоқсан		
9.1 Құқық түсінігі	Құқық дегеніміз не және ол қоғамдық қатынастарға қалай әсер етеді?	9.1.1.1 әлеуметтік нормалар жүйесінде құқық ұғымын түсіндіру; 9.1.1.2 жауап беруде белсенді сөздік қорында негізгі пәндік терминдерді қолдану
9.2 Адам және азаматтың құқықтары мен бостандықтары	Қазақстан Республикасының адамы мен азаматының құқықтары мен міндеттері қандай?	9.2.1.1 конституциялық құрылыс негіздерін түсіндіру; 9.2.1.2 өзінің сөйлеу тілінің дыбысына қызығушылық таныту және сөйлеу мәдениетін игеруге талпыну
9.3 Азаматтық құқық түсінігі	Азаматтық құқық қоғамдық қатынастарды қалай реттейді?	9.3.1.1 азаматтық құқық ұғымы мен қағидаларын анықтау; 9.3.1.2 сөйлеу әрекетін жазбаша түрде жоспарлау
9.4 Еңбек құқығы түсінігі	Қазақстан Республикасы Конституциясының 24-бабы нені жариялайды?	9.4.1.1 еңбек құқығы ұғымын түсіндіру; 9.4.1.2 іске асыру процесін жоспарлау кезінде оқу мақсаты мен міндеттерін сақтау және қолдау
9.5 Отбасылық құқық түсінігі	Отбасы заңмен қалай қорғалады?	9.5.1.1 "неке" және "отбасы" ұғымдарына түсініктеме беру; 9.5.1.2 үйлестіруші рөлін қабылдайды және оқытушымен бірге топ жұмысында топ мүшелерінің функциялары мен рөлдерін орындауын қадағалау
9.6 Әкімшілік құқық түсінігі	Қандай әлеуметтік қатынастар әкімшілік құқықпен реттеледі?	9.6.1.1 әкімшілік құқық ұғымын түсіндіру
		9.7.1.1 қылмыстық заңның ерекшеліктерін білу және түсіну;

9.7.1.2 өз әрекетін жоспарлау,

9.7 Қылмыстық құқық түсінігі

Қылмыстық құқықтың басқа
құқық салаларынан
айырмашылығы неде?

		критерилерге сәйкес бақылау және бағалау
2 тоқсан		
9.2 Мемлекеттік органдардың конституциялық құрылымы	Мемлекеттік органдардың қызметі қандай?	9.2.2.1 Қазақстан Республикасының Конституциясына сүйене отырып, мемлекеттік органдардың функцияларын анықтау; 9.2.2.2 оқу тапсырмасын орындауда өз-өзіне нақты баға беру
9.3 Меншік құқығы	Қалай меншік иесі болуға болады?	9.3.2.1 меншік түрлерін анықтау; 9.3.2.2 сөйлеу ағынындағы барлық дыбыстарды анық айту (білім алушының сөйлеу аппаратында күрделі органикалық зақымдану жоқ жағдайда)
9.4 Еңбек жағдайлары	Еңбек жағдайлары заңнамамен қалай реттеледі?	9.4.2.1 Қазақстан Республикасының Еңбек кодексі негізінде еңбек жағдайларын анықтау; 9.4.2.2 құқықтық жағдайларды талдай отырып, жұмыс беруші мен қызметкердің құқықтары мен міндеттерін түсіндіру; 9.4.2.3 ақпаратты вербальды, паравербалды және вербалды емес құралдарды қолдану арқылы алу
9.5 Некені қию және тоқтату жолдары	Неке қандай жағдайда жасалады және бұзылады?	9.5.2.1 некені құру және бұзу шарттарын анықтау
9.7 Қылмыс туралы түсінік	Қандай әрекет қылмыс деп танылады?	9.7.2.1 қылмыстың белгілері мен түрлерін ажырату
3 тоқсан		
9.3 Азаматтық заңдардағы міндет пен жауапкершілік	Азаматтық-құқықтық міндеттемелер қандай жауапкершілікті тудырады?	9.3.3.1 азаматтық құқықтағы міндеттемелерді талдау және жауапкершілікті анықтау
9.4 Еңбекті қорғау	Еңбек даулары қалай шешіледі?	9.4.3.1 кәмелетке толмағандардың еңбегіне қатысты құқықтық нормаларды талдау
	Кәмелетке толмағандардың еңбегі заңнамамен қалай қорғалады?	9.4.3.2 нормативтік -құқықтық актілерге сүйене отырып, еңбек дауларын шешу жолдарын ұсыну
9.5 Отбасы мүшелерінің құқықтары мен міндеттері	Отбасы мүшелерінің құқықтық мәртебесі қандай?	9.5.3.1 отбасы мүшелерінің құқықтары мен міндеттерін анықтау
	Баланың құқықтары қалай қорғалады?	9.5.3.2 құқықтық актілерге сілтеме жасай отырып, балалардың қоғамдағы және отбасындағы құқықтарын талдау

9.6 Әкімшілік жауапкершілік	Әкімшілік жауапкершілік қандай жағдайда туындайды?	9.6.2.1 әкімшілік құқық бұзушылықтың түрлері мен белгілерін анықтау; 9.6.2.2 топта нәтижелі қарым-қатынас жасау дағдыларын меңгеру
9.7 Қылмыстық жауапкершілік	Қылмыстық жауапкершіліктің мәні неде?	9.7.3.1 құқықтық жағдайларды талдай отырып, қылмыстық жауапкершілік пен жаза түрлерін анықтау
	Сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтың субъектісі кім?	9.7.3.2 сыбайлас жемқорлыққа қарсы құқықтық актілерді түсіндіру
4 тоқсан		
9.1 Құқықтық мемлекет және азаматтық қоғам	Құқықтық мемлекеттің негізгі идеялары қандай?	9.1.2.1 құқықтық мемлекеттің ерекшелігі мен маңызын анықтау; 9.1.2.2 жолдасының жауабын нақтылау үшін тікелей және жанама сұрақтар қою
9.3 Тұтынушылар құқығын қорғау	Біз тұтынушы ретінде өз құқығымызды білеміз бе?	9.3.4.1 тұтынушылардың құқықтарын қорғау жолдарын анықтау; 9.3.4.2 негізгі және қосымша ақпаратты ажырату
9.4 Еңбек шарты	Еңбек шарты бойынша қандай құқықтар мен міндеттер туындайды?	9.4.4.1 еңбек шартының мазмұнын ашып көрсету
9.5 Отбасының қоғамдағы маңыздылығы	Отбасының әлеуметтік рөлі қандай?	9.5.4.1 отбасының қоғамдағы маңыздылығын анықтау; 9.5.4.2 критерийлерге сәйкес өзінің және басқа адамдардың сөйлеу әрекетін бағалау
9.6 Әкімшілік құқық бұзушылықтың алдын алу	Әкімшілік құқықтық нормалардың қажеттілігі неде?	9.6.3.1 әкімшілік-құқықтық нормалардың мағынасын анықтау; 9.6.3.2 оқу мәтіндері аясында көп мағыналы сөздің (зат есім, сын есім, етістік) лексикалық мағынасын түсіндіру
9.7 Жазалау және гуманизм мәселесі	Гуманизм принципі қылмыстық құқықта қажет пе?	9.7.4.1 қылмыстық заңдағы гуманизм принципінің маңыздылығын түсіну; 9.7.4.2 жазу барысында тыртисуды алдын алу және болдырмау үшін қол саусақтарына 3-5 массаж тәсілдерін қолданып босаңсытатын массаж жасау

2) 10 сынып
кесте 2

Бөлімдер	Тақырыптар	Оқыту мақсаттары

1 тоқсан		
10.1 Құқық түсінігі	Құқық дегеніміз не және ол қоғамдық қатынастарға қалай әсер етеді?	10.1.1.1 әлеуметтік нормалар жүйесіндегі құқық түсінігі мен рөлін түсіндіру 10.1.1.2 сөздік қорды қолдана отырып оқу іс-әрекетін сөзбен жеткізу
10.2 Адам және азаматтың құқықтары мен бостандықтары	Қазақстан Республикасының адамы мен азаматының құқықтары мен міндеттері қандай?	10.2.1.1 конституциялық құрылыстың негіздерін сипаттау; 10.2.1.2 сөздік тапсырма шеңберінде жұмыстың орындалуын нақты өзін-өзі бағалау және есеп беру
10.3 Азаматтық құқық түсінігі	Азаматтық құқық қоғамдық қатынастарды қалай реттейді?	10.3.1.1 азаматтық құқықтың түсінігі мен қағидаларын талдау; 10.3.1.2 жұппен жұмыс жасауға дайындық пен қабілеттілікті көрсету
10.4 Еңбек құқығы түсінігі	Қазақстан Республикасы Конституциясының 24-бабы нені жариялайды?	10.4.1.1 еңбек құқығы ұғымын түсіндіру; 10.4.1.2 белсенді сөздік қорда негізгі пәндік терминдерді қолдану
10.5 Отбасылық құқық түсінігі	Отбасы заңмен қалай қорғалады?	10.5.1.1 "неке" және "отбасы" ұғымдарын талдау; 10.5.1.2 ұйымдастырушы және үйлестіруші рөлін алып, топтық жұмыста топ мүшелерінің функциялары мен рөлдерін орындауын бақылау
10.6 Әкімшілік құқық түсінігі	Қандай әлеуметтік қатынастар әкімшілік құқықпен реттеледі?	10.6.1.1 әкімшілік құқық түсінігін білу
10.7 Қылмыстық құқық түсінігі	Қылмыстық құқықтың басқа құқық салаларынан айырмашылығы неде?	10.7.1.1 қылмыстық құқық ұғымын түсіндіру және сипаттау; 10.7.1.2 топтық тапсырманы орындау кезінде сұраныс бойынша және өз бастамасымен көмек көрсету
2 тоқсан		
10.2 Мемлекеттік органдардың конституциялық жүйесі	Мемлекеттік органдардың қызметі қандай?	10.2.2.1 Қазақстан Республикасының Конституциясына сүйене отырып, мемлекеттік органдардың функцияларын анықтау және салыстыру; 10.2.2.2 әр түрлі құрылымды буындарды және сөздерді түсініктіліктің ең қол жетімді деңгейінде айту
		10.3.2.1 меншік түрлерін талдау;

10.3 Меншік құқығы	Қалай меншік иесі болуға болады?	10.3.2.2 құқықтық жағдайларды талдай отырып, меншік құқығын алу және тоқтату жолдарын анықтау; 10.3.2.3 баламалы, тура және жанама сұрақтарды құрастыру
10.4 Жұмыс жағдайы	Еңбек жағдайлары заңнамамен қалай реттеледі?	10.4.2.1 Қазақстан Республикасының Еңбек кодексі негізінде еңбек жағдайларын бағалау; 10.4.2.2 құқықтық жағдайларды талдай отырып, жұмыс беруші мен қызметкердің құқықтары мен міндеттерін бағалау; 10.4.2.3 критерийлер бойынша оқу сапасын бақылау
10.5 Некені қию және тоқтату жолдары	Неке қандай жағдайда жасалады және бұзылады?	10.5.2.1 некені құру және бұзу шарттарын анықтау; 10.5.2.2 қол жетімді сөйлеу құралдарын пайдаланып, өз жауабын негіздеу, алынған ақпараттың басты ойын, тақырыбын анықтау
10.7 Қылмыс туралы түсінік	Қандай әрекет қылмыс деп танылады	10.7.2.1 қылмыстың белгілері мен түрлерін талдау және бағалау
3 тоқсан		
10.4 Еңбекті қорғау	Еңбек даулары қалай шешіледі?	10.4.3.1 кәмелетке толмағандардың еңбегіне қатысты құқықтық нормаларды сипаттау және бағалау
	Кәмелетке толмағандардың еңбегі заңнамамен қалай қорғалады?	10.4.3.0 нормативтік құқықтық актілерге сүйене отырып, еңбек дауларын шешу жолдарын ұсыну және негіздеу
10.6 Әкімшілік жауапкершілік	Әкімшілік жауапкершілік қандай жағдайда туындайды?	10.6.2.1 әкімшілік құқық бұзушылықтың түрлері мен белгілерін талдау; 10.6.2.2 жұптасып нәтижелі қарым-қатынас жасау дағдыларын меңгеру
10.7 Қылмыстық жауапкершілік	Қылмыстық жауапкершіліктің мәні неде??	10.7.3.2 құқықтық жағдайларды талдау арқылы қылмыстық жауапкершілік пен жаза түрлерін бағалау; 10.7.3.3 сыбайлас жемқорлыққа қарсы құқықтық актілерді сипаттау және бағалау
4 тоқсан		
		10.1.2.1 құқықтық мемлекеттің ерекшелігі мен маңызын талдау;

10.1 Құқықтық мемлекет және азаматтық қоғам	Құқықтық мемлекеттің негізгі идеялары қандай??	10.1.2.2 іске асыру процесін жоспарлау кезінде оқу мақсаты мен міндеттерін сақтау және қолдау
10.3 Тұтынушылар құқығын қорғау	Біз тұтынушы ретінде өз құқығымызды білеміз бе?	10.3.4.1 құқықтық жағдайларды талдай отырып, меншік құқығын алу және тоқтату жолдарын анықтау
10.4 Еңбек шарты	Еңбек шарты бойынша қандай құқықтар мен міндеттер туындайды?	10.4.4.1 құқықтық жағдайларды талдап, еңбек шартының мазмұнын ашып көрсету
10.5 Отбасының қоғамдағы маңыздылығы	Отбасының әлеуметтік рөлі қандай?	10.5.4.1 отбасының қоғамдағы маңыздылығын бағалау; 10.5.4.2 жазбаша нұсқауларға, тармақталған алгоритмге және ментальдық карталарға сәйкес жұмыс жасау
10.6 Әкімшілік құқық бұзушылықтың алдын алу	Әкімшілік құқықтық нормалардың қажеттілігі неде?	10.6.3.1 әкімшілік-құқықтық нормалардың маңыздылығын бағалау; 10.6.3.2 ауызша жауап беру аясында көп мағыналы сөздің (зат есім, сын есім, етістік) лексикалық мағынасын түсіндіру
10.7 Жазалау және гуманизм мәселесі	Гуманизм принципі қылмыстық құқықта қажет пе?	10.7.4.1 қылмыстық заңның гуманистік құрылымын бағалау; 10.7.4.2 екі қолды сермеу, баяу айналдыру, рефлекторлы-тежегіш позицияны қабылдау, психологиялық-эмоционалдық шиеленіс кезінде рефлексті тежейтін қалыпта шаршау сезімі, тежеу (қорғаныс) механизмдерін қосу, кинезиология элементтерін уақытында орындау

Қазақстан Республикасының
Білім және ғылым министрі
2022 жылғы 1 сәуірдегі
№ 123 бұйрығына
52-қосымша
Қазақстан Республикасы
Білім және ғылым министрінің
2013 жылғы 3 сәуірдегі
№ 115 бұйрығына
689-қосымша

Сөйлеу тілінің күрделі бұзылыстары бар негізгі орта білім беру деңгейінің 5-6-сыныптың білім алушыларына арналған "Көркем еңбек" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Сөйлеу тілінің күрделі бұзылыстары бар негізгі орта білім беру деңгейінің 5-6-сыныптың білім алушыларына арналған жаңартылған мазмұндағы оқу бағдарламасы (әрі қарай - Бағдарлама) Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 23 тамыздағы № 1080 қаулысымен бекітілген Орта білім берудің (бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім беру) мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген.

2. Бағдарламаның мақсаты – өнер және еңбек технологиясы саласында сөйлеу тілінің күрделі бұзылыстары бар білім алушылардың функционалды сауаттылықтарын қалыптастыру, шындыққа шығармашылықпен қарайтын тұлғаны дамыту.

3. Бағдарламаның міндеттері:

1) қоршаған ортада өнер, дизайн мен технология туралы саналы ұғынылған түсініктер мен білімді дамыту;

2) Қазақстан және әлем халықтарының көркемдік-мәдени мұрасын зерделеу;

3) өнер мен дизайнның мәнерлі құралдары арқылы шығармашылық идеяларды жеткізу, технологиялық дағдыларды дамыту;

4) нысандарды зерттеу, құрастыру, талдау, көркемдік қайта құру үдерісінде білім алушылардың шығармашылық және сыни тұрғыда ойлау дағдыларын дамыту;

5) оқу іс-әрекетінің барлық түрлерінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды пайдалану арқылы тәжірибені меңгеру (зерттеу, идеяларды шығармашылықпен жүзеге асыру, жұмыстарды презентациялау);

6) жұмыстың нәтижелерін алуан түрлі ақпарат көздері мен ресурстардың мәнін саналы ұғыну арқылы зерттеу және қолдану;

7) эстетикалық, еңбек, экономикалық, экологиялық, патриоттық тәрбие және адамгершілік-рухани құндылықтарды қалыптастыру;

8) уақытты, материалдардың қасиеттерін және басқа факторларды анықтап және есепке алып, өзіндік іс-әрекетін өз бетімен жоспарлай алу біліктілігін дамыту;

9) оқу міндеттеріне жету үшін бірлескен іс-әрекетті ұйымдастыру тәжірибесін меңгеру (жеке, жұптық және топтық жұмыс).

4. Түзете-дамыту міндеттері:

1) пән бойынша терминологиялық сөздікті кеңейту, қолданылатын грамматикалық құрылымдарды күрделендіру;

2) қарым-қатынастың операциялдық-техникалық және когнитивті базасында коммуникативті іскерліктерді дамыту;

3) заттық-практикалық іс-әрекет барысында сөйлеу тілінің күрделі бұзылыстары бар білім алушылардың барлық сенсорлы жүйелерін дамыту және түзету;

4) қарым-қатынас жағдаятының нормативтілігі, сәйкестігі тұрғысында сөйлеу құралдарын таңдау және бағалау іскерліктерін қалыптастыру;

5) оқытудың белсенді әдістерін ендіру, ақыл-ой және дене еңбегіне құнды қатынасты тәрбиелеу арқылы сөйлеу тілінің күрделі бұзылыстары бар білім алушыларды мақсатты бағытталған тұрғыда әлеуметтендіру.

2-тарау. Оқу процесін ұйымдастырудағы педагогикалық тәсілдер

5. Сөйлеу тілінің күрделі бұзылыстары бар білім алушылардың "Көркем еңбек" оқу пәнін толыққанды меңгерудегі қиындықтар бастапқы тіл бұзылысымен - сөйлеу тілінің жалпы дамымауымен байланысты.

6. Сөйлеу тілінің күрделі бұзылыстары бар білім алушылардың сөздік қорының жеткілікті дамымауы көрінеді:

- 1) сөздіктің шектеулілігінде;
- 2) белсенді және пассивті сөздіктің көлемінің арасындағы айырмашылықта;
- 3) сөздерді дәл емес қолдануда;
- 4) көптеген парафазияларда;
- 5) қажетті сөзді еске түсірудегі қиындықтарда.

7. Сөйлеу тілінің күрделі бұзылыстары бар білім алушылардың грамматикалық құрылымның жеткілікті дамымауы көрінеді:

1) сөйлем бөлімдерінің тегі, саны және септігінде сәйкестігін меңгерудегі қиындықтарда;

- 2) септік жалғауын дұрыс емес таңдауда сөйлемдік-септік басқаруды бұзуда;
- 3) өзіндік ойын көрсету үшін сөйлемді құрылымдаудағы қиындықтарда.

8. Сөйлеудің дыбыстық жағының жеткілікті дамымауы көрінеді:

- 1) сөйлеудегі дыбыстарды бұрмалауда, алмастыруда және араластыруда;
- 2) буындық құрылымдарды бұзуда: буындардың орнын ауыстыруда, бос қалдыруда, сөздің негіздерін ықшамдауда, бір буында қалып қоюда;
- 3) сөйлеудің екпіндік-әуендік тұрғыда безендірілуінің жұтаңдығында;
- 4) сөйлеудің жатықтығының бұзылуында.

9. Сөйлеу тілінің күрделі бұзылысы бар білім алушылардың жалпы сөйлеуінің дамымауы аясында жоғары психикалық функциялардың қалыптасуы екінші рет тежеледі: көру және есту зейіні, ес, ойлау, қиял.

10. Жоғары психикалық функциялардың дамуының тежелуі көрінеді:

- 1) зейіннің бөліну және шоғырландыру қабілетінің төмендеуінде;
- 2) вербальды нұсқауларды қолдану арқылы тапсырмаларды орындаудағы қиындықтарда;
- 3) сенсорлы ақпаратты қайта өңдеуге уақытты арттыруда;
- 4) қалыпты емес жағдайда, контурлы және сызбалық бейнелерде болатын заттарды танудағы қиындықтарда;
- 5) өнімді есте сақтаудың коэффициентінің төмендеуінде;
- 6) ырықты еске қатысты ырықсыз естің барынша сақталуында.

11. Сөйлеу тілінің күрделі бұзылыстары бар білім алушылардың ойлау іс-әрекетінің ерекшеліктері:

- 1) баяулаған прогностикалық іс-әрекет;

2) ұтымды стратегияның қалыптаспауы;

3) маңызды айрықша белгілерді ажыратудың жеткіліксіз қабілеті және кездейсоқ, мазмұнды емес белгілерге сырғып кететін ақыл-ой іс-әрекетін өнімді ұйымдастырудың төмен деңгейі.

12. Сөйлеу тілінің күрделі бұзылыстары бар білім алушыларда өздерінің әлеуметтік рөлі туралы дұрыс түсініктерінің болмауы байқалады, тұлғааралық қатынастардың маңызды белгілерін ажыратуда қиындықтар айқын көрінеді.

13. Көрсетілген ауытқулар сөйлеу тілінің күрделі бұзылыстары бар білім алушыларға "Көркем еңбек" оқу пәнін оқытуда кедергі келтіреді және арнайы мектепте оқу үдерісін келесі принциптерді қолдана отырып ерекше ұйымдастыруды талап етеді:

1) сөйлеу әрекетінің дағдыларын дамытуға, пәннің оқу материалында психикалық процестерді түзетуге бағытталған тапсырмалар мен іс-әрекет түрлерінің көмегімен ынталандырушы және дамыта оқыту;

2) сабақ барысында сөйлеу режимін сақтау: жеке жұмыс барысында әрбір білім алушының ауызша және жазбаша сөйлеуінде айтылымды бақылау, аграмматизмдерді жою, тұтығатын балалардың сөйлеу қарқынын, ырғағы мен датықтығын қалыпқа келтіру;

3) полисенсорлы негізде оқу материалын беру;

4) көру негізінде байланыстырылған монологты сөйлеу дағдыларын қалыптастыру;

5) дене мүсініндегі, көрудегі бұзылыстардың алдын алу, психоэмоционалды қысымды түсіру, ұсақ және жалпы моториканы түзету, тілдік тыныс алуды түзету үшін денсаулық сақтау технологияларын қолдану.

14. Жаңартылған білім беру мазмұнына өту мақсатында пән мұғалімі жұмыс тәжірибесінде олардың мақсаттылығын түсіну арқылы қазіргі заманғы жалпы дидактикалық және арнайы тәсілдерді қолдануы керек:

1) оқытудағы зерттеу тәсілі білім алушыларды таным үдерісінің шығармашыл қатысушылары етеді;

2) тұлғалық-бағдарланған тәсіл оқу үдерісін дараландыруға, білім алушылардың жеке-дара ерекшеліктерін, қажеттіліктерін және мүмкіндіктерін ескере отырып, олардың шығармашылық күшін толыққанды ашуға бағытталған;

3) әрекеттік тәсіл оқуды ынталандырып, дәлелді етеді, алдына өз бетімен, дербес мақсат қоюға және оған жетудің оңтайлы жолдарын табуға үйретеді, білім алушыларға бақылау және өзін-өзі бақылау, бағалау және өзін-өзі бағалау дағдыларын қалыптастыруға көмек береді;

4) дифференциалды тәсіл сөйлеуді дамытудың типологиялық ерекшеліктерін есепке алуды болжайды, сабақтың алуан түрлі сатыларында алуан түрлі нозологиялық топтардың өкілдеріне арналған тапсырмаларды саралауда көрініс табады;

5) жүйелі тәсіл сөйлеу тілінің күрделі бұзылыстары бар білім алушылардың әмбебап оқу әрекеті жүйесін қалыптастыру және дамыту мүмкіндігін, оқу үдерісін

өзін-өзі оқыту және өзін-өзі ұйымдастыру режимінде ұйымдастыру мүмкіндігін қамтамасыз етеді;

6) коммуникативті тәсілдің нәтижесі ретінде, коммуникативті мінез-құлықты таңдау, қарым-қатынастың адекватты жағдаяттарын таңдау арқылы, қарым-қатынастың басқа қатысушыларымен өзара әрекеттесу процесінде тіл арқылы қарым-қатынас жасау қабілеті алынады;

7) жобалау іс-әрекеті мұғалім мен білім алушылардың ынтымақтастығына, олардың шығармашылық қабілеттерін дамытуға бағытталған, үздіксіз білім беру процесінде бағалау түрі болып табылады, кәсіби-маңызды іскерліктерді ерте қалыптастыруға мүмкіндік береді;

8) оқытудағы саналылық оқу материалын меңгерудің қарқынын, тереңдігін және беріктігін қамтамасыз ету үшін, сөйлеу тілінің күрделі бұзылыстары бар білім алушылардың білімі мен іскерліктерін саналы ұғынылған тұрғыда меңгеруін және қолдануын қамтамасыз етеді.

15. Оқу пәнінің ғылыми мазмұны білім алушылардың танымдық мүмкіндіктеріне қарай бірқатар әдістемелік жағдайларды сақтау арқылы бейімделеді:

1) танымдық процесіті когнитивті қолдау бойынша әдістемелік тәсілдер кешенін қолдану;

2) білім алушылардың қабылдау мүмкіндіктеріне адекватты материалды беру қарқыны, бейімделген оқу мәтіндері қолдану;

3) сөйлеуді безендіруді визуалды қолдау: пән бойынша басылған бағдарламалық сөздерді қолдану, сөйлемдер мен фразалар үшін шаблондар жиынтығын, сөйлеу конструкцияларын қолдану, ауқымды мәлімдеме жасауға көмектесетін жаднамаларды, сызбаларды, жоспарларды, кестелерді, алгоритмдерді кеңінен қолдану.

16. Арнайы білім беру ұйымындағы көркем еңбек мұғалімінің кәсіби іс-әрекеті сыныптың логопедімен өнімді өзара әрекеттесуді, тұтығуы, ринолалиясы, алаликалық немесе дизартриялық компоненттері, аутизмі бар білім алушыларға сабақта жеке түзетуші қолдауды көрсетуге мүмкіндік беретін арнайы тәсілдер мен техникаларды меңгеруді қамтиды.

17. Сабақтарды өткізуде және материалдарды сақтауда келесі жабдықтар қолданылады: қабырғалық аудиториялық тақта, киімге арналған шкафтар, компьютерге арналған тіреуіші бар үстел, жабдықты сақтауға арналған шкафтар.

18. Оқыту барысында техникалық мультимедиялық дидактикалық құралдар қолданылуы керек: компьютер жиынтығы: жүйелік блок, монитор, акустикалық жүйе, Web-камера, желілік сүзгі, көп функционалды құрылғы, проектор, интерактивті тақта немесе экран, "Техникалық қауіпсіздік ережелері" плакаттар жиынтығы, электронды оқулықтар, арнайы киім, қабырғалық дәрі қобдишасы.

19. Әмбебап (тұрмыстық) және арнайы (заттық) білімдер мен іскерліктерді, материалдар мен объектілерді көркем өңдеу және қайта құру дағдыларын, ұй

шаруашылығын жүргізу, техника мен технологияларды пайдалану дағдыларын меңгеру мақсатында кабинеттер сүректі, металды өңдеуге және материалдарды көркем өңдеуге арналған жабдықпен, тамақ дайындауға арналған материалдармен және аспаптармен, маталарды өңдеу және материалдарды көркем өңдеу бойынша жабдықпен жарақтандырылуы қажет.

20. Академиялық ғылыми-терминологиялық сөздікті жүйелі қалыптастыру, базалық ұғымдарды меңгеру мақсатында Бағдарламаның 2-Қосымшасында пәндік сөздік минимумы ұсынылған.

3-тарау. "Көркем еңбек" пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

21. "Көркем еңбек" пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

- 1) 5-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 68 сағатты;
- 2) 6-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 68 сағатты құрайды.

22. Бағдарлама мазмұны 5 бөлімді қамтиды:

- 1) "Визуалды өнер";
- 2) "Сәндік-қолданбалы өнер";
- 3) "Дизайн және технология";
- 4) "Үй мәдениеті";
- 5) "Тамақтану мәдениеті".

23. "Визуалды өнер" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) классикалық және қазіргі өнер;
- 2) қазақстандық суретшілердің шығармашылығы;
- 3) бейнелеу өнерінің түрлері мен жанрлары;
- 4) сандық өнер (фотография, анимация, медиақұралдар);
- 5) бейнелеу өнерінің (визуалды) мәнерлі құралдары;
- 6) көркем материалдармен және техникалармен эксперимент жасау.

24. "Сәндік-қолданбалы өнер" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) сәндік-қолданбалы өнердің негізгі формалары мен ерекшеліктерін, Қазақстанның және басқа халықтардың қолданбалы өнері;
- 2) сәндік-қолданбалы өнердің материалдары, құралдары және технологиялары;
- 3) ұлттық ою-өрнек;
- 4) интерьердің қолданбалы безендірілуі.

25. "Дизайн және технология" (ұлдар) бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) негізгі конструкциялық, табиғи, жасанды және дәстүрлі емес материалдары;
- 2) материалдарды өңдеуге арналған инструменттер және жабдықтар;
- 3) алуан түрлі тәсілдермен материалдарды өңдеу;
- 4) әртүрлі материалдардан бұйымдардың дизайны;
- 5) тұрмыстың ұлттық заттарын дайындаудың технологиясы;
- 6) әлемдік және қазақстандық сәулет өнерінің ескерткіштері;

- 7) макет жасау;
- 8) интерьердің дизайны;
- 9) робототехника және көлік құралдарын модельдеу

26. "Дизайн және технология" (қыздар) бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) негізгі тоқыма, табиғи, жасанды және дәстүрлі емес материалдар;
- 2) тоқыма материалдарына арналған құралдар және жабдықтар;
- 3) әртүрлі тәсілдермен тоқыма материалдарын өңдеу;
- 4) тоқыма материалдарынан жасалған бұйымдардың дизайны;
- 5) ұлттық киімнің элементтерін дайындаудың технологиясы, стилі және бейнесі, сән индустриясы.

27. "Үй мәдениеті" (ұлдар) бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) үйдің экологиясы;
- 2) өсімдік шаруашылығы, сәндік өсімдіктер шаруашылығы, ландшафтты дизайн негіздері;
- 3) электр қуатының көздері туралы жалпы мәліметтер, тұрмыстық техника және электр құралдарын қолдану мен жөндеу;
- 4) тұрмыстық-жөндеу жұмыстары, интерьерді ұйымдастыру мен жоспарлау.

28. "Үй мәдениеті" (қыздар) бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) жеке гигиенасы, тұрғын үй экологиясы;
- 2) өсімдік шаруашылығы, сәндік өсімдіктер шаруашылығы, ландшафтты дизайн негіздері;
- 3) киім күтімі мен ұзақ мерзімді сақтау.

29. "Тамақтану мәдениеті" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) дұрыс тамақтану негіздері;
- 2) дастарқан басында өзін-өзі дұрыс ұстау ережелерін, дастарқанды жабдықтау;
- 3) тағам әзірлеу технологиясы;
- 4) әлем халықтарының тағамдары.

30. 5-сыныпқа арналған "Көркем еңбек" пәнінің базалық мазмұны (ұлдар):

1) визуалды өнер: бейнелеу өнеріндегі мәнерлілік құралдары, классикалық өнердің үздік туындылары, қазақстандық суретшілердің шығармашылығы, бейнелеу өнерінің түрлері мен жанрлары, натюрморт өнері, ұлттық сәндік натюрморт, пейзаж, табиғатпен үйлесім, әуе перспективасы, индустриалды пейзаж, қала пейзажы, сызықтық перспектива, пластикалық пішіндер өнері, мүсін өнері, шығармашылық жұмысты құру, көрме ұйымдастыру;

2) сәндік-қолданбалы өнер: сәндік-қолданбалы өнер, негізгі формалары мен ерекшеліктері, Қазақстан халқының сәндік-қолданбалы өнері, сәндік-қолданбалы өнерге арналған материалдармен және құралдармен танысу, әртүрле материалдардан

жасалған сәндік бұйым, әртүрлі материалдардан сәндік бұйымдарды дайындау, өру өнері, өрудің түрлері, көркем өруге арналған материалдармен және құралдармен танысу, бұйымды өру, көрмені ұйымдастыру;

3) дизайн және технология: конструкциялық материалдар, материалдардың түрлері мен қасиеттерін зерттеу, конструкциялық материалдарды өңдеуге арналған қол еңбегі құралдары және құрылғылар, көркемдеп аралау, идеяларды құру, көркемдеп аралауға арналған материалдарды таңдау және дайындау, сыртқы және ішкі сызықтар арқылы қисық пішінді бұйымды қыларамен көркемдеп аралау, сымнан бұйымдарды модельдеу, нобайлар дайындау (шынжыр, басқатырғыш ойындары, жануарлардың пішіндері), материалды дайындау, бұйымды жасау (шынжыр, басқатырғыш ойындары, жануарлардың пішіндері), әртүрлі материалдарды қолданып, музыкалық аспаптарды (ұрмалы және соқпалы) жобалау, музыкалық аспапты дайындау, жұмыстарды презентациялау;

4) тамақтану мәдениеті: дұрыс тамақтанудың негіздері, ас мәзірін құрастыру;

5) үй мәдениеті: электр қуатының негізгі көздері туралы жалпы мәліметтер, электротехникалық арматура, электр энергиясының әртүрлі көздерімен тәжірибе жасау (батарея, гальваникалық элементтер), тұрмыстағы жөндеу жұмыстары, өсімдік шаруашылығының негізгі бағыттары, өсімдік шаруашылығындағы көктемгі жұмыстар.

31. 6-сыныптың (ұлдар) "Көркем еңбек" оқу пәнінің базалық мазмұны:

1) визуалды өнер: портрет жанры, портрет түрлері, қазақстандық суретшілердің шығармашылығындағы портрет, сызықты портрет, графика, орындалу техникасы, портреттерді құрудың дәстүрлі емес әдістері (сымнан жасалған портрет), портреттегі түс, орындау техникасы, фотоөнер, фотокамерамен тәжірибе, анимация, қозғалатын элементтер (ермексазды анимация, көлеңкелі театр, саусақты және таяқшалы қуыршақтар), сценарий дайындау, кейіпкерлер мен декорациялар құру, көркем идеяларды іске асыру, дыбыстау, жұмысты презентациялау;

2) сәндік-қолданбалы өнер: қазақ халқының зергерлік өнерімен танысу, зергерлік бұйымның нобайын құрастыру, зергерлік бұйымды жасауға арналған материалдар мен құралдарды таңдау, бұйым дайындау, бұйымды көркемдеп безендіру, табиғи материалдардың түрлері мен сипаттамалары, табиғи материалдардан дайындалатын бұйым нобайын құрастыру, бұйым дайындау, бұйымды көркемдеп безендіру, көрме ұйымдастыру;

3) дизайн және технология: электр және қол еңбегі құралдары мен жабдықтары, тәжірибелік жұмыстар, құрамалы бөлшектерден робот құрастыру, роботтың шығу тарихы мен оның түрлері (өздігінен зерттеу жүргізу), роботты құрастыру үшін нобай дайындау, роботты құрастыру үшін материалдарды дайындау, роботты құрастыру, роботтың жылжымалы бөлшектерін құру бойынша эксперимент жүргізу, көлік құралдарының түрлері туралы жалпы мәліметтер (өздігінен зерттеу жүргізу), көлік құралының моделін құрастыру, нобай, материалдарды іріктеу, көлік құралының

моделін құрастыру, модельдің жеке бөліктерін дайындау, модельді құрастыру және безендіру, жұмысты презентациялау;

4) тамақтану мәдениеті: қазақ мәдениетіндегі, әртүрлі халықтардың мәдениетіндегі және қоғамдық тамақтандыру орындарындағы дастарқан басында өзін-өзі дұрыс ұстау ережелері;

5) үй мәдениеті: электр сызбалардың шартты белгілерімен танысу, электр тізбектері, батареикадғы шамшырақты дайындау, электр қол еңбегі құралдарын қолданып, тұрмыстағы жөндеу жұмыстары, сәндік-гүлді мәдениеттер, гүл өсіру шаруашылығындағы көктемгі жұмыстар.

32. 5-сыныптың (қыздар) "Көркем еңбек" оқу пәнінің базалық мазмұны:

1) визуалды өнер: бейнелеу өнеріндегі мәнерлі құралдар, классикалық өнердің үздік туындылары, қазақстандық суретшілердің шығармашылығы, бейнелеу өнерінің түрлері мен жанрлары, натюрморт өнері, ұлттық сәндік натюрморт, пейзаж, табиғатпен үйлесім, әуе перспективасы, индустриалды пейзаж, қала пейзажы, сызықтық перспектива, пластикалық пішіндер өнері, мүсін өнері, шығармашылық жұмысты құру, көрме ұйымдастыру;

2) сәндік-қолданбалы өнер: ою-өрнектің түрлері, қазақтың ұлттық ою-өрнектері (түрлері, стилизация мен мотивтері), көркем кестелеу, кестелеудің түрлері, материалдармен және құралдармен танысу, нобайды құрастыру, көркемдік кестемен бұйымды безендіру, өру өнері, өрудің түрлері, материалдар және құралдармен танысу, бұйымды өру, жұмыстардың көрмесі;

3) дизайн және технология: тоқыма материалдарының классификациясы және сипаттамасы, материалдардың түрлері мен қасиеттерін зерттеу, тоқыма материалдарын өңдеуге арналған жабдықтар, құралдар және құрылғылар, тігін бұйымдарының классификациясы, идеядан өнімге дейін (тігін бұйымдары), киімнің дизайны және оны макеттеу (қағаз, тоқыма), костюмді құрастыру (мини-манекенде немесе қуыршақта), тоқыма мозаикасы техникасында тігін бұйымдарының дизайны (құрақ, пэчворк, квилт), идеяларды құрастыру, нобай, материалды таңдау және дайындау, жұмыстың орындалу бірізділігі, бұйым дайындау, бұйымды безендіру;

4) тамақтану мәдениеті: дұрыс тамақтанудың негіздері, ас мәзірін әзірлеу, асхананың жабдықталуы, тағам әзірлеуге арналған құралдар мен жабдықтар, ыдыстар, тағам дайындауға арналған құралдар мен құрылғылардың мүмкіндіктерін зерттеу, тіскебасарлар мен сусындарды әзірлеу технологиясы, жемістер мен көкөністерден салаттар әзірлеу технологиясы;

5) үй мәдениеті: жеке бастың гигиенасы, өзіне күтім жасау, өсімдік шаруашылығының негізгі бағыттары, өсімдік шаруашылығындағы көктемгі жұмыстар.

33. 6-сыныптың (қыздар) "Көркем еңбек" оқу пәнінің базалық мазмұны:

1) визуалды өнер: портрет жанры, портрет түрлері, қазақстандық суретшілердің шығармашылығындағы портрет, сызықты портрет, графика, орындалу техникасы,

портреттерді құрудың дәстүрлі емес әдістері (сымнан орындалған портрет), портреттегі түс, орындалу техникасы, фотоөнер, фотокамерамен тәжірибе жасау, анимация, қозғалмалы элементтер (ермексазды анимация, көлеңкелі театр, саусақты және таяқшалы қуыршақтар), сценарий дайындау, кейіпкерлер мен декорациялар құру, көркемдік идеяларды жүзеге асыру, дыбыстау, жұмысты презентациялау;

2) сәндік-қолданбалы өнер: тоқу өнері, ілмекпен тоқу, тоқу тәсілдері мен техникалары, бұйымның нобайын дайындау, материалдар мен құралдарды таңдау, әртүрлі бұйымдарды ілмекпен тоқу (сулықтар, сөмкелер, ұялы телефондардың қаптары), шалма бізбен тоқу, шалма біздер, олардың түрлері, тоқу тәсілдері мен техникалары, бұйымның нобайын дайындау, әртүрлі бұйымдарды шалма бізбен тоқу (мойынорағыш, үшкіл орамал, тіреуіш, ұялы телефондардың қаптары), жұмысты презентациялау, көрме ұйымдастыру;

3) дизайн және технология: тоқыма материалдарынан бұйым құрастыру (авторлық қуыршақ, дамытушы ойыншықтар), идеяларды құрастыру, нобай, әртүрлі түстегі және және фактуралы тоқыма материалдарын зерттеу, материалдарды, құралдар мен жабдықтарды таңдау және дайындау, бұйым дайындау, бөлшектерді пішу, жеке бөлшектерді өңдеу, бөлшектерді құрастыру және безендіру, үйге арналған тоқыма бұйымдарының дизайны (алжапқыш, асханалық бұйымдар), идеяларды құрастыру, нобай, материалды таңдау және дайындау, жұмысты орындау бірізділігі, бұйымды жасау, бөлшектерді пішу, жеке бөлшектерді өңдеу, бөлшектерді жинақтау және бұйымды безендіру, жұмысты презентациялау;

4) тамақтану мәдениеті: қазақ халқының және әртүрлі халықтардың мәдениетінде және қоғамдық тамақтандыру орындарындағы дастарқан басында өзін-өзі дұрыс ұстау ережелері, жартылай дайын өнімдерден тағамдар әзірлеу технологиясы, тағамдарды жылдам әзірлеудің технологиясы, десерт әзірлеу технологиясы;

5) үй мәдениеті: гигиена ережелері, бөлмені ылғалды және құрғақ тазалау, киімнің және аяқ киімнің күтімі, оларды сақтау, сәндік-гүлді мәдениеттер, гүл өсіру шаруашылығындағы көктемгі жұмыстар.

34. "Көркем еңбек" оқу пәнінің 5-6-сыныптарға арналған оқу бағдарламасының мазмұны оқыту мақсаттары жүйесінің шығармашылық іс-әрекеті үдерісі барысында тәжірибелік және негізгі білім қалыптастыруға бағытталған үш бөлім бойынша ұйымдастырылған.

35. "Шығармашылық идеяларды дамыту және зерттеу" бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

- 1) қоршаған әлем туралы білім мен түсінік;
- 2) тарих, мәдениет және дәстүр туралы білім мен түсінік;
- 3) ақпарат көздерімен жұмыс істеу;
- 4) шығармашылық іс-әрекет үдерісін жоспарлау;
- 5) дизайн құрастыру бойынша тапсырмалармен жұмыс жасау;

б) материалдар, олардың қасиеттері мен жұмыс істеу техникалары.

36. "Шығармашылық жұмыстарды жасау және дайындау" бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

- 1) шығармашылық идеялардың көркем көрінісі;
  - 2) құралдар мен жабдықтар;
  - 3) құрастыру технологиясы;
  - 4) тамақтану мәдениеті;
  - 5) үй мәдениеті;
- б) техника қауіпсіздігі және еңбек гигиенасы ережелерін сақтау.

37. "Таныстырылым, талдау және шығармашылық жұмыстарды бағалау" бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

- 1) шығармашылық жұмыстардың таныстырылымы;
- 2) идеяларды талдау және бағалау;
- 3) әдістер мен тәсілдерді талдау және бағалау;
- 4) жұмысты жетілдіру және бейімдеу.

4-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

38. Оқу бағдарламасында оқыту мақсаттарын қолдануға қолайлы болу үшін кодтық белгі енгізілген. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сан бөлім және бөлімше ретін, төртінші сан оқу мақсатының реттік номерін көрсетеді. Мысалы, 5.2.1.4. кодында "5" - сынып, "2.1" - бөлім мен бөлімше, "4" - оқыту мақсатының реттік саны.

39. Күтілетін нәтижелер бойынша оқыту мақсаттарының жүйесі:

1) "Шығармашылық идеяларды дамыту және зерттеу" бөлімі:

1-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	5 сынып	6 сынып
1.1 Қоршаған орта туралы білім мен түсінік	5.1.1.1 ұлдар/қыздар: қоршаған ортаның ассоциативті мағынасы мен визуалды сипаттамасын зерделеу және анықтау; 5.1.1.2 ұлдар/қыздар: базалық терминдерді дұрыс дыбыстау және жазу, оларды белсенді сөздікте қолдану	6.1.1.1 ұлдар/қыздар: қоршаған орта нысандарының визуалды сипаттамаларын түсінуін және білімін көрсету; 6.1.1.2 ұлдар/қыздар: дербес кеңейтілген сөйлеуде термин-сөздерді еркін қолдану.
1.2Тарих, мәдениет және дәстүр туралы білім мен түсінік	5.1.2.1 ұлдар/қыздар: қазақ халқының ұлттық және әлем мәдениетіндегі өнер, қолөнер мен дизайн туындыларының ерекшеліктерін анықтау және зерделеу;	6.1.2.1 ұлдар/ қыздар: қазақ халқының ұлттық және әлем мәдениетіндегі өнер, қолөнер мен дизайн туындыларының ерекшеліктері туралы білімі мен түсінігін көрсету;

	5.1.2.2 ұлдар/қыздар: қоршаған адамдардың тілдік мінез-құлқын критерийлер бойынша бағалау	6.1.2.2 ұлдар/қыздар: критерийлер бойынша өзіндік тілдік мінез-құлқын бағалау
1.3 Ақпарат көздері	5.1.3.1 ұлдар/қыздар: шығармашылық идеяларды зерттеу мен дамыту үшін ақпарат көздерімен жұмыс істеу	6.1.3.1 ұлдар/қыздар: шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін ақпарат көздерін өз бетімен тандау және қолдану
1.4 Шығармашылық іс-әрекет үдерісін жоспарлау	5.1.4.1 ұлдар/қыздар: шығармашылық жұмысты орындау кезеңдерін анықтай отырып, жоспар дайындау; 5.1.4.2 ұлдар/қыздар: сөйлеу мәдениетін меңгеруге, сөйлеудің сапасын бағалауға ұмтылысты көрсету ; 5.1.4.3 ұлдар/қыздар: заттық-графикалық сызбаға сүйеніп, тапсырманы орындау барысын жоспарлау	6.1.4.1 ұлдар/қыздар: уақыт және басқа да факторлардың жұмсалуын ескере отырып, іс-әрекеттің бірізділігін анықтау және жоспарлау; 6.1.4.2 ұлдар/қыздар: материалдық шығындарды анықтау (сандық көрсеткіштер); 6.1.4.3 ұлдар/қыздар: ақпаратты сызба түрінде ұсыну және көру негізінде байланыстырып сөйлеуді құрастыру
1.5 Дизайн (эскиз) дайындау бойынша тапсырмалармен жұмыс істеу	5.1.5.1 ұлдар/қыздар: композицияның негізгі заңдылықтарын ескеріп, қарапайым нысандардың дизайнын дайындау бойынша тапсырмаларды орындау; 5.1.5.2 ұлдар/қыздар: шығармашылық идеяларды іске асыру үшін нобайлар мен үлгілерді орындау; 5.1.5.3 ұлдар/қыздар: көру және сөздік нұсқау бойынша жұмыс істеу	6.1.5.1 ұлдар/ қыздар: композицияның негізгі заңдылықтарын сақтай отырып, әртүрлі нысандардың дизайны бойынша тапсырмалар орындау; 6.1.5.2 ұлдар/қыздар: шығармашылық идеяларды іске асыру үшін нобайлар, техникалық суреттер мен сызбалар орындау; 6.1.5.3 ұлдар/қыздар: әртүрлі тәсілдер арқылы ұсынылған ақпаратпен жұмыс істеу дағдысын меңгеру
1.6 Материалдар, олардың қасиеттері мен жұмыс істеу техникалары	5.1.6.1 ұлдар: материалдардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтау арқылы, жалпы қасиеттері мен құрылысын зерделеу; 5.1.6.2 ұлдар/қыздар: заманауи және дәстүрлі емес материалдарды білу, олардың қасиеттері мен қызметін анықтау; 5.1.6.3 қыздар: тоқыма материалдары мен бұйымдардың жіктелуін білу және сипаттау; 5.1.6.4 ұлдар/қыздар: таңдаған құралдардың қасиеттерін ескере отырып, көркемөнер материалдарын, орындау техникаларын пайдалану және эксперимент жүргізу;	6.1.6.1 ұлдар: материалдардың физикалық, механикалық және технологиялық қасиеттерін, олардың қолданылу аясын анықтау және сипаттау; 6.1.6.2 ұлдар/қыздар: заманауи және дәстүрлі емес материалдарды білу, оларды өңдеу мен пайдаланудың тиімді жолдарын анықтау; 6.1.6.3 қыздар: тоқыма материалдары мен бұйымдардың қасиеттері мен фактурасын зерделеу және анықтау; 6.1.6.4 ұлдар/қыздар: материалдардың қасиеттері жайлы білімін және тәжірибелік жұмыс істеу дағдыларын көрсете отырып, техникалар, көркемдік

	5.1.6.5 ұлдар/қыздар: түсіну және нақтылау үшін тікелей, жанама және баламалы сұрақтар қою	материалдарды қолдану және эксперимент жасау; 6.1.6.5 ұлдар/қыздар: оқу тапсырмасын орындауда сыныптастармен өнімді ынтымақтасу
--	--	--

2) "Шығармашылық жұмыстарды жасау және дайындау" бөлімі: 2-кесте

Бөлімше	Оқыту мақсаттары	
	5 сынып	6 сынып
2.1 Шығармашылық идеялардың көркем көрінісі	<p>5.2.1.1 ұлдар/қыздар: өз идеялары мен сезімдерін беру үшін қоршаған ортаның визуалды элементтері мен өнердің көркем тәсілдерін қолдану;</p> <p>5.2.1.2 ұлдар/қыздар: мәтін-сипаттамалардың мазмұнын толық, қысқа, таңдамалы түрде қайта әңгімелеу</p>	<p>6.2.1.1 ұлдар/қыздар: өз идеялары мен сезімдерін беру үшін қоршаған ортаның визуалды элементтері мен өнердің көркем тәсілдерін анықтау, таңдау және қолдану;</p> <p>6.2.1.2 ұлдар/қыздар: мәтін-сипаттамалардың, мәтін-талқылаулардың мазмұнын толық, қысқа, таңдамалы түрде қайта әңгімелеу және ақпаратты шығармашылық тұрғыда интерпретациялау</p>
2.2 Құралдар мен жабдықтар	<p>5.2.2.1 ұлдар: құрастырмалы, табиғи және жасанды материалдарды өңдеу үшін қол еңбегі құралдары мен жабдықтарын анықтау, сипаттау және қолдану;</p> <p>5.2.2.2 ұлдар: ағаш және темір өңдеу білдегінің қызметі мен құрылысын түсіндіру;</p> <p>5.2.2.1 қыздар: тігін машинасының құрылысын, жіп өткізуді сипаттау, машина тігістерін орындау;</p> <p>5.2.2.2 қыздар: тігін бұйым-дарын ылғалды-жылулық өңдеуге арналған жабдықтарды сипаттау және қолдану;</p> <p>5.2.2.3 ұлдар/қыздар: белгілі типтегі ой тұжырымын бірізді, нақты құрылымымен, көрнекі материалға сүйеніп құру</p>	<p>6.2.2.1 ұлдар: құрастырмалы, табиғи және жасанды материалдарды өңдеу үшін пайдаланатын қол электр құралдарының қозғалысты беру механизмдерін және құрылысын анықтау және сипаттау;</p> <p>6.2.2.2 ұлдар/қыздар: ұсынылған тақырып бойынша пікір алмасып, диалогқа қатысу;</p> <p>6.2.2.1 қыздар: тігін машинасын қалыпты күйге келтіруді орындау;</p> <p>6.2.2.2 қыздар: тігін бұйымдарын ылғалды-жылулық өңдеу режимдерін сипаттау және оларды тәжірибеде қолдану;</p> <p>6.2.2.3 ұлдар/қыздар: жоспарға, сызбаға, иллюстрацияға сүйеніп, талқылау элементтері арқылы сипаттаушы немесе баяндаушы сипаттағы монолог құру</p>
	5.2.3.1 ұлдар: өлшемдер мен белгілеу негізінде орындалған бұйым дайындау үшін материалдарды қол құралдарымен өңдеу;	6.2.3.1 ұлдар: орындалған өлшем мен белгілеу негізінде бұйым дайындау үшін материалдарды электр қол құралдарымен өңдеу; 6.2.3.2 ұлдар: ажырайтын және ажырамайтын біріктіру әдістерін

<p>2.3 Жасау технологиясы</p>	<p>5.2.3.2 ұлдар: түрлі материалдардан қарапайым бұйым дайындау;</p> <p>5.2.3.1 қыздар: тоқыма бұйымдарын пішу және сыру тігісін қолдану арқылы қол еңбегі құралдары мен тігін машинасында өңдеу;</p> <p>5.2.3.2 қыздар: түрлі материалдардан (тоқыма, табиғи және жасанды) қарапайым бұйым орындау;</p> <p>5.2.3.3 ұлдар/қыздар: шығармашылық жұмыстар мен бұйымдар дайындау үдерісінде қазақтың ұлттық мәдениет элементтерін пайдалану;</p> <p>5.2.3.4 ұлдар/қыздар: тақырыпты анықтап, тұтас және тұтас емес мәтіндердің негізгі ақпаратын түсіну</p>	<p>қолданып, бірнеше бөлшектерден тұратын бұйым жасау;</p> <p>6.2.3.1 қыздар: тігін машинасы және қол құралдарымен бүгіп тігу, сырып тігу тігіс түрлерін қолдана отырып, тоқыма материалдарын пішу және өңдеу;</p> <p>6.2.3.2 қыздар: әр түрлі конструкциялар мен материалдарды (тоқыма, табиғи және жасанды) қолдана отырып, бір өнім орындау;</p> <p>6.2.3.3 ұлдар/қыздар: шығармашылық жұмыстар мен бұйымдар жасау барысында қазақтың ұлттық мәдениет элементтерін пайдалану;</p> <p>6.2.3.4 ұлдар/қыздар: белгілі және белгілі емес ақпаратты қолданып, тұтас және тұтас емес мәтіндегі негізгі ақпаратты түсіну</p>
<p>2.4 Тамақтану мәдениеті</p>	<p>5.2.4.1 ұлдар/ қыздар дұрыс және тиімді тамақтану ережелерін зерделеу және сипаттау;</p> <p>5.2.4.2 ұлдар/қыздар: дұрыс және тиімді тамақтану мәзірін құрастыру;</p> <p>5.2.4.3 қыздар: тағам әзірлеуге арналған құралдар мен жабдықтардың мүмкіндіктерін анықтау;</p> <p>5.2.4.4 қыздар: салқын тағамдар мен сусындарды әзірлеу технологиясын қолдану;</p> <p>5.2.4.5 ұлдар/қыздар: лексикалық үйлесімділікті ескере отырып, жеке сөздердің, сөз тіркестерінің және сөйлемдердің, эмоционалды боялған және кәсіби сөздердің, неологизмдердің мағынасын түсіну.</p>	<p>6.2.4.1 ұлдар/қыздар: қоғамдық тамақтану орындарында, қазақ халқы мен әлем халықтарының мәдениетіндегі дастарқан басында өзін-өзі ұстау ережелерін салыстыру және сипаттау;</p> <p>6.2.4.2 ұлдар/қыздар: әртүрлі іс-шараларға арналған дастарқанды безендіру;</p> <p>6.2.4.3 қыздар: жылдам дайындалатын тағамдар мен десерт дайындау технологияларын қолдану;</p> <p>6.2.4.4 қыздар: әртүрлі тағамдарды дайындау үшін азық-түліктер, құрал-жабдықтар мен қажетті заттарды анықтау және таңдау;</p> <p>6.2.4.5 ұлдар/қыздар: лексикалық үйлесімділікті ескере отырып, жеке сөздердің, сөз тіркестерінің және сөйлемдердің, эмоционалды боялған және кәсіби сөздердің, неологизмдердің қолданылуын түсіну және мағынасын түсіндіру.</p>
	<p>5.2.5.1 ұлдар/қыздар: өсімдік шаруашылығы мен жеміс-көкөніс түрлерінің негізгі бағыттарын сипаттау;</p>	<p>6.2.5.1 ұлдар/қыздар: сәндік гүл түрлерін өсіру технологиясын сипаттау;</p> <p>6.2.5.2 ұлдар/қыздар: сәндік бақша мен гүл өсіру шаруашылығында көктемгі жұмыстарды орындау;</p>

2.5 Үй мәдениеті	<p>5.2.5.2 ұлдар/қыздар: өсімдік шаруашылығында көктемгі жұмыстарды орындау;</p> <p>5.2.5.3 ұлдар: электр энергиясы көздері туралы әңгімелеу;</p> <p>5.2.5.4 ұлдар: қарапайым электротехникалық арматура мен электромонтажды құралдарды атау мен олардың қызметін түсіндіру;</p> <p>5.2.5.5 ұлдар: тұрақты ток көздерін пайдалану арқылы қарапайым бұйымдарды құрастыру;</p> <p>5.2.5.6 ұлдар: қол құралдарын пайдаланып, ақауларды жөндеу үшін интерьерді ұйымдастыру және қарапайым жөндеу операцияларын жүргізу бойынша практикалық жұмыстарды орындау;</p> <p>5.2.5.3 қыздар: жеке бас гигиенасы ережелерін сипаттау, шаш пен терінің түрлерін анықтау;</p> <p>5.2.5.4 қыздар: шектелген қолдау жағдайында өз бетімен өзін күту бойынша әрекеттер мен тәсілдерді таңдау және қолдану;</p> <p>5.2.5.5 ұлдар/қыздар: мәтінді өзектілік, құндылық, сапа және пайдалылық тұрғысынан бағалаушы сұрақтарды құрастыру;</p> <p>5.2.5.6 ұлдар/қыздар: нақты тапсырмаларды орындау үшін әртүрлі ақпарат көздерін зерттеу;</p> <p>5.2.5.7 ұлдар/қыздар: мәтін-тұжырымның құрылымына сүйеніп, өзіндік ұстанымын дәйекті түрде дәлелдеу.</p>	<p>6.2.5.3 ұлдар: электросызба элементтерінің шартты графикалық шартты белгілерін бейнелеу және тәжірибеде қолдану;</p> <p>6.2.5.4 ұлдар: қарапайым электр тізбектерінің есебін жүргізу және ажырата білу;</p> <p>6.2.5.5 ұлдар: қарапайым сызбалар бойынша электр тізбектерін орындау және құрастыру;</p> <p>6.2.5.6 ұлдар: электр құрал-жабдықтарды пайдаланып, ақауларды жою мақсатында жөндеу операциялары мен интерьерді ұйымдастырудың тәжірибелік жұмыстарын орындау ;</p> <p>6.2.5.3 қыздар: тазалау құралдарын, тұрғын үйге қойылатын гигиениалық талаптарды сипаттау;</p> <p>6.2.5.4 қыздар: тазалау құралдары мен жабдықтарын таңдау және қолдану;</p> <p>6.2.5.5 қыздар: маусымдық киім мен аяқ-киімдерді күту ережелерін сақтау;</p> <p>6.2.5.6 ұлдар/қыздар: әртүрлі көздерден ақпарат алу, алынған ақпарат пен әртүрлі көзқарастарды салыстыру нәтижесінде іс-әрекеттің оңтайлы әдісін анықтау;</p> <p>6.2.5.7 ұлдар/қыздар: топтағы өнімді коммуникация үшін вербальды және вербальды емес құралдарды адекватты таңдау.</p>
2.6 Техника қауіпсіздігі мен еңбек гигиенасының ережелерін сақтау	<p>5.2.6.1 ұлдар/қыздар: техника қауіпсіздігін сақтап, материалдар мен құралдарды қолдану;</p> <p>5.2.6.2 ұлдар/қыздар: қол еңбегі құралдарымен жұмыс істеудің қауіпсіз тәсілдерін, еңбек гигиенасының ережелерін білу;</p> <p>5.2.6.3 ұлдар/қыздар: суреттер түрінде ақпаратты ұсыну.</p>	<p>6.2.6.1 ұлдар/қыздар: техника қауіпсіздігін сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану;</p> <p>6.2.6.2 ұлдар/қыздар: электр қол құралдары және жабдықтарымен қауіпсіз жұмыс жасау тәсілдерін, еңбек гигиенасы ережелерін түсіндіру;</p> <p>6.2.6.3 ұлдар/қыздар: әртүрлі сызбалар, кестелер, диаграммалар түрінде ақпаратты ұсыну.</p>

3) "Презентациялау, талдау және шығармашылық жұмыстарды бағалау" бөлімі:

3-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	5 сынып	6 сынып
3.1 Шығармашылық жұмыстарды презентациялау	5.3.1.1 ұлдар/қыздар: сыныпқа дайын жұмысты презентациялау (көрме); 5.3.1.2 ұлдар/қыздар: есімдерде және септіктегі сөздерді үйлестіре отырып, сөйлеудің атаулы бөліктерін қолдану.	6.3.1.1 ұлдар/қыздар: дайын жұмысты мектеп аудиториясына презентациялау (көрме); 6.3.1.2 ұлдар/қыздар: сан есімдердің, сын есімдердің, есімдіктердің дұрыс септік формаларын қолдану.
3.2 Идеяларды талдау және бағалау	5.3.2.1 ұлдар/қыздар: пәндік терминологияны қолданып өзіндік және басқалардың жұмыстарында көрсетілген идеялар мен тақырыптарды сипаттау; 5.3.2.2 ұлдар/қыздар: стилистикалық боялған сөздерді, профессионализмді, аббревиатураны қолдану.	6.3.2.1 ұлдар/қыздар: пәндік терминологияны қолданып өзіндік және басқалардың жұмыстарында көрсетілген идеялар мен тақырыптарды салыстыру; 6.3.2.2 ұлдар/қыздар: стилистикалық боялған сөздерді, профессионализмді, аббревиатураны қолдану, қайталау мен штамптарға жол бермеу.
3.3 Әдістер мен тәсілдерді талдау және бағалау	5.3.3.1 ұлдар/қыздар: пәндік терминологияны қолдана отырып, өзінің және өзгелердің жұмыстарындағы қолданылған әдістер мен тәсілдерді сипаттау; 5.3.3.2 ұлдар/қыздар: технологиялық жоспарға сүйеніп, тапсырманы орындау барысын сөйлету.	6.3.3.1 ұлдар/қыздар: пәндік терминологияны қолдана отырып, өзінің және өзгелердің жұмыстарындағы қолданылған әдістер мен тәсілдерді салыстыру; 6.3.3.2 ұлдар/қыздар: ұсынылған тақырыпқа мәтін-тұжырымды құрастыру.
3.4 Жұмысты жетілдіру мен бейімдеу	5.3.4.1 ұлдар/қыздар: өзінің және өзгелердің жұмыстарын жетілдіру және бейімдеу бойынша конструктивті пікірлерді қабылдау және ұсыныстар беру; 5.3.4.2 ұлдар/қыздар: коммуникация барысында шығармашылық және ізденістік сипаттағы мәселелерді бірлесіп шешу.	6.3.4.1 ұлдар/қыздар: өзінің және өзгелердің жұмыстарын жетілдіру және бейімдеу бойынша конструктивті пікірлерді қабылдау және негіздемелі ұсыныстарды беру; 6.3.4.2 ұлдар/қыздар: қойылған міндетке сәйкес оқу әрекеттерін жоспарлау, бақылау және бағалау.

40. Бағдарлама сөйлеу тілінің күрделі бұзылысы бар білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-6 сыныптары үшін "Көркем еңбек" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспары негізінде осы Бағдарламаның қосымшасына сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақмерзімді жоспарда әр бөлім бойынша оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

41. Бөлімдер және ішіндегі тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Негізгі орта білім беру
деңгейінің 5-6 сыныптың білім
алушылары үшін "Көркем

Сөйлеу тілінің күрделі бұзылыстары бар білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-6 сыныптары үшін "Көркем еңбек" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) 5 сынып (ұлдар):

1-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Тақырыптар/Мазмұны	Оқыту мақсаттары. Білім алушылар білуге тиісті:
1 тоқсан		
	Бейнелеу өнеріндегі мәнерлі құралдар. Классикалық өнердің үздік туындылары. Қазақстандық суретшілердің шығармашылығы. Бейнелеу өнерінің түрлері мен жанрлары.	<p>5.1.2.1 әлемдік және қазақ ұлттық мәдениетіндегі өнер, қолөнер мен дизайн туындыларының ерекшеліктерін анықтау және зерделеу;</p> <p>5.1.2.2 өлшемдер бойынша қоршаған адамдардың тілдік мінез-құлқын бағалау;</p> <p>5.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін ақпарат көздерімен жұмыс істеу;</p> <p>5.3.2.1 пәндік терминологияны қолдана отырып, өзінің және өзгелердің (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер) жұмыстарында берілген идеялар мен тақырыптарды сипаттау;</p> <p>5.3.3.2 технологиялық жоспарға сүйеніп, тапсырманың орындалу барысын жандандыру;</p> <p>5.3.3.1 пәндік терминологияны қолдана отырып, өзінің және өзгелердің (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер) жұмыстарындағы қолданылған әдістер мен тәсілдерді (техникалар) сипаттау.</p>
		<p>5.1.5.2 шығармашылық идеяларды іске асыру үшін нобайлар орындау ;</p> <p>5.1.5.3 көру және сөздік нұсқаулар бойынша жұмыс істеу;</p> <p>5.1.6.4 таңдалған тәсілдердің қасиеттерін ескере отырып, көркемөнер материалдарын, техникаларын пайдалану және эксперимент жүргізу;</p>

Визуалды өнер

<p>Натюрморт өнері. Ұлттық сәндік натюрморт</p>	<p>5.2.1.1 өзіндік идеялары мен сезімдерін жеткізу үшін қоршаған ортаның визуалды элементтері мен өнердің көркем тәсілдерін қолдану; 5.2.3.3 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдар дайындау үдерісінде қазақтың ұлттық мәдениет элементтерін пайдалану; 5.2.3.4 тақырыпты анықтап, біртұтас және біртұтас емес мәтіндегі негізгі ақпаратты түсіну.</p>
<p>Пейзаж. Табиғатпен үйлесім. Өуе перспективасы</p>	<p>5.1.1.1 қоршаған ортаның ассоциативті мағынасы мен визуалды сипаттамасын зерттеу және анықтау (композиция, түс, пішін, фактура, тепе-теңдік); 5.2.1.1 өз идеялары мен сезімдерін жеткізу үшін қоршаған ортаның визуалды элементтері мен өнердің көркем тәсілдерін қолдану; 5.2.1.2 мәтін-сипаттамалардың мазмұнын толық, қысқа, таңдамалы түрде қайта баяндау.</p>
<p>Индустиралды пейзаж. Қала пейзажы. Сызықтық перспектива</p>	<p>5.1.1.1 қоршаған ортаның ассоциативті мағынасы мен визуалды сипаттамасын зерттеу және анықтау (композиция, түс, пішін, фактура, тепе-теңдік); 5.2.1.1 өз идеялары мен сезімдерін жеткізу үшін қоршаған ортаның визуалды элементтері мен өнердің мәнерлі құралдарын қолдану; 5.2.4.5 лексикалық үйлесімділікті ескере отырып, жеке сөздердің, сөз тіркестерінің және сөйлемдердің, эмоционалды боялған және кәсіби сөздердің, неологизмдердің астарлы мағынасын түсіну.</p>
<p>Пластикалық пішіндер өнері. Мүсін өнері</p>	<p>5.1.1.1 қоршаған ортаның ассоциативті мағынасы мен визуалды сипаттамасын зерттеу және анықтау (композиция, түс, пішін, фактура, тепе-теңдік); 5.1.1.2 базалық терминдерді дұрыс дыбыстау және жазу, оларды белсенді сөздікте қолдану; 5.2.1.1 өз идеялары мен сезімдерін жеткізу үшін қоршаған ортаның визуалды элементтері мен өнердің мәнерлі құралдарын қолдану;</p>

		<p>5.3.3.1 пәндік терминологияны қолдана отырып, өзінің және өзгелердің (суретшілер, колөнершілер, дизайнерлер) жұмыстарындағы қолданылған әдістер мен тәсілдерді (техникалар) сипаттау;</p> <p>5.3.3.2 технологиялық жоспарға сүйеніп, тапсырманың орындалу барысын жандандыру.</p>
	<p>Шығармашылық жұмыс. Көрме ұйымдастыру</p>	<p>5.1.5.2 шығармашылық идеяларды іске асыру үшін нобайлар орындау ;</p> <p>5.1.6.4 таңдалған тәсілдердің қасиеттерін ескере отырып, көркемөнер материалдарын, техникаларын пайдалану және эксперимент жүргізу;</p> <p>5.2.1.1 өз идеялары мен сезімдерін жеткізу үшін қоршаған ортаның визуалды элементтері мен өнердің мәнерлі құралдарын қолдану;</p> <p>5.3.1.1 сыныпқа дайын жұмысты презентациялау;</p> <p>5.3.1.2 санда және септікте сөздерді үйлестіре отырып, сөйлеудің атаулы бөліктерін қолдану.</p>
2 тоқсан		
	<p>Сәндік-қолданбалы өнер, негізгі формалары мен ерекшеліктері. Қазақстан халқының сәндік-қолданбалы өнері</p>	<p>5.1.2.1 әлем және қазақ ұлттық мәдениетіндегі өнер, колөнер мен дизайн туындыларының ерекшеліктерін анықтау және зерттеу;</p> <p>5.2.2.1 конструкциялық, табиғи және жасанды материалдарды өңдеуге арналған қол құралдары мен жабдықтарды анықтау, сипаттау және қолдану;</p> <p>5.1.5.3 көру және сөздік нұсқаулар бойынша жұмыс істеу.</p>
	<p>Материалдар және құрал-жабдықтармен танысу</p>	<p>5.2.2.3 көрнекі материалдарға сүйеніп, нақты құрылымы бар, белгілі типтегі тұжырымды бірізді құрастыру;</p>
	<p>Өртүрлі материалдардан сәндік бұйым. Идеяларды талқылау және дамыту. Нобай.</p>	<p>5.1.5.2 шығармашылық идеяларды іске асыру үшін нобайлар орындау ;</p> <p>5.1.5.3 көру және сөздік нұсқаулар бойынша жұмыс істеу;</p> <p>5.2.3.2 конструкциялық, табиғи және жасанды материалдардан</p>

Сәндік-қолданбалы өнер		қарапайым бұйымдарды дайындау .
	Өртүрлі материалдар дан сәндік бұйым. Бұйым дайындау	5.1.6.2 бірқатар заманауи және дәстүрлі емес материалдарды танып-білу, олардың қасиеттері мен міндеттерін анықтау; 5.1.6.5 түсіну және нақтылау үшін тікелей, жанама және баламалы сұрақтарды қою; 5.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтап және оның маңыздылығын түсініп, көрсете отырып, материалдар мен құралдарды қолдану.
	Өру өнері. Өрудің түрлері. Материалдар мен және құралдармен танысу.	5.1.6.2 бірқатар заманауи және дәстүрлі емес материалдарды танып-білу, олардың қасиеттері мен міндеттерін анықтау; 5.1.5.2 шығармашылық идеяларды іске асыру үшін нобайлар орындау .
	Бұйымды өру	5.2.3.2 әртүрлі конструкциялық, табиғи және жасанды материалдардан қарапайым бұйым дайындау; 5.2.3.3 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдар дайындау үдерісінде қазақтың ұлттық мәдениет элементтерін пайдалану; 5.2.3.4 тақырыпты анықтап, біртұтас және біртұтас емес мәтіндегі негізгі ақпаратты түсіну; 5.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтап және оның маңыздылығын түсініп, көрсете отырып, материалдар мен құралдарды қолдану.
	Жұмыстардың көрмесі	5.3.1.1 дайын жұмысты сыныпқа презентациялау; 5.3.4.2 іскерлік коммуникация барысында шығармашылық және ізденістік сипаттағы мәселелерді бірлесіп шешу.
3 тоқсан		
	Конструкция лық материалдар. Материалдар дың түрлері мен қасиеттерін зерттеу	5.1.6.1 конструкциялық, табиғи және жасанды материалдардың жалпы қасиеттері мен құрылысын, олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтай отырып зерттеу; 5.2.2.1 конструкциялық, табиғи және жасанды материалдарды

Дизайн және технология		өңдеу үшін қол еңбегі құралдары мен жабдықтарын анықтау, сипаттау және қолдану.
	Конструкциялық материалдарды өңдеуге арналған жабдықтар, қол еңбегі құралдары, құрылғылар	5.2.2.2 ағаш және темір өңдеу білдегінің қызметі мен құрылысын түсіндіру; 5.2.6.3 суреттердің түрі ретінде ақпаратты ұсыну; 5.2.6.2 қол еңбегі құралдарымен жұмыс істеудің қауіпсіз тәсілдерін, еңбек гигиенасының ережелерін білу (жұмыс орнын, құралдарды ұйымдастыру және тазалау, арнайы киімде жұмыс істеу)
	Көркемдеп аралау. Идеяларды құрастыру. Материалды таңдау және дайындау	5.1.5.1 өзінің және басқалардың (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер) тәжірибесіне сүйене отырып және композицияның негізгі заңдылықтарын ескеріп, қарапайым нысандардың дизайнын құрастыру бойынша тапсырмаларды орындау; 5.1.5.2 шығармашылық идеяларды іске асыру үшін нобайлар орындау; 5.1.4.1 шығармашылық жұмысты орындау кезеңдерін анықтай отырып, жоспар құрастыру; 5.1.4.2 сөйлеу мәдениетін меңгеруге, сөйлеудің сапасын бақылауға ұмтылысын көрсету.
	Сыртқы және ішкі сызықтар арқылы қисық пішінді бұйымды қыламен көркемдеп аралау	5.2.3.1 өлшем мен белгілер негізінде орындалған бұйым дайындау үшін материалдарды қол құралдарымен өңдеу; 5.2.3.2 әртүрлі конструкциялық, табиғи және жасанды материалдардан қарапайым бұйым дайындау; 5.2.6.1 техника қауіпсіздігін сақтап, оның маңыздылығын түсініп және көрсете отырып, материалдар мен құралдарды қолдану;
	Сымнан бұйымдарды модельдеу. Нобайларды құрастыру (шынжыр, басқатырғыш ойындары, жануарлардың пішіндері).	5.1.5.2 шығармашылық идеяларды іске асыру үшін нобайлар орындау; 5.1.4.3 заттық-графикалық сызбаға сүйеніп, тапсырманың орындалу барысын жоспарлау; 5.2.3.1 өлшем мен белгілер негізінде орындалған бұйым

	<p>Материал таңдау. Құралдар-жабдықтар мен құрылғылар</p>	<p>дайындау үшін материалдарды қол құралдарымен өңдеу; 5.3.4.1 өзінің және басқалардың жұмыстарын жетілдіру және бейімдеу бойынша конструктивті пікірлерді қабылдау және ұсыныстар жасау.</p>
	<p>Бұйым дайындау. (шынжыр, басқатырғыш ойындары, жануарлардың пішіндері)</p>	<p>5.2.3.2 әртүрлі конструкциялық, табиғи және жасанды материалдардан қарапайым бұйым дайындау; 5.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтап, оның маңыздылығын түсініп және көрсете отырып, материалдар мен құралдарды қолдану.</p>
	<p>Әртүрлі материалдарды қолданып, музыкалық аспаптарды (ұрмалы және соқпалы) жобалау</p>	<p>5.1.5.1 өзінің және басқалардың (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер) тәжірибесіне сүйене отырып және композицияның негізгі заңдылықтарын ескеріп, қарапайым нысандардың дизайнын құрастыру бойынша тапсырмаларды орындау; 5.1.5.2 шығармашылық идеяларды іске асыру үшін нобайлар орындау</p>
	<p>Музыкалық аспапты дайындау</p>	<p>5.2.3.1өлшем мен белгілер негізінде орындалған бұйым дайындау үшін материалдарды қол құралдарымен өңдеу; 5.2.3.2 әртүрлі конструкциялық, табиғи және жасанды материалдардан қарапайым бұйым дайындау; 5.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтап, оның маңыздылығын түсініп және көрсете отырып, материалдар мен құралдарды қолдану.</p>
	<p>Жұмыстардың көрмесі</p>	<p>5.3.1.1 сыныпқа дайын жұмысты презентациялау (көрме); 5.3.2.2 стилистикалық қанық сөздерді, профессионализмді, аббревиатураны қолдану.</p>
4 тоқсан		
Тамақтану мәдениеті	<p>Дұрыс тамақтану негіздері. Ас мәзірін құрастыру</p>	<p>5.2.4.1 дұрыс және тиімді тамақтанудың ережелерін сипаттау және зерттеу; 5.2.4.2 дұрыс және тиімді тамақтанудың мәзірін құрастыру; 5.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу мен дамыту үшін ақпарат</p>

		көздерімен жұмыс істеу (оның ішінде ақпараттық-коммуникациялық технологияны қолдану арқылы)
Үй мәдениеті	<p>Электр қуатының негізгі көздері туралы жалпы мәліметтер. Электротехникалық арматура. Электр энергиясының әртүрлі көздерімен тәжірибе жасау (батарея, гальваникалық элементтер)</p>	<p>5.2.5.3 электр энергиясының көздері туралы әңгімелеп беру; 5.2.5.5 өзектілік, сапалылық және құндылық тұрғысында мәтінді бағалайтын сұрақтарды құрастыру ; 5.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу мен дамыту үшін ақпарат көздерімен жұмыс істеу (оның ішінде ақпараттық-коммуникациялық технологияны қолдану арқылы) 5.2.5.4 қарапайым электротехникалық арматура мен электромонтажды құралдардың атын атау және олардың қызметін түсіндіру; 5.2.5.5 тұрақты ток көздерін пайдалану арқылы қарапайым бұйым құрастыру; 5.2.5.6 нақты тапсырманы орындау үшін ақпаратты іздеу; 5.2.5.7 мәтін-тұжырымның құрылымына сүйеніп, өзіндік позициясын дәйекті түрде дәлелдеу.</p>
	Тұрмыстағы жөндеу жұмыстары	5.2.5.6 қол құралдарын пайдаланып, ақауларды жою бойынша қарапайым жөндеу жұмыстарын және интерьерді ұйымдастыру бойынша практикалық жұмыстарды орындау.
	Өсімдік шаруашылығының негізгі бағыттары. Өсімдік шаруашылығындағы көктемгі жұмыстар.	<p>5.2.5.1 өсімдік шаруашылығы мен жеміс-көкөніс түрлерінің негізгі бағыттарын зерттеу және сипаттау ; 5.2.5.2 өсімдік шаруашылығында көктемгі жұмыстар жүргізу; 5.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтап, оның маңыздылығын түсініп және көрсете отырып, материалдар мен құралдарды қолдану.</p>

2) 6 сынып (ұлдар):

2-кесте

		Оқыту мақсаттары.
--	--	-------------------

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Тақырыптар/Ұзақ мерзімді жоспардың мазмұны	Білім алушылар білуі тиіс:
1 тоқсан		
Визуалды өнер	<p>Портрет жанры. Қазақстандық суретшілердің шығармашылығындағы портрет</p>	<p>6.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін ақпарат көздерін өз бетімен таңдау және қолдану; 6.1.2.1 әлемдік және қазақ ұлттық мәдениетіндегі өнер, қолөнер мен дизайн туындыларының ерекшеліктері туралы білімі мен түсінігін көрсету.</p>
	<p>Сызықты портрет. Графика. Орындалу техникасы. Дәстүрлі емес материалдардан портрет жасау (сымнан орындалған портрет)</p>	<p>6.2.1.1 өз идеялары мен сезімдерін жеткізу үшін қоршаған ортаның визуалды элементтері мен өнердің мәнерлі құралдарын анықтау, таңдау және қолдану; 6.1.6.4 материалдардың қасиеттері жайлы білімін және тәжірибелік жұмыс істеу дағдыларын көрсете отырып техникалар, көркемдік материалдарды қолдану және эксперимент жасау; 6.1.6.2 бірқатар заманауи және дәстүрлі емес материалдарды танып-білу, оларды өңдеу мен пайдаланудың тиімді жолдарын (немесе әдістерін) анықтау</p>
	<p>Портреттегі түс. Орындалу техникасы</p>	<p>6.1.1.1 өзінің және басқалардың тәжірибесі негізінде қоршаған ортаның нысандарының визуалды сипаттамаларын (композиция, түс, пішін, фактура, тепе-теңдік) түсіну және білімін көрсету; 6.1.1.2 өзіндік кеңейтілген ой тұжырымында термин-сөздерді еркін қолдану; 6.2.1.1 өз идеялары мен сезімдерін жеткізу үшін қоршаған ортаның визуалды элементтері мен өнердің мәнерлі құралдарын анықтау, таңдау және қолдану</p>
	<p>Заманауи портрет. Фотоөнер. Фотокамерамен эксперимент</p>	<p>6.3.2.1 пәндік терминологияны қолдана отырып, өзінің және басқалардың (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер) жұмыстарындағы идеялары мен тақырыптарды салыстыру; 6.3.3.2 ұсынылған тақырып бойынша мәтін-талқылауды құрастыру;</p>

		6.2.1.1 өз идеялары мен сезімдерін жеткізу үшін қоршаған ортаның визуалды элементтері мен өнердің мәнерлі құралдарын анықтау, таңдау және қолдану.
	Анимация. Қозғалатын элементтер (ермексазды анимация, көлеңкелі театр, саусақты және таяқшалы қуыршақтар)	6.1.2.1 әлемдік және қазақ ұлттық мәдениетіндегі өнер, қолөнер мен дизайн туындыларының ерекшеліктері туралы білімі мен түсінігін көрсету; 6.1.2.2 өлшемдер бойынша өзіндік тілдік мінез-құлқын бағалау; 6.1.4.1 уақыттың жұмсалуды мен басқа факторларды ескеріп, іс-әрекеттің бірізділігін жоспарлау және анықтау.
	Сценарий дайындау. Кейіпкерлер мен декорациялар құру. Көркемдік идеяларды іске асыру. Дыбыстау.	6.2.1.1 өз идеялары мен сезімдерін жеткізу үшін қоршаған ортаның визуалды элементтері мен өнердің мәнерлі құралдарын анықтау, таңдау және қолдану; 6.3.4.1 өзінің және басқалардың жұмыстарын жетілдіру және бейімдеу бойынша конструктивті түсініктемелерді қабылдау және негізделген ұсыныстарды жасау; 6.3.4.2 қойылған міндетке сәйкес оқу әрекеттерін жоспарлау, бақылау және бағалау.
	Жұмысты презентациялау	6.3.1.1 мектеп аудиториясына дайын жұмысты презентациялау.
2 тоқсан		
	Қазақ халқының зергерлік өнерімен танысу	6.1.2.1 әлемдік және қазақтың ұлттық мәдениетіндегі дизайн, қолөнер мен өнер туындыларының ерекшеліктерін түсіну мен білімін көрсету
	Зергерлік бұйымның нобайын құрастыру. Материалдар мен құрал-жабдықтарды таңдау	6.1.5.2 шығармашылық идеяларды іске асыру үшін нобайлар, техникалық суреттер мен сызбалар орындау; 6.1.5.3 әртүрлі тәсілдер арқылы ұсынылған ақпаратпен жұмыс істеу дағдысын меңгеру; 6.1.6.4 материалдардың қасиеттері жайлы білімін және практикалық жұмыс істеу дағдыларын көрсетіп, техникаларды және көркемдік материалдарды қолдану және эксперимент жүргізу;

Сәндік-қолданбалы өнер

	6.1.6.5 оқу тапсырмасын орындауда сыныптастармен өнімді ынтымақтасу.
Бұйым дайындау. Бұйымды көркемдеп безендіру	6.2.3.2 ажырайтын және ажырамайтын біріктіру әдістерін қолданып, бірнеше бөлшектерден тұратын бұйым жасау; 6.2.3.3 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдар жасау барысында қазақ ұлттық мәдениет элементтерін пайдалану; 6.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтап, оның маңыздылығын түсініп және көрсете отырып, материалдар мен құралдарды қолдану.
Табиғи материалдардың түрлері мен сипаттамалары	6.1.1.1 өзінің және басқалардың тәжірибесіне сүйеніп, қоршаған орта нысандарының визуалды сипаттамаларын (композиция, түс, пішін, фактура, тепе-теңдік) түсіну және білімін көрсету; 6.1.6.1 конструкциялық, табиғи, және жасанды материалдардың физикалық, технологиялық пен механикалық қасиеттерін және олардың қолдану аясын анықтау және сипаттау.
Табиғи материалдардан дайындалатын бұйым нобайын құрастыру	6.1.5.2 шығармашылық идеяларды іске асыру үшін нобайлар, техникалық суреттер мен сызбалар орындау
Бұйым дайындау. Бұйымды көркемдеп безендіру	6.1.6.4 материалдардың қасиеттері жайлы білімін және практикалық жұмыс істеу дағдыларын көрсетіп, техникаларды және көркемдік материалдарды қолдану және эксперимент жүргізу; 6.2.1.1 өз идеялары мен сезімдерін жеткізу үшін қоршаған ортаның визуалды элементтері мен өнердің мәнерлі құралдарын анықтау, таңдау және қолдану; 6.2.1.2 ақпаратты шығармашылық тұрғыда интерпретациялап, мәтін-сипаттамалардың және мәтін-тұжырымдардың мазмұнын толық, қысқа, таңдамалы түрде қайта әңгімелеу.
	6.3.2.2 стилистикалық қанық сөздерді, профессионализмді,

	Жұмыстарды презентациялау Көрме ұйымдас тыру	аббревиатураны қолдану, қайталау мен штамптарға жол бермеу; 6.3.1.1 мектеп аудиториясына дайын жұмысты презентациялау.
3 тоқсан		
	Электр және қол еңбегі құралдары мен жабдықтары. Практикалық жұмыстар	6.2.2.1 қозғалысты іске қосу механизмдері мен электрлі қол құралдарының құрылысын және механизмдерін анықтау және сипаттау, оларды конструкциялық, табиғи және жасанды материалдарды өңдеу үшін қолдану; 6.2.2.2 ұсынылған тақырып бойынша пікір алмасып, диалогқа қатысу; 6.2.2.3 жоспарға, сызбаға, иллюстрацияға сүйеніп, талқылау элементтері бар сипаттаушы немесе баяндаушы сипаттағы монологты құру; 6.2.6.2 электр қол құралдары мен жабдықтарымен қауіпсіз жұмыс жасау тәсілдерін, еңбек гигиенасы ережелерін (жұмыс орнын, құралдарды ұйымдастыру мен тазалау, арнайы киімде жұмыс істеу) білу және түсіндіру
	Құрамалы бөлшектерден робот құрастыру. Роботтың шығу тарихы мен оның түрлері.	6.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін ақпарат көздерін өз бетімен таңдау және қолдану; 6.3.3.1 пәндік терминологияны қолдана отырып, өзінің және басқалардың (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер) жұмыстарындағы қолданылған әдістер мен тәсілдерді (техникалар) салыстыру
	Роботты құрастыру. Нобай. Материалдарды іріктеу.	6.1.5.1 өзіндік тәжірибесі мен біліміне сүйеніп, композицияның негізгі заңдарын сақтап, әртүрлі нысандардың дизайнын құрастыру бойынша тапсырмалар орындау; 6.1.6.1 конструкциялық, табиғи, және жасанды материалдардың физикалық, технологиялық пен механикалық қасиеттерін және олардың қолданылу аясын анықтау және сипаттау; 6.1.4.1 уақыттың жұмсалуды және басқа факторларды ескеріп,

<p>Дизайн және технология</p>	<p>Робот құру. Робот бөлшектерінің қозғалмалы механизмін құру бойынша эксперимент жүргізу</p> <p>Көлік құралдарының түрлері туралы жалпы мәліметтер</p> <p>Көлік құралы моделін құрастыру. Нобай. Материалдарды іріктеу</p> <p>Көлік құралын құрастыру. Модельдің жеке бөліктерін дайындау. Үлгіні құрастыру және өңдеу.</p> <p>Жұмыстарды презентациялау. Көрме ұйымдастыру</p>	<p>іс-әрекеттің бірізділігін анықтау және жоспарлау</p> <p>6.2.3.1 орындалған өлшем мен белгілер негізінде бұйым дайындау үшін материалдарды электрлі қол құралдарымен өңдеу;</p> <p>6.2.3.2 ажырайтын және ажырамайтын біріктіру әдістерін қолданып, бірнеше бөлшектерден құралған бұйым жасау;</p> <p>6.2.3.4 белгілі және белгісіз ақпаратты қолдана отырып, біртұтас және тұтас емес мәтіндегі негізгі ақпаратты түсіну;</p> <p>6.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтап, оның маңыздылығын түсініп және көрсете отырып, материалдар мен құралдарды қолдану.</p> <p>6.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін ақпарат көздерін өз бетімен таңдау және қолдану</p> <p>6.1.5.1 өзінің тәжірибесі мен біліміне сүйеніп, композицияның негізгі заңдарын сақтап, әртүрлі нысандардың дизайнын құрастыру бойынша тапсырмалар орындау;</p> <p>6.1.4.2 материалдық шығындарды анықтау (сандық көрсеткіштер);</p> <p>6.1.4.3 ақпаратты графикалық түрде ұсыну және көру негізінде байланыстырылған тұжырымды құрастыру</p> <p>6.2.3.1 орындалған өлшем мен белгілер негізінде бұйым дайындау үшін материалдарды электр қол құралдарымен өңдеу;</p> <p>6.2.3.2 ажырайтын және ажырамайтын біріктіру әдістерін қолданып, бірнеше бөлшектерден тұратын бұйым жасау</p> <p>6.3.1.1 мектеп аудиториясына дайын жұмысты презентациялау;</p> <p>6.3.1.2 сан есімдердің, сын есімдердің, есімдіктердің дұрыс септік формаларын қолдану</p>
<p>4 тоқсан</p>		
		<p>6.2.4.1 қоғамдық тамақтану орындарында, қазақ халқы мен әлем халықтарының мәдениетіндегі дастарқан басында</p>

Тамақтану мәдениеті	Қазақ халқы мен әртүрлі халықтардың мәдениетінде және қоғамдық тамақтану орындарын дағы дастарқан басындағы дұрыс мінез-құлық ережелері	өзін-өзі ұстау ережелерін салыстыру және сипаттау; 6.2.4.2 әртүрлі шараларға арналған дастарқанды безендірудегі білімдерін және практикалық дағдыларын көрсету; 6.2.4.5 лексикалық үйлесімділікті ескере отырып, жеке сөздердің, сөз тіркестерінің және сөйлемдердің, эмоционалды боялған және кәсіби сөздердің, неологизмдердің мағынасын түсіну, қолдану және түсіндіру
Үй мәдениеті	Электросызбалардың шартты белгілерімен танысу. Электр тізбектері	6.2.5.3 электросызбалар элементтерінің шартты графикалық белгілерін зерттеу, түсіну, бейнелеу және оларды практикада қолдану; 6.2.5.4 қарапайым электр тізбектерінің есебін жүргізу және ажырата білу
	Батарейкалы шырағдан дайындау	6.2.5.5 электр тізбектерін қарапайым сызба бойынша құрастыру және орындау; 6.2.5.6 әртүрлі ақпарат көздерін зерттеу, алынған мәліметтер мен әртүрлі көзқарастарды салыстыру нәтижесінде іс-әрекеттің оңтайлы тәсілін анықтау
	Электр қол еңбегі құралдарын қолдану арқылы тұрмыстағы жөндеу жұмыстары	6.2.5.6 электр қол құралдарын пайдаланып, ақауларды жою бойынша жөндеу операцияларын және интерьерді ұйымдастыру бойынша практикалық жұмыстарды орындау; 6.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтап, оның маңыздылығын түсініп және көрсете отырып, материалдар мен құралдарды қолдану; 6.2.6.3 ақпаратты әртүрлі сызбалар, кестелер, диаграммалар түрінде ұсыну.
	Сәндік гүлдер түрлері. Гүл өсіру шаруашылығындағы көктемгі жұмыстар	6.2.5.1 сәндік гүлдердің түрлерін өсіру технологиясын зерттеу және сипаттау; 6.2.5.2 сәндік бақша өсіру мен гүл өсіру шаруашылығында көктемгі жұмыстарды (топырақты өңдеу, зиянкес жәндіктерден қорғау, егу мен отырғызу) жүргізу;

6.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтап, оның маңыздылығын түсініп және көрсете отырып, материалдар мен құралдарды қолдану

3) 5 сынып (қыздар):

3-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Тақырыптар/Мазмұны	Оқыту мақсаттары. Білім алушылар білуі тиіс:
1 тоқсан	<p>Бейнелеу өнеріндегі мәнерлі құралдар. Классикалық өнердің үздік туындылары. Қазақстандық суретшілердің шығармашылығы. Бейнелеу өнерінің түрлері мен жанрлары</p>	<p>5.1.2.1 әлемдік және қазақ ұлттық мәдениетіндегі өнер, қолөнер мен дизайн туындыларының ерекшеліктерін анықтау және зерттеу;</p> <p>5.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу мен дамыту үшін ақпарат көздерімен жұмыс істеу. (ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдану арқылы);</p> <p>5.3.2.1 пәндік терминологияны қолданып, өзінің және басқалардың (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер) жұмыстарында берілген идеялар мен тақырыптарды сипаттау;</p> <p>5.3.2.2 стилистикалық қанық сөздерді, профессионализмді, аббреиатураны қолдану.</p> <p>5.3.3.1 пәндік терминологияны қолданып, өзінің және басқалардың (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер) жұмыстарындағы қолданылған әдістер мен тәсілдерді (техникалар) сипаттау</p>
	<p>Натюрморт өнері. Ұлттық сәндік натюрморт</p>	<p>5.1.5.2 шығармашылық идеяларды іске асыру үшін нобайлар орындау ;</p> <p>5.1.5.3 көру және сөздік нұсқаулар бойынша жұмыс істеу;</p> <p>5.1.6.4 таңдалған тәсілдердің қасиеттерін ескеріп, көркемдік материалдарды және техникаларды қолдану және эксперимент жүргізу;</p> <p>5.2.1.1 өз идеялары мен сезімдерін жеткізу үшін қоршаған ортаның визуалды элементтері мен өнердің мәнерлі құралдарын қолдану;</p>

Визуалды өнер

	5.2.3.4 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдарды құрастыру барысында қазақтың ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану
Пейзаж. Табиғатпен үйлесім. Әуе перспективасы	5.1.1.1 қоршаған ортаның ассоциативті мағынасы мен визуалды сипаттамасын зерттеу және анықтау (композиция, түс, пішін, фактура, тепе-теңдік); 5.1.1.2 базалық терминдерді дұрыс дыбыстау және жазу, оларды белсенді сөздікте қолдану; 5.2.1.1 өз идеялары мен сезімдерін жеткізу үшін қоршаған ортаның визуалды элементтері мен өнердің мәнерлі құралдарын қолдану
Индустиралды пейзаж. Қала пейзажы. Сызықтық перспектива	5.1.1.1 қоршаған ортаның ассоциативті мағынасы мен визуалды сипаттамасын зерттеу және анықтау (композиция, түс, пішін, фактура, тепе-теңдік); 5.2.1.1 өз идеялары мен сезімдерін жеткізу үшін қоршаған ортаның визуалды элементтері мен өнердің мәнерлі құралдарын қолдану
Пластикалық пішіндер өнері. Мүсін өнері	5.1.1.1 қоршаған ортаның ассоциативті мағынасы мен визуалды сипаттамасын зерттеу және анықтау (композиция, түс, пішін, фактура, тепе-теңдік); 5.1.1.2 базалық терминдерді дұрыс дыбыстау және жазу, оларды белсенді сөздікте қолдану; 5.2.1.1 өз идеялары мен сезімдерін жеткізу үшін қоршаған ортаның визуалды элементтері мен өнердің мәнерлі құралдарын қолдану; 5.3.3.1 пәндік терминологияны қолданып, өзінің және басқалардың (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер) жұмыстарындағы қолданылған әдістер мен тәсілдерді (техникалар) сипаттау; 5.3.3.2 технологиялық жоспарға сүйеніп, тапсырманы орындау барысын жандандыру
	5.1.5.2 шығармашылық идеяларды іске асыру үшін нобайлар орындау ;

	Шығармашылық жұмыс. Көрме ұйымдастыру	<p>5.1.6.4 таңдалған тәсілдердің қасиеттерін есепке алып, көркемдік материалдарды және техникаларды пайдалану және эксперимент жүргізу;</p> <p>5.1.6.5 түсіну және нақтылау үшін тікелей, жанама және баламалы сұрақтарды қою;</p> <p>5.2.1.1 өз идеялары мен сезімдерін жеткізу үшін қоршаған ортаның визуалды элементтері мен өнердің мәнерлі құралдарын қолдану;</p> <p>5.3.1.1 дайын жұмысты сыныпқа презентациялау.</p>
2 тоқсан		
Сәндік-қолданбалы өнер	<p>Ою-өрнектің қысқаша тарихы және түрлері. Қазақтың ұлттық ою-өрнектері (түрлері, стилизация мен мотивтері)</p> <p>Көркем кестелеу. Кесте түрлері. Материалдармен және құралдармен танысу. Нобай құрастыру.</p>	<p>5.1.2.1 әлемдік және қазақ ұлттық мәдениетіндегі өнер, қолөнер мен дизайн туындыларының ерекшеліктерін анықтау және зерттеу</p> <p>5.1.2.1 әлемдік және қазақ ұлттық мәдениетіндегі өнер, қолөнер мен дизайн туындыларының ерекшеліктерін анықтау және зерттеу;</p> <p>5.1.2.2 өлшемдер бойынша қоршаған адамдардың тілдік мінез-құлқын бағалау;</p> <p>5.1.5.2 шығармашылық идеяларды іске асыру үшін нобайлармен үлгілерді орындау;</p> <p>5.2.1.1 өз идеялары мен сезімдерін жеткізу үшін қоршаған ортаның визуалды элементтері мен өнердің мәнерлі құралдарын қолдану</p>
	Көркемдік кестемен бұйымды безендіру	<p>5.2.1.2 мәтін-сипаттамалардың мазмұнын толық, қысқа, таңдамалы түрде қайта әңгімелеу;</p> <p>5.2.3.3 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдар дайындау үдерісінде қазақтың ұлттық мәдениет элементтерін пайдалану;</p> <p>5.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтап, оның маңыздылығын түсініп және көрсете отырып, материалдар мен құралдарды қолдану</p>
		<p>5.1.6.2 бірқатар заманауи және дәстүрлі емес материалдарды танып-білу, олардың қасиеттері мен қызметін анықтау;</p>

	<p>Өру өнері. Өру түрлері. Материалдармен және құралдармен танысу</p>	<p>5.1.5.2 шығармашылық идеяларды іске асыру үшін нобайлармен үлгілерді орындау; 5.1.4.1 шығармашылық жұмысты орындау кезеңдерін анықтап, жоспар құрастыру; 5.1.4.2 сөйлеу мәдениетін меңгеруге, сөйлеудің сапасын бақылауға ұмтылысты көрсету; 5.1.4.3 заттық-графикалық сызбаға сүйеніп, тасырманың орындалуы барысын жоспарлай білу</p>
	<p>Бұйымды өру</p>	<p>5.2.3.2 әртүрлі материалдардан (тоқыма, табиғи және жасанды) қарапайым бұйымдарды орындау; 5.2.3.4 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдар дайындау үдерісінде қазақтың ұлттық мәдениет элементтерін пайдалану; 5.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтап, оның маңыздылығын түсініп және көрсете отырып, материалдар мен құралдарды қолдану; 5.3.1.2 санда және септікте сөздерді үйлестіре отырып, сөйлеудің атаулы бөліктерін қолдану</p>
	<p>Жұмыстардың көрмесі</p>	<p>5.3.1.1 дайын жұмысты сыныпқа презентациялау (көрме)</p>
<p>3 тоқсан</p>		
	<p>Тоқыма материалдарының классификациясы мен сипаттамалары. Материалдардың түрлері мен қасиеттерін зерттеу</p>	<p>5.1.6.3 тоқыма материалдары мен бұйымдарының классификациясын білу және сипаттау; 5.2.2.3 көрнекі материалдарға сүйеніп, нақты құрылымы бар белгілі типтегі ой тұжырымын бірізді құрастыру; 5.2.6.3 ақпаратты суреттер түрінде ұсыну</p>
	<p>Тоқыма материалдарын өңдеуге арналған құралдар, жабдықтар және құрылғылар</p>	<p>5.2.2.1 тігін машинасының құрылысын, жіп өткізу тәсілдерін және машина тігістерін орындау тәсілдерін сипаттау және білу; 5.2.2.2 тігін бұйымдарын ылғалды-жылулық (үтік) өңдеуге арналған жабдықтарды білу, сипаттау және қолдану; 5.2.6.2 қол еңбегі құралдарымен жұмыс істеудің қауіпсіз тәсілдерін, еңбек гигиенасының ережелерін</p>

Дизайн және технология

	білу (жұмыс орнын, құралдарды ұйымдастыру және тазалау, арнайы киімде жұмыс істеу)
Тігін бұйымдарының классификациясы. Идеядан өнімге (тігін бұйымдары) дейін	5.1.6.3 тоқыма материалдары мен бұйымдарының классификациясын білу және сипаттау
Дизайн, киімді макеттеу (қағаз, тоқыма және басқа материалдар). Костюм құрастыру (мини-манекенде немесе қуыршақта)	5.1.5.1 өзінің және басқалардың (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер) тәжірибесіне сүйеніп және композицияның негізгі заңдарын ескеріп, қарапайым нысандардың дизайнын құрастыру бойынша тапсырмаларды орындау; 5.2.3.1 сыру тігістерін қолданып, қол еңбегі құралдарымен және тігін машинасында тоқыма материалдарын пішуді және өндеуді орындау; 5.2.3.2 әртүрлі материалдардан (тоқыма, табиғи және жасанды) қарапайым бұйымдарды орындау; 5.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтап, оның маңыздылығын түсініп және көрсете отырып, материалдар мен құралдарды қолдану
Тоқыма мозаикасы техникасында тігін бұйымдарының дизайны (кұрақ, пэчворк, квилт) Идеяларды құрастыру. Нобай. Материалды таңдау және дайындау. Жұмыстың орындалу бірізділігі	5.1.5.1 өзінің және басқалардың (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер) тәжірибесіне сүйене отырып және композицияның негізгі заңдарын ескеріп, қарапайым нысандардың дизайнын құрастыру бойынша тапсырмаларды орындау; 5.1.4.1 шығармашылық жұмысты орындау кезеңдерін анықтап, жоспар құрастыру; 5.2.3.3 шығармашылық жұмыстарды және бұйымдарды құру барысында қазақтың ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану
	5.2.3.1 сыру тігістерін қолданып, қол еңбегі құралдарымен және тігін машинасында тоқыма материалдарын пішуді және өндеуді орындау; 5.2.3.2 әртүрлі материалдардан (тоқыма, табиғи және жасанды) қарапайым бұйымдарды орындау;

	Бұйымды құрастыру. Бұйымды көркемдеп безендіру	5.2.3.4 тақырыпты анықтап, біртұтас және тұтас емес мәтіндегі негізгі ақпаратты түсіну; 5.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтап, оның маңыздылығын түсініп және көрсете отырып, материалдар мен құралдарды қолдану
	Жұмысты презентациялау	5.3.4.1 өзінің және басқалардың жұмыстарын жетілдіру және бейімдеу бойынша конструктивті түсініктемелерді қабылдау және ұсыныстар жасау; 5.3.1.1 дайын жұмысты сыныпқа презентациялау
4 тоқсан		
Тамақтану мәдениеті	Дұрыс тамақтану негіздері. Ас мәзірін құрастыру	5.2.4.1 дұрыс және тиімді тамақтанудың ережелерін сипаттау және зерттеу; 5.2.4.2 дұрыс және тиімді тамақтанудың мәзірін құрастыру; 5.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу мен дамыту үшін ақпарат көздерімен жұмыс істеу
	Асхананың жабдықтары. Тағам әзірлеуге арналған құралдар мен жабдықтар, ыдыстар. Тағам әзірлеуге арналған құрал-жабдықтардың және құрылғылардың мүмкіндіктерін зерттеу	5.2.4.3 тағам әзірлеуге арналған құралдар мен жабдықтарды, құрылғыларды зерттеу және олардың мүмкіндіктерін анықтау; 5.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтап, оның маңыздылығын түсініп және көрсете отырып, материалдар мен құралдарды қолдану; 5.2.6.2 қол еңбегі құралдарымен жұмыс істеудің қауіпсіз тәсілдерін, еңбек гигиенасының ережелерін білу (жұмыс орнын, құралдарды ұйымдастыру және тазалау, арнайы киімде жұмыс істеу); 5.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу мен дамыту үшін ақпарат көздерімен жұмыс істеу
	Тіскебасарлар мен сусындарды әзірлеу технологиясы	5.2.4.4 салқын тағамдар мен сусындар дайындау технологиясын білу және қолдану; 5.2.4.5 лексикалық үйлесімділікті ескеріп, жеке сөздердің, сөз тіркестерінің және сөйлемдердің, эмоционалды қанық және кәсіби сөздердің, неологизмдердің мағынасын түсіну;

		5.3.1.1 дайын жұмысты сыныпқа презентациялау
	Жемістер мен көкөністерден салаттар әзірлеу технологиясы	5.2.4.4 салқын тағамдар мен сусындар дайындау технологиясын білу және қолдану; 5.3.4.1 өзінің және басқалардың жұмыстарын жетілдіру және бейімдеу бойынша конструктивті түсініктемелерді қабылдау және ұсыныстар жасау; 5.3.4.2 коммуникация барысында шығармашылық және ізденістік сипаттағы мәселелерді бірлесіп шешу; 5.3.1.1 дайын жұмысты сыныпқа презентациялау
Үй мәдениеті	Жеке гигиена. Өзіне күтім жасау	5.2.5.3 жеке гигиена ережелерін зерттеу және сипаттау, шаш пен терінің алуан түрлерін анықтау; 5.2.5.5 өзектілік, сапалылық және құндылық тұрғысында мәтінді бағалайтын сұрақтарды құрастыру ; 5.2.5.6 нақты міндетті орындау үшін ақпаратты қолдану; 5.2.5.4 шектелген қолдау жағдайында өзіне күтім жасау бойынша құралдар мен әрекеттерді таңдау және қолдану
	Өсімдік шаруашылығының негізгі бағыттары. Өсімдік шаруашылығындағы көктемгі жұмыстар	5.2.5.1 өсімдік шаруашылығы мен жеміс-көкөніс түрлерінің негізгі бағыттарын зерттеу және сипаттау ; 5.2.5.2 өсімдік шаруашылығында көктемгі жұмыстар жүргізу; 5.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтап, оның маңыздылығын түсініп және көрсете отырып, материалдар мен құралдарды қолдану

4) 6 сынып (қыздар):

4-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Тақырыптар/Мазмұны	Оқыту мақсаттары. Білім алушылар білуі тиіс:
1 тоқсан		
	Портрет жанры. Портрет түрлері. Қазақстандық суретшілердің шығармашылығындағы портрет	6.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін ақпарат көздерін өз бетімен таңдау және қолдану; 6.1.2.1 әлемдік және қазақ ұлттық мәдениетіндегі өнер, колөнер мен

Визуалды өнер		дизайн туындыларының ерекшеліктері туралы білімі мен түсініктерін көрсету
	Сызықты портрет. Графика. Орындалу техникасы. Портреттер құрудың дәстүрлі емес әдістері (сымнан орындалған портрет) .	6.2.1.1 өз идеялары мен сезімдерін жеткізу үшін қоршаған ортаның визуалды элементтері мен өнердің мәнерлі құралдарын анықтау, таңдау және қолдану; 6.1.6.4 материалдардың қасиеттерін білу және жұмыстың практикалық дағдыларын көрсетіп, техникаларды және көркемдік материалдарды қолдану және эксперимент жүргізу; 6.1.6.2 бірқатар заманауи және дәстүрлі емес материалдарды танып-білу, оларды өңдеу мен пайдаланудың тиімді жолдарын анықтау
	Портреттегі түс. Орындалу техникасы	6.1.1.1 өзінің және басқалардың тәжірибесіне сүйеніп, қоршаған орта нысандарының визуалды сипаттамаларын (композиция, түс, пішін, фактура, тепе-теңдік) түсіну және білімін көрсету; 6.1.1.2 өзіндік кеңейтілген ой тұжырымында термин-сөздерді еркін қолдану; 6.2.1.1 өз идеялары мен сезімдерін жеткізу үшін қоршаған ортаның визуалды элементтері мен өнердің мәнерлі құралдарын анықтау, таңдау және қолдану; 6.2.2.2 ұсынылған тақырып бойынша пікірлермен алмасып, диалогқа қатысу
	Заманауи портрет. Фотоөнер. Фотокамерамен эксперимент	6.3.2.1 пәндік терминологияны қолданып, өзінің және басқалардың (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер) жұмысындағы идеялар мен тақырыптарды салыстыру; 6.3.2.2 стилистикалық қанық сөздерді, профессионализмдерді, аббревиатураны қолдану, қайталау мен штамптарға жол бермеу; 6.2.1.1 өз идеялары мен сезімдерін жеткізу үшін қоршаған ортаның визуалды элементтері мен өнердің мәнерлі құралдарын анықтау, таңдау және қолдану; 6.2.1.2 ақпаратты шығармашылық тұрғыда интерпретациялап,

		мәтін-сипаттаулар мен мәтін-талқылауды толық, қысқа, таңдамалы түрде қайта әңгімелеу
	Анимация. Қозғалмалы элементтер (ермексазды анимация, көлеңкелі театр, саусақты және таяқшалы қуыршақтар)	6.1.2.1 әлемдік және қазақтың ұлттық мәдениетіндегі дизайн, қолөнер мен өнер туындыларының ерекшеліктерін түсіну және білімін көрсету; 6.1.4.1 уақыттың жұмсалуды және басқа факторларды ескеріп, әрекеттің бірізділігін жоспарлау және анықтау
	Сценарий құрастыру. Кейіпкерлер мен декорациялар құру. Көркем өнер идеяларын іске асыру. Дыбыстау.	6.1.4.3 ақпаратты графикалық түрде ұсына білу және көру негізінде байланыстырып сөйлеуді құрастыру; 6.2.1.1 өз идеялары мен сезімдерін жеткізу үшін қоршаған ортаның визуалды элементтері мен өнердің мәнерлі құралдарын анықтау, таңдау және қолдану; 6.3.4.1 өзінің және басқалардың жұмыстарын жетілдіру және бейімдеу бойынша конструктивті түсініктемелерді қабылдау және негізделген ұсыныстар жасау
	Жұмыстарды презентациялау	6.3.1.1 мектеп аудиториясына дайын жұмысты презентациялау (көрме)
2 тоқсан		
	Тоқу өнері. Илмекпен тоқу. Тоқу тәсілдері мен техникалары. Бұйымның нобайын құрастыру. Материалдар мен құралдарды таңдау	6.1.2.1 әлемдік және қазақ ұлттық мәдениетіндегі өнер, қолөнер мен дизайн туындыларының ерекшеліктері туралы білімі мен түсінігін көрсету; 6.1.2.2 өлшемдер бойынша өзіндік тілдік мінез-құлқын бағалау; 6.1.5.2 шығармашылық идеяларды іске асыру үшін нобайларды, техникалық суреттерді және сызбаларды орындау; 6.1.5.3 әртүрлі тәсілдер арқылы ұсынылған ақпаратпен жұмыс істеу дағдыларын меңгеру; 6.1.4.2 материалдық шығындарды анықтау (сандық көрсеткіштер)
		6.1.6.4 материалдардың қасиеттерін білуді және практикалық жұмыс істеу дағдыларын көрсетіп,

Сәндік-қолданбалы өнер	<p>Өртүрлі бұйымдарды ілмекпен тоқу (сулықтар, сөмкелер, ұялы телефондардың қаптары)</p>	<p>техникаларды және көркемдік материалдарды қолдану және эксперимент жүргізу; 6.1.6.5 оқу тапсырмасын орындауда сыныптастармен өнімді ынтымақтасу; 6.2.3.3 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдар жасау барысында қазақтың ұлттық мәдениеті элементтерін пайдалану; 6.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтап, оның маңыздылығын түсініп және көрсете отырып, материалдар мен құралдарды қолдану</p>
	<p>Шалма бізбен тоқу. Шалма біздер, олардың түрлері. Тоқу тәсілдері мен техникалары. Бұйымның нобайын құрастыру</p>	<p>6.1.5.2 шығармашылық идеяларды іске асыру үшін нобайларды, техникалық суреттерді және сызбаларды орындау 6.1.4.2 материалдық шығындарды анықтау (сандық көрсеткіштер)</p>
	<p>Өртүрлі бұйымдарды шалма бізбен тоқу (мойынорағыш, үшкіл орамал, тіреуіш, ұялы телефондардың қаптары)</p>	<p>6.1.6.4 материалдардың қасиеттерін білуді практикалық жұмыс істеу дағдыларын көрсетіп, техникаларды және көркемдік материалдарды қолдану және эксперимент жүргізу; 6.2.3.3 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдар жасау барысында қазақтың ұлттық мәдениеті элементтерін пайдалану; 6.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтап, оның маңыздылығын түсініп және көрсете отырып, материалдар мен құралдарды қолдану</p>
	<p>Жұмыстарды презентациялау. Көрме ұйымдастыру</p>	<p>6.3.1.1 мектеп аудиториясына дайын жұмыстарды таныстыру (көрме); 6.3.4.1 өзінің және басқалардың жұмыстарын жетілдіру және бейімдеу бойынша конструктивті түсініктемелерді қабылдау және негізделген ұсыныстар жасау 6.3.4.2 қойылған міндетке сәйкес оқу әрекеттерін жоспарлау, бақылау және бағалау</p>
3 тоқсан		
		<p>6.1.5.1 өзіндік тәжірибесіне және біліміне сүйеніп, композицияның</p>

<p>Тоқыма материалдарынан бұйым дайындау (авторлық қуыршақ, дамытушы ойыншық). Идеяларды құру. Нобай.</p>	<p>негізгі заңдарын сақтап, әртүрлі нысандардың дизайнын құрастыру бойынша тапсырмалар орындау; 6.1.5.2 шығармашылық идеяларды іске асыру үшін нобайларды, техникалық суреттерді және сызбаларды орындау</p>
<p>Түрлі-түсті және түрлі фактуралы тоқыма материалдарын зерттеу. Материалдарды, құралдар мен жабдықтарды таңдау және дайындау</p>	<p>6.1.6.3 тоқыма материалдары мен бұйымдарының қасиеттерін және фактурасын анықтау және зерттеу; 6.1.6.2 бірқатар заманауи және дәстүрлі емес материалдарды танып-білу, оларды өңдеу мен пайдаланудың тиімді жолдарын анықтау; 6.2.2.1 тігін машинасын қалыпты күйге келтіруді білу және орындау</p>
<p>Бұйымды құру. Бөлшектерді пішу. Жеке бөлшектерді өңдеу. Бөлшектерді біріктіру және бұйымды безендіру</p>	<p>6.2.2.2 тігін бұйымдарын ылғалды - жылулық өңдеу режимдерін білу, сипаттау және оларды тәжірибеде қолдану; 6.2.2.3 жоспарға, сызбаға, иллюстрацияларға сүйеніп, талқылау элементтері бар сипаттаушы немесе баяндаушы сипаттағы монолог құрастыру; 6.2.3.1 қайып тігістерді және сырылған тігістерді қолданып, қол еңбегі құралдарында және тігін машинасында тоқыма материалдарын пішуді және өңдеуді орындау; 6.2.3.2 әртүрлі конструкциялар мен материалдарды (тоқыма, табиғи және жасанды) қолданып, бірегей бұйымдарды орындау; 6.2.6.2 электр қол еңбегі құралдарымен және жабдықтарымен қауіпсіз жұмыс жасау тәсілдерін, еңбек гигиенасы ережелерін (жұмыс орнын, құралдарды ұйымдастыру мен тазалау, арнайы киімде жұмыс істеу) білу және түсіндіру</p>
	<p>6.2.2.2 тігін бұйымдарын ылғалды - жылулық өңдеу режимдерін білу, сипаттау және оларды тәжірибеде қолдану; 6.2.3.1 қайып тігістерді және сырылған тігістерді қолданып, қол еңбегі құралдарында және тігін</p>

<p>Бұйымды құру. Бөлшектерді пішу. Жеке бөлшектерді өңдеу. Бөлшектерді біріктіру мен бұйымды безендіру</p>		<p>машинасында тоқыма материалдарын пішуді және өңдеуді орындау;</p> <p>6.2.3.2 әртүрлі конструкциялар мен материалдарды (тоқыма, табиғи және жасанды) қолданып, бірегей бұйымдарды орындау;</p> <p>6.2.3.4 белгілі және белгісіз ақпаратты қолданып, біртұтас және тұтас емес мәтіндегі негізгі ақпаратты түсіну;</p> <p>6.2.6.2 электр қол еңбегі құралдарымен және жабдықтарымен қауіпсіз жұмыс жасау тәсілдерін, еңбек гигиенасы ережелерін (жұмыс орнын, құралдарды ұйымдастыру мен тазалау, арнайы киімде жұмыс істеу) білу және түсіндіру;</p> <p>6.2.6.3 ақпаратты әртүрлі сыбалар, кестелер, диаграммалар түрінде ұсыну</p>
<p>Жұмыстарды презентациялау. Көрме ұйымдастыру</p>		<p>6.3.1.1 мектеп аудиториясына дайын жұмысты презентациялау (көрме);</p> <p>6.3.1.2 сан есімдердің, сын есімдердің, есімдіктердің дұрыс септік формаларын қолдану;</p> <p>6.3.3.2 ұсынылған тақырыпқа мәтін-талқылауды құрастыру;</p> <p>6.3.3.1 пәндік терминологияны қолданып, өзінің және басқалардың (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер) жұмысындағы қолданылған әдістерді және тәсілдерді (техникалар) салыстыру</p>
<p>4 тоқсан</p>		
	<p>Қазақ халқы мен түрлі халықтардың және қоғамдық тамақтану орындарындағы дастарқан басында өзін-өзі ұстау ережелері</p>	<p>6.2.4.1 қоғамдық тамақтану орындарында, қазақ халқы мен әлем халықтарының мәдениетіндегі дастарқан басында өзін-өзі ұстау ережелерін салыстыру және сипаттау;</p> <p>6.2.4.2 әртүрлі шараларға арналған дастарханды безендірудегі білімдері мен практикалық дағдыларын көрсету</p> <p>6.2.4.3 жылдам орындалатын тағамдар мен десерт даярлау технологияларын білу және қолдану;</p>

Тамақтану мәдениеті	Жартылай дайын өнімдерден тағамдар даярлау технологиясы	6.2.4.4 әртүрлі тағамдарды даярлау үшін азық-түліктер, құрал-жабдықтар мен құрылғыларды анықтау және таңдау
	Тағамдарды жылдам даярлау технологиясы	6.2.4.3 жылдам орындалатын тағамдар мен десерт даярлау технологияларын білу және қолдану; 6.2.4.4 әртүрлі тағамдарды даярлау үшін азық-түліктер, құрал-жабдықтар мен құрылғыларды анықтау және таңдау; 6.2.4.5 лексикалық үйлесімділікті ескеріп, жеке сөздердің, сөз тіркестерінің және сөйлемдердің, эмоционалды қанық және кәсіби сөздердің, неологизмдердің жасырын мағынасын түсіну және түсіндіру
	Десерт даярлау технологиясы	6.2.4.3 жылдам орындалатын тағамдар мен десерт даярлау технологияларын білу және қолдану; 6.2.4.4 әртүрлі тағамдарды даярлау үшін азық-түліктер, құрал-жабдықтар мен құрылғыларды анықтау және таңдау; 6.3.1.1 мектеп аудиториясына дайын жұмысты презентациялау (көрме)
	Гигиена ережелері. Бөлмені ылғалды және құрғақ тазалау жұмысы	6.2.5.3 тұрғын үйге қойылатын гигиеналық талаптарды, тазалау құралдары мен жабдықтарын зерттеу және сипаттау; 6.2.5.4 шектелген қолдау жағдайында тазалау құралдары мен жабдықтарын таңдау және қолдану; 6.2.5.7 топтағы өнімді коммуникация үшін вербальды және вербальды емес құралдарды адекватты түрде таңдау
	Киімнің және аяқ киімнің күтімі мен оларды сақтау	6.2.5.5 шектелген қолдау жағдайында маусымдық киім мен аяқ-киімдерге күтім жасау және сақтау ережелерін білу және ұстану; 6.2.5.6 әртүрлі көздерден ақпарат алу, алынған мәліметтер мен

Үй мәдениеті		әртүрлі көзқарастарды салыстыру нәтижесінде іс-әрекеттің оңтайлы тәсілін анықтау
	Сәндік гүлдер түрлері. Гүл өсіру шаруашылығындағы көктемгі жұмыстар	6.2.5.1 сәндік гүлдер түрлерін өсіру технологиясын зерттеу және сипаттау; 6.2.5.2 сәндік бақша өсіру мен гүл өсіру шаруашылығында көктемгі жұмыстар (топырақты өңдеу, зиянкес жәндіктерден қорғау, егу мен отырғызу) жүргізу; 6.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтап, оның маңыздылығын түсініп және көрсете отырып, материалдар мен құралдарды қолдану; 6.2.6.3 ақпаратты әртүрлі сызбалар, кестелер, диаграммалар түрінде ұсыну

Негізгі орта білім беру деңгейінің
5-6-сыныптардың білім алушыларына арналған "Көркем еңбек" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасына қосымша 2

Сөйлеу тілінің күрделі бұзылыстары бар негізгі орта білім беру деңгейінің 5-6-сыныптың білім алушыларына арналған "Көркем еңбек" оқу пәні бойынша терминологиялық минимум

Сынып	Пәндік лексика және терминология	Диалог/жазуға арналған фразалар
5 сынып	Жанр, коллекция, композиция, репродукция, өнер, контраст, үзінді, нобай, үздік туынды, сәндік, анималистік, индустриалды, сыртқы контур, аралау, модельдеу, декор, алгоритм, ассортимент, пішім, маусымдық, классификация, макет, лекало, манекен, күнгірт, модуль, мозаика, оригами, бірегей, силуэт, пропорция, фактура, фиксация, шаблон, гигиена, дегустация, инвентарь, интерьер, ұтымды, рацион, профилактика, эстетика, зерттеу, топырақты азықтандыру, көлденең, тік, фактура, жұмысқа қабілеттілік, қайнар көз, құрал, жөндеу, деңгей, электр өткізгіш, энергия, қызмет ету, компонент, тіркеу, қасиеттер, жобалау,	Жол бермеу үшін, алдымен қажет. ..., ал содан кейін... Көз жеткізу үшін, алдымен біріншіден, ..., екіншіден ....., ал содан кейін Ережелерді сақтау....., яғни Қауіпсіздікті сақтау ..... байланысты болады Сол кезеңде ..... менде қиындықтар туындады Маған осы ұнады..., себебі ...

	ассортимент, конструкция, конструкциялық материалдар, зергерлік өнер, зергер, қолөнер шебері.	
6 сынып	Тұрмыстық химия, анимация, графика, автопортрет, колорит, колориттік, дәстүрлі емес әдістер, реңк, репродукция, фактура, көркемдеп безендіру, зергер, асыл тастар, жартылай асыл тастар, табиғи материалдар, филигрань, зергер, бұрама, безендіру, этикет, сәндік гүл өсіру, шартты белгілер, эколог, портретист, пропорция, дизайнер, декоратор, аниматор, дыбыс режиссері, бірізділік, бұйымның сызбасы, тегістеп үтіктеу, қайта үтіктеу, тігіс жүргізу, кестелеу, перфорация, экспресс.	Ақпаратты алу және жеткізу. .....алгоритм бойынша әрекет етеді. Міндетті шарт ретінде..... алынады . Алгоритмдерді ..... жағдайда қолдану Қатаң бірізді орындау Ұсыныс берілмейді. Бұл ..... жасауға мүмкіндік береді.

Қазақстан Республикасының
Білім және ғылым министрі
2022 жылғы 1 сәуірдегі
№ 123 бұйрығына
53-қосымша
Қазақстан Республикасы
Білім және ғылым министрінің
2013 жылғы 3 сәуірдегі
№ 115 бұйрығына
690-қосымша

Сөйлеу тілінің күрделі бұзылыстары бар білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10-сыныптары үшін "Технология" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Сөйлеу тілінің күрделі бұзылыстары бар білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10-сыныптары үшін "Технология" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі – Бағдарлама) Қазақстан Республикасының "Білім туралы" Заңының 5-бабы б) тармақшасына сәйкес әзірленген.

2. Бағдарлама мақсаты – еңбек технологиясы аясында қызметтік сауаттылығын қалыптастыру, шынайылыққа деген шығармашылық қарым–қатынасын және технологиялық ойлау қабілетін дамыту.

3. Бағдарлама міндеттері:

1) нақты заттық іс–әрекетті меңгеру арқылы политехникалық білімдерін қалыптастыру, материалдарды қолмен өңдеу технологияларымен, кеңістікті,

материяны, энергияны, ақпаратты жетілдірудің жаңа заманауи технологияларымен таныстыру;

2) өз өмірін дұрыс ұйымдастыру тәжірибесі және тәжірибелік біліктілік ресурсы ретінде технологиялық ойлауын қалыптастыру;

3) технологиялық міндеттерді шешу, нысандарды трансформациялау, талдау, құрастыру, зерттеу үрдісінде оқушылардың сын тұрғысынан ойлауын дамыту;

4) шешім қабылдау және тәжірибелік міндеттерді орындау үрдісінде дербестікті және шығармашылық қабілеттерін дамыту;

5) шаруашылықты үнемді басқару және өзіне қызмет етеу дағдылары мен біліктіліктерін жетілдіру;

6) эстетикалық, еңбек, экономикалық, экологиялық, патриоттық тәрбиелеу және рухани-адамгершілік құндылықтарын қалыптастыру;

7) заманауи өндірістік технологиялар негізінде білім алушылардың өзін-өзі кәсіби тұрғыда анықтауы, прагматикалық дүниетанымды қалыптастыру;

8) оқу міндеттеріне қол жеткізу мақсатында бірлескен қызметті ұйымдастыру

4. Түзете-дамыту міндеттері:

1) сөйлеу тілінің күрделі бұзылыстары бар оқушылардың негізгі танымдық аппаратты меңгеруі;

2) оқу пәні мен сөйлеу тілі заңдылықтарына сәйкес келетін дұрыс тілдік құрылымдарды құру біліктіліктерін қалыптастыру;

3) реттеуші оқу іс-әрекеттерін автоматтандыру: нұсқаулық бойынша жұмыс істеу, жағдайды талдау, мақсаттар мен міндеттер қою, іс-шаралар мен ресурстарды жоспарлау, уақытты, материалдардың қасиеттерін және басқа факторларды анықтау және ескере отырып, ағымдық және қорытынды бақылауды жүзеге асыру, қызмет нәтижесі мен өнімді бағалау;

4) бірлескен іс-әрекет үрдісінде коммуникативті мәселелерді сәтті шеше білу;

5) сөйлеу тілінің күрделі бұзылыстары бар оқушылардың барлық тілдік емес функцияларын қалыпқа келтіру: сенсорлық және моторлық жүйелер, танымдық процестер, оқу пәні құралдары.

2-тарау. Оқу үрдісін ұйымдастырудағы педагогикалық ықпал ету

5. "Технология" оқу пәнін толық меңгерудегі қиындықтар тіл жүйесінің негізгі компоненттерінің бұзылуымен және сөйлеу тілінің күрделі бұзылыстары бар оқушылардың танымдық іс-әрекетінің алғышарттарының дамымауына байланысты.

6. Сөйлеу қорының дамуына қарамастан, сөйлеу тілінің күрделі бұзылыстары бар жоғары сынып оқушыларында абстрактілі сөздерді, терминдерді дұрыс білмеуі және қолдана алмауы, бірқатар грамматикалық түсініктері мен тіл категорияларының жеткіліксіз қалыптасуы байқалады.

7. Білім алушылар ойды білдірудің грамматикалық құралдарын таңдауда және біріктіруде қиындыққа ұшырайды; сөйлеу тілінде сөздердің қарапайым құрылымдары мен бұрмаланған грамматикалық формаларды қолданылады.

8. Сөйлеу тілі бұзылыстары бар оқушылардың көбіне фонемалық, визуалды, оптикалық-кеңістіктік қабылдаудың тұрақты бұзылыстары тән.

9. Балалардың назарының өзіндік ерекшелігі ол оның инерттілігі мен тұрақсыздығының үйлесімі болып табылады, зейіннің еріксіз және таяз болуымен сипатталады.

10. Білім алушылардың сөйлеу тілі бұзылыстары әсер етеді:

1) көріп және естіп қабылдау арқылы есте сақтауына (еріксіз және сөздік емес қарым-қатынас формасының басымдылығы);

2) заттық біліктіліктері мен білімді меңгеру қарқынына (төмендейді),

3) ақпаратты сақтау және мәлімдеу сапасы (білімі нақты емес).

11. Сөйлеу тілі бұзылыстары мен психикалық дамудың басқа тұстары арасындағы байланысы ойлаудың өзіндік ерекшеліктерін айқындайды: көрнекі-бейнелік ойлау дамуының артта қалуы, талдау, синтез, салыстыру, топтастыру, үлгі бойынша ой түйу.

12. Сөйлеу тілінің күрделі бұзылыстары бар оқушылардың бір бөлігінде қимыл-қозғалыс қызметінің дамуының артта қалуы көрініс алады: қимыл қозғалыс координациясының бұзылуы, кіші бөлшектелген қозғалыстарды орындаудағы сенімсіздік, қозғалыстарды орындау кезінде икемсіз және баяу.

13. Сөйлеу тілінің күрделі бұзылыстары бар оқушылардың аталған бұзылыстары "Технология" пәнін оқытуда кетедергіліер туындатады және арнайы мектепте ерекше білім беруді ұйымдастыруды, жұмыс тәжірибесінде жалпы дидактикалық және арнайы тәсілдерді қолдануды талап етеді:

1) білім берудегі зерттеушілік тәсіл –ол ауыр сөйлеу тілі бұзылыстары бар оқушыларда ғылыми дүниетанымдылықты, ойлауын дамытуды және өзіндік танымдылығын қалыптастырудың маңызды құралдарының бірі;

2) тұлғаға бағытталған тәсіл - баланың өзін-өзі қалыптастыру және өзін-өзі тану процестерін, оның ерекше даралығын дамытуды қамтамасыз етеді және қолдайды;

3) іс–әрекет арқылы ықпал ету - білім беру, тұлғалық даму, әлемді тану және қабылдау нәтижелеріне бағытталады;

5) білім беруде саралау арқылы ықпал ету - оқушылардың әр қайсысын олардың шығармашылық қабілеттерін максималды дамыту жағдайын және оның танымдық қызығушылықтарын қамтамасыз етуді көздейді. Білім беру балаға қолжетімді деңгейде және қолайлы қарқында болуы қажет;

6) интегративті ықпал ету -"Технология" пәнін басқа оқыту пәндерімен тығыз байланыстыруға мүмкіндік береді;

7) жүйелік ықпал ету - сөйлеу тілінің күрделі бұзылыстары бар оқушыларда оқу іс-әрекетінің әмбебап жүйесін, оқу үдерісін баланың өзін өзі ұйымдастыру және өзін өзі оқыту тәртібінде ұйымдастыруға мүмкіндік береді;

8) коммуникативтік ықпал ету - білім берудің іс-әрекеттік сипатын айқындайды, яғни сабақ барысындағы шынайы қарым-қатынас сөйлеу тілі іс-әрекеті арқылы шынайы немесе жасанды міндеттерді орындау арқылы жүзеге асады;

9) жоба әдісі мақсат қою дағдыларын қалыптастыруға ықпал етеді және білім алушыларға мұғалім тарапынан тиісті басшылық жасау кезінде, оның ішінде ата-аналармен, жергілікті қоғамдастық өкілдерімен әріптестікте ұлттық-өңірлік бөліктерді ескере отырып, тұжырымдалған мақсаттарға қол жеткізудің оңтайлы жолдарын табуға мүмкіндік береді;

10) проблемалық оқыту оқушылардың жүйелік өз бетінше ізденушілік іс-әрекетін болжайды;

11) білім берудегі саналылық оқушылардың білім мен дағдыларды тәжірибеде саналы түрде игеруі мен қолдануын, жеке тәжірибе мен бақылауларды қолдануды, оқу материалын ұсынудың көрнекі құралдарының басым болуын, әсіресе бастапқы идеяларды қалыптастыруда қамтамасыз етеді;

12) ынталандырушы және дамытушылық оқыту сөйлеу дағдыларын дамытуға, пәннің оқу материалындағы психикалық үрдістерді түзетуге бағытталған мұқият таңдалған тапсырмалар мен іс-шаралар жүйесі арқылы жүзеге асырылады;

13) тыныс алу, ұсақ және жалпы моторикасын түзету, психоэмоционалдық қысымды шешу, көру, дене сымбатылығын сақтауға бағытталған денсаулық сақтау технологияларды пайдалану.

14. Оқу пәнінің ғылыми мазмұны сөйлеу тілінің күрделі бұзылыстары бар оқушылардың танымдық мүмкіндіктеріне бейімделеді, ол үшін келесі әдістемелік шарттарды сақтайды:

1) материалды нақтылау, оны кванттау, ұтымды мөлшерлеу, білімді жаңа жағдайда қолдануға арналған жаттығулардың жетілдіру;

2) сөйлеуді визуалды қолдау: тақырып бойынша басылған бағдарламалық сөздерді, өрнектер мен сөз тіркестерінің тақырыбына арналған үлгілер жиынтығын, сөйлеу құрылымдарын қолдану, толық әрінақты мәлімдеме жасауға көмектесетін жадынамаларды, диаграммаларды, жоспарларды, кестелерді, алгоритмдерді кеңінен қолдану, бейімделген оқу мәтіндерін қолдану.

3) сабақ барысында сөйлеу режимін сақтау: айтылуын бақылау, жеке жұмыс барысында әр оқушының ауызша және жазбаша сөйлеуіндегі аграматизмдерді жою, кекештігі бар балалардағы сөйлеу қарқынын, ырғағын қалыпқа келтіру;

4) білім беру материалын полисенсорлы негізде ұсыну;

5) көріп қабылдау негізінде монологтық байланыстырып сөйлеу тілі дағдыларын қалыптастыру.

15. Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2016 жылғы 22 қаңтардағы № 70 "мектепке дейінгі, орта білім беру ұйымдарын, сондай-ақ арнайы білім беру ұйымдарын жабдықтармен және жиһазбен жабдықтау нормаларын бекіту туралы" бұйрығына сәйкес 29.12.2017 ж. өзгерістер енгізілді, оқу кабинетін жабдықтау нормалары белгіленді.

16. Сабақ жүргізу барысында материалдарды сақтау үшін қолданылады: сынып тақтасы, киім шкафтары, компьютерге арналған үстелдер, құрал жабдықтарды сақтауға арналған сөрелер.

17. Оқыту барысында техникалық мультимедиялық дидактикалық құралдар пайдаланылуы тиіс: компьютер жиынтығында: жүйелік блок, монитор, акустикалық жүйе, Web-камера, желілік сүзгі, көп қызметтік құрылғы, проектор, интерактивті тақта немесе экран, "қауіпсіздік техникасы ережелері" плакаттар жиынтығы, электрондық оқулықтар, арнайы киім, қабырғалық дәрі қобдишасы

18. Материалдар мен нысандарды көркемдеп өңдеу, түрлендіру, сондай-ақ үй шаруашылығын жүргізу, техника мен технологияларды пайдалану дағдыларының әмбебап және арнайы білімін, іскерлігін және дағдыларын қалыптастыру мақсатында ағаш, металл және мата өңдеуге арналған жабдықпен, тамақ дайындауға арналған материалдармен және құралдармен кабинеттер жарақтандырылуы тиіс.

19. Арнайы білім беру ұйымындағы мұғалімінің кәсіби іс-әрекеті сынып логопедімен нәтижелі өзара әрекеттесуді де қамтыйды, кекештену, ринолалия, алаликалық немесе дизартриялық компоненттері, аутизмі бар оқушыларға сабақта жеке түзете көмек көрсетуге мүмкіндік беретін арнайы әдістерді меңгеруді қамтиды.

20. Академиялық ғылыми – терминологиялық сөздікті жүйелі қалыптастыру, базалық ұғымдарды меңгеру мақсатында пәндік сөздік минимумы ұсынылған (Қосымша 2).

3 тарау. Пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

21. "Технология" " оқу пәні бойынша оқу жүктемесі:

- 1) 7-сыныпта – аптасына 1 сағат, оқу жылына 34 сағатты;
- 2) 8-сыныпта – аптасына 1 сағат, оқу жылына 34 сағатты;
- 3) 9-сыныпта – аптасына 1 сағат, оқу жылына 34 сағатты;
- 4) 10-сыныпта – аптасына 3 сағат, оқу жылына 102 сағатты құрайды.

22. Бағдарлама мазмұны екі түрде ұсынылған: "Үй шаруашылығын жүргізудің технологиялық негіздері" және "Көркем еңбек", мұғалім таңдауы аудандық қажеттілікке, мамандарға және мектептің басқа мүмкіндіктеріне байланысты.

23. Бағдарлама мазмұны "Үй шаруашылығын жүргізудің технологиялық негіздері" нұсқасы бойынша 4 бөлімді қамтиды:

- 1) "Қауіпсіздік техникасы және еңбекті қорғау";
- 2) "Тағам даярлау технологиясы";

3) "Матаны өңдеу, матадан, ағаштан және метеалдан бұйым жасау";

4) "Мақсатты бағытталған үй шараушылық стратегиясы".

24. "Қауіпсіздік техникасы және еңбекті қорғау" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) жұмыс алдындағы еңбекті қорғау талаптары ;

2) жұмыс барысында еңбекті қорғау талаптары ;

3) жұмыс сонында еңбекті қорғау талаптары .

25. "Тағам даярлау технологиясы" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) дұрыс тамақтану негіздері;

2) өнімдерді механикалық және жылумен өңдеуге арналған жабдықтар;

3) өнімдерді турау;

4) өнімдерді аспаздық өңдеу әдістері;

5) үстелді әзірлеу ;

6) өнімдерді ұзақ мерзімге сақтау және дайындау.

26. "Материалдарды өңдеу, матадан, ағаштан және металдан бұйымдар жасау" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) матаны, ағашты және металды өңдеуге арналған құрал жабдықтар;

2) түрлі тәсілдермен матаны, ағашты және металды өңдеу;

3) жеке қажеттіліктерге арналған бұйымдарды дайындау технологиясы;

27. "Мақсатты бағытталған үй шараушылық стратегиясы" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) тұрғын үй гигиенасы;

2) тұрғын үй коммуникациясының жүйесі: жылыту, сумен жабдықтау, канализация және электр тоғымен жабдықтау;

3) электр құралдарым мен тұрмыстық техниканы пайдалану және жөндеу;

4) дұрыс тамақтану негіздері: өнімдерді таңдау және сақтау;

5) киімді күту технологиясы;

6) сәндік өсімдіктерді егу, отырғызу және күту технологиялары;

28. 7-сыныпқа арналған "Технология" пәнінің "Үй шаруашылығын жүргізудің технологиялық негіздері" нұсқасы бойынша базалық мазмұны:

1) "Қауіпсіздік техникасы және еңбекті қорғау;": технология кабинетіндегі жалпы тәртіп пен ішкі тәртіптің ережелері, кабинетті жабдықтау, жеке еңбек гигиенасы, жұмыс орнын, жеке қорғану құралдарын дайындау тәртібі, жабдықпен, құралдармен жұмыс істеудің қауіпсіз тәсілдері;

2) "Тағам даярлау технологиясы": өнімдерді аспаздық өңдеу кезінде санитариялық қағидаларды сақтау, көкөніс түрлері, оларды аспазда пайдалану тәсілдері, өнімдерді пішіндеп турау, шикі көкөністерден жасалған тағамдар, пісірілген көкөністерден

жасалған тағамдар, бутербродтар, жұмыртқадан жасалған тағамдар, ыстық сусындарды дайындау технологиясы, таңғы асқа үстелді әзірлеу, ұзақ мерзімді сақтауға арналған өнімдерді дайындау тәсілдері;

3) "Материалдарды өңдеу, матадан, ағаштан және металдан бұйымдар жасау": тоқыма талжіптерінің жіктелуі, табиғи және жасанды талшықтардың артықшылықтары мен кемшіліктері, матаның құрылымы, тігістер мен қол тігістер, тігін бұйымдарын жобалау және модельдеу: өлшемдерді алу, сызбаны сызу, үлгіні модельдеу және жасау, ұсақ бұйымдарды кесу және жасау; ағаш құрылымдық материал ретінде, ағаштың қасиеттері мен құрылымы, бөлшектер мен бұйымдардың графикалық бейнесі, ағаш өңдеуге арналған құралдар мен құрылғылар, ағаштан қарапайым бөлшектерді жасаудың технологиялық процесі: ағашты кесу, тегістеу, бұрғылау, бөлшектерді шегелермен, бұрандалармен және желіммен құрастыру; металдар мен олардың қорытпалары, металдардың негізгі технологиялық қасиеттері, өңдеу тәсілдері, металдарды өңдеуге арналған құралдар мен құрылғылар, металдарды өңдеудің технологиялық операциялары: сүректі түзету, белгілеу, кесу, ию, тазалау, бұрғылау, көркемдеп өңдеу: көркем кесу, ағашты ою, дайын бұйымды сәндеу және лактау арқылы өңдеу, жұқа табақты металл мен сымнан жасалған бұйымдарды құрастыру және жасау;

4) "Мақсатты бағытталған үй шаруашылық стратегиясы": тұрғын үй-жайлардың қызметі мен жайлылығы, бөлменің аумағын аймақтарға бөлу, үйдегі сумен жабдықтау және су құбыры жүйелері, ас үйдегі электр жабдықтарының түрлері, тұрмыстық техниканың техникалық сипаттамалары, өнімдердің балғындығы мен сақтау мерзімі, киім мен аяқ киімге күтім жасаудың заманауи құралдарын таңдау және пайдалану, дақтарды кетіру тәсілдері, бөлме өсімдіктерінің алуан түрлілігі, бөлме өсімдіктеріне жүйелі күтім жасау тәсілдері, бөлме өсімдіктерінің зиянкестері.

29. 8-сыныпқа арналған "Технология" пәнінің "Үй шаруашылығын жүргізудің технологиялық негіздері" нұсқасы бойынша базалық мазмұны:

1) "Қауіпсіздік техникасы және еңбекті қорғау": кабинеттегі ішкі тәртіп шарттары, жұмыс орнын эргономикалық ұйымдастыру, электр қауіпсіздігі және тұрмыстық электр құралдарын пайдалану қағидалары, жабдықтар мен құралдардың ақаусыздығын тексеру және оларды жұмысқа дейін және одан кейін күтіп-ұстау тәртібі;

2) "Тағам даярлау технологиясы": тағамның өнімдік құндылығы, сүт және ашыған сүт өнімдерінен тағамдар дайындау технологиясы, тұтқыр және сұйық жарма дайындау технологиясы, жарма сапасына қойылатын талаптар, бұршақ дақылдарын пісіруде қолдану, пісіруге дайындық, пісіру уақыты, макарон өнімдерінен тағамдар дайындау технологиясы, дайын тағамдарды беру тәсілдері, өнімдерді кептіру және мұздату;

3) "Материалдарды өңдеу, матадан, ағаштан және металдан бұйымдар жасау": матаның ақаулықтары, тігін машинасының тігістерін орындау, белдік бұйымын құрастыру және модельдеу: өлшеулерді алу, сызба жасау, модельдеу, өрнек жасау, пішу, өңдеу, дайын бұйымның сапасын бақылау және бағалау; ағаштың қасиеттері,

құрылысы және ақаулары, жасанды ағаш материалдары, ағашты қолмен өңдеуге арналған құралдар, қол құралымен цилиндрлік бөлшектерді сызу және дайындау, ағаш бұйымдарын бояулармен және эмальдармен бояу технологиясы, бұйымдарды ағаш бойынша оюмен өңдеу; қара және түсті металдардың қасиеттері, құрастыру сызбаларын оқу, штангенциркульдің көмегімен бөлшектердің мөлшерін өлшеу, металдарды өңдеуге арналған қол құралдарымен: кесу, кесу, аралау, өңдеу, металды көркемдеп өңдеу: фольгамен өрнектеу, нақыштау, өру;

4) "Мақсатты бағытталған үй шараушылық стратегиясы": бөлме жарығы, жарық көздері, бөлменің қабырға бөлшектерін бекіту технологиясы, қабырға материалының салмағына байланысты затты бекіту әдісін таңдау, үйдегі қарапайым сантехникалық жабдықтар, санитарлық-техникалық жұмыстарға арналған құралдар мен құрылғылар, су шүмектерінің қарапайым ақауларын жою, тұрмыстық техниканы таңдау, тұрмыстық техниканы пайдалану ережелері, тұрмыстық техниканы күту, сатып алу кезінде өнімдерді органолептикалық бағалау, өнімдерді сақтау мерзімі мен орны, тоңазытқыш ережелері, киім мен аяқ киімді, топырақ қоспаларын, олардың құрамын, қоректік заттар мен тыңайтқыштарды, өсімдіктерді азықтандыру, күрделі тыңайтқыштар.

30. 9-сыныпқа арналған "Технология" пәнінің "Үй шаруашылығын жүргізудің технологиялық негіздері" нұсқасы бойынша базалық мазмұны:

1) "Қауіпсіздік техникасы және еңбекті қорғау;": жұмыс орнын дайындау тәртібі, тамақ инфекцияларының алдын алу, улану және жарақат алу кезіндегі алғашқы көмек;

2) "Тағам даярлау технологиясы": өнімдердің сапасы, өнімдерді сақтау мерзімі, балықты, етті және құсты механикалық және жылумен өңдеу кезінде қолданылатын құрал жабдықтар, балықты, етті және құсты жылумен өңдеуге дайындау, құсты бөліктерге бөлу тәсілдері, құсты жылумен өңдеу түрлері, етті, ет өнімдері мен балықты , гарнирлер мен тұздықтарды дайындау технологиясы, десерттер, сусындар, түскі асқа үстелді әзірлеу, қантты консервілеу;

3) "Материалдарды өңдеу, матадан, ағаштан және металдан бұйымдар жасау": әртүрлі материалдардан жасалған жіптердің механикалық, физикалық, технологиялық және пайдалану қасиеттері, шеңбер бойынша ілмекпен тоқу, киімді модельдеу жүйелері, иық киімін модельдеу, пішу ережелері, түнгі жейделерді дайындау және өңдеу, бұйымдарды ылғалды-жылумен өңдеу; ағаштың физикалық және механикалық қасиеттері, конструкторлық құжаттама, ағаштан жасалған бөлшектер мен бұйымдардың сызбалары, технологиялық құжаттама, ағаштан жасалған бөлшектерді жасаудың технологиялық картасы, ағаш ұсталық қосылыстардың негізгі түрлері, біріктіру, біріктіру, бұрыштық қосылыстар, тікенекті қосылыстар, шканти пен нагельдегі қосылыстар, ағашты күйдіру, ағашты ою; болаттың қасиеттері және оны қолдану, металдан жасалған бұйымдар және олардың графикалық бейнесі, металды

қысқыштарда және платада шабу, алмалы-салмалы және ажыратылмайтын қосылыстар, бұрандалы қосылыстар, сыртқы және ішкі бұрандаларды кесу, металл кесетін станоктар туралы жалпы мәліметтер, металды көркемдеп өңдеу, филигрань;

4) "Мақсатты бағытталған үй шараушылық стратегиясы": жөндеу-әрлеу жұмыстарының түрлері, тұрғын үй-жайларда жөндеу-әрлеу жұмыстарын орындауға арналған қазіргі заманғы материалдар, құралдар мен құрылғылар, ТКШ қызметтерімен өзара іс-қимыл, тұрмыстық аспаптар мен электр техникасын қуаты мен кернеуі бойынша іріктеу, аспаптың паспорты, пайдалану жөніндегі нұсқаулық, сатып алуды жасау технологиясы, тауарлар мен көрсетілетін қызметтердің тұтынушылық қасиеттері

31. 10-сыныпқа арналған "Технология" пәнінің "Үй шаруашылығын жүргізудің технологиялық негіздері" нұсқасы бойынша базалық мазмұны:

1) "Қауіпсіздік техникасы және еңбекті қорғау": кабинеттегі ішкі тәртіп ережелері, өрт қауіпсіздігі, электр қауіпсіздігі және тұрмыстық электр құралдарын пайдалану ережелері; төтенше жағдайлар туындаған кездегі іс-қимылдар, жарақат алған және уланған кезде зардап шеккендерге алғашқы көмек көрсету жөніндегі ережелер;

2) "Тағам даярлау технологиясы": дұрыс тамақтану пирамидасы, тағам КАМК, сорпаларды дайындау технологиясы, сорпалардың тұздық түрлері, сорпа, борщ, тұздық, көкөніс сорпалары мен жармалар, ұннан жасалған сорпаларды дайындау технологиясы, ұннан жасалған тағамдар, қамыр түрлері, қамыр дайындау технологиялары, салма түрлері, дәмдеуіштер, мерекелік үстелді әзірлеу, тұздау және ашыту;

3) "Материалдарды өңдеу, матадан, ағаштан және металдан бұйымдар жасау": материалдар, екі бізбен тоқудың тәсілдері мен құралдары, қазіргі заманғы сәннің негізгі бағыттары, өз эскизі бойынша бұйым жасау, құрастыру, модельдеу, иық киімінің тігін бұйымын жасау, әйелдер киімін көркем безендіру; ағаш өңдеуге арналған қазіргі заманғы технологиялық машиналар, ағаш кесетін құралдарды қайрау және баптау, ағаш ұсталық элементтерін біріктіру, "қарлығаш құйрық" иірімжіп қосындысын жасау, Ағашты көркем өңдеу түрлері, ас үй ыдыстарын, кәдесыйларды жасау, көркем кесу, бұйымдарды күйдіру арқылы өңдеу; металдардың түрлері мен негізгі қасиеттері, металдарды өңдеу, болатты өңдеу, металдарды кесу құрылысы, тоқтық-бұрамалы кескіш станоктың құрылысы, металл бойынша токарлық станокта бұрамаларды бұрғылау және кесу, металдан жасалған бұйымдарды көркемдеп өңдеу, зергерлік іс;

4) "Мақсатты бағытталған үй шараушылық стратегиясы": күнделікті, ылғалдандыру және жалпы тазалауды жүргізу ережесі, электр энергиясын есептеу құралының жұмысы, тұрмыстағы электр энергиясын үнемдеу жолдары, су шығынын есептеу құралының жұмысы, пәтердегі су және жылумен жабдықтау, су құбыр жүйесін пайдалану қағидалары, тұрмыстық техника жұмысындағы ақаулардың алдын алу, пайда болу себептері мен оларды жою тәсілдері, өнімдердің қаптама материалындағы

ақпарат, қысқы киім мен аяқ киімді сақтауға салу, бақша және бақшадағы көктемгі жұмыстардың ерекшеліктері.

32. Бағдарлама мазмұны "Көркем еңбек" нұсқасы бойынша 3 бөлімді қамтиды:

- 1) "Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту";
- 2) "Шығармашылық жұмыстарды құрастыру және жасау";
- 3) "Шығармашылық жұмыстарды презентациялау, бағалау және талдау";

33. "Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) қоршаған әлемді түсіну және білу;
- 2) мәдениет және дәстүрді білу мен түсіну;
- 3) ақпарат көздерімен жұмыс жасау;
- 4) шығармашылық үрдісін жоспарлау;
- 5) дизайн жасау тапсырмаларымен жұмыс жасау;
- 6) материалдар олардың қасиеттері және жұмыс жасау техникалары.

34. "Шығармашылық жұмыстарды құрастыру және дайындау" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) шығармашылық идеяларды көркем бейнелеу;
- 2) құралдар мен жабдықтар;
- 3) құрастыру технологиялары;
- 4) тамақтану мәдениеті;
- 5) үй мәдениеті;
- 6) еңбек гигиенасында техникалық қауіпсіздік шараларын сақтау.

35. "Шығармашылық жұмыстарды презентациялау, талдау және бағалау" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) шығармашылық жұмыстарды презентациялау;
- 2) идеяларды талдау және бағалау;
- 3) тәсілдер мен әдістерді бағалау және талдау;
- 4) жұмысты жетілдіру және бейімделу.

36. "Технология" пәнінің бағдарламасы "Көркем еңбек" нұсқасы бойынша келесі бағыттарда жүзеге асырылады:

- 1) "Көрнекілік өнер"
- 2) "Сәндік-қолданбалы шығармашылық";
- 3) "Дизайн және технология";
- 4) "Үй мәдениеті";
- 5) "Тамақтану мәдениеті";

37. "Көрнекілік өнер" бағыты қамтыйды:

- 1) классикалық және заманауи өнер;
- 2) қазақ суретшілерінің шығармашылығы;
- 3) көркем өнер түрлері мен жанырлары;

- 4) цифырлық көркем өнер (фото суретя, анимация, медиа скұралдар);
- 5) бейнелеу (бейнелік) өнерінің мәнерлеу құралдары;
- 6) көркем өнер материалдары мен техникаларына тәжірибе жасау.

38. "Сәндік-қолданбалы шығармашылық" бағытты келесі тақырыптарды:

1) сәндік-қолданбалы өнердің негізгі формалары мен ерекшеліктері, Қазақстан және басқа халықтардың қолданбалы өнері;

- 2) сәндік-қолданбалы өнердің материалдары, құралдары мен технологиялары;
- 3) ұлттық ою-өрнек;
- 4) интерьерді безендіру

39. "Дизайн және технология" (ұлдар) бағыты қамтыйды:

- 1) негізгі конструкторлық, табиғи, жасанды және дәстүрлі емес материалдар;
- 2) материалдарды өңдеуге арналған құрал-жабдықтар;
- 3) түрлі тәсілдермен материалдарды өңдеу;
- 4) түрлі материалдардан жасалған бұйымдардың дизайны;
- 5) ұлттық тұрмыстық заттарды жасау технологиясы;
- 6) әлемдік және қазақстандық сәулет ескерткіштері;
- 7) макеттеу;
- 8) бөлме дизайны;
- 9) робототехника, көлік құралдарын модельдеу.

40. "Дизайн және технология" (қыздар) келесі бөлімдерді қамтиды:

- 1) негізгі тоқыма, табиғи, жасанды және дәстүрлі емес материалдар;
- 2) тоқыма материалдарын өңдеуге арналған құралдар мен жабдықтар;
- 3) тоқыма материалдарын әртүрлі тәсілдермен өңдеу;
- 4) тоқыма материалдарынан жасалған бұйымдардың дизайны;

5) сән индустриясы, стиль және бейне, ұлттық киім элементтерін жасау технологиясы

41. "Үй мәдениеті" (ұлдар) бағыты келсі тақырыптарды қамтыйды:

- 1) тұрғын үй экологиясы;
- 2) өсімдік шаруашылығы, сәндік гүл өсіру, ландшафтық дизайн негіздері;
- 3) электр қуатын бөлетін құрылғылар туралы жалпы мағлұматтар, электр құралдары мен тұрмыстық техниканы пайдалану және жөндеу;
- 4) тұрмыстық-жөндеу жұмыстары, интерьерді ұйымдастыру және орналастыру.

42. "Үй мәдениеті" (қыздар) бағыты келесі бөлімдерді қамтиды:

- 1) жеке гигиена, тұрғын үй экологиясы;
- 2) өсімдік шаруашылығы, сәндік гүлдерін өсіру, ландшафтық дизайн негіздері
- 3) киімді күту және сақтау.

43. "Тамақтану мәдениеті" бағыты келесі бөлімшелерді қамтыйды:

- 1) дұрыс тамақтану негіздері;
- 2) тамақтану барысында өзін-өзі ұстауы, үстелді әзірлеу ;

3) Тағам даярлау технологиясы;

4) дүние жүзі елдерінің асханасы.

44. 7-сыныпқа арналған "Технология" пәнінің "Көркем еңбек" нұсқасы бойынша базалық мазмұны (ұлдар):

1) көрнекілік өнер: заманауи өнердегі ғылым техникалары мен жетістіктері, табиғат микросуреттер, бейнелеу өнеріндегі заманауи бағыттар (поп-арт, инсталляция және т. б.), Қазақстанның заманауи суретшілері, өнердегі заманауи стильдік бағыттарды зерттеу негізінде практикалық (шығармашылық) жұмыс (2D немесе 3D форматында), көрменің тұсаукесері және оны ұйымдастыру;

2) сәндік-қолданбалы өнер: пирогRAFия өнерімен танысу, көркемдеп күйдіру тәсілдері мен техникасы, эскизді орындау, материалды таңдау және дайындау, бұйымды көркемдеп күйдіру, безендіру, таныстыру және көрмені ұйымдастыру;

3) дизайн және технология: ағашты механикалық өңдеуге арналған жабдық, ағашты механикалық өңдеу кезінде жұмысты ұйымдастыру, ағаштан жасалған бұйымдарды әзірлеу, бұйымның дизайны, материалды таңдау және дайындау, өнімді жасау, материалдар мен бөлшектерді механикалық өңдеу, өнімді безендіру және көрмені ұйымдастыру;

4) үй мәдениеті: ауылшаруашылық өндірісіндегі заманауи жабдықтар мен құралдар, электр құрылғылары мен тұрмыстық техниканы жөндеу, тұрғын үй экологиясы, үйдегі микроклимат

45. 8-сыныпқа арналған "Технология" пәнінің "Көркем еңбек" нұсқасы бойынша базалық мазмұны (ұлдар):

1) сәндік-қолданбалы өнер: мозаика өнері, мозаиканы орындау түрлері мен техникасы, материалды таңдау және эскизін жасау, мозаикалық панноға негіз дайындау, мозаикалық панноны орындау, көркем безендіру және жұмыстарды таныстыру;

2) дизайн және технология: қазақ халқының ұлттық тұрмыстық заттарымен танысу, ұлттық тұрмыстық заттарды (торсық, дөңгелек үстел) дайындау материалдары мен техникаларын зерттеу, идеяны талқылау және эскизді әзірлеу (торсық, дөңгелек үстел), жұмыс процесін жоспарлау, материалдарды өңдеу, бұйымды дайындау, жұмыстарды таныстыру және көрмені ұйымдастыру;

3) дизайн және технология: үстел ойындары, пайда болу тарихы, үстел ойынының тұжырымдамасы, үстел ойынын дамыту, графикалық құжаттама, үстел ойынының бөлшектерін жасау, безендіру, ойынды тестілеу, сауалнама және ақпарат жинау, жұмыстың тұсаукесері;

4) үй мәдениеті: агротехнологияны дамытудағы ғылымның рөлі (өз бетінше зерттеу), электр құрылғылары мен тұрмыстық техниканы таңдау және бағалау, үй-жайларды жөндеуге арналған жабдықтардың заманауи материалдары мен құралдары (практикалық жұмыс).

46. 9-сыныпқа арналған "Технология" пәнінің "Көркем еңбек" нұсқасы бойынша базалық мазмұны (ұлдар):

1) сәндік-қолданбалы өнер: қазіргі интерьердегі сәндік бұйымдар, интерьердің сәндік заттарын жасаудың әдістері мен техникаларын зерттеу

2) дизайн және технология: сәулет жауһарлары, заманауи сәулет, Қазақстан сәулеті (тарихи және қазіргі заман);

3) дизайн және технология: жиһаз және интерьер заттарын өндіру: заманауи стильдер мен материалдар;

4) үй мәдениеті: интерьердегі, сыртқы көріністегі заманауи ландшафт дизайнының негізгі стильдері мен бөліктері.

47. 10-сыныпқа арналған "Технология" пәнінің "Көркем еңбек" нұсқасы бойынша базалық мазмұны (ұлдар):

1) сәндік-қолданбалы өнер: қазіргі интерьердегі сәндік бұйым: идеяны талқылау, дамыту және эскизді әзірлеу, жұмысты жоспарлау, сәндік интерьер заттарын жасау, жұмыстарды таныстыру;

2) дизайн және технология: сәулет қызметінің қазіргі заманғы нысандары: сәулет ғимараттары мен құрылыстарының эскиздері, сызбалары (жасанды немесе өз идеялары), сәулет объектісінің мүсінін дайындауға арналған материалдарды таңдау және анықтау, сәулет нысанының макетін дайындау;

3) дизайн және технология: белгілі бір интерьерге арналған затты әзірлеу, идеяны талқылау және дамыту, материалдарды дайындау, графикалық құжаттама, техникалық ерекшелік, бұйымды жасау, әрлеу, жұмыстарды таныстыру;

4) үй мәдениеті: интерьердегі ландшафттың заманауи элементтері: шығармашылық идеяларды визуализациялау, интерьерді жарықтандыру, табиғи және жасанды жарықтандыру, интерьерді жарықтандыру жобасын жасау (тұрғын, қоғамдық, өндірістік), интерьерді аймақтарға бөлу және жоспарлау (тұрғын, қоғамдық, өндірістік)

48. 7-сыныпқа арналған "Технология" пәнінің "Көркем еңбек" нұсқасы бойынша базалық мазмұны (қыздар):

1) бейнелеу өнері: өнердегі ғылымның заманауи техникалары мен жетістіктері, табиғат микросуреттер, бейнелеу өнеріндегі заманауи бағыттар (поп-арт, инсталляция), Қазақстанның заманауи суретшілері, өнердегі заманауи стильдік бағыттағы зерттеулер негізінде практикалық (шығармашылық) жұмыс (2D немесе 3D форматында). Көрменің тұсаукесері және оны ұйымдастыру;

2) сәндік-қолданбалы өнер: көркем сурет (батик, гжель, хохлома), кескіндеме түрлері, кескіндеме тәсілдері мен техникасы, көркем сурет материалдары мен жабдықтары, көркем сурет салуға арналған эскизді әзірлеу, көркем сурет салуға арналған материалдар мен құралдарды дайындау, көркем сурет салуды орындау, безендіру, безендіру, жұмыстарды таныстыру және көрмені ұйымдастыру;

3) дизайн және технология: түрлендіру (қайта өңдеу) және тігін бұйымдарын безендіру (киім, әшекей бұйымдар, бижутерия), қайта өңдеу идеяларын әзірлеу, эскиз, материалдар мен жабдықтарды дайындау, топтама жасау, бөлшектерді пішу, жеке бөлшектерді өңдеу, бөлшектерді құрастыру және бұйымдарды әрлеу, бұйымдарды безендіру, жұмысты таныстыру (сән көрсету);

4) тамақтану мәдениеті: қазақтың ұлттық тағамдары, әлем халықтарының тағамдары (өз бетінше зерттеу), әлем халықтарының тағамдары, тәжірибелік жұмыс (суши, пицца, көже);

5) үй мәдениеті: тұрмыстық техниканы таңдау, тұрмыстық техниканы пайдалану ережелері, безендіру өсімдіктері интерьер элементі ретінде

49. 8-сыныпқа арналған "Технология" пәнінің "Көркем еңбек" нұсқасы бойынша базалық мазмұны (қыздар):

1) сәндік-қолданбалы өнер: қазақ қолданбалы өнері (ши тоқу, киіз басу), халық шығармашылығының түрлері, материалдар мен жабдықтар, бұйымның эскизін әзірлеу, материалдар мен құралдарды дайындау, шығармашылық жұмысты орындау, безендіру, жұмыстарды таныстыру, көрмені ұйымдастыру;

2) дизайн және технология: қазақтың ұлттық киімі, этностил, ою - өрнек және оның стилизациясы, этностилдегі бұйымның дизайны (бас киім, камзол), этностилдегі бұйымды жасау (бас киім, камзол), безендіру, жұмыстарды таныстыру;

3) дизайн және технология: халық пішіміне негізделген киім үлгілерінің дизайны (тұтас пішілген жең), идеяларды әзірлеу, эскиз, материалдарды, құралдар мен жабдықтарды дайындау, халық пішіміне негізделген бұйымдар жасау, бөлшектерді пішу, жекелеген бөлшектерді өңдеу, бөлшектерді құрастыру және бұйымды әрлеу, бұйымды безендіру;

4) үй мәдениеті: интерьерге арналған сәндік бұйымдар (2D, 3D форматта), бұйымның эскизін жасау, материалдар мен жабдықтарды дайындау, интерьерге арналған декоративті 2D, 3D бұйымдарды жасау, өсімдік шаруашылығындағы ғылымның ролі, медицинадағы, шөптік емдеу және косметологиядағы өсімдіктер.

50. 9-сыныпқа арналған "Технология" пәнінің "Көркем еңбек" нұсқасы бойынша базалық мазмұны (қыздар):

1) сәндік-қолданбалы өнер: Қазақстанның дәстүрлі тоқымасы, қазақ кілемдері, алаша, кілем тоқу, гобелен, заманауи кілемдер, кілем тоқуға арналған материалдар мен жабдықтар;

2) дизайн және технология: сәннің заманауи стильдік бағыттары (өз бетінше зерттеу), "тұлға мен сән үйлесімі" эксперименті";

3) дизайн және технология: қарапайым геометриялық пішіндердегі (пончо, кейп, туника) "Fast cloth" сәнді киім дизайны, киім мен әшекей бұйымдардың заманауи өндірісі: қызметтік, стиль және материалдар. Техникалық және дизайнерлік инновациялар;

4) үй мәдениеті: интерьердегі ландшафт элементтері және сыртқы көрінісі. Танымал стильдер. Жоспарлаудың негізгі ережелері мен әдістері, түс схемасы.

51. 10-сыныпқа арналған "Технология" пәнінің "Көркем еңбек" нұсқасы бойынша базалық мазмұны (қыздар):

1) сәндік-қолданбалы өнер: қолдан кілем жасау: бұйымның эскизін әзірлеу, материалдарды (киіз немесе мата), және құралдарды дайындау, шығармашылық жұмысты орындау, безендіру жұмыстарды таныстыру, көрмені ұйымдастыру;

2) дизайн және технология: өз келбетін (имиджін) жасау технологиясы, идеяларды әзірлеу, макияж, шаш, әшекей бұйымдар арқылы жеке бейнені жасау, киім топтамасы, өз имиджіне арналған әшекей бұйымдарды жасау бойынша тәжірибе, жұмыс презентациясы (сән көрсетілімі);

3) имедждизайн және технология: сәнді киімдерді құрастыру және жобалау идеяларды әзірлеу, эскиз, материалдар мен жабдықтарды дайындау, бұйымдар жасау, бөлшектерді пішу, жекелеген бөлшектерді өңдеу, бөлшектерді құрастыру және бұйымдарды әрлеу, жұмыстарды талқылау және бағалау, жұмысты таныстыру (сән көрсетілімі);

4) үй мәдениеті: интерьердегі ландшафт элементтері, шығармашылық идеяларды ойластыру (эскиз), материалдар мен жабдықтарды (құралдарды) дайындау, мерекелерге интерьерді безендіру, шығармашылық идеяларды ойластыру (эскиз), материалдар мен жабдықтарды (құралдарды) дайындау, шығармашылық идеяларды жүзеге асыру.

4 тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

52. Бағдарламада оқыту мақсаттарын пайдалану ыңғайлылығы үшін кодтау енгізілді . Кодта бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сандар – бөлім мен бөлімшенің, төртінші сан – оқыту мақсатының реттік санын білдіреді. Мысалы, 7.2.1.4. кодында "7" - сынып, "2.1" - екінші бөлімнің бірінші бөлімшесі, "4" - оқыту мақсатының реттік саны

53. "Үй шаруашылығын жүргізудің технологиялық негіздері" нұсқасы бойынша " Технология" пәнінің оқу бағдарламасын меңгеруден күтілетін нәтижелер":

1) "Қауіпсіздік техникасы және еңбекті қорғау;" бөлімі:

1-кесте

Бөлімше	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
	7.1.1.1 технология кабинетінде қауіпсіздік техникасының жалпы ережелерін білу;	8.1.1.1 технология кабинетінде қауіпсіздік ережелерінің	9.1.1.1 технология кабинетінде қауіпсіздік ережелерін өз бетінше тұжырымдау; 9.1.1.2	10.1.1.1 өрт қауіпсіздігі, электр қауіпсіздігі және тұрмыстық электр құралдарын пайдалану ережелерін білу; 10.1.1.2

<p>1.1 Жұмыс алдындағы еңбекті қорғау талаптары</p>	<p>7.1.1.2 тәртібін сақтау нұсқаулығына сүйене отырып жұмыс орнын дайындау; 7.1.1.3 көмекші жоспары мен кілт сөздер негізінде монологиялық мәлімдеме жасаңыз</p>	<p>мағынасын түсіну, жіктеу және түсіндіру; 8.1.1.2 өз жұмыс орнын ұтымды және қауіпсіз ұйымдастыру; 8.1.1.3 негізгі ойларды анықтау үшін мазмұны бойынша ашық сұрақтарға жауап беру</p>	<p>жұмыс орнын тиімді және қауіпсіз ұйымдастыру ережелерін өз бетінше қолдану; 9.1.1.3 негізгі ойды анықтау үшін мазмұны бойынша жоғары деңгейлі сұрақтарға жауап беру</p>	<p>төтенше жағдайлар туындаған кездегі іс-әрекет, алғашқы медициналық көмек көрсету жөніндегі іс-әрекеттер тәртібін білу 10.1.1.3 талқыланатын тақырып бойынша сөйлеу нормаларын сақтай отырып, диалогқа қатысу</p>
<p>1.2 Жұмыс барысында еңбекті қорғау талаптары</p>	<p>7.1.2.1 жеке қорғау құралдарының маңызын түсіндіру; 7.1.2.2 құрал жабдықтар мен жұмыс істеудің қауіпсіз тәсілдерін білу; 7.1.2.3 негізгі ойларды анықтау үшін мазмұны бойынша ашық сұрақтарға жауап беру</p>	<p>8.1.2.1 төтенше жағдайлардың пайда болу себебін білу; 8.1.2.2 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, оның маңыздылығын түсініп, көрсете отырып, материалдар мен құралдарды пайдалану; 8.1.2.3 тірек сөздер, дайын жоспар бойынша берілген тақырыпқа мәтін-сипаттама құрастыру</p>	<p>9.1.2.1 төтенше жағдайлар кезінде ден қою шарттарын білу; 9.1.2.2 құрал-жабдықтар жұмыс істеу ережелерін өз бетінше қолдану; 9.1.2.3 өз көзқарасын дәлелдей отырып, ұсынылған мәселе бойынша диалогқа қатысу</p>	<p>10.1.2.1 төтенше жағдайлардың туындауының алдын алу қағидаларын тұжырымдау; 10.1.2.2 әр түрлі құрал жабдықтармен жұмыс жасау ережелері бойынша нұсқаулар жасау; 10.1.2.3 тірек сөздер негізінде тақырыпты және негізгі ойды ашып, берілген тақырып бойынша монологиялық мәлімдеме жасау</p>
<p>1.3 Жұмыс сонында еңбекті қорғау талаптары</p>	<p>7.1.3.1 жабдықтар мен құрал-саймандардың ақаусыздығын тексеру, оларды жұмысқа дейін және одан кейін күту тәртібін білу; 7.1.3.2 заманауи технологиялық машиналарда қауіпсіз жұмыс істеу тәсілдерін білу және түсіндіру; 7.1.3.3</p>	<p>8.1.3.1 мұғалімнің көмегімен тазалық талаптарға сәйкес жабдықтар мен құралдарды тазалай білу; 8.1.3.2 құралдармен қауіпсіз жұмыс бойынша жадынама құрастыру; 8.1.3.3 диалогқа қатысу, өз пікірін білдіру және</p>	<p>9.1.3.1 жабдықтар мен құрал-саймандардың ақаусыздығын тексеру және оларды жұмысқа дейін және одан кейін күту тәртібін өз бетінше сақтау; 9.1.3.2 белгілі бір жұмыс түрлеріне және жасалған бұйымдарға үлгі негізінде қауіпсіздік нұсқауын жасау; 9.1.3.3</p>	<p>10.1.3.1 тазалық талаптарға сәйкес жабдықтар мен құралдарды өз бетінше тазалай білу; 10.1.3.2 белгілі бір жұмыс түрлеріне және өнімді өндіруге қауіпсіздік ережелеріне сәйкес инографика жасау; 10.1.3.3</p>

	кәсіби сөздер мен терминдерді дұрыс таңдау және пайдалану	басқалардың пікірлерін тыңдау	мақсатқа, уақытқа, жағдайға сәйкес сөйлеу ережелерін сақтай отыры диалогқа қатысу	тірек сөздер, дайын жоспар, берілген тақырып бойынша пайымдау мәтіндерін жасау
--	---	-------------------------------	---	--

2) "Тағам даярлау технологиясы" бөлімі:

2-кесте

Бөлімше	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
2.1 Дұрыс тамақтану негіздері	7.2.1.1 өнімдерді аспаздық өңдеудің негізгі санитарлық ережелері мен нормаларын білу; 7.2.1.2 өнімдерді аспаздық өңдеудің санитарлық-гигиеналық маңыздылығын түсіндіру	8.2.1.1 азық-түліктің тағамдық құндылығы кестесін қолдана отырып, мәзір сапасын бағалай білу; 8.2.1.2 қажетті нәтиже түрінде оқу іс-әрекетінің мақсаттары мен міндеттерін өз бетінше тұжырымдау	9.2.1.1 өнімнің сапасын сыртқы белгілері бойынша бағалау; 9.2.1.2 негізгі тағамдарды сақтау мерзімі мен шарттарын атау және салыстыру	10.2.1.1 тағам пирамидасы негізінде дұрыс тамақтануды құрудың негізгі қағидаларын түсіндіре білу; 10.2.1.2 калорияны, ақуыздардың, майлардың және көмірсулардың күнделікті нормаларын есептеудің негізгі әдістерін білу; 10.2.1.3 дененің физиологиялық қажеттіліктері негізінде күніне шамамен мәзір жасай білу
2.2 Өнімдерді механикалық және жылумен өңдеуге арналған жабдықтар	7.2.2.1 тамақ өнімдеріне механикалық және термиялық әсер етуге арналған құралдар мен жабдықтардың мақсатын атау және түсіндіру; 7.2.2.2 диалогқа қатысу, диалогтың семантикалық және грамматикалық бірлігін қамтамасыз	8.2.2.1 өнімдерді өңдеудің түрлерін және оған қажетті ас үй жабдықтарын атаңыз; 8.2.2.2 оқу диалогы барысында оқу мәселесіне өз көзқарасын білдіру	9.2.2.1 етті, құс етін және балықты механикалық және жылумен өңдеуге арналған жабдықтар мен құралдардың мақсаты мен ерекшелігін түсіндіру; 9.2.2.2 ет, құс және балықты механикалық және гидромеханикалық өңдеудің	10.2.2.1 дайындалатын тағамдардың және өнімдерді жылумен өңдеу ұзақтығын ескере отырып еңбек сыйымдылығын, қажетті жабдықтар мен құралдарды атау; 10.2.2.2 сөйлеу нормаларын сақтай отырып, өз сөзімен мақсаттарға, шарттарға сәйкес жоспар құра отырып, ыстық цехтағы

	ету, диалогта пәндік терминдерді қолдану		технологиялық үрдісінің қызметтерін атау	аспазшының жұмыс орнын сипаттау
2.3 Өнімдерді турау	7.2.3.1 өнімдерді тураудың негізгі түсініктері мен әдістерін білу; 7.2.3.2 көкөністерді тураудың негізгі әдістері мен түрлерін атаңыз	8.2.3.1 өнімдерді тазалауға және өрнектеп турауға арналған құралдар мен құрылғыларды бағалау; 8.2.3.2 өнімдерді әртүрлі тәсілдермен тазалау және өрнектеп турау дағдыларын меңгеру	9.2.3.1 ет, құс және балықты аспаздық және механикалық өңдеудің ерекше тәсілдерін көрсету; 9.2.3.2 құс пен балықты еттерін бөлу тәсілдерін білу	10.2.3.1 турау формасының сорпа түріне тәуелділігін түсіндіріңіз; 10.2.3.2 тәжірибелік іс-әрекет барысында негізгі және қосымша компоненттерді тураудың әртүрлі формалары мен қалыңдығын көрсету
2.4 Өнімдерді аспаздық өңдеу әдістері	7.2.4.1 берілген реттілік бойынша өнімді дайындау ретін атау; 7.2.4.2 пісірудің технологиялық кезектілігін сақтай отырып, бутербродтарды, жұмыртқадан, шикі және пісірілген көкөністер мен жемістерден, ыстық сусындардан жасалған тағамдарды өз бетінше дайындау; 7.2.4.3 технологиялықүрдіс " ұғымдарының мазмұнын түсіндіру және оны сөйлеу барысында пайдалану	8.2.4.1 тамақ өнімдерінің құндылығы, мәзір бойынша пропорциялар және араластыру, өңдеу бойынша нұсқаулар туралы ақпарат беру; 8.2.4.2 қадамдық нұсқауларды сақтай отырып, өз отбасыңа сүт өнімдерінен, дәнді дақылдардан, бұршақ дақылдарынан және макароннан қарапайым аспаздық тағамдарды дайындау; 8.2.4.3 заманауи аспаздық мәзір мазмұнын сипатта	9.2.4.1 өнімдерді жылумен өңдеуге дайындаудың технологиялық жадынамасын жасау, етті, құс етін және балықты жылумен өңдеу түрлері; 9.2.4.2 ет, құс және балық тағамдарын дайындау ерекшеліктерін, жартылай фабрикаттарды дайындау технологиясын салыстыру; 9.2.4.3 өнімді жасау үшін қажетті ақпаратты әртүрлі көздерден табу және оны елестету	10.2.4.1 стандарттардың талаптарын, тағамдардың мәзірін, алғашқы тағамдар мен қамырдан жасалған бұйымдарды дайындаудың техникалық шарттарын талдау; 10.2.4.2 сорпаларды, сорпаларды, ұннан жасалған тағамдарды дайындаудың технологиялық нұсқаулықтары мен карталарын дербес әзірлеу; 10.2.4.3 тағамдарды дайындау тәсілі, температурасы және мәзірі бойынша бөліп, тағамның сапасын критерийлер бойынша анықтау
	7.2.5.1 жадынама мен сызба негізінде	8.2.5.1 дайын тағамдар мен сусындарды берудің	9.2.5.1 түске таман ыдыстарды, асханалық аспаптарды,	10.2.5.1 жалпы ережелерді сақтай отырып, үстелге мерекелік қызмет көрсету, үстелді

2.5 Үстелді әзірлеу	таңғы асқа үстелді әзірлеу принциптерін білу; 7.2.5.2 жасаған жұмыс сапасы туралы бағалау мәлімдемесін жасау	негізгі тәсілдерін көрсету; 8.2.5.2 бір оқушының жасаған жұмысының сапасы туралы жағымды құнды мәлімдеме жасау	бокалдарды ұсыну және орналастыру нұсқалары; 9.2.5.2 оқу тапсырмасын орындау барысында өнімді іскерлік коммуникацияның негізгі дағдыларын көрсету	майлықтармен және сәндік элементтермен безендіру кестелерін жасау; 10.2.5.2 тапсырманы орындау тәжірибесін критерийлер бойынша талдау
2.6 Өнімдерді ұзақ мерзімге сақтау және дайындау	7.2.6.1 консервілеудің негізгі түрлерін және үйде тамақ дайындау әдістерін білу	8.2.6.1 азық-түлікті кептіру және мұздату технологиясын сипаттау, олардың тиімділігін бағалау	9.2.6.1 қантты қолданып консервілеудің технологиялық картасын жасаңыз, өнімді герметизациялау әдістерін ұсыну	10.2.6.1 тұздау және ашыту технологияларын салыстыру; 10.2.6.2 алынған өнімнің жоғары сапасының өлшемдері мен шарттарын әзірлеу

3) "Материалдарды өңдеу, матадан, ағаштан және металдан бұйымдар жасау" бөлімі

:

3-кесте

Бөлімше	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
3.1 Матаны, ағашты және металды өңдеуге арналған құрал-жабдықтар	7.3.1.1 матаның, ағаш пен металдың негізгі түрлері мен қасиеттерін білу; 7.3.1.2 матаны, ағашты және металды қолмен өңдеуге арналған негізгі құралдар мен құрылғыларды атау; 7.3.1.3 нұсқауларға сәйкес материалды қолмен өңдеуге арналған құралдарды таңдау	8.3.1.1 матаның, ағаштың, металдың құрылымы мен негізгі ақауларын сипаттаңыз; 8.3.1.2 матаны, ағашты және металды өңдеуге арналған қол құралдарының түрлері мен мақсатын атау; 8.3.1.3 құрал-саймандардың көмегімен бөлшектердің өлшемдерін өлшеу техникасын және	9.3.1.1 эскизге, сызбаға сәйкес матаны, ағашты және металды өңдеуге арналған құралдар мен құрылғыларды таңдау; 9.3.1.2 матаны, ағаш пен металды өңдеуге арналған машиналардың құрылымын, олардың түйіндері мен элементтерін зерттеу, топтар мен қызметтері бойынша бөлшектеу; 9.3.1.3 тәжірибелік іс-әрекет барысында	10.3.1.1 технологиялық, экономикалық және пайдалану қасиеттерін ескере отырып, материалды тану және таңдау, оларды өңдеуге арналған құралдарды, құрылғыларды үлгі, сурет, сызба бойынша таңдау; 10.3.1.2 станоктардың түрлерін, құрылысын, негізгі және қосымша бөліктерін, қолдану аясын атау; 10.3.1.3 металл және ағаш өңдеу, ателье бойынша кәсіпорындардың

		шартты белгілердің көмегімен оларды бекітуді көрсету	қайрау құралдарын пайдалану дағдысын меңгеру	заманауи жабдықтарының номенклатурасын графикалық түрде жүйелеу
3.2 Түрлі тәсілдермен матаны, ағашты және металды өңдеу	7.3.2.1 бұйымның техникалық суреттерін, сызбаларын, дайындау және оқу; 7.3.2.2 матаны, ағашты және металды өңдеудің негізгі технологиясын меңгеру; 7.3.2.3 пәндік-графикалық сызбаға сүйене отырып, тапсырманың орындалу барысын жоспарлау	8.3.2.1 техникалық сызбаларды, сызбаларды, сызбаларды орындау; 8.3.2.2 еңбек өнімін дайындау бойынша атқарылатын жұмыс жоспарын құру және оны ұсыну; 8.3.2.3 дыбысты стиль құрлымын, материалды ұсыну логикасы тұрғысынан бағалау	9.3.2.1 техникалық сызбалар, сызбаларды орындау және дұрыс рәсімдеу; 9.3.2.2 материалдардың пайдалану қасиеттерін анықтау және оларды Бұйымды дайындау кезінде пайдалану; 9.3.2.3 сөйлеу нормаларын сақтай отырып, талқыланатын тақырып бойынша диалогқа / пікірталасқа қатысу, диалог жүргізудің әртүрлі тәсілдерін түсіну	10.3.2.1 үлгіге сүйене отырып, технологиялық құжаттаманың қарапайым нұсқаларын жасау; 10.3.2.2 шығармашылық жұмыстарды жасау кезінде бірқатар әдістер мен көркем материалдарды қолдану бойынша жеке шешімдерді ұсыну; 10.3.2.3 шығармашылық идеялар үшін ақпарат көздерін мақсатты және нәтижелі пайдалану
3.3 Жеке қажеттіліктерге арналған бұйымдарды дайындау технологиясы	7.3.3.1 тірек сызбасын негізінде өнімді жобалау және модельдеу тәртібін білу; 7.3.3.2 тақырыптық-графикалық схемаға сүйене отырып, тапсырманың орындалу барысын ауызша сипаттау	8.3.3.1 технологиялық құжаттаманы қолдана отырып, қарапайым дизайн модельдерін жасау; 8.3.3.2 нұсқаулық бойынша білім беру конструкторының көмегімен үлгілерді құрастыруды жүзеге асыру	9.3.3.1 берілген үлгі бойынша модель құрастыру; 9.3.3.2 бұйымды дайындау, өңдеу және жинау кезектілігінің технологиялық картасын жасау; 9.3.3.3 нұсқаулыққа сәйкестігін бұйымдарын дымқыл ыстық өңдеуді орындау	10.3.3.1 түп нұсқа модельдерді жасау тәжірибесін талдаңыз; 10.3.3.2 материалдарды өңдеудің заманауи тәсілдерін және бұйымдарды дайындаудың инновациялық технологияларын қолдану; 10.3.3.3 дайын өнімнің сапасына қойылатын стандартты талаптар негізінде қызмет нәтижесін бағалау; 10.3.3.4 дайын өнім сапасына

қойылатын стандартты талаптар негізінде қызмет нәтижесін бағалау

4) "Мақсатты бағытталған үй шараушылық стратегиясы" бөлімі:

4-кесте

Бөлімше	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
4.1 Тұрғын үй гигиенасы	7.4.1.1 тұрғын үйдің қызметтік және ыңғайлы құрылысының негізгі қағидаларын білу; 7.4.1.2 бөлмені аймақтарға бөлудің негізгі мақсаттары мен әдістерін сипаттау	8.4.1.1 электр қуатын үнемдеу тәсілдерін ұсыну; 8.4.1.2 интерьер бөлшектерін қабырғаға бекіту дағдысын меңгеру	9.4.1.1 презентация түрінде жөндеу-әрлеу жұмыстарының қазіргі түрлері туралы ақпарат беру ; 9.4.1.2 жөндеу жұмыстарын орындау үшін қазіргі заманғы материалдардың ассортиментін, артықшылықтары мен кемшіліктерін, құралдар мен құрылғыларды бағалау	10.4.1.1 үйді күнделікті және жалпы алғалды тазалаудың мәнін, реттілігі мен мазмұнын, құралдары мен жабдықтарын талдау және салыстыру; 10.4.1.2 тұрғын үйді сапалы тазарту туралы нұсқаулық жасау
4.2 Тұрғын үй коммуникациясының жүйесі : жылыту, сумен қамту, су құбыры және токпен қамту	7.4.2.1 үйдегі сумен жабдықтау жәнесу құбыры жүйесінің элементтері мен өзара әрекеттес қағидаларын түсіну; 7.4.2.2 негізгі пәндік терминдерді дұрыс айту және жазу, оларды белсенді сөздікте қолдану	8.4.2.1 тазалық-техникалық жұмыстарға арналған құралдар мен бұйымдардың түрлерін, олардың мақсатын сипаттау; 8.4.2.2 су құбырының қарапайым ақаулықтарын жөндеудің технологиялық үрдістерін жүзеге асыру	9.4.2.1 тұтынушы мен қызмет провайдерінің өзара әрекеттесуінің мазмұны мен маңыздылығын түсіну; 9.4.2.2 тәжірибелік іс-әрекет барысында "тариф" және "тұтыну көлемі" ұғымдарымен жұмыс жасай отырып, коммуналдық қызметтер үшін түбіртектің мазмұнын түсіндіру	10.4.2.1 есептеуіштердің коммерциялық есепке алу құралы ретінде жұмыс істеу принципін түсіну, пәтерде электр энергиясы мен суды үнемдеу жолдарын ұсыну; 10.4.2.2 пәтердегі су - жылумен жабдықтау, кәріз жүйелерін орынды пайдалану жөніндегі нұсқаулық үлгісін дайындау
	7.4.3.1 ас үйдегі заманауи тұрмыстық	8.4.3.1 тұрмыстық техниканы таңдау		10.4.3.1 тұрмыстық техниканың қызмет

<p>4.3 Электр құралдары мен тұрмыстық техниканы пайдалану және жөндеу;</p>	<p>техниканың түрлерін білу; 7.4.3.2 құрылғылардың негізгі техникалық сипаттамаларын атаңыз: қуат, өлшемдер, шуыл деңгейі, жұмыс режимдерінің саны, басқару түрі және қосымша мүмкіндіктер; 7.4.3.3 тұрмыстық электр аспаптарын пайдалану ережелерін білу; 7.4.3.4 ақпаратты кесте, фотосурет нысанында сақтауды жүзеге асыру</p>	<p>ерекшеліктерін талқылау, артықшылықтары мен кемшіліктерін атау; 8.4.3.2 тұрмыстық құрылғыларды күтудің і негізгі техникасын меңгеру; 8.4.3.3 тұрмыстық техниканың әртүрлі түрлеріне күтім жасау құралдарын атау; 8.4.3.4 ақпаратты графикалық түрде ұсыну және визуалды негізде дәйекті мәлімдеме жасау</p>	<p>9.4.3.1 тұрмыстық техниканы таңдау критерийлерін өз бетінше әзірлеу; 9.4.3.2 техникалық құжаттар негізінде тауардың тұтыну сапасын бағалау; 9.4.3.3 өздігінен жасалған жоспар мен көрнекі материалдарды қолдана отырып, монологтық мәлімдеме жасау</p>	<p>ету мерзімін арттыру тәсілдерін, сынудың алдын алу әдістерін өздігімен құрастыру; 10.4.3.2 тұрмыстық аспаптардың қарапайым бұзылыстарының пайда болу себептері мен оларды өз бетінше түзету тәсілдерін болжау; 10.4.3.3 берілген тақырып бойынша Интернетті пайдалана отырып, үш немесе одан да көп ақпарат көздері бойынша ақпаратты табу және оны түсіндіру</p>
<p>4.4 Дұрыс тамақтану негіздері: өнімдерді таңдау және сақтау</p>	<p>7.4.4.1 өнімдердің балғындығын анықтау әдістерін атау; 7.4.4.2 модельдік жағдайда өнімді дұрыс таңдауды жүзеге асыру; 7.4.4.3 жадынама негізінде азық-түлікті сақтау мерзімі мен шарттары, олардың тәуелділігі туралы монологиялық мәлімдеме жасау</p>	<p>8.4.4.1 тамақ өнімдерін графикалық түрде сақтау ережелері мен шарттарын ұсыну; 8.4.4.2 негізгі азық-түлік сақтау температурасын мен шарттарын білу; 8.4.4.3 қазіргі заманғы қаптау материалдарының артықшылықтары мен кемшіліктері туралы айту</p>	<p>9.4.4.1 сауда жасаудың заманауи реттілігін меңгеру, әлеуметтік тренд ретінде ұтымды тұтыну туралы пайымдау; 9.4.4.2 сапа сертификаты, техникалық құжаттама, штрих код негізінде тауарлар мен қызметтердің тұтыну сапасын анықтау; 9.4.4.3 оқу диалогы барысында тұтынушылардың құқықтары мен міндеттерін, тұтынушылардың құқықтарын қорғаудың заңды тәсілдерін талқылау</p>	<p>10.4.4.1 қаптамадағы ақпаратты өнімді дұрыс таңдау мақсатында бағалау; 10.4.4.2 қаптамадағы жапсырманың немесе міндетті ақпараттың мазмұнын білу және түсіндіру; 10.4.4.3 практикалық қызмет барысында тауардың құрамын, тағамдық құндылығын және қауіпсіздігін бағалау</p>
			<p>9.4.5.1</p>	

<p>4.5 Киімді күту технологиясы</p>	<p>7.4.5.1 киім мен аяқ киімге күтім жасайтын құралдардың заманауи ассортиментін сипаттау; 7.4.5.2 дақтарды кетірудің негізгі әдістерін атаңыз; 7.4.5.3 келісу және бірлескен қызметте ортақ шешімге келу</p>	<p>8.4.5.1 өндірушінің ақпараты (нұсқаулық, заңтанба) негізінде өнімді дұрыс қолдану / сақтау); 8.4.5.2 киім және аяқ киімді қарапайым жөндеуді жүзеге асыру, аяқ киімді күту мен сақтау тәсілдерін көрсету; 8.4.5.3 әдеби тілдің нормаларына сәйкес , өз ойларын дұрыс жазбаша түрде білдіріп, кезең-кезеңімен өзін-өзі бақылауды жүзеге асыру</p>	<p>жууды физикалық және техникалық процесс ретінде көрсету, күту және жуу әдістерін, кезеңдерін, құралдарын атау; 9.4.5.2 жапсырмалардағы таңбаларға сәйкес әртүрлі маталардан жасалған бұйымдарды жуудың заманауи құралдары мен техникасын, аяқ киімге күтім жасау құралдарын орынды таңдау; 9.4.5.3 өз сөйлеу тілін мінез-құлқын дұрыс бағалау, басқалардың мінез-құлқын критерийлер бойынша бағалау</p>	<p>10.4.5.1 қысқы сыртқы киімді және жүннен , аяқ киімнен жасалған бұйымдарды сақтауға салу тәсілдері; 10.4.5.2 киім мен аяқ киімді қаптаудың, күйе мен иістен қорғаудың заманауи құралдарын бағалау ; 10.4.5.3 шығармашылық және іздеу сипатындағы мәселелерді бірлесіп шешу</p>
<p>4.6 Сәндік және мәдени өсімдіктерді егу, отырғызу және күту технологиялары</p>	<p>7.4.6.1 бөлме өсімдіктердің негізгі топтарын, бөлме өсімдіктерді анықтау әдістерін білу; 7.4.6.2 өсімдіктерді бөлмеде орналастырудың негізгі принциптерін баяндау; 7.4.6.3 бөлме өсімдіктерге жүйелі күтім жасау, зиянкестермен күресу әдістерін меңгеру</p>	<p>8.4.6.1 топырақтану негіздерін және топырақты өңдеу техникасын, топырақты өңдеу тәсілдерін білу; 8.4.6.2 тыңайтқыштардың әртүрлі түрлерін салыстырыу: органикалық, минералды, органно-минералды, бактериялық, күрделі микроэлементтерді тыңайтқыштар; 8.4.6.3 тыңайтқыштарды қолдану әдістері мен уақытын, топырақ пен дақылдарға</p>	<p>9.4.6.1 топ және сорт санаттары бойынша мәдени өсімдіктерді жіктеу; 9.4.6.2 графикалық түрде топырақты өңдеудің ерекшеліктерін, отырғызу, азықтандыру, суару, зиянкестер мен аурулармен күресу әдістерін ұсыну; 9.4.6.3 практикалық іс-әрекет барысында өсімдіктерді отырғызу және күту біліктіліктерін көрсету</p>	<p>10.4.6.1 тәжірибелік іс-әрекет барысында көкөніс дақылдарының көшеттерін өсіру әдістерін көрсету; 10.4.6.2 бақшадағы жұмыстың маңыздылығын атаңыз және түсіндіріңіз: өсімдіктерді кесу, аурулар мен зиянкестердің алдын алу, бұтақтарды қорғау; 10.4.6.3 бақшадағы жұмыстың маңыздылығын атау және түсіндіру: топырақ құрылымын</p>

	байланысты олардың түрлерін таңдауды дәлелдеу	жақсарту, азықтандыру, егу шаралары
--	---	-------------------------------------

54. "Технология" пәнінің оқу бағдарламасын "Көркем еңбек" нұсқасы бойынша меңгеруден күтілетін нәтижелер":

1) "Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту" бөлімі:

5-кесте

Бөлімше	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
1.1 Қоршаған әлемді білу және түсіну	7.1.1.1 әр түрлі мәнмәтінде, стиль және бағытта қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін (композиция, түс, пішін, құрылым, пропорция) білу және түсіну			
1.2 Тарих, мәдениет және дәстүрлерді білу және түсіну	7.1.2.1 ұлдар / қыздар: тарихи және мәдени шығу тегі өнер, қолөнер және д и з а й н ерекшеліктерін өз бетінше зерттеу және сипаттау; 7.1.2.2 ұлдар / қыздар: тыңдалған ақпарат бойынша жабық сұрақтарға жауап беру, мұғалімнің көмегімен тірек сөздерді анықтау, оларды бекіту	8.1.2.1 ұлдар / қыздар: әр түрлі тарихи және мәдени тектегі өнер, қолөнер және д и з а й н туындыларының ерекшеліктерін түсіну; 8.1.2.2 ұлдар / қыздар: тыңдалған ақпарат бойынша ашық және жабық сұрақтарға жауап беру	9.1.2.1 ұлдар / қыздар: әр түрлі тарихи және мәдени тектегі өнер, қолөнер және д и з а й н туындыларындағы әртүрлі стильдерді, материалдар мен тәсілдерді білу және атау; 9.1.2.2 ұлдар / қыздар: тыңдалған ақпарат бойынша ашық және жабық сұрақтарға жауап беру, негізгі ойларды анықтау, оларды бекіту	10.1.2.1 ұлдар / қыздар: әр түрлі тарихи және мәдени тектегі өнер, қолөнер және д и з а й н туындыларындағы әртүрлі стильдерді, материалдар мен тәсілдерді білу және атау; 10.1.2.2 ұлдар / қыздар: тыңдалған ақпарат бойынша оның мағынасын жеткізе отырып, өз жазбалары негізінде мәлімдеме жасау
1.3 Зерттеу көздері	7.1.3.1 ұлдар / қыздар: шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін әртүрлі ақпарат көздерін пайдалану, олардың ішінен ең қолайлысын таңдау	8.1.3.1 ұлдар / қыздар: шығармашылық идеяларды зерттеу және оны дамыту үшін өздігінен таңдалған әртүрлі ақпарат көздерін пайдалану	9.1.3.1 ұлдар / қыздар: теориялық зерттеулер үшін ақпарат көздерін мақсатты және нәтижелі пайдалану	10.1.3.1 ұлдар / қыздар: шығармашылық идеялар үшін ақпарат көздерін мақсатты және нәтижелі пайдалану
	7.1.4.1 ұлдар / қыздар:	8.1.4.1 ұлдар / қыздар:	9.1.4.1	10.1.4.1 ұлдар / қыздар:

<p>1.4 Шығармашылық қызмет үрдісін жоспарлау</p>	<p>алынған білім мен тәжірибені қолдана отырып, болашақ әрекеттерні анықтай отырып, шығармашылық белсенділікті жоспарлау; 7.1.4.2 ұлдар / қыздар: бұйымның материалдық шығындары мен өзіндік құнын анықтау; 7.1.4.3 ұлдар / қыздар: қарым-қатынас жағдайына байланысты сөйлеу нормаларын сақтай отырып, диалогқа қатысу</p>	<p>алған білімі мен тәжірибесін пайдалана отырып, өзінің болашақ іс-әрекетін толық сипаттай отырып, шығармашылық іс-әрекетті жоспарлау; 8.1.4.2 ұлдар / қыздар: зерттеулер негізінде халықтың өнім түрлеріне қажеттілігін анықтау; 8.1.4.3 ұлдар / қыздар: диалогқа қатысу, өз пікірін білдіру және басқалардың пікірлерін тыңдау</p>	<p>ұлдар / қыздар: жұмыстың реттілігін анықтай отырып, шығармашылық қызметті жоспарлау; 9.1.4.2 ұлдар / қыздар: пайданы анықтау үшін әртүрлі тауарлардың өткізу нарықтарын болжау; 9.1.4.3 ұлдар / қыздар: мақсатқа, уақытқа, жағдайға сәйкес сөйлеу ережелерін сақтай отырып диалогқа қатысу</p>	<p>жұмысты орындаудың ең ұтымды әдісін анықтай отырып, шығармашылық әрекетті жоспарлау; 10.1.4.2 ұлдар / қыздар: пайданы анықтау үшін әртүрлі тауарлардың нарықтарын талдау; 10.1.4.3 ұлдар / қыздар: сөйлеу нормаларын сақтай отырып, талқыланатын тақырып бойынша диалогқа / пікірталасқа қатысу, диалог жүргізудің әртүрлі тәсілдерін түсіну</p>
<p>1.5 Дизайн (эскиз) әзірлеу бойынша тапсырмалармен жұмыс</p>	<p>7.1.5.1 ұлдар / қыздар: қызметтік талаптарға сәйкес келетін объектінің дизайнын әзірлеу бойынша тапсырмаларды орындау; 7.1.5.2 ұлдар / қыздар: әр түрлі графикалық құралдарды қолдана отырып, эскиздерді орындау және өнімді жасау үшін графикалық және технологиялық құжаттаманы әзірлеу; 7.1.5.3 ұлдар / қыздар: тірек сөздер негізінде тақырыпты және негізгі ойды ашып, берілген тақырып бойынша монологиялық мәлімдеме жасау</p>	<p>8.1.5.1 ұлдар / қыздар: функционалдық және эстетикалық талаптарға сәйкес келетін нысананың дизайнын әзірлеу бойынша тапсырмаларды орындау; 8.1.5.2 ұлдар / қыздар: бұйымды жасаудың кезектілігі мен ұтымды тәсілдерін анықтай отырып, графикалық және технологиялық құжаттаманы әзірлеу; 8.1.5.3 ұлдар / қыздар: көмекші жоспар мен кілт сөздер негізінде монологиялық мәлімдеме жасау</p>	<p>9.1.5.1 ұлдар / қыздар: күрделі объектілердің, бейнелер мен пішіндердің дизайнын әзірлеу кезектілігі туралы білімін көрсету; 9.1.5.2 ұлдар / қыздар: түрлі графикалық құралдарды пайдалана отырып, графикалық және технологиялық құжаттаманы жасау; 9.1.5.3 ұлдар / қыздар: жоспар мен көрнекі материалдарды қолдана отырып, монологиялық мәлімдеме жасау</p>	<p>10.1.5.1 ұлдар / қыздар: күрделі нысандардың, бейнелер мен пішіндердің дизайнын әзірлеу үшін білімді жетілдіру; 10.1.5.2 ұлдар / қыздар: өз бетінше түрлі графикалық құралдарды пайдалана отырып, графикалық және технологиялық құжаттаманы жасау; 10.1.5.3 ұлдар / қыздар: өздігінен жасалған жоспар мен көрнекі материалдарды қолдана отырып, бағалау монологын құрыңыз</p>

1.6 Материалдар, олардың қасиеттері және жұмыс жасау техникасы	7.1.6.1 ұлдар: жоба нысандарын дайындау кезінде материалдардың физикалық, механикалық және технологиялық қасиеттерін анықтау және салыстыру;	8.1.6.1 ұлдар: жоба нысанының қасиеттері мен мақсатын ескере отырып, материалдарды өңдеу тәсілдерін анықтау және негізді таңдау;	9.1.6.1 ұлдар: техникалық, экологиялық және пайдалану сипаттамаларын ескере отырып, өңдеу және өңдеу материалдары мен тәсілдерін анықтау;	10.1.6.1 ұлдар: техникалық, экологиялық және пайдалану сипаттамаларын ескере отырып, материалдарды өңдеу және әрлеу әдістерін өз бетінше таңдау;
	7.1.6.2 ұлдар / қыздар: бірқатар материалдарды тану және оларды қалай тиімді біріктіруге, өңдеуге және қолдануға болатынын анықтау;	8.1.6.2 ұлдар / қыздар: өнімді дайындау және әрлеу үшін заманауи және дәстүрлі емес материалдарды өз бетінше таңдау;	9.1.6.2 ұлдар / қыздар: бұйымды талдау үрдісінде материалдарды пайдаланудағы стильдік шешімдерді салыстыру және бағалау;	10.1.6.2 ұлдар / қыздар: өнімді дайындау және әрлеу үрдісінде материалдарды пайдаланудың өзіндік шешімдері мен тәсілдерін ұсыну;
	7.1.6.3 қыздар: фурнитура мен әрлеу материалдарының топтастырылуы мен сипаттамасын анықтау, сипаттау және салыстыру;	8.1.6.3 қыздар: изучать, табиғи және жасанды былғары мен жүннің түрлері мен қасиеттерін анықтау және салыстыру;	9.1.6.3 қыздар: тоқылған, тоқыма емес маталарды зерттеу және өз бетінше анықтау;	10.1.6.3 қыздар: тоқыма және тоқыма емес маталарды өз бетінше бағалау;
	7.1.6.4 ұлдар / қыздар: шығармашылық жұмыстардағы әртүрлі техникалар мен көркем материалдарды анықтау және таңдау;	8.1.6.4 ұлдар / қыздар: шығармашылық жұмыстар кезінде түрлі техникалар мен көркем материалдарды анықтау, таңдау және біріктіру;	9.1.6.4 ұлдар / қыздар: шығармашылық жұмыстарды талдау кезінде бірқатар техникалар мен көркем материалдарды қолдану бойынша дайын шешімдерді бағалау;	10.1.6.4 ұлдар / қыздар: шығармашылық жұмыстарды жасау кезінде бірқатар әдістер мен көркем материалдарды қолдану бойынша жеке шешімдерді ұсыну;
	7.1.6.5 ұлдар / қыздар: тұрақты емес екпін және дыбыстардың тіркесімімен күрделі сөздерді дұрыс айту	8.1.6.5 ұлдар / қыздар: қиын дыбыс тіркестері және шет тіліндегі сөздердің айтылу ережелерін сақтау	9.1.6.5 ұлдар / қыздар: өзіңіздің дыбыстарын бақылау және талдау	10.1.6.5 ұлдар / қыздар: өз дыбыс айтуын, сыныптасының дыбыс айтуын бақылау және талдау

2) "Шығармашылық жұмыстарды құрастыру және жасау" бөлімі:

6-кесте

Бөлімше	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
	7.2.1.1 ұлдар / қыздар:		9.2.1.1 ұлдар / қыздар:	10.2.1.1 ұлдар / қыздар:

<p>2.1 Шығармашылық идеялардың көркем бейнелеу</p>	<p>күрделі шығармашылық идеяларды жеткізу үшін әлемнің көрнекі элементтерін және экспрессивті өнер құралдарын анықтауға, таңдауға және пайдалануға негізделу; 7.2.1.2 ұлдар / қыздар: мағынасы жағынан жақын және қарама-қарсы сөздерді ажырата білу және олардың "Шығармашылық идеялардың көркем бейнелеу" тақырыбындағы мәтіндердегі рөлін түсіну</p>	<p>8.2.1.1 ұлдар / қыздар: күрделі шығармашылық идеяларды жеткізу үшін экспрессивті өнер құралдарын өз бетінше анықтау, таңдау және пайдалану; 8.2.1.2 ұлдар / қыздар: синонимдерді, антонимдерді, омонимдерді ажырата білу көркем және ғылыми-техникалық мәтін мәнмәтінінен сөздердің тікелей және бейнелі мағынасын түсіну</p>	<p>мазмұнды туындылар жасау үшін экспрессивті өнер құралдарын өз бетінше талдау және таңдау; 9.2.1.2 ұлдар / қыздар: мәтіндегі синонимдерді, антонимдерді, омонимдерді, бір мәнді және көп мағыналы сөздерді анықтау, олардың мәтіндегі рөлін түсіну, шығармашылық тақырыптың контекстіне сүйене отырып, сөздердің тікелей және бейнелі мағынасын түсіну</p>	<p>мазмұнды және түпнұсқа туындыларды жасау үшін экспрессивті өнер құралдарын дербес қолдану; 10.2.1.2 ұлдар / қыздар: мәтіндегі синонимдерді, антонимдерді, омонимдерді, бір мәнді және көп мағыналы сөздерді анықтау, олардың мәтіндегі рөлін түсініп, сөйлеуде қолдану, шығармашылық тақырыптың мәнмәтініне сүйене отырып, сөздердің тікелей және бейнелі мағынасын түсіну</p>
<p>2.2 Құрал- жабдықтар мен саймандар</p>	<p>7.2.2.1 ұлдар: қазіргі заманғы технологиялық машиналардың құрылымы мен жұмыс принципін сипаттау және оларға құрылымдық, табиғи және жасанды материалдарды өңдеу бойынша операцияларды орындау; 7.2.2.1 қыздар: тігін машинасының жұмысындағы ақауларды анықтау және жою; 7.2.2.2 қыздар: тігін бұйымдарын ылғалды-термиялық өңдеуге арналған</p>	<p>8.2.2.1 ұлдар: заманғы технологиялық машиналарда конструкциялық материалдарды өңдеу бойынша күрделі операцияларды орындау; 8.2.2.1 қыздар: тігін машиналарына арналған құрылғыларды таңдау және қолдану (саңылаулы ілмектерді өңдеу, сыдырма ілгегін жалғау үшін); 8.2.2.2 ұлдар / қыздар: кәсіпорындардағы өндірістік және</p>	<p>9.2.2.1 ұлдар: материалдарды өңдеуге арналған құралдар мен заманауи технологиялық машиналарды анықтау, таңдау; 9.2.2.1 қыздар: заманауи тігін жабдықтарын, ораушы тігін машинасының құрылысын білу; 9.2.2.2 ұлдар / қыздар: кәсіпорындардағы өндірістік және технологиялық</p>	<p>10.2.2.1 ұлдар: материалдарды өңдеуге арналған құралдар мен заманауи технологиялық машиналарды таңдау және қолдану; 10.2.2.1 қыздар: заманауи тігін жабдықтарын қолдану және тігін машинасын қолдану; 10.2.2.2 ұлдар / қыздар: кәсіпорындардағы өндірістік және технологиялық үдерістің заңдылықтарын білу және түсіну;</p>

	<p>құрылғыларды анықтау, таңдау және қолдану; 7.2.2.3 ұлдар / қыздар: негізгі ойды анықтау үшін мазмұны бойынша ашық сұрақтарға жауап беру; 7.2.2.4 ұлдар / қыздар: оқылғанның мазмұны бойынша сұрақтарға жауап беру, түйінді сөздерге сүйене отырып сұрақтарды тұжырымдау</p>	<p>технологиялық процестің реттілігін білу; 8.2.2.3 ұлдар / қыздар: негізгі ойды анықтау үшін мазмұны бойынша жоғары деңгейлі сұрақтарға жауап беру; 8.2.2.4 ұлдар / қыздар: оқылғандардың мазмұны бойынша сұрақтарға жауап беру, түйінді сөздерге сүйене отырып сұрақтарды тұжырымдау</p>	<p>үдерістердің бірізділігін сипаттау; 9.2.2.3 қыздар: тігін машиналарында стандартты операцияларды орындау; 9.2.2.4 ұлдар / қыздар: мазмұны бойынша бағалау сұрақтарын құрастыру</p>	<p>10.2.2.3 қыздар: тігін машиналарында күрделі қызметтерді орындау (кесте, аппликация)); 10.2.2.4 ұлдар / қыздар: себеп-салдар байланысын, құбылыстарды анықтау үшін сұрақтар қою</p>
<p>2.3 Ж а с а у технологиясы</p>	<p>7.2.3.1 ұлдар: Функционалды және эстетикалық қасиеттерді жақсарту үшін материалдарды өңдеу және өнімді әрлеу; 7.2.3.1 қыздар: заманауи тоқыма және әрлеу материалдары мен түрлі конструкцияларды қолдана отырып, технологиялық құжаттамаға сәйкес тігін машинасында бұйымдар жасау; 7.2.3.2 ұлдар: бірізділік пен дәлдікті сақтай отырып, күрделі бұйымдарды технологиялық құжаттама бойынша дайындау; 7.2.3.3 ұлдар / қыздар:</p>	<p>8.2.3.1 ұлдар: әр түрлі құралдар мен жабдықтарды қолдана отырып, материалдарды өңдеу әдістерін анықтау және қолдану; 8.2.3.1 қыздар: қол құралдары мен тігін жабдықтары мен оларға арналған құрылғыларды пайдалана отырып, тоқыма материалдарын өңдеу әдістерін анықтау және қолдану; 8.2.3.2 ұлдар: дербес әзірленген технологиялық құжаттама бойынша күрделі бұйымдар жасау; 8.2.3.3 ұлдар / қыздар:</p>	<p>9.2.3.1 ұлдар: өнімді дайындау үрдісінде материалдарды өңдеу мен әрлеудің оңтайлы тәсілдерін анықтау, таңдау; 9.2.3.1 қыздар: өнімді дайындау үрдісінде материалдарды өңдеу әдістерін анықтау және таңдау; 9.2.3.2 ұлдар: әр түрлі техниканы, конструкциялар мен заманауи материалдарды қолдана отырып, күрделі бұйымдарды жобалау; 9.2.3.3 ұлдар / қыздар:</p>	<p>10.2.3.1 ұлдар: өнімді дайындау үрдісінде материалдарды өңдеудің оңтайлы әдістерін қолдану; 10.2.3.1 қыздар: бұйымды дайындау үрдісінде материалдарды өңдеу тәсілдерін қолдану; 10.2.3.2 ұлдар: түрлі техниканы, құрлымдарды және заманауи материалдарды пайдалана отырып, күрделі бұйымдарды жасау; 10.2.3.3 ұлдар / қыздар: қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерімен орындалған шығармашылық жұмыстар мен</p>

	<p>шығармашылық жұмыстар мен бұйымдарды жасау үрдісінде қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін үлгі бойынша пайдалану;</p> <p>7.2.3.4 ұлдар / қыздар: әр түрлі типтегі шағын мәтіндер жасау тақырыпты және негізгі ойды ашу үшін сөздерді қолдану;</p> <p>7.2.3.5 ұлдар / қыздар: берілген тақырыпқа ұжымдық жасалған тірек сөздер және дайын жоспар бойынша мәтіндер құрастыру</p>	<p>шығармашылық жұмыстар мен бұйымдарды жасау үрдісінде қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін дербес пайдалану;</p> <p>8.2.3.4 ұлдар / қыздар: диаграммалар/ графиктер/ кестелер /фотосуреттер көмегімен нұсқаулық мәтіндерін жасау;</p> <p>8.2.3.5 ұлдар / қыздар: өз бетінше жасалған жоспар бойынша берілген тақырыпқа мәтіндер құрастыру</p>	<p>бұйымдарды жасау үрдісінде қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін өз бетінше таңдау және негіздеу;</p> <p>9.2.3.4 ұлдар / қыздар: тірек сөздер, дайын жоспар бойынша берілген тақырыпқа мәтін-сипаттама құрастыру;</p> <p>9.2.3.5 ұлдар / қыздар: ұжымдық жасалған жоспар бойынша белгілі бір құрылым бойынша берілген тақырыбына мәтіндер құрастыру</p>	<p>бұйымдарды талдау ;</p> <p>10.2.3.4 ұлдар / қыздар: диаграммалар/ графиктер/ кестелер /фотосуреттер көмегімен сипаттама мәтіндерін құру;</p> <p>10.2.3.5 ұлдар / қыздар: өз бетінше жасалған жоспарға сәйкес ақпарат, оқиғалар немесе процестермен арасындағы айырмашылықты айта отырып белгілі бір құрылымның мәтіндерін құрастыру</p>
<p>2.4 Тамақтану мәдениеті</p>	<p>7.2.4.1 қыздар: әр түрлі халықтар мен әлемнің танымал аспазшыларының тағамдарының ерекшеліктерін сипаттау және салыстыру;</p> <p>7.2.4.2 қыздар: әлемнің басқа халықтарының ұлттық тағамдары мен тағамдарын дайындау технологиясын зерттеу және қолдану;</p> <p>7.2.4.3 қыздар: әр түрлі тағамдарды дайындауға арналған өнімдерді, құралдарды, жабдықтарды таңдауға қатысты</p>			

	<p>дербес және негізді шешім қабылдау;</p> <p>7.2.4.4</p> <p>қыздар:</p> <p>тірек сөздер мен жоспар бойынша берілген тақырыпқа қысқа мәтіндер құрастыру (мұғалімнің көмегімен)</p>			
2.5	<p>7.2.5.1</p> <p>ұлдар:</p> <p>ауылшаруашылық өндірісіндегі заманауи жабдықтарды сипаттау, салыстыру және бағалау;</p> <p>7.2.5.1</p> <p>қыздар:</p> <p>әр түрлі өсімдіктердің эстетикалық қасиеттерін сипаттау, бағалау және интерьерді безендіру үшін қолдану;</p> <p>7.2.5.2</p> <p>ұлдар:</p> <p>электр техникалық арматураны және тұрмыстық аспаптарды қарапайым жөндеу;</p> <p>7.2.5.2</p> <p>қыздар:</p> <p>эстетикалық және экологиялық қасиеттерді бағалай отырып, тұрмыстық техниканы мақсатына және әрекет ету принципіне сәйкес жіктеу;</p> <p>7.2.5.3</p> <p>ұлдар:</p> <p>электр тізбектеріндегі ақауларды табу;</p>	<p>8.2.5.1</p> <p>ұлдар / қыздар:</p> <p>ауыл шаруашылығы өндірісін дамытудағы ғылыми тәсілдерді талқылау және бағалау;</p> <p>8.2.5.2</p> <p>қыздар:</p> <p>медицинада, шөп арқылы емдеу және косметологияда өсімдіктердің рөлін зерттеу, талқылау және бағалау;</p> <p>8.2.5.2</p> <p>ұлдар:</p> <p>электр жабдықтары мен тұрмыстық техниканың пайдалану, эргономикалық және эстетикалық қасиеттерін салыстыру және бағалау;</p> <p>8.2.5.3</p> <p>қыздар:</p> <p>материалдар мен техниканы өз бетінше анықтай және таңдай отырып, эстетикалық және техникалық талаптарға сәйкес келетін интерьерге арналған сәндік бұйымдар жасау;</p>	<p>9.2.5.1</p> <p>ұлдар / қыздар:</p> <p>ландшафтық дизайнның стильдерін, заманауи бағыттары мен элементтерін атау және сипаттау ;</p> <p>9.2.5.2</p> <p>ұлдар:</p> <p>жарықтандырудың түрлерін білу және түрлерінің сипаттау;</p> <p>9.2.5.3</p> <p>ұлдар:</p> <p>функционалды, эргономикалық және эстетикалық талаптарды ескере отырып, интерьердегі жарықтандыруды ұйымдастырудың дайын шығармашылық шешімдерін бағалау және талдау;</p> <p>9.2.5.3</p> <p>қыздар:</p> <p>түрлі техникаларды, конструкцияларды және заманауи материалдарды пайдалана отырып, бірегей бұйымдарды модельдеу;</p> <p>9.2.5.4</p>	<p>10.2.5.1</p> <p>ұлдар / қыздар:</p> <p>өз жұмыстарында ландшафтық дизайнның стильдерін, заманауи бағыттары мен элементтерін анықтау және қолдану;</p> <p>10.2.5.2</p> <p>ұлдар:</p> <p>жарықтандырудың түрлерін білу және түрлерінің сипаттау;</p> <p>10.2.5.3</p> <p>ұлдар:</p> <p>функционалды, эргономикалық және эстетикалық талаптарды ескере отырып, интерьердегі жарықтандыруды ұйымдастырудың шығармашылық шешімдерін әзірлеу;</p> <p>10.2.5.3</p> <p>қыздар:</p> <p>дербестік пен сенімділікті көрсете отырып, әртүрлі техниканы, конструкцияларды және заманауи материалдарды пайдалана отырып, бірегей бұйымдар жасау;</p> <p>10.2.5.4</p> <p>ұлдар / қыздар:</p>

<p>Үй мәдениеті</p>	<p>7.2.5.3 қыздар: тұрмыстық техниканы пайдалану және күту ережелерін зерттеу және сипаттау; 7.2.5.3 ұлдар: интерьерді ұйымдастыру бойынша тәжірибелік жұмыстарды орындау барысында жарықтандыру, желдету және жылу жүйесіне қойылатын нормалар мен талаптарды зерделеу және сақтау; 7.2.5.4 ұлдар: оқу тақырыбы шеңберінде толық дәлелді монолог құрастыру (берілген тақырыпқа пайымдау, сендіру); 7.2.5.5 ұлдар / қыздар: түсінуді тереңдету және жауапты нақтылау үшін мәтін мазмұнына деген көзқарасты көрсететін сұрақтар мен жауаптарды тұжырымдау</p>	<p>8.2.5.3 ұлдар: тұрмыстағы жөнделу жұмыстары кезінде ақауларды жоюдың ұтымды тәсілдерін табу; 8.2.5.4 ұлдар: тұрмыстағы жөнделу жұмыстары кезінде материалдарды, жабдықтар мен құралдарды зерттеу, таңдау және қолдану; 8.2.5.5 ұлдар / қыздар: ұсынылған мәселе бойынша диалогқа қатысу, өз көзқарасын дәлелдеу; 8.2.5.6 ұлдар / қыздар: монолог құру (жоспар, диаграммалар, иллюстрациялар негізінде сипаттама, баяндау, пайымдау); 8.2.5.7 ұлдар / қыздар: түсінуді тереңдету және жауапты нақтылау үшін мәтін мазмұнына деген көзқарасты көрсететін сұрақтар мен жауаптарды тұжырымдау</p>	<p>ұлдар / қыздар: интерьерді ұйымдастыру, жоспарлау және безендіру бойынша практикалық жұмыстарды орындау үшін әртүрлі салалардағы білімді пайдалану; 9.2.5.5 ұлдар / қыздар: ұсынылған мәселе бойынша пікірталасқа қатысып, өз пікірлеріңізді дәлелдей алу; 9.2.5.6 ұлдар / қыздар: оқу тақырыбы шегінде кеңейтілген дәлелді монолог құру (сипаттау элементтері бар пайымдау); 9.2.5.7 ұлдар / қыздар: сөйлеу мәдениетін меңгеруге, сөйлеу сапасын бақылауға ұмтылысын көрсету; ; 9.2.5.5 ұлдар / қыздар: ұсынылған тақырып бойынша пікір алмасып, диалогқа қатысу</p>	<p>интерьерді ұйымдастыру, жоспарлау және безендіру бойынша практикалық жұмыстарды орындау үшін әртүрлі салалардағы білімді пайдалану; 10.2.5.5 ұлдар / қыздар: мәселені шешу түрлерін ұсына отырып пікірталасқа қатысу; 10.2.5.6 ұлдар / қыздар: оқу тақырыбы шегінде кеңейтілген дәлелді монолог құру (берілген тақырыпқа пайымдау, сендіру); 10.2.5.7 ұлдар / қыздар: белгілі бір жағдайда сөйлеу нормаларына сәйкес сөйлеу мінез-құлқының модельдерін қолдану; 10.2.5.5 ұлдар / қыздар: қарсыласына құрмет көрсете отырып, ұсынылған тақырып бойынша пікір алмасып, диалогқа қатысу</p>
	<p>7.2.6.1 ұлдар / қыздар: мұғалімнің бақылауымен қауіпсіздік ережелерін түсініп,</p>	<p>8.2.6.1 ұлдар / қыздар: материалдар мен құралдарды</p>	<p>9.2.6.1 ұлдар / қыздар: жұмыс аяқталғанға дейін және аяқталғаннан кейін қауіпсіздік ережелерін</p>	<p>10.2.6.1 ұлдар / қыздар: материалдар мен құралдарды қауіпсіздік ережелерін сақтай отырып қолдану, "егер...,содан кейін" бағыныңқы байланыс пен одақтарды қолдана</p>

<p>2.6 Қауіпсіздік техникасын және еңбек гигиенасы қағидаларын сақтау</p>	<p>сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану; 7.2.6.2 ұлдар / қыздар: заманауи технологиялық машиналарда қауіпсіз жұмыс істеу тәсілдерін білу және түсіндіру; 7.2.6.3 ұлдар / қыздар: ақпаратты қабылдау кезінде алынған идеяларды, сезімдерді, ойларды түсіндіру үшін тірек сөздерді қолдана отырып, мәлімдеме жасаңыз</p>	<p>қауіпсіздік ережелерін сақтай отырып қолдану; 8.2.6.2 ұлдар / қыздар: құралдармен қауіпсіз жұмыс бойынша жадынама құрастыру; 8.2.6.3 ұлдар / қыздар: көркем және экспрессивті құралдарды қолдана отырып, өз идеяларын, сезімдерін, ойларын түсіндіру үшін мәлімдеме жасау</p>	<p>қалыптастыру, материалдар мен құралдарды қауіпсіздік ережелерін сақтай отырып қолдану; 9.2.6.2 ұлдар / қыздар: белгілі бір жұмыс түрлеріне және жасалған бұйымдарға үлгі негізінде қауіпсіздік нұсқауын жасау; 9.2.6.3 ұлдар / қыздар: өз түсініктерін, идеяларын, сезімдерін, көзқарастарын жеткізу үшін бағалау мәлімдемесін жасау</p>	<p>отырып, негізгі ережелерді негіздеу ..."; "соның салдарынан" және басқа да айналымдар; 10.2.6.2 ұлдар / қыздар: белгілі бір жұмыс түрлері мен жасалған бұйымдарға қауіпсіздік техникасы бойынша ақпаратандырушы жасау; 10.2.6.3 ұлдар / қыздар: тақырып бойынша түсіндіру, бағалау сұрақтарын тұжырымдау және ұқсас сұрақтарға шығармашылық тұрғысынан жауап беру</p>
---	---	--	---	--

3) "Шығармашылық жұмыстарды таныстыру, талдау және бағалау" бөлімі: 7-кесте

Бөлімше	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
<p>3.1 Шығармашылық жұмыстарды презентациялау</p>	<p>7.3.1.1 ұлдар / қыздар: дайын жұмысты кең аудиторияға таныстыру (көрме, сән көрсетілімі); 7.3.1.2 ұлдар / қыздар: мәтінді өзектілік, құндылық, сапа және пайдалылық тұрғысынан бағалайтын сұрақтарды құрастыру</p>	<p>8.3.1.1 ұлдар / қыздар: онлайн платформаларда кең аудиторияға дайын жұмыстың презентациясын ұйымдастыру; 8.3.1.2 ұлдар / қыздар: қорытындылар мен талдаулар негізінде әртүрлі сұрақтарды тұжырымдау</p>	<p>9.3.1.1 ұлдар / қыздар: медиа құралдар мен онлайн платформаларды қолдана отырып, зерттеу жобасының презентациясын ұйымдастырыңыз; 9.3.1.2 ұлдар / қыздар: оқылған мәтін негізінде сұрақтар мен өз идеяларын тұжырымдау, фактпен пікірді ажырату</p>	<p>10.3.1.1 ұлдар / қыздар: медиа құралдар мен онлайн платформаларды қолдана отырып, белгілі бір аудиторияға дайын жұмыстың презентациясын ұйымдастыру; 10.3.1.2 ұлдар / қыздар: көркем шығармашылықтың презентациялары бойынша сұхбат құру</p>
	<p>7.3.2.1 ұлдар / қыздар:</p>	<p>8.3.2.1 ұлдар / қыздар:</p>	<p>9.3.2.1</p>	<p>10.3.2.1 ұлдар / қыздар:</p>

<p>3.2 Идеяларды талдау және бағалау</p>	<p>пәндік терминологияны қолдана отырып, өз жұмысында және басқалардың жұмысында көрініс тапқан идеялар мен тақырыптарды талқылау және бағалау</p>	<p>пәндік терминологияны қолдана отырып, өз жұмысында және басқалардың жұмысында көрініс тапқан идеялар мен тақырыптарды талдау және бағалау үшін критерийлерді қолдану</p>	<p>ұлдар / қыздар: тарихи, әлеуметтік және мәдени контекстерді өз жұмыстарында және басқалардың еңбектерінде қолдану</p>	<p>өз шығармаларындағы және басқалардың шығармаларындағы тарихи, әлеуметтік және мәдени мәмәтіндеі талдау және бағалау</p>
<p>3.3 Әдістер мен тәсілдерді талдау және бағалау</p>	<p>7.3.3.1 ұлдар / қыздар: пәндік терминологияны қолдана отырып, өз жұмысын және басқалардың жұмысын жасау үшін қолданылатын әдістер мен тәсілдерді талқылау және бағалау; 7.3.3.2 ұлдар / қыздар: кәсіби сөздерді, терминдерді, неологизмдерді түсіну</p>	<p>8.3.3.1 ұлдар / қыздар: жасалған өнімнің сапасын талдау және бағалау үшін пайдаланылған әдістерді және тәсілдерді, критерийлерді қолдану; 8.3.3.2 ұлдар / қыздар: өз сөйлеу тілінде кәсіби сөздерді, терминдерді, неологизмдерді қолдану</p>	<p>9.3.3.1 ұлдар / қыздар: өнімнің сапасын бағалау критерийлерін және өнімнің сыртқы түрін анықтайтын факторларды тұжырымдау; 9.3.3.2 ұлдар / қыздар: кәсіби сөздерді, терминдерді, неологизмдерді дұрыс таңдау және қолдану</p>	<p>10.3.3.1 ұлдар / қыздар: мәтін сипаттамасы форматын қолдана отырып, өнімнің сапасын және өнімнің сыртқы түрін анықтайтын негізгі факторларды дәлелдеу және бағалау; 10.3.3.2 ұлдар / қыздар: кәсіби сөздерді, терминдерді, неологизмдерді қолдану шығармашылық тақырыптарында әңгімелер жазу кезінде қайталанулар мен штамптарды қолданбау</p>
<p>3.4 Жұмысты бейімдеу және жетілдіру</p>	<p>7.3.4.1 ұлдар / қыздар: үлгі немесе алгоритмді қолдана отырып, жұмысты және басқалардың жұмысын жақсарту бойынша ұсыныстар тұжырымдау; 7.3.4.2 ұлдар / қыздар: сөздік көмегімен емле қателерін</p>	<p>8.3.4.1 ұлдар / қыздар: пайдаланылған идеялар мен тәсілдерді талдау және бағалау негізінде өз жұмысын және басқалардың жұмысын бейімдеу, жетілдіру бойынша сыни ұсыныстар жасау; 8.3.4.2 ұлдар / қыздар: сөздік көмегімен емле мен тыныс белгілерінің</p>	<p>9.3.4.1 ұлдар / қыздар: мұғалімнің көмегімен өз жұмысының және басқалардың жұмысының мақсаты мен маңыздылығын бағалауды және өз көзқарасын ұсыну; 9.3.4.2 ұлдар / қыздар: мәтінді семантикалық, нақты, логикалық</p>	<p>10.3.4.1 ұлдар / қыздар: өз жұмысының және басқалардың жұмысының мақсаты мен маңыздылығын өз бетінше бағалау және өз көзқарасын ұсыну; 10.3.4.2 ұлдар / қыздар: мәтінді семантикалық, нақты, логикалық, стилистикалық</p>

түзету, сөйлемдерді өңдеу арқылы мәтінді реттеу	қателерін түзету арқылы мәтінді түзету	кемшіліктерді түзету арқылы реттеу	кемшіліктерді түзету арқылы реттеу
---	--	------------------------------------	------------------------------------

55. Бағдарлама сөйлеу тілінің күрделі бұзылыстары бар білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10-сыныптары үшін "Технология" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының Ұзақ мерзімді жоспарының негізінде осы бағдарлама қосымшасына сәйкес негізгі орта білім беру деңгейінің жаңартылған мазмұны бойынша жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді жоспарда әрбір бөлімде жүзеге асырылатын оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

56. Бөлім мен тақырыптарды оқуға сағаттарды бөлу мұғалімнің қалауы бойынша жүзеге асады.

Негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 -сыныптарына арналған "Технология" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасына 1-қосымша

Сөйлеу тілінің күрделі бұзылыстары бар білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10-сыныптары үшін "Технология" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының "Ұй шаруашылығын жүргізудің технологиялық негіздері" нұсқасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) 7-сынып:

1-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
Қауіпсіздік техникасы және еңбекті қорғау;	Жұмыс алдындағы еңбекті қорғау талаптары	7.1.1.1 технология кабинетінде қауіпсіздік техникасының жалпы ережелерін білу; 7.1.1.2 нұсқаулығына сүйене отырып жұмыс орнын дайындау тәртібін сақтау; 7.1.1.3 көмекші жоспар мен кілт сөздер негізінде монологиялық мәлімдеме жасаңыз
	Жұмыс барысында еңбекті қорғау талаптары	7.1.2.1 жеке қорғану құралдарының мақсатын түсіндіру; 7.1.2.2 құралдармен жұмыс істеудің қауіпсіз тәсілдерін білу
	Дұрыс тамақтану негіздері	7.2.1.1 өнімдерді аспаздық өндеудің негізгі санитарлық ережелері мен нормаларын білу;

Тағам даярлау технологиясы		7.2.1.2 өнімдерді аспаздық өңдеудің санитарлық-гигиеналық маңыздылығын түсіндіру
	Өнімдерді механикалық және жылумен өңдеуге арналған жабдықтар	7.2.2.1 тамақ өнімдеріне механикалық және термиялық әсер етуге арналған құралдар мен жабдықтардың мақсатын атау және түсіндіру; 7.2.2.2 диалогқа қатысу, диалогтың семантикалық және грамматикалық бірлігін қамтамасыз ету, диалогта пәндік терминдерді қолдану
	Өнімдерді турау	7.2.3.1 өнімдерді тураудың негізгі түсініктері мен әдістерін білу; 7.2.3.2 көкөністерді тураудың негізгі әдістері мен түрлерін атаңыз
	Өнімдерді аспаздық өңдеу әдістері	7.2.4.1 берілген реттілік бойынша өнімді дайындау ретін атау; 7.2.4.2 пісірудің технологиялық кезектілігін сақтай отырып, бутербродтарды, жұмыртқадан, шикі және пісірілген көкөністер мен жемістерден, ыстық сусындардан жасалған тағамдарды өз бетінше дайындау; 7.2.4.3 технологиялықүрдіс" ұғымдарының мазмұнын түсіндіру және оны сөйлеу барысында пайдалану
Мақсатты бағытталған үй шараушылық стратегиясы	Тұрғын үй гигиенасы	7.4.1.1 тұрғын үйдің қызметтік және ыңғайлы құрылысының негізгі қағидаларын білу; 7.4.1.2 бөлмені аймақтарға бөлудің негізгі мақсаттары мен әдістерін сипаттау
	Тұрғын үй коммуникациясының жүйесі : жылыту, сумен қамту, су құбыры және тоқпен қамту	7.4.2.1 үйдегі сумен жабдықтау және су құбыры жүйесінің элементтері мен өзара әрекеттес қағидаларын түсіну; 7.4.2.2 негізгі пәндік терминдерді дұрыс айту және жазу, оларды белсенді сөздікте қолдану
2-тоқсан		
	Жұмыс алдындағы еңбекті қорғау талаптары	7.1.1.1 технология кабинетінде қауіпсіздік техникасының жалпы ережелерін білу; 7.1.1.2 нұсқаулығына сүйене отырып жұмыс орнын дайындау тәртібін сақтау

Қауіпсіздік техникасы және еңбекті қорғау;	Жұмыс барысында еңбекті қорғау талаптары	7.1.2.2 құрлдармен жұмыс істеудің қауіпсіз тәсілдерін білу; 7.1.2.3 негізгі ойларды анықтау үшін мазмұны бойынша ашық сұрақтарға жауап беру
Тағам даярлау технологиясы	Үстелді әзірлеу	7.2.5.1 жадынама мен сызба негізінде таңғы асқа үстелді әзірлеу принциптерін білу; 7.2.5.2 жасаған жұмыс сапасы туралы бағалау мәлімдемесін жасау
	Өнімдерді ұзақ мерзімге сақтау және дайындау	7.2.6.1 консервілеудің негізгі түрлерін және үйде тамақ дайындау әдістерін білу
Матадан, ағаштан және металдан жасалған материалдарды өңдеу	Матаны, ағашты және металды өңдеуге арналған құрал жабдықтар	7.3.1.1 матаның, ағаш пен металдың негізгі түрлері мен қасиеттерін білу; 7.3.1.3 матаны, ағашты және металды қолмен өңдеуге арналған негізгі құралдар мен құрылғыларды атаңыз; 7.3.1.3 нұсқауларға сәйкес материалды қолмен өңдеуге арналған құралдарды таңдау
	Түрлі тәсілдермен матаны, ағашты және металды өңдеу	7.3.2.1 бұйымның техникалық суреттерін, сызбаларын, дайындау және оқу; 7.3.2.2 матаны, ағашты және металды өңдеудің негізгі технологиясын меңгеру; 7.3.2.3 пәндік-графикалық сызбаға сүйене отырып, тапсырманың орындалу барысын жоспарлау
Мақсатты бағытталған үй шаруашылық стратегиясы	Электр құралдарым мен тұрмыстық техниканы пайдалану және жөндеу	7.4.3.1 үйдегі заманауи тұрмыстық техниканың түрлерін білу; 7.4.3.2 құрылғылардың негізгі техникалық сипаттамаларын атаңыз: қуат, өлшемдер, шу деңгейі, жұмыс режимдерінің саны, басқару түрі және қосымша мүмкіндіктер
3-тоқсан		
	Жұмыс барысында еңбекті қорғау талаптары	7.1.2.2 құрлдармен жұмыс істеудің қауіпсіз тәсілдерін білу; 7.1.2.3 негізгі ойды анықтау үшін мазмұны бойынша ашық сұрақтарға жауап беру
		7.1.3.1 жабдықтар мен құрал-саймандардың

Қауіпсіздік техникасы және еңбекті қорғау;	Жұмыс сонында еңбекті қорғау талаптары	ақаусыздығын тексеру, оларды жұмысқа дейін және одан кейін күту тәртібін білу; 7.1.3.2 заманауи технологиялық машиналарда қауіпсіз жұмыс істеу тәсілдерін білу және түсіндіру; 7.1.3.3 кәсіби сөздер мен терминдерді дұрыс таңдау және пайдалану
Матаны, ағашты және металды әртүрлі тәсілдермен өңдеу	Матаны, ағашты және металды әртүрлі тәсілдермен өңдеу	7.1.1.2 нұсқаулығына сүйене отырып жұмыс орнын дайындау тәртібін сақтау; 7.3.2.2 матаны, ағашты және металды өңдеудің негізгі технологиясын меңгеру; 7.3.2.3 пәндік-графикалық сызбаға сүйене отырып, тапсырманың орындалу барысын жоспарлау
	Жеке қажеттіліктерге арналған бұйымдарды дайындау технологиясы	7.3.3.1 тірек сызбасын негізінде өнімді жобалау және модельдеу тәртібін білу; 7.3.3.2 тақырыптық-графикалық схемаға сүйене отырып, тапсырманың орындалу барысын ауызша көрсету
Мақсатты бағытталған үй шараушылық стратегиясы	Электр құралдарым мен тұрмыстық техниканы пайдалану және жөндеу	7.4.3.2 құрылғылардың негізгі техникалық сипаттамаларын атаңыз: қуат, өлшемдер, шу деңгейі, жұмыс ретілігінің саны, басқару түрі және қосымша мүмкіндіктер; 7.4.3.3 тұрмыстық электр аспаптарын пайдалану ережелерін білу; 7.4.3.4 ақпаратты кесте, фотосурет нысанында сақтауды жүзеге асыру
	Дұрыс тамақтану негіздері: өнімдерді таңдау және сақтау	7.4.4.1 өнімдердің балғындығын анықтау әдістерін атау; 7.4.4.2 модельдік жағдайда өнімді дұрыс таңдауды жүзеге асыру; 7.4.4.3 жаднама негізінде азық-түлікті сақтау мерзімі мен шарттары, олардың тәуелділігі туралы монологиялық мәлімдеме жасау
4-тоқсан		
	Жұмыс барысында еңбекті қорғау талаптары	7.1.2.2 құралдармен жұмыс істеудің қауіпсіз тәсілдерін білу; 7.1.2.3 негізгі ойларды анықтау үшін мазмұны бойынша ашық сұрақтарға жауап беру

Қауіпсіздік техникасы және еңбекті қорғау;	Жұмыс сонында еңбекті қорғау талаптары	7.1.3.2 заманауи технологиялық машиналарда қауіпсіз жұмыс істеу тәсілдерін білу және түсіндіру; 7.1.3.3 кәсіби сөздер мен терминдерді дұрыс таңдау және пайдалану
Матаны, ағашты және металды әртүрлі тәсілдермен өңдеу	Матаны, ағашты және металды әртүрлі тәсілдермен өңдеу	7.1.1.2 нұсқаулығына сүйене отырып жұмыс орнын дайындау тәртібін сақтау; 7.3.2.2 матаны, ағашты және металды өңдеудің негізгі технологиялық операцияларын меңгеру; 7.3.2.3 пәндік-графикалық сызбаға сүйене отырып, тапсырманың орындалу барысын жоспарлау
	Жеке қажеттіліктерге арналған бұйымдарды дайындау технологиясы	7.3.3.1 тірек сызбасын негізінде өнімді жобалау және модельдеу тәртібін білу; 7.3.3.2 такырыптық-графикалық схемаға сүйене отырып, тапсырманың орындалу барысын ауызша көрсету
Мақсатты бағытталған үй шараушылық стратегиясы	Киімді күту технологиясы	7.4.5.1 киім мен аяқ киімге күтім жасайтын құралдардың заманауи түрлерін сипаттау; 7.4.5.2 дақтарды кетірудің негізгі әдістерін атау; 7.4.5.3 келісу және бірлескен қызметте ортақ шешімге келу
	Сәндік және мәдени өсімдіктерді егу, отырғызу және күту технологиялары	7.4.6.1 бөлме өсімдіктердің негізгі топтарын, бөлме өсімдіктерді анықтау әдістерін білу; 7.4.6.3 бөлме өсімдіктерге жүйелі күтім жасау, зиянкестермен күресу әдістерін меңгеру; 7.4.6.2 өсімдіктерді бөлмеде орналастырудың негізгі принциптерін баяндау

2) 8-сынып:

2-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
	Жұмыс алдындағы еңбекті қорғау талаптары	8.1.1.1 технология кабинетіндегі қауіпсіздік техникасы ережелерінің мәнін түсіну, дәлелдеу және түсіндіру; 8.1.1.2 жұмыс орнын ұтымды және қауіпсіз ұйымдастыру;

Қауіпсіздік техникасы және еңбекті қорғау		8.1.1.3 негізгі ойды анықтау үшін мазмұны бойынша ашық сұрақтарға жауап беру
	Жұмыс барысында еңбекті қорғау талаптары	8.1.2.1 төтенше жағдайлардың пайда болу көздері мен себептерін білу; 8.1.2.2 қауіпсіздік ережелерін сақтап, оның маңыздылығын сезіне және көрсете отырып, материалдар мен құралдарды пайдалану
Тағам даярлау технологиясы	Дұрыс тамақтану негіздері	8.2.1.1 азық-түліктің тағамдық құндылығы кестесін қолдана отырып, мәзір сапасын бағалай білу; 8.2.1.2 қажетті нәтиже түрінде оқу іс-әрекетінің мақсаттары мен міндеттерін өз бетінше тұжырымдау
	Өнімдерді механикалық және жылумен өңдеуге арналған жабдықтар	8.2.2.1 өнімдерді өңдеудің түрлерін және оған қажетті ас үй жабдықтарын атаңыз; 8.2.2.2 оқу диалогы барысында оқу мәселесіне өз көзқарасын білдіру
	Өнімдерді турау	8.2.3.1 өнімдерді тазалауға және өрнектеп турауға арналған құралдар мен құрылғыларды бағалау; 8.2.3.2 өнімдерді әртүрлі тәсілдермен тазалау және өрнектеп турау дағдыларын меңгеру
	Өнімдерді аспаздық өңдеу әдістері	8.2.4.1 тамақ өнімдерінің құндылығы, мәзір бойынша пропорциялар және араластыру, өңдеу бойынша нұсқаулар туралы ақпарат беру; 8.2.4.2 қадамдық нұсқауларды сақтай отырып, өз отбасына сүт өнімдерінен, дәмді дақылдардан, бұршақ дақылдарынан және макароннан қарапайым аспаздық тағамдарды дайындау; 8.2.4.3 заманауи аспаздық мәзір мазмұнын сипаттаңыз
		8.4.1.1 интерьерді жарықтандырудағы қазіргі тенденцияларды салыстыру: ақпарат көздері, орналастыру

Мақсатты бағытталған үй шараушылық стратегиясы	Тұрғын үй гигиенасы	ережелері, үйдегі жарықтандыру түрлері мен әсерлері, электр қуатын үндестіру әдістерін ұсыну; 8.4.1.2 интерьер бөлшектерін қабырғаға бекіту дағдысын меңгеру
	Тұрғын үй коммуникациясының жүйесі : жылыту, сумен қамту, су құбыры және тоқпен қамту	8.4.2.1 тазалық-техникалық жұмыстарға арналған құралдар мен бұйымдардың түрлерін, олардың мақсатын сипаттау; 8.4.2.2 су құбырының қарапайым ақаулықтарын жөндеудің технологиялық процестерін жүзеге асыру
2-тоқсан		
Қауіпсіздік техникасы және еңбекті қорғау;	Жұмыс алдындағы еңбекті қорғау талаптары	8.1.1.2 жұмыс орнын ұтымды және қауіпсіз ұйымдастыру; 8.1.1.3 негізгі ойды анықтау үшін мазмұны бойынша ашық сұрақтарға жауап беру
	Жұмыс барысында еңбекті қорғау талаптары	8.1.2.2 қауіпсіздік ережелерін сақтап, оның маңыздылығын сезіне және көрсете отырып, материалдар мен құралдарды пайдалану; 8.1.2.3 тірек сөздер, дайын жоспар бойынша берілген тақырыпқа мәтін-сипаттама құрастыру
Тағам даярлау технологиясы	Үстелді әзірлеу	8.2.5.1 дайын тағамдар мен сусындарды берудің негізгі тәсілдерін көрсету; 8.2.5.2 бір оқушының жасаған жұмысының сапасы туралы жағымды құнды мәлімдеме жасау
	Өнімдерді ұзақ мерзімге сақтау және дайындау	8.2.6.1 азық-түлікті кептіру және мұздату технологиясын сипаттау, олардың тиімділігін бағалау
Матаны, ағашты және металды әртүрлі тәсілдермен өңдеу	Матаны, ағашты және металды өңдеуге арналған құрал жабдықтар	8.1.1.2 жұмыс орнын ұтымды және қауіпсіз ұйымдастыру; 8.3.1.1 матаның, ағаштың, металдың құрылымы мен негізгі ақауларын сипаттау; 8.3.1.2 матаны, ағашты және металды өңдеуге арналған қол құралдарының түрлері мен мақсатын атау; 8.3.1.3 құрал-саймандардың көмегімен бөлшектердің өлшемдерін өлшеу техникасын

		және шартты белгілердің көмегімен оларды бекітуді көрсету
	Түрлі тәсілдермен матаны, ағашты және металды өңдеу	8.3.2.1 техникалық сызбаларды, сызбаларды, сызбаларды орындау; 8.3.2.2 еңбек өнімін дайындау бойынша атқарылатын жұмыс жоспарын құру және оны ұсыну; 8.3.2.3 стилистика, құрлымы, логикасы, материалдар құралымы тұрғысынан дыбыстық сөйлеу тілін бағалау
Мақсатты бағытталған үй шаруашылық стратегиясы	Электр құралдарым мен тұрмыстық техниканы пайдалану және жөндеу	8.4.3.1 тұрмыстық техниканы таңдау ерекшеліктерін талқылау, артықшылықтары мен кемшіліктерін атау 8.4.3.2 тұрмыстық құрылғыларды күтудің і негізгі техникасын меңгеру
3-тоқсан		
Қауіпсіздік техникасы және еңбекті қорғау	Жұмыс барысында еңбекті қорғау талаптары	8.1.2.2 қауіпсіздік ережелерін сақтап, оның маңыздылығын сезіне және көрсете отырып, материалдар мен құралдарды пайдалану
	Жұмыс сонында еңбекті қорғау талаптары	8.1.3.1 мұғалімнің көмегімен тазалық талаптарға сәйкес жабдықтар мен құралдарды тазалай білу; 8.1.3.2 құралдармен қауіпсіз жұмыс бойынша жадынама құрастыру; 8.1.3.3 диалогқа қатысу, өз пікірін білдіру және басқалардың пікірлерін тыңдау
Матаны, ағашты және металды әртүрлі тәсілдермен өңдеу	Матаны, ағашты және металды әртүрлі тәсілдермен өңдеу	8.3.2.1 техникалық сызбаларды, суреттерді, кестелерді орындау; 8.3.2.2 еңбек өнімін дайындау бойынша атқарылатын жұмыс жоспарын құру және оны ұсыну; 8.3.2.3 стилистика, құрлымы, логикасы, материалдар құралымы тұрғысынан дыбыстық сөйлеу тілін бағалау
	Жеке қажеттіліктерге арналған бұйымдарды дайындау технологиясы	8.3.3.1 Технологиялық құжаттаманы қолдана отырып, қарапайым дизайн модельдерін жасау; 8.3.3.2 Нұсқаулық бойынша білім беру конструкторының көмегімен

		үлгілерді құрастыруды жүзеге асыру
Мақсатты бағытталған үй шараушылық стратегиясы	Электр құралдарым мен тұрмыстық техниканы пайдалану және жөндеу;	8.4.3.2 тұрмыстық құрылғыларды күтудің і негізгі техникасын меңгеру; 8.4.3.3 тұрмыстық техниканың әртүрлі түрлеріне күтім жасау құралдарын атау; 8.4.3.4 ақпаратты графикалық түрде ұсыну және визуалды негізде дәйекті мәлімдеме жасау
	Дұрыс тамақтану негіздері: өнімдерді таңдау және сақтау	8.4.4.1 тамақ өнімдерін графикалық түрде сақтау ережелері мен шарттарын ұсыну; 8.4.4.2 негізгі азық-түлік сақтау шарттары мен температурасын білу; 8.4.4.3 қазіргі заманғы қаптау материалдарының артықшылықтары мен кемшіліктері туралы айту
4-тоқсан		
Қауіпсіздік техникасы және еңбекті қорғау;	Жұмыс барысында еңбекті қорғау талаптары	8.1.2.2 қауіпсіздік ережелерін сақтап, оның маңыздылығын сезіне және көрсете отырып, материалдар мен құралдарды пайдалану; 8.1.2.3 тірек сөздер, дайын жоспар бойынша берілген тақырыпқа мәтін-сипаттама құрастыру
	Жұмыс сонында еңбекті қорғау талаптары	8.1.3.1 мұғалімнің көмегімен тазалық талаптарға сәйкес жабдықтар мен құралдарды тазалай білу
Матаны, ағашты және металды әртүрлі тәсілдермен өңдеу	Матаны, ағашты және металды әртүрлі тәсілдермен өңдеу	8.3.2.1 техникалық сызбаларды, суреттерді, кестелерді орындау; 8.3.2.2 еңбек өнімін дайындау бойынша атқарылатын жұмыс жоспарын құру және оны ұсыну; 8.3.2.3 стилистика, құрлымы, логикасы, материалдар құралымы тұрғысынан дыбыстық сөйлеу тілін бағалау
	Жеке қажеттіліктерге арналған бұйымдарды дайындау технологиясы	8.3.3.1 технологиялық құжаттаманы қолдана отырып, қарапайым дизайн модельдерін жасау; 8.3.3.2 нұсқаулық бойынша білім беру конструкторының көмегімен үлгілерді құрастыруды жүзеге асыру

Мақсатты бағытталған үй шараушылық стратегиясы	Киімді күту технологиясы	8.4.5.1 өндірушінің ақпараты (нұсқаулық, заттаңба) негізінде өнімді дұрыс қолдану / сақтау); 8.4.5. киім мен аяқ киімді қарапайым жөндеуді жүзеге асыру , аяқ киімді күту және сақтау тәсілдерін көрсету; 8.4.5.3 дұрыс, әдеби тілдің нормаларына сәйкес, өз ойларын жазбаша түрде білдіріп, кезең-кезеңімен өзін-өзі бақылауды жүзеге асыру
	Сәндік және мәдени өсімдіктерді егу, отырғызу және күту технологиялары	8.4.6.1 топырақтану негіздерін және топырақты өңдеу техникасын, топырақты өңдеу тәсілдерін білу; 8.4.6.2 тыңайтқыштардың әртүрлі түрлерін салыстырыңыз: органикалық, минералды, органно-минералды, бактериялық, күрделі, микроэлементтерді тыңайтқыштар; 8.4.6.3 тыңайтқыштарды қолдану әдістері мен уақытын, топырақ пен дақылдарға байланысты олардың түрлерін таңдауды дәлелдеу

3) 9-сынып:

3-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
Қауіпсіздік техникасы және еңбекті қорғау;	Жұмыс алдындағы еңбекті қорғау талаптары	9.1.1.1 технология кабинетінде қауіпсіздік ережелерін өз бетінше тұжырымдай білу; 9.1.1.2 жұмыс орнын тиімді және қауіпсіз ұйымдастыру ережелерін өз бетінше қолдану; 9.1.1.3 негізгі ойды анықтау үшін мазмұны бойынша жоғары деңгейлі сұрақтарға жауап беру
	Жұмыс барысында еңбекті қорғау талаптары	9.1.2.1 төтенше жағдайлар туындаған кезде ден қою алгоритмін білу; 9.1.2.2 құрал-жабдықтармен жұмыс істеу ережелерін өз бетінше қолдану; 9.1.2.3 өз көзқарасын дәлелдей отырып, ұсынылған мәселе бойынша диалогқа қатысу
		9.2.1.1 өнімнің сапасын сыртқы белгілері бойынша бағалау;

Тағам даярлау технологиясы	Дұрыс тамақтану негіздері	9.2.1.2 негізгі тағамдарды сақтау мерзімі мен шарттарын ата және салыстырз
	Өнімдерді механикалық және жылумен өңдеуге арналған жабдықтар	9.2.2.1 етті, құс етін және балықты механикалық және жылумен өңдеуге арналған жабдықтар мен құралдардың мақсаты мен ерекшелігін түсіндіру; 9.2.2.2 ет, құс және балықты механикалық және гидромеханикалық өңдеудің технологиялық үрдісінің қызметтерін атау
	Өнімдерді турау	9.2.3.1 ет, құс және балықты аспаздық және механикалық өңдеудің ерекше тәсілдерін көрсету; 9.2.3.2 құс пен балықты еттерін бөлу тәсілдерін білу
	Өнімдерді аспаздық өңдеу әдістері	9.2.4.1 өнімдерді жылумен өңдеуге дайындаудың технологиялық жадынамасын жасау, етті, құс етін және балықты жылумен өңдеу түрлері; 9.2.4.2 ет, құс және балық тағамдарын дайындау ерекшеліктерін, жартылай фабрикаттарды дайындау технологиясын салыстыру; 9.2.4.3 өнімді жасау үшін қажетті ақпаратты әртүрлі көздерден табу және оны елестету
Мақсатты бағытталған үй шараушылық стратегиясы	Тұрғын үй гигиенасы	9.4.1.1 презентация түрінде жөндеу-әрлеу жұмыстарының заманауи түрлері туралы ақпарат ұсыну; 9.4.1.2 жөндеу жұмыстарын орындау үшін қазіргі заманғы материалдардың ассортиментін, артықшылықтары мен кемшіліктерін, құралдар мен құрылғыларды бағалау
	Тұрғын үй коммуникациясының жүйесі : жылыту, сумен қамту, су құбыры және тоқпен қамту	9.4.2.1 тұтынушы мен қызмет провайдерінің өзара әрекеттесуінің мазмұны мен маңыздылығын түсіну; 9.4.2.2 практикалық іс-әрекет барысында "тариф" және "тұтыну көлемі" ұғымдарымен жұмыс жасай отырып, коммуналдық қызметтер үшін түбіртектің мазмұнын түсіндіру"

2-тоқсан		
Қауіпсіздік техникасы және еңбекті қорғау;	Жұмыс алдындағы еңбекті қорғау талаптары	9.1.1.2 жұмыс орнын тиімді және қауіпсіз ұйымдастыру ережелерін өз бетінше қолдану; 9.1.1.3 негізгі ойды анықтау үшін мазмұны бойынша жоғары деңгейлі сұрақтарға жауап беру
	Жұмыс барысында еңбекті қорғау талаптары	9.1.2.2 құрал-жабдықтармен жұмыс істеу ережелерін өз бетінше қолдану; 9.1.2.3 өз көзқарасын дәлелдей отырып, ұсынылған мәселе бойынша диалогқа қатысу
Тағам даярлау технологиясы	Үстелді әзірлеу	9.2.5.1 түске таман ыдыстарды, асханалық аспаптарды, бокалдарды ұсыну және орналастыру нұсқалары; 9.2.5.2 оқу тапсырмасын орындау барысында өнімді іскерлік коммуникацияның негізгі дағдыларын көрсету
	Өнімдерді ұзақ мерзімге сақтау және дайындау	9.2.6.1 қантты қолдана отырып консервілеудің технологиялық картасын жасаңыз, өнімді герметизациялау әдістерін ұсыну
Матаны, ағашты және металды әртүрлі тәсілдермен өңдеу	Матаны, ағашты және металды өңдеуге арналған құрал жабдықтар	9.3.1.1 эскизге, сызбаға сәйкес матаны, ағашты және металды өңдеуге арналған құралдар мен құрылғыларды таңдау; 9.3.1.2 матаны, ағаш пен металды өңдеуге арналған машиналардың құрылымын, олардың түйіндері мен элементтерін зерттеу, топтар мен қызметтері бойынша бөлшектеу; 9.3.1.3 тәжірибелік іс-әрекет барысында қайрау құралдарын пайдалану дағдысын меңгеру
	Түрлі тәсілдермен матаны, ағашты және металды өңдеу	9.3.2.1 техникалық сызбалар, сызбаларды орындау және дұрыс рәсімдеу; 9.3.2.3 сөйлеу нормаларын сақтай отырып, талқыланатын тақырып бойынша диалогқа / пікірталасқа қатысу, диалог жүргізудің әртүрлі тәсілдерін түсіну; 9.3.2.2 материалдардың пайдалану қасиеттерін анықтау және оларды бұйымды дайындау кезінде пайдалану

Мақсатты бағытталған үй шараушылық стратегиясы	Электр құралдарым мен тұрмыстық техниканы пайдалану және жөндеу	9.4.3.1 тұрмыстық техниканы таңдау критерийлерін өз бетінше әзірлеу 9.4.3.2 техникалық құжаттар негізінде тауардың тұтыну сапасын бағалау
3-тоқсан		
Қауіпсіздік техникасы және еңбекті қорғау;	Жұмыс барысында еңбекті қорғау талаптары	9.1.2.2 құрал-жабдықтармен жұмыс істеу ережелерін өз бетінше қолдану
	Жұмыс сонында еңбекті қорғау талаптары	9.1.3.1 жабдықтар мен құрал-саймандардың ақаусыздығын тексеру және оларды жұмысқа дейін және одан кейін күту тәртібін өз бетінше сақтау; 9.1.3.2 белгілі бір жұмыс түрлеріне және жасалған бұйымдарға үлгі негізінде қауіпсіздік нұсқауын жасау; 9.1.3.3 мақсатқа, уақытқа, жағдайға сәйкес сөйлеу ережелерін сақтай отыры диалогқа қатысу
Матаны, ағашты және металды әртүрлі тәсілдермен өңдеу	Матаны, ағашты және металды әртүрлі тәсілдермен өңдеу	9.3.2.1 техникалық сызбалар, сызбаларды орындау және дұрыс рәсімдеу; 9.3.2.2 материалдардың пайдалану қасиеттерін анықтау және оларды бұйымды дайындау кезінде пайдалану
	Технология изготовления изделий для личных нужд	9.3.3.1 берілген үлгі бойынша модель құрастыру; 9.3.3.2 бұйымды дайындау, өңдеу және жинау кезектілігінің технологиялық картасын жасау
Мақсатты бағытталған үй шараушылық стратегиясы	Электр құралдарым мен тұрмыстық техниканы пайдалану және жөндеу	9.4.3.2 техникалық құжаттар негізінде тауардың тұтыну сапасын бағалау; 9.4.3.3 өздігінен жасалған жоспар мен көрнекі материалдарды қолдана отырып, монологтық мәлімдеме жасаңыз
		9.4.4.1 сауда жасаудың заманауи реттілігін меңгеру, әлеуметтік тренд ретінде ұтымды тұтыну туралы пайымдау; 9.4.4.2 сапа сертификаты, техникалық құжаттама, штрих код

	Дұрыс тамақтану негіздері: өнімдерді таңдау және сақтау	негізінде тауарлар мен қызметтердің тұтыну сапасын анықтау; 9.4.4.3 оқу диалогы барысында тұтынушылардың құқықтары мен міндеттерін, тұтынушылардың құқықтарын қорғаудың заңды тәсілдерін талқылау
4-тоқсан		
Қауіпсіздік техникасы және еңбекті қорғау;	Жұмыс барысында еңбекті қорғау талаптары	9.1.2.2 құрал-жабдықтармен жұмыс істеу ережелерін өз бетінше қолдану
	Жұмыс сонында еңбекті қорғау талаптары	9.1.3.1 жабдықтар мен құрал-саймандардың ақаусыздығын тексеру және оларды жұмысқа дейін және одан кейін күту тәртібін өз бетінше сақтау
Матаны, ағашты және металды әртүрлі тәсілдермен өңдеу	Матаны, ағашты және металды әртүрлі тәсілдермен өңдеу	9.3.2.1 техникалық сызбалар, сызбаларды орындау және дұрыс рәсімдеу; 9.3.2.2 материалдардың пайдалану қасиеттерін анықтау және оларды бұйымды дайындау кезінде пайдалану; 9.3.2.3 сөйлеу нормаларын сақтай отырып, талқыланатын тақырып бойынша диалогқа / пікірталасқа қатысу, диалог жүргізудің әртүрлі тәсілдерін түсіну
	Жеке қажеттіліктерге арналған бұйымдарды дайындау технологиясы	9.3.2.1 техникалық сызбалар, сызбаларды орындау және дұрыс рәсімдеу; 9.3.2.2 материалдардың пайдалану қасиеттерін анықтау және оларды бұйымды дайындау кезінде пайдалану; 9.3.2.3 сөйлеу нормаларын сақтай отырып, талқыланатын тақырып бойынша диалогқа / пікірталасқа қатысу, диалог жүргізудің әртүрлі тәсілдерін түсіну
	Киімді күту технологиясы	9.4.5.1 жууды физикалық және техникалық процесс ретінде көрсету, күту және жуу әдістерін, кезеңдерін, құралдарын атау; 9.4.5.2 жапсырмалардағы таңбаларға сәйкес әртүрлі маталардан жасалған бұйымдарды жуудың заманауи құралдары мен техникасын, аяқ киімге күтім жасау құралдарын орынды таңдау;

Мақсатты бағытталған үй шараушылық стратегиясы		9.4.5.3 өз сөйлеу тілін мінез-құлқын дұрыс бағалау, басқалардың мінез-құлқын критерийлер бойынша бағалау
	Сәндік және мәдени өсімдіктерді егу, отырғызу және күту технологиялары	9.4.6.1 топ және сорт санаттары бойынша мәдени өсімдіктерді жіктеу; 9.4.6.2 графикалық түрде топырақты өңдеудің ерекшеліктерін, отырғызу, азықтандыру, суару, зиянкестер мен аурулармен күресу әдістерін ұсыну; 9.4.6.3 практикалық іс-әрекет барысында өсімдіктерді отырғызу және күту біліктіліктерін көрсету

4) 10-сынып:

4-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
Қауіпсіздік техникасы және еңбекті қорғау;	Жұмыс алдындағы еңбекті қорғау талаптары	10.1.1.1 өрт қауіпсіздігі, электр қауіпсіздігі және тұрмыстық электр құралдарын пайдалану ережелерін білу; 10.1.1.2 авариялық жағдайлар туындаған кездегі іс-қимылдар, алғашқы медициналық көмек көрсету жөніндегі іс-қимылдар тәртібін білу; 10.1.1.3 сөйлеу нормаларын сақтай отырып, талқыланатын тақырып бойынша диалогқа қатысу
	Жұмыс барысында еңбекті қорғау талаптары	10.1.2.1 төтенше жағдайлардың туындауының алдын алу қағидаларын тұжырымдау; 10.1.2.2 әр түрлі құралдармен жұмыс істеу ережелері бойынша нұсқаулықтар жасаңыз; 10.1.2.3 тірек сөздер негізінде тақырыпты және негізгі ойды ашып, берілген тақырып бойынша монологиялық мәлімдеме жасау
	Дұрыс тамақтану негіздері	10.2.1.1 тағам пирамидасы негізінде дұрыс тамақтануды құрудың негізгі қағидаларын түсіндіре білу; 10.2.1.2 калорияны, ақуыздардың, майлардың және көмірсулардың күнделікті нормаларын есептеудің негізгі әдістерін білу;

		<p>10.2.1.3 дененің физиологиялық қажеттіліктері негізінде күніне шамамен мәзір жасай білу</p>
Тағам даярлау технологиясы	<p>Өнімдерді механикалық және жылумен өңдеуге арналған жабдықтар</p>	<p>10.2.2.1 дайындалатын тағамдардың және өнімдерді жылумен өңдеу ұзақтығын ескере отырып еңбек сыйымдылығын, қажетті жабдықтар мен құралдарды атау;</p> <p>10.2.2.2 сөйлеу нормаларын сақтай отырып, өз сөзімен мақсаттарға, шарттарға сәйкес жоспар құра отырып, ыстық цехтағы аспазшының жұмыс орнын сипаттау</p>
	<p>Өнімдерді турау</p>	<p>10.2.3.1 турау пішінінің сорпа түріне тәуелділігін түсіндіріңіз;</p> <p>10.2.3.2 тәжірибелік іс-әрекет барысында негізгі және қосымша компоненттерді тураудың әртүрлі формалары мен қалыңдығын көрсетіңіз</p>
	<p>Өнімдерді аспаздық өңдеу әдістері</p>	<p>10.2.4.1 стандарттардың талаптарын, тағамдардың мәзірін, алғашқы тағамдар мен қамырдан жасалған бұйымдарды дайындаудың техникалық шарттарын талдау;</p> <p>10.2.4.2 сорпаларды, сорпаларды, ұннан жасалған тағамдарды дайындаудың технологиялық нұсқаулықтары мен карталарын дербес әзірлеу;</p> <p>10.2.4.3 тағамдарды дайындау тәсілі, температурасы және мәзірі бойынша бөліп, тағамның сапасын критерийлер бойынша анықтаңыз</p>
Мақсатты бағытталған үй шараушылық стратегиясы	<p>Тұрғын үй гигиенасы</p>	<p>10.4.1.1 үйді күнделікті және жалпы ылғалды тазалаудың мәнін, реттілігі мен мазмұнын, құралдары мен жабдықтарын талдау және салыстыру;</p> <p>10.4.1.2 тұрғын үйді сапалы тазарту туралы нұсқаулық жасау</p>
	<p>Тұрғын үй коммуникациясының жүйесі : жылыту, сумен қамту, су құбыры және тоқпен қамту</p>	<p>10.4.2.1 есептеуіштердің коммерциялық есепке алу құралы ретінде жұмыс істеу принципін түсіну, пәтерде электр энергиясы мен суды үнемдеу жолдарын ұсыну;</p> <p>10.4.2.2 пәтердегі су - жылумен жабдықтау, кәріз жүйелерін</p>

		орынды пайдалану жөніндегі нұсқаулық үлгісіндайындау
2-тоқсан		
Қауіпсіздік техникасы және еңбекті қорғау	Жұмыс алдындағы еңбекті қорғау талаптары	10.1.1.2 төтенше жағдайлар туындаған кездегі іс-қимылдар, алғашқы медициналық көмек көрсету жөніндегі тәртіпті білу; 10.1.1.3 сөйлеу нормаларын сақтай отырып, талқыланатын тақырып бойынша диалогқа қатысу
	Жұмыс барысында еңбекті қорғау талаптары	10.1.2.1 төтенше жағдайлардың туындауының алдын алу қағидаларын тұжырымдау; 10.1.2.3 тірек сөздер негізінде тақырыпты және негізгі ойды ашып, берілген тақырып бойынша монологиялық мәлімдеме жасау
Тағам даярлау технологиясы	Үстелді әзірлеу	10.2.5.1 жалпы ережелерді сақтай отырып, үстелге мерекелік қызмет көрсету, үстелді майлықтармен және сәндік элементтермен безендіру кестелерін жасау; 10.2.5.2 тапсырманы орындау тәжірибесін критерийлер бойынша талдау
	Өнімдерді ұзақ мерзімге сақтау және дайындау	10.2.6.1 тұздау және ашыту технологияларын салыстыру; 10.2.6.2 алынған өнімнің жоғары сапасының өлшемдері мен шарттарын әзірлеу
Матаны, ағашты және металды әртүрлі тәсілдермен өңдеу	Матаны, ағашты және металды өңдеуге арналған құрал жабдықтар	10.3.1.1 технологиялық, экономикалық және пайдалану қасиеттерін ескере отырып, материалды тану және таңдау, оларды өңдеуге арналған құралдарды, құрылғыларды үлгі, сурет, сызба бойынша таңдау; 10.3.1.2 станок құрылғылардың түрлерін, құрылысын, негізгі және қосымша бөліктерін, қолдану аясын атау; 10.3.1.3 металл және ағаш өңдеу, ателье бойынша кәсіпорындардың заманауи жабдықтарының номенклатурасын графикалық түрде жүйелеу
		10.3.2.1 үлгіге сүйене отырып, технологиялық құжаттаманың қарапайым нұсқаларын жасаңыз; 10.3.2.2 шығармашылық жұмыстарды жасау кезінде

	Түрлі тәсілдермен матаны, ағашты және металды өңдеу	бірқатар әдістер мен көркем материалдарды қолдану бойынша жеке шешімдерді ұсыну; 10.3.2.3 шығармашылық идеялар үшін ақпарат көздерін мақсатты және нәтижелі пайдалану
Мақсатты бағытталған үй шараушылық стратегиясы	Электр құралдарым мен тұрмыстық техниканы пайдалану және жөндеу;	10.4.3.1 тұрмыстық техниканың қызмет ету мерзімін арттыру тәсілдерін, сынудың алдын алу әдістерін өздігімен құрастыру; 10.4.3.2 тұрмыстық аспаптардың қарапайым бұзылыстарының пайда болу себептері мен оларды өз бетінше түзету тәсілдерін болжау
3-тоқсан		
Қауіпсіздік техникасы және еңбекті қорғау	Жұмыс барысында еңбекті қорғау талаптары	10.1.2.1 төтенше жағдайлардың туындауының алдын алу қағидаларын тұжырымдау
	Жұмыс сонында еңбекті қорғау талаптары	10.1.3.1 тазалық талаптарға сәйкес жабдықтар мен құралдарды өз бетінше тазалай білу; 10.1.3.2 белгілі бір жұмыс түрлеріне және өнімді өндіруге қауіпсіздік ережелеріне сәйкес ақпарат жасау; 10.1.3.3 тірек сөздер, дайын жоспар, берілген тақырып бойынша пайымдау мәтіндерін жасау
Матаны, ағашты және металды әртүрлі тәсілдермен өңдеу	Матаны, ағашты және металды әртүрлі тәсілдермен өңдеу	10.3.2.1 үлгіге сүйене отырып, технологиялық құжаттаманың қарапайым нұсқаларын жасаңыз; 10.3.2.2 шығармашылық жұмыстарды жасау кезінде бірқатар әдістер мен көркем материалдарды қолдану бойынша жеке шешімдерді ұсыну; 10.3.2.3 шығармашылық идеялар үшін ақпарат көздерін мақсатты және нәтижелі пайдалану
	Жеке қажеттіліктерге арналған бұйымдарды дайындау технологиясы	10.3.3.1 түпнұсқа модельдерді жасау тәжірибесін талдаңыз; 10.3.3.2 материалдарды өңдеудің заманауи тәсілдерін және бұйымдарды дайындаудың инновациялық технологияларын қолдану
		10.4.3.1 тұрмыстық техниканың қызмет ету мерзімін арттыру тәсілдерін, сынудың алдын алу әдістерін өздігімен құрастыру;

Мақсатты бағытталған үй шараушылық стратегиясы	Электр құралдарым мен тұрмыстық техниканы пайдалану және жөндеу;	10.4.3.2 тұрмыстық аспаптардың қарапайым бұзылыстарының пайда болу себептері мен оларды өз бетінше түзету тәсілдерін болжау; 10.4.3.3 берілген тақырып бойынша Интернетті пайдалана отырып, үш немесе одан да көп ақпарат көздері бойынша ақпаратты табу және оны түсіндіру
	Дұрыс тамақтану негіздері: өнімдерді таңдау және сақтау	10.4.4.1 қаптамадағы ақпаратты өнімді дұрыс таңдау мақсатында бағалау; 10.4.4.2 қаптамадағы жапсырманың немесе ақпараттың мазмұнын білу және түсіндіру; 10.4.4.3 практикалық қызмет барысында тауардың құрамын, тағамдық құндылығын және қауіпсіздігін бағалау
4-тоқсан		
Қауіпсіздік техникасы және еңбекті қорғау;	Жұмыс барысында еңбекті қорғау талаптары	10.1.2.1 төтенше жағдайлардың туындауының алдын алу қағидаларын тұжырымдау; 10.1.2.3 тірек сөздер негізінде тақырыпты және негізгі ойды ашып, берілген тақырып бойынша монологиялық мәлімдеме жасау
	Жұмыс сонында еңбекті қорғау талаптары	10.1.3.1 тазалық талаптарға сәйкес жабдықтар мен құралдарды өз бетінше тазалай білу
Матаны, ағашты және металды әртүрлі тәсілдермен өңдеу	Матаны, ағашты және металды әртүрлі тәсілдермен өңдеу	10.3.2.1 үлгіге сүйене отырып, технологиялық құжаттаманың қарапайым нұсқаларын жасаңыз; 10.3.2.2 шығармашылық жұмыстарды жасау кезінде біркатар әдістер мен көркем материалдарды қолдану бойынша жеке шешімдерді ұсыну; 10.3.2.3 шығармашылық идеялар үшін ақпарат көздерін мақсатты және нәтижелі пайдалану
	Жеке қажеттіліктерге арналған бұйымдарды дайындау технологиясы	10.3.3.2 материалдарды өңдеудің заманауи тәсілдерін және бұйымдарды дайындаудың инновациялық технологияларын қолдану; 10.3.3.3 дайын өнімнің сапасына қойылатын стандартты талаптар негізінде қызмет нәтижесін бағалау;

		10.3.3.4 дайын өнім сапасына қойылатын стандартты талаптар негізінде қызмет нәтижесін бағалау
Мақсатты бағытталған үй шаруашылық стратегиясы	Киімді күту технологиясы	10.4.5.1 қысқы сыртқы киімді және жүннен, аяқ киімнен жасалған бұйымдарды сақтауға салу тәсілдері; 10.4.5.2 киім мен аяқ киімді қаптаудың, күйе мен иістен қорғаудың заманауи құралдарын бағалау; 10.4.5.3 шығармашылық және іздеу сипатындағы мәселелерді бірлесіп шешу
	Сәндік және мәдени өсімдіктерді егу, отырғызу және күту технологиялары	10.4.6.1 тәжірибелік іс-әрекет барысында көкөніс дақылдарының көшеттерін өсіру әдістерін көрсету; 10.4.6.2 бақшадағы жұмыстың маңыздылығын атаңыз және түсіндіріңіз: өсімдіктерді кесу, аурулар мен зиянкестердің алдын алу, бұтақтарды қорғау; 10.4.6.3 бақшадағы жұмыстың маңыздылығын атау және түсіндіру: топырақ құрылымын жақсарту, азықтандыру, егу шаралары

Негізгі орта білім беру деңгейінің

7-10 -сыныптарына арналған

"Технология" пәнінен жаңартылған

мазмұндағы үлгілік оқу

бағдарламасына

2-қосымша

Сөйлеу тілінің күрделі бұзылыстары бар білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10-сыныптары үшін "Технология" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының "Көркем еңбек" нұсқасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) 7-сынып (ұлдар):

5-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
		7.1.1.1 әр түрлі контексте, стильде және бағытта қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін (композиция

Көрнекілік өнер

<p>Өнердегі ғылымның заманауи әдістері мен жетістіктері. Табиғаттың микросуреттері</p>	<p>, түс, пішін, құрылым, пропорция) білу және түсіну; 7.2.1.1 күрделі шығармашылық идеялар мен сезімдерді жеткізу үшін әлемнің көрнекі элементтерін және экспрессивті өнер құралдарын анықтау, таңдау және пайдалану</p>
<p>Бейнелеу өнеріндегі заманауи бағыттар (поп - арт, орнату). Өздігінен зерттеу</p>	<p>7.3.2.1 пәндік терминологияны қолдана отырып, өз жұмысында және басқалардың (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер) жұмысында көрініс тапқан идеялар мен тақырыптарды талқылау және бағалау; 7.3.3.1 пәндік терминологияны қолдана отырып, өз жұмысын және басқалардың (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер) жұмысын жасау үшін пайдаланылған әдістер мен тәсілдерді (техникаларды) талқылау және бағалау 7.3.3.2 ұлдар / қыздар: кәсіби сөздерді, терминдерді, неологизмдерді түсіну</p>
<p>Қазақстанның заманауи суретшілері</p>	<p>7.1.2.1 әр түрлі тарихи және мәдени өнер туындыларын, қолөнер және дизайн туындыларының ерекшеліктерін өз бетінше зерттеу және анықтау; 7.1.2.2 тыңдалған ақпарат бойынша жабық сұрақтарға жауап беру, мұғалімнің көмегімен тірек сөздерді анықтау, оларды бекіту; 7.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін әртүрлі ақпарат көздерін пайдалану, олардың ішінен ең қолайлысын таңдау (оның ішінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдана отырып)</p>
	<p>7.1.6.4 шығармашылық жұмыстарды жасау кезінде әртүрлі (қазіргі заманғы) техникалар мен көркем материалдарды анықтау, таңдау және біріктіру; 7.1.6.5 қиын екіпінді, дыбыстардың күрделі тіркесті сөздерді дұрыс айту;</p>

	<p>Өнердегі заманауи стильдік бағыттарды зерттеуге негізделген практикалық жұмыс (2D немесе 3D форматында)</p>	<p>7.1.6.2 бірқатар заманауи және дәстүрлі емес материалдарды тану және оларды шығармашылық жұмыстарды жасау үшін қалай тиімді біріктіруге, өңдеуге және қолдануға болатындығын анықтау ;</p> <p>7.2.1.1 күрделі шығармашылық идеялар мен сезімдерді жеткізу үшін әлемнің көрнекі элементтерін және экспрессивті өнер құралдарын өзекті анықтау, таңдау және пайдалану;</p> <p>7.2.1.2 мағынасы жағынан жақын және қарама-қарсы сөздерді ажырата білу және олардың мәтіндегі рөлін түсіну</p>
	<p>Жұмыстарды таныстыру және көрмені ұйымдастыру</p>	<p>7.3.1.1 дайын жұмысты кең аудиторияға презентациялау;</p> <p>7.3.1.2 мәтінді өзектілік, құндылық, сапа және пайдалылық тұрғысынан бағалайтын сұрақтарды құрастыру</p>
<p>2-тоқсан</p>		
<p>Сәндік-қолданбалы өнер</p>	<p>Пиро-графия өнерімен танысу. Көркем күйдіру әдістері мен техникасы</p>	<p>7.1.2.1 әр түрлі тарихи және мәдени өнер туындыларын, қолөнер және дизайн туындыларының ерекшеліктерін өз бетінше зерттеу және анықтау;</p> <p>7.1.2.2 тыңдалған ақпарат бойынша жабық сұрақтарға жауап беру, мұғалімнің көмегімен тірек сөздерді анықтау, оларды бекіту</p>
	<p>Эскизді орындау. Материалды таңдау және дайындау</p>	<p>7.1.5.2 әр түрлі графикалық құралдарды қолдана отырып, эскиздерді орындау және өнімді жасау үшін графикалық және технологиялық құжаттаманы әзірлеу;</p> <p>7.1.5.3 тірек сөздер негізінде тақырыпты және негізгі ойды ашып, берілген тақырып бойынша монологиялық мәлімдеме жасау;</p> <p>7.1.6.4 шығармашылық жұмыстарды жасау кезінде әртүрлі (қазіргі заманғы) техникалар мен көркем материалдарды анықтау, таңдау және біріктіру</p> <p>7.1.6.5 қиын екіпінді, дыбыстардың күрделі тіркесті сөздерді дұрыс айту</p>

	<p>Бұйымдарды көркем күйдіру. Безендіру</p>	<p>7.2.3.1 функционалдық және эстетикалық қасиеттерін жақсарту үшін материалдарды механикалық өңдеуді және өнімді әрлеуді жүзеге асыру; 7.2.3.3 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдарды жасау процесінде Қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін пайдалану; 7.2.3.4 тақырыпты және негізгі ойды ашу үшін сөздерді қолдана отырып, әртүрлі типтегі шағын мәтіндер құрау; 7.2.6.1 қауіпсіздік ережелерін сақтап, оның маңыздылығын сезіне және көрсете отырып, материалдар мен құралдарды пайдалану</p>
	<p>Жұмыстарды таныстыру және көрмені ұйымдастыру</p>	<p>7.3.1.1 дайын жұмысты кең аудиторияға презентациялау (выставка); 7.3.1.2 мәтінді өзектілік, құндылық, сапа және пайдалылық тұрғысынан бағалайтын сұрақтарды құрастыру</p>
3-тоқсан		
	<p>Ағаш өңдеуге арналған құралдар</p>	<p>7.2.2.1 қазіргі заманғы технологиялық машиналардың құрылымы мен жұмыс принципін сипаттау және оларға құрылымдық, табиғи және жасанды материалдарды өңдеу бойынша операцияларды орындау ; 7.2.2.3 негізгі ойды анықтау үшін мазмұны бойынша ашық сұрақтарға жауап беру; 7.2.2.4 оқылғанның мазмұны бойынша сұрақтарға жауап беру, түйінді сөздерге сүйене отырып сұрақтарды тұжырымдау</p>
	<p>Сүректі механикалық өңдеу кезіндегі жұмысты ұйымдастыру</p>	<p>7.2.6.2 заманауи технологиялық машиналарда қауіпсіз жұмыс істеу тәсілдерін білу және түсіндіру 7.2.6.3 ақпаратты қабылдау кезінде алынған; идеяларды, сезімдерді, ойларды түсіндіру үшін тірек сөздерді қолдана отырып, мәлімдеме жасаңыз; 7.1.6.1 жобаланатын нысандарды дайындау кезінде конструкциялық</p>

Дизайн және технология

	<p>, табиғи және жасанды материалдардың физикалық, механикалық және технологиялық қасиеттерін анықтау және салыстыру</p>
<p>Ағаштан бұйымдарды жасау. Дизайн бұйымдар. Материалды таңдау және дайындау</p>	<p>7.1.5.1 функционалдык (техникалық) және эстетикалық талаптарға сәйкес келетін объектінің дизайнын әзірлеу жөніндегі тапсырмаларды орындау;</p> <p>7.1.5.2 әр түрлі графикалық құралдарды қолдана отырып, эскиздерді орындау және өнімді жасау үшін графикалық және технологиялық құжаттаманы әзірлеу;</p> <p>7.1.5.3 тірек сөздер негізінде тақырыпты және негізгі ойды ашып, берілген тақырып бойынша монологиялық мәлімдеме жасау;</p> <p>7.1.4.1 алынған білім мен тәжірибені қолдана отырып, болашақ әрекеттерні анықтай отырып, шығармашылық белсенділікті жоспарлау и предлагая собственные варианты решения;</p> <p>7.1.4.2 бұйымның материалдық шығындары мен өзіндік құнын анықтау;</p> <p>7.1.4.3 қарым-қатынас жағдайына байланысты сөйлеу нормаларын сақтай отырып, диалогқа қатысу</p>
<p>Бұйымдар жасау. Материалдар мен бөлшектерді механикалық өңдеу. Бұйымдарды декорлау.</p>	<p>7.2.3.1 функционалдык және эстетикалық қасиеттерін жақсарту үшін материалдарды механикалық өңдеуді және өнімді әрлеуді жүзеге асыру;</p> <p>7.2.3.2 бірізділік пен дәлдікті сақтай отырып, технологиялық құжаттама бойынша күрделі бұйымдарды дайындау;</p> <p>7.3.4.1 ұлдар / қыздар: формулировать предложения по усовершенствованию своей работы и работ других, пользуясь образцом, алгоритмом;</p> <p>7.3.4.2 сөздік көмегімен емле қателерін түзету, сөйлемдерді өңдеу арқылы мәгінді реттеу</p>
	<p>7.3.1.1 дайын жұмысты кең аудиторияға презентациялау;</p>

	Көрмені ұйымдастыру	7.3.1.2 мәтінді өзектілік, құндылық, сапа және пайдалылық тұрғысынан бағалайтын сұрақтарды құрастыру
4-тоқсан		
Үй мәдениеті	Ауыл шаруашылығы өндірісіндегі заманауи техникалық жабдықтар	7.2.5.1 Ауылшаруашылық өндірісіндегі заманауи жабдықтарды сипаттау, салыстыру және бағалау; 7.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін әртүрлі ақпарат көздерін пайдалану, олардың ішінен ең қолайлысын таңдау
	Электр арматурасын және тұрмыстық аспаптарды жөндеу	7.2.5.2 электр техникалық арматураны және тұрмыстық аспаптарды қарапайым жөндеу; 7.2.5.3 электр тізбектеріндегі ақауларды табу; 7.2.5.4 оқу тақырыбы шеңберінде толық дәлелді монолог құрастыру (берілген тақырыпқа пайымдау, сендіру); 7.2.5.5 ұсынылған тақырып бойынша пікір алмасып, диалогқа қатысу
	Тұрғын үй экологиясы. Үйдегі Микроклимат	7.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін әртүрлі ақпарат көздерін пайдалану, олардың ішінен ең қолайлысын таңдау; 7.2.5.5 интерьерді ұйымдастыру бойынша тәжірибелік жұмыстарды орындау үрдісінде жарықтандыруға (табиғи және жасанды), желдетуге және жылу жүйесіне қойылатын нормалар мен талаптарды зерделеу және сақтау; 7.3.1.1 дайын жұмысты кең аудиторияға презентациялау (выставка); 7.3.1.2 мәтінді өзектілік, құндылық, сапа және пайдалылық тұрғысынан бағалайтын сұрақтарды құрастыру

2) 8-сынып (ұлдар):

6-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		

Сәндік-қолданбалы өнер	Мозаика өнері. Мозаика түрлері мен әдістері	<p>8.3.2.1 пәндік терминологияны пайдалана отырып, өз жұмысында және басқалардың (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер) жұмысында көрініс тапқан идеялар мен тақырыптарға талдау жүргізу және бағалау үшін критерийлерді қолдану;</p> <p>8.3.3.1 жасалған өнімнің (шығармашылық жұмыстың) пайдаланылған әдістерін, тәсілдерін және сапасын талдау және бағалау үшін критерийлерді қолдану);</p> <p>8.3.3.2 өз сөйлеу тілінде кәсіби сөздерді, терминдерді, неологизмдерді қолдану</p>
	Эскиз және материалды таңдау. Мозаикалық панельдерге негіз дайындау	<p>8.1.5.2 бұйымды жасаудың кезектілігі мен ұтымды тәсілдерін анықтай отырып, графикалық және технологиялық құжаттаманы әзірлеу и используя различные средства графики;</p> <p>8.1.5.3 көмекші жоспар мен кілт сөздер негізінде монологиялық мәлімдеме жасаңыз</p>
	Мозаикалық паноны орындау	<p>8.1.6.4 шығармашылық жұмыстарды жасау кезінде әртүрлі әдістер мен көркем материалдарды өз бетінше анықтау, таңдау және біріктіру;</p> <p>8.1.6.5 қиын дыбыс тіркестері және шет тіліндегі сөздердің айтылу ережелерін сақтау;</p> <p>8.2.1.1 күрделі шығармашылық идеялар мен сезімдерді жеткізу үшін экспрессивті өнер құралдарын өз бетінше анықтау, таңдау және пайдалану;</p> <p>8.2.1.2 синонимдерді, антонимдерді, омонимдерді ажырату, мәнмәтін сөздердің тікелей және бейнелі мағынасын түсіну</p>
	Көркем безендіру және жұмыстарды ұсыну	<p>8.3.1.1 онлайн платформаларда кең аудиторияға дайын жұмыстың презентациясын ұйымдастыру;</p> <p>8.3.1.2 қорытындылар мен шешімдер негізінде әр түрлі сұрақтарды тұжырымдау</p>
2-тоқсан		

<p>Қазақ халқының ұлттық тұрмыстық заттарымен танысу</p>	<p>8.1.2.1 әр түрлі тарихи және мәдени тектегі өнер, колөнер және дизайн туындыларының ерекшеліктерін түсіну; 8.1.2.2 тыңдалған ақпарат бойынша ашық және жабық сұрақтарға жауап беру</p>
<p>Ұлттық тұрмыстық заттарды (торсық, дөңгелек үстел) дайындау материалдары мен техникаларын зерделеу)</p>	<p>8.1.6.1 Жобаланатын нысананың қасиеттері мен мақсатын ескере отырып, конструкциялық, табиғи және жасанды материалдарды өңдеу және әрлеу тәсілдерін анықтау</p>
<p>Идеяны талқылау және эскизді әзірлеу. Жұмысты жоспарлау</p>	<p>8.1.5.1 функционалдық (техникалық), эстетикалық, эргономикалық және экологиялық талаптарға сәйкес келетін объектінің дизайнын әзірлеу жөніндегі тапсырмаларды орындау; 8.1.4.1 алған білімі мен тәжірибесін пайдалана отырып, өзінің болашақ іс-әрекетін толықі сипаттай отырып, шығармашылық іс-әрекетті жоспарлау</p>
<p>Материалдарды өңдеу. Бұйымдар жасау</p>	<p>8.2.2.1 қазіргі заманғы технологиялық машиналарда конструкциялық материалдарды өңдеу бойынша күрделі операцияларды орындау; 8.2.2.3 негізгі ойды анықтау үшін мазмұны бойынша жоғары деңгейлі сұрақтарға жауап беру; 8.2.3.1 қол, механикалық құралдар мен жабдықтарды пайдалана отырып, бұйымның функционалдық және эстетикалық сапасын жақсарту үшін материалдарды өңдеу әдістерін анықтау және қолдану; 8.2.3.2 дербес әзірленген технологиялық құжаттама бойынша күрделі (кешенді, фасонды) бұйымдар жасау; 8.2.3.3 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдарды жасау процесінде Қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін пайдалану; 8.2.3.4 диаграммалар/графиктер/кестелер/ фотосуреттер көмегімен нұсқаулық мәтіндерін жасаңыз;</p>

		<p>8.2.2.4 оқылғандардың мазмұны бойынша сұрақтарға жауап беру, түйінді сөздерге сүйене отырып сұрақтарды тұжырымдау;</p> <p>8.2.5.5 өз көзқарасын дәлелдей отырып, ұсынылған мәселе бойынша диалогқа қатысу;</p> <p>8.2.5.6 дәлелді монолог құру (сипаттама, баяндау, жоспар, диаграммалар, иллюстрациялар негізінде ойлау);</p> <p>8.2.6.1 қауіпсіздік ережелерін сақтап, оның маңыздылығын сезіне және көрсете отырып, материалдар мен құралдарды пайдалану</p>
	Жұмыстарды таныстыру және көрмені ұйымдастыру	<p>8.3.1.1 онлайн платформаларда кең аудиторияға дайын жұмыстың презентациясын ұйымдастыру;</p> <p>8.3.1.2 қорытындылар мен талдаулар негізінде әртүрлі сұрақтарды тұжырымдау</p>
3-тоқсан		
Дизайн және технология	Үстел ойындары. Пайда болу тарихы	<p>8.1.2.1 әр түрлі тарихи және мәдени тектегі өнер, колөнер және дизайн туындыларының ерекшеліктерін түсіну;</p> <p>8.1.2.2 тыңдалған ақпарат бойынша ашық және жабық сұрақтарға жауап беру</p>
	Үстел ойынының тұжырымдамасы	<p>8.1.4.2 зерттеулер негізінде халықтың өнім түрлеріне қажеттілігін анықтау;</p> <p>8.1.4.3 диалогқа қатысу, өз пікірін білдіру және басқалардың пікірлерін тыңдау;</p> <p>8.1.5.1 нысанның дизайнын жасау бойынша тапсырмаларды орындау . функционалдык (техникалык), эстетикалык, эргономикалык және экологиялык талаптарға сәйкес келетін</p>
	Үстел ойындарын әзірлеу. Графикалық құжаттама	<p>8.1.5.2 бұйымды жасаудың кезектілігі мен ұтымды тәсілдерін анықтай отырып, графикалық және технологиялық құжаттаманы әзірлеу, используя различные средства графики;</p> <p>8.1.5.3 көмекші жоспар мен кілт сөздер негізінде монологиялық мәлімдеме жасаңыз</p>

	<p>Үстел ойынының бөлшектерін жасау. Көркем безендіру</p>	<p>8.1.6.2 өнімді дайындау және әрлеу үшін заманауи және дәстүрлі емес материалдарды өз бетінше таңдау; 8.2.3.1 қол құралдары мен тігін жабдықтары мен оларға арналған құрылғыларды пайдалана отырып, тоқыма материалдарын өңдеу әдістерін анықтау және қолдану</p>
	<p>Ойынды сынау. Сауалнама жүргізу және ақпарат жинау</p>	<p>8.3.4.1 пайдаланылған идеялар мен тәсілдерді талдау, бағалау негізінде өз жұмысын және басқалардың жұмысын бейімдеу, жетілдіру бойынша сыни ұсыныстар жасау; 8.3.4.2 сөздік көмегімен емле мен тыныс белгілерінің қателерін түзету арқылы мәтінді түзету</p>
	<p>Жұмыстарды презентациялау</p>	<p>8.3.1.2 қорытындылар мен талдаулар негізінде әртүрлі сұрақтарды тұжырымдау; 8.3.1.1 онлайн платформаларда кең аудиторияға дайын жұмыстың презентациясын ұйымдастыру</p>
4-тоқсан		
Үй мәдениеті	<p>Агротехнологияның дамуындағы ғылымның рөлі (тәуелсіз зерттеу</p>	<p>8.2.5.1 ауыл шаруашылығы өндірісін дамытудың ғылыми тәсілдерін талқылау және бағалау; 8.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін (оның ішінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдана отырып) дербес таңдалған түрлі ақпарат көздерін пайдалану)</p>
	<p>Электр аспаптары мен тұрмыстық техниканы таңдау және бағалау</p>	<p>8.2.5.2 электр жабдықтары мен тұрмыстық техниканың пайдалану, эргономикалық және эстетикалық қасиеттерін салыстыру және бағалау; 8.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және оны дамыту үшін өздігінен таңдалған әртүрлі ақпарат көздерін пайдалану</p>
		<p>8.2.5.3 тұрмыстағы жөндеу жұмыстары кезінде ақауларды жоюдың ұтымды тәсілдерін табу; 8.2.5.4 тұрмыстағы жөндеу жұмыстары кезінде заманауи материалдарды, жабдықтар мен құралдарды (қол және электр) зерттеу, таңдау және қолдану;</p>

	Бөлмелерді жөндеуге арналған заманауи материалдар, жабдықтар мен құралдар (практикалық жұмыс)	8.2.5.5 өз көзқарасын дәлелдей отырып, ұсынылған мәселе бойынша диалогқа қатысу; 8.2.6.1 қауіпсіздік ережелерін сақтап, оның маңыздылығын сезіне және көрсете отырып, материалдар мен құралдарды пайдалану; 8.2.6.2 құралдармен қауіпсіз жұмыс бойынша жадынама құрастыру; 8.2.6.3 көркем және экспрессивті құралдарды қолдана отырып, өз идеяларын, сезімдерін, ойларын түсіндіру үшін мәлімдеме жасау
--	---	--

3) 9-сынып (ұлдар):
7-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
Сәндік-қолданбалы өнер	Қазіргі интерьердегі сәндік бұйымдар	9.1.2.1 әр түрлі тарихи және мәдени тектегі өнер, колөнер және дизайн туындыларындағы әртүрлі стильдерді, материалдар мен тәсілдерді білу және атау; 9.1.2.2 тыңдалған ақпарат бойынша ашық және жабық сұрақтарға жауап беру, негізгі ойларды анықтау, оларды бекіту
	Сәндік интерьер заттарын жасау әдістері мен техникаларын зерттеу	9.1.3.1 теориялық зерттеулер үшін ақпарат көздерін мақсатты және нәтижелі пайдалану (оның ішінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдана отырып)
	Сәндік интерьер заттарының стильдері мен заманауи материалдарын талдау	9.2.1.1 мазмұнды туындылар жасау үшін экспрессивті өнер құралдарын өз бетінше талдау және таңдау; 9.2.1.2 мәтіндегі синонимдерді, антонимдерді, омонимдерді, бір мәнді және көп мағыналы сөздерді анықтау, олардың мәтіндегі рөлін түсіну, мәнмәтініне сүйене отырып, сөздердің тікелей және бейнелі мағынасын түсіну; 9.1.6.2 бұйымды талдау үрдісінде материалдарды пайдаланудағы стильдік шешімдерді салыстыру және бағалау;

		<p>9.2.3.4 тірек сөздер, дайын жоспар бойынша берілген тақырыпқа мәтін-сипаттама құрастыру;</p> <p>9.2.3.3 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдарды жасау процесінде Қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін пайдалану</p>
2-тоқсан		
Дизайн және технология	Сәулет өнерінің жауһарлары. Қазіргі сәулет. Қазақстан сәулеті (тарих және қазіргі заман)	<p>9.1.2.1 әр түрлі тарихи және мәдени тектегі өнер, колөнер және дизайн туындыларындағы әртүрлі стильдерді, материалдар мен тәсілдерді білу және атау;</p> <p>9.3.3.1 өнімнің сапасын бағалау критерийлерін және өнімнің сыртқы түрін анықтайтын факторларды тұжырымдау;</p> <p>9.3.3.2 кәсіби сөздерді, терминдерді, неологизмдерді дұрыс тандау және қолдану;</p> <p>9.1.2.2 тыңдалған ақпарат бойынша ашық және жабық сұрақтарға жауап беру, негізгі ойларды анықтау, оларды бекіту</p>
	Сәулет ғимараттары мен құрылыстарының эскиздері, сызбалары	<p>9.1.5.1 күрделі объектілердің, бейнелер мен пішіндердің дизайнын әзірлеу кезектілігі туралы білімін көрсету;</p> <p>9.1.5.2 түрлі графикалық құралдарды пайдалана отырып, графикалық және технологиялық құжаттаманы жасау;</p> <p>9.1.5.3 жоспар мен көрнекі материалдарды қолдана отырып, монографиялық мәлімдеме жасау</p>
3-тоқсан		
Дизайн және технология	Жиһаз және интерьер заттарын өндіру	<p>9.2.2.2 кәсіпорындардағы өндірістік және технологиялық үдерістердің бірізділігін сипаттау;</p> <p>9.1.4.2 пайданы анықтау үшін әртүрлі тауарлардың өткізу нарықтарын болжау;</p> <p>9.1.4.3 мақсатқа, уақытқа, жағдайға сәйкес сөйлеу ережелерін сақтай отыры диалогқа қатысу</p>
		9.1.5.1 күрделі объектілердің, бейнелер мен пішіндердің дизайнын әзірлеу кезектілігі туралы білімін көрсету;

	Қазіргі стильдер мен материалдар	9.1.6.1 техникалық, экологиялық және пайдалану сипаттамаларын ескере отырып, өңдеу және өңдеу материалдары мен тәсілдерін анықтау
4-тоқсан		
Үй мәдениеті	Интерьердегі / сыртқы көріністегі ландшафт элементтері. Негізгі стильдер мен материалдар	9.1.5.1 күрделі объектілердің, бейнелер мен пішіндердің дизайнын әзірлеу кезектілігі туралы білімін көрсету; 9.2.5.1 ландшафтық дизайнның стильдерін, заманауи бағыттары мен элементтерін атау және сипаттау; 9.1.3.1 теориялық зерттеулер үшін ақпарат көздерін мақсатты және нәтижелі пайдалану 9.1.4.3 мақсатқа, уақытқа, жағдайға сәйкес сөйлеу ережелерін сақтай отыры диалогқа қатысу

4) 10-сынып (ұлдар):

8-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
Сәндік-қолданбалы өнер	Қазіргі интерьердегі сәндік бұйымдар	10.1.2.1 әр түрлі тарихи және мәдени тектегі өнер, колөнер және дизайн туындыларындағы әртүрлі стильдерді, материалдар мен тәсілдерді білу және атау; 10.1.2.2 тыңдалған ақпарат бойынша оның мағынасын жеткізе отырып, өз жазбалары негізінде мәлімдеме жасау
	Идеяны талқылау, дамыту және эскизді әзірлеу. Жұмысты жоспарлау	10.1.4.1 жұмысты орындаудың ең ұтымды әдісін анықтай отырып, шығармашылық әрекетті жоспарлау; 10.1.5.1 күрделі нысандардың, бейнелер мен пішіндердің дизайнын әзірлеу үшін білімді жетілдіру; 10.1.5.3 өздігінен жасалған жоспар мен көрнекі материалдарды қолдана отырып, бағалау монологын құрыңыз
		10.1.5.2 өз бетінше түрлі графикалық құралдарды пайдалана отырып, графикалық және технологиялық құжаттаманы жасау;

	Сәндік интерьер заттарын жасау	<p>10.1.6.2 өздігінен жасалған жоспар мен көрнекі материалдарды қолдана отырып, бағалау монологын құрыңыз;</p> <p>10.2.3.3 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдарды жасау процесінде Қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін пайдалану;</p> <p>10.2.3.4 диаграммалар/графиктер/кестелер/ фотосуреттер көмегімен сипаттама мәтіндерін құру</p>
	Презентация	<p>10.3.1.1 медиа құралдар мен онлайн платформаларды қолдана отырып, белгілі бір аудиторияға дайын жұмыстың презентациясын ұйымдастыру;</p> <p>10.3.4.1 өз жұмысының және басқалардың жұмысының мақсаты мен маңыздылығын өз бетінше бағалау және өз көзқарасын ұсыну</p>
2-тоқсан		
Дизайн және технология	Сәулет қызметінің заманауи нысандары	<p>10.1.2.1 әр түрлі тарихи және мәдени тектегі өнер, колөнер және дизайн туындыларындағы әртүрлі стильдерді, материалдар мен тәсілдерді білу және атау;</p> <p>10.3.3.1 өнімнің сапасын және өнімнің сыртқы түрін анықтайтын негізгі факторларды дәлелдеу және бағалау;</p> <p>10.3.3.2 кәсіби сөздерді, терминдерді, неологизмдерді қолдану, қайталанулар мен штамптарды пайдаланбау</p>
	Сәулет ғимараттары мен құрылыстарының эскиздері, сызбалары (имитирующие или собственные идеи)	<p>10.1.5.1 күрделі нысандардың, бейнелер мен пішіндердің дизайнын әзірлеу үшін білімді жетілдіру;</p> <p>10.1.5.2 өз бетінше түрлі графикалық құралдарды пайдалана отырып, графикалық және технологиялық құжаттаманы жасау;</p> <p>10.1.5.3 өздігінен жасалған жоспар мен көрнекі материалдарды қолдана отырып, бағалау монологын құрыңыз</p>
		<p>10.1.6.2 өздігінен жасалған жоспар мен көрнекі материалдарды қолдана отырып, бағалау монологын құрыңыз;</p>

	Сәулет объектісінің макетін дайындауға арналған материалдарды таңдау және анықтау	10.1.6.4 шығармашылық жұмыстарды жасау кезінде бірқатар әдістер мен көркем материалдарды қолдану бойынша жеке шешімдерді ұсыну; 10.1.6.5 өзінің және сыныптастарының дыбыс айтуын қадағалау
	Шығармашылық жұмыс. Сәулет нысанының макеті	10.2.3.1 өнімді дайындау үрдісінде материалдарды өңдеудің оңтайлы әдістерін қолдану; 10.2.3.2 түрлі техниканы, құрлымдарды және заманауи материалдарды пайдалана отырып, күрделі бұйымдарды жасау; 10.2.3.4 диаграммалар/графиктер/кестелер/ фотосуреттер көмегімен сипаттама мәтіндерін құру
	Жұмыстарды презентациялау	10.3.1.1 медиа құралдар мен онлайн платформаларды қолдана отырып, белгілі бір аудиторияға дайын жұмыстың презентациясын ұйымдастыру; 10.3.2.1 өз шығармаларындағы және басқалардың шығармаларындағы тарихи, әлеуметтік және мәдени мәнмәтіндегі талдау және бағалау
3-тоқсан		
	Белгілі бір интерьерге арналған затты жасау (көрме залына арналған модульдік креслолар, балаларға арналған жиһаз, сәндік шамдар). Идеяны талқылау және дамыту. Материалдарды таңдау	10.1.5.1 күрделі нысандардың, бейнелер мен пішіндердің дизайнын әзірлеу үшін білімді жетілдіру; 10.1.6.1 техникалық, экологиялық және пайдалану сипаттамаларын ескере отырып, материалдарды өңдеу және әрлеу әдістерін өз бетінше таңдау; 10.1.6.5 өзінің және сыныптастарының дыбыс айтуын қадағалау
	Графикалық құжаттама, техникалық ерекшелік	10.1.5.2 өз бетінше түрлі графикалық құралдарды пайдалана отырып, графикалық және технологиялық құжаттаманы жасау; 10.1.5.3 өздігінен жасалған жоспар мен көрнекі материалдарды қолдана отырып, бағалау монологын құрыңыз
		10.2.2.1 материалдарды өңдеуге арналған құралдар мен заманауи

	<p>Бұйымды жасау. Өңдеу</p>	<p>технологиялық машиналарды таңдау және қолдану; 10.2.3.1 өнімді дайындау үрдісінде материалдарды өңдеудің оңтайлы әдістерін қолдану; 10.2.3.2 түрлі техниканы, құрлымдарды және заманауи материалдарды пайдалана отырып , күрделі бұйымдарды жасау; 10.2.6.1 материалдар мен құралдарды қауіпсіздік ережелерін сақтай отырып қолдану; 10.2.3.4 диаграммалар/графиктер/ кестелер/ фотосуреттер көмегімен сипаттама мәтіндерін құру; 10.2.3.2 түрлі техниканы, құрлымдарды және заманауи материалдарды пайдалана отырып , күрделі бұйымдарды жасау; 10.2.6.2 белгілі бір жұмыс түрлері мен жасалған бұйымдарға қауіпсіздік техникасы бойынша ақпаратандырушы жасау; 10.2.6.3 тақырып бойынша түсіндіру, бағалау сұрақтарын тұжырымдау және ұқсас сұрақтарға шығармашылық тұрғысынан жауап беру</p>
	<p>Жұмыстарды презентациялау</p>	<p>10.3.1.1 жеке медиа құралдар мен онлайн платформаларды (бейнеролик, онлайн форум, әлеуметтік желілер) пайдалана отырып, белгілі бір аудитория үшін дайын жұмыстың тұсаукесерін ұйымдастыру); 10.3.1.2 мәтін мазмұнын түсіндіру арқылы сұрақтар мен идеяларды құрастыру</p>
<p>4-тоқсан</p>		
	<p>Интерьердегі ландшафттың заманауи элементтері</p>	<p>10.1.5.2 өз бетінше түрлі графикалық құралдарды пайдалана отырып, графикалық және технологиялық құжаттаманы жасау; 10.1.5.3 өздігінен жасалған жоспар мен көрнекі материалдарды қолдана отырып, бағалау монологын құрыңыз; 10.2.5.1 өз жұмыстарында ландшафтық дизайнның</p>

Үй мәдениеті		<p>стильдерін, заманауи бағыттары мен элементтерін анықтау және қолдану;</p> <p>10.1.3.1 шығармашылық идеялар үшін ақпарат көздерін мақсатты және нәтижелі пайдалану</p>
	Шығармашылық идеяларды елестету	<p>10.1.5.2 өз бетінше түрлі графикалық құралдарды пайдалана отырып, графикалық және технологиялық құжаттаманы жасау;</p> <p>10.3.4.1 өз жұмысының және басқалардың жұмысының мақсаты мен маңыздылығын өз бетінше бағалау және өз көзқарасын ұсыну ;</p> <p>10.3.4.2 мәтінді семантикалық, нақты, логикалық, стилистикалық кемшіліктерді түзету арқылы реттеу</p>
	Интерьердегі жарықтандыру. Жасанды жарықтандыру. Интерьердегі жарықтандыру жобасын әзірлеу (тұрғын, қоғамдық, өндірістік)	<p>10.2.5.2 жарықтандырудың түрлерін атау және сипаттау;</p> <p>10.2.6.2 белгілі бір жұмыс түрлері мен жасалған бұйымдарға қауіпсіздік техникасы бойынша ақпаратандырушы жасау;</p> <p>10.1.5.2 өз бетінше түрлі графикалық құралдарды пайдалана отырып, графикалық және технологиялық құжаттаманы жасау;</p> <p>10.1.5.3 өздігінен жасалған жоспар мен көрнекі материалдарды қолдана отырып, бағалау монологын құрыңыз</p>
	Интерьерді аймақтарға бөлу және жоспарлау (тұрғын, қоғамдық, өндірістік)	<p>10.1.4.1 жұмысты орындаудың ең ұтымды әдісін анықтай отырып, шығармашылық әрекетті жоспарлау;</p> <p>10.1.5.3 өздігінен жасалған жоспар мен көрнекі материалдарды қолдана отырып, бағалау монологын құрыңыз;</p> <p>10.1.5.2 өз бетінше түрлі графикалық құралдарды пайдалана отырып, графикалық және технологиялық құжаттаманы жасау;</p> <p>10.1.5.3 өздігінен жасалған жоспар мен көрнекі материалдарды қолдана отырып, бағалау монологын құрыңыз</p>

5) 7-сынып (қыздар):

9-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
Көрнекілік өнер	<p>Өнердегі ғылымның заманауи әдістері мен жетістіктері. Табиғаттың микросуреттері</p>	<p>7.1.1.1 әр түрлі контексте, стильде және бағытта қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін (композиция , түс, пішін, құрылым, пропорция) білу және түсіну; 7.2.1.2 мағынасы жағынан жақын және қарама-қарсы сөздерді ажырата білу және олардың мәтіндегі рөлін түсіну; 7.2.1.1 күрделі шығармашылық идеяларды жеткізу үшін әлемнің көрнекі элементтерін және экспрессивті өнер құралдарын анықтауға, таңдауға және пайдалануға негізделу</p>
	<p>Бейнелеу өнеріндегі заманауи бағыттар (поп-арт, қондырғы). Өздігінен зерттеу</p>	<p>7.3.2.1 пәндік терминологияны қолдана отырып, өз жұмысында және басқалардың жұмысында көрініс тапқан идеялар мен тақырыптарды талқылау және бағалау; 7.3.3.1 пәндік терминологияны қолдана отырып, өз жұмысын және басқалардың жұмысын жасау үшін қолданылатын әдістер мен тәсілдерді талқылау және бағалау; 7.3.3.2 кәсіби сөздерді, терминдерді, неологизмдерді түсіну</p>
	<p>Қазақстанның заманауи суретшілері</p>	<p>7.1.2.1 тарихи және мәдени шығу тегі өнер, қолөнер және дизайн ерекшеліктерін өз бетінше зерттеу және сипаттау; 7.1.2.2 тыңдалған ақпарат бойынша жабық сұрақтарға жауап беру, мұғалімнің көмегімен тірек сөздерді анықтау, оларды бекіту; 7.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін әртүрлі ақпарат көздерін пайдалану, олардың ішінен ең қолайлысын таңдау (оның ішінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдана отырып)</p>

	<p>Өнердегі заманауи стильдік бағыттарды зерттеуге негізделген практикалық жұмыс (2D немесе 3D форматында)</p>	<p>7.1.6.4 шығармашылық жұмыстарды жасау кезінде әртүрлі (қазіргі заманғы) техникалар мен көркем материалдарды анықтау, таңдау және біріктіру;</p> <p>7.1.6.5 қиын екіпінді, дыбыстардың күрделі тіркесті сөздерді дұрыс айту;</p> <p>7.1.6.2 бірқатар заманауи және дәстүрлі емес материалдарды тану және оларды шығармашылық жұмыстарды жасау үшін қалай тиімді біріктіруге, өңдеуге және қолдануға болатындығын анықтау ;</p> <p>7.2.1.2 мағынасы жағынан жақын және карама-қарсы сөздерді ажырата білу және олардың мәтіндегі рөлін түсіну;</p> <p>7.2.1.1 күрделі шығармашылық идеялар мен сезімдерді жеткізу үшін әлемнің көрнекі элементтерін және экспрессивті өнер құралдарын өзекті анықтау, таңдау және пайдалану</p>
	<p>Жұмыстарды таныстыру және көрмені ұйымдастыру</p>	<p>7.3.1.1 дайын жұмысты кең аудиторияға таныстыру (көрме, сән көрсетілімі);</p> <p>7.3.1.2 мәтінді өзектілік, құндылық, сапа және пайдалылық тұрғысынан бағалайтын сұрақтарды құрастыру</p>
2-тоқсан		
	<p>Көркем сурет арқылы (батик, гжель, хохлома). Әшекейлеу түрлері. Кескіндеме әдістері мен тәсілдері. Материалдар мен жабдықтар</p>	<p>7.1.2.1 әр түрлі тарихи және мәдени өнер туындыларын, қолөнер және дизайн туындыларының ерекшеліктерін өз бетінше зерттеу және анықтау;</p> <p>7.1.2.2 тыңдалған ақпарат бойынша жабық сұрақтарға жауап беру, мұғалімнің көмегімен тірек сөздерді анықтау, оларды бекіту;</p> <p>7.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін әртүрлі ақпарат көздерін пайдалану, олардың ішінен ең қолайлысын таңдау (оның ішінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдана отырып)</p>

Сәндік-қолданбалы өнер	Бұйымның эскизін әзірлеу. Материалдар мен құралдарды дайындау	7.1.5.2 әр түрлі графикалық құралдарды қолдана отырып, эскиздерді орындау және өнімді жасау үшін графикалық және технологиялық құжаттаманы әзірлеу; 7.1.5.3 тірек сөздер негізінде тақырыпты және негізгі ойды ашып, берілген тақырып бойынша монологиялық мәлімдеме жасау; 7.1.4.1 алынған білім мен тәжірибені қолдана отырып, болашақ әрекеттерні анықтай отырып, шығармашылық белсенділікті жоспарлау
	Көркем сурет салу. Декор. Безендіру	7.2.1.1 күрделі шығармашылық идеялар мен сезімдерді жеткізу үшін әлемнің көрнекі элементтерін және экспрессивті өнер құралдарын өзекті анықтау, таңдау және пайдалану; 7.2.1.2 мағынасы жағынан жақын және қарама-қарсы сөздерді ажырата білу және олардың мәтіндегі рөлін түсіну; 7.1.6.4 шығармашылық жұмыстарды жасау кезінде әртүрлі (қазіргі заманғы) техникалар мен көркем материалдарды анықтау, таңдау және біріктіру; 7.1.6.5 қиын екіпінді, дыбыстардың күрделі тіркесті сөздерді дұрыс айту; 7.2.6.1 қауіпсіздік ережелерін сақтап, оның маңыздылығын сезіне және көрсете отырып, материалдар мен құралдарды пайдалану
	Жұмыстарды таныстыру және көрмені ұйымдастыру	7.3.1.2 мәтінді өзектілік, құндылық, сапа және пайдалылық тұрғысынан бағалайтын сұрақтарды құрастыру; 7.3.1.1 дайын жұмысты кең аудиторияға таныстыру (көрме, сән көрсетілімі)
3-тоқсан		
		7.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін әртүрлі ақпарат көздерін пайдалану, олардың ішінен ең қолайлысын таңдау (оның ішінде

	<p>Тігін бұйымдарын (киім, әшекей бұйымдар, зергерлік бұйымдар) түрлендіру (түрлендіру) және безендіру. Идеяларды әзірлеу. Эскиз</p>	<p>ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдана отырып);</p> <p>7.1.5.1 функционалдык (техникалық) және эстетикалық талаптарға сәйкес келетін объектінің дизайнын әзірлеу жөніндегі тапсырмаларды орындау</p> <p>7.1.5.2 әр түрлі графикалық құралдарды қолдана отырып, эскиздерді орындау және өнімді жасау үшін графикалық және технол</p> <p>огиялық құжаттаманы әзірлеу</p> <p>7.1.5.3 тірек сөздер негізінде тақырыпты және негізгі ойды ашып, берілген тақырып бойынша монологиялық мәлімдеме жасау</p>
<p>Дизайн және технология</p>	<p>Материалдар мен жабдықтарды дайындау</p>	<p>7.2.2.1 тігін машинасының жұмысындағы ақауларды анықтау және жою;</p> <p>7.1.6.2 бірқатар заманауи және дәстүрлі емес материалдарды тану және оларды қалай тиімді біріктіруге, өңдеуге және қолдануға болатындығын анықтау;</p> <p>7.1.6.3 фурнитура мен әрлеу тігін материалдары мен бұйымдарының топтастырылуы мен сипаттамасын анықтау, сипаттау және салыстыру;</p> <p>7.1.6.5 қиын екпінді, дыбыстардың күрделі тіркесті сөздерді дұрыс айту</p> <p>7.2.3.1 заманауи тоқыма және әрлеу материалдары мен түрлі конструкцияларды қолдана отырып, технологиялық құжаттамаға сәйкес тігін машинасында бұйымдар жасау;</p> <p>7.2.3.5 тірек сөздер, дайын жоспар және ұжымдық тақырыптар бойынша мәтіндер құрастыру;</p> <p>7.2.3.3 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдарды жасау процесінде Қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін пайдалану;</p> <p>7.1.4.2 бұйымның материалдық шығындары мен өзіндік құнын анықтау;</p>
	<p>Бөлшектерді пішу. Жеке бөлшектерді өңдеу. Бөлшектерді құрастыру және бұйымдарды өңдеу. Бұйымдарды декорлау.</p>	

		<p>7.1.4.3 ұлдар/ қыздар қарым-қатынас жағдайына байланысты сөйлеу нормаларын сақтай отырып, диалогқа қатысу;</p> <p>7.2.2.2 тігін бұйымдарын ылғалды-термиялық өңдеуге арналған құрылғыларды анықтау, таңдау және қолдану;</p> <p>7.2.2.3 негізгі ойды анықтау үшін мазмұны бойынша ашық сұрақтарға жауап беру</p>
	Жұмыстарды презентациялау ы	<p>7.3.1.1 дайын жұмысты кең аудиторияға таныстыру (көрме, сән көрсетілімі);</p> <p>7.3.1.2 мәтінді өзектілік, құндылық, сапа және пайдалылық тұрғысынан бағалайтын сұрақтарды құрастыру;</p> <p>7.3.4.1 үлгіні, алгоритмді қолдана отырып, өзіңіздің және басқалардың жұмысын бейімдеу, жақсарту бойынша сыни ұсыныстар жасау;</p> <p>7.3.4.2 сөздік көмегімен емле қателерін түзету, сөйлемдерді өңдеу арқылы мәтінді реттеу</p>
4-тоқсан		
Культура питания	Қазақтың ұлттық тағамдары	<p>7.2.4.2 әлемнің басқа халықтарының ұлттық тағамдары мен оларды дайындау технологиясын зерттеу және қолдану;</p> <p>7.2.4.4 тірек сөздер мен жоспар бойынша Берілген тақырыпқа қысқа мәтіндер құрастыру (мұғалімнің көмегімен)</p>
	Әлем халықтарының тағамдары (тәуелсіз зерттеу)	<p>7.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін әртүрлі ақпарат көздерін пайдалану, олардың ішінен ең қолайлысын таңдау (оның ішінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдана отырып);</p> <p>7.2.4.1 әр түрлі халықтар мен әлемнің танымал аспазшыларының тағамдарының ерекшеліктерін сипаттау және салыстыру;</p> <p>7.2.4.4 тірек сөздер мен жоспар бойынша Берілген тақырыпқа</p>

		қысқа мәтіндер құрастыру (мұғалімнің көмегімен)
	<p>Әлем халықтарының тағамдары. Тәжірибелік жұмыс (суши, пицца, кожа)</p>	<p>7.2.4.2 әлемнің басқа халықтарының ұлттық тағамдары мен оларды дайындау технологиясын зерттеу және қолдану;</p> <p>7.2.2.3 негізгі ойды анықтау үшін мазмұны бойынша ашық сұрақтарға жауап беру;</p> <p>7.2.4.3 әр түрлі тағамдарды дайындауға арналған өнімдерді, құралдарды, жабдықтарды таңдауға қатысты дербес шешім қабылдау</p>
Үй мәдениеті	<p>Тұрмыстық техниканы таңдау. Тұрмыстық техниканы пайдалану ережелері</p>	<p>7.2.5.2 эстетикалық және экологиялық қасиеттерді бағалай отырып, тұрмыстық техниканы мақсатына және әрекет ету принципіне сәйкес жіктеу;</p> <p>7.2.5.3 тұрмыстық техниканы пайдалану және күту ережелерін зерттеу және сипаттау;</p> <p>7.2.5.5 түсінуді тереңдету және жауапты нақтылау үшін мәтін мазмұнына деген көзқарасты көрсететін сұрақтар мен жауаптарды тұжырымдау;</p> <p>7.2.6.2 заманауи технологиялық машиналарда қауіпсіз жұмыс істеу тәсілдерін білу және түсіндіру;</p> <p>7.2.6.3 ақпаратты қабылдау кезінде алынған идеяларды, сезімдерді, ойларды түсіндіру үшін тірек сөздерді қолдана отырып, мәлімдеме жасаңыз</p>
	<p>Растение как украшение, как элемент интерьера</p>	<p>7.2.5.1 әр түрлі өсімдіктердің эстетикалық қасиеттерін сипаттау, бағалау және интерьерді безендіру үшін қолдану;</p> <p>7.2.5.5 түсінуді тереңдету және жауапты нақтылау үшін мәтін мазмұнына деген көзқарасты көрсететін сұрақтар мен жауаптарды тұжырымдау;</p> <p>7.3.3.1 пәндік терминологияны пайдалана отырып, өз жұмысын және басқалардың (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер) жұмыстарын жасау үшін пайдаланылған әдістер мен тәсілдерді (техникаларды) талқылау және бағалау;</p>

7.3.3.2 қайталау және көшіруді пайдаланбай кәсіби сөздерді, терминдерді, неологизмдерді қолдану

6) 8-сынып (қыздар):
10-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
Сәндік-қолданбалы өнер	Қазақ қолданбалы өнері (ши тоқу, киіз басу). Халық шығармашылығының түрлері. Материалдар мен құрал-жабдықтар	<p>8.1.2.1 әр түрлі тарихи және мәдени тектегі өнер, қолөнер және дизайн туындыларының ерекшеліктерін түсіну;</p> <p>8.1.2.2 тыңдалған ақпарат бойынша ашық және жабық сұрақтарға жауап беру;</p> <p>8.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін өз бетінше таңдалған әртүрлі ақпарат көздерін пайдалану</p>
	Бұйымның эскизін әзірлеу. Материалдар мен құралдарды дайындау	<p>8.1.5.2 бұйымды жасаудың кезектілігі мен ұтымды тәсілдерін анықтай отырып, графикалық және технологиялық құжаттаманы әзірлеу, используя различные средства графики</p> <p>8.1.5.3 көмекші жоспар мен кілт сөздер негізінде монологиялық мәлімдеме жасаңыз</p> <p>8.1.4.1 алған білімі мен тәжірибесін пайдалана отырып, өзінің болашақ іс-әрекетін толық сипаттай отырып, шығармашылық іс-әрекетті жоспарлау</p>
		<p>8.2.1.1 күрделі шығармашылық идеялар мен сезімдерді жеткізу үшін экспрессивті өнер құралдарын өз бетінше анықтау, таңдау және пайдалану;</p> <p>8.2.1.2 синонимдерді, антонимдерді, омонимдерді ажырату, мәнмәтін сөздердің тікелей және бейнелі мағынасын түсіну;</p> <p>8.1.6.4 шығармашылық жұмыстарды жасау кезінде әртүрлі әдістер мен көркем материалдарды өз бетінше анықтау, таңдау және біріктіру;</p> <p>8.1.6.5 қиын дыбыс тіркестері және шет тіліндегі сөздердің айтылу ережелерін сақтау;</p>

	<p>Шығармашылық жұмысты орындау. Декор. Безендіру</p>	<p>8.2.3.3 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдарды жасау процесінде Қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін пайдалану; 8.2.3.4 диаграммалар/графиктер/кестелер/фотосуреттер нұсқаулықтары көмегімен мәтіндерін жасау; 8.3.2.1 пәндік терминологияны пайдалана отырып, өз жұмысында және басқалардың (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер) жұмыстарында көрініс тапқан идеялар мен тақырыптарға талдау жүргізу және бағалау үшін критерийлерді қолдану; 8.2.6.1 қауіпсіздік ережелерін сақтап, оның маңыздылығын сезіне және көрсете отырып, материалдар мен құралдарды пайдалану</p>
	<p>Жұмыстарды презентациялау. Көрмені ұйымдастыру</p>	<p>8.3.1.1 онлайн платформаларда кең аудиторияға дайын жұмыстың презентациясын ұйымдастыру (онлайн форумы, социальные сети) ; 8.3.1.2 қорытындылар мен талдаулар негізінде әртүрлі сұрақтарды тұжырымдау</p>
<p>2-тоқсан</p>		
	<p>Қазақтың ұлттық киімдері. Этностиль. Ою-өрнек және оның стилизациясы</p>	<p>8.1.2.1 әр түрлі тарихи және мәдени тектегі өнер, қолөнер және дизайн туындыларының ерекшеліктерін түсіну; 8.1.2.2 тыңдалған ақпарат бойынша ашық және жабық сұрақтарға жауап беру; 8.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және оны дамыту үшін өздігінен таңдалған әртүрлі ақпарат көздерін пайдалану</p>
	<p>Этностилдегі бұйымның дизайны (бас киім, кеудеше)</p>	<p>8.1.5.1 қызметтік (техникалық), эстетикалық, эргономикалық және экологиялық талаптарға сәйкес келетін объектінің дизайнын әзірлеу жөніндегі тапсырмаларды орындау; 8.1.5.3 көмекші жоспар мен кілт сөздер негізінде монологиялық мәлімдеме жасаңыз;</p>

<p>Дизайн және технология</p>		<p>8.1.5.2 бұйымды жасаудың кезектілігі мен ұтымды тәсілдерін анықтай отырып, графикалық және технологиялық құжаттаманы әзірлеу, используя различные средства графики</p>
	<p>Этностильде бұйым жасау (бас киім, кеудеше). Безендіру</p>	<p>8.2.3.3 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдарды жасау процесінде Қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін пайдалану; 8.2.3.1 қол құралдары мен тігін жабдықтары және оларға арналған құрылғыларды пайдалана отырып, тоқыма материалдарын өңдеудің ұтымды әдістерін анықтау және қолдану; 8.2.3.2 әртүрлі (тоқыма, табиғи және жасанды) материалдар мен конструкцияларды қолдана отырып, өздігінен әзірленген технологиялық құжаттама бойынша күрделі бұйымдар жасау ; 8.2.3.4 диаграммалар/графиктер/ кестелер/ фотосуреттер нұсқаулықтары көмегімен мәтіндерін жасау; 8.3.4.1 пайдаланылған идеялар мен тәсілдерді талдау және бағалау негізінде өз жұмысын және басқалардың жұмысын бейімдеу, жетілдіру бойынша сыни ұсыныстар жасау; 8.3.4.2 сөздік көмегімен емле мен тыныс белгілерінің қателерін түзету арқылы мәтінді түзету; 8.2.6.1 қауіпсіздік ережелерін сақтап, оның маңыздылығын сезіне және көрсете отырып, материалдар мен құралдарды пайдалану</p>
	<p>Жұмыстарды презентациялау</p>	<p>8.3.1.1 онлайн платформаларда кең аудиторияға дайын жұмыстың презентациясын ұйымдастыру (онлайн форумы, социальные сети) ; 8.3.1.2 қорытындылар мен талдаулар негізінде әртүрлі сұрақтарды тұжырымдау</p>
<p>3-тоқсан</p>		

<p>Халық пішімінің негізінде киім үлгісінің дизайны (бүтін пішілген жең)</p>	<p>8.1.4.2 зерттеулер негізінде халықтың өнім түрлеріне қажеттілігін анықтау; 8.1.4.3 диалогқа қатысу, өз пікірін білдіру және басқалардың пікірлерін тыңдау; 8.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және оны дамыту үшін өздігінен таңдалған әртүрлі ақпарат көздерін пайдалану</p>
<p>Идеяларды әзірлеу. Эскиз</p>	<p>8.1.5.1 қызметтік (техникалық), эстетикалық, эргономикалық және экологиялық талаптарға сәйкес келетін объектінің дизайнын әзірлеу жөніндегі тапсырмаларды орындау; 8.1.5.2 графикалық және технологиялық құжаттарды әзірлеу. Графиканың әртүрлі құралдарын қолдана отырып, өнімді жасаудың дәйектілігі мен ұтымды әдістерін анықтау; 8.1.5.3 көмекші жоспар мен кілт сөздер негізінде монологиялық мәлімдеме жасаңыз</p>
<p>Материалдарды, құрал-саймандар мен жабдықтарды дайындау</p>	<p>8.2.2.1 тігін машиналарына арналған құрылғыларды таңдау және қолдану (ойылған ілмектерді өңдеу, сыдырма ілгегін жалғау); 8.1.6.3 изучать, табиғи және жасанды былғары мен жүннің түрлері мен қасиеттерін анықтау және салыстыру; 8.2.6.2 құралдармен қауіпсіз жұмыс бойынша жадынама құрастыру; 8.2.6.3 көркем және экспрессивті құралдарды қолдана отырып, өз идеяларын, сезімдерін, ойларын түсіндіру үшін мәлімдеме жасау</p>
<p>Халықтық пішу негізінде өнімді жасау. Бөлшектерді пішу. Жеке бөлшектерді өңдеу. Бөлшектерді</p>	<p>8.2.3.1 қол құралдары мен тігін жабдықтарын оларға арналған құрылғыларды пайдалана отырып, тоқыма материалдарын өңдеудің ұтымды әдістерін анықтау және қолдану; 8.2.3.4 диаграммалар/графиктер/кестелер/ фотосуреттер нұсқаулықтары көмегімен мәтіндерін жасау; 8.2.3.2 әртүрлі (тоқыма, табиғи және жасанды) материалдар мен конструкцияларды қолдана</p>

	<p>құрастыру және бұйымды өңдеу. Ою-өрнек элементтерімен безендіру</p>	<p>отырып, өзінің әзірленген технологиялық құжаттамасы бойынша күрделі бұйымдар жасау ; 8.3.3.1 жасалған өнімнің (шығармашылық жұмыстың) пайдаланылған әдістерін, тәсілдерін және сапасын талдау және бағалау үшін критерийлерді қолдану); 8.3.3.2 өз сөйлеу тілінде кәсіби сөздерді, терминдерді, неологизмдерді қолдану</p>
	<p>Жұмыстарды презентациялауы</p>	<p>8.3.1.1 онлайн платформаларда кең аудиторияға дайын жұмыстың презентациясын ұйымдастыру (онлайн форумы, социальные сети) ; 8.3.1.2 қорытындылар мен талдаулар негізінде әртүрлі сұрақтарды тұжырымдау</p>
4-тоқсан		
Үй мәдениеті	<p>Интерьерге арналған сәндік бұйымдар (2D /3D форматында). Эскиз. Материалдар мен жабдықтарды дайындау</p>	<p>8.1.6.2 өнімді дайындау және әрлеу үшін заманауи және дәстүрлі емес материалдарды өз бетінше таңдау, понимая, как они могут быть эффективно использованы; 8.1.6.4 шығармашылық жұмыстарды жасау кезінде әртүрлі әдістер мен көркем материалдарды өз бетінше анықтау, таңдау және біріктіру; 8.1.6.5 қиын дыбыс тіркестері және шет тіліндегі сөздердің айтылу ережелерін сақтау</p>
	<p>Интерьерге арналған сәндік 2D/3D өнімдерін жасау</p>	<p>8.2.5.3 материалдар мен техниканы өз бетінше анықтай және таңдай отырып, эстетикалық және техникалық талаптарға сәйкес келетін интерьерге арналған сәндік бұйымдар жасау; 8.3.4.1 пайдаланылған идеялар мен тәсілдерді талдау, бағалау негізінде өз жұмысын және басқалардың жұмысын бейімдеу, жетілдіру бойынша сыни ұсыныстар жасау; 8.2.6.1 қауіпсіздік ережелерін сақтап, оның маңыздылығын</p>

		сезіне және көрсете отырып, материалдар мен құралдарды пайдалану; 8.2.6.3 көркем және экспрессивті құралдарды қолдана отырып, өз идеяларын, сезімдерін, ойларын түсіндіру үшін мәлімдеме жасау
	Өсімдік шаруашылығындағы ғылымның рөлі	8.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және оны дамыту үшін өздігінен таңдалған әртүрлі ақпарат көздерін пайдалану; 8.2.5.1 ауыл шаруашылығы өндірісін дамытудағы ғылыми тәсілдерді талқылау және бағалау; 8.1.4.3 диалогқа қатысу, өз пікірін білдіру және басқалардың пікірлерін тыңдау
	Медицинадағы, фитотерапиядағы және косметологиядағы өсімдіктер	8.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және оны дамыту үшін өздігінен таңдалған әртүрлі ақпарат көздерін пайдалану; 8.2.5.2 медицинада, шөп арқылы емдеу және косметологияда өсімдіктердің рөлін зерттеу, талқылау және бағалау; 8.2.5.5 өз көзқарасын дәлелдей отырып, ұсынылған мәселе бойынша диалогқа қатысу

7) 9-сынып (қыздар):

11-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
Сәндік - қолданбалы шығармашылық	Қазақстанның дәстүрлі тоқымасы. Қазақ кілемдері. Алаша. Кілем тоқу. Гобелен. Қазіргі кілемдер	9.1.2.1 әр түрлі тарихи және мәдени тектегі өнер, қолөнер және дизайн туындыларындағы әртүрлі стильдерді, материалдар мен тәсілдерді білу және атау; 9.1.2.2 тыңдалған ақпарат бойынша ашық және жабық сұрақтарға жауап беру, негізгі ойларды анықтау, оларды бекіту; 9.1.3.1 теориялық зерттеулер үшін ақпарат көздерін мақсатты және нәтижелі пайдалану; 9.2.2.2 кәсіпорындардағы өндірістік және технологиялық үдерістердің бірізділігін сипаттау; 9.2.2.4 мазмұны бойынша бағалау сұрақтарын құрастыру
		9.1.6.4 шығармашылық жұмыстарды талдау кезінде

	Кілем тоқуға арналған материалдар мен құрал-жабдықтар	<p>бірқатар техникалар мен көркем материалдарды қолдану бойынша дайын шешімдерді бағалау;</p> <p>9.1.6.5 өз дыбыс айтуын бақылау;</p> <p>9.1.5.1 күрделі объектілердің, бейнелер мен пішіндердің дизайнын әзірлеу кезектілігі туралы білімін көрсету;</p> <p>9.1.5.3 жоспар мен көрнекі материалдарды қолдана отырып, монологиялық мәлімдеме жасау</p> <p>9.1.4.1 жұмыстың реттілігін анықтай отырып, шығармашылық қызметті жоспарлау</p>
2-тоқсан		
Дизайн және технология	Сәннің заманауи стильдері (өз бетінше зерттеу)	<p>9.1.2.1 әр түрлі тарихи және мәдени тектегі өнер, колөнер және дизайн туындыларындағы әртүрлі стильдерді, материалдар мен тәсілдерді білу және атау;</p> <p>9.1.2.2 тыңдалған ақпарат бойынша ашық және жабық сұрақтарға жауап беру, негізгі ойларды анықтау, оларды бекіту;</p> <p>9.1.3.1 теориялық зерттеулер үшін ақпарат көздерін мақсатты және нәтижелі пайдалану</p>
	Дайын бейнені талдау: макияж, шаш, әшекей бұйымдар	<p>9.1.6.2 бұйымды талдау үрдісінде материалдарды пайдаланудағы стильдік шешімдерді салыстыру және бағалау;</p> <p>9.1.6.5 өз дыбыс айтуын бақылау</p>
	Зерттеу жобасының презентациясы	9.3.1.1 медиа құралдар мен онлайн платформаларды қолдана отырып, зерттеу жобасының презентациясын ұйымдастыру
3-тоқсан		
Дизайн және технология	Қарапайым геометриялық пішіндердің "Fast cloth" сәнді киімінің дизайны (пончо, кейп, туника). Киім мен бұйымдардың заманауи өндірісі: функционалдылық, стиль және материалдар	<p>9.1.2.1 әр түрлі тарихи және мәдени тектегі өнер, колөнер және дизайн туындыларындағы әртүрлі стильдерді, материалдар мен тәсілдерді білу және атау;</p> <p>9.1.3.1 теориялық зерттеулер үшін ақпарат көздерін мақсатты және нәтижелі пайдалану;</p> <p>9.2.2.2 кәсіпорындардағы өндірістік және технологиялық үдерістердің бірізділігін сипаттау;</p> <p>9.2.2.4 мазмұны бойынша бағалау сұрақтарын құрастыру</p>

	Техникалық және дизайнерлік инновациялар	9.1.5.1 күрделі объектілердің, бейнелер мен пішіндердің дизайнын әзірлеу кезектілігі туралы білімін көрсету; 9.1.5.2 түрлі графикалық құралдарды пайдалана отырып, графикалық және технологиялық құжаттаманы жасау
4-тоқсан		
Үй мәдениеті	Интерьердегі/ экстерьердегі ландшафт элементтері	9.1.5.1 күрделі объектілердің, бейнелер мен пішіндердің дизайнын әзірлеу кезектілігі туралы білімін көрсету; 9.2.5.1 ландшафтық дизайнның стильдерін, заманауи бағыттары мен элементтерін атау және сипаттау; 9.2.5.5 ұсынылған мәселе бойынша пікірталасқа қатысып, өз пікірлеріңізді дәлелдей алу; 9.1.3.1 теориялық зерттеулер үшін ақпарат көздерін мақсатты және нәтижелі пайдалану
	Танымал стильдер. Жоспарлаудың негізгі ережелері мен әдістері, түс схемасы.	9.1.5.1 күрделі объектілердің, бейнелер мен пішіндердің дизайнын әзірлеу кезектілігі туралы білімін көрсету; 9.2.5.3 қолданыстағы бірегей бұйымдарды, техниканы, конструкцияларды және қазіргі заманғы материалдарды талдау; 9.3.3.2 кәсіби сөздерді, терминдерді, неологизмдерді дұрыс таңдау және қолдану; 9.3.3.1 өнімнің сапасын бағалау критерийлерін және өнімнің сыртқы түрін анықтайтын факторларды тұжырымдау

8) 10-сынып (қыздар):

12-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
		10.1.2.1 әр түрлі тарихи және мәдени тектегі өнер, қолөнер және дизайн туындыларындағы әртүрлі стильдерді, материалдар мен тәсілдерді білу және атау; 10.1.3.1 шығармашылық идеялар үшін ақпарат көздерін мақсатты және нәтижелі пайдалану;

Сәндік - қолданбалы шығармашылық

Қолмен кілем жасау: бұйымның эскизін жасау,	10.1.2.2 тыңдалған ақпарат бойынша оның мағынасын жеткізе отырып, өз жазбалары негізінде мәлімдеме жасау; 10.2.2.2 кәсіпорындардағы өндірістік және технологиялық үдерістің заңдылықтарын білу және түсіну
Бұйымның эскизін әзірлеу. Материалдарды (киіз, мата) және құралдарды дайындау	10.1.6.4 шығармашылық жұмыстарды жасау кезінде бірқатар әдістер мен көркем материалдарды қолдану бойынша жеке шешімдерді ұсыну; 10.1.5.1 күрделі нысандардың, бейнелер мен пішіндердің дизайнын әзірлеу үшін білімді жетілдіру; 10.1.6.5 өзінің және сыныптастарының дыбыс айтуын қадағалау; 10.1.4.1 жұмысты орындаудың ең ұтымды әдісін анықтай отырып, шығармашылық әрекетті жоспарлау
Шығармашылық жұмысты орындау. Декор. Безендіру	10.2.1.1 мазмұнды және түпнұсқа туындыларды жасау үшін экспрессивті өнер құралдарын дербес қолдану; 10.2.3.3 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдарды жасау процесінде Қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін пайдалану; 10.2.3.4 диаграммалар/графиктер/кестелер/фотосуреттер көмегімен сипаттама мәтіндерін құру; 10.2.6.1 қауіпсіздік ережелерін сақтап, оның маңыздылығын сезіне және көрсете отырып, материалдар мен құралдарды пайдалану
Жұмыстарды презентациялау. Көрмені ұйымдастыру	10.3.1.1 медиа құралдар мен онлайн платформаларды қолдана отырып, белгілі бір аудиторияға дайын жұмыстың презентациясын ұйымдастыру; 10.3.1.2 мәтін мазмұнын түсіндіру арқылы сұрақтар мен идеяларды құрастыру; 10.3.2.1 өз шығармаларындағы және басқалардың

		шығармаларындағы тарихи, әлеуметтік және мәдени мәнмәтіндегі талдау және бағалау
2-тоқсан		
Дизайн и технология	Жеке имиджді құру технологиясы, идеяларды дамыту	10.1.2.1 әр түрлі тарихи және мәдени тектегі өнер, қолөнер және дизайн туындыларындағы әртүрлі стильдерді, материалдар мен тәсілдерді білу және атау; 10.1.3.1 шығармашылық идеялар үшін ақпарат көздерін мақсатты және нәтижелі пайдалану; 10.1.5.3 өздігінен жасалған жоспар мен көрнекі материалдарды қолдана отырып, бағалау монологын құрыңыз
	Макияж, шаш, әшекей арқылы жеке бейне жасау	10.1.6.2 өнімді дайындау және әрлеу үрдісінде материалдарды пайдаланудың өзіндік шешімдері мен тәсілдерін ұсыну; 10.1.5.3 өздігінен жасалған жоспар мен көрнекі материалдарды қолдана отырып, бағалау монологын құрыңыз
	Өзіңіздің жеке бейнесін жасау үшін киім/әшекей жиынтығын жасау эксперименті	10.1.5.1 күрделі нысандардың, бейнелер мен пішіндердің дизайнын әзірлеу үшін білімді жетілдіру; 10.1.6.3 тоқыма, тоқыма емес маталар мен басқа да заманауи, дәстүрлі материалдарды өз бетінше бағалау; 10.2.3.1 бұйымды дайындау үрдісінде материалдарды өңдеу тәсілдерін қолдану; 10.3.4.1 өз жұмысының және басқалардың жұмысының мақсаты мен маңыздылығын өз бетінше бағалау және өз көзқарасын ұсыну; 10.3.4.2 мәтінді семантикалық, нақты, логикалық, стилистикалық кемшіліктерді түзету арқылы реттеу
	Жұмыстарды презентациялау ы	10.3.1.2 мәтін мазмұнын түсіндіру арқылы сұрақтар мен идеяларды құрастыру; 10.3.1.1 медиа құралдар мен онлайн платформаларды қолдана отырып, белгілі бір аудиторияға дайын жұмыстың презентациясын ұйымдастыру

	Сәнді киімдерді жобалау	<p>10.1.2.1 әр түрлі тарихи және мәдени тектегі өнер, колөнер және дизайн туындыларындағы әртүрлі стильдерді, материалдар мен тәсілдерді білу және атау;</p> <p>10.1.3.1 шығармашылық идеялар үшін ақпарат көздерін мақсатты және нәтижелі пайдалану;</p> <p>10.1.4.3 сөйлеу нормаларын сақтай отырып, талқыланатын тақырып бойынша диалогқа / пікірталасқа қатысу, диалог жүргізудің әртүрлі тәсілдерін түсіну;</p> <p>10.2.2.2 кәсіпорындардағы өндірістік және технологиялық үдерістің заңдылықтарын білу және түсіну</p>
	Идеяларды әзірлеу. Эскиз. Материалдар мен жабдықтарды дайындау	<p>10.1.5.1 күрделі нысандардың, бейнелер мен пішіндердің дизайнын әзірлеу үшін білімді жетілдіру;</p> <p>10.1.5.2 өз бетінше түрлі графикалық құралдарды пайдалана отырып, графикалық және технологиялық құжаттаманы жасау;</p> <p>10.1.5.3 өздігінен жасалған жоспар мен көрнекі материалдарды қолдана отырып, бағалау монологын құрыңыз</p>
Дизайн және технология	Бұйымдар жасау. Бөлшектерді пішу. Жеке бөлшектерді өңдеу. Бөлшектерді құрастыру және бұйымды өңдеу	<p>10.2.2.1 заманауи тігін жабдықтарын қолдану және тігін машинасын қолдану;</p> <p>10.2.2.3 тігін машиналарында күрделі қызметтерді орындау (кесте, аппликация));</p> <p>10.2.2.4 себеп-салдар байланысын, құбылыстарды анықтау үшін сұрақтар қою;</p> <p>10.2.3.1 бұйымды дайындау үрдісінде материалдарды өңдеу тәсілдерін қолдану;</p> <p>10.2.6.1 материалдар мен құралдарды қауіпсіздік ережелерін сақтай отырып қолдану;</p> <p>10.2.6.3 тақырып бойынша түсіндіру, бағалау сұрақтарын тұжырымдау және ұқсас сұрақтарға шығармашылық тұрғысынан жауап беру;</p>

	<p>Жұмыстарды талқылау және бағалау. Жұмысты презентациялау</p>	<p>10.2.6.2 белгілі бір жұмыс түрлері мен жасалған бұйымдарға қауіпсіздік техникасы бойынша ақпаратандырушы жасау</p> <p>10.1.4.2 пайданы анықтау үшін әртүрлі тауарлардың нарықтарын талдау;</p> <p>10.3.4.1 өз жұмысының және басқалардың жұмысының мақсаты мен маңыздылығын өз бетінше бағалау және өз көзқарасын ұсыну ;</p> <p>10.1.4.3 сөйлеу нормаларын сақтай отырып, талқыланатын тақырып бойынша диалогқа/ пікірталасқа қатысу, диалог жүргізудің әртүрлі тәсілдерін түсіну;</p> <p>10.3.1.1 медиа құралдар мен онлайн платформаларды қолдана отырып, жобаның тұсаукесерін ұйымдастыру, өнімнің сапасы мен өнімнің сыртқы түрін анықтайтын негізгі факторларды бағалау</p>
4-тоқсан		
	<p>Интерьердегі/ экстерьердегі ландшафт элементтері</p> <p>Шығармашылық идеяларды елестету. Материалдар мен жабдықтарды (құрал-саймандарды) дайындау</p>	<p>10.1.5.1 күрделі нысандардың, бейнелер мен пішіндердің дизайнын әзірлеу үшін білімді жетілдіру;</p> <p>10.2.5.1 өз жұмыстарында ландшафтық дизайнның стильдерін, заманауи бағыттары мен элементтерін анықтау және қолдану;</p> <p>10.1.4.3 сөйлеу нормаларын сақтай отырып, талқыланатын тақырып бойынша диалогқа / пікірталасқа қатысу, диалог жүргізудің әртүрлі тәсілдерін түсіну;</p> <p>10.1.3.1 шығармашылық идеялар үшін ақпарат көздерін мақсатты және нәтижелі пайдалану</p> <p>10.1.5.2 өз бетінше түрлі графикалық құралдарды пайдалана отырып, графикалық және технологиялық құжаттаманы жасау;</p> <p>10.1.5.3 өздігінен жасалған жоспар мен көрнекі материалдарды қолдана отырып, бағалау монологын құрыңыз;</p>

Үй мәдениеті		10.3.4.1 өз жұмысының және басқалардың жұмысының мақсаты мен маңыздылығын өз бетінше бағалау және өз көзқарасын ұсыну
	Мерекелерге арналған интерьер дизайны. шығармашылық идеяларды елестету(эскиз), материалдар мен жабдықтарды (құралдарды) дайындау, жүзеге асыру.	<p>10.1.5.2 өз бетінше түрлі графикалық құралдарды пайдалана отырып, графикалық және технологиялық құжаттаманы жасау</p> <p>10.1.5.1 күрделі нысандардың, бейнелер мен пішіндердің дизайнын әзірлеу үшін білімді жетілдіру</p> <p>10.1.5.3 өздігінен жасалған жоспар мен көрнекі материалдарды қолдана отырып, бағалау монологын құрыңыз</p> <p>10.2.5.3 дербестік пен сенімділікті көрсете отырып, әртүрлі техниканы, конструкцияларды және заманауи материалдарды пайдалана отырып, бірегей бұйымдар жасау</p> <p>10.3.3.1 өнімнің сапасын және өнімнің сыртқы түрін анықтайтын негізгі факторларды дәлелдеу және бағалау</p> <p>10.3.3.2 кәсіби сөздерді, терминдерді, неологизмдерді қолдану, қайталанулар мен штамптарды пайдаланбау</p>

Негізгі орта білім беру деңгейінің ауыр тіл кемістігі бар 7-10 –сыныптарына арналған "Технология" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының "Көркем еңбек" нұсқасы бойынша 3-қосымша

Негізгі орта білім беру деңгейінің ауыр тіл кемістігі бар 7-10 -сыныптарына арналған "Технология" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы бойынша терминологиялық минимум

Сынып	Пәндік лексика және терминология	Диалог/жазуға арналған сөз тіркестері
7-сынып	Абстракционизм, аллегория, өнімді талдау, галерея, граффити, орнату, контур, кубизм, жәрдемақы, қазіргі заманғы өнер, кескіш, тегістеу, экспозиция, жарықтандыру, тұрмыстық	Бұған жол бермеу үшін, алдымен.. .... қажет, содан кейін ... Көз жеткізу үшін, біріншіден .... екіншіден..., содан кейін ... Ережелерді сақтау дегеніміз ... Қауіпсіздікті сақтау байланысты

	техника, мамандар, микроклимат, үй экологиясы, ұтымды, интерьер, қызмет көрсету, десерт, қонақжайлылық	Маған бұл ұнады, өйткені ... назар аударайық... айтарлықтай бұл ..., атап өту керек (ескеру) ... әдетте, көп жағдайда, көбінесе
8-сынып	Фурнитура, декор, циновка, модельер, ою-өрнек, стилизация, тұтас пішілген, этникалық, стильді , косметолог, отбасы бюджеті, дайындау технологиясы, термиялық өңдеу, қарқынды технология, консервілеу	Ақпаратты беру және алу. Алгоритм бойынша әрекет етеді. ... міндетті шарт болып табылады... Автор атап өткендей; біріншіден; екіншіден; бір жағынан; екінші жағынан; мысалы; керісінше; осылайша
9-сынып	Безендіру, сәндік, сәндік косметика, селекционер, оңтайлы, жұмыс, агроном, сценарист, тұжырымдама, менеджер, модератор, шаблон, дизайнер, рәміздер, ең жақсы нұсқа	Алдымен.. жасап көреміз.; бұл, әрине, ... білдірмейді; біз қазірдің өзінде білеміз...; қажет деп санау, бақылауды күшейту. қалай атап өтілді..., алғашқы кезеңде ... менде қиындықтар болды, алдымен, алдымен, ең алдымен, ...бастайық , ...бастау керек
10-сынып	Ұлттық нышан, өзіндік күн, жинақ , трансформаторлар, винтаж, типтік, экспрессивті құралдар, оптикалық, миниатюралар, нақты, шығармашылық шешім, нақты, максималды, ақпарат көзі, нақты жағдайлар, түгендеу	...алгоритмдерді қолдану ... қатаң дәйекті орындау, ...ұсынылмайды, ...бұл сізге мүмкіндік береді, одан туатын қорытынды..., ... екенін атап өткен жөн бақылау келесі нәтижеге әкеледі ...

Қазақстан Республикасының
Білім және ғылым министрі
2022 жылғы 1 сәуірдегі
№ 123 бұйрығына
54-қосымша
Қазақстан Республикасы білім
және ғылым Министрінің
2013 жылғы 3 сәуірдегі
№ 115 бұйрығына
691-қосымша

Психикалық дамуы тежелген білім алушыларына арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10 сыныптары үшін "Қазақ тілі" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (оқыту қазақ тілінде)

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10 сыныптары үшін "Қазақ тілі" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі – Бағдарлама) Қазақстан Республикасының "Білім туралы" Заңының 5-бабы б) тармақшасына сәйкес әзірленген.

2. Бағдарламаның мақсаты - адам қызметінің түрлі салаларында өмірлік тапсырмаларды шешу үшін алынған білімді, дағдыларды және қабілеттерді пайдалана алатын шығармашыл, белсенді тұлғаның дамуы.

3. Бағдарлама міндеттері:

- 1) қазақ тілінің ұлттық – мәдени ерекшелігі туралы идеяларды қалыптастыру;
- 2) әртүрлі елдердің тілдері мен мәдениеттеріне төзімділікпен қарауды қалыптастыру;
- 3) тілдік фактілерді анықтау, бағалау, іріктеу, талдау және топтастыру дағдыларын қалыптастыру;
- 4) оқуға арналған ақпаратты іздеуге, зерттеуге арналған оқылымды, оқылған ақпаратты өңдеуді білу;
- 5) орфоэпиялық, емле, пунктуация және стилистикалық сауаттылықты жақсарту, қазақ тілінің нормалары мен ережелеріне сәйкес синтаксистік құрылымдарды құру дағдылары мен қабілеттерін қалыптастыру;
- 6) табысты диалогтық қарым-қатынастың дағдыларын жетілдіру, әртүрлі салаларда талқылау және коммуникативтік жағдайларды білуді қалыптастыру;
- 7) түрлі сөйлеу жанрларында ауызша және жазбаша монолог құру дағдыларын дамыту және жетілдіру;
- 8) азаматтыққа және патриотизмге тәрбиелеу, қоғамдағы табысты әлеуметтендіруге ықпал ететін мәдени құбылыс ретінде тілге деген саналы көзқарасын қалыптастыру.

4. Түзете-дамыту міндеттері:

- 1) лексиканы байыту және сөйлеудің грамматикалық құрылымын дамыту;
- 2) тіл арқылы өзара әрекеттесу мен өзара түсінушілік қабілеттерін дамыту;
- 3) мәтіндерді дұрыс және мазмұнды оқу дағдыларын дамыту, негізгі және екінші, анық және жасырын ақпаратты таба отырып, қорытындыларды тұжырымдауға үйрету;
- 4) байланыстырып сөйлеуді дамыту (ортофизикалық түрде дұрыс айтылу, диалогтық және монологтық сөйлеу);
- 5) тілдің дыбыстық құрамын меңгеру негізінде сауаттылық дағдыларын дамыту, грамматика туралы негізгі ақпараттарды қалыптастыру;
- 6) оқу іс-әрекетіндегі дағдыларды дамыту, орындалатын жұмысқа қызығушылығын қалыптастыру, өз жұмысына жауапты қарауға үйрету;
- 7) эмоционалдық-еріктік саласын дамыту, өзін-өзі басқару дағдыларын қалыптастыру, шыдамдылық пен төзімділік, өз сезімдерін қоғамдық жағымды қабілеттер арқылы жеткізу мүмкіндіктерін ашу.

2-тарау. Оқу процесін ұйымдастырудың педагогикалық тәсілдері

5. Оқу процесін ұйымдастыру білім алушының оқытудың төменгі уәждемесі, сөйлеудің жалпы дамымауы, когнитивтік және эмоционалдық-еріктік саласының, ұсақ моторикасының жетілмегендігі тәрізді психикалық сипаттамаларын ескереді.

6. "Қазақ тілі" пәнін меңгеру барысында білім алушылар келесідей тапсырмаларды орындағанда қиындықтарға тап болады:

1) терең шоғырлануды талап ететін бір бағытта жалғастырылған жұмыстарды (композициялар, шығармашылық жұмыстар, емтихандар, эсселер, диктанттар);

2) өзара байланысты тапсырмаларды қамтитын жаттығуларды;

3) топтық жұмыста;

4) арнайы терминологияны қолдануда (эпитет, метафора, кейіптеу);

5) тәрбие жұмысында өз ойларын қалыптастыру;

6) жеке сөздердің мағынасын, жаттығуларға арналған тапсырмаларды түсінуде;

7. Қазақ тілін табысты меңгерту тәсілдері:

1) қазақ тілін оқытудағы коммуникативтік тәсіл - білім алушылардың ауызша және танымдық белсенділігін арттырады;

2) жеке тәсіл - ұжымдық, фронталдық және топтық қызмет түрлері арқылы білім алушының даму сипаттамаларына, мүмкіндіктеріне және даму деңгейіне сәйкес оқыту іс-шараларын ұйымдастыруды көздейді;

3) ойындық тәсіл - зияткерлік дидактикалық ойындарға қызығушылық тудыратын табиғи қызығушылыққа негізделіп, зерттелетін пәнге оңтайлы оқыту уәждемесін дамытады;

4) тұлғалы-бағыттық тәсіл - білім алушылардың жеке тұлғалық жан-жақты дамуын қалыптастыруға, оның жеке қажеттіліктері мен мүдделерін ескере отырып, шығармашылық күштерін толық ашуға бағытталады.

8. Оқытудың тиімді әдістері:

1) көрнекілік әдістер - теориялық материалды неғұрлым табысты түсінуге ықпал жасап, есте сақтауға үлес қосатын әр түрлі анализаторлардың жұмысын жандандырады (көрсетілім, демонстрация, байқау);

2) әңгімелесу әдісі - логикалық бірізді дағдыларды қалыптастыруға мүмкіндік береді, дәйекті ойларға жетелейді, есте сақтау мен сөйлеуді дамытады, бағдарламалық материалдарды меңгерудегі қиындықтарды анықтаудың жақсы диагностикалық құралы болады;

3) ойын әдістері - оқу іс-әрекеттерін ынталандыруға және тұрақтандыруға, белсенді іс-шараларды ұйымдастыруға, бір іс-әрекеттен екіншісіне көшуге мүмкіндік береді;

4) көшіріп жазу әдісі - механикалық есте сақтау негізінде материалды түсініп, сауатты жазуды меңгерудің қажетті шарты ретінде қарастырылады;

5) түсіндірме жұмысы - ұйымдастыру қабілетінің дамуына, өзін-өзі бақылауға, оқушылардың назарын аударуға ықпал етеді;

6) үлкен және қиын ақпараттарды қабылдау үшін білім беру материалын мөлшерлеп, бөліктерге бөліп беру мұғалімге ақпараттың оқылуын қадағалауға, білімдегі кемшіліктерді уақытылы түзетуге мүмкіндік береді;

9. "Қазақ тілі" пәні бойынша бағдарлама материалын табысты меңгеру шарттары:

- 1) білім алушының жеке психологиялық ерекшеліктерін ескеру;
- 2) сабақта сабырлы және іскерлік ортаны, мейірімділік және өзара түсіністік ахуалын қалыптастыру;
- 3) әр оқушыға оқуы үшін қолайлы жағдай жасау;
- 4) танымдық процесті белсендету: назарын, есте сақтауын, ойлауын, қиялын, қабылдауын;
- 5) көру тіректерін пайдалану (диаграммалар, суреттер, кестелер, кластерлер, иллюстрациялар);
- 6) сабаққа екі жаңа ұғымды кіргізуден аспау;
- 7) өз бетінше өзінің және басқалардың қателерін табу арқылы білім алушылардың өзін-өзі бақылауын дамыту;
- 8) жаңа материалды зерделеу үшін оңтайлы жылдамдықты пайдалану, негізгі білім мен білік дағдыларын дамыту үшін жеткілікті уақыт бөлу.

10. Заманауи педагогикалық технологиялары оқушыларды табысты оқытуға көмектеседі:

1) сараланымдық технология - оқушылардың әртүрлі топтарына бірдей көзқарасты болдырмайды, ынталандыру деңгейін жоғарылатады, оқуда қиындықтары бар білім алушыларға аз жүктемелі жағдайлар жасайды, әр оқушының ерекше қажеттіліктерін ескереді;

2) "Сыни ойлауды дамыту" технологиясы - мәтінмен жұмыс жасауға бағытталып, оқу дағдыларын дамытады: ақпаратты бекіту және қорытындылау; мазмұнын бағалау және тұжырымдау; ақпаратты түсіндіру және синтездеу; мәтіннің мазмұнын, тіл ерекшеліктерін және құрылымын талдау;

3) компенсаторлық технология - білім алушыларға деген сүйіспеншілікке (қамқорлық, адамгершілік қарым-қатынас, жылулық және тазалық); қиындықтары және проблемаларын түсінуге; барлық кемшіліктеріне қажетті көмек көрсету, өзін-өзі реттеу элементтерін үйретуге бағытталады;

4) ақпараттық-коммуникативтік технологиясы - ақпаратты іздестіруді, жинауды және онымен жұмыс істеуді; ақпаратпен алмасуды; жұмысты жетілдіруді, интернет ресурстарды, жабдықтар мен қосымшаларды кеңінен пайдалануды; сапаны арттыруды қарастырады.

11. Пәнді оқытудың техникалық құралдары: дербес компьютер, электрондық оқулықтар, электронды проектор, электронды көшірме тақтасы; адам дауысының аудио жазбасы, әндер, музыка, табиғат дыбыстары, телевизиялық фильмдер, фильмдер, аудио және бейне жазбалар.

12. Формативті және суммативті бағалауға арналған тапсырмаларды мұғалім білім алушылардың мүмкіндіктерін ескере отырып, құрастырады. Рұқсат етіледі:

1) грамматикалық және семантикалық ресімдеу бойынша тұжырымдарды қысқартуға;

2) көптізбекті нұсқауды, тапсырманы кезеңмен (қадаммен) орындауға мүмкіндік беретін, қысқа мағыналық бірліктерге бөлу арқылы жеңілдетуге;

3) қажет болған жағдайда сараланған көмекті ұсынуға: ынталандырушы (мақұлдау, эмоционалдық қолдау), ұйымдастырушылық (жұмысты орындауға назарын аударту, жұмылдыру, өзін-өзі тексеру қажеттілігін есіне салу), бағыттаушы (қайталау және тапсырма нұсқауын түсіндіру);

4) тапсырманы орындауға берілген уақытты ұлғайтуға.

3-тарау. "Қазақ тілі" пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

13. "Қазақ тілі" пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

1) 5-сынып – аптасына 3 сағат, оқу жылында – 102 сағатты;

2) 6-сынып – аптасына 3 сағат, оқу жылында – 102 сағатты;

3) 7-сынып – аптасына 3 сағат, оқу жылында – 102 сағатты;

4) 8-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 78 сағатты құрайды;

5) 9-сынып – аптасына 2 сағатты, оқу жылында – 78 сағатты;

6) 10-сынып – аптасына 1 сағатты, оқу жылында – 34 сағатты құрайды.

14. Бағдарламаның мазмұны бөлімдерге бөлінген. Бөлімдер бөлімшелерден тұрады, бөлімшелер күтілетін нәтижелер түрінде ұсынылған әр сыныптың оқу мақсаттарын қамтиды.

15. Оқыту мақсаттары арқылы мұғалімдер сөйлеу қызметінің төрт дағдысын (тыңдалым, айтылым, оқылым, жазылым) қалыптастырады, оқушылардың жетістігін бағалайды және оқытудың келесі кезеңі туралы ақпарат береді.

16. Бағдарлама мазмұны 4 бөлімді қамтиды:

1) "Тыңдалым мен айтылым";

2) "Оқылым";

3) "Жазылым";

4) "Әдеби тіл нормаларын сақтау".

17. "Тыңдалым мен айтылым" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) болжау;

2) мәтіндерді талдау; сөзді түсіну және қабылдау;

3) тыңдалым материалы бойынша жауап беру және бағалау;

4) сөйлеу мәдениетін дамыту;

5) қайталау;

18. "Оқылым" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) ақпаратты түсіну;

2) мәтіннің стильдік ерекшелігін тану;

3) әртүрлі ресурс көздерінен қажетті ақпарат алу;

4) оқылым стратегияларын қолдану;

5) мәтін бойынша сұрақтар құрастыра білу.

19. "Жазылым" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) жоспар құру;
- 2) әртүрлі жанрда мәтіндер құрастыру;
- 3) жазба жұмыстарын әртүрлі формада ұсыну;
- 4) шығармашылық жұмыс жазу;
- 5) оқылым және тыңдалым материалдары негізінде жинақы мәтін жазу;
- 6) мәтіндерді түзету және редакциялау;

20. "Әдеби тіл нормаларын сақтау" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) орфографиялық норма;
- 2) орфоэпиялық норма;
- 3) лексикалық норма;
- 4) грамматикалық норма;
- 5) пунктуациялық норма.

21. 5-сыныпқа арналған "Қазақ тілі" оқу пәнінің базалық білім мазмұны:

1) тыңдалым мен айтылым: мұғалімнің көмегімен тірек сөздер арқылы тақырыпты болжау; негізгі ой мен ақпаратты анықтау; тыңдалған мәтін негізінде сұрақтарға жауап беру; әлеуметтік-тұрмыстық және мәдени тақырыптарға байланысты диалогтағы көтерілген мәселені түсіндіру; қыстырма және қаратпа сөздер арқылы өз ойын білдіру;

2) оқылым: мұғалімнің көмегімен мәтіндегі негізгі ақпаратты түсіну; лексиканың ауызекі сөйлеу және жазба стильдік айырмашылықтарын мәтін арқылы тану; хат-хабарламаның құрылымы арқылы жанрлық ерекшеліктерін білу; ауызекі сөйлеу стиліндегі мәтіндерді қолдану; мәтіннің мазмұнын түсінуге бағытталған сұрақтар қою; оқылым стратегияларын қолдану;

3) жазылым: мұғалімнің көмегімен қарапайым жоспар құру; жанрлық ерекшеліктеріне сай көлемі кіші хат жазу; жай сөйлемдер құрастыру; шығармашылық жұмысын жүргізу; шағын мәтін жазу; мәтіндегі орфографиялық қателерді сөздіктерге сүйене отырып түзету, шағын мәтіндерге түзету енгізу және редакциялау;

4) әдеби тіл нормалары: мұғалімнің көмегімен орфографиялық норма: дыбыс үндестігі; буын үндестігі; орфоэпия нормалары: ілгерінді, кейінді және тоғыспалы ықпал; лексикалық норма: тура және ауыспалы мағыналы сөздер; көп мағыналы сөздер; омоним, антоним, синоним; грамматикалық норма: туынды сөздер; күрделі сөздер; зат есімнің мағыналық түрлері; сын есімнің шырайлары; сан есімнің мағыналық түрлері; пунктуациялық норма: хабарлы, лепті, сұраулы сөйлемдер, қаратпа сөз тыныс белгілері

22. 6-сыныпқа арналған "Қазақ тілі" оқу пәнінің базалық білім мазмұны:

1) тыңдалым және айтылым: мұғалімнің көмегімен тақырыпты болжау; әлеуметтік-тұрмыстық және әлеуметтік-мәдени тақырыптарға байланысты диалогтар мен монологтардағы мәселені түсіндіру; тірек сөздер мен жетекші сұрақ арқылы негізгі ойды анықтау; мәтін мазмұнын түсіну; негізгі ақпаратты анықтау; мәтін мазмұны

негізінде сұрақтарға жауап беру; эмоционалды сөздер мен дауыс ырғағы арқылы қыстырма, қаратпа, одағай сөздерді қолдану, диалогке қатысу;

2) оқылым: мұғалімнің көмегімен мәтіндегі негізгі және қосымша ақпаратты түсіну; лексиканың ауызекі сөйлеу және жазба стильдік айырмашылықтарын мәтін арқылы тану; хат, хабарлама, жарнама, нұсқаулық, хабарландырудың құрылымы, олардың жанрлық ерекшеліктері; мәтін мазмұнын түсіну, нақты ақпараттарды анықтауға бағытталған сұрақтар құрастыру, ауызекі сөйлеу стиліндегі мәтіндер мазмұны мен тақырыбын салыстыру, оқылым стратегияларын қолдану, қажетті ақпаратты ала білу;

3) жазылым: мұғалімнің көмегімен берілген мәтінге сәйкес қарапайым жоспар құру; жанрлық ерекшеліктеріне сай кішірек хат, хабарландыру, жарнама құрастыру; шағын әңгіме құрастыру; шығармашылық жұмыс жазу, негізгі ақпараттарды сақтай отырып, шағын жинақы мәтін жазу, мәтіндегі орфографиялық қателерді түзету және редакциялау;

4) әдеби тіл нормалары: мұғалімнің көмегімен орфографиялық норма: қазақ тілінің дыбыстар жүйесі; үндестік заңы; орфоэпиялық норма: ілгерінді, кейінді және тоғыспалы ықпал; лексикалық норма: көнерген сөз, эвфемизм, дисфемизм, неологизм, термин, диалект сөз, кәсіби сөз, табу; грамматикалық норма: есімдіктің сөйлемдегі қызметі; етістің етіс түрлері, салт-сабақты етістік; үстеудің мағыналық түрлері; пунктуациялық норма: қазақ тіліндегі тыныс белгілерінің түрлері мен қызметін (даралаушы) түсіну, дұрыс қолдану.

23. 7-сыныпқа арналған "Қазақ тілі" оқу пәнінің базалық білім мазмұны:

1) тыңдалым және айтылым: мұғалімнің көмегімен көтерілген мәселені болжау; ресми-іскери тақырыптарға байланысты диалог, монологтардағы көтерілген мәселені түсіндіру; мәтін мазмұнын түсіну; негізгі және қосымша ақпаратты анықтау; жетекші сұрақтар арқылы негізгі ойды анықтау; мәтін мазмұны негізінде сұрақтарға жауап беру; көтерілген мәселе бойынша өз ойын тұжырымдау; эмоционалды сөздер мен дауыс ырғағы арқылы қыстырма, қаратпа сөздерді қолдану, диалогке қатысу, өз ойын білдіру;

2) оқылым: мұғалімнің көмегімен мәтіннен негізгі және қосымша ақпаратты анықтау; ауызекі сөйлеу мен көркем сөйлеудің стильдік ерекшеліктерін тану; ауызекі сөйлеу мен көркем сөйлеудің құрылымдық және жанрлық ерекшеліктерін ажырату; ауызекі сөйлеу стиліндегі мәтіндердің тақырыбы, мазмұны мен тілдік құралын салыстыру; мәтіннен негізгі және қосымша ақпаратты анықтауға бағытталған сұрақтар құрастыру; оқылым стратегияларын қолдану; энциклопедия, сөздік, балаларға арналған газет-журналдардан қажетті ақпараттар алу;

3) жазылым: мұғалімнің көмегімен қарапайым жоспар құру; жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай өмірбаян мен құттықтау хат жазу; шағын мәтін құрастыру; шығармашылық жұмысты жасау; шағын жинақы мәтін жазу; мәтіндегі орфографиялық және пунктуациялық қателерді сөздіктер мен емле ережелеріне сүйеніп түзету, редакциялау;

4) әдеби тіл нормалары: мұғалімнің көмегімен орфографиялық норма: жалғаулар мен шылаулардың ерекшелігін ескере отырып, үндестік заңына сәйкес орфографиялық нормаға сай жазу; орфоэпиялық норма: сөз екпіні, тіркес екпіні, логикалық екпін; лексикалық норма: фразеологизм, мақал-мәтелдердің эмоционалды мәні мен көркемдік ерекшеліктерін түсініп қолдану; грамматикалық норма: етістіктің есімше, көсемше, тұйық етістік, шақ, рай түрлері; еліктеуіш сөздер; шылау түрлері; одағай түрлері; пунктуациялық норма: сөйлем соңында және сөйлем ішінде қойылатын тыныс белгілерін дұрыс қолдану.

24. 8-сыныпқа арналған "Қазақ тілі" оқу пәнінің базалық білім мазмұны:

1) тыңдалым және айтылым: мұғалімнің көмегімен мәтін үзінділері негізінде оқиғаның дамуы мен аяқталуын болжау; әлеуметтік-қоғамдық және оқу-еңбек тақырыптарына байланысты диалог, монологтарда көтерілген мәселені талдау; мәтін мазмұнын түсіну; детальды ақпаратты анықтау; жетекші сұрақтар арқылы негізгі ойды анықтау; мәтін мазмұны бойынша жалпылама және нақты сұрақтарға жауап беру, көтерілген мәселе бойынша өз ойын білдіру; дайын тіркестер мен терминдерді орынды қолданып, диалогқа қатысу;

2) оқылым: мұғалімнің көмегімен мәтіннен негізгі және қосымша детальды ақпаратты анықтау; публицистикалық және ресми стиль ерекшеліктерін тану; хроника, хабар, очерктердің және кеңсе құжаттары және кеңсе жазбаларының құрылымы арқылы жанрлық ерекшеліктерін ажырату; ауызекі сөйлеу және ресми стильдегі мәтіндердің тақырыбы, мазмұны мен тілдік ерекшеліктерін салыстыру; мәтін бойынша көтерілген мәселені анықтауға бағытталған сұрақтар құрастыру; оқылым стратегияларын қолдану; ғаламтор, энциклопедия, газет-журналдар, оқулықтардан алынған деректерді қолдану;

3) жазылым: мұғалімнің көмегімен берілген мәтінге сәйкес кіріспе, негізгі бөлімдерді қамтитын жоспар құру; шағын әңгіме жазу; шағын мәтін жазу; шығармашылық жұмыс жасау; оқылым және тыңдалым материалдары бойынша шағын жинақы мәтін құрастыру; мәтін негізінде лексикалық түзетулер енгізу және редакциялау;

4) әдеби тіл нормалары: мұғалімнің көмегімен орфографиялық норма: тақырып бойынша жеке сөздер, бірге, бөлек және дефис арқылы жазылатын сөздерді орфографиялық нормаға сай жазу; орфоэпиялық норма: сөйлеу тіліндегі интонация, кідіріс пен логикалық екпіннің мәнін түсініп қолдану; сөзді анық және дұрыс айта білу; сөз бен сөзді дұрыс байланыстырып сөйлеу; лексикалық норма: сөздік қор және сөздік құрам ерекшеліктерін түсініп қолдану; грамматикалық норма: сөз тіркесінің байланысу тәсілдері, түрлері, есімді, етістікті сөз тіркесі; тұрлаулы, тұрлаусыз сөйлем мүшелері; оқшау сөздер; пунктуациялық норма: сөйлем соңында қабаттасып қойылатын тыныс белгілерін дұрыс қолдану.

25. 9-сыныпқа арналған "Қазақ тілі" оқу пәнінің базалық білім:

1) тыңдалым және айтылым: мұғалімнің көмегімен дәйексөз, үзінді негізінде көтерілетін мәселені болжау; әлеуметтік-қоғамдық және мәдени-тарихи тақырыптарға байланысты диалог, монологтардағы экспресивті-эмоционалды сөздердің рөлін талдау; факті мен көзқарасты ажырата білу; дауыс ырғағы мен сөйлеу мәнері арқылы негізгі ойды анықтау; проблемалық сұрақтарға деректер келтіру; көркем бейнелеуіш, эмоционалды-экспресивті сөздер мен тұрақты тіркестерді қолдану, диалогқа қатысу;

2) оқылым: мұғалімнің көмегімен мәтін және графиктік нұсқа (кесте, диаграмма, сурет, шартты белгілер) арқылы ақпаратты интерпретациялау; публицистикалық және ғылыми стиль ерекшеліктерін тілдік құралдар арқылы тану; мақала мен аннотация құрылымы арқылы олардың жанрлық ерекшеліктерін ажырату; мәтіндердің тақырыбы, құрылымы мен тілдік ерекшеліктерін салыстыру; мәтін бойынша сұрақтар құрастыру; оқылым стратегияларын қолдану; ғаламтор, энциклопедия, газет-журналдар мен оқулықтардан алынған деректерді қолдану;

3) жазылым: мұғалімнің көмегімен әртүрлі жанрдағы мәтіндерді жазу үшін жоспар құру; көркемдегіш құралдарды орынды қолдану; шағын әңгіме құрастыру; мәтіннің баяндау желісін сақтау, алған ақпараттардан шағын мәтін жазу; орынсыз қолданылған сөз оралымдарына стильдік түзетулер жасау, редакциялау;

4) әдеби тіл нормалары: мұғалімнің көмегімен орфографиялық норма: тақырып бойынша бас әріппен жазылатын күрделі-құрама атауларды орфографиялық нормаға сай жазу; орфоэпиялық норма: сөйлеу ағымындағы интонацияның құрамдас бөліктерін сөйлеу мәнеріне сай қолдану, сөзді анық, дұрыс айта білу, сөз бен сөзді дұрыс байланыстырып сөйлеу; лексикалық норма: лексикалық стилистика заңдылықтарын дұрыс қолдану; грамматикалық норма: сөйлемнің бірыңғай мүшелері мен айқындауыш мүшелері; жай сөйлем, жай сөйлемнің айтылу мақсатына қарай бөлінуі; төл сөз бен төлеу сөз, автор сөзінің жасалу жолдары мен қызметі; пунктуациялық норма: төл сөз, төлеу сөз, автор сөзінің тыныс белгілерін дұрыс қолдану.

26. 10-сыныпқа арналған "Қазақ тілі" оқу пәнінің базалық білім мазмұны:

1) тыңдалым және айтылым: мұғалімнің көмегімен мәтін мазмұны бойынша сұрақтарға болжаммен жауап беру, түпнұсқамен салыстыру; қоғамдық-саяси, әлеуметтік-экономикалық және ғылыми тақырыптарға байланысты әртүрлі жанрдағы шағын көлемді мәтіндердегі көркемдегіш құралдардың рөлін талдау; мәтіннің мазмұнын түсіну; ұсынылған ақпараттан астарлы ойды анықтау; мәтінде көтерілген мәселені талдау; негізгі ойды анықтау; перифраза түрінде берілген сұрақтар арқылы қажетті ақпаратты таба білу; ресми сөздер мен терминдерді қолдану, диалогке қатысу;

2) оқылым: мұғалімнің көмегімен тұтас және аралас мәтіндердегі ақпараттарды салыстыру; қазақ тілі стильдері мен шешендік сөздің түрлерін қолданылған тілдік құралдар арқылы тану; мақала, аннотация және презентация құрылымы мен жанрлық ерекшеліктерін ажырату; оқылым стратегияларын қолдану; мәтінде көтерілген мәселеге қатысты көзқарасты анықтауға бағытталған сұрақтар құрастыру; әртүрлі

стильдегі мәтіндердің тақырыбы, қызметі, құрылымы мен тілдік ерекшелігін салыстыру; ғаламтор, энциклопедия, газет-журналдар, оқулықтардан алынған деректерді қолдану;

3) жазылым: мұғалімнің көмегімен әртүрлі жанрдағы мәтіндерге күрделірек жоспар құру; жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолдану; шағын мақала құрастыру; графиктік мәтін құрастыру; перифраза тәсілдері арқылы шағын жинақы мәтін жазу; жазба жұмыстарын абзацтар мен бөліктерге бөлу, түзетулер енгізу, редакциялау;

4) әдеби тіл нормалары: мұғалімнің көмегімен орфографиялық норма: мәнмәтін бойынша тілдік бірліктерді орфографиялық нормаға сай жазу; орфоэпиялық норма: сөйлеу ағымында интонацияның құрамдас бөліктерін сөйлеу мәнеріне сай қолдану; сөзді анық, дұрыс айту, сөзбен сөзді дұрыс байланыстырып сөйлеу; лексикалық норма: лексикалық стилистика заңдылықтарын дұрыс қолдану; грамматикалық норма: құрмалас сөйлемнің жасалу жолдары мен түрлері; салалас құрмалас сөйлемдердің мағыналық түрлері; сабақтас құрмалас сөйлемдердің мағыналық түрлері; аралас құрмалас сөйлемдердің жасалу жолдары; пунктуациялық норма: құрмалас сөйлемнің тыныс белгілерін ережеге сай қолдану.

4-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

27. Бағдарламада оқыту мақсаттары кодтық белгімен берілген. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сан бөлім мен бөлімше ретін, төртінші сан оқыту мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 7.2.1.2 кодында: "7" – сынып, "2.1." – бөлім мен бөлімше, "2" – оқыту мақсатының реттік саны.

28. Күтілетін нәтижелер бойынша оқыту мақсаттарының жүйесі:

1) "Тыңдалым және айтылым" бөлімі:

1-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары					
	5-сынып	6-сынып	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
1. Болжау	5.1.1.1 тірек сөздер арқылы және иллюстрацияның көмегімен тақырыпты болжау	6.1.1.1 тірек сөздер мен ұсынылған иллюстрациялар арқылы тақырыпты болжау	7.1.1.1 мәтіннің атауын талқылау және алғашқы бөлігін тыңдау арқылы көтерілетін мәселені болжау	8.1.1.1 мәтін үзінділерін тыңдай отырып, оқиғаның дамуы мен аяқталуын мұғалімнің көмегімен болжау	9.1.1.1 мәтіннен алынған дәйексөздерге, үзінділерге сүйене отырып, көтерілетін мәселені мұғалімнің көмегімен болжау	10.1.1.1 мәтін мазмұны бойынша дайындалған сұрақтарға болжаммен жауап беру, түпнұсқамен салыстыру
					9.1.2.1	10.1.2.1

2. Мәтіндерді талдау; сөзді түсіну және қабылдау	5.1.2.1 әлеуметтік-тұрмыстық, мәдени тақырыптарға байланысты диалогтағы көтерілген мәселені түсіну	6.1.2.1 әлеуметтік-тұрмыстық, әлеуметтік-мәдени тақырыптарға байланысты диалог, монологтардағы мәселені талдау	7.1.2.1 әлеуметтік-мәдени, ресми-іскери тақырыптарға байланысты диалог, монологтардағы көтерілген мәселені білу	8.1.2.1 әлеуметтік-қоғамдық, оқу-еңбек тақырыптарына байланысты диалог, монологтағы көтерілген мәселені мұғалімнің көмегімен қабылдау	әлеуметтік-қоғамдық, мәдени-тарихи тақырыптарға байланысты диалог, монологта экспрессивті-эмоционалды сөздердің рөлін мұғалімнің көмегімен табу	қоғамдық-саяси, әлеуметтік-экономикалық әртүрлі жанрдағы шағын көлемді мәтіндердегі көркемдегіш құралдардың рөлін мұғалімнің көмегімен талдау
3. Тыңдалым материалы бойынша жауап беру және бағалау	5.1.3.1 тыңдалған мәтін мазмұны негізінде сұрақтарға жауап беру және өзара бағалау	6.1.3.1 көтерілген мәселе бойынша өз ойын білдіру және өзара бағалау	7.1.3.1 тыңдалған мәтін мазмұны бойынша жалпы және нақты сұрақтарға жауап беру, мәтіндегі ақпаратты шынайы өмірмен байланыстыру және өзара бағалау	8.1.3.1 проблемалық сұрақтарға тыңдалған мәтіннен деректер келтіре отырып, дәлелді жауап беру, өз жауабын өзгенің жауабымен салыстыру, талқылау және өзара бағалау	9.1.3.1 перифраза түрінде берілген сұрақтар арқылы мәтіннен қажетті ақпаратты таба білу, көтерілген мәселе бойынша ой тұжырымдау; 9.1.3.2 аудио және видео таспаға жазылған материалдар бойынша сұрақтарға жауап беру және бағалау	10.1.3.1 мәтіндегі айтылған ойға өз көзқарасын білдіреді, сыни тұрғыдан баға беріп айту; 10.1.3.2 аудио және видео таспаға жазылған әртүрлі жанрдағы материалдар бойынша қойылған сұрақтарға жауап беру, кейіпкерлердің әрекетін бағалау
	5.1.4.1 коммуникативтік жағдаятқа сай эмоционалды сөздерді,	6.1.4.1 коммуникативтік жағдаятқа сай эмоционалды сөздерді, дауыс	7.1.4.1 коммуникативтік жағдаятқа сай ресми сөздер мен тіркестер, дайын тіркестер мен терминдерді орынды қолданып,	8.1.4.1 коммуникативтік жағдаятқа сай көркем бейнелеуіш, эмоционалды-экспрессивті сөздерді және мақал-мәтелдер мен тұрақты тіркестерді еркін қолдану	9.1.4.1 коммуникативтік жағдаятқа сай ғылыми және халықаралық	10.1.4.1 қоғамдық-саяси, ғылыми, коммуникативтік

4. Сөйлеу мәдениетін дамыту	дауыс ырғақтары арқылы қыстырма, қаратпа, одағай сөздерді еркін қолданып, диалогқа қатысу	ырғақтары арқылы қыстырма, қаратпа, одағай сөздерді еркін қолданып, диалогқа даярлықсыз қатысу, өз пікірін білдіру	диалогке қатысу; 7.1.4.2 оқыған мәтін бойынша пікір айтуға машықтандыру, ойын анық жеткізу, дәлелдеу, қорытынды жасай білу өз ойын нақты дәлелдермен қорыту.	, диалогқа қатысу, пікірталаста тез және дұрыс шешім қабылдай білу; 8.1.4.2 білген, көрген, байқаған мағлұматтарды пайдалана отырып ойын жеткіз, жаңа ақпараттарды қолдана отырып, өз ойын ашық білдіру	терминдер мен деректерді орынды қолданып, диалог, монологқа өз ойын дәлелді әрі жүйелі түрде жеткізу	втік жағдаятқа сай тиісті сөздер мен фразаларды тандау, орта көлемді монолог дайындау және қорғау
-----------------------------	---	--	--	---	--	---

2) "Оқылым" бөлімі:

2-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары					
	5-сынып	6-сынып	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
1. Ақпаратты түсіну	5.2.1.1 мәтіндегі негізгі ақпаратты табу және түсіну	6.2.1.1 мәтіндегі негізгі және қосымша ақпаратты ажырата білу	7.2.1.1 мәтіннен негізгі және қосымша ақпаратты табу, түсіну анықтау	8.2.1.1 мәтіннен негізгі және қосымша, детальды ақпараттарды анықтау және салыстыру	9.2.1.1 мәтін және графиктік (кесте, диаграмма, сурет, шартты белгілер) ақпаратты интерпретациялау	10.2.1.1 тұтас және аралас мәтіндердегі (кесте, диаграмма, сызба, сурет) ақпараттарды салыстыру
2. Мәтіннің стильдік ерекшелігін тану	5.2.2.1 лексиканың ауызекі сөйлеу мен жазба стильдік айырмашылықтарын мәтіндер арқылы тану	6.2.2.1 ауызекі сөйлеу және жазба стильдік айырмашылықтарын мәтіндер арқылы ажырата алу	7.2.2.1 ауызекі сөйлеу және көркем сөйлеудің стильдік ерекшеліктерін қолданылған тілдік құралдар арқылы тану	8.2.2.1 публицистикалық және ресми стиль ерекшеліктерін қолданылған тілдік құралдар арқылы тану	9.2.2.1 публицистикалық және ғылыми стиль ерекшеліктерін қолданылған тілдік құралдар арқылы тану	10.2.2.1 қазақ тілі стильдері мен шешендік сөздің түрлерін қолданылған тілдік құралдар арқылы тану
3. Өртүрлі ресурс	5.2.3.1 оқулықтың анықтамалық	6.2.3.1 мектептегі энциклопедиялық, фразеология	7.2.3.1 энциклопедиялар, балаларға арналған газет-журналд	8.2.3.1 ғаламтор, энциклопедия, сөздік, балаларға арналған газет-журналд	9.2.3.1 ғаламтор, энциклопедия, газет-журналд	10.2.3.1 ғаламтор, энциклопедия, газет-журналдар, оқулықтар, ғылыми

көздерінен қажетті ақпарат алу	деректерін өз бетінше қолдану	ық, орфографиялық сөздіктен ақпараттарды іздеу	ардан қажетті ақпаратты ала білу	ардан қажетті ақпараттарды алу, дәлел ретінде қолдану, авторына сілтеме жасау	ар, оқулықтардан алынған деректерді алу, қолдану	еңбектерден алынған деректерді дәлел ретінде қолдану, авторына сілтеме жасау
4. Оқылым стратегияларын қолдану	5.2.4.1 жалпы мазмұнын түсіну үшін оқу, нақты ақпаратты табу үшін оқу; 5.2.4.2 мәтінді бөліктерге бөлу және негізгі ойын анықтау	6.2.4.1 комментарий жасау, іріктеп оқу, рөлге бөліп оқу	7.2.4.1 комментарий жасау, білу, іріктеп оқу, зерттеп оқу	8.2.4.1 комментарий жасау, іріктеп оқу, талдап оқу; 8.2.4.2 мәнерлеп шапшаң оқу: мәтіннің мазмұны мен мағынасына сәйкес интонация мен сөз қарқынын (кідіріс, логикалық ойлау дауыс сарыны) сақтау	9.2.4.1 комментарий жасау, іріктеп оқу, талдап оқу; 9.2.4.2 әдеби сөздің нормаларын сақтай отырып саналы түрде дауыстап дұрыс оқу	10.2.4.1 қазақ классиктерінің әдеби шығармаларынан қысқа үзінділерді интонацияларын сақтап, мәнерлеп саналы түрде оқу; 10.2.4.2 өз бетімен әдеби шығармалардағы кейіпкерлердің сөздерін рөлге бөліп оқу
5. Мәтін бойынша сұрақтар құрастыра білу	5.2.5.1 мұғалімнің көмегімен мәтіннің мазмұнын түсінуге бағытталған сұрақтар құрай білу	6.2.5.1 мәтін мазмұнын түсінуге, нақты ақпараттарды анықтауға бағытталған сұрақтар құрастыру	7.2.5.1 мәтіннен негізгі және қосымша ақпаратты анықтауға бағытталған сұрақтар құрастыру	8.2.5.1 мәтін бойынша көтерілген мәселені анықтауға бағытталған сұрақтар құрастыру	9.2.5.1 мұғалімнің көмегімен перифразаның тәсілдерін қолдана отырып, мәтін бойынша сұрақтар құрастыру	10.2.5.1 мәтінде көтерілген мәселеге көзқарасты анықтауға бағытталған сұрақтар құрастыру

3) "Жазылым" бөлімі:

3-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары					
	5-сынып	6-сынып	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
1. Жос пар құру	5.3.1.1 берілген мәтінге сәйкес қарапайым, жеңіл жоспар құруды үйрену	6.3.1.1 берілген мәтінге сәйкес қарапайым, жай жоспар құру	7.3.1.1 берілген мәтінге сәйкес негізгі бөлімді қамтитын жоспар құру	8.3.1.1 берілген мәтінге сәйкес кіріспе, негізгі бөлімдерді қамтитын күрделі жоспар құру	9.3.1.1 әртүрлі жанрдағы мәтіндерді жазу үшін құрылымын ескере отырып, жоспар құру	10.3.1.1 әртүрлі жанрдағы мәтіндерді жазу үшін құрылымын ескере отырып, күрделі жоспар құру

2. Өртүрлі жанрда мәтіндер құрастыру	5.3.2.1 жанрлық ерекшеліктері не сай (тірек сөздер, үлгі бойынша) көлемі кіші хат жазу	6.3.2.1 жанрлық ерекшеліктері не сай (үлгі бойынша) көлемі кішірек хат, хабарландыру, жарнама құрастырып жазу	7.3.2.1 жанрлық және стильдік ерекшеліктері не сай (тірек сөздер мен үлгі бойынша) құттықтау, өмірбаян құрастырып жазу	8.3.2.1 жанрлық және стильдік ерекшеліктері не сай көлемі шағын әңгіме (иллюстрация бойынша) құрастырып жазу	9.3.2.1 жанрлық және стильдік ерекшеліктері не сай көркемдегіш құралдарды орынды қолданып, шағын әңгіме құрастырып жазу	10.3.2.1 жанрлық және стильдік ерекшеліктері не сай тілдік құралдарды орынды қолданып, шағын мақала құрастырып жазу
3. Жазба жұмыстарын өртүрлі формада ұсыну	5.3.3.1 сюжетті суреттер бойынша жай сөйлемдер құрастыру	6.3.3.1 сюжетті суреттердің (фотосуреттер) желісі бойынша шағын әңгіме құрастыру	7.3.3.1 ұсынылған тақырыпқа байланысты дайын деректер бойынша графиктік шағын жинақы мәтін құрастыру	8.3.3.1 мәтін құрылымын сақтай отырып, графиктік шағын мәтін жазу	9.3.3.1 мәтін құрылымын сақтай отырып, графиктік мәтін жазу	10.3.3.1 мәтін құрылымын сақтай отырып, графиктік мәтін құрастыру
4. Шығармашылық жұмыс	5.3.4.1 өзін кейіпкердің орнына қою арқылы шығармашылық жұмыс жазу, көлемі 60 сөз	6.3.4.1 өзін кейіпкердің орнына қою арқылы шығармашылық жұмыс жазу, көлемі 80 сөз	7.3.4.1 белгілі бір рөлді таңдай отырып шығармашылық жұмыс жазу, көлемі 100 сөз	8.3.4.1 белгілі бір элементі таңдай отырып шығармашылық жұмыс жазу, көлемі 120 сөз	9.3.4.1 белгілі композиция элементі болатын мәтіннің үзгі (әңгіменің жалғасы), шығармашылық жұмыс жазу, көлемі 140 сөз	10.3.4.1 белгілі композиция элементі болатын үзік, мәтіннің үзгі (әңгіменің басы, әңгіменің жалғасы), шығармашылық жұмыс жазу, көлемі 160 сөз
5. Оқылым және тыңдалым материалдары негізінде жинақы мәтін (компрессия) жазу	5.3.5.1 оқылым мен тыңдалым материалдары бойынша шағын мәтін жазу	6.3.5.1 оқылым және тыңдалым материалдары бойынша негізгі ақпараттарды сақтай отырып, шағын жинақы мәтін жазу	7.3.5.1 оқылым және тыңдалым материалдары бойынша негізгі ойды білдіретін сөйлемдерді іріктей отырып, шағын жинақы мәтін жазу	8.3.5.1 оқылым және тыңдалым материалдары бойынша тірек сөздер мен сөз тіркестерін синонимдік қатармен ауыстыра отырып, шағын жинақы мәтін жазу	9.3.5.1 оқылым және тыңдалым материалдары бойынша мәтіннің баяндау желісін сақтап, алған ақпараттардан шағын жинақы мәтін жазу	10.3.5.1 оқылым және тыңдалым материалдары бойынша перифраза тәсілдері арқылы шағын жинақы мәтін жазу
				8.3.6.1		

6 Мәтіндерді түзету және редакциялау	5.3.6.1 мәтіндегі орфографиялық қателерді сөздіктерге сүйене отырып түзету	6.3.6.1 мәтіндегі орфографиялық қателерді сөздіктерге сүйене отырып, түзету және редакциялау	7.3.6.1 мәтіндегі орфографиялық және пунктуациялық қателерді сөздіктерге, емле ережелеріне сүйеніп, түзету, редакциялау	мәтіндегі сөздердің тақырыпқа сай орынды қолданылуын тексеру, синонимдік қатармен ауыстыра отырып, лексикалық түзетулер енгізу, редакциялау	9.3.6.1 стильдік ауытқуларды, орынсыз қолданылған сөз оралымдарын а стильдік түзетулер жасау, редакциялау	10.3.6.1 жазба жұмысын абзацтар мен бөліктерге бөлу, түзетулер енгізу, редакциялау
---	---	---	--	---	--	---

4) "Әдеби тіл нормаларын сақтау" бөлімі:

4-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары					
	5-сынып	6-сынып	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
1 Орфографиялық норма	5.4.1.1 дыбыс үндестігі мен буын үндестігі заңын ескере отырып, орфографиялық нормаға сай жазу	6.4.1.1 қазақ тілінің дыбыстар жүйесін, үндестік заңын, емлелік ерекшеліктерін ескере отырып, орфографиялық нормаға сай жазу	7.4.1.1 жалғаулар мен шылаулардың ерекшелігін ескере отырып, үндестік заңына сәйкес орфографиялық нормаға сай жазу	8.4.1.1 тақырып бойынша жеке сөздер, бірге, бөлек және дефис арқылы жазылатын сөздерді орфографиялық нормаға сай жазу	9.4.1.1 тақырып бойынша бас әріппен жазылатын күрделі-құрама атауларды орфографиялық нормаға сай жазу	10.4.1.1 мәнмәтін бойынша тілдік бірліктерді орфографиялық нормаға сай жазу
2 Орфоэпиялық норма	5.4.2.1 сөз ішіндегі ілгерінді, кейінді ықпал заңдылықтарына сәйкес айта білу, сөзді анық, дұрыс айта білу	6.4.2.1 сөз ішіндегі және сөз аралығындағы ілгерінді, кейінді және тоғыспалы ықпал заңдылықтарына сәйкес айта білу, сөзді анық, дұрыс айта білу, сөз бен сөзді дұрыс байланыстырып сөйлеу	7.4.2.1 - екпіннің түрлерін (сөз екпіні, тіркес екпіні, логикалық екпін) сөз және сөйлем ішінде орынды қолдану, сөзді анық, дұрыс айта білу, сөз бен сөзді дұрыс байланыстырып сөйлеу	8.4.2.1 сөйлеу тіліндегі интонация, кідіріс, логикалық екпіннің мәнін түсініп қолдану, сөзді анық, дұрыс айта білу, сөз бен сөзді дұрыс байланыстырып сөйлеу	9.4.2.1 сөйлеу ағымындағы интонацияның құрамдас бөліктерін сөйлеу мәнеріне сай қолдану, сөзді анық, дұрыс айта білу, сөз бен сөзді дұрыс байланыстырып сөйлеу	10.4.2.1 сөйлеу ағымындағы интонацияның құрамдас бөліктерін сөйлеу мәнеріне сай қолдану, сөзді анық, дұрыс айта білу, сөз бен сөзді дұрыс байланыстырып сөйлеу
	5.4.3.1 тура және ауыспалы	6.4.3.1 көнерген сөз, эвфемизм, дисфемизм,	7.4.3.1		9.4.3.1	10.4.3.1

3. Лексикалық норма	мағыналы сөздерді, көп мағыналы сөздер, омоним, антоним, синонимдерді көркемдік ерекшеліктері не сай білу	неологизм, термин, диалект сөз, кәсіби сөз, табу сөздердің қолданыс аясын түсіну және ажырата білу	фразеологизм, мақал-мәтелдердің эмоционалды мәнін, көркемдік ерекшеліктері н түсініп қолдана алу	8.4.3.1 сөздік қор және сөздік құрам ерекшеліктері н түсініп ажырата алу	лексикалық стилистика заңдылықтарын сақтай отырып ажырату, дұрыс қолдану	лексикалық стилистика заңдылықтарын сақтау, нақты дәлелдермен дұрыс қолдану
4. Грамматикалық норма	5.4.4.1 жұрнақ арқылы жасалған туынды сөздерді және күрделі сөздерді ауызша және жазбаша тілдесім барысында қолдану; 5.4.4.2 есім сөздер (зат есім, сын есім, сан есім) дердің мағыналық түрлерін мәнмәтін аясында жалғаулар арқылы түрлендіріп қолдану	6.4.4.1 сөйлемдегі есімдіктің қызметін түсіну, есімдікті зат есім, сын есімнің орнына қолдану; 6.4.4.2 етістіктің етіс түрлері мен салт-сабақты етістіктердің, үстеудің тіркесімдік мүмкіндігін ауызша және жазбаша тілдесім барысында қолдану	7.4.4.1 етістіктің есімше, көсемше, тұйық етістік, шақ, рай түрлерін тілдесім барысында қолдану; 7.4.4.2 – еліктеуіш сөздердің мәнмәтіндегі қолданысын түсіну; 7.4.4.3 шылау түрлерін ажырата білу, орынды қолдану; 7.4.4.4 одағай түрлерін ажырата білу, қолдану	8.4.4.1 сөз тіркесінің байланысу тәсілдері мен түрлері, есімді, етістікті сөз тіркестерін ажырату, қолдану; 8.4.4.2 тұрлаулы және тұрлаусыз сөйлем мүшелерінің сөйлем жасаудағы өзіндік орнын, қызметін түсініп қолдану; 8.4.4.3 оқшау сөздердің қызметін түсіну, ажырата білу	9.4.4.1 сөйлем ішінде бірыңғай мүшелер мен айқындауыш мүшелерді қолдана білу; 9.4.4.2 жай сөйлемдерді айтылу мақсаты мен құрылымдық ерекшелігіне сай қолдану; 9.4.4.3 төл сөз бен төлеу сөз, автор сөзінің жасалу жолдарын, қызметін білу, төл сөзді төлеу сөзге айналдыр	10.4.4.1 құрмалас сөйлем жасалу жолдарын, түрлерін білу; 10.4.4.2 салалас және сабақтас, аралас құрмалас сөйлемдердің мағыналық түрлерін ажырата білу, түрлендіріп қолдану
5. Пунктуациялық норма	5.4.5.1 хабарлы, лепті, сұраулы сөйлемдер мен қаратпа сөздің тыныс белгісін ережеге сай білу	6.4.5.1 қазақ тіліндегі тыныс белгілерінің түрлері мен қызметін түсіну, білу, есте сақтау	7.4.5.1 сөйлем соңында және сөйлем ішінде қойылатын тыныс белгілерін (даралаушы және ерекшелешуші) ажырата білу	8.4.5.1 сөйлем соңында қабаттасып қойылатын тыныс белгілерін дұрыс қолдана білу	9.4.5.1 төл сөз, төлеу сөз, автор сөзінің тыныс белгілерін ережеге сай ажырата білу, қолдана алу	10.4.5.1 құрмалас сөйлемдердің тыныс белгілерін ережеге сай нақты қолдана алу

29. Бағдарлама психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10-сыныптарына арналған "Қазақ тілі" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспары негізінде осы

Бағдарламаның қосымшасына сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді жоспарда барлық сынып бойынша әр бөлімде қамтылатын оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

30. Бөлімдер мен тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10 сыныптарына арналған "Қазақ тілі" пәнінен жаңартылған мазмұндағы Үлгілік оқу бағдарламасына қосымша

Психикалық даму тежелген білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10-сыныптары үшін "Қазақ тілі" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) 5-сынып:

1-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары.
1-тоқсан		
Мәдениет: тіл және қарым-қатынас	Тыңдалым және айтылым	5.1.1.1 тірек сөздер арқылы және иллюстрацияның көмегімен тақырыпты болжау; 5.1.2.1 әлеуметтік-тұрмыстық, мәдени тақырыптарға байланысты диалогтағы көтерілген мәселені түсіну
	Оқылым	5.2.1.1 мәтіндегі негізгі ақпаратты білу, түсіну; 5.2.2.2 оқулықтың анықтамалық деректерін өз бетінше қолдану; 5.2.5.3 мәтін бойынша сұрақтар құрастыра білу
	Жазылым	5.3.1.1 берілген мәтінге сәйкес қарапайым жоспар құру; 5.3.2.2 сюжетті суреттер бойынша шағын мәтін құрау;
	Әдеби тіл нормасы	5.4.1.1 дыбыс үндестігі мен буын үндестігі заңын ескере отырып, орфографиялық нормаға сай жазу
	Тыңдалым және айтылым	5.1. 1.1 коммуникативтік жағдаятқа сай эмоционалды сөздерді, дауыс ырғақтары арқылы қыстырма, қаратпа, одағай сөздерді еркін қолданып, диалогке қатысу

Киіну. Сән. Талғам	Оқылым	5.2.1.1 лексиканың ауызекі сөйлеу мен жазба стильдік айырмашылықтарын мәтіндер арқылы тану
	Жазылым	5.3.2.1 оқылым мен тыңдалым материалдары бойынша шағын мәтін жазу
	Әдеби тіл нормасы	5.4.2.1 сөз ішіндегі ілгерінді, кейінді ықпал заңдылықтарына сәйкес айта білу, сөзді анық, дұрыс айта айту
2-тоқсан		
Отбасылық дәстүрлер мен мерекелер	Тыңдалым және айтылым	5.1.1.1 тірек сөздер арқылы және иллюстрацияның көмегімен тақырыпты болжау; 5.1.1.2 коммуникативтік жағдаятқа сай эмоционалды сөздерді дауыс ырғақтары арқылы қыстырма, қаратпа сөздерді қолданып, диалогке қатысу
	Оқылым	5.2.2.1 жалпы мазмұнын түсіну үшін оқу, нақты ақпаратты табу үшін оқу; 5.2.5.2 мұғалімнің көмегімен мәтіннің мазмұнын түсінуге бағытталған сұрақтар құрастыру
	Жазылым	5.3.3.1 жанрлық ерекшеліктеріне сай (тірек сөздер, үлгі бойынша) көлемі кіші хат жазу; 5.3.5.2 оқылым мен тыңдалым материалдары бойынша шағын мәтін жазу
	Әдеби тіл нормасы	5.4.2.1 ту;ра және ау;ыспалы мағыналы сөздерді, көп мағыналы сөздер, омоним, антоним, синонимдерді орфоэпиялық нормаға сай қолдану
Адамның сырт келбеті мен мінезі	Тыңдалым және айтылым	5.1.2.1 әлеуметтік-тұрмыстық, мәдени тақырыптарға байланысты диалогтағы көтерілген мәселені түсіну және қабылдау 5.1.3.2 тыңдалған мәтін мазмұны негізінде сұрақтарға жауап беру және өзара бағалау
	Оқылым	5.2.2.1 мәтінді бөліктерге бөлу және негізгі ойын анықтау; 5.2.5.2 мұғалімнің көмегімен мәтіннің мазмұнын түсінуге бағытталған сұрақтар құрастыру

	Жазылым	5.3.3.1 өзін кейіпкердің орнына қою арқылы шығармашылық жұмыс жазу, көлемі 60 сөз
	Әдеби тіл нормасы	5.4.4.1 жұрнақ арқылы жасалған туынды сөздерді және күрделі сөздерді ауызша және жазбаша тілдесім барысында қолдану
3-тоқсан		
Жануарлар әлемі мен өсімдіктер дүниесі	Тыңдалым және айтылым	5.1.1.1 тірек сөздер арқылы және иллюстрацияның көмегімен тақырыпты болжау; 5.1.2.2 әлеуметтік-тұрмыстық, мәдени тақырыптарға байланысты диалогтегі көтерілген мәселені түсіндіру; 5.1.3.3 тыңдалған мәтін мазмұны негізінде сұрақтарға жауап беру және өзара бағалау
	Оқылым	5.2.2.1 лексиканың ауызекі сөйлеу мен жазба тіліндегі айырмашылықтарын мәтіндер арқылы тану; 5.2.4.2 оқулықтың анықтамалық деректерін өз бетінше қолдану
	Жазылым	5.3.1.1 берілген мәтінге сәйкес қарапайым жоспар құру; 5.3.3.2 сюжетті суреттер бойынша жай сөйлемдер құрастыру
	Әдеби тіл нормасы	5.4.4.1 сын есімдердің, шырай түрлерінің көркемдік ерекшелігін тану, сын есімді зат есім орнына қолдана білу
Көлік және жол белгілері	Тыңдалым және айтылым	5.1.1.1 коммуникативтік жағдаятқа сай эмоционалды сөздерді дауыс ырғақтары арқылы қыстырма, қаратпа сөздерді қолданып, диалогке қатысу; 5.1.3.2 -тыңдалған мәтін мазмұны негізінде сұрақтарға жауап беру және өзара бағалау
	Оқылым	5.2.5.1 мұғалімнің көмегімен мәтіннің мазмұнын түсінуге бағытталған сұрақтар құрастыру
	Жазылым	5.3.4.1 өзін кейіпкердің орнына қою арқылы шығармашылық жұмыс жазу, көлемі 60 сөз; 5.3.5.2 оқылым мен тыңдалым материалдары бойынша шағын мәтін жазу
		5.4.3.1 зат есімдердің мағыналық түрлерін мәнмәтін аясында

	Әдеби тіл нормасы	жалғаулар арқылы түрлендіріп қолдану; 5.4.5.2 сан есімнің мағыналық түрлерін ажырата білу, сан есімді зат есімнің орнына қолдана білу
4-тоқсан		
Аспан әлемінің құпиялары	Тыңдалым және айтылым	5.1.1.1 әлеуметтік-тұрмыстық, мәдени тақырыптарға байланысты диалогтегі көтерілген мәселені түсіну; 5.1.3.2 тыңдалған мәтін мазмұны негізінде сұрақтарға жауап беру және өзара бағалау
	Оқылым	5.2.2.1 мәтіндегі негізгі ақпаратты түсіну 5.2.3.2 лексиканың ауызекі сөйлеу мен жазба стильдік айырмашылықтарын мәтіндер арқылы тану
	Жазылым	5.3.3.1 сюжетті суреттер бойынша жай сөйлемдер құрастыру; 5.3.3.2 оқылым мен тыңдалым материалдары бойынша шағын мәтін жазу
	Әдеби тіл нормасы	5.4.4.1 хабарлы, лепті, сұраулы сөйлемдер мен қаратпа сөздің тыныс белгісін ережеге сай қолдану
Қиял әлемі	Тыңдалым және айтылым	5.1.1.1 тірек сөздер арқылы және иллюстрацияның көмегімен тақырыпты болжау; 5.1.5.2 - коммуникативтік жағдаятқа сай эмоционалды сөздерді дауыс ырғақтары арқылы қыстырма, қаратпа сөздерді қолданып, диалогке қатысу 5-ші сыныпта өткенді қайталау және жүйелеу
	Оқылым	5.2.1.1 -жалпы мазмұнын түсіну үшін оқу, нақты ақпаратты табу үшін оқу
	Жазылым	5.3.3.1 жанрлық ерекшеліктеріне сай (тірек сөздер, үлгі бойынша) көлемі кіші хат жазу 5.3.4.2 өзін кейіпкердің орнына қою арқылы шығармашылық жұмыс жазу, көлемі 60 сөз
	Әдеби тіл нормасы	5.4.3.1 хабарлы, лепті, сұраулы сөйлемдер мен қаратпа сөздің тыныс белгісін ережеге сай қолдану

2) 6-сынып:

2-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары.
1-тоқсан		
Қазақстандағы көрікті жерлер	Тыңдалым және айтылым	6.1.1.1 тірек сөздер мен ұсынылған иллюстрациялар арқылы тақырыпты болжау; 6.1.2.2 әлеуметтік-тұрмыстық, әлеуметтік-мәдени, тақырыптарға байланысты диалог, монологтердегі (хабарлама, жарнама, хабарландыру) көтерілген мәселені түсіндіру
	Оқылым	6.2.1.1 мәтіндегі негізгі және қосымша ақпаратты түсіну; 6.2.3.2 мектептің энциклопедиялық, фразеологиялық, орфографиялық сөздіктен ақпараттарды іздеу
	Жазылым	6.3.1.1 берілген мәтінге сәйкес қарапайым жоспар құру; 6.3.5.2 сюжетті суреттердің (фотосуреттер) желісі бойынша шағын әңгіме құрастыру
	Әдеби тіл нормалары	6. 4.1.1 қазақ тілінің дыбыстар жүйесі, үндестік заңы мен емлелік ерекшеліктерін ескере отырып, орфографиялық нормаға сай жазу
Саяхат және демалыс	Тыңдалым және айтылым	6.1.3.1 коммуникативтік жағдаятқа сай эмоционалды сөздерді, дауыс ырғақтары арқылы қыстырма, қаратпа, одағай сөздерді еркін қолданып, диалогқа даярлықсыз қатысу, өз пікірін білдіру
	Оқылым	6.2.2.2 комментарий жасау, іріктеп оқу, рөлге бөліп оқу; 6.2.3.3 мектептің энциклопедиялық, фразеологиялық, орфографиялық сөздіктен ақпараттарды іздеу
	Жазылым	6.3.2.1 жанрлық ерекшеліктерне сай (үлгі бойынша) көлемі кішірек хат, жарнама, хабарландыру құрастырып жазу; 6.3.5.1 оқылым және тыңдалым материалдары бойынша негізгі ақпараттарды сақтай отырып, шағын жинақы мәтін жазу

	Әдеби тіл нормалары	6.4.2.1 сөз ішіндегі және сөз аралығындағы ілгерінді, кейінді және тоғыспалы ықпал заңдылықтарына сәйкес айта білу, сөзді анық, дұрыс айта білу және сөз бен сөзді дұрыс байланыстырып сөйлеу
2-тоқсан		
Су–тіршілік көзі. Қазақстандағы өзен-көлдер	Тыңдалым және айтылым	6.1.1.1 тірек сөздер мен ұсынылған иллюстрациялар арқылы тақырыпты болжау; 6.1.3.1 мәтін бойынша сұраққа жауап беру және бағалау
	Оқылым	6.2.4.1 комментарий жасау, іріктеп оқу, рөлге бөліп оқу; 6.2.5.1 мұғалімнің көмегімен мәтін мазмұнын түсінуге, нақты ақпараттарды анықтауға бағытталған сұрақтар құрастыру
	Жазылым	6.3.2.1 жанрлық ерекшеліктерне сай (үлгі бойынша) көлемі кішірек хат, жарнама, хабарландыру құрастырып жазу; 6.3.6.1 мәтіндегі орфографиялық қателерді сөздіктерге сүйене отырып, түзету және редакциялау
	Әдеби тіл нормалары	6.4.3.1 көнерген сөз, эвфемизм, дисфемизм, неологизм, термин, диалект сөз, кәсіби сөз, табу сөздердің қолданыс аясын түсіну және ажырата білу
Әлемнің жеті кереметі	Тыңдалым және айтылым	6.1.1.1 әлеуметтік-тұрмыстық, әлеуметтік-мәдени, тақырыптарға байланысты диалог пен монологтардағы көтерілген мәселені болжау; 6.1.3.2 көтерілген мәселе бойынша өз ойын білдіру және өзара бағалау.
	Оқылым	6.2.3.1 мектептің энциклопедиялық, фразеологиялық, орфографиялық сөздіктен ақпараттарды іздеу; 6.2.4.1 комментарий жасау, іріктеп оқу, рөлге бөліп оқу
	Жазылым	6.3.3.1 өзін кейіпкердің орнына қою арқылы, шығармашылық жұмыс жазу, көлемі 80 сөз;
	Әдеби тіл нормалары	6.4.4.1 сөйлемдегі есімдіктің қызметін түсіну, есімдікті зат есім, сын есімнің орнына қолдану

Тарихи тұлғалар	Тыңдалым және айтылым	6.1.2.1 әлеуметтік-тұрмыстық, әлеуметтік-мәдени, тақырыптарға байланысты диалог пен монологтардағы көтерілген мәселені түсіндіру; 6.1.3.1 көтерілген мәселе бойынша өз ойын білдіру және өзара бағалау
	Оқылым	6.2.1.1 мәтіндегі негізгі және қосымша ақпаратты түсіну; 6.2.2.2 ауызекі сөйлеу және жазба стильдік айырмашылықтарын мәтіндер арқылы тану
	Жазылым	6.3.1.1 берілген мәтінге сәйкес қарапайым жоспар құру; 6.3.5.2 сюжетті суреттердің (фотосуреттер) желісі бойынша шағын әңгіме құрастыру
	Әдеби тіл нормалары	6.4.4.1 етістіктің етіс түрлері мен салт-сабақты етістіктердің тіркесімдік мүмкіндігін ауызша және жазбаша тілдесім барысында қолдану
Ұлттық және отбасылық құндылықтар	Тыңдалым және айтылым	6.1.1.1 тірек сөздер мен ұсынылған иллюстрациялар арқылы тақырыпты болжау; 6.1.3.2 - көтерілген мәселе бойынша өз ойын білдіру және өзара бағалау.
	Оқылым	6.2.5.1 мұғалімнің көмегімен мәтін мазмұнын түсінуге, нақты ақпараттарды анықтауға бағытталған сұрақтар құрастыру; 6.2.3.1 мектептің энциклопедиялық, фразеологиялық, орфографиялық сөздіктен ақпараттарды іздеу
	Жазылым	6.3.4.1 өзін кейіпкердің орына қою арқылы шығармашылық жұмыс жазу, көлемі 80 сөз
	Әдеби тіл нормалары	6.4.4.1 үстеудің мағыналық түрлерін ажырату, синонимдік қатарларын қолдану
	Тыңдалым және айтылым	6.1.1.1 тірек сөздер мен ұсынылған иллюстрациялар арқылы тақырыпты болжау; 6.1.4.1 коммуникативтік жағдаятқа сай эмоционалды сөздерді, дауыс ырғақтары арқылы қыстырма, қаратпа, одағай

Қазақ халқының әдет-ғұрыптары мен салт-дәстүрлері. Наурыз		сөздерді еркін қолданып, диалогке қатысу
	Оқылым	6.2.4.1 комментарий жасау, іріктеп оқу, рөлге бөліп оқу;
	Жазылым	6.3.5.1 оқылым және тыңдалым материалдары бойынша негізгі ақпараттарды сақтай отырып, шағын жинақы мәтін жазу
	Әдеби тіл нормалары	6.4.4.1 етістіктің етіс түрлері мен салт-сабақты етістіктердің тіркесімдік мүмкіндігін ауызша және жазбаша тілдесім барысында қолдану
4-тоқсан		
Астана - мәдениет пен өнер ордасы	Тыңдалым және айтылым	6.1.2.1 әлеуметтік-тұрмыстық, әлеуметтік-мәдени, тақырыптарға байланысты диалог, монологтардағы көтерілген мәселені түсіндіру; 6.1.3.1 көтерілген мәселе бойынша өз ойын білдіру және өзара бағалау
	Оқылым	6.2.1.1 мәтіндегі негізгі және қосымша ақпаратты түсіну; 6.2.2.1 ауызекі сөйлеу және жазба стильдік айырмашылықтарын мәтіндер арқылы тану
	Жазылым	6.3.3.1 сюжетті суреттердің (фотосуреттер) желісі бойынша шағын әңгіме құрастыру; 6.3.6.1 мәтіндегі орфографиялық қателерді сөздіктерге сүйене отырып, түзету және редакциялау
	Әдеби тіл нормалары	6.4.5.1 қазақ тіліндегі тыныс белгілерінің түрлері мен қызметін (даралаушы) түсіну, дұрыс қолдану
	Тыңдалым және айтылым	6.1.1.1 тірек сөздер мен ұсынылған иллюстрациялар арқылы тақырыпты болжау; 6.1.4.1 коммуникативтік жағдаятқа сай эмоционалды сөздерді, дауыс ырғақтары арқылы қыстырма, қаратпа, одағай сөздерді қолданып, диалогке қатысу
	Оқылым	6.2.3.1 мектептің энциклопедиялық, фразеологиялық, орфографиялық сөздіктен ақпараттарды іздеу;

Бос уақыт және хобби		6.2.5.1 мұғалімнің көмегімен мәтін мазмұнын түсінуге, нақты ақпараттарды анықтауға бағытталған сұрақтар құрастыру
	Жазылым	6.3.3.1 жанрлық ерекшеліктеріне сай (үлгі бойынша) көлемі кішірек хат, жарнама, хабарландыру құрастырып жазу; 6.3.4.1 өзін кейіпкердің орнына қоя отырып шығармашылық жұмыс жазу, көлемі 80 сөз
	Әдеби тіл нормалары	6.4.5.1 қазақ тіліндегі тыныс белгілерінің түрлері мен қызметін (даралаушы) түсіну, дұрыс қолдану

3) 7-сынып:

3-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары. Білім алушылар білуі керек
1-тоқсан		
Ауа райы және климаттық өзгерістер	Тыңдалым және айтылым	7.1.1.1 мәтіннің атауын талқылау және алғашқы бөлігін тыңдау арқылы көтерілетін мәселені болжау; 7.1.3.2 тыңдалған мәтін мазмұны бойынша жалпы және нақты сұрақтарға жауап беру, мәтіндегі ақпаратты шынайы өмірмен байланыстыру және өзара бағалау
	Оқылым	7.2.1.1 мәтіннен негізгі және қосымша ақпаратты түсіну, анықтау; 7.2.3.2 энциклопедиялар, балаларға арналған газет-журналдардан қажетті ақпаратты ала білу
	Жазылым	7.3.1.1 берілген мәтінге сәйкес негізгі бөлімді қамтитын жоспар құру; 7.3.5.2 ұсынылған тақырыпқа байланысты дайын деректер бойынша графиктік шағын мәтін (сызба) құрастыру
	Әдеби тіл нормалары	7.4.1.1 жалғаулар мен шылаулардың ерекшелігін ескере отырып, үндестік заңына сәйкес орфографиялық нормаға сай жазу
		7.2.1.1 коммуникативтік жағдаятқа сай эмоционалды сөздерді, дауыс ырғақтары

Денсаулық – зор байлық	Тыңдалым және айтылым	арқылы қыстырма, қаратпа сөздерді еркін қолданып, диалогке қатысу, диалогке қатысу, өз ойын білдіру; 7.2.4.2 оқыған мәтін бойынша сөйлеу мәдениетін дамыту
	Оқылым	7.2.2.1 ауызекі сөйлеу және көркем сөйлеудің стильдік ерекшеліктерін қолданылған тілдік құралдар арқылы тану; 7.2.2.2 комментарий жасау, іріктеп оқу, зерттеп оқу
	Жазылым	7.3.5.1 белгілі бір рөлді тандай отырып шығармашылық жұмыс жазу, көлемі 100 сөз; 7.3.6.2 мәтіндегі орфографиялық және пунктуациялық қателерді сөздіктерге, емле ережелеріне сүйеніп, түзету, редакциялау
	Әдеби тіл нормалары	7.2.4.1 екпіннің түрлерін (сөз екпіні, тіркес екпіні, логикалық екпін) сөз және сөйлем ішінде орынды қолдану, сөзді анық, дұрыс айта білу, сөз бен сөзді дұрыс байланыстырып сөйлеу; 7.2.4.2 фразеологизм, мақал-мәтелдердің эмоционалды мәнін, көркемдік ерекшеліктерін түсініп қолдану
2-тоқсан		
Әлемдегі ірі кітапханалар	Тыңдалым және айтылым	7.1.2.1 әлеуметтік-мәдени, ресми-іскери тақырыптарға байланысты диалог, монологтердегі (нұсқаулық, құттықтау, хабарландыру, өмірбаян, жаңалық, интервью) көтерілген мәселені түсіндіру.
	Оқылым	7.2.2.1 мәтіннен негізгі және қосымша ақпаратты түсіну, анықтау; 7.3.2.2 энциклопедиялар, балаларға арналған газет-журналдардан қажетті ақпаратты ала білу
	Жазылым	7.3.3.1 белгілі бір рөлді тандай отырып шығармашылық жұмыс жазу, көлемі 100 сөз; 7.3.3.2 мәтіндегі орфографиялық және пунктуациялық қателерді сөздіктерге, емле ережелеріне сүйеніп, түзету, редакциялау

	Әдеби тіл нормалары	7.4.4.1 етістіктің есімше, көсемше, тұйық етістік, шақ, рай түрлерін тілдесім барысында қолдану
Музыка өнері және қазақтың киелі домбырасы	Тыңдалым және айтылым	7.1.3.1 тыңдалған мәтін мазмұны бойынша жалпы және нақты сұрақтарға жауап беру, мәтіндегі ақпаратты шынайы өмірмен байланыстыру және өзара бағалау
	Оқылым	7.2.2.1 ауызекі сөйлеу және көркем сөйлеудің стильдік ерекшеліктерін қолданылған тілдік құралдар арқылы тану; 7.4.5.2 мұғалімнің көмегімен мәтін бойынша көтерілген мәселені анықтауға бағытталған сұрақтар құрастыру
	Жазылым	7.3.3.1 жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай (тірек сөздер мен үлгі бойынша) құттықтау, өмірбаян құрастырып жазу; 7.3.5.2. оқылым және тыңдалым материалдары бойынша негізгі ойды білдіретін сөйлемдерді іріктей отырып, шағын жинақы мәтін жазу
	Әдеби тіл нормалары	7.4.4.1 еліктеуіш сөздердің мәнмәтіндегі қолданысын түсіну
3-тоқсан		
Ғаламтор және әлеуметтік желілер	Тыңдалым және айтылым	7.1.1.1 әлеуметтік-мәдени, ресми-іскери тақырыптарға байланысты диалог, монологтардағы көтерілген мәселені түсіндіру; 7.1.3.2 оқыған мәтін бойынша пікір айтуға машықтандыру
	Оқылым	7.2.3.1 мәтіннен негізгі және қосымша ақпаратты түсіну, анықтау; 7.2.4.2 комментарий жасау, іріктеп оқу, зерттеп оқу
	Жазылым	7.3.5.1 ұсынылған тақырыпқа байланысты дайын деректер бойынша графиктік (сызба) шағын мәтін құрастыру
	Әдеби тіл нормалары	7.4.4.1 шылау түрлерін ажырата білу, орынды қолдану; 7.4.4.2 одағай түрлерін ажырата білу, қолдану
	Тыңдалым және айтылым	7.1.3.1 тыңдалған мәтін мазмұны бойынша жалпы және нақты сұрақтарға жауап беру, мәтіндегі

Ғылым мен технология жетістіктері		ақпаратты шынайы өмірмен байланыстыру және өзара бағалау
	Оқылым	7.2.5.2. мұғалімнің көмегімен мәтіннен негізгі және қосымша ақпаратты анықтауға бағытталған сұрақтар құрастыру
	Жазылым	7.3.3.1 жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай (тірек сөздер мен үлгі бойынша) құттықтау, өмірбаян құрастырып жазу; 7.3.4.2. белгілі бір рөлді таңдай отырып шығармашылық жұмыс жазу, көлемі 100 сөз
	Әдеби тіл нормалары	7.4.4.1 еліктеуіш сөздердің мәнмәтіндегі қолданысын түсіну; 7.4.4.2 шылау түрлерін ажырата білу, орынды қолдану
4-тоқсан		
Сүйіспеншілік пен достық	Тыңдалым және айтылым	7.1.3.1 тыңдалған мәтін мазмұны бойынша жалпы және нақты сұрақтарға жауап беру, мәтіндегі ақпаратты шынайы өмірмен байланыстыру және өзара бағалау
	Оқылым	7.7.2.1 комментарий жасау, іріктеп оқу, зерттеп оқу; 7.7.2.2 ауызекі сөйлеу және көркем сөйлеудің стильдік ерекшеліктерін қолданылған тілдік құралдар арқылы тану
	Жазылым	7.3.3.1 берілген мәтінге сәйкес негізгі бөлімді қамтитын жоспар құру; 7.3.6.2 мәтіндегі орфографиялық және пунктуациялық қателерді сөздіктерге, емле ережелеріне сүйеніп, түзету, редакциялау
	Әдеби тіл нормалары	7.4.4.1 шылау түрлерін ажырата білу, орынды қолдану
Спорт. Белгілі спорт жұлдыздары	Тыңдалым және айтылым	7.1.2.1 әлеуметтік-мәдени, ресми-іскери тақырыптарға байланысты диалог пен монологтардағы көтерілген мәселені түсіндіру
	Оқылым	7.2.5.1 мұғалімнің көмегімен мәтіннен негізгі және қосымша ақпаратты анықтауға бағытталған сұрақтар құрастыру
	Жазылым	7.3.3.1 жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай (тірек сөздер

		мен үлгі бойынша) құттықтау, өмірбаян құрастырып жазу
	Әдеби тіл нормалары	7.4.5.1 сөйлем соңында және сөйлем ішінде қойылатын тыныс белгілерін (даралаушы және ерекшелешуші) дұрыс қолдану

4) 8-сынып:

4-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары. Білім алушылар білуі керек
1-тоқсан		
Көне түркі жазбалары және қазақ жазуы	Тыңдалым және айтылым	8.1.1.1 мәтін үзінділерін тыңдай отырып, оқиғаның дамуы мен аяқталуын мұғалімнің көмегімен болжау; 8.1.2.2 білген, көрген, байқаған мағлұматтарды пайдалана отырып ойын жеткізу. Жаңа ақпараттарды қолдана отырып, өз ойын ашық білдіру.
	Оқылым	8.2.3.1 мәтіннен негізгі және қосымша, детальды ақпаратты анықтау; 8.2.1.2 комментарий жасау, іріктеп оқу, талдап оқу
	Жазылым	8.3.5.1 берілген мәтінге сәйкес кіріспе, негізгі бөлімдерді қамтитын күрделі жоспар құру; 8.1.3.2 жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай көлемі шағын әңгіме (иллюстрация бойынша) құрастырып жазу
	Әдеби тіл нормалары	8.1.4.1 тақырып бойынша жеке сөздер, бірге, бөлек және дефис арқылы жазылатын сөздерді орфографиялық нормаға сай жазу
	Тыңдалым және айтылым	8.1.1.1 тыңдалған мәтіннің мазмұнын түсіну, детальды ақпаратты анықтау; 8.1.2.2 коммуникативтік жағдаятқа сай көркем бейнелеуіш, эмоционалды-экспрессивті сөздерді және мақал-мәтелдер мен тұрақты тіркестерді еркін қолданып, диалогке қатысу, пікірталаста тез және дұрыс шешім қабылдай білу
	Оқылым	8.2.2.1 публицистикалық және ресми стиль ерекшеліктерін

Көшпенділер мәдениеті		қолданылған тілдік құралдар арқылы тану
	Жазылым	8.3.3.1 мәтін құрылымын сақтай отырып, графикалық шағын мәтін жазу; 8.2.5.2 оқылым және тыңдалым материалдары бойынша тірек сөздер мен сөз тіркестерін синонимдік қатармен ауыстыра отырып, шағын жинақы мәтін жазу
	Әдеби тіл нормалары	8.4.3.1 сөйлеу тіліндегі интонация, кідіріс, логикалық екпіннің мәнін түсініп қолдану, сөзді анық, дұрыс айта білу, сөз бен сөзді дұрыс байланыстырып сөйлеу
2-тоқсан		
Адами құндылықтар және әлем мәдениеті	Тыңдалым және айтылым	8.1.2.1 тыңдалған мәтіннің мазмұнын түсіну, детальды ақпаратты анықтау
	Оқылым	8.2.5.1 мұғалімнің көмегімен мәтін бойынша көтерілген мәселені анықтауға бағытталған сұрақтар құрастыру
	Жазылым	8.3.4.1 белгілі бір әлеуметтік рөлді таңдай отырып шығармашылық жұмыс жазу, көлемі 120 сөз
	Әдеби тіл нормалары	8.4.5.1 тұрлаулы және тұрлаусыз сөйлем мүшелерінің сөйлем жасаудағы өзіндік орнын, қызметін түсініп қолдану
Кәсіп пен еңбек. Болашақ мамандықтары	Тыңдалым және айтылым	8.1.4.1 әлеуметтік-қоғамдық, оқу-еңбек тақырыптарына байланысты диалог, монолог, полилогтарда көтерілген мәселені мұғалімнің көмегімен талдау
	Оқылым	8.2.2.1 публицистикалық және ресми стиль ерекшеліктерін қолданылған тілдік құралдар арқылы тану
	Жазылым	8.3.2.1 жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай көлемі шағын әңгіме (иллюстрация бойынша) құрастырып жазу; 8.3.5.2 оқылым және тыңдалым материалдары бойынша тірек сөздер мен сөз тіркестерін синонимдік қатармен ауыстыра отырып, шағын жинақы мәтін жазу;

		8.4.6.3 мәтіндегі сөздердің тақырыпқа сай орынды қолданылуын тексеру, синонимдік қатармен ауыстыра отырып, лексикалық түзетулер енгізу, редакциялау
	Әдеби тіл нормалары	8.4.3.1 сөздік қор және сөздік құрам ерекшеліктерін түсініп қолдану
3-тоқсан		
Дұрыс тамақтану. Гендік өзгеріске ұшырататын тағамдар	Тыңдалым және айтылым	8.1.1.1 мәтін үзінділерін тыңдай отырып, оқиғаның дамуы мен аяқталуын мұғалімнің көмегімен болжау; 8.1.3.1 Проблемалық сұрақтарға тыңдалған мәтіннен деректер келтіре отырып, дәлелді жауап беру, өз жауабын өзгенің жауабымен салыстыру, талқылау және өзара бағалау
	Оқылым	8.2.1.1 мәтіннен негізгі және қосымша детальды ақпаратты анықтау; 8.2.2.2 публистикалық және ресми стиль ерекшеліктерін қолданылған тілдік құралдар арқылы тану
	Жазылым	8.3.3.1 мәтін құрылымын сақтай отырып, графикалық мәтін жазу; 8.2.5.2 оқылым стратегияларын қолдану: нақты ақпаратты табу үшін оқу, іріктеп оқу, рөлге бөліп оқу
	Әдеби тіл нормалары	8.4.4.1 сөз тіркесінің байланысу тәсілдері мен түрлері, есімді, етістікті сөз тіркесін ажырату, қолдану
Ғылыми фантастика	Тыңдалым және айтылым	8.1.4.1 коммуникативтік жағдаятқа сай көркем бейнелеуіш, эмоционалды-экспрессивті сөздерді және мақал-мәтелдер мен тұрақты тіркестерді еркін қолданып, диалогқа қатысу, пікірталаста тез және дұрыс шешім қабылдай білу
	Оқылым	8.2.5.1 мұғалімнің көмегімен мәтін бойынша көтерілген мәселені анықтауға бағытталған сұрақтар құрастыру
		8.3.4.2 белгілі бір әлеуметтік рөлді таңдай отырып шығармашылық жұмыс жазу, көлемі 120 сөз;

	Жазылым	8.3.5.3 оқылым және тыңдалым материалдары бойынша тірек сөздер мен сөз тіркестерін синонимдік қатармен ауыстыра отырып, шағын жинақы мәтін жазу
	Әдеби тіл нормалары	8.4.4.2 тұрлаулы және тұрлаусыз сөйлем мүшелерінің сөйлем жасаудағы өзіндік орнын, қызметін түсініп қолдану
4-тоқсан		
Қазақстандағы ұлттар достастығы	Тыңдалым және айтылым	8.1.5.2 білген, көрген, байқаған мағлұматтарды пайдалана отырып ойын жеткізу. Жаңа ақпараттарды қолдана отырып, өз ойын ашық білдіру.
	Оқылым	8.2.3.1 ғаламтор, энциклопедия, сөздік, балаларға арналған газет-журналдардан қажетті ақпараттарды алу, дәлел ретінде қолдану, авторына сілтеме жасау; 8.2.4.2 публицистикалық және ресми стиль ерекшеліктерін қолданылған тілдік құралдар арқылы тану
	Жазылым	8.3.5.1 оқылым және тыңдалым материалдары бойынша тірек сөздер мен сөз тіркестерін синонимдік қатармен ауыстыра отырып, шағын жинақы мәтін жазу
	Әдеби тіл нормалары	8.4.4.1 оқшау сөздердің қызметін түсіну, ажырата білу
Жеңіс күні. Ұлы ерлікке тағзым	Тыңдалым және айтылым	8.1.2.1 әлеуметтік-қоғамдық, оқу-еңбек тақырыптарына байланысты диалог, монолог, полилогтердегі (интервью, пікірталас, жаңалық, ән, көркем әдеби шығармалардан үзінді) көтерілген мәселені мұғалімнің көмегімен талдау
	Оқылым	8.2.3.1 ғаламтор, энциклопедия, сөздік, балаларға арналған газет-журналдардан қажетті ақпараттарды алу, дәлел ретінде қолдану, авторына сілтеме жасау
		8.3.2.1 жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай көлемі шағын әңгіме (иллюстрация бойынша) құрастырып жазу;

	Жазылым	8.3.6.1 мәтіндегі сөздердің тақырыпқа сай орынды қолданылуын тексеру, синонимдік қатармен ауыстыра отырып, лексикалық түзетулер енгізу, редакциялау
	Әдеби тіл нормасы	8.4.5.1 сөйлем соңында қабаттасып қойылатын тыныс белгілерін дұрыс қолдану

5) 9-сынып:

5-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары. Білім алушылар білуі керек
1-тоқсан		
Қоршаған орта және энергия ресурстары	Тыңдалым және айтылым	9.1.1.1 мәтіннен алынған дәйек сөздерге, үзінділерге сүйене отырып, көтерілетін мәселені мұғалімнің көмегімен болжау; 9.1.4.2 коммуникативтік жағдаятқа сай көркем бейнелеуіш, эмоционалды-экспрессивті сөздерді, тұрақты тіркестерді қолданып диалогке қатысу
	Оқылым	9.2.1.1 мәтін және графиктік (кесте, диаграмма, сурет, шартты белгілер) ақпаратты интерпретациялау
	Жазылым	9.3.3.1 мәтін құрылымын сақтай отырып, графиктік мәтін жазу
	Әдеби тіл нормасы	9.4.1.1 тақырып бойынша бас әріппен жазылатын күрделі-құрама атауларды орфографиялық нормаға сай жазу
Биоалуантүрлілік. Қызыл кітапқа енген жануарлар мен өсімдіктер	Тыңдалым және айтылым	9.1.3.1 перифраза түрінде берілген сұрақтар арқылы мәтіннен қажетті ақпаратты таба білу 9.1.4.2 мәтінде көтерілген мәселе бойынша ой тұжырымдау; 9.1.5.1 тыңдалған мәтіннен проблемалық сұрақтарға деректер келтіру
	Оқылым	9.2.5.1 мұғалімнің көмегімен перифразаның түрлі тәсілдерін қолдана отырып, мәтін бойынша сұрақтар құрастыру; 9.2.4.1 комментарий жасау, іріктеп оқу, талдап оқу
		9.3.1.1 әртүрлі жанрадағы мәтіндерді жазу үшін құрылымын ескере отырып, жоспар құру;

	Жазылым	9.3.4.2 белгілі композиция элементі болатын мәтэннің үзiгi (әңгiменiң жалғасы), шығармашылық жұмыс жазу, көлемi 140 сөз
	Әдеби тiл нормасы	9.4.2.1 сөйлеу ағымындағы интонацияның құрамдас бөлiктерiн сөйлеу мәнерiне сай қолдану
2-тоқсан		
Қазақстандағы туризм және экотуризм	Тыңдалым және айтылым	9.1.4.2 мәтiнде көтерiлген мәселе бойынша ой тұжырымдау; 9.1.4.3 аудио және видео таспаға жазылған әртүрлi жанрдағы материалдар бойынша қойылған сұрақтарға жауап беру және бағалау
	Оқылым	9.2.2.1 публицистикалық және ғылыми стиль ерекшелiктерiн қолданылған тiлдiк құралдар арқылы тану 9.2.3.1 ғаламтор, энциклопедия, газет-журналдар, оқулықтардан алынған деректердi алу
	Жазылым	9.3.6.1 стильдiк ауытқуларды, орынсыз қолданылған сөз оралымдарына стильдiк түзетулер жасау, редакциялау
	Әдеби тiл нормасы	9.4.3.1 лексикалық стилистика заңдылықтарын дұрыс қолдану
Жасөспiрiм және заң	Тыңдалым және айтылым	9.1.1.1 мәтiннен алынған дәйек сөздерге, үзiндiлерге сүйене отырып, көтерiлетiн мәселенi мұғалiмнiң көмегiмен болжау; 9.1.3.1 перифраза түрiнде берiлген сұрақтар арқылы мәтiннен қажеттi ақпаратты таба бiлу
	Оқылым	9.2.1.1 мәтiн және графиктiк (кесте, диаграмма, сурет, шартты белгiлер) ақпаратты интерпретациялау
	Жазылым	9.3.5.1 оқылым және тыңдалым материалдары бойынша мәтiннiң баяндау желiсiн сақтап, алынған ақпараттардан шағын жинақы мәтiн жазу
	Әдеби тiл нормасы	9.4.4.1 сөйлем iшiнде бiрыңғай мүшелер мен айқындауыш мүшелердi қолдана бiлу
3-тоқсан		

Театр өнері мен мәдениеті	Тыңдалым және айтылым	9.1.5.1 әлеуметтік-қоғамдық, мәдени-тарихи тақырыптарға байланысты диалог, монолог, полилогтардағы экспресивті-эмоционалды сөздердің рөлін мұғалімнің көмегімен талдау
	Оқылым	9.2.5.1 публицистикалық және ғылыми стиль ерекшеліктерін қолданылған тілдік құралдар арқылы тану; 9.2.5.2 мұғалімнің көмегімен перифразаның түрлі тәсілдерін қолдана отырып, мәтін бойынша сұрақтар құрастыру
	Жазылым	9.3.5.1 белгілі композицияның элементі болатын мәтіннің үзiгi (әңгіменiң жалғасы), шығармашылық жұмыс жазу, көлемi 140 сөз; 9.3.6.2 стильдiк ауытқуларды, орынсыз қолданылған сөз оралымдарына стильдiк түзетулер жасау, редакциялау
	Әдеби тіл нормасы	9.4.5.1 жай сөйлемдердi айтылу мақсаты мен құрылымдық ерекшелiгiне сай қолдану
Театр өнері мен мәдениеті	Тыңдалым және айтылым	9.1.4.2 мәтiнде көтерiлген мәселе бойынша ой тұжырымдау; 9.1.4.3 - аудио және видео таспаға жазылған әртүрлi жанрдағы материалдар бойынша қойылған сұрақтарға жауап беру және бағалау
	Оқылым	9.2.3.1 ғаламтор, энциклопедия, газет-журналдар, оқулықтардан алынған деректердi алу; 9.2.4.1 комментарий жасау, iрiктеп оқу, талдап оқу
	Жазылым	9.3.2.1 жанрлық және стильдiк ерекшелiктерiне сай көркемдегiш құралдарды орынды қолданып, шағын әңгiме құрастырып жазу; 9.3.3.2 мәтiн құрылымын сақтай отырып, графiктiк мәтiн жазу
	Әдеби тіл нормасы	9.4.4.1 төл сөз бен төлеу сөз, автор сөзiнiң жасалу жолдарын, қызметiн бiлу, төл сөздi төлеу сөзге айналдыру
4-тоқсан		

Ғарышты игеру жетістіктері	Тыңдалым және айтылым	9.1.1.1 мәтіннен алынған дәйек сөздерге, үзінділерге сүйене отырып, көтерілетін мәселені мұғалімнің көмегімен болжау
	Оқылым	9.2.2.1 публицистикалық және ғылыми стиль ерекшеліктерін қолданылған тілдік құралдар арқылы тану; 9.2.3.2 ғаламтор, энциклопедия, газет-журналдар, оқулықтардан алынған деректерді алу
	Жазылым	9.3.1.1 әртүрлі жанрдағы мәтіндерді жазу үшін құрылымын ескере отырып, жоспар құру; 9.3.5.1 оқылым және тыңдалым материалдары бойынша мәтіннің баяндау желісін сақтап, алған ақпараттардан шағын жинақы мәтін жазу
	Әдеби тіл нормасы	9.4.1.1 тақырып бойынша бас әріппен жазылатын күрделі-құрама атауларды орфографиялық нормаға сай жазу; 9.4.5.2 төл сөз, төлеу сөз, автор сөзінің тыныс белгілерін дұрыс қолдану
Бұқаралық ақпарат құралдары	Тыңдалым және айтылым	9.1.3.1 -перифраза түрінде берілген сұрақтар арқылы мәтіннен қажетті ақпаратты таба білу; 9.1.4.2 аудио және видео таспаға жазылған әртүрлі жанрдағы материалдар бойынша қойылған сұрақтарға жауап беру және бағалау
	Оқылым	9.2.1.1 мәтіндік және графиктік (кесте, диаграмма, сызба, сурет) ақпараттарды интерпретациялау
	Жазылым	9.3.2.1 жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай көркемдегіш құралдарды орынды қолданып, шағын әңгіме жазу; 9.3.3.2 мәтін құрылымын сақтай отырып, графиктік мәтін жазу;
	Әдеби тіл нормасы	9.4.5.1 төл сөз, төлеу сөз, автор сөзінің тыныс белгілерін дұрыс қолдану

6) 10-сынып:

6-кесте

--	--	--

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары.
1-тоқсан		
Мәңгілік Ел–мұратым	Тыңдалым және айтылым	10.1.1.1 мәтін мазмұны бойынша дайындалған сұрақтарға болжаммен жауап беру, түпнұсқамен салыстыру; 10.1.4.1 қоғамдық-саяси, ғылыми, коммуникативтік жағдаятқа сай тиісті сөздер мен фразаларды таңдау, орта көлемді монолог дайындау және қорғау.
	Оқылым	10.2.5.1 мұғалімнің көмегімен мәтінде көтерілген мәселеге көзқарасты анықтауға бағытталған сұрақтар құрастыру
	Жазылым	10.3.2.1 жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, шағын мақала құрастыру 10.3.3.2 мәтін құрылымын сақтай отырып, графиктік мәтін құрастыру
	Әдеби тіл нормасы	10.4.1.1 мәнмәтін бойынша тілдік бірліктерді орфографиялық нормаға сай жазу
Жаһандану мәселелері	Тыңдалым және айтылым	10.1.2.1 қоғамдық-саяси, әлеуметтік-экономикалық, ғылыми тақырыптарға байланысты әртүрлі жанрдағы шағын көлемді мәтіндердегі көркемдегіш құралдардың рөлін мұғалімнің көмегімен талдау
	Оқылым	10.2.1.1 тұтас және аралас мәтіндердегі ақпараттарды салыстыру; 10.2.3.2 ғаламтор, энциклопедия, газет-журналдар, оқулықтар, ғылыми еңбектерден алынған деректерді дәлел ретінде қолдану, авторына сілтеме жасау
	Жазылым	10.3.1.1 әртүрлі жанрдағы мәтіндерді жазу үшін құрылымын ескере отырып, күрделі жоспар құру
	Әдеби тіл нормасы	10.4.1.1 мәнмәтін бойынша тілдік бірліктерді орфографиялық нормаға сай жазу
2-тоқсан		

Тәуелсіздік жылдарындағы Қазақстан. ЭКСПО -2017	Тыңдалым және -айтылым	10.1.3.1 мәтіндегі айтылған ойға өз көзқарасын білдіреді, сыни тұрғыдан баға беріп айту; 10.1.4.2 аудио және видео таспаға жазылған әртүрлі жанрдағы материалдар бойынша қойылған сұрақтарға жауап беру
	Оқылым	10.2.1.1 тұтас және аралас мәтіндердегі ақпараттарды салыстыру; 10.2.3.2 ғаламтор, энциклопедия, газет-журналдар, оқулықтар, ғылыми еңбектерден алынған деректерді дәлел ретінде қолдану, авторына сілтеме жасау
	Жазылым	10.3.6.1 жазба жұмысын абзацтар мен бөліктерге бөлу, түзетулер енгізу, редакциялау
	Әдеби тіл нормасы	10.4.3.1 лексикалық стилистика заңдылықтарын дұрыс қолдану
Адам құқығы мен бостандығы	Тыңдалым және айтылым	10.1.4.1 коммуникативтік жағдаятқа сай ресми сөздер мен ғылыми терминдерді қолданып, диалогке қатысу
	Оқылым	10.2.1.1 тұтас және аралас мәтіндердегі (кесте, диаграмма, сызба, сурет) ақпараттарды салыстыру
	Жазылым	10.3.1.1 әртүрлі жанрдағы мәтіндерді жазу үшін құрылымын ескере отырып, күрделі жоспар құру; 10.3.5.1 оқылым және тыңдалым материалдары бойынша перифраза тәсілдері арқылы шағын жинақы мәтін жазу
	Әдеби тіл нормасы	10.4.4.1 құрмалас сөйлем жасалу жолдарын, түрлерін білу; 10.4.4.2 салалас құрмалас сөйлемдердің мағыналық түрлерін ажырата білу, түрлендіру
3-тоқсан		
	Тыңдалым және айтылым	10.1.2.1 қоғамдық-саяси, әлеуметтік-экономикалық, ғылыми тақырыптарға байланысты әртүрлі жанрдағы шағын көлемді мәтіндердегі көркемдегіш құралдардың рөлін мұғалімнің көмегімен талдау; 10.1.4.1 қоғамдық-саяси, ғылыми, коммуникативтік жағдаятқа сай

Отбасы және демографиялық өзгеріс		тиісті сөздер мен фразаларды таңдау, орта көлемді монолог дайындау және қорғау
	Оқылым	10.2.2.1 қазақ тілі стильдері мен шешендік сөздің түрлерін қолданылған тілдік құралдар арқылы тану 10.2.5.2 өз бетімен әдеби шығармалардағы кейіпкерлердің сөздерін рөлге бөліп оқу
	Жазылым	10.3.3.1 - мәтін құрылымын сақтай отырып, графиктік мәтін құрастыру
	Әдеби тіл нормасы	10.4.4.1 сабақтас құрмалас сөйлемдердің мағыналық түрлерін ажырата білу, түрлендіріп қолдану
Биотехнология және гендік инженерия келешегі	Тыңдалым және айтылым	10.1.1.1 мәтін мазмұны бойынша дайындалған сұрақтарға болжаммен жауап беру, түпнұсқамен салыстыру; 10.1.3.2 мәтіндегі айтылған ойға өз көзқарасын білдіреді, сыни тұрғыдан баға беріп айту; 10.1.4.3- аудио және видео таспаға жазылған әртүрлі жанрдағы материалдар бойынша қойылған сұрақтарға жауап беру
	Оқылым	10.2.3.1 ғаламтор, энциклопедия, газет-журналдар, оқулықтар, ғылыми еңбектерден алынған деректерді дәлел ретінде қолдану, авторына сілтеме жасау; 10.2.4.2 әртүрлі стильдегі мәтіндердің тақырыбын, қызметін, құрылымын, тілдік ерекшелігін салыстыру
	Жазылым	10.3.2.1 жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, шағын мақала ;і болатын үзік, мәтіннің үзігі (әңгіменің басы, жалғасы), шығармашылық жұмыс жазу, көлемі 160 сөз
	Әдеби тіл нормасы	10.4.4.3 сабақтас құрмалас сөйлемдердің мағыналық түрлерін ажырата білу, түрлендіріп қолдану ; 10.4.4.4 аралас құрмалас сөйлемдердің жасалу жолдарын білу, қолдану
4-тоқсан		

Әлемдегі қақтығыстар және бейбітшілік	Тыңдалым және айтылым	10.1.4.1 коммуникативтік жағдаятқа сай ресми сөздер мен ғылыми терминдерді қолданып, диалогке қатысу
	Оқылым	10.2.3.1 ғаламтор, энциклопедия, газет-журналдар, оқулықтар, ғылыми еңбектерден алынған деректерді дәлел ретінде қолдану, авторына сілтеме жасау
	Жазылым	10.3.2.1 жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, шағын мақала жазу 10.3.6.1 жазба жұмысын абзацтар мен бөліктерге бөлу, түзетулер енгізу, редакциялау
	Әдеби тіл нормасы	10.4.5.1 құрмалас сөйлемнің тыныс белгілерін ережеге сай қолдану
Табиғи ресурстарды тиімді пайдалану	Тыңдалым және айтылым	10.1.1.1 мәтін мазмұны бойынша дайындалған сұрақтарға болжаммен жауап беру, түпнұсқамен салыстыру; 10.1.4.1 қоғамдық-саяси, ғылыми, коммуникативтік жағдаятқа сай тиісті сөздер мен фразаларды таңдау, орта көлемді монолог дайындау және қорғау
	Оқылым	10.2.3.1 ғаламтор, энциклопедия, газет-журналдар, оқулықтар, ғылыми еңбектерден алынған деректерді дәлел ретінде қолдану, авторына сілтеме жасау
	Жазылым	10.3.4.1 белгілі композицияның элементі болатын үзік, мәтіннің үзігі (әңгіменің басы, жалғасы), шығармашылық жұмыс жазу, көлемі 160 сөз
	Әдеби тіл нормасы	10.4.5.1 құрмалас сөйлемнің тыныс белгілерін ережеге сай қолдану

Қазақстан Республикасының
Білім және ғылым министрі
2022 жылғы 1 сәуірдегі
№ 123 бұйрығына
55-қосымша
Қазақстан Республикасы білім
және ғылым Министрінің
2013 жылғы 3 сәуірдегі
№ 115 бұйрығына
692-қосымша

Психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10-сыныптары үшін "Орыс тілі" пәнінен жаңартылған мазмұндағы Үлгілік оқу бағдарламасы (оқыту орыс тілінде)

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10 сыныптары үшін "Орыс тілі" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі – Бағдарлама) Қазақстан Республикасының "Білім туралы" Заңының 5-бабы 6) тармақшасына сәйкес әзірленген.

2. "Орыс тілі" пәнін оқытудың мақсаты - адам қызметінің түрлі салаларында өмірлік тапсырмаларды шешу үшін алынған білімді, дағдыларды және қабілеттерді пайдалана алатын шығармашыл, белсенді тұлғаның дамуы.

3. Бағдарлама міндеттері:

1) орыс тілінің ұлттық – мәдени ерекшелігі туралы идеяларды қалыптастыру;

2) әртүрлі елдердің тілдері мен мәдениеттеріне төзімділікпен қарауды қалыптастыру;

3) тілдік фактілерді анықтау, бағалау, іріктеу, талдау және топтастыру дағдыларын қалыптастыру;

4) оқуға арналған ақпаратты іздеуге, зерттеуге арналған оқылымды, оқылған ақпаратты өңдеуді білу;

5) орфоэпиялық, емле, пунктуация және стилистикалық сауаттылықты жақсарту, орыс тілінің нормалары мен ережелеріне сәйкес синтаксистік құрылымдарды құру дағдылары мен қабілеттерін қалыптастыру;

6) табысты диалогтық қарым-қатынастың дағдыларын жетілдіру, әртүрлі салаларда талқылау және коммуникативтік жағдайларды білуді қалыптастыру;

7) түрлі сөйлеу жанрларында ауызша және жазбаша монолог құру дағдыларын дамыту және жетілдіру;

8) азаматтыққа және патриотизмге тәрбиелеу, қоғамдағы табысты әлеуметтендіруге ықпал ететін мәдени құбылыс ретінде тілге деген саналы көзқарасын қалыптастыру.

4. Түзету-дамытушылық міндеттер:

1) лексиканы байыту және сөйлеудің грамматикалық құрылымын дамыту;

2) тіл арқылы өзара әрекеттесу мен өзара түсінушілік қабілеттерін дамыту;

3) мәтіндерді дұрыс және мазмұнды оқу дағдыларын дамыту, негізгі және екінші, анық және жасырын ақпаратты таба отырып, қорытындыларды тұжырымдауға үйрету;

4) байланыстырып сөйлеуді дамыту (ортофизикалық түрде дұрыс айтылу, диалогтық және монологтық сөйлеу);

5) тілдің дыбыстық құрамын меңгеру негізінде сауаттылық дағдыларын дамыту, грамматика туралы негізгі ақпараттарды қалыптастыру;

6) оқу іс-әрекетіндегі дағдыларды дамыту, орындалатын жұмысқа қызығушылығын қалыптастыру, өз жұмысына жауапты қарауға үйрету;

7) эмоционалдық-еріктік саласын дамыту, өзін-өзі басқару дағдыларын қалыптастыру, шыдамдылық пен төзімділік, өз сезімдерін қоғамдық жағымды қабілеттер арқылы жеткізу мүмкіндіктерін ашу.

2-тарау. Оқу процесін ұйымдастырудың педагогикалық тәсілдері

5. Оқу процесін ұйымдастыру білім алушының оқытудың төменгі уәждемесі, сөйлеудің жалпы дамымауы, когнитивтік және эмоционалдық-еріктік саласының, ұсақ моторикасының жетілмегендігі тәрізді психологиялық сипаттамаларын ескереді.

6. "Орыс тілі" пәнін меңгеру барысында білім алушылар келесідей тапсырмаларды орындағанда қиындықтарға тап болады:

1) терең шоғырлануды талап ететін бір бағытта жалғастырылған жұмыстарды (композициялар, шығармашылық жұмыстар, емтихандар, эсселер, диктанттар);

2) өзара байланысты тапсырмаларды қамтитын жаттығуларды;

3) топтық жұмыста;

4) арнайы терминологияны қолдануда (эпитет, метафора, кейіптеу);

5) тәрбие жұмысында өз ойларын қалыптастыру;

6) жеке сөздердің мағынасын, жаттығуларға арналған тапсырмаларды түсінуде;

7. Орыс тілін табысты меңгерту тәсілдері:

1) орыс тілін оқытудағы коммуникативтік тәсіл - білім алушылардың ауызша және танымдық белсенділігін арттырады;

2) жеке тәсіл - ұжымдық, фронталдық және топтық қызмет түрлері арқылы білім алушының даму сипаттамаларына, мүмкіндіктеріне және даму деңгейіне сәйкес оқыту іс-шараларын ұйымдастыруды көздейді;

3) ойындық тәсіл - зияткерлік дидактикалық ойындарға қызығушылық тудыратын табиғи қызығушылыққа негізделіп, зерттелетін пәнге оңтайлы оқыту уәждемесін дамытады;

4) тұлғалы-бағыттық тәсіл - білім алушылардың жеке тұлғалық жан-жақты дамуын қалыптастыруға, оның жеке қажеттіліктері мен мүдделерін ескере отырып, шығармашылық күштерін толық ашуға бағытталады.

8. Оқытудың тиімді әдістері:

1) көрнекілік әдістер - теориялық материалды неғұрлым табысты түсінуге ықпал жасап, есте сақтауға үлес қосатын әр түрлі анализаторлардың жұмысын жандандырады (көрсетілім, демонстрация, байқау);

2) әңгімелесу әдісі - логикалық бірізді дағдыларды қалыптастыруға мүмкіндік береді, дәйекті ойларға жетелейді, есте сақтау мен сөйлеуді дамытады, бағдарламалық материалдарды меңгерудегі қиындықтарды анықтаудың жақсы диагностикалық құралы болады;

3) ойын әдістері - оқу іс-әрекеттерін ынталандыруға және тұрақтандыруға, белсенді іс-шараларды ұйымдастыруға, бір іс-әрекеттен екіншісіне көшуге мүмкіндік береді;

4) көшіріп жазу әдісі - механикалық есте сақтау негізінде материалды түсініп, сауатты жазуды меңгерудің қажетті шарты ретінде қарастырылады;

5) түсіндірме жұмысы - ұйымдастыру қабілетінің дамуына, өзін-өзі бақылауға, оқушылардың назарын аударуға ықпал етеді;

6) үлкен және қиын ақпараттарды қабылдау үшін білім беру материалын мөлшерлеп, бөліктерге бөліп беру мұғалімге ақпараттың оқылуын қадағалауға, білімдегі кемшіліктерді уақытылы түзетуге мүмкіндік береді;

9. "Орыс тілі" пәні бойынша бағдарлама материалын табысты меңгеру шарттары:

1) білім алушының жеке психологиялық ерекшеліктерін ескеру;

2) сабақта сабырлы және іскерлік ортаны, мейірімділік және өзара түсіністік ахуалын қалыптастыру;

3) әр оқушыға оқуы үшін қолайлы жағдай жасау;

4) танымдық процесті белсендету: назарын, есте сақтауын, ойлауын, қиялын, қабылдауын;

5) көру тіректерін пайдалану (диаграммалар, суреттер, кестелер, кластерлер, иллюстрациялар);

6) сабаққа екі жаңа ұғымды кіргізуден аспау;

7) өз бетінше өзінің және басқалардың қателерін табу арқылы білім алушылардың өзін-өзі бақылауын дамыту;

8) жаңа материалды зерделеу үшін оңтайлы жылдамдықты пайдалану, негізгі білім мен білік дағдыларын дамыту үшін жеткілікті уақыт бөлу.

10. Заманауи педагогикалық технологиялары оқушыларды табысты оқытуға көмектеседі:

1) сараланымдық технология - оқушылардың әртүрлі топтарына бірдей көзқарасты болдырмайды, ынталандыру деңгейін жоғарылатады, оқуда қиындықтары бар білім алушыларға аз жүктемелі жағдайлар жасайды, әр оқушының ерекше қажеттіліктерін ескереді;

2) "Сыни ойлауды дамыту" технологиясы - мәтінмен жұмыс жасауға бағытталып, оқу дағдыларын дамытады: ақпаратты бекіту және қорытындылау; мазмұнын бағалау және тұжырымдау; ақпаратты түсіндіру және синтездеу; мәтіннің мазмұнын, тіл ерекшеліктерін және құрылымын талдау;

3) компенсаторлық технология - білім алушыларға деген сүйіспеншілікке (қамқорлық, адамгершілік қарым-қатынас, жылулық және тазалық); қиындықтары және проблемаларын түсінуге; барлық кемшіліктеріне қажетті көмек көрсету, өзін-өзі реттеу элементтерін үйретуге бағытталады;

4) ақпараттық-коммуникативтік технологиясы - ақпаратты іздестіруді, жинауды және онымен жұмыс істеуді; ақпаратпен алмасуды; жұмысты жетілдіруді, интернет

ресурстарды, жабдықтар мен қосымшаларды кеңінен пайдалануды; сапаны арттыруды қарастырады.

11. Пәнді оқытудың техникалық құралдары: дербес компьютер, электрондық оқулықтар, электронды проектор, электронды көшірме тақтасы; адам дауысының аудио жазбасы, әндер, музыка, табиғат дыбыстары, телевизиялық фильмдер, фильмдер, аудио және бейне жазбалар.

12. Формативті және суммативті бағалауға арналған тапсырмаларды мұғалім білім алушылардың мүмкіндіктерін ескере отырып, құрастырады. Рұқсат етіледі:

1) білім алушылар үшін қолжетімді болуын ескере отырып, тапсырмалардың көлемі мен күрделілігін айқындау;

2) грамматикалық және семантикалық ресімдеу бойынша тұжырымдарды қысқартуға;

3) көптізбекті нұсқауды, тапсырманы кезеңмен (қадаммен) орындауға мүмкіндік беретін, қысқа мағыналық бірліктерге бөлу арқылы жеңілдетуге;

4) қажет болған жағдайда сараланған көмекті ұсынуға: ынталандырушы (мақұлдау, эмоционалдық қолдау), ұйымдастырушылық (жұмысты орындауға назарын аударту, жұмылдыру, өзін-өзі тексеру қажеттілігін есіне салу), бағыттаушы (қайталау және тапсырма нұсқауын түсіндіру);

5) тапсырманы орындауға берілген уақытты ұлғайтуға.

3-тарау. "Орыс тілі" пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

13. "Орыс тілі" пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

1) 5-сынып – аптасына 3 сағатты, оқу жылында – 102 сағатты;

2) 6-сынып – аптасына 3 сағатты, оқу жылында – 102 сағатты;

3) 7-сынып – аптасына 3 сағатты, оқу жылында – 102 сағатты;

4) 8-сынып – аптасына 2 сағатты, оқу жылында – 68 сағатты;

5) 9-сынып – аптасына 2 сағатты, оқу жылында – 68 сағатты;

6) 10-сынып – аптасына 1 сағатты, оқу жылында – 34 сағатты құрайды.

14. "Орыс тілі" оқу пәнінің мазмұны бөлімдерге бөлінген. Бөлімдер бөлімшелерден тұрады, бөлімшелер күтілетін нәтижелер түрінде ұсынылған әр сыныптың оқу мақсаттарын қамтиды..

15. Бағдарлама мазмұны 4 бөлімді қамтиды:

1) тыңдалым мен айтылым;

2) оқылым;

3) жазылым;

4) тіл нормаларын сақтау.

16. "Тыңдалым мен айтылым" бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

1) мәтін мазмұнын түсіну;

2) негізгі ойды анықтау;

- 3) тыңдалған материалды қайталап айту;
- 4) оқиғаны болжау;
- 5) диалогқа қатысу;
- 6) тыңдалған материалды бағалау;
- 7) монолог құру.

17. "Оқылым" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

- 1) ақпаратты түсіну;
- 2) мәтіннің құрылымдық бөліктері мен негізгі ойды анықтау;
- 3) оқылған мәтіндегі лексикалық және синтаксистік бірліктерді қолдана білу;
- 4) мәтін түрлері мен стилдерін анықтау;
- 5) сұрақтар қою және бағалау;
- 6) оқылым түрлерін қолдану;
- 7) әртүрлі ақпарат көздерінен ақпарат алу;
- 8) мәтіндерге салыстырмалы талдау.

18. "Жазылым" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

- 1) жоспару құру;
- 2) тыңдалым, оқылым және аудиовизуалды материалды мазмұндау;
- 3) жазба жұмыстарын әртүрлі формада ұсыну;
- 4) әртүрлі мәтін түрлері мен стилдерін қолдану;
- 5) эссе жазу;
- 6) шығармашылық хат;
- 7) мәтіндерді редакциялау.

19. "Әдеби тіл нормаларын сақтау бөлімі" келесі бөлімшелерден тұрады:

- 1) орфографиялық нормаларды сақтау;
- 2) лексикалық нормаларды сақтау;
- 3) грамматикалық нормаларды сақтау;
- 4) пунктуациялық нормаларды сақтау.

20. 5 -сыныпқа арналаған "Орыс тілі" пәнінің базалық мазмұны:

1) айтылым және тыңдалым: басты ақпаратты анықтау, тақырыптар мен негізгі ойды анықтауда сұрақтарға сүйену, хабарлама, сипаттау, мәтінді мазмұндау, мәтіннен үзінді бойынша мәтін мазмұнын болжау, диалог-сауалнамаға қатысу, "айтушыдан" "тыңдаушыға" ауысу, "ұнайды/ұнамайды", "дұрыс/бұрыс" дауыстап айтуды бағалау, белгілі бір түрін айту, көрнекі материалдарға сүйену;

2) оқылым: бөлікке бөлінген және бөлінбеген мәтіндер, мәтіннің мазмұны мен құрылымы негізінде негізгі ойды анықтау, сөздің тура және ауыспалы мағынасы, синонимдер, антонимдер, омонимдер, көп мағыналы сөздер, сипаттау, хабарлау, талқылау, кітаби және сөйлеу стилі, хат, жарнама мәтіні, хабарландыру, күнделік, өлең, ертегі, сұрақтар құрастыру, таныса оқу, нақты тапсырмаларға арналған ақпаратты табу, тақырыптар мен әртүрлі мәтіндердің композициясын салыстыру;

3) жазылым: қарапайым жоспар, мәтіннің негізгі мазмұны, ақпаратты сурет түрінде ұсыну, көркем және ауызекі сөйлеу стилдерінде хабарлау және сипаттау, мақсатты аудиторияны есепке алу, эссе-хабарлама, эссе-талқылау, шығармашылық жұмыстар (50-70 сөз), кейіпкердің орнына өзін қою, сөздіктің көмегімен орфографиялық қателерді түзету, сөйлемдерді редакциялау;

4) тіл нормаларын сақтау: сөздің түбіріндегі дауысты және дауыссыз дыбыстар, НЕ сөзінің зат есімдермен, сын есімдермен, болымсыз есімдіктермен, етістіктермен, сондай-ақ сөздің әртүрлі бөліктерінде жалғаулармен, тура және ауыспалы мағынамен, синонимдермен, антонимдермен, омонимдермен қолданысы және көп мағыналы сөздер, кірме сөздер, эмоционалдық-бейнелі сөздер, гиперболалар, эпитеттер, теңеулер, родтағы, түр мен септіктегі атау тұлғадағы сөз таптары, сөйлеудегі және қаратпа сөздегі тыныс белгілер, жай сөйлемдердегі, бірыңғай мүшелердегі, сондай-ақ сөйлемнің бірыңғай мүшелеріндегі жалпылауыш сөздердегі сызықша.

21. 6-сыныпқа арналаған "Орыс тілі" пәнінің базалық мазмұны:

1) тыңдалым және айтылым: негізгі және қосымша ақпарат, тірек сөздердің көмегімен негізгі ойды анықтау, толық, қысқаша, іріктеп мазмұндау, тірек сөздер бойынша оқиғаның дамуын болжау, ұсынылған тақырып бойынша диалогқа қатысу, тыңдалынған материалды мазмұнына, құрылымына, сөз логикасына бағалау, жоспар, сұлба, иллюстрациялар, жарнама роликтеріне сүйене отырып талқылау элементтері бар сипаттама және хабарлама сипатындағы монолог, орфоэпиялық нормаларды сақтау;

2) оқылым: бөлікке бөлінген және бөлінбеген мәтіндердегі негізгі ақпарат, белгілі және белгісіз ақпараттарды табу, негізгі ойды анықтау, құрылымдық бөліктерін анықтау және мәтін құраудың мәнін түсіндіру, фразеологизмдер, қаратпа сөздер, сөйлемнің бірыңғай мүшелері, сұраулы және лепті, бұйрықты сөйлемдер, сипаттау, талқылау, хабарлау, мінездеме беру, публицистикалық және көркем стилдегі мәтіндердің (өлең, ертегі, әңгіме, қолжазба, репортаж, сұхбат) сипаты, хабарлама, талқылау, мінездеме, публицистикалық және көркем стилдегі мәтіндердің тілдік және жанрлық ерекшеліктері (мәтіннің өзектілігін, құндылығын, сапасын және пайдасын бағалайтын сұрақтар құрастыру, танысу және пікір білдіре оқу, әртүрлі ақпарат көздерінен ақпарат табу, әртүрлі көзқарасты анықтау, құрылымдық ерекшеліктерін ескере отырып әртүрлі мәтіндердің (өлең, ертегі, әңгіме, жазба, репортаж, сұхбат) стилистикалық ерекшеліктерін салыстыру;

3) жазылым: қарапайым және күрделі жоспар, хабарлама-мәтіндер, сипаттама-мәтіндерді 3-жақтан толық, қысқаша, іріктеп мазмұндау, ақпаратты иллюстрациялар, комикстер түрінде ұсыну, мәтіндерді публицистикалық және көркем стилде (өлең, ертегі, әңгіме, қолжазба, репортаж, сұхбат) сипаттау, хабарлау, талқылау, эссе-хабарлама, эссе-талқылау, эссе-сипаттама, шығармашылық жұмыстар (70-90 сөз), орфографиялық және пунктуациялық қателерді сөздіктің көмегімен түзету, мәтінді оның түріне қарай редакциялау;

4) тіл нормаларын сақтау: Ъ және Ь белгілерін ажырату, күрделі зат есім, сын есім, сан есім, белгісіздік есімдік, сондай-ақ приставкалар мен әртүрлі сөз таптарының жұрнақтары, фразеологиялық тіркестер, метафоралар, кейіптеу, риторикалық фигуралар, антитеза, перифраз, сан есімдердің, сын есімдердің, есімдіктердің септелуі, сын есімдер мен үстеулердің салыстырмалы түрі, кірме конструкциялары бар сөйлемдердің, төл сөздер мен төлеу сөздердің тыныс белгілері.

22. 7-сыныпқа арналаған "Орыс тілі" пәнінің базалық мазмұны:

1) тыңдалым және айтылым: негізгі және қосымша ақпарат, тірек сөздердің көмегімен негізгі ойды анықтау, жағын ауыстырып толық, қысқаша, іріктеп мазмұндау, тірек сөздер бойынша оқиғаның дамуын болжау, диалогқа және дәлел келтіруге қатысу, тыңдалынған материалды өз көзқарасы тұрғысынан бағалау, материалдың мазмұнына, құрылымына, мазмұнының логикасына, жоспар, сұлбалар, иллюстрациялар, жарнама роликтері негізінде кемінде 2 шағын тақырыптан тұратын аргументтелген монологқа (сипаттау, хабарлау, талқылау) назар аударуға арналған тілдік құралдарды қолдану;

2) оқылым: бөлікке бөлінген және бөлінбеген мәтіндер, негізгі және қосымша ақпаратты, негізгі ойды ашатын құрылымдық бөлімдерін және олардың элементтерін (сөйлем, абзацтар) табу, мәтіндегі жекелеген сөздер мен ойлардың анық және астарлы (мәтін ішіндегі) мәні, паронимдер, кіріспе сөздер, қайталаулар, сөйлемдегі сөздердің тура және керісінше тәртібі, мәтіндердің аралас түрлері, сипаттық белгілері, публицистикалық және ресми-іскери стилдегі мәтіндердің тілдік және жанрлық ерекшеліктері (түсіндірме жазба, қолхат, ереже, құттықтау, нұсқаулық, жазба, сұхбат, күнделік, блог, хаттар, өтініштер, шақырулар), қорытындылар негізінде әртүрлі сұрақтар сұрақтар құрастыру, оқылым түрлері, соның ішінде іздестіру, дерек пен пікірлерді шектеу, композициясы мен тілдік ерекшеліктерін ескере отырып түрлі мәтіндердің стилистикалық ерекшеліктері, мақсаттары мен мақсатты аудиториясы (түсіндірме жазба, қолхат, ереже, құттықтау, нұсқаулық, жазба, сұхбат, күнделік, блог, хаттар, өтініштер, шақырулар, ақпараттар);

3) жазылым: қарапайым және күрделі жоспар, хабарлама-мәтіндер, сипаттама-мәтіндер мен талқылама-мәтіндерді жағын ауыстырып, толық, қысқаша, іріктеп мазмұндау, сұлбалар, кестелер, диаграммалар, хабарлау элементтері бар сипаттама-мәтіндер, талқылау элементтері бар хабарлама-мәтіндер, публицистикалық және ресми-іскери стилдегі мәтіндері (түсіндірме жазба, қолхат, ереже, құттықтау, нұсқаулық, жазба, сұхбат, күнделік, блог, хаттар, өтініштер, шақырулар), өз пікірін білдіру, эссенің түрлері, аргументтелген эссе, шығармашылық жұмыстар (90-110 сөз), белгілі бір әлеуметтік рөлі мен тілдік тәртібін таңдау, мәндік, деректік, логикалық кемшіліктерін түзету, мәтінді редакциялау, жекелеген сөйлемдердің немесе мәтін үзінділерінің құрылымын өзгерту;

4) тіл нормаларын сақтау: ызың дауыссыздардан кейінгі дауыстылар және Ц, әртүрлі сөз таптарымен бірге НЕ, етістіктердің жалғаулары, әр сөз таптарының

жұрнақтары, паронимдер, терминдер, аллегория, инверсия, анафора, етістік және оның түрлері, көмекші сөздер, етістік нормалары, дара анықтауыш пен пысықтауыш қатысқан жай сөйлемдердің тыныс белгілері.

23. 8-сыныпқа арналаған "Орыс тілі" пәнінің базалық мазмұны:

1) тыңдалым және айтылым: ашық және жасырын (мәтін ішінде) ақпарат, айтылым мақсаты, мәтіннің құрылымдық элементтері мен мақсатты аудитория негізінде негізгі ойды анықтау, бет әлпетін өзгерте отырып және бастапқы мәтін құрылымын сақтай отырып, әртүрлі сөйлеу типтеріндегі мәтіндердің мазмұнын баяндау, басталуы бойынша мазмұнын болжау, пікірталасқа қатысу, аргументация, қорытындылар, тыңдалған материалды назар аудару үшін тілдік құралдарды пайдалану және мазмұны, баяндаудың құрылымы мен логикасы, мақсатты аудиторияға сәйкестігі тұрғысынан бағалау, оқу ақпараты шегінде кемінде 2 шағын тақырыптан тұратын дәлелді монолог (сипаттау және хабарлау, сендіру элементтерімен талқылау);

2) оқылым: бөлікке бөлінген және бөлінбеген мәтіндердегі негізгі ақпарат, ауызша сөйлеудің жазбаша түрлерінің ерекшеліктері, ашық және жасырын (мәтін ішіндегі) ақпаратты табу, негізгі ойды ашатын мәтін құрылымының ерекшеліктері, мәтіндегі жекелеген сөздердің, сөз тіркестері мен сөйлемдердің мағынасы, эмоциональдық-бейнелі және кәсіби сөздер, неологизмдер, лексикалық үйлескен окказионализмдер, мәтіндердің аралас түрлері, сипаттық белгілері, публицистикалық, сөйлеу, ғылыми, ресми-іскери стилдердің (репортаж, фельетон, мақала, сұхбат, очерк, шолу, жолдау, мінездеме, биография, автобиография, аннотация, тезистер, реферат, баяндама, блогтағы, чаттағы, форумдағы пікірлер) тілдік және жанрлық ерекшеліктері, оқылған мәтін негізінде сұрақтар мен өз идеяларын қалыптастыру, деректер мен пікірлерін шектеу, оқылымның түрлері, соның ішінде түрлі дереккөздерден ақпараттарды зерттеу, табу және синтездеу, оның өзектілігін, қарама-қайшылығын, анықтылығын анықтау, композициялық, тілдік (репортаж, фельетон, мақала, сұхбат, очерк, шолу, жолдау, мінездеме, биография, автобиография, аннотация, тезистер, реферат, баяндама, блогтағы, чаттағы, форумдағы пікірлер) мақсаттар мен мақсатты аудиторияны ескере отырып әртүрлі мәтіндердің стилистикалық ерекшеліктерін салыстыру;

3) жазылым: цитаттық жоспар (қарапайым және күрделі), жағын ауыстырып, аралас мәтіндердің мазмұнын толық, қысқаша, іріктеп мазмұндау, суреттер, сұлбалар, кестелер, диаграммалар және керісінше түрінде бөлікке бөлінбеген мәтіндердегі ақпараттарды, талқылау элементтері бар сипаттама-мәтіндер, сипаттау элементтері бар хабарлама-мәтіндер, публицистикалық, ресми-іскери және ғылыми, ауызекі сөйлеу стиліндегі мәтіндер (репортаж, фельетон, мақала, сұхбат, очерк, шолу, жолдау, мінездеме, биография, автобиография, аннотация, тезистер, реферат, баяндама, блогтағы, чаттағы, форумдағы пікірлер) ұсыну, эссенің түрлері, соның ішінде академиялық, шығармашылық жұмыстар (110-130 сөз), мазмұны бойынша үйлескен

үзінді/мәтін үзінділері, мағыналық, деректік, логикалық, стилистикалық кемшіліктерді түзету, мәтінді редакциялау, мәтіннің құрылымын өзгерту;

4) тіл нормаларын сақтау: омонимдік, дара және көмекші сөз таптары, кәсіби сөздер, терминдер, неологизмдер, инверсия, градация, сөйлемнің дара мүшелері, сөйлем мүшелерін, нақыл сөздерді, сондай-ақ толымсыз сөйлемді анықтайтын тыныс белгілер.

24. 9-сыныпқа арналаған "Орыс тілі" пәнінің базалық мазмұны:

1) тыңдалым және айтылым: мәтіндегі негізгі және бөлшек ақпарат, тыңдалған мәтінге сыни көзқарас, тақырыпшалар негізінде негізгі ойды анықтау, тыңдалған мәтінге өз қарым-қатынасын айту, ақпаратқа шығармашылық интерпретациясы бар аралас түрдегі мәтіндерді мазмұндау, мәтіннің соңы бойынша мазмұнын болжау, пікірталасқа қатысу, түрлі көзқарас тұрғысынан синтездеу, тыңдалған материалды сөйлеу нормалары тұрғысынан бағалау, материалдың мазмұны, құрылымы, мазмұндау логикасы, өз пікірін білдіру, оқу, қоғамдық-саяси және әлеуметтік-мәдени салалар шеңберінде кемінде 2 тақырыпшадан тұратын ашық аргументтелген монолог (берілген тақырыпты талқылау, сендіру), нақты жағдайларда сөйлеу нормаларына сәйкес сөйлеу үлгілерін қолдану;

2) оқылым: тұтас және тұтас емес мәтіндердің негізгі ақпараты, сөйлеудің жазбаша формасының ерекшеліктері, ашық және жасырын (ішкі мәтін) ақпаратты алу, негізгі ойды ашатын мәтін құрылымының ерекшеліктері, мәтіндегі жеке сөздердің, сөз тіркестерінің және сөйлемдердің, эмоционалды-баян және кәсіби сөздердің, неологизмдердің мағынасын, лексикалық үйлесімділікті ескере отырып, аралас мәтін түрлері, сипаттамалық белгілер, тілдік және жанрлық ерекшеліктері журналистік, ауызша, ғылыми, ресми-іскерлік стильдер (репортаж, фельетон, мақала, сұхбат, шолу, хабарлама, өмірбаян, аннотация, тезистер, реферат, баяндама, Блогтағы, чаттағы, форумдағы түсініктемелер), оқылған мәтін негізінде сұрақтар мен өз идеяларын тұжырымдау, факт пен пікірді ажырату, оқудың әртүрлі түрлері, соның ішінде әр түрлі көздерден ақпаратты қарау, алу және синтездеу, мәтінді түсіндіру, композициялық, тілдік (репортаж, фельетон, мақала, сұхбат, шолу, жолдау, сипаттама, өмірбаян, аннотация, реферат, баяндама, блогта, чат, форум);

3) жазылым: цитаталық жоспар (күрделі), мәтіндер мазмұнын баяндау, тыңдалған/оқылған мәтіндер синтезі, суреттер, схемалар, кестелер, диаграммалар түрінде тұтас мәтіндердің ақпаратын ұсыну және керісінше, пайымдау элементтері бар сипаттама мәтіндер, пайымдау элементтері бар сипаттама мәтіндер, сипаттау элементтері бар баяндау, публицистикалық, ресми-іскерлік, ғылыми және ауызекі стильдегі мәтіндер (репортаж, фельетон, мақала, сұхбат, шолу, жолдау, мінездеме, өмірбаян, аннотация, тезистер, реферат, баяндама, Блогтағы, чаттағы, форумдағы түсініктемелер), әртүрлі эссе түрлері, оның ішінде аргументативті, шығарма-миниатюралар (130-150 сөз), мәтіннің мағыналық, нақты кемшіліктерін түзету;

4) тіл нормаларын сақтау: сөйлеудің омонимдік дербес және қызметтік бөліктері, терминдер, неологизмдер, сөйлемнің жеке мүшелері, сөйлемнің нақты мүшелері, дәйексөз кезінде тыныс белгілері.

25. 10-сыныпқа арналаған "Орыс тілі" пәнінің базалық мазмұны:

1) тыңдалым және айтылым: мәтіннің негізгі және толық ақпараты, естігенге сыни көзқарас білдіру, негізгі ойды анықтау негізінде микротемалар, естігенге өз көзқарасын білдіру, бет-әлпетінің өзгеруімен және ақпаратты шығармашылық интерпретациялаумен аралас типтегі мәтіндердің мазмұнын қайталау, мәтіннің финалы бойынша мазмұнды болжау, полемикаға қатысу, әртүрлі көзқарастардың синтезі, материалды баяндаудың нормативілігі, мазмұны, құрылымы, логикасы тұрғысынан тыңдалған материалды бағалау, өз пікірін білдіру, оқу және әлеуметтік-мәдени салалар шегінде кемінде 2 шағын тақырыпты қамтитын толық дәлелді монолог (берілген тақырыпқа пікір айту, сендіру), нақты жағдайда сөйлеу нормаларына сәйкес сөйлеу тәртібінің моделін пайдалану;

2) оқылым: мәтіндердің ашық және жасырын (ішкі мәтіні) ақпараты, мәтіндегі ақпаратты басқа дереккөздердің /жеке тәжірибелердің ақпаратымен байланыстыру, негізгі ойды жеткізудегі мәтін құрылымының ерекшеліктері мен рөлін анықтау, қысқартулар, ирония, төмендету, сөз тіркестерін асыра айту, мәтін түрлері, сипаттамалары, әр түрлі жанрдағы, стильдегі және ішкі тақырыптағы мәтіндердің тілдік ерекшеліктері (саяхат туралы есеп), сұрақтар мен идеяларды тұжырымдау, мәтін мазмұнын түсіндіру, оқудың әртүрлі түрлері, соның ішінде қарау, жоспар құру, тезистер, конспекттер, әр түрлі көздерден ақпарат алу және синтездеу, алынған ақпарат негізінде тұжырымдар, өз пікірін білдіру, стилистикалық ерекшеліктерді, әртүрлі мәтіндердің композициялық, тілдік және жанрлық ерекшеліктерін салыстыру, автордың мақсатын, мақсатты аудиториясын және ұстанымын ескеру (сапар туралы есеп);

3) жазылым: жоспардың әртүрлі түрлері, оның ішінде дәйексөз, тезис, мәтін мазмұнын баяндау, тыңдалған, оқылған және аудиовизуалды материалдың ақпаратты синтезі, сілтемелерді, гиперсілтемелерді, пайымдау элементтері бар сипаттау мәтіндерін, тиісті стильдерді пайымдау элементтері бар баяндау мәтіндерін (сапар туралы есеп) пайдалана отырып, презентация түрінде ақпаратты ұсыну, мәселелердің бір жағын қарастыра отырып, әртүрлі эссе түрлері, миниатюра шығармалар (150-170 сөз), белгілі бір композициялық элементтер болып табылатын мәтіннің фрагменті/фрагменттері (әңгіменің басталуы, жалғасы), мәтіндегі кемшіліктерді түзету;

4) тіл нормаларын сақтау: орфографиялық нормалар, стилистикалық бояма сөздер, аббревиатура, парцелляция, құрмалас сөйлемдердегі морфологиялық байланыс құралдары (шылаулар мен шылаулы сөздер), жай, күрделенген жай және құрмалас сөйлемдердегі тыныс белгілер.

4-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

26. Бағдарламада, оқыту мақсаттары кодтық белгімен берілген. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сан бөлімше ретін, төртінші сан оқыту мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 6.2.1.4. кодында "6" - сынып, "2.1" - бөлімше, "4" - оқыту мақсатының реттік саны.

27. Күтілетін нәтижелер бойынша оқыту мақсаттарының жүйесі:

1) "Тыңдалым және айтылым" бөлімі:

1-кесте

Бөлімше	Оқыту мақсаттары					
	5 - сынып	6 - сынып	7 - сынып	8 - сынып	9 - сынып	10 - сынып
1.1 Мәтін мазмұнын түсіну	5.1.1.1 мәтіндегі басты ақпаратты анықтай отырып, негізгі мазмұнын түсіну	6.1.1.1 негізгі және қосымша ақпаратты ажырату; 6.1.1.2 мәтіндегі негізгі және қосымша ақпаратты таба отырып, мәтіннің негізгі мазмұнын түсіну	7.1.1.1 мәтіндегі негізгі және қосымша, белгілі және белгісіз ақпаратты таба отырып, мәтіннің негізгі мазмұнын түсіну	8.1.1.1 "Мәтін ішінде" терминінің мағынасын түсіндіру, мәтіннен ішкі мәтінді табу; 8.1.1.2 мәтіндегі ашық және жабық (мәтін ішіндегі) ақпаратты анықтай отырып, мәтіннің мазмұнын түсіну	9.1.1.1 "мәтін тақырыбы", "мәтін идеясы" терминдерінің мағынасын түсіндіру; 9.1.1.2 мәтіндегі ашық және жабық (мәтін ішіндегі) ақпаратты анықтай отырып, мәтіннің мазмұнын түсіну	10.1.1.1 "сыни тыңдау" терминінің мағынасын түсіндіру, сыни тыңдау дағдыларын дамыту; 10.1.1.2 тыңдалған мәтінге сыни көзқарасын білдіре отырып, мәтіндегі негізгі және толық ақпаратты түсіну
1.2 Негізгі ойды анықтау	5.1.2.1 сұрақтарға сүйене отырып тақырыпты анықтау	6.1.2.1 тірек сөздер, сөз тіркестері арқылы негізгі ойды анықтау	7.1.2.1 мәтіннің құрылымдық элементтері" ұғымын түсіндіру; 7.1.2.2 құрылымына сүйене отырып негізгі ойды анықтау	8.1.2.1 "мақсатты аудитория" ұғымын түсіндіру, мақсатты аудиторияға мысалдар келтіру; 8.1.2.2 мәтіннің құрылымдық элементтері мен мақсатты аудиториясы негізінде негізгі ойды анықтау	9.1.2.1 "шағын тақырып" ұғымын түсіндіру, мысалдар келтіру; 9.1.2.2 тақырыпшала р негізінде негізгі ойды анықтау	10.1.2.1 тыңдағанға өзінің көзқарасын білдіріп, тақырыпшала р негізінде негізгі ойды анықтау

1.3 Тыңдалған материалды мазмұндау	5.1.3.1 қарапайым жоспар бойынша мәтіндердің мазмұнын (баяндау, сипаттау) толық баяндау	6.1.3.1 3-ші тұлғадан алынған мәтіндердің мазмұнын (баяндау, сипаттау) (толық, қысқаша (түйінді сөздер, сөз тіркестері негізінде) баяндау	7.1.3.1 мәтінді жағын өзгерте отырып толық, қысқаша, іріктеп мазмұндау (хабарлау, сипаттау және талқылау)	8.1.3.1 тіл түрін анықтау; 8.1.3.2 тірек схемасын қолдана отырып, мәтін элементтерін, құрылымын анықтау; 8.1.3.3 мәтіннің бастапқы құрылымын сақтай отырып, жағын өзгертіп мәтінді сөйлеу түрлерін қолданып мазмұндау	9.1.3.1 аралас типтегі мәтіндердің мазмұнын қайталау	10.1.3.1 "мәтінді түсіндіру" терминінің мағынасын түсіндіру; 10.1.3.2 аралас типтегі мәтіндердің мазмұнын қайталау
1.4 Оқиганы болжау	5.1.4.1 мәтіннің үзіндісі бойынша мазмұнды болжау	6.1.4.1 тірек сөздер бойынша сюжеттің дамуын болжау	7.1.4.1 мәтіндегі негізгі ойға қарай мазмұнды болжау	8.1.4.1 мәтін басталуы бойынша мазмұнды болжау	9.1.4.1 мәтін атауы бойынша мазмұнды болжау	10.1.4.1 мәтін соңындағы мазмұнды болжау
1.5 Диалогқа қатысу	5.1.5.1 сөйлеушіден "тыңдаушы" позициясын өзгерте отырып диалог-сауалға қатысу	6.1.5.1 ұсынылған тақырып бойынша пікірлерін алмаса отырып диалогқа қатысу	7.1.5.1 "мәтін мәселесі" терминінің мағынасын түсіну, автордың бастапқы мәтінде көтерген мәселесін табу; 7.1.5.2 өз көзқарасын білдіре отырып, ұсынылған проблема бойынша диалогқа қатысу	8.1.5.1 "пікірталас" терминінің мағынасын түсіндіру, өз көзқарасыңыздың пайдасына дәлелдер табу; 8.1.5.2 ұсынылған мәселе бойынша пікірталасқа қатысып, өз пікірлерін дәлелдей алу	9.1.5.1 талқылаудың этикалық нормаларын түсіну және сақтау; 9.1.5.2 пікірталасқа қатысу, өз тұжырымдарын дәлелдеу, қарсыласты өз ұстанымының дұрыстығына сендіру, қорытынды жасау	10.1.5.1 "полемика" терминінің мағынасын түсіндіру, пікірталасан полемиканы ажырата білу; 10.1.5.2 пікірталасқа қатысу (әдеби тақырыпта), әртүрлі көзқарастарды синтездеу және мәселенің шешімін ұсыну
	5.1.6.1 "ұнайды" - "сөйлеу, сөйлеудің мазмұны"	6.1.6.1 "сөйлеу, сөйлеудің мазмұны"				10.1.6.1 сөйлеудің

1.6 Тыңдалған материалды бағалау	дұрыс" және "ұнамайды" - "дұрыс емес" ұғымдарын ажырату 5.1.6.2 "аргумент", "аргументтеу" терминдерінің мағынасын түсіндіру; 5.1.6.3 өз позициясын дәлелдей отырып, "ұнайды/ұнамайды", "дұрыс/дұрыс емес" позициясымен сөйлеген сөзді бағалау	"ұғымдары не қамтитыны" туралы түсініктің болуы; 6.1.6.2 "логика", "сөйлеу құрылымы" терминдерінің мағынасын түсіну; 6.1.6.3 тыңдалған материалды мазмұны, құрылымы және материалды мазмұндау логикасы тұрғысынан бағалау	7.1.6.1 назар аудару үшін қолданылатын тілдік құралдар туралы ұғымның болуы; 7.1.6.2 тыңдалған материалды тілдік құралдардың мазмұны және оларды назар аудару үшін пайдалану тұрғысынан бағалау	8.1.6.1 тыңдалған материалды тілдік құралдардың мазмұны және оларды назар аудару үшін пайдалану тұрғысынан бағалау, материалдың құрылымы мен логикасы	9.1.6.1 сөйлеу қарқыны туралы түсінікке ие болу, сөйлеудің оңтайлы қарқынын таңдай білу; 9.1.6.2 сөйлеу қарқыны мен мақсатты аудиторияның сәйкестігі тұрғысынан тыңдалған материалды бағалау	нормативтілігі туралы түсініктің болуы (сөйлеудің дұрыстығы, дәлдігі, тазалығы, орындылығы); 10.1.6.2 өз пікірін білдіреті отырып сөйлеу нормативтілігі, мазмұны, құрылымы, материалды мазмұндау логикасы тұрғысынан бағалау
1.7 Монолог құру	5.1.7.1 сөздердің түрлерін ажырата білу; 5.1.7.2 мәлімдеменің құрылымдық элементтерін атау; 5.1.7.3 көрнекі материалдарға сүйене отырып, нақты құрылымы бар белгілі бір типтегі	6.1.7.1 монолог пен диалогты ажырату; 6.1.7.2 сөйлеу түрлерін ажырату; 6.1.7.3 жоспарға, схемаға, иллюстрацияларға, жарнамаларға сүйене отырып, ойлау элементтерімен сипаттамалық	7.1.7.1 сөйлеу түрлерін ажырату; 7.1.7.2 "шағын тақырып" ұғымын түсіндіру, мысалдар келтіру; 7.1.7.3 жоспар, сұлба, иллюстрациялар, жарнама роликтері негізінде кемінде 2 тақырыпшадан тұратын дәлелді	8.1.7.1 "микротема", "мақсатты аудитория" ұғымдарын түсіндіру, мақсатты аудиторияға мысалдар келтіру; 8.1.7.2 мақсатты аудиторияны ескере отырып, оқу ақпараты шегінде кемінде 2 шағын тақырыпты қамтитын толық дәлелді монолог (сипаттау және баяндау элементтерімен пайымдау, сендіру) құру; 8.1.7.3 нысаналы аудиторияны	9.1.7.1 "объяснить" понятия речевые нормы", модель речевого поведения"; 9.1.7.2 "элеуметтік-мәдени сала", "блог", "бұқаралық ақпарат құралдары" ұғымдарын түсіндіру; 9.1.7.3 мақсатты аудиторияны ескере отырып, бұқаралық ақпарат құралдарының блогтары мен хабарламалар	10.1.7.1 "элеуметтік-мәдени сала", "сөйлеу нормалары", "сөйлеу моделі" ұғымдарын түсіндіру; 10.1.7.2 "сөйлеу нормалары", "сөйлеу тәртібінің моделі" ұғымдарын түсіндіру; 10.1.7.3 оқу және элеуметтік-мәдени салалар шегінде кемінде 2 шағын тақырыпты қамтитын кеңейтілген дәлелді

мәлімдемені дәйекті түрде құру; 5.1.7.4 орфоэпиялық нормаларды сақтау	немесе баяндық сипаттағы монолог құру; 6.1.7.4 орфоэпиялық нормаларды сақтау	монолог құру (сипаттау, хабарлау, талқылау); 7.1.7.4 орфоэпиялық нормаларды сақтау	ескере отырып, оқу, ақпарат шегінде кемінде 2 шағын тақырыпты қамтитын толық дәлелді монолог (сипаттау және баяндау элементтерімен пайымдау, сендіру) құру; 8.1.7.4 орфоэпиялық нормаларды сақтау	ы негізінде кемінде 2 шағын тақырыпты қамтитын толық дәлелді монолог (сипаттау және баяндау элементтерімен пайымдау, сендіру) құру; 9.1.7.4 орфоэпиялық нормаларды сақтау	монолог (берілген тақырыпқа пайымдау, сендіру) құру; 10.1.7.4 белгілі бір жағдайда сөйлеу нормаларына сәйкес сөйлеу тәртібінің модельдерін қолдану
--	---	---	--	--	---

2) "Оқылым" бөлімі:

2-кесте

Бөлімше	Оқыту мақсаттары					
	5 - сынып	6 - сынып	7 - сынып	8 - сынып	9 - сынып	10 - сынып
2.1 Ақпаратты түсіну	5.2.1.1 "тұтас мәтіндер", "тұтас емес мәтіндер" терминдерінің мағынасын түсіндіру, тұтас және тұтас емес мәтіндерді ажырату; 5.2.1.2 тақырыпты анықтай отырып, үздіксіз және толық емес мәтіндердің негізгі ақпаратын түсіну	6.2.1.1 белгілі және белгісіз ақпаратты таба отырып, бөлікке бөлінген және бөлінбеген мәтіндердегі негізгі ақпаратты түсіну	7.2.1.1 басты және қосымша ақпаратты таба отырып, бөлікке бөлінген және бөлінбеген мәтіндердегі негізгі ақпаратты түсіну	8.2.1.1 жазбаша сөйлеу формасының ерекшеліктері н түсіндіру; 8.2.1.2 ашық және жасырын (мәтін ішіндегі) ақпаратты таба отырып, бөлікке бөлінген және бөлінбеген мәтіндердегі негізгі ақпаратты түсіну (соның ішінде жазбаша сөйлеу түрлерінің ерекшеліктері)	9.2.1.1 "мәтін ішінде" терминінің мағынасын түсіндіру, мәтіннен ішкі мәтінді табу; 9.2.1.2 мәтіндегі ақпаратқа басқа дереккөздерден алынған ақпаратқа/жеке тәжірибеге сүйене отырып бөлінген және бөлінбеген мәтіндердегі ашық және жасырын (мәтін ішіндегі) ақпаратты түсіну	10.2.1.1 алынған ақпаратты жеке тәжірибемен салыстыру; 10.2.1.2 мәтінде жасалған ақпаратты басқа дереккөздердің ақпаратымен/жеке тәжірибесімен байланыстыра отырып, тұтас және тұтас емес мәтіндердің ашық және жасырын (ішкі мәтінді) ақпаратын түсіну
		6.2.2.1 мәтіннің құрылымдық	7.2.2.1 құрылымдық бөліктерін			

<p>2.2 Мәтіннің құрылымдық бөлігін және негізгі ойды анықтау</p>	<p>5.2.2.1 мәтін композициясын шығарма композициясынан ажырату; 5.2.2.2 мазмұны мен композициясы негізінде негізді ойды анықтау</p>	<p>элементтерін атаңыз; 6.2.2.2 құрылымдық бөліктерін анықтай отырып және мәтіннің құрылу мәнін түсіндіретін отырып негізгі ойды анықтау</p>	<p>анықтай отырып және мәтіннің құрылу мәнін түсіндіретін отырып негізгі ойды анықтау (сөйлемдер, абзацтар), мәтін құрылысының мағынасын түсіндіру</p>	<p>8.2.2.1 негізгі ойды ашатын құрылымдық бөліктерін және олардың элементтерін (сөйлемдер, абзацтар) анықтау</p>	<p>9.2.2.1 негізгі ойды ашатын мәтін құрылымының ерекшеліктерін анықтау</p>	<p>10.2.2.1 негізгі ойды берудегі мәтіннің ерекшеліктерін анықтау және рөлдерін айқындау</p>
<p>2.3 Оқылған мәтіннен лексикалық және синтаксистік бірліктерді қолдануды түсіну</p>	<p>5.2.3.1 терминдердің негізгі мағынасын түсіндіру: сөздердің тура және бейнелі мағынасы, синонимдер, антонимдер, омонимдер, бір мәнді және көп мағыналы сөздер; 5.2.3.2 автордың түрлі мақсатта мәтінде қолданған тура және ауыспалы мағыналы сөздерді, синонимдерді, антонимдерді, омонимдерді және көп мағыналы сөздерді, синтаксистік бірліктерді қолдана білу</p>	<p>6.2.3.1 фразеологиялық айналымдар, олардың лексикалық мағынасы туралы теориялық мәліметтерді баяндау; 6.2.3.2 сөйлемнің мақсаты мен интонациясы бойынша сөйлемдерді ажырату; 6.2.3.3 фразеологизмдерді, қаратпа сөздерді, бірыңғай сөйлем мүшелерін, сұраулы, лепті және бұйрықты сөйлемдерді қолдана білу</p>	<p>7.2.3.1 паронимдер, кіріспе сөздер, сөйлемдегі сөздердің тура және кері тәртібі туралы теориялық мәліметтерді баяндау; 7.2.3.2 "Мәтін ішінде" терминінің мағынасын түсіндіру, мәтіннен ішкі мәтінді табу; 7.2.3.3 мәтіндегі жекелеген сөздердің және пікірлердің ашық және жасырын (мәтін ішіндегі) мәнін, паронимдерді, кірме сөздерді, қайталауларды, сөйлемдегі сөздердің тура және керісінше тәртібін түсіну және қолданылуын түсіну</p>	<p>8.2.3.1 эмоционалды-бояулы сөздер, кәсіби сөздер туралы теориялық мәліметтерді баяндау; 8.2.3.2 мәтіндегі жекелеген сөздердің, сөз тіркестерінің және сөйлемдердің, эмоционалды бояма сөздердің, кәсіби сөздердің, неологизмдердің, окказионализмдерінің лексикалық үйлесімдігін ескере отырып беретін мағынасын түсіну және қолдану</p>	<p>9.2.3.1 неологизмдер туралы теориялық мәліметтерді баяндау; 9.2.3.2 лексикалық үйлесімділікті ескере отырып, мәтіндегі сөздердің, сөз тіркестерінің және сөйлемдердің, эмоционалды түсті сөздер мен неологизмдердің қолданылуын түсіну және мағынасын түсіндіру</p>	<p>10.2.3.1 аббревиатуралар, ирониялар туралы теориялық мәліметтерді баяндау; "асыра айту" және "кеміту" тәсілдері; 10.2.3.2 аббревиациялардың, парцелляциялардың, мысқыл, ишаралардың, асыра кішірейту мен асыра үлкейтудің және басқа да сөз тіркестеріндегі тәсілдерді қолданылуын түсіну</p>

<p>2.4 Мәтін дердің түрлері мен стилдерін анықтау</p>	<p>5.2.4.1 мәтін түрлері туралы теориялық мәліметтерді баяндау; 5.2.4.2 көркем және ауызекі стильдердің белгілерін атау; 5.2.4.3 мәтін түрлерін анықтау: сипаттау, хабарлау және талқылау, кітаби және ауызекі сөйлеу стилдерін негізгі белгілері бойынша (хат, жарнама мәтіні, хабарландыру, күнделік, өлең, ертегі) ажырату</p>	<p>6.2.4.1 тілдік жанрлар туралы теориялық мәліметтерді баяндау; 6.2.4.2 журналистік және көркемдік стильдердің белгілерін атау; 6.2.4.3 мәтін түрлерін анықтау және ажырату: хабарлау, талқылау, мінездеме белгілерін танып білу, публицистикалық және көркем стилдегі (өлең, ертегі, әңгіме, жазба, репортаж, сұхбат) мәтіндердің тілдік және жанрлық ерекшеліктері</p>	<p>7.2.4.1 тілдік жанрлар туралы теориялық мәліметтерді баяндау; 7.2.4.2 журналистік және ресми іскери стильдердің белгілерін атау; 7.2.4.3 аралас мәтін түрлерін анықтау және оларға тән белгілерін ажырату, публицистикалық және ресми-іскери стилдегі (фельетон, мақала, түсіндірме жазба, колхат, ереже, құттықтау, нұсқаулық, жазба, сұхбат, күнделік, блог, хаттар, өтініштер, шақырулар) мәтіндердің тілдік және жанрлық ерекшеліктерін анықтау</p>	<p>8.2.4.1 мәтін түрлері туралы теориялық мәліметтерді баяндау; 8.2.4.2 ресми іскерлік стилінің жанрлық ерекшеліктерін атау және ажырату; 8.2.4.3 аралас мәтін түрлерін анықтау және оларға тән белгілерін ажырату, публицистикалық, сөйлеу, ғылыми, ресми-іскери стилдердің (репортаж, фельетон, мақала, сұхбат, очерк, шолу, жолдау, мінездеме, биография, автобиография, аннотация, тезистер, реферат, баяндама, блогтағы, чаттағы, форумдағы пікірлер) тілдік және жанрлық ерекшеліктерін анықтау</p>	<p>9.2.4.1 мәтін түрлері туралы теориялық мәліметтерді баяндау; 9.2.4.2 ресми іскерлік стилінің жанрлық ерекшеліктерін атау және ажырату; 9.2.4.3 мәтіндердің аралас түрлерін анықтау, публицистикалық, ауызекі, ғылыми, ресми-іскерлік стильдердің ерекшеліктерін, тілдік және жанрлық ерекшеліктерін ажырату (репортаж, фельетон, мақала, сұхбат, шолу, жолдау, мінездеме, биография, автобиография, аннотация, тезистер, реферат, баяндама, блогтағы, чаттағы, форумдағы түсініктемелер)</p>	<p>10.2.4.1 "стиль", "ішстиль" терминдерінің мағынасын түсіндіру; 10.2.4.2 әртүрлі жанрдағы, стильдегі және ішкі беттердегі мәтіндердің типтерін, сипаттамалық белгілерін, тілдік ерекшеліктерін анықтау (сапар туралы есеп)</p>
	<p>5.2.5.1 мәтінге сұрақтар қою;</p>	<p>6.2.5.1 "өзектілік" ұғымының мағынасын түсіндіру;</p>	<p>7.2.5.1 қорытындылар мен</p>	<p>8.2.5.1 мәтін идеясын тұжырымдау;</p>	<p>9.2.5.1 "факт", "пікір" ұғымдарының мағынасын түсіндіру, осы</p>	<p>10.2.5.1 "түсіндіру" ұғымының мағынасын түсіндіру, мәтін</p>

2.5 Сұрақтар құрастыру және бағалау	5.2.5.2 мәтінге қатысты сұрақтар құрастыру	6.2.5.2 өзектілігі, құндылығы, сапасы мен пайдасы тұрғысынан мәтінді бағалайтын сұрақтар құрастыру	нәтижелер негізінде түрлі сұрақтар құрастыру	8.2.5.2 оқылған мәтін негізінде сұрақтар мен жеке идеялар тұжырымдау	ұғымдардың айырмашылығын көру; 9.2.5.2 оқылған мәтін негізінде сұрақтар мен жеке идеялар қалыптастыру, фактілер мен идеяларды ажырату	мазмұнын түсіндіре білу; 10.2.5.2 мәтін мазмұнын интерпретациялай отырып сұрақтар мен идеялар қалыптастыру
2.6 Оқылым түрлерін қолдану	5.2.6.1 танымдық оқудың ерекшеліктері мен айырмашылықтарын атау; 5.2.6.2 оқылымның танысу түрін қолдану	6.2.6.1 түсініктеме оқудың ерекшеліктері мен айырмашылықтарын атау; 6.2.6.2 оқылым түрлерін қолдану: танысу, пікір айту	7.2.6.1 іздестіре оқу ерекшеліктері мен айырмашылықтарын атау; 7.2.6.2 оқылым түрлерін қолдану, соның ішінде іздестіре оқу	8.2.6.1 оқып-үйренудің ерекшеліктері мен айырмашылығын түсіну; 8.2.6.2 оқылым түрлерін қолдану, соның ішінде зерттей оқу	9.2.6.1 көру оқуының ерекшеліктері мен айырмашылығын түсіну; 9.2.6.2 оқудың әртүрлі түрлерін қолдану, соның ішінде оқу, жоспар құру арқылы оқу	10.2.6.1 "тезис" терминінің мағынасын түсіну; 10.2.6.2 оқуға тезистер құра білу; 10.2.6.3 оқылым түрлерін қолдану, соның ішінде қарастыра оқу, жоспар, тезис, коспект құра оқу
2.7 Әртүрлі дереккөздерден ақпарат тарту	5.2.7.1 "ақпарат алу" ұғымының мағынасын түсіндіру; 5.2.7.2 нақты тапсырмаларды орындауға арналған ақпаратты табу	6.2.7.1 ақпаратты салыстыру; 6.2.7.2 алынған ақпаратты салыстыра отырып, әртүрлі көзқарастарды анықтап, түрлі дереккөздерден ақпараттар табу	7.2.7.1 "факт", "пікір" ұғымдарының мағынасын түсіндіру, осы ұғымдардың айырмашылығын көру; 7.2.7.2 фактілер мен пікірлерді ажырата отырып, түрлі дереккөздерден ақпараттар табу	8.2.7.1 "талдау" ұғымының мағынасын түсіндіру; 8.2.7.2 "өзектілік", "сәйкессіздік", "сенімділік" ұғымдарының мағынасын түсіндіру және ажырату; 8.2.7.3 түрлі дереккөздерден ақпараттар табу және синтездеу, оның өзектілігін, қарама-қайшылығын, анықтылығын, мақсатты	9.2.7.1 "талдау", "синтез", интерпретация" терминдерінің мағынасын түсіндіру; 9.2.7.2 әртүрлі көздерден ақпаратты алу және синтездеу, алынған ақпарат негізінде түсіндіру, қорытынды жасау	10.2.7.1 "талдау", "синтез", "интерпретация" терминдерінің мағынасын түсіну; 10.2.7.2 түрлі дереккөздерден ақпараттар табу және синтездеу, интерпретациялау, өз пікірін білдіре отырып алынған мәліметтер негізінде

				аудиторияны анықтау	қорытынды жасау	
2.8 Мәтіндерді салыстырмалы талдау	5.2.8.1 "мәтін құрамы" ұғымының мағынасын түсіндіру; 5.2.8.2 түрлі мәтіндердің тақырыптары мен композицияларын (хат, жарнама мәтіні, хабарландыру, күнделік, өлең, ертегі) салыстыру	6.2.8.1 сөйлеу мәнерінің ерекше белгілерін, мәтіндердің композициялық ерекшеліктерін атау; 6.2.8.2 түрлі мәтіндердің композициялық (өлең, ертегі, әңгіме, жазба, репортаж, сұхбат) ерекшеліктерін, мақсаттар мен мақсатты аудиторияны ескере отырып, түрлі мәтіндердің стилистикалық ерекшеліктерін салыстыру	7.2.8.1 әртүрлі стильдегі мәтіндердің сөйлеу стильдерін, тілдік және композициялық ерекшеліктерін ажырата білу; 7.2.8.2 композициясы мен тілдік ерекшеліктерін ескере отырып түрлі мәтіндердің стилистикалық ерекшеліктерін, мақсаттары мен мақсатты аудиториясын (түсіндірме жазба, қолхат, ереже, құттықтау, нұсқаулық, жазба, сұхбат, күнделік, блог, хаттар, өтініштер, шақырулар, ақпараттар) салыстыру	8.2.8.1 "мақсатты аудитория" ұғымын түсіндіру, мақсатты аудиторияға мысалдар келтіру; 8.2.8.2 "репортаж", "фельетон", "автобиография" терминдерінің мағынасын түсіндіру және ажырату; 8.2.8.3 мақсатты және мақсатты аудиторияны ескере отырып, әртүрлі мәтіндердің стилистикалық композициялық, тілдік) ерекшеліктерін салыстыру (репортаж, фельетон, мақала, сұхбат, шолу, хабарлама, сипаттама, биография, автобиография, аннотация)	9.2.8.1 әртүрлі стильдегі мәтіндердің сөйлеу стильдерін, тілдік және композициялық ерекшеліктерін ажырата білу; 9.2.8.2 "мақсатты аудитория" ұғымын түсіндіру, мақсатты аудиторияға мысалдар келтіру; 9.2.8.3 "баяндама", "реферат", "блог" терминдерінің мағынасын түсіндіру және ажырату; 9.2.8.4 композициясы мен тілдік ерекшеліктерін ескере отырып түрлі мәтіндердің стилистикалық ерекшеліктерін, мақсаттары мен мақсатты аудиториясын (репортаж, фельетон, мақала, сұхбат, очерк, шолу, жолдау, мінездеме, биография, автобиография, аннотация,	10.2.8.1 әртүрлі стильдегі мәтіндердің сөйлеу стильдерін, тілдік және композициялық ерекшеліктерін ажырата білу; 10.2.8.2 "мақсатты аудитория" ұғымын түсіндіру, мақсатты аудиторияға мысалдар келтіру; 10.2.8.3 түрлі мәтіндердің стилистикалық композициялық, тілдік, жанрлық) ерекшеліктерін, мақсаттары мен мақсатты аудиториясын (ғылыми мақалалар, іссапар есептері) және автордың позициясын ескере

					тезистер, реферат, баяндама, блогтағы, чаттағы, форумадағы пікірлер) салыстыру)	отырып салыстыру
--	--	--	--	--	--	---------------------

3) "Жазылым" бөлімі:

3-кесте

Бөлімше	Оқыту мақсаттары					
	5 - сынып	6 - сынып	7 - сынып	8 - сынып	9 - сынып	10 - сынып
3.1 Жоспар құру	5.3.1.1 қарапайым жоспар құру	6.3.1.1 қарапайым және күрделі жоспар құру	7.3.1.1 қарапайым және күрделі жоспар құру, шығармаға материал жинау және оны жоспарға сәйкес ұйымдастыру	8.3.1.1 "цитата жоспары" ұғымының мағынасын түсіндіру; 8.3.1.2 тілдік жанрлар туралы теориялық мәліметтерді баяндау; 8.3.1.3 мәтіннің жанрлық ерекшелігін ескере отырып, цитаттық жоспар (қарапайым) құру	9.3.1.1 мәтіннің жанрлық ерекшелігін ескере отырып, цитаттық жоспар (күрделі) құру	10.3.1.1 "цитаталық жоспар" және "тезистік жоспар" ұғымдарының мағынасын түсіндіру және ажырату; 10.3.1.2 жоспардың түрлерін құру, соның ішінде цитаттық, тезистік
3.2 Тыңдалған, оқылған және аудиовизуалды материалды мазмұндау	5.3.2.1 мәтінде негізгі (басты) ақпаратты табу; 5.3.2.2 мәтіннің негізгі мазмұнын баяндау	6.3.2.1 мәтін түрлерін (толық, қысқаша, таңдамалы) және шығарма түрлерін ажырату; 6.3.2.2 хабарлама-мәтіндердің, сипаттама-мәтіндердің мазмұнын өзгертіп, толық, қысқаша, іріктеп баяндау	7.3.2.1 хабарлама-мәтіндердің және талқылау-мәтіндерінің мазмұнын өзгертіп, толық, қысқаша, іріктеп баяндау	8.3.2.1 аралас мәтіндердің мазмұнын жағын өзгертіп толық, қысқаша, іріктеп баяндау	9.3.2.1 "талдау", "синтез" терминдерінің мағынасын түсіндіру; 9.3.2.2 тыңдалған, оқылған және аудиовизуалды материалдағы ақпаратты синтездей	10.3.2.1 аудиовизуалды материал туралы ақпаратты синтездей отырып, мәтіндердің

		қысқаша, іріктеп баяндау			отырып, мәтін мазмұнын баяндау	мазмұнын баяндау
3.3 Елестетудің түрлерін қолдана отырып мәтіндер жазу	5.3.3.1 ақпаратты сурет түрінде ұсыну ақпаратты сурет түрінде ұсыну	6.3.3.1 ақпаратты иллюстрациялар, комикстер түрінде ұсыну	7.3.3.1 ақпараттық-коммуникациялық технологиялар туралы түсініктің болуы 7.3.3.2 компьютердің көмегімен суреттер, комикстер жасау; 7.3.3.3 ақпаратты иллюстрациялар, комикстер түрінде, соның ішінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдана отырып ұсыну	8.3.3.1 "схема", "кесте", "диаграмма" ұғымдарының мағынасын түсіндіру және ажырату; 8.3.3.2 ақпаратты әртүрлі схемалар, кестелер, диаграммалар түрінде ұсыну; 8.3.3.3 сөйлемнің құрылысын оқшауланған мүшелерін қолдану	9.3.3.1 бөлінбеген мәтіндердегі ақпаратты суреттер, сұлбалар, кестелер, диаграммалар түрінде және керісінше ұсыну	10.3.3.1 "презентация", "сілтеме", "гиперсілтеме" терминдерінің мағынасын түсіндіру; 10.3.3.2 компьютердің көмегімен презентациялар жасау; 10.3.3.3 ақпаратты сілтемелер, гиперсілтемелер арқылы презентация түрінде ұсыну
	5.3.4.1 мақсатты аудитория" ұғымын түсіндіру, мақсатты аудиторияға мысалдар келтіру; 5.3.4.2 сөйлеу мәнері мен мәтін түрлерін ажырату;	6.3.4.1 "мақсатты аудитория" ұғымын түсіндіру, мақсатты аудиторияға мысалдар келтіру; 6.3.4.2 сөйлеу мәнерлерін, олардың жанрларын; әр түрлі стильдегі мәтіндердің түрлерін ажырату; 7.3.4.3 публицистикалық және ресми-іскери стилдегі	7.3.4.1 "мақсатты аудитория" ұғымын түсіндіру, мақсатты аудиторияға мысалдар келтіру; 7.3.4.2 сөйлеу мәнерлерін, олардың жанрларын; әр түрлі стильдегі мәтіндердің түрлерін ажырату; 7.3.4.3 публицистикалық және ресми-іскери стилдегі	8.3.4.1 "репортаж", "фельетон", "автобиография" терминдерінің мағынасын түсіндіру және ажырату; 8.3.4.2 публицистикалық, сөйлеу, ғылыми, ресми-іскери стилде (репортаж, фельетон, мақала, сұхбат, очерк, шолу, жолдау,	9.3.4.1 "мақсатты аудитория" ұғымын түсіндіру, мақсатты аудиторияға мысалдар келтіру; 9.3.4.2 "тезис", "баяндама", "реферат", "блог", "чат" терминдерінің мағынасын атау және ажырату; 9.3.4.3 мақсатты аудиторияны ескере отырып, пайымдау	10.3.4.1 "мақсатты аудитория" ұғымын түсіндіру, мақсатты аудиторияға мысалдар келтіру; 10.3.4.2 мақсатты аудиторияны ескере

3.4 Өртүрлі стилдегі мәтіндер құрастыру	5.3.4.3 көркем және ауызекі сөйлеу стилдерінде (хат, жарнама мәтіні, хабарландыру, күнделік, өлең, ертегі) мақсатты аудиторияны ескере отырып, хабарлама-мәтін және сипаттама жазу	мәтіндердің түрлерін ажырату; 6.3.4.3 публицистикалық және көркем стилде (өлең, ертегі, әңгіме, жазба, репортаж, сұхбат) мақсатты аудиторияны ескере отырып, сипаттама-мәтін және хабарлама, талқылау жазу	түсіндірме жазба, қолхат, ереже, құттықтау, нұсқаулық, жазба, сұхбат, күнделік, блог, хаттар, өтініштер, шақырулар) мақсатты аудиторияны ескере және өз пікірін білдіре отырып, хабарлау элементтері бар сипаттама-мәтін, талқылау элементтері бар хабарлама жазу	мінездеме, биография, автобиография, аннотация, тезистер, реферат, баяндама, блогтағы, чаттағы, форумдағы пікірлер) мақсатты аудиторияны ескере отырып, талқылау сипаттама, сипаттау элементтері бар хабарлама жазу және мәтін құру	элементтері бар сипаттама мәтіндерін, сипаттау элементтері бар баяндауды жасау және ресми-іскерлік, сөйлесу мәнеріндегі мәтіндерді (репортаж, сұхбат, шолу, жолдау, мінездеме, биография, автобиография, аннотация, блогтағы, чаттағы, форумдағы түсініктемелер) жасау	отырып, ойлау элементтері бар сипаттама мәтіндерін, тиісті стильдердің ойлау элементтері бар баяндауды (саяхат туралы есеп) жасау
3.5 Эссе жазу	5.3.5.1 мәтін түрлерін ажырату;	6.3.5.1 мәтін түрлерін ажырату және атау;	7.3.5.1 түрлі мәтін түрлеріне сипаттама беру	8.3.5.1 "мәтін мәселесі" терминінің мағынасын түсіндіру; 8.3.5.2 хабарлама-эссе, сипаттама-эссе жазу	9.3.5.1 "мәтін мәселесі" терминінің мағынасын түсіндіру; 9.3.5.2 түрлері эссе соның ішінде аргументті, мәтін негізінде эссе жазу	10.3.5.1 эссенің түрлерін, соның ішінде проблемалардың жан-жақты қарастыра отырып және шешу жолдарын ұсына отырып пікірталас эссесін жазу
	5.3.6.1 өзін кейіпкердің орнына қойып, өмірлік тәжірибесін	6.3.6.1 өзін ұсынып отырған жағдайға қойып және сезімін	7.3.6.1 "элеуметтік рөл", "сөйлеу мінез-құлқы" терминдерінің мағынасын түсіну және түсіндіру;	8.3.6.1 "фрагмент" терминінің мағынасын түсіндіру; 8.3.6.2 таңдамалы жазу дағдысын қолдану;	9.3.6.1 "фрагмент", "контраст" терминдерінің мағынасын түсіндіру; 9.3.6.2 таңдамалы жазу дағдысын қолдану;	10.3.6.1 "композиция", "фрагмент" терминдерінің мағынасын түсіндіру; 10.3.6.2 таңдамалы жазу дағдысын қолдану; 10.3.6.3 мәтін құрамын анықтау;

3.6 Шығармашылық хат	колданып, шығармашылық жұмыстар жазу (50-70 сөз),	сипаттай отырып, шығармашылық жұмыстар жазу (70-90 сөз)	7.3.6.2 белгілі бір әлеуметтік рөлді және сөйлеу тәртібін таңдай отырып шығармашылық жұмыстар жазу (90-110 сөз)	8.3.6.3 мазмұн бойынша сәйкес келетін үзінді/мәтін үзіндісін келтіріп, шығармашылық жұмыстар жазу (110-130 сөз)	9.3.6.3 шығармашылық жұмыстар жазу (130-150 сөз), мазмұны жағынан қарама-қайшы болып табылатын мәтіннің фрагменті/фрагменттері	10.3.6.4 белгілі бір композициялық элементтер (әңгіменің басталуы, жалғасы) болып табылатын үзінді/мәтін үзіндісі бойынша шығармашылық жұмыстар жазу (150-170 сөз)
3.7 Мәтін дерді түзету және редакциялау	5.3.7.1 анықтамалық әдебиеттермен жұмыс; 5.3.7.2 сөздіктің көмегімен, орфографиялық қателерді түзету, сөйлемдерді редакциялау	6.3.7.1 анықтамалық әдебиеттермен жұмыс; 6.3.7.2 орфографиялық және пунктуациялық қателерді сөздіктің көмегімен түзету, мәтінді оның түріне қарай редакциялау	7.3.7.1 мәтіндегі мағыналық және логикалық кемшіліктерді тану	8.3.7.1 "нақты қате" ұғымын түсіндіру, мәтіндегі нақты қателерді табу; 8.3.7.2 "сөйлем құрылымы" ұғымын түсіндіру; 8.3.7.3 мәтінді түзету, мағыналық, нақты, кемшіліктерді түзету; 8.3.7.4 жекелеген сөйлемдердің немесе мәтін үзінділерінің құрылымын өзгерте отырып, мәтінді редакциялау	9.3.7.1 "стилистикалық қате" ұғымын түсіндіру, мәтіндегі стилистикалық қателерді табу; 9.3.7.2 "мәтін құрылымы" ұғымын түсіндіру; 9.3.7.3 мәтінді түзету, нақты, логикалық, кемшіліктерді түзету; 9.3.7.4 мәтін құрылымын қайта құру арқылы мәтінді өңдеу	10.3.7.1 мәтіндегі кемшіліктерді түзету және редакциялау

4) "Тіл нормаларды сақтау" бөлімі:

4-кесте

Бөлімше	Оқыту мақсаттары					
	5 - сынып	6 - сынып	7 - сынып	8 - сынып	9 - сынып	10 - сынып
5.4.1.1 сөздің маңызды бөліктерін	6.4.1.1 сөйлеудің					

<p>4 . 1 Орфографиялы қ нормаларды сақтау</p>	<p>морфемаларды), олардың функциялары н атаңыз, сөздегі морфемаларды анықтаңыз, сөзді морфемалық талдау; 5.4.1.2 сөздің түбіріндегі дауысты және дауыссыз дыбыстарды, НЕ сөзін зат есімдермен, с ы н есімдермен, болымсыз есімдіктермен , етістіктер мен , сондай-ақ сөздің әртүрлі бөліктерінде жазу</p>	<p>дербес және қызметтік бөліктерін атау және ажырату, сөйлемдегі сөйлеу бөліктерін анықтау; 6.4.1.2 ажырату Ъ және Ь белгілерін, НЕ сөзін күрделі зат есім, сын есім, сан есім, белгісіздік есімдіктерді, сондай-ақ приставкалар мен әртүрлі с ө з таптарының жұрнақтарын дұрыс жазу</p>	<p>7.4.1.1 сөздің маңызды бөліктерін (морфемаларды), олардың функциялары н атаңыз, сөздегі морфемаларды анықтаңыз, сөзді морфемалық талдау; 7.4.1.2 ызың дауыссыздардан кейінгі дауыстыларды және Ц, әртүрлі сөз таптарымен бірге НЕ, етістіктердің жалғауларын, әр сөз таптарының жұрнақтарын дұрыс жазу</p>	<p>8.4.1.1 етістікті және о ны ң формаларын дұрыс жазу</p>	<p>9.4.1.1 " омонимдер" ұғымын түсіндіру; 9.4.1.2 омонимдік, дара және көмекші сөз таптарын дұрыс жазу</p>	<p>10.4.1.1 орфографиялы қ нормаларды сақтау</p>
<p>4 . 2 Лексикалық нормаларды сақтау</p>	<p>5.4.2.1 синонимдер, антоним, омоним ажырату; тура және ауыспалы сөздердің мағынасы; 5.4.2.2 " гипербола", " эпитет", " салыстыру" терминдерінің мағынасын түсіндіру; 5.4.2.3 сөздерді тура және ауыспалы мағынамен, синонимдер мен, антонимдер мен және көп мағыналы</p>	<p>6.4.2.1 фразеологиялы қ айналымдарды тану, олардың лексикалық мағынасын білу; 6.4.2.2 " метафора", " персонализация", "антитеза" терминдерінің мағынасын түсіндіру; 6.4.2.3 фразеологиялы қ тіркестерді , метафораларды, кейіптеуді, риторикалық</p>	<p>7.4.2.1 паронимдерді тану; 7.4.2.2 " инверсия" терминінің мағынасын түсіндіру; 7.4.2.3 паронимдерді, сөйлемдердегі сөздердің тура және кері ретін қолдану</p>	<p>8.4.2.1 " градация", " мөртабан" терминдерінің мағынасын түсіндіру; 8.4.2.2 кәсіби сөздерді, инверсияны, градацияны қолдану; 8.4.2.3 қайталаулар мен</p>	<p>9.4.2.1 неологизмдерді , инверсияны, градацияны қолдану; 9.4.2.2 терминдерді, неологизмдерді қолдану 9.4.2.3 қайталаулар мен м ө ртабандардан аулақ болу</p>	<p>10.4.2.1 стилистикалы қ бояма сөздерді, аббревиатураны қолдану</p>

	сөздерді, кірме сөздерді, эмоционалдык-бейнелі сөздерді, гиперболаларды, эпитеттерді, теңеулерді қолдану	фигураларды, антитезаны, перифразды, олардың мағынасына тән сөздерді қолдану		мөртабандардан аулақ болу		
4.3 Грамматикалық нормаларды сақтау	5.4.3.1 сөйлеудің атаулы бөліктері", сөйлеудің атаулы бөліктерінің ауытқуы" ұғымдарын түсіндіру; 5.4.3.2 родтағы, түрмен септіктегі атау тұлғадағы сөз таптарын қолдану	6.4.3.1 сөйлеудің атаулы бөліктері", сөйлеудің атаулы бөліктерінің ауытқуы" ұғымдарын түсіндіру; 6.4.3.2 сын есімдердің категорияларын атау және ажырату; 6.4.3.3 нормаға сәйкес сын есімдер мен сын есімдерді салыстыру дәрежесін қалыптастыру; 6.4.3.4 сын есімдер мен үстеулердің салыстырмалы түрін нормаға сәйкес жасау;	7.4.3.1 сөйлеудің дербес және қызметтік бөліктерін ажырату; етістік және етістік формалары; 7.4.3.2 етістік және оның түрлерін, көмекші сөздерді қолдану; 7.4.3.3 етістік нормаларын сақтау	8.4.3.1 "омонимия", "сөйлеу бөліктерінің омонимиясы" ұғымдарын түсіндіру; 8.4.3.2 сөйлеудің дербес және қызметтік бөліктерінің дұрыс омонимиясын қолдану; 8.4.3.3 сөйлемнің жеке мүшелері үшін тыныс белгілерін дұрыс қолдану	9.4.3.1 "оқшаулау" ұғымын түсіндіру; 9.4.3.2 сөйлемнің екінші мүшелерін ажырату; 9.4.3.3 сөйлемнің дұрыс оқшауланған мүшелерін қолдану	10.4.3.1 шылаулар мен шылаулы сөздерді ажырату және түсіндіру; 10.4.3.2 құрмалас сөйлемдердегі морфологиялық байланыс құралдарын (шылаулар мен шылаулы сөздер) дұрыс қолдану
	5.4.4.1 "тікелей сөйлеу", "үндеу", "сөйлемнің біртекті мүшелері" ұғымдарын түсіндіру, біртекті	6.4.4.1 "тікелей сөйлеу", "жанама сөйлеу", "кіріспе сөздер, сөз	7.4.4.1 "катысым айналымы" ұғымдарын	8.4.4.1 "толымды сөйлем", "толымсыз сөйлем"	9.4.4.1 "оқшаулау", "цитата"	

4.4 Пунктуациялық нормаларды сақтау	мүшелерде сөздерді жалпылау; 5.4.4.2 сөйлеудегі және қаратпа сөздегі тыныс белгілер, жай сөйлемдердегі, бірыңғай мүшелердегі, сондай-ақ сөйлемнің бірыңғай мүшелеріндегі жалпылауыш сөздердегі тыныс белгілерді қолдану	тіркестері, сөйлемдер" ұғымдарын түсіндіру; 6.4.4.2 кірме конструкциялары бар сөйлемдердің, төл сөздер мен төлеу сөздердің тыныс белгілерін қолдану	түсіндіру және ажырату; 7.4.4.2 дара анықтауыш пен пысықтауыш қатысқан жай сөйлемдердің тыныс белгілерін қолдану; 7.4.4.3 одағай одағай кезінде тыныс белгілерін қолдану	ұғымдарын түсіндіру; 8.4.4.2 сөйлем мүшелерін, нақыл сөздерді, сондай-ақ толымсыз сөйлемді анықтайтын тыныс белгілерін қолдану	ұғымдарын түсіндіру; 9.4.4.2 сөйлемнің, цитата дiң жеке мүшелері үшін тыныс белгілерін қолдану	10.4.4.1 жай, күрделенген жай және құрмалас сөйлемдердегі тыныс белгілерді қолдану
--	--	--	--	---	---	--

28. Бағдарлама психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10 сыныптарына арналған "Орыс тілі" оқу пәнінен жаңартылған мазмұндағы Үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспарының негізінде осы Бағдарламаның қосымшасына сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді жоспарда барлық сынып бойынша әр бөлімде қамтылатын оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

29. Бөлімдер мен тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Негізгі орта білім
беру деңгейінің
5-10 сыныптарына арналған
"Орыс тілі" оқу пәнінен
жаңартылған мазмұндағы
Үлгілік бағдарламасына
қосымша

Психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10 сыныптары үшін "Орыс тілі" пәнінен жаңартылған мазмұндағы Үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар (оқыту орыс тілінде)

1) 5 - сынып:

1-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Сөйлеу әрекетінің түрлері	Лексикалық-грамматикалық материал	Оқыту мақсаттары
1 – тоқсан			
			5.1.1.1 мәтіндегі басты ақпаратты анықтай

	<p>Айтылым және тыңдалым</p>	<p>отырып, негізгі мазмұнын түсіну; 5.1.3.1 қарапайым жоспар бойынша мәтіндердің мазмұнын (баяндау, сипаттау) толық баяндау</p>
<p>Мәдениет: тіл және қарым-қатынас. Лексика</p>	<p>Оқылым</p>	<p>5.2.1.1 "тұтас мәтіндер", "тұтас емес мәтіндер" терминдерінің мағынасын түсіндіру, тұтас және тұтас емес мәтіндерді ажырату; 5.2.1.2 тақырыпты анықтай отырып, үздіксіз және толық емес мәтіндердің негізгі ақпаратын түсіну; 5.2.2.1 мәтін композициясын шығарма композициясынан ажырату; 5.2.2.2 мазмұны мен композициясы негізінде негізді ойды анықтау; 5.2.3.1 терминдердің негізгі мағынасын түсіндіру: сөздердің тура және бейнелі мағынасы, синонимдер, антонимдер, омонимдер, бір мәнді және көп мағыналы сөздер; 5.2.3.2 автордың түрлі мақсатта мәтінде қолданған тура және ауыспалы мағыналы сөздерді, синонимдерді, антонимдерді, омонимдерді және көп мағыналы сөздерді, синтаксистік бірліктерді қолдана білу</p> <p>Лексика. Синонимдер. Антонимдер. Омонимдер және көп мағыналы сөздер. Эмоционалды боялған сөздер. Гипербола. Эпитет</p>
	<p>Жазылым</p>	<p>5.3.1.1 қарапайым жоспар құру; 5.3.4.1 "мақсатты аудитория" ұғымын түсіндіру, мақсатты аудиторияға мысалдар келтіру; 5.3.4.2 сөйлеу мәнері мен мәтін түрлерін ажырату; 5.3.4.3 көркем және ауызекі сөйлеу</p>

	<p>Тіл нормаларын сақтау</p>	<p>стилдерінде (хат, жарнама мәтіні, хабарландыру, күнделік, өлең, ертегі) мақсатты аудиторияны ескере отырып, хабарлама-мәтін және сипаттама жазу</p> <p>5.4.2.1 синонимдер, антоним, омоним ажырату; тура және ауыспалы сөздердің мағынасы;</p> <p>5.4.2.2 "гипербола", "эпитет", "салыстыру" терминдерінің мағынасын түсіндіру;</p> <p>5.4.2.3 сөздерді тура және ауыспалы мағынамен, синонимдер мен, антоним дермен, омонимдер мен және көп мағыналы сөздерді, кірме сөздерді, эмоционал дық-бейнелі сөздерді, гиперболаларды, эпитеттерді, тенеулерді қолдану</p>
	<p>Айтылым және тыңдалым</p> <p>Оқылым</p>	<p>5.1.2.1 сұрақтар арқылы тақырыпты және негізгі ойды анықтау;</p> <p>5.1.5.1 сөйлеушіден" " тыңдаушы" позициясын өзгерте отырып диалог-сауалға қатысу</p> <p>5.2.4.1 мәтін түрлері туралы теориялық мәліметтерді баяндау;</p> <p>5.2.4.2 көркем және ауызекі стильдердің белгілерін атау;</p> <p>5.2.4.3 мәтін түрлерін анықтау: сипаттау, хабарлау және талқылау, кітаби және ауызекі сөйлеу стилдерін негізгі белгілері бойынша (хат, жарнама мәтіні, хабарландыру, күнделік, өлең, ертегі) ажырату;</p> <p>5.2.6.1 танымдық оқудың ерекшеліктері мен айырмашылықтарын атау ;</p>

Біздің айналамыздағы әлем: Көлік және инфрақұрылым. Морфология. Синтаксис және тыныс белгілері	Жазылым	Морфология. Зат есім (жіктелуі, род, сан, септік). Сын есім (род, сан, септік). Синтаксис. Пунктуация. Сөз тіркесі (сын есім.+ етістік.). Лепті, сұраулы сөйлемдер. Хабарлау. Қартпа сөйлемдегі тыныс белгілері	5.2.6.2 оқылымның танысу түрін қолдану 5.3.1.1 қарапайым жоспар құру; 5.3.4.1 "мақсатты аудитория" ұғымын түсіндіру, мақсатты аудиторияға мысалдар келтіру; 5.3.4.2 сөйлеу мәнері мен мәтін түрлерін ажырату; 5.3.4.3 көркем және ауызекі сөйлеу стилдерінде (хат, жарнама мәтіні, хабарландыру, күнделік, өлең, ертегі) мақсатты аудиторияны ескере отырып, хабарлама-мәтін және сипаттама жазу
	Тіл нормаларын сақтау		5.4.3.1 "сөйлеудің атаулы бөліктері", "сөйлеудің атаулы бөліктерінің ауытқуы" ұғымдарын түсіндіру; 5.4.3.2 родтағы, түр мен септіктегі атау тұлғадағы сөз таптарын қолдану; 5.4.4.1 "тікелей сөйлеу", "үндеу", "сөйлемнің біртекті мүшелері" ұғымдарын түсіндіру, біртекті мүшелерде сөздерді жалпылау; 5.4.4.2 сөйлеудегі және қаратпа сөздегі тыныс белгілер, жай сөйлемдердегі, бірыңғай мүшелердегі, сондай-ак сөйлемнің бірыңғай мүшелеріндегі жалпылауыш сөздердегі тыныс белгілерді қолдану
2 – тоқсан			
	Айтылым және тыңдалым		5.1.2.1 сұрақтар арқылы тақырыпты және негізгі ойды анықтау
	Оқылым		5.2.5.1 мәтінге сұрақтар қою; 5.2.5.2 мәтінге қатысты сұрақтар құрастыру

<p>Өмірлік құндылықтар. Морфология және орфография. Сөзжасам</p>	<p>Жазылым</p>	<p>Морфология. Орфография. Зат есім (төмен түсу есімдердің зат).</p>	<p>5.3.2.1 мәтінде негізгі (басты) ақпаратты табу; 5.3.2.2 мәтіннің негізгі мазмұнын баяндау</p>
	<p>Тіл нормаларын сақтау</p>	<p>Сын есім (септеу). Зат есімдермен, сын есімдермен емес. Сөзжасам. Сөздің түбірінде айтылмайтын дауыссыз дыбыстар. Жұрнақтардың емлесі - шик -, - шик -;-ек, - ик. Сөз түбіріндегі дауысты дыбыстардың ауысуы, тексерілетін және тексерілмейтін дауысты дыбыстар</p>	<p>5.4.1.1 сөздің маңызды бөліктерін (морфемаларды), олардың функцияларын атаңыз, сөздегі морфемаларды анықтаңыз, сөзді морфемалық талдау; 5.4.1.2 сөздің түбіріндегі дауысты және дауыссыз дыбыстарды, НЕ сөзін зат есімдермен, сын есімдермен, болымсыз есімдіктермен, етістіктермен, сондай-ақ сөздің әртүрлі бөліктерінде жазу; 5.4.3.1 "сөйлеудің атаулы бөліктері", "сөйлеудің атаулы бөліктерінің ауытқуы" ұғымдарын түсіндіру; 5.4.3.2 родтағы, түр мен септіктегі атау тұлғадағы сөз таптарын қолдану</p>
<p>Мамандықтар әлемі. Синтаксис және пунктуация</p>	<p>Айтылым және тыңдалым</p>	<p>Синтаксис және тыныс белгілері Салыстыру. Салыстырмалы айналымдар. Сөйлемнің бірыңғай мүшелері. Синтаксис негізіндегі тыныс белгілері: салыстырмалы айналымдарды бөлу, сөйлемнің бірыңғай мүшелері үшін тыныс белгілері</p>	<p>5.1.4.1 мәтіннің үзіндісі бойынша мазмұнды болжау</p>
	<p>Оқылым</p>		<p>5.2.2.1 мәтін композициясын шығарма композициясынан ажырату; 5.2.2.2 мазмұны мен композициясы негізінде негізді ойды анықтау</p>
	<p>Жазылым</p>		<p>5.3.3.1 ақпаратты сурет түрінде ұсыну ақпаратты сурет түрінде ұсыну</p>
	<p>Тіл нормаларын сақтау</p>		<p>5.4.4.1 "тікелей сөйлеу", "үндеу", "сөйлемнің біртекті мүшелері" ұғымдарын түсіндіру, біртекті мүшелерде сөздерді жалпылау; 5.4.4.2 сөйлеудегі және қаратпа сөздегі тыныс белгілер, жай сөйлемдердегі, бірыңғай мүшелердегі, сондай-ақ</p>

			сөйлемнің бірыңғай мүшелеріндегі жалпылауыш сөздердегі тыныс белгілерді қолдану
3 – тоқсан			
Қиял әлемі. Синтаксис және пунктуация	Айтылым және тыңдалым	Синтаксис. Пунктуация. Тікелей сөйлемдегі тыныс белгілері	5.1.6.1 "ұнайды" - "дұрыс" және "ұнамайды" - "дұрыс емес" ұғымдарын ажырату 5.1.6.2 "аргумент", "аргументтеу" терминдерінің мағынасын түсіндіру; 5.1.6.3 өз позициясын дәлелдей отырып, "ұнайды/ұнамайды", "дұрыс/дұрыс емес" позициясымен сөйлеген сөзді бағалау
	Оқылым		5.2.2.1 мәтін композициясын шығарма композициясынан ажырату; 5.2.2.2 мазмұны мен композициясы негізінде негізді ойды анықтау
	Жазылым		5.3.5.1 "эссе" терминінің мағынасын түсіндіру; 5.3.5.2 мәтін түрлерін ажырату; 5.3.5.3 эссе-баяндау, эссе-пайымдау жазу; 5.3.7.1 анықтамалық әдебиеттермен жұмыс; 5.3.7.2 сөздіктің көмегімен, орфографиялық қателерді түзету, сөйлемдерді редакциялау
	Тіл нормаларын сақтау		5.4.4.1 "тікелей сөйлеу", "үндеу", "сөйлемнің біртекті мүшелері" ұғымдарын түсіндіру, біртекті мүшелерде сөздерді жалпылау; 5.4.4.2 сөйлеудегі және қаратпа сөздегі тыныс белгілер, жай сөйлемдердегі, бірыңғай мүшелердегі, сондай-ақ сөйлемнің бірыңғай мүшелеріндегі

			жалпылауыш сөздердегі тыныс белгілерді қолдану
Тірі организмдер: растения. Синтаксис және пунктуация	Айтылым және тындалым	Синтаксис. Сөйлем арасында сызықша қою	5.1.6.1 "ұнайды" - "дұрыс" және "ұнамайды" - "дұрыс емес" ұғымдарын ажырату 5.1.6.2 "аргумент", "аргументтеу" терминдерінің мағынасын түсіндіру; 5.1.6.3 өз позициясын дәлелдей отырып, "ұнайды/ұна майды", "дұрыс/дұрыс емес" позициясымен сөйлеген сөзді бағалау
	Оқылым		5.2.7.1 "ақпарат алу" ұғымының мағынасын түсіндіру; 5.2.7.2 нақты тапсырмаларды орындауға арналған ақпаратты табу
	Жазылым		5.3.5.1 мәтін түрлерін ажырату; 5.3.7.1 анықтамалық әдебиеттермен жұмыс; 5.3.7.2 сөздіктің көмегімен, орфографиялық қателерді түзету, сөйлемдерді редакциялау
	Тіл нормаларын сақтау		5.4.4.1 "тікелей сөйлеу", "үндеу", "сөйлемнің біртекті мүшелері" ұғымдарын түсіндіру, біртекті мүшелерде сөздерді жалпылау; 5.4.4.2 сөйлеудегі және қаратпа сөздегі тыныс белгілер, жай сөйлемдердегі, бірыңғай мүшелердегі, сондай-ақ сөйлемнің бірыңғай мүшелеріндегі жалпылауыш сөздердегі тыныс белгілерді қолдану
			5.1.6.1 "ұнайды" - "дұрыс" және "ұнамайды" - "дұрыс емес" ұғымдарын ажырату

Каникул және демалыс. Синтаксис және пунктуация	Айтылым және тыңдалым		5.1.6.2 "аргумент", "аргументтеу" терминдерінің мағынасын түсіндіру; 5.1.6.3 өз позициясын дәлелдей отырып, "ұнайды/ұнамайды", "дұрыс/дұрыс емес" позициясымен сөйлеген сөзді бағалау
	Оқылым		5.2.2.1 мәтін композициясын шығарма композициясынан ажырату; 5.2.2.2 мазмұны мен композициясы негізінде негізді ойды анықтау
	Жазылым	Синтаксис. Пунктуация. Сөйлемнің бірыңғай мүшелері. Бірыңғай сөйлемнің мүшелеріндегі тыныс белгілері	5.3.5.1 "эссе" терминінің мағынасын түсіндіру; 5.3.5.2 мәтін түрлерін ажырату; 5.3.5.3 эссе-баяндау, эссе-пайымдау жазу; 5.3.7.1 анықтамалық әдебиеттермен жұмыс; 5.3.7.2 сөздіктің көмегімен, орфографиялық қателерді түзету, сөйлемдерді редакциялау
	Тіл нормаларын сақтау		5.4.4.1 "тікелей сөйлеу", "үндеу", "сөйлемнің біртекті мүшелері" ұғымдарын түсіндіру, біртекті мүшелерде сөздерді жалпылау; 5.4.4.2 сөйлеудегі және қаратпа сөздегі тыныс белгілер, жай сөйлемдердегі, бірыңғай мүшелердегі, сондай-ақ сөйлемнің бірыңғай мүшелеріндегі жалпылауыш сөздердегі тыныс белгілерді қолдану
4 – тоқсан			
			5.1.5.1 сөйлеушіден" "тыңдаушы" позициясын өзгерте отырып диалог-сауалға қатысу; 5.1.7.1 сөздердің түрлерін ажырата білу;

<p>Астрономия: жұлдыздар мен шоқжұлдыздар. Морфология және орфография. Сөзжасам</p>	<p>Айтылым және тыңдалым</p>		<p>5.1.7.2 мәлімдеменің құрылымдық элементтерін атау; 5.1.7.3 көрнекі материалдарға сүйене отырып, нақты құрылымы бар белгілі бір типтегі мәлімдемені дәйекті түрде құру; 5.1.7.4 орфоэпиялық нормаларды сақтау</p>
	<p>Оқылым</p>	<p>Морфология. Орфография. Етістік. НЕ-етістік. Сөзжасам. Сөйлеудің әртүрлі бөліктеріндегі жалғаулар</p>	<p>5.2.2.1 мәтін композициясын шығарма композициясынан ажырату; 5.2.2.2 мазмұны мен композициясы негізінде негізді ойды анықтау; 5.2.4.1 мәтін түрлері туралы теориялық мәліметтерді баяндау; 5.2.4.2 көркем және ауызекі стильдердің белгілерін атау; 5.2.4.3 мәтін түрлерін анықтау: сипаттау, хабарлау және талқылау, кітаби және ауызекі сөйлеу стилдерін негізгі белгілері бойынша (хат, жарнама мәтіні, хабарландыру, күнделік, өлең, ертегі) ажырату; 5.2.8.1 "мәтін құрамы" ұғымының мағынасын түсіндіру; 5.2.8.2 түрлі мәтіндердің тақырыптары мен композицияларын (хат, жарнама мәтіні, хабарландыру, күнделік, өлең, ертегі) салыстыру</p>
	<p>Жазылым</p>		<p>5.3.6.1 өзін кейіпкердің орнына қойып, өмірлік тәжірибесін қолданып, шығарма шылық жұмыстар жазу (50-70 сөз); 5.3.7.1 анықтамалық әдебиеттермен жұмыс; 5.3.7.2 сөздіктің көмегімен, орфографиялық қателерді</p>

			<p>түзету, сөйлемдерді редакциялау</p> <p>5.4.4.1 "тікелей сөйлеу", "үндеу", "сөйлемнің біртекті мүшелері" ұғымдарын түсіндіру, біртекті мүшелерде сөздерді жалпылау;</p> <p>5.4.4.2 сөйлеудегі және қаратпа сөздегі тыныс белгілер, жай сөйлемдердегі, бірыңғай мүшелердегі, сондай-ақ сөйлемнің бірыңғай мүшелеріндегі жалпылауыш сөздердегі тыныс белгілерді қолдану</p>
<p>Әлем кереметі. Синтаксис және пунктуация</p>	<p>Тіл нормаларын сақтау</p> <p>Айтылым және тыңдалым</p>		<p>5.1.5.1 сөйлеушіден" " тыңдаушы" позициясын өзгерте отырып диалог-сауалға қатысу;</p> <p>5.1.7.1 сөздердің түрлерін ажырата білу;</p> <p>5.1.7.2 мәлімдеменің құрылымдық элементтерін атау;</p> <p>5.1.7.3 көрнекі материалдарға сүйене отырып, нақты құрылымы бар белгілі бір типтегі мәлімдемені дәйекті түрде құру;</p> <p>5.1.7.4 орфоэпиялық нормаларды сақтау</p>
	<p>Оқылым</p>	<p>Синтаксис. Пунктуация. Түбірлес мүшелермен жалпылама сөздер. Түбірлес мүшелерде жалпылама сөздермен сөйлемдердегі тыныс белгілері</p>	<p>5.2.2.1 мәтін композициясын шығарма композициясынан ажырату;</p> <p>5.2.2.2 мазмұны мен композициясы негізінде негізді ойды анықтау;</p> <p>5.2.8.1 "мәтін құрамы" ұғымының мағынасын түсіндіру;</p> <p>5.2.8.2 түрлі мәтіндердің тақырыптары мен композицияларын (хат, жарнама мәтіні, хабарландыру, күнделік, өлең, ертегі) салыстыру</p>
			<p>5.3.6.1 өзін кейіпкердің орнына қойып, өмірлік</p>

	Жазылым	<p>тәжірибесін қолданып, шығарма шылық жұмыстар жазу (50-70 сөз);</p> <p>5.3.7.1 анықтамалық әдебиеттермен жұмыс;</p> <p>5.3.7.2 сөздіктің көмегімен, орфографиялық қателерді түзету, сөйлемдерді редакциялау</p>
	Тіл нормаларын сақтау	<p>5.4.4.1 "тікелей сөйлеу", "үндеу", "сөйлемнің біртекті мүшелері" ұғымдарын түсіндіру, біртекті мүшелерде сөздерді жалпылау;</p> <p>5.4.4.2 сөйлеудегі және қаратпа сөздегі тыныс белгілер, жай сөйлемдердегі, бірыңғай мүшелердегі, сондай-ақ сөйлемнің бірыңғай мүшелеріндегі жалпылауыш сөздердегі тыныс белгілерді қолдану</p>

2) 6 - сынып:

2 -кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Сөйлеу әрекетінің түрлері	Лексикалық-грамматикалық материал	Оқыту мақсаттары
1 – тоқсан			
	Айтылым және тыңдалым		<p>6.1.1.1 негізгі және қосымша ақпаратты ажырату;</p> <p>6.1.1.2 мәтіндегі негізгі және қосымша ақпаратты таба отырып, мәтіннің негізгі мазмұнын түсіну;</p> <p>6.1.3.1 3-ші тұлғадан алынған мәтіндердің мазмұнын (баяндау, сипаттау) толық, қысқаша (түйінді сөздер, сөз тіркестері негізінде) баяндау</p>
			<p>6.2.1.1 белгілі және белгісіз ақпаратты таба отырып, бөлікке бөлінген және бөлінбеген мәтіндердегі негізгі ақпаратты түсіну;</p>

<p>Саяхат және көрікті жерлер. Морфология және орфография. Синтаксис және пунктуация</p>	<p>Оқылым</p>		<p>6.2.6.1 түсініктеме оқудың ерекшеліктері мен айырмашылықтарын түсіну; 6.2.6.2 оқылым түрлерін қолдану: танысу, пікір айту</p>
	<p>Жазылым</p>	<p>Морфология. Орфография. Күрделі зат есімдер. Зат есім жұрнақтарының емлесі. Жұрнақтардың емлесі. Айыру белгілері ь және ы . Синтаксис. Пунктуация. Кірме сөздер. Кіріме сөздері бар сөйлемдердегі тыныс белгілері</p>	<p>6.3.1.1 қарапайым және күрделі жоспар құру; 6.3.2.1 мәтін түрлерін (толық, қысқаша, таңдамалы) және шығарма түрлерін ажырату; 6.3.2.2 хабарлама-мәтіндердің, сипаттама-мәтіндердің мазмұнын 3-жақтан толық, қысқаша, іріктеп баяндау</p>
	<p>Тіл нормаларын сақтау</p>		<p>6.4.1.1 сөйлеудің дербес және қызметтік бөліктерін атау және ажырату, сөйлемдегі сөйлеу бөліктерін анықтау; 6.4.1.2 ажырату Ъ және Ь белгілерін, НЕ сөзін күрделі зат есім, сын есім, сан есім, белгісіздік есімдіктерді, сондай-ақ приставкалар мен әртүрлі сөз таптарының жұрнақтарын дұрыс жазу; 6.4.4.1 "тікелей сөйлеу", "жанама сөйлеу", "кіріспе сөздер, сөз тіркестері, сөйлемдер" ұғымдарын түсіндіру; 6.4.4.2 кірме конструкциялары бар сөйлемдердің, төл сөздер мен төлеу сөздердің тыныс белгілерін қолдану</p>
			<p>6.1.1.1 негізгі және қосымша ақпаратты ажырату; 6.1.1.2 мәтіндегі негізгі және қосымша ақпаратты таба отырып, мәтіннің негізгі мазмұнын түсіну;</p>

<p>Өмір салты мен мәдениеті: ежелгі өркениеттер.</p> <p>Морфология және орфография.</p> <p>Сөзжасам.</p> <p>Синтаксис және пунктуация</p>	<p>Айтылым және тыңдалым</p>		<p>6.1.3.1 3-ші тұлғадан алынған мәтіндердің мазмұнын (баяндау, сипаттау) толық, қысқаша (түйінді сөздер, сөз тіркестері негізінде) баяндау;</p> <p>6.1.4.1 тірек сөздер бойынша сюжеттің дамуын болжау</p>
	<p>Оқылым</p>	<p>Морфология. Сын есім (категориялар). Сын есімдердің септелуі. Күрделі сын есімдер. Күрделі сын есімдердің емлесі.</p> <p>Сөзжасам.</p>	<p>6.2.1.1 белгілі және белгісіз ақпаратты таба отырып, бөлікке бөлінген және бөлінбеген мәтіндердегі негізгі ақпаратты түсіну;</p> <p>6.2.5.1 "өзектілік" ұғымының мағынасын түсіндіру;</p> <p>6.2.5.2 өзектілігі, құндылығы, сапасы мен пайдасы тұрғысынан мәтінді бағалайтын сұрақтар құрастыру</p> <p>6.2.6.1 түсініктеме оқудың ерекшеліктері мен айырмашылықтарын түсіну;</p> <p>6.2.6.2 оқылым түрлерін қолдану: танысу, пікір айту</p>
	<p>Жазылым</p>	<p>Зат есімдер мен сын есімдердің жұрнақтары мен аяқталуларындағы о, е әріптері.</p> <p>Синтаксис. Пунктуация.</p> <p>Төл сөз. Тікелей сөйлемдегі сөйлемдердегі тыныс белгілері</p>	<p>6.3.2.1 мәтін түрлерін (толық, қысқаша, таңдамалы) және шығарма түрлерін ажырату;</p> <p>6.3.2.2 хабарлама-мәтіндердің, сипаттама-мәтіндердің мазмұнын 3-жақтан толық, қысқаша, іріктеп баяндау;</p> <p>6.3.3.1 ақпаратты иллюстрациялар, комикстер түрінде ұсыну</p>

	Тіл нормаларын сақтау	<p>күрделі зат есім, сын есім, сан есім, белгісіздік есімдіктерді, сондай-ақ приставкалар мен әртүрлі сөз таптарының жұрнақтарын дұрыс жазу;</p> <p>6.4.4.1 "тікелей сөйлеу", "жанама сөйлеу", "кіріспе сөздер, сөз тіркестері, сөйлемдер" ұғымдарын түсіндіру;</p> <p>6.4.4.2 кірме конструкциялары бар сөйлемдердің, төл сөздер мен төлеу сөздердің тыныс белгілерін қолдану</p>
2 – тоқсан		
	Айтылым және тыңдалым	<p>6.1.2.1 тірек сөздер, сөз тіркестері арқылы негізгі ойды анықтау;</p> <p>6.1.7.1 монолог пен диалогты ажырату;</p> <p>6.1.7.2 сөйлеу түрлерін ажырату;</p> <p>6.1.7.3 жоспарға, схемаға, иллюстрацияларға, жарнамаларға сүйене отырып, ойлау элементтерімен сипаттамалық немесе баяндық сипаттағы монолог құру;</p> <p>6.1.7.4 орфоэпиялық нормаларды сақтау</p>
	Оқылым	<p>6.2.2.1 мәтіннің құрылымдық элементтерін атаңыз;</p> <p>6.2.2.2 құрылымдық бөліктерін анықтай отырып және мәтіннің құрылу мәнін түсіндіре отырып негізгі ойды анықтау;</p> <p>6.2.3.1 фразеологиялық айналымдар, олардың лексикалық мағынасы туралы теориялық мәліметтерді баяндау;</p> <p>6.2.3.2 сөйлемнің мақсаты мен</p>

Отбасы құрылымы және отбасылық құндылықтар. Морфология және орфография			интонациясы бойынша сөйлемдерді ажырату; 6.2.3.3 фразеологизмдерді, қаратпа сөздерді, бірыңғай сөйлем мүшелерін, сұраулы, лепті және бұйрықты сөйлемдерді қолдана білу
	Жазылым	Морфология. Сын есімдердің қысқаша нысаны. Сын есімдерді салыстыру дәрежелері. Орфография. Жұрнақтардың емлесі-Н-, -НН-сын есімдерде.	6.3.3.1 ақпаратты иллюстрациялар, комикстер түрінде ұсыну; 6.3.6.1 өзін ұсынып отырған жағдайға қойып және сезімін сипаттай отырып, шығарма шылық жұмыстар жазу (70-90 сөз)
	Тіл нормаларын сақтау	Орфография. Лексика және фразеология	6.4.1.1 сөйлеудің дербес және қызметтік бөліктерін атау және ажырату, сөйлемдегі сөйлеу бөліктерін анықтау; 6.4.1.2 ажырату Ъ және Ь белгілерін, НЕ сөзін күрделі зат есім, сын есім, сан есім, белгісіздік есімдіктерді, сондай-ақ приставкалар мен әртүрлі сөз таптарының жұрнақтарын дұрыс жазу; 6.4.2.1 фразеологиялық айналымдарды тану, олардың лексикалық мағынасын білу; 6.4.2.2 "метафора", "персонализация", "антитеза" терминдерінің мағынасын түсіндіру; 6.4.2.3 фразеологиялық тіркестерді, метафораларды, кейіптеуді, риторикалық фигураларды, антитезаны, перифразды, олардың мағынасына тән сөздерді қолдану; 6.4.3.1 "сөйлеудің атаулы бөліктері", "сөйлеудің атаулы бөліктерінің ауытқуы" ұғымдарын түсіндіру;

			<p>6.4.3.2 сын есімдердің категорияларын атау және ажырату;</p> <p>6.4.3.3 нормаға сәйкес сын есімдер мен сын есімдерді салыстыру дәрежесін қалыптастыру;</p> <p>6.4.3.4 нормаға сәйкес сын есімдер мен сын есімдерді салыстыру дәрежесін қалыптастыру</p>
<p>Қазақстанда және шетелде жаңа жылды тойлау дәстүрлері.</p> <p>Морфология</p>	<p>Айтылым және тыңдалым</p>		<p>6.1.2.1 тірек сөздер, сөз тіркестері арқылы негізгі ойды анықтау;</p> <p>6.1.4.1 тірек сөздер бойынша сюжеттің дамуын болжау</p>
	<p>Оқылым</p>		<p>6.2.2.1 мәтіннің құрылымдық элементтерін атаңыз;</p> <p>6.2.2.2 құрылымдық бөліктерін анықтай отырып және мәтіннің құрылу мәнін түсіндіре отырып негізгі ойды анықтау текста;</p> <p>6.2.3.1 фразеологиялық айналымдар, олардың лексикалық мағынасы туралы теориялық мәліметтерді баяндау;</p> <p>6.2.3.2 сөйлемнің мақсаты мен интонациясы бойынша сөйлемдерді ажырату;</p> <p>6.2.3.3 фразеологизмдерді, қаратпа сөздерді, бірыңғай сөйлем мүшелерін, сұраулы, лепті және бұйрықты сөйлемдерді қолдана білу ;</p> <p>6.2.7.1 ақпаратты салыстыру;</p> <p>6.2.7.2 алынған ақпаратты салыстыра отырып, әртүрлі көзқарастарды анықтап, түрлі дереккөздерден ақпараттар табу</p>
		<p>Морфология.</p> <p>Сан есім.</p> <p>Есептік және реттік сан есімдер. Сөйлеу мәдениеті.</p>	<p>6.3.1.1 қарапайым және күрделі жоспар құру;</p>

	Жазылым	Метафора	6.3.6.1 өзін ұсынып отырған жағдайға қойып және сезімін сипаттай отырып, шығарма шылық жұмыстар жазу (70-90 сөз)
	Тіл нормаларын сақтау		<p>6.4.2.1 фразеологиялық айналымдарды тану, олардың лексикалық мағынасын білу;</p> <p>6.4.2.2 "метафора", "персонализация", "антитеза" терминдерінің мағынасын түсіндіру;</p> <p>6.4.2.3 фразеологиялық тіркестерді, метафораларды, кейіптеуді, риторикалық фигураларды, антитезаны, перифразды, олардың мағынасына тән сөздерді қолдану;</p> <p>6.4.3.1 "сөйлеудің атаулы бөліктері", "сөйлеудің атаулы бөліктерінің ауытқуы" ұғымдарын түсіндіру;</p> <p>6.4.3.2 сын есімдер мен үстеулердің салыстырмалы түрін нормаға сәйкес жасау;</p> <p>6.4.3.3 сын есімдердің категорияларын атау және ажырату;</p> <p>6.4.3.4 нормаға сәйкес сын есімдер мен сын есімдерді салыстыру дәрежесін қалыптастыру</p>
3 – тоқсан			
	Айтылым және тыңдалым		<p>6.1.1.1 негізгі және қосымша ақпаратты ажырату;</p> <p>6.1.1.2 мәтіндегі негізгі және қосымша ақпаратты таба отырып, мәтіннің негізгі мазмұнын түсіну;</p> <p>6.1.5.1 ұсынылған тақырып бойынша пікірлерін алмаса отырып диалогқа қатысу</p>

	Оқылым		<p>6.2.2.1 мәтіннің құрылымдық элементтерін атаңыз;</p> <p>6.2.2.2 құрылымдық бөліктерін анықтай отырып және мәтіннің құрылу мәнін түсіндіре отырып негізгі ойды анықтау;</p> <p>6.2.4.1 тілдік жанрлар туралы теориялық мәліметтерді баяндау;</p> <p>6.2.4.2 журналистік және көркемдік стильдердің белгілерін атау;</p> <p>6.2.4.3 мәтін түрлерін анықтау және ажырату: хабарлау, талқылау, мінездеме белгілерін танып білу, публицистикалық және көркем стилдегі (өлең, ертегі, әңгіме, жазба, репортаж, сұхбат) мәтіндердің тілдік және жанрлық ерекшеліктері</p>
<p>Қазақстан халқының көрнекті тұлғалары.</p> <p>Морфология және орфография.</p> <p>Синтаксис және пунктуация</p>	Жазылым	<p>Морфология.</p> <p>Орфография.</p> <p>Сан есімдерді дұрыс жазу емлесі.</p> <p>Есімдік.</p> <p>Сөйлеу мәдениеті.</p> <p>Синтаксис. Пунктуация.</p> <p>Кіріспе конструкциялары бар сөйлемдердегі тыныс белгілері.</p> <p>Сөздердің тура және кері реті</p>	<p>6.3.4.1 "мақсатты аудитория" ұғымын түсіндіру, мақсатты аудиторияға мысалдар келтіру;</p> <p>6.3.4.2 сөйлеу мәнерлерін , олардың жанрларын; әр түрлі стильдегі мәтіндердің түрлерін ажырату;</p> <p>6.3.4.3 публицистикалық және көркем стилде (өлең , ертегі, әңгіме, жазба, репортаж, сұхбат) мақсатты аудиторияны ескере отырып, сипаттама-мәтін және хабарлама, талқылау жазу;</p> <p>6.3.7.1 анықтамалық әдебиеттермен жұмыс;</p> <p>6.3.7.2 орфографиялық және пунктуациялық қателерді сөздіктің көмегімен түзету, мәтінді оның түріне қарай редакциялау</p>

	Тіл нормаларын сақтау	<p>6.4.1.1 сөйлеудің дербес және қызметтік бөліктерін атау және ажырату, сөйлемдегі сөйлеу бөліктерін анықтау;</p> <p>6.4.1.2 ажырату Ъ және Ь белгілерін, НЕ сөзін күрделі зат есім, сын есім, сан есім, белгісіздік есімдіктерді, сондай-ақ приставкалар мен әртүрлі сөз таптарының жұрнақтарын дұрыс жазу ;</p> <p>6.4.2.1 фразеологиялық айналымдарды тану, олардың лексикалық мағынасын білу;</p> <p>6.4.2.2 "метафора", " персонализация", " антитеза" терминдерінің мағынасын түсіндіру;</p> <p>6.4.2.3 фразеологиялық тіркестерді, метафораларды, кейіптеуді, риторикалық фигураларды, антитезаны, перифразды, олардың мағынасына тән сөздерді қолдану</p>
	Айтылым және тыңдалым	<p>6.1.6.1 "сөйлеу, сөйлеудің мазмұны" ұғымдары не қамтитыны туралы түсініктің болуы;</p> <p>6.1.6.2 "логика", "сөйлеу құрылымы" терминдерінің мағынасын түсіну;</p> <p>6.1.6.3 тыңдалған материалды мазмұны, құрылымы және материалды мазмұндау логикасы тұрғысынан бағалау;</p> <p>6.1.7.1 монолог пен диалогты ажырату;</p> <p>6.1.7.2 сөйлеу түрлерін ажырату;</p> <p>6.1.7.3 жоспарға, схемаға, иллюстрацияларға, жарнамаларға сүйене отырып, ойлау</p>

Спорт және диета. Морфология және орфография	Оқылым	<p>элементтерімен сипаттамалық немесе баяндық сипаттағы монолог құру;</p> <p>6.1.7.4 орфоэпиялық нормаларды сақтау</p> <p>6.2.3.1 фразеологиялық айналымдар, олардың лексикалық мағынасы туралы теориялық мәліметтерді баяндау;</p> <p>6.2.3.2 сөйлемнің мақсаты мен интонациясы бойынша сөйлемдерді ажырату;</p> <p>6.2.3.3 фразеологизмдерді, қаратпа сөздерді, бірыңғай сөйлем мүшелерін, сұраулы, лепті және бұйрықты сөйлемдерді қолдана білу ;</p> <p>6.2.5.1 "өзектілік" ұғымының мағынасын түсіндіру;</p> <p>6.2.5.2 өзектілігі, құндылығы, сапасы мен пайдасы тұрғысынан мәтінді бағалайтын сұрақтар құрастыру</p>
	Жазылым	<p>6.3.5.1 мәтін түрлерін ажырату;</p> <p>6.3.7.1 анықтамалық әдебиеттермен жұмыс;</p> <p>6.3.7.2 орфографиялық және пунктуациялық қателерді сөздіктің көмегімен түзету, мәтінді оның түріне қарай редакциялау</p>
		<p>6.4.2.1 фразеологиялық айналымдарды тану, олардың лексикалық мағынасын білу;</p> <p>6.4.2.2 "метафора", "персонализация", "антитеза" терминдерінің мағынасын түсіндіру;</p> <p>6.4.2.3 фразеологиялық тіркестерді, метафораларды, кейіптеуді, риторикалық фигураларды, антитезаны</p>

Морфология.
Орфография.
Есімдіктердің жіктелуі.
Сөйлеу мәдениеті

	Тіл нормаларын сақтау	<p>, перифразды, олардың мағынасына тән сөздерді қолдану;</p> <p>6.4.3.1 "сөйлеудің атаулы бөліктері", "сөйлеудің атаулы бөліктерінің ауытқуы" ұғымдарын түсіндіру;</p> <p>6.4.3.2 сын есімдердің категорияларын атау және ажырату;</p> <p>6.4.3.3 нормаға сәйкес сын есімдер мен сын есімдерді салыстыру дәрежесін қалыптастыру;</p> <p>6.4.3.4 сын есімдер мен үстеулердің салыстырмалы түрін нормаға сәйкес жасау</p>
	Айтылым және тыңдалым	<p>6.1.5.1 ұсынылған тақырып бойынша пікірлерін алмаса отырып диалогқа қатысу;</p> <p>6.1.6.1 "сөйлеу, сөйлеудің мазмұны" ұғымдары не қамтитыны туралы түсініктің болуы;</p> <p>6.1.6.2 "логика", "сөйлеу құрылымы" терминдерінің мағынасын түсіну;</p> <p>6.1.6.3 тыңдалған материалды мазмұны, құрылымы және материалды мазмұндау логикасы тұрғысынан бағалау</p>
		<p>6.2.3.1 фразеологиялық айналымдар, олардың лексикалық мағынасы туралы теориялық мәліметтерді баяндау;</p> <p>6.2.3.2 сөйлемнің мақсаты мен интонациясы бойынша сөйлемдерді ажырату;</p> <p>6.2.3.3 фразеологизмдерді, қаратпа сөздерді, бірыңғай сөйлем мүшелерін, сұраулы, лепті және бұйрықты сөйлемдерді қолдана білу ;</p>

	Оқылым		<p>6.2.4.1 тілдік жанрлар туралы теориялық мәліметтерді баяндау;</p> <p>6.2.4.2 журналистік және көркемдік стильдердің белгілерін атау;</p> <p>6.2.4.3 мәтін түрлерін анықтау және ажырату: хабарлау, талқылау, мінездеме белгілерін танып білу, публицистикалық және көркем стилдегі (өлең, ертегі, әңгіме, жазба, репортаж, сұхбат) мәтіндердің тілдік және жанрлық ерекшеліктері</p>
<p>Тірі организмдер: жануарлар.</p> <p>Морфология және орфография</p>	Жазылым	<p>Морфология.</p> <p>Орфография.</p> <p>Есімдік.</p> <p>Сөйлеу мәдениеті</p> <p>Антитеза</p>	<p>6.3.4.1 "мақсатты аудитория" ұғымын түсіндіру, мақсатты аудиторияға мысалдар келтіру;</p> <p>6.3.4.2 сөйлеу мәнерлерін, олардың жанрларын; әр түрлі стильдегі мәтіндердің түрлерін ажырату;</p> <p>6.3.4.3 публицистикалық және көркем стилде (өлең, ертегі, әңгіме, жазба, репортаж, сұхбат) мақсатты аудиторияны ескере отырып, сипаттама-мәтін және хабарлама, талқылау жазу;</p> <p>6.3.7.1 анықтамалық әдебиеттермен жұмыс;</p> <p>6.3.7.2 орфографиялық және пунктуациялық қателерді сөздіктің көмегімен түзету, мәтінді оның түріне қарай редакциялау</p>
			<p>6.4.1.1 сөйлеудің дербес және қызметтік бөліктерін атау және ажырату, сөйлемдегі сөйлеу бөліктерін анықтау;</p> <p>6.4.1.2 ажырату Ы және Ы белгілерін, НЕ сөзін күрделі зат есім, сын есім</p>

	Тіл нормаларын сақтау		<p>, сан есім, белгісіздік есімдіктерді, сондай-ақ приставкалар мен әртүрлі сөз таптарының жұрнақтарын дұрыс жазу ;</p> <p>6.4.2.1 фразеологиялық айналымдарды тану, олардың лексикалық мағынасын білу;</p> <p>6.4.2.2 "метафора", " персонализация", " антитеза" терминдерінің мағынасын түсіндіру;</p> <p>6.4.2.3 фразеологиялық тіркестерді, метафораларды, кейіптеуді, риторикалық фигураларды, антитезаны , перифразды, олардың мағынасына тән сөздерді қолдану</p>
4 – тоқсан			
	Айтылым және тыңдалым		<p>6.1.2.1 тірек сөздер, сөз тіркестері арқылы негізгі ойды анықтау;</p> <p>6.1.5.1 ұсынылған тақырып бойынша пікірлерін алмаса отырып диалогқа қатысу</p>
	Оқылым	Морфология. Орфография.	<p>6.2.7.1 ақпаратты салыстыру;</p> <p>6.2.7.2 алынған ақпаратты салыстыра отырып, әртүрлі көзқарастарды анықтап, түрлі дереккөздерден ақпараттар табу;</p> <p>6.2.8.1 сөйлеу мәнерінің ерекше белгілерін, мәтіндердің композициялық ерекшеліктерін білу;</p> <p>6.2.8.2 түрлі мәтіндердің композициялық (өлең, ертегі, әңгіме, жазба, репортаж, сұхбат) ерекшеліктерін, мақсаттар мен мақсатты аудиторияны ескере отырып, түрлі мәтіндердің стилистикалық</p>

<p>Ыстық және суық; төтенше ауа райы.</p> <p>Морфология және орфография.</p> <p>Синтаксис және пунктуация</p>	<p>Жазылым</p>	<p>Үстеу. Үстеу жұрнақтарының емлесі:</p> <p>1) - а -, - о-;</p> <p>2) - н -, - нн-;</p> <p>3) - о -, -е -.</p> <p>Үстеу сөздердегі сызықша.</p> <p>Синтаксис. Пунктуация.</p> <p>Жанама сөйлеу. Тікелей және жанама сөйлемдегі сөйлемдердегі тыныс белгілері</p>	<p>ерекшеліктерін салыстыру</p> <p>6.3.5.1 мәтін түрлерін ажырату;</p> <p>6.3.7.1 анықтамалық әдебиеттермен жұмыс;</p> <p>6.3.7.2 орфографиялық және пунктуациялық қателерді сөздіктің көмегімен түзету, мәтінді оның түріне қарай редакциялау</p>
	<p>Тіл нормаларын сақтау</p>		<p>6.4.3.1 "сөйлеудің атаулы бөліктері", "сөйлеудің атаулы бөліктерінің ауытқуы" ұғымдарын түсіндіру;</p> <p>6.4.3.2 сын есімдердің категорияларын атау және ажырату;</p> <p>6.4.3.3 нормаға сәйкес сын есімдер мен сын есімдерді салыстыру дәрежесін қалыптастыру;</p> <p>6.4.3.4 сын есімдер мен үстеулердің салыстырмалы түрін нормаға сәйкес жасау;</p> <p>6.4.4.1 "тікелей сөйлеу", "жанама сөйлеу", "кіріспе сөздер, сөз тіркестері, сөйлемдер" ұғымдарын түсіндіру;</p> <p>6.4.4.2 кірме конструкциялары бар сөйлемдердің, төл сөздер мен төлеу сөздердің тыныс белгілерін қолдану</p>
	<p>Айтылым және тыңдалым</p>		<p>6.1.5.1 ұсынылған тақырып бойынша пікірлерін алмаса отырып диалогқа қатысу;</p> <p>6.1.6.1 "сөйлеу, сөйлеудің мазмұны" ұғымдары не қамтитыны туралы түсініктің болуы;</p> <p>6.1.6.2 "логика", "сөйлеу құрылымы" терминдерінің мағынасын түсіну;</p> <p>6.1.6.3 тыңдалған материалды мазмұны,</p>

<p>Қазақстан болашақта: өнертабыстар мен энергия</p> <p>Морфология және орфография.</p> <p>Синтаксис және пунктуация</p>	<p>Оқылым</p>	<p>Морфология.</p> <p>Орфография.</p> <p>Үстеу сөздерді салыстыру дәрежесі.</p> <p>Салыстырмалы дәреже және үстеу дәрежесі.</p> <p>Синтаксис. Пунктуация.</p> <p>Тікелей және жанама сөйлемдегі сөйлемдердегі тыныс белгілері</p>	<p>құрылымы және материалды мазмұндау логикасы тұрғысынан бағалау</p> <p>6.2.4.1 тілдік жанрлар туралы теориялық мәліметтерді баяндау;</p> <p>6.2.4.2 журналистік және көркемдік стильдердің белгілерін атау;</p> <p>6.2.4.3 мәтін түрлерін анықтау және ажырату: хабарлау, талқылау, мінездеме белгілерін танып білу, публицистикалық және көркем стилдегі (өлең, ертегі, әңгіме, жазба, репортаж, сұхбат) мәтіндердің тілдік және жанрлық ерекшеліктері;</p> <p>6.2.8.1 сөйлеу мәнерінің ерекше белгілерін, мәтіндердің композициялық ерекшеліктерін атау;</p> <p>6.2.8.2 түрлі мәтіндердің композициялық (өлең, ертегі, әңгіме, жазба, репортаж, сұхбат) ерекшеліктерін, мақсаттар мен мақсатты аудиторияны ескере отырып, түрлі мәтіндердің стилистикалық ерекшеліктерін салыстыру</p>
	<p>Жазылым</p>		<p>6.3.6.1 өзін ұсынып отырған жағдайға қойып және сезімін сипаттай отырып, шығарма шылық жұмыстар жазу (70-90 сөз);</p> <p>6.3.7.1 анықтамалық әдебиеттермен жұмыс;</p> <p>6.3.7.2 орфографиялық және пунктуациялық қателерді сөздіктің көмегімен түзету, мәтінді оның түріне қарай редакциялау</p>

	Тіл нормаларын сақтау	<p>6.4.3.1 "сөйлеудің атаулы бөліктері", "сөйлеудің атаулы бөліктерінің ауытқуы" ұғымдарын түсіндіру;</p> <p>6.4.3.2 сын есімдердің категорияларын атау және ажырату;</p> <p>6.4.3.3 нормаға сәйкес сын есімдер мен сын есімдерді салыстыру дәрежесін қалыптастыру;</p> <p>6.4.4.1 "тікелей сөйлеу", "жанама сөйлеу", "кіріспе сөздер, сөз тіркестері, сөйлемдер" ұғымдарын түсіндіру;</p> <p>6.4.4.2 кірме конструкциялары бар сөйлемдердің, төл сөздер мен төлеу сөздердің тыныс белгілерін қолдану</p>
--	-----------------------	---

3) 7 - сынып:

3-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Сөйлеу әрекетінің түрлері	Лексикалық-грамматикалық материал	Оқыту мақсаттары
1 – тоқсан			
	Айтылым және тыңдалым		<p>7.1.1.1 мәтіндегі негізгі және қосымша, белгілі және белгісіз ақпаратты таба отырып, мәтіннің негізгі мазмұнын түсіну;</p> <p>7.1.3.1 мәтінді жағын өзгерте отырып толық, қысқаша, іріктеп мазмұндау (хабарлау, сипаттау және талқылау);</p> <p>7.1.4.1 мәтіндегі негізгі ойға қарай мазмұнды болжау</p>
	Оқылым		<p>7.2.1.1 басты және қосымша ақпаратты таба отырып, бөлікке бөлінген және бөлінбеген мәтіндердегі негізгі ақпаратты түсіну;</p> <p>7.2.6.1 оқылым түрлерін қолдану, соның ішінде іздестіре оқу;</p>

<p>Климат және климаттың өзгеруі.</p> <p>Морфология және орфография.</p> <p>Синтаксис және пунктуация</p>	<p>Жазылым</p>	<p>Морфология.</p> <p>Орфография.</p> <p>Әр түрлі етістіктер.</p> <p>Етістіктердің жұрнақтарындағы дауысты дыбыстардың емлесі.</p> <p>Қатысу айналымы. -Н - және-НН-қатысымдарда және ауызша сын есімдерде.</p> <p>Синтаксис. Пунктуация.</p> <p>Оқшауланған анықтау.</p> <p>Жекелеген анықтамалар кезіндегі тыныс белгілері</p>	<p>7.2.6.2 оқылым түрлерін қолдану, соның ішінде іздестіре оқу</p> <p>7.3.2.1 хабарлама-мәтіндердің, сипаттама-мәтіндердің ж ә н е талқылау-мәтіндерінің мазмұнын жағын өзгертіп, толық, қысқаша, іріктеп баяндау;</p> <p>7.3.3.1 ақпараттық-коммуникациялық технологиялар туралы түсініктің болуы;</p> <p>7.3.3.2 компьютердің көмегімен суреттер, комикстер жасау;</p> <p>7.3.3.3 ақпаратты иллюстрациялар, комикстер түрінде, соның і ш і н д е ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдана отырып ұсыну</p>
	<p>Тіл нормаларын сақтау</p>	<p>7.4.1.1 сөздің маңызды бөліктерін (морфемаларды), олардың функцияларын атаңыз, сөздегі морфемаларды анықтаңыз, сөзді морфемалық талдау;</p> <p>7.4.1.2 ызың дауыссыздардан кейінгі дауыстыларды және Ц, әртүрлі сөз таптарымен бірге НЕ, етістіктердің жалғауларын, әр сөз таптарының жұрнақтарын дұрыс жазу ;</p> <p>7.4.4.1 "қатысым айналымы" ұғымдарын түсіндіру және ажырату "қатысым айналымы" ұғымдарын түсіндіру және ажырату ;</p> <p>7.4.4.2 дара анықтауыш пен пысықтауыш қатысқан жай сөйлемдердің тыныс белгілерін қолдану;</p>	

			7.4.4.3 одағай, одағай кезінде тыныс белгілерін қолдану
	Айтылым және тыңдалым		7.1.1.1 мәтіндегі негізгі және қосымша ақпаратты таба отырып, мәтіннің негізгі мазмұнын түсіну; 7.1.3.1 мәтінді жағын өзгерте отырып толық, қысқаша, іріктеп мазмұндау (хабарлау, сипаттау және талқылау)
	Оқылым		7.2.1.1 басты және қосымша ақпаратты таба отырып, бөлікке бөлінген және бөлінбеген мәтіндердегі негізгі ақпаратты түсіну; 7.2.5.1 қорытындылар мен нәтижелер негізінде түрлі сұрақтар құрастыру ; 7.2.6.1 оқылым түрлерін қолдану, соның ішінде іздестіре оқу; 7.2.6.2 оқылым түрлерін қолдану, соның ішінде іздестіре оқу
Әдет-ғұрып және салт-дәстүр. Морфология және орфография. Синтаксис және пунктуация	Жазылым	Морфология. Орфография. Етістіктер. Көсемше. Қатысу айналымы. Емле емес-етістіктер мен етістік формалары бар. Синтаксис. Пунктуация. Оқшауланған анықтау. Жекелеген анықтамалар кезіндегі тыныс белгілері	7.3.1.1 қарапайым және күрделі жоспар құру, шығармаға материал жинау және оны жоспарға сәйкес ұйымдастыру; 7.3.2.1 хабарлама-мәтіндердің, сипаттама-мәтіндердің және талқылау-мәтіндерінің мазмұнын жағын өзгертіп, толық, қысқаша, іріктеп баяндау
			7.4.1.1 сөздің маңызды бөліктерін (морфемаларды), олардың функцияларын атаңыз, сөздегі морфемаларды анықтаңыз, сөзді морфемалық талдау; 7.4.1.2 ызың дауыссыздардан кейінгі дауыстыларды және Ц,

	Тіл нормаларын сақтау		<p>әртүрлі сөз таптарымен бірге НЕ, етістіктердің жалғауларын, әр сөз таптарының жұрнақтарын дұрыс жазу ;</p> <p>7.4.4.1 "қатысым айналымы" ұғымдарын түсіндіру және ажырату ;</p> <p>7.4.4.2 дара анықтауыш пен пысықтауыш қатысқан жай сөйлемдердің тыныс белгілерін қолдану;</p> <p>7.4.4.3 одағай одағай кезінде тыныс белгілерін қолдану</p>
2 – тоқсан			
<p>Білімдер: әлем және шет тілдерін үйрену.</p> <p>Морфология және орфография</p>	<p>Айтылым және тыңдалым</p>		<p>7.1.2.1 "мәтіннің құрылымдық элементтері" ұғымын түсіндіру;</p> <p>7.1.2.2 құрылымына сүйене отырып негізгі ойды анықтау;</p> <p>7.1.7.1 сөйлеу түрлерін ажырату;</p> <p>7.1.7.2 "шағын тақырып" ұғымын түсіндіру, мысалдар келтіру;</p> <p>7.1.7.3 жоспар, сұлба, иллюстрациялар, жарнама роликтері негізінде кемінде 2 тақырыпшадан тұратын дәлелді монолог құру (сипаттау, хабарлау, талқылау);</p> <p>7.1.7.4 орфоэпиялық нормаларды сақтау</p>
	Оқылым	<p>Лексика.</p> <p>Паронимдер.</p> <p>Орфография.</p> <p>Етістіктің ашық райы.</p> <p>Ашық рай</p>	<p>7.2.2.1 құрылымдық бөліктерін анықтай отырып және мәтіннің құрылу мәнін түсіндіре отырып негізгі ойды анықтау;</p> <p>7.2.7.1 "факт", "пікір" ұғымдарының мағынасын түсіндіру, осы ұғымдардың айырмашылығын көру;</p> <p>7.2.7.2 фактілер мен пікірлерді ажырата отырып, түрлі</p>

		<p>дереккөздерден ақпараттар табу</p> <p>7.3.1.1 қарапайым және күрделі жоспар құру, шығармаға материал жинау және оны жоспарға сәйкес ұйымдастыру;</p> <p>7.3.5.1 түрлі мәтін түрлеріне сипаттама беру</p>
	Жазылым	
	Тіл нормаларын сақтау	<p>7.4.2.1 паронимдерді тану ;</p> <p>7.4.2.2 "инверсия" терминінің мағынасын түсіну;</p> <p>7.4.2.3 паронимдерді, сөйлемдердегі сөздердің тура және кері ретін қолдану;</p> <p>7.4.3.1 сөйлеудің дербес және қызметтік бөліктерін ажырату; етістік және етістік формалары;</p> <p>7.4.3.2 етістік және оның түрлерін, көмекші сөздерді қолдану;</p> <p>7.4.3.3 етістік нормаларын сақтау;</p>
	Айтылым және тыңдалым	<p>7.1.2.1 "мәтіннің құрылымдық элементтері" ұғымын түсіндіру;</p> <p>7.1.2.2 құрылымына сүйене отырып негізгі ойды анықтау;</p> <p>7.1.4.1 мәтіндегі негізгі ойға қарай мазмұнды болжау</p>
	Оқылым	<p>7.2.2.1 құрылымдық бөліктерін анықтай отырып және мәтіннің құрылу мәнін түсіндіре отырып негізгі ойды анықтау;</p> <p>7.2.3.1 паронимдер, кіріспе сөздер, сөйлемдегі сөздердің тура және кері тәртібі туралы теориялық мәліметтерді баяндау;</p> <p>7.2.3.2 "мәтін ішінде" терминінің мағынасын</p>

Жыл мезгілдері.
Морфология орфография

Жазылым

Морфология.
Орфография.
Сөйлеу мәдениеті.
Етістіктердің жіктелуі.
Демеулік. Сөйлеудегі
бөлшектерді қолдану.
Шылау.
Одағай. Араласулар
кезіндегі тыныс белгілері
.
Синтаксис.
Келісілген және
келісілмеген
анықтамалар

түсіндіру, мәтіннен ішкі
мәтінді табу;

7.2.3.3 мәтіндегі
жекелеген сөздердің
және пікірлердің ашық
және жасырын (мәтін
ішіндегі) мәнін,
паронимдерді, кірме
сөздерді, қайталауларды,
сөйлемдегі сөздердің
тура және керісінше
тәртібін түсіну және
қолданылуын түсіну

7.3.1.1 қарапайым және
күрделі жоспар құру,
шығармаға материал
жинау және оны
жоспарға сәйкес
ұйымдастыру;

7.3.3.1
ақпараттық-коммуникаци
ялық технологиялар
туралы түсініктің болуы;
7.3.3.2 компьютердің
көмегімен суреттер,
комикстер жасау;
7.3.3.3 ақпаратты
иллюстрациялар,
комикстер түрінде, соның
ішінде
ақпараттық-коммуникаци
ялық технологияларды
қолдана отырып ұсыну;
7.3.6.1 "әлеуметтік рөл", "
сөйлеу мінез-құлқы"
терминдерінің
мағынасын түсіну және
түсіндіру;
7.3.6.2 белгілі бір
әлеуметтік рөлді және
сөйлеу тәртібін таңдай
отырып шығармашылық
жұмыстар жазу (90-110
сөз)

7.4.2.1 паронимдерді тану
;

7.4.2.2 "инверсия"
терминінің мағынасын
түсіндіру;

7.4.2.3 паронимдерді,
сөйлемдердегі сөздердің
тура және кері ретін
қолдану;

	Тіл нормаларын сақтау		<p>7.4.3.1 сөйлеудің дербес және қызметтік бөліктерін ажырату; етістік және етістік формалары;</p> <p>7.4.3.2 етістік және оның түрлерін, көмекші сөздерді қолдану;</p> <p>7.4.3.3 етістік нормаларын сақтау;</p> <p>7.4.4.1 "қатысым айналымы" ұғымдарын түсіндіру және ажырату;</p> <p>7.4.4.2 дара анықтауыш пен пысықтауыш қатысқан жай сөйлемдердің тыныс белгілерін қолдану;</p> <p>7.4.4.3 одағай одағай кезінде тыныс белгілерін қолдану</p>
3 – тоқсан			
<p>Жастар мәдениеті.</p> <p>Морфология және орфография.</p> <p>Синтаксис және пунктуация</p>	Айтылым және тыңдалым		<p>7.1.1.1 мәтіндегі негізгі және қосымша ақпаратты таба отырып, мәтіннің негізгі мазмұнын түсіну;</p> <p>7.1.5.1 "мәтін мәселесі" терминінің мағынасын түсіну, автордың бастапқы мәтінде көтерген мәселесін табу;</p> <p>7.1.5.2 өз көзқарасын білдіре отырып, ұсынылған проблема бойынша диалогқа қатысу</p>
	Оқылым		<p>7.2.2.1 құрылымдық бөліктерін анықтай отырып және мәтіннің құрылу мәнін түсіндіре отырып негізгі ойды анықтау;</p> <p>7.2.5.1 қорытындылар мен нәтижелер негізінде түрлі сұрақтар құрастыру</p>
	Жазылым	<p>Морфология.</p> <p>Орфография. Сөйлеу мәдениеті.</p> <p>Емле сөйлеудің әртүрлі бөліктерімен емес.</p> <p>Инверсия.</p>	<p>7.3.5.1 түрлі мәтін түрлеріне сипаттама беру</p> <p>7.3.7.1 мәтіндегі мағыналық және логикалық кемшіліктерді тану;</p>
		Тыныс белгілерін салыстыру.	(

	Тіл нормаларын сақтау	салыстырмалы айналымдарды бөлу)	<p>7.4.1.1 сөздің маңызды бөліктерін (морфемаларды), олардың функцияларын атаңыз, сөздегі морфемаларды анықтаңыз, сөзді морфемалық талдау;</p> <p>7.4.1.2 ызың дауыссыздардан кейінгі дауыстыларды және Ц, әртүрлі сөз таптарымен бірге НЕ, етістіктердің жалғауларын, әр сөз таптарының жұрнақтарын дұрыс жазу ;</p> <p>7.4.2.1 паронимдерді тану ;</p> <p>7.4.2.2 инверсия" терминінің мағынасын түсіну;</p> <p>7.4.2.3 паронимдерді, сөйлемдердегі сөздердің тура және кері ретін қолдану</p>
	Айтылым және тыңдалым		<p>7.1.6.1 назар аудару үшін қолданылатын тілдік құралдар туралы ұғымның болуы;</p> <p>7.1.6.2 тыңдалған материалды тілдік құралдардың мазмұны және оларды назар аудару үшін пайдалану тұрғысынан бағалау;</p> <p>7.1.7.1 сөйлеу түрлерін ажырату;</p> <p>7.1.7.2 "шағын тақырып" ұғымын түсіндіру, мысалдар келтіру;</p> <p>7.1.7.3 жоспар, сұлба, иллюстрациялар, жарнама роликтері негізінде кемінде 2 тақырыпшадан тұратын дәлелді монолог құру (сипаттау, хабарлау, талқылау);</p> <p>7.1.7.4 орфоэпиялық нормаларды сақтау</p>
			7.2.3.1 паронимдер, кіріспе сөздер, сөйлемдегі сөздердің

Азаматтарды әлеуметтік қорғау мәселелері.
Морфология

Оқылым

Сөйлеу мәдениеті.
Ресми-іскерлік стиль.
Етістіктер. Етістікті басқару нормалары

тура және кері тәртібі туралы теориялық мәліметтерді баяндау
7.2.3.2 "мәтін ішінде" терминінің мағынасын түсіндіру, мәтіннен ішкі мәтінді табу;

7.2.3.3 мәтіндегі жекелеген сөздердің және пікірлердің ашық және жасырын (мәтін ішіндегі) мәнін, паронимдерді, кірме сөздерді, кайталауларды, сөйлемдегі сөздердің тура және керісінше тәртібін түсіну және қолданылуын түсіну;

7.2.4.1 тілдік жанрлар туралы теориялық мәліметтерді баяндау;

7.2.4.2 журналистік және ресми іскери стильдердің белгілерін атау;

7.2.4.3 аралас мәтін түрлерін анықтау және оларға тән белгілерін ажырату, публицистикалық және ресми-іскери стилдегі (түсіндірме жазба, қолхат, ереже, құттықтау, нұсқаулық, жазба, сұхбат, күнделік, блог, хаттар, өтініштер, шақырулар) мәтіндердің тілдік және жанрлық ерекшеліктерін анықтау

7.3.4.1 "мақсатты аудитория" ұғымын түсіндіру, мақсатты аудиторияға мысалдар келтіру;

7.3.4.2 сөйлеу мәнерлерін, олардың жанрларын; әр түрлі стильдегі мәтіндердің түрлерін ажырату;

7.3.4.3 публицистикалық және ресми-іскери стилдегі (түсіндірме жазба, қолхат, ереже, құттықтау, нұсқаулық, жазба, сұхбат, күнделік,

Жазылым

		<p>блог, хаттар, өтініштер, шақырулар) мақсатты аудиторияны ескере және өз пікірін білдіре отырып, хабарлау элементтері бар сипаттама-мәтін, талқылау элементтері бар хабарлама жазу;</p> <p>7.3.7.1 мәтіндегі мағыналық және логикалық кемшіліктерді тану;</p>
	Тіл нормаларын сақтау	<p>7.4.3.1 сөйлеудің дербес және қызметтік бөліктерін ажырату; етістік және етістік формалары;</p> <p>7.4.3.2 етістік және оның түрлерін, көмекші сөздерді қолдану;</p> <p>7.4.3.3 етістік нормаларын сақтау</p>
	Айтылым және тыңдалым	<p>7.1.5.1 "мәтін мәселесі" терминінің мағынасын түсіну, автордың бастапқы мәтінде көтерген мәселесін табу;</p> <p>7.1.5.2 өз көзқарасын білдіре отырып, ұсынылған проблема бойынша диалогқа қатысу;</p> <p>7.1.6.1 назар аудару үшін қолданылатын тілдік құралдар туралы ұғымның болуы;</p> <p>7.1.6.2 тыңдалған материалды тілдік құралдардың мазмұны және оларды назар аудару үшін пайдалану тұрғысынан бағалау</p>
		<p>7.2.2.1 құрылымдық бөліктерін анықтай отырып және мәтіннің құрылу мәнін түсіндіре отырып негізгі ойды анықтау;</p> <p>7.2.4.1 тілдік жанрлар туралы теориялық мәліметтерді баяндау;</p>

	Оқылым		<p>7.2.4.2 журналистік және ресми іскери стильдердің белгілерін атау;</p> <p>7.2.4.3 аралас мәтін түрлерін анықтау және оларға тән белгілерін ажырату, публицистикалық және ресми-іскери стилдегі (түсіндірме жазба, қолхат, ереже, құттықтау, нұсқаулық, жазба, сұхбат, күнделік, блог, хаттар, өтініштер, шақырулар) мәтіндердің тілдік және жанрлық ерекшеліктерін анықтау;</p> <p>7.2.5.1 қорытындылар мен нәтижелер негізінде түрлі сұрақтар құрастыру</p>
<p>Дұрыс тамақтану. Морфология және орфография</p>	Жазылым	<p>Лексика Терминдер. Морфология. Орфография. Жеке емес етістіктер. Етістікті басқару.</p>	<p>7.3.4.1 "мақсатты аудитория" ұғымын түсіндіру, мақсатты аудиторияға мысалдар келтіру;</p> <p>7.3.4.2 сөйлеу мәнерлерін, олардың жанрларын; әр түрлі стильдегі мәтіндердің түрлерін ажырату;</p> <p>7.3.4.3 публицистикалық және ресми-іскери стилдегі (түсіндірме жазба, қолхат, ереже, құттықтау, нұсқаулық, жазба, сұхбат, күнделік, блог, хаттар, өтініштер, шақырулар) мақсатты аудиторияны ескере және өз пікірін білдіре отырып, хабарлау элементтері бар сипаттама-мәтін, талқылау элементтері бар хабарлама жазу;</p> <p>7.3.7.1 мәтіндегі мағыналық және логикалық кемшіліктерді тану</p>
			<p>7.4.1.1 сөздің маңызды бөліктерін (морфемаларды), олардың функцияларын атаңыз,</p>

	Тіл нормаларын сақтау	<p>сөздегі морфемаларды анықтаңыз, сөзді морфемалық талдау;</p> <p>7.4.1.2 ызың дауыссыздардан кейінгі дауыстыларды және Ц, әртүрлі сөз таптарымен бірге НЕ, етістіктердің жалғауларын, әр сөз таптарының жұрнақтарын дұрыс жазу ;</p> <p>7.4.2.1 паронимдерді тану ;</p> <p>7.4.2.2 "инверсия" терминінің мағынасын түсіндіру;</p> <p>7.4.2.3 паронимдерді, сөйлемдердегі сөздердің тура және кері ретін қолдану</p>
4 – тоқсан		
	Айтылым және тыңдалым	<p>7.1.2.1 "мәтіннің құрылымдық элементтері" ұғымын түсіндіру;</p> <p>7.1.2.2 құрылымына сүйене отырып негізгі ойды анықтау;</p> <p>7.1.5.1 "мәтін мәселесі" терминінің мағынасын түсіну, автордың бастапқы мәтінде көтерген мәселесін табу;</p> <p>7.1.5.2 өз көзқарасын білдіре отырып, ұсынылған проблема бойынша диалогқа қатысу</p> <p>7.2.7.1 "факт", "пікір" ұғымдарының мағынасын түсіндіру, осы ұғымдардың айырмашылығын көру;</p> <p>7.2.7.2 фактілер мен пікірлерді ажырата отырып, түрлі дереккөздерден ақпараттар табу;</p> <p>7.2.8.1 әр түрлі стильдегі мәтіндердің сөйлеу стильдерін, тілдік және</p>

Жеңіс күні. Синтаксис және пунктуация	Оқылым	Морфология. Етістікті басқару нормалары. Синтаксис. Пунктуация. Оқшауланған жағдайлар. Оқшау мән-жайлар кезіндегі тыныс белгілері	композициялық ерекшеліктерін ажырата білу; 7.2.8.2 композициясы мен тілдік ерекшеліктерін ескере отырып түрлі мәтіндердің стилистикалық ерекшелікте рін, мақсаттары мен мақсатты аудиториясын (түсіндірме жазба, қолхат, ереже, құттықтау, нұсқаулық, жазба, сұхбат , күнделік, блог, хаттар, өтініштер, шақырулар, ақпараттар) салыстыру
	Жазылым		7.3.5.2 түрлері эссе соның ішінде аргументті, мәтін негізінде эссе жазу; 7.3.7.1 мәтіндегі мағыналық және логикалық кемшіліктерді тану
	Тіл нормаларын сақтау		7.4.3.1 сөйлеудің дербес және қызметтік бөліктерін ажырату; етістік және етістік формалары; 7.4.3.2 етістік және оның түрлерін, көмекші сөздерді қолдану; 7.4.3.3 етістік нормаларын сақтау; 7.4.4.1 "қатысым айналымы" ұғымдарын түсіндіру және ажырату ; 7.4.4.2 дара анықтауыш пен пысықтауыш қатысқан жай сөйлемдердің тыныс белгілерін қолдану; 7.4.4.3 одағай одағай кезінде тыныс белгілерін қолдану

4) 8 - сынып:

4-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Сөйлеу әрекетінің түрлері	Лексикалық-грамматикалық материал	Оқыту мақсаттары
1 – тоқсан			

Айтылым және
тыңдалым

8.1.4.1 мәтін басталуы бойынша мазмұнды болжау;

8.1.5.1 "пікірталас" терминінің мағынасын түсіндіру, өз көзқарасыңыздың пайдасына дәлелдер таба білу;

8.1.5.2 ұсынылған мәселе бойынша пікірталасқа қатысып, өз пікірлерін дәлелдей алу;

8.1.6.1 тыңдалған материалды тілдік құралдардың мазмұны және оларды назар аудару үшін пайдалану тұрғысынан бағалау, материалдың құрылымы мен логикасы

8.2.3.1

эмоционалды-бояулы сөздер, кәсіби сөздер туралы теориялық мәліметтерді баяндау;

8.2.3.2 мәтіндегі жекелеген сөздердің, сөз тіркестерінің және сөйлемдердің, эмоциональды-бояма сөздердің, кәсіби сөздердің, неологизмдердің, окказионализмдердің лексикалық үйлесімдігін ескере отырып беретін мағынасын түсіну және қолдану;

8.2.4.1 мәтін түрлері туралы теориялық мәліметтерді баяндау;

8.2.4.2 ресми іскерлік стилінің жанрлық ерекшеліктерін атау және ажырату;

8.2.4.3 аралас мәтін түрлерін анықтау және оларға тән белгілерін ажырату, публицистикалық, сөйлеу, ғылыми, ресми-іскери стилдердің (репортаж, фельетон, мақала, сұхбат, очерк,

<p>Егер Мен әлемді басқарсам Синтаксис және пунктуация</p>	<p>Оқылым</p>	<p>Синтаксис. Пунктуация. Инверсия</p>	<p>шолу, жолдау, мінездеме, биография, автобиография, аннотация, тезистер, реферат, баяндама, блогтағы, чаттағы, форумдағы пікірлер) тілдік және жанрлық ерекшеліктерін анықтау; 8.2.8.1 "мақсатты аудитория" ұғымын түсіндіру, мақсатты аудиторияға мысалдар келтіру; 8.2.8.2 "репортаж", "фельетон", "автобиография" терминдерінің мағынасын түсіндіру және ажырату; 8.2.8.3 мақсатты және мақсатты аудиторияны ескере отырып, әртүрлі мәтіндердің стилистикалық (композициялық, тілдік) ерекшеліктерін салыстыру (репортаж, фельетон, мақала, сұхбат, шолу, хабарлама, сипаттама, биография, автобиография, аннотация)</p>
	<p>Жазылым</p>		<p>8.3.6.1 "фрагмент" терминінің мағынасын түсіндіру; 8.3.6.2 таңдамалы жазу дағдысын қолдану; 8.3.6.3 мазмұн бойынша сәйкес келетін үзінді/мәтін үзіндісін келтіріп, шығармашылық жұмыстар жазу (110-130 сөз); 8.3.7.1 "нақты қате" ұғымын түсіндіру, мәтіндегі нақты қателерді табу; 8.3.7.2 "сөйлем құрылымы" ұғымын түсіндіру;</p>

	<p>Тіл нормаларын сақтау</p>	<p>8.3.7.3 мәтінді түзету, мағыналық, нақты, кемшіліктерді түзету; 8.3.7.4 жекелеген сөйлемдердің немесе мәтін үзінділерінің құрылымын өзгерте отырып, мәтінді редакциялау</p> <p>8.4.3.1 "омонимия", "сөйлеу бөліктерінің омонимиясы" ұғымдарын түсіндіру; 8.4.3.2 сөйлеудің дербес және қызметтік бөліктерінің дұрыс омонимиясын қолдану; 8.4.3.3 сөйлемнің жеке мүшелері үшін тыныс белгілерін дұрыс қолдану ; 8.4.4.1 "толымды сөйлем" , "толымсыз сөйлем" ұғымдарын түсіндіру; 8.4.4.2 сөйлем мүшелерін ,нақыл сөздерді, сондай-ақ толымсыз сөйлемді анықтайтын тыныс белгілерін қолдану</p>
	<p>Айтылым және тыңдалым</p>	<p>8.1.1.1 "мәтін ішінде" терминінің мағынасын түсіндіру, мәтіннен ішкі мәтінді табу; 8.1.1.2 мәтіндегі ашық және жабық (мәтін ішіндегі) ақпаратты анықтай отырып, мәтіннің мазмұнын түсіну; 8.1.2.1 "мақсатты аудитория" ұғымын түсіндіру, мақсатты аудиторияға мысалдар келтіру; 8.1.2.2 мәтіннің құрылымдық элементтері мен мақсатты аудиториясы негізінде негізгі ойды анықтау; 8.1.3.1 тіл түрін анықтау; 8.1.3.2 тірек схемасын қолдана отырып, мәтін</p>

<p>Отбасы: құқықтары мен міндеттері. Синтаксис және пунктуация</p>	<p>Оқылым</p>	<p>Морфология. Сөйлеудің дербес және қызметтік бөліктерінің омонимиясы. Синтаксис. Сөйлемнің окшауланған мүшелері (келісілмеген анықтамалар, предлогтары бар зат есімдермен көрсетілген жағдайлар)</p>	<p>элементтерін, құрылымын анықтау; 8.1.3.3 мәтіннің бастапқы құрылымын сақтай отырып, жағын өзгертіп мәтінді сөйлеу түрлерін қолданып мазмұндау</p> <p>8.2.1.1 жазбаша сөйлеу формасының ерекшеліктерін түсіндіру; 8.2.1.2 ашық және жасырын (мәтін ішіндегі) ақпаратты таба отырып, бөлікке бөлінген және бөлінбеген мәтіндердегі негізгі ақпаратты түсіну (соның ішінде жазбаша сөйлеу түрлерінің ерекшеліктері); 8.2.4.1 мәтін түрлері туралы теориялық мәліметтерді баяндау; 8.2.4.2 ресми іскерлік стилінің жанрлық ерекшеліктерін атау және ажырату; 8.2.4.3 аралас мәтін түрлерін анықтау және оларға тән белгілерін ажырату, публицистикалық, сөйлеу, ғылыми, ресми-іскери стилдердің (репортаж, фельетон, мақала, сұхбат, очерк, шолу, жолдау, мінездеме, биография, автобиография, аннотация, тезистер, реферат, баяндама, блогтағы, чаттағы, форумдағы пікірлер) тілдік және жанрлық ерекшеліктерін анықтау</p> <p>8.3.1.1 "цитата жоспары" ұғымының мағынасын түсіндіру; 8.3.1.2 тілдік жанрлар туралы теориялық мәліметтерді баяндау; 8.3.1.3 мәтіннің жанрлық ерекшелігін ескере</p>
--	---------------	--	---

	Жазылым	<p>отырып, цитаттық жоспар (қарапайым) құру ;</p> <p>8.3.3.1 "схема", "кесте", " диаграмма "</p> <p>ұғымдарының мағынасын түсіндіру және ажырату;</p> <p>8.3.3.2 ақпаратты әртүрлі схемалар, кестелер, диаграммалар түрінде ұсыну;</p> <p>8.3.3.3 сөйлемнің дұрыс оқшауланған мүшелерін қолдану</p>
	Тіл нормаларын сақтау	<p>8.4.1.1 етістікті және оның формаларын дұрыс жазу;</p> <p>8.4.3.1 "омонимия", " сөйлеу бөліктерінің омонимиясы" ұғымдарын түсіндіру;</p> <p>8.4.3.2 сөйлеудің дербес және қызметтік бөліктерінің дұрыс омонимиясын қолдану;</p> <p>8.4.3.3 сөйлемнің жеке мүшелері үшін тыныс белгілерін дұрыс қолдану</p>
2 – тоқсан		
	Айтылым және тыңдалым	<p>8.1.1.1 "мәтін ішінде" терминінің мағынасын түсіндіру, мәтіннен ішкі мәтінді табу;</p> <p>8.1.1.2 мәтіндегі ашық және жабық (мәтін ішіндегі) ақпаратты анықтай отырып, мәтіннің мазмұнын түсіну;</p> <p>8.1.2.1 "мақсатты аудитория" ұғымын түсіндіру, мақсатты аудиторияға мысалдар келтіру;</p> <p>8.1.2.2 мәтіннің құрылымдық элементтері мен мақсатты аудиториясы негізінде негізгі ойды анықтау;</p> <p>8.1.5.1 "пікірталас" терминінің мағынасын түсіндіру, өз көзқарасыңыздың</p>

<p>Ойын-сауық және спорт. Синтаксис және пунктуация</p>	<p>Оқылым</p>	<p>Синтаксис.</p>	<p>пайдасына дәлелдер таба білу; 8.1.5.2 ұсынылған мәселе бойынша пікірталасқа қатысып, өз пікірлерін дәлелдей алу</p> <p>8.2.1.1 жазбаша сөйлеу формасының ерекшеліктерін түсіндіру; 8.2.1.2 ашық және жасырын (мәтін ішіндегі) ақпаратты таба отырып, бөлікке бөлінген және бөлінбеген мәтіндердегі негізгі ақпаратты түсіну (соның ішінде жазбаша сөйлеу түрлерінің ерекшеліктері); 8.2.2.1 негізгі ойды ашатын құрылымдық бөліктерін және олардың элементтерін (сөйлемдер, абзацтар) анықтау; 8.2.4.1 мәтін түрлері туралы теориялық мәліметтерді баяндау; 8.2.4.2 ресми іскерлік стилінің жанрлық ерекшеліктерін атау және ажырату; 8.2.4.3 аралас мәтін түрлерін анықтау және оларға тән белгілерін ажырату, публицистикалық, сөйлеу, ғылыми, ресми-іскери стилдердің (репортаж, фельетон, мақала, сұхбат, очерк, шолу, жолдау, мінездеме, биография, автобиография, аннотация, тезистер, реферат, баяндама, блогтағы, чаттағы, форумдағы пікірлер) тілдік және жанрлық ерекшеліктерін анықтау; 8.2.6.1 оқып-үйренудің ерекшеліктері мен айырмашылығын түсіну; 8.2.6.2 оқылым түрлерін қолдану, соның ішінде зерттей оқу</p>
---	---------------	-------------------	--

Жазылым

8.3.1.1 "цитата жоспары" ұғымының мағынасын түсіндіру;

8.3.1.2 ілдік жанрлар туралы теориялық мәліметтерді баяндау;

8.3.1.3 мәтіннің жанрлық ерекшелігін ескере отырып, цитаттық жоспар (қарапайым) құру ;

8.3.3.1 "схема", "кесте", "диаграмма"

ұғымдарының мағынасын түсіндіру және ажырату;

8.3.3.2 ақпаратты әртүрлі схемалар, кестелер, диаграммалар түрінде ұсыну;

8.3.3.3 сөйлемнің дұрыс окшауланған мүшелерін қолдану;

8.3.4.1 "репортаж", "фельетон", "автобиография"

терминдерінің мағынасын түсіндіру және ажырату;

8.3.4.2 публицистикалық, сөйлеу, ғылыми, ресми-іскери стилде (репортаж, фельетон, мақала, сұхбат, очерк, шолу, жолдау, мінездеме, биография,

автобиография, аннотация, тезистер, реферат, баяндама, блогтағы, чаттағы, форумдағы пікірлер) мақсатты аудиторияны ескере отырып, талқылау сипаттама, сипаттау элементтері бар хабарлама жазу және мәтін құру

8.4.1.1 етістікті және оның формаларын дұрыс жазу;

8.4.3.1 "омонимия", "сөйлеу бөліктерінің омонимиясы" ұғымдарын түсіндіру;

	Тіл нормаларын сақтау		8.4.3.2 сөйлеудің дербес және қызметтік бөліктерінің дұрыс омонимиясын қолдану; 8.4.3.3 сөйлемнің жеке мүшелері үшін тыныс белгілерін дұрыс қолдану
	Айтылым және тыңдалым		8.1.2.1 "мақсатты аудитория" ұғымын түсіндіру, мақсатты аудиторияға мысалдар келтіру; 8.1.2.2 мәтіннің құрылымдық элементтері мен мақсатты аудиториясы негізінде негізгі ойды анықтау; 8.1.3.1 тіл түрін анықтау; 8.1.3.2 тірек схемасын қолдана отырып, мәтін элементтерін, құрылымын анықтау; 8.1.3.3 мәтіннің бастапқы құрылымын сақтай отырып, жағын өзгертіп мәтінді сөйлеу түрлерін қолданып мазмұндау
	Оқылым		8.2.3.1 эмоционалды-баяулы сөздер, кәсіби сөздер туралы теориялық мәліметтерді баяндау; 8.2.3.2 мәтіндегі жекелеген сөздердің, сөз тіркестерінің және сөйлемдердің, эмоционалды-баяма сөздердің, кәсіби сөздердің, неологизмдердің, окказионализмдерің лексикалық үйлесімдігін ескере отырып беретін мағынасын түсіну және қолдану; 8.2.4.1 мәтін түрлері туралы теориялық мәліметтерді баяндау; 8.2.4.2 ресми іскерлік стилінің жанрлық ерекшеліктерін атау және ажырату;

<p>Мамандықтар әлемі. Синтаксис және пунктуация</p>		<p>Лексика. Кәсіби сөздер. Синтаксис. Пунктуация. Цитата. Цитата кезінде тыныс белгілері</p>	<p>8.2.4.3 аралас мәтін түрлерін анықтау және оларға тән белгілерін ажырату, публицистикалық, сөйлеу, ғылыми, ресми-іскери стилдердің (репортаж, фельетон, мақала, сұхбат, очерк, шолу, жолдау, мінездеме, биография, автобиография, аннотация, тезистер, реферат, баяндама, блогтағы, чаттағы, форумдағы пікірлер) тілдік және жанрлық ерекшеліктерін анықтау; 8.2.5.1 мәтін идеясын тұжырымдау; 8.2.5.2 оқылған мәтін негізінде сұрақтар мен жеке идеялар тұжырымдау</p>
	<p>Жазылым</p>		<p>8.3.2.1 аралас мәтіндердің мазмұнын жағын өзгертіп толық, қысқаша, іріктеп баяндау ; 8.3.4.1 "сұхбат", "фельетон", "автобиография", "мақала", "интервью", "мінездеме" терминдерінің мағынасын түсіндіру және ажырату; 8.3.4.2 публицистикалық, сөйлеу, ғылыми, ресми-іскери стилде (репортаж, фельетон, мақала, сұхбат, очерк, шолу, жолдау, мінездеме, биография, автобиография, аннотация, тезистер, реферат, баяндама, блогтағы, чаттағы, форумдағы пікірлер) мақсатты аудиторияны ескере отырып, талқылау сипаттама, сипаттау элементтері бар хабарлама жазу және мәтін құру</p>

	Тіл нормаларын сақтау		<p>8.4.2.1 "градация", " мөртабан" терминдерінің мағынасын түсіну;</p> <p>8.4.2.2 кәсіби сөздерді, терминдерді, инверсияны , градацияны қолдану;</p> <p>8.4.2.3 қайталаулар мен мөртабандардан аулақ болу;</p> <p>8.4.4.1 "толымды сөйлем" , "толымсыз сөйлем" ұғымдарын түсіндіру;</p> <p>8.4.4.2 сөйлем мүшелерін , нақыл сөздерді, сондай-ақ толымсыз сөйлемді анықтайтын тыныс белгілерін қолдану</p>
3 – тоқсан			
	Айтылым және тыңдалым		<p>8.1.3.1 тіл түрін анықтау;</p> <p>8.1.3.2 тірек схемасын қолдана отырып, мәтін элементтерін, құрылымын анықтау;</p> <p>8.1.3.3 мәтіннің бастапқы құрылымын сақтай отырып, жағын өзгертіп мәтінді сөйлеу түрлерін қолданып мазмұндау;</p> <p>8.1.4.1 мәтін атауы бойынша мазмұнды болжау</p> <p>8.2.3.1 эмоционалды-бояулы сөздер, кәсіби сөздер туралы теориялық мәліметтерді баяндау;</p> <p>8.2.3.2 мәтіндегі жекелеген сөздердің, сөз тіркестерінің және сөйлемдердің, эмоционалды-бояма сөздердің, кәсіби сөздердің, неологизмдердің, окказионализмдерін лексикалық үйлесімдігін ескере отырып беретін мағынасын түсіну және қолдану;</p> <p>8.2.4.1 мәтін түрлері туралы теориялық мәліметтерді баяндау;</p>

<p>Ғарыш. Синтаксис және пунктуация</p>	<p>Оқылым</p>	<p>Лексика. Терминдер. Неологизмдер. Синтаксис. Пунктуация. Сөйлемдерді нақтылайтын мүшелері бар сөйлемдердегі тыныс белгілері</p>	<p>8.2.4.2 ресми іскерлік стилінің жанрлық ерекшеліктерін атау және ажырату; 8.2.4.3 аралас мәтін түрлерін анықтау және оларға тән белгілерін ажырату, публицистикалық, сөйлеу, ғылыми, ресми-іскери стилдердің (репортаж, фельетон, мақала, сұхбат, очерк, шолу, жолдау, мінездеме, биография, автобиография, аннотация, тезистер, реферат, баяндама, блогтағы, чаттағы, форумдағы пікірлер) тілдік және жанрлық ерекшеліктерін анықтау; 8.2.5.1 мәтін идеясын тұжырымдау; 8.2.5.2 оқылған мәтін негізінде сұрақтар мен жеке идеялар тұжырымдау</p>
	<p>Жазылым</p>		<p>8.3.3.1 "схема", "кесте", "диаграмма" ұғымдарының мағынасын түсіндіру және ажырату; 8.3.3.2 ақпаратты әртүрлі схемалар, кестелер, диаграммалар түрінде ұсыну; 8.3.3.3 сөйлемнің дұрыс окшауланған мүшелерін қолдану; 8.3.4.1 "сұхбат", "фельетон", "автобиография", "мақала", "интервью", "мінездеме" терминдерінің мағынасын түсіндіру және ажырату; 8.3.4.2 публицистикалық, сөйлеу, ғылыми, ресми-іскери стилде (репортаж, фельетон, мақала, сұхбат, очерк, шолу, жолдау, мінездеме, биография, автобиография,</p>

		<p>аннотация, тезистер, реферат, баяндама, блогтағы, чаттағы, форумдағы пікірлер) мақсатты аудиторияны ескере отырып, талқылау сипаттама, сипаттау элементтері бар хабарлама жазу және мәтін құру</p>
	<p>Тіл нормаларын сақтау</p>	<p>8.4.2.1 "градация", " мөртабан" терминдерінің мағынасын түсіну; 8.4.2.2 кәсіби сөздерді, терминдерді, инверсияны , градацияны қолдану; 8.4.2.3 қайталаулар мен мөртабандардан аулақ болу; 8.4.4.1 "толымды сөйлем" , "толымсыз сөйлем" ұғымдарын түсіндіру; 8.4.4.2 сөйлем мүшелерін ,нақыл сөздерді, сондай-ақ толымсыз сөйлемді анықтайтын тыныс белгілерін қолдану</p>
	<p>Айтылым және тыңдалым</p>	<p>8.1.6.1 тыңдалған материалды тілдік құралдардың мазмұны және оларды назар аудару үшін пайдалану тұрғысынан бағалау, материалдың құрылымы мен логикасы; 8.1.7.1 "микротема", " мақсатты аудитория" ұғымдарын түсіндіру, мақсатты аудиторияға мысалдар келтіру; 8.1.7.2 мақсатты аудиторияны ескере отырып, оқу ақпараты шегінде кемінде 2 шағын тақырыпты қамтитын толық дәлелді монолог (сипаттау және баяндау элементтерімен пайымдау, сендіру) құру; 8.1.7.3 орфоэпиялық нормаларды сақтау</p>

<p>Адам өміріндегі су. Синтаксис</p>	<p>Оқылым</p>	<p>Сөйлеу мәдениеті. Мөртабандар. Тавтология . Синтаксис. Атаулы сөйлемдер.</p>	<p>8.2.4.1 мәтін түрлері туралы теориялық мәліметтерді баяндау; 8.2.4.2 ресми іскерлік стилінің жанрлық ерекшеліктерін атау және ажырату; 8.2.4.3 аралас мәтін түрлерін анықтау және оларға тән белгілерін ажырату, публицистикалық, сөйлеу, ғылыми, ресми-іскери стилдердің (репортаж, фельетон, мақала, сұхбат, очерк, шолу, жолдау, мінездеме, биография, автобиография, аннотация, тезистер, реферат, баяндама, блогтағы, чаттағы, форумдағы пікірлер) тілдік және жанрлық ерекшеліктерін анықтау; 8.2.7.1 "талдау" ұғымының мағынасын түсіндіру; 8.2.7.2 "өзектілік", "сәйкессіздік", "сенімділік" ұғымдарының мағынасын түсіндіру және ажырату; 8.2.7.3 түрлі дереккөздерден ақпараттар табу және синтездеу, оның өзектілігін, қарама-қайшылығын, анықтылығын, мақсатты аудиторияны анықтау; 8.2.8.1 "мақсатты аудитория" ұғымын түсіндіру, мақсатты аудиторияға мысалдар келтіру; 8.2.8.2 "репортаж", "фельетон", "автобиография" терминдерінің мағынасын түсіндіру және ажырату; 8.2.8.3 мақсатты және мақсатты аудиторияны ескере отырып, әртүрлі</p>
--	---------------	---	--

		<p>мәтіндердің стилистикалық (стилистикалық, композициялық, тілдік) ерекшеліктерін салыстыру (репортаж, фельетон, мақала, сұхбат, шолу, хабарлама, сипаттама, биография, автобиография, аннотация)</p>
	<p>Жазылым</p>	<p>8.3.5.1 "мәтін мәселесі" терминінің мағынасын түсіндіру; 8.3.5.2 хабарлама-эссе, сипаттама-эссе жазу 8.3.6.1 "фрагмент" терминінің мағынасын түсіндіру; 8.3.6.2 таңдамалы жазу дағдысын қолдану; 8.3.6.3 мазмұн бойынша сәйкес келетін үзінді/мәтін үзіндісін келтіріп, шығармашылық жұмыстар жазу (110-130 сөз); 8.3.7.1 "нақты қате" ұғымын түсіндіру, мәтіндегі нақты қателерді табу; 8.3.7.2 "сөйлем құрылымы" ұғымын түсіндіру; 8.3.7.3 мәтінді түзету, мағыналық, нақты, кемшіліктерді түзету; 8.3.7.4 жекелеген сөйлемдердің немесе мәтін үзінділерінің құрылымын өзгерте отырып, мәтінді редакциялау</p>
	<p>Тіл нормаларын сақтау</p>	<p>8.4.1.1 етістікті және оның формаларын дұрыс жазу; 8.4.4.1 "толымды сөйлем", "толымсыз сөйлем" ұғымдарын түсіндіру; 8.4.4.2 сөйлем мүшелерін, нақыл сөздерді, сондай-ақ толымсыз</p>

			сөйлемді анықтайтын тыныс белгілерін қолдану
4 – тоқсан			
Тамақ: қажеттілік немесе сән-салтанат? Синтаксис және пунктуация	Айтылым және тыңдалым		8.1.3.1 тіл түрін анықтау; 8.1.3.2 тірек схемасын қолдана отырып, мәтін элементтерін, құрылымын анықтау; 8.1.3.3 мәтіннің бастапқы құрылымын сақтай отырып, жағын өзгертіп мәтінді сөйлеу түрлерін қолданып мазмұндау; 8.1.4.1 мәтін атауы бойынша мазмұнды болжау
	Оқылым	Лексика. Эмоционалды боялған сөздер. Синтаксис. Пунктуация. Жалпы-жеке ұсыныстар. Толық емес сөйлемдердегі тыныс белгілері	8.2.2.1 негізгі ойды ашатын құрылымдық бөліктерін және олардың элементтерін (сөйлемдер, абзацтар) анықтау; 8.2.3.1 эмоционалды-бояулы сөздер, кәсіби сөздер туралы теориялық мәліметтерді баяндау; 8.2.3.2 мәтіндегі жекелеген сөздердің, сөз тіркестерінің және сөйлемдердің, эмоциональды-бояма сөздердің, кәсіби сөздердің, неологизмдердің, окказионализмдерінің лексикалық үйлесімдігін ескере отырып беретін мағынасын түсіну және қолдану; 8.2.5.1 мәтін идеясын тұжырымдау; 8.2.5.2 оқылған мәтін негізінде сұрақтар мен жеке идеялар тұжырымдау
			8.3.5.1 "мәтін мәселесі" терминінің мағынасын түсіндіру; 8.3.5.2 хабарлама-эссе, сипаттама-эссе жазу 8.3.7.1 "нақты қате" ұғымын түсіндіру,

	Жазылым	<p>мәтіндегі нақты қателерді табу;</p> <p>8.3.7.2 "сөйлем құрылымы" ұғымын түсіндіру;</p> <p>8.3.7.3 мәтінді түзету, мағыналық, нақты, кемшіліктерді түзету;</p> <p>8.3.7.4 жекелеген сөйлемдердің немесе мәтін үзінділерінің құрылымын өзгерте отырып, мәтінді редакциялау</p>
	Тіл нормаларын сақтау	<p>8.4.4.1 "толымды сөйлем" , "толымсыз сөйлем" ұғымдарын түсіндіру;</p> <p>8.4.4.2 сөйлем мүшелерін ,нақыл сөздерді, сондай-ақ толымсыз сөйлемді анықтайтын тыныс белгілерін қолдану</p>

5) 9 - сынып:

5 - кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Сөйлеу әрекетінің түрлері	Лексикалық-грамматикалық материал	Оқыту мақсаттары
1 – тоқсан			
	Айтылым және тыңдалым		<p>9.1.1.1 "мәтін тақырыбы", "мәтін идеясы" терминдерінің мағынасын түсіндіру;</p> <p>9.1.1.2 мәтіндегі ашық және жабық (мәтін ішіндегі) ақпаратты анықтай отырып, мәтіннің мазмұнын түсіну;</p> <p>9.1.5.1 талқылаудың этикалық нормаларын түсіну және сақтау;</p> <p>9.1.5.2 пікірталасқа қатысу, өз тұжырымдарын дәлелдеу, қарсыласты өз ұстанымының дұрыстығына сендіру, қорытынды жасау;</p> <p>9.1.6.1 сөйлеу қарқыны туралы түсінікке ие болу, сөйлеудің оңтайлы қарқынын таңдай білу;</p>

<p>Өмір формаларының әртүрлілігі. Морфология және орфография. Синтаксис және пунктуация</p>	<p>Оқылым</p>	<p>Морфология. Орфография. Сөйлеудің омонимдік және тәуелсіз бөліктерінің емлесі Синтаксис. Пунктуация. Кіріспе сөз тіркестері мен сөйлемдер. Кіріспе сөз тіркестерімен сөйлемдердегі тыныс белгілері</p>	<p>9.1.6.2 сөйлеу қарқыны мен мақсатты аудиторияның сәйкестігі тұрғысынан тыңдалған материалды бағалау</p> <p>9.2.1.1 "мәтін ішінде" терминінің мағынасын түсіндіру, мәтіннен ішкі мәтінді табу;</p> <p>9.2.1.2 мәтіндегі ақпаратқа басқа дереккөздерден алынған ақпаратқа/жеке тәжірибеге сүйене отырып бөлінген және бөлінбеген мәтіндердегі ашық және жасырын (мәтін ішіндегі) ақпаратты түсіну;</p> <p>9.2.6.1 көру оқуының ерекшеліктері мен айырмашылығын түсіну;</p> <p>9.2.6.2 оқудың әртүрлі түрлерін қолдану, соның ішінде оқу, жоспар құру арқылы оқу;</p> <p>9.2.8.1 әр түрлі стильдегі мәтіндердің сөйлеу стильдерін, тілдік және композициялық ерекшеліктерін ажырата білу;</p> <p>9.2.8.2 "мақсатты аудитория" ұғымын түсіндіру, мақсатты аудиторияға мысалдар келтіру;</p> <p>9.2.8.3 "баяндама", "реферат", "блог" терминдерінің мағынасын түсіндіру және ажырату;</p> <p>9.2.8.4 композициясы мен тілдік ерекшеліктерін ескере отырып түрлі мәтіндердің стилистикалық ерекшеліктерін, мақсаттары мен мақсатты аудиториясын (репортаж, фельетон, мақала, сұхбат, очерк, шолу, жолдау, мінездеме, биография,</p>
---	---------------	---	--

			<p>автобиография, аннотация, тезистер, реферат, баяндама, блогтағы, чаттағы, форумдағы пікірлер) салыстыру)</p> <p>9.3.5.1 "мәтін мәселесі" терминінің мағынасын түсіндіру;</p> <p>9.3.5.2 түрлері эссе соның ішінде аргументті, мәтін негізінде эссе жазу</p> <p>9.3.7.1 "стилистикалық қате" ұғымын түсіндіру, мәтіндегі стилистикалық қателерді табу;</p> <p>9.3.7.2 "мәтін құрылымы" ұғымын түсіндіру;</p> <p>9.3.7.3 мәтінді түзету, нақты, логикалық, кемшіліктерді түзету;</p> <p>9.3.7.4 мәтін құрылымын қайта құру арқылы мәтінді өңдеу</p> <p>9.4.1.1 "омонимдер" ұғымын түсіндіру;</p> <p>9.4.1.2 омонимдік, дара және көмекші сөз таптарын дұрыс жазу;</p> <p>9.4.4.1 "оқшаулау", "цитата" ұғымдарын түсіндіру;</p> <p>9.4.4.2 сөйлемнің, цитата дiң жеке мүшелері үшін тыныс белгілерін қолдану</p>
	Жазылым		
	Тіл нормаларын сақтау		
Қазіргі қоғамдағы музыка Морфология. Синтаксис және пунктуация	Айтылым және тыңдалым	Лексика. Инверсия. Градация. Морфология. Сөйлеудің омонимдік тәуелсіз және қызметтік бөліктері. Синтаксис.	9.1.5.1 талқылаудың этикалық нормаларын түсіну және сақтау; 9.1.5.2 пікірталасқа қатысу, өз тұжырымдарын дәлелдеу, қарсыласты өз ұстанымының дұрыстығына сендіру, қорытынды жасау; 9.1.7.1 "сөйлеу нормалары", "сөйлеу тәртібінің моделі" ұғымдарын түсіндіру; 9.1.7.2 "әлеуметтік-мәдени сала",

"блог", "бұқаралық ақпарат құралдары" ұғымдарын түсіндіру;
9.1.7.3 мақсатты аудиторияны ескере отырып, бұқаралық ақпарат құралдарының блогтары мен хабарламалары негізінде кемінде 2 шағын тақырыпты қамтитын толық дәлелді монолог (сипаттау және баяндау элементтерімен пайымдау, сендіру) құру;
9.1.7.4 орфоэпиялық нормаларды сақтау

9.2.2.1 негізгі ойды ашатын мәтін құрылымының ерекшеліктерін анықтау;
9.2.3.1 неологизмдер туралы теориялық мәліметтерді баяндау;
9.2.3.2 лексикалық үйлесімділікті ескере отырып, мәтіндегі жеке сөздердің, сөз тіркестерінің және сөйлемдердің, эмоционалды түсті сөздер мен неологизмдердің қолданылуын түсіну және мағынасын түсіндіру;
9.2.4.1 мәтін түрлері туралы теориялық мәліметтерді баяндау;
9.2.4.2 ресми іскерлік стилінің жанрлық ерекшеліктерін атау және ажырату;
9.2.4.3 мәтіндердің аралас түрлерін анықтау, публицистикалық, ауызекі, ғылыми, ресми-іскерлік стильдердің тән ерекшеліктерін, тілдік және жанрлық ерекшеліктерін ажырату (репортаж, фельетон,

Оқылым

мақала, сұхбат, шолу, жолдау, мінездеме, биография, автобиография, аннотация, тезистер, реферат, баяндама, блогтағы, чаттағы, форумдағы түсініктемелер);

9.2.8.1 әр түрлі стильдегі мәтіндердің сөйлеу стильдерін, тілдік және композициялық ерекшеліктерін ажырата білу;

9.2.8.2 "мақсатты аудитория" ұғымын түсіндіру, мақсатты аудиторияға мысалдар келтіру;

9.2.8.3 "баяндама", "реферат", "блог" терминдерінің мағынасын түсіндіру және ажырату;

9.2.8.4 композициясы мен тілдік ерекшеліктерін ескере отырып түрлі мәтіндердің стилистикалық ерекшеліктерін, мақсаттары мен мақсатты аудиториясын (репортаж, фельетон, мақала, сұхбат, очерк, шолу, жолдау, мінездеме, биография, автобиография, аннотация, тезистер, реферат, баяндама, блогтағы, чаттағы, форумдағы пікірлер) салыстыру)

9.3.3.1 бөлінбеген мәтіндердегі ақпаратты суреттер, сұлбалар, кестелер, диаграммалар түрінде және керісінше ұсыну;

9.3.6.1 "фрагмент", "контраст" терминдерінің мағынасын түсіну;

9.3.6.2 таңдамалы жазу дағдысын қолдану;

	Жазылым	<p>9.3.6.3 шығармашылық жұмыстар жазу (130-150 сөз), мазмұны жағынан қарама-қайшы болып табылатын мәтіннің фрагменті/ фрагменттері;</p> <p>9.3.7.1 "стилистикалық қате" ұғымын түсіндіру, мәтіндегі стилистикалық қателерді табу;</p> <p>9.3.7.2 "мәтін құрылымы" ұғымын түсіндіру;</p> <p>9.3.7.3 мәтінді түзету, нақты, логикалық, кемшіліктерді түзету;</p> <p>9.3.7.4 мәтін құрылымын қайта құру арқылы мәтінді өңдеу</p>
	Тіл нормаларын сақтау	<p>9.4.2.1 неологизмдерді, инверсияны, градацияны қолдану</p> <p>9.4.2.2 терминдерді, неологизмдерді қолдану</p> <p>9.4.2.3 қайталаулар мен мөртабандардан аулақ болу</p> <p>9.4.3.1 "оқшаулау" ұғымын түсіндіру;</p> <p>9.4.3.2 сөйлемнің екінші мүшелерін ажырату;</p> <p>9.4.3.3 сөйлемнің дұрыс оқшауланған мүшелерін қолдану</p>
2 – тоқсан		
		<p>9.1.5.1 талқылаудың этикалық нормаларын түсіну және сақтау;</p> <p>9.1.5.2 пікірталасқа қатысу, өз тұжырымдарын дәлелдеу, қарсыласты өз ұстанымының дұрыстығына сендіру, қорытынды жасау;</p> <p>9.1.6.1 сөйлеу қарқыны туралы түсінікке ие болу, сөйлеудің оңтайлы қарқынын таңдай білу;</p> <p>9.1.6.2 сөйлеу қарқыны мен мақсатты</p>

<p>Ғылыми жаңалықтар мен технологиялар. Морфология. Синтаксис</p>	<p>Айтылым және тыңдалым</p>	<p>Лексика. Терминдер. Неологизмдер. Сөйлеу мәдениеті. Мөртабандар. Қайталау. Морфология. Сөйлеудің омонимдік тәуелсіз және қызметтік бөліктері. Синтаксис. Ұсыныстың окшауланған мүшелері</p>	<p>аудиторияның сәйкестігі тұрғысынан тыңдалған материалды бағалау; 9.1.7.1 "сөйлеу нормалары", "сөйлеу тәртібінің моделі" ұғымдарын түсіндіру; 9.1.7.2 "әлеуметтік-мәдени сала", " блог", "бұқаралық ақпарат құралдары" ұғымдарын түсіндіру; 9.1.7.3 мақсатты аудиторияны ескере отырып, бұқаралық ақпарат құралдарының блогтары мен хабарламалары негізінде кемінде 2 шағын тақырыпты қамтитын толық дәлелді монолог (сипаттау және баяндау элементтерімен пайымдау, сендіру) құру; 9.1.7.4 орфоэпиялық нормаларды сақтау</p>
	<p>Оқылым</p>		<p>9.2.2.1 негізгі ойды ашатын мәтін құрылымының ерекшеліктерін анықтау; 9.2.7.1 "талдау", "синтез", "интерпретация" терминдерінің мағынасын түсіну; 9.2.7.2 әр түрлі көздерден ақпаратты алу және синтездеу, алынған ақпарат негізінде түсіндіру, қорытынды жасау; 9.2.8.1 әр түрлі стильдегі мәтіндердің сөйлеу стильдерін, тілдік және композициялық ерекшеліктерін ажырата білу; 9.2.8.2 "мақсатты аудитория" ұғымын түсіндіру, мақсатты аудиторияға мысалдар келтіру; 9.2.8.3 "баяндама", " реферат", "блог"</p>

		<p>терминдерінің мағынасын түсіндіру және ажырату;</p> <p>9.2.8.4 композициясы мен тілдік ерекшеліктерін ескере отырып түрлі мәтіндердің стилистикалық ерекшеліктерін, мақсаттары мен мақсатты аудиториясын (репортаж, фельетон, мақала, сұхбат, очерк, шолу, жолдау, мінездеме, биография, автобиография, аннотация, тезистер, реферат, баяндама, блогтағы, чаттағы, форумдағы пікірлер) салыстыру)</p>
	<p>Жазылым</p>	<p>9.3.6.1 "фрагмент", "контраст" терминдерінің мағынасын түсіну;</p> <p>9.3.6.2 таңдамалы жазу дағдысын қолдану;</p> <p>9.3.6.3 шығармашылық жұмыстар жазу (130-150 сөз), мазмұны жағынан қарама-қайшы болып табылатын мәтіннің фрагменті/ фрагменттері;</p> <p>9.3.7.1 "стилистикалық қате" ұғымын түсіндіру, мәтіндегі стилистикалық кателерді табу;</p> <p>9.3.7.2 "мәтін құрылымы" ұғымын түсіндіру;</p> <p>9.3.7.3 мәтінді түзету, нақты, логикалық, кемшіліктерді түзету;</p> <p>9.3.7.4 мәтін құрылымын қайта құру арқылы мәтінді өңдеу</p>
	<p>Тіл нормаларын сақтау</p>	<p>9.4.2.1 неологизмдерді, инверсияны, градацияны қолдану;</p> <p>9.4.2.2 терминдерді, неологизмдерді қолдану;</p> <p>9.4.2.3 қайталаулар мен мөртабандардан аулақ болу;</p> <p>9.4.3.1 "оқшаулау" ұғымын түсіндіру;</p>

			<p>9.4.3.2 сөйлемнің екінші мүшелерін ажырату;</p> <p>9.4.3.3 сөйлемнің дұрыс окшауланған мүшелерін қолдану</p>
Жанжалдар мен бітімгершілік. Синтаксис.	Айтылым және тыңдалым		<p>9.1.1.1 "мәтін тақырыбы", "мәтін идеясы" терминдерінің мағынасын түсіндіру;</p> <p>9.1.1.2 мәтіндегі ашық және жабық (мәтін ішіндегі) ақпаратты анықтай отырып, мәтіннің мазмұнын түсіну;</p> <p>9.1.2.1 "шағын тақырып" ұғымын түсіндіру, мысалдар келтіру;</p> <p>9.1.2.2 тақырыпшалар негізінде негізгі ойды анықтау;</p> <p>9.1.3.1 аралас типтегі мәтіндердің мазмұнын қайталау</p>
	Оқылым		<p>9.2.1.1 "мәтін ішінде" терминінің мағынасын түсіндіру, мәтіннен ішкі мәтінді табу;</p> <p>9.2.1.2 мәтіндегі ақпаратқа басқа дереккөздерден алынған ақпаратқа/жеке тәжірибеге сүйене отырып бөлінген және бөлінбеген мәтіндердегі ашық және жасырын (мәтін ішіндегі) ақпаратты түсіну;</p> <p>9.2.2.1 негізгі ойды ашатын мәтін құрылымының ерекшеліктерін анықтау;</p> <p>9.2.6.1 көру оқуының ерекшеліктері мен айырмашылығын түсіну;</p> <p>9.2.6.2 оқудың әртүрлі түрлерін қолдану, соның ішінде оқу, жоспар құру арқылы оқу</p>
		Морфология. Орфография. Жалғаулардың емлесі Синтаксис.	9.3.1.1 мәтіннің жанрлық ерекшелігін ескере отырып, цитаттық жоспар (күрделі) құру;

<p>Морфология және орфография</p>	<p>Жазылым</p>	<p>Күрделі сөйлемдердің түрлері. Жалғаулар</p>	<p>9.3.2.1 "талдау", "синтез" терминдерінің мағынасын түсіндіру; 9.3.2.2 тыңдалған, оқылған және аудиовизуалды материалдағы ақпаратты синтездей отырып, мәтін мазмұнын баяндау; 9.3.4.1 "мақсатты аудитория" ұғымын түсіндіру, мақсатты аудиторияға мысалдар келтіру; 9.3.4.2 "тезис", "баяндама", "реферат", "блог", "чат" терминдерінің мағынасын түсіндіру және ажырату; 9.3.4.3 мақсатты аудиторияны ескере отырып, пайымдау элементтері бар сипаттама мәтіндерін, сипаттау элементтері бар баяндауды жасау және ресми-іскерлік, сөйлесу мәнеріндегі мәтіндерді (репортаж, сұхбат, шолу, жолдау, мінездеме, биография, автобиография, аннотация, блогтағы, чаттағы, форумдағы түсініктемелер) жасау</p>
	<p>Тіл нормаларын сақтау</p>		<p>9.4.1.1 "омонимдер" ұғымын түсіндіру; 9.4.1.2 омонимдік, дара және көмекші сөз таптарын дұрыс жазу; 9.4.3.1 "оқшаулау" ұғымын түсіндіру; 9.4.3.2 сөйлемнің екінші мүшелерін ажырату; 9.4.3.3 сөйлемнің дұрыс оқшауланған мүшелерін қолдану</p>
<p>3 – тоқсан</p>			
			<p>9.1.1.1 "мәтін тақырыбы", "мәтін идеясы" терминдерінің мағынасын түсіндіру;</p>

	<p>Айтылым және тыңдалым</p>		<p>9.1.1.2 мәтіндегі ашық және жабық (мәтін ішіндегі) ақпаратты анықтай отырып, мәтіннің мазмұнын түсіну; 9.1.2.1 "шағын тақырып" ұғымын түсіндіру, мысалдар келтіру; 9.1.2.2 тақырыпшалар негізінде негізгі ойды анықтау; 9.1.5.1 талқылаудың этикалық нормаларын түсіну және сақтау; 9.1.5.2 пікірталасқа қатысу, өз тұжырымдарын дәлелдеу, қарсыласты өз ұстанымының дұрыстығына сендіру, қорытынды жасау</p>
<p>Құрлық елдері. Синтаксис және пунктуация</p>	<p>Оқылым</p>	<p>Морфология. Күрделі сөйлемдердегі морфологиялық байланыс құралдары. Жалғаулар мен жалғаулық сөздер</p>	<p>9.2.1.1 "мәтін ішінде" терминінің мағынасын түсіндіру, мәтіннен ішкі мәтінді табу; 9.2.1.2 мәтіндегі ақпаратқа басқа дереккөздерден алынған ақпаратқа/жеке тәжірибеге сүйене отырып бөлінген және бөлінбеген мәтіндердегі ашық және жасырын (мәтін ішіндегі) ақпаратты түсіну; 9.2.2.1 негізгі ойды ашатын мәтін құрылымының ерекшеліктерін анықтау; 9.2.6.1 көру оқуының ерекшеліктері мен айырмашылығын түсіну; 9.2.6.2 оқудың әртүрлі түрлерін қолдану, соның ішінде оқу, жоспар құру арқылы оқу</p>
			<p>9.3.2.1 "талдау", "синтез" терминдерінің мағынасын түсіндіру; 9.3.2.2 тыңдалған, оқылған және аудиовизуалды</p>

	Жазылым	<p>материалдағы ақпаратты синтездей отырып, мәтін мазмұнының баяндау;</p> <p>9.3.4.1 "мақсатты аудитория" ұғымын түсіндіру, мақсатты аудиторияға мысалдар келтіру;</p> <p>9.3.4.2 "тезис", "баяндама", "реферат", "блог", "чат" терминдерінің мағынасын түсіндіру және ажырату;</p> <p>9.3.4.3 мақсатты аудиторияны ескере отырып, пайымдау элементтері бар сипаттама мәтіндерін, сипаттау элементтері бар баяндауды жасау және ресми-іскерлік, сөйлесу мәнеріндегі мәтіндерді (репортаж, сұхбат, шолу, жолдау, мінездеме, биография, автобиография, аннотация, блогтағы, чаттағы, форумдағы түсініктемелер) жасау</p>
	Тіл нормаларын сақтау	<p>9.4.1.1 "омонимдер" ұғымын түсіндіру;</p> <p>9.4.1.2 омонимдік, дара және көмекші сөз таптарын дұрыс жазу;</p> <p>9.4.3.1 "оқшаулау" ұғымын түсіндіру;</p> <p>9.4.3.2 сөйлемнің екінші мүшелерін ажырату;</p> <p>9.4.3.3 сөйлемнің дұрыс оқшауланған мүшелерін қолдану</p>
	Айтылым және тыңдалым	<p>9.1.2.1 "шағын тақырып" ұғымын түсіндіру, мысалдар келтіру;</p> <p>9.1.2.2 тақырыпшалар негізінде негізгі ойды анықтау;</p> <p>9.1.3.1 аралас типтегі мәтіндердің мазмұнын қайталау</p> <p>9.2.3.1 неологизмдер туралы теориялық мәліметтерді баяндау;</p>

<p>Дәстүр және мәдениет. Синтаксис және пунктуация</p>	<p>Оқылым</p>	<p>Лексика. Стилистикалық түсті сөздер. Синтаксис. Пунктуация. Күрделі сөйлемдердегі тыныс белгілері</p>	<p>9.2.3.2 лексикалық үйлесімділікті ескере отырып, мәтіндегі жеке сөздердің, сөз тіркестерінің және сөйлемдердің, эмоционалды түсті сөздер мен неологизмдердің қолданылуын түсіну және мағынасын түсіндіру; 9.2.4.1 мәтін түрлері туралы теориялық мәліметтерді баяндау; 9.2.4.2 ресми іскерлік стилінің жанрлық ерекшеліктерін атау және ажырату; 9.2.4.3 мәтіндердің аралас түрлерін анықтау, публицистикалық, ауызекі, ғылыми, ресми-іскерлік стильдердің тән ерекшеліктерін, тілдік және жанрлық ерекшеліктерін ажырату (репортаж, фельетон, мақала, сұхбат, шолу, жолдау, мінездеме, биография, автобиография, аннотация, тезистер, реферат, баяндама, блогтағы, чаттағы, форумдағы түсініктемелер); 9.2.5.1 "факт", "пікір" ұғымдарының мағынасын түсіндіру, осы ұғымдардың айырмашылығын көру; 9.2.5.2 оқылған мәтін негізінде сұрақтар мен жеке идеялар қалыптастыру, фактілер мен идеяларды ажырату</p>
			<p>9.3.2.1 "талдау", "синтез" терминдерінің мағынасын түсіндіру; 9.3.2.2 тыңдалған, оқылған және</p>

	<p>Жазылым</p>	<p>аудиовизуалды материалдағы ақпаратты синтездей отырып, мәтін мазмұнын баяндау; 9.3.4.1 "мақсатты аудитория" ұғымын түсіндіру, мақсатты аудиторияға мысалдар келтіру; 9.3.4.2. "тезис", "баяндама", "реферат", "блог", "чат" терминдерінің мағынасын түсіндіру және ажырату; 9.3.4.3 мақсатты аудиторияны ескере отырып, пайымдау элементтері бар сипаттама мәтіндерін, сипаттау элементтері бар баяндауды жасау және ресми-іскерлік, сөйлесу мәнеріндегі мәтіндерді (репортаж, сұхбат, шолу, жолдау, мінездеме, биография, автобиография, аннотация, блогтағы, чаттағы, форумдағы түсініктемелер) жасау</p>
	<p>Тіл нормаларын сақтау</p>	<p>9.4.2.1 неологизмдерді, инверсияны, градацияны қолдану; 9.4.2.2 терминдерді, неологизмдерді қолдану; 9.4.2.3 қайталаулар мен мөртабандардан аулақ болу; 9.4.4.1 "оқшаулау", "цитата" ұғымдарын түсіндіру; 9.4.4.2 сөйлемнің, цитатадің жеке мүшелері үшін тыныс белгілерін қолдану</p>
<p>4 – тоқсан</p>		
	<p>Айтылым және тыңдалым</p>	<p>9.1.4.1 мәтін атауы бойынша мазмұнды болжау</p>

<p>"Жер" планетасының ресурстары. Синтаксис және пунктуация</p>	<p>Оқылым</p>	<p>Синтаксис. Пунктуация. Күрделі сөйлемдердегі тыныс белгілері</p>	<p>9.2.3.1 неологизмдер туралы теориялық мәліметтерді баяндау; 9.2.3.2 лексикалық үйлесімділікті ескере отырып, мәтіндегі жеке сөздердің, сөз тіркестерінің және сөйлемдердің, эмоционалды түсті сөздер мен неологизмдердің қолданылуын түсіну және мағынасын түсіндіру; 9.2.4.1 мәтін түрлері туралы теориялық мәліметтерді баяндау; 9.2.4.2 ресми іскерлік стилінің жанрлық ерекшеліктерін атау және ажырату; 9.2.4.3 мәтіндердің аралас түрлерін анықтау, публицистикалық, ауызекі, ғылыми, ресми-іскерлік стильдердің тән ерекшеліктерін, тілдік және жанрлық ерекшеліктерін ажырату (репортаж, фельетон, мақала, сұхбат, шолу, жолдау, мінездеме, биография, автобиография, аннотация, тезистер, реферат, баяндама, блогтағы, чаттағы, форумдағы түсініктемелер); 9.2.5.1 "факт", "пікір" ұғымдарының мағынасын түсіндіру, осы ұғымдардың айырмашылығын көру; 9.2.5.2 оқылған мәтін негізінде сұрақтар мен жеке идеялар қалыптастыру, фактілер мен идеяларды ажырату 9.3.3.1 бөлінбеген мәтіндердегі ақпаратты</p>
---	---------------	---	---

	Жазылым	суреттер, сұлбалар, кестелер, диаграммалар түрінде және керісінше ұсыну; 9.3.4.1 "мақсатты аудитория" ұғымын түсіндіру, мақсатты аудиторияға мысалдар келтіру; 9.3.4.2. "тезис", "баяндама", "реферат", "блог", "чат" терминдерінің мағынасын түсіндіру және ажырату; 9.3.4.3 мақсатты аудиторияны ескере отырып, пайымдау элементтері бар сипаттама мәтіндерін, сипаттау элементтері бар баяндауды жасау және ресми-іскерлік, сөйлесу мәнеріндегі мәтіндерді (репортаж, сұхбат, шолу, жолдау, мінездеме, биография, автобиография, аннотация, блогтағы, чаттағы, форумдағы түсініктемелер) жасау
	Тіл нормаларын сақтау	9.4.4.1 "оқшаулау", "цитата" ұғымдарын түсіндіру; 9.4.4.2 сөйлемнің, цитатадің жеке мүшелері үшін тыныс белгілерін қолдану

6) 10 - сынып:

6-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Сөйлеу әрекетінің түрлері	Лексикалық-грамматикалық материал	Оқыту мақсаттары
1 – тоқсан			10.1.1.1 "сыни тыңдау" терминінің мағынасын түсіндіру, сыни тыңдау дағдыларын дамыту; 10.1.1.2 ындалған мәтінге сыни көзқарасын білдіре отырып, мәтіндегі негізгі және толық ақпаратты түсіну;

<p>Жасөспірім әлемде. Морфология орфография.</p>	<p>Айтылым және тыңдалым</p>	<p>Морфология. Күрделі сөйлемдердегі морфологиялық байланыс құралдары. Жалғаулар мен жалғаулық сөздер. Орфография.</p>	<p>10.1.3.1 "мәтінді түсіндіру" терминінің мағынасын түсіндіру; 10.1.3.2 аралас типтегі мәтіндердің мазмұнын қайталау; 10.1.5.1 "полемика" терминінің мағынасын түсіндіру, пікірталастан полемиканы ажырата білу; 10.1.5.2 пікірталасқа қатысу (әдеби тақырыпта), әртүрлі көзқарастарды синтездеу және мәселенің шешімін ұсыну; 10.1.6.1 сөйлеудің нормативтілігі туралы түсініктің болуы (сөйлеудің дұрыстығы, дәлдігі, тазалығы, орындылығы); 10.1.6.2 өз пікірін білдіре отырып сөйлеу нормативтілігі, мазмұны, құрылымы, материалды мазмұндау логикасы тұрғысынан бағалау</p>
	<p>Оқылым</p>		<p>10.2.1.1 алынған ақпаратты жеке тәжірибемен салыстыру; 10.2.1.2 мәтінде жасалған ақпаратты басқа дереккөздердің ақпаратымен/ жеке тәжірибесімен байланыстыра отырып, тұтас және тұтас емес мәтіндердің ашық және жасырын (ішкі мәтінді) ақпаратын түсіну; 10.2.6.1 "тезис" терминінің мағынасын түсіндіру; 10.2.6.2 оқуға тезистер құра білу; 10.2.6.3 оқылым түрлерін қолдану, соның ішінде қарастыра оқу, жоспар, тезис, коспект құра оқу; 10.2.8.1 әр түрлі стильдегі мәтіндердің сөйлеу стильдерін, тілдік</p>

Синтаксис және пунктуация		Сөйлеудің әртүрлі бөліктерінің біріктірілген, дефис емлесі. Синтаксис. Пунктуация.	және композициялық ерекшеліктерін ажырата білу; 10.2.8.2 "мақсатты аудитория" ұғымын түсіндіру, мақсатты аудиторияға мысалдар келтіру; 10.2.8.3 түрлі мәтіндердің стилистикалық (композициялық, тілдік, жанрлық) ерекшеліктерін, мақсаттары мен мақсатты аудиториясын (ғылыми мақалалар, іссапар есептері) және автордың позициясын ескере отырып салыстыру
	Жазылым		10.3.1.1 "цитаталық жоспар" және "тезистік жоспар" ұғымдарының мағынасын түсіндіру және ажырату; 10.3.1.2 жоспардың түрлерін құру, соның ішінде цитаттық, тезистік; 10.3.2.1 аудиовизуалды материал туралы ақпаратты синтездей отырып, мәтіндердің мазмұнын баяндау; 10.3.5.1 эссенің түрлерін, соның ішінде проблемалардың жан-жақты қарастыра отырып және шешу жолдарын ұсына отырып пікірталас эссесін жазу; 10.3.7.1 мәтіндегі кемшіліктерді түзету және редакциялау
	Тіл нормаларын сақтау		10.4.1.1 орфографиялық нормаларды сақтау; 10.4.3.1 шылаулар мен шылаулы сөздерді ажырату және түсіндіру; 10.4.3.2 құрмалас сөйлемдердегі морфологиялық

		байланыс құралдарын (шылаулар мен шылаулы сөздер) дұрыс қолдану; 10.4.4.1 жай, күрделенген жай және құрмалас сөйлемдердегі тыныс белгілерді қолдану
2 – тоқсан		
	Айтылым және тыңдалым	<p>10.1.2.1 тыңдағанға өзінің көзқарасын білдіріп, тақырыпшалар негізінде негізгі ойды анықтау;</p> <p>10.1.4.1 мәтін соңындағы мазмұнды болжау;</p> <p>10.1.6.1 сөйлеудің нормативтілігі туралы түсініктің болуы (сөйлеудің дұрыстығы, дәлдігі, тазалығы, орындылығы);</p> <p>10.1.6.2 өз пікірін білдіре отырып сөйлеу нормативтілігі, мазмұны, құрылымы, материалды мазмұндау логикасы тұрғысынан бағалау;</p> <p>10.1.7.1 " әлеуметтік-мәдени сала", "сөйлеу нормалары", " сөйлеу моделі" ұғымдарын түсіндіру;</p> <p>10.1.7.2 "сөйлеу нормалары", "сөйлеу тәртібінің моделі" ұғымдарын түсіндіру;</p> <p>10.1.7.3 оқу және әлеуметтік-мәдени салалар шегінде кемінде 2 шағын тақырыпты қамтитын кеңейтілген дәлелді монолог (берілген тақырыпқа пайымдау, сендіру) құру;</p> <p>10.1.7.4 белгілі бір жағдайда сөйлеу нормаларына сәйкес сөйлеу тәртібінің модельдерін қолдану</p>
		10.2.2.1 негізгі ойды берудегі мәтіннің ерекшеліктері мен құрылымының рөлдерін айқындау;

<p>21 ғасырдағы дүниежүзілік байланыс. Морфология. Синтаксис және пунктуация</p>	<p>Оқылым</p>	<p>Морфология. Күрделі сөйлемдердегі морфологиялық байланыс құралдары. Жалғаулар мен жалғаулық сөздер. Синтаксис. Пунктуация. Күрделі сөйлемдердегі тыныс белгілері</p>	<p>10.2.3.1 аббревиатуралар, ирониялар туралы теориялық мәліметтерді баяндау; "асыра айту" және "кеміту" тәсілдері; 10.2.3.2 аббревиациялардың, парцелляциялардың, мысқыл, ишаралардың, асыра кішірейту мен асыра үлкейтудің және басқа да сөз тіркестеріндегі тәсілдерді қолданылуын түсіну; 10.2.5.1 "түсіндіру" ұғымының мағынасын түсіндіру, мәтін мазмұнын түсіндіре білу; 10.2.5.2 мәтін мазмұнын интерпретациялай отырып сұрақтар мен идеялар қалыптастыру</p>
	<p>Жазылым</p>		<p>10.3.2.1 аудиовизуалды материал туралы ақпаратты синтездей отырып, мәтіндердің мазмұнын баяндау; 10.3.4.1 "мақсатты аудитория" ұғымын түсіндіру, мақсатты аудиторияға мысалдар келтіру; 10.3.4.2 мақсатты аудиторияны ескере отырып, ойлау элементтері бар сипаттама мәтіндерін, тиісті стильдердің ойлау элементтері бар баяндауды (саяхат туралы есеп) жасау; 10.3.5.1 эссенің түрлерін, соның ішінде проблемалардың жан-жақты қарастыра отырып және шешу жолдарын ұсына отырып пікірталас эссесін жазу; 10.3.7.1 мәтіндегі кемшіліктерді түзету және редакциялау</p>
			<p>10.4.1.1 орфографиялық нормаларды сақтау;</p>

	Тіл нормаларын сақтау	<p>10.4.2.1 стилистикалық бояма сөздерді, аббревиатураны қолдану;</p> <p>10.4.3.1 шылаулар мен шылаулы сөздерді ажырату және түсіндіру;</p> <p>10.4.3.2 құрмалас сөйлемдердегі морфологиялық байланыс құралдарын (шылаулар мен шылаулы сөздер) дұрыс қолдану;</p> <p>10.4.4.1 жай, күрделенген жай және құрмалас сөйлемдердегі тыныс белгілерді қолдану</p>
3 – тоқсан		
	Айтылым және тыңдалым	<p>10.1.5.1 "полемика" терминінің мағынасын түсіндіру, пікірталастан полемиканы ажырата білу;</p> <p>10.1.5.2 пікірталасқа қатысу (әдеби тақырыпта), әртүрлі көзқарастарды синтездеу және мәселенің шешімін ұсыну;</p> <p>10.1.7.1 "әлеуметтік-мәдени сала", "сөйлеу нормалары", "сөйлеу моделі" ұғымдарын түсіндіру;</p> <p>10.1.7.2 "сөйлеу нормалары", "сөйлеу тәртібінің моделі" ұғымдарын түсіндіру;</p> <p>10.1.7.3 оқу және әлеуметтік-мәдени салалар шегінде кемінде 2 шағын тақырыпты қамтитын кеңейтілген дәлелді монолог (берілген тақырыпқа пайымдау, сендіру) құру;</p> <p>10.1.7.4 белгілі бір жағдайда сөйлеу нормаларына сәйкес сөйлеу тәртібінің модельдерін қолдану</p>
		10.2.2.1 негізгі ойды берудегі мәтіннің

	Оқылым	<p>Лексика. Морфология. Күрделі сөйлемдердегі морфологиялық байланыс құралдары. Синтаксис. Пунктуация. Әр түрлі бағыныңқы сөйлемдері бар күрделі сөйлемдер: (анықтамалық және түсіндірме). Күрделі бағыныңқы сөйлемдердегі тыныс белгілері әр түрлі бағыныңқы сөйлемдермен)</p>	<p>ерекшеліктері мен құрылымының рөлдерін айқындау; 10.2.3.1 аббревиатуралар, ирониялар туралы теориялық мәліметтерді баяндау; "асыра айту" және "кеміту" тәсілдері; 10.2.3.2 аббревиациялардың, парцелляциялардың, мысқыл, ишаралардың, асыра кішірейту мен асыра үлкейтудің және басқа да сөз тіркестеріндегі тәсілдерді қолданылуын түсіну; 10.2.4.1 "стиль", "ішстиль" терминдерінің мағынасын түсіндіру; 10.2.4.2 әр түрлі жанрдағы, стильдегі және ішкі беттердегі мәтіндердің типтерін, сипаттамалық белгілерін, тілдік ерекшеліктерін анықтау (сапар туралы есеп); 10.2.8.1 әр түрлі стильдегі мәтіндердің сөйлеу стильдерін, тілдік және композициялық ерекшеліктерін ажырата білу; 10.2.8.2 "мақсатты аудитория" ұғымын түсіндіру, мақсатты аудиторияға мысалдар келтіру; 10.2.8.3 түрлі мәтіндердің стилистикалық (композициялық, тілдік, жанрлық) ерекшеліктерін, мақсаттары мен мақсатты аудиториясын (ғылыми мақалалар, іссапар есептері) және автордың позициясын ескере отырып салыстыру</p>
<p>Дилемма және таңдау. Синтаксис және пунктуация</p>			<p>10.3.1.1 "цитаталық жоспар" және "тезистік жоспар" ұғымдарының</p>

Жазылым

Тіл нормаларын сақтау

мағынасын түсіндіру және ажырату;

10.3.1.2 жоспардың түрлерін құру, соның ішінде цитаттық, тезистік ;

10.3.2.1 аудиовизуалды материал туралы ақпаратты синтездей отырып, мәтіндердің мазмұнын баяндау;

10.3.3.1 "презентация", "сілтеме", "гиперсілтеме" терминдерінің мағынасын түсіндіру;

10.3.3.2 компьютердің көмегімен презентациялар жасау;

10.3.3.3 ақпаратты сілтемелер, гиперсілтемелер арқылы презентация түрінде ұсыну;

10.3.6.1 "композиция", "фрагмент" терминдерінің мағынасын түсіндіру;

10.3.6.2 таңдамалы жазу дағдысын қолдану;

10.3.6.3 мәтін құрамын анықтау;

10.3.6.4 белгілі бір композициялық элементтер (әңгіменің басталуы, жалғасы) болып табылатын үзінді/мәтін үзіндісі бойынша шығармашылық жұмыстар жазу (150-170 сөз);

10.3.7.1 мәтіндегі кемшіліктерді түзету және редакциялау

10.4.1.1 орфографиялық нормаларды сақтау;

10.4.2.1 стилистикалық бояма сөздерді, аббревиатураны қолдану;

10.4.3.1 шылаулар мен шылаулы сөздерді ажырату және түсіндіру;

10.4.3.2 құрмалас сөйлемдердегі морфологиялық

		байланыс құралдарын (шылаулар мен шылаулы сөздер) дұрыс қолдану; 10.4.4.1 жай, күрделенген жай және құрмалас сөйлемдердегі тыныс белгілерді қолдану
4 – тоқсан		
	Айтылым және тыңдалым	<p>10.1.5.1 "полемика" терминінің мағынасын түсіндіру, пікірталастан полемиканы ажырата білу;</p> <p>10.1.5.2 пікірталасқа қатысу (әдеби тақырыпта), әртүрлі көзқарастарды синтездеу және мәселенің шешімін ұсыну;</p> <p>10.1.6.1 сөйлеудің нормативтілігі туралы түсініктің болуы (сөйлеудің дұрыстығы, дәлдігі, тазалығы, орындылығы);</p> <p>10.1.6.2 өз пікірін білдіре отырып сөйлеу нормативтілігі, мазмұны, құрылымы, материалды мазмұндау логикасы тұрғысынан бағалау;</p> <p>10.1.7.1 "әлеуметтік-мәдени сала", "сөйлеу нормалары", "сөйлеу моделі" ұғымдарын түсіндіру;</p> <p>10.1.7.2 "сөйлеу нормалары", "сөйлеу тәртібінің моделі" ұғымдарын түсіндіру;</p> <p>10.1.7.3 оқу және әлеуметтік-мәдени салалар шегінде кемінде 2 шағын тақырыпты қамтитын кеңейтілген дәлелді монолог (берілген тақырыпқа пайымдау, сендіру) құру;</p> <p>10.1.7.4 белгілі бір жағдайда сөйлеу нормаларына сәйкес сөйлеу тәртібінің модельдерін қолдану</p>

<p>Бұқаралық ақпарат құралдары. Синтаксис және пунктуация</p>	<p>Оқылым</p>	<p>Лексика. Аббревиатура. Морфология. Күрделі сөйлемдердегі морфологиялық байланыс құралдары. Синтаксис. Пунктуация.</p>	<p>10.2.2.1 негізгі ойды берудегі мәтіннің ерекшеліктері мен құрылымының рөлдерін айқындау; 10.2.7.1 "талдау", "синтез", "интерпретация" терминдерінің мағынасын түсіндіру; 10.2.7.2 түрлі дереккөздерден ақпараттар табу және синтездеу, интерпретациялау, өз пікірін білдіре отырып алынған мәліметтер негізінде қорытынды жасау; 10.2.8.1 әр түрлі стильдегі мәтіндердің сөйлеу стильдерін, тілдік және композициялық ерекшеліктерін ажырата білу; 10.2.8.2 "мақсатты аудитория" ұғымын түсіндіру, мақсатты аудиторияға мысалдар келтіру; 10.2.8.3 түрлі мәтіндердің стилистикалық (композициялық, тілдік, жанрлық) ерекшеліктерін, мақсаттары мен мақсатты аудиториясын (ғылыми мақалалар, іссапар есептері) және автордың позициясын ескере отырып салыстыру</p>
	<p>Жазылым</p>		<p>10.3.2.1 аудиовизуалды материал туралы ақпаратты синтездей отырып, мәтіндердің мазмұнын баяндау; 10.3.6.1 "композиция", "фрагмент" терминдерінің мағынасын түсіндіру; 10.3.6.2 таңдамалы жазу дағдысын қолдану; 10.3.6.3 мәтін құрамын анықтау;</p>

		<p>10.3.6.4 белгілі бір композициялық элементтер (әңгіменің басталуы, жалғасы) болып табылатын үзінді/мәтін үзіндісі бойынша шығармашылық жұмыстар жазу (150-170 сөз);</p> <p>10.3.7.1 мәтіндегі кемшіліктерді түзету және редакциялау</p>
	Тіл нормаларын сақтау	<p>10.4.1.1 орфографиялық нормаларды сақтау;</p> <p>10.4.2.1 стилистикалық бояма сөздерді, аббревиатураны қолдану;</p> <p>10.4.3.1 шылаулар мен шылаулы сөздерді ажырату және түсіндіру;</p> <p>10.4.3.2 құрмалас сөйлемдердегі морфологиялық байланыс құралдарын (шылаулар мен шылаулы сөздер) дұрыс қолдану;</p> <p>10.4.4.1 жай, күрделенген жай және құрмалас сөйлемдердегі тыныс белгілерді қолдану</p>

Қазақстан Республикасының
Білім және ғылым министрі
2022 жылғы 1 сәуірдегі
№ 123 бұйрығына
56-қосымша

Қазақстан Республикасы білім
және ғылым Министрінің
2013 жылғы 3 сәуірдегі
№ 115 бұйрығына
693-қосымша

Психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10-сыныптары үшін "Қазақ әдебиеті" пәнінен жаңартылған мазмұндағы Үлгілік оқу бағдарламасы (оқыту қазақ тілінде)

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10 сыныптары үшін "Қазақ әдебиеті" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі – Бағдарлама) Қазақстан Республикасының "Білім туралы" Заңының 5-бабы 6) тармақшасына сәйкес әзірленген.

2. Бағдарламаның мақсаты – көркем әдеби шығармаларды оқыту арқылы білім алушылардың рухани құндылықтарын және оқырмандық мәдениетін қалыптастыру, өзін-өзі тануда меңгерген білімін өмірде қолдана білетін жеке тұлға тәрбиелеу.

3. Бағдарламаның міндеттері:

1) қазақ әдебиеті, орыс әдебиеті және әлем әдебиеті мен мәдениеті негізінде әлеуметтік қоғамға бейімделген білім, білік, дағдыларын қалыптастыру;

2) көркем шығармалардағы автор ойын терең тануға мүмкіндік беретін әдеби-танымдық түсініктерін ояту;

3) шығарманы талдау негізінде талдау, салыстыру, жалпылау дағдылары арқылы қорытындылау дағдыларын қалыптастыру; логикалық және сыни пайымдауы нәтижесінде оқиғаның себеп-салдарын анықтау, шығармадағы түйінді ойды анықтау дағдыларын қалыптастыру;

4) әртүрлі жанрдағы көркем шығармалардың мазмұнын терең түсіну әрі талдау негізінде коммуникативтік құзіреттіліктерін арттыру;

5) жазушының шығармашылық тұлғасының эстетикалық және рухани көрінісін ашу, авторлық өнер ретінде көркем әдебиет туралы түсініктерін қалыптастыру;

6) шығармашылық немесе зерттеу қызметімен байланысты қажетті ақпаратты іздеу және өңдеу кезінде ақпараттық технологияларды пайдалану;

4. Түзете-дамыту міндеттері:

1) сөйлеу тілі дамуындағы кемшіліктерді түзету;

2) нұсқау бойынша ауызша және жазбаша жұмыс жасау дағдысын дамыту;

3) тілдік құбылыстарды салыстыру және талдау дағдысын дамыту;

4) сөздік-логикалық ойлауды дамыту.

2-тарау. Оқу үдерісін ұйымдастырудың педагогикалық тәсілдері

5. Оқыту процесі барысында тапсырмалардың көлемі мен күрделілігін анықтау, жетістіктер деңгейін бағалау кезінде педагог психикалық дамуы тежелген білім алушының психофизикалық ерекшеліктерін ескере отырып, арнайы тәсілдерді қолданады.

6. Оқытудың тиімді әдістері мен стратегиялары:

1) әрбір білім алушының пікірін тыңдау және оларды дамыту мақсатында бар білімді пайдаланудың маңыздылығын түсіну;

2) мұқият таңдалған тапсырмалар мен қызмет түрлерінің көмегі арқылы ынталандыра және дамыта оқыту;

3) білім алушыларға түсінікті мысалдармен проблемаларды шешу стратегияларын модельдеу;

4) зерттеу қызметін және белсенді оқу әрекетін көтермелеу;

5) білім алушылардың сыни ойлау дағдыларын дамыту;

6) оқытуда сараланған тәсілді жүзеге асыру;

7) білім алушылардың жеке, топтық қызметін және ұжымдық сынып жұмысын ұйымдастыру;

8) оқыған тапсырманың немесе мәтіннің мазмұнын түсінуін қадағалауға көмектесетін "Инсерт" немесе "Белгі қою" әдісін қолдану;

9) оқылатын мәтіннің ұқсастығы мен айырмашылықтарын анықтауға мүмкіндік беретін салыстыру әдісін қолдану;

10) "Аяқталмаған сөйлем" әдісін қолдану, бұл әдіс бойынша оқушылар көру бейнелер арқылы абстрактты ұғымдарды түсінеді және бейненің ішкі жан дүниесіне үңіле алады.

7. Ақпараттық-коммуникативтік технологиядағы құзыреттілік - білім алушыларды дайын, қатаң іріктелген, тиісті түрде ұйымдастырылған тапсырмалармен көп мөлшерде қамтамасыз етуге, олардың зияткерлік шығармашылық қабілеттерін дамытуға, өз бетінше жаңа білім ала білуге, әртүрлі ақпарат көздерімен жұмыс істеуге мүмкіндік береді.

8. Оқу материалын түсіну, сұрақтарға дұрыс жауап беру дағдыларының дамуын ынталандыратын тапсырмалар:

- 1) ұсынылған мәтін бойынша сұрақтар құрастыру;
- 2) мәтін бойынша жоспар құру;
- 3) мәтінді (мәтіннің бөлігін) ауызша жеткізу;
- 4) баламалы пікірді немесе идеяны қалыптастыру;
- 5) тақырып бойынша интервью алу;
- 6) тақырып бойынша жұпта, топта диалог құру, бірлесіп оқуды жүзеге асыру;
- 7) тақырып бойынша пікірталас ұйымдастыру;
- 8) табысты әрекет ету ортасын құру;
- 9) шығарманы оқу және талқылау.

9. Сөйлеу тілінің дамуын ынталандыратын тапсырмалар:

- 1) шығармашылық бағыттағы тапсырмалар;
- 2) интернет ресурстарымен жұмыс (тақырып бойынша көрсетілім, жобалар дайындау);
- 3) сөйлеу байланысын құру (туған-туысқандары мен досына хат, іскерлік қағаздар);
- 4) стильдік және жанрлық ерекшеліктеріне сай әртүрлі мәтіндер жазу, (репортаж, хабарландыру, хат, өтініш, өмірбаян, комплимент, құттықтау, сұхбат, еркін тақырыпқа эссе жазу, аннотация);
- 5) публицистикалық тақырыпта шығарма жазу;
- 6) берілетін ақпарат көлемінің өзгеруіне сәйкес мәтінді өзгерту, қайта құру;

10. Пәнді оқытудың техникалық құралдары: сенсорлық (немесе электромагниттік) әрекет принципі бар интерактивті тақта, интеграцияланған бейнепроектор және дыбыс колонкалары; дербес компьютер (жүйелі блок, орыс және қазақ әліпбиіндегі пернетақта, монитор, "тышқан" манипуляторы, принтер, UPS үздіксіз қоректендіру блогы).

11. Критериалды бағалау тапсырмаларын мұғалім оқушылардың мүмкіндіктерін ескере отырып дайындайды және келесі тәсілдерді қолданады:

- 1) грамматикалық және семантикалық рәсімдеу жөніндегі нұсқаулықтың тұжырымдарын жеңілдету;
- 2) көпкұрылымды нұсқаулықтарды қысқа мағыналық бірліктерге бөлу;
- 3) қажет болған жағдайда сараланған көмек беру: ынталандырушы (мақұлдау, эмоционалдық қолдау); ұйымдастырушы (қолдау, зейіндерін шоғырландыру, өзін-өзі тексеру қажеттілігін ескеру); бағыттаушы (тапсырманы қайталау және түсіндіру);
- 4) тапсырмаларды орындаудың уақыт мөлшерін арттыру.

3-тарау. "Қазақ әдебиеті" оқу пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

12. "Қазақ әдебиеті" пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

- 1) 5-сынып – аптасына 2 сағатты, оқу жылында – 68 сағатты;
- 2) 6-сынып – аптасына 2 сағатты, оқу жылында – 68 сағатты;
- 3) 7-сынып – аптасына 2 сағатты, оқу жылында – 68 сағатты;
- 4) 8-сынып – аптасына 3 сағатты, оқу жылында – 102 сағатты;
- 5) 9-сынып – аптасына 3 сағатты, оқу жылында – 102 сағатты;
- 6) 10-сынып – аптасына 2 сағатты, оқу жылында – 68 сағатты құрайды.

13. "Қазақ әдебиеті" оқу пәнінің мазмұны бөлімдерге бөлінген. Бөлімдер бөлімшелерден тұрады, бөлімшелер күтілетін нәтижелер түрінде ұсынылған әр сыныптың оқу мақсаттарын қамтиды.

14. Бағдарлама мазмұны 3 бөлімді қамтиды:

- 1) "Түсіну және жауап беру" бөлімі;
- 2) "Сараптама және интерпретация" бөлімі;
- 3) "Бағалау және салыстыру" бөлімі.

15. "Түсіну және жауап беру" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) терминдерді түсіну
- 2) көркем шығарма мазмұнын түсіну;
- 3) жатқа оқу және дәйексөз алу;
- 4) жоспар құру;
- 5) мазмұндама;
- 6) сұрақтарға жауап беру.

16. "Сараптама және интерпретация" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) әдеби шығарманың композициясы;
- 2) автор бейнесі;
- 3) көркем шығарманың тілі;
- 4) кейіпкерді сипаттау;
- 5) шығармашылық жұмыс;

17. "Бағалау және салыстыру" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) тарихи және көркемдік құндылығы;
- 2) заманауилығы мен жаңашылдығы;
- 3) әдеби сын;

18. 5-сыныпқа арналаған "Қазақ әдебиеті" пәнінің базалық мазмұны:

1) түсіну және жауап беру: көркем әдебиет туралы жалпы түсінік; әдеби шығарманың фабуласы мен сюжеттік дамуы; кейіпкерлер портреті мен бейнесі; шағын көлемді үзінділерді мәнерлеп оқу, жатқа айту; қысқаша жоспар; әдеби шығарманың тақырыбы мен идеясы, сұрақтарға қысқаша түрде және толықтай жауап беру;

2) сараптама және интерпретация: мұғалімнің көмегімен жанрдың түрін және белгілерін анықтау; мұғалімнің көмегімен шығарманың негізгі ойын белгілеу, мұғалімнің көмегімен шығарма мәтінінде композиция элементтерін анықтау; бас кейіпкерді сипаттайтын маңызды эпизодтарды талдау, кейіпкерлерге мінездеме беру; шығармадағы тілдік бейнелеу, суреттеу құралдарының (теңеу, эпитет, ауыспалы мағынадағы сөздер, қайталау, өлең құрылысы) мағынасын анықтау; мұғалімнің қолдауымен автордың бас кейіпкерге деген көзқарасын анықтау; тірек сөздер, иллюстрацияларға сүйене отырып әдеби тақырыптар бойынша қысқаша шығарма, әңгімелер жазу;

3) бағалау және салыстыру: шығарманың тарихи құндылығын бағалау; кейіпкерлерді шынайы өмірмен салыстырып бағалау; әдеби шығармаларды салыстыру, ұқсастығы мен айырмашылығын түсіндіру; сыни хабар шығарманы талқылауға қатысу, өз ойы мен сезімдерін білдіру; өзінің және сыныптастарының ауызша және жазбаша сөйлеу тілін бағалау.

19. Оқылатын көркем шығармалар тізімі:

- 1) "Керкұла атты Кендебай" ертегісі;
- 2) "Қобыланды батыр" жыры;
- 3) Асан қайғы "Асан қайғының жерге айтқан сыны" аңызы;
- 4) Дулат Бабатайұлы "О, Ақтан жас, Ақтан жас";

5) Ыбырай Алтынсарин "Қыпшақ Сейітқұл", "Атымтай Жомарт", "Дүние қалай етсең табылады?";

- 6) Ахмет Байтұрсынұлы "Егіннің бастары" мысалы, "Адамдық диқаншысы" өлеңі;
- 7) Бердібек Соқпақбаев "Менің атым – Қожа" хикаяты;
- 8) Марат Қабанбай "Бауыр" әңгімесі;

20. 6-сыныпқа арналаған "Қазақ әдебиеті" пәнінің базалық мазмұны:

1) түсіну және жауап беру: әдеби шығарманың жанрын, фабуласын, сюжетін анықтау; көркем әдебиет туралы жалпы түсінік, негізгі және қосалқы ақпарат; қарапайым жоспар құрау; көркем шығармалардан орта көлемді үзінділерді мәнерлеп оқу, жатқа айту; кейіпкерлер мен оқиғалар жайында өз ойын білдіру; сұраққа толық жауап беру;

2) сараптама және интерпретация: жанрдың түрін және белгілерін анықтау; құрылымдық элементтеріне негізделе отырып шығарманың басты ойын белгілеу; мәтіннен дәйексөздер келтіру, жоспарды пайдалану арқылы кейіпкерлерге мінездеме беру; шығармадағы тілдік бейнелеу, суреттеу құралдарының (теңеу, эпитет, ауыспалы мағынадағы сөздер, қайталау, өлең құрылысы) мағынасын анықтау; автордың бас және қосалқы кейіпкерлерге деген көзқарасын анықтау; әдеби көркемдегіш құралдарды пайдаланып шығармадағы табиғат көрінісі, оқиға орны мен кейіпкер бейнесін сипаттап жазу;

3) бағалау және салыстыру: шығарманы талқылауға қатысу; кейіпкерлердің іс-әрекетін бағалау; шығармалар мен кейіпкерлерді өзара салыстыру, олардың тарихи және көркемдік құндылығына баға беру; өз ойы мен сезімдерін білдіру; өзінің және сыныптастарының ауызша және жазбаша сөйлеу тілін бағалау.

21. Оқылатын көркем шығармалар тізімі:

1) "Аяз би" ертегісі;

2) "Алып Ер Тұңға" жыры;

3) Әл Фараби "Қашықтасың туған жер", "Тіршілікте құрыштай бол төзімді";

4) Доспамбет жырау "Қоғалы көлдер, қом сулар", "Айналайын, Ақ Жайық";

5) Абай Құнанбайұлы "Мен жазбаймын өлеңді ермек үшін", "Ғылым таппай мақтанба" өлеңдері, қара сөздері: "Бірінші сөз", "Жетінші сөз", "Отыз бірінші сөз";

6) Тынымбай Нұрмағамбетов "Анасын сағынған бала" әңгімесі;

7) Нұрдәулет Ақыш "Нағыз әже қайда?" әңгімесі;

8) Джек Лондон "Мексика ұлы" әңгімесі.

22. 7-сыныпқа арналаған "Қазақ әдебиеті" пәнінің базалық мазмұны:

1) түсіну және жауап беру: көркем туындының мазмұнын түсіну, мәлім де беймәлім ақпарат; әдеби шығарма сюжетінің құрамдас бөлшектерін талдау; мәтіннен көркем шығармадағы кейіпкер бейнесін сипаттайтын дәйексөздерді өз бетімен табу және мәнерлеп оқу; күрделі жоспар; үзінділерді жатқа айту; шығарманың мазмұны мен үзінділерін қысқаша, толық, ішінара мазмұндау; кейіпкерлер мен оқиғалар жайында өз ойын білдіру; проблемалық сұраққа дәлелді жауап беру;

2) сараптама және интерпретация: жанр мен белгілерін анықтау; шығарманың тақырыбы мен идеясын белгілеу; кейіпкерлер, олардың әрекеттері, мінез-құлық себептері, есімдері мен мәтіннің мәніне сипаттама беру; кейіпкердің іс-әрекетіне өз ойын білдіру; шығарма мәтінінде композиция элементтерін бөлу; эпиграф рөлі мен мәнін түсіндіру; оқиғаның жүйелілігін еске түсіру үшін графикалық және суретті жоспарын құру; шығармадағы көркем ауыстыруларды (троптарды: теңеу, метафора, кейіптеу, эпитет) анықтау; оқыған шығармаға қатысты өз көзқарасын білдіре отырып әдеби көркемдегіш құралдарды пайдаланып, шығармашылық жұмыс (шығарма, пікір, репортаж т.б.) жазу;

3) бағалау және салыстыру: шығарманы талқылауға қатысу; кейіпкерлердің іс-әрекетін бағалау; шығармалар мен кейіпкерлерді өзара салыстыру, олардың тарихи және көркемдік құндылығын анықтау; тақырыпты ашудың толықтығы мен тереңдігі, композициялық бірлігі, дәйексөзді орынды қолдану тұрғысынан өзінің және сыныптастарының ауызша және жазбаша сөйлеу тілін бағалау; әдеби шығарманың эстетикалық құндылығы туралы сыни шолу жазу.

23. Оқылатын көркем шығармалар тізімі:

- 1) "Қыз Жібек" жыры;
- 2) Орхон Енисей ескерткіштері, "Күлтегін" жыры;
- 3) Жиёмбет жырау "Еңсегей бойлы Ер Есім";
- 4) Қазтуған жырау "Қазтуғанның қонысымен қоштасуы";
- 5) Ш. Қанайұлы "Зар заман";
- 6) С. Аронұлы "Сүйінбайдың Қатағанмен айтысы";
- 7) Жамбыл Жабаев "Июнь жарлығы";
- 8) С.Торайғыров "Шығамын тірі болсам адам болып", "Шәкірт ойы" өлеңдері;
- 9) С.Мұратбеков "Жусан иісі" әңгімесі;
- 10) О.Бөкей "Тортай мінер ақбоз ат" әңгімесі;
- 11) Қалмақан Әбдіқадыров "Қажымұқан" хикаяты;
- 12) А.Алтай "Прописка" әңгімесі;
- 13) Е.Жүніс "Менің атым -Тәуелсіздік" өлеңі;
- 14) Р.Ғамзатов "Ана тілі" өлеңі, "Менің Дағыстаным" әңгімесі

24. 8-сыныпқа арналаған "Қазақ әдебиеті" пәнінің базалық мазмұны:

1) түсіну және жауап беру: шығарманың жанрына байланысты сюжеттік желілер, эпилוג, прологтар; тарихи бейне (кейіпкер); көркем шығарманы түсіну; ашық және жасырын ақпарат; өз бетімен дәйексөздер мен шығарманың тақырыбын ашатын үзінділерді мәтіннен табу және мәнерлеп оқу; күрделі дәйексөз жоспары; шығарманың мазмұнын айтып беру; проблемалық сұраққа дәлелді жауап беру; көркем шығармалардан алған үзінділерді орынды қолдану;

2) сараптама және интерпретация: жанрды және оның белгілерін анықтау (трагедия, комедия, поэма); шығарманың мәселесіне байланысты өз ойын білдіре отырып тақырыбы мен идеясын анықтау; композицияны тұтастан бөлшекке, бөлшектен тұтасқа қарай талдау; кейіпкерлерді, олардың іс-әрекеттерін сипаттау; шығармадағы көркемдегіш құралдардың (қайталау түрлері: эпифора, анафора, аллитерация, ассонанс, риторикалық сұрақ) қолданысын талдау;) автордың кейіпкерлерге деген көзқарасын белгілеу тәсілдерін анықтау; модель бойынша автордың көзқарасын жеткізе отырып пайымдау мәтінін құру; шығармадағы оқиға желісін өзіндік көзқарас тұрғысынан дамытып жазу; әдеби көркемдегіш құралдарды пайдаланып кейіпкерге және оның іс-әрекетіне қатысты өз көзқарасын білдіре отырып шығармашылық жұмыс (әдеби кейіпкерге хат жазу, сценарийлер т.б.) жазу;

3) бағалау және салыстыру: шығарманың тақырыбы мен идеясы, тарихи және көркемдік құндылығы; шығармадағы материалдық және рухани құндылықтарды заманауи тұрғыда салыстыру; шығарманың көркемдік-идеялық құндылығының гуманистік тұрғысы, әдеби эссе; шығармада жазылған әдеби сын-пікірлерге сүйене отырып, өзіндік сыни пікір жазу.

25. Оқылатын көркем шығармалар тізімі:

- 1) Ақтамберді Сарыұлы "Күлдір-күлдір кісінетіп", "Балаларыма өсиет";
- 2) Шалкиіз жырау "Би Темірге бірінші толғауы";
- 3) Мұрат Мөңкеұлы "Үш қиын", "Сарыарқа";
- 4) Ш. Құдайбердіұлы "Еңлік-Кебек" дастаны, "Жастарға" өлеңі;
- 5) М.Жұмабаев "Батыр Баян";
- 6) М.Әуезов "Көксерек";
- 7) Қ.Қайсенов "Жау тылында";
- 8) С.Сарғасқаев "Тәмпіш қара";
- 9) М.Шаханов "Нарынқұм зауалы";
- 10) Медетбек Темірхан "Тәуелсізбін" өлеңі;
- 11) Т.Әбдіков "Қонақтар";
- 12) А.С.Пушкин "Ескерткіш".

26. 9-сыныпқа арналаған "Қазақ әдебиеті" пәнінің базалық мазмұны:

1) түсіну және жауап беру: әдеби шығармаға сюжеттік-композициялық талдау; көркем шығарманың идеясына сай кейіпкерлер жүйесі; көркем шығармалардан алынған үзінділерді шығармашылық жұмыстарда қолдану;

2) сараптама және интерпретация: шығарманың өзектілігіне байланысты өз ойын білдіріп, өзінің позициясын дәлелдей отырып тақырып пен идеясын анықтау; мәтінде композиция түрлерін анықтау және ажырату, лирикалық шегіністердің мәнін түсіндіру; кейіпкерлер, олардың іс-әрекеттерін сипаттау; шығармадағы көркемдегіш құралдардың (психологиялық параллелизм, сатира, ирония) қолданысын талдай отырып, автор стилін анықтау; автордың кейіпкерлер мен оқиғаларға деген көзқарасын белгілеу тәсілдерін анықтау; басты және қосалқы кейіпкерлердің әрекетінің алгоритмі мен жоспарын құру; әдеби және еркін тақырыпқа шығарма мен пікір жазу (спектакльдер, жазушылардың шығармаларын экранға түсіру);

3) бағалау және салыстыру: шығарманы басқа өнер түрлеріндегі мазмұндас туындылармен салыстыру, тарихи және көркемдік құндылығын бағалау; шығармадағы ұрпақтар сабақтастығы көрінісін заманауи тұрғыда салыстырып, жаңашылдығына баға беру; әдеби эссе жазу; әдеби шығарманы қазақ әдебиеті мен әлем әдебиеті үлгілерімен салыстыра талдау, шағын сын мақала жазу.

27. Оқытылатын көркем шығармалар тізімі:

- 1) Қорқыт "Байбөрі баласы Бамсы-Байрақ туралы жыр", Қорқыттың нақыл сөздері;
- 2) Ахмет Йассауи "Даналық кітабы"

3) Ж. Баласағұн "Құтты білік";

3) Шешендік өнер: Майқы би мен Мөңке бидің шешендік сөздері, Әнет баба "Не арсыз, не ғайып, не даусыз...";

4) Төле би "Ердің бақыты - әйел";

5) Әйтеке би "Қасқа көл дауы";

6) Қазыбек би "Кім жақын?, не қымбат?, не қиын?";

7) Сырым Датұлы "Балаби мен Сырым";

8) Бұқар жырау "Тілек", "Әй, Абылай, Абылай", "Асқар таудың өлгені";

9) "Біржан – Сара" айтысы;

10) М.Дулатов "Бақытсыз Жамал" романы;

11) Б.Момышұлы "Ұшқан ұя" әңгімесі;

12) Д.Исабеков "Әпке" драмасы;

13) М.Мақатаев "Аққулар ұйықтағанда" поэмасы;

14) Т.Ахтанов "Күй аңызы" әңгімесі;

15) Ж.Сахиев "Айдағы жасырынбақ", "Дабыл" фантастикалық әңгімелері;

16) Р. Мұқанова "Мәңгілік бала бейне" әңгімесі.

28. 10-сыныпқа арналаған "Қазақ әдебиеті" оқу пәнінің базалық мазмұны:

1) түсіну және жауап беру: әдеби шығарманы сюжеттік-композициялық тұрғыдан талдау; әдеби шығармадағы психологизм; көркем шығарманың идеясына сай кейіпкерлер жүйесі; көркем шығармалардан алған үзінділерді шығармашылық жұмыстарда қолдану; ақпаратты сыни тұрғыдан түсіну, оқыған шығармаға деген өз көзқарасын дәлелді тұжырымдау; шығарманың мәселесіне қатысты үзінділерді өз бетімен мәтіннен табу; қажетті дәлелдемелер келтіру;

2) сараптама және интерпретация: көркем шығарманың өзектілігіне қатысты өз ойын оқу, диалогта білдіру және өзінің позициясын дәлелдеу; мәтінде ішкі және сыртқы композиция элементтерін анықтау әрі ажырату; ішкі және сыртқы композицияның элементтерін көрсету; лирикалық шегіністердің мәнін түсіндіру; шығармадағы әдеби тілді құбылту мен айшықтаудың түрлерін (троп пен фигура) талдай отырып, автор стиліне баға беру; өз бетімен шығармашылық жұмыстарын жазу: әдеби және еркін тақырыпқа шығарма, пікір жазу (спектакльдер, жазушылардың шығармаларын экранға түсіру); паравербальді құралдарды пайдалана отырып нақтылау және түсінуге бағытталған сұрақтар қою; шығармашылық жұмыс жазу;

3) бағалау және салыстыру: шығарманы басқа өнер түрлеріндегі осы мазмұндас туындылармен салыстыру, тарихи және көркемдік құндылығын бағалау; шығармадағы ұрпақтар сабақтастығы көрінісін заманауи тұрғыда салыстырып, жаңашылдығына баға беру; әдеби эссе жазу; әдеби шығарманы қазақ әдебиеті мен әлем әдебиеті үлгілерімен салыстыра талдау, шағын сын мақала жазу.

29. Оқылатын көркем шығармалар тізімі:

1) Нысанбай жырау "Кенесары – Наурызбай";

- 2) Махамбет Өтемісұлы "Махамбеттің Баймағамбетке айтқаны", " Мен, мен, мен едім" "Бағаналы терек";
- 3) Ш.Уәлиханов "Ыстықкөл күнделігі";
- 4) І.Жансүгіров "Құлагер" поэмасы;
- 5) Б.Майлин "Шұғаның белгісі" хикаят;
- 6) Ғ.Мүсірепов "Ұлпан" романы;
- 7) Т.Айбергенов "Сағыныш", Ф.Оңғарсынова "Өлең мен сені аялап өтем";
- 8) Н.Айтұлы "Бәйтерек" поэмасы.

4-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

30. . Бағдарламада, оқыту мақсаттары кодтық белгімен берілген. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сан бөлімше ретін, төртінші сан оқыту мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 6.2.1.4. кодында "6" - сынып, "2.1" - бөлімше, "4" - оқыту мақсатының реттік саны.

31. Күтілетін нәтижелер бойынша оқыту мақсаттарының жүйесі:

1) "Түсіну және жауап беру" бөлімі:

1-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары					
	5-сынып	6-сынып	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
1.1 Терминдерді түсіну	5.1.1.1 терминдерді түсіну: көркем әдебиет, фольклор, ертегі, сюжет, эпитет, кейіпкер; 5.1.1.2 терминдерді дұрыс айту	6.1.1.1 терминдерді түсіну: аңыз, кейіпкері; әңгіме, портрет, пейзаж, метафора, перифраза, драма; 6.1.1.2 пәнге қатысты терминдерді дұрыс айту, сауатты жазу	7.1.1.1 терминдерді түсіну: аңыз, астарлы әңгіме, мысал, баллада, таңғажайып әңгіме, комедия, мысқыл, мазақ, лирикалық кейіпкер, өлең ұйқасы, аллегория; 7.1.1.2 пәнге қатысты негізгі терминдерді білу және белсенді қолдану	8.1.1.1 терминдерді түсіну: романтизм және реализм, тарихи образ (кейіпкер), трагедия, комедия, поэма, символ, афоризм, эпиграф, прототип, автобиография; 8.1.1.2 әдебиет таныу элементтері бар мәтін оқығанда кезең және қорытынды өзін бағалау	9.1.1.1 терминдерді түсіну: жанр, сонет, роман, лирикалық шегініс, психологизм, ішкі монолог, градация, афоризм; 9.1.1.2 өзінің сөйлеу әрекетін дұрыс бағалау	10.1.1.1 терминдерді түсіну: портрет, пейзаж, символ, символика, көркем деталь, көркем уақыт, көркем кеңістік, мысқыл, мазақ; 10.1.1.2 сөйлеу әрекетін жоспарлау, бақылау және бағалау

1.2 Көркем шығармалар мазмұнын түсіну	5.1.2.1 көркем шығарма туралы жалпы түсінік, тақырыпты түсіну; 5.1.2.2- түзе тілген дыбыстарды дұрыс айтуын бақылау	6.1.2.1 көркем шығарма туралы жалпы түсінік, негізгі және екінші кезектегі ақпаратты түсіну	7.1.2.1 белгілі және белгісіз ақпаратта қосылған көркем шығармалардың егжей-тегжейін түсіну; 7.1.2.2 жазбаша жұмыс түрлерін орындау барысында өз өзін бағалау	8.1.2.1 көркем шығарманы түсіну, сыни тұрғыдан ұғыну, ашық және жасырын (астарлы) ақпаратты ажырату; 8.1.2.2- тілдік тапсырмалар орындау аясында өзін-өзі шынайы бағалау және есеп беру	9.1.2.1 көркем шығарманы түсіну, естіген немесе оқығанға қатысы өз ойын білдіру; 9.1.2.2 құрбысының жауабын немесе жұмысын түзету үшін сұрақтар қою	10.1.2.1 көркем шығарманы түсіну, сыни тұрғыдан ұғыну; естіген немесе оқығанға қатысы өз ойын білдіру; 10.1.2.2 атқарылған жұмыстардың сапасы туралы бағалау пікір құрастыра білу
1.3 Жатқа оқу және дәйек сөз алу	5.1.3.1 көркем шығармалардан шағын көлемді үзінділерді (поэтикалық, прозалық) мәнгерлеп оқу, жатқа айту; 5.1.3.2- тапсырмаларды орындау сапасын бақылау үшін кинестетикалық және көру сараптамааторларын пайдалану	6.1.3.1 мәнгерлеп шағын көлемді мәтіндер (поэтикалық, прозалық, драмалық); фрагменттерін жатқа айту; 6.1.3.2 белсенді тыңдау дағдыларын меңгеру	7.1.3.1 мәтінде лирикалық кейіпкердің сипаттамасын ашау байланысты шығармалардан дәйексөз, үзінділер өз бетімен табу және мәнгерлеп жатқа айту; 7.1.3.2- шығарманың мағынасын жеткізу үшін паравербальді құралдарды қолдану	8.1.3.1 шығарманың тақырыбын ашатын дәйексөз, үзінділерді мәтінде өз бетімен табу және мәнгерлеп жатқа айту; 8.1.3.2 критерийлерге сүйене отырып оқу сапасын бағалау	9.1.3.1 шығарма-ның тақырыбын ашатын дәйексөз, үзінділерді мәтінде өз бетімен табу және мәнгерлеп жатқа айту; 9.1.3.2 оқу тапсырмаларын орындауына шынайы өзін-өзі бағалау	10.1.3.1 шығарманың тақырыбын ашатын дәйексөз, үзінділерді мәтінде өз бетімен табу және мәнгерлеп жатқа айту; 10.1.3.2 сөйлеу мәдениетін меңгеруге ұмтылуын көрсету
1.4 Жоспар құру	5.1.4.1 қарапайым жоспар құрау	6.1.4.1 қарапайым дәйеккөз жоспар құрау	7.1.4.1 күрделі жоспар құрау	8.1.4.1 күрделі дәйеккөз жоспар құрау	9.1.4.1 тезистік жоспар құрау	10.1.4.1 тезистік және дәйеккөз жоспар құрау
	5.1.5.1 шығарманың мазмұнын немесе үзіндісін қысқаша	6.1.5.1 кейіпкерлер мен оқиғаларға байланысты өз пікірін білдіре	7.1.5.1 кейіпкерлер мен оқиғаларға байланысты өз пікірін білдіре отырып шығарманың және	8.1.5.1 дәйексөздің әртүрлі тәсілдерін қолдана отырып	9.1.5.1 сюжеттің дамуын қайта ойлай отырып және айтып берудің әртүрлі тәсілдерін	10.1.5.1 сюжеттің дамуын қайта ойлай отырып және айтып берудің әр

1 . 5 Мазмұндама	қайталап айтып беру; 5.1.5.2 сөйлеу мәдениетін меңгеруге ұмтылуын көрсету	отырып шағын эпикалық немесе драмалық шығарманың мазмұнын (қысқа, толық) айтып беру	үзіндісінің мазмұнын (және қысқаша, толық, іріктеп) айтып беру; 7.1.5.2 тірек сөздер мен үлгі бойынша монолог құрастыру	шығарманың мазмұнын айтып беру; 8.1.5.2 өз әрекетін сөздік реттеу	пайдалана отырып шығарманың мазмұнын айтып беру; 9.1.5.2 іс-әрекеттерін ің мәнін ашық оймен жеткізу	түрлі тәсілдерін пайдалана отырып шығарманың мазмұнын айтып беру
1 . 6 Сұрақтарға жауап беру	5.1.6.1 сұраққа қысқаша және толық жауап беру; 5.1.6.2 тірек сөздер бойынша өз әрекеттерін сөзбен сүйемелдеу	6.1.6.1 сұраққа толық жауап беру; 6.1.6.2 ауызша нұсқаулар бойынша әрекеттену	7.1.6.1 проблемалық сұрақтарға дәлелді жауап беру; 7.1.6.2 көру моделіне сүйене отырып байланыстырып сөйлеу	8.1.6.1 дәйек сөздерді қолдана отырып проблемалық сұрақтарға дәлелді жауап беру	9.1.6.1 дерек көздерді пайдалана отырып проблема-лық сұрақтарға дәлелді жауап беру; 9.1.6.2 мәтінге балама, тікелей және жанама сұрақтар қою	10.1.6.1 негізгі сюжеттік көріністерді, тірек сөздер мен дерек көздерді пайдалана отырып жайылма сұрақтар құрастыру; 10.1.6.2 мәтінді оқу барысында өзін және өз ара бағытталған бақылауды жүзеге асыру

2) "Сараптама және интерпретация" бөлімі:

2-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары					
	5-сынып	6-сынып	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
2.1 Әдеби шығарманың композициясы	5.2.1.1 әдеби шығармадағы адамды, табиғатты, құбылысты суреттеуді мәтіннің ішінен табу	6.2.1.1 әдеби шығармадағы екі нәрсені салыстыра суреттеулер мен карама-қарсы суреттеулерді мәтіннің ішінен табу	7.2.1.1 шығарма композициясындағы белгілі бір эпизодтың алатын маңызына қарапайым негіздеме жасау	8.2.1.1 шығармадағы эпизодтар мен бейнелерді салыстыру	9.2.1.1 композицияны мұғалімнің көмегімен тұтастан бөлшекке, бөлшектен тұтасқа қарай талдау	10.2.1.1 эпикалық, поэтикалық, драмалық мәтіндердегі композициялық амалдарды мұғалімнің көмегімен талдау
2.2 Автор бейнесі	5.2.2.1 шығармадағы автордың бейнесін	6.2.2.1 эпикалық шығармадағы автор бейнесін	7.2.2.1 эпикалық, поэзиялық шығармалард	8.2.2.1 эпикалық, поэзиялық, драмалық шығармадағы	9.2.2.1 автор бейнесі мен кейіпкерлер қарым-қатынасының тілдік	10.2.2.1 мұғалімнің көмегімен автор бейнесінің идеялық-стиль

	мұғалімнің көмегімен анықтау	мұғалімнің көмегімен анықтау	ағы автор бейнесін анықтау	автор бейнесін анықтау	көрінісін талдау	истикалық тұтастыру шы ретінде рөлін анықтау
2.3 Көркем шығарманың тілі	5.2.3.1 шығармадағы тілдік бейнелеу: гипербола, эпитет, ауыспалы мағынадағы сөздерді табу және терминдерді білу	6.2.3.1 шығармадағы тілдік бейнелеу, суреттеу құралдары: теңеу, эпитет, ауыспалы мағынадағы сөздерді табу, терминдерді білу	7.2.3.1 шығармадағы көркем ауыстырулар: метафора, кейіптеу, гипербола, аллегорияны мәтіннен атап көрсету және терминдерді білу	8.2.3.1 шығармадағы көркемдегіш құралдардың (символ, эпифора, анафора, риторикалық сұрақ) қолданысын мәтіннен атап көрсету және терминдерді білу	9.2.3.1 шығармадағы көркемдегіш құралдардың (психологиялық параллелизм, сатира, ирония) қолданысын мұғалімнің көмегімен анықтау	10.2.3.1 шығармадағы әдеби тілді құбылту мен айшықтаудың (троп пен фигура) түрлерін, автор стилін анықтау
2.4 Кейіпкерлерді сипаттау	5.2.4.1 бас кейіпкерді сипаттайтын маңызды эпизодтарды талдау, кейіпкерлерге сипаттама беру; 5.2.4.2 бағыттаушы көмек көрсету	6.2.4.1 мәтіннен дәйексөздер мен жоспар пайдалана отырып кейіпкерлерге мінездеме беру; 6.2.4.2 оқу кезінде дыбыс айту және орфоэпия нормаларын сақтауын қадағалау	7.2.4.1 мәтіннен дәйексөздер мен бөлшектерін пайдалана отырып кейіпкерлерге мінездеме беру; 7.2.4.2 оқу диалогты бастап, аяқтау	8.2.4.1 кейіпкерлерге, олардың әрекеттеріне, мінез-құлық себептеріне, есімдері мен тектерінің мәніне сипаттама беру; 8.2.4.2 кейіпкердің іс-әрекетіне өз ойын білдіру; 8.2.4.3 мәтінмен жұмыс істей білу (ақпарат алу)	9.2.4.1 кейіпкерлер, олардың іс-әрекеттерін сипаттау; 9.2.5.2 өзінің сөзінде дыбыстық мәдениетін бақылауға ұмтылуын көрсету	10.2.4.1 кейіпкерлерді, олардың іс-әрекеттерін сипаттау; 10.2.4.2 белсенді тыңдаудағысын меңгеру; 10.2.4.3 диалогта ілікпе сөздерді қолдану
2.5 Шығармашылық жұмыс	5.2.5.1 шағын шығармашылық жұмыс жазу (суреттер мен тірек сөздер бойынша әдеби тақырыптарға ертегі, әңгімелер)	6.2.5.1 шағын шығармашылық жұмыс жазу (суреттер мен тірек сөздер бойынша әдеби тақырыптарға ертегі, әңгімелер)	7.2.5.1 шығармашылық жұмыс жазу (табиғат көрінісін, оқиға орнын, кейіпкер бейнесін сипаттау)	8.2.5.1 шығармашылық жұмыс, өз оқығаны бойынша түсінгенін жеткізу (әдеби тақырыптарға)	9.2.5.1 шығармашылық жұмыс, өз оқығаны бойынша түсігені жеткізу (әдеби тақырыптарға)	10.2.5.1 шығармашылық жұмыс, өз оқығаны бойынша түсінгенін жеткізу (әдеби тақырыпта)

3) "Бағалау және салыстыру" бөлімі:

3-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары					
	5-сынып	6-сынып	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
3.1 Тарихи және көркемдік құндылығы	5.3.1.1 шығармадағы кейіпкерлердің іс-әрекетіне мұғалімнің көмегімен баға беру арқылы тарихи және көркемдік құндылығын бағалауға қатысу	6.3.1.1 шығармадағы эпизодтар арқылы тарихи құндылығын бағалауға қатысу	7.3.1.1 шығармадағы кейіпкерлерді өзара салыстыра отырып, тарихи және көркемдік құндылығын мұғалімнің көмегімен бағалау	8.3.1.1 кейіпкерлердің іс-әрекетімен автор берген портреттік мінездемелі салыстырып тарихи және көркемдік құндылығын бағалау	9.3.1.1 шығарманың тақырыбы мен идеясын осы тектес басқа шығармалармен салыстырып, тарихи және көркемдік құндылығын бағалау	10.3.1.1 шығарманы басқа өнер түрлеріндегі осы мазмұндас туындылармен салыстырып, мұғалімнің көмегімен тарихи және көркемдік құндылығын бағалау
3.2 Заманауилығы мен жаңашылдығы	5.3.2.1 кейіпкерлердің мұғалімнің көмегімен шынайы өмірмен салыстырып бағалау	6.3.2.1 кейіпкерлердің шынайы өмірмен салыстырып бағалау	7.3.2.1 мұғалімнің көмегімен кейіпкерлер жүйесінің заманауи жаңашылдығын өзара салыстырып баға беру	8.3.2.1 шығармадағы материалдық және рухани құндылықтардың мұғалімнің көмегімен заманауи тұрғыдан баға беру	9.3.2.1 шығармадағы материалдық және рухани құндылықтардың мұғалімнің көмегімен заманауи тұрғыда салыстырып, жаңашылдығына баға беру	10.3.2.1 шығармадағы ұрпақтар сабақтастығы көрінісін заманауи тұрғыда мұғалімнің көмегімен салыстырып, жаңашылдығына баға беру
3.3 Әдеби сын	5.3.4.1 оқырманның рухани дүниесіне шығарма әсерін талдай отырып, сыни хабарлама жазу	6.3.4.1 шығармада көтерілген мәселенің әлеуметтік рөлі туралы сыни хабарлама жасау	7.3.4.1 әдеби шығарманың эстетикалық құндылығы туралы шағын сыни шолу жазу	8.3.4.1 шығарма бойынша жазылған әдеби сын-пікірлерге сүйене отырып, өзіндік сыни пікір жазу	9.3.4.1 әдеби шығарманы қазақ әдебиеті мен әлем әдебиеті үлгілерімен салыстыра талдап, шағын сын мақала жазу	10.3.4.1 әдеби шығарманы қазақ әдебиеті мен әлем әдебиеті үлгілерімен салыстыра талдап, шағын сын мақала жазу

32. Бағдарлама психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10 сыныптарына арналған "Қазақ әдебиеті" оқу пәнінен жаңартылған мазмұндағы Үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспарының негізінде осы Бағдарламаның қосымшасына сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді

жоспарда барлық сынып бойынша әр бөлімде қамтылатын оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

33. Бөлімдер мен тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Негізгі орта білім беру
деңгейінің
5-10 сыныптарына арналған
"Қазақ әдебиеті"
оқу пәнінен жаңартылған
мазмұндағы Үлгілік
бағдарламасына
қосымша

Психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10 сыныптары үшін "Қазақ әдебиеті" пәнінен жаңартылған мазмұндағы Үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) 5-сынып:

1-кесте

Тақырыптар	Оқытылатын шығармалар	Бөлімдер	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан			
		Түсіну және жауап беру	5.1.1.1 әдеби шығарманың сюжеттік дамуын мұғалімнің көмегімен анықтау; 5.1.2.1 әдеби шығарманың тақырыбы мен идеясын анықтау; 5.1.3.1 көркем шығармадағы кейіпкерлерге қарапайым мінездеме беру; 5.1.4.1 көркем шығармалардан кішкентай үзінділерді мәнерлеп оқу, жатқа айту
Таза, мінсіз асыл сөз	"Керкұла атты Кендебай" ертегісі, "Қобыланды батыр" жыры, Асан	Сараптама және интерпретация	5.2.1.1 әдеби шығармадағы адамды, табиғатты, құбылысты суреттеуді мәтіннің ішінен табу; 5.2.2.1 шығармадағы автордың бейнесін мұғалімнің көмегімен анықтау; 5.2.3.1 шығармадағы тілдік бейнелеу: гипербола, эпитет, ауыспалы мағынадағы

	қайғы "Асан қайғының жерге айтқан сыны" аңызы		сөздерді табу және терминдерді білу; 5.2.4.1 шағын шығармашылық жұмыс жазу (суреттер мен тірек сөздер бойынша әдеби тақырыптарға ертегі, әңгімелер)
		Бағалау және салыстыру	5.3.1.1 шығармадағы кейіпкерлердің іс-әрекетіне мұғалімнің көмегімен баға беру арқылы тарихи және көркемдік құндылын бағалауға қатысу; 5.3.2.1 кейіпкерлерді мұғалімнің көмегімен шынайы өмірмен салыстырып бағалау; 5.3.4.1 оқырманның рухани дүниесіне шығарма әсерін талдай отырып, сыни хабарлама жазу
2-тоқсан			
Тәрбиенің қайнар бұлағы	Дулат Бабатайұлы "О, Ақтан жас, Ақтан жас" , А.Байтұрсынұлы "Егіннің бастары" мысалы , Ыбырай Алтынсарин "Қыпшақ Сейітқұл" , "	Түсіну және жауап беру	5.1.1.1 әдеби шығарманың сюжеттік дамуын мұғалімнің көмегімен анықтау; 5.1.2.2 әдеби шығарманың тақырыбы мен идеясын анықтау; 5.1.3.3 көркем шығармадағы кейіпкерлерге қарапайым мінездеме беру; 5.1.4.4 көркем шығармалардан кішкентай үзінділерді мәнерлеп оқу, жатқа айту
		Сараптама және интерпретация	5.2.1.1 әдеби шығармадағы адамды, табиғатты, құбылысты суреттеуді мәтіннің ішінен табу; 5.2.2.2 автордың бейнесін мұғалімнің көмегімен анықтау; 5.2.3.3 шығармадағы тілдік бейнелеу: гипербола, эпитет, ауыспалы мағынадағы

	<p>Атымтай Жомарт", "Дүние қалай етсең табылады?"</p>		<p>сөздерді табу және терминдерді білу; 5.2.4.4 шағын шығармашылық жұмыс жазу (суреттер мен тірек сөздер бойынша әдеби тақырыптарға ертегі, әңгімелер)</p>
		<p>Бағалау және салыстыру</p>	<p>5.3.1.1 шығармадағы кейіпкерлердің іс-әрекетіне мұғалімнің көмегімен баға беру арқылы тарихи және көркемдік құндылын бағалауға қатысу; 5.3.2.2 кейіпкерлерді мұғалімнің көмегімен шынайы өмірмен салыстырып бағалау; 5.3.4.3 оқырманның рухани дүниесіне шығарма әсерін талдай отырып, сыни хабарлама жазу</p>
3-тоқсан			
<p>Адамгершілік - асыл қасиет</p>	<p>Б.Соқпақбаев "Менің атым Қожа" хикаяты,</p>	<p>Түсіну және жауап беру</p>	<p>5.1.1.1 әдеби шығарманың сюжеттік дамуын мұғалімнің көмегімен анықтау; 5.1.2.2 әдеби шығарманың тақырыбы мен идеясын анықтау; 5.1.3.3 көркем шығармадағы кейіпкерлерге қарапайым мінездеме беру; 5.1.4.4 көркем шығармалардан кішкентай үзінділерді мәнерлеп оқу, жатқа айту</p>
		<p>Сараптама және интерпретация</p>	<p>5.2.1.1 әдеби шығармадағы адамды, табиғатты, құбылысты суреттеуді мәтіннің ішінен табу; 5.2.2.2 шығармадағы автордың бейнесін мұғалімнің көмегімен анықтау; 5.2.3.3 шығармадағы тілдік бейнелеу: гипербола, эпитет,</p>

	<p>М.Қабанбай "Бауыр" әңгімесі</p>		<p>ауыспалы мағынадағы сөздерді табу және терминдерді білу; 5.2.4.4 шағын шығармашылық жұмыс жазу (суреттер мен тірек сөздер бойынша әдеби тақырыптарға ертегі, әңгімелер)</p>
		<p>Бағалау және салыстыру</p>	<p>5.3.1.1 шығармадағы кейіпкерлердің іс-әрекетіне мұғалімнің көмегімен баға беру арқылы тарихи және көркемдік құндылын бағалауға қатысу; 5.3.2.2 кейіпкерлерді мұғалімнің көмегімен шынайы өмірмен салыстырып бағалау; 5.3.4.3 оқырманның рухани дүниесіне шығарма әсерін талдай отырып, сыни хабарлама жазу</p>
4-тоқсан			
		<p>Түсіну және жауап беру</p>	<p>5.1.1.1 әдеби шығарманың сюжеттік дамуын мұғалімнің көмегімен анықтау 5.1.2.1 шығарманың тақырыбы мен идеясын анықтау; 5.1.3.1 көркем шығармадағы кейіпкерлерге қарапайым мінездеме беру 5.1.4.1 көркем шығармалардан кішкентай үзінділерді мәнерлеп оқу, жатқа айту</p>
	<p>Т.Нұрмағамбетов "Анасын сағынған бала"</p>		<p>5.2.1.1 әдеби шығармадағы адамды, табиғатты, құбылысты суреттеуді мәтіннің ішінен табу; 5.2.2.1 шығармадағы автордың бейнесін мұғалімнің көмегімен анықтау; 5.2.3.1 шығармадағы тілдік бейнелеу:</p>

Отбасы құндылықтары	әңгімесі, Д.Лондон "Сараптама және интерпретация	Сараптама және интерпретация	гипербола, эпитет, ауыспалы мағынадағы сөздерді табу және терминдерді білу; 5.2.4.1 шағын шығармашылық жұмыс жазу (суреттер мен тірек сөздер бойынша әдеби тақырыптарға ертегі, әңгімелер)
		Бағалау және салыстыру	5.3.1.1 шығармадағы кейіпкерлердің іс-әрекетіне мұғалімнің көмегімен баға беру арқылы тарихи және көркемдік құндылын бағалауға қатысу; 5.3.2.1 кейіпкерлерді мұғалімнің көмегімен шынайы өмірмен салыстырып бағалау; 5.3.3.1 оқырманның рухани дүниесіне шығарма әсерін талдай отырып, сыни хабарлама жазу

2) 6-сынып:

2-кесте

Тақырыптар	Оқытылатын шығармалар	Бөлімдер	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан			
		Түсіну және жауап беру	6.1.1.1 әдеби шығарманың жанрына қарай фабуласы мен сюжеттік дамуын мұғалімнің көмегімен сипаттау; 6.1.2.1 әдеби шығарманың тақырыбы мен идеясын анықтау; 6.1.3.1 көркем шығармадағы кейіпкерлер портреті мен іс-әрекеті арқылы образын ашу; 6.1.4.1 көркем шығармалардан шағын көлемді үзінділерді мәнерлеп оқу, жатқа айту
			6.2.1.1 әдеби шығармадағы екі нәрсені

Туған жерім-аялы алтын бесігім	"Аяз би" ертегісі, "Алып Ер Тұңға" жыры	Сараптама және интерпретация	салыстыра суреттеулер мен қарама-қарсы суреттеулерді мәтіннің ішінен табу; 6.2.2.1 эпикалық шығармадағы автор бейнесін мұғалімнің көмегімен анықтау; 6.2.3.1 шығармадағы тілдік бейнелеу, суреттеу құралдары: теңеу, эпитет, ауыспалы мағынадағы сөздерді таба білу және терминдерді білу; 6.2.4.1 шағын шығармашылық жұмыс жазу (суреттер мен тірек сөздер бойынша әдеби тақырыптарға ертегі, әңгімелер)
		Бағалау және салыстыру	6.3.1.1 шығармадағы эпизодтар арқылы тарихи құндылығын бағалауға қатысу; 6.3.2.1 кейіпкерлерді шынайы өмірмен салыстырып бағалау; 6.3.4.1 шығармада көтерілген мәселенің әлеуметтік рөлі туралы сыни хабарлама жасау
2-тоқсан			
		Түсіну және жауап беру	6.1.1.1 әдеби шығарманың жанрына қарай фабуласы мен сюжеттік дамуын мұғалімнің көмегімен сипаттау; 6.1.2.1 әдеби шығарманың тақырыбы мен идеясын анықтау; 6.1.3.1 көркем шығармадағы кейіпкерлер портреті мен іс-әрекеті арқылы образын ашу; 6.1.4.1 көркем шығармалардан көлемі шағын үзінділерді мәнерлеп оқу, жатқа айту
			6.2.1.1 әдеби шығармадағы екі нәрсені

	<p>Әл Фараби "Қашықтасың туған жер", "Тіршілікте құрыштай бол төзімді", Доспамбет жырау " Қоғалы көлдер, ком сулар", "Айналайын, Ақ Жайық"</p>	<p>Сараптама және интерпретация</p>	<p>салыстыра суреттеулер мен карама-қарсы суреттеулерді мәтіннің ішінен табу; 6.2.2.1 эпикалық шығармадағы автор бейнесін мұғалімнің көмегімен анықтау; 6.2.3.1 шығармадағы тілдік бейнелеу, суреттеу құралдары: теңеу, эпитет, ауыспалы мағынадағы сөздерді таба білу және терминдерді білу; 6.2.4.1 шағын шығамашылық жұмыс жазу (суреттеу мен тірек сөздер бойынша әдеби тақырыптарға ертегі, әңгімелер)</p>
		<p>Бағалау және салыстыру</p>	<p>6.3.1.1 шығармадағы эпизодтар арқылы тарихи құндылығын бағалауға қатысу; 6.3.2.1 кейіпкерлерді шынайы өмірмен салыстырып бағалау; 6.3.4.1 шығармада көтерілген мәселенің әлеуметтік рөлі туралы сыни хабарлама жасау</p>
<p>3-тоқсан</p>			
		<p>Түсіну және жауап беру</p>	<p>6.1.1.1 әдеби шығарманың жанрына қарай фабуласы мен сюжеттік дамуын мұғалімнің көмегімен сипаттау 6.1.2.1 әдеби шығарманың тақырыбы мен идеясын анықтау; 6.1.3.1 көркем шығармадағы кейіпкерлер портреті мен іс-әрекеті арқылы образын ашу; 6.1.4.1 көркем шығармалардан көлемі шағын үзінділерді мәнерлеп оқу, жатқа айту</p>
			<p>6.2.1.1 әдеби шығармадағы екі нәрсені</p>

Абайды оқы, таңырқа!	Абай Құнанбайұлы "Мен жазбаймын өлеңді ермек үшін", "Ғылым таппай мақтанба", "Бірінші сөз", "Жетінші сөз", "Отыз бірінші сөз"	Сараптама және интерпретация	салыстыра суреттеулер мен қарама-қарсы суреттеулерді мәтіннің ішінен табу; 6.2.2.1 эпикалық шығармадағы автор бейнесін мұғалімнің көмегімен анықтау; 6.2.3.1 шығармадағы тілдік бейнелеу, суреттеу құралдары: теңеу, эпитет, ауыспалы мағынадағы сөздерді таба білу және терминдерді білу; 6.2.4.1 шағын шығармашылық жұмыс жазу (суреттер мен тірек сөздер бойынша әдеби тақырыптарға ертегі, әңгімелер)
		Бағалау және салыстыру	6.3.1.1 шығармадағы эпизодтар арқылы тарихи құндылығын бағалауға қатысу; 6.3.2.1 шығармадағы кейіпкерді шынайы өмірмен салыстырып бағалау; 6.3.4.1 шығармада көтерілген мәселенің әлеуметтік рөлі туралы сыни хабарлама жасау
4-тоқсан			
		Түсіну және жауап беру	6.1.1.1 әдеби шығарманың жанрына қарай фабуласы мен сюжеттік дамуын мұғалімнің көмегімен сипаттау; 6.1.2.1 әдеби шығарманың тақырыбы мен идеясын анықтау; 6.1.3.1 көркем шығармадағы кейіпкерлер портреті мен іс-әрекеті арқылы образын ашу; 6.1.4.1 көркем шығармалардан көлемі шағын үзінділерді мәнерлеп оқу

Нұрдәулет Ақыш "Нағыз әже қайда?" әңгімесі, Р.Гамзатов "Ана тілі" өлеңі, "Менің Дағыстаным" әңгімесі	Сараптама және интерпретация	6.2.1.1 әдеби шығармадағы екі нәрсені салыстыра суреттеулер мен қарама-қарсы суреттеулерді мәтіннің ішінен табу; 6.2.2.1 эпикалық шығармадағы автор бейнесін мұғалімнің көмегімен анықтау; 6.2.3.1 шығармадағы тілдік бейнелеу, суреттеу құралдары: теңеу, эпитет, ауыспалы мағынадағы сөздерді таба білу және терминдерді білу; 6.2.4.1 шағын шығармашылық жұмыс жазу (суреттер мен тірек сөздер бойынша)
	Бағалау және салыстыру	6.3.2.1 шығармадағы кейіпкерлерді шынайы өмірмен салыстыру; 6.3.4.1 шығармада көтерілген мәселенің әлеуметтік рөлі туралы сыни хабарлама жасау

3) 7-сынып;
3-кесте

Тақырыптар	Оқытылатын шығармалар	Бөлімдер	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		Түсіну және жауап беру	7.1.1.1 әдеби шығарманың жанрын, фабуласын, сюжетін мұғалімнің көмегімен анықтау; 7.1.2.1 әдеби шығармада көтерілген әлеуметтік-қоғамдық мәселені анықтау; 7.1.3.1 әдеби туындыдағы кейіпкердің типтерін тек тұрғысынан мәтіндегі цитаталарды қолдану арқылы сипаттау; 7.1.4.1 көркем шығармалардан орта көлемді үзінділерді мәнерлеп оқу, жатқа айту

<p>Көне күндерден жеткен жәдігерлер</p>	<p>"Қыз Жібек" жыры, "Күлтегін" жыры, Жиёмбет жырау "Еңсегей бойлы Ер Есім", Қазтуған жырау "Қазтуғанның қонысымен қоштасуы"</p>	<p>Сараптама және интерпретация</p>	<p>7.2.1.1 шығарма композициясындағы белгілі бір эпизодтың алатын маңызына мұғалімнің көмегімен қарапайым негіздеме жасау; 7.2.2.1 эпикалық, поэзиялық шығармалардағы автор бейнесін анықтау; 7.2.3.1 шығармадағы көркем ауыстырулар: метафора, кейіптеу, гипербола, аллегорияны мәтіннен атап көрсету және терминдерді білу; 7.2.4.1 шығармашылық жұмыс жазу (табиғат көрінісін, оқиға орнын, кейіпкер бейнесін сипаттау)</p>
		<p>Бағалау және салыстыру</p>	<p>7.3.1.1 шығармадағы кейіпкерлерді өзара салыстыра отырып, тарихи және көркемдік құндылығына мұғалімнің көмегімен баға беру; 7.3.2.1 кейіпкерлер жүйесінің заманауи жаңашылдығын өзара салыстырып баға беру; 7.3.4.1 әдеби шығарманың эстетикалық құндылығы туралы шағын сыни шолу жазу</p>
<p>2-тоқсан</p>			
		<p>Түсіну және жауап беру</p>	<p>7.1.1.1 әдеби шығарманың жанрын, фабуласын, сюжетін мұғалімнің көмегімен анықтау; 7.1.2.1 әдеби шығармада көтерілген әлеуметтік-қоғамдық мәселені анықтау; 7.1.3.1 әдеби туындыдағы кейіпкердің типтерін тек тұрғысынан мәтіндегі цитаталарды қолдану арқылы сипаттау;</p>

Толғауы тоқсан қызыл тіл Мен балаң, жарық күнде сәуле қуған...	Ш.Қанайұлы "Зар заман", С. Аронұлы " Сүйінбайдың Қатағанмен айтысы", Жамбыл Жабаев "Июнь жарлығы" , С.Торайғыров " Шығамын тірі болсам адам болып"		7.1.4.1 көркем шығармалардан орта көлемді үзінділерді мәнерлеп оқу, жатқа айту
		Сараптама және интерпретация	7.2.1.1 шығарма композициясындағы белгілі бір эпизодтың алатын маңызына мұғалімнің көмегімен қарапайым негіздеме жасау; 7.2.2.1 эпикалық, поэзиялық шығармалардағы автор бейнесін анықтау; 7.2.3.1 шығармадағы көркем ауыстырулар: метафора, кейіптеу, гипербола, аллегорияны мәтіннен атап көрсету және терминдерді білу; 7.2.4.1 шығармашылық жұмыс жазу (табиғат көрінісін, оқиға орнын, кейіпкер бейнесін сипаттау)
		Бағалау және салыстыру	7.3.2.1 мұғалімнің көмегімен кейіпкерлер жүйесінің заманауи жаңашылдығын өзара салыстырып баға беру; 7.3.4.1 әдеби шығарманың эстетикалық құндылығы туралы шағын сыни шолу жазу
3-тоқсан			
		Түсіну және жауап беру	7.1.1.1 әдеби шығарманың жанрын (әңгіме, повесть, роман), фабуласын, сюжетін мұғалімнің көмегімен анықтау; 7.1.2.1 әдеби шығармада көтерілген әлеуметтік-қоғамдық мәселені анықтау; 7.1.3.1 әдеби туындыдағы кейіпкердің типтерін тек тұрғысынан мәтіндегі цитаталарды қолдану арқылы сипаттау;

Балалар мен үлкендер	С.Мұратбеков "Жусан иісі", О.Бөкей "Тортай мінер ақбоз ат", Қалқаман Әбдіқадыров "Қажымұқан"		7.1.4.1 көркем шығармалардан орта көлемді үзінділерді мәнерлеп оқу, жатқа айту
		Сараптама және интерпретация	7.2.1.1 шығарма композициясындағы белгілі бір эпизодтың алатын маңызына мұғалімнің көмегімен қарапайым негіздеме жасау; 7.2.2.1 эпикалық, поэзиялық шығармалардағы автор бейнесін анықтау; 7.2.3.1 шығармадағы көркем ауыстырулар: метафора, кейіптеу, гипербола, литота, аллегорияны мәтіннен атап көрсету және терминдерді білу; 7.2.4.1 шығармашылық жұмыс жазу (табиғат көрінісін, оқиға орнын, кейіпкер бейнесін сипаттау)
		Бағалау және салыстыру	7.3.2.1 мұғалімнің көмегімен кейіпкерлер жүйесінің заманауи жаңашылдығын өзара салыстырып баға беру; 7.3.3.1 әдеби шығарманың эстетикалық құндылығы туралы шағын сыни шолу жазу
4-тоқсан			
		Түсіну және жауап беру	7.1.1.1 әдеби шығарманың жанрын, фабуласын, сюжетін мұғалімнің көмегімен анықтау; 7.1.2.1 әдеби шығармада көтерілген әлеуметтік-қоғамдық мәселені анықтау; 7.1.3.1 әдеби туындыдағы кейіпкердің типтерін тек тұрғысынан мәтіндегі цитаталарды қолдану арқылы сипаттау;

Тәуелсіздік - қасиет тұнған ұлы ұғым	Е.Жүніс "Тәуелсіздік", Медетбек Темірхан " Тәуелсізбін" өлеңі, А.Алтай "Прописка" әңгімесі		7.1.4.1 көркем шығармалардан орта көлемді үзінділерді мәнерлеп оқу, жатқа айту
		Сараптама және интерпретация	7.2.1.1 шығарма композициясындағы белгілі бір эпизодтың алатын маңызына мұғалімнің көмегімен қарапайым негіздеме жасау; 7.2.2.1 эпикалық, поэзиялық шығармалардағы автор бейнесін анықтау; 7.2.3.1 шығармадағы көркем ауыстырулар: метафора, кейіптеу, гипербола, аллегорияны мәтіннен атап көрсету және терминдерді білу; 7.2.4.1 шығармашылық жұмыс жазу (табиғат көрінісін, оқиға орнын, кейіпкер бейнесін сипаттау)
		Бағалау және салыстыру	7.3.2.1 мұғалімнің көмегімен кейіпкерлер жүйесінің заманауи жаңашылдығын өзара салыстырып баға беру; 7.3.4.1 әдеби шығарманың эстетикалық құндылығы туралы шағын сыни шолу жазу

4) 8-сынып:

4-кесте

Тақырыптар	Оқытылатын шығармалар	Бөлімдер	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан			
		Түсіну және жауап беру	8.1.1.1 әдеби шығарма сюжетінің құрамдас бөлшектерін мұғалімнің көмегімен талдау; 8.1.2.1 әдеби шығармадағы тұлғалық болмысты гуманистік тұрғыдан мұғалімнің көмегімен талдау;

Дананың сөзі -ақылдың көзі	Қорқыт "Байбөрі баласы Бамсы-Байрақ туралы жыр", Ахмет Йассауи "Даналық кітабы", Ақтамберді Сарыұлы "Балаларыма өсиет", Шалкиіз жырау "Би Темірге бірінші толғауы"	8.1.3.1 көркем шығармадағы кейіпкерлердің иптерін жасалу тәсілдері тұрғысынан анықтау; 8.1.4.1 көркем шығармадағы кейіпкер бейнесін ашып, қысқа үзінділерді жатқа айту
		8.2.1.1 шығармадағы эпизодтар мен бейнелерді салыстыру; 8.2.2.1 эпикалық, поэзиялық, драмалық шығармадағы автор бейнесін анықтау; 8.2.3.1 шығармадағы көркемдегіш құралдардың (символ, эпифора, анафора, риторикалық сұрақ) қолданысын мәтіннен атап көрсету және терминдерді білу; 8.2.4.1 шығармашылық жұмыс, өз оқығаны бойынша түсінгенін жеткізу (әдеби тақырыптарға)
		8.3.1.1 кейіпкерлердің іс-әрекеті мен автор берген портреттік мінездемені салыстырып, тарихи және көркемдік құндылығын бағалау; 8.3.2.1 шығармадағы материалдық және рухани құндылықтарды мұғалімнің көмегімен заманауи тұрғыдан баға беру; 8.3.4.1 шығарма бойынша жазылған әдеби сын пікірлерге сүйене отырып, өзіндік сыни пікір жазу
2-тоқсан		
		8.1.1.1 әдеби шығарма сюжетінің құрамдас бөлшектерін мұғалімнің көмегімен талдау; 8.1.2.1 әдеби шығармадағы тұлғалық болмысты гуманистік

Көркем әдебиет және эпикалық сарын	Мұрат Мөңкеұлы "Үш қиян", "Сарыарқа", Ш.Құдайбердіұлы "Жастарға" өлеңі, М.Жұмабаев "Батыр Баян"	Түсіну және жауап беру	<p>тұрғыдан мұғалімнің көмегімен талдау;</p> <p>8.1.3.1 көркем шығармадағы кейіпкерлердің типтерін жасалу тәсілдері тұрғысынан анықтау;</p> <p>8.1.4.1 көркем шығармадағы кейіпкер бейнесін ашып, қысқа үзінділерді жатқа айту</p>
		Сараптама және интерпретация	<p>8.2.1.1 шығармадағы эпизодтар мен бейнелерді салыстыру;</p> <p>8.2.2.1 эпикалық, поэзиялық, драмалық шығармадағы автор бейнесін анықтау;</p> <p>8.2.3.1 шығармадағы көркемдегіш құралдардың (символ, эпифора, анафора, риторикалық сұрақ) қолданысын мәтіннен атап көрсету және терминдерді білу;</p> <p>8.2.4.1 шығармашылық жұмыс, өз оқығаны бойынша түсінгенін жеткізу (әдеби тақырыптарға)</p>
		Бағалау және салыстыру	<p>8.3.2.1 шығармадағы материалдық және рухани құндылықтарды мұғалімнің көмегімен заманауи тұрғыдан баға беру;</p> <p>8.3.4.1 шығарма бойынша жазылған әдеби сын-пікірлерге сүйене отырып, өзіндік сыни пікір жазу</p>
3- тоқсан			
			<p>8.1.1.1 әдеби шығарма сюжетінің құрамдас бөлшектерін мұғалімнің көмегімен талдау;</p> <p>8.1.2.1 әдеби шығармадағы тұлғалық болмысты гуманистік тұрғыдан талдау;</p>

	<p>М.Әуезов "Көксерек", Қ.Қайсенов "Жау тылындағы бала", С.Сарғасқаев "Тәмпіш кара"</p>	<p>Түсіну және жауап беру</p> <p>Сараптама және интерпретация</p> <p>Бағалау және салыстыру</p>	<p>8.1.3.1 көркем шығармадағы кейіпкерлердің типтерін жасалу тәсілдері тұрғысынан талдау</p> <p>8.1.4.1 көркем шығармадағы кейіпкер бейнесін ашып, қысқа үзінділерді жатқа айту</p> <p>8.2.1.1 шығармадағы эпизодтар мен бейнелерді салыстыру;</p> <p>8.2.2.1 эпикалық, поэзиялық, драмалық шығармадағы автор бейнесін анықтау;</p> <p>8.2.3.1 шығармадағы көркемдегіш құралдардың (символ, эпитифора, анафора, риторикалық сұрақ) қолданысын мәтіннен атап көрсету және терминдерді білу;</p> <p>8.2.4.1 шығармашылық жұмыс, өз оқығаны бойынша түсінгенін жеткізу (әдеби тақырып тарға)</p> <p>8.3.2.1 шығармадағы материалдық және рухани құндылықтарды мұғалімнің көмегімен заманауи тұрғыдан баға беру</p>
4-тоқсан			
		<p>Түсіну және жауап беру</p>	<p>8.1.1.1 әдеби шығарма сюжетінің құрамдас бөлшектерін мұғалімнің көмегімен талдау;</p> <p>8.1.2.1 әдеби шығармадағы тұлғалық болмысты гуманистік тұрғыдан мұғалімнің көмегімен талдау;</p> <p>8.1.3.1 көркем шығармадағы кейіпкерлердің типтерін жасалу тәсілдері тұрғысынан анықтау;</p> <p>8.1.4.1 көркем шығармадағы кейіпкер</p>

Ұрпақ тәрбиесі	М.Шаханов "Нарынкүм зауалы", Т.Әбдіков "Қонақтар" А.С.Пушкин "Ескерткіш"		бейнесін ашып, қысқа үзінділерді жатқа айту
		Сараптама және интерпретация	8.2.1.1 шығармадағы эпизодтар мен бейнелерді салыстыру; 8.2.2.1 эпикалық, поэзиялық, драмалық шығармадағы автор бейнесін анықтау; 8.2.3.1 шығармадағы көркемдегіш құралдардың (символ, эпитафия, анафора, риторикалық сұрақ) қолданысын мәтіннен атап көрсету және терминдерді білу; 8.2.4.1 шығармашылық жұмыс, өз оқығаны бойынша түсінгенін жеткізу (әдеби тақырыптарға)
		Бағалау және салыстыру	8.3.1.1 шығармадағы кейіпкерлердің іс-әрекеті мен автор берген мінезде мені салысырып, тарихи және көркемдік құндылығын бағалау; 8.3.4.1 шығарма бойынша жазылған әдеби сын-пікірлерге сүйене отырып, өзіндік сыни пікір жазу

5) 9-сынып:

5-кесте

Тақырыптар	Оқытылатын шығармалар	Бөлімдер	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан			
		Түсіну және жауап беру	9.1.1.1 әдеби шығарманың жанрына байланысты сюжеттік желілерін, эпилог, прологтарды мұғалімнің көмегімен анықтау; 9.1.2.1 әдеби шығарманың идеясы мен пафосын ұлттық мүдде тұрғысынан мұғалімнің көмегімен ашу; 9.1.3.1 көркем шығармадағы

Атадан қалған асыл сөз	<p>Ж. Баласағұн "Құтты білік", Шешендік өнер: Майқы би мен Мөңке бидің шешендік сөздері, Әнет баба "Не арсыз, не ғайып, не даусыз...", Төле би "Ердің бақыты – әйел", Әйтеке би "Қасқакөл дауы", Қазыбек би "Кім жақын, не қымбат, не қиын"</p>		<p>кейіпкерлерді сомдауда тура және жанама мінездеулерді жіктеу; 9.1.4.1 көркем шығармалардан алған үзінділерді дұрыс қолдана алу</p>
	<p>Сараптама және интерпретация</p>	<p>9.2.1.1 композицияны мұғалімнің көмегімен тұтастан бөлшекке, бөлшектен тұтасқа қарай талдау; 9.2.2.1 автор бейнесі мен кейіпкерлер қарым-қатынасының тілдік көрінісін талдау; 9.2.3.1 шығармадағы көркемдегіш құралдарды (психологиялық, параллелизм, перифраз, сатира, ироня) қолданысын мұғалімнің көмегі мен анықтау; 9.2.4.1 шығармашылық жұмыс, өз оқығаны бойынша түсінгенін жеткізу (әдеби тақырыптар)</p>	
	<p>Бағалау және салыстыру</p>	<p>9.3.1.1 шығарманың тақырыбы мен идеясын осы тектес басқа шығармалармен салыстырып, тарихи және көркемдік құндылығын бағалау; 9.3.2.1 шығармадағы материалдық және рухани құндылықтарды мұғалімнің көмегі мен заманауи тұрғыда салыстырып, жаңашылдығына баға беру; 9.3.4.1 әдеби шығарманы қазақ әдебиеті мен әлем әдебиеті үлгілерімен салыстыра талдап, шағын сын мақала жазу</p>	
2-тоқсан			<p>9.1.1.1 әдеби шығарманың жанрына байланысты сюжеттік</p>

Атадан қалған асыл сөз	Сырым Датұлы "Балаби мен Сырым" Бұқар жырау "Тілек", " Біржан-Сара" айтысы	Түсіну және жауап беру	<p>желілерін, эпилог, прологтарды мұғалімнің көмегімен анықтау;</p> <p>9.1.2.1 әдеби шығарманың идеясы мен пафосын ұлттық мүдде тұрғысынан мұғалімнің көмегімен ашу;</p> <p>9.1.3.1 көркем шығармадағы кейіпкерлерді сомдауда тура және жанама мінез деулерді жіктеу;</p> <p>9.1.4.1 көркем шығармалардан алған үзінділерді дұрыс қолдана алу</p>
		Сараптама және интерпретация	<p>9.2.1.1 композицияны мұғалімнің көмегімен тұтастан бөлшекке, бөлшектен тұтасқа қарай талдау;</p> <p>9.2.2.1 автор бейнесі мен кейіпкерлер қарым-қатынасының тілдік көрінісін талдау;</p> <p>9.2.3.1 шығармадағы тілдік бейнелеу, сурет теу құралдарының (психологиялық параллелизм, перифраз, сатира, ирония) қолданысын мұғалімнің көмегімен анықтау;</p> <p>9.2.4.1 шығармашылық жұмыс, өз оқығаны бойынша түсінгенін жеткізу (әдеби тақырыптар)</p>
		Бағалау және салыстыру	<p>9.3.2.1 шығармадағы материалдық және рухани құндылықтарды мұғалімнің көмегімен заманауи тұрғыда салыстырып, жаңашылдығына баға беру;</p> <p>9.3.4.1 әдеби шығарманы қазақ әдебиеті мен әлем әдебиеті үлгілерімен салыстыра талдап, шағын сын мақала жазу</p>
3-тоқсан			

<p>Махаббат және абырой</p>	<p>М.Дулатов "Бақытсыз Жамал" романы, Б.Момышұлы "Ұшқан ұя" әңгімесі, М.Мақатаев "Аққулар ұйықтағанда" поэмасы, Д.Исабеков "Әпке" драмасы</p>	<p>Түсіну және жауап беру</p>	<p>9.1.1.1 әдеби шығарманың жанрына байланысты сюжеттік желілерін, эпилог, прологтарды мұғалімнің көмегі мен анықтау; 9.1.2.1 әдеби шығарманың идеясы мен пафосын ұлттық мүдде тұрғысынан мұғалімнің көмегімен ашу; 9.1.3.1 көркем шығармадағы кейіпкерлерді сомдауда тура және жанама мінездеулерді жіктеу; 9.1.4.1 көркем шығармалардан алған үзінділерді дұрыс қолдана алу</p>
		<p>Сараптама және интерпретация</p>	<p>9.2.1.1 композицияны мұғалімнің көмегімен тұтастан бөлшекке, бөлшектен тұтасқа қарай талдау; 9.2.2.1 автор бейнесі мен кейіпкерлер қарым-қатынасының тілдік көрінісін талдау; 9.2.3.1 шығармадағы көркемдегіш құралдардың (психологиялық параллелизм, перифраз сатира, ирония) мұғалімнің көмегімен анықтау; 9.2.4.1 шығармашылық жұмыс, өз оқығаны бойынша түсінгенін жеткізу (әдеби тақырыптарға)</p>
		<p>Бағалау және салыстыру</p>	<p>9.3.1.1 шығарманың тақырыбы мен идеясын осы тектес басқа шығармалармен салыстырып, тарихи және көркемдік құндылығын бағалау; 9.3.2.1 шығармадағы материалдық және рухани құндылықтарды мұғалімнің көмегі мен заманауи тұрғыда</p>

			салыстырып, жаңашылдығына баға беру; 9.3.4.1 әдеби шығарманы қазақ әдебиеті мен әлем әдебиеті үлгілерімен салыстыра талдап, шағын сын мақала жазу
4-тоқсан			
Қиял мен шындық	Т.Ахтанов "Күй аңызы" әңгімесі, Ж.Сахиев "Айдағы жасырынбақ", "Дабыл" фантастикалық әңгімесі	Түсіну және жауап беру	9.1.1.1 әдеби шығарманың жанрына байланысты сюжеттік желілерін, эпилог, прологтарды мұғалімнің көмегімен анықтау; 9.1.2.1 әдеби шығарманың идеясы мен пафосын ұлттық мүдде тұрғысынан мұғалімнің көмегімен ашу; 9.1.3.1 көркем шығармадағы кейіпкерлерді сомдауда тура және жанама мінез деулерді жіктеу; 9.1.4.1 көркем шығармалардан алған үзінділерді дұрыс қолдана алу
		Сараптама және интерпретация	9.2.1.1 композицияны мұғалімнің көмегімен тұтастан бөлшекке, бөлшектен тұтасқа қарай талдау; 9.2.2.1 автор бейнесі мен кейіпкерлер қарым-қатынасының тілдік көрінісін талдау; 9.2.3.1 шығармадағы көркемдегіш құралдардың (психологиялық параллелизм, перифраз, сатира, ирония) қолданысын мұғалімнің көмегімен анықтау; 9.2.4.1 шығармашылық жұмыс жазу, өз оқығаны бойынша түсінгенін жеткізу
			9.3.1.1 шығарманың тақырыбы мен идеясын осы тектес басқа шығар

		Бағалау және салыстыру	малармен салыстырып, тарихи және көркемдік құндылығын бағалау; 9.3.2.1 шығармадағы материалдық және рухани құндылықтарды мұғалімнің көмегімен заманауи тұрғыда салыстырып, жаңашылдығына баға беру; 9.3.4.1 әдеби шығарманы қазақ әдебиеті мен әлем әдебиеті үлгілерімен салыстыра талдап, шағын сын мақала жазу
--	--	------------------------	--

6) 10-сынып:
6-кесте

Тақырыптар	Оқытылатын шығармалар	Бөлімдер	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан			
Тарихи шындық пен көркемдік шешім	Нысанбай жырау "Кенесары - Наурызбай", Махамбет Өтемісұлы "Махамбеттің Баймағамбетке айтқаны", "Мен, мен, мен едім", "Бағаналы терек"	Түсіну және жауап беру	10.1.1.1 әдеби шығармаға мұғалімнің көмегімен сюжеттік-композициялық талдау жасау; 10.1.2.1 әдеби шығарманың тақырыбы мен идеясын ұлттық мүдде тұрғысынан анықтау; 10.1.3.1 көркем шығарманың идеясына сай кейіпкерлер жүйесін анықтау; 10.1.4.1 көркем шығармалардан алған әдеби тілді орынды қолдана алу
		Сараптама және интерпретация	10.2.1.1 эпикалық, поэтикалық, драмалық мәтіндердегі композициялық амалдарды мұғалімнің көмегімен талдау; 10.2.2.1 мұғалімнің көмегімен автор бейнесінің идеялық-стилистикалық тұтастырушы рөлін анықтау; 10.2.3.1 шығармадағы әдеби тілді құбылту мен айшықтаудың (троп пен

		<p>фигура) түрлерін, автор стилін анықтау; 10.2.4.1 шығармашылық жұмыс жазу, өз оқығаны бойынша түсінгенін жеткізу</p>	
		<p>Бағалау және салыстыру</p>	<p>10.3.1.1 шығарманы басқа өнер түрлеріндегі осы мазмұндас туындылармен салыстырып, мұғалімнің көмегімен тарихи және көркемдік құндылығын бағалау; 10.3.2.1 шығармадағы ұрпақтар сабақтастығы көрінісін заманауи тұрғыда мұғалімнің көмегімен салыстырып, жаңашылдығына баға беру; 10.3.4.1 әдеби шығарманы қазақ әдебиеті мен әлем әдебиеті үлгілері мен салыстыра талдап, шағын сын мақала жазу</p>
2-тоқсан			
<p>Тарихи шындық пен көркемдік шешім</p>	<p>Ш. Уәлиханов "Ыстықкөл күнделігі", І.Жансүгіров "Құлагер" поэмасы</p>	<p>Түсіну және жауап беру</p>	<p>10.1.1.1 әдеби шығармаға мұғалімнің көмегімен сюжеттік-композициялық талдау жасау; 10.1.2.1 әдеби шығарманың тақырыбы мен идеясын ұлттық мүдде тұрғысынан анықтау; 10.1.3.1 көркем шығарманың идеясына сай кейіпкерлер жүйесін анықтау; 10.1.4.1 көркем шығармалардан алған әдеби тілді орынды қолдана алу</p>
			<p>10.2.1.1 эпикалық, поэтикалық, драмалық мәтіндердегі композициялық амалдарды мұғалімнің көмегімен талдау; 10.2.2. 1 мұғалімнің көмегімен автор бейнесінің идеялық-</p>

		<p>Сараптама және интерпретация</p>	<p>стилистикалық тұтастырушы ретіндегі рөлін анықтау; 10.2.3.1 шығармадағы әдеби тілді құбылту мен айшықтаудың (троп пен фигура) түрлерін, автор стилін анықтау; 10.2.4.1 шығармашылық жұмыс жазу, өз оқығаны бойынша түсінгенін жеткізу</p>
		<p>Бағалау және салыстыру</p>	<p>10.3.2.1 шығармадағы ұрпақтар сабақтастығы көрінісін заманауи тұрғыда мұғалімнің көмегімен салыстырып, жаңашылдығына баға беру</p>
3-тоқсан			
<p>Адам жанының құпиясы</p>	<p>Б.Майлин "Шұғаның белгісі" хикаят, Ғ.Мүсірепов "Ұлпан" романы,</p>	<p>Түсіну және жауап беру</p>	<p>10.1.1.1 әдеби шығармаға мұғалімнің көмегімен сюжеттік-композициялық талдау жасау; 10.1.2.1 әдеби шығарманың тақырыбы мен идеясын ұлттық мүдде тұрғысынан анықтау; 10.1.3.1 көркем шығарманың идеясына сай кейіпкерлер жүйе сін анықтау; 10.1.4.1 көркем шығармалардан алған әдеби тілді орынды қолдана алу</p>
		<p>Сараптама және интерпретация</p>	<p>10.2.1.1 эпикалық, поэтикалық, драмалық мәтіндердегі композициялық амалдарды мұғалімнің көмегімен талдау; 10.2.2.1 мұғалімнің көмегімен автор бейнесінің идеялық-стилистикалық тұтастырушы ретіндегі рөлін анықтау; 10.2.3.1 шығармадағы әдеби тілді құбылту мен</p>

	<p>Т.Айбергенов "Сағыныш", Ф.Оңғарсынова "Өлең мен сені аялап өтем"</p>		<p>айшықтаудың (троп пен фигура) түрлерін, автор стилін анықтау; 10.2.4.1 шығармашылық жұмыс жазу, өз оқығаны бойынша түсінгенін жеткізу</p>
		<p>Бағалау және салыстыру</p>	<p>10.3.1.1 шығарманы басқа өнер түрлеріндегі осы мазмұндас туындылармен салыстырып, мұғалімнің көмегімен тарихи және көркемдік құндылығын бағалау; 10.3.2.1 шығармадағы ұрпақтар сабақтастығы көрінісін заманауи тұрғыда мұғалімнің көмегімен салыстырып, жаңашылдығына баға беру; 10.3.4.1 әдеби шығарманы қазақ әдебиеті мен әлем әдебиеті үлгілерімен салыстыра талдап, шағын сын мақала жазу</p>
4-тоқсан			
		<p>Түсіну және жауап беру</p>	<p>10.1.1.1 әдеби шығармаға мұғалімнің көмегімен сюжеттік-композициялық талдау жасау; 10.1.2.1 әдеби шығарманың тақырыбы мен идеясын ұлттық мүдде тұрғысынан анықтау; 10.1.3.1 көркем шығарманың идеясына сай кейіпкерлер жүйесін анықтау; 10.1.4.1 көркем шығармалардан алған әдеби тілді орынды қолдана алу</p>
			<p>10.2.1.1 эпикалық, поэтикалық, драмалық мәтіндердегі композициялық амалдарды мұғалімнің көмегімен талдау;</p>

Мәңгілік ел - мәңгілік мұрат	Н.Айтұлы "Бәйтерек" поэмасы, Р.Мұқанова "Мәңгілік бала бейне",	Сараптама және интерпретация	10.2.2.1 мұғалімнің көмегімен автор бейнесінің идеялық-стистикалық тұтастырушы ретінде рөлін анықтау; 10.2.3.1 шығармадағы әдеби тілді құбылту мен айшықтаудың (троп пен фигура) түрлерін, автор стилін анықтау; 10.2.4.1 шығармашылық жұмыс жазу, өз оқығаны бойынша түсінгенін жеткізу
		Бағалау және салыстыру	10.3.1.1 шығарманы басқа өнер түрлеріндегі осы мазмұндас туындылармен салыстырып, мұғалімнің көмегімен тарихи және көркемдік құндылығын бағалау; 10.3.4.1 әдеби шығарманы қазақ әдебиеті мен әлем әдебиеті үлгілері мен салыстыра талдап, шағын сын мақала жазу

Қазақстан Республикасының
Білім және ғылым министрі
2022 жылғы 1 сәуірдегі
№ 123 бұйрығына
57-қосымша

Қазақстан Республикасы білім
және ғылым Министрінің
2013 жылғы 3 сәуірдегі
№ 115 бұйрығына
694-қосымша

Психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10-сыныптары үшін "Орыс әдебиеті" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (оқыту орыс тілінде)

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10 сыныптары үшін "Орыс әдебиеті" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі – Бағдарлама) Қазақстан Республикасының "Білім туралы" Заңының 5-бабы 6) тармақшасына сәйкес әзірленген.

2. Бағдарламаның мақсаты – көркем әдеби шығармаларды оқыту арқылы білім алушылардың рухани құндылықтарын және оқырмандық мәдениетін қалыптастыру, өзін-өзі тануда меңгерген білімін өмірде қолдана білетін жеке тұлға тәрбиелеу.

3. Бағдарламаның міндеттері:

1) орыс әдебиеті, қазақ әдебиеті және әлем әдебиеті мен мәдениеті негізінде әлеуметтік қоғамға бейімделген білім, білік, дағдыларын қалыптастыру;

2) көркем шығармалардағы автор ойын терең тануға мүмкіндік беретін әдеби-танымдық түсініктерін ояту;

3) шығарманы талдау негізінде талдау, салыстыру, жалпылау дағдылары арқылы қорытындылау дағдыларын қалыптастыру; логикалық және сыни пайымдауы нәтижесінде оқиғаның себеп-салдарын анықтау, шығармадағы түйінді ойды анықтау дағдыларын қалыптастыру;

4) әртүрлі жанрдағы көркем шығармалардың мазмұнын терең түсіну әрі талдау негізінде коммуникативтік құзіреттіліктерін арттыру;

5) жазушының шығармашылық тұлғасының эстетикалық және рухани көрінісін ашу, авторлық өнер ретінде көркем әдебиет туралы түсініктерін қалыптастыру;

6) шығармашылық немесе зерттеу қызметімен байланысты қажетті ақпаратты іздеу және өңдеу кезінде ақпараттық технологияларды пайдалану;

4. Түзету-дамытушылық міндеттер:

1) сөйлеу тілі дамуындағы кемшіліктерді түзету;

2) нұсқау бойынша ауызша және жазбаша жұмыс жасау дағдысын дамыту;

3) тілдік құбылыстарды салыстыру және талдау дағдысын дамыту;

4) сөздік-логикалық ойлауды дамыту.

2-тарау. Оқу үдерісін ұйымдастырудың педагогикалық тәсілдері

5. Оқыту процесі барысында тапсырмалардың көлемі мен күрделілігін анықтау, жетістіктер деңгейін бағалау кезінде педагог психикалық дамуы тежелген білім алушының психофизикалық ерекшеліктерін ескере отырып, арнайы тәсілдерді қолданады.

6. Оқытудың тиімді әдістері мен стратегиялары:

1) әрбір білім алушының пікірін тыңдау және оларды дамыту мақсатында бар білімді пайдаланудың маңыздылығын түсіну;

2) мұқият таңдалған тапсырмалар мен қызмет түрлерінің көмегі арқылы ынталандыра және дамыта оқыту;

3) білім алушыларға түсінікті мысалдармен проблемаларды шешу стратегияларын модельдеу;

4) зерттеу қызметін және белсенді оқу әрекетін көтермелеу;

5) білім алушылардың сыни ойлау дағдыларын дамыту;

6) оқытуда сараланған тәсілді жүзеге асыру;

7) білім алушылардың жеке, топтық қызметін және ұжымдық сынып жұмысын ұйымдастыру;

8) оқыған тапсырманың немесе мәтіннің мазмұнын түсінуін қадағалауға көмектесетін "Инсерт" немесе "Белгі қою" әдісін қолдану;

9) оқылатын мәтіннің ұқсастығы мен айырмашылықтарын анықтауға мүмкіндік беретін салыстыру әдісін қолдану;

10) "Аяқталмаған сөйлем" әдісін қолдану, бұл әдіс бойынша оқушылар көру бейнелер арқылы абстрактты ұғымдарды түсінеді және бейненің ішкі жан дүниесіне үңіле алады.

7. Ақпараттық-коммуникативтік технологиядағы құзыреттілік - білім алушыларды дайын, қатаң іріктелген, тиісті түрде ұйымдастырылған тапсырмалармен көп мөлшерде қамтамасыз етуге, олардың зияткерлік шығармашылық қабілеттерін дамытуға, өз бетінше жаңа білім ала білуге, әртүрлі ақпарат көздерімен жұмыс істеуге мүмкіндік береді.

8. Оқу материалын түсіну, сұрақтарға дұрыс жауап беру дағдыларының дамуын ынталандыратын тапсырмалар:

- 1) ұсынылған мәтін бойынша сұрақтар құрастыру;
- 2) мәтін бойынша жоспар құру;
- 3) мәтінді (мәтіннің бөлігін) ауызша жеткізу;
- 4) баламалы пікірді немесе идеяны қалыптастыру;
- 5) тақырып бойынша интервью алу;
- 6) тақырып бойынша жұпта, топта диалог құру, бірлесіп оқуды жүзеге асыру;
- 7) тақырып бойынша пікірталас ұйымдастыру;
- 8) табысты әрекет ету ортасын құру;
- 9) шығарманы оқу және талқылау.

9. Сөйлеу тілінің дамуын ынталандыратын тапсырмалар:

- 1) шығармашылық бағыттағы тапсырмалар;
- 2) интернет ресурстарымен жұмыс (тақырып бойынша көрсетілім, жобалар дайындау);
- 3) сөйлеу байланысын құру (туған-туысқандары мен досына хат, іскерлік қағаздар);
- 4) стильдік және жанрлық ерекшеліктеріне сай әртүрлі мәтіндер жазу, (репортаж, хабарландыру, хат, өтініш, өмірбаян, комплимент, құттықтау, сұхбат, еркін тақырыпқа эссе жазу, аннотация);
- 5) публицистикалық тақырыпта шығарма жазу;
- 6) берілетін ақпарат көлемінің өзгеруіне сәйкес мәтінді өзгерту, қайта құру;

10. Пәнді оқытудың техникалық құралдары: сенсорлық (немесе электромагниттік) әрекет принципі бар интерактивті тақта, интеграцияланған бейнепроектор және дыбыс колонкалары; дербес компьютер (жүйелі блок, орыс және қазақ әліпбиіндегі пернетақта, монитор, "тышқан" манипуляторы, принтер, UPS үздіксіз қоректендіру блогы).

11. Критериалды бағалау тапсырмаларын мұғалім оқушылардың мүмкіндіктерін ескере отырып дайындайды және келесі тәсілдерді қолданады:

- 1) грамматикалық және семантикалық рәсімдеу жөніндегі нұсқаулықтың тұжырымдарын жеңілдету;
- 2) көпқұрылымды нұсқаулықтарды қысқа мағыналық бірліктерге бөлу;
- 3) қажет болған жағдайда сараланған көмек беру: ынталандырушы (мақұлдау, эмоционалдық қолдау); ұйымдастырушы (қолдау, зейіндерін шоғырландыру, өзін-өзі тексеру қажеттілігін ескеру); бағыттаушы (тапсырманы қайталау және түсіндіру);
- 4) тапсырмаларды орындаудың уақыт мөлшерін арттыру.

3-тарау. "Орыс әдебиеті" оқу пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

12. "Орыс әдебиеті" пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

- 1) 5-сынып – аптасына 2 сағатты, оқу жылында – 68 сағатты;
- 2) 6-сынып – аптасына 2 сағатты, оқу жылында – 68 сағатты;
- 3) 7-сынып – аптасына 2 сағатты, оқу жылында – 68 сағатты;
- 4) 8-сынып – аптасына 3 сағатты, оқу жылында – 102 сағатты;
- 5) 9-сынып – аптасына 3 сағатты, оқу жылында – 102 сағатты;
- 6) 10-сынып – аптасына 2 сағатты, оқу жылында – 68 сағатты құрайды.

13. "Орыс әдебиеті" оқу пәнінің мазмұны бөлімдерге бөлінген. Бөлімдер бөлімшелерден тұрады, бөлімшелер күтілетін нәтижелер түрінде ұсынылған әр сыныптың оқу мақсаттарын қамтиды.

14. Бағдарлама мазмұны 3 бөлімді қамтиды:

- 1) "Түсіну және жауап беру" бөлімі;
- 2) "Сараптама және интерпретация" бөлімі;
- 3) "Бағалау және салыстыру" бөлімі.

15. "Түсіну және жауап беру" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) терминдерді түсіну
- 2) көркем шығарма мазмұнын түсіну;
- 3) жатқа оқу және дәйексөз алу;
- 4) жоспар құру;
- 5) мазмұндама;
- 6) сұрақтарға жауап беру.

16. "Сараптама және интерпретация" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) жанр;
- 2) тақырып және идея;
- 3) композиция;
- 4) эпизодтарды талдау;
- 5) кейіпкерді сипаттау;
- 6) әр түрлі көркем шығарма әлемі;

- 7) автордың көзқарасы;
- 8) көркем-бейнелеу құралдары;
- 9) шығармашылық жазба.

17. "Бағалау және салыстыру" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) көркем шығарманы бағалау;
- 2) көркем шығарманы басқа өнер түрлерімен салыстыру;
- 3) әдебиет туындыларын салыстыру;
- 4) пікірлерді бағалау.

18. 5-сыныпқа арналаған "Орыс әдебиеті" пәнінің базалық мазмұны:

1) түсіну және жауап беру: көркем әдебиет, фольклор, батырлық эпос, эпос, ертегі, әдеби ертегі, сюжет, композиция, көркемдік уақыт пен кеңістік, жанжал, кейіпкер, баяндаушы, әңгімелеуші, гипербола, эпитет, салыстыру, көркем шығарманың жалпы көрінісі, тақырыпты түсіну, шағын көлемдегі (поэтикалық, прозалық) мәтіндердің үзінділерін мәнерлеп оқу, қарапайым жоспар, шығарманың немесе үзіндінің мазмұнын қысқаша қайталау, сұраққа қысқаша және толық жауап;

2) сараптама және интерпретация: мұғалімнің қолдауымен жанрды (эпос, ертегі, әдеби ертегі) және оның белгілерін анықтау, мұғалімнің қолдауымен шығарманың негізгі идеясын анықтау, мұғалімнің қолдауымен шығарманың мәтінде композиция элементтерін бөліп көрсету, басты кейіпкерлерді сипаттау үшін маңызды эпизодтарды талдау, мұғалімнің қолдауымен кейіпкерлерді сипаттау, көркемдік кеңістікті талдау және оның көрсетілімін суреттерде, схемаларда, кластерлерде безендіру, мұғалімнің қолдауымен автордың басты кейіпкерлерге қатынасын анықтау, көркем мәтіндегі бейнелеу құралдарын талдау (гиперболалар, эпитеттер, салыстырулар) мұғалімнің қолдауымен шығармашылық жұмыстар (ертегілер, әңгімелер, тірек сөздер, иллюстрациялар бойынша әдеби тақырыптарға шағын шығармалар жазу);

3) бағалау және салыстыру: мұғалімнің қолдауымен шығарманы талқылауға қатысу, өз ойлары мен сезімдерін білдіру, көркем шығарманы басқа өнер түрлерімен салыстыру, ұқсастықтар мен айырмашылықтарды түсіндіру, тақырыпқа жақын орыс, қазақ және әлем әдебиетінің туындыларын (немесе фрагменттерін) салыстыру, ауызша және жазбаша мәлімдемелерді (өзінің, сыныптастары) мұғалімнің қолдауымен тақырыпқа сәйкестігі тұрғысынан бағалау.

19. Оқылатын көркем шығармалар тізімі:

- 1) Қиссалар. Цикл об Илье Муромце;
- 2) А.С. Пушкин. "Песнь о вещем Олеге";
- 3) М.Ю. Лермонтов. "Бородино";

4) М.Шаханов. "Отрарская поэма о побеждҰнном победителе, немесе "ПросчҰт Чингисхана";

- 5) В.А. Жуковский. "Сказка о царе Берендее";
- 6) А.С. Пушкин. "Сказка о мертвой царевне и семи богатырях";

- 7) К. Д. Бальмонт. "Фейные сказки";
- 8) Г.Х. Андерсен. "Снежная королева";
- 9) О. Уайльд. "Соловей и роза";
- 10) К.Г. Паустовский. "Теплый хлеб";
- 11) Г.В. Черноголова. "Сказка об одном зҰрнышке";
- 12) А.С. Пушкин. "Руслан и Людмила";
- 13) М.М. Пришвин. "Кладовая солнца".

20. 6-сыныпқа арналаған "Орыс әдебиеті" пәнінің базалық мазмұны:

1) түсіну және жауап беру: көркем әлем, аңыз, аңыз кейіпкері, мифологиялық образ, әңгіме, повесть, пьеса-ертегі, афиша, портрет, пейзаж, метафора, персонализация, антитеза, эпос, лирика, драма әдебиеттің ұрпағы ретінде, көркем шығарманың жалпы көрінісі, негізгі және қайталама ақпарат, мәтіндердің фрагменттерін мәнерлеп оқу (поэтикалық, прозалық, драмалық), қарапайым цитаталық жоспар, шағын эпикалық немесе драмалық формадағы шығармалардың мазмұнын қысқаша, толық қайталау, кейіпкерлер мен оқиғалар туралы өз пікірлерін тірек кестелер мен блок-сызбаларды қолдана отырып схемалар, толық жауап;

2) сараптама және интерпретация: жанрды (әңгіме, повесть, пьеса-ертегі) және оның белгілерін анықтау, оның құрылымдық элементтеріне сүйене отырып, шығарманың негізгі идеясын анықтау, шығарма мәтінінде композиция элементтерін бөліп көрсету, олардың шығарманың сюжетіндегі рөлін түсіндіру, басты кейіпкерлерді сипаттау үшін маңызды драмалық және прозалық шығармалардың эпизодтарын талдау, мәтіннің жоспары мен дәйексөздерін қолдана отырып кейіпкерлерді сипаттау, көркемдік кеңістік пен уақытты талдау және олардың көрсетілімін суреттерде, схемаларда, кластерлерде безендіру, автордың бас және екінші кейіпкерлерге қатынасын анықтау, бейнелеу құралдарын (метафоралар, бейнелеулер) және поэтикалық синтаксис фигураларын (риторикалық сұрақтар, үндеулер, леп белгілері, антитезалар), шығармашылық жұмыстарды (аңыздар, әдеби тақырыптарға арналған шағын шығармалар) талдау, оқығанды түсінгенін білдіру;

3) бағалау және салыстыру: шығарманы талқылауға қатысу, бас кейіпкерлердің іс-әрекеттерін бағалау, көркем шығармаларды басқа өнер түрлерімен салыстыру, мұғалімнің қолдауымен ұқсастықтар мен айырмашылықтарды түсіндіру (салыстырмалы сипаттама жоспар), мұғалімнің қолдауымен тақырып пен мәселеге жақын орыс, қазақ және әлем әдебиетінің туындыларын (немесе фрагменттерін) салыстыру, ауызша және жазбаша мәлімдемелерді (өзінің, сыныптастарын) тақырыпты ашудың толықтығы, дәйексөздің орындылығы тұрғысынан бағалау.

21. Оқылатын көркем шығармалар тізімі:

- 1) Ежелгі Грек аңыздары (Прометей, Геракл, Икар, Актеон туралы);
- 2) Е.В. Курдаков. "Псы Актеона";

3) Славян мифологиясы (Күн туралы миф, төменгі мифология өкілдері туралы мифтер);

4) Түркі мифологиясы (әлемнің пайда болуы туралы миф);

5) Библия мифологиясы (Вавилон мұнарасы, Соломон патша);

6) Б.Л. Пастернак. "Рождественская звезда";

7) Н.В. Гоголь. "Ночь перед Рождеством";

8) А.Гофман "Щелкунчик и Мышиный король";

9) И.С. Тургенев. "Муму";

10) Л.Н. Толстой. "Кавказский пленник";

11) В.С. Высоцкий. "Песня о друге";

12) В.П. Астафьев "Конь с розовой гривой";

13) А.Н. Островский. "Снегурочка";

14) И.С. Тургенев "Бежин луг";

15) М.Ю. Лермонтов. "Русалка".

22. 7-сыныпқа арналаған "Орыс әдебиеті" пәнінің базалық мазмұны:

1) түсіну және жауап беру: астарлы әңгіме, аңыз, баллада, ертегі, әдеби бағыт, классицизм, фантастикалық әңгіме, комедия, қиял, сатира, әзіл, гротеск, сарказм, ирония, көркем бөлшек, лирикалық кейіпкер, ырғақ пен рифма, аллегория, көркем шығарманы егжей-тегжейлі түсіну, белгілі және белгісіз ақпарат, мәтінде тәуелсіз болу және лирикалық кейіпкердің және/немесе кейіпкер бейнесінің сипаттамасымен байланысты шығармалардың үзінділерін мәнерлеп оқу, күрделі жоспар, шығарманың мазмұнын қысқаша, толық, таңдамалы қайталау немесе үзінді, кейіпкерлер мен оқиғалар туралы өз пікірін білдіру, проблемалық сұраққа дәлелді жауап;

2) сараптама және интерпретация: жанрды (астарлы әңгіме, баллада, ертегі, аңыз, комедия, лирикалық өлең, фэнтези, фантастикалық әңгіме) және оның белгілерін анықтау, шығарманың тақырыбы мен идеясын анықтау, кейіпкерлердің әрекеттері туралы өз пікірін білдіру, шығарма мәтінінде композиция элементтерін бөліп көрсету, эпиграфтың рөлін және оның мағынасын түсіндіру, прозалық, драмалық және лирикалық шығармалардағы басты және қосалқы кейіпкерлерді сипаттау үшін маңызды эпизодтарды талдау, мәтіннің бөлшектері мен дәйексөздері негізінде шығарма кейіпкерлерін сипаттау, сюжет пен композицияны, көркем образдарды және кестелерде өз көрінісін безендіру, автордың басты және екінші кейіпкерлерге қатынасын анықтау, өз ұстанымын дәлелдеу, көркем мәтіндегі поэтикалық синтаксистің бейнелеу құралдары мен фигураларын талдау (аллегория), комедияның негізгі әдістері (сатира, әзіл, гротеск, ирония, сарказм), шығармашылық жұмыстар (шығармалар, шолу), оқылғанға деген көзқарасын білдіру;

3) бағалау және салыстыру: туындыны талқылауға қатысу, кейіпкерлер мен оқиғалар туралы пікір білдіру, көркем шығарманы өнердің басқа түрлерінің шығармаларымен салыстыру, бейнелерді жасау құралдарындағы ұқсастықтар мен

айырмашылықтарды сипаттау, тақырыпқа/ проблематикаға/ жанрға жақын орыс, қазақ және әлемдік әдебиет туындыларын (немесе фрагменттерін) салыстыру, ауызша және жазбаша мәлімдемелерді (өзінің, сыныптастарының) тақырыпты ашудың толықтығы мен тереңдігі, дәйексөздің орындылығы, композициялық бірлік тұрғысынан бағалау.

23. Оқылатын көркем шығармалар тізімі:

1) Притча о блудном сыне, легенда об Арионе;

2) А.С. Пушкин "Арион", "Анчар";

3) А.С. Пушкин. "Станционный смотритель";

4) К.Г. Паустовский "Телеграмма";

5) Стихотворения А.С. Пушкина, С.А. Есенина, А.А. Фета;

6) У. Блейк. "Тигр";

7) О.О. Сулейменов. "Волчата";

8) Р. Бредбери. "Зеленое утро";

9) А. Новоселов. "Санькин марал";

10) И.А. Крылов. Мысалдар;

11) Д.И. Фонвизин. "Недоросль";

12) М.Е. Салтыков-Щедрин. "Сказка о том, как один мужик двух генералов прокормил";

13) М.М. Зощенко. Сатиралық шығармалар (мұғалімнің таңдауы бойынша);

14) В.А. Жуковский. Балладалар;

15) В. Набоков. "Рождество";

16) В. Тендряков. "Хлеб для собаки";

17) Д. Толкиен. "Хоббит, или Туда и Обратно".

24. 8-сыныпқа арналаған "Орыс әдебиеті" пәнінің базалық мазмұны:

1) түсіну және жауап беру: романтизм мен реализм әдеби бағыт, тарихи образ (кейіпкер), трагедия, комедия, поэма, символ, афоризм, эпиграф, прототип, өмірбаян, көркем шығарманы түсіну, ақпаратты сыни тұрғыдан түсіну, ашық және жасырын (сөздің астары) ақпаратты ажырату, мәтінде өз бетінше табу және шығарманың тақырыбын көрсететін дәйексөздерді, фрагменттерді мәнерлеп оқу, күрделі цитаталық жоспар, шығарманың немесе үзіндінің мазмұнын қайталау, дәйексөздердің әртүрлі әдістерін қолдану, проблемалық сұраққа дәлелді жауап, дәйексөздерді қолдану, дәйексөздерді қолдану;

2) сараптама және интерпретация: жанрды (трагедия, комедия, поэма) және оның белгілерін анықтау, шығарманың тақырыбы мен идеясын анықтау, проблемалар туралы өз пікірін білдіру, шығарма мәтінде композиция элементтерін бөліп көрсету, жалған эпизодтардың мағынасын түсіндіру, шығарма эпизодтарын талдау, олардың проблемалармен байланысын және сюжетті дамытудағы рөлін түсіндіру, шығарма кейіпкерлерін, олардың іс-әрекеттерін, мінез-құлық мотивтерін, есімдер мен фамилиялардың мағынасын сипаттау, суреттер жүйесін, жұмыстың құрылымын талдау

және ақпаратты бүктеудің әртүрлі әдістерін (диаграммалар, кестелер), кейіпкерлерге авторлық қатынасты білдіру тәсілдері, кейіпкерлерді авторлық сипаттау тәсілдері, бейнелеу құралдары, оның ішінде поэтикалық синтаксис фигуралары (антитезалар), әдеби тәсілдер (символ, өмірбаян), шығармашылық жұмыстар жазу (әдеби кейіпкерге хат), кейіпкерге, оның іс-әрекеттеріне көзқарасты білдіру, бейнелеу құралдарын пайдалану;

3) бағалау және салыстыру: туындыны талқылауға қатысу, өз көзқарасын қорғау, кейіпкерлердің мінез-құлқын, іс-әрекетін, автордың ұстанымын бағалау, көркем шығарманы өнердің басқа түрлерінің шығармаларымен салыстыру, өнердің әртүрлі түрлерінде бейнелер жасаудың ерекше құралдарына сипаттама беру, ұлттық мәдениеттің ерекшеліктерін ескере отырып, тақырып/проблема/ жанр бойынша жақын орыс, қазақ және әлем әдебиетіндегі туындыларды (немесе фрагменттерді) салыстыру, ауызша және жазбаша мәлімдемелерді (өз, сыныптастарын) тақырыпты ашудың толықтығы мен тереңдігі тұрғысынан бағалау, композициялық бірлік және фактологиялық дәлдік.

25. Оқылатын көркем шығармалар тізімі:

1) Жунусов (мұғалімнің таңдауы бойынша) "Первый вагон" - әңгімелер жинағы, А.Алексин "Фотография, на которой меня нет", "А тем временем где-то" (таңдауы бойынша);

2) В. Распутин "Уроки французского";

3) Ч. Айтматов "Первый учитель", "Красное яблоко";

4) У. Шекспир "Ромео и Джульетта";

5) А.С. Пушкин "Капитанская дочка";

6) 19 ғасырлар ақындардың лирикасы;

7) О.О. Сулейменов "Последнее слово акына Смета";

8) Н.В. Гоголь "Ревизор";

9) А.П. Чехов. Әңгімелер (мұғалімнің таңдауы бойынша);

10) В. М. Шукшин. Әңгімелер (мұғалімнің таңдауы бойынша);

26. 9-сыныпқа арналаған "Орыс әдебиеті" пәнінің базалық мазмұны:

1) түсіну және жауап беру: жанр, сонет, роман, қасиетті әңгіме, лирикалық шегініс, психологизм, ішкі монолог, афоризм, көркем шығарманы түсіну, ақпаратты сыни тұрғыдан түсіну, естігенге немесе оқуға деген көзқарасты білдіру, мәтінде өз бетінше болу және шығарманың проблемаларына байланысты дәйексөздерді, үзінділерді мәнерлеп оқу, тезистік жоспар, шығарманың мазмұнын қайталау, қайталанудың әртүрлі әдістерін қолдану, сюжеттің дамуын шығармашылық тұрғыдан қайта қарастыру, проблемалық сұраққа толық негізделген жауап;

2) сараптама және интерпретация: жанрды және оның белгілерін анықтау (сонет, роман, хаттардағы роман, қасиетті әңгіме), шығарманың тақырыбы мен идеясын анықтау, олардың өзектілігі туралы пікір білдіру және олардың ұстанымын дәлелдеу,

шығарма мәтініндегі композиция элементтерін бөліп көрсету, композиция түрлерін ажырату, лирикалық шегіністердің мағынасын түсіндіру, шығармадағы жанжалды анықтау үшін маңызды эпизодтарды талдау, басқа эпизодтармен байланысты түсіндіру, шығарма кейіпкерлерін олардың әлеуметтік және тұлғааралық қатынастарына сүйене отырып сипаттау, шығарманың көркемдік әлемін талдау, ақпаратты жинақтаудың әртүрлі тәсілдері (схемалар, кестелер), кейіпкерлерге және бейнеленген оқиғаларға авторлық қатынасты білдіру тәсілдері, поэтикалық синтаксистің бейнелерін, бейнелеу құралдары мен фигураларын (эпитеттер, салыстырулар, метафоралар, персонализация, антитезалар, аллитерациялар, аллегориялар) құрудың құралдары мен әдістерін талдау, әдеби және еркін тақырыптарға шығармалар жазу, пікірлер (спектакльдерге және/немесе туындының экранизациясына);

3) бағалау және салыстыру: туындыны талқылауға қатысу, әр түрлі пікірлерді ескере отырып, өз ұстанымын түсіндіру, шығарма проблематикасының өзектілігін бағалау, көркем шығарманы басқа өнер түрлерінің шығармаларымен салыстыру, бейнелерді жасау құралдарындағы ұқсастықтар мен айырмашылықтарды сипаттау, жеке авторлық тәсілдерді бөліп көрсету, ұлттық мәдениеттің ерекшеліктерін ескере отырып, тақырып/проблема/жанр бойынша жақын қазақ және әлем әдебиеті шығармаларымен орыс әдебиеті туындыларын (немесе фрагменттерін) салыстыру, авторлардың позициясын түсіндіру, ауызша және жазбаша мәлімдемелерді (өзінің, сыныптастарының) тақырыпты ашудың толықтығы мен тереңдігі, композициялық және стильдік бірлік, фактологиялық дәлдік тұрғысынан бағалау.

27. Оқылатын көркем шығармалар тізімі:

- 1) М.Ю. Лермонтов "Мцыри";
- 2) А. Грин "Алые паруса";
- 3) Антуан де Сент-Экзюпери "Маленький принц";
- 4) М. Цветаева. Лирика;
- 5) А. Ахматова "У самого моря";
- 6) У. Шекспир. Сонеты;
- 7) П.Н. Васильев. "И имя твоё..." және басқа өлеңдер;
- 8) А.С. Пушкин. Лирика, "Цыганы";
- 9) И.С. Тургенев "Ася";
- 10) А.И. Куприн "Олеся";
- 11) Н.В. Гоголь "Шинель";
- 12) Ф.М. Достоевский "Бедные люди";
- 13) Л.Н. Толстой "После бала";
- 14) А.И. Куприн "Гранатовый браслет".

28. 10-сыныпқа арналаған "Орыс әдебиеті" пәнінің базалық мазмұны:

1) түсіну және жауап беру: жанр, сонет, роман, қасиетті әңгіме, лирикалық шегініс, психологизм, ішкі монолог, оксиморон, афоризм, көркем шығарманы түсіну, ақпаратты

сыни тұрғыдан түсіну, естігенге немесе оқуға деген көзқарасты білдіру, мәтінде тәуелсіз болу және шығарманың проблемаларына байланысты дәйексөздерді, үзінділерді мәнерлеп оқу, тезистік жоспар, шығарманың мазмұнын қайталау, қайталанудың әртүрлі әдістерін қолдану, сюжеттің дамуын шығармашылық тұрғыдан қайта қарастыру, проблемалық сұраққа толық негізделген жауап;

2) сараптама және интерпретация: жанрды және оның белгілерін анықтау (сонет, роман, хаттардағы роман, қасиетті әңгіме), шығарманың тақырыбы мен идеясын анықтау, олардың өзектілігі туралы пікір білдіру және олардың ұстанымын дәлелдеу, шығарма мәтініндегі композиция элементтерін бөліп көрсету, композиция түрлерін ажырату, лирикалық шегіністердің мағынасын түсіндіру, шығармадағы жанжалды анықтау үшін маңызды эпизодтарды талдау, басқа эпизодтармен байланысты түсіндіру, шығарма кейіпкерлерін олардың әлеуметтік және тұлғааралық қатынастарына сүйене отырып сипаттау, шығарманың көркемдік әлемін талдау, ақпаратты жинақтаудың әртүрлі тәсілдері (схемалар, кестелер, диаграммалар), кейіпкерлерге және бейнеленген оқиғаларға авторлық қатынасты білдіру тәсілдері, ақындық синтаксистің бейнелерін, бейнелеу құралдары мен фигураларын (эпитеттер, салыстырулар, метафоралар, персонализация, антитезалар, аллитерациялар) жасау құралдары мен тәсілдерін талдау, әдеби және еркін тақырыптарға шығармалар жазу, пікірлер (спектакльдерге және / немесе туындыны экрандау);

3) бағалау және салыстыру: туындыны талқылауға қатысу, әр түрлі пікірлерді ескере отырып, өз ұстанымын түсіндіру, шығарма проблематикасының өзектілігін бағалау, көркем шығарманы басқа өнер түрлерінің шығармаларымен салыстыру, бейнелерді жасау құралдарындағы ұқсастықтар мен айырмашылықтарды сипаттау, жеке авторлық тәсілдерді бөліп көрсету, ұлттық мәдениеттің ерекшеліктерін ескере отырып, тақырып/ проблема/ жанр бойынша жақын қазақ және әлем әдебиеті шығармаларымен орыс әдебиеті туындыларын (немесе фрагменттерін) салыстыру, авторлардың позициясын түсіндіру, ауызша және жазбаша мәлімдемелерді (өзінің, сыныптастарының) тақырыпты ашудың толықтығы мен тереңдігі, композициялық және стильдік бірлік, фактологиялық дәлдік тұрғысынан бағалау.

29. Оқылатын көркем шығармалар тізімі:

- 1) А.С. Грибоедов "Горе от ума";
- 2) Н.В. Гоголь "Мертвые души";
- 3) А.С. Пушкин "Пиковая дама";
- 4) А.П. Чехов "Ионыч", "Человек в футляре" (мұғалімнің таңдауы бойынша);
- 5) Н.С. Лесков "Жемчужное ожерелье".

4-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

30. Бағдарламада, оқыту мақсаттары кодтық белгімен берілген. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сан бөлімше ретін, төртінші сан оқыту

мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 7.2.1.4. кодында "7" - сынып, "2.1" - бөлімше, "4" - оқыту мақсатының реттік саны.

31. Күтілетін нәтижелер бойынша оқыту мақсаттарының жүйесі:

1) "Мәтін бойынша түсіну және жауап беру" бөлімі:

1-кесте

Бөлімше	Оқыту мақсаттары					
	5 –сынып	6 - сынып	7 - сынып	8 - сынып	9 - сынып	10 - сынып
1.1 Терминдерді түсіну	5.1.1.1 терминдердің мағынасын түсіндіру: көркем әдебиет, фольклор, батырлық эпос, эпос, ертегі, әдеби ертегі, сюжет, композиция, көркемдік уақыт пен кеңістік, жанжал, кейіпкер, баяндаушы, әңгімеші, гипербола, эпитет, салыстыру	6.1.1.1 терминдердің мағынасын түсіндіру: көркем әлем, аңыз, аңыз кейіпкері, мифологиялы қ образ, әңгіме, повесть, пьеса-ертегі, афиша, ремарка, портрет, пейзаж, метафора, персонализация, антитеза, эпос, лирика, драма	7.1.1.1 терминдердің мағынасын түсіндіру: астарлы әңгіме, аңыз, баллада, ертегі, әдеби бағыт, - сыныпицизм, фантастикалы қ әңгіме, комедия, қиял, сатира, әзіл, гротеск, сарказм, ирония, көркем деталь, лирикалық кейіпкер, ырғақ пен рифма, аллегория	8.1.1.1 терминдердің мағынасын түсіндіру: романтизм мен реализм әдеби бағыт, тарихи образ (кейіпкер), трагедия, комедия, поэма, символ, афоризм	9.1.1.1 терминдердің мағынасын түсіндіру: романтизм мен реализм әдеби бағыт, жанр, сонет, роман, қасиетті әңгіме, лирика, афоризм, эпиграф, прототип, өмірбаян ретінде	10.1.1.1 терминдердің мағынасын түсіндіру: жанр, сонет, роман, қасиетті әңгіме, лирикалық шегініс, психологизм, ішкі монолог, оксиморон, афоризм.
1.2 Көркем шығармалар мазмұнын түсіну	5.1.2.1 ұғымдарды ажырату: шығарманың тақырыбы мен идеясы; 5.1.2.2 көркем шығарма туралы жалпы түсініктің болуы; осы ұғымдардың көмегімен	6.1.2.1 негізгі және екіншілік ақпаратты ажырату; 6.1.2.2 көркем шығарма туралы жалпы түсініктің болуы; 6.1.2.3 мәтінді негізгі және екіншілікке бөлу, таңдауын түсіндіру	7.1.2.1 әр түрлі ақпарат көздерімен жұмыс жасау; 7.1.2.2 белгілі және белгісіз ақпаратты қоса алғанда, көркем шығарманы толық түсіну.	8.1.2.1 көркем шығарманы с ы н и тұрғыдан түсіну; 8.1.2.2. ашық және жасырын (сөздің астары) ақпаратты табу және ажырату	9.1.2.1 шығарманың бастысын, себептерін, оқиғаның барысын анықтау; 9.1.2.2 көркем шығарманы с ы н и тұрғыдан түсіну; 9.1.2.3 естігеніне немесе оқиғанына өз көзқарасын білдіру	10.1.2.1 естігеніне немесе оқиғанына өз көзқарасын айту
			7.1.3.1			

1.3 Жатқа оқу және дәйексөз алу	5.1.3.1 прозалық шығарманы лирикалық шығармадан ажырату; 5.1.3.2 шағын көлемді (поэтикалық, прозалық) мәтіндердің үзінділерін жатқа мәнерлеп оқу	6.1.3.1 драмалық шығарманы прозалық және лирикалық шығармадан ажырату; 6.1.3.2 мәтін үзінділерін жатқа мәнерлеп оқу (поэтикалық, прозалық, драмалық)	"дәйексөз" терминінің мағынасын түсіндіру; 7.1.3.2 лирикалық кейіпкердің сипаттамасымен және/немесе кейіпкер бейнесімен байланысты үзінділер мен дәйексөздерді мәтіннен өз бетінше тауып, мәнерлеп оқып шығу	8.1.3.1 шығарманың тақырыбын анықтау; 8.1.3.2 мәтіннен өз бетінше тауып, шығарманың тақырыбын бейнелейтін дәйексөздерді, үзінділерді мәнерлеп оқып шығу	9.1.3.1 шығарманың мәселелерін атау;	10.1.3.1 мәтіннен өз бетінше тауып, шығарманың проблемаларына байланысты дәйексөздерді, үзінділерді мәнерлеп оқып шығу
1.4 Жоспар құру	5.1.4.1 алгоритм немесе блок-схема көмегімен қарапайым жоспар құру	6.1.4.1 шығармадан дәйексөздерді табу; 6.1.4.2 қарапайым дәйексөз жоспарын құру	7.1.4.1 жұмыстың дәйексөздеріне сүйене отырып, күрделі жоспар құру	8.1.4.1 күрделі дәйеккөз жоспар құрау	9.1.4.1 тезистерді тұжырымдау 9.1.4.2 қарапайым тезистік жоспар құрау	10.1.4.1 күрделі тезистік жоспар құрау
1.5 Мазмұндама	5.1.5.1 шығарманың сұрақтарына дәйекті және қисынды жауап беру; 5.1.5.2 шығарманың мазмұнын немесе үзіндісін қысқаша қайталап айтып беру	6.1.5.1 шағын эпикалық немесе драмалық шығарманың мазмұнын (қысқа, толық) айтып беру; 6.1.5.2 тірек кестелер және блок-схема пайдалана отырып, батырлар мен оқиғалар туралы өз пікірін білдіру	7.1.5.1 шығарманың немесе үзіндінің мазмұнын айтып беру (қысқаша, толық, іріктеп); 7.1.5.2 батырлар мен оқиғалар туралы өз пікірін білдіру	8.1.5.1 дәйексөз түрлерін ажырату; 8.1.5.2 шығарманың немесе үзіндінің мазмұнын айтып беру; 8.1.5.3 дәйексөздің әртүрлі тәсілдерін қолдану	9.1.5.1 шығарманың мазмұнын айтып беру, 9.1.5.2 сюжеттің дамуын қысқаша сипаттай білу; 9.1.5.3 сюжеттің дамуын шығармашылық қайта ойлау, айтып берудің түрлі тәсілдерін қолдану	10.1.5.1 шығарманың мазмұнын айтып беру; 10.1.5.2 шығарма мәтінін қолдана отырып, мазмұндаудың әртүрлі әдістерін қолдану; 10.1.5.2 сюжеттің дамуын шығармашылық тұрғыдан қайта қарастыру
	5.1.6.1 ұғымдарды ажырату:		7.1.6.1	8.1.6.1	9.1.6.1 қосымша ақпарат	

1.6 Сұрақтарға жауап беру	толық және қысқа жауап; 5.1.6.2 сұрақтарға дәйекті және қисынды жауап беру; 5.1.6.3 сұраққа қысқа және толық жауап беру	6.1.6.1 сыныпта шығарманы талқылағаннан кейін сұраққа толық жауап беру	сұрақтарға жауап беру кезінде дәлелдердің мағынасын түсіну; 7.1.6.2 проблемалық сұраққа дәлелді жауап беру	мәтіннен дәйексөз табу; 8.1.6.2 дәйек сөздерді қолдана отырып проблемалық сұрақтарға дәлелді жауап беру	көздерін өз бетінше табу және пайдалану; 9.1.6.2 дерек көздерді пайдалана отырып проблемалық сұрақтарға дәлелді жауап беру	10.1.6.1 дереккөздерге сілтеме жасай отырып, проблемалық сұраққа толық негізделген жауап беру
------------------------------	---	--	---	--	---	---

2) "Сараптама және интерпретация" бөлімі:

2-кесте

Бөлімше	Оқыту мақсаттары					
	5 – сынып	6 - сынып	7 - сынып	8 - сынып	9 - сынып	10 - сынып
2.1 Жанр	5.2.1.1 жанрды және оның белгілерін (эпос, ертегі, әдеби ертегі) анықтау	6.2.1.1 жанрды және оның белгілерін (әңгіме, повесть, пьеса-ертегі) анықтау	7.2.1.1 жанрды және оның белгілерін анықтау (аңгіме, баллада, ертегі, аңыз, комедия, лирикалық өлең, фэнтези, фантастикалық әңгіме)	8.2.1.1 жанрды және оның белгілерін анықтау (трагедия, комедия)	9.2.1.1 жанрды және оның белгілерін анықтау (сонет поэмасы, роман, хаттардағы роман, қасиетті әңгіме)	10.2.1.1 жанрды және оның белгілерін анықтау (сонет, роман, хаттардағы роман, қасиетті әңгіме)
2.2 Тақырып және идея	5.2.2.1 жұмыстың негізгі идеясын анықтау	6.2.2.1 ақпаратты өз сөзімен жеткізу; 6.2.2.2 шығарманың құрылымдық элементтеріне сүйене отырып, негізгі идеясын анықтау	7.2.2.1 шығарманың тақырыбы мен идеясын анықтау; 7.2.2.2 жағымды және жағымсыз кейіпкерлерді анықтау; 7.2.2.3 өз мысалдарын немесе сыныптастарының мысалдарын қолдана отырып, кейіпкерлерді	8.2.2.1 шығарманың тақырыбы мен идеясын анықтау; 8.2.2.2 жеке тәжірибеден мысалдар келтіру 8.2.2.3 мәселелер туралы өз пікірін білдіру	9.2.2.1 шығарманың тақырыбы мен идеясын анықтау; 9.2.2.2 шығарманың өзектілігі неде екенін түсіндіру 9.2.2.3 шығарманың өзектілігі туралы пікір білдіру; 9.2.2.4	10.2.2.1 шығарманың тақырыбы мен идеясын анықтау; 10.2.2.2 шығарманың өзектілігі туралы пікір білдіру; 10.2.2.3 шығармадағы дәйексөзді қолданып, өз ұстанымын дәлелдеу

			ң әрекеттері туралы өз пікірін білдіру		өз ұстанымын дәлелдеу	
2.3 Композиция	5.2.3.1 композиция элементтерін анықтау; 5.2.3.2 шығарма мәтінде композиция элементтерін бөлу	6.2.3.1 шығарма мәтінде композиция элементтерін бөліп көрсету, олардың шығарманың сюжетіндегі рөлін түсіндіру	7.2.3.1 шығарма мәтіндегі композиция элементтерін бөліп көрсету, эпиграфтың рөлін және оның мағынасын түсіндіру	8.2.3.1 шығарма мәтінде композиция элементтерін бөлектеу, кірістіру эпизодтарының мағынасын түсіндіру	9.2.3.1 шығарма мәтінде композиция элементтерін бөліп көрсету, композиция түрлерін ажырату	10.2.3.1 шығарма мәтіндегі композиция элементтерін бөліп көрсету, композиция түрлерін ажырату, лирикалық шегіністің мағынасын түсіндіру
2.4 Эпизодтарды талдау	5.2.4.1 шығармадағы негізгі эпизодтарды бөлу; 5.2.4.2 басты кейіпкерлерді сипаттау үшін маңызды эпизодтарды табу	6.2.4.1 басты кейіпкерлерді сипаттау үшін маңызды драмалық және прозалық шығармалардың эпизодтарын табу	7.2.4.1 басты және екіншілік кейіпкерлерді сипаттау үшін эпизодтардың рөлін түсіндіру; 7.2.4.2 прозалық шығармада басты және екінші кейіпкерлерді сипаттау үшін маңызды эпизодтарды табу	8.2.4.1 прозалық, драмалық және лирикалық шығармаларда басты және екінші кейіпкерлерді сипаттау үшін маңызды эпизодтарды табу	9.2.4.1 шығармалардың эпизодтарын бөлектеу және сипаттау; 9.2.4.2 эпизодтардың проблемалармен байланысын және олардың сюжетті дамытудағы рөлін түсіндіру	10.2.4.1 жанжалдың дамуымен эпизодтарды бөліп көрсету және сипаттау; 10.2.4.2 жанжалды анықтау үшін маңызды эпизодтарды табу, басқа эпизодтармен байланысты түсіндіру
2.5 Кейіпкерлерді сипаттау	5.2.5.1 шығарманың басты кейіпкерлерін анықтау; 5.2.5.2 шығарманың басты кейіпкерлерін сипаттау	6.2.5.1 шығарманың басты және екінші кейіпкерлерін ажырата білу; 6.2.5.2 мәтіннен жоспар мен дәйексөздерді қолдана отырып, кейіпкерлерді сипаттау	7.2.5.1 шығармадан кейіпкерлерді сипаттайтын бөлшектерді табу; 7.2.5.2 шығарманың кейіпкерлерін мәтіннен алынған мәліметтермен	8.2.5.1 шығарманың кейіпкерлерін, олардың іс-әрекеттерін, мінез-құлық себептерін сипаттау; 8.2.5.2 кейіпкерлердің мотивтері мен әрекеттерін түсіндіру; 8.2.5.3 есімдер мен фамилиялардың	9.2.5.1 тұлғааралық және әлеуметтік қатынастардың маңыздылығын түсіну	10.2.5.1 шығарманың кейіпкерлерін олардың әлеуметтік және тұлғааралық қатынастары

			дәйексөздер негізінде сипаттау	мағынасын түсіну және түсіндіру		негізінде сипаттау
2.6 Әр түрлі көркем шығарма әлемі	5.2.6.1 көркемдік кеңістікті қысқаша сипаттау; 5.2.6.2 өз елестетулерін суреттерде, схемаларда, кластерлерде және т. б. рәсімдеу	6.2.6.1 көркем кеңістік пен уақытты сипаттау; 6.2.6.1 өз елестетулерін суреттерде, схемаларда, кластерлерде және т. б. рәсімдеу	7.2.6.1 сюжет пен композицияны, көркем бейнелерді анықтау 7.2.6.2 өз елестетулерін кестелерде, схемаларда, кластерлерде, презентацияларда ресімдеу	8.2.6.1 образдар жүйесін, шығарма құрылымын түсіндіру; 8.2.6.2 ақпаратты (схемалар, кестелер) бүктеудің әртүрлі тәсілдері арқылы өз елестетулерін ресімдеу	9.2.6.1 шығарманың көркемдік әлемін сипаттау; 9.2.6.2 ақпаратты (схемалар, кестелер, интеллект-карталар) бүктеудің әртүрлі тәсілдері арқылы өз елестетулерін ресімдеу	10.2.6.1 ақпаратты жинақтаудың әртүрлі әдістерін (схемалар, кестелер, диаграммалар) қолдана отырып, өз елестетуін жасау
2.7 Автордың көзқарасы	5.2.7.1 мәтіндегі шығарманың басты кейіпкерлеріне авторлық қатынасты табу; 5.2.7.2 автордың басты кейіпкерлерге қатынасын анықтау	6.2.7.1 мәтінде автордың басты және екінші кейіпкерлерге қатынасын сипаттайтын тірек сөздерді, негізгі тіркестерді табу; 6.2.7.2 негізгі сөз тіркестерін қолдана отырып, автордың басты және екінші кейіпкерлерге қатынасын анықтау	7.2.7.1 кейіпкерлердің мотивтері мен іс-әрекеттерін есүйене отырып, шығарманың кейіпкерлеріне авторлық қатынасты түсіндіру; 7.2.7.2 өз ұстанымын дәлелдей отырып, автордың негізгі және екінші кейіпкерлерге қатынасын анықтау	8.2.7.1 кейіпкерлерге авторлық қатынасты білдіру тәсілдерін ажырату; 8.2.7.2 кейіпкерлерге авторлық қатынасты білдіру тәсілдерін анықтау	9.2.7.1 салыстырмалы кестелерді немесе схемаларды қолдана отырып, кейіпкерлер мен бейнеленген оқиғаларға автордың көзқарасын білдіру тәсілдерін анықтау	10.2.7.1 кейіпкерлерге және бейнеленген оқиғаларға автордың көзқарасын білдіру тәсілдерін өз бетінше табу және анықтау
	5.2.8.1 көркем мәтіндегі	6.2.8.1 бейнелеу құралдарын (метафоралар, бейнелеулер)	7.2.8.1 көркем мәтіндегі поэтикалық синтаксистің бейнелеу құралдары	8.2.8.1 кейіпкерлердің авторлық сипаттамасының тәсілдерін, бейнелеу	9.2.8.1 бейнелеу құралдары мен поэтикалық синтаксистің фигураларын (эпитеттер, метафоралард	10.2.8.1 поэтикалық синтаксистің образдарын, бейнелеу құралдары мен фигураларын (эпитеттер, метафоралард

2.8 Әдеби тәсілдер және бейнелеу құралдары	бейнелеу құралдарын түсіндіру (гиперболалар, эпитеттер, салыстырулар)	ж ә н е поэтикалық (синтаксис фигураларын (риторикалық сұрақтар, үндеулер, леп белгілері, антитезалар) түсіндіру	м е н фигураларын (аллегориялар), комикстің негізгі тәсілдерін (сатира, әзіл, гротеск, ирония, сарказм) түсіндіру	құралдарын, оның ішінде поэтикалық синтаксис (антитезалар) фигураларын, әдеби тәсілдерді (символ, өмірбаян) түсіндіру	ы салыстыру, персонализация , антитезалар, аллитерациялар , образдар жасаудың құралдары м е н тәсілдерін түсіндіру	ы салыстыру, персонализация , антитезалар, перифразалар, аллитерациялар , аллегориялар) жасаудың ерекшеліктерін, құралдары м е н тәсілдерін түсіндіру
2.9 Шығармашылық жұмыс	5.2.9.1 шығармашылық жұмыстар жазу (ертегілер, әңгімелер, тірек сөздер, иллюстрациялар бойынша әдеби тақырыптарға шағын шығармалар)	6.2.9.1 оқығандары туралы өз түсінігін білдіре отырып, шығармашылық жұмыстар (аңыздар, әдеби тақырыптарға шағын шығармалар) жазу	7.2.9.1 тілдің бейнелеу құралдарын қолданып, оқуға деген көзқарасын білдіре отырып, шығармашылық жұмыстар (шығармалар) жазу	8.2.9.1 бейнелеу құралдарын қолдана отырып, кейіпкерге, оның іс-әрекетіне деген көзқарасын білдіретін шығармашылық жұмыстар жазу (әдеби кейіпкерге хат)	9.2.9.1 әдеби және еркін тақырыптарға шығарма жазу	10.2.9.1 әдеби және еркін тақырыптарға шығарма жазу , шолулар (спектакльдерге және/немесе туындының бейімделуіне)

3) "Бағалау және салыстыру" бөлімі:

3-кесте

Бөлімше	Оқыту мақсаттары					
	5 – сынып	6 - сынып	7 - сынып	8 - сынып	9 - сынып	10 - сынып
3.1 Көркем шығарманы бағалау	5.3.1.1 жұмысты талқылауға қатысу, өз ойлары мен сезімдеріні	6.3.1.1 шығармадағы кілт сөздерді, салыстырмалы кестелер мен схемаларды қолдана отырып, басты кейіпкерлердің іс-әрекеттерін	7.3.1.1 кейіпкерлер мен оқиғалар туралы пікір білдіре отырып,	8.3.1.1 жұмысты талқылауға қатысу, өз көзқарасын қорғау, кейіпкерлердің мінез-құлқы мен	9.3.1.1 шығарманы талқылауға қатысу, өз көзқарасын қорғау, мінез-құлқы , кейіпкерлердің әрекеттерін,	10.3.1.1 өз көзқарасын түсіндіріп, жұмысты талқылауға қатысу; 10.3.1.2 әр түрлі пікірлерді ескере отырып, оқуға деген көзқарасын түсіндіру; 10.3.1.3 өз көзқарасыңызды растау

	білдіру, өз мысалдарын келтіру	бағалай отырып, жұмысты талқылауға қатысу	жұмысты талқылауға қатысу	іс-әрекеттерін түсіндіру	автордың ұстанымын түсіндіру	ү ш і н қосымша ақпарат көздерін қолдана отырып, жұмыс проблемасын ың өзектілігін түсіндіру
3.2 Көркем шығарманы басқа өнер түрлерімен салыстыру	5.3.2.1 ұқсастықтар мен айырмашылықтарды түсіндіре отырып, көркем шығарманы басқа өнер түрлерімен салыстыру	6.3.2.1 ұқсастықтар мен айырмашылықтарды түсіндіре отырып, көркем шығарманы басқа өнер түрлерімен салыстыру (сипаттама жоспары)	7.3.2.1 образдар жасау құралдарындағы ұқсастықтар мен айырмашылықтарды сипаттай отырып, көркем шығарманы басқа өнер түрлерімен салыстыру	8.3.2.1 өнердің басқа шығармалары мен ұқсастықтары мен айырмашылықтарын сипаттай отырып, көркем шығарманы басқа өнер түрлерімен салыстыру	9.3.2.1 әр түрлі өнер түрлерінде образдар жасаудың нақты құралдарын сипаттайтын көркем шығарманы басқа өнер түрлерімен салыстыру	10.3.2.1 көркем шығарманы басқа өнер түрлерімен салыстыру, жеке авторлық техниканы бөліп көрсете отырып, образдар жасау құралдарындағы ұқсастықтар мен айырмашылықтарды сипаттау
3.3 Әдебиет туындыларын салыстыру	5.3.3.1 тақырыпқа жақын орыс, қазақ және әлем әдебиетінің туындыларын (немесе үзінділерін) салыстыру	6.3.3.1 тақырып пен мәселеге жақын орыс, қазақ және әлем әдебиетінің туындыларын (немесе үзінділерін) салыстыру	7.3.3.1 тақырыпқа/ проблематикаға/ жанрға жақын орыс, қазақ және әлем әдебиетінің туындыларын (немесе фрагменттері) салыстыру	8.3.3.1 ұлттық мәдениеттің ерекшеліктерін ескере отырып, тақырыпқа жақын орыс, қазақ және әлем әдебиетінің туындыларын (немесе фрагменттері) салыстыру	9.3.3.1 тақырыпқа/ проблематикаға/ жанрға жақын орыс, қазақ және әлем әдебиетінің туындыларын (немесе фрагменттері) салыстыру, ұлттық мәдениеттің ерекшеліктерін ескере отырып, өз ұстанымын түсіндіру	10.3.3.1 тақырыпқа/ проблематикаға/ жанрға жақын орыс, қазақ және әлем әдебиетінің туындыларын (немесе фрагменттері) салыстыру, ұлттық мәдениеттің ерекшеліктерін ескере отырып, өз мысалдарын келтіру және авторлардың позициясын түсіндіру
					9.3.4.1	10.3.4.1

3.4 Пікірлерді бағалау	5.3.4.1 ауызша және жазбаша мәлімдемелерді тақырыпқа сәйкестік тұрғысынан бағалау	6.3.4.1 бағалау алгоритмін қолдана отырып, тақырыпты толық ашу тұрғысынан ауызша және жазбаша мәлімдемелер жасау	7.3.4.1 ауызша және жазбаша мәлімдемелерді тақырыпты ашудың толықтығы мен тереңдігі, дәйексөздің орындылығы тұрғысынан бағалау	8.3.4.1 тақырыптың толық және терең ашылуы, композициялық бірлік тұрғысынан ауызша және жазбаша мәлімдемелерді бағалау	тақырыпты ашудың толықтығы мен тереңдігі, композициялық және бірлік, фактологиялық дәлдік тұрғысынан ауызша және жазбаша мәлімдемелерді бағалау	тақырыпты ашудың толықтығы мен тереңдігі, композициялық идеялық және стильдік бірлік, фактологиялық дәлдік тұрғысынан ауызша және жазбаша мәлімдемелерді бағалау
---------------------------	--	---	---	---	---	--

32. Бағдарлама психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10 сыныптарына арналған "Орыс әдебиеті" оқу пәнінен жаңартылған мазмұндағы Үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспарының негізінде осы Бағдарламаның қосымшасына сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді жоспарда барлық сынып бойынша әр бөлімде қамтылатын оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

33. Бөлімдер мен тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10 сыныптарына арналған "Орыс әдебиеті" оқу пәнінен жаңартылған мазмұндағы Үлгілік бағдарламасына қосымша

Психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10 сыныптары үшін "Орыс әдебиеті" пәнінен жаңартылған мазмұндағы Үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар (оқыту орыс тілінде)

1) 5 - сынып:

1-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Оқытылатын шығармалар	Дағдылар	Оқыту мақсаттары
1 - тоқсан			5.1.1.1 терминдердің мағынасын түсіндіру: көркем әдебиет, фольклор, батырлық эпос, эпос, ертегі, әдеби ертегі, сюжет, композиция, көркемдік уақыт пен кеңістік, жанжал, кейіпкер,

Батырлық эпос	<p>1. Қиссалар. Цикл об Илье Муромце.</p> <p>2. А.С. Пушкин. "Песнь о вешем Олеге".</p> <p>3. М.Ю.Лермонтов. "Бородино".</p> <p>4. М.Шаханов. "Отрарская поэма о побеждҰнном победителе, или ПросчҰт Чингисхана"</p>	Түсіну және жауап беру	<p>баяндаушы, әңгімеші, гипербола, эпитет, салыстыру;</p> <p>5.1.2.1 ұғымдарды ажырату: шығарманың тақырыбы мен идеясы;</p> <p>5.1.2.2 көркем шығарма туралы жалпы түсініктің болуы; осы ұғымдардың көмегімен;</p> <p>5.1.3. 1 прозалық шығарманы лирикалық шығармадан ажырату;</p> <p>5.1.3. 2 шағын көлемді (поэтикалық, прозалық) мәтіндердің үзінділерін жатқа мәнерлеп оқу;</p> <p>5.1.4.1 алгоритм немесе блок-схема көмегімен қарапайым жоспар құру;</p> <p>5.1.6.1 ұғымдарды ажырату: толық және қысқа жауап;</p> <p>5.1.6.2 сұрақтарға дәйекті және қисынды жауап беру;</p> <p>5.1.6.3 сұраққа қысқа және толық жауап беру</p>
		Сараптама және интерпретация	<p>5.2.1.1 мұғалімнің қолдауымен жанрды және оның белгілерін (эпос, ертегі, әдеби ертегі) анықтау;</p> <p>5.2.2.1 мұғалімнің қолдауымен жұмыстың негізгі идеясын анықтау;</p> <p>5. 2.5.1 шығарманың басты кейіпкерлерін анықтау;</p> <p>5. 2.5.2 мұғалімнің қолдауымен шығарманың басты кейіпкерлерін сипаттау;</p> <p>5.2.8.1 мұғалімнің қолдауымен көркем мәтіндегі бейнелеу құралдарын түсіндіру (гиперболалар, эпитеттер, салыстырулар)</p>
			5.3.1.1 жұмысты талқылауға қатысу, өз

		Бағалау және салыстырмалы талдау	ойлары мен сезімдеріні білдіру, өз мысалдарын келтіру
2 - тоқсан			
Әдеби поэтикалық ертегі		Түсіну және жауап беру	<p>5.1.2.1 ұғымдарды ажырату: шығарманың тақырыбы мен идеясы</p> <p>5.1.2.2 көркем шығарма туралы жалпы түсініктің болуы; осы ұғымдардың көмегімен;</p> <p>5.1.3.1 прозалық шығарманы лирикалық шығармадан ажырату;</p> <p>5.1.3.2 шағын көлемді (поэтикалық, прозалық) мәтіндердің үзінділерін жатқа мәнерлеп оқу;</p> <p>5.1.5.1 шығарманың сұрақтарына дәйекті және қисынды жауап беру;</p> <p>5.1.5.2 шығарманың мазмұнын немесе үзіндісін қысқаша қайталап айтып беру</p>
	<p>1. В.А. Жуковский. "Сказка о царе Берендее".</p> <p>2. А.С. Пушкин. "Сказка о мертвой царевне и семи богатырях".</p> <p>3. К.Д. Бальмонт. "Фейные сказки"</p>	Сараптама және интерпретация	<p>5.2.1.1 жанрды және оның белгілерін (эпос, ертегі, әдеби ертегі) анықтау;</p> <p>5.2.2.1 жұмыстың негізгі идеясын анықтау;</p> <p>5.2.3.1 композиция элементтерін анықтау;</p> <p>5.2.3.2 шығарма мәтінінде мұғалімнің қолдауымен композиция элементтерін бөлу;</p> <p>5.2.4.1 шығармадағы негізгі эпизодтарды бөлу;</p> <p>5.2.4.2 мұғалімнің қолдауымен басты кейіпкерлерді сипаттау үшін маңызды эпизодтарды табу;</p> <p>5.2.5.1 шығарманың басты кейіпкерлерін анықтау;</p> <p>5.2.5.2 мұғалімнің қолдауымен шығарманың басты кейіпкерлерін сипаттау;</p>

			5.2.9.1 шығармашылық жұмыстар жазу (ертегілер, әңгімелер, тірек сөздер, иллюстрациялар бойынша әдеби тақырыптарға шағын шығармалар)
		Бағалау және салыстырмалы талдау	5.3.3.1 мұғалімнің қолдауымен тақырыпқа жақын орыс, қазақ және әлем әдебиетінің туындыларын (немесе үзінділерін) салыстыру
3 – тоқсан			
Әдеби прозалық ертегі	1. Г.Х. Андерсен. "Снежная королева". 2. О. Уайльд. "Соловей и роза". 3. К.Г.Паустовский. "Теплый хлеб".	Түсіну және жауап беру	5.1.1.1 терминдердің мағынасын түсіндіру: көркем әдебиет, фольклор, батырлық эпос, эпос, ертегі, әдеби ертегі, сюжет, композиция, көркемдік уақыт пен кеңістік, жанжал, кейіпкер, баяндаушы, әңгімеші, гипербола, эпитет, салыстыру; 5.1.3.1 прозалық шығарманы лирикалық шығармадан ажырату; 5.1.3.2 шағын көлемді (поэтикалық, прозалық) мәтіндердің үзінділерін жатқа мәнерлеп оқу; 5.1.6.1 ұғымдарды ажырату: толық және қысқа жауап; 5.1.6.2 сұрақтарға дәйекті және қисынды жауап беру; 5.1.6.3 сұраққа қысқа және толық жауап беру
			5.2.2.1 жұмыстың негізгі идеясын анықтау; 5.2.4.1 шығармадағы негізгі эпизодтарды бөлу; 5.2.4.2 басты кейіпкерлерді сипаттау үшін маңызды эпизодтарды табу;

<p>4. Г.В.Черноголова. "Сказка об одном зҰрнышке"</p>		<p>Сараптама және интерпретация</p>	<p>5.2.5.1 шығарманың басты кейіпкерлерін анықтау; 5.2.5.2 шығарманың басты кейіпкерлерін сипаттау; 5.2.6.1 көркемдік кеңістікті қысқаша сипаттау; 5.2.6.2 өз елестетулерін сызбаларда, схемаларда, кластерлерде ресімдеу; 5.2.7.1 мәтіндегі шығарманың басты кейіпкерлеріне авторлық қатынасты табу; 5.2.7.2 автордың басты кейіпкерлерге қатынасын анықтау; 5.2.8.1 көркем мәтіндегі бейнелеу құралдарын түсіндіру (гиперболалар, эпитеттер, салыстырулар)</p>
		<p>Бағалау және салыстырмалы талдау</p>	<p>5.3.2.1 мұғалімнің қолдауымен ұқсастықтар мен айырмашылықтарды түсіндіре отырып, көркем шығарманы басқа өнер түрлерімен салыстыру</p>
<p>4 – тоқсан</p>			
		<p>Түсіну және жауап беру</p>	<p>5.1.2.1 ұғымдарды ажырату: шығарманың тақырыбы мен идеясы; 5.1.2.2 көркем шығарма туралы жалпы түсініктің болуы; осы ұғымдардың көмегімен; 5.1.3.1 прозалық шығарманы лирикалық шығармадан ажырату; 5.1.3.2 шағын көлемді (поэтикалық, прозалық) мәтіндердің үзінділерін жатқа мәнерлеп оқу; 5.1.4.1 алгоритм немесе блок-схема көмегімен қарапайым жоспар құру</p>
			<p>5.2.3.1 композиция элементтерін анықтау; 5.2.3.2 шығарма мәтінде композиция элементтерін бөлу;</p>

<p>Әдеби шығармалардағы фольклорлық элементтер</p>	<p>1. А.С. Пушкин. "Руслан и Людмила". 2. М.М. Пришвин. "Кладовая солнца"</p>	<p>Сараптама және интерпретация</p>	<p>5.2.4.1 шығармадағы негізгі эпизодтарды бөлу; 5.2.4.2 басты кейіпкерлерді сипаттау үшін маңызды эпизодтарды табу; 5.2.5.1 шығарманың басты кейіпкерлерін анықтау; 5.2.5.2 шығарманың басты кейіпкерлерін сипаттау; 5.2.6.1 көркемдік кеңістікті қысқаша сипаттау; 5.2.6.2 өз елестетулерін сызбаларда, схемаларда, кластерлерде ресімдеу. 5.2.7.1 мәтіндегі шығарманың басты кейіпкерлеріне авторлық қатынасты табу; 5.2.7.2 автордың басты кейіпкерлерге қатынасын анықтау; 5.2.8.1 көркем мәтіндегі бейнелеу құралдарын түсіну және түсіндіру (гиперболалар, эпитеттер, салыстырулар); 5.2.9.1 шығармашылық жұмыстар жазу (ертегілер, әңгімелер, тірек сөздер, иллюстрациялар бойынша әдеби тақырыптарға шағын шығармалар)</p>
		<p>Бағалау және салыстырмалы талдау</p>	<p>5.3.4.1 ауызша және жазбаша мәлімдемелерді тақырыпқа сәйкестік тұрғысынан бағалау</p>

2) 6 - сынып:

2-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Оқытылатын шығармалар	Дағдылар	Оқыту мақсаттары
1 – тоқсан			
			<p>6.1.1.1 терминдердің мағынасын түсіндіру: көркем әлем, аңыз, аңыз кейіпкері, мифологиялық</p>

<p>Әлем халықтарының мифтері</p>	<p>1. Ежелгі Греция мифтері (Прометей, Геракл, Икар, Актеон туралы). 2. Е.В. Курдаков. "Актеон иттері". 3. Славян мифологиясы (Күн туралы миф, төменгі мифология өкілдері туралы мифтер). 4. Түрік мифологиясы (әлем жаратылысы туралы миф). 5. Библия мифологиясы (Вавилон мұнарасы, Соломон патша туралы мифтер).</p>	<p>Түсіну және жауап беру</p>	<p>образ, әңгіме, повесть, пьеса-ертегі, афиша, ремарка, портрет, пейзаж, метафора, персонализация, антитеза, эпос, лирика, драма; 6.1.2.1 негізгі және екіншілік ақпаратты түсіну және ажырату; 6.1.2.2 көркем шығарма туралы жалпы түсініктің болуы; 6.1.2.3 мәтінді негізгі және екіншілік бөліп, таңдауын түсіндіру; 6.1.3.1 драмалық шығарманы прозалық және лирикалық шығармадан ажырату; 6.1.3.2 мәтін үзінділерін жатқа мәнерлеп оқу (поэтикалық, прозалық, драмалық); 6.1.5.1 шағын эпикалық немесе драмалық шығарманың мазмұнын (қысқа, толық) айтып беру; 6.1.5.2 тірек кестелер және блок-схема пайдалана отырып, батырлар мен оқиғалар туралы өз пікірін білдіру</p>
		<p>Сараптама және интерпретация</p>	<p>6.2.1.1 жанрды және оның белгілерін (әңгіме, повесть, пьеса-ертегі) анықтау; 6.2.3.1 шығарма мәтнінде композиция элементтерін бөліп көрсету, олардың шығарманың сюжетіндегі рөлін түсіндіру; 6.2.5.1 шығарманың бәсі және екінші кейіпкерлерін ажырата білу; 6.2.5.2 мәтіннен жоспар мен дәйексөздерді қолдана отырып, кейіпкерлерді сипаттау; 6.2.9.1 оқығандары туралы өз түсінігін білдіре отырып,</p>

			шығармашылық жұмыстар (аңыздар, әдеби тақырыптарға шағын шығармалар) жазу
		Бағалау және салыстырмалы талдау	6.3.1.1 шығармадағы кілт сөздерді, салыстырмалы кестелер мен схемаларды қолдана отырып, басты кейіпкерлердің іс-әрекеттерін бағалай отырып, жұмысты талқылауға қатысу
2 – тоқсан			
		Түсіну және жауап беру	<p>6.1.1.1 терминдердің мағынасын түсіндіру: көркем әлем, аңыз, аңыз кейіпкері, мифологиялық образ, әңгіме, повесть, пьеса-ертегі, афиша, ремарка, портрет, пейзаж, метафора, персонализация, антитеза, эпос, лирика, драма;</p> <p>6.1.3.1 драмалық шығарманы прозалық және лирикалық шығармадан ажырату;</p> <p>6.1.3.2 мәтін үзінділерін жатқа мәнерлеп оқу (поэтикалық, прозалық, драмалық);</p> <p>6.1.5.1 шағын эпикалық немесе драмалық шығарманың мазмұнын (қысқа, толық) айтып беру, кейіпкерлер мен оқиғалар туралы өз пікірлерін білдіре отырып, анықтамалық кестелер мен диаграммаларды қолдана отырып;</p> <p>6.1.6.1 сыныпта жұмысты талқылағаннан кейін сұраққа толық жауап беру</p>
	<p>1. Б.Л. Пастернак. "Рождественская звезда".</p> <p>2. Н.В. Гоголь. "Ночь перед Рождеством".</p>		<p>6.2.2.1 ақпаратты өз сөзімен жеткізу;</p> <p>6.2.2.2 шығарманың құрылымдық элементтеріне сүйене отырып, негізгі идеясын анықтау;</p>

Әдебиеттегі Рождество тақырыбы	3. А. Гофман "Щелкунчик и Мышиный король"	Сараптама және интерпретация	<p>6.2.3.1 шығарма мәтінінде композиция элементтерін бөліп көрсету, олардың шығарманың сюжетіндегі рөлін түсіндіру;</p> <p>6.2.4.1 басты кейіпкерлерді сипаттау үшін маңызды драмалық және прозалық шығармалардың эпизодтарын табу;</p> <p>6.2.5.1 шығарманың басты және екінші кейіпкерлерін ажырата білу;</p> <p>6.2.5.2 мәтіннен жоспар мен дәйексөздерді қолдана отырып, кейіпкерлерді сипаттау;</p> <p>6.2.7.1 мұғалімнің қолдауымен мәтінде автордың басты және екінші кейіпкерлерге қатынасын сипаттайтын тірек сөздерді, негізгі тіркестерді табу;</p> <p>6.2.7.2 негізгі сөз тіркестерін қолдана отырып, автордың басты және екінші кейіпкерлерге қатынасын анықтау</p>
		Бағалау және салыстырмалы талдау	6.3.3.1 тақырып пен мәселеге жақын орыс, қазақ және әлем әдебиетінің туындыларын (немесе үзінділерін) салыстыру
3 – тоқсан			
		Түсіну және жауап беру	<p>6.1.4.1 шығармадан дәйексөздерді табу;</p> <p>6.1.4.2 қарапайым дәйексөз жоспарын құру</p>
			<p>6.2.1.1 жанрды және оның белгілерін (әңгіме, повесть, пьеса-ертегі) анықтау;</p> <p>6.2.2.1 ақпаратты өз сөзімен жеткізу;</p> <p>6.2.2.2 шығарманың құрылымдық</p>

Адамның адамгершілік тандауы

1. И.С. Тургенев. "Муму"
2. Л.Н. Толстой. "Кавказский пленник".
3. В.С. Высоцкий. "Песня о друге".
4. В.П. Астафьев "Конь с розовой гривой"

Талдау және интерпретция

элементтеріне сүйене отырып, негізгі идеясын анықтау;

6.2.4.1 басты кейіпкерлерді сипаттау үшін маңызды драмалық және прозалық шығармалардың эпизодтарын табу;

6.2.5.1 шығарманың бас және екінші кейіпкерлерін ажырата білу;

6.2.5.2 мәтіннен жоспар мен дәйексөздерді қолдана отырып, кейіпкерлерді сипаттау;

6.2.6.1 көркем кеңістік пен уақытты сипаттау;

6.2.6.2 өз елестетулерін сызбаларда, схемаларда, кластерлерде ресімдеу;

6.2.7.1 мәтінде автордың басты және екінші кейіпкерлерге қатынасын сипаттайтын тірек сөздерді, негізгі тіркестерді табу;

6.2.7.2 негізгі сөз тіркестерін қолдана отырып, автордың басты және екінші кейіпкерлерге қатынасын анықтау;

6.2.8.1 бейнелеу құралдарын (метафоралар, бейнелеулер) және поэтикалық синтаксис фигураларын (риторикалық сұрақтар, үндеулер, леп белгілері, антитезалар) түсіндіру;

6.2.9.1 оқығандары туралы өз түсінігін білдіре отырып, шығармашылық жұмыстар (аңыздар, әдеби тақырыптарға шағын шығармалар) жазу

6.3.2.1 ұқсастықтар мен айырмашылықтарды түсіндіре отырып, көркем

		Бағалау және салыстырмалы талдау	шығарманы басқа өнер түрлерімен салыстыру (салыстырмалы сипаттама жоспары)
4 – тоқсан			
Әдеби шығармалардағы ертегі және мифологиялық элементтер	<p>1. А.Н. Островский. "Снегурочка".</p> <p>2. И.С. Тургенев "Бежин луг".</p> <p>3. М.Ю. Лермонтов. "Русалка"</p>	Түсіну және жауап беру	<p>6.1.1.1 терминдердің мағынасын түсіндіру: көркем әлем, аңыз, аңыз кейіпкері, мифологиялық образ, әңгіме, повесть, пьеса-ертегі, афиша, ремарка, портрет, пейзаж, метафора, персонализация, антитеза, эпос, лирика, драма;</p> <p>6.1.2.1 негізгі және екіншілік ақпаратты ажырату және түсіну;</p> <p>6.1.2.2 көркем шығарма туралы жалпы түсініктің болуы;</p> <p>6.1.2.3 мәтінді негізгі және екіншілік бөліп, таңдауын түсіндіру;</p> <p>6.1.3.1 драмалық шығарманы прозалық және лирикалық шығармадан ажырату;</p> <p>6.1.3.2 мәтін үзінділерін жатқа мәнерлеп оқу (поэтикалық, прозалық, драмалық);</p> <p>6.1.4.1 шығармадан дәйексөздерді табу;</p> <p>6.1.4.2 қарапайым дәйексөз жоспарын құру;</p> <p>6.1.6.1 сыныпта шығарманы талқылағаннан кейін сұраққа толық жауап беру</p> <p>6.2.5.1 шығарманың бәсі және екінші кейіпкерлерін ажырата білу;</p> <p>6.2.5.2 мәтіннен жоспар мен дәйексөздерді қолдана отырып, кейіпкерлерді сипаттау;</p> <p>6.2.6.1 көркем кеңістік пен уақытты сипаттау;</p>

		Сараптама және интерпретация	6.2.6.2 өз елестетулерін сызбаларда, схемаларда, кластерлерде ресімдеу; 6.2.8.1 бейнелеу құралдарын (метафоралар, бейнелеулер) және поэтикалық синтаксис фигураларын (риторикалық сұрақтар, үндеулер, леп белгілері, антитезалар) түсіндіру
		Бағалау және салыстырмалы талдау	6.3.4.1 бағалау алгоритмін қолдана отырып, тақырыпты толық ашу тұрғысынан ауызша және жазбаша мәлімдемелер жасау

3) 7 - сынып:

3 -кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Оқытылатын шығармалар	Дағдылар	Оқыту мақсаттары
1 – тоқсан			
		Түсіну және жауап беру	7.1.1.1 терминдердің мағынасын түсіндіру: астарлы әңгіме, аңыз, баллада, ертегі, әдеби бағыт, классицизм, фантастикалық әңгіме, комедия, қиял, сатира, әзіл, гротеск, сарказм, ирония, көркем деталь, лирикалық кейіпкер, ырғақ пен рифма, аллегория; 7.1.2.1 әр түрлі ақпарат көздерімен жұмыс жасай білу; 7.1.2.2 белгілі және белгісіз ақпаратты қоса алғанда, көркем шығарманы толық түсіну; 7.1.3. "дәйексөз" терминінің мағынасын түсіну; 7.1.3.2 лирикалық кейіпкердің сипаттамасымен және/немесе кейіпкер бейнесімен байланысты үзінділер мен

Әдебиеттегі астарлы
аңгімелер мен аңыздар

1. Притча о блудном сыне, легенда об Арионе.
2. А.С.Пушкин "Арион", "Анчар".
3. А.С.Пушкин. "Станционный смотритель".
4. К.Г.Паустовский "Телеграмма"

Сараптама және
интерпретация

дәйексөздерді мәтіннен өз бетінше тауып, мәнерлеп оқып шығу;
7.1.4.1 жұмыстың дәйексөздеріне сүйене отырып, күрделі жоспар құру;

7.1.6.1 сұрақтарға жауап беру кезінде дәлелдердің мағынасын түсіну;

7.1.6.2 проблемалық сұраққа дәлелді жауап беру

7.2.2.1 шығарманың тақырыбы мен идеясын анықтау,

7.2.2.2 жағымды және жағымсыз кейіпкерлерді анықтау, өз мысалдарын не м е с е

сыныптастарының мысалдарын пайдалану;

7.2.2.3 кейіпкерлердің әрекеттері туралы өз пікірін білдіру;

7.2.3.1 шығарма мәтіндегі композиция элементтерін бөліп көрсету, эпиграфтың рөлін және оның мағынасын түсіндіру;

7.2.4.1 басты және екіншілік кейіпкерлерді сипаттау үшін эпизодтардың рөлін түсіндіру;

7.2.4.2 прозалық шығармада басты және екінші кейіпкерлерді сипаттау үшін маңызды эпизодтарды табу;

7.2.5.1 шығармадан кейіпкерлерді сипаттайтын бөлшектерді табу;

7.2.5.2 шығарманың кейіпкерлерін мәтіннен алынған мәліметтер мен дәйексөздер негізінде сипаттау

7.3.1.1 кейіпкерлер мен оқиғалар туралы пікір білдіре отырып,

		Бағалау және салыстырмалы талдау	жұмысты талқылауға қатысу
2 – тоқсан			
Адам және табиғат	<p>1. Өлеңдер А.С.Пушкина, С.А.Есенина, А.А. Фета.</p> <p>2. У.Блейк. "Тигр".</p> <p>3. О.О.Сулейменов. " Волчата".</p> <p>4. Р. Бредбери. "Зеленое утро".</p> <p>5. А.Новоселов. "Санькин марал"</p>	Түсіну және жауап беру	<p>7.1.3.1 "дәйексөз" терминінің мағынасын түсіну;</p> <p>7.1.3.2 лирикалық кейіпкердің сипаттамасымен және/немесе кейіпкер бейнесімен байланысты үзінділер мен дәйексөздерді мәтіннен өз бетінше тауып, мәнерлеп оқып шығу</p>
		Сараптама және интерпретация	<p>7.2.1.1 жанрды және оның белгілерін анықтау (астарлы әңгіме, баллада, ертегі, аңыз, комедия, лирикалық өлең, фэнтези, фантастикалық әңгіме);</p> <p>7.2.2.1 шығарманың тақырыбы мен идеясын анықтау,</p> <p>7.2.2.2 жағымды және жағымсыз кейіпкерлерді анықтау;</p> <p>7.2.2.3 кейіпкерлердің әрекеттері туралы өз пікірін білдіру;</p> <p>7.2.3.1 шығарма мәтініндегі композиция элементтерін бөліп көрсету, эпиграфтың рөлін және оның мағынасын түсіндіру;</p> <p>7.2.5.1 шығармадан кейіпкерлерді сипаттайтын бөлшектерді табу;</p> <p>7.2.5.2 шығарманың кейіпкерлерін мәтіннен алынған мәліметтер мен дәйексөздер негізінде сипаттау;</p> <p>7.2.6.1 сюжет пен композицияны, көркем бейнелерді анықтау</p> <p>7.2.6.2 өз елестетулерін кестелерде, схемаларда, кластерлерде, презентацияларда ресімдеу;</p>

			<p>7.2.8.1 көркем мәтіндегі поэтикалық синтаксистің бейнелеу құралдары мен фигураларын (аллегориялар), комикстің негізгі тәсілдерін (сатира, әзіл, гротеск, ирония, сарказм) түсіну және түсіндіру;</p> <p>7.2.9.1 тілдің бейнелеу құралдарын қолданып, оқуға деген көзқарасын білдіре отырып, шығармашылық жұмыстар (шығармалар) жазу</p>
		<p>Бағалау және салыстырмалы талдау</p>	<p>7.3.3.1 тақырыпқа/проблематикаға/жанрға жақын орыс, қазақ және әлем әдебиетінің туындыларын (немесе фрагменттерін) салыстыру</p>
<p>3 – тоқсан</p>			
		<p>Түсіну және жауап беру</p>	<p>7.1.1.1 терминдердің мағынасын түсіндіру: астарлы әңгіме, аңыз, баллада, ертегі, әдеби бағыт, классицизм, фантастикалық әңгіме, комедия, қиял, сатира, әзіл, гротеск, сарказм, ирония, көркем деталь, лирикалық кейіпкер, ырғақ пен рифма, аллегория;</p> <p>7.1.2.1 әр түрлі ақпарат көздерімен жұмыс жасай білу;</p> <p>7.1.2.2 белгілі және белгісіз ақпаратты қоса алғанда, көркем шығарманы толық түсіну ;</p> <p>7.1.3.1 "дәйексөз" терминінің мағынасын түсіну;</p> <p>7.1.3.2 лирикалық кейіпкердің сипаттамасымен және/немесе кейіпкер бейнесімен байланысты үзінділер мен</p>

<p>Әдебиеттегі сатира мен әзіл</p>	<p>1. И.А. Крылов. Басни. 2. Д.И. Фонвизин. "Недоросль". 3. М.Е. Салтыков-Щедрин. "</p>	<p>дәйексөздерді мәтіннен өз бетінше тауып, мәнерлеп оқып шығу; 7.1.5.1 шығарманың немесе үзіндінің мазмұнын айтып беру (қысқаша, толық, іріктеп); 7.1.6.1 сұрақтарға жауап беру кезінде дәлелдердің мағынасын түсіну; 7.1.6.2 проблемалық сұраққа дәлелді жауап беру</p>
	<p>Сказка о том, как один мужик двух генералов прокормил". 4. М.М. Зощенко. Сатиралық әңгімелер (мұғалімнің таңдауы бойынша)</p>	<p>7.2.5.1 шығармадан кейіпкерлерді сипаттайтын бөлшектерді табу; 7.2.5.2 шығарманың кейіпкерлерін мәтіннен алынған мәліметтер мен дәйексөздер негізінде сипаттау; 7.2.6.1 сюжет пен композицияны, көркем бейнелерді анықтау; 7.2.6.2 өз елестетулерін кестелерде, схемаларда, кластерлерде, презентацияларда ресімдеу; 7.2.7.1 кейіпкерлердің мотивтері мен іс-әрекеттеріне сүйене отырып, шығарманың кейіпкерлеріне авторлық қатынасты түсіну және түсіндіру; 7.2.7.2 өз ұстанымын дәлелдей отырып, автордың негізгі және екінші кейіпкерлерге қатынасын анықтау; 7.2.8.1 көркем мәтіндегі поэтикалық синтаксистің бейнелеу құралдары мен фигураларын (аллегориялар), комикстің негізгі тәсілдерін (сатира, әзіл, гротеск, ирония, сарказм) түсіну және түсіндіру</p>
		<p>7.3.2.1 образдар жасау құралдарындағы</p>
	<p>Сараптама және интерпретация</p>	

		Бағалау және салыстырмалы талдау	ұқсастықтар мен айырмашылықтарды сипаттай отырып, көркем шығарманы басқа өнер түрлерімен салыстыру
4 – тоқсан			
Мораль, этика, құндылықтар	<p>1. В.А. Жуковский. Балладалар.</p> <p>2. В. Набоков. "Рождество".</p> <p>3. В. Тендряков. "Хлеб для собаки".</p> <p>4. Д. Толкиен. "Хоббит, или Туда и Обратно"</p>	Түсіну және жауап беру	<p>7.1.4.1 шығарманың дәйексөздеріне сүйене отырып, күрделі жоспар құрау;</p> <p>7.1.5.1 шығарманың немесе үзіндінің мазмұнын айтып беру (қысқаша, толық, іріктеп);</p> <p>7.1.5.2 батырлар мен оқиғалар туралы өз пікірін білдіру</p>
		Сараптама және интерпретация	<p>7.2.1.1 жанрды және оның белгілерін анықтау (астарлы әңгіме, баллада, ертегі, аңыз, комедия, лирикалық өлең, фэнтези, фантастикалық әңгіме);</p> <p>7.2.3.1 шығарма мәтінінен композиция элементтерін табу, эпиграфтың рөлін және оның мағынасын түсіндіру;</p> <p>7.2.4.1 басты және екіншілік кейіпкерлерді сипаттау үшін эпизодтардың рөлін түсіндіру;</p> <p>7.2.4.2 прозалық шығармада басты және екінші кейіпкерлерді сипаттау үшін маңызды эпизодтарды табу;</p> <p>7.2.5.1 шығармадан кейіпкерлерді сипаттайтын бөлшектерді табу;</p> <p>7.2.5.2 шығарманың кейіпкерлерін мәтіннен алынған мәліметтер мен дәйексөздер негізінде сипаттау;</p> <p>7.2.7.1 кейіпкерлердің мотивтері мен іс-әрекеттеріне сүйене отырып, шығарманың кейіпкерлеріне авторлық</p>

		<p>қатынасты түсіну және түсіндіру;</p> <p>7.2.7.2 өз ұстанымын дәлелдей отырып, автордың негізгі және екінші кейіпкерлерге қатынасын анықтау;</p> <p>7.2.9.1 тілдің бейнелеу құралдарын қолданып, оқуға деген көзқарасын білдіре отырып, шығармашылық жұмыстар (шығармалар) жазу</p>
	Бағалау және салыстырмалы талдау	7.3.4.1 ауызша және жазбаша мәлімдемелерді (өзінің, сыныптастар және т. б.) тақырыпты ашудың толықтығы мен тереңдігі, дәйексөздің орындылығы тұрғысынан бағалау

4) 8 - сынып:

4 -кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Оқытылатын шығармалар	Дағдылар	Оқыту мақсаттары
1 – тоқсан		Түсіну және жауап беру	<p>8.1.1.1 терминдердің мағынасын түсіндіру: романтизм мен реализм әдеби бағыт, тарихи образ (кейіпкер), трагедия, комедия, поэма, символ, афоризм;</p> <p>8.1.2.1 көркем шығарманы сыни тұрғыдан түсіну;</p> <p>8.1.2.2 ашық және жасырын (сөздің астары) ақпаратты табу және ажырату;</p> <p>8.1.3.1 шығарманың тақырыбын анықтау;</p> <p>8.1.3.2 мәтіннен өз бетінше тауып, шығарманың тақырыбын бейнелейтін дәйексөздерді, үзінділерді мәнерлеп оқып шығу;</p> <p>8.1.4.1 күрделі дәйеккөз жоспар құрау;</p>

Балалар мен ересектер	<p>1. В. Распутин. "Уроки французского".</p> <p>2. Ч. Айтматов. "Первый учитель", "Красное яблоко"</p>	<p>8.1.5.1 дәйексөз түрлерін ажырату;</p> <p>8.1.5.2 шығарманың немесе үзіндінің мазмұнын айтып беру;</p> <p>8.1.5.3 дәйексөздің әртүрлі тәсілдерін қолдану;</p> <p>8.1.6.1 мәтіннен дәйексөз табу;</p> <p>8.1.6.2 дәйек сөздерді қолдана отырып проблемалық сұрақтарға дәлелді жауап беру</p>	
		Сараптама және интерпретация	<p>8.2.2.1 шығарманың тақырыбы мен идеясын анықтау,</p> <p>8.2.2.2 жеке тәжірибеден мысалдар келтіру;</p> <p>8.2.2.3 мәселелер туралы өз пікірін білдіру;</p> <p>8.2.3.1 шығарма мәтнінде композиция элементтерін бөлектеу, кірістіру эпизодтарының мағынасын түсіндіру;</p> <p>8.2.5.1 шығарманың кейіпкерлерін, олардың іс-әрекеттерін, мінез-құлық себептерін сипаттау;</p> <p>8.2.5.2 кейіпкерлердің мотивтері мен әрекеттерін түсіндіру;</p> <p>8.2.5.3 есімдер мен фамилиялардың мағынасын түсіну және түсіндіру</p>
		Бағалау және салыстырмалы талдау	<p>8.3.1.1 шығарманы талқылауға қатысу, өз көзқарасын қорғау, кейіпкерлердің мінез-құлқы мен іс-әрекеттерін түсіндіру</p>
2 – тоқсан			
			<p>8.1.1.1 терминдердің мағынасын түсіндіру: романтизм мен реализм әдеби бағыт, тарихи образ (кейіпкер), трагедия, комедия, поэма, символ, афоризм,</p>

<p>Балалар мен ересектер</p>	<p>1. Жунусов (мұғалімнің таңдауы бойынша) "Первый вагон" - әңгімелер жинағы. 2. А. Алексин. "Фотография, на которой меня нет", "А тем временем где-то" (таңдау бойынша)</p>	<p>Түсіну және жауап беру</p>	<p>эпиграф, прототип, өмірбаян; 8.1.2.1 көркем шығарманы сыни тұрғыдан түсіну; 8.1.2.2 ашық және жасырын (сөздің астары) ақпаратты табу және ажырату; 8.1.3.1 шығарманың тақырыбын анықтай білу; 8.1.3.2 мәтіннен өз бетінше тауып, шығарманың тақырыбын бейнелейтін дәйексөздерді, үзінділерді мәнерлеп оқып шығу; 8.1.4.1 күрделі дәйеккөз жоспар құрау; 8.1.5.1 дәйексөз түрлерін ажырату; 8.1.5.2 шығарманың немесе үзіндінің мазмұнын айтып беру; 8.1.5.3 дәйексөздің әртүрлі тәсілдерін қолдану; 8.1.6.1 мәтіннен дәйексөз табу; 8.1.6.2 дәйек сөздерді қолдана отырып проблемалық сұрақтарға дәлелді жауап беру</p>
	<p>Сараптама және интерпретация</p>	<p>8.2.2.1 мәселелер туралы өз пікірін білдіру, шығарманың тақырыбы мен идеясын анықтау; 8.2.3.1 шығарма мәтнінде композиция элементтерін бөлектеу, кірістіру эпизодтарының мағынасын түсіндіру; 8.2.5.1 шығарманың кейіпкерлерін, олардың іс-әрекеттерін, мінез-құлық себептерін сипаттау</p>	
	<p>Бағалау және салыстырмалы талдау</p>	<p>8.3.1.1 шығарманы талқылауға қатысу, өз көзқарасын қорғау, мінез-құлықты, кейіпкерлердің</p>	

			әрекеттерін, автордың позициясын бағалау
3 – тоқсан			
Сатира және эзіл	<p>1. Н.В. Гоголь. "Ревизор". 2. А.П. Чехов. Рассказы (мұғалімнің таңдауы бойынша). 3. В.М. Шукшин. Рассказы (мұғалімнің таңдауы бойынша)</p>	Түсіну және жауап беру	<p>8.1.1.1 терминдердің мағынасын түсіндіру: романтизм мен реализм әдеби бағыт, тарихи образ (кейіпкер), трагедия, комедия, поэма, символ, афоризм, эпиграф, прототип, өмірбаян; 8.1.5.1 дәйексөз түрлерін ажырату; 8.1.5.2 шығарманың немесе үзіндінің мазмұнын айтып беру; 8.1.5.3 дәйексөздің әртүрлі тәсілдерін қолдану; 8.1.6.1 мәтіннен дәйексөз табу; 8.1.6.2 дәйек сөздерді қолдана отырып проблемалық сұрақтарға дәлелді жауап беру</p>
		Сараптама және интерпретация	<p>8.2.4.1 прозалық, драмалық және лирикалық шығармаларда басты және екінші кейіпкерлерді сипаттау үшін маңызды эпизодтарды табу және түсіну; 8.2.5.1 шығарманың кейіпкерлерін, олардың іс-әрекеттерін, мінез-құлық себептерін сипаттау; 8.2.5.2 кейіпкерлердің мотивтері мен әрекеттерін түсіндіру; 8.2.5.3 есімдер мен фамилиялардың мағынасын түсіну және түсіндіру; 8.2.6.1 образдар жүйесін, шығарма құрылымын түсіну; 8.2.6.2 ақпаратты (схемалар, кестелер) бүктеудің әртүрлі</p>

		<p>тәсілдері арқылы өз елестетулерін ресімдеу; 8.2.7.1 кейіпкерлерге авторлық қатынасты білдіру тәсілдерін түсіну және ажырату; 8.2.7.2 кейіпкерлерге авторлық қатынасты білдіру тәсілдерін анықтау; 8.2.8.1 кейіпкерлердің авторлық мінездемесінің тәсілдерін, бейнелеу құралдарын, оның ішінде поэтикалық синтаксис (антитезалар) фигураларын, әдеби тәсілдерді түсіну және түсіндіру</p>	
	<p>Бағалау және салыстырмалы талдау</p>	<p>8.3.2.1 әр түрлі өнер түрлерінде образдар жасаудың нақты құралдарын сипаттайтын көркем шығарманы басқа өнер түрлерімен салыстыру; 8.3.3.1 ұлттық мәдениеттің ерекшеліктерін ескере отырып, тақырыпқа жақын орыс, қазақ және әлем әдебиетінің туындыларын (немесе фрагменттерін) салыстыру</p>	
<p>4 – тоқсан</p>			
		<p>Түсіну және жауап беру</p>	<p>8.1.2.1 көркем шығарманы сыни тұрғыдан түсіну; 8.1.2.2 ашық және жасырын (сөздің астары) ақпаратты табу және ажырату; 8.1.3.1 шығарманың тақырыбын анықтау; 8.1.3.2 мәтіннен өз бетінше тауып, шығарманың тақырыбын бейнелейтін дәйексөздерді, үзінділерді мәнерлеп оқып шығу</p>

<p>Махаббат және абырой</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. У. Шекспир. "Ромео и Джульетта". 2. А.С. Пушкин. "Капитанская дочка". 3. 19 ғасыр ақындар лирикасы . 4. О.О. Сулейменов. "Последнее слово акына Смета" 	<p>Сараптама және интерпретация</p>	<p>8.2.1.1 жанрды және оның белгілерін анықтау (трагедия, комедия, поэма);</p> <p>8.2.2.1 шығарманың тақырыбы мен идеясын анықтау,</p> <p>8.2.2.2 жеке тәжірибеден мысалдар келтіру;</p> <p>8.2.2.3 мәселелер туралы өз пікірін білдіру;</p> <p>8.2.3.1 шығарма мәтінінде композиция элементтерін бөлектеу, кірістіру эпизодтарының мағынасын түсіндіру;</p> <p>8.2.6.1 образдар жүйесін, шығарма құрылымын түсіну;</p> <p>8.2.6.2 ақпаратты (схемалар, кестелер) бүктеудің әртүрлі тәсілдері арқылы өз елестетулерін ресімдеу;</p> <p>8.2.7.1 кейіпкерлерге авторлық қатынасты білдіру тәсілдерін түсіну және ажырату;</p> <p>8.2.7.2 кейіпкерлерге авторлық қатынасты білдіру тәсілдерін анықтау;</p> <p>8.2.8.1 кейіпкерлердің авторлық сипаттамасының тәсілдерін, бейнелеу құралдарын, оның ішінде поэтикалық синтаксис (антитезалар) фигураларын, әдеби тәсілдерді (символ, өмірбаян) түсіну және түсіндіру;</p> <p>8.2.9.1 бейнелеу құралдарын қолдана отырып, кейіпкерге, оның іс-әрекетіне деген көзқарасын білдіретін шығармашылық жұмыстар жазу (әдеби кейіпкерге хат)</p> <p>8.3.2.1 әр түрлі өнер түрлерінде образдар</p>
-----------------------------	--	-------------------------------------	---

		<p>жасаудың нақты құралдарын сипаттайтын көркем шығарманы басқа өнер түрлерімен салыстыру;</p> <p>8.3.3.1 ұлттық мәдениеттің ерекшеліктерін ескере отырып, тақырыпқа жақын орыс, қазақ және әлем әдебиетінің туындыларын (немесе фрагменттерін) салыстыру;</p> <p>8.3.4.1 тақырыптың толық және терең ашылуы, композициялық бірлік тұрғысынан ауызша және жазбаша мәлімдемелерді бағалау</p>
--	--	--

5) 9 - сынып:

5-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Оқытылатын шығармалар	Дағдылар	Оқыту мақсаттары
1 – тоқсан			
		Түсіну және жауап беру	<p>9.1.3.1 шығарманың мәселелерін түсіну</p> <p>9.2.1.1 жанрды және оның белгілерін анықтау (сонет поэмасы, роман, хаттардағы роман, қасиетті әңгіме);</p> <p>9.2.4.1 шығармалардың эпизодтарын бөлектеу және сипаттау;</p> <p>9.2.4.2 эпизодтардың проблемалармен байланысын және олардың сюжетті дамытудағы рөлін түсіндіру;</p> <p>9.2.6.1 шығарманың көркемдік әлемін сипаттау;</p> <p>9.2.6.2 ақпаратты (схемалар, кестелер, интеллект-карталар) бүктеудің әртүрлі тәсілдері арқылы өз елестетулерін ресімдеу;</p> <p>9.2.7.1 салыстырмалы кестелерді немесе</p>
		Сараптама және интерпретация	

Армандар мен шындық	<p>1. М.Ю. Лермонтов. "Мцыри".</p> <p>2. А. Грин. "Алые паруса".</p> <p>3. А. де Сент-Экзюпери. "Маленький принц".</p> <p>4. М. Цветаева. Лирика.</p> <p>5. А. Ахматова. "У самого моря"</p>	<p>схемаларды қолдана отырып, кейіпкерлер мен бейнеленген оқиғаларға автордың көзқарасын білдіру тәсілдерін анықтау;</p> <p>9.2.8.1 бейнелеу құралдары мен поэтикалық синтаксистің фигураларын (эпитеттер, метафораларды салыстыру, персонализация, антитезалар, аллитерациялар, аллегориялар), образдар жасаудың құралдары мен тәсілдерін түсіну және түсіндіру;</p> <p>9.2.9.1 әдеби және еркін тақырыптарға шығарма жазу</p>
	Бағалау және салыстырмалы талдау	<p>9.3. 1.1 жұмысты талқылауға қатысу, өз көзқарасын қорғау, кейіпкерлердің мінез-құлқы мен іс-әрекеттерін түсіндіру, позицию авторы;</p> <p>8.4.4.1 ауызша және жазбаша мәлімдемелерді (өздері, сыныптастары және басқалары) тақырыпты ашудың толықтығы мен тереңдігі, композициялық бірлік және фактологиялық дәлдік тұрғысынан бағалау</p>
2 – тоқсан		
		<p>9.1.1.1 терминдердің мағынасын түсіндіру: романтизм мен реализм әдеби бағыт, тарихи образ (кейіпкер), трагедия, комедия, поэма, символ, афоризм, эпиграф, прототип, өмірбаян;</p> <p>9.1.2.1 шығарманың бастысын, себептерін, оқиғаның барысын анықтау;</p>

<p>Махаббаттың оғаштығы</p>	<p>1. У. Шекспир. Сонеты 2. П.Н. Васильев. "И имя твоё..." және басқа өлеңдер</p>	<p>Түсіну және жауап беру</p>	<p>9.1.2.2 көркем шығарманы сыни тұрғыдан түсіну; 9.1.2.3 естігеніне немесе оқығанына өз көзқарасын білдіру; 9.1.3.1 шығарманың мәселелерін түсіну; 9.1.4.1 тезистерді тұжырымдау; 9.1.4.2 қарапайым тезистік жоспар құрау; 9.1.5.1 шығарманың мазмұнын айтып беру, 9.1.5.2 сюжеттің дамуын қысқаша сипаттау; 9.1.5.3 сюжеттің дамуын шығармашылық қайта ойлау, айтып берудің түрлі тәсілдерін қолдану; 9.1.6.1 қосымша ақпарат көздерін өз бетінше табу және пайдалану; 9.1.6.2 дерек көздерді пайдалана отырып проблемалық сұрақтарға дәлелді жауап беру</p>
		<p>Сараптама және интерпретация</p>	<p>9.2.2.1 шығарманың тақырыбы мен идеясын анықтау; 9.2.2.2 шығарманың өзектілігі неде екенін түсіндіру; 9.2.2.3 шығарманың өзектілігі туралы пікір білдіру; 9.2.2.4 өз ұстанымын дәлелдеу; 9.2.3.1 шығарма мәтінінде композиция элементтерін бөліп көрсету, композиция түрлерін ажырату; 9.2.5.1 тұлғааралық және әлеуметтік қатынастардың маңыздылығын түсіну; 9.2.8.1 бейнелеу құралдары мен поэтикалық синтаксистің фигураларын (эпитеттер, метафораларды салыстыру,</p>

		<p>персонализация, антитезалар, аллитерациялар, аллегориялар), образдар жасаудың құралдары мен тәсілдерін түсіндіру</p>
	<p>Бағалау және салыстырмалы талдау</p>	<p>9.3.1.1 шығарманы талқылауға қатысу, өз көзқарасын қорғау, мінез-құлықты, кейіпкерлердің әрекеттерін, автордың ұстанымын түсіндіру</p>
<p>3 – тоқсан</p>		
		<p>Түсіну және жауап беру</p>
		<p>9.1.1.1 терминдердің мағынасын түсіндіру: романтизм мен реализм әдеби бағыт, тарихи образ (кейіпкер), трагедия, комедия, поэма, символ, афоризм, эпиграф, прототип, өмірбаян; 9.1.2.1 шығарманың бастысын, себептерін, оқиғаның барысын анықтау; 9.1.2.2 көркем шығарманы сыни тұрғыдан түсіну; 9.1.2.3 естігеніне немесе оқығанына өз көзқарасын білдіру; 9.1.3.1 шығарманың мәселелерін түсіну; 9.1.4.1 тезистерді тұжырымдау 9.1.4.2 қарапайым тезистік жоспар құрау; 9.1.5.1 шығарманың мазмұнын айтып беру, 9.1.5.2 сюжеттің дамуын қысқаша сипаттау; 9.1.5.3 сюжеттің дамуын шығармашылық қайта ойлау, айтып берудің түрлі тәсілдерін қолдану; 9.1.6.1 қосымша ақпарат көздерін өз бетінше табу және пайдалану; 9.1.6.2 дерек көздерді пайдалана отырып</p>

Махаббаттың оғаштығы	<p>1. А.С. Пушкин. Лирика, "Цыганы"</p> <p>2. И.С. Тургенев. "Ася"</p> <p>3. А.И. Куприн. "Олеся"</p>	<p>Сараптама және интерпретация</p> <p>Бағалау және салыстырмалы талдау</p>	<p>проблемалық сұрақтарға дәлелді жауап беру</p> <p>9.2.2.1 шығарманың тақырыбы мен идеясын анықтау;</p> <p>9.2.2.2 шығарманың өзектілігі неде екенін түсіндіру;</p> <p>9.2.2.3 шығарманың өзектілігі туралы пікір білдіру;</p> <p>9.2.2.4 өз ұстанымын дәлелдеу;</p> <p>9.2.3.1 шығарма мәтінінде композиция элементтерін бөліп көрсету, композиция түрлерін ажырату;</p> <p>9.2.5.1 тұлғааралық және әлеуметтік қатынастардың маңыздылығын түсіну;</p> <p>9.2.8.1 бейнелеу құралдары мен поэтикалық синтаксистің фигураларын (эпитеттер, метафораларды салыстыру, персонализация, антитезалар, аллитерациялар, аллегориялар), образдар жасаудың құралдары мен тәсілдерін түсіндіру</p> <p>9.3.1.1 шығарманы талқылауға қатысу, өз көзқарасын қорғау, мінез-құлықты, кейіпкерлердің әрекеттерін, автордың ұстанымын түсіндіру</p>
4 – тоқсан			
		Түсіну және жауап беру	<p>9.1.2.1 шығарманың бастысын, себептерін, оқиғаның барысын анықтау;</p> <p>9.1.2.2 көркем шығарманы сыни тұрғыдан түсіну;</p> <p>9.1.2.3 естігеніне немесе оқығанына өз көзқарасын білдіру;</p>

<p>Кішкентай адамның тақырыбы</p>	<p>1. Н.В. Гоголь. "Шинель" . 2. Ф.М. Достоевский. "Бедные люди". 3. Л.Н. Толстой. "После бала". 4. А.И. Куприн. "Гранатовый браслет"</p>	<p>Сараптама және интерпретация</p>	<p>9.1.3.1 шығарманың мәселелерін түсіну</p>
			<p>9.2.1.1 жанрды және оның белгілерін анықтау (трагедия, комедия, поэма); 9.2.2.1 шығарманың тақырыбы мен идеясын анықтау; 9.2.2.2 шығарманың өзектілігі неде екенін түсіндіру 9.2.2.3 шығарманың өзектілігі туралы пікір білдіру; 9.2.2.4 өз ұстанымын дәлелдеу; 9.2.3.1 шығарма мәтінінде композиция элементтерін бөліп көрсету, композиция түрлерін ажырату; 9.2.6.1 шығарманың көркемдік әлемін сипаттау; 9.2.6.2 ақпаратты (схемалар, кестелер, интеллект-карталар) бүктеудің әртүрлі тәсілдері арқылы өз елестетулерін ресімдеу; 9.2.7.1 салыстырмалы кестелерді немесе схемаларды қолдана отырып, кейіпкерлер мен бейнеленген оқиғаларға автордың көзқарасын білдіру тәсілдерін анықтау; 9.2.8.1 бейнелеу құралдары мен поэтикалық синтаксистің фигураларын (эпитеттер, метафораларды салыстыру, персонализация, антитезалар, аллитерациялар, аллегориялар), образдар жасаудың құралдары мен тәсілдерін түсіндіру;</p>

		9.2.9.1 әдеби және еркін тақырыптарға шығарма жазу
	Бағалау және салыстырмалы талдау	9.3.2.1 жұмысты талқылауға қатысу, өз көзқарасын қорғау, кейіпкерлердің мінез-құлқы мен іс-әрекеттерін түсіндіру, позиция авторға; 9.3.4.1 тақырыпты ашудың толықтығы мен тереңдігі, композициялық және бірлік, фактологиялық дәлдік тұрғысынан ауызша және жазбаша мәлімдемелерді бағалау

б) 10 - сынып:

6 -кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Оқытылатын шығармалар	Дағдылар	Оқыту мақсаттары
1 – тоқсан			
		Түсіну және жауап беру	10.1.1.1 терминдердің мағынасын түсіндіру: жанр, сонет, роман, қасиетті әңгіме, лирикалық шегініс, психологизм, ішкі монолог, оксиморон, афоризм; 10.1.2.1 естігеніне немесе оқығанына өз көзқарасын айту; 10.1.3.1 мәтіннен өз бетінше тауып, шығарманың проблемаларына байланысты дәйексөздерді, үзінділерді мәнерлеп оқып шығу 10.1.5.1 шығарманың мазмұнын айтып беру; 10.1.5.2 шығарма мәтінін қолдана отырып, мазмұндаудың әртүрлі әдістерін қолдану; 10.1.6.1 дереккөздерге сілтеме жасай отырып,

Қоғамға сатира	1. А.С. Грибоедов. "Горе от ума"	Сараптама және интерпретация	проблемалық сұраққа толық негізделген жауап беру
			<p>10.2.4.1 жанжалдың дамуымен эпизодтарды бөліп көрсету және сипаттау;</p> <p>10.2.4.2 жанжалды анықтау үшін маңызды эпизодтарды табу, басқа эпизодтармен байланысты түсіндіру;</p> <p>10.2.5.1 шығарманың кейіпкерлерін олардың әлеуметтік және тұлғааралық қатынастары негізінде сипаттау;</p> <p>10.2.6.1. ақпаратты жинақтаудың әртүрлі әдістерін (схемалар, кестелер, диаграммалар) қолдана отырып, өз елестетуін рәсімдеу;</p> <p>10.2.7.1 кейіпкерлерге және бейнеленген оқиғаларға автордың көзқарасын білдіру тәсілдерін өз бетінше табу және анықтау;</p> <p>10.2.8.1 поэтикалық синтаксистің образдарын, бейнелеу құралдары мен фигураларын (эпитеттер, метафораларды салыстыру, персонализация, антитезалар, перифразалар, аллитерациялар, аллегориялар) жасаудың ерекшеліктерін, құралдары мен тәсілдерін түсіндіру</p>
			<p>10.3.2.1 көркем шығарманы басқа өнер түрлерімен салыстыру, жеке авторлық техниканы бөліп көрсете отырып, образдар жасау құралдарындағы ұқсастықтар мен айырмашылықтарды сипаттау;</p>

		Бағалау және салыстырмалы талдау	10.3.3.1 тақырыпқа/ проблематикаға/ жанрға жақын орыс, қазақ және әлем әдебиетінің туындыларын (немесе фрагменттерін) салыстыру, ұлттық мәдениеттің ерекшеліктерін ескере отырып, өз мысалдарын келтіру және авторлардың позициясын түсіндіру
2 – тоқсан			
Қоғамға сатира	1. Н.В. Гоголь. "Мертвые души"	Түсіну және жауап беру	10.1.1.1 терминдердің мағынасын түсіндіру: жанр, сонет, роман, қасиетті әңгіме, лирикалық шегініс, психологизм, ішкі монолог, оксиморон, афоризм; 10.1.2.1 естігеніне немесе оқығанына өз көзқарасын айту; 10.1.3.1 мәтіннен өз бетінше тауып, шығарманың проблемаларына байланысты дәйексөздерді, үзінділерді мәнерлеп оқып шығу; 10.1.5.1 шығарманың мазмұнын айтып беру; 10.1.5.2 шығарма мәтінін қолдана отырып, мазмұндаудың әртүрлі әдістерін қолдану; 10.1.6.1 дереккөздерге сілтеме жасай отырып, проблемалық сұраққа толық негізделген жауап беру
			10.2.4.1 жанжалдың дамуымен эпизодтарды бөліп көрсету және сипаттау; 10.2.4.2 жанжалды анықтау үшін маңызды эпизодтарды табу, басқа эпизодтармен байланысты түсіндіру;

Сараптама және
интерпретация

10.2.5.1 шығарманың кейіпкерлерін олардың әлеуметтік және тұлғааралық қатынастары негізінде сипаттау;
10.2.6.1 ақпаратты жинақтаудың әртүрлі әдістерін (схемалар, кестелер, диаграммалар) қолдана отырып, өз елестетуін рәсімдеу;
10.2.7.1 кейіпкерлерге және бейнеленген оқиғаларға автордың көзқарасын білдіру тәсілдерін өз бетінше табу және анықтау;
10.2.8.1 поэтикалық синтаксистің образдарын, бейнелеу құралдары мен фигураларын (эпитеттер, метафораларды салыстыру, персонализация, антитезалар, перифразалар, аллитерациялар, аллегориялар) жасаудың ерекшеліктерін, құралдары мен тәсілдерін түсіндіру

Бағалау және
салыстырмалы талдау

10.3.2.1 көркем шығарманы басқа өнер түрлерімен салыстыру, жеке авторлық техниканы бөліп көрсете отырып, образдар жасау құралдарындағы ұқсастықтар мен айырмашылықтарды сипаттау;
10.3.3.1 тақырыпқа/ проблематикаға/ жанрға жақын орыс, қазақ және әлем әдебиетінің туындыларын (немесе фрагменттерін) салыстыру, ұлттық мәдениеттің ерекшеліктерін ескере отырып, өз мысалдарын келтіру және

			авторлардың позициясын түсіндіру
3 – тоқсан			
Адам жанының құпиялары	<p>1. А.С.Пушкин. "Пиковая дама".</p> <p>2. А.П.Чехов "Ионыч"</p>	<p>Түсіну және жауап беру</p> <p>Сараптама және интерпретация</p>	<p>10.1.2.1 естігеніне немесе оқығанына өз көзқарасын айту;</p> <p>10.1.3.1 мәтіннен өз бетінше тауып, шығарманың проблемаларына байланысты дәйексөздерді, үзінділерді мәнерлеп оқып шығу;</p> <p>10.1.3.1 мәтіннен өз бетінше тауып, шығарманың проблемаларына байланысты дәйексөздерді, үзінділерді мәнерлеп оқып шығу;</p> <p>10.1.4.1 күрделі дәйексөз жоспарын құру</p> <p>10.2.1. жанрды және оның белгілерін анықтау (сонет, роман, хаттардағы роман, қасиетті әңгіме);</p> <p>10.2.4.1 жанжалдың дамуымен эпизодтарды бөліп көрсету және сипаттау;</p> <p>10.2.4.2 жанжалды анықтау үшін маңызды эпизодтарды табу, басқа эпизодтармен байланысты түсіндіру;</p> <p>10.2.6.1 ақпаратты жинақтаудың әртүрлі әдістерін (схемалар, кестелер) қолдана отырып, өз елестетуін рәсімдеу;</p> <p>10.2.7.1 кейіпкерлерге және бейнеленген оқиғаларға автордың көзқарасын білдіру тәсілдерін өз бетінше табу және анықтау;</p> <p>10.2.8.1 поэтикалық синтаксистің образдарын, бейнелеу құралдары мен фигураларын (эпитеттер,</p>

		<p>метафораларды салыстыру, персонализация, антитезалар, перифразалар, аллитерациялар, аллегориялар) жасаудың ерекшеліктерін, құралдары мен тәсілдерін түсіндіру;</p> <p>10.2.9.1 әдеби және еркін тақырыптарға шығарма жазу, шолулар (спектакльдерге және/немесе туындының бейімделуіне)</p>
	Бағалау және салыстырмалы талдау	<p>10.3.3.1 тақырыпқа/ проблематикаға/ жанрға жақын орыс, қазақ және әлем әдебиетінің туындыларын (немесе фрагменттерін) салыстыру, ұлттық мәдениеттің ерекшеліктерін ескере отырып, өз мысалдарын келтіру және авторлардың позициясын түсіндіру;</p> <p>10.3.4.1 ауызша және жазбаша мәлімдемелерді (өздері, сыныптастары және басқалары) тақырыпты ашудың толықтығы мен тереңдігі, композициялық, идеялық және стиль тұрғысынан бағалау</p>
4 – тоқсан		
	Түсіну және жауап беру	<p>10.1.2.1 естігеніне немесе оқығанына өз көзқарасын айту;</p> <p>10.1.3.1 мәтіннен өз бетінше тауып, шығарманың проблемаларына байланысты дәйексөздерді, үзінділерді мәнерлеп оқып шығу;</p> <p>10.1.4.1 күрделі дәйексөз жоспарын құру</p>

Адам жанының
құпиялары

1. А.П.Чехов. "Человек в футляре".
2. Н.С.Лесков. "Жемчужное ожерелье"

Сараптама және
интерпретация

10.2.1.1 жанрды және оның белгілерін анықтау (сонет, роман, хаттардағы роман, қасиетті әңгіме);
10.2.4.1 жанжалдың дамуымен эпизодтарды бөліп көрсету және сипаттау;
10.2.4.2 жанжалды анықтау үшін маңызды эпизодтарды табу, басқа эпизодтармен байланысты түсіндіру;
10.2.6.1 ақпаратты жинақтаудың әртүрлі әдістерін (схемалар, кестелер, диаграммалар) қолдана отырып, өз елестетуін рәсімдеу;
10.2.7.1 кейіпкерлерге және бейнеленген оқиғаларға автордың көзқарасын білдіру тәсілдерін өз бетінше табу және анықтау;
10.2.8.1 поэтикалық синтаксистің образдарын, бейнелеу құралдары мен фигураларын (эпитеттер, метафораларды салыстыру, персонализация, антитезалар, перифразалар, аллитерациялар, аллегориялар) жасаудың ерекшеліктерін, құралдары мен тәсілдерін түсіндіру;
10.2.9.1 әдеби және еркін тақырыптарға шығарма жазу, шолулар (спектакльдерге және/немесе туындының бейімделуіне)

10.3.3.1 тақырыпқа/проблематикаға/ жанрға жақын орыс, қазақ және әлем әдебиетінің туындыларын (немесе фрагменттерін) салыстыру, ұлттық мәдениеттің

		Бағалау және салыстырмалы талдау	ерекшеліктерін ескере отырып, өз мысалдарын келтіру және авторлардың позициясын түсіндіру; 10.3.4.1 тақырыпты ашудың толықтығы мен тереңдігі, композициялық идеялық және стильдік бірлік, фактологиялық дәлдік тұрғысынан ауызша және жазбаша мәлімдемелерді бағалау
--	--	----------------------------------	---

Қазақстан Республикасының
Білім және ғылым министрі
2022 жылғы 1 сәуірдегі
№ 123 бұйрығына
58-қосымша
Қазақстан Республикасы білім
және ғылым Министрінің
2013 жылғы 3 сәуірдегі
№ 115 бұйрығына
695-қосымша

Психикалық дамуы тежелген білім алушыларына арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10 сыныптары үшін "Орыс тілі мен әдебиеті" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (оқыту қазақ тілінде)

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10 сыныптары үшін "Орыс тілі мен әдебиеті" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі – Бағдарлама) Қазақстан Республикасының "Білім туралы" Заңының 5-бабы б) тармақшасына сәйкес әзірленген.

2. Орыс тілі екінші тіл ретінде оқытылатын Қазақстан Республикасының мектептерінде орыс тілін оқыту әдістемесін дамытудың қазіргі кезеңі коммуникативтік әдістемені пайдаланумен сипатталады.

3. "Орыс тілі мен әдебиеті" пәнінің мақсаты – орыс тілінің нормаларын сақтап, дұрыс қолдана білуге, еркін сөйлесуге және сауатты жазуға қабілетті, шығармашыл, белсенді тұлғаны дамыту, білім алушылардың тілдік дағдыларын дамыту.

4. "Орыс тілі мен әдебиеті" пәнінің міндеттері:

1) өмірдің кәсіби-оқу, ғылыми-техникалық, әлеуметтік-мәдени, әлеуметтік-тұрмыстық салаларында қарым-қатынас құру үшін қажетті ауызша айту, тыңдалым, оқу және жазу дағдыларын дамыту;

2) ойлау және ой операцияларының түрлерін дамыту: көрнекі-бейнелік ойлауды, сөздік-логикалық ойлауды (заттар, құбылыстар және оқиғалар арасында логикалық

байланыстарды тану және орнату; ұғымдардың ұқсастығы мен айырмашылықты талдау және салыстыру; ауызша және жазбаша нұсқау, алгоритм бойынша тапсырма орындау; өз әрекетін жоспарлау).

4. Түзету–дамытушылық міндеттер:

1) эмоциялық-еріктік, жеке-тұлғалық аясындағы бұзылымдарды түзету: бастамашылдық пен ынталылықты, өз ісін аяқтауға ұмтылуды дамыту; қиыншылықтарды жеңе білуді қалыптастыру; шешім қабылдауда белсенділік танытуды дамыту; сезімдерді дамыту, өзін-өзі бағалауды, өз әрекетін дұрыс талдауды, сын пікірді дұрыс қабылдауды дамыту;

2) сөйлеу тілін түзету және дамыту, фонематикалық есту қабылдауды, сөйлеудің монолог пен диалог түрлерін дамыту, тілдің лексикалық-грамматикалық құралдарын дамыту, сөздік қорын байыту, қоршаған орта туралы түсініктерді кеңейту, білімдегі жеке олқылықтарды жою;

3) зейінді аудару, бөлу, шоғырландыру, тұрақтандыру, зейін көлемін ұлғайту қабілеттерін, байқампаздықты дамыту ;

4) қысқамерзімді, ұзақмерзімді, логикалық, механикалық жадын, көріу-есту арқылы есте сақтауын дамыту;

5) қазақ тіліне, қазақ әдебиетіне деген қызығушылықты қалыптастыру және дамыту, оқу дағдыларын дамыту;

6) көріп қабылдауын, естіп қабылдауын түзете дамыту; кеңістікті бағдарлауын қалыптастыру;

7) қазақ тілінің алғашқы курсы менгеру үшін қажетті ойлау әрекеттің тәсілдерін үйрету (тіл құбылыстарын бақылау, салыстыру, жалпылау).

5. Грамматикалық материалдар лексикалық тақырыптар аясында оқытылады.

2-тарау. Оқу процесін ұйымдастырудың педагогикалық тәсілдері

7. Оқыту процесін ұйымдастыруда білім алушылардың ерекшеліктері ескеріледі:

1) белсенді қабылдаудың және зейіннің бұзылымдары: зейіннің тұрақсыздығы, зейіннің ауысу жылдамдылығының бұзылымдары, көлемінің аздығы;

2) есте сақтаудың бұзылымдары: есте сақтау көлемінің шектелуі, есте сақтаудың қысқамерзімді түрінің ұзақмерзімді түріне қарағанда басым болуы, механикалық түрінің логикалық түріне қарағанда басым болуы, есте сақтау дұрыстығы мен тұрақтылығының әлсіздігі;

3) танымдық белсенділік деңгейінің төменділігі және ақпаратты өндеудің баяулығы;

4) сөйлеу тілінің кемшіліктері мен бұзылымдары;

5) ойлаудың даму кемшіліктері: көрнекі-әрекеттік ойлаудың көрнекі-бейнелеу және сөздік-логикалық ойлауға қарағанда басым дамуы;

6) қозғалыстардың баяулығы, ауысудың, координацияның және машықтанудың қиыншылықтары;

7) қабылданған ақпараттың шектеулі көлемі, жалпылау қабілетінің әлсіздігі;

8) оқуға деген қызығушылықтан тез айырылып қалуы.

8. Орыс тілі мен әдебиетін нәтижелі меңгерудің тәсілдері:

1) коммуникативтік тәсіл – орыс тілінде сөйлеу әрекетінің барлық түрлерін, ауызша және жазбаша сөйлеу тілінің мәдени негіздерін, тілді қарым-қатынастық түрлі жағдайында, тіршіліктің түрлі саласында қолданудың базалық дағдыларын белсендетеді;

2) жеке тәсіл - оқу процесін білім алушылардың жеке ерекшеліктеріне, мүмкіндіктеріне және даму деңгейлеріне сәйкес ұйымдастырылуын көздейді және жеке жұмысты топтық, ұжымдық, фронталды жұмыс түрлерімен үйлесімді қолдануды талап етеді;

3) уәждемелік-ойын тәсілі – білімге қарасты табиғи қызығушылыққа негізделген, ол зияткерлік дидактикалық ойындарға қызығушылығын, жағымды оқу уәждемесін қалыптастырады;

4) жеке және тұлғалы-бағыттық тәсіл - білім алушы тұлғасының жан-жақты дамуын көздейді, оның жеке ерекшеліктеріне, қажеттіліктеріне сай шығармашылық қабілеттерінің толық ашылуына, өзін-өзі бағалаудың, өзін-өзі түзеудің қалыптасуына бағытталған.

9. Оқытудың нәтижелі жұмыс әдістері:

1) көрнекілік әдіс - (суреттерді, кестелерді, сызбаларды, аудио-видео таспаларды көрсету, үйлестіру) балалардың қоршаған орта туралы толық түсініктерінің қалыптасуына, қабылдау, есте сақтау, ойлау, қиял сияқты психикалық процестерінің дамуына ықпал жасайды, түрлі талдағыштардың жұмысын белсендетеді және теориялық материалды толық түсінуі мен есте сақтауына септігін тигізеді;

2) әңгіме әдісі - білім алушылардың өз ойын бірізділікпен, байланысты және логикалық түрде жеткізіп үйренуге көмектесетін және есте сақтау және сөйлеу тілін дамыта түсетін, тәрбиелік әсері мол әдіс, сондай-ақ оның диагностикалық құрал ретінде (жалпылау, жүйелеу, нақтылау) бағдарламалық материалды ұғынудың қиындықтарын ашып табуда маңызы зор;

3) ойын әдістері - оқу іс-әрекетіне деген қызығушылықты оятып, дұрыс уәждеменің қалыптасуына ықпал етеді; сергіту сәттерін пайдалану белсенділігін ұйымдастыруға, тәрбиелеуге және дамытуға, бір әрекеттен басқасына аусуына мүмкіндік береді, мұғалімге күрделі жұмыс салмағын мөлшерлеуге көмектеседі;

4) көшіріп жазу - бұл механикалық есте сақтаудың, саналы ұғынудың негізінде орфорграфияны меңгерудің қажетті шарттардың бірі деп қарастырылады;

5) айтылғанды жазу әдісі білім алушылардың жинақы болуын, өзін-өзі бақылауының, зейіннің дамуына ықпал етеді;

6) оқу материалын мөлшерлеу әдісі, бірден қабылдауға көлемді және күрделі ақпаратты ұсақ бөлшектер түрінде беру, мұндай тәсілді қолдану білім алушылардың

материалды қаншалықты меңгергендерін бақылауға, ұғынудың кемшілігін дер кезінде түзеуге, олқылықтарын толтыруға мүмкіндік береді.

10. "Орыс тілі мен әдебиеті" пәні бойынша бағдарламалық материалдың нәтижелі меңгерілуі келесілерге байланысты:

1) жана материалды мүмкіндігінше толық түсіндіріп беру; оқушылардың практикалық әрекеттерін сызбалар, кестелер бойынша, үйлестірілген материалдарын қолдану арқылы жұмыс жасаумен үйлестіру;

2) жаңа білімді толыққанды ұғыну үшін және алдында оқытылған тақырыптарды бекіту мақсатымен оқу материалын жүйелі түрде қайталап отыру;

3) жазбаша тапсырмаларды орындаудан бұрын, қателердің алдын алу үшін талдау жұмыстарын жүргізу;

4) зейінді қалыпқа келтіру үшін іс-әрекет түрлерін алмастырып отыру;

5) үй тапсырмасын құрастыруда көлемін азайту жағын ескеру;

6) психикалық процестерін дамытуға бағытталған жұмысты жүйелеу;

7) материалдарды аздаған мөлшерде, біртіндеп күрделендіріп беру;

8) тапсырмаларды өзіндік жұмысына арналған алгоритм бойынша орындау жаттығулардың санын көбейту.

11. Психикалық дамуы тежелген білім алушылардың оқу нәтижелігін арттыру үшін келесі заманауи педагогикалық технологияларды қолданады:

1) саралап оқыту технологиясы - түрлі топтарға жататын оқушыларға біркелкі тәсілдер қолданбай, оқытудың уәждемелік деңгейін көтереді, оқуда қиындықтары бар оқушыларға жағдай жасауға, әр оқушының оқудағы ерекше қажеттіліктерін толыққанды қанағаттандыруға мүмкіндік береді;

2) "Сыни ойлау" технологиясы - мәтінмен жұмыс жасауға бағытталып, мәтінді оқу, ақпаратты табу, қорытынды шығару, жалпылау мен тұжырымдама жасау, талдау жүргізу, мәтіннің мазмұнын, тілдік ерекшелерін және құрылымын бағалау дағдыларын дамытады;

3) компенсациялық оқыту технологиясы - оңалту ортасының компенсациялық құралдарын пайдалануды көздейді: оқушыға мейіріммен қарау (қамқорлық көрсету, гуманистік көзқарас, қайырымдылық білдірту); баланың қиындықтары мен проблемаларын түсіну, оны кемшіліктеріне қарамастан қабылдау, қабілеттіліктерін дамыту, қажетті көмек беру, өзін-өзі реттеу элементтеріне үйрету;

4) ақпараттық-коммуникациялық технологиялар - ақпаратпен жұмыс жасауға, ақпаратты іздеуге, жинақтауға үйретеді; мәліметтер мен идеяларымен алмасуды, жұмысты жетілдіруді, интернет ресурстарын, қосымшаларды, компьютерлік жабдықтарды кеңінен қолдануды, оқытудың сапасын көтеруді қамтамасыз етеді.

12. Оқытудың тиімді әдістері мен стратегиялары:

1) әр оқушының пікірін тыңдау және өз білімдерінің қолданудың маңыздылығын түсіндіру, білімдерді ары қарай дамытуға талпындыру;

- 2) ізденіске, ізденіп белсенді оқуға ынталандыру;
- 3) білім алушылардың жеке, топтық және ұжымдық жұмысын ұйымдастыру;
- 4) "Инсерт" немесе "Белгі қою" әдісін қолдану білім алушыларға мәтінді немесе тапсырманы түсініп, қадағалауға мүмкіндік береді;
- 5) салыстыру әдісі нысандардың айырмашылықтары мен ұқсастығын табуға үйретеді;
- 6) "Аяқталмаған сөйлем" әдісі көмегімен оқушылар абстракты ұғымдарды өз ішкі дүниетанымын көру бейнелері арқылы жеткізуге үйренеді.

13. Ақпараттық-коммуникативтік технологияларындағы құзыреттілік - оқушыларды алдын-ала іріктелген, арнайы құрастырылған дайын тапсырмалардың көп мөлшерімен камтамасыз етуге мүмкіндік береді, білім алушылардың зияткерлік шығармашылық қабілеттерін дамытады, жаңа білімді өз бетінше меңгеруге, ақпараттың түрлі көздерімен жұмыс жасауға үйретеді.

14. "Орыс тілі мен әдебиеті" пәнін оқытудың техникалық құралдары: компьютер, электронды оқулықтар, электронды проектор, электронды тақта, адам дауысының, әндердің, музыканың, табиғи дыбыстардың аудио жазбалары, телефильмдер, кинофильмдер, аудио және видео жазбалар.

15. "Орыс тілі мен әдебиеті" пәнін оқыту нәтижелерін бағалау критериалды бағалау жүйесі бойынша жүргізіледі. Формативті және суммативті бағалау үшін тапсырмаларды мұғалім білім алушылардың мүмкіндіктерін ескере отырып, құрастырады. Келесі тәсілдерді пайдалануға болды:

- 1) тапсырмалардың көлемі мен күрделілігін, олардың білім алушыларға қол жетімді болуын анықтау;
- 2) нұсқаулықтың тұжырымдамаларын грамматикалық және семантикалық жағынан өзгерту, жеңілдету;
- 3) тапсырманың бірізді орындалуын камтамасыз ету үшін көпқұрылымды нұсқауды қысқа мағыналық бірліктерге бөлу;
- 4) қажет болған жағдайда сараланған көмек беру: ынталандырушы (мадақтау, эмоционалдық қолдау), ұйымдастырушылық (зейінді шоғырландыру, өзін-өзі тесерудің қажеттілігін ескерту), бағыттаушы (тапсырманы қайталау, түсіндіру);
- 5) тапсырманы орындауға қосымша уақыт беру.

3-тарау. "Орыс тілі мен әдебиеті" оқу пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

16. "Орыс тілі мен әдебиеті" пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

- 5-сынып – аптасына 3 сағатты, оқу жылында – 102 сағатты;
- 6-сынып – аптасына 3 сағатты, оқу жылында – 102 сағатты;
- 7-сынып – аптасына 3 сағатты, оқу жылында – 102 сағатты;
- 8-сынып – аптасына 3 сағатты, оқу жылында – 102 сағатты;
- 9-сынып – аптасына 3 сағатты, оқу жылында – 102 сағатты;

10-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 68 сағатты құрайды.

17. "Орыс тілі мен әдебиеті" пәнінің оқу мазмұны бөлімдерге бөлінеді. Бөлімдерді бөлімшелер құрайды, бөлімшелер күтілетін нәтижелер түрінде ұсынылған әр сыныптың оқу мақсаттарын қамтиды.

18. "Тыңдалым және айтылым" бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

- 1) қысқа мәтіндердің мазмұнын түсіну;
- 2) сөздердің лексикалық мағынасын түсіну;
- 3) тыңдалған/оқылған мәтінді айтып беру;
- 4) сөздік қорын кеңейту;
- 5) диалогқа қатысу.

19. "Оқылым" бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

- 1) мәтін мазмұнын түсіну;
- 2) сұрақтар мен жауаптар тұжырымдау;
- 3) әртүрлі оқу түрлерін меңгеру.

20. "Жазылым" бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

- 1) жазу техникасын жетілдіру; жоспар құру;
- 2) тыңдалған, оқылған және аудиовизуалды материалдың мазмұнын баяндау;

21. "Тілдік бірліктерді пайдалану" бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

- 1) орфографиялық нормаларды сақтау;
- 2) грамматикалық нормаларды сақтау;
- 3) пунктуациялық нормаларды сақтау.

22. 5-сыныпқа арналған "Орыс тілі мен әдебиеті" пәнінің базалық мазмұны:

1) тыңдалым және айтылым: танысу үшін сөйлеу барысында сөз бен сөз тіркестерін, пән атауын пайдалану; тақырып бойынша жаңа сөздердің мағынасын түсіну; қысқа мәтіндердің мазмұнын түсіну, жіңішке сұрақтар құрастыра білу; алдыңғы кезеңде өткен тақырыптар бойынша өз бетінше сөз сөйлеуде сөздерді пайдалану және жаңа тақырыпқа қатысты жаңа сөздерді меңгеру, заттарды, олардың іс-әрекеттері мен белгілерін атау және сұрақтар қою, әдеп сипатындағы диалогқа қатысу (сәлемдесу, үндеу, танысу);

2) оқылым: тірек сөздерді пайдалана отырып, мәтіннің жалпы мазмұнын түсіну; мәтін мазмұны бойынша сұрақтарды тұжырымдау, оларға жауап беру; оқу түрлерін меңгеру (тұтас сөздер мен сөз тіркестерін жатқа оқу), рөлдер бойынша оқу; мәтінде таныс емес сөздер мен сөз тіркестерін өз бетінше табу және сөздіктің көмегімен олардың мағынасын табу;

3) жазылым: әліпби, орыс және қазақ әліпбиінің салыстырмалы сипаттамасы, орыс тілі дыбыстарының дұрыс айтылуы, әріптерді, буындарды, сөздерді дұрыс жазу және оқу; сөздерді, сөйлемдерді, мәтіндерді баспа мәтінінен шығара білу; дауысты және дауыссыз дыбыстарды ажырату, оларды белгілейтін әріптердің дұрыс жазылуы; сөз түбірінде тексерілетін дауыссыз дауысты дыбыстардың емлесі, тегі, саны мен

септігіндегі сөздерді үйлестіре отырып, сөйлеудің атаулы бөліктерін пайдалану; тыныс белгілерін қарапайым сөйлемдерде және біртекті мүшелермен;

4) тілдік бірліктерді пайдалану: сөз түбіріндегі дауысты және дауыссыз дыбыстар, зат есімдермен, сын есімдермен, етістіктермен, сонымен қатар сөйлеудің әр түрлі бөліктеріндегі аяқталулар, тікелей және бейнелі мағынадағы сөздер, синонимдер, антонимдер, омонимдер және көп мағыналы сөздер, эмоционалды боялған сөздер, гиперболалар, эпитеттер, салыстырулар, сөйлеудің атаулы бөліктерін шақ, септіктермен үйлестіру, тікелей сөйлеу және сөйлеу кезіндегі тыныс белгілері, бірыңғай мүшелер, сонымен қатар сөйлемнің бірыңғай мүшелері үшін жалпылама сөз, қарапайым сөйлемдегі сызықша.

23. 6-сыныпқа арналған "Орыс тілі мен әдебиеті" пәнінің базалық мазмұны:

1) тыңдалым және айтылым: сөйлеуде танысу үшін фразалар мен сөйлемдерді, заттардың аттарын пайдалану, күнделікті тақырыптағы сөздердің мағынасын түсіну, кішігірім мәтіндердің мазмұнын түсіну, сыпайы сұрақтар қою, синонимдер, антонимдер, сөздік қорын меңгеру, әдеп сипатындағы диалогқа қатысу (қоштасу, ризашылық, кешірім), диалогқа қатысу, репликаларды дұрыс түсіну және кері байланыс беру, сөйлеу қарқынында айтылатын орыс тілін түсіну;

2) оқылым: мәтіннің жалпы мазмұнын түсіну, кілт сөздер мен сөз тіркестерін анықтау, мәтіннің мазмұны бойынша сұрақтарды тұжырымдау және иллюстрацияға сүйене отырып оларға жауап бере білу; оқу түрлерін білу (тұтас сөздер мен сөз тіркестерін бірізділікпен оқу), рөлдер бойынша оқу; мәтінде бейтаныс сөздер мен сөз тіркестерін өз бетінше табу, сөздіктің көмегімен олардың мағынасын таба білу, мәтінді қысқаша баяндау;

3) жазылым: мәтінді баспа және қолжазба мәтіндерінен көшіру, жазылғандарды үлгімен салыстыру, сөздің айтылуы мен жазылуы арасындағы алшақтықты байқай білу, адамдардың есімдерінде, тегі мен әкесінің атында, жануарлардың лақап аттарында бас әріп жаза білу, көшіру кезінде өзін-өзі бақылау тәсілдерін меңгеру;

4) тілдік бірліктерді қолдану: жазуда Ъ және Ь айыру белгілерін дұрыс қолдану, есімдік, сан есім, сын есімді септіктерде дұрыс қолдану; нормаға сәйкес сын есімдер мен үстеулерді салыстыру дәрежесін қалыптастыру, тікелей сөйлемдерде тыныс белгілерін дұрыс қолдану.

24. 7-сыныпқа арналған "Орыс тілі мен әдебиеті" пәнінің базалық мазмұны:

1) тыңдалым және айтылым: предлогтардың, сөз тіркестерінің және қарапайым сөйлемдердің мағынасын түсіну, рухани-адамгершілік тақырыптағы сөздердің мағынасын түсіну; әңгімелердің мазмұнын түсіну, қарапайым және күрделі сұрақтар құра білу; синонимдерді, антонимдерді, омонимдерді қамтитын сөздік қорын меңгеру, сөздің эмоционалды бояуын қабылдау;

2) оқылым: негізгі ақпаратты түсіну, мәтіннің тақырыбын, мақсатын немесе маңызын анықтау, сұрақтар бойынша мәтіннің мазмұнын болжау, мәтіннің мазмұнын

бағалауға бағытталған сұрақтарды тұжырымдау және сұрақтарға жауап бере білу, тақырып және/немесе көтерілген мәселе бойынша өз пікірін білдіру, орфоэпия нормаларына сәйкес дұрыс, еркін, саналы және мәнерлеп оқу, сипаттаманы, баяндауды, мысалдар мен ертегілерді ажырату;

3) жазылым: мәтінді графикалық рәсімдеуге қойылатын негізгі талаптарды сақтай отырып, мәтінді көшіріп жазу (сөздерді тасымалдау, жиектер, қызыл жол); мұғалімнің көмегімен грамматикалық тапсырмалары бар жазбаша жұмыстарды орындау (көшіріп жазу, диктант), конвертке мекен-жай жазу, есту диктантын жазу кезінде өзін-өзі бақылау тәсілдерін меңгеру;

4) тілдік бірліктерді қолдану: Ц және ызың дыбыстардан соң дауысты дыбысты дұрыс жазу, етістіктердің дұрыс жазылуы; дауысты дыбыстардан кейін дауысты дыбыстардың дұрыс жазылуы, етістіктер мен оның формаларын дұрыс қолдану, сөйлеудің қызметтік бөліктері; етістікті басқару нормаларын сақтау, тікелей және жанама сөйлеулермен сөйлемдерде тыныс белгілерін қолдану.

25. 8-сыныпқа арналған "Орыс тілі мен әдебиеті" пәнінің базалық мазмұны:

1) тыңдалым және айтылым: предлогтардың, сөз тіркестерінің және жай сөйлемдердің мағынасын түсіну, оқу-білім беру тақырыбының мағынасын түсіну, шағын прозалық шығармалардың мазмұнын түсіну, сұрақтарға барабар жауап бере білу, эмоционалды-баян лексиканы қамтитын сөздік қорын меңгеру, диалог-сауалға қатысу;

2) оқылым: негізгі және қайталама ақпаратты түсіну ақпаратты жалпыға белгілі, күнделікті біліммен байланыстыра отырып, идеялар, болжамдар жасауға мүмкіндік беретін мәтіндегі проблемалық мәселелерді тұжырымдау, сұрақтарға жауап беру, дәлелдер келтіру, мәтіндік ақпаратты байланыстыру, дұрыс және мәнерлі оқу, түсіну, мәтінді ауызша және логикалық екпіндерге, үзілістерге, әртүрлі сөйлемдердің дұрыс интонациясына сәйкес мәтін;

3) жазылым: грамматикалық тапсырмалары бар жазбаша жұмыстарды өз бетінше орындау (көшіру, диктант); өз жұмысын және жолдасының жұмысын өз бетінше тексеру; орфографиялық ережелерді сақтай отырып, оқыту сипатындағы жазбаша жұмыстарды орындау; алдын ала дайындықтан кейін қысқа мәтінді есте сақтау бойынша жазу; орфографиялық ережелерді сақтай отырып, диктантқа жазу; кесте, схема, диаграмма, график түрінде ақпарат беру;

4) тілдік бірліктерді қолдану: дұрыс жазу сөздің әр түрлі бөліктеріндегі дауысты және дауыссыз дыбыстар, сызықша арқылы сөздер; сөйлеудің әр түрлі бөліктерімен дұрыс жазу, етістіктердің аяқталуы, сөйлеудің әр түрлі бөліктеріндегі жұрнақтар; есімдіктердің жанама формаларын дұрыс қолдану; зат есімдермен бірге сандарды қолдану; белгісіз формадағы етістіктерді сөйлеуде дұрыс қолдану; кіріспе сөздер мен конструкциялармен сөйлемдерде тыныс белгілерін қолдану.

26. 9-сыныпқа арналған "Орыс тілі мен әдебиеті" пәнінің базалық мазмұны:

1) тыңдалым және айтылым: сөйлеуде қарапайым және күрделі сөйлемдерді қолдану; әлеуметтік - мәдени тақырыбындағы сөздердің мағынасын түсіну; берілген тақырыпта тиімді қарым-қатынас жасау үшін жеткілікті сөздік қорын меңгеру, мектеп, отбасылық өмір, жыл мезгілдері тақырыптарында диалогқа қатысу;

2) оқылым: мәтіндердің негізгі, қосалқы және егжей-тегжейлі ақпаратын түсіну; публицистикалық стиль (мақала, сұхбат, очерк, жолдау), ресми-іскерлік стиль мәтіндерінің стилистикалық ерекшеліктерін анықтау (мінездеме, өмірбаян, түйіндеме); сипаттамалық белгілер негізінде мәтіндердің аралас типке жататынын анықтау; мәтін бойынша проблемалық мәселелерді тұжырымдау, мәтінді бөліктерге өз бетінше бөлу, оларға тақырып қою; оқылған мәтіннің жоспарын құру; түсіндірме сөздікпен жұмыс істей білу;

3) жазылым: жазбаша жұмыстарды (көшіру, диктант, баяндау) грамматикалық тапсырмалармен орындау; өз жұмысын және жолдасының жұмысын өз бетінше тексеру; сипаттамалық шығарма жазу;

4) тілдік бірліктерді пайдалану: түрлі сөздерде НЕ бірге немесе бөлек жазылатын дұрыс таңдау; күрделі зат есімдерді, сын есімдерді дұрыс жазу; сан есімдерді, белгісіз есімдіктерді дұрыс жазу, сөйлеудің әртүрлі бөліктерінде жалғаулар мен жұрнақтарды дұрыс жазу; НН емлесін білу, сөз тіркестерін білу (сөз тіркестерінің соңында О - А әріптері, сөз тіркестерінің соңында жіңішкелік белгі), сөздің қызметтік бөліктерін дұрыс пайдалану (сөз тіркестерінің соңында о-а әріптері, одақтар, предлог, бөлшектер).

27. 10-сыныпқа арналған "Орыс тілі мен әдебиеті" пәнінің базалық мазмұны:

1) тыңдалым және айтылым: мәтінде қарапайым және күрделі сөйлемдерді қолдану; қоғамдық-саяси тақырыптағы сөздердің мағынасын түсіну, прозалық, поэтикалық шығармалардың/ фрагменттердің мазмұнын түсіну, шығарманың негізгі идеясын анықтау; көптеген тақырыптар бойынша тиімді қарым-қатынас жасау үшін жеткілікті сөздік қорын меңгеру, еңбек, кәсіби қызмет, спорт және демалыс тақырыптарында диалогқа қатысу;

2) оқылым: мәтіндердің негізгі, қосалқы және толық ақпаратын түсіну; публицистикалық стиль (мақала, сұхбат, очерк, жолдау), ресми-іскерлік стиль мәтіндерінің стилистикалық ерекшеліктерін анықтау (мінездеме, өмірбаян, түйіндеме); мәтін ақпаратын қайта жаза отырып, сұрақтарды тұжырымдау және оларға жауап беру; мәнерліліктің негізгі құралдарын пайдалана отырып, дайындықпен және дайындықсыз оқу; мәтінді қайта баяндау (қысқаша және іріктеп); әрекет етуші тұлға туралы баяндауға арналған материалды іріктеу; мәтіннің негізгі; өлеңдер мен прозаны, ертегі-мысал, ғылыми-танымал мақалалар мен іскери құжаттарды ажырату;

3) жазылым: алдын ала сөздік және орфографиялық дайындықтан кейін ұжымдық жасалған жоспар бойынша сипаттамалық сипаттағы шығармалар жазу; өмір туралы жазбалар жазу (сынып, мектеп, отбасы және т. б.); іскерлік қағаздардың әртүрлі түрлерін жазу;

4) тілдік бірліктерді пайдалану: жалғауларды, предлогтарды, бөлшектерді дұрыс жазу; орфографиялық нормаларды сақтау, сөйлеудің қызметтік бөліктерін дұрыс пайдалану (жалғаулар, предлог, шылаулар, одағай); күрделі және күрделі бағыныңқы сөйлемдерді дұрыс құру, күрделі сөйлемде тыныс белгілерін дұрыс қою.

4-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

28. Бағдарламада оқыту мақсаттары кодтық белгімен берілген. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сан бөлім мен бөлімше ретін, төртінші сан оқыту мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 6.2.1.2 кодында: "6" – сынып, "2.1." – бөлім мен бөлімше, "2" – оқыту мақсатының реттік саны.

29. Күтілетін нәтижелер бойынша оқыту мақсаттарының жүйесі:

1) "Тыңдалым және айтылым" бөлімі:

1-кесте

Бөлімше	Оқыту мақсаттары					
	5 сынып	6 сынып	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
1. Қысқа мәтіндердің мазмұнын түсіну	5.1.1.1 сөйлеу кезінде танысу үшін сөздер мен сөз тіркестерін, зат атауын қолдану	6.1.1.1 сөйлеу кезінде танысу үшін сөз тіркестері мен сөйлемдерді, зат атауын қолдану	7.1.1.1 предлогтардың, сөз тіркестерінің және жай сөйлемдердің мағынасын түсіну	8.1.1.1 предлогтардың, сөз тіркестерінің және жай сөйлемдердің мағынасын түсіну	9.1.1.1 сөйлеуде жай және күрделі сөйлемдерді қолдану	10.1.1.1 мәтінде жай және күрделі сөйлемдерді қолдану
2. Сөздердің лексикалық мағынасын түсіну	5.1.2.1 тақырып бойынша жаңа сөздердің мағынасын түсіну	6.1.2.1 күнделікті тақырыптағы сөздердің мағынасын түсіну	7.1.2.1 рухани-адамгершілік тақырып сөздерінің мағынасын түсіну	8.1.2.1 оқу-білім беру тақырыбы сөздерінің мағынасын түсіну	9.1.2.1 әлеуметтік - мәдени тақырып тақырыптары сөздерінің мағынасын түсіну	10.1.2.1 қоғамдық-саяси тақырыптағы сөздердің мағынасын түсіну
3. Тыңдалған/оқылған мәтінді айтып беру	5.1.3.1 қысқа мәтіндердің мазмұнын түсіну, сыпайы сұрақтар құрастыра білу	6.1.3.1 қысқа мәтіндердің мазмұнын түсіну, сыпайы сұрақтар құрастыра білу	7.1.3.1 әңгіменің мазмұнын түсіну, қарапайым және күрделі сұрақтар құрастыра білу	8.1.3.1 - шағын прозалық шығармалардың мазмұнын түсіну, сұрақтарға дұрыс жауап беру	9.1.3.1 мұғалімнің көмегімен анықтай отырып, поэтикалық шығармалардың /фрагменттердің мазмұнын түсіну	10.1.3.1 шығарманың негізгі идеясын анықтай отырып, прозалық, поэтикалық шығармалардың /фрагменттердің мазмұнын түсіну
	5.1.4.1 алдыңғы				9.1.4.1	10.1.4.1

4. Сөздік қорын кеңейту	кезенде өткен тақырыптар бойынша сөздерді тәуелсіз сөйлеуде қолдану және жаңа тақырыпқа қатысты жаңа сөздерді игеру	6.1.4.1 антоним, синоним сөздерді қамтитын сөздік қорын меңгеру	7.1.4.1 омоним, антоним, синоним сөздерді қамтитын сөздік қорын меңгеру	8.1.4.1 эмоциялық-боулы лексиканы қамтитын сөздік қорын меңгеру	берілген тақырып бойынша тиімді қарым-қатынас жасау үшін жеткілікті сөздік қорын меңгеру	көптеген тақырыптар бойынша тиімді қарым-қатынас жасау үшін жеткілікті сөздік қорын меңгеру
5. Диалогқа қатысу	5.1.5.1 заттарды, олардың әрекеттері мен белгілерін атау және сұрақтар қою; 5.1.5.2 әдеп сипатындағы диалогқа қатысу (сәлемдесу, үндеу, танысу)	6.1.5.1 әдеп сипатындағы диалогқа қатысу (коштасу, алғыс айту, кешірім сұрау, т.б.); 6.1.5.2 диалогқа қатысу, ілікпе сөздерді дұрыс түсіну және кері байланыс беру	7.1.5.1 сөздердің эмоционалды бояуын қабылдау	8.1.5.1 сұрауға-диалогқа қатысу	9.1.5.1 жыл мезгілдері, мектеп, отбасылық өмір тақырыптарында диалогқа қатысу	10.1.5.1 еңбек, кәсіби қызмет, спорт және демалыс тақырыптарында диалогқа қатысу

2) "Оқылым" бөлімі:

2-кесте

Бөлімше	Оқыту мақсаттары					
	5 сынып	6 сынып	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
1. Мәтін мазмұнын түсіну	5.2.1.1 кілт сөздер мен сөз тіркестерін анықтай отырып, мәтіннің	6.2.1.1 кілт сөздер мен сөз тіркестерін анықтай отырып, мәтіннің	7.2.1.1 мәтіннің тақырыбын, мақсатын немесе маңызын анықтау арқылы негізгі ақпаратты түсіну;	8.2.1.1 ақпаратты жалпыға белгілі, күнделікті біліммен байланыстыра отырып, негізгі және екіншілік	9.2.1.1 мәтіндердің негізгі, қосалқы және толық ақпаратын түсіну; 9.2.1.2 публицистикалық стиль (мақала, сұхбат, очерк, жолдау), ресми-іскерлік стиль (мінездеме, өмірбаян, түйіндеме) мәтіндерінің	10.2.1.1 мәтіндердің негізгі, қосалқы және толық ақпаратын түсіну; 10.2.1.2 публицистикалық стиль (мақала, сұхбат, очерк, жолдау), ресми-іскерлік стиль (мінездеме, өмірбаян, түйіндеме) мәтіндерінің

	жалпы мазмұнын түсіну	жалпы мазмұнын түсіну	7.2.1.2 сұрақтар бойынша мәтін мазмұнын болжау	ақпаратты түсіну	стилистикалық ерекшеліктері анықтау; сипаттамалық белгілер негізінде мәтіндердің аралас типке жататынын анықтау	стилистикалық ерекшеліктері анықтау; сипаттамалық белгілер негізінде мәтіндердің аралас типке жататынын анықтау
2. Сұрақтар мен жауаптар тұжырымдау	5.2.2.1 мәтін мазмұны бойынша сұрақтар тұжырымдау және оларға тірек сөздерді қолдана отырып жауап беру	6.2.2.1 мәтіннің мазмұны бойынша сұрақтар тұжырымдау және иллюстрацияға сүйене отырып оларға жауап беру	7.2.2.1 мәтін мазмұнын бағалауға бағытталған сұрақтарды тұжырымдау және тақырып және/немесе көтерілген мәселе бойынша өз пікірін білдіре отырып, сұрақтарға жауап беру	8.2.2.1 мәтін бойынша проблемалық сұрақтарды тұжырымдау, бұл идеяларды, болжамдарды ұсынуға және сұрақтарға жауап беруге, дәлелдер келтіруге, мәтін ақпаратын байланыстыруға мүмкіндік беру	9.2.2.1 мәтін бойынша проблемалық сұрақтарды тұжырымдау, бұл идеяларды ұсынуға және әртүрлі сұрақтарға жауап беруге мүмкіндік береді	10.2.2.1 мәтін туралы ақпаратты тұжырымдау және оларға жауап беру арқылы сұрақтар құрастыру
3. Әртүрлі оқу түрлерін меңгеру	5.2.3.1 оқу түрлерін меңгеру (тұтас сөз және сөз тіркестерін бірізділікпен оқу), роль бойынша оқу; 5.2.3.2 мәтіннен таныс емес сөздер мен сөз тіркестерін өз бетінше табу,	6.2.3.1 оқу түрлерін меңгеру (тұтас сөз және сөз тіркестерін бірізділікпен оқу), роль бойынша оқу; 6.2.3.2 мәтіннен таныс емес сөздер мен сөз тіркестерін өз бетінше табу, сөздіктің көмегімен	7.2.3.1 орфоэпия нормаларын сақтай отырып, дұрыс, еркін, саналы және мәнерлеп оқу; 7.2.3.2 ертегі және мысал,	8.2.3.1 сөздік және логикалық екпінге, үзілістерге, әртүрлі сөйлеу мақсатында сөйлемдердің дұрыс интонациясын а сәйкес мәтінді түсінікті	9.2.3.1 өздігімен мәтінді бөліктерге бөлу, оларға тақырып қою; 9.2.3.2 оқығанның жоспарын құру; 9.2.3.3 түсіндірме	10.2.3.1 мәнерліліктің негізгі құралдарын қолдана отырып, дайындықпен және дайындықсыз оқу; 10.2.3.2 мәтінді қысқаша және іріктеп айтып беру; 10.2.3.3 әрекет етуші тұлға туралы әңгіме үшін материалды таңдау; 10.2.3.4 мәтіннің

сөздіктің көмегімен олардың мағынасын табу	олардың мағынасын табу; 6.2.3.3 мәтінді қысқаша баяндау	әңгіменің сипаттамаларын ажырату	дұрыс және мәнерлеп оқу	сөздікпен жұмыс істеу	негізгі ойын бөлу; 10.2.3.5 өлеңдер мен прозаны, ертегі-мысал, танымал ғылыми мақалалар мен іскери құжаттарды ажырата білу
--	--	----------------------------------	-------------------------	-----------------------	---

3) "Жазылым" бөлімі:

3-кесте

Бөлімше	Оқыту мақсаттары					
	5 сынып	6 сынып	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
1. Жазу техникасын жетілдіру	5.3.1.1 әліпбиді білу, орыс және қазақ әліпбиінің сипаттамаларын салыстыра білу; 5.3.1.2 орыс тілінің дыбыстарын дұрыс айту; 5.3.1.3 әріптерді, буындарды, сөздерді дұрыс жазу және оқу; 5.3.1.4 баспа мәтінінен	6.3.1.1 мәтінді баспа және қолжазба мәтіндерінен көшіре білу; 6.3.1.2 үлгі мен жазылғанды салыстыра білу; айтылуымен және сөздің жазылуы арасындағы алшақтықты байқау; 6.3.1.3 адамдардың есімі, фамилиясы, тегін, жануардың атын бас әріппен жазу;	7.3.1.1 мәтінді графикалық рәсімдеуге қойылатын негізгі талаптарды сақтай отырып, мәтінді көшіріп жазу (сөздерді ауыстыру, жиектер, қызыл жол); 7.3.1.2 мұғалімнің көмегімен грамматикалық тапсырмалары бар жазбаша жұмыстарды (көшіру, диктант) орындау; 7.3.1.3 конвертте	8.3.1.1 грамматикалық тапсырмалары бар жазбаша жұмыстарды (көшіріп жазу, диктант) өз бетінше орындау; 8.3.1.2 өз жұмысын және жолдасының жұмысын өз бетінше тексеру; 8.3.1.3 орфографиялық ережелерді сақтай отырып, оқыту және бақылау сипатындағы жазбаша жұмыстарды орындау; 8.3.1.4 алдын-ала дайындықтан кейін есте сақтау	9.3.1.1 грамматикалық тапсырмалары бар жазбаша жұмыстарды (көшіріп жазу, диктант, мазмұндама) орындау; 9.3.1.3 өз жұмысын және жолдасының жұмысын өз бетінше тексеру; 9.3.1.4 сипаттамалық шығарма жазу	10.3.1.1 алдын-ала сөздік және орфографиялық дайындықтан кейін ұжымдық жоспар бойынша сипаттамалық шығарма жазу; 10.3.1.2 өмір туралы жазба жазу (сынып, мектеп, отбасы және т.б.); 10.3.1.3 түрлі іскерлік

сөздерді, сөйлемдерді көшіре білу	6.3.1.4 көшіріп жазу кезінде өзін-өзі бақылау тәсілдерін меңгеру	мекен-жай жазу; 7.3.1.4 есту диктанын жазу кезінде өзін-өзі бақылау тәсілдерін меңгеру	бойынша қысқа мәтін жазу; 8.3.1.5 орфографиялық ережелерді сақтай отырып, диктант жазу; 8.3.1.6 кесте, диаграмма сызбасы, график түрінде ақпарат беру	қағаздарды жазу
-----------------------------------	--	---	---	-----------------

4) "Тілдік бірліктерді пайдалану" бөлімі:
4-кесте

Бөлімше	Оқыту мақсаттары					
	5 сынып	6 сынып	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
1 . Орфографиялық нормаларды сақтау	5.4.2.1 дауысты және дауыссыз дыбыстарды ажырату, оларды білдіретін әріптерді дұрыс жазу; 5.4.1.2 сөздің түбіріндегі дауысты дыбысты дұрыс жазу	6.4.2.1 септік жалғауларын дұрыс жазу; 6.4.2.2 жазуда Ъ және Ь айыру белгілерін дұрыс қолдану	7.4.2.1 етістіктің жұрнақтарын дұрыс жазу; 7.4.2.1 Ц және ызың дыбыстардан соң дауысты дыбысты дұрыс жазу	8.4.2.1 дауысты және дауыссыз дыбыстарды сөздің әр түрлі бөліктерінде, сызықша арқылы дұрыс жазу; 8.4.1.2 сөйлеудің әртүрлі бөліктерімен, етістіктердің аяқталуымен, сөйлеудің әртүрлі бөліктеріндегі жұрнақтармен НЕ дұрыс жазу	9.4.2.1 түрлі сөздерде НЕ бірге немесе бөлек жазылатындығын дұрыс таңдау; 9.4.2.2 күрделі зат есімдерді, сын есімдерді дұрыс жазу; 9.4.2.3 сандарды, белгісіз есімдіктерді дұрыс жазу; 9.4.2.4 сөздің әртүрлі бөліктерінде жалғаулар мен жұрнақтарды дұрыс жазу; 9.3.2.5 нн-,не-дұрыс жазуды білу; 9.4.4.6 есімдіктердің емлесін білу (есімдіктердің	10.4.2.1 жалғаулар, предлоги, шылаулар дұрыс жазу; 10.4.2.2 орфографиялық нормаларды сақтау

					соңындағы О-А әріптері, есімдіктердің соңындағы жіңішкелік белгі)	дағдыларын қалыптастыру
2 . Грамматикалық нормаларды сақтау	5.3.3.1 септіктегі сөздерді үйлестіре отырып, сөйлеудің атаулы бөліктерін қолдану	6.3.3.1 сан есім, сын есім, есімдікті дұрыс қолдану, нормаға сәйкес сын есімдер мен үстеулерді салыстыру дәрежесін қалыптастыру	7.3.3.1 етістікті және оның формаларын, сөйлеудің қызметтік бөліктерін дұрыс пайдалану; етістікті басқару нормаларын сақтау	8.3.3.1 есімдіктердің жанама формаларын дұрыс қолдану; 8.3.3.2 зат есімді сын есіммен үйлестіре қолдану; 8.3.3.3 сөйлеуде белгісіз етістіктерді дұрыс қолдану	9.3.3.1 сөйлеудің қызметтік бөліктерін дұрыс қолдану (жалғаулар, предлог, шылаулар)	10.3.3.1 сөйлеудің қызметтік бөліктерін дұрыс қолдану (жалғаулар, предлог, шылаулар, одағай); 10.3.3.2 күрделі басыңқы және күрделі бағыныңқы сөйлемді дұрыс құрастыру
3 . Пунктуациялық нормаларды сақтау	5.4.4.1 қаратпа және түбірлес, жай сөйлемдерде тыныс белгілерін қолдану	6.4.4.1 тура сөйлемдерде тыныс белгілерін қолдану	7.4.4.1 жанама сөйлемдерде тыныс белгілерін қолдану	8.4.4.1 сөйлемдерде тыныс белгілерін кіріспе сөздермен және конструкциялармен қолдану	9.4.4.1 сөйлемнің жеке мүшелерімен сөйлемдерде тыныс белгілерін қолдану	10.4.4.1 күрделі сөйлемде тыныс белгілерін дұрыс қою

30. Бағдарлама психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10-сыныптары үшін "Орыс тілі мен әдебиеті" оқу пәнінен жаңартылған мазмұндағы Үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспарына сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді жоспарда барлық сынып бойынша әр бөлімде қамтылатын оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

31. Бөлімдер мен тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Негізгі орта білім беру
деңгейінің
5-10 сыныптарына арналған
"Орыс тілі мен әдебиеті" оқу
пәнінен жаңартылған
мазмұндағы
Үлгілік бағдарламасына
қосымша

Психикалық дамуы тежелген білім аушыларына арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10-сынып үшін "Орыс тілі мен әдебиеті" пәнінен жаңартылған мазмұндағы Үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар (оқыту қазақ тілінде)

1) 5 сынып:

1-кесте

Тақырыптар	Көркем шығармалар (таңдау бойынша)	Сөйлеу әрекетінің түрлері	Оқыту мақсаттары
1 тоқсан			
Климат және табиғат	Н.А. Некрасов. "Дедушка Мазай и зайцы", М.Ю. Лермонтов. "Гроза", С.Есенин. "Буря", Ф. Тютчев. "Весенняя гроза", , "Зима недаром злится", "Сказка о ветре" ("Жаңа ертегілер" циклінен)	Тыңдалым және айтылым	5.1.1.1 сөйлеу кезінде танысу үшін сөздер мен сөз тіркестерін, зат атауын қолдану; 5.1.2.1 тақырып бойынша жаңа сөздердің мағынасын түсіну;
		Оқылым	5.2.2.1 мәтін мазмұны бойынша сұрақтар тұжырымдау және оларға тірек сөздерді қолдана отырып жауап беру
		Жазылым	5.3.1.1 әліпбиді білу, орыс және қазақ әліпбиінің сипаттамаларын салыстыра білу
		Тілдік бірліктерді пайдалану	5.4.2.1 дауысты және дауыссыз дыбыстарды ажырату, оларды білдіретін әріптерді дұрыс жазу
Отбасы	Орыс ертегісі "Мудрый отец", Болгар ертегісі "Сказка о бочке", М. Скребцова. "Сердце матери"	Тыңдалым және айтылым	5.1.2.1 тақырып бойынша жаңа сөздердің мағынасын түсіну; 5.1.3.1 қысқа мәтіндердің мазмұнын түсіну, сыпайы сұрақтар құрастыра білу
		Оқылым	5.2.3.1 оқу түрлерін меңгеру (тұтас сөз және сөз тіркестерін бірізділікпен оқу), роль бойынша оқу
		Жазылым	5.3.1.1 әліпбиді білу, орыс және қазақ әліпбиінің сипаттамаларын салыстыра білу; 5.3.1.2 орыс тілінің дыбыстарын дұрыс айту

		Тілдік бірліктерді пайдалану	5.3.3.1 септіктегі сөздерді үйлестіре отырып, сөйлеудің атаулы бөліктерін қолдану
2 тоқсан			
Құндылықтар: достық пен махаббат	Балаларға арналған достық туралы өлеңдер. С. Михалков. "Мы с приятелем друзья", Г. Боргуль. "Подружка Маша", Я. Дубенская. "Мы разные", Н. Бичурина. "Чей гриб?" , В. Бережная. "Много у меня друзей", О. Чекашова. "Мой друг", Ю. Белоусова. "Дружба – это дар"	Тыңдалым және айтылым	5.1.3.1 қысқа мәтіндердің мазмұнын түсіну, сыпайы сұрақтар құрастыра білу
		Оқылым	5.2.3.1 оқу түрлерін меңгеру (тұтас сөз және сөз тіркестерін бірізділікпен оқу), роль бойынша оқу; 5.2.1.1 кілт сөздер мен сөз тіркестерін анықтай отырып, мәтіннің жалпы мазмұнын түсіну
		Жазылым	5.3.1.3 әріптерді, буындарды, сөздерді дұрыс жазу және оқу; 5.3.1.4 баспа мәтінінен сөздерді, сөйлемдерді көшіре білу
		Тілдік бірліктерді пайдалану	5.3.3.1 септіктегі сөздерді үйлестіре отырып, сөйлеудің атаулы бөліктерін қолдану
Мен өскенде кім боламын	В. Маяковский. "Кем быть?", Дж. Родари. "Чем пахнут ремесла?"	Тыңдалым және айтылым	5.1.4.1 алдыңғы кезеңде өткен тақырыптар бойынша сөздерді тәуелсіз сөйлеуде қолдану және жаңа тақырыпқа қатысты жаңа сөздерді игеру
		Оқылым	5.2.1.1 кілт сөздер мен сөз тіркестерін анықтай отырып, мәтіннің жалпы мазмұнын түсіну
		Жазылым	5.3.1.4 баспа мәтінінен сөздерді, сөйлемдерді көшіре білу
		Тілдік бірліктерді пайдалану	5.4.2.1 дауысты және дауыссыз дыбыстарды ажырату, оларды білдіретін әріптерді дұрыс жазу
3 тоқсан			
		Тыңдалым және айтылым	5.1.3.1 қысқа мәтіндердің мазмұнын түсіну, сыпайы сұрақтар құрастыра білу

Өмір және шығармашылық	Г. Ветрова. Суретшілер туралы әңгімелер циклі, Қазақ халық ертегісі "Мастер Али"	Оқылым	5.2.3.2 мәтіннен таныс емес сөздер мен сөз тіркестерін өз бетінше табу, сөздіктің көмегімен олардың мағынасын табу
		Жазылым	5.3.1.2 орыс тілінің дыбыстарын дұрыс айту
		Тілдік бірліктерді пайдалану	5.3.3.1 септіктегі сөздерді үйлестіре отырып, сөйлеудің атаулы бөліктерін қолдану
Киім мәдениеті	И.С. Тургенев. "Бежин луг" (үзінді)	Тыңдалым және айтылым	5.1.5.1 заттарды, олардың әрекеттері мен белгілерін атау және сұрақтар қою
		Оқылым	5.2.2.1 мәтін мазмұны бойынша сұрақтар тұжырымдау және оларға тірек сөздерді қолдана отырып жауап беру
		Жазылым	5.3.1.4 баспа мәтінінен сөздерді, сөйлемдерді көшіре білу
		Тілдік бірліктерді пайдалану	5.4.1.2 сөздің түбіріндегі дауысты дыбысты дұрыс жазу
Қиял әлемі	Б. Заходер. "Моя вообразилія", Л. Кэрролл "Алиса в стране чудес" (шығармадан үзінді)	Тыңдалым және айтылым	5.2.3.2 мәтіннен таныс емес сөздер мен сөз тіркестерін өз бетінше табу, сөздіктің көмегімен олардың мағынасын табу
		Оқылым	5.2.3.2 мәтіннен таныс емес сөздер мен сөз тіркестерін өз бетінше табу, сөздіктің көмегімен олардың мағынасын табу
		Жазылым	5.3.1.4 баспа мәтінінен сөздерді, сөйлемдерді көшіре білу
		Тілдік бірліктерді пайдалану	5.3.3.1 септіктегі сөздерді үйлестіре отырып, сөйлеудің атаулы бөліктерін қолдану; 5.4.1.2 сөздің түбіріндегі дауысты дыбысты дұрыс жазу
4 тоқсан			
		Тыңдалым және айтылым	5.2.3.2 мәтіннен таныс емес сөздер мен сөз

Біз спортты таңдаймыз	В. Львовский. "Песенка о зарядке", В. Голышкин. "Вратарь", В. Донникова. "На катке" , В. Голявкин. "В любом деле нужно работать"	Оқылым	тіркестерін өз бетінше табу, сөздіктің көмегімен олардың мағынасын табу 5.2.2.1 мәтін мазмұны бойынша сұрақтар тұжырымдау және оларға тірек сөздерді қолдана отырып жауап беру
		Жазылым	5.3.1.3 әріптерді, буындарды, сөздерді дұрыс жазу және оқу; 5.3.1.4 баспа мәтінінен сөздерді, сөйлемдерді көшіре білу
		Тілдік бірліктерді пайдалану	5.4.1.2 сөздің түбіріндегі дауысты дыбысты дұрыс жазу; 5.4.4.1 қаратпа және түбірлес, жай сөйлемдерде тыныс белгілерін қолдану
Каникул және демалыс	Татьяна Лило. "Каникулы", Тамара Крюкова. "Хрустальный ключ" (шығарманың үзіндісі, 48-тарау "Легенда о вольном граде"), Саша Черный "Летом"	Тыңдалым және айтылым	5.2.3.2 мәтіннен таныс емес сөздер мен сөз тіркестерін өз бетінше табу, сөздіктің көмегімен олардың мағынасын табу
		Оқылым	5.2.2.1 мәтін мазмұны бойынша сұрақтар тұжырымдау және оларға тірек сөздерді қолдана отырып жауап беру
		Жазылым	5.3.1.2 орыс тілінің дыбыстарын дұрыс айту 5.3.1.3 әріптерді, буындарды, сөздерді дұрыс жазу және оқу
		Тілдік бірліктерді пайдалану	5.3.3.1 септіктегі сөздерді үйлестіре отырып, сөйлеудің атаулы бөліктерін қолдану; 5.4.4.1 қаратпа және түбірлес, жай сөйлемдерде тыныс белгілерін қолдану

2) 6 сынып:

2 - кесте

Тақырып	Көркем шығармалар (таңдау бойынша)	Сөйлеу әрекетінің түрлері	Оқыту мақсаттары
1 тоқсан			

Адамның мінезі мен келбеті	Валентина Осеева. "Кто наказал его?", Бахыт Каирбеков Стихи из цикла "Лица друзей", И.А. Крылов "Ворона и Лисица", А.П.Чехов "Хамелеон", Ч. Айтматов "Солдатенок"	Тыңдалым және айтылым	6.1.1.1 сөйлеу кезінде танысу үшін сөз тіркестері мен сөйлемдерді, зат атауын қолдану
		Оқылым	6.2.1.1 кілт сөздер мен сөз тіркестерін анықтай отырып, мәтіннің жалпы мазмұнын түсіну; 6.2.3.2 мәтіннен таныс емес сөздер мен сөз тіркестерін өз бетінше табу, сөздіктің көмегімен олардың мағынасын табу
		Жазылым	6.3.1.1 мәтінді баспа және қолжазба мәтіндерінен көшіре білу
		Тілдік бірліктерді пайдалану	6.4.2.1 септік жалғауларын дұрыс жазу
Біздің айналамыздағы әлем: жануарлар мен өсімдіктер	К.Д. Ушинский. "История одной яблоньки", М.Д. Зверев "Ласточки на паровозе", М.М. Пришвин "Этажи леса".	Тыңдалым және айтылым	6.1.1.1 сөйлеу кезінде танысу үшін сөз тіркестері мен сөйлемдерді, зат атауын қолдану; 6.1.4.1 антоним, синоним сөздерді қамтитын сөздік қорын меңгеру
		Оқылым	6.2.3.1 оқу түрлерін меңгеру (тұтас сөз және сөз тіркестерін бірізділікпен оқу), роль бойынша оқу; 6.2.3.2 мәтіннен таныс емес сөздер мен сөз тіркестерін өз бетінше табу, сөздіктің көмегімен олардың мағынасын табу
		Жазылым	6.3.1.1 мәтінді баспа және қолжазба мәтіндерінен көшіре білу
		Тілдік бірліктерді пайдалану	6.4.2.1 септік жалғауларын дұрыс жазу; 6.4.2.2 жазуда Ъ және Ь айыру белгілерін дұрыс қолдану
2 тоқсан			
		Тыңдалым және айтылым	6.1.4.1 антоним, синоним сөздерді қамтитын сөздік қорын меңгеру
			6.2.1.1 кілт сөздер мен сөз тіркестерін анықтай

Климат: ауа-райы және жыл мезгілдері	К. Д. Ушинский "Лето", "Пчелки на разведках", С. Маршак ертегі " Двенадцать месяцев", Ф. Тютчев "Чародейкою зимою" С.Есенин "Зима"	Оқылым	отырып, мәтіннің жалпы мазмұнын түсіну; 6.2.2.1 мәтіннің мазмұны бойынша сұрақтар тұжырымдау және иллюстрацияға сүйене отырып оларға жауап беру
		Жазылым	6.3.1.2 үлгі мен жазылғанды салыстыра білу; айтылуымен және сөздің жазылуы арасындағы алшақтықты байқау
		Тілдік бірліктерді пайдалану	6.3.3.1 сан есім, сын есім, есімдікті дұрыс қолдану, нормаға сәйкес сын есімдер мен үстеулерді салыстыру дәрежесін қалыптастыру
Әлем ғажайыптары	Роберт Стайн. Балалар детективі "Проклятие гробницы фараона" (үзінділер), Марат Джумагазиев. Стихотворение "Семь чудес света"	Тыңдалым және айтылым	6.1.3.1 қысқа мәтіндердің мазмұнын түсіну, сыпайы сұрақтар құрастыра білу; 6.1.4.1 антоним, синоним сөздерді қамтитын сөздік қорын меңгеру
		Оқылым	6.2.3.1 оқу түрлерін меңгеру (тұтас сөз және сөз тіркестерін бірізділікпен оқу), роль бойынша оқу; 6.2.3.2 мәтіннен таныс емес сөздер мен сөз тіркестерін өз бетінше табу, сөздіктің көмегімен олардың мағынасын табу
		Жазылым	6.3.1.1 мәтінді баспа және қолжазба мәтіндерінен көшіре білу; 6.3.1.2 үлгі мен жазылғанды салыстыра білу; айтылуымен және сөздің жазылуы арасындағы алшақтықты байқау
		Тілдік бірліктерді пайдалану	6.3.3.1 сан есім, сын есім, есімдікті дұрыс қолдану, нормаға сәйкес сын есімдер мен үстеулерді салыстыру дәрежесін қалыптастыру
3 тоқсан			

Ежелгі және қазіргі өркениеттер	<p>К. Булычев. "Сто лет тому вперед" (шығармадан үзінді), Атлантида туралы аңыздар.</p> <p>А.Р. Беляев. "Последний человек из Атлантиды"</p>	<p>Тыңдалым және айтылым</p> <p>Оқылым</p> <p>Жазылым</p> <p>Тілдік бірліктерді пайдалану</p>	<p>6.1.2.1 күнделікті тақырыптағы сөздердің мағынасын түсіну;</p> <p>6.1.3.1 қысқа мәтіндердің мазмұнын түсіну, сыпайы сұрақтар құрастыра білу</p> <p>6.2.2.1 мәтіннің мазмұны бойынша сұрақтар тұжырымдау және иллюстрацияға сүйене отырып оларға жауап беру;</p> <p>6.2.3.3 мәтінді қысқаша айтып беру</p> <p>6.3.1.2 үлгі мен жазылғанды салыстыра білу; айтылуымен және сөздің жазылуы арасындағы алшақтықты байқау</p> <p>6.3.3.1 сан есім, сын есім, есімдікті дұрыс қолдану, нормаға сәйкес сын есімдер мен үстеулерді салыстыру дәрежесін қалыптастыру</p>
Тіл және қарым-қатынас	<p>Г. Тукай. "Родной язык",</p> <p>К. Бальмонт. "Язык, великолепный наш язык",</p> <p>И. Бунин. "Слово",</p> <p>И. С. Тургенев. "Русский язык"</p>	<p>Тыңдалым және айтылым</p> <p>Оқылым</p> <p>Жазылым</p>	<p>6.1.3.1 қысқа мәтіндердің мазмұнын түсіну, сыпайы сұрақтар құрастыра білу;</p> <p>6.1.5.1 әдеп сипатындағы диалогқа қатысу (қоштасу, алғыс айту, кешірім сұрау, т.б.)</p> <p>6.2.1.1 кілт сөздер мен сөз тіркестерін анықтай отырып, мәтіннің жалпы мазмұнын түсіну;</p> <p>6.2.2.1 мәтіннің мазмұны бойынша сұрақтар тұжырымдау және иллюстрацияға сүйене отырып оларға жауап беру</p> <p>6.3.1.2 үлгі мен жазылғанды салыстыра білу; айтылуымен және сөздің жазылуы арасындағы алшақтықты байқау;</p> <p>6.3.1.3 адамдардың есімі, фамилиясы, тегін,</p>

			жануардың атын бас әріппен жазу; 6.3.1.4 көшіріп жазу кезінде өзін-өзі бақылау тәсілдерін меңгеру
		Тілдік бірліктерді пайдалану	6.4.2.1 септік жалғауларын дұрыс жазу; 6.3.3.1 сан есім, сын есім, есімдікті дұрыс қолдану, нормаға сәйкес сын есімдер мен үстеулерді салыстыру дәрежесін қалыптастыру
Батырлар мен зұлымдар: шындық және ойдан шығарылған тарих	Г. Андерсен. "Снежная королева", О. Генри. "Вождь краснокожих"	Тыңдалым және айтылым	6.1.5.1 әдеп сипатындағы диалогқа қатысу (қоштасу, алғыс айту, кешірім сұрау, т.б.); 6.1.5.2 диалогқа қатысу, ілікпе сөздерді дұрыс түсіну және кері байланыс беру
		Оқылым	6.2.1.1 кілт сөздер мен сөз тіркестерін анықтай отырып, мәтіннің жалпы мазмұнын түсіну; 6.2.2.1 мәтіннің мазмұны бойынша сұрақтар тұжырымдау және иллюстрацияға сүйене отырып оларға жауап беру
		Жазылым	6.3.1.2 үлгі мен жазылғанды салыстыра білу; айтылуымен және сөздің жазылуы арасындағы алшақтықты байқау; 6.3.1.3 адамдардың есімі, фамилиясы, тегін, жануардың атын бас әріппен жазу; 6.3.1.4 көшіріп жазу кезінде өзін-өзі бақылау тәсілдерін меңгеру
		Тілдік бірліктерді пайдалану	6.3.3.1 сан есім, сын есім, есімдікті дұрыс қолдану, нормаға сәйкес сын есімдер мен үстеулерді салыстыру дәрежесін қалыптастыру;

			6.4.4.1 тура сөйлемдерде тыныс белгілерін қолдану
4 тоқсан			
Астрономия: планеталар мен спутниктер	Ай мен Күн туралы аңыздар. С. Цыганков. "О космическом корабле " Планета Земля" (өлеңдер мен прозада)	Тыңдалым және айтылым	6.1.3.1 қысқа мәтіндердің мазмұнын түсіну, сыпайы сұрақтар құрастыра білу; 6.1.5.2 диалогқа қатысу, ілікпе сөздерді дұрыс түсіну және кері байланыс беру
		Оқылым	6.2.1.1 кілт сөздер мен сөз тіркестерін анықтай отырып, мәтіннің жалпы мазмұнын түсіну; 6.2.3.3 мәтінді қысқаша айтып беру
		Жазылым	6.3.1.3 адамдардың есімі, фамилиясы, тегін, жануардың атын бас әріппен жазу; 6.3.1.4 көшіріп жазу кезінде өзін-өзі бақылау тәсілдерін меңгеру
		Тілдік бірліктерді пайдалану	6.3.3.1 сан есім, сын есім, есімдікті дұрыс қолдану, нормаға сәйкес сын есімдер мен үстеулерді салыстыру дәрежесін қалыптастыру; 6.4.4.1 тура сөйлемдерде тыныс белгілерін қолдану
		Тыңдалым және айтылым	6.1.3.1 қысқа мәтіндердің мазмұнын түсіну, сыпайы сұрақтар құрастыра білу; 6.1.5.1 әдеп сипатындағы диалогқа қатысу (қоштасу, алғыс айту, кешірім сұрау, т.б.); 6.1.5.2 диалогқа қатысу, ілікпе сөздерді дұрыс түсіну және кері байланыс беру
		Оқылым	6.2.2.1 мәтіннің мазмұны бойынша сұрақтар тұжырымдау және иллюстрацияға сүйене отырып оларға жауап беру;

Адам және заманауи техникалық құрылғылар	Н. Носов. "Телефон"		6.2.3.3 мәтінді қысқаша айтып беру
		Жазылым	6.3.1.2 үлгі мен жазылғанды салыстыра білу; айтылуымен және сөздің жазылуы арасындағы алшақтықты байқау; 6.3.1.3 адамдардың есімі, фамилиясы, тегін, жануардың атын бас әріппен жазу; 6.3.1.4 көшіріп жазу кезінде өзін-өзі бақылау тәсілдерін меңгеру
		Тілдік бірліктерді пайдалану	6.4.2.2 жазуда Ъ және Ь айыру белгілерін дұрыс қолдану; 6.3.3.1 сан есім, сын есім, есімдікті дұрыс қолдану, нормаға сәйкес сын есімдер мен үстеулерді салыстыру дәрежесін қалыптастыру; 6.4.4.1 тура сөйлемдерде тыныс белгілерін қолдану

3) 7 сынып:

3- кесте

Тақырып	Көркем шығармалар (таңдау бойынша)	Сөйлеу әрекетінің түрлері	Оқыту мақсаттары
1 тоқсан			
Саяхат және көрікті жерлер	Д. Свифт. "Путешествия Гулливера"	Тыңдалым және айтылым	7.1.1.1 предлогтардың, сөз тіркестерінің және жай сөйлемдердің мағынасын түсіну
		Оқылым	7.2.1.1 мәтіннің тақырыбын, мақсатын немесе маңызын анықтау арқылы негізгі ақпаратты түсіну
		Жазылым	7.3.1.1 мәтінді графикалық рәсімдеуге қойылатын негізгі талаптарды сақтай отырып, мәтінді көшіріп жазу (сөздерді ауыстыру, жиектер, қызыл жол)
			7.4.2.1 етістіктің жұрнақтарын дұрыс жазу

		Тілдік бірліктерді пайдалану	7.4.2.1 Ц және ызың дыбыстардан соң дауысты дыбысты дұрыс жазу
Ыстық және суық: ел және өмір салты	Г. Скребницкий. "Четыре художника", А. Құнанбаев өлеңдері. "Времена года", И.А.Бунин. "Листопад", К. Паустовский. "Осень"	Тыңдалым және айтылым	7.1.1.1 предлогтардың, сөз тіркестерінің және жай сөйлемдердің мағынасын түсіну; 7.1.2.1 рухани-адамгершілік тақырып сөздерінің мағынасын түсіну
		Оқылым	7.2.1.1- мәтіннің тақырыбын, мақсатын немесе маңызын анықтау арқылы негізгі ақпаратты түсіну; 7.2.1.2 сұрақтар бойынша мәтін мазмұнын болжау
		Жазылым	7.3.1.1 мәтінді графикалық рәсімдеуге қойылатын негізгі талаптарды сақтай отырып, мәтінді көшіріп жазу (сөздерді ауыстыру, жиектер, қызыл жол)
		Тілдік бірліктерді пайдалану	7.3.3.1 етістікті және оның формаларын, сөйлеудің қызметтік бөліктерін дұрыс пайдалану; етістікті басқару нормаларын сақтау; 7.4.2.1 етістіктің жұрнақтарын дұрыс жазу
2 тоқсан			
	Притча "Внешняя и внутренняя красота",	Тыңдалым және айтылым	7.1.3.1 әңгіменің мазмұнын түсіну, қарапайым және күрделі сұрақтар құрастыра білу; 7.1.4.1 омоним, антоним, синоним сөздерді қамтитын сөздік қорын меңгеру
		Оқылым	7.2.1.1 мәтіннің тақырыбын, мақсатын немесе маңызын анықтау арқылы негізгі ақпаратты түсіну; 7.2.1.2 сұрақтар бойынша мәтін мазмұнын болжау

Мәдениет: мінез және тұлға	Л. Толстой. "Кавказский пленник", Н. Заболоцкий. "Некрасивая девочка", "О красоте человеческих лиц"	Жазылым	7.3.1.1 мәтінді графикалық рәсімдеуге қойылатын негізгі талаптарды сақтай отырып, мәтінді көшіріп жазу (сөздерді ауыстыру, жиектер, қызыл жол)
		Тілдік бірліктерді пайдалану	7.3.3.1 етістікті және оның формаларын, сөйлеудің қызметтік бөліктерін дұрыс пайдалану; етістікті басқару нормаларын сақтау 7.4.2.1 Ц және ызың дыбыстардан соң дауысты дыбысты дұрыс жазу
Салауатты өмір салты: спорт және тамақ	Д. Федюкин. "Баллада о здоровом образе жизни" С.А. Абрамов. "Выше радуги"	Тыңдалым және айтылым	7.1.1.1 предлогтардың, сөз тіркестерінің және жай сөйлемдердің мағынасын түсіну
		Оқылым	7.2.2.1 мәтін мазмұнын бағалауға бағытталған сұрақтарды тұжырымдау және тақырып және/немесе көтерілген мәселе бойынша өз пікірін білдіре отырып, сұрақтарға жауап беру
		Жазылым	7.3.1.1 мәтінді графикалық рәсімдеуге қойылатын негізгі талаптарды сақтай отырып, мәтінді көшіріп жазу (сөздерді ауыстыру, жиектер, қызыл жол); 7.3.1.2 мұғалімнің көмегімен грамматикалық тапсырмалары бар жазбаша жұмыстарды (көшіру, диктант) орындау
		Тілдік бірліктерді пайдалану	7.3.3.1 етістікті және оның формаларын, сөйлеудің қызметтік бөліктерін дұрыс пайдалану; етістікті басқару нормаларын сақтау; 7.4.2.1 Ц және ызың дыбыстардан соң

			дауысты дыбысты дұрыс жазу
3 тоқсан			
Жаңа жыл, Наурыз және Рождествоны мерекелеу дәстүрлері	Н.В.Гоголь. "Ночь перед Рождеством"	Тыңдалым және айтылым	7.1.3.1 әңгіменің мазмұнын түсіну, қарапайым және күрделі сұрақтар құрастыра білу; 7.1.4.1 омоним, антоним, синоним сөздерді қамтитын сөздік қорын меңгеру
		Оқылым	7.2.2.1 мәтін мазмұнын бағалауға бағытталған сұрақтарды тұжырымдау және тақырып және/немесе көтерілген мәселе бойынша өз пікірін білдіре отырып, сұрақтарға жауап беру
		Жазылым	7.3.1.2 мұғалімнің көмегімен грамматикалық тапсырмалары бар жазбаша жұмыстарды (көшіру, диктант) орындау; 7.3.1.3 конвертте мекен-жай жазу;
		Тілдік бірліктерді пайдалану	7.3.3.1 етістікті және оның формаларын, сөйлеудің қызметтік бөліктерін дұрыс пайдалану; етістікті басқару нормаларын сақтау; 7.4.2.1 етістіктің жұрнақтарын дұрыс жазу
Хобби және бос уақыт		Тыңдалым және айтылым	7.1.2.1 рухани-адамгершілік тақырып сөздерінің мағынасын түсіну
		Оқылым	7.2.3.1 орфоэпия нормаларын сақтай отырып, дұрыс, еркін, саналы және мәнерлеп оқу; 7.2.3.2 ертегі және мысал, әңгіменің сипаттамаларын ажырату
			7.3.1.2 мұғалімнің көмегімен

	Е. Шварц. "Сказка о потерянном времени"	Жазылым	грамматикалық тапсырмалары бар жазбаша жұмыстарды (көшіру, диктант) орындау; 7.3.1.3 конвертте мекен-жай жазу
		Тілдік бірліктерді пайдалану	7.4.2.1 етістіктің жұрнақтарын дұрыс жазу; 7.4.2.1 Ц және ызың дыбыстардан соң дауысты дыбысты дұрыс жазу
Біздің өміріміздегі музыка	М. Кабанбаев. "Арстан, я и виолончель", В.Г. Короленко. "Слепой музыкант"	Тыңдалым және айтылым	7.1.1.1 предлогтардың, сөз тіркестерінің және жай сөйлемдердің мағынасын түсіну; 7.1.3.1 әңгіменің мазмұнын түсіну, қарапайым және күрделі сұрақтар құрастыра білу; 7.1.4.1 омоним, антоним, синоним сөздерді қамтитын сөздік қорын меңгеру
		Оқылым	7.2.1.2 сұрақтар бойынша мәтін мазмұнын болжау; 7.2.2.1 мәтін мазмұнын бағалауға бағытталған сұрақтарды тұжырымдау және тақырып және/немесе көтерілген мәселе бойынша өз пікірін білдіре отырып, сұрақтарға жауап беру
		Жазылым	7.3.1.2 мұғалімнің көмегімен грамматикалық тапсырмалары бар жазбаша жұмыстарды (көшіру, диктант) орындау; 7.3.1.3 конвертте мекен-жай жазу; 7.3.1.4 есту диктантын жазу кезінде өзін-өзі бақылау тәсілдерін меңгеру
			7.4.2.1 етістіктің жұрнақтарын дұрыс жазу; ;

		Тілдік бірліктерді пайдалану	7.4.2.1 Ц және ызын дыбыстардан соң дауысты дыбысты дұрыс жазу
4 тоқсан			
Жеңіс күні: біз неге есте сақтауымыз керек	А. А. Бек. " Волоколамское шоссе", Б. Момышулы. "За нами – Москва", К. Кайсенов. "В тылу врага", Р. Гамзатов. "Журавли", Муса Джалиль " Варварство"	Тыңдалым және айтылым	7.1.3.1 әңгіменің мазмұнын түсіну, қарапайым және күрделі сұрақтар құрастыра білу; 7.1.4.1 омоним, антоним, синоним сөздерді қамтитын сөздік қорын меңгеру; 7.1.5.1 сөздердің эмоционалды бояуын қабылдау;
		Оқылым	7.2.2.1 мәтін мазмұнын бағалауға бағытталған сұрақтарды тұжырымдау және тақырып және/ немесе көтерілген мәселе бойынша өз пікірін білдіре отырып, сұрақтарға жауап беру; 7.2.3.1 орфоэпия нормаларын сақтай отырып, дұрыс, еркін, саналы және мәнерлеп оқу
		Жазылым	7.3.1.2 мұғалімнің көмегімен грамматикалық тапсырмалары бар жазбаша жұмыстарды (көшіру, диктант) орындау; 7.3.1.4 есту диктантын жазу кезінде өзін-өзі бақылау тәсілдерін меңгеру
		Тілдік бірліктерді пайдалану	7.3.3.1 етістікті және оның формаларын, сөйлеудің қызметтік бөліктерін дұрыс пайдалану; етістікті басқару нормаларын сақтау; 7.4.2.1 етістіктің жұрнақтарын дұрыс жазу
			7.1.3.1 әңгіменің мазмұнын түсіну,

Жастар мәдениеті: Интернет және әлеуметтік желілер	Г.Ф. Шпаликов. "Я знаю, как стары стихи про телефоны..."	Тыңдалым және айтылым	қарапайым және күрделі сұрақтар құрастыра білу; 7.1.4.1 омоним, антоним, синоним сөздерді қамтитын сөздік қорын меңгеру; 7.1.5.1 сөздердің эмоционалды бояуын қабылдау
		Оқылым	7.2.2.1 мәтін мазмұнын бағалауға бағытталған сұрақтарды тұжырымдау және тақырып және/немесе көтерілген мәселе бойынша өз пікірін білдіре отырып, сұрақтарға жауап беру; 7.2.3.1 орфоэпия нормаларын сақтай отырып, дұрыс, еркін, саналы және мәнерлеп оқу; 7.2.3.2 ертегі және мысал, әңгіменің сипаттамаларын ажырату ;
		Жазылым	7.3.1.1 мәтінді графикалық рәсімдеуге қойылатын негізгі талаптарды сақтай отырып, мәтінді көшіріп жазу (сөздерді ауыстыру, жиектер, қызыл жол); 7.3.1.4 есту диктантын жазу кезінде өзін-өзі бақылау тәсілдерін меңгеру
		Тілдік бірліктерді пайдалану	7.3.3.1 етістікті және оның формаларын, сөйлеудің қызметтік бөліктерін дұрыс пайдалану; етістікті басқару нормаларын сақтау; 7.4.4.1 жанама сөйлемдерде тыныс белгілерін қолдану

4) 8 сынып:

4- кесте

Тақырып	Көркем шығармалар (таңдау бойынша)	Сөйлеу әрекетінің түрлері	Оқыту мақсаттары
---------	------------------------------------	---------------------------	------------------

Отбасы және жасөспірім	Притча "Волшебная копейка", Туве Янсон. "Дитя-невидимка", А. Кунанбаев. "Қара сөз": Жиырма бесінші сөзі	Тыңдалым және айтылым	8.1.1.1 предлогтардың, сөз тіркестерінің және жай сөйлемдердің мағынасын түсіну; 8.1.2.1 оқу-білім беру тақырыбы сөздерінің мағынасын түсіну
		Оқылым	8.2.1.1 ақпаратты жалпыға белгілі, күнделікті біліммен байланыстыра отырып, негізгі және екіншілік ақпаратты түсіну
		Жазылым	8.3.1.1 грамматикалық тапсырмалары бар жазбаша жұмыстарды (көшіріп жазу, диктант) өз бетінше орындау
		Тілдік бірліктерді пайдалану	8.3.3.1 есімдіктердің жанама формаларын дұрыс қолдану; 8.3.3.2 зат есімді сын есіммен үйлестіре қолдану
Спорт және демалыс	Л. Кассиль. "Ход белой королевы" В. Тублин. "Гонки в сентябре"	Тыңдалым және айтылым	8.1.2.1 оқу-білім беру тақырыбы сөздерінің мағынасын түсіну; 8.1.3.1 шағын прозалық шығармалардың мазмұнын түсіну, сұрақтарға дұрыс жауап беру
		Оқылым	8.2.3.1 сөздік және логикалық екпінге, үзілістерге, әртүрлі сөйлеу мақсатында сөйлемдердің дұрыс интонациясына сәйкес мәтінді түсінікті дұрыс және мәнерлеп оқу
		Жазылым	8.3.1.1 грамматикалық тапсырмалары бар жазбаша жұмыстарды (көшіріп жазу, диктант) өз бетінше орындау; 8.3.1.2 өз жұмысын және жолдасының жұмысын өз бетінше тексеру

		Тілдік бірліктерді пайдалану	8.3.3.1 есімдіктердің жанама формаларын дұрыс қолдану; 8.3.3.3 сөйлеуде белгісіз етістіктерді дұрыс қолдану
2 тоқсан			
Еңбек әлемі	Н.А. Заболоцкий. "Не позволяй душе лениться"	Тыңдалым және айтылым	8.1.2.1 оқу-білім беру тақырыбы сөздерінің мағынасын түсіну; 8.1.3.1 шағын прозалық шығармалардың мазмұнын түсіну, сұрақтарға дұрыс жауап беру
		Оқылым	8.2.1.1 ақпаратты жалпыға белгілі, күнделікті біліммен байланыстыра отырып, негізгі және екіншілік ақпаратты түсіну; 8.2.2.1 мәтін бойынша проблемалық сұрақтарды тұжырымдау, бұл идеяларды, болжамдарды ұсынуға және сұрақтарға жауап беруге, дәлелдер келтіруге, мәтін ақпаратын байланыстыруға мүмкіндік беру
		Жазылым	8.3.1.2 өз жұмысын және жолдасының жұмысын өз бетінше тексеру; 8.3.1.3 орфографиялық ережелерді сақтай отырып, оқыту және бақылау сипатындағы жазбаша жұмыстарды орындау
		Тілдік бірліктерді пайдалану	8.3.3.1 есімдіктердің жанама формаларын дұрыс қолдану; 8.3.3.2 зат есімді сын есіммен үйлестіре қолдану
		Тыңдалым және айтылым	8.1.2.1 оқу-білім беру тақырыбы сөздерінің мағынасын түсіну; 8.1.3.1 шағын прозалық шығармалардың мазмұнын түсіну,

Ғарыш	О. Сулейменов. "Земля, поклонись человеку", Р. Брэдбери. "Зелёное утро", И. Ефремов. "Звёздные корабли"	Оқылым	сұрақтарға дұрыс жауап беру 8.2.2.1 мәтін бойынша проблемалық сұрақтарды тұжырымдау, бұл идеяларды, болжамдарды ұсынуға және сұрақтарға жауап беруге, дәлелдер келтіруге, мәтін ақпаратын байланыстыруға мүмкіндік беру
		Жазылым	8.3.1.2 өз жұмысын және жолдасының жұмысын өз бетінше тексеру; 8.3.1.3 орфографиялық ережелерді сақтай отырып, оқыту және бақылау сипатындағы жазбаша жұмыстарды орындау
		Тілдік бірліктерді пайдалану	8.3.3.1 есімдіктердің жанама формаларын дұрыс қолдану; 8.3.3.2 зат есімді сын есіммен үйлестіре қолдану
3 тоқсан			
Биоалуантүрлілік және жойылу	О. Сулейменов. Өлең " Волчата"	Тыңдалым және айтылым	8.1.3.1 шағын прозалық шығармалардың мазмұнын түсіну, сұрақтарға дұрыс жауап беру; 8.1.5.1 сұрауға-диалогқа қатысу
		Оқылым	8.2.1.1 ақпаратты жалпыға белгілі, күнделікті біліммен байланыстыра отырып, негізгі және екіншілік ақпаратты түсіну
		Жазылым	8.3.1.3 орфографиялық ережелерді сақтай отырып, оқыту және бақылау сипатындағы жазбаша жұмыстарды орындау; 8.3.1.4 алдын-ала дайындықтан кейін есте сақтау бойынша қысқа мәтін жазу;

			8.3.1.5 орфографиялық ережелерді сақтай отырып, диктант жазу
		Тілдік бірліктерді пайдалану	8.3.3.1 есімдіктердің жанама формаларын дұрыс қолдану; 8.3.3.3 сөйлеуде белгісіз етістіктерді дұрыс қолдану
Су – тіршілік көзі	Янка Мавр. "Сын воды", П.Н. Васильев. "Иртыш"	Тыңдалым және айтылым	8.1.2.1 оқу-білім беру тақырыбы сөздерінің мағынасын түсіну; 8.1.3.1 шағын прозалық шығармалардың мазмұнын түсіну, сұрақтарға дұрыс жауап беру
		Оқылым	8.2.1.1 ақпаратты жалпыға белгілі, күнделікті біліммен байланыстыра отырып, негізгі және екіншілік ақпаратты түсіну; 8.2.2.1 мәтін бойынша проблемалық сұрақтарды тұжырымдау, бұл идеяларды, болжамдарды ұсынуға және сұрақтарға жауап беруге, дәлелдер келтіруге, мәтін ақпаратын байланыстыруға мүмкіндік беру
		Жазылым	8.3.1.2 өз жұмысын және жолдасының жұмысын өз бетінше тексеру; 8.3.1.3 орфографиялық ережелерді сақтай отырып, оқыту және бақылау сипатындағы жазбаша жұмыстарды орындау
		Тілдік бірліктерді пайдалану	8.3.3.1 есімдіктердің жанама формаларын дұрыс қолдану
		Тыңдалым және айтылым	8.1.2.1 оқу-білім беру тақырыбы сөздерінің мағынасын түсіну; 8.1.4.1 эмоциялық-баяулы лексиканы қамтитын сөздік қорын меңгеру

Тамақ	Н.В. Гоголь. " Старосветские помещики ", А.П.Чехов "Сирена"	Оқылым	8.2.2.1 мәтін бойынша проблемалық сұрақтарды тұжырымдау, бұл идеяларды, болжамдарды ұсынуға және сұрақтарға жауап беруге, дәлелдер келтіруге, мәтін ақпаратын байланыстыруға мүмкіндік беру
		Жазылым	8.3.1.3 орфографиялық ережелерді сақтай отырып, оқыту және бақылау сипатындағы жазбаша жұмыстарды орындау; 8.3.1.4 алдын-ала дайындықтан кейін есте сақтау бойынша қысқа мәтін жазу
		Тілдік бірліктерді пайдалану	8.3.3.2 зат есімді сын есіммен үйлестіре қолдану; 8.3.3.3 сөйлеуде белгісіз етістіктерді дұрыс қолдану
4 тоқсан			
Өнердің күші	А.С. Пушкин. "Моцарт и Сальери", К.Г. Паустовский " Старый повар", Екимов Б.П. "Музыка старого дома"	Тыңдалым және айтылым	8.1.2.1 оқу-білім беру тақырыбы сөздерінің мағынасын түсіну; 8.1.3.1 шағын прозалық шығармалардың мазмұнын түсіну, сұрақтарға дұрыс жауап беру
		Оқылым	8.2.3.1 сөздік және логикалық екпінге, үзілістерге, әртүрлі сөйлеу мақсатында сөйлемдердің дұрыс интонациясына сәйкес мәтінді түсінікті дұрыс және мәнерлеп оқу
		Жазылым	8.3.1.2 өз жұмысын және жолдасының жұмысын өз бетінше тексеру; 8.3.1.3 орфографиялық ережелерді сақтай отырып, оқыту және бақылау сипатындағы жазбаша жұмыстарды орындау

		Тілдік бірліктерді пайдалану	8.4.4.1 сөйлемдерде тыныс белгілерін кіріспе сөздермен және конструкциялармен қолдану
Ғылыми жаңалықтар мен технологиялар	Е.С. Вельтистов. "Приключения Электроника"	Тыңдалым және айтылым	8.1.3.1 шағын прозалық шығармалардың мазмұнын түсіну, сұрақтарға дұрыс жауап беру; 8.1.4.1 эмоциялық-баяулы лексиканы қамтитын сөздік қорын меңгеру; 8.1.5.1 сұрауға-диалогқа қатысу
		Оқылым	8.2.2.1 мәтін бойынша проблемалық сұрақтарды тұжырымдау, бұл идеяларды, болжамдарды ұсынуға және сұрақтарға жауап беруге, дәлелдер келтіруге, мәтін апаратын байланыстыруға мүмкіндік беру; 8.2.3.1 сөздік және логикалық екпінге, үзілістерге, әртүрлі сөйлеу мақсатында сөйлемдердің дұрыс интонациясына сәйкес мәтінді түсінікті дұрыс және мәнерлеп оқу
		Жазылым	8.3.1.3 орфографиялық ережелерді сақтай отырып, оқыту және бақылау сипатындағы жазбаша жұмыстарды орындау; 8.3.1.4 алдын-ала дайындықтан кейін есте сақтау бойынша қысқа мәтін жазу; 8.3.1.5 орфографиялық ережелерді сақтай отырып, диктант жазу
		Тілдік бірліктерді пайдалану	8.3.3.3 сөйлеуде белгісіз етістіктерді дұрыс қолдану; 8.4.4.1 сөйлемдерде тыныс белгілерін кіріспе сөздермен және

конструкциялармен
қолдану

5) 9 сынып:

5- кесте

Тақырып	Көркем шығармалар (таңдау бойынша)	Сөйлеу әрекетінің түрлері	Оқыту мақсаттары
1 тоқсан			
Әлем халықтарының мәдениеті	Ч.Айтматов. "И дольше века длится день" (" Мәңгүрт туралы аңыз" үзіндісі), А.Кунанбаев. "Қара сөз", Ю. Герт. "Грустная история со счастливым концом", М. Шаханов. "Четыре матери"	Тыңдалым және айтылым	9.1.1.1 сөйлеуде жай және күрделі сөйлемдерді қолдану; 9.1.2.1 әлеуметтік-мәдени тақырыптағы сөздерінің мағынасын түсіну
		Оқылым	9.2.1.2 публицистикалық стиль (мақала, сұхбат, очерк, жолдау) ресми-іскерлік стиль (мінездеме, өмірбаян, түйіндеме) мәтіндерінің стилистикалық ерекшеліктерін анықтау; сипаттамалық белгілер негізінде мәтіндердің аралас типке жататынын анықтау
		Жазылым	9.3.1.1 грамматикалық тапсырмалары бар жазбаша жұмыстарды (көшіріп жазу, диктант, мазмұндама) орындау
		Тілдік бірліктерді пайдалану	9.4.2.2 күрделі зат есімдерді, сын есімдерді дұрыс жазу; 9.4.2.3 сандарды, белгісіз есімдіктерді дұрыс жазу
2 тоқсан			
		Тыңдалым және айтылым	9.1.1.1 сөйлеуде жай және күрделі сөйлемдерді қолдану; 9.1.3.1 мұғалімнің көмегімен анықтай отырып, поэтикалық шығармалардың/ фрагменттердің мазмұнын түсіну
			9.2.2.1 мәтін бойынша проблемалық сұрақтарды тұжырымдау, бұл

Тарих және тұлға	В.Г. Короленко. "Парадокс", А.С. Пушкин. "Капитанская дочка"	Оқылым	идеяларды ұсынуға және әртүрлі сұрақтарға жауап беруге мүмкіндік береді; 9.2.3.1 өздігімен мәтінді бөліктерге бөлу, оларға тақырып қою
		Жазылым	9.3.1.1 грамматикалық тапсырмалары бар жазбаша жұмыстарды (көшіріп жазу, диктант, мазмұндама) орындау; 9.3.1.3 өз жұмысын және жолдасының жұмысын өз бетінше тексеру
		Тілдік бірліктерді пайдалану	9.4.2.1 түрлі сөздерде НЕ бірге немесе бөлек жазылатындығын дұрыс таңдау; 9.4.2.2 күрделі зат есімдерді, сын есімдерді дұрыс жазу; 9.4.2.3 сандарды, белгісіз есімдіктерді дұрыс жазу; 9.4.2.4 сөздің әртүрлі бөліктерінде жалғаулар мен жұрнақтарды дұрыс жазу; 9.3.2.5 нн-,не-дұрыс жазуды білу
3 тоқсан			
Әкелер мен балалар: диалог және ұрпақ қақтығысы	У. Шекспир. "Ромео и Джульетта", К.Г. Паустовский. "Телеграмма" Э. Асадов "Отцы и дети"	Тыңдалым және айтылым	9.1.3.1 мұғалімнің көмегімен анықтай отырып, поэтикалық шығармалардың/фрагменттердің мазмұнын түсіну; 9.1.4.1 берілген тақырып бойынша тиімді қарым-қатынас жасау үшін жеткілікті сөздік қорын меңгеру
		Оқылым	9.2.2.1 мәтін бойынша проблемалық сұрақтарды тұжырымдау, бұл идеяларды ұсынуға және әртүрлі сұрақтарға жауап беруге мүмкіндік береді; 9.2.3.2 оқығанның жоспарын құру; 9.2.3.3 түсіндірме сөздікпен жұмыс істеу

		Жазылым	9.3.1.4 сипаттамалық шығарма жазу
		Тілдік бірліктерді пайдалану	9.3.2.5 нн-, не-дұрыс жазуды білу; 9.4.4.6 есімдіктердің емлесін білу (есімдіктердің соңындағы О-А әріптері, есімдіктердің соңындағы жіңішкелік белгі)
4 тоқсан			
Атақты адамдар. Олар несімен қызықты?	М.Ю. Лермонтов. "Смерть поэта"; Е.А. Евтушенко. "Людей неинтересных в мире нет"	Тыңдалым және айтылым	9.1.4.1 берілген тақырып бойынша тиімді қарым-қатынас жасау үшін жеткілікті сөздік қорын меңгеру; 9.1.5.1 жыл мезгілдері, мектеп, отбасылық өмір тақырыптарында диалогқа қатысу
		Оқылым	9.2.1.1 мәтіндердің негізгі, қосалқы және толыққпараттын түсіну; 9.2.3.1 өздігімен мәтінді бөліктерге бөлу, оларға тақырып қою; 9.2.3.2 оқығанның жоспарын құру; 9.2.3.3 түсіндірме сөздікпен жұмыс істеу
		Жазылым	9.3.1.3 өз жұмысын және жолдасының жұмысын өз бетінше тексеру; 9.3.1.4 сипаттамалық шығарма жазу
		Тілдік бірліктерді пайдалану	9.3.3.1 сөйлеудің қызметтік бөліктерін дұрыс қолдану (жалғаулар, предлог, шылаулар); 9.4.4.1 сөйлемнің жеке мүшелерімен сөйлемдерде тыныс белгілерін қолдану

6) 10 сынып:

6- кесте

Тақырып	Көркем шығармалар (таңдау бойынша)	Сөйлеу әрекетінің түрлері	Оқыту мақсаттары
1 тоқсан			

Жер планетасының табиғи ресурстары	К. Паустовский. "Мещерская сторона" (үзінділер), Ч. Айтматов. "Плаха" (үзінді), В. Распутин. "Прощание с Матерой" (үзінді)	Тыңдалым және айтылым	10.1.1.1 мәтінде жай және күрделі сөйлемдерді қолдану; 10.1.2.1 қоғамдық-саяси тақырыптағы сөздердің мағынасын түсіну
		Оқылым	10.2.1.1 мәтіндердің негізгі, қосалқы және толықақпаратын түсіну; 10.2.1.2 публицистикалық стиль (мақала, сұхбат, очерк, жолдау), ресми-іскерлік стиль (мінездеме, өмірбаян, түйіндеме) мәтіндерінің стилистикалық ерекшеліктерін анықтау; сипаттамалық белгілер негізінде мәтіндердің аралас типке жататынын анықтау
		Жазылым	10.3.1.2 өмір туралы жазба жазу (сынып, мектеп, отбасы және т. б.)
		Тілдік бірліктерді пайдалану	10.4.2.1 жалғаулар, предлоги, шылаулар дұрыс жазу; 10.4.2.2 орфографиялық нормаларды сақтау дағдыларын қалыптастыру
2 тоқсан			
Шындық және қиял	Ч.Т. Айтматов. "Легенда о рогатой матери-оленихе" ("Белый пароход"), Р.Брэдбери. "Всё лето в один день"	Тыңдалым және айтылым	10.1.4.1 көптеген тақырыптар бойынша тиімді қарым-қатынас жасау үшін жеткілікті сөздік қорын меңгеру; 10.1.1.1 мәтінде жай және күрделі сөйлемдерді қолдану
		Оқылым	10.2.2.1 мәтін туралы ақпаратты тұжырымдау және оларға жауап беру арқылы сұрақтар құрастыру; 10.2.3.1 мәнерліліктің негізгі құралдарын қолдана отырып, дайындықпен және дайындықсыз оқу

		Жазылым	10.3.1.3 түрлі іскерлік қағаздарды жазу
		Тілдік бірліктерді пайдалану	10.3.3.1 сөйлеудің қызметтік бөліктерін дұрыс қолдану (жалғаулар, предлог, шылаулар, одағай); 10.3.3.2 күрделі басыңқы және күрделі бағыныңқы сөйлемді дұрыс құрастыру
3 тоқсан			
Жастар және бұқаралық ақпарат құралдары	С. Чұрный. "Диета", "Зеркало"	Тыңдалым және айтылым	10.1.4. 1 көптеген тақырыптар бойынша тиімді қарым-қатынас жасау үшін жеткілікті сөздік қорын меңгеру; 10.1.5.1 еңбек, кәсіби қызмет, спорт және демалыс тақырыптарында диалогқа қатысу
		Оқылым	10.2.3.2 мәтінді қысқаша және іріктеп айтып беру ; 10.2.3.5 өлеңдер мен прозаны, ертегі-мысал, танымал ғылыми мақалалар мен іскери құжаттарды ажырата білу
		Жазылым	10.3.1.3 түрлі іскерлік қағаздарды жазу
		Тілдік бірліктерді пайдалану	10.4.2.2 орфографиялық нормаларды сақтау дағдыларын қалыптастыру; 10.3.3.1 сөйлеудің қызметтік бөліктерін дұрыс қолдану (жалғаулар, предлог, шылаулар, одағай)
		Тыңдалым және айтылым	10.1.5.1 еңбек, кәсіби қызмет, спорт және демалыс тақырыптарында диалогқа қатысу; 10.1.2.1 қоғамдық-саяси тақырыптағы сөздердің мағынасын түсіну
			10.2.3.2 мәтінді қысқаша және іріктеп айтып беру ;

Жаһандану	С.А. Есенин. "Поэтам Грузии"	Оқылым	10.2.3.3 әрекет етуші тұлға туралы әңгіме үшін материалды таңдау; 10.2.3.4 мәтіннің негізгі ойын бөлу; 10.2.3.5 өлеңдер мен прозаны, ертегі-мысал, танымал ғылыми мақалалар мен іскери құжаттарды ажырата білу
		Жазылым	10.3.1.2 өмір туралы жазба жазу (сынып, мектеп, отбасы және т. б.)
		Тілдік бірліктерді пайдалану	10.3.3.1 сөйлеудің қызметтік бөліктерін дұрыс қолдану (жалғаулар, предлог, шылаулар, одағай); 10.3.3.2 күрделі басыңқы және күрделі бағыныңқы сөйлемді дұрыс құрастыру
4 тоқсан			
Заң және қылмыс	Уильям Голдинг. "Повелитель мух" (үзінділер)	Тыңдалым және айтылым	10.1.3.1 шығарманың негізгі идеясын анықтай отырып, прозалық, поэтикалық шығармалардың/фрагменттердің мазмұнын түсіну; 10.1.4.1 көптеген тақырыптар бойынша тиімді қарым-қатынас жасау үшін жеткілікті сөздік қорын меңгеру; 10.1.5.1 еңбек, кәсіби қызмет, спорт және демалыс тақырыптарында диалогқа қатысу
		Оқылым	10.2.3.2 мәтінді қысқаша және іріктеп айтып беру ; 10.2.3.3 әрекет етуші тұлға туралы әңгіме үшін материалды таңдау; 10.2.3.4 мәтіннің негізгі ойын бөлу
		Жазылым	10.3.1.1 алдын-ала сөздік және орфографиялық дайындықтан кейін ұжымдық жоспар

		бойынша сипаттамалық шығарма жазу
	Тілдік бірліктерді пайдалану	10.3.3.2 күрделі басыңқы және күрделі бағыныңқы сөйлемді дұрыс құрастыру; 10.4.4.1 күрделі сөйлемде тыныс белгілерін дұрыс қою

Қазақстан Республикасының
Білім және ғылым министрі
2022 жылғы 1 сәуірдегі

№ 123 бұйрығына
59-қосымша

Қазақстан Республикасы білім
және ғылым Министрінің
2013 жылғы 3 сәуірдегі
№ 115 бұйрығына
696-қосымша

Психикалық дамуы тежелген білім алушыларына арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10 сыныптары үшін "Қазақ тілі мен әдебиеті" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (оқыту қазақ тілінде емес)

1-тарау. Жалпы ережелер

Психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10 сыныптары үшін "Қазақ тілі мен әдебиеті" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі – Бағдарлама) Қазақстан Республикасының "Білім туралы" Заңының 5-бабы б) тармақшасына сәйкес әзірленген.

2. "Қазақ тілі мен әдебиеті" пәнінің маңыздылығы қазақ тілінің Мемлекеттік тіл мәртебесімен дәйектеледі. Пәнді оқыту коммуникативтік әдістеменің негізінде жүзеге асады.

3. Бағдарламаның мақсаты – қазақ тілінің нормаларын сақтап, дұрыс қолдана білуге, еркін сөйлесуге және сауатты жазуға қабілетті, шығармашыл, белсенді тұлғаны дамыту, білім алушылардың тілдік дағдыларын дамыту.

4. Бағдарлама міндеттері:

1) өмірдің кәсіби-оқу, ғылыми-техникалық, әлеуметтік-мәдени, әлеуметтік-тұрмыстық салаларында қарым-қатынас құру үшін қажетті ауызша айту, тыңдалым, оқу және жазу дағдыларын дамыту;

2) қозғалыс және сенсомоторлық дамуды жетілдіру, ұсақ және сөйлеу моторикасын дамыту, каллиграфиялық дағдыларын және дикциялық мүмкіндіктерін арттыру;

3) ойлау және ой операцияларының түрлерін дамыту: көрнекі-бейнелік ойлауды, сөздік-логикалық ойлауды (заттар, құбылыстар және оқиғалар арасында логикалық байланыстарды тану және орнату; ұғымдардың ұқсастығы мен айырмашылықты талдау

және салыстыру; ауызша және жазбаша нұсқау, алгоритм бойынша тапсырма орындау; өз әрекетін жоспарлау).

4. Түзету–дамытушылық міндеттер:

1) эмоциялық-еріктік, жеке-тұлғалық аясындағы бұзылымдарды түзету: бастамашылдық пен ынталылықты, өз ісін аяқтауға ұмтылуды дамыту; қиыншылықтарды жеңе білуді қалыптастыру; шешім қабылдауда белсенділік танытуды дамыту; сезімдерді дамыту, өзін-өзі бағалауды, өз әрекетін дұрыс талдауды, сын пікірді дұрыс қабылдауды дамыту;

2) сөйлеу тілін түзету және дамыту, фонематикалық есту қабылдауды, сөйлеудің монолог пен диалог түрлерін дамыту, тілдің лексикалық-грамматикалық құралдарын дамыту, сөздік қорын байыту, қоршаған орта туралы түсініктерді кеңейту, білімдегі жеке олқылықтарды жою;

3) зейінді аудару, бөлу, шоғырландыру, тұрақтандыру, зейін көлемін ұлғайту қабілеттерін, байқампаздықты дамыту ;

4) қысқамерзімді, ұзақмерзімді, логикалық, механикалық жадын, көріу-есту арқылы есте сақтауын дамыту;

5) ақпараттық-коммуникациялық және компьютерлік технологияларды қолдану дағдыларын қалыптастыру және дамыту;

6) қазақ тіліне, қазақ әдебиетіне деген қызығушылықты қалыптастыру және дамыту, оқу дағдыларын дамыту;

7) көріп қабылдауын, естіп қабылдауын түзете дамыту; кеңістікті бағдарлауын қалыптастыру;

8) қазақ тілінің алғашқы курсы менгеру үшін қажетті ойлау әрекеттің тәсілдерін үйрету (тіл құбылыстарын бақылау, салыстыру, жалпылау.

5. Грамматикалық материалдар лексикалық тақырыптар аясында оқытылады.

6. "Қазақ тілі мен әдебиеті" оқу пәні негізгі мектептің бес жыл оқу мерзіміне жоспарланған.

2-тарау. Оқу процесін ұйымдастырудың педагогикалық тәсілдері

7. Оқыту процесін ұйымдастыруда білім алушылардың психикалық ерекшеліктері ескеріледі:

1) белсенді қабылдаудың және зейіннің бұзылымдары: зейіннің тұрақсыздығы, зейіннің ауысу жылдамдылығының бұзылымдары, көлемінің аздығы;

2) есте сақтаудың бұзылымдары: есте сақтау көлемінің шектелуі, есте сақтаудың қысқамерзімді түрінің ұзақмерзімді түріне қарағанда басым болуы, механикалық түрінің логикалық түріне қарағанда басым болуы, есте сақтау дұрыстығы мен тұрақтылығының әлсіздігі;

3) танымдық белсенділік деңгейінің төменділігі және ақпаратты өндеудің баяулығы;

4) сөйлеу тілінің кемшіліктері мен бұзылымдары;

5) ойлаудың даму кемшіліктері: көрнекі-әрекеттік ойлаудың көрнекі-бейнелеу және сөздік-логикалық ойлауға қарағанда басым дамуы;

6) қозғалыстардың баяулығы, ауысудың, координацияның және машықтанудың қиыншылықтары;

7) іс-әрекетінің біржақты болуы;

8) қабылданған ақпараттың шектеулі көлемі, жалпылау қабілетінің әлсіздігі;

9) оқуға деген қызығушылықтан тез айырылып қалуы.

8. Қазақ тілі мен әдебиетін нәтижелі меңгерудің негізгі тәсілдері:

1) коммуникативтік тәсіл - сөйлеу әрекетінің барлық түрлерін, ауызша және жазбаша сөйлеу тілінің мәдени негіздерін, тілді қарым-қатынастық түрлі жағдайында, тіршіліктің түрлі саласында қолданудың базалық дағдыларын белсендетеді;

2) жеке тәсіл - оқу процесін білім алушылардың жеке ерекшеліктеріне, мүмкіндіктеріне және даму деңгейлеріне сәйкес ұйымдастырылуын көздейді және жеке жұмысты топтық, ұжымдық, фронталды жұмыс түрлерімен үйлесімді қолдануды талап етеді;

3) уәждемелік-ойын тәсілі – білімге қарасты табиғи қызығушылыққа негізделген, ол зияткерлік дидактикалық ойындарға қызығушылығын, жағымды оқу уәждемесін қалыптастырады;

4) жеке және тұлғалы-бағыттық тәсіл - білім алушы тұлғасының жан-жақты дамуын көздейді, оның жеке ерекшеліктеріне, қажеттіліктеріне сай шығармашылық қабілеттерінің толық ашылуына, өзін-өзі бағалаудың, өзін-өзі түзеудің қалыптасуына бағытталған.

9. Оқытудың нәтижелі жұмыс әдістері:

1) көрнекілік әдіс - (суреттерді, кестелерді, сызбаларды, аудио-видео таспаларды көрсету, үйлестіру) балалардың қоршаған орта туралы толық түсініктерінің қалыптасуына, қабылдау, есте сақтау, ойлау, қиял сияқты психикалық процестерінің дамуына ықпал жасайды, түрлі талдағыштардың жұмысын белсендетеді және теориялық материалды толық түсінуі мен есте сақтауына септігін тигізеді;

2) әңгіме әдісі - білім алушылардың өз ойын бірізділікпен, байланысты және логикалық түрде жеткізіп үйренуге көмектесетін және есте сақтау және сөйлеу тілін дамыта түсетін, тәрбиелік әсері мол әдіс, сондай-ақ оның диагностикалық құрал ретінде (жалпылау, жүйелеу, нақтылау) бағдарламалық материалды ұғынудың қиындықтарын ашып табуда маңызы зор;

3) ойын әдістері - оқу іс-әрекетіне деген қызығушылықты оятып, дұрыс уәждеменің қалыптасуына ықпал етеді; сергіту сәттерін пайдалану белсенділігін ұйымдастыруға, тәрбиелеуге және дамытуға, бір әрекеттен басқасына аусуына мүмкіндік береді, мұғалімге күрделі жұмыс салмағын мөлшерлеуге көмектеседі;

4) көшіріп жазу - бұл механикалық есте сақтаудың, саналы ұғынудың негізінде орфорграфияны меңгерудің қажетті шарттардың бірі деп қарастырылады;

5) айтылғанды жазу әдісі білім алушылардың жинақы болуын, өзін-өзі бақылауының, зейіннің дамуына ықпал етеді;

6) оқу материалын мөлшерлеу әдісі, бірден қабылдауға көлемді және күрделі ақпаратты ұсақ бөлшектер түрінде беру, мұндай тәсілді қолдану білім алушылардың материалды қаншалықты меңгергендерін бақылауға, ұғынудың кемшілігін дер кезінде түзеуге, олқылықтарын толтыруға мүмкіндік береді;

10. Бағдарламалық материалдың нәтижелі меңгерілуі келесілерге байланысты:

1) жаңа материалды мүмкіндігінше толық түсіндіріп беру; оқушылардың практикалық әрекеттерін сызбалар, кестелер бойынша, үйлестірмелі материалдарын қолдану арқылы жұмыс жасаумен үйлестіру;

2) жаңа білімді толыққанды ұғыну үшін және алдында оқытылған тақырыптарды бекіту мақсатымен оқу материалын жүйелі түрде қайталап отыру;

3) жазбаша тапсырмаларды орындаудан бұрын, қателердің алдын алу үшін талдау жұмыстарын жүргізу;

4) зейінді қалыпқа келтіру үшін іс-әрекет түрлерін алмастырып отыру;

5) ұй тапсырмасын құрастыруда көлемін азайту жағын ескеру;

6) психикалық процестерін дамытуға бағытталған жұмысты жүйелеу;

7) материалдарды аздаған мөлшерде, біртіндеп күрделендіріп беру;

8) тапсырмаларды өзіндік жұмысына арналған алгоритм бойынша орындау жаттығулардың санын көбейту.

11. Психикалық дамуы тежелген білім алушылардың оқу нәтижелігін арттыру үшін келесі заманауи педагогикалық технологияларды қолданады:

1) саралап оқыту технологиясы - түрлі топтарға жататын оқушыларға біркелкі тәсілдер қолданбай, оқытудың уәждемелік деңгейін көтереді, оқуда қиындықтары бар оқушыларға жағдай жасауға, әр оқушының оқудағы ерекше қажеттіліктерін толыққанды қанағаттандыруға мүмкіндік береді;

2) "Сыни ойлау" технологиясы - мәтінмен жұмыс жасауға бағытталып, мәтінді оқу, ақпаратты табу, қорытынды шығару, жалпылау мен тұжырымдама жасау, талдау жүргізу, мәтіннің мазмұнын, тілдік ерекшелерін және құрылымын бағалау дағдыларын дамытады;

3) компенсациялық оқыту технологиясы - оңалту ортасының компенсациялық құралдарын пайдалануды көздейді: оқушыға мейіріммен қарау (қамқорлық көрсету, гуманистік көзқарас, қайырымдық білдірту); баланың қиындықтары мен проблемаларын түсіну, оны кемшіліктеріне қарамастан қабылдау, қабілеттіліктерін дамыту, қажетті көмек беру, өзін-өзі реттеу элементтеріне үйрету;

4) ақпараттық-коммуникациялық технологиялар - ақпаратпен жұмыс жасауға, ақпаратты іздеуге, жинақтауға үйретеді; мәліметтер мен идеяларымен алмасуды, жұмысты жетілдіруді, интернет ресурстарын, қосымшаларды, компьютерлік жабдықтарды кеңінен қолдануды, оқытудың сапасын көтеруді қамтамасыз етеді.

12. Оқытудың тиімді әдістері мен стратегиялары:

- 1) әр оқушының пікірін тыңдау және өз білімдерінің қолданудың маңыздылығын түсіндіру, білімдерді ары қарай дамытуға талпындыру;
- 2) ізденіске, ізденіп белсенді оқуға ынталандыру;
- 3) білім алушылардың жеке, топтық және ұжымдық жұмысын ұйымдастыру;
- 4) "Инсерт" немесе "Белгі қою" әдісін қолдану білім алушыларға мәтінді немесе тапсырманы түсініп, қадағалауға мүмкіндік береді;
- 5) салыстыру әдісі нысандардың айырмашылықтары мен ұқсастығын табуға үйретеді;
- 6) "Аяқталмаған сөйлем" әдісі көмегімен оқушылар абстракты ұғымдарды өз ішкі дүниетанымын көру бейнелері арқылы жеткізуге үйренеді.

13. Ақпараттық-коммуникативтік технологияларындағы құзыреттілік - оқушыларды алдын-ала іріктелген, арнайы құрастырылған дайын тапсырмалардың көп мөлшерімен камтамасыз етуге мүмкіндік береді, білім алушылардың зияткерлік шығармашылық қабілеттерін дамытады, жаңа білімді өз бетінше меңгеруге, ақпараттың түрлі көздерімен жұмыс жасауға үйретеді.

14. "Қазақ тілі мен әдебиеті" пәнін оқытудың техникалық құралдары: компьютер, электронды оқулықтар, электронды проектор, электронды тақта, адам дауысының, әндердің, музыканың, табиғи дыбыстардың аудио жазбалары, телефильмдер, кинофильмдер, аудио және видео жазбалар.

15. Оқыту нәтижелерін бағалау критериалды бағалау жүйесі бойынша жүргізіледі. Формативті және суммативті бағалау үшін тапсырмаларды мұғалім білім алушылардың мүмкіндіктерін ескере отырып, құрастырады. Келесі тәсілдерді пайдалануға болды:

- 1) тапсырмалардың көлемі мен күрделілігін, олардың білім алушыларға қол жетімді болуын анықтау;
- 2) нұсқаулықтың тұжырымдамаларын грамматикалық және семантикалық жағынан өзгерту, жеңілдету;
- 3) тапсырманың бірізді орындалуын камтамасыз ету үшін көпкұрылымды нұсқауды қысқа мағыналық бірліктерге бөлу;
- 4) қажет болған жағдайда сараланған көмек беру: ынталандырушы (мадақтау, эмоционалдық қолдау), ұйымдастырушылық (зейінді шоғырландыру, өзін-өзі тесерудің қажеттілігін ескерту), бағыттаушы (тапсырманы қайталау, түсіндіру);
- 5) тапсырманы орындауға қосымша уақыт беру.

3-тарау. "Қазақ тілі мен әдебиеті" оқу пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

16. "Қазақ тілі мен әдебиеті" пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

- 1) 5-сынып – аптасына 5 сағатты, оқу жылында – 170 сағатты;
- 2) 6-сынып – аптасына 5 сағатты, оқу жылында – 170 сағатты;
- 3) 7-сынып – аптасына 5 сағатты, оқу жылында – 170 сағатты;

- 4) 8-сынып – аптасына 5 сағатты, оқу жылында – 170 сағатты;
- 5) 9-сынып – аптасына 5 сағатты, оқу жылында – 170 сағатты;
- 6) 10-сынып – аптасына 4 сағат, оқу жылында – 136 сағатты құрайды.

17. "Қазақ тілі мен әдебиеті" пәнінің оқу мазмұны 5 бөлімге бөлінеді. Бөлімдерді бөлімшелер құрайды, бөлімшелер күтілетін нәтижелер түрінде ұсынылған әр сыныптың оқу мақсаттарын қамтиды.

18. Оқыту мақсаттары арқылы мұғалім сөйлеу қызметінің төрт дағдысын (тыңдалым, айтылым, оқылым, жазылым) қалыптастырады, сонымен қатар, оқушылардың жетістігін бағалайды және оқытудың келесі кезеңі туралы ақпарат береді

19. Бағдарлама мазмұны 5 бөлімді қамтиды:

- 1) "Тыңдалым";
- 2) "Айтылым";
- 3) "Оқылым";
- 4) "Жазылым";
- 5) "Тілдік бағдар".

20. "Тыңдалым" бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

- 1) болжау;
- 2) назарын шоғырландырып тыңдау;
- 3) сөздер мен сөз тіркестерінің мағынасын түсіну;
- 4) көркем шығармаларды тыңдау;
- 5) негізгі ойды анықтау;
- 6) тыңдалым материалдары бойынша жауап беру.

21. "Оқылым" бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

- 1) мәтіндегі ақпаратты анықтау;
- 2) стильдік ерекшеліктерді анықтау;
- 3) көркем шығармаларды оқу;
- 4) мәтіндерге салыстырмалы талдау жасау;
- 5) қосымша ақпарат көздерінен алынған мәліметтерді оқу;
- 6) өзіндік көзқарасын білдіру және бағалау.

22. "Жазылым" бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

- 1) әртүрлі стильде мәтіндер құрастыру;
- 2) эссе жазу;
- 3) көркемдегіш құралдарды қолданып жазу;
- 4) мәліметтерді жинақтау;
- 5) орфография және пунктуация.

23. "Айтылым" бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

- 1) сөздік қорының алуандығы;
- 2) сөз мәнері мен сөйлеу этикеті;

- 3) орфоэпиялық нормаларды сақтау;
- 4) мәтіннің негізгі аспектілерін анықтау және талқылау;
- 5) сенімді және еркін жауап беру;
- 6) визуалды материалдар арқылы тілді дамыту.

24. "Тілдік бағдар" бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

- 1) сөз таптары;
- 2) сөйлем.

25. 5-сыныпқа арналған "Қазақ тілі мен әдебиеті" пәнінің базалық мазмұны:

1) тыңдалым: мұғалімнің көмегімен тірек сөздер арқылы болжау, негізгі мазмұнын түсіну, нақты ақпаратты анықтау, күнделікті тұрмыстық тақырыптарға байланысты сөздердің мағынасын түсіну, көркем әдеби мәтіндердің мазмұнын түсіну, негізгі тақырыпты анықтау, сұрақтарға жауап беру;

2) айтылым: мұғалімнің көмегімен жаңа сөздерді олардың синоним, антоним, омонимдерімен қатар қолдану; ойын жеткізе білу, амандасу мәнері мен ұлттық этикет формалары; қазақ тілінің төл дыбыстары мен үндестік заңы; мәтіндердің мазмұнына жай жоспар құру, берілген сұраққа лайықты жауап беру, шағын диалогқа қатысу, иллюстрацияларды сипаттау;

3) оқылым: мұғалімнің көмегімен негізгі ақпаратты анықтау; хат, хабарлама, жарнама мазмұнын түсіну, стильдік ерекшелігін анықтау; көркем әдеби шығармаларды түсіну, тақырыбын анықтау; мәтіндердің тақырыбын, мазмұндық құрылымын салыстыру; қосымша ақпарат көздерінен тақырыпқа байланысты мәліметтерді ала білу; тақырып бойынша үйренген сөздерін қолдана отырып, мәтінде көтерілген мәселеге өз көзқарасын білдіру;

4) жазылым: мұғалімнің көмегімен ресми тілдің стильдік ерекшеліктері мен талаптарына сай хабарлама, хабарландыру, хат жазу; эссе құрылымын сақтай отырып, адамды, табиғатты, белгілі бір оқиғаны сипаттап жазу, жазба жұмыстарында сипаттау, бейнелеу құралдарын қолданып жазу; мәліметтерді жинақтай отырып, тақырып бойынша постер жасау; үндестік заңына сәйкес орфографиялық нормаға сай дұрыс жазу, сөйлем соңында қойылатын тыныс белгілерді дұрыс қолдану;

5) тілдік бағдар: мұғалімнің көмегімен сөз таптарын анықтау: жалпы және жалқы есімдерді ажырата білу, жалғау түрлерін дұрыс жалғау, заттың түрін, түсін, сапасын білдіретін сын есімдерді ажырата білу, сан есім (бірліктер, ондықтар, жүз, мың) атауларын білу, жіктеу, сілтеу, сұрау есімдіктерін орынды қолдану, болымды және болымсыз етістіктердің, қалау райдың қызметін білу, мекен және мезгіл үстеулер, ыңғайластық қатынасты білдіретін және қарсылықтық қатынасты білдіретін жалғаулықтардың қызметін білу. Сөйлем: хабарлы, сұраулы сөйлемдерді құру жолдарын білу, мұғалімнің көмегімен құрастыру.

24. 6-сыныпқа арналған "Қазақ тілі мен әдебиеті" пәнінің базалық мазмұны:

1) тыңдалым: мұғалімнің көмегімен мәтіннің бастапқы бөлігін тыңдау арқылы тақырыпты және көтерілетін мәселені болжау, мәтіннің негізгі мазмұнын түсіну, негізгі және қосымша ақпараттарды анықтау, тұрмыстық-әлеуметтік тақырыптарға байланысты жаңа сөздер мен тірек сөздердің мағынасын түсіну; әңгіме, хикаялардың және шағын поэзиялық шығармалардың мазмұнын талдай отырып, кейіпкерлерге сипаттама беру; мәтін тақырыбы арқылы негізгі ойды анықтау, тыңдалым материалдары бойынша шынайы өмірмен байланыстырып жауап беру; мұғалімнің көмегімен туған өлкенің табиғаты және тарихы сипатталатын поэтикалық және прозалық шығармаларды білу;

2) айтылым: мұғалімнің көмегімен тура және ауыспалы мағынадағы сөздерді қолдану; ойын әсерлі, мазмұнды жеткізу; тақырып бойынша диалогты бастау, жалғастыру, аяқтау; ұлттық сөз әдебі мен сөйлеу этикеті формаларын тірек кесте арқылы білу; сұраулы, хабарлы, лепті және бұйрықты сөйлемдердің интонациялық ерекшелігін ескеріп айту; шағын көлемді мәтіндегі жеке эпизодтарды сипаттау және тілдік ерекшелігіне салыстыру жасау; диалогқа қатысушылар өзара түсінісіп, ойларын толықтырып отыру; сюжетті суреттердің желісі бойынша әңгіме құрастыру; мұғалімнің көмегімен туған өлкенің ақындары мен жазушыларының шығармашылығын білу; мәтіннің ақпараттылық сипаттамаларын талдау;

3) оқылым: мұғалімнің көмегімен мәтіндегі негізгі және жанама ақпаратты анықтау; ресми тілдік мәтіндердің стильдік ерекшелігін анықтау (күнделік, мінездеме, түсініктеме, өмірбаян, түйіндеме); орта көлемді шығармаларды түсіну, тақырыбы мен негізгі ойды анықтау; мәтіндердің тақырыбына, мазмұндық құрылымына сүйене отырып, түрлерін салыстыру; қосымша ақпарат көздерінен тақырыпқа байланысты мәліметтерді мәтін мазмұнымен салыстыру, қарама-қайшы ақпараттарды анықтау, мәтінде көтерілген мәселені шынайы өмірмен байланыстыру; туған өлкеге арналған бір өлеңді жатқа мәнерлеп оқу;

4) жазылым: мұғалімнің көмегімен мәтіндердің стильдік ерекшелігін сақтай отырып, күнделік, мінездеме, түсініктеме, өмірбаян жазу, эссе тақырыбының желісінен шықпай, әрбір абзацты жүйелі құрастыру; жазба жұмыстарында теңеу, эпитет сөздерін қолданып жазу; мәліметтерді жинақтай отырып, тақырып бойынша постер, сызба-кестелер жасау; үндестік заңын ескеріп, орфографиялық нормаға сай дұрыс жазу, сөйлем соңында қойылатын тыныс белгілерді орынды қолдану; жергілікті ақын-жазушылардың шығармашылығы туралы деректер жинау және көрсетілім дайындау; өлкетану аясында мұғалімнің көмегімен прозалық үзінділер жазудың алғашқы дағдыларын меңгеру;

5) тілдік бағдар: мұғалімнің көмегімен сөз таптары: деректі және дерексіз затты, көптік мәнді есімдерді ажырата білу; заттың сипатын, көлемін, салмағын, аумағын білдіретін сын есімдерді ажырата білу; реттік, жинақтық сан есімдерді қолдана білу; өздік, болымсыздық, белгісіздік, жалпылау есімдіктерін орынды қолдану; етістіктің

шақтарының (нақ осы шақ, ауыспалы осы шақ, жедел өткен шақ, ауыспалы келер шақ) қызметін білу; болымды, болымсыз етістіктерді, сын-қимыл (бейне) және мөлшер үстеулерді орынды қолдану; сөйлем: лепті, бұйрықты сөйлемдердің жасалу жолдарын білу, мұғалімнің көмегімен құрастыру; мәтіннің ақпараттылық, көркемдік, тілдік ерекшеліктері негізінде мұғалімнің көмегімен өлкетану сипаттамаларын талдау.

25. 7-сыныпқа арналған "Қазақ тілі мен әдебиеті" пәнінің базалық мазмұны:

1) тыңдалым: мұғалімнің көмегімен мәтін үзінділері арқылы оқиғаның дамуын болжау; мәтіннің негізгі мазмұнын түсіну, ақпараттың өзектілігін анықтау; әлеуметтік-мәдени тақырыптарға байланысты қажетті сөздер мен сөз тіркестерінің мағынасын түсіну; повестердің және лирикалық поэзиялық шығармалардың тақырыбы мен идеясын талдау; сөйлеушінің дауыс ырғағы мен сөйлеу мәнері арқылы негізгі ойды анықтау; өз пікірін өзгелердің пікірімен салыстыра отырып жауап беру; мұғалімнің көмегімен өңірде шығатын газет-журналдарды білу; мұғалімнің көмегімен энциклопедия ұғымын түсіну, өлкетанудың бағыттарын анықтау;

2) айтылым: мұғалімнің көмегімен мақал-мәтелдер, терминдер мен неологизмдерді орынды қолдану, мәтін мазмұнын дамыту; кеңес беру, ұсыныс жасау, өтініш, талап, ету, бұйрық берудің түрлі формалары мен жағдаяттарына сай ұлттық сөз әдебі мен сөйлеу этикеті формаларын тірек кесте арқылы қолдана білу; екпін түрлерін сөз және сөйлем ішінде орынды қолданып айту; шығармадағы кейіпкерлерге автор берген мінездеменің тілдік құралдарын талда; коммуникативтік жағдаяттың талаптарына сай "сөйлеуші → тыңдаушы" позицияларын еркін ауыстыру; кесте, диаграмма, шартты белгілер, суреттер мен сызбаларда берілген ақпаратты сипаттау; мұғалімнің көмегімен туған өлке туралы, шындық көзқарас тұрғысынан адамдар туралы мақалалар мен очерктерді ақпараттылығы, мазмұнының тереңдігі, эмоционалдық әсері тұрғысынан талдау; мұғалімнің көмегімен өлкетанудың бағыттары бойынша электрондық энциклопедия құрастырудың ұжымдық жұмысына қатысу;

3) оқылым: мұғалімнің көмегімен кесте, диаграмма, сызба, шартты белгілер түрінде берілген ақпаратты түсіну; ресми-іскерлік (өтініш, нұсқаулық, ресми құттықтаулар, ұсыныстар) салаға қатысты мәтіндердің тілдік ерекшелігін талдау; прозалық және поэзиялық шығармалардағы кейіпкердің іс-әрекетіне немесе лирикалық кейіпкердің бейнесін талдау; мәтіндердің идеясын, мақсатты аудиториясын салыстырып талдау; қосымша ақпарат көздерінен алынған мәліметтерді кесте, диаграмма, сызба, шартты белгілер түрінде ұсыну; мәтінде көтерілген мәселеге өз ойын дәлелдеп жеткізу; туған өлке туралы, адамдар туралы мақалалар мен очерктерді оқу; мұғалімнің көмегімен энциклопедияға қажетті материалдарды іріктей білу;

4) жазылым: мұғалімнің көмегімен мәтіндердің жанрлық және стильдік ерекшелігін сақтап, өтініш, түйіндеме, ресми құттықтаулар жазу; эссе құрылымы мен дамуын сақтап, көтерілген мәселе бойынша келісу-келіспеу себептерін айқын көрсетіп жазу, жазба жұмыстарында теңеу мен метафораны қолданып жазу, тақырып бойынша

мәліметтерді жинақтап, көрсетілім түрінде ұсыну; тақырып бойынша сөздердің маңызды бөліктерін дұрыс жазу (күрделі сөздер), оқшау сөздерге қойылатын тыныс белгілерді орынды қолдану;

5) тілдік бағдар: мұғалімнің көмегімен сөз таптарын анықтау: мәтіндерден көмекші есімдерді ажырата білу; салыстырмалы, күшейтпелі, асырмалы шырайлардың қызметін білу; топтау сан есімдерін , одағай түрлерін тірек кесте арқылы орынды қолдану; етістіктің шақтарының (бұрынғы және ауыспалы өткен шақ, мақсатты және болжалды келер шақ) қызметін білу; талғаулықты немесе кезектестік мәнді білдіретін және себеп-салдарлық қатынасты білдіретін жалғаулықтардың қызметін білу; сөйлем: жазба жұмыстарында сөйлемдегі сөздердің орын тәртібін сақтай отырып, мұғалімнің көмегімен жай сөйлем құрастыру.

26. 8-сыныпқа арналған "Қазақ тілі мен әдебиеті" пәнінің базалық мазмұны:

1) тыңдалым: мұғалімнің көмегімен мәтін тақырыбы, тірек сөздер, иллюстрациялар арқылы көтерілетін мәселені болжау, мәтіннің негізгі мазмұнын түсіну, толық ақпараттарды анықтау; оқу-еңбек тақырыптарына байланысты күрделі сөздер мен тұрақты тіркестердің мағынасын түсіну; орта көлемді прозалық, драмалық және поэзиялық шығармалардан үзінді тыңдау, тақырыбы мен идеясын талдау, тірек сөздер, автор көзқарасы мен көңіл күйі арқылы негізгі ойды анықтау, деректер келтіре отырып, дәлелді жауап беру;

2) айтылым: мұғалімнің көмегімен тұрақты тіркестер мен көркемдегіш құралдарды қолданып, ауызша мәтіндер құрау; көңіл-күйді білдіруде сөйлеу этикеті формаларын тірек кесте арқылы қолдана білу; сөз ішіндегі және сөз аралығындағы ілгерінді, кейінгі және тоғыспалы ықпал заңдылықтарын ескеріп айту; мәтіндердегі оқиғалар желісіне бақылау жасай отырып, мазмұнның дамуын салыстыру; тақырып бойынша қойылған сұрақтарға еркін жауап беру; кесте, диаграмма, нұсқаулық шартты белгілер мен сызбаларда берілген ақпаратты талдау;

3) оқылым: мұғалімнің көмегімен берілген сұрақ арқылы қажетті ақпаратты анықтау; публицистикалық стильдің (мақала, интервью, қысқа очерк, жолдаулар) тілдік ерекшеліктері арқылы мәтіндердің жанрын анықтау; прозалық және поэзиялық шығармалардың композициялық құрылымын анықтау; мәтіндердің түрлерін салыстырып талдау; қосымша ақпарат көздерінен алынған мәліметтерді қолданып, мәтінге өзгеріс енгізу; тақырып бойынша бірнеше мәтінде көтерілген мәселелерді салыстыру;

4) жазылым: мұғалімнің көмегімен мәтіндердің жанрлық және стильдік ерекшелігін сақтап, үлгі бойынша шағын мақала, пікір, интервью жазу; эссе құрылымы мен дамуын сақтап, берілген мәселенің оңтайлы шешілу жолдарын ұсыну; жазба жұмыстарында символ түрлерін қолданып жазу, тақырып бойынша мәліметтерді жинақтап, эссе

жазуда тиімді қолдану; тақырып бойынша сөздердің маңызды бөліктерін дұрыс жазу (жеке сөздер, бірге, бөлек және дефис арқылы жазылатын сөздер), сөйлем ішінде қойылатын тыныс белгілерді орынды қолдану;

5) тілдік бағдар: сөз таптары: болжалдық және бөлшектік сан есімдерді, еліктеу сөздерді тірек кесте арқылы орынды қолдану; етістіктің қалау, шартты рай қызметін білу; мақсаттық және себеп-салдарлық үстеулерді орынды қолдану; септеулік шылаулардың қызметін білу, ауызша және жазба жұмыстарында орынды қолдану; сөйлем: жазба жұмыстарында ыңғайлас, қарсылықты, түсіндірмелі салалас құрмалас сөйлемдерді мұғалімнің көмегімен құрастыру.

27. 9-сыныпқа арналған "Қазақ тілі мен әдебиеті" пәнінің базалық мазмұны:

1) тыңдалым: мұғалімнің көмегімен тыңдалатын мәтіндегі фразаларды талқылай отырып, тақырып пен көтерілетін мәселені болжау; мәтіннің негізгі мазмұнын түсіну, ақпараттың шынайылығын анықтау, әлеуметтік-қоғамдық тақырыптар аясында айтылған сөздердің мағынасын түсіну; орта көлемді прозалық, поэзиялық шығармалардан үзінді тыңдау, көтерілген мәселені анықтау, мәтіннің мақсатты аудиториясын, негізгі ойын анықтау, көтерілген мәселеге өз көзқарасын білдіру;

2) айтылым: мұғалімнің көмегімен ауызша мәтіндер құрау; көңіл-күйді білдіруде ұлттық сөз әдебі мен сөйлеу этикеті формаларын тірек кесте арқылы қолдана білу; коммуникативтік жағдаяттарға сай сөйлеу тіліндегі интонация, кідіріс, логикалық екпіннің мәнін түсіну; идеялық жағынан ұқсас мәтіндердегі оқиғалар желісіне бақылау жасай отырып, мазмұнның дамуын талдау; тақырып бойынша өз пікірлерін сенімді дәлелдеу; диалогта, полилогта сенімді сөйлеу; кестеде, диаграммада, шартты белгілер мен сызбаларда берілген ақпараттарды салыстыру;

3) оқылым: мұғалімнің көмегімен мәтіндегі ақпараттың өзектілігін анықтау; ғылыми стильде (мақала, баяндама, презентация) жазылған еңбектердің тілдік және жанрлық ерекшелігін анықтау; прозалық және поэзиялық шығармалардағы кейіпкердің іс-әрекетіне немесе лирикалық кейіпкердің бейнесіне баға беру; мәтіндердің түрлерін салыстырып, талдау жасау; қосымша ақпарат көздерінен алынған мәліметтерден қорытынды жасау, мәтінде көтерілген мәселені салыстырып, баға беру;

4) жазылым: мұғалімнің көмегімен мәтіндердің жанрлық және стильдік ерекшелігін сақтап, шағын мақала, нұсқаулық жазу; эссе құрылымы мен дамуын сақтап, ұсынылған шешімнің артықшылығы мен кемшілік тұстарын салыстыру; жазба жұмыстарында бейнелеу түрлерін қолданып жазу, түрлі стильдегі мәтіндер құруда мәліметтерді жинақтау; тақырып бойынша бас әріппен жазылатын күрделі, құрама атауларды дұрыс жазу;

5) тілдік бағдар: мұғалімнің көмегімен сөз таптарын анықтау: бұйрық, рай қызметін білу, күшейткіш үстеулерді орынды қолдану; демеулік шылаулардың қызметін білу;

өздік, өзгелік, ортақ етістіктің қызметін білу, ауызша және жазбаша жұмыстарда орынды қолдану. Сөйлем: жазба жұмыстарында себеп-салдар, талғаулы, кезектес, салалас құрмалас сөйлемдерді мұғалімнің көмегімен құрастыру.

28. 10-сыныпқа арналған "Қазақ тілі мен әдебиеті" пәнінің базалық мазмұны:

1) тыңдалым: мұғалімнің көмегімен тыңдалатын мәтіндегі фразалар мен дәйексөздерді талқылай отырып, тақырып пен көтерілетін мәселені болжау; мәтіннің негізгі мазмұнын түсіну, ақпараттың нақтылығын анықтау, әлеуметтік-қоғамдық тақырыптар аясында айтылған термин сөздердің мағынасын түсіну; орта көлемді прозалық, поэзиялық шығармалардан үзінді тыңдау, көтерілген (тұрмыстық, әлеуметтік, қоғамдық) мәселені анықтап, өз пікірін білдіру, мәтіннің мақсатты аудиториясын, автордың негізгі ойы мен көзқарасын анықтау, көтерілген мәселеге сыни көзқарасын білдіру;

2) айтылым: мұғалімнің көмегімен мақсатты аудиторияға арналған ауызша мәтіндер құрау; коммуникативтік жағдаяттарға байланысты сөйлеу этикеті формаларын дұрыс таңдай білу; сөйлеу тіліндегі интонация, кідіріс, логикалық екпіннің мәнін түсініп, өз ойын жеткізу; шығарманың идеясы мен мазмұнына байланысты "автордың ойын" бағалау, тақырып бойынша қажетті аргументтерді орынды қолдану; адиалогте, полилогта сенімді сөйлеу; кесте, диаграмма, шартты белгілер мен сызбаларда берілген ақпараттарды өзара салыстырып бағалау;

3) оқылым: мұғалімнің көмегімен мәтіндегі ақпараттың өзектілігін анықтау, қорытынды жасау; ғылыми стильде (аннотация, пікір, тезис) жазылған еңбектердің тілдік және жанрлық ерекшелігін анықтау; прозалық және поэзиялық шығармалардағы автордың ойы мен көтерілген мәселені анықтап, оқырманға әсерін бағалау; мәтіндердің стилін, жанрлық ерекшеліктерін талдау; қосымша ақпарат көздерінен алынған мәліметтерден қорытынды жасау, өз көзқарасын білдіру, мәтінде көтерілген мәселені ғаламдық мәселелермен байланыстыра отырып, сыни тұрғыда баға беру;

4) жазылым: мұғалімнің көмегімен мәтіндердің жанрлық және стильдік ерекшелігін сақтап, аннотация, шолу жазу; эссе құрылымы мен дамуын сақтап, өз ойын дәлелдеп жаз; жазба жұмыстарында афоризмдерді тиімді қолданып жазу; түрлі стильдегі мәтіндер құруда мәліметтерді жинақтап, дереккөздеріне сілтеме көрсетіп жазу, тақырып бойынша сөйлем ішінде қойылатын тыныс белгілерді орынды қолдану;

5) тілдік бағдар: мұғалімнің көмегімен сөз таптарын анықтау: ырықсыз етістіктің қызметін білу; мекен және мезгіл үстеулерді орынды қолдану; ыңғайластық қатынасты білдіретін және қарсылықтық қатынасты білдіретін жалғаулықтардың қызметін білу, ауызша және жазбаша жұмыстарда орынды қолдану. Сөйлем: жазба жұмыстарында (шартты, қарсылықты, мезгіл, себеп, қимыл-сын, мақсат бағыныңқы) сабақтас құрмалас сөйлемдерді мұғалімнің көмегімен құрастыру.

4-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

29. Бағдарламада оқыту мақсаттары кодтық белгімен берілген. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сан бөлім мен бөлімше ретін, төртінші сан оқыту мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 7.2.1.2 кодында: "7" – сынып, "2.1." – бөлім мен бөлімше, "2" – оқыту мақсатының реттік саны.

30. Күтілетін нәтижелер бойынша оқыту мақсаттарының жүйесі:

1) "Тыңдалым" бөлімі:

1-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары					
	5-сынып	6-сынып	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
1. Болжау	5.1.1.1 мұғалімнің көмегімен тақырыпты тірек сөздер арқылы болжау	6.1.1.1 тірек сөздер, мәтіннің бастапқы бөлігін тыңдау арқылы мұғалімнің көмегімен тақырыпты және көтерілетін мәселені болжау	7.1.1.1 мәтін үзінділері арқылы мұғалімнің көмегімен оқиғаның дамуын болжау	8.1.1.1 мәтін тақырыбы, тірек сөздер, иллюстрациялар арқылы мұғалімнің көмегімен көтерілетін мәселені болжау	9.1.1.1 тыңдалатын мәтіндегі фразаларды талқылай отырып, мұғалімнің көмегімен тақырыпты көтерілетін мәселені болжау	10.1.1.1 тыңдалатын мәтіндегі фразалар мен дәйексөздерді талқылай отырып, мұғалімнің көмегімен тақырыпта көтерілетін мәселені болжау
2. Назарын шоғырландырып тыңдау	5.1.2.1 тыңдалған мәтіннің негізгі мазмұнын түсіну және мұғалімнің көмегімен нақты ақпаратты анықтау	6.1.2.1 тыңдалған мәтіннің негізгі мазмұнын түсіну, мұғалімнің көмегімен негізгі және қосымша ақпараттарды анықтау	7.1.2.1 тыңдалған мәтіннің негізгі мазмұнын түсіну, мұғалімнің көмегімен ақпараттың өзектілігін анықтау	8.1.2.1 тыңдалған мәтіннің негізгі мазмұнын түсіну, мұғалімнің көмегімен детальді ақпараттарды анықтау	9.1.2.1 тыңдалған мәтіннің негізгі мазмұнын түсіну, мұғалімнің көмегімен ақпараттың шынайылығын анықтау	10.1.2.1 тыңдалған мәтіннің негізгі мазмұнын түсіну, мұғалімнің көмегімен ақпараттың шынайылығын анықтау
3. Сөздер мен сөз тіркестерінің мағынасын түсіну	5.1.3.1 күнделікті тұрмыстық тақырыптарға байланысты жаңа сөздер мен тірек сөздердің мағынасын мұғалімнің көмегімен түсіну	6.1.3.1 тұрмыстық - әлеуметтік тақырыптарға байланысты жаңа сөздер мен тірек сөздердің мағынасын мұғалімнің көмегімен түсіну	7.1.3.1 әлеуметтік - мәдени тақырыптарға байланысты қажетті сөздер мен сөз тіркестерінің мағынасын мұғалімнің көмегімен түсіну	8.1.3.1 оқу-еңбек тақырыптарына байланысты күрделі сөздер мен тұрақты тіркестердің мағынасын мұғалімнің көмегімен түсіну	9.1.3.1 әлеуметтік - қоғамдық тақырыптар аясында айтылған сөздердің мағынасын мұғалімнің көмегімен түсіну	10.1.3.1 әлеуметтік - қоғамдық тақырыптар аясында айтылған термин сөздердің мағынасын мұғалімнің көмегімен түсіну

4. Көркем шығармаларды тыңдау	5.1.4.1 фольклорлық және шағын көлемді көркем әдеби мәтіндердің мазмұнын мұғалімнің көмегімен түсіну	6.1.4.1 әңгіме, хикаялардың және шағын поэзиялық шығармалардың мазмұнын талдай отырып, мұғалімнің көмегімен кейіпкерлерге сипаттама беру	7.1.4.1 повестердің және лирикалық поэзиялық шығармалардан үзінді тыңдау, мұғалімнің көмегімен тақырыбы мен идеясын талдау	8.1.4.1 орта көлемді прозалық, драмалық және поэзиялық шығармалардан үзінді тыңдау, мұғалімнің көмегімен тақырыбы мен идеясын талдау	9.1.4.1 орта көлемді прозалық, поэзиялық шығармалардан үзінді тыңдау, мұғалімнің көмегімен көтерілген мәселені анықтау	10.1.4.1 орта көлемді прозалық, поэзиялық шығармалардан үзінді тыңдау, көтерілген (тұрмыстық, әлеуметтік, қоғамдық) мәселені анықтап, мұғалімнің көмегімен өз пікірін білдіру
5. Негізгі ойды анықтау	5.1.5.1 тірек сөздер, жетекші сұрақтар арқылы мұғалімнің көмегімен негізгі тақырыпты анықтау	6.1.5.1 тірек сөздер, жетекші сұрақтар, мәтін тақырыбы арқылы мұғалімнің көмегімен негізгі ойды анықтау	7.1.5.1 тірек сөздер, сөйлеушінің дауыс ырғағы мен сөйлеу мәнері арқылы мұғалімнің көмегімен негізгі ойды анықтау	8.1.5.1 тірек сөздер, автор көзқарасы мен көңіл күйі арқылы мұғалімнің көмегімен негізгі ойды анықтау	9.1.5.1 мұғалімнің көмегімен мәтіннің мақсатты аудиториясын, негізгі ойын анықтау	10.1.5.1 мұғалімнің көмегімен мәтіннің мақсатты аудиториясын, автордың негізгі ойын мен көзқарасын анықтау
6. Тыңдалым материалдары бойынша жауап беру	5.1.6.1 тыңдалым материалдарының мазмұнын негізінде мұғалімнің көмегімен сұрақтарға жауап беру	6.1.6.1 тыңдалым материалдарының мазмұнын негізінде мұғалімнің көмегімен шынайы өмірмен байланыстырып жауап беру	7.1.6.1 тыңдалым материалдарының мазмұнын негізінде мұғалімнің көмегімен өз пікірін өзгелердің пікірімен салыстыра отырып, жауап беру	8.1.6.1 тыңдалым материалдарының мазмұнын негізінде мұғалімнің көмегімен деректерді келтіре отырып, дәлелді жауап беру	9.1.6.1 тыңдалым материалдарының мазмұнын негізінде көтерілген мәселеге мұғалімнің көмегімен көз қарасын білдіру	10.1.6.1 тыңдалым материалдарының мазмұнын негізінде көтерілген мәселеге мұғалімнің көмегімен сәйкес көзқарасын білдіру

2) "Айтылым" бөлімі:

2-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары					
	5-сынып	6-сынып	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
	5.2.1.1 тақырып бойынша меңгерген жаңа сөздерді олардың синонимдерім	6.2.1.1 тура және ауыспалы мағынадағы сөздерді	7.2.1.1 мақал-мәтелдер, терминдер мен неологизмдерді орынды	8.2.1.1 тұрақты тіркестер мен көркемдегіш құралдарды	9.2.1.1 берілген тақырыпқа сай сөздерді орынды	10.2.1.1 берілген тақырыпқа сай сөздерді орынды қолдана отырып,

1. Сөздік қорының алуандылығы	ен, антоним, омонимдерімен қатар қолдану, мұғалімнің көмегімен ойын әсерлі, мазмұнды жеткізе білу	қолдану, мұғалімнің көмегімен ойын әсерлі, мазмұнды жеткізу	қолдана отырып, мұғалімнің көмегімен мәтін мазмұнын дамыту	қолданып, мұғалімнің көмегімен ауызша мәтіндер құру	қолдана отырып, мұғалімнің көмегімен ауызша мәтіндер құру	мұғалімнің көмегімен мақсатты аудиторияға арналған ауызша мәтіндер құру
2. Сөз мәнері мен сөйлеу этикеті	5.2.2.1 казакша амандасу мәнері мен ұлттық этикет формаларын тірек кесте арқылы пайдалану	6.2.2.1 тақырып бойынша диалогты бастау, жалғастыру, аяқтаудың ұлттық сөз әдебі мен сөйлеу этикеті формаларын тірек кесте арқылы білу	7.2.2.1 кеңес беру, ұсыныс жасау, өтініш, талап, ету, бұйрық берудің түрлі формалары мен жағдаяттарын а сай ұлттық сөз әдебі мен сөйлеу этикеті формаларын тірек кесте арқылы қолдана білу	8.2.2.1 түрлі жанрдағы көркем мәтіндерге сүйене отырып, көңіл-күйді білдіруде сөйлеу этикеті формаларын тірек кесте арқылы қолдана білу	9.2.2.1 түрлі жанрдағы көркем мәтіндерге сүйене отырып, көңіл-күйді білдіруде ұлттық сөз әдебі мен сөйлеу этикеті формаларын қолдана білу	10.2.2.1 мұғалімнің көмегімен коммуникативтік жағдаяттарға байланысты сөйлеу этикеті формаларын дұрыс таңдай білу
3. Орфоэпиялық нормаларды сақтау	5.2.3.1 ауызша мәтіндер құруда қазақ тіліндегі төл дыбыстардың дыбысталуын, мұғалімнің көмегімен үндестік заңын ескеріп айту	6.2.3.1 мұғалімнің көмегімен ауызша мәтіндер құруда сұраулы, хабарлы, лепті және бұйрықты сөйлемдердің интонациялық ерекшелігін ескеріп айту	7.2.3.1 мұғалімнің көмегімен ауызша мәтіндер құруда екпін түрлерін сөз және сөйлем ішінде орынды қолданып айту	8.2.3.1 мұғалімнің көмегімен ауызша мәтіндер құруда сөз ішіндегі және сөз аралығындағы ілгерінді, кейінді және тоғыспалылық заңдылықтарын ескеріп айту	9.2.3.1 коммуникативтік жағдаятқа сай сөйлеу тіліндегі интонация, кідіріс, логикалық екпіннің мәнін мұғалімнің көмегімен түсіну	10.2.3.1 коммуникативтік жағдаятқа сай сөйлеу тіліндегі кідіріс, логикалық екпіннің мәнін түсініп, мұғалімнің көмегімен өз ойын жеткізу
4. Мәтіннің негізгі аспектілерін анықтау және талқылау	5.2.4.1 шағын көлемді мәтіндердің мазмұнын на мұғалімнің көмегімен жай жоспар құру, соған сүйеніп баяндау	6.2.4.1 шағын көлемді мәтіндегі жеке эпизодтарды сипаттау және мұғалімнің көмегімен тілдік	7.2.4.1 шығармадағы кейіпкерлерге автор берген мінездеменің тілдік құралдарын мұғалімнің көмегімен талдау	8.2.4.1 мәтіндердегі оқиғалар желісіне бақылау жасай отырып, мұғалімнің көмегімен	9.2.4.1 идеялық жағынан ұқсас мәтіндердегі оқиғалар желісіне бақылау жасай отырып, мұғалімнің көмегімен	10.2.4.1 шығарманың идеясы мен мазмұнына байланысты "автордың ойын" мұғалімнің

		ерекшелігіне салыстыру жасау		мазмұнның дамуын салыстыру	мұнның дамуын талдау	көмегімен бағалау
5. Сенімді және еркін жауап беру	5.2.5.1 берілген сұрақты мұғалімнің көмегімен дұрыс түсініп, лайықты жауап беру, шағын диалогқа қатысу	6.2.5.1 коммуникативтік жағдаят бойынша диалогқа қатысушы ретінде өзара түсінісіп, мұғалімнің көмегімен ойларын толықтырып отыру	7.2.5.1 диалогқа қатысушы ретінде коммуникативтік жағдаяттың талаптарына сай "сөйлеуші → тыңдаушы" позицияларын мұғалімнің көмегімен еркін ауыстыру	8.2.5.1 пікірталасқа қатысушы ретінде берілген тақырып бойынша қойылған сұрақтарға мұғалімнің көмегімен еркін жауап беру	9.2.5.1 сөйлеу барысында берілген тақырып бойынша өз пікірлерін мұғалімнің көмегімен сенімді дәлелдеу	10.2.5.1 сөйлеу барысында түрлі стильде берілген тақырып бойынша қажетті аргументтерді орынды қолданып, диалогта, полилогта мұғалімнің көмегімен сенімді сөйлеу
6. Визуалды материалдар арқылы тілді дамыту	5.2.6.1 тірек сөздерді дұрыс қолданып, мұғалімнің көмегімен иллюстрацияларды сипаттау	6.2.6.1 тірек сөздерге сүйеніп, сюжетті суреттердің желісі бойынша мұғалімнің көмегімен шағын әңгіме құрастыру	7.2.6.1 кесте, диаграмма, шартты белгілер, суреттер мен сызбаларда берілген ақпаратты мұғалімнің көмегімен сипаттау	8.2.6.1 кесте, диаграмма, нұсқаулық шартты белгілер мен сызбаларда берілген ақпаратты мұғалімнің көмегімен талдау	9.2.6.1 кесте, диаграмма, шартты белгілер мен сызбаларда берілген ақпараттарды мұғалімнің көмегімен салыстыру	10.2.6.1 кесте, диаграмма, шартты белгілер мен сызбаларда берілген ақпараттарды мұғалімнің көмегімен өзара салыстырып, бағалау

3) "Оқылым" бөлімі:

3-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары					
	5-сынып	6-сынып	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
1. Мәтіндегі ақпаратты анықтау	5.3.1.1 мұғалімнің көмегімен мәтіндегі негізгі ақпаратты анықтау	6.3.1.1 мәтіндегі негізгі және жанама ақпаратты анықтау, мұғалімнің көмегімен өмірдегі кейбір жағдаяттар мен байланыстыру	7.3.1.1 кесте, диаграмма, сызба, шартты белгілер түрінде берілген ақпаратты түсіну, мұғалімнің көмегімен қолдана білу	8.3.1.1 берілген сұрақ арқылы мұғалімнің көмегімен қажетті ақпаратты анықтау	9.3.1.1 мұғалімнің көмегімен мәтіндегі ақпараттың өзектілігін анықтау	10.3.1.1 мәтіндегі ақпараттың өзектілігін анықтап, мұғалімнің көмегімен қорытынды жасау
			7.3.2.1 ресми - іскерлік (			10.3.2.1 ғылыми

2. Стильдік ерекшеліктерді анықтау	5.3.2.1 хат, хабарлама, жарнама мазмұнын түсіну, мұғалімнің көмегімен стильдік ерекшелігін анықтау	6.3.2.1 ресми стильдегі мәтіндердің стильдік ерекшелігін мұғалімнің көмегімен анықтау (күнделік, мінездеме, түсініктеме, өмірбаян, түйіндеме)	өтініш, нұсқаулық, ресми құттықтаулар, ұсыныстар) салаға қатысты мәтіндердің тілдік ерекшелігін мұғалімнің көмегімен анықтап, үлгі бойынша талдау жасау	8.3.2.1 публицистикалық стильдің (интервью, қысқа очерк, жолдаулар) тілдік ерекшеліктері арқылы мәтіндердің жанрын тірек кесте арқылы анықтау	9.3.2.1 ғылыми стильде (мақала, баяндама, презентация) жазылған еңбектердің тілдік және жанрлық ерекшелігін анытап, мұғалімнің көмегімен талдау жасау	стильде (аннотация, пікір, тезис, мақала, баяндама, презентация) жазылған еңбектердің тілдік және жанрлық ерекшелігін анықтап, мұғалімнің көмегімен талдау жасау
3. Көркем шығармаларды оқу	5.3.3.1 фольклорлық және шағын көлемді көркем әдеби шығармаларды түсіну, мұғалімнің көмегімен тақырыбын анықтау	6.3.3.1 орта көлемді шығармаларды түсіну, мұғалімнің көмегімен тақырыбы мен негізгі ойды анықтау	7.3.3.1 прозалық және поэзиялық шығармалардағы кейіпкердің іс-әрекетін немесе лирикалық кейіпкердің образын мұғалімнің көмегімен талдау	8.3.3.1 прозалық және поэзиялық шығармалардың композициялық құрылымын мұғалімнің көмегімен анықтау,	9.3.3.1 мұғалімнің көмегімен прозалық және поэзиялық шығармалардағы кейіпкердің іс-әрекетіне немесе лирикалық кейіпкердің образына баға беру	10.3.3.1 прозалық және поэзиялық шығармалардағы автордың ойы мен көтерілген мәселені мұғалімнің көмегімен анықтап, оқырманға әсерін бағалау
4. Мәтіндерге салыстырмалы талдау жасау	5.3.4.1 мұғалімнің көмегімен мәтіндердің тақырыбын, мазмұндық құрылымын салыстыру	6.3.4.1 мәтіндердің тақырыбына, мазмұндық құрылымына сүйене отырып, тірек кесте арқылы түрлерін салыстыру	7.3.4.1 мәтіндердің идеясын, мақсатты аудиториясын салыстырып, мұғалімнің көмегімен талдау жасау	8.3.4.1 мәтіндердің түрлерін салыстырып, мұғалімнің көмегімен талдау жасау	9.3.4.1 мәтіндердің тілдік ерекшеліктерін салыстырып, мұғалімнің көмегімен талдау жасау	10.3.4.1 мәтіндердің стилін, жанрлық ерекшеліктерін салыстырып, мұғалімнің көмегімен талдау жасау
5. Қосымша ақпарат көздерінен алынған мәліметтерді оқу	5.3.5.1 мұғалімнің көмегімен қосымша ақпарат көздерінен тақырыпқа	6.3.5.1 қосымша ақпарат көздерінен тақырыпқа байланысты алынған мәліметтерді мәтін мазмұнымен салыстыру, мұғалімнің көмегімен	7.3.5.1 қосымша ақпарат көздерінен алынған мәліметтерді мұғалімнің көмегімен кесте, диаграмма, сызба,	8.3.5.1 қосымша ақпарат көздерінен алынған мәліметтерді қолдана отырып, мұғалімнің көмегімен	9.3.5.1 қосымша ақпарат көздерінен алынған мәліметтерді қолдана отырып, мұғалімнің көмегімен мәтінге	10.3.5.1 қосымша ақпарат көздерінен алынған мәліметтерден қорытынды жасау, мұғалімнің көмегімен өз

	байланысты мәліметтерді ала білу	карама-қайшы ақпараттарды анықтау	шартты белгілер түрінде ұсыну	мәтінге өзгеріс енгізу	өзгеріс енгізу, ерекшеліктерді бақылау	көзқарасын білдіру
6. Өзіндік көзқарасын білдіру және бағалау	5.3.6.1 тақырып бойынша үйренген сөздерін қолдана отырып, мұғалімнің көмегімен мәтінде көтерілген мәселеге өз көзқарасын білдіру	6.3.6.1 тақырып бойынша үйренген сөздерін қолдана отырып, мұғалімнің көмегімен мәтінде көтерілген мәселені шынайы өмірмен байланыстыру	7.3.6.1 тақырып бойынша деректер қолдана отырып, мұғалімнің көмегімен мәтінде көтерілген мәселеге өз ойын дәлелдеп жеткізу	8.3.6.1 тақырып бойынша бірнеше мәтінде көтерілген мәселелерді мұғалімнің көмегімен салыстыру	9.3.6.1 мәтінде көтерілген мәселеге мұғалімнің көмегімен баға беру	10.3.6.1 мәтінде көтерілген мәселені ғаламдық мәселелер мен байланыстыра отырып, мұғалімнің көмегімен сыни тұрғыдан баға беру

4) "Жазылым" бөлімі:

4-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары					
	5-сынып	6-сынып	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
1. Әртүрлі стильде мәтіндер құрастыру	5.4.1.1 ресми стильдің тілдік ерекшеліктері мен талаптарын дұрыс қолдана отырып, үлгі бойынша хабарлама, хабарландыру, хат жазу	6.4.1.1 мәтіндердің стильдік ерекшелігін сақтай отырып, үлгі бойынша күнделік, мінездеме, түсініктеме, өмірбаян жазу	7.4.1.1 мәтіндердің жанрлық және стильдік ерекшелігін сақтап, үлгі бойынша өтініш, түйіндеме, ресми құттықтаулар жазу	8.4.1.1 мәтіндердің жанрлық және стильдік ерекшелігін сақтап, үлгі бойынша мұғалімнің көмегімен шағын мақала, пікір, жазу	9.4.1.1 мәтіндердің жанрлық және стильдік ерекшелігін сақтап, үлгі бойынша мұғалімнің көмегімен интервью, нұсқаулық жазу	10.4.1.1 мәтіндердің жанрлық және стильдік ерекшелігін сақтап, үлгі бойынша мұғалімнің көмегімен шағын мақала, аннотация, шолу жазу
2. Эссе жазу	5.4.2.1 эссе құрылымын сақтай отырып, мұғалімнің көмегімен адамды, табиғатты, белгілі бір оқиғаны сипаттап жазу	6.4.2.1 эссе тақырыбының желісінен шықпай, әрбір абзацты жүйелі құрастырып, мұғалімнің көмегімен қажетті мазмұнын ашып жазу	7.4.2.1 эссе құрылымы мен дамуын сақтап, көтерілген мәселе бойынша келісу-келіспеу себептерін мұғалімнің көмегімен айқын көрсетіп жазу	8.4.2.1 эссе құрылымы мен дамуын сақтап, мұғалімнің көмегімен тақырыпқа байланысты берілген мәселенің оңтайлы шешілу жолдарын ұсыну	9.4.2.1 эссе құрылымы мен дамуын сақтап, мұғалімнің көмегімен мәселе бойынша ұсынылған шешімнің артықшылығы мен кемшілік	10.4.2.1 эссе құрылымы мен дамуын сақтап, мәселе бойынша ұсынылған шешімнің артықшылығы мен кемшілік тұстарын салыстыра отырып, мұғалімнің көмегімен өз

					тұстарын салыстыра жазу	ойын дәлелдеп жазу
3. Көркемдегіш құралдарды қолданып жазу	5.4.3.1 жазба жұмыстарында мұғалімнің көмегімен сипаттау, бейнелеу құралдарын қолданып жазу	6.4.3.1 жазба жұмыстарында мұғалімнің көмегімен теңеу, эпитет сөздерін қолданып жазу	7.4.3.1 жазба жұмыстарында мұғалімнің көмегімен теңеу мен метафораны қолданып жазу	8.4.3.1 жазба жұмыстарында мұғалімнің көмегімен символ түрлерін қолданып жазу	9.4.3.1 жазба жұмыстарында мұғалімнің көмегімен кейіптеу түрлерін қолданып жазу	10.4.3.1 жазба жұмыстарында мұғалімнің көмегімен афоризмдерді тиімді қолданып жазу
4. Мәліметтерді жинақтау	5.4.4.1 мәліметтерді жинақтай отырып, мұғалімнің көмегімен тақырып бойынша постер жасау	6.4.4.1 мәліметтерді жинақтай отырып, мұғалімнің көмегімен тақырып бойынша постер, сызба-кестелеп жасау	7.4.4.1 тақырып бойынша мәліметтерді жинақтап, мұғалімнің көмегімен презентация түрінде ұсыну	8.4.4.1 тақырып бойынша мәліметтерді жинақтап, мұғалімнің көмегімен эссе жазуда тиімді қолдану	9.4.4.1 мұғалімнің көмегімен тақырып бойынша түрлі стильдегі мәтіндер құрауда мәліметтерді жинақтау	10.4.4.1 тақырып бойынша түрлі стильдегі мәтіндер құрауда мәліметтерді жинақтап, мұғалімнің көмегімен дереккөздерін есілтеме көрсетіп жазу
5. Орфография және пунктуация	5.4.5.1 мұғалімнің көмегімен жазба жұмыстарында жалғаулардың ерекшелігін ескеріп, үндестік заңына сәйкес орфографиялық нормаға сай дұрыс жазу; сөйлем соңында қойылатын тыныс белгілерді орынды қолдану	6.4.5.1 мұғалімнің көмегімен жазба жұмыстарында сөзге қосымша жалғауда үндестік заңын ескеріп, орфографиялық нормаға сай дұрыс жазу; сөйлем соңында қойылатын тыныс белгілерді орынды қолдану	7.4.5.1 мұғалімнің көмегімен тақырып бойынша сөздердің маңызды бөліктерін дұрыс жазу (күрделі сөздер); оқшау сөздерге қойылатын тыныс белгілерді орынды қолдану	8.4.5.1 мұғалімнің көмегімен тақырып бойынша сөздердің маңызды бөліктерін дұрыс жазу (бірге, бөлек және дефис арқылы жазылатын сөздер); сөйлем ішінде қойылатын тыныс белгілерді орынды қолдану	9.4.5.1 тақырып бойынша бас әріппен жазылатын күрделі, құрама атауларды тірек кесте арқылы дұрыс жазу;	10.4.5.1 мұғалімнің көмегімен сөйлем ішінде қойылатын тыныс белгілерді орынды қолдану

5) "Тілдік бағдар" бөлімі:

1-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары					
	5-сынып	6-сынып	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып

<p>1. Сөз таптары</p>	<p>5.5.1.1 мәтіндерден жалпы және жалқы есімдерді мұғалімнің көмегімен ажырата білу, жалғау түрлерін дұрыс жалғау; 5.5.1.2 лексикалық мағынасы жағынан заттың түрін, түсін сапасын білдіретін сын есімдерді ажырата білу, мұғалімнің көмегімен жазба, ауызша жұмыстарда қолдану; 5.5.1.3 сан есім бірліктер, ондықтар, жүз, мың) атауларын білу, тірек кесте арқылы орынды қолдану; 5.5.1.4 жіктеу, сілтеу, сұрау есімдіктерін тірек кесте арқылы жазба, ауызша жұмыстарда орынды қолдану; 5.5.1.5 болымды, болымсыз етістіктерді мұғалімнің көмегімен ауызша және жазба</p>	<p>6.5.1.1 мәтіндерден деректі және дерексіз зат, көптік мәнді есімдерді мұғалімнің көмегімен ажырата білу, жазбаша, ауызша жұмыстарда қолдану; 6.5.1.2 лексикалық мағынасы жағынан заттың сипатын, көлемін, салмағын, аумағын білдіретін сын есімдерді ажырата білу, мұғалімнің көмегімен жазба, ауызша жұмыстарда қолдану; 6.5.1.3 реттік сан есімдер мен жинақтық сан есімдерді жазба, ауызша жұмыстарда тірек кесте арқылы орынды қолдану; 6.5.1.4 өздік, болымсыздық, белгісіздік, жалпылау есімдіктерін тірек кесте арқылы жазба, ауызша</p>	<p>7.5.1.1 мәтіндерден көмекші есімдерді ажырата білу, мұғалімнің көмегімен жазбаша, ауызша жұмыстарда қолдану; 7.5.1.2 салыстырмалы, күшейтпелі, асырмалы шырайлардың қызметін білу, мұғалімнің көмегімен жазба, ауызша жұмыстарда қолдану; 7.5.1.3 топтау сан есімдерін тірек кесте арқылы жазба, ауызша жұмыстарда орынды қолдану; 7.5.1.4 одағай түрлерін мәтіннен тірек кесте арқылы ажырата алу, ауызша жұмыстарда орынды қолдану; 7.5.1.5 етістіктің шақтары (бұрынғы және ауыспалы</p>	<p>8.5.1.1 болжалдық және бөлшектік сан есімдерді тірек кесте арқылы жазба, ауызша жұмыстарда орынды қолдану; 8.5.1.2 еліктеу сөздерді тірек кесте арқылы ауызша және жазба жұмыстарда орынды қолдану; 8.5.1.3 етістіктің қалау, шартты рай қызметін білу, ауызша және жазба жұмыстарда орынды қолдану; 8.5.1.4 мақсат және себеп-салдар үстеулерді</p>	<p>9.5.1.1 өздік, өзгелік, ортақ етістің қызметін білу, ауызша және жазба жұмыстарда орынды қолдану; 9.5.1.2 етістіктің бұйрық рай қызметін білу, ауызша және жазба жұмыстарда орынды қолдану; 9.5.1.3 күшейткіш үстеулерді мұғалімнің көмегімен ауызша және жазба жұмыстарда</p>	<p>10.5.1.1 ырықсыз етістің қызметін білу, ауызша және жазба жұмыстарда орынды қолдану; 10.5.1.2 мекен және мезгіл үстеулерді мұғалімнің көмегімен ауызша және жазба жұмыстарда орынды қолдану; 10.5.1.3 ыңғайластық, қарсылықтық қатынасты білдіретін</p>
-----------------------	--	--	--	---	---	--

	<p>жұмыстарда орынды қолдану; 5.5.1.6 етістіктің қалау рай қызметін білу, мұғалімнің көмегімен ауызша және жазба жұмыстарда орынды қолдану; 5.5.1.7 мекен және мезгіл үстеулерді мұғалімнің көмегімен ауызша және жазба жұмыстарда орынды қолдану; 5.5.1.8 ыңғайластық қатынасты білдіретін және қарсылықтық қатынасты білдіретін жалғаулықтардың қызметін білу, мұғалімнің көмегімен ауызша және жазба жұмыстарда орынды қолдану</p>	<p>жұмыстарда орынды қолдану; 6.5.1.5 етістіктің шақтарының (нақ осы шақ, ауыспалы осы шақ, жедел өткен шақ, ауыспалы келер шақ) қызметін білу, мұғалімнің көмегімен ауызша және жазба жұмыстарда орынды қолдану; 6.5.1.6 болымды, болымсыз етістіктерді ауызша және жазба жұмыстарда орынды қолдану; 6.5.1.7 сын-қимыл (бейне) және мөлшер үстеулерді мұғалімнің көмегімен ауызша және жазба жұмыстарда орынды қолдану</p>	<p>өткен шақ, мақсатты және болжалды келер шақ) мен қалау райдың қызметін білу, мұғалімнің көмегімен ауызша және жазба жұмыстарда орынды қолдану; 7.5.1.6 талғаулықты немесе кезектестік мәнді білдіретін және себеп-салдарлық қатынасты білдіретін жалғаулықтардың қызметін білу, мұғалімнің көмегімен ауызша және жазба жұмыстарда орынды қолдану</p>	<p>мұғалімнің көмегімен ауызша және жазба жұмыстарда орынды қолдану; 8.5.1.5 септеулік шылаулардың қызметін білу, мұғалімнің көмегімен ауызша және жазба жұмыстарда орынды қолдану</p>	<p>орынды қолдану; 9.5.1.4 демеулік шылаулардың қызметін білу, мұғалімнің көмегімен ауызша және жазба жұмыстарда орынды қолдану</p>	<p>жалғаулықтардың қызметін білу, мұғалімнің көмегімен ауызша және жазба жұмыстарда орынды қолдану</p>
2. Сөйлем	<p>5.5.2.1 жазба жұмыстарында хабарлы, сұраулы сөйлемдердің жасалу жолдарын білу,</p>	<p>6.5.2.1 жазба жұмыстарында лепті, бұйрықты сөйлемдердің жасалу жолдарын білу,</p>	<p>7.5.2.1 жазба жұмыстарында сөйлемдегі сөздердің орын тәртібін сақтай отырып, мұғалімнің</p>	<p>8.5.2.1 жазба жұмыстарында мұғалімнің көмегімен ыңғайлас, қарсылықты, түсіндірмелі салалас</p>	<p>9.5.2.1 жазба жұмыстарында мұғалімнің көмегімен себеп-салдар, талғаулы, кезектес салалас</p>	<p>10.5.2.1 жазба жұмыстарында мұғалімнің көмегімен (шартты, қарсылықты, мезгіл, себеп, қимыл-сын, мақсат бағыныңқы) сабақтас құрмалас</p>

мұғалімнің көмегімен құрастыру	мұғалімнің көмегімен құрастыру	көмегімен жай сөйлем құрастыру	құрмалас сөйлемдерді құрастыру	құрмалас сөйлемдерді құрастыру	сөйлемдерді құрастыру
--------------------------------	--------------------------------	--------------------------------	--------------------------------	--------------------------------	-----------------------

31. Бағдарлама психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10-сыныптары үшін "Қазақ тілі және әдебиеті" оқу пәнінен жаңартылған мазмұндағы Үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспарына сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді жоспарда барлық сынып бойынша әр бөлімде қамтылатын оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

32. Бөлімдер мен тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Психикалық дамуы тежелген білім алушыларына арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10-сыныптарына арналған "Қазақ тілі және әдебиеті" оқу пәнінен жаңартылған мазмұндағы Үлгілік оқу бағдарламасына қосымша

Психикалық дамуы тежелген білім алушыларына арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10-сынып үшін "Қазақ тілі және әдебиеті" пәнінен жаңартылған мазмұндағы Үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар (оқыту қазақ тілінде емес)

1) 5-сынып:

1-кесте

Тақырыптар	Көркем шығармалар	Бөлімдер	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан			
		Тыңдалым	5.1.1.1 мұғалімнің көмегімен тақырыпты тірек сөздер арқылы болжау; 5.1.3.1 күнделікті тұрмыстық тақырыптарға байланысты жаңа сөздер мен тірек сөздердің мұғалімнің көмегімен мағынасын түсіну
		Айтылым	5.2.3.1 ауызша мәтіндер құрауда қазақ тіліндегі төл дыбыстардың дыбысталуын, мұғалімнің көмегімен үндестік заңын ескеріп айту; 5.2.2.1 қазақша амандасу мәнері мен ұлттық этикет

Отбасындағы дәстүр мен мерекелер	М.Мақатаев "Тоқта, ботам!" өлеңі		формаларын тірек кесте арқылы пайдалану
		Оқылым	5.3.1.1 мұғалімнің көмегімен мәтіндегі негізгі ақпаратты анықтау; 5.3.3.1 фольклорлық және шағын көлемді көркем әдеби шығармаларды түсіну, мұғалімнің көмегімен тақырыбын анықтау
		Жазылым	5.4.5.1 мұғалімнің көмегімен жазба жұмыстарында жалғаулардың ерекшелігін ескеріп, үлгі бойынша үндестік заңына сәйкес орфографиялық нормаға сай дұрыс жазу; сөйлем соңында қойылатын тыныс белгілерді орынды қолдану; 5.4.4.1 мәліметтерді жинақтай отырып, тақырып бойынша мұғалімнің көмегімен постер жасау
		Тілдік бағдар	5.5.1.1 мәтін құрауда жалғау түрлерін тірек кестені қолданып, дұрыс жалғау
		Тыңдалым	5.1.2.1 тыңдалған мәтіннің негізгі мазмұнын түсіну және мұғалімнің көмегімен нақты ақпаратты анықтау ; 5.1.5.1 тірек сөздер, жетекші сұрақтар арқылы мұғалімнің көмегімен негізгі тақырыпты анықтау
		Айтылым	5.2.2.1 қазақша амандасу мәнері мен ұлттық этикет формаларын тірек кесте арқылы пайдалану; 5.2.5.1 берілген сұрақты дұрыс түсініп,

Мектеп өмірі. Әдепті бала - арлы бала	Б. Соқпақбаев "Менің атым Қожа" повесі (үзінді)		мұғалімнің көмегімен лайықты жауап беру, шағын диалогқа қатысу
		Оқылым	5.3.2.1 хабарлама мазмұнын түсіну, мұғалімнің көмегімен стильдік ерекшелігін анықтау; 5.3.5.1 мұғалімнің көмегімен қосымша ақпарат көздерінен тақырыпқа байланысты мәліметтерді ала білу
		Жазылым	5.4.1.1 ресми стильдің тілдік ерекшеліктері мен талаптарын дұрыс қолдана отырып, үлгі бойынша хабарлама жазу ; 5.4.2.1 эссе құрылымын сақтай отырып, адамды, табиғатты, белгілі бір оқиғаны мұғалімнің көмегімен сипаттап жазу
		Тілдік бағдар	5.5.1.1 мәтіндерден жалпы және жалқы есімдерді ажырата білу
		Тыңдалым	5.1.4.1 фольклорлық және шағын көлемді көркем әдеби мәтіндердің мазмұнын мұғалімнің көмегімен түсіну; 5.1.6.1 тыңдалым материалдарының мазмұны негізінде мұғалімнің көмегімен сұрақтарға жауап беру
		Айтылым	5.2.6.1 тірек сөздерді дұрыс қолданып, мұғалімнің көмегімен иллюстрацияларды сипаттау; 5.2.5.1 берілген сұрақты дұрыс түсініп, мұғалімнің көмегімен лайықты жауап беру, шағын диалогке қатысу
			5.3.3.1 фольклорлық және шағын көлемді көркем әдеби шығармаларды

Қазақстандағы жан - жануарлар мен өсімдіктер әлемі	Жан - жануарлар туралы ертегілер, жұмбақтар	Оқылым	түсіну, мұғалімнің көмегімен тақырыбын анықтау; 5.3.5.1 мұғалімнің көмегімен қосымша ақпарат көздерінен тақырыпқа байланысты мәліметтерді ала білу
		Жазылым	5.4.3.1 мұғалімнің көмегімен жазба жұмыстарында сипаттау, бейнелеу құралдарын қолданып жазу; 5.4.4.1 мәліметтерді жинақтай отырып, мұғалімнің көмегімен тақырып бойынша постер жасау
		Тілдік бағдар	5.5.1.2 лексикалық мағынасы жағынан заттың түрін, түсін сапасын білдіретін сын есімдерді ажырата білу, мұғалімнің көмегімен жазба, ауызша жұмыстарда қолдану

2-тоқсан

		Тыңдалым	5.1.2.1 тыңдалған мәтіннің негізгі мазмұнын түсіну және мұғалімнің көмегімен нақты ақпаратты анықтау ; 5.1.5.1 тірек сөздер, жетекші сұрақтар арқылы мұғалімнің көмегімен негізгі тақырыпты анықтау
		Айтылым	5.2.1.1 мұғалімнің көмегімен тақырып бойынша меңгерген жаңа сөздерді олардың синонимдерімен, антоним, омонимдерімен қатар қолдану, мұғалімнің көмегімен ойын жеткізе білу; 5.2.3.1 ауызша мәтіндер құрауда қазақ тіліндегі төл дыбыстардың дыбысталуын, мұғалімнің көмегімен

Ежелгі көшпелілер мәдениеті	Тұмар ханшайым туралы аңыз		үндестік заңын ескеріп айту
		Оқылым	5.3.2.1 хат мазмұнын түсіну, мұғалімнің көмегімен стильдік ерекшелігін анықтау; 5.3.3.1 фольклорлық және шағын көлемді көркем әдеби шығармаларды түсіну, мұғалімнің көмегімен тақырыбын анықтау
		Жазылым	5.4.1.1 ресми стильдің тілдік ерекшеліктері мен талаптарын дұрыс қолдана отырып, үлгі бойынша хат жазу; 5.4.5.1 жазба жұмыстарында сөйлем соңында қойылатын тыныс белгілерді мұғалімнің көмегімен орынды қолдану
		Тілдік бағдар	5.5.1.3 сан есім (бірліктер, ондықтар, жүз, мың) атауларын білу, тірек кесте арқылы орынды қолдану
Су – тіршілік көзі		Тыңдалым	5.1.1.1 мұғалімнің көмегімен тақырыпты тірек сөздер арқылы болжау; 5.1.5.1 тірек сөздер, жетекші сұрақтар арқылы мұғалімнің көмегімен негізгі тақырыпты анықтау
		Айтылым	5.2.4.1 шағын көлемді мәтіндердің мазмұнына мұғалімнің көмегімен жай жоспар құру, соған сүйеніп баяндау; 5.2.5.1 берілген сұрақты дұрыс түсініп, мұғалімнің көмегімен лайықты жауап беру, шағын диалогқа қатысу
			5.3.2.1 жарнама мазмұнын түсіну, мұғалімнің көмегімен стильдік ерекшелігін анықтау;

	Ә.Тәжібаев "Сырдария" өлеңі	Оқылым	5.3.6.1 тақырып бойынша үйренген сөздерін қолдана отырып, мұғалімнің көмегімен мәтінде көтерілген мәселеге өз көзқарасын білдіру
		Жазылым	5.4.2.1 эссе құрылымын сақтай отырып, адамды, табиғатты, белгілі бір оқиғаны мұғалімнің көмегімен сипаттап жазу; 5.4.4.1 мәліметтерді жинақтай отырып, мұғалімнің көмегімен тақырып бойынша постер жасау
		Тілдік бағдар	5.5.1.4 жіктеу, сілтеу, сұрау есімдіктерін мұғалімнің көмегімен жазба, ауызша жұмыстарда орынды қолдану
3-тоқсан			
		Тыңдалым	5.1.3.1 күнделікті тұрмыстық тақырыптарға байланысты жаңа сөздер мен тірек сөздердің мағынасын мұғалімнің көмегімен түсіну; 5.1.4.1 фольклорлық және шағын көлемді көркем әдеби мәтіндердің мазмұнын мұғалімнің көмегімен түсіну
		Айтылым	5.2.3.1 ауызша мәтіндер құрауда қазақ тіліндегі төл дыбыстардың дыбысталуын, мұғалімнің көмегімен үндестік заңын ескеріп айту; 5.2.5.1 берілген сұрақты дұрыс түсініп, мұғалімнің көмегімен лайықты жауап беру, шағын диалогқа қатысу
			5.3.2.1 хат, хабарлама мазмұнын түсіну, мұғалімнің көмегімен стильдік ерекшелігін анықтау;

Әлемдегі ірі кітапханалар	Абай Құнанбайұлы " Ғылым таппай, мақтанба" өлеңі	Оқылым	5.3.3.1 фольклорлық және шағын көлемді көркем әдеби шығармаларды түсіну, мұғалімнің көмегімен тақырыбын анықтау
		Жазылым	5.4.5.1 жазба жұмыстарында жалғаулардың ерекшелігін ескеріп, үндестік заңына сәйкес орфографиялық нормаға сай дұрыс жазу; сөйлем соңында қойылатын тыныс белгілерді мұғалімнің көмегімен орынды қолдану; 5.4.2.1 эссе құрылымын сақтай отырып, адамды, табиғатты, белгілі бір оқиғаны мұғалімнің көмегімен сипаттап жазу
		Тілдік бағдар	5.5.1.5 болымды, болымсыз етістіктерді мұғалімнің көмегімен ауызша және жазба жұмыстарда орынды қолдану
		Тыңдалым	5.1.4.1 фольклорлық және шағын көлемді көркем әдеби мәтіндердің мазмұнын мұғалімнің көмегімен түсіну; 5.1.6.1 тыңдалым материалдарының мазмұны негізінде мұғалімнің көмегімен сұрақтарға жауап беру
		Айтылым	5.2.4.1 шағын көлемді мәтіндердің мазмұнына мұғалімнің көмегімен жай жоспар құру, соған сүйеніп баяндау; 5.2.2.1 қазақша амандасу мәнері мен ұлттық этикет формаларын тірек кесте арқылы пайдалану
		Оқылым	5.3.1.1 мұғалімнің көмегімен мәтіндегі негізгі ақпаратты анықтау;

Денсаулық – зор байлық	"Ең үлкен байлық" ертегісі		5.3.4.1 мәтіндердің тақырыбын, мазмұндық құрылымын мұғалімнің көмегімен салыстыру
		Жазылым	5.4.3.1 жазба жұмыстарында сипаттау, бейнелеу құралдарын мұғалімнің көмегімен қолданып жазу; 5.4.2.1 эссе құрылымын сақтай отырып, адамды, табиғатты, белгілі бір оқиғаны мұғалімнің көмегімен сипаттап жазу
		Тілдік бағдар	5.5.1.6 етістіктің қалау рай қызметін білу, мұғалімнің көмегімен ауызша және жазба жұмыстарда қолдану 5.5.1.7 мекен және мезгіл үстеулерді мұғалімнің көмегімен ауызша және жазба жұмыстарда орынды қолдану
Менің Тәуелсіз Қазақстаным	Қ. Сарин "Тәуелсіздік" өлеңі	Тыңдалым	5.1.1.1 мұғалімнің көмегімен тақырыпты тірек сөздер арқылы болжау; 5.1.2.1 тыңдалған мәтіннің негізгі мазмұнын түсіну және мұғалімнің көмегімен нақты ақпаратты анықтау
		Айтылым	5.2.1.1 тақырып бойынша меңгерген жаңа сөздерді олардың синонимдерімен, антоним, омонимдерімен қатар қолдану, мұғалімнің көмегімен ойын жеткізе білу; 5.2.6.1 тірек сөздерді дұрыс қолданып, мұғалімнің көмегімен иллюстрацияларды сипаттау
		Оқылым	5.3.5.1 мұғалімнің көмегімен қосымша ақпарат көздерінен тақырыпқа байланысты мәліметтерді ала білу;

			5.3.4.1 мұғалімнің көмегімен мәтіндердің тақырыбын, мазмұндық құрылымын салыстыру
		Жазылым	5.4.1.1 ресми стильдің тілдік ерекшеліктері мен талаптарын дұрыс қолдана отырып, үлгі бойынша хабарландыру жазу; 5.4.4.1 мәліметтерді жинақтай отырып, тақырып бойынша постер жасау
		Тілдік бағдар	5.5.1.8 ыңғайластық қатынасты білдіретін жалғаулықтардың қызметін білу, мұғалімнің көмегімен ауызша және жазба жұмыстарда орынды қолдану
Аспан әлемінің құпиялары	Жұлдыздар туралы аңыздар, ертегілер	Тыңдалым	5.1.1.1 мұғалімнің көмегімен тақырыпты тірек сөздер арқылы болжау; 5.1.3.1 күнделікті тұрмыстық тақырыптарға байланысты жаңа сөздер мен тірек сөздердің мағынасын мұғалімнің көмегімен түсіну
		Айтылым	5.2.3.1 ауызша мәтіндер құрауда қазақ тіліндегі төл дыбыстардың дыбысталуын, мұғалімнің көмегімен үндестік заңын ескеріп айту; 5.2.6.1 тірек сөздерді дұрыс қолданып, мұғалімнің көмегімен иллюстрацияларды сипаттау
		Оқылым	5.3.4.1 мұғалімнің көмегімен мәтіндердің тақырыбын, мазмұндық құрылымын салыстыру; 5.3.6.1 тақырып бойынша үйренген сөздерін қолдана отырып, мұғалімнің көмегімен

			мәтінде көтерілген мәселеге өз көзқарасын білдіру
		Жазылым	5.4.2.1 эссе құрылымын сақтай отырып, адамды, табиғатты, белгілі бір оқиғаны мұғалімнің көмегімен сипаттап жазу; 5.4.3.1 жазба жұмыстарында мұғалімнің көмегімен сипаттау, бейнелеу құралдарын қолданып жазу
		Тілдік бағдар	5.5.1.8 қарсылықтық қатынасты білдіретін жалғаулықтардың қызметін білу, мұғалімнің көмегімен ауызша және жазба жұмыстарда орынды қолдану

4-тоқсан

Компьютердің тілін табу – өнер	Ы.Алтынсарин"Өнер-білім бар жұрттар" өлеңі	Тыңдалым	5.1.1.1 мұғалімнің көмегімен тақырыпты тірек сөздер арқылы болжау; 5.1.6.1 тыңдалым материалдарының мазмұны негізінде мұғалімнің көмегімен сұрақтарға жауап беру
		Айтылым	5.2.4.1 шағын көлемді мәтіндердің мазмұнына мұғалімнің көмегімен жай жоспар құру, соған сүйеніп баяндау; 5.2.6.1 тірек сөздерді дұрыс қолданып, мұғалімнің көмегімен иллюстрацияларды сипаттау
		Оқылым	5.3.1.1 мұғалімнің көмегімен мәтіндегі негізгі ақпаратты анықтау; 5.3.4.1 мұғалімнің көмегімен мәтіндердің тақырыбын, мазмұндық құрылымын салыстыру
			5.4.4.1 мәліметтерді жинақтай отырып,

		Жазылым	тақырып бойынша мұғалімнің көмегімен постер жасау; 5.4.1.1 ресми стильдің тілдік ерекшеліктері мен талаптарын дұрыс қолдана отырып, үлгі бойынша хабарлама жазу
		Тілдік бағдар	5.5.2.1 жазба жұмыстарында хабарлы сөйлемдердің жасалу жолдарын білу, мұғалімнің көмегімен құрастыру
Қазақстандағы ұлттар достастығы	М.Мағауин "Бір атаның балалары" (үзінді)	Тыңдалым	5.1.2.1 тыңдалған мәтіннің негізгі мазмұнын түсіну және мұғалімнің көмегімен нақты ақпаратты анықтау ; 5.1.6.1 тыңдалым материалдарының мазмұны негізінде мұғалімнің көмегімен сұрақтарға жауап беру
		Айтылым	5.2.3.1 ауызша мәтіндер құрауда қазақ тіліндегі төл дыбыстардың дыбысталуын, мұғалімнің көмегімен үндестік заңын ескеріп айту; 5.2.5.1 берілген сұрақты дұрыс түсініп, мұғалімнің көмегімен лайықты жауап беру, шағын диалогқа қатысу
		Оқылым	5.3.2.1 хат, жарнама мазмұнын түсіну, мұғалімнің көмегімен стильдік ерекшелігін анықтау; 5.3.6.1 тақырып бойынша үйренген сөздерін қолдана отырып, мәтінде көтерілген мәселеге мұғалімнің көмегімен өз көзқарасын білдіру
			5.4.2.1 эссе құрылымын сақтай отырып, адамды,

		Жазылым	табиғатты, белгілі бір оқиғаны мұғалімнің көмегімен сипаттап жазу; 5.4.4.1 мәліметтерді жинақтай отырып, тақырып бойынша мұғалімнің көмегімен постер жасау
		Тілдік бағдар	5.5.2.1 жазба жұмыстарында сұраулы сөйлемдердің жасалу жолдарын білу, мұғалімнің көмегімен құрастыру

2) 6-сынып:

2-кесте

Тақырыптар	Көркем шығармалар	Бөлімдер	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан			
Ұлы Дала табиғаты	Қ. Мырзалиев "Табиғат – жаратылыс пернесі" өлеңі	Тыңдалым	6.1.1.1 тірек сөздер, мәтіннің бастапқы бөлігін тыңдау арқылы тақырыпты және көтерілетін мәселені мұғалімнің көмегімен болжау; 6.1.2.1 тыңдалған мәтіннің негізгі мазмұнын түсіну және мұғалімнің көмегімен негізгі, қосымша ақпаратты анықтау
		Айтылым	6.2.1.1 тура және ауыспалы мағынадағы сөздерді қолдану, мұғалімнің көмегімен ойын әсерлі, мазмұнды жеткізу; 6.2.6.1 тірек сөздерге сүйеніп, сюжетті суреттердің желісі бойынша мұғалімнің көмегімен шағын әңгіме құрастыру
		Оқылым	6.3.3.1 орта көлемді көркем әдеби шығармаларды түсіну, мұғалімнің көмегімен тақырыбын, негізгі ойды анықтау; 6.3.5.1 қосымша ақпарат көздерінен тақырыпқа

			байланысты мәліметтерді мәтін мазмұнымен салыстыру, мұғалімнің көмегімен қарама-қайшы ақпараттарды анықтау
		Жазылым	6.4.1.1 мәтіндердің стильдік ерекшелігін сақтай отырып, үлгі бойынша күнделік жазу; 6.4.3.1 жазба жұмыстарында мұғалімнің көмегімен теңеу, эпитет сөздерін қолданып, жазу
		Тілдік бағдар	6.5.2.1 жазба жұмыстарында лепті, бұйрықты сөйлемдердің жасалу жолдарын білу, мұғалімнің көмегімен құрастыру
Ер есімі – ел есінде	Ғ. Мүсірепов "Қазақ солдаты" романы (үзінді)	Тыңдалым	6.1.3.1 тұрмыстық-әлеуметтік тақырыптарға байланысты жаңа сөздер мен тірек сөздердің мағынасын мұғалімнің көмегімен түсіну; 6.1.6.1 тыңдалым материалдарының мазмұны негізінде мұғалімнің көмегімен шынайы өмірмен байланыстырып жауап беру
		Айтылым	6.2.2.1 тақырып бойынша диалогты бастау, жалғастыру, аяқтаудың ұлттық сөз әдебі мен сөйлеу этикеті формаларын тірек кесте арқылы білу; 6.2.3.1 мұғалімнің көмегімен ауызша мәтіндер құрауда хабарлы сөйлемдердің интонациялық ерекшелігін ескеріп айту;
			6.3.1.1 мәтіндегі негізгі және жанама ақпаратты мұғалімнің көмегімен

		Оқылым	анықтау, өмірдегі кейбір жағдаяттармен байланыстыру; 6.3.6.1 тақырып бойынша үйренген сөздерін қолдана отырып, мұғалімнің көмегімен мәтінде көтерілген мәселені шынайы өмірмен байланыстыру
		Жазылым	6.4.1.1 мәтіндердің стильдік ерекшелігін сақтай отырып, үлгі бойынша мінездеме жазу; 6.4.5.1 жазба жұмыстарында сөзге қосымша жалғауда үндестік заңын ескеріп, мұғалімнің көмегімен орфографиялық нормаға сай дұрыс жазу
		Тілдік бағдар	6.5.2.1 жазба жұмыстарында лепті, бұйрықты сөйлемдердің жасалу жолдарын білу, мұғалімнің көмегімен құрастыру
		Тыңдалым	6.1.1.1 тірек сөздер, мәтіннің бастапқы бөлігін тыңдау арқылы мұғалімнің көмегімен тақырыпты және көтерілетін мәселені болжау; 6.1.5.1 тірек сөздер, жетекші сұрақтар, мәтін тақырыбы арқылы мұғалімнің көмегімен негізгі ойды анықтау
		Айтылым	6.2.2.1 тақырып бойынша диалогты бастау, жалғастыру, аяқтаудың ұлттық сөз әдебі мен сөйлеу этикеті формаларын тірек кесте арқылы білу; 6.2.3.1 мұғалімнің көмегімен ауызша мәтіндер құрауда хабарлы сөйлемдердің интонациялық ерекшелігін ескеріп айту;

Отан отбасынан басталады	М.Әуезов "Абай жолы" романы, "Қайтқанда" тарауы (үзінді)	Оқылым	6.3.2.1 ресми стильдегі мәтіндердің стильдік ерекшелігін мұғалімнің көмегімен анықтау (мінездеме); 6.3.5.1 қосымша ақпарат көздерінен тақырыпқа байланысты мәліметтерді мәтін мазмұнымен салыстыру, мұғалімнің көмегімен қарама-қайшы ақпараттарды анықтау
		Жазылым	6.4.4.1 мәліметтерді жинақтай отырып, мұғалімнің көмегімен тақырып бойынша постер, сызба кестелер жасау; 6.4.1.1 мәтіндердің стильдік ерекшелігін сақтай отырып, үлгі бойынша түсініктеме жазу
		Тілдік бағдар	6.5.1.1 мәтіндерден деректі және дерексіз зат, көптік мәнді есімдерді ажырата білу, мұғалімнің көмегімен жазбаша, ауызша жұмыстарда қолдану
2-тоқсан			
		Тыңдалым	6.1.2.1 тыңдалған мәтіннің негізгі мазмұнын түсіну, мұғалімнің көмегімен негізгі және қосымша ақпараттарды анықтау; 6.1.6.1 тыңдалым материалдарының мазмұны негізінде мұғалімнің көмегімен шынайы өмірмен байланыстырып, жауап беру
		Айтылым	6.2.4.1 шағын көлемді мәтіндегі жеке эпизодтарды сипаттау және мұғалімнің көмегімен тілдік ерекшелігіне салыстыру жасау; 6.2.1.1 тура және ауыспалы мағынадағы

Қазіргі қазақ ауылы мен қаланың тыныс-тіршілігі	Ә.Дүйсенбиев "Бәтіңке, шұжық, балқаймақ" өлеңі		сөздерді қолдану, мұғалімнің көмегімен ойын әсерлі, мазмұнды жеткізу
		Оқылым	6.3.2.1 мұғалімнің көмегімен ресми стильдегі мәтіндердің стильдік ерекшелігін анықтау (күнделік); 6.3.4.1 мәтіндердің тақырыбына, мазмұндық құрылымына сүйене отырып, мұғалімнің көмегімен түрлерін салыстыру
		Жазылым	6.4.1.1 мәтіндердің стильдік ерекшелігін сақтай отырып, үлгі бойынша өмірбаян жазу; 6.4.5.1 жазба жұмыстарында сөзге қосымша жалғауда үндестік заңын ескеріп, мұғалімнің көмегімен орфографиялық нормаға сай дұрыс жазу
		Тілдік бағдар	6.5.1.2 лексикалық мағынасы жағынан заттың сипатын, көлемін, салмағын, аумағын білдіретін сын есімдерді ажырата білу, мұғалімнің көмегімен жазба, ауызша жұмыстарда қолдану
		Тыңдалым	6.1.3.1 тұрмыстық-әлеуметтік тақырып-тарға байланысты жаңа сөздер мен тірек сөздердің мағынасын мұғалімнің көмегімен түсіну; 6.1.4.1 әңгіме, хикаялардың және шағын поэзиялық шығармалардың мазмұнын талдай отырып, мұғалімнің көмегімен кейіпкерлерге сипаттама беру
			6.2.6.1 тірек сөздерге сүйеніп, сюжетті суреттердің желісі

Таулар сыры	М. Мақатаев "Мен таулықпын" өлеңі	Айтылым	бойынша мұғалімнің көмегімен әңгіме құрастыру; 6.2.5.1 коммуникативтік жағдаят бойынша диалогке қатысушы ретінде өзара түсінісіп, мұғалімнің көмегімен ойларын толықтырып отыру
		Оқылым	6.3.1.1 мәтіндегі негізгі және жанама ақпаратты анықтау, мұғалімнің көмегімен өмірдегі кейбір жағдаяттармен байланыстыру; 6.3.6.1 тақырып бойынша үйренген сөздерін қолдана отырып, мәтінде көтерілген мәселені мұғалімнің көмегімен шынайы өмірмен байланыстыру
		Жазылым	6.4.2.1 эссе тақырыбының желісінен шықпай, әрбір абзацты жүйелі құрастырып, мұғалімнің көмегімен қажетті мазмұнын ашып жазу; 6.4.3.1 жазба жұмыстарында мұғалімнің көмегімен теңеу, эпитет сөздерін қолданып жазу
		Тілдік бағдар	6.5.1.3 реттік және жинақтық сан есімдерді жазба, ауызша жұмыстарда тірек кесте арқылы орынды қолдану
		Тыңдалым	6.1.2.1 тыңдалған мәтіннің негізгі мазмұнын түсіну, мұғалімнің көмегімен негізгі және қосымша ақпараттарды анықтау; 6.1.5.1 тірек сөздер, жетекші сұрақтар, мәтін тақырыбы арқылы мұғалімнің көмегімен негізгі ойды анықтау

<p>Қуат көзін үнемдей білеміз бе?</p>	<p>М. Жұмабаев "От" өлеңі (үзінді)</p>	<p>Айтылым</p>	<p>6.2.2.1 тақырып бойынша диалогты бастау, жалғастыру, аяқтаудың ұлттық сөз әдебі мен сөйлеу этикеті формаларын тірек кесте арқылы білу; 6.2.5.1 коммуникативтік жағдаят бойынша диалогке қатысушы ретінде өзара түсінісіп, мұғалімнің көмегімен ойларын толықтырып отыру</p>
		<p>Оқылым</p>	<p>6.3.2.1 ресми стильдегі мәтіндердің стильдік ерекшелігін мұғалімнің көмегімен анықтау (түсініктеме); 6.3.6.1 тақырып бойынша үйренген сөздерін қолдана отырып, мәтінде көтерілген мәселені мұғалімнің көмегімен шынайы өмірмен байланыстыру</p>
		<p>Жазылым</p>	<p>6.4.4.1 мәліметтерді жинақтай отырып, мұғалімнің көмегімен тақырып бойынша сызба-кестелер жасау; 6.4.1.1 мәтіндердің стильдік ерекшелігін сақтай отырып, үлгі бойынша түсініктеме жазу</p>
		<p>Тілдік бағдар</p>	<p>6.5.1.4 өздік, болымсыздық, белгісіздік , жалпылау есімдіктерін тірек кесте арқылы жазба , ауызша жұмыстарда орынды қолдану</p>
<p>3-тоқсан</p>			
		<p>Тыңдалым</p>	<p>6.1.1.1 тірек сөздер, мәтіннің бастапқы бөлігін тыңдау арқылы мұғалімнің көмегімен тақырыпты және көтерілетін мәселені болжау; 6.1.5.1 тірек сөздер, жетекші сұрақтар, мәтін</p>

Менің туған өлкем
өлеңдер мен прозада

	тақырыбы арқылы мұғалімнің көмегімен негізгі ойды анықтау
Айтылым	6.2.2.1 тақырып бойынша диалогті бастау, жалғастыру, аяқтаудың ұлттық сөз әдебі мен сөйлеу этикеті формаларын тірек сызба арқылы білу; 6.2.4.1 шағын көлемді мәтіндегі жеке эпизодтарды сипаттау және мұғалімнің көмегімен тілдік ерекшелігіне салыстыру жасау
Оқылым	6.3.1.1 мәтіндегі негізгі және жанама ақпаратты анықтау, мұғалімнің көмегімен өмірдегі кейбір жағдаяттармен байланыстыру; 6.3.3.1 орта көлемді шығармаларды түсіну, мұғалімнің көмегімен тақырыбы мен негізгі ойды анықтау
Жазылым	6.4.4.1 мәліметтерді жинақтай отырып, мұғалімнің көмегімен тақырып бойынша постер , сызба-кестелер жасау; 6.4.5.1 жазба жұмыстарында сөзге қосымша жалғауда үндестік заңын ескеріп, мұғалімнің көмегімен орфографиялық нормаға сай дұрыс жазу; сөйлем соңында қойылатын тыныс белгілерді орынды қолдану
Тілдік бағдар	6.5.1.1 мәтіндерден деректі және дерексіз зат, көптік мәнді есімдерді ажырата білу, мұғалімнің көмегімен жазбаша, ауызша жұмыстарда қолдану; 6.5.2.1 жазба жұмыстарында лепті, бұйрықты сөйлемдердің

			жасалу жолдарын білу , мұғалімнің көмегімен құрастыру
Астана – мәдениет пен өнер ордасы	Ә. Бсқақ "Күн ұлымын"	Тыңдалым	6.1.3.1 тұрмыстық-әлеуметтік тақырыптарға байланысты жаңа сөздер мен тірек сөздердің мағынасын мұғалімнің көмегімен түсіну; 6.1.6.1 тыңдалым материалдарының мазмұны негізінде мұғалімнің көмегімен шынайы өмірмен байланыстырып жауап беру
		Айтылым	6.2.6.1 тірек сөздерге сүйеніп, сюжетті суреттердің желісі бойынша мұғалімнің көмегімен әңгіме құрастыру; 6.2.3.1 мұғалімнің көмегімен ауызша мәтіндер құрауда лепті сөйлемдердің интонациялық ерекшелігін ескеріп айту
		Оқылым	6.3.3.1 орта көлемді шығармаларды түсіну, мұғалімнің көмегімен тақырыбы мен негізгі ойды анықтау; 6.3.2.1 ресми стильдегі мәтіндердің стильдік ерекшелігін мұғалімнің көмегімен анықтау (өмірбаян, түйіндеме)
		Жазылым	6.4.1.1 мәтіндердің стильдік ерекшелігін сақтай отырып, үлгі бойынша өмірбаян жазу; 6.4.5.1 жазба жұмыстарында сөйлем соңында қойылатын тыныс белгілерді мұғалімнің көмегімен орынды қолдану
			6.5.1.5 етістіктің шақтарының (нақ осы шақ) қызметін білу,

		Тілдік бағдар	мұғалімнің көмегімен ауызша және жазба жұмыстарда қолдану; 6.5.1.6 болымды, болымсыз етістіктерді мұғалімнің көмегімен ауызша және жазба жұмыстарда орынды қолдану
Қазақстан қорықтары	Ө.Тұрманжанов "Қарлығаш, дәуіт, жылан"	Тыңдалым	6.1.1.1 тірек сөздер, мәтіннің бастапқы бөлігін тыңдау арқылы мұғалімнің көмегімен тақырыпты және көтерілетін мәселені болжау; 6.1.4.1 әңгіме, хикаялардың және шағын поэзиялық шығармалардың мазмұнын талдай отырып, мұғалімнің көмегімен кейіпкерлерге сипаттама жасау
		Айтылым	6.2.4.1 шағын көлемді мәтіндегі жеке эпизодтарды сипаттау және мұғалімнің көмегімен тілдік ерекшелігіне салыстыру жасау; 6.2.1.1 тура және ауыспалы мағынадағы сөздерді қолдану, мұғалімнің көмегімен ойын әсерлі, мазмұнды жеткізу
		Оқылым	6.3.1.1 мәтіндегі негізгі және жанама ақпаратты анықтау, мұғалімнің көмегімен өмірдегі кейбір жағдаяттармен байланыстыру; 6.3.4.1 мәтіндердің тақырыбына, мазмұндық құрылымына сүйене отырып, мұғалімнің көмегімен түрлерін салыстыру
			6.4.2.1 эссе тақырыбының желісінен шықпай, әрбір абзацты жүйелі құрастырып,

		Жазылым	мұғалімнің көмегімен қажетті мазмұнын ашып жазу; 6.4.3.1 жазба жұмыстарында мұғалімнің көмегімен теңеу, эпитет сөздерін қолданып жазу
		Тілдік бағдар	6.5.1.5 етістіктің шақтарының (ауыспалы осы шақ) қызметін білу, мұғалімнің көмегімен ауызша және жазба жұмыстарда қолдану
Болашақ мамандықтары	А.Машанов "Жер астына саяхат"	Тыңдалым	6.1.4.1 әңгіме, хикаялардың және шағын поэзиялық шығармалардың мазмұнын талдай отырып, мұғалімнің көмегімен кейіпкерлерге сипаттама беру; 6.1.6.1 тыңдалым материалдарының мазмұны негізінде мұғалімнің көмегімен шынайы өмірмен байланыстырып жауап беру
		Айтылым	6.2.2.1 тақырып бойынша диалогті бастау, жалғастыру, аяқтаудың ұлттық сөз әдебі мен сөйлеу этикеті формаларын тірек кесте арқылы білу; 6.2.6.1 тірек сөздерге сүйеніп, сюжетті суреттердің желісі бойынша мұғалімнің көмегімен әңгіме құрастыру
		Оқылым	6.3.1.1 мәтіндегі негізгі және жанама ақпаратты анықтау, мұғалімнің көмегімен өмірдегі кейбір жағдаяттармен байланыстыру; 6.3.5.1 қосымша ақпарат көздерінен тақырыпқа байланысты мәліметтерді мәтін мазмұнымен салыстыру, мұғалімнің

			көмегімен қарама-қайшы ақпараттарды анықтау
		Жазылым	6.4.1.1 мәтіндердің стильдік ерекшелігін сақтай отырып, үлгі бойынша мінездеме жазу; 6.4.5.1 жазба жұмыстарында сөзге қосымша жалғауда үндестік заңын ескеріп, мұғалімнің көмегімен орфографиялық нормаға сай дұрыс жазу
		Тілдік бағдар	6.5.1.5 етістіктің шақтарының (жедел өткен шақ) қызметін білу, мұғалімнің көмегімен ауызша және жазба жұмыстарда қолдану
4-тоқсан			
Қазақстан және Ұлы Жібек жолы	Д. Досжан "Жібек жолы" романы (үзінді)	Тыңдалым	6.1.1.1 тірек сөздер, мәтіннің бастапқы бөлігін тыңдау арқылы мұғалімнің көмегімен тақырыпты және көтерілетін мәселені болжау; 6.1.5.1 тірек сөздер, жетекші сұрақтар, мәтін тақырыбы арқылы мұғалімнің көмегімен негізгі ойды анықтау
		Айтылым	6.2.5.1 коммуникативтік жағдаят бойынша диалогқа қатысушылар өзара түсінісіп, мұғалімнің көмегімен ойларын толықтырып отыру; 6.2.3.1 мұғалімнің көмегімен ауызша мәтіндер құрауда сұраулы сөйлемдердің интонациялық ерекшелігін ескеріп айту
		Оқылым	6.3.2.1 ресми стильдегі мәтіндердің стильдік ерекшелігін мұғалімнің көмегімен анықтау (өмірбаян); 6.3.3.1 орта көлемді шығармаларды түсіну,

			мұғалімнің көмегімен тақырыбы мен негізгі ойды анықтау
		Жазылым	6.4.4.1 мәліметтерді жинақтай отырып, тақырып бойынша постер , сызба-кестелер жасау; 6.4.3.1 жазба жұмыстарында мұғалімнің көмегімен теңеу, эпитет сөздерін қолданып жазу
		Тілдік бағдар	6.5.1.5 етістіктің шақтарының (ауыспалы келер шақ) қызметін білу, мұғалімнің көмегімен ауызша және жазба жұмыстарда қолдану
Жер байлығына аяулы көзқарас	Ш. Айтматов "Ана - Жер Ана"	Тыңдалым	6.1.2.1 тыңдалған мәтіннің негізгі мазмұнын түсіну, мұғалімнің көмегімен негізгі және қосымша ақпараттарды анықтау; 6.1.3.1 тұрмыстық-әлеуметтік тақырыптарға байланысты жаңа сөздер мен тірек сөздердің мағынасын мұғалімнің көмегімен түсіну
		Айтылым	6.2.1.1 тура және ауыспалы мағынадағы сөздерді қолдану, мұғалімнің көмегімен ойын әсерлі, мазмұнды жеткізу; 6.2.4.1 шағын көлемді мәтіндегі жеке эпизодтарды сипаттау және мұғалімнің көмегімен тілдік ерекшелігіне салыстыру жасау
		Оқылым	6.3.4.1 мәтіндердің тақырыбына, мазмұндық құрылымына сүйене отырып, мұғалімнің көмегімен түрлерін салыстыру; 6.3.6.1 тақырып бойынша үйренген сөздерін

		колдана отырып, мәтінде көтерілген мәселені мұғалімнің көмегімен шынайы өмірмен байланыстыру
	Жазылым	6.4.5.1 жазба жұмыстарында сөзге қосымша жалғауда үндестік заңын ескеріп, мұғалімнің көмегімен орфографиялық нормаға сай дұрыс жазу; 6.4.1.1 мәтіндердің стильдік ерекшелігін сақтай отырып, үлгі бойынша күнделік жазу
	Тілдік бағдар	6.5.1.7 сын-қимыл (бейне) және мөлшер үстеулерді мұғалімнің көмегімен ауызша және жазба жұмыстарда орынды қолдану

3) 7-сынып:

3-кесте

Тақырыптар	Көркем шығармалар	Бөлімдер	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан			
		Тыңдалым	7.1.3.1 әлеуметтік-мәдени тақырыптарға байланысты жаңа сөздер мен тірек сөздердің мағынасын мұғалімнің көмегімен түсіну; 7.1.4.1 лирикалық поэзиялық шығармалардан үзінді тыңдау, мұғалімнің көмегімен тақырыбы мен идеясын талдау
		Айтылым	7.2.5.1 диалогқа қатысушылар коммуникативтік жағдаяттың талаптарына сай "сөйлеуші-тыңдаушы" позицияларын мұғалімнің көмегімен еркін ауыстыру; 7.2.3.1 мұғалімнің көмегімен ауызша мәтіндер құрауда екпін

Олимпиада жеңімпаздары – Қазақстан мақтанышы	М.Әлімбаев "Шынықсаң, шымыр боларсың" өлеңі, Ә. Дүйсенбиев "Күшті болсам мен егер"		түрлерін сөз және сөйлем ішінде орынды қолданып , айту
		Оқылым	7.3.3.1 прозалық және поэзиялық шығармалардағы кейіпкердің іс -әрекетін немесе лирикалық кейіпкердің бейнесін мұғалімнің көмегімен талдау; 7.3.6.1 тақырып бойынша деректер қолдана отырып , мәтінде көтерілген мәселеге мұғалімнің көмегімен өз ойын дәлелдеп жеткізу
		Жазылым	7.4.2.1 эссе құрылымы мен дамуын сақтап, көтерілген мәселе бойынша келісу-келіспеу себептерін мұғалімнің көмегімен айқын көрсетіп жазу; 7.4.5.1 жазба жұмыстарында оқшау сөздерге қойылатын тыныс белгілерді мұғалімнің көмегімен орынды қолдану
		Тілдік бағдар	7.5.1.6 талғаулықты немесе кезектестік мәнді білдіретін жалғаулықтардың қызметін білу, ауызша және жазба жұмыстарда мұғалімнің көмегімен орынды қолдану.
		Тыңдалым	7.1.2.1 тыңдалған мәтіннің негізгі мазмұнын түсіну, мұғалімнің көмегімен ақпараттың өзектілігін анықтау; 7.1.5.1 тірек сөздер, сөйлеушінің дауыс ырғағы мен сөйлеу мәнері арқылы мұғалімнің көмегімен негізгі ойды анықтау
			7.2.6.1 кесте, диаграмма, шартты белгілер,

<p>Абайды оқы, таңырқа!</p>	<p>Абай Құнанбайұлы Табиғат лирикасы, "Жазғытұры", "Жаз", "Күз", "Қыс" өлеңдері</p>	<p>Айтылым</p>	<p>суреттер мен сызбаларда берілген ақпаратты мұғалімнің көмегімен сипаттау; 7.2.1.1 мақал-мәтелдерді орынды қолдана отырып, мұғалімнің көмегімен мәтін мазмұнын дамыту;</p>
		<p>Оқылым</p>	<p>7.3.3.1 прозалық және поэзиялық шығармалардағы кейіпкердің іс-әрекетін немесе лирикалық кейіпкердің бейнесін мұғалімнің көмегімен талдау; 7.3.4.1 мәтіндердің идеясын, мақсатты аудиториясын салыстырып, мұғалімнің көмегімен талдау жасау</p>
		<p>Жазылым</p>	<p>7.4.3.1 жазба жұмыстарында мұғалімнің көмегімен тенеу, метафораны қолданып жазу; 7.4.1.1 мәтіндердің жанрлық және стильдік ерекшелігін сақтап, үлгі бойынша ресми құттықтаулар жазу</p>
		<p>Тілдік бағдар</p>	<p>7.5.1.6 себеп-салдарлық қатынасты білдіретін жалғаулықтардың қызметін білу, ауызша және жазба жұмыстарда орынды қолдану</p>
		<p>Тыңдалым</p>	<p>7.1.1.1 мәтін үзінділері арқылы мұғалімнің көмегімен оқиғаның дамуын болжау; 7.1.3.1 әлеуметтік-мәдени тақырыптарға байланысты жаңа сөздер мен тірек сөздердің мағынасын түсіну;</p>
			<p>7.2.2.1 кеңес берудің түрлі формалары мен жағдаяттарына сай ұлттық сөз әдебі мен</p>

Қазақ ұлттық колөнері	О. Бөкей "Апамның астауы" әңгімесінен (үзінді), Ф.Оңғарсынова "Оюлар" өлеңі (үзінді)	Айтылым	сөйлеу этикеті формаларын тірек кесте арқылы қолдана білу; 7.2.3.1 ауызша мәтіндер құрауда екпін түрлерін сөз және сөйлем ішінде орынды қолданып айту;
		Оқылым	7.3.4.1 мәтіндердің идеясын, мақсатты аудиториясын салыстырып, мұғалімнің көмегімен талдау жасау; 7.3.6.1 тақырып бойынша деректер қолдана отырып мәтінде көтерілген мәселеге өз ойын мұғалімнің көмегімен дәлелдеп жеткізу;
		Жазылым	7.4.2.1 эссе құрылымы мен дамуын сақтап, көтерілген мәселе бойынша келісу-келіспеу себептерін мұғалімнің көмегімен айқын көрсетіп жазу; 7.4.3.1 жазба жұмыстарында теңеу, метафораны қолданып жазу
		Тілдік бағдар	7.5.2.1 жазба жұмыстарында сөйлемдегі сөздердің орын тәртібін сақтай отырып, мұғалімнің көмегімен жай сөйлем құрастыру
2-тоқсан (40 сағат)			
		Тыңдалым	7.1.1.1 мәтін үзінділері арқылы мұғалімнің көмегімен оқиғаның дамуын болжау; 7.1.5.1 тірек сөздер, сөйлеушінің дауыс ырғағы мен сөйлеу мәнері арқылы мұғалімнің көмегімен негізгі ойды анықтау;
			7.2.5.1 диалогқа қатысушылар коммуникативтік жағдаяттың талаптарына сай "сөйлеуші-тыңдаушы

Өлкені сипаттау өнері	Айтылым	" позицияларын мұғалімнің көмегімен еркін ауыстыру; 7.2.6.1 кесте, диаграмма, шартты белгілер, суреттер мен сызбаларда берілген ақпаратты мұғалімнің көмегімен сипаттау;
	Оқылым	7.3.1.1 кесте, диаграмма, сызба, шартты белгілер түрінде берілген ақпаратты түсіну, мұғалімнің көмегімен қолдана білу; 7.3.4.1 мәтіндердің идеясын, мақсатты аудиториясын салыстырып, мұғалімнің көмегімен талдау жасау;
	Жазылым	7.4.2.1 эссе құрылымы мен дамуын сақтап, көтерілген мәселе бойынша келісу-келіспеу себептерін мұғалімнің көмегімен айқын көрсетіп жазу; 7.4.3.1 жазба жұмыстарында мұғалімнің көмегімен теңеу, метафораны қолданып жазу
	Тілдік бағдар	7.5.1.1 мәтіндерден көмекші есімдерді ажырата білу, жазбаша, ауызша жұмыстарда қолдану; 7.5.2.1 жазба жұмыстарында сөйлемдегі сөздердің орын тәртібін сақтай отырып, мұғалімнің көмегімен жай сөйлем құрастыру.
	Тыңдалым	7.1.4.1 лирикалық поэзиялық шығармалардан үзінді тыңдау, мұғалімнің көмегімен тақырыбы мен идеясын талдау; 7.1.6.1 тыңдалым материалдарының мазмұны негізінде өз

Саяхат және туризм	Шоқан Уалиханов "Жоңғария очерктері" (үзінді)		пікірін өзгелердің пікірімен салыстыра отырып, мұғалімнің көмегімен жауап беру;
		Айтылым	7.2.4.1 шығармадағы кейіпкерлерге автор берген мінездеменің тілдік құралдарын мұғалімнің көмегімен талдау; 7.2.1.1 мақал-мәтелдерді орынды қолдана отырып, мұғалімнің көмегімен мәтін мазмұнын дамыту;
		Оқылым	7.3.1.1 кесте, диаграмма, сызба, шартты белгілер түрінде берілген ақпаратты түсіну, мұғалімнің көмегімен қолдана білу; 7.3.2.1 ресми-іскерлік (нұсқаулық) салаға қатысты мәтіндердің тілдік ерекшелігін үлгі бойынша анықтап, талдау жасау;
		Жазылым	7.4.4.1 тақырып бойынша мәліметтерді жинақтап, мұғалімнің көмегімен көрсетілім түрінде ұсыну ; 7.4.1.1 мәтіндердің жанрлық және стильдік ерекшелігін сақтап, үлгі бойынша ресми құттықтаулар жазу; 7.4.5.1 тақырып бойынша сөздердің маңызды бөліктерін дұрыс жазу (күрделі сөздер);
		Тілдік бағдар	7.5.2.1 жазба жұмыстарында сөйлемдегі сөздердің орын тәртібін сақтай отырып, мұғалімнің көмегімен жай сөйлем құрастыру
			7.1.2.1 тыңдалған мәтіннің негізгі мазмұнын түсіну,

<p>Қазақстан Республикасының мемлекеттік тілі - қазақ тілін оқып-үйренеміз. Үш тілді білу – үлкен өнер</p>	<p>М.Жұмабаев "Қазақ тілі" өлеңі</p>	<p>Тыңдалым</p>	<p>мұғалімнің көмегімен ақпараттың өзектілігін анықтау; 7.1.5.1 тірек сөздер, сөйлеушінің дауыс ырғағы мен сөйлеу мәнері арқылы мұғалімнің көмегімен негізгі ойды анықтау</p>
		<p>Айтылым</p>	<p>7.2.1.1 мақал-мәтелдерді орынды қолдана отырып, мұғалімнің көмегімен мәтін мазмұнын дамыту; 7.2.3.1 мұғалімнің көмегімен ауызша мәтіндер құрауда екпін түрлерін сөз және сөйлем ішінде орынды қолданып айту;</p>
		<p>Оқылым</p>	<p>7.3.1.1 кесте, диаграмма, сызба, шартты белгілер түрінде берілген ақпаратты түсіну, мұғалімнің көмегімен қолдана білу; 7.3.6.1 тақырып бойынша деректер қолдана отырып , мұғалімнің көмегімен мәтінде көтерілген мәселеге өз ойын дәлелдеп жеткізу</p>
		<p>Жазылым</p>	<p>7.4.2.1 эссе құрылымы мен дамуын сақтап, көтерілген мәселе бойынша келісу-келіспеу себептерін мұғалімнің көмегімен айқын көрсетіп жазу; 7.4.4.1 тақырып бойынша мәліметтерді жинақтап, мұғалімнің көмегімен презентация түрінде ұсыну;</p>
		<p>Тілдік бағдар</p>	<p>7.5.1.1 мәтіндерден көмекші есімдерді ажырата білу, мұғалімнің көмегімен жазбаша, ауызша жұмыстарда қолдану;</p>
<p>3-тоқсан</p>			
			<p>7.1.1.1 мәтін үзінділері арқылы мұғалімнің</p>

Уақыт – ұлы күш	А б а й Құнанбаев"Сағаттың шықылдағы емес ермек"	Тыңдалым	көмегімен оқиғаның дамуын болжау; 7.1.4.1 лирикалық поэзиялық шығармалардан үзінді тыңдау, мұғалімнің көмегімен тақырыбы мен идеясын талдау
		Айтылым	7.2.2.1 кенес берудің түрлі формалары мен жағдаяттарына сай ұлттық сөз әдебі мен сөйлеу этикеті формаларын тірек кесте арқылы қолдана білу; 7.2.5.1 диалогке қатысушы ретінде коммуникативтік жағдаяттың талаптарына сай "сөйлеуші-тыңдаушы" позицияларын мұғалімнің көмегімен еркін ауыстыру
		Оқылым	7.3.2.1 ресми-іскерлік (нұсқаулық) салаға қатысты мәтіндердің тілдік ерекшелігін анықтап, мұғалімнің көмегімен талдау жасау; 7.3.6.1 тақырып бойынша деректер қолдана отырып, мәтінде көтерілген мәселеге өз ойын мұғалімнің көмегімен дәлелдеп жеткізу
		Жазылым	7.4.3.1 жазба жұмыстарында мұғалімнің көмегімен тенеу мен метафораны қолданып жазу; 7.4.4.1 тақырып бойынша мәліметтерді жинақтап, мұғалімнің көмегімен көрсетілім түрінде ұсыну
		Тілдік бағдар	7.5.1.2 салыстырмалы, күшейтпелі, асырмалы шырайлардың қызметін білу, мұғалімнің көмегімен жазба, ауызша жұмыстарда қолдану
			7.1.2.1 тыңдалған мәтіннің негізгі

Жердегі климаттық өзгерістер	Д. Дефо "Робинзон Крузо" романы (үзінді)	Тыңдалым	мазмұнын түсіну, мұғалімнің көмегімен ақпараттың өзектілігін анықтау; 7.1.6.1 тыңдалым материалдарының мазмұны негізінде мұғалімнің көмегімен өз пікірін өзгелердің пікірімен салыстыра отырып, жауап беру
		Айтылым	7.2.2.1 ұсыныс жасаудың түрлі формалары мен жағдаяттарына сай ұлттық сөз әдебі мен сөйлеу этикеті формаларын тірек кесте арқылы қолдана білу; 7.2.5.1 диалогқа қатысушы ретінде коммуникативтік жағдаяттың талаптарына сай "сөйлеуші→тыңдаушы" позицияларын мұғалімнің көмегімен еркін ауыстыру
		Оқылым	7.3.2.1 ресми-іскерлік (ұсыныстар) салаға қатысты мәтіндердің тілдік ерекшелігін анықтап, мұғалімнің көмегімен талдау жасау; 7.3.3.1 прозалық және поэзиялық шығармалардағы кейіпкердің іс-әрекетін немесе лирикалық кейіпкердің образын мұғалімнің көмегімен талдау
		Жазылым	7.4.2.1 эссе құрылымы мен дамуын сақтап, көтерілген мәселе бойынша келісу-келіспеу себептерін мұғалімнің көмегімен айқын көрсетіп жазу; 7.4.5.1 тақырып бойынша сөздердің маңызды бөліктерін дұрыс жазу (күрделі сөздер)

		Тілдік бағдар	7.5.1.3 топтау, жинақтау сан есімдерін жазба, ауызша жұмыстарда мұғалімнің көмегімен орынды қолдану
Қазақстанның ежелгі қалалары және Ұлы Жібек жолы	Б. Ұзақов "Жантаза"	Тыңдалым	7.1.1.1 мәтін үзінділері арқылы мұғалімнің көмегімен оқиғаның дамуын болжау; 7.1.6.1 тыңдалым материалдарының мазмұны негізінде мұғалімнің көмегімен өз пікірін өзгелердің пікірімен салыстыра отырып, жауап беру
		Айтылым	7.2.2.1 талап етудің түрлі формалары мен жағдаяттарына сай ұлттық сөз әдебі мен сөйлеу этикеті формаларын тірек кесте арқылы қолдана білу; 7.2.4.1 шығармадағы кейіпкерлерге автор берген мінездеменің тілдік құралдарын мұғалімнің көмегімен талдау
		Оқылым	7.3.2.1 ресми-іскерлік (ресми құттық-таулар) салаға қатысты мәтіндердің тілдік ерекшелігін анықтап, мұғалімнің көмегімен талдау жасау; 7.3.4.1 мәтіндердің идеясын, мақсатты аудиториясын салыстырып, мұғалімнің көмегімен талдау жасау
		Жазылым	7.4.1.1 мәтіндердің жанрлық және стильдік ерекшелігін сақтап, үлгі бойынша өтініш жазу; 7.4.5.1 тақырып бойынша оқшау сөздерге қойылатын тыныс белгілерді орынды қолдану
			7.5.1.4 одағай түрлерін мәтіннен ажырата алу,

		Тілдік бағдар	мұғалімнің көмегімен ауызша жұмыстарда орынды қолдану
Туған өлке публицистика беттерінде		Тыңдалым	7.1.2.1 тыңдалған мәтіннің негізгі мазмұнын түсіну, мұғалімнің көмегімен ақпараттың өзектілігін анықтау; 7.1.5.1 тірек сөздер, сөйлеушінің дауыс ырғағы мен сөйлеу мәнері арқылы мұғалімнің көмегімен негізгі ойды анықтау
		Айтылым	7.2.3.1 ауызша мәтіндер құрауда екпін түрлерін сөз және сөйлем ішінде орынды қолданып айту; 7.2.4.1 шығармадағы кейіпкерлерге автор берген мінездеменің тілдік құралдарын мұғалімнің көмегімен талдау
		Оқылым	7.3.1.1 кесте, диаграмма, сызба, шартты белгілер түрінде берілген ақпаратты түсіну, мұғалімнің көмегімен қолдана білу; 7.3.3.1 прозалық және поэзиялық шығармалардағы кейіпкердің іс -әрекетін немесе лирикалық кейіпкердің образын мұғалімнің көмегімен талдау
		Жазылым	7.4.2.1 эссе құрылымы мен дамуын сақтап, көтерілген мәселе бойынша келісу-келіспеу себептерін мұғалімнің көмегімен айқын көрсетіп жазу 7.4.5.1 тақырып бойынша сөздердің маңызды бөліктерін дұрыс жазу (күрделі сөздер); окшау сөздерге қойылатын

			тыныс белгілерді мұғалімнің көмегімен орынды қолдану
		Тілдік бағдар	7.5.1.1 мәтіндерден көмекші есімдерді ажырата білу, мұғалімнің көмегімен жазбаша, ауызша жұмыстарда қолдану; 7.5.2.1 жазба жұмыстарында сөйлемдегі сөздердің орын тәртібін сақтай отырып, мұғалімнің көмегімен жай сөйлемдерді құрастыру
4-тоқсан			
Спорт және денсаулық күтімі	Т.Нұрмағанбетов "Он төрт жасар жігіт"	Тыңдалым	7.1.1.1 мәтін үзінділері арқылы мұғалімнің көмегімен оқиғаның дамуын болжау; 7.1.2.1 тыңдалған мәтіннің негізгі мазмұнын түсіну, мұғалімнің көмегімен ақпараттың өзектілігін анықтау
		Айтылым	7.2.6.1 кесте, диаграмма, шартты белгілер, суреттер мен сызбаларда берілген ақпаратты мұғалімнің көмегімен сипаттау; 7.2.3.1 ауызша мәтіндер құрауда екпін түрлерін сөз және сөйлем ішінде мұғалімнің көмегімен орынды қолданып айту; 7.2.2.1 өтініш жасаудың түрлі формалары мен жағдаяттарына сай ұлттық сөз әдебі мен сөйлеу этикеті формаларын тірек кесте арқылы қолдана білу
		Оқылым	7.3.1.1 кесте, диаграмма, сызба, шартты белгілер түрінде берілген ақпаратты түсіну, қолдана білу; 7.3.2.1 ресми-іскерлік (өтініш) салаға қатысты

			мәтіндердің тілдік ерекшелігін анықтап, мұғалімнің көмегімен талдау жасау
		Жазылым	7.4.1.1 мәтіндердің жанрлық және стильдік ерекшелігін сақтап, үлгі бойынша өтініш жазу; 7.4.4.1 тақырып бойынша мәліметтерді жинақтап, мұғалімнің көмегімен презентация түрінде ұсыну
		Тілдік бағдар	7.5.1.5 етістік шақтарының (бұрынғы және ауыспалы өткен шақ) қызметін білу, мұғалімнің көмегімен ауызша және жазба жұмыстарда қолдану
Ұқсатым. Сән. Талғам	Ақан сері "Жігіт сипаты", "Қыз сипаты"	Тыңдалым	7.1.5.1 тірек сөздер, сөйлеушінің дауыс ырғағы мен сөйлеу мәнері арқылы мұғалімнің көмегімен негізгі ойды анықтау; 7.1.3.1 әлеуметтік-мәдени тақырыптарға байланысты қажетті сөздер мен сөз тіркестерінің мағынасын мұғалімнің көмегімен түсіну
		Айтылым	7.2.1.1 мақал-мәтелдер, неологизмдерді орынды қолдана отырып, мұғалімнің көмегімен мәтін мазмұнын дамыту; 7.2.2.1 бұйрық берудің түрлі формалары мен жағдаяттарына сай ұлттық сөз әдебі мен сөйлеу этикеті формаларын тірек кесте арқылы қолдана білу
			7.3.2.1 ресми-іскерлік (нұсқаулық, ұсыныстар) салаға қатысты мәтіндердің тілдік ерекшелігін анықтап, мұғалімнің көмегімен талдау жасау;

		Оқылым	7.3.3.1 прозалық және поэзиялық шығармалардағы кейіпкердің іс-әрекетін немесе лирикалық кейіпкердің образын мұғалімнің көмегімен талдау
		Жазылым	7.4.2.1 эссе құрылымы мен дамуын сақтап, көтерілген мәселе бойынша келісу-келіспеу себептерін мұғалімнің көмегімен айқын көрсетіп жазу; 7.4.5.1 тақырып бойынша сөздердің маңызды бөліктерін дұрыс жазу (күрделі сөздер)
		Тілдік бағдар	7.5.1.5 етістік шақтарының (мақсатты және болжалды келер шақ) қызметін білу, мұғалімнің көмегімен ауызша және жазба жұмыстарда қолдану

3) 8-сынып:

4-кесте

Тақырыптар	Көркем шығармалар	Бөлімдер	Оқыту мақсаттары
I-тоқсан			
		Тыңдалым	8.1.3.1 оқу-еңбек тақырыптарына байланысты күрделі сөздер мен тұрақты тіркестердің мағынасын мұғалімнің көмегімен түсіну; 8.1.4.1 орта көлемді прозалық, драмалық және поэзиялық шығармалардан үзінді тыңдау, мұғалімнің көмегімен тақырыбы мен идеясын талдау
		Айтылым	8.2.6.1 кесте, диаграмма, нұсқаулық шартты белгілер мен сызбаларда берілген ақпаратты талдау, мұғалімнің көмегімен баға беру;

Ғаламтормен дұрыс жұмыс жасау мәдениеті	Жюль Верн "Әлемді сексен күн ішінде шарлау" романы (үзінді)		8.2.1.1 тұрақты тіркестер мен көркемдегіш құралдарды қолданып, мұғалімнің көмегімен ауызша мәтіндер құрау
		Оқылым	8.3.4.1 мәтіндердің түрлерін салыстырып, мұғалімнің көмегімен талдау жасау; 8.3.1.1 берілген сұрақ арқылы мұғалімнің көмегімен қажетті ақпаратты анықтау
		Жазылым	8.4.1.1 мәтіндердің жанрлық және стильдік ерекшелігін сақтап, үлгі бойынша шағын мақала жазу; 8.4.4.1 тақырып бойынша мәліметтерді жинақтап, мұғалімнің көмегімен эссе жазуда тиімді қолдану
		Тілдік бағдар	8.5.1.3 етістіктің қалау рай қызметін білу, мұғалімнің көмегімен ауызша және жазба жұмыстарда қолдану; 8.5.1.5 септеулік шылаулардың қызметін білу, мұғалімнің көмегімен ауызша және жазба жұмыстарда қолдану
		Тыңдалым	8.1.2.1 тыңдалған мәтіннің негізгі мазмұнын түсіну, мұғалімнің көмегімен детальді ақпараттарды анықтау; 8.1.4.1 орта көлемді прозалық, драмалық және поэзиялық шығармалардан үзінді тыңдау, мұғалімнің көмегімен тақырыбы мен идеясын талдау
			8.2.2.1 түрлі жанрдағы көркем мәтіндерге сүйене отырып, көңіл-күйді

Музыка. Қазақтың киелі домбырасы	I. Жансүгіров "Күйші" поэмасы (үзінді)	Айтылым	білдіруде сөйлеу этикеті формаларын мұғалімнің көмегімен қолдана білу; 8.2.5.1 пікірталасқа қатысушы ретінде берілген тақырып бойынша мұғалімнің көмегімен қойылған сұрақтарға еркін жауап беру
		Оқылым	8.3.4.1 мәтіндердің түрлерін салыстырып, мұғалімнің көмегімен талдау жасау; 8.3.5.1 қосымша ақпарат көздерінен алынған мәліметтерді қолдана отырып, мұғалімнің көмегімен мәтінге өзгеріс енгізу
		Жазылым	8.4.2.1 эссе құрылымы мен дамуын сақтап, мұғалімнің көмегімен тақырыпқа байланысты берілген мәселенің оңтайлы шешілу жолдарын ұсыну; 8.4.3.1 жазба жұмыстарында мұғалімнің көмегімен символды қолданып жазу
		Тілдік бағдар	8.5.1.5 септеулік шылаулардың қызметін білу, мұғалімнің көмегімен ауызша және жазба жұмыстарда орындықолдану
		Тыңдалым	8.1.2.1 тыңдалған мәтіннің негізгі мазмұнын түсіну, мұғалімнің көмегімен детальді ақпараттарды анықтау; 8.1.4.1 орта көлемді прозалық, драмалық және поэзиялық шығармалардан үзінді тыңдау, мұғалімнің көмегімен тақырыбы мен идеясын талдау
			8.2.5.1 пікірталасқа қатысушы ретінде

Төрт түлік мал мен егіншілік – ел берекесі	Ғ.Мұстафин "Шығанақ" романы (үзінді)	Айтылым	берілген тақырып бойынша мұғалімнің көмегімен қойылған сұрақтарға еркін жауап беру; 8.2.3.1 мұғалімнің көмегімен ауызша мәтіндер құрауда сөз ішіндегі және сөз аралығындағы ілгерінді, кейінді және тоғыспалы ықпал заңдылықтарын ескеріп айту
		Оқылым	8.3.4.1 мәтіндердің түрлерін салыстырып, мұғалімнің көмегімен талдау жасау; 8.3.5.1 қосымша ақпарат көздерінен алынған мәліметтерді қолдана отырып, мұғалімнің көмегімен мәтінге өзгеріс енгізу
		Жазылым	8.4.2.1 эссе құрылымы мен дамуын сақтап, мұғалімнің көмегімен тақырыпқа байланысты берілген мәселенің оңтайлы шешілу жолдарын ұсыну; 8.4.4.1 тақырып бойынша мәліметтерді жинақтап, мұғалімнің көмегімен эссе жазуда тиімді қолдану
		Тілдік бағдар	8.5.1.5 септеулік шылаулардың қызметін білу, мұғалімнің көмегімен ауызша және жазба жұмыстарда орынды қолдану
2-тоқсан			
		Тыңдалым	8.1.2.1 тыңдалған мәтіннің негізгі мазмұнын түсіну, мұғалімнің көмегімен детальді ақпараттарды анықтау; 8.1.4.1 орта көлемді прозалық, драмалық және поэзиялық шығармалардан үзінді

<p>Наурыз мейрамы. Ақ мол болсын! Ұлыс оң болсын!</p>	<p>М.Мақатев "Наурыз"</p>		<p>тыңдау, мұғалімнің көмегімен тақырыбы мен идеясын талдау</p>
		Айтылым	<p>8.2.2.1 түрлі жанрдағы көркем мәтіндерге сүйене отырып, көңіл-күйді білдіруде сөйлеу этикеті формаларын тірек кесте арқылы қолдана білу; 8.2.6.1 кесте, диаграмма, нұсқаулық шартты белгілер мен сызбаларда берілген ақпаратты мұғалімнің көмегімен талдау</p>
		Оқылым	<p>8.3.2.1 публицистикалық стильдің (пікір) тілдік ерекшеліктері арқылы мұғалімнің көмегімен мәтіндердің жанрын анықтау; 8.3.6.1 тақырып бойынша бірнеше мәтінде көтерілген мәселелерді мұғалімнің көмегімен салыстыру</p>
		Жазылым	<p>8.4.1.1 мәтіндердің жанрлық және стильдік ерекшелігін сақтап, мұғалімнің көмегімен пікір жазу; 8.4.5.1 тақырып бойынша сөздердің маңызды бөліктерін дұрыс жазу (жеке сөздер, бірге, бөлек және дефис арқылы жазылатын сөздер)</p>
		Тілдік бағдар	<p>8.5.2.1 жазба жұмыстарында мұғалімнің көмегімен ыңғайлас салалас құрмалас сөйлемдерді құрастыру</p>
		Тыңдалым	<p>8.1.1.1 мәтін тақырыбы, тірек сөздер, иллюстрациялар арқылы мұғалімнің көмегімен көтерілетін мәселені болжау; 8.1.5.1 тірек сөздер, автор көзқарасы мен көңіл күйі арқылы мұғалімнің</p>

Жастықтың оты қайдасың?	М. Жұмабаев "Мен жастарға сенемін" өлеңі		көмегімен негізгі ойды анықтау
		Айтылым	8.2.2.1 түрлі жанрдағы көркем мәтіндерге сүйене отырып, көңіл-күйді білдіруде сөйлеу этикеті формаларын тірек кесте арқылы қолдана білу; 8.2.5.1 пікірталасқа қатысушы ретінде берілген тақырып бойынша мұғалімнің көмегімен қойылған сұрақтарға еркін жауап беру
		Оқылым	8.3.3.1 прозалық және поэзиялық шығармалардың композициялық құрылымын мұғалімнің көмегімен анықтау; 8.3.5.1 қосымша ақпарат көздерінен алынған мәліметтерді қолдана отырып, мұғалімнің көмегімен мәтінге өзгеріс енгізу
		Жазылым	8.4.3.1 жазба жұмыстарында мұғалімнің көмегімен символды қолданып жазу ; 8.4.5.1 тақырып бойынша сөздердің маңызды бөліктерін дұрыс жазу (жеке сөздер, бірге, бөлек және дефис арқылы жазылатын сөздер)
		Тілдік бағдар	8.5.2.1 жазба жұмыстарында мұғалімнің көмегімен қарсылықты салалас құрмалас сөйлемдерді құрастыру
		Тыңдалым	8.1.2.1 тыңдалған мәтіннің негізгі мазмұнын түсіну, мұғалімнің көмегімен детальді ақпараттарды анықтау; 8.1.6.1 тыңдалым материалдарының

"Менің туған өлкем"
электрондық
энциклопедиясы

	мазмұны негізінде деректерді келтіре отырып, мұғалімнің көмегімен дәлелді жауап беру
Айтылым	8.2.1.1 тұрақты тіркестер мен көркемдегіш құралдарды қолданып, мұғалімнің көмегімен ауызша мәтіндер құрау; 8.2.3.1 ауызша мәтіндер құрауда сөз ішіндегі және сөз аралығындағы ілгерінді, кейінді және тоғыспалы ықпал заңдылықтарын мұғалімнің көмегімен ескеріп айту
Оқылым	8.3.4.1 мәтіндердің түрлерін салыстырып, мұғалімнің көмегімен талдау жасау; 8.3.6.1 тақырып бойынша бірнеше мәтінде көтерілген мәселелерді мұғалімнің көмегімен салыстыру
Жазылым	8.4.4.1 тақырып бойынша мәліметтерді жинақтап, мұғалімнің көмегімен эссе жазуда тиімді қолдану; 8.4.5.1 тақырып бойынша сөздердің маңызды бөліктерін мұғалімнің көмегімен дұрыс жазу (жеке сөздер, бірге, бөлек және дефис арқылы жазылатын сөздер)
Тілдік бағдар	8.5.1.5 септеулік шылаулардың қызметін білу, мұғалімнің көмегімен ауызша және жазба жұмыстарда қолдану; 8.5.2.1 жазба жұмыстарында мұғалімнің көмегімен ыңғайлас, қарсылықты, түсіндірмелі салалас құрмалас сөйлемдерді құрастыру

Ғылым мен техниканың соңғы жаңалықтары	Майкл Х.Харт "100 ұлы адам" атты кітабынан -" Альберт Эйнштейн"	Тыңдалым	8.1.2.1 тыңдалған мәтіннің негізгі мазмұнын түсіну, мұғалімнің көмегімен ақпараттың өзектілігін анықтау; 8.1.3.1 оқу-еңбек тақырыптарына байланысты күрделі сөздер мен тұрақты тіркестердің мағынасын мұғалімнің көмегімен түсіну
		Айтылым	8.2.1.1 тұрақты тіркестер мен көркемдегіш құралдарды қолданып, мұғалімнің көмегімен ауызша мәтіндер құрау; 8.2.5.1 пікірталасқа қатысушылар берілген тақырып бойынша қойылған сұрақтарға мұғалімнің көмегімен еркін жауап беру
		Оқылым	8.3.3.1 прозалық және поэзиялық шығармалардың композициялық құрылымын мұғалімнің көмегімен анықтау; 8.3.4.1 мәтіннің түрлерін салыстырып, мұғалімнің көмегімен талдау жасау
		Жазылым	8.4.2.1 эссе құрылымы мен дамуын сақтап, мұғалімнің көмегімен тақырыпқа байланысты берілген мәселенің оңтайлы шешілу жолдарын ұсыну; 8.4.5.1 тақырып бойынша сөйлем ішінде қойылатын тыныс белгілерді мұғалімнің көмегімен орынды қолдану
		Тілдік бағдар	8.5.2.1 жазба жұмыстарында түсіндірмелі салалас құрмалас сөйлемдерді құрастыру

Батыр туса – ел ырысы	А.Нұршайықов "Аңыз бен ақиқат" (үзінді)	Тыңдалым	8.1.2.1 тыңдалған мәтіннің негізгі мазмұнын түсіну, мұғалімнің көмегімен детальді ақпараттарды анықтау; 8.1.4.1 орта көлемді прозалық, драмалық және поэзиялық шығармалардан үзінді тыңдау, мұғалімнің көмегімен тақырыбы мен идеясын талдау
		Айтылым	8.2.1.1 тұрақты тіркестер мен көркемдегіш құралдарды қолданып, мұғалімнің көмегімен ауызша мәтіндер құрау; 8.2.4.1 мәтіндердегі оқиғалар желісіне бақылау жасай отырып, мұғалімнің көмегімен мазмұнның дамуын салыстыру
		Оқылым	8.3.2.1 публицистикалық стильдің (шағын мақала) тілдік ерекшеліктері арқылы тірек кесте бойынша мәтіндердің жанрын анықтау; 8.3.6.1 тақырып бойынша бірнеше мәтінде көтерілген мәселелерді мұғалімнің көмегімен салыстыру.
		Жазылым	8.4.1.1 мәтіндердің жанрлық және стильдік ерекшелігін сақтап, мұғалімнің көмегімен шағын мақала жазу; 8.4.3.1 мұғалімнің көмегімен жазба жұмыстарында символды қолданып жазу
		Тілдік бағдар	8.5.2.1 жазба жұмыстарында мұғалімнің көмегімен ынғайлас, қарсылықты, түсіндірмелі салалас құрмалас сөйлемдерді құрастыру

Білім. Ғылым. Инновация	Т. Сұлтанбеков Ғажайып планета" әңгімесі (үзінді)	Тыңдалым	8.1.1.1 мәтін тақырыбы, тірек сөздер, иллюстрациялар арқылы мұғалімнің көмегімен көтерілетін мәселені болжау; 8.1.5.1 тірек сөздер, автор көзқарасы мен көңіл күйі арқылы мұғалімнің көмегімен негізгі ойды анықтау
		Айтылым	8.2.1.1 тұрақты тіркестер мен көркемдегіш құралдарды қолданып, мұғалімнің көмегімен ауызша мәтіндер құрау; 8.2.4.1 мәтіндердегі оқиғалар желісіне бақылау жасай отырып, мұғалімнің көмегімен мазмұнның дамуын салыстыру
		Оқылым	8.3.2.1 публицистикалық стильдің (қысқа очерк) тілдік ерекшеліктері арқылы тірек кесте бойынша мәтіндердің жанрын анықтау; 8.3.4.1 мәтіндердің түрлерін салыстырып, мұғалімнің көмегімен талдау жасау
		Жазылым	8.4.1.1 мәтіндердің жанрлық және стильдік ерекшелігін сақтап, мұғалімнің көмегімен қысқа очерк жазу; 8.4.3.1 жазба жұмыстарында мұғалімнің көмегімен символ түрлерін қолданып жазу
		Тілдік бағдар	8.5.1.1 болжамдық сан есімдерді жазба, ауызша жұмыстарда мұғалімнің көмегімен орынды қолдану
			8.1.4.1 орта көлемді прозалық, драмалық және поэзиялық шығармалардан үзінді тыңдау, мұғалімнің

Сауда жасай білесің бе?	Абай Құнанбаев "Базарға қарап тұрсам әркім барар"	Тыңдалым	көмегімен тақырыбы мен идеясын талдау; 8.1.6.1 тыңдалым материалдарының мазмұны негізінде деректерді келтіре отырып, мұғалімнің көмегімен дәлелді жауап беру
		Айтылым	8.2.2.1 түрлі жанрадағы көркем мәтіндерге сүйене отырып, көңіл-күйді білдіруде сөйлеу этикеті формаларын тірек кесте арқылы қолдана білу; 8.2.6.1 кесте, диаграмма, нұсқаулық шартты белгілер мен сызбаларда берілген ақпаратты мұғалімнің көмегімен талдау
		Оқылым	8.3.3.1 прозалық және поэзиялық шығармалардың композициялық құрылымын мұғалімнің көмегімен анықтау; 8.3.6.1 тақырып бойынша бірнеше мәтінде көтерілген мәселелерді мұғалімнің көмегімен салыстыру
		Жазылым	8.4.2.1 эссе құрылымы мен дамуын сақтап, тақырыпқа байланысты берілген мәселенің оңтайлы шешілу жолдарын мұғалімнің көмегімен ұсыну; 8.4.4.1 тақырып бойынша мәліметтерді жинақтап, мұғалімнің көмегімен эссе жазуда тиімді қолдану
		Тілдік бағдар	8.5.1.1 бөлшектік сан есімдерді жазба, ауызша жұмыстарда мұғалімнің көмегімен орынды қолдану
4-тоқсан (35 сағат)			
			8.1.2.1 тыңдалған мәтіннің негізгі

Жаһандық энергетикалық дағдарыс	Ш.Айтматов "Кассандра таңбасы"	Тыңдалым	мазмұнын түсіну, мұғалімнің көмегімен детальді ақпараттарды анықтау; 8.1.3.1 оқу-еңбек тақырыптарына байланысты күрделі сөздердің мағынасын мұғалімнің көмегімен түсіну
		Айтылым	8.2.5.1 пікірталасқа қатысушы ретінде берілген тақырып бойынша мұғалімнің көмегімен қойылған сұрақтарға еркін жауап беру; 8.2.6.1 кесте, диаграмма, нұсқаулық шартты белгілер мен сызбаларда берілген ақпаратты мұғалімнің көмегімен талдау
		Оқылым	8.3.2.1 публицистикалық стильдің (мақала) тілдік ерекшеліктері арқылы мұғалімнің көмегімен мәтіндердің жанрын анықтау; 8.3.5.1 қосымша ақпарат көздерінен алынған мәліметтерді қолдана отырып, мұғалімнің көмегімен мәтінге өзгеріс енгізу
		Жазылым	8.4.1.1 мәтіндердің жанрлық және стильдік ерекшелігін сақтап, мұғалімнің көмегімен шағын мақала жазу; 8.4.5.1 тақырып бойынша сөздердің маңызды бөліктерін мұғалімнің көмегімен дұрыс жазу (жеке сөздер, бірге, бөлек және дефис арқылы жазылатын сөздер)
		Тілдік бағдар	8.5.1.2 еліктеу сөздерді мұғалімнің көмегімен ауызша және жазба жұмыстарда орынды қолдану

Достық пен татулық -
таптырмас бақыт

Т. Айбергенов "Бір
тойым бар"

Тыңдалым	8.1.5.1 тірек сөздер, автор көзқарасы мен көңіл күйі арқылы мұғалімнің көмегімен негізгі ойды анықтау; 8.1.6.1 тыңдалым материалдарының мазмұны негізінде деректерді келтіре отырып, мұғалімнің көмегімен дәлелді жауап беру
Айтылым	8.2.5.1 пікірталасқа қатысушы ретінде берілген тақырып бойынша мұғалімнің көмегімен қойылған сұрақтарға еркін жауап беру; 8.2.3.1 ауызша мәтіндер құрауда сөз ішіндегі және сөз аралығындағы ілгерінді, кейінді және тоғыспалы ықпал заңдылықтарын мұғалімнің көмегімен ескеріп айту
Оқылым	8.3.2.1 публицистикалық стильдің (жолдаулар) тілдік ерекшеліктері арқылы мұғалімнің көмегімен мәтіндердің жанрын анықтау; 8.3.4.1 мәтіндердің түрлерін салыстырып, мұғалімнің көмегімен талдау жасау
Жазылым	8.4.1.1 мәтіндердің жанрлық және стильдік ерекшелігін сақтап, үлгі бойынша жолдаулар жазу ; 8.4.5.1 тақырып бойынша сөйлем ішінде қойылатын тыныс белгілерді мұғалімнің көмегімен орынды қолдану
Тілдік бағдар	8.5.1.3 етістіктің қалау, шартты рай қызметін білу, мұғалімнің

көмегімен ауызша және жазба жұмыстарда орынды қолдану

5) 9-сынып:
5-кесте

Тақырыптар	Көркем шығармалар	Коммуникативтік дағдылар	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан			
Кәсіп – бақыттың шырағы, Еңбек – ырыстың бұлағы	С. Мұқанов "Саятшы Ораз" әңгімесі	Тыңдалым	9.1.3.1 әлеуметтік-қоғамдық тақырыптар аясында айтылған сөздер мен термин сөздердің мағынасын мұғалімнің көмегімен түсіну; 9.1.4.1 орта көлемді прозалық, поэзиялық шығармалардан үзінді тыңдау, мұғалімнің көмегімен көтерілген мәселені анықтау
		Айтылым	9.2.1.1 берілген тақырыпқа сай сөздерді орынды қолдана отырып, мұғалімнің көмегімен ауызша мәтіндер құрау; 9.2.4.1 идеялық жағынан ұқсас мәтіндердегі оқиғалар желісіне бақылау жасай отырып, мұғалімнің көмегімен мазмұнның дамуын талдау
		Оқылым	9.3.2.1 ғылыми стильде (мақала) жазылған еңбектердің тілдік және жанрлық ерекшелігін анықтап, мұғалімнің көмегімен талдау жасау; 9.3.3.1 прозалық және поэзиялық шығармалардың композициялық құрылымын анықтау, кейіпкердің іс-әрекетіне немесе лирикалық кейіпкердің бейнесіне мұғалімнің көмегімен баға беру
			9.4.2.1 эссе құрылымы мен дамуын сақтап,

		Жазылым	<p>мәселе бойынша ұсынылған шешімнің артықшылығы мен кемшілік тұстарын мұғалімнің көмегімен салыстыру;</p> <p>9.4.3.1 жазба жұмыстарында мұғалімнің көмегімен кейіптеу түрлерін қолданып жазу</p>
		Тілдік бағдар	<p>9.5.1.2 етістіктің бұйрық рай қызметін білу, мұғалімнің көмегімен ауызша және жазба жұмыстарда орынды қолдану</p>
Қазақстанның су ресурстары	Ә. Нұрпейісов "Қан мен тер"	Тыңдалым	<p>9.1.1.1 тыңдалатын мәтіндегі фразаларды талқылай отырып, мұғалімнің көмегімен тақырып пен көтерілетін мәселені болжау;</p> <p>9.1.2.1 тыңдалған мәтіннің негізгі мазмұнын түсіну, мұғалімнің көмегімен ақпараттың шынайылығын анықтау</p>
		Айтылым	<p>9.2.3.1 коммуникативтік жағдаятқа сай сөйлеу тіліндегі интонация, кідіріс, логикалық екпіннің мәнін мұғалімнің көмегімен түсіну ;</p> <p>9.2.6.1 кесте, диаграмма, шартты белгілер мен сызбаларда берілген ақпараттарды мұғалімнің көмегімен салыстыру</p>
		Оқылым	<p>9.3.1.1 мәтіндегі ақпараттың өзектілігін мұғалімнің көмегімен анықтау;</p> <p>9.3.5.1 қосымша ақпарат көздерінен алынған мәліметтерді қолдана отырып, мұғалімнің көмегімен мәтінге өзгерістер енгізу, ерекшеліктерді бақылау</p>

		<p>Жазылым</p>	<p>9.4.1.1 мәтіндердің жанрлық және стильдік ерекшелігін сақтап, мұғалімнің көмегімен интервью жазу; 9.4.5.1 тақырып бойынша бас әріппен жазылатын күрделі, құрама атауларды тірек кесте арқылы дұрыс жазу</p>
		<p>Тілдік бағдар</p>	<p>9.5.1.3 күшейткіш үстеулерді мұғалімнің көмегімен ауызша және жазба жұмыстарда орынды қолдану</p>
<p>Тарихи тұлғалар тағылымы</p>	<p>Т.Әлімқұлов "Қараой" әңгіме</p>	<p>Тыңдалым</p>	<p>9.1.1.1 тыңдалатын мәтіндегі фразаларды талқылай отырып, мұғалімнің көмегімен тақырып пен көтерілетін мәселені болжау; 9.1.3.1 әлеуметтік-қоғамдық тақырыптар аясында айтылған сөздердің мағынасын мұғалімнің көмегімен түсіну</p>
		<p>Айтылым</p>	<p>9.2.1.1 берілген тақырыпқа сай сөздерді орынды қолдана отырып, мұғалімнің көмегімен ауызша мәтіндер құрау; 9.2.4.1 идеялық жағынан ұқсас мәтіндердегі оқиғалар желісіне бақылау жасай отырып, мұғалімнің көмегімен мазмұнның дамуын талдау</p>
		<p>Оқылым</p>	<p>9.3.2.1 ғылыми стильде (мақала) жазылған еңбектердің тілдік және жанрлық ерекшелігін анықтап, мұғалімнің көмегімен талдау жасау; 9.3.4.1 мәтіндердің түрлерін, тілдік ерекшеліктерін салыстырып, мұғалімнің көмегімен талдау жасау</p>
			<p>9.4.2.1 эссе құрылымы мен дамуын сақтап,</p>

		Жазылым	<p>мәселе бойынша ұсынылған шешімнің артықшылығы мен кемшілік тұстарын мұғалімнің көмегімен салыстырып жазу;</p> <p>9.4.3.1 жазба жұмыстарында кейіптеу түрлерін қолданып жазу</p>
		Тілдік бағдар	<p>9.5.1.4 демеулік шылаулардың (сұраулық, күшейткіш) қызметін білу, мұғалімнің көмегімен ауызша және жазба жұмыстарда орынды қолдану</p>
2-тоқсан			
Қызым – жағадағы құндызым, Ұлым – аспандағы жұлдызым	"Қозы Көрпеш – Баян сұлу" жыры (үзінді)	Тыңдалым	<p>9.1.2.1 тыңдалған мәтіннің негізгі мазмұнын түсіну, мұғалімнің көмегімен ақпараттың шынайылығын анықтау;</p> <p>9.1.4.1 орта көлемді прозалық, поэзиялық шығармалардан үзінді тыңдау, көтерілген мәселені мұғалімнің көмегімен анықтау</p>
		Айтылым	<p>9.2.5.1 пікірталасқа қатысушылар берілген тақырып бойынша өз пікірлерін мұғалімнің көмегімен сенімді дәлелдеу;</p> <p>9.2.6.1 кесте, диаграмма, шартты белгілер мен сызбаларда берілген ақпараттарды талдап, мұғалімнің көмегімен баға беру</p>
		Оқылым	<p>9.3.3.1 прозалық және поэзиялық шығармалардың композициялық құрылымын анықтау, кейіпкердің іс-әрекетіне немесе лирикалық кейіпкердің бейнесіне мұғалімнің көмегімен баға беру;</p>

		9.3.5.1 қосымша ақпарат көздерінен алынған мәліметтерді қолдана отырып, мұғалімнің көмегімен мәтінге өзгерістер енгізу, ерекшеліктерді бақылау
	Жазылым	9.4.1.1 мәтіндердің жанрлық және стильдік ерекшелігін сақтап, мұғалімнің көмегімен нұсқаулық жазу; 9.4.3.1 жазба жұмыстарында кейіптеу түрлерін қолданып жазу
	Тілдік бағдар	9.5.1.4 демеулік шылаулардың (болжалдық, шектік) қызметін білу, мұғалімнің көмегімен ауызша және жазба жұмыстарда орынды қолдану
	Тыңдалым	9.1.3.1 әлеуметтік-қоғамдық тақырыптар аясында айтылған сөздердің мағынасын мұғалімнің көмегімен түсіну; 9.1.6.1 тыңдалым материалдарының мазмұны негізінде көтерілген мәселеге мұғалімнің көмегімен өз көзқарасын білдіру
	Айтылым	9.2.4.1 идеялық жағынан ұқсас мәтіндердегі оқиғалар желісіне бақылау жасай отырып, мұғалімнің көмегімен мазмұнның дамуын талдау; 9.2.5.1 пікірталасқа қатысушылар берілген тақырып бойынша өз пікірлерін мұғалімнің көмегімен сенімді дәлелдеу
	Оқылым	9.3.1.1 мәтіндегі ақпараттың өзектілігін мұғалімнің көмегімен анықтау;

Биоалуан түрлілік. Жойылып бара жатқан жануарлар мен өсімдіктер	М.Әуезов "Көксерек"		9.3.6.1 мәтінде көтерілген мәселеге мұғалімнің көмегімен баға беру
		Жазылым	9.4.4.1 тақырып бойынша түрлі стильдегі мәтіндер құрауда мәліметтерді мұғалімнің көмегімен жинақтап, жазу; 9.4.2.1 эссе құрылымы мен дамуын сақтап, мәселе бойынша ұсынылған шешімнің артықшылығы мен кемшілік тұстарын мұғалімнің көмегімен салыстырып, жазу; 9.4.5.1 тақырып бойынша бас әріппен жазылатын күрделі, құрама атауларды мұғалімнің көмегімен дұрыс жазу
		Тілдік бағдар	9.5.1.4 демеулік шылаулардың (болымсыздық немесе қарсы мәнді, нақтылау) қызметін білу, мұғалімнің көмегімен ауызша және жазба жұмыстарда орынды қолдану
		Тыңдалым	9.1.4.1 орта көлемді прозалық, поэзиялық шығармалардан үзінді тыңдау, көтерілген мәселені мұғалімнің көмегімен анықтау; 9.1.5.1 мұғалімнің көмегімен мәтіннің мақсатты аудиториясын анықтау
		Айтылым	9.2.2.1 түрлі жанрдағы көркем мәтіндерге сүйене отырып, көңіл-күйді білдіруде ұлттық сөз әдебі мен сөйлеу этикеті формаларын тірек кесте арқылы қолдана білу; 9.2.1.1 берілген тақырыпқа сай сөздерді орынды қолдана отырып, мұғалімнің көмегімен ауызша мәтіндер құрау

<p>Наурыз және әлем халықтарының оны қарсы алу ерекшеліктері</p>	<p>Б.Ж.Бопай ұлы "Қазақы наурызнама" (үзінді).</p>	<p>Оқылым</p>	<p>9.3.3.1 прозалық және поэзиялық шығармалардың композициялық құрылымын анықтау, кейіпкердің іс-әрекетіне немесе лирикалық кейіпкердің бейнесіне мұғалімнің көмегімен баға беру; 9.3.6.1 мәтінде көтерілген мәселеге мұғалімнің көмегімен баға беру</p>
		<p>Жазылым</p>	<p>9.4.2.1 эссе құрылымы мен дамуын сақтап, мәселе бойынша ұсынылған шешімнің артықшылығы мен кемшілік тұстарын мұғалімнің көмегімен салыстыра отырып, жазу; 9.4.4.1 тақырып бойынша түрлі стильдегі мәтіндер құрауда мәліметтерді мұғалімнің көмегімен жинақтап, жазу</p>
		<p>Тілдік бағдар</p>	<p>9.5.2.1 жазба жұмыстарында мұғалімнің көмегімен себеп-салдар салалас құрмалас сөйлемдерді құрастыру</p>
<p>3-тоқсан</p>			
		<p>Тыңдалым</p>	<p>9.1.3.1 әлеуметтік-қоғамдық тақырыптар аясында айтылған сөздердің мағынасын мұғалімнің көмегімен түсіну; 9.1.4.1 орта көлемді прозалық, поэзиялық шығармалардан үзінді тыңдау, көтерілген мәселені мұғалімнің көмегімен анықтау</p>
			<p>9.2.2.1 түрлі жанрдағы көркем мәтіндерге сүйене отырып, көңіл-күйді білдіруде ұлттық сөз әдебі мен сөйлеу этикеті формаларын тірек кесте арқылы қолдана білу;</p>

"Мәңгілік елдің нұрлы жолы!"	Н.Ә.Назарбаев "Қазақстан жолы" (үзінді)	Айтылым	9.2.3.1 коммуникативтік жағдаятқа сай сөйлеу тіліндегі интонация, кідіріс, логикалық екпіннің мәнін мұғалімнің көмегімен түсіну
		Оқылым	9.3.2.1 ғылыми стильде (көрсетілім) жазылған еңбектердің тілдік және жанрлық ерекшелігін анықтап, мұғалімнің көмегімен талдау жасау; 9.3.4.1 мәтіндердің түрлерін, тілдік ерекшеліктерін салыстырып, мұғалімнің көмегімен талдау жасау
		Жазылым	9.4.1.1 мәтіндердің жанрлық және стильдік ерекшелігін сақтап, мұғалімнің көмегімен шағын мақала жазу; 9.4.5.1 тақырып бойынша бас әріппен жазылатын күрделі, құрама атауларды мұғалімнің көмегімен дұрыс жазу
		Тілдік бағдар	9.5.2.1 жазба жұмыстарында мұғалімнің көмегімен талғаулы салалас құрмалас сөйлемдерді құрастыру
		Тыңдалым	9.1.2.1 тыңдалған мәтіннің негізгі мазмұнын түсіну, мұғалімнің көмегімен ақпараттың шынайылығын анықтау; 9.1.5.1 мұғалімнің көмегімен мәтіннің мақсатты аудиториясын анықтау
		Айтылым	9.2.1.1 берілген тақырыпқа сай сөздерді орынды қолдана отырып, мұғалімнің көмегімен ауызша мәтіндер құрау; 9.2.6.1 кесте, диаграмма, шартты белгілер мен сызбаларда берілген

Қазақтың айтыс өнері мен сөз мәдениеті	Ринат Зайтов пен Аманғазы Кәріпжанов айтысы		ақпараттарды салыстырып, мұғалімнің көмегімен баға беру
		Оқылым	9.3.1.1 мұғалімнің көмегімен мәтіндегі ақпараттың өзектілігін анықтау; 9.3.2.1 ғылыми стильде (мақала) жазылған еңбектердің тілдік және жанрлық ерекшелігін анықтап, мұғалімнің көмегімен талдау жасау
		Жазылым	9.4.1.1 мәтіндердің жанрлық және стильдік ерекшелігін сақтап, үлгі бойынша нұсқаулық жазу; 9.4.4.1 тақырып бойынша түрлі стильдегі мәтіндер құрауда мәліметтерді мұғалімнің көмегімен жинақтап, жазу
		Тілдік бағдар	9.5.2.1 жазба жұмыстарында мұғалімнің көмегімен кезектес салалас құрмалас сөйлемдерді құрастыру
		Тыңдалым	9.1.1.1 тыңдалатын мәтіндегі фразаларды талқылай отырып, мұғалімнің көмегімен тақырып пен көтерілетін мәселені болжау; 9.1.6.1 тыңдалым материалдарының мазмұны негізінде көтерілген мәселеге мұғалімнің көмегімен өз көзқарасын білдіру
		Айтылым	9.2.4.1 идеялық жағынан ұқсас мәтіндердегі оқиғалар желісіне бақылау жасай отырып, мұғалімнің көмегімен мазмұнның дамуын талдау; 9.2.5.1 пікірталасқа қатысушылар берілген тақырып бойынша өз пікірлерін мұғалімнің

Қазақстан - Байқоңыр-Ғарыш	Нұртөре Жүсіп "Қыран қазақ" (деректі әңгіме)		көмегімен сенімді дәлелдеу
		Оқылым	9.3.5.1 қосымша ақпарат көздерінен алынған мәліметтерді қолдана отырып, мұғалімнің көмегімен мәтінге өзгерістер енгізу, ерекшеліктерді бақылау 9.3.6.1 мәтінде көтерілген мәселеге, мұғалімнің көмегімен баға беру
		Жазылым	9.4.1.1 мәтіндердің жанрлық және стильдік ерекшелігін сақтап, үлгі бойынша интервью жазу; 9.4.5.1 тақырып бойынша бас әріппен жазылатын күрделі, құрама атауларды мұғалімнің көмегімен дұрыс жазу
		Тілдік бағдар	9.5.2.1 жазба жұмыстарында мұғалімнің көмегімен себеп-салдар, талғаулы, кезектес салалас кұрмалас сөйлемдерді құрастыру
		Тыңдалым	9.1.1.1 тыңдалатын мәтіндегі фразаларды талқылай отырып, мұғалімнің көмегімен тақырып пен көтерілетін мәселені болжау; 9.1.4.1 орта көлемді прозалық, поэзиялық шығармалардан үзінді тыңдау, көтерілген мәселені мұғалімнің көмегімен анықтау
		Айтылым	9.2.1.1 берілген тақырыпқа сай сөздерді орынды қолдана отырып, мұғалімнің көмегімен ауызша мәтіндер құрау; 9.2.3.1 коммуникативтік жағдаятқа сай сөйлеу тіліндегі интонация, кідіріс, логикалық екпіннің мәнін мұғалімнің көмегімен түсіну

Қазақ жазуының даму жолы	"Күлтегін" жыры	Оқылым	9.3.2.1 ғылыми стильде (мақала) жазылған еңбектердің тілдік және жанрлық ерекшелігін анықтап, мұғалімнің көмегімен талдау жасау; 9.3.6.1 мәтінде көтерілген мәселеге мұғалімнің көмегімен баға беру
		Жазылым	9.4.2.1 эссе құрылымы мен дамуын сақтап, мәселе бойынша ұсынылған шешімнің артықшылығы мен кемшілік тұстарын мұғалімнің көмегімен салыстырып жазу; 9.4.4.1 тақырып бойынша түрлі стильдегі мәтіндер құрауда мәліметтерді мұғалімнің көмегімен жинақтап, жазу
		Тілдік бағдар	9.5.1.1 өздік етістік қызметін білу, мұғалімнің көмегімен ауызша және жазба жұмыстарда орынды қолдану
4-тоқсан			
		Тыңдалым	9.1.2.1 тыңдалған мәтіннің негізгі мазмұнын түсіну, мұғалімнің көмегімен ақпараттың шынайылығын анықтау; 9.1.6.1 тыңдалым материалдарының мазмұны негізінде көтерілген мәселеге мұғалімнің көмегімен өз көзқарасын білдіру
		Айтылым	9.2.4.1 идеялық жағынан ұқсас мәтіндердегі оқиғалар желісіне бақылау жасай отырып, мұғалімнің көмегімен мазмұнның дамуын талдау; 9.2.2.1 түрлі жанрдағы көркем мәтіндерге сүйене отырып, көңіл-күйді білдіруде ұлттық сөз

Жолың болсын, жолаушы	М. Мақатаев "Ертең біз жол жүреміз"		әдеби мен сөйлеу этикеті формаларын тірек кесте арқылы колдана білу;
		Оқылым	9.3.2.1 ғылыми стильде (пікір, мақала) жазылған еңбектердің тілдік және жанрлық ерекшелігін анықтап, мұғалімнің көмегімен талдау жасау; 9.3.4.1 мәтіндердің түрлерін, тілдік ерекшеліктерін салыстырып, мұғалімнің көмегімен талдау жасау
		Жазылым	9.4.1.1 мәтіндердің жанрлық және стильдік ерекшелігін сақтап, үлгі бойынша нұсқаулық жазу ; 9.4.3.1 жазба жұмыстарында мұғалімнің көмегімен бейнелеуді тиімді қолданып жазу
		Тілдік бағдар	9.5.1.1 өзгелік етістік қызметін білу, мұғалімнің көмегімен ауызша және жазба жұмыстарда орынды қолдану
		Тыңдалым	9.1.3.1 әлеуметтік-қоғамдық тақырыптар аясында айтылған сөздердің мағынасын мұғалімнің көмегімен түсіну; 9.1.5.1 мұғалімнің көмегімен мәтіннің мақсатты аудиториясын анықтау
		Айтылым	9.2.5.1 пікірталасқа қатысушылар берілген тақырып бойынша өз пікірлерін мұғалімнің көмегімен сенімді дәлелдеу; 9.2.6.1 кесте мен сызбаларда берілген ақпараттарды талдап , мұғалімнің көмегімен бағалау

Көшпенділер мәдениеті. Қазақтың халық күнтізбесі	І. Есенберлин "Көшпенділер" (үзінді)	Оқылым	9.3.3.1 прозалық және поэзиялық шығармалардың композициялық құрылымын анықтау, кейіпкердің іс-әрекетіне немесе лирикалық кейіпкердің бейесіне мұғалімнің көмегімен баға беру; 9.3.2.1 ғылыми стильде (мақала, баяндама) жазылған еңбектердің тілдік және жанрлық ерекшелігін анықтап, мұғалімнің көмегімен талдау жасау
		Жазылым	9.4.1.1 мәтіндердің жанрлық және стильдік ерекшелігін сақтап, мұғалімнің көмегімен шағын мақала жазу; 9.4.3.1 жазба жұмыстарында мұғалімнің көмегімен бейнелеуді тиімді қолданып жазу
		Тілдік бағдар	9.5.1.1 ортақ етістің қызметін білу, мұғалімнің көмегімен ауызша және жазба жұмыстарда орынды қолдану

6) 10-сынып:
6-кесте

Тақырыптар	Көркем шығармалар	Бөлімдер	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан			
		Тыңдалым	10.1.4.1 орта көлемді прозалық, поэзиялық шығармалардан үзінді тыңдау, көтерілген (тұрмыстық, әлеуметтік, қоғамдық) мәселені мұғалімнің көмегімен анықтап, өз пікірін білдіру; 10.1.6.1 тыңдалым материалдарының мазмұны негізінде көтерілген мәселеге

Заң – қоғамның тірегі	Айбатыр Сейтак "Азат елдің ар-намысы – Ата Заң"		мұғалімнің көмегімен сыни көзқарасын білдіру
		Айтылым	10.2.3.1 коммуникативтік жағдаятқа сай сөйлеу тіліндегі интонация, кідіріс, логикалық екпіннің мәнін түсініп, мұғалімнің көмегімен өз ойын жеткізу; 10.2.2.1 коммуникативтік жағдаяттарға байланысты сөйлеу этикеті формаларын мұғалімнің көмегімен дұрыс таңдай білу
		Оқылым	10.3.2.1 ғылыми стильде (аннотация, тезис) жазылған еңбектердің тілдік және жанрлық ерекшелігін анықтап, мұғалімнің көмегімен талдау жасау; 10.3.4.1 мәтіндердің стилін, жанрлық ерекшеліктерін салыстырып, мұғалімнің көмегімен талдау жасау
		Жазылым	10.4.1.1 мәтіндердің жанрлық және стильдік ерекшелігін сақтап, мұғалімнің көмегімен аннотация жазу; 10.4.5.1 тақырып бойынша бас әріппен жазылатын күрделі, құрама атауларды мұғалімнің көмегімен дұрыс жазу
		Тілдік бағдар	10.5.1.1 ырықсыз етістік қызметін білу, мұғалімнің көмегімен ауызша және жазба жұмыстарда орынды қолдану
		Тыңдалым	10.1.1.1 тыңдалатын мәтіндегі фразалар мен дәйексөздерді талқылай отырып, мұғалімнің көмегімен тақырып пен көтерілетін мәселені болжау;

Қазақстан Республикасының Тұңғыш Президенті күні – Тәуелсіз Қазақстанның айбынды мейрамы.	Маралтай Ыбыраев "Елбасыма"		10.1.3.1 әлеуметтік-қоғамдық тақырыптар аясында айтылған сөздер мен термин сөздердің мағынасын мұғалімнің көмегімен түсіну
		Айтылым	10.2.1.1 берілген тақырыпқа сай сөздерді орынды қолдана отырып, мұғалімнің көмегімен мақсатты аудиторияға арналған ауызша мәтіндер құрау; 10.2.4.1 шығарманың идеясы мен мазмұнына байланысты "автордың ойын" мұғалімнің көмегімен бағалау
		Оқылым	10.3.2.1 ғылыми стильде (пікір, мақала, презентация) жазылған еңбектердің тілдік және жанрлық ерекшелігін анықтап, мұғалімнің көмегімен талдау жасау; 10.3.5.1 қосымша ақпарат көздерінен алынған мәліметтерден қорытынды жасау, мұғалімнің көмегімен өз көзқарасын білдіру
		Жазылым	10.4.1.1 мәтіндердің жанрлық және стильдік ерекшелігін сақтап, мұғалімнің көмегімен шолу жазу; 10.4.5.1 тақырып бойынша сөйлем ішінде қойылатын тыныс белгілерді мұғалімнің көмегімен орынды қолдану
		Тілдік бағдар	10.5.1.2 мезгіл үстеулерді мұғалімнің көмегімен ауызша және жазба жұмыстарда орынды қолдану
			10.1.2.1 тыңдалған мәтіннің негізгі мазмұнын түсіну, мұғалімнің көмегімен

Жастар және бұқаралық ақпарат құралдары

Қ.Аманжолов "Жас дәурен"

Тыңдалым	ақпараттың шынайылығы мен нақтылығын анықтау ; 10.1.5.1 мұғалімнің көмегімен мәтіннің мақсатты аудиториясын, автордың негізгі ойы мен көзқарасын анықтау
Айтылым	10.2.2.1 коммуникативтік жағдаяттарға байланысты сөйлеу этикеті формаларын мұғалімнің көмегімен дұрыс таңдай білу; 10.2.5.1 сөйлеу барысында түрлі стильде берілген тақырып бойынша қажетті аргументтерді орынды қолдану, мұғалімнің көмегімен диалогте, полилогте сенімді сөйлеу
Оқылым	10.3.3.1 прозалық және поэзиялық шығармалардағы автордың ойы мен көтерілген мәселені анықтап, мұғалімнің көмегімен оқырманға әсерін бағалау; 10.3.4.1 мәтіндердің стилін, жанрлық ерекшеліктерін салыстырып, мұғалімнің көмегімен талдау жасау
Жазылым	10.4.2.1 эссе құрылымы мен дамуын сақтап, мәселе бойынша ұсынылған шешімнің артықшылығы мен кемшілік тұстарын салыстыра отырып, мұғалімнің көмегімен өз ойын дәлелдеп жазу; 10.4.4.1 тақырып бойынша түрлі стильдегі мәтіндер құрауда мәліметтерді жинақтап, мұғалімнің көмегімен дереккөздеріне сілтеме көрсетіп жазу
	9.5.1.2 мекен үстеулерді мұғалімнің көмегімен

		Тілдік бағдар	ауызша және жазба жұмыстарда орындықолдану
2-тоқсан			
ЭКСПО-2017 – Қазақстан белесі	Н.Ә.Назарбаев "Тәуелсіздік толғауы"	Тыңдалым	<p>10.1.1.1 тыңдалатын мәтіндегі фразалар мен дәйексөздерді талқылай отырып, мұғалімнің көмегімен тақырып пен көтерілетін мәселені болжау;</p> <p>10.1.3.1 әлеуметтік-қоғамдық тақырыптар аясында айтылған сөздер мен термин сөздердің мағынасын мұғалімнің көмегімен түсіну</p>
		Айтылым	<p>10.2.3.1 коммуникативтік жағдаятқа сай сөйлеу тіліндегі интонация, кідіріс, логикалық екпіннің мәнін түсініп, мұғалімнің көмегімен өз ойын жеткізу;</p> <p>10.2.5.1 сөйлеу барысында түрлі стильде берілген тақырып бойынша қажетті аргументтерді орынды қолдану, мұғалімнің көмегімен диалогте, полилогте сенімді сөйлеу</p>
		Оқылым	<p>10.3.1.1 мәтіндегі ақпараттың өзектілігін анықтау, мұғалімнің көмегімен қорытынды жасау;</p> <p>10.3.6.1 мәтінде көтерілген мәселені ғаламдық мәселелермен байланыстыра отырып, мұғалімнің көмегімен сыни тұрғыда баға беру</p>
		Жазылым	<p>10.4.1.1 мәтіндердің жанрлық және стильдік ерекшелігін сақтап, мұғалімнің көмегімен шағын мақала жазу;</p> <p>10.4.4.1 тақырып бойынша түрлі стильдегі мәтіндер құрауда</p>

			<p>мәліметтерді жинақтап, мұғалімнің көмегімен дереккөздеріне сілтеме көрсетіп жазу</p>
		Тілдік бағдар	<p>10.5.1.3 ыңғайластық қатынасты білдіретін және қарсылықтық қатынасты білдіретін жалғаулықтардың қызметін білу, мұғалімнің көмегімен ауызша және жазба жұмыстарда орынды қолдану</p>
Биотехнология жаңалықтары	Сахиев Жүніс "Уақыт қайтарымы"	Тыңдалым	<p>10.1.2.1 тыңдалған мәтіннің негізгі мазмұнын түсіну, мұғалімнің көмегімен ақпараттың шынайылығы мен нақтылығын анықтау ;</p> <p>10.1.5.1 мұғалімнің көмегімен мәтіннің мақсатты аудиториясын, автордың негізгі ойы мен көзқарасын анықтау</p>
		Айтылым	<p>10.2.3.1 коммуникативтік жағдаятқа сай сөйлеу тіліндегі интонация, кідіріс, логикалық екпіннің мәнін түсініп, мұғалімнің көмегімен өз ойын жеткізу;</p> <p>10.2.4.1 мұғалімнің көмегімен шығарманың идеясы мен мазмұнына байланысты "автордың ойын" бағалау</p>
		Оқылым	<p>10.3.3.1 прозалық және поэзиялық шығармалардағы автордың ойы мен көтерілген мәселені анықтап, мұғалімнің көмегімен оқырманға әсерін бағалау;</p> <p>10.3.4.1 мәтіндердің стилін, жанрлық ерекшеліктерін салыстырып, мұғалімнің көмегімен талдау жасау</p>

		Жазылым	10.4.2.1 эссе құрылымы мен дамуын сақтап, мәселе бойынша ұсынылған шешімнің артықшылығы мен кемшілік тұстарын салыстыра отырып, мұғалімнің көмегімен өз ойын дәлелдеп жазу; 10.4.5.1 тақырып бойынша бас әріппен жазылатын күрделі, құрама атауларды мұғалімнің көмегімен дұрыс жазу
		Тілдік бағдар	10.5.1.2 жазба жұмыстарында мұғалімнің көмегімен (шартты бағыныңқы) сабақтас құрмалас сөйлемдерді құрастыру
3-тоқсан			
		Тыңдалым	10.1.4.1 орта көлемді прозалық, поэзиялық шығармалардан үзінді тыңдау, көтерілген (тұрмыстық, әлеуметтік, қоғамдық) мәселені анықтап, мұғалімнің көмегімен өз пікірін білдіру; 10.1.3.1 әлеуметтік-қоғамдық тақырыптар аясында айтылған сөздер мен термин сөздердің мағынасын мұғалімнің көмегімен түсіну
		Айтылым	10.2.1.1 берілген тақырыпқа сай сөздерді орынды қолдана отырып, мұғалімнің көмегімен мақсатты аудиторияға арналған ауызша мәтіндер құру; 10.2.4.1 мұғалімнің көмегімен шығарманың идеясы мен мазмұнына байланысты "автордың ойын" бағалау
			10.3.2.1 ғылыми стильде (мақала, баяндама,

Болашақ энергия көздері.	Медеу Сәрсекке "Жетінші толқын"	Оқылым	презентация) жазылған еңбектердің тілдік және жанрлық ерекшелігін анықтап, мұғалімнің көмегімен талдау жасау; 10.3.6.1 мәтінде көтерілген мәселені ғаламдық мәселелермен байланыстыра отырып, мұғалімнің көмегімен сыни тұрғыда баға беру
		Жазылым	10.4.2.1 эссе құрылымы мен дамуын сақтап, мәселе бойынша ұсынылған шешімнің артықшылығы мен кемшілік тұстарын салыстыра отырып, мұғалімнің көмегімен өз ойын дәлелдеп жазу; 10.4.3.1 жазба жұмыстарында мұғалімнің көмегімен афоризмдерді тиімді қолданып жазу
		Тілдік бағдар	10.5.1.2 жазба жұмыстарында мұғалімнің көмегімен (қарсылықты бағыныңқы) сабақтас құрмалас сөйлемдерді құрастыру
		Тыңдалым	10.1.2.1 тыңдалған мәтіннің негізгі мазмұнын түсіну, мұғалімнің көмегімен ақпараттың шынайылығы мен нақтылығын анықтау ; 10.1.6.1 тыңдалым материалдарының мазмұны негізінде көтерілген мәселеге мұғалімнің көмегімен сыни көзқарасын білдіру
		Айтылым	10.2.2.1 коммуникативтік жағдаяттарға байланысты сөйлеу этикеті формаларын мұғалімнің көмегімен дұрыс таңдай білу; 10.2.3.1 коммуникативтік жағдаятқа сай сөйлеу тіліндегі интонация,

Алаш идеясы мен қайраткерлері	Д.Әшімханов "Бес арыс" кітабынан үзінді		кідіріс, логикалық екпіннің мәнін түсініп, мұғалімнің көмегімен өз ойын жеткізу
		Оқылым	10.3.3.1 прозалық және поэзиялық шығармалардағы автордың ойы мен көтерілген мәселені анықтап, мұғалімнің көмегімен оқырманға әсерін бағалау; 10.3.5.1 қосымша ақпарат көздерінен алынған мәліметтерден қорытынды жасау, мұғалімнің көмегімен өз көзқарасын білдіру
		Жазылым	10.4.1.1 мәтіндердің жанрлық және стильдік ерекшелігін сақтап, мұғалімнің көмегімен шолу жазу; 10.4.5.1 тақырып бойынша сөйлем ішінде қойылатын тыныс белгілерді мұғалімнің көмегімен орынды қолдану
		Тілдік бағдар	10.5.2.1 жазба жұмыстарында мұғалімнің көмегімен (мезгіл бағыныңқы) сабақтас құрмалас сөйлемдерді құрастыру
		Тыңдалым	10.1.3.1 әлеуметтік-қоғамдық тақырыптар аясында айтылған сөздер мен термин сөздердің мағынасын мұғалімнің көмегімен түсіну; 10.1.4.1 орта көлемді прозалық, поэзиялық шығармалардан үзінді тыңдау, көтерілген (тұрмыстық, әлеуметтік, қоғамдық) мәселені анықтап, мұғалімнің көмегімен өз пікірін білдіру

Жаһандық мәселе: демография	Абай Құнанбай ұлы "Адамның кейбір кездері"	Айтылым	10.2.5.1 сөйлеу барысында түрлі стильде берілген тақырып бойынша қажетті аргументтерді орынды қолдану, мұғалімнің көмегімен диалогте, полилогте сенімді сөйлеу ; 10.2.6.1 кесте, диаграмма, шартты белгілер мен сызбаларда берілген ақпараттарды өзара салыстырып, мұғалімнің көмегімен бағалау
		Оқылым	10.3.3.1 прозалық және поэзиялық шығармалардағы автордың ойы мен көтерілген мәселені анықтап, мұғалімнің көмегімен оқырманға әсерін бағалау; 10.3.5.1 қосымша ақпарат көздерінен алынған мәліметтерден қорытынды жасау, мұғалімнің көмегімен өз көзқарасын білдіру
		Жазылым	10.4.1.1 мәтіндердің жанрлық және стильдік ерекшелігін сақтап, мұғалімнің көмегімен шағын мақала жазу; 10.4.4.1 тақырып бойынша түрлі стильдегі мәтіндер құрауда мәліметтерді жинақтап, мұғалімнің көмегімен дереккөздеріне сілтеме көрсетіп жазу
		Тілдік бағдар	10.5.2.1 жазба жұмыстарында мұғалімнің көмегімен (себеп) сабақтас құрмалас сөйлемдерді құрастыру
4-тоқсан			
			10.1.2.1 тыңдалған мәтіннің негізгі мазмұнын түсіну, мұғалімнің көмегімен ақпараттың шынайылығы

Роботтар мен киборгтар әлемі	Айзек Азимов "Мен -роботпын" жинағынан үзінді	Тыңдалым	мен нақтылығын анықтау ; 10.1.5.1 мұғалімнің көмегімен мәтіннің мақсатты аудиториясын, автордың негізгі ойы мен көзқарасын анықтау
		Айтылым	10.2.1.1 берілген тақырыпқа сай сөздерді орынды қолдана отырып, мұғалімнің көмегімен мақсатты аудиторияға арналған ауызша мәтіндер құрау; 10.2.4.1 мұғалімнің көмегімен шығарманың идеясы мен мазмұнына байланысты "автордың ойын" бағалау
		Оқылым	10.3.1.1 мәтіндегі ақпараттың өзектілігін анықтау, мұғалімнің көмегімен қорытынды жасау; 10.3.4.1 мәтіндердің стилін, жанрлық ерекшеліктерін салыстырып, мұғалімнің көмегімен талдау жасау
		Жазылым	10.4.2.1 эссе құрылымы мен дамуын сақтап, мәселе бойынша ұсынылған шешімнің артықшылығы мен кемшілік тұстарын салыстыра отырып, мұғалімнің көмегімен өз ойын дәлелдеп жазу; 10.4.3.1 жазба жұмыстарында мұғалімнің көмегімен афоризмдерді тиімді қолданып жазу
		Тілдік бағдар	10.5.2.1 жазба жұмыстарында мұғалімнің көмегімен (қимыл-сын бағыныңқы) сабақтас құрмалас сөйлемдерді құрастыру
			10.1.1.1 тыңдалатын мәтіндегі фразалар мен дәйексөздерді талқылай

Қазақстандағы туризм және экотуризм

І.Жансүгіров "Жетісу суреттері"

Тыңдалым	отырып, мұғалімнің көмегімен тақырып пен көтерілетін мәселені болжау; 10.1.6.1 тыңдалым материалдарының мазмұны негізінде көтерілген мәселеге мұғалімнің көмегімен сыни көзқарасын білдіру
Айтылым	10.2.2.1 коммуникативтік жағдаяттарға байланысты сөйлеу этикеті формаларын мұғалімнің көмегімен дұрыс таңдай білу; 10.2.3.1 коммуникативтік жағдаятқа сай сөйлеу тіліндегі интонация, кідіріс, логикалық екпіннің мәнін түсініп, мұғалімнің көмегімен өз ойын жеткізу
Оқылым	10.3.2.1 ғылыми стильде (пікір, аннотация, мақала, презентация) жазылған еңбектердің тілдік және жанрлық ерекшелігін анықтап, мұғалімнің көмегімен талдау жасау; 10.3.6.1 мәтінде көтерілген мәселені ғаламдық мәселелермен байланыстыра отырып, мұғалімнің көмегімен сыни тұрғыда баға беру
Жазылым	10.4.1.1 мәтіндердің жанрлық және стильдік ерекшелігін сақтап, мұғалімнің көмегімен аннотация, нұсқаулық жазу; 10.4.5.1 тақырып бойынша бас әріппен жазылатын күрделі, құрама атауларды мұғалімнің көмегімен дұрыс жазу; сөйлем ішінде қойылатын тыныс белгілерді орынды қолдану
	10.5.2.1 жазба жұмыстарында

	Тілдік бағдар	мұғалімнің көмегімен (мақсат бағыныңқы) сабақтас құрмалас сөйлемдерді құрастыру
--	---------------	---

Қазақстан Республикасының
Білім және ғылым министрі

2022 жылғы 1 сәуірдегі

№ 123 бұйрығына

60-қосымша

Қазақстан Республикасы
білім және ғылым Министрінің

2013 жылғы 3 сәуірдегі

№ 115 бұйрығына

697-қосымша

Психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10-сыныптары үшін "Ағылшын тілі" пәнінен жаңартылған мазмұндағы Үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10 сыныптары үшін "Ағылшын тілі" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 23 тамыздағы №1080 Қаулысымен бекітілген орта білім берудің (бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім беру) мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленді.

2. "Ағылшын тілі" оқу пәнін оқытудың мақсаты - коммуникативтік, тілдік құзыреттілікке ие, алған білімдерін табысты әлеуметтендіру, одан әрі білім беру және еңбек қызметі үшін пайдалануға қабілетті шығармашыл тұлғаны дамыту.

3. Оқытуға қойылған мақсаттарды іске асыру үшін бұл бағдарлама төмендегі міндеттерді шешуді көздейді:

1) қарым-қатынастың әртүрлі салалары мен жағдайларында ағылшын тілінің атқаратын функциялары туралы және ағылшын сөйлеу этикеті туралы білімдер қалыптастыру;

2) мәтінмен жұмыс істеу, ақпараттық іздеуді жүзеге асыру, қажетті ақпаратты алу және түрлендіру дағдыларын қалыптастыру;

3) оқушылардың сөздік қорын және сөйлеу тілінің грамматикалық құрылысын байыту; өзара сөйлеу әрекеті және өзара түсіністікке дайындығы мен қабілетін, сөйлеу арқылы өзін-өзі жетілдіру қажеттілігін дамыту;

4) сөйлеу-ойлау қызметін, коммуникативтік біліктері мен дағдыларын жетілдіру;

5) табысты диалогтік қарым-қатынас біліктерін, түрлі салалар мен коммуникативтік жағдайларда пікірталас жүргізу біліктерін жетілдіру;

6) әртүрлі сөйлеу жанрларында ауызша және жазбаша монологиялық мәлімдемелер жасау дағдыларын дамыту және жетілдіру;

7) азаматтық пен патриотизмге және қоғамда табысты әлеуметтенуге ықпал ететін мәдениет құбылысы ретінде тілге саналы қарауға тәрбиелеу.

4. "Ағылшын тілі" пәні бойынша түзету-дамыту міндеттері:

1) жаттығуларды орындау және өз мәлімдемелерін жасау кезінде үлгі бойынша жұмыс істеу дағдыларын дамыту;

2) үйлесімді сөйлеуді дамыту (орфоэпиялық дұрыс айтылу, диалогтік және монологтық сөйлеу);

3) мәтіндерді дұрыс және түсініп оқу, негізгі және қосалқы ақпаратты табу, тұжырымдарды қалыптастыру дағдыларын дамыту;

4) эмоционалды-еріктік саланы дамыту, өзін-өзі бақылау, табандылық және шыдамдылық дағдыларын қалыптастыру, өз сезімдерін қоғамда қалыптасқан тәсілдермен білдіру қабілетін дамыту.

2- тарау. Оқу процесін ұйымдастырудың педагогикалық тәсілдері

5. Оқу процесін ұйымдастыруда білім алушылардың психологиялық ерекшеліктері ескеріледі: сөйлеудің жалпы дамымауы, тұрақсыз зейін, оқуға деген төмен мотивация, нашар сөздік қоры, танымдық және эмоционалды-еріктік саланың жеткіліксіздігі.

6. Оқушылар репродуктивті қабылдау деңгейінде жұмыс істейді, оқытудың негізі - зерттелетін материалды пассивті механикалық есте сақтау болып табылады, өйткені осы санаттағы оқушыларға ақыл-ой әрекетінің жеке әдістері, зияткерлік дағдыларды игеру қиынға соғады.

7. Ағылшын тілін табысты меңгерудің шарттары:

1) білім алушылардың сөйлеу мәнерін белсенділендіретін ағылшын тілін оқытудағы коммуникативтік тәсіл;

2) білім алушылардың ерекшеліктеріне, мүмкіндіктеріне және даму деңгейіне сәйкес оқу қызметін ұйымдастыруды көздейтін, ұжымдық, фронтальдық және топтық қызмет нысандарының ақылға қонымды үйлесімін оқытудағы жеке тәсіл;

3) табиғи қызығушылыққа негізделген, зияткерлік дидактикалық ойындарға деген қызығушылықты, зерттелетін пәнге жағымды оқу мотивациясын қалыптастыратын мотивациялық-ойын тәсілі;

4) оқушының жеке басының жан-жақты дамуын қалыптастыруға, оның жеке қажеттіліктері мен мүдделерін ескере отырып, оның шығармашылық күштерін толық ашуға бағытталған жеке тұлғаға бағытталған тәсіл.

8. Оқу процесінде танымдық іс-әрекеттің ерекшеліктерін ескере отырып, төмендегі оқыту әдістері қолданылады:

1) түсіндірмелі-иллюстрациялық: мұғалім дайын ақпаратты әртүрлі құралдармен қамтамасыз етеді, ал студенттер қабылдайды, түсінеді және есте сақтайды;

2) репродуктивті әдіс: мұғалім оқушылардың іс-әрекетін логикалық өзара байланысты сұрақтар жүйесін қолдана отырып, олардың білімі мен іс-әрекет әдістерін қайта жаңғырту бойынша ұйымдастырады;

3) проблемалық мазмұндау әдісі: ағылшын тілі сабақтарын ұйымдастырған кезде мұғалім тапсырма береді, оны шешеді және үлгілерді ұсына отырып, оны шешу жолдарын көрсетеді;

4) ішінара іздеу немесе эвристикалық әдіс: бұл әдісті қолданған кезде мұғалім оқушыларды мәселені, сұрақты немесе тапсырманы шешудің жеке қадамдарын орындауға бағыттайды;

5) зерттеу әдісі: білімді шығармашылық қолдануды қамтамасыз етеді, ғылыми таным әдістерін меңгеруге ықпал етеді; пәнге деген қызығушылықты дамытады.

9. "Ағылшын тілі" пәні бойынша бағдарламалық материалды сәтті меңгеруге ықпал ететін:

1) танымдық процестерді белсендіру: зейін, есте сақтау, ойлау, қиял, қабылдау;

2) оқушылардың жеке психологиялық ерекшеліктерін есепке алу;

3) сабақта тыныш және іскерлік орта, ізгілік пен өзара түсіністік атмосферасын құру ;

4) әрбір білім алушыға жетістік жағдайын қамтамасыз ету;

5) көрнекі тіректерді пайдалану (схемалар, суреттер, кестелер, кластерлер, иллюстрациялар);

6) ойындарды қолдану (лексикалық, грамматикалық, фонетикалық және орфографиялық).

10. Қазіргі заманға сай педагогикалық технологияларды пайдалану болжанып отыр:

1) өтемдік оқыту технологиясы оңалту кеңістігінің өтемдік құралдарына ие: оқушыға деген сүйіспеншілік (қамқорлық, адамгершілік көзқарас, рухани жылулық пен сүйіспеншілік); қиындықтар мен проблемаларды түсіну; оны барлық артықшылықтары мен кемшіліктерімен қабылдау, қажетті көмек көрсету, өзін-өзі реттеуді қалыптастыру;

2) ақпараттық-коммуникациялық технология ақпарат іздеуді, жинауды және онымен жұмыс істеуді қамтамасыз етеді; мәліметтер мен идеялар алмасуды; жұмысты жетілдіруді, интернет - ресурстарды, жабдықтар мен қосымшаларды кеңінен пайдалануды; оқыту сапасын арттыруды; мәтіннің мазмұнын, тілдік ерекшеліктері мен құрылымын талдау мен бағалауды қамтамасыз етеді;

3) оқытудағы сараланған тәсіл технологиясы оқушылардың әртүрлі топтарына бірдей көзқарасты болдырмайды, оқу мотивациясының деңгейін жоғарылатады, оқуда қиындықтары бар оқушыларға жұмсақ жағдай жасайды, әр оқушының ерекше білім беру қажеттіліктерін тиімді қанағаттандыруға мүмкіндік береді;

4) "Сыни тұрғыдан ойлауды дамыту" технологиясы мәтінмен жұмыс істеуге бағытталады, оқырмандық іскерлікті дамытады: айқын түрде берілген ақпаратты

табуды; тұжырымдарды қалыптастыруды; ақпаратты түсіндіру және қорытуды дамытады.

11. "Ағылшын тілі" пәнін оқытуға арналған техникалық құралдар: дербес компьютер, электрондық оқулықтар, электрондық проектор, электрондық көшіру сынып тақтасы; аудиожазба: адами дауыс, әндер, музыка, табиғат дыбыстары, телефильмдер, кинофильмдер, аудио және бейнежазбалар.

12. "Ағылшын тілі" пәнін оқыту нәтижелерін бағалау критериалды бағалауды қолдану арқылы жүзеге асырылады. Формативті және жиынтық бағалауға арналған тапсырмаларды мұғалім білім алушылардың мүмкіндіктерін ескере отырып жасайды. Рұқсат етілетін:

1) білім алушылар үшін қолжетімді болуын ескере отырып, тапсырмалардың көлемі мен күрделілігін анықтау;

2) грамматикалық және семантикалық дизайн бойынша нұсқаулық тұжырымдарын жеңілдету;

3) көпбуынды нұсқаулықты тапсырманың қадамдық орындалуын анықтайтын қысқа семантикалық бірліктерге бөлу;

4) сараланған көмек көрсету қажет болған жағдайда: ынталандырушы (мақұлдау, эмоционалдық қолдау), ұйымдастырушы (назар аудару, жұмысты орындауға шоғырландыру, өзін-өзі тексеру қажеттілігі туралы еске салу), бағыттаушы (тапсырманы орындау нұсқаулығын қайталау және түсіндіру);

5) тапсырмаларды орындау уақытын көбейту.

13. Қалыптастырушы бағалау үздіксіз жүргізіледі, білім алушылар мен мұғалім арасындағы кері байланысты қамтамасыз етеді және оқу процесін уақтылы түзетуге мүмкіндік береді.

14. Жиынтық бағалау оқытудың белгілі бір кезеңінде оқу ақпаратының блогын зерделеу аяқталғаннан кейін жүргізіледі, білім алушыларға кері байланыс беру, пән бойынша тоқсандық және жылдық бағалар қою үшін пайдаланылады.

3-тарау. "Ағылшын тілі" пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

15. "Ағылшын тілі" пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

1) 5- сынып – аптасына 3 сағат, оқу жылында 102 сағат;

2) 6- сынып – аптасына 3 сағат, оқу жылында 102 сағат;

3) 7- сынып – аптасына 3 сағат, оқу жылында 102 сағат;

4) 8-сынып – аптасына 3 сағат, оқу жылында 102 сағат;

5) 9- сынып – аптасына 3 сағат, оқу жылында 102 сағат.

6) 10- сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында 68 сағат.

16. Оқу пәнінің мазмұны оқу бөлімдері бойынша ұйымдастырылған. Бөлімдер күтілетін нәтижелер түрінде оқу мақсаттарын қамтиды: дағды немесе шеберлік.

17. Оқу пәнінің мазмұны 6 бөлімнен тұрады:

- 1) "Мазмұндау" бөлімі;
- 2) "Тыңдалым" бөлімі;
- 3) "Айтылым" бөлімі;
- 4) "Оқылым" бөлімі;
- 5) "Жазылым" бөлімі;
- 6) "Ағылшын тілін қолдану" бөлімі.

18. 5-сыныпқа арналған "Ағылшын тілі" оқу пәнінің базалық мазмұны:

1) "мазмұндау". Білім алушылар әртүрлі оқу пәндерінде табысты қолдану дағдыларын дамытады. Проблемалық мәселелерді шешу үшін сөйлеу және тыңдау дағдыларын қолданады, түсінікті және нақты ақпарат құрады;

2) "тыңдалым". Білім алушылар оқу бағдарламасының тақырыптары бойынша мәтіннің негізгі идеясын түсінеді. Фактілер мен пікірлерді анықтайды, таныс тақырып шеңберіндегі мәліметтерді түсінеді, қосымша ақпарат алу үшін тыңдалған материалға негізделген күрделі сұрақтарды тұжырымдайды;

3) "айтылым". Білім алушылар мәтіннің негізгі идеясын таныс тақырыптағы логикалық ұйымдастырылған оқиғалар негізінде жеткізеді. Ресми және бейресми сөйлеу стильдерін қолданады, тақырыптар, фотосуреттер, кілт сөздер, таныс тақырыптағы үзінділер арқылы мәтін мазмұнын болжайды. Нақты ақпарат алу үшін қарапайым сұрақтар қояды;

4) "оқылым". Білім алушылар негізгі идеяны, сондай-ақ жалпы және таныс тақырыптардағы әртүрлі стильдер мен жанрлар мәтінінің егжей-тегжейін түсінеді;

5) "жазылым". Білім алушылар кестелерді, диаграммаларды, схемаларды, сауалнамаларды, нысандарды толтырады. Таныс тақырыптағы мәтіндерді жоспарлайды, жазады, өңдейді және оқиды;

6) "ағылшын тілін қолдану". Білім алушылар жоғары дәлдік дәрежесімен кең лексикалық диапазон мен тілдің алуан түрлілігін пайдалана отырып, өз пікірлерін білдіреді.

19. 6-сыныпқа арналған "Ағылшын тілі" оқу пәнінің базалық мазмұны:

1) "мазмұндау". Білім алушылар әртүрлі оқу пәндерінде табысты қолдану дағдыларын дамытады. Проблемалық мәселелерді шешу үшін сөйлеу және тыңдау дағдыларын қолданады, түсінікті және нақты ақпарат құрады;

2) "тыңдалым". Білім алушылар оқу бағдарламасының тақырыптары бойынша мәтіннің негізгі идеясын түсінеді. Олар фактілер мен пікірлерді анықтайды, таныс тақырып шеңберіндегі мәліметтерді түсінеді, қосымша ақпарат алу үшін тыңдалған материалға негізделген күрделі сұрақтарды тұжырымдайды. Контексттік кеңестер арқылы тыңдалған материалдан қорытынды жасайды;

3) "айтылым". Білім алушылар мәтіннің негізгі идеясын таныс тақырыптағы логикалық ұйымдастырылған оқиғалар негізінде жеткізеді. Ресми және бейресми сөйлеу стильдерін қолданады, тақырыптар, фотосуреттер, кілт сөздер, таныс

тақырыптағы үзінділер арқылы мәтін мазмұнын болжайды. Нақты ақпарат алу үшін қарапайым және күрделі сұрақтар қояды, тапсырмаларды орындау үшін оқушылармен (жұпта, топта) өзара әрекеттеседі;

4) "оқылым". Білім алушылар негізгі идеяны, сондай-ақ жалпы және таныс тақырыптардағы әртүрлі стильдер мен жанрлардағы мәтіннің егжей-тегжейін түсінеді. Олар әртүрлі ақпарат көздерін (анықтамалық материалдар, сөздіктер, интернет) пайдаланады, таныс тақырыптағы әртүрлі стильдегі мәтіндерден нақты ақпаратты таниды, тақырыптар, фотосуреттер, кілт сөздер, үзінділер арқылы мәтін мазмұнын болжайды;

5) "жазылым". Білім алушылар кестелерді, диаграммаларды, схемаларды, сауалнамаларды, нысандарды толтырады. Таныс тақырыптағы мәтіндерді жоспарлайды, жазады, өңдейді және оқиды. Коммуникативті тапсырмаға сәйкес мәтін бойынша жазбалар жасайды, өткен, қазіргі және болашаққа қатысты оқиғаларды сипаттайды және/немесе көрсетеді;

6) "ағылшын тілін қолдану". Білім алушылар жоғары дәлдік дәрежесімен кең лексикалық диапазон мен тілдің алуан түрлілігін пайдалана отырып, өз пікірлерін білдіреді.

20. 7-сыныпқа арналған "Ағылшын тілі" оқу пәнінің базалық мазмұны:

1) "мазмұндау". Білім алушылар әртүрлі оқу пәндерінде табысты қолдану дағдыларын дамытады. Проблемалық мәселелерді шешу үшін сөйлеу және тыңдау дағдыларын қолданады, түсінікті және нақты ақпарат құрады;

2) "тыңдалым". Білім алушылар оқу бағдарламасының тақырыптары бойынша мәтіннің негізгі идеясын түсінеді. Фактілер мен пікірлерді анықтайды, таныс тақырып шеңберіндегі мәліметтерді түсінеді, қосымша ақпарат алу үшін тыңдалған материалға негізделген күрделі сұрақтарды тұжырымдайды;

3) "айтылым". Білім алушылар мәтіннің негізгі идеясын таныс тақырыптағы логикалық ұйымдастырылған оқиғалар негізінде жеткізеді. Ресми және бейресми сөйлеу стильдерін қолданады, тақырыптар, фотосуреттер, кілт сөздер, таныс тақырыптағы үзінділер арқылы мәтін мазмұнын болжайды. Нақты ақпарат алу үшін қарапайым және күрделі сұрақтар қояды;

4) "оқылым". Білім алушылар негізгі идеяны, сондай-ақ жалпы және таныс тақырыптардағы әртүрлі стильдер мен жанрлардағы мәтіннің егжей-тегжейін түсінеді. Әртүрлі ақпарат көздерін (анықтамалық материалдар, сөздіктер, интернет) пайдаланады, таныс тақырыптағы әртүрлі стильдер мен жанрлардағы мәтіндерден нақты ақпаратты анықтайды;

5) "жазылым". Білім алушылар кестелерді, диаграммаларды, схемаларды, сауалнамаларды, нысандарды толтырады. Таныс тақырыптағы мәтіндерді жоспарлайды

, жазады, өңдейді және оқиды. Коммуникативті тапсырмаға сәйкес мәтін бойынша жазбалар жасайды, өткен, қазіргі және болашаққа қатысты оқиғаларды сипаттайды және/немесе көрсетеді;

б) "ағылшын тілін қолдану". Білім алушылар жоғары дәлдік дәрежесімен кең лексикалық диапазон мен тілдің алуан түрлілігін пайдалана отырып, өз пікірлерін білдіреді.

21. 8-сыныпқа арналған "Ағылшын тілі" оқу пәнінің базалық мазмұны:

1) "мазмұндау". Білім алушылар әртүрлі оқу пәндерінде табысты қолдану дағдыларын дамытады. Проблемалық мәселелерді шешу үшін сөйлеу және тыңдау дағдыларын қолданады, түсінікті және нақты ақпарат құрады;

2) "тыңдалым". Білім алушылар оқу бағдарламасының тақырыптары бойынша мәтіннің негізгі идеясын түсінеді. Фактілер мен пікірлерді анықтайды, таныс тақырып шеңберіндегі мәліметтерді түсінеді, қосымша ақпарат алу үшін тыңдалған материалға негізделген күрделі сұрақтарды тұжырымдайды. Контекстік кеңестер арқылы тыңдалған материалдан қорытынды жасайды, таныс тақырып бойынша нақты ақпаратты анықтайды;

3) "айтылым". Білім алушылар мәтіннің негізгі идеясын таныс тақырыптағы логикалық ұйымдастырылған оқиғалар негізінде жеткізеді. Ресми және бейресми сөйлеу стильдерін қолданады, тақырыптар, фотосуреттер, кілт сөздер, таныс тақырыптағы үзінділер арқылы мәтін мазмұнын болжайды;

4) "оқылым". Білім алушылар негізгі идеяны, сондай-ақ жалпы және таныс тақырыптардағы әртүрлі стильдер мен жанрлардағы мәтіннің егжей-тегжейін түсінеді. Әртүрлі ақпарат көздерін (анықтамалық материалдар, сөздіктер, интернет) пайдаланады, таныс тақырыптағы әртүрлі стильдер мен жанрлардағы мәтіндерден нақты ақпаратты таниды;

5) "жазылым". Білім алушылар кестелерді, диаграммаларды, схемаларды, сауалнамаларды, нысандарды толтырады. Таныс тақырыптағы мәтіндерді жоспарлайды, жазады, өңдейді және оқиды. Коммуникативті тапсырмаға сәйкес мәтін бойынша жазбалар жасайды, өткен, қазіргі және болашаққа қатысты оқиғаларды сипаттайды және/немесе көрсетеді. Зерттелген тақырыптар туралы ақпаратты қолданады, таныс тақырып мәтініндегі сөйлемдер мен абзацтарды байланыстырады және келістіреді;

б) "ағылшын тілін қолдану". Білім алушылар жоғары дәлдік дәрежесімен кең лексикалық диапазон мен тілдің алуан түрлілігін пайдалана отырып, өз пікірлерін білдіреді.

22. 9-сыныпқа арналған "Ағылшын тілі" оқу пәнінің базалық мазмұны:

1) "мазмұндау". Білім алушылар әртүрлі оқу пәндерінде табысты қолдану дағдыларын дамытады. Проблемалық мәселелерді шешу үшін сөйлеу және тыңдау дағдыларын қолданады, түсінікті және нақты ақпарат құрады;

2) "тыңдалым". Білім алушылар оқу бағдарламасының тақырыптары бойынша мәтіннің негізгі идеясын түсінеді. Фактілер мен пікірлерді анықтайды, таныс тақырып шеңберіндегі мәліметтерді түсінеді, қосымша ақпарат алу үшін тыңдалған материалға негізделген күрделі сұрақтарды тұжырымдайды. Контекстік кеңестер арқылы тыңдалған материалдан қорытынды жасайды;

3) "айтылым". Білім алушылар мәтіннің негізгі идеясын таныс тақырыптағы логикалық ұйымдастырылған оқиғалар негізінде жеткізеді. Ресми және бейресми сөйлеу стильдерін қолданады, тақырыптар, фотосуреттер, кілт сөздер, таныс тақырыптағы үзінділер арқылы мәтін мазмұнын болжайды. Нақты ақпарат алу үшін қарапайым және күрделі сұрақтар қояды, тапсырмаларды орындау үшін оқушылармен (жұпта, топта) өзара әрекеттеседі;

4) "оқылым". Білім алушылар негізгі идеяны, сондай-ақ жалпы және таныс тақырыптардағы әртүрлі стильдер мен жанрлардағы мәтіннің егжей-тегжейін түсінеді. Олар әртүрлі ақпарат көздерін (анықтамалық материалдар, сөздіктер, интернет) пайдаланады, таныс тақырыптағы әртүрлі стильдер мен жанрдағы мәтіндерден нақты ақпаратты таниды, тақырыптар, фотосуреттер, кілт сөздер, үзінділер арқылы мәтін мазмұнын болжайды;

5) "жазылым". Білім алушылар кестелерді, диаграммаларды, схемаларды, сауалнамаларды, нысандарды толтырады. Таныс тақырыптағы мәтіндерді жоспарлайды, жазады, өңдейді және оқиды. Коммуникативті тапсырмаға сәйкес мәтін бойынша жазбалар жасайды, өткен, қазіргі және болашаққа қатысты оқиғаларды сипаттайды және/немесе көрсетеді. Зерттелген тақырыптар туралы ақпаратты қолданады, таныс тақырып мәтініндегі сөйлемдер мен абзацтарды байланыстырады және келістіреді;

6) "ағылшын тілін қолдану". Білім алушылар жоғары дәлдік дәрежесімен кең лексикалық диапазон мен тілдің алуан түрлілігін пайдалана отырып, өз пікірлерін білдіреді.

23. 10-сыныпқа арналған "Ағылшын тілі" оқу пәнінің базалық мазмұны:

1) "мазмұндау". Білім алушылар әртүрлі оқу пәндерінде табысты қолдану дағдыларын дамытады. Проблемалық мәселелерді шешу үшін сөйлеу және тыңдау дағдыларын қолданады, түсінікті және нақты ақпарат құрады;

2) "тыңдалым". Білім алушылар оқу бағдарламасының тақырыптары бойынша мәтіннің негізгі идеясын түсінеді. Фактілер мен пікірлерді анықтайды, таныс тақырып шеңберіндегі мәліметтерді түсінеді, қосымша ақпарат алу үшін тыңдалған материалға негізделген күрделі сұрақтарды тұжырымдайды. Контекстік кеңестерді қолдана отырып, тыңдалған материалдан қорытынды жасайды, таныс тақырып бойынша нақты ақпаратты анықтайды, таныс тақырыптағы дәлелдердегі сәйкессіздіктерді анықтайды;

3) "айтылым". Білім алушылар мәтіннің негізгі идеясын таныс тақырыптағы логикалық ұйымдастырылған оқиғалар негізінде жеткізеді. Ресми және бейресми сөйлеу стильдерін қолданады, тақырыптар, фотосуреттер, кілт сөздер, таныс

тақырыптағы үзінділер арқылы мәтін мазмұнын болжайды. Олар нақты ақпарат алу үшін қарапайым және күрделі сұрақтар қояды, тапсырмаларды орындау үшін студенттермен (жұпта, топта) өзара әрекеттеседі. Таныс тақырыптағы мәтіндерді салыстырады және айырмашылықтарын табады, пікір білдіреді және дәлелдер келтіреді ;

4) "оқылым". Білім алушылар негізгі идеяны, сондай-ақ жалпы және таныс тақырыптардағы әртүрлі стильдер мен жанрлардағы мәтіннің егжей-тегжейін түсінеді. Олар әртүрлі ақпарат көздерін (анықтамалық материалдар, сөздіктер, интернет) пайдаланады, таныс тақырыптағы әртүрлі стильдер мен жанрлардағы мәтіндерден нақты ақпаратты таниды, тақырыптар, фотосуреттер, кілт сөздер, үзінділер арқылы мәтін мазмұнын болжайды. Автордың көзқарасы мен пікірін анықтайды, әртүрлі мәтіндердегі ақпаратты бағалайды;

5) "жазылым". Білім алушылар кестелерді, диаграммаларды, схемаларды, сауалнамаларды, нысандарды толтырады. Таныс тақырыптағы мәтіндерді жоспарлайды , жазады, өңдейді және оқиды. Коммуникативті тапсырмаға сәйкес мәтін бойынша жазбалар жасайды, өткен, қазіргі және болашаққа қатысты оқиғаларды сипаттайды және/немесе көрсетеді. Олар зерттелген тақырыптар туралы ақпаратты пайдаланады, таныс тақырып мәтініндегі сөйлемдер мен абзацтарды байланыстырады және келіседі, таныс тақырып мәтініндегі тыныс белгілерін дұрыс қолданады, тиісті ережелер мен құрылымды қолдана отырып, әртүрлі стильдер мен жанрлардағы мәтіндерді жасайды;

6) "ағылшын тілін қолдану". Білім алушылар кең лексикалық диапазон мен тілдің алуан түрлілігін қолдана отырып, жоғары дәлдікпен өз пікірлерін білдіреді. Білім алушылар өткен, қазіргі және болашақ формаларын және модальды етістіктердің кең спектрін еркін қолданады.

4-тарау. Ағылшын тілін оқыту мақсаттарының жүйесі

24. Бағдарламада оқу мақсаттары кодталған. Кодта бірінші сан - сыныпты, екінші – бөлімді, үшінші – оқу мақсатының нөмірленуін білдіреді.

25. Оқу мақсаттарының жүйесі әр сыныпқа арналған бөлімдер бойынша жоспарланған:

1) 1 бөлім "Мазмұндау":

5 сынып	6 сынып	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
орташадан төмен 2	орташадан жоғары 2	төмен 1	орташа 1	жоғары 1	жоғары 1
5.1.1 топтық мәселелерді бірлесіп шығармашылық түрде шешу үшін сөйлеу	6.1.1 топтық мәселелерді бірлесіп шығармашылық түрде шешу үшін сөйлеу	7.1.1 топтық мәселелерді бірлесіп шығармашылық түрде шешу үшін сөйлеу	8.1.1 топтық мәселелерді бірлесіп шығармашылық түрде шешу үшін сөйлеу	9.1.1 топтық мәселелерді бірлесіп шығармашылық түрде шешу үшін сөйлеу	10.1.1 топтық мәселелерді бірлесіп шығармашылық түрде шешу үшін сөйлеу

және тыңдау дағдыларын қолдану	және тыңдау дағдыларын қолдану	және тыңдау дағдыларын қолдану	және тыңдау дағдыларын қолдану	және тыңдау дағдыларын қолдану	және тыңдау дағдыларын қолдану
5.1.2 сыныптастарына кері байланысты қамтамасыз ету үшін сөйлеу және тыңдау дағдыларын қолдану	6.1.2 сыныптастарына кері байланысты қамтамасыз ету үшін сөйлеу және тыңдау дағдыларын қолдану	7.1.2 сыныптастарына кері байланысты қамтамасыз ету үшін сөйлеу және тыңдау дағдыларын қолдану	8.1.2 сыныптастарына кері байланысты қамтамасыз ету үшін сөйлеу және тыңдау дағдыларын қолдану	9.1.2 сыныптастарына кері байланысты қамтамасыз ету үшін сөйлеу және тыңдау дағдыларын қолдану	10.1.2 сыныптастарына кері байланысты қамтамасыз ету үшін сөйлеу және тыңдау дағдыларын қолдану
5.1.3 әртүрлі көзқарастарды құрметтеу	6.1.3 әртүрлі көзқарастарды құрметтеу	7.1.3 әртүрлі көзқарастарды құрметтеу	8.1.3 әртүрлі көзқарастарды құрметтеу	9.1.3 әртүрлі көзқарастарды құрметтеу	10.1.3 әртүрлі көзқарастарды құрметтеу
5.1.4 б а с қ а оқушылардың кері байланысын бағалау және конструктивті жауап беру	6.1.4 б а с қ а оқушылардың кері байланысын бағалау және конструктивті жауап беру	7.1.4 б а с қ а оқушылардың кері байланысын бағалау және конструктивті жауап беру	8.1.4 б а с қ а оқушылардың кері байланысын бағалау және конструктивті жауап беру	9.1.4 б а с қ а оқушылардың кері байланысын бағалау және конструктивті жауап беру	8.1.4 б а с қ а оқушылардың кері байланысын бағалау және конструктивті жауап беру
5.1.5 жеке оқу мақсаттарын қою үшін кері байланысты пайдалану	6.1.5 жеке оқу мақсаттарын қою үшін кері байланысты пайдалану	7.1.5 жеке оқу мақсаттарын қою үшін кері байланысты пайдалану	8.1.5 жеке оқу мақсаттарын қою үшін кері байланысты пайдалану	9.1.5 жеке оқу мақсаттарын қою үшін кері байланысты пайдалану	10.1.5 жеке оқу мақсаттарын қою үшін кері байланысты пайдалану
5.1.6 ақпаратты басқаларға түсінікті түрде ұйымдастыру және ұсыну	6.1.6 ақпаратты басқаларға түсінікті түрде ұйымдастыру және ұсыну	7.1.6 ақпаратты басқаларға түсінікті түрде ұйымдастыру және ұсыну	8.1.6 ақпаратты басқаларға түсінікті түрде ұйымдастыру және ұсыну	9.1.6 ақпаратты басқаларға түсінікті түрде ұйымдастыру және ұсыну	10.1.6 ақпаратты басқаларға түсінікті түрде ұйымдастыру және ұсыну
5.1.7 ауызша және жазбаша сөйлеудегі дәйекті дәлелді дамыту және қолдау	6.1.7 ауызша және жазбаша сөйлеудегі дәйекті дәлелді дамыту және қолдау	7.1.7 ауызша және жазбаша сөйлеудегі дәйекті дәлелді дамыту және қолдау	8.1.7 ауызша және жазбаша сөйлеудегі дәйекті дәлелді дамыту және қолдау	9.1.7 ауызша және жазбаша сөйлеудегі дәйекті дәлелді дамыту және қолдау	10.1.7 ауызша және жазбаша сөйлеудегі дәйекті дәлелді дамыту және қолдау
5.1.8 оқу және талқылау арқылы мәдениетаралық түсініктерді дамыту	6.1.8 оқу және талқылау арқылы мәдениетаралық түсініктерді дамыту	7.1.8 оқу және талқылау арқылы мәдениетаралық түсініктерді дамыту	8.1.8 оқу және талқылау арқылы мәдениетаралық түсініктерді дамыту	9.1.8 оқу және талқылау арқылы мәдениетаралық түсініктерді дамыту	10.1.8 оқу және талқылау арқылы мәдениетаралық түсініктерді дамыту
5.1.9 өз ойларын, идеяларын,	6.1.9 өз ойларын, идеяларын,	7.1.9 өз ойларын, идеяларын,	8.1.9 өз ойларын, идеяларын,	9.1.9 өз ойларын, идеяларын,	10.1.9 өз ойларын, идеяларын,

уайымдары мен сезімдерін білдіру үшін қиялды қолдану	уайымдары мен сезімдерін білдіру үшін қиялды қолдану	уайымдары мен сезімдерін білдіру үшін қиялды қолдану	уайымдары мен сезімдерін білдіру үшін қиялды қолдану	уайымдары мен сезімдерін білдіру үшін қиялды қолдану	уайымдары мен сезімдерін білдіру үшін қиялды қолдану
5.1.10 қоршаған әлемге деген көптеген пікірлер мен көзқарастарды талдау және зерттеу үшін ауызша немесе жазбаша тілді қолдану	6.1.10 қоршаған әлемге деген көптеген пікірлер мен көзқарастарды талдау және зерттеу үшін ауызша немесе жазбаша тілді қолдану	7.1.10 қоршаған әлемге деген көптеген пікірлер мен көзқарастарды талдау және зерттеу үшін ауызша немесе жазбаша тілді қолдану	8.1.10 қоршаған әлемге деген көптеген пікірлер мен көзқарастарды талдау және зерттеу үшін ауызша немесе жазбаша тілді қолдану	9.1.10 қоршаған әлемге деген көптеген пікірлер мен көзқарастарды талдау және зерттеу үшін ауызша немесе жазбаша тілді қолдану	10.1.10 қоршаған әлемге деген көптеген пікірлер мен көзқарастарды талдау және зерттеу үшін ауызша немесе жазбаша тілді қолдану

2) 2 бөлім "Тыңдалым":

5 сынып	6 сынып	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
орташадан төмен 2	орташадан жоғары 2	төмен 1	орташа 1	жоғары 1	жоғары 1
5.2.1 сыныптағы әрекеттер тізбегін қолдау арқылы түсіну	6.2.1 сыныптағы шексіз әрекеттерді қолдау арқылы түсіну	7.2.1 жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі санына арналған ұзақ әңгімедегі негізгі ойларды аз қолдаумен түсіну	8.2.1 жалпы және оқу тақырыптарына арналған ұзақ әңгімедегі негізгі ойларды қолдаусыз түсіну	9.2.1 жалпы және оқу тақырыптары бойынша ұзақ әңгіме барысында негізгі сәттерді қолдаусыз түсіну	10.2.1 жалпы және оқу тақырыптары бойынша ұзақ әңгіме барысында негізгі сәттерді қолдаусыз түсіну
5.2.2 жеке ақпаратты ұсыну туралы қарапайым сұрақтарды түсіну	6.2.2 жеке ақпаратты ұсыну туралы неғұрлым күрделі сұрақтарды түсіну	7.2.2 жалпы және білім беру тақырыптарының шектеулі шеңберіндегі ұзақ әңгіме / сөйлесудегі кейбір егжей-тегжейлі ақпаратты аз қолдаумен түсіну	8.2.2 жалпы және оқу тақырыптарының кең ауқымы бойынша кеңейтілген әңгімедегі неғұрлым нақты ақпаратты аз қолдаумен немесе қолдаусыз түсіну	9.2.2 жалпы және оқу тақырыптарының кең ауқымы бойынша кеңейтілген әңгімедегі неғұрлым нақты ақпаратты қолдаусыз түсіну	10.2.2 жалпы және оқу тақырыптарының кең ауқымы бойынша кеңейтілген әңгімедегі неғұрлым нақты ақпаратты қолдаусыз түсіну
5.2.3 жалпы және оқу тақырыптарындағы қарапайым сұрақтарды қолдаусыз түсіну	6.2.3 жалпы және оқу тақырыптарының кең ауқымы бойынша неғұрлым күрделі сұрақтарды қолдау арқылы түсіну	7.2.3 жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі шеңберіне кеңейтілген әңгімеде дәлелдің көп бөлігін қолдау арқылы түсіну	8.2.3 жалпы және оқу тақырыптарының кең ауқымы бойынша ұзақ әңгімедегі дәлелдердің көп бөлігін қолдаусыз түсіну	9.2.3 жалпы және оқу тақырыптарының кең ауқымы бойынша ұзақ әңгімедегі дәлелдердің көп бөлігін қолдаусыз түсіну	10.2.3 жалпы және оқу тақырыптарының кең ауқымы бойынша ұзақ әңгімедегі дәлелдердің көп бөлігін қолдаусыз түсіну
		7.2.4	8.2.4	9.2.4	10.2.4

5.2.4 жалпы және оқу тақырыптары бойынша ұзақ әңгімелесудің негізгі тұстарын қолдаумен түсіну	6.2.4 жалпы және оқу тақырыптары бойынша ұзақ әңгімелесудің негізгі сәттерін шектеулі қолдаумен түсіну	кейбір жалпы және оқу тақырыптарында ағы ұзақ әңгімедегі кейбір болжамды мағыналарды аз қолдаумен түсіну	жалпы және оқу тақырыптары бойынша ұзақ әңгімелесуде болжамды мағынаның көп бөлігін қолдаусыз түсіну	жалпы және оқу тақырыптарына арналған ұзақ әңгімедегі болжамды мағынаның көп бөлігін қолдаусыз түсіну	жалпы және оқу тақырыптарына арналған ұзақ әңгімедегі болжамды мағынаның көп бөлігін қолдаусыз түсіну
5.2.5 әртүрлі оқу тақырыптары бойынша қысқа әңгіме барысында лексикалық бірліктер мен бөлшектердің көп бөлігін қолдау арқылы түсіну	6.2.5 жалпы және оқу тақырыптары бойынша ұзақ әңгіме барысында лексикалық бірліктер мен бөлшектердің көп бөлігін қолдау арқылы түсіну	7.2.5 жалпы және оқу тақырыптарының көпшілігіне ұзақ әңгіме барысында сөйлеушінің (-лердің) пікірін қолдау арқылы анықтау	8.2.5 жалпы және оқу тақырыптары бойынша ұзақ әңгімелесуде сөйлеушінің (-лердің) пікірін шамалы қолдаумен анықтау	9.2.5 жалпы және оқу тақырыптары бойынша ұзақ әңгіме барысында сөйлеушінің (-лердің) пікірін анықтау	10.2.5 жалпы және оқу тақырыптары бойынша ұзақ әңгіме барысында сөйлеушінің (-лердің) пікірін анықтау
5.2.6 кейбір жалпы және оқу тақырыптарында ағы қысқа әңгіме контекстінен мағынаны қолдау арқылы анықтау	6.2.6 жалпы және оқу тақырыптарының көпшілігіне ұзақ әңгіме контекстінен мағынаны қолдау арқылы анықтау	7.2.6 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша ұзақ әңгіме контекстінен мағынаны шамалы қолдаумен анықтау	8.2.6 жалпы және оқу тақырыптарының көпшілігіне ұзақ әңгіме контекстінен мағынаны шамалы қолдаумен анықтау	9.2.6 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптары бойынша ұзақ әңгіме контекстінен мағынаны анықтау	10.2.6 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптары бойынша ұзақ әңгіме контекстінен мағынаны анықтау
5.2.7 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша қарапайым әңгімеде сөйлеушінің (-лердің) пікірін қолдау арқылы анықтау	6.2.7 шектеулі жалпы және оқу тақырыптары бойынша ұзақ әңгіме барысында сөйлеушінің (-лердің) пікірін қолдау арқылы анықтау	7.2.7 кейбір ауызша жанрлардың сипаттамалық белгілерін сөз, сөйлем және мәтін деңгейінде анықтай бастау	8.2.7 кейбір ауызша жанрлардың сөз, сөйлем және мәтін деңгейінде сипаттамалық белгілерін анықтау	9.2.7 көптеген ауызша жанрлардың сөз, сөйлем және мәтін деңгейінде сипаттамалық белгілерін анықтау	10.2.7 көптеген ауызша жанрлардың сөз, сөйлем және мәтін деңгейінде сипаттамалық белгілерін анықтау
5.2.8 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша әңгімелерді, оның ішінде ұзақ	6.2.8 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша әңгімелерді, оның ішінде ұзақ	7.2.8 жалпы және оқу тақырыптарында ағы әңгімелерді қолдау арқылы түсіну	8.2.8 жалпы және оқу тақырыптарында ағы үлкен әңгімелерді түсіну	9.2.8 кейбір жалпы және оқу тақырыптарында ағы ұзақ әңгімеде келтірілген	10.2.8 кейбір жалпы және оқу тақырыптарында ағы ұзақ әңгімеде келтірілген

сұхбаттарды қолдау арқылы түсіну	сұхбаттарды қолдау арқылы түсіну			дәлелдердегі сәйкессіздіктерді анықтай бастау	дәлелдердегі сәйкессіздіктерді анықтай бастау
----------------------------------	----------------------------------	--	--	---	---

3) 3 бөлім "Айтылым":

5 сынып	6 сынып	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
орташадан төмен 2	орташадан жоғары 2	төмен 1	орташа 1	жоғары 1	жоғары 1
5.3.1 кейбір жалпы тақырыптар бойынша өзіңіз және басқалар туралы негізгі ақпаратты сөйлем деңгейінде беру	6.3.1 жалпы тақырыптардың көпшілігіне өзіңіз және басқалар туралы негізгі ақпаратты пікірталас деңгейінде беру	7.3.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша сөйлесуде ресми және бейресми регистрлерді қолдану	8.3.1 көптеген жалпы және оқу тақырыптары бойынша сөйлесуде ресми және бейресми регистрлерді қолдану	9.3.1 жалпы және оқу тақырыптары бойынша сөйлесуде ресми және бейресми регистрлерді қолдану	10.3.1 жалпы және оқу тақырыптары бойынша сөйлесуде ресми және бейресми регистрлерді қолдану
5.3.2 кейбір жалпы тақырыптар аясында ақпарат алу үшін қарапайым сұрақтар қою	6.3.2 көптеген жалпы тақырыптар аясында ақпарат алу үшін қарапайым сұрақтар қою	7.3.2 кейбір жалпы және оқу тақырыптары аясында ақпарат алу үшін қиын сұрақтар қою	8.3.2 жалпы тақырыптар мен кейбір оқу тақырыптары аясында ақпарат алу үшін күрделі сұрақтар қою	9.3.2 жалпы және оқу тақырыптары аясында ақпарат алу үшін қиын сұрақтар қою	10.3.2 жалпы және оқу тақырыптары аясында ақпарат алу үшін қиын сұрақтар қою
5.3.3 кейбір жалпы және оқу тақырыптары аясында ұсыныс деңгейінде пікір білдіру	6.3.3 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде пайымдау элементтерімен ұсыныс деңгейінде пікір білдіру	7.3.3 көптеген жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде пайымдау деңгейінде пікір білдіру	8.3.3 кез келген жалпы және оқу тақырыптары бойынша пайымдау деңгейінде пікір білдіру	9.3.3 жалпы және оқу тақырыптарына өз көзқарасын түсіндіру және негіздеу	10.3.3 жалпы және оқу тақырыптарына өз көзқарасын түсіндіру және негіздеу
5.3.4 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптары аясында күтпеген пікірлерге сөйлем деңгейінде кейбір икемділікпен жауап беру	6.3.4 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптары аясында күтпеген түсініктемелерге ойлау элементтерімен сөйлем деңгейінде кейбір икемділікпен жауап беру	7.3.4 көптеген жалпы және оқу тақырыптары аясында күтпеген пікірлерге ойлау элементтерімен сөйлем деңгейінде кейбір икемділікпен жауап беру	8.3.4 жалпы және оқу тақырыптары аясында күтпеген пікірлерге ойлау элементтерімен сөйлем деңгейінде кейбір икемділікпен жауап беру	9.3.4 жалпы және оқу тақырыптары аясында күтпеген пікірлерге ұсыныс пен пайымдау деңгейінде белгілі бір икемділік деңгейімен жауап беру	10.3.4 жалпы және оқу тақырыптары аясында күтпеген пікірлерге ұсыныс пен пайымдау деңгейінде белгілі бір икемділік деңгейімен жауап беру
5.3.5		7.3.5	8.3.5	9.3.5	10.3.5

<p>эртүрлі жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде ақпарат алмасудың базалық деңгейінде өзара әрекет жасауға тырысу</p>	<p>6.3.5 жалпы және оқу тақырыптарының көпшілігіне ұзақ әңгіме барысында өзара әрекеттесуге тырысу</p>	<p>о қ у тапсырмаларын орындау мақсатында ынтымақтастық, талқылау, келісу, жоспарлау және басымдық беру үшін сыныптастарым ең өзара әрекеттесуге тырысу</p>	<p>о қ у тапсырмаларын орындау мақсатында ынтымақтастық, талқылау, үйлестіру, жоспарлау және басымдық беру үшін сыныптастарым ең өзара әрекеттесу</p>	<p>о қ у тапсырмаларын орындау мақсатында ынтымақтастық, талқылау, келісу, жоспарлау және басымдық беру үшін сыныптастармен өзара әрекеттесу</p>	<p>о қ у тапсырмаларын орындау мақсатында ынтымақтастық, талқылау, келісу, жоспарлау және басымдық беру үшін сыныптастармен өзара әрекеттесу</p>
<p>5.3.6 жұптық, топтық жұмыс және бүкіл сынып жұмысы кезінде ойларын сөйлем деңгейінде нақты және анық айту</p>	<p>6.3.6 жұптық, топтық жұмыста және бүкіл сыныпта жұмыс істеу кезінде пікір білдіру деңгейінде және пікірталас кезінде ойларды нақты және анық айту</p>	<p>7.3.6 жұптық, топтық жұмыс және бүкіл сыныпта жұмыс істеу кезінде басқалардың ұсыныс немесе пайымдау деңгейінде айтқандарына кейбір икемділікпен түсініктеме беруге тырысу</p>	<p>8.3.6 жұптық, топтық жұмыс және бүкіл сыныпта жұмыс істеу кезінде басқалардың ұсыныс немесе пайымдау деңгейінде айтқандарына кейбір икемділікпен түсініктеме беру</p>	<p>9.3.6 жұптық, топтық жұмыс және бүкіл сыныпта жұмыс істеу кезінде басқалардың ұсыныс немесе пайымдау деңгейінде айтқандарына белгілі бір икемділік дәрежесімен түсініктеме беру</p>	<p>10.3.6 жұптық, топтық жұмыс және бүкіл сыныпта жұмыс істеу кезінде басқалардың ұсыныс немесе пайымдау деңгейінде айтқандарына белгілі бір икемділік дәрежесімен түсініктеме беру</p>
<p>5.3.7 кейбір жалпы тақырыптар аясында нақты лексика мен синтаксисті қолдану</p>	<p>6.3.7 кейбір жалпы және оқу тақырыптары аясында нақты лексика мен синтаксисті қолдану</p>	<p>7.3.7 эртүрлі жалпы және кейбір оқу тақырыптары аясында нақты лексика мен синтаксисті қолдану</p>	<p>8.3.7 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының көпшілігінде нақты лексика мен синтаксисті қолдану</p>	<p>9.3.7 шектелмеген жалпы және оқу тақырыптары аясында нақты лексика мен синтаксисті қолдану</p>	<p>10.3.7 шектелмеген жалпы және оқу тақырыптары аясында нақты лексика мен синтаксисті қолдану</p>
<p>5.3.8 эртүрлі жалпы және оқу тақырыптары бойынша қарапайым әңгімелер мен оқиғаларды мазмұндау</p>	<p>6.3.8 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша ұзақ әңгімелер мен оқиғаларды мазмұндау</p>	<p>7.3.8 эртүрлі жалпы және оқу тақырыптары бойынша ұзағырақ әңгімелер мен оқиғаларды мазмұндау</p>	<p>8.3.8 жалпы және оқу тақырыптарының көпшілігінде ұзағырақ әңгімелер мен оқиғаларды мазмұндау</p>	<p>9.3.8 жалпы және оқу тақырыптарының көпшілігінде ұзағырақ әңгімелер мен оқиғаларды мазмұндау</p>	<p>10.3.8 жалпы және оқу тақырыптарының көпшілігінде ұзағырақ әңгімелер мен оқиғаларды мазмұндау</p>

4) 4 бөлім "Оқылым":

5 сынып	6 сынып	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
орташадан төмен 2	орташадан жоғары 2	төмен 1	орташа 1	жоғары 1	жоғары 1
5.4.1	6.4.1	7.4.1	8.4.1 таныс емес эртүрлі жалпы	9.4.1	10.4.1

жалпы және оқу тақырыптары бойынша кейбір қысқа, қарапайым мәтіндердегі негізгі мазмұнды түсіну	жалпы және оқу тақырыптары бойынша қысқа, қарапайым мәтіндердегі негізгі мазмұнды түсіну	кейбір таныс емес жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі мәтіндердегі негізгі мазмұнды түсіну	және оқу тақырыптарының мәтіндеріндегі негізгі мазмұнды, соның ішінде кейбір ұзақ мәтіндерді түсіну	таныс емес жалпы және оқу тақырыптарының көпшілігінің ұзақ мәтіндеріндегі негізгі мазмұнды түсіну	таныс емес жалпы және оқу тақырыптарының көпшілігінің ұзақ мәтіндеріндегі негізгі мазмұнды түсіну
5.4.2 кейбір жалпы және оқу тақырыптары аясында қысқа, қарапайым мәтіндердегі негізгі ақпаратты аз қолдаумен түсіну	6.4.2 кейбір жалпы және оқу тақырыптары аясында қысқа, қарапайым мәтіндердегі негізгі ақпаратты аз қолдаумен түсіну	7.4.2 кейбір жалпы және оқу тақырыптары аясында қысқа, қарапайым мәтіндердегі негізгі ақпаратты аз қолдаумен түсіну	8.4.2 кейбір жалпы және оқу тақырыптары аясында қысқа, қарапайым мәтіндердегі негізгі ақпаратты аз қолдаумен түсіну	9.4.2 кейбір жалпы және оқу тақырыптары аясында қысқа, қарапайым мәтіндердегі негізгі ақпаратты аз қолдаумен түсіну	10.4.2 кейбір жалпы және оқу тақырыптары аясында қысқа, қарапайым мәтіндердегі негізгі ақпаратты аз қолдаумен түсіну
5.4.3 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында дәлелдің егжей-тегжейін түсіну	6.4.3 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында дәлелдің егжей-тегжейін түсіну	7.4.3 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары, соның ішінде кейбір ұзақ мәтіндер аясында дәлелдің егжей-тегжейін түсіну	8.4.3 таныс жалпы және оқу тақырыптары, соның ішінде кейбір ұзақ мәтіндер аясында дәлелдің егжей-тегжейін түсіну	9.4.3 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында ұзақ мәтіндердегі дәлелдің егжей-тегжейін түсіну	10.4.3 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында ұзақ мәтіндердегі дәлелдің егжей-тегжейін түсіну
5.4.4 көркем және көркем емес әдебиеттердің кейбір қысқа мәтіндерін шамалы қолдаумен оқу	6.4.4 көркем және көркем емес әдебиеттердің қысқа, қарапайым мәтіндерін өз бетімен оқу	7.4.4 таныс және кейбір таныс емес жалпы және оқу тақырыптары аясында көркем және көркем емес әдебиеттердің ұзақ мәтіндерін оқу	8.4.4 таныс және кейбір таныс емес жалпы және оқу тақырыптары аясында әртүрлі көркем және көркем емес әдебиеттердің ұзақ мәтіндерін оқу	9.4.4 таныс және кейбір таныс емес жалпы және оқу тақырыптары аясында көркем және көркем емес әдебиеттердің ұзақ мәтіндерін оқу	10.4.4 таныс және кейбір таныс емес жалпы және оқу тақырыптары аясында көркем және көркем емес әдебиеттердің ұзақ мәтіндерін оқу
5.4.5 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында қысқа мәтіндердегі контекстен мағынаны анықтау	6.4.5 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары, соның ішінде ұзақ мәтіндер аясында контекстен мағынаны анықтау	7.4.5 таныс жалпы және оқу тақырыптарының көпшілігінде қысқа мәтіндердегі контекстен мағынаны анықтау	8.4.5 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында қысқа және кейбір ұзақ мәтіндердегі контекстен мағынаны анықтау	9.4.5 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында ұзақ мәтіндердегі контекстен мағынаны анықтау	10.4.5 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында ұзақ мәтіндердегі контекстен мағынаны анықтау

5.4.6 кейбір жалпы және оқу тақырыптарындағы қысқа мәтіндердегі автордың көзқарасын немесе пікірін анықтау	6.4.6 жалпы және оқу тақырыптарының көпшілігінде қысқа мәтіндерде автордың көзқарасын немесе пікірін анықтау	7.4.6 әртүрлі таныс емес жалпы және оқу тақырыптары бойынша автордың көзқарасын немесе пікірін анықтау	8.4.6 әртүрлі таныс емес жалпы және оқу тақырыптары және ұзақ мәтіндер бойынша, автордың көзқарасын немесе пікірін анықтау	9.4.6 көптеген жалпы және оқу тақырыптары аясында ұзақ мәтіндердегі автордың көзқарасын немесе пікірін анықтау	10.4.6 көптеген жалпы және оқу тақырыптары аясында ұзақ мәтіндердегі автордың көзқарасын немесе пікірін анықтау
5.4.7 кейбір жазбаша жанрлар аясында сөздің, сөйлемнің және мәтіннің сипаттамалық қасиеттерін анықтау	6.4.7 көптеген жазбаша жанрлар аясында сөздің, сөйлемнің және мәтіннің сипаттамалық қасиеттерін анықтау	7.4.7 көптеген жазбаша жанрлар аясында сөздің, сөйлемнің және мәтіннің сипаттамалық қасиеттерін анықтау	8.4.7 көптеген жазбаша жанрлар аясында сөздің, сөйлемнің және мәтіннің сипаттамалық қасиеттерін анықтау	9.4.7 кез-келген жазбаша жанр аясында сөздің, сөйлемнің және мәтіннің сипаттамалық қасиеттерін анықтау	10.4.7 кез-келген жазбаша жанр аясында сөздің, сөйлемнің және мәтіннің сипаттамалық қасиеттерін анықтау
5.4.8 мәнді тексеру және түсінуді кеңейту үшін таныс қағаз және сандық ресурстарды біршама қолдаумен пайдалану	6.4.8 мәнді тексеру және түсінуді кеңейту үшін өздігінен таныс қағаз және сандық ресурстарды пайдалану	7.4.8 мәнді тексеру және түсінуді кеңейту үшін таныс және кейбір таныс емес қағаз және сандық ресурстарды аз қолдаумен пайдалану	8.4.8 мәнді тексеру және түсінуді кеңейту үшін таныс және кейбір таныс емес қағаз және сандық ресурстарды пайдалану	9.4.8 таныс және таныс емес қағаз және сандық ресурстардың көпшілігін мағынасын тексеру және түсінігін кеңейту үшін пайдалану	10.4.8 таныс және таныс емес қағаз және сандық ресурстардың көпшілігін мағынасын тексеру және түсінігін кеңейту үшін пайдалану
5.4.9 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптарындағы қысқа, қарапайым мәтіндердегі факт пен пікірдің арасындағы айырмашылықты анықтау	6.4.9 кез-келген жалпы және оқу тақырыптарындағы қысқа, қарапайым мәтіндердегі факт пен пікірдің арасындағы айырмашылықты анықтау	7.4.9 кейбір жалпы және оқу тақырыптарындағы қысқа, қарапайым мәтіндердегі дәлелдердің сәйкессіздіктерін анықтау	8.4.9 кейбір жалпы және оқу тақырыптарындағы қысқа мәтіндердегі дәлелдердің сәйкессіздіктерін анықтау	9.4.9 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптарындағы ұзақ мәтіндердегі келтірілген дәлелдердегі сәйкессіздіктерді анықтау	10.4.9 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптарындағы ұзақ мәтіндердегі келтірілген дәлелдердегі сәйкессіздіктерді анықтау

5) 5 бөлім "Жазылым":

5 сынып	6 сынып	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
орташадан төмен 2	орташадан жоғары 2	төмен 1	орташа 1	жоғары 1	жоғары 1
5.5.1 кейбір жалпы және оқу	6.5.1 әртүрлі жалпы және оқу	7.5.1 жалпы және оқу тақырыптары	8.5.1 жалпы және оқу тақырыптары	9.5.1	10.5.1

тақырыптары аясында жұмыстарды мәтін деңгейінде жоспарлау, жазу, өңдеу және оқу	тақырыптары аясында жұмыстарды мәтін деңгейінде қолдау арқылы жоспарлау, жазу, өңдеу және оқу	бойынша жұмыстарды мәтін деңгейінде қолдау арқылы жоспарлау, жазу, өңдеу және оқу	бойынша жұмысты мәтін деңгейінде аз қолдаумен жоспарлау, жазу, өңдеу және оқу	жалпы және оқу тақырыптарында жұмыстарды мәтін деңгейінде қолдаусыз жоспарлау, жазу, өңдеу және оқу	жалпы және оқу тақырыптарында жұмыстарды мәтін деңгейінде қолдаусыз жоспарлау, жазу, өңдеу және оқу
5.5.2 кейбір жалпы және оқу тақырыптарындағы сөйлемдер тізбегін абзацқа қолдау арқылы жазу	6.5.2 белгілі бір жалпы және оқу тақырыптарына нақты, ойдан шығарылған оқиғалар, әрекеттер немесе өткен тәжірибе туралы қолдау арқылы жазу	7.5.2 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптарына нақты, ойдан шығарылған оқиғалар, іс-әрекеттер немесе өткен тәжірибе туралы аздап қолдау көрсету арқылы жазу	8.5.2 таныс жалпы және оқу тақырыптарына нақты, ойдан шығарылған оқиғалар, іс-әрекеттер немесе өткен тәжірибе туралы аз қолдаумен жазу	9.5.2 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша нақты, ойдан шығарылған оқиғалар, іс-әрекеттер немесе өткен тәжірибе туралы өз бетінше жазу	10.5.2 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша нақты, ойдан шығарылған оқиғалар, іс-әрекеттер немесе өткен тәжірибе туралы өз бетінше жазу
5.5.3 адамдарды, орындар мен объектілерді сипаттайтын нақты деректерді мәтін деңгейінде қолдау арқылы жазу	6.5.3 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша жеке сезімдер мен пікірлер туралы қолдау арқылы жазу	7.5.3 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша жазу	8.5.3 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарына жазбаша тіл рәсімдеу	9.5.3 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарына жазбаша тіл рәсімдеу	10.5.3 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарына жазбаша тіл рәсімдеу
5.5.4 жеке ақпарат беру үшін ұзақ сөйлемдер тізбегін қолдау арқылы жазу	6.5.4 жеке ақпарат беру үшін әртүрлі тақырыптарға қолдау көрсету арқылы жазу	7.5.4 жалпы және оқу тақырыптарындағы кейбір жазбаша жұмыстарда тиісті стиль мен жанрды қолдау арқылы пайдалану	8.5.4 жалпы және оқу тақырыптарындағы жазбаша жанрларда тиісті стиль мен жанрды қолдау арқылы пайдалану	9.5.4 жалпы және оқу тақырыптарындағы әртүрлі жазбаша жұмыстарда сәйкес стиль мен жанрды минималды қолдаумен пайдалану	10.5.4 жалпы және оқу тақырыптарындағы әртүрлі жазбаша жұмыстарда сәйкес стиль мен жанрды минималды қолдаумен пайдалану
5.5.5 сөйлемдерді сөз байламдарының негізгі сөздерінің көмегімен қолдаусыз байланыстыру	6.5.5 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптарына дәлелдерді мысалдар мен негіздемелермен толықтыра	7.5.5 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптарына дәлелдерді мысалдар мен негіздемелермен толықтыра	8.5.5 таныс жалпы және оқу тақырыптарына дәлелдерді мысалдармен және негіздемелермен толықтыра	9.5.5 шексіз таныс жалпы және оқу тақырыптарына дәлелдерді мысалдар мен негіздемелермен толықтыра	10.5.5 шексіз таныс жалпы және оқу тақырыптарына дәлелдерді мысалдар мен негіздемелермен толықтыра отырып қолдау

	отырып қолдау арқылы пайдалану	отырып кейбір қолдаумен пайдалану	отырып қолдау арқылы пайдалану	отырып қолдау арқылы пайдалану	арқылы пайдалану
5.5.6 сөйлемдерді кейбір таныс жалпы тақырыптарға сөз байламның негізгі сөздерін қолдана отырып, кейбір қолдаумен абзацқа логикалық түрде біріктіру	6.5.6 сөйлемдерді әртүрлі таныс жалпы тақырыптарға сөз байламның негізгі сөздерін қолдана отырып, аз қолдаумен абзацқа логикалық түрде біріктіру	7.5.6 сөйлемдерді таныс жалпы тақырыптарға сөз байламның негізгі сөздерін қолдана отырып логикалық түрде абзацқа біріктіру	8.5.6 сөйлемдерді таныс жалпы тақырыптарға сөз байламның негізгі сөздерін қолдана отырып абзацқа логикалық түрде біріктіру	9.5.6 әртүрлі байланыстырушы сөздерді қолдана отырып, жалпы таныс және оқу тақырыптарына дәйекті мәтіндер жазу	10.5.6 әртүрлі байланыстырушы сөздерді қолдана отырып, жалпы таныс және оқу тақырыптарына дәйекті мәтіндер жазу
5.5.7 таныс жалпы және кейбір оқу тақырыптарындағы кейбір жазбаша жанрлардың мәтін деңгейіндегі тиісті форматын кейбір қолдаумен пайдалану	6.5.7 таныс жалпы және кейбір оқу тақырыптарындағы әртүрлі жазбаша жанрлар үшін мәтін деңгейіндегі тиісті форматты қолдану	7.5.7 таныс жалпы және оқу тақырыптарындағы әртүрлі жазбаша жанрлар үшін мәтін деңгейіндегі тиісті форматты аз қолдаумен пайдалану	8.5.7 таныс жалпы және оқу тақырыптарына жазбаша жанрлар үшін мәтін деңгейінде тиісті форматты аз қолдаумен пайдалану	9.5.7 жалпы және оқу тақырыптарында шектеусіз жазбаша жанрлардың мәтін деңгейінде тәуелсіз тиісті форматын пайдалану	10.5.7 жалпы және оқу тақырыптарында шектеусіз жазбаша жанрлардың мәтін деңгейінде тәуелсіз тиісті форматын пайдалану
5.5.8 кейбір жалпы тақырыптарға жиі қолданылатын сөздерді дұрыс жазу	6.5.8 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптарында жиі қолданылатын сөздерді дұрыс жазу	7.5.8 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында жиі қолданылатын сөздерді дұрыс жазу	8.5.8 таныс жалпы және оқу тақырыптарында жиі қолданылатын сөздерді дұрыс жазу	9.5.8 шексіз таныс жалпы және оқу тақырыптарында жиі қолданылатын сөздерді дұрыс жазу	10.5.8 шексіз таныс жалпы және оқу тақырыптарында жиі қолданылатын сөздерді дұрыс жазу
5.5.9 кейбір таныс жалпы тақырыптар бойынша мәтін деңгейінде орташа сауаттылықпен жазбаша жұмыстарда тыныс белгілерін қолдану	6.5.9 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптарында мәтін деңгейінде орташа сауаттылықпен жазылған жазбаша жұмыстарда тыныс белгілерін қолдану	7.5.9 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында мәтін деңгейінде орташа сауаттылықпен жазылған жазбаша жұмыстарда тыныс белгілерін қолдану	8.5.9 таныс жалпы және оқу тақырыптарында мәтін сауаттылығының орташа деңгейіндегі жазбаша жұмыстарда тыныс белгілерін пайдалану	9.5.9 таныс жалпы және оқу тақырыптарында жазбаша жұмыстарда тыныс белгілерін мәтін деңгейінде сауатты пайдалану	10.5.9 таныс жалпы және оқу тақырыптарында жазбаша жұмыстарда тыныс белгілерін мәтін деңгейінде сауатты пайдалану

б) 6 бөлім "Ағылшын тілін қолдану":

--	--	--	--	--	--

5 сынып	6 сынып	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
орташадан төмен 2	орташадан жоғары 2	төмен 1	орташа 1	жоғары 1	жоғары 1
5.6.1 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша тиісті есептелетін және есептелмейтін зат есімдерді, оның ішінде уақыт пен орынды сипаттайтын жалпы сөз тіркестерін пайдалану	6.6.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша орын мен уақытты сипаттайтын абстрактілі зат есімдерді, күрделі және қарапайым сөз тіркестерін қолдану	7.6.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша кейбір абстрактілі зат есімдер мен күрделі сөз тіркестерін қолдану	8.6.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары, сондай-ақ таныс е м е с тақырыптар бойынша кейбір абстрактілі құрама зат есімдерді, күрделі және дерексіз топтарды қолдану	9.6.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары, сондай-ақ таныс е м е с тақырыптар бойынша әртүрлі абстрактілі құрама зат есімдерді, күрделі және дерексіз топтарды қолдану	10.6.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары, сондай-ақ таныс е м е с тақырыптар бойынша әртүрлі абстрактілі құрама зат есімдер мен күрделі дерексіз топтарды қолдану
5.6.2 аз таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі спектрінде many, much, a lot of, a few қолдану	6.6.2 таныс жалпы және оқу тақырыптарының кеңейтілген спектрінде more, little, few, less, fewer, not as many, not as much қолдану	7.6.2 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша есептелетін және есептелмейтін зат есімдер үшін әртүрлі сандық сөздерді, соның ішінде too much, too many, none any, enough сөздерін қолдану	8.6.2 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша есептелетін және есептелмейтін зат есімдерге, соның ішінде, several, plenty, a large / small, number / amount үшін әртүрлі сандық есімдіктерді қолдану	9.6.2 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша есептелетін және есептелмейтін зат есімдер мен атаулы топтар үшін сандық есімдіктерді қолдану	10.6.2 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша есептелетін және есептелмейтін зат есімдер мен атаулы топтар үшін сандық есімдіктерді қолдану
5.6.3 жалпы және кейбір оқу тақырыптарындағы пәндерді сипаттау кезінде сын есімдерді, соның ішінде иелік сын есімдерді қолдану, салыстыру үшін қарапайым бір буынды және екі буынды сын есімдерді (салыстырмалы	6.6.3 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі спектрі бойынша салыстырмалы және жоғары дәрежеде сын есімдер мен тұрақты және тұрақты емес	7.6.3 жалпы есімшелерді сын есім ретінде қолдану және таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша зат есімдердің алдына сын есімдерді дұрыс қою	8.6.3 әртүрлі күрделі сын есімдер мен қарапайым сын есімдерді есімшелер және салыстырмалы құрылым ретінде қолдану, мысалы таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша деңгейді көрсету үшін as...as,	9.6.3 әртүрлі күрделі сын есімдер мен қарапайым сын есімдерді қатысушы ретінде, деңгей көрсетуге болатын салыстырмалы құрылымдарды және таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша	10.6.3 әртүрлі күрделі сын есімдер мен қарапайым сын есімдерді қатысушы ретінде, деңгей көрсетуге болатын салыстырмалы құрылымдарды және таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша

және жоғары дәрежеде) қолдану	сын есімдердің алуан түрін қолдану		much ...than қолдану	күшейтетін сын есімдерді қолдану	күшейтетін сын есімдерді қолдану
5.6.4 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша any, no each, every қолдану	6.6.4 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша әртүрлі көрсеткіштерді соның ішінде all, other қолдану	7.6.4 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша әртүрлі көрсеткіштерді, соның ішінде neither, either қолдану	8.6.4 all, half, both [of] қоса алғанда, айқындаушы сөздерді таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша предетерминати в ретінде пайдалану	9.6.4 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша анықтайтын және алдын-ала анықтайтын сөздерді қолдану	10.6.4 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша анықтайтын және алдын-ала анықтайтын сөздерді қолдану
5.6.5 таныс жалпы және оқу тақырыптарының кеңейтілген спектрінде сұрақтар қолдану, соның ішінде whose, how often, how long қосылған сұрақтарын қолдану	6.6.5 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша әртүрлі уақыт формаларын қамтитын сұрақтарды қолдану	7.6.5 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша әртүрлі уақыт формаларын қамтитын сұрақтарды қолдану	8.6.5 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша әртүрлі уақыт және модальды формаларды қамтитын сұрақтарды қолдану	9.6.5 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша әртүрлі сұрақтарды қолдану	10.6.5 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша әртүрлі сұрақтарды қолдану
5.6.6 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша негізгі жеке және демонстрациялық есімдіктер мен some, any, something, nothing, anything сандық есімдіктерін қолдану	6.6.6 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша негізгі жеке және демонстрациялық есімдіктер мен someone, somebody, everybody, no-one сандық есімдіктерін қолдану	7.6.6 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша mine, yours, ours, theirs, hers, his, myself, yourself, themselves сияқты жеке және рефлексивті есімдіктерді қолдану	8.6.6 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптарында а есімдіктерді қолдану, соның ішінде anybody, anyone, anything белгісіз есімдіктерін, everyone, everything, none, more, less, a few сандық есімдіктерін қолдану	9.6.6 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша салыстырмалы, демонстрациялық, белгісіз және сандық есімдіктерді және көптеген рефлексивті есімдіктерді қолдану	10.6.6 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша салыстырмалы, демонстрациялық, белгісіз және сандық есімдіктерді және көптеген рефлексивті есімдіктерді қолдану
5.6.7 таныс және жалпы білім беру тақырыптарының шектеулі шеңберінен не болғанын білдіру үшін қарапайым	6.6.7 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша болымсыз және аяқталмаған өткен шақты білдіру үшін	7.6.7 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша соңғы уақытты, белгісіз және аяқталмаған өткенді білдіру	8.6.7 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша соңғы, белгісіз және аяқталмаған өткенді білдіру үшін қарапайым	9.6.7 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша қарапайым, жетілдірілген формаларды, соның ішінде кейбір пассивті	10.6.7 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша қарапайым, жетілдірілген формаларды, соның ішінде кейбір пассивті

етістіктердің қарапайым формаларын (болымсыз уақыт) қолдану	қарапайым мінсіз формаларды қолдану	үшін әртүрлі қарапайым мінсіз формаларды қолдану	жетілдірілген формалардың алуан түрін қолдану	формаларды, соның ішінде уақыттың жағдайын қолдану	формаларды, соның ішінде уақыттың жағдайын қолдану
5.6.8 таныс және жалпы білім беру тақырыптарының шектеулі шеңберінде болжау үшін " болады" және белгілі жоспарлар туралы айту үшін "жиналады" сияқты келер шақ формаларын қолдану	6.6.8 таныс жалпы және білім беру тақырыптарының өсу ауқымына қарай ұсыныстар, уәделер мен болжамдар үшін "болады" сияқты келер шақ формаларын қолдану	7.6.8 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша келер шақтың әртүрлі формаларын, соның ішінде болашақ мәні бар осы шақты қолдану	8.6.8 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша келер шақтың әртүрлі формаларын, оның ішінде болашақ мәні бар созылмалы осы шақ және нақ осы шақты қолдану	9.6.8 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша болашақ уақыттың әртүрлі формаларын, соның ішінде кейбір пассивтерді қолдану	10.6.8 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша болашақ уақыттың әртүрлі формаларын, соның ішінде кейбір пассивтерді қолдану
5.6.9 таныс және жалпы білім беру тақырыптарының шектеулі шеңберінде рәсімдерді, әдеттер мен жағдайларды сипаттау үшін нақ осы шақты және қарапайым өткен шақты, сонымен қатар дұрыс және бұрыс формаларды қолдану	6.6.9 таныс жалпы және оқу тақырыптарының өсіп келе жатқан ауқымына қазіргі және өткен қарапайым белсенді және кейбір пассивті формалардың тиісті түрде кеңейтілген алуан түрлілігін пайдалану	7.6.9 кәдімгі жалпы және оқу тақырыптарының барлық түрлері бойынша қазіргі және өткен қарапайым формалар мен соңғы жетілдірілген қарапайым формалардың тиісті түрде кеңейтілген алуан түрлілігін пайдалану	8.6.9 жалпы және таныс оқу тақырыптары бойынша сипаттамалық және жанама сөйлеуде қазіргі және өткен қарапайым формалар мен соңғы жетілдірілген қарапайым формалардың алуан түрлілігін тиісті түрде қолдану	9.6.9 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша баяндау мен жанама сөйлеуде белсенді және пассивті қарапайым қазіргі және өткен формалардың және өткен жетілдірілген қарапайым формалардың әртүрлілігін дұрыс пайдалану	10.6.9 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша баяндау мен жанама сөйлеуде белсенді және пассивті қарапайым қазіргі және өткен формалардың және өткен жетілдірілген қарапайым формалардың әртүрлілігін дұрыс пайдалану
5.6.10 таныс және жалпы оқу тақырыптары бойынша қазіргі және болашақ мағынасы бар созылмалы осы шақ	6.6.10 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі шеңбері бойынша үздіксіз осы шақтың және өткен үздіксіз	7.6.10 таныс жалпы және оқу тақырыптарының ауқымында үздіксіз осы шақтың және өткен үздіксіз формалардың	8.6.10 үздіксіз осы шақ және өткен үздіксіз формаларды, соның ішінде кейбір пассивті формаларды бірқатар жалпы	9.6.10 таныс жалпы және оқу тақырыптарының бірқатарына үздіксіз осы шақ және өткен үздіксіз формаларды, соның ішінде	10.6.10 таныс жалпы және оқу тақырыптарының бірқатарына үздіксіз осы шақ және өткен үздіксіз формаларды, соның ішінде

формаларын қолдану	формалардың түрлерін фон мен үзілген өткен әрекет үшін пайдалану	түрлерін қолдану	және таныс оқу тақырыптары бойынша қолдану	сәйкес пассивті формалардың үздіксіз өсіп келе жатқан түрлерін қолдану	сәйкес пассивті формалардың үздіксіз өсіп келе жатқан түрлерін қолдану
5.6.11 таныс және жалпы оқу тақырыптарының шектеулі шеңберінде be / look / sound / feel / taste / smell like қолдану	6.6.11 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша жалпы жеке емес құрылымдарды it, there-мен қолдану	7.6.11 бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша мәлімдемелер үшін жанама сөйлеудің кейбір түрлерін қолдану	8.6.11 таныс жалпы және білім беру тақырыптарының жиынтығы бойынша мәлімдемелер, сұрақтар мен командалар: айту, сұрау, әңгімелеу үшін жанама сөйлеудің кейбір түрлерін қолдану	9.6.11 мәлімдемелер, сұрақтар мен командалар үшін ұсынылған сөйлеу формаларының алуан түрлілігін қолдану, сонымен қатар бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша жанама және кіріктірілген сұрақтарды know, wonder-мен қолдану	10.6.11 мәлімдемелер, сұрақтар мен командалар үшін ұсынылған сөйлеу формаларының алуан түрлілігін қолдану, сонымен қатар бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша жанама және кіріктірілген сұрақтарды know, wonder-мен қолдану
5.6.12 таныс және жалпы оқу тақырыптарының шектеулі шеңбері бойынша жалпы дұрыс және бұрыс үстеулерді, қарапайым және салыстырмалы формаларды, last week, yesterday жиілік үстеулерін және уақыт үстеулерін қолдану	6.6.12 жалпы және оқу тақырыптарының өсіп келе жатқан ауқымына үстеулердің алуан түрлілігін, сонымен қатар too, not enough, quite, rather дәрежесіндегі үстеулерді қолдану	7.6.12 бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша салыстырмалы дәрежедегі үстеулер құрылымын дұрыс және бұрыс үстеулермен қолдану	8.6.12 бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша not as quickly as / far less quickly салыстырмалы дәрежедегі үстеу құрылымдарын дұрыс және бұрыс үстеулермен қолдану; үстеулердің сөз алды, сөзден кейін және қорытынды түрін қолдану	9.6.12 таныс жалпы және білім беру тақырыптарының бірқатарына сәйкес әртүрлі алдын-ала вербальды, сөзден кейінгі үстеулер мен соңғы позициядағы үстеулерді қолдану; салыстырмалы дәрежедегі үстеу құрылымының әртүрлілігін дұрыс және бұрыс үстеулермен қолдану	10.6.12 таныс жалпы және білім беру тақырыптарының бірқатарына сәйкес әртүрлі алдын-ала вербальды, сөзден кейінгі үстеулер мен соңғы позициядағы үстеулерді қолдану; салыстырмалы дәрежедегі үстеу құрылымының әртүрлілігін дұрыс және бұрыс үстеулермен қолдану
	6.6.13	7.6.13	8.6.13 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша	9.6.13 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша өкініш	10.6.13 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша өкініш

<p>5.6.13 кейбір таныс және жалпы оқу тақырыптары бойынша мүмкіндікті білдіру үшін might, may, could-ты қолдану</p>	<p>әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша mustn't (prohibition) need (necessity) should (for advice) модальдық формаларын қолдану</p>	<p>түрлі таныс және жалпы оқу тақырыптары бойынша әртүрлі функциялар үшін әртүрлі модальды формаларды қолдану</p>	<p>әртүрлі функциялар үшін: міндеттемелер, қажеттілік, мүмкіндік, рұқсат, өтініштер, ұсыныстар, тыйым - модальды формалардың алуан түрлілігін қолдану</p>	<p>пен сынды білдіру үшін әртүрлі функциялар үшін арналған модальды формалар мен should / shouldn't have-пен қолданатын өткен шақтың модальдық формаларының шектеулі санын қолдану</p>	<p>пен сынды білдіру үшін әртүрлі функциялар үшін арналған модальды формалар мен should / shouldn't have-пен қолданатын өткен шақтың модальдық формаларының шектеулі санын қолдану</p>
<p>5.6.14 белгілі бір жалпы және оқу тақырыптары бойынша уақыт пен орын туралы сөйлесу үшін предлогтарды қолдану; тақырыпты белгілеу үшін, заттарды сипаттау үшін предлогтарды қолдану; қозғалыс бағытын айқындайтын to, into, out of, from, towards предлогтарын қолдану</p>	<p>6.6.14 әртүрлі таныс және жалпы оқу тақырыптарындағы жалпы фразалық сөйлемдерде зат есімдер мен сын есімдердің алдында предлогтар қолдану; агент пен құралды белгілеу үшін уақыттың, орынның және бағыттың әртүрлі предлогтарын қолдану</p>	<p>7.6.14 әртүрлі таныс және жалпы оқу тақырыптарында жалпы фразалық сөйлемдерде зат есімдер мен сын есімдердің алдында предлогтар қолдану</p>	<p>8.6.14 таныс жалпы және оқу тақырыптарының бірқатарына сәйкес сын есімдерден кейін тұратын тәуелді предлогтарды қалай қолдану керектігін көрсету үшін as, like to, предлогтарын қолдану; зат есімдер мен сын есімдердің алдында кейбір предлогтарды қолдану</p>	<p>9.6.14 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша зат есімдер мен сын есімдердің алдында келетін предлогтардың алуан түрлілігін қолдану; зат есімдер мен сын есімдерден кейін келетін тәуелді предлогтардың көбісін қолдану; және етістіктерден кейін келетін тәуелді түрлі предлогтардың көбеюін қолдану</p>	<p>10.6.14 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша зат есімдер мен сын есімдердің алдында келетін предлогтардың алуан түрлілігін қолдану; зат есімдер мен сын есімдерден кейін келетін тәуелді предлогтардың көбісін қолдану; және етістіктерден кейін келетін тәуелді түрлі предлогтардың көбеюін қолдану</p>
<p>5.6.15 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі спектрінде жалпы етістіктерді verb / verb + ing</p>	<p>6.6.15 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі спектрінде жалпы етістіктерді verb / verb + ing</p>	<p>7.6.15 таныс жалпы және оқу тақырыптарында сөйлемдік етістіктерді қолдану және фразалық етістіктерді қолдана бастау; етістіктер мен сын есімдердің шектеулі санынан кейін инфинитив формаларын</p>	<p>8.6.15 таныс жалпы және оқу тақырыптарында сөйлемдік етістіктерді қолдану және фразалық етістіктерді қолдана бастау; етістіктер мен сын есімдердің шектеулі санынан кейін инфинитив формаларын</p>	<p>9.6.15 таныс жалпы және оқу тақырыптарында сөйлемдік етістіктерді қолдану және фразалық етістіктерді қолдана бастау; етістіктер мен сын есімдердің шектеулі санынан кейін инфинитив формаларын</p>	<p>10.6.15 таныс жалпы және оқу тақырыптарында сөйлемдік етістіктерді қолдану және фразалық етістіктерді қолдана бастау; етістіктер мен сын есімдердің шектеулі санынан кейін инфинитив формаларын</p>

инфинитивімен қолдану	инфинитивімен қолдану	қолдану; етістіктер мен предлогтардың шектеулі санынан кейін герундий формаларын қолдану	қолдану; етістіктер мен предлогтардың шектеулі санынан кейін герундий формаларын қолдану	қолдану; етістіктер мен предлогтардың шектеулі санынан кейін герундий формаларын қолдану	қолдану; етістіктер мен предлогтардың шектеулі санынан кейін герундий формаларын қолдану
5.6.16 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі спектрінде шағын мәтіндердегі сөйлемдердің бөліктерін байланыстыру үшін so, if, when, where, before, after союздарын қолдану	6.6.16 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі спектрінде шағын мәтіндердегі сөйлемдердің бөліктерін байланыстыру үшін so, if, when, where, before, after союздарын қолдану	7.6.16 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша әртүрлі союздарды пайдалану	8.6.16 таныс жалпы және оқу тақырыптарын түсіндіру кезінде себептерді түсіндіру үшін since, as; құрылымын түсіндіру үшін so ... that, such as ... сияқты әртүрлі союздарды қолдану	9.6.16 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі спектрінде сөйлемдердің бөліктерін байланыстыру үшін so, if, when, where, before, after союздарын қолдану	10.6.16 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі спектрінде сөйлемдердің бөліктерін байланыстыру үшін so, if, when, where, before, after союздарын қолдану
5.6.17 жеке және таныс тақырыптардағы қарапайым және өткен әрекеттерді сипаттау үшін қосымшаларды when-мен бірге қолдану	6.6.17 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі спектрінде if қосымшасын (нөлдік шартты сөйлемдерде) қолдану, where-мен қосымшалар қолдану, before/after-мен қосымшалар қолдану (өткеннің мәні бар) егжей-тегжейлі ақпаратты білдіру үшін which who that where-мен салыстырмалы қосымшаларды қолдану	7.6.17 жалпы және оқу тақырыптары бойынша think, know, believe, hope, say, tell көмегімен бағыныңқы сөйлемдерді қолдану; sure, certain көмегімен бағыныңқы сөйлемдерді қолдану; which, who, that көмегімен анықтаушы бағыныңқы сөйлемдерді қолдану	8.6.17 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша if/ unless/if only екінші бағыныңқы сөйлемде қолдану, wish [that] [present reference] шарттарын пайдалану; анықтаушы бағыныңқы сөйлемдерді "why" сөзімен қоса пайдалану	9.6.17 if/if only-ді үшінші логикалық құрылымда қолдану, which сөзін қосып салыстырмалы бағыныңқы сөйлемдерді қолдану	10.6.17 if/if only-ді үшінші логикалық құрылымда қолдану, which сөзін қосып салыстырмалы бағыныңқы сөйлемдерді қолдану

26. Бағдарлама психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10 сыныптарына арналған "Ағылшын тілі" оқу пәнінен жаңартылған мазмұндағы Үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспарының

негізінде осы Бағдарламаның қосымшасына сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді жоспарда барлық сынып бойынша әр бөлімде қамтылатын оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

27. Бөлімдер мен тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10 сыныптарына арналған "Ағылшын тілі" оқу пәнінен жаңартылған мазмұндағы Үлгілік бағдарламасына қосымша

Психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10 сыныптары үшін "Ағылшын тілі" пәнінен жаңартылған мазмұндағы Үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) 5 сынып :

Тақырыптар	Бөлімдер	Оқыту мақсаттары
1 тоқсан		
	Мазмұндау	5.1.1 топтық мәселелерді бірлесіп шығармашылық түрде шешу үшін сөйлеу және тыңдау дағдыларын қолдану; 5.1.6 ақпаратты басқаларға түсінікті түрде ұйымдастыру және ұсыну; 5.1.8 оқу және талқылау арқылы мәдениетаралық түсініктерді дамыту; 5.1.9 өз ойларын, идеяларын, уайымдары мен сезімдерін білдіру үшін қиялды қолдану
	Тыңдалым	5.2.1 сыныптағы әрекеттер тізбегін қолдау арқылы түсіну; 5.2.3 жалпы және оқу тақырыптарындағы қарапайым сұрақтарды қолдаусыз түсіну; 5.2.6 кейбір жалпы және оқу тақырыптарындағы қысқа әңгіме контекстінен мағынаны қолдау арқылы анықтау; 5.2.7 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша қарапайым әңгімеде сөйлеушінің (-лердің) пікірін қолдау арқылы анықтау
		5.3.1 кейбір жалпы тақырыптар бойынша өзіңіз және басқалар

Үйде және үйден тыс

Айтылым	<p>туралы негізгі ақпаратты сөйлем деңгейінде беру;</p> <p>5.3.2 кейбір жалпы тақырыптар аясында ақпарат алу үшін қарапайым сұрақтар қою;</p> <p>5.3.4 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптары аясында күтпеген пікірлерге сөйлем деңгейінде кейбір икемділікпен жауап беру;</p> <p>5.3.6 жұптық, топтық және бүкіл сыныпта жұмыс істеу кезінде ойларды сөйлем деңгейінде нақты және анық айту;</p> <p>5.3.7.1 кейбір жалпы тақырыптар аясында нақты лексика мен синтаксисті қолдану</p>
Оқылым	<p>5.4.1 жалпы және оқу тақырыптары бойынша кейбір қысқа қарапайым мәтіндердегі негізгі ойларды түсіну;</p> <p>5.4.2 кейбір жалпы және оқу тақырыптары аясында қысқа, қарапайым мәтіндердегі мазмұн мен негізгі мәліметтерді шамалы қолдаумен түсіну;</p> <p>5.4.5 таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында қысқа мәтіндердегі контекстен мағынаны анықтау</p>
Жазылым	<p>5.5.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптары аясында жұмыстарды мәтін деңгейінде жоспарлау, жазу, өңдеу және оқу;</p> <p>5.5.2 кейбір жалпы және оқу тақырыптарына шағын мәтіндерді қолдау арқылы жазу;</p> <p>5.5.3 адамдарды, орындар мен объектілерді сипаттайтын нақты деректерді мәтін деңгейінде қолдау арқылы жазу;</p> <p>5.5.6 кейбір таныс жалпы тақырыптар бойынша сөз байламның негізгі сөздерін қолдана отырып, сөйлемдерді абзацқа логикалық түрде біршама қолдаумен біріктіру;</p> <p>5.5.7 таныс жалпы және кейбір оқу тақырыптарындағы кейбір жазбаша жанрлардың мәтін деңгейіндегі тиісті форматын кейбір қолдаумен пайдалану</p>
	<p>5.6.1 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша тиісті</p>

	<p>Ағылшын тілін қолдану</p>	<p>есептелетін және есептелмейтін зат есімдерді, оның ішінде уақыт пен орынды сипаттайтын жалпы сөз тіркестерін пайдалану; 5.6.3 жалпы және кейбір оқу тақырыптарындағы пәндерді сипаттау кезінде сын есімдерді, соның ішінде иелік сын есімдерді қолдану, салыстыру үшін қарапайым бір буынды және екі буынды сын есімдерді (салыстырмалы және жоғары дәрежеде) қолдану; 5.6.4 таныс жалпы мен оқу тақырыптары бойынша any, no each, every қолдану; 5.6.6 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша негізгі жеке және демонстрациялық есімдіктер мен some, any, something, nothing, anything сандық есімдіктерін қолдану; 5.6.8 таныс және жалпы білім беру тақырыптарының шектеулі шеңберінде болжау үшін "болады" және белгілі жоспарлар туралы айту үшін "жиналады" сияқты келер шақ формаларын қолдану; 5.6.11 таныс және жалпы оқу тақырыптарының шектеулі шеңберінде be / look / sound / feel / taste / smell like қолдану; 5.6.12 таныс және жалпы оқу тақырыптарының шектеулі шеңбері бойынша жалпы дұрыс және бұрыс үстеулерді, қарапайым және салыстырмалы формаларды, last week, yesterday жиілік үстеулерін және уақыт үстеулерін қолдану; 5.6.14 белгілі бір жалпы және оқу тақырыптары бойынша уақыт пен орын туралы сөйлесу үшін предлогтарды қолдану; тақырыпты белгілеу үшін, заттарды сипаттау үшін предлогтарды қолдану; қозғалыс бағытын айқындайтын to, into, out of, from, towards предлогтарын қолдану</p>
		<p>5.1.4 басқа оқушылардың кері байланысын сындарлы бағалау және жауап беру;</p>

Мазмұндау	<p>5.1.5 жеке оқу мақсаттарын қою үшін кері байланысты пайдалану;</p> <p>5.1.6 ақпаратты басқаларға түсінікті түрде ұйымдастыру және ұсыну;</p> <p>5.1.7 ауызша және жазбаша сөйлеудегі дәйекті дәлелді дамыту және қолдау</p>
Тыңдалым	<p>5.2.1 сыныптағы командалардың реттілігін қолдау арқылы түсіну;</p> <p>5.2.3 жалпы және оқу тақырыптарындағы қарапайым сұрақтарды қолдаусыз түсіну;</p> <p>5.2.4 жалпы және оқу тақырыптары бойынша ұзақ әңгімелесудің негізгі тұстарын қолдаумен түсіну;</p> <p>5.2.6 кейбір жалпы және оқу тақырыптарындағы қысқа әңгіме контекстінен мағынаны қолдау арқылы анықтау</p>
Айтылым	<p>5.3.1 кейбір жалпы тақырыптар бойынша өзіңіз және басқалар туралы негізгі ақпаратты сөйлем деңгейінде беру;</p> <p>5.3.4 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптары аясында күтпеген пікірлерге сөйлем деңгейінде кейбір икемділікпен жауап беру;</p> <p>5.3.6 жұптық, топтық және бүкіл сыныпта жұмыс істеу кезінде ойларды сөйлем деңгейінде нақты және анық айту;</p> <p>5.3.7 кейбір жалпы тақырыптар аясында нақты лексика мен синтаксисті қолдану</p>
Оқылым	<p>5.4.1 жалпы және оқу тақырыптары бойынша кейбір қысқа қарапайым мәтіндердегі негізгі ойларды түсіну;</p> <p>5.4.2 кейбір жалпы және оқу тақырыптары аясында қысқа, қарапайым мәтіндердегі нақты ақпарат пен негізгі мәліметтерді шамалы қолдаумен түсіну;</p> <p>5.4.4 көркем және көркем емес әдебиеттердің кейбір қысқа мәтіндерін шамалы қолдаумен оқу ;</p> <p>5.4.6 кейбір жалпы және оқу тақырыптарындағы қысқа</p>

Тірі ағзалар		<p>мәтіндердегі автордың көзқарасын немесе пікірін анықтау;</p> <p>5.4.8 мәнді тексеру және түсінуді кеңейту үшін таныс қағаз және сандық ресурстарды біршама қолдаумен пайдалану;</p> <p>5.4.9 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптарындағы қысқа, қарапайым мәтіндердегі факт пен пікірдің арасындағы айырмашылықты анықтау</p>
	Жазылым	<p>5.5.2 кейбір жалпы және оқу тақырыптарындағы сөйлемдер тізбегін абзацқа қолдау арқылы жазу;</p> <p>5.5.3 адамдарды, орындар мен объектілерді сипаттайтын нақты деректерді мәтін деңгейінде қолдау арқылы жазу;</p> <p>5.5.7 таныс жалпы және кейбір оқу тақырыптарындағы кейбір жазбаша жанрлардың мәтін деңгейіндегі тиісті форматын кейбір қолдаумен пайдалану;</p> <p>5.5.8 кейбір жалпы тақырыптарға жиі қолданылатын сөздерді дұрыс жазу</p>
	Ағылшын тілін қолдану	<p>5.6.1 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша тиісті есептелетін және есептелмейтін зат есімдерді, оның ішінде уақыт пен орынды сипаттайтын жалпы сөз тіркестерін пайдалану;</p> <p>5.6.3 жалпы және кейбір оқу тақырыптарындағы пәндерді сипаттау кезінде сын есімдерді, соның ішінде иелік сын есімдерді қолдану, салыстыру үшін қарапайым бір буынды және екі буынды сын есімдерді (салыстырмалы және жоғары дәрежеде) қолдану;</p> <p>5.6.9 таныс және жалпы білім беру тақырыптарының шектеулі шеңберінде рәсімдерді, әдеттер мен жағдайларды сипаттау үшін нақ осы шақты және қарапайым өткен шақты, сонымен қатар дұрыс және бұрыс формаларды қолдану;</p> <p>5.6.13 кейбір таныс және жалпы оқу тақырыптары бойынша</p>

		<p>мүмкіндікті білдіру үшін might, may, could-ты қолдану;</p> <p>5.6.15 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі спектрінде жалпы етістіктерді verb / verb + ing инфинитивімен қолдану</p>
2 тоқсан		
	Мазмұндау	<p>5.1.2 сыныптастарына кері байланысты қамтамасыз ету үшін сөйлеу және тыңдау дағдыларын қолдану;</p> <p>5.1.5 жеке оқу мақсаттарын қою үшін кері байланысты пайдалану;</p> <p>5.1.6 ақпаратты басқаларға түсінікті түрде ұйымдастыру және ұсыну;</p> <p>5.1.9 өз ойларын, идеяларын, уайымдары мен сезімдерін білдіру үшін қиялды қолдану</p>
	Тыңдалым	<p>5.2.1 сыныптағы командалардың реттілігін қолдау арқылы түсіну;</p> <p>5.2.2 жеке ақпаратты ұсыну туралы қарапайым сұрақтарды түсіну;</p> <p>5.2.8 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша әңгімелер, оның ішінде ұзақ әңгімесуді қолдау арқылы түсіну ;</p> <p>5.2.6 кейбір жалпы және оқу тақырыптарындағы қысқа әңгіме контекстінен мағынаны қолдау арқылы анықтау</p>
	Айтылым	<p>5.3.3 кейбір жалпы және оқу тақырыптары аясында ұсыныс деңгейінде пікір білдіру;</p> <p>5.3.4 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптары аясында күтпеген пікірлерге сөйлем деңгейінде кейбір икемділікпен жауап беру;</p> <p>5.3.5 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде ақпарат алмасудың базалық деңгейінде өзара әрекет жасауға тырысу;</p> <p>5.3.6 жұптық, топтық және бүкіл сыныпта жұмыс істеу кезінде ойларды сөйлем деңгейінде нақты және анық айту;</p> <p>5.3.7 кейбір жалпы тақырыптар аясында нақты лексика мен синтаксисті қолдану</p>

Құндылықтар

Оқылым

5.4.1 жалпы және оқу тақырыптары бойынша кейбір қысқа қарапайым мәтіндердегі негізгі ойларды түсіну;
5.4.2 кейбір жалпы және оқу тақырыптары аясында қысқа, қарапайым мәтіндердегі нақты ақпарат пен негізгі мәліметтерді шамалы қолдаумен түсіну;
5.4.3 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында дәлелдің егжей-тегжейін түсіну;
5.4.6 кейбір жалпы және оқу тақырыптарындағы қысқа мәтіндердегі автордың көзқарасын немесе пікірін анықтау

Жазылым

5.5.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптары аясында жұмыстарды мәтін деңгейінде жоспарлау, жазу, өңдеу және оқу;
5.5.4 жеке ақпаратты беру үшін ұзақ сөйлемдер тізбегін қолдау арқылы абзацқа жазу;
5.5.3 адамдарды, орындар мен объектілерді сипаттайтын нақты деректерді мәтін деңгейінде қолдау арқылы жазу;
5.5.5 сөйлемдерді сөз байламдарының негізгі сөздерінің көмегімен қолдаусыз байланыстыру;
5.5.7 таныс жалпы және кейбір оқу тақырыптарындағы кейбір жазбаша жанрлардың мәтін деңгейіндегі тиісті форматын кейбір қолдаумен пайдалану;
5.5.8 кейбір жалпы тақырыптарға жиі қолданылатын сөздерді дұрыс жазу

5.6.1 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша тиісті есептелетін және есептелмейтін зат есімдерді, оның ішінде уақыт пен орынды сипаттайтын жалпы сөз тіркестерін пайдалану;
5.6.2 аз таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі спектрінде many, much, a lot of, a few қолдану;
5.6.3 жалпы және кейбір оқу тақырыптарындағы пәндерді сипаттау кезінде сын есімдерді, соның ішінде иелік сын есімдерді

	Ағылшын тілін қолдану	<p>қолдану, салыстыру үшін қарапайым бір буынды және екі буынды сын есімдерді (салыстырмалы және жоғары дәрежеде) қолдану ;</p> <p>5.6.5 таныс жалпы және оқу тақырыптарының кеңейтілген спектрінде сұрақтар қолдану, соның ішінде whose, how often, how long қосылған сұрақтарын қолдану;</p> <p>5.6.6 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша негізгі жеке және демонстрациялық есімдіктер мен some, any, something, nothing, anything сандық есімдіктерін қолдану;</p> <p>5.6.7 таныс және жалпы білім беру тақырыптарының шектеулі шеңберінен не болғанын білдіру үшін қарапайым етістіктердің қарапайым формаларын (болымсыз уақыт) қолдану;</p> <p>5.6.1 кейбір таныс және жалпы оқу тақырыптары бойынша мүмкіндікті білдіру үшін might, may, could-ты қолдану;</p> <p>5.6.16 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі спектрінде шағын мәтіндердегі сөйлемдердің бөліктерін байланыстыру үшін so, if, when, where, before, after союздарын қолдану;</p> <p>5.6.17 жеке және таныс тақырыптардағы қарапайым және өткен әрекеттерді сипаттау үшін қосымшаларды when-мен бірге қолдану</p>
	Мазмұндау	<p>5.1.2 сыныптастарына кері байланысты қамтамасыз ету үшін сөйлеу және тыңдау дағдыларын қолдану;</p> <p>5.1.4 басқа оқушылардың кері байланысын сындарлы бағалау және жауап беру;</p> <p>5.1.7 ауызша және жазбаша сөйлеудегі дәйекті дәлелді дамыту және қолдау;</p> <p>5.1.8 оқу және талқылау арқылы мәдениетаралық түсініктерді дамыту</p>

Тыңдалым	<p>5.2.1 сыныптағы командалардың реттілігін қолдау арқылы түсіну;</p> <p>5.2.5 әртүрлі оқу тақырыптарындағы қысқа әңгімеде нақты ақпарат пен негізгі мәліметтердің көп бөлігін қолдау арқылы түсіну;</p> <p>5.2.6 кейбір жалпы және оқу тақырыптарындағы қысқа әңгіме контекстінен мағынаны қолдау арқылы анықтау;</p> <p>5.2.7 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша қарапайым әңгімеде сөйлеушінің (-лердің) пікірін қолдау арқылы анықтау</p>
Айтылым	<p>5.3.2 кейбір жалпы тақырыптар аясында ақпарат алу үшін қарапайым сұрақтар қою;</p> <p>5.3.3 кейбір жалпы және оқу тақырыптары аясында ұсыныс деңгейінде пікір білдіру;</p> <p>5.3.4 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптары аясында күтпеген пікірлерге сөйлем деңгейінде кейбір икемділікпен жауап беру;</p> <p>5.3.6 жұптық, топтық және бүкіл сыныпта жұмыс істеу кезінде ойларды сөйлем деңгейінде нақты және анық айту;</p> <p>5.3.7 кейбір жалпы тақырыптар аясында нақты лексика мен синтаксисті қолдану</p>
Оқылым	<p>5.4.4 көркем және көркем емес әдебиеттердің кейбір қысқа мәтіндерін шамалы қолдаумен оқу ;</p> <p>5.4.5 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында қысқа мәтіндердегі контекстен мағынаны анықтау;</p> <p>5.4.6 кейбір жалпы және оқу тақырыптарындағы қысқа мәтіндердегі автордың көзқарасын немесе пікірін анықтау;</p> <p>5.4.7 кейбір жазбаша жанрлар аясында сөздің, сөйлемнің және мәтіннің сипаттамалық қасиеттерін анықтау</p>
	<p>5.5.3 адамдарды, орындар мен объектілерді сипаттайтын нақты деректерді мәтін деңгейінде қолдау арқылы жазу;</p>

Жазылым

5.5.6 кейбір таныс жалпы тақырыптар бойынша сөз байламның негізгі сөздерін қолдана отырып, сөйлемдерді абзацқа логикалық түрде біршама қолдаумен біріктіру;

5.5.7 таныс жалпы және кейбір оқу тақырыптарындағы кейбір жазбаша жанрлардың мәтін деңгейіндегі тиісті форматын кейбір қолдаумен пайдалану;

5.5.8 кейбір жалпы тақырыптарға жиі қолданылатын сөздерді дұрыс жазу;

5.5.9 кейбір таныс жалпы тақырыптар бойынша мәтін деңгейінде орташа сауаттылықпен жазбаша жұмыстарда тыныс белгілерін қолдану

Ағылшын тілін қолдану

5.6.1 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша тиісті есептелетін және есептелмейтін зат есімдерді, оның ішінде уақыт пен орынды сипаттайтын жалпы сөз тіркестерін пайдалану;

5.6.2 аз таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі спектрінде many, much, a lot of, a few қолдану;

5.6.6 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша негізгі жеке және демонстрациялық есімдіктер мен some, any, something, nothing, anything сандық есімдіктерін қолдану;

5.6.9 таныс және жалпы білім беру тақырыптарының шектеулі шеңберінде рәсімдерді, әдеттер мен жағдайларды сипаттау үшін нақ осы шақты және қарапайым өткен шақты, сонымен қатар дұрыс және бұрыс формаларды қолдану;

5.6.10 таныс және жалпы оқу тақырыптары бойынша қазіргі және болашақ мағынасы созылмалы осы шақ формаларын қолдану;

5.6.14 белгілі бір жалпы және оқу тақырыптары бойынша уақыт пен орын туралы сөйлесу үшін предлогтарды қолдану; тақырыпты белгілеу үшін,

		<p>заттарды сипаттау үшін предлогтарды қолдану; қозғалыс бағытын айқындайтын to, into, out of, from, towards предлогтарын қолдану;</p> <p>5.6.16 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі спектрінде шағын мәтіндердегі сөйлемдердің бөліктерін байланыстыру үшін so, if, when, where, before, after союздарын қолдану;</p> <p>5.6.17 жеке және таныс тақырыптардағы қарапайым және өткен әрекеттерді сипаттау үшін қосымшаларды when-мен бірге қолдану</p>
3 тоқсан		
	Мазмұндау	<p>5.1.3 әртүрлі көзқарастарды құрметтеу;</p> <p>5.1.4 басқа оқушылардың кері байланысын сындарлы бағалау және жауап беру;</p> <p>5.1.5 жеке оқу мақсаттарын қою үшін кері байланысты пайдалану;</p> <p>5.1.9 өз ойларын, идеяларын, уайымдары мен сезімдерін білдіру үшін қиялды қолдану;</p> <p>5.1.10 қоршаған әлемге деген көптеген пікірлер мен көзқарастарды талдау және зерттеу үшін ауызша немесе жазбаша тілді қолдану</p>
	Тыңдалым	<p>5.2.1 сыныптағы командалардың реттілігін қолдау арқылы түсіну;</p> <p>5.2.4 жалпы және оқу тақырыптары бойынша ұзақ әңгімелесудің негізгі тұстарын қолдаумен түсіну;</p> <p>5.2.5 әртүрлі оқу тақырыптарындағы қысқа әңгімеде нақты ақпарат пен негізгі мәліметтердің көп бөлігін қолдау арқылы түсіну;</p> <p>5.2.6 кейбір жалпы және оқу тақырыптарындағы қысқа әңгіме контекстінен мағынаны қолдау арқылы анықтау;</p> <p>5.2.8 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша әңгімелер, оның ішінде ұзақ әңгімесуді қолдау арқылы түсіну</p>

Креативтілік	Айтылым	<p>5.3.1 кейбір жалпы тақырыптар бойынша өзіңіз және басқалар туралы негізгі ақпаратты сөйлем деңгейінде беру;</p> <p>5.3.3 кейбір жалпы және оқу тақырыптары аясында ұсыныс деңгейінде пікір білдіру;</p> <p>5.3.4 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптары аясында күтпеген пікірлерге сөйлем деңгейінде кейбір икемділікпен жауап беру;</p> <p>5.3.6 жұптық, топтық және бүкіл сыныпта жұмыс істеу кезінде ойларды сөйлем деңгейінде нақты және анық айту;</p> <p>5.3.7 кейбір жалпы тақырыптар аясында нақты лексика мен синтаксисті қолдану;</p> <p>5.3.8 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптары бойынша қарапайым әңгімелер мен оқиғаларды мазмұндау</p>
	Оқылым	<p>5.4.1 жалпы және оқу тақырыптары бойынша қысқа, қарапайым мәтіндердегі негізгі ойларды түсіну;</p> <p>5.4.2 кейбір жалпы және оқу тақырыптары аясында қысқа, қарапайым мәтіндердегі нақты ақпарат пен негізгі мәліметтерді шамалы қолдаумен түсіну;</p> <p>5.4.3 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында дәлелдің егжей-тегжейін түсіну;</p> <p>5.4.6 кейбір жалпы және оқу тақырыптарындағы қысқа мәтіндердегі автордың көзқарасын немесе пікірін анықтау</p>
	Жазылым	<p>5.5.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптары аясында жұмыстарды мәтін деңгейінде жоспарлау, жазу, өңдеу және оқу;</p> <p>5.5.3 адамдарды, орындар мен объектілерді сипаттайтын нақты деректерді мәтін деңгейінде қолдау арқылы жазу;</p> <p>5.5.4 ақпарат беру үшін ұзақ сөйлемдердің реттілігін абзацқа қолдау арқылы жазу;</p> <p>5.5.6 кейбір таныс жалпы тақырыптар бойынша сөз байламның негізгі сөздерін қолдана отырып, сөйлемдерді</p>

		<p>абзацқа логикалық түрде біршама қолдаумен біріктіру;</p> <p>5.5.7 таныс жалпы және кейбір оқу тақырыптарындағы кейбір жазбаша жанрлардың мәтін деңгейіндегі тиісті форматын кейбір қолдаумен пайдалану</p>
	<p>Ағылшын тілін қолдану</p>	<p>5.6.1 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша тиісті есептелетін және есептелмейтін зат есімдерді, оның ішінде уақыт пен орынды сипаттайтын жалпы сөз тіркестерін пайдалану;</p> <p>5.6.3 жалпы және кейбір оқу тақырыптарындағы пәндерді сипаттау кезінде сын есімдерді, соның ішінде иелік сын есімдерді қолдану, салыстыру үшін қарапайым бір буынды және екі буынды сын есімдерді (салыстырмалы және жоғары дәрежеде) қолдану</p> <p>5.6.6 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша негізгі жеке және демонстрациялық есімдіктер мен some, any, something, nothing, anything сандық есімдіктерін қолдану;</p> <p>5.6.10 таныс және жалпы оқу тақырыптары бойынша қазіргі және болашақ мағынасы созылмалы осы шақ формаларын қолдану;</p> <p>5.6.16 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі спектрінде шағын мәтіндердегі сөйлемдердің бөліктерін байланыстыру үшін so, if, when, where, before, after союздарын қолдану</p>
	<p>Мазмұндау</p>	<p>5.1.4 басқа оқушылардың кері байланысын сындарлы бағалау және жауап беру;</p> <p>5.1.5 жеке оқу мақсаттарын қою үшін кері байланысты пайдалану;</p> <p>5.1.7 ауызша және жазбаша сөйлеудегі дәйекті дәлелді дамыту және қолдау;</p> <p>5.1.8 оқу және талқылау арқылы мәдениетаралық түсініктерді дамыту;</p>

Оқу
(зор ынтамен оқимыз)

	<p>5.1.9 өз ойларын, идеяларын, уайымдары мен сезімдерін білдіру үшін қиялды қолдану</p>
Тыңдалым	<p>5.2.3 жалпы және оқу тақырыптарындағы қарапайым сұрақтарды қолдаусыз түсіну;</p> <p>5.2.4 жалпы және оқу тақырыптары бойынша ұзақ әңгімелесудің негізгі тұстарын қолдаумен түсіну;</p> <p>5.2.6 кейбір жалпы және оқу тақырыптарындағы қысқа әңгіме контекстінен мағынаны қолдау арқылы анықтау;</p> <p>5.2.8 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша әңгімелер, оның ішінде ұзақ әңгімелесуді қолдау арқылы түсіну ;</p> <p>5.2.7 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша қарапайым әңгімеде сөйлеушінің (-лердің) пікірін қолдау арқылы анықтау</p>
Айтылым	<p>5.3.2 кейбір жалпы тақырыптар аясында ақпарат алу үшін қарапайым сұрақтар қою;</p> <p>5.3.3 кейбір жалпы және оқу тақырыптары аясында ұсыныс деңгейінде пікір білдіру;</p> <p>5.3.6 ойларды сөйлем деңгейінде нақты және анық жеткізу;</p> <p>5.3.7 кейбір жалпы тақырыптар аясында нақты лексика мен синтаксисті қолдану;</p> <p>5.3.8 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптары бойынша қарапайым әңгімелер мен оқиғаларды мазмұндау</p>
	<p>5.4.1 жалпы және оқу тақырыптары бойынша қысқа қарапайым мәтіндердегі негізгі ойларды түсіну;</p> <p>5.4.2 кейбір жалпы және оқу тақырыптары аясында қарапайым мәтіндердегі нақты ақпарат пен негізгі мәліметтерді шамалы қолдаумен түсіну;</p> <p>5.4.3 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында дәлелдің егжей-тегжейін түсіну;</p> <p>5.4.4 көркем және көркем емес әдебиеттердің қысқа мәтіндерін шамалы қолдаумен оқу;</p>

	Оқылым	<p>5.4.5 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында қысқа мәтіндердегі контекстен мағынаны анықтау;</p> <p>5.4.6 жалпы және оқу тақырыптарындағы қысқа мәтіндерде автордың көзқарасын немесе пікірін анықтау;</p> <p>5.4.7 кейбір жазбаша жанрлар аясында сөздің, сөйлемнің және мәтіннің сипаттамалық қасиеттерін анықтау;</p> <p>5.4.9 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптарындағы қысқа, қарапайым мәтіндердегі факт пен пікірдің арасындағы айырмашылықты анықтау</p>
	Жазылым	<p>5.5.1 жалпы және оқу тақырыптары бойынша жұмыстарды мәтін деңгейінде жоспарлау, жазу, өңдеу және оқу;</p> <p>5.5.2 жалпы және оқу тақырыптарындағы сөйлемдердің реттілігін абзацқа қолдау арқылы жазу;</p> <p>5.5.3 адамдар, орындар мен объектілерді суреттеуде нақты деректерді мәтін деңгейінде қолдау арқылы жазу;</p> <p>5.5.4 жеке ақпаратты беру үшін ұзақ сөйлемдер тізбегін қолдау арқылы абзацқа жазу;</p> <p>5.5.5 сөйлемдерді сөз байламдарының негізгі сөздерінің көмегімен қолдаусыз байланыстыру;</p> <p>5.5.6 кейбір таныс жалпы тақырыптар бойынша сөз байламның негізгі сөздерін қолдана отырып, сөйлемдерді абзацқа логикалық түрде біршама қолдаумен біріктіру;</p> <p>5.5.7 таныс жалпы және кейбір оқу тақырыптарындағы кейбір жазбаша жанрлардың мәтін деңгейіндегі тиісті форматын кейбір қолдаумен пайдалану</p>
		<p>5.1.4 басқа оқушылардың кері байланысын сындарлы бағалау және жауап беру;</p> <p>5.1.7 ауызша және жазбаша сөйлеудегі дәйекті дәлелді дамыту және қолдау;</p>

Мазмұндау	<p>5.1.8 оқу және талқылау арқылы мәдениетаралық түсініктерді дамыту;</p> <p>5.1.10 қоршаған әлемге деген көптеген пікірлер мен көзқарастарды талдау және зерттеу үшін ауызша немесе жазбаша тілді қолдану</p>
Тыңдалым	<p>5.2.1 сыныптағы командалардың реттілігін қолдау арқылы түсіну;</p> <p>5.2.4 жалпы және оқу тақырыптары бойынша ұзақ әңгімелесудің негізгі тұстарын қолдаумен түсіну;</p> <p>5.2.6 кейбір жалпы және оқу тақырыптарындағы қысқа әңгіме контекстінен мағынаны қолдау арқылы анықтау;</p> <p>5.2.7 жалпы және оқу тақырыптары бойынша қарапайым әңгімедегі сөйлеушінің (-лердің) пікірін қолдау арқылы анықтау</p>
Айтылым	<p>5.3.3 кейбір жалпы және оқу тақырыптары аясында ұсыныс деңгейінде пікір білдіру;</p> <p>5.3.5 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде ақпарат алмасудың базалық деңгейінде өзара әрекет жасауға тырысу;</p> <p>5.3.6 жұптық, топтық және бүкіл сыныпта жұмыс істеу кезінде ойларды сөйлем деңгейінде нақты және анық айту;</p> <p>5.3.7 кейбір жалпы тақырыптар аясында нақты лексика мен синтаксисті қолдану</p>
Оқылым	<p>5.4.1 жалпы және оқу тақырыптары бойынша қысқа қарапайым мәтіндердегі негізгі ойларды түсіну;</p> <p>5.4.2 жалпы және оқу тақырыптары аясында қысқа, қарапайым мәтіндердегі нақты ақпарат пен негізгі мәліметтерді шамалы қолдаумен түсіну;</p> <p>5.4.3 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында дәлелдің егжей-тегжейін түсіну;</p> <p>5.4.6 кейбір жалпы және оқу тақырыптарындағы қысқа мәтіндердегі автордың көзқарасын немесе пікірін анықтау</p>

Қиял әлемі

Жазылым

5.5.2 жалпы және оқу тақырыптарындағы сөйлемдердің реттілігін абзацқа қолдау арқылы жазу;

5.5.3 адамдарды, орындар мен объектілерді сипаттауда нақты деректерді мәтін деңгейінде қолдау арқылы жазу;

5.5.6 кейбір таныс жалпы тақырыптар бойынша сөз байламның негізгі сөздерін қолдана отырып, сөйлемдерді абзацқа логикалық түрде біршама қолдаумен біріктіру;

5.5.8 кейбір жалпы тақырыптарға жиі қолданылатын сөздерді дұрыс жазу;

5.5.9 кейбір таныс жалпы тақырыптар бойынша мәтін деңгейінде орташа сауаттылықпен жазбаша жұмыстарда тыныс белгілерін қолдану

5.6.1 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша тиісті есептелетін және есептелмейтін зат есімдерді, оның ішінде уақыт пен орынды сипаттайтын жалпы сөз тіркестерін пайдалану;

5.6.3 жалпы және кейбір оқу тақырыптарындағы пәндерді сипаттау кезінде сын есімдерді, соның ішінде иелік сын есімдерді қолдану, салыстыру үшін қарапайым бір буынды және екі буынды сын есімдерді (салыстырмалы және жоғары дәрежеде) қолдану;

5.6.4 таныс жалпы мен оқу тақырыптары бойынша any, no each, every қолдану;

5.6.5 таныс жалпы және оқу тақырыптарының кеңейтілген спектрінде сұрақтар қолдану, соның ішінде whose, how often, how long қосылған сұрақтарын қолдану;

5.6.6 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша негізгі жеке және демонстрациялық есімдіктер мен some, any, something, nothing, anything сандық есімдіктерін қолдану;

	<p>Ағылшын тілін қолдану</p>	<p>5.6.7 таныс және жалпы білім беру тақырыптарының шектеулі шеңберінен не болғанын білдіру үшін қарапайым етістіктердің қарапайым формаларын (болымсыз уақыт) қолдану;</p> <p>5.6.8 таныс және жалпы білім беру тақырыптарының шектеулі шеңберінде болжау үшін "болады" және белгілі жоспарлар туралы айту үшін "жиналады" сияқты келер шақ формаларын қолдану;</p> <p>5.6.9 таныс және жалпы білім беру тақырыптарының шектеулі шеңберінде рәсімдерді, әдеттер мен жағдайларды сипаттау үшін нақ осы шақты және қарапайым өткен шақты, сонымен қатар дұрыс және бұрыс формаларды қолдану;</p> <p>5.6.14 белгілі бір жалпы және оқу тақырыптары бойынша уақыт пен орын туралы сөйлесу үшін предлогтарды қолдану; тақырыпты белгілеу үшін, заттарды сипаттау үшін предлогтарды қолдану; қозғалыс бағытын айқындайтын to, into, out of, from, towards предлогтарын қолдану;</p> <p>5.6.16 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі спектрінде шағын мәтіндердегі сөйлемдердің бөліктерін байланыстыру үшін so, if, when, where, before, after союздарын қолдану;</p> <p>5.6.17 жеке және таныс тақырыптардағы қарапайым және өткен әрекеттерді сипаттау үшін қосымшаларды when-мен бірге қолдану</p>
<p>4 тоқсан</p>		
	<p>Мазмұндау</p>	<p>5.1.1 топтық мәселелерді бірлесіп шығармашылық түрде шешу үшін сөйлеу және тыңдау дағдыларын қолдану;</p> <p>5.1.2 сыныптастарына кері байланысты қамтамасыз ету үшін сөйлеу және тыңдау дағдыларын қолдану;</p> <p>5.1.3 әртүрлі көзқарастарды құрметтеу;</p>

	<p>5.1.6 ақпаратты басқаларға түсінікті түрде ұйымдастыру және ұсыну;</p> <p>5.1.7 ауызша және жазбаша сөйлеудегі дәйекті дәлелді дамыту және қолдау</p>
Тыңдалым	<p>5.2.1 сыныптағы командалардың реттілігін қолдау арқылы түсіну;</p> <p>5.2.2 жеке ақпаратты ұсыну туралы қарапайым сұрақтарды түсіну;</p> <p>5.2.3 жалпы және оқу тақырыптарындағы қарапайым сұрақтарды қолдаусыз түсіну;</p> <p>5.2.4 жалпы және оқу тақырыптары бойынша ұзақ әңгімелесудің негізгі тұстарын қолдаумен түсіну;</p> <p>5.2.8 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша әңгімелер, оның ішінде ұзақ әңгімелесуді қолдау арқылы түсіну</p>
Айтылым	<p>5.3.1 жалпы тақырыптар бойынша өзі және басқалар туралы негізгі ақпаратты сөйлем деңгейінде жеткізу;</p> <p>5.3.2 кейбір жалпы тақырыптар аясында ақпарат алу үшін қарапайым сұрақтар қою;</p> <p>5.3.4 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптары аясында күтпеген пікірлерге сөйлем деңгейінде кейбір икемділікпен жауап беру;</p> <p>5.3.6 жұптық, топтық және бүкіл сыныпта жұмыс істеу кезінде ойларды сөйлем деңгейінде нақты және анық айту;</p> <p>5.3.7 кейбір жалпы тақырыптар аясында нақты лексика мен синтаксисті қолдану</p>
Оқылым	<p>5.4.1 жалпы және оқу тақырыптары бойынша қысқа қарапайым мәтіндердегі негізгі ойларды түсіну;</p> <p>5.4.2 жалпы және оқу тақырыптары аясында қысқа, қарапайым мәтіндердегі нақты ақпарат пен негізгі мәліметтерді шамалы қолдаумен түсіну;</p> <p>5.4.4 көркем және көркем емес әдебиеттердің кейбір қысқа</p>

Спорт

Жазылым

мәтіндерін шамалы қолдаумен оқу ;
5.4.6 жалпы және оқу тақырыптарындағы қысқа мәтіндерде автордың көзқарасын немесе пікірін анықтау;
5.4.7 жазбаша жанрлар аясында сөздің, сөйлемнің және мәтіннің сипаттамалық қасиеттерін анықтау

5.5.1 жалпы және оқу тақырыптары бойынша жұмыстарды мәтін деңгейінде жазу, өңдеу және оқу;
5.5.4 жеке ақпаратты беру үшін ұзақ сөйлемдер тізбегін қолдау арқылы абзацқа жазу;
5.5.6 таныс жалпы тақырыптарға сөз байламның негізгі сөздерін қолдана отырып, сөйлемдерді абзацқа логикалық түрде қолдау арқылы біріктіру;
5.5.8 кейбір жалпы тақырыптарға жиі қолданылатын сөздерді дұрыс жазу

5.6.1 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша тиісті есептелетін және есептелмейтін зат есімдерді, оның ішінде уақыт пен орынды сипаттайтын жалпы сөз тіркестерін пайдалану;
5.6.2 аз таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі спектрінде many, much, a lot of, a few қолдану;
5.6.3 жалпы және кейбір оқу тақырыптарындағы пәндерді сипаттау кезінде сын есімдерді, соның ішінде иелік сын есімдерді қолдану, салыстыру үшін қарапайым бір буынды және екі буынды сын есімдерді (салыстырмалы және жоғары дәрежеде) қолдану;
5.6.4 таныс жалпы мен оқу тақырыптары бойынша any, no each, every қолдану;
5.6.6 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша негізгі жеке және демонстрациялық есімдіктер мен some, any, something, nothing, anything сандық есімдіктерін қолдану;

	<p>Ағылшын тілін қолдану</p>	<p>5.6.8 таныс және жалпы білім беру тақырыптарының шектеулі шеңберінде болжау үшін "болады" және белгілі жоспарлар туралы айту үшін "жиналады" сияқты келер шақ формаларын қолдану;</p> <p>5.6.10 таныс және жалпы оқу тақырыптары бойынша қазіргі және болашақ мағынасы созылмалы осы шақ формаларын қолдану;</p> <p>5.6.12 таныс және жалпы оқу тақырыптарының шектеулі шеңбері бойынша жалпы дұрыс және бұрыс үстеулерді, қарапайым және салыстырмалы формаларды, last week, yesterday жиілік үстеулерін және уақыт үстеулерін қолдану;</p> <p>5.6.13 кейбір таныс және жалпы оқу тақырыптары бойынша мүмкіндікті білдіру үшін might, may, could-ты қолдану;</p> <p>5.6.14 белгілі бір жалпы және оқу тақырыптары бойынша уақыт пен орын туралы сөйлесу үшін предлогтарды қолдану; тақырыпты белгілеу үшін, заттарды сипаттау үшін предлогтарды қолдану; қозғалыс бағытын айқындайтын to, into, out of, from, towards предлогтарын қолдану;</p> <p>5.6.15 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі спектрінде жалпы етістіктерді verb / verb + ing инфинитивімен қолдану;</p> <p>5.6.16 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі спектрінде шағын мәтіндердегі сөйлемдердің бөліктерін байланыстыру үшін so, if, when, where, before, after союздарын қолдану</p>
	<p>Мазмұндау</p>	<p>5.1.1 топтық мәселелерді бірлесіп шығармашылық түрде шешу үшін сөйлеу және тыңдау дағдыларын қолдану;</p> <p>5.1.3 әртүрлі көзқарастарды құрметтеу;</p>

	<p>5.1.4 басқа оқушылардың кері байланысын сындарлы бағалау және жауап беру;</p> <p>5.1.8 оқу және талқылау арқылы мәдениетаралық түсініктерді дамыту</p>
Тыңдалым	<p>5.2.1 сыныптағы командалардың реттілігін қолдау арқылы түсіну;</p> <p>5.2.2 жеке ақпаратты ұсыну туралы қарапайым сұрақтарды түсіну;</p> <p>5.2.3 жалпы және оқу тақырыптарындағы қарапайым сұрақтарды қолдаусыз түсіну;</p> <p>5.2.8 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша әңгімелер, оның ішінде ұзақ әңгімелесуді қолдау арқылы түсіну</p>
Айтылым	<p>5.3.2 кейбір жалпы тақырыптар аясында ақпарат алу үшін қарапайым сұрақтар қою;</p> <p>5.3.3 кейбір жалпы және оқу тақырыптары аясында ұсыныс деңгейінде пікір білдіру;</p> <p>5.3.4 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптары аясында күтпеген пікірлерге сөйлем деңгейінде кейбір икемділікпен жауап беру;</p> <p>5.3.6 жұптық, топтық және бүкіл сыныпта жұмыс істеу кезінде ойларды сөйлем деңгейінде нақты және анық айту</p>
Оқылым	<p>5.4.1 жалпы және оқу тақырыптары бойынша қысқа қарапайым мәтіндердегі негізгі ойларды түсіну;</p> <p>5.4.2 жалпы және оқу тақырыптары аясында қысқа, қарапайым мәтіндердегі нақты ақпарат пен негізгі мәліметтерді шамалы қолдаумен түсіну;</p> <p>5.4.3 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында дәлелдің егжей-тегжейін түсіну;</p> <p>5.4.4 көркем және көркем емес әдебиеттердің кейбір қысқа мәтіндерін шамалы қолдаумен оқу ;</p> <p>5.4.6 кейбір жалпы және оқу тақырыптарындағы қысқа мәтіндердегі автордың көзқарасын немесе пікірін анықтау</p>

Демалыс

Жазылым

5.5.3 адамдарды, орындар мен объектілерді сипаттайтын нақты деректерді мәтін деңгейінде қолдау арқылы жазу;
5.5.4 жеке ақпаратты беру үшін ұзақ сөйлемдер тізбегін қолдау арқылы абзацқа жазу;
5.5.6 кейбір таныс жалпы тақырыптар бойынша сөз байламның негізгі сөздерін қолдана отырып, сөйлемдерді абзацқа логикалық түрде біршама қолдаумен біріктіру;
5.5.7 таныс жалпы және кейбір оқу тақырыптарындағы кейбір жазбаша жанрлардың мәтін деңгейіндегі тиісті форматын кейбір қолдаумен пайдалану

Ағылшын тілін қолдану

5.6.9 таныс және жалпы білім беру тақырыптарының шектеулі шеңберінде рәсімдерді, әдеттер мен жағдайларды сипаттау үшін нақ осы шақты және қарапайым өткен шақты, сонымен қатар дұрыс және бұрыс формаларды қолдану;
5.6.10 таныс және жалпы оқу тақырыптары бойынша қазіргі және болашақ мағынасы созылмалы осы шақ формаларын қолдану;
5.6.12 таныс және жалпы оқу тақырыптарының шектеулі шеңбері бойынша жалпы дұрыс және бұрыс үстеулерді, қарапайым және салыстырмалы формаларды, last week, yesterday жиілік үстеулерін және уақыт үстеулерін қолдану;
5.6.13 кейбір таныс және жалпы оқу тақырыптары бойынша мүмкіндікті білдіру үшін might, may, could-ты қолдану;
5.6.14 белгілі бір жалпы және оқу тақырыптары бойынша уақыт пен орын туралы сөйлесу үшін предлогтарды қолдану; тақырыпты белгілеу үшін, заттарды сипаттау үшін предлогтарды қолдану; қозғалыс бағытын айқындайтын to, into, out of, from, towards предлогтарын қолдану;

		<p>5.6.16 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі спектрінде шағын мәтіндердегі сөйлемдердің бөліктерін байланыстыру үшін so, if, when, where, before, after союздарын қолдану;</p> <p>5.6.17 жеке және таныс тақырыптардағы қарапайым және өткен әрекеттерді сипаттау үшін қосымшаларды when-мен бірге қолдану</p>
--	--	--

2) 6 сынып:

Тақырыптар	Бөлімдер	Оқыту мақсаттары
1 тоқсан		
	Мазмұндау	<p>6.1.1 топтық мәселелерді бірлесіп шығармашылық түрде шешу үшін сөйлеу және тыңдау дағдыларын қолдану;</p> <p>6.1.3 әртүрлі көзқарастарды құрметтеу;</p> <p>6.1.8 оқу және талқылау арқылы мәдениетаралық түсініктерді дамыту;</p> <p>6.1.9 өз ойларын, идеяларын, уайымдары мен сезімдерін білдіру үшін қиялды қолдану;</p> <p>6.1.10 қоршаған әлемге деген көптеген пікірлер мен көзқарастарды талдау және зерттеу үшін ауызша немесе жазбаша тілді қолдану</p>
	Тыңдалым	<p>6.2.1 сыныптағы шексіз командаларды қолдау арқылы түсіну;</p> <p>6.2.2 жеке ақпаратты ұсыну туралы неғұрлым күрделі сұрақтарды түсіну;</p> <p>6.2.5 жалпы және оқу тақырыптары бойынша ұзақ әңгіме барысында нақты ақпарат пен негізгі мәліметтердің көп бөлігін қолдау арқылы түсіну;</p> <p>6.2.7 шектеулі жалпы және оқу тақырыптары бойынша ұзақ әңгіме барысында сөйлеушінің (-лердің) пікірін қолдау арқылы анықтау</p>
		<p>6.3.1 жалпы тақырыптардың көпшілігіне өзіңіз және басқалар туралы негізгі ақпаратты пікірталас деңгейінде беру;</p>

	Айтылым	<p>6.3.2 көптеген жалпы тақырыптар аясында ақпарат алу үшін қарапайым сұрақтар қою;</p> <p>6.3.3 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде пайымдау элементтерімен ұсыныс деңгейінде пікір білдіру;</p> <p>6.3.7 кейбір жалпы және оқу тақырыптары аясында нақты лексика мен синтаксисті қолдану;</p> <p>6.3.8 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша ұзақ әңгімелер мен оқиғаларды мазмұндау</p>
Біздің сынып	Оқылым	<p>6.4.1 жалпы және оқу тақырыптары бойынша қысқа, қарапайым, әртүрлі мәтіндердегі негізгі ойларды түсіну;</p> <p>6.4.2 кейбір жалпы және оқу тақырыптары аясында қысқа, қарапайым мәтіндердегі нақты ақпарат пен негізгі мәліметтерді тәуелсіз түсіну;</p> <p>6.4.4 көркем және көркем емес әдебиеттердің кейбір қысқа қарапайым мәтіндерін өз бетімен оқу;</p> <p>6.4.8 мәнді тексеру және түсінуді кеңейту үшін өздігінен таныс қағаз және сандық ресурстарды пайдалану;</p> <p>6.4.9 кез-келген жалпы және оқу тақырыптарындағы қысқа, қарапайым мәтіндердегі факт пен пікірдің арасындағы айырмашылықты анықтау</p>
	Жазылым	<p>6.5.1 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптары аясында жұмыстарды мәтін деңгейінде қолдау арқылы жоспарлау, жазу, өңдеу және оқу;</p> <p>6.5.2 белгілі бір жалпы және оқу тақырыптарына нақты, ойдан шығарылған оқиғалар, әрекеттер немесе өткен тәжірибе туралы қолдау арқылы жазу;</p> <p>6.5.3 таныс жалпы және оқу тақырыптарына жеке сезімдер мен пікірлер туралы қолдау арқылы жазу;</p> <p>6.5.8 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптарында жиі</p>

		<p>қолданылатын сөздерді дұрыс жазу;</p> <p>6.5.9 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптарында мәтін деңгейінде орташа сауаттылығы бар жазбаша жұмыстарда тыныс белгілерін қолдану;</p> <p>6.5.6 таныс жалпы тақырыптар бойынша сөз байламның негізгі сөздерін қолдана отырып сөйлемдерді әртүрлі аз қолдаумен абзацқа логикалық түрде біріктіру</p>
<p>Ағылшын тілін қолдану</p>		<p>6.6.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша орын мен уақытты сипаттайтын абстрактілі зат есімдерді, күрделі және қарапайым сөз тіркестерін қолдану;</p> <p>6.6.3 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі спектрі бойынша салыстырмалы және жоғары дәрежеде сын есімдер мен тұрақты және тұрақты емес сын есімдердің алуан түрін қолдану;</p> <p>6.6.9 таныс жалпы және оқу тақырыптарының өсіп келе жатқан ауқымына қазіргі және өткен қарапайым белсенді және кейбір пассивті формалардың тиісті түрде кеңейтілген алуан түрлілігін пайдалану;</p> <p>6.6.12 жалпы және оқу тақырыптарының өсіп келе жатқан ауқымына үстеулердің алуан түрлілігін, сонымен қатар too, not enough, quite, rather дәрежесіндегі үстеулерді қолдану;</p> <p>6.6.13 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша mustn ' t (prohibition) need (necessity) should (for advice) модальдық формаларын қолдану;</p> <p>6.6.15 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі спектрінде жалпы етістіктерді verb / verb + ing инфинитивімен қолдану</p>
		<p>6.1.1 топтық мәселелерді бірлесіп шығармашылық түрде шешу үшін сөйлеу және тыңдау дағдыларын қолдану;</p>

Мазмұндау	<p>6.1.3 әртүрлі көзқарастарды құрметтеу;</p> <p>6.1.8 оқу және талқылау арқылы мәдениетаралық түсініктерді дамыту</p>
Тыңдалым	<p>6.2.1 сыныптағы шексіз әрекеттерді қолдау арқылы түсіну;</p> <p>6.2.6 жалпы және оқу тақырыптарының көпшілігіне ұзақ әңгіме контекстінен мағынаны қолдау арқылы анықтау;</p> <p>6.2.7 шектеулі жалпы және оқу тақырыптары бойынша ұзақ әңгіме барысында сөйлеушінің (-лердің) пікірін қолдау арқылы анықтау;</p> <p>6.2.8 жалпы және оқу тақырыптарының көпшілігіндегі әңгімелерді, соның ішінде ұзақ сөйлесуді қолдау арқылы түсіну</p>
Айтылым	<p>6.3.3 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде пайымдау элементтерімен ұсыныс деңгейінде пікір білдіру;</p> <p>6.3.6 жұптық, топтық жұмыста және бүкіл сыныпта жұмыс істеу кезінде пікір білдіру деңгейінде және пікірталас кезінде ойларды нақты және анық айту;</p> <p>6.3.7 кейбір жалпы және оқу тақырыптары аясында нақты лексика мен синтаксисті қолдану,</p> <p>6.3.8 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша ұзақ әңгімелер мен оқиғаларды мазмұндау</p>
Оқылым	<p>6.4.1 жалпы және оқу тақырыптары бойынша қысқа, қарапайым, әртүрлі мәтіндердегі негізгі ойларды түсіну;</p> <p>6.4.2 кейбір жалпы және оқу тақырыптары аясында қысқа, қарапайым мәтіндердегі нақты ақпарат пен негізгі мәліметтерді тәуелсіз түсіну;</p> <p>6.4.4 көркем және көркем емес әдебиеттердің кейбір қысқа қарапайым мәтіндерін өз бетімен оқу;</p> <p>6.4.6 жалпы және оқу тақырыптары аясында қысқа</p>

		мәтіндерде автордың көзқарасын немесе пікірін анықтау
	Жазылым	<p>6.5.1 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптары аясында жұмыстарды мәтін деңгейінде қолдау арқылы жоспарлау, жазу, өңдеу және оқу;</p> <p>6.5.2 белгілі бір жалпы және оқу тақырыптарына нақты, ойдан шығарылған оқиғалар, әрекеттер немесе өткен тәжірибе туралы қолдау арқылы жазу;</p> <p>6.5.3 таныс жалпы және оқу тақырыптарына жеке сезімдер мен пікірлер туралы қолдау арқылы жазу;</p> <p>6.5.8 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптарында жиі қолданылатын сөздерді дұрыс жазу</p>
	Ағылшын тілін қолдану	<p>6.6.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша орын мен уақытты сипаттайтын абстрактілі зат есімдерді, күрделі және қарапайым сөз тіркестерін қолдану;</p> <p>6.6.3 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі спектрі бойынша салыстырмалы және жоғары дәрежеде сын есімдер мен тұрақты және тұрақты емес сын есімдердің алуан түрін қолдану;</p> <p>6.6.5 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша әртүрлі уақыт формаларын қамтитын сұрақтарды қолдану;</p> <p>6.6.12 жалпы және оқу тақырыптарының өсіп келе жатқан ауқымына үстеулердің алуан түрлілігін, сонымен қатар too, not enough, quite, rather дәрежесіндегі үстеулерді қолдану;</p> <p>6.6.15 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі спектрінде жалпы етістіктерді verb / verb + ing инфинитивімен қолдану</p>
2 тоқсан		
		6.1.1 топтық мәселелерді бірлесіп шығармашылық түрде шешу үшін

Мазмұндау	сөйлеу және тыңдау дағдыларын қолдану; 6.1.10 қоршаған әлемге деген көптеген пікірлер мен көзқарастарды талдау және зерттеу үшін ауызша немесе жазбаша тілді қолдану
Тыңдалым	6.2.1 сыныптағы шексіз командаларды қолдау арқылы түсіну; 6.2.5 жалпы және оқу тақырыптары бойынша ұзақ әңгіме барысында нақты ақпарат пен негізгі мәліметтердің көп бөлігін қолдау арқылы түсіну; 6.2.6 жалпы және оқу тақырыптарының көпшілігіне ұзақ әңгіме контекстінен мағынаны қолдау арқылы анықтау
Айтылым	6.3.2 көптеген жалпы тақырыптар аясында ақпарат алу үшін қарапайым сұрақтар қою; 6.3.3 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде пайымдау элементтерімен ұсыныс деңгейінде пікір білдіру; 6.3.7 кейбір жалпы және оқу тақырыптары аясында нақты лексика мен синтаксисті қолдану; 6.3.8 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша ұзақ әңгімелер мен оқиғаларды мазмұндау
Оқылым	6.4.2 кейбір жалпы және оқу тақырыптары аясында қысқа, қарапайым мәтіндердегі нақты ақпарат пен негізгі мәліметтерді тәуелсіз түсіну; 6.4.4 көркем және көркем емес әдебиеттердің кейбір қысқа қарапайым мәтіндерін өз бетімен оқу; 6.4.8 мәнді тексеру және түсінуді кеңейту үшін өздігінен таныс қағаз және сандық ресурстарды пайдалану; 6.4.5 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары, соның ішінде ұзақ мәтіндер аясында контекстен мағынаны анықтау
	6.5.1 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптары аясында

Жергілікті аймақ

Жазылым

жұмыстарды мәтін деңгейінде қолдау арқылы жоспарлау, жазу, өңдеу және оқу;

6.5.2 белгілі бір жалпы және оқу тақырыптарына нақты, ойдан шығарылған оқиғалар, әрекеттер немесе өткен тәжірибе туралы қолдау арқылы жазу;

6.5.3 таныс жалпы және оқу тақырыптарына жеке сезімдер мен пікірлер туралы қолдау арқылы жазу;

6.5.6 таныс жалпы тақырыптар бойынша сөз байламның негізгі сөздерін қолдана отырып сөйлемдерді әртүрлі аз қолдаумен абзацқа логикалық түрде біріктіру ;

6.5.8 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптарында жиі қолданылатын сөздерді дұрыс жазу

Ағылшын тілін қолдану

6.6.3 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі спектрі бойынша салыстырмалы және жоғары дәрежеде сын есімдер мен тұрақты және тұрақты емес сын есімдердің алуан түрін қолдану;

6.6.9 таныс жалпы және оқу тақырыптарының өсіп келе жатқан ауқымына қазіргі және өткен қарапайым белсенді және кейбір пассивті формалардың тиісті түрде кеңейтілген алуан түрлілігін пайдалану;

6.6.11 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша жалпы жеке емес құрылымдарды it, there-мен қолдану;

6.6.14 әртүрлі таныс және жалпы оқу тақырыптарындағы жалпы фразалық сөйлемдерде зат есімдер мен сын есімдердің алдында предлогтар қолдану; агент пен құралды белгілеу үшін уақыттың, орынның және бағыттың әртүрлі предлогтарын қолдану;

6.6.16 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі спектрінде шағын мәтіндердегі сөйлемдердің бөліктерін байланыстыру үшін so, if, when,

		<p>where, before, after союздарын қолдану; 6.6.17 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі спектрінде if қосымшасын (нөлдік шартты сөйлемдерде) қолдану , where-мен қосымшалар қолдану, before/after-мен қосымшалар қолдану (өткеннің мәні бар) егжей-тегжейлі ақпаратты білдіру үшін which who that where-мен салыстырмалы қосымшаларды қолдану</p>
	Мазмұндау	<p>6.1.3 әртүрлі көзқарастарды құрметтеу; 6.1.6 ақпаратты басқаларға түсінікті түрде ұйымдастыру және ұсыну; 6.1.9 өз ойларын, идеяларын, уайымдары мен сезімдерін білдіру үшін қиялды қолдану; 6.1.10 қоршаған әлемге деген көптеген пікірлер мен көзқарастарды талдау және зерттеу үшін ауызша немесе жазбаша тілді қолдану</p>
	Тыңдалым	<p>6.2.1 сыныптағы шексіз командаларды қолдау арқылы түсіну; 6.2.5 жалпы және оқу тақырыптары бойынша ұзақ әңгіме барысында нақты ақпарат пен негізгі мәліметтердің көп бөлігін қолдау арқылы түсіну</p>
		<p>6.3.2 көптеген жалпы тақырыптар аясында ақпарат алу үшін қарапайым сұрақтар қою; 6.3.4 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптары аясында күтпеген түсініктемелерге ойлау элементтерімен сөйлем деңгейінде кейбір икемділікпен жауап беру; 6.3.5 жалпы және оқу тақырыптарының көпшілігіне ұзақ әңгіме барысында өзара әрекеттесуге тырысу; 6.3.8 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша ұзақ әңгімелер мен оқиғаларды мазмұндау;</p>

Айтылым

Драма және комедия

		тақырыптары аясында нақты лексика мен синтаксисті қолдану
	Оқылым	6.4.2 кейбір жалпы және оқу тақырыптары аясында қысқа, қарапайым мәтіндердегі нақты ақпарат пен негізгі мәліметтерді тәуелсіз түсіну; 6.4.3 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында дәлелдің егжей-тегжейін түсіну
	Жазылым	6.5.2 белгілі бір жалпы және оқу тақырыптарына нақты, ойдан шығарылған оқиғалар, әрекеттер немесе өткен тәжірибе туралы қолдау арқылы жазу; 6.5.3 таныс жалпы және оқу тақырыптарына жеке сезімдер мен пікірлер туралы қолдау арқылы жазу; 6.5.5 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша мысалдар мен негіздемелерді қолдана отырып, дәлелдерді қолдау арқылы пайдалану; 6.5.8 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптарында жиі қолданылатын сөздерді дұрыс жазу
	Ағылшын тілін қолдану	6.6.7 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша болымсыз және аяқталмаған өткен шақты білдіру үшін қарапайым мінсіз формаларды қолдану; 6.6.12 жалпы және оқу тақырыптарының өсіп келе жатқан ауқымына үстеулердің алуан түрлілігін, сонымен қатар too, not enough, quite, rather дәрежесіндегі үстеулерді қолдану; 6.6.15 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі спектрінде жалпы етістіктерді verb / verb + ing инфинитивімен қолдану
3 тоқсан		
		6.1.1 топтық мәселелерді бірлесіп шығармашылық түрде шешу үшін сөйлеу және тыңдау дағдыларын қолдану; 6.1.8 оқу және талқылау арқылы мәдениетаралық түсініктерді дамыту;

Мазмұндау	<p>6.1.9 өз ойларын, идеяларын, уайымдары мен сезімдерін білдіру үшін қиялды қолдану;</p> <p>6.1.10 қоршаған әлемге деген көптеген пікірлер мен көзқарастарды талдау және зерттеу үшін ауызша немесе жазбаша тілді қолдану</p>
Тыңдалым	<p>6.2.5 жалпы және оқу тақырыптары бойынша ұзақ әңгіме барысында нақты ақпарат пен негізгі мәліметтердің көп бөлігін қолдау арқылы түсіну;</p> <p>6.2.7 шектеулі жалпы және оқу тақырыптары бойынша ұзақ әңгіме барысында сөйлеушінің (-лердің) пікірін қолдау арқылы анықтау</p>
Айтылым	<p>6.3.1 жалпы тақырыптардың көпшілігіне өзіңіз және басқалар туралы негізгі ақпаратты пікірталас деңгейінде беру;</p> <p>6.3.2 көптеген жалпы тақырыптар аясында ақпарат алу үшін қарапайым сұрақтар қою;</p> <p>6.3.3 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде пайымдау элементтерімен ұсыныс деңгейінде пікір білдіру;</p> <p>6.3.4 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптары аясында күтпеген түсініктемелерге ойлау элементтерімен сөйлем деңгейінде кейбір икемділікпен жауап беру;</p> <p>6.3.5 жалпы және оқу тақырыптарының көпшілігіне ұзақ әңгіме барысында өзара әрекеттесуге тырысу;</p> <p>6.3.6 жұптық, топтық жұмыста және бүкіл сыныпта жұмыс істеу мен пікірталас кезінде ойларды сөйлем деңгейінде нақты және анық айту;</p> <p>6.3.7 кейбір жалпы және оқу тақырыптары аясында нақты лексика мен синтаксисті қолдану</p>
	<p>6.4.4 көркем және көркем емес әдебиеттердің кейбір қысқа қарапайым мәтіндерін өз бетімен оқу;</p> <p>6.4.5 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары, соның ішінде</p>

	Оқылым	<p>ұзақ мәтіндер аясында контекстен мағынаны анықтау;</p> <p>6.4.6 жалпы және оқу тақырыптарының көпшілігінде қысқа мәтіндерде автордың көзқарасын немесе пікірін анықтау;</p> <p>6.4.8 мәнді тексеру және түсінуді кеңейту үшін өздігінен таныс қағаз және сандық ресурстарды пайдалану</p>
Денсаулық	Жазылым	<p>6.5.1 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптары аясында жұмыстарды мәтін деңгейінде қолдау арқылы жоспарлау, жазу, өңдеу және оқу;</p> <p>6.5.6 таныс жалпы тақырыптар бойынша сөз байламның негізгі сөздерін қолдана отырып сөйлемдерді әртүрлі аз қолдаумен абзацқа логикалық түрде біріктіру ;</p> <p>6.5.7 таныс жалпы және кейбір оқу тақырыптарындағы әртүрлі жазбаша жанрлар үшін мәтін деңгейіндегі тиісті форматты қолдану;</p> <p>6.5.8 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптарында жиі қолданылатын сөздерді дұрыс жазу;</p> <p>6.5.9 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптарында мәтін деңгейінде орташа сауаттылығы бар жазбаша жұмыстарда тыныс белгілерін қолдану</p>
		<p>6.6.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша орын мен уақытты сипаттайтын абстрактілі зат есімдерді, күрделі және қарапайым сөз тіркестерін қолдану;</p> <p>6.6.2 таныс жалпы және оқу тақырыптарының кеңейтілген спектрінде more, little, few, less, fewer, not as many, not as much қолдану;</p> <p>6.6.3 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі спектрі бойынша салыстырмалы және жоғары дәрежеде сын</p>

	<p>Ағылшын тілін қолдану</p>	<p>есімдер мен тұрақты және тұрақты емес сын есімдердің алуан түрін қолдану;</p> <p>6.6.8 таныс жалпы және білім беру тақырыптарының өсу ауқымына қарай ұсыныстар, уәделер мен болжамдар үшін "болады" сияқты келер шақ формаларын қолдану;</p> <p>6.6.9 таныс жалпы және оқу тақырыптарының өсіп келе жатқан ауқымына қазіргі және өткен қарапайым белсенді және кейбір пассивті формалардың тиісті түрде кеңейтілген алуан түрлілігін пайдалану;</p> <p>6.6.10 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі шеңбері бойынша үздіксіз осы шақтың және өткен үздіксіз формалардың түрлерін фон мен үзілген өткен әрекет үшін пайдалану;</p> <p>6.6.13 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша mustn't (prohibition) need (necessity) should (for advice) модальдық формаларын қолдану;</p> <p>6.6.15 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі спектрінде жалпы етістіктерді verb / verb + ing инфинитивімен қолдану</p>
	<p>Мазмұндау</p>	<p>6.1.1 топтық мәселелерді бірлесіп шығармашылық түрде шешу үшін сөйлеу және тыңдау дағдыларын қолдану;</p> <p>6.1.2 сыныптастарына кері байланысты қамтамасыз ету үшін сөйлеу және тыңдау дағдыларын қолдану;</p> <p>6.1.3 әртүрлі көзқарастарды құрметтеу;</p> <p>6.1.5 жеке оқу мақсаттарын қою үшін кері байланысты пайдалану;</p> <p>6.1.6 ақпаратты басқаларға түсінікті түрде ұйымдастыру және ұсыну</p>
		<p>6.2.1 сыныптағы шексіз командаларды қолдау арқылы түсіну;</p> <p>6.2.5 жалпы және оқу тақырыптары бойынша ұзақ әңгіме барысында нақты ақпарат</p>

Тыңдалым	<p>пен негізгі мәліметтердің көп бөлігін қолдау арқылы түсіну;</p> <p>6.2.6 жалпы және оқу тақырыптарының көпшілігіне ұзақ әңгіме контекстінен мағынаны қолдау арқылы анықтау;</p> <p>6.2.7 шектеулі жалпы және оқу тақырыптары бойынша ұзақ әңгіме барысында сөйлеушінің (-лердің) пікірін қолдау арқылы анықтау;</p> <p>6.2.8 жалпы және оқу тақырыптарының көпшілігіндегі әңгімелерді, соның ішінде ұзақ сөйлесуді қолдау арқылы түсіну</p>
Айтылым	<p>6.3.2 көптеген жалпы тақырыптар аясында ақпарат алу үшін қарапайым сұрақтар қою;</p> <p>6.3.3 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде пайымдау элементтерімен ұсыныс деңгейінде пікір білдіру;</p> <p>6.3.7 кейбір жалпы және оқу тақырыптары аясында нақты лексика мен синтаксисті қолдану;</p> <p>6.3.8 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша ұзақ әңгімелер мен оқиғаларды мазмұндау</p>
Оқылым	<p>6.4.2 кейбір жалпы және оқу тақырыптары аясында қысқа, қарапайым мәтіндердегі нақты ақпарат пен негізгі мәліметтерді тәуелсіз түсіну;</p> <p>6.4.5 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары, соның ішінде ұзақ мәтіндер аясында контекстен мағынаны анықтау;</p> <p>6.4.6 жалпы және оқу тақырыптарының көпшілігінде қысқа мәтіндерде автордың көзқарасын немесе пікірін анықтау;</p> <p>6.4.7 көптеген жазбаша жанрлар аясында сөздің, сөйлемнің және мәтіннің сипаттамалық қасиеттерін анықтау;</p> <p>6.4.9 кез-келген жалпы және оқу тақырыптарындағы қысқа, қарапайым мәтіндердегі факт пен пікірдің арасындағы айырмашылықты анықтау</p>

Жазылым

6.5.1 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптары аясында жұмыстарды мәтін деңгейінде қолдау арқылы жоспарлау, жазу, өңдеу және оқу;

6.5.2 белгілі бір жалпы және оқу тақырыптарына нақты, ойдан шығарылған оқиғалар, әрекеттер немесе өткен тәжірибе туралы қолдау арқылы жазу;

6.5.3 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша жеке сезімдер мен пікірлер туралы қолдау арқылы жазу;

6.5.6 таныс жалпы тақырыптар бойынша сөз байламның негізгі сөздерін қолдана отырып сөйлемдерді әртүрлі аз қолдаумен абзацқа логикалық түрде біріктіру ;

6.5.7 таныс жалпы және кейбір оқу тақырыптарындағы әртүрлі жазбаша жанрлар үшін мәтін деңгейіндегі тиісті форматты қолдану;

6.5.8 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптарында жиі қолданылатын сөздерді дұрыс жазу

Ағылшын тілін қолдану

6.6.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша орын мен уақытты сипаттайтын абстрактілі зат есімдерді, күрделі және қарапайым сөз тіркестерін қолдану;

6.6.2 таныс жалпы және оқу тақырыптарының кеңейтілген спектрінде more, little, few, less, fewer, not as many, not as much қолдану;

6.6.3 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі спектрі бойынша салыстырмалы және жоғары дәрежеде сын есімдер мен тұрақты және тұрақты емес сын есімдердің алуан түрін қолдану;

6.6.7 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша болымсыз және аяқталмаған өткен шақты білдіру үшін қарапайым мінсіз формаларды қолдану;

		<p>6.6.8 таныс жалпы және білім беру тақырыптарының өсу ауқымына қарай ұсыныстар, уәделер мен болжамдар үшін "болады" сияқты келер шақ формаларын қолдану;</p> <p>6.6.10 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі шеңбері бойынша үздіксіз осы шақтың және өткен үздіксіз формалардың түрлерін фон мен үзілген өткен әрекет үшін пайдалану</p>
<p>Оқылым (зор ынтамен оқимыз)</p>	<p>Мазмұндау</p>	<p>6.1.4 басқа оқушылардың кері байланысын сындарлы бағалау және жауап беру;</p> <p>6.1.7 ауызша және жазбаша сөйлеудегі дәйекті дәлелді дамыту және қолдау</p>
	<p>Айтылым</p>	<p>6.2.5 жалпы және оқу тақырыптарының көпшілігіне ұзақ әңгіме барысында өзара әрекеттесуге тырысу</p>
	<p>Оқылым</p>	<p>6.3.1 жалпы және оқу тақырыптары бойынша қысқа, қарапайым, әртүрлі мәтіндердегі негізгі ойларды түсіну;</p> <p>6.3.2 кейбір жалпы және оқу тақырыптары аясында қысқа, қарапайым мәтіндердегі нақты ақпарат пен негізгі мәліметтерді тәуелсіз түсіну;</p> <p>6.3.3 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында дәлелдің егжей-тегжейін түсіну;</p> <p>6.3.4 көркем және көркем емес әдебиеттердің кейбір қысқа қарапайым мәтіндерін өз бетімен оқу;</p> <p>6.3.5 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары, соның ішінде ұзақ мәтіндер аясында контекстен мағынаны анықтау;</p> <p>6.3.6 жалпы және оқу тақырыптарының көпшілігінде қысқа мәтіндерде автордың көзқарасын немесе пікірін анықтау;</p> <p>6.3.7 көптеген жазбаша жанрлар аясында сөздің, сөйлемнің және мәтіннің сипаттамалық қасиеттерін анықтау;</p> <p>6.3.8 мәнді тексеру және түсінуді кеңейту үшін өздігінен таныс</p>

		<p>қағаз және сандық ресурстарды пайдалану;</p> <p>6.3.9 кез-келген жалпы және оқу тақырыптарындағы қысқа, қарапайым мәтіндердегі факт пен пікірдің арасындағы айырмашылықты анықтау</p>
	Жазылым	<p>6.4.4 жеке ақпарат беру үшін тақырыпты абзацқа қолдау арқылы жазу;</p> <p>6.4.5 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша мысалдар мен негіздемелерді қолдана отырып, дәлелдерді қолдау арқылы пайдалану</p>
4 тоқсан		
	Мазмұндау	<p>6.1.1 топтық мәселелерді бірлесіп шығармашылық түрде шешу үшін сөйлеу және тыңдау дағдыларын қолдану;</p> <p>6.1.2 сыныптастарына кері байланысты қамтамасыз ету үшін сөйлеу және тыңдау дағдыларын қолдану;</p> <p>6.1.3 әртүрлі көзқарастарды құрметтеу</p>
	Тыңдалым	<p>6.2.1 сыныптағы шексіз командаларды қолдау арқылы түсіну;</p> <p>6.2.4 жалпы және оқу тақырыптары бойынша ұзақ әңгімелесудің негізгі сәттерін шектеулі қолдаумен түсіну;</p> <p>6.2.5 жалпы және оқу тақырыптары бойынша ұзақ әңгіме барысында нақты ақпарат пен негізгі мәліметтердің көп бөлігін қолдау арқылы түсіну</p>
	Айтылым (Speaking)	<p>6.3.1 жалпы тақырыптардың көпшілігіне өзіңіз және басқалар туралы негізгі ақпаратты пікірталас деңгейінде беру;</p> <p>6.3.2 көптеген жалпы тақырыптар аясында ақпарат алу үшін қарапайым сұрақтар қою;</p> <p>6.3.3 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде пайымдау элементтерімен ұсыныс деңгейінде пікір білдіру;</p> <p>6.3.7 кейбір жалпы және оқу тақырыптары аясында нақты лексика мен синтаксисті қолдану</p>

Көршілер

Оқылым

6.4.6 жалпы және оқу тақырыптарының көпшілігінде қысқа мәтіндерде автордың көзқарасын немесе пікірін анықтау;
6.4.7 көптеген жазбаша жанрлар аясында сөздің, сөйлемнің және мәтіннің сипаттамалық қасиеттерін анықтау

Жазылым

6.5.1 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптары аясында жұмыстарды мәтін деңгейінде қолдау арқылы жоспарлау, жазу, өңдеу және оқу;
6.5.2 белгілі бір жалпы және оқу тақырыптарына нақты, ойдан шығарылған оқиғалар, әрекеттер немесе өткен тәжірибе туралы қолдау арқылы жазу;
6.5.3 таныс жалпы және оқу тақырыптарына жеке сезімдер мен пікірлер туралы қолдау арқылы жазу;
6.5.6 таныс жалпы тақырыптар бойынша сөз байламның негізгі сөздерін қолдана отырып сөйлемдерді әртүрлі аз қолдаумен абзацқа логикалық түрде біріктіру ;
6.5.8 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптарында жиі қолданылатын сөздерді дұрыс жазу;
6.5.9 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптарында мәтін деңгейінде орташа сауаттылығы бар жазбаша жұмыстарда тыныс белгілерін қолдану

6.6.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша орын мен уақытты сипаттайтын абстрактілі зат есімдерді, күрделі және қарапайым сөз тіркестерін қолдану;
6.6.6 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша негізгі жеке және демонстрациялық есімдіктер мен someone somebody, everybody , no-one сандық есімдіктерін қолдану;
6.6.9 таныс жалпы және оқу тақырыптарының өсіп келе жатқан ауқымына қазіргі және өткен

	Ағылшын тілін қолдану	<p>қарапайым белсенді және кейбір пассивті формалардың тиісті түрде кеңейтілген алуан түрлілігін пайдалану;</p> <p>6.6.10 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі шеңбері бойынша үздіксіз осы шақтың және өткен үздіксіз формалардың түрлерін фон мен үзілген өткен әрекет үшін пайдалану;</p> <p>6.6.13 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша mustn't (prohibition) need (necessity) should (for advice) модальдық формаларын қолдану;</p> <p>6.6.14 әртүрлі таныс және жалпы оқу тақырыптарындағы жалпы фразалық сөйлемдерде зат есімдер мен сын есімдердің алдында предлогтар қолдану; агент пен құралды белгілеу үшін уақыттың, орынның және бағыттың әртүрлі предлогтарын қолдану;</p> <p>6.6.15 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі спектрінде жалпы етістіктерді verb / verb + ing инфинитивімен қолдану</p>
	Мазмұндау	<p>6.1.3 әртүрлі көзқарастарды құрметтеу;</p> <p>6.1.8 оқу және талқылау арқылы мәдениетаралық түсініктерді дамыту;</p> <p>6.1.9 өз ойларын, идеяларын, уайымдары мен сезімдерін білдіру үшін қиялды қолдану;</p> <p>6.1.10 қоршаған әлемге деген көптеген пікірлер мен көзқарастарды талдау және зерттеу үшін ауызша немесе жазбаша тілді қолдану</p>
	Тыңдалым	<p>6.2.1 сыныптағы шексіз командаларды қолдау арқылы түсіну;</p> <p>6.2.3 жалпы және оқу тақырыптарының кең ауқымы бойынша неғұрлым күрделі сұрақтарды қолдау арқылы түсіну;</p> <p>6.2.4 жалпы және оқу тақырыптары бойынша ұзақ әңгімелесудің негізгі сәттерін шектеулі қолдаумен түсіну;</p>

Көлік		6.2.6 жалпы және оқу тақырыптарының көпшілігіне ұзақ әңгіме контекстінен мағынаны қолдау арқылы анықтау
	Айтылым	6.3.2 көптеген жалпы тақырыптар аясында ақпарат алу үшін қарапайым сұрақтар қою; 6.3.7 кейбір жалпы және оқу тақырыптары аясында нақты лексика мен синтаксисті қолдану; 6.3.8 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша ұзақ әңгімелер мен оқиғаларды мазмұндау
	Оқылым	6.4.2 кейбір жалпы және оқу тақырыптары аясында қысқа, қарапайым мәтіндердегі нақты ақпарат пен негізгі мәліметтерді тәуелсіз түсіну; 6.4.4 көркем және көркем емес әдебиеттердің кейбір қысқа қарапайым мәтіндерін өз бетімен оқу; 6.4.6 жалпы және оқу тақырыптарының көпшілігінде қысқа мәтіндерде автордың көзқарасын немесе пікірін анықтау; 6.4.7 көптеген жазбаша жанрлар аясында сөздің, сөйлемнің және мәтіннің сипаттамалық қасиеттерін анықтау; 6.4.8 мәнді тексеру және түсінуді кеңейту үшін өздігінен таныс қағаз және сандық ресурстарды пайдалану
	Жазылым	6.5.6 әртүрлі таныс жалпы тақырыптарға сөз байламның негізгі сөздерін қолдана отырып, сөйлемдерді аз қолдаумен абзацқа логикалық түрде біріктіру; 6.5.8 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптарында жиі қолданылатын сөздерді дұрыс жазу; 6.5.9 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптарында мәтін деңгейінде орташа сауаттылығы бар жазбаша жұмыстарда тыныс белгілерін қолдану
		6.6.2 таныс жалпы және оқу тақырыптарының кеңейтілген

	Ағылшын тілін қолдану	<p>спектрінде more, little, few, less, fewer, not as many, not as much қолдану;</p> <p>6.6.3 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі спектрі бойынша салыстырмалы және жоғары дәрежеде сын есімдер мен тұрақты және тұрақты емес сын есімдердің алуан түрін қолдану;</p> <p>6.6.4 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша әртүрлі көрсеткіштерді соның ішінде all, other қолдану;</p> <p>6.6.5 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша әртүрлі уақыт формаларын қамтитын сұрақтарды қолдану;</p> <p>6.6.8 таныс жалпы және білім беру тақырыптарының өсу ауқымына қарай ұсыныстар, уәделер мен болжамдар үшін "болады" сияқты келер шақ формаларын қолдану;</p> <p>6.6.15 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі спектрінде жалпы етістіктерді verb / verb + ing инфинитивімен қолдану;</p> <p>6.6.17 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі спектрінде if қосымшасын (нөлдік шартты сөйлемдерде) қолдану , where-мен қосымшалар қолдану, before/after-мен қосымшалар қолдану (өткеннің мәні бар) егжей-тегжейлі ақпаратты білдіру үшін which who that where-мен салыстырмалы қосымшаларды қолдану</p>
--	-----------------------	---

3) 7 сынып:

Тақырыптар	Бөлімдер	Оқыту мақсаттары
I тоқсан	Мазмұндау	<p>7.1.3 әртүрлі көзқарастарды құрметтеу;</p> <p>7.1.4 басқа оқушылардың кері байланысын сындарлы бағалау және жауап беру;</p> <p>7.1.7 ауызша және жазбаша сөйлеудегі дәйекті дәлелді дамыту және қолдау;</p>

		<p>7.1.9 өз ойларын, идеяларын, уайымдары мен сезімдерін білдіру үшін қиялды қолдану</p>
Тыңдалым		<p>7.2.1 жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі санына арналған ұзақ әңгімедегі негізгі ойларды аз қолдаумен түсіну;</p> <p>7.2.2 жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі шеңберіндегі ұзақ әңгімедегі кейбір егжей-тегжейлі ақпаратты аз қолдаумен түсіну;</p> <p>7.2.4 кейбір жалпы және оқу тақырыптарындағы ұзақ әңгімедегі кейбір болжамды мағыналарды аз қолдаумен түсіну</p>
Айтылым		<p>7.3.1 жалпы және оқу тақырыптары бойынша сөйлесуде ресми және бейресми регистрлерді қолдану;</p> <p>7.3.2 жалпы және оқу тақырыптары аясында ақпарат алу үшін қиын сұрақтар қою;</p> <p>7.3.3 көптеген жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде пайымдау деңгейінде пікір білдіру ;</p> <p>7.3.6 жұптық, топтық және бүкіл сыныпта жұмыс істеу кезінде басқалардың ұсыныс немесе пайымдау деңгейінде айтқандарына кейбір икемділікпен түсініктеме беру;</p> <p>7.3.7 әртүрлі жалпы және кейбір оқу тақырыптары аясында нақты лексика мен синтаксисті қолдану</p>
Оқылым		<p>7.4.1 кейбір таныс емес жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі мәтіндердегі негізгі ойларды түсіну;</p> <p>7.4.2 жалпы және оқу тақырыптары аясында мәтіндердегі нақты ақпарат пен негізгі мәліметтерін түсіну;</p> <p>7.4.3 таныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде және ұзақ мәтіндерде дәлелдің егжей-тегжейін түсіну;</p> <p>7.4.7 жазбаша жанрлар аясында сөздің, сөйлемнің және мәтіннің сипаттамалық қасиеттерін анықтау;</p>

		<p>7.4.8 мәнді тексеру және түсінуді кеңейту үшін таныс және кейбір таныс емес қағаз және сандық ресурстарды аз қолдаумен пайдалану</p>
Хобби және бос уақыт	Жазылым	<p>7.5.1 жалпы және оқу тақырыптары бойынша жұмыстарды мәтін деңгейінде жоспарлау, жазу, өңдеу және оқу;</p> <p>7.5.2 таныс жалпы және оқу тақырыптарына нақты, ойдан шығарылған оқиғалар, іс-әрекеттер немесе өткен тәжірибе туралы аз қолдаумен жазу;</p> <p>7.5.3 таныс жалпы және оқу тақырыптарына қалыпты грамматикалық сауаттылықпен жазу;</p> <p>7.5.6 жалпы тақырыптар бойынша негізгі сөз байламдарын қолдана отырып, сөйлемдерді логикалық түрде абзацқа біріктіру;</p> <p>7.5.8 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында жиі қолданылатын сөздерді дұрыс жазу;</p> <p>7.5.9 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында мәтін деңгейінде орташа сауаттылықпен жазбаша жұмыстарда тыныс белгілерін қолдану</p>
		<p>7.6.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша кейбір абстрактілі зат есімдер мен күрделі сөз тіркестерін қолдану;</p> <p>7.6.2 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша есептелетін және есептелмейтін зат есімдер үшін әртүрлі сандық сөздерді, соның ішінде too much, too many, none any, enough сөздерін қолдану;</p> <p>7.6.3 жалпы есімшелерді сын есім ретінде қолдану және таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша зат есімдердің алдына сын есімдерді дұрыс қою;</p> <p>7.6.5 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша әртүрлі уақыт формаларын қамтитын сұрақтарды қолдану;</p>

	<p>Ағылшын тілін қолдану</p>	<p>7.6.6 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша mine, yours, ours, theirs, hers, his, myself, yourself, themselves сияқты жеке және рефлексивті есімдіктерді қолдану;</p> <p>7.6.12 бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша салыстырмалы дәрежедегі үстеулер құрылымын дұрыс және бұрыс үстеулермен қолдану;</p> <p>7.6.15 таныс жалпы және оқу тақырыптарында сөйлемдік етістіктерді қолдану және фразалық етістіктерді қолдана бастау; етістіктер мен сын есімдердің шектеулі санынан кейін инфинитив формаларын қолдану; етістіктер мен предлогтардың шектеулі санынан кейін герунд формаларын қолдану ;</p> <p>7.6.17 жалпы және оқу тақырыптары бойынша think, know, believe, hope, say, tell көмегімен бағыныңқы сөйлемдерді қолдану; sure, certain көмегімен бағыныңқы сөйлемдерді қолдану; which, who, that көмегімен анықтаушы бағыныңқы сөйлемдерді қолдану</p>
	<p>Мазмұндау</p>	<p>7.1.2 сыныптастарына кері байланысты қамтамасыз ету үшін сөйлеу және тыңдау дағдыларын қолдану;</p> <p>7.1.3 әртүрлі көзқарастарды құрметтеу;</p> <p>7.1.4 басқа оқушылардың кері байланысын сындарлы бағалау және жауап беру;</p> <p>7.1.6 ақпаратты басқаларға түсінікті түрде ұйымдастыру және ұсыну;</p> <p>7.1.7 ауызша және жазбаша сөйлеудегі дәйекті дәлелді дамыту және қолдау;</p> <p>7.1.8 оқу және талқылау арқылы мәдениетаралық түсініктерді дамыту;</p> <p>7.1.10 қоршаған әлемге деген көптеген пікірлер мен</p>

Коммуникациялар және технологиялар		көзқарастарды талдау және зерттеу үшін ауызша немесе жазбаша тілді қолдану
	Тыңдалым	<p>7.2.1 жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі санына арналған ұзақ әңгімедегі негізгі ойларды аз қолдаумен түсіну;</p> <p>7.2.3 жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі шеңберіне кеңейтілген әңгімеде дәлелдің көп бөлігін қолдау арқылы түсіну;</p> <p>7.2.5 жалпы және оқу тақырыптары бойынша ұзақ әңгіме барысында сөйлеушінің (лердің) пікірін қолдау арқылы анықтау;</p> <p>7.2.6 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша ұзақ әңгіме контекстінен мағынаны шамалы қолдаумен анықтау;</p> <p>7.2.7 ауызша жанрлардың сөз, сөйлем және мәтін деңгейінде сипаттамалық белгілерін анықтай бастау;</p> <p>7.2.8 жалпы және оқу тақырыптарындағы әңгімелерді қолдау арқылы түсіну</p>
	Айтылым	<p>7.3.2 кейбір жалпы және оқу тақырыптары аясында ақпарат алу үшін қиын сұрақтар қою;</p> <p>7.3.3 көптеген жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде пайымдау деңгейінде пікір білдіру ;</p> <p>7.3.5 оқу тапсырмаларын орындау үшін ынтымақтастық, талқылау, үйлестіру, жоспарлау және басымдық беру үшін сыныптастарымен өзара әрекеттесу;</p> <p>7.3.7 әртүрлі жалпы және кейбір оқу тақырыптары аясында нақты лексика мен синтаксисті қолдану;</p> <p>7.3.8 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптары бойынша ұзағырақ әңгімелер мен оқиғаларды мазмұндау</p>
		7.4.1 кейбір таныс емес жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі мәтіндердегі негізгі ойларды түсіну;

Оқылым	<p>7.4.2 таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында мәтіндердегі нақты ақпарат пен негізгі мәліметтерді түсіну;</p> <p>7.4.3 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары, соның ішінде кейбір ұзақ мәтіндер аясында дәлелдің егжей-тегжейін түсіну</p>
Жазылым	<p>7.5.1 жалпы және оқу тақырыптары бойынша жұмыстарды мәтін деңгейінде қолдау арқылы жоспарлау, жазу, өңдеу және оқу</p> <p>7.5.2 таныс жалпы және оқу тақырыптарына нақты, ойдан шығарылған оқиғалар, іс-әрекеттер немесе өткен тәжірибе туралы аз қолдаумен жазу;</p> <p>7.5.5 белгілі бір жалпы және оқу тақырыптары бойынша дәлелдерді мысалдар мен негіздемелермен күшетіп кейбір қолдаумен пайдалану;</p> <p>7.5.6 жалпы тақырыптар бойынша негізгі сөз байламдарын қолдана отырып, сөйлемдерді логикалық түрде абзацқа біріктіру;</p> <p>7.5.8 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында жиі қолданылатын сөздерді дұрыс жазу</p>
Ағылшын тілін қолдану	<p>7.6.4 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша әртүрлі көрсеткіштерді, соның ішінде neither, either қолдану;</p> <p>7.6.6 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша mine, yours, ours, theirs, hers, his, myself, yourself, themselves сияқты жеке және рефлексивті есімдіктерді қолдану;</p> <p>7.6.7 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша соңғы уақытты, белгісіз және аяқталмаған өткенді білдіру үшін әртүрлі қарапайым мінсіз формаларды қолдану;</p> <p>7.6.17 жалпы және оқу тақырыптары бойынша think, know, believe, hope, say, tell көмегімен бағыныңқы сөйлемдерді қолдану; sure, certain көмегімен бағыныңқы</p>

		сөйлемдерді қолдану; which, who, that көмегімен анықтаушы бағыныңқы сөйлемдерді қолдану
2 тоқсан		
	Мазмұндау	<p>7.1.2 сыныптастарына кері байланысты қамтамасыз ету үшін сөйлеу және тыңдау дағдыларын қолдану;</p> <p>7.1.3 әртүрлі көзқарастарды құрметтеу;</p> <p>7.1.4 басқа оқушылардың кері байланысын сындарлы бағалау және жауап беру;</p> <p>7.1.6 ақпаратты басқаларға түсінікті түрде ұйымдастыру және ұсыну;</p> <p>7.1.8 оқу және талқылау арқылы мәдениетаралық түсініктерді дамыту;</p> <p>7.1.9 өз ойларын, идеяларын, уайымдары мен сезімдерін білдіру үшін қиялды қолдану</p>
	Тыңдалым	<p>7.2.1 жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі санына арналған ұзақ әңгімедегі негізгі ойларды аз қолдаумен түсіну;</p> <p>7.2.3 жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі шеңберіне кеңейтілген әңгімеде дәлелдің көп бөлігін қолдау арқылы түсіну;</p> <p>7.2.4 кейбір жалпы және оқу тақырыптарындағы ұзақ әңгімедегі кейбір болжамды мағыналарды аз қолдаумен түсіну;</p> <p>7.2.5 жалпы және оқу тақырыптарының көпшілігіне ұзақ әңгіме барысында сөйлеушінің (-лердің) пікірін қолдау арқылы анықтау</p>
		<p>7.3.1 жалпы және оқу тақырыптары бойынша сөйлесуде ресми және бейресми регистрлерді қолдану;</p> <p>7.3.2 жалпы және оқу тақырыптары аясында ақпарат алу үшін қиын сұрақтар қою;</p> <p>7.3.3 көптеген жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде пайымдау деңгейінде пікір білдіру ;</p>

Демалыс пен саяхат

Айтылым	7.3.4 көптеген жалпы және оқу тақырыптары аясында күтпеген пікірлерге ойлау элементтерімен сөйлем деңгейінде кейбір икемділікпен жауап беру; 7.3.7 әртүрлі жалпы және кейбір оқу тақырыптары аясында нақты лексика мен синтаксисті қолдану; 7.3.8 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптары бойынша ұзағырақ әңгімелер мен оқиғаларды мазмұндау
Оқылым	7.4.1 кейбір таныс емес жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі мәтіндердегі негізгі ойларды түсіну; 7.4.2 таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында мәтіндердегі нақты ақпарат пен негізгі мәліметтерді түсіну; 7.4.9 кейбір жалпы және оқу тақырыптарындағы қысқа, қарапайым мәтіндердегі дәлелдердің сәйкессіздіктерін анықтау
Жазылым	7.5.2 таныс жалпы және оқу тақырыптарына нақты, ойдан шығарылған оқиғалар, іс-әрекеттер немесе өткен тәжірибе туралы аз қолдаумен жазу; 7.5.3 таныс жалпы және оқу тақырыптарына қалыпты грамматикалық сауаттылықпен жазу; 7.5.5 белгілі бір жалпы және оқу тақырыптары бойынша дәлелдерді мысалдар мен негіздемелермен күшетіп кейбір қолдаумен пайдалану; 7.5.9 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында мәтін деңгейінде орташа сауаттылықпен жазбаша жұмыстарда тыныс белгілерін қолдану; 7.5.7 таныс жалпы және оқу тақырыптарындағы әртүрлі жазбаша жанрлар үшін мәтін деңгейіндегі тиісті форматты аз қолдаумен пайдалану
	7.6.3 жалпы есімшелерді сын есім ретінде қолдану және таныс жалпы және оқу тақырыптары

	Ағылшын тілін қолдану	<p>бойынша зат есімдердің алдына сын есімдерді дұрыс қою;</p> <p>7.6.9 кәдімгі жалпы және оқу тақырыптарының барлық түрлері бойынша қазіргі және өткен қарапайым формалар мен соңғы жетілдірілген қарапайым формалардың тиісті түрде кеңейтілген алуан түрлілігін пайдалану;</p> <p>7.6.11 бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша мәлімдемелер үшін жанама сөйлеудің кейбір түрлерін қолдану ;</p> <p>7.6.12 бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша салыстырмалы дәрежедегі үстеулер құрылымын дұрыс және бұрыс үстеулермен қолдану;</p> <p>7.6.14 әртүрлі таныс және жалпы оқу тақырыптарында жалпы фразалық сөйлемдерде зат есімдер мен сын есімдердің алдында предлогтар қолдану;</p> <p>7.6.17 жалпы және оқу тақырыптары бойынша think, know, believe, hope, say, tell көмегімен бағыныңқы сөйлемдерді қолдану; sure, certain көмегімен бағыныңқы сөйлемдерді қолдану; which, who, that көмегімен анықтаушы бағыныңқы сөйлемдерді қолдану</p>
	Мазмұндау	<p>7.1.2 сыныптастарына кері байланысты қамтамасыз ету үшін сөйлеу және тыңдау дағдыларын қолдану;</p> <p>7.1.3 әртүрлі көзқарастарды құрметтеу;</p> <p>7.1.4 басқа оқушылардың кері байланысын сындарлы бағалау және жауап беру;</p> <p>7.1.5 жеке оқу мақсаттарын қою үшін кері байланысты пайдалану;</p> <p>7.1.6 ақпаратты басқаларға түсінікті түрде ұйымдастыру және ұсыну;</p> <p>7.1.9 өз ойларын, идеяларын, уайымдары мен сезімдерін білдіру үшін қиялды қолдану;</p> <p>7.1.10 қоршаған әлемге деген көптеген пікірлер мен</p>

	көзқарастарды талдау және зерттеу үшін ауызша немесе жазбаша тілді қолдану
Тыңдалым	<p>7.2.1 жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі санына арналған ұзақ әңгімедегі негізгі ойларды аз қолдаумен түсіну;</p> <p>7.2.2 жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі шеңберіндегі ұзақ әңгімедегі кейбір егжей-тегжейлі ақпаратты аз қолдаумен түсіну;</p> <p>7.2.5 жалпы және оқу тақырыптарының көпшілігіне ұзақ әңгіме барысында сөйлеушінің (-лердің) пікірін қолдау арқылы анықтау;</p> <p>7.2.6 жалпы және оқу тақырыптары бойынша ұзақ әңгіме контекстінен мағынаны шамалы қолдаумен анықтау;</p> <p>7.2.7 ауызша жанрлардың сөз, сөйлем және мәтін деңгейінде сипаттамалық белгілерін анықтай бастау;</p> <p>7.2.8 жалпы және оқу тақырыптарындағы әңгімелерді қолдау арқылы түсіну</p>
Айтылым	<p>7.3.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша сөйлесуде ресми және бейресми регистрлерді қолдану;</p> <p>7.3.2 жалпы және оқу тақырыптары аясында ақпарат алу үшін қиын сұрақтар қою;</p> <p>7.3.3 көптеген жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде пайымдау деңгейінде пікір білдіру ;</p> <p>7.3.5 оқу тапсырмаларын орындау үшін ынтымақтастық, талқылау, үйлестіру, жоспарлау және басымдық беру үшін сыныптастарымен өзара әрекеттесуге тырысу;</p> <p>7.3.6 жұптық, топтық және бүкіл сыныпта жұмыс істеу кезінде басқалардың ұсыныс немесе пайымдау деңгейінде айтқандарына кейбір икемділікпен түсініктеме беру</p>

Космос және Жер

Оқылым

7.4.1 кейбір таныс емес жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі мәтіндердегі негізгі ойларды түсіну;
7.4.4 таныс және таныс емес жалпы және оқу тақырыптары аясында көркем және көркем емес әдебиеттердің ұзақ мәтіндерін оқу;
7.4.5 таныс жалпы және оқу тақырыптарының көпшілігінде қысқа мәтіндердегі контексттен мағынаны анықтау;
7.4.6 әртүрлі таныс емес жалпы және оқу тақырыптарына автордың көзқарасын немесе пікірін анықтау;
7.4.7 көптеген жазбаша жанрлар аясында сөздің, сөйлемнің және мәтіннің сипаттамалық қасиеттерін анықтау

Жазылым

7.5.1 жалпы және оқу тақырыптары бойынша жұмыстарды мәтін деңгейінде қолдау арқылы жоспарлау, жазу, өңдеу және оқу;
7.5.2 таныс жалпы және оқу тақырыптарына нақты, ойдан шығарылған оқиғалар, іс-әрекеттер немесе өткен тәжірибе туралы аз қолдаумен жазу;
7.5.3 таныс жалпы және оқу тақырыптарына қалыпты грамматикалық сауаттылықпен жазу;
7.5.4 жалпы және оқу тақырыптарындағы жазбаша жанрларда тиісті стиль мен регистрді қолдау арқылы пайдалану;
7.5.5 белгілі бір жалпы және оқу тақырыптары бойынша дәлелдерді мысалдар мен негіздемемен күшетіп кейбір қолдаумен пайдалану;
7.5.6 таныс жалпы тақырыптарға сөз байламның негізгі сөздерін қолдана отырып, сөйлемдерді абзацқа логикалық түрде біріктіру

7.6.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша кейбір абстрактілі зат есімдер мен күрделі сөз тіркестерін қолдану;

	Ағылшын тілін қолдану	<p>7.6.4 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша әртүрлі көрсеткіштерді, соның ішінде neither, either қолдану;</p> <p>7.6.6 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша mine, yours, ours, theirs, hers, his, myself, yourself, themselves сияқты жеке және рефлексивті есімдіктерді қолдану;</p> <p>7.6.8 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша келер шақтың әртүрлі формаларын, соның ішінде болашақ мәні бар осы шақты қолдану;</p> <p>7.6.10 таныс жалпы және оқу тақырыптарының ауқымында үздіксіз осы шақтың және өткен үздіксіз формалардың түрлерін қолдану;</p> <p>7.6.11 бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша мәлімдемелер үшін жанама сөйлеудің кейбір түрлерін қолдану ;</p> <p>7.6.12 бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша салыстырмалы дәрежедегі үстеулер құрылымын дұрыс және бұрыс үстеулермен қолдану</p>
3 тоқсан		
	Мазмұндау	<p>7.1.2 сыныптастарына кері байланысты қамтамасыз ету үшін сөйлеу және тыңдау дағдыларын қолдану;</p> <p>7.1.3 әртүрлі көзқарастарды құрметтеу; 7.1.4 басқа оқушылардың кері байланысын сындарлы бағалау және жауап беру;</p> <p>7.1.6 ақпаратты басқаларға түсінікті түрде ұйымдастыру және ұсыну;</p> <p>7.1.7 ауызша және жазбаша сөйлеудегі дәйекті дәлелді дамыту және қолдау;</p> <p>7.1.8 оқу және талқылау арқылы мәдениетаралық түсініктерді дамыту</p>
		7.2.1 жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі

Оқу
(зор ынтамен оқимыз)

Тыңдалым	<p>санына арналған ұзақ әңгімедегі негізгі ойларды аз қолдаумен түсіну;</p> <p>7.2.5 жалпы және оқу тақырыптары бойынша ұзақ әңгіме барысында сөйлеушінің (лердің) пікірін қолдау арқылы анықтау;</p> <p>7.2.7 ауызша жанрлардың сөз, сөйлем және мәтін деңгейінде сипаттамалық белгілерін анықтай бастау;</p> <p>7.2.8 жалпы және оқу тақырыптарындағы әңгімелерді қолдау арқылы түсіну</p>
Айтылым	<p>7.3.6 жұптық, топтық және бүкіл сыныпта жұмыс істеу кезінде басқалардың ұсыныс немесе пайымдау деңгейінде айтқандарына кейбір икемділікпен түсініктеме беріп көруге тырысу;</p> <p>7.3.8 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптары бойынша ұзағырақ әңгімелер мен оқиғаларды мазмұндау</p>
Оқылым	<p>7.3.2 таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында мәтіндердегі нақты ақпарат пен негізгі мәліметтерді түсіну;</p> <p>7.3.3 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары, соның ішінде ұзақ мәтіндер аясында дәлелдің егжей-тегжейін түсіну;</p> <p>7.3.4 таныс және кейбір таныс емес жалпы және оқу тақырыптары аясында көркем және көркем емес әдебиеттердің ұзақ мәтіндерін оқу;</p> <p>7.3.7 көптеген жазбаша жанрлар аясында сөздің, сөйлемнің және мәтіннің сипаттамалық қасиеттерін анықтау;</p> <p>7.3.9 кейбір жалпы және оқу тақырыптарындағы қысқа, қарапайым мәтіндердегі дәлелдердің сәйкессіздіктерін анықтау</p>
Жазылым	<p>7.4.3 таныс жалпы және оқу тақырыптарына қалыпты грамматикалық сауаттылықпен жазу;</p> <p>7.4.4 жалпы және оқу тақырыптарындағы кейбір</p>

		жазбаша жанрларда тиісті стиль мен регистрді қолдау арқылы пайдалану
	Ағылшын тілін қолдану	<p>7.6.2 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша есептелетін және есептелмейтін зат есімдер үшін әртүрлі сандық сөздерді, соның ішінде too much, too many, none any, enough сөздерін қолдану;</p> <p>7.6.3 жалпы есімшелерді сын есім ретінде қолдану және таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша зат есімдердің алдына сын есімдерді дұрыс қою;</p> <p>7.6.15 таныс жалпы және оқу тақырыптарында сөйлемдік етістіктерді қолдану және фразалық етістіктерді қолдана бастау; етістіктер мен сын есімдердің шектеулі санынан кейін инфинитив формаларын қолдану; етістіктер мен предлогтардың шектеулі санынан кейін герунд формаларын қолдану</p>
	Мазмұндау	<p>7.1.1 топтық мәселелерді бірлесіп шығармашылық түрде шешу үшін сөйлеу және тыңдау дағдыларын қолдану;</p> <p>7.1.2 сыныптастарына кері байланысты қамтамасыз ету үшін сөйлеу және тыңдау дағдыларын қолдану;</p> <p>7.1.3 әртүрлі көзқарастарды құрметтеу;</p> <p>7.1.5 жеке оқу мақсаттарын қою үшін кері байланысты пайдалану;</p> <p>7.1.6 ақпаратты басқаларға түсінікті түрде ұйымдастыру және ұсыну;</p> <p>7.1.7 ауызша және жазбаша сөйлеудегі дәйекті дәлелді дамыту және қолдау</p>
	Тыңдалым	<p>7.2.2 жалпы және оқу тақырыптарының ұзақ әңгімесіндегі кейбір егжей-тегжейлі ақпаратты аз қолдаумен түсіну;</p> <p>7.2.3 жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі шеңберіне кеңейтілген әңгімеде дәлелдің көп бөлігін қолдау арқылы түсіну</p>

	Айтылым	<p>7.3.3 көптеген жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде пайымдау деңгейінде пікір білдіру ;</p> <p>7.3.4 жалпы және оқу тақырыптарындағы күтпеген пікірлерге ойлау элементтерімен сөйлем деңгейінде кейбір икемділікпен жауап беру;</p> <p>7.3.5 оқу тапсырмаларын орындау үшін ынтымақтастық, талқылау, үйлестіру, жоспарлау және басымдық беру үшін сыныптастарымен өзара әрекеттесуге тырысу;</p> <p>7.3.6 жұптық, топтық және бүкіл сыныпта жұмыс істеу кезінде басқалардың ұсыныс немесе пайымдау деңгейінде айтқандарына кейбір икемділікпен түсініктеме беруге тырысу;</p> <p>7.3.8 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптары бойынша ұзағырақ әңгімелер мен оқиғаларды мазмұндау</p>
Ойын-сауық және медиа	Оқылым	<p>7.4.3 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары, соның ішінде кейбір ұзақ мәтіндер аясында дәлелдің егжей-тегжейін түсіну;</p> <p>7.4.4 таныс және таныс емес жалпы және оқу тақырыптары аясында көркем және көркем емес әдебиеттердің ұзақ мәтіндерін оқу;</p> <p>7.4.5 таныс жалпы және оқу тақырыптарының көпшілігінде қысқа мәтіндердегі контекстен мағынаны анықтау;</p> <p>7.4.6 әртүрлі таныс емес жалпы және оқу тақырыптарына автордың көзқарасын немесе пікірін анықтау;</p> <p>7.4.9 кейбір жалпы және оқу тақырыптарындағы қысқа, қарапайым мәтіндердегі дәлелдердің сәйкессіздіктерін анықтау</p>
		<p>7.5.3 таныс жалпы және оқу тақырыптарына қалыпты грамматикалық сауаттылықпен жазу;</p> <p>7.5.4 жалпы және оқу тақырыптарындағы кейбір жазбаша жанрларда тиісті стиль</p>

	Жазылым	мен регистрді қолдау арқылы пайдалану; 7.5.7 таныс жалпы және оқу тақырыптарындағы әртүрлі жазбаша жанрлар үшін мәтін деңгейіндегі тиісті форматты аз қолдаумен пайдалану
	Ағылшын тілін қолдану	7.6.3 жалпы есімшелерді сын есім ретінде қолдану және таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша зат есімдердің алдына сын есімдерді дұрыс қою; 7.6.4 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша әртүрлі көрсеткіштерді, соның ішінде neither, either қолдану; 7.6.5 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша әртүрлі уақыт формаларын қамтитын сұрақтарды қолдану; 7.6.7 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша соңғы уақытты, белгісіз және аяқталмаған өткенді білдіру үшін әртүрлі қарапайым мінсіз формаларды қолдану; 7.6.13 түрлі таныс және жалпы оқу тақырыптары бойынша әртүрлі функциялар үшін әртүрлі модальды формаларды қолдану
	Мазмұндау	7.1.2 сыныптастарына кері байланысты қамтамасыз ету үшін сөйлеу және тыңдау дағдыларын қолдану; 7.1.4 басқа оқушылардың кері байланысын сындарлы бағалау және жауап беру; 7.1.6 ақпаратты басқаларға түсінікті түрде ұйымдастыру және ұсыну; 7.1.8 оқу және талқылау арқылы мәдениетаралық түсініктерді дамыту; 7.1.9 өз ойларын, идеяларын, уайымдары мен сезімдерін білдіру үшін қиялды қолдану 7.2.3 жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі шеңберіне кеңейтілген әңгімеде дәлелдің көп бөлігін қолдау арқылы түсіну; 7.2.4 кейбір жалпы және оқу тақырыптарындағы ұзақ

Табиғи апаттар	Тыңдалым	<p>әңгімедегі кейбір болжамды мағыналарды аз қолдаумен түсіну;</p> <p>7.2.5 жалпы және оқу тақырыптарының көпшілігіне ұзақ әңгіме барысында сөйлеушінің (-лердің) пікірін қолдау арқылы анықтау;</p> <p>7.2.6 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша ұзақ әңгіме контекстінен мағынаны шамалы қолдаумен анықтау;</p> <p>7.2.8 жалпы және оқу тақырыптарындағы әңгімелерді қолдау арқылы түсіну</p>
	Айтылым	<p>7.3.4 көптеген жалпы және оқу тақырыптары аясында күтпеген пікірлерге ойлау элементтерімен сөйлем деңгейінде кейбір икемділікпен жауап беру;</p> <p>7.3.5 оқу тапсырмаларын орындау үшін ынтымақтастық, талқылау, үйлестіру, жоспарлау және басымдық беру үшін сыныптастарымен өзара әрекеттесуге тырысу;</p> <p>7.3.7 әртүрлі жалпы және кейбір оқу тақырыптары аясында нақты лексика мен синтаксисті қолдану;</p> <p>7.3.8 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптары бойынша ұзағырақ әңгімелер мен оқиғаларды мазмұндау</p>
	Оқылым	<p>7.4.2 таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында мәтіндердегі нақты ақпарат пен негізгі мәліметтерді түсіну;</p> <p>7.4.3 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары, соның ішінде кейбір ұзақ мәтіндер аясында дәлелдің егжей-тегжейін түсіну;</p> <p>7.4.5 таныс жалпы және оқу тақырыптарының көпшілігінде қысқа мәтіндердегі контекстен мағынаны анықтау;</p> <p>7.4.6 әртүрлі таныс емес жалпы және оқу тақырыптарына автордың көзқарасын немесе пікірін анықтау;</p> <p>7.4.7 көптеген жазбаша жанрлар аясында сөздің, сөйлемнің және мәтіннің сипаттамалық қасиеттерін анықтау</p>

	Жазылым	<p>7.5.1 жалпы және оқу тақырыптары бойынша жұмыстарды мәтін деңгейінде қолдау арқылы жоспарлау, жазу, өңдеу және оқу;</p> <p>7.5.3 таныс жалпы және оқу тақырыптарына қалыпты грамматикалық сауаттылықпен жазу;</p> <p>7.5.4 жалпы және оқу тақырыптарындағы жазбаша жанрларда тиісті стиль мен регистрді қолдау арқылы пайдалану;</p> <p>7.5.6 таныс жалпы тақырыптарға сөз байламның негізгі сөздерін қолдана отырып, сөйлемдерді абзацқа логикалық түрде біріктіру</p>
	Ағылшын тілін қолдану	<p>7.6.6 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша mine, yours, ours, theirs, hers, his, myself, yourself, themselves сияқты жеке және рефлексивті есімдіктерді қолдану;</p> <p>7.6.13 түрлі таныс және жалпы оқу тақырыптары бойынша әртүрлі функциялар үшін әртүрлі модальды формаларды қолдану;</p> <p>7.6.16 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша әртүрлі союздарды пайдалану</p>
4 тоқсан		
	Мазмұндау	<p>7.1.1 топтық мәселелерді бірлесіп шығармашылық түрде шешу үшін сөйлеу және тыңдау дағдыларын қолдану;</p> <p>7.1.5 жеке оқу мақсаттарын қою үшін кері байланысты пайдалану;</p> <p>7.1.7 ауызша және жазбаша сөйлеудегі дәйекті дәлелді дамыту және қолдау;</p> <p>7.1.10 қоршаған әлемге деген көптеген пікірлер мен көзқарастарды талдау және зерттеу үшін ауызша немесе жазбаша тілді қолдану</p>
		<p>7.2.4 кейбір жалпы және оқу тақырыптарындағы ұзақ әңгімедегі кейбір мағыналарды аз қолдаумен түсіну;</p> <p>7.2.5 көптеген тақырыптар бойынша ұзақ әңгімеде</p>

Салауатты әдеттер

Тыңдалым	<p>сөйлеушінің (-лердің) пікірін қолдау арқылы анықтау;</p> <p>7.2.6 жалпы және оқу тақырыптарындағы ұзақ әңгіме контекстінен мағынаны шамалы қолдаумен анықтау;</p> <p>7.2.8 жалпы және оқу тақырыптарындағы әңгімелерді қолдау арқылы түсіну</p>
Айтылым	<p>7.3.6 жұптық, топтық және бүкіл сыныпта жұмыс істеу кезінде басқалардың ұсыныс немесе пайымдау деңгейінде айтқандарына кейбір икемділікпен түсініктеме беруге тырысу;</p> <p>7.3.7 әртүрлі жалпы және кейбір оқу тақырыптары аясында нақты лексика мен синтаксисті қолдану;</p> <p>7.3.8 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптары бойынша ұзағырақ әңгімелер мен оқиғаларды мазмұндау</p>
Оқылым	<p>7.4.1 кейбір таныс емес жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі мәтіндердегі негізгі ойларды түсіну;</p> <p>7.4.3 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары, соның ішінде кейбір ұзақ мәтіндер аясында дәлелдің егжей-тегжейін түсіну;</p> <p>7.4.5 таныс жалпы және оқу тақырыптарының көпшілігінде қысқа мәтіндердегі контексттен мағынаны анықтау;</p> <p>7.4.8 мәнді тексеру және түсінуді кеңейту үшін таныс және кейбір таныс емес қағаз жүзіндегі және сандық ресурстарды аз қолдаумен пайдалану;</p> <p>7.4.9 кейбір жалпы және оқу тақырыптарындағы қысқа, қарапайым мәтіндерде дәлелдердегі сәйкессіздіктерді анықтау</p>
	<p>7.5.4 жалпы және оқу тақырыптарындағы кейбір жазбаша жанрларда тиісті стиль мен регистрді қолдау арқылы пайдалану;</p> <p>7.5.5 белгілі бір жалпы және оқу тақырыптары бойынша дәлелдерді</p>

Жазылым		<p>мысалдар мен негіздемелермен күшетіп кейбір қолдаумен пайдалану;</p> <p>7.5.6 таныс жалпы тақырыптарға сөз байламның негізгі сөздерін қолдана отырып, сөйлемдерді абзацқа логикалық түрде біріктіру ;</p> <p>7.5.7 таныс жалпы және оқу тақырыптарындағы әртүрлі жазбаша жанрлар үшін мәтін деңгейіндегі тиісті форматты аз қолдаумен пайдалану;</p> <p>7.5.8 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында жиі қолданылатын сөздерді дұрыс жазу;</p> <p>7.5.9 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында мәтін деңгейінде орташа сауаттылықпен жазбаша жұмыстарда тыныс белгілерін қолдану</p>
Ағылшын тілін қолдану		<p>7.6.4 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша әртүрлі көрсеткіштерді, соның ішінде neither, either қолдану;</p> <p>7.6.8 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша келер шақтың әртүрлі формаларын, соның ішінде болашақ мәні бар осы шақты қолдану;</p> <p>7.6.9 кәдімгі жалпы және оқу тақырыптарының барлық түрлері бойынша қазіргі және өткен қарапайым формалар мен соңғы жетілдірілген қарапайым формалардың тиісті түрде кеңейтілген алуан түрлілігін пайдалану;</p> <p>7.6.16 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша әртүрлі союздарды пайдалану</p>
Мазмұндау		<p>7.1.1 топтық мәселелерді бірлесіп шығармашылық түрде шешу үшін сөйлеу және тындау дағдыларын қолдану;</p> <p>7.1.4 басқа оқушылардың кері байланысын сындарлы бағалау және жауап беру;</p> <p>7.1.5 жеке оқу мақсаттарын қою үшін кері байланысты пайдалану;</p>

		7.1.9 өз ойларын, идеяларын, уайымдары мен сезімдерін білдіру үшін қиялды қолдану
	Тыңдалым	7.2.3 жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі шеңберіне кеңейтілген әңгімеде дәлелдің көп бөлігін қолдау арқылы түсіну; 7.2.4 кейбір жалпы және оқу тақырыптарындағы ұзақ әңгімедегі кейбір болжамды мағыналарды аз қолдаумен түсіну; 7.2.6 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша ұзақ әңгіме контекстінен мағынаны шамалы қолдаумен анықтау; 7.2.7 кейбір ауызша жанрлардың сөз, сөйлем және мәтін деңгейінде сипаттамалық белгілерін анықтай бастау
	Айтылым	7.3.5 оқу тапсырмаларын орындау үшін ынтымақтастық, талқылау, үйлестіру, жоспарлау және басымдық беру үшін сыныптастарымен өзара әрекеттесуге тырысу; 7.3.6 жұптық, топтық және бүкіл сыныпта жұмыс істеу кезінде басқалардың ұсыныс немесе пайымдау деңгейінде айтқандарына кейбір икемділікпен түсініктеме беруге тырысу; 7.3.7 әртүрлі жалпы және кейбір оқу тақырыптары аясында нақты лексика мен синтаксисті қолдану
Киім және мода	Оқылым	7.4.1 кейбір таныс емес жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі мәтіндердегі негізгі ойларды түсіну; 7.4.2 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында мәтіндердегі нақты ақпарат пен негізгі мәліметтерді түсіну; 7.4.5 таныс жалпы және оқу тақырыптарының көпшілігінде қысқа мәтіндердегі контекстен мағынаны анықтау; 7.4.6 әртүрлі таныс емес жалпы және оқу тақырыптары бойынша автордың көзқарасын немесе пікірін анықтау; 7.4.7 көптеген жазбаша жанрлар аясында сөздің, сөйлемнің және

		<p>мәтіннің сипаттамалық қасиеттерін анықтау;</p> <p>7.4.8 мәнді тексеру және түсінуді кеңейту үшін таныс және кейбір таныс емес қағаз және сандық ресурстарды аз қолдаумен пайдалану</p>
	Жазылым	<p>7.5.1 жалпы және оқу тақырыптары бойынша жұмыстарды мәтін деңгейінде қолдау арқылы жоспарлау, жазу, өңдеу және оқу;</p> <p>7.5.6 таныс жалпы тақырыптарға сөз байламның негізгі сөздерін қолдана отырып, сөйлемдерді абзацқа логикалық түрде біріктіру ;</p> <p>7.5.8 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында жиі қолданылатын сөздерді дұрыс жазу;</p> <p>7.5.9 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында мәтін деңгейінде орташа сауаттылықпен жазбаша жұмыстарда тыныс белгілерін қолдану</p>
	Ағылшын тілін қолдану	<p>7.6.3 жалпы есімшелерді сын есім ретінде қолдану және таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша зат есімдердің алдына сын есімдерді дұрыс қою;</p> <p>7.6.9 кәдімгі жалпы және оқу тақырыптарының барлық түрлері бойынша қазіргі және өткен қарапайым формалар мен соңғы жетілдірілген қарапайым формалардың тиісті түрде кеңейтілген алуан түрлілігін пайдалану;</p> <p>7.6.10 таныс жалпы және оқу тақырыптарының ауқымында үздіксіз осы шақтың және өткен үздіксіз формалардың түрлерін қолдану;</p> <p>7.6.14 әртүрлі таныс және жалпы оқу тақырыптарында жалпы фразалық сөйлемдерде зат есімдер мен сын есімдердің алдында предлогтар қолдану</p>

4) 8 сынып:

Тақырыптар	Бөлімдер	Оқыту мақсаттары
1 тоқсан		

Мазмұндау	<p>8.1.2 сыныптастарына кері байланысты қамтамасыз ету үшін сөйлеу және тыңдау дағдыларын қолдану;</p> <p>8.1.3 әртүрлі көзқарастарды құрметтеу;</p> <p>8.1.4 басқа оқушылардың кері байланысын сындарлы бағалау және жауап беру;</p> <p>8.1.5 жеке оқу мақсаттарын қою үшін кері байланысты пайдалану;</p> <p>8.1.7 ауызша және жазбаша сөйлеудегі дәйекті дәлелді дамыту және қолдау;</p> <p>8.1.8 оқу және талқылау арқылы мәдениетаралық түсініктерді дамыту;</p> <p>8.1.9 өз ойларын, идеяларын, уайымдары мен сезімдерін білдіру үшін қиялды қолдану;</p> <p>8.1.10 қоршаған әлемге деген көптеген пікірлер мен көзқарастарды талдау және зерттеу үшін ауызша немесе жазбаша тілді қолдану</p>
Тыңдалым	<p>8.2.1 жалпы және оқу тақырыптарына арналған ұзақ әңгімедегі негізгі ойларды қолдаусыз түсіну;</p> <p>8.2.3 жалпы және оқу тақырыптарының кең ауқымы бойынша ұзақ әңгімедегі дәлелдердің көп бөлігін қолдаусыз түсіну;</p> <p>8.2.7 кейбір ауызша жанрлардың сөз, сөйлем және мәтін деңгейінде сипаттамалық белгілерін анықтау;</p> <p>8.2.6 жалпы және оқу тақырыптарының көпшілігіне ұзақ әңгіме контекстінен мағынаны шамалы қолдаумен анықтау</p>
	<p>8.3.1 көптеген жалпы және оқу тақырыптары бойынша сөйлесуде ресми және бейресми регистрлерді қолдану;</p> <p>8.3.3 кез келген жалпы және оқу тақырыптары бойынша пайымдау деңгейінде пікір білдіру;</p> <p>8.3.4 жалпы және оқу тақырыптарындағы күтпеген пікірлерге ойлау элементтерімен сөйлем деңгейінде кейбір икемділікпен жауап беру;</p>

Бізді қоршаған әлем

Айтылым

8.3.5 оқу тапсырмаларын орындау үшін ынтымақтастық, талқылау, үйлестіру, жоспарлау және басымдық беру үшін сыныптастарымен өзара әрекеттесу;
8.3.6 жұптық, топтық және бүкіл сыныпта жұмыс істеу кезінде басқалардың ұсыныс немесе пайымдау деңгейінде айтқандарына кейбір икемділікпен түсініктеме беру;
8.3.7 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының көпшілігінде нақты лексика мен синтаксисті қолдану

Оқылым

8.4.1 таныс емес әртүрлі жалпы және оқу тақырыптарының мәтіндеріндегі негізгі ойларды, соның ішінде кейбір ұзақ мәтіндерді түсіну;
8.4.2 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары, соның ішінде кейбір ұзақ мәтіндер аясында мәтіндердегі белгілі бір ақпарат пен негізгі мәліметтерді түсіну;
8.4.4 таныс және таныс емес жалпы және оқу тақырыптары аясында әртүрлі көркем және көркем емес әдебиеттердің ұзақ мәтіндерін оқу;
8.4.6 әртүрлі таныс емес жалпы және оқу тақырыптары, соның ішінде ұзақ мәтіндер аясында автордың көзқарасын немесе пікірін анықтау;
8.4.8 мәнді тексеру және түсінуді кеңейту үшін таныс және кейбір таныс емес қағаз және сандық ресурстарды пайдалану

8.5.1 жалпы және оқу тақырыптары бойынша жұмысты мәтін деңгейінде аз қолдаумен жоспарлау, жазу, өңдеу және оқу;
8.5.2 таныс жалпы және оқу тақырыптарына нақты, ойдан шығарылған оқиғалар, іс-әрекеттер немесе өткен тәжірибе туралы аз қолдаумен жазу;
8.5.3 түрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша қалыпты

	Жазылым	<p>грамматикалық сауаттылықпен жазу;</p> <p>8.5.4 жалпы және оқу тақырыптарындағы жазбаша жанрларда тиісті стиль мен регистрді қолдау арқылы пайдалану;</p> <p>8.5.7 жалпы және оқу тақырыптарындағы жазбаша жанрлар үшін мәтін деңгейіндегі тиісті форматты аз қолдаумен пайдалану;</p> <p>8.5.8 таныс жалпы және оқу тақырыптарында жиі қолданылатын сөздерді дұрыс жазу</p>
	Ағылшын тілін қолдану	<p>8.6.5 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша әртүрлі уақытша және модальды формаларды қамтитын сұрақтарды қолдану;</p> <p>8.6.9 жалпы және таныс оқу тақырыптары бойынша сипаттамалық және жанама сөйлеуде қазіргі және өткен қарапайым формалар мен соңғы жетілдірілген қарапайым формалардың алуан түрлілігін тиісті түрде қолдану;</p> <p>8.6.15 таныс жалпы және оқу тақырыптарында сөйлемдік етістіктерді қолдану және фразалық етістіктерді қолдана бастау; етістіктер мен сын есімдердің шектеулі санынан кейін инфинитив формаларын қолдану; етістіктер мен предлогтардың шектеулі санынан кейін герундий формаларын қолдану;</p> <p>8.6.16 таныс жалпы және оқу тақырыптарын түсіндіру кезінде себептерді түсіндіру үшін since, as ; құрылымын түсіндіру үшін so ... that, such as ... сияқты әртүрлі союздарды қолдану</p>
		<p>8.1.1 топтық мәселелерді бірлесіп шығармашылық түрде шешу үшін сөйлеу және тыңдау дағдыларын қолдану;</p> <p>8.1.3 әртүрлі көзқарастарды құрметтеу;</p>

Мазмұндау	<p>8.1.4 басқа оқушылардың кері байланысын сындарлы бағалау және жауап беру;</p> <p>8.1.5 жеке оқу мақсаттарын қою үшін кері байланысты пайдалану;</p> <p>8.1.8 оқу және талқылау арқылы мәдениетаралық түсініктерді дамыту</p>
Тыңдалым	<p>8.2.7 кейбір ауызша жанрлардың сөз, сөйлем және мәтін деңгейінде сипаттамалық белгілерін анықтау;</p> <p>8.2.1 жалпы және оқу тақырыптарына арналған ұзақ әңгімедегі негізгі ойларды қолдаусыз түсіну;</p> <p>8.2.2 жалпы және оқу тақырыптарының кең ауқымы бойынша кеңейтілген әңгімедегі неғұрлым нақты ақпаратты аз қолдаумен немесе қолдаусыз түсіну;</p> <p>8.2.3 жалпы және оқу тақырыптарының кең ауқымы бойынша ұзақ әңгімедегі дәлелдердің көп бөлігін қолдаусыз түсіну</p>
Айтылым	<p>8.3.5 оқу тапсырмаларын орындау үшін ынтымақтастық, талқылау, үйлестіру, жоспарлау және басымдық беру үшін сыныптастарымен өзара әрекеттесу;</p> <p>8.3.6 жұптық, топтық және бүкіл сыныпта жұмыс істеу кезінде басқалардың ұсыныс немесе пайымдау деңгейінде айтқандарына кейбір икемділікпен түсініктеме беру;</p> <p>8.3.7 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының көпшілігінде нақты лексика мен синтаксисті қолдану;</p> <p>8.3.8 жалпы және оқу тақырыптарының көпшілігінде ұзағырақ әңгімелер мен оқиғаларды мазмұндау</p>
	<p>8.4.2 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары, соның ішінде кейбір ұзақ мәтіндер аясында мәтіндердегі белгілі бір ақпарат пен негізгі мәліметтерді түсіну;</p> <p>8.4.3 таныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде және</p>

Күнделікті өмір және шоппинг	Оқылым	<p>ұзақ мәтіндерде дәлелдің егжей-тегжейін түсіну;</p> <p>8.4.4 таныс және таныс емес жалпы және оқу тақырыптары аясында әртүрлі көркем және көркем емес әдебиеттердің ұзақ мәтіндерін оқу;</p> <p>8.4.6 әртүрлі таныс емес жалпы және оқу тақырыптары, соның ішінде ұзақ мәтіндер аясында автордың көзқарасын немесе пікірін анықтау</p>
	Жазылым	<p>8.5.1 жалпы және оқу тақырыптары бойынша жұмысты мәтін деңгейінде аз қолдаумен жоспарлау, жазу, өңдеу және оқу;</p> <p>8.5.2 таныс жалпы және оқу тақырыптарына нақты, ойдан шығарылған оқиғалар, іс-әрекеттер немесе өткен тәжірибе туралы аз қолдаумен жазу;</p> <p>8.5.3 түрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша қалыпты грамматикалық сауаттылықпен жазу;</p> <p>8.5.6 таныс жалпы тақырыптардағы сөз байламдардың негізгі сөздерін қолдана отырып, сөйлемдерді абзацқа логикалық түрде біріктіру ;</p> <p>8.5.9 таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында жазбаша жұмыстарда мәтіннің сауаттылығының орташа деңгейінде тыныс белгілерін пайдалану</p>
		<p>8.6.10 үздіксіз осы шақ және өткен үздіксіз формаларды, соның ішінде кейбір пассивті формаларды бірқатар жалпы және таныс оқу тақырыптары бойынша қолдану;</p> <p>8.6.11 таныс жалпы және білім беру тақырыптарының жиынтығы бойынша мәлімдемелер, сұрақтар мен командалар: айту, сұрау, әңгімелеу үшін жанама сөйлеудің кейбір түрлерін қолдану;</p> <p>8.6.12 бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша not as quickly as / far less quickly</p>

	Ағылшын тілін қолдану	<p>салыстырмалы дәрежедегі үстеу құрылымдарын дұрыс және бұрыс үстеулермен қолдану; үстеулердің сөз алды, сөзден кейін және қорытынды түрін қолдану;</p> <p>8.6.15 таныс жалпы және оқу тақырыптарында сөйлемдік етістіктерді қолдану және фразалық етістіктерді қолдана бастау; етістіктер мен сын есімдердің шектеулі санынан кейін инфинитив формаларын қолдану; етістіктер мен предлогтардың шектеулі санынан кейін герундий формаларын қолдану;</p> <p>8.6.16 таныс жалпы және оқу тақырыптарын түсіндіру кезінде себептерді түсіндіру үшін since, as ; құрылымын түсіндіру үшін so ... that, such as ... сияқты әртүрлі союздарды қолдану</p>
2 тоқсан		
	Мазмұндау	<p>8.1.1 топтық мәселелерді бірлесіп шығармашылық түрде шешу үшін сөйлеу және тыңдау дағдыларын қолдану;</p> <p>8.1.3 әртүрлі көзқарастарды құрметтеу;</p> <p>8.1.4 басқа оқушылардың кері байланысын сындарлы бағалау және жауап беру;</p> <p>8.1.8 оқу және талқылау арқылы мәдениетаралық түсініктерді дамыту;</p> <p>8.1.9 өз ойларын, идеяларын, уайымдары мен сезімдерін білдіру үшін қиялды қолдану;</p> <p>8.1.10 қоршаған әлемге деген көптеген пікірлер мен көзқарастарды талдау және зерттеу үшін ауызша немесе жазбаша тілді қолдану</p>
	Тыңдалым	<p>8.2.1 жалпы және оқу тақырыптарына арналған ұзақ әңгімедегі негізгі ойларды қолдаусыз түсіну;</p> <p>8.2.2 жалпы және оқу тақырыптарының кең ауқымы бойынша кеңейтілген әңгімедегі неғұрлым нақты ақпаратты аз қолдаумен немесе қолдаусыз түсіну;</p>

		<p>8.2.5 жалпы және оқу тақырыптары бойынша ұзақ әңгімелесуде сөйлеушінің (-лердің) пікірін шамалы қолдаумен анықтау;</p> <p>8.2.6 жалпы және оқу тақырыптарының көпшілігіне ұзақ әңгіме контекстінен мағынаны шамалы қолдаумен анықтау</p>
Айтылым		<p>8.3.1 жалпы және оқу тақырыптары бойынша сөйлесуде ресми және бейресми регистрлерді қолдану;</p> <p>8.3.3 кез келген жалпы және оқу тақырыптары бойынша пайымдау деңгейінде пікір білдіру;</p> <p>8.3.6 жұптық, топтық және бүкіл сыныпта жұмыс істеу кезінде басқалардың ұсыныс немесе пайымдау деңгейінде айтқандарына кейбір икемділікпен түсініктеме беру;</p> <p>8.3.7 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының көпшілігінде нақты лексика мен синтаксисті қолдану</p>
Оқылым		<p>8.4.1 таныс емес әртүрлі жалпы және оқу тақырыптарының мәтіндеріндегі негізгі ойларды, соның ішінде кейбір ұзақ мәтіндерді түсіну;</p> <p>8.4.2 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары, соның ішінде кейбір ұзақ мәтіндер аясында мәтіндердегі белгілі бір ақпарат пен негізгі мәліметтерді түсіну;</p> <p>8.4.5 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында қысқа және кейбір ұзақ мәтіндердегі контексттен мағынаны анықтау;</p> <p>8.4.6 әртүрлі таныс емес жалпы және оқу тақырыптары, соның ішінде ұзақ мәтіндер аясында автордың көзқарасын немесе пікірін анықтау;</p> <p>8.4.8 мәнді тексеру және түсінуді кеңейту үшін таныс және кейбір таныс емес қағаз және сандық ресурстарды пайдалану</p>
		<p>8.5.1.1 жалпы және оқу тақырыптары бойынша жұмысты мәтін деңгейінде аз қолдаумен жоспарлау, жазу, өңдеу және оқу;</p>

Ойын-сауық және медиа

Жазылым

8.5.2 таныс жалпы және оқу тақырыптарына нақты, ойдан шығарылған оқиғалар, іс-әрекеттер немесе өткен тәжірибе туралы аз қолдаумен жазу;

8.5.3 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптары бойынша орташа грамматикалық сауаттылықпен жазу;

8.5.4 жалпы және оқу тақырыптарындағы жазбаша жанрларда тиісті стиль мен регистрді қолдау арқылы пайдалану;

8.5.5 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша дәлелдерді мысалдар мен негіздемелермен қолдай отырып қолдау арқылы пайдалану;

8.5.6 таныс жалпы тақырыптардағы сөз байламдардың негізгі сөздерін қолдана отырып, сөйлемдерді абзацқа логикалық түрде біріктіру ;

8.5.7 таныс жалпы және оқу тақырыптарына жазбаша жанрлар үшін мәтін деңгейінде тиісті форматты аз қолдаумен пайдалану ;

8.5.8 таныс жалпы және оқу тақырыптарында жиі қолданылатын сөздерді дұрыс жазу

8.6.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары, сондай-ақ таныс емес тақырыптар бойынша кейбір абстрактілі құрама зат есімдерді, күрделі және дерексіз топтарды қолдану;

8.6.2 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша есептелетін және есептелмейтін зат есімдерге, соның ішінде, several, plenty, a large / small, number / amount үшін әртүрлі сандық есімдіктерді қолдану;

8.6.3 әртүрлі күрделі сын есімдер мен қарапайым сын есімдерді есімшелер және салыстырмалы құрылым ретінде қолдану, мысалы таныс жалпы және оқу

	<p>Ағылшын тілін қолдану</p>	<p>тақырыптары бойынша деңгейді көрсету үшін as...as, much ...than қолдану;</p> <p>8.6.5 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша әртүрлі уақытша және модальды формаларды қамтитын сұрақтарды қолдану;</p> <p>8.6.7 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша соңғы, белгісіз және аяқталмаған өткенді білдіру үшін қарапайым жетілдірілген формалардың алуан түрін қолдану;</p> <p>8.6.13 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша әртүрлі функциялар үшін: міндеттемелер, қажеттілік, мүмкіндік, рұқсат, өтініштер, ұсыныстар, тыйым - модальды формалардың алуан түрлілігін қолдану;</p> <p>8.6.14 таныс жалпы және оқу тақырыптарының бірқатарына сәйкес сын есімдерден кейін тұратын тәуелді предлогтарды қалай қолдану керектігін көрсету үшін as, like to, предлогтарын қолдану; зат есімдер мен сын есімдердің алдында кейбір предлогтарды қолдану;</p> <p>8.6.15 таныс жалпы және оқу тақырыптарында сөйлемдік етістіктерді қолдану және фразалық етістіктерді қолдана бастау; етістіктер мен сын есімдердің шектеулі санынан кейін инфинитив формаларын қолдану; етістіктер мен предлогтардың шектеулі санынан кейін герундий формаларын қолдану;</p> <p>8.6.17 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша if/unless/if only екінші бағыныңқы сөйлемде қолдану, wish [that] [present reference] шарттарын пайдалану; анықтауыш бағыныңқы сөйлемдерді "why" сөзімен қоса пайдалану</p>
		<p>8.1.1 топтық мәселелерді бірлесіп шығармашылық түрде шешу үшін сөйлеу және тыңдау дағдыларын қолдану;</p>

Мазмұндау	<p>8.1.3 әртүрлі көзқарастарды құрметтеу;</p> <p>8.1.7 ауызша және жазбаша сөйлеудегі дәйекті дәлелді дамыту және қолдау</p>
Тыңдалым	<p>8.2.1 жалпы және оқу тақырыптарына арналған ұзақ әңгімедегі негізгі ойларды қолдаусыз түсіну;</p> <p>8.2.2 жалпы және оқу тақырыптарының кең ауқымы бойынша кеңейтілген әңгімедегі неғұрлым нақты ақпаратты аз қолдаумен немесе қолдаусыз түсіну;</p> <p>8.2.4 жалпы және оқу тақырыптары бойынша ұзақ әңгімелесуде болжамды мағынаның көп бөлігін қолдаусыз түсіну;</p> <p>8.2.5 жалпы және оқу тақырыптары бойынша ұзақ әңгімелесуде сөйлеушінің (-лердің) пікірін шамалы қолдаумен анықтау</p>
Айтылым	<p>8.3.5 оқу тапсырмаларын орындау үшін ынтымақтастық, талқылау, үйлестіру, жоспарлау және басымдық беру үшін сыныптастарымен өзара әрекеттесу;</p> <p>8.3.6 жұптық, топтық және бүкіл сыныпта жұмыс істеу кезінде басқалардың ұсыныс немесе пайымдау деңгейінде айтқандарына кейбір икемділікпен түсініктеме беру;</p> <p>8.3.7 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының көпшілігінде нақты лексика мен синтаксисті қолдану</p>
Оқылым	<p>8.4.2 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары, соның ішінде кейбір ұзақ мәтіндер аясында мәтіндердегі белгілі бір ақпарат пен негізгі мәліметтерді түсіну;</p> <p>8.4.3 таныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде және ұзақ мәтіндерде дәлелдің егжей-тегжейін түсіну;</p> <p>8.4.6 әртүрлі таныс емес жалпы және оқу тақырыптары, соның ішінде ұзақ мәтіндер аясында</p>

Спорт, денсаулық, дене шынықтыру

Жазылым

Ағылшын тілін қолдану

автордың көзқарасын немесе пікірін анықтау

8.5.1 жалпы және оқу тақырыптары бойынша жұмысты мәтін деңгейінде аз қолдаумен жоспарлау, жазу, өңдеу және оқу;

8.5.2 таныс жалпы және оқу тақырыптарына нақты, ойдан шығарылған оқиғалар, іс-әрекеттер немесе өткен тәжірибе туралы аз қолдаумен жазу;

8.5.3 түрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша қалыпты грамматикалық сауаттылықпен жазу;

8.5.5 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша дәлелдерді мысалдар мен негіздемелермен қолдай отырып қолдау арқылы пайдалану;

8.5.6 таныс жалпы тақырыптардағы сөз байламдардың негізгі сөздерін қолдана отырып, сөйлемдерді абзацқа логикалық түрде біріктіру

8.6.8 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша келер шақтың әртүрлі формаларын, оның ішінде болашақ мәні бар созылмалы осы шақ және нақ осы шақты қолдануды;

8.6.10 үздіксіз осы шақ және өткен үздіксіз формаларды, соның ішінде кейбір пассивті формаларды бірқатар жалпы және таныс оқу тақырыптары бойынша қолдану;

8.6.12 бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша not as quickly as / far less quickly салыстырмалы дәрежедегі үстеу құрылымдарын дұрыс және бұрыс үстеулермен қолдану; үстеулердің сөз алды, сөзден кейін және қорытынды түрін қолдану;

8.6.13 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша әртүрлі функциялар үшін: міндеттемелер, қажеттілік, мүмкіндік, рұқсат, өтініштер, ұсыныстар, тыйым - модальды формалардың алуан түрлілігін қолдану;

		<p>8.6.15 таныс жалпы және оқу тақырыптарында сөйлемдік етістіктерді қолдану және фразалық етістіктерді қолдана бастау; етістіктер мен сын есімдердің шектеулі санынан кейін инфинитив формаларын қолдану; етістіктер мен предлогтардың шектеулі санынан кейін герунд формаларын қолдану ;</p> <p>8.6.17 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша if/unless/if only екінші бағыныңқы сөйлемде қолдану, wish [that] [present reference] шарттарын пайдалану; анықтауыш бағыныңқы сөйлемдерді "why" сөзімен қоса пайдалан</p>
3 тоқсан		
	Мазмұндау	<p>8.1.3 әртүрлі көзқарастарды құрметтеу;</p> <p>8.1.6 ақпаратты басқаларға түсінікті түрде ұйымдастыру және ұсыну;</p> <p>8.1.7 ауызша және жазбаша сөйлеудегі дәйекті дәлелді дамыту және қолдау;</p> <p>8.1.8 оқу және талқылау арқылы мәдениетаралық түсініктерді дамыту;</p> <p>8.1.9 өз ойларын, идеяларын, уайымдары мен сезімдерін білдіру үшін қиялды қолдану</p>
	Тыңдалым	<p>8.2.1 жалпы және оқу тақырыптарына арналған ұзақ әңгімедегі негізгі ойларды қолдаусыз түсіну;</p> <p>8.2.2 жалпы және оқу тақырыптарының кең ауқымы бойынша кеңейтілген әңгімедегі неғұрлым нақты ақпаратты аз қолдаумен немесе қолдаусыз түсіну;</p> <p>8.2.3 жалпы және оқу тақырыптарының кең ауқымы бойынша ұзақ әңгімедегі дәлелдердің көп бөлігін қолдаусыз түсіну;</p> <p>8.2.5 жалпы және оқу тақырыптары бойынша ұзақ</p>

		<p>әңгімелесуде сөйлеушінің(-лердің) пікірін шамалы қолдаумен анықтау;</p> <p>8.2.8 жалпы және оқу тақырыптарындағы үлкен әңгімелерді түсіну</p>
Айтылым		<p>8.3.2 жалпы тақырыптар мен оқу тақырыптары аясында ақпарат алу үшін күрделі сұрақтар қою;</p> <p>8.3.3 кез келген жалпы және оқу тақырыптары бойынша пайымдау деңгейінде пікір білдіру;</p> <p>8.3.4 оқу тақырыптары аясында күтпеген пікірлерге ойлау элементтерімен сөйлем деңгейінде кейбір икемділікпен жауап беру;</p> <p>8.3.8 жалпы және оқу тақырыптарының көпшілігінде ұзағырақ әңгімелер мен оқиғаларды мазмұндау</p>
Оқылым		<p>8.4.1 таныс емес әртүрлі жалпы және оқу тақырыптарының мәтіндеріндегі негізгі ойларды, соның ішінде кейбір ұзақ мәтіндерді түсіну;</p> <p>8.4.2 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары, соның ішінде кейбір ұзақ мәтіндер аясында мәтіндердегі белгілі бір ақпарат пен негізгі мәліметтерді түсіну;</p> <p>8.4.3 таныс жалпы және оқу тақырыптары, соның ішінде кейбір ұзақ мәтіндерді түсіну аясында дәлелдің егжей-тегжейін түсіну;</p> <p>8.4.4 таныс және таныс емес жалпы және оқу тақырыптары аясында әртүрлі көркем және көркем емес әдебиеттердің ұзақ мәтіндерін оқу;</p> <p>8.4.5 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында қысқа және кейбір ұзақ мәтіндердегі контекстен мағынаны анықтау;</p> <p>8.4.6 әртүрлі таныс емес жалпы және оқу тақырыптары, соның ішінде ұзақ мәтіндер аясында автордың көзқарасын немесе пікірін анықтау;</p> <p>8.4.7 көптеген жазбаша жанрлар аясында сөздің, сөйлемнің және мәтіннің сипаттамалық қасиеттерін анықтау;</p>

		<p>8.4.9 кейбір жалпы және оқу тақырыптарындағы қысқа мәтіндердегі дәлелдердің сәйкессіздіктерін анықтау</p>
Оқу (зор ынтамен оқимыз)	Жазылым	<p>8.5.1 жалпы және оқу тақырыптары бойынша жұмысты мәтін деңгейінде аз қолдаумен жоспарлау, жазу, өңдеу және оқу;</p> <p>8.5.3 жалпы және оқу тақырыптары бойынша қалыпты грамматикалық сауаттылықпен жазу;</p> <p>8.5.5 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша дәлелдерді мысалдар мен негіздемелермен қолдай отырып қолдау арқылы пайдалану;</p> <p>8.5.8 таныс жалпы және оқу тақырыптарында жиі қолданылатын сөздерді дұрыс жазу</p>
		<p>8.6.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары, сондай-ақ таныс емес тақырыптар бойынша кейбір абстрактілі құрама зат есімдерді, күрделі және дерексіз топтарды қолдану;</p> <p>8.6.2 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша есептелетін және есептелмейтін зат есімдерге, соның ішінде, several, plenty, a large / small, number / amount үшін әртүрлі сандық есімдіктерді қолдану;</p> <p>8.6.4 all, half, both [of] қоса алғанда, айқындаушы сөздерді таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша предетерминатив ретінде пайдалану;</p> <p>8.6.6 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптарында есімдіктерді қолдану, соның ішінде anybody, anyone, anything белгісіз есімдіктерін, everyone, everything, none, more, less, a few сандық есімдіктерін қолдану</p> <p>8.6.7 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша соңғы, белгісіз және аяқталмаған өткенді білдіру үшін қарапайым жетілдірілген формалардың алуан түрін қолдану;</p>

Ағылшын тілін қолдану

8.6.8 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша келер шақтың әртүрлі формаларын, оның ішінде болашақ мәні бар созылмалы осы шақ және нақ осы шақты қолдануды;

8.6.9 жалпы және таныс оқу тақырыптары бойынша сипаттамалық және жанама сөйлеуде қазіргі және өткен қарапайым формалар мен соңғы жетілдірілген қарапайым формалардың алуан түрлілігін тиісті түрде қолдану;

8.6.10 үздіксіз осы шақ және өткен үздіксіз формаларды, соның ішінде кейбір пассивті формаларды бірқатар жалпы және таныс оқу тақырыптары бойынша қолдану;

8.6.11 таныс жалпы және білім беру тақырыптарының жиынтығы бойынша мәлімдемелер, сұрақтар мен командалар: айту, сұрау, әңгімелеу үшін жанама сөйлеудің кейбір түрлерін қолдану;

8.6.12 бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша *not as quickly as / far less quickly* салыстырмалы дәрежедегі үстеу құрылымдарын дұрыс және бұрыс үстеулермен қолдану; үстеулердің сөз алды, сөзден кейін және қорытынды түрін қолдану;

8.6.14 таныс жалпы және оқу тақырыптарының бірқатарына сәйкес сын есімдерден кейін тұратын тәуелді предлогтарды қалай қолдану керектігін көрсету үшін *as, like to*, предлогтарын қолдану; зат есімдер мен сын есімдердің алдында кейбір предлогтарды қолдану;

8.6.15 таныс жалпы және оқу тақырыптарында сөйлемдік етістіктерді қолдану және фразалық етістіктерді қолдана бастау; етістіктер мен сын есімдердің шектеулі санынан кейін инфинитив формаларын қолдану; етістіктер мен предлогтардың шектеулі санынан кейін герундий формаларын қолдану;

		<p>8.6.16 таныс жалпы және оқу тақырыптарын түсіндіру кезінде себептерді түсіндіру үшін since, as ; құрылымын түсіндіру үшін so ... that, such as ... сияқты әртүрлі союздарды қолдану</p>
	<p>Мазмұндау</p>	<p>8.1.1 топтық мәселелерді бірлесіп шығармашылық түрде шешу үшін сөйлеу және тыңдау дағдыларын қолдану; 8.1.2 сыныптастарына кері байланысты қамтамасыз ету үшін сөйлеу және тыңдау дағдыларын қолдану; 8.1.3 әртүрлі көзқарастарды құрметтеу; 8.1.7 ауызша және жазбаша сөйлеудегі реттік дәлелді дамыту және қолдау; 8.1.10 қоршаған әлемге деген көптеген пікірлер мен көзқарастарды талдау және зерттеу үшін ауызша немесе жазбаша тілді қолдану</p>
	<p>Тыңдалым</p>	<p>8.2.1 жалпы және оқу тақырыптарына арналған ұзақ әңгімедегі негізгі ойларды қолдаусыз түсіну; 8.2.2 жалпы және оқу тақырыптарының кең ауқымы бойынша кеңейтілген әңгімедегі неғұрлым нақты ақпаратты аз қолдаумен немесе қолдаусыз түсіну; 8.2.6 жалпы және оқу тақырыптарының көпшілігіне ұзақ әңгіме контекстінен мағынаны шамалы қолдаумен анықтау; 8.2.7 кейбір ауызша жанрлардың сөз, сөйлем және мәтін деңгейінде сипаттамалық белгілерін анықтау; 8.2.8 жалпы және оқу тақырыптарындағы үлкен әңгімелерді түсіну</p>
		<p>8.3.1 көптеген жалпы және оқу тақырыптары бойынша сөйлесуде ресми және бейресми регистрлерді қолдану; 8.3.2 жалпы тақырыптар мен оқу тақырыптары аясында ақпарат алу үшін күрделі сұрақтар қою;</p>

	Айтылым	<p>8.3.3 кез келген жалпы және оқу тақырыптары бойынша пайымдау деңгейінде пікір білдіру;</p> <p>8.3.4 жалпы және оқу тақырыптары аясында күтпеген пікірлерге ойлау элементтерімен сөйлем деңгейінде кейбір икемділікпен жауап беру;</p> <p>8.3.5 оқу тапсырмаларын орындау үшін ынтымақтастық, талқылау, үйлестіру, жоспарлау және басымдық беру үшін сыныптастарымен өзара әрекеттесу;</p> <p>8.3.8 жалпы және оқу тақырыптарының көпшілігінде ұзағырақ әңгімелер мен оқиғаларды мазмұндау</p>
Табиғат әлемі	Оқылым	<p>8.4.2 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде және ұзақ мәтіндерде нақты ақпарат пен егжей-тегжейлерді түсіну;</p> <p>8.4.5 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында қысқа және кейбір ұзақ мәтіндердегі контексттен мағынаны анықтау;</p> <p>8.4.6 әртүрлі таныс емес жалпы және оқу тақырыптары, соның ішінде ұзақ мәтіндер аясында автордың көзқарасын немесе пікірін анықтау;</p> <p>8.4.7 көптеген жазбаша жанрлар аясында сөздің, сөйлемнің және мәтіннің сипаттамалық қасиеттерін анықтау;</p> <p>8.4.8 мәнді тексеру және түсінуді кеңейту үшін таныс және кейбір таныс емес қағаз және сандық ресурстарды пайдалану</p>
		<p>8.5.3 түрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша қалыпты грамматикалық сауаттылықпен жазу;</p> <p>8.5.5 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша дәлелдерді мысалдар мен негіздемелермен қолдай отырып қолдау арқылы пайдалану;</p> <p>8.5.6 таныс жалпы тақырыптардағы сөз байламдардың негізгі сөздерін қолдана отырып, сөйлемдерді</p>

	Жазылым	<p>абзацқа логикалық түрде біріктіру ;</p> <p>8.5.7 жалпы және оқу тақырыптарындағы жазбаша жанрлар үшін мәтін деңгейіндегі тиісті форматты аз қолдаумен пайдалану;</p> <p>8.5.8 таныс жалпы және оқу тақырыптарында жиі қолданылатын сөздерді дұрыс жазу;</p> <p>8.5.9 таныс жалпы және оқу тақырыптарында мәтін сауаттылығының орташа деңгейіндегі жазбаша жұмыстарда тыныс белгілерін пайдалану</p>
	Ағылшын тілін қолдану	<p>8.6.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары, сондай-ақ таныс емес тақырыптар бойынша кейбір абстрактілі құрама зат есімдерді, күрделі және дерексіз топтарды қолдану;</p> <p>8.6.3 әртүрлі күрделі сын есімдер мен қарапайым сын есімдерді есімшелер және салыстырмалы құрылым ретінде қолдану, мысалы таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша деңгейді көрсету үшін as...as, much ...than қолдану;</p> <p>8.6.4 all, half, both [of] қоса алғанда, айқындаушы сөздерді таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша предетерминатив ретінде пайдалану;</p> <p>8.6.6 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптарында есімдіктерді қолдану, соның ішінде anybody, anyone, anything белгісіз есімдіктерін, everyone, everything, none, more, less, a few сандық есімдіктерін қолдану;</p> <p>8.6.7 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша соңғы, белгісіз және аяқталмаған өткенді білдіру үшін қарапайым жетілдірілген формалардың алуан түрін қолдану</p>
		<p>8.1.2 сыныптастарына кері байланысты қамтамасыз ету үшін сөйлеу және тыңдау дағдыларын қолдану;</p>

Мазмұндау	<p>8.1.3 әртүрлі көзқарастарды құрметтеу;</p> <p>8.1.5 жеке оқу мақсаттарын қою үшін кері байланысты пайдалану;</p> <p>8.1.7 ауызша және жазбаша сөйлеудегі дәйекті дәлелді дамыту және қолдау;</p> <p>8.1.10 қоршаған әлемге деген көптеген пікірлер мен көзқарастарды талдау және зерттеу үшін ауызша немесе жазбаша тілді қолдану</p>
Тыңдалым	<p>8.2.1 жалпы және оқу тақырыптарына арналған ұзақ әңгімедегі негізгі ойларды қолдаусыз түсіну;</p> <p>8.2.2 жалпы және оқу тақырыптарының кең ауқымы бойынша кеңейтілген әңгімедегі неғұрлым нақты ақпаратты аз қолдаумен немесе қолдаусыз түсіну;</p> <p>8.2.4 жалпы және оқу тақырыптары бойынша ұзақ әңгімелесуде болжамды мағынаның көп бөлігін қолдаусыз түсіну;</p> <p>8.2.8 жалпы және оқу тақырыптарындағы үлкен әңгімелерді түсіну</p>
Айтылым	<p>8.3.1 көптеген жалпы және оқу тақырыптары бойынша сөйлесуде ресми және бейресми регистрлерді қолдану;</p> <p>8.3.3 кез келген жалпы және оқу тақырыптары бойынша пайымдау деңгейінде пікір білдіру;</p> <p>8.3.5 оқу тапсырмаларын орындау үшін ынтымақтастық, талқылау, үйлестіру, жоспарлау және басымдық беру үшін сыныптастарымен өзара әрекеттесу;</p> <p>8.3.7 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының көпшілігінде нақты лексика мен синтаксисті қолдану</p>
	<p>8.4.1 таныс емес әртүрлі жалпы және оқу тақырыптарының мәтіндеріндегі негізгі ойларды, соның ішінде кейбір ұзақ мәтіндерді түсіну;</p>

Саяхат және көлік	Оқылым	<p>8.4.2 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары, соның ішінде кейбір ұзақ мәтіндер аясында мәтіндердегі белгілі бір ақпарат пен негізгі мәліметтерді түсіну;</p> <p>8.4.4 таныс және таныс емес жалпы және оқу тақырыптары аясында әртүрлі көркем және көркем емес әдебиеттердің ұзақ мәтіндерін оқу;</p> <p>8.4.5 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында қысқа және кейбір ұзақ мәтіндердегі контекстен мағынаны анықтау;</p> <p>8.4.8 мәнді тексеру және түсінуді кеңейту үшін таныс және кейбір таныс емес қағаз және сандық ресурстарды пайдалану</p>
	Жазылым	<p>8.5.1 жалпы және оқу тақырыптары бойынша жұмысты мәтін деңгейінде аз қолдаумен жоспарлау, жазу, өңдеу және оқу;</p> <p>8.5.2 таныс жалпы және оқу тақырыптарына нақты, ойдан шығарылған оқиғалар, іс-әрекеттер немесе өткен тәжірибе туралы аз қолдаумен жазу;</p> <p>8.5.3 түрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша қалыпты грамматикалық сауаттылықпен жазу;</p> <p>8.5.4 жалпы және оқу тақырыптарындағы жазбаша жанрларда тиісті стиль мен регистрді қолдау арқылы пайдалану;</p> <p>8.5.6 таныс жалпы тақырыптардағы сөз байламдардың негізгі сөздерін қолдана отырып, сөйлемдерді абзацқа логикалық түрде біріктіру ;</p> <p>8.5.8 таныс жалпы және оқу тақырыптарында жиі қолданылатын сөздерді дұрыс жазу;</p> <p>8.5.9 таныс жалпы және оқу тақырыптарында мәтін сауаттылығының орташа деңгейіндегі жазбаша жұмыстарда тыныс белгілерін пайдалану</p>

	Ағылшын тілін қолдану	<p>8.6.5 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша әртүрлі уақытша және модальды формаларды қамтитын сұрақтарды қолдану;</p> <p>8.6.7 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша соңғы, белгісіз және аяқталмаған өткенді білдіру үшін қарапайым жетілдірілген формалардың алуан түрін қолдану;</p> <p>8.6.9 жалпы және таныс оқу тақырыптары бойынша сипаттамалық және жанама сөйлеуде қазіргі және өткен қарапайым формалар мен соңғы жетілдірілген қарапайым формалардың алуан түрлілігін тиісті түрде қолдану;</p> <p>8.6.13 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша әртүрлі функциялар үшін: міндеттемелер, қажеттілік, мүмкіндік, рұқсат, өтініштер, ұсыныстар, тыйым - модальды формалардың алуан түрлілігін қолдану;</p> <p>8.6.14 таныс жалпы және оқу тақырыптарының бірқатарына сәйкес сын есімдерден кейін тұратын тәуелді предлогтарды қалай қолдану керектігін көрсету үшін as, like to, предлогтарын қолдану; зат есімдер мен сын есімдердің алдында кейбір предлогтарды қолдану</p>
4 тоқсан		
	Мазмұндау	<p>8.1.2 сыныптастарына кері байланысты қамтамасыз ету үшін сөйлеу және тыңдау дағдыларын қолдану;</p> <p>8.1.3 әртүрлі көзқарастарды құрметтеу;</p> <p>8.1.4 басқа оқушылардың кері байланысын сындарлы бағалау және жауап беру;</p> <p>8.1.5 жеке оқу мақсаттарын қою үшін кері байланысты пайдалану;</p> <p>8.1.8 оқу және талқылау арқылы мәдениетаралық түсініктерді дамыту;</p> <p>8.1.9 өз ойларын, идеяларын, уайымдары мен сезімдерін білдіру үшін қиялды қолдану;</p>

		<p>8.1.10 қоршаған әлемге деген көптеген пікірлер мен көзқарастарды талдау және зерттеу үшін ауызша немесе жазбаша тілді қолдану</p>
<p>Тыңдалым</p>		<p>8.2.1 жалпы және оқу тақырыптарына арналған ұзақ әңгімедегі негізгі ойларды қолдаусыз түсіну;</p> <p>8.2.2 жалпы және оқу тақырыптарының кең ауқымы бойынша кеңейтілген әңгімедегі неғұрлым нақты ақпаратты аз қолдаумен немесе қолдаусыз түсіну;</p> <p>8.2.3 жалпы және оқу тақырыптарының кең ауқымы бойынша ұзақ әңгімедегі дәлелдердің көп бөлігін қолдаусыз түсіну;</p> <p>8.2.4 жалпы және оқу тақырыптары бойынша ұзақ әңгімелесуде болжамды мағынаның көп бөлігін қолдаусыз түсіну;</p> <p>8.2.5 жалпы және оқу тақырыптары бойынша ұзақ әңгімелесуде сөйлеушінің (-лердің) пікірін шамалы қолдаумен анықтау;</p> <p>8.2.6 жалпы және оқу тақырыптарының көпшілігіне ұзақ әңгіме контекстінен мағынаны шамалы қолдаумен анықтау</p>
<p>Айтылым</p>		<p>8.3.2 жалпы тақырыптар мен кейбір оқу тақырыптары аясында ақпарат алу үшін күрделі сұрақтар қою;</p> <p>8.3.3 кез келген жалпы және оқу тақырыптары бойынша пайымдау деңгейінде пікір білдіру;</p> <p>8.3.4 жалпы және оқу тақырыптарындағы күтпеген пікірлерге ойлау элементтерімен сөйлем деңгейінде кейбір икемділікпен жауап беру;</p> <p>8.3.5 оқу тапсырмаларын орындау үшін ынтымақтастық, талқылау, үйлестіру, жоспарлау және басымдық беру үшін сыныптастарымен өзара әрекеттесу;</p>

Тағам және сусындар

Оқылым

Жазылым

8.3.6 жұптық, топтық және бүкіл сыныпта жұмыс істеу кезінде басқалардың ұсыныс немесе пайымдау деңгейінде айтқандарына кейбір икемділікпен түсініктеме беру;

8.3.7 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының көпшілігінде нақты лексика мен синтаксисті қолдану;

8.3.8 жалпы және оқу тақырыптарының көпшілігінде ұзағырақ әңгімелер мен оқиғаларды мазмұндау

8.4.2 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары, соның ішінде кейбір ұзақ мәтіндер аясында мәтіндердегі белгілі бір ақпарат пен негізгі мәліметтерді түсіну;

8.4.3 таныс жалпы және оқу тақырыптары, соның ішінде кейбір ұзақ мәтіндерді түсіну аясында дәлелдің егжей-тегжейін түсіну;

8.4.4 таныс және кейбір таныс емес жалпы және оқу тақырыптары аясында әртүрлі көркем және көркем емес әдебиеттердің ұзақ мәтіндерін оқу;

8.4.5 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында қысқа және кейбір ұзақ мәтіндердегі контексттен мағынаны анықтау;

8.4.6 әртүрлі таныс емес жалпы және оқу тақырыптары, соның ішінде ұзақ мәтіндер аясында автордың көзқарасын немесе пікірін анықтау;

8.4.7 көптеген жазбаша жанрлар аясында сөздің, сөйлемнің және мәтіннің сипаттамалық қасиеттерін анықтау

8.5.1 жалпы және оқу тақырыптары бойынша жұмысты мәтін деңгейінде аз қолдаумен жоспарлау, жазу, өңдеу және оқу;

8.5.2 таныс жалпы және оқу тақырыптарына нақты, ойдан шығарылған оқиғалар, іс-әрекеттер немесе өткен тәжірибе туралы аз қолдаумен жазу;

	<p>8.5.3 түрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша қалыпты грамматикалық сауаттылықпен жазу;</p> <p>8.5.4 жалпы және оқу тақырыптарындағы жазбаша жанрларда тиісті стиль мен регистрді қолдау арқылы пайдалану</p>
<p>Ағылшын тілін қолдану</p>	<p>8.6.2 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша есептелетін және есептелмейтін зат есімдерге, соның ішінде, several, plenty, a large / small, number / amount үшін әртүрлі сандық есімдіктерді қолдану;</p> <p>8.6.3 әртүрлі күрделі сын есімдер мен қарапайым сын есімдерді есімшелер және салыстырмалы құрылым ретінде қолдану, мысалы таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша деңгейді көрсету үшін as...as, much ...than қолдану;</p> <p>8.6.4 all, half, both [of] қоса алғанда, айқындаушы сөздерді таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша предетерминатив ретінде пайдалану;</p> <p>8.6.8 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша келер шақтың әртүрлі формаларын, оның ішінде болашақ мәні бар созылмалы осы шақ және нақ осы шақты қолдануды;</p> <p>8.6.9 жалпы және таныс оқу тақырыптары бойынша сипаттамалық және жанама сөйлеуде қазіргі және өткен қарапайым формалар мен соңғы жетілдірілген қарапайым формалардың алуан түрлілігін тиісті түрде қолдану;</p> <p>8.6.10 үздіксіз осы шақ және өткен үздіксіз формаларды, соның ішінде кейбір пассивті формаларды бірқатар жалпы және таныс оқу тақырыптары бойынша қолдану;</p> <p>8.6.13 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша әртүрлі функциялар үшін: міндеттемелер,</p>

		<p>қажеттілік, мүмкіндік, рұқсат, өтініштер, ұсыныстар, тыйым - модальды формалардың алуан түрлілігін қолдану;</p> <p>8.6.15 таныс жалпы және оқу тақырыптарында сөйлемдік етістіктерді қолдану және фразалық етістіктерді қолдана бастау; етістіктер мен сын есімдердің шектеулі санынан кейін инфинитив формаларын қолдану; етістіктер мен предлогтардың шектеулі санынан кейін герундий формаларын қолдану</p>
	Мазмұндау	<p>8.1.1 топтық мәселелерді бірлесіп шығармашылық түрде шешу үшін сөйлеу және тыңдау дағдыларын қолдану;</p> <p>8.1.3 әртүрлі көзқарастарды құрметтеу;</p> <p>8.1.6 ақпаратты басқаларға түсінікті түрде ұйымдастыру және ұсыну;</p> <p>8.1.9 өз ойларын, идеяларын, уайымдары мен сезімдерін білдіру үшін қиялды қолдану;</p> <p>8.1.10 қоршаған әлемге деген көптеген пікірлер мен көзқарастарды талдау және зерттеу үшін ауызша немесе жазбаша тілді қолдану</p>
	Тыңдалым	<p>8.2.1 жалпы және оқу тақырыптарына арналған ұзақ әңгімедегі негізгі ойларды қолдаусыз түсіну;</p> <p>8.2.2 жалпы және оқу тақырыптарының кең ауқымы бойынша кеңейтілген әңгімедегі неғұрлым нақты ақпаратты аз қолдаумен немесе қолдаусыз түсіну;</p> <p>8.2.7 кейбір ауызша жанрлардың сөз, сөйлем және мәтін деңгейінде сипаттамалық белгілерін анықтау;</p> <p>8.2.8 жалпы және оқу тақырыптарындағы үлкен әңгімелерді түсіну</p>
		<p>8.3.2 жалпы тақырыптар мен оқу тақырыптары аясында ақпарат алу үшін күрделі сұрақтар қою;</p>

Жұмыс әлемі	Айтылым	<p>8.3.3 кез келген жалпы және оқу тақырыптары бойынша пайымдау деңгейінде пікір білдіру;</p> <p>8.3.4 жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі пікірлерге ойлау элементтерімен сөйлем деңгейінде кейбір икемділікпен жауап беру;</p> <p>8.3.5 оқу тапсырмаларын орындау үшін ынтымақтастық, талқылау, үйлестіру, жоспарлау және басымдық беру үшін сыныптастарымен өзара әрекеттесу;</p> <p>8.3.6 жұптық, топтық және бүкіл сыныпта жұмыс істеу кезінде басқалардың ұсыныс немесе пайымдау деңгейінде айтқандарына кейбір икемділікпен түсініктеме беру;</p> <p>8.3.7 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының көпшілігінде нақты лексика мен синтаксисті қолдану;</p> <p>8.3.8.1 жалпы және оқу тақырыптарының көпшілігінде ұзағырақ әңгімелер мен оқиғаларды мазмұндау</p>
	Оқылым	<p>8.4.2 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары, соның ішінде кейбір ұзақ мәтіндер аясында мәтіндердегі белгілі бір ақпарат пен негізгі мәліметтерді түсіну;</p> <p>8.4.6 әртүрлі таныс емес жалпы және оқу тақырыптары, соның ішінде ұзақ мәтіндер аясында автордың көзқарасын немесе пікірін анықтау;</p> <p>8.4.9 кейбір жалпы және оқу тақырыптарындағы қысқа мәтіндердегі дәлелдердің сәйкессіздіктерін анықтау</p>
	Жазылым	<p>8.5.1 жалпы және оқу тақырыптары бойынша жұмысты мәтін деңгейінде аз қолдаумен жоспарлау, жазу, өңдеу және оқу;</p> <p>8.5.2 таныс жалпы және оқу тақырыптарына нақты, ойдан шығарылған оқиғалар, іс-әрекеттер немесе өткен тәжірибе туралы аз қолдаумен жазу;</p>

		<p>8.5.3 түрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша қалыпты грамматикалық сауаттылықпен жазу</p>
	<p>Ағылшын тілін қолдану</p>	<p>8.6.5 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша әртүрлі уақытша және модальды формаларды қамтитын сұрақтарды қолдану;</p> <p>8.6.6 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптарында есімдіктерді қолдану, соның ішінде anybody, anyone, anything белгісіз есімдіктерін, everyone, everything, none, more, less, a few сандық есімдіктерін қолдану;</p> <p>8.6.7 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша соңғы, белгісіз және аяқталмаған өткенді білдіру үшін қарапайым жетілдірілген формалардың алуан түрін қолдану;</p> <p>8.6.8 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша келер шақтың әртүрлі формаларын, оның ішінде болашақ мәні бар созылмалы осы шақ және нақ осы шақты қолдану;</p> <p>8.6.10 үздіксіз осы шақ және өткен үздіксіз формаларды, соның ішінде кейбір пассивті формаларды бірқатар жалпы және таныс оқу тақырыптары бойынша қолдану;</p> <p>8.6.11 таныс жалпы және білім беру тақырыптарының жиынтығы бойынша мәлімдемелер, сұрақтар мен командалар: айту, сұрау, әңгімелеу үшін жанама сөйлеудің кейбір түрлерін қолдану;</p> <p>8.6.12 бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша not as quickly as / far less quickly салыстырмалы дәрежедегі үстеу құрылымдарын дұрыс және бұрыс үстеулермен қолдану; үстеулердің сөз алды, сөзден кейін және қорытынды түрін қолдану;</p> <p>8.6.13 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша әртүрлі функциялар үшін: міндеттемелер, қажеттілік, мүмкіндік, рұқсат, өтініштер, ұсыныстар, тыйым -</p>

	<p>модальды формалардың алуан түрлілігін қолдану; 8.6.17 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша if/unless/if only екінші бағыныңқы сөйлемде қолдану, wish [that] [present reference] шарттарын пайдалану; анықтауыш бағыныңқы сөйлемдерді "why" сөзімен қоса пайдалану</p>
--	--

5) 9 сынып:

Тақырыптар	Бөлімдер	Оқыту мақсаттары
1 тоқсан		
	Мазмұндау	<p>9.1.2 сыныптастарына кері байланысты қамтамасыз ету үшін сөйлеу және тыңдау дағдыларын қолдану; 9.1.4 басқа оқушылардың кері байланысын сындарлы бағалау және жауап беру; 9.1.5 жеке оқу мақсаттарын қою үшін кері байланысты пайдалану; 9.1.7 ауызша және жазбаша сөйлеудегі дәйекті дәлелді дамыту және қолдау; 9.1.9 өз ойларын, идеяларын, уайымдары мен сезімдерін білдіру үшін қиялды қолдану; 9.1.10 қоршаған әлемге деген көптеген пікірлер мен көзқарастарды талдау және зерттеу үшін ауызша немесе жазбаша тілді қолдану</p>
	Тыңдалым	<p>9.2.1 жалпы және оқу тақырыптары бойынша ұзақ әңгіме барысында негізгі сәттерді қолдаусыз түсіну; 9.2.2 жалпы және оқу тақырыптарының кең ауқымы бойынша кеңейтілген әңгімедегі неғұрлым нақты ақпаратты қолдаусыз түсіну; 9.2.5 жалпы және оқу тақырыптары бойынша ұзақ әңгіме барысында сөйлеушінің (-лердің) пікірін анықтау</p>
		<p>9.3.1 жалпы және оқу тақырыптары бойынша сөйлесуде ресми және бейресми регистрлерді қолдану; 9.3.3 жалпы және оқу тақырыптары бойынша өз</p>

Хобби	Айтылым	<p>көзқарасын түсіндіру және негіздеу;</p> <p>9.3.6 жұптық, топтық және бүкіл сыныпта жұмыс істеу кезінде басқалардың ұсыныс немесе пайымдау деңгейінде айтқандарына белгілі бір икемділік дәрежесімен түсініктеме беру;</p> <p>9.3.7 шектелмеген жалпы және оқу тақырыптары аясында нақты лексика мен синтаксисті қолдану</p>
	Оқылым	<p>9.4.1 көптеген таныс емес жалпы және оқу тақырыптарының ұзақ мәтіндеріндегі негізгі ойларды түсіну;</p> <p>9.4.2 таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында мәтіндердегі нақты ақпарат пен негізгі мәліметтерді және ұзақ мәтіндерді түсіну;</p> <p>9.4.4 таныс және кейбір таныс емес жалпы және оқу тақырыптары аясында көркем және көркем емес әдебиеттердің ұзақ мәтіндерін оқу;</p> <p>9.4.6 көптеген жалпы және оқу тақырыптары аясында ұзақ мәтіндердегі автордың көзқарасын немесе пікірін анықтау</p>
	Жазылым	<p>9.5.1 жалпы және оқу тақырыптарында жұмыстарды мәтін деңгейінде қолдаусыз жоспарлау, жазу, өңдеу және оқу;</p> <p>9.5.2 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша нақты, ойдан шығарылған оқиғалар, іс-әрекеттер немесе өткен тәжірибе туралы өз бетінше жазу;</p> <p>9.5.3 таныс жалпы және оқу тақырыптарына қалыпты грамматикалық сауаттылықпен жазу;</p> <p>9.5.6 әртүрлі байланыстырушы сөздерді қолдана отырып, жалпы таныс және оқу тақырыптарына дәйекті мәтіндер жазу;</p> <p>9.5.8 шексіз таныс жалпы және оқу тақырыптарында жиі қолданылатын сөздерді дұрыс жазу</p>

Ағылшын тілін қолдану

9.6.5 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша әртүрлі сұрақтарды қолдану;

9.6.7 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша қарапайым, жетілдірілген формаларды, соның ішінде кейбір пассивті формаларды, соның ішінде уақыттың жағдайын қолдану;

9.6.8 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша болашақ уақыттың әртүрлі формаларын, соның ішінде кейбір пассивтерді қолдану;

9.6.9 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша баяндау мен жанама сөйлеуде белсенді және пассивті қарапайым қазіргі және өткен формалардың және өткен жетілдірілген қарапайым формалардың әртүрлілігін дұрыс пайдалану;

9.6.10 таныс жалпы және оқу тақырыптарының бірқатарына үздіксіз осы шақ және өткен үздіксіз формаларды, соның ішінде сәйкес пассивті формалардың үздіксіз өсіп келе жатқан түрлерін қолдану;

9.6.11 мәлімдемелер, сұрақтар мен командалар үшін ұсынылған сөйлеу формаларының алуан түрлілігін қолдану, сонымен қатар бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша жанама және кіріктірілген сұрақтарды know, wonder-мен қолдану;

9.6.12 таныс жалпы және білім беру тақырыптарының бірқатарына сәйкес әртүрлі алдын-ала вербальды, сөзден кейінгі үстеулер мен соңғы позициядағы үстеулерді қолдану; салыстырмалы дәрежедегі үстеу құрылымының әртүрлілігін дұрыс және бұрыс үстеулермен қолдану;

9.6.15 таныс жалпы және оқу тақырыптарында сөйлемдік етістіктерді қолдану және фразалық етістіктерді қолдана бастау; етістіктер мен сын есімдердің шектеулі санынан кейін инфинитив формаларын қолдану; етістіктер мен

		<p>предлогтардың шектеулі санынан кейін герундий формаларын қолдану;</p> <p>9.6.16 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі спектрінде сөйлемдердің бөліктерін байланыстыру үшін so, if, when, where, before, after союздарын қолдану</p>
2 тоқсан		
	Мазмұндау	<p>9.1.2 сыныптастарына кері байланысты қамтамасыз ету үшін сөйлеу және тыңдау дағдыларын қолдану;</p> <p>9.1.3 әртүрлі көзқарастарды құрметтеу;</p> <p>9.1.4 басқа оқушылардың кері байланысын сындарлы бағалау және жауап беру;</p> <p>9.1.5 жеке оқу мақсаттарын қою үшін кері байланысты пайдалану;</p> <p>9.1.6 ақпаратты басқаларға түсінікті түрде ұйымдастыру және ұсыну;</p> <p>9.1.7 ауызша және жазбаша сөйлеудегі дәйекті дәлелді дамыту және қолдау</p>
	Тыңдалым	<p>9.2.1 жалпы және оқу тақырыптары бойынша ұзақ әңгіме барысында негізгі сәттерді қолдаусыз түсіну;</p> <p>9.2.2 жалпы және оқу тақырыптарының кең ауқымы бойынша кеңейтілген әңгімедегі неғұрлым нақты ақпаратты қолдаусыз түсіну;</p> <p>9.2.7 көптеген ауызша жанрлардың сөз, сөйлем және мәтін деңгейінде сипаттамалық белгілерін анықтау</p>
	Айтылым	<p>9.3.2 жалпы және оқу тақырыптары аясында ақпарат алу үшін қиын сұрақтар қою;</p> <p>9.3.3 жалпы және оқу тақырыптары бойынша өз көзқарасын түсіндіру және негіздеу;</p> <p>9.3.6 жұптық, топтық жұмыс және бүкіл сыныпта жұмыс істеу кезінде басқалардың ұсыныс немесе пайымдау деңгейінде айтқандарына белгілі бір</p>

Дене шынықтыру және спорт		<p>икемділік дәрежесімен түсініктеме беру;</p> <p>9.3.7 шектелмеген жалпы және оқу тақырыптары аясында нақты лексика мен синтаксисті қолдану;</p> <p>9.3.8 жалпы және оқу тақырыптарының көпшілігінде ұзағырақ әңгімелер мен оқиғаларды мазмұндау</p>
	Оқылым	<p>9.4.2 таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында мәтіндердегі нақты ақпарат пен негізгі мәліметтерді және ұзақ мәтіндерді түсіну;</p> <p>9.4.6 көптеген жалпы және оқу тақырыптары аясында ұзақ мәтіндердегі автордың көзқарасын немесе пікірін анықтау;</p> <p>10.4.9 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптарындағы ұзақ мәтіндердегі келтірілген дәлелдердегі сәйкессіздіктерді анықтау</p>
	Жазылым	<p>9.5.1 жалпы және оқу тақырыптарында жұмыстарды мәтін деңгейінде қолдаусыз жоспарлау, жазу, өңдеу және оқу;</p> <p>9.5.2 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша нақты, ойдан шығарылған оқиғалар, іс-әрекеттер немесе өткен тәжірибе туралы өз бетінше жазу;</p> <p>9.5.3 таныс жалпы және оқу тақырыптарына қалыпты грамматикалық сауаттылықпен жазу;</p> <p>9.5.4 жалпы және оқу тақырыптарындағы әртүрлі жазбаша жұмыстарда сәйкес стиль мен жанрды аз қолдаумен қолдану ;</p> <p>9.5.5 шексіз таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша дәлелдерді мысалдар мен негіздемелермен қолдай отырып қолдау арқылы пайдалану;</p> <p>9.5.8 шексіз таныс жалпы және оқу тақырыптарында жиі қолданылатын сөздерді дұрыс жазу</p>
		<p>9.6.5 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша әртүрлі сұрақтарды қолдану;</p>

Ағылшын тілін қолдану

9.6.9 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша баяндау мен жанама сөйлеуде белсенді және пассивті қарапайым қазіргі және өткен формалардың және өткен жетілдірілген қарапайым формалардың әртүрлілігін дұрыс пайдалану;

9.6.11 мәлімдемелер, сұрақтар мен командалар үшін ұсынылған сөйлеу формаларының алуан түрлілігін қолдану, сонымен қатар бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша жанама және кіріктірілген сұрақтарды know, wonder-мен қолдану;

9.6.12 таныс жалпы және білім беру тақырыптарының бірқатарына сәйкес әртүрлі алдын-ала вербальды, сөзден кейінгі үстеулер мен соңғы позициядағы үстеулерді қолдану; салыстырмалы дәрежедегі үстеу құрылымының әртүрлілігін дұрыс және бұрыс үстеулермен қолдану;

9.6.13 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша өкініш пен сынды білдіру үшін әртүрлі функциялар үшін арналған модальды формалар мен should / shouldn ' thave-пен қолданатын өткен шақтың модальдық формаларының шектеулі санын қолдану;

9.6.14 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша зат есімдер мен сын есімдердің алдында келетін предлогтардың алуан түрлілігін қолдану; зат есімдер мен сын есімдерден кейін келетін тәуелді предлогтардың көбісін қолдану; және етістіктерден кейін келетін тәуелді түрлі предлогтардың көбеюін қолдану;

9.6.15 таныс жалпы және оқу тақырыптарында сөйлемдік етістіктерді қолдану және фразалық етістіктерді қолдана бастау; етістіктер мен сын есімдердің шектеулі санынан кейін инфинитив формаларын қолдану; етістіктер мен предлогтардың шектеулі санынан

		<p>кейін герундий формаларын қолдану; 9.6.16 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі спектрінде сөйлемдердің бөліктерін байланыстыру үшін so, if, when, where, before, after союздарын қолдану; 9.6.17 if/if only-ді үшінші логикалық құрылымда қолдану, which сөзін қосып салыстырмалы бағыныңқы сөйлемдерді қолдану</p>
3 тоқсан		
	Мазмұндау	<p>9.1.3 әртүрлі көзқарастарды құрметтеу; 9.1.6 ақпаратты басқаларға түсінікті түрде ұйымдастыру және ұсыну; 9.1.9 өз ойларын, идеяларын, уайымдары мен сезімдерін білдіру үшін қиялды қолдану</p>
	Тыңдалым	<p>9.2.3 жалпы және оқу тақырыптарының кең ауқымы бойынша ұзақ әңгімедегі дәлелдердің көп бөлігін қолдаусыз түсіну; 9.2.5 жалпы және оқу тақырыптары бойынша ұзақ әңгіме барысында сөйлеушінің (-лердің) пікірін анықтау; 9.2.6 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптары бойынша ұзақ әңгіме контекстінен мағынаны анықтау; 9.2.7 көптеген ауызша жанрлардың сөз, сөйлем және мәтін деңгейінде сипаттамалық белгілерін анықтау; 9.2.8 кейбір жалпы және оқу тақырыптарындағы ұзақ әңгімеде келтірілген дәлелдердегі сәйкессіздіктерді анықтай бастау</p>
	Айтылым	<p>9.3.2 жалпы және оқу тақырыптары аясында ақпарат алу үшін қиын сұрақтар қою; 9.3.6 жұптық, топтық және бүкіл сыныпта жұмыс істеу кезінде басқалардың ұсыныс немесе пайымдау деңгейінде айтқандарына белгілі бір икемділік дәрежесімен түсініктеме беру;</p>

		<p>9.3.7 шектелмеген жалпы және оқу тақырыптары аясында нақты лексика мен синтаксисті қолдану; 9.3.8 жалпы және оқу тақырыптарының көпшілігінде ұзағырақ әңгімелер мен оқиғаларды мазмұндау</p>
<p>Планета, Жер және біздің сол жердегі орнымыз</p>	<p>Оқылым</p>	<p>9.4.3 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында ұзақ мәтіндердегі дәлелдің егжей-тегжейін түсіну; 9.4.4 таныс және кейбір таныс емес жалпы және оқу тақырыптары аясында көркем және көркем емес әдебиеттердің ұзақ мәтіндерін оқу; 9.4.5 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында ұзақ мәтіндердегі контекстен мағынаны анықтау; 9.4.6 көптеген жалпы және оқу тақырыптары аясында ұзақ мәтіндердегі автордың көзқарасын немесе пікірін анықтау; 9.4.7 кез-келген жазбаша жанр аясында сөздің, сөйлемнің және мәтіннің сипаттамалық қасиеттерін анықтау; 9.4.9 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптарындағы ұзақ мәтіндердегі келтірілген дәлелдердегі сәйкессіздіктерді анықтау</p>
	<p>Жазылым</p>	<p>9.5.1 жалпы және оқу тақырыптарында жұмыстарды мәтін деңгейінде қолдаусыз жоспарлау, жазу, өңдеу және оқу; 9.5.2 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша нақты, ойдан шығарылған оқиғалар, іс-әрекеттер немесе өткен тәжірибе туралы өз бетінше жазу; 9.5.3 таныс жалпы және оқу тақырыптарына қалыпты грамматикалық сауаттылықпен жазу; 9.5.5 шексіз таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша дәлелдерді мысалдар мен негіздемелермен қолдай отырып қолдау арқылы пайдалану; 9.5.6 әртүрлі байланыстырушы сөздерді қолдана отырып, жалпы</p>

		<p>таныс және оқу тақырыптарына дәйекті мәтіндер жазу;</p> <p>9.5.8 шексіз таныс жалпы және оқу тақырыптарында жиі қолданылатын сөздерді дұрыс жазу</p>
	<p>Ағылшын тілін қолдану</p>	<p>9.6.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары, сондай-ақ таныс емес тақырыптар бойынша әртүрлі абстрактілі құрама зат есімдерді, күрделі және дерексіз топтарды қолдану;</p> <p>9.6.3 әртүрлі күрделі сын есімдер мен қарапайым сын есімдерді қатысушы ретінде, деңгей көрсетуге болатын салыстырмалы құрылымдарды және таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша күшейтетін сын есімдерді қолдану ;</p> <p>9.6.4 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша анықтайтын және алдын-ала анықтайтын сөздерді қолдану;</p> <p>9.6.7 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша қарапайым , жетілдірілген формаларды, соның ішінде кейбір пассивті формаларды, соның ішінде уақыттың жағдайын қолдану;</p> <p>9.6.8 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша болашақ уақыттың әртүрлі формаларын, соның ішінде кейбір пассивтерді қолдану;</p> <p>9.6.13 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша өкініш пен сынды білдіру үшін әртүрлі функциялар үшін арналған модальды формалар мен should / shouldn ' thave-пен қолданатын өткен шақтың модальдық формаларының шектеулі санын қолдану</p>
<p>4 тоқсан</p>		
		<p>9.1.1 топтық мәселелерді бірлесіп шығармашылық түрде шешу үшін сөйлеу және тыңдау дағдыларын қолдану;</p> <p>9.1.2 сыныптастарына кері байланысты қамтамасыз ету үшін сөйлеу және тыңдау дағдыларын қолдану;</p>

Мазмұндау	<p>9.1.3 әртүрлі көзқарастарды құрметтеу;</p> <p>9.1.4 басқа оқушылардың кері байланысын сындарлы бағалау және жауап беру;</p> <p>9.1.5 жеке оқу мақсаттарын қою үшін кері байланысты пайдалану;</p> <p>9.1.6 ақпаратты басқаларға түсінікті түрде ұйымдастыру және ұсыну;</p> <p>9.1.8 оқу және талқылау арқылы мәдениетаралық түсініктерді дамыту;</p> <p>9.1.9 өз ойларын, идеяларын, уайымдары мен сезімдерін білдіру үшін қиялды қолдану;</p> <p>9.1.10 қоршаған әлемге деген көптеген пікірлер мен көзқарастарды талдау және зерттеу үшін ауызша немесе жазбаша тілді қолдану</p>
Тыңдалым	<p>9.2.1 жалпы және оқу тақырыптарында жұмыстарды мәтін деңгейінде қолдаусыз жоспарлау, жазу, өңдеу және оқу;</p> <p>9.2.2 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша нақты, ойдан шығарылған оқиғалар, іс-әрекеттер немесе өткен тәжірибе туралы өз бетінше жазу;</p> <p>9.2.3 таныс жалпы және оқу тақырыптарына қалыпты грамматикалық сауаттылықпен жазу;</p> <p>9.2.5 шексіз таныс жалпы және оқу тақырыптарына дәлелдерді мысалдар мен негіздемелермен қолдай отырып қолдау арқылы пайдалану;</p> <p>9.2.6 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптары бойынша ұзақ әңгіме контекстінен мағынаны анықтау;</p> <p>9.2.7 көптеген ауызша жанрлардың сөз, сөйлем және мәтін деңгейінде сипаттамалық белгілерін анықтау</p>
	<p>9.3.1 жалпы және оқу тақырыптары бойынша сөйлесуде ресми және бейресми регистрлерді қолдану;</p>

	<p>Айтылым</p>	<p>9.3.2 жалпы және оқу тақырыптары аясында ақпарат алу үшін қиын сұрақтар қою; 9.3.3 жалпы және оқу тақырыптары бойынша өз көзқарасын түсіндіру және негіздеу; 8.3.5 оқу тапсырмаларын орындау үшін ынтымақтастық, талқылау, үйлестіру, жоспарлау және басымдық беру үшін сыныптастарымен өзара әрекеттесу; 9.3.6 жұптық, топтық және бүкіл сыныпта жұмыс істеу кезінде басқалардың ұсыныс немесе пайымдау деңгейінде айтқандарына белгілі бір икемділік дәрежесімен түсініктеме беру; 9.3.7 шектелмеген жалпы және оқу тақырыптары аясында нақты лексика мен синтаксисті қолдану</p>
<p>Қайырымдылық және карама-қайшылық</p>	<p>Оқылым</p>	<p>9.4.1 көптеген таныс емес жалпы және оқу тақырыптарының ұзақ мәтіндеріндегі негізгі ойларды түсіну; 9.4.2 таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында мәтіндердегі нақты ақпарат пен негізгі мәліметтерді және ұзақ мәтіндерді түсіну; 9.4.3 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында ұзақ мәтіндердегі дәлелдің егжей-тегжейін түсіну; 9.4.4 таныс және кейбір таныс емес жалпы және оқу тақырыптары аясында көркем және көркем емес әдебиеттердің ұзақ мәтіндерін оқу; 9.4.6 көптеген жалпы және оқу тақырыптары аясында ұзақ мәтіндердегі автордың көзқарасын немесе пікірін анықтау; 9.4.7 кез-келген жазбаша жанр аясында сөздің, сөйлемнің және мәтіннің сипаттамалық қасиеттерін анықтау; 9.4.8 таныс және таныс емес қағаз және сандық ресурстардың</p>

		<p>көпшілігін мағынасын тексеру және түсінігін кеңейту үшін пайдалану</p>
Жазылым		<p>9.5.7 жалпы және оқу тақырыптарында шектеусіз жазбаша жанрлардың мәтін деңгейінде тәуелсіз тиісті форматты пайдалану;</p> <p>9.5.3 таныс жалпы және оқу тақырыптарына қалыпты грамматикалық сауаттылықпен жазу;</p> <p>9.5.1 жалпы және оқу тақырыптарында жұмыстарды мәтін деңгейінде қолдаусыз жоспарлау, жазу, өңдеу және оқу;</p> <p>9.5.4 жалпы және оқу тақырыптарындағы әртүрлі жазбаша жұмыстарда сәйкес стиль мен жанрды аз қолдаумен пайдалану;</p> <p>9.5.6 әртүрлі байланыстырушы сөздерді қолдана отырып, жалпы таныс және оқу тақырыптарына дәйекті мәтіндер жазу;</p> <p>9.5.8 шексіз таныс жалпы және оқу тақырыптарында жиі қолданылатын сөздерді дұрыс жазу;</p> <p>9.5.9 таныс жалпы және оқу тақырыптарында жазбаша жұмыстарда тыныс белгілерін мәтін деңгейінде сауатты пайдалану</p>
		<p>9.6.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары, сондай-ақ таныс емес тақырыптар бойынша әртүрлі абстрактілі құрама зат есімдерді, күрделі және дерексіз топтарды қолдану;</p> <p>9.6.5 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша әртүрлі сұрақтарды қолдану;</p> <p>9.6.6 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша салыстырмалы, демонстрациялық, белгісіз және сандық есімдіктерді және көптеген рефлексивті есімдіктерді қолдану;</p> <p>9.6.7 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша қарапайым, жетілдірілген формаларды, соның ішінде кейбір пассивті</p>

	Ағылшын тілін қолдану	<p>формаларды, соның ішінде уақыттың жағдайын қолдану;</p> <p>9.6.8 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша болашақ уақыттың әртүрлі формаларын, соның ішінде кейбір пассивтерді қолдану;</p> <p>9.6.9 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша баяндау мен жанама сөйлеуде белсенді және пассивті қарапайым қазіргі және өткен формалардың және өткен жетілдірілген қарапайым формалардың әртүрлілігін дұрыс пайдалану;</p> <p>9.6.10 таныс жалпы және оқу тақырыптарының бірқатарына үздіксіз осы шақ және өткен үздіксіз формаларды, соның ішінде сәйкес пассивті формалардың үздіксіз өсіп келе жатқан түрлерін қолдану;</p> <p>9.6.17 if/if only-ді үшінші логикалық құрылымда қолдану, which сөзін қосып салыстырмалы бағыныңқы сөйлемдерді қолдану</p>
--	-----------------------	--

6) 10 сынып:

Тақырыптар	Бөлімдер	Оқыту мақсаттары
1 тоқсан		
	Мазмұндау	<p>10.1.3 әртүрлі көзқарастарды құрметтеу;</p> <p>10.1.8 оқу және талқылау арқылы мәдениетаралық түсініктерді дамыту;</p> <p>10.1.9 өз ойларын, идеяларын, уайымдары мен сезімдерін білдіру үшін қиялды қолдану;</p> <p>10.1.10 қоршаған әлемге деген көптеген пікірлер мен көзқарастарды талдау және зерттеу үшін ауызша немесе жазбаша тілді қолдану</p>
	Тыңдалым	<p>10.2.1 жалпы және оқу тақырыптары бойынша ұзақ әңгіме барысында негізгі сәттерді қолдаусыз түсіну;</p> <p>10.2.2 жалпы және оқу тақырыптарының кең ауқымы бойынша кеңейтілген әңгімедегі неғұрлым нақты ақпаратты қолдаусыз түсіну;</p>

		<p>10.2.5 жалпы және оқу тақырыптары бойынша ұзақ әңгіме барысында сөйлеушінің (-лердің) пікірін анықтау;</p> <p>10.2.6 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптары бойынша ұзақ әңгіме контекстінен мағынаны анықтау</p>
	Айтылым	<p>10.3.1 жалпы және оқу тақырыптары бойынша сөйлесуде ресми және бейресми регистрлерді қолдану;</p> <p>10.3.2 жалпы және оқу тақырыптары аясында ақпарат алу үшін қиын сұрақтар қою;</p> <p>10.3.3 жалпы және оқу тақырыптары бойынша өз көзқарасын түсіндіру және негіздеу;</p> <p>10.3.6 жұптық, топтық және бүкіл сыныпта жұмыс істеу кезінде басқалардың ұсыныс немесе пайымдау деңгейінде айтқандарына белгілі бір икемділік дәрежесімен түсініктеме беру;</p> <p>10.3.7 шектелмеген жалпы және оқу тақырыптары аясында нақты лексика мен синтаксисті қолдану;</p> <p>10.3.8 жалпы және оқу тақырыптарының көпшілігінде ұзағырақ әңгімелер мен оқиғаларды мазмұндау</p>
Салт-дәстүрлер және тіл	Оқылым	<p>10.4.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында мәтіндердегі, сонымен қатар ұзақ мәтіндердегі нақты ақпарат пен негізгі мәліметтерді түсіну;</p> <p>10.4.2 таныс және кейбір таныс емес жалпы және оқу тақырыптары аясында көркем және көркем емес әдебиеттердің ұзақ мәтіндерін оқу;</p> <p>10.4.3 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында ұзақ мәтіндердегі контекстен мағынаны анықтау;</p> <p>10.4.4 кез-келген жазбаша жанр аясында сөздің, сөйлемнің және мәтіннің сипаттамалық қасиеттерін анықтау;</p> <p>10.4.5 таныс және таныс емес қағаз және сандық ресурстардың</p>

		<p>көпшілігін мағынасын тексеру және түсінігін кеңейту үшін пайдалану</p>
Жазылым		<p>10.5.2 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша нақты, ойдан шығарылған оқиғалар, іс-әрекеттер немесе өткен тәжірибе туралы өз бетінше жазу; 10.5.3 таныс жалпы және оқу тақырыптарына қалыпты грамматикалық сауаттылықпен жазу; 10.5.6 әртүрлі байланыстырушы сөздерді қолдана отырып, жалпы таныс және оқу тақырыптарына дәйекті мәтіндер жазу; 10.5.8 шексіз таныс жалпы және оқу тақырыптарында жиі қолданылатын сөздерді дұрыс жазу; 10.5.9 таныс жалпы және оқу тақырыптарында жазбаша жұмыстарда тыныс белгілерін мәтін деңгейінде сауатты пайдалану</p>
Ағылшын тілін қолдану		<p>10.6.2 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша есептелетін және есептелмейтін зат есімдер мен атаулы топтар үшін сандық есімдіктерді қолдану; 10.6.3 әртүрлі күрделі сын есімдер мен қарапайым сын есімдерді қатысушы ретінде, деңгей көрсетуге болатын салыстырмалы құрылымдарды және таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша күшейтетін сын есімдерді қолдану; 10.6.6 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша салыстырмалы, демонстрациялық, белгісіз және сандық есімдіктерді және көптеген рефлексивті есімдіктерді қолдану; 10.6.9 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша баяндау мен жанама сөйлеуде белсенді және пассивті қарапайым қазіргі және өткен формалардың және өткен жетілдірілген қарапайым формалардың әртүрлілігін дұрыс пайдалану;</p>

		<p>10.6.13 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша өкініш пен сынды білдіру үшін әртүрлі функциялар үшін арналған модальды формалар мен should / shouldn ' thave-пен қолданатын өткен шақтың модальдық формаларының шектеулі санын қолдану</p>
2 тоқсан		
	<p>Мазмұндау</p>	<p>10.1.3 әртүрлі көзқарастарды құрметтеу; 10.1.8 оқу және талқылау арқылы мәдениетаралық түсініктерді дамыту; 10.1.9 өз ойларын, идеяларын, уайымдары мен сезімдерін білдіру үшін қиялды қолдану; 10.1.10 қоршаған әлемге деген көптеген пікірлер мен көзқарастарды талдау және зерттеу үшін ауызша немесе жазбаша тілді қолдану</p>
	<p>Тыңдалым</p>	<p>10.2.1 жалпы және оқу тақырыптары бойынша ұзақ әңгіме барысында негізгі сәттерді қолдаусыз түсіну; 10.2.2 жалпы және оқу тақырыптарының кең ауқымы бойынша кеңейтілген әңгімедегі неғұрлым нақты ақпаратты қолдаусыз түсіну; 10.2.5 жалпы және оқу тақырыптары бойынша ұзақ әңгіме барысында сөйлеушінің (-лердің) пікірін анықтау; 10.2.6 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптары бойынша ұзақ әңгіме контекстінен мағынаны анықтау</p>
		<p>10.3.1 жалпы және оқу тақырыптары бойынша сөйлесуде ресми және бейресми регистрлерді қолдану; 10.3.2 жалпы және оқу тақырыптары аясында ақпарат алу үшін қиын сұрақтар қою; 10.3.3 жалпы және оқу тақырыптары бойынша өз көзқарасын түсіндіру және негіздеу;</p>

Салт-дәстүрлер және тіл

Айтылым

10.3.6 жұптық, топтық және бүкіл сыныпта жұмыс істеу кезінде басқалардың ұсыныс немесе пайымдау деңгейінде айтқандарына белгілі бір икемділік дәрежесімен түсініктеме беру;
10.3.7 шектелмеген жалпы және оқу тақырыптары аясында нақты лексика мен синтаксисті қолдану;
10.3.8 жалпы және оқу тақырыптарының көпшілігінде ұзағырақ әңгімелер мен оқиғаларды мазмұндау

Оқылым

10.4.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында мәтіндердегі нақты ақпарат пен негізгі мәліметтерді түсіну;
10.4.2 таныс және кейбір таныс емес жалпы және оқу тақырыптары аясында көркем және көркем емес әдебиеттердің ұзақ мәтіндерін оқу;
10.4.3 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында ұзақ мәтіндердегі контекстен мағынаны анықтау;
10.4.4 кез-келген жазбаша жанр аясында сөздің, сөйлемнің және мәтіннің сипаттамалық қасиеттерін анықтау;
10.4.5 таныс және таныс емес қағаз және сандық ресурстардың көпшілігін мағынасын тексеру және түсінігін кеңейту үшін пайдалану

Жазылым

10.5.2 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша нақты, ойдан шығарылған оқиғалар, іс-әрекеттер немесе өткен тәжірибе туралы өз бетінше жазу;
10.5.3 таныс жалпы және оқу тақырыптарына қалыпты грамматикалық сауаттылықпен жазу;
10.5.6 әртүрлі байланыстырушы сөздерді қолдана отырып, жалпы таныс және оқу тақырыптарына дәйекті мәтіндер жазу;
10.5.8 шексіз таныс жалпы және оқу тақырыптарында жиі қолданылатын сөздерді дұрыс жазу;

		<p>10.5.9 таныс жалпы және оқу тақырыптарында жазбаша жұмыстарда тыныс белгілерін мәтін деңгейінде сауатты пайдалану</p>
	<p>Ағылшын тілін қолдану</p>	<p>10.6.2 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша есептелетін және есептелмейтін зат есімдер мен атаулы топтар үшін сандық есімдіктерді қолдану; 10.6.3 әртүрлі күрделі сын есімдер мен қарапайым сын есімдерді қатысушы ретінде, деңгей көрсетуге болатын салыстырмалы құрылымдарды және таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша күшейтетін сын есімдерді қолдану ; 10.6.6 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша салыстырмалы, демонстрациялық, белгісіз және сандық есімдіктерді және көптеген рефлексивті есімдіктерді қолдану; 10.6.9 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша баяндау мен жанама сөйлеуде белсенді және пассивті қарапайым қазіргі және өткен формалардың және өткен жетілдірілген қарапайым формалардың әртүрлілігін дұрыс пайдалану; 10.6.13 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша өкініш пен сынды білдіру үшін әртүрлі функциялар үшін арналған модальды формалар мен should / shouldn ' thave-пен қолданатын өткен шақтың модальдық формаларының шектеулі санын қолдану</p>
<p>3 тоқсан</p>		
	<p>Мазмұндау</p>	<p>10.1.1 топтық мәселелерді бірлесіп шығармашылық түрде шешу үшін сөйлеу және тыңдау дағдыларын қолдану; 10.1.6 ақпаратты басқаларға түсінікті түрде ұйымдастыру және ұсыну; 10.1.8 оқу және талқылау арқылы мәдениетаралық түсініктерді дамыту</p>

Тыңдалым	<p>10.2.1 жалпы және оқу тақырыптары бойынша ұзақ әңгіме барысында негізгі сәттерді қолдаусыз түсіну;</p> <p>10.2.4 жалпы және оқу тақырыптарына арналған ұзақ әңгімедегі болжамды мағынаның көп бөлігін қолдаусыз түсіну;</p> <p>10.2.6 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптары бойынша ұзақ әңгіме контекстінен мағынаны анықтау;</p> <p>10.2.7 көптеген ауызша жанрлардың сөз, сөйлем және мәтін деңгейінде сипаттамалық белгілерін анықтау;</p> <p>10.2.8 кейбір жалпы және оқу тақырыптарындағы ұзақ әңгімеде келтірілген дәлелдердегі сәйкессіздіктерді анықтай бастау</p>
Айтылым	<p>10.3.2 жалпы және оқу тақырыптары аясында ақпарат алу үшін қиын сұрақтар қою;</p> <p>10.3.3 жалпы және оқу тақырыптары бойынша өз көзқарасын түсіндіру және негіздеу;</p> <p>10.3.7 шектелмеген жалпы және оқу тақырыптары аясында нақты лексика мен синтаксисті қолдану</p>
Оқылым	<p>10.3.4 таныс және кейбір таныс емес жалпы және оқу тақырыптары аясында көркем және көркем емес әдебиеттердің ұзақ мәтіндерін оқу;</p> <p>10.3.5 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында ұзақ мәтіндердегі контекстен мағынаны анықтау;</p> <p>10.3.6 көптеген жалпы және оқу тақырыптары аясында ұзақ мәтіндердегі автордың көзқарасын немесе пікірін анықтау;</p> <p>10.3.7 кез-келген жазбаша жанр аясында сөздің, сөйлемнің және мәтіннің сипаттамалық қасиеттерін анықтау</p>
	<p>10.4.2 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша нақты, ойдан шығарылған оқиғалар, іс-әрекеттер немесе өткен тәжірибе туралы өз бетінше жазу;</p>

Музыка және фильмдер

Жазылым

10.4.3 таныс жалпы және оқу тақырыптарына қалыпты грамматикалық сауаттылықпен жазу;

10.4.4 таныс және кейбір таныс емес жалпы және оқу тақырыптары аясында көркем және көркем емес әдебиеттердің ұзақ мәтіндерін оқу;

10.4.5 шексіз таныс жалпы және оқу тақырыптарына дәлелдерді мысалдар мен негіздемелермен қолдай отырып қолдау арқылы пайдалану;

10.4.6 әртүрлі байланыстырушы сөздерді қолдана отырып, жалпы таныс және оқу тақырыптарына дәйекті мәтіндер жазу;

10.4.7 жалпы және оқу тақырыптарында шектеусіз жазбаша жанрлардың мәтін деңгейінде тәуелсіз тиісті форматты пайдалану;

10.4.8 шексіз таныс жалпы және оқу тақырыптарында жиі қолданылатын сөздерді дұрыс жазу;

10.4.9 таныс жалпы және оқу тақырыптарында жазбаша жұмыстарда тыныс белгілерін мәтін деңгейінде сауатты пайдалану

10.6.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары, сондай-ақ таныс емес тақырыптар бойынша әртүрлі абстрактілі құрама зат есімдер мен күрделі дерексіз топтарды қолдану;

10.6.2 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша есептелетін және есептелмейтін зат есімдер мен атаулы топтар үшін сандық есімдіктерді қолдану;

10.6.3 әртүрлі күрделі сын есімдер мен қарапайым сын есімдерді қатысушы ретінде, деңгей көрсетуге болатын салыстырмалы құрылымдарды және таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша күшейтетін сын есімдерді қолдану ;

10.6.4 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша

	Ағылшын тілін қолдану	<p>анықтайтын және алдын-ала анықтайтын сөздерді қолдану;</p> <p>10.6.6 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша салыстырмалы, демонстрациялық, белгісіз және сандық есімдіктерді және көптеген рефлексивті есімдіктерді қолдану;</p> <p>10.6.7 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша қарапайым, жетілдірілген формаларды, соның ішінде кейбір пассивті формаларды, соның ішінде уақыттың жағдайын қолдану;</p> <p>10.6.14 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша зат есімдер мен сын есімдердің алдында келетін предлогтардың алуан түрлілігін қолдану; зат есімдер мен сын есімдерден кейін келетін тәуелді предлогтардың көбісін қолдану; және етістіктерден кейін келетін тәуелді түрлі предлогтардың көбеюін қолдану;</p> <p>10.6.17 if/if only-ді үшінші логикалық құрылымда қолдану, which сөзін қосып салыстырмалы бағыныңқы сөйлемдерді қолдану</p>
	Мазмұндау	<p>10.1.4 басқа оқушылардың кері байланысын сындарлы бағалау және жауап беру;</p> <p>10.1.5 жеке оқу мақсаттарын қою үшін кері байланысты пайдалану;</p> <p>10.1.7 ауызша және жазбаша сөйлеудегі дәйекті дәлелді дамыту және қолдау;</p> <p>10.1.10 қоршаған әлемге деген көптеген пікірлер мен көзқарастарды талдау және зерттеу үшін ауызша немесе жазбаша тілді қолдану</p>
	Тыңдалым	<p>10.2.2 жалпы және оқу тақырыптарының кең ауқымы бойынша кеңейтілген әңгімедегі неғұрлым нақты ақпаратты қолдаусыз түсіну;</p> <p>10.2.4 жалпы және оқу тақырыптарына арналған ұзақ әңгімедегі болжамды мағынаның көп бөлігін қолдаусыз түсіну;</p> <p>10.2.5 жалпы және оқу тақырыптары бойынша ұзақ</p>

Саяхат және туризм		<p>әңгіме барысында сөйлеушінің (-лердің) пікірін анықтау;</p> <p>10.2.6 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптары бойынша ұзақ әңгіме контекстінен мағынаны анықтау;</p> <p>10.2.7 көптеген ауызша жанрлардың сөз, сөйлем және мәтін деңгейінде сипаттамалық белгілерін анықтау</p>
	Айтылым	<p>10.3.2 жалпы және оқу тақырыптары аясында ақпарат алу үшін қиын сұрақтар қою;</p> <p>10.3.3 жалпы және оқу тақырыптары бойынша өз көзқарасын түсіндіру және негіздеу;</p> <p>10.3.4 жалпы және оқу тақырыптары аясында күтпеген пікірлерге ұсыныс пен пайымдау деңгейінде белгілі бір икемділік деңгейімен жауап беру;</p> <p>10.3.7 шектелмеген жалпы және оқу тақырыптары аясында нақты лексика мен синтаксисті қолдану;</p> <p>10.3.8 жалпы және оқу тақырыптарының көпшілігінде ұзағырақ әңгімелер мен оқиғаларды мазмұндау</p>
	Оқылым	<p>10.4.5 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында ұзақ мәтіндердегі контекстен мағынаны анықтау;</p> <p>10.4.7 кез-келген жазбаша жанр аясында сөздің, сөйлемнің және мәтіннің сипаттамалық қасиеттерін анықтау;</p> <p>10.4.8 таныс және таныс емес қағаз және сандық ресурстардың көпшілігін мағынасын тексеру және түсінігін кеңейту үшін пайдалану</p>
	Жазылым	<p>10.5.1 жалпы және оқу тақырыптарында жұмыстарды мәтін деңгейінде қолдаусыз жоспарлау, жазу, өңдеу және оқу;</p> <p>10.5.3 таныс жалпы және оқу тақырыптарына қалыпты грамматикалық сауаттылықпен жазу;</p> <p>10.5.7 жалпы және оқу тақырыптарында шектеусіз жазбаша жанрлардың мәтін</p>

		деңгейінде тәуелсіз тиісті форматты пайдалану
	Ағылшын тілін қолдану	<p>10.6.2 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша есептелетін және есептелмейтін зат есімдер мен атаулы топтар үшін сандық есімдіктерді қолдану;</p> <p>10.6.4 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша анықтайтын және алдын-ала анықтайтын сөздерді қолдану;</p> <p>10.6.12 таныс жалпы және білім беру тақырыптарының бірқатарына сәйкес әртүрлі алдын-ала вербальды, сөзден кейінгі үстеулер мен соңғы позициядағы үстеулерді қолдану; салыстырмалы дәрежедегі үстеу құрылымының әртүрлілігін дұрыс және бұрыс үстеулермен қолдану;</p> <p>10.6.14 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша зат есімдер мен сын есімдердің алдында келетін предлогтардың алуан түрлілігін қолдану; зат есімдер мен сын есімдерден кейін келетін тәуелді предлогтардың көбісін қолдану; және етістіктерден кейін келетін тәуелді түрлі предлогтардың көбеюін қолдану;</p> <p>10.6.17 if/if only-ді үшінші логикалық құрылымда қолдану, which сөзін қосып салыстырмалы бағыныңқы сөйлемдерді қолдану</p>
4 тоқсан		
	Мазмұндау	<p>10.1.1 топтық мәселелерді бірлесіп шығармашылық түрде шешу үшін сөйлеу және тыңдау дағдыларын қолдану;</p> <p>10.1.3 әртүрлі көзқарастарды құрметтеу;</p> <p>10.1.7 ауызша және жазбаша сөйлеудегі дәйекті дәлелді дамыту және қолдау;</p> <p>10.1.8 оқу және талқылау арқылы мәдениетаралық түсініктерді дамыту;</p> <p>10.1.9 өз ойларын, идеяларын, уайымдары мен сезімдерін білдіру үшін қиялды қолдану</p>

Тыңдалым	<p>10.2.2 жалпы және оқу тақырыптарының кең ауқымы бойынша кеңейтілген әңгімедегі неғұрлым нақты ақпаратты қолдаусыз түсіну;</p> <p>10.2.3 жалпы және оқу тақырыптарының кең ауқымы бойынша ұзақ әңгімедегі дәлелдердің көп бөлігін қолдаусыз түсіну;</p> <p>10.2.4 жалпы және оқу тақырыптарына арналған ұзақ әңгімедегі болжамды мағынаның көп бөлігін қолдаусыз түсіну;</p> <p>10.2.5 жалпы және оқу тақырыптары бойынша ұзақ әңгіме барысында сөйлеушінің (-лердің) пікірін анықтау;</p> <p>10.2.6 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптары бойынша ұзақ әңгіме контекстінен мағынаны анықтау;</p> <p>10.2.8 кейбір жалпы және оқу тақырыптарындағы ұзақ әңгімеде келтірілген дәлелдердегі сәйкессіздіктерді анықтай бастау</p>
Айтылым	<p>10.3.3 жалпы және оқу тақырыптары бойынша өз көзқарасын түсіндіру және негіздеу;</p> <p>10.3.4 жалпы және оқу тақырыптары аясында күтпеген пікірлерге ұсыныс пен пайымдау деңгейінде белгілі бір икемділік деңгейімен жауап беру;</p> <p>10.3.5 оқу тапсырмаларын орындау үшін ынтымақтастық, талқылау, үйлестіру, жоспарлау және басымдық беру үшін сыныптастарымен өзара әрекеттесу;</p> <p>10.3.6 жұптық, топтық және бүкіл сыныпта жұмыс істеу кезінде басқалардың ұсыныс немесе пайымдау деңгейінде айтқандарына белгілі бір икемділік дәрежесімен түсініктеме беру;</p> <p>10.3.7 шектелмеген жалпы және оқу тақырыптары аясында нақты лексика мен синтаксисті қолдану;</p> <p>10.3.8 жалпы және оқу тақырыптарының көпшілігінде</p>

Ғылым және технологиялар		<p>ұзағырақ әңгімелер мен оқиғаларды мазмұндау</p>
	Оқылым	<p>10.4.2 кейбір жалпы және оқу тақырыптары аясында қысқа, қарапайым мәтіндердегі негізгі ақпаратты аз қолдаумен түсіну;</p> <p>10.4.3 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында ұзақ мәтіндердегі дәлелдің егжей-тегжейін түсіну;</p> <p>10.4.4 таныс және кейбір таныс емес жалпы және оқу тақырыптары аясында көркем және көркем емес әдебиеттердің ұзақ мәтіндерін оқу;</p> <p>10.4.5 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында ұзақ мәтіндердегі контексттен мағынаны анықтау;</p> <p>10.4.7 кез-келген жазбаша жанр аясында сөздің, сөйлемнің және мәтіннің сипаттамалық қасиеттерін анықтау;</p> <p>10.4.8.1 таныс және таныс емес қағаз және сандық ресурстардың көпшілігін мағынасын тексеру және түсінігін кеңейту үшін пайдалану</p>
	Жазылым	<p>10.5.1 жалпы және оқу тақырыптары бойынша жұмыстарды мәтін деңгейінде қолдаусыз жазу, өңдеу және оқу;</p> <p>10.5.6 әртүрлі байланыстырушы сөздерді қолдана отырып, жалпы таныс және оқу тақырыптарына дәйекті мәтіндер жазу;</p> <p>10.5.8 шексіз таныс жалпы және оқу тақырыптарында жиі қолданылатын сөздерді дұрыс жазу</p>
		<p>10.6.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары, сондай-ақ таныс емес тақырыптар бойынша әртүрлі абстрактілі құрама зат есімдер мен күрделі дерексіз топтарды қолдану;</p> <p>10.6.8 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша болашақ уақыттың әртүрлі формаларын, соның ішінде кейбір пассивтерді қолдану;</p> <p>10.6.13 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша өкініш пен</p>

	Ағылшын тілін қолдану	<p>сынды білдіру үшін әртүрлі функциялар үшін арналған модальды формалар мен should / shouldn ' thave-пен қолданатын өткен шақтың модальдық формаларының шектеулі санын қолдану;</p> <p>10.6.15 таныс жалпы және оқу тақырыптарында сөйлемдік етістіктерді қолдану және фразалық етістіктерді қолдана бастау; етістіктер мен сын есімдердің шектеулі санынан кейін инфинитив формаларын қолдану; етістіктер мен предлогтардың шектеулі санынан кейін герундий формаларын қолдану</p>
--	-----------------------	--

Қазақстан Республикасының
Білім және ғылым министрі
2022 жылғы 1 сәуірдегі
№ 123 бұйрығына
61-қосымша
Қазақстан Республикасы
Білім және ғылым министрінің
2013 жылғы 3 сәуірдегі
№ 115 бұйрығына
698-қосымша
•
•

Психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-6 сыныптары үшін "Математика" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-6 сыныптары үшін "Математика" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі – Бағдарлама) Қазақстан Республикасының "Білім туралы" Заңының 5-бабы 6) тармақшасына сәйкес әзірленген.

2. Бағдарлама мақсаты – білім алушылардың функционалдық сауаттылығын қалыптастыру, жалпы адами құндылықтар және озық ұлттық мәдени салт-дәстүрлер негізінде зияткерлік деңгейін дамыту.

3. Бағдарлама міндеттері:

1) "Сандар", "Алгебра", "Геометрия", "Статистика және ықтималдықтар теориясы", "Математикалық модельдеу және анализ" бөлімдері бойынша математикалық білім, білік және дағдыларын қалыптастыру мен дамытуға жағдай жасау;

2) әртүрлі мәнмәтіндідегі есептерді шешуде математикалық тілді және негізгі математикалық заңдарды қолдануға, санды қатынастар мен кеңістіктік формаларды оқып білуге мүмкіндік беру;

3) физика, химия, биология және басқа да теориялық салаларда зерттеулер мен есептерді шешу үшін және практикалық іс-әрекеттерінде математикалық әдістерді қолданудың қарапайым дағдыларын қалыптастыру;

4) тұлғалық мәдениетін, жалпы адами мәдениет бөлігі ретінде математикаға қарым-қатынасын, ғылыми-техникалық прогресс үшін математиканың маңыздылығын түсінуге тәрбиелеу;

5) өздігінен және топта жұмыс істеуде қажетті тәуелсіздік, жауапкершілік, бастамашылдық, табандылық, шыдамдылық пен толеранттылық сияқты тұлғалық қасиеттерді дамыту;

6) коммуникативтік дағдыларын, оның ішінде, ақпаратты дұрыс және сауатты түрде беру, сонымен қатар әртүрлі ақпарат көздерінен, басылымдар мен электрондық құралдардан алынған ақпаратты қолдану қабілетін дамыту;

7) практикалық есептерді шешуде, алынған нәтижелерді бағалау мен анықтылығын орнатуда лайықты математикалық әдістерді таңдап алу үшін логикалық және сыни тұрғыдан ойлауын, шығармашылық қабілеттерін дамыту.

4. Түзете – дамыту міндеттері:

1) танымдық әрекеттерін, кеңістіктік түсініктерін дамыту;

2) математика және өзге оқу пәндері бойынша білімдерді табысты меңгеру негізінде логикалық ойлауын дамыту;

3) математикалық және диалогтық сөйлеу тілін, өз ойын білдіруін дамыту.

2-тарау. Оқу процесін ұйымдастырудағы педагогикалық тәсілдер

5. Пәнге оқыту сараланған, жеке, қарым-қатынас және іс-әрекет тәсілдері негізінде жүзеге асырылады:

1) сараланған тәсіл білім алушыларды қандай да бір белгілері (материалды меңгеру деңгейі, жұмысқа қабілеттілік деңгейі, қабылдау, есте сақтау, ойлау ерекшеліктері) бойынша топтарға шартты түрде бөлуді қарастырады;

2) жеке тәсіл білім алушының мүддесін, оның мінезі мен темпераментінің ерекшеліктерін ескереді;

3) қарым-қатынас тәсілі білім мен дағдыларды алу тәсілдерінің негізі ретінде толық сөйлеу тілі қызметін қалыптастыруды, оларды тәжірибеде қолдануды қарастырады;

4) іс-әрекет тәсілі жаңа білімдердің дайын түрде берілмейтініне негізделеді, білім алушылар дербес зерттеу әрекеті процесінде білімдерін кеңейтеді.

6. Оқу процесінде педагогикалық міндеттерді табысты шешу үшін:

1) оқытудың сөздік әдістері көрнекі және практикалық әдістермен үйлестіріледі;

2) әңгімелесу кезінде, материалды түсіндіру, бекіту, жалпылау барысында білім алушылардың іс-әрекетін белсендіру тәсілдері қолданылады (зерделенетін материалдың практикалық бағыттылығын күшейту, хабарламаның негізгі ережелерін көрнекі түрде елестету, білім алушының өмірлік тәжірибесіне алмасатын мысалдарды тарту арқылы);

3) қабылдауын, бақылай талдауын, ойлау операцияларын (талдау және жинақтау, топтастыру және классификациялау, жүйелеу), іс-әрекет және біліктерін дамытуға арналған тапсырмалар қамтылады;

4) білім алушыларды іс-әрекеттің бір түрінен өзгесіне ауыстырады, білім алушыларға тән тез шаршаудың алдын алу үшін тапсырма түрлерін түрлендіреді;

5) жаңа материал ("кіші қадамдар" әдісімен) мөлшерлі, нақты түрде беріледі, көрнекі ұсынылатын алгоритмдер қолданылады.

7. Математиканы оқыту процесінде заманауи білім беру технологиялары қолданылады:

1) проблемалық-ізденушілік технологиясы сабақта проблемалық жағдайларды құруды болжайды. Проблемалық сабақ білімдерді сапалы меңгеруді, білім алушының зерде дамуын және шығармашылық қабілеттерінің дамуын қамтамасыз етеді;

2) ақпараттық-коммуникативтік технологиясы бай мультимедиялық мүмкіндіктердің есебінен оқыту процесін қызықты, жарқын етуге, көрнекі оқыту проблемасын тиімді шешуге, білім алушылар үшін оқу материалын түсінікті және қолжетімді ете отырып, визуалдау мүмкіндігін кеңейтуге мүмкіндік береді;

3) денсаулық сақтау технологиясы жағдайға тілектестікті, жағымды эмоционалдық икемденуді, жағдайдың табыстылығын және эмоционалдық бәсеңдетуді қарастырады;

4) сыни ойлау технологиясы алынған нәтижелерді логика және үйреншікті, сондай-ақ үйреншікті емес жағдайларға, мәселелерге және проблемаларға қолдану үшін тұлғалық психологиялық тәсіл көмегімен ақпаратты талдау қабілетін қалыптастыруды қарастырады;

5) тұлғалық-бағдарланған технология білім алушының өмірлік іс әрекет тәжірибесін қолдану негізінде оның жеке танымдық қабілеттерін дамытуды тұспалдайды;

6) ойын технологиясы оқыту процесіндегі эмоционалды және рационалды бірлестікке жеткізуді қамтамасыз етеді. Сабаққа ойындарды қосу оқыту процесін қызықты етеді, білім алушыларға жақсы көңіл-күй сыйлайды, оқудағы қиындықтарды еңсеруді жеңілдетеді.

8. Оқытудың техникалық құралдарын қолдану оқыту процесін белсендіреді және оқытылатын материалдың көрнекілік нақтылығын қабылдауы мен есте сақтауына қолжетімді нысанда қамтамасыз етеді.

9. Формативті және жиынтық бағалауға арналған тапсырмаларды мұғалім білім алушылардың мүмкіндіктерін ескере отырып, құрастырады. Рұқсат етіледі:

1) грамматикалық және семантикалық ресімдеу бойынша тұжырымдарды қысқартуға;

2) көптоптық нұсқауды тапсырманы орындауға кадамдықпен берілетін қысқа мағыналық бірлікке бөлуге;

3) қажет болған жағдайда сараланған көмекті ұсынуға: ынталандырушы (мақұлдау, эмоционалдық қолдау), ұйымдастырушылық (жұмысты орындауға назарын аударту, жұмылдыру, өзін тексеру қажеттілігін еске салу), бағыттаушы (қайталау және тапсырма нұсқауын түсіндіру);

4) тапсырманы орындауға уақытты арттыруға.

3-тарау. "Математика" пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

10. "Математика" пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

1) 5-сынып – аптасына 5 сағат, оқу жылында – 170 сағатты;

2) 6-сынып – аптасына 5 сағат, оқу жылында – 170 сағатты құрайды.

11. Бағдарлама 5 бөлімді қамтиды:

1) "Сандар" бөлімі;

2) "Алгебра" бөлімі;

3) "Геометрия" бөлімі;

4) "Статистика және ықтималдықтар теориясы" бөлімі;

5) "Математикалық модельдеу және анализ" бөлімі.

12. "Сандар" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) сандар және шамалар туралы түсініктер;

2) сандарға амалдар қолдану.

13. "Алгебра" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) алгебралық өрнектер және оларды түрлендіру;

2) теңдеулер және теңсіздіктер, олардың жүйелері және жиынтықтары;

3) тізбектер және олардың қосындысы.

14. "Геометрия" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) геометриялық фигуралар туралы түсінік;

2) геометриялық фигуралардың өзара орналасуы;

3) метрикалық қатыстар;

4) векторлар және түрлендірулер.

15. "Статистика және ықтималдықтар теориясы" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) жиындар теориясы және логика элементтері;

2) комбинаторика негіздері;

3) статистика және деректерді талдау.

16. "Математикалық модельдеу және анализ" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) математикалық модельдеудің көмегімен есептер шығару;

2) математикалық тіл және математикалық модель.

17. 5-сыныпқа арналған "Математика" пәнінің базалық мазмұны:

1) "Натурал сандар және нөл". Натурал сандар және нөл саны. Координаталық сәуле . Натурал сандарды салыстыру. Қос теңсіздік. Натурал сандарға арифметикалық амалдар (қосу, азайту, көбейту, бөлу) қолдану. Санды өрнектер. Әріпті өрнектер. Санды және әріпті өрнектердің мәндері. Өрнектерді ықшамдау. Теңдеу. Теңдеудің түбірі. Теңдеудің көмегімен мәтінді есептерді шығару. Формула. Формула арқылы есептеу. Натурал сандардан тұратын сандар тізбектері;

2) "Натурал сандардың бөлінгіштігі". Натурал сандардың бөлгіші мен еселігі. Жай және құрама сандар. Бөлінгіштіктің негізгі қасиеттері. 2; 3; 5; 9; 10 сандарына бөлінгіштікбелгілері. Жұп және тақ сандар. Дәреже. Дәреженің негізі. Дәреженің көрсеткіші. Натурал сандарды жай көбейткіштерге жіктеу. Ең үлкен ортақ бөлгіш. Өзара жай сандар. Ең кіші ортақ еселік;

3) "Жай бөлшектер және оларға амалдар қолдану". Жай бөлшектерді оқу және жазу. Жай бөлшектің негізгі қасиеті. Дұрыс және бұрыс жай бөлшектер. Аралас сан. Аралас санның бүтін және бөлшек бөліктері. Бұрыс бөлшекті аралас санға айналдыру. Аралас санды бұрыс бөлшек түрінде жазу. Жай бөлшектер мен аралас сандарды координаталық сәуледе кескіндеу. Жай бөлшектерді ортақ бөлімге келтіру. Жай бөлшектерді және аралас сандарды салыстыру. Жай бөлшектерді қосу және азайту. Аралас сандарды қосу. Аралас сандарды азайту. Жай бөлшектерді және аралас сандарды көбейту. Өзара кері сандар. Жай бөлшектерді және аралассандарды бөлу. Жай бөлшектер мен аралас сандарға арифметикалық амалдар қолдану. Санның бөлігін және бөлігі бойынша санды табу. Бірлесіп орындалатын жұмыстарға қатысты есептер;

4) "Ондық бөлшектер және оларға амалдар қолдану". Ондық бөлшек. Ондық бөлшектерді оқу және жазу. Ондық бөлшекті жай бөлшекке айналдыру. Ондық бөлшектерді координаталық сәуледе кескіндеу. Ондық бөлшектерді салыстыру. Ондық бөлшектерді қосу және азайту. Ондық бөлшекті натурал санға көбейту. Ондық бөлшектерді көбейту. Ондық бөлшекті натурал санға бөлу. Ондық бөлшекті ондық бөлшекке бөлу. Ондық бөлшекті 10; 100; 1000;... және 0,1; 0,01; 0,001;... сандарына көбейту және бөлу. Ондық және жай бөлшектерге арифметикалық амалдар қолдану. Ондық бөлшектерді дөңгелектеу. Бөлшектерден тұратын сандар тізбектері;

5) "Жиын". Жиын. Жиын элементтері. Жиындарды кескіндеу. Жиындар арасындағы қатынастар. Ішкі жиын. Жиындардың бірігуі мен қиылысуы;

6) "Бұрыш. Көпбұрыш". Бұрыш. Бұрыштың шамасы. Бұрышты салу және өлшеу. Транспортир. Бұрыштарды салыстыру. Көпбұрыш. Көпбұрыштың қабырғалары мен бұрыштарын өлшеу, периметрін табу;

7) "Кеңістік фигураларының жазбалары". Тік бұрышты параллелепипед (текше). Тік бұрышты параллелепипедтің (текшенің) жазбасы. Фигураларды қиюға берілген есептер. Фигураларды құрастыруға берілген есептер;

8) 5-сыныптағы математика курсы қайталау.

18. 6-сыныпқа арналған "Математика" пәнінің базалық мазмұны:

1) 5-сыныптағы математика курсы қайталау;

2) "Пайыз". Пайыз. Санның пайызын және пайызы бойынша санды табу. Мәтінді есептерді шығару;

3) "Диаграмма". Шеңбер. Дөңгелек. Дөңгелек сектор. Диаграмма. Бағанды, сызықтық және дөңгелек диаграммалар. Статистикалық деректерді көрсету тәсілдері;

4) "Қатынас және пропорция". Екі санның қатынасы. Екі санның пайыздық қатынасы. Пропорция. Пропорцияның негізгі қасиеті. Тура пропорционалдық тәуелділік. Кері пропорционалдық тәуелділік. Мәтінді есептерді пропорция көмегімен шығару. Санның пайызын және пайызы бойынша санды табуды пропорция арқылы шығару. Масштаб. Шеңбердің ұзындығы. Дөңгелектің ауданы. Шар. Сфера;

5) "Рационал сандар және оларға амалдар қолдану". Оң сандар. Теріс сандар. Координаталық түзу. Қарама-қарсы сандар. Бүтін сандар. Рационал сандар. Санның модулі. Рационал сандарды салыстыру. Рационал сандарды координаталық түзудің көмегімен қосу. Теріс рационал сандарды қосу. Таңбалары әртүрлі рационал сандарды қосу. Рационал сандарды азайту. Координаталық түзде нүктелердің арақашықтығы. Рационал сандарды көбейту. Рационал сандарды қосу мен көбейтудің ауыстырымдылық және терімділік қасиеттері. Рационал сандарды бөлу. Рационал санды шексіз периодты ондық бөлшек түрінде беру. Шексіз периодты ондық бөлшекті жай бөлшекке айналдыру. Рационал сандарға арифметикалық амалдар қолдану. Мәтінді есептерді шығару;

6) "Алгебралық өрнектер". Айнымалы. Айнымалысы бар өрнек. Жақшаны ашу. Коэффициент. Ұқсас қосылғыштар. Ұқсас қосылғыштарды біріктіру. Өрнектерді тепе-тең түрлендіру. Тепе-теңдік. Алгебралық өрнектерді түрлендіру. Мәтінді есептерді шығару;

7) "Бір айнымалысы бар сызықтық теңдеулер". Санды теңдіктер және олардың қасиеттері. Бір айнымалысы бар сызықтық теңдеу. Мәндес теңдеулер. Бір айнымалысы бар сызықтық теңдеулерді шешу. Айнымалысы модуль таңбасының ішінде берілген бір айнымалысы бар сызықтық теңдеу. Мәтінді есептерді шығару;

8) "Бір айнымалысы бар сызықтық теңсіздіктер және олардың жүйелері". Санды теңсіздіктер және олардың қасиеттері. Сан аралықтары. Санаралықтарының бірігуі мен қиылысуы. Бір айнымалысы бар сызықтық теңсіздік. Мәндес теңсіздіктер. Бір айнымалысы бар сызықтық теңсіздіктерді шешу. Бір айнымалысы бар сызықтық теңсіздіктер жүйесі. Бір айнымалысы бар сызықтық теңсіздіктер жүйесін шешу. Айнымалысы модуль таңбасының ішінде берілген бір айнымалысы бар сызықтық

теңсіздік. Айнымалысы модуль таңбасының ішінде берілген бір айнымалысы бар сызықтық теңсіздіктерді шешу;

9) "Координаталық жазықтық". Жазықтық. Перпендикуляр түзулер және кесінділер. Параллель түзулер мен кесінділер. Координаталық жазықтық. Тікбұрышты координаталар жүйесі. Центрлік симметрия. Осьтік симметрия;

10) "Кеңістіктегі фигуралар". Фигуралардың кеңістікте орналасуы. Кеңістік фигураларын кескіндеу, "көрінбейтін" сызықтар. Вектор ұғымы;

11) "Статистика. Комбинаторика". Статистикалық деректер және олардың сипаттамалары: арифметикалық орта, мода, медиана, құлаш. Қозғалыстың орташа жылдамдығын табуға есептер шығару. Іріктеу тәсілі арқылы комбинаторикалық есептер шығару;

12) 5-6 сыныптардағы математика курсы қайталау.

4-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

19. Бағдарламада, оқыту мақсаттары кодтық белгімен берілген. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сан бөлімше ретін, төртінші сан оқыту мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 6.2.1.4. кодында "6" - сынып, "2.1" - бөлімше, "4" - оқыту мақсатының реттік саны.

20. Күтілетін нәтижелер бойынша оқыту мақсаттарының жүйесі:

1) "Сандар" бөлімі:

1-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
1.1 Сандар және шамалар туралы түсініктер	5-сынып	6-сынып
	5.1.1.1 натурал сандар жиыны ұғымын меңгеру; 5.1.1.2 тақ және жұп сандар ұғымдарын меңгеру; 5.1.1.3 натурал сан дәрежесінің анықтамасын білу; 5.1.1.4 натурал санды ондық жазылу түрінде көрсету; 5.1.1.5 натурал санның бөлгіші мен еселігі анықтамаларын білу; 5.1.1.6 жай және құрама сандардың анықтамаларын білу; 5.1.1.7 ортақ бөлгіш, ортақ еселік, ең үлкен ортақ бөлгіш, ең кіші ортақ еселік ұғымдарының анықтамаларын білу; 5.1.1.8 ортақ бөлгіш, ортақ еселікті, ең үлкен ортақ бөлгішті, ортақ еселікті, ең кіші ортақ еселікті табу;	6.1.1.1 пайыз ұғымын меңгеру; 6.1.1.2 екі санның қатынасы нені көрсететінін түсіну; 6.1.1.3 қандай шамалар тура пропорционалды болатынын түсіну және оларға мысалдар келтіру, есептер шығару; 6.1.1.4 қандай шамалар кері пропорционалды болатынын түсіну және оларға мысалдар келтіру, есептер шығару; 6.1.1.5 координаталық түзудің анықтамасын білу және координаталық түзуді салу;

	<p>5.1.1.9 өзара жай сандардың анықтамасын білу;</p> <p>5.1.1.10 жай бөлшектің анықтамасын білу, алым және бөлім ұғымдарын меңгеру;</p> <p>5.1.1.11 дұрыс және бұрыс бөлшектерді ажырату;</p> <p>5.1.1.12 аралас санның анықтамасын білу;</p> <p>5.1.1.13 өзара кері сандардың анықтамасын білу;</p> <p>5.1.1.14 ондық бөлшек ұғымын меңгеру;</p> <p>5.1.1.15 ондық бөлшек түрінде жазылған сандардың теңдігін түсіну, мысалы, 1,3 және 1,30;</p> <p>5.1.1.16 санның жуық мәні ұғымын меңгеру</p>	<p>6.1.1.6 масштаб ұғымын меңгеру;</p> <p>6.1.1.7 бүтін сан ұғымын меңгеру;</p> <p>6.1.1.8 қарама-қарсы сандар ұғымын меңгеру, оларды координаталық түзуде белгілеу;</p> <p>6.1.1.9 рационал сан ұғымын меңгеру;</p> <p>6.1.1.10 санның модулі анықтамасын білу және оның мәнін табу</p>
	<p>5.1.2.1 координаттық сәуле ұғымын меңгеру ;</p> <p>5.1.2.2 сандық сәуледе координаттық нүктелерді анықтау ;</p> <p>5.1.2.3 натурал сандарды салыстыру, сонымен қатар координаталық сәуленің көмегімен салыстыру;</p> <p>5.1.2.4 арифметикалық амалдар компоненттерін білу;</p> <p>5.1.2.5 амалдар саны төрттен артық болатын жақшамен және жақшасыз берілген санды өрнектердегі амалдардың орындалу ретін анықтау және мәндерін табу;</p> <p>5.1.2.6 сандық өрнектер мәнін табу үшін бөлу және көбейту қасиеттерін білу;</p> <p>5.1.2.7 сандық өрнектер мәнін табу үшін бөлу және көбейту қасиеттерін қолдану;</p> <p>5.1.2.8 бірдей сандардың көбейтіндісін дәреже түрінде жазу ;</p> <p>5.1.2.9 натурал сандардың 2-ге, 5-ке, 10-ға бөлінгіштік белгілерін қолдану;</p> <p>5.1.2.10 натурал сандардың 3-ке және 9-ға бөлінгіштік белгілерін қолдану;</p> <p>5.1.2.11 құрама сандарды жай көбейткіштерге жіктеу;</p>	<p>6.1.2.1 бөлшекті пайызға және пайызды бөлшекке айналдыру;</p> <p>6.1.2.2 берілген санның пайызын табу;</p> <p>6.1.2.3 бір санның екінші санға пайыздық қатынасын және керісінше табу;</p> <p>6.1.2.4 берілген пайызы бойынша санды табу;</p> <p>6.1.2.5 сандардың қатынасы ұғымын меңгеру;</p> <p>6.1.2.6 берілген қатынасқа кері қатынасты табу;</p> <p>6.1.2.7 пропорция анықтамасын білу;</p> <p>6.1.2.8 пропорцияларды ажырату және құрастыру;</p> <p>6.1.2.9 пропорцияның негізгі қасиетін білу және қолдану;</p>

1.2 Сандарға амалдар қолдану

5.1.2.12 натурал сандардың бөлгіштерін табу;	6.1.2.10 шамаларды берілген қатынаста бөлу;
5.1.2.13 натурал сандардың еселіктерін табу;	6.1.2.11 шамаларды берілген сандарға кері болатын пропорционал бөліктерге бөлу;
5.1.2.14 көбейтіндінің берілген натурал санға бөлінгіштігін талдау ;	6.1.2.12 бүтін сандарды салыстыру ;
5.1.2.15 қосындының және айырымның берілген натурал санға бөлінгіштігін талдау;	6.1.2.13 координаттық түзу салу;
5.1.2.16 екі не одан да көп сандардың ең үлкен ортақ бөлгіштерін, ең кіші ортақ еселіктерін табу;	6.1.2.14 координаталық түзуде рационал сандарды кескіндеу;
5.1.2.17 бұрыс бөлшекті аралас санға және аралас санды бұрыс бөлшекке айналдыру;	6.1.2.15 бүтін сандарды координаталық түзу көмегімен қосу және азайтуды орындау;
5.1.2.18 жай бөлшектерді қысқартуда бөлшектің негізгі қасиетін қолдану;	6.1.2.16 рационал сандардың ішкі жиындарын Эйлер-Венн дөңгелектері арқылы кескіндеу;
5.1.2.19 жай бөлшекті жаңа бөлімге келтіру;	6.1.2.17 рационал сандарды салыстыру;
5.1.2.20 жай бөлшектерді ортақ бөлімге келтіру; жай бөлшектерді, аралас сандарды салыстыру;	6.1.2.18 таңбалары бірдей, таңбалары әртүрлі рационал сандарды қосуды орындау;
5.1.2.21 бөлімдері бірдей бөлшектерді қосу және азайтуды орындау;	6.1.2.19 рационал сандарды азайтуды орындау;
5.1.2.22 бөлімдері әртүрлі бөлшектерді қосу және азайтуды орындау;	6.1.2.20 рационал сандарды көбейтуді орындау;
5.1.2.23 натурал саннан жай бөлшекті азайтуды орындау;	6.1.2.21 рационал сандарды бөлуді орындау;
5.1.2.24 аралас сандарды қосу және азайтуды орындау;	6.1.2.22 рационал сандарды қосу мен көбейтудің қасиеттерін қолдану;
5.1.2.25 жай бөлшектерді, аралас сандарды көбейтуді орындау;	6.1.2.23 шектеулі ондық бөлшектер түрінде жазуға болатын жай бөлшектерді танып білу;
5.1.2.26 берілген санға кері санды табу;	6.1.2.24 рационал санды шектеусіз периодты ондық бөлшек түрінде көрсету;
5.1.2.27 жай бөлшектерді және аралас сандарды бөлуді орындау;	6.1.2.25 шектеусіз периодты ондық бөлшектің периодын табу;
5.1.2.28 санның бөлігін табу және бөлігі бойынша санды табу;	6.1.2.26 шектеусіз периодты ондық бөлшекті жай бөлшекке айналдыру;
5.1.2.29 бөлшектерді бір жазылу түрінен басқа жазылу түріне ауыстыру;	6.1.2.27 рационал сандармен арифметикалық амалдарды орындау;
5.1.2.30 ондық бөлшектерді салыстыру;	6.1.2.28 координаттық түзуде нүктелер арақашықтығын табу ережесін қолдану
5.1.2.31 ондық бөлшектерді қосу және азайтуды орындау;	
5.1.2.32 ондық бөлшекті натурал санға және ондық бөлшекке көбейтуді орындау;	

	<p>5.1.2.33 ондық бөлшектерді 10, 100, 1000 және 0,1; 0,01; 0,001 көбейту ережелерін қолдану;</p> <p>5.1.2.34 ондық бөлшекті натурал санға және ондық бөлшекке бөлуді орындау;</p> <p>5.1.2.35 ондық бөлшектерді 10, 100, 1000 және 0,1; 0,01; 0,001 – бөлу ережелерін қолдану;</p> <p>5.1.2.36 ондық бөлшектерді берілген разрядқа дейін дөңгелектеу</p>	
--	---	--

2) "Алгебра" бөлімі:

2-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	5-сынып	6-сынып
2.1 Алгебралық өрнектер және түрлендірулер	<p>5.2.1.1 әріпті өрнектердің анықтамасын білу;</p> <p>5.2.1.2 қосу және көбейту амалдарының қасиеттерін қолданып, әріпті өрнектерді түрлендіру;</p> <p>5.2.1.3 әріптердің берілген мәндері бойынша әріпті өрнектердің мәндерін табу</p>	<p>6.2.1.1 алгебралық өрнек ұғымын меңгеру;</p> <p>6.2.1.2 айнымалының анықтамасын білу;</p> <p>6.2.1.3 айнымалылардың берілген рационал мәндері үшін алгебралық өрнектердің мәндерін есептеу;</p> <p>6.2.1.4 алгебралық өрнектегі айнымалының мүмкін мәндерін табу;</p> <p>6.2.1.5 айнымалылардың қандай мәндерінде алгебралық өрнектің практикалық есептер мәнмәтіндіде мағынасы бар болатынын түсіну;</p> <p>6.2.1.6 жақшаны ашу ережелерін білу;</p> <p>6.2.1.7 коэффициент, ұқсас мүшелер ұғымдарының анықтамаларын білу;</p> <p>6.2.1.8 алгебралық өрнектерде ұқсас мүшелерді біріктіруді орындау;</p> <p>6.2.1.9 тепе-теңдік және тепе-тең түрлендіру анықтамаларын білу;</p> <p>6.2.1.10 алгебралық өрнектерді тепе-тең түрлендіруді орындау;</p> <p>6.2.1.11 теңдіктерден бір айнымалыны екінші айнымалы арқылы өрнектеу;</p> <p>6.2.1.12 $a-b$ өрнегінің геометриялық мағынасын түсіну</p>
		6.2.2.1 тура санды теңдіктердің қасиеттерін білу және қолдану;

2.2 Теңдеулер және теңсіздік-тер, олардың жүйелері және жиынтықтары

5.2.2.1 теңдеу, теңдеу түбірі ұғымдарын білу;
5.2.2.2 арифметикалық амалдардың белгісіз компоненттерін табу ережелері негізінде теңдеулер шешу;
5.2.2.3 теңдеудің шығары-луының дұрыстығын тексеру тәсілдерін қолдану

6.2.2.2 бір айнымалысы бар сызықтық теңдеудің, мәндес теңдеулердің анықтамаларын білу;
6.2.2.3 бір айнымалысы бар сызықтық теңдеулерді шешу;
6.2.2.4 түріндегі теңдеулерді шешу, мұндағы a және b – рационал сандар;
6.2.2.5 сандық теңсіздіктер анықтамасын білу;
6.2.2.6 тура санды теңсіздіктердің қасиеттерін қолдану;
6.2.2.7 теңсіздіктерді қосу, азайту, көбейту және бөлуді қолдану;
6.2.2.8 сан аралықтарын жазу үшін белгілеулерді пайдалану;
6.2.2.9 сан аралықтарды кескіндеу;
6.2.2.10 сан аралықтарының бірігу және қиылысу ұғымдарының анықтамасын білу;
6.2.2.11 сан аралықтарының бірігуін және қиылысуын табу;
6.2.2.12 сызықтық теңсіздіктер анықтамасын білу;
6.2.2.13 $kx > b$, $kx \geq b$, $kx < b$, $kx \leq b$ түріндегі сызықтық теңсіздіктерді шешу;
6.2.2.14 алгебралық түрлендірулердің көмегімен теңсіздіктерді $kx > b$, $kx \geq b$, $kx < b$, $kx \leq b$ түріндегі теңсіздіктерге келтіру ;
6.2.2.15 теңсіздіктердің шешімдерін координаталық түзуде кескіндеу;
6.2.2.16 теңсіздіктердің шешімдерін сан аралығы арқылы және берілген сан аралығын теңсіздік түрінде жазу;
6.2.2.17 бір айнымалысы бар сызықтық теңсіздіктер жүйесі ұғымын меңгеру;
6.2.2.18 бір айнымалысы бар сызықтық теңсіздіктер жүйесін шешу;
6.2.2.19 $|x| > a$, $|x| \geq a$, $|x| < a$, $|x| \leq a$ теңсіздіктер түрінде берілген нүктелер жиынын координаталық түзуде кескіндеу

5.2.3.1 натурал сандар тізбегінің заңдылықтарын анықтау;

2.3 Тізбектер және қосындылау	<p>5.2.3.2 натурал сандар тізбегінің жеткіліксіз элементтерін табу;</p> <p>5.2.3.3 натурал сандар тізбегінің заңдылықтарын құрастыру және тізбектерді жазу;</p> <p>5.2.3.4 бөлшектерден тұратын тізбектердің заңдылықтарын анықтау;</p> <p>5.2.3.5 бөлшектерден тұратын тізбектердің заңдылықтарын құрастыру және тізбектерді жазу</p>	
-------------------------------	--	--

3) "Геометрия" бөлімі:

3-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	5-сынып	6-сынып
3.1 Геометриялық фигуралар туралы түсінік	<p>5.3.1.1 өлшеудің түрлі ұзындық бірліктерін білу және координаталық сәуледегі бірлік кесінді дегенді түсіну;</p> <p>5.3.1.2 бұрыш және оның градустық өлшемі ұғымдарын меңгеру, бұрыштарды белгілеу және салыстыру;</p> <p>5.3.1.3 бұрыштардың түрлерін ажырату (сүйір, тік, доғал, жазыңқы, толық);</p> <p>5.3.1.4 көпбұрыш ұғымын меңгеру ;</p> <p>5.3.1.5 тік бұрышты параллелепипед (текше) және оның жазбасы туралы түсінігі болу</p>	<p>6.3.1.1 шеңбер, дөңгелек және олардың элементтері (центр, радиус, диаметр) ұғымдарын меңгеру;</p> <p>6.3.1.2 циркульдің көмегімен шеңберді салу;</p> <p>6.3.1.3 дөңгелек сектор ұғымын меңгеру;</p> <p>6.3.1.4 координаталық жазықтық ұғымын меңгеру;</p> <p>6.3.1.5 тік бұрышты координаталар жүйесін салу;</p> <p>6.3.1.6 (x; y) реттелген сандар жұбы тікбұрышты координаталар жүйесінде нүктені беретінін және әрбір нүктеге нүктенің координаталары деп аталатын бір ғана реттелген сандар жұбының сәйкес болатынын түсіну;</p> <p>6.3.1.7 координаталар жүйесінде нүктені оның координаталары бойынша салу және координаталық жазықтықта берілген нүктенің координаталарын табу;</p> <p>6.3.1.8 осьтік және центрлік симметрия ұғымдарын меңгеру;</p> <p>6.3.1.9 осьтік немесе центрлік симметриясы болатын фигуралар туралы түсінігі болуы; симметриялық және центрлік-симметриялы фигураларды ажырату;</p> <p>6.3.1.10 шар мен сфера туралы түсінігінің болуы</p>

3.2 Геометриялық фигуралардың өзара орналасуы	5.3.2.1 фигураларды қию және құрастыру арқылы есептер шығару	6.3.2.1 параллель, қиылысатын, перпендикуляр түзулердің анықтамаларын білу; 6.3.2.2 параллель, перпендикуляр түзулер мен кесінділерді ажырату; 6.3.2.3 перпендикуляр, параллель түзулер мен кесінділерді салу; 6.3.2.4 кесінділердің, сәулелер немесе түзулердің бір-бірімен, координаталық осьтермен қиылысу нүктелерінің координаталарын графиктік тәсілмен табу; 6.3.2.5 жазықтық және кеңістіктік фигуралардың анықтамасын білу; 6.3.2.6 кескіні бойынша фигураны ажырату, жазық және кеңістік фигураларын кескіндеу; 6.3.2.7 симметрия ұғымын меңгеру; 6.3.2.8 тік бұрышты координаталар жүйесінде координаталар басы және координаталық осьтерге қатысты симметриялы нүктелер мен фигураларды салу
3.3 Метрикалық қатыстар	5.3.3.1 бұрышты транспортир көмегімен өлшеу; 5.3.3.2 градусық өлшемі берілген бұрышты транспортир көмегімен салу; 5.3.3.3 бұрыштың градусық өлшемін табуға, бұрыштарды салыстыруға берілген есептерді шығару	6.3.3.1 координаталық түзде нүктелердің арақашықтығын табу; 6.3.3.2 шеңбер ұзындығының оның диаметріне қатынасы тұрақты сан екенін білу; 6.3.3.3 шеңбер ұзындығының формуласын білу және қолдану; 6.3.3.4 дөңгелек ауданының формуласын білу және қолдану
4. Векторлар және түрлендірулер		6.3.4.1 вектор анықтамасын білу және оны кескіндеу

4) "Статистика және ықтималдықтар теориясы":

4-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	5-сынып	6-сынып
4.1 Жиындар теориясы және логика элементтері	5.4.1.1 жиын, оның элементтері, бос жиын ұғымдарын меңгеру; 5.4.1.2 жиындардың қиылысуы және бірігуі анықтамаларын білу; 5.4.1.3 берілген жиындардың қиылысуы мен бірігуін табу, нәтижесін $\cap$ символдарын қолданып жазу; 5.4.1.4 ішкі жиын ұғымын меңгеру ;	

	5.4.1.5 жиындар арасындағы қатынастардың сипаттамасын анықтау (қиылысатын және қиылыспайтын жиындар)	
4.2 Комбинаторика негіздері		6.4.2.1 іріктеу тәсілмен комбинаторикалық есептерді шығару
4.3 Статистика және деректерді талдау		6.4.3.1 дөңгелек, сызықтық және бағанды диаграммалар туралы түсініктері болу; 6.4.3.2 дөңгелек, сызықтық және бағанды диаграммалар салу; 6.4.3.3 кесте немесе диаграмма түрінде берілген статистикалық ақпаратты алу; 6.4.3.4 бірнеше сандардың арифметикалық ортасы, санды деректердің құлашы, медианасы, модасының анықтамаларын білу; 6.4.3.5 статистикалық санды сипаттамаларды есептеу

5) "Математикалық модельдеу және талдау":

5-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	5-сынып	6-сынып
5.1 Математикалық модельдеудің көмегімен есептер шығару	<p>5.5.1.1 натурал сандарға арифметикалық амалдар қолдана отырып, мәтінді есептерді шығару ;</p> <p>5.5.1.2 мәтінді есептерді шығаруда ең үлкен ортақ бөлгішті, ең кіші ортақ еселікті қолдану;</p> <p>5.5.1.3 жай бөлшектерге арифметикалық амалдар қолданып мәтінді есептер шығару;</p> <p>5.5.1.4 санның немесе шаманың бөлігін табу және бөлігі бойынша санды немесе шаманы табуға арналған есептерді құрастыру және шығару;</p> <p>5.5.1.5 бөлшектерге арифметикалық амалдар қолданып мәтінді есептер шығару;</p> <p>5.5.1.6 Эйлер-Венн диаграммасын қолданып, есептер шығару;</p> <p>5.5.1.7 әріпті өрнектерді құру және оларды есептер шығаруда қолдану ;</p> <p>5.5.1.8 мәтінді есептерді шығару үшін формулаларды қолдану</p>	<p>6.5.1.1 пайызға байланысты мәтінді есептерді шығару;</p> <p>6.5.1.2 шамалары тура және кері пропорционалдыкпен байланысты есептерді ажырату және шығару;</p> <p>6.5.1.3 пайызға берілген есептерді пропорция арқылы шешу;</p> <p>6.5.1.4 картамен, сызбамен, жоспармен жұмыс барысында масштабты қолдану;</p> <p>6.5.1.5 рационал сандарды қолданып мәтінді есептерді шығару;</p> <p>6.5.1.6 қозғалыстың орташа жылдамдығын табуға есептер шығару;</p> <p>6.5.1.7 мәтінді есептерді сызықтық теңдеулерді құру арқылы шығару</p>

<p>5.2 Математикалық тіл және математикалық модель</p>	<p>5.5.2.1 жай бөлшектерді оқу және жазу; 5.5.2.2 натурал сандарды координаталық сәуледе кескіндеу; 5.5.2.3 жай бөлшектерді координаталық сәуледе кескіндеу; 5.5.2.4 ондық бөлшектерді координаталық сәуледе кескіндеу; 5.5.2.5 ондық бөлшектерді оқу және жазу; 5.5.2.6 сандарды салыстырудың нәтижесін $>$, $<$, $=$ белгілері арқылы жазу; 5.5.2.7 натурал сандарды салыстыру мен реттеуді талап ететін жағдайды зерттеу; 5.5.2.8 жиындармен жұмыс істеуде $\cup$, $\cap$, $\in$, $\notin$, $\subset$, $\emptyset$ символдарын қолдану; 5.5.2.9 жазық фигуралардың және кеңістіктегі геометриялық фигуралардың жазбаларын салу (текше және тік бұрышты параллелепипед)</p>	<p>6.5.2.1 екі санның қатынасын оқу және жазу; 6.5.2.2 пропорцияны оқу және жазу; 6.5.2.3 шамаларды сипаттау үшін бүтін сандарды қолдану; 6.5.2.4 мәтінді есептер шығаруда айнымалысы бар өрнектер мен формулалар құрастыру</p>
--	---	--

21. Осы Бағдарлама психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-6 сыныптары үшін "Математика" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспары негізінде осы Бағдарламаның қосымшасына сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді жоспарда барлық сынып бойынша әр бөлімде қамтылатын оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

22. Бөлімдер мен тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

- Негізгі орта білім беру деңгейінің 5-6 сыныптары үшін "Математика" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасына қосымша

Психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-6 сыныптары үшін "Математика" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) 5-сынып:

1-кесте

--	--	--

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1 – тоқсан		
Натурал сандар және нөл	Натурал сандар және нөл	5.1.1.1 натурал сандар жиыны ұғымын меңгеру; 5.1.1.2 тақ және жұп сандар ұғымдарын меңгеру; 5.1.1.3 натурал сан дәрежесінің анықтамасын білу
	Координаттық сәуле. Натурал сандарды салыстыру. Қос теңсіздік	5.3.1.1 өлшеудің түрлі ұзындық бірліктерін білу және координаталық сәуледегі бірлік кесінді дегенді түсіну; 5.1.2.1 координаттық сәуле ұғымын меңгеру; 5.5.2.2 натурал сандарды координаталық сәуледе кескіндеу; 5.1.2.2 сандық сәуледе координаттық нүктелерді анықтау; 5.1.2.3 натурал сандарды салыстыру, сонымен қатар координаталық сәуленің көмегімен салыстыру; 5.5.2.6 сандарды салыстырудың нәтижесін $>$, $<$, $=$ белгілері арқылы жазу; 5.5.2.7 натурал сандарды салыстыру мен реттеуді талап ететін жағдайды зерттеу;
	Арифметикалық амалдардың қасиеттері. Натурал сандарға арифметикалық амалдар қолдану	5.1.1.4 натурал санды ондық жазылу түрінде көрсету; 5.1.1.5 натурал санның бөлгіші мен еселігі анықтамаларын білу; 5.1.1.6 жай және құрама сандардың анықтамаларын білу; 5.1.1.7 ортақ бөлгіш, ортақ еселік, ең үлкен ортақ бөлгіш, ең кіші ортақ еселік ұғымдарының анықтамаларын білу
	Санды және әріпті өрнектер, олардың мәндері. Өрнектерді ықшамдау	5.2.1.1 әріпті өрнектердің анықтамасын білу; 5.2.1.2 қосу және көбейту амалдарының қасиеттерін қолданып, әріпті өрнектерді түрлендіру; 5.2.1.3 әріптердің берілген мәндері бойынша әріпті өрнектердің мәндерін табу
		5.2.2.1 теңдеу, теңдеу түбірі ұғымдарын білу;

	<p>Теңдеу. Теңдеудің түбірі. Теңдеуді шешу.</p>	<p>5.2.2.2 арифметикалық амалдардың белгісіз компоненттерін табу ережелері негізінде теңдеулер шешу; 5.2.2.3 теңдеудің шығары-луының дұрыстығын тексеру тәсілдерін қолдану</p>
	<p>Формула. Формула арқылы есептеу. Мәтінді есептерді шығару . Натурал сандардан тұратын сандар тізбегі</p>	<p>5.5.1.1 натурал сандарға арифметикалық амалдар қолдана отырып, мәтінді есептерді шығару ; 5.5.1.7 әріпті өрнектерді құру және оларды есептер шығаруда қолдану ; 5.5.1.8 мәтінді есептерді шығару үшін формулаларды қолдану; 5.2.3.1 натурал сандар тізбегінің заңдылықтарын анықтау; 5.2.3.2 натурал сандар тізбегінің жеткіліксіз элементтерін табу; 5.2.3.3 натурал сандар тізбегінің заңдылықтарын құрастыру және тізбектерді жазу</p>
Натурал сандардың бөлінгіштігі	Натурал сандардың бөлінгіштері мен еселіктері	<p>5.1.1.5 натурал санның бөлгіші мен еселігі анықтамаларын білу; 5.1.2.12 аралас санның анықтамасын білу; 5.1.2.13 өзара кері сандардың анықтамасын білу</p>
	Жай және құрама сандар	5.1.1.6 жай және құрама сандардың анықтамаларын білу
	Бөлінгіштіктің негізгі қасиеттері	<p>5.1.2.14 көбейтіндінің берілген натурал санға бөлінгіштігін талдау ; 5.1.2.15 қосындының және айырымның берілген натурал санға бөлінгіштігін талдау</p>
	2, 3, 5, 9, 10 сандарына бөлінгіштік белгілері	<p>5.1.2.9 натурал сандардың 2-ге, 5-ке, 10-ға бөлінгіштік белгілерін қолдану; 5.1.2.10 натурал сандардың 3-ке және 9-ға бөлінгіштік белгілерін қолдану</p>
	Дәреже	5.1.2.8 бірдей сандардың көбейтіндісін дәреже түрінде жазу
	Натурал сандарды жай көбейткіштерге жіктеу	5.1.2.11 құрама сандарды жай көбейткіштерге жіктеу
		5.1.1.7 ортақ бөлгіш, ортақ еселік, ең үлкен ортақ бөлгіш, ең кіші ортақ еселік ұғымдарының анықтамаларын білу;

	Ең үлкен ортақ бөлгіш. Өзара жай сандар. Ең кіші ортақ еселік	5.1.1.8 ортақ бөлгіш, ортақ еселікті, ең үлкен ортақ бөлгішті, ортақ еселікті, ең кіші ортақ еселікті табу; 5.1.1.9 өзара жай сандардың анықтамасын білу; 5.1.2.16 екі не одан да көп сандардың ең үлкен ортақ бөлгіштерін, ең кіші ортақ еселіктерін табу; 5.5.1.2 мәтінді есептерді шығаруда ең үлкен ортақ бөлгішті, ең кіші ортақ еселікті қолдану
2 - тоқсан		
Жай бөлшектер	Жай бөлшек. Жай бөлшектерді оқу және жазу	5.1.1.10 жай бөлшектің анықтамасын білу, алым және бөлім ұғымдарын меңгеру; 5.5.2.1 жай бөлшектерді оқу және жазу
	Жай бөлшектің негізгі қасиеті	5.1.2.18 жай бөлшектерді қысқартуда бөлшектің негізгі қасиетін қолдану; 5.1.2.19 жай бөлшекті жаңа бөлімге келтіру
	Дұрыс және бұрыс жай бөлшектер	5.1.1.11 дұрыс және бұрыс бөлшектерді ажырату
	Аралас сандар	5.1.1.12 аралас санның анықтамасын білу; 5.1.2.17 бұрыс бөлшекті аралас санға және аралас санды бұрыс бөлшекке айналдыру
	Жай бөлшектер мен аралас сандарды координаталық сәуледе кескіндеу	5.5.2.3 жай бөлшектерді координаталық сәуледе кескіндеу
Жай бөлшектерге амалдар қолдану	Жай бөлшектерді ортақ бөлімге келтіру. Жай бөлшектерді және аралас сандарды салыстыру	5.1.2.20 жай бөлшектерді ортақ бөлімге келтіру; жай бөлшектерді, аралас сандарды салыстыру
	Жай бөлшектерді қосу және азайту	5.1.2.21 бөлімдері бірдей бөлшектерді қосу және азайтуды орындау; 5.1.2.22 бөлімдері әртүрлі бөлшектерді қосу және азайтуды орындау
	Аралас сандарды қосу. Аралас сандарды азайту	5.1.2.23 натурал саннан жай бөлшекті азайтуды орындау; 5.1.2.24 аралас сандарды қосу және азайтуды орындау
		5.1.2.25 жай бөлшектерді, аралас сандарды көбейтуді орындау;

	Жай бөлшектерді және аралас сандарды көбейту. Өзара кері сандар	5.1.1.13 өзара кері сандардың анықтамасын білу; 5.1.2.26 берілген санға кері санды табу
	Жай бөлшектерді және аралас сандарды бөлу	5.1.2.27 жай бөлшектерді және аралас сандарды бөлуді орындау
3 - тоқсан		
Мәтінді есептер	Санның бөлігін және бөлігі бойынша санды табуға берілген есептер	5.1.2.28 санның бөлігін табу және бөлігі бойынша санды табу; 5.5.1.4 картамен, сызбамен, жоспармен жұмыс барысында масштабты қолдану
	Бірлесіп орындалатын жұмыстарға қатысты есептер	5.5.1.3 жай бөлшектерге арифметикалық амалдар қолданып мәтінді есептер шығару
Ондық бөлшектер және оларға амалдар қолдану	Ондық бөлшек. Ондық бөлшектерді оқу және жазу. Ондық бөлшекті жай бөлшекке айналдыру	5.1.1.4 натурал санды ондық жазылу түрінде көрсету; 5.1.1.14 ондық бөлшек ұғымын меңгеру; 5.1.1.15 ондық бөлшек түрінде жазылған сандардың теңдігін түсіну, мысалы, 1,3 және 1,30; 5.5.2.5 ондық бөлшектерді оқу және жазу; 5.1.2.29 бөлшектерді бір жазылу түрінен басқа жазылу түріне ауыстыру
	Ондық бөлшектерді координаталық сәуледе кескіндеу. Ондық бөлшектерді салыстыру	5.5.2.4 ондық бөлшектерді координаталық сәуледе кескіндеу; 5.1.2.30 ондық бөлшектерді салыстыру
	Ондық бөлшектерді қосу және азайту	5.1.2.31 ондық бөлшектерді қосу және азайтуды орындау
	Ондық бөлшекті натурал санға көбейту. Ондық бөлшектерді көбейту	5.1.2.32 ондық бөлшекті натурал санға және ондық бөлшекке көбейтуді орындау
	Ондық бөлшекті натурал санға бөлу. Ондық бөлшекті ондық бөлшекке бөлу	5.1.2.34 ондық бөлшекті натурал санға және ондық бөлшекке бөлуді орындау
	Ондық бөлшектерді 10; 100; 1000; ... және 0,1; 0,01; 0,001;... сандарына көбейту және бөлу	5.1.2.33 ондық бөлшектерді 10, 100, 1000 және 0,1; 0,01; 0,001 көбейту ережелерін қолдану; 5.1.2.35 ондық бөлшектерді 10, 100, 1000 және 0,1; 0,01; 0,001 – бөлу ережелерін қолдану;
	Ондық бөлшектерді дөңгелектеу	5.1.1.16 санның жуық мәні ұғымын меңгеру; 5.1.2.36 ондық бөлшектерді берілген разрядқа дейін дөңгелектеу

	Мәтінді есептерді шығару. Бөлшектерден тұратын сандар тізбектері	5.5.1.5 бөлшектерге арифметикалық амалдар қолданып мәтінді есептер шығару; 5.2.3.4 бөлшектерден тұратын тізбектердің заңдылықтарын анықтау; 5.2.3.5 бөлшектерден тұратын тізбектердің заңдылықтарын құрастыру және тізбектерді жазу
4 - тоқсан		
Жиындар	Жиын. Жиынның элементтері. Жиындарды кескіндеу	5.4.1.1 жиын, оның элементтері, бос жиын ұғымдарын меңгеру; 5.5.2.8 жиындармен жұмыс істеуде $\in$, $\notin$, $\cup$, $\cap$, символдарын қолдану
	Жиындар арасындағы қатынастар. Ішкі жиын	5.4.1.4 ішкі жиын ұғымын меңгеру; 5.4.1.5 жиындар арасындағы қатынастардың сипаттамасын анықтау (қиылысатын және қиылыспайтын жиындар)
	Жиындардың бірігуі мен қиылысуы	5.4.1.2 жиындардың қиылысуы және бірігуі анықтамаларын білу; 5.4.1.3 берілген жиындардың қиылысуы мен бірігуін табу, нәтижесін $\cup$ символдарын қолданып жазу
	Мәтінді есептерді шығару	5.5.1.6 Эйлер-Венн диаграммасын қолданып, есептер шығару
Бұрыш. Көпбұрыш	Бұрыш	5.3.1.2 бұрыш және оның градустық өлшемі ұғымдарын меңгеру, бұрыштарды белгілеу және салыстыру; 5.3.1.3 бұрыштардың түрлерін ажырату (сүйір, тік, доғал, жазыңқы, толық); 5.3.3.1 бұрышты транспортир көмегімен өлшеу; 5.3.3.2 градустық өлшемі берілген бұрышты транспортир көмегімен салу; 5.3.3.3 бұрыштың градустық өлшемін табуға, бұрыштарды салыстыруға берілген есептерді шығару
	Көпбұрыш	5.3.1.4 көпбұрыш ұғымын меңгеру
		5.3.1.5 тік бұрышты параллелепипед (текше) және оның жазбасы туралы түсінігі болу;

Кеңістік фигураларының жазбалары	Тік бұрышты параллелепипед (текше) және оның жазбасы	5.5.2.9 жазық фигуралардың және кеңістіктегі геометриялық фигуралардың жазбаларын салу (текше және тік бұрышты параллелепипед)
	Фигураларды қиюға берілген есептер. Фигураларды құрастыруға берілген есептер	5.3.2.1 фигураларды қию және құрастыру арқылы есептер шығару

5-сыныптағы математика курсын қайталау

2) 6 - сынып:

2 - кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1 - тоқсан		
5-сыныптағы математика курсын қайталау		
Пайыз	Пайыз	6.1.1.1 пайыз ұғымын меңгеру; 6.1.2.1 бөлшекті пайызға және пайызды бөлшекке айналдыру
	Санның пайызын және пайызы бойынша санды табу	6.1.2.2 берілген санның пайызын табу; 6.1.2.3 бір санның екінші санға пайыздық қатынасын және керісінше табу; 6.1.2.4 берілген пайызы бойынша санды табу
	Мәтінді есептерді шығару	6.5.1.1 пайызға байланысты мәтінді есептерді шығару
Диаграммалар	Шеңбер. Дөңгелек. Дөңгелек сектор	6.3.1.1 шеңбер, дөңгелек және олардың элементтері (центр, радиус, диаметр) ұғымдарын меңгеру; 6.3.1.2 циркульдің көмегімен шеңберді салу; 6.3.1.3 дөңгелек сектор ұғымын меңгеру
	Диаграмма	6.4.3.1 дөңгелек, сызықтық және бағанды диаграммалар туралы түсініктері болу; 6.4.3.2 дөңгелек, сызықтық және бағанды диаграммалар салу
	Статистикалық деректерді көрсету тәсілдері	6.4.3.3 кесте немесе диаграмма түрінде берілген статистикалық ақпаратты алу
	Екі санның қатынасы. Екі санның пайыздық қатынасы	6.1.2.5 сандардың қатынасы ұғымын меңгеру; 6.1.2.6 берілген қатынасқа кері қатынасты табу; 6.1.1.2 екі санның қатынасы нені көрсететінін түсіну;

Қатынастар және пропорциялар		6.5.2.1 екі санның қатынасын оқу және жазу
	Пропорция. Пропорцияның негізгі қасиеті	6.1.2.7 пропорция анықтамасын білу; 6.1.2.8 пропорцияларды ажырату және құрастыру; 6.5.2.2 пропорцияны оқу және жазу; 6.1.2.9 пропорцияның негізгі қасиетін білу және қолдану
	Тура пропорционалдық тәуелділік . Кері пропорционалдық тәуелділік	6.1.1.3 қандай шамалар тура пропорционалды болатынын түсіну және оларға мысалдар келтіру, есептер шығару; 6.1.1.4 қандай шамалар кері пропорционалды болатынын түсіну және оларға мысалдар келтіру, есептер шығару; 6.5.1.2 шамалары тура және кері пропорционалдықпен байланысты есептерді ажырату және шығару
	Мәтінді есептерді пропорцияның көмегімен шығару	6.5.1.3 пайызға берілген есептерді пропорция арқылы шешу; 6.1.2.10 шамаларды берілген қатынаста бөлу; 6.1.2.11 шамаларды берілген сандарға кері болатын пропорционал бөліктерге бөлу
	Масштаб	6.1.1.6 масштаб ұғымын меңгеру; 6.5.1.4 картамен, сызбамен, жоспармен жұмыс барысында масштабты қолдану
	Шеңбердің ұзындығы. Дөңгелектің ауданы. Шар. Сфера	6.3.3.2 шеңбер ұзындығының оның диаметріне қатынасы тұрақты сан екенін білу; 6.3.3.3 шеңбер ұзындығының формуласын білу және қолдану; 6.3.3.4 дөңгелек ауданының формуласын білу және қолдану; 6.3.1.10 шар мен сфера туралы түсінігінің болуы
2 - тоқсан		
	Оң сандар. Теріс сандар. Координаталық түзу. Қарама-қарсы сандар	6.1.1.5 координаталық түзудің анықтамасын білу және координаталық түзуді салу; 6.1.1.8 қарама-қарсы сандар ұғымын меңгеру, оларды координаталық түзуде белгілеу
		6.1.1.7 бүтін сан ұғымын меңгеру; 6.5.2.3 шамаларды сипаттау үшін бүтін сандарды қолдану;

Рационал сандар және оларға амалдар қолдану	Бүтін сандар. Рационал сандар	6.1.1.9 рационал сан ұғымын меңгеру; 6.1.2.22 рационал сандарды қосу мен көбейтудің қасиеттерін қолдану; 6.1.2.16 рационал сандардың ішкі жиындарын Эйлер-Венн дөңгелектері арқылы кескіндеу
	Санның модулі	6.1.1.10 санның модулі анықтамасын білу және оның мәнін табу; 6.2.1.12 $ a-b $ өрнегінің геометриялық мағынасын түсіну; 6.3.3.1 координаталық түзуде нүктелердің арақашықтығын табу
	Рационал сандарды салыстыру	6.1.2.12 бүтін сандарды салыстыру; 6.1.2.17 рационал сандарды салыстыру
	Рационал сандарды координаталық түзудің көмегімен қосу	6.1.2.13 координаттық түзу салу; 6.1.2.15 бүтін сандарды координаталық түзу көмегімен қосу және азайтуды орындау
	Теріс рационал сандарды қосу. Таңбалары әртүрлі рационал сандарды қосу.	6.1.2.18 таңбалары бірдей, таңбалары әртүрлі рационал сандарды қосуды орындау
	Рационал сандарды азайту. Координаталық түзуде нүктелердің арақашықтығы	6.1.2.19 рационал сандарды азайтуды орындау; 6.1.2.28 координаттық түзуде нүктелер арақашықтығын табу ережесін қолдану
Рационал сандарға амалдар қолдану	Рационал сандарды көбейту	6.1.2.20 рационал сандарды көбейтуді орындау
	Рационал сандарды қосу мен көбейтудің ауыстырымдылық және терімділік қасиеттері	6.1.2.22 рационал сандарды қосу мен көбейтудің қасиеттерін қолдану
	Рационал сандарды бөлу	6.1.2.21 рационал сандарды бөлуді орындау
	Рационал санды шексіз периодты ондық бөлшек түрінде беру. Шексіз периодты ондық бөлшекті жай бөлшекке айналдыру.	6.1.2.23 шектеулі ондық бөлшектер түрінде жазуға болатын жай бөлшектерді танып білу; 6.1.2.24 рационал санды шектеусіз периодты ондық бөлшек түрінде көрсету; 6.1.2.25 шектеусіз периодты ондық бөлшектің периодын табу; 6.1.2.26 шектеусіз периодты ондық бөлшекті жай бөлшекке айналдыру

	Рационал сандарға арифметикалық амалдар қолдану	6.1.2.27 рационал сандармен арифметикалық амалдарды орындау
	Мәтінді есептерді шығару	6.5.1.5 рационал сандарды қолданып мәтінді есептерді шығару
3 - тоқсан		
Алгебрлық өрнектер	Айнымалы. Айнымалысыбар өрнек	6.2.1.1 алгебралық өрнек ұғымын меңгеру; 6.2.1.2 айнымалының анықтамасын білу; 6.2.1.3 айнымалылардың берілген рационал мәндері үшін алгебралық өрнектердің мәндерін есептеу; 6.2.1.4 алгебралық өрнектегі айнымалының мүмкін мәндерін табу; 6.2.1.5 айнымалылардың қандай мәндерінде алгебралық өрнектің практикалық есептер мәнмәтіндіде мағынасы бар болатынын түсіну
	Жақшаларды ашу. Коэффициент. Ұқсас қосылғыштар. Ұқсас қосылғыштарды біріктіру	6.2.1.6 жақшаны ашу ережелерін білу; 6.2.1.7 коэффициент, ұқсас мүшелер ұғымдарының анықтамаларын білу; 6.2.1.8 алгебралық өрнектерде ұқсас мүшелерді біріктіруді орындау
	Өрнектерді тепе-тең түрлендіру. Тепе-теңдік	6.2.1.9 тепе-теңдік және тепе-тең түрлендіру анықтамаларын білу
	Алгебралық өрнектерді түрлендіру	6.2.1.10 алгебралық өрнектерді тепе-тең түрлендіруді орындау
	Мәтінді есептерді шығару	6.5.2.4 мәтінді есептер шығаруда айнымалысы бар өрнектер мен формулалар құрастыру; 6.2.1.11 теңдіктерден бір айнымалыны екінші айнымалы арқылы өрнектеу
Бір айнымалысы бар сызықтық теңдеу	Санды теңдіктер және олардың қасиеттері	6.2.2.1 тура санды теңдіктердің қасиеттерін білу және қолдану
	Бір айнымалысы бар сызықтық теңдеу. Мәндес теңдеулер. Бір айнымалысы бар сызықтық теңдеулерді шешу	6.2.2.2 бір айнымалысы бар сызықтық теңдеудің, мәндес теңдеулердің анықтамаларын білу; 6.2.2.3 бір айнымалысы бар сызықтық теңдеулерді шешу
	Айнымалысы модуль таңбасының ішінде берілген бір айнымалысы бар сызықтық теңдеу	6.2.2.4 түріндегі теңдеулерді шешу, мұндағы a және b – рационал сандар

	Теңдеулер көмегімен мәтінді есептерді шығару	6.5.1.7 мәтінді есептерді сызықтық теңдеулерді құру арқылы шығару
4 - тоқсан		
Бір айнымалысы бар сызықтық теңсіздіктер	Санды теңсіздіктер және олардың қасиеттері	6.2.2.5 сандық теңсіздіктер анықтамасын білу; 6.2.2.6 тура санды теңсіздіктердің қасиеттерін қолдану; 6.2.2.7 теңсіздіктерді қосу, азайту, көбейту және бөлуді қолдану
	Сан аралықтар. Сан аралықтардың бірігуі мен қиылысуы	6.2.2.8 сан аралықтарын жазу үшін белгілеулерді пайдалану; 6.2.2.9 сан аралықтарды кескіндеу; 6.2.2.10 сан аралықтарының бірігуі және қиылысу ұғымдарының анықтамасын білу; 6.2.2.11 сан аралықтарының бірігуін және қиылысуын табу
	Бір айнымалысы бар сызықтық теңсіздік. Бір айнымалысы бар сызықтық теңсіздіктерді шешу	6.2.2.12 сызықтық теңсіздіктер анықтамасын білу; 6.2.2.13 $kx > b$, $kx \geq b$, $kx < b$, $kx \leq b$ түріндегі сызықтық теңсіздіктерді шешу; 6.2.2.14 алгебралық түрлендірулердің көмегімен теңсіздіктерді $kx > b$, $kx \geq b$, $kx < b$, $kx \leq b$ түріндегі теңсіздіктерге келтіру; 6.2.2.15 теңсіздіктердің шешімдерін координаталық түзуде кескіндеу; 6.2.2.16 теңсіздіктердің шешімдерін сан аралығы арқылы және берілген сан аралығын теңсіздік түрінде жазу
	Бір айнымалысы бар сызықтық теңсіздіктер жүйесі. Бір айнымалысы бар сызықтық теңсіздіктер жүйесін шешу	6.2.2.17 бір айнымалысы бар сызықтық теңсіздіктер жүйесі ұғымын меңгеру; 6.2.2.18 бір айнымалысы бар сызықтық теңсіздіктер жүйесін шешу;
	Айнымалысы модуль таңбасының ішінде берілген бір айнымалысы бар сызықтық теңсіздік. Айнымалысы модуль таңбасының ішінде берілген бір айнымалысы бар сызықтық теңсіздіктерді шешу	6.2.2.19 $ x > a$, $ x \geq a$, $ x < a$, $ x \leq a$ теңсіздіктер түрінде берілген нүктелер жиынын координаталық түзуде кескіндеу
	Перпендикуляр түзулер және кесінділер. Параллель түзулер және кесінділер	6.3.2.1 параллель, қиылысатын, перпендикуляр түзулердің анықтамаларын білу; 6.3.2.2 параллель, перпендикуляр түзулер мен кесінділерді ажырату;

Координаталық жазықтық	<p>Координаталық жазықтық. Тікбұрышты координаталар жүйесі</p>	<p>6.3.2.3 перпендикуляр, параллель түзулер мен кесінділерді салу</p> <p>6.3.1.4 координаталық жазықтық ұғымын меңгеру;</p> <p>6.3.1.5 тік бұрышты координаталар жүйесін салу;</p> <p>6.3.1.6 $(x; y)$ реттелген сандар жұбы тікбұрышты координаталар жүйесінде нүктені беретінін және әрбір нүктеге нүктенің координаталары деп аталатын бір ғана реттелген сандар жұбының сәйкес болатынын түсіну;</p> <p>6.3.1.7 координаталар жүйесінде нүктені оның координаталары бойынша салу және координаталық жазықтықта берілген нүктенің координаталарын табу;</p> <p>6.3.2.4 кесінділердің, сәулелер немесе түзулердің бір-бірімен, координаталық осьтермен қиылысу нүктелерінің координаталарын графиктік тәсілмен табу</p>
	<p>Центрлік симметрия. Осьтік симметрия</p>	<p>6.3.2.7 симметрия ұғымын меңгеру;</p> <p>6.3.1.8 осьтік және центрлік симметрия ұғымдарын меңгеру;</p> <p>6.3.1.9 осьтік немесе центрлік симметриясы болатын фигуралар туралы түсінігі болуы; симметриялық және центрлік-симметриялы фигураларды ажырату;</p> <p>6.3.2.8 тік бұрышты координаталар жүйесінде координаталар басы және координаталық осьтерге қатысты симметриялы нүктелер мен фигураларды салу</p>
Кеңістіктегі фигуралар	<p>Фигуралардың кеңістікте орналасуы. Кеңістік фигураларын кескіндеу, "көрінбейтін" сызықтар . Вектор ұғымы.</p>	<p>6.3.2.5 жазықтық және кеңістіктік фигуралардың анықтамасын білу;</p> <p>6.3.2.6 кескіні бойынша фигураны ажырату, жазық және кеңістік фигураларын кескіндеу;</p> <p>6.3.4.1 вектор анықтамасын білу және оны кескіндеу</p>
	<p>Статистикалық деректер және олардың сипаттамалары:</p>	<p>6.4.3.4 бірнеше сандардың арифметикалық ортасы, санды деректердің құлашы, медианасы, модасының анықтамаларын білу;</p>

Статистика. Комбинаторика	арифметикалық орта, мода, медиана, құлаш	6.4.3.5 статистикалық санды сипаттамаларды есептеу
	Қозғалыстың орташа жылдамдығын табуға есептер шығару. Іріктеу тәсілі арқылы комбинаторикалық есептер шығару.	6.5.1.6 қозғалыстың орташа жылдамдығын табуға есептер шығару; 6.4.2.1 іріктеу тәсілмен комбинаторикалық есептерді шығару
5-6-сыныптардағы математика курсын қайталау		

Қазақстан Республикасының
Білім және ғылым министрі
2022 жылғы 1 сәуірдегі
№123 бұйрығына
62-қосымша

Қазақстан Республикасы Білім
және ғылым министрінің
2013 жылғы 3 сәуірдегі
№ 115 бұйрығына
699-қосымша

Психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "Алгебра" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

Психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "Алгебра" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі – Бағдарлама) Қазақстан Республикасының "Білім туралы" Заңының 5-бабы б) тармақшасына сәйкес әзірленген.

2. Бағдарлама мақсаты – оқу және практикалық тапсырмаларды шешуге қажетті максималды қолжетімді көлемде негізгі білімдерді меңгерту, күнделікті өмірде және болашақ мамандығына қажетті білік пен дағдыларды қалыптастыру; білім алушылардың ілгерілемелі зияткерлік дамуын ынталандыру.

3. Бағдарлама міндеттері:

1) адам практикасындағы сан және есептеу туралы түсініктерді кеңейту; ауызша, жазбаша, инструменталдық есептеуді орындаудың практикалық дағдыларын қалыптастыру, есептеу мәдениетін дамыту;

2) алгебраның символикалық тілін игеру дағдыларын қалыптастыру, выработать ресми-оперативті алгебралық біліктерін қалыптастыру, оларды математикалық және математикалық емес есептерді шешу үшін қолдану;

3) алгоритмикалық және графикалық дағдыларын қалыптастыру;

4) сөйлеу тілін, мысалдар мен қарсы мысалдар келтіріп, қарапайым түрде жүйелей отырып, өз пікірін логикалық негіздеу білігін дамыту;

5) коммуникативтік дағдыларын, оның ішінде, ақпаратты дұрыс және сауатты түрде беру, сонымен қатар әртүрлі ақпарат көздерінен алынған ақпаратты қолдану қабілетін дамыту;

6) физика, химия, биология, болашақ мамандығы бойынша есептерді шешу үшін математикалық әдістерді қолданудың қарапайым дағдыларын қалыптастыру.

4. Түзете-дамыту міндеттері:

1) жалпы зияткерлік біліктерін дамыту: талдау, салыстыру, жалпылау тәсілдерін, топтастыру және классификациялау дағдыларын;

2) абстрактылы және логикалық ойлауын, дәлелді пайымдарға қабілетін дамыту;

3) оқу дағдыларын: тапсырмада бағдарлана алуын, әрекетін жоспарлауын, оқу жұмысының рационалды тәсілдерін қолдануын, өзін өзі бақылау мен бағалауын қалыптастыру;

4) математикалық сөйлеу тілін дамыту, сөздік қорын арнайы терминдермен және сөйлемдермен байыту; ойын дәйекті, нақты айтуға үйрету;

5) анықтама және оқу мәтіндерімен жұмыс дағдыларын қалыптастыру;

6) танымдық белсенділігін, мақсатқа бағыттылығын, дербестігін, жауапкершілігін, еңбекқорлығын, сыни ойлауын қалыптастыру;

7) білімдеріндегі, біліктеріндегі, дағдыларындағы жеке олқылықтардың орнын толтыру.

2-тарау. Оқу процесін ұйымдастырудағы педагогикалық тәсілдер

5. Алгебраны оқыту кезінде келесідей педагогикалық тәсілдер тиімді болып табылады:

1) жеке тәсіл – білім алушылармен берілген тақырып үшін базалық білім деңгейі, зияткерлік операцияларын меңгеру, еңбекке қабілеттілік, көмек қабылдау қажеттілігі сияқты көрсеткіштер бойынша мұғалім анықтайтын дамудың жақын аймағындағы жұмысты қарастырады;

2) іс-әрекет тәсілі – сыртқы практикалық және ішкі ойлау процестерін кешенді іске қосу арқылы саналылықтың жоғары дәрежесіне жетуге мүмкіндік береді;

3) уәждемелі-ойын тәсілі білім алушыларды оқу әрекетіне ниеттендіру және ынталандыру тәсілі ретінде;

4) қарым-қатынас тәсілі: білімдер мен дағдыларды алудың, оларды практикада қолданудың негізгі құралы ретінде толық сөйлеу әрекетін қалыптастыру;

5) оқуында қиындық тудыратын себептерді жою, жеке, уақытылы көмек көрсету мақсатында білім алушылармен жеке және сараланған жұмысты үйлестіруші ұйымдастырушылық-педагогикалық технологияларды қолдану.

6. Алгебра сабақтарын әдістемелік қамтамасыз ету келесідей тәсілдерді қолдануды қарастырады:

1) пәнді меңгерудің бастапқы кезеңінде алгебралық ұғымдар арифметикалық материалмен тығыз байланыс негізінде енгізіледі, сандық және әріптік айтылымдар арасындағы аналогия қолданылады, алгебралық тәсілдер білім алушыларға белгілі арифметикалық тәсілдерді жалпылау көмегімен қалыптастырылады;

2) білім алушылардың пайымдай алуына, жалпы пайымдаманы жекеге ауыстыруына, зерделенетін материалды ұғынуын жеделдетуіне, жаттықтырушы жаттығулар санын арттыруына, дербес жұмысына көбірек уақыт бөлуіне, өзін бақылауды жүзеге асыруына мүмкіндік беруші оқу әрекетін қалыптандыратын тиімді тәсіл ретінде алгоритмдеу қолданылады;

3) жаңа абстрактылы ұғымдарды енгізу мұғалімнің пікірін адекватты қабылдауға қажетті білім алушылардың тілдік, сезімдік, логикалық тәжірибесін белсендірумен ескертіледі;

4) түсіндіру барысында білім алушылардың енжарлығына жол берілмейді, барынша сыртқы іс-әрекет ұйымдастыру арқылы ойлауын және есте сақтауын ынталандырады;

5) жаңа материал барынша талдап тексерумен беріледі, пайымдаудың, түрлендірудің, құрудың толық, кезең кезеңмен жазылуы қолданылады, негізгі кезеңдері белгіленеді;

6) педагог ішкі ойлау және сыртқы практикалық әрекеттерін біріктіру арқылы білім алушылардың қабылдауын және назарының бағыттылығын басқарады, амалдарды меңгеру барысына объективті бақылауды жүзеге асырады, оқу материалын ұғынуына уақытылы көмек көрсетеді;

7) педагог шаршаудың алдын алуға ықпал етеді, оқу процесінде көрнекі құралдарды, қимаульгілерді, трафареттерді үздіксіз қолдана отырып, ойлау процесі икемінің жеткіліксіздігінің орнын толтырады;

8) білім алушылардың сызбалармен, ұйғарымдармен, кестелермен, ескертпелермен жұмысы мадақталады;

9) білім алушылардың жаңа түрлендіру тәсілдерін меңгеру кезінде "жазуларды қысқартуы" рұқсат етілмейді;

10) мағыналық есте сақтаудан механикалық есте сақтаудың басымдығы ескеріледі және бірсарынды тапсырмаларды ұзақ уақыт орындауға жол берілмейді.

7. Оқытуға арналған техникалық және дидактикалық құралдар: компьютер, интерактивті тақта, микрокалькуляторлар, электрондық оқулықтар мен құралдар, сонымен бірге арнайы жиһаз: бормен жазуға арналған, қозғалмалы тақта, магниттік тақта, координаттық тақта.

8. Формативті және жиынтық бағалауға арналған тапсырмаларды мұғалім білім алушылардың мүмкіндіктерін ескере отырып, құрастырады. Рұқсат етіледі:

1) грамматикалық және семантикалық ресімдеу бойынша тұжырымдарды қысқартуға;

2) көптоптық нұсқауды тапсырманы орындауға қадамдықпен берілетін қысқа мағыналық бірлікке бөлуге;

3) қажет болған жағдайда сараланған көмекті ұсынуға: ынталандырушы (мақұлдау, эмоционалдық қолдау), ұйымдастырушылық (жұмысты орындауға назарын аударту, жұмылдыру, өзін тексеру қажеттілігін еске салу), бағыттаушы (қайталау және тапсырма нұсқауын түсіндіру);

4) тапсырманы орындауға уақытты арттыруға.

3-тарау. "Алгебра" пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

9. "Алгебра" пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

1) 7-сынып – аптасына 3 сағат, оқу жылында – 102 сағатты;

2) 8-сынып – аптасына 3 сағат, оқу жылында – 102 сағатты;

3) 9-сынып – аптасына 3 сағат, оқу жылында – 102 сағатты;

4) 10-сынып – аптасына 3 сағат, оқу жылында – 102 сағатты құрайды.

10. Бағдарлама мазмұны оқу бөлімдеріне бөлінген. Бөлімдер сыныптар бойынша күтілетін нәтижелер түріндегі оқыту мақсаттарын қамтитын бөлімшелерден тұрады.

11. Бағдарлама мазмұны 4 бөлімді қамтиды:

1) "Сандар" бөлімі;

2) "Алгебра" бөлімі;

3) "Статистика және ықтималдықтар теориясы" бөлімі;

4) "Математикалық модельдеу және анализ" бөлімі.

12. "Сандар" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) сандар және шамалар туралы түсініктер;

2) сандарға амалдар қолдану.

13. "Алгебра" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) алгебралық өрнектер және оларды түрлендіру;

2) теңдеулер және теңсіздіктер, олардың жүйелері және жиынтықтары;

3) тізбектер және олардың қосындысы;

4) тригонометрия.

14. "Статистика және ықтималдықтар теориясы" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) жиындар теориясы және логика элементтері;

2) комбинаторика негіздері;

3) ықтималдықтар теориясының негіздері;

4) статистика және деректерді талдау.

15. "Математикалық модельдеу және анализ" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) математикалық анализ бастамалары;

2) математикалық модельдеудің көмегімен есептер шығару;

3) математикалық тіл және математикалық модель.

16. 7-сыныпқа арналған "Алгебра" пәнінің базалық мазмұны:

1) 5-6 сыныптардағы математика курсы қайталау;

2) "Бүтін көрсеткішті дәреже". Натурал көрсеткішті дәреже және оның қасиеттері. Бүтін көрсеткішті дәреже және оның қасиеттері. Құрамында дәрежесі бар өрнектерді түрлендіру. Санның стандарт түрі. Өте кіші және өте үлкен сандармен байланысты практикалық есептер шығару. Абсолюттік және салыстырмалы қателік. Құрамында дәрежесі бар сандар тізбектері;

3) "Көпмүшелер". Бірмүшелер және оларға амалдар қолдану. Көпмүшелер және оларға амалдар қолдану. Бірмүше мен көпмүшені стандарт түрі. Көпмүшені көбейткіштерге жіктеу. Өрнектерді тепе-тең түрлендіру;

4) "Шамалар арасындағы тәуелділіктер". Шамалар арасындағы тәуелділіктерді беру тәсілдері: аналитикалық (формула арқылы), кестелік, графиктік тәсіл. Нақты процестердің графиктерін қолданып шамалар арасындағы тәуелділіктерді зерттеу. Тура пропорционалдық және оның графигі;

5) "Екі айнымалысы бар сызықтық теңдеулер мен олардың жүйелері". Екі айнымалысы бар сызықтық теңдеу және оның графигі. Екі айнымалысы бар сызықтық теңдеулер жүйелері. Екі айнымалысы бар сызықтық теңдеулер жүйесін қосу тәсілімен және алмастыру тәсілімен шешу. Мәтінді есептерді екі айнымалысы бар сызықтық теңдеулер жүйелері арқылы шығару;

6) "Функция. Функцияның графигі". Функция ұғымы. Функцияның графигі. Сызықтық функция және оның графигі. Сызықтық функциялардың графиктерінің өзара орналасуы. Екі айнымалысы бар сызықтық теңдеулер жүйесін графиктік тәсілмен шешу. $y=ax^2$, $y=ax^3$ және

$$y = \frac{k}{x}$$

($k \neq 0$) түріндегі функциялар, олардың графиктері және қасиеттері;

7) "Статистика элементтері". Бас жиынтық, кездейсоқ таңдама, вариациялық қатар, нұсқалық ұғымдары. Абсолютті жиілік және салыстырмалы жиілік. Жиілік кестесі. Жиілік алқабы;

8) 7-сыныптағы алгебра курсы қайталау.

17. 8-сыныпқа арналған "Алгебра" пәнінің базалық мазмұны:

1) 7-сыныптағы алгебра курсы қайталау;

2) "Қысқаша көбейту формулалары". Екі өрнектің квадраттарының айырымының формуласы. Екі өрнектің қосындысының квадраты және айырымының квадратының формулалары. Екі өрнектің қосындысының кубы және айырымының кубының формулалары. Екі өрнектің кубтарының қосындысы және кубтарының айырымының формулалары. Өрнектерді тепе-тең түрлендіру. Теңдеу және теңсіздік құру арқылы берілген мәтінді есептерді шығару;

3) "Алгебралық бөлшектер". Алгебралық бөлшектер және оның негізгі қасиеті. Алгебралық бөлшектерді қосу, азайту, көбейту, бөлу және дәрежеге шығару. Алгебралық өрнектерді тепе-тең түрлендіру;

4) "Квадрат түбір және иррационал өрнектер". Иррационал сандар. Нақты сандар. Квадрат түбір. Квадрат түбірдің жуық мәні. Арифметикалық квадрат түбір. Арифметикалық квадрат түбірдің қасиеттері. Көбейткішті түбір таңбасының алдына шығару. Көбейткішті түбір таңбасының ішіне енгізу. Бөлшектің бөлімін иррационалдықтан босату. Құрамында квадрат түбірлері бар өрнектерді түрлендіру. Нақты сандарды салыстыру. функциясы, оның қасиеттері және графигі;

5) "Квадрат теңдеулер". Квадрат теңдеу. Толымсыз квадрат теңдеулер. Келтірілген квадрат теңдеу. Екімүшенің толық квадратын айыру. Квадрат теңдеу түбірлерінің формулалары. Дискриминант. Виет теоремасы. Виет теоремасына кері теорема;

6) "Статистика элементтері". Жиілік. Жиіліктер кестесі. Интервалдық кесте. Гистограмма. Жинақталған жиілік. Орта мән. Дисперсия. Стандартты ауытқу;

7) 8-сыныптағы алгебра курсы қайталау.

18. 9-сыныпқа арналған "Алгебра" пәнінің базалық мазмұны:

1) 8-сыныптағы алгебра курсы қайталау;

2) "Квадрат теңдеулер". Квадрат үшмүше. Квадрат үшмүшенің түбірі. Квадрат үшмүшені көбейткіштерге жіктеу. Квадрат теңдеуге келтірілетін теңдеулер. Биквадрат теңдеу. Жаңа айнымалы енгізу әдісі. Бүтін рационал теңдеу. Бөлшек-рационал теңдеу. Квадрат теңдеулердің көмегімен мәтінді есептерді шығару. Бөлшек-рационал теңдеулердің көмегімен мәтінді есептерді шығару;

3) "Квадраттық функция". Квадраттық функция. $y=a(x-m)^2$, $y=ax^2+n$ және $y=a(x-m)^2+n$ ($a \neq 0$) түріндегі функциялар, олардың қасиеттері және графиктері. $y=ax^2+bx+c$ ($a \neq 0$) түріндегі квадраттық функция, оның қасиеттері және графигі;

4) "Теңсіздіктер". Квадрат теңсіздік. Квадрат теңсіздіктерді квадраттық функцияның графигі арқылы шығару. Рационал теңсіздік. Интервалдар әдісі. Бір айнымалысы бар сызықтық емес теңсіздіктер жүйесі. Квадрат теңсіздіктер жүйесі;

5) "Екі айнымалысы бар теңдеулер, теңсіздіктер және олардың жүйелері". Екі айнымалысы бар сызықтық емес теңдеулер. Екі айнымалысы бар сызықтық емес теңдеулер жүйесі. Екі айнымалысы бар сызықтық емес теңдеулер жүйесін шешу. Екі айнымалысы бар сызықтық емес теңдеулер жүйесі көмегімен мәтінді есептер шығару. Екі айнымалысы бар теңсіздіктер. Екі айнымалысы бар теңсіздіктер жүйесі;

6) "Комбинаторика элементтері". Комбинаториканың негізгі ұғымдары мен ережелері (қосу және көбейту ережелері). Санның факториалы. Қайталанбайтын " орналастыру", "алмастыру" және "теру" ұғымдары. Комбинаториканың негізгі формулалары. Комбинаторика формулаларын қолдану арқылы есептер шығару;

7) 9-сыныптағы алгебра курсы қайталау.

19. 10-сыныпқа арналған "Алгебра" пәнінің базалық мазмұны:

1) 9-сыныптағы алгебра курсың қайталау;

2) "Тізбектер". Сандар тізбегі, оның берілу тәсілдері және қасиеттері. Арифметикалық прогрессия. Арифметикалық прогрессияның n -ші мүшесінің формуласы. Арифметикалық прогрессияның алғашқы n мүшесінің қосындысының мәнін есептеу формуласы. Геометриялық прогрессия. Геометриялық прогрессияның n -ші мүшесінің формуласы. Геометриялық прогрессияның алғашқы n мүшесінің қосындысының мәнін есептеу формуласы. Шексіз кемімелі геометриялық прогрессия. Шексіз кемімелі геометриялық прогрессия мүшелерінің қосындысы;

3) "Тригонометрия". Бұрыш пен доғаның градустық және радиандық өлшемдері. Кез келген бұрыштың синусы, косинусы, тангенсі және котангенсі. Бұрыштың синусы, косинусы, тангенсі және котангенсінің мәндері. Тригонометриялық функциялар және олардың қасиеттері. Негізгі тригонометриялық тепе-теңдіктер. Келтіру формулалары. Екі бұрыштың қосындысы мен айырымының синусы, косинусы, тангенсі және котангенсінің формулалары. Тригонометриялық функциялардың қосбұрышы және жартыбұрышының формулалары. Тригонометриялық функциялардың қосындысы мен айырымын көбейтіндіге түрлендіру формулалары. Тригонометриялық функциялардың көбейтіндісін қосынды немесе айырымға түрлендіру формулалары. Тригонометриялық өрнектерді тепе-тең түрлендіру;

4) "Ықтималдықтар теориясының элементтері". Оқиға, кездейсоқ оқиға, ақиқат оқиға, мүмкін емес оқиға. Элементар оқиғалар. Қолайлы нәтижелер. Тең мүмкіндікті және қарама-қарсы оқиғалар. Ықтималдықтың классикалық анықтамасы. Статистикалық ықтималдық. Геометриялық ықтималдық;

5) 7-10 сыныптардағы алгебра курсың қайталау.

4-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

20. Бағдарламада, оқыту мақсаттары кодтық белгімен берілген. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сан бөлімше ретін, төртінші сан оқыту мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 7.2.1.4. кодында "7" - сынып, "2.1" - бөлімше, "4" - оқыту мақсатының реттік саны.

21. Күтілетін нәтижелер бойынша оқыту мақсаттарының жүйесі:

1) "Сандар" бөлімі:

1-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
	7.1.1.1 разрядтық бірліктерді атау;	8.1.1.1 иррационал және нақты сандарды ажырату; 8.1.1.2 квадрат түбір мен арифметикалық		10.1.1.1 бұрыштың радиандық өлшемі ұғымын меңгеру; 10.1.1.2 бірлік шеңберде

1.1 Сандар және шамалар туралы түсініктер	7.1.1.2 сандарды стандарттық түрде жазу	квадрат түбірдің анықтамасын білу; 8.1.1.3 квадрат түбірлерді табу үшін сандар квадратының кестесін қолдану		$0; \frac{\pi}{2}; \pi; \frac{3\pi}{2}; 2\pi$ сандарын белгілеу
1.2 Сандарға амалдар қолдану	7.1.2.1 натурал көрсеткішті дәреженің анықтамасын және оның қасиеттерін білу; 7.1.2.2 санның дәрежесі қандай цифрға аяқталатынын анықтау; 7.1.2.3 нөл және бүтін теріс көрсеткішті дәреженің анықтамасын және оның қасиеттерін білу; 7.1.2.4 бүтін көрсеткішті дәреженің санды мәнін анықтау және берілген сандарды дәреже түрінде көрсету; 7.1.2.5 алгебралық өрнектерді ықшамдауда дәрежелердің қасиеттерін қолдану; 7.1.2.6 көрсеткіші нөлге тең дәреженің негізіндегі айнымалының мүмкін мәндерін табу; 7.1.2.7 стандарт түрде жазылған сандарға арифметикалық амалдар қолдану; 7.1.2.8 стандарт түрде жазылған	8.1.2.1 тиімді есептеу үшін қысқаша көбейту формулаларын қолдану; 8.1.2.2 арифметикалық квадрат түбірдің қасиеттерін қолдану; 8.1.2.3 натурал сандар квадратының кестесін қолданып, квадрат түбірдің мәнін бағалау; 8.1.2.4 көбейткішті квадрат түбір белгісінің алдына шығару және		10.1.2.1 градусты радианға және

	<p>санның мәнді бөлігін және ретін табу;</p> <p>7.1.2.9 стандарт түрде жазылған сандарды салыстыру;</p> <p>7.1.2.10 шамаларды бір өлшем бірліктен екінші өлшем бірлікке айналдыру және оны стандарт түрде жазу;</p> <p>7.1.2.11 шамалардың жуық мәндерін табу және оларды стандарт түрде жазу;</p> <p>7.1.2.12 жуық шамалардың абсолюттік және салыстырмалы қателіктерін ажырату және практикалық маңызын түсіну;</p> <p>7.1.2.13 жуық шамалардың абсолюттік және салыстырмалы қателіктерін есептеу;</p> <p>7.1.2.14 калькулятордың көмегімен жуықтап есептеулерді орындау;</p> <p>7.1.2.15 натурал көрсеткішті дәреженің қасиеттерін қолдану</p>	<p>көбейткішті квадрат түбір белгісінің астына алу;</p> <p>8.1.2.5 қарапайым жағдайларда бөлшек бөлімін иррационалдықтан арылту;</p> <p>8.1.2.6 құрамында түбір танбасы бар өрнектерді түрлендіруді орындау;</p> <p>8.1.2.7 нақты сандарды салыстыру</p>		<p>радианды градусқа айналдыру</p>
--	---	--	--	------------------------------------

2) "Алгебра" бөлімі:

2-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
		<p>8.2.1.1 жазылған алгебралық өрнекке сөздік тұжырымдама жасай білу және оның сөздік тұжырымдамасы</p>		

<p>2.1 Алгебралық өрнектер және оларды түрлендіру</p>	<p>7.2.1.1 санды өрнектердің мәндерін табуда бүтін көрсеткішті дәреже қасиеттерін қолдану; 7.2.1.2 бірмүше анықтамасын білу, оның коэффициенті мен дәрежесін табу; 7.2.1.3 бірмүшені стандарт түрде жазу; 7.2.1.4 бірмүшелерді көбейтуді орындау және бірмүшені көбейткіштердің көбейтіндісі түрінде көрсету; 7.2.1.5 көпмүше анықтамасын беру және оның дәрежесін табу; 7.2.1.6 көпмүшені стандарт түрге келтіру; 7.2.1.7 көпмүшелерді қосу және азайтуды орындау; 7.2.1.8 көпмүшені</p>	<p>бойынша алгебралық өрнекті жазу; 8.2.1.2 $a^2 - b^2 = (a - b)(a + b);$$(a \pm b)^2 = a^2 \pm 2ab + b^2$ қысқаша көбейту формулаларын қолдану; 8.2.1.3 $a^3 \pm b^3 = (a \pm b)(a^2 \mp ab + b^2);$$(a \pm b)^3 = a^3 \pm 3a^2b + 3ab^2 \pm b^3$ қысқаша көбейту формулаларын қолдану; 8.2.1.4 алгебралық өрнектерді ортақ көбейткішті жақша сыртына шығару және топтау тәсілдері арқылы көбейткіштерге жіктеу; 8.2.1.5 көпмүшелерге амалдар қолдану, көпмүшелерді көбейткіштерге жіктеу арқылы алгебралық өрнектерді тепе-тең түрлендірулерді орындау; 8.2.1.6 алгебралық өрнектерді қысқаша көбейту формулалары</p>	<p>9.2.1.1 квадрат үшмүшенің түбірі ұғымын меңгеру; 9.2.1.2 квадрат үшмүшені</p>
---	---	---	--

	<p>бірмүшеге көбейтуді орындау; 7.2.1.9 көпмүшені көпмүшеге көбейтуді орындау; 7.2.1.10 алгебралық өрнектерді ортақ көбейткішті жақша сыртына шығару және топтау тәсілдері арқылы көбейткіштерге жіктеу; 7.2.1.11 көпмүшелерге амалдар қолдану, көпмүшелерді көбейткіштерге жіктеу арқылы алгебралық өрнектерді тепе-тең түрлендірулерді орындау</p>	<p>арқылы көбейткіштерге жіктеу; 8.2.1.7 қысқаша көбейту формулалары арқылы алгебралық өрнектерді тепе-тең түрлендірулерді орындау; 8.2.1.8 алгебралық бөлшектерді танып білу; 8.2.1.9 алгебралық бөлшектегі айнымалылардың мүмкін мәндер жиынын табу; 8.2.1.10 алгебралық бөлшектің негізгі қасиетін қолдану: ; $\frac{ac}{bc} = \frac{a}{b}, b \neq 0, c \neq 0;$ 8.2.1.11 алгебралық бөлшектерді қосу және азайтуды орындау; 8.2.1.12 алгебралық бөлшектерді көбейту және бөлуді, дәрежеге шығаруды орындау; 8.2.1.13 құрамында алгебралық бөлшектері бар өрнектерді түрлендіруді орындау</p>	<p>көбейткіштерге жіктеу</p>	
			<p>9.2.2.1 бөлшек рационал теңдеулердің</p>	

<p>2.2 Теңдеулер және теңсіздіктер, олардың жүйелері және жиынтықтары</p>	<p>7.2.2.1 екі айнымалысы бар сызықтық теңдеулердің анықтамасын және оның қасиеттерін білу ;</p> <p>7.2.2.2 екі айнымалысы бар сызықтық теңдеулер жүйелері туралы түсінігінің болуы;</p> <p>7.2.2.3 екі айнымалысы бар сызықтық теңдеулер жүйесінің шешуі сандардың</p>	<p>8.2.2.1 квадрат теңдеудің анықтамасын білу;</p> <p>8.2.2.2 квадрат теңдеулердің түрлерін ажырату және олардың шешу жолдарын анықтау;</p> <p>8.2.2.3 квадрат теңдеулердің коэффициентін анықтау, квадрат теңдеуді $ax^2+bx+c=0$ түріне келтіру;</p> <p>8.2.2.4 квадрат теңдеудің дискриминантын табу, түбірлер санын талдау;</p> <p>8.2.2.5 квадрат теңдеулер түбірін табу;</p> <p>8.2.2.6 Виет теоремасын білу , Виет теоремасын және оған кері теореманы ажырату;</p> <p>8.2.2.7 квадрат теңдеулердің табылған түбірін тексеру үшін кері теореманы қолдану;</p>	<p>мүмкін мәндерінің ауқымын табу; табылған түбірлерді мүмкін мәндер ауқымының қатыстылығына тексеру;</p> <p>9.2.2.2 бөлшек рационал теңдеулердің ортақ бөлімін және қосымша көбейткішін табу;</p> <p>9.2.2.3 бөлшек рационал теңдеулерді шешу;</p> <p>9.2.2.4 айнымалыны алмастырып, биквадрат теңдеулерді шешу;</p> <p>9.2.2.5 квадрат теңдеулерге әкелетін айқын алмастырылатын айнымалысы бар карапайым теңдеулерді шешу;</p> <p>9.2.2.6 теңдеулер шешуінің сәйкес теңсіздіктер шешуінен айырмашылығын түсіну, сандық түзуде көрсете алу;</p> <p>9.2.2.7 квадраттық функция графигі бойынша таңба тұрақтылығының түбірі мен аралығын анықтау;</p> <p>9.2.2.8 квадрат теңсіздіктерді шешу;</p>
---	---	--	---

<p>реттелген жұбы болуын меңгеру; 7.2.2.4 алмастыру және қосу тәсілдерімен теңдеулер жүйесін шешу</p>	<p>8.2.2.8 келтірілген квадрат теңдеулерге түбірлер таңдау үшін Виет теоремасына кері теореманы қолдану; 8.2.2.9 көрсетілген түбірлер бойынша квадрат теңдеулерді құрастыру үшін Виет теоремасына кері теореманы қолдану; 8.2.2.10 егер бір түбір белгісі болса, екінші түбірді табу үшін Виет теоремасына кері теореманы қолдану</p>	<p>9.2.2.9 интервал әдісімен рационал теңсіздіктерді шешу; 9.2.2.10 бірі сызықтық, екіншісі квадраттық болатын екі теңсіздіктен жүйелерді шешу; 9.2.2.11 екі квадраттық теңсіздік жүйелері мен жиынтығын шешу; 9.2.2.12 екі айнымалысы бар сызықтық және сызықтық емес екі теңдеуді ажырату; 9.2.2.13 екі айнымалысы бар сызықтық емес теңдеулер жүйесін шешу; 9.2.2.14 квадрат түбірлерден тұратын функцияны анықтау жолын табу; 9.2.2.15 екі айнымалысы бар теңсіздіктерді шешу; 9.2.2.16 екі айнымалысы бар сызықтық емес теңсіздіктер жүйесін</p>	<p>10.2.3.1 сандар тізбегі туралы түсінік болу; 10.2.3.2 тізбектің n-ші мүшесін табу, мысалы:</p>
---	---	---	---

$$\frac{1}{2}; \frac{1}{4}; \frac{1}{8}; \frac{1}{16}; \dots$$

$$\frac{1}{2 \cdot 3}; \frac{1}{3 \cdot 4}; \frac{1}{4 \cdot 5}; \frac{1}{5 \cdot 6}$$

;

10.2.3.3 сандар тізбектерінің арасынан арифметикалық прогрессияны ажырату;

10.2.3.4 арифметикалық прогрессияның n-ші мүшесін, алғашқы n мүшелерінің қосындысын есептеу формулаларын, сипаттамалық қасиетін қолдану;

10.2.3.5 арифметикалық прогрессияға байланысты есептер шығару;

10.2.3.6 сандар тізбектерінің арасынан геометриялық прогрессияны ажырату;

10.2.3.7 геометриялық прогрессияның n-ші мүшесін, алғашқы n мүшелерінің қосындысын есептеу формулаларын, сипаттамалық қасиетін қолдану;

10.2.3.8 геометриялық немесе/және арифметикалық прогрессияларға байланысты есептер шығару;

7.2.3.1 құрамында дәрежесі бар сандар тізбегінің заңдылығын және жетіспейтін мүшелерін анықтау

2.3 Тізбектер және олардың қосындысы

10.2.3.9 шексіз кемімелі прогрессия туралы түсінік болу;
10.2.3.10 шексіз кемімелі геометриялық прогрессия қосындысының формуласын периодты ондық бөлшекті жай бөлшекке айналдыру үшін қолдану;
10.2.3.11 шексіз кемімелі геометриялық прогрессия қосындысының формуласын есептер шығаруда қолдану

10.2.4.1 тригонометриялық функциялардың анықтамаларын беру;
10.2.4.2 бірлік шеңбердегі нүктелердің координаталары $(\cos \alpha; \sin \alpha)$ мен тригонометриялық функциялардың өзара байланысын түсіну;
10.2.4.3 бұрыштардың қосындысы мен айырымының, жарты және қос бұрыштың тригонометриялық формулаларын қолдану;

<p>2.4 Тригонометрия</p>			<p>10.2.4.4 келтіру формулаларын қолдану; 10.2.4.5 бірлік шеңбердің көмегімен тригонометриялық функциялардың анықталу облысы мен мәндер жиынын табу; 10.2.4.6 бірлік шеңбердің көмегімен тригонометриялық функциялардың жұптылығын (тақтылығын), периодтылығын, бірсарындылығын және таңба тұрақтылық аралықтарын түсіндіру; 10.2.4.7 тригонометриялық функциялардың қосындысы мен айырымын көбейтіндіге және көбейтіндісін қосындыға немесе айырымға түрлендіру формулаларын қолдану; 10.2.4.8 тригонометриялық өрнектерді тепе-тең түрлендіруді орындау</p>
------------------------------	--	--	---

3) "Статистика және ықтималдықтар теориясы":

3-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып

<p>3.1 Комбинаторика негіздері</p>			<p>9.3.1.1 комбинаториканың ережелерін білу (қосу және көбейту ережелері); 9.3.1.2 санның факториалы анықтамасын білу; 9.3.1.3 қайталанбайтын орналастыру, алмастыру және т е р у анықтамаларын білу ; 9.3.1.4 қайталанбайтын орналастыру, алмастыру және теру сандарын есептеу үшін комбинаторика формулаларын білу; 9.3.1.5 қайталанбайтын орналастыру, алмастыру және теру сандарын есептеу үшін комбинаторика формулаларын колдана отырып қарапайым есептер шығару</p>	
<p>3.2 Ықтималдықтар теориясының негіздері</p>				<p>10.3.2.1 оқиға, кездейсоқ оқиға, ақиқат оқиға, мүмкін емес оқиға, қолайлы нәтижелер, тең мүмкіндікті және қарама-қарсы оқиғалар ұғымдарын ажырату ; 10.3.2.2 қарапайым оқиғаны қарапайым еместен ажырату; 10.3.2.3 ықтималдықтың классикалық анықтамасын білу</p>

				және қарапайым есептер шығару үшін оны қолдану
3.3 Статистика және деректерді талдау	7.3.3.1 басты жиынтық, кездейсоқ таңдама, вариациялық қатар, нұсқалық ұғымдарын меңгеру; 7.3.3.2 нұсқалықтың абсолютті және салыстырмалы жиіліктерін есептеу; 7.3.3.3 статистикалық деректерді жинау және оны кесте түрінде көрсету; 7.3.3.4 таңдаманы жиілік кестесі түрінде көрсету; 7.3.3.5 кестедегі деректердің дұрыстығын тексеру; 7.3.3.6 таңдама нәтижесін жиілік алқабы түрінде көрсету; 7.3.3.7 кесте немесе жиіліктер алқабы түрінде берілген статистикалық ақпаратты талдау	8.3.3.1 таңдама нәтижелерін жиіліктердің интервалдық кестесі арқылы беру; 8.3.3.2 жиіліктердің интервалдық кестесінің деректерін жиіліктер гистограммасы арқылы беру; 8.3.3.3 жинақталған жиілік анықтамасын білу; 8.3.3.4 статистикалық кестемен, алқаппен, гистограммамен берілген ақпаратты талдау; 8.3.3.5 дисперсия, стандартты ауытқу анықтамаларын және оларды есептеу формулаларын білу		

4) "Математикалық модельдеу және талдау" бөлімі:

4-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
	7.4.1.1 функция және функцияның графигі ұғымдарын меңгеру; 7.4.1.2 функцияның берілу тәсілдерін білу; 7.4.1.3 функцияның анықталу облысы мен мәндер жиынын табу;		9.4.1.1 $y=a(x-m)^2$, $y=ax^2+n$, $y=a(x-m)^2+n$, $a \neq 0$ түрдегі квадраттық функциялардың графиктерін салу; 9.4.1.2 $y = ax^2 + bx + c, a \neq 0$	

<p>4.1 Математикалық анализ бастамалары</p>	<p>7.4.1.4 $y=kx$ функциясының анықтамасын білу, графигін салу, k коэффициентіне қатысты орналасуын анықтау;</p> <p>7.4.1.5 $y=kx+b$ түріндегі сызықтық функцияның анықтамасын білу, оның графигін салу және графиктің k және b коэффициенттеріне қатысты орналасуын анықтау;</p> <p>7.4.1.6 сызықтық функция графигінің координата осьтерімен қиылысу нүктелерін графикті салмай табу;</p> <p>7.4.1.7 $y = kx + b$ сызықтық функциясының графигінен k және b таңбаларын анықтау ;</p> <p>7.4.1.8 сызықтық функция графиктерінің өзара орналасуы олардың коэффициенттеріне тәуелді болатынын негіздеу;</p> <p>7.4.1.9 графигі берілген функцияның графигіне параллель немесе қиятын сызықтық функцияның формуласын табу;</p> <p>7.4.1.10 $y=ax^2$ ($a \neq 0$) функциясының графигін салу және оның қасиеттерін білу;</p> <p>7.4.1.11 $y=ax^3$ ($a \neq 0$) функциясының графигін салу және</p>	<p>8.4.1.1 функциясының қасиеттерін білу және оның графигін салу;</p> <p>8.4.1.2 аргументтің берілген мәндері бойынша функцияның мәндерін табу және функцияның мәні бойынша аргументтің мәнін табу</p>	<p>түріндегі квадраттық функцияның қасиеттерін білу және графигін салу;</p> <p>9.4.1.3 квадраттық функцияның таңба тұрақтылығының түбірін және аралығын графика бойынша анықтау;</p> <p>9.4.1.4 аргументтің берілген мәндері бойынша функцияның мәндерін табу және функцияның мәні бойынша</p>
---	---	--	--

	оның қасиеттерін білу; 7.4.1.12 $y=k/x$ ($k \neq 0$) функциясының графигін салу және оның қасиеттерін білу		аргументтің мәнін табу	
4.2 Математикалық модельдеудің көмегімен есептер шығару	7.4.2.1 өте кіші немесе өте үлкен сандармен берілген шамаларға байланысты есептер шығару; 7.4.2.2 шаршы мен текшенің сызықтық өлшемдерінің өзгеруіне байланысты олардың ауданы мен көлемі қалай өзгеретінін бағалау; 7.4.2.3 мәтінді есептерді теңдеулер және теңсіздіктер құру арқылы шығару; 7.4.2.4 мәтінді есептерді сызықтық теңдеулер жүйесін құру арқылы шығару; 7.4.2.5 екі айнымалысы бар сызықтық теңдеулер жүйесін графиктік тәсілмен шешу	8.4.2.1 мәтінді есептерді квадрат теңдеулердің көмегімен шығару;	9.4.2.1 мәтінді есептерді квадрат теңдеулердің көмегімен шығару; 9.4.2.2 мәтінді есептерді бөлшек рационал теңдеулердің көмегімен шығару; 9.4.2.3 мәтінді есептерді теңдеулер жүйесінің көмегімен шығару	10.4.2.1 геометриялық және арифметикалық прогрессиялармен байланысты қарапайым мәтінді есептерді шығару
	7.4.3.1 шамалар арасындағы тәуелділікке есептер шығару; 7.4.3.2 шамалар арасындағы тәуелділіктер тапсырмаларының тәсілдерін білу; 7.4.3.3 тәуелділік формуласын оның сипаты бойынша жазу; 7.4.3.4 формуламен немесе графикамен берілген			

4.3 Математикалық тіл және математикалық модель	<p>тәуелділіктер үшін кесте құру;</p> <p>7.4.3.5 формуламен немесе кестемен берілген тәуелділіктер графикасын құру;</p> <p>7.4.3.6 нақты процестер графигін қолданып, шамалар арасындағы тәуелділікті табу және сипаттау;</p> <p>7.4.3.7 тура пропорционал тәуелділіктерді ажырату және мысал келтіру;</p> <p>7.4.3.8 нақты тәуелділік графигі мен тура пропорционал шамалар арасын түсіну;</p> <p>7.4.3.9 тура пропорционал формуласын сипаты бойынша жазу;</p> <p>7.4.3.10 тура пропорционал графигін құру;</p> <p>7.4.3.11 есептің шарты бойынша математикалық модель құру</p>	8.4.3.1 есептің шарты бойынша математикалық модель құру	9.4.3.1 есептің шарты бойынша математикалық модель құру	10.4.3.1 есептің шарты бойынша математикалық модель құру
---	---	---	---	--

22. Осы Бағдарлама психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "Алгебра" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспары негізінде осы Бағдарламаның қосымшасына сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді жоспарда барлық сынып бойынша әр бөлімде қамтылатын оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

23. Бөлімдер мен тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Негізгі орта білім беру
деңгейінің
7-10 сыныптары үшін "Алгебра"
пәнінен жаңартылған
мазмұндағы үлгілік оқу
бағдарламасына
қосымша

Психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "Алгебра" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) 7-сынып:

1-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1 - тоқсан		
5-6-сыныптардағы математика курсы қайталау		
	Натурал көрсеткішті дәреже және оның қасиеттері	7.1.2.1 натурал көрсеткішті дәреженің анықтамасын және оның қасиеттерін білу; 7.1.2.2 санның дәрежесі қандай цифрға аяқталатынын анықтау; 7.1.2.15 натурал көрсеткішті дәреженің қасиеттерін қолдану; 7.4.2.2 шаршы мен текшенің сызықтық өлшемдерінің өзгеруіне байланысты олардың ауданы мен көлемі қалай өзгеретінін бағалау; 7.4.3.11 есептің шарты бойынша математикалық модель құру
	Бүтін көрсеткішті дәреже және оның қасиеттері	7.1.2.3 нөл және бүтін теріс көрсеткішті дәреженің анықтамасын және оның қасиеттерін білу; 7.1.2.4 бүтін көрсеткішті дәреженің санды мәнін анықтау және берілген сандарды дәреже түрінде көрсету; 7.1.2.6 көрсеткіші нөлге тең дәреженің негізіндегі айнымалының мүмкін мәндерін табу; 7.2.1.1 санды өрнектердің мәндерін табуда бүтін көрсеткішті дәреже қасиеттерін қолдану
Бүтін көрсеткішті дәреже	Құрамында дәрежесі бар өрнектерді түрлендіру	7.1.2.5 алгебралық өрнектерді ықшамдауда дәрежелердің қасиеттерін қолдану; 7.2.3.1 құрамында дәрежесі бар сандар тізбегінің заңдылығын және жетіспейтін мүшелерін анықтау
		7.1.1.1 разрядтық бірліктерді атау; 7.1.1.2 сандарды стандарттық түрде жазу;

	Санның стандарт түрі	<p>7.1.2.7 стандарт түрде жазылған сандарға арифметикалық амалдар қолдану;</p> <p>7.1.2.8 стандарт түрде жазылған санның мәнді бөлігін және ретін табу;</p> <p>7.1.2.9 стандарт түрде жазылған сандарды салыстыру;</p> <p>7.1.2.10 шамаларды бір өлшем бірліктен екінші өлшем бірлікке айналдыру және оны стандарт түрде жазу;</p> <p>7.1.2.11 шамалардың жуық мәндерін табу және оларды стандарт түрде жазу;</p> <p>7.1.2.12 жуық шамалардың абсолюттік және салыстырмалы қателіктерін ажырату және практикалық маңызын түсіну;</p> <p>7.1.2.13 жуық шамалардың абсолюттік және салыстырмалы қателіктерін есептеу;</p> <p>7.1.2.14 калькулятордың көмегімен жуықтап есептеулерді орындау</p>
	Мәтінді есептерді шығару	7.4.2.1 өте кіші немесе өте үлкен сандармен берілген шамаларға байланысты есептер шығару
2 – тоқсан		
Көпмүшелер	Бірмүшелер және оларға амалдар қолдану. Бірмүшенің дәрежесі және стандарт түрі	<p>7.2.1.2 бірмүше анықтамасын білу, оның коэффициенті мен дәрежесін табу;</p> <p>7.2.1.3 бірмүшені стандарт түрде жазу;</p> <p>7.2.1.4 бірмүшелерді көбейтуді орындау және бірмүшені көбейткіштердің көбейтіндісі түрінде көрсету</p>
	Көпмүшелер. Көпмүшенің дәрежесі және стандарт түрі	<p>7.2.1.5 көпмүше анықтамасын беру және оның дәрежесін табу;</p> <p>7.2.1.6 көпмүшені стандарт түрге келтіру</p>
	Көпмүшелерге амалдар қолдану	<p>7.2.1.7 көпмүшелерді қосу және азайтуды орындау;</p> <p>7.2.1.8 көпмүшені бірмүшеге көбейтуді орындау;</p> <p>7.2.1.9 көпмүшені көпмүшеге көбейтуді орындау</p>
	Көпмүшені көбейткіштерге жіктеу	7.2.1.10 алгебралық өрнектерді ортақ көбейткішті жақша сыртына

		шығару және топтау тәсілдері арқылы көбейткіштерге жіктеу
	Өрнектерді тепе-тең түрлендіру	7.2.1.11 көпмүшелерге амалдар қолдану, көпмүшелерді көбейткіштерге жіктеу арқылы алгебралық өрнектерді тепе-тең түрлендірулерді орындау
	Мәтінді есептерді шығару	7.4.2.3 мәтінді есептерді теңдеулер және теңсіздіктер құру арқылы шығару; 7.4.3.11 есептің шарты бойынша математикалық модель құру
3 – тоқсан		
Статистика элементтері	Вариациялық қатар	7.3.3.1 басты жиынтық, кездейсоқ таңдама, вариациялық қатар, нұсқалық ұғымдарын меңгеру
	Абсолютті жиілік және салыстырмалы жиілік. Жиілік кестесі	7.3.3.2 нұсқалықтың абсолютті және салыстырмалы жиіліктерін есептеу; 7.3.3.3 статистикалық деректерді жинау және оны кесте түрінде көрсету; 7.3.3.4 таңдаманы жиілік кестесі түрінде көрсету; 7.3.3.5 кестедегі деректердің дұрыстығын тексеру
	Жиілік алқабы	7.3.3.6 таңдама нәтижесін жиілік алқабы түрінде көрсету; 7.3.3.7 кесте немесе жиіліктер алқабы түрінде берілген статистикалық ақпаратты талдау
Шамалар арасындағы тәуелділіктер	Шамалар арасындағы тәуелділіктерді берілу тәсілдері: аналитикалық (формула арқылы), кестелік, графикалық тәсіл	7.4.3.1 шамалар арасындағы тәуелділікке есептер шығару; 7.4.3.2 шамалар арасындағы тәуелділіктер тапсырмаларының тәсілдерін білу; 7.4.3.3 тәуелділік формуласын оның сипаты бойынша жазу; 7.4.3.4 формуламен немесе графикамен берілген тәуелділіктер үшін кесте құру; 7.4.3.5 формуламен немесе кестемен берілген тәуелділіктер графикасын құру; 7.4.3.11 есептің шарты бойынша математикалық модель құру
	Нақты процестердің графиктерін қолданып шамалар арасындағы тәуелділіктерді зерттеу	7.4.3.6 нақты процестер графигін қолданып, шамалар арасындағы тәуелділікті табу және сипаттау

	Тура пропорционалдық және оның графигі	<p>7.4.3.7 тура пропорционал тәуелділіктерді ажырату және мысал келтіру;</p> <p>7.4.3.8 нақты тәуелділік графигі мен тура пропорционал шамалар арасын түсіну;</p> <p>7.4.3.9 тура пропорционал формуласын сипаты бойынша жазу;</p> <p>7.4.3.10 тура пропорционал графигін құру</p>
Екі айнымалысы бар сызықтық теңдеулер және олардың жүйелері	Екі айнымалысы бар сызықтық теңдеу	7.2.2.1 екі айнымалысы бар сызықтық теңдеулердің анықтамасын және оның қасиеттерін білу
	Екі айнымалысы бар сызықтық теңдеулер жүйелері	<p>7.2.2.2 екі айнымалысы бар сызықтық теңдеулер жүйелері туралы түсінігінің болуы;</p> <p>7.2.2.3 екі айнымалысы бар сызықтық теңдеулер жүйесінің шешуі сандардың реттелген жұбы болуын меңгеру</p>
	Екі айнымалысы бар сызықтық теңдеулер жүйесін қосу тәсілімен және алмастыру тәсілімен шешу	7.2.2.4 алмастыру және қосу тәсілдерімен теңдеулер жүйесін шешу
	Теңдеулер жүйелерін құру арқылы есептерді шығару	<p>7.4.2.4 мәтінді есептерді сызықтық теңдеулер жүйесін құру арқылы шығару;</p> <p>7.4.3.11 есептің шарты бойынша математикалық модель құру</p>
4 четверть		
	Функция және функцияның графигі	<p>7.4.1.1 функция және функцияның графигі ұғымдарын меңгеру;</p> <p>7.4.1.2 функцияның берілу тәсілдерін білу;</p> <p>7.4.1.3 функцияның анықталу облысы мен мәндер жиынын табу</p>
	Сызықтық функция және оның графигі	<p>7.4.1.4 $y=kx$ функциясының анықтамасын білу, графигін салу, k коэффициентіне қатысты орналасуын анықтау;</p> <p>7.4.1.5 $y=kx+b$ түріндегі сызықтық функцияның анықтамасын білу, оның графигін салу және графиктің k және b коэффициенттеріне қатысты орналасуын анықтау;</p> <p>7.4.1.6 сызықтық функция графигінің координата осьтерімен қиылысу нүктелерін графикті салмай табу;</p>

Функция. Функцияның графигі		7.4.1.7 $y = kx + b$ сызықтық функциясының графигінен k және b таңбаларын анықтау
	Сызықтық функциялардың графиктерінің өзара орналасуы	7.4.1.8 сызықтық функция графиктерінің өзара орналасуы олардың коэффициенттеріне тәуелді болатынын негіздеу; 7.4.1.9 графигі берілген функцияның графигіне параллель немесе қиятын сызықтық функцияның формуласын табу
	Екі айнымалысы бар сызықтық теңдеулер жүйесін графигтік тәсілмен шешу	7.4.2.5 екі айнымалысы бар сызықтық теңдеулер жүйесін графигтік тәсілмен шешу
	$y=ax^2$, $y=ax^3$ және $y = \frac{k}{x}$ ($k \neq 0$) түріндегі функциялар, олардың графиктері және қасиеттері	7.4.1.10 $y=ax^2$ ($a \neq 0$) функциясының графигін салу және оның қасиеттерін білу; 7.4.1.11 $y=ax^3$ ($a \neq 0$) функциясының графигін салу және оның қасиеттерін білу; 7.4.1.12 $y=k/x$ ($k \neq 0$) функциясының графигін салу және оның қасиеттерін білу
7-сыныптағы алгебра курсы қайталау		

2) 8 - сынып:

2 - кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1 - тоқсан		
7-сыныптағы алгебра курсы қайталау		
Қысқаша көбейту формулалары	Қысқаша көбейту формулалары	8.2.1.1 жазылған алгебралық өрнекке сөздік тұжырымдама жасай білу және оның сөздік тұжырымдамасы бойынша алгебралық өрнекті жазу; 8.2.1.2 $a^2 - b^2 = (a - b)(a + b);$ $(a \pm b)^2 = a^2 \pm 2ab + b^2$ қысқаша көбейту формулаларын қолдану; 8.2.1.3 $a^3 \pm b^3 = (a \pm b)(a^2 \mp ab + b^2);$ $(a \pm b)^3 = a^3 \pm 3a^2b + 3ab^2 \pm b^3$ қысқаша көбейту формулаларын қолдану
	Қысқаша көбейту формулалары	8.2.1.4 алгебралық өрнектерді ортақ көбейткішті жақша сыртына

	Қысқаша көбейту формулаларының көмегімен өрнектерді түрлендіру	шығару және топтау тәсілдері арқылы көбейткіштерге жіктеу; 8.2.1.5 көпмүшелерге амалдар қолдану, көпмүшелерді көбейткіштерге жіктеу арқылы алгебралық өрнектерді тепе-тең түрлендірулерді орындау; 8.2.1.6 алгебралық өрнектерді қысқаша көбейту формулалары арқылы көбейткіштерге жіктеу; 8.2.1.7 қысқаша көбейту формулалары арқылы алгебралық өрнектерді тепе-тең түрлендірулерді орындау; 8.1.2.1 тиімді есептеу үшін қысқаша көбейту формулаларын қолдану
2 – тоқсан		
Алгебралық бөлшектер	Алгебралық бөлшек және оның негізгі қасиеті	8.2.1.8 алгебралық бөлшектерді танып білу; 8.2.1.9 алгебралық бөлшектегі айнымалылардың мүмкін мәндер жиынын табу; 8.2.1.10 алгебралық бөлшектің негізгі қасиетін қолдану: $\frac{ac}{bc} = \frac{a}{b}, b \neq 0, c \neq 0$
	Алгебралық бөлшектерге амалдар қолдану	8.2.1.11 алгебралық бөлшектерді қосу және азайтуды орындау; 8.2.1.12 алгебралық бөлшектерді көбейту және бөлуді, дәрежеге шығаруды орындау
3 - тоқсан		
Алгебралық бөлшектер	Алгебралық өрнектерді тепе-тең түрлендіру	8.2.1.13 құрамында алгебралық бөлшектері бар өрнектерді түрлендіруді орындау
	Нақты сандар	8.1.1.1 иррационал және нақты сандарды ажырату
	Квадрат түбір	8.1.1.2 квадрат түбір мен арифметикалық квадрат түбірдің анықтамасын білу; 8.1.2.2 арифметикалық квадрат түбірдің қасиеттерін қолдану; 8.1.1.3 квадрат түбірлерді табу үшін сандар квадратының кестесін қолдану; 8.1.2.3 натурал сандар квадратының кестесін қолданып, квадрат түбірдің мәнін бағалау
		8.1.2.4 көбейткішті квадрат түбір белгісінің алдына шығару және

Квадрат түбір және иррационал өрнек	Құрамында квадрат түбірлері бар өрнектерді түрлендіру	көбейткішті квадрат түбір белгісінің астына алу; 8.1.2.5 қарапайым жағдайларда бөлшек бөлімін иррационалдыктан арылту; 8.1.2.6 құрамында түбір таңбасы бар өрнектерді түрлендіруді орындау; 8.1.2.7 нақты сандарды салыстыру
	$y = \sqrt{x}$ функциясы, оның графигі және қасиеттері	8.4.1.1 $y = \sqrt{x}$ функциясының қасиеттерін білу және оның графигін салу; 8.4.1.2 аргументтің берілген мәндері бойынша функцияның мәндерін табу және функцияның мәні бойынша аргументтің мәнін табу
4 – тоқсан		
Квадрат теңдеулер	Квадрат теңдеу	8.2.2.1 квадрат теңдеудің анықтамасын білу; 8.2.2.2 квадрат теңдеулердің түрлерін ажырату және олардың шешу жолдарын анықтау; 8.2.2.3 квадрат теңдеулердің коэффициентін анықтау, квадрат теңдеуді $ax^2+bx+c=0$ түріне келтіру
	Квадрат теңдеулерді шешу	8.2.2.4 квадрат теңдеудің дискриминантын табу, түбірлер санын талдау; 8.2.2.5 квадрат теңдеулер түбірін табу; 8.2.2.6 Виет теоремасын білу, Виет теоремасын және оған кері теореманы ажырату; 8.2.2.7 квадрат теңдеулердің табылған түбірін тексеру үшін кері теореманы қолдану; 8.2.2.8 келтірілген квадрат теңдеулерге түбірлер таңдау үшін Виет теоремасына кері теореманы қолдану; 8.2.2.9 көрсетілген түбірлер бойынша квадрат теңдеулерді құрастыру үшін Виет теоремасына кері теореманы қолдану; 8.2.2.10 егер бір түбір белгісі болса, екінші түбірді табу үшін Виет теоремасына кері теореманы қолдану

Квадрат теңдеулер	Мәтінді есептерді шығару	8.4.2.1 мәтінді есептерді квадрат теңдеулердің көмегімен шығару; 8.4.3.1 есептің шарты бойынша математикалық модель құру
Статистика элементтері	Жиілік алқабы, жиілік гистограммасы	8.3.3.1 таңдама нәтижелерін жиіліктердің интервалдық кестесі арқылы беру; 8.3.3.2 жиіліктердің интервалдық кестесінің деректерін жиіліктер гистограммасы арқылы беру
	Орта мән. Дисперсия. Стандартты ауытқу	8.3.3.3 жинақталған жиілік анықтамасын білу; 8.3.3.4 статистикалық кестемен, алқаппен, гистограммамен берілген ақпаратты талдау; 8.3.3.5 дисперсия, стандартты ауытқу анықтамаларын және оларды есептеу формулаларын білу
8-сыныптағы алгебра курсы қайталау		

3) 9 - сынып:

3 - кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1 – тоқсан		
8-сыныптағы алгебра курсы қайталау		
Квадрат теңдеулер	Квадрат үшмүше	9.2.1.1 квадрат үшмүшенің түбірі ұғымын меңгеру; 9.2.1.2 квадрат үшмүшені көбейткіштерге жіктеу
	Теңдеулерді шешу	9.2.2.1 бөлшек рационал теңдеулердің мүмкін мәндерінің ауқымын табу; 9.2.2.2 бөлшек рационал теңдеулердің ортақ бөлімін және қосымша көбейткішін табу; 9.2.2.3 бөлшек рационал теңдеулерді шешу; 9.2.2.4 айнымалыны алмастырып, биквадрат теңдеулерді шешу; 9.2.2.5 квадрат теңдеулерге әкелетін айқын алмастырылатын айнымалысы бар қарапайым теңдеулерді шешу
	Мәтінді есептерді шығару	9.4.2.2 мәтінді есептерді бөлшек рационал теңдеулердің көмегімен шығару; 9.4.3.1 есептің шарты бойынша математикалық модель құру

2 - тоқсан

Квадраттық функция	Квадраттық функция және оның графигі	<p>9.4.1.1 $y=a(x-m)^2$, $y=ax^2+n$, $y=a(x-m)^2+n$, $a \neq 0$ түрдегі квадраттық функциялардың графиктерін салу;</p> <p>9.4.1.2 $y = ax^2 + bx + c, a \neq 0$ түріндегі квадраттық функцияның қасиеттерін білу және графигін салу;</p> <p>9.4.1.3 квадраттық функцияның таңба тұрақтылығының түбірін және аралығын графика бойынша анықтау;</p> <p>9.4.1.4 аргументтің берілген мәндері бойынша функцияның мәндерін табу және функцияның мәні бойынша аргументтің мәнін табу</p>
--------------------	--------------------------------------	---

3 – тоқсан

Теңсіздіктер	Квадрат теңсіздік	<p>9.2.2.6 теңдеулер шешуінің сәйкес теңсіздіктер шешуінен айырмашылығын түсіну, сандық түзуде көрсете алу;</p> <p>9.2.2.7 квадраттық функция графигі бойынша таңба тұрақтылығының түбірі мен аралығын анықтау;</p> <p>9.2.2.8 квадрат теңсіздіктерді шешу</p>
	Рационал теңсіздік	9.2.2.9 интервал әдісімен рационал теңсіздіктерді шешу
	Теңсіздіктер жүйелерін шешу	<p>9.2.2.10 бірі сызықтық, екіншісі квадраттық болатын екі теңсіздіктен жүйелерді шешу;</p> <p>9.2.2.11 екі квадраттық теңсіздік жүйелері мен жиынтығын шешу;</p> <p>9.2.2.14 квадрат түбірлерден тұратын функцияны анықтау жолын табу</p>

4 – тоқсан

Екі айнымалысы бар теңдеулер, теңсіздіктер және олардың жүйелері	Екі айнымалысы бар сызықтық емес теңдеулер және олардың жүйелері	<p>9.2.2.12 екі айнымалысы бар сызықтық және сызықтық емес екі теңдеуді ажырату;</p> <p>9.2.2.13 екі айнымалысы бар сызықтық емес теңдеулер жүйесін шешу;</p> <p>9.4.2.1 мәтінді есептерді квадрат теңдеулердің көмегімен шығару;</p> <p>9.4.3.1 есептің шарты бойынша математикалық модель құру</p>
--	--	--

	Екі айнымалысы бар теңсіздіктер	9.2.2.15 екі айнымалысы бар теңсіздіктерді шешу
	Екі айнымалысы бар сызықтық емес теңсіздіктер жүйелері	9.2.2.16 екі айнымалысы бар сызықтық емес теңсіздіктер жүйесін
Комбинаторика элементтері	Комбинаториканың негізгі ұғымдары мен ережелері (қосу және көбейту ережелері)	9.3.1.1 комбинаториканың ережелерін білу (қосу және көбейту ережелері); 9.3.1.2 санның факториалы анықтамасын білу; 9.3.1.3 қайталанбайтын орналастыру, алмастыру және теру анықтамаларын білу; 9.3.1.4 қайталанбайтын орналастыру, алмастыру және теру сандарын есептеу үшін комбинаторика формулаларын білу
	Комбинаторика формулаларын қолданып есептер шешу	9.3.1.5 қайталанбайтын орналастыру, алмастыру және теру сандарын есептеу үшін комбинаторика формулаларын қолдана отырып қарапайым есептер шығару
9-сыныптардағы алгебра курсы қайталау		

4) 10 класс:
таблица 4

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1 – тоқсан		
9-сыныптардағы алгебра курсы қайталау		
Тізбектер	Сандар тізбегі, оның берілу тәсілдері және қасиеттері	10.2.3.1 сандар тізбегі туралы түсінік болу; 10.2.3.2 тізбектің n-ші мүшесін табу, мысалы: $\frac{1}{2}, \frac{1}{4}, \frac{1}{8}, \frac{1}{16}, \dots, \frac{1}{2 \cdot 3}, \frac{1}{3 \cdot 4}, \frac{1}{4 \cdot 5}, \frac{1}{5 \cdot 6}, \dots$
	Арифметикалық прогрессия	10.2.3.3 сандар тізбектерінің арасынан арифметикалық прогрессияны ажырату; 10.2.3.4 арифметикалық прогрессияның n-ші мүшесін, алғашқы n мүшелерінің қосындысын есептеу формулаларын, сипаттамалық қасиетін қолдану; 10.2.3.5 арифметикалық прогрессияға байланысты есептер шығару;

		10.4.3.1 есептің шарты бойынша математикалық модель құру
2 – тоқсан		
Тізбектер	Геометриялық прогрессия	10.2.3.6 сандар тізбектерінің арасынан геометриялық прогрессияны ажырату; 10.2.3.7 геометриялық прогрессияның n-ші мүшесін, алғашқы n мүшелерінің қосындысын есептеу формулаларын, сипаттамалық қасиетін қолдану; 10.2.3.8 геометриялық немесе/және арифметикалық прогрессияларға байланысты есептер шығару; 10.4.2.1 геометриялық және арифметикалық прогрессиялармен байланысты қарапайым мәтінді есептерді шығару; 10.4.3.1 есептің шарты бойынша математикалық модель құру
	Шексіз кемімелі геометриялық прогрессия	10.2.3.9 шексіз кемімелі прогрессия туралы түсінік болу; 10.2.3.10 шексіз кемімелі геометриялық прогрессия қосындысының формуласын периодты ондық бөлшекті жай бөлшекке айналдыру үшін қолдану
Тригонометрия	Бұрыш пен доғаның градустық және радиандық өлшемдері	10.1.1.1 бұрыштың радиандық өлшемі ұғымын меңгеру; 10.1.2.1 градусты радианға және радианды градусқа айналдыру; 10.1.1.2 бірлік шеңберде $0; \frac{\pi}{2}; \pi; \frac{3\pi}{2}; 2\pi$ сандарын белгілеу
	Кез келген бұрыштың синусы, косинусы, тангенсі және котангенсі. Бұрыш синусының, косинусының, тангенсінің және котангенсінің мәндері	10.2.4.1 тригонометриялық функциялардың анықтамаларын беру; 10.2.4.2 бірлік шеңбердегі нүктелердің координаталары $(\cos \alpha; \sin \alpha)$ мен тригонометриялық функциялардың өзара байланысын түсіну
3 – тоқсан		
		10.2.4.5 бірлік шеңбердің көмегімен тригонометриялық

Тригонометрия	Тригонометриялық функциялар және олардың қасиеттері	<p>функциялардың анықталу облысы мен мәндер жиынын табу;</p> <p>10.2.4.6 бірлік шеңбердің көмегімен тригонометриялық функциялардың жұптылығын (тақтылығын), периодтылығын, бірсарындылығын және таңба тұрақтылық аралықтарын түсіндіру</p>
	Тригонометрия формулалары	<p>10.2.4.3 бұрыштардың қосындысы мен айырымының, жарты және қос бұрыштың тригонометриялық формулаларын қолдану;</p> <p>10.2.4.4 келтіру формулаларын қолдану;</p> <p>10.2.4.7 тригонометриялық функциялардың қосындысы мен айырымын көбейтіндіге және көбейтіндісін қосындыға немесе айырымға түрлендіру формулаларын қолдану</p>
	Тригонометриялық өрнектерді тепе-тең түрлендіру	10.2.4.8 тригонометриялық өрнектерді тепе-тең түрлендіруді орындау
Ықтималдықтар теориясының элементтері	Ықтималдықтар теориясының негіздері	<p>10.3.2.1 оқиға, кездейсоқ оқиға, ақиқат оқиға, мүмкін емес оқиға, қолайлы нәтижелер, тең мүмкіндікті және қарама-қарсы оқиғалар ұғымдарын ажырату;</p> <p>10.3.2.2 қарапайым оқиғаны қарапайым еместен ажырату;</p> <p>10.3.2.3 ықтималдықтың классикалық анықтамасын білу және қарапайым есептер шығару үшін оны қолдану</p>
4 – тоқсан		
	Тізбектер	<p>10.2.3.4 арифметикалық прогрессияның n-ші мүшесін, алғашқы n мүшелерінің қосындысын есептеу формулаларын, сипаттамалық қасиетін қолдану;</p> <p>10.2.3.5 арифметикалық прогрессияға байланысты есептер шығару;</p> <p>10.2.3.7 геометриялық прогрессияның n-ші мүшесін, алғашқы n мүшелерінің қосындысын есептеу формулаларын, сипаттамалық қасиетін қолдану;</p>

		<p>10.2.3.8 геометриялық немесе/ және арифметикалық прогрессияларға байланысты есептер шығару; 10.2.3.11 шексіз кемімелі геометриялық прогрессия қосындысының формуласын есептер шығаруда қолдану</p>
<p>7-10-сыныптардағы алгебра курсы кайталау</p>	<p>Тригонометрия</p>	<p>10.1.2.1 градусты радианға және радианды градусқа айналдыру; 10.2.4.1 тригонометриялық функциялардың анықтамаларын беру; 10.2.4.6 бірлік шеңбердің көмегімен тригонометриялық функциялардың жұптылығын (тақтылығын), периодтылығын, бірсарындылығын және таңба тұрақтылық аралықтарын түсіндіру; 10.2.4.3 бұрыштардың қосындысы мен айырымының, жарты және қос бұрыштың тригонометриялық формулаларын қолдану; 10.2.4.4 келтіру формулаларын қолдану; 10.2.4.7 тригонометриялық функциялардың қосындысы мен айырымын көбейтіндіге және көбейтіндісін қосындыға немесе айырымға түрлендіру формулаларын қолдану; 10.2.4.8 тригонометриялық өрнектерді тепе-тең түрлендіруді орындау</p>

Қазақстан Республикасының
Білім және ғылым министрі
2022 жылғы 1 сәуірдегі
№123 бұйрығына
63-қосымша
Қазақстан Республикасы
Білім және ғылым министрінің
2013 жылғы 3 сәуірдегі
№ 115 бұйрығына
700-қосымша

Психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "Геометрия" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "Геометрия" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі – Бағдарлама) Қазақстан Республикасының "Білім туралы" Заңының 5-бабы б) тармақшасына сәйкес әзірленген.

2. Бағдарлама мақсаты – білім алушыларға шынайы геометриялық білімдерді, біліктер мен дағдыларды меңгерту; геометриялық әдіспен дүниені тануын меңгерту, қабылдау мәдениеті және кеңістікті игеру деңгейін мақсатқа бағыттап және жүйелі арттыру.

3. Бағдарлама міндеттері:

1) білім алушыларда геометриялық фигуралар ұғымын, бір немесе бірнеше геометриялық фигуралар арасындағы сандық және сапалық өзара қатынасты түсінуін қалыптастыру;

2) дедуктивті пайымдау дағдыларын (тура әдіс, қарсы әдісі) қалыптастыру;

3) жазық фигуралардың қасиеттері туралы теориялық білімдерін кеңейту және жүйелендіру;

4) әр түрлі күрделілік дәрежесіндегі сызбалардағы геометриялық фигураларды тану білігі мен дағдыларын қалыптастыру, есептерді шығару кезінде қосымша салуларды және көмекші сызбаларды қолдану;

5) қарапайым сызбаларды салу дағдыларын, өлшеу дағдыларын қалыптастыру;

6) кеңістік және кеңістіктік фигуралар туралы түсініктерін қалыптастыру;

7) есептеуге, дәлелдеуге және салуға арналған геометриялық есептерді шешу дағдыларын қалыптастыру.

4. Түзету-дамыту міндеттері:

1) ойлау операцияларын дамыту: салыстыру, талдау, жинақтау;

2) білім алушылардың логикалық ойлауын, дәлелді пайымдамаларға қабілетін, өз ойларын дәйекті және нақты білдіруін дамыту;

3) байқампаздығын, кеңістіктік елестетуін, қоршаған ортаны "геометриялық көруін" дамыту;

4) сөйлеу тілін арнайы терминдермен және сөйлемдермен байыта дамыту;

5) тұлғалық қасиеттерін: ұқыптылығын, ерік-жігерін, бастаған ісін аяқтай алуын, әрекетін жоспарлауын, өзін өзі бақылауды жүзеге асыруын қалыптастыру.

2-тарау. Оқу процесін ұйымдастырудағы педагогикалық тәсілдер

5. Оқыту процесінде педагог интеллектуалдық жүктемені белгілеу, арнайы оқыту тәсілдерін қолдану кезінде, жетістіктер деңгейін бағалау кезінде психикалық дамуы тежелген білім алушылардың ерекшеліктерін ескереді.

6. Қиындықтардың алдын алудың және геометрияны табысты оқытудың негізгі шарты келесідей педагогикалық тәсілдерді іске асыру болып табылады:

1) оқытуды дараландыру – білім алушылардың тұлғалық ерекшеліктерін, қабілеттерін, даму деңгейін есепке алуды және олардың әлеуетті мүмкіндіктерін ашу үшін оңтайлы жағдайларды қамтамасыз етуді қарастырады;

2) іс-әрекет тәсілі – игеретін білім, білік және дағдылары саналылығының жоғарғы дәрежесіне жетуге мүмкіндік беретін сыртқы практикалық және ішкі ойлау процестерін кешенді іске қосуды қарастырады;

3) уәждемелі-ойын тәсілі білім алушыларды оқу әрекетіне ниеттендіру және ынталандыру тәсілі ретінде;

4) қарым-қатынас тәсілі – табысты әлеуметтену кепілі және білімдер мен дағдыларды алудың негізгі құралы ретінде толық сөйлеу әрекетін қалыптастыруға мақсатталған;

5) сараланған және жеке тәсіл – білім алушылардың мүмкіндіктері мен қабілеттерін, білімдері мен біліктерінің өзекті деңгейін және әр оқушыға өзінің білім беру траекториясын құра отырып, психологиялық жайлылықты қамтамасыз етуге мүмкіндік беретін дамудың жақын аймағын ескереді.

7. Оқытудың нәтижелі процесіне келесідей педагогикалық технологиялар ықпал етеді:

1) пәнге, сондай-ақ таным процесіне қызығушылықты белсендіретін, эмоционалды аяны қосатын, өз күшіне сенімін тәрбиелейтін, педагогтармен және құрбыларымен тиімді қарым-қатынас дағдыларына үйрететін ойын технологиялары;

2) қызығушылығына, жетістігіне сүйенуді, оқу материалының мазмұнын бейімдеуді, күрделі толықтықты және артық көптүрлілікті; іс-әрекеттің бағдарлы негіздерін (тірек белгілерді) қолдануды; шартты үлгі бойынша анықтамаларды тұжырымдауды, алгоритмдерді қолдануды, толық меңгеру ұстанымынан шапшаңдық оңтайлығын қарастыратын өтемдік оқыту технологиясы.

8. Геометрия сабақтарын әдістемелік қамтамасыз ету келесідей ұсынымдарға негізделген:

1) геометрияны оқыту кезінде негізгі сүйеніш есептерді шешуге және планиметрия курсына алынатын маңызды икемдердің бірін: есептің мәтінін түсіну, шарты мен қорытындысын бөлу, есептің шарты мен шығарылуына ілеспе сызбаларды оқу және жасау икемдерін қалыптастыруға жасалады;

2) геометрияны оқыту кезінде қабылдауға күрделі теориялық материалды жойып және қысқартып, пәннің практикалық бағыттылығына ерекше көңіл бөлінеді;

3) оқу процесін ұйымдастыру кезінде есептеу және геометриялық есептер қатарын шешумен байланысты практикалық зертханалық жұмыстың жоғары оқыту қызметі ескеріледі;

4) білім алушылардың геометриялық білімдерді қабылдауын және меңгеруін жеңілдету әртүрлі құралдар мен көрнекіліктерді – үлгілерді, кестелерді, сызбаларды және суреттерді орынды қолданумен жеткізіледі;

5) білімдерді қайталау мен түзетуге арналған міндетті талаптарға жауап беретін негізгі біліктер мен дағдыларды жетілдіруге көбірек уақыт бөлінеді;

6) білім алушылардың ұғынуы үшін мұғалім барынша қарапайым, нақты және түсінікті тілде сөйлеуі қажет;

7) бар білімдері мен біліктерін өздігінен қолдану дағдыларын қалыптастыру.

9. Геометрия сабақтарын өткізу оқытудың интерактивті және техникалық құралдармен жаратандырылуын қарастырады:

1) компьютер, интерактивті тақта, микрокалькуляторлар;

2) құралдар мен тетіктер: тақтада және дәптерде жеке жұмыс істеу үшін сызу құралдарының жинақтары; әртүрлі өлшеу құралдары, оның ішінде төңіректі өлшеуге арналған құралдар;

3) бақылау және үздіксіз оқытуға арналған натуралды объектілер сияқты жазық және көлемді үлгілер.

10. Формативті және жиынтық бағалауға арналған тапсырмаларды мұғалім білім алушылардың мүмкіндіктерін ескере отырып, құрастырады. Рұқсат етіледі:

1) грамматикалық және семантикалық ресімдеу бойынша тұжырымдарды қысқартуға;

2) көптоптық нұсқауды тапсырманы орындауға қадамдықпен берілетін қысқа мағыналық бірлікке бөлуге;

3) қажет болған жағдайда сараланған көмекті ұсынуға: ынталандырушы, ұйымдастырушылық, бағыттаушы;

4) тапсырманы орындауға уақытты арттыруға.

3-тарау. "Геометрия" пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

11. "Геометрия" пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

1) 7-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 68 сағатты;

2) 8-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 68 сағатты;

3) 9-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 68 сағатты;

4) 10-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 68 сағатты құрайды.

12. Бағдарлама мазмұны мынадай бөлімді қамтиды:

1) "Геометрия".

13. "Геометрия" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) геометриялық фигуралар туралы түсінік;

2) геометриялық фигуралардың өзара орналасуы;

3) метрикалық қатыстар;

4) векторлар және түрлендірулер.

14. 7-сыныпқа арналған "Геометрия" пәнінің базалық мазмұны:

1) "Геометрияның алғашқы мәліметтері". Геометрияның негізгі ұғымдары. Геометрияның қарапайым фигуралары. Аксиома және теорема. Фигуралардың теңдігі.

Теореманы дәлелдеу. Дәлелдеудің кері жору әдісі. Сыбайлас және вертикаль бұрыштар және олардың қасиеттері. Бұрыштың биссектрисасы. Перпендикуляр;

2) "Үшбұрыштар". Үшбұрыш және оның түрлері. Үшбұрыштардың теңдігі. Үшбұрыштардың теңдігінің белгілері. Теңбүйірлі үшбұрыш. Үшбұрыштың биссектрисасы, медианасы және биіктігі, орта сызығы;

3) "Түзулердің өзара орналасуы". Екі түзуді қиюшымен қиғанда пайда болған бұрыштар. Түзулердің параллельдік белгілері. Параллель түзулердің қасиеттері. Үшбұрыштардың бұрыштарының қосындысы. Үшбұрыштың сыртқы бұрышы. Үшбұрыштардың теңсіздігі. Тікбұрышты үшбұрыштың теңдік белгілері. Тік бұрышты үшбұрыштың қасиеттері. Перпендикуляр түзулер. Көлбеу және оның проекциясы. Түзуге жүргізілген перпендикулярдың біреу ғана болуы;

4) 7-сыныптағы геометрия курсы қайталау.

15. 8-сыныпқа арналған "Геометрия" пәнінің базалық мазмұны::

1) 7-сыныптағы геометрия курсы қайталау;

2) "Шеңбер. Геометриялық салулар". Шеңбер, дөңгелек және оның элементтері мен бөліктері. Центрлік бұрыш. Түзу мен шеңбердің өзара орналасуы. Екі шеңбердің өзара орналасуы. Шеңберге жүргізілген жанама. Шеңберге жүргізілген жанамалардың қасиеттері. Үшбұрышқа іштей және сырттай сызылған шеңберлер. Салу есептері;

3) "Көпбұрыштар. Төртбұрыштарды зерттеу". Көпбұрыш. Дөңес көпбұрыш. Көпбұрыштың ішкі бұрыштарының қосындысы. Көпбұрыштың сыртқы бұрышы. Көпбұрыштың сыртқы бұрыштарының қосындысы. Параллелограмм және оның қасиеттері. Параллелограмның белгілері. Тіктөртбұрыш, ромб және шаршы, олардың қасиеттері және белгілері. Фалес теоремасы. Пропорционал кесінділер. Трапеция. Тікбұрышты және теңбүйірлі трапециялар, олардың қасиеттері. Үшбұрыштың орта сызығы. Трапецияның орта сызығы. Үшбұрыштың тамаша нүктелері. Үшбұрыштың медианаларының қасиеті;

4) "Тікбұрышты үшбұрыштың қабырғалары мен бұрыштары арасындағы қатыстар". Тікбұрышты үшбұрыштағы сүйір бұрыштың синусы, косинусы, тангенсі және котангенсі. Пифагор теоремасы. Негізгі тригонометриялық тепе-теңдіктер және оның салдары. Синус, косинус, тангенс және котангенстің бұрыштарындағы мәндері. Тікбұрышты үшбұрыштарды шешу. және $()$ бұрыштарының тригонометриялық функциялары;

5) 8-сыныптағы геометрия курсы қайталау.

16. 9-сыныпқа арналған "Геометрия" пәнінің базалық мазмұны:

1) 8-сыныптағы геометрия курсы қайталау;

2) "Аудан". Аудан ұғымы. Тең шамалас және тең құрамдас фигуралар. Шаршының, тіктөртбұрыштың, параллелограммның, ромбтың, үшбұрыштың және трапецияның аудандары;

3) "Жазықтықтағы тікбұрышты координаталар жүйесі. Жазықтықтағы нүктенің координаталары. Кесінді ортасының координаталары. Екі нүктенің арақашықтығы. Шеңбердің теңдеуі. Түзудің теңдеуі. Теңдеулерімен берілген түзулер мен шеңберлердің өзара орналасуы. Координаталарды есептер шығаруда қолдану;

4) "Жазықтықтағы векторлар". Вектор ұғымы. Нөлдік вектор. Бірлік вектор. Коллинеар векторлар. Вектордың ұзындығы (модулі). Векторлардың теңдігі. Векторларды қосу және оның қасиеттері, векторларды азайту, векторды санға көбейту. Жазықтықтағы векторды екі коллинеар емес векторлар бойынша жіктеу. Вектордың координаталары. Координаталық түрде берілген векторларға амалдар қолдану. Векторлардың коллинеарлық белгісі. Нүктенің радиус-векторы. Жазықтықтағы нүктелердің координаталары мен векторлардың координаталары арасындағы байланыс. Векторлардың арасындағы бұрыш. Векторлардың скалярлық көбейтіндісі. Векторларды есептерді шығаруда қолдану;

5) 9-сыныптағы геометрия курсың қайталау.

17. 10-сыныпқа арналған "Геометрия" пәнінің базалық мазмұны:

1) 9-сыныптағы геометрия курсың қайталау;

2) "Жазықтықта түрлендіру". Жазықтықты түрлендіру, қозғалыс және оның қасиеттері. Түрлендірулердің композициясы (көбейтіндісі). Фигуралардың теңдігі және оның қасиеттері. Жазықтықтағы қозғалыстар – осьтік және центрлік симметриялар, параллель көшіру, бұру. Гомотетия, ұқсастық түрлендіру және оның қасиеттері. Ұқсас фигуралар. Үшбұрыштар ұқсастығының белгілері. Тікбұрышты үшбұрыштардың ұқсастығы;

3) "Үшбұрыштарды шешу". Синустар және косинустар теоремалары. Үшбұрыштарды шешу. Практикалық мазмұнды есептерді шешу. Шеңберге іштей немесе сырттай сызылған үшбұрыштың ауданын пайдаланып шеңбердің радиусын табу формулалары;

4) "Шеңбер. Дұрыс көпбұрыштар". Іштей сызылған бұрыш және оның қасиеттері. Шеңбердің хордалары мен қиюшы кесінділерінің пропорционалдығы туралы теорема. Шеңберге іштей және сырттай сызылған төртбұрыштар. Дұрыс көпбұрыштар және олардың қасиеттері. Шеңбер доғасының ұзындығы. Сектор мен сегмент ауданы. Іштей және сырттай сызылған шеңберлердің радиустарын көпбұрыштың қабырғаларымен, периметрімен және ауданымен байланыстыратын формулалар. Дұрыс көпбұрыштарды салу;

5) 7-10 сыныптардағы геометрия курсың қайталау.

4-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

18. Бағдарламада, оқыту мақсаттары кодтық белгімен берілген. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сан бөлімше ретін, төртінші сан оқыту

мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 7.2.1.4. кодында "7" - сынып, "2.1" - бөлімше, "4" - оқыту мақсатының реттік саны.

19. Күтілетін нәтижелер бойынша оқыту мақсаттарының жүйесі:

1) "Геометрия" бөлімі:

1-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
	<p>7.1.1.1 планиметрияның негізгі фигураларын білу: нүкте, түзу; нүктелер мен түзулерді кескіндей және белгілей алу;</p> <p>7.1.1.2 нүктелер мен түзулердің тиістілік аксиомаларын қолдану;</p> <p>7.1.1.3 аксиоманың теоремадан айырмашылығын түсіну: теореманың шарты мен қорытындысын ажырату;</p> <p>7.1.1.4 теоремаларды дәлелдеу әдістерін ажырату: тура дәлелдеу және "кері жору" әдістері;</p> <p>7.1.1.5 кесінді, сәуле, бұрыш, үшбұрыш, жарты жазықтық анықтамаларын білу, фигураларды суретте тану;</p> <p>7.1.1.6 кесінділер мен бұрыштарды өлшеу аксиомаларын қолдану;</p> <p>7.1.1.7 тең фигуралардың анықтамасы мен қасиеттерін білу;</p> <p>7.1.1.8 кесінділер мен бұрыштарды салу аксиомаларын қолдану;</p>	<p>8.1.1.1 шеңбер мен дөңгелектің және</p>		

<p>1.1 Геометриялық фигуралар туралы түсінік</p>	<p>7.1.1.9 сыбайлас және вертикаль бұрыштардың анықтамаларын білу ;</p> <p>7.1.1.10 сыбайлас және вертикаль бұрыштардың қасиеттерін қолдану ;</p> <p>7.1.1.11 берілген үшбұрышқа тең үшбұрыштың бар болуы аксиомасын білу;</p> <p>7.1.1.12 үшбұрыштың медианасы, биссектрисасы, биіктігі, орта перпендикуляры, орта сызығы анықтамаларын білу және оларды салу мен суретте тану;</p> <p>7.1.1.13 үшбұрыштардың түрлерін ажырату;</p> <p>7.1.1.14 теңқабырғалы, теңбүйірлі, тікбұрышты үшбұрыштардың элементтерін білу;</p> <p>7.1.1.15 сүйір бұрышты, доғал бұрышты және тікбұрышты үшбұрыштардың биіктіктерінің орналасуын салыстыру;</p> <p>7.1.1.16 үшбұрыштың ішкі бұрыштарының қосындысы туралы теорема мен оның салдарларын білу;</p> <p>7.1.1.17 теореманың салдарын түсіну; үшбұрыштың ішкі бұрыштарының қосындысы туралы</p>	<p>олардың элементтерінің (центр, радиус, диаметр, хорда) анықтамаларын білу ;</p> <p>8.1.1.2 центрлік бұрыштың анықтамасы мен қасиеттерін білу;</p> <p>8.1.1.3 диаметр мен хорданың перпендикулярлығы туралы теореманы қолдану;</p> <p>8.1.1.4 нүктелердің геометриялық орнының анықтамасын білу;</p> <p>8.1.1.5 көпбұрыш, дөңес көпбұрыш, көпбұрыш элементтері анықтамаларын білу ;</p> <p>8.1.1.6 көпбұрыштың ішкі бұрыштарының қосындыларының және сыртқы бұрыштарының қосындыларының формулаларын қорытып шығару;</p> <p>8.1.1.7 параллелограмм анықтамасын білу;</p> <p>8.1.1.8 мысалдар мен қарсы мысалдармен дәлелдей отырып, тура және кері пайымдауларды қалыптастыру;</p> <p>8.1.1.9 параллелограммның қасиеттерін шығару үшін түзулердің параллелдік белгілерін қолдану;</p> <p>8.1.1.10 параллелограммның белгілерін білу және қолдану;</p>	<p>10.1.1.1 шеңбер доғасының және дөңгелек секторының анықтамаларын білу ;</p> <p>10.1.1.2 доға ұзындығының формуласын қорытып шығару және қолдану;</p> <p>10.1.1.3 сектор ауданының формуласын қорытып шығару және қолдану;</p> <p>10.1.1.4 іштей сызылған бұрыш анықтамасын және оның қасиеттерін білу;</p> <p>10.1.1.5 дөңгелектегі кесінділердің пропорционалдылығы туралы</p>
--	---	--	--

теореманың салдарларын білу;	8.1.1.11	теоремаларды қолдану
7.1.1.18 үшбұрыштың ішкі бұрыштарының қосындысы туралы теорема мен оның салдарларын есептер шығаруда қолдану;	тік төртбұрыш, ромб, шаршы анықтамаларын, олардың қасиеттері мен белгілерін білу;	
7.1.1.19 үшбұрыштың сыртқы бұрышының анықтамасын және үшбұрыштың сыртқы бұрышы туралы теореманы білу;	8.1.1.12 Фалес теоремасын қолдану ;	
7.1.1.20 үшбұрыштың сыртқы бұрышы туралы теореманы қолдану;	8.1.1.13 пропорционал кесінділер туралы теоремаларды білу және қолдану;	
7.1.1.21 үшбұрыштың бұрыштары мен қабырғалары арасындағы қатысты білу және есептер шығаруда қолдану;	8.1.1.14 циркуль мен сызғыштың көмегімен кесіндіні бірдей n бөлікке бөлу;	
7.1.1.22 үшбұрыштар теңдігінің белгілерін білу;	8.1.1.15 пропорционал кесінділерді салу;	
7.1.1.23 "қасиет" және "белгі" ұғымдарын ажырату ;	8.1.1.16 трапецияның анықтамасын, түрлерін және қасиеттерін білу;	
7.1.1.24 үшбұрыштар теңдігінің белгілерін және тең үшбұрыштардың қасиеттерін есептер шығару мен дәлелдеулерде қолдану;	8.1.1.17 үшбұрыштың орта сызығының қасиетін білу және қолдану;	
7.1.1.25 теңбүйірлі үшбұрыштың белгілері мен қасиеттерін қолдану ;	8.1.1.18 трапецияның орта сызығының қасиетін білу және қолдану	

	<p>7.1.1.26 теңқабырғалы үшбұрыштың қасиеттерін есептер шығаруда қолдану; 7.1.1.27 кез келген және тікбұрышты үшбұрыштар теңдігінің белгілері арасындағы байланысты білу; 7.1.1.28 есептерді шығаруда тікбұрышты үшбұрыштар теңдігінің белгілерін қолдану; 7.1.1.29 тікбұрышты үшбұрыштың қасиетін білу және қолдану; 7.1.1.30 перпендикулярдың анықтамасын білу</p>			
<p>1.2 Геометриялық фигуралардың өзара орналасуы</p>	<p>7.1.2.1 нүктелердің түзу мен жазықтықта орналасу аксиомаларын (реттік аксиомасын) білу және қолдану; 7.1.2.2 түзулердің параллельдік аксиомасын білу; 7.1.2.3 екі түзуді қиюшымен қиғанда пайда болған бұрыштарды атау; 7.1.2.4 түзулердің параллельдік белгілерін білу; 7.1.2.5 түзулердің параллельдік белгілерін есептер шығаруда қолдану; 7.1.2.6 түзулердің параллельдік қасиеттерін білу; 7.1.2.7 есептерді шығаруда түзулердің</p>	<p>8.1.2.1 шеңберге жүргізілген жанама мен қиюшының анықтамаларын білу ; 8.1.2.2 түзу мен шеңбердің, екі шеңбердің өзара орналасу жағдайларын талдау ; 8.1.2.3 есептер шығаруда шеңбер жанамасының қасиеттерін білу және қолдану; 8.1.2.4 үшбұрышқа іштей және сырттай сызылған шеңберлердің анықтамаларын білу ; 8.1.2.5 үшбұрышқа сырттай және іштей сызылған шеңберлердің</p>		<p>10.1.2.1 шеңберге іштей және сырттай сызылған төртбұрыштардың қасиеттері мен белгілерін білу және қолдану; 10.1.2.2 дұрыс көпбұрыштардың анықтамасын және қасиеттерін білу және атау; 10.1.2.3 дұрыс көпбұрыштарды салу; 10.1.2.4 дұрыс көпбұрышқа іштей және сырттай сызылған шеңберлердің радиустарын байланыстыратын формулаларды білу;</p>

	<p>параллельдік қасиеттерін қолдану ;</p> <p>7.1.2.8 перпендикуляр, көлбеу және көлбеудің проекциясы ұғымдарының анықтамаларын білу ;</p> <p>7.1.2.9 нүктеден түзуге түсірілген перпендикулярдың біреу ғана болуы туралы теореманы білу және қолдану;</p> <p>7.1.2.10 перпендикуляр түзулердің қасиеттерін білу және қолдану</p>	<p>центрлерінің орналасуын түсіндіру;</p> <p>8.1.2.6 берілген бұрышқа тең бұрыш салу, бұрыштың биссектрисасын салу, кесіндіні қақ бөлу;</p> <p>8.1.2.7 кесіндінің орта перпендикулярын және берілген түзуге перпендикуляр түзу салу;</p> <p>8.1.2.8 берілген элементтері (қабырғалары, бұрыштары, медианасы) бойынша үшбұрыш салу</p>		<p>10.1.2.5 дұрыс көпбұрыштың қабырғаларын, периметрін, ауданын және оған іштей және сырттай сызылған шеңберлердің радиустарын байланыстыратын қарапайым жағдайлардағы формулаларды білу және қолдану;</p> <p>10.1.2.6 үшбұрыш медианаларының қасиеттерін білу</p>
		<p>8.1.3.1 үшбұрыштың қабырғаларына жүргізілген медианалар, биссектрисалар, биіктіктер және орта перпендикулярлар қасиеттерін қолдану ;</p> <p>8.1.3.2 бұрыштың синусы, косинусы, тангенсі және котангенсінің тікбұрышты үшбұрыштың қабырғалары мен бұрыштарының қатыстары арқылы берілген анықтамаларын білу ;</p> <p>8.1.3.3 Пифагор теоремасын жаңғырту және қолдану;</p>	<p>9.1.3.1 көпбұрыш ауданының анықтамасын және оның қасиетін білу;</p> <p>9.1.3.2 тең шамалас және тең құрамдас фигуралардың анықтамаларын білу ;</p> <p>9.1.3.3 параллелограммның, ромбтың ауданы формулаларын білу және қолдану;</p> <p>9.1.3.4 үшбұрыштың ауданы формулаларын қорытып шығару және қолдану;</p> <p>9.1.3.5 трапецияның ауданы формулаларын білу және қолдану;</p> <p>9.1.3.6 жазықтықта координаталарымен берілген екі нүктенің арақашықтықтығын есептеу;</p>	<p>10.1.3.1 косинустар теоремасын білу және қолдану;</p> <p>10.1.3.2 синустар теоремасын білу және қолдану;</p> <p>10.1.3.3 іштей сызылған үшбұрыштың ауданын</p> $(S = \frac{abc}{4R})$ <p>мұндағы a, b, c – үшбұрыштың қабырғалары, R – сырттай сызылған шеңбер радиусы) және сырттай сызылған көпбұрыштың ауданының</p> $(S = p \cdot r)$ <p>мұндағы</p>

1.3 Метрикалық қатыстар

7.1.3.1 үшбұрыш теңсіздігін қолдану;
7.1.3.2 геометриялық суреттерді орындауда фигуралардың элементтері арасындағы метрикалық қатыстарды сақтау;
7.1.3.3 геометриялық суретті салу процесінің нақты реттілігін сақтау

8.1.3.4 бұрышты оның синусы, косинусы, тангенсі және котангенсінің белгілі мәні бойынша салу;
8.1.3.5 тікбұрышты үшбұрышты 300, 450, 600 -қа тең бұрыштардың синус, косинус, тангенс және котангенсінің мәндерін табу үшін қолдану;
8.1.3.6 тікбұрышты үшбұрыштың элементтерін табу үшін 300, 450, 600 -қа тең бұрыштардың синус, косинус, тангенс және котангенсінің мәндерін қолдану;
8.1.3.7 берілген екі элементі бойынша тікбұрышты үшбұрыштың бұрыштары мен қабырғаларын табу;
8.1.3.8 Пифагор теоремасын пайдаланып,
 $\sin^2 \alpha + \cos^2 \alpha = 1$ формуласын қорытып шығаруды білу және есептер шешуде қолдану;
8.1.3.9 негізгі тригонометриялық тепе-теңдіктерді атау;
8.1.3.10 α және $(90-\alpha)$ бұрыштарының синусы, косинусы, тангенсі және котангенсі арасындағы байланыстарды білу және қолдану;
8.1.3.11 $\sin \alpha, \cos \alpha, tg$

9.1.3.7 кесінді ортасының координаталарын табу;
9.1.3.8 кесіндіні берілген қатынаста бөлегін нүктенің координаталарын табу;
9.1.3.9 центрі (a, b) , радиусы r болатын шеңбердің теңдеуін $(x - a)^2 + (y - b)^2 = r^2$ білу;
9.1.3.10 берілген теңдеуі бойынша шеңбер салу;
9.1.3.11 түзудің жалпы теңдеуін және берілген екі нүкте арқылы өтетін түзудің теңдеуін жазу:
 $ax + by + c = 0,$
 $\frac{x-x_1}{x_2-x_1} = \frac{y-y_1}{y_2-y_1}$;
9.1.3.12 координаталармен берілген қарапайым есептерді шығару;
9.1.3.13 вектордың координаталарын табу;
9.1.3.14 вектордың ұзындығын табу;
9.1.3.15 координаталарымен берілген векторларға амалдар қолдану;
9.1.3.16 векторлардың скаляр көбейтіндісін және оның қасиеттерін білу және қолдану;

r – іштей сызылған шеңбер радиусы,
 p көпбұрыштың жарты периметрі) формуларын білу және қолдану;
10.1.3.4 шеңберге іштей немесе сырттай сызылған үшбұрыштардың аудандарын пайдаланып шеңбердің радиусын табу формулаларын білу және қолдану;
10.1.3.5 синустар және косинустар теоремаларын үшбұрыштарды шешуде және қолданбалы есептерді шығаруда қолдану

		мәндерін олардың біреуінің берілген мәні бойынша табу	9.1.3.17 векторлар арасындағы бұрышты есептеу	
1.4 Векторлар және түрлендірулер			<p>9.1.4.1 вектордың, коллинеар векторлардың, тең векторлардың, нөлдік вектордың, бірлік вектордың және вектор ұзындығының анықтамаларын білу ;</p> <p>9.1.4.2 векторларды қосу, векторды санға көбейту ережелерін білу және қолдану;</p> <p>9.1.4.3 векторлардың коллинеарлық шартын білу және қолдану;</p> <p>9.1.4.4 векторды екі коллинеар емес векторлар бойынша жіктеу;</p> <p>9.1.4.5 екі вектордың арасындағы бұрыштың анықтамасын білу;</p> <p>9.1.4.6 векторлардың скаляр көбейтіндісін табу;</p> <p>9.1.4.7 есептер шығаруда векторларды қолдану</p>	<p>10.1.4.1 қозғалыстың түрлерін, композициясын және олардың қасиеттерін білу;</p> <p>10.1.4.2 симметрия, параллель көшіру және бұру кезінде фигуралардың бейнелерін салу;</p> <p>10.1.4.3 жазықтықта түрлендіруді қолдана отырып есептер шығару;</p> <p>10.1.4.4 гомотетияның анықтамасын және қасиеттерін білу;</p> <p>10.1.4.5 гомотетия кезінде әртүрлі фигуралардың бейнелерін салу;</p> <p>10.1.4.6 ұқсас фигуралардың анықтамасын және қасиеттерін білу және атау;</p> <p>10.1.4.7 үшбұрыштар ұқсастығы белгілерін білу және қолдану;</p> <p>10.1.4.8 тікбұрышты үшбұрыштардың ұқсастығын білу және қолдану;</p> <p>10.1.4.9 үшбұрыш биссектрисасының қасиетін білу және қолдану;</p> <p>10.1.4.10 ұқсас фигуралардың аудандары және ұқсастық коэффициенті арасындағы тәуелділік формуласын білу;</p>

			10.1.4.11 дұрыс көрбұрыштардың симметрияларын білу
--	--	--	--

20. Осы Бағдарлама психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "Геометрия" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспары негізінде осы Бағдарламаның қосымшасына сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді жоспарда барлық сынып бойынша әр бөлімде қамтылатын оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

21. Бөлімдер мен тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "Геометрия" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасына қосымша

Психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "Геометрия" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) 7-сынып:

1-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1 - тоқсан		
Геометрияның алғашқы мәліметтері	Геометрияның негізгі ұғымдары. Аксиома. Теорема	7.1.1.1 планиметрияның негізгі фигураларын білу: нүкте, түзу; нүктелер мен түзулерді кескіндей және белгілей алу; 7.1.1.5 кесінді, сәуле, бұрыш, үшбұрыш, жарты жазықтық анықтамаларын білу, фигураларды суретте тану; 7.1.1.2 нүктелер мен түзулердің тиістілік аксиомаларын қолдану; 7.1.1.3 аксиоманың теоремадан айырмашылығын түсіну: теореманың шарты мен қорытындысын ажырату; 7.1.2.1 нүктелердің түзу мен жазықтықта орналасу аксиомаларын (реттік аксиомасын) білу және қолдану;

		<p>7.1.1.6 кесінділер мен бұрыштарды өлшеу аксиомаларын қолдану;</p> <p>7.1.1.8 кесінділер мен бұрыштарды салу аксиомаларын қолдану;</p> <p>7.1.1.11 берілген үшбұрышқа тең үшбұрыштың бар болуы аксиомасын білу;</p> <p>7.1.2.2 түзулердің параллельдік аксиомасын білу</p>
	Фигуралар теңдігі	7.1.1.7 тең фигуралардың анықтамасы мен қасиеттерін білу
	Теореманы дәлелдеу әдістері: тура дәлелдеу және "кері жору" әдісі	7.1.1.4 теоремаларды дәлелдеу әдістерін ажырату: тура дәлелдеу және "кері жору" әдістері
2 – тоқсан		
Геометрияның алғашқы мәліметтері	Сыбайлас және вертикаль бұрыштар, олардың қасиеттері	<p>7.1.1.9 сыбайлас және вертикаль бұрыштардың анықтамаларын білу;</p> <p>7.1.1.10 сыбайлас және вертикаль бұрыштардың қасиеттерін қолдану;</p> <p>7.1.1.30 перпендикулярдың анықтамасын білу</p>
Үшбұрыштар	Үшбұрыш және оның түрлері	7.1.1.13 үшбұрыштардың түрлерін ажырату
	Үшбұрыштың биссектрисы, медианасы, биіктігі және орта сызығы	<p>7.1.1.14 теңқабырғалы, теңбүйірлі, тікбұрышты үшбұрыштардың элементтерін білу;</p> <p>7.1.1.12 үшбұрыштың медианасы, биссектрисасы, биіктігі, орта перпендикулярлары, орта сызығы анықтамаларын білу және оларды салу мен суретте тану;</p> <p>7.1.1.15 сүйір бұрышты, доғал бұрышты және тікбұрышты үшбұрыштардың биіктіктерінің орналасуын салыстыру;</p> <p>7.1.3.3 геометриялық суретті салу процесінің нақты реттілігін сақтау</p>
3 – тоқсан		
Үшбұрыштар	Үшбұрыштар теңдігінің белгілері	<p>7.1.1.22 үшбұрыштар теңдігінің белгілерін білу;</p> <p>7.1.1.23 "қасиет" және "белгі" ұғымдарын ажырату;</p> <p>7.1.1.24 үшбұрыштар теңдігінің белгілерін және тең үшбұрыштардың қасиеттерін есептер шығару мен дәлелдеулерде қолдану;</p>

		7.1.3.3 геометриялық суретті салу процесінің нақты реттілігін сақтау
	Теңбүйірлі үшбұрыш, оның қасиеттері және белгілері	7.1.1.25 теңбүйірлі үшбұрыштың белгілері мен қасиеттерін қолдану; 7.1.1.26 теңқабырғалы үшбұрыштың қасиеттерін есептер шығаруда қолдану
Түзулердің өзара орналасуы	Параллель түзулер, олардың белгілері және қасиеттері	7.1.2.3 екі түзуді қиюшымен қиғанда пайда болған бұрыштарды атау; 7.1.2.4 түзулердің параллельдік белгілерін білу; 7.1.2.5 түзулердің параллельдік белгілерін есептер шығаруда қолдану; 7.1.2.6 түзулердің параллельдік қасиеттерін білу; 7.1.2.7 есептерді шығаруда түзулердің параллельдік қасиеттерін қолдану
	Үшбұрыш бұрыштарының қосындысы. Үшбұрыштың сыртқы бұрышы	7.1.1.16 үшбұрыштың ішкі бұрыштарының қосындысы туралы теорема мен оның салдарларын білу; 7.1.1.17 теореманың салдарын түсіну; үшбұрыштың ішкі бұрыштарының қосындысы туралы теореманың салдарларын білу; 7.1.1.18 үшбұрыштың ішкі бұрыштарының қосындысы туралы теорема мен оның салдарларын есептер шығаруда қолдану; 7.1.1.19 үшбұрыштың сыртқы бұрышының анықтамасын және үшбұрыштың сыртқы бұрышы туралы теореманы білу; 7.1.1.20 үшбұрыштың сыртқы бұрышы туралы теореманы қолдану
	Үшбұрыш теңсіздігі	7.1.1.21 үшбұрыштың бұрыштары мен қабырғалары арасындағы қатысты білу және есептер шығаруда қолдану; 7.1.3.1 үшбұрыш теңсіздігін қолдану; 7.1.3.2 геометриялық суреттерді орындауда фигуралардың элементтері арасындағы метрикалық қатыстарды сақтау
4 – тоқсан		

Түзулердің өзара орналасуы	Тікбұрышты үшбұрыштардың теңдігінің белгілері. Тікбұрышты үшбұрыштың қасиеттері	7.1.1.27 кез келген және тікбұрышты үшбұрыштар теңдігінің белгілері арасындағы байланысты білу; 7.1.1.28 есептерді шығаруда тікбұрышты үшбұрыштар теңдігінің белгілерін қолдану; 7.1.1.29 тікбұрышты үшбұрыштың қасиетін білу және қолдану
	Перпендикуляр түзулер. Перпендикуляр, көлбеу және оның проекциясы	7.1.2.8 перпендикуляр, көлбеу және көлбеудің проекциясы ұғымдарының анықтамаларын білу; 7.1.2.9 нүктеден түзуге түсірілген перпендикулярдың біреу ғана болуы туралы теореманы білу және қолдану; 7.1.2.10 перпендикуляр түзулердің қасиеттерін білу және қолдану
7-сыныптағы геометрия курсын қайталау		

2) 8 - сынып:

2 - кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1 – тоқсан		
7-сыныптағы геометрия курсын қайталау		
Шеңбер. Геометриялық салулар	Шеңбер, дөңгелек, олардың элементтері мен бөліктері. Центрілік бұрыш	8.1.1.1 шеңбер мен дөңгелектің және олардың элементтерінің (центр, радиус, диаметр, хорда) анықтамаларын білу; 8.1.1.2 центрілік бұрыштың анықтамасы мен қасиеттерін білу; 8.1.1.3 диаметр мен хорданың перпендикулярлығы туралы теореманы қолдану; 8.1.1.4 нүктелердің геометриялық орнының анықтамасын білу
	Түзу мен шеңбердің өзара орналасуы. Екі шеңбердің өзара орналасуы	8.1.2.2 түзу мен шеңбердің, екі шеңбердің өзара орналасу жағдайларын талдау
	Шеңберге жүргізілген жанама. Шеңберге жүргізілген жанамалардың қасиеттері	8.1.2.1 шеңберге жүргізілген жанама мен қиюшының анықтамаларын білу; 8.1.2.3 есептер шығаруда шеңбер жанамасының қасиеттерін білу және қолдану
		8.1.2.4 үшбұрышқа іштей және сырттай сызылған шеңберлердің анықтамаларын білу;

	Үшбұрышқа іштей және сырттай сызылған шеңберлер	8.1.2.5 үшбұрышқа сырттай және іштей сызылған шеңберлердің центрлерінің орналасуын түсіндіру
	Салу есептері	8.1.2.6 берілген бұрышқа тең бұрыш салу, бұрыштың биссектрисасын салу, кесіндіні қак бөлу; 8.1.2.7 кесіндінің орта перпендикулярын және берілген түзуге перпендикуляр түзу салу; 8.1.2.8 берілген элементтері (қабырғалары, бұрыштары, медианасы) бойынша үшбұрыш салу
2 – тоқсан		
Көпбұрыштар. Төртбұрыштарды зерттеу	Көпбұрыш. Дөңес көпбұрыш	8.1.1.5 көпбұрыш, дөңес көпбұрыш, көпбұрыш элементтері анықтамаларын білу; 8.1.1.6 көпбұрыштың ішкі бұрыштарының қосындыларының және сыртқы бұрыштарының қосындыларының формулаларын қорытып шығару
	Параллелограмм, ромб, тіктөртбұрыш, шаршы және олардың қасиеттері мен белгілері	8.1.1.7 параллелограмм анықтамасын білу; 8.1.1.8 мысалдар мен қарсы мысалдармен дәлелдей отырып, тура және кері пайымдауларды қалыптастыру; 8.1.1.9 параллелограммның қасиеттерін шығару үшін түзулердің параллелдік белгілерін қолдану; 8.1.1.10 параллелограммның белгілерін білу және қолдану; 8.1.1.11 тіктөртбұрыш, ромб, шаршы анықтамаларын, олардың қасиеттері мен белгілерін білу
3 – тоқсан		
	Фалес теоремасы. Пропорционал кесінділер	8.1.1.12 Фалес теоремасын қолдану; 8.1.1.13 пропорционал кесінділер туралы теоремаларды білу және қолдану; 8.1.1.14 циркуль мен сызғыштың көмегімен кесіндіні бірдей n бөлікке бөлу; 8.1.1.15 пропорционал кесінділерді салу

Көпбұрыштар. Төртбұрыштарды зерттеу	Трапеция, оның түрлері мен қасиеттері. Трапеция мен үшбұрыштың орта сызықтары	8.1.1.16 трапецияның анықтамасын, түрлерін және қасиеттерін білу; 8.1.1.17 үшбұрыштың орта сызығының қасиетін білу және қолдану; 8.1.1.18 трапецияның орта сызығының қасиетін білу және қолдану
Тікбұрышты үшбұрыштың қабырғалары мен бұрыштары арасындағы қатыстар	Тікбұрышты үшбұрыштың сүйір бұрыштарының тригонометриялық функциялары. Пифагор теоремасы	8.1.3.1 үшбұрыштың қабырғаларына жүргізілген медианалар, биссектрисалар, биіктіктер және орта перпендикулярлар қасиеттерін қолдану 8.1.3.2 бұрыштың синусы, косинусы, тангенсі және котангенсінің тікбұрышты үшбұрыштың қабырғалары мен бұрыштарының қатыстары арқылы берілген анықтамаларын білу; 8.1.3.3 Пифагор теоремасын жаңғырту және қолдану
4 - тоқсан		
Тікбұрышты үшбұрыштың қабырғалары мен бұрыштары арасындағы қатыстар	Негізгі тригонометриялық тепе-теңдіктер	8.1.3.8 Пифагор теоремасын пайдаланып, $\sin^2 \alpha + \cos^2 \alpha =$ формуласын қорытып шығаруды білу және есептер шешуде қолдану; 8.1.3.9 негізгі тригонометриялық тепе-теңдіктерді атау; 8.1.3.10 α және $(90-\alpha)$ бұрыштарының синусы, косинусы, тангенсі және котангенсі арасындағы байланыстарды білу және қолдану; 8.1.3.11 $\sin \alpha, \cos \alpha, tg \alpha$ және $ctg \alpha$ мәндерін олардың біреуінің берілген мәні бойынша табу; 8.1.3.4 бұрышты оның синусы, косинусы, тангенсі және котангенсінің белгілі мәні бойынша салу 8.1.3.5 тікбұрышты үшбұрышты 300, 450, 600 -қа тең бұрыштардың синус, косинус,

	Тікбұрышты үшбұрыштарды шешу	тангенс және котангенсінің мәндерін табу үшін қолдану; 8.1.3.6 тікбұрышты үшбұрыштың элементтерін табу үшін 300, 450, 600 - қа тең бұрыштардың синус, косинус, тангенс және котангенсінің мәндерін қолдану; 8.1.3.7 берілген екі элементі бойынша тікбұрышты үшбұрыштың бұрыштары мен қабырғаларын табу
8-сыныптағы геометрия курсын қайталау		

3) 9 - сынып:

3 - кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1 – тоқсан		
8-сыныптағы геометрия курсын қайталау		
Аудан	Фигураның ауданы және оның қасиеттері	9.1.3.1 көпбұрыш ауданының анықтамасын және оның қасиетін білу; 9.1.3.2 тең шамалас және тең құрамдас фигуралардың анықтамаларын білу
	Төртбұрыштар мен үшбұрыштардың аудандары	9.1.3.3 параллелограммның, ромбтың ауданы формулаларын білу және қолдану; 9.1.3.4 үшбұрыштың ауданы формулаларын қорытып шығару және қолдану; 9.1.3.5 трапецияның ауданы формулаларын білу және қолдану
2 – тоқсан		
Жазықтықтағы тікбұрышты координаталар жүйесі	Жазықтықтағы координаталар әдісі	9.1.3.6 жазықтықта координаталарымен берілген екі нүктенің арақашықтықтығын есептеу; 9.1.3.7 кесінді ортасының координаталарын табу; 9.1.3.8 кесіндіні берілген қатынаста бөлетін нүктенің координаталарын табу; 9.1.3.9 центрі (a, b), радиусы r болатын шеңбердің теңдеуін $(x - a)^2 + (y - b)^2 = r^2$ білу;

		<p>9.1.3.10 берілген теңдеуі бойынша шеңбер салу;</p> <p>9.1.3.11 түзудің жалпы теңдеуін және берілген екі нүкте арқылы өтетін түзудің теңдеуін жазу:</p> $ax + by + c = 0,$ $\frac{x-x_1}{x_2-x_1} = \frac{y-y_1}{y_2-y_1}.$
	Мәтін есептерді шығару	9.1.3.12 координаталармен берілген қарапайым есептерді шығару

3 – тоқсан

Жазықтықтағы векторлар	Вектор. Векторларға амалдар қолдану. Коллинеар және коллинеар емес векторлар	<p>9.1.4.1 вектордың, коллинеар векторлардың, тең векторлардың, нөлдік вектордың, бірлік вектордың және вектор ұзындығының анықтамаларын білу;</p> <p>9.1.4.2 векторларды қосу, векторды санға көбейту ережелерін білу және қолдану;</p> <p>9.1.4.3 векторлардың коллинеарлық шартын білу және қолдану;</p> <p>9.1.4.4 векторды екі коллинеар емес векторлар бойынша жіктеу;</p> <p>9.1.4.5 екі вектордың арасындағы бұрыштың анықтамасын білу;</p> <p>9.1.4.6 векторлардың скаляр көбейтіндісін табу</p>
------------------------	--	---

4 – тоқсан

Жазықтықтағы векторлар	Вектордың координаталары. Координаталық түрде берілген векторларға амалдар қолдану	<p>9.1.3.13 вектордың координаталарын табу;</p> <p>9.1.3.14 вектордың ұзындығын табу;</p> <p>9.1.3.15 координаталарымен берілген векторларға амалдар қолдану;</p> <p>9.1.3.16 векторлардың скаляр көбейтіндісін және оның қасиеттерін білу және қолдану;</p> <p>9.1.3.17 векторлар арасындағы бұрышты есептеу</p>
	Есептерді шешуде векторларды қолдану	9.1.4.7 есептер шығаруда векторларды қолдану

9-сыныптағы геометрия курсын қайталау

4) 10 - сынып:

4 - кесте

--	--	--

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1 – тоқсан		
9-сыныптағы геометрия курсы қайталау		
Жазықтықтағы түрлендірулер	Қозғалыс және оның қасиеттері	<p>10.1.4.1 қозғалыстың түрлерін, композициясын және олардың қасиеттерін білу;</p> <p>10.1.4.2 симметрия, параллель көшіру және бұру кезінде фигуралардың бейнелерін салу;</p> <p>10.1.4.3 жазықтықта түрлендіруді қолдана отырып есептер шығару</p>
	Гомотетия және оның қасиеттері	<p>10.1.4.4 гомотетияның анықтамасын және қасиеттерін білу;</p> <p>10.1.4.5 гомотетия кезінде әртүрлі фигуралардың бейнелерін салу</p>
2 – тоқсан		
Жазықтықтағы түрлендірулер	Ұқсас фигуралар және олардың қасиеттері. Үшбұрыштар ұқсастығының белгілері	<p>10.1.4.6 ұқсас фигуралардың анықтамасын және қасиеттерін білу және атау;</p> <p>10.1.4.7 үшбұрыштар ұқсастығы белгілерін білу және қолдану;</p> <p>10.1.4.8 тікбұрышты үшбұрыштардың ұқсастығын білу және қолдану;</p> <p>10.1.4.9 үшбұрыш биссектрисасының қасиетін білу және қолдану;</p> <p>10.1.4.10 ұқсас фигуралардың аудандары және ұқсастық коэффициенті арасындағы тәуелділік формуласын білу</p>
3 – тоқсан		
		<p>10.1.3.1 косинустар теоремасын білу және қолдану;</p> <p>10.1.3.2 синустар теоремасын білу және қолдану;</p> <p>10.1.3.3 іштей сызылған үшбұрыштың ауданын</p> $(S = \frac{abc}{4R}, \text{ мұндағы } a, b, c$ <p>– үшбұрыштың қабырғалары, R – сырттай сызылған шеңбер радиусы) және сырттай сызылған көпбұрыштың ауданының</p> $(S = p \cdot r$

Үшбұрыштарды шешу	Үшбұрыштарды шешу	, мұндағы r – іштей сызылған шеңбер радиусы, p -көпбұрыштың жарты периметрі) формуларын білу және қолдану; 10.1.3.4 шеңберге іштей немесе сырттай сызылған үшбұрыштардың аудандарын пайдаланып шеңбердің радиусын табу формулаларын білу және қолдану; 10.1.3.5 синустар және косинустар теоремаларын үшбұрыштарды шешуде және қолданбалы есептерді шығаруда қолдану
4 – тоқсан		
Шеңбер. Көпбұрыштар	Шеңбер және дөңгелек. Доғаның ұзындығы. Дөңгелек, сектор және сегменттің аудандары	10.1.1.1 шеңбер доғасының және дөңгелек секторының анықтамаларын білу; 10.1.1.2 доға ұзындығының формуласын қорытып шығару және қолдану; 10.1.1.3 сектор ауданының формуласын қорытып шығару және қолдану; 10.1.1.4 іштей сызылған бұрыш анықтамасын және оның қасиеттерін білу; 10.1.1.5 дөңгелектегі кесінділердің пропорционалдылығы туралы теоремаларды қолдану
	Дұрыс көпбұрыштар, олардың қасиеттері және симметриялары	10.1.2.1 шеңберге іштей және сырттай сызылған төртбұрыштардың қасиеттері мен белгілерін білу және қолдану; 10.1.2.2 дұрыс көпбұрыштардың анықтамасын және қасиеттерін білу және атау; 10.1.2.3 дұрыс көпбұрыштарды салу; 10.1.2.4 дұрыс көпбұрышқа іштей және сырттай сызылған шеңберлердің радиустарын байланыстыратын формулаларды білу; 10.1.2.5 дұрыс көпбұрыштың қабырғаларын, периметрін, ауданын және оған іштей және сырттай сызылған шеңберлердің радиустарын байланыстыратын

	қарапайым жағдайлардағы формулаларды білу және қолдану; 10.1.2.6 үшбұрыш медианаларының қасиеттерін білу; 10.1.4.11 дұрыс көрбұрыштардың симметрияларын білу
7-10-сыныптардағы геометрия курсын қайталау	

Қазақстан Республикасының
Білім және ғылым министрі
2022 жылғы 1 сәуірдегі
№123 бұйрығына
64-қосымша

Қазақстан Республикасы білім
және ғылым Министрінің
2013 жылғы 3 сәуірдегі
№ 115 бұйрығына
701-қосымша

Психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10 сыныптары үшін "Информатика" пәнінен жаңартылған мазмұндағы Үлгілік оқу бағдарламасы

1 тарау. Жалпы ережелер

1. Психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10 сыныптары үшін "Информатика" пәнінен жаңартылған мазмұндағы Үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі - бағдарлама) Қазақстан Республикасының "Білім туралы" Заңының 5 бабы 6) тармақшасына сәйкес даярланған.

2. Оқу пәнінің мақсаты – заманауи ақпараттық технологиялары туралы базалық білімдерін, біліктерін және жұмыс дағдыларын қалыптастыру, танымдық іс-әрекетін дамыту, ақпараттық мәдениет дағдыларын меңгерген тұлғаны тәрбиелеу.

3. Оқыту міндеттері:

1) ақпарат, ақпараттық процестер, жүйелер, технологиялар мен үлгілер жөнінде ғылыми ұғымның негізін құрайтын білімдерін қалыптастыру;

2) ақпараттық технологиялардың көмегімен ақпараттарды алу, жіберу және өңдеу біліктілігінен тұратын ақпарат мәдениеті дағдыларын дамыту;

3) үлгіге қарап тапсырмаларды орындау дағдылары мен біліктерін қалыптастыру;

4) оқу процесінде электронды оқу құралдарын, конструкторларды, тренажерларды, таныстырылыдады қолдану білігін қалыптастыру және дамыту;

5) мақсатқа жету үшін іс-әрекеттің кезектілігін жоспарлау, іс-әрекеттің кезектілігін сипаттау дағдыларын дамыту;

6) жеке заттарды топқа біріктіру, бір топтағы заттардың ортақ белгілерін ажырату дағдыларын дамыту;

7) мәтін, суреттер мен схемаларды құру процесінде әлемнің жүйелік-ақпараттық картинасын (дүниетанымын) қалыптастыру;

8) күнделікті тұрмыста, жеке және топтық жобаларды орындау кезінде ақпараттық-коммуникациялық құралдарды қолдану дағдыларын дамыту;

9) ақпаратты таратудың құқықтық және этикалық аспектісін ескере отырып оған қарасты жауапкершілігін, алынған ақпаратты таңдай білуін қалыптастыру.

4. Түзету-дамытушылық міндеттер:

1) кеңістіктік ұғымдарын, жадының көлемін, зейін қасиеттерін, алгоритмдік және жүйелілік ойлау қабілеттерін дамыту;

2) бақылау және өзін-өзі бақылау дағдыларын қалыптастыру;

3) сөйлеу тілін дамыту.

2-тарау. Оқу процесін ұйымдастырудың педагогикалық тәсілдері

5. Оқу процесін ұйымдастырғанда психикалық дамуы тежелген білім алушылардың келесідей ерекшеліктері ескеріледі: танымдық процестерінің жеткіліксіздігі (қабылдау, қиял, көрнекі-бейнелік ойлау), зейіннің тұрақсыздығы, есте сақтау қабілетінің төмендігі, оқу материалын қабылдау қиындықтары, ойлау операцияларының қалыптаспағандығы (талдау, жинақтау, салыстыру), оқылымының, ауызша және жазбаша сөздерінің жетіспеушілігі.

6. Оқу пәніне оқыту келесі тәсілдерге негізделіп жүзеге асырылады:

1) зерттеушілік тәсіл - мұғалім және білім алушы арасындағы өзара қарым-қатынасының сипатын ынымақтастық жағына қарай өзгертуге, танымдық қызығушылығын арттыруға, оқу мен білім берудің оң уәждемесін құруға, терең, мықты және нәтижелі білім қалыптастыруға ықпал етеді. Зерттеушілік тәсілді қолдану тұлғаның зияттық саласын түзетуге және дамытуға, өздігінен білім алу дағдылары мен біліктерін қалыптастыруға мүмкіндік береді;

2) құндылықты-бағыттық тәсіл - оқу іс-әрекетін ұйымдастыруды, оның нәтижелерін алу мен қолдануды, жеке тұлғаның тәртібі мен іс-әрекетін ынталандыратын фактор ретінде, белгілі бір құндылықтар позициясынан қолдану тәсілі;

3) тұлғалы-бағыттық тәсіл - әр білім алушының дамуына қолайлы мүмкіндіктер құруды қарастырады, мұнда білім алушының жекелік-психологиялық ерекшеліктері ескеріліп қана қоймай, танымдық үдерістеінің, тұлғалық қасиеттерінің, іс-әрекеттік сипаттарының қалыптасуы және ары қарай дамуы жүзеге асырылады;

4) іс-әрекеттік тәсіл - іс-әрекеттің құрылымдық компоненттерін, соның ішінде оқу әрекетін қалыптастыруды қарастырады;

5) информатика сабақтары, оқылатын материалдың көлемін анықтауда, оның ұсыну жылдамдығы мен сабақтың эмоционалдық қанықтығын жүзеге асыруда жекелік және сараланымдық тәсілі ескеріліп, құрылады.

7. Оқу процесі барысында оқытудың әртүрлі әдістері қолданылады, соның ішінде үлгілерді, кестелерді, схемаларды, алгоритмдік жазбаларды қолдану арқылы бейімдеп түсіндірудің тәжірибелік әдістеріне артықшылық беріледі.

8. "Информатика" оқу пәніне оқыту оқу материалын жүйелі ұсыну негізінде жүзеге асырылады. Педагог ұйымдастырады:

- 1) "ақпарат", "жүйе", "алгоритм" ұғымдарын кезеңмен қалыптастыруды;
- 2) шынайы өмірдегі нысандардың өзара қатынастыра мен байланыстары туралы және содан пайда болған жүйелі эффекттер туралы жүйелік ұғымдарын дамытуды;
- 3) жоғары сыныптарда оқыту процесін ұйымдастырудың дұрыс тәсілі болып табылатын, мәтіндік есептерді шығарудың алгоритмдік тәсілін қалыптастыруды;
- 4) оқу-әдістемелік кешенінде қолданылатын оқу материалдарының (пәнаралық интеграция) басқа пәндермен "көлденең" және "тікелей" бірлігін және келісімділігін;
- 5) білім алушының ақпаратпен жұмыс жасау тәжірибесіне сүйене отырып, білімнің практикалық бағытталуын (талдау, жинақтау, іздеудің түрлі тәсілдері, сақтау, өңдеу және жіберу).

9. "Информатика" оқу пәні бойынша негізгі жалпы білім беру кезеңінде келесі жайттар басымды болады:

- 1) берілген алгоритмдердің негізінде оқу міндеттерін шешудің барабар тәсілдерін анықтау;
- 2) стандартты қолдануды қажет етпейтін жағдайларда, белгілі алгоритмдерді үйлестіру;
- 3) энциклопедия, сөздіктер, интернет-ресурстар және дерекқорлармен бірге әртүрлі ақпарат көздерін танымдық және коммуникативтік міндеттерді шешуге қолдану;
- 4) бірлесе әрекет ету дағдыларын меңгеру (басқа қатысушылармен іс-әрекеттерін келістіру және бағдарлау, ұжым боп шешкен мәселелерде өз үлесін объективті бағалау, әртүрлі рөлдік іс-әрекетін есепке алу).

10. Оқытудың техникалық құралдары:

- 1) компьютерлер, мәтін ақпараттарын қолмен теру және экран нысандарымен (пернетақта және тышқан) жұмыс жасау құрылғылары, бағдарламалық қамтама;
- 2) деректермен алмасуға және құралдарды (принтер, сканер, дыбыс шығаратын) бірлесе қолдануға мүмкіндік беретін жергілікті есептеуші желі;
- 3) алдын-ала қойылған контент-филтормен Ғаламторға шығу;
- 4) проектор.

11. Формативті и суммативті бағалауға арналған тапсырмаларды мұғалім білім алушылардың мүмкіндіктерін ескере отырып құрастырады. Рұқсат беріледі:

- 1) грамматикалық және семантикалық ресімдеу бойынша тұжырымдарды қысқартуға;
- 2) көптізбекті нұсқауды, тапсырманы кезеңмен (қадаммен) орындауға мүмкіндік беретін, қысқа мағыналық бірліктерге бөлу арқылы жеңілдетуге;

3)) қажет болған жағдайда сараланған көмекті ұсынуға: ынталандырушы (мақұлдау, эмоционалдық қолдау), ұйымдастырушылық (жұмысты орындауға назарын аударту, жұмылдыру, өзін-өзі тексеру қажеттілігін есіне салу), бағыттаушы (қайталау және тапсырма нұсқауын түсіндіру);

4) тапсырманы орындауға берілген уақытты ұлғайтуға.

3 -тарау. "Информатика" оқу пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

12. "Информатика" оқу пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

- 1) 5-сыныпта – аптасына 1 сағатты, оқу жылына 34 сағатты;
- 2) 6-сыныпта – аптасына 1 сағатты, оқу жылына 34 сағатты;
- 3) 7-сыныпта – аптасына 1 сағатты, оқу жылына 34 сағатты;
- 4) 8-сыныпта – аптасына 1 сағатты, оқу жылына 34 сағатты;
- 5) 9-сыныпта – аптасына 1 сағатты, оқу жылына 34 сағатты;
- 6) 10-сыныпта – аптасына 1 сағатты, оқу жылына 34 сағатты құрайды.

13. Бағдарламаның мазмұны оқу бөлімдеріне бөлінген. Оқу бөлімдері күтілетін нәтижелер ретінде оқу мақсаттарын құрайтын бөлімшелерді қамтиды.

14. Бағдарлама мазмұны 4 бөлімді қамтиды:

- 1) "Компьютерлік жүйелер" бөлімі;
- 2) "Ақпараттық процестер" бөлімі;
- 3) "Компьютерлік ойлау" бөлімі;
- 4) "Денсаулық және қауіпсіздік" бөлімі.

15. "Компьютерлік жүйелер" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) компьютердің құрылғылары;
- 2) бағдарламалық қамтама;
- 3) компьютерлік желілер.

16. "Ақпараттық процестер" бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

- 1) ақпаратты ұсыну және өлшеу;
- 2) ақпараттық нысандарды құру және түрлендіру.

17. "Компьютерлік ойлау" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) модельдеу;
- 2) алгоритмдер;
- 3) бағдарламалау.

18. "Денсаулық және қауіпсіздік" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) эргономика;
- 2) ақпараттық қауіпсіздік.

19. 5-сыныпқа арналған "Информатика" пәнінің базалық мазмұны:

1) "Компьютер және қауіпсіздік". Қауіпсіздік техникасы және жұмыс орнын ұйымдастыру; компьютердің негізгі құрылғылары (процессор және қатты диск);

2) "Интернеттегі қауіпсіздік". Басқа адамның жұмысын көшірудің заңсыздығы; құжатқа құпиясөз орнату; ортақ қолжетімді файлдармен жұмыс атқару (орналастыру, өзгерту, жүктеу);

3) "Ақпарат және оны өңдеу". Айналамыздағы ақпарат. Ақпаратты әртүрлі формаларда ұсыну. Бағдарламалық қамтама. Жобалық жұмыс;

4) "Біздің өмірдегі алгоритмдер". Командаларға ілесу. Лабиринттен шығатын жол табу. Виртуалды лабиринттен шығатын жол табу;

5) "Ойланамыз және бағдарламалаймыз". Менің алғашқы бағдарламам. Жанданған графика. Ақиқатты іздеу;

6) "Жобаны дайындау және таныстыру". Анимация құру. Құжатты басып шығаруға дайындау. Жобамен таныстыру.

20. 6-сыныпқа арналған "Информатика" пәнінің базалық мазмұны:

1) "Компьютерлік жүйелер және желілер". Эргономика дегеніміз не. Есептеу техникасының даму тарихы. Компьютер қалай жұмыс жасайды. Сымсыз желілер;

2) "Ақпаратты ұсыну". Ақпаратпен алмасу. Ақпараттарды шифрлеу. Ақпараттарды екіжақты ұсыну;

3) "Компьютерлік графика". Векторлық бейнелерді құру. Растрлық және векторлық бейнелерді салыстыру;

4) "Компьютерлік ойындар қалай жасалынады". Идеяны анықтаймыз. Сценарий дайындаймыз. Сахна мен кейіпкерлердің суретін саламыз;

5) "Компьютерлік ойынды құру". Сценарийді жүзеге асырамыз. Дыбыстық сүйемелдеу жасаймыз. Көркем суреттер құрамыз. Өз жобамызды жақсартамыз;

6) "Құжатпен жұмыс". Сілтемелер. Гиперсілтемелер. Мазмұны. Ойын құжатын рәсімдеу.

21. 7-сыныпқа арналған "Информатика" пәнінің базалық мазмұны:

1) "Ақпаратты өлшеу және компьютерлік жады". Ақпараттың өлшем бірліктері. Компьютерлік жады. Файлдар өлшемі;

2) "Желілер және қауіпсіздік". Компьютерлік желілер және олардың жіктемесі. Антивирустық қауіпсіздік;

3) "Есептерді электрондық кестелер көмегімен шешу". Мәтіндік процессордағы кестелер. Электрондық кестелер. Деректер форматтары. Электрондық кестелерді форматтау. Кестелік деректерді графикалық ұсыну. Электрондық кестелердегі процестерді модельдеу;

4) "Шешімдерді бағдарламалау". Бағдарламалау тілдері. Бағдарламалау жүйесі. Деректер түрлері;

5) "Шешімдерді бағдарламалау". Жоба интерфейсі. Сызықтық алгоритмдерді бағдарламалау;

6) "Нысандарды және оқиғаларды модельдеу". Үшөлшемді модельдер. Редакторға кіріктірілген нысандар. Нысандардың үшөлшемді модельдері. Оқиғалардың үшөлшемді модельдері.

22. 8-сыныпқа арналған "Информатика" пәнінің базалық мазмұны:

1) "Компьютер мен желілердің техникалық сипаттамалары". Ақпаратты өлшеу. Процессор және оның сипаттамалары. Компьютерлік желілер;

2) "Денсаулық және қауіпсіздік". Компьютерді қолданудың жағымсыз әсері. Желідегі қауіпсіздік;

3) "Ақпаратты электрондық кестелерде өңдеу". Статистикалық деректер. Формулалар. Бар ақпараттардың негізінде деректерді талдау. Қолданбалы есептермен танысу;

4) "Бағдарламалар дайындаудың кіріктірілген орталары". Бағдарламалық қамтамасның жіктемесі. Бағдарламалар дайындаудың кіріктірілген орталарының компоненттерімен танысу. Циклдармен танысу. Параметрлі цикл. Соңғы шартты цикл. Алғы шартты цикл. Алгоритмнің трассировкасы;

5) "Бағдарламалар дайындаудың кіріктірілген ортасында есептерді шешу". Проблеманы қою. Алгоритмді дайындау. Алгоритмді бағдарламалау. Бағдарламаны тестілеу.

23. 9- сыныпқа арналған "Информатика" пәнінің базалық мазмұны:

1) "Ақпаратпен жұмыс". Ақпараттың қасиеттері. Құжаттармен бірлесе отырып жұмыс жасау. Желілік этикет;

2) "Компьютерді таңдаймыз". Компьютердің конфигурациясы. Бағдарламалық қамтама түрлері. Компьютердің бағасын есептеу;

3) "Дерекқорлар". Дерекқорды электрондық кестелермен құру. Деректі іздеу әдістері. Деректерді сұрыптау. Дерекқормен жұмыс;

4) "Деректер массиві". Бірөлшемді массив. Берілген сипаттары бойынша элементтерді іздеу. Элементтердің орнын ауыстыру. Сұрыптау. Элементтерді өшіру және қою;

5) "Электрондық кестелерде процестердің модельденуімен танысу". Проблеманы анықтау және талдау. Шешімді дайындау. Жобаны қорғау.

24. 10-сыныпқа арналған "Информатика" пәнінің базалық мазмұны:

1) "Ақпаратпен жұмыс". Ақпарат көлемі. Құжаттармен бірлесе отырып жұмыс жасау. Бұлтты технологиялар. Желілік этикет және қауіпсіздік;

2) "Компьютер таңдаймыз". Компьютер конфигурациясы. Бағдарламалық қамтаманы таңдау. Компьютерді таңдау;

3) "Дерекқорлар". Дерекқорлар. Дерекқорды электрондық кестелермен құру. Ақпаратты іздеу әдістері. Деректерді сұрыптау және сүзгілеу. Дерекқормен жұмыс;

4) "Деректер массиві". Бірөлшемді массив. Берілген сипаттары бойынша элементті іздеу. Элементтердің орнын ауыстыру. Сұрыптау. Элементтерді өшіру және қою;

5) "Электрондық кестелерде процестерді модельдеу". Проблеманы анықтау және талдау. Шешімді дайындау. Жобаны қорғау.

4-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

25. Бағдарламада, оқыту мақсаттары кодтық белгімен берілген. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сан бөлімше ретін, төртінші сан оқыту мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 6.2.1.4. кодында "6" - сынып, "2.1" - бөлімше, "4" - оқыту мақсатының реттік саны.

26. Күтілетін нәтижелер бойынша оқыту мақсаттарының жүйесі:

1) "Компьютерлік жүйелер" бөлімі:

1-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары					
	5-сынып	6-сынып	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
1.1 Компьютердің құрылғылары	5.1.1.1 жүйелік блоктың негізгі элементтерін қарапайым деңгейде түсіндіру	6.1.1.1 есептеу техникасының даму тарихы жөнінде әңгімелеу; 6.1.1.2 компьютердің негізгі құрылғыларының қызметін түсіндіру	7.1.1.1 компьютердің жады түрлерін түсіндіру	8.1.1.1 процессор мен оның негізгі сипаттамаларының қызметін қарапайым деңгейде түсіндіру	9.1.1.1 компьютердің міндетіне қарай конфигурациясын таңдауды түсіндіру	10.1.1.1 дербес компьютердің міндетіне қарай конфигурациясын таңдау және түсіндіру, техникалық сипаттамаларын оқу және түсіндіру
1.2 Бағдарламалық қамтама	5.1.2.1 бағдарламалық қамтама ұғымын түсіндіру	6.1.2.1 операциялық жүйенің негізгі қызметтерін түсіндіру	7.1.2.1 бағдарламалау жүйесі, бағдарламалау тілдері ұғымдарының мәнін түсіндіру; 7.1.2.2 әртүрлі форматтағы мұрағаттарды құру және мұрағаттан шығару; 7.1.2.3 бірдей ақпарат сақталған әртүрлі форматтағы файлдардың көлемін салыстыру	8.1.2.1 бағдарламалық қамтама түрлерін атау	9.1.2.1 бағдарламалық қамтама түрлерін анықтау және олардың қызметтерін түсіндіру	10.1.2.1 қолданушының қажеттілігіне қарай бағдарламалық қамтама түрлерін таңдау

1.3 Компьютерлік желілер	5.1.3.1 жалпыға қолжетімді орналасқан файлдарды көру және атау	6.1.3.1 сымсыз байланыстың артықшылығын түсіндіру	7.1.3.1 компьютерлік желілерді жіктеу	8.1.3.1 желінің өткізу қабілеті ұғымын түсіндіру	9.1.3.1 бұлтты технологиялар ұғымын және қызметін түсіндіру	10.1.3.1 бұлтты технологиялар мүмкіндіктерін түсіндіру, файлдарды бұлтқа орналастыра білу
-----------------------------	---	--	--	---	--	--

2) "Ақпараттық процестер" бөлімі:

2-кесте

Бөлімшеле	Оқыту мақсаттары					
	5-сынып	6-сынып	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
2.1 Ақпаратты ұсыну және өлшеу	5.2.1.1 түрлі формадағы ақпаратты атап шығу	6.2.1.1 ұсынылған үлгі бойынша мәтіндік ақпаратты кодтау және декодтау; 6.2.1.2 ақпараттың екілік түрде ұсынылатыны туралы білу; 6.2.1.3 ақпарат көздері мен қабылдаулары туралы мысалдар келтіру	7.2.1.1 ақпараттың өлшем бірліктері атап өту; 7.2.1.2 үлгіге қарап ақпаратты бір өлшем бірлігінен басқа өлшем бірліктеріне ауыстыруды жүзеге асыру	8.2.1.1 1 имвол = 1 Б екендігі туралы білімі арқылы ақпарат көлемін анықтау	9.2.1.1 ақпараттың қасиеттерін атау (өзектілігі, нақтылығы, анықтығы, құндылығы және тағы басқа)	10.2.1.1 ақпараттың көлемін анықтау және оның қасиеттерін көрсету
	5.2.2.1 алдын ала көрсетілім	6.2.2.1 мәтінді өңдеудің қарапайым тәсілдерін қолдану;	7.2.2.1 мәтіндік процессорда кестелер құру; 7.2.2.2 электронд	8.2.2.1 электронды кестеде деректердің түрлі форматтарын атау; 8.2.2.2	9.2.2.1 "дереккор", "жазба", "өріс" терминдерін түсіндіру; 9.2.2.2 электронд	10.2.2.1 үлгі бойынша электронды кестеде қарапайым дереккор құру; 10.2.2.2 электронды кесте саласында

2.2 Ақпаратты қ нысандард ы құру жән е түрлендіру	ді орындау ; 5.2.2.2 ра стрлық кес кіндерді ү лгі бойын ша құру жән е өңдеу	6.2.2.2 қарапайым векторлық кескіндерді құру және өңдеу; 6.2.2.3 векторлық және растр лық графика лардың айы рмашылығын атау	ы кестелер құру; 7.2.2.3 электронд ы кестелерде диаграмма лар құру; 7.2.2.4 форматтау дың қарапай ым тәсілдерін электронд ы кестеде қолдану	электронды кестедегі ұяшықтардың адресатының қағидаларын атау; 8.2.2.3 үлгі бойынша қара пайым форму лаларды құру; 8.2.2.4 дайы н диаграммалар ды түсіндіру	ы кестеде дерекқор жалғастыр у; 9.2.2.3 үлгі бойынша электронд ы кестеде деректерді іздеуді жү зеге асыру	ғ ы дерекқорл а р терминоло гиясын тү сіну; 10.2.2.3 үлгі бойын ша электронд ы кестеде деректерді сорттау жән е сүзуді жү зеге асыру
---	--	---	--	--	---	---

3) "Компьютерлік ойлау" бөлімі:

3-кесте

Бөлімшеле р	Оқу мақсаттары					
	5-сынып	6-сынып	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
3.1 Модельдеу	5.3.1.1 Scratch ойын бағдарлам алау ортасы ның негізгі жұмыс тәсіл дерін қолдану	6.3.1.1 скрипттерді қосу және тоқтату	7.3.1.1 3 D редакторл арда қарапай ым геометрия лық фигуралар дың модельдер ін құру	8.3.1.1 бағдарлам а дайындаудың кіріктірілген ортасында есе птердің модел ін оқу	9.3.1.1 "модель", "мо дельдеу" не е кенін түсіндіру ; 9.3.1.2 дайы н модельдерді сипаттау	10.3.1.1 қарапайым графикалық және мәтіндік модельдерді құру
3.2 Алгоритмдер	5.3.2.1 алгоритмге анықтама бер у; 5.3.2.2 алгоритмді сө з түрінде ұсы ну; 5.3.2.3 орындаушылар ға мысал келті ру	6.3.2.1 есептер шешімін кезеңдеп талдау ; 6.3.2.2 алгоритмді блок –схема түрінде ұсыну	7.3.2.1 бағдарлам алау тілінде дайын алгорит мді көшіру	8.3.2.1 алгоритмнің қос ылуын жүзеге асыру	9.3.2.1 есепті бір тәсіл мен шешу; 9.3.2.2 берілген есептің шешу нә тижесі неге тең екенін анықтау	10.3.2.1 бір есепті шешудің бірнеше тәсілдерін атау
			7.3.3.1 деректерді			10.3.3.1

3.3 Бағдарлам алау	5.3.3.1 ойындық бағдарлам алау ортасында (Logo, Scratch) тармақтал у командалар ын қолдану	6.3.3.1 бағдарлам а қателерін табу және түзеу	ң әр түрі бар екенін түсіндіру; 7.3.3.2 (C/C++, Python, Delphi, Lazarus) бағдарлам аларын құрастыру дың кіріктірілг е н ортасына сызықтық алгоритмд ерді жазу	8.3.3.1 (C/C++, Python, Delphi, Lazarus) бағдарламаларын құрастырудың кіріктірілген ортасында цикл операторларын қолдану; 8.3.3.2 (C/C++, Python, Delphi, Lazarus) бағдарламаларын құрастырудың кіріктірілген ортасының компоненттерін білу	9.3.3.1 (C/C++, Python, Delphi, Lazarus) бағдарламаларын құрастырудың кіріктірілген ортасында бір өлшемді массивті және циклді қолдана отырып бағдарламаны құрастыру	(C/C++, Python, Delphi, Lazarus) бағдарлам аларын құрастыру дың кіріктірілг е н ортасында цикл және массив ұғымдары н түсіндіру
-----------------------	--	---	---	---	--	---

4) "Денсаулық және қауіпсіздік" бөлімі:

4-кесте

Бөлімшеле р	Оқу мақсаттары					
	5-сынып	6-сынып	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
4.1 Эргономи ка	5.4.1.1 қауіпсіздік техникасы ның ережелері нің бұзылу салдарын атау	6.4.1.1 эргономик а міндеттері нің дайын шешімін оқу және түсіндіру (максималд ы жайлы және тиімді болу үшін)	7.4.1.1 " интерфейс " және оның түрлеріне анықтама беру	8.4.1.1 адам ағзасына түрлі электронды құрылғылардың әсері туралы мысал келтіру	9.4.1.1 компьютерді ұзақ уақыт бойы қолдануға байланысты қауіптерді атау	10.4.1.1 компьюте р де қауіпсіз және тиімді жұмыс жасау ережелері н атау; 10.4.1.2 " эргономик а" ұғымын түсіндіру
4.2 Ақпаратты қ қауіпсіздік	5.4.2.1 Бөтен жұмыстың көшірмесі н алу заңды еместігін түсіндіру; 5.4.2.2 құжаттарғ а құпия сөз орнату	6.4.2.1 "авторлық құқық", " плагиат" ұғымдары н түсіндіру; 6.4.2.2 ақпарат авторлард ың сілтемесім е н жүретінін түсіндіру	7.4.2.1 компьюте рде қандай антивирус т і қ бағдарлам а құрылған ын анықтау	8.4.2.1 желі қолданушыларының қауіпсіздігін қамтамасыз ету ережелерін сақтау (интернеттегі алаяқтық пен агрессия)	9.4.2.1 желіде жұмыс істеу барысында этикалық және құқықтық нормалардың бұзылу салдарын атау	10.4.2.1 интернетті қолдануды ң қауіпсіздік ережелері н түсіндіру

27. Бағдарлама психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10 сыныптары үшін "Информатика" пәнінен жаңартылған мазмұндағы Үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспары негізінде осы Бағдарламаның қосымшасына сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді жоспарда барлық сынып бойынша әр бөлімде қамтылатын оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

Негізгі орта білім беру деңгейінің психикалық дамуы тежелген 5-10 сынып білім алушыларына арналған "Информатика" оқу пәнінен жаңартылған мазмұндағы Үлгілік оқу бағдарламасына қосымша

Психикалық дамуы тежелген білім алушыларына арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10 сыныптары үшін "Информатика" пәнінен жаңартылған мазмұндағы Үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) 5 - сынып:

1- кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімдері	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімдерінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
Компьютер және қауіпсіздік	Компьютерде өзіне зиян келтірмей қалай жұмыс істеуге болады?	5.4.1.1 қауіпсіздік техникасының ережелерін бұзудың салдарын атау
	Компьютерде қандай маңызды құрылғылар бар?	5.1.1.1 жүйелік блоктың негізгі элементтерінің қызметтерін қарапайым деңгейде түсіндіру
Интернеттегі қауіпсіздік	Интернетпен жұмыс жасау барысында қандай қауіптер бар?	5.4.2.1 бөгде жұмыстың көшірмесін алу заңды еместігін түсіндіру
	Компьютердегі деректеріңізді қалай қорғауға болады?	5.4.2.2 құжаттарға құпия сөз орнату; 5.1.3.1 жалпыға қолжетімді файлдарды көру
	"Әлемді өзгерткен жаңалықтар" шағын жобасы	5.4.2.2 құжаттарға құпия сөз орнату; 5.1.3.1 жалпыға қолжетімді файлдарды көру
2-тоқсан		
	Айналамыздағы ақпарат	5.2.1.1 әртүрлі формада ақпаратты атап шығу
	Бағдарламалық қамтама	5.1.2.1 "программалық қамтама" ұғымын түсіндіру

Ақпарат және оны өңдеу	Жобалық жұмыс	5.2.1.1 әртүрлі формада ақпаратты атап шығу; 5.2.2.2 растрлық бейнелерді үлгі бойынша құру және өңдеу
3-тоқсан		
Біздің өміріміздегі алгоритмдер	Командаларға ілесу	5.3.2.1 алгоритм анықтамасын тұжырымдау; 5.3.2.3 орындаушыларға мысал келтіру; 5.3.2.2 алгоритмді сөз түрінде ұсыну
	Лабиринттен шығатын жол табу	5.3.2.3 орындаушыларға мысал келтіру; 5.3.2.2 алгоритмді сөз түрінде ұсыну
	Виртуалды лабиринттен шығатын жол табу	5.3.2.3 орындаушыларға мысал келтіру; 5.3.2.2 алгоритмді сөз түрінде ұсыну
Талқылау және бағдарламалау	Менің алғашқы бағдарламам	5.3.2.2 алгоритмді сөз түрінде ұсыну; 5.3.3.1 ойындық бағдарламалау ортасында (Лого, Scratch) тармақталу командаларын қолдану
	Жандандырылған графика	5.3.2.2 алгоритмді сөз түрінде ұсыну; 5.3.3.1 ойындық бағдарламалау ортасында (Лого, Scratch) тармақталу командаларын қолдану; 5.3.1.1 Scratch ойындық бағдарламалау ортасының негізгі жұмыс тәсілдерін қолдану
	Ақиқатты іздеу	5.3.2.2 алгоритмді сөз түрінде ұсыну; 5.3.3.1 ойындық бағдарламалау ортасында (Лого, Scratch) тармақталу командаларын қолдану
4-тоқсан		
	Анимация құру	5.3.2.2 алгоритмді сөз түрінде ұсыну; 5.3.1.1 Scratch ойындық бағдарламалау ортасының негізгі жұмыс тәсілдерін қолдану; 5.3.3.1 ойындық бағдарламалау ортасында (Лого, Scratch) тармақталу командаларын қолдану

Жобаны дайындау және ұсыну	Құжатты басып шығаруға дайындау	5.2.2.1 алдын ала көрсетілмді орындау; 5.4.2.1 бөтен жұмыстың көшірмесін алу заңды еместігін түсіндіру; 5.4.2.2 құжаттарға құпия сөз орнату
	Жобаның көрсетілімі	5.1.3.1 жалпыға қолжетімді файлдарды көру

2) 6-сынып:

2-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімдері	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімдерінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
Компьютерлік жүйелер мен желілер	Эргономика дегеніміз не	6.4.1.1 эргономика міндеттерінің дайын шешімін оқу және түсіндіру (максималды жайлы және тиімді болу үшін)
	Есептеу техникасының даму тарихы	6.1.1.1 есептеу техникасының даму тарихы жөнінде әңгімелеу;
	Компьютер қалай жұмыс жасайды	6.1.1.2 компьютердің негізгі құрылғыларының қызметін түсіндіру; 6.1.2.1 операциялық жүйенің негізгі қызметтерін түсіндіру
	Сымсыз желілер	6.1.3.1 сымсыз байланыстың артықшылығын түсіндіру
2-тоқсан		
Ақпаратты ұсыну	Ақпаратты тасымалдау	6.2.1.3 ақпарат көздері мен қабылдаулары туралы мысалдар келтіру
	Ақпаратты шифрлеу	6.2.1.1 ұсынылған үлгі бойынша мәтіндік ақпаратты кодтау және декодтау;
	Ақпаратты екілік кодтау арқылы ұсыну	6.2.1.2 ақпараттың екілік түрде ұсынылатыны туралы білу
Компьютерлік графика	Векторлық бейнелерді құру	6.2.2.2 қарапайым векторлық кескіндерді құру және өңдеу
	Растрлық және векторлық бейнелерді салыстыру	6.2.2.3 векторлық және растрлық графикалардың айырмашылығын атау
3-тоқсан		
Компьютерлік ойындар қалай жасалады	Идеясын анықтаймыз	6.3.2.1 есептер шешімін кезеңдеп талдау; 6.3.2.2 алгоритмді блок – схема түрінде ұсыну
	Сценарийді құрастырамыз	6.3.2.2 алгоритмді блок – схема түрінде ұсыну

	Сахна мен кейіпкерлерін саламыз	6.3.2.1 есептерді шешуді кезеңдеп талдау
Компьютерлік ойындарды құру	Сценарийді жүзеге асырамыз	6.3.1.1 скрипттерді қосу және тоқтату; 6.3.3.1 бағдарлама ортасында қателерді табу және түзеу
	Дыбыспен сүйемелдеуді жасаймыз	6.3.1.1 скрипттерді қосу және тоқтату
	Бастапқы бетін құрамыз	6.3.1.1 скрипттерді қосу және тоқтату
	Өз жобамызды жақсартамыз	6.3.1.1 скрипттерді қосу және тоқтату; 6.3.3.1 бағдарлама ортасында қателерді табу және жөндеу
4-тоқсан		
Құжатпен жұмыс	Сілтемелер	6.2.2.1 мәтінді өңдеудің қарапайым тәсілдерін қолдану
	Гиперсілтемелер	6.2.2.1 мәтінді өңдеудің қарапайым тәсілдерін қолдану; 6.4.2.1 "авторлық құқық", "плагиат" ұғымдарын түсіндіру; 6.4.2.2 ақпарат авторлардың сілтемесімен жүретінін түсіндіру
	Мазмұны	6.2.2.1 мәтінді өңдеудің қарапайым тәсілдерін қолдану
	Ойынға арналған құжатты рәсімдеу	6.4.2.1 "авторлық құқық", "плагиат" ұғымдарын түсіндіру; 6.4.2.2 ақпарат авторлардың сілтемесімен жүретінін түсіндіру

3) 7-сынып:

3-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімдері	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімдерінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
Ақпаратты өлшеу және компьютерлік жады	Ақпараттың өлшем бірліктері	7.2.1.1 ақпараттың өлшем бірліктерін атап өту; 7.2.1.2 үлгіге қарап ақпаратты бір өлшем бірлігінен басқа өлшем бірліктеріне ауыстыруды жүзеге асыру
	Компьютерлік жады	7.1.1.1 компьютердің жады түрлерін түсіндіру
	Файлдардың көлемі	7.1.2.3 бірдей ақпарат сақталған әр түрлі форматтағы файлдардың көлемін салыстыру; 7.1.2.2 әртүрлі форматтағы мұрағаттарды құру және мұрағаттан шығару

Желілер және қауіпсіздік	Компьютерлік желілер және олардың жіктелуі	7.1.3.1 компьютерлік желілерді топтастыру
	Вирусқа қарсы қауіпсіздік	7.4.2.1 компьютерде қандай антивирустік бағдарлама құрылғанын анықтау
2-тоқсан		
Есептерді электрондық кестелер көмегімен шешу	Мәтіндік процессордағы кестелер	7.2.2.1 мәтіндік процессорда кестелер құру
	Электрондық кестелер	7.2.2.2 электрондық кестелер құру
	Деректер пішімі	7.3.3.1 деректердің түрлі типтері бар екенін түсіндіру
	Электрондық кестелерді пішімдеу	7.2.2.4 форматтаудың қарапайым тәсілдерін электрондық кестеде қолдану
	Кестелі деректердің графикалық ұсынылуы	7.2.2.3 электронды кестелерде диаграммалар құру
	Процесстерді электрондық кестелерде модельдеу	7.2.2.2 электрондық кестелер құру; 7.3.3.1 деректердің әртүрлі типі бар екенін түсіндіру; 7.2.2.4 форматтаудың қарапайым тәсілдерін электрондық кестеде қолдану; 7.2.2.3 электрондық кестелерде диаграммалар құру
3-тоқсан		
Шешімдерді бағдарламалау	Бағдарламалау тілдері	7.1.2.1 "бағдарламалау жүйесі", "бағдарламалау тілдері" ұғымдарының мәнін түсіндіру
	Бағдарламалау жүйелері	7.1.2.1 "бағдарламалау жүйесі", "бағдарламалау тілдері" ұғымдарының мәнін түсіндіру
	Деректер түрлері	7.3.3.1 деректердің әр түрі бар екенін түсіндіру
Шешімдерді бағдарламалау	Жоба интерфейсі	7.4.1.1 "интерфейс" және оның түрлеріне анықтама беру
	Сызықтық алгоритмдерді бағдарламалау	7.3.2.1 бағдарламалау тілінде дайын алгоритмді көшіру; 7.3.3.2 (C/C++, Python, Delphi, Lazarus) бағдарламаларын құрастырудың кіріктірілген ортасына сызықтық алгоритмдерді жазу
		7.3.2.1 бағдарламалау тілінде дайын алгоритмді көшіру; 7.3.3.2 (C/C++, Python, Delphi, Lazarus) бағдарламаларын құрастырудың кіріктірілген ортасына сызықтық алгоритмдерді жазу
	Сызықтық алгоритмдерді бағдарламалау	7.3.2.1 бағдарламалау тілінде дайын алгоритмді көшіру; 7.3.3.2 (C/C++, Python, Delphi, Lazarus) бағдарламаларын құрастырудың кіріктірілген ортасына сызықтық алгоритмдерді жазу

	Сызықтық алгоритмдерді бағдарламалау	7.3.2.1 бағдарламалау тілінде дайын алгоритмді көшіру; 7.3.3.2 (C/C++, Python, Delphi, Lazarus) бағдарламаларын құрастырудың кіріктірілген ортасына сызықтық алгоритмдерді жазу
	Сызықтық алгоритмдерді бағдарламалау	7.3.2.1 бағдарламалау тілінде дайын алгоритмді көшіру; 7.3.3.2 (C/C++, Python, Delphi, Lazarus) бағдарламаларын құрастырудың кіріктірілген ортасына сызықтық алгоритмдерді жазу
4-тоқсан		
Нысандар мен оқиғаларды модельдеу	Үш өлшемді модельдер	7.3.1.1 3D редакторларда қарапайым геометриялық фигуралардың модельдерін құру
	Редакторға кіріктірілген нысандар	7.3.1.1 3D редакторларда қарапайым геометриялық фигуралардың модельдерін құру
	Нысандардың үш өлшемді модельдері	7.3.1.1 3D редакторларда қарапайым геометриялық фигуралардың модельдерін құру
	Оқиғалардың үш өлшемді модельдері	7.3.1.1 3D редакторларда қарапайым геометриялық фигуралардың модельдерін құру

4) 8-сынып:

4-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімдері	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімдерінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
Компьютер мен желілердің техникалық сипаттамалары	Ақпаратты өлшеу	8.2.1.1 1 символ = 1 Б екендігі туралы білімі арқылы ақпарат көлемін анықтау
	Процессор және оның сипаттамалары	8.1.1.1 қарапайым деңгейінде процессордың қызметін және оның негізгі сипаттамасын түсіндіру
	Компьютерлік желілер	8.1.3.1 желінің өткізу қабілеті ұғымын түсіндіру
Денсаулық және қауіпсіздік	Компьютерді қолданудың жағымсыз әсері	8.4.1.1 адам ағзасына түрлі электрондық құрылғылардың әсері туралы мысал келтіру
	Желідегі қауіпсіздік	8.4.2.1 желі қолданушыларының қауіпсіздігін қамтамасыз ету ережелерін сақтау (интернеттегі алаяқтық және агрессия)
2-тоқсан		

Ақпаратты электрондық кестелерде өңдеу	Статистикалық деректер	8.2.2.2 электронды кестедегі ұяшықтардың адресатының қағидаларын атау; 8.2.2.1 электронды кестеде деректердің түрлі форматтарын атау;
	Формулалар	8.2.2.3 үлгі бойынша қарапайым формулаларды құру;
	Бар ақпараттар негізінде деректерді талдау	8.2.2.3 үлгі бойынша қарапайым формулаларды құру;
	Қолданбалы есептермен танысу	8.2.2.3 үлгі бойынша қарапайым формулаларды құру; 8.2.2.1 электрондық кестеде деректердің түрлі форматтарын атау; 8.2.2.4 дайын диаграммаларды түсіндіру
3-тоқсан		
Бағдарламалар дайындаудың кіріктірілген орталары	Бағдарламалық қамтамадың жіктелуі	8.1.2.1 бағдарламалық қамтама түрлерін атау
	Бағдарламалар дайындаудың кіріктірілген орталарының компоненттерімен танысу	8.3.3.2 (C/C++, Python, Delphi, Lazarus) бағдарламаларын құрастырудың кіріктірілген ортасының компоненттерін білу
	Циклдармен танысу	8.3.3.1 (C/C++, Python, Delphi, Lazarus) бағдарламаларын құрастырудың кіріктірілген ортасында цикл операторларын қолдану
	Параметрлі цикл	8.3.3.1 (C/C++, Python, Delphi, Lazarus) бағдарламаларын құрастырудың кіріктірілген ортасында цикл операторларын қолдану
	Соңғышартты цикл	8.3.3.1 (C/C++, Python, Delphi, Lazarus) бағдарламаларын құрастырудың кіріктірілген ортасында цикл операторларын қолдану
	Алғышартты цикл	8.3.3.1 (C/C++, Python, Delphi, Lazarus) бағдарламаларын құрастырудың кіріктірілген ортасында цикл операторларын қолдану
	Алгоритмнің трассировкасын орындау	8.3.2.1 алгоритмді қосуды жүзеге асыру
4-тоқсан		
	Проблеманы қою	8.3.1.1 бағдарлама өңдеудің кіріктірілген ортасында есептердің моделін оқу

Бағдарлама құрудың кіріктірілген ортасында тапсырмаларды шешу	Алгоритмді жасау	8.3.1.1 бағдарлама өңдеудің кіріктірілген ортасында есептердің моделін оқу; 8.3.2.1 алгоритмнің қосылуын жүзеге асыру
	Алгоритмді бағдарламалау	8.3.1.1 бағдарлама өңдеудің кіріктірілген ортасында есептердің моделін оқу; 8.3.3.2 (C/C++, Python, Delphi, Lazarus) бағдарламаларын құрастырудың кіріктірілген ортасының компоненттерін білу; 8.3.3.1 (C/C++, Python, Delphi, Lazarus) бағдарламаларын құрастырудың кіріктірілген ортасында цикл операторларын қолдану
	Бағдарламаны тестілеу	8.3.1.1 бағдарлама өңдеудің кіріктірілген ортасында есептердің моделін оқу; 8.3.2.1 алгоритмді қосуды жүзеге асыру

5) 9-сынып:

5-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімдері	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімдерінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
Ақпаратпен жұмыс	Ақпараттың қасиеті	9.2.1.1 ақпараттың қасиеттерін атау (өзектілігі, нақтылығы, анықтығы, құндылығы және тағы басқа); 9.4.1.1 компьютерді ұзақ уақыт бойы қолдануға байланысты қауіптерді атау
	Құжаттармен бірлесе отырып жұмыс жасау	9.1.3.1 бұлтты технологиялар ұғымын және қызметін түсіндіру
	Желілік этикет	9.4.2.1 желіде жұмыс істеу барысында этикалық және құқықтық нормалардың бұзылу салдарын атау
Компьютерді таңдаймыз	Компьютердің конфигурациясы	9.1.1.1 компьютердің міндетіне қарай конфигурациясын таңдауды түсіндіру
	Бағдарламалық қамтамадың түрлері	9.1.2.1 бағдарламалық қамтама түрлерін анықтау және олардың қызметтерін түсіндіру
		9.1.1.1 компьютердің міндетіне қарай конфигурациясын таңдауды түсіндіру

	Компьютердің бағасын есептеу	9.1.2.1 бағдарламалық камтама түрлерін анықтау және олардың қызметтерін түсіндіру; 9.3.1.1 "модель", "модельдеу" не екенін түсіндіру; 9.3.1.2 дайын модельдерді сипаттау
2-тоқсан		
Дерекқорлар	Дерекқорлар	9.2.2.1 "дерекқор", "жазба", "өріс" терминдерін түсіндіру
	Электронды кестеде дерекқор құру	9.2.2.2 электронды кестеде дерекқорын жалғастыру
	Деректерді іздеу әдістері	9.2.2.3 үлгі бойынша электронды кестеде деректерді іздеуді жүзеге асыру
	Деректерді сұрыптау	9.2.2.3 үлгі бойынша электронды кестеде деректерді іздеуді жүзеге асыру
	Дерекқормен жұмыс	9.2.2.2 электронды кестеде дерекқорын жалғастыру 9.2.2.3 үлгі бойынша электронды кестеде деректерді іздеуді жүзеге асыру
3-тоқсан		
Деректер массиві	Бірөлшемді массив	9.3.3.1 (C/C++, Python, Delphi, Lazarus) бағдарламаларын құрастырудың кіріктірілген ортасында бір өлшемді массивті және циклді қолдана отырып бағдарламаны құрастыру
	Берілген қасиеттер бойынша элементтерді іздеу	9.3.3.1 (C/C++, Python, Delphi, Lazarus) бағдарламаларын құрастырудың кіріктірілген ортасында бір өлшемді массивті және циклді қолдана отырып бағдарламаны құрастыру
	Элементтердің орнын ауыстыру	9.3.3.1 (C/C++, Python, Delphi, Lazarus) бағдарламаларын құрастырудың кіріктірілген ортасында бір өлшемді массивті және циклді қолдана отырып бағдарламаны құрастыру
	Сұрыптау	9.3.3.1 (C/C++, Python, Delphi, Lazarus) бағдарламаларын құрастырудың кіріктірілген ортасында бір өлшемді массивті және циклді қолдана отырып бағдарламаны құрастыру

	Элементтерді өшіру және қою	құрастырудың кіріктірілген ортасында бір өлшемді массивті және циклді қолдана отырып бағдарламаны құрастыру
4-тоқсан		
Электрондық кестелерде процестерді модельдеумен танысу	Проблеманы анықтау және талдау	9.3.1.1 "модель", "модельдеу" не екенін түсіндіру; 9.3.1.2 дайын модельдерді сипаттау
	Тапсырманы құрастыру	9.3.1.1 "модель", "модельдеу" не екенін түсіндіру; 9.3.1.2 дайын модельдерді сипаттау; 9.2.2.2 электрондық кестеде дерекқорн жалғастыру; 9.2.2.3 үлгі бойынша электрондық кестеде деректерді іздеуді жүзеге асыру; 9.3.2.1 есепті бір тәсілмен шешу; 9.3.2.2 берілген есептің шешу нәтижесі неге тең екенін анықтау; 9.1.3.1 бұлтты технологиялар ұғымын және қызметін түсіндіру
	Жобаны қорғау	9.1.3.1 бұлтты технологиялар ұғымын және қызметін түсіндіру; 9.4.1.1 компьютерді ұзақ уақыт бойы қолдануға байланысты қауіптерді атау

6) 10 - сынып:

6 - кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімдері	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімдерінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1- тоқсан		
Ақпаратпен жұмыс	Ақпарат көлемі	10.2.1.1 ақпараттың көлемін анықтау және оның қасиеттерін көрсету; 10.4.1.1 компьютерде қауіпсіз және тиімді жұмыс жасау ережелерін атау; 10.4.1.2 "эргономика" ұғымын түсіндіру
	Құжаттармен бірлесе отырып жұмыс жасау Бұлтты технологиялар	10.1.3.1 бұлтты технологиялар мүмкіндіктерін түсіндіру, файлдарды бұлттарға орналастыра білу
	Желілік этикет және қауіпсіздік	10.4.2.1 интернетті қолданудың қауіпсіздік ережелерін түсіндіру
		10.1.1.1 дербес компьютердің міндетіне қарай конфигурациясын таңдауды түсіндіру және оның

Компьютер таңдаймыз	Компьютер конфигурациясы	техникалық сипаттамаларын оқу және түсіндіру
	Бағдарламалық қамтаманы таңдау	10.1.2.1 қолданушының қажеттілігіне қарай бағдарламалық қамтама түрлерін таңдау
	Компьютерді таңдау	10.1.1.1 дербес компьютердің міндетіне қарай конфигурациясын таңдауды түсіндіру және оның техникалық сипаттамаларын оқу және түсіндіру; 10.1.2.1 қолданушының қажеттілігіне қарай бағдарламалық қамтама түрлерін таңдау; 10.3.1.1 қарапайым графикалық және мәтіндік модельдерді құру
2-тоқсан		
Дерекқорлар	Дерекқорлар	10.2.2.2 электронды кесте саласындағы терминологияны түсіну
	Электронды кестеде дерекқорлар құру	10.2.2.1 үлгі бойынша электронды кестеде қарапайым дерекқорн құру
	Деректерді іздеу әдістері	10.2.2.3 үлгі бойынша электронды кестеде деректерді сорттау және сүзуді жүзеге асыру
	Деректерді сұрыптау және сүзгілеу	10.2.2.3 үлгі бойынша электронды кестеде деректерді сорттау және сүзуді жүзеге асыру
	Дерекқорлармен жұмыс	10.2.2.2 электронды кесте саласындағы терминологияны түсіну; 10.2.2.3 үлгі бойынша электронды кестеде деректерді сорттау және сүзуді жүзеге асыру
3-тоқсан		
Деректер массиві	Бірөлшемді массив	10.3.3.1 (C/C++, Python, Delphi, Lazarus) бағдарламаларын құрастырудың кіріктірілген ортасында цикл және массив ұғымдарын түсіндіру
	Берілген қасиеттер бойынша элементтерді іздеу	10.3.3.1 (C/C++, Python, Delphi, Lazarus) бағдарламаларын құрастырудың кіріктірілген ортасында цикл және массив ұғымдарын түсіндіру
	Элементтердің орнын ауыстыру	10.3.3.1 (C/C++, Python, Delphi, Lazarus) бағдарламаларын құрастырудың кіріктірілген

		ортасында цикл және массив ұғымдарын түсіндіру
	Сұрыптау	10.3.3.1 (C/C++, Python, Delphi, Lazarus) бағдарламаларын құрастырудың кіріктірілген ортасында цикл және массив ұғымдарын түсіндіру
	Элементтерді өшіру және қою	10.3.3.1 (C/C++, Python, Delphi, Lazarus) бағдарламаларын құрастырудың кіріктірілген ортасында цикл және массив ұғымдарын түсіндіру

4-тоқсан

Электрондық кестелерде процестерді модельдеу	Проблеманы анықтау және талдау	10.3.1.1 қарапайым графикалық және мәтіндік модельдерді құру
	Тапсырманы құрастыру	10.3.1.1 қарапайым графикалық және мәтіндік модельдерді құру; 10.2.2.2 электронды кесте саласындағы терминологияны түсіну; 10.2.2.3 үлгі бойынша электрондық кестеде деректерді сорттау және сүзуді жүзеге асыру; 10.3.2.1 бір есепті шешудің бірнеше тәсілдерін атау; 10.1.3.1 бұлтты технологиялар мүмкіндіктерін түсіндіру, файлдарды бұлттарға орналастыра білу
	Жобаны қорғау	10.1.3.1 бұлтты технологиялар мүмкіндіктерін түсіндіру, файлдарды бұлттарға орналастыра білу; 10.4.1.1 компьютерде қауіпсіз және тиімді жұмыс жасау ережелерін атау; 10.4.1.2 "эргономика" ұғымын түсіндіру

Қазақстан Республикасының
Білім және ғылым министрі
2022 жылғы 1 сәуірдегі
№123 бұйрығына
65-қосымша
Қазақстан Республикасы білім
және ғылым Министрінің
2013 жылғы 3 сәуірдегі
№ 115 бұйрығына
702-қосымша

Психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5 - 6 сыныптары үшін "Жаратылыстану" пәнінен жаңартылған мазмұндағы Үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-6 сыныптары үшін "Жаратылыстану" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі – Бағдарлама) Қазақстан Республикасы "Білім туралы" Заңының 5-бабы 6) тармақшасына сәйкес әзірленген.

2. Бағдарлама мақсаты – білім алушылардың ғылыми-жаратылыстанушылық білімдерін, ұғымдарын, табиғат пен қоғамның өзара байланысы мен заңдылықтары туралы біртұтас түсініктерін қалыптастыру, күнделікті өмірде кездесетін табиғи болмыстар мен процестерді болжау, сипаттау және түсіндіру үшін алған білімдерін қолдана білу біліктілігін дамыту.

3. Бағдарлама міндеттері:

1) әлемнің заманауи ғылыми-жаратылыстанушылық көрінісі мен жаратылыстану ғылымында қолданылатын әдістер жөнінде, және де ғылым, техника және технологиялардың дамуына ықпал ететін жаратылыстанудың ең маңызды идеялары мен жетістіктері жөнінде білімдер негізін қалыптастыру;

2) қоршаған әлемдегі болмыстарды түсіндіру үшін, бұқаралық ақпарат құралдарынан, интернет желісінен, ғылыми және ғылыми әдебиеттерден алынатын ғылыми-жаратылыстанушылық және өмірлік мағызы бар ақпараттарды қабылдау үшін, алған білімдерін қолдана білуін қалыптастыру;

3) қарапайым зерттеулер жүргізу, құбылыстарды талдау, ғылыми-жаратылыстанушылық ақпаратты қабылдау және түсіндіру барысында зияткерлік, шығармашылық және сыни ойлау қабілетін дамыту;

4) күнделікті өмірде тіршілік қауіпсіздігін қамтамасыз ету, заманауи технологияларды сауатты пайдалану, денсаулық пен қоршаған ортаны қорғау үшін ғылыми-жаратылыстанушылық білімдерді пайдалану біліктерін дамыту;

5) картамен, атласпен жұмыс жасаудың практикалық дағдыларын дамыту;

6) білуге құмарлық, мақсаттылық, жауапкершілік, сенімділік, еңбекқорлық сияқты жеке тұлғалық қасиеттерді дамытуға ықпал ету;

7) білім алушылардың адамгершілік және экологиялық тәрбиесіне, олардың қоршаған табиғатқа деген ізгілікті, ұқыпты және жауапты көзқарасын қалыптастыруға ықпал ету;

8) патриоттық сезімді, Отанға деген сүйіспеншілікті, қоршаған ортаға төзімді қарым-қатынасты қалыптастыру.

4. Түзету-дамытушылық міндеттер:

1) заттық-тәжірибелік әрекетте және қоршаған ортаны бақылау процесінде зейінді дамыту;

2) бақылауды талдау кезінде, заттардың қасиеттерін салыстыру, өсімдіктер мен жануарлар әлемін топтастыру кезінде жалпы зияткерлік біліктер мен дағдыларды қалыптастыру, себеп-салдарлық байланыстарды орнату, сөздік қорларын жаратылыстанудың ғылыми терминдерімен толықтыру;

3) білім алушылардың логикалық ойлауын, дәлелді пікір айту және ойын дәйекті және айқын жеткізе білу қабілеттілігін дамыту;

4) мнемикалық процестерді дамыту: есте сақтау, еске түсіру, қайталап орындау.

2-тарау. Оқу процесін ұйымдастырудағы педагогикалық тәсілдер

5. Оқыту процесінде білім алушылардың психикалық ерекшеліктері ескеріледі: зейін тұрақсыздығы, жады көлемінің тарлығы, шаршағыштықтың басым болуы, материалдарды жалпылау мен талдау процесінің әлсіздігі, жалпылаушы білімдердің қалыптасу қарқынының баяулығы.

6. Психикалық дамуының ерекшелігі "Жаратылыстану" пәнінің меңгеру кезінде нақты қиындықтар тудыртады. Олар келесілерден көрініс алады:

1) материалды жүйелеуде, мәтіндегі басты ойды ерекшелеуде;

2) нақты нысандар мен олардың бейнелерін сипаттау мен сәйкестендіруде;

3) жоспар мен карта бойынша бағдарлауда, кеңістіктік қатынастарды түсінуде;

4) ғылыми терминдер мен ұғымдарды есте сақтауда;

5) өз ойын білдіру мен өмірден мысал келтіруді талап ететін сұрақтарға жауап беруде, мәселені шешу жолдарын ұсыну барысында;

6) көргенді және оқығанды саналы түрде түсінуде;

7) ой-пікірлерінің жүйесіздігінде;

8) өзінің бақылауық мен заттық-тәжірибелік әрекетінің негізінде қортындылау, нәтиже шығару, болжау және жобалау жасай алуда, жалпылауда.

7. Бағдарламаны жемісті меңгерудің қажетті шарты келесі педагогикалық тәсілдерді жүзеге асыру болып табылады:

1) жекелік тәсіл - мұғалімнің білім алушының өтілетін тақырып бойынша базалық білім деңгейі, зияткерлік операцияларды меңгеруі, көмекті қабылдау қабілеттілігі, жұмысқа қабілеттілігі сияқты көрсеткіштері бойынша анықтайтын, білім алушының жақын даму аймағында жұмыс істеуді болжайды;

2) жүйелік тәсіл - жеке компоненттерді белгілі бір шектеушілікте емес, керсінше, өзара байланысы мен өзара әрекеттесуі бойынша қарастырады;

3) құндылықты-бағдарлы тәсіл - оқу ісін ұйымдастыруды, оның нәтижесін құндылық тұрғысынан күнделікті өмірде қолдана білуді қарастырады;

4) коммуникативтік тәсіл - білім дағдыларын меңгерудің негізгі құралы ретінде толыққанды сөйлеу тілін қалыптастыруды, оны практикада жүзінде қолдануды қарастырады.

8. "Жаратылыстану" пәнін оқытудың келесідей тиімді әдістері мен стратегиялары болады:

1) оқытудың зерттеушілік әдістері (білім алушылар өздерінің білімдерін жаңа материалмен салыстырады, өз әрекетін бақылау және талдау дағдыларын қалыптастырады);

2) сараланымдық әдіс (оқушылардың жекелеген топтарына тән оқу материалдарын меңгерудің өзіндік ерекшеліктерін есепке алу);

3) ақыл-ой және практикалық әрекетті кезектестіру, тақырыпқа сәйкес дидактикалық материалдарды қолдана отырып, жаңа материалды шағын бөліктермен таныстыру;

4) білім алушылардың жетістіктерін мадақтау, әрқайсысына дер кезінде және қажетті көмек көрсету, өз күштері мен мүмкіндіктеріне деген сенімділігіне қолдау көрсету;

5) алгоритмдеуді, меңгеретін материалды саналы түрде қабылдау мен талқылай білуге, өзіндік жұмысқа көп уақыт бөлуге, өзін-өзі бақылауды жүзеге асыруға мүмкіндік беретін, білім алушылардың оқу әрекетін қалыпқа келтірудің тиімді амалы ретінде қолдану;

6) жаңа материалды дәйекті түрде хабарлау мен талқылау барысын толық және кезең-кезеңмен жазып алу, негізгі кезеңдерін тіркеу;

7) бірнеше кезеңді қамтитын тапсырмаларды орындауға көп уақыт бөлу. Білім алушыларды қиындықтардың жаңа деңгейіне бірте-бірте көшіру маңызды. Тапсырманы мұқият оқуға, оны өз сөзімен жеткізе білуге, орындау операцияларының санын, олардың дәйектілігін нақты көрсетуге үйрету;

8) ұсынылатын материалды мұқият ойластыру, оны күрделендіру кезінде қатаң реттілікті сақтау, білім алушыларға қойылатын сұрақтарды нақты құрастыру;

9) сатитистикалық құралдарды пайдалану: оқу кестесі, суреттер, фотосуреттер, слайдтар, географиялық карталар, атластар, аудиовизуалды көрнекі құралдар: гербарийлер, тау жыныстары мен минералдарының коллекциялары, топырақ түрлері, муляждар, макеттер;

10) кері байланысты жүзеге асыру;

11) теориялық білімді практика жүзінде қолдану: атлас карталарында оқылатын номенклатураны табу, контурлық картаға түсіру, шартты белгілерді пайдалана отырып тақырыптық карталардың деректерін оқу;

12) сабақ барысында зейін, есте сақтау, ойлау, қабылдау және қиял дамуына ықпал ететін жаттығуларды қолдану.

9. Педагогикалық міндеттер келесідей педагогикалық технологияларды қолдану барысында шешіледі:

1) ақпараттық-коммуникациялық технологиялары - білім алушыларда білімнің нығаюуы мен толыққанды меңгеруін қалыптастыруға, іс-әрекеттің әр түрлерінде іскерліктер мен дағдыларды бекітуге, тақырып бойынша қосымша ақпарат іздеуге, жаратылыстану ғылымы мен оның тарихы туралы түсініктерді кеңейтуге мүмкіндік береді;

2) сыни ойлау технологиясы - жаратылыстану сабақтарында мәтін мазмұнын ескере отырып, бақылау, талдау және синтездеу сияқты дағдыларды дамытуға ықпал жасайды.

3) мультимедиалық технологиялар - меңгеретін құбылыстарды көрсетуге, оқушылардың зейінің толыққанды аударуға мүмкіндік береді;

4) оқытудағы компенсаторлық технология - оқыту аумағында білім алушының бойындағы кемістіктің орны толтырылатын, жұмыс қабілеттілігінің бұзылуы жойылатын, дене және жүйке-психикалық денсаулығы қорғалатын және нығайтылатын, оңалту кеңістігін құрады.

10. Оқу материалын түсінуді жеңілдететін тапсырмалар:

1) материалды қысқаша, анық, қолжетімді суреттеу;

2) материалды бір формада екііншісіне түрлендіру (сөздік формада схемаға, кестелерге);

3) бүтінді бөлікке бөлу және керісінше;

4) білім алушылардың практикалық іс-әрекетін пайдалану;

5) элементтерді бүтін етіп біріктіру;

6) теориялық материалды практикада пайдалану;

7) шығармашылық тапсырмаларды орындау;

8) нысандардың өзара байланысын анықтау;

9) қорытындыларды түрлі формада ұсыну;

10) маңызды деректердің рөлін бағалау.

11. "Жаратылыстану" пәнін оқытудың интерактивті және техникалық құралдары: міндетті түрде интернетке қосылған компьютер, теледидар немесе проектор, интерактивті тақта, электрондық мультимедиа-оқулықтар мен бағдарламалық-әдістемелік кешендер, сабақтарға арналған мультимедиялық материалдар. Білім беру ұйымының ауласындағы географиялық және оқу-тәжірибелік алаң.

12. Оқу пәнін оқытудың нәтижелерін бағалау критериалды бағалауды қолдану арқылы жүзеге асырылады.

13. Формативті және суммативті бағалауға арналған тапсырмаларды мұғалім білім алушылардың мүмкіндіктерін ескере отырып, құрастырады. Рұқсат етіледі:

1) грамматикалық және семантикалық ресімдеу бойынша тұжырымдарды қысқартуға;

2) көптізбекті нұсқауды, тапсырманы кезеңмен (қадаммен) орындауға мүмкіндік беретін, қысқа мағыналық бірліктерге бөлу арқылы жеңілдетуге;

3) қажет болған жағдайда сараланған көмекті ұсынуға: ынталандырушы (мақұлдау, эмоционалдық қолдау), ұйымдастырушылық (жұмысты орындауға назарын аударту, жұмылдыру, өзін-өзі тексеру қажеттілігін есіне салу), бағыттаушы (қайталау және тапсырма нұсқауын түсіндіру);

4) тапсырманы орындауға берілген уақытты ұлғайтуға.

3-тарау. "Жаратылыстану" оқу пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

14. "Жаратылыстану" пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

1) 5-сыныпта– аптасына 2 сағатты, оқу жылында - 68 сағатты;

2) 5-сыныпта– аптасына 2 сағатты, оқу жылында - 68 сағатты құрайды.

15. Оқу пәнінің мазмұны оқытудың бөлімдері бойынша ұйымдастырылған. Бөлімдер сынып бойынша оқытудың мақсаттарын қамтитын бөлімшелерден тұрады.

16. Бағдарлама мазмұны 7 бөлімді қамтиды:

1) "Ғылым әлемі" бөлімі;

2) "Адам. Жер. Ғалам" бөлімі;

3) "Заттар және материалдар" бөлімі;

4) "Тірі және өлі табиғаттағы процесс" бөлімі;

5) "Энергия және қозғалыс" бөлімі;

6) "Экология және тұрақты даму" бөлімі;

7) "Әлемді өзгертетін жаңалықтар" бөлімі.

17. "Ғылым әлемі" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) ғылымның рөлі;

2) зерттеу сұрағы;

3) зерттеуді жоспарлау;

4) деректерді жинау және жазу;

5) деректерді талдау;

6) қорытынды және талқылау.

18. "Ғалам. Жер. Адам" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) макро- және микроәлем;

2) жер туралы жалпы мәлімет. Жер планетасының шығу тегі. Жердің құрамы мен құрылуы;

3) Жер қабықтары және олардың құрамдас бөліктері;

4) Жердегі тіршілік;

5) Жер бетін бейнелеу тәсілдері;

6) материктер мен мұхиттар;

7) тұрғындар географиясы.

19. "Заттар және материалдар" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) заттардың құрылысы мен қасиеттері;

2) заттардың жіктелуі;

3) заттардың пайда болуы мен жасалуы.

20. "Тірі және өлі табиғаттағы процестер" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) өлі табиғаттағы процестер;

2) тірі табиғаттағы процестер.

21. "Энергия және қозғалыс" бөлімінің төмендегідей бөлімшелері бар:

1) энергия түрлері мен көздері;

2) қозғалыс.

22. "Экология және тұрақты даму" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) экожүйелер. Экожүйе компоненттері;

2) тірі ағзалардың сан алуандығы;

3) табиғатты қорғау.

23. "Әлемді өзгертетін жаңалықтар" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) әлемді өзгертетін жаңалықтар;

2) болашақ жаңалықтары.

24. 5 - сыныпқа арналған "Жаратылыстану" пәнінің базалық мазмұны:

1) бастапқы географиялық, биологиялық, физикалық және химиялық ұғымдар; негізгі биологиялық, физикалық, химиялық заңдар мен теориялардың мәні; көрнекті ғалымдардың жаратылыстану ғылымдарының қалыптасуы мен дамуына қосқан үлесі; энергия көздері, оның түрлері және оларды қолданудың кең таралған салалары; заттардың жіктелуі; химиялық және физикалық құбылыстар; химиялық байланыс түрлері және заттардың құрылысы; Органикалық емес және органикалық қосындылардың маңызды кластары және олардың қасиеттері; тірі организмдердің адам мен табиғи кешен үшін маңызы; карталардың түрлері, жіктелуі;

2) көлемнің физикалық мағынасы, органикалық және бейорганикалық заттардың кластары арасындағы айырмашылық; молекулалар мен органоидтар деңгейінде жасушаларда өтетін процестер; өсімдіктер мен жануарлардың негізгі топтарының жіктелу қағидалары; жерде биоалуандықты сақтаудағы Қызыл кітаптың рөлі; табиғи және әлеуметтік-экономикалық заңдылықтардың, процестер мен құбылыстардың мәні; Қазіргі географиялық кеңістіктің, аумақтық кешендердің ерекшеліктері;

3) тірі ағзалардың мүшелер жүйесінің құрылысы мен функциялары; биогеоценоздағы заттардың айналым процестері; географиялық қабықта және географиялық ортада болып жатқан процестер мен құбылыстар арасындағы себеп-салдарлық байланыстар; жаратылыстану ғылымдар саласындағы және ғылыми жаңалықтарды пайдалану саласындағы жетістіктер.

25. 6- сыныпқа арналған "Жаратылыстану" пәнінің базалық мазмұны:

1) энергия көздері, оның түрлері және оларды қолданудың кең тараған салалары, эксперименталды және практикалық жұмыстарды жүргізу кезіндегі қауіпсіздік

техникасы ережелері; атомдық-молекулярлық оқу, атом құрылысы және элементтердің қасиеттері; заттардың жіктелуі; химиялық және физикалық құбылыстар; химиялық байланыс түрлері және заттың құрылысы; химиялық реакциялардың түрлері, белгілері және жүру заңдылықтары; Органикалық емес және органикалық қосындылардың аса маңызды кластары және олардың қасиеттері; географиялық қабықтың және географиялық ортаның дамуының негізгі кезеңдері, геосфералар; карталардың түрлері, жіктелуі; материктердің мен мұхиттардың, Қазақстан Республикасының және басқа мемлекеттердің табиғат ерекшеліктері;

2) адам өміріндегі физикалық және химиялық құбылыстардың, процестердің маңыздылығы; химиялық реакциялардың жүру жағдайы; өсімдік және жануарлар ағзасының ішкі ортасының құрылымы және жүйелерінің функциялары, өсімдіктер мен жануарлардың негізгі топтарын жіктеу принциптері; жерде биоалуандықты сақтауда Қызыл кітаптың рөлі; табиғи және әлеуметтік-экономикалық заңдылықтардың, процестер мен құбылыстардың мәні; Қазіргі географиялық кеңістіктің, аумақтық кешендердің ерекшеліктері; географиялық нысандардың, процестер мен құбылыстардың өзара байланысы; географиялық қабықтағы және географиялық ортадағы процестердің себептері, кезеңдері, салдары;

3) эксперименталдық тәжірибелерді қауіпсіз жүргізу әдістері; оқу есептеріні шешу, практикалық жұмыстарды орындау кезіндегі физика, химия, география заңдары мен формулалары; нәтижелерді ұсынудың графикалық әдістері; өлшем бірліктерінің Халықаралық жүйесі; физикалық және химиялық құбылыстар мен процестердің өту жағдайларын түсіндіру үшін алынған білімдер; географиялық қабық компоненттерінің және географиялық ортаның сандық және сапалық сипаттамаларын анықтау әдістері;

4) географиялық қабықта және географиялық ортада болып жатқан процестер мен құбылыстардың арасындағы себеп-салдарлық байланыстар; жаратылыстану ғылымдары саласындағы және ғылыми жаңалықтарды пайдалану саласындағы жетістіктер;

5) әртүрлі физикалық және химиялық процестердің адамның тіршілік әрекеті мен қоршаған ортаға әсері; табиғи биогеоценоздар мен агроценоздардың жағдайы; Пайдалы қазбалар мен табиғи ресурстарды дұрыс пайдаланудың маңызы; географиялық нысандардың, процестердің және құбылыстардың әртүрлі мақсаттар мен қызмет түрлері үшін жарамдылық және пайдалану дәрежесі.

4-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

26. Бағдарламада, оқыту мақсаттары кодтық белгімен берілген. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сан – бағдарламаның бөлімдері мен бөлімшелерді, төртінші сан оқу мақсатының нөмірін көрсетеді. Мысалы, 5.2.1.2 кодында: "5" –сынып, "2.1" –бөлімше, "2" –оқу мақсатының реттік саны.

27. Күтілетін нәтижелер бойынша оқыту мақсаттарының жүйесі:

1) "Ғылым әлемі" бөлімі:

1-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	5-сынып	6-сынып
1.1 Ғылымның рөлі	<p>5.1.1.1 "ғылымның функциясы", " ғылымның рөлі", "адам қызметі" ұғымын түсіндіру;</p> <p>5.1.1.2 адам қызметіне мысал келтіру;</p> <p>5.1.1.3 адам қызметінің түрі ретінде ғылымның рөлі мен функциясын анықтау</p>	<p>6.1.1.1 "нысан", "табиғи ғылым" ұғымын түсіндіру;</p> <p>6.1.1.2 табиғи ғылымның зерттеу нысандарын сипаттау;</p> <p>6.1.1.3 табиғи ғылымның зерттеу нысандарына мысал келтіру</p>
1.2 Зерттеу сұрағы	<p>5.1.2.1 "зерттеу", "болжам" ұғымын түсіндіру;</p> <p>5.1.2.2 ұсынылған мысал бойынша зерттеу және болжау мәселесін ажырату</p>	<p>6.1.2.1 "айнымалы" ұғымын түсіндіру;</p> <p>6.1.2.2 тәуелді, тәуелсіз, бақыланатын айнымалылар ұғымын ажырату;</p> <p>6.1.2.3 тәуелді, тәуелсіз, бақыланатын айнымалыға мысал келтіру</p>
1.3 Зерттеуді жоспарлау	<p>5.1.3.1 "зерттеу жоспары" ұғымын түсіндіру;</p> <p>5.1.3.2 мұғалімнің көмегімен зерттеу жоспарын құрастыру;</p> <p>5.1.3.3 зерттеу жүргізу барысында қауіпсіздік техникасы ережелерін қолдану</p>	<p>6.1.3.1 жоспар бойынша зерттеуді құрастыру;</p> <p>6.1.3.2 зерттеуді қауіпсіз жүргізудің шарттарын түсіндіру;</p> <p>6.1.3.3 зерттеуді қауіпсіз жүргізуге мысал келтіру</p>
1.4 Деректерді жинау және жазу	<p>5.1.4.1 ұзындық өлшем бірліктерін (мм, см, м, км) атау;</p> <p>5.1.4.2 өлшем бірліктеріндегі нысандардың параметрлерін түсіну;</p> <p>5.1.4.3 бақылау және өлшеу деректерін тіркеу</p>	<p>6.1.4.1 "Халықаралық бірліктер жүйесі" ұғымын түсіну;</p> <p>6.1.4.2 Халықаралық бірліктер жүйесіндегі өлшем бірліктерін атау;</p> <p>6.1.4.3 алгоритм бойынша бірліктерді СИ жүйесіне ауыстыруды түсіну;</p> <p>6.1.4.4 алгоритм бойынша өлшем бірліктерін Халықаралық бірлік жүйесіне ауыстыруды орындау</p>
1.5 Деректерді талдау	<p>5.1.5.1 орташа арифметикалық мәндерді түсіндіру;</p> <p>5.1.5.2 қайта өлшеу кезінде орташа арифметикалық мәнді есептеу және алгоритм бойынша үрдістерді анықтау</p>	<p>6.1.5.1 алынған деректерді кесте, диаграммалар, схемалар түрінде графикалық түрде ұсыну</p>
1.6 Қорытынды және талқылау	<p>5.1.6.1 зерттеу барысында шағын қорытындыларды талқылау (ұсынылған мысал бойынша, жетекші сұрақтар бойынша);</p> <p>5.1.6.2 мұғалім дайындаған дайын қорытындыларды талқылау</p>	<p>6.1.6.1 алынған қорытындыларды кесте, схема, кластер, постер түрінде әр түрлі формада ұсыну</p>

2) "Ғалам, Жер, Адам." бөлімі:

2-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	5-сынып	6-сынып
2.1 Макро- және микроәлем	5.2.1.1 "макро- және микроәлем" ұғымын түсіндіру; 5.2.1.2 макро және микроәлем нысандарын мысал келтіру және ажырату	6.2.1.1 макро және микроәлем нысандарының параметрлерін түсіндіру; 6.2.1.2 макро және микроәлем нысандарын түсіну және мысал келтіру
2.2 Жер туралы жалпы мәлімет	5.2.2.1 Жер планетасының шығу тегін сипаттау; 5.2.2.2 Жердің құармын және құрылымын атау	6.2.2.1 байқалатын Жердегі процестер мен болмыстарды түсіну; 6.2.2.2 Жердегі процестер мен болмыстарға мысал келтіру; 6.2.2.3 Жердің қасиетін сипаттау
2.3 Жер қабықтары және олардың құрамдас бөліктері	5.2.3.1 "қабық" ұғымын түсіндіру; 5.2.3.2 конспект, кесте, таблица түрінде Жер қабығын және оның құрамын сипаттау; 5.2.3.3 әрбір қабықтарына мысал келтіру; 5.2.3.4 Жер қабықтарының мәнін түсіну	6.2.3.1 Жердің сферасын сипаттау; 6.2.3.2 георафиялық қабықтың құрамын мысалдармен атау; 6.2.3.3 қабық пен Жердің арасындағы байланысты түсіну; 6.2.3.4 схемалардың, кестелердің көмегімен Жердің сыртқы қабықшаларының өзара әрекеттесу тәсілдерін түсіндіру
2.4 Жердегі тіршілік	5.2.4.1 "Жердегі тіршілік" ұғымын түсіндіру; 5.2.4.2 Жерде тіршіліктің пайда болуын суреттеу; 5.2.4.3 өмір сүру жағдайын түсіну; 5.2.4.4 өмірдің Жер бетінде таралуына мысал келтіру	6.2.4.1 "болжам" ұғымын түсіндіру; 6.2.4.2 өмірдің Жер бетінде таралудың болжамын суреттеу; 6.2.4.3 дайын жоспар бойынша, өмірдің Жер бетінде таралу болжамдарын салыстыру; 6.2.4.4 Жер бетінде адамның өмір сүрудің заманауи жағдайларын әңгімелеу; 6.2.4.5 Жер бетінде адамның өмір сүру жағдайларына мысал келтіру
2.5 Жер бетін бейнелеу тәсілдері	5.2.5.1 "жоспар" және "шартты белгілер" ұғымын түсіндіру; 5.2.5.2 шартты белгілерді қолдану арқылы жергілікті жердің жоспарын түсіну; 5.2.5.3 "жергілікті жердің түсірілімін жасау" ұғымын түсіндіру; 5.2.5.4 жергілікті жердің түсірілімін жасау амалдарына мысал келтіру;	6.2.5.1 схема, кесте, баяндама жазу түрінде шартты белгілерді және георафиялық карталарды топтастыру; 6.2.5.2 шартты белгілерді қолдана отырып георафиялық картаны оқу; 6.2.5.3 "масштаб" ұғымын түсіну; 6.2.5.4 арақашықтықты есептеу алгоритмін түсіну; 6.2.5.5 алгоритм бойынша масштабты қолдану арқылы арақашықтықты есептей алу;

	<p>5.2.5.5 жоспар бойынша бір амалды қолданып, жергілікті жердің түсірілімін сипаттау;</p> <p>5.2.5.6 жоспарды безендіру ережесін білу;</p> <p>5.2.5.7 келтірілген мысал бойынша жоспарды рәсімдеу талаптарына сай жергілікті жердің қарапайым жоспарларын құрастыру</p>	<p>6.2.5.6 "географиялық координаттар" ұғымын түсіну;</p> <p>6.2.5.7 географиялық координатты анықтай алу алгоритмін түсіну;</p> <p>6.2.5.8 алгоритм бойынша географиялық координатты анықтай алу;</p> <p>6.2.5.9 "уақыт" ұғымын түсіну;</p> <p>6.2.5.10 сағат картасын қолдану арқылы уақытты түсіну</p>
2.6 Материктер мен мұхиттар	<p>5.2.6.1 "материк", "мұхит" ұғымын түсіну;</p> <p>5.2.6.2 материктер мен мұхиттарды атау;</p> <p>5.2.6.3 материктер мен мұхиттарды картадан көрсету;</p> <p>5.2.6.4 материктер мен әлем бөліктерін меңгеру және зерттеу тарихын сипаттау;</p> <p>5.2.6.5 мұхиттарды зерттеу тарихы туралы айту;</p> <p>5.2.6.6 мұғалімнің, атлас картаның көмегімен материк пен мұхиттарды контурлық картаға сызу</p>	<p>6.2.6.1 материктер мен мұхиттарды картадан көрсету</p> <p>6.2.6.2 "ерекшелігі", "физикалық-географиялық аймақ" ұғымын түсіндіру;</p> <p>6.2.6.3 жоспар бойынша материктердің табиғат ерекшеліктері мен физикалық-географиялық аймақтары туралы әңгімелеп беру;</p> <p>6.2.6.4 жоспар бойынша мұхит табиғатының ерекшеліктерін түсіндіру;</p> <p>6.2.6.5 өзін таңдаған материк және мұхит туралы ақпаратты қосымша әдебиеттердің көмегімен сипаттау;</p> <p>6.2.6.6 атлас картаның көмегімен материк пен мұхиттарды контурлық картаға сызу</p>
2.7 Тұрғындар географиясы	<p>5.2.7.1 "тұрғындар", "нәсіл" ұғымын түсіну;</p> <p>5.2.7.2 нәсілге мысал келтіру;</p> <p>5.2.7.3 дүние жүзіндегі тұрғындардың нәсілдік құрамын түсіну;</p> <p>5.2.7.4 негізгі нәсілдерді және нәсілдерлік топтардың таралу аймақтары туралы әңгімелеу;</p> <p>5.2.7.5 нәсілдік белгілердің қалыптасу факторларын сипаттау;</p> <p>5.2.7.6 мұғалімнің көмегімен барлық нәсілдердің тең екендігін дәлелдеп беру</p>	<p>6.2.7.1 "тұрғындардың орналасуы" ұғымын түсіну;</p> <p>6.2.7.2 кесте, баяндама жазу түрінде тұрғындардың орналасу заңнамасын сипаттау;</p> <p>6.2.7.3 "тұрғындардың тығыздығы" ұғымын түсіндіру;</p> <p>6.2.7.4 тұрғындардың тығыздығының көрсеткіштерінің маңызын түсіну;</p> <p>6.2.7.5 картаның көмегімен тұрғындардың тығыздығының жоғары және төмен аймақтарын атау;</p> <p>6.2.7.6 тұрғындардың орналасу себептерін түсіндіру;</p> <p>6.2.7.7 картадан тұрғындар тығыздығы жоғары және төмен қалаларды көрсету</p>

3) "Зағтар және материалдар" бөлімі:

3-кесте

	Оқыту мақсаттары	
--	------------------	--

Бөлімшелер	5-сынып	6-сынып
3.1 Заттардың құрылысы мен қасиеттері	<p>5.3.1.1 "заттар", "физикалық дене", "материл", "бөлшек" ұғымын түсіндіру;</p> <p>5.3.1.2 заттардың агрегаттық күйін түсіндіру;</p> <p>5.3.1.3 бөлшектердің сұйықтықта және газда таралауын түсіну;</p> <p>5.3.1.4 заттардың қатты, сұйық және газ күйіндегі құрылымын бөлшектер теориясына сәйкес түсіндіру;</p> <p>5.3.1.5 заттардың қасиеттерін: тығыз-дығын, ақкыштығын, жылу және электр-өткізгіштігін, созылмалығын, иілімділігін сипаттау;</p> <p>5.3.1.6 "физикалық және химиялық құбылыстар" ұғымын түсіндіру;</p> <p>5.3.1.7 физикалық және химиялық құбылыстарға мысал келтіру</p> <p>5.3.1.8 конспект және кесте түрінде физикалық және химиялық құбылыстарды сипаттау</p>	<p>6.3.1.1 "атом және молекула", "қарапайым және күрделі заттар" ұғымын түсіндіру;</p> <p>6.3.1.2 атом және молекула, қарапайым және күрделі заттарға мысал келтіру;</p> <p>6.3.1.3 конспект, кесте түрінде атомның негізгі бөлшектерін және олардың орналасуын суреттеу;</p> <p>6.3.1.4 "температура" ұғымын қайталау;</p> <p>6.3.1.5 заттардың қасиеттерін сипаттау: балқу және қайнау температураларын;</p> <p>6.3.1.6 балқу және қайнау температуралары бар заттарға мысал келтіру</p>
3.2 Заттардың жіктелімі	<p>5.3.2.1 "таза заттар", "қоспа" ұғымын түсіндіру;</p> <p>5.3.2.2 қоспалардан таза заттарды ажырату;</p> <p>5.3.2.3 қоспалардың түрлерін сипаттау және бөлу әдістерін ұсына алу;</p> <p>5.3.2.4 "металл", "бейметалл", "ерітінді" ұғымын түсіндіру;</p> <p>5.3.2.5 металл, бейметалға мысал келтіру;</p> <p>5.3.2.6 заттарды ерігіштігі бойынша, металдар және бейметалдарға жіктеу</p>	<p>6.3.2.1 "органикалық заттар", "бейорганикалық заттар" ұғымын түсіндіру;</p> <p>6.3.2.2 конспект, кесте, схема түрінде органикалық және бейорганикалық заттарды жіктеу;</p> <p>6.3.2.3 органикалық және бейорганикалық заттарға мысал келтіру</p>
	<p>5.3.3.1 табиғатта түзілген және жасанды жолмен алынған заттарды түсіндіру;</p> <p>5.3.3.2 табиғи жолмен түзілген заттарға мысал келтіру;</p>	<p>6.3.3.1 "артықшылығы", "кемшілігі" ұғымын түсіндіру;</p> <p>6.3.3.2 табиғи және жасанды материалдардың артықшылықтары мен кемшіліктерін сипаттау;</p> <p>6.3.3.3 табиғи және жасанды материалдарға мысал келтіру;</p> <p>6.3.3.4 "тұрмыстық химия" ұғымын түсіндіру;</p> <p>6.3.3.5 тұрмыстық химия өнімдерін қолдану саласын және</p>

3.3 Заттардың түзілуі және алынуы	5.3.3.3 жасанды жолмен түзілген заттарға мысал келтіру; 5.3.3.4 "синтетика" ұғымын түсіндіру; 5.3.3.5 зертханалық жолмен алынған заттарды түсіну; 5.3.3.6 синтетикалық заттарға мысал келтіру	оларды қауіпсіз қолдану ережелерін айтып беру; 6.3.3.6 "пайдалы қазбалар", "кен орны" ұғымын қайталау; 6.3.3.7 картадан Қазақстандағы пайдалы қазбаларды көрсету; 6.3.3.8 Қазақстандағы пайдалы қазбаларды өндеудің ірі орталықтарын атау және картадан көрсету; 6.3.3.9 пайдалы қазбалардың өндірілуі мен өңделінуінің қоршаған ортаға әсерін түсіндіру
-----------------------------------	--	--

4) "Тірі және өлі табиғаттағы процестер" бөлімі:

4-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	5-сынып	6-сынып
4.1 Өлі табиғаттағы процестер	5.4.1.1 "процесс" ұғымын түсіндіру; 5.4.1.2 өлі табиғаттағы болатын процесті (табиғаттағы заттар айналымы, үгілу, газ түзілуі, климаттық процестер) баяндап беру; 5.4.1.3 табиғаттағы заттар айналымы, үгілу, газ түзілуі, климаттық процестеріне мысал келтіру; 5.4.1.4 өлі табиғатта болатын құбылыстардың себеп салдарын атау	6.4.1.1 өлі табиғаттағы болатын процесті (табиғаттағы болмыстардың ауыспалдылығы, жел, таудың құрылуы, климаттық процесс) сипаттап беру; 6.4.1.2 табиғаттағы заттар айналымы, үгілу, газ түзілуі, климаттық процестеріне мысал келтіру
4.2 Тірі табиғаттағы процестер	5.4.2.1 "қасиет", "тірі ағза" ұғымын түсіндіру; 5.4.2.2 тірі ағзаның қасиеттерін бейнелеп беру; 5.4.2.3 тірі организм үшін әр құрылымның рөлін түсіну; 5.4.2.4 тірі ағзаның құрылу деңгейін білу; 5.4.2.5 тірі ағзаның құрылу деңгейіне мысал келтіру; 5.4.2.6 микроскоппен жұмыс жасау ережесін айтып беру; 5.4.2.7 мұғалімнің көмегімен уақытша микропрепаратты дайындау; 5.4.2.8 "фотосинтез" ұғымын түсіндіру;	6.4.2.1 "жасуша" ұғымын түсіндіру; 6.4.2.2 жасушаның негізгі компоненттерін суреттеу; 6.4.2.3 жасуша түріне мысал келтіру; 6.4.2.4 тірі ағзаға тән процесті түсіну; 6.4.2.5 "қоректену" ұғымын түсіндіру; 6.4.2.6 ағзаның қоректену түрін бейнелеп беру; 6.4.2.7 қоректену түрі бойынша тірі ағзаға мысал келтіру; 6.4.2.8 "тасымалдау", "қоректі заттар" ұғымын түсіндіру; 6.4.2.9 тірі ағзаға қоректі заттардың тасымалдануын суреттеу; 6.4.2.10 "ауа" ұғымын түсіндіру;

	<p>5.4.2.9 фотосинтез процесін түсіну ;</p> <p>5.4.2.10 фотосинтездің жүруі үшін қажетті жағдайларды суреттеу;</p> <p>5.4.2.11 "пигмент" ұғымын түсіндіру;</p> <p>5.4.2.12 өсімдіктегі әртүрлі пигменттердің болуын суреттеу</p>	<p>6.4.2.11 мұғалімнің мысал келтіруімен ауамен тыныс алу мен тыныс шығару жолдарын ажырату ;</p> <p>6.4.2.12 ағзалардан бөлініп шығатын өнімдерді суреттеу;</p> <p>6.4.2.13 тірі ағзалардан бөлініп шығатын өнімдерге келтіру;</p> <p>6.4.2.14 "тітіркендіргіш" ұғымын түсіндіру және мысал келтіру;</p> <p>6.4.2.15 тірі ағзалардың тітіркендіргішке реакциясын түсіну</p>
--	--	--

5) "Энергия және қозғалыс" бөлімі:

5-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	5-сынып	6-сынып
5.1 Энергия түрлері мен көзі	<p>5.5.1.1 "энергия" ұғымын түсіндіру;</p> <p>5.5.1.2 энергия түрлерін ажырату;</p> <p>5.5.1.3 энергия түрлеріне мысал келтіру;</p> <p>5.5.1.4 "температура", "жылу энергиясы" ұғымын түсіндіру;</p> <p>5.5.1.5 температура мен жылу энергиясын сипаттау;</p> <p>5.5.1.6 термометрдің жұмысы туралы айтып беру;</p> <p>5.5.1.7 термометрдің көмегімен температураны өлшеу;</p> <p>5.5.1.8 энергияның өзара түрлену процесін түсіну</p> <p>5.5.1.9 энергияның өзара түрленуіне мысалдар келтіру</p>	<p>6.5.1.1 энергия көзі туралы айтып беру;</p> <p>6.5.1.2 энергия көзіне мысал келтіру;</p> <p>6.5.1.3 "сіңірілген энергия" ұғымын түсіндіру;</p> <p>6.5.1.4 энергияны шығарумен және оның сіңірілуімен байланысты үдерістерді атау және түсіну;</p> <p>6.5.1.5 энергияны сіңіру процесіне мысал келтіру;</p> <p>6.5.1.6 "альтернатива" ұғымын түсіндіру;</p> <p>6.5.1.7 энергияны алудың альтернативті көзін сипаттау;</p> <p>6.5.1.8 энергияны алудың альтернативті көзіне мысал келтіру ;</p> <p>6.5.1.9 альтернативті энергетиканың дәстүрлі энергетикадан өзгешелігін табу</p>
5.2 Қозғалыс	<p>5.5.2.1 "қозғалыс" ұғымын түсіндіру;</p> <p>5.5.2.2 тірі және өлі табиғатта қозғалыстың маңыздылығын түсіндіру;</p> <p>5.5.2.3 тірі және өлі табиғаттағы қозғалыстарға мысал келтіру;</p> <p>5.5.2.4 "қаңқа" ұғымын түсіндіру;</p> <p>5.5.2.5 қаңқа түрлеріне мысал келтіру;</p>	<p>6.5.2.1 "қозғалыстың салыстырмалылығы" ұғымын түсіндіру;</p> <p>6.5.2.2 қозғалыстың салыстырмалылығына мысалдар келтіру және түсіндіру;</p> <p>6.5.2.3 "қысым" ұғымын түсіндіру;</p> <p>6.5.2.4 қатты денелер, сұйықтар мен газдардың қысымдарын ажырата білу;</p>

	5.5.2.6 жануарлардың әртүрлі қаңқа түрлерінің өзгешеліктерін түсіну; 5.5.2.7 денелер қозғалысының себебін түсіну және түсіндіру	6.5.2.5 адам қаңқасының құрылуын сипаттау; 6.5.2.6 бұлшықеттің құрылуын сипаттау
--	--	---

б) "Экология және тұрақты даму" бөлімі:

6-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	5-сынып	6-сынып
6.1 Экожүйелер	5.6.1.1 "экожүйе" ұғымын түсіндіру; 5.6.1.2 экожүйе компоненттерін сипаттау; 5.6.1.3 экожүйе түрлерін жіктеу; 5.6.1.4 экожүйеге мысал келтіру; 5.6.1.5 "экологиялық фактор", "экожүйе функциясы" ұғымын түсіндіру; 5.6.1.6 экожүйеге экологиялық факторлардың ықпал етуін түсіну; 5.6.1.7 "табиғи және жасанды экожүйе" ұғымын түсіндіру; 5.6.1.8 табиғи және жасанды экожүйеге мысал келтіру	6.6.1.1 экожүйе компоненттерін атау; 6.6.1.2 диаграмма,схема түрінде экожүйе құрамдас бөліктерінің өзара байланысын графикалық түрде көрсету және түсіндіру; 6.6.1.3 экожүйеге мысал келтіру; 6.6.1.4 экожүйелердің ауысу себептерін сипаттау
6.2 Тірі ағзалардың сан алуандығы	5.6.2.1 "сан алуандылық", "патшалық" ұғымын түсіндіру; 5.6.2.2 тірі ағзалар патшалығына мысал келтіру; 5.6.2.3 конспект, кесте, схема түрінде тірі табиғаттың патшалығы бойынша ағзаларды жіктеу; 5.6.2.4 "бір жасушалы және көпжасушалы ағзалар" ұғымын түсіндіру; 5.6.2.5 біржасушалы және көпжасушалы ағзалардың құрылуын сипаттау; 5.6.2.6 біржасушалы және көпжасушалы ағзаларға мысал келтіру; 5.6.2.7 қосымша материалдың көмегімен кез келген біржасушалы және көпжасушалы ағзаларды суреттеу	6.6.2.1 "флора", "фауна" ұғымын түсіндіру; 6.6.2.2 флора және фаунаға мысал келтіру; 6.6.2.3 "ерекшелік" ұғымын түсіндіру; 6.6.2.4 өсімдіктер мен жануарлардың түрлерін анықтау үшін ағзалардың өзіндік ерекшеліктерін қолдану; 6.6.2.5 жергілікті экожүйеге мысал келтіру; 6.6.2.6 қосымша материалдың көмегімен жергілікті экожүйедегі тірі ағзалардың алуантүрлігін сипаттау
	5.6.3.1 "табиғатты қорғау", "экологиялық мәселелер" ұғымын түсіндіру; 5.6.3.2 ҚР экологиялық мәселелерін суреттеу;	

6.3 Табиғатты қорғау	<p>5.6.3.3 өз аймағының экологиялық мәселелерін түсіндіру;</p> <p>5.6.3.4 оқу материалына бағдарлана отырып, келтірілген мысал бойынша экологиялық мәселені шешу жолдарын көрсету ;</p> <p>5.6.3.5 "Қызыл кітап" ұғымын түсіндіру;</p> <p>5.6.3.6 Қазақстан Республикасы Қызыл кітабының маңыздылығын түсіну;</p> <p>5.6.3.7 Қызыл кітапқа енген өсімдіктер мен жануарларды атау;</p> <p>5.6.3.8 табиғатта дұрыс жүру ережелерін түсіндіру;</p> <p>5.6.3.9 табиғатта дұрыс жүру ережесінің жадынамасын құрастыру</p>	<p>6.6.3.1 өз аймағының экологиялық мәселелерін атау;</p> <p>6.6.3.2 қосымша әдебиеттердің көмегімен өз аймағындағы кейбір экологиялық мәселелердің себептерін сипаттау;</p> <p>6.6.3.3 экологиялық мәселелерді шешу жолдарын атау және түсіну</p>
----------------------	--	--

7) "Әлемді өзгертетін жаңалықтар" бөлімі:

7-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	5-сынып	6-сынып
7.1 Әлемді өзгертетін жаңалықтар	<p>5.7.1.1 "жаңалық ашу", "өзгеріс" ұғымын түсіндіру;</p> <p>5.7.1.2 әлемді өзгерткен ғылыми жаңалықтарды сипаттау;</p> <p>5.7.1.3 "өнертабыс" ұғымын түсіндіру;</p> <p>5.7.1.4 өнертабыстың маңызыны түсіну;</p> <p>5.7.1.5 жаңалық ашу, өнертабысқа мысал келтіру</p>	<p>6.7.1.1 әлемді өзгертетін жаңалықтардың маңызын түсіну;</p> <p>6.7.1.2 әлемді өзгерткен жаңалықтарға мысал келтіру;</p> <p>6.7.1.3 қосымша әдебиеттердің көмегімен таңдау бойынша әлемді өзгерткен жаңалықтарды сипаттау ;</p> <p>6.7.1.4 қазақстандық ғалымдардың жаратылыстану ғылымдарын дамытуда қосқан үлестерін сипаттау</p>
7.2 Болашақ жаңалықтары	<p>5.7.2.1 "болашақ" ұғымын түсіндіру;</p> <p>5.7.2.2 өткендегі және болашақтағы ғылымның дамуы туралы айтып беру;</p> <p>5.7.2.3 болашақ жаңалықтарына мысал келтіру;</p> <p>5.7.2.4 жаңа жаңалық ашу және өнертабыстың мағынасын түсіну;</p> <p>5.7.2.5 түрлі сұрақтар бойынша мұғалімнің көмегімен ғылым саласындағы болашақ зерттеулер үшін жаңа идеялар ұсыну</p>	<p>6.7.2.1 жаңа жаңалық ашу, өнертабыстың маңыздылығын түсіну;</p> <p>6.7.2.2 ғылыми зерттеулер бағыттарының болашақтағы дамуы туралы болжамдарын айтыу;</p> <p>6.7.2.3 болашақтағы ғылыми зерттеулердің дамуына мысал келтіру;</p> <p>6.7.2.4 қосымша әдебиеттердің көмегімен таңдау бойынша болашақтағы өнертабыстарды суреттеу</p>

28. Бағдарлама психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "Жаратылыстану" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспары негізінде осы Бағдарламаның қосымшасына сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді жоспарда барлық сынып бойынша әр бөлімде қамтылатын оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

29. Бөлімдер мен тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Негізгі орта білім беру деңгейінің психикалық дамуы тежелген білім алушыларға 5-6 сыныптары үшін "Жаратылыстану" пәнінен жаңартылған мазмұндағы Үлгілік оқу бағдарламасына қосымша

Психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-6 сыныптары үшін "Жаратылыстану" пәнінен жаңартылған мазмұндағы Үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) 5-сынып:

1-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
1.Ғылым әлемі	Ғылымның рөлі	5.1.1.1 "ғылымның функциясы", "ғылымның рөлі", "адам қызметі" ұғымын түсіндіру; 5.1.1.2 адам қызметіне мысал келтіру; 5.1.1.3 адам қызметінің түрі ретінде ғылымның рөлі мен функциясын анықтау
	Зерттеу сұрағы	5.1.2.1 "зерттеу", "болжам" ұғымын түсіндіру; 5.1.2.2 ұсынылған мысал бойынша зерттеу және болжау мәселесін ажырату
	Зерттеуді жоспарлау	5.1.3.1 "зерттеу жоспары" ұғымын түсіндіру; 5.1.3.2 мұғалімнің көмегімен зерттеу жоспарын құрастыру; 5.1.3.3 зерттеу жүргізу барысында өмір қауіпсіздік техника ережесін қолдану

	Деректерді жинау және жазу	5.1.4.1 ұзындық өлшем бірліктерді (мм, см, м, км) атап беру; 5.1.4.2 өлшем бірлігіндегі объектілердің параметрлерін түсіну; 5.1.4.3 бақылау және өлшеу деректерін тіркеу
	Деректерді талдау	5.1.5.1 орташа арифметикалық мәндерді түсіндіру; 5.1.5.2 қайта өлшеу кезінде орташа арифметикалық мәнді есептеу және алгоритм бойынша үрдістерді анықтау
	Қорытынды және талқылау	5.1.6.1 зерттеу барысында шағын қорытындыларды талқылау (ұсынылған мысал бойынша, жетекші сұрақтар бойынша); 5.1.6.2 мұғалім дайындаған дайын қорытындыларды талқылау
	Макро- және микроәлем	5.2.1.1 "макро- және микроәлем" ұғымын түсіндіру; 5.2.1.2 макро және микроәлем нысандарын мысал келтіру және ажырату
	Жер туралы жалпы мәлімет	5.2.2.1 Жер планетасының шығу тегін суреттеу; 5.2.2.2 Жердің құармын және құрылымын атау
	Жер қабықтары және олардың құрамдас бөліктері	5.2.3.1 "қабық" ұғымын түсіндіруу ; 5.2.3.2 конспект, кесте, таблица түрінде Жер қабығын және оның құрамын сипаттау; 5.2.3.3 әрбір қабықтарына мысал келтіру; 5.2.3.4 Жер қабықтарының мәнін түсіну
	Жердегі тіршілік	5.2.4.1 "Жердегі тіршілік" ұғымын түсіндіру; 5.2.4.2 Жерде тіршіліктің пайда болуын суреттеу; 5.2.4.3 өмір сүру жағдайын түсіну; 5.2.4.4 өмірдің Жер бетінде таралуына мысал келтіру
		5.2.5.1 "жоспар" және "шартты белгілер" ұғымын түсіндіру; 5.2.5.2 шартты белгілерді қолдану арқылы жергілікті жердің жоспарын түсіну;

2. Адам. Жер. Ғалам	Жер бетін бейнелеу тәсілдері	<p>5.2.5.3 "жергілікті жердің түсірілімін жасау" ұғымын түсіндіру;</p> <p>5.2.5.4 жергілікті жердің түсірілімін жасау амалдарына мысал келтіру;</p> <p>5.2.5.5 жоспар бойынша бір амалды қолданып, жергілікті жердің түсірілімін суреттеу;</p> <p>5.2.5.6 жоспарды безендіру ережесін білу;</p> <p>5.2.5.7 келтірілген мысал бойынша жоспарды рәсімдеу талаптарына сай жергілікті жердің қарапайым жоспарларын құрастыру</p>
	Материктер мен мұхиттар	<p>5.2.6.1 "материк", "мұхит" ұғымын түсіну;</p> <p>5.2.6.2 материктер мен мұхиттарды атау;</p> <p>5.2.6.3 материктер мен мұхиттарды картадан көрсету;</p> <p>5.2.6.4 материктер мен әлем бөліктерін меңгеру және зерттеу тарихын суреттеу;</p> <p>5.2.6.5 мұхиттарды зерттеу тарихы туралы айту;</p> <p>5.2.6.6 мұғалімнің, атлас картаның көмегімен материк пен мұхиттарды контурлық картаға сызу</p>
	Тұрғындар географиясы	<p>5.2.7.1 "тұрғын", "нәсіл" ұғымын түсіну;</p> <p>5.2.7.2 нәсілге мысал келтіру;</p> <p>5.2.7.3 дүние жүзіндегі тұрғындардың нәсілдік құрамын түсіну;</p> <p>5.2.7.4 негізгі нәсілдерді және нәсілдерлік топтардың таралу аймақтары туралы әңгімелеу;</p> <p>5.2.7.5 нәсілдік белгілердің қалыптасу факторларын суреттеу;</p> <p>5.2.7.6 мұғалімнің көмегімен барлық нәсілдердің тең екендігін дәлелдеп беру</p>
2-тоқсан		
		<p>5.3.1.1 "заттар", "физикалық дене", "материл", "бөлігі" ұғымын түсіндіру;</p> <p>5.3.1.2 заттардың агрегаттық күйін түсіндіру;</p>

	Заттардың құрылысы мен қасиеттері	<p>5.3.1.3 бөлшектердің сұйықтықта және газда таралауын түсіну;</p> <p>5.3.1.4 заттардың қатты, сұйық және газ күйіндегі құрылымын бөлшектер теориясына сәйкес түсіндіру;</p> <p>5.3.1.5 заттардың қасиеттерін: тығыз-дығын, аққыштығын, жылу және электр-өткізгіштігін, созылмалығын, иілімділігін сипаттау;</p> <p>5.3.1.6 объяснить понятия " физикалық және химиялық құбылыстар" ұғымын түсіндіру;</p> <p>5.3.1.7 физикалық және химиялық құбылыстарға мысал келтіру</p> <p>5.3.1.8 конспект және кесте түрінде физикалық және химиялық құбылыстарды сипаттау</p>
3. Заттар және материалдар	Заттардың жіктелуі	<p>5.3.2.1 "таза заттар", "қоспа" ұғымын түсіндіру;</p> <p>5.3.2.2 қоспалардан таза заттарды ажырата алу</p> <p>5.3.2.3 қоспалардың түрлерін сипаттау және бөлу әдістерін ұсыну;</p> <p>5.3.2.4 "металл", "бейметалл", " ерітінді" ұғымын түсіндіру;</p> <p>5.3.2.5 металл, бейметалға мысал келтіру;</p> <p>5.3.2.6 заттарды ерігіштігі бойынша, металдар және бейметалдарға жіктеу</p>
	Заттардың түзілуі және алынуы	<p>5.3.3.1 табиғатта түзілген және жасанды жолмен алынған заттарды түсіндіру;</p> <p>5.3.3.2 табиғи жолмен түзілген заттарға мысал келтіру;</p> <p>5.3.3.3 жасанды жолмен түзілген заттарға мысал келтіру;</p> <p>5.3.3.4 "синтетика" ұғымын түсіндіру;</p> <p>5.3.3.5 зертханалық жолмен алынған заттарды түсіну;</p> <p>5.3.3.6 синтетикалық заттарға мысал келтіру</p>
3-тоқсан		
		<p>5.4.1.1 "процесс" ұғымын түсіндіру;</p> <p>5.4.1.2 өлі табиғаттағы болатын процесті (табиғаттағы болмыстардың ауыспалдылығы,</p>

4. Тірі және өлі табиғаттағы процесс	Өлі табиғаттағы процестер	<p>жел, таудың құрылуы, климаттық процесс) суреттеу;</p> <p>5.4.1.3 табиғаттағы болмыстардың ауыспалдылығы, жел, таудың құрылуы, климаттық процесіне мысал келтіру;</p> <p>5.4.1.4 өлі табиғатта болатын құбылыстардың себеп салдарын атау</p>
	Тірі табиғаттағы процестер	<p>5.4.2.1 "қасиет", "тірі ағза" ұғымын түсіндіру;</p> <p>5.4.2.2 тірі ағзаның қасиеттерін бейнелеп беру;</p> <p>5.4.2.3 тірі ағза үшін әр құрылымның рөлін түсіну;</p> <p>5.4.2.4 тірі ағзаның құрылу деңгейін білу;</p> <p>5.4.2.5 тірі ағзаның құрылу деңгейіне мысал келтіру;</p> <p>5.4.2.6 микроскоппен жұмыс жасау ережесін айтып беру;</p> <p>5.4.2.7 мұғалімнің көмегімен уақытша микропрепаратты дайындау;</p> <p>5.4.2.8 "фотосинтез" ұғымын түсіндіру;</p> <p>5.4.2.9 фотосинтез процесін түсіну ;</p> <p>5.4.2.10 фотосинтездің өтуі үшін қажетті жағдайларды бейнелеу;</p> <p>5.4.2.11 "хлорофил" ұғымын түсіндіру;</p> <p>5.4.2.12 өсімдіктегі әртүрлі пигменттердің болуын сипаттау</p>
5. Энергия және қозғалыс	Энергия түрлері мен көзі	<p>5.5.1.1 "энергия" ұғымын түсіндіру;</p> <p>5.5.1.2 энергия түрлерін ажырату;</p> <p>5.5.1.3 энергия түрлеріне мысал келтіру;</p> <p>5.5.1.4 "температура", "жылу энергиясы" ұғымын түсіндіру;</p> <p>5.5.1.5 температура мен жылу энергиясын сипаттау;</p> <p>5.5.1.6 термометрдің жұмысы туралы айтып беру;</p> <p>5.5.1.7 термометрдің көмегімен температура өлшеу;</p> <p>5.5.1.8 энергияның өзара айналым процесін түсіну</p> <p>5.5.1.9 энергияның өзара айналымына мысалдар келтіру</p>

	Қозғалыс	<p>5.5.2.1 "қозғалыс" ұғымын түсіндіру;</p> <p>5.5.2.2 тірі және өлі табиғатта қозғалыстың маңыздылығын түсіндіру;</p> <p>5.5.2.3 тірі және өлі табиғаттағы қозғалыстарға мысал келтіру;</p> <p>5.5.2.4 "қаңқа" ұғымын түсіндіру;</p> <p>5.5.2.5 қаңқа түрлеріне мысал келтіру;</p> <p>5.5.2.6 жануарлардың әртүрлі қаңқа түрлерінің өзгешеліктерін түсіну;</p> <p>5.5.2.7 денелер қозғалысының себебін түсіну және түсіндіру</p>
4-тоқсан		
6. Экология және тұрақты даму	Экожүйелер	<p>5.6.1.1 "экожүйе" ұғымын түсіндіру;</p> <p>5.6.1.2 экожүйе компоненттерін сипттау;</p> <p>5.6.1.3 экожүйе түрлерін жіктеу;</p> <p>5.6.1.4 экожүйеге мысал келтіру;</p> <p>5.6.1.5 "экологиялық фактор", "экожүйе функциясы" ұғымын түсіндіру;</p> <p>5.6.1.6 экожүйеге экологиялық факторлардың ықпал етуін түсіну;</p> <p>5.6.1.7 "табиғи және жасанды экожүйе" ұғымын түсіндіру;</p> <p>5.6.1.8 табиғи және жасанды экожүйеге мысал келтіру</p>
	Тірі ағзалардың сан алуандығы	<p>5.6.2.1 "сан алуандылық", "патшалық" ұғымын түсіндіру;</p> <p>5.6.2.2 тірі ағзалар патшалығына мысал келтіру;</p> <p>5.6.2.3 конспект, кесте, схема түрінде тірі табиғаттың патшалығы бойынша ағзаларды топтастыру;</p> <p>5.6.2.4 "бір жасушалы және көпжасушалы ағзалар" ұғымын түсіндіру;</p> <p>5.6.2.5 біржасушалы және көпжасушалы ағзалардың құрылуын сипаттау;</p> <p>5.6.2.6 біржасушалы және көпжасушалы ағзаларға мысал келтіру;</p> <p>5.6.2.7 қосымша материалдың көмегімен кез келген біржасушалы және көпжасушалы ағзаларды суреттеу</p>

	Табиғатты қорғау	<p>5.6.3.1 "табиғатты қорғау", "экологиялық мәселелер" ұғымын түсіндіру;</p> <p>5.6.3.2 ҚР экологиялық мәселелерін суреттеу;</p> <p>5.6.3.3 өз аймағының экологиялық мәселелерін түсіндіру;</p> <p>5.6.3.4 оқу материалына бағдарлана отырып, келтірілген мысал бойынша экологиялық мәселені шешу жолдарын көрсету;</p> <p>5.6.3.5 "Қызыл кітап" ұғымын түсіндіру;</p> <p>5.6.3.6 Қазақстан Республикасы Қызыл кітабының маңыздылығын түсіну;</p> <p>5.6.3.7 Қызыл кітапқа енген өсімдіктер мен жануарларды атау;</p> <p>5.6.3.8 табиғатта дұрыс жүру ережелерін түсіндіру;</p> <p>5.6.3.9 табиғатта дұрыс жүру ережесінің жадынамасын құрастыру</p>
7. Өлемді өзгертетін жаңалықтар	Өлемді өзгертетін жаңалықтар	<p>5.7.1.1 "жаңалық", "өзгеріс" ұғымын түсіндіру;</p> <p>5.7.1.2 әлемді өзгерткен ғылыми жаңалықтарды сипаттау;</p> <p>5.7.1.3 "өнертабыс" ұғымын түсіндіру;</p> <p>5.7.1.4 өнертабыстың маңызын түсіну;</p> <p>5.7.1.5 жаңалық, өнертабысқа мысал келтіру</p>
	Болашақ жаңалықтары	<p>5.7.2.1 "болашақ" ұғымын түсіндіру;</p> <p>5.7.2.2 өткен және болашақтағы ғылымның дамуы туралы айтып беру;</p> <p>5.7.2.3 болашақ жаңалықтарына мысал келтіру;</p> <p>5.7.2.4 жаңа жаңалық, өнертабыстың маңыздылығын түсіну;</p> <p>5.7.2.5 түрлі сұрақтар бойынша мұғалімнің көмегімен ғылым саласындағы болашақ зерттеулер үшін жаңа идеялар ұсыну</p>

2) 6-сынып:

2-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімдерінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
-----------------------------------	---	------------------

1.Ғылым әлемі	Ғылымның рөлі	6.1.1.1 "объект", "табиғи ғылым" ұғымын түсіндіру; 6.1.1.2 табиғи ғылымның зерттеу объектілерін сипаттау; 6.1.1.3 табиғи ғылымның зерттеу объектілеріне мысал келтіру
	Зерттеу сұрағы	6.1.2.1 "айнымалы" ұғымын түсіндіру; 6.1.2.2 тәуелді, тәуелді емес, бақыланатын айнымалылар ұғымын ажырата алу; 6.1.2.3 тәуелді, тәуелді емес, бақыланатын айнымалыға мысал келтіру
	Зерттеуді жоспарлау	6.1.3.1 жоспар бойынша зерттеуді құрастыра алу; 6.1.3.2 зерттеуді қауіпсіз жүргізудің шарттарын түсіндіру; 6.1.3.3 зерттеуді қауіпсіз жүргізуге мысал келтіру
	Деректерді жинау және жазу	6.1.4.1 "Халықаралық бірлік жүйесі" ұғымын түсіну; 6.1.4.2 Халықаралық бірлік жүйесіндегі өлшем бірліктерін атау; 6.1.4.3 алгоритм бойынша бірліктерді СИ жүйесіне ауыстыруды түсіну; 6.1.4.4 алгоритм бойынша өлшем бірліктерін Халықаралық бірлік жүйесіне ауыстыруды орындау
	Деректерді талдау	6.1.5.1 алынған деректерді кесте, диаграммалар, схемалар түрінде графикалық түрде ұсыну
	Қорытынды және талқылау	6.1.6.1 алынған қорытындыларды кесте, схема, кластер, постер түрінде әр түрлі нысанда ұсыну
	Макро- және микроәлем	6.2.1.1 макро және микроәлем нысандарының параметрлерін түсіндіру; 6.2.1.2 макро және микроәлем нысандарын түсіну және мысал келтіру
Жер туралы жалпы мәлімет	6.2.2.1 байқалатын Жердегі процестер мен болмыстарды түсіну; 6.2.2.2 Жердегі процестер мен болмыстарға мысал келтіру; 6.2.2.3 Жердің қасиетін сипаттау	
		6.2.3.1 Жердің сферасын сипаттау;

<p>Жер қабықтары және олардың құрамдас бөліктері</p>	<p>6.2.3.2 географиялық қабықтың құрамын мысалдармен атау; 6.2.3.3 қабық пен Жердің арасындағы байланысты түсіну; 6.2.3.4 схемалардың,кестелердің көмегімен Жердің сыртқы қабықшаларының өзара әрекеттесу тәсілдерін түсіндіру</p>
<p>Жердегі тіршілік</p>	<p>6.2.4.1 "болжам" ұғымын түсіндіру; 6.2.4.2 өмірдің Жер бетінде таралудың болжамын суреттеу; 6.2.4.3 дайын жоспар бойынша, өмірдің Жер бетінде таралу болжамдарын салыстыру; 6.2.4.4 Жер бетінде адамның өмір сүрудің заманауи жағдайларын әңгімелеу; 6.2.4.5 Жер бетінде адамның өмір сүру жағдайларына мысал келтіру</p>
<p>Жер бетін бейнелеу тәсілдері</p>	<p>6.2.5.1 схема, кесте, баяндама жазу түрінде шартты белгілерді және географиялық карталарды топтастыру; 6.2.5.2 шартты белгілерді қолдана отырып географиялық картаны оқу; 6.2.5.3 "масштаб" ұғымын түсіну; 6.2.5.4 арақашықтықты есептеу алгоритмін түсіну; 6.2.5.5 алгоритм бойынша масштабты қолдану арқылы арақашықтықты есептей алу; 6.2.5.6 "географиялық координаттар" ұғымын түсіну; 6.2.5.7 географиялық координатты анықтай алу алгоритмін түсіну; 6.2.5.8 алгоритм бойынша географиялық координатты анықтай алу; 6.2.5.9 "уақыт" ұғымын түсіну; 6.2.5.10 сағат картасын қолдану арқылы уақытты түсіну</p>
	<p>6.2.6.1 материктер мен мұхиттарды картадан көрсету 6.2.6.2 "ерекшелігі ", " физикалық-географиялық аймақ" ұғымын түсіндіру; 6.2.6.3 жоспар бойынша материктердің табиғат</p>

	Материктер мен мұхиттар	<p>ерекшеліктері мен физикалық-географиялық аймақтары туралы әңгімелеп беру;</p> <p>6.2.6.4 жоспар бойынша мұхит табиғатының ерекшеліктерін түсіндіру;</p> <p>6.2.6.5өзін таңдаған материк және мұхит туралы ақпаратты қосымша әдебиеттердің көмегімен сипаттау;</p> <p>6.2.6.6 атлас картаның көмегімен материк пен мұхиттарды контурлық картаға сызу</p>
	Тұрғындар географиясы	<p>6.2.7.1 "тұрғындардың орналасуы" ұғымын түсіну;</p> <p>6.2.7.2 кесте, баяндама жазу түрінде тұрғындардың орналасу заңнамасын сипаттау;</p> <p>6.2.7.3 "тұрғындардың тығыздығы" ұғымын түсіндіру;</p> <p>6.2.7.4 тұрғындар тығыздығының көрсеткіштерінің маңызын түсіну;</p> <p>6.2.7.5 картаның көмегімен тұрғындар тығыздығының жоғары және төмен аймақтарын атау;</p> <p>6.2.7.6 тұрғындардың орналасу себептерін түсіну;</p> <p>6.2.7.7 картадан тұрғындар тығыздығы жоғары және төмен ораласқан қалаларды көрсету</p>
2-тоқсан		
	Заттардың құрылысы мен қасиеттері	<p>6.3.1.1 "атом және молекула", "қарапайым және күрделі заттар" ұғымын түсіндіру;</p> <p>6.3.1.2 атом және молекула, қарапайым және күрделі заттарға мысал келтіру;</p> <p>6.3.1.3 концепт және кесте түрінде атомның негізгі бөлшектерін және олардың орналасуын суреттеу;</p> <p>6.3.1.4 "температура" ұғымын қайталау;</p> <p>6.3.1.5 заттардың қасиеттерін сипаттау: балқу және қайнау температураларын</p> <p>6.3.1.6 балқу және қайнау температуралары бар заттарға мысал келтіру</p>
		6.3.2.1 "органикалық заттар", "бейорганикалық заттар" ұғымын түсіндіру;

3.Заттар және материалдар	Заттардың жіктелуі	6.3.2.2 конспект, кесте, схема түрінде органикалық және бейорганикалық заттарды жіктеу; 6.3.2.3 органикалық және бейорганикалық заттарға мысал келтіру
	Заттардың түзілуі және алынуы	6.3.3.1 "артықшылығы", "кемшілігі" ұғымын түсіндіру; 6.3.3.2 табиғи және жасанды материалдардың артықшылықтары мен кемшіліктерін сипаттауу; 6.3.3.3 табиғи және жасанды материалдарға мысал келтіру; 6.3.3.4 "тұрмыстық химия" ұғымын түсіндіру; 6.3.3.5 тұрмыстық химия өнімдерін қолдану саласын және оларды қауіпсіз қолдану ережелерін айтып беру; 6.3.3.6 "пайдалы қазбалар", "туған жері" ұғымын қайталау; 6.3.3.7 картадан Қазақстандағы пайдалы қазбаларды көрсету 6.3.3.8 Қазақстандағы пайдалы қазбаларды өндеудің ірі орталықтарын атау және картадан көрсету; 6.3.3.9 пайдалы қазбалардың өндірілуі мен өңделінуінің қоршаған ортаға әсерін түсіндіру
3-тоқсан		
	Өлі табиғаттағы процестер	6.4.1.1 өлі табиғаттағы болатын процесті (табиғаттағы болмыстардың ауыспалдылығы, жел, таудың құрылуы, климаттық процесс) сипаттап беру; 6.4.1.2 табиғаттағы болмыстардың ауыспалдылығы, жел, таудың құрылуы, климаттық процесіне мысал келтіру
		6.4.2.1 "жазуша" ұғымын түсіндіру; 6.4.2.2 жасушаның негізгі компоненттерін бейнелеу; 6.4.2.3 жасуша түріне мысал келтіру; 6.4.2.4 тірі ағзаға тән процесті түсіну; 6.4.2.5 "тамақтану" ұғымын түсіндіру;

<p>4.Тірі және өлі табиғаттағы процесс</p>	<p>Тірі табиғаттағы процестер</p>	<p>6.4.2.6 ағзаның тамақтану типін бейнелеп беру; 6.4.2.7 тамақтану типі бойынша тірі ағзаға мысал келтіру; 6.4.2.8 "көлік", "қоректі заттар" ұғымын түсіндіру; 6.4.2.9 тірі ағзаға қоректі заттардың алмасуын суреттеу; 6.4.2.10 "ауа" ұғымын түсіндіру; 6.4.2.11 мұғалімнің мысал келтіруімен ауамен тыныс алу мен шығару жолдарын ажырата алу; 6.4.2.12 ағзадан бөлінетін өнімді сипаттау; 6.4.2.13 тірі ағзадан бөлінетін өнімдерге мысал келтіру; 6.4.2.14 "қоздырғыш" ұғымын түсіндіру және мысал келтіру; 6.4.2.15 тірі ағзаның қоздырғыштарға реакциясын түсіну</p>
<p>5. Энергия және қозғалыс</p>	<p>Энергия түрлері мен көзі</p>	<p>6.5.1.1 энергия көзі туралы айтып беру; 6.5.1.2 энергия көзіне мысал келтіру; 6.5.1.3 "энергияның жұтылуы" ұғымын түсіндіру; 6.5.1.4 энергияны шығарумен және оның жұтылуымен байланысты үдерістерді атау және түсіну; 6.5.1.5 энергияны жұтылу процесіне мысал келтіру; 6.5.1.6 "альтернатив" ұғымын түсіндіру; 6.5.1.7 энергияны алудың альтернативті көзін сипаттау; 6.5.1.8 энергияны алудың альтернативті көзіне мысал келтіру; ; 6.5.1.9 альтернативті энергетиканың дәстүрлі энергетикадан өзгешелігін табу</p>
	<p>Қозғалыс</p>	<p>6.5.2.1 "қозғалыстың салыстырмалылығы" ұғымын түсіндіру; 6.5.2.2 қозғалыстың салыстырмалылығына мысалдар келтіру және түсіндіру; 6.5.2.3 "қысым" ұғымын түсіндіру;</p>

		<p>6.5.2.4 қатты денелер, сұйықтар мен газдардың қысымдарын ажырата білу;</p> <p>6.5.2.5 адам қаңқасының құрылуын сипаттау;</p> <p>6.5.2.6 бұлшықеттің құрылуын сипаттау</p>
4-тоқсан		
6.Экология және тұрақты даму	Экожүйелер	<p>6.6.1.1 экожүйе компоненттерін атау;</p> <p>6.6.1.2 диаграмма, схема түрінде экожүйе құрамдас бөліктерінің өзара байланысын графикалық түрде көрсету және түсіндіру;</p> <p>6.6.1.3 экожүйеге мысал келтіру;</p> <p>6.6.1.4 экожүйелердің ауысу себептерін сипаттау</p>
	Тірі ағзалардың сан алуандығы	<p>6.6.2.1 "флора", "фауна" ұғымын түсіндіру;</p> <p>6.6.2.2 флора және фаунаға мысал келтіру;</p> <p>6.6.2.3 "ерекше" ұғымын түсіндіру ;</p> <p>6.6.2.4 өсімдіктер мен жануарлардың түрлерін анықтай алу үшін ағзалардың өзіндік ерекшеліктерін қолдану;</p> <p>6.6.2.5 жергілікті экожүйеге мысал келтіру;</p> <p>6.6.2.6 қосымша материалдың көмегімен жергілікті экожүйедегі тірі ағзалардың алуантүрлігін сипаттау</p>
	Табиғатты қорғау	<p>6.6.3.1 өз аймағының экологиялық мәселелерін атау;</p> <p>6.6.3.2 қосымша әдебиеттердің көмегімен өз аймағындағы кейбір экологиялық мәселелердің себептерін сипаттауу;</p> <p>6.6.3.3 экологиялық мәселелерді шешу жолдарын атау және түсіну</p>
	Әлемді өзгертетін жаңалықтар	<p>6.7.1.1 әлемді өзгертетін жаңалықтардың маңызын түсіну;</p> <p>6.7.1.2 әлемді өзгерткен жаңалықтарға мысал келтіру;</p> <p>6.7.1.3 қосымша әдебиеттердің көмегімен тандау бойынша әлемді өзгерткен жаңалықтарды сипаттау ;</p> <p>6.7.1.4 қазақстандық ғалымдардың жаратылыс-тану ғылымдарын</p>

7. Әлемді өзгертетін жаңалықтар		<p>дамытуда қосқан үлестерін сипаттау</p> <p>6.7.2.1 жаңа жаңалық, өнертабыстың маңыздылығын түсіну;</p> <p>6.7.2.2 ғылыми зерттеулер бағыттарының болашақта-ғы дамуына болжамдарын айтып беру;</p> <p>6.7.2.3 болашақтағы ғылыми зерттеулердің дамуына мысал келтіру;</p> <p>6.7.2.4 қосымша әдебиеттердің көмегімен таңдау бойынша болашақ өнертабыстарын сипаттау</p>
---------------------------------	--	--

Болашақ жаңалықтары

Қазақстан Республикасының
Білім және ғылым министрі
2022 жылғы 1 сәуірдегі
№123 бұйрығына
бб-қосымша
Қазақстан Республикасы білім
және ғылым Министрінің
2013 жылғы 3 сәуірдегі
№ 115 бұйрығына
703-қосымша

Психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "География" пәнінен жаңартылған мазмұндағы Үлгілік оқу бағдарламасы

1 тарау. Жалпы ережелер

1. Психикалық дамуы тежелген білім алушылардың 7-10 сыныптарына арналған негізгі орта білім беру деңгейінің "География" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі – Бағдарлама) Қазақстан Республикасы "Білім туралы" Заңының 5-бабы 6) тармақшасына сәйкес әзірленген.

2. Оқу пәнінің мақсаты - білім алушылардың Жер туралы, табиғаттың, қоғам мен экономиканың өзара жүйелік байланысы туралы білімдерін, түсініктері мен бүтін көзқарастарын қалыптастыру.

3. Оқыту міндеттері:

1) табиғи және антропогенді нысандарды, құбылыстар мен процестерді қамтитын әлемнің географиялық бейнесін ашу, қоршаған әлемнің аймақтық айырмашылықтары, адамдар өмірі үшін мағынасы мен объективті сипаты туралы ұғымдарын қалыптастыру ;

2) табиғат пен қоғамның өзара байланысына, осы байланыстың кеңістіктік ерекшеліктеріне қарасты білім алушылардың ғылыми көзқарастарын дамыту;

3) қоғамдық өндірістің, табиғатты қорғау мен табиғатты рационалды пайдаланудың әлеуметтік-экономикалық, табиғи-ғылыми негіздерін ашу;

4) үздіксіз қалыптасу, өзгеру, қайта туындау мен даму барысындағы объективті шынайылық ретінде табиғатқа деген диалектикалық көзқарастарын қалыптастыру;

5) географиялық ғылымның ұғымдары мен терминдерін меңгеруге ықпал жасау;

6) кеңістіктік ойлауын және картографиялық дағдыларын қалыптастыру;

7) географиялық білімдерін тәжірибеде, күнделікті өмірде қолдану дағдыларын қалыптастыру;

8) білім алушылардың бойына заманауи қазақстандық қоғамға тән ұлттық және жалпы адами құндылықтар жүйесін сіндіру;

9) Отансүйгіштікке, толеранттыққа, басқа халықтарды және олардың мәдениетін сыйлауға, қоршаған ортаны қорғауға тәрбиелеу.

4. Түзету-дамытушылық міндеттер:

1) жалпы зияттық дағдылары мен біліктерін қалыптастыру;

2) себеп-салдарлық байланысты орнату біліктерін қалыптастыру;

3) сөздік қорын ғылыми терминдермен, ұғымдармен толықтыру және байланыстырып сөйлеуін дамыту;

4) кеңістіктік ұғымдарын жетілдіру;

5) географиялық контурлық, далалық карталарды қолдану дағдыларын дамыту.

2-тарау. Оқу процесін ұйымдастырудың педагогикалық тәлілдері

5. Оқу процесін ұйымдастыруда психикалық дамуы тежелген білім алушылардың ерекшеліктері ескеріледі: ойлау икемділігінің жеткіліксіздігі, есте сақтауының нашарлығы, зейіннің тұрақсыздығы, көру-есту және көру-кеңістіктік ақпараттарды қабылдау мен өңдеу қиындығы, жұмыс қабілеттілігінің төмендігі.

6. Білім алушылардың "География" оқу пәнін меңгерудегі қиындықтары:

1) айтылымдар құрастыруда, мысалдар келтіруде, видеороликтің негізгі мазмұнын баяндауда, бейнелеу элементтерін сипаттауда, кестемен, схемамен, диаграммамен жұмыс жасау барысында деректерді талдауда;

2) практикалық тапсырмаларды орындауда, картамен, атласпен, дидактикалық материалдармен, жеке құрылғылармен (компас, нивелир, теодолит) жұмыс жасағанда;

3) картада ұсақ және ірі физикалық нысандардың географиялық координаттарын іздеуде, шартты белгілерді қолдануда, картаны оқуда;

4) физикалық, әлеуметтік және экономикалық география нысандарын салыстырғанда, өз бақылауы және заттық-тәжірибелік іс-әрекеті негізінде ойын білдіру, болжау, пайымдау, қорытындылау қажет болғанда;

5) өз ойын білдіруді талап ететін сұрақтарға жауап бергенде, өмірден мысалдар келтіргенде және проблемалардың шешу жолдарын ұсынғанда;

6) ғылыми терминдерді есте сақтауда, оларды тәжірибеде қолдануда.

7. Оқу процесін ұйымдастыруда келесідей тәсілдер қолданылады:

1) жүйелі тәсіл - жеке бөліктерін өзара байланыста және өзара әрекетте қарастыруға мүмкіндік береді;

2) құндылықты- бағыттық тәсілі - оқу іс-әрекетін ұйымдастыру мен орындауды және оның нәтижесін белгілі бір құндылықтар тарапынан қарастырады. Құндылыққа бағытталған оқу процесі білім алушылардың мқсатқа бағытталған құндылықтар жүйесін қалыптастырады;

3) жүйелік-әрекеттік тәсіл - тұлғаның білім, білік, дағдыларын меңгеруін қамтамасыз етіп қана қоймай, сонымен қатар кез-келген танымның пәндік аясында әлемнің бейнесі мен құзіреттілігін де қамтамасыз етуге бағытталған жалпы мәдени және тұлғалық дамуына жағдай жасай отырып, тұлғаны дамытуға бағытталады.

8. "География" пәнін оқудың тиімді әдістері:

1) картографиялық әдіс - нысандардың өзара орналасуын, олардың өлшемдерін, қандай да бір көірністің таралау дәрежесін қамтиды;

2) тарихи әдіс - Жер, адамзаттың дамуы туралы тарихи деректерді хабарлауды қарастырады;

3) статистикалық әдіс - аумақтың аймағы, биіктігі мен тереңдігі, табиғи ресурстардың қоры, халықтың саны, демографиялық көрсеткіштер, өндірістің абсолюттік және қатыстық көрсеткіштері тәрізді статистикалық мәдіметтерді қолдануға бағытталған;

4) экономикалық-математикалық әдіс - халықтың тығыздығын, туылуын, өлімін, санының қалыпты жағдайда өсуінің, миграция көлемін, әр адам басына шаққандағы ЖІӨ, ресурспен қамтамасыз етілуін есептейді;

5) географиялық аудандандыру әдісі - экономикалық және физикалық – географиялық (табиғи) аудандарды бөлуді сипаттайды;

6) салыстырмалы –географиялық әдіс - қандай да бір нысандардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын толық сипаттап, бағалауға мүмкіндік беріп, сонымен қатар осы айырмашылықтарды түсіндіреді;

7) бақылау мен далалық зерттеу әдістер -і географиялық нысандарды, үлгілерді жинау; құбылыстарды бақылауды сипаттайды;

9. Педагогикалық міндеттер келесі педагогикалық технологияларды қолданған жағдайда нәтижелі шешіледі:

1) жобалық технология - анықтамалық әдебиеттер, пайымдар, терминдер мен анықтамаларды іздеу, анықтамалық материалдарға бейімделу басымдылығын туындатады. Білім алушылардың логикалық негізделген қорытындылар, талдау жасауын, қажет ақпаратты алуын болжайды;

2) сыни ойлау технологиясы - география сабақтарында сыни ойлау контекстін ескере отырып бақылау, талдау және жинақтау сияқты дағдыларын дамытады;

3) мультимедиялық технологиялар - зерттелініп отырған көріністерді жариялауда үлкен мүмкіндіктер ашып, білім алушылардың қызығушылықтарын, оқуға деген мотивациясын, зейін аударуын жоғарылатады;

10. Білімдерді саналы меңгеруге, ақыл-ой операцияларын дамытуға ықпал ететін тапсырмалар:

- 1) оқытылып жатқан материалдар туралы өз пікірін ұсыну;
- 2) материалдарды бір формадан басқа формаға түрлендіру (сөздік формадан схемаға, кестеге, контурлы карталарды толтыру);
- 3) материалдарды қысқа баяндау, негізгі ойды бөліп көрсету;
- 4) ақпараттарды топтастыру;
- 5) теориялық материалдарды тәжірибеде қолдану;
- 6) қорытындыны әртүрлі формада ұсыну;
- 7) кестедегі, схемадағы деректерді салыстыру;
- 8) фактілер мен салдар арасын ажырату;
- 9) толықты бөліктерге бөлу немесе керісінше, бөліктерді толық қылып құрау;
- 10) нысандар арасындағы өзара байланысты айқындау;
- 11) іс-әрекет жоспарын құру;
- 12) шығармашылық тапсырмаларды орындау.

11. Бағалау дағдыларын дамытуды ынталандыратын тапсырмалар:

- 1) маңызды деректердің рөлін бағалау;
- 2) басқа білім алушылардың пікірлерін талдау;
- 3) басқа білім алушылардың ой толғауының логикалық мағынасында кеткен қателерді анықтау.

12. "География" пәнін оқыту үшін қажетті техникалық және дидактикалық құралдар : интернетке қосылған компьютер, мультимедиялық проектор, интерактивті тақта, принтер, сканер; тәжірибелік сабақтарды жүргізуге қажетті құрылғылар мен құралдар (компас, термометр, барометр, гигрометр, нивелир, рулетка).

13. Формативті және суммативті бағалауға арналған тапсырмаларды мұғалім білім алушылардың мүмкіндіктерін ескере отырып, құрастырады. Рұқсат етіледі:

- 1) грамматикалық және семантикалық ресімдеу бойынша тұжырымдарды қысқартуға;
- 2) көптізбекті нұсқауды, тапсырманы кезеңмен (қадаммен) орындауға мүмкіндік беретін, қысқа мағыналық бірліктерге бөлу арқылы жеңілдетуге;
- 3) тапсырмаға берілген жазбаша нұсқауларды қажет болған жағдайда дауыстап, баяу темппен, мағыналық мәнермен оқып беру;
- 4) мүмкіндіктері шектеулі білім алушылардың ерекшеліктерін ескеріп тапсырманың мәтінін бейімдеу (ірі қаріп, тапсырмаларды бір-бірінен нақты бөлу);
- 5) қажет болған жағдайда сараланған көмек көрсетуге: ынталандырушы (мақұлдау, эмоционалды қолдау), ұйымдастырушылық (зейінін аулау, жұмысқа шоғырландыру,

өзін-өзі тексеру керектігін еске салу), бағыттаушы (қайталау және тапсырманың нұсқауын түсіндіру);

б) тапсырманы орындауға берілетін уақытты ұлғайтуға.

3-тарау. "География" оқу пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

14. "География" оқу пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

- 1) 7-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты;
- 2) 8-сыныпта аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты;
- 3) 9-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты;
- 4) 10-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты құрайды.

15. Бағдарламаның мазмұны оқу бөлімдері бойынша ұйымдастырылған. Бөлімдер сынып бойынша күтілетін нәтижелер сипатындағы оқу мақсаттарынан құралған бөлімшелерден тұрады.

16. Бағдарлама мазмұны 6 бөлімді қамтиды:

- 1) "Географиялық зерттеу әдістері" бөлімі;
- 2) "Картография және географиялық деректер базасы" бөлімі;
- 3) "Физикалық география" бөлімі;
- 4) "Әлеуметтік география" бөлімі;
- 5) "Экономикалық география" бөлімі;
- 6) "Елтану және саяси география негіздері" бөлімі.

17. "Географиялық зерттеу әдістері" бөлімі келесідей бөлімшені қамтиды:

- 1) Зерттеулер мен зерттеушілер.

18. "Картография және географиялық деректер базасы" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) географиялық карталар;
- 2) географиялық деректер базасы.

19. "Физикалық география" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

- 1) литосфера;
- 2) атмосфера;
- 3) гидросфера;
- 4) биосфера;
- 5) табиғи-аумақтық кешендер.

20. "Әлеуметтік география" бөлімі келесідей бөлімшені қамтиды:

- 1) халықтар географиясы.

21. "Экономикалық география" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) табиғи ресурстар;
- 2) әлеуметтік-экономикалық ресурстар;
- 3) дүниежүзілік шаруашылықтың салалық және аумақтық құрылымы;
- 4) дүниежүзілік шаруашылықтың даму процестері мен көрсеткіштері.

22. "Елтану және саяси география негіздері" бөлімі келесідей бөлімшені қамтиды:

1) дүниежүзі елдері.

23. 7-сыныпқа арналған "География" пәнінің базалық мазмұны:

1) "Географиялық зерттеу әдістері" бөлімі: зерттеулер және зерттеушілер, географиялық зерттеулер нысандары, география ғылымының дамуы, географиялық деректердің дәйеккөзі, географиялық тәжірибелер, зерттеудің далалық әдістері, географияда графикалық әдістерді қолдану;

2) "Картография және географиялық деректер базасы" бөлімі: географиялық карталар, географиялық картосызбаларды қолдану, географиялық номенклатура, географиялық деректер базасы, географиялық деректерді ұйымдастыру;

3) "Физикалық география" бөлімі: литосфера, литосфераның құрылымы және заттық құрамы, Жердің тектоникалық құрылымы, литосфералық катаклизмдер, атмосфера, атмосфера және оның құрылымдық бөлімдері, ауа-райы және метеорологиялық элементтер, қолайсыз атмосфералық құбылыстар, гидросфера, гидросфера және оның құрылымдық бөлімдері, су ресурстарының маңызы, Әлемдік мұхиттың географиялық орналасуы, әлем мұхиты суының қасиеттері, мұхит суының қозғалысы, мұхитпен байланысты апаттар, Әлем мұхитының мәселелері, биосфера, биосфера және оның құрылымдық бөлімдері, туған өлкенің флорасы және фаунасы, топырақ, оның құрамы және құрылымы, Қазақстандағы топырақ түрлері, топырақтың экологиялық мәселелері, табиғи-аймақтық кешендер, табиғи-аймақтық кешендердің қалыптасуы, табиғи-аймақтық кешен түрлері; туған өлкемнің таңбасы: өлке тану деректер базасын құрастыру.

4) "Әлеуметтік география" бөлімі: халықтар географиясы, тілдік жанұялар және әлем елдерінің топтары, әлем халықтарының діни құрамы, әлемнің тарихи-мәдени аймақтары, ұлтаралық және конфессияаралық келісім;

5) "Экономикалық география" бөлімі: табиғи ресурстар, табиғи ресурстарды топтастыру, табиғи ресурстарды қолдану мәселелері, әлеуметтік-экономикалық ресурстар, көлік инфрақұрылымы, әлеуметтік инфрақұрылым, дүниежүзілік шаруашылығының салалық және аймақтық құрылымы, дүниежүзілік шаруашылығының салалары: ауыл шаруашылығы және өндіріс;

6) "Елтану және саяси география негіздері" бөлімі: дүниежүзі елдері, дүниежүзі елдерінің географиялық орналасуы, дүниежүзі елдерінің географиялық және экономикалық-географиялық орны.

24. 8-сыныпқа арналған "География" пәнінің базалық мазмұны:.

1) "Географиялық зерттеу әдістері" бөлімі: зерттеулер және зерттеушілер. География ғылымының салалары, географиялық зерттеулер әдістерінің түрлері. Географиялық деректерді оңдеу және сараптау, географиялық моделдер, зерттеу нәтижелерін ұсыну түрлері;

2) "Картография және географиялық деректер базасы" бөлімі: географиялық карталар, тақырыптық карталар және олардың қосымша сипаттарының элементтері, тақырыптық карталарды оқу, тақырыптық географиялық номенклатура, географиялық деректер базасы, географиялық деректер базасын құруда ақпараттық-коммуникациялық технологиялардың ролі;

3) "Физикалық география" бөлімі: рельеф формаларының қалыптасу және таралу заңдылығы, рельеф түрлерін топтастыру, материктер және мұхиттардағы ірі орографиялық нысандар, тау породалары және минералдарды топтастыру, тау породалары және минералдардың қалыптастыру заңдылықтарына, олардың қасиеттеріне сәйкес пайдалы қазбалардың таралуы тау породалары мен минералдарының жасын анықтау, геологиялық жыл санау, геохронологиялық кесте, рельефтің адамзат өмірі мен шаруашылығына ықпалы, атмосфера, климатқұрушы факторлар, атмосфераның жаһандық қозғалысы, климаттық белдеу, материктер климатының ерекшеліктері, климаттың адамзат өмірі мен шаруашылығына ықпал ету, атмосфераға адамдардың теріс ықпал етуі; гидросфера, су құрғақтық түрі және қалыптасуы, су құрғақтықтың шаруашылық маңыздылығы, өзен алқабының құрылымы, өзендердің гидрологиялық кестесі, көлдер және мұздықтар, су құрғақтық экологиялық проблемалары, су апаттары, биосфера, табиғи аймақтар және биік белбеулер, материктердің табиғи аймақтары, мұхиттардың органикалық әлемі, өсімдік және жануарлар әлемін қорғау, табиғи-аймақтық кешендер, географиялық қыртыстың құрылымы мен құрамы, географиялық қыртыстың заңдылықтары;

4) "Әлеуметтік география" бөлімі: халықтар географиясы, халық санағы, халықтың өсім түрлері, демографиялық көрсеткіштер және демографиялық жағдайлар, демографиялық мәселелер, демографиялық саясат;

5) "Экономикалық география" бөлімі: табиғи ресурстар, табиғи ресурстардың экономикалық және экологиялық бағалау, әлем аймақтарының табиғи-ресурстық әлеуеті, табиғи ресурстарды өңдеу орталықтары және технологиялары, дайын өнімдердің түрлері, әлеуметтік-экономикалық ресурстар, экономикалық инфрақұрылымның элементтері және функциялары, дүниежүзі шаруашылығының салалық және аймақтық құрылымы: кен өндіруші, өңдеу салалары, қызмет көрсету, ауыл шаруашылығы және өнеркәсіпті ұйымдастыру түрлері, ауыл шаруашылығы, өндіріс және қызмет көрсетуді орнату факторлары, дүниежүзілік шаруашылық салаларының сипаты.

6) "Елтану және саяси география негіздері" бөлімі: дүниежүзі елдері, дүниежүзінің саяси картасы, дүниежүзінің саяси картасындағы сандық және сапалық өзгерістер. Дүниежүзі елдерінің саяси-географиялық орны, саяси интеграция, Қазақстанның саяси интеграция үрдісінде қызығушылығы, бағыттары және бастамалары.

25. 9-сыныпқа арналған "География" пәнінің базалық мазмұны.:

1) "Географиялық зерттеу әдістері" бөлімі: зерттеулер және зерттеушілер, қазақстан географтарының зерттеулері, география ғылымының заманауи өзекті мәселелері, географиялық нысандар және құбылыстардың номинациялары ерекшеліктері, қазақ ұлттық географиялық терминдер, зерттеу нәтижелерінің зерттеу нәтижелерінің ұсынудың академиялық түрлер;

2) "Картография және географиялық деректер базасы" бөлімі: географиялық карталар, картада географиялық нысандарды, құбылыстар және үрдістерді көрсету тәсілдері, географиялық номенклатураны көрсету тәсілдері, географиялық деректер базасы, Жердің қашықтық зондтау әдістері, геоақпараттық жүйелі технологиялар қолдану аясы;

3) "Физикалық география" бөлімі: геологиялық тарих және Қазақстан аумағының тектоникалық құрылымы, Қазақстанның басты орографиялық нысандары, қазақ оронимдері, Қазақстанда минералды ресурстарды таралу заңдылықтары, минералды ресурстарды табу және өңдеу орталықтары, Қазақстанда минералды ресурстарды бағалау, минералды ресурстарды өңдеуге байланысты мәселелер, атмосфера, Қазақстанда климат құраушы факторлары, Қазақстандағы климаттық жағдай, Қазақстанда климаттық ресурстар, Қазақстандағы жағымсыз және қауіпті атмосфералық құбылыстар, қазақ халқының атмосфералық және климаттық құбылыстардың номинациялар ерекшеліктері, гидросфера, Қазақстандағы ішкі су түрлері, қазақ гидронимы, Қазақстандағы су ресурстарын экономикалық бағалау, су ресурстарының экологиялық мәселелері, Қазақстанның ішкі суының геосаяси проблемалары, биосфера, Қазақстандағы табиғи аймақтар және биік белбеулер, аса қорғайтын табиғи аймақ түрлері, Қазақстанның табиғи мұрасы, табиғи хоронимдер маңызы (аса қорғайтын табиғи аймақтар), ноосфераның қалыптасуы, Қазақстанның ноосфера дамуына қосқан үлесі, табиғи-аймақтық кешендер, Қазақстанның физикалық географиялық аудандары, қазақ табиғи хоронимдері (физикалық географиялық аудандар), антропогендік факторлардың табиғи кешендерге ықпалы, антропогендік ландшафтарды жақсарту жолдары;

4) "Әлеуметтік география" бөлімі: халықтар географиясы, Қазақстан халқының ұлттық және діни құрамы, әлем халықтарының көші-қоны, Қазақстан халқының көші-қоны, көші-қоны саясаты, еңбек ресурстарының сандық және сапалық көрсеткіштері, Қазақстандағы демографиялық жағдай және демографиялық саясат, елді мекендерді топтастыру, елді мекендердің қызметтік аймақтары, Қазақстан ойконимдері, Қазақстандағы елді мекендер проблемасы, урбанизация үрдісі, Қазақстанда урбанизация үрдісін бағалау;

5) "Экономикалық география" бөлімі: табиғи ресурстар, Қазақстанның табиғи-ресурстар әлеуеті, Қазақстанда табиғи ресурстар және дайын өндірім түрлерін өндіру технология және өңдеу орталықтары, табиғатты пайдалану түрлері, Қазақстанда табиғатты пайдалану мәселелері, тұрақты даму, әлеуметтік-экономикалық ресурстар,

ғылыми-техникалық революция үрдісі мен бағыты, Қазақстандағы адами капиталды дамыту, Қазақстанның индустриалды-инновациялық даму бағыты, Қазақстанның инновациялық инфрақұрылымы, Қазақстан аймағында инфрақұрылым даму деңгейі,, дүниежүзілік шаруашылықтың салалық және аймақтық құрылымы, Қазақстанның шаруа салалары, Қазақстанның экономикалық аудандарының шаруа салалары және мамандандырылуы, дүниежүзілік шаруашылықтың даму көрсеткіштері және тенденциялары, дүниежүзілік шаруашылықтың субъектілері, дүниежүзілік шаруашылықта Қазақстанның орны,, қызығушылығы, халықаралық экономикалық интеграцияда Қазақстанның орны;

б) "Елтану және саяси география негіздері" бөлімі: дүниежүзі елдері, дүниежүзі елдерін экономикалық даму деңгейі бойынша топтастыру, халықаралық ұйымдардың деңгейлері және мақсаттары, Қазақстан Республикасының әлеуметтік, экономикалық және саяси-географиялық жағдайы, Қазақстанда саяси-әкімшілік хоронимдер, Қазақстан Республикасы туралы кешенді географиялық ақпарат ұсыну түрлері.

26. 10-сыныпқа арналған "География" пәнінің базалық мазмұны:

1) "Географиялық зерттеу әдістері" бөлімі: жалпыгеографиялық әдістер; зерттеу әдістерінің түрлері;

2) "Картография және геоинформатика": картография, заманауи картографиялық әдістер; геоинформатика негіздері; географиялық деректер базасы; географиялық деректерді елестету;

3) "Табиғатты пайдалану және геоэкология": табиғатты пайдалану түрлері; табиғатты пайдалану түрлерінің қоршаған ортаға әсерін бағалау; табиғатты рационалда пайдалану ұстанымдары; экологиялық таза өндірістерді жобалау; геоэкологиялық зерттеулер негіздері; геоэкология өзектілігі және зерттеу пәні; геосфералардың ластануы; геоэкологиялық аймақтар; геоэкологиядағы антропогенды факторлар; жаһанды экологиялық мәселелер; экологиялық инновациялық технологиялар; Қазақстанның экологиялық проблемалары;

4) "Геоэкономика" бөлімі: геоэкономика негіздері; геоэкономика өзектілігі және зерттеу пәні; шаруашылықты ұйымдастырудың аймақтық факторлары; дүниежүзілік шаруашылық құрылымы; дүниежүзілік шаруашылық аймақтық үлгілері; әлем елдерінің экономикалық даму көрсеткіштері; экономикалық дамудың әлемдік тәжірибесі; Қазақстан Республикасының экономикалық дамуының мақсаттық көрсеткіштері

5) "Геосаясат" бөлімі: геосаясат негіздері; геосаясат өзектілігі; дүниежүзілік геосаяси аумақ; геосаясат және географиялық факторлар; мемлекет аймағының морфологиясы; мемлекет шекарасы;

б) "Елтану және саяси география негіздері" бөлімі: дүниежүзі аймақтары; кешенді географиялық аудандастыру; елдерді салыстыру әдістері; елдерді салыстыру ғылымы;

7) "Адамзаттың жаһанды мәселелері": жаһанды мәселелерді шешу; жаһанды мәселелердің географиялық аспектілері.

4-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

27. Бағдарламада оқыту мақсаттары кодтық белгімен берілген. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сандар –бөлім және бөлімше ретін, төртінші сан бөлімшедегі оқыту мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 7.2.1.4. "7" – сынып, "2.1" –бөлімше, "4" – оқыту мақсатының реттік саны.

28. Күтілетін нәтижелер бойынша оқыту мақсаттарының жүйесі:

1) "Географиялық зерттеу әдістері" бөлімі:

1-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
1.1 Зерттеулер мен зерттеушілер	<p>7.1.1.1 "зерттеуші", "зерттеу нысаны" ұғымдарын түсіндіру;</p> <p>7.1.1.2 мұғалімнің көмегімен географиялық нысандарды анықтау;</p> <p>7.1.1.3 конспект, кесте түрінде географиялық ғылымның дамуына үлес қосқан саяхатшылар мен зерттеушілердің үлесін сипаттау;</p> <p>7.1.1.4 үлгі арқылы карта, суреттер, мәтіндер, фотолар, географиялық материалдар сияқты географиялық ақпарат көздерімен жұмыс жасау;</p> <p>7.1.1.5 "құбылыс" ұғымын түсіндіру;</p> <p>7.1.1.6 географиялық нысандардың қасиеттерін сипаттау;</p> <p>7.1.1.7</p>	<p>8.1.1.1 "географиялық ғылым", "сала" ұғымдарын түсіндіру;</p> <p>8.1.1.2 география ғылымы саласындағы кесте, схемаларға географиялық формада бөлуді жазу;</p> <p>8.1.1.3 географиялық ғылым салаларына мысал келтіру;</p> <p>8.1.1.4 мұғалімінің көмегімен географиялық ғылым саласындағы зерттеулердің маңыздылығын түсіндіру;</p> <p>8.1.1.5 далалық, картографиялық және географиялық зерттеулердің теориялық әдістерінің мағынасын түсіндіру;</p> <p>8.1.1.6 "қазақстандық</p>	<p>9.1.1.1 конспект көмегімен географиялық ғылымның дамуына үлес қосқан қазақстандық ғалымдардың зерттеулері туралы атып беру;</p> <p>9.1.1.2 географиялық ғылым зерттеулерінің заманауи өзекті мәселелерін сипаттау;</p> <p>9.1.1.3 мұғалімінің көмегімен географиялық ғылым зерттеулерінің өзекті мәселелерін шешу жолдарын талқылау ;</p> <p>9.1.1.4 "номинация" ұғымын түсіндіру;</p>	

<p>"әдіс" ұғымын түсіндіру;</p> <p>7.1.1.8 далалық географиялық зерттеу әдістерін сипаттау, кесте, конспект тіркеп жазу, мұғалімнің көмегімен мәдліметтерді жинау, өңдеу және түсіну;</p> <p>7.1.1.9 географиялық нысандардың процестері, қасиеттері мен көріністерінің бейнелену алгоритмін сипаттау ;</p> <p>7.1.1.10 географиялық нысандар, көріністер мен процестердің қасиеттерін географиялық формада бейнелеу: схеманұсқа, диаграмма, алгоритм көмегімен жасалған график</p>	<p>компонетті" түсіндіру;</p> <p>8.1.1.7 қазақстандық компонентті қолдана отырып, сандық және сапалық географиялық деректерді сипаттау ;</p> <p>8.1.1.8 географиялық нысандардың, құбылыстардың және үдерістердің модельдері туралы айту, олардың ерекшеліктері мен құбылыстарын түсіну;</p> <p>8.1.1.9 географиялық нысандардың модельдеріне мысал келтіру;</p> <p>8.1.1.10 зерттеу нәтижелерін түрлі формада ұсыну (кесте, конспект, кластер)</p>	<p>9.1.1.5 географиялық нысандар мен көріністерді номинациялау ерекшеліктерін сипаттау;</p> <p>9.1.1.6 келтірілген тізім бойынша қазақ халқының халықтық географиялық терминдерінің мағынасын түсіндіру;</p> <p>9.1.1.7 түрлі формада (схеманұсқа, презентация) зерттеу нәтижелерін ұсыну;</p>	
---	---	--	--

2) "Картография және географиялық деректер базасы" бөлімі:
2-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
<p>7.2.1.1 " географиялық карта карта ", " картосхемалар" ұғымдарын түсіндіру;</p> <p>7.2.1.2 картосхемалар түрлері жайлы айту;</p> <p>7.2.1.3 тақырып бойынша</p>	<p>8.2.1.1 "тақырыптық карта" ұғымын түсіндіру;</p> <p>8.2.1.2 тақырыптық карталар, профиль, диаграмма, графика, кестелердің қосымша сипаттамаларының элементтерін сипаттау;</p> <p>8.2.1.3 мұғалымның көмегімен картаны</p>	<p>9.2.1.1 карта түрлеріне мысал келтіру;</p> <p>9.2.1.2 мұғалімнің көмегімен жалпы географиялық және тақырыптық карталарды ажырату;</p> <p>9.2.1.3 картаға сүйене отырып, маңызды қазақстандық географиялық</p>		

2.1 Географиялық карталар	картосхемаларды түсіндіру; 7.2.1.4 "номенклатура" ұғымын түсіндіру; 7.2.1.5 келтірілген тізім бойынша географиялық номенклатура нысандарын картадан көрсету;	оқу алгоритмін сипаттау; 8.2.1.4 шартты белгілер мен карталарды сипаттайтын қосымша элементтерді қолдану негізінде тақырыптық карталарды оқу; 8.2.1.5 атлас картасына сүйене отырып, географиялық номенклатура нысандарын кескін картадан көрсету;	нысандарды, процестер мен құбылыстарды картаға сүйене отырып сипаттау; 9.2.1.4 Қазақстанның географиялық номенклатура нысандарын картадан көрсету; 9.2.1.5 тізім бойынша Қазақстанның географиялық номенклатура нысандарын кескін картаға түсіру;	
2.2 Географиялық деректер базасы	7.2.2.1 географиялық деректер базасы "ұғымын түсіндіру; 7.2.2.2 келтірілген тізім бойынша географиялық нысандарды кетеді сипаттау; 7.2.2.3 географиялық нысандардың мағынасын сипаттау ;; 7.2.2.4 келтірілген тізім бойынша картадан географиялық объектілерді табу мен көрсету;	8.2.2.1 ақпараттық – коммуникативті технологияларды түсіндіру; 8.2.2.2 ақпараттық-коммуникативтік технологияларға мысал келтіру; 8.2.2.3 ақпараттық-коммуникативтік технологияларды қолдана отырып, географиялық деректер базасы туралы айтып беру; 8.2.2.4 қазақстандық компоненттегі географиялық нысандарды көрсету мен атау;	9.2.2.1 жерді қашықтықтан зерделеудің әдістерін сипаттап, маңыздылығы мен ерекшеліктерін түсіндіру; 9.2.2.2 геоақпараттық технология әдістерін түсіндіру; 9.2.2.3 мұғалімнің көмегімен шаруашылық пен ғылым салаларында геоақпараттық технологияларын қолданудың маңыздылығын түсіну мен сипаттау	10.2.1.1 картаға карап қазақстандағы маңызды географиялық нысандарды, үрдістерді, құбылыстарды сипаттау; 10.2.1.2 Қазақстанның географиялық номенклатурадағы нысандарды атап, көрсету; 10.2.1.3 тізім бойынша Қазақстан географиялық номенклатурасы нысандарын контурлық картада белгілеу

3) "Физикалық география" бөлімі:

3-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
		8.3.1.1 "жер бедері" ұғымын түсіндіру; 8.3.1.2 жер бедерінің қалыптасу және т а р а л у		

<p>3.1 Литосфера</p>	<p>7.3.1.1 "литосфера", "жер қыртысы", "плита", "заттық құрам" ұғымдарын түсіндіру; 7.3.1.2 литосфераның құрылысы мен заттық құрамын сипаттау; 7.3.1.3 жердің заттық құрамына мысал келтіру; 7.3.1.4 "тектоника" ұғымын түсіндіру; 7.3.1.5 жердің тектоникалық құрылымы мен литосфералық плиталардың орналасуы туралы айту; 7.3.1.6 атлас картасының көмегімен картадан литосфералық плиталарды көрсету; 7.3.1.7 дейф тәрізді жер қыртысының тектоникалық қозғалысын сипаттау;</p>	<p>заңдылықтарын сипаттау; 8.3.1.3 формасы бойынша жер бедері түрлерін жіктеу; 8.3.1.4 физикалық картаға сүйене отырып, жер бедері формаларына мысал келтіру; 8.3.1.5 жоспар бойынша жер бедері формаларын сипаттау; 8.3.1.6 "орография" ұғымын түсіндіру; 8.3.1.7 мұғалімнің көмегімен материктер мен мұхиттарда орналасқан ұқсас орографиялық бірліктерді атау мен түсіндіру; 8.3.1.8 келтірілген тізім бойынша жеке материтер бойынша жер бедерінің ең үлкен формаларын картадан көрсету; 8.3.1.9 "тау жыныстары", "минералдар", "пайдалы қазбалар" ұғымдарын түсіндіру; 8.3.1.10 түрлі белгілері бойынша тау жыныстары мен минералдарды жіктеу; 8.3.1.11 тау жыныстары мен минералдарға мысал келтіру; 8.3.1.12 тау жыныстары мен минералдардың қалыптасу заңдылықтарына</p>	<p>9.3.1.1 Қазақстанның геохронологиялық кестелерінің құрылымы мен құрылысын түсіндіру; 9.3.1.2 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде Қазақстанның жер бедерінің геологиялық тарихын және тектоникалық құрылымын сипаттау; 9.3.1.3 жоспар бойынша Қазақстанның басты орографиялық нысандарын сипаттау; 9.3.1.4 "ороним" ұғымын түсіндіру; 9.3.1.5 қазақ оронимдерінің жіктелуін түсіну мен сипаттау; 9.3.1.6 қазақ оронимдеріне мысал келтіру, 9.3.1.7 қазақ оронимдеріні картадан көрсету мен табу және оларды кескін картада белгілейді; 9.3.1.8 "минералды ресурс" ұғымын түсіндіру; 9.3.1.9 Қазақстанның</p>
----------------------	--	--	---

<p>7.3.1.8 жер қыртысының тектоникалық қозғалыстарына мысал келтіру;</p> <p>7.3.1.9 "катаклизм" ұғымын түсіндіру;</p> <p>7.3.1.10 әлемдегі және Қазақстандағы литосфералық катоклизмалар туралы айту;</p> <p>7.3.1.11 "қазақстандық компонент" ұғымын түсіндіру;</p> <p>7.3.1.12 қазақстандық компонент негізінде лиосферадағы литосфералық катоклизмалар кезіндегі ережелерді түсіндіру;</p>	<p>байланысты пайдалы қазбалардың таралуын сипаттау;</p> <p>8.3.1.13 тау жыныстары мен минералдарының қасиеттерін түсіндіру;</p> <p>8.3.1.14 тау жыныстарының қасиеттері мен олардың түрлеріне мысал келтіру;</p> <p>8.3.1.15 алгоритм бойынша тау жыныстарының жастарын анықтау әдістерін сипаттау;</p> <p>8.3.1.16 "геологиялық жылсанау" мен "геохронологиялық кесте" ұғымын түсіндіреді;</p> <p>8.3.1.17 геохронологиялық кестеге сүйене отырып, жер қыртысының және тіршіліктің дамуындағы ірі кезеңдері мен оқиғаларды көрсету;</p> <p>8.3.1.18 "жергілікті компонент" ұғымын түсіндіру;</p> <p>8.3.1.19 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде жер бедерінің адамзат тіршілігі мен шаруашылығына тигізетін әсерін түсіндіру мен талқылау;</p>	<p>минералды ресурстарының таралу заңдылықтары туралы айту;</p> <p>9.3.1.10 Қазақстанның минералды ресурстарын өндіру және өндеудің басты орталықтарын картадан көрсету;</p> <p>9.3.1.11 келтірілген жоспар бойынша Қазақстанның минералды ресурстарын сипаттау;</p> <p>9.3.1.12 минералды ресурстарды игерумен байланысты проблемаларды топтастырып, Қазақстанның түрлі аймақтары үшін оларды шешу жолдарын түсіну мен талқылау;</p>	
<p>7.3.2.1 "атмосфера" ұғымын түсіндіру;</p> <p>7.3.2.2 атмосфера-ның құрамын сипаттау;</p>			

7.3.2.3 атмосфера құрамына мысал келтіру;		
7.3.2.4 атмосфераның құрылысы мен қабаттарының ерекшеліктері туралы айту;	8.3.2.1	
7.3.2.5 мұғалімнің көмегімен схеманұсқа, сурет түрінде атмосфераның қабаттарын графикалық түрде бейнелеу;	"климат", "климат қалыптастырушы фактор" ұғымдарын түсіндіру;	
7.3.2.6 "ауа-райы" ұғымын түсіндіру;	8.3.2.2 климат қалыптастырушы факторлардыжіктеу;	
7.3.2.7 температура, қысым, жел, бұлттылық, жауын-шашын, ылғалдылықты зерттеудіңжеке метеорологиялық элементтерін сипаттау;	8.3.2.3 климат қалыптастырушыфакторларына мысал келтіру;	9.3.2.1 Қазақстанның климат қалыптастырушы факторларын атау;
7.3.2.8 жеке метеорологиялық элементтерді (температура, қысым, жел, бұлттылық, жауын-шашын, ылғалдылық) зерттеудің маңыздылығын түсіну;	8.3.2.4 келтірілген жоспарбойынша климат қалыптастырушы факторларды сипаттау;	9.3.2.2 Қазақстанның климат қалыптастырушыфакторларын сипаттау ;
7.3.2.9 метеорологиялық құрал-жабдықтардың жұмысын түсіну (термометр, барометр, флюгер, гигрометр);	8.3.2.5 " атмосфераның циркуляциясы" ұғымын түсіндіру;	9.3.2.3 Қазақстанның климат қалыптастырушы факторларына мысал келтіру;
7.3.2.10 кесте, конспект түрінде метеорологиялық құрал-жабдықтарды тіркеу, температура,	8.3.2.6 атмосфераның ғаламдық циркуляциясын түсіндіру;	9.3.2.4 Қазақстанның климаттық жағдайлары туралы айту;
	8.3.2.7 "климаттық белдеу" ұғымын түсіндіру;	9.3.2.5 Қазақстан- ның климаттық ресурстарын сипаттау; 9.3.2.6 қолайлы және қолайсыз атмосфералық құбылыстарды түсіндіру;
	8.3.2.8 жоспар бойынша климаттық белдеуді	9.3.2.7 аймақтық картадан қолайсыз және
	8.3.2.9 климаттық картаға сүйене отырып, климаттық белдеулерге мысал келтіру;	
	8.3.2.10 Климаттық картаның көмегімен түрлі материкте	

	<p>қысым, жел, бұлттылық, жауын-шашын сияқты жеке метеорологиялық элементтерді үлгі бойынша мұғалімнің көмегімен өлшеу;</p> <p>7.3.2.11 "синоптика" ұғымын түсіндіру;</p> <p>7.3.2.12 метеорологиялық элементтердің графикалық материалдарын алгоритм көмегімен түсіндіру;</p> <p>7.3.2.13 жергілікті жер мүмкіндігі бойынша температура, қысым, жел, бұлттылық, жауын-шашын, ылғалдылық метеорологиялық элементтерінің көрсеткіштері бойынша синоптика-лық графикалық материалдарды сипаттау;</p> <p>7.3.2.14 қолайсыз атмосфералық құбылыстарды түсіндіру;</p> <p>7.3.2.15 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде қолайсыз атмосфералық құбылыстардың мәселелерін шешу жолдарын талқылау мен түсіндіру</p>	<p>орналасқан ұқсас климаттық белдеулерді түсіну;</p> <p>8.3.2.11 картадан әлемнің климаттық белдеулерін көрсетіп, оларды кескін картада белгілеу;</p> <p>8.3.2.12 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде климаттың адамзат тіршілігі мен шаруашылығына тигізетін әсерін сипаттау;</p> <p>8.3.2.13 адамзат әрекетінің атмосфера мен климатқа тигізетін кері әсерін түсіну мен түсіндіру және мұғалімінің көмегімен оларды шешу жолдарын анықтау мен талқылау(қазақстандық компонент негізінде)</p>	<p>қауіпті атмосфералық құбылыстардың қалыптасуы және таралуын атау, көрсету және олардан сақтану шараларын сипаттау;</p> <p>9.3.2.8 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде қазақ халқының атмосфералық және климаттық құбылыстарды номинациялау ерекшеліктерін түсіну мен талқылау ;</p>	
		<p>8.3.3.1 "кұрлық суы" ұғымын түсіндіру;</p> <p>8.3.3.2 құрлық суларының қалыптасу жолдары туралы айту;</p>		

3.3 Гидросфера

7.3.3.1 "гидросфера" ұғымын түсіндіру;	8.3.3.3 кұрлық суларына мысал келтіру;	
7.3.3.2 гидросфера және оның құрамдас бөліктерін сипаттау;	8.3.3.4 физикалық картаға сүйене отырып, Қазақстан территориясындағы кұрлық суларын атау;	9.3.3.1 "ішкі сулар" ұғымын түсіндіру;
7.3.3.3 гидросфераның құрамдас бөліктеріне мысал келтіру; ;	8.3.3.5 кұрлық суларының негізгі түрлерінің шаруашылық маңызын сипаттау (қазақстандық компонент негізінде);	9.3.3.2 Қазақстан- ның ішкі суларының көрсеткіштерін сипаттау: өзендер мен көлдер, мұздықтар мен мәңгі тоң, жерасты сулары;
7.3.3.4 "ресурс" ұғымын түсіндіру;	8.3.3.6 "өзен" ұғымын түсіндіру;	9.3.3.3 физикалық картаға сүйене отырып, Қазақстанның өзен, көл, мұздықтарына мысал келтіру;
7.3.3.5 су ресурстарының маңыздылығын түсіндіру;	8.3.3.7 "өзен аңғарының кұрылысын сипаттау;	9.3.3.4 қазақстанның ішкі суларын картадан көрсету мен атау: өзендер мен көлдер, мұздықтар мен мәңгі тоң, жерасты сулары;
7.3.3.6 "дүниежүзілік мұхит", "мұхит" ұғымдарын түсіндіру;	8.3.3.8 қазақстан- дық компонентті қосымша қамту негізінде өзендердің гидрологиялық режимі туралы айту ;	9.3.3.5 "гидроним" ұғымын түсіндіру;
7.3.3.7 дүниежүзілік мұхиттың құрамын, географиялық жағдайы туралы айту;	8.3.3.9 өзендердің режиміне мысал келтіру;	9.3.3.6 қазақ гидронимдерін жіктеуді сипаттау мен олардың мағынасын түсіну;
7.3.3.8 мұхит және оның құрамдас бөліктерін жоспар бойынша сипаттау;	8.3.3.10 тізім бойынша қазақстандық компоненттегі өзендерді атау мен көрсету;	9.3.3.7 картаға сүйене отырып, қазақ гидронимдеріне мысал келтіру;
7.3.3.9 картадан мұхит және оның құрамдас бөліктерін көрсету;	8.3.3.11 "көл", "мұздық" ұғымын түсіндіру;	9.3.3.8 кескін картада қазақстандық гидронимдерді келтірілген тізім бойынша белгілеу;
7.3.3.10 "фактор", "қасиеттері" ұғымын түсіндіру;	8.3.3.12 әлем мен Қазақстанның көлдері мен мұздықтарын жоспар бойынша сипаттау;;	9.3.3.9 жоспар бойынша Қазақстанның су ресурстарын сипаттау;
7.3.3.11 мұғалімінің көмегімен мұхит суының қасиеттеріне әсер ететін факторларды анықтау;	8.3.3.13	
7.3.3.12 "қозғалыс" ұғымын түсіндіру;		
7.3.3.13		

	<p>мұхит суының қозғалыстарын жіктеп, түсіндіру; 7.3.3.14 мұхит суының қозғалыстарына мысал келтіру; 7.3.3.15 мұхиттар және теңіздермен байланысты апаттар туралы айтып, шешу жолдарын ұсыну; 7.3.3.16 дүниежүзілік мұхит мәселелерін топтастырып, мұғалімнің көмегімен оларды шешу жолдарын ұсыну;</p>	<p>картадан Қазақстанның ірі көлдері мен мұздықтарын атау мен көрсету; 8.3.3.14 су құрлықтарының экологиялық мәселелерін сипаттау мен оларды жіктеу; 8.3.3.15 Қазақстан территориясындағы құрлық суларының экологиялық мәселелеріне мысал келтіру; 8.3.3.16 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде құрлық суларының экологиялық мәселелерін жіктеп, шешу жолын талқылау мен түсіну ; 8.3.3.17 "табиғи апат" ұғымын түсіндіру; 8.3.3.18 жергілікті компонентті қамту негізінде құрлық суларының табиғи апаттарының алдын алу жолдары туралы айту;</p>	<p>9.3.3.10 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде су ресурстарының экологиялық мәселелерін шешу жолын сипаттау мен талқылау; 9.3.3.11 " геополитика" ұғымын түсіндіру; 9.3.3.12 өзендердің трансшекараларын сипаттау; Каспий теңізінің мәртебесі 9.3.3.13 Қазақстандағы су ресурстарының геосаяси проблемаларын жіктеп, оларды шешу жолдарын талқылау мен түсіну ;</p>
	<p>7.3.4.1 "биосфера" ұғымын түсіндіру; 7.3.4.2 биосфераның құрамын, құрылымын, шекаралары мен қасиеттерін сипаттау; 7.3.4.3 биосфера құрамына мысал келтіру;</p>	<p>8.3.4.1 "табиғат зоналары", "биіктік белдеулері" ұғымын түсіндіру; 8.3.4.2 табиғат зоналары мен биіктік белдеулерінің қалыптасуын сипаттау; 8.3.4.3 табиғат зоналары мен биіктік белдеулеріне мысал келтіру; 8.3.4.4</p>	<p>9.3.4.1 Қазақстан-ның табиғат зоналары мен биіктік белдеулерін атау; 9.3.4.2 атлас картасына сүйене отырып, Қазақстанның табиғат зоналары мен биіктік белдеулерін сипаттау; 9.3.4.3</p>

3.4 Биосфера	<p>7.3.4.4 "Қызыл кітап" ұғымын түсіндіру;</p> <p>7.3.4.5 аумаққа байланысты жануарлар мен өсімдіктер дүниесін атап, Қызыл кітапқа енген өкілдерін атау ;</p> <p>7.3.4.6 "топырақ" ұғымын түсіндіру;</p> <p>7.3.4.7 Қазақстанда топырақ түрлерінің таралуын сипаттау;</p> <p>7.3.4.8 топырақ картасына сүйене отырып, Қазақстандағы топырақ түрлеріне мысал келтіру;</p> <p>7.3.4.9 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде топырақ ресурстарын сипаттау;</p> <p>7.3.4.10 картадан Қазақстанның топырақ түрлерінің таралуын көрсету;</p> <p>7.3.4.11 топырақтардың экологиялық мәселелерін топтастырып, мұғалімнің көмегімен оларды шешу жолдарын түсіну</p>	<p>конспект, кесте түрінде табиғат зоналарын жоспар бойынша сипаттау;</p> <p>8.3.4.5 мұғалімнің көмегімен түрлі материкте орналасқан ұқсас табиғат зоналары мен биіктік белдеулерін түсіну;</p> <p>8.3.4.6 келтірілген тізім бойынша картадан әлемнің табиғат зоналары мен биіктік белдеулерін көрсету ;</p> <p>8.3.4.7 қосымша материалдардың көмегімен мұхиттағы тіршілік дүниесінің таралуын сипаттау;</p> <p>8.3.4.8 Жануарлар және өсімдіктер дүниесін қорғау қажеттілігін түсіну мен талқылау және оларды шешу жолдарын ұсыну;</p> <p>8.3.4.9 "қорықтар", " ұлттық саябақ", " қорықшалар", " табиғат ескерткіштері" ұғымдарын түсіндіру;</p> <p>8.3.4.10 қазақстандық компонентті қолдана отырып, қорғалатын аумақтарға мысал келтіру</p>	<p>"ерекше қорғалатын аумақтар" ұғымын түсіндіру;</p> <p>9.3.4.4 қорықтар, қорықшалар, ұлттық саябақтар ерекше қорғалатын аумақтарының құрылу мақсатын түсіну мен сипаттау ; ;</p> <p>9.3.4.5 "мұра" ұғымын түсіндіру;</p> <p>9.3.4.6 Қазақстанның табиғи мұраларын сипаттау;</p> <p>9.3.4.7 Қазақстанның табиғи мұраларына мысал келтіру;</p> <p>9.3.4.8 келтірілген тізім бойынша картадан Қазақстанда қорғалатын аумақтарды атау мен көрсету;</p> <p>9.3.4.9 "хороним" ұғымын түсіндіру;</p> <p>9.3.4.10 тақырыпқа қатысты қазақтың табиғи хоронимдерін жіктеу негізінде сипаттау мен олардың мағынасын түсіну;</p> <p>9.3.4.11 атлас картасына сүйене отырып, қазақ хронимдеріне мысал келтіру</p>	
			<p>9.3.5.1 "табиғи-аумақтық кешендер" ұғымын түсіндіру;</p> <p>9.3.5.2 Қазақстанның ірі табиғи кешендерін</p>	

<p>3.5 Табиғи-аумақтық кешендер</p>	<p>7.3.5.1 "табиғи-аумақтық кешен" ұғымын түсіндіру 7.3.5.2 географиялық қабық, материктер мен мұхиттар, зоналар және белдеулер, ландшафт табиғи-аумақтық кешендерінің қалыптасуын сипаттау; 7.3.5.3 табиғи-аумақтық кешендерге мысал келтіру; 7.3.5.4 келтірілген жоспар бойынша картадан материк, мұхиттар, табиғат зоналарына мысал келтіру; 7.3.5.5 "өлкетану" ұғымын түсіндіру; 7.3.5.6 туған өлкенің табиғи-аумақтық кешендері туралы айтып, түрлі формада таңдау бойынша өлкетану базасының деректерін сипаттау; (конспект, кесте, кластер)</p>	<p>8.3.5.1 географиялық қабық" ұғымын түсіндіру; 8.3.5.2 кесте, схеманұсқа түріндегі графикалық формада географиялық қабықтың құрамы мен құрылысын сипаттау; 8.3.5.3 географиялық қабықтың құрылуына мысал келтіру; 8.3.5.4 мұғалімнің көмегімен географиялық қабықтың заңдылықтарының мағынасын түсіну мен талқылау;</p>	<p>жоспар бойынша сипаттау; 9.3.5.3 Қазақстан-ның ірі табиғи кешендеріне мысал келтіру; 9.3.5.4 картада Қазақстанның ірі табиғи кешендерін жоспар бойынша атау мен көрсету; 9.3.5.5 кескін картада Қазақстан-ның ірі табиғи кешендерін жоспар бойынша белгілеу; 9.3.5.6 Қазақстанның табиғи хоронимдерін жоспар бойынша жіктеу; 9.3.5.7 қазақтың табиғи хоронимдерін сипаттап, олардың мағынасын түсіну; 9.3.5.8 "антропогендік" ұғымын түсіндіру; 9.3.5.9 жергілікті компонент негізінде антропогендік факторлардың табиғат кешендеріне әсерін сипаттау; 9.3.5.10 "ландшафт" түсінігін түсіндіру; 9.3.5.11 антропогендік ландшафт, рекультивация, мелиорацияны түсіну мен сипаттау</p>
---	--	---	---

4) "Әлеуметтік география" бөлімі:

4-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып

<p>7.4.1.1 "халықтық география этнолингвистика" ұғымдарын түсіндіру;</p> <p>7.4.1.2 дүниежүзі халқының этнолингвистикалық жіктелуін сипаттау;</p> <p>7.4.1.3 дүниежүзі халқының этнолингвистикалық жіктелуіне мысал келтіру;</p> <p>7.4.1.4 "дін" ұғымын түсіндіру;</p> <p>7.4.1.5 атлас картасына сүйене отырып, дүние жүзі халқының діни құрамы мен діндердің таралу аймақ-тарын сипаттау;</p> <p>7.4.1.6 дүние жүзі діндеріне мысал келтіру;</p> <p>7.4.1.7 "этнос", "өркениет"</p>	<p>8.4.1.1 "халық саны" ұғымын түсіндіру;</p> <p>8.4.1.2 халық санын анықтау әдістерін сипаттау;</p> <p>8.4.1.3 "өсу, ұдайы өсу" ұғымын түсіндіру;</p> <p>8.4.1.4 дүниежүзі елдері халқының ұдайы өсу түрі бойынша жіктеу;</p> <p>8.4.1.5 картадан дүниежүзі елдері халқының ұдайы өсу түрі бойынша көшбасшы елді көрсету;</p> <p>8.4.1.6 "демография" ұғымын түсіндіру;</p> <p>8.4.1.7 халық санының негізгі демографиялық көрсеткіштерін, халық саны, туу және өлім коэффициенттері, табиғи және механикалық өсім, жалпы өсім, жас-жыныстық</p>	<p>10.4.1.1 объяснять понятия "ұлттар", "ұлты", "дін" ұғымын түсіндіру;</p> <p>10.4.1.2 Қазақстан халқының ұлттық және діни құрамын сипаттау;</p> <p>10.4.1.3 қазақстан аумағында өмір сүретін ұлттарға мысал келтіру;</p> <p>10.4.1.4 "көші-қон" ұғымын түсіндіру;</p> <p>10.4.1.5 көші-қон түрлерін сипаттау;</p> <p>10.4.1.6 миграцияларының басты бағыттарын, себеп-салдары туралы айту;</p> <p>10.4.1.7 картаға сүйене отырып, Қазақстандағы көші-қонның негізгі бағыттарын анықтау;</p> <p>10.4.1.8 көші-қон саясатының дайын моделін сипаттау мен талқылау;</p> <p>10.4.1.9 "еңбек ресурстары" ұғымын түсіндіру;</p> <p>10.4.1.10 Қазақстанның еңбек ресурстарының сандық және сапалық құрамын сипаттау;</p> <p>10.4.1.11 Қазақстанның еңбек ресурстарының құрамына мысал келтіру;</p> <p>10.4.1.12 Мұғалім келтірген дайын демографиялық</p>
--	---	--

<p>4.1 Халықтар географиясы</p>	<p>ұғымдарын түсіндіру; 7.4.1.8 атлас картасына сүйене отырып, халықтың діни және этникалық құрамына байланысты дүние жүзі аймақтарының тарихи-мәдени, өркениеттік аймақтарының қалыптасуы туралы айту; 7.4.1.9 "ұлтаралық келісім", "діниаралық келісім" ұғымдарын түсіндіру; 7.4.1.10 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде ұлтаралық және дінаралық келісімнің қажетті-лігі туралы түсіндіру; 7.4.1.11 кесте, конспект түрінде ұлтаралық және дінаралық келісімнің қалыптасу жолын сипаттау</p>	<p>көрсеткіштер, ұлттық және діни құрамын сипаттау; 8.4.1.8 кестеде дүние жүзінің демографиялық көрсеткіштерін сипаттау; 8.4.1.9 мұғалімінің көмегімен дүние жүзі бойынша демографиялық мәселелері бар мемлекеттерді жіктеу; 8.4.1.10 дүние жүзінің саяси картасынан демографиялық мәселелері бар мемлекеттерді атау мен көрсету; 8.4.1.11 "демографиялық саясат ұғымын түсіндіру"; 8.4.1.12 "демографиялық саясат" түсінігі туралы білім негізінде жеке мемлекеттердің демографиялық саясатының моделін түсіну мен талқылау</p>	<p>саясат моделін түсіну мен талқылау; 10.4.1.13 "елді мекен ұғымын түсіндіру"; 10.4.1.14 Қазақстандағы елді мекендерін жіктеу; 10.4.1.15 картаға сүйене отырып, Қазақстандағы елді мекендеріне мысал келтіру; 10.4.1.16 келтірілген тізім бойынша мемлекеттердің ірі елді мекендерін атау мен картадан көрсету; 10.4.1.17 елді мекендердің функциональды зоналардың түрлерін жоспар бойынша сипаттау, 10.4.1.18 "ойконим" ұғымын түсіндіру; 10.4.1.19 Қазақстандағы ойконимдердің жіктелуін сипаттап, олардың мағынасын түсіну; 10.4.1.20 картаға сүйене отырып, Қазақстандағы ойконимдерге мысал келтіру; 10.4.1.21 Қазақстанның елді мекендеріндегі мәселелерді және жіктеп, оларды шешу жолдарын сипаттап, талқылау; 10.4.1.22 "урбандалу" ұғымын түсіндіру; 10.4.1.23 урбандалу мәселесін сипаттау мен түсіну; 10.4.1.24</p>
---------------------------------	---	---	---

Қазақстандағы
урбандалу процесін
жоспарбойынша
сипаттау

5) "Экономикалық география" бөлімі:

5-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
5.1 Табиғи ресурстар	<p>7.5.1.1 "табиғи ресурстар" ұғымын түсіндіру;</p> <p>7.5.1.2 кесте, конспект түрінде табиғи ресурстарды жіктеу;</p> <p>7.5.1.3 табиғи ресурстарға мысал келтіру;</p> <p>7.5.1.4 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде табиғи ресурстардың таралу заңдылық-тарын сипаттау;</p> <p>7.5.1.5 мұғалімінің көмегімен картадан табиғи ресурстардың шоғырланған аймақтарын көрсету;</p> <p>7.5.1.6 табиғат ресурстарын</p>	<p>8.5.1.1 табиғи ресурстарды жіктеу;</p> <p>8.5.1.2 табиғи ресурстар мен олардың түрлеріне мысал келтіру;</p> <p>8.5.1.3 табиғи ресурстардың экономикалық және экологиялық бағасын сипаттау;</p> <p>8.5.1.4 "әлеует" ұғымын түсіндіру;</p> <p>8.5.1.5 картаға сүйене отырып, дүниежүзінің жекелеген аймақтарының табиғи ресурстық әлеуеті туралы айтып беру;</p> <p>8.5.1.6 табиғи ресурстары бойынша көшбасшы мемлекеттерді атап көрсету;</p> <p>8.5.1.7 6 табиғи ресурстары бойынша көшбасшы мемлекеттерді</p>		<p>10.5.1.1 Қазақстанның табиғи-ресурстық әлеуетін жоспар бойынша сипаттау;</p> <p>10.5.1.2 "технология", "өңдеу" ұғымдарын түсіндіру;</p> <p>10.5.1.3 түрлі табиғи ресурс түрлерін өңдеу технологиясының сипаттамасы негізінде Қазақстандағы дайын өнімдердің түрлері орталықтарын атау;</p> <p>10.5.1.4 Қазақстанның табиғи ресурстарының түрлеріне мысал келтіру;</p> <p>10.5.1.5 "табиғатты рационал ьды пайдалану" ұғымын түсіндіру;</p> <p>10.5.1.6 кесте түрінде табиғатты пайдалану түрлері мен типтерін жіктеу;</p> <p>10.5.1.7 табиғатты пайдалану түрлеріне мысал келтіру;</p> <p>10.5.1.8 Қазақстанда табиғатты пайдалану мәселелерін және оларды шешу</p>

	<p>пайдаланумен байланысты мәселелерді айту мен жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде оларды шешу жолын түсіну мен талқылау</p>	<p>кескін картаға белгілеу 8.5.1.8 Қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде табиғи ресурстардың жеке түрлерінің дайын өнімдерін және орталықтарын сипаттау</p>	<p>жолдарын сипаттау мен талқылау; 10.5.1.9 жоспар бойынша жергілікті табиғатты пайдалану туралы түсіндіру 10.5.1.10 Қазақстанда табиғатты пайдалануды түсініп, оның проблемаларын және шешу жолдарын талқылау ; 10.5.1.11 жоспар бойынша жергілікті табиғатты пайдалану туралы әңгімелеу</p>
	<p>7.5.2.1 "инфра құрылым", " транспорттық инфра құрылым" ұғымдарын түсіндіру; 7.5.2.2 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде көлік инфрақұрылым элементтерін</p>	<p>8.5.2.1 " инфрақұрылым", " экономикалық инфрақұрылым" ұғымдарын түсіндіру;</p>	<p>10.5.2.1 " ғылыми-техникалық революция" ұғымын түсіндіру; 10.5.2.2 жоспар бойынша ғылыми-техникалық революцияны сипаттау; 10.5.2.3 ғылыми-техникалық революцияға мысал келтіру; 10.5.2.4 қосымша материалдың көмегімен таңдау бойынша ҒТР бағыттарын сипаттау; 10.5.2.5 мұғалімнің көмегімен Қазақстандағы адам капиталыныңәлеуетін арттыру бойынша шешімдерді сипаттау мен талқылау; 10.5.2.6 " индустриалды</p>

<p>5 . 2 Әлеуметтік-экономикалық ресурстар</p>	<p>маңыздылығын түсіндіру мен сипаттау, 7.5.2.3 көлік инфрақұрылымға мысал келтіру; 7.5.2.4 "әлеуметтік инфрақұрылым" ұғымын түсіндіру; 7.5.2.5 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде әлеуметтік инфрақұрылымының элементтерінің маңыздылығын түсіну мен сипаттау; 7.5.2.6 әлеуметтік инфрақұрылымға мысал келтіру</p>	<p>8.5.2.2 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде экономикалық инфрақұрылымның элементтерінің маңыздылығын түсіндіру мен сипаттау; 8.5.2.3 экономикалық инфрақұрылымға мысал келтіру</p>		<p>инновациялық даму " ұғымын түсіндіру; 10.5.2.7 Қазақстандағы индустриалды-инновациялық даму бағыттарын атау; 10.5.2.8 Қазақстанның индустриалды-инновациялық даму бағыттарының дайын болжамын атау; 10.5.2.9 Қазақстанның инновациялық инфрақұрылымы мен даму жолдарын сипаттау мен талқылау; 10.5.2.10 "аймақ" ұғымын түсіндіру; 10.5.2.11 Қазақстанның әкімшілік картасын сүйене отырып, аймақтарын атау; 10.5.2.12 Қазақстан аймақтарының инфрақұрылымын сипаттап, мәселелерді шешу жолдарын түсіну мен талқылау</p>
	<p>7.5.3.1 " ауыл шаруашылығы өнеркәсіп" ұғымын түсіну;</p>	<p>8.5.3.1 " шаруашылық", " өндіріс", "қызмет саласы" ұғымын түсіндіру; 8.5.3.2 шаруашылық салаларын түсіндіру мен жіктеу: өндіруші, өңдеуші, қызмет саласы; 8.5.3.3 қызмет көрсету салаларына мысал келтіру; 8.5.3.4 келтірілген тізім бойынша өндіруші және өңдеуші қызмет көрсету</p>		<p>10.5.3.1 "шаруашылық" ұғымын түсіндіру; 10.5.3.2 жоспар бойынша Қазақстанның шаруашылық салаларын сипаттау; 10.5.3.3 Қазақстанның шаруашылық</p>

<p>5.3 Дүниежүзілік шаруашылықтың салалық және аумақтық құрылымы</p>	<p>7.5.3.2 шаруашылық салаларының маңыздылығы туралы айтып беру мен оларды жіктеу: ауыл шаруашылығы, өнеркәсіп шаруашылығы;</p> <p>7.5.3.3 ауыл шаруашылық салалары мен өнеркәсіп өндірісі салаларына мысал келтіру;</p> <p>7.5.3.4 өндірістік және ауыл шаруашылық саласының дамуы бойынша көшбасшы мемлекеттерді атау;</p> <p>7.5.3.5 өндірістік және ауыл шаруашылық саласының дамуы бойынша көшбасшы мемлекеттерді картадан көрсету</p>	<p>салаларындағы көшбасшы мемлекеттердікөрсету мен атау;</p> <p>8.5.3.5 Қазақстанның өндірістік, ауылшаруашылық, қызмет көрсету салаларының ұйымдастыру формасын сипаттау;</p> <p>8.5.3.6 орналастыру факторы" ұғымын түсіндіру;</p> <p>8.5.3.7 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде ауыл шаруашылық және өнеркәсіп өндірісін, қызмет саласын орналас-тыру факторлары туралы айту;</p> <p>8.5.3.8 дүниежүзілік шаруашылық" ұғымын түсіндіру;</p> <p>8.5.3.9 дүниежүзілік шаруашылық салаларын жоспар бойынша сипаттау;</p> <p>8.5.3.10 дүниежүзілік шаруашылық салаларына мысал келтіру</p>		<p>салаларына мысал келтіру;</p> <p>10.5.3.4 "экономикалық аймақ" ұғымын түсіндіру;</p> <p>10.5.3.5 картаға сүйене отырып, Қазақстанның экономикалық аймақтарын атау;</p> <p>10.5.3.6 "мамандандыру"ұғымын түсіндіру;</p> <p>10.5.3.7 Қазақстанның экономикалық аудандарының шаруашылық салаларындағы мамандануын кесте түрінде жоспар бойынша сипаттау;</p> <p>10.5.3.8 келтірілген тізім бойынша мемлекеттердің жеке аймақтары бойынша негізгі мамандану орталықтарын картадан көрсету мен атау</p>
				<p>10.5.4.1 "субъект", "дүниежүзілік" ұғымдарын түсіндіру;</p> <p>10.5.4.2 дүниежүзілік шаруашылық субъектілерін кесте түрінде жоспарға сәйкес сипаттау;</p> <p>10.5.4.3 дүниежүзілік</p>

5.4 Дүниежүзілік шаруашылықтың даму процестері мен көрсеткіштері

шаруашылық субъектілеріне мысал келтіру;
10.5.4.4 "еңбекті халықаралық бөлу" ұғымын түсіндіру;
10.5.4.5 халықаралық географиялық еңбекті бөлудің мәнін сипаттау;
10.5.4.6 халықаралық экономикалық қатынастарды жоспар бойынша жіктеу мен топтастыру;
10.5.4.7 дүниежүзілік шаруашылықтың даму көрсеткіштерін сипаттау мен түсіндіру:
жалпы ішкі өнім, жалпы ұлттық өнім оның ішінде жан басына шаққанда;
10.5.4.8 келтірілген тізім картадан бойынша жан басына шаққандағы көп және аз жалпы ішкі өнімі бар мемлекеттерді атау мен көрсету;
10.5.4.9 Дүниежүзілік шаруашылықтың аумақттық құрылымы мен моделін мұғалімнің көмегімен сипаттау мен талқылау;
10.5.4.10 дүниежүзілік, халықаралық даму тенденцияларын сипаттау;
10.5.4.11 дүниежүзілік шаруашылықтағы

Қазақстанның орнын анықтау;
10.5.4.12
Қазақстанның экономикалық интеграциясының орны мен мақсатын анықтау

6) "Елтану және саяси география негіздері" бөлімі:
6-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
	<p>7.6.1.1 "ел", "мемлекет" ұғымдарын түсіндіру;</p> <p>7.6.1.2 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде елдердің географиялық орнын жоспар бойынша топтастыру;</p> <p>7.6.1.3 саяси картаға сүйене отырып, елдерді географиялық орны бойынша мысал келтіріп көрсету;</p> <p>7.6.1.4 жоспар бойынша қазақстандық компонентті қосымша қамту негізіндегі елдердің географиялық орнын сипаттау;</p> <p>7.6.1.5 территориялық ауқымы бойынша көшбасшы мемлекеттерді атау;</p> <p>7.6.1.6 территориялық ауқымы бойынша көшбасшы мемлекеттерді</p>	<p>8.6.1.1 "саяси карта" ұғымын түсіндіру;</p> <p>8.6.1.2 жоспар бойынша саяси картаның негізгі объектілерін сипаттау;</p> <p>8.6.1.3 "монархия", "республика", "федерация", "унитарлы мемлекет" ұғымдарын түсіндіру;</p> <p>8.6.1.4 мемлекеттік құрылымы мен формасы бойынша</p>		<p>10.6.1.1 "ел", "мемлекет" ұғымын түсіндіру;</p> <p>10.6.1.2 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде елдерді экономикалық даму деңгейі бойынша топтастыру;</p> <p>10.6.1.3 саяси картаға сүйене отырып, экономикалық даму деңгейі бойынша көшбасшы мемлекеттерді атап, көрсету;</p> <p>10.6.1.4 кескін картадан экономикалық дамуы бойынша көшбасшы мемлекеттерді белгілеу;</p> <p>10.6.1.5 "халықаралық ұйым" ұғымын түсіндіру;</p> <p>10.6.1.6 деңгейі мен мақсаты бойынша халықаралық ұйымдарды кесте түрінде топтастыру;</p> <p>10.6.1.7 халықаралық ұйымға мысал келтіру;</p> <p>10.6.1.8 қосымша материалдың көмегімен</p>

<p>6.1 Дүниежүзі елдері</p>	<p>саяси картадан көрсету; 7.6.1.7 казахстандық компонентті қосымша қамту негізінде елдерді экономикалық-географиялық орнына байланысты жіктеу; 7.6.1.8 казахстандық компонентті қосымша қамту негізінде елдердің экономикалық-географиялық орнына байланысты сипаттау; 7.6.1.9 казахстандық компонентті қосымша қамту негізінде елдердің экономикалық-географиялық орнына байланысты таңдау бойынша сипаттау; 7.6.1.10 казахстандық компонентті қосымша қамту негізінде елдердің экономикалық-географиялық жағдайын жақсарту жолдарын түсіну мен талқылау</p>	<p>дүниежүзі мемлекеттерін топтастыру; 8.6.1.5 келтірілген тізім бойынша саяси картадан монархия мен республикаларды көрсету; 8.6.1.6 саяси картадан сандық және сапалық өзгерістерді сипаттау; 8.6.1.7 елдердің саяси-географиялық жағдайын сипаттау (таңдау бойынша) жоспар бойынша; мұғалімінің көмегімен</p>	<p>дүниежүзілік халықаралық ұйымдарды таңдау бойынша сипаттау; 10.6.1.9 жоспар бойынша Қазақстан Республикасының саяси, экономикалық және саяси-географиялық жағдайын сипаттау; 10.6.1.10 кесте түрінде казахстанның саяси әкімшілік хоронимдері жіктеу; 10.6.1.11 Қазақстан Республикасындағы саяси-әкімшілік хоронимдерді жіктеп, мағынасын түсіндіру мен сипаттау; 10.6.1.12 кескін картадан Қазақстан Республикасындағы саяси-әкімшілік хоронимдерін белгілеу; 10.6.1.13 Қазақстан Республикасы туралы елтану ақпараттарын түрлі мақсатты аудиториялар үшін буклет түрінде қосымша әдебиеттердің көмегімен таңдау;</p>
-----------------------------	--	--	--

29. Бағдарлама психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "География" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспары негізінде осы Бағдарламаның қосымшасына сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді жоспарда барлық сынып бойынша әр бөлімде қамтылатын оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

30. Бөлімдер мен тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Негізгі орта білім беру деңгейінің психикалық дамуы тежелген білім алушылардың 7-10 сыныптарына арналған "География" пәнінен жаңартылған мазмұндағы Үлгілік оқу бағдарламасына қосымша

Психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "География" пәнінен жаңартылған мазмұндағы Үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) 7-сынып:
1-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімдері	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімдерінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
1 Географиялық зерттеу әдістері		
Зерттеулер мен зерттеушілер	Географияны зерттеу нысандары	7.1.1.1 "зерттеуші", "зерттеу нысаны" ұғымын түсіндіру; 7.1.1.2 мұғалімінің көмегімен географияның зерттеу нысандарын анықтау
	Географиялық ғылымның дамуы	7.1.1.3 конспект, кесте түрінде географиялық ғылымның дамуындағы зерттеушілер мен география ғылымының дамуына үлес қосқан ғалымдарды сипаттау
	Географиялық дерек көздері	7.1.1.4 географиялық ақпарат көздерімен жұмыс жасау: мұғалімінің көмегімен карта, сурет, мәтіндер, суреттер, фотолар, графикалық материалдармен жұмыс жасау
	Географиялық тәжірибелер	7.1.1.5 "қасиеті" ұғымын түсіну; 7.1.1.6 географиялық нысандардың қасиетін түсіну
	Далалық зерттеу әдістері	7.1.1.7 "әдістер" ұғымын түсіну; 7.1.1.8 далалық географиялық зерттеу әдістерін сипаттау; кесте, конспек түрінде тіркеу, түсіну, жинау мен өңдеу
	Географияда графикалық әдістердің қолданылуы	7.1.1.9 географиялық нысандар мен құбылыстардың, қасиеттердің бейнелену алгоритмін сипаттау; 7.1.1.10 географиялық нысандар мен құбылыстардың қасиеттерін

		схеманұсқа, диаграмма, графикаларды алгоритм көмегімен сипаттау
2 Картография және географиялық деректер базасы		
Географиялық карталар	Географиялық картосхемаларды қолдану	7.2.1.1 "географиялық карта карта", "картосхема ұғымдарын түсіндіру; 7.2.1.2 картосхема түрлері туралы айту; 7.2.1.3 тақырып бойынша картофсемаларды түсіну
	Географиялық номенклатура	7.2.1.4 "номенклатура" ұғымын түсіндіру; 7.2.1.5 келтірілген тізім бойынша географиялық номенклатура нысандарын көрсету
Географиялық деректер базасы	Географиялық деректерді ұйымдастыру	7.2.2.1 "географиялық дерек көздері", "географиялық нысан" ұғымдарын түсіндіру; 7.2.2.2 келтірілген тізім бойынша кестеде географиялық нысандарды сипаттау; 7.2.2.3 географиялық нысандардың мағынасын түсіндіру, 7.2.2.4 келтірілген тізім бойынша картадан географиялық нысандарды көрсету мен табу
3 Физикалық география		
Литосфера	Литосфераның құрылысы мен заттық құрамы	7.3.1.1 "литосфера", "жер қыртысы", "плита", "заттық құрам" ұғымдарын түсіндіру; 7.3.1.2 литосфераның құрылысы мен заттық құрамын сипаттау; 7.3.1.3 Жердің заттық құрамына мысал келтіру
	Жердің тектоникалық құрылысы	7.3.1.4 "тектоника" ұғымын түсіндіру; 7.3.1.5 Жердің тектоникалық құрылымы мен литосфералық плиталардың орналасуы туралы айту; 7.3.1.6 атлас картасының көмегімен литосфералық плиталарды картадан көрсету
	Литосфераның тектоникалық қозғалыстары	7.3.1.7; дрейф жер қыртысының тектоникалық қозғалыстарын сипаттау; 7.3.1.8 жер қыртысының тектоникалық қозғалыстарына мысал келтіру

	Литосфералық катаклизмдер	<p>7.3.1.9 "катаклизм" ұғымдарын түсіндіру;</p> <p>7.3.1.10 Қазақстан мен дүниежүзіндегі литосфералық катаклизмдер туралы айту;</p> <p>7.3.1.11 "қазақстандық компонент" ұғымын түсіндіру;</p> <p>7.3.1.12 қазақстандық компонент негізінде литосферадағы литосфералық катаклизм кезіндегі іс-әрекет ережелерін түсіндіру мен сипаттау</p>
Географиялық зерттеу әдістері	1.1 Зерттеулер мен зерттеушілер	<p>7.1.1.4; мысал негізінде географиялық дереккөздермен жұмыс жасау : карта, сурет, мәтін, фотосуреттер, графикалық материалдар</p> <p>7.1.1.9 географиялық нысандардың процестері мен қасиеттері мен құбылыстарының бейнелену алгоритмін сипаттау;</p> <p>7.1.1.10 алгоритмнің көмегімен графикалық формада географиялық нысандар, процестер мен құбылыстарды бейнелеу: схеманұсқа, диаграмма, график түрінде</p>
Картография және географиялық деректер базасы	2.1 Географиялық карталар	<p>7.2.1.1 "географиялық карта карта" , "картосхема" ұғымдарын түсіндіру;</p> <p>7.2.1.2 картосхема түрлері туралы айтып беру;</p> <p>7.2.1.3 тақырып бойынша картосхемаларды түсіндіру;</p> <p>7.2.1.4 "номенклатура" ұғымын түсіндіру;</p> <p>7.2.1.5 келтірілген тізім бойынша географиялық номенклатура нысандарын көрсету</p>
	2.2 Географиялық деректер базасы	<p>7.2.2.1 "географиялық дерек көздері", "географиялық нысан" ұғымдарын түсіндіру;</p> <p>7.2.2.2 келтіріліген тізім бойынша кестеден географиялық нысандарды сипаттау;</p> <p>7.2.2.3 географиялық нысандардың мағынасын түсіндіру;</p> <p>7.2.2.4 келтіріліген тізім бойынша картадан географиялық нысандарды көрсету мен табу</p>
2-тоқсан		

3 Физикалық география

	<p>Атмосфера және оның құрамдас бөліктері</p>	<p>7.3.2.1 "атмосфера" ұғымын түсіндіру; 7.3.2.2 атмосфераның құрамын сипаттау; 7.3.2.3 атмосфераның құрамына мысал келтіру; 7.3.2.4 атмосфераның құрылысы мен қабаттарының ерекшеліктері туралы айту; 7.3.2.5 схеманұсқа, сурет түрінде атмосфера қабаттарын графикалық түрде бейнелеу</p>
<p>Атмосфера</p>	<p>Ауа райы және метеорологиялық элементтер</p>	<p>7.3.2.6 "ауа-райы" ұғымдарын түсіндіру; 7.3.2.7 зерттеудің жеке метеорологиялық элементтерін сипаттау: температура, қысым, жел, бұлттылық, жауын-шашын, ылғалдылық; 7.3.2.8 жеке метеорологиялық элементтерді зерттеудің маңызыдылын түсіндіру: (температура, қысым, жел, бұлттылық, жауын-шашын, ылғалдылық); 7.3.2.9 метеорологиялық құрал-жабдықтардың жұмысын түсіндіру (термометр, барометр, флюгер, осадкомер, гигрометр); 7.3.2.10 конспект, кесте түрінде метеорологиялық құрал-жабдықтарды тіркеу, жеке метеорологиялық құрал-жабдықтарды қолдану; мұғалімнің көмегімен жеке метеорологиялық элементтерді өлшеу мен қолдану температура, қысым, жел, бұлттылық, жауын-шашын, ылғалдылық; 7.3.2.11 "синоптика" ұғымын түсіндіру; 7.3.2.12 алгоритмнің көмегімен метеорологиялық элементтердің материалдарын сипаттау; 7.3.2.13 жеке метеорологиялық элементтердің көрсеткіштері негізінде жергілікті жер мүмкіндігі бойынша графикалық қолайсыз атмосфералық құбылыстарды сипаттау:</p>

		температура, қысым, жел, бұлттылық, жауын-шашын, ылғалдылық
	Қолайсыз атмосфералық құбылыстар	7.3.2.14 қолайсыз атмосфералық құбылыстарды түсіндіру; 7.3.2.15 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде қолайсыз атмосфералық құбылыстардың мәселелерін шешу жолдарын талқылау мен сипаттау
Географиялық зерттеу әдістері	1.1 Зерттеулер мен зерттеушілер	7.1.1.4 мысал негізінде географиялық дереккөздермен жұмыс жасау: карта, сурет, мәтін, фотосуреттер, графикалық материалдар; 7.1.1.5 "қасиеттері" ұғымдарын түсіндіру; 7.1.1.6 географиялық нысандардың қасиеттерін сипаттау; 7.1.1.7 "әдістер; ұғымын түсіндіру 7.1.1.8 географиялық далалық зерттеу әдістерін сипаттап, конспект, кесте түрінде тіркеп, жинап, деректерді түсіну мен өңдеу; 7.1.1.9 географиялық нысандардың процестері мен құбылыстары, қасиеттерінің бейнелену алгоритмін сипаттау; 7.1.1.10 графикалық формада географиялық нысандардың, көріністер мен нысандардың қасиеттерін сипаттау: схеманұсқа, диаграмма, алгоритмнің көмегімен графиктер
Картография және географиялық деректер базасы	Географиялық карталар	7.2.1.1 "географиялық карта", " картосхема ұғымдарын түсіндіру; 7.2.1.2 картосхема түрлері туралы айту; 7.2.1.3 тақырып бойынша картосхемаларды түсіну
3 Физикалық география		
	Гидросфера және оның құрамдас бөлігі	7.3.3.1"гидросфера ұғымын түсіндіру; 7.3.3.2 гидросфера және оның құрамдас бөліктерін сипаттау; 7.3.3.3 гидросфераның құрамдас бөліктеріне мысал келтіру
		7.3.3.4 "ресурс" ұғымын түсіндіру;

Гидросфера	Су ресурстарының маңыздылығы	7.3.3.5 су ресурстарының маңыздылығын түсіну
	Дүниежүзілік мұхиттың географиялық жағдайы	7.3.3.6 "дүниежүзілік мұхит", "мұхит" ұғымдарын түсіндіру; 7.3.3.7 дүниежүзілік мұхиттың географиялық орналасуы мен құрамы туралы айтып беру; 7.3.3.8 мұхит және оның құрамдас бөліктерін жоспар бойынша сипаттау; 7.3.3.9 картадан мұхиттар мен олардың құрамдас бөліктерін көрсету
	Дүниежүзілік мұхит суларының қасиеттері	7.3.3.10 "фактор", "қасиеті" ұғымдарын түсіндіру; 7.3.3.11 мұғалімінің көмегімен мұхит суының қасиетіне ықпал етуші факторларды анықтау
	Мұхит суларының қозғалыстары	7.3.3.12 "қозғалыс" ұғымын түсіндіру; 7.3.3.13 мұхит суларының қозғалыстары н жіктеу мен олар туралы айту; 7.3.3.14 мұхит суларының қозғалыстары на мысал келтіру
	Мұхиттармен байланысты апаттар	7.3.3.15 мұхит, теңіз суларымен байланысты апаттар туралы айту, оларды қорғау жолдарын көрсету
	Дүниежүзілік мұхиттың проблемалары	7.3.3.16 Дүниежүзілік мұхиттың проблемаларын сипаттау мен мұғалімінің көмегімен оларды шешу жолдарын ұсыну
Географиялық зерттеу әдістері	1.1 Зерттеулер мен зерттеушілер	7.1.1.4 географиялық ақпараттың дереккөздерімен жұмыс жасау: карта, сурет, мәтін, фотосуреттер, үлгі негізіндегі графикалық материалдар; 7.1.1.9 географиялық нысандардың процестері мен , қасиеттері, құбылыстарының бейнелеу алгоритмін сипаттау; 7.1.1.10 графикалық формада географиялық нысандардың процестері мен , қасиеттері, құбылыстарының бейнелеу алгоритмін сипаттау: схеманұсқа, диаграмма, алгоритм көмегімен графиктер
		7.2.1.1 "географиялық карта", "картосхема ұғымдарын түсіндіру;

Картография және географиялық деректер базасы	2.1 Географиялық карталар	7.2.1.2 картосхема түрлері туралы айту; 7.2.1.3 тақырып бойынша картосхемаларды түсіндіру; 7.2.1.4 "номенклатура" ұғымын түсіндіру; 7.2.1.5 географиялық номенклатура нысандарын картадан келтірілген нысан бойынша көрсету
	2.2 Географиялық деректер базасы	7.2.2.1 "географиялық дереккөздері", "географиялық нысан" ұғымдарын түсіндіру; 7.2.2.2 келтірілген тізім бойынша географиялық нысандарды кестеде сипаттау; 7.2.2.3 географиялық нысандардың мағынасын сипаттау; ; 7.2.2.4 келтірілген тізім бойынша географиялық нысандарды картадан табу мен көрсету
3-тоқсан		
3 Физикалық география		
Биосфера	Биосфера және оның құрамдас бөліктері	7.3.4.1 "биосфера" ұғымын түсіндіру; 7.3.4.2 биосфераның құрамын, құрылымын, шекаралары мен қасиеттерін сипаттау; 7.3.4.3 биосфера құрамына мысал келтіру
	Флора и фауна родного края	7.3.4.4 "Қызыл кітап" ұғымын түсіндіру; 7.3.4.5 аумаққа байланысты жануарлар мен өсімдіктер дүниесін атап, Қызыл кітапқа енген өкілдерін атау
	Қазақстанның топырақ түрлері	7.3.4.6 "топырақ" ұғымын түсіндіру; 7.3.4.7 Қазақстанда топырақ түрлерінің таралуын сипаттау; 7.3.4.8 топырақ картасына сүйене отырып, Қазақстандағы топырақ түрлеріне мысал келтіру 7.3.4.9 жергілікті компонентті қосымша камту негізінде топырақ ресурстарын сипаттау; 7.3.4.10 картадан Қазақстанның топырақ түрлерінің таралуын көрсету

	Топырақтың экологиялық проблемалары	7.3.4.11 топырақтардың экологиялық мәселелерін топтастырып, мұғалімнің көмегімен оларды шешу жолдарын түсіну
Географиялық зерттеу әдістері	1.1 Зерттеулер мен зерттеушілер	7.1.1.4 географиялық ақпарат көздерімен жұмыс жасау: мұғалімінің көмегімен карта, сурет, мәтіндер, суреттер, фотолар, графикалық материалдармен жұмыс жасау; 7.1.1.5 "қасиет" ұғымын түсіну; 7.1.1.6 географиялық нысандардың қасиетін түсіну; 7.1.1.7 "әдістер" ұғымын түсіну; 7.1.1.8 далалық географиялық зерттеу әдістерін сипаттау; кесте, конспек түрінде тіркеу, жинау мен өңдеу 7.1.1.9 географиялық нысандар мен құбылыстардың, қасиеттердің бейнелену алгоритмін сипаттау; 7.1.1.10 географиялық нысандар мен құбылыстардың қасиеттерін схеманұсқа, диаграмма, графикаларды алгоритм көмегімен сипаттау
Картография және географиялық деректер базасы	2.1 Географиялық карталар	7.2.1.1 "географиялық карта карта", "картосхема ұғымдарын түсіндіру; 7.2.1.2 картосхема түрлері туралы айту; 7.2.1.3 тақырып бойынша картофсемаларды түсіндіру
	2.2 Географиялық дереккөздер	7.2.2.1 "географиялық дерек көздері", "географиялық нысан" ұғымдарын түсіндіру; 7.2.2.2 келтірілген тізім бойынша кестеде географиялық нысандарды сипаттау; 7.2.2.3 географиялық нысандардың мағынасын түсіндіру, 7.2.2.4 келтірілген тізім бойынша картадан географиялық нысандарды көрсету мен табу
3 Физикалық география		
	Табиғи-аумақтық кешендердің қалыптасуы	7.3.5.1 "табиғи-аумақтық кешен" ұғымын түсіндіру 7.3.5.2 географиялық қабық, материктер мен мұхиттар, зоналар және белдеулер, ландшафт

Табиғи-аумақтық кешендер		табиғи-аумақтық кешендерінің қалыптасуын сипаттау
	Табиғи-аумақтық кешендердің түрлері	7.3.5.3 табиғи-аумақтық кешендерге мысал келтіру; 7.3.5.4 келтірілген жоспар бойынша картадан материк, мұхиттар, табиғат зоналарына мысал келтіру
	Менің өлкемнің деректеме картасы: өлкетанудың деректану базасын жасау	7.3.5.5 "өлкетану" ұғымын түсіндіру; 7.3.5.6 туған өлкенің табиғи-аумақтық кешендері туралы айтып, түрлі формада таңдау бойынша өлкетану базасының деректерін сипаттау; (конспект, кесте, кластер)
Географиялық зерттеу әдістері	1.1 Зерттеулер мен зерттеушілер	7.1.1.4 географиялық ақпарат көздерімен жұмыс жасау: мұғалімінің көмегімен карта, сурет, мәтіндер, суреттер, фотолар, графикалық материалдармен жұмыс жасау; 7.1.1.7 "әдістер" ұғымын түсіну; 7.1.1.8 далалық географиялық зерттеу әдістерін сипаттау; кесте, конспек түрінде тіркеу, мұғалімінің көмегімен түсіну, жинау мен өңдеу 7.1.1.9 географиялық нысандар мен құбылыстардың, қасиеттердің бейнелену алгоритмін сипаттау; 7.1.1.10 географиялық нысандар мен құбылыстардың қасиеттерін схеманұсқа, диаграмма, графикаларды алгоритм көмегімен сипаттау
Картография және географиялық деректер базасы	2.1 Географиялық карталар	7.2.1.1 "географиялық карта", "картосхема ұғымдарын түсіндіру; 7.2.1.2 картосхема түрлері туралы айту; 7.2.1.3 тақырып бойынша картофсемаларды түсіндіру
	2.2 Географиялық дереккөздер	7.2.2.1 "географиялық дерек көздері", "географиялық нысан" ұғымдарын түсіндіру; 7.2.2.2 келтірілген тізім бойынша кестеде географиялық нысандарды сипаттау; 7.2.2.3 географиялық нысандардың мағынасын түсіндіру,

		7.2.2.4 келтірілген тізім бойынша картадан географиялық нысандарды көрсету мен табу
4 Әлеуметтік география		
Халықтар географиясы	Дүниежүзі халқының тілдік әулеттері мен топтары	7.4.1.1 "халықтық география" этнолингвистика" ұғымдарын түсіндіру; 7.4.1.2 дүниежүзі халқының этнолингвистикалық жіктелуін сипаттау; 7.4.1.3 дүниежүзі халқының этнолингвистикалық жіктелуіне мысал келтіру
	Дүниежүзі халқының діни құрамы	7.4.1.4 "дін" ұғымын түсіндіру; 7.4.1.5 атлас картасына сүйене отырып, дүние жүзі халқының діни құрамы мен діндердің таралу аймақ-тарын сипаттау; 7.4.1.6 дүние жүзі діндеріне мысал келтіру
	Дүниежүзінің тарихи-мәдени аймақтары	7.4.1.7 "этнос", "өркениет" ұғымдарын түсіндіру; 7.4.1.8 атлас картасына сүйене отырып, халықтың діни және этникалық құрамына байланысты дүние жүзі аймақтарының тарихи-мәдени, өркениеттік аймақтарының қалыптасуы туралы түсіну мен айту
	Ұлтаралық және дінаралық келісім	7.4.1.9 "ұлтаралық келісім", "діниаралық келісім" ұғымдарын түсіндіру; 7.4.1.10 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде ұлтаралық және дінаралық келісімнің қажеттілігі туралы түсіндіру; 7.4.1.11 кесте, конспект түрінде ұлтаралық және дінаралық келісімнің қалыптасу жолын сипаттау
Географиялық зерттеу әдістері	1.1 Зерттеулер мен зерттеушілер	7.1.1.4 географиялық ақпарат көздерімен жұмыс жасау: мұғалімінің көмегімен карта, сурет, мәтіндер, суреттер, фотолар, графикалық материалдармен жұмыс жасау 7.1.1.9 географиялық нысандар мен құбылыстардың қасиеттердің бейнелену алгоритмін сипаттау; 7.1.1.10 географиялық нысандар мен құбылыстардың қасиеттерін

		схеманұсқа, диаграмма, графикаларды алгоритм көмегімен сипаттау
Картография және географиялық деректер базасы	2.1 Географиялық карталар	7.2.1.1 "географиялық карта карта", "картосхема ұғымдарын түсіндіру; 7.2.1.2 картосхема түрлері туралы айту; 7.2.1.3 тақырып бойынша картофсемаларды түсіндіру
	2.2 Географиялық деректер базасы	7.2.2.1 "географиялық дерек көздері", "географиялық нысан" ұғымдарын түсіндіру; 7.2.2.2 келтірілген тізім бойынша кестеде географиялық нысандарды сипаттау; 7.2.2.3 географиялық нысандардың мағынасын түсіндіру, 7.2.2.4 келтірілген тізім бойынша картадан географиялық нысандарды көрсету мен табу
4-тоқсан		
5 Экономикалық география		
Табиғи ресурстар	Табиғи ресурстардың жіктелуі	7.5.1.1 "табиғи ресурстар" ұғымын түсіндіру; 7.5.1.2 кесте, конспект түрінде табиғи ресурстарды жіктеу; 7.5.1.3 табиғи ресурстарға мысал келтіру; 7.5.1.4 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде табиғи ресурстардың таралу заңдылық-тарын сипаттау; 7.5.1.5 мұғалімінің көмегімен картадан табиғи ресурстардың шоғырланған аймақтарын көрсету
	Табиғи ресурстарды игерумен байланысты проблемалар	7.5.1.6 табиғат ресурстарын пайдаланумен байланысты мәселелерді айту мен жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде оларды шешу жолын түсіну мен талқылау
Географиялық зерттеу әдістері	1.1 Зерттеулер мен зерттеушілер	7.1.1.4 географиялық ақпарат көздерімен жұмыс жасау: карта, сурет, мәтіндер, суреттер, фотолар, үлгі негізіндегі графикалық материалдар 7.1.1.9 географиялық нысандар мен құбылыстардың, қасиеттердің бейнелену алгоритмін сипаттау;

		7.1.1.10 географиялық нысандар мен құбылыстардың қасиеттерін схеманұсқа, диаграмма, графиктерді алгоритм көмегімен сипаттау
Картография және географиялық деректер базасы	2.1 Географиялық карталар	7.2.1.1 "географиялық карта карта", "картосхема ұғымдарын түсіндіру; 7.2.1.2 картосхема түрлері туралы айту; 7.2.1.3 тақырып бойынша картофсемаларды түсіндіру 7.2.1.4 "номенклатура" ұғымын түсіндіру; 7.2.1.5 келтірілген тізім бойынша географиялық номенклатура нысандарын көрсету
	Географиялық деректер базасы	7.2.2.1 "географиялық дерек көздері", "географиялық нысан" ұғымдарын түсіндіру; 7.2.2.2 келтірілген тізім бойынша кестеде географиялық нысандарды сипаттау; 7.2.2.3 географиялық нысандардың мағынасын түсіндіру, 7.2.2.4 келтірілген тізім бойынша картадан географиялық нысандарды көрсету мен табу
5 Экономикалық география		
Әлеуметтік-экономикалық ресурстар	Транспорттық инфрақұрылым	7.5.2.1 "инфра құрылым", "транспорттық инфра құрылым" ұғымдарын түсіндіру; 7.5.2.2 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде көлік инфрақұрылым элементтерін маңыздылығын түсіндіру мен сипаттау, 7.5.2.3 көлік инфрақұрылымына мысал келтіру
	Әлеуметтік инфрақұрылым	7.5.2.4 "әлеуметтік инфрақұрылым" ұғымын түсіндіру; 7.5.2.5 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде әлеуметтік инфрақұрылымының элементтерінің маңыздылығын түсіну мен сипаттау; 7.5.2.6 әлеуметтік инфрақұрылымға мысал келтіру
		7.5.3.1 "ауыл шаруашылығы" өнеркәсіп" ұғымын түсіну;

<p>Дүниежүзілік шаруашылықтың салалық және аумақтық құрылымы</p>	<p>Дүниежүзілік шаруашылықтың салалары: ауыл шаруашылығы мен өнеркәсіп</p>	<p>7.5.3.2 шаруашылық салаларының маңыздылығы туралы айтып беру мен оларды жіктеу: ауыл шаруашылығы, өнеркәсіп шаруашылығы; 7.5.3.3 ауыл шаруашылық салалары мен өнеркәсіп өндірісі салаларына мысал келтіру; 7.5.3.4 өндірістік және ауыл шаруашылық саласының дамуы бойынша көшбасшы мемлекеттерді атау; 7.5.3.5 өндірістік және ауыл шаруашылық саласының дамуы бойынша көшбасшы мемлекеттерді картадан көрсету</p>
<p>Географиялық зерттеу әдістері</p>	<p>1.1 Зерттеулер мен зерттеушілер</p>	<p>7.1.1.4 географиялық ақпарат көздерімен жұмыс жасау: карта, сурет, мәтіндер, суреттер, фотолар , үлгі негізіндегі графикалық материалдар 7.1.1.9 географиялық нысандар мен құбылыстардың қасиеттерін бейнелену алгоритмін сипаттау; 7.1.1.10 географиялық нысандар мен құбылыстардың қасиеттерін схеманұсқа, диаграмма , графиктерді алгоритм көмегімен сипаттау</p>
<p>Картография және географиялық деректер базасы</p>	<p>2.1 Географиялық карталар</p>	<p>7.2.1.1 "географиялық карта карта" , "картосхема ұғымдарын түсіндіру; 7.2.1.2 картосхема түрлері туралы айту; 7.2.1.3 тақырып бойынша картофсемаларды түсіндіру 7.2.1.4 "номенклатура" ұғымын түсіндіру; 7.2.1.5 келтірілген тізім бойынша географиялық номенклатура нысандарын көрсету</p>
	<p>2.2 Географиялық деректер базасы</p>	<p>7.2.2.1 "географиялық дерек көздері", "географиялық нысан" ұғымдарын түсіндіру; 7.2.2.2 келтірілген тізім бойынша кестеде географиялық нысандарды сипаттау; 7.2.2.3 географиялық нысандардың мағынасын түсіндіру,</p>

		7.2.2.4 келтірілген тізім бойынша картадан географиялық нысандарды көрсету мен табу
6. Елтану және саяси география негіздері		
Дүниежүзі елдері	Дүниежүзі елдерінің географиялық жағдайы	7.6.1.1 "ел", "мемлекет" ұғымдарын түсіндіру; 7.6.1.2 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде елдердің географиялық орнын жоспар бойынша топтастыру; 7.6.1.3 саяси картаға сүйене отырып, елдерді географиялық орны бойынша мысал келтіріп көрсету; 7.6.1.4 жоспар бойынша қазақстан - дық компонентті қосымша қамту негізіндегі елдердің географиялық орнын сипаттау; 7.6.1.5 территориялық ауқымы бойынша көшбасшы мемлекеттерді атау; 7.6.1.6 территориялық ауқымы бойынша көшбасшы ондық мемлекеттерді саяси картадан көрсету
	Елдердің экономикалық географиялық жағдайы	7.6.1.7 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде елдерді экономикалық-географиялық орнына байланысты жіктеу; 7.6.1.8 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде елдердің экономикалық-географиялық орнына байланысты сипаттау; 7.6.1.9 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде елдердің экономикалық-географиялық орнына байланысты таңдау бойынша сипаттау; 7.6.1.10 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде елдердің экономикалық-географиялық жағдайын жақсарту жолдарын түсіндіру мен талқылау
Географиялық зерттеу әдістері	Зерттеулер мен зерттеушілер	7.1.1.4 географиялық ақпарат көздерімен жұмыс жасау: карта, сурет, мәтіндер, суреттер, фотолар, үлгі негізіндегі графикалық материалдар; 7.1.1.9 географиялық нысандар мен құбылыстардың, қасиеттердің бейнелену алгоритмін сипаттау;

		7.1.1.10 географиялық нысандар мен құбылыстардың қасиеттерін схеманұсқа, диаграмма, графиктерді алгоритм көмегімен сипаттау
Картография және географиялық деректер базасы	Географиялық карталар	7.2.1.1 "географиялық карта карта", "картосхема ұғымдарын түсіндіру; 7.2.1.2 картосхема түрлері туралы айту; 7.2.1.3 тақырып бойынша картофсемаларды түсіндіру; 7.2.1.4 "номенклатура" ұғымын түсіндіру; 7.2.1.5 келтірілген тізім бойынша географиялық номенклатура нысандарын көрсету
	Географиялық деректер базасы	7.2.2.1 "географиялық дерек көздері", "географиялық нысан" ұғымдарын түсіндіру; 7.2.2.2 келтірілген тізім бойынша кестеде географиялық нысандарды сипаттау; 7.2.2.3 географиялық нысандардың мағынасын түсіндіру, 7.2.2.4 келтірілген тізім бойынша картадан географиялық нысандарды көрсету мен табу

2) 8-сынып:

2-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімдері	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімдерінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1 –тоқсан		
1 Географиялық зерттеу әдістері		
	География ғылымының салалары	8.1.1.1 "географиялық ғылым", "сала" ұғымдарын түсіндіру; 8.1.1.2 география ғылымы саласындағы кесте, схемаларға географиялық формада бөлуді жазу; 8.1.1.3 географиялық ғылым салаларына мысал келтіру; 8.1.1.4 географиялық ғылым саласындағы зерттеулердің маңыздылығын түсіндіру
	Географиялық зерттеу әдістерінің түрлері	8.1.1.5 географиялық зерттеулердің далалық, картографиялық және теориялық

Зерттеулер мен зерттеушілер		әдістерінің мағынасын айту мен түсіндіру
	Географиялық деректерді өңдеу және талдау	8.1.1.6 "қазақстандық компонентті" түсіндіру; 8.1.1.7 қазақстандық компонентті қолдана отырып, сандық және сапалық географиялық деректерді сипаттау
	Географиялық модельдер	8.1.1.8 түрлі материалдардан географиялық нысандардың, құбылыстардың және үдерістердің модельдері туралы айту, олардың ерекшеліктері мен құбылыстарын түсіну; 8.1.1.9 географиялық нысандардың модельдеріне мысал келтіру
	Зерттеу нәтижелерінің ұсыну формалары	8.1.1.10 зерттеу нәтижелерін түрлі формада ұсыну (кесте, конспект, кластер)
2 Картография және географиялық деректер базасы		
Географиялық карталар	Тақырыптық карталар және оларды қосымша сипаттайтын элементтер	8.2.1.1 "тақырыптық карта" ұғымын түсіндіру; 8.2.1.2 тақырыптық карталар, профиль, диаграмма, графика, кестелердің қосымша сипаттамаларының элементтерін сипаттау
	Тақырыптық карталарды оқу	8.2.1.3 картаның оқу алгоритмін сипаттау; 8.2.1.4 шартты белгілер мен карталарды сипаттайтын қосымша элементтерді қолдану негізінде тақырыптық карталарды оқу
	Тақырыптық географиялық номенклатура	8.2.1.5 атлас картасына сүйене отырып, географиялық номенклатура нысандарын кескін картадан көрсету
Географиялық деректер базасы	Географиялық деректер базасын құрастыруда ақпараттық-коммуникациялық технологиялардың рөлі	8.2.2.1 ақпараттық-коммуникативті технологияларды түсіндіру; 8.2.2.2 ақпараттық-коммуникативтік технологияларға мысал келтіру; 8.2.2.3 ақпараттық-коммуникативтік технологияларды қолдана отырып, географиялық деректер базасы туралы айтып беру;

		8.2.2.4 қазақстандық компоненттегі географиялық нысандарды көрсету мен атау
3 Физикалық география		
Литосфера	Жер бедерінің қалыптасу және таралу заңдылықтары	8.3.1.1 "жер бедері" ұғымын түсіндіру; 8.3.1.2 жер бедерінің қалыптасу және таралу заңдылықтарын сипаттау
	Жер бедерінің жіктелуі	8.3.1.3 формасы бойынша жер бедері түрлерін жіктеу; 8.3.1.4 физикалық картаға сүйене отырып, жер бедері формаларына мысал келтіру; 8.3.1.5 жоспар бойынша жер бедері формаларын сипаттау
	Материктер мен мұхиттардың ірі орографиялық объектілері	8.3.1.6 "орография" ұғымын түсіндіру; 8.3.1.7 материктер мен мұхиттарда орналасқан ұқсас орографиялық бірліктерді атау мен түсіндіру; 8.3.1.8 келтірілген тізім бойынша жеке материктер бойынша жер бедерінің ең үлкен формаларын картадан көрсету
	Тау жыныстары мен минералдардың жіктелуі	8.3.1.9 "тау жыныстары", "минералдар", "пайдалы қазбалар" ұғымдарын түсіндіру; 8.3.1.10 түрлі белгілері бойынша тау жыныстары мен минералдарды жіктеу; 8.3.1.11 тау жыныстары мен минералдарға мысал келтіру
	Тау жыныстары мен минералдардың қалыптасу заңдылықтарына байланысты пайдалы қазбалардың таралуы	8.3.1.12 тау жыныстары мен минералдардың қалыптасу заңдылықтарына байланысты пайдалы қазбалардың таралуын сипаттау
	Тау жыныстары мен минералдардың қасиеттері	8.3.1.13 тау жыныстары мен минералдарының қасиеттерін түсіндіру; 8.3.1.14 тау жыныстарының қасиеттері мен олардың түрлеріне мысал келтіру
	Тау жыныстарының жасын анықтау	8.3.1.15 алгоритм бойынша тау жыныстарының жастарын анықтау әдістерін сипаттау
		8.3.1.16 "геологиялық жыл санау" мен "геохронологиялық кесте" ұғымын түсіндіреді;

	Геологиялық жыл санау мен геохронологиялық кесте	8.3.1.17 геохронологиялық кестеге сүйене отырып, жер қыртысының және тіршіліктің дамуындағы ірі кезеңдері мен оқиғаларды көрсету
	Жер бедерінің адамзат тіршілігі мен шаруашылығына тигізетін әсері	8.3.1.18 "жергілікті компонент" ұғымын түсіндіру; 8.3.1.19 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде жер бедерінің адамзат тіршілігі мен шаруашылығына тигізетін әсерін түсіндіру мен талқылау
Географиялық зерттеу әдістері	1.1 Зерттеулер мен зерттеушілер	8.1.1.5 географиялық зерттеулердің далалық, картографиялық және теориялық әдістерінің мағынасын айту мен түсіндіру; 8.1.1.8 түрлі материалдардан географиялық нысандардың, құбылыстардың және үдерістердің модельдері туралы айту, олардың ерекшеліктері мен құбылыстарын түсіну; 8.1.1.9 географиялық нысандардың модельдеріне мысал келтіру; 8.1.1.10 зерттеу нәтижелерін түрлі формада ұсыну (кесте, конспект, кластер)
Картография және географиялық деректер базасы	2.1 Географиялық карталар	8.2.1.1 "тақырыптық карта" ұғымын түсіндіру; 8.2.1.2 тақырыптық карталар, профиль, диаграмма, графика, кестелердің қосымша сипаттамаларының элементтерін сипаттау; 8.2.1.3 картаны оқу алгоритмін сипаттау; 8.2.1.4 шартты белгілер мен карталарды сипаттайтын қосымша элементтерді қолдану негізінде тақырыптық карталарды оқу; 8.2.1.5 атлас картасына сүйене отырып, географиялық номенклатура нысандарын кескін картадан көрсету
		8.2.2.1 ақпараттық – коммуникативті технологияларды түсіндіру; 8.2.2.2 ақпараттық-коммуникативтік технологияларға мысал келтіру;

	2.2 Географиялық деректер базасы	8 . 2 . 2 . 3 ақпараттық-коммуникативтік технологияларды қолдана отырып, географиялық деректер базасы туралы айтып беру; 8.2.2.4 қазақстандық компоненттегі географиялық нысандарды көрсету мен атау
2-тоқсан		
3 Физикалық география		
Атмосфера	Климат түзуші факторлар	8.3.2.1 "климат", "климат қалыптастырушы фактор" ұғымдарын түсіндіру; 8.3.2.2 климат қалыптастырушы факторларды жіктеу; 8.3.2.3 климат қалыптастырушы факторларына мысал келтіру; 8.3.2.4 келтірілген жоспар бойынша климат қалыптастырушы факторларды сипаттау
	Атмосфераның ғаламдық циркуляциясы	8.3.2.5 "атмосфераның циркуляциясы" ұғымын түсіндіру; 8.3.2.6 атмосфераның ғаламдық циркуляциясын түсіну
	Климаттық белдеулер	8.3.2.7 "климаттық белдеу" ұғымын түсіндіру; 8.3.2.8 жоспар бойынша климаттық белдеуді сипаттау 8.3.2.9 климаттық картаға сүйене отырып, климаттық белдеулерге мысал келтіру
	Материктердің климаттық ерекшеліктері	8.3.2.10 климаттық картаның көмегімен түрлі материкте орналасқан ұқсас климаттық белдеулерді түсіну; 8.3.2.11 картадан әлемнің климаттық белдеулерін көрсетіп, оларды кескін картада белгілеу
	Климаттың адам өміріне және адамзаттың шаруашылық іс-әрекетіне әсері	8.3.2.12 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде климаттың адамзат тіршілігі мен шаруашылығына тигізетін әсерін сипаттау
	Адамзаттың іс-әрекетінің атмосфераға кері әсері	8.3.2.13 адамзат әрекетінің атмосфера мен климатқа тигізетін кері әсерін және оларды шешу жолдарын түсіндіру (қазақстандық компонент негізінде)

<p>Географиялық зерттеу әдістері</p>	<p>1.1 Зерттеулер мен зерттеушілер</p>	<p>8.1.1.5 географиялық зерттеулердің далалық, картографиялық және теориялық әдістерінің мағынасын айту мен түсіндіру; 8.1.1.6 "қазақстандық компонентті" түсіндіру; 8.1.1.7 қазақстандық компонентті қолдана отырып, сандық және сапалық географиялық деректерді сипаттайды; 8.1.1.8 түрлі материалдардан географиялық нысандардың, құбылыстардың және үдерістердің модельдері туралы айту, олардың ерекшеліктері мен құбылыстарын түсіну; 8.1.1.9 географиялық нысандардың модельдеріне мысал келтіру; 8.1.1.10 зерттеу нәтижелерін түрлі формада ұсыну (кесте, конспект, кластер)</p>
<p>Картография және географиялық деректер базасы</p>	<p>2.1 Географиялық карталар</p> <p>Географиялық деректер базасы</p>	<p>8.2.1.1 "тақырыптық карта" ұғымын түсіндіру; 8.2.1.2 тақырыптық карталар, профиль, диаграмма, графика, кестелердің қосымша сипаттамаларының элементтерін сипаттау; 8.2.1.3 картаны оқу алгоритмін сипаттау; 8.2.1.4 шартты белгілер мен карталарды сипаттайтын қосымша элементтерді қолдану негізінде тақырыптық карталарды оқу</p> <p>8 . 2 . 2 . 1 ақпараттық-коммуникативті технологияларды түсіндіру; 8 . 2 . 2 . 2 ақпараттық-коммуникативтік технологияларға мысал келтіру; 8 . 2 . 2 . 3 ақпараттық-коммуникативтік технологияларды қолдана отырып, географиялық деректер базасы туралы айтып беру; 8.2.2.4 қазақстандық компоненттегі географиялық нысандарды көрсету мен атау</p>
<p>3 Физикалық география</p>		

Гидросфера

Құрлық суларының түрлері мен қалыптасуы	8.3.3.1 "құрлық суы" ұғымын түсіндіру; 8.3.3.2 құрлық суларының қалыптасу жолдары туралы айту; 8.3.3.3 құрлық суларына мысал келтіру; 8.3.3.4 физикалық картаға сүйене отырып, Қазақстан территориясындағы құрлық суларын атау
Құрлық суларының шаруашылық маңыздылығы	8.3.3.5 құрлық суларының негізгі түрлерінің шаруашылық маңызын сипаттау (қазақстандық компонент негізінде);
Өзен аңғарының құрылысы	8.3.3.6 "өзен" ұғымын түсіндіру; 8.3.3.7 өзен аңғарының құрылысын сипаттау
Өзендердің гидрологиялық режимі	8.3.3.8 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде өзендердің гидрологиялық режимі туралы айту; 8.3.3.9 өзендердің режиміне мысал келтіру; 8.3.3.10 тізім бойынша қазақстандық компоненттегі өзендерді атау мен көрсету
Көлдер мен мұздықтар	8.3.3.11 "көл", "мұздық" ұғымын түсіндіру; 8.3.3.12 әлем мен Қазақстанның көлдері мен мұздықтарын жоспар бойынша сипаттау;; 8.3.3.13 картадан Қазақстанның ірі көлдері мен мұздықтарын атау мен көрсету
Құрлық суларының экологиялық проблемалары	8.3.3.14 су құрлықтарының экологиялық мәселелерін сипаттау мен оларды жіктеу; 8.3.3.15 Қазақстан территориясындағы құрлық суларының экологиялық мәселелеріне мысал келтіру; 8.3.3.16 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде құрлық суларының экологиялық мәселелерін жіктеп, шешу жолын талқылау мен түсіндіру
Су апаттары	8.3.3.17 "табиғи апат" ұғымын түсіндіру; 8.3.3.18 жергілікті компонентті қамту негізінде құрлық

		суларының табиғи апаттарының алдын алу жолдары туралы айту
Географиялық зерттеу әдістері	1.1 Зерттеулер мен зерттеушілер	<p>8.1.1.5 географиялық зерттеулердің далалық, картографиялық және теориялық әдістерінің мағынасын айту мен түсіндіру;</p> <p>8.1.1.6 "қазақстандық компонентті" түсіндіру;</p> <p>8.1.1.7 қазақстандық компонентті қолдана отырып, сандық және сапалық географиялық деректерді сипаттайды;</p> <p>8.1.1.8 түрлі материалдардан географиялық нысандардың, құбылыстардың және үдерістердің модельдері туралы айту, олардың ерекшеліктері мен құбылыстарын түсіну;</p> <p>8.1.1.9 географиялық нысандардың модельдеріне мысал келтіру</p> <p>8.1.1.10 зерттеу нәтижелерін түрлі формада ұсыну(кесте, конспект, кластер)</p>
Картография және географиялық деректер базасы	2.1 Географиялық карталар	<p>8.2.1.1 "тақырыптық карта" ұғымын түсіндіру;</p> <p>8.2.1.2 тақырыптық карталар, профиль, диаграмма, графика, кестелердің қосымша сипаттамаларының элементтерін сипаттау;</p> <p>8.2.1.3 картаны оқу алгоритмін сипаттау;</p> <p>8.2.1.4 шартты белгілер мен карталарды сипаттайтын қосымша элементтерді қолдану негізінде тақырыптық карталарды оқу;</p> <p>атлас картасына сүйене отырып, географиялық номенклатура нысандарын кескін картадан көрсету</p>
	Географиялық деректер базасы	<p>8 . 2 . 2 . 1 ақпараттық-коммуникативті технологияларды түсіндіру;</p> <p>8 . 2 . 2 . 2 ақпараттық-коммуникативтік технологияларға мысал келтіру;</p> <p>8 . 2 . 2 . 3 ақпараттық-коммуникативтік</p>

		технологияларды қолдана отырып, географиялық деректер базасы туралы айтып беру; 8.2.2.4 қазақстандық компоненттегі географиялық нысандарды көрсету мен атау
3 Физикалық география		
Биосфера	Табиғат зоналары мен биіктік белдеулер	8.3.4.1 "табиғат зоналары", " биіктік белдеулері" ұғымын түсіндіру; 8.3.4.2 табиғат зоналары мен биіктік белдеулерінің қалыптасуын сипаттау; 8.3.4.3 табиғат зоналары мен биіктік белдеулеріне мысал келтіру; 8.3.4.4 конспект, кесте түрінде табиғат зоналарын жоспар бойынша сипаттау
	Материктердің табиғи зоналары	8.3.4.5 түрлі материкте орналасқан ұқсас табиғат зоналары мен биіктік белдеулерін түсіну; 8.3.4.6 келтірілген тізім бойынша картадан әлемнің табиғат зоналары мен биіктік белдеулерін көрсету
	Мұхиттардың органикалық әлемі	8.3.4.7 қосымша материалдардың көмегімен мұхиттағы тіршілік дүниесінің таралуын сипаттау
	Өсімдік әлемі мен жануарлар дүниесін қорғау	8.3.4.8 жануарлар және өсімдіктер дүниесін қорғау қажеттілігін түсіну мен талқылау және оларды шешу жолдарын ұсыну; 8.3.4.9 "қорықтар", "ұлттық саябақ", "қорықшалар", "табиғат ескерткіштері" ұғымдарын түсіндіру; 8.3.4.10 қазақстандық компонентті қолдана отырып, қорғалатын аумақтарға мысал келтіру
		8.1.1.5 географиялық зерттеулердің далалық, картографиялық және теориялық әдістерінің мағынасын айту мен түсіндіру; 8.1.1.6 "қазақстандық компонентті" түсіндіру; 8.1.1.7 қазақстандық компонентті қолдана отырып, сандық және сапалық географиялық деректерді сипаттайды;

Географиялық зерттеу әдістері	1.1 Зерттеулер мен зерттеушілер	8.1.1.8 түрлі материалдардан географиялық нысандардың, құбылыстардың және үдерістердің модельдері туралы айту, олардың ерекшеліктері мен құбылыстарын түсіну; 8.1.1.9 географиялық нысандардың модельдеріне мысал келтіру; 8.1.1.10 зерттеу нәтижелерін түрлі формада ұсыну (кесте, конспект, кластер)
Картография және географиялық деректер базасы	2.1 Географиялық карталар	8.2.1.1 "тақырыптық карта" ұғымын түсіндіру; 8.2.1.2 тақырыптық карталар, профиль, диаграмма, графика, кестелердің қосымша сипаттамаларының элементтерін сипаттау; 8.2.1.3 мұғалімнің көмегімен картаны оқу алгоритмін сипаттау; 8.2.1.4 шартты белгілер мен карталарды сипаттайтын қосымша элементтерді қолдану негізінде тақырыптық карталарды оқу
	2.2 Географиялық деректер базасы	8.2.2.1 ақпараттық – коммуникативті технологияларды түсіндіру; 8.2.2.2 ақпараттық-коммуникативтік технологияларға мысал келтіру; 8.2.2.3 ақпараттық-коммуникативтік технологияларды қолдана отырып, географиялық деректер базасы туралы айтып беру; 8.2.2.4 қазақстандық компоненттегі географиялық нысандарды көрсету мен атау
3-тоқсан		
3 Физикалық география		
Табиғи-аумақтық кешендер	Географиялық қабықтың құрамы мен құрылысы	8.3.5.1 "географиялық қабық" ұғымын түсіндіру; 8.3.5.2 кесте, схеманұсқа түріндегі графикалық формада географиялық қабықтың құрамы мен құрылысын сипаттау; 8.3.5.3 географиялық қабықтың құрылуына мысал келтіру
		8.3.5.4 мұғалімнің көмегімен географиялық қабықтың

	Географиялық кабықтың заңдылықтары	заңдылықтарының мағынасын түсіну мен талқылау
Географиялық зерттеу әдістері	1.1 Зерттеулер мен зерттеушілер	<p>8.1.1.5 географиялық зерттеулердің далалық, картографиялық және теориялық әдістерінің мағынасын айту мен түсіндіру;</p> <p>8.1.1.6 "қазақстандық компонентті" түсіндіру;</p> <p>8.1.1.7 қазақстандық компонентті қолдана отырып, сандық және сапалық географиялық деректерді сипаттайды</p> <p>8.1.1.8 түрлі материалдардан географиялық нысандардың, құбылыстардың және үдерістердің модельдері туралы айту, олардың ерекшеліктері мен құбылыстарын түсіну;</p> <p>8.1.1.9 географиялық нысандардың модельдеріне мысал келтіреді</p> <p>8.1.1.10 зерттеу нәтижелерін түрлі формада ұсыну (кесте, конспект, кластер)</p>
4 Әлеуметтік география		
Халықтар географиясы	Халық санағы	<p>8.4.1.1 "халық саны" ұғымын түсіндіру;</p> <p>8.4.1.2 халық санын анықтау әдістерін сипаттау</p>
	Ұдайы өсудің түрлері	<p>8.4.1.3 "өсу, ұдайы өсу" ұғымын түсіндіру;</p> <p>8.4.1.4 дүниежүзі елдері халқының ұдайы өсу түрі бойынша жіктеу;</p> <p>8.4.1.5 картадан дүниежүзі елдері халқының ұдайы өсу түрі бойынша көшбасшы елдерді атау мен көрсету</p>
	Демографиялық көрсеткіштер мен демографиялық жағдай	<p>8.4.1.6 "демография" ұғымын түсіндіру;</p> <p>8.4.1.7 халық санының негізгі демографиялық көрсеткіштерін, халық саны, туу және өлім коэффициенттері, табиғи және механикалық өсім, жалпы өсім, жас-жыныстық көрсеткіштер, ұлттық және діни құрамын сипаттау;</p> <p>8.4.1.8 кестеде дүние жүзінің демографиялық көрсеткіштерін сипаттау</p>

	<p>Демографиялық проблемалар</p>	<p>8.4.1.9 дүниежүзі демографиялық мәселелері бар мемлекеттерді жіктеу; 8.4.1.10 дүние жүзінің саяси картасынан демографиялық мәселелері бар мемлекеттерді атау мен көрсету</p>
	<p>Демографиялық саясат</p>	<p>8.4.1.11 "демографиялық саясат ұғымын түсіндіру"; 8.4.1.12 "демографиялық саясат" түсінігі туралы білім негізінде жеке мемлекеттердің демографиялық саясатының моделін сипаттау мен талқылау</p>
<p>Географиялық зерттеу әдістері</p>	<p>1.1 Зерттеулер мен зерттеушілер</p>	<p>8.1.1.5 географиялық зерттеулердің далалық, картографиялық және теориялық әдістерінің мағынасын айту мен түсіну; 8.1.1.6 "қазақстандық компонентті" түсіндіру; 8.1.1.7 қазақстандық компонентті қолдана отырып, сандық және сапалық географиялық деректерді сипаттау; 8.1.1.8 түрлі материалдардан географиялық нысандардың, құбылыстардың және үдерістердің модельдері туралы айту, олардың ерекшеліктері мен құбылыстарын түсіну; 8.1.1.9 географиялық нысандардың модельдеріне мысал келтіру; 8.1.1.10 зерттеу нәтижелерін түрлі формада ұсыну(кесте, конспект, кластер)</p>
	<p>2.1 Географиялық карталар</p>	<p>8.2.1.1 "тақырыптық карта" ұғымын түсіндіру; 8.2.1.2 тақырыптық карталар, профиль, диаграмма, графика, кестелердің қосымша сипаттамаларының элементтерін сипаттау; 8.2.1.3 мұғалімнің көмегімен картаны оқу алгоритмін түсіндіру; 8.2.1.4 шартты белгілер мен карталарды сипаттайтын қосымша элементтерді қолдану негізінде тақырыптық карталарды оқу; 8.2.1.5 атлас картасына сүйене отырып, географиялық</p>

Картография және географиялық деректер базасы		номенклатура нысандарын кескін картадан көрсету
	Географиялық деректер базасы	8 . 2 . 2 . 1 ақпараттық-коммуникативті технологияларды түсіндіру; 8 . 2 . 2 . 2 ақпараттық-коммуникативтік технологияларға мысал келтіру; 8 . 2 . 2 . 3 ақпараттық-коммуникативтік технологияларды қолдана отырып, географиялық деректер базасы туралы айтып беру; 8.2.2.4 қазақстандық компоненттегі географиялық нысандарды көрсету мен атау
5 Экономикалық география		
Табиғи ресурстар	Табиғи ресурстарды экономикалық және экологиялық тұрғыдан бағалау	8.5.1.1 табиғи ресурстарды жіктеу; 8.5.1.2 табиғи ресурстар мен олардың түрлеріне мысал келтіру; 8.5.1.3 табиғи ресурстардың экономикалық және экологиялық бағасын сипаттау
	Дүниежүзі аймақтарының табиғи-ресурстық потенциалы	8.5.1.4 "әлеует" ұғымын түсіндіру; 8.5.1.5 картаға сүйене отырып, дүниежүзінің жекелеген аймақтарының табиғи ресурстық әлеуеті туралы айтып беру, 8.5.1.6 табиғи ресурстары бойынша көшбасшы мемлекеттерді атап көрсету; 8.5.1.7 табиғи ресурстары бойынша көшбасшы мемлекеттерді кескін картаға белгілеу
	Табиғи ресурстарды өңдеу технологиясы, орталықтары және дайын өнім түрлері	Қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде табиғи ресурстардың жеке түрлерінің дайын өнімдерін және орталықтарын сипаттау
		8.1.1.5 географиялық зерттеулердің далалық, картографиялық және теориялық әдістерінің мағынасын айту мен түсіндіру; 8.1.1.6 "қазақстандық компонентті" түсіндіру; 8.1.1.7 қазақстандық компонентті қолдана отырып, сандық және сапалық географиялық деректерді сипаттау;

Географиялық зерттеу әдістері	1.1 Зерттеулер мен зерттеушілер	8.1.1.8 түрлі материалдардан географиялық нысандардың, құбылыстардың және үдерістердің модельдері туралы айту, олардың ерекшеліктері мен құбылыстарын түсіну; 8.1.1.9 географиялық нысандардың модельдеріне мысал келтіру; 8.1.1.10 зерттеу нәтижелерін түрлі формада ұсыну(кесте, конспект, кластер)
Картография және географиялық деректер базасы	2.1 Географиялық карталар	8.2.1.1 "тақырыптық карта" ұғымын түсіндіру; 8.2.1.2 тақырыптық карталар, профиль, диаграмма, графика, кестелердің қосымша сипаттамаларының элементтерін сипаттау; 8.2.1.3 мұғалімнің көмегімен картаны оқу алгоритмін түсіндіру; 8.2.1.4 карталардың шартты белгілері мен сипаттамалық қосымша элементтерінің негізінде тақырыптық карталарды алгоритм бойынша оқу; 8.2.1.5 атлас картасына сүйене отырып, географиялық номенклатура нысандарын кескін картадан көрсету
	2.2 Географиялық деректер базасы	8 . 2 . 2 . 1 ақпараттық-коммуникативті технологияларды түсіндіру; 8 . 2 . 2 . 2 ақпараттық-коммуникативтік технологияларға мысал келтіру; 8 . 2 . 2 . 3 ақпараттық-коммуникативтік технологияларды қолдана отырып, географиялық деректер базасы туралы айтып беру; 8.2.2.4 қазақстандық компоненттегі географиялық нысандарды көрсету мен атау
4-тоқсан		
5 Экономикалық география		
Әлеуметтік-экономикалық ресурстар		8.5.2.1 "инфрақұрылым", " экономикалық инфрақұрылым" ұғымдарын түсіндіру; 8.5.2.2 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде экономикалық инфрақұрылымның

	Экономикалық инфрақұрылымның элементтері мен функциялары	элементтерінің маңыздылығын түсіндіру мен сипаттау; 8.5.2.3 экономикалық инфрақұрылыға мысал келтіру
Дүниежүзілік шаруашылықтың салалық және аумақтық құрылымы	Дүниежүзілік шаруашылықтың салалық құрамы: өндіруші және өңдеуші және қызмет салалары	8.5.3.1 "шаруашылық", "өндіріс", "қызмет саласы" ұғымын түсіндіру; 8.5.3.2 шаруашылық салаларын түсіндіру мен жіктеу: өндіруші, өңдеуші, қызмет саласы; 8.5.3.3 қызмет көрсету салаларына мысал келтіру; 8.5.3.4 келтірілген тізім бойынша өндіруші және өңдеуші қызмет көрсету салаларындағы көшбасшы мемлекеттердікөрсету мен атау
	Ауылшаруашылық, өнеркәсіп және қызмет салаларын ұйымдастыру формалары	8.5.3.5 Қазақстанның өндірістік, ауылшаруашылық, қызмет көрсету салаларының ұйымдастыру формасын сипаттау
	Ауылшаруашылық, өнеркәсіп және қызмет салаларын орналастыру факторлары	8.5.3.6 "орналастыру факторы" ұғымын түсіндіру; 8.5.3.7 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде ауыл шаруашылық және өнеркәсіп өндірісін, қызмет саласын орналас-тыру факторлары туралы айту
	Дүниежүзілік шаруашылық салаларын сипаттау	8.5.3.8 "дүниежүзілік шаруашылық" ұғымын түсіндіру; 8.5.3.9 дүниежүзілік шаруашылық салаларын жоспар бойынша сипаттау; 8.5.3.10 дүниежүзілік шаруашылық салаларына мысал келтіру
Географиялық зерттеу әдістері	1.1 Зерттеулер мен зерттеушілер	8.1.1.5 географиялық зерттеулердің далалық, картографиялық және теориялық әдістерінің мағынасын айту мен түсіну; 8.1.1.6 "қазақстандық компонентті" түсіндіру; 8.1.1.7 қазақстандық компонентті қолдана отырып, сандық және сапалық географиялық деректерді сипаттау; 8.1.1.8 географиялық нысандардың, құбылыстардың және үдерістердің модельдері туралы айту, олардың ерекшеліктері мен құбылыстарын түсіну;

		<p>8.1.1.9 географиялық нысандардың модельдеріне мысал келтіру;</p> <p>8.1.1.10 зерттеу нәтижелерін түрлі формада елестету (кесте, конспект, кластер)</p>
Картография және географиялық деректер базасы	2.1 Географиялық карталар	<p>8.2.1.1 "тақырыптық карта" ұғымын түсіндіру;</p> <p>8.2.1.2 тақырыптық карталар, профиль, диаграмма, графика, кестелердің қосымша сипаттамаларының элементтерін сипаттау;</p> <p>8.2.1.3 картаны оқу алгоритмін сипаттау;</p> <p>8.2.1.4 шартты белгілер мен карталарды сипаттайтын қосымша элементтерді қолдану негізінде тақырыптық карталарды оқу;</p> <p>8.2.1.5 атлас картасына сүйене отырып, географиялық номенклатура нысандарын кескін картадан көрсету</p>
	Географиялық деректер базасы	<p>8.2.2.1 ақпараттық – коммуникативті технологияларды түсіндіру;</p> <p>8.2.2.2 ақпараттық-коммуникативтік технологияларға мысал келтіру;</p> <p>8.2.2.3 ақпараттық-коммуникативтік технологияларды қолдана отырып, географиялық деректер базасы туралы айтып беру;</p> <p>8.2.2.4 қазақстандық компоненттегі географиялық нысандарды көрсету мен атау</p>
6 Елтану және саяси география негіздері		
Дүниежүзі елдері	Дүниежүзінің саяси картасы	<p>8.6.1.1 "саяси карта" ұғымын түсіндіру;</p> <p>8.6.1.2 жоспар бойынша саяси картаның негізгі объектілерін сипаттау</p>
	Елдердің саяси типологиясы	<p>8.6.1.3 "монархия", "республика", "федерация", "унитарлы мемлекет" ұғымдарын түсіндіру;</p> <p>8.6.1.4 мемлекеттік құрылымы мен формасы бойынша дүниежүзі мемлекеттерін топтастыру;</p> <p>8.6.1.5 келтірілген тізім бойынша саяси картадан монархия мен республикаларды көрсету</p>

	Саяси картадағы сандық және сапалық өзгерістер	8.6.1.6 саяси картадан сандық және сапалық өзгерістерді сипаттау
	Елдердің саяси-географиялық жағдайы	8.6.1.7 жоспар бойынша елдердің саяси –географиялық қалпын сипаттау (таңдау бойынша)
Географиялық зерттеу әдістері	1.1 Зерттеулер мен зерттеушілер	8.1.1.5 географиялық зерттеулердің далалық, картографиялық және теориялық әдістерінің мағынасын айту мен түсіндіру; 8.1.1.6 "қазақстандық компонентті" түсіндіру; 8.1.1.7 қазақстандық компонентті қолдана отырып, сандық және сапалық географиялық деректерді сипаттайды; 8.1.1.8 географиялық нысандардың, құбылыстардың және үдерістердің модельдері туралы айту, олардың ерекшеліктері мен құбылыстарын түсіну; 8.1.1.9 географиялық нысандардың модельдеріне мысал келтіру; 8.1.1.10 зерттеу нәтижелерін түрлі формада елестету (кесте, конспект , кластер)
Картография және географиялық деректер базасы	Географиялық карталар	8.2.1.1 "тақырыптық карта" ұғымын түсіндіру; 8.2.1.2 тақырыптық карталар, профиль, диаграмма, графика, кестелердің қосымша сипаттамаларының элементтерін сипаттау; 8.2.1.3 мұғалымның көмегімен картаны оқу алгоритмін сипаттау; 8.2.1.4 шартты белгілер мен карталарды сипаттайтын қосымша элементтерді қолдану негізінде тақырыптық карталарды оқу; 8.2.1.5 атлас картасына сүйене отырып, географиялық номенклатура нысандарын кескін картадан көрсету
		8 . 2 . 2 . 1 ақпараттық-коммуникативті технологияларды түсіндіру; 8 . 2 . 2 . 2 ақпараттық-коммуникативтік технологияларға мысал келтіру;

	Географиялық деректер базасы	8 . 2 . 2 . 3 ақпараттық-коммуникативтік технологияларды қолдана отырып, географиялық деректер базасы туралы айтып беру; 8.2.2.4 қазақстандық компоненттегі географиялық нысандарды көрсету мен атау
--	------------------------------	--

3) 9-сынып:

3-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімдері	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімдерінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
1 Географиялық зерттеу әдістері		
Зерттеулер мен зерттеушілер	Қазақстандық географтардың зерттеулері	9.1.1.1 конспект көмегіме географиялық ғылымның дамуына үлес қосқан қазақстандық ғалымдардың зерттеулері туралы атып беру
	География ғылымының қазіргі заманғы өзекті зерттеу проблемалары	9.1.1.2 географиялық ғылым зерттеулерінің заманауи өзекті мәселелерін сипаттау; 9.1.1.3 географиялық ғылым зерттеулерінің өзекті мәселелерін шешу жолдарын талқылау
	Географиялық нысандар мен құбылыстарды номинациялау ерекшеліктері	9.1.1.4 "номинация" ұғымын түсіндіру; 9.1.1.5 географиялық нысандар мен көріністерді номинациялау ерекшеліктерін сипаттау
	Қазақтың халықтық географиялық терминдері	9.1.1.6 келтірілген тізім бойынша қазақ халқының халықтық географиялық терминдерінің мағынасын түсіндіру мен сипаттау
	Зерттеу нәтижелерін ұсынудың академиялық формалары	9.1.1.7 түрлі формада (схеманұсқа, презентация) зерттеу нәтижелерін ұсыну
2 Картография және географиялық деректер базасы		
Географиялық карталар	Географиялық нысандарды, үдерістер мен құбылыстарды картадан көрсету тәсілдері	9.2.1.1 карта түрлеріне мысал келтіру; 9.2.1.2 мұғалімнің көмегімен жалпы географиялық және тақырыптық карталарды ажырату; 9.2.1.3 картаға сүйене отырып, маңызды қазақстандық географиялық нысандарды, процестер мен құбылыстарды картаға сүйене отырып сипаттау
		9.2.1.4 Қазақстанның географиялық номенклатура

	Географиялық номенклатура нысандарын көрсету тәсілдері	нысандарын атау мен картадан көрсету; 9.2.1.5 тізім бойынша Қазақстанның географиялық номенклатура нысандарын кескін картаға түсіру
Географиялық деректер базасы	Жерді қашықтықтан зерделеу әдістері	9.2.2.1 жерді қашықтықтан зерделеудің әдістерін сипаттап, маңыздылығы мен ерекшеліктерін түсіндіру
	Геоақпараттық жүйелер технологияларын қолдану аясы	9.2.2.2 геоақпараттық технология әдістерін түсіндіру; 9.2.2.3 мұғалімнің көмегімен шаруашылық пен ғылым салаларында геоақпараттық технологияларын қолданудың маңыздылығын түсіну мен сипаттау
2-тоқсан		
3 Физикалық география		
Литосфера	Қазақстан аумағының геологиялық тарихы және тектоникалық құрылымы	9.3.1.1 Қазақстанның геохронологиялық кестелерінің құрылымы мен құрылысын сипаттау мен түсіндіру; 9.3.1.2 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде Қазақстанның жер бедерінің геологиялық тарихын және тектоникалық құрылымын сипаттау
	Қазақстанның басты орографиялық нысандары	9.3.1.3 жоспар бойынша Қазақстанның басты орографиялық нысандарын сипаттау
	Қазақ оронимдері	9.3.1.4 "ороним" ұғымын түсіндіру; 9.3.1.5 қазақ оронимдерінің жіктелуін түсіну мен сипаттау; 9.3.1.6 қазақ оронимдеріне мысал келтіру, 9.3.1.7 қазақ оронимдеріні картадан көрсету мен табу және оларды кескін картада белгілеу
	Қазақстанда минералды ресурстардың таралу заңдылықтары	9.3.1.8 "минералды ресурс" ұғымын түсіндіру; 9.3.1.9 Қазақстанның минералды ресурстарының таралу заңдылықтары туралы айту
		9.3.1.10 Қазақстанның минералды ресурстарын өндіру және өндеудің

	Минералды ресурстарды өндіру және өңдеу орталықтары	басты орталықтарын картадан көрсету
	Қазақстанның минералды ресурстарына баға беру	9.3.1.11 келтірілген жоспар бойынша Қазақстанның минералды ресурстарын сипаттау
	Минералды ресурстарды игерумен байланысты проблемалар	9.3.1.12 минералды ресурстарды игерумен байланысты проблемаларды топтастырып, Қазақстанның түрлі аймақтары үшін оларды шешу жолдарын түсіну мен талқылау
Географиялық зерттеу әдістері	1.1 Зерттеулер мен зерттеушілер	9.1.1.2 географиялық ғылым зерттеулерінің заманауи өзекті мәселелерін сипаттау; 9.1.1.3 мұғалімінің көмегімен географиялық ғылым зерттеулерінің өзекті мәселелерін шешу жолдарын талқылау; 9.1.1.7 түрлі формада (схеманұсқа, презентация) зерттеу нәтижелерін ұсыну
Картография және географиялық деректер базасы	2.1 Географиялық карталар	9.2.1.3 картаға сүйене отырып, маңызды қазақстандық географиялық нысандарды, процестер мен құбылыстарды картаға сүйене отырып сипаттау; 9.2.1.4 Қазақстанның географиялық номенклатура нысандарын атау мен картадан көрсету; 9.2.1.5 тізім бойынша Қазақстанның географиялық номенклатура нысандарын кескін картаға түсіру
3-тоқсан		
3 Физикалық география		
	Қазақстанның климатын түзуші факторлар	9.3.2.1 Қазақстанның климат қалыптастырушы факторларын атау; 9.3.2.2 Қазақстанның климат қалыптастырушы факторларын сипаттау; 9.3.2.3 Қазақстанның климат қалыптастырушы факторларына мысал келтіру
	Қазақстанның климаттық жағдайы	9.3.2.4 Қазақстанның климаттық жағдайлары туралы айту
	Қазақстанның климаттық ресурстары	9.3.2.5 Қазақстанның климаттық ресурстарын сипаттау

Атмосфера	Қазақстанда қолайсыз және қауіпті атмосфералық құбылыстар	9.3.2.6 қолайлы және қолайсыз атмосфералық құбылыстарды түсіндіру; 9.3.2.7 аймақтық картадан қолайсыз және қауіпті атмосфералық құбылыстардың қалыптасуы және таралуын атау, көрсету және олардан сақтану шараларын сипаттау
	Қазақ халқының атмосфералық және климаттық құбылыстарды номинациялау ерекшеліктері	9.3.2.8 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде қазақ халқының атмосфералық және климаттық құбылыстарды номинациялау ерекшеліктерін сипаттау мен талқылау
Географиялық зерттеу әдістері	1.1 Зерттеулер мен зерттеушілер	9.1.1.2 географиялық ғылым зерттеулерінің заманауи өзекті мәселелерін сипаттау; 9.1.1.3 мұғалімінің көмегімен географиялық ғылым зерттеулерінің өзекті мәселелерін шешу жолдарын сипаттау мен талқылау; 9.1.1.7 түрлі формада (схеманұсқа, презентация) зерттеу нәтижелерін ұсыну
Картография және географиялық деректер базасы	2.1 Географиялық карталар	9.2.1.3 картаға сүйене отырып, маңызды қазақстандық географиялық нысандарды, процестер мен құбылыстарды картаға сүйене отырып сипаттау; 9.2.1.4 Қазақстанның географиялық номенклатура нысандарын атау мен картадан көрсету; 9.2.1.5 тізім бойынша Қазақстанның географиялық номенклатура нысандарын кескін картаға түсіру
3 Физикалық география		
	Қазақстанның ішкі суларының түрлері	9.3.3.1 "ішкі сулар" ұғымын түсіндіру; 9.3.3.2 Қазақстанның ішкі суларының көрсеткіштерін сипаттау: өзендер мен көлдер, мұздықтар мен мәңгі тоң, жерасты сулары; 9.3.3.3 физикалық картаға сүйене отырып, Қазақстанның өзен, көл, мұздықтарына мысал келтіру; 9.3.3.4 қазақстанның ішкі суларын картадан көрсету мен атау:

		өзендер мен көлдер, мұздықтар мен мәңгі тоң, жерасты сулары
Гидросфера	Қазақ гидронимдері	9.3.3.5 "гидроним" ұғымын түсіндіру; 9.3.3.6 қазақ гидронимдерін жіктеуді сипаттау мен олардың мағынасын түсіну; 9.3.3.7 картаға сүйене отырып, қазақ гидронимдеріне мысал келтіру, 9.3.3.8 кескін картада қазақстандық гидронимдерді келтірілген тізім бойынша белгілеу
	Қазақстанның су ресурстарына экономикалық баға беру	9.3.3.9 жоспар бойынша Қазақстанның су ресурстарын сипаттау
	Су ресурстарының экологиялық проблемалары	9.3.3.10 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде су ресурстарының экологиялық мәселелерін шешу жолын сипаттау мен талқылау
	Қазақстанның ішкі суларының геосаяси проблемалары	9.3.3.11 "геосаясат" ұғымын түсіндіру; 9.3.3.12 өзендердің трансшекараларын сипаттау; Каспий теңізінің мәртебесі 9.3.3.13 Қазақстандағы су ресурстарының геосаяси проблемаларын жіктеп, оларды шешу жолдарын талқылау мен түсіну
Географиялық зерттеу әдістері	1.1 Зерттеулер мен зерттеушілер	9.1.1.2 географиялық ғылым зерттеулерінің заманауи өзекті мәселелерін сипаттау; 9.1.1.3 мұғалімінің көмегімен географиялық ғылым зерттеулерінің өзекті мәселелерін шешу жолдарын сипаттау мен талқылау; 9.1.1.7 түрлі формада (схеманұсқа, презентация) зерттеу нәтижелерін ұсыну
Картография және географиялық деректер базасы	2.1 Географиялық карталар	9.2.1.3 картаға сүйене отырып, маңызды қазақстандық географиялық нысандарды, процестер мен құбылыстарды картаға сүйене отырып сипаттау; 9.2.1.4 Қазақстанның географиялық номенклатура нысандарын атау мен картадан көрсету;

		9.2.1.5 тізім бойынша Қазақстанның географиялық номенклатура нысандарын кескін картаға түсіру
4-тоқсан		
3 Физикалық география		
Биосфера	Қазақстанның табиғат зоналары мен биіктік белдеулері	9.3.4.1 Қазақстанның табиғат зоналары мен биіктік белдеулерін атау; 9.3.4.2 атлас картасына сүйене отырып, Қазақстанның табиғат зоналары мен биіктік белдеулерін сипаттау
	Ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың түрлері	9.3.4.3 "ерекше қорғалатын аумақтар" ұғымын түсіндіру; 9.3.4.4 қорықтар, қорықшалар, ұлттық саябақтар ерекше қорғалатын аумақтарының құрылу мақсатын түсіну мен сипаттау
	Қазақстанның табиғи мұрасы	9.3.4.5 "мұра" ұғымын түсіндіру; 9.3.4.6 Қазақстанның табиғи мұраларын сипаттау; 9.3.4.7 Қазақстанның табиғи мұраларына мысал келтіру; 9.3.4.8 келтірілген тізім бойынша картадан Қазақстанда қорғалатын аумақтарды атау мен көрсету
	Табиғи хоронимдердің (ерекше қорғауға алынған аумақтар) мағынасы	9.3.4.9 "хороним" ұғымын түсіндіру; 9.3.4.10 тақырыпқа қатысты қазақтың табиғи хоронимдерін жіктеу негізінде сипаттау мен олардың мағынасын түсіну; 9.3.4.11 атлас картасына сүйене отырып, қазақ хоронимдеріне мысал келтіру
Географиялық зерттеу әдістері	1.1 Зерттеулер мен зерттеушілер	9.1.1.2 географиялық ғылым зерттеулерінің заманауи өзекті мәселелерін сипаттау; 9.1.1.3 мұғалімінің көмегімен географиялық ғылым зерттеулерінің өзекті мәселелерін шешу жолдарын сипаттау мен талқылау; 9.1.1.7 түрлі формада (схеманұсқа, презентация) зерттеу нәтижелерін ұсыну
		9.2.1.3 картаға сүйене отырып, маңызды қазақстандық

Картография және географиялық деректер базасы	2.1 Географиялық карталар	географиялық нысандарды, процестер мен құбылыстарды картаға сүйене отырып сипаттау; 9.1.1.2 географиялық ғылым зерттеулерінің заманауи өзекті мәселелерін сипаттау; 9.1.1.3 мұғалімінің көмегімен географиялық ғылым зерттеулерінің өзекті мәселелерін шешу жолдарын сипаттау мен талқылау
3 Физикалық география		
Табиғи-аумақтық кешендер	Қазақстанның ірі физикалық-географиялық аудандары	9.3.5.1 "табиғи-аумақтық кешендер" ұғымын түсіндіру; 9.3.5.2 Қазақстанның ірі табиғи кешендерін жоспар бойынша сипаттау; 9.3.5.3 Қазақстанның ірі табиғи кешендеріне мысал келтіру; 9.3.5.4 картада Қазақстанның ірі табиғи кешендерін жоспар бойынша атау мен көрсету; 9.3.5.5 кескін картада Қазақстанның ірі табиғи кешендерін жоспар бойынша белгілеу
	Қазақтың табиғи хоронимдері (физикалық-географиялық аудандардың атауы)	9.3.5.6 Қазақстанның табиғи хоронимдерін жоспар бойынша жіктеу; 9.3.5.7 қазақтың табиғи хоронимдерін сипаттап, олардың мағынасын түсіну
	Табиғат кешендеріне антропогендік факторлардың әсері	9.3.5.8 "антропогенді" ұғымын түсіндіру; 9.3.5.9 жергілікті компонент негізінде антропогендік факторлардың табиғат кешендеріне әсерін сипаттау
	Антропогендік ландшафттарды жақсарту жолдары	9.3.5.10 "ландшафт" түсінігін түсіндіру; 9.3.5.11 антропогендік ландшафт, рекультивация, мелиорацияны түсіну мен сипаттау
Географиялық зерттеу әдістері	1.1 Зерттеулер мен зерттеушілер	9.1.1.2 географиялық ғылым зерттеулерінің заманауи өзекті мәселелерін сипаттау; 9.1.1.3 мұғалімінің көмегімен географиялық ғылым зерттеулерінің өзекті мәселелерін шешу жолдарын сипаттау мен талқылау;

		9.1.1.7 түрлі формада (схеманұсқа, презентация) зерттеу нәтижелерін ұсыну
Картография және географиялық деректер базасы	2.1 Географиялық карталар	9.2.1.3 картаға сүйене отырып, маңызды қазақстандық географиялық нысандарды, процестер мен құбылыстарды картаға сүйене отырып сипаттау; 9.2.1.4 Қазақстанның географиялық номенклатура нысандарын атау мен картадан көрсету; 9.2.1.5 тізім бойынша Қазақстанның географиялық номенклатура нысандарын кескін картаға түсіру

4) 10-сынып:

4-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімдері	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімдерінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
4 Әлеуметтік география		
	Қазақстан халқының ұлттық және діни құрамы	10.4.1.1 "ұлттар", "ұлты", "дін" ұғымын түсіндіру; 10.4.1.2 Қазақстан халқының ұлттық және діни құрамын сипаттау; 10.4.1.3 қазақстан аумағында өмір сүретін ұлттарға мысал келтіру
	Дүниежүзі халқының миграциясы.	10.4.1.4 "көші-қон" ұғымын түсіндіру; 10.4.1.5 көші-қон түрлерін сипаттау; 10.4.1.6 миграцияларының басты бағыттарын, себеп-салдары туралы айту
	Қазақстандағы халықтың миграциясы.	10.4.1.7 картаға сүйене отырып, Қазақстандағы көші-қонның негізгі бағыттарын анықтау
	Миграциялық саясат	10.4.1.8 мұғалімінің көмегімен көші-қон саясатының дайын моделін сипаттау мен талқылау
	Еңбек ресурстарының сандық және сапалық құрамы	10.4.1.9 "еңбек ресурстары" ұғымын түсіндіру; 10.4.1.10 Қазақстанның еңбек ресурстарының сандық және сапалық құрамын сипаттау; 10.4.1.11 Қазақстанның еңбек ресурстарының құрамына мысал келтіру

Халықтар географиясы	Қазақстанның демографиялық жағдайы мен демографиялық саясаты	10.4.1.12 мұғалім келтірген дайын демографиялық саясат моделін түсіну мен талқылау
	Елді мекендердің жіктелуі	10.4.1.13 "елді мекен ұғымын түсіндіру"; 10.4.1.14 Қазақстандағы елді мекендерін жіктеу; 10.4.1.15 картаға сүйене отырып, Қазақстандағы елді мекендеріне мысал келтіру; 10.4.1.16 келтірілген тізім бойынша мемлекеттердің ірі елді мекендерін атау мен картадан көрсету
	Елді мекендердің функционалды зоналары	10.4.1.17 елді мекендердің функционалды зоналардың түрлерін жоспар бойынша сипаттау
	Қазақстандағы ойконимдер	10.4.1.18 "ойконим" ұғымын түсіндіру; 10.4.1.19 Қазақстандағы ойконимдердің жіктелуін сипаттап, олардың мағынасын түсіну; 10.4.1.20 картаға сүйене отырып, Қазақстандағы ойконимдерге мысал келтіру
	Қазақстанда елді мекендердің проблемалары	10.4.1.21 Қазақстанның елді мекендеріндегі мәселелерді және жіктеп, оларды шешу жолдарын сипаттап, талқылау;
	Урбандалу үдерісі	10.4.1.22 "урбандалу" ұғымын түсіндіру; 10.4.1.23 урбандалу мәселесін сипаттау мен түсіну
	Қазақстанда урбандалу үдерісіне баға беру	10.4.1.24 Қазақстандағы урбандалу процесін жоспар бойынша сипаттау
2-тоқсан		
Картография және географиялық деректер базасы	2.1 Географиялық карталар	10.2.1.1 картаға сүйене отырып, маңызды қазақстандық географиялық нысандарды, процестер мен құбылыстарды картаға сүйене отырып сипаттау; 10.2.1.2 Қазақстанның географиялық номенклатура нысандарын атау мен картадан көрсету; 10.2.1.3 тізім бойынша Қазақстанның географиялық

		номенклатура нысандарын кескін картаға түсіру
5 Экономикалық география		
Табиғи ресурстар	Қазақстанның табиғи-ресурстық потенциалы	10.5.1.1 Қазақстанның табиғи-ресурстық әлеуетін жоспар бойынша сипаттау
	Қазақстанда жекелеген ресурс түрлерін өңдеу технологиялары, орталықтары мен дайын өнім түрлері	10.5.1.2 "технология", "өңдеу" ұғымдарын түсіндіру; 10.5.1.3 түрлі табиғи ресурс түрлерін өңдеу технологиясының сипаттамасы негізінде Қазақстандағы дайын өнімдердің түрлері орталықтарын атау
	Табиғатты пайдалану үлгілері мен түрлері	10.5.1.4 Қазақстанның табиғи ресурстарының түрлеріне мысал келтіру; 10.5.1.5 "табиғатты рационал ыды пайдалану" ұғымын түсіндіру; 10.5.1.6 кесте түрінде табиғатты пайдалану түрлері мен типтерін жіктеу; 10.5.1.7 табиғатты пайдалану түрлеріне мысал келтіру
	Қазақстанда табиғатты пайдаланумен байланысты проблемалар	10.5.1.8 Қазақстанда табиғатты пайдалану мәселелерін және оларды шешу жолдарын сипаттау мен талқылау; 10.5.1.9 жоспар бойынша жергілікті табиғатты пайдалану туралы айту
Әлеуметтік география	4.1 Халықтар географиясы	10.4.1.2 Қазақстан халқының ұлттық және діни құрамын сипаттау; 10.4.1.3 қазақстан аумағында өмір сүретін ұлттарға мысал келтіру; 10.4.1.15 Қазақстандағы елді мекендердіжіктеу; 10.4.1.16 картаға сүйене отырып, Қазақстандағы елді мекендеріне мысал келтіру; 10.4.1.17 келтірілген тізім бойынша мемлекеттердің ірі елді мекендерін атау мен картадан көрсету
5 Экономикалық география		
		10.5.2.1 "ғылыми-техникалық революция" ұғымын түсіндіру; 10.5.2.2 жоспар бойынша ғылыми-техникалық революцияны сипаттау;

Өлеуметтік-экономикалық ресурстар	Ғылыми-техникалық революция үдерісі, бағыттары	10.5.2.3 ғылыми-техникалық революцияға мысал келтіру; 10.5.2.4 қосымша материалдың көмегімен таңдау бойынша FTP бағыттарын сипаттау
	Қазақстанда адамдық капиталды дамыту	10.5.2.5 Қазақстандағы адам капиталыныңөлеуетін арттыру бойынша шешімдерді сипаттау мен талқылау
	Қазақстанның индустриялы-инновациялық даму бағыттары	10.5.2.6 "индустриальды-инновациялық даму" ұғымын түсіндіру; 10.5.2.7 Қазақстандағы индустриальды-инновациялық даму бағыттарын атау; 10.5.2.8 Қазақстанның индустриальды-инновациялық даму бағыттарының дайын болжамын түсіну
	Қазақстанның инновациялық инфрақұрылымы	10.5.2.9 Қазақстанның инновациялық инфрақұрылымы мен даму жолдарын сипаттау мен талқылау
	Қазақстан аймақтары инфрақұрылымының даму деңгейі	10.5.2.10 "аймақ" ұғымын түсіндіру; 10.5.2.11 Қазақстанның әкімшілік картасын сүйене отырып, аймақтарын атау; 10.5.2.12 Қазақстан аймақтарының инфрақұрылымын сипаттап, мәселелерді шешу жолдарын түсіну мен талқылау
3-тоқсан		
Экономикалық география	5.1 Табиғат ресурстары	10.5.1.3 мұғалімінің көмегімен түрлі табиғи ресурс түрлерін өңдеу технологиясының сипаттамасы негізінде Қазақстандағы дайын өнімдердің түрлері орталықтарын атау; 10.5.1.10 Қазақстанда табиғатты пайдалану мәселелерін және оларды шешу жолдарын сипаттау мен талқылау; 10.5.1.11 жоспар бойынша жергілікті табиғатты пайдалану туралы түсіндіру
5 Экономикалық география		
		10.5.3.1 "шаруашылық" ұғымын түсіндіру;

Дүниежүзілік шаруашылықтың салалық және аумақтық құрылымы	Қазақстан шаруашылығының салалары	10.5.3.2 жоспар бойынша Қазақстанның шаруашылық салаларын сипаттау; 10.5.3.3 Қазақстанның шаруашылық салаларына мысал келтіру
	Қазақстанның экономикалық аудандарының шаруашылық салалары мен мамандануы	10.5.3.4 "экономикалық аймақ" ұғымын түсіндіру; 10.5.3.5 картаға сүйене отырып, Қазақстанның экономикалық аймақтарын атау; 10.5.3.6 "мамандандыру" ұғымын түсіндіру; 10.5.3.7 Қазақстанның экономикалық аудандарының шаруашылық салаларындағы мамандануын кесте түрінде жоспар бойынша сипаттау; 10.5.3.8 келтірілген тізім бойынша мемлекеттердің жеке аймақтары бойынша негізгі мамандану орталықтарын картадан көрсету мен атау
Экономикалық география	5.2 Әлеуметтік-экономикалық ресурстар	10.5.2.3 ғылыми-техникалық революцияға мысал келтіру; 10.5.2.4 қосымша материалдың көмегімен таңдау бойынша FTP бағыттарын сипаттау; 10.5.2.6 мұғалімнің көмегімен Қазақстандағы адам капиталының даму индексінің көрсеткішін анықтау мен қазақстандық компонентті қосымша қамту негізіндегі елдермен салыстыру
5 Экономикалық география		
	Дүниежүзілік шаруашылықтың субъектілері	10.5.4.1 "субъект", "дүниежүзілік шаруашылық" ұғымдарын түсіндіру; 10.5.4.2 дүниежүзілік шаруашылық субъектілерін кесте түрінде жоспарға сәйкес сипаттау; 10.5.4.3 дүниежүзілік шаруашылық субъектілеріне мысал келтіру
	Халықаралық географиялық еңбек бөлінісі	10.5.4.4 "еңбекті халықаралық бөлу" ұғымын түсіндіру; 10.5.4.5 халықаралық географиялық еңбекті бөлудің мәнін сипаттау
		10.5.4.6 халықаралық экономикалық қатынастарды

Дүниежүзілік шаруашылықтың даму процестері мен көрсеткіштері	Халықаралық экономикалық қатынастар түрлері	жоспар бойынша жіктеу мен топтастыру
	Дүниежүзілік шаруашылықтың даму көрсеткіштері	10.5.4.7 дүниежүзілік шаруашылықтың даму көрсеткіштерін сипаттау мен түсіндіру: жалпы ішкі өнім, жалпы ұлттық өнім оның ішінде жан басына шаққанда; 10.5.4.8 келтірілген тізім картадан бойынша жан басына шаққандағы көп және аз жалпы ішкі өнімі бар мемлекеттерді атау мен көрсету
	Дүниежүзілік шаруашылықтың даму модельдері мен аумақтық құрылымы	10.5.4.9 Дүниежүзілік шаруашылықтың аумақтық құрылымы мен моделін мұғалімнің көмегімен сипаттау мен талқылау
	Дүниежүзілік шаруашылықтың даму тенденциялары	10.5.4.10 дүниежүзілік, халықаралық даму тенденцияларын сипаттау
	Қазақстанның дүниежүзілік шаруашылықта алатын орны	10.5.4.11 дүниежүзілік шаруашылықтағы Қазақстанның орнын анықтау
	Қазақстанның халықаралық экономикалық интеграциядағы мүдделері мен мақсаттары, орны	10.5.4.12 Қазақстанның экономикалық интеграциясының орны мен мақсатын анықтау
4-тоқсан		
Экономикалық география	5.3 Дүниежүзілік шаруашылықтың аумақтық және салалық құрылымы	10.5.3.7 Қазақстанның экономикалық аудандарының шаруашылық салаларындағы мамандануын кесте түрінде жоспар бойынша сипаттау; 10.5.3.8 келтірілген тізім бойынша мемлекеттердің жеке аймақтары бойынша негізгі мамандану орталықтарын картадан көрсету мен атау
6 Елтану және саяси география негіздері		
	Елдердің экономикалық даму деңгейі бойынша топтастырылуы	10.6.1.1 "ел", "мемлекет" ұғымын түсіндіру; 10.6.1.2 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде елдерді экономикалық даму деңгейі бойынша топтастыру; 10.6.1.3 саяси картаға сүйене отырып, экономикалық даму деңгейі бойынша көшбасшы мемлекеттерді атап, көрсету;

		10.6.1.4 кескін картадан экономикалық дамуы бойынша көшбасшы мемлекеттерді белгілеу
Дүниежүзі елдері	Халықаралық ұйымдардың деңгейлері мен мақсаттары	10.6.1.5 обьяснять понятие " халықаралық ұйым" ұғымын түсіндіру; 10.6.1.6 деңгейі мен мақсаты бойынша халықаралық ұйымдарды кесте түрінде топтастыру; 10.6.1.7 халықаралық ұйымға мысал келтіру; 10.6.1.8 қосымша материалдың көмегімен дүниежүзілік халықаралық ұйымдарды таңдау бойынша сипаттау
	Қазақстан Республикасының әлеуметтік, экономикалық, саяси-географиялық жағдайы	10.6.1.9 жоспар бойынша Қазақстан Республикасының саяси , экономикалық және саяси-географиялық жағдайын сипаттау
	Қазақстандағы саяси-әкімшілік хоронимдер	10.6.1.10 кесте түрінде қазақстанның саяси әкімшілік хоронимдеріжіктеу; 10.6.1.11 Қазақстан Республикасындағы саяси-әкімшілік хоронимдерді жіктеп, мағынасын түсіндіру мен сипаттау; 10.6.1.12 кескін картадан Қазақстан Республикасындағы саяси-әкімшілік хоронимдерін белгілеу
	Қазақстан Республикасы туралы кешенді географиялық ақпаратты ұсыну формалары	10.6.1.13 Қазақстан Республикасы туралы елтану ақпараттарын түрлі мақсатты аудиториялар үшін буклет түрінде қосымша әдебиеттердің көмегімен дайындау
Экономикалық география	5.4 Дүниежүзілік шаруашылықтың даму тенденциясы мен көрсеткіштері	10.5.4.7 дүниежүзілік шаруашылықтың даму көрсеткіштерін сипаттау мен түсіндіру: жалпы ішкі өнім, жалпы ұлттық өнім оның ішінде жан басына шаққанда; 10.5.4.8 келтірілген тізім бойынша картадан бойынша жан басына шаққандағы көп және аз жалпы ішкі өнімі бар мемлекеттерді атау мен көрсету

Білім және ғылым министрі
2022 жылғы 1 сәуірдегі
№123 бұйрығына
67-қосымша
Қазақстан Республикасы білім
және ғылым Министрінің
2013 жылғы 3 сәуірдегі
№ 115 бұйрығына
704-қосымша

Психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "Биология" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

• 1. Психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "Биология" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі – Бағдарлама) Қазақстан Республикасының "Білім туралы" Заңының 5-бабы 6) тармақшасына сәйкес әзірленген.

2. Бағдарламаның мақсаты – білім алушыларда қоршаған орта туралы табиғи-ғылыми ұғымдардың біртұтас жүйесін қалыптастыру, органикалық дүниенің құрылысы мен тіршілік ерекшеліктері жайлы бастапқы түсініктерін дамыту, табиғаттың тұрақты дамуының негізі ретінде ондағы биологиялық көптүрлілік туралы түпнегіз болатын түсініктерді қалыптастыру.

3. Бағдарлама міндеттері:

1) жер бетіндегі барлық тірі ағзалардың құндылығын түсіну үшін өмірдің құрылымды-функционалдық және генетикалық негіздері туралы, тірі табиғаттың негізгі патшалықтары ағзаларының көбеюі мен дамуы, экожүйе, биоалуантүрлілік, эволюция туралы білім жүйесін қалыптастыру;

2) оқушылардың өмірлік құбылыстардың заңдылықтарын зерттеуге деген танымдық қызығушылығын қалыптастыру;

3) білім мен дағдыларды қолдануда, өмірлік және экологиялық мәселелерді шешуде кіріктірілген білімдердің, функционалдық қабілеттердің жүйесін дамыту;

4) ақпаратпен өз бетінше жұмыс істеу дағдылары мен біліктеріне үйрету;

5) биологиялық зерттеулер жүргізу кезінде әмбебап дағдылары мен зерттеушілік біліктерін дамыту;

6) экологиялық этика нормалары мен ережелерін, табиғатқа жауапкершілікпен қарауын қалыптастыру;

7) генетикалық сауаттылықты қалыптастыру – салауатты өмір салты негіздерін, адамның психикалық, физикалық және моральдық денсаулығын сақтау;

8) өсімдіктердің, жануарлардың және адамның табиғаттағы рөлін, эволюцияның нәтижесі ретіндегі тірі табиғаттың алуан түрлілігін ұғыну;

9) экологиялық ойлауды, тірі организмдердің өзара және тіршілік ортасымен қарым-қатынасын түсінуді қалыптастыру;

10) оқушылардың тұлғалық қасиеттерін дамыту, биологиялық білімдерін практикада қолдануға деген талпынысын тәрбиелеу.

4. Түзету-дамытушылық міндеттер:

1) психикалық дамуы баяулаған білім алушылардың дамуындағы кемшіліктерді дер кезінде жеңу;

2) сабақтағы танымдық белсенділігін дамыту, оқытудың арнайы әдістері мен тәсілдерінің көмегімен ақыл-ойының даму деңгейін арттыру;

3) оқытудың белсенді әдістерінің және көтермелеудің көмегімен сабақта ынтасын арттыру;

4) білім алушылардың білімі мен білігін қолданудағы, өмірлік және экологиялық мәселелерді шешудегі кіріктірілген білімдердің, функционалдық қабілеттер жүйесін дамыту.

2-тарау. Оқу процесін ұйымдастырудың педагогикалық тәсілдері

5. "Биология" пәні бойынша оқу процесін ұйымдастыруда білім алушылардың психикалық ерекшеліктері ескеріледі:

1) көрнекі-бейнелік ойлау деңгейінің төмендігі, көру, көру-кеңістіктік және есту-сөйлеу ақпаратын өңдеудегі қиындықтары;

2) танымдық процестердің жетілмегендігі: зейіннің, есте сақтаудың, қабылдаудың, елестетудің, ойлаудың;

3) жұмыс қабілетінің төмендігі, тез шаршағыштық;

4) генетикалық есептердің шартын түсінудегі, кейбір терминдерді түсінудегі қиындықтар;

5) коммуникативтік дағдылардың жетілмегендігінен топтық және жұпттық жұмыс істеуде қиындықтар.

6. "Биология" пәнін оқып үйрену осы пән бойынша білімнің, біліктердің және дағдылардың міндетті минимумын меңгеруге мүмкіндік беретін тұлғалы- бағыттық, іс-әрекеттік, жүйелілік тәсілдердің; оқытудың дамытушылық, дифференциалданған және коммуникативтік тәсілдерінің негізінде жүзеге асырылады:

1) тұлғалы-бағыттық тәсіл - білім алушының өз дене және ақыл-ой қабілеттерін түсінуіне, оларды түзетуге және дамытуға, көрнекі-бейнелік ойлауын, есте сақтауын, зейінін дамыту үшін жағдайлар жасауға бағытталады;

2) іс-әрекеттік тәсіл - практикалық және зертханалық жұмыстарды орындауда бірлесіп жұмыс істеуді, нақты іс-әрекеттердің көмегімен үйретуді қамтиды: гербарийде өсімдіктің белгілі бір бөліктерін көрсету әдісі, аспаптар көмегімен биологиялық эксперимент немесе зерттеу жүргізу, алгоритм бойынша тіректік конспект, кесте, схема құрастыру, жоспар бойынша оқулықпен жұмыс істеу;

3) жүйелілік тәсіл - білім алушылардың өзіндік оқу әрекетін ұйымдастыру негізінде құрылады, оларда әмбебап оқу әрекеттерінің жүйесін қалыптастыру мен дамыту мүмкіндігін, оқу процесін өз бетімен үйрену, өзін-өзі дамыту, өзін-өзі ұйымдастыру режимінде құру мүмкіндігін қамтамасыз етеді;

4) ойын технологиялары - оларды қолдану түсініктерді, елестетуді, есте сақтауды, ойлауды тиімді дамытуға, психикалық және дене енжарлығын жеңуге, белсенділікті, өз күшіне сенімділікті, қызығушылықты дамытуға қолайлы жағдай жасауға мүмкіндік болады;

5) оқытуды дараландыру және сараландыру - білім алушылардың жеке дара ерекшеліктерін ескеруге мүмкіндік береді; оқушылардың сөйлеу-ойлау әрекетін, көру мен есту арқылы қабылдауын түзетуге және дамытуға, сөйлеу тілінің коммуникативтік қызметін қалыптастыруға, алғырлықты, қиялды дамытуға, ойлау және шығармашылық белсенділікті жандандыруға мүмкіндік береді;

6) коммуникативтік оқыту тәсілі - өзара сөйлесу барысында ақпаратты жеткізуді және хабарлауды, білімімен, білігімен және дағдыларымен алмасуды қамтиды.

7. Биологиялық терминдер мен ұғымдарды, күрделі құрылымды формулаларды сәтті қабылдау үшін, зертханалық практикумда зерттеу жүргізу және генетикалық есептер шығару үшін келесі әдістер мен тәсілдер қолданылады:

1) оқытудың түзету-дамыту әдістері танымдық белсенділікті, пәнге деген қызығушылықты дамытуға, дербестікті арттыруға, білім алушылар ұжымында да, жеке дара да жұмыс істеу қабілеттілігін қалыптастыруға мүмкіндік береді;

2) оқытудың көрнекі әдістері биология сабақтарында гербарийлермен, муляждармен, табиғи материалдармен жұмыс жасауды, интерактивті құрал-жабдықтарды және ақпараттық-интерактивті жұмыс тәсілдерін пайдалануды қамтиды: тақырыптар бойынша флипчарттарды суреттермен және схемалармен, диаграммалармен және графиктермен қолдану, видео-материалдарды пайдалану;

3) мүмкіндіктерін ескере отырып оқу материалының көлемі мен қиындығын мөлшерлеу білім алушылардың табыстылық жағдайын қамтамасыз етеді, бұл кемшілік комплексінен, қорқыныш сезімінен, өз күшіне деген сенімсіздіктен арылуға мүмкіндік береді;

4) танымдық әрекетті белсендету әдістері дамытушы және дидактикалық ойындарды, кезеңімен әрекет етудің технологиялық карталарын, биологиялық экспериментті, лабораторлық практикумды қамтиды.

8. Биология сабағының міндеттеріне сәйкес білім алушылардың нақты білімді меңгерудегі өзіндік қиындықтарын жеңу үшін бірін-бірі толықтыратын бірнеше әдістер мен тәсілдер топтамасы қолданылады.

9. "Биология" пәнін тиімді оқыту үшін қажет:

1) оқу материалын меңгерудің сәттілігін үнемі және жанжақты зерделеу, білімдегі олқылықтардың алдын алу және жеңу;

2) оқу тапсырмасын түсіндіруге бағытталған қосымша жаттығу түрлерін, әртүрлі карта-нұсқаулықтарды, көрнекі дидактикалық құралдарды (микропрепараттар, муляждар, гербарийлер) және видео материалдарды пайдалану;

3) зертханалық жұмыстарды жүргізгенде мұғалім білім алушыларға қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, биологиялық зерттеуді кезеңімен орындай отырып және тәжірибе нәтижелерін бақылау сұрақтары бар дайын кестеге енгізе отырып, көрсетілімдік тәжірибені ұсынуы керек. Құрылған алгоритм бойынша жұмыс жасау психикалық дамуы тежелген білім алушыларға берілген тәжірибені дұрыс қабылдауға және орындауға мүмкіндік береді.

10. Биология кабинеті зертханалық құрал-жабдықтарды, микроскоптарды, гербарийлерді, муляждарды, аспаптарды және материалдарды сақтайтын жиһазбен, компьютермен және проекторға арналған пульті бар интерактивті тақтамен жабдықталады.

11. Интерактивті тақта видео материалдарды көрсетуге, биологиялық экспериментті онлайн-режимде өткізуге мүмкіндік береді. Флипчарттарды құру мұғалімге оқушыларды кешенді түрде оқытуға мүмкіндік береді.

12. Интерактивті тақтаға қосылған, әртүрлі биологиялық мәліметтерді анықтауға арналған қадағалаушы тетіктер оқушыларға оларды сабақта көрнекі түрде көріп, зерттеу жұмыстарында пайдалануға мүмкіндік береді.

13. Практикалық және зертханалық жұмыс жүргізгенде қолданылады: микроскоптар, микропрепараттар, гербарийлер, әртүрлі жануарлар мен өсімдіктердің, жануар қаңқаларының, әртүрлі мүшелер мен жүйелердің муляждарының топтамалары, өсімдіктер мен жануарлардың жіктелуі бойынша әртүрлі кестелер, органикалық дүниенің даму кестелері.

14. Эксперимент жүргізу үшін зертханалық жабдықтар қолданылады: ыдыстар, реактивтер, аспаптар, микроскоптар мен материалдар, үлестірмелі материалдарға арналған астаулар. Су тартылған шұңғылша болуы қажет.

15. Суммативті және формативті бағалауға арналған тапсырмаларды мұғалім өздігінше, білім алушылардың мүмкіндіктерін ескере отырып, құрастырады. Рұқсат етіледі:

1) тұжырымдамаларды грамматикалық және семантикалық рәсімдеу бойынша жеңілдету;

2) тапсырманы кезеңімен (қадаммен) орындап, көптізбекті нұсқауды қысқа мағыналық бірліктерге бөлу арқылы жеңілдету;

3) тапсырмаға берілген жазбаша нұсқаулықты, қажет болған жағдайда, мұғалім баяу дауыстап, анық мағыналық екпінмен оқуына болады;

4) қажет болғанда сараланымдық көмек көрсету: ынталандырушы (құптау, эмоционалдық қолдау), ұйымдастырушы (назарын аудару, жұмысты орындауға

жұмылдыру, өзін-өзі тексеру қажеттігін есіне салу), бағыттаушы (тапсырмаға берілген нұсқауды қайталау және түсіндіру);

5) тапсырманы орындауға берілген уақытты ұлғайту.

3-тарау. "Биология" оқу пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

16. "Биология" пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

- 1) 7-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты;
- 2) 8-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты;
- 3) 9-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты;
- 4) 10-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты құрайды.

17. Бағдарламаның мазмұны оқу бөлімдеріне бөлінген. Бөлімдер сыныптар бойынша күтілетін нәтижелер түріндегі оқыту мақсаттарын қамтитын бөлімшелерден тұрады.

18. Бағдарламаның мазмұны 4 бөлімді қамтиды:

- 1) "Тірі ағзалардың көптүрлілігі, құрылымы мен қызметтері" бөлімі;
- 2) "Көбею, тұқым қуалаушылық, өзгергіштік, эволюциялық даму" бөлімі;
- 3) "Ағза мен қоршаған орта" бөлімі;
- 4) "Қолданбалы кіріктірілген ғылымдар" бөлімі.

19. "Тірі ағзалардың көптүрлілігі, құрылымы мен қызметтері" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) тірі ағзалардың көптүрлілігі;
- 2) қоректену;
- 3) заттардың тасымалдануы;
- 4) тыныс алу;
- 5) бөліп шығару;
- 6) қозғалыс;
- 7) үйлестіру және реттеу.

20. "Көбею, тұқым қуалаушылық, өзгергіштік, эволюциялық даму" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) көбею;
- 2) жасушалық айналым;
- 3) өсу және даму;
- 4) тұқым қуалаушылық пен өзгергіштік заңдылықтары;
- 5) эволюциялық даму мен селекция негіздері.

21. "Ағза мен қоршаған орта" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) биосфера, экожүйе, популяция;
- 2) адам қызметінің қоршаған ортаға әсері.

22. "Қолданбалы кіріктірілген ғылымдар" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) молекулалық биология мен биохимия;

- 2) жасушалық биология;
- 3) микробиология және биотехнология;
- 4) биофизика.

23. 7-сыныпқа арналған "Биология" пәнінің базалық мазмұны:

1) "Экожүйелер". Ортаның экологиялық факторлары: абиотикалық (температура, жарық, рН, ылғалдылық) биотикалық (микроағзалар, жануарлар, өсімдіктер). Зертханалық жұмыс: "Жергілікті жердің экожүйелерін зерттеу (мектеп ауласы мысалында)". Қоректік тізбектер және қоректік торлар. Модельдеу "Қоректік тізбек пен торды құру". Экологиялық сукцессиялар: бірінші және екінші реттік сукцессиялар. Экожүйелердің алмасуы. Қазақстанда ерекше қорғалатын аймақтар. Жергілікті жердің ерекше қорғалатын аймақтары. Қазақстан Республикасының Қызыл кітабы. Жергілікті өңірдің ҚР Қызыл кітабына енгізілген жануарлары мен өсімдіктері;

2) "Тірі ағзалардың жіктемесі". Тірі ағзалардың бес патшалығының жалпы сипаттамасы: прокариоттар, протисталар, саңырауқұлақтар, өсімдіктер, жануарлар. Өсімдіктер мен жануарлардың негізгі жүйелік топтары: патшалықтар, типтер, бөлімдер, кластар. Өсімдіктер мен жануарларды жіктеудің маңызы. Дихотомиялық әдіс. Дихотомиялық кілттерді қолдану. Зертханалық жұмыс "Өсімдіктер бөлімдеріндегі ерекшелік белгілерді анықтау: балдырлар, мұктәрізділер, қырыққұлақ тәрізділер, ашық тұқымдылар және жабық тұқымдылар". Зертханалық жұмыс "Дара жарнақты және қосжарнақты өсімдіктер кластарының белгілерін зерттеу". Саңырауқұлақтар патшалығы. Зең саңырауқұлақтары: мукор, пеницилл. Біржасушалы саңырауқұлақтар – ашытқы саңырауқұлағы. Көпжасушалы саңырауқұлақтар. Қалпақты саңырауқұлақтар. Жеуге жарамды және улы саңырауқұлақтар;

3) "Жасушалық биология". Жасуша, ұлпа, мүше, мүшелер жүйесі түсініктері;

4) "Су және органикалық заттар". Судың қасиеттері: беттік керілу, судың қозғалысы, еріткіштігі, қайнау және балқу температурасы, жылу сыйымдылығы. Судың биологиялық маңызы және оның еріткіш ретіндегі, температураны сақтау мен реттеудегі рөлі. Зертханалық жұмыс "Судың тірі ағзалар үшін маңызы мен қасиеттерін зерттеу". Органикалық заттар: азық-түліктердегі уыздар, майлар, көмірсулар. Зертханалық жұмыс: "Азық-түліктерде көмірсулардың, уыздардың және майлардың бар болуын зерттеу";

5) "Заттардың тасымалдануы". Заттар тасымалдануының тірі ағзалардың тіршілік әрекеті үшін маңызы. Заттардың тасымалдануына қатысатын тірі ағзалардың мүшелері мен мүшелер жүйесі. Сабақ және тамыр. Сабақтың ішкі құрылысы: қабық, камбий, сүрек, өзек. Тамыр аймақтары: бөліну, өсу, сору және өткізу аймақтары. Тамырдың ішкі құрылысы: флоэма, ксилема, камбий. Зертханалық жұмыс: "Сабақтың ішкі құрылысын зерттеу". Зертханалық жұмыс: "Тамыр аймақтарын зерттеу". Ксилема, флоэма және олардың құрылымдық элементтері;

6) "Тірі ағзалардың қоректенуі". Жапырақтың құрылысы мен қызметі. Жапырақтың ішкі құрылысы. Лептесік. Жапырақ фотосинтездің арнайы мүшесі ретінде. Судың булануы мен газдардың алмасуы. Фотосинтезге қажетті жағдайлар: жарық, көмірқышқыл газы, температура. Зертханалық жұмыс: "Фотосинтез үдерісіне әсер ететін факторларды зерттеу";

7) "Тыныс алу". Өсімдіктер мен жануарлар үшін тыныс алудың маңызы. Тыныс алу энергия көзі ретінде. Тыныс алу типтері: анаэробты және аэробты. Анаэробты және аэробты тыныс алуды салыстыру: оттегінің қатысуымен/қатысуынсыз, статикалық/динамикалық жұмыс, жылы қанды/суық қанды жануарлар. Өсімдіктердің тыныс алуы. Тұқымның немесе өскіндердің тыныс алуы. Зертханалық жұмыс: "Өсімдіктердің тыныс алуын зерттеу";

8) "Бөліп шығару". Тірі ағзалар үшін бөліп шығарудың маңызы. Жануарлардың бөліп шығару өнімдері. Зат алмасудың соңғы өнімдері. Өсімдіктердің бөліп шығару өнімдері: тыныс алу мен фотосинтездің бастапқы және соңғы өнімдері. Зертханалық жұмыс: "Өсімдіктердің тыныс алу ерекшеліктерін өскіндер мысалында зерттеу";

9) "Қозғалыс". Өсімдіктердің қозғалысы. Қозғалыстың өсімдіктер тіршілігіндегі маңызы. Өсімдіктердің қозғалу тәсілдері (тропизмдер, таксистер, өсу қозғалыстары). Өсімдіктердің өсуі мен дамуына жарықтың әсері. Жарықтың түсу жағдайына қарай өсімдіктердің бейімделуі. Фотопериодизм күннің жарық түсу ұзақтығына ағзалардың бейімделуі ретінде;

10) "Үйлестіру және реттеу". Жүйке жүйесінің компоненттері. Жүйке жүйесінің қызметі. Нейронның құрылысы: денесі, дендриттер, аксон. Нейронның қызметтері. Рефлекстік доға: рецептор, сезгіш, аралық, қозғалыс нейрондары, жұмыс мүшесі. Зертханалық жұмыс: "Тізе рефлексі". Адам ағзасы үшін ұйқының маңызы. Биологиялық ритмдер. Ұйқының кезеңдері: баяу және жылдам ұйқы. Жұмысқа қабілеттілік. Күн тәртібі. Оқу еңбегі мен дене еңбегінің гигиенасы. Күйзеліс. Күйзеліс жағдайларымен күрес және олардың алдын алу әдістері. Жүйке жүйесінің қызметіне алкоголь, темекі, және наркотикалық заттардың әсері;

11) "Тұқымқуалау және өзгергіштік". Адам белгілерінің тұқым қуалауындағы гендердің рөлі. Жүре пайда болған және тұқым қуалайтын белгілер. Хромосоманың құрылымы. Генетикалық материалды сақтаушы және тасымалдаушы ретіндегі дезоксирибонуклеин қышқылы (ДНК) жайлы түсінік. Модельдеу: "Адам ағзасындағы тұқым қуалайтын және тұқым қуаламайтын белгілерді зерттеу". Әртүрлі ағза түрлерінің хромосомалар саны. Соматикалық және жыныс жасушалары. Гаплоидты және диплоидты хромосомалар жиынтығы;

12) "Көбею". Өсімдіктердің жынысты және жыныссыз көбеюі. Өсімдіктердің жынысты және жыныссыз көбеюінің биологиялық маңызы. Өсімдіктердің вегетативтік көбеюі, оның түрлері және табиғаттағы биологиялық маңызы. Өсімдік өсіруде вегетативтік көбею тәсілдерін қолдану. Қаламшалау, сұлатпа өркен, телу (

қаламшалармен, көзшелермен), көбею ұлпаларымен. Зертханалық жұмыс: " Өсімдіктердегі вегетативті көбею тәсілдері". Гүлдің құрылымы. Тозаңдану түрлері. Гүлдеу және тозаңдану. Тозаңдану түрлері (өздігінен, айқас, жасанды). Өсімдіктердегі ұрықтану туралы түсінік және зиготаның түзілуі. Қосарлы ұрықтану. Қосарлы ұрықтанудың биологиялық маңызы;

13) "Өсу және даму". Ағзалардың жеке дамуы түсінігі. Өсімдіктер мен жануарлардағы онтогенез кезеңдері. Бөліну, өсу, көбею, қартаю. Өсімдіктердің өсуі. Сабақтың ұзарып және жуандап өсуі. Камбийдің рөлі. Жылдық сақиналар. Зертханалық жұмыс: "Жылдық сақинаны санау";

14) "Микробиология және биотехнология". Бактериялардың формалары бойынша әртүрлілігі. Бактериялардың таралуы. Зертханалық жұмыс: "Пішен таяқшасының сыртқы пішінін қарастыру". Зертханалық жұмыс: "Бұршақ тұқымдастардың тамырындағы түйнек бактерияларды зерттеу". Бактерияларды пайдалану. Табиғаттағы және адам өміріндегі бактериялардың маңызы. Зертханалық жұмыс: "Йогурт және ірімшік өндірісін зерттеу". Патогендермен күрес тәсілдері. Бактериялардың антибиотиктерге төзімділігі. Зертханалық жұмыс: "Антибиотиктерді, антисептиктерді және залалсыздандыру құралдарын қолдануды зерттеу". Вирустар. Жасушасыз құрылым иелері ретіндегі вирустардың құрылымдық ерекшеліктері.

24. 8-сыныпқа арналған "Биология" пәнінің базалық мазмұны:

1) "Жасушалық биология". Жасуша –ағзаның негізгі құрылымдық бірлігі. Өсімдік және жануар жасушасын салыстыру. Жарық микроскопымен көруге болатын мүшеоидтар: пластидтер, вакуоль, ядро, цитоплазма, жасуша мембранасы, жасуша қабырғасы. Өсімдік ұлпаларының әртүрлілігі: түзуші, жабын, негізгі, өткізгіш, механикалық, бөліп шығарушы ұлпа. Жануар ұлпаларының әртүрлілігі: эпителиалық, біріктірушілік, бұлшық еттік, жүйкелік. Зертханалық жұмыс: "Өсімдік ұлпаларының жіктемесі". Зертханалық жұмыс: "Жануарлар ұлпаларының жіктемесі".

2) "Молекулярлық биология". Микро- (мырыш, темір, селен, фтор) және макроэлементтердің (магний, кальций, калий, фосфор) ағзалардың тіршілік әрекеті үшін маңызы. Өсімдіктерде макроэлементтердің тапшылығы (азот, калий, фосфор,). Тыңайтқыштар: органикалық және минералдық (азотты, калийлі және фосфорлы);

3) "Тірі ағзалардың көп түрлілігі". Омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың сыртқы құрылысындағы ерекшеліктер. Зертханалық жұмыс: "Дара жарнақты және қосжарнақты өсімдіктер кластарының белгілерін зерттеу". Буынаяқтылар типі. Хордалылар типі. Сыртқы белгілеріне қарай салыстырмалы сипаттама. "Хордалы жануарлар мен буынаяқтылардың ерекшелік белгілерін анықтау" көрсетілімі;

4) "Қоректену". Жауын құртының, сиырдың және адамның ас қорыту жүйесінің құрылысы. Модельдеу "Адамның, сиырдың және жауынкұртының" асқорыту жүйесінің құрылысын салыстыру;

5) "Заттардың тасымалдануы". Жануарлардағы қанайналым мүшелері: буылтық құрттарда, ұлуларда, буынаяқтыларда және омыртқалыларда. Қанның құрамы мен қызметі. Қан түйіршіктері: эритроциттер, лейкоциттер, тромбоциттер. Плазма. Қанның қызметі: транспорттық, гомеостаздық, қорғаныштық. Буылтық құрттардың (жауын құрт), ұлулардың, буынаяқтылардың және омыртқалылардың жүрегі және қантамырларының құрылысы мен қызметі. Қан тамырлар жүйесінің түрлері. Ашық және тұйық қанайналым жүйелері. Үлкен және кіші қанайналым шеңберлері. Адамның қанайналым жүйесі;

6) "Тыныс алу". Омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың тыныс алу мүшелері (бунақденелілердің трахеялары, балықтарының желбезектері, құстардың және сүтқоректілердің өкпесі). Модельдеу "Омыртқалы және омыртқасыз жануарлардың тынысалу мүшесін салыстыру";

7) "Бөліп шығару". Жануарлардың бөліп шығару жүйесі. Жануарлардың бөліп шығару жүйелерінің құрылысын салыстыру;

8) "Қозғалыс". Жануарлардың қозғалыс мүшелері. Тірі ағзалардың өміріндегі қозғалыстың рөлі. Жануарлардың қозғалу тәсілдері, мысалдар. Жануарлардың мекен ортасы мен қозғалыс тәсілдері арасындағы өзарабайланыс;

9) "Үйлестіру және реттеу". Жүйке жүйесі типтерін салыстыру: диффузиялы, сатылы, түйнекті, түтіктәрізді. Жүйке жүйесінің орталық және шеткі бөлімдері. Жұлын. Ми. Ми бөлімдері, олардың құрылымы мен қызметтері: сопақша ми, артқы (ми көпірі, мишық), орталық және аралық ми. Бас миының үлкен жартышарлары. Ішкі мүшелер жұмысының жүйкелік реттелуі. Мінез-құлықтың рефлекторлық табиғаты: шартсыз және шартты рефлекстер. Шартты рефлекстердің сөнуі;

10) "Көбею". Митоз. Мейоз. Митоз бен мейоздың биологиялық маңызы. Жануарлардың көбею формалары. Жыныссыз көбею типтері. Жынысты көбею. Мүктер мен қырыққұлақтардың тіршілік циклі. Гаметофит. Спорофит. Ашық тұқымды және жабық тұқымды өсімдіктердің тіршілік циклі;

11) "Өсу және даму". Жануарлардағы тура және түрленіп даму онтогенезінің типтері. Бунақденелілердің шала және толық түрленіп дамуына мысалдар. Модельдеу "Жануарлардағы онтогенез типтерін салыстыру". Эмбрионалдық даму кезеңдері: бластула, гастрюла, нейрула. Ұлпалар мен мүшелердің сарлануы. Органогенез;

12) "Тұқым қуалаушылық пен өзгергіштік заңдылықтары". Генетикалық материалды сақтаушы және тасымалдаушы ретіндегі ДНК жайлы түсінік;

13) "Биосфера, экожүйе, популяция". Экожүйелердің компоненттері. Су және құрлық экожүйелері. Модельдеу "Су және құрлық экожүйелерін салыстыру". Популяция құрылымының негізгі сипаттамалары және ерекшеліктері. Ағзалардың тіршілікке қабілеттілігінің түрлі стратегиялары (тіршілікті сақтаудың К және r стратегиялары);

14) "Адам қызметінің қоршаған ортаға әсері". Адам экожүйенің бір бөлігі ретінде . Антропогендік фактор. Адам әрекеттерінің экожүйеге жағымсыз әсері.

25. 9-сыныпқа арналған "Биология" пәнінің базалық мазмұны:

1) "Жасушалық биология". Прокариот және эукариот жасушалардың құрылысы: ядроның болуы және орналасуы, жасуша қабырғасы, жасуша мембранасы, пластидтер, митохондрия, рибосомалар, Гольджи аппараты, эндоплазмалық тор, лизосомалар, вакуоль;

2) "Тірі ағзалардың көп түрлілігі. Биосфера және экожүйе". "Жыртқыш-жемтік" қарым-қатынас түрі. Популяция санының өзгеруі. Тірі ағзалардың өзара қарым-қатынас түрлері. Ағзалардың тікелей және жанама қарым-қатынас түрлері. Қоршаған орта жағдайларының өзгерістеріне ағзалардың бейімделуі;

3) "Адам қызметінің қоршаған ортаға әсері". Адамның табиғаттағы рөлі. Табиғатты тиімді пайдалану. Табиғатты қорғау. Биологиялық алуан түрлілікті сақтау. Дүниежүзілік тұқым қоры. Қазақстан Республикасының экологиялық проблемалары. Себептері, салдары және оларды шешу жолдары;

4) "Қоректену". Ыдырау үдерісі. Ас қорыту ферменттерінің әсері. Тістің құрылысы мен қызметі, сүт тістердің тұрақты тістерге ауысуы. Тіс гигиенасы. Адамның ас қорыту жолдарының құрылысы. Ас қорыту бездері. Ас қорыту мүшелерінің қызметі. Тамақтану гигиенасы. Ас қорыту мүшелерінің жұқпалы аурулары және олардың алдын алу. Тағамнан уланудың алдын алу. Алғашқы жәрдем шаралары. Ішек құрт ауруларының алдын алу. Дәрумендер және олардың маңызы. Суда еритін және майда еритін дәрумендер. Дәрумендердің тәуліктік мөлшері. Авитаминоз, гиповитаминоз және гипервитаминоз. Ақшам соқыр (А авитаминозында), бери-бери ауруы (В 1 авитаминозында), цинга (С авитаминозында), мешел (Д авитаминозында). Зертханалық жұмыс: "Тағамдық заттар құрамынан С дәруменді анықтау.

5) "Заттар тасымалы". Ағзаның ішкі ортасы және оның маңызы. Лимфа. Лимфа айналымы мен оның маңызы. Гомеостаз. Ағзаның ішкі ортасы: қан, лимфа, ұлпа сұйықтығы. "Әртүрлі ағзалардың қан жасушаларын зерттеу. Қан жасушаларын формасына, мөлшеріне, санына және ядросының болуына қарай салыстыру" зертханалық жұмысы. Иммунитет. Гуморальдық және жасушалық иммунитет. Лейкоциттердің түрлі типтері және олардың қызметтері. Т- және В- лимфоциттердің әрекет етуі. Иммунитет. Иммунитеттің түрлері: туа пайда болған және жүре пайда болған иммунитет. Екпенің (вакцина) түрлері және оның жасанды иммунитетті қалыптастырудағы маңызы. Жұқпалы аурулардың алдын алу. Қан топтары. Қан құю. Резус-фактор. Агглютинация. Резус-конфликт. Зертханалық жұмыс: "Дене жаттығуларының жүрек жұмысына әсерін зерттеу". Жүрек - қантамырлар жүйесі аурулары (гипертония, инфаркт, тахикардия, ишемиялық ауру, атеросклероз, инсульт). Аурудың себептері: тұқым қуалайтын ауруларға бейімділік, салауатты өмір салтын дұрыс ұстанбау;

6) "Тыныс алу". Тынысалу мүшелері. Адамның тынысалу жолдарының құрылысы мен газалмасу мүшелері. Альвеола мен қан арасындағы газ алмасу. Өкпедегі қанның оттекке қанығуы. Ұлпа мен қан арасындағы газ алмасу. Қанның көмірқышқыл газына қанығуы, жасушаның оттекке қанығуы. Тыныс алу және тыныс шығару механизмі. Кеуде қуысының құрылысы. Тыныс алуға және тыныс шығаруға қатысатын бұлшықеттер. Тыныс алу және тыныс шығарудағы көкеттің маңызы. Ауа жүретін жолдардағы қысымның өзгеруі. Тыныс алудың минуттық көлемі. Өртүрлі жастағы, физикалық дамыған, ер және әйел адамдардың өкпесінің тіршілік сыйымдылығы. Тыныс алу қозғалыстарының жиілігі. Шылым шегудің өкпенің тіршілік сыйымдылығына әсері. Зертханалық жұмыс: "Өкпенің тіршілік сыйымдылығын зерттеу". Тыныс алу мүшелерінің аурулары. Тыныс алу мүшелерінің ауруларының себептері мен алдын алу жолдары: өкпе обыры, астма, бронхит, туберкулез, тұмау;

7) "Бөліп шығару". Терінің маңызы, құрылысы мен қызметі. Тер бөлінудің реттелуі. Тері ауруларының пайда болу себептері мен салдары (қышыма, теміреткі, безеу бөртпелері). Белгілері мен алдын алу шаралары. Зәр шығару жүйесі мүшелерінің құрылысы (бүйрек, несеппағар, қуық, несеп жолы) мен қызметі. Бөліп шығару және фильтрация мүшедары. Бүйректің құрылысы (қыртысты және мильы қабат, нефрон, пирамида, астауша, бүйрек өзекшелері). Нефронның құрылысы және қызметі. Ультрафильтрация. Абсорбция және таңдамалы реабсорбция. Несептің құрамы. Фильтрация мен кері фильтрацияның себептері. Бүйрек жұмысына әсер ететін факторлар: тамақтану рационы, дене температурасының күрт түсуі, дәрілік препараттар, созылмалы және инфекциялық аурулар (кариес, іріңді ангина). Зәр шығару жүйесінің гигиенасы. Бүйрек және зәр шығару жүйесінің аурулары: пиелонефрит, цистит, бүйрекке тастың жиналуы. Себептері және алдын алу шаралары;

8) "Үйлестіру және реттеу". Көру мүшелерінің құрылысы. Көрудің маңызы. Көру қызметінің бұзылуы. Көру гигиенасы. Зертханалық жұмыс: "Көру арқылы қабылдауын зерттеу (көру жітілігі мен көру аймағының шегін зерттеу)". Есту мүшесінің құрылысы. Естудің маңызы. Естудің бұзылу себептері. Есту мүшесінің гигиенасы. Зертханалық жұмыс "Дыбысты қабылдау ерекшеліктерін зерттеу (құлақтың есту қабілетін анықтау)". Таяқшаның, құтышаның және түкті жасушалардың құрылымы мен қызметі. Зертханалық жұмыс: "Соқыр дақты анықтау, түстердің аралсуына тәжірибе, дыбыстың ауа және сүйек арқылы өтуі". "Гормондар", "Гуморальдық реттелу" ұғымдары. Эндокриндік, экзокриндік және аралас бездердің орналасуы және қызметі. Бездерден бөлінетін гормондар. Эндокринді бездер қызметінің бұзылуынан туындайтын аурулар (гипо- және гиперфункция). Адам денесінде орналасқан тері рецепторлары (терморепторлар, механорецепторлар, ноцицепторлар) Зертханалық жұмыс: "Тері сезімталдығын зерттеу". Жылықанды жануарлардың тұрақты температураны сақтауындағы терінің рөлі. Температураға сезімталдық. Терморепторлардың температураның өзгеруіне бейімделуі;

9) "Қозғалыс. Биофизика". Адам қаңқасының құрылысы. Тірек-қимыл жүйесінің маңызы мен қызметі. Сүйектің макро- және микроскопиялық құрылысы. Сүйектің химиялық құрамы. Зертханалық жұмыс: "Сүйектің макро және микроскопиялық құрылысы". "Сүйектің химиялық құрамы" көрсетілімі. Сүйек байланыстарының түрлері: қозғалмайтын, жартылай қозғалмалы, қозғалмалы. Буынның құрылысы және қызметтері. Сүйек буындарының атқаратын қызметіне сәйкес бейімделуі. Бұлшықет ұлпаларының құрылысы мен қызметі (бірыңғай салалы, көлденең жолақты қаңқа, көлденең жолақты жүрек). Зертханалық жұмыс: "Бұлшық ет ұлпаларының құрылысын зерттеу". Адам денесі бұлшық еттерінің жіктемесі. Гиподинамия. Сымбаттың бұзылуы және жалпақтабанның пайда болу себептері. Сымбаттың бұзылуы мен жалпақтабандылықтың алдын алу шаралары. Тік жүріске байланысты адам қозғалуының биомеханикалық ерекшеліктері. Тік жүріске байланысты адамның қаңқа құрылысының ерекшеліктері. Тік жүруге байланысты бұлшық еттің маңызы. Тік жүру кезіндегі дененің ауырлық орталығы. Адам денесіндегі иіндер;

10) "Молекулярлық биология". Жасушаның құрамындағы органикалық заттар. Мономерлер мен полимерлер арасындағы айырмашылық. Көмірсулар – энергия көзі. Глюкоза, сахароза, гликоген, крахмал, жасунық пен хитиннің маңызы және қызметтері. Липидтердің қасиеттері мен қызметі. Липидтердің әртүрлілігі: майлар, фосфолипидтер, балауыз. Уыздар, қасиеттері мен қызметтері;

11) "Тұқым қуалаушылық пен өзгергіштік заңдылықтары". Тұқым қуалаушылық пен өзгергіштіктің эволюциядағы маңызы. Өзгергіштік пен қоршаған орта жағдайларына бейімделгіштік арасындағы өзара байланыс. Қолдан сұрыптау және оның селекция үшін маңызы. Қолдан сұрыптау түрлері. Мәдени өсімдіктер мен үй жануарларының шығу орталықтары. Қазақстан территориясында кездесетін егістік дақылдар мен үй жануарларының тұқымдары. Маңызды белгілері;

12) "Микробиология және биотехнология". Жұқпалы аурулар және олардың алдын алу: амебалық қантышқақ, фитофтороз, оба, күл, лейшмания, герпес;

13) "Көбею". Адамның жыныс жүйесінің құрылымы мен қызметі. Зертханалық жұмыс "Аталық және аналық гаметалардың құрылысын зерттеу". Екінші реттік жыныстық белгілер. Ұлдар мен қыздардың жыныстық жетілуі. Биологиялық және әлеуметтік жетілу. Менструалдық цикл. Менструалдық циклдағы эстроген мен прогестерон гормондарының маңызы. Контрацепция түрлері, олардың қолданылуы мен маңызы. Жыныстық жолмен берілетін аурулар: жүре пайда болған иммундық дефицитінің синдромы (ЖИТС), сифилис, гонорея, гепатит В,С. Алдын алу шаралары;

14) "Өсу және даму". Құрсақта даму. Ұрықтық дамудың алғашқы кезеңдері. Ұрықтың қалыптасуы мен дамуы. Шылым шегу, есірткі мен ішімдіктің адам ұрығының дамуына тигізетін әсері;

26. 10-сыныпқа арналған "Биология" пәнінің базалық мазмұны :

1) "Жасушалық биология". Жасушаның негізгі компоненттерінің қызметтері. Жасуша құрылымдары: плазмалық мембрана, цитоплазма, ядро, эндоплазмалық тор, жасуша орталығы, рибосомалар, Гольджи аппараты мен лизосомалар, митохондрия, пластидтер, қозғалыс мүшеоидтары, жасушаның қосындылары. Құрылыстары және атқаратын қызметтері. Жасушалардың сызықтық ұлғаюын есептеу. Ұлғаю, бейненің өзекті өлшемі және нақты өлшемі. Өлшем бірліктерін СИ жүйесіне аудару (сантиметр-миллиметр-микрометр-нанометр). Модельдеу "Микрофотографияларды пайдаланып жасушаның сызықтық ұлғаюын есептеу";

2) "Тірі ағзалардың көп түрлілігі. Биосфера және экожүйе". Әртүрлі түрлерді сипаттауда бинарлық номенклатураны қолдану. Зертханалық жұмыс: "Анықтағыш көмегімен өсімдіктер мен жануарлар түрлерін (жергілікті жердің) анықтау". Популяцияның өсуінің экспоненциалды және сигмоидты қисығы. Экожүйедегі энергия тасымаланың тиімділігі. Энергия ағыны және қоректік тізбектер. Экологиялық пирамида түрлері. Табиғаттағы көміртек пен азот айналымы. Биосферадағы биохимиялық үдерістер. Топырақ пен шөгінді жыныстар түзудегі тірі ағзалардың рөлі;

3) "Адам қызметінің қоршаған ортаға әсері". Пайдалы қазбаларды өндірудің қоршаған орта мен адам денсаулығына әсері. Пестицидтердің қоршаған орта мен адам денсаулығына әсері. Жылыжай әсері (булану) және озон қабатының жұқаруы. Дүниежүзілік мұхит деңгейінің, су мен атмосфера температурасының көтерілуінің тірі ағзаларға әсері;

4) "Қоректену". Ыдырау үдерісі. Асқорыту ферменттерінің әсері. Асқорытудағы ферменттердің маңызы. Сіңіру және бөліп шығару. Ферменттердің әсер ету механизмі. Ферменттің белсенді орталығы. Зертханалық жұмыс: "Ферменттердің белсенділігіне әр түрлі жағдайлардың (температура, рН) әсерін зерттеу". Өттің әсерінен майлардың эмульгациясы. Зертханалық жұмыс "Өттің әсерінен майлардың эмульгациялануын зерттеу";

5) "Заттар тасымалы". Активті және пассивті тасымалдардың ұқсастығы мен айырмашылығы. Жасуша мембранасы арқылы тасымалдану. Белсенді тасымалдану кезіндегі энергияның жұмсалыуы. Сыртқы және ішкі факторлардың транспирацияға әсері. Зертханалық жұмыс: "Транспирация үдерісі кезіндегі сыртқы факторларды – температура, ылғалдылық пен су буының қысымы, ауа қозғалысын – зерттеу". Зертханалық жұмыс: "Ішкі факторлардың – буландыратын беттің ауданы және бұл беттік ауданның өсімдік көлеміне қатынасының (сірқабық (кутикула) мен лептесіктер) транспирация үдерісіне әсері". Сыртқы факторлардың флоэмадағы зат тасымалына әсері: температура, ылғалдылық, жарық;

6) "Тыныс алу". Анаэробты және аэробты тыныс алу. Анаэробты және аэробты тыныс алу үдерістерін химиялық реакция теңдеулерін қолданып қарастыру. Анаэробты

және аэробты тыныс алудың тиімділіктері. Аэробты, анаэробты тынысалу үдерістерімен байланысты бұлшық еттердің қажуы. Аэробты және анаэробты тынысалуға физикалық жүктемелердің әсері;

7) "Бөліп шығару". Себептері және алдын алу шаралары. Құрлықта, шөлде, тұщы және тұзды суларда тіршілік ететін тірі ағзалардан бөлініп шыққан өнімдері. Құрамында азоты бар органикалық заттардың ыдырауының соңғы өнімдері: аммиак, несеп, несеп қышқылы;

8) "Үйлестіру және реттеу, биофизика". Нейрондардың түрлері мен қызметтері. Жүйке ұлпасының қызметі (глиальды жасушалар). Аксондардың миеленді және миеленсіз қабықтары. Синапстар және медиаторлар. Модельдеу "Жүйке ұлпаларын зерттеу". Миеленді, миеленсіз аксондарда жүйке импульстарының туындауы және өткізілуі. Өткізу жылдамдығы. Мембраналық потенциал, тыныштық потенциалы және әрекет потенциалы. Модельдеу "Жүйке импульстарының туындауы мен таралу жылдамдығын зерттеу". Тірі ағзалардағы электрлік үдерістер. Электрорецепторлар және электрлік мүшедар. Тыныс алу мен тыныс шығарудың реттелуі мысалында нейрогуморальдық реттелу механизмі. Жүйкелік және гуморальдық реттелуді салыстыру. Ағзаның күйзеліске бейімделуі. Нейрокомпьютерлік интерфейс. Компьютер мен ми арасындағы ақпарат алмасу жүйесі. Гомеостазды тұрақты ұстаудың механизмдері. Өсімдіктердің өсуі мен дамуын реттеуші. Зертханалық жұмыс: "Ауксиннің өсімдіктерге әсерін зерттеу";

9) "Қозғалыс". Бұлшық еттің жұмысы. "Негізгі бұлшық еттердің жұмысын өзіндік бақылау, иық белдеуінің қол қозғалысындағы рөлі. Бұлшық ет қозғалысын реттеу" көрсетілімі. Зертханалық жұмыс: "Статикалық және динамикалық жұмыс кезіндегі бұлшық еттің қажуын зерттеу";

10) "Молекулярлық биология және биохимия". ДНҚ молекуласы құрылысының қағидалары: нуклеотидтердің комплементарлығы. Модельдеу "ДНҚ молекуласын құру";

11) "Жасушалық цикл". Интерфаза. Интерфаза кезеңдері: G1, S және G2. Митоз. Митоз фазалары. Зертханалық жұмыс: "Пияздың тамыры жасушаларының митозын зерттеу". Митоз. Митоз фазалары. Мейоз бен митозды салыстыру. Модельдеу "Мейоз кезеңдерін зерттеу";

12) "Тұқым қуалаушылық пен өзгергіштік заңдылықтары". Белгілер тұқым қуалаушылығының Г. Мендель анықтаған заңдылықтары. Тұқым қуалаушылықты зерттеудің гибридологиялық әдісі. Тұқым қуалаушылықтың генетикалық заңдылықтарының цитологиялық негіздері. Гамета тазалығы заңы және оның цитологиялық негіздемесі. Моногибридті және дигибридті будандастыру. Басымдылық заңы. Ажырау заңы. Аллельді гендердің әрекеттесуі: толық және толымсыз. Белгілердің доминанттық құбылысы. Сараптамалық шағылыстыру ұғымы мен оның практикалық маңызы. Жыныс генетикасы. Жынысты анықтаудың генетикалық

механизмі. Жыныспен тіркескен тұқымқуалау. Гемофилия және дальтонизм. Адам қан топтарының тұқымқуалау заңдылықтары. Резус-фактор. Адам генетикасы. Адамның тұқымқуалау белгілерін зерттеу әдістері. Адамның генетикалық ауруларының алдын алу. Адамның генеалогиялық шежіре ағашын құру. Модельдеу "Адамның тектік шежіре ағашын құру". Өнімділікті арттыратын заманауи ауыл шаруашылық технологиялары. Өнімділігі жоғары ауылшаруашылықты жүргізудің жаңа баламалы жолдары;

13) "Микробиология және биотехнология". Биотехнологиялық үдерістің жалпы схемасы және биотехнологияда алынатын өнімдер (медицинада, өнеркәсіпте және ауыл шаруашылығында). Инсулиннің өндірісі;

14) "Өсу және даму". Құрсақта даму. Ұрықтық дамудың алғашқы кезеңдері. Ұрықтың қалыптасуы мен дамуы. Шылым шегу, есірткі мен ішімдіктің адам ұрығының дамуына тигізетін әсері;

15) "Эволюциялық даму". Эволюциялық ұғымдардың қалыптасуы және дамуы. Ч.Дарвиннің эволюциялық ілімінің негізгі қағидалары. Эволюцияның заманауи теориясының пайда болуы. Эволюцияның қозғаушы күштері. Табиғи сұрыпталу нәтижесіндегі бейімделушілік. Эволюциялық үдерістегі өзгергіштіктің (мутациялық, комбинативтік) рөлі. Табиғи сұрыпталу, оның түрлері (қозғаушы және тұрақтандырушы). Тіршілік үшін күрес (түрішілік, тұраралық). Модельдеу "Бейімделгіштікті табиғи сұрыпталу нәтижесі ретінде зерттеу (көбелек)". "Түр" ұғымының анықтамасы. Түрдің құрылымы. Түр критерийлері. "Түр түзілу" ұғымы. Түр түзілудің тәсілдері мен механизмдері;

16) Жердегі тіршіліктің пайда болуы кезеңдері.

4-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

27. Бағдарламада оқыту мақсаттары кодтық белгімен белгіленген. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сан бөлім мен бөлімше ретін, төртінші сан оқыту мақсатының реттік нөмерін көрсетеді. Мысалы, 7.2.1.4. кодында "7" - сынып, "2.1" - бөлімше, "4" - оқыту мақсатының реттік саны.

28. Күтілетін нәтижелер бойынша оқыту мақсаттарының жүйесі:

1) "Тірі организмдердің көп түрлілігі, құрылымы және қызметтері" бөлімі:

1-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
	7.1.1.1 схемалардың көмегімен жүйелеудің маңызын түсіндіру; 7.1.1.2			

<p>1.1 Тірі ағзалардың көптүрлілігі</p>	<p>тіректік схеманы пайдалана отырып жүйеленуде тірі ағзалардың орнын анықтау; 7.1.1.3 жекелеген ағзаларға қарапайым дихотомиялық кілттерді қолдану; 7.1.1.4 салыстырмалы кестені қолдана отырып балдырлар, мүктәрізділер, қырыққұлақтар, ашықтұқымдылар және жабықтұқымдылар мысалында өсімдіктердің ерекшеліктерін сипаттау; 7.1.1.5 айырмашылықтар кестесін пайдаланып, даражарнақты және қосжарнақты өсімдіктер кластарын негізгі белгілеріне қарай ажырату; 7.1.1.6 саңырауқұлақтар кестесіне негізделіп саңырауқұлақтардың ерекшелік белгілерін сипаттау</p>	<p>8.1.1.1 белгілер кестесін қолданып омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың айырмашылық белгілерін сипаттау; 8.1.1.2 жануарлар құрылысының кестесі негізінде буынаяқтылар мен хордалы жануарлар кластарын ерекше белгілері бойынша тану</p>	<p>9.1.1.1 әртүрлі түрлерді сипаттауда бинарлы номенклатураны қолдану</p>	<p>10.1.1.1 өсімдіктер мен жануарлардың түрлерін ерекшелік белгілері бойынша танып білу (анықтағыш бойынша)</p>
			<p>9.1.2.1 асқорыту жолдары құрылысының схемасын пайдалана отырып, адамның асқорыту үдерістерін мұқият сипаттау; 9.1.2.2 тістер құрылысының схемасын қолданып әртүрлі типті тістердің құрылысы</p>	

1.2 Қоректену	<p>7.1.2.1 өсімдік мүшелерінің құрылысы мен қызметі кестесін қолданып жапырақтың ішкі құрылысын сипаттау және құрылысы мен оның қызметі арасындағы өзара байланысты түсіндіру;</p> <p>7.1.2.2 фотосинтез схемасына сүйеніп фотосинтез үдерісі үшін қажетті жағдайларды зерттеу</p>	<p>8.1.2.1 суреттерге негізделіп омыртқасыз-дар, күйіс қайыратын жануарлар мен адамның ас қорыту жүйесінің құрылысын салыстыру</p>	<p>мен қызметтері арасындағы байланысын және тісті күту ережелерін сипаттау ;</p> <p>9.1.2.3 адамның ас қорыту жүйесінің құрылысы мен қызметтері арасындағы өзара байланысты түсіндіру</p> <p>9.1.2.4 асқорыту жолдарының схемасын пайдалана отырып, ас қорыту жолы ауруларының себептерін және астан улану белгілерін анықтау;</p> <p>9.1.2.5 дәрумендер кестесін қолданып, адам ағзасындағы дәрумендердің маңыздылығын сипаттау;</p> <p>9.1.2.6 тағамдық өнімдердегі дәрумендер мөлшерінің кестесін қолданып, құрамында дәрумендердің маңызды мөлшері бар азық-түліктер тізімін жасау;</p> <p>9.1.2.7 азық-түлік құрамындағы С дәруменін анықтау</p>	<p>10.1.2.1 ас қорыту үдерісіндегі органикалық заттар мен сәйкес ферменттердің арасындағы байланысты орнату;</p> <p>10.1.2.2 түрлі жағдайлардың (температура, рН) ферменттердің белсенділігіне әсерін түсіндіру;</p> <p>10.1.2.3 өттің әсерінен майлардың эмульгациялануы үдерісін зерттеу</p>
	<p>7.1.3.1 тірі ағзалардағы қоректік заттардың</p>	<p>8.1.3.1 жануарлардағы заттар тасымалының схемасын пайдаланып жануарларда заттар</p>	<p>9.1.3.1 қан жүйесінің құрылысы мен қызметінің өзара байланысы схемасын қолданып лимфа жүйелерін және қан, ұлпалық сұйықтық пен лимфа арасындағы өзара байланысты сипаттау;</p>	

<p>1.3 Заттардың тасымалдануы</p>	<p>тасымалының маңызын түсіндіру; 7.1.3.2 өсімдіктерде заттардың тасымалына қатысатын мүшелерді танып білу; 7.1.3.3 қолданбалы материалды пайдаланып сабақ пен тамырдың ішкі құрылысын зерттеу; 7.1.3.4 өсімдік мүшелерінің құрылысы мен қызметі бойынша кестені қолданып сабақ және тамырдың құрылысы мен қызметтерінің өзара байланысын сипаттау; 7.1.3.5 суреттерді пайдаланып ксилема мен флоэма элементтерінің құрылысын салыстыру</p>	<p>тасымалына қатысатын мүшелерді танып білу; 8.1.3.2 қан құрамының кестесін пайдаланып қан құрамы мен қызметін сипаттау; 8.1.3.3 суреттерді пайдаланып жануарлардың жүрегі мен қантамырлардың құрылысын сипаттау; 8.1.3.4 қантамыр қабырғасының құрылысы мен олардың қызметі арасындағы байланысты орнату; 8.1.3.5 жануарлардың мүшелер жүйесін салыстыру кестесін пайдаланып жануарлардың қантамырлар жүйесінің түрлерін сипаттау</p>	<p>9.1.3.2 оқулықтағы суреттерді қолданып дайын микропрепараттар арқылы әртүрлі ағзалардың қан жасушаларының құрылыс ерекшеліктерін зерттеу; 9.1.3.3 лейкоциттердің түрлі типтерінің қызметтерін түсіну; 9.1.3.4 гуморальдық және жасушалық иммунитетті салыстыру; 9.1.3.5 аурулардың алдын алуындағы вакцинацияның ролін бағалау; 9.1.3.6 агглютинация және резус-конфликт механизмдерін түсіндіру; 9.1.3.7 дене жаттығуларының жүрек жұмысына әсерін зерттеу; 9.1.3.8 қантамыр жүйесі мүшелерінің ауруларының себептері мен ауру белгілерін мысалдармен сипаттау</p>	<p>10.1.3.1 активті және пассивті тасымалдарды ажырату; 10.1.3.2 өсімдіктердегі транспирация үдерісінің мәнін түсіндіру; 10.1.3.3 ішкі және сыртқы факторлардың транспирацияға әсерін зерттеу; 10.1.3.4 сыртқы факторлардың флоэма арқылы заттардың тасымалдануына әсерін түсіндіру</p>
		<p>8.1.4.1 жануарлардың ішкі</p>	<p>9.1.4.1 адамның ішкі мүшелерінің құрылыс кестесін мысалға ала отырып , адамның тыныс алу мүшелерінің құрылыс ерекшеліктерін танып білу; 9.1.4.2 өкпе мен ұлпадағы газ алмасу механизмдерін сипаттау; 9.1.4.3</p>	<p>10.1.4.1 тыныс алу реакциясының химиялық теңдеуін пайдалана отырып,</p>

4. Тыныс алу	7.1.4.1 тірі ағзалар үшін тыныс алудың маңызын сипаттау; 7.1.4.2 анаэробты және аэробты тыныс алу типтерін ажырату; 7.1.4.3 өсімдіктердің тыныс алу үдерісін зерттеу;	құрылысының кестесіне негізделіп омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың тыныс алу мүшелерін салыстыру;	тыныс алу және тыныс шығару механизмін түсіндіру; 9.1.4.4 өкпенің тіршілік сыйымдылығын анықтау және қалыпты жағдайдағы және дененің физикалық жүктемесі кезіндегі тыныс алудың минуттық көлемін анықтау; 9.1.4.5 тыныс алу мүшелерінің ауыруларының себептері мен олардың алдын алу жолдарын түсіндіру	анаэробты және аэробты тыныс алуды салыстыру, 10.1.4.2 бұлшықет қажуы және аэробты, анаэробты тыныс алу үдерістері арасындағы байланысты түсіндіру
1.5 Бөліп шығару	7.1.5.1 ағзалардың тіршілік әрекетіндегі бөліп шығарудың маңызын түсіндіру; 7.1.5.2 өсімдіктердегі бөліп шығару ерекшеліктерін сипаттау;	8.1.5.1 омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың бөліп шығару жүйелерінің құрылысын салыстыру	9.1.5.1 терінің құрылысы мен қызметінің кестесін пайдаланып терінің құрылысы мен оның бөліп шығарудағы маңызын сипаттау; 9.1.5.2 тері ауруларының алдын алу шараларын түсіну 9.1.5.3 ішкі мүшелердің құрылыс кестесін қолданып адамның зәр шығару жүйесі мүшелерінің құрылысы мен қызметтерін сипаттау; 9.1.5.4 бүйрек құрылысының суретін пайдаланып бүйректің құрылымдық бөліктерін танып білу; 9.1.5.5 нефронның құрылысы мен қызметін сипаттау;	10.1.5.1 әртүрлі ағзалардың мекен ету ортасы мен зат алмасуларының соңғы өнімдері

			<p>9.1.5.6 фильтрация және несептің түзілуі үдерістерін сипаттау;</p> <p>9.1.5.7 бүйректің жұмысына әсер ететін факторларды сипаттау;</p> <p>9.1.5.8 зәр шығару жүйесі, бүйрек ауруларының алдын алу шараларын түсіндіру</p>	<p>арасындағы байланысты орнату</p>
1.6 Қозғалыс	<p>7.1.6.1 тірі организмдердің қозғалу себептерін түсіндіріп, қозғалыстың маңызын сипаттау (тропизмдер, таксистер);</p> <p>7.1.6.2 өсімдіктердің өсу бағытының суреттерін қолданып жарықтың өсімдіктердің өсуі мен дамуына әсерін түсіндіру;</p> <p>7.1.6.3 өсімдіктердегі фотопериодизм ролін сипаттау</p>	8.1.6.1 омыртқалы және омыртқасыз жануарлардың қозғалыс мүшелерін салыстыру	<p>9.1.6.1 тірек-қимыл жүйесі қызметтерінің кестесін пайдаланып тірек-қимыл жүйесінің қызметтерін сипаттау;</p> <p>9.1.6.2 сүйектің химиялық құрамын, макро және микроскопиялық құрылысын зерттеу;</p> <p>9.1.6.3 суреттерді пайдаланып сүйектердің байланыс түрлерін салыстыру;</p> <p>9.1.6.4 буынның әр түрлі типтерінің құрылысы мен олардың қызметтері арасындағы байланысты орнату;</p> <p>9.1.6.5 ұлпа түрлерінің кестесін қолданып бұлшық ет ұлпасының түрлері мен олардың қызметтерін сипаттау;</p> <p>9.1.6.6 адамның бұлшықет топтарын және бұлшық ет талшығының құрылысын атау;</p>	<p>10.1.6.1 қол бұлшық еттерінің максималды жұмыс күшін және күшке төзімділігін сипаттау;</p> <p>10.1.6.2 бұлшық еттің жиырылу жиілігіне бұлшықет жұмысының тәуелділігін зерттеу</p>

			<p>9.1.6.7 гиподинамия салдарын атау;</p> <p>9.1.6.8 сымбаттың бұзылуы және жалпақтабандылық суреттерін пайдаланып сымбаттың бұзылуы ж ә н е жалпақтабандылықтың пайда болу себептерін анықтау</p>	
<p>1.7 Үйлестіру және реттеу</p>	<p>7.1.7.1 жүйке жүйесі құрылысының кестесін пайдаланып жүйке жүйесінің қызметі мен құрылымдық компонентерін атау;</p> <p>7.1.7.2 ж ү й к е жасушасының суретін пайдаланып ж ү й к е жасушасының құрылымдық бөліктерін анықтау;</p> <p>7.1.7.3 рефлекстік доғаның схемасын мысалға алып, рефлекстік доғаны зерттеу;</p> <p>7.1.7.4 ағзаның тіршілік әрекетін қалпына келтіру және тынығуы үшін ұйқының маңызын түсіндіру;</p> <p>7.1.7.5 схемаларды немесе постерлерді пайдаланып жақсы психикалық денсаулықты сақтаудың</p>	<p>8.1.7.1 жануарлар жүйке жүйесінің құрылысының схемасын пайдаланып жануарлардың жүйке жүйесінің типтерін салыстыру ;</p> <p>8.1.7.2 жануарлар жүйке жүйесінің құрылысының схемасын пайдаланып орталық жүйке жүйесі бөлімдерінің құрылысы мен қызметін салыстыру ;</p> <p>8.1.7.3 жануарлар жүйке жүйесінің қызметінің кестесін пайдаланып вегетативті жүйке жүйесінің қызметін сипаттау;</p>	<p>9.1.7.1 көру арқылы қабылдау құрылысының схемасын пайдаланып көру арқылы қабылдау ерекшеліктерін зерттеу және көру гигиенасы ережелерін сипаттау ;</p> <p>9.1.7.2 дыбысты қабылдау құрылысының схемасын пайдаланып дыбысты қабылдау ерекшеліктерін зерттеу және есту мүшелерінің гигиенасы ережелерін сипаттау ;</p> <p>9.1.7.3 көру және есту рецепторлары-ның схемасына негізделіп көру және есту рецепторлары-ның құрылымы мен қызметін сәйкестендіру;</p> <p>9.1.7.4 адамның суретін пайдаланып эндокринді, экзокринді және аралас бездердің орналасқан жерлерін анықтау;</p>	<p>10.1.7.1 ж ү й к е жасушасының суретін пайдаланып ж ү й к е жасушасының құрылысы мен қызметі арасында байланыс орнату;</p> <p>10.1.7.2 жүйке ұлпасы мен оның құрылымдық бөліктерінің қызметтерін талдау;</p> <p>10.1.7.3 ж ү й к е импульстарының туындауы мен өтуін сипаттау;</p> <p>10.1.7.4 нейро-гуморальді реттелу механизмін түсіндіру;</p> <p>10.1.7.5 ағзаның ішкі ортасының тұрақтылығын ұстаудағы гомеостазды</p>

принциптерін сипаттау; 7.1.7.6 мүшелер мен жүйелерге зиянды әдеттердің тигізетін зардаптарының кестесін қолданып жүйке жүйесінің қызметіне алкоголь, шылым және есірткілік заттардың әсерін түсіндіру	8.1.7.4 рефлекторлық доға құрылысының негізінде мінез-құлықтың рефлекторлық табиғатын түсіндіру	9.1.7.5 ішкі секреция бездері қызметінің кестесін қолданып бездердің негізгі қызметтерін түсіндіру; 9.1.7.6 эндокриндік бездер қызметінің бұзылуынан туындаған ауруларды атау; 9.1.7.7 терінің сезімталдығын зерттеу; 9.1.7.8 жылықанды жануарлардың дене температураны сақтаудағы терінің ролін сипаттау	сақтаудың механизмін түсіндіру; 10.1.7.6 өсімдіктердің өсуі мен дамуына әсер ететін заттардың әрекетін сипаттау
--	---	--	--

2) "Көбею, тұқым қуалаушылық, өзгергіштік, эволюциялық даму" бөлімі:
2-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
2.1 Көбею	7.2.1.1 өсімдіктердің жыныссыз және жынысты көбеюін сипаттау; 7.2.1.2 суреттерді пайдаланып өсімдіктердің өсімді көбею тәсілдерін салыстыру; 7.2.1.3 айқас тозандану мен өздігінен тозанданудың салыстырмалы артықшылықтарын сипаттау; 7.2.1.4 гүлді өсімдіктердегі қосарлы	8.2.1.1 жануарлар-дың көбею тәсілдерін салыстыру; 8.2.1.2 суреттерді пайдаланып мүктер мен қырыққұлақтардың мысалында жынысты (гаметофит) және жыныссыз (спорофит) ұрпақтарының ерекшеліктерін түсіндіру; 8.2.1.3 тіршілік циклінің схемасын пайдаланып ашық тұқымды және жабық тұқымды өсімдіктер-дің тіршілік циклінің	9.2.1.1 адамның жыныс жүйесінің құрылысын сипаттау; 9.2.1.2 аталық және аналық жыныс жасушаларының құрылыс ерекшеліктерін зерттеу; 9.2.1.3 жыныстық жетілу кезеңіндегі (екінші реттік жыныстық белгілердің дамуын сипаттау; 9.2.1.4 менструалдық цикл мен экстроген және прогестеронның маңызын сипаттау; 9.2.1.5 контрацепция-ның маңызы мен түрлерін түсіну;	

	ұрықтанудың маңызын сипаттау	ерекшеліктерін түсіндіру	9.2.1.6 жыныстық жолмен таралатын аурулардың салдары мен алдын алу шараларын түсіндіру	
2.2 Жасушалық цикл	7.2.2.1 әртүрлі ағзалар түрлеріндегі хромосомалар кестесін пайдаланып әртүрлі ағзалар түрлеріндегі хромосомалардың санын салыстыру; 7.2.2.2 соматикалық және жыныстық жасушаларындағы хромосомалар сандарын атау	8.2.2.1 тірі ағзалардың өсуі мен дамуы үшін митоз бен мейоздың маңызын түсіндіру		10.2.2.1 жасушалық циклдың интерфаза кезеңіндегі жүретін үдерістерді түсіндіру; 10.2.2.2 митоздың кезеңдерін сипаттау ; 10.2.2.3 мейоз кезеңдерін сипаттау 10.2.2.4 митоз бен мейоз үдерісін салыстыру
2.3 Өсу және даму	7.2.3.1 ағзадардың даму кестелерін қолданып ағзадардың өсу мен даму үдерістерін сипаттау; 7.2.3.2 өсімдіктердің ұзарып және жуандап өсу үдерісін зерттеу	8.2.3.1 онтогенез кестелерін пайдаланып өсімдіктер мен жануарлардың онтогенез кезеңдерін ажырату; 8.2.3.2 жануарлардың онтогенезіндегі тура және түрленіп даму типтерін салыстыру ; 8.2.3.3 суреттерді пайдаланып эмбрионалдық даму кезеңдерін сипаттау ; 8.2.3.4 әр түрлі ұрық жапырақшаларынан қалыптасқан мүшелер мен ұлпалар саралануын сипаттау	9.2.3.1 ұрықтың дамуындағы плацентаның маңызын түсіну 9.2.3.2 ұрық пен эмбрионның дамуын салыстыру; 9.2.3.3 зиянды әдеттер кестесін пайдаланып адам ұрығының дамуына шылым шегу, алкоголь мен басқа есірткілер әсерінің салдарын түсіндіру	
				10.2.4.1 генетиканың дамуы мен қалыптасуындағы Г. Мендель зерттеулерінің рөлін бағалау;

<p>2.4 Тұқым қуалаушылық пен өзгергіштік заңдылықтары</p>	<p>7.2.4.1 белгілер кестесін колданып, адам ағзасындағы тұқым қуалайтын және тұқым қуаламайтын белгілерді зерттеу; 7.2.4.2 дискретті және үздіксіз өзгергіштікке мысал келтіру; 7.2.4.3 белгілерді анықтаудағы гендердің рөлін түсіндіре алу</p>	<p>8.2.4.1 хромосомадағы генетикалық акпарат ДНҚ-ның маңызын түсіндіре алу</p>	<p>9.2.4.1 тұқым қуалаушылық пен өзгергіштіктің эволюциядағы рөлін сипаттау; 9.2.4.2 ағзалар селекциясы үшін қолдан сұрыптаудың маңызын сипаттау; 9.2.4.3 мәдени өсімдіктер мен үй жануарларының шығу тегінің орталықтарын атау; 9.2.4.4 маңызды мәдени өсімдіктер іріктемелері мен үй жануарлары қолтұқымын сипаттау</p>	<p>10.2.4.2 моногибридті будандастырудың цитологиялық негіздерін сипаттау және моногибридті будандастыруға есептер шығару; 10.2.4.3 дигибридті будандастырудың цитологиялық негіздерін сипаттау және есептер шығару; 10.2.4.4 толық және толымсыз доминаттылықты салыстыру; 10.2.4.5 талдаушы шағылыстырудың маңыздылығын бағалау; 10.2.4.6 жынысты анықтау теориясын сипаттау; 10.2.4.7 жынысты анықтау кезінде хромосомалардың рөлін түсіндіретін схема жасау; 10.2.4.8 адамның қан тобының тұқымқуалау-уын және қан топтарын анықтау механизмін түсіндіре алу; 10.2.4.9 адам генетика-сын зерттеудің негізгі әдістерін сипаттау; 10.2.4.10 шежіре схемасын құру; 10.2.4.11 мәдени өсімдіктердің өнімділігін арттыру үшін заманауи ауылшаруашылық технологиялардың қолданылуын атау</p>
				<p>10.2.5.1 К. Линней мен Ж.Б. Ламарк</p>

2.5 Эволюция-лық даму мен селекция негіздері			<p>еңбектері-нің негізгі қағидаларын атау; 10.2.5.2 эволюциялық ілімнің қалыптасуында-ғы Ч. Дарвин еңбектерінің рөлін түсіндіру; 10.2.5.3 эволюцияның қозғаушы күштерін сипаттау; 10.2.5.4 ағзалардың бейімделушілігіндегі табиғи сұрыпталудың рөлін сипаттау; 10.2.5.5 түрдің құрылымы мен критерийлеріне сипаттама беру; 10.2.5.6 түр түзілу үдерісін түсіндіру; 10.2.5.7 даму кезеңдерінің схемасын пайдаланып Жердегі тіршіліктің дамуының негізгі кезеңдерін атау</p>
--	--	--	--

3) "Ағза мен қоршаған орта" бөлімі:

3-кесте

Бөлімшелер	Оқытудың мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
3.1 Биосфера, экожүйе, популяция	<p>7.3.1.1 қоршаған орта факторларының кестесін пайдаланып, жергілікті жер экожүйесіндегі қоршаған орта факторларының тірі ағзаларының тіршілік әрекеті мен таралуына әсерін зерттеу; 7.3.1.2 табиғи қоректік тізбектерді салыстыру;</p>	<p>8.3.1.1 мысалдарды қолданып экожүйелердің жалпы құрылымының схемасын жасау; 8.3.1.2 су және құрлық экожүйелерін салыстыру; 8.3.1.3 популяция құрылымының схемасын пайдаланып популяцияның</p>	<p>9.3.1.1 жыртқыш-жемтік қарым-қатынасы мысалында популяция санының өзгеру себептерін орнату; 9.3.1.2 тірі ағзалардың өзара қарым-қатынас түрлерін сипаттау; 9.3.1.3 жергілікті материал мысалында тірі</p>	<p>10.3.1.1 популяция өсімінің экспоненциалдық және сигмоидтік үлгілерінің қисық сызықтарының графиктерін түсіндіру; 10.3.1.2 мысалдарды пайдаланып энергия ағымының тиімділігін есептеу; 10.3.1.3 энергия, биомасса және с а н д а р</p>

	7.3.1.3 суреттерге негізделіп қоректік тізбекті және қоректік торларды құру; 7.3.1.4 экологиялық сукцессия үдерісін сипаттау	негізгі қасиеттерін және құрылымдық ерекшеліктерін сипаттау; 8.3.1.4 ағзалардың түрлі тірі қалу тәсілдерін зерттеу	ағзалардың қоршаған ортаның өзгермелі жағдайларына бейімделу механизмдерін түсіндіру	пирамидаларын салыстыру; 10.3.1.4 айналым схемасын қолданып азот пен көміртек айналымының табиғаттағы схемасын құру
3.2 Адам қызметінің қоршаған ортаға әсері	7.3.2.1 Қазақстан Республикасының ерекше қорғалатын табиғи аумақтарының өсімдіктері мен жануарларын сипаттау; 7.3.2.2 Қазақстан Республикасының Қызыл кітабына енгізілген жергілікті өңірдің жануарлары мен өсімдіктеріне мысал келтіру	8.3.2.1 видеофильмдерді пайдаланып адам мен экожүйе арасындағы қарым-қатынастарды сипаттау; 8.3.2.2 экожүйеге жағымсыз әсер ететін адам тіршілігінің шаруашылық салаларынан мысалдар келтіру	9.3.2.1 биологиялық әртүрлілікті сақтаудың және қолдауды қажеттіктің себептерін негіздеу; 9.3.2.2 Дүниежүзілік Тұқым қорының маңызын бағалау; 9.3.2.3 Қазақстан аумағындағы экологиялық проблемалардың туындау себептері мен оларды шешу жолдарын түсіндіру	10.3.2.1 пайдалы қазбалар өндірудің және қайта өндірудің қоршаған ортаға әсерін түсіндіру; 10.3.2.2 пестицидтерді пайдаланудың, қоршаған орта мен адам денсаулығына әсер ету салдарын түсіндіру; 10.3.2.3 жылыжай әсерінің тірі ағзаларға әсерін түсіндіру; 10.3.2.4 озон қабатының бұзылуының себептері мен салдарын түсіндіру

4) "Қолданбалы кіріктірілген ғылымдар" бөлімі:

4-кесте

Бөлімшелер	Оқытудың мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
4.1 Молекулярлық биология мен биохимия	7.4.1.1 судың қасиеті мен тірі ағзалар тіршілігі үшін маңызын сипаттау; 7.4.1.2 тағамдық өнімдердегі нәрлі заттардың сәйкестігінің кестесін пайдаланып азық-түліктер құрамындағы уыз,	8.4.1.1 тірі ағзалар тіршілік әрекеті үшін микро-және макроэлементтердің ролін түсіндіру; 8.4.1.2 минералды тыңайтқыштардағы азот, калий және	9.4.1.1 биологиялық мысалдарды пайдаланып полимерлер мен мономерлер арасындағы айырмашылықты сипаттау; 9.4.1.2 заттар құрылысының кестесін қолданып көмірсулар мен липидтердің биологиялық қызметтерін сипаттау; 9.4.1.3	10.4.1.1 ферменттің әрекет ету механизмін түсіндіру; 10.4.1.2 дезоксирибонуклеин қышқылы молекуласының қос шийршықты құрылымын сипаттау; 10.4.1.3 дезоксирибонуклеин қышқылының молекуласын

	май, көмірсулардың бар болуын дәлелдеу	фосфордың өсімдіктер үшін маңызын түсіндіру	з а т т а р құрылысының кестесін қолданып уыздардың қасиеттері мен биологиялық қызметтерін сипаттау	құрылымдық қағидалары негізінде үлгілеу
4.2 Жасушалық биология	7.4.2.1 "жасуша", "ұлпа", "мүше", " мүшелер жүйесі" ұғымдарына анықтама беру	8.4.2.1 жануарлар және өсімдіктер жасушаларының суреттерін пайдаланып жануарлар және өсімдіктер жасушаларын ажырату; 8.4.2.2 өсімдік және ж а н у а р ұлпаларының кестесін қолданып өсімдік және жануар ұлпаларын жіктеу	9.4.2.1 суреттерді пайдаланып прокариот және эукариот жасушаларының құрылысын салыстыру	10.4.2.1 жануарлар және өсімдіктер жасушаларының суреттерін пайдаланып өсімдік және жануар жасушалары-ның негізгі бөліктерінің құрылысы мен қызметін түсіндіру; 10.4.2.2 микрофотографияны қолданып жасушаның сызықтық ұлғаюын есептеу
4.3 Микробиология және биотехнология	7.4.3.1 суреттерді пайдаланып бактериялар формаларының әртүрлілігін сипаттау; 7.4.3.2 дайын сипаттама бойынша ірімшік және йогурт өндірісін зерттеу; 7.4.3.3 антибиотиктер, антисептиктер мен залалсыздандыру құралдарының қолданылуын сипаттау; 7.4.3.4 вирустар мен бактериялардың суреттерін пайдаланып вирустар тіршіліктің жасушасыз формасы екендігін түсіндіру		9.4.3.1 қарапайымдылар, бактериялар, саңырауқұлақтар, вирустармен туындайтын аурулардың ерекшеліктері мен алдын алу шараларын сипаттау	10.4.3.1 видеожазбаларды пайдаланып инсулин өндіру мысалында биотехнологиялық үдерістің жалпы схемасын сипаттау; 10.4.3.2 кестелерді қолданып, биотехнологияда өндірілетін өнімдерге мысал келтіру
				10.4.4.1

4.4 Биофизика			9.4.4.1 тік жүріске байланысты адам қозғалуының биомеханикалық ерекшеліктерін зерттеу	тірі ағзалардағы электрлі үдерістерді түсіндіру; 10.4.4.2 " " компьютер-ми" интерфейс технологиясының ерекшеліктерін түсіндіру
---------------	--	--	---	--

29. Бағдарлама психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "Биология" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспары негізінде осы Бағдарламаның қосымшасына сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді жоспарда барлық сынып бойынша әр бөлімде қамтылатын оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

30. Бөлімдер мен тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Негізгі орта білім беру
деңгейінің
7-10 сыныптары үшін
"Биология" пәнінен
жаңартылған мазмұндағы
үлгілік оқу бағдарламасына
қосымша

Психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "Биология" пәнінен жаңартылған мазмұндағы Үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша Ұзақ мерзімді жоспар

1) 7-сынып:

1-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан	<p>Ортаның экологиялық факторлары : абиотикалық (температура, жарық, рН, ылғалдылық) биотикалық (микроағзалар, жануарлар, өсімдіктер). Зертханалық жұмыс "Жергілікті жердің экожүйелерін зерттеу (мектеп ауласы мысалында)"</p> <p>Қоректік тізбектер және қоректік торлар</p> <p>Модельдеу "Қоректік тізбек пен торды құру"</p>	<p>7.3.1.1 қоршаған орта факторларының кестесін пайдаланып жергілікті жер экожүйесіндегі қоршаған орта факторларының тірі ағзаларының тіршілік әрекеті мен таралуына әсерін зерттеу</p> <p>7.3.1.2 табиғи қоректік тізбектерді салыстыру</p> <p>7.3.1.3 суреттерге негізделіп қоректік тізбекті және қоректік торларды құру</p>

Экожүйелер	Экологиялық сукцессиялар: бірінші және екінші реттік сукцессиялар. Экожүйелердің алмасуы	7.3.1.4 экологиялық сукцессия үдерісін сипаттау
	Қазақстанда ерекше қорғалатын аймақтар. Жергілікті жердің ерекше қорғалатын аймақтары	7.3.2.1 Қазақстан Республикасының ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың өсімдіктері мен жануарларын сипаттау
	Қазақстан Республикасының Қызыл кітабы. Жергілікті өңірдің ҚР Қызыл кітабына енгізілген жануарлары мен өсімдіктері	7.3.2.2 Қазақстан Республикасының Қызыл кітабына енгізілген жергілікті өңірдің жануарлары мен өсімдіктеріне мысал келтіру
Тірі ағзаларды жүйелеу	Тірі ағзалардың бес патшалығына жалпы сипаттама: прокариоттар, протисталар, саңырауқұлақтар, өсімдіктер, жануарлар. Өсімдіктер мен жануарлардың негізгі жүйелік топтары: Патшалықтар, Типтер, Бөлімдер, Кластар. Өсімдіктер мен жануарларды жүйелеудің маңызы	7.1.1.1 схемалардың көмегімен жүйелеудің маңызын түсіндіру; 7.1.1.2 тіректік схемаларды пайдалана отырып жүйеленуде тірі ағзалардың орнын анықтау
	Дихотомиялық әдіс. Дихотомиялық кілттерді қолдану	7.1.1.3 жекелеген ағзаларға қарапайым дихотомиялық кілттерді қолдану
	Зертханалық жұмыс "Өсімдіктер бөлімдеріндегі ерекшелік белгілерді анықтау: балдырлар, мүктәрізділер, қырықжапырақ тәрізділер, ашық тұқымдылар және жабық тұқымдылар"	7.1.1.4 салыстырмалы кестені қолдана отырып балдырлар, мүктәрізділер, қырықжапырақ тәріздестер, ашықтұқымдылар және жабықтұқымдылар мысалында өсімдіктердің ерекшеліктерін сипаттау
	Зертханалық жұмыс "Дара жарнақты және қосжарнақтылар өсімдіктер кластарының белгілерін зерттеу"	7.1.1.5 айырмашылықтар кестесін пайдаланып, даражарнақты және қосжарнақты өсімдіктер кластарын негізгі белгілеріне қарай ажырату
	Саңырауқұлақтар патшалығы. Зең саңырауқұлақтары: мукор, пеницилл. Біржасушалы саңырауқұлақтар – ашытқы саңырауқұлағы. Көпжасушалы саңырауқұлақтар. Қалпақты саңырауқұлақтар. Жеуге жарамды және улы саңырауқұлақтар	7.1.1.6 саңырауқұлақтар кестесіне негізделіп саңырауқұлақтардың ерекшелік белгілерін сипаттау
2-тоқсан		
	Жасуша, ұлпа, мүше, мүшелер жүйесі түсініктері	7.4.2.1 "жасуша", "ұлпа", "мүше", "мүшелер жүйесі" ұғымдарына анықтама беру

Жасушалық биология Су және органикалық заттар	Судың қасиеттері: беттік керілу, судың қозғалысы, еріткіштігі, қайнау және балқу температурасы, жылусыйымдылығы. Судың биологиялық маңызы және оның еріткіш ретіндегі, температураны сақтау мен реттеудегі ролі. Зертханалық жұмыс "Судың тірі ағзалар үшін маңызы мен қасиеттерін зерттеу"	7.4.1.1 судың қасиеті мен тірі ағзалар үшін маңызын сипаттау
	Азық-түліктердегі органикалық заттар: уыздар, майлар, көмірсулар. Зертханалық жұмыс "Азық-түліктерде көмірсулар, нәруыздар және майлардың бар болуын зерттеу"	7.4.1.2 тағамдық өнімдердегі нәрлі заттардың сәйкестігінің кестесін пайдаланып азық-түліктер құрамындағы уыз, май, көмірсулардың бар болуын дәлелдеу
Заттардың тасымалдануы	Заттар тасымалдануының тірі ағзалардың тіршілік әрекеті үшін маңызы. Заттардың тасымалдануына қатысатын тірі ағзалардың мүшелері мен мүшелер жүйесі	7.1.3.1 тірі ағзалардағы қоректік заттардың тасымалының маңызын түсіндіру; 7.1.3.2 өсімдіктерде заттардың тасымалын қамтамасыз ететін мүшелерді танып білу
	Сабақ және тамыр. Сабақтың ішкі құрылысы: қабық, камбий, сүрек, өзек. Тамыр аймақтары: бөліну, өсу, сору және өткізу аймақтары. Тамырдың ішкі құрылысы: флоэма, ксилема, камбий. Зертханалық жұмыс "Сабақтың ішкі құрылысын зерттеу". Зертханалық жұмыс "Тамыр аймақтарын зерттеу"	7.1.3.3 қолданбалы материалды пайдаланып сабақ пен тамырдың ішкі құрылысын зерттеу; 7.1.3.4 өсімдік мүшелерінің құрылысы мен қызметі бойынша кестені қолданып сабақ және тамырдың құрылысы мен қызметтерінің өзара байланысын сипаттау
	Ксилема, флоэма және олардың құрылымдық элементтері	7.1.3.5 суреттерді пайдаланып флоэма мен ксилеманың элементтерін құрылысын салыстыру
Тірі ағзалардың қоректенуі	Жапырақтың құрылысы мен қызметі. Жапырақтың ішкі құрылысы. Лептесік. Жапырақ фотосинтездеуші негізгі арнайы мүше. Судың булануы мен газдардың алмасуы	7.1.2.1 өсімдік мүшелерінің құрылысы мен қызметі кестесін қолданып жапырақтың ішкі құрылысын сипаттау және құрылысы мен оның қызметі арасындағы өзара байланысты түсіндіру
	Фотосинтезге қажетті жағдайлар. Зертханалық жұмыс "Фотосинтез үдерісіне қажетті жағдайларды зерттеу"	7.1.2.2 фотосинтез схемасына сүйеніп фотосинтез үдерісі үшін қажетті жағдайларды зерттеу
	Өсімдіктер мен жануарлар үшін тыныс алудың маңызы. Тыныс алу - энергия көзі	7.1.4.1 тірі ағзалардағы тыныс алу маңызын сипаттау
	Тыныс алу типтері: анаэробты және аэробты. Анаэробты және	

Тыныс алу	аэробты тынысалуды салыстыру: оттегінің қатысында/қатысынсыз, статикалық/динамикалық жұмыс, жылықанды/суыққанды жануарлар	7.1.4.2 анаэробты және аэробты тыныс алу типтерін ажырату
	Өсімдіктердің тыныс алуы. Тұқымның немесе өскіндердің тынысалуы. Зертханалық жұмыс "Өсімдіктердің тынысалуын зерттеу"	7.1.4.3 өсімдіктердегі тыныс аруды зерттеу
Бөліп шығару	Бөліп шығарудың тірі ағзалар үшін маңызы. Жануарлардағы бөліп шығару өнімдері. Зат алмасудың соңғы өнімдері.	7.1.5.1 ағзалардың тіршілік әрекетінде бөліп шығарудың маңыздылығын түсіндіру
	Өсімдіктердегі бөліп шығару өнімдері: тыныс алу мен фотосинтездің бастапқы және соңғы өнімдері. Зертханалық жұмыс "Өсімдіктердің тынысалу ерекшеліктерін өскіндер мысалында зерттеу"	7.1.5.2 өсімдіктердегі бөліп шығару ерекшеліктерін сипаттау
3-тоқсан		
Қозғалыс	Өсімдіктердің қозғалысы. Қозға-лыстың өсімдіктер тіршілігіндегі маңызы. Өсімдіктердің қозғалу тәсілдері (тропизмдер, таксистер, өсу қозғалыстары). Өсімдіктердің өсуі мен дамуына жарықтың әсері	7.1.6.1 өсімдіктердің қозғалысы себептерін түсіндіріп, қозғалыстың маңызын сипаттау (тропизмдер, таксистер)
	Жарықтың түсу деңгейіне қарай өсімдіктердің бейімделуі. Фотопериодизм күннің жарық түсу ұзақтығына ағзалардың бейімделуі	7.1.6.2 өсімдіктердің өсу бағытының суреттерін қолданып жарықтың өсімдіктердің өсуі мен дамуына әсерін түсіндіру; 7.1.6.3 өсімдіктердегі фотопериодизм ролін сипаттау
Үйлестіру және реттеу	Жүйке жүйесінің құрам бөліктері. Жүйке жүйесінің қызметі. Нейронның құрылысы: денесі, дендриттер, аксон. Нейронның қызметтері	7.1.7.1 жүйке жүйесі құрылысының кестесін пайдаланып жүйке жүйесінің қызметі мен құрылымдық компоненттерін атау; 7.1.7.2 жүйке жасушасының суретін пайдаланып жүйке жасушасының құрылымдық бөліктерін анықтау
	Рефлекстік доға: рецептор, сезгіш, аралық, қозғалыс нейрондары, жұмыс мүшесі. Зертханалық жұмыс "Тізе рефлексі"	7.1.7.3 рефлекстік доғаның схемасын мысалға алып, рефлекстік доғаны зерттеу
	Адам ағзасы үшін ұйқының маңызы. Биологиялық ритмдер.	

	<p>Ұйқының кезеңдері: баяу және жылдам ұйқы</p>	7.1.7.4 ағзаның тіршілік әрекетін қалпына келтіру және тынығуы үшін ұйқының маңызын түсіндіру
	<p>Жұмысқа қабілеттілік. Күн тәртібі . Оқу еңбегі мен дене еңбегінің гигиенасы. Күйзеліс. Күйзеліс жағдайларымен күрес және олардың алдын алу әдістері</p>	7.1.7.5 схемаларды немесе постерлерді пайдаланып жақсы психикалық денсаулықты сақтаудың принциптерін сипаттау
	<p>Жүйке жүйесінің қызметіне алкоголь, темекі, және наркотикалық заттардың әсері</p>	7.1.7.6 мүшелер мен жүйелерге зиянды әдеттердің тигізетін зардаптарының кестесін қолданып жүйке жүйесінің қызметіне алкоголь, шылым және есірткілік заттардың әсерін түсіндіру
Тұқымқуалау мен өзгергіштік	<p>Адамда белгілердің тұқым қуалауында гендер мен ДНҚ рөлі. Жүре пайда болған және тұқымқуалайтын белгілер. Хромосоманың құрылымы. Модельдеу "Адам ағзасындағы тұқым қуалайтын және тұқым қуаламайтын белгілерді зерттеу"</p>	7.2.4.1 белгілер кестесін қолданып адам ағзасындағы тұқым қуалайтын және тұқым қуаламайтын белгілерді зерттеу; 7.2.4.2 үздік және үздіксіз өзгергіштікке мысал келтіру; 7.2.4.3 белгілерді анықтаудағы гендердің рөлін түсіндіру
	<p>Әртүрлі ағзалар түрлерінің хромосомалар саны. Соматикалық және жыныс жасушалар. Гаплоидты және диплоидты хромосомалар жиыны</p>	7.2.2.1 әртүрлі ағзалар түрлеріндегі хромосомалар кестесін пайдаланып әртүрлі ағзалар түрлеріндегі хромосомалардың санын салыстыру; 7.2.2.2 сомалық және жыныс жасушаларындағы хромосомалар сандарын атау
4-тоқсан		
Көбею. Өсу және даму	<p>Өсімдіктердің жынысты және жыныссыз көбеюі. Өсімдіктердің жынысты және жыныссыз көбеюінің биологиялық маңызы</p>	7.2.1.1 өсімдіктердің жынысты және жыныссыз көбеюін сипаттау
	<p>Өсімдіктердің өсімді жолмен көбеюі, оның түрлері және табиғаттағы биологиялық маңызы. Өсімдік өсіруде өсімді жолмен көбею тәсілдерін қолдану. Қалемшелеу, сұлатпа өркен, телу (қалемшелермен, көзшелермен), көбею ұлпаларымен. Зертханалық жұмыс "Өсімдіктердегі вегетативті көбею тәсілдері"</p>	7.2.1.2 суреттерді пайдаланып өсімдіктердің өсімді көбею тәсілдерін салыстыру
	<p>Гүл құрылысы. Тозаңдану түрлері. Гүлдеу және тозаңдану. Тозаңдану түрлері (өздігінен, айқас, жасанды). Өсімдіктердегі ұрықтану туралы түсінік және зиготаның түзілуі.</p>	7.2.1.3 өздігінен және айқас тозаңданудың салыстырмалы артықшылықтарын сипаттау;

	Қосарлы ұрықтану. Қосарлы ұрықтанудың биологиялық маңызы	7.2.1.4 гүлді өсімдіктердегі қосарлы ұрықтанудың маңызын сипаттау
	Ағзалардың жеке дамуы түсінігі. Өсімдіктер мен жануарлардағы онтогенез кезеңдері. Бөліну, өсу, көбею, қартаю. Өсімдіктердің өсуі . Сабақтың ұзарып және жуандап өсуі. Камбийдің рөлі. Жылдық сақиналар. Зертханалық жұмыс " Жылдық сақинаны санау"	7.2.3.1 ағзадардың даму кестелерін қолданып ағзадардың өсу мен даму үдерістерін сипаттау; 7.2.3.2 өсімдіктердің ұзарып және жуандап өсу үдерісін зерттеу
Микробиология және биотехнология	Бактериялардың формаларының әртүрлілігі. Бактериялардың таралуы. Зертханалық жұмыс " Пішен таяқшасының сыртқы пішінін қарастыру". Бұршақ тұқымдастардың тамырындағы түйнек бактериялары	7.4.3.1 суреттерді пайдаланып, бактериялар формаларының әртүрлілігін сипаттау
	Бактерияларды пайдалану. Табиғаттағы және адам өміріндегі бактериялардың маңызы. Зертханалық жұмыс "Өндірісте йогурт және ірімшік жасауды зерттеу"	7.4.3.2 дайын сипаттама бойынша ірімшік және йогурт өндірісін зерттеу
	Патогендермен күрес тәсілдері. Бактериялардың антибиотиктерге тұрақтылығы. Зертханалық жұмыс "Антибиотиктер, антисептиктер және залалсыздандыру өнімдерін қолдануды зерттеу"	7.4.3.3 антибиотиктер, антисептиктер мен залалсыздандыру өнімдерінің қолданылуын сипаттау
	Вирустар. Жасушасыз құрылым иелері вирустардың құрылыс ерекшеліктері	7.4.3.4 вирустар мен бактериялардың суреттерін пайдаланып вирустар тіршіліктің жасушасыз формасы екендігін түсіндіру

2) 8-сынып:

2-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаты
1-тоқсан		
Жасушалық биология	Жасуша – тірі ағзалардың құрылымдық негізгі өлшем бірлігі . Өсімдік және жануар жасушасын салыстыру. Жарық микроскопымен көруге болатын мүшеоидтар: пластидтер, вакуоль, ядро, цитоплазма, жасуша мембранасы, жасуша қабырғасы	8.4.2.1 жануарлар және өсімдіктер жасушаларының суреттерін пайдаланып жануарлар және өсімдіктер жасушаларын ажырату
	Өсімдік ұлпаларының әртүрлілігі: түзуші, жабын, негізгі, өткізгіш, механикалық, бөліп шығарушы	

	ұлпа. Жануар ұлпаларының әртүрлілігі: эпителий, дәнекер, бұлшық ет, жүйке. Зертханалық жұмыс: "Өсімдіктер ұлпаларын жіктеу". Зертханалық жұмыс: "Жануарлар ұлпаларын жіктеу"	8.4.2.2 өсімдік және жануар ұлпаларының кестесін қолданып өсімдік және жануар ұлпаларын жіктеу
Молекулалық биология	Микро- (мырыш, темір, селен, фтор) және макроэлементтердің (магний, кальций, калий, фосфор) тірі ағзалардың тіршілік әрекеті үшін маңызы.	8.4.1.1 тірі ағзалар тіршілік әрекеті үшін микро-және макроэлементтердің ролін түсіндіру;
	Өсімдіктерде макроэлементтердің тапшылығы (азот, калий, фосфор,) . Тыңайтқыштар: органикалық және минералдық (азотты, калийлі және фосфорлы)	8.4.1.2 минералды тыңайтқыштардағы азот, калий және фосфордың өсімдіктер үшін маңызын түсіндіру
Тірі ағзалардың көп түрлілігі	Омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың сыртқы құрылысындағы ерекшеліктер	8.1.1.1 белгілер кестесін қолданып омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың құрылысының айырмашылық белгілерін сипаттау;
	Буынаяқтылар типі. Хордалылар типі. Сыртқы белгілеріне қарай салыстырмалы сипаттама. Демонстрация "Хордалы жануарлар мен буынаяқтылардың ерекшелік белгілерін анықтау"	8.1.1.2 жануарлар құрылысының кестесіне негізделіп буынаяқтылар мен хордалы жануарлар кластарын ерекше белгілері бойынша тану
Қоректену	Жауын құртының, сиырдың және адамның асқорыту жүйесінің құрылысы. Модельдеу "Адамның, сиырдың және жауынқұртының" асқорыту жүйесінің құрылысын салыстыру	8.1.2.1 суреттерге негізделіп омыртқасыз-дар, күйіс қайыратын жануарлар мен адамның ас қорыту жүйесінің құрылысын салыстыру
2-тоқсан		
Заттардың тасымалдануы	Жануарлардағы қанайналым мүшелері: буылтық құрттарда, ұлуларда, буынаяқтыларда және омыртқалыларда	8.1.3.1 жануарлардағы заттар тасымалының схемасын пайдаланып жануарларда заттар тасымалына қатысатын мүшелерді танып білу
	Қанның құрамы мен қызметі. Қан түйіршіктері: эритроциттер, лейкоциттер, тромбоциттер. Плазма. Қанның қызметі: транспорттық, гомеостаздық, қорғаныштық	8.1.3.2 қан құрамының кестесін пайдаланып қан құрамы мен қызметін сипаттау
	Буылтық құрттардың (жауын құрт), ұлулардың, буынаяқтылардың	8.1.3.3 суреттерді пайдаланып жануарлардың жүрегі мен қантамырлардың құрылысын сипаттау;

	және омыртқалылардың жүрегі және қантамырларының құрылысы мен қызметі	8.1.3.4 қантамыр қабырғасының құрылысы мен олардың қызметі арасындағы байланысты орнату;
	Қан тамырлар жүйесінің түрлері. Ашық және тұйық қанайналым жүйелері. Үлкен және кіші қанайналым шеңберлері. Адамның қанайналым жүйесі	8.1.3.5 жануарлардың мүшелер жүйесін салыстыру кестесін пайдаланып жануарлардың қантамырлар жүйесінің түрлерін сипаттау
3-тоқсан		
Тыныс алу	Омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың тыныс алу мүше-лері (бунақденелілердің демтүтіктері, балықтарының желбезектері, құстардың және сүтқоректілердің өкпесі). Модельдеу "Омыртқалы және омыртқасыз жануарлардың тынысалу жүйесі мүшелерін салыстыру"	8.1.4.1 жануарлардың ішкі құрылысының кестесіне негізделіп омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың тыныс алу мүшелерін салыстыру
Бөліп шығару	Жануарлардың бөліп шығару жүйелері. Жануарлардың бөліп шығару жүйелерінің құрылысын салыстыру	8.1.5.1 омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың бөліп шығару жүйелерінің құрылысын салыстыру
Қозғалыс	Жануарлардың қозғалыс мүшелері . Тірі ағзалардағы қозғалыстың рөлі. Жануарлардың қозғалу тәсілдеріне мысалдар. Жануарлардың мекен ортасы мен қозғалыс тәсілдері арасындағы байланыстарды анықтау	8.1.6.1 омыртқалы және омыртқасыз жануарлардың қозғалыс мүшелерін салыстыру
Үйлестіру және реттеу	Жүйке жүйесінің типтерін салыстыру: диффузиялы, сатылы, түйнекті, түтіктәрізді	8.1.7.1 жануарлар жүйке жүйесінің құрылысының схемасын пайдаланып жануарлардың жүйке жүйесінің типтерін салыстыру
	Жүйке жүйесінің орталық және шеткі бөлімдері. Жұлын. Ми. Ми бөлімдері, олардың құрылысы мен қызметтері: сопақша ми, артқы (ми көпірі, мишық), орталық және аралық ми. Үлкен ми сыңарлары	8.1.7.2 жануарлар жүйке жүйесінің құрылысының схемасын пайдаланып орталық жүйке жүйесі бөлімдерінің құрылысы мен қызметін салыстыру
	Ішкі мүшелер жұмысының жүйкелік реттелуі	8.1.7.3 жануарлар жүйке жүйесінің қызметінің кестесін пайдаланып вегетативті жүйке жүйесінің қызметін сипаттау
	Мінез-құлықтың рефлекторлық табиғаты: шартсыз және шартты рефлекстер. Шартты рефлекстердің сөнуді	8.1.7.4 рефлекстік доға құрылысының негізінде мінез-құлықтың рефлекторлық табиғатын түсіндіру
4-тоқсан		

Көбею	Митоз. Мейоз. Митоз бен мейоздың биологиялық маңызы	8.2.2.1 тірі ағзалардың өсуі мен дамуы үшін митоз бен мейоздың маңызын түсіндіру
	Жануарлардың көбею формалары. Жыныссыз көбею типтері. Жынысты көбею	8.2.1.1 жануарлардың көбею тәсілдерін салыстыру
	Мүктер мен қырықжапырақтардың тіршілік циклі. Гаметофит. Спорофит	8.2.1.2 суреттерді пайдаланып мүктер мен қырықжапырақтардың мысалында жынысты (гаметофит) және жыныссыз (спорофит) ұрпақтарының ерекшеліктерін түсіндіру
	Ашық тұқымды және жабық тұқымды өсімдіктердің тіршілік циклі	8.2.1.3 тіршілік циклінің схемасын пайдаланып ашық тұқымды және жабық тұқымды өсімдіктердің тіршілік циклінің ерекшеліктерін түсіндіру
Өсу және даму	Жануарлардағы тура және түрленіп даму онтогенез типтері. Бунақденелілердің шала және толық түрленіп дамуына мысалдар. Модельдеу "Жануарлардағы онтогенез типтерін салыстыру"	8.2.3.1 онтогенез кестелерін пайдаланып өсімдіктер мен жануарлардың онтогенез кезеңдерін ажырату; 8.2.3.2 жануарлардың онтогенезіндегі тура және түрленіп даму типтерін салыстыру
	Эмбрионалдық даму кезеңдері: бластула, гастрюла, нейрула. Ұлпалар мен мүшелердің дифференциялануы. Мүшеогенез	8.2.3.3 суреттерді пайдаланып эмбрионалдық даму кезеңдерін сипаттау; 8.2.3.4 әр түрлі ұрық жапырақшаларынан қалыптасқан мүшелер мен ұлпалар дифференциасын сипаттау
Тұқым қуалаушылық пен өзгергіштік заңдылықтары	Генетикалық материалды сақтаушы және тасымалдаушы ДНҚ жайлы түсінік	8.2.4.1 хромосомадағы генетикалық ақпарат ДНҚ-ның маңызын түсіндіру
Биосфера, экожүйе, популяция	Экожүйелердің компоненттері. Су және құрлық экожүйелері. Модельдеу "Су және құрлық экожүйелерін салыстыру".	8.3.1.1 мысалдарды қолданып экожүйелердің жалпы құрылымының схемасын жасау; 8.3.1.2 су және құрлық экожүйелерін салыстыру
	Популяцияның құрылымының негізгі сипаттамалары және ерекшеліктері.	8.3.1.3 популяция құрылымының схемасын пайдаланып популяцияның негізгі қасиеттерін және құрылымдық ерекшеліктерін сипаттау
	Ағзалардың тіршілікке қабілеттілігінің әртүрлі тәсілдері (тіршілікті сақтаудың К және Г стратегиялары)	8.3.1.4 ағзалардың түрлі тірі қалу тәсілдерін зерттеу
		8.3.2.1 видеофильмдерді пайдаланып адам мен экожүйе

Адам қызметінің қоршаған ортаға әсері	Адам экожүйенің бір бөлігі. Антропогендік фактор	арасындағы қарым-қатынастарды сипаттау
	Адам әрекеттерінің экожүйеге жағымсыз әсері	8.3.2.2 экожүйеге жағымсыз әсер ететін адам тіршілігінің шаруашылық салаларынан мысалдар келтіру

3) 9-сынып:

3-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаты
1-тоқсан		
Жасушалық биология	Прокариот және эукариот жасушалардың құрылысы: ядроның болуы және орналасуы, жасуша қабырғасы, жасуша мембранасы, пластидтер, митохондрия, рибосомалар, Гольджи аппараты, эндоплазмалық тор, лизосомалар, вакуоль	9.4.2.1 суреттерді пайдаланып прокариот және эукариот жасушаларының құрылысын салыстыру
Тірі ағзалардың көп түрлілігі. Биосфера және экожүйе	"Жыртқыш-жемтік" қарым-қатынас түрі. Популяция санының өзгеруі	9.3.1.1 жыртқыш-құрбан қарым-қатынасы мысалында популяция санының өзгеру себептерін орнату
	Тірі ағзалардың өзара қарым-қатынас түрлері. Ағзалардың тікелей және жанама қарым-қатынас түрлері	9.3.1.2 тірі ағзалардың өзара қарым-қатынас түрлерін сипаттау
	Қоршаған орта жағдайларының өзгерістеріне ағзалардың бейімделуі	9.3.1.3 жергілікті материал мысалында тірі ағзалардың қоршаған ортаның өзгермелі жағдайларына бейімделу механизмдерін түсіндіру
Адам қызметінің қоршаған ортаға әсері	Адамның табиғаттағы рөлі. Табиғатты тиімді пайдалану. Табиғатты қорғау	9.3.2.1 биологиялық әртүрлілікті сақтаудың және қолдауды қажеттіктің себептерін негіздеу;
	Биологиялық алуан түрлілікті сақтау. Дүниежүзілік тұқым қоры	9.3.2.2 Дүниежүзілік тұқым қорының маңызын бағалау
	Қазақстан Республикасының экологиялық проблемалары. Себептері, салдары және оларды шешу жолдары	9.3.2.3 Қазақстан аумағындағы экологиялық проблемалардың туындау себептері мен оларды шешу жолдарын түсіндіру
	Ыдырау үдерісі. Асқорыту ферменттерінің әсері	9.1.2.1 асқорыту жолдары құрылысының схемасын пайдалана отырып, адамның асқорыту үдерістерін мұқият сипаттау
		9.1.2.2 тістер құрылысының схемасын қолданып әртүрлі типті тістердің құрылысы мен

Қоректену	Тістің құрылысы мен қызметі, сүт тістердің тұрақты тістерге ауысуы . Тіс гигиенасы. Адамның ас қорыту жолдарының құрылысы. Ас қорыту бездері. Ас қорыту мүшелерінің қызметі	қызметтері арасындағы байланыс және тісті күту ережелерін сипаттау; 9.1.2.3 адамның ас қорыту жүйесінің құрылысы мен қызметтері арасындағы өзара байланысты түсіндіру
	Тамақтану гигиенасы. Асқорыту мүшелерінің жұқпалы аурулары және олардың алдын алу. Тағамнан уланудың алдын алу. Алғашқы жәрдем шаралары. Ішек құрт ауруларының алдын алу	9.1.2.4 асқорыту жолдарының схемасын пайдалана отырып, ас қорыту жолы ауруларының себептерін және астан улану белгілерін анықтау
	Дәрумендер және олардың маңызы. Суда еритін және майда еритін дәрумендер. Дәрумендердің тәуліктік мөлшері. Авитаминоз, гиповитаминоз және гипервитаминоз. А авитаминоздағы ақшам соқыр, В1 авитаминоздағы бери-бери ауруы, С авитаминоздағы цинга, Д авитаминоздағы мешел аурулары. Зертханалық жұмыс: "Тағамдық заттар құрамынан С дәруменді анықтау	9.1.2.5 дәрумендер кестесін қолданып, адам ағзасындағы дәрумендердің маңыздылығын сипаттау; 9.1.2.6 тағамдық өнімдердегі дәрумендер мөлшерінің кестесін қолданып, құрамында дәрумендердің маңызды мөлшері бар азық-түліктер тізімін жасау; 9.1.2.7 азық-түлік құрамындағы С дәруменін анықтау
Заттар тасымалы	Ағзаның ішкі ортасы және оның маңызы. Лимфа. Лимфа айналымы мен оның маңызы. Гомеостаз. Ағзаның ішкі ортасы: қан, лимфа, ұлпа сұйықтығы	9.1.3.1 қан жүйесінің құрылысы мен қызметінің өзара байланысы схемасын қолданып лимфа жүйелерін және қан, ұлпалық сұйықтық пен лимфа арасындағы өзара байланысты сипаттау
	"Әртүрлі ағзалардың қан жасушаларын зерттеу. Қан жасушаларын формасына, мөлшеріне, санына және ядросының болуына қарай салыстыру" зертханалық жұмысы	9.1.3.2 оқулықтағы суреттерді қолданып дайын микропрепараттар арқылы әртүрлі ағзалардың қан жасушаларының құрылыс ерекшеліктерін зерттеу
	Иммунитет. Гуморальдық және жасушалық иммунитет. Лейкоциттердің түрлі типтері және олардың қызметтері. Т- және В- лимфоциттердің әрекет етуі	9.1.3.3 лейкоциттердің түрлі типтерінің қызметтерін түсіну; 9.1.3.4 гуморальдық және жасушалық иммунитетті салыстыру
	Иммунитет. Иммунитеттің түрлері : туа пайда болған және жүре пайда болған иммунитет. Екпенің (вакцин) түрлері және оның жасанды иммунитетті қалыптастырудағы маңызы. Жұқпалы аурулардың алдын алу	9.1.3.5 аурулардың алдын алуындағы вакцинацияның ролін бағалау

	Қан топтары. Қан құю. Резус-фактор. Агглютинация. Резус-конфликт	9.1.3.6 агглютинация және резус-конфликт механизмдерін түсіндіру
	Зертханалық жұмыс: "Дене жаттығуларының жүрек жұмысына әсерін зерттеу"	9.1.3.7 дене жаттығуларының жүрек жұмысына әсерін зерттеу
	Жүрек - қантамырлар жүйесі аурулары (гипертония, инфаркт, тахикардия, ишемиялық ауру, атеросклероз, инсульт). Аурудың себептері: тұқым қуалайтын ауруларға бейімділік, салауатты өмір салтын дұрыс ұстанбау	9.1.3.8 қантамыр жүйесі мүшелерінің ауруларының себептері мен ауру белгілерін мысалдармен сипаттау
2-тоқсан		
Тыныс алу	Тынысалу мүшелері. Адамның тынысалу жолдарының құрылысы мен газалмасу мүшелері	9.1.4.1 адамның ішкі мүшелерінің құрылыс кестесін мысалға ала отырып, адамның тыныс алу мүшелерінің құрылыс ерекшеліктерін танып білу
	Альвеола мен қан арасындағы газ алмасу. Өкпедегі қанның оттекке қанығуы. Ұлпа мен қан арасындағы газ алмасу. Қанның көмірқышқыл газына қанығуы, жасушаның оттекке қанығуы	9.1.4.2 өкпе мен ұлпадағы газ алмасу механизмдерін сипаттау
	Тыныс алу және тыныс шығару механизмі. Кеуде қуысының құрылысы. Тыныс алуға және тыныс шығаруға қатысатын бұлшықеттер. Тыныс алу және тыныс шығарудағы көкеттің маңызы. Ауа жүретін жолдардағы қысымның өзгеруі	9.1.4.3 тыныс алу және тыныс шығару механизмін түсіндіру
	Тыныс алудың минуттық көлемі. Өртүрлі жастағы, физикалық дамыған, ер және әйел адамдардың өкпесінің тіршілік сыйымдылығы. Тыныс алу қозғалыстарының жиілігі. Шылым шегудің өкпенің тіршілік сыйымдылығына әсері. Зертханалық жұмыс: "Өкпенің тіршілік сыйымдылығын зерттеу"	9.1.4.4 өкпенің тіршілік сыйымдылығын анықтау және қалыпты жағдайдағы және дененің физикалық жүктемесі кезіндегі тыныс алудың минуттық көлемін анықтау
	Тыныс алу мүшелерінің аурулары. Тыныс алу мүшелерінің ауруларының себептері мен алдын алу жолдары: өкпе обыры, астма, бронхит, туберкулез, тұмау	9.1.4.5 тыныс алу мүшелерінің ауруларының себептері мен олардың алдын алу жолдарын түсіндіру
		9.1.5.1 терінің құрылысы мен қызметінің кестесін пайдаланып

Бөліп шығару	Терінің маңызы, құрылысы мен қызметі. Тер бөлінудің реттелуі	терінің құрылысы мен оның бөліп шығарудағы маңызын сипаттау
	Тері ауруларының пайда болу себептері мен салдары. Белгілері мен алдын алу шаралары	9.1.5.2 тері ауруларының алдын алу шараларын түсіну
	Зәр шығару жүйесі мүшелерінің құрылысы (бүйрек, несепағар, қуық, несеп жолы) мен қызметі. Бөліп шығару және сүзу мүшелері	9.1.5.3 ішкі мүшелердің құрылыс кестесін қолданып адамның зәр шығару жүйесі мүшелерінің құрылысы мен қызметтерін сипаттау
	Бүйректің құрылысы (қыртысты және миы қабат, нефрон, пирамида, астауша, бүйрек өзекшелері)	9.1.5.4 бүйрек құрылысының суретін пайдаланып бүйректің құрылымдық бөліктерін танып білу
	Нефронның құрылысы және қызметі	9.1.5.5 нефронның құрылысы мен қызметін сипаттау
	Ультрафилтрация. Абсорбция және таңдамалы реабсорбция. Несептің құрамы. Филтрация мен кері филтрацияның себептері	9.1.5.6 филтрация және несептің түзілуі үдерістерін сипаттау
	Бүйрек жұмысына әсер ететін факторлар: тамақтану рационы, дене температурасының күрт түсуі, дәрілік препараттар, созылмалы және инфекциялық аурулар (кариес, іріңді ангина)	9.1.5.7 бүйректің жұмысына әсер ететін факторларды сипаттау
	Зәр шығару жүйесінің гигиенасы. Бүйрек және зәр шығару жүйесінің аурулары: пиелонефрит, цистит, бүйрекке тастың жиналуы. Себептері және алдын алу шаралары	9.1.5.8 зәр шығару жүйесі, бүйрек ауруларының алдын алу шараларын түсіндіру
3-тоқсан		
	Көру мүшелерінің құрылысы. Көрудің маңызы. Көру қызметінің бұзылуы. Көру гигиенасы. Зертханалық жұмыс: "Көру арқылы қабылдауын зерттеу (көру жітілігі мен көру аймағының шегін зерттеу)"	9.1.7.1 Көру арқылы қабылдау құрылысының схемасын пайдаланып көру арқылы қабылдау ерекшеліктерін зерттеу және көру гигиенасы ережелерін сипаттау
	Есту мүшесінің құрылысы. Естудің маңызы. Естудің бұзылу себептері. Есту мүшесінің гигиенасы. Зертханалық жұмыс "Дыбысты қабылдау ерекшеліктерін зерттеу (құлақтың есту қабілетін анықтау)"	9.1.7.2 дыбысты қабылдау құрылысының схемасын пайдаланып дыбысты қабылдау ерекшеліктерін зерттеу және есту мүшелерінің гигиенасы ережелерін сипаттау
	Таяқшаның, құтышаның және түкті жасушалардың құрылымы мен қызметі. Зертханалық жұмыс:	9.1.7.3 көру және есту рецепторларының схемасына

Үйлестіру және реттеу	"Соқыр дақты анықтау, түстердің араласуына тәжірибе, дыбыстың ауа және сүйек арқылы өтуі"	негізделіп көру және есту рецепторларының құрылымы мен қызметін сәйкестендіру
	"Гормондар", "Гуморальдық реттелу" ұғымдары. Эндокринді, экзокринді және аралас бездердің орналасуы және қызметі	9.1.7.4 адамның суретін пайдаланып эндокикринді, экзокринді және аралас бездердің орналасқан жерлерін анықтау
	Бездерден бөлінетін гормондар	9.1.7.5 ішкі секреция бездері қызметінің кестесін қолданып бездердің негізгі қызметтерін түсіндіру
	Эндокринді бездер қызметінің бұзылуынан туындаған аурулар (гипо- және гиперфункция)	9.1.7.6 эндокриндік бездер қызметінің бұзылуынан туындаған ауруларды атау
	Адам денесінде орналасқан тері рецепторлары (терморцепторлар, механорецепторлар, ноцицепторлар) Зертханалық жұмыс: "Тері сезімталдығын зерттеу"	9.1.7.7 терінің сезімталдығын зерттеу
	Жылықанды жануарлардың тұрақты температураны сақтауындағы терінің рөлі. Температураға сезімталдық. Терморцепторлардың температураның өзгеруіне бейімделуі	9.1.7.8 жылықанды жануарлардың дене температураны сақтаудағы терінің ролін сипаттау
Қозғалыс. Биофизика	Адам қаңқасының құрылысы. Тірек-қимыл жүйесінің маңызы мен қызметі	9.1.6.1 тірек-қимыл жүйесі қызметтерінің кестесін пайдаланып тірек-қимыл жүйесінің қызметтерін сипаттау
	Сүйектің макро- және микроскопиялық құрылысы. Сүйектің химиялық құрамы. Зертханалық жұмыс: "Сүйектің макро және микроскопиялық құрылысы". Демонстрация "Сүйектің химиялық құрамы"	9.1.6.2 сүйектің химиялық құрамын, макро және микроскопиялық құрылысын зерттеу
	Сүйектің байланыс түрлері: қозғалмайтын, жартылай қозғалмалы, қозғалмалы	9.1.6.3 суреттерді пайдаланып сүйектердің байланыс түрлерін салыстыру
	Буынның құрылысы және қызметтері. Сүйек буындарының атқаратын қызметіне сәйкес бейімделуі	9.1.6.4 буынның әр түрлі типтерінің құрылысы мен олардың қызметтері арасындағы байланысты орнату
	Бұлшықет ұлпаларының құрылысы мен қызметі (бірыңғай салалы, көлденең жолақты қаңқа, көлденең жолақты жүрек)	9.1.6.5 ұлпа түрлерінің кестесін қолданып бұлшық ет ұлпасының түрлері мен олардың қызметтерін сипаттау

	Зертханалық жұмыс: "Бұлшық ет ұлпаларының құрылысын зерттеу" . Адам денесінің бұлшық еттерін жіктеу	9.1.6.6 адамның бұлшықет топтарын және бұлшық ет талшығының құрылысын атау
	Гиподинамия. Сымбаттың бұзылуы және жалпақтабандылықтың пайда болу себептері	9.1.6.7 гиподинамия салдарын атау
	Сымбаттың бұзылуы мен жалпақтабандылықтың алдын алу шаралары	9.1.6.8 сымбаттың бұзылуы және жалпақтабандылық суреттерін пайдаланып сымбаттың бұзылуы және жалпақтабандылықтың пайда болу себептерін анықтау
	Тік жүріске байланысты адам қозғалуының биомеханикалық ерекшеліктері. Тік жүріске байланысты адамның қаңқа құрылысының ерекшеліктері. Тік жүріске байланысты бұлшық еттің маңызы. Тік жүру кезіндегі дененің ауырлық орталығы. Адам денесіндегі иіндер	9.4.4.1 тік жүруге байланысты адам қозғалуының биомеханикалық ерекшеліктерін зерттеу
4-тоқсан		
Молекулалық биология	Жасушаның құрамындағы органикалық заттар. Мономерлер мен полимерлер арасындағы айырмашылық	9.4.1.1 биологиялық мысалдарды пайдаланып полимерлер мен мономерлер арасындағы айырмашылықты сипаттау
	Көмірсулар – энергия көзі. Глюкоза, сахароза, гликоген, крахмал, жасұнық пен хитиннің маңызы және қызметтері. Липидтердің қасиеттері мен қызметі. Липидтердің әртүрлілігі: майлар, фосфолипидтер, балауыз	9.4.1.2 заттар құрылысының кестесін қолданып көмірсулар мен липидтердің биологиялық қызметтерін сипаттау
	Уыздар, қасиеттері мен қызметтері	9.4.1.3 заттар құрылысының кестесін қолданып уыздар-дың қасиеттері мен биологиялық қызметтерін сипаттау
Тұқым қуалаушылық пен өзгергіштік заңдылықтары	Тұқым қуалаушылық пен өзгергіштіктің эволюциядағы маңызы. Өзгергіштік пен қоршаған орта жағдайларына бейімделгіштік арасындағы өзара байланыс	9.2.4.1 тұқым қуалаушылық пен өзгергіштіктің эволюциядағы ролін сипаттау
	Қолдан сұрыптау және оның селекция үшін маңызы. Қолдан сұрыптау түрлері	9.2.4.2 ағзалар селекциясы үшін қолдан сұрыптаудың маңызын сипаттау
	Мәдени өсімдіктер мен үй жануарларының шығу орталықтары	9.2.4.3 мәдени өсімдіктер мен үй жануарларының шығу тегінің орталықтарын атау

	Қазақстан территориясында кездесетін егістік дақылдар мен үй жануарларының қолтұқымдары. Маңызды белгілер	9.2.4.4 маңызды мәдени өсімдіктер іріктемелері мен үй жануарлары қолтұқымын сипаттау
Микробиология және биотехнология	Жұқпалы аурулар және олардың алдын алу: амебалық қантышқақ, фитофтороз, оба, күл, лейшмания, герпес	9.4.3.1 қарапайымдылар, бактериялар, саңырауқұлақтар, вирустармен туындайтын аурулардың ерекшеліктері мен алдын алу шараларын сипаттау
Көбею	Адамның жыныс жүйесінің құрылымы мен қызметі	9.2.1.1 адамның жыныс жүйесінің құрылысын сипаттау
	Зертханалық жұмыс "Аталық және аналық гаметалардың құрылысын зерттеу"	9.2.1.2 аталық және аналық жыныс жасушаларының құрылыс ерекшеліктерін зерттеу
	Екінші реттік жыныстық белгілер. Ұлдар мен қыздардың жыныстық жетілуі. Биологиялық және әлеуметтік жетілу	9.2.1.3 жыныстық жетілу кезеңіндегі екінші реттік жыныстық белгілердің дамуын сипаттау
	Менструалдық цикл. Менструалдық циклдағы эстроген мен прогестерон гормондарының маңызы	9.2.1.4 менструалдық цикл мен эстроген және прогестеронның маңызын сипаттау
	Контрацепция түрлері, олардың қолданылуы мен маңызы	9.2.1.5 контрацепция-ның маңызы мен түрлерін түсіну
	Жыныстық жолмен берілетін аурулар: жүре пайда болған иммундық дефицитінің синдромы (ЖИТС), сифилис, гонорея, гепатит В,С. Алдын алу шаралары	9.2.1.6 жыныстық жолмен таралатын аурулардың салдары мен алдын алу шараларын түсіндіру
Өсу және даму	Құрсақта даму. Ұрықтық дамудың алғашқы кезеңдері. Ұрықтың қалыптасуы мен дамуы	9.2.3.1 ұрықтың дамуындағы плацентаның маңызын түсіну; 9.2.3.2 ұрық пен эмбрионның дамуын салыстыру
	Шылым шегу, есірткі мен ішімдіктің адам ұрығының дамуына тигізетін әсері	9.2.3.3 зиянды әдеттер кестесін пайдаланып адам ұрығының дамуына шылым шегу, алкоголь мен басқа есірткілер әсерінің салдарын түсіндіру

4) 10-сынып:

4-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаты
1-тоқсан		
	Жасушаның негізгі компоненттерінің қызметтері. Жасуша құрылымдары: плазмалық мембрана, цитоплазма, ядро, эндоплазмалық тор, жасуша орталығы, рибосомалар, Гольджи аппараты мен лизосомалар,	10.4.2.1 жануарлар және өсімдіктер жасушаларының суреттерін пайдаланып өсімдік және жануар жасушаларының

Жасушалық биология	митохондрия, пластидтер, қозғалыс мүшеоидтары, жасушаның қосындылары. Құрылыстары және атқаратын қызметтері	негізгі бөлікте-рінің құрылысы мен қызметін түсіндіру
Тірі ағзалардың көп түрлілігі. Биосфера және экожүйе	Жасушалардың сызықтық ұлғаюын есептеу. Ұлғаю, актуальды өлшемі және суреттің нақты өлшемі. Өлшем бірліктерін СИ жүйесіне аудару (сантиметр-миллиметр-микромметр-нанометр). Модельдеу "Микрофотографияларды пайдаланып жасушаның сызықтық ұлғаюын есептеу"	10.4.2.2 микрофотографияны қолданып жасушаның сызықтық ұлғаюын есептеу
	Өртүрлі түрлерді сипаттауда бинарлық номенклатураны қолдану. Зертханалық жұмыс: "Анықтағыш көмегімен өсімдіктер мен жануарлар түрлерін (жергілікті жердің) анықтау"	10.1.1.1 өсімдіктер мен жануарлардың түрлерін ерекшелік белгілері бойынша танып білу (анықтағыш бойынша)
	Популяцияның өсуінің экспоненциалды және сигмоидты қисығы	10.3.1.1 популяция өсімінің экспоненциалдық және сигмоидтік үлгілерінің қисық сызықтарының графиктерін түсіндіру
	Экожүйедегі энергия тасымаланың тиімділігі. Энергия ағыны және коректік тізбектер	10.3.1.2 мысалдарды пайдаланып энергия ағымының тиімділігін есептеу
	Экологиялық пирамида түрлері	10.3.1.3 энергия, биомасса және сандар пирамидаларын салыстыру
	Табиғаттағы көміртек пен азот айналымы. Биосферадағы биохимиялық үрдістер. Топырақ пен шөгінді жыныстар түзудегі тірі ағзалардың рөлі	10.3.1.4 айналым схемасын қолданып азот пен көміртек айналымының табиғаттағы схемасын құру
Адам қызметінің қоршаған ортаға әсері	Пайдалы қазбаларды өндірудің қоршаған орта мен адам денсаулығына әсері	10.3.2.1 пайдалы қазбалар өндірудің және қайта өндірудің қоршаған ортаға әсерін түсіндіру
	Пестицидтердің қоршаған орта мен адам денсаулығына әсері	10.3.2.2 пестицидтерді пайдаланудың, қоршаған орта мен адам денсаулығына әсер ету салдарын түсіндіру
	Жылыжай эффектісі (булану) және озон қабатының жұқаруы	10.3.2.3 жылыжай эффектісінің тірі ағзаларға әсерін түсіндіру
	Дүниежүзілік мұхит деңгейінің, су мен атмосфера температурасының көтерілуінің тірі ағзаларға әсері	10.3.2.4 озон қабатының бұзылуының себептері мен салдарын түсіндіру
	Ыдырау үдерісі. Аскорыту ферменттерінің әсері. Аскорытудағы ферменттердің	10.1.2.1 ас қорыту үдерісіндегі органикалық заттар мен сәйкес

Қоректену	маңызы. Сіңіру және бөліп шығару	ферменттердің арасындағы байланысты орнату
	Ферменттердің әсер ету механизмі . Ферменттің белсенді орталығы. Зертханалық жұмыс: " Ферменттердің белсенділігіне әр түрлі жағдайлардың (температура, рН) әсерін зерттеу"	10.4.1.1 ферменттің әрекет ету механизмін түсіндіру; 10.1.2.2 ферменттердің белсенділігіне әсер ететін әр түрлі жағдайларды (температура, рН) зерттеу
	Өттің әсерінен майлардың эмульгациясы. Зертханалық жұмыс "Өттің әсерінен майлардың эмульгациялануын зерттеу"	10.1.2.3 өттің әсерінен майлардың эмульгациялануы үдерісін зерттеу
Заттар тасымалы	Активті және пассивті тасымалдардың ұқсастығы мен айырмашылығы. Жасуша мембранасы арқылы тасымалдану. Белсенді тасымалдану кезіндегі энергияның жұмсалуды	10.1.3.1 активті және пассивті тасымалдарды ажырату
	Сыртқы және ішкі факторлардың транспирацияға әсері. Зертханалық жұмыс: " Транспирация үдерісі кезіндегі сыртқы факторларды – температура, ылғалдылық пен су буының қысымы, ауа қозғалысын – зерттеу". Зертханалық жұмыс: " Ішкі факторлардың – буландыратын беттің ауданы және бұл беттік ауданның өсімдік көлеміне қатынасының (сірқабық (кутикула) мен лептесіктер) транспирация үдерісіне әсері"	10.1.3.2 өсімдіктердегі транспирация үдерісінің мәнін түсіндіру; 10.1.3.3 ішкі және сыртқы факторлардың транспирацияға әсерін зерттеу
	Сыртқы факторлардың флоэмада зат тасымалына әсері: температура , ылғалдылық, жарық	10.1.3.4 сыртқы факторлардың флоэма арқылы заттардың тасымалдануына әсерін түсіндіру
2-тоқсан		
Тыныс алу	Анаэробты және аэробты тыныс алу. Анаэробты және аэробты тыны салу үдерістерін химиялық реакция теңдеулерін қолданып қарастыру. Анаэробты және аэробты тыныс алудың тиімділіктері	10.1.4.1 тыныс алу реакциясының химиялық теңдеуін пайдалана отырып, анаэробты және аэробты тыныс алуды салыстыру
	Аэробты, анаэробты тынысалу үдерістерімен байланысты бұлшық еттердің қажуы. Аэробты және анаэробты тынысалуға физикалық жүктемелердің әсері	10.1.4.2 бұлшықет қажуы және аэробты, анаэробты тыныс алу үдерістері арасындағы байланысты түсіндіру
	Себептері және алдын алу шаралары. Құрлықта, шөлде, тұщы және тұзды суларда тіршілік	

Бөліп шығару	ететін тірі ағзалардың зат алмасуының соңғы өнімдері. Құрамында азоты бар органикалық заттардың ыдырау өнімдері: аммиак, несепнәр, несеп қышқылы	10.1.5.1 әртүрлі ағзалардың мекен ету ортасы мен зат алмасуларының соңғы өнімдері арасындағы байланысты орнату
Үйлестіру және реттеу, биофизика	Нейрондардың түрлері мен қызметтері. Жүйке ұлпасының қызметі (глиальды жасушалар). Аксондардың миеленді және миеленсіз қабықтары. Синапстар және медиаторлар. Модельдеу "Жүйке ұлпаларын зерттеу"	10.1.7.1 жүйке жасушасының суретін пайдаланып жүйке жасушасының құрылысы мен қызметі арасында байланыс орнату; 10.1.7.2 жүйке ұлпасы мен оның құрылымдық бөліктерінің қызметтерін талдау
	Миеленді, миеленсіз аксондарда жүйке импульстарының туындауы және өткізілуі. Өткізу жылдамдығы. Мембраналық потенциал, тыныштық потенциалы және әрекет потенциалы. Модельдеу "Жүйке импульстарының туындауы мен таралу жылдамдығын зерттеу"	10.1.7.3 жүйке импульстарының туындауы мен өтуін сипаттау
	Тірі ағзалардағы электрлік үдерістер. Электрорецепторлар және электрлі мүшелер	10.4.4.1 тірі ағзалардағы электрлі үдерістерді түсіндіру
	Тыныс алу мен тыныс шығарудың реттелуі мысалында нейрогуморальдық реттелу механизмі. Жүйкелік және гуморальдық реттелуді салыстыру. Ағзаның күйзеліске бейімделуі	10.1.7.4 нейро-гуморальді реттелу механизмін түсіндіру
	Нейрокомпьютерлік интерфейс. Компьютер мен ми арасындағы ақпарат алмасу жүйесі	10.4.4.2 "компьютер-ми" интерфейс технологиясының ерекшеліктерін түсіндіру
	Гомеостазды тұрақты ұстаудың механизмдері.	10.1.7.5 ағзаның ішкі ортасының тұрақтылығын ұстаудағы гомеостазды сақтаудың механизмін түсіндіру
	Өсімдіктердің өсуі мен дамуын реттеуші. Зертханалық жұмыс: "Ауксиннің өсімдіктерге әсерін зерттеу"	10.1.7.6 өсімдіктердің өсуі мен дамуына әсер ететін заттардың әрекетін сипаттау
3-тоқсан		
Қозғалыс	Бұлшық еттің жұмысы. Демонстрация "Негізгі бұлшық еттердің жұмысын өзіндік бақылау, иық белдеуінің қол қозғалысындағы рөлі. Бұлшық ет қозғалысын реттеу". Зертханалық жұмыс: "Статикалық және	10.1.6.1 қол бұлшық еттерінің максимальды жұмыс күшін және күшке төзімділігін сипаттау;

	динамикалық жұмыс кезіндегі бұлшық еттің қажуын зерттеу"	10.1.6.2 бұлшық еттің жиырылу жиілігіне бұлшықет жұмысының тәуелділігін зерттеу
Молекулалық биология және биохимия	ДНҚ молекулалық құрылысының принциптері: нуклеотидтердің комплементарлығы. Модельдеу "ДНҚ молекуласын құру"	10.4.1.2 дезоксирибонуклеин қышқылы молекуласының қос шиыршықты құрылымын сипаттау ; 10.4.1.3 дезоксирибонуклеин қышқылының молекуласын құрылымдық қағидалары негізінде үлгілеу
Жасушалық цикл	Интерфаза. Интерфаза кезеңдері: G1, S және G2	10.2.2.1 жасушалық айналымның интерфаза кезеңіндегі жүретін үдерістерді түсіндіру
	Митоз. Митоз фазалары. Зертханалық жұмыс: "Пияз тамыр ұшындағы жасушалардан митозды зерттеу"	10.2.2.2 митоздың кезеңдерін сипаттау
	Митоз. Митоз фазалары. Мейоз бен митозды салыстыру. Модельдеу "Митоз кезеңдерін зерттеу"	10.2.2.3 мейоз кезеңдерін сипаттау ; 10.2.2.4 митоз бен мейоз үдерісін салыстыру
Тұқым қуалаушылық пен өзгергіштік заңдылықтары	Г.Мендель анықтаған белгілердің тұқым қуалаушылық заңдылықтары. Тұқым қуалаушылықты зерттеудің гибридологиялық әдісі	10.2.4.1 генетиканың дамуымен қалыптасуындағы Г.Мендель зерттеулерінің рөлін бағалау
	Тұқым қуалаушылықтың генетикалық заңдылықтарының цитологиялық негіздері. Гамета тазалығы заңы және оның цитологиялық негіздемесі. Моногибридті және дигибридті будандастыру. Басымдылық заңы. Ажырау заңы	10.2.4.2 моногибридті будандастырудың цитологиялық негіздерін сипаттау және моногибридті будандастыруға есептер шығару; 10.2.4.3 дигибридті будандастырудың цитологиялық негіздерін негіздерін сипаттау және есептер шығару
	Аллельді гендердің әрекеттесуі: толық және толымсыз. Доминанттылық белгілердің пайда болуы. Талдаушы шағылыстыру ұғымы мен оның практикалық маңызы	10.2.4.4 толық және толымсыз доминанттылықты салыстыру: 10.2.4.5 талдаушы шағылыстырудың маңыздылығын бағалау
	Жыныс генетикасы. Жынысты анықтаудың генетикалық механизмі. Жыныспен тіркесіп тұқымқуалау. Гемофилия және дальтонизм	10.2.4.6 жынысты анықтау теориясын сипаттау; 10.2.4.7 жынысты анықтау кезінде хромосомалардың рөлін түсіндіретін схема жасау
	Адам қан топтарының тұқымқуалау заңдылықтары. Резусфактор	10.2.4.8 адамның қан тобының тұқымқуалауын және қан топтарын анықтау механизмін түсіндіру

	Адам генетикасы. Адамның тұқымқуалау белгілерін зерттеу әдістері. Адамның генетикалық ауруларының алдын алу. Адамның генеалогиялық шежіре ағашын құру. Модельдеу "Адамның генеалогиялық шежіре ағашын құру"	10.2.4.9 адам генетикасын зерттеудің негізгі әдістерін сипаттау; 10.2.4.10 шежіре схемасын құру
	Өнімділікті арттыратын заманауи ауыл шаруашылық технологиялары. Өнімділігі жоғары ауылшаруашылықты жүргізудің жаңа баламалы жолдары	10.2.4.11 мәдени өсімдіктердің өнімділігін арттыру үшін заманауи ауылшаруашылық технологиялардың қолданылуын атау
Микробиология және биотехнология	Биотехнологиялық үдерістің жалпы схемасы және биотехнологияда алынатын өнімдері (медицинада, өнеркәсіпте және ауыл шаруашылығында). Инсулин өндірісі	10.4.3.1 видеожазбаларды пайдаланып инсулин өндіру мысалында биотехнологиялық үдерістің жалпы схемасын сипаттау; 10.4.3.2 кестелерді қолданып, биотехнологияда өндірілетін өнімдерге мысал келтіру
4-тоқсан		
Эволюциялық даму	Жердегі тіршіліктің пайда болуы кезеңдері.	10.2.5.7 даму кезеңдерінің схемасын пайдаланып Жердегі тіршіліктің дамуының негізгі кезеңдерін атау
	Эволюциялық ұғымдардың қалыптасуы және дамуы. Ч.Дарвиннің эволюциялық ілімінің негізгі қағидалары. Эволюцияның қазіргі заман теориясының пайда болуы	10.2.5.1 К. Линней мен Ж.Б. Ламарк еңбектерінің негізгі қағидаларын атау; 10.2.5.2 эволюциялық ілімнің қалыптасуындағы Ч. Дарвин еңбектерінің рөлін түсіндіру
	Эволюцияның қозғаушы күштері. Табиғи сұрыпталу нәтижесіндегі бейімделушілік. Эволюциялық үдерістегі өзгергіштіктің (мутациялық, комбинативтік) рөлі. Табиғи сұрыпталу, оның түрлері (қозғаушы және тұрақтандырушы). Тіршілік үшін күрес (түршілік, тұраралық). Модельдеу "Бейімделгіштікті табиғи сұрыпталу нәтижесі ретінде зерттеу (көбелек)"	10.2.5.3 эволюцияның қозғаушы күштерін сипаттау; 10.2.5.4 ағзалардың бейімделушілігіндегі табиғи сұрыпталудың рөлін сипаттау
	"Түр" ұғымының анықтамасы. Түрдің құрылымы. Түр критерийлері. "Түр түзілу" ұғымы. Түр түзілудің тәсілдері мен механизмдері	10.2.5.5 түрдің құрылымы мен критерийлеріне сипаттама беру; 10.2.5.6 түр түзілу үдерісін түсіндіру

Психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "Физика" пәнінен жаңартылған мазмұндағы Үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "Физика" пәнінен жаңартылған мазмұндағы Үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі – Бағдарлама) Қазақстан Республикасының "Білім туралы" Заңының 5-бабы б) тармақшасына сәйкес әзірленген.

• 2. Оқу пәнінің мақсаты - білім алушылардың ғылыми дүниетанымдық негіздерін, әлемнің жаратылыстанымдық-ғылыми бейнесін тұтастай қабылдауын, өмірде маңызды практикалық мәселелерді шешуде табиғат құбылыстарын бақылау, талдау, жазу қабілеттерін қалыптастыру.

• 3. Оқытудың міндеттері:

1) білім алушылардың әлемнің заманауи физикалық бейнесінің негізінде жатқан фундаменталдық физикалық заңдар мен қағидалар туралы білімдерді, табиғатты танудың ғылыми әдістерін меңгеруі;

2) меңгерген дағдыларды табиғат ресурстарын пайдалану мен қоршаған ортаны қорғауда, қоғам мен адам өмірінің қауіпсіздігін қамтамасыз етуде қолдануы;

• 3) оқу және зерттеу іс-әрекетіне жауапкершілікпен қарауға тәрбиелеу;

4) белсенді өмір ұстанымына, адалдыққа, адами парасаттылыққа тәрбиелеу;

4. Түзету-дамытушылық міндеттер:

• 1) білім алушылардың зияткерлік, ақпараттық, коммуникативтік және рефлексивтік мәдениетін дамыту;

2) оқу-танымдық іс-әрекетін жетілдіру;

3) негізгі ойлау операцияларын (талдау, жинақтау, салыстыру, жалпылау) дамыту;

4) білім алушылардың сөйлеу тілін дамыту.

2-тарау. Оқу процесін ұйымдастырудағы педагогикалық тәсілдер

5. Оқу үрдісін ұйымдастыруда психикалық дамуы тежелген балалардың келесідей ерекшеліктері ескеріледі:

1) сөздік қорының және сөйлеу тілінің синтаксистік құрылымының кедейлігі;

2) қоршаған әлем туралы түсініктері мен мәліметтерінің жеткіліксіздігі;

- 3) сөздік логикалық ойлау деңгейінің төмендігі;
  - 4) талдау және талдамалық бақылау мен жіктеудің төмен деңгейі;
  - 5) іс-әрекетті өз еркімен ұйымдастырудың жеткіліксіздігі;
  - 6) көру–кеңістіктік және есту–тілдік ақпаратты өңдеу қиындықтары.
6. Білім алушылар физика пәнін оқу барысында келісідей қиындықтарға кездеседі:
- 1) кері сандармен, бөлшек сандармен есептеу операцияларын орындауда;
  - 2) мәтінді көшіру, кесте құру, схемаларды мен сызбаларды жасау барысында;
  - 3) заттық-сандық қатынастарды түсінуде;
  - 4) нақты мәліметтерді, формулаларды, терминдерді, түсініктемелерді есте сақтауда;
  - 5) міндеттерді шешудің жағдайларын түсіну мен оңтайлы тәсілдерін табуда;
  - 6) көрген және оқыған мәліметтің мағынасын саналы түсінуде;
  - 7) жалпылауда, болжам жасау мен болжай алу қабілетінде.

7. Физика пәнін оқыту тұлғалы-бағдарлық, іс-әрекеттік, құзіреттілік және жүйелік тәсілдер негізінде жүзеге асырылады:

1) тұлғалы-бағдарлық тәсіл – әр білім алушылардың дамуына жағымды мүмкіндіктерді туғызу, білім алушылардың жеке-психологиялық ерекшеліктерін есепке алып қана қоймай, сонымен қатар олардың тұлғалық қасиеттері мен оқу-танымдық іс-әрекетін әрі қарай қалыптастыруды көздейді.

2) іс-әрекеттік тәсіл - физика пәні бойынша есептер шешу процесінде білім алушылардың жеке ерекшеліктері максималды түрде ескерілетінін болжайды: білім, қабілет, дағды деңгейлері; реакция жылдамдығы; ұзақ уақыттық есте сақтауды қалыптастыру тәсілдері. Практикалық сабақтардың мазмұны мен формасы, оқу тапсырмалары ауысып тұрады;

3) құзіреттілік тәсіл - білім алушылардың әмбебап оқу әрекеттерін, білімдерін, біліктерін, дағдыларын қалыптастыруды болжайды;

4) жүйелік тәсіл - білім алушылардың өзіндік оқу іс-әрекеттерін ұйымдастыру негізінде құрылып, өзін-өзі оқыту, өзін-өзі дамыту, өзін –өзі ұйымдастыру режимінде оқу үрдісін ұйымдастыру мүмкіндігін қамтамасыз етеді.

8. Педагогикалық міндеттерді нәтижелі шешу үшін мұғалім:

1) бақылау қабілетін қалыптастыру арқылы қабылдауын дамытуды жүзеге асырады. Бақылау әдісін нәтижелі меңгерудің жағдайлары: мақсат қою, нақты бақылау жоспарын жасау және жүргізу;

2) түрлі оқу іс-әрекетін қолдана отырып, білім алушылардың назарын оқу материалына аударады: тыңдалым, оқылым, жазылым, бақылау. Мнемотехника элементтерін қолданады, мысалы, формулаларды есте сақтау барысында мнемотехнологиялық үшбұрыштарды қолданады;

3) қайталаудың барлық түрлерін қолданады (кіріспе, ағымдық, кезеңдік, қорытынды);

4) ерекше көрнекі құралдарды қолданады;

5) әңгімелесу формасы бойынша ауызша түсіндірме жүргізеді;

6) жаңа материалдарды "аз мөлшермен" ұсынады;

7) күш жетерлік ойлау әрекеті қажет болған жағдайда көлемі мен күрделілігі оңтайлы үй тапсырмаларын ұсынады: заңның, анықтаманың тұжырымдамасын жаттау; оқулықтан тапсырмаларды шешудің үлгісін көшіріп жазу; түсіндірмесі бар құралдардың схемасын салу; кестелерді толтыру;

8) білім алушыларға шығармашылық сипаттағы тапсырмалар ұсынады: ғылымның тарихымен, оның жетістіктерін практикалық қолданумен байланысты келетін (мазмұндау сипатында) тақырыптарға рефераттар жазу, сөзжұмбақтарды құру;

9) пәнге деген қызығушылығын көтеруге және танымдық іс-әрекетін белсендіруге ықпал ететін түрлі ойындарды сабақ барысында қолданады.

9. Физика пәнін оқыту процесінде білім беру технологияларын қолданады:

• 1) проблемалық оқыту технологиясы - оқу іс-әрекетінде проблемалық жағдайларды тудыруды және оларды шешу бойынша білім алушылардың өзіндік белсенді іс-әрекетін ұйымдастыруды қарастырады;

• 2) кіріктірілген оқыту технологиясы - сабақ барысында әр-түрлі жұмыс түрлерін қолдануды қарастырады;

• 3) денсаулық сақтаушылық технологиялар - білім алушыларға түсетін жүктемелерді төмендету үшін түрлі жұмыс тәсілдерін, формалары мен әдістерін қолдануды қарастырады;

• 4) ақпараттық технологиялар - қажет ақпаратты іздеу және жобалар мен есептерді құру үшін компьютерді қолдануды қарастырады.

10. Техникалық құралдарды пайдалану білім алушылардың танымдық іс-әрекетін белсендетуге көмектесіп, материалды саналы меңгеруін, ойлауын, кеңістіктік қиялын, байқампаздығын дамытуға ықпал етеді.

11. Оқытуға қажетті техникалық құралдар: компьютер, мультимедиапроекторлар, интерактивті тақта, микрокалькуляторлар, дыбыстық бағаналар.

12. Аталмыш оқу пәнінің оқыту нәтижелерін бағалау критериялды бағалауды қолдану арқылы жүзеге асырылады.

13. Формативті және суммативті бағалау үшін мұғалім тапсырмаларды білім алушылардың мүмкіндіктерін ескере отырып, құрастырады. Рұқсат етіледі:

1) тұжырымдамаларды грамматикалық және семантикалық рәсімдеу бойынша жеңілдету;

2) көптізбекті нұсқауды, тапсырманы қадамдап орындауға мүмкіндік беретін, қысқамағыналы бірліктерге бөлу;

3) қажет болған жағдайда сараланған көмекті ұсынуға: ынталандырушылық (мақұлдау, эмоционалды қолдау), ұйымдастырушылық (назарын аудару, тапсырманы орындауға жұмылдыру, өзін-өзі тексеру қажеттілігін ескерту), бағыттаушы (тапсырма нұсқаулықтарын қайталау және түсіндіру);

4) тапсырманы орындауға берілген уақытты ұлғайтуға.

Тарау 3. "Физика" оқу пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

14. "Физика" оқу пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

- 1) 7-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты;
- 2) 8-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты;
- 3) 9-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты;
- 4) 10-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты құрайды.

15. Бағдарламының мазмұны оқыту бөлімдері бойынша ұйымдастырылған. Бөлімдер одан әрі бөлімшелерге бөлінеді, олар күтілетін нәтижелер түрінде сыныптар бойынша оқытудың мақсаттарын қамтиды.

16. Бағдарламының мазмұны 8 бөлімді қамтиды:

- 1) "Физикалық шамалар және өлшеулер" бөлімі;
- 2) "Механика" бөлімі;
- 3) "Жылу физикасы" бөлімі;
- 4) "Электр және магнетизм" бөлімі;
- 5) "Геометриялық оптика" бөлімі;
- 6) "Кванттық физика элементтері" бөлімі;
- 7) "Астрономия негіздері" бөлімі;
- 8) "Әлемнің заманауи физикалық бейнесі" бөлімі.

17. "Физикалық шамалар мен өлшеулер" бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

- 1) физика – табиғат туралы ғылым;
- 2) физикалық шамалар;
- 3) физикалық өлшеулер;

18. "Механика" бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

- 1) кинематика негіздері;
- 2) динамика негіздері;
- 3) сақталу заңдары;
- 4) статика;
- 5) тербелістер және толқындар.

19. "Жылу физикасы" бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

- 1) молекулярлы-кинетикалық теория негіздері;
- 2) термодинамика негіздері.

20. "Электр және магнетизм" бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

- 1) электростатика негіздері;
- 2) электр тогы;
- 3) магнит өрісі;
- 4) электромагниттік тербелістер және толқындар.

21. "Геометриялық оптика" бөлімі келесі бөлімшелені қамтиды:

1) геометриялық оптика заңдары.

22. "Кванттық физика элементтері" бөлімі келесі бөлімдерден тұрады:

1) атом мен атом ядросының құрылысы;

2) радиоактивтілік;

3) элементарлық бөлшектер.

23. "Астрономия негіздері" бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

1) Жер және Ғарыш;

2) астрофизика элементтері.

24. "Әлемнің қазіргі физикалық бейнесі" бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

1) физиканың дүниетанымдық мәні.

25. 7- сыныпқа арналған "Физика" пәнінің базалық мазмұны:

5) "Физика – табиғат туралы ғылым". Физика – табиғат туралы ғылым; табиғатты зерттеудің ғылыми әдістері;

• 2) "Физикалық шамалар мен өлшеулер". Халықаралық бірліктер жүйесі, скалярлық және векторлық физикалық шамалар; өлшеулер мен есептеулердің дәлдігі; үлкен және кіші сандарды жазу; №1 зертханалық жұмыс: кіші денелердің өлшемін анықтау; № 2 зертханалық жұмыс: физикалық шамаларды өлшеу; практикалық жұмыс: сапалық және сандық есептер шығару, аспаптар шкаласының бөліктер бағасын анықтау;

• 3) "Механикалық қозғалыс". Механикалық қозғалыс және оның сипаттамалары, есептеу жүйесі; механикалық қозғалыстың салыстырмалылығы; түзусызықты бірқалыпты және бірқалыпсыз қозғалыстар; жылдамдық пен орташа жылдамдықты есептеу; әртүрлі механикалық қозғалыстарды графикалық көрсету; практикалық жұмыс : сапалық және сандық есептер шығару; координатаның уақытқа байланыс графигін зерттеу;

• 4) "Тығыздық". Масса, денелердің массасын өлшеу; дұрыс және дұрыс емес пішінді денелердің көлемін өлшеу; заттың тығыздығы және тығыздықтың өлшем бірлігі; тығыздықты есептеу; № 3 зертханалық жұмыс: сұйықтықтар мен қатты денелердің тығыздығын анықтау; практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; электрондық және иіндік таразыларды қолданып, әр түрлі денелердің массасын анықтау.

• 5) "Денелердің өзара әрекеттесуі". Инерция құбылысы; күш; тартылыс құбылысы және ауырлық күші; салмақ; деформация; серпімділік күші, Гук заңы; үйкеліс күші; үйкеліс әрекетін техникада ескеру; бір түзу бойымен денеге әсер еткен күштерді қосу; № 4 зертханалық жұмыс: серпімді деформацияларды зерделеу; № 5 зертханалық жұмыс : сырғанау үйкеліс күшін зерттеу; практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; динамометр көмегімен өлшеу; ауырлық күшін зерттеу; түрлі денелердің созылуын зерттеу;

• 6) "Қатты денелердің, сұйықтықтар мен газдардың қысымы". Газдардың, сұйықтықтардың және қатты денелердің молекулярлық құрылымы (қатты дене,

сұйықтық, газ); қатты денелердің қысымы; сұйықтықтар мен газдардың қысымы, Паскаль заңы; қатынас ыдыстар; гидравликалық машиналар; атмосфералық қысым, атмосфералық қысымды өлшеу; манометрлер, сорғылар; кері итеруші күш; № 6 зертханалық жұмыс: Архимед заңын зерделеу; № 7 зертханалық жұмыс: жүзу жағдайын анықтау; практикалық жұмыс: сапалық және сандық есептер шығару; кез-келген формадағы қатынас ыдыстардағы бірдей және әртүрлі сұйықтықтар беттерінің орналасуын зерттеу; атмосфералық қысымның бар екендігін зерттеу;

•7) "Жер және Ғарыш". Аспан денелері туралы ғылым; Күн жүйесі; Күнтізбе негіздері (тәулік, ай, жыл).

•8) 7 сыныптың физика курсы қайталау.

26. 8-сыныпқа арналған "Физика" пәнінің базалық мазмұны:

•1) 7 сыныптың физика курсы қайталау;

•2) "Жұмыс және қуат". Механикалық жұмыс; қуат, практикалық жұмыс: сапалық және сандық есептер шығару; жұмыстың мәнін график бойынша анықтау; ауырлық күші мен үйкеліс күшінің жұмысын салыстыру; транспорт түрлерінің қуатын бағалау.

6) "Энергия". Кинетикалық энергия; потенциалдық энергия; энергияның сақталуы және басқа түрге айналуы; практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; үстел теннисіне арналған шариктің тебілу биіктігін анықтау.

7) "Қарапайым механизмдер". Қарапайым механизмдер; дененің массалық центрі; иіндіктің тепе-теңдік шарты; пайдалы әрекет коэффициенті; № 1 зертханалық жұмыс: жазық фигураның массалық центрін анықтау; № 2 зертханалық жұмыс: иіндіктің тепе-теңдік шарттарын анықтау; № 3 зертханалық жұмыс: көлбеу жазықтықтың пайдалы әрекет коэффициентін анықтау; практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; түсірілген күштің айналу осіне дейінгі қашықтыққа тәуелділігін зерттеу.

• 5) "Жылулық құбылыстар". Жылулық қозғалыс, броундық қозғалыс, диффузия; температура, оны өлшеу тәсілдері, температураның шкалалары; ішкі энергия, ішкі энергияны өзгерту тәсілдері; жылуөткізгіштік, конвекция, сәуле шығару; табиғаттағы және техникадағы жылудың берілуі; жылу құбылыстарының тірі ағзалар өміріндегі рөлі; жылу мөлшері, заттың меншікті жылу сыйымдылығы; отынның энергиясы; отынның меншікті жану жылуы; жылу процестеріндегі энергияның сақталу және басқа түрге айналу заңы; №4 зертханалық жұмыс: әртүрлі температурадағы суларды араластырғандағы жылу мөлшерлерін салыстыру; практикалық жұмыстар: денені қыздыруға қажетті немесе оны суытқанда бөлінетін жылу мөлшерін есептеу; заттың меншікті жылу сыйымдылығын анықтау; заттың агрегаттық күйлері өзгерген кездегі жылу мөлшерін есептеу; жылу мөлшерінің дене массасына тәуелділігін зерттеу; жылу мөлшерінің қыздыру температурасына тәуелділігін зерттеу; әртүрлі отынның жану тиімділігін бағалау.

• 6) "Заттың агрегаттық күйлері". Қатты денелердің балқуы және қатаюы, балқу температурасы, меншікті балқу жылуы; булану және конденсация; қаныққан және қанықпаған булар; қайнау, меншікті булану жылуы; қайнау температурасының атмосфералық қысымға байланыстылығын анықтау; №5 зертханалық жұмыс: мұздың меншікті балқу жылуын анықтау; практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; заттың фазалық ауысу графигін зерттеу; мұздың балқу температурасын зерттеу; булану жылдамдығының әртүрлі факторларға тәуелділігін зерттеу.

• 7) "Термодинамика негіздері". Термодинамиканың бірінші заңы, газдың және будың жұмысы; жылу үдерістерінің қайтымсыздығы, термодинамиканың екінші заңы; жылу қозғалтқыштары; жылу қозғалтқыштарының пайдалы әрекет коэффициенті; жылу машиналарын пайдаланудағы экологиялық мәселелер; практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; ішкі энергияның механикалық энергияға айналуын зерттеу; жылулық тепе-теңдік орныққандағы энергияның сақталу заңын зерттеу.

•8) "Электростатика негіздері". Денелердің электрленуі, электр заряды; өткізгіштер мен диэлектриктер; электр зарядының сақталу заңы; қозғалмайтын зарядтардың өзара әрекеттесуі; Кулон заңы, элементарлық электр заряды; электр өрісі, электр өрісінің кернеулігі; электр өрісінің потенциалы және потенциалдар айырымасы, конденсатор; практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; бір-бірінен қандай-да бір арақашықтықта орналасқан және жіңішке жіпке ілінген екі бірдей ауа шарының әрекеттесуін зерттеу; электроскоп жасау;

•9) "Тұрақты электр тогы. Электр тогы, электр тогының көздері; электр тізбегі және оның құрамды бөліктері, ток күші, кернеу; тізбек бөлігі үшін Ом заңы; өткізгіштің электр кедергісі; өткізгіштің меншікті кедергісі, реостат; өткізгіштерді тізбектей және параллель жалғау; электр тогының жұмысы мен қуаты; электр тогының жылулық әсері, Джоуль-Ленц заңы; металдардағы электр кедергісінің температураға тәуелділігі; асқын өткізгіштік; электрқызырғыш құралдар, қыздыру шамдары, қысқа тұйықталу, балқымалы сақтандырғыштар; электр тогының химиялық әсері (Фарадейдің заңы); №6 зертханалық жұмыс: электр тізбегін құрастыру және оның әртүрлі бөліктеріндегі ток күшін өлшеу; №7 зертханалық жұмыс: тізбек бөлігі үшін ток күшінің кернеуге тәуелділігін зерттеу; №8 зертханалық жұмыс: өткізгіштерді тізбектей жалғауды зерделеу; №9 зертханалық жұмыс: өткізгіштерді параллель жалғауды зерделеу; №10 зертханалық жұмыс: электр тогының жұмысы мен қуатын анықтау; практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; тізбектегі ток күшін өлшеу; электр тізбегіндегі кернеуді өлшеу; өткізгіш кедергісінің материал тегіне тәуелділігі; қыздыру шамының қуаты мен жұмысын өлшеу; тізбектей қосылған шамдардың ток қуатын зерттеу; параллель қосылған шамдардың ток қуатын зерттеу.

10) 8 сыныптың физика курсы қайталау.

27. 9- сыныпқа арналған "Физика" пәнінің базалық мазмұны:

1) 8 сыныптың физика курсы қайталау.

•2) "Электромагниттік құбылыстар". Тұрақты магниттер, магнит өрісі; тогы бар түзу өткізгіштің магнит өрісі; тогы бар шарғының магнит өрісі; электромагниттер және оларды қолдану; магнит өрісінің тогы бар өткізгішке әсері, электроқозғалтқыш; электр өлшеуіш құралдары; электромагниттік индукция, генераторлар; №1 зертханалық жұмыс: тұрақты магниттің қасиеттерін оқып-үйрену және магнит өрісінің бейнесін салу; №2 зертханалық жұмыс: электромагнитті құрастыру және оның әсерін зерделеу; практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; су компасын (құбылнамасын) жасау; магнит өрісінің түрлі материалдар арқылы өтуін зерттеу; түрлі тиындардың магниттік қасиеттерін зерттеу; үйкеліс арқылы магниттеу; магниттің қасиетіне температураның әсері.

•3) "Жарық құбылыстары". Жарықтың түзу сызықтық таралу заңы; жарықтың шағылуы, шағылу заңдары, жазық айналар; сфералық айналар, сфералық айна көмегімен кескін алу; жарықтың сынуы, жарықтың сыну заңы, толық ішкі шағылу; линзалар, линзаның оптикалық күші, жұқа линзаның формуласы; линзаның көмегімен кескін алу; көз - оптикалық жүйе, көздің көру кемшіліктері және оларды түзету әдістері; оптикалық аспаптар; №3 зертханалық жұмыс: шынының сыну көрсеткішін анықтау; №4 зертханалық жұмыс: жұқа линзаның фокустық қашықтығын анықтау; практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; қарапайым перископты жасау; калейдоскопты жасау; жазық айнадағы кескінді зерттеу; ойыс сфералық айнаға түскен және шағылған стандартты сәулелердің жүрісі; жинағыш және шашыратқыш линзадағы негізгі сәулелердің жүрісі; көз бен фотоаппараттың оптикалық жүйелерін салыстыру.

•4) "Кинематика негіздері". Механикалық қозғалыс; векторлар және оларға амалдар қолдану, вектордың координаталар осьтеріне түсірілген проекциялары; түзусызықты теңайнымалы қозғалыс, үдеу; түзусызықты теңайнымалы қозғалыс кезіндегі жылдамдық және орын ауыстыру; дененің еркін құлауы, еркін құлаудың үдеуі; қисықсызықты қозғалыс; материялық нүктенің шеңбер бойымен бірқалыпты қозғалысы; сызықтық және бұрыштық жылдамдықтар; центрге тартқыш үдеу; №5 зертханалық жұмыс: теңүдемелі қозғалыс кезіндегі дененің үдеуін анықтау; №6 зертханалық жұмыс: горизонталды лақтырған дененің қозғалысын зерделеу; практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; қозғалыстың салыстырмалылығы; денелердің қозғалысын сипаттау тәсілдері.

•5) "Астрономия негіздері". Жұлдызды аспан; аспан сферасы, аспан координаталарының жүйесі; әртүрлі географиялық ендіктегі аспан шырақтарының көрінетін қозғалысы, жергілікті, белдеулік және бүкіләлемдік уақыт; Күн жүйесіндегі ғаламшарлардың қозғалыс заңдары; астрономиядағы ара қашықтықты параллакс әдісімен анықтау.

•6) "Динамика негіздері". Ньютонның бірінші заңы, инерциялық санақ жүйелері; механикадағы күштер; Ньютонның екінші заңы, масса; Ньютонның үшінші заңы; Бүкіләлемдік тартылыс заңы; дененің салмағы, салмақсыздық; денелердің ауырлық күші әсерінен қозғалуы; Жердің жасанды серіктерінің қозғалысы; практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; күштерді өлшеудің практикалық тәсілдері; жердің тарту өрісіндегі дене қозғалысының параметрлерін есептеу; дененің еркін құлау үдеуін өлшеу.

•7) "Сақталу заңдары". Дене импульсі және күш импульсі; импульстің сақталу заңы; реактивті қозғалыс; механикалық жұмыс және энергия; энергияның сақталу және түрлену заңы; практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; дененің кинетикалық энергиясының өзгеруіне қатысты күштің жұмысын салыстыру; денелердің соқтығысуы кезіндегі импульстің сақталу заңын зерттеу.

8) 9 сыныптың физика курсына қайталау.

28. 10- сыныпқа арналған "Физика" пәнінің базалық мазмұны

1) 9 сыныптың физика курсына қайталау.

•2) "Тербелістер және толқындар". Тербелмелі қозғалыс; тербелістер кезіндегі энергияның түрленуі; тербелмелі қозғалыстың теңдеуі; математикалық және серіппелі маятниктердің тербелістері; еркін және еріксіз тербелістер, резонанс; еркін электромагниттік тербелістер; толқындық қозғалыс; дыбыс, дыбыстың сипаттамалары, акустикалық резонанс, жаңғырық; электромагниттік толқындар; электромагниттік толқындар шкаласы; №1 зертханалық жұмыс: математикалық маятниктің көмегімен еркін құлау үдеуін анықтау; №2 зертханалық жұмыс: беттік толқындардың таралу жылдамдығын анықтау; практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; әр түрлі маятниктер тербелісінің периодын есептеу; еркін және еріксіз тербелістерді зерттеу; толқындардың сипаттамасын зерттеу; ұялы телефонның жұмыс істеу принципі; аналогті сигналдың берілуі; Морзе әліппесі.

•3) "Атом құрылысы. Атомдық құбылыстар". Жылулық сәулелешіңару; жарық кванттары туралы Планк гипотезасы; фотоэффект құбылысы; рентген сәулелері; радиоактивтілік; радиоактивті сәулеленудің табиғаты; Резерфорд тәжірибесі, атомның құрамы; практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару.

•4) "Атом ядросы. Ядролық өзара әрекеттесу, ядролық күштер; массалар ақауы, атом ядросының байланыс энергиясы; ядролық реакциялар, радиоактивті ыдырау заңы; ауыр ядролардың бөлінуі, тізбекті ядролық реакция; ядролық реактор; термоядролық реакциялар; радиоизотоптар, радиациядан қорғану; қарапайым бөлшектер; практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; радиоактивті элементтердің жартылай ыдырау периодын есептеу.

•5) "Әлемнің заманауи физикалық бейнесі". Физика және астрономияның дүниетанымдық маңызы; экологиялық мәдениет.

6) 7-10 сыныптардың физика курстарын қайталау.

Тарау 4. Оқыту мақсаттарының жүйесі

29. Бағдарламада оқыту мақсаттары кодтық белгімен берілген. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сандар –бөлім және бөлімше ретін, төртінші сан бөлімшедегі оқыту мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 7.2.1.4. "7" – сынып, "2.1" –бөлімше, "4" – оқыту мақсатының реттік саны.

30. Күтілетін нәтижелер бойынша оқыту мақсаттарының жүйесі:

1) "Физикалық шамалар мен өлшеулер" бөлімі:

1-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
1.1 Физика –табиғат туралы ғылым	7.1.1.1 физикалық құбылыстарға мысалдар келтіру; 7.1.1.2 физикалық құбылыстарды бір-бірімен салыстыру; 7.1.1.3 физикалық құбылыстарды сипаттау; 7.1.1.4 ғылыми әдістер түсінігін түсіндіру; 7.1.1.5 табиғатты зерттеудің ғылыми әдістерін ажырату			
1.2 Физикалық шамалар	7.1.2.1 физикалық шамаларды олардың Халықаралық бірліктер жүйесіндегі өлшем бірліктерімен сәйкестендіру; 7.1.2.2 скалярлық және векторлық шамаларды ажырату және мысалдар келтіру; 7.1.2.3 үлкен және кіші сандарды жазған кезде еселік және үлестік қосымшаларды білу			

	және қолдану, санды стандартты түрде жазу; 7.1.2.4 өлшем бірліктерін СИ жүйесіне түрлендіру			
1.3 Физикалық өлшемдер	7.1.3.1 дене ұзындығының, көлемінің, температурасының және уақытының, физикалық өлшемдерін білу; 7.1.3.2 мұғалімнің көмегімен абсолюттік және салыстырмалық қатені анықтау; 7.1.3.3 дененің ұзындығын, көлемін, температурасын және уақытты өлшеу, өлшеу нәтижелерін қателерді ескере отырып жазу; 7.1.3.4 кішкентай денелердің өлшемін қатарлар әдісі арқылы анықтау және түсіндіру; 7.1.3.5 нұсқаулықтарды қолдана отырып, физика кабинетіндегі қауіпсіздік ережелерін түсіндіру және сақтау	8.1.3.1 мұғалімнің көмегімен эксперимент жүргізіп, нәтижесін жазу; 8.1.3.2 есептің көмегімен абсолютті және қатыстық қатені анықтау; 8.1.3.3 эксперименттік деректерді жинақтау, талдау және қателерін ескеріп жазу; 8.1.3.4 экспериментті жүргізуге әсер ететін факторларды анықтау; 8.1.3.5 физика кабинетіндегі қауіпсіздік ережелерін түсіндіру және сақтау	9.1.3.1 өз бетінше эксперимент жасап, нәтижесін мұғалімнің көмегімен жазу; 9.1.3.2 алынған нәтижелерді түсіндіру және қорытынды жасау; 9.1.3.3 эксперименттің нәтижесіне әсер ететін факторларды талдау және экспериментті жүргізуді жақсарту жолдарын ұсыну; 9.1.3.4 физика кабинетінде қауіпсіздік ережелерін білу және сақтау	10.1.3.1 өз бетінше эксперимент жасап, нәтижесін жазу; 10.1.3.2 алған нәтижелерді түсіндіру және қорытынды жасау; 10.1.3.3 эксперименттің нәтижесіне әсер ететін факторларды анықтау және экспериментті жүргізуді жақсарту жолдарын ұсыну; 10.1.3.4 физика кабинетінде қауіпсіздік ережелерін білу және сақтау

2) "Механика" бөлімі:

2-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
			9.2.1.1 материялық нүкте, санақ жүйесі, механикалық қозғалыстың	

7.2.1.1
материялық нүкте,
санақ жүйесі,
қозғалыстың
салыстырмалылығы
, траектория, жол,
орын ауыстыру
ұғымдарының
мағынасын
түсіндіру;
7.2.1.2
механикалық
қозғалыстың
салыстырмалылығы
на мысалдар келтіру
;
7.2.1.3
түзу сызықты
бірқалыпты және
бірқалыпсыз
қозғалыс
ұғымдарын
түсіндіру, мысалдар
келтіру;
7.2.1.4

салыстырмалылығы
ұғымдарының
мағынасын
түсіндіру,
жылдамдықтарды
қосу және орын
ауыстыру
теоремаларын
қолдану;
9.2.1.2 вектор
ұғымын түсіну;
9.2.1.3
векторларды қосу,
азайту, векторды
скалярға көбейту;
9.2.1.4
вектордың
координаталар
есіндегі
проекцияларын
анықтау және
түсіндіру,
векторларды
құрамдастарына
бөлшектеу;
9.2.1.5
орын ауыстыру,
жылдамдық және
үдеу ұғымдарын
білу;
9.2.1.6
орын ауыстырудың,
жылдамдықтың
және үдеудің
уақытқа
тәуелділігін
графиктерден табу;
9.2.1.7
теңайнымалы және
түзу сызықты
қозғалыс бойынша
есептерді шешу
үшін жылдамдық
және үдеудің
формулаларын білу
және қолдану;
9.2.1.8
теңайнымалы және
бірқалыпты
қозғалысқа есеп
шығару барысында
орын ауыстыру мен
координаттар

2.1
Кинематика
негіздері

түзу сызықты
бірқалыпты және
бірқалыпсыз
қозғалысты
ажырата білу;
7.2.1.5
мысалдың
көмегімен дене
қозғалысының
жылдамдығы мен
орташа
жылдамдығын
есептеу және
түсіндіру;
7.2.1.6 координата
өстерінде және
кестелерде өлшем
бірліктерінің
белгілерін қолдана
отырып, s -тің t -ға
тәуелділік графигін
құру және түсіндіру
;
7.2.1.7
график бойынша
дененің орын
ауыстыруының
уақытқа
тәуелділігін
анықтау:
(1) дене тыныштық
қалпында болғанда,
(2) тұрақты
жылдамдықпен
қозғалғанда;
7.2.1.8
орын ауыстырудың
уақытқа тәуелділігі
графигі бойынша
бірқалыпты
қозғалыс кезіндегі
дененің
жылдамдығын есеп
арқылы табу

теңдеуін түсіну
және қолдану;
9.2.1.9
тең үдемелі
қозғалыс ұғымын
білу;
9.2.1.10
тең үдемелі
қозғалыс кезіндегі
дене жылдамдығын
эксперименталды
анықтау;
9.2.1.11
тең үдемелі
қозғалыс кезіндегі
орын ауыстыру мен
жылдамдықтың
уақытқа тәуелділігі
графиктерін құру
және түсіндіру;
9.2.1.12
еркін құлауды
сипаттау үшін
теңайнымалы
қозғалыстың
кинематикалық
теңдеулерін түсіну
және қолдану;
9.2.1.13
теңайнымалы және
бірқалыпты
қозғалыстың
кинематикалық
теңдеулерін қолдана
отырып, көлденең
лақтырылған
дененің қозғалысын
сипаттау;
9.2.1.14 көлденең
лақтырылған
дененің қозғалыс
жылдамдығын
анықтау;
9.2.1.15
мысалдың
көмегімен көлденең
лақтырылған
дененің қозғалыс
траекториясын құру
;
9.2.1.16
сызықтық және
бұрыштық

			<p>шамалардың ұғымын түсіндіру; 9.2.1.17 сызықтық және бұрыштық шамалар ұғымын қолданып дененің шеңбер бойымен бірқалыпты қозғалысын сипаттау; 9.2.1.18 есептер шығару барысында сызықтық және бұрыштық жылдамдықтың өзара байланыстыры формуласын түсіндіру және қолдану; 9.2.1.19 центрге тартқыш үдеу формуласын есептер шығаруда түсіну және қолдану</p>	
	<p>7.2.2.1 инерция құбылысын түсіну мен түсіндіру және мысалдар келтіру; 7.2.2.2 күнделікті өмірден күштердің әсеріне мысалдар келтіру; 7.2.2.3 иілімділік және серпімділік деформациялар ұғымдарын түсіндіру; 7.2.2.4 иілімділік және серпімділік деформацияларды ажырату және мысалдар келтіру; 7.2.2.5 қаттылық коэффициенті ұғымын түсіну; 7.2.2.6 серпімділік күшінің ұзаруға тәуелділігі графигінен</p>		<p>9.2.2.1 инерция, инерттілік және инерциялық санақ жүйесі</p>	

2.2
Динамика негіздері

қатаңдық коэффициентін анықтау;
7.2.2.7 Гук заңының формуласы бойынша серпімділік күшін есептеу мен түсіндіру;
7.2.2.8 қимылсыздық, сырғанау және теңселу кезіндегі үйкелісті сипаттау;
7.2.2.9 қимылсыздық, сырғанау және теңселу кезіндегі үйкелісті түсіну және сипаттау;
7.2.2.10 қимылсыздық, сырғанау және теңселу кезіндегі үйкелісті ажырату;
7.2.2.11 үйкеліс күші түсінігінің физикалық мағынасын түсіну мен түсіндіру;
7.2.2.12 қосымша әдебиеттердің көмегімен үйкелу күшінің пайдалы және зиян көріністеріне мысал келтіру;
7.2.2.13 мысал бойынша берілген масштабта күшті графикалық бейнелеу;
7.2.2.14 тең әрекетті күштің анықтамасын білу, бір түзу бойымен бағытталған және денеге әсер ететін күштердің тең әрекеттілігін графикалық табу;

ұғымдарының мағынасын түсіну және түсіндіру, мысалдар келтіру;
9.2.2.2 Ньютонның бірінші заңын тұжырымдау және есептер шығаруда қолдану;
9.2.2.3 ауырлық күші, серпімділік күші, және үйкеліс күші табиғатын түсіндіру;
9.2.2.4 Ньютонның екінші заңын тұжырымдау және есептер шығаруда қолдану;
9.2.2.5 Ньютонның үшінші заңын тұжырымдау және есептер шығаруда қолдану;
9.2.2.6 Бүкіләлемдік тартылыс заңын тұжырымдау және оны есептер шығаруда қолдану;
9.2.2.7 ғарыш аппараттары орбиталарының ерекшеліктерін білу ;
9.2.2.8 ғарыш аппараттары орбиталарының ерекшеліктерін салыстыру;
9.2.2.9 тартылу өрісіндегі дене қозғалысының параметрлерін есептеу;
9.2.2.10 алғашқы ғарыштық жылдамдық формуласын білу;
9.2.2.11 мұғалімнің көмегімен есептер шығаруда алғашқы ғарыштық

	<p>7.2.2.15 салмақ және ауырлық күші ұғымдарының анықтамасын білу, салмақ пен ауырлық күшін ажырату;</p> <p>7.2.2.16 электронды, серіппелі, иінді таразылардың жұмыс принципін түсіну;</p> <p>7.2.2.17 электронды, серіппелі, иінді таразылардың көмегімен дененің массасын өлшеу;</p> <p>7.2.2.18 мұғалімнің көмегімен әртүрлі пішіндегі қатты дененің немесе сұйықтың көлемін өлшеу үшін өлшеуіш цилиндрді (мензурка) қолдану;</p> <p>7.2.2.19 тығыздықтың физикалық мағынасын түсіну және түсіндіру;</p> <p>7.2.2.20 мұғалімнің көмегімен сұйықтықтар мен қатты денелердің тығыздығын эксперименталды анықтау;</p> <p>7.2.2.21 тығыздықтың формуласын есептер шығаруда қолдану</p>		<p>жылдамдық формуласын қолдану;</p> <p>9.2.2.12 үдемелі қозғалып келе жатқан дене салмағының физикалық мағынасын түсіндіру;</p> <p>9.2.2.13 үдемелі қозғалыстағы дене салмағын анықтау;</p> <p>9.2.2.14 салмақсыздық жағдайын түсіндіру, мысалдар келтіру</p>	
		<p>8.2.3.1 механикалық жұмыстың физикалық мағынасын түсіну және түсіндіру;</p> <p>8.2.3.2 механикалық энергияның екі түрін ажырату;</p> <p>8.2.3.3</p>	<p>9.2.3.1 "дене импульсі" мен "күш импульсі"</p>	

2.3
Сақталу заңдары

денеде бар энергия түрін анықтау;
8.2.3.4 кинетикалық энергия мен потенциалдық энергия формуласын түсіндіру;
8.2.3.5 кинетикалық энергия формуласын есептер шығаруда қолдану;
8.2.3.6 жерден жоғары көтерілген дененің потенциалдық энергиясының және серпімді деформацияланған дененің формуласын қолдану;
8.2.3.7 энергияның бір түрден екіншісіне ауысуына мысалдар келтіру;
8.2.3.8 энергияның бір түрден екіншісіне ауысу мысалдарын суреттеу;
8.2.3.9 механикалық энергияның сақталу заңын есептер шығаруда қолдану;
8.2.3.10 қуат ұғымының физикалық мағынасын түсіндіру;
8.2.3.11 механикалық жұмыс пен қуаттың формулаларын есептер шығаруда қолдану

ұғымдарын түсіну және ажырату;
9.2.3.2 импульстің сақталу заңын тұжырымдау және есептер шығаруда қолдану;
9.2.3.3 табиғаттағы және техникадағы реактивтік қозғалыс ұғымын түсіндіру;
9.2.3.4 табиғаттағы және техникадағы реактивті қозғалысқа мысалдар келтіру;
9.2.3.5 Байқоңыр ғарыш айлағының аймақтық және халықаралық маңыздылығын білу;
8.9.2.3.6 механикалық жұмысты сараптамалық және графикалық танықтау;
9.2.3.7 жұмыс пен энергияның өзара байланысын түсіндіру;
9.2.3.8 энергияның сақталу заңын тұжырымдау;
9.2.3.9 энергияның сақталу заңын есептер шығаруда қолдану

8.2.4.1 қарапайым механизмдердің қолданылуына мысалдар келтіру

<p>2.4 Статика</p>		<p>және "Механиканың алтын ережесін" тұжырымдау; 8.2.4.2 "күш моменті" ұғымының физикалық мағынасын түсіндіру; 8.2.4.3 жалпақ фигураның массалық центрін эксперименталды анықтау; 8.2.4.4 тепе-теңдікте тұрған денелер үшін күш моменттері ережесін тұжырымдау және есептер шығаруда қолдану; 908.2.4.5 91иіндіктің тепе-теңдік шарттарын эксперименталды анықтау; 8.2.4.6 көлбеу жазықтықтың пайдалы әсер коэффициентін эксперименталды анықтау</p>		
				<p>10.2.5.1 еркін және еріксіз тербелістер ұғымын түсіндіру; 10.2.5.2 еркін және еріксіз тербелістер ұғымын ажырату; 10.2.5.3 еркін және еріксіз тербелістер ұғымына мысал келтіру; 10.2.5.4 амплитуда, период, жиілік ұғымын түсіну мен түсіндіру ;</p>

2.5
Тербелістер және
толқындар

10.2.5.5 мұғалімнің көмегімен эксперименттік әдіспен амплитуда, период, жиілікті анықтау;
10.2.5.6 формулаларды колданып, период, жиілік, циклдік жиілікті есептеу және анықтау;
10.2.5.7 тербелмелі процесте энергияның сақталуын сипаттау;
10.2.5.8 гармоникалық тербелістердің графиктері бойынша координатаның, жылдамдықтың және үдеудің теңдеулерін жазу;
10.2.5.9 әртүрлі тербелмелі жүйедегі тербелістің пайда болу себептерін түсіндіру;
10.2.5.10 маятниктер тербелісі периодының әртүрлі параметрлерге тәуелділігін табу;
10.2.5.11 математикалық маятник периодының формуласынан еркін түсу үдеуін анықтау және түсіндіру;
9.2.5.12 период квадратының маятник ұзындығына тәуелділік графигін тұрғызу және талдау;

10.2.5.13

еріксіз тербеліс амплитудасының мәжбүрлеуші күштің жиілігіне тәуелділігін график бойынша сипаттау;

10.2.5.14 резонанс құбылысын түсіну мен сипаттау;

10.2.5.15

толқын жылдамдығы, жиілігі және толқын ұзындығы формулаларын есеп шығаруда қолдану және түсіндіру;

10.2.5.16 көлденең және беттік толқындарды ажырату;

10.2.5.17 беттік

толқындардың

таралу

жылдамдығын

эксперименталды анықтау;

10.2.5.18 дыбыстың пайда болуы мен таралу жағдайын атау;

10.2.5.19 дыбыс

сипаттамаларын

дыбыс

толқындарының

жиілігі және

амплитудасымен

сәйкестендіру;

10.2.5.20

резонанстың пайда болу жағдайын атау

мен оның

қолдануына мысал

келтіру;

9.2.5.21

жаңғырықтың пайда болу табиғатын

және оны қолдану

әдістерін сипаттау;

10.2.5.22

ультрадыбыс пен

инфрадыбыстың

3) "Жылу физикасы" бөлімі:

3-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	927-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
3.1	<p>7.3.1.1 заттардың молекулярлық құрылысы негізінде, газдардың, сұйықтықтар мен қатты денелердің құрылымын сипаттау;</p> <p>7.3.1.2 қысымның физикалық мағынасын түсіндіру және өзгерту әдістерін сипаттау;</p> <p>7.3.1.3 есептер шығаруда қатты дене қысымының формуласын түсіну және қолдану;</p> <p>7.3.1.4 молекулярлы-кинетикалық теория негізінде қатты күйден сұйыққа және кері айналуы түсіндіру;</p> <p>7.3.1.5 сұйықтықтағы гидростатикалық қысымның формуласын шығару және оны есептер шығаруда қолдану;</p> <p>7.3.1.6 қатынас ыдыстардың қолданылуына мысалдар келтіру;</p> <p>7.3.1.7 гидравликалық</p>	<p>8.3.1.1 молекулярлы-кинетикалық теорияның негізгі қағидаларын дәлелдейтін мысалдар келтіру және тәжірибені сипаттау;</p> <p>8.3.1.2 температураның мәндерін әр түрлі шкала (Цельсий, Кельвин) бойынша өрнектеу;</p> <p>8.3.1.3 температураны өлшеуді жылудың ұлғаю негізінде сипаттау;</p> <p>8.3.1.4</p>		

<p>Молекулярлы-кинетикалық теория негіздері</p>	<p>машиналардың жұмыс істеу принципін сипаттау ; 7.3.1.8 гидравликалық машиналарды қолдану барысында күш ұтысын есептеу ; 7.3.1.9 атмосфералық қысымның табиғатын түсіндіру және оны өлшеудің әдістерін ұсыну; 7.3.1.10 манометр мен сорғылардың жұмыс істеу принципін сипаттау ; 7.3.1.11 кері итеруші күшті анықтау және оның сұйыққа батырылған дененің көлеміне тәуелділігін анықтау; 7.3.1.12 сұйықтықтар мен газдардағы кері итеруші күштің табиғатын түсіндіру ; 7.3.1.13 есептер шығару кезінде Архимед заңын қолдану; 7.3.1.14 денелердің жүзу жағдайын зерттеу; 7.3.1.15 дененің сұйықта жүзу шарттарын анықтау</p>	<p>қатты күйден сұйыққа және кері айналуына мысал келтіру; 8.3.1.5 молекулярлы-кинетикалық теория негізінде заттың сұйық күйден газ күйіне және кері айналуын сипаттау; 8.3.1.6 заттың сұйық күйден газ күйіне және кері айналуына мысал келтіру; 8.3.1.7 молекулярлы-кинетикалық теория негізінде заттың сұйық күйден газ күйіне және кері айналуын сипаттау</p>		
		<p>8.3.2.1 дененің ішкі энергиясын өзгерту тәсілдерін түсіну мен сипаттау; 8.3.2.2 ішкі энергияның өзгеру тәсілдерін сипаттау;</p>		

8.3.2.3 жылу берілудің түрлерін салыстыру;

8.3.2.4 техникада және тұрмыста жылу берілу түрлерінің қолданылуына мысалдар келтіру;

8.3.2.5 әртүрлі температураға тірі ағзалардың бейімделуі (мысалдар келтіру);

8.3.2.6 жылу алмасу процесі кезінде алынған немесе берілген жылу мөлшерін анықтау;

8.3.2.7 заттың меншікті жылу сыйымдылығының мағынасын түсіндіру;

8.3.2.8 есептерді шығаруда отынның жануы кезінде бөлінетін жылу мөлшерінің формуласын қолдану;

8.3.2.9 жылу процестерінде энергияның сақталу және айналу заңын зерттеу;

8.3.2.10 есептер шығаруда жылулық тепе-теңдігі теңдеуін түсіну және қолдану;

8.3.2.11 балқу/кристалдану кезіндегі жұтылатын/бөлінетін жылу мөлшерінің формуласын түсіну және есептер шығаруда қолдану;

8.3.2.12 заттың балқу және қатаю процесі кезіндегі

Термодина
мика негіздері

температураның
уақытқа тәуелділік
графигін талдау;
8.3.2.13 мұз еруінің
меншікті жылуын
эксперименталды
анықтау;
8.3.2.14 булану
ж ә н е
конденсациялану
кезіндегі
температураның
уақытқа тәуелділік
графигін талдау;
8.3.2.15 су буының
мысалында қанығу
күйін сипаттау;
8.3.2.16 булану
кезіндегі жылу
мөлшерін анықтау;
8.3.2.17 қайнау
температурасының
сыртқы қысымға
тәуелділігін
түсіндіру;
8.3.2.18
термодинамиканың
бірінші заңының
мағынасын
түсіндіру;
8.3.2.19
термодинамиканың
екінші заңының
мағынасын
түсіндіру;
8.3.2.20 жылу
қозғалтқышының
пайдалы әсер
коэффициентін
анықтау;
8.3.2.21 іштен жану
қозғалтқышының,
бу турбинасының
жұмыс істеу
принципін сипаттау
;
8.3.2.22 интернет
ресурстардың
көмегімен жылу
қозғалтқыштарын
жетілдіру жолдарын
ұсыну;

	8.3.2.23 энергияның жылу машиналарына айналуын сипаттау; 8.3.2.24 жылу машиналарының қоршаған ортаның экологиясына әсерін бағалау	
--	--	--

4) "Электр және магнетизм" бөлімі

4 - кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
4.1 Электростатика негіздері		8.4.1.1 электрлік заряд ұғымын білу және сипаттау; 8.4.1.2 үйкеліс арқылы денені электрлендіру және индукция құбылысын түсіндіру; 8.4.1.3 электрленудің оң және теріс әсерлеріне мысалдар келтіру; 8.4.1.4 электрлік зарядты сақтау заңын түсіндіру; 8.4.1.5 Кулон заңын түсіндіру; 8.4.1.6 Кулон заңын есептер шығаруда қолдану; 8.4.1.7 электр өрісі және оның күштік сипаттамасы ұғымдарының физикалық мағынасын түсіндіру; 8.4.1.8 біртекті электростатикалық өрістегі электрлік зарядқа әсер етуші күшті есептеу; 8.4.1.9		

	<p>күш сызықтары арқылы электр өрісін графикалық бейнелеу;</p> <p>8.4.1.10 потенциалдың физикалық мағынасын түсіндіру;</p> <p>8.4.1.11 конденсаторлардың құрылысын және қолданылуын сипаттау</p>		
	<p>8.4.2.1 электр тоғы ұғымын және электр тоғының пайда болу жағдайларын түсіндіру;</p> <p>8.4.2.2 электр схемаларын графикалық бейнелеу барысында электр тізбегі элементтерінің шартты белгілерін қолдану;</p> <p>8.4.2.3 кернеудің физикалық мағынасын, оның өлшем бірлігін түсіндіру;</p> <p>8.4.2.4 электр тізбегіндегі ток күші мен кернеуді өлшеу;</p> <p>8.4.2.5 тұрақты температурада металл өткізгіштің вольт-амперлік сипаттамасын графикалық түрде құру және түсіндіру ;</p> <p>8.4.2.6 Ом заңын тізбек бөлігі үшін тұжырымдамалау;</p>		

4.2
Электр тогы

8.4.2.7 Ом заңын
тізбек бөлігі үшін
есептер шығаруда
қолдану;

8.4.2.8
кедергінің
физикалық
мағынасын, оның
өлшем бірлігін
түсіндіру;

8.4.2.9
өткізгіштің
меншікті кедергісі
формуласын есеп
шығаруғанда
қолдану;

8.4.2.10
өткізгіштерді
тізбекті жалғау
заңдылықтарын
эксперименталды
алу;

8.4.2.11
өткізгіштерді
параллель жалғау
заңдылықтарын
эксперименталды
алу;

8.4.2.12
өткізгіштерді
тізбекті және
параллель жалғау
барысында тізбек
бөлігі үшін Ом
заңын қолдана
отырып, электр
тізбектеріне
есептеулер жүргізу;

8.4.2.13
тоқ қуаты мен
жұмысы
формуласының
физикалық
мағынасын
түсіндіру;

8.4.2.13
тоқ қуаты мен
жұмысы
формуласын
есептер шығаруда
қолдану;

8.4.2.14
Джоуль-Ленц заңын

		<p>есептер шығаруда қолдану және түсіндіру; 8.4.2.15 тоқ қуаты мен жұмысын эксперименталды анықтау; 8.4.2.16 кВт сағ өлшем бірлігін қолданып электр энергиясының құнын практикалық есептеу; 8.4.2.17 өткізгіштердегі электр тогының табиғатын сипаттау және өткізгіш кедергісінің температураға тәуелділігін сипаттау; 8.4.2.18 қысқа тұйықталудың пайда болу себептерін және алдын алу амалдарын түсіндіру; 8.4.2.19 сұйықтықтардағы электр тогының табиғатын сипаттау</p>		
			<p>9.4.3.1 магниттердің негізгі қасиеттеріне сипаттама беру және магнит өрісін күш сызықтары арқылы графикалық бейнелеу; 9.4.3.2 магнит өрісінің қасиеттерін түсіндіру; 9.4.3.3 тогы бар түзу өткізгіштің және соленоидтің</p>	

<p>4.3 Магнит өрісі</p>			<p>айналасындағы өріс сызықтарының бағытын анықтау; 9.4.3.4 жолақ магнит пен соленоидтың магнит өрістерін салыстыру; 9.4.3.5 магнит өрісінің тогы бар өткізгішке әсерін сипаттау; 9.4.3.6 электр қозғалтқыштың және электр өлшеуіш құралдардың жұмысын түсіндіру; 9.4.3.7 электромагниттік индукция құбылысын сипаттау; 9.4.3.8 қосымша әдебиеттердің көмегімен Қазақстанда және дүние жүзінде электр энергиясын өндірудің мысалдарын келтіру</p>	
<p>4.4 Электромагниттік тербелістер және толқындар</p>				<p>10.4.4.1 тербелмелі контурдағы еркін электромагниттік тербелістерді сапалы сипаттау; 10.4.4.2 механикалық толқындар мен электромагниттік толқындардың қасиеттерін түсіндіру; 10.4.4.3 механикалық толқындар мен электромагниттік толқындардың қасиеттерін салыстыру; 10.4.4.4 электромагниттік</p>

			толқындар диапазондарын колдануға мысал келтіру мен сипаттау; 10.4.4.5 шыны призма арқылы өткен жарықтың дисперсиясына сапалы сипаттама беру
--	--	--	---

5) "Геометриялық оптика" бөлімі:

5-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	937-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
			9.5.1.1 Күннің және Айдың тұтылу ұғымын түсіндіру; 9.5.1.2 Күннің және Айдың тұтылуын графикалық бейнелеу; 9.5.1.3 түсу және шағылу бұрыштарының тәуелділігін эксперименталды анықтау; 9.5.1.4 айналық және шашыранды шағылудың мысалдарын келтіру және түсіндіру; 9.5.1.5 жазық айнада дене кескінін алу және оны сипаттау; 9.5.1.6 дене кескінін алу үшін сфералық айнада сәуленің жолын салу және алынған кескінді сипаттау; 9.5.1.7	

5.1
Геометриялық
оптика заңдары

94

жазық параллель
пластинадә сәуленің
жолын салу;
9.5.1.8
жарықтың сыну
заңын
тұжырымдамалау;
9.5.1.9 жарықтың
шағылу заңын
есептерді шығаруда
қолдану;
9.5.1.10 тәжірибеге
сүйене отырып
толық ішкі шағылу
құбылысын
түсіндіру;
9.5.1.11
толық ішкі шағылу
құбылысын
эксперименталды
анықтау;
9.5.1.12
сыну көрсеткішінің
анықталған мәнін
кестелік мәндермен
салыстыру және
нәтижесінің
дұрыстығын
бағалау;
9.5.1.13
жұқа линза
формуласын
түсіндіру;
9.5.1.14
жұқа линза
формуласын
есептер шығару
үшін қолдану;
9.5.1.15
линзаның сызықтық
ұлғаю формуласын
есептер шығару
үшін қолдану;
9.5.1.16
жұқа линзада
сәуленің жолын
салу және кескінге
сипаттама беру;
9.5.1.17
жұқа линзаның
фокустық

		<p>қашықтығын және оптикалық күшін анықтау; 9.5.1.18 көздің алыстан көргіштігі мен жақыннан көргіштігінің түзетілуін сипаттау; 9.5.1.19 қарапайым оптикалық құралдарды (перископ, Обскура камерасы) құрастыру</p>	
--	--	---	--

8) "Кванттық физика элементтері" бөлімі:

6-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
				<p>10.6.1.1 сәулелік энергияның температураға тәуелділігін сипаттау; 10.6.1.2 Планк формуласын түсіндіру; 10.6.1.3 Планк формуласын есептер шығаруда қолдану; 10.6.1.4 фотоэффект құбылысын сипаттау, түсіндіру және фотоэффектін техникада пайдаланылуына мысалдар келтіру; 10.6.1.5 фотоэффект үшін Эйнштейн формуласын түсіндіру және есептер шығаруда қолдану; 10.6.1.6 рентген сәулесін электромагниттік</p>

<p>6.1 Атом мен атом ядросының құрылысы</p>			<p>сәулелердің басқа түрлерімен салыстыру; 10.6.1.7 рентген сәулесінің қолданылуына мысалдар келтіру; 10.6.1.8 альфа-бөлшегінің шашырауы бойынша Резерфорд тәжірибесін сипаттау; 95 9.6.1.9 ядролық күштердің қасиеттерін сипаттау; 96 10.6.1.10 97 атом ядросы массасының ақауын анықтау; 98 10.6.1.11 99 атом ядросының байланыс энергиясы формуласын есептер шығаруда қолдану; 10.6.1.12 ядролық реакцияның теңдеуін шешуде зарядтық және массалық сандардың сақталу заңын қолдану</p>
			<p>10.6.2.1 а, б және g - сәулеленудің табиғаты мен қасиеттерін түсіндіру; 10.6.2.2 радиоактивті ыдыраудың ықтималдық сипатын түсіндіру; 100 10.6.2.3 101 есептерді шығаруда радиоактивті ыдыраудың ықтималдық заңын қолдану; 102 10.6.2.4</p>

6.2 Радиоактивтілік				103 тізбекті ядролық реакциялардың өту шарттарын сипаттау ; 10.6.2.5 ядролық реактордың жұмыс істеу принципін сипаттау; 10.6.2.6 ядролық ыдырау мен ядролық синтезді салыстыру; 10.6.2.7 радиоактивті изотоптарды қолданудың мысалдарын келтіру ; 104 10.6.2.8 105 радиациядан қорғану әдістерін сипаттау
6.3 Элементар бөлшектер				10.6.3.1 элементар бөлшектерді жіктеу

7) "Астрономия негіздері" бөлімі:

7-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
7.1 Жер және Ғарыш	106 7.7.1.1 107 әлемнің геоцентрлік және гелиоцентрлік жүйелерін түсіну 108 7.7.1.2 геоцентрлік және гелиоцентрлік жүйелерді салыстыру 109 7.7.1.3 Күн жүйесінің нысандарын қарастыру 110 7.7.1.4 111 жыл мезгілдерінің ендіктерге байланысты			

	ауысуын және күн мен түннің ұзақтығын түсіндіру		
7.2 Астрофизика элементтері.	112		<p>9.7.2.1 абсолюттік және көрінетін жұлдыздық шамаларды түсіну мен түсіндіру;</p> <p>9.7.2.2 абсолюттік және көрінетін жұлдыздық шамаларды ажырату;</p> <p>9.7.2.3 жұлдыздың жарқырауына әсер ететін факторларды атау;</p> <p>9.7.2.4 аспан сферасының негізгі элементтерін атау;</p> <p>9.7.2.5 жұлдызды аспанның жылжымалы картасынан жұлдыздардың қозғалмалы картасын қолдана алу;</p> <p>9.7.2.6 жұлдызды аспанның жылжымалы картасынан жұлдыздардың аспан координатасын анықтау;</p> <p>9.7.2.7 әртүрлі ендіктегі жұлдыздардың шарықтау айырмашылығын түсіндіру;</p> <p>9.7.2.8 жергілікті, белдеулік және бүкіләлемдік уақытты сәйкестендіру;</p> <p>9.7.2.9</p>

		Кеплер заңдары негізінде аспан денелерінің қозғалысын түсіндіру; 9.7.2.10 Күн жүйесіндегі денелердің ара қашықтығы мен өлшемдерін анықтау үшін параллакс әдісін қолдануды түсіндіру	
--	--	---	--

8) "Әлемнің заманауи физикалық бейнесі" бөлімі:

8-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	113 7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
8.1 Физиканың дүниетанымдық мәні	114			10.8.1.1 адамның дүниетанымдық көзқарасының қалыптасуына физика және астрономияның дамуының әсерін түсіндіру; 10.8.1.2 жаңа технологиялардың қоршаған ортаға әсерінің артықшылығы мен қауіптілігін бағалау

31. Бағдарлама психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10-сыныптары үшін "Физика" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспары негізінде осы Бағдарламаның қосымшасына сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді жоспарда барлық сынып бойынша әр бөлімде қамтылатын оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

32. Бөлімдер мен тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Негізгі орта білім беру
деңгейінің
7-10 сыныптарына арналған
"Физика" пәнінен жаңартылған
мазмұндағы Үлгілік оқу
бағдарламасына
қосымша

Психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "Физика" пәнінен жаңартылған мазмұндағы Үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) 7 - сынып:

1-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспардың мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
Физика – табиғат туралы ғылым	<ul style="list-style-type: none"> • Физика – табиғат туралы ғылым 	7.1.1.1 физикалық құбылыстарға мысалдар келтіру; 7.1.1.2 физикалық құбылыстарды бір-бірімен салыстыру; 7.1.1.3 физикалық құбылыстарды сипаттау; 7.1.1.4 ғылыми әдістер ұғымын түсіндіру
	<ul style="list-style-type: none"> • Табиғатты зерттеудің ғылыми әдістері 	7.1.1.5 табиғатты зерттеудің ғылыми әдістерін ажырату
Физикалық шамалар мен өлшеулер	<ul style="list-style-type: none"> • Халықаралық бірліктер жүйесі 	7.1.2.1 физикалық шамаларды олардың Халықаралық бірліктер жүйесіндегі өлшем бірліктерімен сәйкестендіру
	<ul style="list-style-type: none"> • Скаляр және векторлық физикалық шамалар 	7.1.2.2 скаляр және векторлық физикалық шамаларды ажырату және мысалдар келтіру
	<ul style="list-style-type: none"> • Өлшеулер мен есептеулердің дәлдігі. • Үлкен және кіші сандарды жазу • №1 зертханалық жұмыс. "Кішкентай денелердің өлшемін анықтау" • №2-зертханалық жұмыс. "Физикалық шамаларды өлшеу" 	7.1.2.3 үлкен және кіші сандарды жазған кезде еселік және үлестік қосымшаларды білу және қолдану, санды стандартты түрде жазу; 7.1.2.4 өлшем бірліктерін СИ жүйесіне айналдыру; 7.1.3.1 денелердің физикалық ұзындығын, көлемін, уақыты мен температурасын атау; 7.1.3.2 мұғалімнің көмегімен абсолюттік және қатыстық қателікті анықтау; 7.1.3.3 дененің ұзындығын, көлемін, температурасын және уақытты өлшеу, өлшеу нәтижелерін аспаптардың қателіктерін ескере отырып жазу; 7.1.3.2 кішкентай денелердің өлшемін қатарлар әдісі арқылы анықтау; 7.1.3.5 физика кабинетінде қауіпсіздік ережелерін білу және сақтау

Механикалық қозғалыс	Механикалық қозғалыс және оның сипаттамасы • Санақ жүйесі	7.2.1.1 келесі терминдердің физикалық мағынасын түсіндіру - материялық нүкте, санақ жүйесі, қозғалыстың салыстырма-лылығы, траектория, жол, орын ауыстыру
	• Механикалық қозғалыстың салыстырмалылығы	7.2.1.2 механикалық қозғалыстың салыстырмалылығына мысал келтіру
	• Түзусызықты бірқалыпты және бірқалыпсыз қозғалыстар	7.2.1.3 түзу сызықты бірқалыпты қозғалысты және бірқалыпсыз қозғалыс ұғымдарын түсіндіру; 7.2.1.4 түзу сызықты бірқалыпты қозғалысты және бірқалыпсыз қозғалысты ажырату
	• Жылдамдық және орташа жылдамдықты есептеу	7.2.1.5 есеп көмегімен қозғалыстағы дененің жылдамдығы мен орташа жылдамдығын есептеу және түсіндіру
	• Өртүрлі механикалық қозғалыстардың графикалық түсініктері	7.2.1.6 координата өстерінде және кестелерде өлшем бірліктерін дұрыс қолдана отырып, s -тің t -ға тәуелділік графигін құру және түсіндіру; 7.2.1.7 дененің орын ауыстыруының уақытқа тәуелділігі графигі бойынша келесі жағдайларды анықтау: (1) дененің тыныштық қалпын, (2) тұрақты жылдамдықпен қозғалысын; 7.2.1.8 есеп арқылы бірқалыпты қозғалған дененің орын ауыстыруының уақытқа тәуелділігі графигінен жылдамдығын анықтау
115 2-тоқсан		
Тығыздық	• Масса және денелердің массасын өлшеу	7.2.2.16 электронды, серіппелі, иінді таразылардың жұмыс принципін түсіну; 7.2.2.17 электронды, серіппелі, иінді таразылардың көмегімен дененің массасын өлшеу
	• Дұрыс және дұрыс емес пішінді денелердің көлемін өлшеу	7.2.2.18 мұғалімінің көмегімен өртүрлі пішіндегі қатты дененің немесе сұйықтықтың көлемін өлшеу үшін өлшеуіш цилиндрді (мензурка) қолдану
		7.2.2.19 тығыздықтың физикалық мағынасын түсіну мен түсіндіру;

	<p>Заттың тығыздығы және тығыздықтың өлшем бірлігі.</p> <ul style="list-style-type: none"> • №3 зертханалық жұмыс. "Сұйықтықтар мен қатты денелердің тығыздығын анықтау" 	<p>7.2.2.20 мұғалімінің көмегімен сұйықтықтар мен қатты денелердің тығыздығын эксперименталды анықтау;</p> <p>7.1.3.5 физика кабинетінде қауіпсіздік ережелерін түсіндіру және сақтау</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • Тығыздықты есептеу 	<p>7.2.2.21 тығыздықтың формуласын есептер шығаруда қолдану</p>
3-тоқсан		
Денелердің өзара әрекеттесуі	Инерция құбылысы	7.2.2.1 инерция құбылысын түсіндіру және мысалдар келтіру
	<ul style="list-style-type: none"> • Күш 	7.2.2.2 күнделікті өмірден күштердің әрекет етуіне мысалдар келтіру
	<ul style="list-style-type: none"> • Тартылыс құбылысы және ауырлық күші. Салмақ 	7.2.2.15 масса, салмақ және ауырлық күші ұғымдарын білу және ажырату
	<ul style="list-style-type: none"> • №4 зертханалық жұмыс. "Серпімді деформацияларды зерттеу" 	<p>7.2.2.5 қатаңдық коэффициент түсінігін түсіну;</p> <p>7.2.2.6 серпімділік күшінің серіппенің ұзаруына тәуелділік графигінен қатаңдық коэффициентін анықтау;</p> <p>7.1.3.5 физика кабинетінде қауіпсіздік ережелерін түсіндіру және сақтау</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • Деформация 	<p>7.2.2.3 пластикалық және серпімді деформациялар ұғымын түсіндіру</p> <p>7.2.2.4 пластикалық және серпімді деформацияларды ажырату, мысалдар келтіру</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • Серпімділік күші, Гук заңы 	7.2.2.7 Гук заңының формуласы бойынша серпімділік күшін есептеу және түсіндіру
	<ul style="list-style-type: none"> • Үйкеліс күші. • Үйкеліс әрекетін техникада ескеру • №5 зертханалық жұмыс. "Сырғанау үйкеліс күшін зерттеу" 	<p>7.2.2.11 үйкеліс күші түсінігінің физикалық мағынасын түсіну және түсіндіру;</p> <p>7.2.2.8 тербеліс, сырғанау және тыныштық жағдайындағы үйкелістерді сипаттау;</p> <p>7.2.2.9 тербеліс, сырғанау және тыныштық жағдайындағы үйкелістерді түсіну және түсіндіру</p> <p>;</p> <p>7.2.2. тербеліс, сырғанау және тыныштық жағдайындағы үйкелістерді ажырату;</p> <p>7.2.2.12 қосымша әдебиеттердің көмегімен үйкеліс күшінің</p>

		пайдасы мен зиянына мысалдар келтіру
	<ul style="list-style-type: none"> • Бір түзу бойымен денеге әрекет еткен күштерді қосу 	<p>7.2.2.13 күштерді берілген масштабта графикалық түрде көрсету;</p> <p>7.2.2.14 денеге бір түзу бойымен бағытталған және әсер ететін күшті графикалық түрде тауып, тең әрекет күшінің анықтамасын білу</p>
Қысым	<ul style="list-style-type: none"> • Газдардың сұйықтықтар және қатты денелердің молекулярлық құрылымы 	7.3.1.1 заттардың молекулярлық құрылысы негізінде, газдардың сұйықтықтар мен қатты денелердің құрылымын сипаттау
	<ul style="list-style-type: none"> • Қатты денелердегі қысым 	<p>7.3.1.2 қысымның физикалық мағынасын түсіндіру және өзгерту әдістерін сипаттау;</p> <p>7.3.1.3 есептер шығаруда қатты дене қысымының формуласын қолдану</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • Сұйықтықтар мен газдардағы қысым, Паскаль заңы • 	<p>7.3.1.4 газ қысымын молекулярлық құрылым негізінде түсіндіру;</p> <p>7.3.1.5 сұйықтықтардағы гидростатикалық қысымның формуласын шығару және оны есептер шығаруда қолдану</p>
	Қатынас ыдыстар	7.3.1.6 қатынас ыдыстарды қолдануға мысалдар келтіру
	Гидравликалық машиналар	<p>7.3.1.7 гидравликалық машиналардың жұмыс істеу принципін сипаттау;</p> <p>7.3.1.8 гидравликалық машиналарды қолдану кезіндегі күштің ұтысын есептеу</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • Атмосфералық қысым, атмосфералық қысымды өлшеу 	7.3.1.9 атмосфералық қысымның табиғатын түсіндіру және оны өлшеудің әдістерін ұсыну
	<ul style="list-style-type: none"> • Манометрлер. Сорғылар 	7.3.1.10 манометр мен сорғылардың жұмыс істеу принципін сипаттау
	<ul style="list-style-type: none"> • № 6 зертханалық жұмыс. "Архимед заңын зерделеу" 	<p>7.3.1.11 кері итеруші күшті анықтау және оның сұйықтыққа батырылған дененің көлеміне тәуелділігін зерттеу;</p> <p>7.1.3.5 физика кабинетіндегі қауіпсіздік ережелерін түсіндіру және сақтау</p>
	Кері итеруші күш	7.3.1.12 сұйықтықтар мен газдардағы кері итеруші күштің табиғатын түсіндіру;

		7.3.1.13 есептер шығаруда Архимед заңын қолдану
	• № 7 зертханалық жұмыс. " Дененің сұйықтықта жүзу шарттарын анықтау"	7.3.1.14 дененің сұйықтықта жүзу шарттарын зерттеу; 7.3.1.15 дененің сұйықтықта жүзу шарттарын анықтау; 7.1.3.5 физика кабинетіндегі қауіпсіздік ережелерін түсіндіру және сақтау

116 4-тоқсан

Жер және Ғарыш	• Аспан денелері туралы ғылым	7.7.1.1 әлемнің геоцентрлік және гелиоцентрлік жүйелерін түсіну; 7.7.1.2 геоцентрлік және гелиоцентрлік жүйелерді салыстыру
	• Күн жүйесі	7.7.1.3 Күн жүйесінің нысандарын қарастыру
	• Күнтізбе негіздері (тәулік, ай, жыл)	7.7.1.4 жыл мезгілдерінің ендіктерге байланысты ауысуы және күн мен түннің ұзақтығын түсіндіру

7 сынып курсы қайталау

2) 8-сынып:

2-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспардың мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
7 сыныптың физика курстарын қайталау		
Жұмыс және қуат	Механикалық жұмыс • Қуат •	117 8.2.3.1 механикалық жұмыс ұғымының физикалық мағынасын түсіну және түсіндіру; 118 8.2.3.10 қуат ұғымының физикалық мағынасын түсіндіру; 119 8.2.3.11 механикалық жұмыс пен қуаттың формулаларын есептер шығаруда қолдану
	• Қарапайым механизмдер	120 8.2.4.1 "Механиканың алтын ережесін" тұжырымдау және қарапайым механизмдердің қолданылуына мысалдар келтіру; 121 8.2.4.2 күш моменті ұғымының физикалық мағынасын түсіндіру
	Дененің массалық центрі №1 зертханалық жұмыс. • "Жазық фигураның массалар центрін анықтау"	122 8.1.3.1 мұғалімнің көмегімен эксперимент жасау, нәтижелерін жазу; 123 8.2.4.3 жазық фигураның массалық центрін эксперименталды анықтау

Күш моменті	<ul style="list-style-type: none"> • №2 зертханалық жұмыс. "Иіндіктің тепе-теңдік шарттарын анықтау" 	<p>124 8.1.3.1 мұғалімнің көмегімен эксперимент жасау, нәтижелерін жазу;</p> <p>125 8.2.4.5 иіндіктің тепе-теңдік шарттарын эксперименталды анықтау;</p> <p>126 8.1.3.5 физика кабинетіндегі қауіпсіздік ережелерін түсіндіру және сақтау</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • Иіндіктің тепе-теңдік шарты 	<p>127 8.2.4.4 тепе-теңдікте тұрған денелер үшін күш моменттер ережесін тұжырымдау және есептер шығаруда қолдану</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • Пайдалы әрекет коэффициенті. • №3 зертханалық жұмыс. "Көлбеу жазықтықтың пайдалы әрекет коэффициентін анықтау" 	<p>128 8.1.3.1 мұғалімнің көмегімен эксперимент жасау, нәтижелерін жазу;</p> <p>8.2.4.6 көлбеу жазықтықтың пайдалы әсер коэффициентін тәжірибеде анықтау;</p> <p>129 8.1.3.5 физика кабинетіндегі қауіпсіздік ережелерін түсіндіру және сақтау</p>
Энергия	<p>Кинетикалық энергия.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Потенциалдық энергия 	<p>8.2.3.2 механикалық энергияның екі түрін ажырату;</p> <p>8.2.3.3 денедегі энергия түрін анықтау;</p> <p>8.2.3.4 кинестетикалық және потенциалдық энергияның формуласын түсіндіру;</p> <p>8.2.3.5 кинестетикалық энергия формуласын есептерді шығаруда қолдану;</p> <p>8.2.3.6 жерден жоғары көтерілген дене үшін потенциалдық энергияның және серпімді дененің формуласын қолдану</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • Энергияның сақталуы және түрленуі 	<p>8.2.3.7 энергияның біріншіден екіншісіне түрлену мысалдарын келтіру;</p> <p>8.2.3.8 энергияның біріншісінен екіншісіне түрлену мысалдарын сипаттау;</p> <p>8.2.3.9 механикалық энергияның сақталу заңын есептер шығаруда қолдану</p>
1302-тоқсан		
	<ul style="list-style-type: none"> • Жылу қозғалысы, броундық қозғалыс, диффузия 	<p>8 . 3 . 1 . 1</p> <p>молекулярлы-кинетикалық теорияның негізгі қағидаларын дәлелдейтін мысалдар келтіру және тәжірибені сипаттау</p>

Жылу құбылыстары

<ul style="list-style-type: none"> Температура, оны өлшеу тәсілдері, температураның шкалалары 	<p>8.3.1.3 температураны өлшеуді жылулық ұлғаю негізінде сипаттау;</p> <p>8.3.1.4 қатты күйден сұйыққа және кері айналуына мысал келтіру;</p> <p>8.3.1.2 температураның мәндерін әр түрлі шкала (Цельсий, Кельвин) бойынша өрнектеу</p>
<ul style="list-style-type: none"> Ішкі энергия, ішкі энергияны өзгерту тәсілдері 	<p>8.3.2.1 ішкі энергия анықтамасын түсіну мен түсіндіру;</p> <p>8.3.2.2 ішкі энергияның өзгеру тәсілдерін сипаттау</p>
<ul style="list-style-type: none"> Жылу өткізгіштік, конвекция, сәуле шығару 	<p>8.3.2.3 жылу берілудің түрлерін салыстыру</p>
<ul style="list-style-type: none"> Табиғаттағы және техникадағы жылу берілу 	<p>8.3.2.4 техникада және тұрмыста жылу беру түрлерінің қолданылуына мысалдар келтіру</p>
<ul style="list-style-type: none"> Тірі ағзалар өміріндегі жылу құбылыстарының ролі 	<p>8.3.2.5 әр түрлі температураларда тірі ағзалардың бейімделуіне мысалдар келтіру</p>
<ul style="list-style-type: none"> Жылу құбылыстарының тірі ағзалардың өмірлеріндегі ролі 	<p>8.3.2.6 жылу алмасу процесі кезінде алынған немесе берілген жылу мөлшерін анықтау;</p> <p>8.3.2.7 заттың меншікті жылу сыйымдылығының мағынасын түсіндіру</p>
<p>Отынның энергиясы</p> <ul style="list-style-type: none"> Отынның меншікті жану жылуы 	<p>8.3.2.8 есептерді шығару барысында отынның жануы кезінде бөлінген жылу мөлшерін анықтау</p>
<ul style="list-style-type: none"> № 4 зертханалық жұмыс. " Температуралары әр түрлі суды араластырғандағы жылу мөлшерлерін салыстыру" 	<p>8.1.3.1 эксперимент жүргізіп, нәтижесін мұғалімнің көмегімен жазу;</p> <p>8.3.2.9 жылу процестерінде энергияның сақталу және айналу заңдарын зерттеу;</p> <p>8.1.3.4 эксперимент жүргізуге ықпал ететін факторларды анықтау;</p> <p>8.1.3.5 физика кабинетіндегі қауіпсіздік ережелерін түсіндіру және сақтау</p>
<ul style="list-style-type: none"> Жылу процестеріндегі энергияның сақталу және айналу заңы 	<p>8.3.2.10 жылулық тепе-теңдік теңдеуін есептер шығаруда қолдану</p>
	<p>8.3.1.5 молекулярлы-кинетикалық теория негізінде қатты күйден сұйыққа және кері айналуы сипаттау;</p> <p>8.3.2.11 балқу/кристалдану кезіндегі жұтылатын/бөлінетін</p>

Заттың агрегаттық күйлері	<ul style="list-style-type: none"> • Қатты денелердің балқуы және қатаюы, балқу температурасы, меншікті балқу жылуы 	<p>жылу мөлшерінің формуласын есептер шығаруға қолдану; 8.3.2.12 заттың балқу және қатаю үдерісі кезіндегі температураның уақытқа тәуелділік графигін талдау</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • № 2 зертханалық жұмыс. " Мұздың меншікті балқу жылуын анықтау" 	<p>8.1.3.1 эксперимент жүргізіп, нәтижесін мұғалімнің көмегімен жазу; 8.3.2.13 эксперимент көмегімен мұздың меншікті балқу жылуын анықтау; 8.1.3.5 физика кабинетіндегі қауіпсіздік ережелерін түсіндіру және сақтау</p>
	<p>Булану және конденсация.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Қаныққан және қанықпаған булар 	<p>8.3.1.6 заттың сұйық күйден газ күйіне және кері айналуынна мысал келтіру; 8.3.1.7 молекулярлы-кинетикалық теория негізінде заттың сұйық күйден газ күйіне және кері айналуын сипаттау; 8.3.2.14 булану және конденсация кезіндегі температураның уақытқа тәуелділік графигін талдау; 8.3.2.15 су буының мысалы негізінде қанығу күйін сипаттау</p>
	<p>Қайнау, буланудың меншікті жылуы.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Қайнау температурасының атмосфералық қысымға тәуелділігі 	<p>8.3.2.16 булану кезіндегі жылу мөлшерін анықтау; 8.3.2.17 қайнау температурасының сыртқы қысымға тәуелділігін түсіндіру</p>
3-тоқсан		
Термодинамика негіздері	<ul style="list-style-type: none"> • Термодинамиканың бірінші заңы, газдың және будың жұмысы 	8.3.2.18 термодинамиканың бірінші заңының мағынасын түсіндіру
	<ul style="list-style-type: none"> • Жылу процестерінің қайтымсыздығы, термодинамиканың екінші заңы 	8.3.2.19 термодинамиканың екінші заңының мағынасын түсіндіру
	<ul style="list-style-type: none"> • Жылу қозғалтқыштары 	<p>8.3.2.23 энергияның жылу машиналарына айналуын сипаттау ; 8.3.2.21 іштен жану қозғалтқышының, бу турбинасының жұмыс істеу принципін сипаттау</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • 	8.3.2.19 жылу қозғалтқышының пайдалы әрекет коэффициентін анықтау;

	Жылу қозғалтқыштарының пайдалы әрекет коэффициенті	8.3.2.22 интернет көздерінің көмегімен жылу қозғалтқыштарын жетілдіру жолдарын ұсыну
	• Жылу машиналарын пайдаланудағы экологиялық мәселелері	8.3.2.24 жылу машиналарының қоршаған ортаның экологиясына әсерін бағалау
Электростатика негіздері	• Денелердің электрленуі, электр заряды, өткізгіштер мен диэлектриктер	8.4.1.1 электр заряды ұғымын білу және сипаттау; 8.4.1.2 үйкеліс арқылы денені электрлену және индукция құбылысын түсіну және түсіндіру; 8.4.1.3 электрленудің оң және теріс әсеріне мысалдар келтіру
	• Электр зарядының сақталу заңы, қозғалмайтын зарядтардың өзара әрекеттесуі, Кулон заңы, элементар электр заряды	8.4.1.4 электр зарядын сақтау заңын түсіндіру; 8.4.1.5 Кулон заңын түсіндіру; 8.4.1.6 Кулон заңын есептер шығаруда қолдану
	• Электр өрісі, электр өрісінің кернеулігі	8.4.1.7 "электр өрісі" және оның күштік сипаттамасы ұғымдарының физикалық мағынасын түсіндіру; 8.4.1.8 біртекті электростатикалық өрістегі зарядқа әсер етуші күшті есептеу; 8.4.1.9 электр өрісін күш сызықтар арқылы кескіндеу
	• Электр өрісінің потенциалы және потенциалдар айырымы, конденсатор	8.4.1.10 потенциалдар айырымының және потенциалдың физикалық мағынасын түсіндіру; 8.4.1.11 - конденсаторлардың құрылысын және қолданылуын сипаттау
131 4-тоқсан		
	• Электр тогы, электр тогы көздері	8.4.2.1 электр тогы ұғымын және электр тогының пайда болу шарттарын түсіндіру
	• Электр тізбегі және оның құрамды бөліктері, ток күші, кернеу	8.4.2.2 электр схемасын графикалық бейнелеуде электр тізбегі элементтерінің шартты белгілерін қолдану; 8.4.2.3 кернеудің физикалық мағына-сын, оның өлшем бірлігін түсіндіру
	• № 6 зертханалық жұмыс. "Электр тізбегін құрастыру және оның әртүрлі бөліктеріндегі ток күшін өлшеу"	132 8.1.3.1 мұғалімнің көмегімен эксперимент жасау, нәтижелерін жазу; 8.4.2.4 электр тізбегіндегі ток күші мен кернеуді өлшеу;

	8.1.3.5 физика кабинетіндегі қауіпсіздік ережелерін түсіндіру және сақтау
№ 7 зертханалық жұмыс. "Тізбек бөлігі үшін ток күшінің кернеуге тәуелділігін зерттеу"	133 8.1.3.1 мұғалімнің көмегімен эксперимент жасау, нәтижелерін жазу; 8.4.2.5 тұрақты температурада металл өткізгіштің вольт-амперлік сипаттамасын графикалық түрде бейнелеу және түсіндіру; 8.1.3.2 есептің көмегімен абсолюттік және қатыстық қателіктерді анықтау; 8.1.3.3 эксперименттен деректерін жинақтау, талдау және қателіктерін ескеріп жазу; 8.1.3.5 физика кабинетіндегі қауіпсіздік ережелерін түсіндіру және сақтау
• Тізбек бөлігі үшін Ом заңы	8.4.2.6 тізбек бөлігі үшін Ом заңын құрылымдау; 8.4.2.7 тізбек бөлігі үшін Ом заңын есептер шығаруда қолдану
• Өткізгіштің электр кедергісі, өткізгіштің меншікті кедергісі, реостат	8.4.2.8 кедергінің физикалық мағынасын, оның өлшем бірлігін түсіндіру; 8.4.2.9 есеп шығаруғанда өткізгіштің меншікті кедергісін формуласын қолдану
Тұрақты электр тогы • № 8 зертханалық жұмыс. "Өткізгіштерді тізбекті қосуды зерттеу"	134 8.1.3.1 мұғалімнің көмегімен эксперимент жасау, нәтижелерін жазу; 8.4.2.10 өткізгіштерді тізбекті жалғаудың заңдылықтарын эксперимент арқылы алу; 8.1.3.5 физика кабинетіндегі қауіпсіздік ережелерін түсіндіру және сақтау
• № 9 зертханалық жұмыс. "Өткізгіштерді параллель қосуды зерделеу"	135 8.1.3. мұғалімнің көмегімен эксперимент жасау, нәтижелерін жазу; 8.4.2.10 өткізгіштерді параллель жалғаудың заңдылықтарын эксперимент арқылы анықтау; 8.1.3.5 физика кабинетіндегі қауіпсіздік ережелерін түсіндіру және сақтау
• Өткізгіштерді тізбекті және параллель қосу	8.4.2.12 өткізгіштерді тізбекті және параллель жалғауда тізбек бөлігі

		үшін Ом заңын қолданып, электр тізбектерін есептеу
• Электр тогының жұмысы мен қуаты		8.4.2.13 жұмыс және қуат формулаларын есептер шығаруда қолдану;
• Электр тогының жылулық әсері, Джоуль-Ленц заңы		8.4.2.14 Джоуль-Ленц заңын есептер шығару үшін қолдану
• № 10 зертханалық жұмыс. "Электр тогының жұмысы мен қуатын анықтау"		136 8.1.3.1 мұғалімнің көмегімен эксперимент жасау, нәтижелерін жазу; 8.4.2.15 электр тогының жұмысы мен қуатын эксперименталды анықтау; 8.4.2.16 кВт сағ өлшем бірлігін қолданып, электр энергиясының құнын практика жүзінде есептеу; 8.1.3.5 физика кабинетіндегі қауіпсіздік ережелерін түсіндіру және сақтау
• Металдардағы электр кедергісінің температураға тәуелділігі, асқын өткізгіштік		8.4.2.17 металл өткізгіштердегі электр тогын және оның кедергісінің температураға тәуелділігін сипаттау
• Электрқыздырғыш құралдар, қыздыру шамдары, қысқа тұйықталу, балқымалы сақтандырғыштар		8.4.2.18 қысқа тұйықталудың пайда болу себептерін және алдын алу амалдарын түсіндіру
• Электр тогының химиялық әсері (Фарадейдің заңы)		8.4.2.19 сұйықтықтардағы электр тогын түсіндіру
8 сынып курсын қайталау		

3) 9-сынып:

3-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспардың мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
8 сыныптың физика курстарын қайталау		
	Тұрақты магниттер, магнит өрісі. • № 1 зертханалық жұмыс. "Тұрақты магниттің қасиеттерін зерттеу және магнит өрісінің бейнесін алу"	9.4.3.1 магниттердің негізгі қасиеттеріне сипаттама беру және магнит өрісін күш сызықтары арқылы графикалық бейнелеу; 9.1.3.1 өз бетінше эксперимент жасап, мұғалімнің көмегімен нәтижелерін жазу; 9.1.3.2 алынған нәтижелерді түсіндіріп, қорытынды жасау; 9.1.3.4 физика кабинетіндегі қауіпсіздік ережелерін түсіндіру және сақтау; 9.1.3.3 эксперимент нәтижесіне ықпал ететін факторларды талдап,

Электромагниттік құбылыстар

	экспериментті жақсарту әдістерін ұсыну
<p>Тоғы бар түзу өткізгіштің магнит өрісі</p> <ul style="list-style-type: none"> • Тоғы бар шарғының магнит өрісі 	<p>9.4.3.2 магнит өрісінің сипаттамаларын түсіндіру;</p> <p>9.4.3.3 тоғы бар түзу өткізгіштің және соленоидтің айналасындағы өріс сызықтарының бағытын анықтау</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Электромагниттер және оларды қолдану • № 2 зертханалық жұмыс. " Электромагнитті құрастыру және оның әсерін сынау" 	<p>9.4.3.4 жолақ магнит пен соленоидтың магнит өрістерін салыстыру;</p> <p>137 9.1.3.1 өз бетінше эксперимент жасау, мұғалімнің көмегімен нәтижелерін жазу;</p> <p>9.1.3.2 алынған нәтижелерді түсіндіріп, қорытынды жасай алуы ;</p> <p>9.1.3.4 физика кабинетіндегі қауіпсіздік ережелерін түсіндіру және сақтау</p> <p>9.1.3.3 эксперимент нәтижесіне ықпал етеін факторларды талдап, экспериментті жақсарту әдістерін ұсыну</p>
<ul style="list-style-type: none"> • приборы • Магнит өрісінің тоғы бар өткізгішке әрекеті, электроқозғалтқыш, электр өлшеуіш құралдар 	<p>9.4.3.5 магнит өрісінің тоғы бар өткізгішке әсерін сипаттау;</p> <p>9.4.3.6 электр қозғалтқыштың және электр өлшеуіш құралдардың жұмысын түсіндіру</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Электромагнитная индукция, генератор 	<p>9.4.3.7 электромагниттік индукция құбылысын сипаттау;</p> <p>9.4.3.8 қосымша әдебиеттердің көмегімен әлемде және Қазақстанда және дүние жүзінде электр энергиясын өндірудің мысалдарын келтіру</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Жарықтың түзу сызықты таралу заңы 	<p>9.5.1.1 Күннің және Айдың тұтылу ұғымын түсіндіру;</p> <p>9.5.1.2 Күннің және Айдың тұтылуын графикалық бейнелеу</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Жарықтың шағылуы, шағылу заңдары, жазық айналар 	<p>9.5.1.3 эксперимент арқылы түсу және шағылу бұрыштарының тәуелділігін анықтау;</p> <p>9.5.1.4 айналық және шашыранды шағылудың мысалдарын келтіру және түсіндіру;</p> <p>9.5.1.5 жазық айнада дененің кескінін алу және оны сипаттау</p>
	9.5.1.6 дененің кескінін алу үшін сфералық айнада сәуленің жолын

Жарық құбылыстары

<ul style="list-style-type: none"> • Сфералық айналар, сфералық айна көмегімен кескін алу 	<p>салу және алынған кескінді сипаттау</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Жарықтың сынуы, жарықтың сыну заңы, толық ішкі шағылу 	<p>9.5.1.7 жазық параллель пластинада сәуленің жолын салу; 9.5.1.8 жарықтың сыну заңын құрылымдау; 9.5.1.9 есептерді шығаруда жарықтың шағылу заңын қолдану; 9.5.1.10 экспериментке сүйене отырып толық ішкі шағылу құбылысын түсіндіру</p>
<ul style="list-style-type: none"> • № 3 зертханалық жұмыс. "Әйнек шынының сыну көрсеткішін анықтау" 	<p>9.5.1.11 әйнек шынының сыну көрсеткішін экспериментальды анықтау; 9.5.1.12 сыну көрсеткішінің анықталған мәнін кестелік мәндермен салыстыру және эксперимент нәтижесін бағалау 9.1.3.1 өз бетінше эксперимент жасап, нәтижелерін мұғалімнің көмегімен жазу; 9.1.3.2 алынған нәтижелерді түсіндіріп, қорытынды жасау; 9.1.3.4 физика кабинетіндегі қауіпсіздік ережелерін түсіндіру және сақтау; 9.1.3.3 эксперимент нәтижесіне ықпал етеін факторларды талдап, экспериментті жақсарту әдістерін ұсыну</p>
<p>Линзалар, линзаның оптикалық күші, жұқа линзаның формуласы.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Линзаның көмегімен кескін алу 	<p>9.5.1.13 жұқа линза формуласын түсіндіру; 9.5.1.4 жұқа линза формуласын есептер шығару үшін қолдану; 9.5.1.15 линзаның сызықтық ұлғаю формуласын есептер шығару үшін қолдану 9.5.1.16 жұқа линзада сәуленің жолын салу және алынған нәтижелерді сипаттау</p>
<ul style="list-style-type: none"> • № 4 зертханалық жұмыс. "Жұқа линзаның фокустық қашықтығын анықтау" 	<p>9.5.1.17 жұқа линзаның фокустық қашықтығын және оптикалық күшін анықтау" 9.1.3.1 өз бетінше эксперимент жасап, нәтижелерін мұғалімнің көмегімен жазу ; 9.1.3.2 алынған нәтижелерді түсіндіріп, қорытынды жасау;</p>

		9.1.3.4 физика кабинетіндегі қауіпсіздік ережелерін түсіндіру және сақтау; 9.1.3.3 эксперимент нәтижесіне ықпал етеін факторларды талдап, экспериментті жақсарту әдістерін ұсыну
	• Көз оптикалық жүйе ретінде, көздің көру кемшіліктері және оларды түзету әдістері	9.5.1.18 көздің алыстан көргіштігі мен жақыннан көргіштігін түзетуінсипаттау
	• Оптикалық аспаптар	9.5.1.19 қарапайым оптикалық құралдарды (перископ, обскура камерасы) құрастыру
2-тоқсан		
	• Механикалық қозғалыс	9.2.1.1 материялық нүкте, санақ жүйесі, механикалық қозғалыстың салыстырмалылығы ұғымдарының мағынасын түсіндіру, жылдамдықтарды қосу және орын ауыстыру теоремаларын қолдану
	Векторлар және оларға амалдар қолдану • Вектордың координаталар өстеріндегі проекциялары	9.2.1.2 вектор ұғымын түсіну; 9.2.1.3 векторларды қосу, азайту, векторды скалярға көбейту; 9.2.1.4 вектордың координаталар өсіне проекциясын анықтау, векторды құраушыларға жіктеу
	• Түзу сызықты теңайнымалы қозғалыс кезіндегі жылдамдық және орын ауыстыру	9.2.1.5 қозғалыс жылдамдық және орын ауыстыру түсініктерін білу; 9.2.1.6 уақыттан тәуелділік графиктерінен орын ауыстыруды, жылдамдықты, үдеуді анықтау
	• Түзусызықты теңайнымалы қозғалыс кезіндегі жылдамдық және орын ауыстыру	9.2.1.7 түзу сызықты теңайнымалы қозғалыс кезіндегі жылдамдық және үдеу формулаларын есептер шығаруда қолдану; 9.2.1.8 түзу сызықты теңайнымалы қозғалыс кезіндегі координата мен орын ауыстыру теңдеулерін түсіну және есептер шығаруда қолдану
		9.2.1.9 тең үдемелі қозғалыс ұғымын білу; 9.2.1.10 теңүдемелі қозғалыс кезіндегі дененің үдеуін эксперименттік жолмен анықтау; 9.1.3.2 эксперимент нәтижесіне ықпал етеін факторларды талдап, экспериментті жақсарту әдістерін ұсыну

Кинематика негіздері

<p>• № 5 зертханалық жұмыс. " Теңудемелі қозғалыс кезіндегі дененің үдеуін анықтау"</p>	<p>9.2.1.11 теңудемелі қозғалыс кезіндегі орын ауыстырудың және жылдамдықтың уақытқа тәуелділік графиктерін тұрғызу және оларды түсіндіру; 9.1.3.1 өз бетінше эксперимент жасау, нәтижелерін мұғалімнің көмегімен жазу ; 9.1.3.2 алынған нәтижелерді түсіндіріп, қорытынды жасай алу; 9.1.3.4 физика кабинетіндегі қауіпсіздік ережелерін түсіндіру және сақтау; 9.1.3.3 эксперимент нәтижесіне ықпал етеін факторларды талдап, экспериментті жақсарту әдістерін ұсыну</p>
<p>• Дененің еркін құлауы, еркін құлау үдеуі</p>	<p>9.2.1.12 еркін түсуді сипаттау үшін теңайнымалы қозғалыстың кинематикалық теңдеулерін түсіну және қолдану</p>
<p>• № 6 зертханалық жұмыс. " Көлденең лақтырылған дененің қозғалысын зерделеу"</p>	<p>9.2.1.13 теңайнымалы және бірқалыпты қозғалыстың кинематикалық теңдеулерін қолдана отырып, көлденең лақтырылған дененің қозғалысын сипаттау; 9.2.1.14 көлденең лақтырылған дененің қозғалыс жылдамдығын анықтау 9.2.1.15 есептің көмегімен көлденең лақтырылған дененің қозғалыс траекториясын сызу; 9.1.3.1 өз бетінше эксперимент жасап, нәтижелерін мұғалімнің көмегімен жазу; 9.1.3.2 алынған нәтижелерді түсіндіріп, қорытынды жасай алуы; 9.1.3.4 физика кабинетіндегі қауіпсіздік ережелерін түсіндіру және сақтау; 9.1.3.3 эксперимент нәтижесіне ықпал етеін факторларды талдап, экспериментті жақсарту әдістерін ұсыну</p>
<p>Қисықсызықты қозғалыс; материялық нүктенің шеңбер бойымен бірқалыпты қозғалысы</p>	<p>9.2.1.16 сызықтық және бұрыштық шамалар түсінігін түсіндіру; 9.2.1.17 дененің шеңбер бойымен бірқалыпты қозғалысын сызықтық және бұрыштық шамалар арқылы сипаттау;</p>

	Сызықтық және бұрыштық жылдамдықтар	9.2.1.18 сызықтық және бұрыштық жылдамдықты байланыстыратын түсіндіру және өрнекті есептер шығаруда қолдану
	Центрге тартқыш үдеу	9.2.1.19 центрге тартқыш үдеу формуласын түсіну және есептер шығаруда қолдану
3-тоқсан		
Астрономия негіздері	• Жұлдызды аспан	9.7.2.1 абсолюттік және көрінетін жұлдыздық шамаларды түсіну мен түсіндіру 9.7.2.2 абсолюттік және көрінетін жұлдыздық шамаларды ажырату; 9.7.2.3 жұлдыздың жарқырауына әсер ететін факторларды атау
	• Аспан сферасы, аспан координаталарының жүйесі	9.7.2.4 аспан сферасының негізгі элементтерін атау; 9.7.2.5 жұлдызды аспанның жылжымалы картасын қолдана алуы; 9.7.2.6 жұлдызды аспанның жылжымалы картасынан жұлдыздардың аспан координатасын анықтау
	• Өртүрлі географиялық ендіктегі аспан шырақтарының көрінетін қозғалысы, жергілікті, белдеулік және бүкіләлемдік уақыт	9.7.2.7 әртүрлі ендіктегі жұлдыздардың шарықтау айырмашылығын түсіндіру; 9.7.2.8 жергілікті, белдеулік және бүкіләлемдік уақытты сәйкестендіру
	• Күн жүйесіндегі ғаламшарлардың қозғалыс заңдары	9.7.2.9 Кеплер заңдарының негізінде аспан денелерінің қозғалысын түсіндіру
	• Астрономиядағы ара қашықтықты параллакс әдісімен анықтау	9.7.2.10 Күн жүйесіндегі денелердің ара қашықтығын немесе өлшемдерін анықтау үшін параллакс әдісін қолдануды түсіндіру
	• Ньютонның бірінші заңы, инерциялық санақ жүйелері	9.2.2.1 инерция, инерттілік және инерциялық санақ жүйесі ұғымдарының мағынасын түсіну мен түсіндіру; 9.2.2.2 Ньютонның бірінші заңын тұжырымдау және оны есептер шығаруда қолдану
	• Механикадағы күштер	9.2.2.3 ауырлық күші, серпімділік күші, және үйкеліс күші табиғатын түсіндіру

Динамика негіздері	• Ньютонның екінші заңы, масса	9.2.2.4 Ньютонның екінші заңын тұжырымдау және оны есептер шығаруда қолдану
	• Ньютонның үшінші заңы	9.2.2.5 Ньютонның үшінші заңын тұжырымдау және оны есептер шығаруда қолдану
	• Бүкіләлемдік тартылыс заңы	9.2.2.6 Бүкіләлемдік тартылыс заңын тұжырымдау және оны есептер шығаруда қолдану
	Дененің салмағы, салмақсыздық	9.2.2.12 үдеумен қозғалған дененің салмағын, физикалық мағынасын түсіндіру; 9.2.2.13; үдеумен қозғалған дененің салмағын анықтау; 9.2.2.14 салмақсыздық күйді түсіндіріп, мысал келтіру
Денелердің ауырлық күші әсерінен қозғалуы. • Жердің жасанды серіктерінің қозғалысы	9.2.2.10 бірінші ғарыштық жылдамдықтың формуласын білу; 9.2.2.11 бірінші ғарыштық жылдамдықтың формуласын есептер шығаруда қолдану; 9.2.2.7 ғарыш аппараттары орбиталарының ерекшеліктерін білу; 9.2.2.8; ғарыш аппараттары орбиталарының ерекшеліктерін салыстыру; 9.2.2.9 ауырлық өрісіндегі дененің қозғалысын сипаттайтын параметрлерді есептеу	
4-тоқсан		
Сақталу заңдары	Дене импульсі және күш импульсі	9.2.3.1 "дене импульсі" және "күш импульсі" түсініктерін ажырату;
	• Импульстің сақталу заңы. • Реактивті қозғалыс	9.2.3.2 импульс сақтау заңын тұжырымдау және оны есеп шығарғанда қолдану; 9.2.3.3 табиғаттағы және техникадағы реактивті қозғалыс түсінігін түсіндіру; 9.2.3.4 табиғаттағы және техникадағы реактивті қозғалысқа мысалдар келтіру; 138 9.2.3.5 Байқоңыр ғарыш айлағының аймақтық және халықаралық маңыздылығына баға беру
	• Механикалық жұмыс және энергия	9.2.3.6 механикалық жұмысты сараптамалық және графитік тәсілдермен анықтау; 9.2.3.7 жұмыс пен энергияның байланысын түсіндіру

	<ul style="list-style-type: none"> • Энергияның сақталу және айналу заңы 	<p>9.2.3.8 энергияның сақталу заңын тұжырымдау;</p> <p>9.2.3.9 энергияның сақталу заңын тұжырымдау және есептер шығаруда қолдану</p>
9 сыныптың физика курстарын қайталау		

-
- 4) 10-сынып:
- 4-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспардың мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
9 сыныптың физика курстарын қайталау		
	Тербелмелі қозғалыс	<p>10.2.5.1 еркін және еріксіз тербелістер түсініктерін түсіндіру;</p> <p>10.2.5.2; еркін және еріксіз тербелістер түсінігін ажырату;</p> <p>10.2.5.2 еркін және еріксіз тербелістерге мысалдар келтіру;</p> <p>10.2.5.3 амплитуда, период, жиілік анықтамаларын түсіну мен түсіндіру;</p> <p>10.2.5.5 амплитуда, период, жиілікті эксперименталды анықтау;</p> <p>10.2.5.6 формулаларды қолданып, период, жиілік, циклдік жиілікті анықтау</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • Тербелістер кезіндегі энергияның түрленуі. • Тербелмелі қозғалыстың теңдеуі 	<p>10.2.5.7 тербелмелі процестеріндегі энергияның сақталуын сипаттау;</p> <p>10.2.5.8 гармониялық тербелістердің графиктері бойынша координатаның, жылдамдықтың және үдеудің теңдеулерін жазу</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • Математикалық және серіппелі маятниктердің тербелістері 	<p>10.2.5.9 әртүрлі тербелмелі жүйедегі тербелістің пайда болу себептерін түсіндіру;</p> <p>10.2.5.10 маятниктер тербелісі периодының әртүрлі параметрлерге тәуелділігін табу</p>
		<p>10.2.5.11 математикалық маятник периодының формуласынан еркін түсу үдеуін анықтау;</p> <p>10.2.5.12 период квадратының маятник ұзындығына тәуелділік графигін тұрғызу және талдау;</p>

Тербелістер және толқындар

<p>• № 1 зертханалық жұмыс. "Математикалық маятниктің көмегімен еркін құлау үдеуін анықтау"</p>	<p>139 10.1.3.1 өз бетінше эксперимент жасау, нәтижелерін жазу; 10.1.3.2 алынған нәтижелерді түсіндіріп, қорытынды жасау; 10.1.3.3 эксперимент нәтижесіне ықпал етеін факторларды талдап, экспериментті жақсарту әдістерін ұсыну; 10.1.3.4 физика кабинетіндегі қауіпсіздік ережелерін түсіндіру және сақтау</p>
<p>• Еркін және еріксіз тербелістер, резонанс</p>	<p>10.2.5.13; еріксіз тербеліс амплитудасының мәжбүрлеуші күштің жиілігіне тәуелділігін график бойынша сипаттау; 10.2.5.14 резонанс құбылысын сипаттау</p>
<p>• Еркін электромагниттік тербелістер</p>	<p>10.4.4.1 тербелмелі контурдағы еркін электромагниттік тербелістерді сапалық түрде сипаттау;</p>
<p>• Толқындық қозғалыс</p>	<p>10.2.5.15 толқын жылдамдығы, жиілігі және толқын ұзындығы формулаларын түсіндіру мен есеп шығаруда қолдану; 10.2.5.16 көлденең және бойлық толқындарды ажырату мен салыстыру</p>
<p>• №2 зертханалық жұмыс. "Беттік толқындардың таралу жылдамдығын анықтау"</p>	<p>10.2.5.17 су бетіндегі толқындардың таралу жылдамдығын эксперимент түрінде анықтау 140 10.1.3.1 өз бетінше эксперимент жасау, нәтижелерін жазу; 10.1.3.2 алынған нәтижелерді түсіндіріп, қорытынды жасау; 10.1.3.3 эксперимент нәтижесіне ықпал етеін факторларды талдап, экспериментті жақсарту әдістерін ұсыну; 10.1.3.4 физика кабинетіндегі қауіпсіздік ережелерін түсіндіру және сақтау</p>
	<p>10.2.5.18 дыбыстың пайда болу және таралу шарттарын атау; 10.2.5.19 дыбыс сипаттамаларын дыбыс толқындарының жиілігі</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Дыбыс, дыбыстың сипаттамалары, акустикалық резонанс, жаңғырық 	<p>және амплитудасымен сәйкестендіру;</p> <p>10.2.5.20 резонанстың пайда болу шарттарын атау және оның қолданылуына мысалдар келтіру;</p> <p>10.2.5.21 жаңғырықтың пайда болу табиғатын және оны қолдану әдістерін сипаттау;</p> <p>10.2.5.22 табиғатта және техникада ультрадыбыс пен инфрадыбысты қолдануға мысалдар келтіру</p>
	<p>Электромагниттік толқындар</p> <ul style="list-style-type: none"> • Электромагниттік толқындар шкаласы 	<p>10.4.4.2 механикалық толқындар мен электромагниттік толқындардың қасиеттерін түсіндіру;</p> <p>10.4.4.3 механикалық толқындар мен электромагниттік толқындардың ұқсастықтарын салыстыру;</p> <p>10.4.4.4 электромагниттік толқындар шкаласын сипаттау және әртүрлі диапазондағы толқындардың қолданылуына мысалдар келтіру;</p> <p>10.4.4.5 шыны призма арқылы өткен жарықтың дисперсиясына сапалы сипаттама беру</p>
141 2-тоқсан		
Атом құрылысы. Атомдық құбылыстар	<ul style="list-style-type: none"> • Жылулық сәуле шығару 	10.6.1.1 жылулық сәуле шығару энергиясының температураға тәуелділігін сипаттау
	Жарық кванттары туралы Планк гипотезасы	10.6.1.2 Планк формуласын түсіндіру; 10.6.1.3 Планк формуласын есептер шығаруда қолдану
	Фотоэффект құбылысы	10.6.1.4 фотоэффект құбылысын сипаттау және фотоэффект құбылысының техникада пайдаланылуына мысалдар келтіру; 10.6.1.5 есептер шығаруда фотоэффект үшін Эйнштейн формуласын қолдану
	<ul style="list-style-type: none"> • Рентген сәулелері 	10.6.1.6 рентген сәулесін электромагниттік сәулелердің басқа түрлерімен салыстыру; 10.6.1.7 рентген сәулесін қолдануға мысалдар келтіру
	Радиоактивтілік.	

	<ul style="list-style-type: none"> • Радиоактивті сәулеленудің табиғаты 	142 10.6.2.1 а, b және g - сәулеленудің табиғаты мен қасиеттерін түсіндіру
	<ul style="list-style-type: none"> • Резерфорд тәжірибесі, атомның құрамы 	143 10.6.1.8 а-бөлшегінің шашырауы бойынша Резерфорд тәжірибесін сипаттау
144 3 - тоқсан		
Атом ядросы	Ядролық өзара әрекеттесу, ядролық күштер. Массалар дефекті, атом ядросының байланыс энергиясы	145 10.6.1.9 ядролық күштердің қасиеттерін сипаттау; 146 10.6.1.10 атом ядросының масса ақауын анықтау; 147 10.6.1.11 атом ядросының байланыс энергиясы формуласын есептер шығаруда қолдану
	Ядролық реакциялар. Радиоактивті ыдырау заңы	148 10.6.1.12 ядролық реакцияның теңдеуін шешуде зарядтық және массалық сандардың сақталу заңын қолдану; 149 10.6.2.2 радиоактивті ыдыраудың ықтималдық сипатын түсіндіру; 150 10.6.2.3 радиоактивті ыдырау заңын есеп шығаруда қолдану
	Ауыр ядролардың бөлінуі, тізбекті ядролық реакция. • Ядролық реакторлар	151 10.6.2.4 тізбекті ядролық реакциялардың өту шарттарын сипаттау; 152 10.6.2.5 ядролық реактордың жұмыс істеу принципін сипаттау
	Термоядролық реакциялар • Радиоизотоптар, радиациядан қорғану	153 10.6.2.6 ядролық ыдырау мен ядролық синтезді салыстыру; 154 10.6.2.7 радиоактивті изотоптарды қолдануға мысалдар келтіру; 155 10.6.2.8 радиациядан қорғану әдістерін сипаттау
	• Элементар бөлшектер	156 10.6.3.1 элементар бөлшектерді жіктеу
4 тоқсан		
Әлемнің заманауи физикалық бейнесі	• Физика және астрономияның дүниетанымдық маңызы	10.8.1.1 адамның дүниетанымдық көзқарасының қалыптасуына физика және астрономия дамуының ықпалын түсіндіру
	• Экологиялық мәдениет	10.8.1.2 жаңа технологиялардың қоршаған ортаға ықпалының артықшылығы мен қауіптілігін бағалау
7-10 сыныптардың физика курстарын қайталау		

Психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10-сыныптары үшін "Химия" пәнінен жаңартылған мазмұндағы Үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10-сыныптары үшін "Химия" пәнінен жаңартылған мазмұндағы Үлгілік оқу бағдарламасы (әрі қарай – Бағдарлама) Қазақстан Республикасының "Білім туралы" Заңының 5-бабының б) тармақшасына сәйкес әзірленген.

2. Оқу пәнінің мақсаты – білім алушының әлем туралы біртұтас ғылыми түсінігін қалыптастыру, химиялық заттар мен олардың түрленуі, химиялық процестер, заңдар мен олардың заңдылықтары туралы білімін нақты өмірде қауіпсіз пайдалану біліктерін дамыту.

3. Оқыту міндеттері:

1) білім алушыларға химиядағы түсініктер, заттар және заңдар, заттардың атомдары мен молекулаларының құрамы мен ішкі құрылысы, заттар қасиетінің химиялық реакциялар барысында түрленуі туралы хабар беру;

2) қауіпсіздік техникасы талаптарын сақтай отырып заттардың сандық және сапалық құрамы мен қасиеттерін зерттеу бойынша химиялық эксперимент жүргізу кезіндегі әмбебап дағдылары мен зерттеушілік біліктерін дамыту;

3) химиялық процестер мен олардың заңдылықтарын түсіну, болжау және қолдану үшін химияның басты заңдылықтарын зерделеу;

4) заттар қасиеттерінің олардың құрамы мен құрылысына тәуелділігін талдау;

5) бейорганикалық және органикалық қосындылардың ең маңызды кластарының арасындағы генетикалық байланысын синтездеу;

6) әртүрлі материалдардың қасиеттерін бағалау;

7) химиялық өндірістің қоршаған орта мен адам денсаулығына тигізетін әсерінің салдарын бағалау;

8) қоршаған ортада экологиялық сауатты тәртіпке, денсаулыққа қарауға тәрбиелеу.

4. Түзету-дамытушылық міндеттер:

1) білім алушылардың дамуындағы кемшіліктерді дер кезінде жеңу;

2) оқу материалын қайталау мен бекітудің арнайы әдістерінің көмегімен ақыл-ойының даму деңгейін арттыру;

3) оқытудың белсенді әдістерінің және сабақта мадақтаудың көмегімен ынтасын арттыру;

4) білімі мен білігін қолдануда, өмірлік және экологиялық мәселелерді шешуде кіріктірілген білім жүйесін, функционалдық қабілеттерін дамыту.

2-тарау. Оқу процесін ұйымдастырудың педагогикалық тәсілдері

5. Бағдарламада оқушыдан математикалық есептеулерді орындау мен кейбір заттарды физикалық негіздеу біліктерін талап ететін ауқымды көлемдегі ғылыми түсініктер, заңдар мен заңдылықтар, сондай-ақ есте сақтауды қажет ететін формулалар қамтылған, бұл меңгерудің қосымша қиындықтарын тудырады.

6. Оқу процесін ұйымдастыруда білім алушылардың психикалық ерекшеліктері ескеріледі:

1) зияттық жүктеме кезіндегі тез шаршағыштық;

2) танымдық процестердің жетілмегендігі: зейіннің, есте сақтаудың, қабылдаудың, елестетудің, ойлаудың;

3) көру-кеңістіктік және есту-сөйлеу ақпаратын өңдеудегі қиындықтар;

4) коммуникативтік дағдылардың қалыптаспағандығына байланысты топта және жұппен жұмыс істеудегі қиындықтар.

7. Бағдарлама тұлғалы-бағыттық, жүйелік, іс-әрекеттік, жекелік және сараландырылған тәсілдердің негізінде жүзеге асырылады:

1) тұлғалы-бағыттық тәсіл -білім алушының өз дене және ақыл-ой қабілеттерін түсінуіне, мүмкіндіктері мен потенциалын барынша дамыту үшін, оқуда сәттілігін қамтамасыз ету үшін жағдайлар жасауға бағдарланған;

2) іс-әрекеттік тәсіл -білім алушының орындау алгоритмін көрсетуге, нақты әрекеттердің көмегімен үйретуге негізделген іс-әрекетін (танымдық, зерттеушілік, эксперименталдық) ұйымдастыруды қарастырады: молекула модельдерінің құрастырылуын көрсету, белгілі химиялық аспаптардың көмегімен химиялық эксперимент жүргізу, алгоритм бойынша тіректік конспект, кесте, схема құрастыру;

3) жүйелік тәсіл білім алушылардың ғылым негіздерін білім, біліктер және дағдылар жүйесі түрінде меңгеруін қамтиды, бұлар бағдарламаның барлық бөлімдерін оқу барысында жүзеге асырылады және мұғалім оларды оқу материалын қарапайымнан күрделіге қарай орналастыруды, ұғынуға қиын оқу материалын кезеңмен үйретуді ескере отырып, дұрыс орналастыруы қажет;

4) жекелік және сараландырылған тәсілдер - білім алушылардың жекелік және типологиялық ерекшеліктерін ескеруге, сөйлеу-ойлау әрекетін дамытуға, сөйлеу тілінің коммуникативтік қызметін қалыптастыруға, танымдық белсенділігін, дербестігін және жауапкершілігін дамытуға мүмкіндік береді.

8. Оқыту процесінде қамтамасыз етіледі: өткенді үнемі қайталау, әрекет түрлерін ауыстыру, практикалық және зертханалық жұмыстарды орындау, есептерді және реакция теңдеулерін шығару барысында алгоритмдік нұсқауларды пайдалану.

9. Химия кабинеті реактивтер мен зертханалық жабдықтар сақталатын зертханамен біріктіріледі, сонымен қатар кабинетте компьютер және проекторға арналған пульті бар интерактивті тақта болады. Кабинетке химиялық эксперимент жүргізу үшін ауаны сорып шығаратын шкаф қойылады. Зертханалық жабдықтар: ыдыстар, реактивтер, аспаптар мен материалдар.

10. Суммативті және формативті бағалауға арналған тапсырмаларды мұғалім білім алушылардың мүмкіндіктерін ескере отырып өз-бетінше құрастырады.

11. Формативті және суммативті бағалауға арналған тапсырмаларды мұғалім білім алушылардың мүмкіндіктерін ескере отырып, құрастырады. Рұқсат етіледі:

1) 1) грамматикалық және семантикалық ресімдеу бойынша тұжырымдарды қысқартуға;

2) көптізбекті нұсқауды, тапсырманы кезеңмен (қадаммен) орындауға мүмкіндік беретін, қысқа мағыналық бірліктерге бөлу арқылы жеңілдетуге;

3) тапсырмаға берілген жазбаша нұсқаулықты, қажет болған жағдайда, мұғалім баяу дауыстап, анық мағыналы екпінмен оқуына;

4) мүмкіндігі шектеулі білім алушылардың жекелік мүмкіндіктерін ескере отырып тапсырма мәтінін бейімдеуге (ірірек қаріп, бір тапсырманың басқасынан айқын түрде шектелуі);

5) қажет болған жағдайда сараланған көмекті ұсынуға: ынталандырушы (мақұлдау, эмоционалдық қолдау), ұйымдастырушылық (жұмысты орындауға назарын аударту, жұмылдыру, өзін-өзі тексеру қажеттілігін есіне салу), бағыттаушы (қайталау және тапсырма нұсқауын түсіндіру);

б) тапсырманы орындауға берілген уақытты ұлғайтуға.

12. Формативті бағалау нәтижелерін талдау, мұғалімге белгілі бір тапсырмалар (тақырыптар, бөлімдер) қиынға түсетін білім алушыларды анықтауға, сонымен қатар жекелік және топтық түзету сабақтарында біліміндегі олқылықтарды жою жұмысының мазмұнын айқындауға мүмкіндік береді.

3-тарау. "Химия" оқу пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

13. "Химия" оқу пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

1) 7-сыныпта – аптасына 1 сағатты, оқу жылында 34 сағатты;

2) 8-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты;

3) 9-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты;

4) 10-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты құрайды.

14. Бағдарламаның мазмұны 5 бөлімді қамтиды:

1) "Заттардың бөлшектері" бөлімі;

- 2) "Химиялық реакциялардың жүру заңдылықтары" бөлімі;
- 3) "Химиядағы энергетика" бөлімі;
- 4) "Химия айналамызда" бөлімі;
- 5) "Химия және өмір" бөлімі.

15. Бөлімдер білім, түсінік және дағдыларды қамтитын күтілетін нәтижелер түріндегі оқу мақсаттарынан тұратын бөлімшелерден тұрады.

16. "Заттардың бөлшектері" бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

- 1) атомдар, иондар және молекулалар;
- 2) атомның құрамы мен құрылысы;
- 3) атомда электрондардың қозғалысы мен таралуы, атомдардан иондардың құрылуы;
- 4) химиялық байланыстар түрлері.

17. "Химиялық реакциялардың заңдылықтары" бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды

:

- 1) периодтық заң мен химиялық элементтердің периодтық жүйесі;
- 2) химиялық реакциялардың жіктемесі;
- 3) массаның сақталу заңы;
- 4) металдардың электрохимиялық кернеу қатары.

18. "Химиядағы энергетика" бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

- 1) экзотермиялық және эндотермиялық реакциялар;
- 2) химиялық реакциялар жылдамдығы;
- 3) химиялық тепе-теңдік;
- 4) қышқылдар мен негіздер теориясы.

19. "Химия айналамызда" бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

- 1) заттардың жіктемесі;
- 2) Жер химиясы;
- 3) көміртек және оның қосындылары химиясы.

20. "Химия және өмір" бөлімі келесі бөлімшені қамтиды:

- 1) "Биохимия".

21. 7-сыныпқа арналған "Химия" пәнінің базалық мазмұны:

1) "Химия пәні. Таза заттар және қоспалар". Химия – жаратылыстанудың саласы, заттар туралы ғылым, химияның дамуы мен маңызы, химия кабинетіндегі және зертханасындағы қауіпсіздік техникасының ережелері; таза заттар және олардың физикалық қасиеттері, біртекті және әртекті қоспалар, заттарды тазарту және бөлу тәсілдері; жәй және күрделі заттар; элемент, химиялық қосындылар; №1 практикалық жұмыс "Техника қауіпсіздігі ережелері және зертханалық құрал-жабдықтармен танысу"; №1 зертханалық тәжірибе "Заттар мен олардың қосындыларын салыстыру"; №2 зертханалық тәжірибе "Ластанған ас тұзын тазарту";

2) "Заттар күйінің өзгеруі". Физикалық және химиялық құбылыстар, химиялық реакция, заттың агрегаттық күйлері, қатты, сұйық, бөлшектердің кинетикалық

теориясына сәйкес газтәріздес заттардың құрылымы, заттардың салқындау, қыздыру және булану процестері; №3 зертханалық тәжірибе "Химиялық реакциялардың белгілерін зерттеу"; №4 зертханалық тәжірибе "Аспирин немесе салолдың салқындау процесін зерттеу"; №5 зертханалық тәжірибе "Судың қайнау процесін зерттеу"; №1 бақылау жұмысы;

3) "Атомдар. Молекулалар. Заттар". Атомдар және молекулалар, атомдар мен молекулалардың айырмашылығы, химиялық элементтер, химиялық элементтердің символдары, элементтерді металдар мен бейметалдарға жіктеу, жай және күрделі заттар, атомның құрамы мен құрылысы, ядро, протон, нейтрон, электрон, изотоптар, элементті аталуы және фундаменталды бөлшектерінің саны бойынша сипаттау;

4) "Ауа. Жану реакциясы". Ауа және оның құрамы, атмосфералық ауаны ластанудан қорғаудың маңызы, жану процесі, заттың жану шарттары, тез тұтанатын, жанатын және жанбайтын заттар, отын, оттек, тұтану көзі, тұтану температурасы, металдар мен бейметалдардың жануы, жану реакциясының өнімдері; №6 зертханалық тәжірибе "Майшамның жануы"; №2 практикалық жұмыс/Көрсетілім "Күкірттің, фосфордың, темірдің ауада және оттегінде жануын салыстыру"; №2 бақылау жұмысы;

5) "Химиялық реакциялар". Табиғи қышқылдар мен сілтілер, "қышқылдық" және "сабынды" қасиеттер, индикаторлар, әмбебап индикатор, рН шкала, метилоранж, лакмус, фенолфталеин, индикаторлардың түрлі орталарда түстерінің өзгеруі, қышқылдар мен сілтілер, антацидті заттар, бейтараптану реакциясы, сұйылтылған қышқылдар, қышқылдардың қолданылу аймақтары, қышқылдармен жұмыс жүргізу ережелері, сұйылтылған қышқылдардың түрлі металдармен әрекеттесуі, сутекке сапалық реакция, карбонаттар, сұйылтылған қышқылдардың карбонаттармен әрекеттесуі, көмірқышқыл газына сапалық реакция; №7 зертханалық тәжірибе "Ерітінділердің қышқылдық, негіздік ортасын анықтау"; №8 зертханалық тәжірибе "Хлорсутек қышқылының бейтараптану реакциясы"; №9 зертханалық тәжірибе "Мырыштың сұйылтылған тұз қышқылымен реакциясы"; №10 зертханалық жұмыс "Сутекке сапалық реакция"; №3 практикалық жұмыс "Сұйылтылған қышқылдар мен карбонаттардың әрекеттесуі. Көмірқышқыл газына сапалық реакция";

6) "Химиялық элементтердің периодтық кестесі". Химиялық элементтердің периодтық кестелерін құру тарихы, И. Дүберейнер, Дж. Ньюлендс, Д.И. Менделеевтің элементтерді жіктеуі, периодтық заң, периодтық кестенің құрылымы, периодтық кестенің құрылу принципі, атом нөмірі, ядро заряды, атомдағы қарапайым бөлшектер;

7) "Салыстырмалы атомдық масса. Қарапайым формулалар". Изотоптар қоспасы, табиғи изотоптар, салыстырмалы атомдық масса, салыстырмалы молекулярлық/формулалық масса, химиялық формула, химиялық элементтердің валенттілігі, бинарлы қосындылардың формулаларын құрастыру, қосындылардағы атомдардың қатынастары; есептеуге берілген есептер: салыстырмалы молекулярлық массаны есептеу; №3 бақылау жұмысы;

8) "Адам ағзасындағы химиялық элементтер және қосындылар". Қоректік заттар, адам ағзасындағы химиялық элементтер (O, C, H, N, Ca, P, K), химиялық элементтердің тірі және өлі табиғаттағы таралуы, адам ағзасындағы микро-, макроэлементтердің биологиялық рөлі, тыныс алу процесі, тамақтану теңгерімі; № 4 практикалық жұмыс "Тағам құрамындағы қоректік заттарды анықтау"; №11 зертханалық тәжірибе "Тыныс алу процесін зерттеу";

9) "Геологиялық химиялық қосындылар". Пайдалы геологиялық химиялық қосындылар, табиғи ресурстар, кен орны, кен, кеннің құрамы, минералдар, табиғи ресурстарды өндіру, металдарды алу, Қазақстанның пайдалы қазбалары, минералдарды өндірудің экологиялық аспектілері; №4 бақылау жұмысы.

22. 8-сыныпқа арналған "Химия" пәнінің базалық мазмұны:

1) "Атомдардағы электрондардың қозғалысы". Атомдардағы электрондардың орналасуы, энергетикалық деңгейлер, s және p орбитальдарының формалары, электрондық конфигурация, электронды-графикалық формула, ион, иондардың түзілуі, "нольдік қосынды" әдісімен қосындылардың формулаларын құрастыру; №1 зертханалық тәжірибе "Атомдардың модельдерін жасау";

2) "Заттардың формулалары және химиялық реакция теңдеулері". Химиялық формула, химиялық реакция теңдеулері, заттардың массасының сақталу заңы, химиялық реакциялардың типтері: бірігу, ажырау, алмастыру, алмасу, табиғаттағы және тірі организмдер мен адам тіршілігіндегі химиялық реакциялар; №1 көрсетілім "Заттардың массасының сақталу заңын дәлелдейтін тәжірибе"; №2 зертханалық тәжірибе "Әрекеттесуші заттардың массасының қатынасы"; есептер: химиялық формула бойынша химиялық бірігудегі элементтің массалық үлесін есептеу, элементтердің массалық үлестері бойынша заттың қарапайым формуласын анықтау; № 1 бақылау жұмысы;

3) "Заттың мөлшері". Заттың мөлшері, моль, Авогадро саны, заттың молярлық массасы, есептеуге берілген есептер: жәй және күрделі заттардың салыстырмалы молярлық массасын есептеу, химиялық формула бойынша заттың молярлық массасын, массасын және заттың мөлшерін есептеу, заттың белгілі мөлшеріндегі атомдардың (молекулалардың) сандарын есептеу;

4) "Стехиометриялық есептеулер". Химиялық реакциялардың теңдеулері бойынша есептер шығару, молярлық көлем, газдардың салыстырмалы тығыздығы, көлемдік қатынастар заңы, қалыпты және стандартты жағдайлар. Есептеуге берілген есептер: химиялық формула бойынша заттың молярлық массасын, массасын және заттың мөлшерін есептеу, заттың берілген массасы немесе заттың мөлшері бойынша атомдар мен молекулалардың сандарын есептеу, химиялық реакциялардың теңдеулері бойынша реакция өнімінің массасын, көлемін (газдың) және зат мөлшерін есептеу, қалыпты жағдайлардағы газдың көлемін, газдардың салыстырмалы тығыздығын есептеу, оттек және ауа бойынша газдардың салыстырмалы тығыздықтарын есептеу, заттың мөлшері,

молярлық масса, газдың молярлық көлемі, Авогадро заңы ұғымдарын пайдаланып формулалар бойынша есептеулер жасау, химиялық реакциялар кезіндегі газдардың көлемдік қатынастары түсініктерін қолданып, есептеулер жасау; №2 бақылау жұмысы;

5) "Химиялық реакциялардағы энергиямен танысу". Отынның жануы және энергияның бөлінуі, көміртекті отынның жануы кезінде көмірқышқыл газы, иіс газы немесе көміртек түзілуі мүмкіндігі, жылыжайлық әсердің себептері және шешу жолдары, экзотермиялық және эндотермиялық реакциялар, әртүрлі отындардың потенциалы, қоршаған ортаға әсері, кинетикалық бөлшектер теориясы тұрғысынан энергия өзгерісі, реакцияның жылу әсері, термохимиялық теңдеулер; №4 зертханалық тәжірибе "Энергияның өзгеруімен жүретін химиялық реакциялар"; есептеуге берілген есептер: реакциялардың термохимиялық теңдеулері бойынша реакцияның жылу әсерін есептеу;

6) "Сутек. Оттек және озон". Сутек – химиялық элемент және жәй зат, сутектің изотоптары (протий, дейтерий және тритий), сутектің қасиеттері, қолданылуы және алынуы, оттек – химиялық элемент және жәй зат, оттектің қасиеттері, қолданылуы және алынуы, сутектің және оттектің бинарлы қосындылары, табиғатта таралуы, оттектің аллотропиялық түрөзгерісі, озон, сутек пен оттекті алу, Жер бетіндегі озон қабатының маңызы; №4 көрсетілім "Сутек пероксидінің ажырауы"; №2 практикалық жұмыс "Сутекті алу және оның қасиеттерін зерттеу"; №3 практикалық жұмыс "Сутектің перексидінен оттекті алу және оның қасиеттерін зерттеу"; есептеуге берілген есептер: реакцияға қатысатын немесе реакция нәтижесінде түзілген өнімнің белгілі массасы, заттың мөлшері немесе көлемі бойынша заттың массасын, заттың мөлшерін, (газдың) көлемін есептеу; №3 бақылау жұмысы;

7) "Химиялық элементтердің периодтық жүйесі". Химиялық элементтердің периодтық жүйесінің құрылымы, периодтың, топтың, атом нөмірінің физикалық мәні, химиялық элементтердің атомдарының кейбір қасиеттері мен сипаттамаларының периодты түрде өзгеруі, периодтық жүйедегі орны бойынша элементтің сипатталуы, химиялық элементтердің табиғи топтары, сілтілік металдардың, галогендердің, инертті газдардың топтары, металдар мен бейметалдар, периодтық кестеде орналасуына байланысты химиялық элементтің қасиеттері;

8) "Химиялық байланыс түрлері". Химиялық элементтердің электртерістілігі, атомдар арасындағы химиялық байланыстар табиғатының бірлігі, ковалентті полярлық және полярлық емес байланыс, иондық байланыс, заттың аморфты және кристалдық күйлері, кристалл торларының типтері, заттардың қасиеттерінің оның құрылысына тәуелділігі; №4 бақылау жұмысы.

23. 9-сыныпқа арналған "Химия" пәнінің базалық мазмұны:

1) "Су". Судың құрамы, қасиеттері және қолданылуы, табиғаттағы су, су – әмбебап табиғи еріткіш, сулы ерітінділер және жүзінділер, судың бірегей қасиеттері және оның өмір үшін маңызы, судың табиғаттағы айналымы, судың ластану себептері, судың

кермектігі және оны жою тәсілдері, судың және сулы ерітінділердің табиғаттағы, өндірістің түрлі салаларындағы және ауыл шаруашылығындағы маңызы, суды тазарту әдістері, ауыз суын тазарту, Қазақстан Республикасындағы ауыз су мәселесі, су бассейнін ластанудан қорғау, Қазақстандағы су ресурстарының экологиялық мәселелері, сусыз мыс (II) сульфатының көмегімен суды анықтау әдісі; №10 зертханалық тәжірибе "Судың кермектігін анықтау"; есептеуге берілген есептер: еріген заттың массалық үлесін, еріткіштің, еріген заттың массасын есептеу;

2) "Ерітінділер және ергіштік". Заттардың суда еруі, заттардың судағы ергіштігі бойынша жіктелуі, ерітінділер, еріген заттың массалық үлесі, молярлық концентрация, қатты заттардың, сұйықтардың және газдардың суда ергіштігі, кристаллогидраттар, ерітінділердің табиғаттағы және күнделікті өмірдегі рөлі, заттардың ергіштігіне температураның әсері; № 5 зертханалық тәжірибе "Заттардың ерігіштігін зерттеу"; №4 практикалық жұмыс "Қатты заттардың ерігіштігіне температураның әсері"; № 5 практикалық жұмыс "Берілген пайыздық және молярлық концентрациялы ерітінділерді дайындау"; есептеуге берілген есептер: заттардың судағы ерігіштігін есептеу, тығыздығы мен көлемі бойынша ерітіндінің массасын анықтау, еріген заттың және еріткіштің массасын, еріген заттың массалық үлесін есептеу, ерітіндідегі заттың молярлық концентрациясын есептеу; №1 бақылау жұмысы;

3) "Бейорганикалық қосындылардың негізгі кластары". Қышқылдар: құрамы, номенклатурасы, жіктелуі, қасиеттері, алынуы және қолданылуы, негіздер: құрамы, номенклатурасы, жіктелуі, қасиеттері, алынуы және қолданылуы, тұздар: құрамы, номенклатурасы, жіктелуі, қасиеттері, алынуы және қолданылуы, бейорганикалық қосындылардың негізгі кластары арасындағы генетикалық байланыс; №6 зертханалық тәжірибе "Оксидтердің химиялық қасиеттерін зерттеу"; №7 зертханалық тәжірибе "Қышқылдардың химиялық қасиеттерін зерттеу"; №8 зертханалық тәжірибе "Негіздердің химиялық қасиеттерін зерттеу"; №9 зертханалық тәжірибе "Тұздардың қасиеттері және алынуы"; есептеуге берілген есептер: химиялық реакция теңдеуі бойынша реакцияға қатысушы немесе реакция нәтижесінде түзілген бір заттың белгілі массасы, мөлшері немесе көлемі бойынша табиғатта жүретін процестер мен химиялық реакция нәтижесінде түзілген өнімнің немесе реагенттің массасын, заттың мөлшерін, көлемін есептеу, ерітіндінің белгілі массасы және еріген заттың массалық үлесі бойынша реакция өнімінің массасын, көлемін және заттың мөлшерін есептеу;

4) "Адам ағзасындағы химиялық элементтер". Адам ағзасының химиялық құрамы; макроэлементтер және микроэлементтер, олардың маңызы, адам ағзасының құрамына кіретін элементтер және олардың маңызы: (O, C, H, N, Ca, P, K, S, Cl, Mg, Fe), Қазақстан тұрғындарының теңгерімді тамақтану рационы, ағзадағы кейбір элементтерді анықтау, ауыр металдармен қоршаған ортаның ластануы көздері, ауыр

металдардың ағзаларға әсері; №13 зертханалық тәжірибе "Сүйек құрамындағы кальцийді анықтау"; №14 зертханалық тәжірибе "Тамақ өнімдерінің құрамындағы көміртекті анықтау"; №2 бақылау жұмысы;

5) "Электролиттік диссоциация". Электролиттер және бейэлектролиттер, С.Аррениустың электролиттік диссоциациялану теориясының негізгі қағидалары, электролиттік диссоциациялану механизмі, ерітінділердің немесе заттың балқымаларының электр өткізгіштігінің химиялық байланыс түріне тәуелділігі, күшті және әлсіз электролиттер, диссоциациялану дәрежесі, қышқыл, сілті және тұздардың судағы ерітінділерінде электролиттік диссоциациялануы, көпнегізді қышқылдардың, қышқылдық және негіздік тұздардың диссоциациялануы, ион алмасу реакциялары және олардың жүру жағдайлары, электролиттік диссоциациялану теориясы тұрғысынан қышқыл, негіз және тұз ерітінділерінің химиялық қасиеттері, тұздар гидролизі; №1 көрсетілім "Иондық және ковалентті полярлық байланысы бар заттардың электролиттік диссоциациясы"; №1 зертханалық тәжірибе "Қышқыл, сілті ерітінділерінің рН -ын анықтау"; №1 практикалық жұмыс "Ион алмасу реакциялары"; №2 зертханалық тәжірибе "Тұздар гидролизі"; есептеуге берілген есептер: химиялық реакция теңдеуі бойынша заттың мөлшерін, массасын, реакция өнімінің көлемін есептеу, диссоциациялану дәрежесін есептеу;

6) "Бейорганикалық заттарға сапалық талдау". Катиондарға сапалық реакциялар; жалын түсінің боялуы бойынша Li^+ , Na^+ , K^+ , Ca^{2+} , Sr^{2+} , Ba^{2+} , Cu^{2+} металл катиондарын анықтау, аниондардың сапалық реакциялары, бейорганикалық қосындылардың құрамын сапалық талдау; №3 зертханалық тәжірибе жалын түсінің боялуы бойынша " Li^+ , Na^+ , K^+ , Ca^{2+} , Sr^{2+} , Ba^{2+} , Cu^{2+} катиондарын анықтау"; №4 зертханалық тәжірибе " Fe^{2+} , Fe^{3+} , Cu^{2+} катиондарына сапалық реакциялар"; №5 зертханалық тәжірибе "Сулы ерітіндідегі Cl^- , Br^- , I^- , PO_4^{3-} , SO_4^{2-} , CO_3^{2-} , NO_3^- , SiO_3^{2-} аниондарын анықтау"; №2 практикалық жұмыс "Бейорганикалық қосындыларды сапалық талдау"; есептеуге берілген есептер: егер әрекеттесуші заттардың біреуі артық мөлшерде берілсе химиялық теңдеулер бойынша есептеу; №3 бақылау жұмысы;

7) "Металдардың химиялық белсенділігі". Металдардың тотығуы, металдардың жемірілуі; металдардың сумен әрекеттесуі, металдардың қышқыл ерітінділерімен, металдардың тұз ерітінділерімен әрекеттесуі, металдардың белсенділік қатары, металдардың белсенділігін салыстыру; №2 көрсетілім "Белсенді металдардың сумен әрекеттесуі"; №3 зертханалық тәжірибе "Металдардың қышқылдар ерітіндісімен әрекеттесуі"; №3 көрсетілім "Тұз ерітінділерінен металдарды ығыстыру"; №1 практикалық жұмыс "Металдардың белсенділігін салыстыру";

8) "Металдар мен қорытпалар". Металдардың жалпы сипаттамасы, металдық байланыс пен металдық кристалдық тор, темір мен мыстың физикалық және химиялық қасиеттері, металдардың тек тотықсыздандырғыш қасиеттерін көрсетуі, темір қорытпалары және олардың қолданылуы, металлургия туралы түсінік, шойын мен

болат өндірісі, Қазақстанда металлургияның дамуы, металдар мен олардың қорытпаларын алу, Қазақстандағы металдар және оның қосындыларының маңызды кен орындары, металдарды өндіру процестері, қоршаған ортаға әсері, металдарды алу; №4 көрсетілім "Металдардың кристалдық торының модельдері"; №5 көрсетілім "Металдар және қорытпалар"; есептеуге берілген есептер: егер құрамында қоспаның белгілі бір массалық үлесі бар басқа заттың массасы белгілі болған жағдайда реакция теңдеуі бойынша заттың массасын есептеу, өндірістік және экологиялық мазмұндағы теориялық мүмкін мәнімен саластырғандағы заттың шығымы массасын есептеу;

9) "Көміртек және оның қосындылары". Көміртектің жалпы сипаттамасы, табиғатта көміртек және оның қосындыларының таралуы, көміртектің аллотропиялық түр өзгерістері, көміртектің аллотропиялық түр өзгерістерінің қолдану аймағы, көміртектің қасиеттері, көміртектің оксидтері және олардың қасиеттері, тірі ағзаларға иіс газының физиологиялық әсері, көміртектің табиғаттағы айналымы; №6 практикалық жұмыс "Көміртектің физикалық және химиялық қасиеттері"; №7 практикалық жұмыс "Көмірқышқыл газын алу және оның қасиеттері зерттеу"; есептеуге берілген есептер: химиялық реакция теңдеуі бойынша реакцияға қатысушы немесе реакция нәтижесінде түзілген бір заттың белгілі массасы, мөлшері немесе көлемі бойынша табиғатта жүретін процестер мен химиялық реакция нәтижесінде түзілген өнімнің немесе реагенттің массасын, заттың мөлшерін, көлемін есептеу, ерітіндінің белгілі массасы және еріген заттың массалық үлесі бойынша реакция өнімінің массасын, көлемін және заттың мөлшерін есептеу; №4 бақылау жұмысы;

24. 10-сыныпқа арналған "Химия" пәнінің базалық мазмұны:

1) "Химиялық реакциялардың жылдамдығы". Химиялық реакциялардың жылдамдығы, химиялық реакциялардың жылдамдығына әсер ететін факторлар, бөлшектердің кинетикалық тұрғысынан реакция жылдамдығы, катализаторлар, ингибиторлар, катализаторлар мен ингибиторлардың реакция жылдамдығына әсері; №2 көрсетілім "Түрлі химиялық реакциялардың жылдамдығы"; №6 зертханалық тәжірибе "Концентрацияның температурасы мен бөлшектер көлемінің реакция жылдамдығына әсері"; №3 практикалық жұмыс "Реакция жылдамдығына катализатордың әсері";

2) "Қайтымды реакциялар". Химиялық тепе-теңдік, тепе-теңдік динамикалық процес ретінде, химиялық тепе-теңдіктің ығысуы, Ле-Шателье-Браун принципі, химиялық тепе-теңдік күйіне және химиялық реакция жылдамдығына жағдайлардың өзгерісінің әсері, бөлшектердің кинетикалық теориясы тұрғысынан химиялық тепе-теңдік; №3 көрсетілім "Қайтымды химиялық реакциялар"; №7 зертханалық тәжірибе "Химиялық тепе-теңдіктің ығысуы";

3) "Тотығу-тотықсыздану реакциялары". Химиялық элементтердің тотығу дәрежелері, қосындылардың формулалары бойынша химиялық элементтердің тотығу дәрежелерін анықтау, тотықтырғыш және тотықсыздандырғыш туралы түсінік, тотығу-тотықсыздану реакциялары, электрондық баланс әдісі; №1 бақылау жұмысы;

4) 1 (I), 2 (II) және 13 (III) топтар элементтері және олардың қосындылары. 1 (I)-топ элементтері және олардың қосындылары, атомдары құрылысы негізінде сілтілік металдардың жалпы қасиеттері, сілтілік металдардың оксидтері мен гидроксидтерінің негіздік қасиеттері және олардың қолданылуы, 2 (II)-топ элементтері және олардың қосындылары, 1 (I)-ші және 2 (II)-топ металдарының жалпы қасиеттері, кальций оксиді мен гидроксидінің негіздік қасиеттері және олардың қолданылуы, 3 (III)-топ элементтері, алюминий және оның қосындылары, алюминийдің қосындылары мен қорытпаларының қолдану аймағы, алюминий, оның оксиді мен гидроксидінің амфотерлік қасиеттері; №6 көрсетілім "Натрийдің, кальцийдің сумен әрекеттесуі"; №8 зертханалық тәжірибе "Кальцийдің сумен және қышқыл ерітіндісімен әрекеттесуі"; №7 көрсетілім "Алюминий мен оның қорытпалары"; №9 зертханалық тәжірибе "Алюминийдің қышқыл және сілті ерітінділерімен әрекеттесуі"; №4 практикалық жұмыс "Металдар" тақырыбына эксперименттік есептер шығару; есептеуге берілген есептер: егер құрамында қоспаның белгілі массалық үлесі бар басқа заттың массасы белгілі болғанда, заттың (реагенттің немесе өнімнің) массасын реакция теңдеуі бойынша есептеу, өндірістік және экологиялық мазмұндағы теориялық мүмкін мәнімен саластырғанда, заттың шығымдық массасын есептеу, өндірістік және экологиялық мазмұндағы теориялық мүмкін мәнімен саластырғандағы заттың шығымдық массасын есептеу;

5) 17 (VII), 16 (VI), 15 (V), 14 (IV) - топтарының элементтері және олардың қосындылары. (VII) топ элементтері, галогендер, байланыс түрі және кристалдық тор типі, топтағы галогендер қасиеттерінің өзгеру заңдылықтары, хлор, хлордың химиялық қасиеттері: металдармен, сутекпен және галогенидтермен әрекеттесуі, хлорсутек қышқылының құрамы қасиеттері мен қолданылуы, 16 (VI)-топ элементтері, күкірт, күкірттің аллотропиялық түр өзгерістерінің физикалық қасиеттері, күкірттің негізгі қосындылары және олардың физикалық және химиялық қасиеттері, қышқылдық жаңбырдың пайда болу себебі мен экологияға тигізетін әсері, күкірт қышқылы, күкірт қышқылы және оның тұздарының жалпы және ерекше қасиеттері, қасиеттері мен қолданылуы, 15 (V)-топ элементтері: азот, азоттың қасиеттері және табиғаттағы азот айналымы, аммиак, аммиактың қасиеттері, алынуы мен қолданылуы, аммиак өндірісі, (Габер синтезі): азот қышқылы, азот қышқылының қасиеттері, азот қышқылы мен нитраттардың өзіне тән қасиеттері, фосфор және оның қосындылары, фосфорды аллотропиялық түрлендіру, фосфор қосындыларының Қазақстандағы кен орындары, фосфор және оның қосындыларының жалпы химиялық қасиеттері, минералды тыңайтқыштар, олардың Қазақстанда өндірілуі және оларды тиімді қолдану, азот және фосфор тыңайтқыштарының қоршаған ортаға әсері, 14 (IV) - топ элементтері, кремний және оның қосындылары, кремнийдің қолданылу аймағы және оның жартылай өткізгіш ретінде маңызы, сұйық кристалдар, кремний, оның диоксиді мен карбидіндегі химиялық байланыс түрін және кристалдық тор типі, кремний мен оның

қосындыларының химиялық қасиеттері, Қазақстандағы силикат өнеркәсібі; №8 көрсетілім "Күкірттің аллотропиялық түр өзгерістері"; №5 практикалық жұмыс "Сұйылтылған күкірт қышқылы ерітіндісі және оның тұздарының химиялық қасиеттерін зерттеу"; №10 зертханалық тәжірибе "Азот молекуласының моделін дайындау"; №11 зертханалық тәжірибе "Аммиак молекуласының моделін дайындау"; №6 практикалық жұмыс "Аммиактың алынуы және оның қасиеттерін зерттеу"; №12 зертханалық тәжірибе "Азот қышқылының басқа қышқылдармен ортақ қасиеттері"; №9 көрсетілім "Минералды тыңайтқыштар"; №10 көрсетілім "Алмаз, кремний, кремний диоксиді мен кремний карбидінің кристалдық торларының модельдері"; есептеуге берілген есептер: химиялық реакция теңдеуі бойынша есептеу, бірі зат бастапқы заттардан артық берілген есептер, егер реакция өнімінің практикалық шығымының массалық үлесі белгілі болса, химиялық реакция теңдеуі бойынша заттың (реагенттің немесе өнімнің) массасын есептеу, құрамындағы қоспаның массалық үлесі бар басқа заттың массасы бойынша реакция өнімінің массасын есептеу; №2 бақылау жұмысы;

6) "Органикалық химияға кіріспе". Органикалық химия – көміртек қосындыларының химиясы, А.М. Бутлеровтың органикалық қосындылардың құрылыс теориясының негізгі қағидалары, органикалық заттардың ерекшеліктері, органикалық қосындылардың жіктелуі, функционалдық топ түсінігі, органикалық қосындылардың гомологтық қатарлары, органикалық қосындылардың гомологтық қатарлары, органикалық қосындылардың номенклатурасы, органикалық қосындылардың изомериясы; №11 көрсетілім "Метан, этан, этен, этин, этанол, этаналь, этан қышқылы, глюкоза, аминокетан қышқылы модельдері"; №12 көрсетілім "Алкандардың алғашқы бес өкілдерінің және сызықты құрылымды спирттердің модельдері"; №13 көрсетілім "Пентан изомерлерінің модельдері"; есептеуге берілген есептер: элементтердің массалық үлесі және салыстырмалы тығыздығы бойынша газтәрізді заттардың молекулярлық формулаларын табу;

7) "Көмірсутектер. Отын". Көмірсутектердің жіктелуі, номенклатурасы және изомериясы, қаныққан көмірсутектер, алкан, метан, қанықпаған көмірсутектер, алкендер, этилен, алкиндер, ацетилен, арендер, бензол, көмірсутектер арасындағы генетикалық байланыс, көмірсутектердің табиғи көздері, көмірсутекті отындар, табиғи газдың, мұнайдың, көмірдің Қазақстандағы кен орындары, оларды өндіру және өңдеу, көмірсутектерді өндіру, өңдеу және қолданудағы экологиялық мәселелер, көмірсутектерді экономиканың түрлі салаларында және тұрмыста пайдалану, альтернативті отын түрлері, мұнай, мұнай фракциялары және шикі мұнай өнімдерінің қолдану аймағы; №14 көрсетілім "Этиленнің жануы, бром суы мен калий перманганаты ерітінділерін түссіздендіруі"; №15 көрсетілім "Отын түрлері"; №16 көрсетілім "Мұнай және мұнай өнімдері"; есептеуге берілген есептер: реакция өнімінің массасы немесе көлемі және белгілі заттың салыстырмалы тығыздығы бойынша органикалық заттың формуласын анықтау; №3 бақылау жұмысы;

8) "Оттекті және азотты органикалық қосындылар". Оттекті органикалық қосындылардың жіктелуі және номенклатурасы, метанол, этанол, спирттердің улылығы және этил спиртінің адам организміне зиянды әсері, оттекті органикалық қосындылардың өкілдері; этандиол, пропантриол, этан қышқылы, глюкоза, сахароза, крахмал, целлюлозаның қолданылуы; карбон қышқылдары, күрделі эфирлер мен майлар, сабын, синтетикалық жуғыш заттар, синтетикалық жуғыш заттардың қоршаған ортаға әсері, көмірсулар, уыздар, аминқышқылдары, биологиялық маңызды органикалық қосындылар, Қазақстанның тамақ өнеркәсібі; №15 зертханалық тәжірибе "Сірке қышқылының қасиеттерін зерттеу"; №16 зертханалық тәжірибе "Уыздардың денатурациясы"; есептеуге берілген есептер: егер құрамында қоспаның массалық үлесі бар басқа заттың массасы белгілі болған жағдайда, реакция теңдеуі бойынша органикалық заттың (реагенттің немесе өнімнің) массасын есептеу, өндірістік және экологиялық мазмұндағы теориялық мүмкін мәнімен саластырғандағы заттың шығымы массасын есептеу, метан, бутан, этанолдың жану реакция теңдеуі бойынша оттектің, ауаның көлемдерін есептеу; №4 бақылау жұмысы.

4-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

25. Бағдарламада, оқыту мақсаттары кодтық белгімен берілген. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сан бөлімше ретін, төртінші сан оқыту мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 6.2.1.4. кодында "6" - сынып, "2.1" - бөлімше, "4" - оқыту мақсатының реттік саны.

26. Күтілетін нәтижелер бойынша оқыту мақсаттарының жүйесі:

1) "Заттардың бөлшектері" бөлімі:

1-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
	7.1.1.1 "Химия" ғылымының негізін оқытатынын айту; 7.1.1.2 химиялық зертханада және кабинетінде жұмыс жүргізу кезіндегі қауіпсіздік техникасының ережелерін атау және түсіндіру; 7.1.1.3 физикалық және химиялық құбылыстарды ажырата алу; 7.1.1.4 заттардың әртүрлі агрегаттық	8.1.1.1 зат мөлшерінің өлшем бірлігі ретінде – мольді және Авогадро санын айту;		

<p>1.1 Атомдар, иондар және молекулалар</p>	<p>күйлерін білу, атау және бөлшектердің кинетикалық теориясы тұрғысынан қатты, сұйық, газ тәріздес заттардың құрылымын түсіндіре алу; 7.1.1.5 салқындау қисығын салу және оны талдау, бөлшектердің кинетикалық теориясына сай, өз бақылауларын түсіндіру; 7.1.1.6 судықыздыру қисығын салу және оны талдау, бөлшектердің кинетикалық теориясын пайдалана отырып, өз бақылауларын түсіндіру</p>	<p>8.1.1.2 формула бойынша заттың массасын, зат мөлшерін, құрылымдық бөлшектер санын есептей алу 8.1.1.3 заттың массасын, зат мөлшерін, құрылымдық бөлшектер санын есептей алу</p>		
	<p>7.1.2.1 атомдар мен молекулалардың айырмашылығын атау; 7.1.2.2 әрбір элементтің химиялық элементтің таңбасын тану және атау; 7.1.2.3 элементтерді металдар мен бейметалдарға жіктеу; 7.1.2.4 заттарды құрамына қарай жай және күрделіге жіктеу; 7.1.2.5 протон, электрон, нейтронды және олардың атомдағы орналасу тәртібін, массасын зарядын атау;</p>			

<p>1.2 Атом құрамы мен құрылысы</p>	<p>7.1.2.6 алғашқы 20 элементтің атом құрылысы (p^+, n^0, e^-) мен атом ядросының құрамын түсіндіру;</p> <p>7.1.2.7 "изотоп" түсінігін түсіндіру;</p> <p>7.1.2.8 Жердегі элементтердің басым бөлігі планеталардың қалыптасу кезінде пайда болған изотоптар қоспасы түрінде кездесетіндігін түсіну;</p> <p>7.1.2.9 табиғи изотоптары бар химиялық элементтердің атомдық массалары бөлшек сан болатындығын түсіндіру;</p> <p>7.1.2.10 салыстырмалы атомдық массаға анықтама беру;</p> <p>7.1.2.11 элементтердің атауларын, валенттілікті және олардың қосындылардағы атомдық қатынастарын қолдана отырып, бинарлы химиялық қосындылардың формулаларын құру;</p> <p>7.1.2.12 химиялық қосылыстың формуласы бойынша салыстырмалы молекулярлық/ формулалық массасын есептеу</p>			
-------------------------------------	---	--	--	--

<p>1.3 Атомда электрондардың қозғалысы мен таралуы. Атомдардан иондардың құрылуы</p>	<p>8.1.3.1 атомда электрондар ядродан арақашықтығы артқан сайын біртіндеп энергетикалық деңгейлер бойынша таралатынын түсіндіру;</p> <p>8.1.3.2 әрбір электрон қабатында электрон саны нақты максимал мәннен аспайтынын түсіндіру;</p> <p>8.1.3.3 s және p орбиталдарының пішінін атау;</p> <p>8.1.3.4 алғашқы 20 химиялық элементтің электрондық конфигурациясын және электронды-графикалық формулаларын жазу;</p> <p>8.1.3.5 атомдар электрондарды қабылдай немесе жоғалта алатынын және осының нәтижесінде иондар түзілетінін түсіндіру;</p> <p>8.1.3.6 "нольдік қосынды" әдісімен қосындылардың формуласын құрастыру</p>		
	<p>8.1.4.1 электртерістілік ұғымына сүйеніп</p>	<p>9.1.4.1 металдық байланыс пен металдық кристалдық тор жайындағы білімдерін қолданып металдардың қасиетін түсіндіре алу;</p>	<p>10.1.4.1 галоген молекулаларының электрондық формулаларын құрастыру және кристалдық тор түрлері мен байланыс типтерін анықтау;</p>

1.4 Химиялық байланыстардың түрлері		ковалентті байланыстың түзілуін түсіндіру; 8.1.4.2 иондық байланыстың түзілуін сипаттау және иондық қосындылардың қасиеттерін болжау; 8.1.4.3 заттар қасиеттерінің кристалдық тор типтеріне тәуелділігін түсіндіру	9.1.4.2 металдарға тән физикалық және химиялық қасиеттерді сипаттау және металл атомдарының тек тотықсыздандырғыш қасиет көрсететінін түсіндіру; 9.1.4.3 құйма ұғымын түсіндіру және оның артықшылықтарын түсіндіру; 9.1.4.4 салыстырмалы кестені пайдаланып шойын мен болаттың құрамы мен қасиеттерін салыстыру	10.1.4.2 аммиактың молекулярлық, электрондық және құрылымдық формулаларын түсіндіру; 10.1.4.3 азот қышқылының молекулярлық, формуласын атау және атомдар арасындағы химиялық байланыстардың түзілуін түсіндіру; 10.1.4.4 кремний, оның диоксиді мен карбидіндегі химиялық байланыс түрін және кристалдық тор типін сипаттау
-------------------------------------	--	--	--	---

2) "Химиялық реакциялардың жүру заңдылықтары" бөлімі:

2-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
				10.2.1.1 атом құрылысы негізінде сілтілік металдардың жалпы қасиеттерін түсіндіру; 10.2.1.2 реакция өнімдерінің түзілу алгоритмін мысалға алып, сілтілік металдардың оксидтері мен гидроксидтерінің негіздік қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастыру; 10.2.1.3 1 (I) және 2 (II) -топ металдарының жалпы қасиеттерін салыстыру және химиялық реакция теңдеулерін құрастыру;

10.2.1.4 кальций оксиді мен гидроксидінің негізгі қасиеттерін түсіндіру және қолданылуын сипаттау;

10.2.1.5 атом құрылысы негізінде алюминийдің қасиеттерін түсіндіру, оның маңызды қосындылары мен құймаларынның қолдану аймағын атау;

10.2.1.6 алюминийдің, оның оксиді мен гидроксидінің екідайлы қасиеттерін зерттеу; 10.2.1.7 1 (I), 2 (II), 13 (III) -топ металдарының жай және күрделі заттармен әрекеттесуіне байланысты тәжірибені жоспарлау және жүргізу;

10.2.1.8 топта галогендер қасиеттерінің өзгеру заңдылықтарын болжау;

10.2.1.9 хлордың физикалық қасиеттерін сипаттау және металдармен, сутекпен және галогенидтермен реакция теңдеулерін құру;

10.2.1.10 хлорсутек қышқылы ерітіндісінің химиялық қасиеттерін зерттеу және оның қолдану аясын білу;

8.2.1.1 топ, период, атом нөмірінің физикалық мәнін түсіндіру;
8.2.1.2 бір топтағы элементтердің сыртқы электрондық

<p>2.1 Периодтық заң мен химиялық элементтердің периодтық жүйесі</p>	<p>7.2.1.1 И. ДҰберейнер, Дж. Ньюлендс, Д.И. Менделеевтің еңбектерінің мысалында элементтердің жіктелуін салыстыру; 7.2.1.2 периодтық кестенің құрылымын сипаттау: топтар және периодтар</p>	<p>деңгейінде электрондар санының бірдей болатындығын түсіндіру; 8.2.1.3 топтар мен периодтарда элементтер қасиеттерінің өзгеру заңдылығын түсіндіру; 8.2.1.4 периодтық жүйедегі орны бойынша элементті сипаттау; 8.2.1.5 химиялық қасиеттері ұқсас элементтердің бірі о п қ а жататындығын дәлелдеу; 8.2.1.6 химиялық элементтердің табиғи ұяластарын атау және сілтілік металдар, галогендер, инертті элементтердің ұяластарына мысалдар келтіру; 8.2.1.7 химиялық элементтің периодтық кестеде орналасуына сай қасиеттерін болжау</p>	<p>10.2.1.11 16 (VI) топ элементтерінің жалпы қасиеттерін сипаттау; 10.2.1.12 күкірттің аллотропиялық түр өзгерістерінің физикалық қасиеттерін салыстыру және күкірттің химиялық қасиеттерін көрсететін реакция теңдеулерін құрастыру; 10.2.1.13 күкірттің (IV) және (VI) оксидтерінің физикалық және химиялық қасиеттерін салыстыру және күкірт диоксидінің физиологиялық әсерін түсіндіру; 10.2.1.14 күкірт қышқылы ерітіндісі мен оның тұздарының физикалық және химиялық қасиеттерін зерттеу; 10.2.1.15 азоттың қасиеттерін және табиғаттағы азот айналымын түсіндіру; 10.2.1.16 аммиакты алу және қасиеттері мен қолданылуын түсіндіру; 10.2.1.17 аммиакты аммоний тұзы ерітіндісі мен сілті ерітіндісін әрекеттестіру жолымен алу және газ тәрізді аммиак пен оның ерітіндісінің қасиеттерін зерттеу; 10.2.1.18 азоттан азот қышқылын</p>
--	--	--	---

				<p>алудың реакция теңдеуін құрастыру; 10.2.1.19 азот қышқылының басқа қышқылдармен жалпы ортақ қасиеттерін зерттеу; 10.2.1.20 сұйылтылған және концентрлі азот қышқылының металдармен әрекеттесуінің ерекшелігін сипаттау және электронды баланс әдісімен реакция теңдеуін құрастыру; 10.2.1.21 нитраттың термиялық айрылуының ерекшелігін түсіндіру, реакция теңдеулерін құрастыру; 10.2.1.22 фосфордың аллотропиялық түр өзгерістерін салыстыру; 10.2.1.23 фосфор және оның қосындыларының жалпы химиялық қасиеттерін түсіндіру; 10.2.1.24 кремнийдің қолданылу аймағын және оның жартылай өткізгіш ретінде қолданылуын түсіндіру; 10.2.1.25 кремний және оның қосындыларының негізгі химиялық қасиеттерін сипаттау және реакция теңдеулерін құрастыру</p>

<p>2.2 Химиялық реакциялардың жіктелуі</p>	<p>7.2.2.1 сұйылтылған қышқылдардың қолдану аяларын және олармен жұмыс жасау ережелерін атау; 7.2.2.2 сұйылтылған қышқылдардың әртүрлі металдармен реакцияларын зерттеу және сутек газының сапалық реакциясын жүзеге асыру; 7.2.2.3 кейбір карбонаттардың сұйылтылған қышқылдармен реакцияларын зерттеу және көмірқышқыл газының сапалық реакциясын жүзеге асыру</p>	<p>8.2.2.1 бастапқы және түзілген заттардың саны мен құрамы бойынша химиялық реакцияларды жіктеу; 8.2.2.2 табиғаттағы және тірі ағзалар мен адам тіршілігіндегі химиялық реакцияларды сипаттау</p>	<p>9.2.2.1 реакция теңдеулерін құрастыру алгоритмін пайдаланып, реакция теңдеулерін молекулярлық және иондық түрде құру; 9.2.2.2 бейтараптану және ион алмасу реакцияларының жүру себептерін түсіндіру</p>	<p>10.2.2.1 тотығу дәрежесін табу ережелерін қолдану; 10.2.2.2 тотығу және тотықсыздану процестері бір-бірімен байланысты екенін және бір мезгілде жүретіндігін түсіндіру; 10.2.2.3 тотығу-тотықсыздану реакцияларын тотығу дәрежесі өзгере жүретін реакциялар ретінде түсіндіру; 10.2.2.4 тотығу процесін электронды беру, ал тотықсыздану-электронды қосып алу деп түсіндіру; 10.2.2.5 коэффициенттерді қою ережелерін пайдалана отырып, электрондық баланс әдісімен тотығу-тотықсыздану реакцияларының коэффициенттерін қою</p>
		<p>8.2.3.1 заттар құрамындағы элементтердің массалық үлесін табу, элементтердің массалық үлесі бойынша заттардың формуласын шығару; 8.2.3.2 әрекеттесетін заттар қатынасын эксперименттік жолмен анықтау; 8.2.3.3 реакцияға қатысатын және түзілетін заттардың формуласын жаза</p>	<p>9.2.3.1 есептерді шығару алгоритмін пайдалана отырып,</p>	<p>10.2.3.3 есептерді шығару алгоритмін пайдалана отырып,</p>

<p>2.3 Массасының сақталу заңы</p>		<p>отырып, химиялық реакциялар теңдеулерін құру; 8.2.3.4 заттар массасының сақталу заңын айту; 8.2.3.5 химиялық реакция теңдеулері бойынша зат массасын, зат мөлшерін есептеу; 8.2.3.6 Авогадро заңын айту және қалыпты және стандартты жағдайлардағы газдар көлемін есептеуде молярлық көлемді қолдану; 8.2.3.7 газдардың салыстырмалы тығыздығын және заттың молярлық массасын салыстырмалы тығыздық бойынша есептеу; 8.2.3.8 газдардың қатысуымен жүретін реакциялар бойынша есептер шығаруда газдардың көлемдік қатынас заңын қолдану</p>	<p>әрекеттесуші заттардың біреуі артық берілген реакция теңдеулері бойынша есептеулер жүргізу; 9.2.3.2 қоспаларға есеп шығару алгоритмін пайдалана отырып, қоспаның белгілі бір массалық үлесін құрайтын басқа заттың массасы белгілі жағдайда, реакция теңдеуі бойынша зат массасын есептеу</p>	<p>теориялық мүмкіндікпен салыстырғандағы реакция өнімінің шығымын есептеу; 10.2.3.4 заттардың формуласын анықтау есептерін шығару алгоритмін пайдалана отырып, газтекес заттардың молекулалық формуласын салыстырмалы тығыздық немесе элементтердің массалық үлестері арқылы анықтау</p>
			<p>9.2.4.1 кейбір металдар басқаларға қарағанда тотығуға тезірек ұшырайтындығын түсіну; 9.2.4.2 белсенді металдардың салқын сумен, ыстық су немесе бумен әрекеттесуін сипаттау; 9.2.4.3 металдар коррозиясын туындатуға әсер ететін жағдайларды сипаттау;</p>	

2.4 Металдардың электрохимиялық кернеу қатары		<p>9.2.4.4 қышқыл ерітінділерімен әртүрлі металдардың реакцияларын зерттеу;</p> <p>9.2.4.5 металдардың қышқылдармен әрекеттесу схемасын пайдалана отырып, металдардың қышқылдармен әрекеттесуінің реакция теңдеулерін құрастыру;</p> <p>9.2.4.6 металдардың қышқылдармен әрекеттесу схемасын пайдалана отырып, металдардың тұз ерітінділерімен әрекеттесуінің жоспарын жасау және жүргізу;</p> <p>9.2.4.7 эксперимент нәтижесі бойынша металдардың белсенділік қатарын құру және оны анықтама мәліметтерімен сәйкестендіру;</p> <p>9.2.4.8 металдардың белсенділік қатарын қолданып, металдардың таныс емес орынбасу реакцияларының жүру мүмкіндігін болжау</p>	
---	--	---	--

3) "Химиядағы энергетика" бөлімі:

3-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
<p>7.3.1.1 ауа құрамын атау;</p> <p>7.3.1.2 заттардың жану кезінде ауаның құрамына</p>	<p>8.3.1.1 заттың жану реакциясының өнімі көбінесе оксидтер екенін және құрамында</p>			

<p>3.1 Экзотер-миялық және эндотермиялық реакциялар</p>	<p>кіретін оттектің жұмсалатындығын түсіндіру; 7.3.1.3 атмосфералық ауаны ластанудан қорғаудың маңызын түсіндіру; 7.3.1.4 затты жағуға қажетті жағдайларды және жану реакциясының өнімдерін атау; 7.3.1.5 тез тұтанатын, жанғыш және жанбайтын заттарға мысалдар келтіру; 7.3.1.6 заттардың таза оттеkte ауаға қарағанда жақсырақ жанатындығын түсіндіру; 7.3.1.7 металдар мен бейметалдардың жануы кезінде оксидтер түзілетіндігін атау</p>	<p>көміртегі бар отын оттеkte жанғанда, көмірқышқыл газы, иіс газы немесе көміртек түзілетінін түсіндіру; 8.3.1.2 парниктік эффекттің себептерін түсіндіру және шешу жолдарын ұсыну; 8.3.1.3 экзотермиялық реакциялар жылу бөле жүретінін, ал эндотермиялық реакциялар жылу сіңіре жүретінін түсіндіру; 8.3.1.4 әртүрлі жанғыш заттардың қоршаған ортаға әсерін түсіндіру; 8.3.1.5 энергия өзгерісін бөлшектердің кинетикалық теориясы тұрғысынан түсіндіру</p>		
<p>3.2 Химиялық реакциялардың жылдамдығы</p>				<p>10.3.2.1 реакция жылдамдығы ұғымын түсіндіру; 10.3.2.2 реакция жылдамдығына әсер ететін факторларды анықтау және оны бөлшектердің кинетикалық теориясы тұрғысынан түсіндіру; 10.3.2.3 катализатордың реагенттен айырмашылығын және олардың реакция жылдамдығына әсерін түсіндіру; 10.3.2.4 реакция жылдамдығына</p>

				ингибитордың әсерін түсіндіру
3.3 Химиялық тепе-теңдік				<p>10.3.3.1 қайтымды және қайтымсыз реакцияларды атау;</p> <p>10.3.3.2 тепе-теңдікті динамикалық процес ретінде сипаттау және ЛеШателье-Браун принципі бойынша химиялық тепе-теңдіктің ығысуын болжау;</p> <p>10.3.3.3 химиялық тепе-теңдіктің ығысу ережелері мен схемасын пайдалана отырып, химиялық тепе-теңдік күйіне және химиялық реакция жылдамдығына жағдайлар өзгерісінің әсерін түсіндіру;</p> <p>10.3.3.4 химиялық тепе-теңдікті бөлшектердің кинетикалық теориясы тұрғысынан түсіндіру;</p> <p>10.3.3.5 аммиак өндірісінің процесін сипаттау</p>
			<p>9.3.4.1 заттардың ерігіштігінің схемасын пайдалана отырып, заттарды олардың судағы ерігіштігі бойынша жіктеу;</p> <p>9.3.4.2 заттар ерітінділерінің табиғаттағы және күнделікті өмірдегі маңызын түсіндіру;</p> <p>9.3.4.3 заттың ерігіштігіне температура әсерін</p>	

3.4 Қышқылдар мен негіздер теориясы

7.3.4.1 кейбір табиғи қышқылдар мен сілтілердің "қышқылдық" және "сабындылық" қасиеттер белгілері болуы мүмкін екендігін түсіндіру;
7.3.4.2 химиялық индикаторлар метилоранж, лакмус, фенолфталеинді және олардың әртүрлі ортада түстерінің өзгеруін атау;
7.3.4.3

түсіндіру;
индикаторларды пайдаланып, орта тұз ерітіндісінің ортасын тәжірибе жүзінде анықтау;
9.3.4.4 буландыру техникасын қолдана отырып, заттың 100 г судағы ерігіштігін есептеу;
9.3.4.5 шешу алгоритмдерін қолданып, еріген заттың массалық үлесі мен ерітіндінің белгілі массасы бойынша еріген заттың массасын есептеу;
9.3.4.6 шешу алгоритмдерін қолданып, ерітіндідегі заттың молярлық концентрациясын есептеу;
9.3.4.7 жіктелу схемасын пайдалана отырып, оксидтердің жіктелуін және қасиеттерін атау, олардың химиялық қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастыру;
9.3.4.8 қышқылдардың жіктелу схемасын пайдалана отырып, қышқылдардың жіктелуін, қасиеттерін атау, олардың химиялық қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастыру;
9.3.4.9 негіздердің жіктелу схемасын пайдалана отырып, негіздердің жіктелуі

pH шкаланың негізінде әмбебап индикаторды қолданып, сілтілер мен қышқылдарды анықтау;
7.3.4.4 "антацидтік заттарды" қолдану мысалында қышқылдардың бейтараптануын түсіндіру

мен қасиеттерін атау, олардың химиялық қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастыру;
9.3.4.10 тұздарды алудың әртүрлі әдістерін атау, сәйкес реакция теңдеулерін құрастыру;
9.3.4.11 жіктелуді пайдаланып, тұздардың қасиеттерін, жіктелуін атау, олардың химиялық қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастыру;
9.3.4.12 бейорганикалық қосындылардың негізгі кластары арасындағы генетикалық байланысы бойынша реакция теңдеулерін құрастыру;
9.3.4.13 қышқылдар, еритін және ерімейтін негіздер, орта тұздардың химиялық қасиеттерін көрсететін реакция теңдеулерін молекулярлық және иондық түрде құрастыру;
9.3.4.14 қышқылдар және негіздер, орта тұздардың химиялық қасиеттерін тәжірибе жүзінде зерттеу және қорытынды жасау;
9.3.4.15 орта тұз ерітіндісінің

		ортасын тәжірибе жүзінде анықтау; 9.3.4.16 алынған нәтижелерді анықтамалық мәндермен құрастыру және салыстыру
--	--	--

4) "Айналамыздағы химия" бөлімі:

4-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
	7.4.1.1 элементті (жай зат) бірдей атомдардың жиынтығы ретінде атау; 7.4.1.2 таза заттар атомдардың немесе		9.4.1.1 электролиттер мен бейэлектролиттердің анықтамасын білу және мысалдар келтіру; 9.4.1.2 заттардың ерітінділері немесе балқымаларының электрөткізгіштігі химиялық байланыс түріне тәуелді екендігін түсіндіру; 9.4.1.3 иондық және коваленттік полюсті байланысы бар заттардың электролиттік диссоциациялану механизмін түсіндіру; 9.4.1.4 электролиттік диссоциация теориясының негізгі қағидаларын түсіндіру; 9.4.1.5 индикаторлардың көмегімен ерітінділердің қышқылдылығы мен сілтілігін ажырату; 9.4.1.6 қышқыл, негіз, орта және қышқылдық тұздардың электролиттік	

4.1 Заттардың
жіктелуі

молекулалардың бір түрінен түзілетінін түсіндіру;
7.4.1.3 элемент (жай зат) қоспа және қосылыс түсініктерін ажырату;
7.4.1.4 қосындылардың және элементтердің физикалық қасиеттері туралы алған білімдерін қоспа құрамындағы таныс емес заттарды ажыратуға қолдану;
7.4.1.5 қоспалардың түрлерін және оларды бөлу әдістерін атау;
7.4.1.6 қоспаны бөлуге негізделген тәжірибені жоспарлау және өткізу

диссоциациялану теңдеулерін құрастыру;
9.4.1.7 электролиттер мен бейэлектродиттер кестесін пайдалана отырып, күшті және әлсіз электролиттерге мысал келтіру және оларды ажырату, диссоциациялану дәрежесін анықтай білу;
9.4.1.8 Li^+ , Na^+ , K^+ , Ca^{2+} , Sr^{2+} , Ba^{2+} , Cu^{2+} металл катиондарын анықтау үшін жалын түсінің боялу реакциясын жүргізу және сипаттау;
9.4.1.9 оқулықтағы катиондар кестесін пайдалана отырып, Fe^{2+} , Fe^{3+} , Cu^{2+} катиондарына сапалық реакция жүргізу;
9.4.1.10 хлорид-, бромид-, йодид-, сульфат, карбонат-, фосфат-, нитрат-, силикат- иондарына сапалық реакцияларды тәжірибе жүзінде жүргізу және ион алмасу реакцияларын бақылап, нәтижесін сипаттау;
9.4.1.11 оқулықтағы кестені пайдалана отырып, белгісіз заттардағы катион мен аниондарды анықтау тәжірибесінің жоспарын құру

			және оны практикада жүзеге асыру	
4.2 Жер химиясы	<p>7.4.2.1 жер қыр-тысында көптеген пайдалы химиялық қосындылар барын түсіндіру;</p> <p>7.4.2.2 кейбір минералдар мен пайдалы табиғи қосындылардың кендерге жататынын түсіндіру;</p> <p>7.4.2.3 металды алу үшін кенді өңдеу процесін сипаттау;</p> <p>7.4.2.4 Қазақстан қандай минералды және табиғи ресурстармен бай екендігін және олардың кен орындарын атау;</p> <p>7.4.2.5 табиғи ресурстарды өндірудің қоршаған ортаға әсерін түсіндіру</p>	<p>8.4.2.1 сутекті алу және оның қасиеттері мен қолдануын зерттеу;</p> <p>8.4.2.2 ауа құрамындағы және жер қыртысындағы оттектің пайыздық мөлшерін атау;</p> <p>8.4.2.3 оттекті алу және оның қасиеттері мен қолданылуын зерттеу;</p> <p>8.4.2.4 оттектің аллотропиялық түр өзгерістерінің құрамы мен қасиеттерін салыстыру;</p> <p>8.4.2.5 Жер бетіндегі озон қабатының маңызын түсіндіру;</p> <p>8.4.2.11 - табиғаттағы және тірі ағзалар қызметі мен адамның тіршілігіндегі</p>	<p>9.4.2.1 қышқылдық жаңбырлардың пайда болу себебі мен экологияға тигізетін әсерін түсіндіру;</p> <p>9.4.2.2 ф о с ф о р қосындыларының Қазақстандағы кен орындарын атау;</p> <p>9.4.2.3 минералды тыңайтқыштардың жіктелуін және олардың құрамына кіретін қоректік элементтерді атау;</p> <p>9.4.2.4 азот және фосфор тыңайтқыш-тарының қоршаған ортаға әсерін оқып түсіндіру;</p> <p>9.4.2.5 Қазақстандағы металдардың кен орындарын атау және оларды өндіру процестерін, қоршаған ортаға әсерін түсіндіру;</p> <p>9.4.2.6 схеманы пайдаланып, кеннен металды алу процесін сипаттау</p> <p>9.4.2.6 судың табиғатта кең таралғандығын, бірегей қасиеттерін және оның өмір үшін маңызын түсіндіру;</p> <p>9.4.2.7 су айналымының схемасын пайдаланып, табиғаттағы су айналымын түсіндіру;</p>	<p>10.4.2.1 қышқылдық жаңбырлардың пайда болу себебі мен экологияға тигізетін әсерін түсіндіру;</p> <p>10.4.2.2 фосфор қосындыларының Қазақстандағы кен орындарын атау;</p> <p>10.4.2.3 минералды тыңайтқыштардың жіктелуін және олардың құрамына кіретін қоректік элементтерді атау;</p> <p>10.4.2.4 азот және ф о с ф о р тыңайтқыш-тарының қоршаған ортаға</p>

		<p>жүретін химиялық реакцияларды сипаттау</p>	<p>9.4.2.8 нақты мысалдар мен суреттерді пайдаланып, судың ластану қауіптілігін және салдарын анықтау, суды тазарту әдістерін түсіндіру; 9.4.2.9 судың "кермектігін" анықтау және оны жою тәсілдерін түсіндіру; 9.4.2.10 суды сусыз мыс (II) сульфатын қолданып анықтау тәсілін түсіндіру</p>	<p>әсерін оқып түсіндіру;</p>
				<p>10.4.3.1 органикалық қосындылардың көптүрлілігінің себептерін түсіндіру; 10.4.3.2 көмірсутектердің және олардың туындылары: спирттер, альдегидтер, карбон қышқылдары, аминқышқылдарының жіктелуін атау; 10.4.3.3 функционалдық топ түсінігін берілген класс қосылысының химиялық қасиеттерін анықтайтын топ ретінде түсіндіру; 10.4.3.4 гомолог ұғымын және гомологтық айырмашылықты түсініктерін беру; 10.4.3.5 органикалық қосындылардың негізгі кластары: алкандар, алкендер, алкиндер, арендер, спирттер,</p>

альдегидтер карбон қышқылдары, аминқышқылдары үшін IUPAC номенклатурасын колдану;
10.4.3.6 көмірсутектердің құрылымдық изомерлерінің формулаларын құрастыру және изомерия құбылысын түсіндіру;
10.4.3.7 алкандардың химиялық қасиеттерін сипаттау және оны реакция теңдеулерімен дәлелдеу;
10.4.3.8 еріткіштерді алу үшін алкандарды хлорлаудың маңызы мен бұл еріткіштердің қауіптілік дәрежесін түсіндіру;
10.4.3.9 қанықпағандық ұғымын сипаттау;
10.4.3.10 этен мысалында алкендердің химиялық қасиеттерін (жану, гидрлеу, гидратация, галогендеу, сапалық реакциялар) сипаттау, химиялық реакция теңдеулерімен дәлелдеу;
10.4.3.11 тіректік схеманы пайдаланып, полиэтилен мысалында полимерлену реакциясының механизмі мен

9.4.3.1 көміртек атомының құрылысын пайдаланып, көміртек неліктен көптеген қосындыларында төрт байланыс түзетінін түсіндіру;

4.3
Көміртек және оның
қосындылары
химиясы

9.4.3.2 көміртектің қолданылу схемасын пайдаланып, табиғатта көміртек және оның қосындыларының таралуын сипаттау;	полимерлердің құрылымының ерекшеліктерін түсіндіру;
9.4.3.3 көміртектің аллотропиялық түр өзгерістерінің құрылысын және қасиеттерін салыстыру;	10.4.3.12 пластиктің ыдырау мерзімінің ұзақтық мәселесін оқып білу және түсіндіру, қоршаған ортада пластик материалдардың көбеюінің зардабын білу;
9.4.3.4 көміртектің аллотропиялық түр өзгерістерінің қолданылу аймағын зерттеу;	10.4.3.13 этин мысалында алкиндердің химиялық қасиеттерін (жану, гидрлеу, гидратация , галогендеу, сапалық реакциялар) сипаттау, химиялық реакция теңдеулерімен дәлелдеу;
9.4.3.5 көміртектің физикалық және химиялық қасиеттерін зерттеу;	10.4.3.14бензолдың алынуы, қасиеттері және қолданылуын сипаттау;
9.4.3.6 көміртек жанған кезде көміртек диоксиді мен көмір-тек моноокси-дінің түзілу жағдайларын сипаттау және тірі ағзаға иіс газының физиологиялық әсерін түсіндіру;	10.4.3.15 құрамында көміртек бар қосындылардың отын ретінде пайдалану мүмкін екендігін түсіндіру және альтернативті отын түрлерін зерттеу, олардың артықшылықтары мен кемшіліктерін атау;
9.4.3.7 көмірқышқыл газын алу, оның бар екенін дәлелдеу және қасиеттерін зерттеу;	10.4.3.16 Қазақстандағы көмірдің, мұнайдың , табиғи газдың кен орындарын атау және оларды өндірудің қоршаған ортаға әсерін түсіндіру;
9.4.3.8 көміртегі айналымының схемасын пайдаланып, көміртегінің табиғаттағы айналымын құру және түсіндіру	10.4.3.17 фракциялық бағананың схемасын

пайдаланып, мұнай фракцияларын және шикі мұнайды айдау өнімдерінің қолдану аймақтарын атау;

10.4.3.18 жіктелу схемасын пайдаланып, оттекті органикалық заттардың жіктелуін атау;

10.4.3.19 спирттердің жіктелуін метанол мен этанолдың, қолданылуын, этанолдың алынуын атау және қасиеттерін түсіндіру;

10.4.3.20 метанол мен этанолдың адам ағзасына физиологиялық әсерін түсіндіру;

10.4.3.21 этиленгликоль мен глицериннің физикалық қасиеттері мен қолданылуын атау;

10.4.3.22 карбон қышқылдарының құрамын атау және сірке қышқылының химиялық қасиеттері мен қолданылуын сипаттау;

10.4.3.23 күрделі эфирлер мен майлардың ерекшеліктері мен майлардың қызметін түсіндіру;

10.4.3.24 сабынның алынуы мен оның қолданылуын білу;

10.4.3.25 тіректік схеманы пайдаланып, синтетикалық жуғыш заттардың

			<p>коршаған ортаға әсерін түсіндіру; 10.4.3.26 көмірсулардың жіктелуін, биологиялық маңызы мен қызметін түсіндіру; 10.4.3.27 уыздағы а-аминқышқылдар арасында пептидтік байланыстың түзілуін түсіндіру; 10.4.3.28 уыз денатурациясының реакциясын зерттеу; 10.4.3.29 уыздың биологиялық маңызы мен қызметін түсіндіру</p>
--	--	--	---

5) "Химия және өмір" бөлімі:

5-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
5.1 Биохимия	<p>7.5.1.1 тағам өнімдерін химиялық заттардың жиынтығы деп түсіну; 7.5.1.2 тағамдық өнімдердің бір қатарын: кант, крахмал, (көмірсулар), нәруыз, майларды анықтау; 7.5.1.3 адам ағзасына кіретін элементтерді (O, C, H, N, Ca, P, K) атау; 7.5.1.4 тыныс алу процесін түсіндіру</p>		<p>9.5.1.1 элементтері көрсетілген адам ағзасының суретін пайдаланып, адам ағзасының құрамына кіретін элементтерді атау және олардың маңызын түсіндіру (O, C, H, N, Ca, P, K, S, Cl, Mg, Fe); 9.5.1.2 Қазақстан тұрғындарының типтік тамақтану рационын зерттеу және теңгерімді тамақтану рационын құрастыру; 9.5.1.3 кальций мен темірдің адам ағзасындағы рөлін түсіндіру; 9.5.1.4 тамақ өнімдерінің құрамындағы көміртекті анықтау;</p>	

		9.5.1.5 қоршаған ортаның ауыр металдармен ластану көздерін атау және олардың ағзаларға әсерін түсіндіру	
--	--	---	--

27. Бағдарлама психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10-сыныптары үшін "Химия" пәнінен жаңартылған мазмұндағы Үлгілік оқу бағдарламасының Ұзақ мерзімді жоспарының негізінде осы Бағдарламадағы қосымшасына сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді жоспарда барлық сынып бойынша әр бөлімде қамтылатын оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

28. Бөлімдер мен тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Негізгі орта білім беру
деңгейінің
7-10 сыныптарына арналған
"Химия" пәнінен жаңартылған
мазмұндағы Үлгілік оқу
бағдарламасына
қосымша

Психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "Химия" пәнінен жаңартылған мазмұндағы Үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) 7-сынып:

1-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Ұзақ мерзімді жоспардың мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
Химия пәніне кіріспе. Таза заттар және қоспалар	Химия пәні. №1 практикалық жұмыс "Қауіпсіздік техникасының ережелерімен және зертханалық құрал-жабдықтармен танысу"	7.1.1.1 "Химия" ғылымының неі оқытатынын айту; 7.1.1.2 химиялық зертханада және кабинетінде жұмыс жүргізу кезіндегі қауіпсіздік техникасының ережелерін атау және түсіндіру
	Элемент, қоспа және қосылыс.	7.4.1.1 элементті (жай зат) бірдей атомдардың жиынтығы ретінде атау;
		7.4.1.2 таза заттар атомдардың немесе молекулалардың бір түрінен түзілетінін түсіндіру;

	№1 зертханалық тәжірибе "Заттар қоспалары мен олардың қосындыларын салыстыру"	7.4.1.3 элемент (жай зат) қоспа және қосылыс түсініктерін ажырату; 7.4.1.4 қосындылардың және элементтердің физикалық қасиеттері туралы алған білімдерін қоспа құрамындағы таныс емес заттарды ажыратуға қолдану
	Қоспаларды бөлу әдістері. №2 зертханалық тәжірибе "Ластанған ас тұзын тазарту"	7.4.1.5 қоспалардың түрлерін және оларды бөлу әдістерін атау; 7.4.1.6 қоспаны бөлуге негізделген тәжірибені жоспарлау және өткізу
Заттар күйінің өзгеруі	Физикалық және химиялық құбылыстар. №3 зертханалық тәжірибе "Химиялық реакциялардың белгілерін зерделеу"	7.1.1.3 физикалық және химиялық құбылыстарды ажырата алу
	Заттардың агрегаттық күйлері	7.1.1.4 заттардың әртүрлі агрегаттық күйлерін білу, атау және бөлшектердің кинетикалық теориясы тұрғысынан қатты, сұйық, газ тәріздес заттардың құрылымын түсіндіре алу
	Салқындау процесі № 4 зертханалық тәжірибе "Салқындау процесін зерттеу"	7.1.1.5 салқындау қисығын салу және оны талдау, бөлшектердің кинетикалық теориясына сай, өз бақылауларын түсіндіру
	Қыздыру процесі №5 зертханалық тәжірибе "Судың қайнау процесін зерттеу"	7.1.1.6 суды қыздыру қисығын салу және оны талдау, бөлшектердің кинетикалық теориясын пайдалана отырып, өз бақылауларын түсіндіру
2-тоқсан		
Атомдар. Молекулалар. Заттар	Атомдар мен молекулалар	7.1.2.1 атомдар мен молекулалардың айырмашылығын атау
	Химиялық элементтер. Жай және күрделі заттар	7.1.2.2 әрбір элементтің химиялық элементтің таңбасын тану және атау; 7.1.2.3 элементтерді металдар мен бейметалдарға жіктеу; 7.1.2.4 заттарды құрамына қарай жай және күрделіге жіктеу
	Атомның құрамы мен құрылысы. Изотоптар	7.1.2.5 протон, электрон, нейтронды және олардың атомдағы орналасу тәртібін, массасын зарядын атау; 7.1.2.6 алғашқы 20 элементтің атом құрылысы (p+, n0, e-) мен

		<p>атом ядросының құрамын түсіндіру;</p> <p>7.1.2.7 "изотоп" түсінігін түсіндіру</p>
Ауа. Жану реакциясы	<p>Ауа. Ауаның құрамы</p> <p>№6 зертханалық тәжірибе "Майшамның жануы"</p>	<p>7.3.1.1 ауа құрамын атау;</p> <p>7.3.1.2 заттардың жану кезінде ауаның құрамына кіретін оттектің жұмсалатындығын түсіндіру;</p> <p>7.3.1.3 атмосфералық ауаны ластанудан қорғаудың маңызын түсіндіру</p>
	<p>Жану процесі</p> <p>№ 2 практикалық жұмыс/көрсетілім</p> <p>"Күкірттің, фосфордың, темірдің ауада және оттеkte жануын салыстыру"</p>	<p>7.3.1.4 затты жағуға қажетті жағдайларды және жану реакциясының өнімдерін атау;</p> <p>7.3.1.5 тез тұтанатын, жанғыш және жанбайтын заттарға мысалдар келтіру;</p> <p>7.3.1.6 заттардың таза оттеkte ауаға қарағанда жақсырақ жанатындығын түсіндіру;</p> <p>7.3.1.7 металдар мен бейметалдардың жануы кезінде оксидтер түзілетіндігін атау</p>
3-тоқсан		
Химиялық реакциялар	<p>Табиғи қышқылдар мен негіздер. Индикаторлар.</p> <p>№7 зертханалық тәжірибе "Ерітінділердің қышқылдық, сілтілік ортасын анықтау".</p> <p>№8 зертханалық тәжірибе "Хлорсутек қышқылының бейтараптану реакциясы"</p>	<p>7.3.4.1 кейбір табиғи қышқылдар мен сілтілердің "қышқылдық" және "сабындылық" қасиеттер белгілері болуы мүмкін екендігін түсіндіру;</p> <p>7.3.4.2 химиялық индикаторлар метилоранж, лакмус, фенолфталеинді және олардың әртүрлі ортада түстерінің өзгеруін атау;</p> <p>7.3.4.3 рН шкаланың негізінде әмбебап индикаторды қолданып, сілтілер мен қышқылдарды анықтау;</p> <p>7.3.4.4 "антацидтік заттарды" қолдану мысалында қышқылдардың бейтараптануын түсіндіру</p>
	<p>Сұйылтылған қыш-қылдардың металдармен әрекеттесуі.</p> <p>№9 зертханалық тәжірибе "Мырыш-тың сұйылтылған тұз қышқылымен әрекеттесуі".</p> <p>№10 зертханалық тәжірибе "Сутекке сапалық реакция"</p>	<p>7.2.2.1 сұйылтылған қышқылдардың қолдану аяларын және олармен жұмыс жасау ережелерін атау;</p> <p>7.2.2.2 сұйылтылған қышқылдардың әртүрлі металдармен реакцияларын зерттеу жәнесутек газының сапалық реакциясын жүзеге асыру</p>
	<p>Сұйылтылған қыш-қылдардың карбонат-тармен әрекеттесуі.</p>	

	№ 3 практикалық жұмыс " Сұйылтылған қышқылдар мен карбонаттардың әрекеттесуі. Көмірқышқыл газына сапалық реакция"	7.2.2.3 кейбір карбонаттардың сұйылтылған қышқылдармен реакцияларын зерттеу және көмірқышқыл газының сапалық реакциясын жүзеге асыру
Химиялық элементтердің периодтық кестесі	Химиялық элементтердің периодтық кестелерін құру тарихы	7.2.1.1 И. Дүберейнер, Дж. Ньюлендс, Д.И. Менделеевтің еңбектерінің мысалында элементтердің жіктелуін салыстыру;
	Периодтық кестенің құрылымы	7.2.1.2 периодтық кестенің құрылымын сипаттау: топтар және периодтар
Салыстырмалы атомдық масса және қарапайым формула	Салыстырмалы атомдық масса	7.1.2.8 Жердегі элементтердің басым бөлігі планеталардың қалыптасу кезінде пайда болған изотоптар қоспасы түрінде кездесетіндігін түсіну; 7.1.2.9 табиғи изотоптары бар химиялық элементтердің атомдық массалары бөлшек сан болатындығын түсіндіру; 7.1.2.10 салыстырмалы атомдық массаға анықтама беру
	Валенттілік. Химиялық формулалар. Қосындылардың формуласы бойынша салыстырмалы молекулярлық массасын есептеу	7.1.2.11 элементтердің атауларын, валенттілікті және олардың қосындылардағы атомдық қатынастарын қолдана отырып, бинарлы химиялық қосындылардың формулаларын құру; 7.1.2.12 химиялық қосылыстың формуласы бойынша салыстырмалы молекулярлық/ формулалық массасын есептеу
4-тоқсан		
Адам ағзасындағы химиялық элементтер мен қосындылар	Тағам құрамындағы қоректік заттар. № 4 практикалық жұмыс "Тағам құрамындағы қоректік заттарды анықтау"	7.5.1.1 тағам өнімдерін химиялық заттардың жиынтығы деп түсіну; 7.5.1.2 тағамдық өнімдердің бір қатарын: қант, крахмал, (көмірсулар), нәруыз, майларды анықтау
	Адам ағзасындағы химиялық элементтер. Тыныс алу процесі. №11 зертханалық тәжірибе "Тыныс алу процесін зерттеу"	7.5.1.3 адам ағзасына кіретін элементтерді (O, C, H, N, Ca, P, K) атау; 7.5.1.4 тыныс алу процесін түсіндіру
		7.4.2.1 жер қыр-тысында көптеген пайдалы химиялық қосындылар барын түсіндіру;

Геологиялық химиялық қосындылар	Пайдалы геологиялық химиялық қосындылар. Кен құрамы	7.4.2.2 кейбір минералдар мен пайдалы табиғи қосындылардың кендерге жататынын түсіндіру; 7.4.2.3 металды алу үшін кенді өңдеу процесін сипаттау
	Қазақстанның пайдалы қазбалары Минералдарды өндірудің экологиялық аспектілері	7.4.2.4 Қазақстан қандай минералды және табиғи ресурстармен бай екендігін және олардың кен орындарын атау; 7.4.2.5 табиғи ресурстарды өндірудің қоршаған ортаға әсерін түсіндіру

2) 8-сынып:

2-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Ұзақ мерзімді жоспардың мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
Атомдағы электрондардың қозғалысы	Атомда электрондардың таралуы	8.1.3.1 атомда электрондар ядродан арақашықтығы артқан сайын біртіндеп энергетикалық деңгейлер бойынша таралатынын түсіндіру
	Энергетикалық деңгейлер. № 1 зертханалық тәжірибе "Атомдар модельдерін жасау"	8.1.3.2 әрбір электрон қабатында электрон саны нақты максимал мәннен аспайтынын түсіндіру; 8.1.3.3 s және p орбиталдарының пішінін атау; 8.1.3.4 алғашқы 20 химиялық элементтің электрондық конфигурациясын және электронды-графикалық формулаларын жазу
	Иондардың түзілуі	8.1.3.5 атомдар электрондарды қабылдай немесе жоғалта алатынын және осының нәтижесінде иондар түзілетінін түсіндіру
	Қосындылар формуласын құрастыру	8.1.3.6 "нольдік қосынды" әдісімен қосындылардың формуласын құрастыру
	Химиялық формулалар бойынша есептеулер	8.2.3.1 заттар құрамындағы элементтердің массалық үлесін табу, элементтердің массалық үлесі бойынша заттардың формуласын шығару
	Химиялық реакция теңдеулерін құру. Зат массасының сақталу заңы. № 1 көрсетілім "Зат массасының сақталу заңын дәлелдейтін тәжірибе".	8.2.3.2 әрекеттесетін заттар қатынасын эксперименттік жолмен анықтау; 8.2.3.3 реакцияға қатысатын және түзілетін заттардың формуласын

Заттардың формулалары және химиялық реакция теңдеулері	№ 2 зертханалық тәжірибе "Өрекеттесуші заттардың қатынасы"	жаза отырып, химиялық реакциялар теңдеулерін құру; 8.2.3.4 заттар массасының сақталу заңын айту
	Химиялық реакция типтері	8.2.2.1 бастапқы және түзілген заттардың саны мен құрамы бойынша химиялық реакцияларды жіктеу
	Табиғаттағы және тірі ағзалар мен адам тіршілігіндегі химиялық реакциялар	8.2.2.2 табиғаттағы және тірі ағзалар мен адам тіршілігіндегі химиялық реакцияларды сипаттау
2-тоқсан		
Зат мөлшері	Зат мөлшері. Моль. Авогадро саны. Заттардың молярлық массасы	8.1.1.1 зат мөлшерінің өлшем бірлігі ретінде – мольді және Авогадро санын айту; 8.1.1.2 формула бойынша заттың массасын, зат мөлшерін, құрылымдық бөлшектер санын есептей алу
	Масса, молярлық масса және зат мөлшері арасындағы байланыс	8.1.1.3 заттың массасын, мөлшерін және құрылымдық бөлшектерін есептеп шығару
Стехиометриялық есептеулер	Химиялық реакция теңдеулері бойынша есептер шығару	8.2.3.5 химиялық реакция теңдеулері бойынша зат массасын, зат мөлшерін есептеу
	Авогадро заңы. Молярлық көлем	8.2.3.6 Авогадро заңын айту және қалыпты және стандартты жағдайлардағы газдар көлемін есептеуде молярлық көлемді қолдану
	Газдардың салыстырмалы тығыздығы. Көлемдік қатынас заңы	8.2.3.7 газдардың салыстырмалы тығыздығын және заттың молярлық массасын салыстырмалы тығыздық бойынша есептеу; 8.2.3.8 газдардың қатысуымен жүретін реакциялар бойынша есептер шығаруда газдардың көлемдік қатынас заңын қолдану
3-тоқсан		
	Отынның жануы және энергияның бөлінуі	8.3.1.1 заттың жану реакциясының өнімі көбінесе оксидтер екенін және құрамында көміртегі бар отын оттекте жанғанда, көмірқышқыл газы, иіс газы немесе көміртек түзілетінін түсіндіру; 8.3.1.2 парниктік эффектінің себептерін түсіндіру және шешу жолдарын ұсыну

Химиялық реакциядағы энергиямен танысу	Экзотермиялық және эндотермиялық реакциялар. № 4 зертханалық тәжірибе "Энергияның өзгеруімен жүретін химиялық реакциялар"	8.3.1.3 экзотермиялық реакциялар жылу бөле жүретінін, ал эндотермиялық реакциялар жылу сіңіре жүретінін түсіндіру; 8.3.1.4 әртүрлі жанғыш заттардың қоршаған ортаға әсерін түсіндіру
	Термохимиялық реакциялар	8.3.1.5 энергия өзгерісін бөлшектердің кинетикалық теориясы тұрғысынан түсіндіру
Сутек. Оттектен және озон	Сутек, алынуы, қасиеттері және қолданылуы. № 2 практикалық жұмыс "Сутекті алу және оның қасиеттерін тану"	8.4.2.1 сутекті алу және оның қасиеттері мен қолдануын зерттеу
	Оттек, алынуы, қасиеттері, қолданылуы. № 4 көрсетілім "Сутек пероксидінің ыдырауы". № 3 практикалық жұмыс "Оттекті алу және оның қасиеттерін тану"	8.4.2.2 ауа құрамындағы және жер қыртысындағы оттектің пайыздық мөлшерін атау; 8.4.2.3 оттекті алу және оның қасиеттері мен қолданылуын зерттеу
	Оттек және озон	8.4.2.4 оттектің аллотропиялық түр өзгерістерінің құрамы мен қасиеттерін салыстыру; 8.4.2.5 Жер бетіндегі озон қабатының маңызын түсіндіру
4-тоқсан		
Химиялық элементтердің периодтық жүйесі	Химиялық элементтердің периодтық жүйесінің құрылымы	8.2.1.1 топ, период, атом нөмірінің физикалық мәнін түсіндіру
	Химиялық элемент атомдарының қасиеттері мен кейбір сипаттамаларының периодты түрде өзгеруі	8.2.1.2 бір топтағы элементтердің сыртқы электрондық деңгейінде электрондар санының бірдей болатындығын түсіндіру; 8.2.1.3 топтар мен периодтарда элементтер қасиеттерінің өзгеру заңдылығын түсіндіру
	Периодтық жүйедегі орны бойынша элементтің сипаттамасы	8.2.1.4 периодтық жүйедегі орны бойынша элементті сипаттау
	Химиялық элементтердің табиғи ұяластары және олардың қасиеттері	8.2.1.5 химиялық қасиеттері ұқсас элементтердің бір топқа жататындығын дәлелдеу; 8.2.1.6 химиялық элементтердің табиғи ұяластарын атау және сілтілік металдар, галогендер, инертті элементтердің ұяластарына мысалдар келтіру
	Металдар және бейметалдар	8.2.1.7 химиялық элементтің периодтық кестеде орналасуына сәйкес қасиеттерін болжау
	Электртерістілік. Ковалентті байланыс	8.1.4.1 электртерістілік ұғымына сүйеніп ковалентті байланыстың түзілуін түсіндіру

Химиялық байланыс түрлері	Иондық байланыс	8.1.4.2 иондық байланыстың түзілуін сипаттау және иондық қосындылардың қасиеттерін болжау
	Кристалдық тор түрлері, байланыс типтері және заттардың қасиеттері арасындағы өзара байланыс	8.1.4.3 заттар қасиеттерінің кристалдық тор типтеріне тәуелділігін түсіндіру

3) 9-сынып:

3-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Ұзақ мерзімді жоспардың мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
Су	Табиғаттағы су	9.4.2.6 судың табиғатта кең таралғандығын, бірегей қасиеттерін және оның өмір үшін маңызын түсіндіру; 9.4.2.7 су айналымының схемасын пайдаланып, табиғаттағы су айналымын түсіндіру
	Судың ластану себептері. Судың кермектігі. № 10 зертханалық тәжірибе " Судың кермектігін анықтау"	9.4.2.8 нақты мысалдар мен суреттерді пайдаланып, судың ластану қауіптілігін және салдарын анықтау, суды тазарту әдістерін түсіндіру; 9.4.2.9 судың "кермектігін" анықтау және оны жою тәсілдерін түсіндіру; 9.4.2.10 суды сусыз мыс (II) сульфатын қолданып анықтау тәсілін түсіндіру
Ерітінділер және ерігіштік	Заттардың суда еруі. № 5 зертханалық тәжірибе " Заттардың ерігіштігін зерттеу"	9.3.4.1 заттардың ерігіштігінің схемасын пайдалана отырып, заттарды олардың судағы ерігіштігі бойынша жіктеу; 9.3.4.2 заттар ерітінділерінің табиғаттағы және күнделікті өмірдегі маңызын түсіндіру
	Заттардың ерігіштігі. № 4 практикалық жұмыс "Қатты заттардың ерігіштігіне температураның әсері"	9.3.4.3 заттың ерігіштігіне температура әсерін түсіндіру; индикаторларды пайдаланып, орта тұз ерітіндісінің ортасын тәжірибе жүзінде анықтау; 9.3.4.4 буландыру техникасын қолдана отырып, заттың 100 г судағы ерігіштігін есептеу
	Еріген заттың массалық үлесі	9.3.4.5 шешу алгоритмдерін қолданып, еріген заттың массалық үлесі мен ерітіндінің белгілі

		массасы бойынша еріген заттың массасын есептеу
	Ерітіндідегі заттардың молярлық концентрациясы. № 5 практикалық жұмыс "Пайыздық және молярлық концентрациялары берілген ерітінділерді дайындау"	9.3.4.6 шешу алгоритмдерін қолданып, ерітіндідегі заттың молярлық концентрациясын есептеу
2-токсан		
Бейорганикалық қосындылардың негізгі кластары. Генетикалық байланыс	Оксидтер.№ 6 зертханалық тәжірибе "Оксидтердің қасиеттерін зерттеу"	9.3.4.7 жіктелу схемасын пайдалана отырып, оксидтердің жіктелуін және қасиеттерін атау, олардың химиялық қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастыру
	Қышқылдар. № 7 зертханалық тәжірибе "Қышқылдардың қасиеттерін зерттеу"	9.3.4.8 қышқылдардың жіктелу схемасын пайдалана отырып, қышқылдардың жіктелуін, қасиеттерін атау, олардың химиялық қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастыру
	Негіздер. № 8 зертханалық тәжірибе "Негіздердің қасиеттерін зерттеу"	9.3.4.9 негіздердің жіктелу схемасын пайдалана отырып, негіздердің жіктелуі мен қасиеттерін атау, олардың химиялық қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастыру
	Тұздар. № 9 зертханалық тәжірибе "Тұздардың қасиеттері және алынуы"	9.3.4.10 тұздарды алудың әртүрлі әдістерін атау, сәйкес реакция теңдеулерін құрастыру; 9.3.4.11 жіктелуді пайдаланып, тұздардың қасиеттерін, жіктелуін атау, олардың химиялық қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастыру
	Бейорганикалық қосындылар арасындағы генетикалық байланыс	9.3.4.12 бейорганикалық қосындылардың негізгі кластары арасындағы генетикалық байланысы бойынша реакция теңдеулерін құрастыру
	Адам ағзасының химиялық құрамы. Макроэлементтер, микроэлементтер және олардың маңызы	9.5.1.1 элементтер көрсетілген адам ағзасының суретін пайдаланып, адам ағзасының құрамына кіретін элементтерді атау және олардың маңызын түсіндіру (O, C, H, N, Ca, P, K, S, Cl, Mg, Fe); 9.5.1.2 Қазақстан тұрғындарының типтік тамақтану рационасын

Адам ағзасындағы химиялық элементтер		зерттеу және теңгерімді тамақтану рационын құрастыру
	Ағзадағы кейбір элементтерді анықтау. № 14 зертханалық тәжірибе "Сүйек құрамындағы кальцийді анықтау".№ 15 зертханалық тәжірибе "Тамақ өнімдерінің құрамындағы көміртекті анықтау"	9.5.1.3 кальций мен темірдің адам ағзасындағы рөлін түсіндіру; 9.5.1.4 тамақ өнімдерінің құрамындағы көміртекті анықтау
	Ауыр металдармен қоршаған ортаның ластануы	9.5.1.5 қоршаған ортаның ауыр металдармен ластану көздерін атау және олардың ағзаларға әсерін түсіндіру
3-тоқсан		
	Электролиттер мен бейэлектролиттер. № 1 көрсетілім "Иондық және ковалентті полюсті байланысы бар заттардың электролиттік диссоциациясы"	9.4.1.1 электролиттер мен бейэлектролиттердің анықтамасын білу және мысалдар келтіру; 9.4.1.2 заттардың ерітінділері немесе балқымаларының электрөткізгіштігі химиялық байланыс түріне тәуелді екендігін түсіндіру
	Электролиттік диссоциациялану теориясы	9.4.1.3 иондық және коваленттік полюсті байланысы бар заттардың электролиттік диссоциациялану механизмін түсіндіру; 9.4.1.4 электролиттік диссоциация теориясының негізгі қағидаларын түсіндіру
	Қышқыл, негіз, тұздардың электролиттік диссоциациясы. № 1 зертханалық тәжірибе "Қышқыл, сілті ерітінділерінің рН-ын анықтау"	9.4.1.5 индикаторлардың көмегімен ерітінділердің қышқылдылығы мен сілтілігін ажырату; 9.4.1.6 қышқыл, негіз, орта және қышқылдық тұздардың электролиттік диссоциациялану теңдеулерін құрастыру
	Диссоциациялану дәрежесі. Күшті және әлсіз электролиттер	9.4.1.7 электролиттер мен бейэлектролиттер кестесін пайдалана отырып, күшті және әлсіз электролиттерге мысал келтіру және оларды ажырату, диссоциациялану дәрежесін анықтай білу
Электролиттік диссоциация	№ 1 практикалық жұмыс "Ион алмасу реакциялары"	9.2.2.1 реакция теңдеулерін құрастыру алгоритмін пайдаланып, реакция теңдеулерін молекулярлық және иондық түрде құру;

		9.2.2.2 бейтараптану және ион алмасу реакциялары-ның жүру себептерін түсіндіру
	Электролиттік диссоциациялану теориясы тұрғысынан қышқыл, негіз, тұздардың химиялық қасиеттері	9.3.4.13 қышқылдардың, сілтілердің және тұздардың на основе схемы химических свойств кислот, щелочей и солей қышқылдар, еритін және ерімейтін негіздер, орта тұздардың химиялық қасиеттерін көрсететін реакция теңдеулерін молекулярлық және иондық түрде құрастыру; 9.3.4.14 қышқылдар және негіздер, орта тұздардың химиялық қасиеттерін тәжірибе жүзінде зерттеу және қорытынды жасау
	Тұздар гидролизі. № 2 зертханалық тәжірибе "Тұздар гидролизі"	9.3.4.15 орта тұз ерітіндісінің ортасын тәжірибе жүзінде анықтау; 9.3.4.4 алгоритм бойынша орта тұздар гидролизінің молекулярлық және иондық теңдеулерін құрастыру; 9.3.4.5 гидролиз схемасының негізінде орта тұз ерітіндісінің ортасының реакциясын болжау
Бейорганика-лық қосындылар-дың сапалық талдауы	Катиондарға сапалық реакциялар. № 3 зертханалық тәжірибе "Li+, Na+, K+, Ca2+, Sr2+, Ba2+, Cu2+ катиондарын жалын түсінің боялуы бойынша анықтау". № 4 зертханалық тәжірибе "Fe2+, Fe3+, Cu2+ катиондарына сапалық реакциялар"	9.4.1.8 Li+, Na+, K+, Ca2+, Sr2+, Ba2+, Cu2+ металл катиондарын анықтау үшін жалын түсінің боялуы реакциясын жүргізу және сипаттау; 9.4.1.9 оқулықтағы катиондар кестесін пайдалана отырып, Fe2+, Fe3+, Cu2+ катиондарына сапалық реакция жүргізу
	Аниондардың сапалық реакциялары. № 5 зертханалық тәжірибе "Сулы ерітіндідегі Cl-, Br-, I-, PO43-, SO42-, CO32-, NO3-, SiO32- аниондарын анықтау"	9.4.1.10 хлорид-, бромид-, йодид-, сульфат-, карбонат-, фосфат-, нитрат-, силикат- иондарына сапалық реакцияларды тәжірибе жүзінде жүргізу және ион алмасу реакцияларын бақылап, нәтижесін сипаттау
	№ 2 практикалық жұмыс "Бейорганикалық қосы-лыстар құрамының сапалық талдауы"	9.4.1.11 оқулықтағы кестені пайдалана отырып, белгісіз заттардағы катион мен аниондарды анықтау тәжірибесінің жоспарын құру және оны практикада жүзеге асыру
		9.2.3.1 есептерді шығару алгоритмін пайдалана отырып,

	Есептер шығару"Әрекеттесуші заттардың біреуі артық мөлшерде берілген реакция теңдеулері бойынша есептеулер"	әрекеттесуші заттардың біреуі артық берілген реакция теңдеулері бойынша есептеулер жүргізу
4-тоқсан		
Металдар белсенділігін салыстыру	Металдардың оттегімен және сумен әрекеттесуі. № 2 көрсетілім "Белсенді металдардың сумен әрекеттесуі"	9.2.4.1 кейбір металдар басқаларға қарағанда тотығуға тезірек ұшырайтындығын түсіну; 9.2.4.2 белсенді металдардың салқын сумен, ыстық су немесе бумен әрекеттесуін сипаттау; 9.2.4.3 металдар коррозиясын туындатуға әсер ететін жағдайларды сипаттау
	Металдардың қышқыл ерітінділерімен әрекеттесуі.№ 3 зертханалық тәжірибе "Металдардың қышқылдар ерітінділерімен әрекеттесуі"	9.2.4.4 қышқыл ерітінділерімен әртүрлі металдардың реакцияларын зерттеу; 9.2.4.5 металдардың қышқылдармен әрекеттесу схемасын пайдалана отырып, металдардың қышқылдармен әрекеттесуінің реакция теңдеулерін құрастыру
	Металдардың тұз ерітінділерімен реакциялары.№ 3 көрсетілім "Тұз ерітінділерінен металдарды ығыстыру"	9.2.4.6 металдардың қышқылдармен әрекеттесу схемасын пайдалана отырып, металдардың тұз ерітінділерімен әрекеттесуінің жоспарын жасау және жүргізу
	Металдардың белсенділік қатары. № 1 практикалық жұмыс "Металдардың белсенділігін салыстыру"	9.2.4.7 эксперимент нәтижесі бойынша металдардың белсенділік қатарын құру және оны анықтама мәліметтерімен сәйкестендіру; 9.2.4.8 металдардың белсенділік қатарын қолданып, металдардың таныс емес орынбасу реакцияларының жүру мүмкіндігін болжау
	Металдардың жалпы сипаттамасы. № 4 көрсетілім "Металдардың кристалдық тор модельдері"	9.1.4.1 металдық байланыс пен металдық кристалдық тор жайындағы білімдерін қолданып металдардың қасиетін түсіндіре алу; 9.1.4.2 металдарға тән физикалық және химиялық қасиеттерді сипаттау және металл атомдарының тек тотықсыздандырғыш қасиет көрсететінін түсіндіру

Металдар мен құймалар	Металдар құймалары. № 5 көрсетілім "Металдар және құймалар"	9.1.4.3 құйма ұғымын түсіндіру және оның артықшылықтарын түсіндіру; 9.1.4.4 салыстырмалы кестені пайдаланып шойын мен болаттың құрамы мен қасиеттерін салыстыру; 9.4.2.5 Қазақстандағы металдардың кен орындарын атау және оларды өндіру процестерін, қоршаған ортаға әсерін түсіндіру
	Металдарды алу	9.4.2.6 схеманы пайдаланып, кеннен металды алу процесін сипаттау
	Есептер шығару "Реакция теңдеуі бойынша қоспаның белгілі бір массалық үлесін құрайтын, басқа заттың массасы белгілі жағдайда, зат массасын есептеу"	9.2.3.2 қоспаларға есеп шығару алгоритмін пайдалана отырып, қоспаның белгілі бір массалық үлесін құрайтын басқа заттың массасы белгілі жағдайда, реакция теңдеуі бойынша зат массасын есептеу
Көміртек және оның қосындылары	Көміртектің жалпы сипаттамасы	9.4.3.1 көміртек атомының құрылысын пайдаланып, көміртек неліктен көптеген қосындыларында төрт байланыс түзетінін түсіндіру; 9.4.3.2 көміртектің қолданылу схемасын пайдаланып, табиғатта көміртек және оның қосындыларының таралуын сипаттау
	Көміртектің аллотропиялық түр өзгерістері	9.4.3.3 көміртектің аллотропиялық түр өзгерістерінің құрылысын және қасиеттерін салыстыру; 9.4.3.4 көміртектің аллотропиялық түр өзгерістерінің қолданылу аймағын зерттеу
	Көміртектің қасиеттері. № 6 практикалық жұмыс "Көміртектің физикалық және химиялық қасиеттері". Көміртектің оксидтері. № 7 практикалық жұмыс "Көмірқышқыл газын алу және оның қасиеттерін зерттеу"	9.4.3.5 көміртектің физикалық және химиялық қасиеттерін зерттеу; 9.4.3.6 көміртек жанған кезде көміртек диоксиді мен көмір-тек моноокси-дінің түзілу жағдайларын сипаттау және тірі ағзаға иіс газының физиологиялық әсерін түсіндіру; 9.4.3.7 көмір-қышқыл газын алу, оның бар екенін дәлелдеу және қасиеттерін зерттеу; 9.4.3.8 көміртегі айналымының схемасын пайдаланып,

көміртегінің табиғаттағы айналымын құру және түсіндіру

4) 10-сынып:

4-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Ұзақ мерзімді жоспардың мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
Химиялық реакция жылдамдығы	Химиялық реакциялар-дың жылдамдығы.Химиялық реакциялар жылдамдығына әсер ететін факторлар. № 2 көрсетілім " Өртүрлі реакциялар жылдамдығы" .№ 6 зертханалық тәжірибе"Реакция жылдамдығына температура, концентрация мен бөлшектер өлшемінің әсері"	10.3.2.1 реакция жылдамдығы ұғымын түсіндіру; 10.3.2.2 реакция жылдамдығына әсер ететін факторларды анықтау және оны бөлшектердің кинетикалық теориясы тұрғысынан түсіндіру
	Катализаторлар. Ингибиторлар.№ 3 практикалық жұмыс "Реакция жылдамдығына катализатордың әсері"	10.3.2.3 катализатордың реагенттен айырмашылығын және олардың реакция жылдамдығына әсерін түсіндіру; 10.3.2.4 реакция жылдамдығына ингибитордың әсерін түсіндіру
Қайтымды реакциялар	Қайтымды және қайтым-сыз химиялық реакция-лар. Химиялық тепе-теңдік.№ 3 көрсетілім "Қайтымды химиялық реакциялар ". № 7 зертханалық тәжірибе "Химиялық тепе-теңдіктің ығысуы "	10.3.3.1 қайтымды және қайтымсыз реакцияларды атау; 10.3.3.2 тепе-теңдікті динамикалық процес ретінде сипаттау және ЛеШателье-Браун принципі бойынша химиялық тепе-теңдіктің ығысуын болжау; 10.3.3.3 химиялық тепе-теңдіктің ығысу ережелері мен схемасын пайдалана отырып, химиялық тепе-теңдік күйіне және химиялық реакция жылдамдығына жағдайлар өзгерісінің әсерін түсіндіру; 10.3.3.4 химиялық тепе-теңдікті бөлшектердің кинетикалық теориясы тұрғысынан түсіндіру
Тотығу-тотықсыздану реакциялары	Тотығу дәрежесі. Тотығу және тотықсыздану	10.2.2.1 тотығу дәрежесін табу ережелерін қолдану; 10.2.2.2 тотығу және тотықсыздану процестері бір-бірімен байланысты екенін және бір мезгілде жүретіндігін түсіндіру
		10.2.2.3 тотығу-тотықсыздану реакцияларын тотығу дәрежесі өзгере жүретін реакциялар ретінде түсіндіру;

	Тотығу-тотықсыздану реакциялары	10.2.2.4 тотығу процесін электронды беру, ал тотықсыздану-электронды қосып алу деп түсіндіру
	Электрондық баланс әдісі	10.2.2.5 коэффициенттерді қою ережелерін пайдалана отырып, электрондық баланс әдісімен тотығу-тотықсыздану реакцияларының коэффициенттерін қою
2-тоқсан		
1 (I), 2 (II) және 13 (III) топ элементтері және олардың қосындылары	1 (I)-топ элементтері және олардың қосындылары. № 6 көрсетілім "Натрийдің сумен әрекеттесуі"	10.2.1.1 атом құрылысы негізінде сілтілік металдардың жалпы қасиеттерін түсіндіру; 10.2.1.2 реакция өнімдерінің түзілу алгоритмін мысалға алып, сілтілік металдардың оксидтері мен гидроксидтерінің негіздік қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастыру
	2 (II)-топ металдары және олардың қосылыстары. № 8 зертханалық тәжірибе "Кальцийдің сумен және қышқыл ерітіндісімен әрекеттесуі"	10.2.1.3 1 (I) және 2 (II) -топ металдарының жалпы қасиеттерін салыстыру және химиялық реакция теңдеулерін құрастыру; 10.2.1.4 кальций оксиді мен гидроксидінің негізгі қасиеттерін түсіндіру және қолданылуын сипаттау
	13 (III)-топ металдары. Алюминий және оның қосындылары. № 7 көрсетілім "Алюминий мен оның құймалары". № 9 зертханалық тәжірибе "Алюминийдің қышқыл және сілті ерітінділерімен әрекеттесуі"	10.2.1.5 атом құрылысы негізінде алюминийдің қасиеттерін түсіндіру, оның маңызды қосындылары мен құймаларының қолдану аймағын атау; 10.2.1.6 алюминийдің, оның оксиді мен гидроксидінің екідайлы қасиеттерін зерттеу
	№ 4 практикалық жұмыс "Металдар" тақырыбына эксперименттік есептер шығару	10.2.1.7 1 (I), 2 (II), 13 (III) -топ металдарының жай және күрделі заттармен әрекеттесуіне байланысты тәжірибені жоспарлау және жүргізу
	Галогендер	10.1.4.1 галоген молекулаларының электрондық формулаларын құрастыру және кристалдық тор түрлері мен байланыс типтерін анықтау; 10.2.1.8 топта галогендер қасиеттерінің өзгеру заңдылықтарын болжау

17 (VII), 16 (VI), 15 (VI), 14 (IV) - топ элементтері және олардың қосындылары

Хлор	10.2.1.9 хлордың физикалық қасиеттерін сипаттау және металдармен, сутекпен және галогенидтермен реакция теңдеулерін құру
Хлорсутек қышқылы. № 10 зертханалық тәжірибе "Хлорсутек ерітіндісінің химиялық қасиеттерін зерттеу"	10.2.1.10 хлорсутек қышқылы ерітіндісінің химиялық қасиеттерін зерттеу және оның қолдану аясын білу
16 (VI)-топ элементтері. Күкірт. № 7 көрсетілім "Күкірттің аллотропиялық түр өзгерістері"	10.2.1.11 16 (VI) топ элементтерінің жалпы қасиеттерін сипаттау; 10.2.1.12 күкірттің аллотропиялық түр өзгерістерінің физикалық қасиеттерін салыстыру және күкірттің химиялық қасиеттерін көрсететін реакция теңдеулерін құрастыру
Күкірттің қосындылары	10.2.1.13 күкірттің (IV) және (VI) оксидтерінің физикалық және химиялық қасиеттерін салыстыру және күкірт диоксидінің физиологиялық әсерін түсіндіру; 10.4.2.1 қышқылдық жаңбырлардың пайда болу себебі мен экологияға тигізетін әсерін түсіндіру
Күкірт қышқылы және оның тұздары. № 5 практикалық жұмыс "Сұйылтылған күкірт қышқылы ерітіндісі және оның тұздарының химиялық қасиеттерін зерттеу"	10.2.1.14 күкірт қышқылы ерітіндісі мен оның тұздарының физикалық және химиялық қасиеттерін зерттеу
Есеп шығару. Теориялық мүмкіндікпен салыстырғандағы реакция өнімі шығымының массалық/көлемдік үлестеріне есептеулер"	10.2.3.1 есептерді шығару алгоритмін пайдалана отырып, теориялық мүмкіндікпен салыстырғандағы реакция өнімінің шығымын есептеу
Азот. № 11 зертханалық тәжірибе "Азот молекуласының моделі"	10.2.1.15 азоттың қасиеттерін және табиғаттағы азот айналымын түсіндіру
Аммиак. № 12 зертханалық тәжірибе "Аммиак молекуласының моделі"	10.1.4.2 аммиактың молекулалық, электрондық және құрылымдық формулаларын түсіндіру
Аммиактың қасиеттері, алынуы мен қолданылуы. № 6 практикалық жұмыс "Аммиактың алынуы және оның қасиеттерін зерттеу". Аммиак өндірісі	10.2.1.16 аммиакты алу және қасиеттері мен қолданылуын түсіндіру; 10.2.1.17 аммиакты аммоний тұзы ерітіндісі мен сілті ерітіндісін әрекеттестіру жолымен алу және газ тәрізді аммиак пен оның ерітіндісінің қасиеттерін зерттеу;

	10.3.3.5 аммиак өндірісінің процесін сипаттау
Азот қышқылы. № 13 зертханалық тәжірибе "Азот қышқылының басқа қышқылдармен ортақ қасиеттері"	10.1.4.3 азот қышқылының молекулярлық формуласын атау және атомдар арасындағы химиялық байланыстардың түзілуін түсіндіру; 10.2.1.18 азоттан азот қышқылын алудың реакция теңдеуін құрастыру; 10.2.1.19 азот қышқылының басқа қышқылдармен жалпы ортақ қасиеттерін зерттеу
Азот қышқылы мен нитраттардың өзіне тән қасиеттері	10.2.1.20 сұйылтылған және концентрлі азот қышқылының металдармен әрекеттесуінің ерекшелігін сипаттау және электронды баланс әдісімен реакция теңдеуін құрастыру; 10.2.1.21 нитраттың термиялық айрылуының ерекшелігін түсіндіру, реакция теңдеулерін құрастыру
Фосфор және оның қосындылары	10.2.1.22 фосфордың аллотропиялық түр өзгерістерін салыстыру; 9.4.2.2 фосфор қосындыларының Қазақстандағы кен орындарын атау; 10.2.1.23 фосфор және оның қосындыларының жалпы химиялық қасиеттерін түсіндіру
Минералды тыңайтқыштар. № 8 көрсетілім "Минералды тыңайтқыштар"	9.4.2.3 минералды тыңайтқыштардың жіктелуін және олардың құрамына кіретін қоректік элементтерді атау; 9.4.2.4 азот және фосфор тыңайтқыш-тарының қоршаған ортаға әсерін оқып түсіндіру
Кремний және оның қосындылары № 9 көрсетілім "Алмаз, кремний, кремний диоксиді мен кремний карбидінің кристалдық торының модельдері"	10.2.1.24 кремнийдің қолданылу аймағын және оның жартылай өткізгіш ретінде қолданылуын түсіндіру; 10.1.4.4 кремний, оның диоксиді мен карбидіндегі химиялық байланыс түрін және кристалдық тор типін сипаттау; 10.2.1.25 кремний және оның қосындыларының негізгі химиялық қасиеттерін сипаттау және реакция теңдеулерін құрастыру

Органикалық химияға кіріспе	Органикалық заттардың ерекшеліктері	10.4.3.1 органикалық қосындылардың көптүрлілігінің себептерін түсіндіру
	Органикалық қосылыс-тардың жіктелуі. № 10 көрсетілім "Метан, этан, этен, этин, этанол, этаналь,этан қышқылы, глюкоза, аминоэтан қышқылы модельдері"	10.4.3.2 көмірсутектердің және олардың туындылары: спирттер, альдегидтер, карбон қышқылдары, аминқышқылдарының жіктелуін атау; 10.4.3.3 функционалдық топ түсінігін берілген класс қосылысының химиялық қасиеттерін анықтайтын топ ретінде түсіндіру
	Органикалық қосылыс-тардың гомологтық қатарлары.№ 11 көрсетілім "Алкандардың алғашқы бес өкілінің және сызықты құрылымды спирттердің модельдері"	10.4.3.4 гомолог ұғымын және гомологтық айырмашылықты түсініктерін беру
	Органикалық қосындылардың номенклатурасы	10.4.3.5 органикалық қосындылардың негізгі кластары: алкандар, алкендер, алкиндер, арендер, спирттер, альдегидтер карбон қышқылдары, аминқышқылдары үшін IUPAC номенклатурасын қолдану
	Органикалық қосылыс-тардың изомериясы. № 12 көрсетілім "Пентан изомерлерінің модельдері"	10.4.3.6 көмірсутектердің құрылымдық изомерлерінің формулаларын құрастыру және изомерия құбылысын түсіндіру
	Есеп шығару "Элементтердің массалық үлестері мен салыстырмалы тығыздық бойыншагазтекес заттардың молекулярлық формуласын табу"	10.2.3.2 заттардың формуласын анықтау есептерін шығару алгоритмін пайдалана отырып, газтекес заттардың молекулярлық формуласын салыстырмалы тығыздық немесе элементтердің массалық үлестері арқылы анықтау
	Алкандар	10.4.3.7 алкандардың химиялық қасиеттерін сипаттау және оны реакция теңдеулерімен дәлелдеу; 10.4.3.8 еріткіштерді алу үшін алкандарды хлорлаудың маңызы мен бұл еріткіштердің қауіптілік дәрежесін түсіндіру
	10.4.3.9 қанықпағандық ұғымын сипаттау; 10.4.3.10 этен мысалында алкендердің химиялық қасиеттерін (жану, гидрлеу,	

Көмірсутектер. Отын	Алкендер. № 13 көрсетілім "Этиленнің жануы, бром суы мен калий перманганаты ерітінділерін түссіздендіруі"	гидратация, галогендеу, сапалық реакциялар) сипаттау, химиялық реакция теңдеулерімен дәлелдеу; 10.4.3.11 тіректік схеманы пайдаланып, полиэтилен мысалында полимерлену реакциясының механизмі мен полимерлердің құрылымының ерекшеліктерін түсіндіру; 10.4.3.12 пластиктің ыдырау мерзімінің ұзақтық мәселесін оқып білу және түсіндіру, қоршаған ортада пластик материалдардың көбеюінің зардабын білу
	Алкиндер	10.4.3.13 этин мысалында алкиндердің химиялық қасиеттерін (жану, гидрлеу, гидратация, галогендеу, сапалық реакциялар) сипаттау, химиялық реакция теңдеулерімен дәлелдеу
	Хош иісті көмірсутектер. Бензол	10.4.3.14 бензолдың алынуы, қасиеттері және қолданылуын сипаттау
	Көмірсутекті отындар. № 14 көрсетілім "Отын түрлері"	10.4.3.15 құрамында көміртек бар қосындылардың отын ретінде пайдалану мүмкін екендігін түсіндіру жәнеальтернативті отын түрлерін зерттеу, олардың артықшылықтары мен кемшіліктерін атау; 10.4.3.16 Қазақстандағы көмірдің , мұнайдың, табиғи газдың кен орындарын атау және оларды өндірудің қоршаған ортаға әсерін түсіндіру
	Мұнай. № 15 көрсетілім "Мұнай және мұнай өнімдері"	10.4.3.17 фракциялық бағананың схемасын пайдаланып, мұнай фракцияларын және шикі мұнайды айдау өнімдерінің қолдану аймақтарын атау
4-тоқсан		
	Оттекті органикалық заттар. Спирттер	10.4.3.18 жіктелу схемасын пайдаланып, оттекті органикалық заттардың жіктелуін атау; 10.4.3.19 спирттердің жіктелуін метанол мен этанолдың, қолданылуын, этанолдың алынуын атау және қасиеттерін түсіндіру;

Оттекті және азотты органикалық қосындылар		10.4.3.20 метанол мен этанолдың адам ағзасына физиологиялық әсерін түсіндіру; 10.4.3.21 этиленгликоль мен глицериннің физикалық қасиеттері мен қолданылуын атау
	Карбон қышқылдары. № 16 зертханалық тәжі-рибе "Сірке қышқылы-ның қасиеттерін зерттеу"	10.4.3.22 карбон қышқылдарының құрамын атау және сірке қышқылының химиялық қасиеттері мен қолданылуын сипаттау
	Күрделі эфирлер мен майлар	10.4.3.23 күрделі эфирлер мен майлардың ерекшеліктері мен майлардың қызметін түсіндіру
	Сабын мен синтетикалық жуғыш заттар	10.4.3.24 сабынның алынуы мен оның қолданылуын білу; 10.4.3.25 тіректік схеманы пайдаланып, синтетикалық жуғыш заттардың қоршаған ортаға әсерін түсіндіру
	Көмірсулар	10.4.3.26 көмірсулардың жіктелуін, биологиялық маңызы мен қызметін түсіндіру
	Амин қышқылдары. уыздар. № 17 зертханалық тәжірибе "Уыздардың денатурациясы"	10.4.3.27 уыздағы а-аминқышқылдар арасында пептидтік байланыстың түзілуін түсіндіру; 10.4.3.28 уыз денатурациясының реакциясын зерттеу; 10.4.3.29 уыздың биологиялық маңызы мен қызметін түсіндіру

Қазақстан Республикасының
Білім және ғылым министрі
2022 жылғы 1 сәуірдегі
№123 бұйрығына
70-қосымша
Қазақстан Республикасы білім
және ғылым Министрінің
2013 жылғы 3 сәуірдегі
№ 115 бұйрығына
707-қосымша

Психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10 сыныптары үшін "Қазақстан тарихы" пәнінен жаңартылған мазмұндағы Үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10 сыныптары үшін "Қазақстан тарихы" пәнінен жаңартылған мазмұндағы

Үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі – Бағдарлама) Қазақстан Республикасының "Білім туралы" Заңының 5-бабы 6) тармақшасына сәйкес әзірленген.

2. Бағдарлама мақсаты – білім алушылардың бойында тарихи сана, қазақстандық патриотизм, өз елінің тарихы мен мәдениетіне құрмет, өз ата-бабаларының жетістіктеріне деген мақтаныш сезімін қалыптастыру, ұлттық және жалпы адамзаттық құндылықтарды дарыту, зерттеушілік, ойлау, коммуникативті дағдыларды дамыту.

3. Бағдарлама міндеттері:

1) Қазақстан аумағындағы ежелгі заманнан бастап бүгінгі күнге дейінгі қоғамның әлеуметтік, экономикалық, саяси, мәдени дамуының негізгі кезеңдері мен ерекшеліктері туралы білімін қалыптастыру;

2) Қазақстанның тарихи дамуы барысында қалыптасқан ұлттық құндылықтар жүйесі туралы білім қалыптастыру;

•3) тарихи оқиғаларды, құбылыстар мен процестерді және тарихи тұлғалардың қызметін Отандық тарих контекстінде сыни талдау және баға беру дағдыларын қалыптастыру;

•4) тарихи зерттеу жүргізу дағдыларын қалыптастыру мен дамыту (болжамдарды ұсыну, зерттеу сұрақтарын құрастыру, деректерді талдау, әртүрлі көзқарастарды салыстыру, нәтижелер мен қорытындыларды шығару, өзінің ұстанымын анықтау);

•5) заманауи саяси, әлеуметтік-экономикалық және мәдени процестерде бағдарлай алу үшін тарихи білімдерін қолдана білу дағдыларын қалыптастыру;

•6) коммуникативті дағдыларды қалыптастыру, өз ойын ауызша және жазбаша түрде анық жеткізу, командада жұмыс істей алу, жарияланым мен электронды құралдарды қосқанда, түрлі деректерден алынған ақпараттарды қолдану;

•7) өз күшіне сенімділігін тәрбиелеу;

•8) азаматтық пен патриотизмді тәрбиелеу.

4. Түзету-дамытушылық міндеттер:

1) танымдық процестерді түзету және дамыту;

2) сөйлеу тілінің бұзылымдарын түзету: тарихи сөздік қорын, грамматикалық құрылымын, байланыстырылған ауызша және жазбаша сөйлеу тілін;

3) процестер мен құбылыстардың арасындағы себеп-салдарлық байланыс орнату, хронологиялық бірізділікті қолдану біліктерін қалыптастыру;

4) жоспар құру, тапсырманы орындау кезінде өзінің әрекетін бақылау қабілетін дамыту;

5) білімдегі жеке олқылықтарды жою.

2-тарау. Оқу процесін ұйымдастырудың педагогикалық тәсілдері

5. Оқу процесін ұйымдастыру барысында психикалық дамуы тежелген білім алушылардың ерекшеліктері ескеріледі: ойлау икемділігінің жеткіліксіздігі, есте сақтау

әлсіздігі, зейін тұрақсыздығы, есту-тілдік және көру-кеңістік ақпаратты қабылдау және өңдеу қиындығы, жұмыс қабілетінің төмендігі.

6. "Қазақстан тарихы" пәнін меңгеруде білім алушыларда келесідей қиындықтар кезеседі:

1) өз пікірін айту, мысалдар келтіру, тарихи құбылыстардың негізгі мәнін түсіндіру кезінде, картамен, кестемен, схемамен, диаграммамен жұмыс істеуде;

2) оқиғалардың логикалық реттілігін жеткізуде;

3) тарихи оқиғаларды салыстыру, себеп-салдарлық байланыс орнатуда;

4) өз пікірін білдіруді қажет ететін сұрақтарға жауап беру, өмірден мысалдар келтіру және проблемаларды шешу жолдарын ұсынуда;

5) тарихи терминдерді есте сақтау, жауап беру және фактілерді баяндауда.

7. Оқу процесін ұйымдастыру барысында келесідей тәсілдер қолданылады:

1) жүйелі тәсіл - жеке компоненттерді өзара байланыс және өзара әрекеттесу жағдайында қарастыруға мүмкіндік береді;

2) құндылықты- бағдарлық тәсіл, оқу іс-әрекетін ұйымдастыруды және жүзеге асыруды, оның нәтижелерінің алынуы мен пайдалануын белгілі құндылықтар тұрғысынан қолдануды қарастырады. Құндылыққа бағдарланған оқу процесі оқушыларда құндылықтар жүйесін мақсатты түрде қалыптастырады;

3) іс-әрекеттік тәсіл - тұлғаны дамытуға, әмбебап оқу әрекетін қалыптастыру негізінде жалпымәдени және тұлғалық даму үшін жағдай жасауға арналған. Бұл білім, біліктілік пен дағдыны үздік меңгеруді қамтамасыз етіп қана қоймай, тарихи ақпарат саласындағы әлем бейнесі мен құзыреттілігін де қалыптастырады.

8. Білімді саналы меңгеруге, ойлау операцияларын дамытуға ықпал ететін тапсырмалар:

1) материалды бір формадан басқаға түрлендіру (сөздік формадан схемаға, кестеге, контурлық картаны толтыруға);

2) материалды қысқаша жеткізу, негізгі ойды айқындау;

3) ақпаратты топтар бойынша бөлу;

4) қорытындыны түрлі формада ұсыну;

5) кестедегі, схемадағы тарихи мәліметтерді салыстыру;

6) фактілер мен салдар арасын жіктеу;

7) тұтасты бөліктерге ажырату және керісінше, элементтерді тұтас етіп жинақтау;

8) нысандардың өзара байланысын анықтау;

9) іс-әрекет жоспарын құру.

9. Жағдайларды немесе нақты бір жәйтті талқылау, іскерлік ойын оқытуда маңызды рөл атқарады.

10. Топ бойынша сұрақ жүргізіп кейс-стадияны қолданғанда оқушылар кейс-мәтін проблемасын айқындайды, жағдаятты бағалайды, оқиғаға немесе процеске талдау жүргізеді, өз шешімдерін ұсынады. Кейс-стадияны қолдану кезінде оқыту акценті

дайын білімді меңгеруге емес, теориялық білімді практикалық мәселені шешу үшін қолдану, мұғаліммен бірлесе жұмыс істеу дағдыларын дамытуға аударылады.

11. Формативті және суммативті бағалауға арналған тапсырмаларды мұғалім білім алушылардың мүмкіндіктерін ескере отырып, құрастырады. Рұқсат етіледі:

1) грамматикалық және семантикалық ресімдеу бойынша тұжырымдарды қысқартуға;

2) көптізбекті нұсқауды, тапсырманы кезеңмен (қадаммен) орындауға мүмкіндік беретін, қысқа мағыналық бірліктерге бөлу арқылы жеңілдетуге;

3) қажет болған жағдайда тапсырманың жазбаша нұсқаулығын мұғалім нақты мағыналық акцентпен дауыстап, баяу оқуына;

4) мүмкіндіктері шектеулі білім алушылардың жеке ерекшеліктерін ескере отырып, тапсырма мәтінін бейімдеуге (ірілеу қаріп, бір тапсырманы екіншісінен айқын шектеу);

5) қажет болған жағдайда сараланған көмекті ұсынуға: ынталандырушы (мақұлдау, эмоционалдық қолдау), ұйымдастырушылық (жұмысты орындауға назарын аударту, жұмылдыру, өзін-өзі тексеру қажеттілігін есіне салу), бағыттаушы (қайталау және тапсырма нұсқауын түсіндіру);

б)) тапсырманы орындауға берілген уақытты ұлғайтуға.

3-тарау. "Қазақстан тарихы" оқу пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

12. "Қазақстан тарихы" оқу пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

1) 5-сынып – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты;

2) 6-сынып – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты;

3) 7-сынып – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты;

4) 8-сынып – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты;

5) 9-сынып – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты;

6) 10-сынып – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты құрайды.

13. Бағдарлама мазмұны оқу бөлімдеріне бөлінген. Бөлімдер сыныптар бойынша күтілетін нәтижелер түріндегі оқыту мақсаттарын қамтитын бөлімшелерден тұрады.

14. Оқу пәнінің мазмұны 4 бөлімді қамтиды:

1) "Әлеуметтік қатынастардың дамуы" бөлімі;

2) "Мәдениеттің дамуы" бөлімі;

3) "Мемлекеттің дамуы" бөлімі;

4) "Қазақстанның экономикалық дамуы" бөлімі.

15. "Әлеуметтік қатынастардың дамуы" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) этникалық қатынастар;

2) әлеуметтік қатынастар.

16. "Мәдениеттің дамуы" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) дүниетаным және дін;

2) өнер және әдебиет;

3) білім және ғылым.

17. "Мемлекеттің дамуы" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) мемлекеттің ішкі саясаты;

2) мемлекеттің сыртқы саясаты.

18. "Қазақстанның экономикалық дамуы" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) шаруашылық;

2) өндірістік қатынастар және сауда.

19. 5-сыныпқа арналған "Қазақстан тарихы" пәнінің базалық білім мазмұны:

1) Қазақстандағы ежелгі адамдардың өмірі. Тас дәуіріндегі Қазақстан: Қазақстанда ежелгі адамның пайда болуы, әлеуметтік ұымдасудың алғашқы формалары. Ежелгі адамдардың кәсібі (аң аулау мен жинаушылық). Қазақстан аумағындағы тас дәуірінің тұрақтары. Егіншілік пен мал шаруашылығының қалыптасуы. Ботай мәдениеті. Қола дәуіріндегі Қазақстан: Қазақстан аумағындағы мыс пен қалайы металдардың кен орындары. Андрон мәдениеті. Қола дәуірі кезіндегі шаруашылық пен қоғамдық құрылыс. Беғазы-Дәндібай мәдениеті. Ә.Марғұлан және басқа да Қазақстанның ежелгі дәуірін зерттеушілері;

2) ежелгі көшпенділердің өмірі. Темір дәуірінің ерекшеліктері. Қазақстанның ежелгі металлургиясы. Көшпелі мал шаруашылығының қалыптасуы. Алғашқы көшпенділердің өмір сүруді қамтамасыз ету жүйесі. Көшпенділердің жылжымалы баспанасы. Алғашқы көшпенділердің дүниетанымы;

3) сақтар. Қазақстан аумағындағы сақ тайпалары. Сақтар тарихы жайлы деректер. Сақтардың саяси тарихы. Қоғамдық құрылысы. Шаруашылығы мен тұрмысы. Материалдық және рухани мәдениеті. "Аңдық стиль". Есік олжасы – "Алтын адам". Шілікті алқабының патша қорғандары. Берел қорымы. Бесшатыр қорғандары. Тасмола мәдениеті;

4) үйсіндер мен қаңлылар. Үйсіндер. Үйсіндер туралы жазба деректер. Қоныстануы, шаруашылығы мен тұрмысы. Үйсіндердің қоғамдық құрылысы. Қаңлылар. Қаңлылар тарихына қатысты қытай және парсы деректері. Қаңлылардың қоныстануы, шаруашылығы мен тұрмысы. Қаңлылардың қоғамдық құрылысы. Үйсіндердің, қаңлылардың археологиялық ескерткіштері;

5) өлкетану. Өлкетану мұражайлары және тарихи экспонаттар. Біздің айналамыздағы тарихи ескерткіштер. Өлкенің тарихи тұлғалары: билер, ақындар және батырлар.

20. 6-сыныпқа арналған "Қазақстан тарихы" пәнінің базалық мазмұны:

1) ғұндар (хунны). Қытай деректеріндегі ғұндардың ерте тарихы. Мөде шаньюй-ғұн мемлекетінің негізін салушы. Ғұндардың саяси тарихы мен мемлекеттік құрылымы. Халықтардың ұлы қоныс аударуы (ғұндардың Батысқа жылжуы). Аттила және оның жорықтары. Ғұндардың шаруашылығы мен қоғамдық құрылысы. Ғұндар дәуіріндегі мәдениеттің дамуы;

2) сарматтар. Сарматтардың ежелгі замандағы саяси оқиғаларға қатысуы. Сарматтардың қоныстануы, шаруашылығы мен тұрмысы. Сарматтардың қоғамдық құрылымы. Сарматтардың археологиялық ескерткіштері. Мәдениеті;

3) ежелгі Қазақстан тарихына шолу. Қазақстан аумағындағы ежелгі адамдардың антропологиялық бет-әлпеті. Ежелгі Қазақстан тарихының негізгі оқиғалары, құбылыстары мен процестері. Ежелгі Қазақстанның мәдени мұрасы;

4) өлкетану. Туған өлкенің аңыздары мен жырлары. Мопонимдер- өткен шақтың куәгерлері (елді мекеннің, өзендер мен көлдердің атауындағы өлке тарихы). Мәдени-тарихи дәстүрдің сақтаушылары: өлкенің халық қолөнері;

5) VI - IX ғасырдағы Қазақстан. Ортағасырлық Қазақстан тарихының кезеңделуі. Ұлы Түркі қағанатының құрылуы. Қазақстан аумағындағы ерте ортағасырлық мемлекеттер: Батыс Түркі қағанаты, Түргеш қағанаты, Қарлұқ қағанаты, Оғыз мемлекеті, Қимақ қағанаты. Атлах шайқасының тарихи маңызы. Түркі мемлекеттерінің қоғамдық-саяси құрылысы. Түркілердің әскери өнері. Шаруашылығы. Сауда және қала мәдениетінің дамуы;

6) X -XIII ғасырлар басындағы Қазақстан. Қарахан мемлекеті. Қазақстан аумағына исламның тарала басталуы. Найман, керейіт, жалайырлар. Қыпшақ хандығы. "Дешті Қыпшақ" түсінігі. Шаруашылығы: көшпелі, отырықшы. Сауда. Қала мәдениеті. Ұлы Жібек жолының тарихи маңызы. Түркі мәдениетінің әлемдік өркениеттің дамуына қосқан үлесі. Түркі әлемінің көрнекті ойшылдары;

7) XIII-XV ғасырлардың бірінші жартысындағы Қазақстан. Шыңғыс ханның жаулаушылық соғыстары. Отырар қорғанысы. Моңғол империясының құрылуы. Алтын Орда. Ақ Орда. Моғолстан мемлекеті. Әмір Темір жорықтары. Ноғай Ордасы. Әбілқайыр хандығы. XIII-XV ғасырлардың бірінші жартысындағы мемлекеттердің қоғамдық-саяси құрылымы. Ортағасырлық саяхатшылар Қазақстан туралы. Шаруашылық. Сауданың дамуы. Мәдениет.

21. 7-сыныпқа арналған "Қазақстан тарихы" пәнінің базалық мазмұны:

1) қазақ халқының қалыптасуы. Қазақстан – Ұлы Дала мұрагері: тарихи және этникалық сабақтастық. "Қазақ" этнонимі. Қазақ халқының біртұтас халық болып қалыптасу процесінің аяқталуы;

2) біртұтас қазақ мемлекетінің құрылуы. Қазақ ұлттық мемлекетінің құрылу алғышарттары. Қазақ хандығының құрылуы (аумағы, халықтың этникалық құрамы). Мемлекеттің негізін салушылар – Жәнібек пен Керей. М.Х. Дулатидің "Тарихи Рашиди" еңбегі – Қазақ хандығының алғашқы тарихы жөніндегі құнды дерек. Қазақ хандығы қалыптасуының алғашқы жылдарындағы ішкі және сыртқы саясаты. Біртұтас қазақ мемлекеті қалыптасуының тарихи маңызы;

3) өлкетану. Бір мемлекет - бір тағдыр (менің өлкемнің халықтары). Туған өлке тарихының тірі куәгерлері. Өлкенің саяхат маршруттары. Немқұрайлы емес жүректер;

4) қазақ хандығының XVI - XVII ғасырлардағы дамуы. Қасым хан билігі тұсындағы Қазақ хандығының нығаюы. Хақназар хан билігі тұсындағы Қазақ хандығының одан әрі нығаюы және саяси өркендеуі. Тәуекел ханның ішкі және сыртқы саясаты. Есім ханның ішкі және сыртқы саясаты. Жәңгір хан. Орбұлақ шайқасы. Тауке ханның билігі. "Жеті жарғы". Қазақтың ұлы билері. Қазақ хандығының мемлекеттік-әкімшілік құрылымы. Қазақ қоғамының әлеуметтік стратификациясы;

5) XVI - XVII ғасырлардағы экономика мен мәдениет. Қазақ халқының мәдениеті: материалдық, рухани мәдениет. Әдебиет пен өнер: ақын-жыраулар, халық әншілері мен композиторлардың шығармашылығы, музыкалық өнер. Қазақтардың дәстүрлі шаруашылығы: мал шаруашылығы, егіншілік;

6) қазақ-жоңғар соғыстары. XVIII ғасырдың басындағы Қазақстан: сыртқы және ішкі саяси жағдай. Жоңғар мемлекеті. "Ақтабан шұбырынды, алқакөл сұлама" заманы. Қаракұм мен Ордабасыдағы құрылтайлар – қазақ жасағының құрылуы. Аңырақай шайқасы. Отан қорғаушы батырлар. XVIII ғасырдың 30-40 жылдарындағы қазақ-жоңғар соғыстары;

7) XVIII ғасырдың бірінші жартысындағы Қазақ хандығы. XVIII ғасырдың басына дейінгі қазақ-орыс қатынастары. XVIII ғасырдың басындағы Ресей империясы назарындағы Қазақстан (саяси және экономикалық мақсаттар, әскери-барлау экспедициялары, алғашқы әскери бекіністердің салынуы). Кіші жүз ханы Әбілқайырдың Ресей бодандығын қабылдауы: себептері мен мақсаттары. XVIII ғасырдың 30-50-жылдарындағы Қазақстандағы Ресей империясының саясаты. XVIII ғасырдың 40-жылдарындағы Қазақстандағы ішкі саяси жағдайдың асқынуы. Абылай хан тұсындағы Қазақ хандығы: ішкі және сыртқы саясаты;

8) XVIII ғасырдағы Қазақстан мәдениеті. XVIII ғасыр ақын-жырауларының шығармашылығы. XVIII ғасыр тарихы бойынша қазақ деректері. Қазақтардың қолданбалы өнері;

9) отарлау және ұлт-азаттық күрес. Ресей империясының отаршылдық саясаты: мақсаттары мен әдістері. Сырым Датұлы бастаған ұлт-азаттық қозғалыс (себептері, қозғалыстың қозғаушы күші, кезеңдері мен барысы, нәтижелері). 1822-1824 жылдардағы патша реформалары (Кіші және Орта жүздегі хандық биліктің жойылуы). 1836-1838 жылдардағы Бөкей ордасындағы қазақтардың көтерілісі (себептері, негізгі кезеңдері мен шайқастары). XIX ғасырдың бірінші жартысындағы қазақ халқының ұлт-азаттық қозғалыстары (Жоламан Тіленшіұлы, Саржан Қасымов бастаған көтеріліс). Кенесары Қасымұлы бастаған ұлт-азаттық қозғалыс (себептері, мақсаттары мен қозғаушы күштері, негізгі кезеңдері). Кенесары Қасымұлы: тұлға және саясаткер. Жанхожа Нұрмұхамедұлы және Есет Көтібарұлы бастаған ұлт-азаттық көтеріліс (себептері, көтеріліс барысы). Ресей империясының Қазақстанның оңтүстік аймақтарын қосып алуы. XVIII ғасырдың соңы – XIX ғасырдағы Қазақстандағы ұлт-азаттық қозғалыстардың тарихи маңызы;

10) Қазақстан Ресей империясының құрамында. XIX ғасырдың екінші жартысындағы Қазақстандағы патшалық реформалар. 1867-1868 жылдардағы реформалар. Қазақстандағы патшалық Ресейдің аграрлық және қоныстандыру саясаты. 1860-1870 жылдардағы ұлт-азаттық күрес (себептері мен көтеріліс барысы). XIX ғасырдың екінші жартысындағы Қазақстанның әлеуметтік-экономикалық дамуы. Капиталистік қатынастардың ене бастауы. XIX ғасырдың 80-90-жылдарындағы әкімшілік-аумақтық реформалар: мазмұны мен салдары. Сауда қатынастарының дамуы. Жетісу аумағына ұйғырлар мен дүнгендердің қоныс аударуы. Дәстүрлі қазақ қоғамының трансформациясы. XIX ғасырдың екінші жартысындағы қоғамдық-саяси ойлардың дамуы.

22. 8-сыныпқа арналған "Қазақстан тарихы" пәнінің базалық мазмұны:

1) XIX-XX ғасырлар басындағы Қазақстанның мәдениеті. XIX ғасырдағы Қазақстандағы ағарту ісі мен ғылымның дамуы. Бөкей ордасының ханы Жәңгірдің ағартушылық қызметі. Қазақстанның ғылыми зерттелуі (П. Семенов-Тянь-Шанский, Г.Н.Потанин, В.В. Радлов, М. Шорманов, М. Бабаджанов, А.Диваев). Зайырлы және діни білім беру мекемелері. Жадиттік және білім берудегі жаңашылдық. Шоқан Уәлиханов – ұлы қазақ ғалымы. Ыбырай Алтынсарин – ағартушы, жаңашыл-педагог, қоғам қайраткері. Абай Құнанбайұлы – ұлы ойшыл, қазақ жазба әдебиетінің негізін салушы. Қазақ музыкалық мәдениетінің дамуы (Құрманғазы Сағырбайұлы, Тәттімбет Қазанғапұлы, Дәулеткерей Шығайұлы). Әйгілі суретшілер шығармашылығындағы ұлттық контекст. Шәкәрім Құдайбердіұлы, Мәшһүр Жүсіп Көпеев және Халидтің тарихи еңбектері;

2) өлкетану. Менің мектебімнің тарихы;

3) XX ғасырдың басындағы Қазақстан. XX ғасырдың басындағы Қазақстандағы қоғамдық-саяси процестер. XX ғасырдың басындағы Қазақстанның экономикалық дамуы. Столыпиннің аграрлық реформасы және шаруалардың Қазақстанға жаппай қоныс аударуы. XX ғасырдың басындағы Қазақстандағы өнеркәсіптің дамуы. Сауданың дамуы. 1916 жылғы ұлт-азаттық көтеріліс. Қазақ ұлттық зиялылар қауымы және оның XX ғасырдың басындағы қоғамдық-саяси процестерге әсері. Ұлттық баспаның дамуы ("Қазақ" газеті, "Айқап" журналы). 1917 жылғы революциялар. "Алаш" партиясының құрылуы. "Алаш-Орда" үкіметі. Қазақ халқының саяси көшбасшылары (Ә. Бөкейхан, А.Байтұрсынов, М.Дулатов, Б.Қаратаев, М.Тынышпаев, М.Шоқаев). XX ғасырдың басындағы қазақ зиялыларының ғылыми еңбектері;

4) XX ғасырдың басындағы Қазақстан. XX ғасыр басындағы Қазақстанда әлеуметтік-экономикалық жағдайы. Қазақстандағы 1916 жылғы ұлт-азаттық қозғалыс. Ресейдегі 1917 жылғы ақпандағы буржуалық-демократиялық революция және оның Қазақстанға ықпалы. "Алаш" қозғалысы және қазақ ұлттық идеясы. XX ғасыр басындағы қазақ зиялыларының көрнекті өкілдері;

5) Қазақстандағы Кеңес үкіметінің орнығуы. "Үш Жүз" қазақ социалистік партиясы. Азамат соғысы жылдарындағы (1918-1920 жылдар) Қазақстандағы соғыс қимылдары. Кеңес билігі органдарының "Алаш-Орда" үкіметі, Қоқан автономиясымен қарым-қатынасы. "Әскери коммунизм саясаты". 1921 жылғы жұт және аштық. Қазақ Автономиялық Кеңестік Социалистік Республикасының құрылуы. Қазақ АКСР-ы аумағының қалыптасуы. Қазақ жерлерінің біртұтастығын қалпына келтірудегі қазақ зиялыларының рөлі. Қазақстандағы ЖЭС (1921-1925 жылдар). XX ғасырдың 20-30 жылдарындағы әміршіл-әкімшіл жүйе саясаты. Кеңес үкіметінің діни саясаты;

6) Қазақстан тоталитарлық жүйе кезінде. Қазақстандағы социалистік индустрияландыру (мәні мен ерекшеліктері). "Кіші Қазан" (мазмұны және жүзеге асырылуы). Бай шаруашылықтарының тәркіленуі. Ауыл шаруашылығындағы күштеп ұжымдастыру саясаты. Қазақстандағы күштеп ұжымдастыру саясатының экономикалық салдары. 1931-1933 жылдардағы аштық - XX ғасырдағы қазақстандық қасірет. Қазақстандағы ұжымдастырудың демографиялық салдары. Ұжымдастыруды жүзеге асырудың әдістеріне қатысты ұлттық зиялылардың қоғамдық-саяси көзқарасы мен қатынасы ("Бесеудің хаты"). 1920-1930 жылдардағы Қазақстандағы қоғамдық-саяси процестер. Сталиндік репрессиялар. Қазақстан аумағындағы кеңестік " еңбек түзеу" концентрациялық лагерлері (Степлаг, Карлаг, Алжир және тағы басқалар);

7) кеңестік Қазақстанның мәдениеті: білім мен ғылым. Халыққа білім беру (жалпыға бірдей міндетті сауат ашу, орта білім, қазақ жазуының араб тілінен латын тіліне көшуі, орыс графикасына негізделген жаңа әліпбиге көшу). А.Байтұрсынов – " ұлт ұстазы". Жоғары оқу орындарының ашылуы. КСРО Ғылым Академиясының Қазақ филиалы. Қ.Сәтбаевтың Қазақстан ғылымын дамытудағы рөлі. Қазақстандық ғалымдар мен олардың ғылыми жетістіктері. Әдебиеттің дамуы (Ж.Аймауытов, М.Жұмабаев, Б.Майлин, І. Жансүгіров, С.Сейфуллин, С.Мұқанов, Ғ.Мүсірепов, Ғ.Мұстафин шығармашылығы). Театр, кино, бейнелеу өнері және оның қайраткерлері. Мәдениет саласындағы кеңестік идеология. Социалистік реализм;

8) кеңестік Қазақстанның мәдениеті: әдебиет пен өнер. XX ғасырдың 20-30 жылдары қазақ әдебиетінің дамуы. XX ғасырдың 20-30 жылдары қазақ өнерінің дамуы. (Ә.Қашаубаев, Қ.Мұңайтпасов шығармашылығы).

23. 9-сыныпқа арналған "Қазақстан тарихы" пәнінің базалық мазмұны:

1) Қазақстан Ұлы Отан соғыс жылдарында. Ұлы Отан соғысының басталуы. Қазақстандағы мобилизация және қазақстандық әскери бөлімдердің құрылуы. Қазақстандықтардың Ұлы Отан соғысы жылдарындағы ерлігі мен тағдыры. Қазақстандықтардың Ұлы Отан соғысы шайқастарына қатысуы. Қазақстандықтар – Кеңес Одағының батырлары. Б.Момышұлы – аңызға айналған тұлға. Қазақстан – майдан арсеналы. КСРО халықтарының Қазақстанға депортациялануы. Ұлы Отан соғысы жылдарындағы мәдениет. Ғылымның дамуы. Әдебиеттегі жетістіктер (М.Әуезов, Ж.Жабаев, Д.Снегин, И. Шухов және т.б.). Өнердің дамуы (театр, кино);

2) Қазақстан соғыстан кейінгі жылдарда (1946-1953 жылдар). Соғыстан кейінгі жылдардағы әлеуметтік-экономикалық өзгерістер. Пайдалы қазбаларды өңдеу және өнеркәсіптің дамуы. Ауыл шаруашылығының дамуы. Қазақстанның әскери-өнеркәсіптік кешенінің қалыптасуы (Қазақстандағы ядролық полигон). Соғыстан кейінгі жылдардағы қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктері. "Бекмаханов ісі";

3) Қазақстан "Жылымық" кезеңінде (1954-1964 жылдар). Қазақстанда "Хрущевтік кезеңдегі" өнеркәсіптің дамуы. Тың және тыңайған жерлерді игеру (тың игерудің экономикалық, экологиялық және демографиялық салдарлары). Қазақстандағы әскери-өнеркәсіптік кешен ("Байқоңыр" ғарыш айлағы). "Хрущевтік жылымық". 1954-1965 жылдардағы республикадағы қоғамдық-саяси өмір;

4) Қазақстан "Тоқырау" кезеңінде (1965-1985 жылдар). 1965-1985- жылдардағы Қазақстанның әлеуметтік-экономикалық дамуы. Экономиканың шикізаттық бағыты. Урбанизация. 1970-1980 жылдардағы ауыл шаруашылығындағы дағдарыс. 1965-1985 жылдардағы қоғамдық-саяси өмір. 1979 жылғы Целиноградтағы оқиғалар. Қазақ Кеңестік Социалистік Республикасы басшыларының қызметі (Ж.Шаяхметов, Д.Қонаев, Ж.Тәшенов);

5) Кеңестік Қазақстанның мәдениеті (1946-1985-жылдар.). Білім беру саласындағы мемлекеттік саясат. Жалпыға бірдей міндетті орта білім. Қазақ тілінің жағдайы. Ғылымның дамуы. Әдебиеттің дамуы (Ә.Нұрпейісов, Б.Момышұлы, І.Есенберлин, О.Сүлейменов, М.Шаханов). Өнер (театр, кино);

6) Қазақстан қайта құру кезеңінде (1986-1991 - жылдар). "Қайта құру" жылдарындағы әлеуметтік-экономикалық өзгерістер: мақсаттары, проблемалары және карама-қайшылықтары. Қазақстандағы 1986 жылғы желтоқсан оқиғалары (себептері, барысы және салдары). 1986 жылғы желтоқсан оқиғаларының қатысушыларына қатысты жазалау шаралары. "Қазақ КСР-ның мемлекеттік егемендігі туралы Декларация" (1990 жылғы қазан). Кеңестік саяси жүйенің дағдарысы (1991 жылғы "Тамыз бүлігі"). КСРО-ның ыдырауы. Қазақстандағы қоғамдық-саяси қозғалыстар. Семей ядролық полигонының жабылуы. "Қазақ КСР-ның тілдер туралы Заңының" қабылдануы.

24. 10-сыныпқа арналған "Қазақстан тарихы" пәнінің базалық мазмұны:

1) Қазақстан мемлекеттілігінің қайта жаңғыруы (1991-1997 жылдар). "Мемлекеттік тәуелсіздік туралы" Конституциялық заңының қабылдануының тарихи маңызы. Н.Ә.Назарбаев – Қазақстан Республикасының тұңғыш Президенті. Тәуелсіз Қазақстанның қоғамдық-саяси институттарының қалыптасуы. Нарықтық экономикаға көшудегі қиыншылықтар. Қазақстанның әлемдік қауымдастыққа кірігуі. Тәуелсіздіктің алғашқы жылдарындағы әлеуметтік-демографиялық процестер. 1995 жылғы Конституцияның қабылдануы;

2) Қазақстан Республикасының өрлеуі (1997 жылдан бастап бүгінгі күнге дейін). Қазақстан Республикасының ұзақ мерзімді басым мақсаттары мен стратегиялары. "

Қазақстан – 2030" стратегиясының қабылдануы. Қазақстан Республикасының халықаралық сахнадағы беделінің өсуі. Қазақстанның аймақтық және халықаралық ұйымдармен қарым-қатынасы. Қазақстанның Еуропадағы қауіпсіздік және ынтымақтастық жөніндегі ұйымға және Ислам ынтымақтастығы ұйымына төрағалық етуі. Әлемдік экономикалық байланыстар жүйесіндегі Қазақстан. Мемлекеттің экономикалық және әлеуметтік жағдайы. Астана – Қазақстан Республикасының жаңа астанасы. "Қазақстан-2050" стратегиясы – қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағыты . "5 институтционалдық реформаларды жүзеге асырудағы 100 нақты қадам" ұлттық жоспары – қазіргі заманның сын-тегеуріндеріне жауап. Ұлт көшбасшысы – Н.Ә.Назарбаевтың тәуелсіз мемлекетті құрудағы және дамытудағы рөлі;

3) Заманауи Қазақстан мәдениеті (1991 жылдан бүгінгі күнге дейін). Білім және ғылым саласындағы мемлекеттік саясат. "Болашақ" мемлекеттік бағдарламасы. Инновациялық ғылыми-білім беру мекемелерінің құрылуы. Конфессияаралық және дінаралық келісімнің қазақстандық моделі. Қазақстан халқы Ассамблеясы. Жаһандану дәуіріндегі ұлттық мәдениетті жаңғырту және сақтап қалу мәселелері. Заманауи өнер мен әдебиеттің даму тенденциялары. "Мәдени мұра" мемлекеттік бағдарламасы. " Мәңгілік ел: қоғамдық сананы модернизациялау" бағдарламасы.

4-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

25. Бағдарламада, оқыту мақсаттары кодтық белгімен берілген. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сан бөлімше ретін, төртінші сан оқыту мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 7.2.1.2 кодында: "7" – сынып, "2.1." – бөлім мен бөлімше, "2" – оқыту мақсатының реттік саны.

26. Күтілетін нәтижелер бойынша оқыту мақсаттарының жүйесі:

1) "Әлеуметтік қатынастардың дамуы" бөлімі:

1-кесте

Оқыту мақсаттары						
	5-сынып	6-сынып	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
Бөлімшелер	шамамен 1 миллион жыл бұрын – V ғасыр	VI - XVII ғасыр	XVIII - XIX ғасыр	XX ғасырдың бірінші жартысы	XX ғасырдың екінші жартысы	X X I ғасырдың I ширегі
			7.1.1.1 жоңғар шапқыншылығы кезіндегі демографиялық өзгерістерді және миграциялық процестерді түсіндіру;		9.1.1.1 демографиял	

<p>1.1 Этникалық қатынастар</p>	<p>5.1.1.1 "антропология" терминін түсіндіру; 5.1.1.2 суреттерді пайдалана отырып, ежелгі адамдардың антропологиялық тұрпатын анықтау</p>	<p>6.1.1.1 түркі тілдес тайпаларды атап, олардың аумақтық орналасуын картада көрсету; 6.1.1.2 ежелгі Қазақстан адамдарының антропологиялық тұрпатын анықтау; 6.1.1.3 XIII-XV ғасырлардағы мемлекеттердің этноәлеуметтік құрылымын анықтау; 6.1.1.4 ғұндардың қоныс аудару бағыттарын тарихи картадан көрсету</p>	<p>7.1.1.2 "демография", "көші-қон", ұғымдарын түсіндіру, демографиялық өзгерістердің себептерін түсіну, көші-қон процестерінің байланысын түсіну; 7.1.1.3 Ресей империясының қоныстандыру саясатының себептері мен салдарын айту; 7.1.1.4 ежелгі және ортағасырлар тарихының оқиғалары арасында байланыс орнату арқылы қазақ халқының қалыптасуындағы негізгі кезеңдерді анықтау; 7.1.1.5 "қазақ" этнонимінің мағынасын түсіндіру</p>	<p>8.1.1.1 демографиялық өзгерістердің себептері мен салдарын анықтау</p>	<p>ық өзгерістердің себептері мен салдарын анықтау; 9.1.1.2 себеп-салдар байланысын талдау негізінде демографиялық өзгерістер туралы дәлелді қорытынды жасау; 9.1.1.3 мәтіндегі себеп-салдарлық байланысын белгілеу, демографиялық өзгерістер туралы қорытындыны дәлелдеу; 9.1.1.4 "демография" ұғымын түсіндіру</p>	<p>10.1.1.1 Қазақстанның даму стратегиясындағы демографиялық саясаттың негізгі бағыттарын белгілеу; 10.1.1.2 өткен тарихи кезеңдермен сабақтастықты орнату арқылы қазіргі кезеңдегі демографиялық процестерге баға беру; 10.1.1.3 Қазақстанның даму стратегиясындағы демографиялық саясаттың бағыттарын түсіндіру</p>
	<p>5.1.2.1 алғашқы адамдардың тұрмыс-тіршілігін шығармашылық түрде көрсету; 5.1.2.2 түрлі әлеуметтік</p>	<p>6.1.2.1 түрлі әлеуметтік топтардың тұрмысы мен кәсібін көрсететін кестелерді,</p>	<p>7.1.2.1 схема мен кестелер негізінде қазақ хандығындағы әлеуметтік топтардың рөлін анықтау; 7.1.2.2 дәстүрлі қазақ қоғамындағы өзгерістерді өткен тарихи</p>	<p>8.1.2.1 көрнекті қайраткерлердің өмірі мен қызметінің мысалында қазақ</p>	<p>9.1.2.1 соғыс жылдарындағы халықтың әлеуметтік жағдайын, Ұлы Отан соғыс кезінде Қазақстанға қоныс аударған халықтар арасындағы достықтың</p>	<p>10.1.2.1 қазіргі кездегі Қазақстан халқының әлеуметтік</p>

1.2 Әлеуметтік қатынастар	топтардың тұрмысы мен кәсібін көрсететін кестелерді, суреттерді, сипаттауды қолдана отырып, әлеуметтік топтардың ерекшеліктерін түсіндіру	суреттерді, сипаттауды қолдана отырып, әлеуметтік топтардың ерекшеліктерін түсіндіру	кезендермен салыстыру арқылы анықтау; 7.1.2.3 мұражайлар мен мұрағаттар материалдары негізінде туған өлкедегі әртүрлі ұлттардың тарихы мен дәстүрін сипаттау	зиялыларының рөлі мен қызметін түсіндіру; 8.1.2.2 соғыс жылдарындағы халықтың әлеуметтік жағдайын анықтау	нығаюын анықтау; 9.1.2.2 мемлекеттің әлеуметтік дамуындағы тың жерлердіңгеру кезеңінде халықтың қоңыс аударуының рөлін түсіндіру	жағдайын статистикалық мәліметтер: кесте, диаграмма негізінде түсіндіру
---------------------------	---	--	---	--	---	---

2) "Мәдениеттің дамуы" бөлімі:

2-кесте

Оқыту мақсаттары:						
	5-сынып	6-сынып	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
Бөлімшелер	шамамен 1 миллион жыл бұрын – V ғасыр	VI - XVII ғасыр	XVIII - XIX ғасыр	XX ғасырдың бірінші жартысы	XX ғасырдың екінші жартысы	XXI ғасырдың I ширегі
2.1 Дүние таным және дін	5.2.1.1 иллюстрацияларды, суреттерді қолдана отырып, алғашқы адамдардың наным-сенімдерін сипаттау; 5.2.1.2 суреттерге, иллюстрацияларға, жартастағы бейнелерге, жерлеу рәсімінің сипаттамасын а сүйене отырып, қазіргі Қазақстан территориясының мекендеген ежелгі тайпалардың	6.2.1.1 түркілердің дүниетанымдық ерекшеліктерін, сауда-экономикалық байланыстардың ислам дінінің енуге ықпалын түсіндіру; 6.2.1.2 ислам дінінің қоғамдық және мәдени өмірге, мемлекеттің дамуына ықпалын анықта; 6.2.1.3 тарихи оқиғалар мен процестердің сабақтастығы	7.2.1.1 салт - дәстүрлер мен әдет-ғұрыптардың құндылықтары мен маңыздылығын анықтау; 7.2.1.2 отаршылдық ұлттық құндылықтарға кері әсерін түсіндіру; 7.2.1.3 тарихи оқиғалар мен процестердің сабақтастығын сипаттауда "Ұлы Дала Елі" ұғымын қолдану	8.2.1.1 салт - дәстүрлер мен әдет-ғұрыптардың құндылықтары мен маңыздылығын анықтау, түрлі діни сенімдер арасындағы өзара сыйластықтың қалыптасабақтауын түсіндіру; 8.2.1.2 мемлекеттің діни саясатының мақсаты мен салдарын анықтау; 8.2.1.3 дін және қазақ халқының салт-дәстүрлері мәселелері	9.2.1.1 заманауи дүниетанымды қалыптастыру және дінді дамыту бойынша мемлекеттің саясатын анықтау	10.2.1.1 дәстүрлі және деструктивті діни ағымдар мен ұйымдардың іс-әрекетін түсіндіру; 10.2.1.2 Қазақстан халқы Ассамблеясының дінаралық, этносаралық келісім мен ішкі тұрақтылықты нығайтудағы ықпалын түсіндіру; 10.2.1.3 "Мәңгілік Ел" жалпыұлттық

	дүниетанымы н сипаттау	н сипаттауда " Ұлы Дала Елі " ұғымын колдану		жөніндегі мемлекеттік органдардың қызметін суреттеп айту		идеясының маңыздылығы н түсіндіру
2.2 Өнер және әдебиет	5.2.2.1 иллюстрациялар, қосымша материалдар, карта мен схемалар негізінде археологиялық ескерткіштерді сипаттау; 5.2.2.2 археологиялық деректерге сүйене отырып, Андронов мәдениетінің белгілерін анықтау; 5.2.2.3 ежелгі тайпалардың қолданбалы өнер ерекшеліктерін сипаттау; 5.2.2.4 Есік обасынан табылған "Алтын адам" археологиялық олжасының мәнін анықтау; 5.2.2.5 Ө.Марғұланның зерттеулерін ғалым-археолог ретінде айқындау;	6.2.2.1 - күй, аңыз, шежіре, эпостық жырлардың тарихи дереккөзі ретіндегі маңыздылығын айқындау ; 6.2.2.2 ежелгі тайпалардың қолданбалы өнер ерекшеліктерін сипаттау; 6.2.2.3 көшпенділердің әскери өнер жетістіктерін сипаттау; 6.2.2.4 түркі кезеңіндегі қоғамды бейнелеуде Махмұд Қашғари, Жүсіп Баласағұн және Ахмет Яссауи еңбектерінің тарихи құндылығын түсіндіру; 6.2.2.5 көшпенділердің қолданбалы өнер жетістіктерін сипаттау; 6.2.2.6 аймақтардың, қалалардың, өзендердің және	7.2.2.1 халық фольклоры мен музыка өнері туындыларының тарихи дереккөзі ретінде құндылығын түсіну; 7.2.2.2 архитектуралық ескерткіштердің ерекшеліктерін мінәжаттық және діни құрылыс ретінде түсіндіру; 7.2.2.3 көшпенділердің әскери өнер жетістіктерін сипаттау; 7.2.2.4 қолданбалы өнердің жетістіктерін, зергерлік ісінің даму ерекшелігін бағалау; 7.2.2.5 мұражай материалдарының негізінде	8.2.2.1 халық фольклоры мен музыка өнері туындыларының тарихи дереккөзі ретінде құндылығын бағалау; 8.2.2.2 казак зиялыларының туындылар мұрасын түсіндіру, оның қоғамдық санаға ықпалын бағалау; 8.2.2.3 А. Құнанбаевтың ақын, ойшыл, қоғам қайраткері, жазбаша казак әдебиетінің негізін қалаушы ретіндегі рөлін айқындау; 8.2.2.4 А.Байтұрсынұлы казак тіл білімінің негізін салушы, қоғам қайраткері ретінде бағалау; 8.2.2.5 ұлттық музыкалық аспаптардың қолдану	9.2.2.1 кеңестік әдебиет пен өнер туындыларын - да қоғамдық өмірдің бейнеленуін анықтау; 9.2.2.2 М.Әуезов шығармаларының отандық және әлем әдебиетіндегі мәнін бағалау ; 9.2.2.3 жас казак ақындар мен жазушылардың жастардың ұлттық санасын қалыптастыру ға ықпалын суреттеп беру ; 9.2.2.4 соғыс жылдарындағы өнер мен әдебиеттің халық рухын көтерудегі маңызын бағалау; 9.2.2.5 әлемдік мәдениеттің өзара кірігуін және оның елдің ұлттық мәдениетіне	10.2.2.1 қазіргі кездегі өнер мен әдебиеттің даму тенденцияларын анықтау; 10.2.2.2 ұлттық құндылықтарды жаңғыртуға бағытталған мемлекеттік бағдарламалардың қажеттілігін негіздеу ("Мәдени мұра" , "Мәңгілік ел": қоғамдық сананы модернизация

<p>5.2.2.6 көшпелілердің әлемдік өркениетке қосқан үлесін түсіндіру; 5.2.2.7 тарихи мұра жетістіктері үшін жәдігерлердің рөлін түсіндіру 5.2.2.8 туған өлкенің тарихи ескерткіштерінің құндылығын түсіндіру</p>	<p>көлдердің, таулардың атауының шығу тарихын ономастика негізінде түсіндіру; 6.2.2.7 көркем әдебиеттің қайта өрлеуіне үлес қосқан, туған өлкенің шеберлерін анықтау; 6.2.2.8 туған өлке туралы аңыздар мен жырлардың мәнін түсіндіру</p>	<p>өлкенің тарихи оқиғалар хроникасын суреттеп беру; 7.2.2.6 көшпенділердің қолданбалы өнер жетістіктерін сипаттау</p>	<p>ерекшеліктері н сипаттау; 8.2.2.6 өнердегі және әдебиеттегі өзгерістерді анықтау; 8.2.2.7 Ә.Қашаубаев пен Қажымұқан Мұңайтпасұлының қазақ халқының әлемге танытудағы рөліне баға беру; 8.2.2.8 түрлі деректер негізінде өз мектебінің тарихын суреттеп беру</p>	<p>ықпалын суреттеп беру; 9.2.2.6 қайта құру кезеңіндегі өнер мен әдебиеттің өскелең ұрпақтың дүниетанымын қалыптастыруға ықпалын түсіндіру; 9.2.2.7 соғыс жылдарындағы өнер мен әдебиеттің халық рухын көтерудегі мәнін түсіндіру</p>	<p>лау " бағдарламалары)</p>
	<p>6.2.3.1 көне түркі жазуының тарихи</p>		<p>8.2.3.1 Ш.Уәлихановтың ғылыми зерттеулерінің тарихи құндылығын анықтау; 8.2.3.2 ұлттық баспасөздің қоғамдық-саяси сананы оятудағы рөлін түсіндіру; 8.2.3.3 XIX ғ. екінші жартысындағы білім беру мен ағарту ісінің даму ерекшеліктері н түсіндіру; 8.2.3.4 кеңес дәуіріндегі қазақ тілінің ахуалын анықтау; 8.2.3.5 Ы.Алтынсары</p>	<p>9.2.3.1 Е.Бекмахановтың Қазақстан тарихы ғылымына қосқан үлесін түсіндіру; 9.2.3.2 елде болған өзгерістерді ескере отырып, білім мен ғылым саласындағы</p>	

2.3 Білім және ғылым	5.2.3.1 қазақстандық ғалымдардың археологиялық жаңалықтарының білу, олардың орналасу жерін, негізгі табылған заттарды	маңызын түсіндіру; 6.2.3.2 Әл-Фарабидің және басқа да ғалымдардың ортағасырлық ғылымның дамуына қосқан үлесін анықтау; 6.2.3.3 "Кодекс Куманикус" сөздігінің халықаралық байланыстардағы рөлін анықтау	7.2.3.1 М.Х.Дулатидің "Тарихи-Рашиди" еңбегінің тарихи маңызын түсіндіру; 7.2.3.2 саяхат маршруттарының құру жолдарын ұсыну	ннің ағарту саласына, қыздарға арналған мектеп-интернатын құруға қосқан үлесін айту; 8.2.3.6 ХХ ғ. бірінші жартысындағы білім мен ғылым саласындағы өзгерістерді түсіндіру; 8.2.3.7 Ш. Құдайбердіұлы, М. Жүсіп Көпейұлы, Қ.Халид еңбектерінің тарихи дерек ретіндегі маңызын айқындау; 8.2.3.8 Қ. Сәтбаевтың Қазақстан өнеркәсібі мен ғылымын дамытудағы рөліне баға беру; 8.2.3.9 туған өлкенің тарихын меңгеруде өлкетанудың мәнін айқындау	мемлекеттік саясатты түсіндіру; 9.2.3.3 елдің ғылыми әлеуетін дамытудағы ғалымдардың үлесін бағалау; 9.2.3.4 мемлекеттің дамуы үшін ғылым мен білім беру деңгейін көтеру қажеттілігін түсіну; 9.2.3.5 қазақстандық патриотизмді қалыптастыру үшін туризмінің рөлі мен мәнін анықтау	10.2.3.1 білім мен ғылым саласындағы мемлекеттік саясатқа баға беру
-------------------------	---	--	--	---	--	---

3) "Мемлекеттің дамуы" бөлімі:

3-кесте

Оқыту мақсаттары						
	5-сынып	6-сынып	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
Бөлімшелер	шамамен 1 миллион жыл бұрын – V ғасыр	VI - XVII ғасырлар	XVIII - XIX ғасырлар	X X ғасырдың I жартысы	XX ғасырдың II жартысы	X X I ғасырдың I ширегі

	<p>6.3.1.1 картадан тайпалық одақтардың орналасуын көрсету;</p> <p>6.3.1.2 оқиғалардың өзара байланысын табу арқылы Түркі қағанатының құрылуының тарихи маңызын анықтау;</p> <p>6.3.1.3 ежелгі мемлекеттік бірлестіктердің құрылуын түсіндіру;</p> <p>6.3.1.4 VI-IX ғасырлардағы түркі мемлекеттерінің даму ерекшеліктерін түсіндіріп, олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын кестенегізінде анықтау;</p> <p>6.3.1.5 шаруашылық іс-әрекеті үшін аймақтың мәні;</p> <p>6.3.1.6 X ғ. – XIII ғ. басындағы түркі мемлекеттерінің даму ерекшеліктерін түсіндіріп, олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын</p>	<p>7.3.1.1 оқиғалардың өзара байланысын табу арқылы Түркі қағанатының тарихи маңызын анықтау;</p> <p>7.3.1.2 қазақ хандығының ішкі саясат жандайын түсіндіру;</p> <p>7.3.1.3 Ресей империясының отарлық саясатының себеп-салдарын анықтау, оң және теріс әсерін айқындау;</p> <p>7.3.1.4 патша үкіметі реформалары нәтижесіндегі әкімшілік-аумақтық өзгерістерді түсіндіру;</p> <p>7.3.1.5 қазақ халқының</p>	<p>8.3.1.1 қазақ зиялыларының Ресей империясының Мемлекеттік Думасындағы ызметін түсіндіру;</p> <p>8.3.1.2 XX ғасырдың басындағы Қазақстандағы қоғамдық-саяси процесті түсіндіру, ұлттық сананың өсуі;</p> <p>8.3.1.3 1916 жылғы ұлт-азаттық көтерілістің тарихи маңызын анықтау және тұлғалардың рөліне баға беру;</p> <p>8.3.1.4 Ресей империясының отарлық саясатының</p>	<p>9.3.1.1 қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктерін түсіндіру және оқиғаларға өзіндік баға беру;</p> <p>9.3.1.2 қоғамдық-саяси қайраткерлердің ұлттық мүддені қорғаудағы</p>	<p>10.3.1.1 Қазақстан Республикасы Конституциясын мемлекеттің тұрақты даму кепілі ретінде бағалау;</p> <p>10.3.1.2 Қазақстанның тәуелсіздік жолындағы алғашқы қадамдарын анықтау, қорытындылау;</p> <p>10.3.1.3 өткен оқиғалармен сабақтастықты орнатып, тәуелсіз Қазақстанның жариялануының тарихи маңызын түсіндіру;</p> <p>10.3.1.4 тәуелсіз Қазақстанның қоғамдық-саяси дамуын талдау;</p> <p>10.3.1.5 ұзақ мерзімді мемлекеттік стратегияларды білу;</p> <p>10.3.1.6 тәуелсіз мемлекеттің қалыптасуындағы Елбасы Н. Ә. Назарбаевтың рөлін білу және түсіну;</p> <p>10.3.1.7 Астананы жаңа</p>
<p>5.3.1.1 картадан тайпалық одақтардың орналасуын көрсету;</p> <p>5.3.1.2 ежелгі мемлекеттік</p>					

<p>3.1 Мемлекеттің ішкі саясаты</p>	<p>бірлестіктердің құрылуын түсіндіру; 5.3.1.3 туған өлкенің тарихындағы тарихи тұлғалардың рөлін қаланың танымал адамдарының мысалы ретінде түсіндіру</p>	<p>салыстырмалы кесте негізінде анықтау; 6.3.1.7 тарихи ұғымдарды қолданып, Қарахан мемлекетіндегі жер иелену ерекшеліктерін түсіндіру; 6.3.1.8 мемлекеттік бірлестіктердің белгілерін анықтау; 6.3.1.9 Отырарды қорғаудағы қала халқының ерлігін сипаттау; 6.3.1.10 картаны, кестені қолданып XIII-XV ғасырлардағы мемлекеттердегі саяси процестерді түсіндіру; 6.3.1.11 ортағасырлық мемлекеттердің ыдырауының негізгі және жанама себептерін анықтау; 6.3.1.12 Қазақстан аумағындағы мемлекеттердің басқару жүйесінің ерекшеліктерін анықтау; 6.3.1.13 әкімшілік аппаратының қызметтік</p>	<p>отаршылдыққа қарсы ұлт-азаттық күресінің себеп-салдарын анықтау; 7.3.1.6 ұлт-азаттық көтеріліс басшыларының рөліне баға беру; 7.3.1.7 XVIII ғасыр мен XIX ғасыр басындағы Қазақстанның даму ерекшеліктерін анықтау; 7.3.1.8 казак хандарының мемлекетті нығайтудағы рөлін айқындау; 7.3.1.9 мемлекеттің қоғамдық-саяси өмірдегі сұлтан, би, батыр, жыраулардың қызметтерін сипаттау</p>	<p>себеп-салдарын анықтау; 8.3.1.5 "Алаш" партиясының ұлттық мемлекеттілікті жаңғырту саясатын талдау; 8.3.1.6 Ә. Бөкейханның саяси көшбасшылық қызметіне баға беру; 8.3.1.7 Қазақстанда құрылған ұлттық автономиялардың маңыздылығын түсіндіру; 8.3.1.8 XX ғасырдың 20–30 жылдардағы әміршіл-әкімшіл жүйе саясатының салдарын түсіндіру</p>	<p>рөліне баға беру; 9.3.1.3 әміршіл-әкімшіл саясатқа қарсы халық наразылықтарының салыстырып, талдау; 9.3.1.4 1986 жылғы Желтоқсан оқиғасының тарихи маңыздылығын түсіндіру</p>	<p>Қазақстанның өркендеуінің нышаны ретінде айқындау 10.3.1.8 ұзақмерзімді мемлекеттік</p>
-------------------------------------	--	---	--	--	--	--

		міндеттерінің мазмұнын түсіну			стартегияларды атау	
3.2 Мемлекеттің сыртқы саясаты	5.3.2.1 Қазақстан аумағындағы ерте көшпелілердің халықаралық сахнадағы орнын анықтау; 5.3.2.2 Қазақстан аумағындағы алғашқы мемлекеттік бірлестіктердің көрші елдермен қарым-қатынасын анықтау; 5.3.2.3 Қазақстан аумағындағы ерте түркі мемлекеттерінің сыртқы саясатының негізгі бағыттарын анықтау; 5.3.2.4 Атлаш шайқасының тарихи маңызын, оның тарихи оқиғалардың дамуына ықпалын түсіну; 5.3.2.5 Қазақстан аумағындағы ерте көшпелілердің халықаралық сахнадағы орнын анықтау; 5.3.2.6 Қазақстан аумағындағы ерте көшпелілердің халықаралық сахнадағы орнын анықтау;	6.3.2.1 Қазақстан аумағындағы ерте көшпелілердің халықаралық сахнадағы орнын анықтау; 6.3.2.2 тарихи оқиғалардың өзара байланысын табу арқылы түркі тілдес тайпалардың қоңыс аудару себебін түсіндіру; 6.3.2.3 Қазақстан аумағындағы алғашқы мемлекеттік бірлестіктердің көрші елдермен қарым-қатынасын анықтау; 6.3.2.4 ерте түркі мемлекеттерінің сыртқы саясатының негізгі бағыттарын анықтау; 6.3.2.5 Атлаш шайқасының тарихи маңызын, оның тарихи оқиғалардың дамуына ықпалын түсіну; 6.3.2.6 қыпшақтардың Еуразия	7.3.2.1 жоңғар шапқыншылығына қарсы күресте танылған хандар мен батырлардың рөлін түсіндіру; 7.3.2.2 Қазақ хандығының сыртқы саясатының нәтижелерін анықтау; 7.3.2.3 Абылай ханның дипломатиялық шеберлігі мен саясатын, хандықты нығайтудағы даналығын, көрегендігін суреттеп айту; 7.3.2.4 Орбұлақ шайқасындағы қазақ жасағының әскери өнердегі шеберлігі мен	8.3.2.1 соғыс қимылдарының қаһармандарын атау және олардың елді қорғау ісіндегі рөлін, патриоттық санаға ықпалын анықтау	9.3.2.1 қазақстандықтардың Екінші дүниежүзілік соғысының жеңісіне қосқан үлесін бағалау; 9.3.2.2 XX ғасырдың екінші жартысындағы әскери-өнеркәсіп кешендерінің Қазақстанға тигізген зардаптарын түсіндіру; 9.3.2.3 Б.Момышұлының батырлық, тұлғалық қасиетін айқындау; 9.3.2.4 диаспора өкілдерінің әлем қоғамдастығының Қазақстанға жағымды қатынасын	10.3.2.1 Қазақстан Республикасының халықаралық сахнадағы танылуына баға беру; 10.3.2.2 Қазақстанның аймақтық және халықаралық ұйымдарымен байланыстарын түсіну; 10.3.2.3 қазақ диаспораларының тарихи Отанымен байланысының

	тарихындағы орын анықтау; 6.3.2.7 тарихи оқиғалардың өзара байланысын анықтап, Қазақстан аумағында XIII - XV ғасырларда құрылған мемлекеттердің сыртқы саясатын түсіндіру	ерлігін бағалау		калыптастыру дағырөлін түсіндіру	маңыздылығын айқындау
--	--	-----------------	--	----------------------------------	-----------------------

4) "Қазақстанның экономикалық дамуы" бөлімі:

4-кесте

Оқыту мақсаттары						
	5-сынып	6-сынып	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
Бөлімшелер	шамамен 1 миллион жыл бұрын - V ғасыр	VI – XVII ғасырлар	XVIII – XIX ғасырлар	XX ғасырдың I жартысы	XX ғасырдың II жартысы	X X I ғасырдың I ширегі
4 . 1 Шаруашылық	5.4.1.1 иллюстрацияларды, видеоматериалдарды, кестелерді қолдана отырып және еңбек құралдарының суретін салып, ежелгі адамдардың алғашқы кәсібін сипаттау;	6.4.1.1 иллюстрацияларды, видеоматериалдарды, кестелерді қолдана отырып және еңбек құралдарының суретін салып, ежелгі адамдардың алғашқы кәсібін сипаттау;	7.4.1.1 жоңғар шапқыншылығының қазақ халқының шаруашылығына тигізген зардаптарын анықтау, экономикалық, шаруашылық құлдырау себептері; 7.4.1.2 отарлау саясатының қазақтардың дәстүрлі шаруашылығына тигізген әсерін, жаңа шаруашылық	8.4.1.1 деректер мен дәйектерді салыстыру арқылы жаңа экономикалық саясаттың нәтижесінде орын алған өзгерістерді түсіндіру; 8.4.1.2 күштеп ұжымдастыру саясатының ауыл	9.4.1.1 Кеңес үкіметі кезіндегі ауыл шаруашылығында орын алған өзгерістерді түсіну; 9.4.1.2 Кеңес үкіметі кезіндегі орын алған әлеуметтікэко	10.4.1.1 Кеңес үкіметі кезіндегі ауыл шаруашылығында орын алған өзгерістерді білу және түсіну; 10.4.1.2 Кеңес үкіметі кезіндегі орын алған әлеуметтікэко

	5.4.1.2 көшпелі мал шаруашылығы мен егіншіліктің қалыпта суын түсіндіру	мәдениетке өзара ықпалы; 6.4.1.3 көшпелі мал шаруашылығы мен егіншіліктің пайда болуын түсіндіру; 6.4.1.4 көшпелілердің шаруашылық өмірінің ерекшеліктерін анықтау	түрлерінің пайда болуын түсіндіру; 7.4.1.3 туған өлкесінің дамуына үлес қосқан тұлғалардың іс-әрекетіне баға беру; 7.4.1.4 туған өлкенің маңызды даму кезеңдерін анықтау	шаруашылығына тигізген зардаптарын түсіндіру	номикалық мәселелерді түсіндіру	жекешелендіру процесінің экономикаға ықпалын білу және түсіну; 10.4.1.4 аграрлық секторды модернизациялау бағыттарын түсіну
4.2 өндірістік қатынастар және сауда	5.4.2.1 оқулықтағы суреттерге, қосымша материалға сүйене отырып, еңбек құралдары мен қару түрлерін сипаттау; 5.4.2.2 металл өндірісі жетілуінің шаруашылық салала рына тигізген ықпалын, зат айырбастаудың пайда болуын түсіндіру; 5.4.2.3 Ұлы Жібек жолының пайда болуын түсіндіру	6.4.2.1 оқулықтағы суреттерге, қосымша материалға сүйене отырып, еңбек құралдары мен қару түрлерін сипаттау; 6.4.2.2 Ұлы Жібек жолының қала мәдениетінің дамуына, мемлекет санының өсуіне, қолөнер мен сауданың дамуына, қала құрылысына ықпалын түсіндіру; 6.4.2.3 Ұлы Жібек жолының қатынастардың дамуындағы орнын анықтау; 6.4.2.4 Ұлы Жібек жолының	7.4.2.1 капиталистік қатынастардың Қазақстан экономикасына ықпалын анықтау; 7.4.2.2 сауда қатынастарының жәрмеңкелердің, тауар-ақшалай алмасудың әкелген өзгерістерін анықтау	8.4.2.1 Қазақстандағы индустрияландырудың жетістіктері мен кемшіліктерін анықтау	9.4.2.1 Қазақстандағы индустрияландырудың жетістіктері мен кемшіліктерін; 9.4.2.2 Қазақстан экономикасының соғыс жағдайына бейімделгендігін, майдан мен тылдың бірлігі болуын дәлелдеу	10.4.2.1 нарықтық экономиканың өндірістік қатынастарға әсерін түсіндіру; 10.4.2.2 Қазақстанның әлемдік экономикаға кірігуін талдау; 10.4.2.3 сыртқы сауданың экономикаға

	пайда болуын түсіндіру		әсерін түсіндіру
--	---------------------------	--	---------------------

27. Бағдарлама психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10 сыныптары үшін "Қазақстан тарихы" пәнінен жаңартылған мазмұндағы Үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспары негізінде осы Бағдарламаның қосымшасына сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді жоспарда барлық сынып бойынша әр бөлімде қамтылатын оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

28. Бөлімдер мен тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Негізгі орта білім беру деңгейінің психикалық дамуы тежелген білім алушыларға 5-10 сыныптарына арналған "Қазақстан тарихы" пәнінен жаңартылған мазмұндағы Үлгілік оқу бағдарламасына қосымша

Психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10 сыныптары үшін "Қазақстан тарихы" пәнінен жаңартылған мазмұндағы Үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) 5-сынып:

1-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
	Кіріспе сабақ. Зерттеу сұрағы: Қазақстанның ежелгі тарихында не оқытылады?	Ежелгі Қазақстан тарихына жалпы шолу
	Алғашқы адамдардың өмірі. Зерттеу сұрағы: Алғашқы адамдар қалай өмір сүрді?	5.1.1.1 "антропология" терминін түсіндіру; 5.1.1.2 суретті пайдалана отырып, адамдарының антропологиялық тұрпатын анықтау; 5.1.2.1 алғашқы адамдардың тұрмыс-тіршілігін шығармашылық түрде көрсету
	Қазақстан аумағындағы тас дәуірінің тұрақтары. Зерттеу сұрағы: археологтар Қазақстан жерінен тас дәуіріне	5.2.3.1 қазақстандық ғалымдардың археологиялық жаңалықтары білу, олардың орналасу жерін, негізгі табылған заттарды; 5.2.2.1 иллюстрациялар, қосымша материалдар, карта мен схемалар негізінде археологиялық ескерткіштерді сипаттау;

Қазақстан аумағындағы ежелгі адамдар өмірі	жататын қандай олжаларды тапты ?	5.4.2.1 оқулықтағы суреттерге, қосымша материалға сүйене отырып, еңбек құралдары мен қару түрлерін сипаттау
	Адамдардың шаруашылық өміріндегі өзгерістер және еңбек құралдарының жетілдірілуі. Зерттеу сұрағы: Мезолит пен неолит дәуірлерінде алғашқы адамдардың өмірі қалай өзгерді?	5.4.1.1 иллюстрацияларды, видеоматериалдарды, кестелерді қолдана отырып және еңбек құралдарының суретін салып, ежелгі адамдардың алғашқы кәсібін сипаттау; 5.4.2.1 оқулықтағы суреттерге, қосымша материалға сүйене отырып, еңбек құралдары мен қару түрлерін сипаттау
	Ботай мәдениеті. Зерттеу сұрағы: Не себепті ботайлықтарды жылқыны алғашқы қолға үйретушілер деп атайды?	5.4.1.1 иллюстрацияларды, видеоматериалдарды, кестелерді қолдана отырып және еңбек құралдарының суретін салып, ежелгі адамдардың алғашқы кәсібін сипаттау
	Қазақстан аумағында металлургияның пайда болуы. Зерттеу сұрағы: Қазақстан жерінде металды өндіру ежелгі адамдардың өмірін қалай өзгертті?	5.4.2.2 металл өндірісі жетілуінің шаруашылық салала рына тигіз ген ықпалын, зат айырбастаудың пайда болуын түсіндіру
	Андронов және Беғазы-Дәндібай мәдениеттері. Зерттеу сұрағы: Қазақстандағы қола дәуірі ескерткіштерінің қандай ерекшеліктері бар?	5.2.2.2 археологиялық деректерге сүйене отырып, Андронов мәдениетінің белгілерін анықтау; 5.2.2.5 Ә.Марғұланның зерттеулерін ғалым-археолог ретінде айқындау
	Қазақстандағы жартастарға салынған ежелгі суреттер. Зерттеу сұрағы: Тасқа салынған суреттер ежелгі адамдардың дүниетанымын қалай бейнелейді?	5.2.1.1 иллюстрацияларды, суреттерді қолдана отырып, алғашқы адамдардың наным-сенімдерін сипаттау; 5.2.2.1 иллюстрациялар, қосымша материалдар, карта мен схемалар негізінде археологиялық ескерткіштерді сипаттау
	Ежелгі адамдардың өміріне саяхат	5.1.2.1 алғашқы адамдардың тұрмыс-тіршілігін шығармашылық түрде көрсету
Өлкетану	Өлкетану мұражайлары мен тарихи жәдігер (экспонат)	5.2.2.7 тарихи мұра жетістіктері үшін жәдігерлердің рөлін түсіндіру
2-тоқсан		
	•Қазақстан аумағында темірдің игерілуі. Зерттеу сұрағы: Темір өндіру адам өмірін қалай өзгертті?	5.4.2.2 металл өндірісі жетілуінің шаруашылық салаларына тигіз ген ықпалын, зат айырбастаудың пайда болуын түсіндіру

Ежелгі адамдардың өміріне саяхат	<p>•Көшпелі мал шаруашылығының қалыптасуы. Зерттеу сұрағы: Көшпелі мал шаруашылығы неліктен ежелгі Қазақстан тұрғындарының шаруашылықтың негізгі түріне айналды?</p>	<p>5.4.1.2 көшпелі мал шаруашылығы мен егіншіліктің қалыптасуын түсіндіру; 5.2.2.6 көшпелілердің әлемдік өркениетке қосқан үлесін түсіндіру</p>
	<p>Ежелгі көшпелілердің материалдық мәдениеті. Зерттеу сұрағы: Көшпенділер баспанасының ерекшелігі неде?</p>	<p>5.2.2.3 ежелгі тайпалардың қолданбалы өнер ерекшеліктерін сипаттау; 5.2.2.6 көшпенділердің әлемдік өркениетке қосқан үлесін түсіндіру</p>
	<p>Ежелгі көшпеліндердің дүниетанымы. Зерттеу сұрағы: Көшпелілердің қандай салт-дәстүрлері бүгінгі күнге дейін сақталды?</p>	<p>5.2.1.2 суреттерге, иллюстрацияларға, жартастағы бейнелерге, жерлеу рәсімінің сипаттамасына сүйене отырып, қазіргі Қазақстан территориясын мекендеген ежелгі тайпалардың дүниетанымын сипаттау</p>
Сақтар	<p>Сақтар туралы тарихи мәліметтер. Зерттеу сұрағы: Қандай дереккөздер сақтар туралы мәлімет береді?</p>	<p>5.3.1.1 картадан тайпалық одақтардың орналасуын көрсету; 5.3.1.2 ежелгі мемлекеттік бірлестіктердің құрылуын түсіндіру</p>
	<p>"Алтын адам" археологиялық олжасы. Зерттеу сұрағы: Есік обасынан табылған "Алтын адам" кім болды ?</p>	<p>5.2.3.1 қазақстандық ғалымдардың археологиялық жаңалықтарын білу, олардың орналасу жерін, негізгі табылған заттарды; 5.2.2.4 Есік обасынан табылған "Алтын адам" археологиялық олжасының мәнін анықта; 5.2.1.2 суреттерге, иллюстрацияларға, жартастағы бейнелерге, жерлеу рәсімінің сипаттамасына сүйене отырып, қазіргі Қазақстан территориясын мекендеген ежелгі тайпалардың дүниетанымын сипаттау</p>
Өлкетану	<p>Біздің айналамыздағы тарихи ескерткіштер</p>	<p>5.2.2.8 туған өлкенің тарихи ескерткіштерінің құндылығын түсіндіру</p>
3-тоқсан		
	<p>Шілікті және Бесшатыр патша қорғандары.</p>	<p>5.2.2.1 иллюстрациялар, қосымша материалдар, карта мен схемалар негізінде археологиялық ескерткіштерді сипаттау; 5.1.2.2 түрлі әлеуметтік топтардың тұрмысы мен кәсібін көрсететін кестелерді, суреттерді, сипаттауды</p>

Сақтар	Зерттеу сұрағы: Неліктен Шілікті мен Бешатыр "патша қорғандары" деп аталады?"	қолдана отырып, әлеуметтік топтардың ерекшеліктерін түсіндіру; 5.2.1.2 суреттерге, иллюстрацияларға, жартастағы бейнелерге, жерлеу рәсімінің сипаттамасына сүйене отырып, қазіргі Қазақстан территориясын мекендеген ежелгі тайпалардың дүниетанымын сипаттау
	Берел қорғандары. Зерттеу сұрағы. Берел қорымынан табылған олжалар сақтардың мәдениетін қалай сипаттайды?	5.2.2.1 иллюстрациялар, қосымша материалдар, карта мен схемалар негізінде археологиялық ескерткіштерді сипаттау; 5.2.1.2 суреттерге, иллюстрацияларға, жартастағы бейнелерге, жерлеу рәсімінің сипаттамасына сүйене отырып, қазіргі Қазақстан территориясын мекендеген ежелгі тайпалардың дүниетанымын сипаттау
	Тасмола археологиялық мәдениеті. Зерттеу сұрағы: "Мұртты обалардың" ерекшелігі неде?	5.2.2.1 иллюстрациялар, қосымша материалдар, карта мен схемалар негізінде археологиялық ескерткіштерді сипаттау; 5.2.1.2 суреттерге, иллюстрацияларға, жартастағы бейнелерге, жерлеу рәсімінің сипаттамасына сүйене отырып, қазіргі Қазақстан территориясын мекендеген ежелгі тайпалардың дүниетанымын сипаттау
	Сақ патшайымы Томирис. Зерттеу сұрағы: Тарихи деректерде Томирисің бейнесі қалай сипатталған?	5.3.2.1 Қазақстан аумағындағы ерте көшпелілердің халықаралық сахнадағы орнын анықтау
	Шырақтың ерлігі. Зерттеу сұрағы: Сақтар өз тәуелсіздігі үшін қалай күресті?	5.3.2.1 Қазақстан аумағындағы ерте көшпелілердің халықаралық сахнадағы орнын анықтау
	Сақтардың Александр Македонский әскеріне қарсы күресі. Зерттеу сұрағы: Неліктен Александр Македонскийдің сақтарға жасаған жорығы сәтсіз аяқталды?	5.3.2.1 Қазақстан аумағындағы ерте көшпенділердің халықаралық сахнадағы орнын анықтау
	4-тоқсан	

Үйсіндер мен қаңлылар	Үйсіндер туралы жазба деректер. Зерттеу сұрағы: Қытай авторлары үйсіндердің өмірін қалай сипаттады?	кестелерді, суреттерді, сипаттауды қолдана отырып, әлеуметтік топтардың ерекшеліктерін түсіндіру; 5.3.2.2 Қазақстан аумағындағы алғашқы мемлекеттік бірлестіктердің көрші елдермен қарым-қатынасын анықтау
	Қаңлылардың қалалық мәдениетінің дамуы. Зерттеу сұрағы: Қаңлыларда қала мәдениетінің дамуы немен байланысты?	5.4.2.3 Ұлы Жібек жолының пайда болуын түсіндіру; 5.3.2.2 Қазақстан аумағындағы алғашқы мемлекеттік бірлестіктердің көрші елдермен қарым-қатынасын анықтау
	Қаңлылардың қоғамдық құрылысы. Зерттеу сұрағы: Сыма Цянь қаңлы қоғамын қалай сипаттады?	5.1.2.2 түрлі әлеуметтік топтардың тұрмысы мен кәсібін көрсететін кестелерді, суреттерді, сипаттауды қолдана отырып, әлеуметтік топтардың ерекшеліктерін түсіндіру; 5.3.1.2 ежелгі мемлекеттік бірлестіктердің құрылуын түсіндіру
	Үйсіндер мен қаңлылардың материалдық және рухани мәдениеті. Зерттеу сұрағы: Үйсіндер мен қаңлылар мәдениетінің ерекшеліктері қандай?	5.2.2.3 ежелгі тайпалардың қолданбалы өнер ерекшеліктерін сипаттау; 5.2.2.6 көшпенділердің әлемдік өркениетке қосқан үлесін түсіндіру
Өлкетану	Өлкенің тарихи тұлғалары: Билер, ақындар мен батырлар	5.3.1.3 туған өлкенің тарихындағы тарихи тұлғалардың рөлін қаланың танымал адамдары мысал ретінде түсіндіру
Қайталау		

2) 6-сынып:

2-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан	<p>Ғұн тайпаларының бірігуі. Зерттеу сұрағы: Неге Мөде шаньюй "Жер - мемлекеттің негізі" деді</p> <p>Ғұндардың көрші мемлекеттермен қарым-қатынастары.</p>	<p>6.3.1.1 картадан тайпалық одақтардың орналасуын көрсету;</p> <p>6.3.1.5 шаруашылық іс-әрекеті үшін аймақтың мәні;</p> <p>6.3.1.3 ежелгі мемлекеттік бірлестіктердің құрылуын түсіндіру</p>

Ғұндар	Зерттеу сұрағы: Ғұндармен Ұлы Қытай қорғанының салынуы арасында қандай байланыс бар?	6.3.2.3 ежелгі мемлекеттік бірлестіктердің құрылуын түсіндіру
	Ғұндардың Батысқа қоныс аударуы. Зерттеу сұрағы: Ғұндардың Батысқа қоныстануы қандай өзгерістерге әкелді?	6.1.1.4 ғұндардың қоныс аудару бағыттарын тарихи картадан көрсету
	Аттила және оның жаулаушылық жорықтары. Зерттеу сұрағы: Ежелгі авторлар Аттилаға қандай баға береді?	6.1.1.4 ғұндардың қоныс аудару бағыттарын тарихи картадан көрсету; 6.3.2.3 Қазақстан аумағындағы алғашқы мемлекеттік бірлестіктердің көрші елдермен қарым-қатынасын анықтау
Сарматтар	Сарматтардың қоғамдық құрылысы мен шаруашылық өмірі. Зерттеу сұрақтары: Сармат қоғамы несімен ерекшеленеді?	6.2.2.1 күй, аңыз, шежіре, эпостық жырлардың тарихи дереккөзі ретіндегі маңыздылығын айқындау; 6.2.2.2 ежелгі тайпалардың қолданбалы өнер ерекшеліктерін сипаттау; 6.3.1.1 картадан тайпалық одақтардың орналасуын көрсету; 6.1.2.1 түрлі әлеуметтік топтардың тұрмысы мен кәсібін көрсететін кестелерді, суреттерді, сипаттауды қолдана отырып, әлеуметтік топтардың ерекшеліктерін түсіндіру
	Сарматтардың саяси тарихы. Зерттеу сұрағы: Сарматтар қандай мемлекеттермен қарым-қатынаста болды?	6.3.2.1 Қазақстан аумағындағы ерте көшпелілердің халықаралық сахнадағы орнын анықтау
Ежелгі Қазақстан тарихына шолу	Ежелгі Қазақстан адамдарының антропологиялық тұрпаты. Зерттеу сұрағы: Ежелгі Қазақстан адамдарының антропологиялық тұрпаты қалай өзгерді?	6.1.1.2 Ежелгі Қазақстан адамдарының антропологиялық тұрпатын анықтау
	Ежелгі Қазақстанға саяхат	6.4.1.1 иллюстрацияларды, видеоматериалдарды, кестелерді қолдана отырып және еңбек құралдарының суретін салып, ежелгі адамдардың алғашқы кәсібін сипаттау; 6.4.1.3 көшпелі мал шаруашылығы мен егіншіліктің пайда болуын түсіндіру; 6.4.2.1 оқулықтағы суреттерге, қосымша материалға сүйене отырып, еңбек құралдары мен қару түрлерін сипаттау;

		6.4.2.4 Ұлы Жібек жолының пайда болуын түсіндіру
Өлкетану	Туған өлкенің аңыздары мен жырлары	6.2.2.8 туған өлке туралы аңыздар мен жырлардың мәнін түсіндіру
2-тоқсан		
VI - IX ғасырлардағы Қазақстан	Кіріспе сабақ. Зерттеу сұрағы: Орта ғасырлардағы Қазақстан тарихы нені оқытады?	Ортағасырлардағы Қазақстан тарихына жалпы шолу
	Қазақстан аумағындағы ерте ортағасырлық мемлекеттер. Зерттеу сұрағы: VI-IX ғасырларда билік құрған қай қағандардың есімдері тарихта сақталды?	6.3.1.2 оқиғалардың өзара байланысын табу арқылы Түркі қағанатының құрылуының тарихи маңызын анықтау; 6.3.1.4 VI-IX ғасырлардағы түркі мемлекеттерінің даму ерекшеліктерін түсіндіріп, олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын кесте негізінде анықтау; 6.3.2.4 ерте түркі мемлекеттерінің сыртқы саясатының негізгі бағыттарын анықтау; 6.2.1.3 тарихи оқиғалар мен процестердің сабақтастығын сипаттауда "Ұлы Дала Елі" ұғымын қолдану
	Көне түркі жазуы. Зерттеу сұрағы: Білге қаған мен Күлтегіннің мемлекетті нығайтудағы саясаты бізге қандай деректерден белгілі?	6.3.1.4 VI-IX ғасырлардағы түркі мемлекеттерінің даму ерекшеліктерін түсіндіріп, олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын кесте негізінде анықтау; 6.2.3.1 көне түркі жазуының тарихи маңызын түсіндіру
	Атлах шайқасы. Зерттеу сұрағы: Неліктен Атлах шайқасын "халықтар шайқасы" деп атайды?	6.3.2.5 Атлах шайқасының тарихи маңызын, оның тарихи оқиғалардың дамуына ықпалын түсіну; 6.2.2.3 көшпенділердің әскери өнер жетістіктерін сипаттау
	Оғыз мемлекеті. Зерттеу сұрағы: Қазақстанның орта ғасырлар тарихында Оғыз мемлекетінің алатын орны қандай?	6.3.1.4 VI-IX ғасырлардағы түркі мемлекеттерінің даму ерекшеліктерін түсіндіріп, олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын кесте негізінде анықтау
	Қимақ қағанаты.	6.4.2.2 Ұлы Жібек жолының қала мәдениетінің дамуына, мемлекет санының өсуіне, қолөнер мен сауданың дамуына, қала құрылысына ықпалын түсіндіру;

	Зерттеу сұрағы: Қимақтарда қалалық мәдениетінің дамуын қандай деректер дәлелдейді?	6.4.1.2 көшпелілер мен отырықшылар арасындағы өзара экономикалық байланыстарын анықтау, тұрмыс пен мәдениетке өзара ықпалы
	Түркітер туралы тарихи деректер. Зерттеу сұрағы: Қытай және араб деректері түркілер туралы қандай ақпарат береді?	6.2.2.3 көшпенділердің әскери өнер жетістіктерін сипаттау; 6.4.1.4 көшпелілердің шаруашылық өмірінің ерекшеліктерін анықтау; 6.2.1.1 түркілердің дүниетаным-дық ерекшеліктерін, сауда-экономикалық байланыстардың ислам дінінің енуіне ықпалын түсіндіру
	Түркі әлемі қалыптасуының басталуы. Зерттеу сұрағы: Түркі тілдес халықтардың миграциясы Еуразия тарихына қаншалықты әсерін тигізді?	6.3.2.2 тарихи оқиғалардың өзара байланысын табу арқылы түркі тілдес тайпалардың қоныс аудару себебін түсіндіру; 6.1.1.1 түркі тілдес тайпаларды атап, олардың аумақтық орналасуын картада көрсету
Өлкетану	Топонимдер – өткен уақыт куәгерлері (елді мекеннің, өзен мен көлдер атауы өлкенің тарихы)	6.2.2.6 аймақтардың, қалалардың, өзендердің және көлдердің, таулардың атауының шығу тарихын ономастика негізінде түсіндіру
3-тоқсан		
	X ғасыр - XIII ғасырдың басындағы Қазақстан аумағындағы саяси процестер. Зерттеу сұрағы: X ғасыр - XIII ғасырдың басында саяси карта қаншалықты өзгерді?	6.3.1.6 X ғ. – XIII ғ. басындағы түркі мемлекеттерінің даму ерекшеліктерін түсіндіріп, олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын салыстырмалы кесте негізінде анықтау; 6.3.1.8 мемлекеттік бірлестіктердің белгілерін анықтау; 6.3.1.11 ортағасырлық мемлекеттердің ыдырауының негізгі және жанама себептерін анықтау
	Қарахан мемлекеті. Зерттеу сұрағы: Неліктен Қарахан мемлекеті ислам дінін мемлекеттік дін деп жариялады?	6.3.1.6 X ғ. – XIII ғ. басындағы түркі мемлекеттерінің даму ерекшеліктерін түсіндіріп, олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын салыстырмалы кесте негізінде анықтау; 6.2.1.2 ислам дінінің қоғамдық және мәдени өмірге, мемлекеттің дамуына ықпалын анықтау;

X ғасыр - XIII ғасырдың басындағы Қазақстан

	6.3.1.7 тарихи ұғымдарды қолданып, Қарахан мемлекетіндегі жер иелену ерекшеліктерін түсіндіру
<p>Наймандар, керейіттер және жалайырлар. Зерттеу сұрағы: Найман, керейіт пен жалайырлардың ортағасырларлық саяси сахнадағы рөлі қандай болды?</p>	6.3.1.6 X ғ. – XIII ғ. басындағы түркі мемлекеттерінің даму ерекшеліктерін түсіндіріп, олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын салыстырмалы кесте негізінде анықтау
<p>Қыпшақ хандығы. Зерттеу сұрағы: Не себепті Еуразия даласы "Дешті Қыпшақ" деп аталды?</p>	<p>6.3.1.6 X ғ. – XIII ғ. басындағы түркі мемлекеттерінің даму ерекшеліктерін түсіндіріп, олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын салыстырмалы кесте негізінде анықтау;</p> <p>6.3.2.6 қыпшақтардың Еуразия тарихындағы орнын және түркі тілінің дамуына ықпалын анықтау ;</p> <p>6.2.2.3 көшпенділердің әскери өнер жетістіктерін сипаттау;</p> <p>6.2.1.3 тарихи оқиғалар мен процестердің сабақтастығын сипаттауда "Ұлы Дала Елі" ұғымын қолдану</p>
<p>Халықаралық байланыстардың дамуындағы Ұлы Жібек жолының рөлі. Зерттеу сұрағы: Ұлы Жібек жолы халықаралық байланыстардың дамуына ықпал етті ме?</p>	6.4.2.3 Ұлы Жібек жолының халықаралық қатынастардың дамуындағы орнын анықтау
<p>Ортағасырлық Қазақстанның экономикалық және мәдени дамуына Ұлы Жібек жолының ықпалы. Зерттеу сұрағы: Ұлы Жібек жолы ортағасырлық Қазақстанның экономикалық және мәдени дамуына қалай әсер етті?</p>	<p>6.4.2.2 Ұлы Жібек жолының қала мәдениетінің дамуына, мемлекет санының өсуіне, қолөнер мен сауданың дамуына, қала құрылысына ықпалын түсіндіру;</p> <p>6.4.1.2 көшпелілер мен отырықшылар арасындағы өзара экономикалық байланыстарын анықтау, тұрмыс пен мәдениетке өзара ықпалы;</p> <p>6.2.2.3 көшпенділердің әскери өнер жетістіктерін сипаттау;</p>
	<p>6.2.2.2 ежелгі тайпалардың қолданбалы өнер ерекшеліктерін сипаттау;</p> <p>6.2.2.3 көшпенділердің әскери өнер жетістіктерін сипаттау;</p>

	<p>Түркілердің материалдық және рухани мәдениеті.</p> <p>Зерттеу сұрағы: Әлем өркениетінің дамуына түркі мәдениеті қандай үлес қосты?</p>	<p>6.2.3.2 әл-Фарабидің және басқа да ғалымдардың ортағасырлық ғылымның дамуына қосқан үлесін анықтау;</p> <p>6.2.2.4 түркі кезеңіндегі қоғамды бейнелеуде М. Қашғари, Ж.Баласағұн және Ахмет Яссауи еңбектерінің тарихи құндылығын түсіндіру;</p> <p>6.2.3.3 "Кодекс Куманикус" сөздігінің халықаралық байланыстардағы рөлін анықтау</p>
Өлкетану	<p>Мәдени-тарихи дәстүр сақтаушылары: өлкенің халықтық колөнері</p>	<p>6.2.2.7 көркем әдебиеттің қайта өрлеуіне үлес қосқан, туған өлкенің шеберлерін анықтау</p>
4-тоқсан		
	<p>Моңғол империясының құрылуы.</p> <p>Зерттеу сұрағы: Моңғолдар мемлекеттілік деңгейге қалай жетті?</p>	<p>6.2.2.3 көшпенділердің әскери өнер жетістіктерін сипаттау;</p> <p>6.3.1.6 X ғ. – XIII ғ. басындағы түркі мемлекеттерінің даму ерекшеліктерін түсіндіріп, олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын салыстырмалы кесте негізінде анықтау</p>
	<p>Қазақстандағы моңғол шапқыншылығы.</p> <p>Зерттеу сұрағы: Неліктен Шыңғыс хан әскерлері Отырарды алты ай бойы ала алмады?</p>	<p>6.3.1.10 картаны, кестені қолданып XIII-XV ғасырлардағы мемлекеттердегі саяси процестерді түсіндіру;</p> <p>6.3.1.9 Отырарды қорғаудағы қала халқының ерлігін сипаттау</p>
	<p>Моңғол шапқыншылықтарының салдары.</p> <p>Зерттеу сұрағы: Орталық Азияға ең үлкен өзгерісті әкелген кімдер: қыпшақтар ма, әлде моңғолдар ма?</p>	<p>6.1.1.3 XIII-XV ғасырлардағы мемлекеттердің этноәлеуметтік құрылымын анықтау;</p> <p>6.3.1.12 Қазақстан аумағындағы мемлекеттердің басқару жүйесінің ерекшеліктерін анықтау;</p> <p>6.3.1.13 әкімшілік аппаратының қызметтік міндеттерінің мазмұнын түсіну</p>
	<p>Қазақстан аумағында ұлыстардың құрылуы.</p> <p>Зерттеу сұрағы: Моңғол ұлыстарының құрылуы нәтижесінде саяси картада қандай өзгерістер болды?</p>	<p>6.3.1.10 картаны, кестені қолданып XIII-XV ғасырлардағы мемлекеттердегі саяси процестерді түсіндіру;</p> <p>6.1.1.3 XIII-XV ғасырлардағы мемлекеттердің этноәлеуметтік құрылымын анықтау;</p> <p>6.3.1.11 ортағасырлық мемлекеттердің ыдырауының негізгі және жанама себептерін анықтау</p>
XIII - XV ғасырдың		

бірінші жартысындағы Қазақстан	Ақ Орда. Зерттеу сұрағы: Қазақ мемлекеттілігінің қалыптасуындағы Ақ Орданың рөлі қандай болды?	6.3.1.10 картаны, кестені қолданып XIII-XV ғасырлардағы мемлекеттердегі саяси процестерді түсіндіру; 6.1.1.3 XIII-XV ғасырлардағы мемлекеттердің этноәлеуметтік құрылымын анықтау; 6.3.2.7 тарихи оқиғалардың өзара байланысын анықтап, Қазақстан аумағында XIII - XV ғасырларда құрылған мемлекеттердің сыртқы саясатын түсіндіру
	Моғолстан. Әбілқайыр хандығы. Зерттеу сұрағы: Моғолстан мен Әбілқайыр мемлекеттеріндегі оқиғалар қандай саяси өзгерістерге әкелді?	6.3.1.10 картаны, кестені қолданып XIII-XV ғасырлардағы мемлекеттердегі саяси процестерді түсіндіру; 6.1.1.3 XIII-XV ғасырлардағы мемлекеттердің этноәлеуметтік құрылымын анықтау; 6.3.2.7 тарихи оқиғалардың өзара байланысын анықтап, Қазақстан аумағында XIII - XV ғасырларда құрылған мемлекеттердің сыртқы саясатын түсіндіру
	XIII - XV ғасырлардағы Қазақстанның мәдениеті. Зерттеу сұрағы: XIII - XV ғасырлардағы өнер мен әдебиет ортағасырлық қоғамды қалай бейнелейді?	6.2.2.1 күй, аңыз, шежіре, эпостық жырлардың тарихи дереккөзі ретіндегі маңыздылығын айқындау
	Ортағасырлық саяхатшылардың Қазақстан туралы мәліметтері. Зерттеу сұрағы: Ортағасырлық саяхатшылар Қазақстанды қалай сипаттады?	6.4.1.4 көшпенділердің шаруашылық өмірінің ерекшеліктерін анықтау; 6.2.2.5 көшпенділердің қолданбалы өнер жетістіктерін сипаттау

Қайталау

3) 7-сынып:

3-кесте

Ұзамерзімді жоспар бөлімі	Ұзақмерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
Қазақ халқының қалыптасуы	Қазақ халқының қалыптасу процесінің аяқталуы. Зерттеу сұрағы: Ұлы Дала мұрагері – қазақ халқы қалай қалыптасты?	7.1.1.4 ежелгі және ортағасырлар тарихының оқиғалары арасында байланыс орнату арқылы қазақ халқының қалыптасуындағы негізгі кезеңдерді анықтау; 7.1.1.5 "қазақ" этнонимінің мағынасын түсіндіру

<p>Біртұтас қазақ мемлекетінің құрылуы</p>	<p>Қазақ хандығының құрылуы. Зерттеу сұрағы: Неліктен Қазақ хандығы Орталық Азиядағы алғашқы ұлттық мемлекет деп саналады?</p>	<p>7.3.1.9 мемлекеттің қоғамдық-саяси өмірдегі сұлтан, би, батыр, жыраулардың қызметтерін сипаттау; 7.2.3.1 М. Х. Дулатидің "Тарихи-Рашиди" еңбегінің тарихи маңызын түсіндіру; 7.3.1.8 қазақ хандарының мемлекетті нығайтудағы рөлін айқындау; 7.2.1.3 тарихи оқиғалар мен процестердің сабақтастығын сипаттауда "Ұлы Дала Елі" ұғымын қолдану</p>
<p>Қазақ хандығының XVI - XVII ғасырлардағы дамуы</p>	<p>Қасым хан тұсындағы Қазақ хандығының күшеюі. Зерттеу сұрағы: Не себепті Қадырғали Жалайыр: "Жәнібек ханның ұлдары арасында аса белгілі болғаны Қасым хан еді..." деп жазды?</p>	<p>7.3.1.8 қазақ хандарының мемлекетті нығайтудағы рөлін айқындау; 7.3.2.2 Қазақ хандығының сыртқы саясатының нәтижелерін анықтау</p>
	<p>Хақназар хан кезіндегі Қазақ хандығының сыртқы саясаты. Зерттеу сұрағы: Неліктен Хақназар хан билеген кезеңді Қазақ хандығының "қайта жаңғыруы" деп атайды?</p>	<p>7.3.1.8 қазақ хандарының мемлекетті нығайтудағы рөлін айқындау; 7.3.2.2 Қазақ хандығының сыртқы саясатының нәтижелерін анықтау</p>
	<p>Тәуекел хан тұсындағы Қазақ хандығының оңтүстік шекараларының нығаюы. Зерттеу сұрағы: Тәуекел хан қазақ жерлерін біріктіру мақсатында қандай саясат жүргізді?</p>	<p>7.3.1.8 қазақ хандарының мемлекетті нығайтудағы рөлін айқындау; 7.3.2.2 Қазақ хандығының сыртқы саясатының нәтижелерін анықтау</p>
	<p>Есім хан билігі кезіндегі Қазақ хандығы бірлігінің нығаюы. Зерттеу сұрағы: Есім хан Қазақ хандығының біртұтастығын қалай сақтап қалды?</p>	<p>7.3.1.8 қазақ хандарының мемлекетті нығайтудағы рөлін айқындау; 7.3.2.2 Қазақ хандығының сыртқы саясатының нәтижелерін анықтау</p>
	<p>Жәңгір хан тұсындағы қазақ-жоңғар қарсылығы. Зерттеу сұрағы: Орбұлақ шайқасының әлемдік әскери өнер тарихындағы алатын орны қандай?</p>	<p>7.2.2.3 көшпенділердің әскери өнер жетістіктерін сипаттау; 7.3.2.4 Орбұлақ шайқасындағы қазақ жасағының әскери өнердегі шеберлігі мен ерлігін бағалау</p>
	<p>Тәуке хан тұсындағы қазақтардың қоғамдық-құқықтық жүйесі. Зерттеу сұрағы: Неліктен А.Левшин Тәуке ханды "Дала Ликургі" деп атады?</p>	<p>7.3.1.8 қазақ хандарының мемлекетті нығайтудағы рөлін айқындау; 7.3.2.2 Қазақ хандығының сыртқы саясатының нәтижелерін анықтау</p>
		<p>7.1.2.1 схема мен кестелер негізінде қазақ хандығындағы</p>

	Қазақ хандығының әлеуметтік құрылымы. Зерттеу сұрағы: Әлеуметтік топтар қазақ қоғамында қандай рөл атқарды?	әлеуметтік топтардың рөлін анықтау; 7.3.1.9 мемлекеттің қоғамдық-саяси өмірдегі сұлтан, би, батыр, жыраулардың қызметтерін сипаттау
Өлкетану	Бір мемлекет – біртағдыр (менің өлкемнің халықтары)	7.1.2.3 мұражайлар мен мұрағаттар материалдары негізінде туған өлкедегі әртүрлі ұлттардың тарихы мен дәстүрін сипаттау
2-тоқсан		
XVI - XVII ғасырлардағы экономика мен мәдениет	XVI-XVII ғасырлардағы қазақтардың рухани мәдениеті. Зерттеу сұрағы: XVI - XVII ғасырлардағы қазақтардың рухани мәдениетінде халық өмірі қалай көрініс табады?	7.2.2.1 халық фольклоры мен музыка өнері туындыларының тарихи дереккөзі ретінде құндылығын түсіну
	XVI-XVII ғасырлардағы қазақтардың материалдық мәдениеті. Зерттеу сұрағы: Неліктен киіз үй көшпелілердің материалдық мәдениетінің ең жоғарғы үлгісі деп саналады?	7.2.2.4 қолданбалы өнердің жетістіктерін, зергерлік ісінің даму ерекшелігін бағалау
	Қазақтардың дәстүрлі шаруашылығы. Зерттеу сұрағы: Көшпелілердің дәстүрлі шаруашылығының ерекшелігі неде?	7.4.1.2 отарлау саясатының қазақтардың дәстүрлі шаруашылығына тигізген әсерін, жаңа шаруашылық түрлерінің пайда болуын түсіндіру
Қазақ-жоңғар соғыстары	Жоңғар басқыншылығына қарсы Отан соғысының басталуы. Зерттеу сұрағы: Не себепті "Елім-ай" бүкілхалықтық әнге айналды?	7.1.1.1 жоңғар шапқыншылығы кезіндегі демографиялық өзгерістерді және миграциялық процестерді түсіндіру; 7.2.2.1 халық фольклоры мен музыка өнері туындыларының тарихи дереккөзі ретінде құндылығын түсіндіру; 7.3.1.2 қазақ хандығының ішкі саясат жандайын түсіндіру; 7.4.1.1 шапқыншылығының қазақ халқының шаруашылығына тигізген зардаптарын, экономикалық, шаруашылық құлдырау себептерін анықтау
	Біртұтас халық жасағының ұйымдастырылуы. Зерттеу сұрағы: Неліктен Ордабасы ел бірлігінің нышаны болды?	7.3.1.2 Қазақ хандығының ішкі саясат жандайын түсіндіру; 7.3.1.1 оқиғалардың өзара байланысын табу арқылы Түркі қағанатының құрылуының тарихи маңызын анықтау

	Қазақ-жоңғар шайқастары. Зерттеу сұрағы: Неліктен Аңырақай шайқасы қазақ-жоңғар соғысындағы түбегейлі бетбұрыс деп саналады?	7.3.2.1 жоңғар шапқыншылығына қарсы күресте танылған хандар мен батырлардың ролін түсіндіру
XVIII ғасырдағы Қазақ хандығы	XVIII ғасырдың басына дейінгі қазақ - орыс қарым-қатынастарының тарихы. Зерттеу сұрағы: Неліктен Ресей Қазақстанды Азияға шығудың "кілті мен қақпасы" деп санады?	7.3.1.2 Қазақ хандығының ішкі саясат жаңдайын түсіндіру; 7.3.2.2 Қазақ хандығының сыртқы саясатының нәтижелерін анықтау
	Қазақ хандығының Ресей империясына қосылуының басталауы. Зерттеу сұрағы: Әбілқайыр ханның Анна Иоанновна патшайымға жазған хатының себептері мен салдарлары қандай болды?	7.3.1.2 Қазақ хандығының ішкі саясат жаңдайын түсіндіру; 7.3.2.2 Қазақ хандығының сыртқы саясатының нәтижелерін анықтау
	Абылай ханның ішкі және сыртқы саясаты. Зерттеу сұрағы: Дербес Қазақ мемлекетін сақтап қалудағы Абылай ханның ролі қандай?	7.3.1.2 қазақ хандығының ішкі саясат жаңдайын түсіндіру; 7.3.2.3 Абылай ханның дипломатиялық шеберлігі мен саясатын, хандықты нығайтудағы даналығын, көрегендігін суреттеп айту
XVIII ғасырдағы Қазақстанның мәдениеті	XVIII ғасырдағы халық ауыз әдебиеті. Зерттеу сұрағы: XVIII ғасырда ақын-жыраулар шығармаларында тарихи оқиғалар қалай көрініс тапты?	7.2.2.1 халық фольклоры мен музыка өнері туындыларының тарихи дереккөзі ретінде құндылығын түсіну; 7.2.1.1 салт - дәстүрлер мен әдет-ғұрыптардың құндылықтары мен маңыздылығын анықтау
	XVIII ғасырдағы қазақтардың материалдық мәдениеті. Зерттеу сұрағы: Қазақтың ұлттық қолданбалы өнерінің бірегейлігі неде?	7.2.2.4 қолданбалы өнердің жетістіктерін, зергерлік ісінің даму ерекшелігін бағалау
Өлкетану	Туған өлке тарихының тірі куәгерлері. Саяхат маршруттары	7.4.1.3 туған өлкесінің дамуына үлес қосқан тұлғалардың іс-әрекетіне баға беру; 7.2.3.2 саяхат маршруттарын құру жолдарын ұсыну
3-тоқсан		
	XVIII ғасырдағы Қазақстандағы казак-әскери отаршылдығы. Зерттеу сұрағы: Қазақстанды отарлауды Ресей империясы қалай жүзеге асырды?	7.3.1.3 Ресей империясының отарлық саясатының себеп-салдарын анықтау, оң және теріс әсерін айқындау; 7.2.3.2 саяхат маршруттарын құру жолдарын ұсыну

Отарлау және ұлт-азаттық күрес	<p>Сырым Датұлы бастаған ұлт-азаттық қозғалыс. Зерттеу сұрағы: Сырым Датұлы Кіші жүз казактарының қандай құқықтарын қорғауды көздеді?</p>	<p>7.3.1.5 қазақ халқының отаршылдыққа қарсы ұлт-азаттық күресінің себеп-салдарын анықтау ; 7.3.1.6 ұлт-азаттық көтеріліс басшыларының рөліне баға беру</p>
	<p>1822-1824 жылдардағы патша реформалары. Зерттеу сұрағы: Неліктен ХХ ғасырдың 20-шы жылдарында Қазақстанда әкімшілік реформалар жүргізілді?</p>	<p>7.3.1.4 патша үкіметі реформалары нәтижесіндегі әкімшілік-аумақтық өзгерістерді түсіндіру; 7.1.2.2 дәстүрлі қазақ қоғамындағы өзгерістерді өткен тарихи кезеңдермен салыстыру арқылы анықтау</p>
	<p>1836-1838 жылдардағы Бөкей Ордасындағы казактардың көтерілісі. Зерттеу сұрағы: Исатай Тайманұлы мен Махамбет Өтемісұлын қандай ортақ идея біріктірді?</p>	<p>7.3.1.5 қазақ халқының отаршылдыққа қарсы ұлт-азаттық күресінің себеп-салдарын анықтау ; 7.3.1.6 ұлт-азаттық көтеріліс басшыларының рөліне баға беру</p>
	<p>Кенесары Қасымұлы бастаған ұлт-азаттық қозғалыс. Зерттеу сұрағы: Кенесары хан бастаған ұлт-азаттық күрес неліктен жалпы ұлттық сипатқа ие болды?</p>	<p>7.3.1.5 қазақ халқының отаршылдыққа қарсы ұлт-азаттық күресінің себеп-салдарын анықтау ; 7.3.1.6 ұлт-азаттық көтеріліс басшыларының рөліне баға беру</p>
Отарлау және ұлт-азаттық күрес	<p>XIX ғасырдың 40-60 жылдарындағы казактардың ортаазиялық хандықтармен қарым-қатынастары Зерттеу сұрағы: Неліктен Орта Азия хандықтарының Қазақстанның оңтүстік аймақтарына экспансиясы күшейді?</p>	<p>7.3.1.5 қазақ халқының отаршылдыққа қарсы ұлт-азаттық күресінің себеп-салдарын анықтау ; 7.3.1.6 ұлт-азаттық көтеріліс басшыларының рөліне баға беру</p>
	<p>Қазақстанның Ресей империясына қосылуының аяқталуы. Зерттеу сұрағы: Қазақстанның оңтүстік аймақтарының Ресей империясына қосылуының ерекшеліктері қандай?</p>	<p>7.3.1.2 қазақ хандығының ішкі саясат жандайын түсіндіру; 7.3.2.2 Қазақ хандығының сыртқы саясатының нәтижелерін анықтау</p>
	<p>XIX ғасырдың екінші жартысындағы Қазақстандағы әкімшілік-аумақтық реформалар. Зерттеу сұрағы: Патша өкіметі тарапынан "бөліп ал да, билей бер" ұстанымы қалай жүзеге асты?</p>	<p>7.3.1.3 Ресей империясының отарлық саясатының себеп-салдарын анықтау, оң және теріс әсерін айқындау; 7.3.1.4 патша үкіметі реформалары нәтижесіндегі әкімшілік-аумақтық өзгерістерді түсіндіру; 7.1.2.2 қазақ қоғамындағы өзгерістерді өткен тарихи</p>

		кезеңдермен салыстыру арқылы анықтау
Қазақстан Ресей империясының құрамында	Қазақтардың 1860-1870 жылдардағы азаттық күресі. Зерттеу сұрағы: XIX ғасырдың 60-70 жылдарындағы ұлт-азаттық көтерілістердегі халық талаптарының сабақтастығы неден көрінді?	7.3.1.5 қазақ халқының отаршылдыққа қарсы ұлт-азаттық күресінің себеп-салдарын анықтау
	Қазақстандағы жаппай отаршылдық қоныс аудару саясаты. Зерттеу сұрағы: Патша өкіметінің қоныстандыру саясаты қазақ қоғамының өмірін қалай өзгертті?	7.4.1.2 отарлау саясатының қазақтардың дәстүрлі шаруашылығына тигізген әсерін, жаңа шаруашылық түрлерінің пайда болуын түсіндіру; 7.1.1.3 Ресей империясының қоныстандыру саясатының себептері мен салдарын айту; 7.1.1.2 "демография", "көші-қон", ұғымдарын түсіндіру, демографиялық өзгерістердің себептерін түсіну, көші-қон процесінің тәуелділігін түсіну; 7.1.2.2 дәстүрлі қазақ қоғамындағы өзгерістерді өткен тарихи кезеңдермен салыстыру арқылы анықтау
Өлкетану	Немқұрайлы емес жүректер	7.4.1.3 туған өлкесінің дамуына үлес қосқан тұлғалардың іс-әрекетіне баға беру
4-тоқсан		
Қазақстан Ресей империясының құрамында	Қазақстанда капиталистік қатынастардың дамуы. Зерттеу сұрағы: Қазақстанның өнеркәсіптік дамуы қалай басталды?	7.4.2.1 капиталистік қатынастардың Қазақстан экономикасына ықпалын анықтау
	Жәрмеңке саудасының дамуы. Зерттеу сұрағы: Қазақстанда неліктен жәрмеңке саудасы дамыды?	7.4.2.2 сауда қатынастарына жәрмеңкелердің, тауар-ақшалай алмасудың әкелген өзгерістерін анықтау
	XIX ғасырдың екінші жартысындағы қазақ қоғамы. Зерттеу сұрағы: “Зар заман” өкілдерінің қоғамдық-саяси көзқарастары қандай факторлардың әсерінен қалыптасты?	7.2.1.2 отаршылдық саясаттың ұлттық құндылықтарға кері әсерін түсіндіру; 7.1.2.2 дәстүрлі қазақ қоғамындағы өзгерістерді өткен тарихи кезеңдермен салыстыру арқылы анықтау
Өлкетану	Туған өлке шежіресі	7.4.1.4 туған өлкенің маңызды даму кезеңдерін анықтау; 7.2.2.5 мұражай материалдарының негізінде өлкенің тарихи оқиғалар хроникасын суреттеп беру

4) 8-сынып:

4-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
XIX ғасыр -XX ғасырдың басындағы Қазақстанның мәдениеті	<p>XIX ғасырдағы мәдениеттің дамуы.</p> <p>Зерттеу сұрағы: Неге XIX ғасыр қазақ халқының дәстүрлі музыка өнерінің гүлденген дәуірі деп саналады</p>	<p>8.2.1.1 салт - дәстүрлер мен әдет-ғұрыптардың құндылықтары мен маңыздылығын анықтау, түрлі діни сенімдер арасындағы өзара сыйластықтың қалыптаса бастауын түсіндіру;</p> <p>8.2.1.2 мемлекеттің діни саясатының мақсаты мен салдарын анықтау;</p> <p>8.2.2.1 халық фольклоры мен музыка өнері туындыларының тарихи дереккөзі ретінде құндылығын бағалау;</p> <p>8.2.2.5 ұлттық музыкалық аспаптардың қолдану ерекшеліктерін сипаттау</p>
	<p>XIX ғасырдағы білім беру мен ағарту ісі.</p> <p>Зерттеу сұрағы: XIX ғасырда Қазақстанда оқу-ағартушылық мекемелер қандай түрде дамыды?</p>	<p>8.2.3.3 XIX ғ. екінші жартысындағы білім беру мен ағарту ісінің даму ерекшеліктерін түсіндіру</p>
	<p>Шоқан Уәлиханов – алғашқы қазақ ғалымы.</p> <p>Зерттеу сұрағы: Неге С.Мұқанов Шоқан Уәлихановқа арналған шығармасын "Аққан жұлдыз" деп атады?</p>	<p>8.2.3.1 Ш.Уәлихановтың ғылыми зерттеулерінің тарихи құндылығын анықтау</p>
	<p>Ы. Алтынсарин – жаңашыл - педагог.</p> <p>Зерттеу сұрағы: Ыбырай Алтынсариннің халық ағарту саласындағы жаңашылдығы неден байқалады?</p>	<p>8.2.3.5 Ы.Алтынсариннің ағарту саласына, қыздарға арналған мектеп-интернатын құруға қосқан үлесін айту</p>
	<p>Абай Құнанбаев – ұлы ойшыл.</p> <p>Зерттеу сұрағы: Неліктен Абай Құнанбайұлын "Хәкім Абай" деп атады?</p>	<p>8.2.2.3 А.Құнанбаевтың ақын, ойшыл, қоғам қайраткері, жазбаша қазақ әдебиетінің негізін қалаушы ретіндегі рөлін айқындау</p>
	<p>XIX ғасырдың соңы – XX ғасырдың басындағы Қазақтардың ауызша тарихи дәстүрлерінің дамуы.</p> <p>Зерттеу сұрағы: Ш.Құдайбердіұлы, М.Көпейұлы, Қ.Халид</p>	<p>8.2.3.7 Шәкәрім Құдайбердіұлы, Мәшһүр Жүсіп Көпейұлы, Қ.Халид еңбектерінің тарихи дерек ретіндегі маңызын айқындау;</p> <p>8.3.2.1 соғыс қимылдарының қаһармандарын атау және</p>

	еңбектерінің тарихи құндылығы неде?	олардың елді қорғау ісіндегі рөлін , патриоттық санаға ықпалын анықтау
Өлкетану	Менің мектебімнің тарихы	8.2.2.8 түрлі деректер негізінде өз мектебінің тарихын суреттеп беру
2-тоқсан		
XX ғасырдың басындағы Қазақстан	Қазақстанның XX ғасырдың басындағы әлеуметтік-экономикалық жағдайы. Зерттеу сұрағы: Не себепті А.Байтұрсынов: "Қазақ ұлтының өмір сүруінің өзі проблемаға айналды", - деп санады?	8.3.1.1 қазақ зиялыларының Ресей империясының мемлекеттік Думасындағы қызметін түсіндіру; 8.3.1.2 XX ғасырдың басындағы Қазақстандағы қоғамдық-саяси процесті түсіндіру, ұлттық сананың өсуі
	Қазақстандағы 1916 жылғы ұлт-азаттық қозғалыс. Зерттеу сұрағы: 1916 жылғы ұлт-азаттық көтеріліс неліктен бүкілхалықтық сипат алды?	8.3.1.2 XX ғасырдың басындағы Қазақстандағы қоғамдық-саяси процесті түсіндіру, ұлттық сананың өсуі; 8.3.1.3 1916 жылғы ұлт-азаттық көтерілістің тарихи маңызын анықтау және тұлғалардың рөліне баға беру; 8.3.1.4 Ресей империясының отарлық саясатының себеп-салдарын анықтау
	1917 жылғы ақпан буржуазиялық-демократиялық революциясы және оның Қазақстанға әсері. Зерттеу сұрағы: Қазақстанда 1917 жылы саяси белсенділіктің артуы қандай оқиғалардан көрініс тапты?	8.3.1.2 XX ғасырдың басындағы Қазақстандағы қоғамдық-саяси процесті түсіндіру, ұлттық сананың өсуі
	"Алаш" қозғалысы және қазақ ұлттық идеясы. Зерттеу сұрағы: Неліктен "Алаш" партиясы халық қолдауына ие болды?	8.1.2.1 көрнекті қайраткерлердің өмірі мен қызметінің мысалында қазақ зиялыларының рөлі мен қызметін түсіндіру; 8.3.1.5 "Алаш" партиясының ұлттық мемлекеттілікті жаңғырту саясатын талдау; 8.2.3.2 ұлттық баспасөздің қоғамдық-саяси сананы оятудағы рөлін түсіндіру
	XX ғасырдың басындағы қазақ зиялыларының көрнекті өкілдері. Зерттеу сұрағы: Қазақ зиялылары ұлттық мүдделерді қалайша қорғады?	8.1.2.1 көрнекті қайраткерлердің өмірі мен қызметінің мысалында қазақ зиялыларының рөлі мен қызметін түсіндіру; 8.2.2.2 қазақ зиялыларының туындылар мұрасын түсіндіру, оның қоғамдық санаға ықпалын бағалау;

		8.3.1.6 Ә.Бөкейханның саяси көшбасшылық қызметіне баға беру
3-тоқсан		
Қазақстанда кеңестік биліктің орнығуы	Қазақстан азаматтық қарсыластық жылдарында (1917-1920 жылдар). Зерттеу сұрағы: Қазан революциясының ұрандары халық арасында қандай үміт тудырды?	8.3.1.2 XX ғасырдың басындағы Қазақстандағы қоғамдық-саяси процесті түсіндіру, ұлттық сананың өсуі
	Қазақстандағы ұлттық автономиялар. Зерттеу сұрағы: Алаш Орда үкіметі мен Түркістан (Қоқан) автономиясының идеялары неліктен жүзеге аспады?	8.3.1.6 Ә.Бөкейханның саяси көшбасшылық қызметіне баға беру; 8.1.2.1 көрнекті қайраткерлердің өмірі мен қызметінің мысалында қазақ зиялыларының рөлі мен қызметін түсіндіру
	Қырғыз (Қазақ) АКСР-нің құрылуы. Зерттеу сұрағы: Қазақ Автономиялық Кеңестік Республикасы құрылуының тарихи маңызы неде?	8.3.1.6 Ә.Бөкейханның саяси көшбасшылық қызметіне баға беру; 8.1.2.1 көрнекті қайраткерлердің өмірі мен қызметінің мысалында қазақ зиялыларының рөлі мен қызметін түсіндіру
	Әскери коммунизм саясатынан ЖЭС-қа көшу. Зерттеу сұрағы: Қазақстан үшін жаңа экономикалық саясаттың артықшылықтары қандай болды?	8.3.1.8 XX ғасырдың 20–30 - жылдардағы әміршіл-әкімшіл жүйе саясатының салдарын түсіндіру; 8.4.1.1 деректер мен дәйектерді салыстыру арқылы жаңа экономикалық саясаттың нәтижесінде орын алған өзгерістерді түсіндіру
Қазақстан тоталитарлық жүйе кезеңінде	Қазақстандағы 1920-1930 жылдардағы индустрияландыру. Зерттеу сұрағы: Қазақстандағы индустрияландырудың карама-қайшылығы неде?	8.4.2.1 Қазақстандағы индустрияландырудың жетістіктері мен кемшіліктерін анықтау
	Қазақстандағы ұжымдастыру. Зерттеу сұрағы: Неліктен ұжымдастыру саясаты "ұлы нәубетке" әкеліп соқтырды?	8.4.1.2 күштеп ұжымдастыру саясатының ауыл шаруашылығына тигізген зардаптарын түсіндіру; 8.1.1.1 демографиялық өзгерістердің себептері мен салдарын анықтау;
	1920-1930 жылдардағы саяси репрессиялар.	8.3.1.8 XX ғасырдың 20-30 - жылдардағы әміршіл-әкімшіл

	Зерттеу сұрағы: Сталиндік режим не себепті зиялыларға "халық жауы" деген айып такты?	жүйе саясатының салдарын түсіндіру; 8.1.2.1 көрнекті қайраткерлердің өмірі мен қызметінің мысалында қазақ зиялыларының рөлі мен қызметін түсіндіру
4 -тоқсан		
Кеңестік Қазақстанның мәдениеті: білім мен ғылым	Ахмет Байтұрсынов – "ұлт ұстазы". Зерттеу сұрағы: Ахмет Байтұрсыновтың ғылыми мұрасы қандай?	8.2.2.4 А.Байтұрсыновты қазақ тіл білімінің негізін салушы, қоғам қайраткері ретінде бағалау
	XX ғ. 20-30 жылдарындағы білім беру жүйесі мен ғылым. Зерттеу сұрағы: Білім мен ғылым саласының қандай жетістіктері мен кемшіліктері болды?	8.2.3.4 кеңес дәуіріндегі қазақ тілінің ахуалын анықтау; 8.2.3.6 XX ғ. бірінші жартысындағы білім мен ғылым саласындағы өзгерістерді түсіндіру
	Қ.Сәтбаев – жан-жақты ғалым. Зерттеу сұрағы: Қаныш Сәтбаевтың феномені неде?	8.2.3.8 Қ.Сәтбаевтың Қазақстан өнеркәсібі мен ғылымын дамытудағы рөліне баға беру
Кеңестік Қазақстанның мәдениеті: әдебиет пен өнер	XX ғасырдың 20-30 жылдарындағы қазақ әдебиетінің дамуы. Зерттеу сұрағы: Қазақ әдебиетінде социалистік реализм қалай көрініс тапты?	8.2.2.2 қазақ зиялыларының туындылар мұрасын түсіндіру, оның қоғамдық санаға ықпалын бағалау
	XX ғасырдың 20-30 жылдарындағы қазақ өнерінің дамуы. Зерттеу сұрағы: Қазақ өнерінің жаңа белеске көтерілуі неден байқалды?	8.2.2.7 Ә. Қашаубаев пен Қажымұқан Мұңайтпас ұлының қазақ халқын әлемге танытудағы рөліне баға беру; 8.2.2.2 қазақ зиялыларының туындылар мұрасын түсіндіру, оның қоғамдық санаға ықпалын бағалау; 8.2.2.6 өнердегі және әдебиеттегі өзгерістерді анықтау; 8.2.3.9 туған өлкенің тарихын меңгеруде өлкетанудың мәнін айқындау
Қайталау		

5) 9-сынып:

5-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
	Қазақстандықтардың Ұлы Отан соғысы шайқастарына қатысуы.	9.3.2.1 қазақстандықтардың Екінші дүниежүзілік соғысының жеңісіне қосқан үлесін бағалау;

Қазақстан Ұлы Отан соғысы жылдарында	Зерттеу сұрағы: Қандай қазақстандық Ұлы Отан соғысының батырлары халық есінде сақталды?	9.3.2.3 Б.Момышұлының батырлық, тұлғалық қасиетін айқындау
	Қазақстан – майдан арсеналы. Зерттеу сұрағы: "Бәрі майдан үшін, бәрі Жеңіс үшін!" ұраны қалай жүзеге асты?	9.4.2.2 Қазақстан экономикасының соғыс жағдайына бейімделгендігін, майдан мен тылдың бірлігі болуын дәлелдеу; 9.1.2.1 соғыс жылдарындағы халықтың әлеуметтік жағдайын, Ұлы Отан соғыс кезінде Қазақстанға қоңыс аударған халықтар арасындағы достықтың нығаюын анықтау
	Ұлы Отан соғысы жылдарындағы Қазақ КСР мәдениеті. Зерттеу сұрағы: Соғыс жылдарындағы Қазақстанның мәдени жетістіктері қандай болды?	9.2.2.7 соғыс жылдарындағы өнер мен әдебиеттің халық рухын көтерудегі мәнін түсіндіру
	Қазақстанға КСРО халықтарының депортациясы. Зерттеу сұрағы: Қазақстан қалайша депортацияланған халықтардың өлкесіне айналды?	9.1.1.1 демографиялық өзгерістердің себептері мен салдарын анықтау; 9.1.1.3 мәтіндегі себеп-салдар байланысын белгілеу, демографиялық өзгерістер туралы қорытындыны дәлелдеу
2-тоқсан		
Қазақстан соғыстан кейінгі жылдарда (1946-1953 жылдар)	Соғыстан кейінгі Қазақ КСР-нің әлеуметтік-экономикалық дамуы. Зерттеу сұрағы: Соғыстан кейін қазақстандықтардың өмірі қалай өзгерді?	9.1.1.2 себеп-салдар байланысын талдау негізінде демографиялық өзгерістер туралы дәлелді қорытынды жасау; 9.1.1.4 демография" ұғымын түсіндіру; 9.4.1.1 Кеңес үкіметі кезіндегі ауыл шаруашылығында орын алған өзгерістерді түсіну; 9.4.2.1 Қазақстандағы индустрияландырудың жетістіктері мен кемшіліктерін түсіндіру
	Қазақстандағы әскери-өнеркәсіп кешені. Зерттеу сұрағы: Неліктен Қазақстан ядролық сынақтар алаңына айналды?	9.3.1.1 қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктерін түсіндіру және оқиғаларға өзіндік; 9.3.2.2 XX ғасырдың екінші жартысындағы әскери-өнеркәсіп кешендері-нің Қазақстанға тигізген зардаптарын түсіндіру
	Сталиндік идеологияның Қазақстандағы қоғамдық-саяси өмірге әсері.	9.2.3.1 Е.Бекмахановтың Қазақстан тарихы ғылымына қосқан үлесін түсіндіру;

	Зерттеу сұрағы: Неліктен тарихшы Е. Бекмаханов 25 жылға бас бостандығынан айырылды?	9.3.1.1 қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктерін түсіндіру және оқиғаларға өзіндік баға беру
Қазақстан "жылымық" кезеңінде (1954-1964 жылдар)	"Жылымық" кезеңіндегі Қазақстанның қоғамдық-саяси дамуы. Зерттеу сұрағы: "Жылымық кезеңі" қоғамға қандай өзгеріс әкелді?	9.3.1.1 қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктерін түсіндіру және оқиғаларға өзіндік баға беру
	Тың игеру жылдарындағы Қазақстан. Зерттеу сұрағы: Тың және тыңайған жерлерді игеру саясаты Қазақстанға қалай әсер етті?	9.1.1.2 себеп-салдар байланысын талдау негізінде демографиялық өзгерістер туралы дәлелді қорытынды жасау; 9.4.1.1 Кеңес үкіметі кезіндегі ауыл шаруашылығында орын алған өзгерістерді түсіну; 9.1.2.2 мемлекеттің әлеуметтік дамуындағы тың жерлерді игеру кезеңінде халықтың қоңыс аударуының рөлін түсіндіру
	Қазақ КСР экономикасының шикізатқа бағытталуы. Зерттеу сұрағы: Қазақстанның табиғи ресурстарын игеруде ұлттық мүдде қаншалықты ескерілді?	9.3.2.2 XX ғасырдың екінші жартысындағы әскери-өнеркәсіп кешендерінің Қазақстанға тигізген зардаптарын түсіндіру; 9.3.1.1 қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктерін түсіндіру және оқиғаларға өзіндік баға беру
3-тоқсан		
Қазақстан "тоқырау" кезеңінде (1965-1985 жылдар)	1965-1985 жылдардағы Қазақстанның әлеуметтік-экономикалық дамуы. Зерттеу сұрағы: Не себепті 1965-1985 жылдар "тоқырау" кезеңі деп аталды?	9.4.2.1 Қазақстандағы индустрияландырудың жетістіктері мен кемшіліктері; 9.2.3.3 елдің ғылыми әлеуетін дамытудағы ғалымдардың үлесін бағалау; 9.4.1.1 Кеңес үкіметі кезіндегі ауыл шаруашылығында орын алған өзгерістерді түсіну
	XX ғ. 60-80 жылдарындағы Қазақстанның қоғамдық-саяси дамуындағы қарама-қайшылықтар. Зерттеу сұрағы: XX ғасырдың екінші жартысында ұлттық мүдделерді қорғау қалай жүзеге асырылды?	9.3.1.1 қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктерін түсіндіру және оқиғаларға өзіндік баға беру; 9.3.1.3 1916 жылғы ұлт-азаттық көтерілістің тарихи маңызын анықтау және тұлғалардың рөліне баға беру; 9.3.1.2 қоғамдық-саяси қайраткерлердің ұлттық мүддені қорғаудағы рөліне баға беру
	"Тоқырау" жылдарындағы демографиялық процестер.	9.1.1.2 себеп-салдар байланысын талдау негізінде демографиялық өзгерістер туралы дәлелді қорытынды жасау;

	Зерттеу сұрағы: Қазақстандағы урбандалу процесіне қандай факторлар әсер етті?	9.2.3.5 қазақстандық патриотизмді қалыптастыру үшін туризмінің рөлі мен мәнін анықтау
Кеңестік Қазақстанның мәдениеті (1946-1985 жылдар)	XX ғасырдың екінші жартысындағы білім беру жүйесінің дамуы. Зерттеу сұрағы: Кеңестік білім беру саласындағы реформалар қандай мақсат көздеді?	9.2.3.2 елде болған өзгерістерді ескере отырып, білім мен ғылым саласындағы мемлекеттік саясатты түсіндіру; 9.2.2.3 жас қазақ ақындар мен жазушылардың жастардың ұлттық санасын қалыптастыруға ықпалын суреттеп беру
	XX ғасырдың 40-80 жылдарындағы қазақстандық ғалымдардың ғылымды дамытудағы жетістіктері. Зерттеу сұрағы: XX ғасырдың екінші жартысында ғылымның қай салалары көбірек дамыды?	9.2.3.2 елде болған өзгерістерді ескере отырып, білім мен ғылым саласындағы мемлекеттік саясатты түсіндіру; 9.2.3.4 мемлекеттің дамуы үшін ғылым мен білім беру деңгейін көтеру қажеттілігін түсіну; 9.2.1.1 заманауи дүниетанымды қалыптастыру және дінді дамыту бойынша мемлекеттің саясатын анықтау
	XX ғасырдың 40-80 жылдарындағы әдебиет пен өнердің дамуы. Зерттеу сұрағы: Кеңестік идеология қазақ мәдениетінің дамуына қалай әсер етті?	9.2.2.1 кеңестік әдебиет пен өнер туындыларында қоғамдық өмірдің бейнеленуін анықтау; 9.2.2.2 М.Әуезов шығармаларының отандық және әлем әдебиетіндегі мәнін бағалау; 9.2.2.6 қайта құру кезеңіндегі өнер мен әдебиеттің өскелең ұрпақтың дүниетанымын қалыптастыруға ықпалын түсіндіру
4-тоқсан		
Қазақстан қайта құру кезеңінде (1986-1991 жылдар)	Қазақстан "Қайта құрудың" бастапқы кезеңінде. Зерттеу сұрағы: КСРО-ның ыдырауы: заңдылық па әлде кездейсоқтық па?	9.3.1.1 қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктерін түсіндіру және оқиғаларға өзіндік баға беру; 9.4.1.2 Кеңес үкіметі кезінде орын алған әлеуметтік-экономикалық мәселелерді түсіндіру
	Қазақстандағы 1986 жылғы Желтоқсан оқиғалары. Зерттеу сұрағы: 1986 жылғы Желтоқсан оқиғаларының сипаты қандай болды?	9.3.1.4 1986 жылғы Желтоқсан оқиғасының тарихи маңыздылығын түсіндіру; 9.3.1.3 әміршіл-әкімшіл саясатқа қарсы халық наразылықтарын салыстырып
	"Қайта құру" жылдарындағы Қазақстандағы демократиялық процестер.	9.3.1.1 қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктерін түсіндіру және оқиғаларға өзіндік баға беру; 9.3.2.4 диаспора өкілдерінің әлем қоғамдастығының Қазақстанға

	Зерттеу сұрағы: Демократиялық процестер қоғамдық сананы қалай өзгертті?	жағымды қатынасын қалыптастырудағы рөлін түсіндіру
Қайталау		

6) 10- сынып:
6-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
Қазақстан мемлекеттілігінің қайта жаңғыруы (1991 – 1996 жылдар)	Қазақстан Республикасы тәуелсіздігінің жариялануы. Зерттеу сұрағы: "Қазақстан Республикасының тәуелсіздік туралы" Конституциялық Заңының тарихи маңызы қандай?	10.3.1.2 Қазақстанның тәуелсіздік жолын дағы алғашқы қадамдарын анық тап, қорытындылау; 10.3.1.3 өткен оқиғалармен сабақтастықты орнатып, тәуелсіз Қазақстанның жариялануының тарихи маңызын түсіндіру
	Н.Ә.Назарбаев - Қазақстан Республикасының Тұңғыш Президенті. Зерттеу сұрағы: Саяси көшбасшының мемлекет тарихының бетбұрысты кезеңдеріндегі рөлі қандай болды?	10.3.1.6 тәуелсіз мемлекеттің қалыптасуындағы Елбасы Н. Назарбаевтың рөлін білу және түсіну
	Тәуелсіздіктің алғашқы жылдарындағы мемлекеттілікті қалыптастырудағы іс-шаралар. Зерттеу сұрағы: 1995 жылғы жаңа Конституцияны қабылдаудың тарихи маңызы неде?	10.3.1.4 Тәуелсіз Қазақстанның қоғамдық-саяси дамуын талдау; 10.3.1. Қазақстанның тәуелсіздік жолын дағы алғашқы қадамдарын анық тап, қорытындылау; 10.3.1.1 Қазақстан Республикасы Конституциясын мемлекеттің тұрақты даму кепілі ретінде бағалау
	Қазақстан – халықаралық құқық субъектісі. Зерттеу сұрағы: Қазақстанның халықаралық қауымдастыққа кірігуі қалай жүзеге асты?	10.3.2.1 Қазақстан Республикасының халықаралық сахнадағы танылуына баға беру; 10.3.2.2 Қазақстанның аймақтық және халықаралық ұйымдарымен байланыстарын түсіну
2-тоқсан		
	Тәуелсіздіктің алғашқы жылдарындағы экономикалық даму. Зерттеу сұрағы: Неліктен нарықтық экономикаға көшу барысында қиыншылықтар орын алды?	10.4.1.3 Қазақстан Республикасындағы жекешелендіру процесінің экономикаға ықпалын білу және түсіну; 10.4.2.1 нарықтық экономиканың өндірістік қатынастарға әсерін түсіндіру; 10.4.2.2 Қазақстанның әлемдік экономикаға кірігуін талдау

<p>Қазақстан мемлекеттілігінің қайта жаңғыруы (1991 – 1996 жылдар)</p>	<p>Тәуелсіздіктің алғашқы жылдарындағы әлеуметтік-демографиялық процестер. Зерттеу сұрағы: Қазақстандағы әлеуметтік-демографиялық процестердің ерекшеліктері неде?</p>	<p>10.1.1.3 Қазақстанның даму стратегиясын дағы демографиялық саясаттың бағыттарын түсіндіру; 10.1.1.2 өткен тарихи кезеңдермен сабақтастықты орнату арқылы қазіргі кезеңдегі демографиялық процестерге баға беру; 10.1.2.1 қазіргі кездегі Қазақстан халқының әлеуметтік жағдайын статистикалық мәліметтер: кесте, диаграмма негізінде түсіндіру; 10.3.2.3 қазақ диаспораларының тарихи Отанымен байланы-сының маңыздылығын</p>
<p>3-тоқсан</p>		
<p>Тәуелсіз Қазақстанның дамуы (1997 жылдан бастап қазіргі заманға дейін)</p>	<p>Қазақстан - 2030" Стратегиясы – мемлекет дамуындағы жаңа кезең. Зерттеу сұрағы: "Қазақстан - 2030" Стратегиясын қабылдау қажеттілігі неден туындады?</p>	<p>10.3.1.5 ұзақмерзімді мемлекеттік стратегияларды білу; 10.1.1.1 Қазақстанның даму стратегиясындағы демографиялық саясаттың негізгі бағыттарын белгілеу</p>
<p>Қазақстанның 1997 жылдан бастап экономикалық дамуы. Зерттеу сұрағы: Қазақстан Республикасының XXI ғасырдағы экономикалық дамуының негізгі бағыттары қандай?</p>	<p>10.4.2.1 нарықтық экономиканың өндірістік қатынастарға әсерін түсіндіру; 10.4.1.4 аграрлық секторды модернизациялау бағыттарын түсіну; 10.4.2.3 сыртқы сауданың экономикаға әсерін түсіндіру</p>	
<p>Қазақстанның 1997 жылдан бастап әлеуметтік дамуы. Зерттеу сұрағы: Қазақстан халқының әлеуметтік жағдайы қалай өзгерді?</p>	<p>10.1.2.1 қазіргі кездегі Қазақстан халқының әлеуметтік жағдайын статистикалық мәліметтер: кесте, диаграмма негізінде түсіндіру</p>	
<p>Халықаралық қатынастар жүйесіндегі Қазақстан. Зерттеу сұрағы: Қазақстанның жаңа әлемдегі орны қандай?</p>	<p>10.3.2.2 Қазақстанның аймақтық және халықаралық ұйым дарымен байланыстарын түсіну; 10.3.2.1 Қазақстан Республика-сының халықаралық сахнадағы танылуына баға беру</p>	
<p>Астана – Тәуелсіз Қазақстанның астанасы. Зерттеу сұрағы: Астананы көшіру неліктен ұтымды стратегиялық шешім болып табылды?</p>	<p>10.3.1.7 Астананы жаңа Қазақстанның өркендеуінің нышаны ретінде айқындау</p>	
<p>"Қазақстан – 2050" стратегиялары. Зерттеу сұрағы: "Қазақстан – 2050" Стратегиясы қандай жаңа саяси бағытты белгіледі?</p>	<p>10.3.1.8 ұзақмерзімді мемлекеттік стратегияларды білу</p>	

	<p>Қазіргі кездегі Қазақстанның дамуындағы басым бағыттары. Зерттеу сұрағы: "5 институционалды реформаларды жүзеге асырудағы 100 нақты кадам" ұлт жоспары неліктен қабылданды?</p>	<p>10.3.1.8 ұзақмерзімді мемлекеттік стратегияларды білу</p>
4-тоқсан		
<p>Қазіргі заманғы Қазақстан мәдениеті (1991 жылдан бүгінгі күнге дейін)</p>	<p>Тәуелсіздік жылдарындағы білім мен ғылымның дамуы. Зерттеу сұрағы: Жаһандану жағдайындағы қазақстандық білім мен ғылымның даму тенденциялары қандай?</p>	<p>10.2.3.1 білім мен ғылым саласындағы мемлекеттік саясатқа баға беру</p>
	<p>Тәуелсіз Қазақстан мәдениеттің дамуы. Зерттеу сұрағы: Жаһандану дәуіріндегі ұлттық мәдениетті дамыту мен сақтау жолдары қандай?</p>	<p>10.2.2.1 қазіргі кездегі өнер мен әдебиеттің даму тенденцияларын анықтау; 10.2.2.2 ұлттық құндылықтарды жаңғыртуға бағытталған мемлекеттік бағдарламалардың қажеттілігін негіздеу ("Мәдени мұра", "Мәңгілік ел: қоғамдық сананы модернизациялау" бағдарламалары)</p>
	<p>Діннің қазіргі Қазақстан қоғамындағы рөлі. Зерттеу сұрағы: Қазақстан қоғамында зайырлы мемлекет және діни сенім бостандығы ұстанымдары қалай үйлесім табууда?</p>	<p>10.2.1.1 дәстүрлі және деструктивті діни ағымдар мен ұйымдардың іс-әрекетін түсіндіру; 10.2.1.2 Қазақстан халқы Ассамблеясының дінаралық, этносаралық келісім мен ішкі тұрақтылықты нығайтудағы ықпалын түсіндіру</p>
	<p>"Мәңгілік Ел" ұлттық идеясы. Зерттеу сұрағы: "Мәңгілік Ел": идеясының біріктірушілік рөлі неде?</p>	<p>10.2.1.3 "Мәңгілік Ел" жалпыұлттық идеясының маңыздылығын түсіндіру; 10.2.1.2 Қазақстан халқы Ассамблеясының дінаралық, этносаралық келісім мен ішкі тұрақтылықты нығайтудағы ықпалын түсіндіру</p>
Қайталау		

Қазақстан Республикасының
Білім және ғылым министрі
2022 жылғы 1 сәуірдегі
№123 бұйрығына
71-қосымша
Қазақстан Республикасы білім
және ғылым Министрінің
2013 жылғы 3 сәуірдегі
№ 115 бұйрығына
708-қосымша

Психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10 сыныптары үшін "Дүниежүзі тарихы" пәнінен жаңартылған мазмұндағы Үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Негізгі орта білім беру деңгейінің психикалық дамуы тежелген 5-10 сынып оқушыларына арналған "Қазақстан тарихы" пәнінен жаңартылған мазмұндағы Үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі – Бағдарлама) Қазақстан Республикасының "Білім туралы" Заңының 5-бап б)-тармақшасына сәйкес әзірленген.

2. Бағдарлама мақсаты - білім алушылардың бойында тарихи сана, толеранттылық, өз елі және басқа елдердің тарихы мен мәдениетіне құрмет қалыптастыру, ғасырлар бойы қалыптасқан жалпы адамзаттық құндылықтарды дарыту және зерттеушілік, ойлау, коммуникативті дағдыларды дамыту.

3. Бағдарлама міндеттері:

1) адамзат өркениетінің ежелгі заманнан бастап бүгінгі күнге дейінгі әлеуметтік, мәдени, саяси, экономикалық дамуының негізгі кезеңдері және түрлі халықтардың тарихи даму жолының ерекшеліктері туралы білімдерді қалыптастыру;

2) әлемнің тарихи дамуы барысында қалыптасқан жалпы адами құндылықтар жүйесі туралы білімдерді қалыптастыру;

3) тарихи оқиғаларды, құбылыстар мен процестерді және тарихи тұлғалардың қызметін дүниежүзі тарихына әсер ету контекстінде сыни талдау және баға беру дағдыларын қалыптастыру және дамыту;

4) тарихи деректерді талдау негізінде дәлелді пайымдау дағдыларын дамыту;

5) заманауи саяси, әлеуметтік-экономикалық және мәдени процестерде бағдарлану үшін тарихи білімдерді қолдана білу дағдыларын қалыптастыру;

6) коммуникативті дағдыларды қалыптастыру, соның ішінде, өз ойын ауызша және жазбаша түрде анық білдіру, командада жұмыс жасай білу, басылымдар мен электронды құралдармен бірге, түрлі деректерден алынған ақпараттарды қолдану;

7) өзін өзі адекватты бағалауға, жауапкершілікке, адалдыққа тәрбиелеу;

8) оптимистік дүниені сезінуге тәрбиелеу;

4. Түзету-дамытушылық міндеттер:

1) таным үдерістерін дамыту;

2) индуктивті және дидуктивті ойлау қабілеттерін дамыту;

3) оқушыларда айтылған пікірді қабылдауға, оның мазмұнын айтып жеткізуге және өзіндік пікір жасауға мүмкіндік беретін сөйлеу біліктілігінің жиынтығын қалыптастыру ;

4) оқушылардың тарихи сөздік қорын кеңейту;

5) коммуникация мен әлеуметтік мінез құлық дағдыларын дамыту;

6) бұдан бұрынғы дамудағы, білімді меңгерудегі олқылықтарды жою.

2-тарау. Оқу процесін ұйымдастырудағы педагогикалық тәсілдер

5. Оқу үдерісін ұйымдастыру кезінде психикалық дамуы тежелген оқушылардың ерекшелігі ескеріледі: ойлау икемділігінің жеткіліксіздігі, есте сақтау әлсіздігі, зейін тұрақсыздығы, есту арқылы және ауызша нұсқауды және көру-кеңістік ақпаратты қабылдау мен өңдеу қиындығы, жұмыс қабілетінің төмендігі.

6. "Дүниежүзі тарихы" пәнін меңгеруде оқушыларда келесі қиындықтар кездеседі:

1) өз пікірін айту, мысалдар келтіру, тарихи құбылыстардың негізгі мәнін түсіндіру барысында, картамен, кестемен, сызбамен, диаграммамен жұмыс істеу кезінде;

2) оқиғалардың логикалық реттілігін жеткізу кезінде;

3) тарихи оқиғаларды салыстыру, себеп-салдар байланысын орнату кезінде;

4) өз пікірін білдіруді қажет ететін сұрақтарға жауап беру кезінде, өмірден мысалдар келтіру және мәселені шешу жолдарын ұсыну кезінде;

5) тарихи терминдерді есте сақтау, оларды өз жауабында қолдану кезінде.

7. Оқу процесерін ұйымдастыру кезінде келесі тәсілдер қолданылады:

1) жүйелі тәсіл - жеке компоненттерді өзара байланыс және өзара әрекеттесу ыңғайында қарастыруға мүмкіндік береді;

2) құндылықты - бағдарлау тәсілі - оқу іс-әрекетін ұйымдастыруды және жүзеге асыруды, оның нәтижелерін алу мен қолдануды белгілі құндылықтар тұрғысынан қарастырады. Құндылыққа бағдарланған оқу үдерісі оқушыларда құндылықтар жүйесін мақсатты түрде қалыптастырады;

3) іс-әрекеттік тәсіл - тұлғаны дамытуға, әмбебап оқу әрекетін қалыптастыру негізінде жалпымәдени және тұлғалық даму үшін жағдай жасауға арналған. Бұл білім, біліктілік пен дағдыны үздік меңгеруді қамтамасыз етіп қана қоймай, тарихи ақпарат саласындағы құзыреттілігін де қалыптастырады.

8. Білімді саналы меңгеруге, ойлау операцияларын дамытуға ықпал ететін тапсырмалар:

1) материалды бір формадан басқаға ауыстырып жасау (сөздік формадан сызбаға, кестеге, контурлық картаны толтыру);

2) материалды қысқаша жеткізу, негізгі ойды айқындау;

3) ақпаратты топтарға бөлу;

4) қорытындыны түрлі формада ұсыну;

5) кестедегі, сызбадағы тарихи мәліметтерді салыстыру;

6) деректер мен салдар арасын жіктеу;

7) тұтасты бөліктерге ажырату және керісінше, элементтерді тұтас етіп жинақтау;

8) нысаналардың өзара байланысын анықтау;

9) іс-әрекеттерге жоспар құру.

9. Тарих сабағында ақпараттық-коммуникативтік технологияларды қолдану барысында оқу үдерісінің қарқыны, психологиялық механизмнің даму деңгейі (қиял, есте сақтау, зейін) жоғарылайды, ойлау үдерістері белсенді болады.

10. Оқу пәнін меңгеру нәтижелерін бағалау критериалды бағалау арқылы жүзеге асады.

11. Формативті және суммативті бағалауға арналған тапсырмаларды мұғалім білім алушылардың мүмкіндіктерін ескере отырып, құрастырады. Рұқсат етіледі:

1) грамматикалық және семантикалық ресімдеу бойынша тұжырымдарды қысқартуға;

2) көптізбекті нұсқауды, тапсырманы кезеңмен (қадаммен) орындауға мүмкіндік беретін, қысқа мағыналық бірліктерге бөлу арқылы жеңілдетуге;

3) қажет болғанда тапсырманың жазбаша нұсқаулығын мұғалім нақты мағыналық акцентпен дауыстап, баяу оқуына;

4) білім алуда ерекше қажеттілігі бар оқушылардың жеке ерекшелігін ескере отырып, тапсырма мәтінін бейімдеуге (ірі шрифт, бір тапсырманы басқасынан айқын шектеу);

5) қажет болған жағдайда сараланған көмекті ұсынуға: ынталандырушы (мақұлдау, эмоционалдық қолдау), ұйымдастырушылық (жұмысты орындауға назарын аударту, жұмылдыру, өзін-өзі тексеру қажеттілігін есіне салу), бағыттаушы (қайталау және тапсырма нұсқауын түсіндіру);

б) тапсырманы орындауға берілген уақытты ұлғайтуға.

3-тарау. "Дүниежүзі тарихы" пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

12. "Дүниежүзі тарихы" оқу пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

1) 5-сыныпта – аптасына 1 сағатты, оқу жылында 34 сағатты;

2) 6-сыныпта – аптасына 1 сағатты, оқу жылында 34 сағатты;

3) 7-сыныпта – аптасына 1 сағатты, оқу жылында 34 сағатты;

4) 8-сыныпта – аптасына 1 сағатты, оқу жылында 34 сағатты;

5) 9-сыныпта – аптасына 1 сағатты, оқу жылында 34 сағатты;

6) 10-сыныпта – аптасына 1 сағатты, оқу жылында 34 сағатты құрайды.

13. Бағдарлама мазмұны бөлімдер арқылы берілген. Бөлімдер сыныптар бойынша күтілетін нәтижелер түрінде оқу мақсаттарын қамтитын бөлімшелерден тұрады.

14. Бағдарламаның мазмұны 4 бөлімді қамтиды:

1) "Әлеуметтік қатынастардың дамуы" бөлімі;

2) "Мәдениеттің дамуы мен өзара әрекеттестігі" бөлімі;

3) "Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттестігі" бөлімі;

4) "Экономикалық қатынастардың дамуы" бөлімі.

15. "Әлеуметтік қатынастардың дамуы" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) әлеуметтік құрылымдар;

2) әлеуметтік өзара әрекеттестік.

16. "Мәдениеттің дамуы мен өзара әрекеттестігі" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) дін;
- 2) өнер;
- 3) философиялық жүйелер;
- 4) ғылым.

17. "Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттестігі" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) мемлекет: белгілері, құрылымы және басқару тәртібі;
- 2) империялар, соғыстар, көтерілістер және революциялар.

18. "Экономикалық қатынастардың дамуы" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) шаруашылық жүйелер: эволюция және өзара әрекеттестік;
- 2) экономикалық жүйелердің тарихи үлгілері.

19. 5-сыныпқа арналған "Дүниежүзі тарихы" пәнінің базалық мазмұны:

1) жинаушы-аңшылардан бастап егіншілер мен малшыларға дейін. Адамның пайда болуы туралы теориялар. Адамдардың алғашқы бірлестік формалары: адамдар тобыры, ру, қауым, тайпа және олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтары. Ежелгі адамдардың өмір салты. Иемденуші және өндіруші шаруашылық түрлері (жинаушылық, аңшылық, балық аулау, мал шаруашылығы, егіншілік, металл өңдеу, айырбас сауда). "Неолиттік төңкеріс" ұғымы. Ежелгі діни наным-сенімдер. Алғашқы қауымдық өнердің түсінігі және түрлері;

2) өзен алқаптарының өркениеттері. Алдыңғы Азия мен солтүстік-шығыс Африканың табиғи жағдайлары. Месопотамия тарихының ежелгі кезеңі: Шумер және Аккад мемлекеттері. Ежелгі өркениеттердің шаруашылық жүйесі мен өнері;

3) Ежелгі Египет тарихы. Табиғи жағдайлары. Египеттегі мемлекеттің пайда болуы. Пирамидалар құрылысының дәуірі. Ежелгі Египеттің әлеуметтік құрылымы, экономика, діни наным-сенімдері мен ғылыми білімдері;

4) қос дөңгелекті арбалар мен империялар. "Империя" түсінігі. Ежелгі замандағы әскери өнер: соғыс арбалары мен атты әскердің пайда болуы. Жаулаушылық соғыстар мен империялар шекараларының өзгеруі. Таяу және Орта Шығыс ежелгі империялары. Орта Азияның ежелгі мемлекеттері. Әлеуметтік ұйымдастырылуы, шаруашылығы және мәдениеті;

5) Ежелгі Үндістан: буддизмнің гүлденуі мен индуизмнің салтанат құруы. Табиғи жағдайлары. Үндістанда мемлекеттің қалыптасуы. Ежелгі Үндістандағы индуизм мен буддизм. Ежелгі Үндістанның әлеуметтік құрылымы (касталық жүйе). Шаруашылығы. Мәдениеті мен ғылыми білімдердің дамуы;

6) Ежелгі Қытай. Табиғи жағдайлары. Ежелгі Қытай мемлекетінің қалыптасуы. Конфуций және Лао Цзы ілімдері. Ежелгі Қытайдың саяси, шаруашылық және қоғамдық құрылысы. Ежелгі Қытайдың мәдениеті.

7) Ежелгі Грекия. Ежелгі Грекияның географиялық жағдайы. Грекияның ежелгі өркениеттері. Грекиялық қала-мемлекеттер. Афина мемлекеті. Ежелгі Спарта. Ежелгі Грекияның саяси, шаруашылық және қоғамдық құрылысы. Грек-парсы соғыстары. Александр Македонский империясы.

8) Ежелгі Грекия мәдениеті. Ежелгі Грекияның тарихшылары мен философтары. Ежелгі Грекиядағы білім мен ғылым. Ежелгі Грекияның мәдениеті (күнделікті өмірі мен мерекелері, Олимпиада ойындары, діни наным-сенімдері, аңыздар мен мифтер, театр, сәулет және мүсін өнері).

20. 6-сыныпқа арналған "Дүниежүзі тарихы" пәнінің базалық мазмұны:

1) Рим империясының гүлденуі. Апеннин түбегінің табиғи-географиялық ерекшеліктері. Ежелгі Римнің саяси және қоғамдық құрылысы (патшалық басқару және республика кезеңі тұсында). Римнің жаулаушылық соғыстары. Рим империясы. Рим империясындағы басқару жүйесі мен әлеуметтік ұйымдасу. Спартак бастаған құлдар көтерілісі. Шаруашылығы мен тұрмысы. Мәдениет. Империя дағдарысы.

2) дәуірлер тоғысындағы Рим. Христиандықтың пайда болуы. Рим империясындағы алғашқы христиандар. Мемлекеттік басқару жүйесі. Ұлы Константиннің діни реформасы. Ежелгі дүниенің мәдени мұрасы: жазуы, әлемнің ғылыми бейнесі, ежелгі Римдегі техниканың дамуы..

3) Рим империясының құлауы. Тарихтағы "орта ғасыр" түсінігі. Орта ғасырлар тарихының хронологиялық шеңбері мен кезеңдері. Халықтардың ұлы қоныс аударуы және Батыс Рим империясының құлауы. Византия империясы. Византия мен Түрік қағанатының дипломатиялық қарым-қатынастары. Киев Русінің құрылуы. Киев Русінде христиандықтың қабылдануы.

4) феодализм. "Феодализм" түсінігі. Феодалдық шаруашылық түрінің ерекшеліктері . Феодалдық қоғамның әлеуметтік құрылымы. Ортағасырлық қалалар мен өнердің даму ерекшеліктері.

5) ислам тарихы. Ислам дінінің пайда болуы. 610 және 1258 жылдар аралығындағы ислам тарихындағы басты оқиғалар. Араб халифаты. Мұсылман әлемінің мәдениетінің дамуы.

6) крест жорықтары. Крест жорықтарының (1-4 крест жорықтары) себептері, барысы мен салдарлары. Крест жорықтарынан кейінгі христиандық Еуропа мен мұсылман әлемі.

7) моңғолдар. Шыңғыс хан. Моңғол империясының құрылуы. Моңғолдардың әскери өнері. Еуразия этносаяси картасының қалыптасуына моңғол шапқыншылықтарының әсері.

8) XIV ғасырдағы - XVI ғасырдың бірінші жартысындағы ортағасырлық еуропалық қоғам. "Қара індет". Франция мен Англиядағы шаруалар көтерілісі. Феодалдық соғыстар (Жүз жылдық соғыс, Алқызыл және Ақ раушандар соғысы) және Еуропадағы орталықтанған мемлекеттердің қалыптасуы. Жанна д'Арк.

9) Батыс пен Шығыстағы абсолютизм. Феодалдық мемлекеттің даму кезеңдері. Батыс пен Шығыс мемлекеттеріндегі абсолютизмнің ерекшеліктері (Франция, Ресей, Англия, Қытай, Жапония, Осман империясы). "Парламент", "Бас штаттар", "сейм", "кортес", "Бояр Думасы" ұғымдары.

10) сауда, қолөнер және әлемді игеру. Ұлы Жібек жолы. Халықаралық сауда мен саяхаттар. Қытайдағы Мин әулетіндегі теңіз саяхаттары (Чжен Хе басшылығымен). XV ғасырдың соңы - XVI ғасырдың басындағы Ұлы географиялық ашылулар және олардың салдары. XV ғасырдағы Америка халықтары. Алғашқы отарлық империялар (Португалия, Испания).

21. 7-сыныпқа арналған "Дүниежүзі тарихы" пәнінің білім мазмұны:

1) қайта өрлеу дәуірі. Батыс Еуропадағы қайта өрлеу дәуірінің мәдениеті. Гуманистер идеялары. Шығыстың ортағасырлық мәдениеті.

2) реформация. Реформация себептері мен оның Еуропа елдеріндегі таралуы. Мартин Лютер наразылығының тарихи маңызы.

3) ғылыми революция. Әлемнің қазіргі ғылыми бейнесінің негізін қалаушылар және олардың ізбасарлары (Николай Коперник, Галилео Галилей, Джордано Бруно, Иоганн Кеплер);

4) тарихтағы "Жаңа заман" түсінігі. Жаңа заман кезеңдері. XVII ғасырдағы ағылшын буржуазиялық революциясы. Дәстүрлі өркениет дағдарысы және Англияда XVII ғасырда жаңа қоғамның пайда болуы. Өнеркәсіп төңкерісі және оның әлемді өзгертудегі ықпалы. Мануфактура, фабрикалардың пайда болуы және жалдамалы жұмысшы табының қалыптасуы. Өнеркәсіп төңкерісі: мәні, маңызы. Феодалдық құрылыстан капиталистік шаруашылыққа өту. Индустриалды қоғам әлеуметтік құрылымының ерекшеліктері;

5) XVIII ғасырдағы Үндістан және Ұлыбритания. Британ отарлық империясының құрылуы. Ұлы Моғолдар империясының дағдарысы мен күйреуі. Еуропалық мемлекеттердің Ост-Үнді компаниясы. Ұлыбритания мен Францияның Индияға ықпал ету аймағы үшін бәсекелестігі. XVII ғасырдағы Индияның әлеуметтік-экономикалық жағдайы;

6) ағартушылық идеяларының таралуы. Ағартушылық кезеңінің қайраткерлері. Еуропа мен Солтүстік Америкадағы революциялық идеялардың таралуындағы ағартушылық идеялардың рөлі. Солтүстік Америкадағы Англия колониялары. Колониялардың әлеуметтік-экономикалық дамуы. Америка құрама штаттарындағы тәуелсіздік пен білім беру үшін соғыс. "Тәуелсіздік декларациясы";

7) француз революциясының көрінісі. Француз абсолютизмнің дағдарысы. Француз буржуазиялық революциясы. Ағартушылық идеялардың қоғамдық санаға әсері. Ағартушылық пен революция кезеңіндегі Франция мәдениеті. Республикалық құрылыстың құрылуы мен ерекшеліктері. Наполеон Бонапарттың ішкі және сыртқы саясаты. Францияның жаулаушылық соғыстары. Құрлықтық блокада. Наполеонның Ресейге басып кіруі. Антифранцуздық коалициялар. Наполеон империясының күйреуі;

8) XIX ғ. империялар және бәсекелестік. Иранға ықпал ету үшін Ұлыбритания мен Ресейдің бәсекелестігі. Осман империясының саяси және әлеуметтік-экономикалық даму ерекшеліктері. Танзимат реформасы: мақсаттары мен нәтижелері. XVIII ғасырдың II - жартысындағы Осман империясының әлсіреуі: ішкі және сыртқы саясат. XIX ғасырдың I-жартысындағы халықаралық қатынастар жүйесіндегі Ресей. Крым соғысының себептері мен салдары;

9) XIX ғасырдағы Қытай мен Еуропа елдері. Цин династиясының оқшаулану саясаты мен еуропалықтардың сауда, дипломатиялық миссиялары. Апиын соғыстары: себептері мен салдарлары. Ихэтуандар көтерілісі ("боксерлер" көтерілісі). Еуропалық мемлекеттердің Қытайды "ықпал ету аймақтарына" бөлуі. Жартылай отар Қытайдың әлеуметтік-экономикалық жағдайы. "Миссионерлік", "экспансия", "фактория", "отарлау" ұғымдары;

10) Революциялық идеялардың XIX ғасырда Еуропаға таралуы. Мемлекеттердің саяси және әлеуметтік-экономикалық жағдайы (Германия, Италия). Либералдық және демократиялық қозғалыс. Марксизмнің қалыптасуы мен таралуы. Еуропадағы 1848 жылғы буржуазиялық революциялар. Франко-Пруссия соғысы және Германияның бірігуі. Италияның бірігуі;

11) XIX ғасырдағы Ресейдегі қоғамдық-саяси ойдың дамуы. Әлеуметтік-экономикалық даму. Ресей самодержавиясының ерекшеліктері. Ресейдегі азаттық қозғалыстың үш кезеңі. Декабристер көтерілісі. II Александр императордың реформалары. Халықшылдардың қозғалысы. Ресейдегі марксизмнің таралуы мен В.И. Лениннің революциялық қызметінің басталуы;

12) XIX ғасырдағы еуропалықтардың отарлау үстемдігі. 1857-1859 жылдардағы Үндістандағы ұлт-азаттық көтеріліс (сипайлар көтерілісі). Үндістанды басқарудағы өзгерістер. XIX ғасырдың соңында әлемдік отарлау жүйесінің қалыптасуы.

22. 8-сыныпқа арналған "Дүниежүзі тарихы" пәнінің білім мазмұны:

1) Америка Құрама Штаттарының күшеюі. "Айқын болашақ" идеясы және АҚШ территориясының өсуі. Қиыр шығыстық саясат. "Жапонияның ашылуы". Трансатлантикалық құл саудасы. 1861-1865 жылдардағы азамат соғысы. АҚШ-та құлдықтың жойылуы. Өнеркәсіптік және әлеуметтік-экономикалық дамуы;

2) суретшілер мен жазушылардың көзқарастарымен XIX ғасырдағы өзгерістерге шолу. XIX ғасырдағы өнер және оның бағыттары. Әдебиет пен өнер. Өнердегі

әлеуметтік әділетсіздіктің суреттелуі (Э. Золя, А.Н.Радищев, А. Құнанбаев, Ч. Диккенс, Ф. М. Достоевский);

3) ғылыми ойлардың дамуы. ХІХ ғасырда ғылыми жаңалықтардың ашылуы (Ч.Дарвин, Г.Мендель);

4) ХХ ғасырдың басындағы әлем. ХХ ғасырдың басына қарай әлемнің аумақтық бөлінуі және мемлекеттердің саяси құрылымы. Индустриалды қоғамнан ақпараттық қоғамға дейін. Ғылыми-техникалық прогресс. Өнер үлгілерінің әлеуметтік себептілігі (модерн, символизм, реализм, авангардизм);

5) Бірінші дүниежүзілік соғыс. ХХ ғасырдың басына қарай жетекші капиталистік мемлекеттер арасындағы қарама-қайшылықтар. Бірінші дүниежүзілік соғыстың қысқа мерзімді себептері. 1914-1918 жылдардағы негізгі соғыс қимылдары. Соғыс жылдарындағы әскери стратегиялардың, ғылым мен техниканың дамуы. Германия мен оның одақтастарының жеңілуі. Компьен бітімі. Соғыстың салдары;

6) Париж бітім конференциясы. Әлемнің саяси картасының өзгеруі. Империялардың ыдырауы. Ұлттар Лигасының құрылуы. Мандаттық жүйе. Вашингтон конференциясы. Версаль-Вашингтон жүйесінің қарама-қайшылығы мен әлсіздігі;

7) 1917 жылғы Ресейдегі революциялар. Ресей империясындағы 1917 жылғы революциялық оқиғалар. Саяси күштердің күресі. Большевиктердің билік басына келуі. Кеңес үкіметінің алғашқы декреттері. Еңбекшілер құқығы туралы Декларация. Азамат соғысы және шетел интервенциясы. "Әскери коммунизм" саясатынан жаңа экономикалық саясатқа көшу. Кеңестік Социалистік Республикалар Одағының құрылуы. Әміршіл-әкімшіл жүйенің қалыптаса бастауы;

8) Бірінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі Азия елдері. Осман империясында сұлтан билігінің жойылуы және шетел интервенттеріне қарсы күресі. Мұстафа Кемалдың (Ататүрік) тарихи рөлі. Түркия – зайырлы мемлекет;

9) Бірінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі Қытай. Гомиьданның қызметі. Азамат соғысы. Сунь Ятсен – Қытайдың уақытша президенті. Чан Кайши үкіметінің саясаты. Біртұтас майдан мәселесі.;

10) Бірінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі Жапония. "Танака меморандумы" және басқыншылық саясат. "Антикоминтерндік пакт" пен "Үштік пакт". Жапонияның Қытайдағы және оңтүстік-шығыс Азия елдеріндегі басқыншылық саясаты;

11) Үндістанның тәуелсіздікке жету тәсілдеріне М.Ганди мен М.Джинна көзқарастары;

12) әлемдік экономикалық дағдарыстың себептері мен салдарлары. АҚШ-тың "просперити" кезеңіндегі экономикалық және саяси дамуы;

13) Франклин Делано Рузвельттің "Жаңа бағыты". Соғысаралық кезеңдегі Америка Құрама Штатының сыртқы саясаты. Пути выхода из мирового экономического кризиса Германии, Франции және Жапонияның әлемдік экономикалық дағдарыстан шығу жолдары.

23. 9-сыныпқа арналған "Дүниежүзі тарихы" пәнінің білім мазмұны:

1) Еуропадағы тоталитарлық режимдер. И.В.Сталин және КСРО-дағы тоталитаризм . Индустрияландыру. Ұжымдастыру. Кеңестік қоғамның әлеуметтік құрылымы. 1937-1938 жылдардағы жаппай саяси репрессиялар. ГУЛАГ жүйесі. XX ғасырдың 30-жылының соңындағы Кеңес үкіметінің сыртқы саясаты. Социалистік реализм;

2) соғыстан кейінгі Италия. Фашистік ұйымның пайда болуы. Фашистердің билікке келуі. Фашизмге қарсы демократиялық күштердің күресі. "Маттеотти дағдарысы". Б.Муссолини үкіметінің ішкі және сыртқы саясаты;

3) Германия. 1918-1919 жылдардағы революциялық үдерістер. Веймар республикасы. Соғыс салдарлары, экономикалық және саяси дағдарыстар. Фашистік партия мен ұлтшылдардың билікке келуі. Тоталитарлық режимнің орнығуы. Ұлтшылдар партиясының әлеуметтік-экономикалық саясаты. Үшінші Рейхтің жүргізген сыртқы басқыншылық саясаты;

4) соғыстан кейінгі Франция. Әлемдік экономикалық дағдарыс және оның Франциядағы салдарлары. Франциядағы фашизмнің жеңілу себептері. Халықтық майданның үкіметі;

5) соғысаралық кезеңдегі Испания. Буржуазиялық-демократиялық революция. Халықтық майданның жеңісі. Азамат соғысы және 1936-1939 жылдардағы фашистік интервенция. Ф.Франко диктатурасының орнауы;

6) Екінші дүниежүзілік соғыс: себептері мен салдары. Екінші дүниежүзілік соғыстың себептері. Мюнхен келісімі, Пакт Молотов-Риббентроп, Антифашистік коалиция, Ленд-лиз заңы, "Үлкен үштік";

7) Екінші дүниежүзілік соғыстың басталуы. Германияның Батыс Еуропа елдерін басып алуы. Балқан түбегі, Солтүстік Африкадағы соғыс қимылдары. Басып алынған аумақтарда орнатылған "Жаңа тәртіп". Жапонияның Перл-Харборға шабуылы және Америка Құрама Штатының соғысқа кірісуі. Соғыс барысындағы түбегейлі бетбұрыс. "Екінші майдан" ашу мәселесі;

8) кеңестік елдің фашистік Германияға қарсы Ұлы Отан соғысы. Екінші дүниежүзілік соғыстың қорытындылары мен салдары;

9) XX ғасырдың бірінші жартысындағы ғылым және мәдениет. Мәдениеттің даму ерекшеліктері. Жаппай мәдениет. Қоғамдағы дін рөлінің өзгеруі. XX ғасырдың бірінші жартысындағы жаратылыстану, қоғамдық ғылымдар, техника мен өндірістегі маңызды жаңалықтар мен жетістіктер;

10) XX ғасырдың екінші жартысындағы әлемнің саяси картасы. Деколонизация үдерісінің күшеюі. Әлемдік отарлау жүйесінің дағдарысы мен құлдырауы. Британдық Үндістанды бөліп алу және екі доминионның пайда болуы. Үндістан тәуелсіздігін жариялауы. Африка жылы. Франциядағы отарлық мәселенің шиеленісуі;

11) Маршалл жоспары. "Қырғи қабақ соғыстың" басталуы. Фултонская речь У.Черчилдің Фултондағы сөзі. Трумэн доктринасы. Қос кеңістікті әлем. Әскери-саяси

одақтар НАТО және ВШҰ қарсылығы. Әлемдік "социалистік лагерьдің" қалыптасуы. Қарулану жолындағы жарыс. "Қырғи қабақ соғыстың" негізгі оқиғалары 1948-1962 ж.;

12) халықаралық ұйымдардың қалыптасуы. Біріккен Ұлттар Ұйымының құрылуы мен қызметі. Адам құқықтарының жалпыға бірдей декларациясы. XX ғасырдың екінші жартысындағы халықаралық мәселелерді реттеудің жолдары. Еуропалық интеграция (Еуроодақ, Еуропадағы Қауіпсіздік және Ынтымақтастық Ұйымы);

13) XX ғасырдың екінші жартысындағы әлемдік экономиканың дамуы. Екінші дүниежүзілік соғыстың экономикалық салдарлары. 50-60 жылдардағы "экономикалық ғажайып". Батыс Еуропа мен Америка Құрама Штатындағы "мемлекеттік әл-ауқаттылық" негізінің қалыптасуы;

14) КСРО-дағы соғыстан кейінгі қалпына келу және әкімшіл-әміршіл жүйенің нығаюы. "Хрущев жылымығы". Кеңестік экономиканы реформалаудың сәтсіздікке ұшырау себептері. "Тоқырау" кезеңі (1960 жылдың ІІ жартысы – 1980 жылдың соңы);

15) қос кеңістік әлемнен көпполюсті әлемге қарай. "Қырғи қабақ соғыстың" негізгі оқиғалары 1979-1985 жылдар және оның аяқталуы. Саманта Смиттің КСРО-ға сапары. "Қырғи қабақ соғыстың" салдары: әлем картасындағы өзгерістер, әскери локальді шиеленістер;

16) аумақтық мәселелерді шешудегі халықаралық ұйымдар. Екінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі араб мемлекеттерінің негізгі даму тенденциялары. Араб-израиль қайшылығы мен Палестина мәселесі. Халықаралық шиеленістерді реттеудегі Біріккен Ұлттар Ұйымының қызметі. "Араб көктемі": себептері мен салдарлары.

24. 10-сыныпқа арналған "Дүниежүзі тарихы" пәнінің білім мазмұны:

1) XX ғасырдың екінші жартысында батыс елдерінің даму ерекшеліктері. Франциядағы консерватизмнің неоконсерватизмге ауысуы. "Тэтчеризм". Швециямысалында социал-демократиялық мемлекеттің қалыптасуы. Германиядағы "әлеуметтік-нарықтық шаруашылық" белгілері. Әлемнің жоғары дамыған елдеріндегі өмір сүру деңгейі мен әлеуметтік құрылымы;

2) XX ғасырдың екінші жартысында Азия мемлекеттерінің даму ерекшеліктері. Коммунистік Қытай: саяси және әлеуметтік –экономикалық жүйелердің сипаты. Үндістанның тәуелсіз дамуы: мәселелер мен шешу жолдары. XX ғасырдың екінші жартысында кемализм эволюциясы;

3) 1950-1960 жылдардағы жапондық және оңтүстік корейлік "экономикалық ғажайыптың" себептері;

4) Қазіргі әлемнің жаһандануы. Жаһандану үдерісінің мәні. Бүгінгі әлемдегі лаңкестік қаупі. Халықаралық лаңкестік және экстремизм. Аса ірі лаңкестік әрекеттер және оның салдары. Жаһандану жағдайында ұлттық даралықты сақтау мәселесі;

5) XX ғасырдың екінші жартысындағы - XXI ғасырдың басындағы ғылым, білім, технология. Қазіргі кездегі ғылымның негізгі даму бағыттары. XX ғасырдың екінші жартысы – XXI ғасырдың басындағы жаратылыстану, қоғамдық ғылымдар, техника

мен өндірістегі маңызды жаңалықтар мен жетістіктер. Ғылыми-техникалық революция - ғылыми-техникалық прогресстің жаңа кезеңі. АҚШ-тың ғылыми-техникалық дамуы елдердің дамуына ықпалы. "Байқоңыр" космодромы. Қоғамның бәсекеге қабілетілігін арттырудағы білім берудің рөлі;

б) XX ғасырдың екінші жартысындағы - XXI ғасырдың басындағы мәдениет. Мәдениеттің негізгі даму бағыттары. Қазіргі кездегі ақпараттық қоғам. Адамзаттың мәдени мұрасын сақтаудағы ЮНЕСКО-ның қызметі.

4-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

25. Бағдарламада, оқыту мақсаттары кодтық белгімен берілген. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сан бөлімшені, төртінші сан оқыту мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 7.2.1.2 кодында: "7" – сынып, "2.1." – бөлім мен бөлімше, "2" – оқыту мақсатының реттік саны.

26. Күтілетін нәтижелер бойынша оқыту мақсаттарының жүйесі:

1) "Әлеуметтік қатынастардың дамуы" бөлімі:

1-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары					
	5-сынып	6-сынып	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
	шамамен 2,5 миллион жыл бұрын – V ғасыр. Ежелгі Грекия, Ежелгі Қытай, Үндістан, Египет, Месопотамия және Парсы, Бактрия, Кушан хандығы, Эфталит мемлекеттері	V ғасыр. - X VII ғасырдың ортасы Франция, Германия, Англия, Қытай, Үндістан, Киев Русі, Мәскеу мемлекеті, Осман империясы, Араб халифаты, Византия империясы	X VII ғасырдың ортасы - XIX ғасыр Франция, Германия, Ұлыбритания, Қытай, Жапония, Үндістан, Ресей, Осман империясы	XX ғасырдың бірінші жартысы АҚШ, Франция, Германия, Ұлыбритания, Қытай, Үндістан, Ресей империясы және КСРО, Түркия, Сауд Арабиясы, Жапония	XX ғасырдың екінші жартысы Франция, Германия, Ұлыбритания, АҚШ, Қытай, Үндістан, КСРО және Ресей, Корея, Жапония, араб елдері	XX ғасырдың соңы ХХІ ғасырдың басы Франция, Германия, Ұлыбритания, АҚШ, Оңтүстік-Шығыс Азия елдері, Үндістан, Ресей, Корея, араб елдері
			7.1.1.1 - "капитал", " буржуазия", " жұмысшы табы" пролетариат ұғымдарын қоғамның әлеуметтік		9.1.1.1 социалистік	

<p>1 . 1 Әлеуметтік құрылымдар</p>	<p>5.1.1.1 суретті қолдана отырып, түрлі теориялар негізінде адамның пайда болуын түсіндіру; 5.1.1.2 адамдар тобыры, ру, қауым, тайпа секілді алғашқы бірлестік формаларын түсіндіру</p>	<p>6.1.1.1 феодалдық қоғамның әлеуметтік құрылымын сипаттау, қоғамдағы өз ара қатынастың феодалдық баспалдағын; 6.1.1.2 еңбек құралдарының жетілу кезіндегі әлеуметтік қатынастың дамуын көрсету</p>	<p>құрылымын түсіндіру үшін қолдану; 7.1.1.2 мануфак тура, фабрикалардың пайда болуы мен жалдамалы жұмысшы табының қалыптасуы арасындағы байланысты анықтау; 7.1.1.3 еуропалық державалардың отаршылдық экспансиясы кезеңіндегі Азия мемлекеттерінің әлеуметтік құрылымындағы ерекшеліктерді анықтау (Қытай, Үндістан, Жапония)</p>	<p>8.1.1.1 тарихи оқиғаның нәтижелерін талдау арқылы әлеуметтік құрылымның өзгеруіне Қазан социалистік революциясының әсерін сипаттау</p>	<p>даму жолынан бастартуға байланысты әлеуметтік құрылымдағы өзгерістерді анықтау; 9.1.1.2 социалистік қоғамның дамуына байланысты әлеуметтік топтардың (жұмысшы табы, шаруалар, зиялылар) мәртебесіндегі өзгерісті талдау</p>	
		<p>6.1.2.1 үстемдік етушілер мен бағыныштылардың (феодалдар мен шаруалардың) өз ара қатынасын сипаттау; 6.1.2.2 әлеуметтік топтардың әрекетіне сипаттама беру;</p>	<p>7.1.2.1 саяси және экономикалық жүйесіндегі</p>	<p>8.1.2.1 трансатлантикалық құлдықтың ерекшеліктерін анықтау; 8.1.2.3 қоғамның</p>	<p>9.1.2.1 қоғамның әлеуметтік өміріндегі өзгерістерге реакцияшыл</p>	<p>10.1.2.1 батыс және шығыс мемлекеттеріндегі әлеуметтік құрылымның ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтап, әлеуметтік тігінен және көлденеңінен мобильділікке мысал келтіру; 10.1.2.2 әлемнің жетекші және дамушы мемлекеттері</p>

<p>1.2 Әлеуметтік өзара әрекеттестік</p>	<p>5.1.2.1 ежелгі қоғамның әлеуметтік ұйымдасуын сипаттау; 5.1.2.2 қоғамның әлеуметтік құрылымын түсіндіру үшін "касталық жүйе" ұғымын қолдану</p>	<p>6.1.2.3 иллюстративті сипаттамаға, хрестоматия материалдарына негізделі отырып, ежелгі әлемдегі құлшылық ерекшеліктерін анықтау; 6.1.2.4 ежелгі қоғамның әлеуметтік ұйымдасуын сипаттау; 6.1.2.5 жер пайдалану формаларын атау; 6.1.2.6 әлемдегі бір қатар елдеріндегі шаруалар тәуелділігінің формаларын сипаттау</p>	<p>буржуазияның рөлін анықтау; 7.1.2.2 үстемдік тапқа қарсы халықтың шығу себебін анықтау; 7.1.2.3 өндірістік қатынастың өзгеруінде еңбек құралдарының жетілуінің рөлін көрсету</p>	<p>әлеуметтік өміріндегі өзгерістерге реакцияшыл идеологиялардың (фашизм, тоталитаризм, нәсілшілдік, шовинизм, ұлтшылдық) таралуы анықтау; 8.1.2.4 отаршыл елдерінің жағдай ерекшеліктерінің сипаттау</p>	<p>идеологиялардың (фашизм, тоталитаризм, нәсілшілдік, шовинизм, ұлтшылдық) таралуы анықтау; 9.1.2.2 қоғамдық сананы қалыптастыруда бұқаралық ақпарат құралдарының рөлін анықтау</p>	<p>ндегі халықтың өмір сүру деңгейіне әсер ететін факторлар; 10.1.2.3 қоғамның тарихи даму бағытын үлгілей (модельдей) отырып, жаһандану үдерісіне байланысты қазіргі әлемдегі әлеуметтік өзгерістерді бақылау (еңбек миграциясы, әлеуметтік интеграция); 10.1.2.4 қоғамдық сананы қалыптастыруда бұқаралық ақпарат құралдарының рөлін анықтау</p>
--	--	---	---	---	--	--

2) "Мәдениеттің дамуы мен өзара әрекеттестігі" бөлімі:

2-кесте

Бөлімше	Оқыту мақсаттары					
	5-сынып	6-сынып	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
	<p>шамамен 2,5 миллион жыл бұрын – V ғасыр. Ежелгі Грекия, ежелгі Рим, Ежелгі Қытай, Ежелгі Үндістан, Египет, Месопотамия және Парсы,</p>	<p>V ғасыр. - XVI ғасырдың ортасы Франция, Германия, Англия, Италия, Испания, Қытай, Үндістан, Киев Русі, Мәскеу мемлекеті,</p>	<p>XVII ғасырдың ортасы - XIX ғасыр Франция, Германия, Англия, Қытай, Жапония, Үндістан,</p>	<p>XX ғасырдың бірінші жартысы АҚШ, Франция, Германия, Ұлыбритания, Қытай, Үндістан, Ресей империясы</p>	<p>XX ғасырдың екінші жартысы Франция, Германия, Ұлыбритания, АҚШ, Қытай, Үндістан, КСРО және Ресей, Корея,</p>	<p>XX ғасырдың соңы XXI ғасырдың басы Франция, Германия, Ұлыбритания, АҚШ, Оңтүстік-Шығыс Азия елдері,</p>

	Бактрия, Кушан хандығы, Эфталит мемлекеттері	Осман империясы, Иран, Араб халифаты, Византия империясы	Ресей, Осман империясы	және КСРО, Түркия, Сауд Арабиясы,	Жапония, араб елдері	Үндістан, Ресей, Корея, араб елдері
2.1 Дін	5.2.1.1 тотемизм, анимизм, фетишизм, магия сияқты ежелгі діни наным-сенімдерді атау; 5.2.1.2 ежелгі қоғамның дамуына діндердің ықпалын сипаттау	6.2.1.1 негізгі діни ұғымдарды (Құдай, ғибадат хана, абыз, қасиетті жазбалар, пұт) түсіндіру; 6.2.1.2 ежелгі қоғамның дамуына діндердің ықпалын сипаттау	7.2.1.1 адамның дүниетанымы мен қоғамдық өмірдегі дін рөлінің өзгеру себептерін анықтау; 7.2.1.2 миссионерліктің міндеттерін анықтау; 7.2.1.3 тарихи процестер контекстінде "гуманизм", "реформация", "протестантизм", "лютеранство", "кальвинизм", "контрреформация", "кезуиттер ордені" ұғымдарын түсіндіру; 7.2.1.4 қоғамда дін рөлінің шектелуі не байланысты адамдар өмірінде орын алған өзгерістерді анықтау, олардың әлем діндерінің таралуына, тұрғындар арасында білімнің	8.2.1.1 қоғамда дін рөлінің шектелуі не байланысты адамдар өмірінде орын алған өзгерістерді анықтау, олардың әлем діндерінің таралуына, тұрғындар арасында білімнің ықпалын анықтау; 8.2.1.2 тарихи кезендердің ерекшеліктерін салыстыра отырып, мемлекет пен діннің өзара қатынасын сипаттау; 8.2.1.3 миссионерліктің міндеттерін анықтау	9.2.1.1 тарихи кезендердің ерекшеліктерін салыстыра отырып, мемлекет пен діннің өзара қатынасын сипаттау	10.2.1.1 қоғам өміріндегі дәстүрлі және деструктивті діни ұйымдардың іс-әрекетіне баға беру; 10.2.1.2 қазіргі қоғамдық-саяси мәселелерді түсіну және интерпретациялау үшін дін туралы білімдерін пайдалану; 10.2.1.3 тарихи процестің сабақтастығын орнату арқылы адамзаттың өркениетті даму жолдарын қалыптастырудағы әлемдік дін

			таралуына ықпалын анықтау		дердің рөлін анықтау	
2.2 Өнер	<p>5.2.2.1 ежелгі адамдардың тұрмыс салтын сипаттау үшін "алғашқы қауымдық өнер" ұғымын түсіндіру;</p> <p>5.2.2.2 Ежелгі Египеттің ғибадатханалары мен пирамидаларын сипаттау;</p> <p>5.2.2.3 иллюстративті материал негізінде ежелгі дүние өнеріне сипаттама беру;</p> <p>5.2.2.4 Батыспен Шығыстың өнер туындыларын ажырата білу</p>	<p>6.2.2.1 тарихи оқиғалардың өзара байланысын орнату арқылы діндердің әлемдік мәдениетке ықпалын анықтау;</p> <p>6.2.2.2 өнердің (сәулет, сурет өнері) дамуына қоғамдағы өзгерістердің ықпалын анықтау;</p> <p>6.2.2.3 ежелгі әлем өнерін сипаттау;</p> <p>6.2.2.4 Шығыстың ортағасырлық мәдениетінің ерекшеліктерін сипаттау</p>	<p>7.2.2.1 тарихи оқиғаларды түсіну үшін өнер туындыларын пайдалану ;</p> <p>7.2.2.2 антикалық мәдениетпен байланыс орнату арқылы Қайта өрлеу дәуірінің мәдениетін (бейнелеу, мүсін өнері) сипаттау;</p> <p>7.2.2.3 өнердегі негізгі стильдермен ағымдардың белгілерін (неоклассицизм, романтизм, импрессионизм, реализм) анықтау;</p> <p>7.2.2.4 Шығыстың ортағасырлық мәдениетінің ерекшеліктерін сипаттау</p>	<p>8.2.2.1 тарихи оқиғаларды түсіну үшін өнер туындыларын пайдалану ;</p> <p>8.2.2.2 өнердегі негізгі стильдер мен ағымдардың белгілерін (неоклассицизм, романтизм, импрессионизм, реализм) сипаттау;</p> <p>8.2.2.3 XVII ғасыр соңындағы- XIX ғасыр басындағы өнердің дамуындағы негізгі бағыттарды атау, өнер туындыларын да көрініс тапқан оқиғалардың мәнін түсіну;</p> <p>8.2.2.4 XIX - XX ғасырдың басындағы өнердегі негізгі ағымдарды сипаттау (модернизм, символизм, реализм, авангардизм);</p> <p>8.2.2.5 XX ғасырдың бірінші жартысында бұқаралық мәдениеттің (</p>	<p>9.2.2.1 XX ғасырдың бірінші жартысында бұқаралық мәдениеттің (кинематограф, радио) қоғамның рухани дамуына ықпалын талдау</p>	<p>10.2.2.1 танымал өнер қайраткерлерінің қоғамның дамуына ықпалын талдау және олардың қызметіне дүниежүзілік тарих контекстінде өзіндік баға беру;</p> <p>10.2.2.2 XX ғасырдың екінші жартысы - XXI ғасырдың басындағы бұқаралық мәдениеттің қоғамның рухани дамуына ықпалын бағалау;</p> <p>10.2.2.3 ақпараттық қоғам жағдайындағы көркем шығармашылықтың жаңа түрлерінің</p>

				кинематограф , радио) қоғамның рухани дамуына ықпалын талдау		калыптасуын талдау
2.3 Философиялық жүйелер	5.2.3.1 ежелгі философтардың көзқарастарына қарапайым түсіндірме беру	6.2.3.1 Шығыс ойшылдарының ғылыми жетістіктерінің маңызын, жетістіктердің қоғам дамуына ықпалын, өз ғылыми қызметінде ойшылдар кезіккен қиындықтарды түсіндіру	7.2.3.1 Ресейде жаңа қоғамдық-саяси ағымдардың (халықшылдық, либерализм) пайда болу себептерін анықтау; 7.2.3.2 ағартушылық дәуір идеяларының қоғамдық дамуға ықпалын анықтау; 7.2.3.3 гуманистік идеялардың орта ғасырлық мәдениеттің дамуына ықпалын анықтау; 7.2.3.4 К. Маркстың көзқарастарын және марксизмнің қоғамдық өмірге ықпалын түсіндіру		9.2.3.1 адам құқықтарын қорғау идеяларының қазіргі халықаралық құқық қорғау ұйымдарының қызметіне ықпалын түсіндіру; 9.2.3.2 "позитивизм", "прагматизм", "экзистенциализм" ұғымдарын тарихи кезеңді сипаттау үшін қолдану	10.2.3.1 түрлі философиялық көзқарастардың қазіргі қоғамдық өмірге ықпалын бағалау; 10.2.3.2 жаһандану жағдайында ұлттық мәдени құндылықтарды сақтаудың маңыздылығын дәлелдеу
		6.2.4.1 ежелгі қоғамның дамуындағы жазудың рөлін сипаттау; 6.2.4.2 ғылымдардың (арифметика, геометрия,		8.2.4.1 өзгерістер мен сабақтастықты көрсету арқылы, адам мен қоғам өміріндегі	9.2.4.1 адамзат өркениетінің дамуын үлгілеу арқылы жаһандық	10.2.4.1 ғылыми-техникалық революцияның әлеуметтік

2.4 Ғылым	<p>5.2.4.1 ежелгі қоғамның дамуындағы жазудың рөлін сипаттау;</p> <p>5.2.4.2 ғылымдардың (арифметика, геометрия, астрономия, медицина) пайда болып, дамуына шаруашылық іс-әрекетпен өзгерістердің ықпалын түсіндіру</p> <p>6.2.4.3 адам өміріндегі қоршаған орта туралы білімнің рөлін дүниетанымының қалыптасуына ықпалын түсіндіру;</p> <p>6.2.4.4 картадан XV-XVI ғасырдағы саяхатшылардың негізгі бағыт-бағдарларын белгілей отырып, Ұлы географиялық жаңалықтардың адамдардың әлем туралы түсінігіне ықпалын түсіндіру;</p> <p>6.2.4.5 неге шіркеу білімнің тарауына кедергі жасағанын түсіндіру</p>	<p>7.2.4.1 адам өміріндегі қоршаған орта туралы білімнің рөлін, білімнің дүниетанымының қалыптасуына ықпалын түсіндіру;</p> <p>7.2.4.2 жаратылыстану ғылымдарының келешектегі дамуы үшін кейінгі орта ғасырлар кезеңінде Жердің құрылысы туралы жасалған ғылыми жаңалықтардың маңыздылығын анықтау</p>	<p>ғылыми жаңалықтардың маңызын талдау;</p> <p>8.2.4.2 әлем мемлекеттерінің әлеуметтік-экономикалық дамуындағы түрлі теориялардың рөлін сипаттау;</p> <p>8.2.4.3 тарихи оқиғалардың себептерін, нәтижелерін, маңызын тұжырымдау арқылы, ғылымның әлем мемлекеттерінің әлеуметтік-экономикалық дамуындағы рөлін анықтау;</p> <p>8.2.4.4 тарихи оқиғаларының барысы мен нәтижелеріне түсіндірме бере отырып, әскери ғылым мен техниканың және соғыс стратегияларының рөлін түсіндіру</p>	<p>мәселелерді шешуде ғылым мен білімнің маңызы туралы қорытынды жасау;</p> <p>9.2.4.2 ғылыми жаңалықтардың (генетика, микробиология, ақпараттық технологиялар, нанотехнологиялар, ядролық физика) қоғам дамуына ықпалын түсіндіру;</p> <p>9.2.4.3 тарихи оқиғалардың себептерін, нәтижелерін, маңызын тұжырымдау арқылы, әскери ғылым мен техниканың әлем мемлекеттерінің әлеуметтік-экономикалық дамуындағы рөлін бағалау</p>	<p>және экологиялық салдарын бағалау және интерпретациялау;</p> <p>10.2.4.2 адамзат өркениетінің дамуын үлгілеу арқылы жаһандық мәселелерді шешуде ғылым мен білімнің маңызы туралы қорытынды жасау;</p> <p>10.2.4.3 ғылыми жаңалықтардың (генетика, микробиология, ақпараттық технологиялар, нанотехнологиялар, ядролық физика) қоғам дамуына ықпалын түсіндіру</p>
-----------	---	--	--	---	--

3) "Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттестігі" бөлімі:

3-кесте

Бөлімше	Оқыту мақсаттары					
	5-сынып	6-сынып	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
шамамен 2,5 миллион жыл		V ғасыр. - XVII ғасырдың				

	<p>бұрын – V ғасыр. Ежелгі Грекия, ежелгі Рим, Ежелгі Қытай, Ежелгі Үндістан, Египет, Месопотамия және Парсы, Бактрия, Кушан хандығы, Эфталит мемлекеттері</p>	<p>ортасы Франция, Германия, Англия, Италия, Испания, Қытай, Үндістан, Киев Русі, Мәскеу мемлекеті, Осман империясы, Иран, Араб халифаты, Византия империясы</p>	<p>XVII ғасырдың ортасы - XIX ғасыр Франция, Германия, Англия, Қытай, Жапония, Үндістан, Ресей, Осман империясы</p>	<p>XX ғасырдың бірінші жартысы АҚШ, Франция, Германия, Ұлыбритания, Қытай, Үндістан, Ресей империясы және КСРО, Түркия, Сауд Арабиясы,</p>	<p>XX ғасырдың екінші жартысы Франция, Германия, Ұлыбритания, АҚШ, Қытай, Үндістан, КСРО және Ресей, Жапония, араб елдері</p>	<p>XX ғасырдың соңы XXI ғасырдың басы Франция, Германия, Ұлыбритания, АҚШ, Оңтүстік-Шығыс Азия елдері, Үндістан, Ресей, Корея, араб елдері</p>
<p>3.1 Мемлекеттің белгілері, құрылымы</p>	<p>5.3.1.1 ежелгі мемлекеттердің саяси құрылымының ерекшеліктерін сипаттау;</p>	<p>6.3.1.1 ежелгі мемлекеттердің саяси құрылымының ерекшеліктерін сипаттау; 6.3.1.2 "ерте, орта, кейінгі орта ғасырлар" хронологиялық шегін білу және уақыт жолағында белгілеу; 6.3.1.3 сызбалар мен кестелерді қолдана отырып, Батыс пен Шығыстағы монархия формаларын (сословиелік-өкілдік және шексіз билік) атау; 6.3.1.4 феодалдық мемлекеттің ерекшеліктерін сипаттау;</p>	<p>7.3.1.1 республикалық басқару құрылымының пайда болу себептерін, ерекшеліктерін анықтау; 7.3.1.2 тарихи оқиғаны түсіндіру үшін "күқық", "декабристер", "халықшылдар", "жеке террор", "пролетариат</p>	<p>8.3.1.1 XIX ғасырда АҚШ территориясының кеңейю үдерісін сипаттау; 8.3.1.2 қоғамдық-саяси ағымдардың (эконометтік либерализм, эконометтік консерватизм, марксизм, социал-демократия) қоғамның өміріне ықпалын түсіндіру; 8.3.1.3 фактілерді, процестер мен оқиғаларды салыстыру арқылы дүниежүзілік</p>	<p>9.3.1.1 саяси ағымдардың (эконометтік либерализм, эконометтік консерватизм, марксизм, социал-демократия) қоғамның өміріне ықпалын түсіндіру; 9.3.1.2 тоталитаризм, әміршіл-әкімшіл жүйе сияқты саяси режимдердің қалыптасу шарттарын түсіндіру; 9.3.1.3 мемлекеттердің тарихи даму заңдылықтарын анықтау; 9.3.1.4 тұлғаның тарихтағы рөлін бағалау;</p>	<p>10.3.1.1 "Мемлекеттік әл-ауқаттылық" ұғымын 1970 – 1980 жылдардағы эконометтік саладағы өзгерістерді сипаттау үшін қолдану;</p>

және басқару тәртібі	5.3.1.2 Афина мемлекетінде демократияның пайда болуын түсіндіру	<p>даму кезеңдерін сипаттау;</p> <p>6.3.1.5 феодалдық соғыстар мен орталықтандырылған мемлекеттердің құрылуы арасында байланыс орнату;</p> <p>6.3.1.6 саяси биліктің ерекшеліктерінің анықтау үшін әр түрлі ел билеушілерінің қызметін салыстыру;</p> <p>6.3.1.7 басқару формасына сипаттама беру үшін "парламент", "Бас штаттар", "сейм", "кортес", "Боярлар Думасы" ұғымдарын түсіндіру</p>	<p>диктатурасы" ұғымдарын қолдану;</p> <p>7.3.1.3 әртүрлі елдердің бірақ уақыт кезеңіндегі тарихи оқиғаларын салыстыру арқылы ұлттық мемлекеттердің (Италия, Германия) қалыптасу маңызын анықтау</p>	<p>экономикалық дағдарыстың шығудың түрлі жолдарын түсіндіру (АҚШ, Франция, Германия);</p> <p>8.3.1.4 Ұлы Октябрь социалистік революциядан кейін жаңа мемлекеттердің пайда болу себебін анықтау;</p> <p>8.3.1.5 тоталитаризмнің (әміршіл-әкімшіл жүйе сияқты саяси режимдердің) қалыптасу алғы шарттарын түсіндіру</p>	<p>9.3.1.5 Еуропа мен Азияның жетекші мемлекеттеріндегі конституциялық-құқықтық идеологияның қалыптасу жолдарын талдау (Жалпыға бірдей адам құқығы Декларациясы, Еуропаның Қауіпсіздік пен ынтымақтастық Ұйымы, Еурокеңес, Гаагадағы Халықаралық сот);</p> <p>9.3.1.6 "Мемлекеттік әл-ауқаттылық" ұғымын 1970 – 1980 жылдардағы әлеуметтік саладағы өзгерістерді сипаттау үшін қолдану</p>	<p>10.3.1.2 мемлекеттердің тарихи даму заңдылықтарын анықтау;</p> <p>10.3.1.3 тұлғаның тарихтағы рөлін бағалау</p>
		<p>6.3.2.1 ежелгі заман тарихындағы мемлекетаралық қатынастарды түсіндіру үшін "империя" ұғымын түсіндіру және пайдалану;</p> <p>6.3.2.2 Рим империясының ыдырау</p>				

<p>3.2 Империялар, соғыстар, көтерілістер және революциялар</p>	<p>себептерін анықтау және түсіну; 6.3.2.3 басқыншылық соғыстар мен империялардың пайда болуы мемлекеттердің шекараларын қалай өзгергерткенін түсіндіру; 6.3.2.4 "әділ" және "әділетсіз" соғыстар ұғымдарын пайдалану; 6.3.2.5 кейінгі орта ғасыр кезеңіндегі антифеодалдық көтерілістердің себептері мен салдарын, көтерушілердің мақсаты, көтеріліс барысында орын алатын жеңілу, өзгеру себептері анықтау; 6.3.2.6 Ежелгі Римдегі Спартак көтерілісін сипаттау, себептерін анықтау; 6.3.2.7 спартактың көтерілісін сипаттау, Византияның ішкі саясатын сипаттап, оның ұзақ</p>	<p>7.3.2.1 Батыс Еуропадағы буржуазиялық революциялардың себептерін сипаттау; 7.3.2.2 тарихи оқиғаларға негізделі отырып, XVIII–XIX ғасырдың ортасындағы халықаралық қатынастардағы өзгерістерді сипаттау; 7.3.2.3 отаршылдық экспансияның салдарларын талдау арқылы XIX ғасырдағы әлемнің саяси картасындағы негізгі өзгерістерді анықтау; 7.3.2.4 басқыншылық соғыстардың әлемдік саясаттың өзгеруіне ықпалын сипаттау (Наполеон I</p>	<p>8.3.2.1 Бірінші дүниежүзілік соғыстың алғышарттары мен себептерін айқындау, Бірінші дүниежүзілік соғысқа қатысушылардың мақсаты; 8.3.2.2 әлемнің саяси картасындағы өзгерістерді сипаттау арқылы империялардың (Австро – Венгрия, Ресей, Осман империясы) ыдырау себептерін тұжырымдау; 8.3.2.3 Ұлттар Лигасының қызметі мен Версаль-Вашингтон жүйесін талдау және бағалау; 8.3.2.4 тарихи оқиғаларды түсіндіру үшін "либерализм", "консерватизм", "социализм", "марксизм",</p>	<p>9.3.2.1 отаршылдық жүйенің құлдырау себептері мен салдарын, Африка мен Азияда тәуелсіз мемлекеттердің құрылуын талдау; 9.3.2.2 "қырғи қабақ соғыс" ұғымын түсіндіру үшін тарихи оқиғаларды талдау; 9.3.2.3 тарихи фактілер мен картаға сүйене отырып, әскери-саяси одақтар НАТО және ВШҰ-ның қарсылығын сипаттау; 9.3.2.4 "қырғи қабақ соғыстан" кейін әлемдегі интеграциялық және дезинтеграциялық үдерістерді айқындау; 9.3.2.5 аймақтық шиеленістердің себептері мен салдарларын тұжырымдау;</p>	<p>10.3.2.1 қазіргі кездегі халықаралық лаңкестік пен экстремизм</p>
---	---	--	--	--	--

өзгертеркени н түсіндіру	өмір сүруінің себептерін анықтау және жіктеу; 6.3.2.8 Византияның дипломатиял ық саясатын о н ы н көршілес елдермен қарым-қатына с ы н ы н мысалында суреттеу; 6.3.2.9 ортағасырлық шапқыншылы қтар кезіндегі халықаралық қатынастарды ң ерекшеліктері н анықтау, түсіну; 6.3.2.10 картада оқиғаларды д а м у динамикасын да белгілей отырып, 1-4 жорықтар мысалында к р е с т жорықтары н ы н себеп-салдарл арын анықтау ; 6.3.2.11 " " отаршылдық саясат" ұғымын түсіндіру (" Испания және Португалия ның жаулап алуының мысалында)	соғыстары мысалында); 7.3.2.5 еуропалық отаршылдық экспансияның Шығыстың дәстүрлі қоғамдарына ықпалын сипаттау; 7.3.2.6 тарихи оқиғаларды түсіндіру ү ш і н " " либерализм, " консерватизм ", "социализм ", "марксизм", "ұлтшылдық" ұғымдарын қолдану	"ұлтшылдық" ұғымдарын қолдану; 8.3.2.5 XX ғасырдың басына қарай әлемнің аумақтық бөлінуін және мемлекеттерд ің саяси құрылымын сипаттау; 8.3.2.6 " еуропалық отаршылдық экспансияның Шығыстың дәстүрлі қоғамдарына ықпалын бағалау	9.3.2.6 халықаралық шиеленістерді реттеудегі БҰҰ-ның қызметін бағалау; 9.3.2.7 XX ғасырдың екінші жартысында әлемнің саяси қартасындағы өзгерістерді тұжырымдау және бағалау; 9.3.2.8 Екінші дүниежүзілік соғыстың себептерін, сипаты мен салдарларын талдау	мәселесін талдау
-----------------------------	---	--	---	--	---------------------

4) "Экономикалық қатынастардың дамуы":

4-кесте

Бөлімше	Оқытудың мақсаттары
---------	---------------------

5-сынып	6-сынып	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
шамамен 2,5 миллион жыл бұрын - V ғасыр Ежелгі Греция, Ежелгі Рим, Ежелгі Қытай, Ежелгі Үндістан, Персия, Египет, Месопотамия, Бактрия, Кушан хандығы, эфталиттер мемлекеті	V ғасыр- XVI ғасырдың ортасы. Ежелгі Рим, Франция, Германия, Англия, Қытай, Үндістан, Киев Русі, Мәскеу мемлекеті, Осман империясы, Араб халифаты, Византия империясы	XVI ғасыр- XIX ғасырдың басы Қайта өрлеу дәуірі Франция, Германия, Ұлыбритания, Қытай, Жапония, Үндістан, Ресей империясы, Осман империясы	XIX ғасыр- XX ғасырдың басы АҚШ, Қытай, Үндістан, Ресей империясы және КСРО, Туркия, Сауд Арабиясы, Жапония	XX ғасырдың ортасы - XX ғасырдың II жартысы Франция, Германия, Ұлыбритания, АҚШ, Қытай, Үндістан, КСРО, Ресей, Корей, Жапония, араб елдері	XX ғасырдың соңы- XXI ғасырдың басы Франция, Германия, Ұлыбритания, АҚШ, Оңтүстік-Шығыс Азия елдері, Үндістан, Ресей, Корея, араб елдері
5.4.1.1 шаруашы		7.4.1.1 себеп-салдарды анықтау арқылы Еуропадағы феодалдық құрылыстан	8.4.1.1 XX ғасырдың басындағы техникалық революция жетістіктерінің (конвейер өндірісі, стандарттау) мемлекеттердің шаруашылық жүйесінің дамуына ықпалын бағалау; 8.4.1.2 "мануфактура", "фабрика" ұғымдарын түсіндіру; 8.4.1.3 индустриялық қоғамның даму процесін түсіндіру үшін "модернизация" ұғымын пайдалану; 8.4.1.4 өндірістік төңкеріс" ұғымдарын түсіндіру;	9.4.1.1 XX ғасырдың 70-жылдарындағы жұмыссыздықтың	10.4.1.1 жаһандану жағдайындағы экономикалық кірігудің

<p>4.1 Шаруашылық жүйелер: эволюция және өзара әрекеттестік</p>	<p>лық кәсіп түрлерін (терімшілік, аңшылық, балық аулау, егіншілік, мал шаруашылығы, металл өңдеу, айырбас сауда) сипаттау; 5.4.1.2 "неолиттік төңкеріс" ұғымын түсіндіру, шаруашылықтың дамуы үшін оның мәнін ашу; 5.4.1.3 иллюстративті материал қолданып, ежелгі өркениеттердің шаруашылық жүйесін сипаттау</p>	<p>6.4.1.1 колөнер мен сауданың рөлін, мемлекет тұрғындарының өсуін анықтай отырып, ортағасырлық қалалардың даму ерекшеліктерін сипаттау; 6.4.1.2 ортағасырлардағы халықаралық сауда мен саяхаттардың рөлін түсіндіру</p>	<p>капиталистік шаруашылыққа (мануфактура, фабрика) өту үдерісін түсіндіру; 7.4.1.2 Англияның әлемдік жетекші держава ретінде қалыптасуындағы өнеркәсіп төңкерісінің рөлін сипаттау; 7.4.1.3 экспорт", импорт", экспансия", отарлауя", "фактория" ұғымдарын қолдану арқылы, тауар-акшаның дамуын түсіндіру</p>	<p>8.4.1.5 тарихи оқиғаларды талдау үшін бағалы қағаздар нарығы", акция", алыпсатарлық", "қор биржасы", "несие", "банкроттық, инфляция" ұғымдарын пайдалану; 8.4.1.6 АҚШ-дағы капиталистік монополиялардың даму ерекшеліктерін анықтау; 8.4.1.7 фактілерді, процестерді, оқиғаларды салыстыра отырып, индустриялық қоғам қайшылықтарының (өндіру мен тұтыну теңгерімі) шиеленісу себептерін анықтау; 8.4.1.8 1930 жылдардағы құрылымдық экономикалық дағдарыстың нәтижесінде экономикада орын алған өзгерістердің себептерін анықтау; 8.4.1.9 себеп-салдарын талдай отырып, социалистік</p>	<p>себеп-салдарын талдау; 9.4.1.2 "инфляция", "дағдарыс", "стагнация" ұғымдарын пайдаланып, XX ғасырдың екінші жартысындағы мемлекеттердің экономикалық дамуын түсіндіру; 9.4.1.3 "модернизация" ұғымын түсіндіру; 9.4.1.4 себеп-салдарын талдай отырып, социалистік шаруашылық жүйенің дамуындағы қайшылықтарды анықтау</p>	<p>маңызын бағалау; 10.4.1.2 себеп-салдарын талдай отырып, социалистік шаруашылық жүйенің дамуындағы қайшылықтарды анықтау; 10.4.1.3 Оңтүстік - Шығыс Азия мемлекеттерінің қарқынды экономикалық дамуына ықпал ететін негізгі</p>
---	--	---	--	---	--	---

				шаруашылық жүйенің дамуындағы қайшылықтарды анықтау		факторларды талдау
4.2 Экономикалық жүйелердің тарихи үлгілері	5.4.2.1 экономикалық ілгері леуді түсіну үшін шаруашылықтың иемденуші және өндіруші түрлерін салыстыру	6.4.2.1 экономикалық қатынастардың формаларын түсіндіру арқылы феодалдық шаруашылықтың ерекшеліктерін сипаттау	7.4.2.1 қоғамның индустрияға дейінгі және индустриялық даму кезеңдерінің айырмашылығын анықтау; 7.4.2.2 дүниежүзі тарихының жаңа кезеңін сипаттау үшін "жаңа кезең" ұғымын қолдану; 7.4.2.3 элеуметтік-экономикалық дамуына қарай түрлі мемлекеттердің өнеркәсіптік даму сатысына өту үдерісінің ерекшеліктерін анықтау	8.4.2.1 элеуметтік-экономикалық дамуына қарай түрлі мемлекеттердің өнеркәсіптік даму сатысына өту үдерісінің ерекшеліктерін анықтау; 8.4.2.2 қоғамның индустрияға дейінгі және индустриялық даму кезеңдерінің айырмашылығын анықтау	9.4.2.1 "жоспарлы экономика", "нарықтық экономика" ұғымдарын қолдана отырып, ХХ ғасырдың бірінші жартысындағы капитализм мен социализмнің экономикалық жүйелерін салыстыру; 9.4.2.2 әлемдік экономикалық жүйелердің тиімділігін негіздеу	10.4.2.1 экономикалық жүйелердің тиімділігін интерпретациялау және негіздеу; 10.4.2.2 постиндустриалдық қоғамның басты экономикалық ресурсы ретінде ақпараттың рөлін бағалау

26. Бағдарлама психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10-сынып оқушыларына арналған "Дүниежүзі тарихы" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспары негізінде осы Бағдарламаның қосымшасына сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді жоспарда барлық сынып бойынша әр бөлімде қамтылатын оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

27. Бөлімдер мен тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Негізгі орта білім беру деңгейінің психикалық дамуы тежелген білім алушыларға 5-10 сыныптары үшін "Дүниежүзі тарихы" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасына қосымша

Психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10 сыныптары үшін "Дүниежүзі тарихы" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) 5 сынып:

1-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
1.Жинаушы-аңшылардан бастап егіншілер мен мал өсірушілерге дейін	Алғашқы адам қалай пайда болды ?	5.1.1.1 - түрлі теориялар негізінде адамның пайда болуын түсіндіру; 5.1.1.2 - адамдар тобыры, ру, қауым, тайпа секілді алғашқы бірлестік формаларын және олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын түсіндіру
	Неліктен ежелгі адамдар Ласко үңгірінің қабырғаларына сурет салған?	5.2.2.1 ежелгі адамдардың тұрмыс салтын сипаттау үшін "алғашқы қауымдық өнер" ұғымын пайдалану; 5.2.1.1 тотемизм, анимизм, фетишизм, магия сияқты ежелгі діни наным-сенімдерді білу
	Неліктен адамдар егіншілікпен және мал шаруашылығымен айналыса бастады?	5.4.1.1 шаруашылық кәсіп түрлерін (жинаушылық, аңшылық, балық аулау, егіншілік, мал шаруашылығы, металл өңдеу, айырбас сауда) сипаттау; 5.4.1.2 "неолиттік төңкеріс" ұғымын түсіндіру, оның шаруашылықты дамыту үшін мәнін ашу; 5.4.2.1 экономикалық ілгерілеуді түсіну үшін шаруашылықтың иемденуші және өндіруші түрлерін салыстыру
2.Өзен алқаптары өркениеттері	Неге ежелгі өркениеттер өзен алқаптарында дамыды?	5.4.1.3 иллюстративті материал қолдана отырып, ежелгі өркениеттердің шаруашылық жүйесін сипаттау
	Өзен алқаптарындағы өркениеттер туралы қалай біле аламыз?	5.4.1.3 иллюстративті материал қолдана отырып, ежелгі өркениеттердің шаруашылық жүйесін сипаттау; 5.2.2.3 иллюстративті материал негізінде ежелгі дүние өнеріне сипаттама беру
		5.2.4.2 ғылымдардың (арифметика, геометрия, астрономия,

3.Ежелгі Египет	Неліктен Египет "кара жер" деп аталған?	медицина) пайда болып, дамуына шаруашылық іс-әрекетпен әлеуметтік өзгерістердің ықпалын сипаттау; 5.4.1.3 иллюстративті материал қолдана отырып, ежелгі өркениеттердің шаруашылық жүйесін сипаттау
	Ежелгі Египет пирамидалары қалай құрылған?	5.2.1.1 тотемизм, анимизм, фетишизм, магия сияқты ежелгі діни наным-сенімдерді атау; 5.2.2.2 Ежелгі Египеттің ғибадатханалары мен пирамидаларын сипаттау; 5.1.2.1 ежелгі қоғамның әлеуметтік ұйымдасуын сипаттау
	Перғауын Хатшепсут Пунт жеріне кемелерін не үшін жіберді?	5.1.2.1 ежелгі қоғамның әлеуметтік ұйымдасуын сипаттау; 5.4.1.3 иллюстративті материал қолдана отырып, ежелгі өркениеттердің шаруашылық жүйесін сипаттау
	Ежелгі Египет тұрғындарының өмірі туралы Тутанхамон мазары қандай сыр шертеді?	5.2.1.1 тотемизм, анимизм, фетишизм, магия сияқты ежелгі діни наным-сенімдерді атау; 5.2.2.2 Ежелгі Египеттің ғибадатханалары мен пирамидаларын сипаттау; 5.1.2.1 ежелгі қоғамның әлеуметтік ұйымдасуын сипаттау
2-тоқсан		
1.Қос дөңгелекті арбалар және империялар	Қос дөңгелекті арбаның пайда болуы әлемді қалай өзгертті?	5.3.2.1 ежелгі заман тарихындағы мемлекетаралық қатынастарды түсіндіру үшін "империя" ұғымын түсіндіру және пайдалану; 5.3.2.2 басқыншылық соғыстар мен империялардың пайда болуы мемлекеттердің шекараларын қалай өзгергерткенін түсіндіру
	Хаммурапи патша Вавилонды қалай қуатты империяға айналдырды?	5.3.2.1 ежелгі заман тарихындағы мемлекетаралық қатынастарды түсіндіру үшін "империя" ұғымын түсіндіру және пайдалану; 5.3.2.2 басқыншылық соғыстар мен империялардың пайда болуы мемлекеттердің шекараларын қалай өзгергерткенін түсіндіру
		5.3.2.2 басқыншылық соғыстар мен империялардың пайда болуы мемлекеттердің шекараларын қалай өзгергерткенін түсіндіру;

	Таяу және Орта Шығыстағы ежелгі империялар неліктен қуатты болды?	5.1.2.1 ежелгі қоғамның әлеуметтік ұйымдасуын сипаттау; 5.4.1.3 иллюстративті материал қолдана отырып, ежелгі өркениеттердің шаруашылық жүйесін сипаттау
	Ежелгі Орта Азия империялары қаншалықты қуатты болды?	5.3.2.2 басқыншылық соғыстар мен империялардың пайда болуы мемлекеттердің шекараларын қалай өзгертергенін түсіндіру; 5.1.2.1 ежелгі қоғамның әлеуметтік ұйымдасуын сипаттау; 5.4.1.3 иллюстративті материал қолдана отырып, ежелгі өркениеттердің шаруашылық жүйесін сипаттау
3-тоқсан		
1.Ежелгі Үндістан: буддизмнің гүлденуі мен индуизмнің триумфі	Ежелгі Мохенджо-Даро қаласы қалай жойылып кетті?	5.4.1.3 иллюстративті материал қолдана отырып, ежелгі өркениеттердің шаруашылық жүйесін сипаттау
	Неліктен Ежелгі Үндістанда индуизм буддизмнен басым болды?	5.1.2.2 қоғамның әлеуметтік құрылымын түсіндіру үшін "касталық жүйе" ұғымын қолдану; 5.2.1.2 ежелгі қоғамның дамуына діндердің ықпалын сипаттау
	Ежелгі сауда орталығы ретіндегі Үндістанның рөлі қаншалықты маңызды болды?	5.4.1.3 иллюстративті материал қолдана отырып, ежелгі өркениеттердің шаруашылық жүйесін сипаттау; 5.2.4.2 ғылымдардың (арифметика, геометрия, астрономия, медицина) пайда болып, дамуына шаруашылық іс-әрекетпен әлеуметтік өзгерістердің ықпалын сипаттау; 5.2.4.3 неге сауатты адамдар қоғамда жоғары сатыны иемденгенін түсіну
	Ежелгі Үндістанда ғылыми білімдер қаншалықты дамыды?	5.2.4.2 ғылымдардың (арифметика, геометрия, астрономия, медицина) пайда болып, дамуына шаруашылық іс-әрекетпен әлеуметтік өзгерістердің ықпалын сипаттау
	Ежелгі Қытайдың ойшылдары нені үйретті?	5.2.3.1 ежелгі философтардың көзқарастарына қарапайым түсіндірме беру
	Терракот әскері Ежелгі Қытай туралы қандай ақпарат береді?	5.3.1.1 ежелгі мемлекеттердің саяси құрылымының ерекшеліктерін сипаттау

2.Ежелгі Қытай	Ежелгі Қытайдың қандай ғылыми жаңалықтары бүгінгі күнге дейін жетті?	5.2.4.2 ғылымдардың (арифметика , геометрия, астрономия, медицина) пайда болып, дамуына шаруашылық іс-әрекетпен әлеуметтік өзгерістердің ықпалын сипаттау
4-тоқсан		
1.Ежелгі Грекия	Ежелгі Грекия өркениеті бастауын қайдан алады?	5.2.2.3 иллюстративті материал негізінде ежелгі дүние өнеріне сипаттама беру
	Неліктен Ежелгі Грекияны демократияның отаны деп атайды ?	5.3.1.1 ежелгі мемлекеттердің саяси құрылымының ерекшеліктерін сипаттау; 5.3.1.2 Африка мемлекетінде демократияның пайда болуын түсіндіру; 5.1.2.1 ежелгі қоғамның әлеуметтік ұйымдасуын сипаттау
	Ежелгі Спарта Афинадан несімен ерекшеленді?	5.3.1.1 ежелгі мемлекеттердің саяси құрылымының ерекшеліктерін сипаттау; 5.1.2.1 ежелгі қоғамның әлеуметтік ұйымдасуын сипаттау
	Неліктен Александр Македонский скифтерді бағындыра алмады?	5.3.2.1 ежелгі заман тарихындағы мемлекетаралық қатынастарды түсіндіру үшін "империя" ұғымын түсіндіру және пайдалану; 5.3.2.2 басқыншылық соғыстар мен империялардың пайда болуы мемлекеттердің шекараларын қалай өзгергерткенін түсіндіру
2.Ежелгі Грекия мәдениеті	Ежелгі Грек философтары мінсіз қоғамды қалай елестетті?	5.2.3.1 ежелгі философтардың көзқарастарына қарапайым түсіндірме беру
	Ежелгі Грекия өнері қандай болды ?	5.2.2.3 иллюстративті материал негізінде ежелгі дүние өнеріне сипаттама беру; 5.2.2.4 Батыс пен Шығыс тың өнер туындыларын ажырата білу
	Ежелгі Грекияның гимназия, лицей, академиялары нені үйретті ?	5.2.4.2 ғылымдардың (арифметика , геометрия, астрономия, медицина) пайда болып, дамуына шаруашылық іс-әрекетпен әлеуметтік өзгерістердің ықпалын сипаттау; 5.2.4.1 ежелгі қоғамның дамуындағы жазудың ролін сипаттау
Қайталау		

2) 6 сынып:

2-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
1. Рим империясының гүлденуі	Рим ежелгі дүниенің ең қуатты империясына қалай айналды?	<p>6.3.2.1 ежелгі заман тарихындағы мемлекетаралық қатынастарды түсіндіру үшін "империя" ұғымын түсіндіру және пайдалану;</p> <p>6.3.1.1 ежелгі мемлекеттердің саяси құрылымының ерекшеліктерін сипаттау;</p> <p>6.3.2.3 басқыншылық соғыстар мен империялардың пайда болуы мемлекеттердің шекараларын қалай өзгергерткенін түсіндіру;</p> <p>6.3.2.4 "әділетті" және "әділетсіз" соғыстар ұғымын қолдану</p>
	Ежелгі римдік қоғамның дамуы мәдениет арқылы қалай айқындалады?	<p>6.1.2.4 ежелгі қоғамның әлеуметтік ұйымдасуын сипаттау;</p> <p>6.2.2.3 ежелгі әлем өнерін сипаттау</p>
	Спартактың көтерілісі ежелгі Римдегі құлдықты қалай сипаттайды?	<p>6.1.2.3 иллюстративті сипаттамаға , хрестоматия материалдарына негізделе отырып, ежелгі әлемдегі құлшылық ерекшеліктерін анықтау;</p> <p>6.1.2.2 әлеуметтік топтардың әрекетіне сипаттама беру;</p> <p>6.1.2.3 иллюстративті сипаттамаға , хрестоматия материалдарына негізделе отырып, ежелгі әлемдегі құлшылық ерекшеліктерін анықтау;</p> <p>6.3.2.6 Ежелгі Римдегі Спартак көтерілісін сипаттау, себептерін анықтау</p>
2. Дәуірлер төғысындағы Рим	I-III ғасырларда Рим империясы қалай дамыды?	<p>6.3.2.3 басқыншылық соғыстар мен империялардың пайда болуы мемлекеттердің шекараларын қалай өзгергерткенін түсіндіру;</p> <p>6.2.1.3 ежелгі қоғамның дамуына діндердің ықпалын сипаттау;</p> <p>6.2.1.1 негізгі діни ұғымдарды (Құдай, ғибадатхана, абыз, қасиетті жазбалар, пұт) түсіндіру</p>
	IV-V ғасырларда Рим империясы қалай өзгерді?	<p>6.3.2.3 басқыншылық соғыстар мен империялардың пайда болуы мемлекеттердің шекараларын қалай өзгергерткенін түсіндіру;</p> <p>6.2.1.3 ежелгі қоғамның дамуына діндердің ықпалын сипаттау</p>

	Ежелгі дүниенің мәдени мұрасы қандай?	6.2.4.1 ежелгі қоғамның дамуындағы жазудың рөлін сипаттау; 6.2.2.3 ежелгі әлем өнерін сипаттау; 6.2.4.2 ғылымдардың (арифметика, геометрия, астрономия, медицина) пайда болып, дамуына шаруашылық іс-әрекетпен әлеуметтік өзгерістердің ықпалын түсіндіру
2-тоқсан		
1. Рим империясының құлауы	Кіріспе. Неліктен Батыс Рим империясы құлады?	6.3.1.2 "ерте, орта, кейінгі орта ғасырлар" хронологиялық шегін білу және уақыт жолағында белгілеу; 6.3.2.2 Рим империясының ыдырау себептерін анықтау және түсіну
	Рим империясы Шығыста неліктен сақталды?	6.3.2.7 спартактың көтерілісін сипаттау, Византияның ішкі саясатын сипаттап, оның ұзақ өмір сүруінің себептерін анықтау
	Неліктен Византия 568 жылы түрік қағаны Истемиге елші жіберді?	6.3.2.8 Византияның дипломатиялық саясатын оның көршілес елдермен қарым-қатынасының мысалында
	Княгиня Ольганың Константинопольге сапары Киев Русін қалай өзгертті?	6.3.2.8 Византияның дипломатиялық саясатын оның көршілес елдермен қарым-қатынасының мысалында
2. Феодализм	Феодалдық экономика нені ұсынды?	6.4.2.1 экономикалық қатынастардың формаларын түсіндіру арқылы феодалдық шаруашылықтың ерекшеліктерін сипаттау; 6.1.2.5 жер пайдалану формаларын атау 6.4.1.1 қолөнер мен сауданың рөлін, мемлекет тұрғындарының өсуін анықтай отырып, ортағасырлық қалалардың даму ерекшеліктерін сипаттау; 6.1.1.1 феодалдық қоғамның әлеуметтік құрылымын сипаттау, қоғамдағы өзара қатынастың феодалдық баспалдағын
		6.1.1.1 феодалдық қоғамның әлеуметтік құрылымын сипаттау, қоғамдағы өзара қатынастың феодалдық баспалдағын;

	<p>Феодалдық қоғам қалай ұйымдасқан?</p>	<p>6.1.1.2 еңбек құралдарының жетілу кезіндегі әлеуметтік қатынастың дамуын көрсету; 6.1.2.1 үстемдік етушілер мен бағыныштылардың (феодалдар мен шаруалардың) өзара қатынасын сипаттау; 6.1.2.6 әлемдегі бір қатар елдеріндегі шаруалар тәуелділігінің формаларын сипаттау</p>
	<p>Қаланың сәулеті мен өнері ортағасырлық қоғамды қалай бейнелейді?</p>	<p>6.4.1.1 қолөнер мен сауданың рөлін, мемлекет тұрғындарының өсуін анықтай отырып, ортағасырлық қалалардың даму ерекшеліктерін сипаттау; 6.2.2.2 өнердің (сәулет, сурет өнері) дамуына қоғамдағы өзгерістердің ықпалын анықтау</p>
<p>3.Ислам тарихы</p>	<p>Ислам тарихында 610 - 1258 жылдар аралығында қандай басты оқиғалар орын алды?</p>	<p>6.3.2.9 ортағасырлық шапқыншылықтар кезіндегі халықаралық қатынастардың ерекшеліктерін анықтау</p>
	<p>Неліктен VIII-XII ғасырды ислам мәдениетінің "алтын ғасыры" деп атайды?</p>	<p>6.2.2.1 тарихи оқиғалардың өзара байланысын орнату арқылы діндердің әлемдік мәдениетке ықпалын анықтау; 6.2.4.5 неге шіркеу білімнің тарауына кедергі жасағанын түсіндіру; 6.2.2.4 Шығыстың ортағасырлық мәдениетінің ерекшеліктерін сипаттау; 6.2.3.1 Шығыс ойшылдарының ғылыми жетістіктерінің маңызын, жетістіктердің қоғам дамуына ықпалын, ойшылдар өз ғылыми қызметінде кезіккен қиындықтарды түсіндіру</p>
<p>3-тоқсан</p>		
<p>1.Крест жорықтары</p>	<p>Неліктен крест жорықтары ұйымдастырылды?</p>	<p>6.3.2.10 картада оқиғаларды даму динамикасында белгілей отырып, 1-4 жорықтар мысалында крест жорықтарының себеп-салдарларын анықтау</p>
	<p>Крест жорықтары христиандық Еуропа мен мұсылман әлемін қалай өзгертті?</p>	<p>6.3.2.10 картада оқиғаларды даму динамикасында белгілей отырып, 1-4 жорықтар мысалында крест жорықтарының себеп-салдарларын анықтау; 6.2.2.1 тарихи оқиғалардың өзара байланысын орнату арқылы</p>

		діндердің әлемдік мәдениетке ықпалын анықтау
2. Моңғолдар	Моңғолдар әлемдік империяны қалай құрды?	6.3.2.9 ортағасырлық шапқыншылықтар кезіндегі халықаралық қатынастардың ерекшеліктерін анықтау, түсіну
	Моңғолдардың жорықтары Еуразияның саяси картасын қалай өзгертті?	6.3.2.9 ортағасырлық шапқыншылықтар кезіндегі халықаралық қатынастардың ерекшеліктерін анықтау, түсіну
3. XIV ғасыр- XVI ғасырдың бірінші жартысындағы ортағасырлық еуропалық қоғам	"Қара індет" не себепті жылдам таралды ?	6.2.4.3 адам өміріндегі қоршаған орта туралы білімнің рөлін, білімнің дүниетанымның қалыптасуына ықпалын түсіндіру
	"Қара індет" шаруалар көтерілістері мен феодалдық соғыстардың басты себебі болды ма?	6.3.2.5 кейінгі орта ғасыр кезеңіндегі антифеодалдық көтеріліс тердің себептері мен салдарын , көтерушілердің мақсаты, көтеріліс барысында орын алатын жеңілу, өзгеру себептері анықтау; 6.3.1.5 феодалдық соғыстар мен орталықтандырылған мемлекеттердің құрылуы арасында байланыс орнату
	Еуропада орталықтандырылған мемлекеттер қалай құрылды?	6.3.1.5 феодалдық соғыстар мен орталықтандырылған мемлекеттердің құрылуы арасында байланыс орнату
	Неліктен Жанна д'Арк француз халқының есінде сақталады?	6.3.1.5 феодалдық соғыстар мен орталықтандырылған мемлекеттердің құрылуы арасында байланыс орнату
4-тоқсан		
1. Абсолютизм Батыс пен Шығыс	XIV Людовик және Ұлы Петр: кімнің билігі айтарлықтай шексіз болды?	6.3.1.4 феодалдық мемлекеттің даму кезеңдерін сипаттау; 6.3.1.3 сызбалар мен кестелерді қолдана отырып, Батыс пен Шығыстағы монархия формаларын (сословиелік-өкілдік және шексіз билік) атау; 6.3.1.7 басқару формасына сипаттама беру үшін "парламент", "Бас штаттар", "сейм", "кортес", "Боярлар Думасы" ұғымдарын түсіндіру
		6.3.1.3 сызбалар мен кестелерді қолдана отырып, Батыс пен Шығыстағы монархия

	Юнлэ мен Токугава билігі Батыс монархтардың билігіндей шексіз болды ма?	формаларын (сословиелік-өкілдік және шексіз билік) айту; 6.3.1.6 саяси биліктің ерекшеліктерін анықтау үшін әр түрлі ел билеушілерінің қызметін салыстыру
	Неліктен I Карл мен II Осман шексіз монарх бола алмады?	6.3.1.6 саяси биліктің ерекшеліктерін анықтау үшін әр түрлі ел билеушілерінің қызметін салыстыру
2.Сауда, қолөнер және әлемді игеру	Ұлы Жібек жолы Шығыс пен Батысты қалай байланыстырды?	6.4.1.2 ортағасырлардағы халықаралық сауда мен саяхаттардың рөлін түсіндіру
	Қытайлықтар мен еуропалықтардың теңіз саяхаттарының айырмашылығы неде?	6.4.1.2 ортағасырлардағы халықаралық сауда мен саяхаттардың рөлін түсіндіру; 6.2.4.4 картадан XV-XVI ғасырдағы саяхатшылардың негізгі бағыт-бағдарларын белгілей отырып, Ұлы географиялық жаңалықтардың адамдардың әлем туралы түсінігіне ықпалын түсіндіру
	Ұлы географиялық жаңалықтар әлемді қалай өзгертті?	6.2.4.4 картадан XV-XVI ғасырдағы саяхатшылардың негізгі бағыт-бағдарларын белгілей отырып, Ұлы географиялық жаңалықтардың адамдардың әлем туралы түсінігіне ықпалын түсіндіру; 6.3.2.11 "отаршылдық саясат" ұғымын түсіндіру (Испания және Португалияның жаулап алуының мысалында)

3) 7 сынып:

3-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
1.Қайта Өрлеу дәуірі	Қайта өрлеу дәуірі өнердің дамуын қалай өзгертті?	7.2.2.2 антикалық мәдениетпен байланыс орнату арқылы Қайта өрлеу дәуірінің мәдениетін (бейнелеу, мүсін өнері) сипаттау; 7.2.3.3 гуманистік идеялардың орта ғасырлық мәдениеттің дамуына ықпалын анықтау
		7.2.3.3 гуманистік идеялардың орта ғасырлық мәдениеттің дамуына ықпалын анықтау;

	Шығыстағы Ренессанс әлемдік мәдениетті қалай байытты?	7.2.2.4 Шығыстың ортағасырлық мәдениетінің ерекшеліктерін сипаттау
2.Реформация	Мартин Лютердің наразылығы Еуропаны қалай өзгертті?	7.2.1.1 адамның дүниетанымы мен қоғамдық өмірдегі дін рөлінің өзгеру себептерін анықтау; 7.2.1.4 қоғамда дін рөлінің шектелуіне байланысты адамдар өмірінде орын алған өзгерістерді анықтау, олардың әлем діндерінің таралуына, тұрғындар арасында білімнің таралуына ықпалын анықтау; 7.2.1.3 тарихи процестер контекстінде "гуманизм", "реформация", "про тестантизм", "лютеранство", "кальвинизм", "контрреформация", "кезуиттер ордені" ұғымдарын түсіндіру
3.Ғылыми революция	Коперниктің теориясы қаншалықты бірегей болды?	7.2.4.2 жаратылыстану ғылымдарының келешектегі дамуы үшін кейінгі ортағасырлар кезеңінде Жердің құрылысы туралы жасалған ғылыми жаңалықтардың маңыздылығын анықтау; 7.2.4.1 адам өміріндегі қоршаған орта туралы білімнің рөлін, білімнің дүниетанымның қалыптасуына ықпалын түсіндіру.
2-тоқсан		
	Кіріспе. XVII ғасырдың ортасындағы Ағылшынның буржуазиялық революциясы қандай маңызға ие болды?	7.4.2.2 -"капитал", "буржуазия", "жұмысшы табы" пролетариат ұғымдарын қоғамның әлеуметтік құрылымын түсіндіру үшін қолдану; 7.3.2.1 Батыс Еуропадағы буржуазиялық революциялардың себептерін сипаттау; 7.1.1.1 -"капитал", "буржуазия", "жұмысшы табы" пролетариат ұғымдарын қоғамның әлеуметтік құрылымын түсіндіру үшін қолдану; 7.1.2.2 үстемдік тапқа қарсы халықтың шығу себебін анықтау; 7.1.2.1 саяси және экономикалық жүйесіндегі буржуазияның рөлін анықтау
1.Жаңа кезеңнің басталуы		7.4.1.1 себеп-салдарды анықтау арқылы Еуропадағы феодалдық құрылыстан капиталистік

	Өнеркәсіп төңкерісі әлемді қалай өзгертті?	<p>шаруашылыққа (мануфак тура, фабрика) өту үдерісін түсіндіру;</p> <p>7.1.1.2 мануфактура, фабрикалардың пайда болуы мен жалдамалы жұмысшы табының қалыптасуы арасындағы байланысты анықтау;</p> <p>7.4.1.2 Англияның әлемдік жетекші держава ретінде қалыптасуындағы өнеркәсіп төңкерісінің рөлін сипаттау;</p> <p>7.4.2.1 қоғамның индустрияға дейінгі және индустриялық даму кезеңдерінің айырмашылығын анықтау;</p> <p>7.1.2.3 өндірістік қатынастың өзгеруінде еңбек құралдарының жетілуінің рөлін көрсету</p>
2.XVIII ғасырдағы Үндістан және Ұлыбритания	Британдықтар саудагерлерден Үндістан билеушілеріне қалай айналды?	<p>7.2.2.1 тарихи оқиғаларды түсіну үшін өнер туындыларын пайдалану;</p> <p>7.1.1.4 7.1.1.3 еуропалық державалардың отаршылдық экспансиясы кезеңіндегі Азия мемлекеттерінің әлеуметтік құрылымындағы ерекшеліктерді анықтау (Қытай, Үндістан, Жапония);</p> <p>7.3.2.5 еуропалық отаршылдық экспансияның Шығыстың дәстүрлі қоғамдарына ықпалын сипаттау;</p> <p>7.4.1.3 "экспорт", "импорт", "экспансия", "отарлау", "фактория" ұғымдарын қолдану арқылы, тауар-ақша қатынастарының дамуын түсіндіру</p>
3.Ағартушылық идеяларының таралуы	Ағартушылық идеялар еуропалық монархтардың қызметінде қалай көрініс тапты?	7.2.3.2 ағартушылық дәуір идеяларының қоғамдық дамуға ықпалын анықтау
	Ағартушылық идеялар американдықтарға қалай әсер етті?	7.2.3.2 ағартушылық дәуір идеяларының қоғамдық дамуға ықпалын анықтау; 7.3.1.1 республикалық басқару құрылымының пайда болу себептерін, ерекшеліктерін анықтау
3-тоқсан		
		7.3.2.1 Батыс Еуропадағы буржуазиялық революциялардың себептерін сипаттау;

1.Картина Француз революциясының көрінісі	1789-1799 жылдар аралығында Францияда қандай өзгерістер орын алды?	7.1.2.1 саяси және экономикалық жүйесіндегі буржуазияның рөлін анықтау; 7.1.1.1 "капитал", "буржуазия", "жұмысшы табы" пролетариат ұғымдарын қоғамның әлеуметтік құрылымын түсіндіру үшін қолдану
	Неліктен Давид пен Бодридің Марат туралы көзқарастары әртүрлі болды?	7.2.2.1 тарихи оқиғаларды түсіну үшін өнер туындыларын пайдалану; 7.2.2.3 өнердегі негізгі стильдер мен ағымдардың белгілерін (неоклассицизм, романтизм, импрессионизм, реализм) анықтау; 7.3.1.1 республикалық басқару құрылымының пайда болу себептерін, ерекшеліктерін анықтау
	Наполеон империясы қалай құрылды және оның құлдырау себептері неде болды?	7.2.2.1 тарихи оқиғаларды түсіну үшін өнер туындыларын пайдалану; 7.3.2.4 басқыншылық соғыстардың әлемдік саясаттың өзгеруіне ықпалын бағалау; 7.2.3.2 ағартушылық дәуір идеяларының қоғамдық дамуға ықпалын анықтау
2.XIX ғасырдағы империялар және олардың бақталастығы	Неліктен Ресей мен Ұлыбритания Иранға ықпал етуге бәсекелес болды?	7.3.2.2 тарихи оқиғаларға негізделіп отырып, XVIII–XIX ғасырдың ортасындағы халықаралық қатынастардағы өзгерістерді сипаттау; 7.4.2.3 әлеуметтік-экономикалық дамуына қарай түрлі мемлекеттердің өнеркәсіптік даму сатысына өту үдерісінің ерекшеліктерін анықтау;
	Осман империясын нығайтуға Танзимат саясаты көмегін тигізді ме?	7.4.2.3 әлеуметтік-экономикалық дамуына қарай түрлі мемлекеттердің өнеркәсіптік даму сатысына өту үдерісінің ерекшеліктерін анықтау; 7.3.2.2 тарихи оқиғаларға негізделіп отырып, XVIII–XIX ғасырдың ортасындағы халықаралық қатынастардағы өзгерістерді сипаттау
		7.3.2.2 тарихи оқиғаларға негізделіп отырып, XVIII–XIX ғасырдың ортасындағы

	Қырым соғысының себептері мен салдары қандай болды?	халықаралық қатынастардағы өзгерістерді сипаттау
3. XIX ғасырдағы Қытай мен Еуропа елдері	Англия және Қытай үкіметтерінің хат алысуынан империализм туралы не біле аламыз?	7.3.2.2 тарихи оқиғаларға негізделе отырып, XVIII–XIX ғасырдың ортасындағы халықаралық қатынастардағы өзгерістерді сипаттау
	Неліктен екінші Апиын соғысы осы күнге дейін қытай халқының есінде?	7.1.1.4 еуропалық державалардың отаршылдық экспансиясы кезеңіндегі Азия мемлекеттерінің әлеуметтік құрылымындағы ерекшеліктерді анықтау (Қытай, Үндістан, Жапония); 7.2.1.2 миссионерліктің міндеттерін анықтау; 7.3.2.5 еуропалық отаршылдық экспансияның Шығыстың дәстүрлі қоғамдарына ықпалын сипаттау; 7.4.1.3 "экспорт", "импорт", "экспансия", "отарлау", "фактория" ұғымдарын қолдану арқылы, тауар-ақша қатынастарының дамуын түсіндіру
4-тоқсан		
1. Революциялық идеялардың XIX ғасырдағы Еуропаға әсері	1848 ж. революциялар Еуропада қандай саяси идеяларды қалыптастырды?	7.3.2.1 Батыс Еуропадағы буржуазиялық революциялардың себептерін сипаттау; 7.1.2.1 саяси және экономикалық жүйесіндегі буржуазияның рөлін анықтау; 7.2.3.2 ағартушылық дәуір идеяларының қоғамдық дамуға ықпалын анықтау; 7.2.3.4 К. Маркстың көзқарастарын және марксизмнің қоғамдық өмірге ықпалын түсіндіру; 7.3.2.6 тарихи оқиғаларды түсіндіру үшін "либерализм", "консерватизм", "социализм", "марксизм", "ұлтшылдық" ұғымдарын қолдану
	Италия және Германияның бірігу жолдары қаншалықты ұқсас болмады?	7.3.1.3 әртүрлі елдердің бір уақыт кезеңіндегі тарихи оқиғаларын салыстыру арқылы ұлттық мемлекеттердің (Италия, Германия) қалыптасу маңызын анықтау; 7.3.2.6 тарихи оқиғаларды түсіндіру үшін "либерализм", "консерватизм", "социализм", "

		марксизм", "ұлтшылдық" ұғымдарын қолдану
2.XIX ғасырдағы Ресейдегі қоғамдық-саяси ойдың дамуы	Неліктен II Александр патша "Халық еркі" ұйымының құрбаны болды?	7.2.3.1 Ресейде жаңа қоғамдық-саяси ағымдардың (халықшылдық, либерализм) пайда болу себептерін анықтау; 7.3.1.2 тарихи оқиғаны түсіндіру үшін "басыбайлы құқық", "декабристер", "халықшылдар", "жеке террор", пролетариат диктатурасы" ұғымдарын қолдану
3.XIX ғасырдағы еуропалық отарлау үстемдігі	1857-1859 жылдардағы Үндістандағы оқиғаларды XIX ғасырдағы британдықтар мен қазіргі кездегі үндістер қалай баяндайды?	7.1.1.4 7.1.1.3 еуропалық державалардың отаршылдық экспансиясы кезеңіндегі Азия мемлекеттерінің әлеуметтік құрылымындағы ерекшеліктерді анықтау (Қытай, Үндістан, Жапония); 7.3.2.5 еуропалық отаршылдық экспансияның Шығыстың дәстүрлі қоғамдарына ықпалын сипаттау
	Әлемдік отарлау жүйесі қалай қалыптасты?	7.3.2.5 еуропалық отаршылдық экспансияның Шығыстың дәстүрлі қоғамдарына ықпалын сипаттау; 7.3.2.3 отаршылдық экспансияның салдарларын талдау арқылы XIX ғасырдағы әлемнің саяси картасындағы негізгі өзгерістерді анықтау
Қайталау		

4) 8 сынып:

4-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
	АҚШ-тың батыс бағыттағы аумағы қалай кеңейді?	8.3.1.1 XIX ғасырда АҚШ территориясының кеңейу үдерісін сипаттау
	АҚШ-тағы құлдық қалай жойылды?	8.1.2.1 трансатлантикалық құлдықтың ерекшеліктерін анықтау; 8.4.2.1 әлеуметтік-экономикалық дамуына қарай түрлі мемлекеттердің өнеркәсіптік даму сатысына өту үдерісінің ерекшеліктерін анықтау

1. Америка Құрама Штаттарының күшеюі	Неліктен АҚШ өз әскери кемелерін Жапонияға жіберді?	8.4.1.6 АҚШ-дағы капиталистік монополиялардың даму ерекшеліктерін анықтау; 8.3.2.6 еуропалық отаршылдық экспансияның Шығыстың дәстүрлі қоғамдарына ықпалын сипаттау; 8.4.2.2 қоғамның индустрияға дейінгі және индустриялық даму кезеңдерінің айырмашылығын анықтау; 8.2.1.3 миссионерліктің міндеттерін анықтау
2. Суретшілер мен жазушылардың көзқарасы: XIX ғасырдағы өзгерістерге шолу	XIX ғасырдағы өнер мен әдебиет әлеуметтік әділетсіздікті қалай суреттейді?	8.2.2.2 өнердегі негізгі стильдер мен ағымдардың белгілерін (неоклассицизм, романтизм, импрессионизм, реализм) сипаттау; 8.2.2.3 XVII ғасыр соңындағы- XIX ғасыр басындағы өнердің дамуындағы негізгі бағыттарды атау, өнер туындыларында көрініс тапқан оқиғалардың мәнін түсіну; 8.2.2.1 тарихи оқиғаларды түсіну үшін өнер туындыларын пайдалану
	Эмиль Золяның "Мен айыптаймын!" атты мақаласы сөз құдіретін қалай көрсетеді?	8.2.2.1 тарихи оқиғаларды түсіну үшін өнер туындыларын пайдалану; 8.3.2.4 тарихи оқиғаларды түсіндіру үшін "либерализм", "консерватизм", "социализм", "марксизм", "ұлтшылдық" ұғымдарын қолдану
3. Ғылыми ойдың дамуы	XIX ғасырдағы қай ғылыми жаңалықтың адамдар өміріне ықпалы зор болды?	8.2.4.1 өзгерістер мен сабақтастықты көрсету арқылы, адам мен қоғам өміріндегі ғылыми жаңалықтардың маңызын талдау; 8.2.4.2 әлем мемлекеттерінің әлеуметтік-экономикалық дамуындағы түрлі теориялардың рөлін сипаттау; 8.2.1.1 қоғамда дін рөлінің шектелуіне байланысты адамдар өмірінде орын алған өзгерістерді анықтау, олардың әлем діндерінің таралуына, тұрғындар арасында білімнің таралуына ықпалын анықтау
2-тоқсан		
		8.3.2.5 XX ғасырдың басына қарай әлемнің аумақтық бөлінуін және

1.XX ғасырдың басындағы әлем	<p>XX ғасырдың басында әлем бейнесі қандай болды?</p> <p>Жаңа технологиялар мен ғылыми ашулардың нәтижесінде XX ғасырдың басында қандай өзгерістер орын алды?</p>	<p>мемлекеттердің саяси құрылымын сипаттау</p> <p>8.2.4.3 тарихи оқиғалардың себептерін, нәтижелерін, маңызын тұжырымдау арқылы, ғылымның әлем мемлекеттерінің әлеуметтік-экономикалық дамуындағы рөлін анықтау;</p> <p>8.2.4.4 тарихи оқиғаларының барысы мен нәтижелеріне түсіндірме бере отырып, әскери ғылым мен техниканың және соғыс стратегияларының рөлін тсіндіру;</p> <p>8.4.1.1 XX ғасырдың басындағы техникалық революция жетістіктерінің (конвейер өндірісі, стандарттау) мемлекеттердің шаруашылық жүйесінің дамуына ықпалын бағалау;</p> <p>8.4.1.3 индустриялық қоғамның даму үдерісін түсіндіру үшін " модернизация" ұғымын пайдалану ;</p> <p>8.4.1.2 "мануфактура", "фабрика" ұғымдарын түсіндіру;</p> <p>8.4.1.4 "өндірістік төңкеріс" ұғымдарын түсіндіру</p>
2.Бірінші дүниежүзілік соғыс	<p>Бірінші дүниежүзілік соғыстың себептері қандай?</p> <p>Бірінші дүниежүзілік соғыстың негізгі шайқастары қандай?</p> <p>Бірінші дүниежүзілік соғыс әлем картасын қалай өзгертті?</p>	<p>8.2.2.1 тарихи оқиғаларды түсіну үшін өнер туындыла рын пайдалану;</p> <p>8.2.2.5 XX ғасырдың бірінші жартысында бұқаралық мәдениеттің (кинематограф, радио) қоғамның рухани дамуына ықпалын талдау</p> <p>8.3.2.1 Бірінші дүниежүзілік соғыстың алғышарттары мен себептерін айқындау, Бірінші дүниежүзілік соғысқа қатысушылардың мақсаты</p> <p>8.2.4.4 тарихи оқиғаларының барысы мен нәтижелеріне түсіндірме бере отырып, әскери ғылым мен техниканың және соғыс стратегияларының рөлін тсіндіру</p> <p>8.3.2.2 әлемнің саяси картасындағы өзгерістерді сипаттау арқылы империялардың</p>

		(Австро – Венгрия, Ресей, Осман империясы) ыдырау себептерін тұжырымдау
	Неліктен Ұлттар Лигасы Бірінші дүниежүзілік соғыстан кейін әлемде бейбітшілікті сақтай алмады?	8.3.2.4 тарихи оқиғаларды түсіндіру үшін "либерализм, " консерватизм", "социализм", " марксизм", "ұлтшылдық" ұғымдарын қолдану
3-тоқсан		
1.1917 жылғы Ресейдегі революциялар	Ресейдегі самодержавие не себепті құлады?	8.3.1.2 қоғамдық-саяси ағымдардың (әлеуметтік либерализм, әлеуметтік консерватизм, марксизм, социал-демократия) қоғамның өміріне ықпалын түсіндіру
	Большевиктер Уақытша үкіметтің билігін қалай жойды?	8.1.1.1 тарихи оқиғаның нәтижелерін талдау арқылы әлеуметтік құрылымның өзгеруіне Қазан социалистік революциясының әсерін сипаттау
	Неліктен қоғам "қызылдар" мен " ақтарға" қақ жарылды?	8.1.1.1 тарихи оқиғаның нәтижелерін талдау арқылы әлеуметтік құрылымның өзгеруіне Қазан социалистік революциясының әсерін сипаттау
	1917-1924 жылдарда Ресей қаншалықты өзгерді?	8.1.1.1 тарихи оқиғаның нәтижелерін талдау арқылы әлеуметтік құрылымның өзгеруіне Қазан социалистік революциясының әсерін сипаттау; 8.2.1.2 тарихи кезеңдердің ерекшеліктерін салыстыра отырып , мемлекет пен діннің өзара қатынасын сипаттау; 8.3.1.4 Ұлы Октябрь социалистік революциядан кейін жаңа мемлекеттердің пайда болу себепін анықтау;
	Неліктен Мұстафа Кемалді " Ататүрік" деп атады?	8.2.1.2 тарихи кезеңдердің ерекшеліктерін салыстыра отырып , мемлекет пен діннің өзара қатынасын сипаттау
	Сунь Ятсеннің үш қағидаты Қытайды қалайша өзгертті?	8.3.1.2 қоғамдық-саяси ағымдардың (әлеуметтік либерализм, әлеуметтік консерватизм, марксизм, социал-демократия) қоғамның өміріне ықпалын түсіндіру
		8.1.2.3 қоғамның әлеуметтік өміріндегі өзгерістерге реакцияшыл идеологиялардың (

<p>2.Бірінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі Азия елдері</p>	<p>"Танаки меморандумы" қаншалықты қауіпті болды?</p>	<p>фашизм, тоталитаризм, нәсілшілдік, шовинизм, ұлтшылдық) таралу ықпалын талдау; 8.1.2.4 отаршыл елдерінің жағдай ерекшеліктерін сипаттау; 8.3.1.5 тоталитаризмнің (әміршіл-әкімшіл жүйе сияқты саяси режимдердің) қалып тасу алғы шарттарын түсіндіру; 8.4.1.8 1930 жылдардағы құрылымдық экономикалық дағдарыстың нәтижесінде экономикада орын алған өзгерістердің себептерін анықтау</p>
	<p>Неге М.Джинна мен М.Ганди Үндістанның тәуелсіздікке жетуге әртүрлі көзқараста болды?</p>	<p>8.2.1.2 тарихи кезеңдердің ерекшеліктерін салыстыра отырып, мемлекет пен діннің өзара қатынасын сипаттау</p>
<p>4-тоқсан</p>		
<p>1.Әлемдік экономикалық дағдарыс</p>	<p>Неліктен АҚШ-та 1920-шы жылдарды "просперити дәуірі" деп атайды?</p>	<p>8.4.1.3 индустриялық қоғамның даму процесін түсіндіру үшін " модернизация" ұғымын пайдалану ; 8.4.1.1 ХХ ғасырдың басындағы техникалық революция жетістіктерінің (конвейер өндірісі, стандарттау) мемлекеттердің шаруашылық жүйесінің дамуына ықпалын бағалау</p>
	<p>Уолл-стриттің күйреу себептері мен салдары?</p>	<p>8.4.1.5 тарихи оқиғаларды талдау үшін "бағалы қағаздар нарығы", " акция", "алыпсатарлық", "қор биржасы", "несие", "банкроттық", " инфляция" ұғымдарын пайдалану; 8.4.1.7 фактілерді, процестерді, оқиғаларды салыстыра отырып, индустриялық қоғам қайшылықтарының (өндіру мен тұтыну теңгерімі) шиеленісу себептерін анықтау</p>
	<p>Әлем елдері Ұлы дағдарыстан қалай шықты?</p>	<p>8.2.4.2 әлем мемлекеттерінің әлеуметтік-экономикалық дамуындағы түрлі теориялардың рөлін сипаттау; 8.4.1.9 себеп-салдарын талдай отырып, социалистік шаруашылық жүйенің дамуындағы қайшылықтарды анықтау; 8.3.1.3 фактілерді, процестер мен оқиғаларды салыстыру арқылы дүниежүзілік экономикалық</p>

дағдарырыстан шығудың түрлі жолдарын түсіндіру (АҚШ, Франция, Германия)

5) 9 сынып:
5-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
1.Еуропа елдеріндегі тоталитарлық тәртіп	Сталин кезінде КСРО қалай дамыды?	9.1.1.2 социалистік қоғамның дамуына байланысты әлеуметтік топтардың (жұмысшы табы, шаруалар, зиялылар) мәртебесіндегі өзгерісті талдау; 9.4.2.1 "жоспарлы экономика", "нарықтық экономика" ұғымдарын қолдана отырып, XX ғасырдың бірінші жартысын дағы капитализм мен социализмнің экономикалық жүйелерін салыстыру
	"Адамның жандүниесінің инженерлері": Сталин өнерді халыққа ықпал ету үшін қалай пайдаланды?	9.2.2.1 XX ғасырдың бірінші жартысында бұқаралық мәдениеттің (кинематограф, радио) қоғамның рухани дамуына ықпалын талдау
	Неліктен фашизм Италия мен Германияда өрбіді?	9.1.2.1 қоғамның әлеуметтік өміріндегі өзгерістерге реакцияшыл идеологиялардың (фашизм, тоталитаризм, нәсілшілдік, шовинизм, ұлтшылдық) таралу ықпалын талдау; 9.3.1.2 тоталитаризм, әміршіл-әкімшіл жүйе сияқты саяси режимдердің қалып тасу алғы шарттарын түсіндіру
	Нацистердің саясаты Германия тұрғындарына қандай әсерін тигізді?	9.1.2.1 қоғамның әлеуметтік өміріндегі өзгерістерге реакцияшыл идеологиялардың (фашизм, тоталитаризм, нәсілшілдік, шовинизм, ұлтшылдық) таралу ықпалын талдау; 9.3.1.2 тоталитаризм, әміршіл-әкімшіл жүйе сияқты саяси режимдердің қалып тасу алғы шарттарын түсіндіру
		9.1.2.1 қоғамның әлеуметтік өміріндегі өзгерістерге реакцияшыл идеологиялардың (фашизм, тоталитаризм, нәсілшілдік, шовинизм,

	"Халық майданы" Франция мен Испанияда қаншалықты орнықты болды?	ұлтшылдық) таралу ықпалын талдау; 9.3.1.1 саяси ағымдардың (әлеуметтік либерализм, әлеуметтік консерватизм, марксизм, социал-демократия) қоғамның өміріне ықпалын түсіндіру
2-тоқсан		
1.Екінші дүниежүзілік соғыстың себептері мен салдары	Екінші дүниежүзілік соғыс қарсаңында және барысында елдер арасында қандай шарттық қатынастар қалыптасты?	9.3.2.8 Екінші дүниежүзілік соғыстың себептерін, сипаты мен салдарларын талдау
	Екінші дүниежүзілік соғыстың негізгі оқиғалары қандай?	9.2.4.3 тарихи оқиғалардың себептерін, нәтижелерін, маңызын тұжырымдау арқылы, әскери ғылым мен техниканың әлем мемлекеттерінің әлеуметтік-экономикалық дамуындағы рөлін бағалау
	Неге Кеңес Одағының соғысы Ұлы Отан деп аталады?	9.3.2.8 Екінші дүниежүзілік соғыстың себептерін, сипаты мен салдарларын талдау; 9.2.4.3 3 тарихи оқиғалардың себептерін, нәтижелерін, маңызын тұжырымдау арқылы, әскери ғылым мен техниканың әлем мемлекеттерінің әлеуметтік-экономикалық дамуындағы рөлін бағалау
	Екінші дүниежүзілік соғыстың нәтижелері мен сабақтары қандай?	9.3.1.1 саяси ағымдардың (әлеуметтік либерализм, әлеуметтік консерватизм, марксизм, социал-демократия) қоғамның өміріне ықпалын түсіндіру; 9.3.2.8 Екінші дүниежүзілік соғыстың себептерін, сипаты мен салдарларын талдау
2. XX ғасырдың бірінші жартысындағы ғылым және мәдениет	XX ғасырдың бірінші жартысында мәдениет дамуының ерекшеліктері қандай?	9.2.1.1 тарихи кезеңдердің ерекшеліктерін салыстыра отырып, мемлекет пен діннің өзара қатынасын сипаттау; 9.2.2.1 XX ғасырдың бірінші жартысында бұқаралық мәдениеттің (кинематограф, радио) қоғамның рухани дамуына ықпалын талдау; 9.2.3.2 "позитивизм", "прагматизм", "экзистенциализм" ұғымдарын тарихи кезеңді сипаттау үшін қолдану
		9.2.4.1 адамзат өркениетінің дамуы мүмкін сценарийін үлгілей

	XX ғасырдың бірінші жартысында ғылым қалай дамыды?	отырып заманауи кезеңнің жаһанды мәселелерін шешу үшін ғылым мен білімнің маңыздылығы туралы тұжырымдау; 9.2.4.2 ғылыми жаңалықтардың (генетика, микробиология, ақпараттық технологиялар, нанотехнологиялар, ядролық физика) қоғам дамуына ықпалын түсіндіру
3-тоқсан		
1.XX ғасырдың екінші жартысындағы әлемнің саяси картасы	Екінші дүниежүзілік соғыстан кейін әлемнің саяси картасы қалай өзгерді?	9.3.2.1 отаршылдық жүйенің құлдырау себептері мен салдарын, Африка мен Азияда тәуелсіз мемлекеттердің құрылуын талдау; 9.3.2.7 XX ғасырдың екінші жартысында әлемнің саяси картасындағы өзгерістерді тұжырымдау және бағалау; 9.3.2.4 "қырғи қабақ соғыстан" кейін әлемдегі интеграциялық және дезинтеграциялық үдерістерді айқындау
	XX ғасырдың екінші жартысындағы отарсыздандыру үдерісі неліктен күшейді?	9.1.1.1 социалистік даму жолынан бас тартуға байланысты әлеуметтік құрылымдағы өзгерістерді анықтау; 9.3.1.3 мемлекеттердің тарихи даму заңдылықтарын анықтау; 9.3.2.1 отаршылдық жүйенің құлдырау себептері мен салдарын, Африка мен Азияда тәуелсіз мемлекеттердің құрылуын талдау
	Биполярлық әлемдік жүйе қалай қалыптасты?	9.3.2.2 "қырғи қабақ соғыс" ұғымын түсіндіру үшін тарихи оқиғаларды талдау; 9.3.2.3 тарихи фактілер мен картаға сүйене отырып, әскери-саяси одақтар НАТО және ВШҰ-ның қарсылығын сипаттау; 9.3.2.7 XX ғасырдың екінші жартысында әлемнің саяси картасындағы өзгерістерді тұжырымдау және бағалау
	1946-1963 ж "Қырғи-қабақ соғысының" ерекшеліктері қандай ?	9.3.2.2 "қырғи қабақ соғыс" ұғымын түсіндіру үшін тарихи оқиғаларды талдау; 9.3.2.3 тарихи фактілер мен картаға сүйене отырып, әскери-саяси одақтар НАТО және ВШҰ-ның қарсылығын сипаттау;

		9.3.1.4 тұлғаның тарихтағы рөлін бағалау
2. Халықаралық ұйымдардың қалыптасуы	Неліктен Біріккен Ұлттар Ұйымы Жалпыға бірдей адам құқығы Декларациясын жариялады?	9.2.3.1 адам құқықтарын қорғау идеяларының қазіргі халықаралық құқық қорғау ұйымдарының қызметіне ықпалын түсіндіру; 9.2.3.2 "позитивизм", "прагматизм", "экзистенциализм" ұғымдарын тарихи кезеңді сипаттау үшін қолдану; 9.3.1.5 Еуропа мен Азияның жетекші мемлекеттеріндегі конституциялық-құқықтық идеологияның қалыптасу жолдарын талдау (Жалпыға бірдей адам құқығы Декларациясы, Еуропаның Қауіпсіздік пен Ынтымақтастық Ұйымы, Еурокеңес, Гаагадағы Халықаралық сот)
	Соғыстан кейінгі кезеңдегі еуропалық кірігудің себептері қандай?	9.2.3.1 адам құқықтарын қорғау идеяларының қазіргі халықаралық құқық қорғау ұйымдарының қызметіне ықпалын түсіндіру; 9.2.3.2 "позитивизм", "прагматизм", "экзистенциализм" ұғымдарын тарихи кезеңді сипаттау үшін қолдану; 9.3.2.4 "қырғи қабақ соғыстан" кейін әлемдегі интеграциялық және дезинтеграциялық үдерістерді айқындау
3. XX ғасырдың екінші жартысындағы әлемдік экономиканың дамуы	Неліктен XX ғасырдың екінші жартысында "әл-ауқатты мемлекеттер" дағдарысқа ұшырады?	9.3.1.6 "Мемлекеттік әл-ауқаттылық" ұғымын 1970 – 1980 жылдардағы әлеуметтік саладағы өзгерістерді сипаттау үшін қолдану; 9.4.1.1 XX ғасырдың 70-жылдарындағы жұмыссыздықтың себеп-салдарын талдау; 9.4.1.2 "инфляция", "дағдарыс", "стагнация" ұғымдарын пайдалана отырып, XX ғасырдың екінші жартысындағы мемлекеттердің экономикалық дамуын түсіндіру
		9.4.1.2 "инфляция", "дағдарыс", "стагнация" ұғымдарын пайдалана отырып, XX ғасырдың екінші жартысындағы мемлекеттердің экономикалық дамуын түсіндіру; 9.4.1.4 себеп-салдарын талдай отырып, социалистік шаруашылық

	XX ғасырдың 60-70- жылдарында КСРО қандай экономикалық қиыншылықтарға тап болды?	жүйенің дамуындағы қайшылықтарды анықтау; 9.4.1.3 "модернизация" ұғымын түсіндіру; 9.4.2.2 әлемдік экономикалық жүйелердің тиімділігін негіздеу
4-тоқсан		
1.Қос кеңістікті әлемненкөпжолды әлемге қарай	1979-1985 жылдар аралығындағы "қырғи-қабак соғысының" ерешеліктері қандай?	9.3.2.3 тарихи фактілер мен картаға сүйене отырып, әскери-саяси одақтар НАТО және ВШҰ-ның қарсылығын сипаттау; 9.3.2.5 аймақтық шиеленістердің себептері мен салдарларын тұжырымдау; 9.3.1.4 тұлғаның тарихтағы рөлін бағалау
	Саманта Смиттің КСРО-ға сапары неге мүмкін болды?	9.3.2.4 "қырғи қабак соғыстан" кейін әлемдегі интеграциялық және дезинтеграциялық үдерістерді айқындау; 9.3.1.4 тұлғаның тарихтағы рөлін бағалау
	Қырғи-қабак соғыстың аяқталуының себептері қандай болды?	9.3.1.3 мемлекеттердің тарихи даму заңдылықтарын анықтау
	Қырғи-қабак соғыстың аяқталуымен әлемдегі қауіпсіздік артты ма?	9.3.2.7 XX ғасырдың екінші жартысында әлемнің саяси картасындағы өзгерістерді тұжырымдау және бағалау; 9.3.2.5 аймақтық шиеленістердің себептері мен салдарларын тұжырымдау
2.Аумақтық мәселелерді шешудегі халықаралық ұйымдарының рөлі	БҰҰ Таяу Шығыстағы дағдарысты шешудің қандай бейбіт жолдарын ұсынады?	9.3.2.5 аймақтық шиеленістердің себептері мен салдарларын тұжырымдау; 9.3.2.6 халықаралық шиеленістерді реттеудегі БҰҰ-ның қызметін бағалау
	"Араб көктемінің" себептері мен салдары қандай?	9.3.2.5 аймақтық шиеленістердің себептері мен салдарларын тұжырымдау; 9.3.2.6 халықаралық шиеленістерді реттеудегі БҰҰ-ның қызметін бағалау; 9.1.2.2 қоғамдық сананы қалыптастыруда бұқаралық ақпарат құралдарының рөлін анықтау
Қайталау		

6) 10 сынып:

6-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
XX ғасырдың екінші жартысында батыс елдерінің даму ерекшеліктері	Неге Францияда консерватизм неоконсерватизмге ауысты?	<p>10.3.1.2 мемлекеттердің тарихи даму заңдылықтарын анықтау;</p> <p>10.1.2.2 әлемнің жетекші және дамушы мемлекеттеріндегі халықтың өмір сүру деңгейіне әсер ететін факторлар;</p> <p>10.3.1.3 10.3.1.2 мемлекеттердің тарихи даму заңдылықтарын анықтау;</p> <p>10.3.1.4 10.3.1.3 тұлғаның тарихтағы рөлін бағалау</p>
	"Швед моделдегі" социализмнің белгілері қандай?	<p>10.1.2.1 батыс және шығыс мемлекеттеріндегі әлеуметтік құрылымның ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтап, әлеуметтік тігінен және көлденеңінен мобильділікке мысал келтіру;</p> <p>10.1.2.2 әлемнің жетекші және дамушы мемлекеттеріндегі халықтың өмір сүру деңгейіне әсер ететін факторлар;</p> <p>10.3.1.1 "Мемлекеттік әл-ауқаттылық" ұғымын 1970 – 1980 жылдардағы әлеуметтік саладағы өзгерістерді сипаттау үшін қолдану</p>
	Германиялық әлеуметтік-нарықтық шаруашылығының" ерекшелігі қандай?	<p>10.3.1.3 10.3.1.2 мемлекеттердің тарихи даму заңдылықтарын анықтау;</p> <p>10.1.2.2 әлемнің жетекші және дамушы мемлекеттеріндегі халықтың өмір сүру деңгейіне әсер ететін факторлар;</p> <p>10.3.1.1 "Мемлекеттік әл-ауқаттылық" ұғымын 1970 – 1980 жылдардағы әлеуметтік саладағы өзгерістерді сипаттау үшін қолдану</p>
2-тоқсан		
	1949 жылы коммунистік партияның билікке келу нәтижесінде Қытайда әлеуметтік құрылыс қалай өзгерді?	<p>10.4.1.2 себеп-салдарын талдай отырып, социалистік шаруашылық жүйенің дамуындағы қайшылықтарды анықтау;</p> <p>10.3.1.1 мемлекеттердің тарихи даму заңдылықтарын анықтау;</p>

XX ғасырдың екінші жартысында Азия елдерінің даму ерекшелігі.		10.3.1.3 тұлғаның тарихтағы рөлін бағалау
	"Азия прорывы"? неге мүмкін болды	10.4.2.1 экономикалық жүйелердің тиімділігін интерпритациялау және негіздеу; 10.4.1.3 Оңтүстік -Шығыс Азия мемлекеттерінің қарқынды экономикалық дамуына ықпал ететін негізгі факторларды талдау; 10.3.1.3 тұлғаның тарихтағы рөлін бағалау
	Тәуелсіз Үндістанның бұрынғы отарлауымен байланысты мәселелері қандай?	10.2.1.2 қазіргі қоғамдық-саяси мәселелерді түсіну және интерпритациялау үшін дін туралы білімдерін пайдалану; 10.3.1.2 мемлекеттердің тарихи даму заңдылықтарын анықтау; 10.3.1.4 тұлғаның тарихтағы рөлін бағалау
	XX ғасырдың екінші жартысында кемализм эволюциясы неден көрініс тапты?	10.3.1.2 мемлекеттердің тарихи даму заңдылықтарын анықтау; 10.2.1.3 тарихи үдерістің сабақтастығын орнату арқылы адамзаттың өркениетті даму жолда рын қалыптас тырудағы әлемдік дін дердің рөлін анықтау; 10.3.1.4 тұлғаның тарихтағы рөлін бағалау
3-тоқсан		
	Жаһандандудың негізгі ерекшеліктері қандай?	10.1.2.3 қоғамның тарихи даму бағытын үлгілей (модельдей) отырып, жаһандану үдерісіне байланысты қазіргі әлемдегі әлеуметтік өзгерістерді бақылау (енбек миграциясы, әлеуметтік интеграция); 10.1.2.4 қоғамдық сананы қалыптастыруда бұқаралық ақпарат құралдарының рөлін анықтау
	Жаһандану әлемдік саясат пен экономиканың дамуына қаншалықты ықпал етеді?	10.1.2.3 қоғамның тарихи даму бағытын үлгілей (модельдей) отырып, жаһандану үдерісіне байланысты қазіргі әлемдегі әлеуметтік өзгерістерді бақылау (енбек миграциясы, әлеуметтік интеграция); 10.4.1.1 жаһандану жағдайындағы экономикалық кірігудің маңызын бағалау; 10.4.2.2 постиндустриалды қоғамның басты экономикалық

1.Қазіргі әлемнің жаһандануы		ресурсы ретінде ақпараттың рөлін бағалау 10.3.2.1 қазіргі кездегі халықаралық лаңкестік пен экстремизм мәселесін талдау; 10.2.1.1 қоғам өміріндегі дәстүрлі және деструктивті діни ұйымдардың іс-әрекетіне баға беру; 10.2.1.2 қазіргі қоғамдық-саяси мәселелерді түсіну және интерпретациялау үшін дін туралы білімдерін пайдалану
	Адамзат үшін лаңкестік несімен қауіпті?	10.2.3.2 жаһандану жағдайында ұлттық мәдени құндылықтарды сақтаудың маңыздылығын дәлелдеу; 10.2.2.2 XX ғасырдың екінші жартысы - XXI ғасырдың басындағы бұқаралық мәдениеттің қоғамның рухани дамуына ықпалын бағалау
4-тоқсан		
1.XX ғасырдың екінші жартысындағы- XXI ғасырдың басындағы ғылым, білім, технология	Қазіргі кездегі елдердің дамуына АҚШ-тың ғылыми-техникалық революциясы қаншалықты ықпал етті? Әлемдік ғылымның дамуында Байқоңыр ғарыш айлағының маңызы қандай? Қазіргі кезде білімнің маңызы қандай?	10.2.4.1 ғылыми-техникалық революцияның әлеуметтік және экологиялық салдарын бағалау және интерпретациялау; 10.2.4.3 ғылыми жаңалықтардың (генетика, микробиология, ақпараттық технологиялар, нанотехнологиялар, ядролық физика) қоғам дамуына ықпалын түсіндіру; 10.2.4.2 адамзат өркениетінің дамуын үлгілеу арқылы жаһандық мәселелерді шешуде ғылым мен білімнің маңызы туралы қорытынды 10.2.4.1 ғылыми-техникалық революцияның әлеуметтік және экологиялық салдарын бағалау және интерпретациялау; 10.2.4.2 адамзат өркениетінің дамуын үлгілеу арқылы жаһандық мәселелерді шешуде ғылым мен білімнің маңызы туралы қорытынды 10.2.4.2 адамзат өркениетінің дамуын үлгілеу арқылы жаһандық мәселелерді шешуде ғылым мен білімнің маңызы туралы қорытынды

<p>2. XX ғасырдың екінші жартысындағы- XXI ғасырдың басындағы мәдениет</p>	<p>XX ғасырдағы мәдени қайраткерлерінің адамзаттың рухани дамуына қандай әсері болды?</p>	<p>10.2.2.1 танымал өнер қайраткерлерінің қоғамның дамуына ықпалын талдау және олардың қызметіне дүниежүзілік тарих контекстінде өзіндік баға беру; 10.2.2.3 ақпараттық қоғам жағдайындағы көркем шығармашылықтың жаңа түрлерінің қалыптасуын талдау; 10.2.3.1 түрлі философиялық көзқарастардың қазіргі қоғамдық өмірге ықпалын бағалау</p>
	<p>Қоғамның рухани дамуына бұқаралық мәдениеттің ықпалы қандай?</p>	<p>10.2.2.2 XX ғасырдың екінші жартысы - XXI ғасырдың басындағы бұқаралық мәдениеттің қоғамның рухани дамуына ықпалын бағалау; 10.1.2.4 қоғамдық сананы қалыптастыруда бұқаралық ақпарат құралдарының рөлін анықтау</p>
<p>Қайталау</p>		

Қазақстан Республикасының
Білім және ғылым министрі
2022 жылғы 1 сәуірдегі
№ 123 бұйрығына
72-қосымша
Қазақстан Республикасы білім
және ғылым Министрінің
2013 жылғы 3 сәуірдегі
№ 115 бұйрығына
709-қосымша

Психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 9-10 сыныптары үшін "Құқық негіздері" пәнінен жаңартылған мазмұндағы Үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 9-10 сыныптары үшін "Құқық негіздері" пәнінен жаңартылған мазмұндағы Үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі – Бағдарлама) Қазақстан Республикасының "Білім туралы" Заңының 5-бабы 6) -тармақшасына сәйкес әзірленген.

2. Оқу пәнінің мақсаты – құқық жөнінде негізгі білімдерді игеру, құқықтық тұрғыдан сауатты азаматты тәрбиелеу, білім алушылардың бойына құқық мәдениетін,

мемлекет заңдары мен қоғамдық нормаларды құрметтеу дағдыларын сіңіру, өз азаматтық құқықтары мен міндеттерін жүзеге асыруға қажетті білімдер мен дағдыларды қалыптастыру.

3. Оқыту міндеттері:

1) қазақстандық құқық салаларының негізгі түсініктері мен мазмұны туралы білімдерді қалыптастыру;

2) фундаменталды құқықтық және әлеуметтік құндылықтар жүйесі туралы білімдерін қалыптастыру: адам құқықтары, демократия, азаматтық қоғам, заңдылық және құқықтық тәртіп;

3) құқықтық мемлекеттің белгілері мен ерекшеліктері туралы түсінік қалыптастыру;

4) оқу және практикалық іс-әрекетте құқықтық ақпаратты табу, талдау және қолдану дағдыларын қалыптастыру;

5) құқықпен реттелетін әдеттегі өмірлік жағдайларда заңға сәйкес тәртіп пен әрекеттерді таңдау барысында құқықтық білімдері мен дағдыларын қолдану білігін қалыптастыру;

6) қоғамдық және құқықтық өзекті мәселелерге қатысты пікірталасқа қатысу дағдыларын дамыту;

7) қоғамдағы құқықтық қатынастарға байланысты практикалық жағдайларды сыни талдау және бағалау дағдыларын қалыптастыру;

8) өз күшіне сенімді болуға, өз іс-әрекетінің нәтижесіне қызығушылық танытуға, оқу пәнін меңгеруді қалауға тәрбиелеу;

9) саналы орындаушылық және құқықтық тәртіпке тәрбиелеу, шиеленіссіз қарым-қатынас дағдыларын және диалогқа қатысу қабілетін қалыптастыру.

4. Түзету-дамытушылық міндеттер:

1) процестер мен құбылыстардың арасындағы себеп-салдарлық байланысын орнату, сыни ойлау дағдыларын дамыту;

2) мағыналық, ұзақмерзімдік, қысқамерзімдік және оперативтік есте сақтауын дамыту;

3) қабылдауы мен қиялын дамыту;

4) айтылу мақсатына, түріне және стиліне сәйкес тілдік құралдарды адекватты қолдануын қалыптастыру;

5) қолданыстағы грамматикалық құрылымдарды жетілдіру;

6) пән бойынша терминологиялық сөздігін кеңейту;

7) жоспарға, схемаға, тірек конспектiне сүйене отырып, оқу ақпаратын көрсете білу қабілетін дамыту;

8) нақты материалға сүйене отырып қорытындылау және ой тұжырымын жасау дербестігін дамыту;

9) оқу тапсырмаларының құрылымында, оның бөліктері мен компоненттерінің байланысында, оқу тапсырмасын орындау жолдарында бағдарлай білу дағдыларын дамыту;

10) оқу тапсырмасын орындау барысында жаңа әрекеттерді қолдануға, оқу мақсатын қабылдауға уәждемелік дайындығын дамыту (ікемділігі, операциялық компоненттердің динамикалығы).

2-тарау. Оқу процесін ұйымдастырудың педагогикалық тәсілдері

5. Бағдарламаны меңгеру ерекшеліктері психикалық дамуы тежелген балалардың даму ерекшеліктеріне байланысты: танымдық процестерімен (зейіні, есте сақтауы, қабылдауы, ойлауы, қиялы) және эмоционалдық-еріктік саласының қалыптаспауымен.

6. Оқыту процесі барысында педагог психикалық дамуы тежелген балалардың зияттық және дене жүктемесін анықтау үшін, жетістік деңгейін бағалау үшін, оқытудың арнайы тәсілдерін қолдану үшін олардың психикалық ерекшелігін ескереді.

7. Оқыту кезінде келесі әдістер мен тәсілдер тиімді болады:

1) проблемалық оқыту - сыни, шығармашылықтық, диалектикалық ойлауын дамытуға; логикалық тәсілдер жүйесін немесе шығармашылық іс-әрекеттің кейбір тәсілдерін қолдану біліктерін қалыптастыруға, білімдерін шығармашылық тұрғыда және жаңа жағдайда қолдану біліктерін қалыптастыруға; оқу уәждемесі мен қажеттілігін қалыптастыруға ықпал етеді;

2) репродуктивті әдіс - білім алушылардың іс-әрекет тәсілдерін меңгеруін қамтамасыз етеді, ол іс-әрекеттерін жаңғыртуға (репродукциялауға) арналған тапсырмаларды құрылымдау, нормативтік-құқықтық актінің үзіндісін оқыған соң мазмұнын баяндап беру арқылы жүзеге асырылады;

3) зерттеу әдісі - танымдық және практикалық міндеттерді қоюы арқылы іске асыратын, білім алушылардың өз-бетінше шығармашылықтық шешім қабылдауын талап ететін, ізденістік және танымдық іс-әрекетін ұйымдастыруды болжайды.

4) құндылықты-бағдарлық тәсіл - оқу іс-әрекетін ұйымдастыруды және жүзеге асыруды, оның нәтижелерін алу мен қолдануды белгілі құндылықтар тұрғысынан қарастырады. Құндылыққа бағдарланған оқу процесі білім алушыларда құндылықтар жүйесін және оларға күнделікті өмірде бағынуын мақсатты-бағытты түрде қалыптастырады;

5) іс-әрекеттік тәсіл – білім алушылар білімді дайын күйде емес, өзі ізденіп алуын, өз оқу-іс әрекетінің мазмұны мен формасын түсінуін, оның нормалар жүйесін түсініп қабылдауын қарастырады, бұл оның білімдерінің, кең спектрдегі оқу біліктері мен дағдыларының белсенді және табысты түрде қалыптасуына ықпал етеді;

•6) құзыреттілік тәсіл - білім алушыларға өз мақсаттарын анықтауға, қалыпты және стандартты емес жағдайларда шешім қабылдап, әрекет етуге мүмкіндік беретін біліктерді меңгертуді болжайды;

7) коммуникативтік тәсіл - тілдік өзара әрекеттесу процесінде ақпаратты беруге және хабарлауға, білімдерімен, біліктерімен және дағдыларымен алмасуға бағытталады. Коммуникативтік тәсілге сәйкес, оқыту процесінде шынайы коммуникация жағдайына барабар (жұптық және топтық жұмыс) қарым-қатынас дағдыларын, жұмыс тәртібін қалыптастыруға септігін тигізетін тапсырмалар қолданылады;

8) эвристикалық (жартылай-ізденушілік) оқыту әдісінің мәні – өз-бетінше шешім қабылдау үшін қиын келетін проблеманы қою, оны өзара байланысты кіші сұрақтарға бөлу және білім алушылардың шешім шығаруына бағыт беру. Мұндай әдіс білім алушыға ізденудің кейбір кезеңдерінде ғана өз-бетінше әрекет етуге мүмкіндік береді.

8. Ақпараттық-коммуникативтік технологияларындағы құзыреттілік - білім алушыларды көптеген дайын, қатаң іріктелген, тиісті үлгіде ұйымдастырылған тапсырмалармен қамтамасыз етуге, олардың зияттық шығармашылық қабілеттерін дамытуға, жаңа білімді өздігінен меңгеруге, түрлі ақпарат дереккөздерімен жұмыс істеуге мүмкіндік береді.

9. Оқу бағдарламасы құқықтық ойлаудың негізгі дағдыларын қалыптастыруға бағытталады: дереккөздерді интерпретациялау, уақыт пен кеңістікте бағдарлау, талдау мен түсіндіру дағдылары.

10. Пән бойынша құқықтық ойлаудың дағдыларын қалыптастыру, оқытудың міндеттерін тиімді орындау келесі концепттер (ұғымдар) негізінде жүзеге асады:

- 1) өзгеріс және сабақтастық;
- 2) себеп және салдар;
- 3) дәлел;
- 4) ұқсастық және айырмашылық;
- 5) маңыздылық;
- 6) интерпретация.

11. "Құқық негіздері" пәнін оқытуға арналған техникалық құралдар: экранды-дыбыстық құралдар: аудиожазылым, компьютерлік компакт-дискілер, кинофильмдер.

12. Сабақта техникалық оқыту құралдарын пайдаланудың негізгі ережелері:

- 1) алдымен мұғалім фильмді өзі қарап шығады (видеоматериалды), фильм соңында білім алушыларға ұсынылатын тапсырмаларды (сұрақтарды) құрастырады;
- 2) видеосюжетті көруге 10 минуттан артық уақыт бөмеген абзал;

13. Формативті және суммативті бағалауға арналған тапсырмаларды мұғалім білім алушылардың мүмкіндіктерін ескере отырып, құрастырады. Рұқсат етіледі:

1) грамматикалық және семантикалық ресімдеу бойынша тұжырымдарды қысқартуға;

2) көптізбекті нұсқауды, тапсырманы кезеңмен (қадаммен) орындауға мүмкіндік беретін, қысқа мағыналық бірліктерге бөлу арқылы жеңілдетуге;

3) қажет болған жағдайда сараланған көмекті ұсынуға: ынталандырушы (мақұлдау, эмоционалдық қолдау), ұйымдастырушылық (жұмысты орындауға назарын аударту, жұмылдыру, өзін-өзі тексеру қажеттілігін есіне салу), бағыттаушы (қайталау және тапсырма нұсқауын түсіндіру);

4) тапсырманы орындауға берілген уақытты ұлғайтуға.

3-тарау. "Құқық негіздері" оқу пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

14. "Құқық негіздері" пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

1) 9-сыныпта – аптасына 1 сағатты, оқу жылында – 34 сағатты;

2) 10-сыныпта – аптасына 1 сағатты, оқу жылында – 34 сағатты құрайды.

15. Бағдарлама мазмұны оқу бөлімдеріне бөлінген. Бөлімдер сыныптар бойынша күтілетін нәтижелер түріндегі оқыту мақсаттарын қамтитын бөлімшелерден тұрады.

16. Бағдарлама мазмұны 7 бөлімді қамтиды:

1) "Құқық және мемлекет" бөлімі;

2) "Конституциялық құқық" бөлімі;

3) "Азаматтық құқық" бөлімі;

4) "Еңбек құқығы" бөлімі;

5) "Отбасы құқығы" бөлімі;

6) "Әкімшілік құқық" бөлімі;

7) "Қылмыстық құқық" бөлімі.

17. "Құқық және мемлекет" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) құқық түсінігі;

2) құқықтық мемлекет және азаматтық қоғам.

18. "Конституциялық құқық" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) адам және азаматтың құқықтары мен бостандығы;

2) мемлекеттік органдардың конституциялық жүйесі.

19. "Азаматтық құқық" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) азаматтық құқық түсінігі;

2) меншік құқығы;

3) азаматтық құқықтағы міндеттеме және жауапкершілік;

4) тұтынушылар құқығын қорғау.

20. "Еңбек құқығы" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) еңбек құқығы түсінігі;

2) еңбек жағдайлары;

3) еңбекті қорғау;

4) еңбек келісім-шарты.

21. "Отбасы құқығы" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) отбасы құқығының түсінігі;

2) некені қию және тоқтату жолдары;

3) отбасы мүшелерінің құқықтары мен міндеттері;

4) отбасының қоғамдағы маңыздылығы.

22. "Әкімшілік құқық" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) әкімшілік құқық түсінігі;

2) әкімшілік жауапкершілік;

3) әкімшілік құқық бұзушылықтың алдын алу.

23. "Қылмыстық құқық" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) қылмыстық құқық түсінігі;

2) қылмыс ұғымы;

3) қылмыстық жауапкершілік;

4) жазалау және гуманизм мәселелері.

24. 9-сыныпқа арналған "Құқық негіздері" пәнінің базалық мазмұны:

1) құқық түсінігі. Құқық түсінігі және оның белгілері. Құқықтың басқа әлеуметтік нормалардан айырмашылығы: мораль нормалары, діни нормалар, дәстүрлік, корпоротивтік нормалар;

2) адам және азаматтың құқықтары мен бостандығы. Конституциялық құрылыс негіздері. Адам мен азаматтың конституциялық құқықтары, бостандықтары мен міндеттері;

3) азаматтық құқық түсінігі. Тараптардың теңдігі негізіндегі мүліктік қатынас. Жеке мүліктік емес қатынастар: өмір, денсаулық, ар, абырой;

4) еңбек құқығы түсінігі. Еңбек бостандығының конституциялық кепілдігі;

5) неке және отбасы құқығы түсінігі. Отбасы және неке (ерлі-зайыптылық) түсінігі;

6) әкімшілік құқық түсінігі. Басқару құқығы. Әкімшілік құқық бұзушылық;

7) қылмыстық құқық түсінігі. Қылмыстық тәртіп және жазаланушылық;

8) мемлекеттік басқару органдардың конституциялық жүйесі. Жоғарғы билік органдарының негізгі қызмет бағыттары. Мемлекеттік биліктің өкілетті органдары;

9) меншік құқығы. Қазақстан Республикасындағы меншік түрлері. Меншік құқығына ие болу және тоқтатылуының негізгі жолдары;

10) еңбек жағдайлары. Жұмыс беруші мен жұмыскердің құқықтары мен міндеттері;

11) некені қию және тоқтату жолдары. Некеге тұрудың (жұбайлықтың) шарттары мен кедергілері. Некені тоқтату мен бұзу;

12) қылмыс ұғымы. Қылмыстың түрлері мен белгілері. Қылмыстың объектісі, субъектісі. Қылмыстың объективті және субъективті жақтары;

13) азаматтық құқықтағы міндеттеме және жауапкершілік. Міндеттемелерді орындамағаны үшін мүліктік жауапкершілік. Міндеттемелерді қамтамасыз ету амалдары;

14) еңбекті қорғау. Еңбек дауларын шешу жолдары. Жасөспірімдер еңбегінің құқықтық реттелуі.

25. 10-сыныпқа арналған "Құқық негіздері" пәнінің базалық мазмұны:

- 1) отбасы мүшелерінің құқықтары мен міндеттері. Бала құқығы;;
- 2) әкімшілік жауапкершілік. Әкімшілік құқық бұзушылық белгілері мен түрлері. Әкімшілік өндіріп алу түрлері мен оларды қолдану тәртібі;
- 3) қылмыстық жауапкершілік. Құқыққа қарсы әрекет үшін қылмыстық жауапкершілік және жаза түрлері. Сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтардың субъектілері;
- 4) құқықтық мемлекет және азаматтық қоғам. Құқықтық мемлекеттің түсінігі мен белгілері. Құқықтық мемлекеттің қызметіндегі азаматтық қоғам институттарының маңызы мен рөлі;
- 5) құқықтық мемлекет және азаматтық қоғам. Құқықтық мемлекеттің түсінігі мен белгілері. Құқықтық мемлекеттің жұмыс істеуіндегі азаматтық қоғам институттарының маңызы мен рөлі;
- 6) еңбек келісім-шарты. Еңбек келісім-шартының мазмұны;
- 7) отбасының қоғамдағы маңыздылығы. Отбасы қатынастарын мемлекеттік қолдау және қорғау;
- 8) әкімшілік құқық бұзушылықтың алдын алу. Қоғамдық қатынастарды реттеудегі әкімшілік құқық бұзушылық нормаларының рөлі мен маңызы;
- 9) жазалау мен гуманизм мәселелері. Қылмыстық құқықтағы гуманизм қағидасы.

4-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

26 Бағдарламада, оқыту мақсаттары кодтық белгімен берілген. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сан бөлімше ретін, төртінші сан оқыту мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 6.2.1.4. кодында "6" - сынып, "2.1" - бөлімше, "4" - оқыту мақсатының реттік саны.

27. Күтілетін нәтижелер бойынша оқыту мақсаттарының жүйесі:

1) "Құқық және мемлекет" бөлімі:

1-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	9-сынып	10-сынып
1.1 Құқық түсінігі	9.1.1.1 әлеуметтік нормалар жүйесінде құқықтың ұғымы мен рөлін түсіндіру; 9.1.1.2 құқықтың белгілері мен дереккөздерін атау; 9.1.1.3 құқықты басқа әлеуметтік нормалардан айыру: мораль нормалары, діни, дәстүр нормалары, корпоративтік нормалар; 9.1.1.4 құқықтық терминологияны түсіну	

1.2 Құқықтық мемлекет және азаматтық қоғам	<p>10.1.2.1 құқықтық мемлекеттің ерекшелігі мен маңызын анықтау;</p> <p>10.1.2.2 азаматтық қоғам институттарының рөлі мен маңызын анықтау;</p> <p>10.1.2.3 құқықтық мемлекеттің белгілері мен түсінігін білу;</p> <p>10.1.2.4 құқықтық қатынас субъектілерін білу;</p> <p>10.1.2.5 құқықтық қабілеттілік және іс-әрекеттік қабілеттілікті ажырата білу</p>
--	--

2) "Конституциялық құқық" бөлімі:

2-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	9-сынып	
2.1 Адам және азаматтың құқықтары мен бостандықтары	9.2.1.1 конституциялық құрылыс негіздерін түсіндіру;	9.2.1.2 Қазақстан Республикасы Конституциясын талдау арқылы адамның және азаматтың конституциялық құқықтары, бостандықтары мен міндеттерін анықтау;
2.2 Мемлекеттік органдардың конституциялық жүйесі	9.2.1.3 субъективті құқық пен субъективті міндеттерді жіктеу	<p>9.2.2.1 Конституция негізінде мемлекеттік органдардың қызметтерін анықтап, салыстыру;</p> <p>9.2.2.2 мемлекеттік органдардың құрылуында сайлаудың маңызы мен рөлін анықтау;</p> <p>9.2.2.3 үкіметтің жоғарғы мемлекеттік органдарының негізгі іс-әрекет бағыттарын анықтау ;</p> <p>9.2.2.4 мемлекеттік биліктің өкілдік органдарын атау</p> <p>9.2.2.5 азаматтардың конституциялық құқық пен міндеттерін бағдарлау;</p> <p>9.2.2.6 Конституцияның негізгі бөлімдерін атау;</p> <p>9.2.2.7 құқықтық терминологияны қолдану</p>

3) "Азаматтық құқық" бөлімі:

3-кесте

Бөлімше	Оқыту мақсаттары	
	9-сынып	10-сынып
3.1 Азаматтық құқық ұғымы	<p>9.3.1.1 - азаматтық құқық ұғымы мен қағидаларын түсіндіру;</p> <p>9.3.1.2 азаматтық құқық ерекшеліктерін түсіну;</p> <p>9.3.1.3 азаматтық құқық субъектілерін атау;</p>	

	<p>9.3.1.4 заңды тұлға мен жеке тұлғаның кәсіпкерлік түсінігінде бағдарлай білу;</p> <p>9.3.1.5 келісім шарт түсінігін білу;</p> <p>9.3.1.6 кәмелетке толмағандармен азаматтық-құқықтық қатынастың ерекшелігін түсіну</p>	
3.2 Меншік құқығы	<p>9.3.2.1 меншік түрлерін атау;</p> <p>9.3.2.2 меншік құқығына ие болудың және тоқтатылудың жолдарын, құқықтық жағдайларды талдау арқылы атау;</p> <p>9.3.2.3 жоспарға сүйене отырып акпаратты жаңғырту</p>	
3.3 Азаматтық құқықтағы міндеттеме мен жауапкершілік	<p>9.3.3.1 азаматтық құқықтағы міндеттемелерді талдап, жауапкершіліктерін атау;</p> <p>9.3.3.2 міндеттемені орындамағаны үшін мүліктік жауапкершілікті түсіну;</p> <p>9.3.3.3 міндеттемелерді қамтамасыз ету тәсілдерін атау;</p> <p>9.3.3.4 заттар, процестер мен құбылыстардың арасындағы маңызды байланыстарын атау</p>	
3.4 Тұтынушылар құқығын қорғау		<p>10.3.4.1 тұтынушылардың құқықтарын қорғау жолдарын ұсыну;</p> <p>10.3.4.2 өз құқықтарын қорғаудағы тұтынушылардың құқығын атау</p>

4) "Еңбек құқығы" бөлімі:

4-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	9-сынып	10-сынып
4.1 Еңбек құқығы түсінігі	<p>9.4.1.1 еңбек құқығы ұғымын түсіндіру</p> <p>9.4.1.2 еңбек еркіндігінің Конституциялық кепілдігін атау</p>	
4.2 Еңбек жағдайлары	<p>9.4.2.1 Қазақстан Республикасының еңбек кодексі негізінде еңбек жағдайларын атау;</p> <p>9.4.2.2 құқықтық жағдайларды талдау арқылы жұмыс беруші мен жұмысшының құқықтары мен міндеттерін түсіндіру</p>	
4.3 Еңбекті қорғау	<p>9.4.3.1 кәмелетке толмағандардың еңбегіне қатысты құқықтық нормаларды талдау;</p>	

	9.4.3.2 құқықтық нормативтік актілерге сүйеніп еңбек дауларын шешу жолдарын ұсыну	
4.4 Еңбек келісімі		10.4.4.1 құқықтық жағдайларды саралай отырып еңбек келісім-шарттарын айқындау; 10.4.4.2 еңбек келісім-шарты, жұмыс уақыты мен демалыс уақыты, еңбек ақысы, тәртіптік теріс қылық ұғымындарын анықтау

5) "Отбасы құқығы":

5-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	9-сынып	10-сынып
5.1 Неке және отбасы құқығы түсінігі	9.5.1.1 "неке" және "отбасы" ұғымдарын түсіндіру; 9.5.1.2 тірек конспектіге сүйене отырып, ақпаратты жаңғырту	
5.2 Некені қию және тоқтатылу шарттары	9.5.2.1 некені қию және тоқтатылу шарттарын атау; 9.5.2.2 некеге отыру кедергілерін атау	
5.3 Отбасы мүшелерінің құқығы мен міндеттері		10.5.3.1 отбасы мүшелерінің құқығы мен міндеттерін атау; 10.5.3.2 құқықтық актілерге сүйене отырып, қоғам мен отбасындағы балалар құқығын атау; 10.5.3.3 отбасы мүшелерінің құқығы мен міндеттері туралы ақпаратты талдау
5.4 Отбасының қоғамдағы маңыздылығы		10.5.4.1 отбасының қоғамдағы маңызын түсіндіру; 10.5.4.2 отбасылық қатынасты мемлекет тарапынан қолдаудың және қорғаудың рөлін түсіндіру

6) "Әкімшілік құқық" бөлімі:

6-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	9-сынып	10-сынып
6.1 Әкімшілік құқық түсінігі	9.6.1.1 әкімшілік құқық ұғымын түсіндіру; 9.6.1.2 нақты материалдарға сүйене отырып, қорытынды мен ой тұжырымдарын жасау; 9.6.1.3 әкімшілік құқықтың ерекшеліктерін түсіндіру;	

	9.6.1.4 "басқару құқығы" ұғымын түсіндіру	
6.2 Әкімшілік жауапкершілік		10.6.2.1 әкімшілік құқық бұзушылықтың түрлері мен сипаттарын атау; 10.6.2.2 құқықтық жағдайларды талдау арқылы әкімшілік жауапкершілік түрлерін және оларды қолдану тәртібін түсіндіру; 10.6.2.3 кәмелетке толмағандардың әкімшілік жауапкершілігі ерекшеліктерін түсіндіру; 10.6.2.4 әкімшілік құқық бұзушылық ұғымын түсіндіру
6.3 Әкімшілік құқық бұзушылықтың алдын алу		10.6.3.1 қоғамдық қатынастарды реттеудегі әкімшілік-құқықтық нормалардың маңызын атау 10.6.3.2 кәмелетке толмағандардың әкімшілік құқық бұзушылық фактілерін атау 10.6.3.3 алған білімдерін күнделікті өмірде қолдана білу

7) "Қылмыстық құқық" бөлімі:

7-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	9-сынып	10-сынып
7.1 Қылмыстық құқық түсінігі	9.7.1.1 қылмыстық құқық ұғымын түсіндіру 9.7.1.2 қылмыстық тәртіп ұғымын түсіндіру 9.7.1.3 қылмыстық тәртіп жазалауға әкеп соғатынын түсіну	
7.2 Қылмыс ұғымы	9.7.2.1 қылмыстың сипаттары мен түрлерін ажырата білу; 9.7.2.2 "қылмыс" ұғымын түсіндіру; 9.7.2.3 қылмыстың объектісі мен субъектісін ажырату; 9.7.2.4 қылмыстың объективті және субъективті жақтарын анықтау	
7.3 Қылмыстық жауапкершілік		10.7.3.1 құқықтық жағдайларды талдау арқылы қылмыстық жауапкершілікті және жаза түрлерін анықтау; 10.7.3.2 сыбайлас жемқорлықпен күреске бағытталған құқықтық актілерді атау;

		10.7.3.3 сыбайлас жемқорлық құқық бұзу субектілерін атау
7.4 Жазалау және гуманизм мәселелері		10.7.4.1 қылмыстық құқықтағы гуманизм қағидасына баға беру

28. Бағдарлама психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 9-10 сыныптары үшін "Құқық негіздері" пәнінен жаңартылған мазмұндағы Үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспары негізінде осы Бағдарламаның қосымшасына сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді жоспарда әр бөлімде қамтылатын оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

29. Бөлімдер мен тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Негізгі орта білім беру
деңгейінің
9-10-сыныптарына арналған
"Құқық негіздері" пәнінен
жаңартылған мазмұндағы
Үлгілік оқу бағдарламасына
қосымша

Психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 9-10 сыныптары үшін "Құқық негіздері" пәнінен жаңартылған мазмұндағы Үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) 9-сынып:

1-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары.
1-тоқсан		
Құқық түсінігі	Құқық дегеніміз не және ол қоғамдық қатынастарға қалай әсер етеді?	9.1.1.1 әлеуметтік нормалар жүйесінде құқықтың ұғымы мен рөлін түсіндіру; 9.1.1.2 құқықтың белгілері мен дереккөздерін атау; 9.1.1.3 құқықты басқа әлеуметтік нормалардан айыру: мораль нормалары, діни, дәстүр нормалары, корпоративтік нормалар; 9.1.1.4 құқықтық терминологияны түсіну
Адам және азаматтың құқықтары мен бостандығы	Қазақстан Республикасында адам мен азаматтың құқықтары мен міндеттері қандай?	9.2.1.2 Қазақстан Республикасы Конституциясын талдау арқылы адамның және азаматтың конституциялық құқықтары, бостандықтары мен міндеттерін анықтау

	Неліктен Қазақстан өзін демократиялық, зайырлы, құқықтық және әлеуметтік мемлекет ретінде жариялайды?	9.2.1.1 конституциялық құрылыс негіздерін түсіндіру; 9.2.1.3 субъективті құқық пен субъективті міндеттерді жіктеу
2-тоқсан		
Азаматтық құқық түсінігі	Азаматтық құқық қоғамдық қатынастарды қалай реттейді?	9.3.1.1 азаматтық құқық ұғымы мен қағидаларын түсіндіру; 9.3.1.2 азаматтық құқық ерекшеліктерін білу; 9.3.1.3 азаматтық құқық субъектілерін атау; 9.3.1.4 кәсіпкерлік, заңды тұлға және жеке тұлға түсініктеріне бағдарлай білу; 9.3.1.5 келісім-шарттар түсінігін білу; 9.3.1.6 кәмелетке толмағандармен азаматтық-құқықтық қатынастың ерекшелігін түсіну.
Еңбек құқығы түсінігі	Қазақстан Республикасы Конституциясының 24-ші бабы нені көздейді?	9.4.1.1 еңбек құқығы ұғымын түсіндіру; 9.4.1.2 еңбек еркіндігінің Конституциялық кепілдігін атау
Неке және отбасы құқығы түсінігі	Заңнамада отбасы қалай қорғалған ?	9.5.1.1 "неке" және "отбасы" ұғымдарын түсіндіру; 9.5.1.2 тірек конспектіге сүйене отырып, ақпаратты жаңғырту
Әкімшілік құқық түсінігі	Әкімшілік құқық қандай қоғамдық қатынастарды реттейді?	9.6.1.1 әкімшілік құқық ұғымын түсіндіру; 9.6.1.2 нақты материалдарға сүйене отырып, қорытынды мен ой тұжырымдарын жасау; 9.6.1.3 әкімшілік құқықтың ерекшеліктерін түсіндіру; 9.6.1.4 "басқару құқығы" ұғымын түсіндіру
3-тоқсан		
Қылмыстық құқық түсінігі	Қылмыстық құқықтың басқа құқық салаларынан айырмашылығы неде?	9.7.1.1 қылмыстық құқық ұғымын түсіндіру; 9.7.1.2 қылмыстық тәртіп ұғымын түсіндіру; 9.7.1.3 қылмыстық тәртіп жазалауға әкеп соғатынын түсіну
	Мемлекеттік органдардың қызметі қандай?	9.2.2.1 Конституция негізінде мемлекеттік органдардың қызметтерін анықтап, салыстыру
		9.2.2.2 мемлекеттік органдардың құрылуындағы сайлаудың маңызы мен ролін анықтау;

Мемлекеттік органдардың конституциялық құрылысы	Мемлекеттік органдардың құрылуында сайлаудың маңызы мен рөлі қандай?	9.2.2.3 мемлекеттік биліктің жоғарғы органдары қызметінің негізгі бағыттарын атау; 9.2.2.4 мемлекеттік биліктің өкілдік органдарын атау; 9.2.2.5 азаматтардың конституциялық құқықтары мен міндеттерін білу; 9.2.2.6 Конституцияның негізгі бөлімдерін атау; 9.2.2.7 құқықтық терминологияны қолдану
Меншік құқығы	Қалай меншік иесі болу керек?	9.3.2.1 меншік түрлерін атау; 9.3.2.2 меншік құқығына ие болудың және тоқтатылудың жолдарын, құқықтық жағдайларды талдау арқылы атау; 9.3.2.3 жоспарға сүйене отырып, ақпаратты жаңғырту
4-тоқсан		
Еңбек жағдайлары	Еңбек жағдайлары заңнамамен қалай реттеледі?	9.4.2.1 Қазақстан Республикасының еңбек кодексі негізінде еңбек жағдайларын анықтау; 9.4.2.2 құқықтық жағдайларды талдау арқылы жұмыс беруші мен жұмысшының құқықтары мен міндеттерін түсіндіру
Некені қию және тоқтату жолдары	Неке қандай жағдайда қиылады және тоқтатылады?	9.5.2.1 некені қию және тоқтату жағдайларын анықтау; 9.5.2.2 некеге отыру кедергілерін атау
Қылмыс ұғымы	Қандай әрекет қылмыс деп танылады?	9.7.2.1 қылмыстың белгілері мен түрлерін ажырата білу; 9.7.2.2 "қылмыс" ұғымын түсіндіру; 9.7.2.3 қылмыстың объектісі мен субъектісін ажырату; 9.7.2.4 қылмыстың объективті және субъективті жақтарын анықтау
Азаматтық құқықтағы міндеттеме мен жауапкершілік	Азаматтық-құқықтық міндеттемелер қандай жауапкершілікті туындатады?	9.3.3.1 азаматтық құқықтағы міндеттемелерді талдап, жауапкершілігін атау; 9.3.3.2 міндеттемені орындамағаны үшін мүлдіктік жауапкершілікті түсіну; 9.3.3.3 міндеттемелерді қамтамасыз ету тәсілдерін атау;

		9.3.3.4 заттар, процестер мен құбылыстардың арасындағы маңызды байланысын атау
Еңбекті қорғау	Еңбек даулары қалай шешіледі?	9.4.3.2 құқықтық нормативтік актілерге сүйеніп еңбек дауларын шешу жолдарын ұсыну;
	Кәмелетке толмағандардың еңбегі заңнамамен қалай қорғалады?	9.4.3.1 кәмелетке толмағандардың еңбегіне қатысты құқықтық нормаларды талдау

2) 10-сынып:
2-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
Отбасы мүшелерінің құқығы мен міндеттері	Кәмелетке толмағандардың еңбегі заңнамамен қалай қорғалады?	10.5.3.2 құқықтық актілерге сүйене отырып, қоғам мен отбасындағы балалардың құқығын талдау
	Отбасы мүшелерінің құқықтық мәртебесі қандай?	10.5.3.1 отбасы мүшелерінің құқығы мен міндеттерін атау; 10.5.3.3 отбасы мүшелерінің құқығы мен міндеттері туралы ақпаратты өңдеу
	Бала құқығы қалай қорғалады?	10.5.3.2 құқықтық актілерге сүйене отырып, қоғам мен отбасындағы балалар құқығын атау
Әкімшілік жауапкершілік	Қандай жағдайларда әкімшілік жауапкершілік туындайды?	10.6.2.1 әкімшілік құқық бұзушылықтың түрлері мен белгілерін атау; 10.6.2.2 құқықтық жағдайларды талдау арқылы әкімшілік жауапкершілік түрлерін және оларды қолдану тәртібін түсіндіру ; 10.6.2.3 кәмелетке толмағандардың әкімшілік жауапкершілігі ерекшелігін түсіндіру; 10.6.2.4 әкімшілік құқық бұзушылық ұғымын түсіндіру
2-тоқсан		
Қылмыстық жауапкершілік	Қылмыстық жауапкершіліктің мәні неде?	10.7.3.1 құқықтық жағдайларды талдау арқылы қылмыстық жауапкершілікті және жаза түрлерін анықтау
		10.7.3.2 сыбайлас жемқорлықпен күреске бағытталған құқықтық актілерді атау;

	Сыбайлас жемқорлық құқық бұзу субъектілері кімдер?	10.7.3.3 сыбайлас жемқорлық құқық бұзу субъектілерін атау
3-тоқсан		
Құқықтық мемлекет және азаматтық қоғам	Құқықтық мемлекеттің негізгі идеялары неде?	10.1.2.1 құқықтық мемлекеттің ерекшелігі мен маңызын анықтау; 10.1.2.3 құқықтық мемлекеттің белгілері мен түсінігін білу; 10.1.2.4 құқықтық қатынас субъектілерін білу; 10.1.2.5 құқықтық қабілеттілік және іс-әрекеттік қабілеттілікті ажырата білу
	Азаматтық қоғам құрудың маңызы неде?	10.1.2.2 азаматтық қоғам институттарының рөлі мен маңызын анықтау
Тұтынушылар құқығын қорғау	Біз тұтынушы ретінде өз құқығымызды білеміз бе?	10.3.4.1 тұтынушылардың құқықтарын қорғау жолдарын белгілеу; 10.3.4.2 өз құқықтарын қорғаудағы тұтынушылардың құқығын атау
Еңбек келісім-шарты	Еңбек келісім-шарты бойынша қандай құқықтар мен міндеттер туындайды?	10.4.4.1 құқықтық жағдайларды талдау арқылы еңбек келісім-шартының мазмұнын айқындау; 10.4.4.2 еңбек шарты, жұмыс уақыты мен демалыс уақыты, еңбек ақысы, тәртіптік теріс қылық ұғымындарын білу
4 - тоқсан		
Қоғамдағы отбасының маңыздылығы	Отбасының әлеуметтік мәні неде?	10.5.4.1 отбасының қоғамдағы маңызын түсіндіру; 10.5.4.2 отбасылық қатынасты мемлекет тарапынан қолдаудың және қорғаудың рөлін түсіндіру
Әкімшілік құқық бұзушылықтың алдын алу	Әкімшілік-құқықтық нормалардың қажеттілігі неде?	10.6.3.1 әкімшілік-құқықтық нормаларды реттеудегі қоғамдық қатынастың маңызын бағалау; 10.6.3.2 кәмелетке толмағандардың әкімшілік құқық бұзушылық фактілерін атау; 10.6.3.3 алған білімдерін күнделікті өмірде қолдана білу
Жазалау мен гуманизм мәселелері	Қылмыстық құқықта гуманизм қағидасы қажет пе?	10.7.4.1 қылмыстық құқықтағы гуманизм қағидасына баға беру

Қазақстан Республикасының
Білім және ғылым министрі
2022 жылғы 1 сәуірдегі
№ 123 бұйрығына
73-қосымша
Қазақстан Республикасы Білім

Психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10-сыныптары үшін "Технология" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10-сыныптары үшін "Технология" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі – Бағдарлама) Қазақстан Республикасының "Білім туралы" Заңының 5-бабы 6) тармақшасына сәйкес әзірленген.

2. Бағдарлама мақсаты – еңбек технологиясы аясында қызметтік сауаттылығын қалыптастыру, шынайылыққа деген шығармашылық қарым–қатынасын және технологиялық ойлау қабілетін дамыту.

3. Бағдарлама міндеттері:

1) нақты заттық іс–әрекетті меңгеру арқылы политехникалық білімдерін қалыптастыру, материалдарды қолмен өңдеу технологияларымен, кеңістікті, материяны, энергияны, ақпаратты жетілдірудің жаңа заманауи технологияларымен таныстыру;

2) өз өмірін дұрыс ұйымдастыру тәжірибесі және тәжірибелік біліктілік ресурсы ретінде технологиялық ойлауын қалыптастыру;

3) технологиялық міндеттерді шешу, нысандарды трансформациялау, талдау, құрастыру, зерттеу үрдісінде оқушылардың сын тұрғысынан ойлауын дамыту;

4) шешім қабылдау және тәжірибелік міндеттерді орындау үрдісінде дербестікті және шығармашылық қабілеттерін дамыту;

5) шаруашылықты үнемді басқару және өзіне қызмет етеу дағдылары мен біліктіліктерін жетілдіру;

6) эстетикалық, еңбек, экономикалық, экологиялық, патриоттық тәрбиелеу және рухани-адамгершілік құндылықтарын қалыптастыру;

7) заманауи өндірістік технологиялар негізінде білім алушылардың өзін-өзі кәсіби тұрғыда анықтауы, прагматикалық дүниетанымды қалыптастыру;

8) оқу міндеттеріне қол жеткізу мақсатында бірлескен қызметті ұйымдастыру

4. Түзете-дамыту міндеттері:

1) психикалық дамуы баяулаған білім алушылардың дамуындағы кемшіліктерді дер кезінде жеңу;

2) сабақтағы танымдық белсенділігін дамыту, оқытудың арнайы әдістері мен тәсілдерінің көмегімен ақыл-ойының даму деңгейін арттыру;

3) оқытудың белсенді әдістерінің және көтермелеудің көмегімен сабақта ынтасын арттыру;

4) психикалық дамуы баяулаған білім алушылардың білімі мен білігін қолданудағы, өмірлік және экологиялық мәселелерді шешудегі кіріктірілген білімдердің, функционалдық қабілеттедің жүйесін дамыту.

2-тарау. Оқу процесін ұйымдастырудағы педагогикалық тәсілдер

5. "Технология" пәні бойынша оқу процесін ұйымдастыруда білім алушылардың психикалық ерекшеліктері ескеріледі:

1) көрнекі-бейнелік ойлау деңгейінің төмендігі, көру, көру-кеңістіктік және есту-сөйлеу ақпаратын өңдеудегі қиындықтары;

2) танымдық процестердің жетілмегендігі орын алады: зейіннің, есте сақтаудың, қабылдаудың, елестетудің, ойлаудың;

3) жұмыс қабілетінің төмендігі, тез шаршағыштық;

4) қойылған мақсатты, оның орындалу шартын, кейбір терминдерді түсінудегі қиындықтар;

5) коммуникативтік дағдылардың жетілмегендігінен топтық және жұпттық жұмыс істеуде қиындықтар байқалады.

6. "Технология" пәнін оқып үйрену осы пән бойынша білімнің, біліктердің және дағдылардың міндетті минимумын меңгеруге мүмкіндік беретін тұлғалы- бағыттық, іс-әрекеттік, жүйелілік тәсілдердің; оқытудың дамытушылық, дифференциалданған және коммуникативтік тәсілдерінің негізінде жүзеге асырылады:

1) тұлғалы-бағыттық тәсіл - білім алушының өз дене және ақыл-ой қабілеттерін түсінуіне, оларды түзетуге және дамытуға, көрнекі-бейнелік ойлауын, есте сақтауын, зейінін дамыту үшін жағдайлар жасауға бағытталады;

2) іс-әрекеттік тәсіл - практикалық жұмыстарды орындауда бірлесіп жұмыс істеуді, нақты іс-әрекеттердің көмегімен үйретуді қамтиды: модельдердің негізінде көрсету, материалдарды және олардың қасиеттерін көрсету, алгоритм бойынша әрекеттерді жасауды көрсету, тіректік конспект, кесте, схема құрастыру, жоспар бойынша жұмыс істеу;

3) жүйелілік тәсіл - білім алушылардың өзіндік оқу әрекетін ұйымдастыру негізінде құрылады, оларда әмбебап оқу әрекеттерінің жүйесін қалыптастыру мен дамыту мүмкіндігін, оқу процесін өз бетімен үйрену, өзін-өзі дамыту, өзін-өзі ұйымдастыру режимінде құру мүмкіндігін қамтамасыз етеді;

4) ойын технологиялары - оларды қолдану түсініктерді, елестетуді, есте сақтауды, ойлауды тиімді дамытуға, психикалық және дене енжарлығын жеңуге, белсенділікті, өз күшіне сенімділікті, қызығушылықты дамытуға қолайлы жағдай жасауға мүмкіндік болады;

5) оқытуды дараландыру және сараландыру - білім алушылардың жеке дара ерекшеліктерін ескеруге мүмкіндік береді; оқушылардың сөйлеу-ойлау әрекетін, көру мен есту арқылы қабылдауын түзетуге және дамытуға, сөйлеу тілінің коммуникативтік қызметін қалыптастыруға, алғырлықты, қиялды дамытуға, ойлау және шығармашылық белсенділікті жандандыруға мүмкіндік береді;

б) коммуникативтік оқыту тәсілі - өзара сөйлесу барысында ақпаратты жеткізуді және хабарлауды, білімімен, білігімен және дағдыларымен алмасуды қамтиды.

7. Оқу пәнінің мазмұны психикалық дамуы тежелген білім алушылардың танымдық мүмкіндіктеріне қарай бірқатар әдістемелік жағдайларды сақтау арқылы бейімделеді:

1) танымдық процесті когнитивті қолдау бойынша әдістемелік тәсілдер кешенін қолдану;

2) материалды білім алушылардың қабылдау қарқынына сай беру, бейімделген оқу мәтіндері қолдану;

3) пән бойынша басылған бағдарламалық сөздерді қолдану, сөйлемдер мен фразалар үшін шаблондар жиынтығын, сөйлеу конструкцияларын қолдану, ауқымды мәлімдеме жасауға көмектесетін жаднамаларды, сызбаларды, жоспарларды, кестелерді, алгоритмдерді кеңінен қолдану.

8. Пәнді оқытуда келесі әдістер мен тәсілдер қолданылады:

1) оқытудың түзету-дамыту әдістері танымдық белсенділікті, пәнге деген қызығушылықты дамытуға, дербестікті арттыруға, білім алушылар ұжымында да, жеке дара да жұмыс істеу қабілеттілігін қалыптастыруға мүмкіндік береді;

2) оқытудың көрнекі әдістері муляждармен, табиғи материалдармен жұмыс жасауды, интерактивті құрал-жабдықтарды және ақпараттық-интерактивті жұмыс тәсілдерін пайдалануды қамтиды: тақырыптар бойынша флипчарттарды суреттермен және схемалармен, диаграммалармен және графиктермен қолдану, видео-материалдарды пайдалану;

3) мүмкіндіктерін ескере отырып оқу материалының көлемі мен қиындығын мөлшерлеу білім алушылардың табыстылық жағдайын қамтамасыз етеді, бұл кемшілік комплексінен, қорқыныш сезімінен, өз күшіне деген сенімсіздіктен арылуға мүмкіндік береді;

4) танымдық әрекетті белсендету әдістері дамытушы және дидактикалық ойындарды, кезеңімен әрекет етудің алгоритмін көрсететін технологиялық карталарын қамтиды.

9. Сабақтың міндеттеріне сәйкес білім алушылардың нақты білімді меңгерудегі өзіндік қиындықтарын жеңу үшін бірін-бірі толықтыратын бірнеше әдістер мен тәсілдер топтамасы қолданылады.

10. "Технология" пәнін тиімді оқыту үшін қажет:

1) оқу материалын меңгерудің сәттілігін үнемі және жанжақты зерделеу, білімдегі олқылықтардың алдын алу және жеңу;

2) оқу тапсырмасын түсіндіруге бағытталған қосымша жаттығу түрлерін, әртүрлі карта-нұсқаулықтарды, көрнекі дидактикалық құралдарды және видео материалдарды пайдалану;

3) практикалық жұмыстарды жүргізгенде мұғалім білім алушыларға қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, қимыл-әрекеттерді кезеңімен орындайу үлгілерін ұсынуы керек.

11. Сабақтарды өткізуде және материалдарды сақтауда келесі жабдықтар қолданылады: қабырғалық аудиториялық тақта, киімге арналған шкафтар, компьютерге арналған тіреуіші бар үстел, жабдықты сақтауға арналған шкафтар.

12. Оқыту барысында техникалық мультимедиялық дидактикалық құралдар қолданылуы керек: компьютер жиынтығы: жүйелік блок, монитор, акустикалық жүйе, Web-камера, желілік сүзгі, көп функционалды құрылғы, проектор, интерактивті тақта немесе экран, "Техникалық қауіпсіздік ережелері" плакаттар жиынтығы, электронды оқулықтар, арнайы киім, қабырғалық дәрі қобдишасы.

13. Әмбебап (тұрмыстық) және арнайы (заттық) білімдер мен іскерліктерді, материалдар мен объектілерді көркем өңдеу және қайта құру дағдыларын, үй шаруашылығын жүргізу, техника мен технологияларды пайдалану дағдыларын меңгеру мақсатында кабинеттер сүректі, металды өңдеуге және материалдарды көркем өңдеуге арналған жабдықпен, тамақ дайындауға арналған материалдармен және аспаптармен, маталарды өңдеу және материалдарды көркем өңдеу бойынша жабдықпен жарақтандырылуы қажет.

14. Суммативті және формативті бағалауға арналған тапсырмаларды мұғалім өздігінше, білім алушылардың мүмкіндіктерін ескере отырып, құрастырады. Рұқсат етіледі:

1) тұжырымдамаларды грамматикалық және семантикалық рәсімдеу бойынша жеңілдету;

2) тапсырманы кезеңімен (қадаммен) орындап, көптізбекті нұсқауды қысқа мағыналық бірліктерге бөлу арқылы жеңілдету;

3) тапсырмаға берілген жазбаша нұсқаулықты, қажет болған жағдайда, мұғалім баяу дауыстап, анық мағыналық екпінмен оқуына болады;

4) қажет болғанда сараланымдық көмек көрсету: ынталандырушы (құптау, эмоционалдық қолдау), ұйымдастырушы (назарын аудару, жұмысты орындауға жұмылдыру, өзін-өзі тексеру қажеттігін есіне салу), бағыттаушы (тапсырмаға берілген нұсқауды қайталау және түсіндіру);

5) тапсырманы орындауға берілген уақытты ұлғайту.

3-тарау. "Технология" пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

15. "Технология" оқу пәні бойынша оқу жүктемесі:

1) 7-сыныпта – аптасына 1 сағат, оқу жылына 34 сағатты;

- 2) 8-сыныпта – аптасына 1 сағат, оқу жылына 34 сағатты;
- 3) 9-сыныпта – аптасына 1 сағат, оқу жылына 34 сағатты;
- 4) 10-сыныпта – аптасына 3 сағат, оқу жылына 102 сағатты құрайды.

16. Бағдарлама мазмұны екі түрде ұсынылған: "Үй шаруашылығын жүргізудің технологиялық негіздері" және "Көркем еңбек", мұғалім тандауы аудандық қажеттілікке, мамандарға және мектептің басқа мүмкіндіктеріне байланысты.

17. Бағдарлама мазмұны "Үй шаруашылығын жүргізудің технологиялық негіздері" нұсқасы бойынша 4 бөлімді қамтиды:

- 1) "Қауіпсіздік техникасы және еңбекті қорғау";
- 2) "Тағам даярлау технологиясы";
- 3) "Матаны өңдеу, матадан, ағаштан және метеалдан бұйым жасау";
- 4) "Мақсатты бағытталған үй шараушылық стратегиясы".

18. "Қауіпсіздік техникасы және еңбекті қорғау" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) жұмыс алдындағы еңбекті қорғау талаптары ;
- 2) жұмыс барысында еңбекті қорғау талаптары ;
- 3) жұмыс сонында еңбекті қорғау талаптары .

19. "Тағам даярлау технологиясы" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) дұрыс тамақтану негіздері;
- 2) өнімдерді механикалық және жылумен өңдеуге арналған жабдықтар;
- 3) өнімдерді турау;
- 4) өнімдерді аспаздық өңдеу әдістері;
- 5) үстелді әзірлеу ;
- 6) өнімдерді ұзақ мерзімге сақтау және дайындау.

20. "Материалдарды өңдеу, матадан, ағаштан және металдан бұйымдар жасау" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) матаны, ағашты және металды өңдеуге арналған құрал жабдықтар;
- 2) түрлі тәсілдермен матаны, ағашты және металды өңдеу;
- 3) жеке қажеттіліктерге арналған бұйымдарды дайындау технологиясы;

21. "Мақсатты бағытталған үй шараушылық стратегиясы" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) тұрғын үй гигиенасы;
- 2) тұрғын үй коммуникациясының жүйесі: жылыту, сумен жабдықтау, канализация және электр тоғымен жабдықтау;
- 3) электр құралдарым мен тұрмыстық техниканы пайдалану және жөндеу;
- 4) дұрыс тамақтану негіздері: өнімдерді таңдау және сақтау;
- 5) киімді күту технологиясы;
- 6) сәндік өсімдіктерді егу, отырғызу және күту технологиялары;

22. 7-сыныпқа арналған "Технология" пәнінің "Үй шаруашылығын жүргізудің технологиялық негіздері" нұсқасы бойынша базалық мазмұны:

1) "Қауіпсіздік техникасы және еңбекті қорғау;": технология кабинетіндегі жалпы тәртіп пен ішкі тәртіптің ережелері, кабинетті жабдықтау, жеке еңбек гигиенасы, жұмыс орнын, жеке қорғану құралдарын дайындау тәртібі, жабдықпен, құралдармен жұмыс істеудің қауіпсіз тәсілдері;

2) "Тағам даярлау технологиясы": өнімдерді аспаздық өңдеу кезінде санитариялық қағидаларды сақтау, көкөніс түрлері, оларды аспазда пайдалану тәсілдері, өнімдерді пішіндеп турау, шикі көкөністерден жасалған тағамдар, пісірілген көкөністерден жасалған тағамдар, бутербродтар, жұмыртқадан жасалған тағамдар, ыстық сусындарды дайындау технологиясы, таңғы асқа үстелді әзірлеу, ұзақ мерзімді сақтауға арналған өнімдерді дайындау тәсілдері;

3) "Материалдарды өңдеу, матадан, ағаштан және металдан бұйымдар жасау": тоқыма талжіптерінің жіктелуі, табиғи және жасанды талшықтардың артықшылықтары мен кемшіліктері, матаның құрылымы, тігістер мен қол тігістер, тігін бұйымдарын жобалау және модельдеу: өлшемдерді алу, сызбаны сызу, үлгіні модельдеу және жасау, ұсақ бұйымдарды кесу және жасау; ағаш құрылымдық материал ретінде, ағаштың қасиеттері мен құрылымы, бөлшектер мен бұйымдардың графикалық бейнесі, ағаш өңдеуге арналған құралдар мен құрылғылар, ағаштан қарапайым бөлшектерді жасаудың технологиялық процесі: ағашты кесу, тегістеу, бұрғылау, бөлшектерді шегелермен, бұрандалармен және желіммен құрастыру; металдар мен олардың қорытпалары, металдардың негізгі технологиялық қасиеттері, өңдеу тәсілдері, металдарды өңдеуге арналған құралдар мен құрылғылар, металдарды өңдеудің технологиялық операциялары: сүректі түзету, белгілеу, кесу, ию, тазалау, бұрғылау, көркемдеп өңдеу: көркем кесу, ағашты ою, дайын бұйымды сәндеу және лактау арқылы өңдеу, жұқа табақты металл мен сымнан жасалған бұйымдарды құрастыру және жасау;

4) "Мақсатты бағытталған үй шаруашылық стратегиясы": тұрғын үй-жайлардың қызметі мен жайлылығы, бөлменің аумағын аймақтарға бөлу, үйдегі сумен жабдықтау және су құбыры жүйелері, ас үйдегі электр жабдықтарының түрлері, тұрмыстық техниканың техникалық сипаттамалары, өнімдердің балғындығы мен сақтау мерзімі, киім мен аяқ киімге күтім жасаудың заманауи құралдарын таңдау және пайдалану, дақтарды кетіру тәсілдері, бөлме өсімдіктерінің алуан түрлілігі, бөлме өсімдіктеріне жүйелі күтім жасау тәсілдері, бөлме өсімдіктерінің зиянкестері.

23. 8-сыныпқа арналған "Технология" пәнінің "Үй шаруашылығын жүргізудің технологиялық негіздері" нұсқасы бойынша базалық мазмұны:

1) "Қауіпсіздік техникасы және еңбекті қорғау": кабинеттегі ішкі тәртіп шарттары, жұмыс орнын эргономикалық ұйымдастыру, электр қауіпсіздігі және тұрмыстық электр құралдарын пайдалану қағидалары, жабдықтар мен құралдардың ақаусыздығын тексеру және оларды жұмысқа дейін және одан кейін күтіп-ұстау тәртібі;

2) "Тағам даярлау технологиясы": тағамның өнімдік құндылығы, сүт және ашыған сүт өнімдерінен тағамдар дайындау технологиясы, тұтқыр және сұйық жарма дайындау технологиясы, жарма сапасына қойылатын талаптар, бұршақ дақылдарын пісіруде қолдану, пісіруге дайындық, пісіру уақыты, макарон өнімдерінен тағамдар дайындау технологиясы, дайын тағамдарды беру тәсілдері, өнімдерді кептіру және мұздату;

3) "Материалдарды өңдеу, матадан, ағаштан және металдан бұйымдар жасау": матаның ақаулықтары, тігін машинасының тігістерін орындау, белдік бұйымын құрастыру және модельдеу: өлшеулерді алу, сызба жасау, модельдеу, өрнек жасау, пішу, өңдеу, дайын бұйымның сапасын бақылау және бағалау; ағаштың қасиеттері, құрылысы және ақаулары, жасанды ағаш материалдары, ағашты қолмен өңдеуге арналған құралдар, қол құралымен цилиндрлік бөлшектерді сызу және дайындау, ағаш бұйымдарын бояулармен және эмальдармен бояу технологиясы, бұйымдарды ағаш бойынша оюмен өңдеу; қара және түсті металдардың қасиеттері, құрастыру сызбаларын оқу, штангенциркульдің көмегімен бөлшектердің мөлшерін өлшеу, металдарды өңдеуге арналған қол құралдарымен: кесу, кесу, аралау, өңдеу, металды көркемдеп өңдеу: фольгамен өрнектеу, нақыштау, өру;

4) "Мақсатты бағытталған үй шаруашылық стратегиясы": бөлме жарығы, жарық көздері, бөлменің қабырға бөлшектерін бекіту технологиясы, қабырға материалының салмағына байланысты затты бекіту әдісін таңдау, үйдегі қарапайым сантехникалық жабдықтар, санитарлық-техникалық жұмыстарға арналған құралдар мен құрылғылар, су шүмектерінің қарапайым ақауларын жою, тұрмыстық техниканы таңдау, тұрмыстық техниканы пайдалану ережелері, тұрмыстық техниканы күту, сатып алу кезінде өнімдерді органолептикалық бағалау, өнімдерді сақтау мерзімі мен орны, тоңазытқыш ережелері, киім мен аяқ киімді, топырақ қоспаларын, олардың құрамын, қоректік заттар мен тыңайтқыштарды, өсімдіктерді азықтандыру, күрделі тыңайтқыштар.

24. 9-сыныпқа арналған "Технология" пәнінің "Үй шаруашылығын жүргізудің технологиялық негіздері" нұсқасы бойынша базалық мазмұны:

1) "Қауіпсіздік техникасы және еңбекті қорғау;": жұмыс орнын дайындау тәртібі, тамақ инфекцияларының алдын алу, улану және жарақат алу кезіндегі алғашқы көмек;

2) "Тағам даярлау технологиясы": өнімдердің сапасы, өнімдерді сақтау мерзімі, балықты, етті және құсты механикалық және жылумен өңдеу кезінде қолданылатын құрал жабдықтар, балықты, етті және құсты жылумен өңдеуге дайындау, құсты бөліктерге бөлу тәсілдері, құсты жылумен өңдеу түрлері, етті, ет өнімдері мен балықты, гарнирлер мен тұздықтарды дайындау технологиясы, десерттер, сусындар, түскі асқа үстелді әзірлеу, қантты консервілеу;

3) "Материалдарды өңдеу, матадан, ағаштан және металдан бұйымдар жасау": әртүрлі материалдардан жасалған жіптердің механикалық, физикалық, технологиялық және пайдалану қасиеттері, шеңбер бойынша ілмекпен тоқу, киімді модельдеу жүйелері, иық киімін модельдеу, пішу ережелері, түнгі жейделерді дайындау және

өңдеу, бұйымдарды ылғалды-жылумен өңдеу; ағаштың физикалық және механикалық қасиеттері, конструкторлық құжаттама, ағаштан жасалған бөлшектер мен бұйымдардың сызбалары, технологиялық құжаттама, ағаштан жасалған бөлшектерді жасаудың технологиялық картасы, ағаш ұсталық қосылыстардың негізгі түрлері, біріктіру, біріктіру, бұрыштық қосылыстар, тікенекті қосылыстар, шканти пен нагельдегі қосылыстар, ағашты күйдіру, ағашты ою; болаттың қасиеттері және оны қолдану, металдан жасалған бұйымдар және олардың графикалық бейнесі, металды қысқыштарда және плитада шабу, алмалы-салмалы және ажыратылмайтын қосылыстар, бұрандалы қосылыстар, сыртқы және ішкі бұрандаларды кесу, металл кесетін станоктар туралы жалпы мәліметтер, металды көркемдеп өңдеу, филигрань;

4) "Мақсатты бағытталған үй шараушылық стратегиясы": жөндеу-әрлеу жұмыстарының түрлері, тұрғын үй-жайларда жөндеу-әрлеу жұмыстарын орындауға арналған қазіргі заманғы материалдар, құралдар мен құрылғылар, ТКШ қызметтерімен өзара іс-қимыл, тұрмыстық аспаптар мен электр техникасын қуаты мен кернеуі бойынша іріктеу, аспаптың паспорты, пайдалану жөніндегі нұсқаулық, сатып алуды жасау технологиясы, тауарлар мен көрсетілетін қызметтердің тұтынушылық қасиеттері

25. 10-сыныпқа арналған "Технология" пәнінің "Үй шаруашылығын жүргізудің технологиялық негіздері" нұсқасы бойынша базалық мазмұны:

1) "Қауіпсіздік техникасы және еңбекті қорғау": кабинеттегі ішкі тәртіп ережелері, өрт қауіпсіздігі, электр қауіпсіздігі және тұрмыстық электр құралдарын пайдалану ережелері; төтенше жағдайлар туындаған кездегі іс-қимылдар, жарақат алған және уланған кезде зардап шеккендерге алғашқы көмек көрсету жөніндегі ережелер;

2) "Тағам даярлау технологиясы": дұрыс тамақтану пирамидасы, тағам КАМК, сорпаларды дайындау технологиясы, сорпалардың тұздық түрлері, сорпа, борщ, тұздық, көкөніс сорпалары мен жармалар, ұннан жасалған сорпаларды дайындау технологиясы, ұннан жасалған тағамдар, қамыр түрлері, қамыр дайындау технологиялары, салма түрлері, дәмдеуіштер, мерекелік үстелді әзірлеу, тұздау және ашыту;

3) "Материалдарды өңдеу, матадан, ағаштан және металдан бұйымдар жасау": материалдар, екі бізбен тоқудың тәсілдері мен құралдары, қазіргі заманғы сәннің негізгі бағыттары, өз эскизі бойынша бұйым жасау, құрастыру, модельдеу, иық киімінің тігін бұйымын жасау, әйелдер киімін көркем безендіру; ағаш өңдеуге арналған қазіргі заманғы технологиялық машиналар, ағаш кесетін құралдарды қайрау және баптау, ағаш ұсталық элементтерін біріктіру, "қарлығаш құйрық" иірімжіп қосындысын жасау, Ағашты көркем өңдеу түрлері, ас үй ыдыстарын, кәдесыйларды жасау, көркем кесу, бұйымдарды күйдіру арқылы өңдеу; металдардың түрлері мен негізгі қасиеттері,

металдарды өңдеу, болатты өңдеу, металдарды кесу құрылысы, тоқтық-бұрамалы кескіш станоктың құрылысы, металл бойынша токарлық станокта бұрамаларды бұрғылау және кесу, металдан жасалған бұйымдарды көркемдеп өңдеу, зергерлік іс;

4) "Мақсатты бағытталған үй шараушылық стратегиясы": күнделікті, ылғалдандыру және жалпы тазалауды жүргізу ережесі, электр энергиясын есептеу құралының жұмысы, тұрмыстағы электр энергиясын үнемдеу жолдары, су шығынын есептеу құралының жұмысы, пәтердегі су және жылумен жабдықтау, су құбыр жүйесін пайдалану қағидалары, тұрмыстық техника жұмысындағы ақаулардың алдын алу, пайда болу себептері мен оларды жою тәсілдері, өнімдердің қаптама материалындағы ақпарат, қысқы киім мен аяқ киімді сақтауға салу, бақша және бақшадағы көктемгі жұмыстардың ерекшеліктері.

26. Бағдарлама мазмұны "Көркем еңбек" нұсқасы бойынша 3 бөлімді қамтиды:

- 1) "Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту";
- 2) "Шығармашылық жұмыстарды құрастыру және жасау";
- 3) "Шығармашылық жұмыстарды презентациялау, бағалау және талдау";

27. "Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) қоршаған әлемді түсіну және білу;
- 2) мәдениет және дәстүрді білу мен түсіну;
- 3) ақпарат көздерімен жұмыс жасау;
- 4) шығармашылық үрдісін жоспарлау;
- 5) дизайн жасау тапсырмаларымен жұмыс жасау;
- 6) материалдар олардың қасиеттері және жұмыс жасау техникалары.

28. "Шығармашылық жұмыстарды құрастыру және дайындау" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) шығармашылық идеяларды көркем бейнелеу;
- 2) құралдар мен жабдықтар;
- 3) құрастыру технологиялары;
- 4) тамақтану мәдениеті;
- 5) үй мәдениеті;
- 6) еңбек гигиенасында техникалық қауіпсіздік шараларын сақтау.

29. "Шығармашылық жұмыстарды презентациялау, талдау және бағалау" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) шығармашылық жұмыстарды презентациялау;
- 2) идеяларды талдау және бағалау;
- 3) тәсілдер мен әдістерді бағалау және талдау;
- 4) жұмысты жетілдіру және бейімделу.

30. "Технология" пәнінің бағдарламасы "Көркем еңбек" нұсқасы бойынша келесі бағыттарда жүзеге асырылады:

- 1) "Көрнекілік өнер"
- 2) "Сәндік-қолданбалы шығармашылық";
- 3) "Дизайн және технология";
- 4) "Үй мәдениеті";
- 5) "Тамақтану мәдениеті";

31. "Көрнекілік өнер" бағыты қамтыйды:

- 1) классикалық және заманауи өнер;
- 2) қазақ суретшілерінің шығармашылығы;
- 3) көркем өнер түрлері мен жанрлары;
- 4) цифырлық көркем өнер (фото суретя, анимация, медиа сқұралдар);
- 5) бейнелеу (бейнелік) өнерінің мәнерлеу құралдары;
- 6) көркем өнер материалдары мен техникаларына тәжірибе жасау.

32. "Сәндік-қолданбалы шығармашылық" бағытты келесі тақырыптарды:

1) сәндік-қолданбалы өнердің негізгі формалары мен ерекшеліктері, Қазақстан және басқа халықтардың қолданбалы өнері;

- 2) сәндік-қолданбалы өнердің материалдары, құралдары мен технологиялары;
- 3) ұлттық ою-өрнек;
- 4) интерьерді безендіру

33. "Дизайн және технология" (ұлдар) бағыты қамтыйды:

- 1) негізгі конструкторлық, табиғи, жасанды және дәстүрлі емес материалдар;
- 2) материалдарды өңдеуге арналған құрал-жабдықтар;
- 3) түрлі тәсілдермен материалдарды өңдеу;
- 4) түрлі материалдардан жасалған бұйымдардың дизайны;
- 5) ұлттық тұрмыстық заттарды жасау технологиясы;
- 6) әлемдік және қазақстандық сәулет ескерткіштері;
- 7) макеттеу;
- 8) бөлме дизайны;
- 9) робототехника, көлік құралдарын модельдеу.

34. "Дизайн және технология" (қыздар) келесі бөлімдерді қамтиды:

- 1) негізгі тоқыма, табиғи, жасанды және дәстүрлі емес материалдар;
- 2) тоқыма материалдарын өңдеуге арналған құралдар мен жабдықтар;
- 3) тоқыма материалдарын әртүрлі тәсілдермен өңдеу;
- 4) тоқыма материалдарынан жасалған бұйымдардың дизайны;

5) сән индустриясы, стиль және бейне, ұлттық киім элементтерін жасау технологиясы

35. Үй мәдениеті" (ұлдар) бағыты келсі тақырыптарды қамтыйды:

- 1) тұрғын үй экологиясы;
- 2) өсімдік шаруашылығы, сәндік гүл өсіру, ландшафтық дизайн негіздері;

3) электр қуатын бөлетін құрылғылар туралы жалпы мағлұматтар, электр құралдары мен тұрмыстық техниканы пайдалану және жөндеу;

4) тұрмыстық-жөндеу жұмыстары, интерьерді ұйымдастыру және орналастыру.

36. "Үй мәдениеті" (қыздар) бағыты келесі бөлімдерді қамтиды:

1) жеке гигиена, тұрғын үй экологиясы;

2) өсімдік шаруашылығы, сәндік гүлдерін өсіру, ландшафтық дизайн негіздері

3) киімді күту және сақтау.

43. "Тамақтану мәдениеті" бағыты келесі бөлімшелерді қамтыйды:

1) дұрыс тамақтану негіздері;

2) тамақтану барысында өзін-өзі ұстауы, үстелді әзірлеу ;

3) Тағам даярлау технологиясы;

4) дүние жүзі елдерінің асханасы.

37. 7-сыныпқа арналған "Технология" пәнінің "Көркем еңбек" нұсқасы бойынша базалық мазмұны (ұлдар):

1) көрнекілік өнер: заманауи өнердегі ғылым техникалары мен жетістіктері, табиғат микросуреттер, бейнелеу өнеріндегі заманауи бағыттар (поп-арт, инсталляция және т. б.), Қазақстанның заманауи суретшілері, өнердегі заманауи стильдік бағыттарды зерттеу негізінде практикалық (шығармашылық) жұмыс (2D немесе 3D форматында), көрменің тұсаукесері және оны ұйымдастыру;

2) сәндік-қолданбалы өнер: пирография өнерімен танысу, көркемдеп күйдіру тәсілдері мен техникасы, эскизді орындау, материалды таңдау және дайындау, бұйымды көркемдеп күйдіру, безендіру, таныстыру және көрмені ұйымдастыру;

3) дизайн және технология: ағашты механикалық өңдеуге арналған жабдық, ағашты механикалық өңдеу кезінде жұмысты ұйымдастыру, ағаштан жасалған бұйымдарды әзірлеу, бұйымның дизайны, материалды таңдау және дайындау, өнімді жасау, материалдар мен бөлшектерді механикалық өңдеу, өнімді безендіру және көрмені ұйымдастыру;

4) үй мәдениеті: ауылшаруашылық өндірісіндегі заманауи жабдықтар мен құралдар, электр құрылғылары мен тұрмыстық техниканы жөндеу, тұрғын үй экологиясы, үйдегі микроклимат

38. 8-сыныпқа арналған "Технология" пәнінің "Көркем еңбек" нұсқасы бойынша базалық мазмұны (ұлдар):

1) сәндік-қолданбалы өнер: мозаика өнері, мозаиканы орындау түрлері мен техникасы, материалды таңдау және эскизін жасау, мозаикалық панноға негіз дайындау, мозаикалық панноны орындау, көркем безендіру және жұмыстарды таныстыру;

2) дизайн және технология: қазақ халқының ұлттық тұрмыстық заттарымен танысу, ұлттық тұрмыстық заттарды (торсық, дөңгелек үстел) дайындау материалдары мен

техникаларын зерттеу, идеяны талқылау және эскизді әзірлеу (торсық, дөңгелек үстел), жұмыс процесін жоспарлау, материалдарды өңдеу, бұйымды дайындау, жұмыстарды таныстыру және көрмені ұйымдастыру;

3) дизайн және технология: үстел ойындары, пайда болу тарихы, үстел ойынының тұжырымдамасы, үстел ойынын дамыту, графикалық құжаттама, үстел ойынының бөлшектерін жасау, безендіру, ойынды тестілеу, сауалнама және ақпарат жинау, жұмыстың тұсаукесері;

4) үй мәдениеті: агротехнологияны дамытудағы ғылымның рөлі (өз бетінше зерттеу), электр құрылғылары мен тұрмыстық техниканы таңдау және бағалау, үй-жайларды жөндеуге арналған жабдықтардың заманауи материалдары мен құралдары (практикалық жұмыс).

39. 9-сыныпқа арналған "Технология" пәнінің "Көркем еңбек" нұсқасы бойынша базалық мазмұны (ұлдар):

1) сәндік-қолданбалы өнер: қазіргі интерьердегі сәндік бұйымдар, интерьердің сәндік заттарын жасаудың әдістері мен техникаларын зерттеу

2) дизайн және технология: сәулет жауһарлары, заманауи сәулет, Қазақстан сәулеті (тарихи және қазіргі заман);

3) дизайн және технология: жиһаз және интерьер заттарын өндіру: заманауи стильдер мен материалдар;

4) үй мәдениеті: интерьердегі, сыртқы көріністегі заманауи ландшафт дизайнының негізгі стильдері мен бөліктері.

40. 10-сыныпқа арналған "Технология" пәнінің "Көркем еңбек" нұсқасы бойынша базалық мазмұны (ұлдар):

1) сәндік-қолданбалы өнер: қазіргі интерьердегі сәндік бұйым: идеяны талқылау, дамыту және эскизді әзірлеу, жұмысты жоспарлау, сәндік интерьер заттарын жасау, жұмыстарды таныстыру;

2) дизайн және технология: сәулет қызметінің қазіргі заманғы нысандары: сәулет ғимараттары мен құрылыстарының эскиздері, сызбалары (жаснды немесе өз идеялары), сәулет объектісінің мүсінін дайындауға арналған материалдарды таңдау және анықтау, сәулет нысанының макетін дайындау;

3) дизайн және технология: белгілі бір интерьерге арналған затты әзірлеу, идеяны талқылау және дамыту, материалдарды дайындау, графикалық құжаттама, техникалық ерекшелік, бұйымды жасау, әрлеу, жұмыстарды таныстыру;

4) үй мәдениеті: интерьердегі ландшафттың заманауи элементтері: шығармашылық идеяларды визуализациялау, интерьерді жарықтандыру, табиғи және жасанды жарықтандыру, интерьерді жарықтандыру жобасын жасау (тұрғын, қоғамдық, өндірістік), интерьерді аймақтарға бөлу және жоспарлау (тұрғын, қоғамдық, өндірістік)

41. 7-сыныпқа арналған "Технология" пәнінің "Көркем еңбек" нұсқасы бойынша базалық мазмұны (қыздар):

1) бейнелеу өнері: өнердегі ғылымның заманауи техникалары мен жетістіктері, табиғат микросуреттер, бейнелеу өнеріндегі заманауи бағыттар (поп-арт, инсталляция), Қазақстанның заманауи суретшілері, өнердегі заманауи стильдік бағыттағы зерттеулер негізінде практикалық (шығармашылық) жұмыс (2D немесе 3D форматында). Көрменің тұсаукесері және оны ұйымдастыру;

2) сәндік-қолданбалы өнер: көркем сурет (батик, гжель, хохлома), кескіндеме түрлері, кескіндеме тәсілдері мен техникасы, көркем сурет материалдары мен жабдықтары, көркем сурет салуға арналған эскизді әзірлеу, көркем сурет салуға арналған материалдар мен құралдарды дайындау, көркем сурет салуды орындау, безендіру, безендіру, жұмыстарды таныстыру және көрмені ұйымдастыру;

3) дизайн және технология: түрлендіру (қайта өңдеу) және тігін бұйымдарын безендіру (киім, әшекей бұйымдар, бижутерия), қайта өңдеу идеяларын әзірлеу, эскиз, материалдар мен жабдықтарды дайындау, топтама жасау, бөлшектерді пішу, жеке бөлшектерді өңдеу, бөлшектерді құрастыру және бұйымдарды әрлеу, бұйымдарды безендіру, жұмысты таныстыру (сән көрсету);

4) тамақтану мәдениеті: қазақтың ұлттық тағамдары, әлем халықтарының тағамдары (өз бетінше зерттеу), әлем халықтарының тағамдары, тәжірибелік жұмыс (суши, пицца, көже);

5) үй мәдениеті: тұрмыстық техниканы таңдау, тұрмыстық техниканы пайдалану ережелері, безендіру өсімдіктері интерьер элементі ретінде

42. 8-сыныпқа арналған "Технология" пәнінің "Көркем еңбек" нұсқасы бойынша базалық мазмұны (қыздар):

1) сәндік-қолданбалы өнер: қазақ қолданбалы өнері (ши тоқу, киіз басу), халық шығармашылығының түрлері, материалдар мен жабдықтар, бұйымның эскизін әзірлеу, материалдар мен құралдарды дайындау, шығармашылық жұмысты орындау, безендіру, жұмыстарды таныстыру, көрмені ұйымдастыру;

2) дизайн және технология: қазақтың ұлттық киімі, этностил, ою - өрнек және оның стилизациясы, этностилдегі бұйымның дизайны(бас киім, камзол), этностилдегі бұйымды жасау(бас киім, камзол), безендіру, жұмыстарды таныстыру;

3) дизайн және технология: халық пішіміне негізделген киім үлгілерінің дизайны (тұтас пішілген жең), идеяларды әзірлеу, эскиз, материалдарды, құралдар мен жабдықтарды дайындау, халық пішіміне негізделген бұйымдар жасау, бөлшектерді пішу, жекелеген бөлшектерді өңдеу, бөлшектерді құрастыру және бұйымды әрлеу, бұйымды безендіру;

4) үй мәдениеті: интерьерге арналған сәндік бұйымдар (2D, 3D форматта), бұйымның эскизін жасау, материалдар мен жабдықтарды дайындау, интерьерге

арналған декоративті 2D, 3D бұйымдарды жасау, өсімдік шаруашылығындағы ғылымның рөлі, медицинадағы, шөптік емдеу және косметологиядағы өсімдіктер.

43. 9-сыныпқа арналған "Технология" пәнінің "Көркем еңбек" нұсқасы бойынша базалық мазмұны (қыздар):

1) сәндік-қолданбалы өнер: Қазақстанның дәстүрлі тоқымасы, қазақ кілемдері, алаша, кілем тоқу, гобелен, заманауи кілемдер, кілем тоқуға арналған материалдар мен жабдықтар;

2) дизайн және технология: сәннің заманауи стильдік бағыттары (өз бетінше зерттеу), "тұлға мен сән үйлесімі" эксперименті";

3) дизайн және технология: қарапайым геометриялық пішіндердегі (пончо, кейп, туника) "Fast cloth" сәнді киім дизайны, киім мен әшекей бұйымдардың заманауи өндірісі: қызметтік, стиль және материалдар. Техникалық және дизайнерлік инновациялар;

4) үй мәдениеті: интерьердегі ландшафт элементтері және сыртқы көрінісі. Танымал стильдер. Жоспарлаудың негізгі ережелері мен әдістері, түс схемасы.

44. 10-сыныпқа арналған "Технология" пәнінің "Көркем еңбек" нұсқасы бойынша базалық мазмұны (қыздар):

1) сәндік-қолданбалы өнер: қолдан кілем жасау: бұйымның эскизін әзірлеу, материалдарды (киіз немесе мата), және құралдарды дайындау, шығармашылық жұмысты орындау, безендіру жұмыстарды таныстыру, көрмені ұйымдастыру;

2) дизайн және технология: өз келбетін (имиджін) жасау технологиясы, идеяларды әзірлеу, макияж, шаш, әшекей бұйымдар арқылы жеке бейнені жасау, киім топтамасы, өз имиджіне арналған әшекей бұйымдарды жасау бойынша тәжірибе, жұмыс презентациясы (сән көрсетілімі);

3) имедждизайн және технология: сәнді киімдерді құрастыру және жобалау идеяларды әзірлеу, эскиз, материалдар мен жабдықтарды дайындау, бұйымдар жасау, бөлшектерді пішу, жекелеген бөлшектерді өңдеу, бөлшектерді құрастыру және бұйымдарды әрлеу, жұмыстарды талқылау және бағалау, жұмысты таныстыру (сән көрсетілімі);

4) үй мәдениеті: интерьердегі ландшафт элементтері, шығармашылық идеяларды ойластыру (эскиз), материалдар мен жабдықтарды (құралдарды) дайындау, мерекелерге интерьерді безендіру, шығармашылық идеяларды ойластыру (эскиз), материалдар мен жабдықтарды (құралдарды) дайындау, шығармашылық идеяларды жүзеге асыру.

4 тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

45. Бағдарламада оқыту мақсаттарын пайдалану ыңғайлылығы үшін кодтау енгізілді . Кодта бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сандар – бөлім мен бөлімшенің,

төртінші сан – оқыту мақсатының реттік санын білдіреді. Мысалы, 7.2.1.4. кодында "7" - сынып, "2.1" - екінші бөлімнің бірінші бөлімшесі, "4" - оқыту мақсатының реттік саны

46. "Үй шаруашылығын жүргізудің технологиялық негіздері" нұсқасы бойынша "Технология" пәнінің оқу бағдарламасын меңгеруден күтілетін нәтижелер":

1) "Қауіпсіздік техникасы және еңбекті қорғау;" бөлімі:

• 1-кесте

•

Бөлімше	Оқыту мақсаттары			
	• 7-сынып	• 8-сынып	• 9-сынып	• 10-сынып
1.1 Жұмыс алдындағы еңбекті қорғау талаптары	7.1.1.1 технология кабинетінде қауіпсіздік техникасының жалпы ережелерін білу; 7.1.1.2 тәртібін сақтау нұсқаулығына сүйене отырып жұмыс орнын дайындау; 7.1.1.3 көмекші жоспары мен кілт сөздер негізінде монологиялық мәлімдеме жасау	• 8.1.1.1 технология кабинетінде қауіпсіздік ережелерінің мағынасын түсіну, жіктеу және түсіндіру; 8.1.1.2 өз жұмыс орнын ұтымды және қауіпсіз ұйымдастыру; 8.1.1.3 негізгі ойларды анықтау үшін мазмұны бойынша ашық сұрақтарға жауап беру	9.1.1.1 технология кабинетінде қауіпсіздік ережелерін өз бетінше тұжырымдау; 9.1.1.2 жұмыс орнын тиімді және қауіпсіз ұйымдастыру ережелерін өз бетінше қолдану; • 9.1.1.3 негізгі ойды анықтау үшін мазмұны бойынша жоғары деңгейлі сұрақтарға жауап беру	• 10.1.1.1 өрт қауіпсіздігі, электр қауіпсіздігі және тұрмыстық электр құралдарын пайдалану ережелерін білу; • 10.1.1.2 төтенше жағдайлар туындаған кездегі іс-әрекет, алғашқы медициналық көмек көрсету жөніндегі іс-әрекеттер тәртібін білу • 10.1.1.3 талқыланатын тақырып бойынша сөйлеу нормаларын сақтай отырып, диалогқа қатысу
• 1.2 Жұмыс барысында еңбекті қорғау талаптары	7.1.2.1 жеке қорғау құралдарының маңызын түсіндіру; 7.1.2.3 құрал жабдықтар мен жұмыс істеудің қауіпсіз тәсілдерін білу; 7.1.2.3 негізгі ойларды анықтау үшін мазмұны бойынша ашық сұрақтарға жауап беру	8.1.2.1 төтенше жағдайлардың пайда болу себебін білу; 8.1.2.2 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, оның маңыздылығын түсініп, көрсете отырып, материалдар мен құралдарды пайдалану; 8.1.2.3 тірек сөздер, дайын жоспар бойынша берілген тақырыпқа	9.1.2.1 төтенше жағдайлар кезінде ден қою шарттарын білу; 9.1.2.2 құрал-жабдықтар жұмыс істеу ережелерін өз бетінше қолдану; 9.1.2.3 өз көзқарасын дәлелдей отырып, ұсынылған мәселе бойынша диалогқа қатысу	10.1.2.1 төтенше жағдайлардың туындауының алдын алу қағидаларын тұжырымдау; 10.1.2.2 әр түрлі құрал жабдықтармен жұмыс жасау ережелері бойынша нұсқаулар жасау; 10.1.2.3 тірек сөздер негізінде тақырыпты және негізгі ойды ашып, берілген тақырып бойынша

		мәтін-сипаттама құрастыру		монологиялық мәлімдеме жасау
<ul style="list-style-type: none"> 1.3 Жұмыс сонында еңбекті қорғау талаптары 	<p>7.1.3.1 жабдықтар мен құрал-саймандардың ақаусыздығын тексеру, оларды жұмысқа дейін және одан кейін күту тәртібін білу;</p> <p>7.1.3.2 заманауи технологиялық машиналарда қауіпсіз жұмыс істеу тәсілдерін білу және түсіндіру;</p> <p>7.1.3.3 кәсіби сөздер мен терминдерді дұрыс таңдау және пайдалану</p>	<p>8.1.3.1 мұғалімнің көмегімен тазалық талаптарға сәйкес жабдықтар мен құралдарды тазалай білу;</p> <p>8.1.3.2 құралдармен қауіпсіз жұмыс бойынша жадынама құрастыру;</p> <p>8.1.3.3 диалогқа қатысу, өз пікірін білдіру және басқалардың пікірлерін тыңдау</p>	<p>9.1.3.1 жабдықтар мен құрал-саймандардың ақаусыздығын тексеру және оларды жұмысқа дейін және одан кейін күту тәртібін өз бетінше сақтау;</p> <p>9.1.3.2 белгілі бір жұмыс түрлеріне және жасалған бұйымдарға үлгі негізінде қауіпсіздік нұсқауын жасау;</p> <p>9.1.3.3 мақсатқа, уақытқа, жағдайға сәйкес сөйлеу ережелерін сақтай отыры диалогқа қатысу</p>	<p>10.1.3.1 тазалық талаптарға сәйкес жабдықтар мен құралдарды өз бетінше тазалай білу;</p> <p>10.1.3.2 белгілі бір жұмыс түрлеріне және өнімді өндіруге қауіпсіздік ережелеріне сәйкес инографика жасау;</p> <p>10.1.3.3 тірек сөздер, дайын жоспар, берілген тақырып бойынша пайымдау мәтіндерін жасау</p>

2) "Тағам даярлау технологиясы" бөлімі:

2-кесте

Бөлімше	Оқыту мақсаттары			
	• 7-сынып	• 8-сынып	• 9-сынып	• 10-сынып
<ul style="list-style-type: none"> 2.1 Дұрыс тамақтану негіздері 	<p>7.2.1.1 өнімдерді аспаздық өңдеудің негізгі санитарлық ережелері мен нормаларын білу;</p> <p>7.2.1.2 өнімдерді аспаздық өңдеудің санитарлық-гигиеналық маңыздылығын түсіндіру</p>	<p>8.2.1.1 азық-түліктің тағамдық құндылығы кестесін қолдана отырып, мәзір сапасын бағалай білу;</p> <p>8.2.1.2 қажетті нәтиже түрінде оқу іс-әрекетінің мақсаттары мен міндеттерін өз бетінше тұжырымдау</p>	<p>9.2.1.1 өнімнің сапасын сыртқы белгілері бойынша бағалау;</p> <p>9.2.1.2 негізгі тағамдарды сақтау мерзімі мен шарттарын ата және салыстырз</p>	<p>10.2.1.1 тағам пирамидасы негізінде дұрыс тамақтануды құрудың негізгі қағидаларын түсіндіре білу;</p> <p>10.2.1.2 калорияны, ақуыздардың, майлардың және көмірсулардың күнделікті нормаларын есептеудің негізгі әдістерін білу;</p> <p>10.2.1.3 дененің физиологиялық қажеттіліктері негізінде күніне шамамен мәзір жасай білу</p>
				10.2.2.1

<p>2.2 Өнімдерді механикалық және жылумен өңдеуге арналған жабдықтар</p>	<p>7.2.2.1 тамақ өнімдеріне механикалық және термиялық әсер етуге арналған құралдар мен жабдықтардың мақсатын атау және түсіндіру; 7.2.2.2 диалогқа қатысу, диалогтың семантикалық және грамматикалық бірлігін қамтамасыз ету, диалогта пәндік терминдерді қолдану</p>	<p>8.2.2.1 өнімдерді өңдеудің түрлерін және оған қажетті ас үй жабдықтарын атау; 8.2.2.2 оқу диалогы барысында оқу мәселесіне өз көзқарасын білдіру</p>	<p>9.2.2.1 етті, құс етін және балықты механикалық және жылумен өңдеуге арналған жабдықтар мен құралдардың мақсаты мен ерекшелігін түсіндіру; 9.2.2.2 ет, құс және балықты механикалық және гидромеханикалық өңдеудің технологиялық үрдісінің қызметтерін атау</p>	<p>дайындалатын тағамдардың және өнімдерді жылумен өңдеу ұзақтығын ескере отырып еңбек сыйымдылығын, қажетті жабдықтар мен құралдарды атау ; 10.2.2.2 сөйлеу нормаларын сақтай отырып, өз сөзімен мақсаттарға , шарттарға сәйкес жоспар құра отырып, ыстық цехтағы аспазшының жұмыс орнын сипаттау</p>
<p>• 2.3 Өнімдерді турау</p>	<p>7.2.3.1 өнімдерді тураудың негізгі түсініктері мен әдістерін білу; 7.2.3.2 көкөністерді тураудың негізгі әдістері мен түрлерін атау</p>	<p>8.2.3.1 өнімдерді тазалауға және өрнектеп турауға арналған құралдар мен құрылғыларды бағалау; 8.2.3.2 өнімдерді әртүрлі тәсілдермен тазалау және өрнектеп турау дағдыларын меңгеру</p>	<p>9.2.3.1 ет, құс және балықты аспаздық және механикалық өңдеудің ерекше тәсілдерін көрсету; 9.2.3.2 құс пен балықты еттерін бөлу тәсілдерін білу</p>	<p>10.2.3.1 турау формасының сорпа түріне тәуелділігін түсіндіріңіз; 10.2.3.2 тәжірибелік іс-әрекет барысында негізгі және қосымша компоненттерді тураудың әртүрлі формалары мен қалыңдығын көрсету</p>
<p>• 2.4 Өнімдерді аспаздық өңдеу әдістері</p>	<p>7.2.4.1 берілген реттілік бойынша өнімді дайындау ретін атау ; 7.2.4.2 пісірудің технологиялық кезектілігін сақтай отырып, бутербродтарды, жұмыртқадан, шикі және пісірілген көкөністер мен жемістерден, ыстық сусындардан жасалған</p>	<p>8.2.4.1 тамақ өнімдерінің құндылығы, мәзір бойынша пропорциялар және араластыру, өңдеу бойынша нұсқаулар туралы ақпарат беру ; 8.2.4.2 қадамдық нұсқауларды сақтай отырып, өз отбасыңа сүт өнімдерінен, дәнді дақылдардан, бұршақ</p>	<p>9.2.4.1 өнімдерді жылумен өңдеуге дайындаудың технологиялық жадынамасын жасау , етті, құс етін және балықты жылумен өңдеу түрлері; 9.2.4.2 ет, құс және балық тағамдарын дайындау ерекшеліктерін, жартылай фабрикаттарды дайындау</p>	<p>10.2.4.1 стандарттардың талаптарын, тағамдардың мәзірін, алғашқы тағамдар мен қамырдан жасалған бұйымдарды дайындаудың техникалық шарттарын талдау; 10.2.4.2 сорпаларды, сорпаларды, ұннан жасалған тағамдарды дайындаудың технологиялық нұсқаулықтары мен</p>

	тағамдарды өз бетінше дайындау; 7.2.4.3 технологиялықүрдіс " ұғымдарының мазмұнын түсіндіру және оны сөйлеу барысында пайдалану	дақылдарынан және макароннан қарапайым аспаздық тағамдарды дайында; 8.2.4.3 заманауи аспаздық мәзір мазмұнын сипатта	технологиясын салыстыру; 9.2.4.3 өнімді жасау үшін қажетті ақпаратты әртүрлі көздерден табу және оны елестету	карталарын дербес әзірлеу; 10.2.4.3 тағамдарды дайындау тәсілі, температурасы және мәзірі бойынша бөліп, тағамның сапасын критерийлер бойынша анықтау
• 2.5 Үстелді әзірлеу	7.2.5.1 жадынама мен сызба негізінде таңғы асқа үстелді әзірлеу принциптерін білу; 7.2.5.2 жасаған жұмыс сапасы туралы бағалау мәлімдемесін жасау	8.2.5.1 дайын тағамдар мен сусындарды берудің негізгі тәсілдерін көрсету; 8.2.5.2 бір оқушының жасаған жұмысының сапасы туралы жағымды құнды мәлімдеме жасау	9.2.5.1 түске таман ыдыстарды, асханалық аспаптарды, бокалдарды ұсыну және орналастыру нұсқалары; 9.2.5.2 оқу тапсырмасын орындау барысында өнімді іскерлік коммуникацияның негізгі дағдыларын көрсету	10.2.5.1 жалпы ережелерді сақтай отырып, үстелге мерекелік қызмет көрсету, үстелді майлықтармен және сәндік элементтермен безендіру кестелерін жасау; 10.2.5.2 тапсырманы орындау тәжірибесін критерийлер бойынша талдау
• 2.6 Өнімдерді ұзақ мерзімге сақтау және дайындау	7.2.6.1 консервілеудің негізгі түрлерін және үйде тамақ дайындау әдістерін білу	8.2.6.1 азық-түлікті кептіру және мұздату технологиясын сипаттау, олардың тиімділігін бағалау	9.2.6.1 қантты қолдана отырып консервілеудің технологиялық картасын жасаңыз, өнімді герметизациялау әдістерін ұсыну	10.2.6.1 тұздау және ашыту технологияларын салыстыру; 10.2.6.2 алынған өнімнің жоғары сапасының өлшемдері мен шарттарын әзірлеу

3) "Материалдарды өңдеу, матадан, ағаштан және металдан бұйымдар жасау" бөлімі

:

3-кесте

Бөлімше	Оқыту мақсаттары			
	• 7-сынып	• 8-сынып	• 9-сынып	• 10-сынып
7.3.1.1		8.3.1.1 матаның, ағаштың, металдың құрылымы мен	9.3.1.1 эскизге, сызбаға сәйкес матаны, ағашты және металды өңдеуге арналған құралдар	10.3.1.1 технологиялық, экономикалық және пайдалану қасиеттерін ескере отырып, материалды тану және таңдау, оларды өңдеуге

<p>• 3.1</p> <p>• Матаны, ағашты және металды өңдеуге арналған құрал- жабдықтар</p>	<p>матаның, ағаш пен металдың негізгі түрлері мен қасиеттерін білу;</p> <p>7.3.1.2 матаны, ағашты және металды қолмен өңдеуге арналған негізгі құралдар мен құрылғыларды атаңыз;</p> <p>7.3.1.3 нұсқауларға сәйкес материалды қолмен өңдеуге арналған құралдарды таңдау</p>	<p>негізгі ақауларын сипаттаңыз;</p> <p>8.3.1.2 матаны, ағашты және металды өңдеуге арналған қол құралдарының түрлері мен мақсатын атау;</p> <p>8.3.1.3 құрал-саймандардың көмегімен бөлшектердің өлшемдерін өлшеу техникасын және шартты белгілердің көмегімен оларды бекітуді көрсету</p>	<p>мен құрылғыларды таңдау;</p> <p>9.3.1.2 матаны, ағаш пен металды өңдеуге арналған машиналардың құрылымын, олардың түйіндері мен элементтерін зерттеу, топтар мен қызметтері бойынша бөлшектеу ;</p> <p>9.3.1.3 тәжірибелік іс-әрекет барысында қайрау құралдарын пайдалану дағдысын меңгеру</p>	<p>арналған құралдарды, құрылғыларды үлгі, сурет, сызба бойынша таңдау;</p> <p>10.3.1.2 станоктардың түрлерін, құрылысын, негізгі және қосымша бөліктерін, қолдану аясын атау;</p> <p>10.3.1.3 металл және ағаш өңдеу, ателье бойынша кәсіпорындардың заманауи жабдықтарының номенклатурасын графикалық түрде жүйелеу</p>
<p>3.2</p> <p>Түрлі тәсілдермен матаны, ағашты және металды өңдеу</p>	<p>7.3.2.1 бұйымның техникалық суреттерін, сызбаларын, дайындау және оқу;</p> <p>7.3.2.2 матаны, ағашты және металды өңдеудің негізгі технологиясын меңгеру;</p> <p>7.3.2.3 пәндік-графикалық сызбаға сүйене отырып, тапсырманың орындалу барысын жоспарлау</p>	<p>8.3.2.1 техникалық сызбаларды, сызбаларды, сызбаларды орындау;</p> <p>8.3.2.2 еңбек өнімін дайындау бойынша атқарылатын жұмыс жоспарын құру және оны ұсыну;</p> <p>8.3.2.3 дыбысты стиль құрлымын, материалды ұсыну логикасы тұрғысынан бағалау</p>	<p>9.3.2.1 техникалық сызбалар, сызбаларды орындау және дұрыс рәсімдеу;</p> <p>9.3.2.2 материалдардың пайдалану қасиеттерін анықтау және оларды Бұйымды дайындау кезінде пайдалану;</p> <p>9.3.2.3 сөйлеу нормаларын сақтай отырып, талқыланатын тақырып бойынша диалогқа / пікірталасқа қатысу, диалог жүргізудің әртүрлі тәсілдерін түсіну</p>	<p>10.3.2.1 үлгіге сүйене отырып, технологиялық құжаттаманың қарапайым нұсқаларын жасаңыз;</p> <p>10.3.2.2 шығармашылық жұмыстарды жасау кезінде бірқатар әдістер мен көркем материалдарды қолдану бойынша жеке шешімдерді ұсыну;</p> <p>10.3.2.3 шығармашылық идеялар үшін ақпарат көздерін мақсатты және нәтижелі пайдалану</p>
				<p>10.3.3.1 түпнұсқа модельдерді жасау тәжірибесін талдаңыз;</p> <p>10.3.3.2 материалдарды өңдеудің заманауи</p>

<p>3.3 Ж е к е қажеттіліктерге арналған бұйымдарды дайындау технологиясы</p>	<p>7.3.3.1 тірек сызбасын негізінде өнімді жобалау және модельдеу тәртібін білу; 7.3.3.2 тақырыптық-график алық схемаға сүйене отырып, тапсырманың орындалу барысын ауызша сипатта</p>	<p>8.3.3.1 технологиялық құжаттаманы қолдана отырып, қарапайым дизайн модельдерін жасау; 8.3.3.2 нұсқаулық бойынша білім беру конструкторының көмегімен үлгілерді құрастыруды жүзеге асыру</p>	<p>9.3.3.1 берілген үлгі бойынша модель құрастыру; 9.3.3.2 бұйымды дайындау, өндеу және жинау кезектілігінің технологиялық қартасын жасау; 9.3.3.3 нұсқаулыққа сәйкес тігін бұйымдарын дымқыл ыстық өндеуді орындау</p>	<p>тәсілдерін және бұйымдарды дайындаудың инновациялық технологияларын қолдану; 10.3.3.3 дайын өнімнің сапасына қойылатын стандартты талаптар негізінде қызмет нәтижесін бағалау; 10.3.3.4 дайын өнім сапасына қойылатын стандартты талаптар негізінде қызмет нәтижесін бағалау</p>
--	--	--	---	---

4) "Мақсатты бағытталған үй шараушылық стратегиясы" бөлімі:

4-кесте

Бөлімше	Оқыту мақсаттары			
	• 7-сынып	• 8-сынып	• 9-сынып	• 10-сынып
<p>4.1 Тұрғын үй гигиенасы</p>	<p>7.4.1.1 тұрғын үйдің қызметтік және ыңғайлы құрылысының негізгі қағидаларын білу; 7.4.1.2 бөлмені аймақтарға бөлудің негізгі мақсаттары мен әдістерін сипаттау</p>	<p>8.4.1.1 электр қуатын үнемдеу тәсілдерін ұсыну; 8.4.1.2 интерьер бөлшектерін қабырғаға бекіту дағдысын меңгеру</p>	<p>9.4.1.2 презентация түрінде жөндеу-әрлеу жұмыстарының қазіргі түрлері туралы ақпарат беру ; 9.4.1.2 жөндеу жұмыстарын орындау үшін қазіргі заманғы материалдардың ассортиментін, артықшылықтары мен кемшіліктерін, құралдар мен құрылғыларды бағалау</p>	<p>10.4.1.1 үйді күнделікті және жалпы ылғалды тазалаудың мәнін, реттілігі мен мазмұнын, құралдары мен жабдықтарын талдау және салыстыру; 10.4.1.2 тұрғын үйді сапалы тазарту туралы нұсқаулық жасау</p>
	<p>7.4.2.1</p>	<p>8.4.2.1</p>	<p>9.4.2.1 тұтынушы мен қызмет провайдерінің өзара әрекеттесуінің</p>	<p>10.4.2.1 есептеуіштердің коммерциялық есепке алу құралы</p>

<p>4.2 Тұрғын үй коммуникациясының жүйесі : жылыту, сумен қамту, су құбыры және токпен қамту</p>	<p>үйдегі сумен жабдықтау және су құбыры жүйесінің элементтері мен өзара әрекеттесу қағидаларын түсіну; 7.4.2.2 негізгі пәндік терминдерді дұрыс айту және жазу, оларды белсенді сөздікте қолдану</p>	<p>тазалық-техникалық жұмыстарға арналған құралдар мен бұйымдардың түрлерін, олардың мақсатын сипаттау; 8.4.2.2 су құбырының қарапайым ақаулықтарын жөндеудің технологиялық үрдістерін жүзеге асыру</p>	<p>мазмұны мен маңыздылығын түсіну; 9.4.2.2 тәжірибелік іс-әрекет барысында "тариф" және "тұтыну көлемі" ұғымдарымен жұмыс жасай отырып, коммуналдық қызметтер үшін түбіртектің мазмұнын түсіндіру "</p>	<p>ретінде жұмыс істеу принципін түсіну, пәтерде электр энергиясы мен суды үнемдеу жолдарын ұсыну; 10.4.2.2 пәтердегі су - жылумен жабдықтау, кәріз жүйелерін орынды пайдалану жөніндегі нұсқаулық үлгісін дайындау</p>
<p>• 4.3 • Электр құралдары мен тұрмыстық техниканы пайдалану және жөндеу;</p>	<p>7.4.3.1 ас үйдегі заманауи тұрмыстық техниканың түрлерін білу; 7.4.3.2 құрылғылардың негізгі техникалық сипаттамаларын атаңыз: қуат, өлшемдер, шуыл деңгейі, жұмыс режимдерінің саны, басқару түрі және қосымша мүмкіндіктер; 7.4.3.3 тұрмыстық электр аспаптарын пайдалану ережелерін білу; 7.4.3.4 ақпаратты кесте, фотосурет нысанында сақтауды жүзеге асыру</p>	<p>8.4.3.1 тұрмыстық техниканы таңдау ерекшеліктерін талқылау, артықшылықтары мен кемшіліктерін атау; 8.4.3.2 тұрмыстық құрылғыларды күтудің негізгі техникасын меңгеру; 8.4.3.3 тұрмыстық техниканың әртүрлі түрлеріне күтім жасау құралдарын атау; 8.4.3.4 ақпаратты графикалық түрде ұсыну және визуалды негізде дәйекті мәлімдеме жасау</p>	<p>9.4.3.1 тұрмыстық техниканы таңдау критерийлерін өз бетінше әзірлеу; 9.4.3.2 техникалық құжаттар негізінде тауардың тұтыну сапасын бағалау; 9.4.3.3 өздігінен жасалған жоспар мен көрнекі материалдарды қолдана отырып, монологтық мәлімдеме жасаңыз</p>	<p>10.4.3.1 тұрмыстық техниканың қызмет ету мерзімін арттыру тәсілдерін, сынудың алдын алу әдістерін өздігімен құрастыру; 10.4.3.2 тұрмыстық аспаптардың қарапайым бұзылыстарының пайда болу себептері мен оларды өз бетінше түзету тәсілдерін болжау; 10.4.3.3 берілген тақырып бойынша Интернетті пайдалана отырып, үш немесе одан да көп ақпарат көздері бойынша ақпаратты табу және оны түсіндіру</p>
	<p>7.4.4.1 өнімдердің балғындығын анықтау әдістерін атау;</p>	<p>8.4.4.1 тамақ өнімдерін графикалық түрде сақтау ережелері</p>	<p>9.4.4.1 сауда жасаудың заманауи реттілігін меңгеру, әлеуметтік тренд ретінде ұтымды тұтыну туралы пайымдау; 9.4.4.2</p>	<p>10.4.4.1 қаптамадағы ақпаратты өнімді дұрыс таңдау мақсатында бағалау ;</p>

<ul style="list-style-type: none"> • 4.4 • Дұрыс тамақтану негіздері: өнімдерді таңдау және сақтау 	<p>7.4.4.2 модельдік жағдайда өнімді дұрыс таңдауды жүзеге асыру;</p> <p>7.4.4.3 жадынама негізінде азық-түлікті сақтау мерзімі мен шарттары, олардың тәуелділігі туралы монологиялық мәлімдеме жасау</p>	<p>мен шарттарын ұсыну;</p> <p>8.4.4.2 негізгі азық-түлік с а к т а у температурасын мен шарттарын білу ;</p> <p>8.4.4.3 қазіргі заманғы қаптау материалдарының артықшылықтары мен кемшіліктері туралы айту</p>	<p>сапа сертификаты, техникалық құжаттама, штрих код негізінде тауарлар мен қызметтердің тұтыну сапасын анықтау;</p> <p>9.4.4.3 оқу диалогы барысында тұтынушылардың құқықтары мен міндеттерін, тұтынушылардың құқықтарын қорғаудың заңды тәсілдерін талқылау</p>	<p>10.4.4.2 қаптамадағы жапсырманың немесе міндетті ақпараттың мазмұнын білу және түсіндіру;</p> <p>10.4.4.3 практикалық қызмет барысында тауардың құрамын, тағамдық құндылығын және қауіпсіздігін бағалау</p>
<ul style="list-style-type: none"> • 4.5 • Киімді күту технологиясы 	<p>7.4.5.2 киім мен аяқ киімге күтім жасайтын құралдардың заманауи ассортиментін сипаттау;</p> <p>7.4.5.2 дақтарды кетірудің негізгі әдістерін атаңыз;</p> <p>7.4.5.3 келісу және бірлескен қызметте ортақ шешімге келу</p>	<p>8.4.5.1 өндірушінің ақпараты (нұсқаулық, заттанба) негізінде өнімді дұрыс қолдану / сақтау);</p> <p>8.4.5.2 киім және аяқ киімді қарапайым жөндеуді жүзеге асыру, аяқ киімді күту мен сақтау тәсілдерін көрсету;</p> <p>8.4.5.3 әдеби тілдің нормаларына сәйкес , өз ойларын дұрыс жазбаша түрде білдіріп, кезең-кезеңімен өзін-өзі бақылауды жүзеге асыру</p>	<p>9.4.5.1 жууды физикалық және техникалық процесс ретінде көрсету, күту және жуу әдістерін, кезеңдерін, құралдарын атау;</p> <p>9.4.5.2 жапсырмалардағы таңбаларға сәйкес әртүрлі маталардан жасалған бұйымдарды жуудың заманауи құралдары мен техникасын, аяқ киімге күтім жасау құралдарын орынды таңдау;</p> <p>9.4.5.3 өз сөйлеу тілін мінез-құлқын дұрыс бағалау, басқалардың мінез-құлқын критерийлер бойынша бағалау</p>	<p>10.4.5.1 қысқы сыртқы киімді және жүннен , аяқ киімнен жасалған бұйымдарды сақтауға салу тәсілдері;</p> <p>10.4.5.2 киім мен аяқ киімді қаптаудың, күйе мен иістен қорғаудың заманауи құралдарын бағалау ;</p> <p>10.4.5.3 шығармашылық және іздеу сипатындағы мәселелерді бірлесіп шешу</p>
	<p>7.4.6.1 бөлме өсімдіктердің негізгі топтарын,</p>	<p>8.4.6.1 топырақтану негіздерін және топырақты өңдеу техникасын, топырақты өңдеу тәсілдерін білу;</p>	<p>9.4.6.1 топ және сорт санаттары бойынша</p>	<p>10.4.6.1 тәжірибелік іс-әрекет барысында көкөніс</p>

<p>• 4.6 • Сәндік және мәдени өсімдіктерді егу, отырғызу және күту технологиялары</p>	<p>бөлме өсімдіктерді анықтау әдістерін білу; 7.4.6.2 өсімдіктерді бөлмеде орналастырудың негізгі принциптерін баяндау; 7.4.6.3 бөлме өсімдіктерге жүйелі күтім жасау, зиянкестермен күресу әдістерін меңгеру</p>	<p>8.4.6.2 тыңайтқыштардың әртүрлі түрлерін салыстыру: органикалық, минералды, органно-минералды, бактериялық, күрделі микроэлементтерді тыңайтқыштар; 8.4.6.3 тыңайтқыштарды қолдану әдістері мен уақытын, топырақ пен дақылдарға байланысты олардың түрлерін таңдауды дәлелдеу</p>	<p>мәдени өсімдіктерді жіктеу; 9.4.6.2 графикалық түрде топырақты өңдеудің ерекшеліктерін, отырғызу, азықтандыру, суару, зиянкестер мен аурулармен күресу әдістерін ұсыну; 9.4.6.3 практикалық іс-әрекет барысында өсімдіктерді отырғызу және күту біліктіліктерін көрсету</p>	<p>дақылдарының көшеттерін өсіру әдістерін көрсету; 10.4.6.2 бақшадағы жұмыстың маңыздылығын атау және түсіндіріңіз: өсімдіктерді кесу, аурулар мен зиянкестердің алдын алу, бұтақтарды қорғау; 10.4.6.3 бақшадағы жұмыстың маңыздылығын атау және түсіндіру: топырақ құрылымын жақсарту, азықтандыру, егу шаралары</p>
---	---	--	--	---

47. "Технология" пәнінің оқу бағдарламасын "Көркем еңбек" нұсқасы бойынша меңгеруден күтілетін нәтижелер":

1) "Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту" бөлімі:

5-кесте

Бөлімше	Оқыту мақсаттары			
	• 7-сынып	• 8-сынып	• 9-сынып	• 10-сынып
<p>1.1 Қоршаған әлемді білу және түсіну</p>	<p>7.1.1.1 әр түрлі мәнмәтінде, стиль және бағытта қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін (композиция, түс, пішін, құрылым, пропорция) білу және түсіну</p>	<p>•</p>	<p>•</p>	<p>•</p>
<p>1.2 Тарих, мәдениет және дәстүрлерді білу және түсіну</p>	<p>7.1.2.1 ұлдар / қыздар: тарихи және мәдени шығу тегі өнер, қолөнер және дизайн ерекшеліктерін өз бетінше зерттеу және сипаттау; 7.1.2.2 ұлдар / қыздар:</p>	<p>8.1.2.1 ұлдар / қыздар: әр түрлі тарихи және мәдени тектегі өнер, қолөнер және дизайн туындыларының ерекшеліктерін түсіну; 8.1.2.2 ұлдар / қыздар:</p>	<p>9.1.2.1 ұлдар / қыздар: әр түрлі тарихи және мәдени тектегі өнер, қолөнер және дизайн туындыларындағы әртүрлі стильдерді, материалдар мен тәсілдерді білу және атау; 9.1.2.2 ұлдар / қыздар:</p>	<p>10.1.2.1 ұлдар / қыздар: әр түрлі тарихи және мәдени тектегі өнер, қолөнер және дизайн туындыларындағы әртүрлі стильдерді, материалдар мен тәсілдерді білу және атау; 10.1.2.2</p>

	тыңдалған ақпарат бойынша жабық сұрақтарға жауап беру, мұғалімнің көмегімен тірек сөздерді анықтау, оларды бекіту	тыңдалған ақпарат бойынша ашық және жабық сұрақтарға жауап беру	тыңдалған ақпарат бойынша ашық және жабық сұрақтарға жауап беру, негізгі ойларды анықтау, оларды бекіту	ұлдар / қыздар: тыңдалған ақпарат бойынша оның мағынасын жеткізе отырып, өз жазбалары негізінде мәлімдеме жасау
1.3 Зерттеу көздері	7.1.3.1 ұлдар / қыздар: шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін әртүрлі ақпарат көздерін пайдалану, олардың ішінен ең қолайлысын таңдау	8.1.3.1 ұлдар / қыздар: шығармашылық идеяларды зерттеу және оны дамыту үшін өздігінен таңдалған әртүрлі ақпарат көздерін пайдалану	9.1.3.1 ұлдар / қыздар: теориялық зерттеулер үшін ақпарат көздерін мақсатты және нәтижелі пайдалану	10.1.3.1 ұлдар / қыздар: шығармашылық идеялар үшін ақпарат көздерін мақсатты және нәтижелі пайдалану
1.4 Шығармашылық қызмет үрдісін жоспарлау	7.1.4.1 ұлдар / қыздар: алынған білім мен тәжірибені қолдана отырып, болашақ әрекеттерні анықтай отырып, шығармашылық белсенділікті жоспарлау; 7.1.4.2 ұлдар / қыздар: бұйымның материалдық шығындары мен өзіндік құнын анықтау; 7.1.4.3 ұлдар / қыздар: қарым-қатынас жағдайына байланысты сөйлеу нормаларын сақтай отырып, диалогқа қатысу	8.1.4.1 ұлдар / қыздар: алған білімі мен тәжірибесін пайдалана отырып, өзінің болашақ іс-әрекетін толық сипаттай отырып, шығармашылық іс-әрекетті жоспарлау; 8.1.4.2 ұлдар / қыздар: зерттеулер негізінде халықтың өнім түрлеріне қажеттілігін анықтау; 8.1.4.3 ұлдар / қыздар: диалогқа қатысу, өз пікірін білдіру және басқалардың пікірлерін тыңдау	9.1.4.1 ұлдар / қыздар: жұмыстың реттілігін анықтай отырып, шығармашылық қызметті жоспарлау; 9.1.4.2 ұлдар / қыздар: пайданы анықтау үшін әртүрлі тауарлардың өткізу нарықтарын болжау; 9.1.4.3 ұлдар / қыздар: мақсатқа, уақытқа, жағдайға сәйкес сөйлеу ережелерін сақтай отырып диалогқа қатысу	10.1.4.1 ұлдар / қыздар: жұмысты орындаудың ең ұтымды әдісін анықтай отырып, шығармашылық әрекетті жоспарлау; 10.1.4.2 ұлдар / қыздар: пайданы анықтау үшін әртүрлі тауарлардың нарықтарын талдау; 10.1.4.3 ұлдар / қыздар: сөйлеу нормаларын сақтай отырып, талқыланатын тақырып бойынша диалогқа / пікірталасқа қатысу, диалог жүргізудің әртүрлі тәсілдерін түсіну
	7.1.5.1 ұлдар / қыздар: қызметтік талаптарға сәйкес келетін объектінің дизайнын әзірлеу бойынша тапсырмаларды орындау; 7.1.5.2 ұлдар / қыздар:	8.1.5.1 ұлдар / қыздар: функционалдық және эстетикалық талаптарға сәйкес келетін нысананың дизайнын әзірлеу бойынша тапсырмаларды орындау;	9.1.5.1 ұлдар / қыздар: күрделі объектілердің, бейнелер мен пішіндердің	10.1.5.1 ұлдар / қыздар: күрделі нысандардың, бейнелер мен пішіндердің дизайнын әзірлеу үшін білімді жетілдіру;

<p>1.5 Дизайн (эскиз) әзірлеу бойынша тапсырмалармен жұмыс</p>	<p>әр түрлі графикалық құралдарды қолдана отырып, эскиздерді орындау және өнімді жасау үшін графикалық және технологиялық құжаттаманы әзірлеу; 7.1.5.3 ұлдар / қыздар: тірек сөздер негізінде тақырыпты және негізгі ойды ашып, берілген тақырып бойынша монологиялық мәлімдеме жасау</p>	<p>8.1.5.2 ұлдар / қыздар: бұйымды жасаудың кезектілігі мен ұтымды тәсілдерін анықтай отырып, графикалық және технологиялық құжаттаманы әзірлеу; 8.1.5.3 ұлдар / қыздар: көмекші жоспар мен кілт сөздер негізінде монологиялық мәлімдеме жасау</p>	<p>дизайнын әзірлеу кезектілігі туралы білімін көрсету; 9.1.5.2 ұлдар / қыздар: түрлі графикалық құралдарды пайдалана отырып, графикалық және технологиялық құжаттаманы жасау; 9.1.5.3 ұлдар / қыздар: жоспар мен көрнекі материалдарды қолдана отырып, монологиялық мәлімдеме жасау</p>	<p>10.1.5.2 ұлдар / қыздар: өз бетінше түрлі графикалық құралдарды пайдалана отырып, графикалық және технологиялық құжаттаманы жасау; 10.1.5.3 ұлдар / қыздар: өздігінен жасалған жоспар мен көрнекі материалдарды қолдана отырып, бағалау монологын құрыңыз</p>
<p>1.6 Материалдар, олардың қасиеттері және жұмыс жасау техникасы</p>	<p>7.1.6.1 ұлдар: жоба нысандарын дайындау кезінде материалдардың физикалық, механикалық және технологиялық қасиеттерін анықтау және салыстыру; 7.1.6.2 ұлдар / қыздар: бірқатар материалдарды тану және оларды қалай тиімді біріктіруге, өңдеуге және қолдануға болатынын анықтау; 7.1.6.3 қыздар: фурнитура мен әрлеу материалдарының топтастырылуы мен сипаттамасын анықтау, сипаттау және салыстыру; 7.1.6.4 ұлдар / қыздар: шығармашылық жұмыстардағы әртүрлі техникалар</p>	<p>8.1.6.1 ұлдар: жоба нысанының қасиеттері мен мақсатын ескере отырып, материалдарды өңдеу тәсілдерін анықтау және негізді таңдау; 8.1.6.2 ұлдар / қыздар: өнімді дайындау және әрлеу үшін заманауи және дәстүрлі емес материалдарды өз бетінше таңдау; 8.1.6.3 қыздар: изучать, табиғи және жасанды былғары мен жүннің түрлері мен қасиеттерін анықтау және салыстыру; 8.1.6.4 ұлдар / қыздар: шығармашылық жұмыстар кезінде түрлі техникалар мен көркем материалдарды</p>	<p>9.1.6.1 ұлдар: техникалық, экологиялық және пайдалану сипаттамаларын ескере отырып, өңдеу және өңдеу материалдары мен тәсілдерін анықтау; 9.1.6.2 ұлдар / қыздар: бұйымды талдау үрдісінде материалдарды пайдаланудағы стильдік шешімдерді салыстыру және бағалау; 9.1.6.3 қыздар: тоқылған, тоқыма емес маталарды зерттеу және өз бетінше анықтау; 9.1.6.4 ұлдар / қыздар: шығармашылық жұмыстарды талдау кезінде бірқатар техникалар мен</p>	<p>10.1.6.1 ұлдар: техникалық, экологиялық және пайдалану сипаттамаларын ескере отырып, материалдарды өңдеу және әрлеу әдістерін өз бетінше таңдау; 10.1.6.2 ұлдар / қыздар: өнімді дайындау және әрлеу үрдісінде материалдарды пайдаланудың өзіндік шешімдері мен тәсілдерін ұсыну; 10.1.6.3 қыздар: тоқыма және тоқыма емес маталарды өз бетінше бағалау; 10.1.6.4 ұлдар / қыздар: шығармашылық жұмыстарды жасау кезінде бірқатар әдістер мен көркем</p>

мен көркем материалдарды анықтау және таңдау; 7.1.6.5 ұлдар / қыздар: тұрақты емес екіпін және дыбыстардың тіркесімімен күрделі сөздерді дұрыс айту	анықтау, таңдау және біріктіру; 8.1.6.5 ұлдар / қыздар: қиын дыбыс тіркестері және шет тіліндегі сөздердің айтылу ережелерін сақтау	көркем материалдарды қолдану бойынша дайын шешімдерді бағалау; 9.1.6.5 ұлдар / қыздар: өзіңіздің дыбыстарын бақылау және талдау	материалдарды қолдану бойынша жеке шешімдерді ұсыну; 10.1.6.5 ұлдар / қыздар: өз дыбыс айтуын, сыныптасының дыбыс айтуын бақылау және талдау
---	---	---	--

2) "Шығармашылық жұмыстарды құрастыру және жасау" бөлімі:

6-кесте

Бөлімше	Оқыту мақсаттары			
	• 7-сынып	• 8-сынып	• 9-сынып	• 10-сынып
2.1 Шығармашылық идеялардың көркем бейнелеу	7.2.1.1 ұлдар / қыздар: күрделі шығармашылық идеяларды жеткізу үшін әлемнің көрнекі элементтерін және экспрессивті өнер құралдарын анықтауға, таңдауға және пайдалануға негізделу; 7.2.1.2 ұлдар / қыздар: мағынасы жағынан жақын және қарама-қарсы сөздерді ажырата білу және олардың "Шығармашылық идеялардың көркем бейнелеу" тақырыбындағы мәтіндердегі рөлін түсіну	8.2.1.1 ұлдар / қыздар: күрделі шығармашылық идеяларды жеткізу үшін экспрессивті өнер құралдарын өз бетінше анықтау, таңдау және пайдалану; 8.2.1.2 ұлдар / қыздар: синонимдерді, антонимдерді, омонимдерді ажырата білу көркем және ғылыми-техникалық мәтін мәнмәтінінен сөздердің тікелей және бейнелі мағынасын түсіну	9.2.1.1 ұлдар / қыздар: мазмұнды туындылар жасау үшін экспрессивті өнер құралдарын өз бетінше талдау және таңдау; 9.2.1.2 ұлдар / қыздар: мәтіндегі синонимдерді, антонимдерді, омонимдерді, бір мәнді және көп мағыналы сөздерді анықтау, олардың мәтіндегі рөлін түсіну, шығармашылық тақырыптың контекстіне сүйене отырып, сөздердің тікелей және бейнелі мағынасын түсіну	10.2.1.1 ұлдар / қыздар: мазмұнды және түпнұсқа туындыларды жасау үшін экспрессивті өнер құралдарын дербес қолданыңыз; 10.2.1.2 ұлдар / қыздар: мәтіндегі синонимдерді, антонимдерді, омонимдерді, бір мәнді және көп мағыналы сөздерді анықтау, олардың мәтіндегі рөлін түсініп, сөйлеуде қолдану, шығармашылық тақырыптың мәнмәтініне сүйене отырып, сөздердің тікелей және бейнелі мағынасын түсіну
	7.2.2.1 ұлдар: қазіргі заманғы технологиялық машиналардың құрылымы мен жұмыс принципін сипаттау және оларға құрылымдық	8.2.2.1 ұлдар: заманғы технологиялық машиналарда конструкциялық материалдарды өңдеу бойынша күрделі	9.2.2.1 ұлдар: материалдарды өңдеуге арналған құралдар мен	10.2.2.1 ұлдар: материалдарды өңдеуге арналған құралдар мен заманауи технологиялық машиналарды

<p>2.2 Құрал- жабдықтар мен саймандар</p>	<p>, табиғи және жасанды материалдарды өңдеу бойынша операцияларды орындау; 7.2.2.1 қыздар: тігін машинасының жұмысындағы ақауларды анықтау және жою; 7.2.2.2 қыздар: тігін бұйымдарын ылғалды-термиялық өңдеуге арналған құрылғыларды анықтау, таңдау және қолдану; 7.2.2.3 ұлдар / қыздар: негізгі ойды анықтау үшін мазмұны бойынша ашық сұрақтарға жауап беру; 7.2.2.4 ұлдар / қыздар: оқылғанның мазмұны бойынша сұрақтарға жауап беру, түйінді сөздерге сүйене отырып сұрақтарды тұжырымдау</p>	<p>операцияларды орындау; 8.2.2.1 қыздар: тігін машиналарына арналған құрылғыларды таңдау және қолдану (саңылаулы ілмектерді өңдеу, сыдырма ілгегін жалғау үшін); 8.2.2.2 ұлдар / қыздар: кәсіпорындардағы өндірістік және технологиялық процестің реттілігін білу; 8.2.2.3 ұлдар / қыздар: негізгі ойды анықтау үшін мазмұны бойынша жоғары деңгейлі сұрақтарға жауап беру; 8.2.2.4 ұлдар / қыздар: оқылғандардың мазмұны бойынша сұрақтарға жауап беру, түйінді сөздерге сүйене отырып сұрақтарды тұжырымдау</p>	<p>заманауи технологиялық машиналарды анықтау, таңдау; 9.2.2.1 қыздар: заманауи тігін жабдықтарын, ораушы тігін машинасының құрылысын білу; 9.2.2.2 ұлдар / қыздар: кәсіпорындардағы өндірістік және технологиялық үдерістердің бірізділігін сипаттау ; 9.2.2.3 қыздар: тігін машиналарында стандартты операцияларды орындаңыз; 9.2.2.4 ұлдар / қыздар: мазмұны бойынша бағалау сұрақтарын құрастыру</p>	<p>таңдау және қолдану; 10.2.2.1 қыздар: заманауи тігін жабдықтарын қолдану және тігін машинасын қолдану ; 10.2.2.2 ұлдар / қыздар: кәсіпорындардағы өндірістік және технологиялық үдерістің заңдылықтарын білу және түсіну; 10.2.2.3 қыздар: тігін машиналарында күрделі қызметтерді орындау (кесте, аппликация)); 10.2.2.4 ұлдар / қыздар: себеп-салдар байланысын, құбылыстарды анықтау үшін сұрақтар қою</p>
	<p>7.2.3.1 ұлдар: Функционалды және эстетикалық қасиеттерді жақсарту үшін материалдарды өңдеу және өнімді әрлеу; 7.2.3.1 қыздар: заманауи тоқыма және әрлеу материалдары мен т ү р л і конструкцияларды қолдана отырып,</p>	<p>8.2.3.1 ұлдар: әр түрлі құралдар мен жабдықтарды қолдана отырып, материалдарды өңдеу әдістерін анықтау және қолдану; 8.2.3.1 қыздар: қол құралдары мен тігін жабдықтары мен оларға арналған</p>	<p>9.2.3.1 ұлдар: өнімді дайындау үрдісінде материалдарды өңдеу мен әрлеудің оңтайлы тәсілдерін анықтау, таңдау; 9.2.3.1 қыздар: өнімді дайындау үрдісінде материалдарды</p>	<p>10.2.3.1 ұлдар: өнімді дайындау үрдісінде материалдарды өңдеудің оңтайлы әдістерін қолдану; 10.2.3.1 қыздар: бұйымды дайындау үрдісінде материалдарды өңдеу тәсілдерін қолдану; 10.2.3.2</p>

<p>2.3 Ж а с а у технологиясы</p>	<p>технологиялық құжаттамаға сәйкес тігін машинасында бұйымдар жасау; 7.2.3.2 ұлдар: бірізділік пен дәлдікті сақтай отырып, күрделі бұйымдарды технологиялық құжаттама бойынша дайындау; 7.2.3.3 ұлдар / қыздар: шығармашылық жұмыстар мен бұйымдарды жасау үрдісінде қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін үлгі бойынша пайдалану; 7.2.3.4 ұлдар / қыздар: әр түрлі типтегі шағын мәтіндер жасау тақырыпты және негізгі ойды ашу үшін сөздерді қолдану; 7.2.3.5 ұлдар / қыздар: берілген тақырыпқа ұжымдық жасалған тірек сөздер және дайын жоспар бойынша мәтіндер құрастыру</p>	<p>құрылғыларды пайдалана отырып, т о қ ы м а материалдарын өңдеу әдістерін анықтау және қолдану; 8.2.3.2 ұлдар: дербес әзірленген технологиялық құжаттама бойынша күрделі бұйымдар жасау; 8.2.3.3 ұлдар / қыздар: шығармашылық жұмыстар мен бұйымдарды жасау үрдісінде қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін дербес пайдалану; 8.2.3.4 ұлдар / қыздар: диаграммалар/ графиктер/ кестелер /фотосуреттер көмегімен нұсқаулық мәтіндерін жасау; 8.2.3.5 ұлдар / қыздар: өз бетінше жасалған жоспар бойынша берілген тақырыпқа мәтіндер құрастыру</p>	<p>өңдеу әдістерін анықтау және таңдау; 9.2.3.2 ұлдар: әр түрлі техниканы, конструкциялар мен заманауи материалдарды қолдана отырып, күрделі бұйымдарды жобалау; 9.2.3.3 ұлдар / қыздар: бұйымдарды жасау үрдісінде қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін өз бетінше таңдау және негіздеу; 9.2.3.4 ұлдар / қыздар: тірек сөздер, дайын жоспар бойынша берілген тақырыпқа мәтін-сипаттама құрастыру; 9.2.3.5 ұлдар / қыздар: ұжымдық жасалған жоспар бойынша белгілі бір құрылым бойынша берілген тақырыбына мәтіндер құрастыру</p>	<p>ұлдар: түрлі техниканы, құрылымдарды және заманауи материалдарды пайдалана отырып, күрделі бұйымдарды жасау; 10.2.3.3 ұлдар / қыздар: қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерімен орындалған шығармашылық жұмыстар мен бұйымдарды талдау; 10.2.3.4 ұлдар / қыздар: диаграммалар/ графиктер/ кестелер /фотосуреттер көмегімен сипаттама мәтіндерін құру; 10.2.3.5 ұлдар / қыздар: өз бетінше жасалған жоспарға сәйкес ақпарат, оқиғалар немесе процестермен арасындағы айырмашылықты айта отырып белгілі бір құрылымның мәтіндерін құрастыру</p>
	<p>7.2.4.1 қыздар: әр түрлі халықтар мен әлемнің танымал аспазшыларының тағамдарының ерекшеліктерін сипаттау және салыстыру; 7.2.4.2 қыздар:</p>			

<p>2.4 Тамақтану мәдениеті</p>	<p>әлемнің басқа халықтарының ұлттық тағамдары мен тағамдарын дайындау технологиясын зерттеу және қолдану; 7.2.4.3 қыздар: әр түрлі тағамдарды дайындауға арналған өнімдерді, құралдарды, жабдықтарды таңдауға қатысты дербес және негізді шешім қабылдау; 7.2.4.4 қыздар: тірек сөздер мен жоспар бойынша берілген тақырыпқа қысқа мәтіндер құрастыру (мұғалімнің көмегімен)</p>			
	<p>7.2.5.1 ұлдар: ауылшаруашылық өндірісіндегі заманауи жабдықтарды сипаттау, салыстыру және бағалау; 7.2.5.1 қыздар: әр түрлі өсімдіктердің эстетикалық қасиеттерін сипаттау, бағалау және интерьерді безендіру үшін қолдану; 7.2.5.2 ұлдар: электр техникалық арматураны және тұрмыстық аспаптарды қарапайым жөндеу;</p>	<p>8.2.5.1 ұлдар / қыздар: ауыл шаруашылығы өндірісін дамытудағы ғылыми тәсілдерді талқылау және бағалау; 8.2.5.2 қыздар: медицинада, шөп арқылы емдеу және косметологияда өсімдіктердің рөлін зерттеу, талқылау және бағалау; 8.2.5.2 ұлдар: электр жабдықтары мен тұрмыстық техниканың пайдалану, эргономикалық және эстетикалық қасиеттерін</p>	<p>9.2.5.1 ұлдар / қыздар: ландшафтық дизайнның стильдерін, заманауи бағыттары мен элементтерін атау және сипаттау; 9.2.5.2 ұлдар: жарықтандырудың түрлерін білу және түрлерінің сипаттау; 9.2.5.3 ұ л д а р : функционалды, эргономикалық және эстетикалық талаптарды ескере отырып, интерьердегі жарықтандыруды</p>	<p>10.2.5.1 ұлдар / қыздар: өз жұмыстарында ландшафтық дизайнның стильдерін, заманауи бағыттары мен элементтерін анықтау және қолдану; 10.2.5.2 ұлдар: жарықтандырудың түрлерін білу және түрлерінің сипаттау; 10.2.5.3 ұлдар: функционалды, эргономикалық және эстетикалық талаптарды ескере отырып, интерьердегі жарықтандыруды ұйымдастырудың</p>

2.5
Үй мәдениеті

<p>7.2.5.2 қыздар: эстетикалық және экологиялық қасиеттерді бағалай отырып, тұрмыстық техниканы мақсатына және әрекет ету принципіне сәйкес жіктеу; 7.2.5.3 ұлдар: электр тізбектеріндегі ақауларды табу; 7.2.5.3 қыздар: тұрмыстық техниканы пайдалану және күту ережелерін зерттеу және сипаттау; 7.2.5.3 ұлдар: интерьерді ұйымдастыру бойынша тәжірибелік жұмыстарды орындау барысында жарықтандыру, желдету және жылу жүйесіне қойылатын нормалар мен талаптарды зерделеу және сақтау; 7.2.5.4 ұлдар: оқу тақырыбы шеңберінде толық дәлелді монолог құрастыру (берілген тақырыпқа пайымдау, сендіру); 7.2.5.5 ұлдар / қыздар: түсінуді тереңдету және жауапты нақтылау үшін</p>	<p>салыстыру және бағалау; 8.2.5.3 қыздар: материалдар мен техниканы өз бетінше анықтай және таңдай отырып, эстетикалық және техникалық талаптарға сәйкес келетін интерьерге арналған сәндік бұйымдар жасау; 8.2.5.3 ұлдар: тұрмыстағы жөндеу жұмыстары кезінде ақауларды жоюдың ұтымды тәсілдерін табу; 8.2.5.4 ұлдар: тұрмыстағы жөндеу жұмыстары кезінде материалдарды, жабдықтар мен құралдарды зерттеу, таңдау және қолдану; 8.2.5.5 ұлдар / қыздар: ұсынылған мәселе бойынша диалогқа қатысу, өз көзқарасын дәлелдеу; 8.2.5.6 ұлдар / қыздар: монолог құру (жоспар, диаграммалар, иллюстрациялар негізінде сипаттама, баяндау, пайымдау); 8.2.5.7 ұлдар / қыздар: түсінуді тереңдету және жауапты нақтылау үшін мәтін мазмұнына деген көзқарасты</p>	<p>ұйымдастырудың д а й ы н шығармашылық шешімдерін бағалау және талдау; 9.2.5.3 қыздар: түрлі техникаларды, конструкцияларды және заманауи материалдарды пайдалана отырып, бірегей бұйымдарды модельдеу; 9.2.5.4 ұлдар / қыздар: интерьерді ұйымдастыру, жоспарлау және безендіру бойынша практикалық жұмыстарды орындау үшін әртүрлі салалардағы білімді пайдалану; 9.2.5.5 ұлдар / қыздар: ұсынылған мәселе бойынша пікірталасқа қатысып, өз пікірлеріңізді дәлелдей алу; 9.2.5.6 ұлдар / қыздар: оқу тақырыбы шегінде кеңейтілген дәлелді монолог құру (сипаттау элементтері бар пайымдау); 9.2.5.7 ұлдар / қыздар: сөйлеу мәдениетін меңгеруге, сөйлеу сапасын бақылауға ұмтылысын көрсету ; 9.2.5.5 ұлдар / қыздар: ұсынылған тақырып бойынша пікір</p>	<p>шығармашылық шешімдерін әзірлеу; 10.2.5.3 қыздар: дербестік пен сенімділікті көрсете отырып, әртүрлі техниканы, конструкцияларды және заманауи материалдарды пайдалана отырып, бірегей бұйымдар жасау; 10.2.5.4 ұлдар / қыздар: интерьерді ұйымдастыру, жоспарлау және безендіру бойынша практикалық жұмыстарды орындау үшін әртүрлі салалардағы білімді пайдалану; 10.2.5.5 ұлдар / қыздар: мәселені шешу түрлерін ұсына отырып пікірталасқа қатысу; 10.2.5.6 ұлдар / қыздар: оқу тақырыбы шегінде кеңейтілген дәлелді монолог құру (берілген тақырыпқа пайымдау, сендіру); 10.2.5.7 ұлдар / қыздар: белгілі бір жағдайда сөйлеу нормаларына сәйкес сөйлеу мінез-құлқының модельдерін қолдану; 10.2.5.5 ұлдар / қыздар: қарсыласына құрмет көрсете отырып, ұсынылған</p>
--	--	---	--

	мәтін мазмұнына деген көзқарасты көрсететін сұрақтар мен жауаптарды тұжырымдау	көрсететін сұрақтар мен жауаптарды тұжырымдау	алмасып, диалогқа қатысу	тақырып бойынша пікір алмасып, диалогқа қатысу
2.6 Қауіпсіздік техникасын және еңбек гигиенасы қағидаларын сақтау	7.2.6.1 ұлдар / қыздар: мұғалімнің бақылауымен қауіпсіздік ережелерін түсініп, сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану; 7.2.6.2 ұлдар / қыздар: заманауи технологиялық машиналарда қауіпсіз жұмыс істеу тәсілдерін білу және түсіндіру; 7.2.6.3 ұлдар / қыздар: ақпаратты қабылдау кезінде алынған идеяларды, сезімдерді, ойларды түсіндіру үшін тірек сөздерді қолдана отырып, мәлімдеме жасаңыз	8.2.6.1 ұлдар / қыздар: материалдар мен құралдарды қауіпсіздік ережелерін сақтай отырып қолдану; 8.2.6.2 ұлдар / қыздар: құралдармен қауіпсіз жұмыс бойынша жадынама құрастыру; 8.2.6.3 ұлдар / қыздар: көркем және экспрессивті құралдарды қолдана отырып, өз идеяларын, сезімдерін, ойларын түсіндіру үшін мәлімдеме жасау	9.2.6.1 ұлдар / қыздар: жұмыс аяқталғанға дейін және аяқталғаннан кейін қауіпсіздік ережелерін қалыптастыру, материалдар мен құралдарды қауіпсіздік ережелерін сақтай отырып қолдану; 9.2.6.2 ұлдар / қыздар: белгілі бір жұмыс түрлеріне және жасалған бұйымдарға үлгі негізінде қауіпсіздік нұсқауын жасау; 9.2.6.3 ұлдар / қыздар: өз түсініктерін, идеяларын, сезімдерін, көзқарастарын жеткізу үшін бағалау мәлімдемесін жасау	10.2.6.1 ұлдар / қыздар: материалдар мен құралдарды қауіпсіздік ережелерін сақтай отырып қолдану, "егер..., содан кейін" бағыныңқы байланыс пен одақтарды қолдана отырып, негізгі ережелерді негіздеу ..."; "соның салдарынан" және басқа да айналымдар; 10.2.6.2 ұлдар / қыздар: белгілі бір жұмыс түрлері мен жасалған бұйымдарға қауіпсіздік техникасы бойынша ақпаратандырушы жасау; 10.2.6.3 ұлдар / қыздар: тақырып бойынша түсіндіру, бағалау сұрақтарын тұжырымдау және ұқсас сұрақтарға шығармашылық тұрғысынан жауап беру

3) "Шығармашылық жұмыстарды таныстыру, талдау және бағалау" бөлімі: 7-кесте

Бөлімше	Оқыту мақсаттары			
	• 7-сынып	• 8-сынып	• 9-сынып	• 10-сынып
	7.3.1.1 ұлдар / қыздар: дайын жұмысты кең аудиторияға	8.3.1.1 ұлдар / қыздар:	9.3.1.1 ұлдар / қыздар: медиа құралдар мен о н л а й н	10.3.1.1 ұлдар / қыздар: медиа құралдар мен о н л а й н платформаларды

3.1 Шығармашылық жұмыстарды презентациялау	таныстыру (көрме, сән көрсетілімі); 7.3.1.2 ұлдар / қыздар: мәтінді өзектілік, құндылық, сапа және пайдалылық тұрғысынан бағалайтын сұрақтарды құрастыру	о н л а й н платформаларда кең аудиторияға дайын жұмыстың презентациясын ұйымдастыру; 8.3.1.2 ұлдар / қыздар: қорытындылар мен талдаулар негізінде әртүрлі сұрақтарды тұжырымдау	платформаларды қолдана отырып, зерттеу жобасының презентациясын ұйымдастырыңыз; 9.3.1.2 ұлдар / қыздар: оқылған мәтін негізінде сұрақтар мен өз идеяларын тұжырымдау, фактпен пікірді ажырату	қолдана отырып, белгілі бір аудиторияға дайын жұмыстың презентациясын ұйымдастыру; 10.3.1.2 ұлдар / қыздар: к ө р к е м шығармашылықтың презентациялары бойынша сұхбат құру
3.2 Идеяларды талдау және бағалау	7.3.2.1 ұлдар / қыздар: п ә н д і к терминологияны қолдана отырып, өз жұмысында және басқалардың жұмысында көрініс тапқан идеялар мен тақырыптарды талқылау және бағалау	8.3.2.1 ұлдар / қыздар: п ә н д і к терминологияны қолдана отырып, өз жұмысында және басқалардың жұмысында көрініс тапқан идеялар мен тақырыптарды талдау және бағалау үшін критерийлерді қолдану	9.3.2.1 ұлдар / қыздар: тарихи, әлеуметтік және мәдени контекстерді өз жұмыстарында және басқалардың еңбектерінде қолдану	10.3.2.1 ұлдар / қыздар: ө з шығармаларындағы және басқалардың шығармаларындағы тарихи, әлеуметтік және мәдени мәнмәтіндеі талдау және бағалау
3.3 Әдістер мен тәсілдерді талдау және бағалау	7.3.3.1 ұлдар / қыздар: п ә н д і к терминологияны қолдана отырып, өз жұмысын және басқалардың жұмысын жасау үшін қолданылатын әдістер мен тәсілдерді талқылау және бағалау; 7.3.3.2 ұлдар / қыздар: кәсіби сөздерді, терминдерді, неологизмдерді түсіну	8.3.3.1 ұлдар / қыздар: жасалған өнімнің сапасын талдау және бағалау үшін пайдаланылған әдістерді және тәсілдерді, критерийлерді қолдану; 8.3.3.2 ұлдар / қыздар: өз сөйлеу тілінде кәсіби сөздерді, терминдерді, неологизмдерді қолдану	9.3.3.1 ұлдар / қыздар: өнімнің сапасын бағалау критерийлерін және өнімнің сыртқы түрін анықтайтын факторларды тұжырымдау; 9.3.3.2 ұлдар / қыздар: кәсіби сөздерді, терминдерді, неологизмдерді дұрыс таңдау және қолдану	10.3.3.1 ұлдар / қыздар: мәтін сипаттамасы форматын қолдана отырып, өнімнің сапасын және өнімнің сыртқы түрін анықтайтын негізгі факторларды дәлелдеу және бағалау; 10.3.3.2 ұлдар / қыздар: кәсіби сөздерді, терминдерді, неологизмдерді қолдану шығармашылық тақырыптарында әңгімелер жазу кезінде қайталанулар мен штамптарды қолданбау
	7.3.4.1	8.3.4.1 ұлдар / қыздар:	9.3.4.1	10.3.4.1

3.4 Жұмысты бейімдеу және жетілдіру	ұлдар / қыздар: үлгі немесе алгоритмді қолдана отырып, жұмысты және басқалардың жұмысын жақсарту бойынша ұсыныстар тұжырымдау; 7.3.4.2 ұлдар / қыздар: сөздік көмегімен емле қателерін түзету, сөйлемдерді өңдеу арқылы мәтінді реттеу	пайдаланылған идеялар мен тәсілдерді талдау және бағалау негізінде өз жұмысын және басқалардың жұмысын бейімдеу, жетілдіру бойынша сыни ұсыныстар жасау; 8.3.4.2 ұлдар / қыздар: сөздік көмегімен емле мен тыныс белгілерінің қателерін түзету арқылы мәтінді түзету	ұлдар / қыздар: мұғалімнің көмегімен өз жұмысының және басқалардың жұмысының мақсаты мен маңыздылығын бағалауды және өз көзқарасын ұсыну; 9.3.4.2 ұлдар / қыздар: мәтінді семантикалық, нақты, логикалық кемшіліктерді түзету арқылы реттеу	ұлдар / қыздар: өз жұмысының және басқалардың жұмысының мақсаты мен маңыздылығын өз бетінше бағалау және өз көзқарасын ұсыну; 10.3.4.2 ұлдар / қыздар: мәтінді семантикалық, нақты, логикалық, стилистикалық кемшіліктерді түзету арқылы реттеу
-------------------------------------	--	--	---	---

48. Бағдарлама психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "Технология" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспары негізінде осы Бағдарламаның қосымшасына сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді жоспарда барлық сынып бойынша әр бөлімде қамтылатын оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

49. Бөлімдер мен тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10-сыныптары үшін "Технология" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасына 1-қосымша

Психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10-сыныптары үшін "Технология" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының "Үй шаруашылығын жүргізудің технологиялық негіздері" нұсқасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) 7-сынып:

1-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
		7.1.1.1 технология кабинетінде қауіпсіздік техникасының жалпы ережелерін білу;

Қауіпсіздік техникасы және еңбекті қорғау;	Жұмыс алдындағы еңбекті қорғау талаптары	7.1.1.2 нұсқаулығына сүйене отырып жұмыс орнын дайындау тәртібін сақтау; 7.1.1.3 көмекші жоспар мен кілт сөздер негізінде монологиялық мәлімдеме жасаңыз
	Жұмыс барысында еңбекті қорғау талаптары	7.1.2.1 жеке қорғану құралдарының мақсатын түсіндіру ; 7.1.2.2 құралдармен жұмыс істеудің қауіпсіз тәсілдерін білу
Тағам даярлау технологиясы	Дұрыс тамақтану негіздері	7.2.1.1 өнімдерді аспаздық өндеудің негізгі санитарлық ережелері мен нормаларын білу; 7.2.1.2 өнімдерді аспаздық өндеудің санитарлық-гигиеналық маңыздылығын түсіндіру
	Өнімдерді механикалық және жылумен өндеуге арналған жабдықтар	7.2.2.1 тамақ өнімдеріне механикалық және термиялық әсер етуге арналған құралдар мен жабдықтардың мақсатын атау және түсіндіру; 7.2.2.2 диалогқа қатысу, диалогтың семантикалық және грамматикалық бірлігін қамтамасыз ету, диалогта пәндік терминдерді қолдану
	Өнімдерді турау	7.2.3.1 өнімдерді тураудың негізгі түсініктері мен әдістерін білу; 7.2.3.2 көкөністерді тураудың негізгі әдістері мен түрлерін атаңыз
	Өнімдерді аспаздық өндеу әдістері	7.2.4.1 берілген реттілік бойынша өнімді дайындау ретін атау; 7.2.4.2 пісірудің технологиялық кезектілігін сақтай отырып, бутербродтарды, жұмыртқадан, шикі және пісірілген көкөністер мен жемістерден, ыстық сусындардан жасалған тағамдарды өз бетінше дайындау; 7.2.4.3 технологиялық үрдіс" ұғымдарының мазмұнын түсіндіру және оны сөйлеу барысында пайдалану
	Тұрғын үй гигиенасы	7.4.1.1 тұрғын үйдің қызметтік және ыңғайлы құрылысының негізгі қағидаларын білу; 7.4.1.2 бөлмені аймақтарға бөлудің негізгі мақсаттары мен әдістерін сипаттау

<p>Мақсатты бағытталған үй шараушылық стратегиясы</p>	<p>Тұрғын үй коммуникациясының жүйесі : жылыту, сумен қамту, су құбыры және тоқпен қамту</p>	<p>7.4.2.1 үйдегі сумен жабдықтау және су құбыры жүйесінің элементтері мен өзара әрекеттес қағидаларын түсіну; 7.4.2.2 негізгі пәндік терминдерді дұрыс айту және жазу, оларды белсенді сөздікте қолдану</p>
<p>2-тоқсан</p>		
<p>Қауіпсіздік техникасы және еңбекті қорғау;</p>	<p>Жұмыс алдындағы еңбекті қорғау талаптары</p>	<p>7.1.1.1 технология кабинетінде қауіпсіздік техникасының жалпы ережелерін білу; 7.1.1.2 нұсқаулығына сүйене отырып жұмыс орнын дайындау тәртібін сақтау</p>
	<p>Жұмыс барысында еңбекті қорғау талаптары</p>	<p>7.1.2.2 құралдармен жұмыс істеудің қауіпсіз тәсілдерін білу; 7.1.2.3 негізгі ойларды анықтау үшін мазмұны бойынша ашық сұрақтарға жауап беру</p>
<p>Тағам даярлау технологиясы</p>	<p>Үстелді әзірлеу</p>	<p>7.2.5.1 жадынама мен сызба негізінде таңғы асқа үстелді әзірлеу принциптерін білу; 7.2.5.2 жасаған жұмыс сапасы туралы бағалау мәлімдемесін жасау</p>
	<p>Өнімдерді ұзақ мерзімге сақтау және дайындау</p>	<p>7.2.6.1 консервілеудің негізгі түрлерін және үйде тамақ дайындау әдістерін білу</p>
<p>Матадан, ағаштан және металдан жасалған материалдарды өңдеу</p>	<p>Матаны, ағашты және металды өңдеуге арналған құрал жабдықтар</p>	<p>7.3.1.1 матаның, ағаш пен металдың негізгі түрлері мен қасиеттерін білу; 7.3.1.3 матаны, ағашты және металды қолмен өңдеуге арналған негізгі құралдар мен құрылғыларды атаңыз; 7.3.1.3 нұсқауларға сәйкес материалды қолмен өңдеуге арналған құралдарды таңдау</p>
	<p>Түрлі тәсілдермен матаны, ағашты және металды өңдеу</p>	<p>7.3.2.1 бұйымның техникалық суреттерін, сызбаларын, дайындау және оқу; 7.3.2.2 матаны, ағашты және металды өңдеудің негізгі технологиясын меңгеру; 7.3.2.3 пәндік-графикалық сызбаға сүйене отырып, тапсырманың орындалу барысын жоспарлау</p>
		<p>7.4.3.1 үйдегі заманауи тұрмыстық техниканың түрлерін білу; 7.4.3.2 құрылғылардың негізгі техникалық сипаттамаларын</p>

Мақсатты бағытталған үй шараушылық стратегиясы	Электр құралдарым мен тұрмыстық техниканы пайдалану және жөндеу	атаңыз: қуат, өлшемдер, шу деңгейі, жұмыс режимдерінің саны, басқару түрі және қосымша мүмкіндіктер
3-тоқсан		
Қауіпсіздік техникасы және еңбекті қорғау;	Жұмыс барысында еңбекті қорғау талаптары	7.1.2.2 құралдармен жұмыс істеудің қауіпсіз тәсілдерін білу; 7.1.2.3 негізгі ойды анықтау үшін мазмұны бойынша ашық сұрақтарға жауап беру
	Жұмыс сонында еңбекті қорғау талаптары	7.1.3.1 жабдықтар мен құрал-саймандардың ақаусыздығын тексеру, оларды жұмысқа дейін және одан кейін күту тәртібін білу; 7.1.3.2 заманауи технологиялық машиналарда қауіпсіз жұмыс істеу тәсілдерін білу және түсіндіру; 7.1.3.3 кәсіби сөздер мен терминдерді дұрыс таңдау және пайдалану
Матаны, ағашты және металды әртүрлі тәсілдермен өңдеу	Матаны, ағашты және металды әртүрлі тәсілдермен өңдеу	7.1.1.2 нұсқаулығына сүйене отырып жұмыс орнын дайындау тәртібін сақтау; 7.3.2.2 матаны, ағашты және металды өңдеудің негізгі технологиясын меңгеру; 7.3.2.3 пәндік-графикалық сызбаға сүйене отырып, тапсырманың орындалу барысын жоспарлау
	Жеке қажеттіліктерге арналған бұйымдарды дайындау технологиясы	7.3.3.1 тірек сызбасын негізінде өнімді жобалау және модельдеу тәртібін білу; 7.3.3.2 тақырыптық-графикалық схемаға сүйене отырып, тапсырманың орындалу барысын ауызша көрсету
Мақсатты бағытталған үй шараушылық стратегиясы	Электр құралдарым мен тұрмыстық техниканы пайдалану және жөндеу	7.4.3.2 құрылғылардың негізгі техникалық сипаттамаларын атаңыз: қуат, өлшемдер, шу деңгейі, жұмыс ретілігінің саны, басқару түрі және қосымша мүмкіндіктер; 7.4.3.3 тұрмыстық электр аспаптарын пайдалану ережелерін білу; 7.4.3.4 ақпаратты кесте, фотосурет нысанында сақтауды жүзеге асыру
		7.4.4.1 өнімдердің балғындығын анықтау әдістерін атау;

	Дұрыс тамақтану негіздері: өнімдерді таңдау және сақтау	7.4.4.2 модельдік жағдайда өнімді дұрыс таңдауды жүзеге асыру; 7.4.4.3 жаднама негізінде азық-түлікті сақтау мерзімі мен шарттары, олардың тәуелділігі туралы монологиялық мәлімдеме жасау
4-тоқсан		
Қауіпсіздік техникасы және еңбекті қорғау;	Жұмыс барысында еңбекті қорғау талаптары	7.1.2.2 құралдармен жұмыс істеудің қауіпсіз тәсілдерін білу; 7.1.2.3 негізгі ойларды анықтау үшін мазмұны бойынша ашық сұрақтарға жауап беру
	Жұмыс сонында еңбекті қорғау талаптары	7.1.3.2 заманауи технологиялық машиналарда қауіпсіз жұмыс істеу тәсілдерін білу және түсіндіру; 7.1.3.3 кәсіби сөздер мен терминдерді дұрыс таңдау және пайдалану
Матаны, ағашты және металды әртүрлі тәсілдермен өңдеу	Матаны, ағашты және металды әртүрлі тәсілдермен өңдеу	7.1.1.2 нұсқаулығына сүйене отырып жұмыс орнын дайындау тәртібін сақтау; 7.3.2.2 матаны, ағашты және металды өңдеудің негізгі технологиялық операцияларын меңгеру; 7.3.2.3 пәндік-графикалық сызбаға сүйене отырып, тапсырманың орындалу барысын жоспарлау
	Жеке қажеттіліктерге арналған бұйымдарды дайындау технологиясы	7.3.3.1 тірек сызбасын негізінде өнімді жобалау және модельдеу тәртібін білу; 7.3.3.2 тақырыптық-графикалық схемаға сүйене отырып, тапсырманың орындалу барысын ауызша көрсету
Мақсатты бағытталған үй шаруашылық стратегиясы	Киімді күту технологиясы	7.4.5.1 киім мен аяқ киімге күтім жасайтын құралдардың заманауи түрлерін сипаттау; 7.4.5.2 дақтарды кетірудің негізгі әдістерін атау; 7.4.5.3 келісу және бірлескен қызметте ортақ шешімге келу
	Сәндік және мәдени өсімдіктерді егу, отырғызу және күту технологиялары	7.4.6.1 бөлме өсімдіктердің негізгі топтарын, бөлме өсімдіктерді анықтау әдістерін білу; 7.4.6.3 бөлме өсімдіктерге жүйелі күтім жасау, зиянкестермен күресу әдістерін меңгеру;

7.4.6.2 өсімдіктерді бөлмеде орналастырудың негізгі принциптерін баяндау

2) 8-сынып:
2-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
Қауіпсіздік техникасы және еңбекті қорғау	Жұмыс алдындағы еңбекті қорғау талаптары	8.1.1.1 технология кабинетіндегі қауіпсіздік техникасы ережелерінің мәнін түсіну, дәлелдеу және түсіндіру; 8.1.1.2 жұмыс орнын ұтымды және қауіпсіз ұйымдастыру; 8.1.1.3 негізгі ойды анықтау үшін мазмұны бойынша ашық сұрақтарға жауап беру
	Жұмыс барысында еңбекті қорғау талаптары	8.1.2.1 төтенше жағдайлардың пайда болу көздері мен себептерін білу; 8.1.2.2 қауіпсіздік ережелерін сақтап, оның маңыздылығын сезіне және көрсете отырып, материалдар мен құралдарды пайдалану
Тағам даярлау технологиясы	Дұрыс тамақтану негіздері	8.2.1.1 азық-түліктің тағамдық құндылығы кестесін қолдана отырып, мәзір сапасын бағалай білу; 8.2.1.2 қажетті нәтиже түрінде оқу іс-әрекетінің мақсаттары мен міндеттерін өз бетінше тұжырымдау
	Өнімдерді механикалық және жылумен өңдеуге арналған жабдықтар	8.2.2.1 өнімдерді өңдеудің түрлерін және оған қажетті ас үй жабдықтарын атаңыз; 8.2.2.2 оқу диалогы барысында оқу мәселесіне өз көзқарасын білдіру
	Өнімдерді турау	8.2.3.1 өнімдерді тазалауға және өрнектеп турауға арналған құралдар мен құрылғыларды бағалау; 8.2.3.2 өнімдерді әртүрлі тәсілдермен тазалау және өрнектеп турау дағдыларын меңгеру
		8.2.4.1 тамақ өнімдерінің құндылығы, мәзір бойынша

	Өнімдерді аспаздық өңдеу әдістері	<p>пропорциялар және араластыру, өңдеу бойынша нұсқаулар туралы ақпарат беру;</p> <p>8.2.4.2 кадамдық нұсқауларды сақтай отырып, өз отбасына сүт өнімдерінен, дәнді дақылдардан, бұршақ дақылдарынан және макароннан қарапайым аспаздық тағамдарды дайындау;</p> <p>8.2.4.3 заманауи аспаздық мәзір мазмұнын сипаттаңыз</p>
Мақсатты бағытталған үй шаруашылық стратегиясы	Тұрғын үй гигиенасы	<p>8.4.1.1 интерьерді жарықтандырудағы қазіргі тенденцияларды салыстыру: ақпарат көздері, орналастыру ережелері, үйдегі жарықтандыру түрлері мен әсерлері, электр қуатын үндестіру әдістерін ұсыну;</p> <p>8.4.1.2 интерьер бөлшектерін қабырғаға бекіту дағдысын меңгеру</p>
	Тұрғын үй коммуникациясының жүйесі : жылыту, сумен қамту, су құбыры және тоқпен қамту	<p>8.4.2.1 тазалық-техникалық жұмыстарға арналған құралдар мен бұйымдардың түрлерін, олардың мақсатын сипаттау;</p> <p>8.4.2.2 су құбырының қарапайым ақаулықтарын жөндеудің технологиялық процестерін жүзеге асыру</p>
2-тоқсан		
Қауіпсіздік техникасы және еңбекті қорғау;	Жұмыс алдындағы еңбекті қорғау талаптары	<p>8.1.1.2 жұмыс орнын ұтымды және қауіпсіз ұйымдастыру;</p> <p>8.1.1.3 негізгі ойды анықтау үшін мазмұны бойынша ашық сұрақтарға жауап беру</p>
	Жұмыс барысында еңбекті қорғау талаптары	<p>8.1.2.2 қауіпсіздік ережелерін сақтап, оның маңыздылығын сезіне және көрсете отырып, материалдар мен құралдарды пайдалану;</p> <p>8.1.2.3 тірек сөздер, дайын жоспар бойынша берілген тақырыпқа мәтін-сипаттама құрастыру</p>
Тағам даярлау технологиясы	Үстелді әзірлеу	<p>8.2.5.1 дайын тағамдар мен сусындарды берудің негізгі тәсілдерін көрсету;</p> <p>8.2.5.2 бір оқушының жасаған жұмысының сапасы туралы жағымды құнды мәлімдеме жасау</p>

	Өнімдерді ұзақ мерзімге сақтау және дайындау	8.2.6.1 азық-түлікті кептіру және мұздату технологиясын сипаттау, олардың тиімділігін бағалау
Матаны, ағашты және металды әртүрлі тәсілдермен өңдеу	Матаны, ағашты және металды өңдеуге арналған құрал жабдықтар	8.1.1.2 жұмыс орнын ұтымды және қауіпсіз ұйымдастыру; 8.3.1.1 матаның, ағаштың, металдың құрылымы мен негізгі ақауларын сипаттау; 8.3.1.2 матаны, ағашты және металды өңдеуге арналған қол құралдарының түрлері мен мақсатын атау; 8.3.1.3 құрал-саймандардың көмегімен бөлшектердің өлшемдерін өлшеу техникасын және шартты белгілердің көмегімен оларды бекітуді көрсету
	Түрлі тәсілдермен матаны, ағашты және металды өңдеу	8.3.2.1 техникалық сызбаларды, сызбаларды, сызбаларды орындау; 8.3.2.2 еңбек өнімін дайындау бойынша атқарылатын жұмыс жоспарын құру және оны ұсыну; 8.3.2.3 стилистика, құрлымы, логикасы, материалдар құралымы тұрғысынан дыбыстық сөйлеу тілін бағалау
Мақсатты бағытталған үй шараушылық стратегиясы	Электр құралдарым мен тұрмыстық техниканы пайдалану және жөндеу	8.4.3.1 тұрмыстық техниканы таңдау ерекшеліктерін талқылау, артықшылықтары мен кемшіліктерін атау 8.4.3.2 тұрмыстық құрылғыларды күтудің негізгі техникасын меңгеру
3-тоқсан		
Қауіпсіздік техникасы және еңбекті қорғау	Жұмыс барысында еңбекті қорғау талаптары	8.1.2.2 қауіпсіздік ережелерін сақтап, оның маңыздылығын сезіне және көрсете отырып, материалдар мен құралдарды пайдалану
	Жұмыс соңында еңбекті қорғау талаптары	8.1.3.1 мұғалімнің көмегімен тазалық талаптарға сәйкес жабдықтар мен құралдарды тазалай білу; 8.1.3.2 құралдармен қауіпсіз жұмыс бойынша жадынама құрастыру; 8.1.3.3 диалогқа қатысу, өз пікірін білдіру және басқалардың пікірлерін тыңдау

Матаны, ағашты және металды әртүрлі тәсілдермен өңдеу	Матаны, ағашты және металды әртүрлі тәсілдермен өңдеу	8.3.2.1 техникалық сызбаларды, суреттерді, кестелерді орындау; 8.3.2.2 еңбек өнімін дайындау бойынша атқарылатын жұмыс жоспарын құру және оны ұсыну; 8.3.2.3 стилистика, құрлымы, логикасы, материалдар құралымы тұрғысынан дыбыстық сөйлеу тілін бағалау
	Жеке қажеттіліктерге арналған бұйымдарды дайындау технологиясы	8.3.3.1 Технологиялық құжаттаманы қолдана отырып, қарапайым дизайн модельдерін жасау; 8.3.3.2 Нұсқаулық бойынша білім беру конструкторының көмегімен үлгілерді құрастыруды жүзеге асыру
Мақсатты бағытталған үй шаруашылық стратегиясы	Электр құралдарым мен тұрмыстық техниканы пайдалану және жөндеу;	8.4.3.2 тұрмыстық құрылғыларды күтудің і негізгі техникасын меңгеру; 8.4.3.3 тұрмыстық техниканың әртүрлі түрлеріне күтім жасау құралдарын атау; 8.4.3.4 ақпаратты графикалық түрде ұсыну және визуалды негізде дәйекті мәлімдеме жасау
	Дұрыс тамақтану негіздері: өнімдерді таңдау және сақтау	8.4.4.1 тамақ өнімдерін графикалық түрде сақтау ережелері мен шарттарын ұсыну; 8.4.4.2 негізгі азық-түлік сақтау шарттары мен температурасын білу; 8.4.4.3 қазіргі заманғы қаптау материалдарының артықшылықтары мен кемшіліктері туралы айту
4-тоқсан		
Қауіпсіздік техникасы және еңбекті қорғау;	Жұмыс барысында еңбекті қорғау талаптары	8.1.2.2 қауіпсіздік ережелерін сақтап, оның маңыздылығын сезіне және көрсете отырып, материалдар мен құралдарды пайдалану; 8.1.2.3 тірек сөздер, дайын жоспар бойынша берілген тақырыпқа мәтін-сипаттама құрастыру
	Жұмыс сонында еңбекті қорғау талаптары	8.1.3.1 мұғалімнің көмегімен тазалық талаптарға сәйкес жабдықтар мен құралдарды тазалай білу
		8.3.2.1 техникалық сызбаларды, суреттерді, кестелерді орындау;

Матаны, ағашты және металды әртүрлі тәсілдермен өңдеу	Матаны, ағашты және металды әртүрлі тәсілдермен өңдеу	8.3.2.2 еңбек өнімін дайындау бойынша атқарылатын жұмыс жоспарын құру және оны ұсыну; 8.3.2.3 стилистика, құрлымы, логикасы, материалдар құралымы тұрғысынан дыбыстық сөйлеу тілін бағалау
	Жеке қажеттіліктерге арналған бұйымдарды дайындау технологиясы	8.3.3.1 технологиялық құжаттаманы қолдана отырып, қарапайым дизайн модельдерін жасау; 8.3.3.2 нұсқаулық бойынша білім беру конструкторының көмегімен үлгілерді құрастыруды жүзеге асыру
Мақсатты бағытталған үй шараушылық стратегиясы	Киімді күту технологиясы	8.4.5.1 өндірушінің ақпараты (нұсқаулық, заттаңба) негізінде өнімді дұрыс қолдану / сақтау); 8.4.5. киім мен аяқ киімді қарапайым жөндеуді жүзеге асыру, аяқ киімді күту және сақтау тәсілдерін көрсету; 8.4.5.3 дұрыс, әдеби тілдің нормаларына сәйкес, өз ойларын жазбаша түрде білдіріп, кезең-кезеңімен өзін-өзі бақылауды жүзеге асыру
	Сәндік және мәдени өсімдіктерді егу, отырғызу және күту технологиялары	8.4.6.1 топырактану негіздерін және топырақты өңдеу техникасын, топырақты өңдеу тәсілдерін білу; 8.4.6.2 тыңайтқыштардың әртүрлі түрлерін салыстырыңыз: органикалық, минералды, органно-минералды, бактериялық, күрделі, микроэлементтерді тыңайтқыштар; 8.4.6.3 тыңайтқыштарды қолдану әдістері мен уақытын, топырақ пен дақылдарға байланысты олардың түрлерін таңдауды дәлелдеу

3) 9-сынып:

3-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
		9.1.1.1 технология кабинетінде қауіпсіздік ережелерін өз бетінше тұжырымдай білу;

Қауіпсіздік техникасы және еңбекті қорғау;	Жұмыс алдындағы еңбекті қорғау талаптары	9.1.1.2 жұмыс орнын тиімді және қауіпсіз ұйымдастыру ережелерін өз бетінше қолдану; 9.1.1.3 негізгі ойды анықтау үшін мазмұны бойынша жоғары деңгейлі сұрақтарға жауап беру
	Жұмыс барысында еңбекті қорғау талаптары	9.1.2.1 төтенше жағдайлар туындаған кезде ден қою алгоритмін білу; 9.1.2.2 құрал-жабдықтармен жұмыс істеу ережелерін өз бетінше қолдану; 9.1.2.3 өз көзқарасын дәлелдей отырып, ұсынылған мәселе бойынша диалогқа қатысу
Тағам даярлау технологиясы	Дұрыс тамақтану негіздері	9.2.1.1 өнімнің сапасын сыртқы белгілері бойынша бағалау; 9.2.1.2 негізгі тағамдарды сақтау мерзімі мен шарттарын ата және салыстырз
	Өнімдерді механикалық және жылумен өңдеуге арналған жабдықтар	9.2.2.1 етті, құс етін және балықты механикалық және жылумен өңдеуге арналған жабдықтар мен құралдардың мақсаты мен ерекшелігін түсіндіру; 9.2.2.2 ет, құс және балықты механикалық және гидромеханикалық өңдеудің технологиялық үрдісінің қызметтерін атау
	Өнімдерді турау	9.2.3.1 ет, құс және балықты аспаздық және механикалық өңдеудің ерекше тәсілдерін көрсету; 9.2.3.2 құс пен балықты еттерін бөлу тәсілдерін білу
	Өнімдерді аспаздық өңдеу әдістері	9.2.4.1 өнімдерді жылумен өңдеуге дайындаудың технологиялық жадынамасын жасау, етті, құс етін және балықты жылумен өңдеу түрлері; 9.2.4.2 ет, құс және балық тағамдарын дайындау ерекшеліктерін, жартылай фабрикаттарды дайындау технологиясын салыстыру; 9.2.4.3 өнімді жасау үшін қажетті ақпаратты әртүрлі көздерден табу және оны елестету
		9.4.1.1 презентация түрінде жөндеу-әрлеу жұмыстарының

Мақсатты бағытталған үй шараушылық стратегиясы	Тұрғын үй гигиенасы	заманауи түрлері туралы ақпарат ұсыну; 9.4.1.2 жөндеу жұмыстарын орындау үшін қазіргі заманғы материалдардың ассортиментін, артықшылықтары мен кемшіліктерін, құралдар мен құрылғыларды бағалау
	Тұрғын үй коммуникациясының жүйесі : жылыту, сумен қамту, су құбыры және тоқпен қамту	9.4.2.1 тұтынушы мен қызмет провайдерінің өзара әрекеттесуінің мазмұны мен маңыздылығын түсіну; 9.4.2.2 практикалық іс-әрекет барысында "тариф" және "тұтыну көлемі" ұғымдарымен жұмыс жасай отырып, коммуналдық қызметтер үшін түбіртектің мазмұнын түсіндіру"
2-тоқсан		
Қауіпсіздік техникасы және еңбекті қорғау;	Жұмыс алдындағы еңбекті қорғау талаптары	9.1.1.2 жұмыс орнын тиімді және қауіпсіз ұйымдастыру ережелерін өз бетінше қолдану; 9.1.1.3 негізгі ойды анықтау үшін мазмұны бойынша жоғары деңгейлі сұрақтарға жауап беру
	Жұмыс барысында еңбекті қорғау талаптары	9.1.2.2 құрал-жабдықтармен жұмыс істеу ережелерін өз бетінше қолдану; 9.1.2.3 өз көзқарасын дәлелдей отырып, ұсынылған мәселе бойынша диалогқа қатысу
Тағам даярлау технологиясы	Үстелді әзірлеу	9.2.5.1 түске таман ыдыстарды, асханалық аспаптарды, бокалдарды ұсыну және орналастыру нұсқалары; 9.2.5.2 оқу тапсырмасын орындау барысында өнімді іскерлік коммуникацияның негізгі дағдыларын көрсету
	Өнімдерді ұзақ мерзімге сақтау және дайындау	9.2.6.1 қантты қолдана отырып консервілеудің технологиялық картасын жасаңыз, өнімді герметизациялау әдістерін ұсыну
		9.3.1.1 эскизге, сызбаға сәйкес матаны, ағашты және металды өңдеуге арналған құралдар мен құрылғыларды таңдау; 9.3.1.2 матаны, ағаш пен металды өңдеуге арналған машиналардың құрылымын, олардың түйіндері

Матаны, ағашты және металды әртүрлі тәсілдермен өңдеу	Матаны, ағашты және металды өңдеуге арналған құрал жабдықтар	мен элементтерін зерттеу, топтар мен қызметтері бойынша бөлшектеу; 9.3.1.3 тәжірибелік іс-әрекет барысында қайрау құралдарын пайдалану дағдысын меңгеру
	Түрлі тәсілдермен матаны, ағашты және металды өңдеу	9.3.2.1 техникалық сызбалар, сызбаларды орындау және дұрыс рәсімдеу; 9.3.2.3 сөйлеу нормаларын сақтай отырып, талқыланатын тақырып бойынша диалогқа / пікірталасқа қатысу, диалог жүргізудің әртүрлі тәсілдерін түсіну; 9.3.2.2 материалдардың пайдалану қасиеттерін анықтау және оларды бұйымды дайындау кезінде пайдалану
Мақсатты бағытталған үй шараушылық стратегиясы	Электр құралдарым мен тұрмыстық техниканы пайдалану және жөндеу	9.4.3.1 тұрмыстық техниканы таңдау критерийлерін өз бетінше әзірлеу
		9.4.3.2 техникалық құжаттар негізінде тауардың тұтыну сапасын бағалау
3-тоқсан		
Қауіпсіздік техникасы және еңбекті қорғау;	Жұмыс барысында еңбекті қорғау талаптары	9.1.2.2 құрал-жабдықтармен жұмыс істеу ережелерін өз бетінше қолдану
	Жұмыс сонында еңбекті қорғау талаптары	9.1.3.1 жабдықтар мен құрал-саймандардың ақаусыздығын тексеру және оларды жұмысқа дейін және одан кейін күту тәртібін өз бетінше сақтау; 9.1.3.2 белгілі бір жұмыс түрлеріне және жасалған бұйымдарға үлгі негізінде қауіпсіздік нұсқауын жасау; 9.1.3.3 мақсатқа, уақытқа, жағдайға сәйкес сөйлеу ережелерін сақтай отыры диалогқа қатысу
Матаны, ағашты және металды әртүрлі тәсілдермен өңдеу	Матаны, ағашты және металды әртүрлі тәсілдермен өңдеу	9.3.2.1 техникалық сызбалар, сызбаларды орындау және дұрыс рәсімдеу; 9.3.2.2 материалдардың пайдалану қасиеттерін анықтау және оларды бұйымды дайындау кезінде пайдалану
		9.3.3.1 берілген үлгі бойынша модель құрастыру;

	Технология изготовления изделий для личных нужд	9.3.3.2 бұйымды дайындау, өңдеу және жинау кезектілігінің технологиялық картасын жасау
Мақсатты бағытталған үй шараушылық стратегиясы	Электр құралдарым мен тұрмыстық техниканы пайдалану және жөндеу	9.4.3.2 техникалық құжаттар негізінде тауардың тұтыну сапасын бағалау; 9.4.3.3 өздігінен жасалған жоспар мен көрнекі материалдарды қолдана отырып, монологтық мәлімдеме жасаңыз
	Дұрыс тамақтану негіздері: өнімдерді тандау және сақтау	9.4.4.1 сауда жасаудың заманауи реттілігін меңгеру, әлеуметтік тренд ретінде ұтымды тұтыну туралы пайымдау; 9.4.4.2 сапа сертификаты, техникалық құжаттама, штрих код негізінде тауарлар мен қызметтердің тұтыну сапасын анықтау; 9.4.4.3 оқу диалогы барысында тұтынушылардың құқықтары мен міндеттерін, тұтынушылардың құқықтарын қорғаудың заңды тәсілдерін талқылау
4-тоқсан		
Қауіпсіздік техникасы және еңбекті қорғау;	Жұмыс барысында еңбекті қорғау талаптары	9.1.2.2 құрал-жабдықтармен жұмыс істеу ережелерін өз бетінше қолдану
	Жұмыс сонында еңбекті қорғау талаптары	9.1.3.1 жабдықтар мен құрал-саймандардың ақаусыздығын тексеру және оларды жұмысқа дейін және одан кейін күту тәртібін өз бетінше сақтау
Матаны, ағашты және металды әртүрлі тәсілдермен өңдеу	Матаны, ағашты және металды әртүрлі тәсілдермен өңдеу	9.3.2.1 техникалық сызбалар, сызбаларды орындау және дұрыс рәсімдеу; 9.3.2.2 материалдардың пайдалану қасиеттерін анықтау және оларды бұйымды дайындау кезінде пайдалану; 9.3.2.3 сөйлеу нормаларын сақтай отырып, талқыланатын тақырып бойынша диалогқа / пікірталасқа қатысу, диалог жүргізудің әртүрлі тәсілдерін түсіну
		9.3.2.1 техникалық сызбалар, сызбаларды орындау және дұрыс рәсімдеу; 9.3.2.2 материалдардың пайдалану қасиеттерін анықтау және оларды

	Жеке қажеттіліктерге арналған бұйымдарды дайындау технологиясы	бұйымды дайындау кезінде пайдалану; 9.3.2.3 сөйлеу нормаларын сақтай отырып, талқыланатын тақырып бойынша диалогқа / пікірталасқа қатысу, диалог жүргізудің әртүрлі тәсілдерін түсіну
Мақсатты бағытталған үй шаруашылық стратегиясы	Киімді күту технологиясы	9.4.5.1 жууды физикалық және техникалық процесс ретінде көрсету, күту және жуу әдістерін, кезеңдерін, құралдарын атау; 9.4.5.2 жапсырмалардағы таңбаларға сәйкес әртүрлі маталардан жасалған бұйымдарды жуудың заманауи құралдары мен техникасын, аяқ киімге күтім жасау құралдарын орынды таңдау; 9.4.5.3 өз сөйлеу тілін мінез-құлқын дұрыс бағалау, басқалардың мінез-құлқын критерийлер бойынша бағалау
	Сәндік және мәдени өсімдіктерді егу, отырғызу және күту технологиялары	9.4.6.1 топ және сорт санаттары бойынша мәдени өсімдіктерді жіктеу; 9.4.6.2 графикалық түрде топырақты өңдеудің ерекшеліктерін, отырғызу, азықтандыру, суару, зиянкестер мен аурулармен күресу әдістерін ұсыну; 9.4.6.3 практикалық іс-әрекет барысында өсімдіктерді отырғызу және күту біліктіліктерін көрсету

4) 10-сынып:

4-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
Қауіпсіздік техникасы және еңбекті қорғау;	Жұмыс алдындағы еңбекті қорғау талаптары	10.1.1.1 өрт қауіпсіздігі, электр қауіпсіздігі және тұрмыстық электр құралдарын пайдалану ережелерін білу; 10.1.1.2 авариялық жағдайлар туындаған кездегі іс-қимылдар, алғашқы медициналық көмек көрсету жөніндегі іс-қимылдар тәртібін білу; 10.1.1.3 сөйлеу нормаларын сақтай отырып, талқыланатын тақырып бойынша диалогқа қатысу

	Жұмыс барысында еңбекті қорғау талаптары	<p>10.1.2.1 төтенше жағдайлардың туындауының алдын алу қағидаларын тұжырымдау;</p> <p>10.1.2.2 әр түрлі құралдармен жұмыс істеу ережелері бойынша нұсқаулықтар жасаңыз;</p> <p>10.1.2.3 тірек сөздер негізінде тақырыпты және негізгі ойды ашып, берілген тақырып бойынша монологиялық мәлімдеме жасау</p>
Тағам даярлау технологиясы	Дұрыс тамақтану негіздері	<p>10.2.1.1 тағам пирамидасы негізінде дұрыс тамақтануды құрудың негізгі қағидаларын түсіндіре білу;</p> <p>10.2.1.2 калорияны, ақуыздардың, майлардың және көмірсулардың күнделікті нормаларын есептеудің негізгі әдістерін білу;</p> <p>10.2.1.3 дененің физиологиялық қажеттіліктері негізінде күніне шамамен мәзір жасай білу</p>
	Өнімдерді механикалық және жылумен өңдеуге арналған жабдықтар	<p>10.2.2.1 дайындалатын тағамдардың және өнімдерді жылумен өңдеу ұзақтығын ескере отырып еңбек сыйымдылығын, қажетті жабдықтар мен құралдарды атау;</p> <p>10.2.2.2 сөйлеу нормаларын сақтай отырып, өз сөзімен мақсаттарға, шарттарға сәйкес жоспар құра отырып, ыстық цехтағы аспазшының жұмыс орнын сипаттау</p>
	Өнімдерді турау	<p>10.2.3.1 турау пішінінің сорпа түріне тәуелділігін түсіндіріңіз;</p> <p>10.2.3.2 тәжірибелік іс-әрекет барысында негізгі және қосымша компоненттерді тураудың әртүрлі формалары мен қалыңдығын көрсетіңіз</p>
	Өнімдерді аспаздық өңдеу әдістері	<p>10.2.4.1 стандарттардың талаптарын, тағамдардың мәзірін, алғашқы тағамдар мен қамырдан жасалған бұйымдарды дайындаудың техникалық шарттарын талдау;</p> <p>10.2.4.2 сорпаларды, сорпаларды, ұннан жасалған тағамдарды дайындаудың технологиялық нұсқаулықтары мен карталарын дербес әзірлеу;</p>

		10.2.4.3 тағамдарды дайындау тәсілі, температурасы және мәзірі бойынша бөліп, тағамның сапасын критерийлер бойынша анықтау
Мақсатты бағытталған үй шараушылық стратегиясы	Тұрғын үй гигиенасы	10.4.1.1 үйді күнделікті және жалпы ылғалды тазалаудың мәнін, реттілігі мен мазмұнын, құралдары мен жабдықтарын талдау және салыстыру; 10.4.1.2 тұрғын үйді сапалы тазарту туралы нұсқаулық жасау
	Тұрғын үй коммуникациясының жүйесі : жылыту, сумен қамту, су құбыры және тоқпен қамту	10.4.2.1 есептеуіштердің коммерциялық есепке алу құралы ретінде жұмыс істеу принципін түсіну, пәтерде электр энергиясы мен суды үнемдеу жолдарын ұсыну; 10.4.2.2 пәтердегі су - жылумен жабдықтау, кәріз жүйелерін орынды пайдалану жөніндегі нұсқаулық үлгісін дайындау
2-тоқсан		
Қауіпсіздік техникасы және еңбекті қорғау	Жұмыс алдындағы еңбекті қорғау талаптары	10.1.1.2 төтенше жағдайлар туындаған кездегі іс-қимылдар, алғашқы медициналық көмек көрсету жөніндегі тәртіпті білу; 10.1.1.3 сөйлеу нормаларын сақтай отырып, талқыланатын тақырып бойынша диалогқа қатысу
	Жұмыс барысында еңбекті қорғау талаптары	10.1.2.1 төтенше жағдайлардың туындауының алдын алу қағидаларын тұжырымдау; 10.1.2.3 тірек сөздер негізінде тақырыпты және негізгі ойды ашып, берілген тақырып бойынша монологиялық мәлімдеме жасау
Тағам даярлау технологиясы	Үстелді әзірлеу	10.2.5.1 жалпы ережелерді сақтай отырып, үстелге мерекелік қызмет көрсету, үстелді майлықтармен және сәндік элементтермен безендіру кестелерін жасау; 10.2.5.2 тапсырманы орындау тәжірибесін критерийлер бойынша талдау
	Өнімдерді ұзақ мерзімге сақтау және дайындау	10.2.6.1 тұздау және ашыту технологияларын салыстыру; 10.2.6.2 алынған өнімнің жоғары сапасының өлшемдері мен шарттарын әзірлеу

Матаны, ағашты және металды әртүрлі тәсілдермен өңдеу	Матаны, ағашты және металды өңдеуге арналған құрал жабдықтар	<p>10.3.1.1 технологиялық, экономикалық және пайдалану қасиеттерін ескере отырып, материалды тану және таңдау, оларды өңдеуге арналған құралдарды, құрылғыларды үлгі, сурет, сызба бойынша таңдау;</p> <p>10.3.1.2 станок құрылғылардың түрлерін, құрылысын, негізгі және қосымша бөліктерін, қолдану аясын атау;</p> <p>10.3.1.3 металл және ағаш өңдеу, ателье бойынша кәсіпорындардың заманауи жабдықтарының номенклатурасын графикалық түрде жүйелеу</p>
	Түрлі тәсілдермен матаны, ағашты және металды өңдеу	<p>10.3.2.1 үлгіге сүйене отырып, технологиялық құжаттаманың қарапайым нұсқаларын жасаңыз;</p> <p>10.3.2.2 шығармашылық жұмыстарды жасау кезінде бірқатар әдістер мен көркем материалдарды қолдану бойынша жеке шешімдерді ұсыну;</p> <p>10.3.2.3 шығармашылық идеялар үшін ақпарат көздерін мақсатты және нәтижелі пайдалану</p>
Мақсатты бағытталған үй шаруашылық стратегиясы	Электр құралдарым мен тұрмыстық техниканы пайдалану және жөндеу;	<p>10.4.3.1 тұрмыстық техниканың қызмет ету мерзімін арттыру тәсілдерін, сынудың алдын алу әдістерін өздігімен құрастыру;</p> <p>10.4.3.2 тұрмыстық аспаптардың қарапайым бұзылыстарының пайда болу себептері мен оларды өз бетінше түзету тәсілдерін болжау</p>
3-тоқсан		
Қауіпсіздік техникасы және еңбекті қорғау	Жұмыс барысында еңбекті қорғау талаптары	10.1.2.1 төтенше жағдайлардың туындауының алдын алу қағидаларын тұжырымдау
	Жұмыс сонында еңбекті қорғау талаптары	<p>10.1.3.1 тазалық талаптарға сәйкес жабдықтар мен құралдарды өз бетінше тазалай білу;</p> <p>10.1.3.2 белгілі бір жұмыс түрлеріне және өнімді өндіруге қауіпсіздік ережелеріне сәйкес ақпарат жасау;</p> <p>10.1.3.3 тірек сөздер, дайын жоспар, берілген тақырып бойынша пайымдау мәтіндерін жасау</p>

Матаны, ағашты және металды әртүрлі тәсілдермен өңдеу	Матаны, ағашты және металды әртүрлі тәсілдермен өңдеу	10.3.2.1 үлгіге сүйене отырып, технологиялық құжаттаманың қарапайым нұсқаларын жасаңыз; 10.3.2.2 шығармашылық жұмыстарды жасау кезінде бірқатар әдістер мен көркем материалдарды қолдану бойынша жеке шешімдерді ұсыну; 10.3.2.3 шығармашылық идеялар үшін ақпарат көздерін мақсатты және нәтижелі пайдалану
	Жеке қажеттіліктерге арналған бұйымдарды дайындау технологиясы	10.3.3.1 түпнұсқа модельдерді жасау тәжірибесін талдаңыз; 10.3.3.2 материалдарды өңдеудің заманауи тәсілдерін және бұйымдарды дайындаудың инновациялық технологияларын қолдану
Мақсатты бағытталған үй шаруашылық стратегиясы	Электр құралдарым мен тұрмыстық техниканы пайдалану және жөндеу;	10.4.3.1 тұрмыстық техниканың қызмет ету мерзімін арттыру тәсілдерін, сынудың алдын алу әдістерін өздігімен құрастыру; 10.4.3.2 тұрмыстық аспаптардың қарапайым бұзылыстарының пайда болу себептері мен оларды өз бетінше түзету тәсілдерін болжау; 10.4.3.3 берілген тақырып бойынша Интернетті пайдалана отырып, үш немесе одан да көп ақпарат көздері бойынша ақпаратты табу және оны түсіндіру
	Дұрыс тамақтану негіздері: өнімдерді таңдау және сақтау	10.4.4.1 қаптамадағы ақпаратты өнімді дұрыс таңдау мақсатында бағалау; 10.4.4.2 қаптамадағы жапсырманың немесе ақпараттың мазмұнын білу және түсіндіру; 10.4.4.3 практикалық қызмет барысында тауардың құрамын, тағамдық құндылығын және қауіпсіздігін бағалау
4-тоқсан		
Қауіпсіздік техникасы және еңбекті қорғау;	Жұмыс барысында еңбекті қорғау талаптары	10.1.2.1 төтенше жағдайлардың туындауының алдын алу қағидаларын тұжырымдау; 10.1.2.3 тірек сөздер негізінде тақырыпты және негізгі ойды ашып, берілген тақырып бойынша монологиялық мәлідеме жасау

	Жұмыс сонында еңбекті қорғау талаптары	10.1.3.1 тазалық талаптарға сәйкес жабдықтар мен құралдарды өз бетінше тазалай білу
Матаны, ағашты және металды әртүрлі тәсілдермен өңдеу	Матаны, ағашты және металды әртүрлі тәсілдермен өңдеу	10.3.2.1 үлгіге сүйене отырып, технологиялық құжаттаманың қарапайым нұсқаларын жасаңыз; 10.3.2.2 шығармашылық жұмыстарды жасау кезінде бірқатар әдістер мен көркем материалдарды қолдану бойынша жеке шешімдерді ұсыну; 10.3.2.3 шығармашылық идеялар үшін ақпарат көздерін мақсатты және нәтижелі пайдалану
	Жеке қажеттіліктерге арналған бұйымдарды дайындау технологиясы	10.3.3.2 материалдарды өңдеудің заманауи тәсілдерін және бұйымдарды дайындаудың инновациялық технологияларын қолдану; 10.3.3.3 дайын өнімнің сапасына қойылатын стандартты талаптар негізінде қызмет нәтижесін бағалау; 10.3.3.4 дайын өнім сапасына қойылатын стандартты талаптар негізінде қызмет нәтижесін бағалау
Мақсатты бағытталған үй шаруашылық стратегиясы	Киімді күту технологиясы	10.4.5.1 қысқы сыртқы киімді және жүннен, аяқ киімнен жасалған бұйымдарды сақтауға салу тәсілдері; 10.4.5.2 киім мен аяқ киімді қаптаудың, күйе мен иістен қорғаудың заманауи құралдарын бағалау; 10.4.5.3 шығармашылық және іздеу сипатындағы мәселелерді бірлесіп шешу
	Сәндік және мәдени өсімдіктерді егу, отырғызу және күту технологиялары	10.4.6.1 тәжірибелік іс-әрекет барысында көкөніс дақылдарының көшеттерін өсіру әдістерін көрсету; 10.4.6.2 бақшадағы жұмыстың маңыздылығын атау және түсіндіріңіз: өсімдіктерді кесу, аурулар мен зиянкестердің алдын алу, бұтақтарды қорғау; 10.4.6.3 бақшадағы жұмыстың маңыздылығын атау және түсіндіру: топырақ құрылымын жақсарту, азықтандыру, егу шаралары

Психикалық дамуы тежелген
білім алушыларға арналған
негізгі орта білім беру
деңгейінің 7-10-сыныптары үшін
"Технология" пәнінен
жаңартылған мазмұндағы
үлгілік оқу бағдарламасына"
нұсқасы бойынша
2-қосымша

Психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10-сыныптары үшін "Технология" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының "Көркем еңбек" нұсқасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) 7-сынып (ұлдар):

5-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
	Өнердегі ғылымның заманауи әдістері мен жетістіктері. Табиғаттың микросуреттері	7.1.1.1 әр түрлі контексте, стильде және бағытта қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін (композиция, түс, пішін, құрылым, пропорция) білу және түсіну; 7.2.1.1 күрделі шығармашылық идеялар мен сезімдерді жеткізу үшін әлемнің көрнекі элементтерін және экспрессивті өнер құралдарын анықтау, таңдау және пайдалану
	Бейнелеу өнеріндегі заманауи бағыттар (поп - арт, орнату). Өздігінен зерттеу	7.3.2.1 пәндік терминологияны қолдана отырып, өз жұмысында және басқалардың (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер) жұмысында көрініс тапқан идеялар мен тақырыптарды талқылау және бағалау; 7.3.3.1 пәндік терминологияны қолдана отырып, өз жұмысын және басқалардың (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер) жұмысын жасау үшін пайдаланылған әдістер мен тәсілдерді (техникаларды) талқылау және бағалау 7.3.3.2 ұлдар / қыздар: кәсіби сөздерді, терминдерді, неологизмдерді түсіну
		7.1.2.1 әр түрлі тарихи және мәдени өнер туындыларын,

Көрнекілік өнер	Қазақстанның заманауи суретшілері	қолөнер және дизайн туындыларының ерекшеліктерін өз бетінше зерттеу және анықтау; 7.1.2.2 тыңдалған ақпарат бойынша жабық сұрақтарға жауап беру, мұғалімнің көмегімен тірек сөздерді анықтау, оларды бекіту; 7.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін әртүрлі ақпарат көздерін пайдалану, олардың ішінен ең қолайлысын таңдау (оның ішінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдана отырып)
	Өнердегі заманауи стильдік бағыттарды зерттеуге негізделген практикалық жұмыс (2D немесе 3D форматында)	7.1.6.4 шығармашылық жұмыстарды жасау кезінде әртүрлі (қазіргі заманғы) техникалар мен көркем материалдарды анықтау, таңдау және біріктіру; 7.1.6.5 қиын екіпінді, дыбыстардың күрделі тіркесті сөздерді дұрыс айту; 7.1.6.2 бірқатар заманауи және дәстүрлі емес материалдарды тану және оларды шығармашылық жұмыстарды жасау үшін қалай тиімді біріктіруге, өңдеуге және қолдануға болатындығын анықтау ; 7.2.1.1 күрделі шығармашылық идеялар мен сезімдерді жеткізу үшін әлемнің көрнекі элементтерін және экспрессивті өнер құралдарын өзекті анықтау, таңдау және пайдалану; 7.2.1.2 мағынасы жағынан жақын және қарама-қарсы сөздерді ажырата білу және олардың мәтіндегі рөлін түсіну
	Жұмыстарды таныстыру және көрмені ұйымдастыру	7.3.1.1 дайын жұмысты кең аудиторияға презентациялау; 7.3.1.2 мәтінді өзектілік, құндылық, сапа және пайдалылық тұрғысынан бағалайтын сұрақтарды құрастыру
2-тоқсан		
		7.1.2.1 әр түрлі тарихи және мәдени өнер туындыларын,

Сәндік-қолданбалы өнер

Пиро-графия өнерімен танысу. Көркем күйдіру әдістері мен техникасы	қолөнер және дизайн туындыларының ерекшеліктерін өз бетінше зерттеу және анықтау; 7.1.2.2 тыңдалған ақпарат бойынша жабық сұрақтарға жауап беру, мұғалімнің көмегімен тірек сөздерді анықтау, оларды бекіту
Эскизді орындау. Материалды таңдау және дайындау	7.1.5.2 әр түрлі графикалық құралдарды қолдана отырып, эскиздерді орындау және өнімді жасау үшін графикалық және технологиялық құжаттаманы әзірлеу; 7.1.5.3 тірек сөздер негізінде тақырыпты және негізгі ойды ашып, берілген тақырып бойынша монологиялық мәлімдеме жасау; 7.1.6.4 шығармашылық жұмыстарды жасау кезінде әртүрлі (қазіргі заманғы) техникалар мен көркем материалдарды анықтау, таңдау және біріктіру 7.1.6.5 қиын екпінді, дыбыстардың күрделі тіркесті сөздерді дұрыс айту
Бұйымдарды көркем күйдіру. Безендіру	7.2.3.1 функционалдық және эстетикалық қасиеттерін жақсарту үшін материалдарды механикалық өңдеуді және өнімді әрлеуді жүзеге асыру; 7.2.3.3 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдарды жасау процесінде Қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін пайдалану; 7.2.3.4 тақырыпты және негізгі ойды ашу үшін сөздерді қолдана отырып, әртүрлі типтегі шағын мәтіндер құрау; 7.2.6.1 қауіпсіздік ережелерін сақтап, оның маңыздылығын сезіне және көрсете отырып, материалдар мен құралдарды пайдалану
Жұмыстарды таныстыру және көрмені ұйымдастыру	7.3.1.1 дайын жұмысты кең аудиторияға презентациялау (выставка); 7.3.1.2 мәтінді өзектілік, құндылық, сапа және пайдалылық тұрғысынан бағалайтын сұрақтарды құрастыру

	Ағаш өңдеуге арналған құралдар	<p>7.2.2.1 қазіргі заманғы технологиялық машиналардың құрылымы мен жұмыс принципін сипаттау және оларға құрылымдық, табиғи және жасанды материалдарды өңдеу бойынша операцияларды орындау ;</p> <p>7.2.2.3 негізгі ойды анықтау үшін мазмұны бойынша ашық сұрақтарға жауап беру;</p> <p>7.2.2.4 оқылғанның мазмұны бойынша сұрақтарға жауап беру, түйінді сөздерге сүйене отырып сұрақтарды тұжырымдау</p>
	Сүректі механикалық өңдеу кезіндегі жұмысты ұйымдастыру	<p>7.2.6.2 заманауи технологиялық машиналарда қауіпсіз жұмыс істеу тәсілдерін білу және түсіндіру</p> <p>7.2.6.3 ақпаратты қабылдау кезінде алынған; идеяларды, сезімдерді, ойларды түсіндіру үшін тірек сөздерді қолдана отырып, мәлімдеме жасаңыз;</p> <p>7.1.6.1 жобаланатын нысандарды дайындау кезінде конструкциялық , табиғи және жасанды материалдардың физикалық, механикалық және технологиялық қасиеттерін анықтау және салыстыру</p>
Дизайн және технология	Ағаштан бұйымдарды жасау. Дизайн бұйымдар. Материалды таңдау және дайындау	<p>7.1.5.1 функционалдық (техникалық) және эстетикалық талаптарға сәйкес келетін объектінің дизайнын әзірлеу жөніндегі тапсырмаларды орындау;</p> <p>7.1.5.2 әр түрлі графикалық құралдарды қолдана отырып, эскиздерді орындау және өнімді жасау үшін графикалық және технологиялық құжаттаманы әзірлеу;</p> <p>7.1.5.3 тірек сөздер негізінде тақырыпты және негізгі ойды ашып, берілген тақырып бойынша монологиялық мәлімдеме жасау;</p> <p>7.1.4.1 алынған білім мен тәжірибені қолдана отырып, болашақ әрекеттерні анықтай отырып, шығармашылық</p>

		<p>белсенділікті жоспарлау и предлагая собственные варианты решения;</p> <p>7.1.4.2 бұйымның материалдық шығындары мен өзіндік құнын анықтау;</p> <p>7.1.4.3 қарым-қатынас жағдайына байланысты сөйлеу нормаларын сақтай отырып, диалогқа қатысу</p>
	Бұйымдар жасау. Материалдар мен бөлшектерді механикалық өңдеу. Бұйымдарды декорлау.	<p>7.2.3.1 функционалдық және эстетикалық қасиеттерін жақсарту үшін материалдарды механикалық өңдеуді және өнімді әрлеуді жүзеге асыру;</p> <p>7.2.3.2 бірізділік пен дәлдікті сақтай отырып, технологиялық құжаттама бойынша күрделі бұйымдарды дайындау;</p> <p>7.3.4.1 ұлдар / қыздар: формулировать предложения по усовершенствованию своей работы и работ других, пользуясь образцом, алгоритмом;</p> <p>7.3.4.2 сөздік көмегімен емле қателерін түзету, сөйлемдерді өңдеу арқылы мәтінді реттеу</p>
	Көрмені ұйымдастыру	<p>7.3.1.1 дайын жұмысты кең аудиторияға презентациялау;</p> <p>7.3.1.2 мәтінді өзектілік, құндылық, сапа және пайдалылық тұрғысынан бағалайтын сұрақтарды құрастыру</p>
4-тоқсан		
	Ауыл шаруашылығы өндірісіндегі заманауи техникалық жабдықтар	<p>7.2.5.1 Ауылшаруашылық өндірісіндегі заманауи жабдықтарды сипаттау, салыстыру және бағалау;</p> <p>7.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін әртүрлі ақпарат көздерін пайдалану, олардың ішінен ең қолайлысын таңдау</p>
	Электр арматурасын және тұрмыстық аспаптарды жөндеу	<p>7.2.5.2 электр техникалық арматураны және тұрмыстық аспаптарды қарапайым жөндеу;</p> <p>7.2.5.3 электр тізбектеріндегі ақауларды табу;</p> <p>7.2.5.4 оқу тақырыбы шеңберінде толық дәлелді монолог құрастыру (берілген тақырыпқа пайымдау, сендіру);</p>

Үй мәдениеті		7.2.5.5 ұсынылған тақырып бойынша пікір алмасып, диалогқа қатысу
	Тұрғын үй экологиясы. Үйдегі Микроклимат	7.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін әртүрлі ақпарат көздерін пайдалану, олардың ішінен ең қолайлысын таңдау; 7.2.5.5 интерьерді ұйымдастыру бойынша тәжірибелік жұмыстарды орындау үрдісінде жарықтандыруға (табиғи және жасанды), желдетуге және жылу жүйесіне қойылатын нормалар мен талаптарды зерделеу және сақтау; 7.3.1.1 дайын жұмысты кең аудиторияға презентациялау (выставка); 7.3.1.2 мәтінді өзектілік, құндылық, сапа және пайдалылық тұрғысынан бағалайтын сұрақтарды құрастыру

2) 8-сынып (ұлдар):

6-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
	Мозаика өнері. Мозаика түрлері мен әдістері	8.3.2.1 пәндік терминологияны пайдалана отырып, өз жұмысында және басқалардың (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер) жұмысында көрініс тапқан идеялар мен тақырыптарға талдау жүргізу және бағалау үшін критерийлерді қолдану; 8.3.3.1 жасалған өнімнің (шығармашылық жұмыстың) пайдаланылған әдістерін, тәсілдерін және сапасын талдау және бағалау үшін критерийлерді қолдану); 8.3.3.2 өз сөйлеу тілінде кәсіби сөздерді, терминдерді, неологизмдерді қолдану
	Эскиз және материалды таңдау. Мозаикалық панельдерге негіз дайындау	8.1.5.2 бұйымды жасаудың кезектілігі мен ұтымды тәсілдерін анықтай отырып, графикалық және технологиялық құжаттаманы әзірлеу и используя различные средства графики;

Сәндік-қолданбалы өнер		8.1.5.3 көмекші жоспар мен кілт сөздер негізінде монологиялық мәлімдеме жасаңыз
	Мозаикалық паноны орындау	8.1.6.4 шығармашылық жұмыстарды жасау кезінде әртүрлі әдістер мен көркем материалдарды өз бетінше анықтау, таңдау және біріктіру; 8.1.6.5 қиын дыбыс тіркестері және шет тіліндегі сөздердің айтылу ережелерін сақтау; 8.2.1.1 күрделі шығармашылық идеялар мен сезімдерді жеткізу үшін экспрессивті өнер құралдарын өз бетінше анықтау, таңдау және пайдалану; 8.2.1.2 синонимдерді, антонимдерді, омонимдерді ажырату, мәнмәтін сөздердің тікелей және бейнелі мағынасын түсіну
	Көркем безендіру және жұмыстарды ұсыну	8.3.1.1 онлайн платформаларда кең аудиторияға дайын жұмыстың презентациясын ұйымдастыру; 8.3.1.2 қорытындылар мен шешімдер негізінде әр түрлі сұрақтарды тұжырымдау
2-тоқсан		
	Қазақ халқының ұлттық тұрмыстық заттарымен танысу	8.1.2.1 әр түрлі тарихи және мәдени тектегі өнер, колөнер және дизайн туындыларының ерекшеліктерін түсіну; 8.1.2.2 тыңдалған ақпарат бойынша ашық және жабық сұрақтарға жауап беру
	Ұлттық тұрмыстық заттарды (торсық, дөңгелек үстел) дайындау материалдары мен техникаларын зерделеу)	8.1.6.1 Жобаланатын нысананың қасиеттері мен мақсатын ескере отырып, конструкциялық, табиғи және жасанды материалдарды өңдеу және әрлеу тәсілдерін анықтау
	Идеяны талқылау және эскизді әзірлеу. Жұмысты жоспарлау	8.1.5.1 функционалдық (техникалық), эстетикалық, эргономикалық және экологиялық талаптарға сәйкес келетін объектінің дизайнын әзірлеу жөніндегі тапсырмаларды орындау; 8.1.4.1 алған білімі мен тәжірибесін пайдалана отырып,

Дизайн және технология		өзінің болашақ іс-әрекетін толық сипаттай отырып, шығармашылық іс-әрекетті жоспарлау
	Материалдарды өңдеу. Бұйымдар жасау	<p>8.2.2.1 қазіргі заманғы технологиялық машиналарда конструкциялық материалдарды өңдеу бойынша күрделі операцияларды орындау;</p> <p>8.2.2.3 негізгі ойды анықтау үшін мазмұны бойынша жоғары деңгейлі сұрақтарға жауап беру;</p> <p>8.2.3.1 қол, механикалық құралдар мен жабдықтарды пайдалана отырып, бұйымның функционалдық және эстетикалық сапасын жақсарту үшін материалдарды өңдеу әдістерін анықтау және қолдану;</p> <p>8.2.3.2 дербес әзірленген технологиялық құжаттама бойынша күрделі (кешенді, фасонды) бұйымдар жасау;</p> <p>8.2.3.3 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдарды жасау процесінде Қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін пайдалану;</p> <p>8.2.3.4 диаграммалар/графиктер/кестелер/ фотосуреттер көмегімен нұсқаулық мәтіндерін жасаңыз;</p> <p>8.2.2.4 оқылғандардың мазмұны бойынша сұрақтарға жауап беру, түйінді сөздерге сүйене отырып сұрақтарды тұжырымдау;</p> <p>8.2.5.5 өз көзқарасын дәлелдей отырып, ұсынылған мәселе бойынша диалогқа қатысу;</p> <p>8.2.5.6 дәлелді монолог құру (сипаттама, баяндау, жоспар, диаграммалар, иллюстрациялар негізінде ойлау);</p> <p>8.2.6.1 қауіпсіздік ережелерін сақтап, оның маңыздылығын сезіне және көрсете отырып, материалдар мен құралдарды пайдалану</p>
	Жұмыстарды таныстыру және көрмені ұйымдастыру	<p>8.3.1.1 онлайн платформаларда кең аудиторияға дайын жұмыстың презентациясын ұйымдастыру;</p> <p>8.3.1.2 қорытындылар мен талдаулар негізінде әртүрлі сұрақтарды тұжырымдау</p>

Дизайн және технология	Үстел ойындары. Пайда болу тарихы	8.1.2.1 әр түрлі тарихи және мәдени тектегі өнер, колөнер және дизайн туындыларының ерекшеліктерін түсіну; 8.1.2.2 тыңдалған ақпарат бойынша ашық және жабық сұрақтарға жауап беру
	Үстел ойынының тұжырымдамасы	8.1.4.2 зерттеулер негізінде халықтың өнім түрлеріне қажеттілігін анықтау; 8.1.4.3 диалогқа қатысу, өз пікірін білдіру және басқалардың пікірлерін тыңдау; 8.1.5.1 нысанның дизайнын жасау бойынша тапсырмаларды орындау . функционалды (техникалық), эстетикалық, эргономикалық және экологиялық талаптарға сәйкес келетін
	Үстел ойындарын әзірлеу. Графикалық құжаттама	8.1.5.2 бұйымды жасаудың кезектілігі мен ұтымды тәсілдерін анықтай отырып, графикалық және технологиялық құжаттаманы әзірлеу, используя различные средства графики; 8.1.5.3 көмекші жоспар мен кілт сөздер негізінде монологиялық мәлімдеме жасаңыз
	Үстел ойынының бөлшектерін жасау. Көркем безендіру	8.1.6.2 өнімді дайындау және әрлеу үшін заманауи және дәстүрлі емес материалдарды өз бетінше таңдау; 8.2.3.1 қол құралдары мен тігін жабдықтары мен оларға арналған құрылғыларды пайдалана отырып, тоқыма материалдарын өңдеу әдістерін анықтау және қолдану
	Ойынды сынау. Сауалнама жүргізу және ақпарат жинау	8.3.4.1 пайдаланылған идеялар мен тәсілдерді талдау, бағалау негізінде өз жұмысын және басқалардың жұмысын бейімдеу, жетілдіру бойынша сыни ұсыныстар жасау; 8.3.4.2 сөздік көмегімен емле мен тыныс белгілерінің қателерін түзету арқылы мәтінді түзету
	Жұмыстарды презентациялау	8.3.1.2 қорытындылар мен талдаулар негізінде әртүрлі сұрақтарды тұжырымдау;

		8.3.1.1 онлайн платформаларда кең аудиторияға дайын жұмыстың презентациясын ұйымдастыру
4-тоқсан		
Үй мәдениеті	Агротехнологияның дамуындағы ғылымның рөлі (тәуелсіз зерттеу	8.2.5.1 ауыл шаруашылығы өндірісін дамытудың ғылыми тәсілдерін талқылау және бағалау; 8.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін (оның ішінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдана отырып) дербес таңдалған түрлі ақпарат көздерін пайдалану)
	Электр аспаптары мен тұрмыстық техниканы таңдау және бағалау	8.2.5.2 электр жабдықтары мен тұрмыстық техниканың пайдалану, эргономикалық және эстетикалық қасиеттерін салыстыру және бағалау; 8.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және оны дамыту үшін өздігінен таңдалған әртүрлі ақпарат көздерін пайдалану
	Бөлмелерді жөндеуге арналған заманауи материалдар, жабдықтар мен құралдар (практикалық жұмыс)	8.2.5.3 тұрмыстағы жөндеу жұмыстары кезінде ақауларды жоюдың ұтымды тәсілдерін табу; 8.2.5.4 тұрмыстағы жөндеу жұмыстары кезінде заманауи материалдарды, жабдықтар мен құралдарды (кол және электр) зерттеу, таңдау және қолдану; 8.2.5.5 өз көзқарасын дәлелдей отырып, ұсынылған мәселе бойынша диалогқа қатысу; 8.2.6.1 қауіпсіздік ережелерін сақтап, оның маңыздылығын сезіне және көрсете отырып, материалдар мен құралдарды пайдалану; 8.2.6.2 құралдармен қауіпсіз жұмыс бойынша жадынама құрастыру; 8.2.6.3 көркем және экспрессивті құралдарды қолдана отырып, өз идеяларын, сезімдерін, ойларын түсіндіру үшін мәлімдеме жасау

3) 9-сынып (ұлдар):

7-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		

Сәндік-қолданбалы өнер	Қазіргі интерьердегі сәндік бұйымдар	<p>9.1.2.1 әр түрлі тарихи және мәдени тектегі өнер, колөнер және дизайн туындыларындағы әртүрлі стильдерді, материалдар мен тәсілдерді білу және атау;</p> <p>9.1.2.2 тыңдалған ақпарат бойынша ашық және жабық сұрақтарға жауап беру, негізгі ойларды анықтау, оларды бекіту</p>
	Сәндік интерьер заттарын жасау әдістері мен техникаларын зерттеу	9.1.3.1 теориялық зерттеулер үшін ақпарат көздерін мақсатты және нәтижелі пайдалану (оның ішінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдана отырып)
	Сәндік интерьер заттарының стильдері мен заманауи материалдарын талдау	<p>9.2.1.1 мазмұнды туындылар жасау үшін экспрессивті өнер құралдарын өз бетінше талдау және таңдау;</p> <p>9.2.1.2 мәтіндегі синонимдерді, антонимдерді, омонимдерді, бір мәнді және көп мағыналы сөздерді анықтау, олардың мәтіндегі рөлін түсіну, мәнмәтініне сүйене отырып, сөздердің тікелей және бейнелі мағынасын түсіну;</p> <p>9.1.6.2 бұйымды талдау үрдісінде материалдарды пайдаланудағы стильдік шешімдерді салыстыру және бағалау;</p> <p>9.2.3.4 тірек сөздер, дайын жоспар бойынша берілген тақырыпқа мәтін-сипаттама құрастыру;</p> <p>9.2.3.3 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдарды жасау процесінде Қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін пайдалану</p>
2-тоқсан		
	Сәулет өнерінің жауһарлары. Қазіргі сәулет. Қазақстан сәулеті (тарих және қазіргі заман)	<p>9.1.2.1 әр түрлі тарихи және мәдени тектегі өнер, колөнер және дизайн туындыларындағы әртүрлі стильдерді, материалдар мен тәсілдерді білу және атау;</p> <p>9.3.3.1 өнімнің сапасын бағалау критерийлерін және өнімнің сыртқы түрін анықтайтын факторларды тұжырымдау;</p> <p>9.3.3.2 кәсіби сөздерді, терминдерді, неологизмдерді дұрыс таңдау және қолдану;</p>

Дизайн және технология		9.1.2.2 тыңдалған ақпарат бойынша ашық және жабық сұрақтарға жауап беру, негізгі ойларды анықтау, оларды бекіту
	Сәулет ғимараттары мен құрылыстарының эскиздері, сызбалары	9.1.5.1 күрделі объектілердің, бейнелер мен пішіндердің дизайнын әзірлеу кезектілігі туралы білімін көрсету; 9.1.5.2 түрлі графикалық құралдарды пайдалана отырып, графикалық және технологиялық құжаттаманы жасау; 9.1.5.3 жоспар мен көрнекі материалдарды қолдана отырып, монографиялық мәлімдеме жасау
3-тоқсан		
Дизайн және технология	Жиһаз және интерьер заттарын өндіру	9.2.2.2 кәсіпорындардағы өндірістік және технологиялық үдерістердің бірізділігін сипаттау; 9.1.4.2 пайданы анықтау үшін әртүрлі тауарлардың өткізу нарықтарын болжау; 9.1.4.3 мақсатқа, уақытқа, жағдайға сәйкес сөйлеу ережелерін сақтай отыры диалогқа қатысу
	Қазіргі стильдер мен материалдар	9.1.5.1 күрделі объектілердің, бейнелер мен пішіндердің дизайнын әзірлеу кезектілігі туралы білімін көрсету; 9.1.6.1 техникалық, экологиялық және пайдалану сипаттамаларын ескере отырып, өңдеу және өңдеу материалдары мен тәсілдерін анықтау
4-тоқсан		
Үй мәдениеті	Интерьердегі / сыртқы көріністегі ландшафт элементтері. Негізгі стильдер мен материалдар	9.1.5.1 күрделі объектілердің, бейнелер мен пішіндердің дизайнын әзірлеу кезектілігі туралы білімін көрсету; 9.2.5.1 ландшафтық дизайнның стильдерін, заманауи бағыттары мен элементтерін атау және сипаттау; 9.1.3.1 теориялық зерттеулер үшін ақпарат көздерін мақсатты және нәтижелі пайдалану 9.1.4.3 мақсатқа, уақытқа, жағдайға сәйкес сөйлеу ережелерін сақтай отыры диалогқа қатысу

4) 10-сынып (ұлдар):

8-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
Сәндік-қолданбалы өнер	Қазіргі интерьердегі сәндік бұйымдар	<p>10.1.2.1 әр түрлі тарихи және мәдени тектегі өнер, колөнер және дизайн туындыларындағы әртүрлі стильдерді, материалдар мен тәсілдерді білу және атау;</p> <p>10.1.2.2 тыңдалған ақпарат бойынша оның мағынасын жеткізе отырып, өз жазбалары негізінде мәлімдеме жасау</p>
	Идеяны талқылау, дамыту және эскизді әзірлеу. Жұмысты жоспарлау	<p>10.1.4.1 жұмысты орындаудың ең ұтымды әдісін анықтай отырып, шығармашылық әрекетті жоспарлау;</p> <p>10.1.5.1 күрделі нысандардың, бейнелер мен пішіндердің дизайнын әзірлеу үшін білімді жетілдіру;</p> <p>10.1.5.3 өздігінен жасалған жоспар мен көрнекі материалдарды қолдана отырып, бағалау монологын құрыңыз</p>
	Сәндік интерьер заттарын жасау	<p>10.1.5.2 өз бетінше түрлі графикалық құралдарды пайдалана отырып, графикалық және технологиялық құжаттаманы жасау;</p> <p>10.1.6.2 өздігінен жасалған жоспар мен көрнекі материалдарды қолдана отырып, бағалау монологын құрыңыз;</p> <p>10.2.3.3 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдарды жасау процесінде Қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін пайдалану;</p> <p>10.2.3.4 диаграммалар/графиктер/кестелер/ фотосуреттер көмегімен сипаттама мәтіндерін құру</p>
	Презентация	<p>10.3.1.1 медиа құралдар мен онлайн платформаларды қолдана отырып, белгілі бір аудиторияға дайын жұмыстың презентациясын ұйымдастыру;</p> <p>10.3.4.1 өз жұмысының және басқалардың жұмысының мақсаты мен маңыздылығын өз бетінше бағалау және өз көзқарасын ұсыну</p>

	Сәулет қызметінің заманауи нысандары	<p>10.1.2.1 әр түрлі тарихи және мәдени тектегі өнер, колөнер және дизайн туындыларындағы әртүрлі стильдерді, материалдар мен тәсілдерді білу және атау;</p> <p>10.3.3.1 өнімнің сапасын және өнімнің сыртқы түрін анықтайтын негізгі факторларды дәлелдеу және бағалау;</p> <p>10.3.3.2 кәсіби сөздерді, терминдерді, неологизмдерді қолдану, қайталанулар мен штамптарды пайдаланбау</p>
Дизайн және технология	Сәулет ғимараттары мен құрылыстарының эскиздері, сызбалары (имитирующие или собственные идеи)	<p>10.1.5.1 күрделі нысандардың, бейнелер мен пішіндердің дизайнын әзірлеу үшін білімді жетілдіру;</p> <p>10.1.5.2 өз бетінше түрлі графикалық құралдарды пайдалана отырып, графикалық және технологиялық құжаттаманы жасау;</p> <p>10.1.5.3 өздігінен жасалған жоспар мен көрнекі материалдарды қолдана отырып, бағалау монологын құрыңыз</p>
	Сәулет объектісінің макетін дайындауға арналған материалдарды таңдау және анықтау	<p>10.1.6.2 өздігінен жасалған жоспар мен көрнекі материалдарды қолдана отырып, бағалау монологын құрыңыз;</p> <p>10.1.6.4 шығармашылық жұмыстарды жасау кезінде бірқатар әдістер мен көркем материалдарды қолдану бойынша жеке шешімдерді ұсыну;</p> <p>10.1.6.5 өзінің және сыныптастарының дыбыс айтуын қадағалау</p>
	Шығармашылық жұмыс. Сәулет нысанының макеті	<p>10.2.3.1 өнімді дайындау үрдісінде материалдарды өңдеудің оңтайлы әдістерін қолдану;</p> <p>10.2.3.2 түрлі техниканы, құрылымдарды және заманауи материалдарды пайдалана отырып, күрделі бұйымдарды жасау;</p> <p>10.2.3.4 диаграммалар/графиктер/кестелер/ фотосуреттер көмегімен сипаттама мәтіндерін құру</p>
		10.3.1.1 медиа құралдар мен онлайн платформаларды қолдана отырып, белгілі бір аудиторияға

	Жұмыстарды презентациялау	дайын жұмыстың презентациясын ұйымдастыру; 10.3.2.1 өз шығармаларындағы және басқалардың шығармаларындағы тарихи, әлеуметтік және мәдени мәнмәтіндегі талдау және бағалау
3-тоқсан		
	Белгілі бір интерьерге арналған затты жасау (көрме залына арналған модульдік креслолар, балаларға арналған жиһаз, сәндік шамдар). Идеяны талқылау және дамыту. Материалдарды таңдау	10.1.5.1 күрделі нысандардың, бейнелер мен пішіндердің дизайнын әзірлеу үшін білімді жетілдіру; 10.1.6.1 техникалық, экологиялық және пайдалану сипаттамаларын ескере отырып, материалдарды өңдеу және әрлеу әдістерін өз бетінше таңдау; 10.1.6.5 өзің және сыныптастарының дыбыс айтуын қадағалау
	Графикалық құжаттама, техникалық ерекшелік	10.1.5.2 өз бетінше түрлі графикалық құралдарды пайдалана отырып, графикалық және технологиялық құжаттаманы жасау; 10.1.5.3 өздігінен жасалған жоспар мен көрнекі материалдарды қолдана отырып, бағалау монологын құрыңыз
	Бұйымды жасау. Өңдеу	10.2.2.1 материалдарды өңдеуге арналған құралдар мен заманауи технологиялық машиналарды таңдау және қолдану; 10.2.3.1 өнімді дайындау үрдісінде материалдарды өңдеудің оңтайлы әдістерін қолдану; 10.2.3.2 түрлі техниканы, құрлымдарды және заманауи материалдарды пайдалана отырып, күрделі бұйымдарды жасау; 10.2.6.1 материалдар мен құралдарды қауіпсіздік ережелерін сақтай отырып қолдану; 10.2.3.4 диаграммалар/графиктер/кестелер/ фотосуреттер көмегімен сипаттама мәтіндерін құру; 10.2.3.2 түрлі техниканы, құрлымдарды және заманауи материалдарды пайдалана отырып, күрделі бұйымдарды жасау;

		<p>10.2.6.2 белгілі бір жұмыс түрлері мен жасалған бұйымдарға қауіпсіздік техникасы бойынша ақпаратандырушы жасау;</p> <p>10.2.6.3 тақырып бойынша түсіндіру, бағалау сұрақтарын тұжырымдау және ұқсас сұрақтарға шығармашылық тұрғысынан жауап беру</p>
	Жұмыстарды презентациялау	<p>10.3.1.1 жеке медиа құралдар мен онлайн платформаларды (бейнеролик, онлайн форум, әлеуметтік желілер) пайдалана отырып, белгілі бір аудитория үшін дайын жұмыстың тұсаукесерін ұйымдастыру);</p> <p>10.3.1.2 мәтін мазмұнын түсіндіру арқылы сұрақтар мен идеяларды құрастыру</p>
4-тоқсан		
	Интерьердегі ландшафттың заманауи элементтері	<p>10.1.5.2 өз бетінше түрлі графикалық құралдарды пайдалана отырып, графикалық және технологиялық құжаттаманы жасау;</p> <p>10.1.5.3 өздігінен жасалған жоспар мен көрнекі материалдарды қолдана отырып, бағалау монологын құрыңыз;</p> <p>10.2.5.1 өз жұмыстарында ландшафтық дизайнның стильдерін, заманауи бағыттары мен элементтерін анықтау және қолдану;</p> <p>10.1.3.1 шығармашылық идеялар үшін ақпарат көздерін мақсатты және нәтижелі пайдалану</p>
	Шығармашылық идеяларды елестету	<p>10.1.5.2 өз бетінше түрлі графикалық құралдарды пайдалана отырып, графикалық және технологиялық құжаттаманы жасау;</p> <p>10.3.4.1 өз жұмысының және басқалардың жұмысының мақсаты мен маңыздылығын өз бетінше бағалау және өз көзқарасын ұсыну ;</p> <p>10.3.4.2 мәтінді семантикалық, нақты, логикалық, стилистикалық кемшіліктерді түзету арқылы реттеу</p>

Үй мәдениеті	Интерьердегі жарықтандыру. Жасанды жарықтандыру. Интерьердегі жарықтандыру жобасын әзірлеу (тұрғын, қоғамдық, өндірістік)	10.2.5.2 жарықтандырудың түрлерін атау және сипаттау; 10.2.6.2 белгілі бір жұмыс түрлері мен жасалған бұйымдарға қауіпсіздік техникасы бойынша ақпаратандырушы жасау; 10.1.5.2 өз бетінше түрлі графикалық құралдарды пайдалана отырып, графикалық және технологиялық құжаттаманы жасау; 10.1.5.3 өздігінен жасалған жоспар мен көрнекі материалдарды қолдана отырып, бағалау монологын құрыңыз
	Интерьерді аймақтарға бөлу және жоспарлау (тұрғын, қоғамдық, өндірістік)	10.1.4.1 жұмысты орындаудың ең ұтымды әдісін анықтай отырып, шығармашылық әрекетті жоспарлау; 10.1.5.3 өздігінен жасалған жоспар мен көрнекі материалдарды қолдана отырып, бағалау монологын құрыңыз; 10.1.5.2 өз бетінше түрлі графикалық құралдарды пайдалана отырып, графикалық және технологиялық құжаттаманы жасау; 10.1.5.3 өздігінен жасалған жоспар мен көрнекі материалдарды қолдана отырып, бағалау монологын құрыңыз

5) 7-сынып (қыздар):

9-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан	Өнердегі ғылымның заманауи әдістері мен жетістіктері. Табиғаттың микросуреттері	7.1.1.1 әр түрлі контексте, стильде және бағытта қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін (композиция, түс, пішін, құрылым, пропорция) білу және түсіну; 7.2.1.2 мағынасы жағынан жақын және қарама-қарсы сөздерді ажырата білу және олардың мәтіндегі рөлін түсіну; 7.2.1.1 күрделі шығармашылық идеяларды жеткізу үшін әлемнің көрнекі элементтерін және экспрессивті өнер құралдарын анықтауға, таңдауға және пайдалануға негізделу

Көрнекілік өнер

Бейнелеу өнеріндегі заманауи бағыттар (поп-арт, қондырғы).
Өздігінен зерттеу

7.3.2.1 пәндік терминологияны қолдана отырып, өз жұмысында және басқалардың жұмысында көрініс тапқан идеялар мен тақырыптарды талқылау және бағалау;
7.3.3.1 пәндік терминологияны қолдана отырып, өз жұмысын және басқалардың жұмысын жасау үшін қолданылатын әдістер мен тәсілдерді талқылау және бағалау;
7.3.3.2 кәсіби сөздерді, терминдерді, неологизмдерді түсіну

Қазақстанның заманауи суретшілері

7.1.2.1 тарихи және мәдени шығу тегі өнер, қолөнер және дизайн ерекшеліктерін өз бетінше зерттеу және сипаттау;
7.1.2.2 тыңдалған ақпарат бойынша жабық сұрақтарға жауап беру, мұғалімнің көмегімен тірек сөздерді анықтау, оларды бекіту;
7.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін әртүрлі ақпарат көздерін пайдалану, олардың ішінен ең қолайлысын таңдау (оның ішінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдана отырып)

Өнердегі заманауи стильдік бағыттарды зерттеуге негізделген практикалық жұмыс (2D немесе 3D форматында)

7.1.6.4 шығармашылық жұмыстарды жасау кезінде әртүрлі (қазіргі заманғы) техникалар мен көркем материалдарды анықтау, таңдау және біріктіру;
7.1.6.5 қиын екіпінді, дыбыстардың күрделі тіркесті сөздерді дұрыс айту;
7.1.6.2 бірқатар заманауи және дәстүрлі емес материалдарды тану және оларды шығармашылық жұмыстарды жасау үшін қалай тиімді біріктіруге, өңдеуге және қолдануға болатындығын анықтау ;
7.2.1.2 мағынасы жағынан жақын және қарама-қарсы сөздерді ажырата білу және олардың мәтіндегі рөлін түсіну;
7.2.1.1 күрделі шығармашылық идеялар мен сезімдерді жеткізу

		<p>үшін әлемнің көрнекі элементтерін және экспрессивті өнер құралдарын өзекті анықтау, таңдау және пайдалану</p>
	Жұмыстарды таныстыру және көрмені ұйымдастыру	<p>7.3.1.1 дайын жұмысты кең аудиторияға таныстыру (көрме, сән көрсетілімі);</p> <p>7.3.1.2 мәтінді өзектілік, құндылық, сапа және пайдалылық тұрғысынан бағалайтын сұрақтарды құрастыру</p>
2-тоқсан		
Сәндік-қолданбалы өнер	Көркем сурет арқылы (батик, гжель, хохлома). Әшекейлеу түрлері. Кескіндеме әдістері мен тәсілдері. Материалдар мен жабдықтар	<p>7.1.2.1 әр түрлі тарихи және мәдени өнер туындыларын, қолөнер және дизайн туындыларының ерекшеліктерін өз бетінше зерттеу және анықтау;</p> <p>7.1.2.2 тыңдалған ақпарат бойынша жабық сұрақтарға жауап беру, мұғалімнің көмегімен тірек сөздерді анықтау, оларды бекіту;</p> <p>7.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін әртүрлі ақпарат көздерін пайдалану, олардың ішінен ең қолайлысын таңдау (оның ішінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдана отырып)</p>
	Бұйымның эскизін әзірлеу. Материалдар мен құралдарды дайындау	<p>7.1.5.2 әр түрлі графикалық құралдарды қолдана отырып, эскиздерді орындау және өнімді жасау үшін графикалық және технологиялық құжаттаманы әзірлеу;</p> <p>7.1.5.3 тірек сөздер негізінде тақырыпты және негізгі ойды ашып, берілген тақырып бойынша монологиялық мәлімдеме жасау;</p> <p>7.1.4.1 алынған білім мен тәжірибені қолдана отырып, болашақ әрекеттерні анықтай отырып, шығармашылық белсенділікті жоспарлау</p>
		<p>7.2.1.1 күрделі шығармашылық идеялар мен сезімдерді жеткізу үшін әлемнің көрнекі элементтерін және экспрессивті өнер құралдарын өзекті анықтау, таңдау және пайдалану;</p> <p>7.2.1.2 мағынасы жағынан жақын және қарама-қарсы сөздерді</p>

	<p>Көркем сурет салу. Декор. Безендіру</p>	<p>ажырата білу және олардың мәтіндегі рөлін түсіну; 7.1.6.4 шығармашылық жұмыстарды жасау кезінде әртүрлі (қазіргі заманғы) техникалар мен көркем материалдарды анықтау, таңдау және біріктіру; 7.1.6.5 қиын екпінді, дыбыстардың күрделі тіркесті сөздерді дұрыс айту; 7.2.6.1 қауіпсіздік ережелерін сақтап, оның маңыздылығын сезіне және көрсете отырып, материалдар мен құралдарды пайдалану</p>
3-тоқсан	<p>Жұмыстарды таныстыру және көрмені ұйымдастыру</p>	<p>7.3.1.2 мәтінді өзектілік, құндылық, сапа және пайдалылық тұрғысынан бағалайтын сұрақтарды құрастыру; 7.3.1.1 дайын жұмысты кең аудиторияға таныстыру (көрме, сән көрсетілімі)</p>
	<p>Тігін бұйымдарын (киім, әшекей бұйымдар, зергерлік бұйымдар) түрлендіру (түрлендіру) және безендіру. Идеяларды әзірлеу. Эскиз</p>	<p>7.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін әртүрлі ақпарат көздерін пайдалану, олардың ішінен ең қолайлысын таңдау (оның ішінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдана отырып); 7.1.5.1 функционалдык (техникалық) және эстетикалық талаптарға сәйкес келетін объектінің дизайнын әзірлеу жөніндегі тапсырмаларды орындау 7.1.5.2 әр түрлі графикалық құралдарды қолдана отырып, эскиздерді орындау және өнімді жасау үшін графикалық және технол огиялық құжаттаманы әзірлеу 7.1.5.3 тірек сөздер негізінде тақырыпты және негізгі ойды ашып, берілген тақырып бойынша монологиялық мәлімдеме жасау 7.2.2.1 тігін машинасының жұмысындағы ақауларды анықтау және жою;</p>

	<p>Материалдар мен жабдыктарды дайындау</p>	<p>7.1.6.2 бірқатар заманауи және дәстүрлі емес материалдарды тану және оларды қалай тиімді біріктіруге, өңдеуге және қолдануға болатындығын анықтау ;</p> <p>7.1.6.3 фурнитура мен әрлеу тігін материалдары мен бұйымдарының топтастырылуы мен сипаттамасын анықтау, сипаттау және салыстыру;</p> <p>7.1.6.5 қиын екпінді, дыбыстардың күрделі тіркесті сөздерді дұрыс айту</p>
<p>Дизайн және технология</p>	<p>Бөлшектерді пішу. Жеке бөлшектерді өңдеу. Бөлшектерді құрастыру және бұйымдарды өңдеу. Бұйымдарды декорлау.</p>	<p>7.2.3.1 заманауи тоқыма және әрлеу материалдары мен түрлі конструкцияларды қолдана отырып, технологиялық құжаттамаға сәйкес тігін машинасында бұйымдар жасау;</p> <p>7.2.3.5 тірек сөздер, дайын жоспар және ұжымдық тақырыптар бойынша мәтіндер құрастыру;</p> <p>7.2.3.3 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдарды жасау процесінде Қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін пайдалану;</p> <p>7.1.4.2 бұйымның материалдық шығындары мен өзіндік құнын анықтау;</p> <p>7.1.4.3 ұлдар/ қыздар қарым-қатынас жағдайына байланысты сөйлеу нормаларын сақтай отырып, диалогқа қатысу;</p> <p>7.2.2.2 тігін бұйымдарын ылғалды-термиялық өңдеуге арналған құрылғыларды анықтау, таңдау және қолдану;</p> <p>7.2.2.3 негізгі ойды анықтау үшін мазмұны бойынша ашық сұрақтарға жауап беру</p>
	<p>Жұмыстарды презентациялау ы</p>	<p>7.3.1.1 дайын жұмысты кең аудиторияға таныстыру (көрме, сән көрсетілімі);</p> <p>7.3.1.2 мәтінді өзектілік, құндылық, сапа және пайдалылық тұрғысынан бағалайтын сұрақтарды құрастыру;</p> <p>7.3.4.1 үлгіні, алгоритмді қолдана отырып, өзіңіздің және</p>

		<p>басқалардың жұмысын бейімдеу, жақсарту бойынша сыни ұсыныстар жасау;</p> <p>7.3.4.2 сөздік көмегімен емле қателерін түзету, сөйлемдерді өңдеу арқылы мәтінді реттеу</p>
4-тоқсан		
Культура питания	Қазақтың ұлттық тағамдары	<p>7.2.4.2 әлемнің басқа халықтарының ұлттық тағамдары мен оларды дайындау технологиясын зерттеу және қолдану;</p> <p>7.2.4.4 тірек сөздер мен жоспар бойынша Берілген тақырыпқа қысқа мәтіндер құрастыру (мұғалімнің көмегімен)</p>
	Әлем халықтарының тағамдары (тәуелсіз зерттеу)	<p>7.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін әртүрлі ақпарат көздерін пайдалану, олардың ішінен ең қолайлысын таңдау (оның ішінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдана отырып);</p> <p>7.2.4.1 әр түрлі халықтар мен әлемнің танымал аспазшыларының тағамдарының ерекшеліктерін сипаттау және салыстыру;</p> <p>7.2.4.4 тірек сөздер мен жоспар бойынша Берілген тақырыпқа қысқа мәтіндер құрастыру (мұғалімнің көмегімен)</p>
	Әлем халықтарының тағамдары. Тәжірибелік жұмыс (суши, пицца, кожа)	<p>7.2.4.2 әлемнің басқа халықтарының ұлттық тағамдары мен оларды дайындау технологиясын зерттеу және қолдану;</p> <p>7.2.2.3 негізгі ойды анықтау үшін мазмұны бойынша ашық сұрақтарға жауап беру;</p> <p>7.2.4.3 әр түрлі тағамдарды дайындауға арналған өнімдерді, құралдарды, жабдықтарды таңдауға қатысты дербес шешім қабылдау</p>
		<p>7.2.5.2 эстетикалық және экологиялық қасиеттерді бағалай отырып, тұрмыстық техниканы мақсатына және әрекет ету принципіне сәйкес жіктеу;</p>

Үй мәдениеті	Тұрмыстық техниканы таңдау. Тұрмыстық техниканы пайдалану ережелері	7.2.5.3 тұрмыстық техниканы пайдалану және күту ережелерін зерттеу және сипаттау; 7.2.5.5 түсінуді тереңдету және жауапты нақтылау үшін мәтін мазмұнына деген көзқарасты көрсететін сұрақтар мен жауаптарды тұжырымдау; 7.2.6.2 заманауи технологиялық машиналарда қауіпсіз жұмыс істеу тәсілдерін білу және түсіндіру; 7.2.6.3 ақпаратты қабылдау кезінде алынған идеяларды, сезімдерді, ойларды түсіндіру үшін тірек сөздерді қолдана отырып, мәлімдеме жасаңыз
	Растение как украшение, как элемент интерьера	7.2.5.1 әр түрлі өсімдіктердің эстетикалық қасиеттерін сипаттау, бағалау және интерьерді безендіру үшін қолдану; 7.2.5.5 түсінуді тереңдету және жауапты нақтылау үшін мәтін мазмұнына деген көзқарасты көрсететін сұрақтар мен жауаптарды тұжырымдау; 7.3.3.1 пәндік терминологияны пайдалана отырып, өз жұмысын және басқалардың (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер) жұмыстарын жасау үшін пайдаланылған әдістер мен тәсілдерді (техникаларды) талқылау және бағалау; 7.3.3.2 қайталау және көшіруді пайдаланбай кәсіби сөздерді, терминдерді, неологизмдерді қолдану

б) 8-сынып (қыздар):

10-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
	Қазақ қолданбалы өнері (ши току, киіз басу). Халық шығармашылығының түрлері. Материалдар мен құрал-жабдықтар	8.1.2.1 әр түрлі тарихи және мәдени тектегі өнер, қолөнер және дизайн туындыларының ерекшеліктерін түсіну; 8.1.2.2 тыңдалған ақпарат бойынша ашық және жабық сұрақтарға жауап беру; 8.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін өз

Сәндік-қолданбалы өнер

	бетінше таңдалған әртүрлі ақпарат көздерін пайдалану
Бұйымның эскизін әзірлеу. Материалдар мен құралдарды дайындау	8.1.5.2 бұйымды жасаудың кезектілігі мен ұтымды тәсілдерін анықтай отырып, графикалық және технологиялық құжаттаманы әзірлеу, используя различные средства графики 8.1.5.3 көмекші жоспар мен кілт сөздер негізінде монологиялық мәлімдеме жасаңыз 8.1.4.1 алған білімі мен тәжірибесін пайдалана отырып, өзінің болашақ іс-әрекетін толық сипаттай отырып, шығармашылық іс-әрекетті жоспарлау
Шығармашылық жұмысты орындау. Декор. Безендіру	8.2.1.1 күрделі шығармашылық идеялар мен сезімдерді жеткізу үшін экспрессивті өнер құралдарын өз бетінше анықтау, таңдау және пайдалану; 8.2.1.2 синонимдерді, антонимдерді, омонимдерді ажырату, мәнмәтін сөздердің тікелей және бейнелі мағынасын түсіну; 8.1.6.4 шығармашылық жұмыстарды жасау кезінде әртүрлі әдістер мен көркем материалдарды өз бетінше анықтау, таңдау және біріктіру; 8.1.6.5 қиын дыбыс тіркестері және шет тіліндегі сөздердің айтылу ережелерін сақтау; 8.2.3.3 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдарды жасау процесінде Қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін пайдалану; 8.2.3.4 диаграммалар/графиктер/кестелер/фотосуреттер нұсқаулықтары көмегімен мәтіндерін жасау; 8.3.2.1 пәндік терминологияны пайдалана отырып, өз жұмысында және басқалардың (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер) жұмыстарында көрініс тапқан идеялар мен тақырыптарға талдау жүргізу және бағалау үшін критерийлерді қолдану; 8.2.6.1 қауіпсіздік ережелерін сақтап, оның маңыздылығын

		сезіне және көрсете отырып, материалдар мен құралдарды пайдалану
	Жұмыстарды презентациялау. Көрмені ұйымдастыру	8.3.1.1 онлайн платформаларда кең аудиторияға дайын жұмыстың презентациясын ұйымдастыру (онлайн форумы, социальные сети) ; 8.3.1.2 қорытындылар мен талдаулар негізінде әртүрлі сұрақтарды тұжырымдау
2-тоқсан		
Дизайн және технология	Қазақтың ұлттық киімдері. Этностиль. Ою-өрнек және оның стилизациясы	8.1.2.1 әр түрлі тарихи және мәдени тектегі өнер, колөнер және дизайн туындыларының ерекшеліктерін түсіну; 8.1.2.2 таңдалған ақпарат бойынша ашық және жабық сұрақтарға жауап беру; 8.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және оны дамыту үшін өздігінен таңдалған әртүрлі ақпарат көздерін пайдалану
	Этностильдегі бұйымның дизайны (бас киім, кеудеше)	8.1.5.1 қызметтік (техникалық), эстетикалық, эргономикалық және экологиялық талаптарға сәйкес келетін объектінің дизайнын әзірлеу жөніндегі тапсырмаларды орындау; 8.1.5.2 бұйымды жасаудың кезектілігі мен ұтымды тәсілдерін анықтай отырып, графикалық және технологиялық құжаттаманы әзірлеу, используя различные средства графики 8.1.5.3 көмекші жоспар мен кілт сөздер негізінде монологиялық мәлімдеме жасаңыз;
		8.2.3.3 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдарды жасау процесінде Қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін пайдалану; 8.2.3.1 қол құралдары мен тігін жабдықтары және оларға арналған құрылғыларды пайдалана отырып, тоқыма материалдарын өңдеудің ұтымды әдістерін анықтау және қолдану; 8.2.3.2 әртүрлі (тоқыма, табиғи және жасанды) материалдар мен конструкцияларды қолдана

	<p>Этностильде бұйым жасау (бас киім, кеудеше). Безендіру</p>	<p>отырып, өздігінен әзірленген технологиялық құжаттама бойынша күрделі бұйымдар жасау ;</p> <p>8.2.3.4 диаграммалар/графиктер/ кестелер/ фотосуреттер нұсқаулықтары көмегімен мәтіндерін жасау;</p> <p>8.3.4.1 пайдаланылған идеялар мен тәсілдерді талдау және бағалау негізінде өз жұмысын және басқалардың жұмысын бейімдеу, жетілдіру бойынша сыни ұсыныстар жасау;</p> <p>8.3.4.2 сөздік көмегімен емле мен тыныс белгілерінің қателерін түзету арқылы мәтінді түзету;</p> <p>8.2.6.1 қауіпсіздік ережелерін сақтап, оның маңыздылығын сезіне және көрсете отырып, материалдар мен құралдарды пайдалану</p>
	<p>Жұмыстарды презентациялау</p>	<p>8.3.1.1 онлайн платформаларда кең аудиторияға дайын жұмыстың презентациясын ұйымдастыру (онлайн форумы, социальные сети) ;</p> <p>8.3.1.2 қорытындылар мен талдаулар негізінде әртүрлі сұрақтарды тұжырымдау</p>
<p>3-тоқсан</p>		
	<p>Халық пішімінің негізінде киім үлгісінің дизайны (бүтін пішілген жең)</p>	<p>8.1.4.2 зерттеулер негізінде халықтың өнім түрлеріне қажеттілігін анықтау;</p> <p>8.1.4.3 диалогқа қатысу, өз пікірін білдіру және басқалардың пікірлерін тыңдау;</p> <p>8.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және оны дамыту үшін өздігінен таңдалған әртүрлі ақпарат көздерін пайдалану</p>
	<p>Идеяларды әзірлеу. Эскиз</p>	<p>8.1.5.1 қызметтік (техникалық), эстетикалық, эргономикалық және экологиялық талаптарға сәйкес келетін объектінің дизайнын әзірлеу жөніндегі тапсырмаларды орындау;</p> <p>8.1.5.2 графикалық және технологиялық құжаттарды әзірлеу. Графиканың әртүрлі</p>

Дизайн және технология

	<p>құралдарын қолдана отырып, өнімді жасаудың дәйектілігі мен ұтымды әдістерін анықтау;</p> <p>8.1.5.3 көмекші жоспар мен кілт сөздер негізінде монологиялық мәлімдеме жасаңыз</p>
<p>Материалдарды, құрал-саймандар мен жабдықтарды дайындау</p>	<p>8.2.2.1 тігін машиналарына арналған құрылғыларды таңдау және қолдану (ойылған ілмектерді өңдеу, сыдырма ілгегін жалғау);</p> <p>8.1.6.3 изучать, табиғи және жасанды былғары мен жүннің түрлері мен қасиеттерін анықтау және салыстыру;</p> <p>8.2.6.2 құралдармен қауіпсіз жұмыс бойынша жадынама құрастыру;</p> <p>8.2.6.3 көркем және экспрессивті құралдарды қолдана отырып, өз идеяларын, сезімдерін, ойларын түсіндіру үшін мәлімдеме жасау</p>
<p>Халықтық пішу негізінде өнімді жасау. Бөлшектерді пішу. Жеке бөлшектерді өңдеу. Бөлшектерді құрастыру және бұйымды өңдеу. Ою-өрнек элементтерімен безендіру</p>	<p>8.2.3.1 қол құралдары мен тігін жабдықтарын оларға арналған құрылғыларды пайдалана отырып, тоқыма материалдарын өңдеудің ұтымды әдістерін анықтау және қолдану;</p> <p>8.2.3.4 диаграммалар/графиктер/ кестелер/ фотосуреттер нұсқаулықтары көмегімен мәтіндерін жасау;</p> <p>8.2.3.2 әртүрлі (тоқыма, табиғи және жасанды) материалдар мен конструкцияларды қолдана отырып, өзінің әзірленген технологиялық құжаттамасы бойынша күрделі бұйымдар жасау ;</p> <p>8.3.3.1 жасалған өнімнің (шығармашылық жұмыстың) пайдаланылған әдістерін, тәсілдерін және сапасын талдау және бағалау үшін критерийлерді қолдану);</p> <p>8.3.3.2 өз сөйлеу тілінде кәсіби сөздерді, терминдерді, неологизмдерді қолдану</p>
<p>Жұмыстарды презентациялауы</p>	<p>8.3.1.1 онлайн платформаларда кең аудиторияға дайын жұмыстың презентациясын ұйымдастыру (онлайн форумы, социальные сети) ;</p>

		8.3.1.2 қорытындылар мен талдаулар негізінде әртүрлі сұрақтарды тұжырымдау
4-тоқсан		
Үй мәдениеті	Интерьерге арналған сәндік бұйымдар (2D /3D форматында). Эскиз. Материалдар мен жабдықтарды дайындау	8.1.6.2 өнімді дайындау және әрлеу үшін заманауи және дәстүрлі емес материалдарды өз бетінше таңдау, понимая, как они могут быть эффективно использованы; 8.1.6.4 шығармашылық жұмыстарды жасау кезінде әртүрлі әдістер мен көркем материалдарды өз бетінше анықтау, таңдау және біріктіру; 8.1.6.5 қиын дыбыс тіркестері және шет тіліндегі сөздердің айтылу ережелерін сақтау
	Интерьерге арналған сәндік 2D/3D өнімдерін жасау	8.2.5.3 материалдар мен техниканы өз бетінше анықтай және таңдай отырып, эстетикалық және техникалық талаптарға сәйкес келетін интерьерге арналған сәндік бұйымдар жасау; 8.3.4.1 пайдаланылған идеялар мен тәсілдерді талдау, бағалау негізінде өз жұмысын және басқалардың жұмысын бейімдеу, жетілдіру бойынша сыни ұсыныстар жасау; 8.2.6.1 қауіпсіздік ережелерін сақтап, оның маңыздылығын сезіне және көрсете отырып, материалдар мен құралдарды пайдалану; 8.2.6.3 көркем және экспрессивті құралдарды қолдана отырып, өз идеяларын, сезімдерін, ойларын түсіндіру үшін мәлімдеме жасау
	Өсімдік шаруашылығындағы ғылымның рөлі	8.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және оны дамыту үшін өздігінен таңдалған әртүрлі ақпарат көздерін пайдалану; 8.2.5.1 ауыл шаруашылығы өндірісін дамытудағы ғылыми тәсілдерді талқылау және бағалау; 8.1.4.3 диалогқа қатысу, өз пікірін білдіру және басқалардың пікірлерін тыңдау
		8.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және оны дамыту үшін

	Медицинадағы, фитотерапиядағы және косметологиядағы өсімдіктер	өздігінен таңдалған әртүрлі ақпарат көздерін пайдалану; 8.2.5.2 медицинада, шөп арқылы емдеу және косметологияда өсімдіктердің рөлін зерттеу, талқылау және бағалау; 8.2.5.5 өз көзқарасын дәлелдей отырып, ұсынылған мәселе бойынша диалогқа қатысу
--	--	--

7) 9-сынып (қыздар):

11-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
Сәндік - қолданбалы шығармашылық	Қазақстанның дәстүрлі тоқымасы. Қазақ кілемдері. Алаша. Кілем тоқу. Гобелен. Қазіргі кілемдер	9.1.2.1 әр түрлі тарихи және мәдени тектегі өнер, қолөнер және дизайн туындыларындағы әртүрлі стильдерді, материалдар мен тәсілдерді білу және атау; 9.1.2.2 тыңдалған ақпарат бойынша ашық және жабық сұрақтарға жауап беру, негізгі ойларды анықтау, оларды бекіту; 9.1.3.1 теориялық зерттеулер үшін ақпарат көздерін мақсатты және нәтижелі пайдалану; 9.2.2.2 кәсіпорындардағы өндірістік және технологиялық үдерістердің бірізділігін сипаттау; 9.2.2.4 мазмұны бойынша бағалау сұрақтарын құрастыру
	Кілем тоқуға арналған материалдар мен құрал-жабдықтар	9.1.6.4 шығармашылық жұмыстарды талдау кезінде бірқатар техникалар мен көркем материалдарды қолдану бойынша дайын шешімдерді бағалау; 9.1.6.5 өз дыбыс айтуын бақылау; 9.1.5.1 күрделі объектілердің, бейнелер мен пішіндердің дизайнын әзірлеу кезектілігі туралы білімін көрсету; 9.1.5.3 жоспар мен көрнекі материалдарды қолдана отырып, монологиялық мәлімдеме жасау 9.1.4.1 жұмыстың реттілігін анықтай отырып, шығармашылық қызметті жоспарлау
2-тоқсан		
		9.1.2.1 әр түрлі тарихи және мәдени тектегі өнер, қолөнер және

Дизайн және технология	Сәннің заманауи стильдері (өз бетінше зерттеу)	дизайн туындыларындағы әртүрлі стильдерді, материалдар мен тәсілдерді білу және атау; 9.1.2.2 тыңдалған ақпарат бойынша ашық және жабық сұрақтарға жауап беру, негізгі ойларды анықтау, оларды бекіту; 9.1.3.1 теориялық зерттеулер үшін ақпарат көздерін мақсатты және нәтижелі пайдалану
	Дайын бейнені талдау: макияж, шаш, әшекей бұйымдар	9.1.6.2 бұйымды талдау үрдісінде материалдарды пайдаланудағы стильдік шешімдерді салыстыру және бағалау; 9.1.6.5 өз дыбыс айтуын бақылау
	Зерттеу жобасының презентациясы	9.3.1.1 медиа құралдар мен онлайн платформаларды қолдана отырып, зерттеу жобасының презентациясын ұйымдастыру
3-тоқсан		
Дизайн және технология	Қарапайым геометриялық пішіндердің "Fast cloth" сәнді киімінің дизайны (пончо, кейп, туника). Киім мен бұйымдардың заманауи өндірісі: функционалдылық, стиль және материалдар	9.1.2.1 әр түрлі тарихи және мәдени тектегі өнер, қолөнер және дизайн туындыларындағы әртүрлі стильдерді, материалдар мен тәсілдерді білу және атау; 9.1.3.1 теориялық зерттеулер үшін ақпарат көздерін мақсатты және нәтижелі пайдалану; 9.2.2.2 кәсіпорындардағы өндірістік және технологиялық үдерістердің бірізділігін сипаттау; 9.2.2.4 мазмұны бойынша бағалау сұрақтарын құрастыру
	Техникалық және дизайнерлік инновациялар	9.1.5.1 күрделі объектілердің, бейнелер мен пішіндердің дизайнын әзірлеу кезектілігі туралы білімін көрсету; 9.1.5.2 түрлі графикалық құралдарды пайдалана отырып, графикалық және технологиялық құжаттаманы жасау
4-тоқсан		
	Интерьердегі/ экстерьердегі ландшафт элементтері	9.1.5.1 күрделі объектілердің, бейнелер мен пішіндердің дизайнын әзірлеу кезектілігі туралы білімін көрсету; 9.2.5.1 ландшафтық дизайнның стильдерін, заманауи бағыттары мен элементтерін атау және сипаттау;

Үй мәдениеті		9.2.5.5 ұсынылған мәселе бойынша пікірталасқа қатысып, өз пікірлеріңізді дәлелдей алу; 9.1.3.1 теориялық зерттеулер үшін ақпарат көздерін мақсатты және нәтижелі пайдалану
	Танымал стильдер. Жоспарлаудың негізгі ережелері мен әдістері, түс схемасы.	9.1.5.1 күрделі объектілердің, бейнелер мен пішіндердің дизайнын әзірлеу кезектілігі туралы білімін көрсету; 9.2.5.3 қолданыстағы бірегей бұйымдарды, техниканы, конструкцияларды және қазіргі заманғы материалдарды талдау; 9.3.3.2 кәсіби сөздерді, терминдерді, неологизмдерді дұрыс таңдау және қолдану; 9.3.3.1 өнімнің сапасын бағалау критерийлерін және өнімнің сыртқы түрін анықтайтын факторларды тұжырымдау

8) 10-сынып (қыздар):
12-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
	Қолмен кілем жасау: бұйымның эскизін жасау,	10.1.2.1 әр түрлі тарихи және мәдени тектегі өнер, қолөнер және дизайн туындыларындағы әртүрлі стильдерді, материалдар мен тәсілдерді білу және атау; 10.1.3.1 шығармашылық идеялар үшін ақпарат көздерін мақсатты және нәтижелі пайдалану; 10.1.2.2 тыңдалған ақпарат бойынша оның мағынасын жеткізе отырып, өз жазбалары негізінде мәлімдеме жасау; 10.2.2.2 кәсіпорындардағы өндірістік және технологиялық үдерістің заңдылықтарын білу және түсіну
	Бұйымның эскизін әзірлеу. Материалдарды (киіз, мата) және құралдарды дайындау	10.1.6.4 шығармашылық жұмыстарды жасау кезінде бірқатар әдістер мен көркем материалдарды қолдану бойынша жеке шешімдерді ұсыну; 10.1.5.1 күрделі нысандардың, бейнелер мен пішіндердің дизайнын әзірлеу үшін білімді жетілдіру;

Сәндік - қолданбалы шығармашылық		<p>10.1.6.5 өзің және сыныптастарының дыбыс айтуын қадағалау;</p> <p>10.1.4.1 жұмысты орындаудың ең ұтымды әдісін анықтай отырып, шығармашылық әрекетті жоспарлау</p>
	Шығармашылық жұмысты орындау. Декор. Безендіру	<p>10.2.1.1 мазмұнды және түпнұсқа туындыларды жасау үшін экспрессивті өнер құралдарын дербес қолдану;</p> <p>10.2.3.3 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдарды жасау процесінде Қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін пайдалану;</p> <p>10.2.3.4 диаграммалар/графиктер/кестелер/фотосуреттер көмегімен сипаттама мәтіндерін құру;</p> <p>10.2.6.1 қауіпсіздік ережелерін сақтап, оның маңыздылығын сезіне және көрсете отырып, материалдар мен құралдарды пайдалану</p>
	Жұмыстарды презентациялау. Көрмені ұйымдастыру	<p>10.3.1.1 медиа құралдар мен онлайн платформаларды қолдана отырып, белгілі бір аудиторияға дайын жұмыстың презентациясын ұйымдастыру;</p> <p>10.3.1.2 мәтін мазмұнын түсіндіру арқылы сұрақтар мен идеяларды құрастыру;</p> <p>10.3.2.1 өз шығармаларындағы және басқалардың шығармаларындағы тарихи, әлеуметтік және мәдени мәнмәтіндегі талдау және бағалау</p>
2-тоқсан		
	Жеке имиджді құру технологиясы, идеяларды дамыту	<p>10.1.2.1 әр түрлі тарихи және мәдени тектегі өнер, қолөнер және дизайн туындыларындағы әртүрлі стильдерді, материалдар мен тәсілдерді білу және атау;</p> <p>10.1.3.1 шығармашылық идеялар үшін ақпарат көздерін мақсатты және нәтижелі пайдалану;</p> <p>10.1.5.3 өздігінен жасалған жоспар мен көрнекі материалдарды қолдана отырып, бағалау монологын құрыңыз</p>
		10.1.6.2 өнімді дайындау және әрлеу үрдісінде материалдарды

Дизайн и технология	Макияж, шаш, әшекей арқылы жеке бейне жасау	пайдаланудың өзіндік шешімдері мен тәсілдерін ұсыну; 10.1.5.3 өздігінен жасалған жоспар мен көрнекі материалдарды қолдана отырып, бағалау монологын құрыңыз
	Өзіңіздің жеке бейнесін жасау үшін киім/әшекей жиынтығын жасау эксперименті	10.1.5.1 күрделі нысандардың, бейнелер мен пішіндердің дизайнын әзірлеу үшін білімді жетілдіру; 10.1.6.3 тоқыма, тоқыма емес маталар мен басқа да заманауи, дәстүрлі материалдарды өз бетінше бағалау; 10.2.3.1 бұйымды дайындау үрдісінде материалдарды өңдеу тәсілдерін қолдану; 10.3.4.1 өз жұмысының және басқалардың жұмысының мақсаты мен маңыздылығын өз бетінше бағалау және өз көзқарасын ұсыну ; 10.3.4.2 мәтінді семантикалық, нақты, логикалық, стилистикалық кемшіліктерді түзету арқылы реттеу
	Жұмыстарды презентациялау ы	10.3.1.2 мәтін мазмұнын түсіндіру арқылы сұрақтар мен идеяларды құрастыру; 10.3.1.1 медиа құралдар мен онлайн платформаларды қолдана отырып, белгілі бір аудиторияға дайын жұмыстың презентациясын ұйымдастыру
3-тоқсан		
	Сәнді киімдерді жобалау	10.1.2.1 әр түрлі тарихи және мәдени тектегі өнер, колөнер және дизайн туындыларындағы әртүрлі стильдерді, материалдар мен тәсілдерді білу және атау; 10.1.3.1 шығармашылық идеялар үшін ақпарат көздерін мақсатты және нәтижелі пайдалану; 10.1.4.3 сөйлеу нормаларын сақтай отырып, талқыланатын тақырып бойынша диалогқа / пікірталасқа қатысу, диалог жүргізудің әртүрлі тәсілдерін түсіну; 10.2.2.2 кәсіпорындардағы өндірістік және технологиялық

Дизайн және технология

	<p>үдерістің заңдылықтарын білу және түсіну</p>
<p>Идеяларды әзірлеу. Эскиз. Материалдар мен жабдықтарды дайындау</p>	<p>10.1.5.1 күрделі нысандардың, бейнелер мен пішіндердің дизайнын әзірлеу үшін білімді жетілдіру;</p> <p>10.1.5.2 өз бетінше түрлі графикалық құралдарды пайдалана отырып, графикалық және технологиялық құжаттаманы жасау;</p> <p>10.1.5.3 өздігінен жасалған жоспар мен көрнекі материалдарды қолдана отырып, бағалау монологын құрыңыз</p>
<p>Бұйымдар жасау. Бөлшектерді пішу. Жеке бөлшектерді өңдеу. Бөлшектерді құрастыру және бұйымды өңдеу</p>	<p>10.2.2.1 заманауи тігін жабдықтарын қолдану және тігін машинасын қолдану;</p> <p>10.2.2.3 тігін машиналарында күрделі қызметтерді орындау (кесте, аппликация));</p> <p>10.2.2.4 себеп-салдар байланысын, құбылыстарды анықтау үшін сұрақтар қою;</p> <p>10.2.3.1 бұйымды дайындау үрдісінде материалдарды өңдеу тәсілдерін қолдану;</p> <p>10.2.6.1 материалдар мен құралдарды қауіпсіздік ережелерін сақтай отырып қолдану;</p> <p>10.2.6.3 тақырып бойынша түсіндіру, бағалау сұрақтарын тұжырымдау және ұқсас сұрақтарға шығармашылық тұрғысынан жауап беру;</p> <p>10.2.6.2 белгілі бір жұмыс түрлері мен жасалған бұйымдарға қауіпсіздік техникасы бойынша ақпаратандырушы жасау</p>
<p>Жұмыстарды талқылау және бағалау. Жұмысты презентациялау</p>	<p>10.1.4.2 пайданы анықтау үшін әртүрлі тауарлардың нарықтарын талдау;</p> <p>10.3.4.1 өз жұмысының және басқалардың жұмысының мақсаты мен маңыздылығын өз бетінше бағалау және өз көзқарасын ұсыну ;</p> <p>10.1.4.3 сөйлеу нормаларын сақтай отырып, талқыланатын тақырып бойынша диалогқа/</p>

		<p>пікірталасқа қатысу, диалог жүргізудің әртүрлі тәсілдерін түсіну;</p> <p>10.3.1.1 медиа құралдар мен онлайн платформаларды қолдана отырып, жобаның тұсаукесерін ұйымдастыру, өнімнің сапасы мен өнімнің сыртқы түрін анықтайтын негізгі факторларды бағалау</p>
4-тоқсан		
Үй мәдениеті	<p>Интерьердегі/ экстерьердегі ландшафт элементтері</p>	<p>10.1.5.1 күрделі нысандардың, бейнелер мен пішіндердің дизайнын әзірлеу үшін білімді жетілдіру;</p> <p>10.2.5.1 өз жұмыстарында ландшафтық дизайнның стильдерін, заманауи бағыттары мен элементтерін анықтау және қолдану;</p> <p>10.1.4.3 сөйлеу нормаларын сақтай отырып, талқыланатын тақырып бойынша диалогқа / пікірталасқа қатысу, диалог жүргізудің әртүрлі тәсілдерін түсіну;</p> <p>10.1.3.1 шығармашылық идеялар үшін ақпарат көздерін мақсатты және нәтижелі пайдалану</p>
	<p>Шығармашылық идеяларды елестету. Материалдар мен жабдықтарды (құрал-саймандарды) дайындау</p>	<p>10.1.5.2 өз бетінше түрлі графикалық құралдарды пайдалана отырып, графикалық және технологиялық құжаттаманы жасау;</p> <p>10.1.5.3 өздігінен жасалған жоспар мен көрнекі материалдарды қолдана отырып, бағалау монологын құрыңыз;</p> <p>10.3.4.1 өз жұмысының және басқалардың жұмысының мақсаты мен маңыздылығын өз бетінше бағалау және өз көзқарасын ұсыну</p>
		<p>10.1.5.2 өз бетінше түрлі графикалық құралдарды пайдалана отырып, графикалық және технологиялық құжаттаманы жасау</p> <p>10.1.5.1 күрделі нысандардың, бейнелер мен пішіндердің дизайнын әзірлеу үшін білімді жетілдіру</p> <p>10.1.5.3 өздігінен жасалған жоспар мен көрнекі материалдарды</p>

	<p>Мерекелерге арналған интерьер дизайны. шығармашылық идеяларды елестету(эскиз), материалдар мен жабдықтарды (құралдарды) дайындау, жүзеге асыру.</p>	<p>қолдана отырып, бағалау монологын құрыңыз 10.2.5.3 дербестік пен сенімділікті көрсете отырып, әртүрлі техниканы, конструкцияларды және заманауи материалдарды пайдалана отырып, бірегей бұйымдар жасау 10.3.3.1 өнімнің сапасын және өнімнің сыртқы түрін анықтайтын негізгі факторларды дәлелдеу және бағалау 10.3.3.2 кәсіби сөздерді, терминдерді, неологизмдерді қолдану, қайталанулар мен штамптарды пайдаланбау</p>
--	--	---

Қазақстан Республикасының
Білім және ғылым министрі
2022 жылғы 1 сәуірдегі
№123 бұйрығына
74-қосымша
Қазақстан Республикасы білім
және ғылым Министрінің
2013 жылғы 3 сәуірдегі
№ 115 бұйрығына
711-қосымша

Психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10-сыныптары үшін "Дене шынықтыру" пәнінен жаңартылған мазмұндағы Үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10-сыныптары үшін "Дене шынықтыру" пәнінен жаңартылған мазмұндағы Үлгілік оқу бағдарламасы (әрі қарай – Бағдарлама) Қазақстан Республикасының "Білім туралы" Заңының 5-бабының б) тармақшасына сәйкес әзірленген.

2. Оқу пәнінің мақсаты – өз денсаулығына қамқорлықпен қарауға, дене және психикалық қасиеттерін біртұтас дамытуға, салауатты өмір салтын ұйымдастыруда дене шынықтыру құралдарын шығармашылық тұрғыда пайдалануға тұрақты уәждемелер мен қажеттіліктерін қалыптастыру.

3. Оқыту міндеттері:

1) денсаулық мәдениетін қалыптастыру, тұлғаның үйлесімді дамуына септігін тигізу, организмнің функционалдық және бейімдеушілік мүмкіндіктерін арттыру, негізгі дене қасиеттерін дамыту;

2) заманауи сауықтыру жүйелерінің технологияларын, дене бітімі мен сымбатын жеке дара түзету әдістерін меңгеру;

3) дене шынықтыру, оның заманауи адамның тіршілік қызметіндегі рөлі, салауатты өмір салтын қалыптастыру жайлы білім жүйесін меңгеру;

4) дене шынықтыру-сауықтыру және спорттық-сауықтыру әрекеттерімен шұғылданудың бірігіп өтетін сабақтарында тұлғаның оң қасиеттеріне, ұжымдық өзара іс-әрекеттесу мен шығармашылық серіктестікке, өзара жәрдемдесуге және сыйластыққа тәрбиелеу.

4. Түзету-дамытушылық міндеттер:

1) жеке бас гигиенасы, күн тәртібі, дене жаттығуларының денсаулық жағдайына, жұмыс қабілеттілігімен қозғалыс мүмкіндіктерінің дамуына тиігізетін әсері туралы білімдерін қалыптастыру;

2) тұлғалық қасиеттерін, ерік-жігер аясын түзету және дамыту (өзін-өзі және өзара бақылау, шыдамдылық және ұстамдылық, өз сезімдерін білдіру дағдыларын);

3) кеңістіктік және уақыт түсініктерін, қолдың ұсақ моторикасын, дұрыс дене сымбатын дамыту, жалпақтабанның алдын алу;

4) соматикалық бұзылымдардың алдын алу;

5) вербалды, паравербалы және бейвербалы құралдардың көмегімен коммуникацияны орнату мен сақтау білігін қалыптастыру;

6) зейінді және қимылдар мен әрекеттерді ерікті түрде реттей алуын дамыту.

2-тарау. Оқу процесін ұйымдастырудың педагогикалық тәсілдері

5. Оқу процесін ұйымдастыруда психикалық дамуы тежелген білім алушылардың ерекшеліктері ескеріледі: соматикалық әлсіздігі, қимыл үйлесімділігінің бұзылуы, тез шаршағыштық, танымдық әрекеттері мен тәртібінерікті түрде реттеудің жетілмегендігі.

6. Дене шынықтыру сабақтары тұлғалы-бағыттық, сараланымдық тәсілдер негізінде жүзеге асырылады:

1) тұлғалы-бағыттық тәсіл - әрбір білім алушының дене дайындығын, денсаулық жағдайын, тұлғалық қасиеттерін ескеретін, дене шынықтыру-сауықтыру және спорттық-сауықтыру әрекеттеріне деген саналы қажеттілікті қалыптастырудың жеке дара тәсілдемесін қамтиды;

2) сараланымдық тәсіл - дене шынықтыру сабақтарында білім алушылардың іс-әрекетін қимыл-қозғалыс дамуы мен соматикалық денсаулығының деңгейіне қарай ұйымдастыруды қамтиды. Білім алушылардың топтарға бөлінуі қарастырылады.

7. Оқу жылының басында және соңында арнайы ұйымдастырылған педагогикалық бақылау түрінде білім алушылардың қозғалыс біліктері мен дағдыларының, психикалық қабілеттерінің диагностикасы жүргізіледі. Оқу жылының басындағы бақылау мәліметтері білім алушылардың сараланған топтары үшін білім беру міндеттерін қоюға негіз болады, оқу жылының соңындағы бақылау мәліметтері – оқыту міндеттеріне қол жеткізу дәрежесін анықтауға негіз болады.

8. Дене шынықтыру сабақтарының барысында қимыл-қозғалыс және тұлғалық қасиеттерін дамыту, көру арқылы қабылдау, кеңістікте бағдарлау, өзін-өзі реттеу және коммуникация дағдыларын дамыту бойынша мақсатты-бағытты жұмыс жүргізіледі.

9. Психикалық дамуы тежелген білім алушыларды кез-келген қимыл әрекетіне үйреткенде мыналар ескеріледі:

1) уәждемелік компонент: қимылға үйрете отырып, жағымды көңіл-күй жағдайын орнату, қозғалысты орындауға қызықтырып, оны сапалы орындауға ынтасын тудыру;

2) білім алушының денсаулық жағдайына, дене жүктемесіне, сақтандыру тәртібін сақтау қажеттілігіне әсер ететін негізгі физиологиялық факторлар;

3) қимыл үйлесімділігін, дәлдігін, статикалық және динамикалық тепе-теңдігін, меңгерген қозғалыс әрекеттерінің тұтастығын дамытудың маңыздылығы;

4) білім алушының дене дайындығы, жеке дара психикалық жағдайы, оның организмінің дене жүктемесіне деген реакциясы;

5) әр білім алушыға дұрыс орындалған жаттығуларды нұсқай отырып және жеткілікті дәрежеде жақсы орындай алмаған жаттығуларды жасауға көмектесе отырып, жекелік ұсынымдар жасау қажеттілігі.

10. Дене шынықтыру сабақтарының тиімділігін арттыру үшін келесі әдіснамалық ұсынымдар ескеріледі:

1) сабаққа дене қасиеттерін дамытуға қажет, әртүрлі дене бөліктеріне арналған жаттығуларды енгізу;

2) дұрыс дене қалпын ұстану, табан күмбезін нығайту, тыныс алу дағдыларын қалыптастыру;

3) әрбір алдыңғы жаттығу кейінгісінің орындалуын жеңілдетеді, әртүрлі бұлшық ет топтарына арналған жаттығулар алмастырылып отырады, өйтпегенде тез арада жергілікті сипаттағы зорығу пайда болады;

4) жүктемені біртіндеп ұлғайту, біртектес жаттығулардың ішінде бірі қарапайым, ал екіншісі бұлшық еттеріне күш түсіретіндей күрделі болуы;

5) үйлестірілуі күрделі, зейін қоюды талап ететін жаттығулар қарапайым құрылымды және айтарлықтай бұлшық ет күшімен орындалатын жаттығулардың алдына қойылады;

6) дене және психикалық дамуының кемістіктерінің орнын толтыруға, дене және көңіл-күй жағдайын қалпына келтіруге бағытталған арнайы жаттығулар мен ойындарды пайдалану;

11. Ақпараттық-коммуникативті технологияларындағы (әрі қарай – АКТ) күзiреттiлiк теориялық және практикалық сабақтарда АКТ (видео, презентациялар, графиктер, кестелер, өсу динамикасы) пайдалану кезінде қалыптасады.

12. Спорт залы жеңіл атлетика, спорттық ойындар, гимнастика, шаңғы, коньки дайындығы сабақтары білім беру және түзету міндеттерін шешуге мүмкіндік беретін құрал-жабдықтармен қамтамасыз етіледі.

3-тарау. "Дене шынықтыру" оқу пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

13. "Дене шынықтыру" оқу пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

- 1) 5-сыныпта – аптасына 3 сағатты, оқу жылында 102 сағатты;
- 2) 6-сыныпта – аптасына 3 сағатты, оқу жылында 102 сағатты;
- 3) 7-сыныпта – аптасына 3 сағатты, оқу жылында 102 сағатты;
- 4) 8-сыныпта – аптасына 3 сағатты, оқу жылында 102 сағатты;
- 5) 9-сыныпта – аптасына 3 сағатты, оқу жылында 102 сағатты;
- 6) 10-сыныпта – аптасына 3 сағатты, оқу жылында 102 сағатты құрайды.

14. Бағдарламаның мазмұны оқытудың бөлімдері арқылы ұйымдастырылған. Бөлімдер сыныптар бойынша күтілетін нәтиже түрінде берілген оқу мақсаттарын қамтитын бөлімшелерден тұрады.

15. Бағдарламаның мазмұны 3 бөлімді қамтиды:

- 1) "Қимыл-қозғалыс іс-әрекеттері" бөлімі;
- 2) "Қимыл-қозғалыс дағдылары арқылы ойлауды дамыту" бөлімі;
- 3) "Денсаулық және салауатты өмір салты" бөлімі.

16. "Қимыл-қозғалыс іс-әрекеттері" бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

1) негізгі қозғалыс дағдыларын дамыту, негізгі циклдық қимыл дағдыларын батыл меңгеру;

2) негізгі қозғалыс дағдыларын дамыту: тірек-қимыл аппараты, денені және нысанды басқару;

3) әралуан жүктеме түрлерін реттеу; қимыл-қозғалыс қабілетін жақсарту үшін қиындықтар мен қауіп-қатерлерді түсіну;

4) қимыл-қозғалыс комбинациялары және оларды әртүрлі дене жаттығуларында қолдану реттілігі, дене және психологиялық кедергілерді жеңу;

5) қоғамда әрі қарай толыққанды қызмет атқару үшін қажетті дене жүктемелеріне төтеп беру қабілеті;

6) өз мүмкіндіктерін түсіне отырып, арнайы спорттық техникаларды орындау кезінде қимыл-қозғалыстардың ретін түрлендіру;

7) қимыл-қозғалыс дағдыларын жақсарту үшін бірқатар дене жаттығуларының тактикаларын, стратегияларын мен құрылымдық идеяларын қолдану және бағалау;

8) білім алушылардың жеке дара білім беру қажеттіліктеріне байланысты қиындықты жеңе білу және қимыл-қозғалыс белсенділігімен байланысты қауіп-қатерлерге жауап қайтара білу дағдыларын дамыту.

17. "Қимыл-қозғалыс дағдылары арқылы ойлауды дамыту" бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

1) жеке дара білім беру қажеттіліктерін ескере отырып, өзгермелі жағдайға жауап қайтаруға арналған қимыл-қозғалысқа байланысты алған білімдерін бейімдеу;

2) кеңістікті-уақыттық бағдарлауын дамыту;

3) қолайлы оқу-үйрену ортасын қалыптастыруға қажетті бірігіп және тиімді жұмыс жасау бірқатар дағдыларын дамыту;

4) ағзаның бейімделу қасиеттерінің дамуын, денсаулықтың нығаюын және дене дайындығының жоғарылауын бақылаудың жеке дара әдістері;

5) дене жаттығулары аясындағы іс-әрекеттерді оңтайландыру және балама түрлерін құруға қажет ережелер мен құрылымдық тәсілдері, және өз дене қызметтерін бақылаудың қолжетімді әдістерін меңгеру;

6) жарыс іс-әрекеттері және төрелік ету ережелері;

7) қимыл-қозғалыстардың әртүрлі мән-мағынасымен шарттастырылған рөлдер және олардың айырмашылықтары.

18. "Денсаулық және салауатты өмір салты" бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

1) жеке денсаулық және салауатты өмір салты туралы білімі;

2) дене жаттығулары барысында жарақаттанудың алдын алу және дәрігерге дейінгі көмек көрсету;

3) ағзадағы дене өзгерістерін бақылау, ағзаны емдеу және сауықтыру үшін қолайлы түзету-дамыту жағдайын жасау;

4) денсаулығы жағдайында тұрақты ауткуы бар білім алушының тіршілікке қабілеттілігі;

5) дене және психомоторлық аутқуларын ескере отырып, жаттығуларды іс-әрекет түрлеріне мен қалпына келтіру техникасына сәйкес құрастыру;

6) дене мүмкіндіктері мен шектеулерін, ағзаға тигізетін әсерін ескере отырып, әртүрлі дене жүктемесі бар жаттығулар құрастыру.

19. 5-сыныпқа арналған "Дене шынықтыру" пәнінің базалық мазмұны:

1) қимыл-қозғалыс іс-әрекеттері: жеңіл атлетика – бір кедергіден аттап жүру (орындықтар, нығыздалған доп, гимнастикалық таяқша және басқа заттар). 2-3 кедергіден аттап жүру. Кедергілерден аттап берілген қарқынмен жүру (санақпен, шапалақ соғумен); гимнастика – гимнастикалық сапқа тұру және құрылымын өзгертіп қайта тұру, бір қатардан екі қатарға қайта тұру: бір саптық қатардан екі, үш, төрт саптық қатар құру. Қатарда бірінші, екінші және үшіншіге саналу. Бір саптық қатарға жылдамдықпен тұру; жалпы дамытушы (түзету) жаттығулары – затсыз орындалатын жаттығулар; жүрелеп тірену қалпынан жатып тіренуге ауысу және қайтадан жүрелеп тіренуге ауысу; қолдың әртүрлі қалпында (алға созып, белге қойып, желкеге қойып) жартылай жүрелеп отыру; бір аяқпен тепе-теңдік ұстау қалпында қолдарымен қимыл жасау; бір аяқпен тепе-теңдік ұстау; аяқты алмастырып алға адымдау; бір орында 90, 180 градусқа бұрылу, бірнеше баладан қол ұстасып жүру; аяқты аяққа қосып қырындап адымдау; жүкті (250-500 грамм) көтеру және түсіру; дене сымбатына арналған жаттығулар; гантельмен орындалатын жалпы нығайтушы жаттығулар; басына жеңіл жүк (200-250 грамм) қойып кедергіден аттап жүру; қарапайым және түрлі қалыпта асылу мен тірену; аралас асылу: жатып асылу, үстінен асылу, қайқая асылу,

бір және екі тақыммен асылу; қарапайым тіренулер: тіреніп жылжу, ұстауды алмастыру (бұрылмай), асылып санап тартылу; акробатика: төсеніште алға, артқа аунау; жатқан қалыптан көпір жасау (көмекпен); нығыздалған доппен жасалатын жаттығулар (салмағы 1-2 кг), допты бір-біріне екі қолмен кеудеден, екі қолмен бастан асыра, екі қолмен астыдан лақтыру, допты жоғары лақтырып, шапалақтан кейін тосып алу; қолындағы доппен әртүрлі қалыпта әртүрлі қимылдар жасай отырып, денені еңкейту және бұру; нығыздалған допты отырған қалыпта, етпетінен жатқан қалыпта бір-біріне аяғымен итеріп домалату; доппен шеңберде, қатарда жаттығулар жасау – допты алдыға, артқа, жанына беру; негізгі бұлшық ет топтарына арналған доппен, гимнастикалық таяқшамен жатып орындалатын жаттығулар; таяқша қозғалыстарын дене мен аяқ қимылдарымен біріктіру; гимнастикалық қабырғадағы жаттығулар; фитбол-доптармен, білім алушылардың зияттық мүмкіндіктеріне қарай әртүрлі заттармен орындалатын жаттығулар кешені; ұлттық және зияткерлік ойындар – "Тоғыз құмалақ", "Асық ату", ұсақ моторикаға арналған жаттығулар, аутотренинг формулаларынан босаңсу, аз қимылды ойындарда өз денесін басқару, даму кемістіктерін түзету тәсілдері; негізгі дене қасиеттерін дамыту мен кемістіктерді түзетуге арналған жаттығулар кешені; шаңғы/кросс/коньки дайындығы – ауа райына және мектептің материалдық базасына байланысты шаңғы/кросс/коньки дайындығы бағдарламалық материалдың басқа түрлеріне бөлінген уақытты қысқарту немесе арттыру есебінен ұлғаюы немесе азаюы мүмкін; шаңғы дайындығы – жылжу әдістері; алма-кезек екі адымды жүріс, бір мезгілдегі екі адымды жүріс, бір мезгілдегі адымсыз жүріс; қиғашынан "жартылай шырша" әдісімен көтерілу; "соқа" тәсілімен тежелу; адымдап бұрылу; жылжудың үйренген әдістерін білім алушылардың мүмкіндіктеріне қарай қашықтықта қолдану; коньки дайындығы – қимыл тепе-теңдігі, конькиді сынап көру; қозғалыста тепе-теңдік сақтау жаттығулары (бір және екі конькиде, қолдың әртүрлі қалпында); топтық жаттығулар – қатармен, үшеулеп, жұптасып, топтасып сырғанау; жылжудың үйренген әдістерін білім алушылардың мүмкіндіктеріне қарай қашықтықта қолдану; кросс дайындығы – кросс дистанциясымен жылжу техникасын меңгеру; кедергілерден өту техникасы; төзімділікті дамыту; ойлы-қырлы жермен жүгіруді жетілдіру, білім алушылардың мүмкіндіктеріне қарай кедергілерден өту; жүгіру жаттығуларын орындау техникасы, өз бетімен меңгеру, дене қасиеттерін дамытуға арналған жүгіру жаттығулары, дене жүктемесінің жеке дара тәртібі; дене қабілеттерін түзетуге және шыдамдылық пен жылдамдық қабілеттерін дамытуға арналған жаттығулар; қозғалмалы және спорттық ойындар – мектептің материалдық базасына және спорттық базасына байланысты спорттық ойындар (таңдауына қарай) бағдарламалық материалдың басқа түрлеріне бөлінген уақытты қысқарту немесе арттыру есебінен ұлғаюы немесе азаюы мүмкін; спорттық ойындар элементтері бар эстафеталар; "Допты шеңбермен қуалау", "Допты жүргізушіге берме", "Доп капитанға", "Қамалды қорғау" қозғалмалы ойындары; спорттық ойындар – үйренген спорттық ойындардағы жылжу техникаларының

меңгерілген элементтерінен құралған комбинациялар; жеңілдетілген ереже бойынша ойнау; ойыншылардың саны шектеулі (2:2, 2:3, 3:3) ойындар мен ойын тапсырмалары, үйренген тәсілдерді жетілдіру, жаттықтыру ойыны;

2) қимыл-қозғалыс дағдылары арқылы ойлауды дамыту: жарыс ережелері, жарыс кезіндегі серіктестік; үйренетін спорт түріндегі техникалық және тактикалық тәсілдерді зерделеу; спорттық қасиеттерді дамытатын жаттығулар, өз дене қасиеттерінің деңгейін бағалау; сабақ кезінде орынға ауысу ережелері; техникалық тәсілдер және үйрену барысында жіберілетін спорт түріне тән қателерді жою; ұжымдық жұмыс барысындағы серіктестермен қарым-қатынас; дене шынықтыру туралы білім негіздері, біліктер және дағдылар;

3) денсаулық және салауатты өмір салты: күн тәртібі мен жеке бас гигиенасын сақтау, дене шынықтыру сабақтарындағы қауіпсіздік техникасы, үйренетін спорт түрлері жайлы теориялық білім, салауатты өмір салты (әрі қарай – СӨС) бойынша базалық білім; дене жаттығулары, ұйқы және тамақтанудың, дене жаттығуларының гигиенасы; дене шынықтыру бойынша күн тәртібін сақтау мен тапсырмаларды орындаудың қажеттілігі жайлы мәлімет; үйренетін спорт түрлерімен айналысу үшін құрал-жабдықтарды дайындау; шынықтыру тәсілдері, өзін-өзі реттеу мен өзін-өзі бақылау әдістері.

20. 6-сыныпқа арналған "Дене шынықтыру" пәнінің базалық мазмұны:

1) қимыл-қозғалыс іс-әрекеттері: жеңіл атлетика – бір кедергіден аттап жүру (орындықтар, нығыздалған доп, гимнастикалық таяқша) 2-3 кедергіден аттап жүру, кедергілерден аттап берілген қарқынмен жүру (санақпен, шапалақ соғумен); кіші допты отырып, тұрып алысқа арқадан иық арқылы лақтыру, 1,5-2 кг нығыздалған допты орнынан лақтыру, гранатаны алысқа нысанаға лақтыру, кіші допты нысанаға лақтыру; гимнастика – саппен жүру жаттығулары, команда бойынша жылдамдықты өзгерту, команда бойынша бұрылу және қозғалу, қол мен аяқ қозғалыстарын үйлестіріп жүру, қолды қозғалтып жүру – белге, иыққа, артқа, желкеге, екі жаққа, жоғары, кедергіден аттап жүру (гимнастикалық орындықтар, нығыздалған доптар), қолға зат ұстап жүру (гимнастикалық таяқша, доп, күрзі және басқа заттар), қырындап (аяқты аяққа қосып адымдап) жүру және арқасын алдыға беріп дыбыс сигналына қарай түзу 15-25 м жүру; бастың, қолдың, дененің, аяқтың негізгі қалыптары мен қимылдары (заттармен және затсыз); сермеу: жаттығулар гимнастикалық қабырғаның немесе басқа тіректің жанында орындалады; дұрыс дене сымбатын қалыптастыруға, нық тұрысын сақтап қалуға, шайқалып тұрған алаңқайдақолын қимылдата отырып әртүрлі бастапқы қалыпты сақтауға арналған жаттығулар; басын алдыға, артқа, оңға, солға еңкейту; басын оңға және солға бұру; басын айналдыра қимылдату; бір және екі қолын алдыға, жанына, жоғары, артқа көтеру; қолдарын бет және бүйір жазықтықтарында айналдыра қозғалту; қолдарын бұғу және жазу (көрсетілген жаттығулар затсыз және заттармен орындалуы мүмкін – таяқшалар, доптар, жалаушалар); таяқшалармен орындалатын

жаттығулар (таяқша желкеде, жауырында, арқа жағында қолдың шынтақ буынының астында, төменде-артта түзу қолдарында), салмағы 1,5-2 кг нығыздалған допты тұрған, отырған қалыпта, еркін тәсілмен және тапсырмаға сәйкес лақтыру және тосып алу, нығыздалған допты бір-біріне иықтан, арқаның артынан беру, лақтыру; гимнастикалық қабырғадағы жаттығулар, гимнастикалық қабырғамен тек қана қолдарының көмегімен өремелеу (жоғары, төмен), асылып тұрып аяқтарын кезекпен және бір мезгілде бұғу және көтеру, гимнастикалық қабырғадан ұстап тұрып, оған арқасын беріп тұрғанда алдыға сол аяқпен, оң аяқпен алдыға қадам жасау; гимнастикалық орындықтағы жаттығулар, орындыққа отырып, аяқтарын бір мезгілде және кезекпен бұғу және жазу, орындыққа атқа мінгендей отырып, оң және сол аяғына қарай кезекпен еңкею, орындыққа отырғанда артқа шалқаю (аяқтарын серіктесі ұстап тұрады), қолдары белінде, желкесінде; ұлттық және зияткерлік ойындар – Қазақстанның ұлттық қозғалмалы ойындарымен танысу, қозғалмалы халық ойындарының негізінде дене қасиеттерін, буындардың қозғалмалылығын дамыту; "Тоғыз құмалақ", "Асық ату" ұлттық ойындары, спорттық базаның мүмкіндіктеріне қарай ұлттық ойындар, ұсақ моторикаға арналған жаттығулар, аутотренинг формулаларынан босаңсу, аз қимылды ойындарда өз денесін басқару, даму кемістіктерін түзету тәсілдері, үйлесімділік қабілеттерін дамытуға арналған қозғалмалы ойындар; шаңғы/кросс/коньки дайындығы; ауа райына және мектептің материалдық базасына байланысты шаңғы/кросс/коньки дайындығы бағдарламалық материалдың басқа түрлеріне бөлінген уақытты қысқарту немесе арттыру есебінен ұлғаюы немесе азаюы мүмкін; шаңғы дайындығы – бір мезгілдегі бір адымды жүрістегі қозғалыс үлгісін меңгеру, білім алушылардың мүмкіндігіне қарай қашықтыққа жылжудың үйренген әдістерін қолдану; коньки дайындығы – конькимен сырғанаудың техникалық тәсілдері, жылжудың үйренген әдістерін білім алушылардың мүмкіндіктеріне қарай қашықтықта қолдану; кросс дайындығы – жүгіру жаттығуларын орындау техникасы, дене қасиеттерін дамытуға арналған жүгіру жаттығулары, дене жүктемесінің жеке дара тәртібі; дене қабілеттерін түзетуге және шыдамдылық пен жылдамдық қабілеттерін дамытуға арналған жаттығулар; қозғалмалы және спорттық ойындар – шығармашылық рөлдік сюжетті ойындар, затпен қимылдайтын жұптық ойындар; сюжеттік ойындар; қозғалмалы ойындар мен эстафеталар: "Дәл нысанаға", "Допқа таласу", "Елті және мерген", "Допқа тигіз", "Бекіністі қорғау", "Ұршықты қорғау"; таңдау бойынша спорттық ойындар – спорттық ойындар бойынша техникалық тәсілдер, үйренген тәсілдерді жеңілдетілген ереже бойынша жаттығу ойынында қолдану, тәсілдерді қиюластыру, ойын орнын таңдау;

2) қимыл-қозғалыс дағдылары арқылы ойлауды дамыту: Олимпиадалық және паралимпиадалық қозғалыстарының, дене мәдениеті мен спорттың (соның ішінде адаптивті) пайда болуы және даму тарихының негіздері; дене қасиеттерін дамытуға арналған жаттығулар мен қозғалмалы ойындар; өз дене қасиеттерінің деңгейін бағалау;

ұжымдық жұмыс барысындағы серіктестермен қарым-қатынас; сыни ойлау дағдыларын дамытатын топтық жаттығулар, рөлдік коммуникативті ойындар; жеке тапсырмаларды орындау жаттығуларындағы дәлдік, бақылау және икемділік; мазмұны мен статусы жағынан әралуан психогимнастикалық ойындар; жарыс ережелері, жарыс кезіндегі серіктестік; организмнің жас ерекшеліктері мен қозғалыс қызметінің дене дамуы мен дене дайындығына тигізетін әсері, организмнің қорғаныс қасиеттері және дене шынықтыруарқылы алдын-алу шаралары;

3) денсаулық және салауатты өмір салты: күн тәртібі мен жеке бас гигиенасын сақтау, дене шынықтыру сабақтарындағы қауіпсіздік техникасы, тыныс алу түрлері, үйренетін спорт түрлері жайлы бастапқы теориялық білім, негізгі дене қасиеттерін дамыту мен кемістіктерді түзетуге арналған жаттығулар кешені, СӨС бойынша базалық білім; өмірлік маңызы бар қозғалыс біліктері мен дағдыларын, жеке дара қозғалыс қабілеттерін дамытуға арналған дене жаттығулары; ауа ванналары (жылы, бейтарап, салқын, суық, өте суық), күн бұлау (ережесі, мөлшерлемесі).

21. 7-сыныпқа арналған "Дене шынықтыру" пәнінің базалық мазмұны:

1) қимыл-қозғалыс іс-әрекеттері: жүгіру, секіру және лақтыру, бір орында жоғары секірудегі, 7-9 қадам екпінмен секірудегі қол мен аяқ қимылының техникасы, жерге қону; кіші допты (теннис, хоккей) және әртүрлі жеңіл заттарды бір орыннан, бір қадамнан, үш қадамнан "арқадан иық арқылы" әдісімен қашықтыққа, қабырғадан кері ыршып түсу қашықтығыналақтыру; гимнастика – гимнастикалық сапқа тұру, сапқа құрылымын өзгертіп қайта тұру, заттармен және затсыз орындалатын жалпы дамытушы, психофизикалық және түзету жаттығулары, жүрелеп тірену қалпынан жатып тіренуге ауысу және қайтадан жүрелеп тіренуге ауысу; қолдың әртүрлі қалпында (алға созып, белге қойып, желкеге қойып) жартылай жүрелеп отыру, тепе-теңдік қалпында, аяқты алмастырып алға адымдау, бір орында 90, 180 градусқа бұрылу, аяқты аяққа қосып қырындап адымдау, гимнастикалық қабырғаның жанында өзі және жұптасып отырып тұру, дене сымбаты үшін, заттармен және затсыз орындалатын жалпы күшейтетін жаттығулар, аралас және қарапайым асылулар мен тіренулер; акробатика – төсеніште алға, артқа аунау, жатқан қалыптан көпір жасау (көмекпен), мұғалімнің айтуы бойынша заттармен ерікті жаттығуларды орындаудағы қабілеттері мен дағдылары, нығыздалған доппен жаттығулар, қолындағы доппен әртүрлі қалыпта әртүрлі қимылдар жасай отырып, денені еңкейту және бұру, нығыздалған допты домалату, гимнастикалық таяқпен, гимнастикалық қабырғадағы жаттығулар, фитбол-доптармен, ауру ерекшеліктеріне қарай айқын, әрлі заттармен жаттығулар; ұлттық және зияткерлік ойындар – "Тоғыз құмалақ", "Асық ату" ұлттық ойындары, ұсақ моторикаға арналған жаттығулар, аутотренинг формулаларынан босаңсу, аз қимылды ойындарда өз денесін басқару, қозғалыс бұзылыстарын және психологиялық аспектілерді түзету әдістері, үйлесімділік қабілеттерін дамытуға арналған қозғалмалы ойындар, негізгі дене қасиеттерін дамытуға және дамуындағы жеке дара кемістіктерді

жоюға арналған жаттығулар кешені; шаңғы/кросс/коньки дайындығы ауа райына және мектептің материалдық базасына байланысты бағдарламалық материалдың басқа түрлеріне бөлінген уақытты қысқарту немесе арттыру есебінен осы аспекті бойынша ұлғаюы немесе азаюы мүмкін; құрал-жабдықтарды сабаққа дайындау, таңдалған іс-әрекет түрі бойынша техникалық тәсілдер, қимыл үйлесімділігін, қолдың әртүрлі қалпында тепе-теңдікті дамыту, қашықтықпен жылжу техникасын меңгеру, қозғалыс мүмкіндіктеріне қарай кедергілерден өту; шыдамдылық пен жылдамдық қабілеттерін дамыту; қозғалмалы және спорттық ойындар мектептің материалдық базасына және спорттық базасына байланысты спорттық ойындар (таңдауына қарай) бағдарламалық материалдың басқа түрлеріне бөлінген уақытты қысқарту немесе арттыру есебінен ұлғаюы немесе азаюы мүмкін, кеңістіктік түсініктерді тәрбиелейтін жаттығулар, ойындағы алдау қимылдары (баскетбол, волейбол, гандбол, футбол, флорбол), таңдалған спорт түрінің негізгі ойын амалдарының техникасы, үйренген спорттық ойындардағы меңгерілген жылжу техникалары элементтерінен құралған комбинациялар, жеңілдетілген ереже бойынша ойнау, үйренген тәсілдерді жетілдіру, жаттықтыру ойыны;

2) қимыл-қозғалыс дағдылары арқылы ойлауды дамыту: дене қасиеттерін дамытуға арналған жаттығулар мен қозғалмалы ойындар; үйренетін спорт түрлері бойынша теориялық білім, арнайы тесттер көмегімен өз дене қасиеттерінің деңгейін бағалау; ұжымдық жұмыс барысындағы серіктестермен қарым-қатынас; дене шынықтыру туралы білім негіздері, біліктер және дағдылар; сыни ойлау дағдыларын дамытатын топтық жаттығулар, рөлдік коммуникативті ойындар; жеке тапсырмаларды орындау жаттығуларындағы дәлдік, бақылау және икемділік; мазмұны мен статусы жағынан әралуан психогимнастикалық ойындар; жарыс өткізу ережелері, жарыс кезіндегі серіктестік, жарысқа қатысушылардың спортшы ретіндегі тәртібі мен жүріс-тұрысы;

3) денсаулық және салауатты өмір салты: күн тәртібі мен жеке бас гигиенасын сақтау, дене шынықтыру сабақтарындағы қауіпсіздік техникасы, дене жаттығуларының гигиенасы, оқу күн тәртібіндегі шаралар, ортопедиялық тәртіпті сақтау қажеттігі туралы мәліметтер, жалпы білім беру сабақтарындағы қауіпсіздік техникасының ережелері, тыныс алу типтері, негізгі дене қасиеттерін дамыту мен кемістіктерді түзетуге арналған жаттығулар кешені, СӨС бойынша базалық білім; өмірлік маңызы бар қозғалыс біліктері мен дағдыларын, жеке дара қозғалыс қабілеттерін дамытуға арналған дене жаттығулары.

22. 8-сыныпқа арналған "Дене шынықтыру" пәнінің базалық мазмұны:

1) қимыл-қозғалыс іс-әрекеттері: жеңіл атлетика – жүгіру жаттығулары: ұзақ, орташа және қысқа қашықтыққа жүгіру (жеке дара мүмкіндіктеріне қарай); биік сөре, төменгі сөре, екпін, спринтерлік жүгіріс; қашықтыққа бірқалыпты жүгіру (қашықтық ұзақтығы мұғаліммен реттеледі); эстафеталық жүгіріс; кедергілерден өтіп жүгіру; кросс жүгірісі; секіру жаттығулары: "аяғын бүгіп" әдісімен екпінмен ұзындыққа секіру; "

аттау" әдісімен екпінмен биіктікке секіру; "иілу" әдісімен екпінмен ұзындыққа секіру; бір орыннан кіші допты қозғалмай тік тұрған нысанаға, "дөңгелеп", "ұшып" қозғалып бара жатқан нысанаға, екпінмен қозғалыстағы нысанаға, екпінмен, үш қадамнан алысқа лақтыру; гранатаны арқадан иық арқылы, бір орыннан, бірнеше қадамнан, тізеден әдістерімен қашықтыққа және 10 метр дәлізбен лақтыру; ядроны, тасты, нығыздалған допты (5 кг дейін) екі қолмен, бір қолмен бір орыннан лақтыру; фитнес – заттармен және затсыз орындалатын жалпы дамытушы жаттығулар, қозғалыс бағытын ауыстыру үшін солға, оңға, айналып (жеке дара таңдаумен) бұрылу; салмақты ұстап тұрған (гантельдер, таяқтар, доптар) қолдарын бұғу және жазу, қосымша шайқалуменденені алдыға, артқа, жанына еңкейту, аяқтарын алдыға, жанына, артқа сермеу, қозғалыстар жасай отырып (жеке дара таңдаумен) жанына, алдыға және артқа аттау; шалқасынан жатып, жатып тірену қалпынан қол мен аяқтың, дененің қимылдарын біріктіруді қамтитын гимнастикалық таяқшамен орындалатын жаттығулар, тепе-теңдік жаттығулары, гимнастикалық орындықпен, көлбеу орындықпен аяқты аяққа қосып қырындап адымдап жылжу; аралас және қарапайым асылулар мен тіренулер, асылып тұрғанда аяқтарын сермеу, алдыға-артқа сермегенде қолдарын бұғу және жазу, гимнастикалық қабырғадағы жаттығулар, аяқтарын 1-2 білте тақтайшасына таяндырып, жерге жатып тірену кезінде қолдарын бұғу және жазу (ұлдар), денесін көтеру (қолдарын әртүрлі қалыпта ұстап), қабырғаға бетін қаратып асылу кезінде – тік аяқтарын артқа тарту (бөлек, бірге), еденге отырып, қолдары иықта; өрмелеу және асып түсу, биіктігі 2 метрге дейінгі кедергіден өту, бір жабдықтан екіншісіне асып түсу (бөрене, гимнастикалық орындық, гимнастикалық қабырға және т.б.); фитнес компоненттерін дамыту: организм жағдайына жағымды әсер ететін жаттығу кешендері, циклдік жаттығулар, секірулер, би жаттығулары; фитнесінің әртүрлі бағытындағы жалпы дамытушы жаттығулар кешені: ритмикалық гимнастика, аэробика жаттығулары, степ-аэробика, стретчинг, би-ойын гимнастикасының, емдік-алдын алу биінің элементтері, оқушылардың спорттық іс-әрекеті үшін қажетті төзімділік, иілгіштік, секіргіштік және т.б. қимыл-қозғалыс қабілеттерін дамытуға бағытталған аэробикаға, стретчингке арнайы құрастырылған кешендер; ұлттық және зияткерлік ойындар – "Асық ату", "Бес тас"; шаңғы/кросс/коньки дайындығы – шаңғымен жүрістерді ауыстырып, бір әдістен басқасына ауысып жылжу (адымсыз ауысу, бір қадамнан кейін ауысу, екі қадамнан кейін ауысу; тікелей ауысу; таяқпен итерілуді аяқтамай ауысу); шаңғымен шамалы кедергіден аттап өту; шаңғымен кедергіден асып өту; көтерілу, түсу, бұрылу, тежелу: адымдап бұрылу; саты жасап көтерілу; шырша жасап көтерілу; жарты шырша жасап көтерілу; тегіс негізгі және төмен тұру қалпында еңіске түсу, тегіс, төмпешіктер мен ойықтарды, кішігірім трамплиндерді басып өтіп ылдмен түсу; соқа тәсілімен тежелу; тіреп тежелу; бүйірімен сырғанап тежелу; тіреп бұрылу; конькимен жүру – 3 км дейінгі үйрену қашықтықтарын өту (мүмкіндігіне қарай); кросс дайындығы – техникасын және арнайы дене дайындығын бекітуге арналған

жаттығулар, кедергіден қарғып түсіп және қарғып мінуде қону дәлдігіне және тепе-теңдік сақтауға жаттығулар, жүріп, жүгіріп (мүмкіндігіне қарай) көтерілу және түсу, кросс жүгірісі; спорттық ойындар – спорттық ойындар мен эстафеталар элементтері бар жаттығулар; кеңістіктік түсініктерді тәрбиелейтін жаттығулар, таңдалған спорт түрінің (баскетбол, волейбол, гандбол, футбол, флорбол) негізгі ойын амалдарының техникасы, үйренген спорттық ойындардағы меңгерілген жылжу техникалары элементтерінен құралған комбинациялар, үйренген тәсілдерді жетілдіру, жеңілдетілген ереже бойынша немесе негізгі ережелерді сақтай отырып (ережеден аутқауға рұқсат беріледі) таңдалған спорт түрінің элементтерімен жаттықтыру ойыны;

2) қимыл-қозғалыс дағдылары арқылы ойлауды дамыту: қимыл-қозғалыс қабілеттері мен психофизикалық жағдайдың бұзылыстарын түзету мен жақсартуға арналған жаттығуларды қолданудағы техника, тактика және композициялық идеялар; жарыс ережелері мен техникаларын үйренуді жетілдіру, киіз үй тұрғызуға бағытталған қимыл әрекеттерді пайдалану, дене дайындығы жеке сабақ жоспарларын құрастыру (үлгі бойынша), сабақтардың негізгі бөлімдерін ажырату, олардың бағыты мен мазмұнын анықтау; үйренетін спорт түрлері бойынша теориялық білім, арнайы тесттер көмегімен үйренетін спорт түрлері бойынша дайындық деңгейін бағалау; ұжымдық жұмыс барысындағы серіктестермен қарым-қатынас; жеке тапсырмаларды орындау жаттығуларындағы сыни ойлау дағдыларын, дәлдікті, бақылауды және икемділікті дамытатын топтық жаттығулар; жарыс өткізу ережелері, жарыс кезіндегі серіктестік, жарысқа қатысушылардың спортшы ретіндегі тәртібі мен жүріс-тұрысы, өзінің дене дайындығының жеке көрсеткіштерін өзі бақылау; дене жаттығуларын өздігінен орындау барысында жеке дене жүктемесін жоспарлау және бақылау;

3) денсаулық және салауатты өмір салты: дене жаттығуларының мектеп оқушыларының денсаулығы мен ағзасының дамуына тигізетін әсері туралы негізгі мәліметтер, дене жаттығуларының негізгі түрлерінің өсу мен дамуға, әлсіреген бұлшық еттердің функционалдық жағдайын жоғарылатуға әсер етуі, компенсаторлы қимылдарды игеру, күн тәртібі мен жеке бас гигиенасын сақтау, дене шынықтыру сабақтарындағы қауіпсіздік ережелері, дене жаттығуларының гигиенасы, оқу күн тәртібіндегі шаралар, ортопедиялық тәртіпті сақтау қажеттігі туралы мәліметтер, жалпы білім беру сабақтарындағы қауіпсіздік техникасының ережелері, тыныс алу типтері, негізгі дене қасиеттерін дамыту мен кемістіктерді түзетуге арналған жаттығулар кешені, СӨС бойынша базалық білім; өмірлік маңызы бар қозғалыс біліктері мен дағдыларын, жеке дара қозғалыс қабілеттерін дамытуға арналған дене жаттығулары; сауықтырушы дене шынықтырумен, дене дайындығымен өздігімен айналысу орнын даярлау, құрал-жабдықтар мен киім таңдау кезінде қойылатын қауіпсіздік талаптары және гигиеналық ережелер (спорт залы және ашық спорт алаңы жағдайында; су процедуралары (ысқылау, душ), ашық су қоймаларында шомылу).

23. 9-сыныпқа арналған "Дене шынықтыру" пәнінің базалық мазмұны:

1) қимыл-қозғалыс іс-әрекеттері: жеңіл атлетика – жүгіру жаттығулары: ұзақ, орташа және қысқа қашықтыққа жүгіру (жеке дара психофизикалық мүмкіндіктеріне қарай); биік сөре, төменгі сөре; екпін, спринтерлік жүгіріс; үйрену қашықтығына бірқалыпты жүгіру (қашықтық ұзақтығы мұғаліммен немесе оқушымен реттеледі); эстафеталық, кросс жүгірісі; кедергілерден өтіп жүгіру; секіру жаттығулары: "аяғын бүгіп", "иілу" әдістерімен екпінмен ұзындыққа секіру; "аттау" әдісімен екпінмен биіктікке секіру; кіші допты лақтыру жаттығулары: бір орыннан кіші допты қозғалмай тік тұрған нысанаға, "дөңгелеп", "ұшып" қозғалып бара жатқан нысанаға, екпінмен қозғалыстағы нысанаға, екпінмен, үш қадамнан алысқа лақтыру; гранатаны (психофизикалық мүмкіндіктеріне қарай) арқадан иық арқылы, бір орыннан, бірнеше қадамнан, тізеден әдістерімен қашықтыққа және 10 метр дәлізбен лақтыру; ядроны, тасты, нығыздалған допты (5 кг дейін) екі қолмен, бір қолмен бір орыннан лақтыру; гимнастика және фитнес: белгілі бір бұлшық ет топтары мен буындарды жаттықтыруға арналған дене сымбаты мен тепе-теңдікке орындалатын, нығыздалған доптармен жасалатын жалпы дамытушы жаттығулар (жеке дара қажеттілігіне қарай); өрмелеу және биіктігі екі метрге дейін кедергілерден асып өту, кедергілер алабын құру және эстафеталық пен командалық жарыстар өткізу; әртүрлі жабдықтарға өрмелеу, олардан асып түсу, бір жабдықтан екіншісіне әртүрлі тәсілмен, биіктігі 150 см кедергіден кеудеге тіреніп асып өту; жеке бұлшық ет топтарына жергілікті жүк түсіретін, күшке бағытталған, спорттық жабдықтарда (кермеде, қоссырықта, гимнастикалық қабырғада), айналма жаттықтыру әдісімен орындалатын жаттығулар кешені; қосымша жүктемемен жылдам жүгіру және секіру (әртүрлі бағытқа және әртүрлі қимыл амплитудасымен, әртүрлі бастапқы қалыптан), орнында алға жылжи отырып дүркін секіру, секіріп түсу-секіріп шығу, атлетикалық гимнастика кешендері, күшке бағытталған кедергілер алабы (қолға асылып және тіреніп жылжу, жүкпен төбеге жүгіріп шығу, кедергілерден секіріп өту); ұлттық және зияткерлік ойындар – қимыл-қозғалыс қабілеттерін жақсарту мен түзету үшін дене жаттығуларын пайдалану техникасы, тактикасы және композициялық идеялары. Ұлттық ойындардың тұлғаны дене және рухани жетілдірудегі рөлі. Күш пен шыдамдылыққа өздігінен тестілеу. Ұлттық ойындар: "Білек сынасу", "Көтермек", "Қындық-сындық", "Асық", "Күміс алу" және алдындағы үйренгендер. Дене дайындығының жеке дара көрсеткіштерін өздігінен бақылау (дене қасиеттерін өздігінен тестілеу); шаңғы/кросс/коньки дайындығы – меңгерілген техникаларды бекітуге бағытталған арнайы жаттығулар, спорт түрлері бойынша жарыс қашықтықтары техникасының элементтері, қашықтықта күшін үлестіру (психофизикалық мүмкіндіктеріне қарай), алға шығу, басып озу, мәреге жету; спорттық ойындар – ойын-эстафеталар нұсқаларын құрастыру үшін арнайы кәртішкелерде сызба түрінде берілген қимылдар орындалатын ойын тапсырмалары; дене шынықтыру бойынша білімін кроссворд шешу, пазл жинау, таныс спорт түрі, спорт жабдықтары бейнеленген кесілген суреттерді жинау әдістерімен жетілдіру; спорттық спектакльдер

қою, спорттық қуыршақ қойылымдарын жасау, спорт тақырыбында қолөнер бұйымдарын жасау; ойыншылар саны шектелген тапсырмалар, ережелі ойындар;

2) қимыл-қозғалыс дағдылары арқылы ойлауды дамыту: қимыл-қозғалыс қабілеттері мен психофизикалық жағдайдың бұзылыстарын түзету мен жақсартуға арналған жаттығуларды қолданудағы техника, тактика және композициялық идеялар; жарыс ережелері мен техникаларын үйренуді жетілдіру, спорт түрлері бойынша жарыс ережелері; сауықтыру гимнастикасының тәсілдерін өздігінен таңдау (үлгі бойынша); үйренетін спорт түрлері бойынша теориялық білім, арнайы тесттер көмегімен үйренетін спорт түрлері бойынша дайындық деңгейін бағалау; ұжымдық жұмыс барысындағы серіктестермен қарым-қатынас; жеке тапсырмаларды орындау жаттығуларындағы сыни ойлау дағдыларын, дәлдікті, бақылауды және икемділікті дамытатын топтық жаттығулар; жарыс өткізу ережелері, білім алушылардың әртүрлі санатына төрелік жасау, төрелік тәжірибесі; жарыс кезіндегі серіктестік; өзінің дене дайындығының жеке көрсеткіштерін өзі бақылау; таңдалған спорт түрлері бойынша мұғалімнің қадағалауымен спорттық жарысты өздігінен жүргізу;

3) денсаулық және салауатты өмір салты: дене жаттығуларының әлсіреген бұлшық еттердің функционалдық жағдайын жоғарылатуға әсер етуі, дене жаттығуларының мектеп оқушыларының денсаулығы мен ағзасының дамуына тигізетін әсері туралы негізгі мәліметтер, дене жаттығуларының негізгі түрлерінің ағзаның өсуі мен дамуына тигізетін әсері, компенсаторлы қимылдарды игеру, күн тәртібі мен жеке бас гигиенасын сақтау, дене жаттығуларының гигиенасы; оқу күн тәртібіндегі шаралар, ортопедиялық тәртіпті сақтау қажеттігі туралы мәліметтер, жалпы білім беру сабақтарындағы қауіпсіздік техникасының ережелері, тыныс алуды реттеу арқылы негізгі дене қасиеттерін дамыту мен дамудағы кемістіктерді түзетуге (қажет болғанда) арналған жаттығулар кешені, СӨС бойынша базалық білім; өмірлік маңызы бар қозғалыс біліктері мен дағдыларын, жеке дара қозғалыс қабілеттерін дамытуға арналған дене жаттығулары; сауықтырушы дене шынықтырумен, дене дайындығымен өздігімен айналысу орнын даярлау, құрал-жабдықтар мен киім таңдау кезінде қойылатын қауіпсіздік талаптары және гигиеналық ережелер (спорт залы және ашық спорт алаңы жағдайында); тірек-қимыл аппаратындағы және бұлшық ет жүйесіндегі өзгерістерді, олардың қозғалыс актілерін жүзеге асырудағы рөлін, жүйке жүйесінің қозғалыстарды басқару мен тыныс алу, қанайналым жүйелерін реттеудегі рөлін білу.

24. 10-сыныпқа арналған "Дене шынықтыру" оқу пәнінің базалық мазмұны:

1) қимыл-қозғалыс іс-әрекеттері: спорт түрлерін үйрену кезінде мектеп оқушыларының жастық-жыныстық ерекшеліктерін ескеретін және ағзаның сәйкес дене қызметтерін жетілдіруге бағытты әсер ететін негізгі қимылдар мен дене жаттығуларының кешенін орындау; гимнастика және фитнес – фитнесің түрлерімен танысу (жеке дара таңдау), организм жағдайына жағымды әсерететін жаттығу кешендері, циклдік жаттығулар, секірулер, би жаттығулары, фитнесің әртүрлі

бағытындағы жалпы дамытушы жаттығулар кешені: ритмикалық гимнастика, аэробика жаттығулары, степ-аэробика, стретчинг, би-ойын гимнастикасының, емдік-алдын алу биінің элементтері; қозғалыс дағдыларын дамытуға бағытталған, соның ішінде түзетуші, заттармен және затсыз орындалатын жаттығулар, қозғалыс бағытын ауыстыру үшін солға, оңға, айналып (жеке дара таңдаумен) бұрылу, мұғалімнің айтуымен заттармен орындалатын еркін жаттығуларды орындаудағы қабілеттері мен дағдылары, салмақты ұстап тұрған (гантельдер, таяқтар, доптар) қолдарын бұғу және жазу, қосымша шайқалумен денені алдыға, артқа, жанына еңкейту, аяқтарын алдыға, жанына, артқа сермеу, қозғалыстар жасай отырып (жеке дара таңдаумен) жанына, алдыға және артқа аттау; тепе-теңдік жаттығулары, аралас және қарапайым асылулар мен тіренулер, асылып тұрғанда аяқтарын сермеу, алдыға-артқа сермегенде қолдарын бұғу және жазу, гимнастикалық қабырғадағы жаттығулар, көлбеу сатымен қолдары мен аяқтарының (тек қана қолдарының) көмегімен өрмелеу және бір жабдықтан екіншісіне асып түсу (бөрене, гимнастикалық орындық, гимнастикалық саты), сатының төменгі бөлігінен жоғарғысына асып түсу, биіктігі 2 метрге дейінгі кедергіден өту, фитнес компоненттерін дамыту, организм жағдайына жағымды әсер ететін жаттығу кешендері. Циклдік жаттығулар, секірулер, би жаттығулары; жеңіл атлетика – жүгіру жаттығулары : ұзақ, орташа және қысқа қашықтыққа жүгіру (жеке дара мүмкіндіктеріне қарай); биік сөре, төменгі сөре, екпін, спринтерлік жүгіріс; үйрену қашықтығына бірқалыпты жүгіру (қашықтық ұзақтығы мұғаліммен немесе оқушымен реттеледі); эстафеталық жүгіріс; кедергілерден өтіп жүгіру, секіру жаттығулары: "аяғын бүгіп", "иілу" әдістерімен екпінмен ұзындыққа секіру; "аттау" әдісімен екпінмен биіктікке секіру; бір орыннан кіші допты қозғалмай тік тұрған нысанаға, дөңгелеп, ұшып қозғалып бара жатқан нысанаға, бір орыннан, екпінмен, үш қадамнан алысқа лақтыру; гранатаны (психофизикалық мүмкіндіктеріне қарай) арқадан, иық арқылы, бір орыннан, бірнеше қадамнан, тізеден әдістерімен қашықтыққа және 10 метр дәлізбен лақтыру, ядроны, тасты, нығыздалған допты (5 кг дейін) екі қолмен, бір қолмен бір орыннан лақтыру; Қазақстанның ұлттық ойындары – ұлттық қозғалмалы ойындардың техникасы, "Асық ату", "Бес тас" ойындары және мұғалімнің таңдауы бойынша ойындар; үйренген ойындардың техникасын жетілдіру; шаңғы/кросс/коньки дайындығы – шаңғымен жылжу: алма-кезек екі адымды жүріс, бір мезгілдегі бір адымды жүріс, бір мезгілдегі адымсыз жүріс, жүрістерді кезектестіріп, бір тәсілден екіншісіне ауысып жылжу (адымсыз ауысу, бір қадамнан кейін ауысу, екі қадамнан кейін ауысу, тікелей ауысу; таяқпен итерілуді аяқтамай ауысу); шаңғымен шағын кедергілерден аттап өту; шаңғымен кедергілерден асып өту, көтерілу, түсу, бұрылу, тежелу: адымдап бұрылу; саты, шырша, жартылай шырша әдісімен көтерілу; негізгі және төменгі тұрыста тегіс жермен, ойлы-қырлы жерлерден, шағын трамплиндерден өтіп түсу; соқа тәсілімен, тіреу арқылы, бүйірімен сырғанап тежелу; тіреп бұрылу; конькимен жүру, 3 км дейінгі үйрену қашықтығын өту (мүмкіндігіне қарай);кросс дайындығы – техникасын және

арнайы дене дайындығын бекітуге арналған жаттығулар, кедергіден қарғып түсіп және қарғып мінуде қону дәлдігіне және тепе-теңдік сақтауға жаттығулар, жүріп, жүгіріп (мүмкіндігіне қарай) көтерілу және түсу, кросс жүгірісі; спорттық ойындар – спорттық ойындар мен эстафеталар элементтері бар жаттығулар; негізгі ережелерді сақтай отырып (ережеден аутқуға рұқсат беріледі) жаттықтыру ойыны, төрелік элементтері;

2) қимыл-қозғалыс дағдылары арқылы ойлауды дамыту: дене шынықтыруға, оның материалдық және рухани құндылықтарына деген көзқарасы мен қатынасын мазмұндау ;қимыл-қозғалыс қабілеттері мен психофизикалық жағдайдың бұзылыстарын түзету мен жақсартуға арналған жаттығуларды қолданудағы тактика және композициялық идеялар; алдында үйренген спорт түрлері мен ойын әрекеттерінің жарыс ережелері мен техникаларын үйренуді жетілдіру;спорт түрлері бойынша жарыс ережелері; сауықтыру гимнастикасының тәсілдерін өздігінен таңдау; ұжымдық жұмыс барысындағы серіктестермен қарым-қатынас; жеке тапсырмаларды орындау жаттығуларындағы сыни ойлау дағдыларын, дәлдікті, бақылауды және икемділікті дамытатын топтық жаттығулар; жарыс өткізу ережелері, білім алушылардың әртүрлі санатына төрелік жасау, төрелік тәжірибесі; жарыс кезіндегі серіктестік; өзінің дене дайындығының жеке көрсеткіштерін өзі бақылау; таңдалған спорт түрлері бойынша мұғалімнің қадағалауымен спорттық жарысты өздігінен жүргізу; өзінің қимыл-қозғалыс әлеуетін өздігінен жүзеге асыру үшін қолайлы қимыл-ойын жағдайын жасауға бағыттау; дене дайындығы жеке сабақ жоспарларын құрастыру (үлгі бойынша), сабақтардың негізгі бөлімдерін ажырату, олардың бағыты мен мазмұнын анықтау; өзінің дене дайындығының жеке көрсеткіштерін өзі бақылау; таңдалған қозғалмалы, ұлттық және спорттық ойындар (баскетбол, футбол, волейбол (отырып), гандбол, флорбол), гимнастика және жеңіл атлетика бойыншамұғалімнің қадағалауымен спорттық жарысты өздігінен жүргізу; дене жаттығуларының техникасын талдау, оларды меңгеру және көрсету, түсіндіру мен сипаттау бойынша орындау, жалпы дайындық және жетелегіш жаттығулар жасау, әртүрлі ойын және жарыс жағдаяттарында қозғалыс әрекеттерін орындау, дене қабілеттерін дамыту мен қимыл-қозғалыс дайындығының деңгейін тестілеу үшін дене жаттығуларының кешендерін құрастыра білу;

3) денсаулық және салауатты өмір салты: дене жаттығуларының әлсіреген бұлшық еттердің функционалдық жағдайын жоғарылатуға әсер етуі, дене жаттығуларының мектеп оқушыларының денсаулығы мен ағзасының дамуына тигізетін әсері туралы негізгі мәліметтер, дене жаттығуларының негізгі түрлерінің ағзаның өсуі мен дамуына тигізетін әсері, компенсаторлы қимылдарды игеру, күн тәртібі мен жеке бас гигиенасын сақтау, дене жаттығуларының гигиенасы; оқу күн тәртібіндегі шаралар, ортопедиялық тәртіпті сақтау қажеттігі туралы мәліметтер, жалпы білім беру сабақтарындағы қауіпсіздік техникасының ережелері, тыныс алуды реттеу арқылы негізгі дене қасиеттерін дамыту мен дамудағы кемістіктерді түзетуге (қажет болғанда) арналған жаттығулар кешені, СӨС бойынша базалық білім; өмірлік маңызы бар

қозғалыс біліктері мен дағдыларын, жеке дара қозғалыс қабілеттерін дамытуға арналған дене жаттығулары; сауықтырушы дене шынықтырумен, дене дайындығымен өздігімен айналысу орнын даярлау, құрал-жабдықтар мен киім таңдау кезінде қойылатын қауіпсіздік талаптары және гигиеналық ережелер (спорт залы және ашық спорт алаңы жағдайында).

4-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

25. Бағдарлама психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-6 сыныптары үшін "Математика" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспары негізінде осы Бағдарламаның қосымшасына сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді жоспарда барлық сынып бойынша әр бөлімде қамтылатын оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

26. Күтілетін нәтижелер бойынша оқыту мақсаттарының жүйесі:

1) "Қимыл-қозғалыс іс-әрекеттері" бөлімі:

1-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары					
	5-сынып	6-сынып	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
1.1 Негізгі қозғалыс дағдыларын дамыту, негізгі қайталанатын қимыл дағдыларын бағытталған меңгеру	5.1.1.1 негізгі қозғалыс әрекеттері туралы түсінігі болу; 5.1.1.2 таңдалған спорттық мамандану түрінің қозғалыс әрекеттерін техникалық тұрғыда дұрыс жүзеге асыру; 5.1.1.3 мұғалімнің жетекшілігімен негізгі дене қабілеттерін дамыту, дене бітімі мен	6.1.1.1 негізгі қозғалыс біліктері мен дағдыларын орындау; 6.1.1.2 таңдалған спорттық мамандану түрінің қозғалыс әрекеттерін техникалық тұрғыда дұрыс жүзеге асыру дағдысын бекіту; 6.1.1.3 мұғалімнің жетекшілігімен негізгі дене қабілеттерін дамыту, дене	7.1.1.1 әртүрлі дене жаттығулары н орындау кезіндегі негізгі қозғалыс дағдыларының сапасын жақсарту; 7.1.1.2 таңдалған спорттық мамандану түрінің қозғалыс әрекеттерін техникалық тұрғыда дұрыс жүзеге асыра алу; 7.1.1.3 өздігінен негізгі дене қабілеттерін дамыту, дене бітімі мен	8.1.1.1 әртүрлі дене жаттығулары н орындау кезіндегі негізгі қозғалыс дағдыларының сапасын жақсартуды жалғастыру; 8.1.1.2 таңдалған спорттық мамандану түрінің қозғалыс әрекеттерін техникалық тұрғыда дұрыс жүзеге асыра алу; 8.1.1.3 өздігінен негізгі дене қабілеттерін	9.1.1.1 әртүрлі дене жаттығулары н орындау кезіндегі негізгі қозғалыс біліктері мен дағдыларын түсіну және көрсету; 9.1.1.2 таңдалған спорттық мамандану түрінің қозғалыс әрекеттерін техникалық тұрғыда дұрыс жүзеге асыра алу, оларды өзінің бос уақытын ұйымдастыру да пайдалану; 9.1.1.3 өздігінен негізгі дене қабілеттерін	10.1.1.1 әртүрлі дене жаттығулары н орындау кезіндегі өзінің негізгі қозғалыс біліктері мен дағдыларын басқалармен салыстыру; 10.1.1.2 таңдалған спорттық мамандану түрінің қозғалыс әрекеттерін түсіну және көрсету, оларды заманауи іс-әрекет жағдайында қолдану; 10.1.1.3 өздігінен негізгі дене қабілеттерін

	сымбатын түзету сабақтарын өткізе алу	бітімі мен сымбатын түзету сабақтарын өткізе алу	сымбатын түзету сабақтарын өткізе алу	дамыту, дене бітімі мен сымбатын түзету сабақтарын өткізе алу	дамыту, дене бітімі мен сымбатын түзету сабақтары үшін жаттығулар кешенін құрастыра алу	дамыту, дене бітімі мен сымбатын түзету сабақтары үшін жаттығулар кешенін көрсете алу
1.2 Негізгі қозғалыс дағдыларын дамыту: тірек-қимыл аппараты, денені және нысанды басқару	5.1.2.1 негізгі қозғалыс дағдыларын білу және түзете алу: тірек-қимыл аппараты, денені және нысанды басқару	6.1.2.1 негізгі қозғалыс дағдыларын құрастыра алу және түзетуді орындай алу: тірек-қимыл аппараты, денені және нысанды басқару	7.1.2.1 негізгі қозғалыс дағдыларын түзетуді жетілдіру және жинақтау: тірек-қимыл аппараты, денені және нысанды басқару	8.1.2.1 негізгі қозғалыс дағдыларын түзетуді түсіндіре алу: тірек-қимыл аппараты, денені және нысанды басқару	9.1.2.1 негізгі қозғалыс дағдыларын түзетуді негіздеу және қолдану: тірек-қимыл аппараты, денені және нысанды басқару	10.1.2.1 негізгі қозғалыс дағдыларын түзетуді көрсету: тірек-қимыл аппараты, денені және нысанды басқару
1.3 Әралуан жүктеме түрлерін реттеу; қимыл-қозғалыс қабілетін жақсарту үшін қиындықтар мен қауіп-қатерлерді түсіну	5.1.3.1 қарапайым дене жаттығулары н орындау кезінде пайда болуы мүмкін қиындықтарды мұғалімнің көмегімен жеңу; 5.1.3.2 мұғалімнің көмегімен жеке дара қимыл-қозғалыс тәртібі үшін дене жаттығулары н іріктеу және жоспарлау; 5.1.3.3 бұлшық еттерді босаңсытуға арналған жаттығуларды еліктеп орындау	6.1.3.1 қарапайым дене жаттығулары н орындау кезінде пайда болуы мүмкін қиындықтарды көмекпен жеңе алу; 6.1.3.2 жеке дара қимыл-қозғалыс тәртібі үшін мұғалімнің көмегімен дене жаттығулары н іріктеу және жоспарлау; 6.1.3.3 бұлшық еттерді босаңсытуға арналған жаттығуларды мұғалімнің көмегімен орындай алу	7.1.3.1 қарапайым дене жаттығулары н орындау кезінде пайда болуы мүмкін қиындықтарды көмекпен және өздігінен жеңу; 7.1.3.2 жеке дара қимыл-қозғалыс тәртібі үшін дене жаттығулары н өздігінен орындау; 7.1.3.3 бұлшық еттерді босаңсытуға арналған жаттығуларды нұсқау бойынша орындау	8.1.3.1 қозғалыс белсенділігіне үйретудің әртүрлі кезеңдеріндегі қиындықтарды жеңу білігі мен дағдыларын бекіту; 8.1.3.2 мұғалімнің көмегімен жеке дара қимыл-қозғалыс тәртібін құрастыру; 8.1.3.3 бұлшық еттерді босаңсытуға арналған жаттығуларды нұсқау бойынша	9.1.3.1 орындалатын жаттығулардың қиындық деңгейін ажырата білуді жетілдіру; 9.1.3.2 жеке дара қимыл-қозғалыс тәртібін құрастыру, дене жаттығулары н іріктеу және жоспарлау, жеке дара жұмысқа қабілеттілікті оңтайлы деңгейінде сақтау; 9.1.3.3 бұлшық еттерді босаңсытуға арналған жаттығуларды өздігінен орындау және оларды өзінің	10.1.3.1 жаттығуларды қиындық деңгейіне қарай негіздеу және өзіне қолдану; 10.1.3.2 жеке дара қимыл-қозғалыс тәртібін іс жүзінде көрсету, дене жаттығулары н іріктеу және жоспарлау, жеке дара жұмысқа қабілеттілікті оңтайлы деңгейінде сақтау; 10.1.3.3 бұлшық еттерді босаңсытуға арналған жаттығуларды көрсету және оларды саналы түрде өзінің

				ж ә н е өздігінен орындау	қозғалыс тәртібіне енгізу	қозғалыс тәртібіне енгізу
1.4 Қимыл-қозғалыс комбинациялары және оларды әртүрлі дене жаттығуларында қолдану реттілігі, дене және психологиялық кедергілерді жеңу	5.1.4.1 қимыл-қозғалыс комбинацияларын және оларды кейбір жаттығуларда қолдану реттілігін білу және орындай алу, дене және психологиялық кедергілерді жеңу қабілетін қалыптастыру	6.1.4.1 қимыл-қозғалыс комбинацияларын және оларды кейбір жаттығуларда қолдану реттілігін құрастыра алу және орындай алу, дене және психологиялық кедергілерді жеңу қабілетін қалыптастыру	7.1.4.1 қимыл-қозғалыс комбинацияларын және оларды әртүрлі дене жаттығуларын орындауда қолдану реттілігін жетілдіру және жинақтауды үйрену, дене және психологиялық кедергілерді жеңу қабілетін қалыптастыру	8.1.4.1 қимыл-қозғалыс комбинацияларын және оларды әртүрлі дене жаттығуларын орындауда қолдану реттілігін жетілдіру және жинақтау, дене және психологиялық кедергілерді жеңу қабілетін қалыптастыру	9.1.4.1 қимыл-қозғалыс комбинацияларын және олардың реттілігін кең диапозонда түсіндіру және көрсету, дене және психологиялық кедергілерді жеңу қабілетін қалыптастыру	10.1.4.1 қимыл-қозғалыс комбинацияларын және олардың реттілігін жаттығулардың кең диапозонда жеткілікті техникалық деңгейде негіздеу және қолдану, дене және психологиялық кедергілерді жеңу қабілетін қалыптастыру
1.5 Қоғамда әрі қарай толыққанды қызмет атқаруға қажетті дене жүктемелерін жеңу қабілеті	5.1.5.1 қоғамда әрі қарай толыққанды қызмет атқаруға қажетті дене жүктемелерін жеңуді білу және үйрену	6.1.5.1 қоғамда әрі қарай толыққанды қызмет атқару үшін қажетті дене жүктемелерін құрастыра алу және орындай алу	7.1.5.1 қоғамда әрі қарай толыққанды қызмет атқару үшін қажетті дене жүктемелерін құрастыруды жетілдіру және жинақтауға үйрену	8.1.5.1 қоғамда әрі қарай толыққанды қызмет атқару үшін қажетті дене жүктемелерін құрастыруды жетілдіру және жинақтау	9.1.5.1 қоғамда әрі қарай толыққанды қызмет атқару үшін қажетті дене жүктемелерін түсіндіру және көрсету	10.1.5.1 қоғамда әрі қарай толыққанды қызмет атқару үшін қажетті мөлшерленген дене жүктемелерін негіздеу және қолдану
1.6 Өз мүмкіндіктерін түсіне отырып, арнайы спорттық техникаларды орындау кезінде қимыл-қозғалыстардың ретін түрлендіру	5.1.6.1 өз мүмкіндіктерін түсіне отырып, қарапайым арнайы спорттық техникаларды орындау кезінде қимыл-қозғалыстардың ретін білу және анықтау	6.1.6.1 өз мүмкіндіктерін түсіне отырып, арнайы спорттық техникаларды орындау кезінде қимыл-қозғалыстардың ретін таңдай алу	7.1.6.1 өз мүмкіндіктерін түсіне отырып, арнайы спорттық техникаларды орындау кезінде қимыл-қозғалыстардың ретін мендағдыларын жетілдіру және жинақтау	8.1.6.1 өз мүмкіндіктерін түсіне отырып, арнайы спорттық техникаларды орындау кезінде қимыл-қозғалыстардың ретін мендағдыларын түсіндіру және көрсетуге үйрену	9.1.6.1 өз мүмкіндіктерін түсіне отырып, арнайы спорттық техникаларды орындау кезінде қимыл-қозғалыстардың ретін мендағдыларын түсіндіру және көрсету	10.1.6.1 өз мүмкіндіктерін түсіне отырып, арнайы спорттық техникаларды орындау кезінде қимыл-қозғалыстардың ретін түрлендіру

1.7 Қимыл-қозғалыс дағдыларын жақсарту үшін бірқатар дене жаттығуларының тактикаларын, стратегиялары мен құрылымдық идеяларын қолдану және бағалау	5.1.7.1 қимыл-қозғалыс дағдыларын жақсарту және түзету үшін шағын диапазондағы дене жаттығуларының тактикаларын, стратегиялары мен құрылымдық идеяларын білу және сипаттау	6.1.7.1 қимыл-қозғалыс дағдыларын жақсарту және түзету үшін бірқатар дене жаттығуларының тактикаларын, стратегиялары мен композициялық идеяларын түсіну және қолдану	7.1.7.1 қимыл-қозғалыс дағдыларын жақсарту және түзету үшін бірқатар дене жаттығуларының қарапайым тактикаларын, стратегиялары мен композициялық идеяларын жасай алу және бағалай алу	8.1.7.1 қимыл-қозғалыс дағдыларын жақсарту және түзету үшін кең диапазондағы дене жаттығуларының тактикаларын, стратегиялары мен композициялық идеяларын анықтау және бағалау	9.1.7.1 қимыл-қозғалыс дағдыларын жақсарту және түзету үшін кең диапазондағы дене жаттығуларының әралуан тактикаларын, стратегиялары мен композициялық идеяларын жасау, талдау	10.1.7.1 қимыл-қозғалыс дағдыларын жақсарту және түзету үшін кең диапазондағы дене жаттығуларының әралуан тактикаларын, стратегиялары мен композициялық идеяларын жасау, салыстыру және салғстыру
1.8 Білім алушылардың жеке дара білім беру қажеттіліктеріне байланысты қиындықты жеңе білу және қимыл-қозғалыс белсенділігін ең байланысты қауіп-қатерлерге жауап қайтара білудің қарапайым дағдыларын білу және анықтауға үйрену	5.1.8.1 білім алушылардың жеке дара білім беру қажеттіліктеріне байланысты қиындықты жеңе білу және қимыл-қозғалыс белсенділігін ең байланысты қауіп-қатерлерге жауап қайтара білудің қарапайым дағдыларын білу және анықтауға үйрену	6.1.8.1 білім алушылардың жеке дара білім беру қажеттіліктеріне байланысты қиындықты жеңе білу және қимыл-қозғалыс белсенділігін ең байланысты қауіп-қатерлерге жауап қайтара білудің қарапайым дағдыларын білу және анықтау	7.1.8.1 білім алушылардың жеке дара білім беру қажеттіліктеріне байланысты қиындықты жеңе білу және қимыл-қозғалыс белсенділігін ең байланысты қауіп-қатерлерге жауап қайтара білудің қарапайым дағдыларын білу және қолдана алу	8.1.8.1 білім алушылардың жеке дара білім беру қажеттіліктеріне және әртүрлі қимыл-қозғалыс белсенділігін орындау кезінде тәжірибе жасау барысындағы қауіп-қатерлерді білу және алдын алу	9.1.8.1 білім алушылардың жеке дара білім беру қажеттіліктеріне байланысты қиындықты жеңе білу және қимыл-қозғалыс белсенділігін ең байланысты қауіп-қатерлерге жауап қайтара білудің қарапайым дағдыларын білу және анықтауға үйрену	10.1.8.1 білім алушылардың жеке дара білім беру қажеттіліктеріне байланысты қиындықты жеңе білу және қимыл-қозғалыс белсенділігін ең байланысты қауіп-қатерлерге жауап қайтара білудің қарапайым дағдыларын білу және анықтауға үйрену

2) "Қимыл-қозғалыс дағдылары арқылы ойлауды дамыту" бөлімі:

2-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары					
	5-сынып	6-сынып	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
2.1 Жеке дара білім беру	5.2.1.1 жеке дара білім беру қажеттіліктері	6.2.1.1 жеке дара білім беру қажеттіліктері	7.2.1.1 жеке дара білім беру қажеттіліктері	8.2.1.1 жеке дара білім беру	9.2.1.1 жеке дара білім беру	10.2.1.1 жеке дара білім беру

<p>қажеттіліктері н ескере отырып, өзгермелі жағдайға жауап қайтару үшінқимыл-қ озғалысқа байланысты алған білімін бейімдеу</p>	<p>н ескере отырып, өзгермелі жағдайға жауап қайтару үшінқимыл-қ озғалысқа байланысты алған білімін білу және түсіну</p>	<p>н ескере отырып, өзгермелі жағдайға жауап қайтару үшінқимыл-қ озғалысқа байланысты алған білімін анықтау және қолдануға үйрену</p>	<p>н ескере отырып, өзгермелі жағдайға жауап қайтару үшінқимыл-қ озғалысқа байланысты алған білімін анықтау және қолдану</p>	<p>қажеттіліктері н ескере отырып, өзгермелі жағдайға жауап қайтару үшінқимыл-қ озғалысқа байланысты алған білімін жетілдіру</p>	<p>қажеттіліктері н ескере отырып, өзгермелі жағдайға жауап қайтару үшінқимыл-қ озғалысқа байланысты алған білімін көрсету</p>	<p>қажеттіліктері н ескере отырып, өзгермелі жағдайға жауап қайтару үшінқимыл-қ озғалысқа байланысты алған білімін бағалау</p>
<p>2 . 2 Кеңістіктік-уа қыттық бағдарлауын дамыту</p>	<p>5.2.2.1 техника негіздерін, жетекші қимылдарды білу, оларды орындауды тиянақты ету; 5.2.2.2затпен және затсыз орындалатын негізгі дене жаттығулары н жасау кезінде кеңістіктік түсініктерін қалыптастыру ; 5.2.2.3 қозғалыс жаттығулары н ың ерекшеліктері н ұғыну және саналы түрде біліктерді жақсартуға, жетілдіруге бағытталу</p>	<p>6.2.2.1 негізгі дене қимылдарын және олардың қарапайым дене жаттығулары мен өзара қалай байланысты болатындығы н білу; 6.2.2.2 әртүрлі дене жаттығулары ндағы қимылдарды орындау аясында уақыт, кеңістік, салмақ және бірқалыптыл ық түсініктері бойынша жүру; 6.2.2.3 қимыл дағдылары бойынша өз біліктері мен кемшіліктерін</p>	<p>7.2.2.1 негізгі дене қимылдарыны ң қарапайым дене жаттығулары мен өзара қалай байланысты болатындығы н біліп, оларды жасау кезінде артық тырысуды жоя отырып орындау; 7.2.2.2 қарапайым дене жаттығулары ндағы қимылдарды орындау кезінде; ерікті қозғалыс актісін ұйымдастыру, ұстап тұру кезінде уақытты, кеңістікті және бірқалыптыл ықты түсінуін көрсету; 7.2.2.3 қимыл дағдылары</p>	<p>8.2.2.1 қажетсіз қимылдардың алдын алып немесе барынша жоя отырып, негізгі қимыл дағдыларын өздігінен байланыстыр уды үйреніп, оларды түсіну және жақсарту; 8.2.2.2 қимылды орындау уақытын, кеңістігін және бірқалыптыл ығын түсінуді көрсететін дағдылар мен бірізділікті дамыту және жетілдіру; 8.2.2.3 қимыл дағдылары бойынша біліктері мен кемшіліктерін</p>	<p>9.2.2.1 дене дамуы үшін көзделген әртүрлі дене жаттығулары н орындау кезіндегі қимылдарды қалай орындау мен байланыстыр уды түсініп және біліп, жалпы қозғалыс әрекетін менгеруге қол жеткізу; 9.2.2.2 дене дамуының жеке дара ерекшеліктері н ескере отырып, қимылды орындаудың уақыты, кеңістігі және бірқалыптыл ығы туралы түсінігін көрсететін бірқатар дәл және тиімді дағдылар мен бірізділіктерді түсіну және қолдана алу; 9.2.2.3 біліктері мен</p>	<p>10.2.2.1 дене дамуына және қимылдағы қателердің алдын алу мен түзетуге септігін тигізетін әртүрлі жүйелі дене жаттығулары ндағы қимылдарды орындау сапасын арттыруды түсіну және көрсету; 10.2.2.2 дене дамуының жеке дара ерекшеліктері н ескере отырып, қимылды орындаудың уақыты, кеңістігі және бірқалыптыл ығы туралы түсінігін көрсететін бірқатар дәл және тиімді дағдылар мен бірізділіктерді көрсету және қолдану; 10.2.2.3 дене жаттығулары н орындауды</p>

		көмекпен сипаттап бере алу	бойынша өз біліктері мен кемшіліктерін өздігінен сипаттап бере алу	түсіну және түсіндіру	кемшіліктерін анықтай отырып, өзінің және өзгелердің жаттығуларды орындау сапасын талқылау	жақсарту әлеуетін анықтай отырып, өзінің және өзгелердің біліктері мен кемшіліктерін салыстыру
2.3 Қолайлы оқу ортасын қалыптастыруға қажетті бірқатар бірігіп және тиімді жұмыс жасау дағдыларын дамыту	5.2.3.1 қолайлы оқу ортасын қалыптастыруға қажетті бірқатар бірігіп және тиімді жұмыс жасау дағдыларын түсіну және анықтау	6.2.3.1 қолайлы оқу ортасын қалыптастыруға қажетті бірқатар бірігіп және тиімді жұмыс жасау дағдыларын анықтауды және пайдалануды үйрену	7.2.3.1 қолайлы оқу ортасын қалыптастыруға қажетті бірқатар бірігіп және тиімді жұмыс жасау дағдыларын анықтау және пайдалану	8.2.3.1 қолайлы оқу ортасын қалыптастыруға қажетті бірқатар бірігіп және тиімді жұмыс жасау дағдыларын талқылай алу және көрсете алу	9.2.3.1 қолайлы оқу-үйрену ортасын қалыптастыруға қажетті бірқатар бірігіп және тиімді жұмыс жасау дағдыларын қолдану және көрсету	10.2.3.1 қолайлы оқу ортасын қалыптастыруға қажетті бірқатар бірігіп және тиімді жұмыс жасау дағдыларын бағалау
2.4 Ағзаның бейімделу қасиеттерінің дамуын, денсаулықтың нығаюын және дене дайындығының жоғарылауын бақылаудың жеке дара әдістері	5.2.4.1 ағзаның әртүрлі мүшелері мен жүйелерінің жойылған немесе бұзылған қызметтерінің орнына басқаларын пайдалану мүмкіндігін түсіну және анықтауды үйрену	6.2.4.1 ағзаның әртүрлі мүшелері мен жүйелерінің жойылған немесе бұзылған қызметтерінің орнына басқаларын пайдалануды үйрену және анықтау	7.2.4.1 ағзаның әртүрлі мүшелері мен жүйелерінің жойылған немесе бұзылған қызметтерінің орнына басқаларын пайдалану және анықтау	8.2.4.1 ағзаның әртүрлі мүшелері мен жүйелерінің жойылған немесе бұзылған қызметтерінің орнына басқаларын дамытуды талқылай алу және көрсету	9.2.4.1 ағзаның әртүрлі мүшелері мен жүйелерінің жойылған немесе бұзылған қызметтерінің орнына басқаларын дамыту бойынша бірлескен және тиімді жұмысты қолдану және көрсету	10.2.4.1 ағзаның әртүрлі мүшелері мен жүйелерінің жойылған немесе бұзылған қызметтерінің орнына басқаларын дамыту бойынша бірлескен және тиімді жұмысты бағалау
2.5 Дене жаттығулары аясындағы іс-әрекеттерді оңтайландыру және балама түрлерін құруға қажет ережелер мен құрылымдық тәсілдерді білу мен түсіну және өз	5.2.5.1 дене жаттығулары аясындағы іс-әрекеттерді оңтайландыру және балама түрлерін құруға қажет ережелер мен құрылымдық тәсілдерді білу мен түсіну және өз	6.2.5.1 дене жаттығулары аясындағы іс-әрекеттерді оңтайландыру және балама түрлерін құруға қажет ережелер мен құрылымдық тәсілдерді түсіну мен қолдану және	7.2.5.1 дене жаттығулары аясындағы іс-әрекеттерді оңтайландыру және балама түрлерін құруға қажет ережелер мен құрылымдық тәсілдерді көрсетуді үйрену және	8.2.5.1 дене жаттығулары аясындағы іс-әрекеттерді оңтайландыру және балама түрлерін құруға қажет ережелер мен құрылымдық тәсілдерді көрсету және	9.2.5.1 дене жаттығулары аясындағы іс-әрекеттерді оңтайландыру және балама түрлерін құруға қажет ережелер мен құрылымдық тәсілдерді пайдалану мен талқылай	10.2.5.1 дене жаттығулары аясындағы іс-әрекеттерді оңтайландыру және балама түрлерін құруға қажет ережелер мен құрылымдық тәсілдерді бағалау мен салыстыру

өз дене қызметтерін бақылаудың қол жетімді әдістерін меңгеру	дене қызметтерін бақылаудың қол жетімді әдістерін меңгеру	өз дене қызметтерін бақылаудың қол жетімді әдістерін меңгеру	өз дене қызметтерін бақылаудың қол жетімді әдістерін меңгеру	өз дене қызметтерін бақылаудың қол жетімді әдістерін меңгеру	алу және өз дене қызметтерін бақылаудың қол жетімді әдістерін меңгеру	және өз дене қызметтерін бақылаудың қол жетімді әдістерін меңгеру
2.6 Жарыс іс-әрекеттері және төрелік ету ережелері	5.2.6.1 жарыс іс-әрекеттерін және төрелік ету ережелерін білу	6.2.6.1 жарыс іс-әрекеттерін және төрелік ету ережелерін түсіну	7.2.6.1 жарыс іс-әрекеттерін және төрелік ету ережелерін қолдану	8.2.6.1 жарыс іс-әрекеттерін және төрелік ету ережелерін көрсету және салыстыра алу	9.2.6.1 жарыс іс-әрекеттерін және төрелік ету ережелерін көрсету және салыстыру	10.2.6.1 жарыс іс-әрекеттерін және төрелік ету ережелерін бағалау және талдау
2.7 Қимыл-қозғалыстардың әртүрлі мән-мағынасы мен шартталған рөлдер және олардың айырмашылықтары	5.2.7.1 қимыл-қозғалыстардың әртүрлі мән-мағынасы мен шартталған рөлдері анықтау	6.2.7.1 қимыл-қозғалыстардың әртүрлі мән-мағынасы мен шартталған рөлдерді және олардың айырмашылықтарын ұғыну және түсіндіре алу	7.2.7.1 қимыл-қозғалыстардың әртүрлі мән-мағынасы мен шартталған рөлдерді және олардың айырмашылықтарын ұғыну және түсіндіру	8.2.7.1 қимыл-қозғалыстардың әртүрлі мән-мағынасы мен шартталған рөлдерді қолдану және олардың айырмашылықтарын ұғыну	9.2.7.1 қимыл-қозғалыстардың әртүрлі мән-мағынасы мен шартталған рөлдерді және олардың айырмашылықтарын көрсету және салыстыру	10.2.7.1 қимыл-қозғалыстардың әртүрлі мән-мағынасы мен шартталған рөлдерді бағалау және бейімдеу

3) "Денсаулық және салауатты өмір салты" бөлімі:

3-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары					
	5-сынып	6-сынып	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
3.1 Жеке денсаулығы және салауатты өмір салты туралы білімі	5.3.1.1 денсаулық сақтаудың маңыздылығын білу және түсіну	6.3.1.1 өз денсаулығына қатысты қауіп-қатерді анықтай алу	7.3.1.1 салауатты өмір салтының әсерін өз денсаулығына қатысты түсіну және түсіндіру	8.3.1.1 салауатты өмір салтының денсаулыққа әсерін өзінің үлгісімен көрсету	9.3.1.1 салауатты өмір салтының денсаулыққа әсерін өзінің үлгісімен түсіндіру және көрсету	10.3.1.1 жеке денсаулығы және салауатты өмір салты туралы білімін бағалау және бейімдеу
3.2 Дене жаттығулар	5.3.2.1 дене жаттығулары мен айналысу кезіндегі қауіпсіз	6.3.2.1 дене жаттығулар барысындағы қауіпсіз тәртіптің және жарақаттануға жол бермеудің	7.3.2.1 дене жаттығулар барысындағы қауіпсіз тәртіптің және жарақаттануға жол	8.3.2.1 дене жаттығулары барысындағы қауіпсіз тәртіпті ұғыну және жарақаттануға жол	9.3.2.1 дене жаттығулар барысындағы қауіпсіз тәртіпті және жарақаттануға жол	10.3.2.1 дене жаттығулар барысындағы қауіпсіз тәртіп туралы білімін

барысында жарақаттанудың алдын алу және дәрігерге дейінгі көмек көрсету	тәртіп туралы түсінікке ие болу; 5.3.2.2жарақаттар мен жазатайым оқиғалар кезінде алғашқы көмек көрсету туралы түсінікке ие болу	карапайым дағдыларына ие болу; 6.3.2.2жарақаттар мен жазатайым оқиғалар кезінде алғашқы көмек көрсетудің карапайым дағдыларына ие болу	бермеудің дағдыларына ие болу; 7.3.2.2жарақаттар мен жазатайым оқиғалар кезінде алғашқы көмек көрсету алу	бермеуге қабілетті болу; 8.3.2.2жарақаттар мен жазатайым оқиғалар кезінде өзіне алғашқы көмек көрсету алу және ұғыну	бермеуді өз үлгісімен түсіндіру; 9.3.2.2жарақаттар мен жазатайым оқиғалар кезінде алғашқы көмек көрсетуді өз үлгісімен түсіндіру	көрсету, бағалау және бейімдеу; 10.3.2.2жарақаттар мен жазатайым оқиғалар кезінде алғашқы көмек көрсету бойынша дағдыларды паш ету
3.3 Ағзадағы дене өзгерістерін бақылау, организмді емдеу және сауықтыру үшін қолайлы түзету-дамыту жағдайын жасау	5.3.3.1 ағзадағы дене өзгерістерін бақылаудың, организмді емдеу және сауықтыру үшін қолайлы түзету-дамыту жағдайын жасаудың маңыздылығын білу және түсіну	6.3.3.1өз түйсінуі бойынша ағзадағы дене өзгерістерін бақылай алу, организмді емдеу және сауықтыру үшін қолайлы түзету-дамыту жағдайын жасай алу	7.3.3.1ағзадағы дене өзгерістерін бақылаудың, организмді емдеу және сауықтыру үшін қолайлы түзету-дамыту жағдайын жасаудың әсерін түсіну және түсіндіру	8.3.3.1ағзадағы дене өзгерістерін бақылау, организмді емдеу және сауықтыру үшін қолайлы түзету-дамыту жағдайын жасау білігін өз үлгісімен көрсету	9.3.3.1ағзадағы дене өзгерістерін бақылауды, организмді емдеу және сауықтыру үшін қолайлы түзету-дамыту жағдайын жасауды бағалау	10.3.3.1ағзадағы дене өзгерістерін қалай бақылау, организмді емдеу және сауықтыру үшін қолайлы түзету-дамыту жағдайын қалай жасау жайлы білімін өз үлгісімен бағалау және бейімдеу
3.4 Денсаулық жағдайында тұрақты ауткуы бар білім алушының тіршілікке қабілеттілігі	5.3.4.1денсаулық жағдайында тұрақты ауткуы бар білім алушының тіршілікке қабілеттілігін анықтау және бар мүмкіндігінше дамыту	6.3.4.1 денсаулық жағдайында тұрақты ауткуы бар білім алушының тіршілікке қабілеттілігін түсіну және бар мүмкіндігінше дамыту алу	7.3.4.1 денсаулық жағдайында тұрақты ауткуы бар білім алушының тіршілікке қабілеттілігін ұғыну және түсіндіру	8.3.4.1 денсаулық жағдайында тұрақты ауткуы бар білім алушының тіршілікке қабілеттілігін бар мүмкіндігін дамытуды талқылау	9.3.4.1денсаулық жағдайында тұрақты ауткуы бар білім алушының тіршілікке қабілеттілігін бақылау білігін өз үлгісімен көрсету	10.3.4.1 денсаулық жағдайында тұрақты ауткуы бар білім алушының тіршілікке қабілеттілігін бар мүмкіндігін дамыту білімін бағалау және бейімдеу
3.5 Дене және психомоторлық ауткуларды ескере	5.3.5.1дене және психомоторлық ауткуларды ескере отырып, дене жаттығулары	6.3.5.1 ширатудың өзекті құрамдас бөліктері мен қалпына келтіру техникасыны	7.3.5.1 дене және психомоторлық ауткуларды ескере отырып, дене	8.3.5.1 дене және психомоторлық ауткуларды ескере отырып,	9.3.5.1 дене және психомоторлық ауткуларды ескере отырып,	10.3.5.1 дене және психомоторлық ауткуларды ескере отырып, ширату мен

отырып, жаттығуларды, іс-әрекет түрлеріне сай келетін ширату мен қалпына келтіру техникасын құрастыру	на дайындық аясындағы ширатудың өзекті құрамдас бөліктерін және қалпына келтіру техникасын білу және түсіну	н организмге тигізетін әсерін түсіндіру және оларды дене және психомоторлық ауткуларды ескере отырып іске асыру	жаттығуларының алдында жалпы ширату өткізу және ағзаны қалпына келтіру техникасының құрамдас бөліктерін көрсету	ширату мен қалпына келтіруге арналған жаттығу кешендерінің маңызын ұғынып, оларды құрастыру және көрсету	нақты дене жаттығуларына арналған ширатуларды құрастыру, түсіндіру және өткізу, ағзаның қалпына келу тиімділігін бағалау	қалпына келтіруге арналған жаттығу кешендерінің маңызын ұғынып, оларды талдау, бағалау және бейімдеу
3.6 Өз дене мүмкіндіктері мен шектеулерін ұғына отырып, ағзаға тигізетін әсерін ескеріп, әртүрлі дене жүктемесі бар жаттығуларды құрастыру	5.3.6.1 әртүрлі дене жүктемесі бар жаттығулардың арасындағы айырмашылықтарды және олардың ағзаның энергетикалық жүйесіне тигізетін әсерін сыртқы белгілер бойынша анықтау және өз дене мүмкіндіктері мен шектеулерін ұғыну	6.3.6.1 әртүрлі дене жүктемесі бар жаттығулардың ұсыну мен көрсету және олардың ағзаның энергетикалық жүйесіне тигізетін әсерін сыртқы белгілер бойынша анықтау және өз дене мүмкіндіктері мен шектеулерін ұғыну	7.3.6.1 әртүрлі дене жүктемесі бар жаттығулардың орындау кезінде ағзаның дене дайындығына қойылатын талаптарды және олардың ағзаның энергетикалық жүйесіне тигізетін әсерін сыртқы және ішкі белгілер бойынша түсіну және өз дене мүмкіндіктері мен шектеулерін ұғыну	8.3.6.1 әртүрлі дене жүктемесі бар жаттығулардың орындау кезіндегі энергетикалық жүйенің қызметін түсіндіру және оның ағзаға тигізетін әсерін білу және өз дене мүмкіндіктері мен шектеулерін ұғыну	9.3.6.1 энергетикалық жүйенің қызметі мен оның әртүрлі дене жүктемесі бар жаттығулармен байланысын түсіндіру және сипаттау және өз дене мүмкіндіктері мен шектеулерін ұғыну	10.3.6.1 энергетикалық жүйенің қызметі мен оның әртүрлі дене жүктемесі бар жаттығулармен байланысын талдау, бағалау және бейімдеу және өз дене мүмкіндіктері мен шектеулерін ұғыну

27. Бағдарлама психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10-сыныптары үшін "Дене шынықтыру" пәнінен жаңартылған мазмұндағы Үлгілік оқу бағдарламасының Ұзақ мерзімді жоспарының негізінде осы Бағдарламадағы қосымшаға сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді жоспарда барлық сынып бойынша әр бөлімде қамтылатын оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

28. Бөлімдер мен тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10 сыныптарына арналған "Дене шынықтыру" пәнінен жаңартылған мазмұндағы Үлгілік оқу

Психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10-сыныптары үшін "Дене шынықтыру" пәнінен жаңартылған мазмұндағы Үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) 5 сынып:

1-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Ұзақ мерзімді жоспардың мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
Жеңіл атлетика арқылы белсенді өмір салты	Ширату мен қалпына келтіру техникасына қатысты біліммен таныстыру және кеңейту	<p>5.3.1.1 денсаулық сақтаудың маңыздылығын білу және түсіну;</p> <p>5.2.7.1 қимыл-қозғалыстардың әртүрлі мән-мағынасымен шарттастырылған рөлдерді анықтау;</p> <p>5.3.2.1 дене жаттығуларымен айналысу кезіндегі қауіпсіз тәртіп туралы түсінікке ие болу;</p> <p>5.3.5.1 дене және психомоторлық ауткуларды ескере отырып, дене жаттығуларына дайындық аясындағы ширатудың өзекті құрамдас бөліктерін және қалпына келтіру техникасын білу және түсіну;</p> <p>5.1.1.1 негізгі қозғалыс әрекеттері туралы түсінігі болу;</p> <p>5.2.2.2 затпен және затсыз орындалатын негізгі дене жаттығуларын жасау кезінде кеңістіктік түсініктерін қалыптастыру</p>
	Аурудан болған бұзылыстарды түзету немесе орнын толтыру	<p>5.1.1.3 мұғалімнің жетекшілігімен негізгі дене қабілеттерін дамыту, дене бітімі мен сымбатын түзету сабақтарын өткізе алу;</p> <p>5.2.2.1 Техника негіздерін, жетекші қимылдарды білу, оларды орындауды тиянақты ету;</p> <p>5.1.7.1 қимыл-қозғалыс дағдыларын жақсарту және түзету үшін шағын диапазондағы дене жаттығуларының тактикаларын, стратегиялары мен құрылымдық идеяларын білу және сипаттау;</p> <p>5.3.3.1 ағзадағы дене өзгерістерін бақылаудың, организмді емдеу және сауықтыру үшін қолайлы</p>

		<p>түзету-дамыту жағдайын жасаудың маңыздылығын білу және түсіну;</p> <p>5.2.4.1 ағзаның әртүрлі мүшелері мен жүйелерінің жойылған немесе бұзылған қызметтерінің орнына басқаларын пайдалану мүмкіндігін түсіну және анықтауды үйрену</p>
<p>Проблемалық жағдайларды кимыл-қозғалыс әрекеті арқылы шешу</p>	<p>Шағын және үлкен топтарға бірігіп/жарысып қатысудың көмегімен жалпы дене жағдайының деңгейін арттыру</p> <p>Бағдарға ілесу және мәселелерді шағын топтарда шешу</p>	<p>5.3.6.1 әртүрлі дене жүктемесі бар жаттығулардың арасындағы айырмашылықтарды және олардың ағзаның энергетикалық жүйесіне тигізетін әсерін сыртқы белгілер бойынша анықтау және өз дене мүмкіндіктері мен шектеулерін ұғыну;</p> <p>5.1.1.2 таңдалған спорттық мамандану түрінің қозғалыс әрекеттерін техникалық тұрғыда дұрыс жүзеге асыру;</p> <p>5.2.3.1 қолайлы оқу-үйрену ортасын қалыптастыруға қажетті бірқатар бірігіп және тиімді жұмыс жасау дағдыларын түсіну және анықтау;</p> <p>5.3.4.1 денсаулық жағдайында тұрақты ауткуы бар білім алушының тіршілікке қабілеттілігін анықтау және бар мүмкіндігінше дамыту</p> <p>5.1.3.1 қарапайым дене жаттығуларын орындау кезінде пайда болуы мүмкін қиындықтарды мұғалімнің көмегімен жеңу;</p> <p>5.3.2.2 жарақаттар мен жазатайым оқиғалар кезінде алғашқы көмек көрсету туралы түсінікке ие болу;</p> <p>5.1.5.1 қоғамда әрі қарай толыққанды қызмет атқару үшін қажетті дене жүктемелеріне төтеп беруді білу және үйрену;</p> <p>5.3.6.1 әртүрлі дене жүктемесі бар жаттығулардың арасындағы айырмашылықтарды және олардың ағзаның энергетикалық жүйесіне тигізетін әсерін сыртқы белгілер бойынша анықтау және өз дене мүмкіндіктері мен шектеулерін ұғыну</p> <p>5.1.8.1 білім алушылардың жеке дара білім беру қажеттіліктеріне</p>

	<p>Проблемалық-бағдарлық тапсырмаларды әртүрлі жабдықтарды пайдалана отырып орындау кезіндегі қарым-қатынас және серіктестік</p>	<p>байланысты қиындықты және білу және қимыл-қозғалыс белсенділігімен байланысты қауіп-қатерлерге жауап қайтара білудің қарапайым дағдыларын білу және анықтауға үйрену; 5.2.3.1 қолайлы оқу-үйрену ортасын қалыптастыруға қажетті бірқатар бірігіп және тиімді жұмыс жасау дағдыларын түсіну және анықтау; 5.3.3.1 ағзадағы дене өзгерістерін бақылаудың, организмді емдеу және сауықтыру үшін қолайлы түзету-дамыту жағдайын жасаудың маңыздылығын білу және түсіну</p>
2-тоқсан		
Ағзаны гимнастика арқылы нығайту	<p>Байланысты өзгерту: айнадағы бейне тәрізді және бірдей қабыстыру</p>	<p>5.1.1.3 мұғалімнің жетекшілігімен негізгі дене қабілеттерін дамыту, дене бітімі мен сымбатын түзету сабақтарын өткізе алу; 5.3.2.1 дене жаттығуларымен айналысу кезіндегі қауіпсіз тәртіп туралы түсінікке ие болу</p>
	<p>Тепе-теңдік және бұралу</p>	<p>5.1.3.1 қарапайым дене жаттығуларын орындау кезінде пайда болуы мүмкін қиындықтарды мұғалімнің көмегімен жеңу; 5.3.4.1 денсаулық жағдайында тұрақты ауткуы бар білім алушының тіршілікке қабілеттілігін анықтау және бар мүмкіндігінше дамыту; 5.3.2.2 жарақаттар мен жазатайым оқиғалар кезінде алғашқы көмек көрсету туралы түсінікке ие болу; 5.1.3.3 бұлшық еттерді босаңсытуға арналған жаттығуларды еліктеп орындау</p>
	<p>Топтық композициялық тапсырманың көмегімен жасалатын жанасулы және жанасусыз жұмыс</p>	<p>5.1.3.2 мұғалімнің көмегімен жеке дара қимыл-қозғалыс тәртібі үшін дене жаттығуларын іріктеу және жоспарлау; 5.2.2.2 затпен және затсыз орындалатын негізгі дене жаттығуларын жасау кезінде кеңістіктік түсініктерін қалыптастыру</p>
		<p>5.2.6.1 жарыс іс-әрекеттерін және төрелік ету ережелерін білу;</p>

<p>Ұлттық және зияткерлік ойындар</p>	<p>"Тоғыз құмалақ", "Асық ату" ұлттық ойындары</p>	<p>5.3.2.1 дене жаттығуларымен айналысу кезіндегі қауіпсіз тәртіп туралы түсінікке ие болу</p>
	<p>Ұлттық ойындар аясында бірқатар стратегиялар мен тактикаларды үйрену</p>	<p>5.1.7.1 қимыл-қозғалыс дағдыларын жақсарту және түзету үшін шағын диапазондағы дене жаттығуларының тактикаларын, стратегиялары мен құрылымдық идеяларын білу және сипаттау; 5.2.7.1 қимыл-қозғалыстардың әртүрлі мән-мағынасымен шарттастырылған рөлдерді анықтау</p>
<p>3-тоқсан</p>		
<p>Шаңғы/кросс/коньки дайындығы</p>	<p>Шаңғы дайындығы</p>	<p>5.3.2.1 дене жаттығуларымен айналысу кезіндегі қауіпсіз тәртіп туралы түсінікке ие болу; 5.1.8.1 білім алушылардың жеке дара білім беру қажеттіліктеріне байланысты қиындықты жеңе білу және қимыл-қозғалыс белсенділігімен байланысты қауіп-қатерлерге жауап қайтара білудің қарапайым дағдыларын білу және анықтауға үйрену; 5.1.1.1 негізгі қозғалыс әрекеттері туралы түсінігі болу</p>
	<p>Кросс дайындығы</p>	<p>5.2.2.1 техника негіздерін, жетекші қимылдарды білу, оларды орындауды тиянақты ету; 5.1.3.3 бұлшық еттерді босаңсытуға арналған жаттығуларды еліктеп орындау; 5.2.1.1 жеке дара білім беру қажеттіліктерін ескере отырып, өзгермелі жағдайға жауап қайтару үшін қимыл-қозғалысқа байланысты алған білімін білу және түсіну</p>
	<p>Коньки дайындығы</p>	<p>5.1.5.1 қоғамда әрі қарай толыққанды қызмет атқару үшін қажетті дене жүктемелеріне төтеп беруді білу және үйрену; 5.2.2.1 техника негіздерін, жетекші қимылдарды білу, оларды орындауды тиянақты ету</p>
		<p>5.2.6.1 жарыс іс-әрекеттерін және төрелік ету ережелерін білу; 5.3.2.1 дене жаттығуларымен айналысу кезіндегі қауіпсіз тәртіп туралы түсінікке ие болу;</p>

	<p>Пас беру дағдыларын дамыту және шабуыл-ойындар көмегімен кеңістікті бөлу</p>	<p>5.2.2.1 техника негіздерін, жетекші қимылдарды білу, оларды орындауды тиянақты ету; 5.1.6.1 өз мүмкіндіктерін түсіне отырып, қарапайым арнайы спорттық техникаларды орындау кезінде қимыл-қозғалыстардың реті мен дағдыларын білу және анықтау; 5.2.2.3 қозғалыс жаттығуларының ерекшеліктерін ұғыну және саналы түрде біліктерді жақсартуға, жетілдіруге бағытталу ; 5.1.4.1 қимыл-қозғалыс комбинацияларын және оларды кейбір жаттығуларда қолдану реттілігін білу және орындай алу, дене және психологиялық кедергілерді жеңу қабілетін қалыптастыру</p>
<p>Спорттық ойындар арқылы оқыту</p>	<p>Белгілеу және қағып алу</p>	<p>5.2.5.1 дене жаттығулары аясындағы іс-әрекеттерді оңтайландыру және балама түрлерін құруға қажет ережелер мен құрылымдық тәсілдерді білу мен түсіну және өз дене қызметтерін бақылаудың қол жетімді әдістерін меңгеру; 5.1.8.1 білім алушылардың жеке дара білім беру қажеттіліктеріне байланысты қиындықты жеңе білу және қимыл-қозғалыс белсенділігімен байланысты қауіп-қатерлерге жауап қайтара білудің қарапайым дағдыларын білу және анықтауға үйрену; 5.2.7.1 қимыл-қозғалыстардың әртүрлі мән-мағынасымен шарттастырылған рөлдерді анықтау</p>
	<p>Ойын тұжырымдамасы мен дағдыларына көңіл бөле отырып,</p>	<p>5.1.2.1 негізгі қозғалыс дағдыларын білу және түзете алу: тірек-қимыл аппараты, денені және нысанды басқару; 5.2.2.3 қозғалыс жаттығуларының ерекшеліктерін ұғыну және саналы түрде біліктерді жақсартуға, жетілдіруге бағытталу ; 5.3.5.1 дене және психомоторлық ауткуларды ескере отырып, дене жаттығуларына дайындық</p>

	өзі мен өзгелер үшін ойындар құрастыру	аясындағы ширатудың өзекті құрамдас бөліктерін және қалпына келтіру техникасын білу және түсіну; 5.2.1.1 жеке дара білім беру қажеттіліктерін ескере отырып, өзгермелі жағдайға жауап қайтару үшін қимыл-қозғалысқа байланысты алған білімін білу және түсіну
4-тоқсан		
Қозғалмалы және спорттық ойындар	Жақсы дене жағдайы мен дене қабілеттерінің элементтерін түсінуге ынталандыру және үйрету	5.3.1.1 денсаулық сақтаудың маңыздылығын білу және түсіну; 5.2.2.3 қозғалыс жаттығуларының ерекшеліктерін ұғыну және саналы түрде біліктерді жақсартуға, жетілдіруге бағытталу ; 5.1.3.2 мұғалімнің көмегімен жеке дара қимыл-қозғалыс тәртібі үшін дене жаттығуларын іріктеу және жоспарлау; 5.1.6.1 өз мүмкіндіктерін түсіне отырып, қарапайым арнайы спорттық техникаларды орындау кезінде қимыл-қозғалыстардың реті мен дағдыларын білу және анықтау; 5.2.3.1 қолайлы оқу-үйрену ортасын қалыптастыруға қажетті бірқатар бірігіп және тиімді жұмыс жасау дағдыларын түсіну және анықтау
	Қимыл-қозғалысқа негізделген әртүрлі ойындардың көмегімен белсенді болу және салауатты таңдау жасау	5.2.4.1 ағзаның әртүрлі мүшелері мен жүйелерінің жойылған немесе бұзылған қызметтерінің орнына басқаларын пайдалану мүмкіндігін түсіну және анықтауды үйрену; 5.2.1.1 жеке дара білім беру қажеттіліктерін ескере отырып, өзгермелі жағдайға жауап қайтару үшін қимыл-қозғалысқа байланысты алған білімін білу және түсіну
		5.3.2.1 дене жаттығуларымен айналысу кезіндегі қауіпсіз тәртіп туралы түсінікке ие болу; 5.1.4.1 қимыл-қозғалыс комбинацияларын және оларды кейбір жаттығуларда қолдану реттілігін білу және орындай алу,

Жүгіру, секіру және лақтыру дағдыларын дамыту	Жүгіру мен секіру дағдыларын жақсарту	дене және психологиялық кедергілерді жеңу қабілетін қалыптастыру; 5.2.5.1 дене жаттығулары аясындағы іс-әрекеттерді оңтайландыру және балама түрлерін құруға қажет ережелер мен құрылымдық тәсілдерді білу мен түсіну және өз дене қызметтерін бақылаудың қол жетімді әдістерін меңгеру; 5.3.6.1 әртүрлі дене жүктемесі бар жаттығулардың арасындағы айырмашылықтарды және олардың ағзаның энергетикалық жүйесіне тигізетін әсерін сыртқы белгілер бойынша анықтау және өз дене мүмкіндіктері мен шектеулерін ұғыну
	Жүгіру мен лақтыру дағдыларын жақсарту және ширығу мен қалпына келу техникасы	5.1.2.1 негізгі қозғалыс дағдыларын білу және түзете алу: тірек-қимыл аппараты, денені және нысанды басқару; 5.3.6.1 әртүрлі дене жүктемесі бар жаттығулардың арасындағы айырмашылықтарды және олардың ағзаның энергетикалық жүйесіне тигізетін әсерін сыртқы белгілер бойынша анықтау және өз дене мүмкіндіктері мен шектеулерін ұғыну; 5.1.8.1 білім алушылардың жеке дара білім беру қажеттіліктеріне байланысты қиындықты және білу және қимыл-қозғалыс белсенділігімен байланысты қауіп-қатерлерге жауап қайтара білудің қарапайым дағдыларын білу және анықтауға үйрену

2) 6- сынып:

2-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Ұзақ мерзімді жоспардың мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
		6.1.6.1 өз мүмкіндіктерін түсіне отырып, арнайы спорттық техникаларды орындау кезінде қимыл-қозғалыстардың реті мен дағдыларын таңдай алу; 6.3.2.1 дене жаттығуларымен айналысу кезіндегі қауіпсіз тәртіптің және жарақаттануға жол

	<p>Жалпы және спорттық ширьғулар арқылы ағза туралы білеміз</p>	<p>бермеудің қарапайым дағдыларына ие болу; 6.2.4.1 ағзаның әртүрлі мүшелері мен жүйелерінің жойылған немесе бұзылған қызметтерінің орнына басқаларын пайдалануды үйрену және анықтау; 6.1.3.3 бұлшық еттерді босаңсытуға арналған жаттығуларды мұғалімнің көмегімен орындай алу 6.3.5.1 ширатудың өзекті құрамдас бөліктері мен қалпына келтіру техникасының организмге тигізетін әсерін түсіндіру және оларды дене және психомоторлық ауткуларды ескере отырып іске асыру; 6.1.1.3 мұғалімнің жетекшілігімен негізгі дене қабілеттерін дамыту, дене бітімі мен сымбатын түзету сабақтарын өткізе алу</p>
<p>Дене шынықтыру-сауықтыру түсініктерін қарастыру және кеңейту</p>	<p>Фитнес компоненттерін дамыту: жылдамдық және төзімділік</p>	<p>6.1.2.1 негізгі қозғалыс дағдыларын құрастыра алу және түзетуді орындай алу: тірек-қимыл аппараты, денені және нысанды басқару; 6.3.3.1 өз түйсінуі бойынша ағзадағы дене өзгерістерін бақылай алу, организмді емдеу және сауықтыру үшін қолайлы түзету-дамыту жағдайын жасай алу; 6.1.8.1 білім алушылардың жеке дара білім беру қажеттіліктеріне байланысты қиындықты жеңе білу және қимыл-қозғалыс белсенділігімен байланысты қауіп-қатерлерге жауап қайтара білудің қарапайым дағдыларын білу және анықтау</p>
	<p>Білім алушының ауруын ескере отырып ағзаның жағдайына жағымды әсер ететін жаттығу кешендерін меңгеру</p>	<p>6.3.2.2 жарақаттар мен жазатайым оқиғалар кезінде алғашқы көмек көрсетудің қарапайым дағдыларына ие болу; 6.2.1.1 жеке дара білім беру қажеттіліктерін ескере отырып, өзгермелі жағдайға жауап қайтару үшін қимыл-қозғалысқа байланысты алған білімін анықтау және қолдануға үйрену; 6.1.3.3 бұлшық еттерді босаңсытуға арналған</p>

		<p>жаттығуларды мұғалімнің көмегімен орындай алу;</p> <p>6.2.2.3 қимыл дағдылары бойынша өз біліктері мен кемшіліктерін көмекпен сипаттап бере алу</p>
<p>Сыни ойлау мен қарым-қатынас дағдыларын шытырман тапсырмалар арқылы дамыту</p>	<p>Сыни ойлау мен әлеуметтік дағдыларды дамытуға септігін тигізетін топтық жаттығуларға қатысу</p>	<p>6.1.1.1 негізгі қозғалыс біліктері мен дағдыларын орындау;</p> <p>6.1.5.1 қоғамда әрі қарай толыққанды қызмет атқару үшін қажетті дене жүктемелерін құрастыра алу және орындай алу;</p> <p>6.3.6.1 әртүрлі дене жүктемесі бар жаттығуларды ұсыну мен көрсету және олардың ағзаның энергетикалық жүйесіне тигізетін әсерін сыртқы белгілер бойынша анықтау және өз дене мүмкіндіктері мен шектеулерін ұғыну;</p> <p>6.1.7.1 қимыл-қозғалыс дағдыларын жақсарту және түзету үшін бірқатар дене жаттығуларының тактикаларын, стратегиялары мен композициялық идеяларын түсіну және қолдану</p>
	<p>Сыни ойлауды пайдаланып үлкен топтарда және бүкіл сыныпта бірігіп жасайтын іс-әрекет</p>	<p>6.1.6.1 өз мүмкіндіктерін түсіне отырып, арнайы спорттық техникаларды орындау кезінде қимыл-қозғалыстардың реті мен дағдыларын таңдай алу;</p> <p>6.1.3.1 қарапайым дене жаттығуларын орындау кезінде пайда болуы мүмкін қиындықтарды көмекпен жеңе алу</p>
<p>2-тоқсан</p>		
	<p>Гимнастикалық төсеніштер мен шағын құрылғыларда дене кернелуімен және динамикасымен тәжірибелер жасау</p>	<p>6.1.5.1 қоғамда әрі қарай толыққанды қызмет атқару үшін қажетті дене жүктемелерін құрастыра алу және орындай алу;</p> <p>6.3.2.1 дене жаттығуларымен айналысу кезіндегі қауіпсіз тәртіптің және жаракаттануға жол бермеудің қарапайым дағдыларына ие болу;</p> <p>6.1.2.1 негізгі қозғалыс дағдыларын құрастыра алу және түзетуді орындай алу: тірек-қимыл аппараты, денені және нысанды басқару;</p> <p>6.1.3.3 бұлшық еттерді босаңсытуға арналған</p>

<p>Гимнастика бойынша күрделі дағдыларды кеңейту үшін нысандар мен құрал-жабдықтарды пайдалану</p>	<p>Нысандардың және гимнастикалық жабдықтардың көмегімен композициялық және кеңістіктік түсінікті дамыту</p>	<p>жаттығуларды мұғалімнің көмегімен орындай алу</p> <p>6.1.8.1 білім алушылардың жеке дара білім беру қажеттіліктеріне байланысты қиындықты жеңе білу және қимыл-қозғалыс белсенділігімен байланысты қауіп-қатерлерге жауап қайтара білудің қарапайым дағдыларын білу және анықтау;</p> <p>6.1.1.2 таңдалған спорттық мамандану түрінің қозғалыс әрекеттерін техникалық тұрғыда дұрыс жүзеге асыру дағдысын бекіту</p>
<p>Қазақстанда айналысатын спорт түрлерін зерделеу (Ұлттық және зияткерлік ойындар)</p>	<p>Гимнастикалық таспамен және құрылғылармен топтық ретті қатарды жинақтау, орындау және бағалау</p>	<p>6.2.7.1 қимыл-қозғалыстардың әртүрлі мән-мағынасымен шарттастырылған рөлдерді және олардың айырмашылықтарын ұғыну және түсіндіре алу;</p> <p>6.2.1.1 жеке дара білім беру қажеттіліктерін ескере отырып, өзгермелі жағдайға жауап қайтару үшін қимыл-қозғалысқа байланысты алған білімін анықтау және қолдануға үйрену;</p> <p>6.1.1.3 мұғалімнің жетекшілігімен негізгі дене қабілеттерін дамыту, дене бітімі мен сымбатын түзету сабақтарын өткізе алу</p>
<p>Қазақстанда айналысатын спорт түрлерін зерделеу (Ұлттық және зияткерлік ойындар)</p>	<p>Шығармашылық, қарым-қатынас және бағалау дағдыларын дамыту</p> <p>Фрагментпен жұмыс істеу арқылы динамикалық контраст пен негізгі мақсатты құрастыру</p>	<p>6.1.3.2 жеке дара қимыл-қозғалыс тәртібі үшін мұғалімнің көмегімен дене жаттығуларын іріктеу және жоспарлау;</p> <p>6.3.2.1 дене жаттығуларымен айналысу кезіндегі қауіпсіз тәртіптің және жарақаттануға жол бермеудің қарапайым дағдыларына ие болу;</p> <p>6.2.6.1 жарыс іс-әрекеттерін және төрелік ету ережелерін түсіну</p> <p>6.1.4.1 қимыл-қозғалыс комбинацияларын және оларды кейбір жаттығуларда қолдану реттілігін құрастыра алу және орындай алу, дене және психологиялық кедергілерді жеңу қабілетін қалыптастыру;</p> <p>6.1.7.1 қимыл-қозғалыс дағдыларын жақсарту және түзету үшін бірқатар дене жаттығуларының тактикаларын, стратегиялары мен</p>

		композициялық идеяларын түсіну және қолдану
	Ойынның негізгі элементтерін аяқтау және бағалау үдерісіне қатысу	6.2.7.1 қимыл-қозғалыстардың әртүрлі мән-мағынасымен шарттастырылған рөлдерді және олардың айырмашылықтарын ұғыну және түсіндіре алу; 6.1.8.1 білім алушылардың жеке дара білім беру қажеттіліктеріне байланысты қиындықты жеңе білу және қимыл-қозғалыс белсенділігімен байланысты қауіп-қатерлерге жауап қайтара білудің карапайым дағдыларын білу және анықтау
3- тоқсан		
	Денені басқару дағдыларын шолу және кеңейту	6.1.3.2 жеке дара қимыл-қозғалыс тәртібі үшін мұғалімнің көмегімен дене жаттығуларын іріктеу және жоспарлау; 6.2.4.1 ағзаның әртүрлі мүшелері мен жүйелерінің жойылған немесе бұзылған қызметтерінің орнына басқаларын пайдалануды үйрену және анықтау; 6.1.2.1 негізгі қозғалыс дағдыларын құрастыра алу және түзетуді орындай алу: тірек-қимыл аппараты, денені және нысанды басқару; 6.2.5.1 дене жаттығулары аясындағы іс-әрекеттерді оңтайландыру және балама түрлерін құруға қажет ережелер мен құрылымдық тәсілдерді түсіну мен қолдану және өз дене қызметтерін бақылаудың қол жетімді әдістерін меңгеру; 6.3.4.1 денсаулық жағдайында тұрақты ауткуы бар білім алушының тіршілікке қабілеттілігін түсіну және бар мүмкіндігінше дамыта алу; 6.1.3.3 бұлшық еттерді босаңсытуға арналған жаттығуларды мұғалімнің көмегімен орындай алу
Фундаменталды қимыл-қозғалыс дағдыларын қайталау және өңдеу		6.1.1.3 мұғалімнің жетекшілігімен негізгі дене қабілеттерін дамыту, дене бітімі мен сымбатын түзету сабақтарын өткізе алу;

<p>Қозғалыс дағдыларын топтық/ командалық әрекет түрлерінде пайдалану және дамыту</p>		<p>6.1.1.2 таңдалған спорттық мамандану түрінің қозғалыс әрекеттерін техникалық тұрғыда дұрыс жүзеге асыру дағдысын бекіту;</p> <p>6.2.3.1 қолайлы оқу-үйрену ортасын қалыптастыруға қажетті бірқатар бірігіп және тиімді жұмыс жасау дағдыларын анықтауды және пайдалануды үйрену</p>
<p>Нысанды бақылау дағдыларын топтық/командалық әрекетте қайталау және дамыту</p>		<p>6.2.2.2 әртүрлі дене жаттығуларындағы қимылдарды орындау аясында уақыт, кеңістік, салмақ және бірқалыптылық түсініктері бойынша жүру;</p> <p>6.1.1.1 негізгі қозғалыс біліктері мен дағдыларын орындау;</p> <p>6.2.1.1 жеке дара білім беру қажеттіліктерін ескере отырып, өзгермелі жағдайға жауап қайтару үшін қимыл-қозғалысқа байланысты алған білімін анықтау және қолдануға үйрену;</p> <p>6.2.2.1 негізгі дене қимылдарын және олардың қарапайым дене жаттығуларымен өзара қалай байланысты болатындығын білу;</p> <p>6.3.1.1 өз денсаулығына қатысты қауіп-қатерді анықтай алу</p>
<p>Допты тартып алумен өтетін ойындарда қауіп-қатерлерді басқаруды назарға ала отырып дағдылар мен тұжырымдамаларды (тактикаларды/стратегияларды) дамыту</p>		<p>6.1.3.1 қарапайым дене жаттығуларын орындау кезінде пайда болуы мүмкін қиындықтарды көмекпен жеңе алу ;</p> <p>6.3.2.1 дене жаттығуларымен айналысу кезіндегі қауіпсіз тәртіптің және жаракаттануға жол бермеудің қарапайым дағдыларына ие болу;</p> <p>6.2.6.1 жарыс іс-әрекеттерін және төрелік ету ережелерін түсіну;</p> <p>6.2.5.1 дене жаттығулары аясындағы іс-әрекеттерді оңтайландыру және балама түрлерін құруға қажет ережелер мен құрылымдық тәсілдерді түсіну мен қолдану және өз дене қызметтерін бақылаудың қол жетімді әдістерін меңгеру;</p> <p>6.1.6.1 өз мүмкіндіктерін түсіне отырып, арнайы спорттық техникаларды орындау кезінде</p>

<p>Бірқатар категориядағы ойындар арқылы дағдылар мен түсініктерді кеңейту</p>	<p>Дағдылар мен тұжырымдамаларды шабуылды ойындарда дамыту</p>	<p>қимыл-қозғалыстардың реті мен дағдыларын таңдай алу</p>
		<p>6.3.2.2 жарақаттар мен жазатайым оқиғалар кезінде алғашқы көмек көрсетудің қарапайым дағдыларына ие болу; 6.3.5.1 ширатудың өзекті құрамдас бөліктері мен қалпына келтіру техникасының организмге тигізетін әсерін түсіндіру және оларды дене және психомоторлық аутқуларды ескере отырып іске асыру; 6.1.5.1 қоғамда әрі қарай толыққанды қызмет атқару үшін қажетті дене жүктемелерін құрастыра алу және орындай алу</p>
	<p>Дене дамуының көрсеткіштерін ойын әдісімен жақсарту</p>	<p>6.1.3.3 бұлшық еттерді босаңсытуға арналған жаттығуларды мұғалімнің көмегімен орындай алу; 6.2.2.2 әртүрлі дене жаттығуларындағы қимылдарды орындау аясында уақыт, кеңістік, салмақ және бірқалыптылық түсініктері бойынша жүру; 6.1.4.1 қимыл-қозғалыс комбинацияларын және оларды кейбір жаттығуларда қолдану реттілігін құрастыра алу және орындай алу, дене және психологиялық кедергілерді жену қабілетін қалыптастыру</p>
	<p>Тор қолданылатын ойындарды ойнау және құрастыру</p>	<p>6.1.7.1 қимыл-қозғалыс дағдыларын жақсарту және түзету үшін бірқатар дене жаттығуларының тактикаларын, стратегиялары мен композициялық идеяларын түсіну және қолдану; 6.3.4.1 денсаулық жағдайында тұрақты аутқуы бар білім алушының тіршілікке қабілеттілігін түсіну және бар мүмкіндігінше дамыта алу</p>
<p>4-тоқсан</p>		
		<p>6.1.6.1 өз мүмкіндіктерін түсіне отырып, арнайы спорттық техникаларды орындау кезінде қимыл-қозғалыстардың реті мен дағдыларын таңдай алу;</p>

Өз денсаулығына күтім жасау	Дене белсенділігін сақтаудың маңыздылығын түсіну	<p>6.3.1.1 өз денсаулығына қатысты қауіп-қатерді анықтай алу;</p> <p>6.3.6.1 әртүрлі дене жүктемесі бар жаттығуларды ұсыну мен көрсету және олардың ағзаның энергетикалық жүйесіне тигізетін әсерін сыртқы белгілер бойынша анықтау және өз дене мүмкіндіктері мен шектеулерін ұғыну;</p> <p>6.2.2.1 негізгі дене қимылдарын және олардың қарапайым дене жаттығуларымен өзара қалай байланысты болатындығын білу;</p> <p>6.1.2.1 негізгі қозғалыс дағдыларын құрастыра алу және түзетуді орындай алу: тірек-қимыл аппараты, денені және нысанды басқару</p>
	Өз денсаулығына қалай күтім жасауды және серіктесімен белсенді болуды үйрету	<p>6.1.3.2 жеке дара қимыл-қозғалыс тәртібі үшін мұғалімнің көмегімен дене жаттығуларын іріктеу және жоспарлау;</p> <p>6.2.5.1 дене жаттығулары аясындағы іс-әрекеттерді оңтайландыру және балама түрлерін құруға қажет ережелер мен құрылымдық тәсілдерді түсіну мен қолдану және өз дене қызметтерін бақылаудың қол жетімді әдістерін меңгеру;</p> <p>6.2.2.3 қимыл дағдылары бойынша өз біліктері мен кемшіліктерін көмекпен сипаттап бере алу;</p> <p>6.3.3.1 өз түйсінуді бойынша ағзадағы дене өзгерістерін бақылай алу, организмді емдеу және сауықтыру үшін қолайлы түзету-дамыту жағдайын жасай алу;</p> <p>6.1.2.1 негізгі қозғалыс дағдыларын құрастыра алу және түзетуді орындай алу: тірек-қимыл аппараты, денені және нысанды басқару</p>
		<p>6.1.5.1 қоғамда әрі қарай толыққанды қызмет атқару үшін қажетті дене жүктемелерін құрастыра алу және орындай алу;</p> <p>6.3.2.2 жарақаттар мен жазатайым оқиғалар кезінде алғашқы көмек көрсетудің қарапайым дағдыларына ие болу;</p>

Жүгіру, секіру және лактыру дағдыларын атлетикада жақсарту	Ширатуды қайта қарау, жүгіру дағдыларын қарастыру және кеңейту	6.2.2.2 әртүрлі дене жаттығуларындағы қимылдарды орындау аясында уақыт, кеңістік, салмақ және бірқалыптылық түсініктері бойынша жүру; 6.1.4.1 қимыл-қозғалыс комбинацияларын және оларды кейбір жаттығуларда қолдану реттілігін құрастыра алу және орындай алу, дене және психологиялық кедергілерді жену қабілетін қалыптастыру
	Секіру және лактыру дағдыларын креативті, бірлескен және сайыстық жаттығулардың көмегімен қайталау және тереңдету	6.2.3.1 қолайлы оқу-үйрену ортасын қалыптастыруға қажетті бірқатар бірігіп және тиімді жұмыс жасау дағдыларын анықтауды және пайдалануды үйрену; 6.1.3.1 қарапайым дене жаттығуларын орындау кезінде пайда болуы мүмкін қиындықтарды көмекпен жеңе ал; 6.2.1.1 жеке дара білім беру қажеттіліктерін ескере отырып, өзгермелі жағдайға жауап қайтару үшін қимыл-қозғалысқа байланысты алған білімін анықтау және қолдануға үйрену

3)7-сынып:

3-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Ұзақ мерзімді жоспардың мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан	Ойындарда тактикалық білімді жақсарту	7.1.7.1 қимыл-қозғалыс дағдыларын жақсарту және түзету үшін бірқатар дене жаттығуларының қарапайым тактикаларын, стратегиялары мен композициялық идеяларын жасай алу және бағалай алу; 7.3.2.1 дене жаттығуларымен айналысу кезіндегі қауіпсіз тәртіптің және жарақаттануға жол бермеудің дағдыларына ие болу; 7.1.1.1 әртүрлі дене жаттығуларын орындау кезіндегі негізгі қозғалыс дағдыларының сапасын жақсарту; 7.1.6.1 өз мүмкіндіктерін түсіне отырып, арнайы спорттық техникаларды орындау кезінде

		<p>қимыл-қозғалыстардың реті мен дағдыларын жетілдіру және жинақтау</p>
Ойын арқылы оқыту	Ойындарда шешім қабылдау мәселесімен жұмыс істеу	<p>7.3.3.1 ағзадағы дене өзгерістерін бақылаудың, организмді емдеу және сауықтыру үшін қолайлы түзету-дамыту жағдайын жасаудың әсерін түсіну және түсіндіру;</p> <p>7.1.1.2 таңдалған спорттық мамандану түрінің қозғалыс әрекеттерін техникалық тұрғыда дұрыс жүзеге асыра алу;</p> <p>7.2.2.2 қарапайым дене жаттығуларындағы қимылдарды орындау кезінде; ерікті қозғалыс актісін ұйымдастыру, ұстап тұру кезінде уақытты, кеңістікті және бірқалыптылықты түсінуін көрсету;</p> <p>7.2.6.1 жарыс іс-әрекеттерін және төрелік ету ережелерін қолдану</p>
	Проблемаларды шешу дағдыларын тор қолданылатын ойындар арқылы жетілдіру	<p>7.1.2.1 негізгі қозғалыс дағдыларын түзетуді жетілдіру және жинақтау: тірек-қимыл аппараты, денені және нысанды басқару;</p> <p>7.3.2.2 жарақаттар мен жазатайым оқиғалар кезінде алғашқы көмек көрсете алу;</p> <p>7.2.5.1 дене жаттығулары аясындағы іс-әрекеттерді оңтайландыру және балама түрлерін құруға қажет ережелер мен құрылымдық тәсілдерді көрсетуді үйрену және өз дене қызметтерін бақылаудың қол жетімді әдістерін меңгеру;</p> <p>7.3.4.1 денсаулық жағдайында тұрақты аутқуы бар білім алушының тіршілікке қабілеттілігін ұғыну және түсіндіру</p>
		<p>7.3.2.1 дене жаттығуларымен айналысу кезіндегі қауіпсіз тәртіптің және жарақаттануға жол бермеудің дағдыларына ие болу;</p> <p>7.1.1.3 өздігінен негізгі дене қабілеттерін дамыту, дене бітімі мен сымбатын түзету сабақтарын өткізе алу;</p> <p>7.1.4.1 қимыл-қозғалыс комбинацияларын және оларды</p>

<p>Когнитивті дағдылар мен денені басқару дағдыларын гимнастика арқылы дамыту</p>	<p>Бұрылу мен бұралуларды үйрену</p>	<p>әртүрлі дене жаттығуларын орындауда қолдану реттілігін жетілдіру және жинақтауды үйрену, дене және психологиялық кедергілерді жеңу қабілетін қалыптастыру; 7.2.1.1 жеке дара білім беру қажеттіліктерін ескере отырып, өзгермелі жағдайға жауап қайтару үшін қимыл-қозғалысқа байланысты алған білімін анықтау және қолдану</p>
	<p>Теңгеру және бұралу кезінде өз денемізді бақылау</p>	<p>7.2.4.1 ағзаның әртүрлі мүшелері мен жүйелерінің жойылған немесе бұзылған қызметтерінің орнына басқаларын пайдалану және анықтау; 7.1.8.1 білім алушылардың жеке дара білім беру қажеттіліктеріне байланысты қиындықты жеңе білу және қимыл-қозғалыс белсенділігімен байланысты қауіп-қатерлерге жауап қайтара білу дағдыларын түсіну және қолдана алу; 7.2.2.3 қимыл дағдылары бойынша өз біліктері мен кемшіліктерін өздігінен сипаттап бере алу; 7.1.2.1 негізгі қозғалыс дағдыларын түзетуді жетілдіру және жинақтау: тірек-қимыл аппараты, денені және нысанды басқару; 7.1.1.1 әртүрлі дене жаттығуларын орындау кезіндегі негізгі қозғалыс дағдыларының сапасын жақсарту</p>
<p>2-тоқсан</p>		
	<p>Ұзын секірістерді үйрену және жақсарту</p>	<p>7.2.2.1 негізгі дене қимылдарының қарапайым дене жаттығуларымен өзара қалай байланысты болатындығын біліп, оларды жасау кезінде артық тырысуды жоя отырып орындау; 7.3.2.1 дене жаттығуларымен айналысу кезіндегі қауіпсіз тәртіптің және жаракаттануға жол бермеудің дағдыларына ие болу; 7.1.1.3 өздігінен негізгі дене қабілеттерін дамыту, дене бітімі мен сымбатын түзету сабақтарын өткізе алу; 7.2.2.2 қарапайым дене жаттығуларындағы қимылдарды</p>

<p>Денсаулықты, қозғалыс және түсіну дағдыларын атлетика көмегімен жақсарту</p>		<p>орындау кезінде; ерікті қозғалыс актісін ұйымдастыру, ұстап тұру кезінде уақытты, кеңістікті және бірқалыптылықты түсінуін көрсету</p>
	<p>Спринтерлік жүгірісті жақсарту</p>	<p>7.3.6.1 әртүрлі дене жүктемесі бар жаттығуларды орындау кезінде ағзаның дене дайындығына қойылатын талаптарды және олардың ағзаның энергетикалық жүйесіне тигізетін әсерін сыртқы және ішкі белгілер бойынша түсіну және өз дене мүмкіндіктері мен шектеулерін ұғыну;</p> <p>7.2.7.1 қимыл-қозғалыстардың әртүрлі мән-мағынасымен шарттастырылған рөлдерді және олардың айырмашылықтарын ұғыну және түсіндіру;</p> <p>7.1.3.1 қарапайым дене жаттығуларын орындау кезінде пайда болуы мүмкін қиындықтарды көмекпен және өздігінен жеңу;</p> <p>7.1.8.1 білім алушылардың жеке дара білім беру қажеттіліктеріне байланысты қиындықты жеңе білу және қимыл-қозғалыс белсенділігімен байланысты қауіп-қатерлерге жауап қайтара білу дағдыларын түсіну және қолдана алу</p>
	<p>Лақтырулар: үйрену және құрастыру</p>	<p>7.1.3.2 жеке дара қимыл-қозғалыс тәртібі үшін дене жаттығуларын өздігінен орындау;</p> <p>7.3.4.1 денсаулық жағдайында тұрақты аутқуы бар білім алушының тіршілікке қабілеттілігін ұғыну және түсіндіру;</p> <p>7.2.1.1 жеке дара білім беру қажеттіліктерін ескере отырып, өзгермелі жағдайға жауап қайтару үшін қимыл-қозғалысқа байланысты алған білімін анықтау және қолдану</p>
		<p>7.1.5.1 қоғамда әрі қарай толыққанды қызмет атқару үшін қажетті дене жүктемелерін құрастыруды жетілдіру және жинақтауға үйрену;</p> <p>7.2.3.1 қолайлы оқу-үйрену ортасын қалыптастыруға қажетті</p>

Бірлесе оқыту және шытырман-оқыту	Мәселелерді шешу жаттығуларында өзара әрекеттесу	<p>бірқатар бірігіп және тиімді жұмыс жасау дағдыларын анықтау және пайдалану;</p> <p>7.1.3.3 бұлшық еттерді босаңсытуға арналған жаттығуларды нұсқау бойынша орындау;</p> <p>7.2.6.1 жарыс іс-әрекеттерін және төрелік ету ережелерін қолдану</p>
	Доппен ойналатын ойындар	<p>7.2.1.1 жеке дара білім беру қажеттіліктерін ескере отырып, өзгермелі жағдайға жауап қайтару үшін қимыл-қозғалысқа байланысты алған білімін анықтау және қолдану;</p> <p>7.1.1.1 әртүрлі дене жаттығуларын орындау кезіндегі негізгі қозғалыс дағдыларының сапасын жақсарту;</p> <p>7.3.2.1 дене жаттығуларымен айналысу кезіндегі қауіпсіз тәртіптің және жарақаттануға жол бермеудің дағдыларына ие болу;</p> <p>7.3.5.1 дене және психомоторлық ауткуларды ескере отырып, дене жаттығуларының алдында жалпы ширату өткізу және ағзаны қалпына келтіру техникасының құрамдас бөліктерін көрсету</p>
3-тоқсан		
	Бимен айналысуды ынталандыру ретінде сүңгілерді зерделеу	<p>7.2.2.3 қимыл дағдылары бойынша өз біліктері мен кемшіліктерін өздігінен сипаттап бере алу;</p> <p>7.3.2.1 дене жаттығуларымен айналысу кезіндегі қауіпсіз тәртіптің және жарақаттануға жол бермеудің дағдыларына ие болу;</p> <p>7.1.1.1 әртүрлі дене жаттығуларын орындау кезіндегі негізгі қозғалыс дағдыларының сапасын жақсарту;</p> <p>7.2.2.1 негізгі дене қимылдарының қарапайым дене жаттығуларымен өзара қалай байланысты болатындығын біліп, оларды жасау кезінде артық тырысуды жоя отырып орындау</p>
		<p>7.1.2.1 негізгі қозғалыс дағдыларын түзетуді жетілдіру және жинақтау: тірек-қимыл аппараты, денені және нысанды басқару;</p>

<p>Би дағдыларын дамыту және тақырыптық жұмыс арқылы биді түсіну</p>	<p>Сыртта суық болғанда жылуды сақтау: аэробты жаттығулар</p>	<p>7.3.1.1 салауатты өмір салтының әсерін өз денсаулығына қатысты түсіну және түсіндіру; 7.1.4.1 қимыл-қозғалыс комбинацияларын және оларды әртүрлі дене жаттығуларын орындауда қолдану реттілігін жетілдіру және жинақтауды үйрену, дене және психологиялық кедергілерді жеңу қабілетін қалыптастыру</p>
<p>Топтарда құру, көрсетілім жасау және бағалау үдерісі</p>	<p>Топтарда құру, көрсетілім жасау және бағалау үдерісі</p>	<p>7.3.6.1 әртүрлі дене жүктемесі бар жаттығуларды орындау кезінде ағзаның дене дайындығына қойылатын талаптарды және олардың ағзаның энергетикалық жүйесіне тигізетін әсерін сыртқы және ішкі белгілер бойынша түсіну және өз дене мүмкіндіктері мен шектеулерін ұғыну; 7.2.4.1 ағзаның әртүрлі мүшелері мен жүйелерінің жойылған немесе бұзылған қызметтерінің орнына басқаларын пайдалану және анықтау; 7.1.1.2 таңдалған спорттық мамандану түрінің қозғалыс әрекеттерін техникалық тұрғыда дұрыс жүзеге асыра алу; 7.3.3.1 ағзадағы дене өзгерістерін бақылаудың, организмді емдеу және сауықтыру үшін қолайлы түзету-дамыту жағдайын жасаудың әсерін түсіну және түсіндіру</p>
<p>Командалардың кеңістікте бағдарлауын және допты беруін дамыту</p>	<p>Командалардың кеңістікте бағдарлауын және допты беруін дамыту</p>	<p>7.1.1.3 өздігінен негізгі дене қабілеттерін дамыту, дене бітімі мен сымбатын түзету сабақтарын өткізе алу; 7.2.7.1 қимыл-қозғалыстардың әртүрлі мән-мағынасымен шарттастырылған рөлдерді және олардың айырмашылықтарын ұғыну және түсіндіру; 7.3.4.1 денсаулық жағдайында тұрақты ауткуы бар білім алушының тіршілікке қабілеттілігін ұғыну және түсіндіру</p>
		<p>7.1.3.1 қарапайым дене жаттығуларын орындау кезінде</p>

<p>Басып кіру ойындарындағы түсінік пен дағдыларды жетілдіру</p>	<p>Ойындар және сәйкес тактикаларды қолдану</p>	<p>пайда болуы мүмкін қиындықтарды көмекпен және өздігінен жеңу; 7.1.7.1 қимыл-қозғалыс дағдыларын жақсарту және түзету үшін бірқатар дене жаттығуларының қарапайым тактикаларын, стратегиялары мен композициялық идеяларын жасай алу және бағалай алу; 7.1.5.1 қоғамда әрі қарай толыққанды қызмет атқару үшін қажетті дене жүктемелерін құрастыруды жетілдіру және жинақтауға үйрену; 7.3.1.1 салауатты өмір салтының әсерін өз денсаулығына қатысты түсіну және түсіндіру</p>
<p>4-тоқсан</p>		
<p>Дені сау және белсенді</p>	<p>Денсаулық пен төзімділікті арттыру</p> <p>Ширату және ойындарға дайындық жаттығулары</p>	<p>7.1.3.2 жеке дара қимыл-қозғалыс тәртібі үшін дене жаттығуларын өздігінен орындау; 7.3.2.2 жарақаттар мен жазатайым оқиғалар кезінде алғашқы көмек көрсете алу; 7.1.8.1 білім алушылардың жеке дара білім беру қажеттіліктеріне байланысты қиындықты жеңе білу және қимыл-қозғалыс белсенділігімен байланысты қауіп-қатерлерге жауап қайтара білу дағдыларын түсіну және қолдана алу; 7.2.5.1 дене жаттығулары аясындағы іс-әрекеттерді оңтайландыру және балама түрлерін құруға қажет ережелер мен құрылымдық тәсілдерді көрсетуді үйрену және өз дене қызметтерін бақылаудың қол жетімді әдістерін меңгеру</p> <p>7.1.6.1 өз мүмкіндіктерін түсіне отырып, арнайы спорттық техникаларды орындау кезінде қимыл-қозғалыстардың реті мен дағдыларын жетілдіру және жинақтау; 7.3.5.1 дене және психомоторлық ауткуларды ескере отырып, дене жаттығуларының алдында жалпы ширату өткізу және ағзаны қалпына келтіру техникасының құрамдас бөліктерін көрсету;</p>

		7.2.3.1 қолайлы оқу-үйрену ортасын қалыптастыруға қажетті бірқатар бірігіп және тиімді жұмыс жасау дағдыларын анықтау және пайдалану
	Күш пен бұлшық ет төзімділігіне арналған жаттығулар	7.2.2.2 қарапайым дене жаттығуларындағы қимылдарды орындау кезінде; ерікті қозғалыс актісін ұйымдастыру, ұстап тұру кезінде уақытты, кеңістікті және бірқалыптылықты түсінуін көрсету; 7.3.1.1 салауатты өмір салтының әсерін өз денсаулығына қатысты түсіну және түсіндіру; 7.2.4.1 ағзаның әртүрлі мүшелері мен жүйелерінің жойылған немесе бұзылған қызметтерінің орнына басқаларын пайдалану және анықтау
Гимнастикадағы көптүрлілік пен қарама-қарсылықтар	Еденде орындалатын жаттығулардың әрекеттегі және кеңістіктегі айырмашылықтарын зерделеу	7.3.3.1 ағзадағы дене өзгерістерін бақылаудың, организмді емдеу және сауықтыру үшін қолайлы түзету-дамыту жағдайын жасаудың әсерін түсіну және түсіндіру; 7.1.1.1 әртүрлі дене жаттығуларын орындау кезіндегі негізгі қозғалыс дағдыларының сапасын жақсарту; 7.3.2.1 дене жаттығуларымен айналысу кезіндегі қауіпсіз тәртіптің және жарақаттануға жол бермеудің дағдыларына ие болу; 7.1.3.3 бұлшық еттерді босаңсытуға арналған жаттығуларды нұсқау бойынша орындау
	Динамикадағы қарама-қарсылықтар және құрылғылардағы жанасулар	7.2.2.3 қимыл дағдылары бойынша өз біліктері мен кемшіліктерін өздігінен сипаттап бере алу; 7.3.2.2 жарақаттар мен жазатайым оқиғалар кезінде алғашқы көмек көрсете алу; 7.2.1.1 жеке дара білім беру қажеттіліктерін ескере отырып, өзгермелі жағдайға жауап қайтару үшін қимыл-қозғалысқа байланысты алған білімін анықтау және қолдану; 7.1.1.2 таңдалған спорттық мамандану түрінің қозғалыс әрекеттерін техникалық тұрғыда дұрыс жүзеге асыра алу

	Топтық композициялар	<p>7.1.2.1 негізгі қозғалыс дағдыларын түзетуді жетілдіру және жинақтау: тірек-қимыл аппараты, денені және нысанды басқару;</p> <p>7.2.2.1 негізгі дене қимылдарының қарапайым дене жаттығуларымен өзара қалай байланысты болатындығын біліп, оларды жасау кезінде артық тырысуды жоя отырып орындау</p>
--	----------------------	--

4) 8-сынып:

4-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Ұзақ мерзімді жоспардың мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
Жеңіл атлетикалық іс-әрекет арқылы денсаулық және фитнес	Бірғақты таңдау дағдыларын қалыптастыру	<p>8.1.2.1 негізгі қозғалыс дағдыларын түзетуді түсіндіре алу : тірек-қимыл аппараты, денені және нысанды басқару;</p> <p>8.2.7.1 қимыл-қозғалыстардың әртүрлі мән-мағынасымен шарттастырылған рөлдерді қолдану және олардың айырмашылықтарын ұғыну;</p> <p>8.3.6.1 әртүрлі дене жүктемесі бар жаттығуларды орындау кезіндегі энергетикалық жүйенің қызметін түсіндіру және оның ағзаға тигізетін әсерін білу және өз дене мүмкіндіктері мен шектеулерін ұғыну;</p> <p>8.3.4.1 денсаулық жағдайында тұрақты ауткуы бар білім алушының тіршілікке қабілеттілігінің бар мүмкіндігін дамытуды талқылау</p>
	Жеңіл атлетикадағы шығармашылық тәсілдеме	<p>8.1.5.1 қоғамда әрі қарай толыққанды қызмет атқару үшін қажетті дене жүктемелерін құрастыруды жетілдіру және жинақтау;</p> <p>8.2.3.1 қолайлы оқу-үйрену ортасын қалыптастыруға қажетті бірқатар бірігіп және тиімді жұмыс жасау дағдыларын талқылай алу және көрсете алу;</p> <p>8.2.2.3 қимыл дағдылары бойынша біліктері мен кемшіліктерін түсіну және түсіндіру</p>

	<p>жеңіл атлетикалық жарыстар арқылы фитнес</p>	<p>8.1.3.1. қозғалыс белсенділігіне үйретудің әртүрлі кезеңдеріндегі қиындықтарды жеңу білігі мен дағдыларын бекіту;</p> <p>8.2.1.1 жеке дара білім беру қажеттіліктерін ескере отырып, өзгермелі жағдайға жауап қайтару үшін қимыл-қозғалысқа байланысты алған білімін жетілдіру;</p> <p>8.2.6.1. жарыс іс-әрекеттерін және төрелік ету ережелерін көрсету және салыстыра алу</p>
<p>Топ қолданылатын ойындар арқылы оқыту</p>	<p>Оқушылардың жеке дара және кіші топтарда спорт алаңындағы білімі мен әрекеттерін кеңейтетін іс-әрекет түрлері</p>	<p>8.1.1.1 әртүрлі дене жаттығуларын орындау кезіндегі негізгі қозғалыс дағдыларының сапасын жақсартуды жалғастыру;</p> <p>8.1.6.1 өз мүмкіндіктерін түсіне отырып, арнайы спорттық техникаларды орындау кезінде қимыл-қозғалыстардың реті мен дағдыларын түсіндіру және көрсетуге үйрену;</p> <p>8.2.2.1 қажетсіз қимылдардың алдын алып немесе барынша жою отырып, негізгі қимыл дағдыларын өздігінен байланыстыруды үйреніп, оларды түсіну және жақсарту;</p> <p>8.3.1.1 салауатты өмір салтының денсаулыққа әсерін өзінің үлгісімен көрсету;</p> <p>8.3.2.1 дене жаттығуларымен айналысу кезіндегі қауіпсіз тәртіпті ұғыну және жарақаттануға жол бермеуге қабілетті болу</p>
	<p>Ойындағы түсініктер мен дағдыларды меңгеру</p>	<p>8.2.1.1 жеке дара білім беру қажеттіліктерін ескере отырып, өзгермелі жағдайға жауап қайтару үшін қимыл-қозғалысқа байланысты алған білімін жетілдіру;</p> <p>8.1.1.2 таңдалған спорттық мамандану түрінің қозғалыс әрекеттерін техникалық тұрғыда дұрыс жүзеге асыра алу;</p> <p>8.3.5.1 дене және психомоторлық ауткуларды ескере отырып, ширату мен қалпына келтіруге арналған жаттығу кешендерінің маңызын ұғынып, оларды құрастыру және көрсету;</p>

		<p>8.2.4.1 ағзаның әртүрлі мүшелері мен жүйелерінің жойылған немесе бұзылған қызметтерінің орнына басқаларын дамытуды талқылай алу және көрсету;</p> <p>8.2.6.1. жарыс іс-әрекеттерін және төрелік ету ережелерін көрсету және салыстыра алу</p>
2-тоқсан		
Қазақстанның ұлттық ойындары	<p>Киіз үй тұрғызу кезіндегі жұмыс әрекеттеріне назар аудару және үйрену</p>	<p>8.3.6.1 әртүрлі дене жүктемесі бар жаттығуларды орындау кезіндегі энергетикалық жүйенің қызметін түсіндіру және оның ағзаға тигізетін әсерін білу және өз дене мүмкіндіктері мен шектеулерін ұғыну;</p> <p>8.2.2.2 қимылды орындау уақытын , кеңістігін және бірқалыптылығын түсінуді көрсететін дағдылар мен бірізділікті дамыту және жетілдіру ;</p> <p>8.1.7.1 қимыл-қозғалыс дағдыларын жақсарту және түзету үшін кең диапазондағы дене жаттығуларының тактикаларын, стратегиялары мен композициялық идеяларын анықтау және бағалау</p>
	<p>Мейрамдар мен фестивальдар</p>	<p>8.1.1.1 әртүрлі дене жаттығуларын орындау кезіндегі негізгі қозғалыс дағдыларының сапасын жақсартуды жалғастыру;</p> <p>8.2.6.1. жарыс іс-әрекеттерін және төрелік ету ережелерін көрсету және салыстыра алу;</p> <p>8.2.4.1 ағзаның әртүрлі мүшелері мен жүйелерінің жойылған немесе бұзылған қызметтерінің орнына басқаларын дамытуды талқылай алу және көрсету;</p> <p>8.3.4.1 денсаулық жағдайында тұрақты ауткуы бар білім алушының тіршілікке қабілеттілігінің бар мүмкіндігін дамытуды талқылау;</p> <p>8.1.8.1 білім алушылардың жеке дара білім беру қажеттіліктерін және әртүрлі қимыл-қозғалыс белсенділігін орындау кезінде тәжірибе жасау барысындағы қауіп-қатерлерді білу және алдын алу;</p>

		8.3.2.2 жарақаттар мен жазатайым оқиғалар кезінде өзіне алғашқы көмек көрсете алу және ұғыну
Гимнастиканың негізгі тақырыптарын қайта қарастыру және кеңейту	Тепе-теңдік сақтау және жылжу дағдыларын композициялық элементтерді өзгерту арқылы үйрену және кеңейту	8.2.3.1 қолайлы оқу-үйрену ортасын қалыптастыруға қажетті бірқатар бірігіп және тиімді жұмыс жасау дағдыларын талқылай алу және көрсете алу; 8.1.3.2 мұғалімнің көмегімен жеке дара қимыл-қозғалыс тәртібін құрастыру; 8.1.1.3 өздігінен негізгі дене қабілеттерін дамыту, дене бітімі мен сымбатын түзету сабақтарын өткізе алу; 8.3.1.1 салауатты өмір салтының денсаулыққа әсерін өзінің үлгісімен көрсету
	Гимнастикалық құрылғыда айналу мен ұшуды үйрену	8.3.4.1 денсаулық жағдайында тұрақты ауткуы бар білім алушының тіршілікке қабілеттілігінің бар мүмкіндігін дамытуды талқылау; 8.1.8.1 білім алушылардың жеке дара білім беру қажеттіліктерін және әртүрлі қимыл-қозғалыс белсенділігін орындау кезінде тәжірибе жасау барысындағы қауіп-қатерлерді білу және алдын алу; 8.1.3.1. қозғалыс белсенділігіне үйретудің әртүрлі кезеңдеріндегі қиындықтарды жеңу білігі мен дағдыларын бекіту
	Гимнастикалық жабдықтардағы топтық композициялар	8.3.6.1 әртүрлі дене жүктемесі бар жаттығуларды орындау кезіндегі энергетикалық жүйенің қызметін түсіндіру және оның ағзаға тигізетін әсерін білу және өз дене мүмкіндіктері мен шектеулерін ұғыну; 8.2.5.1 дене жаттығулары аясындағы іс-әрекеттерді оңтайландыру және балама түрлерін құруға қажет ережелер мен құрылымдық тәсілдерді көрсету және өз дене қызметтерін бақылаудың қол жетімді әдістерін меңгеру; 8.2.2.1 қажетсіз қимылдардың алдын алып немесе барынша жоя отырып, негізгі қимыл дағдыларын өздігінен

		<p>байланыстыруды үйреніп, оларды түсіну және жақсарту;</p> <p>8.1.3.3 бұлшық еттерді босаңсытуға арналған жаттығуларды нұсқау бойынша және өздігінен орындау;</p> <p>8.1.2.1 негізгі қозғалыс дағдыларын түзетуді түсіндіре алу : тірек-қимыл аппараты, денені және нысанды басқару</p>
3-тоқсан		
Шаңғы/кросс/коньки дайындығы	Шаңғы дайындығы	<p>8.3.6.1 әртүрлі дене жүктемесі бар жаттығуларды орындау кезіндегі энергетикалық жүйенің қызметін түсіндіру және оның ағзаға тигізетін әсерін білу және өз дене мүмкіндіктері мен шектеулерін ұғыну;</p> <p>8.1.8.1 білім алушылардың жеке дара білім беру қажеттіліктерін және әртүрлі қимыл-қозғалыс белсенділігін орындау кезінде тәжірибе жасау барысындағы қауіп-қатерлерді білу және алдын алу;</p> <p>8.2.6.1. жарыс іс-әрекеттерін және төрелік ету ережелерін көрсету және салыстыра алу;</p> <p>8.2.1.1 жеке дара білім беру қажеттіліктерін ескере отырып, өзгермелі жағдайға жауап қайтару үшін қимыл-қозғалысқа байланысты алған білімін жетілдіру</p>
	Кросс дайындығы	<p>8.3.5.1 дене және психомоторлық аутқуларды ескере отырып, ширату мен қалпына келтіруге арналған жаттығу кешендерінің маңызын ұғынып, оларды құрастыру және көрсету;</p> <p>8.2.6.1. жарыс іс-әрекеттерін және төрелік ету ережелерін көрсету және салыстыра алу;</p> <p>8.2.1.1 жеке дара білім беру қажеттіліктерін ескере отырып, өзгермелі жағдайға жауап қайтару үшін қимыл-қозғалысқа байланысты алған білімін жетілдіру</p>
		<p>8.3.1.1 салауатты өмір салтының денсаулыққа әсерін өзінің үлгісімен көрсету;</p>

	Коньки дайындығы	<p>8.1.8.1 білім алушылардың жеке дара білім беру қажеттіліктерін және әртүрлі қимыл-қозғалыс белсенділігін орындау кезінде тәжірибе жасау барысындағы қауіп-қатерлерді білу және алдын алу;</p> <p>8.2.2.1 қажетсіз қимылдардың алдын алып немесе барынша жоя отырып, негізгі қимыл дағдыларын өздігінен байланыстыруды үйреніп, оларды түсіну және жақсарту;</p> <p>8.2.6.1. жарыс іс-әрекеттерін және төрелік ету ережелерін көрсету және салыстыра алу</p>
Топтық шабуыл ойындарында негізгі дағдыларды жетілдіру	Тірек-қозғалыс аппаратын және төтеп беру дағдыларын жетілдіру	<p>8.2.5.1 дене жаттығулары аясындағы іс-әрекеттерді оңтайландыру және балама түрлерін құруға қажет ережелер мен құрылымдық тәсілдерді көрсету және өз дене қызметтерін бақылаудың қол жетімді әдістерін меңгеру;</p> <p>8.1.4.1 қимыл-қозғалыс комбинацияларын және оларды әртүрлі дене жаттығуларын орындауда қолдану реттілігін жетілдіру және жинақтау, дене және психологиялық кедергілерді жеңу қабілетін қалыптастыру;</p> <p>8.1.1.2 таңдалған спорттық мамандану түрінің қозғалыс әрекеттерін техникалық тұрғыда дұрыс жүзеге асыра алу;</p> <p>8.3.1.1 салауатты өмір салтының денсаулыққа әсерін өзінің үлгісімен көрсету;</p> <p>8.2.3.1 қолайлы оқу-үйрену ортасын қалыптастыруға қажетті бірқатар бірігіп және тиімді жұмыс жасау дағдыларын талқылай алу және көрсете алу;</p> <p>8.3.3.1 ағзадағы дене өзгерістерін бақылау, организмді емдеу және сауықтыру үшін қолайлы түзету-дамыту жағдайын жасау білігін өз үлгісімен көрсету;</p> <p>8.3.2.2 жарақаттар мен жазатайым оқиғалар кезінде өзіне алғашқы көмек көрсете алу және ұғыну</p> <p>8.3.4.1 денсаулық жағдайында тұрақты ауткуы бар білім</p>

	<p>Допты қағып әкету және ойын құрастыру</p>	<p>алушының тіршілікке қабілеттілігінің бар мүмкіндігін дамытуды талқылау; 8.1.7.1 қимыл-қозғалыс дағдыларын жақсарту және түзету үшін кең диапазондағы дене жаттығуларының тактикаларын, стратегиялары мен композициялық идеяларын анықтау және бағалау; 8.1.6.1 өз мүмкіндіктерін түсіне отырып, арнайы спорттық техникаларды орындау кезінде қимыл-қозғалыстардың реті мен дағдыларын түсіндіру және көрсетуге үйрену; 8.3.5.1 дене және психомоторлық аутқуларды ескере отырып, ширату мен қалпына келтіруге арналған жаттығу кешендерінің маңызын ұғынып, оларды құрастыру және көрсету; 8.2.4.1 ағзаның әртүрлі мүшелері мен жүйелерінің жойылған немесе бұзылған қызметтерінің орнына басқаларын дамытуды талқылай алу және көрсету</p>
4-тоқсан		
	<p>Салауатты жүректер: төзімділікті арттыруға бағытталған іс-әрекет</p>	<p>8.1.3.2 мұғалімнің көмегімен жеке дара қимыл-қозғалыс тәртібін құрастыру; 8.1.1.3 өздігінен негізгі дене қабілеттерін дамыту, дене бітімі мен сымбатын түзету сабақтарын өткізе алу; 8.3.3.1 ағзадағы дене өзгерістерін бақылау, организмді емдеу және сауықтыру үшін қолайлы түзету-дамыту жағдайын жасау білігін өз үлгісімен көрсету; 8.3.6.1 әртүрлі дене жүктемесі бар жаттығуларды орындау кезіндегі энергетикалық жүйенің қызметін түсіндіру және оның ағзаға тигізетін әсерін білу және өз дене мүмкіндіктері мен шектеулерін ұғыну; 8.2.2.3 қимыл дағдылары бойынша біліктері мен кемшіліктерін түсіну және түсіндіру</p>
		<p>8.1.2.1 негізгі қозғалыс дағдыларын түзетуді түсіндіре алу</p>

<p>Фитнес компоненттері және белсенді өмір салты</p>	<p>Иілгіштікке баса назар аудару</p>	<p>: тірек-қимыл аппараты, денені және нысанды басқару; 8.1.5.1 қоғамда әрі қарай толыққанды қызмет атқару үшін қажетті дене жүктемелерін құрастыруды жетілдіру және жинақтау; 8.2.7.1 қимыл-қозғалыстардың әртүрлі мән-мағынасымен шарттастырылған рөлдерді қолдану және олардың айырмашылықтарын ұғыну</p>
	<p>Күш пен бұлшық ет төзімділігін ұлғайтуға арналған жаттығулар</p>	<p>8.2.1.1 жеке дара білім беру қажеттіліктерін ескере отырып, өзгермелі жағдайға жауап қайтару үшін қимыл-қозғалысқа байланысты алған білімін жетілдіру; 8.1.3.1. қозғалыс белсенділігіне үйретудің әртүрлі кезеңдеріндегі қиындықтарды жеңу білігі мен дағдыларын бекіту; 8.1.3.3 бұлшық еттерді босаңсытуға арналған жаттығуларды нұсқау бойынша және өздігінен орындау; 8.2.7.1 қимыл-қозғалыстардың әртүрлі мән-мағынасымен шарттастырылған рөлдерді қолдану және олардың айырмашылықтарын ұғыну</p>
	<p>Жұптасып жұмыс істеу</p>	<p>8.3.5.1 дене және психомоторлық ауткуларды ескере отырып, ширату мен қалпына келтіруге арналған жаттығу кешендерінің маңызын ұғынып, оларды құрастыру және көрсету; 8.2.2.2 қимылды орындау уақытын, кеңістігін және бірқалыптылығын түсінуді көрсететін дағдылар мен бірізділікті дамыту және жетілдіру; 8.1.8.1 білім алушылардың жеке дара білім беру қажеттіліктерін және әртүрлі қимыл-қозғалыс белсенділігін орындау кезінде тәжірибе жасау барысындағы қауіп-қатерлерді білу және алдын алу; 8.3.1.1 салауатты өмір салтының денсаулыққа әсерін өзінің үлгісімен көрсету;</p>

Шытырман ойындар контекстіндегі серіктестік және проблемаларды шешу		8.3.4.1 денсаулық жағдайында тұрақты ауткуы бар білім алушының тіршілікке қабілеттілігінің бар мүмкіндігін дамытуды талқылау
	Проблемаларды үлкен топтарда шешу	8.1.4.1 қимыл-қозғалыс комбинацияларын және оларды әртүрлі дене жаттығуларын орындауда қолдану реттілігін жетілдіру және жинақтау, дене және психологиялық кедергілерді жеңу қабілетін қалыптастыру; 8.3.3.1 ағзадағы дене өзгерістерін бақылау, организмді емдеу және сауықтыру үшін қолайлы түзету-дамыту жағдайын жасау білігін өз үлгісімен көрсету; 8.1.7.1 қимыл-қозғалыс дағдыларын жақсарту және түзету үшін кең диапазондағы дене жаттығуларының тактикаларын, стратегиялары мен композициялық идеяларын анықтау және бағалау; 8.3.2.1 дене жаттығуларымен айналысу кезіндегі қауіпсіз тәртіпті ұғыну және жарақаттануға жол бермеуге қабілетті болу

5) 9-сынып:

5-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Ұзақ мерзімді жоспардың мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
	Жеңіл атлетика арқылы жаттығуларды жүйелеу	9.3.2.1 дене жаттығуларымен айналысу кезіндегі қауіпсіз тәртіпті және жарақаттануға жол бермеуді өз үлгісімен түсіндіру; 9.1.1.2 таңдалған спорттық мамандану түрінің қозғалыс әрекеттерін техникалық тұрғыда дұрыс жүзеге асыра алу, оларды өзінің бос уақытын ұйымдастыруда пайдалану; 9.3.4.1 денсаулық жағдайында тұрақты ауткуы бар білім алушының тіршілікке қабілеттілігін бақылау білігін өз үлгісімен көрсету
		9.1.6.1 өз мүмкіндіктерін түсіне отырып, арнайы спорттық

<p>Жеңіл атлетика және салауатты өмір салты</p>	<p>Жалпы және арнайы дайындық бағыттары</p>	<p>техникаларды орындау кезінде қимыл-қозғалыстардың реті мен дағдыларын түсіндіру және көрсету; 9.2.2.2 дене дамуының жеке дара ерекшеліктерін ескере отырып, қимылды орындаудың уақыты, кеңістігі және бірқалыптылығы туралы түсінігін көрсететін бірқатар дәл және тиімді дағдылар мен бірізділіктерді түсіну және қолдана алу; 9.1.7.1 қимыл-қозғалыс дағдыларын жақсарту және түзету үшін кең диапазондағы дене жаттығуларының әралуан тактикаларын, стратегиялары мен композициялық идеяларын жасау, талдау</p>
	<p>Жеңіл атлетика арқылы салауатты өмір салтын қалыптастыру</p>	<p>9.2.5.1 дене жаттығулары аясындағы іс-әрекеттерді оңтайландыру және балама түрлерін құруға қажет ережелер мен құрылымдық тәсілдерді пайдалану мен талқылай алу және өз дене қызметтерін бақылаудың қол жетімді әдістерін меңгеру; 9.3.5.1 дене және психомоторлық аутқуларды ескере отырып, нақты дене жаттығуларына арналған ширатуларды құрастыру, түсіндіру және өткізу, ағзаның қалпына келу тиімділігін бағалау; 9.1.3.3 бұлшық еттерді босаңсытуға арналған жаттығуларды өздігінен орындау және оларды өзінің қозғалыс тәртібіне енгізу; 9.3.2.1 дене жаттығуларымен айналысу кезіндегі қауіпсіз тәртіпті және жарақаттануға жол бермеуді өз үлгісімен түсіндіру</p>
		<p>9.1.1.1 әртүрлі дене жаттығуларын орындау кезіндегі негізгі қозғалыс біліктері мен дағдыларын түсіну және көрсету; 9.2.3.1 қолайлы оқу-үйрену ортасын қалыптастыруға қажетті бірқатар бірігіп және тиімді жұмыс жасау дағдыларын қолдану және көрсету; 9.1.3.2 жеке дара қимыл-қозғалыс тәртібін құрастыру, дене</p>

<p>Жарыс, ойын және жеке дара қозғалыс әрекетін ұйымдастыру ерекшеліктері</p>	<p>Кіші топтарда және жекеше қимыл әрекетінің алуан түрлілігі</p>	<p>жаттығуларын іріктеу және жоспарлау, жеке дара жұмысқа қабілеттілікті оңтайлы деңгейінде сақтау; 9.2.2.1 дене дамуы үшін көзделген әртүрлі дене жаттығуларын орындау кезіндегі қимылдарды қалай орындау мен байланыстыруды түсініп және біліп, жалпы қозғалыс әрекетін меңгеруге қол жеткізу; 9.3.1.1 салауатты өмір салтының денсаулыққа әсерін өзінің үлгісімен түсіндіру және көрсету; 9.3.3.1 ағзадағы дене өзгерістерін бақылауды, организмді емдеу және сауықтыру үшін қолайлы түзету-дамыту жағдайын жасауды бағалау</p>
	<p>Жарыстағы ойын тұстарына қарасты шығармашылық тәсіл</p>	<p>9.2.1.1 жеке дара білім беру қажеттіліктерін ескере отырып, өзгермелі жағдайға жауап қайтару үшін қимыл-қозғалысқа байланысты алған білімін көрсету; 9.1.3.1 орындалатын жаттығулардың қиындық деңгейін ажырата білуді жетілдіру; 9.2.6.1 жарыс іс-әрекеттерін және төрелік ету ережелерін көрсету және салыстыру; 9.2.7.1 қимыл-қозғалыстардың әртүрлі мән-мағынасымен шарттастырылған рөлдерді және олардың айырмашылықтарын көрсету және салыстыру; 9.3.6.1 энергетикалық жүйенің қызметі мен оның әртүрлі дене жүктемесі бар жаттығулармен байланысын түсіндіру және сипаттау және өз дене мүмкіндіктері мен шектеулерін ұғыну</p>
<p>2-тоқсан</p>		
	<p>Күш пен төзімділікке тексеру</p>	<p>9.3.1.1 салауатты өмір салтының денсаулыққа әсерін өзінің үлгісімен түсіндіру және көрсету; 9.1.8.1 білім алушылардың жеке дара білім беру қажеттіліктеріне байланысты қиындықты және білу және қимыл-қозғалыс белсенділігімен байланысты қауіп-қатерлерге жауап қайтара білу дағдыларын жақсарта алу</p>

<p>Ұлттық ойындардың сайыстық сипаты</p>	<p>Қазақ халқының дәстүрлерін ұлттық ойындар көмегімен үйрену</p>	<p>9.1.4.1 қимыл-қозғалыс комбинацияларын және олардың реттілігін кең диапазонда түсіндіру және көрсету, дене және психологиялық кедергілерді жену қабілетін қалыптастыру;</p> <p>9.1.1.2 таңдалған спорттық мамандану түрінің қозғалыс әрекеттерін техникалық тұрғыда дұрыс жүзеге асыра алу, оларды өзінің бос уақытын ұйымдастыруда пайдалану;</p> <p>9.1.7.1 қимыл-қозғалыс дағдыларын жақсарту және түзету үшін кең диапазондағы дене жаттығуларының әралуан тактикаларын, стратегиялары мен композициялық идеяларын жасау, талдау;</p> <p>9.3.2.1 дене жаттығуларымен айналысу кезіндегі қауіпсіз тәртіпті және жарақаттануға жол бермеуді өз үлгісімен түсіндіру;</p> <p>9.2.5.1 дене жаттығулары аясындағы іс-әрекеттерді оңтайландыру және балама түрлерін құруға қажет ережелер мен құрылымдық тәсілдерді пайдалану мен талқылай алу және өз дене қызметтерін бақылаудың қол жетімді әдістерін меңгеру</p>
	<p>Ағзаға жанжақты әсер етуі</p>	<p>9.2.2.3 біліктері мен кемшіліктерін анықтай отырып, өзінің және өзгелердің жаттығуларды орындау сапасын талқылау;</p> <p>9.1.2.1 негізгі қозғалыс дағдыларын түзетуді негіздеу және қолдану: тірек-қимыл аппараты, денені және нысанды басқару;</p> <p>9.1.3.3 бұлшық еттерді босаңсытуға арналған жаттығуларды өздігінен орындау және оларды өзінің қозғалыс тәртібіне енгізу;</p> <p>9.3.2.2 жарақаттар мен жазатайым оқиғалар кезінде алғашқы көмек көрсетуді өз үлгісімен түсіндіру;</p> <p>9.1.3.2 жеке дара қимыл-қозғалыс тәртібін құрастыру, дене жаттығуларын іріктеу және</p>

<p>Денені сауықтыру мен нығайтуға арналған емдік гимнастика</p>	<p>Қатаң регламенттелген қимыл-қозғалыс бағдарламасы жағдайында қимыл үйлесімділігі қабілетін көрсету</p>	<p>жоспарлау, жеке дара жұмысқа қабілеттілікті оңтайлы деңгейінде сақтау; 9.1.5.1 қоғамда әрі қарай толыққанды қызмет атқару үшін қажетті дене жүктемелерін түсіндіру және көрсету</p> <p>9.1.1.2 таңдалған спорттық мамандану түрінің қозғалыс әрекеттерін техникалық тұрғыда дұрыс жүзеге асыра алу, оларды өзінің бос уақытын ұйымдастыруда пайдалану; 9.1.8.1 білім алушылардың жеке дара білім беру қажеттіліктеріне байланысты қиындықты және білу және қимыл-қозғалыс белсенділігімен байланысты қауіп-қатерлерге жауап қайтара білу дағдыларын жақсарту алу; 9.2.5.1 дене жаттығулары аясындағы іс-әрекеттерді оңтайландыру және балама түрлерін құруға қажет ережелер мен құрылымдық тәсілдерді пайдалану мен талқылай алу және өз дене қызметтерін бақылаудың қол жетімді әдістерін меңгеру; 9.3.6.1 энергетикалық жүйенің қызметі мен оның әртүрлі дене жүктемесі бар жаттығулармен байланысын түсіндіру және сипаттау және өз дене мүмкіндіктері мен шектеулерін ұғыну; 9.1.1.3 өздігінен негізгі дене қабілеттерін дамыту, дене бітімі мен сымбатын түзету сабақтары үшін жаттығулар кешенін құрастыра алу</p>
<p>3-тоқсан</p>		
	<p>Шаңғы дайындығы</p>	<p>9.1.2.1 негізгі қозғалыс дағдыларын түзетуді негіздеу және қолдану: тірек-қимыл аппараты, денені және нысанды басқару; 9.2.6.1 жарыс іс-әрекеттерін және төрелік ету ережелерін көрсету және салыстыру; 9.3.6.1 энергетикалық жүйенің қызметі мен оның әртүрлі дене жүктемесі бар жаттығулармен байланысын түсіндіру және</p>

		<p>сипаттау және өз дене мүмкіндіктері мен шектеулерін ұғыну;</p> <p>9.3.5.1 дене және психомоторлық ауткуларды ескере отырып, нақты дене жаттығуларына арналған ширатуларды құрастыру, түсіндіру және өткізу, ағзаның қалпына келу тиімділігін бағалау</p>
<p>Шаңғы/кросс/коньки дайындығы</p>	<p>Кросс дайындығы</p>	<p>9.2.1.1 жеке дара білім беру қажеттіліктерін ескере отырып, өзгермелі жағдайға жауап қайтару үшін қимыл-қозғалысқа байланысты алған білімін көрсету;</p> <p>9.2.6.1 жарыс іс-әрекеттерін және төрелік ету ережелерін көрсету және салыстыру;</p> <p>9.1.2.1 негізгі қозғалыс дағдыларын түзетуді негіздеу және қолдану: тірек-қимыл аппараты, денені және нысанды басқару;</p> <p>9.3.1.1 салауатты өмір салтының денсаулыққа әсерін өзінің үлгісімен түсіндіру және көрсету</p>
	<p>Коньки дайындығы</p>	<p>9.2.7.1 қимыл-қозғалыстардың әртүрлі мән-мағынасымен шарттастырылған рөлдерді және олардың айырмашылықтарын көрсету және салыстыру;</p> <p>9.2.6.1 жарыс іс-әрекеттерін және төрелік ету ережелерін көрсету және салыстыру;</p> <p>9.1.2.1 негізгі қозғалыс дағдыларын түзетуді негіздеу және қолдану: тірек-қимыл аппараты, денені және нысанды басқару;</p> <p>9.1.4.1 қимыл-қозғалыс комбинацияларын және олардың реттілігін кең диапазонда түсіндіру және көрсету, дене және психологиялық кедергілерді жеңу қабілетін қалыптастыру</p>
		<p>9.2.4.1 ағзаның әртүрлі мүшелері мен жүйелерінің жойылған немесе бұзылған қызметтерінің орнына басқаларын дамыту бойынша бірлескен және тиімді жұмысты қолдану және көрсету;</p> <p>9.2.1.1 жеке дара білім беру қажеттіліктерін ескере отырып, өзгермелі жағдайға жауап қайтару</p>

	<p>Ойын сабақтарын өткізу деңгейінде білімін өзектендіру</p>	<p>үшін қимыл-қозғалысқа байланысты алған білімін көрсету; 9.1.5.1 қоғамда әрі қарай толыққанды қызмет атқару үшін қажетті дене жүктемелерін түсіндіру және көрсету; 9.2.2.3 біліктері мен кемшіліктерін анықтай отырып, өзінің және өзгелердің жаттығуларды орындау сапасын талқылау; 9.1.6.1 өз мүмкіндіктерін түсіне отырып, арнайы спорттық техникаларды орындау кезінде қимыл-қозғалыстардың реті мен дағдыларын түсіндіру және көрсету; 9.1.3.1 орындалатын жаттығулардың қиындық деңгейін ажырата білуді жетілдіру; 9.2.6.1 жарыс іс-әрекеттерін және төрелік ету ережелерін көрсету және салыстыру</p>
<p>Қимыл-қозғалыс дағдыларын спорттық ойындар арқылы жетілдіру</p>	<p>Доппен ойналатын ойындарда тактикалық білімін жақсарту</p>	<p>9.1.1.2 таңдалған спорттық мамандану түрінің қозғалыс әрекеттерін техникалық тұрғыда дұрыс жүзеге асыра алу, оларды өзінің бос уақытын ұйымдастыруда пайдалану; 9.1.7.1 қимыл-қозғалыс дағдыларын жақсарту және түзету үшін кең диапазондағы дене жаттығуларының әралуан тактикаларын, стратегиялары мен композициялық идеяларын жасау, талдау; 9.2.7.1 қимыл-қозғалыстардың әртүрлі мән-мағынасымен шарттастырылған рөлдерді және олардың айырмашылықтарын көрсету және салыстыру</p>
	<p>Дене қасиеттерін ойын арқылы дамыту</p>	<p>9.3.2.2 жарақаттар мен жазатайым оқиғалар кезінде алғашқы көмек көрсетуді өз үлгісімен түсіндіру; 9.1.2.1 негізгі қозғалыс дағдыларын түзетуді негіздеу және қолдану: тірек-қимыл аппараты, денені және нысанды басқару; 9.2.4.1 ағзаның әртүрлі мүшелері мен жүйелерінің жойылған немесе бұзылған қызметтерінің орнына</p>

		басқаларын дамыту бойынша бірлескен және тиімді жұмысты қолдану және көрсету
4 -тоқсан		
	Кіші және үлкен топтардағы жұмыс	<p>9.3.3.1 ағзадағы дене өзгерістерін бақылауды, организмді емдеу және сауықтыру үшін қолайлы түзету-дамыту жағдайын жасауды бағалау;</p> <p>9.1.7.1 қимыл-қозғалыс дағдыларын жақсарту және түзету үшін кең диапазондағы дене жаттығуларының әралуан тактикаларын, стратегиялары мен композициялық идеяларын жасау, талдау;</p> <p>9.2.3.1 қолайлы оқу-үйрену ортасын қалыптастыруға қажетті бірқатар бірігіп және тиімді жұмыс жасау дағдыларын қолдану және көрсету;</p> <p>9.3.1.1 салауатты өмір салтының денсаулыққа әсерін өзінің үлгісімен түсіндіру және көрсету;</p> <p>9.2.2.1 дене дамуы үшін көзделген әртүрлі дене жаттығуларын орындау кезіндегі қимылдарды қалай орындау мен байланыстыруды түсініп және біліп, жалпы қозғалыс әрекетін меңгеруге қол жеткізу</p>
Денсаулық және дене жүктемелері	Бірқатар ойын комбинациялары арқылы дене саулығының құрамдас бөліктері	<p>9.3.5.1 дене және психомоторлық аутқуларды ескере отырып, нақты дене жаттығуларына арналған ширатуларды құрастыру, түсіндіру және өткізу, ағзаның қалпына келу тиімділігін бағалау;</p> <p>9.1.1.2 таңдалған спорттық мамандану түрінің қозғалыс әрекеттерін техникалық тұрғыда дұрыс жүзеге асыра алу, оларды өзінің бос уақытын ұйымдастыруда пайдалану;</p> <p>9.3.6.1 энергетикалық жүйенің қызметі мен оның әртүрлі дене жүктемесі бар жаттығулармен байланысын түсіндіру және сипаттау және өз дене мүмкіндіктері мен шектеулерін ұғыну;</p> <p>9.2.2.2 дене дамуының жеке дара ерекшеліктерін ескере отырып, қимылды орындаудың уақыты,</p>

		<p>кеңістігі және бірқалыптылығы туралы түсінігін көрсететін бірқатар дәл және тиімді дағдылар мен бірзділіктерді түсіну және қолдана алу;</p>
<p>Қимыл-қозғалыс дағдыларын дамыту арқылы серіктестік және құндылықтарды жүзеге асыру</p>	<p>Денсаулық туралы білім және тәжірибе арқылы дағдыларды игеру</p>	<p>9.2.7.1 қимыл-қозғалыстардың әртүрлі мән-мағынасымен шарттастырылған рөлдерді және олардың айырмашылықтарын көрсету және салыстыру; 9.1.1.3 өздігінен негізгі дене қабілеттерін дамыту, дене бітімі мен сымбатын түзету сабақтары үшін жаттығулар кешенін құрастыра алу; 9.3.5.1 дене және психомоторлық ауткуларды ескере отырып, нақты дене жаттығуларына арналған ширатуларды құрастыру, түсіндіру және өткізу, ағзаның қалпына келу тиімділігін бағалау; 9.1.3.1 орындалатын жаттығулардың қиындық деңгейін ажырата білуді жетілдіру; 9.3.1.1 салауатты өмір салтының денсаулыққа әсерін өзінің үлгісімен түсіндіру және көрсету</p>
	<p>Эксперимент және импровизация жасау, іс-әрекет кезінде зерттеу арқылы дағдыларды жақсарту</p>	<p>9.3.4.1 денсаулық жағдайында тұрақты ауткуы бар білім алушының тіршілікке қабілеттілігін бақылау білігін өз үлгісімен көрсету; 9.1.3.3 бұлшық еттерді босаңсытуға арналған жаттығуларды өздігінен орындау және оларды өзінің қозғалыс тәртібіне енгізу; 9.1.3.2 жеке дара қимыл-қозғалыс тәртібін құрастыру, дене жаттығуларын іріктеу және жоспарлау, жеке дара жұмысқа қабілеттілікті оңтайлы деңгейінде сақтау; 9.1.1.1 әртүрлі дене жаттығуларын орындау кезіндегі негізгі қозғалыс біліктері мен дағдыларын түсіну және көрсету; 9.3.2.1 дене жаттығуларымен айналысу кезіндегі қауіпсіз тәртіпті және жарақаттануға жол бермеуді өз үлгісімен түсіндіру</p>

6) 10-сынып:

6-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Ұзақ мерзімді жоспардың мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
Жеңіл атлетика арқылы белсенді өмір салты	Жүгіру, лақтыру және секіру дағдыларын жарыс ойындары арқылы дамыту	<p>10.1.1.1 әртүрлі дене жаттығуларын орындау кезіндегі өзінің негізгі қозғалыс біліктері мен дағдыларын басқалармен салыстыру;</p> <p>10.2.6.1 жарыс іс-әрекеттерін және төрелік ету ережелерін бағалау және талдау;</p> <p>10.1.8.1 білім алушылардың жеке дара білім беру қажеттіліктеріне байланысты қиындықты және білу және қимыл-қозғалыс белсенділігімен байланысты қауіп-қатерлерге жауап қайтара білу дағдыларын бағалау</p>
	Жүгіру, лақтыру және секіру дағдыларын дамыту	<p>10.1.7.1 қимыл-қозғалыс дағдыларын жақсарту және түзету үшін кең диапазондағы дене жаттығуларының әралуан тактикаларын, стратегиялары мен композициялық идеяларын жасау, салыстыру және салғастыру</p>
	Алысқа секіру мен лақтыру бойынша жарыс құрыстыру, ұйымдастыру және өткізу	<p>10.2.7.1 қимыл-қозғалыстардың әртүрлі мән-мағынасымен шарттастырылған рөлдерді бағалау және бейімдеу;</p> <p>10.3.2.2 жарақаттар мен жазатайым оқиғалар кезінде алғашқы көмек көрсету бойынша дағдыларды паш ету;</p> <p>10.1.1.2 таңдалған спорттық мамандану түрінің қозғалыс әрекеттерін түсіну және көрсету, оларды заманауи іс-әрекет жағдайында қолдану</p>
		<p>10.1.3.1. жаттығуларды қиындық деңгейіне қарай негіздеу және өзіне қолдану;</p> <p>10.2.5.1 дене жаттығулары аясындағы іс-әрекеттерді оңтайландыру және балама түрлерін құруға қажет ережелер мен құрылымдық тәсілдерді бағалау мен салыстыру және өз дене қызметтерін бақылаудың қол жетімді әдістерін меңгеру;</p> <p>10.1.6.1 өз мүмкіндіктерін түсіне отырып, арнайы спорттық</p>

	<p>Қимыл дағдыларын қолдана және кеңейте отырып, әрекетті жеке дара, жұппен, топпен орындау</p>	<p>техникаларды орындау кезінде қимыл-қозғалыстардың реті мен дағдыларын түрлендіру; 10.1.3.2 жеке дара қимыл-қозғалыс тәртібін іс жүзінде көрсету, дене жаттығуларын іріктеу және жоспарлау, жеке дара жұмысқа қабілеттілікті оңтайлы деңгейінде сақтау; 10.3.4.1 денсаулық жағдайында тұрақты ауткуы бар білім алушының тіршілікке қабілеттілігінің бар мүмкіндігін дамыту білімін бағалау және бейімдеу</p>
<p>Проблемалық жағдаяттарды қимыл белсенділігі арқылы шешу</p>	<p>Эксперимент және импровизация жасау, іс-әрекет кезінде зерттеу арқылы дағдыларды жақсарту</p>	<p>10.3.2.1 дене жаттығуларымен айналысу кезіндегі қауіпсіз тәртіп туралы білімін көрсету, бағалау және бейімдеу; 10.3.3.1 ағзадағы дене өзгерістерін қалай бақылау, организмді емдеу және сауықтыру үшін қолайлы түзету-дамыту жағдайын қалай жасау жайлы білімін өз үлгісімен бағалау және бейімдеу; 10.1.1.3 өздігінен негізгі дене қабілеттерін дамыту, дене бітімі мен сымбатын түзету сабақтары үшін жаттығулар кешенін көрсете алу; 10.1.5.1 қоғамда әрі қарай толыққанды қызмет атқару үшін қажетті мөлшерленген дене жүктемелерін негіздеу және қолдану</p>
	<p>Дене жаттығуларының әлсіреген ағзаға оң әсер етуі</p>	<p>10.1.3.2 жеке дара қимыл-қозғалыс тәртібін іс жүзінде көрсету, дене жаттығуларын іріктеу және жоспарлау, жеке дара жұмысқа қабілеттілікті оңтайлы деңгейінде сақтау; 10.2.3.1 қолайлы оқу-үйрену ортасын қалыптастыруға қажетті бірқатар бірігіп және тиімді жұмыс жасау дағдыларын бағалау; 10.1.3.3 бұлшық еттерді босаңсытуға арналған жаттығуларды көрсету және оларды саналы түрде өзінің қозғалыс тәртібіне енгізу;</p>

		<p>10.1.4.1 қимыл-қозғалыс комбинацияларын және олардың реттілігін жаттығулардың кең диапазонында жеткілікті техникалық деңгейде негіздеу және қолдану, дене және психологиялық кедергілерді жеңу қабілетін қалыптастыру</p>
	<p>Бағалауға болатын, доппен орындалатын топтық тапсырмалар құрастыру</p>	<p>10.3.3.1 ағзадағы дене өзгерістерін қалай бақылау, организмді емдеу және сауықтыру үшін қолайлы түзету-дамыту жағдайын қалай жасау жайлы білімін өз үлгісімен бағалау және бейімдеу; 10.2.3.1 қолайлы оқу-үйрену ортасын қалыптастыруға қажетті бірқатар бірігіп және тиімді жұмыс жасау дағдыларын бағалау; 10.2.7.1 қимыл-қозғалыстардың әртүрлі мән-мағынасымен шарттастырылған рөлдерді бағалау және бейімдеу</p>
<p>2-тоқсан</p>		
<p>Гимнастика арқылы ағзаны нығайту</p>	<p>Гимнастикадағы композициялық элементтерді бірлесіп құрастыру</p>	<p>10.3.2.2 жарақаттар мен жазатайым оқиғалар кезінде алғашқы көмек көрсету бойынша дағдыларды паш ету; 10.1.1.3 өздігінен негізгі дене қабілеттерін дамыту, дене бітімі мен сымбатын түзету сабақтары үшін жаттығулар кешенін көрсете алу; 10.2.2.3 дене жаттығуларын орындауды жақсарту әлеуетін анықтай отырып, өзінің және өзгелердің біліктері мен кемшіліктерін салыстыру</p>
	<p>Кеңістікте дененің орнын ауыстыру мен теңгеруге арналған гимнастикалық жаттығулар</p>	<p>10.2.5.1 дене жаттығулары аясындағы іс-әрекеттерді оңтайландыру және балама түрлерін құруға қажет ережелер мен құрылымдық тәсілдерді бағалау мен салыстыру және өз дене қызметтерін бақылаудың қол жетімді әдістерін меңгеру; 10.3.6.1 энергетикалық жүйенің қызметі мен оның әртүрлі дене жүктемесі бар жаттығулармен байланысын талдау, бағалау және бейімдеу және өз дене мүмкіндіктері мен шектеулерін ұғыну</p>

<p>Ұлттық және зияткерлік ойындар</p>	<p>Ширату мен оның пайдасы жайлы ойлана отырып</p>	<p>10.3.4.1 денсаулық жағдайында тұрақты ауткуы бар білім алушының тіршілікке қабілеттілігінің бар мүмкіндігін дамыту білімін бағалау және бейімдеу; 10.3.3.1 ағзадағы дене өзгерістерін қалай бақылау, организмді емдеу және сауықтыру үшін қолайлы түзету-дамыту жағдайын қалай жасау жайлы білімін өз үлгісімен бағалау және бейімдеу; 10.1.1.2 таңдалған спорттық мамандану түрінің қозғалыс әрекеттерін түсіну және көрсету, оларды заманауи іс-әрекет жағдайында қолдану; 10.3.1.1 жекебас денсаулығы және салауатты өмір салты туралы білімін бағалау және бейімдеу; 10.1.2.1 негізгі қозғалыс дағдыларын түзетуді көрсету: тірек-қимыл аппараты, денені және нысанды басқару</p>
	<p>Қалпына келу техникасы</p>	<p>10.3.5.1 дене және психомоторлық ауткуларды ескере отырып, ширату мен қалпына келтіруге арналған жаттығу кешендерінің маңызын ұғынып, оларды талдау, бағалау және бейімдеу; 10.2.4.1 ағзаның әртүрлі мүшелері мен жүйелерінің жойылған немесе бұзылған қызметтерінің орнына басқаларын дамыту бойынша бірлескен және тиімді жұмысты бағалау; 10.1.6.1 өз мүмкіндіктерін түсіне отырып, арнайы спорттық техникаларды орындау кезінде қимыл-қозғалыстардың реті мен дағдыларын түрлендіру</p>
<p>3-тоқсан</p>		
	<p>Шаңғы дайындығы</p>	<p>10.3.2.2 жарақаттар мен жазатайым оқиғалар кезінде алғашқы көмек көрсету бойынша дағдыларды паш ету; 10.2.6.1 жарыс іс-әрекеттерін және төрелік ету ережелерін бағалау және талдау; 10.2.1.1 жеке дара білім беру қажеттіліктерін ескере отырып,</p>

		өзгермелі жағдайға жауап қайтару үшін қимыл-қозғалысқа байланысты алған білімін бағалау
Шаңғы/кросс/коньки дайындығы	Кросс дайындығы	10.3.1.1 жекебас денсаулығы және салауатты өмір салты туралы білімін бағалау және бейімдеу; 10.2.6.1 жарыс іс-әрекеттерін және төрелік ету ережелерін бағалау және талдау; 10.1.2.1 негізгі қозғалыс дағдыларын түзетуді көрсету: тірек-қимыл аппараты, денені және нысанды басқару
Шаңғы/кросс/коньки дайындығы	Коньки дайындығы	10.3.1.1 жекебас денсаулығы және салауатты өмір салты туралы білімін бағалау және бейімдеу; 10.2.6.1 жарыс іс-әрекеттерін және төрелік ету ережелерін бағалау және талдау; 10.2.5.1 дене жаттығулары аясындағы іс-әрекеттерді оңтайландыру және балама түрлерін құруға қажет ережелер мен құрылымдық тәсілдерді бағалау мен салыстыру және өз дене қызметтерін бақылаудың қол жетімді әдістерін меңгеру
	Қорғаныс пен шабуыл стратегиясы	10.1.3.1. жаттығуларды қиындық деңгейіне қарай негіздеу және өзіне қолдану; 10.1.3.3 бұлшық еттерді босаңсытуға арналған жаттығуларды көрсету және оларды саналы түрде өзінің қозғалыс тәртібіне енгізу; 10.3.6.1 энергетикалық жүйенің қызметі мен оның әртүрлі дене жүктемесі бар жаттығулармен байланысын талдау, бағалау және бейімдеу және өз дене мүмкіндіктері мен шектеулерін ұғыну; 10.1.7.1 қимыл-қозғалыс дағдыларын жақсарту және түзету үшін кең диапазондағы дене жаттығуларының әралуан тактикаларын, стратегиялары мен композициялық идеяларын құру және салыстыру; 10.2.2.1 дене дамуына және қимылдағы қателердің алдын алу мен түзетуге септігін тигізетін әртүрлі жүйелі дене

Спорттық ойындар арқылы оқыту		<p>жаттығуларындағы қимылдарды орындау сапасын арттыруды түсіну және көрсету</p> <p>10.2.2.2 физикалық дамудың жеке ерекшеліктерін ескере отырып уақыт, кеңістік және тегіс қозғалыстарды тануын көрсететін нақты және тиімді дағдыларды және жүйелілікті көрсету</p>
4-тоқсан		
	<p>Өмірдегі іс-әрекет түрлеріне дайындық ойындары</p> <p>Допты лақтыру мен қайтара ұру ойындарын машықтау</p>	<p>10.3.3.1 ағзадағы дене өзгерістерін қалай бақылау, организмді емдеу және сауықтыру үшін қолайлы түзету-дамыту жағдайын қалай жасау жайлы білімін өз үлгісімен бағалау және бейімдеу;</p> <p>10.2.6.1 жарыс іс-әрекеттерін және төрелік ету ережелерін бағалау және талдау;</p> <p>10.1.1.1 әртүрлі дене жаттығуларын орындау кезіндегі өзінің негізгі қозғалыс біліктері мен дағдыларын басқалармен салыстыру;</p> <p>10.3.5.1 дене және психомоторлық аутқуларды ескере отырып, ширату мен қалпына келтіруге арналған жаттығу кешендерінің маңызын ұғынып, оларды талдау, бағалау және бейімдеу</p> <p>10.2.6.1 жарыс іс-әрекеттерін және төрелік ету ережелерін бағалау және талдау;</p> <p>10.2.7.1 қимыл-қозғалыстардың әртүрлі мән-мағынасымен шарттастырылған рөлдерді бағалау және бейімдеу;</p> <p>10.1.4.1 қимыл-қозғалыс комбинацияларын және олардың реттілігін жаттығулардың кең диапазонында жеткілікті техникалық деңгейде негіздеу және қолдану, дене және психологиялық кедергілерді жеңу қабілетін қалыптастыру</p> <p>10.2.1.1 жеке дара білім беру қажеттіліктерін ескере отырып, өзгермелі жағдайға жауап қайтару үшін қимыл-қозғалысқа байланысты алған білімін бағалау;</p> <p>10.1.1.3 өздігінен негізгі дене қабілеттерін дамыту, дене бітімі</p>

<p>Қозғалмалы және спорттық ойындар</p>	<p>Орта қашықтыққа жаттығу (шыдамдылық)</p>	<p>мен сымбатын түзету сабақтары үшін жаттығулар кешенін көрсете алу;</p> <p>10.1.1.2 таңдалған спорттық замандану түрінің қозғалыс әрекеттерін түсіну және көрсету, оларды заманауи іс-әрекет жағдайында қолдану;</p> <p>10.2.5.1 дене жаттығулары аясындағы іс-әрекеттерді оңтайландыру және балама түрлерін құруға қажет ережелер мен құрылымдық тәсілдерді бағалау мен салыстыру және өз дене қызметтерін бақылаудың қол жетімді әдістерін меңгеру;</p> <p>10.2.4.1 ағзаның әртүрлі мүшелері мен жүйелерінің жойылған немесе бұзылған қызметтерінің орнына басқаларын дамыту бойынша бірлескен және тиімді жұмысты бағалау</p>
	<p>Секірістер мен лақтырыстар: топтық жаттығу жоспарлары және жарыстар</p>	<p>10.3.2.1 дене жаттығуларымен айналысу кезіндегі қауіпсіз тәртіп туралы білімін көрсету, бағалау және бейімдеу;</p> <p>10.3.2.2 жарақаттар мен жазатайым оқиғалар кезінде алғашқы көмек көрсету бойынша дағдыларды паш ету;</p> <p>10.2.6.1 жарыс іс-әрекеттерін және төрелік ету ережелерін бағалау және талдау;</p> <p>10.2.2.2 дене дамуының жеке дара ерекшеліктерін ескере отырып, қимылды орындаудың уақыты, кеңістігі және бірқалыптылығы туралы түсінігін көрсететін бірқатар дәл және тиімді дағдылар мен бірізділіктерді көрсету және қолдану;</p> <p>10.3.1.1 жекебас денсаулығы және салауатты өмір салты туралы білімін бағалау және бейімдеу</p>
		<p>10.2.7.1 қимыл-қозғалыстардың әртүрлі мән-мағынасымен шарттастырылған рөлдерді бағалау және бейімдеу;</p> <p>10.2.2.3 дене жаттығуларын орындауды жақсарту әлеуетін анықтай отырып, өзінің және өзгелердің біліктері мен кемшіліктерін салыстыру;</p>

Жүгіру, секіру және лақтыру дағдыларын дамыту	Сәйкес келетін және салыстырылатын тепе-теңдік және қарсы салмақ	10.1.8.1 білім алушылардың жеке дара білім беру қажеттіліктеріне байланысты қиындықты жеңе білу және қимыл-қозғалыс белсенділігімен байланысты қауіп-қатерлерге жауап қайтара білу дағдыларын бағалау
	Ауада демеумен және демеусіз секіру	10.2.4.1 ағзаның әртүрлі мүшелері мен жүйелерінің жойылған немесе бұзылған қызметтерінің орнына басқаларын дамыту бойынша бірлескен және тиімді жұмысты бағалау; 10.1.5.1 қоғамда әрі қарай толыққанды қызмет атқару үшін қажетті мөлшерленген дене жүктемелерін негіздеу және қолдану
	Құрылғыдағы топтық композициялар	10.2.2.3 дене жаттығуларын орындауды жақсарту әлеуетін анықтай отырып, өзінің және өзгелердің біліктері мен кемшіліктерін салыстыру

Қазақстан Республикасының
Білім және ғылым министрі
2022 жылғы 1 сәуірдегі
№ 123 бұйрығына
75-қосымша
Қазақстан Республикасы Білім
және ғылым министрінің
2013 жылғы 3 сәуірдегі
№ 115 бұйрығына
712-қосымша

Психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10 сыныптары үшін "Әлеуметтік-тұрмыстық бағдарлау" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10 – сыныптары үшін "Әлеуметтік-тұрмыстық бағдарлау" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі-Бағдарлама) Қазақстан Республикасының "Білім туралы" Заңының 5-бабының 6-тармақшасына сәйкес әзірленген.

2. Бағдарламаның мақсаты-оқушылардың әртүрлі тұрмыстық және әлеуметтік жағдайларда белсенді және тәуелсіз болуына мүмкіндік беретін әлеуметтік бейімделу дағдылары мен машықтарын қалыптастыру.

3. Бағдарламаның міндеттері:

- 1) білім алушылардың тұрмыстық еңбек дағдыларын қалыптастыру;
- 2) әлеуметтік мекемелердің (сауда, тұрмыс қызметі, байланыс, мәдениет, медициналық көмек) және қоғамдық көліктің қызметтерін пайдалану дағдыларын қалыптастыру;
- 3) жақын және таныс емес ортадағы адамдармен қарапайым тұрмыстық қарым-қатынас жасау дағдыларын қалыптастыру;
- 4) психофизикалық дамудың кемшіліктерін түзетуге; сөздікті байыту мен жүйелеуге, ауызша диалогтық және монологтық сөйлеуді дамытуға ықпал етуге міндетті.

2-тарау. Оқу процесін ұйымдастырудағы педагогикалық тәсілдер

4. "Әлеуметтік-тұрмыстық бағдарлау" (ӘТБ) пәні бойынша оқу процесін ұйымдастырудың педагогикалық тәсілдері арнайы педагогика қағидаттарына сәйкес іске асырылады:

- 1) білім беру жүйесінің психикалық дамуы тежелген білім алушылардың даму және дайындық деңгейі мен ерекшеліктеріне бейімделу қағидаты;
- 2) психикалық дамуы тежелген оқушыларды оқытудың түзете-дамытушылық бағыты олардың ерекше білім беру қажеттіліктері мен мүмкіндіктерін ескере отырып, оқу қызметінің арнайы әдістері мен тәсілдерімен қамтамасыз етіледі;
- 3) оқытудың әлеуметтік-бейімдеу бағыты жеке адамның әлеуметтік бейімсіздігін жеңуді немесе азайтуды көздейді. Білім алушылардың әлеуметтік өмірге қатысу үшін қажетті мінез-құлық нормаларын, өмірлік дағдыларын игеру бойынша арнайы жұмыс көзделеді;
- 4) білім берудегі іс-әрекеттік тәсіл психикалық дамуы тежелген білім алушының жеке басының даму ерекшелігін ескере отырып, оқу процесінің негізгі заңдылықтарын ашатын психологиялық ғылымның теориялық ережелеріне негізделеді. Психикалық дамуы тежелген білім алушылардың жеке басының дамуы оларға қол жетімді қызметті (пәндік-практикалық және оқу, шаруашылық-еңбек) ұйымдастыру сипатымен анықталатынын мойындауға негізделген);
- 5) оқытудың практикалық бағыты зерделенетін материал мен білім алушылардың практикалық қызметі арасында тығыз байланыс орнатуды, практикаға бағытталған міндеттерді шешу үшін бірінші дәрежелі маңызы бар білім мен іскерлікті қалыптастыруды көздейді;
- 6) психикалық дамуы тежелген білім алушыларға сараланған және жеке көзқарас оларға ерекше білім беру қажеттіліктерін ескеруді көздейді, олар бағдарлама мазмұнын игеру мүмкіндіктерінің гетерогенділігінде, оқу материалын игеру кезінде көрінетін және алынған білім, білік және дағдылардың сапасына әсер ететін вариативті типологиялық ерекшеліктердің болуымен көрінеді. Педагог қол жетімді күрделілік пен көлемді ескере отырып, білім алушылардың мүмкіндіктеріне сәйкес оқу материалының

мазмұнын таңдайды. Бұл ретте оқу жұмысының қарқыны, білім алушылардың дербестік дәрежесі, оқытудың әдістері мен тәсілдері түрленеді. Оқушыларды топтарға бөлу шартты және жылжымалы. Сараланған тәсіл оқытуды дараландырумен толықтырылады;

5. Педагогикалық тәсілдерді іске асыру білім беру мен оқыту стратегиясын көздейді, оған мыналар кіреді:

1) мұғалім мен білім алушылар арасында сенім атмосферасын құру;

2) әрбір білім алушының пікірін тыңдау;

3) білім алушылардың танымдық мүмкіндіктеріне сәйкес келетін мұқият таңдалған тапсырмалар мен қызмет түрлерінің көмегімен ынталандыратын және дамытатын оқыту;

4) білім алушыларға түсінікті мысалдарда проблемаларды шешу стратегияларын модельдеу;

5) білім алушылардың жеке ерекшеліктерін ескере отырып, сараланған тапсырмалар жасау;

6) білім алушылардың жеке, топтық қызметін және бүкіл сынып жұмысын ұйымдастыруды қамтиды.

6. "Әлеуметтік-тұрмыстық бағдар" пәнін оқу процесінде білім алушылардың ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдану дағдыларын дамыту үшін жағдайлар жасалады. "Әлеуметтік-тұрмыстық бағдар" пәнін оқыту процесінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдану мыналарды көздейді:

1) нақты өмірлік жағдайларды имитациялау үшін компьютерлік модельдерді қолдану;

2) практикалық міндеттерді шешу үшін мәтіндерді, кестелерді, суреттерді өңдеу, аудио және бейнематериалдарды өңдеу үшін бағдарламалық қамтамасыз етуді пайдалану;

3) практикалық міндеттерді шешу кезінде ақпараттық-коммуникациялық технологиялар құралдарын қолданудағы шығармашылық көзқарас;

4) белгілі бір тақырыпта бірлескен топтық жұмыс жүргізуге мүмкіндік беретін электронды құралдар арқылы материал жинау және тәжірибе алмасу;

5) ақпараттық-коммуникациялық технологияларды өз бетінше пайдалану дағдылары;

6) белгілі бір мақсат пен аудитория үшін әртүрлі көздерден материалдарды таңдауды қамтитын қарым-қатынас дағдыларын дамыту;

7) Электрондық оқулықтарды пайдалану.

7. "Әлеуметтік-тұрмыстық бағдар" пәнін оқу кезінде курстың практикалық бағытын күшейту ұсынылады. Оқу материалының көп бөлігін рөлдік ойындар арқылы саналы түрде меңгеру және бекіту, практикалық тапсырмаларды орындау, проблемалық тапсырмаларды шешу, өмірден типтік жағдайларды талқылау, экскурсиялар және

сабақ-кездесулер үшін ұсыну. Бұл білім алушылардың бойында білімге, дағдыларға, құндылық бағдарларына және қоғамдық нормаларға негізделетін қажетті әлеуметтік құзыреттерді қалыптастыруға ықпал ететін болады.

8. "Әлеуметтік-тұрмыстық бағдарлау" пәнін оқыту процесінде келесі пәндермен пәнаралық байланыс орнату қажет:

1) орыс тілінде. Сөйлемдерді, тұжырымдарды және жалпылауды құрастыру үшін орыс тілінің ережелерін қолдану;

2) математикамен. Есептеу және өлшеу дағдыларын пайдалануды талап ететін өмірлік жағдайларды жаңғырту;

3) Қазақстан тарихымен. Қазақ халқының тұрмысын, дәстүрлерін суреттейтін жағдайларды қолдану.

9. Сабақтар қажетті жабдықтары бар арнайы кабинетте өткізіледі.

10. "Әлеуметтік-тұрмыстық бағдарлау" пәні бойынша психикалық дамуы тежелген оқушыларды оқыту нәтижелілігін бағалау баллдарда қойылмайды (есептелді/есептелмеді).

3 тарау. "Әлеуметтік-тұрмыстық бағдарлау" оқу пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

11. ӘТБ пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

1) 5 – сыныпта-аптасына 2 сағат, оқу жылында 68 сағат;

2) 6 – сыныпта-аптасына 2 сағат, оқу жылында 68 сағат;

3) 7 – сыныпта-аптасына 2 сағат, оқу жылында 68 сағат;

4) 8 – сыныпта-аптасына 2 сағат, оқу жылында 68 сағат;

5) 9 – сыныпта-аптасына 2 сағат, оқу жылында 68 сағат;

6) 10 – сыныпта-аптасына 2 сағат, оқу жылында 68 сағат.

12. "Әлеуметтік-тұрмыстық бағдарлау" оқу пәнінің мазмұны келесі бөлімдерден тұрады:

1) "Денсаулық" бөлімі;

2) "Киім, аяқ киім" бөлімі;

3) "Тамақтану" бөлімі;

4) "Тұрғын үй" бөлімі;

5) "Көлік, көше" бөлімі;

6) "Отбасы" бөлімі;

7) "Мерекелер, салтанаттар" бөлімі;

8) "Кәсіпорындар, мекемелер және байланыс құралдары" бөлімі.

13. "Денсаулық" бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

1) дене гигиенасы;

2) медициналық көмек.

14. "Киім, аяқ киім" бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

1) киім, аяқ киім, бас киім түрлері;

2) киім, аяқ киім күтімі.

15. "Тамақтану" бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

1) азық-түлік өнімдері;

2) ас үй және асхана ыдыстары, техника;

3) тамақ дайындау.

16. "Тұрғын үй" бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

1) тұрғын үй-жайлардың түрлері;

2) тұрғын үйді жинау.

17. "Көлік, көше" бөлімі мынадай бөлімшелерді қамтиды:

1) көлік құралдарының түрлері;

2) көліктегі және жолдағы мінез-құлық;

3) Қала бойынша қозғалыс бағыттары.

18. "Отбасы" бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

1) отбасының құрамы;

2) отбасылық қатынастар;

3) Қазақстан Республикасы азаматының құжаттары.

19. "Мерекелер, салтанаттар" бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

1) мерекені дайындау және өткізу, сыйлықтарды, кәдесыйларды ресімдеу;

2) құттықтаулар.

20. "Кәсіпорын, мекеме" бөлімі мынадай бөлімшелерді қамтиды:

1) сауда кәсіпорындары;

2) тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық (бұдан әрі-ТКШ) кәсіпорындары);

3) қаржы кәсіпорындары;

4) тұрмыстық қызмет көрсету кәсіпорындары;

5) кәсіпорын байланыс құралдары;

6) мәдениет мекемесі, демалыс орны.

21. 5-сыныпқа арналған "Әлеуметтік-тұрмыстық бағдарлау" оқу пәнінің базалық мазмұны:

1) денсаулық: гигиеналық рәсімдер, жеке гигиена заттары мен құралдары, алғашқы медициналық көмек, медициналық мекемелер;

2) киім, аяқ киім: киім мен аяқ киімнің түрлері, оның мақсаты, күнделікті күту және сақтау, әртүрлі маталардан жасалған заттарды жөндеу және жуу жөніндегі жұмыстар ережесі; аяқ киімнің әртүрлі түрлеріне күнделікті күтім жасау;

3) тамақтану: өнімдердің әртүрлі топтары, сақтау ережелері мен мерзімдері, ас үйдің жабдықтары, ас үй және асхана ыдыстарының заттары; плитаны пайдалану және қарапайым тағамдарды дайындау, рецептілерді пайдалану; тамақ ішу ережесі;

4) тұрғын үй: тұрғын үй түрлері, тұрғын үй және қосалқы үй-жайлар, пәтерлер мен үйлерде жиһаз орналастыру: жинаудың, жөндеудің әртүрлі түрлері;

5) көлік және көше: қоғамдық, жеке көлікті тағайындау, көліктегі жүріс-тұрыс ережелері; автовокзалды, теміржол көлігін және әуежайды тағайындау;

6) отбасы: отбасы мүшелері, отбасылық дәстүрлер және отбасында өзара қарым-қатынас орнату құралдары; отбасы бюджеті, үй шаруашылығында үнемдеу; Қазақстан Республикасы азаматының негізгі құжаттары;

7) мерекелер, салтанаттар: әртүрлі халықтардың дәстүрлерінде мерекелер мен салтанаттарды дайындау және өткізу, мемлекеттік мерекелер, Қазақстан халықтарының діни мерекелері мен салттары;

8) кәсіпорындар, мекемелер және байланыс құралдары: дүкендердің, тауарлардың әртүрлі түрлері; универсамдарда, мамандандырылған дүкендерде, базарларда сауда жасау; тұрмыс қызметі, пошта кәсіпорындарының, мәдениет мекемелерінің және демалыс орындарының қызметтері.

22. 6-сыныпқа арналған "Әлеуметтік-тұрмыстық бағдарлау" оқу пәнінің базалық мазмұны:

1) денсаулық. Дене гигиенасы. жеке гигиена ережелері. Шашты күту ережелері, шашты күту процедураларын орындау кезіндегі әрекеттер тізбегі. шаш күтімі құралдары (тарақ, щетка, сабын, сусабын). Қолдар мен аяқтарға күтім жасау ережелері. Қолды жуу және қол мен аяқтардағы тырнақтарды кесу, тырнақтарды кесу жиілігі.

2) киім, аяқ киім. Жыл мезгілдеріне арналған бас киімдер, киім таңдау, жыл мезгілдеріне арналған бас киімдер. Киімді күту ережелері, жеке киімді ұстау. Шкафқа ілу, сөреге қою; киімді түрлері бойынша жіктеу (жейделер, шортылар, шалбарлар, көйлектер); киімді жыл мезгілдері арасында шкафта сақтауға дайындау. Аяқ киімге күтім жасау, қысқы аяқ киімді тазалау, келесі маусымға арналған аяқ киімді сақтау. Киіз және тоқыма аяқ киімді тазалау. Белгілі бір мақсатқа аяқ киімді таңдау.

3) тамақтану. Азық-түлік өнімдері. Тамақтану нормалары мен режимі. Балалар мекемелерінде дұрыс тамақтануды ұйымдастыруға жауапты адамдардың денсаулығын, кәсібін сақтау және көркейту үшін дұрыс тамақтанудың маңызы. Тез бұзылатын өнімдер (ет, сүт, шұжық, балық, ірімшік, май), сақтау және өңдеу ережелері. Ас үй және асхана ыдыстары, техника. азық-түлік пен тағамды тоңазытқышта сақтау ережелері. Тоңазытқышты пайдалану және таза ұстау ережелері. Тамақ дайындау кезінде электр плитасын пайдалану ережесі. Электр аспаптары мен газ плитасын пайдалану кезіндегі қауіпсіздік техникасы ережелері. Жұмыртқа мен шұжықтарды алғашқы және қыздырып өңдеу тәртібі: жұмыртқаны, шұжықтарды қайнату. Сэндвич түрлері және оларды дайындау тәртібі. Май, шұжық және ірімшік сэндвичтерін дайындау. Таңғы ас, түскі және кешкі ас, тиісті өнімдерді таңдау. Бутербродтарды дайындау кезінде пышақты қауіпсіз пайдалану. Көкөністер мен жемістерді өңдеудегі жүйелілік: сұрыптау, жуу және сақтау. Түскі асқа дастарқан жаю ережелері, үстелге қызмет көрсету заттарын орналастыру. Тамақтану кезінде ыдыс-аяқты қою және пайдалану ережелері. Үстелге шай қою тәртібі, ыдыстарды адам санына сәйкестендіріп,

таңғы шай дастарқанын дайындау; шай қайнату, тамақтану кезінде үстелдегі этикетті сақтау. Ыдыстарды жуу және кептіру жолдары;

4) тұрғын үй. Тұрғын үй-жайлардың түрлері. Пәтердің, үйдің негізгі үй-жайларының атауы және мақсаты. Қаладағы және ауылдағы тұрғын үйлердің ерекшеліктері, пәтердегі немесе үйдегі бөлмелердің атауы мен мақсаты. Жеке және көп пәтерлі үйлерді ажырату; қаладағы, ауылдағы адамдардың тұрғын үйін ажырату; ауыл үйінің ауласындағы ғимараттардың маңызы; әр бөлменің сипаттамасы және оның жоспар бойынша мақсаты. Бөлмеде заттарды орналастыру. Құрылыспен айналысатын адамдардың кәсіптерін атау. Үйді тазарту, еденді жуудың ерекшеліктері мен реттілігі. Тұрғын үйді апта сайын тазарту ережелері. еденді сыпыру және орындықтардан, үстелдерден, терезе алдының шаңын кетіру;

5) көлік. Көлік түрлері. Қалалық көлік түрлері (автобус, троллейбус, трамвай, метро). Арнайы машиналарды сыртқы түрі бойынша ажырату; жол белгілеріндегі белгілер. Қоғамдық көлікті пайдалану ережесі. Көлік пен жолдағы мінез-құлық. Көліктен түскен кезде жолдан өту ережесі, көлікті (трамвай, троллейбус, автобус) айналып өту ережесі. Көлікке отырғызу және түсіру тәртібі, ондағы тәртіп ережелері. Жолдағы төтенше жағдайлардың себептері төтенше жағдайдағы мінез-құлық. Полиция қызметкерінің, дәрігердің, өрт сөндірушінің міндеттері. Белгілер бойынша жолдың шартты жерде өту ережесі. Қала бойынша қозғалыс бағыттары. Мектепке (маршрут, көлік құралдарының түрлері), тұратын жеріне, үйінің мекен-жайына бару. Мектепке барар жолдағы аялдамалар. Үйден мектепке дейін және елді -мекеннің басқа нүктелеріне қауіпсіз маршрут жасау;

6) отбасы. Отбасы құрамы. Өзінің тегін, атын, әкесінің атын, жақын туыстарының тегін, атын, әкесінің атын атау, туыстық дәрежесін атау. отбасылық қатынастар. Үй шаруасында ата-аналарға қол жетімді көмек; отбасы мүшелерінің еңбегін құрметтеу; отбасы мүшелерінің туған күндерін атап өту. сыйлық жасау (апликация, сурет);

7) мерекелер, салтанаттар: әртүрлі халықтардың дәстүрлерінде мерекелер мен салтанаттарды дайындау және өткізу, мемлекеттік мерекелерді, Қазақстан халықтарының діни мерекелері мен салттарын өткізу;

8) кәсіпорындар, мекемелер және байланыс құралдары: дүкендердің әртүрлі түрлері, олардың тауарлары; универсамдарда, мамандандырылған дүкендерде, базарларда сатып алу. Тұрмыс қызметі кәсіпорындарының, пошта, мәдениет мекемелерінің және демалыс орындарының қызметтері.

23. 7-сыныпқа арналған "Әлеуметтік-тұрмыстық бағдарлау" оқу пәнінің базалық мазмұны:

1) денсаулық. Дене гигиенасы. шашты күту, шашты жуу ережелері, шашты күтуге арналған құралдар (сабын, сусабын); жеке интимдік гигиена ережесі, кремдерді, лосьондарды, дезодоранттарды пайдалану; ваннаны, душты қабылдау кезеңділігін білу. Іш киімді жуу, қол жуу ережелері. кептіру үшін киімді іліп қою тәсілдері. Дәріхананың

мақсаты. Жақын дәріхананың орналасқан жері; дәріхананың орналасқан жері, дәрілік заттарды сатып алу тәртібі;

2) киім, аяқ киім. Киім түрлері, оның мақсаты (үй және көше үшін). Адам денсаулығын сақтау үшін киімнің, аяқ киімнің, бас киімнің маңызы. Қол мен аяққа арналған киім: биялай, қолғап, шұлық, колготки. Оларды сақтау. Аяқ киім түрлері, оның мақсаты. Киім мен аяқ киімді таза және тәртіпте ұстау. резеңке, былғары аяқ киімді, тоқыма аяқ киімді күту ережелері. Былғары аяқ киімді тазалау. Аяқ киім мен киімді тазалауға арналған керек-жарақтарды сақтау. Бас киімдердің түрлері бас киімдердің атаулары, маусымға, жағдайға сәйкес бас киімдерді таңдау, бас киімдерді күту және сақтау ережелері. Жууды сұрыптау ережелері. Ұсақ киетін заттарды жуу тәсілдері (шұлық, іш киімдер, алжапқыш, орамал). Ақ және түрлі-түсті мақта-маталарды шаю, кептіру. үтікпен жұмыс істеу кезіндегі қауіпсіздік техникасы ережелері; ақ және түрлі-түсті киімдерді үтіктеу ережелері. Мақта матадан жасалған кішкене заттарды үтіктеу. Ақ және түрлі-түсті мақта-маталарды жуу, шаю; пилотканы, орамалдарды, алжапқыштарды, жеңқаптарды, қол орамалдарды үтіктеу, төрт тесігі бар түймелерді тігу;

3) тамақтану. Азық-түлік: жарма түрлері. Сақтау мерзімі ұзақ сусымалы өнімдерді сақтау ережелері; қоймада, жертөледе көкөністерді сақтау ережелері. Таңдалған мәзірді ескере отырып, кешкі асқа кесте қою ережелері. Ас үй бөлмесі, тазалық пен тәртіпті сақтау. Ас үй ыдысы. Ас үй ыдыстарын жуу: кәстрөлдер, шайнектер, тапалар. Ыдыс-аяқ, жылыту құралдары және оларды пайдалану ережелері. Тағам дайындау кезіндегі қауіпсіздік техникасы. Картопты қабығымен қайнату, картопты тазарту, картоп езбесі сапасына қойылатын талаптар; дайындау технологиясын сақтай отырып, картоп езбесін дайындау; макарон өнімдерін қайнату қарақұмық ботқасын, тары ботқасын дайындау; атқарылған жұмыс туралы есеп; үстелдегі дұрыс мінез-құлық, макарон өнімдерін қайнату тәртібі. Тамақ дайындау кезінде, қайнаған сумен, тұрмыстық техника аспаптарымен жұмыс істеу кезінде санитарлық-гигиеналық талаптарды және қауіпсіздік техникасы қағидаларын сақтау;

4) тұрғын үй. Тұрғын үй-жайлардың түрлері. Киіз үй құрылысының ерекшеліктері (дөңгелек, оңай бүктелетін, жеңіл, жылы, тасымалдауға ыңғайлы); жатын бөлменің, жатын бөлмеге арналған жиһаздың мақсаты; пәтердегі, үйдегі бөлмелердің атауы мен мақсаты; жиһаз, оның мақсаты (үстел, орындық, диван, шкаф, төсек); жатын бөлмені жинау тәртібі; төсек-орын жабдықтарын ауыстыру тәртібі, кептіру мәні, төсек-орын жабдықтарын желдету және қағу, тұрғын үй-жайды жалпы жинау тәртібі; жиһазға оның жабынына қарай күтім жасау (жұмсақ қаптау, жылтырату, лак). Тұрғын үйді тазалау. Сыныпты күнделікті тазалау. Сыныптағы өсімдіктерге күтім жасау (суару). Жатын бөлмені құрғақ және ылғалды жинауды жүргізу; төсек жабдықтарын ауыстыру (өз бетінше, мұғалімнің көмегімен); жастықтарды, көрпелерді, матрастарды қағу (балалардың жеке мүмкіндігіне қарай); белгілі бір ретпен күрделі жинауды жүргізу;

5) көлік. Көлік құралдарының түрлері. Автовокзалдың мақсаты; негізгі қала маңындағы маршрут автовокзалдағы қосымша қызметтер; жолаушыларға қызмет көрсетумен айналысатын адамдардың еңбегі; автобустардың қозғалыс кестесінің мақсаты: анықтамалық қызмет; автовокзал кассасынан билеттер сатып алу тәртібі; қалааралық автокөлікті тағайындау; қалааралық автобустардың негізгі бағыттары; сақтау камерасының мақсаты және пайдалану ережесі, қала маңындағы және қалааралық автобустарға отырғызу ережесі; багаж бен қол жүгін жинау ерекшеліктері. Көліктегі және жолдағы тәртіп ережелері. Автовокзал ғимаратындағы бағдарлану ережесі; автобустардың қозғалыс кестесі, анықтама қызметтері, автовокзалдың басқа қызметтері; билет сатып алу; жүк пен қол жүгін жинау; сақтау камерасын пайдалану. Қала бойынша қозғалыс бағыттары. Жол қозғалысы ережелері: "өту" көрсеткіші бар жерлерде көшеде бағдаршамның жасыл жарығына өтуі; мектепке өту (маршрут, көлік құралдарының түрлері). Теміржол, автомобиль, әуе, су көлігі туралы жалпы түсінік. Жалпы түрі, қозғалу тәсілдері, жол жүру ережелері;

6) отбасы. Отбасы құрамы. Жақын туыстарының, немере ағаларының тегі, аты, әкесінің аты, туыстық дәрежесі және туған күндері. Отбасылық қатынастар. Үйде тұрақты міндеттерді орындау, отбасы мүшелеріне қамқорлық жасау, тұрмыстық іс-әрекеттерге байланысты қарапайым тапсырмаларды орындау;

7) мерекелер, салтанаттар: әртүрлі халықтардың дәстүрлерінде мерекелер мен салтанаттарды дайындау және өткізу, мемлекеттік мерекелерді, Қазақстан халықтарының діни мерекелері мен салттарын өткізу дағдылары мен іскерліктері;

8) кәсіпорындар, мекемелер және байланыс құралдары: әртүрлі дүкендер, олардың тауарлары туралы білім; универсамдарда, мамандандырылған дүкендерде, базарларда сатып алу. Тұрмыс қызметі кәсіпорындарының, пошта, мәдениет мекемелерінің және демалыс орындарының қызметтері.

24. 8-сыныпқа арналған "Әлеуметтік-тұрмыстық бағдарлау" оқу пәнінің базалық мазмұны:

1) денсаулық. Дене гигиенасы. денсаулықты сақтау және нығайту үшін дене шынықтыру мен спорттың маңызы, табиғи күштердің (күн, ауа және су) денсаулыққа пайдасы; біртүзділік және жүйелілік принциптері; жеке гигиена ережелері. Білімді қайталау және кеңейту; суық тиюге арналған мұрын гигиенасы; ауыз қуысының гигиенасы. Тіс, қызыл иек және ауыз қуысы ауруларының алдын алу. Суық тигенде ауыз қуысын шаю; қол мен аяқтың тырнақтарына күтім жасау. Тырнақтарды кесу жиілігі; суық тиюдің алдын алу.Шынығу .Тұмау кезінде маска кию,пайдалану. Медициналық көмек. емхананың тағайындалуы, дәрігерге жазылу тәртібі, үй дәрі қобдишасының құрамы(термометр, таңу құралдары, дезинфекциялау құралдары); температураны өлшеу кезінде термометрді пайдалану қағидалары; қажалған жерді, жараларды өңдеу қағидалары; үйге учаскелік дәрігерді , "жедел жәрдемді" шақыру тәртібі; дәрігердің қабылдауына жазылу; дәрігерді үйге шақырған кезде, "жедел

жәрдем" шақырған кезде телефонды пайдалану; учаскелік дәрігерді шақырған кезде өзі туралы және өзінің ауруы туралы мәліметтерді хабарлау;

2) киім, аяқ киім. Киім, аяқ киім, бас киім түрлері. Киім нарығы мен дүкен жағдайында аяқ киімді таңдау ерекшеліктері; қарапайым өлшеулер мен есептеулер арқылы аяқ киімнің мөлшерін анықтау; дүкенде және нарықта сатып алу кезінде аяқ киімде кездесетін ақаулар туралы; дұрыс аяқ киімді таңдап, оны сатып алу. Киімге, аяқ киімге күтім жасау. Киімді тәртіппен ұстау. жыртылған түйменің орнын анықтау, түймелерді тігу. Киім-кешек пен киімді жөндеуге дайындау. Киім-кешек пен киім-кешекті жарықшақты тігіс пен жыртылған жерін жөндеу. Жіптерді матаға сәйкес түсі, қалыңдығы, сапасы бойынша іріктеу. матаны жыртылу немесе жарылу тігісі бойынша бүктеу, қол тігісімен тігу. Жыртылу шеттерін жиі тігістермен байланыстыру. Жамау салу. Үтіктеу. Нұсқаулық картасына сүйене отырып, үзілген тігісті тігу бойынша жұмысты орындау кезектілігі; заттаңбаны көргеннен кейін алынған мәліметтерді пайдалана отырып, үй жағдайында жүн және синтетикалық маталардан жасалған заттарды жуу ережесі; киім заттаңбаларындағы шартты белгілер; блузкаларды, жейделерді, шалбарды үтіктеу ережесі. жүннен және синтетикалық маталардан жасалған заттарды жуу, жүннен және синтетикалық маталардан жасалған киімдерді кептіру және үтіктеу ерекшеліктері, жейделерді, шалбарды үтіктеу реттілігі, киімнің жыртығын тігу; "жабық"түймелерді тігу;

3) тамақтану. Тағам дайындау гигиенасы. Балалар мен жасөспірімдердің тамақтану рационында сүт және сүт өнімдерін тағайындау; тоңазытқышта сүт өнімдерін сақтау ережелері мен мерзімдері; сүт сорпасын және "сұлы" ботқасын дайындау тәртібі; сүт түрлері (құрғақ, қойылтылған); сүтті ұнтақтан дайындау тәртібі, сүтті қайнату. Ыдыс-аяқ пен ас үй аспаптарын күту ережелері мен тәсілдері. Үстелді жабдықтау және тамақ ішкеннен кейін ыдыс жуу. Кесетін және тесетін құралдармен және газ плитасымен жұмыс істеу кезінде санитарлық-гигиеналық талаптарды және қауіпсіздік техникасы қағидаларын сақтау. Бұрын алған дағдыларды бекіту. Шанышқы мен пышақты пайдалану ережесі. Үстелдегі мінез-құлық мәдениеті, этикеттің қарапайым ережелері. Сүтті ұнтақтан дайындау, сүтті қайнату және сүтке тағамдарды дайындау : сұлы ботқасы, сүт сорпасы, ірімшік пен сүзбе кәстрөлін дайындау;

4) тұрғын үй. Тұрғын үй-жайлардың түрлері. Киіз үйде киім мен тұрмыстық заттарды сақтау ерекшеліктері; қонақ бөлменің (залдың) мақсаты; қонақ бөлмеде (залда) жиһазды орналастыру тәртібі. Тұрғын үйді тазалау. қонақ бөлмеде (залда) құрғақ және ылғалды жинауды жүргізу тәртібі; қонақ бөлмеде құрғақ және ылғалды жинауды жүргізу. Кілемдер мен кілем өнімдері. оларға күтім жасау әдістері. Шаңсорғыш. Шаңсорғыштың жалпы құрылғысы туралы. Қауіпсіздік техникасы ережелері. Шаңсорғышты пайдалану, шаңсорғышты пайдалану ережелері: оны жұмысқа дайындау , еденді, кілемдерді, батареяларды шаңсорғыштың көмегімен тазалау; қысқа дайындық кезінде тұрғын үй-жайға маусымдық тазалауды жүргізу тәртібі; тұрғын үй-жайға

маусымдық тазалауды жүргізу, пәтерді қысқа дайындау; терезелерді күту тәсілдері, терезелерді жуу кезінде пайдаланылатын жуу құралдары; терезелерді жуу құралдарының көмегімен жуу, терезелерді жуу кезінде қауіпсіздік техникасы қағидалары, қауіпсіздік техникасы қағидаларын сақтау, терезелерді жылыту тәсілдері;

5) көлік. Көлік түрлері. Вокзалдың және оның негізгі қызметтерінің мақсаты (анықтама, кесте, билет кассалары). Жолаушы вагондарының түрлерін (жалпы, плацкарт , жұмсақ) және билеттің тиісті құнын атау. Темір жол жолаушыларына қызмет көрсетумен айналысатын адамдардың қызметі. поездар қозғалысы кестесінің мәні; анықтама қызметі; теміржол билеттерін сатып алу тәртібі (кассадан сатып алу, телефон арқылы тапсырыс беру); сақтау камерасына жүкті тапсыру және алу тәртібі;жүк бен қол жүгін жинау ерекшеліктері; теміржолдағы жол-көлік оқиғаларының түрлері; төтенше жағдайларда жолаушылардың мінез-құлқы; авариялық жағдайларда зардап шеккендерге алғашқы көмек көрсету. Көліктегі, жолдағы мінез-құлық. Теміржол вокзалы ғимаратында бағдарлау; поездар қозғалысы кестесінде бағдарлау; вокзалдың анықтамалық және басқа да қызметтерінің қызметтерін пайдалану; билетті сатып алу (тапсырыс беру); жүк пен қол жүгін жинау; сақтау камерасын пайдалану. Қала бойынша қозғалыс бағыттары.Жол ережелері, көшенің дұрыс өту мысалдары.Жол ақысын төлеу; мектепке бару (маршрут, көлік құралдарының түрлері) әр түрлі көлік түрлерімен мектепке барудың ең ұтымды бағыты.Басқа көлікке ауысу. Жаяу жүру бағыты;

6) отбасы. Отбасы құрамы. жақын туыстарының аттары (бауырлары, апасы, әжесі, атасы);достары мен таныстарынан жақын туыстарының айырмашылығы. отбасылық қатынастар. Отбасының әрбір мүшесінің құқықтары мен міндеттері, отбасының кіші және үлкен жастағы мүшелеріне қамқорлық көрсету;

7) мерекелер, салтанаттар: әртүрлі халықтардың дәстүрлерінде мерекелер мен салтанаттарды дайындау және өткізу, мемлекеттік мерекелерді, Қазақстан халықтарының діни мерекелері мен салттарын өткізу дағдылары мен іскерліктері;

8) кәсіпорындар, мекемелер және байланыс құралдары: әртүрлі дүкендер, олардың тауарлары туралы білім; универсамдарда, мамандандырылған дүкендерде, базарларда сатып алу. Тұрмыс қызметі кәсіпорындарының, пошта, мәдениет мекемелерінің және демалыс орындарының қызметтерін пайдалану дағдылары қалыптастыру.

25. 9-сыныпқа арналған "Әлеуметтік-тұрмыстық бағдарлау" оқу пәнінің базалық мазмұны:

1) денсаулық. Дене гигиенасы. Денсаулықтың адам өмірі мен қызметі үшін маңызы. Дененің, шаштың тазалығына өзіндік күтім жасау, қажетті гигиеналық процедураларды орындау; жасөспірімнің жеке гигиенасы. Жеке гигиена құралдарын таңдау. Аяқ киімге арналған ұлтарактар, гигиеналық төсемдер, душқа арналған гельді пайдалану. Медициналық көмек. Суық тиюдің белгілері; суық тиюдің алдын алу шаралары;

санитардың міндеттері; ауруханаларды тағайындау; тұрмыстық жарақаттанудың себептері; жарақат алу кезіндегі мінез-құлық ережелері; өзінің әлсіздігі, туындаған проблема туралы хабарламалар. Күнделікті өмірде жарақат алудан аулақ болу.

2) киім, аяқ киім. Киім, аяқ киім, бас киім түрлері. киім мөлшерін білу; сатып алу кезінде киімде кездесетін ақаулар; киім мөлшерін анықтау үшін өзінің және жолдасының мөлшерін өлшеу; киім сатып алу кезінде сатушы-кеңесшінің кеңесін қабылдау, сыпайы түрде қабылдамау; киім заттарын таңдау және киіп көру және сатып алу. Киімге, аяқ киімге күтім жасау. Жүннен және синтетикалық маталардан жасалған киімдерді күту ерекшеліктері. Кішкентай дақтарды кетіру. Киім мен аяқ киімді маусымдық сақтауға дайындау. Орамалға ілгіш тігу тәртібі; кір жуғыш машинаның құрылысы және пайдалану ережесі; кір жуу машинасымен жұмыс істеу кезіндегі қауіпсіздік техникасы жөніндегі қағидалар; мақта-мата киім-кешектерін кір жуу машинасында жуу, жұмыстан кейін жұмыс орнын жинау; төсек жабдықтарын үтіктеу тәртібі; үтікпен жұмыс істеу кезіндегі қауіпсіздік техникасы жөніндегі қағидалар. Сүлгіге ілгіш тігу, қиғаш тігістерді дұрыс және дәл орындау;

3) тамақтану. Азық-түлік өнімдері. Шикі, қайнатылған көкөністерді білу. түскі асқа үстелді жабдықтау реттілігі мен ережелері; пышақ пен шанышқыны, майлықты пайдалану ережелері; үстелдегі тәртіп ережелері. ас құралдарын, майлықты дұрыс қолдану; үстелде өзін ұстау. көкөніс, ет және балық өнімдерін алғашқы және қыздырып өңдеу тәсілдері; рецептіге сүйене отырып тағамдарды дайындау реттілігі (нұсқаулық және мұғалімнің көрсетуі бойынша); санитарлық-гигиеналық талаптар және тамақ дайындау кезіндегі қауіпсіздік техникасы жөніндегі ережелер; дайындау: винегрет, көкөніс сорпасы, балық консервілерінен, картоп котлеттерінен, бұқтырылған қырыққабаттан жасалған балық сорпасын; шикі және пісірілген көкөністерді сыртқы түрі, түсі бойынша салыстыру; көкөністерді тазалау, оларды кесу, ыстық сұйықтыққа дұрыс салып дайындау; көкөністерді қуыру және бұқтыру; кептірілген жемістерден компоттарды пісіру; тамақ дайындау кезінде санитарлық-гигиеналық талаптарды және қауіпсіздік техникасы жөніндегі қағидаларды сақтау;

4) тұрғын үй. Уақытша тұратын тұрғын үй-жайлардың түрлері, бөлменің мақсатын ескере отырып, пәтердегі жиһазды орналастыру қағидалары туралы; тұрғын үй-жайларды ресімдеудегі тоқыма бұйымдары, жарықтандыру аспаптары, бөлме және сәндік өсімдіктер (функционалдық-сауықтыру, эстетикалық), тірі гүлдер мен табиғи материалдардан гүл шоқтарын жасау қағидалары. тұрғын үйді жинау жаңа гүлдер мен табиғи материалдардан гүл шоқтарын жасау; бөлме гүлдеріне күтім жасау; ағымдағы жөндеуді дайындау және жүргізу; қажетті құралдар мен материалдарды таңдау. плиткалық қабырғаларды жуу ережелері. жуынатын бөлмені тазалау ережелері мен жиілігі. жуғыш заттар, құрылғылар және қауіпсіздік техникасы. жуынатын бөлме мен дәретхана бөлмелерін тұрмыстық химия құралдарын пайдалана отырып, қажетті ретпен жинау, бұл ретте қауіпсіздік техникасы жөніндегі қағидаларды сақтау;

5) көлік. Көлік құралдарының түрлері. Әуежайдың, оның негізгі қызметтерінің мақсаты. Авиакөлік жолаушыларына қызмет көрсетумен айналысатын адамдардың қызметі; ұшақтардың ұшу кестелерін тағайындау; анықтама қызметі; авиабилеттерді сатып алу тәртібі (кассанда сатып алу, телефон арқылы тапсырыс беру); жүк пен қол жүгін ресімдеу тәртібі; сақтау камерасын пайдалану тәртібі; аэровокзалды, негізгі қызметтерді тағайындау. көліктегі және жолдағы мінез-құлық, әуежай және аэровокзал ғимараттарында бағдарлану; ұшақтардың ұшу кестесіне бағдарлану; әуежайдың және аэровокзалдың анықтамалық, басқа да қызметтерінің қызметтерін пайдалану. қала бойынша қозғалыс бағыттары: мектепке өз бетінше келу, мектептен үйге қайту бағыттары: базарға дейін, мектепке дейін, дүкенге дейін, туысына дейін, бассейнге дейін (ересектердің көмегімен));

6) отбасы. Отбасы құрамы: ата-аналар арасындағы туыстық қатынастар (ананың әпкесі-тәтесі). отбасылық қатынастар. үй шаруашылығын жүргізуге белсенді қатысу, өз отбасы мүшелеріне қамқорлық көрсету;

7) мерекелер, салтанаттар: әртүрлі халықтардың дәстүрлерінде мерекелер мен салтанаттарды дайындау және өткізу, мемлекеттік мерекелерді, Қазақстан халықтарының діни мерекелері мен салттарын өткізу дағдылары мен іскерліктері;

8) кәсіпорындар, мекемелер және байланыс құралдары: әртүрлі дүкендер, олардың тауарлары туралы білім; универсамдарда, мамандандырылған дүкендерде, базарларда сатып алу. тұрмыс қызметі кәсіпорындарының, пошта, мәдениет мекемелерінің және демалыс орындарының қызметтерін пайдалану дағдылары қалыптасады.

26. 10-сыныпқа арналған "Әлеуметтік-тұрмыстық бағдарлау" оқу пәнінің базалық мазмұны:

1) денсаулық. Дене гигиенасы. денсаулықтың адам өмірі мен қызметі үшін маңызы. Дененің, шаштың тазалығына өзіндік күтім жасау, қажетті гигиеналық процедураларды орындау; жасөспірімнің жеке гигиенасы. Жеке гигиена құралдарын таңдау. Аяқ киімге арналған ұлтрақтар, гигиеналық төсемдер, душқа арналған гельді пайдалану. медициналық көмек. Суық тиюдің белгілері; суық тиюдің алдын алу шаралары; санитардың міндеттері; ауруханаларды тағайындау; тұрмыстық жарақаттанудың себептері; жарақат алу кезіндегі мінез-құлық ережелері; өзінің әлсіздігі, туындаған проблема туралы хабарламалар. Күнделікті өмірде жарақат алудан аулақ болу.

2) киім, аяқ киім. Киім, аяқ киім, бас киім түрлері. Киім мөлшерін білу; сатып алу кезінде киімде кездесетін ақаулар; киім мөлшерін анықтау үшін өзінің және жолдасының мөлшерін өлшеу; киім сатып алу кезінде сатушы-кеңесшінің кеңесін қабылдау, сыпайы түрде қабылдамау; киім заттарын таңдау және киіп көру және сатып алу. Киімге, аяқ киімге күтім жасау. Жүннен және синтетикалық маталардан жасалған киімдерді күту ерекшеліктері. Кішкентай дақтарды кетіру. Киім мен аяқ киімді маусымдық сақтауға дайындау. Орамалға ілгіш тігу тәртібі; кір жуғыш машинаның құрылысы және пайдалану ережесі; кір жуу машинасымен жұмыс істеу кезіндегі

қауіпсіздік техникасы жөніндегі қағидалар; мақта-мата киім-кешектерін кір жуу машинасында жуу, жұмыстан кейін жұмыс орнын жинау; төсек жабдықтарын үтіктеу тәртібі; үтікпен жұмыс істеу кезіндегі қауіпсіздік техникасы жөніндегі қағидалар. Сүлгіге ілгіш тігу, қиғаш тігістерді дұрыс және дәл орындау;

3) тамақтану. Азық-түлік өнімдері. шикі, қайнатылған көкөністерді білу. түскі асқа үстелді жабдықтау реттілігі мен ережелері; пышақ пен шанышқыны, майлықты пайдалану ережелері; үстелдегі тәртіп ережелері. Ас құралдарын, майлықты дұрыс қолдану; үстел басында өзін ұстай білу. көкөніс, ет және балық өнімдерін алғашқы және қыздырып өңдеу тәсілдері; рецептіге сүйене отырып тағамдарды дайындау реттілігі (нұсқаулық және мұғалімнің көрсетуі бойынша); санитарлық-гигиеналық талаптар және тамақ дайындау кезіндегі қауіпсіздік техникасы жөніндегі ережелер; дайындау: винегрет, көкөніс сорпасы, балық консервілерінен, картоп котлеттерінен, бұқтырылған қырыққабаттан жасалған құлақтар; кептірілген жемістерден компоттарды пісіру; санитарлық-гигиеналық талаптарды және тамақ дайындау кезінде қауіпсіздік техникасы жөніндегі қағидаларды сақтау;

4) тұрғын үй. Уақытша тұратын тұрғын үй-жайлардың түрлері, бөлменің мақсатын ескере отырып, пәтердегі жиһазды орналастыру қағидалары туралы; тұрғын үй-жайларды ресімдеудегі тоқыма бұйымдары, жарықтандыру аспаптары, бөлме және сәндік өсімдіктер (функционалдық-сауықтыру, эстетикалық), тірі гүлдер мен табиғи материалдардан гүл шоқтарын жасау қағидалары. Тұрғын үйді жинау жаңа гүлдер мен табиғи материалдардан гүл шоқтарын жасау; бөлме гүлдеріне күтім жасау; ағымдағы жөндеуді дайындау және жүргізу; қажетті құралдар мен материалдарды таңдау. Плиткалық қабырғаларды жуу ережелері. жуынатын бөлмені тазалау ережелері мен жиілігі. Жуғыш заттар, құрылғылар және қауіпсіздік техникасы. Жуынатын бөлме мен дәретхана бөлмелерін тұрмыстық химия құралдарын пайдалана отырып, қажетті ретпен жинау, бұл ретте қауіпсіздік техникасы жөніндегі қағидаларды сақтау;

5) көлік. Көлік құралдарының түрлері. әуежайдың, оның негізгі қызметтерінің мақсаты. Авиакөлік жолаушыларына қызмет көрсетумен айналысатын адамдардың қызметі; ұшақтардың ұшу кестелерін тағайындау; анықтама қызметі; авиабилеттерді сатып алу тәртібі (кассада сатып алу, телефон арқылы тапсырыс беру); жүк пен қол жүгін ресімдеу тәртібі; сақтау камерасын пайдалану тәртібі; аэровокзалды, негізгі қызметтерді тағайындау. Көліктегі және жолдағы мінез-құлық, әуежай және аэровокзал ғимараттарында бағдарлану; ұшақтардың ұшу кестесінде бағдарлану; әуежайдың және аэровокзалдың анықтамалық, басқа да қызметтерінің қызметтерін пайдалану. қала бойынша қозғалыс бағыттары;

6) отбасы. Отбасы құрамы: ата-аналар арасындағы туыстық қатынастар (ананың әпкесі-тәтесі). Отбасылық қатынастар. Үй шаруашылығын жүргізуге белсенді қатысу, өз отбасы мүшелеріне қамқорлық көрсету;

7) мерекелер, салтанаттар: әртүрлі халықтардың дәстүрлерінде мерекелер мен салтанаттарды дайындау және өткізу, мемлекеттік мерекелерді, Қазақстан халықтарының діни мерекелері мен салттарын өткізу дағдылары мен іскерліктері;

8) кәсіпорындар, мекемелер және байланыс құралдары: әртүрлі дүкендер, олардың тауарлары туралы білім; универсамдарда, мамандандырылған дүкендерде, базарларда сатып алу. Тұрмыс қызметі кәсіпорындарының, пошта, мәдениет мекемелерінің және демалыс орындарының қызметтерін пайдалану дағдылары қалыптасады.

27. "Әлеуметтік-тұрмыстық бағдарлау" оқу пәнінің мазмұны оқу бөлімдері бойынша бөлінген. Бөлімдер білім алушыларды сыныптар бойынша күтілетін нәтижелер түрінде оқыту мақсаттарын қамтитын бөлімшелерге бөлінген: дағды немесе білік, білу немесе түсіну. Оқыту мақсаттары әрбір бөлімшенің ішінде рет-ретімен сипатталған, олар мұғалімдерге өз жұмысын жоспарлауға және білім алушылардың жетістіктерін бағалауға, сондай-ақ оларды оқытудың келесі кезеңдері туралы хабардар етуге мүмкіндік береді.

4-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

28. Бағдарламада, оқыту мақсаттары кодтық белгімен берілген. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сан бөлімше ретін, төртінші сан оқыту мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 6.2.1.4. кодында "6" - сынып, "2.1" - бөлімше, "4" - оқыту мақсатының реттік саны.

29. Оқу мақсаттары бойынша күтілетін нәтижелер:

1) "Денсаулық" бөлімі:

1 –кесте

Бөлімше	Оқу мақсаттары					
	5-сынып	6 -сынып	7-сынып	8-сынып	9 -сынып	10 -сынып
	5.1.1.1 гигиена құралдарын пайдалану; 5.1.1.2 гигиена құралдарының қолдану мақсаты;	6.1.1.1 шашқа күтім жасау (жуу, шаш кептіргішпен кептіру, карапайым шаш үлгісін жасау);	7.1.1.1 шашты күту, шашты жуу ережелерін қолдану, шашты күтуге арналған құралдарды пайдалану; 7.1.1.2 жеке интимдік	8.1.1.1 денсаулықты сақтау және нығайту үшін дене шынықтыру мен спорттың маңызын түсіндіру; 8.1.1.2 табиғи күштердің (	9.1.1.1 дененің, шаштың тазалығын өз бетінше бақылай білу; 9.1.1.2 қажетті гигиеналық процедураларды орындау; 9.1.1.3 жеке гигиена заттары мен құралдарын таңдау және пайдалану, оларды дұрыс сақтау;	10.1.1.1 дененің, шаштың тазалығын өз бетінше бақылай білу, 10.1.1.2 қажетті гигиеналық процедураларды орындау; 10.1.1.3 жеке гигиена заттары мен құралдарын таңдау және пайдалану, оларды дұрыс сақтау;

1.1. Дене гигиенасы	5.1.1.3 дененің, шаштың тазалығын өз бетінше бақылау; 5.1.1.4 қажетті гигиеналық рәсімдерді орындау.	6.1.1.2 шаш күтіміне арналған құралдарды таңдау және сатып алу; 6.1.1.3 қолды, аяқты күту ережелерін түсіндіру; 6.1.1.4 тырнақтарды кесу жиілігі;	гигиена ережелерін сақтау, 7.1.1.3 іш киімді жуа білу 7.1.1.4 ванна, душ қабылдау жиілігін білу; 7.1.2.3 қарапайым шаш үлгісін жасай білу 7.1.2.4 бет терісіне күтім жасау	күн, ауа және су) денсаулығы үшін пайдасын түсіну); 8.1.1.3 дене жаттығуларының жүйелілігі мен кезеңділігі принциптерін қолдану.	9.1.1.4 алкогольдің, темекі шегудің, нашакорлықтың зияны туралы түсіндіру; зиянды әдеттермен күресу қажеттілігі туралы білу; 9.1.1.5 соз және жұқпалы аурулар туралы, олардың алдын алу шаралары туралы түсіндіру	10.1.1.4 алкогольдің, темекі шегудің, нашакорлықтың зияны туралы түсіндіру; зиянды әдеттермен күресу қажеттілігі туралы білу; 10.1.1.5 соз және жұқпалы аурулар туралы олардың алдын алу шаралары туралы түсіндіру
1.2 Медициналық көмек	5.1.2.1 жәндіктердің (масалардың, аралардың) көгеруі, мұрыннан қан кетуі, ұсақ кесілуі, тырнаулы, абразиясы, тістеуі кезінде алғашқы медициналық көмек көрсету)	6.1.2.1 үйдегі дәрі қобдишасында бағдарлану; 6.1.2.2 үйдегі дәрі қобдишасын сақтау орындарында бағдарлану; 6.1.2.3 үйдегі дәрі қобдишасын пайдалану кезінде қауіпсіздік шараларын сақтау	7.1.2. дәріхананы тағайындауда бағдарлану, ең жақын дәріхананың орналасқан жері; дәрілік заттарды сатып алу тәртібі туралы; дәріхананы табу, провизормен диалогқа кіру қолынан келуі керек	8.1.2.1 медициналық мекемелерде (емхана, аурухана, " жедел жәрдем " қызметі) бағдарлану, олардың қызметтерін пайдалану ережелері туралы білу 8.1.2.2 дәрігерді үйге шақыра білу, дәрігерге өзінің хал-ахуалы туралы айта білу, сырқатқа үйде күтім жасау 8.1.2.3 күйік, үсік шалу, күн қағу, улану, бас ауруы кезінде алғашқы көмек көрсету	9.1.2.1 медициналық мекемелерге медициналық көмекке жүгіну ережелерін қолдану, дәрігерді үйге шақыру; 9.1.2.2 ауру адамға үйде күтім жасау; 9.1.2.3 көгеру, мұрыннан қан кету, сызаттар, жәндіктердің шағуы, күйік, үсік шалу, күн соққысы, тамақтан улану, бас ауруы кезінде алғашқы медициналық көмек көрсету	10.1.2.1 медициналық мекемелерге медициналық көмекке жүгіну ережелерін қолдану, дәрігерді үйге шақыру; 10.1.2.2 ауру адамға үйде күтім жасау; 10.1.2.3 көгеру, мұрыннан қан кету, сызаттар, жәндіктердің шағуы, күйік, үсік шалу, күн соққысы, тамақтан улану, бас ауруы кезінде алғашқы медициналық көмек көрсету

2) "Киім. Аяқ киім" бөлімі:

2-кесте

Бөлімше	Оқыту мақсаттары					
	5-сынып	6 -сынып	7-сынып	8 -сынып	9 -сынып	10 -сынып
2.1 Киім, аяқ киім, бас киім түрлері	<p>5.2.1.1 маусым бойынша киім, бас киім және аяқ киім түрлерін ажырату</p> <p>5.2.1.2 киім мен аяқ киімді мақсаты бойынша ажырату және саралау;</p> <p>5.2.1.3 өз киіміне және аяқ киіміне ұқыпты қарау</p>	<p>6.2.1.1 жыл мезгілдері бойынша киімді таңдай білу;</p> <p>6.2.1.2 маусым бойынша киімді таңдау;</p> <p>6.2.1.3 киімді жыл мезгілдері арасында шкафта сақтауға дайындау</p>	<p>7.2.1.1 аяқ киім түрлеріне бағдарлану, оның мақсаты; 7.2.1.2 бас киімдерді күту және сақтау ережелерін қолдану;</p> <p>7.2.1.3 бас киімдердің атауын бағдарлау;</p> <p>7.2.1.4 маусымға, жағдайға сәйкес бас киімді таңдау</p>	<p>8.2.1.1 базар мен дүкен жағдайында аяқ киімді таңдау ерекшеліктері н түсіндіру;</p> <p>8.2.1.2 дүкенде және нарықта сатып алған кезде аяқ киімнің мөлшерін және аяқ киімде кездесетін ақаулар туралы білу;</p> <p>8.2.1.3 Сәгілген заттың тігісін тігу бойынша жұмысты орындау кезектілігі;</p> <p>8.2.1.4 үй жағдайында жүн және синтетикалық маталардан жасалған заттарды жуу ережелерін қолдану;</p> <p>8.2.1.5 киім заттаңбалары ндағы шартты белгілерді анықтау;</p> <p>8.2.1.6 блузкаларды, жейделерді,</p>	<p>9.2.1.1 өлшемі бойынша бағдарлану, дүкенде өз өлшеміндегі киім мен аяқ киімді табу, киім, аяқ киімді киіп көру және сатып алу;</p> <p>9.2.1.2 өз киімінің мөлшерін білу; сатып алу кезінде киімде кездесетін ақаулар туралы білу;</p> <p>9.2.1.3 киімнің мөлшерін анықтау үшін өзінің және жолдасының өлшемін өлшеу;</p> <p>9.2.1.4 киім сатып алу кезінде сатушы-кеңес шінің кеңесін қабылдау немесе сыпайы түрде қабылдамау;</p> <p>9.2.1.5 қажетті киім заттарын таңдау және киіп көру және оларды сатып алу;</p> <p>9.2.1.6 төсек жабдықтарын таңдау және сатып алу,</p>	<p>10.2.1.1 өлшемі бойынша бағдарлану, дүкенде өз өлшеміндегі киім мен аяқ киімді табу, киім, аяқ киімді киіп көру және сатып алу;</p> <p>10.2.1.2 өз киімінің мөлшерін білу; сатып алу кезінде киімде кездесетін ақаулар туралы білу;</p> <p>10.2.1.3 киімнің мөлшерін анықтау үшін ж ә н е жолдасынан өлшеу;</p> <p>10.2.1.4 киім сатып алу кезінде сатушы-кеңес шінің кеңесін қабылдау немесе сыпайы түрде қабылдамау;</p> <p>10.2.1.5 қажетті киім заттарын таңдау және киіп көру және оларды сатып алу;</p> <p>10.2.1.6 төсек жабдықтарын таңдау және сатып алу,</p>

				шалбарды үтіктеу ережелерін білу.	жуу, үтіктеу, сақтау; 9.2.1.7 маусымдық киім мен аяқ киімді сақтауға орналастыру	жуу, үтіктеу, сақтау; 10.2.1.7 маусымдық киім мен аяқ киімді сақтауға орналастыру
2.2 Киім, аяқ киім күтімі	5.2.2.1 киім мен аяқ киімді күту; 5.2.2.2 киімге ұсақ жөндеу жүргізу ("жабық, ашық"түймелерді тігу")	6.2.2.1 зығыр, жүн, жібек, жасанды матадан, тоқымадан жасалған киімге күтім жасау; 6.2.2.2 қолмен жуу, кептіру үшін ілу, үтіктеу және сақтау үшін орналастыру; 6.2.2.3 жейделер, блузкалар, шалбарлар, көйлектер, белдемшелерді үтіктеу	7.2.2.1 киімге күтім жасау ерекшеліктерін көрсететін шартты белгілерде (символдарда) бағдарлану; 7.2.2.2 Жуу, кептіру, үтіктеу ерекшеліктері; 7.2.2.3 киімнің затбелгісіндегі таңба бойынша оны жуу, кептіру, үтіктеу ерекшеліктерін анықтау	8.2.2.1 қажетті аяқ киімді таңдап, оны сатып алу; 8.2.2.2 инструктивті картаға сүйеніп, керілген тігісті тігу; 8.2.2.3 заттаңбаны көргеннен кейін алынған мәліметтерді пайдалана отырып, жүн және синтетикалық маталардан жасалған заттарды жуу; 8.2.2.4 блузкаларды, жейделерді, шалбарды тиісті ретпен үтіктеу	9.2.2.1 киімге, аяқ киімге күнделікті күтімді жүзеге асыру; 9.2.2.2 қолмен және кір жуғыш машинада жуу, әртүрлі маталардан жасалған киімдерді кептіру, үтіктеу, сақтау; 9.2.2.3 киім заттарын жууға, кептіруге және үтіктеуге қойылатын талаптарды шартты белгілер бойынша анықтау; 9.2.2.4 үйде киімнен дақтарды кетіру; 9.2.2.5 дайындау материалына аяқ киімді күту	10.2.2.1 киімге, аяқ киімге күнделікті күтімді жүзеге асыру; 10.2.2.2 қолмен және кір жуғыш машинада жуу, кептіру, үтіктеу, әртүрлі маталардан жасалған киімдерді сақтау; 10.2.2.3 киім заттарын жууға, кептіруге және үтіктеуге қойылатын талаптарды шартты белгілер бойынша анықтау; 10.2.2.4 үйде киімнен дақтарды кетіру; 10.2.2.5 дайындау материалына аяқ киімге күтім жасау

3) "Тамақтану" бөлімі:

3-кесте

Бөлімше	Оқыту мақсаттары					
	5 -сынып	6 -сынып	7 -сынып	8 -сынып	9 -сынып	10 -сынып

<p>3.1 Азық-түлік өнімдері.</p>	<p>5.3.1.1 зерттелген өнім топтарын (көкөністер, жемістер, жидектер, сүт, ұн, ет, балық өнімдері, жарма, кондитерлік өнімдер, тәттілер) ажырату)</p>	<p>6.3.1.1 азық-түлікті сақтау мерзімдеріне қарап ажырату; 6.3.1.2 азық-түлікті сақтау орындарында, тоңазытқыштар орналастыру; 6.3.1.3 дайындалған тағамдарды сақтау; 6.3.1.4 жеуге жарамды және бүлінген өнімдерді, тағамдарды анықтау; 6.3.1.5 тамақ қалдықтарына және бүлінген өнімдерден, тағамдардан уақтылы құтылу</p>	<p>7.3.1.1 көкөніс, ет, балық өнімдерін алғашқы қыздырып өңдеу тәсілдері; 7.3.1.2 қоймада, жертөледе көкөністерді сақтау ережелерін қолдану</p>	<p>8.3.1.1. қамырдан жасалған бұйымдардың мақсатын қолдану (құм, қатпарлы, бисквитті, құймаққа арналған қамыр). 8.3.1.2 қамырдан жасалған бұйымдарды сақтау шарттары мен мерзімдеріне бағдарлану; 8.3.1.3 өнімдерді алдын ала дайындау туралы білу, дайындау тәсілдері</p>	<p>9.3.1.1 әртүрлі топтағы тамақ өнімдерін ажырату; 9.3.1.2 қауіпсіз қолдануға жарамды) және бүлінген (қолдануға жарамсыз) өнімдерді ажырату; 9.3.1.3 тамақ өнімдерін тиісті сақтау орындарына орналастыру</p>	<p>10.3.1.1 әртүрлі топтағы тамақ өнімдерін ажырату; 10.3.1.2 қауіпсіз қолдануға жарамды) және бүлінген (қолдануға жарамсыз) өнімдерді ажырату; 10.3.1.3 тамақ өнімдерін тиісті сақтау орындарына орналастыру</p>
<p>3.2 Ас үй және асхана ыдыстары, техника</p>	<p>5.3.2.1 ас үй жабдықтарында, ас үй ыдыстарының заттарында, құралдар мен бұйымдарда бағдарлану; 5.3.2.2 әртүрлі ыдыстар мен техниканы күту және сақтау</p>	<p>6.3.2.1 плитаны пайдалану (газ, электр), онымен жұмыс істеу кезіндегі қауіпсіздік техникасы; 6.3.2.2 Тоңазытқыш сөрелерінде өнімдерді орналастыру ережелерін қолдану; 6.3.2.3 тоңазытқышты пайдалану және тазалықта ұстау</p>	<p>7.3.2.1 таңдалған мәзірді ескере отырып, түскі асқа үстел жасау; 7.3.2.2 ас құралдарын</p>	<p>8.3.2.1 қамырды дайындау үшін қолданылатын техникамен жұмыс істеуге бағдарлану; 8.3.2.2 өнімдерді дайындауға арналған техникалық құрылғылар (консервілеуге арналған кілт, темір</p>	<p>9.3.2.1 ас үй, асхана, шай ыдыстарын, ас құралдарын, ас үй құрылғылары мен құралдарын, негізгі тұрмыстық ас үй техникасын дұрыс пайдалану; 9.3.2.2 таңғы асқа, түскі асқа, кешкі асқа және</p>	<p>10.3.2.1 ас үй, асхана, шай ыдысын, ас құралдарын, ас үй құрылғылары мен құралдарын, негізгі тұрмыстық ас үй техникасын дұрыс пайдалану; 10.3.2.2 таңғы асқа, түскі асқа, кешкі асқа және мерекеге</p>

	<p>ережелерін түсіндіру; 5.3.2.3 мектеп асханасында дастарқан жабдыктай білу</p>	<p>ережелерін білу; 6.3.2.4 тоңазытқыштың сөрелерінде тамақ өнімдерін орналастыра білу; 6.3.2.5 шай және асхана ыдыстарын жуу және сүрту</p>	<p>пайдалану ережесі</p>	<p>кақпақтар, капрон қақпақтар); 8.3.2.3 консервілеуге арналған ыдысты залалсыздандыру тәсілдері</p>	<p>мерекеге дастарқан жабдықтау 9.3.2.3 тамақтан кейін үстелді тазалау, ыдыс жуу, тоңазытқыштың мұзын еріту және жуу</p>	<p>дастарқан жабдықтау 10.3.2.3 тамақтан кейін үстелді тазалау, ыдыс жуу, тоңазытқыштың мұзын еріту және жуу</p>
<p>3.3 Тағам дайындау</p>	<p>5.3.3.1 шай қайнату ережелерін басшылыққа алу; 5.3.3.2 жұмыртқа тағамдарын дайындау (жұмыртқаны қайнату, құймақ дайындау); 5.3.3.3 бутербродтардың түрлерін білу және оларды дайындай білу; 5.3.3.4 кесу құралдарымен жұмыс істеу кезінде қауіпсіздік техникасы ережелерін қолдану; 5.3.3.5 таңғы асқа үстел жасау; 5.3.3.6 үстел басында сөйлеу этикеті мен мінез-құлық</p>	<p>6.3.3.1 тағамды жылумен өңдеудің ең аз мөлшерімен дайындау (макаронды қайнату, ботқаны сүтке және суға қайнату, картопты қайнату, одан еске дайындау); 6.3.3.2 пісірілген көкөністерден винегрет салатын дайындау; 6.3.3.3 рецепт бойынша салат дайындау; 6.3.3.4 мәзірді ескере отырып, кешкі асқа үстел жасау</p>	<p>7.3.3.1 түскі асты дайындау (жеңіл тағамдар, көкөністерден, балық және ет өнімдерінен, жартылай фабрикаттардан бірінші және екінші тағамдар); 7.3.3.2 түскі асқа үстел қою; 7.3.3.3 салқындатылған тағамдарды қыздыру</p>	<p>8.3.3.1 қамырдан жасалған бұйымдарды пеште және пеште рецепт бойынша дайындау (құймақ, печенье, торт пісіру); 8.3.3.2 көкөністерді, жемістерді, жидектерді консервілеу; 8.3.3.3 аспаздық кітапты шарлау</p>	<p>9.3.3.1 ұлттық тағамдарды (палау, бауырсақ, тұшпара, тұшпара) дайындау); 9.3.3.2 аспаздық кітапқа бағдарлану, рецепт бойынша тағамдарды дайындау; 9.3.3.3 мерекелік үстелдің мәзірін құрастыру;</p>	<p>10.3.3.1 ұлттық тағамдарды (палау, бауырсақ, тұшпара, тұшпара) дайындау); 10.3.3.2 аспаздық кітапқа бағдарлану, рецепт бойынша тағамдарды дайындау; 10.3.3.3 мерекелік үстелдің</p>

	мәдениетінің ережелерін сақтау					мәзірін құрастыру;
--	--------------------------------	--	--	--	--	--------------------

4) "Тұрғын үй" бөлімі:

4-кесте

Бөлімше	Оқу мақсаттары					
	5 -сынып	6 -сынып	7 -сынып	8 -сынып	9 -сынып	10 -сынып
4.1 Тұрғын үй-жайлардың түрлері	<p>5.4.1.1 тұрғын үй-жайлардың түрлері: жатақхана, пәтерлер, жеке үйлер және олардың пошталық мекенжайлары;</p> <p>5.4.1.2 тұрғын және қосалқы үй-жайларды ажырату;</p> <p>5.4.1.3 тұрғын және қосалқы үй-жайлардың функционалдық мақсатын және заттық толтырылуын анықтау;</p> <p>5.4.1.4 киіз үй құрылысының ерекшеліктері</p>	<p>6.4.1.1 жеке және көп пәтерлі үйлерді ажырату;</p> <p>6.4.1.2 қаладағы, ауылдағы адамдардың тұрғын үйін ажырату;</p> <p>6.4.1.3 ауыл үйінің ауласындағы шаруашылық құрылыстарының мәнін түсіндіру;</p> <p>6.4.1.4 әр бөлмені және оның мақсатын жоспар бойынша сипаттау</p>	<p>7.3.1.1 киіз үй құрылысының ерекшеліктері (дөңгелек, жинауға оңай, жеңіл, жылы, тасымалдауға ыңғайлы);</p> <p>7.3.1.2 жатын бөлмесінің, жатын бөлмеге арналған жиһаздың мақсаты</p>	<p>8.4.1.1 киіз үйде киім мен тұрмыстық заттарды сақтау ерекшеліктері;</p> <p>8.4.1.2 тұрғын үй түрлерін бағдарлау, тұрғын және қосалқы үй-жайларды ажырату, олардың функционалдық мақсатын және заттық толтырылуын анықтау;</p> <p>8.4.1.3 пәтердің, үйдің үй-жайларын да жиһаз бен интерьер заттарын ұтымды орналастыру</p>	<p>9.4.1.1 тұрғын үй түрлерін бағдарлау; тұрғын және қосалқы үй-жайларды ажырату, олардың функционалдық мақсаты мен заттық толтырылуын анықтау; Пәтер, Үй үй-жайларын да жиһаз бен интерьер заттарын ұтымды орналастыру</p>	<p>10.4.1.1 тұрғын үй түрлерін бағдарлау; тұрғын және қосалқы үй-жайларды ажырату, олардың функционалдық мақсаты мен заттық толтырылуын анықтау; Пәтер, Үй үй-жайларын да жиһаз бен интерьер заттарын ұтымды орналастыру</p>
		<p>6.4.2.1 жиһазға күтім жасау (жылтыратылмаған,</p>	<p>7.3.2.1 терезелерді жуу;</p> <p>7.3.2.2 терезелердегі</p>	<p>8.4.2.1 пәтерді (үйді) күнделікті, апта сайын, маусымдық тазалауды орындау);</p> <p>8.4.2.2 жөндеуге дайындық бойынша қызметтің мазмұнында, пәтерді, үйді косметикалық жөндеуді</p>	<p>9.4.2.1 пәтерді (үйді) күнделікті, апта сайын, маусымдық тазалауды орындау)</p> <p>9.4.2.2 жөндеуге дайындық бойынша қызметтің мазмұнында, пәтерді, үйді косметикалық жөндеуді</p>	<p>10.4.2.1 пәтерді (үйді) күнделікті, апта сайын, маусымдық тазалауды орындау)</p> <p>10.4.2.2 жөндеуге дайындық бойынша қызметтің</p>

4.2 Тұрғын үйді тазалау	5.4.2.1 кілемді вакуумдау; еденді жуу	жылтыратылған, жұмсақ); 6.4.2.2 тұрғын үй-жайды күнделікті және аптасына тазалауды орындау; 6.4.2.3 пәтердегі, үйдегі үй жануарларын а күтім жасау	перделерге күтім жасау; 7.3.2.3 батареяларды күту (шаңды кетіру, жуу); 7.3.2.4 шамдарды күту (сүрту, жуу); 7.3.2.5 тұрғын үйді маусымдық тазалауды орындау	орындау тәсілдеріне бағдарлану; 8.4.2.3 косметикалық жөндеу үшін құрылыс материалдарын сатып алу орындарына бағдарлану; 8.4.2.4 ас үйді, жуынатын бөлмені, санитарлық торапты тазалауды жүзеге асыру; 8.4.2.5 айналарға күтім жасау; 8.4.2.6 жуу құралдарын таңдау және сатып алу	орындау тәсілдеріне бағдарлану, 9.4.2.3 косметикалық жөндеу үшін құрылыс материалдарын сатып алу орындарына бағдарлану; (ас үйді, жуынатын бөлмені, санитарлық торапты жинауды жүзеге асыру) 9.4.2.4 айналарға күтім жасау; жуу құралдарын таңдау және сатып алу	мазмұнында, пәтерді, үйді косметикалық жөндеуді орындау тәсілдеріне бағдарлану, 10.4.2.3 косметикалық жөндеу үшін құрылыс материалдарын сатып алу орындарына бағдарлану; (ас үйді, жуынатын бөлмені, санитарлық торапты жинауды жүзеге асыру)
-------------------------	---------------------------------------	--	---	---	--	--

5) "Көлік" бөлімі:

5 - кесте

Бөлімше	Оқу мақсаттары					
	5 -сынып	6 -сынып	7 -сынып	8 -сынып	9 -сынып	10 -сынып
			7.5.1.1 автовокзалдың мақсаты; 7.5.1.2 қала маңындағы негізгі бағыттар; 7.5.1.3 автовокзалдағы қосымша қызметтерді білу; 7.5.1.4 жолаушыларға қызмет көрсетумен айналысатын	8.5.1.1 вокзалдың және оның негізгі қызметтерінің мақсаты, 8.5.1.2 темір жол жолаушыларына қызмет көрсетумен айналысатын адамдардың кәсіптері туралы түсінігінің болуы 8.5.1.3 жолаушылар вагондары түрлерінің атаулары жалпы,	9.5.1.1 әуежайдың және оның негізгі қызметтерінің мақсаты; 9.5.1.2 авиакөлік жолаушыларына қызмет көрсетумен	10.5.1.1 автовокзалдың, әуежайдың тағайындалуы; 10.5.1.2 авиакөлік жолаушыларына қызмет көрсетумен

<p>5.1 5.1 көлік құралдарының түрлері</p>	<p>5.5.1.1 қоғамдық және жеке көліктің мақсаты; 5.5.1.2 қоғамдық көлікте жол жүру кезіндегі жолаушылардың міндеттерін түсіндіру; 5.5.1.3 жолаушыны көлікке отырғызу және түсіру ережелері; 5.5.1.4 қоғамдық көлікте жұмыс істейтін адамдардың еңбегі</p>	<p>6.5.1.1 мамандандырылған машиналардың мақсаты; 6.5.1.2 полиция қызметкерінің, дәрігердің, өрт сөндірушінің міндеттері</p>	<p>адамдардың еңбегі; 7.5.1.5 автобустардың қозғалыс кестесінің, анықтама қызметінің мақсаты туралы білу; 7.5.1.6 автовокзал кассасынан Билеттерді сатып алу тәртібі; 7.5.1.7 қалааралық автокөліктің мақсаты; 7.5.1.8 қалааралық автобустардың негізгі бағыттарын білу; 7.5.1.9 сақтау камерасының мақсаты және оның пайдалану ережелері; 7.5.1.10 қала маңындағы және қалааралық автобустарға отырғызу ережесі; 7.5.1.11 багажды және қол жүгін жинау ерекшеліктері</p>	<p>плацкарт, жұмсақ, ЖТ) және билеттің тиісті құны 8.5.1.4 поездар қозғалысы кестесінің, анықтама қызметінің, темір жол билеттерін сатып алу тәртібі туралы мәні (кассада сатып алу, телефон бойынша Тапсырыс); 8.5.1.5 сақтау камерасына жүкті тапсыру және алу тәртібі туралы, жүкті және қол жүгін жинау ерекшеліктері туралы түсініктері болуы тиіс 8.5.1.6 темір жолдағы жол-көлік оқиғаларының түрлерін анықтау, шұғыл жағдайларда жолаушылардың жүріс-тұрыс ережелерін білу; авариялық жағдайларда зардап шеккендерге алғашқы көмек көрсету туралы</p>	<p>айналысатын адамдардың еңбегі туралы түсінігінің болуы; 9.5.1.3 ұшақтардың ұшу кестесінің мақсаты; 9.5.1.4 анықтама қызметін тағайындау; 9.5.1.5 авиабилеттерді сатып алу тәртібі (кассада сатып алу, телефон бойынша Тапсырыс); 9.5.1.6 багажды және қол жүгін ресімдеу тәртібі туралы білу; 9.5.1.7 сақтау камерасын пайдалану тәртібі; 9.5.1.8 аэровокзалдың және оның негізгі қызметтерінің мақсаты</p>	<p>айналысатын адамдардың еңбегі туралы түсінігінің болуы; 10.5.1.3 ұшақтардың ұшу кестесінің мақсаты; 10.5.1.4 анықтама қызметін тағайындау; 10.5.1.5 авиабилеттерді сатып алу тәртібі 10.5.1.6 жүкті және қол жүгін ресімдеу тәртібі туралы білу; 9.5.1.7 сақтау камерасын пайдалану тәртібі туралы білу; 10.5.1.8 автовокзалдың, ТЖ вокзалының және аэровокзалдың тағайындалуы</p>
		<p>6.5.2.1 жол белгілеріндегі</p>				

<p>5.2 Көліктегі және жолдағы мінез-құлық.</p>	<p>5.5.2.1 жол белгілеріндегі белгілерді түсіндіру; 6.5.2.2 көліктен түсіру кезінде жолды кесіп өту ережелерін түсіндіру; 6.5.2.3 көлікті (трамвай, троллейбус, автобус) айналып өту ережелерін түсіндіру); 6.5.2.4 төтенше жағдайларды пайда болу себептерін түсіндіру; 6.5.2.5 тәртіп ережелерін түсіндіру; 6.5.2.6 мамандандырылған машиналарды сыртқы түріне қарай ажырату; 6.5.2.7 белгілер бойынша жолды шартты орында кесіп өту; 6.5.2.8 түсіру кезінде көлікті дұрыс айналып өту; 6.5.2.9 авариялық жағдайда өзіне ұстамды болу</p>	<p>белгілерді түсіндіру; 6.5.2.2 көліктен түсіру кезінде жолды кесіп өту ережелерін түсіндіру, 6.5.2.3 көлікті (трамвай, троллейбус, автобус) айналып өту ережелерін түсіндіру); 6.5.2.4 жолдағы төтенше жағдайларды пайда болу себептерін түсіндіру; 6.5.2.5 төтенше жағдай кезіндегі тәртіп ережелерін білу; 6.5.2.6 мамандандырылған машиналарды сыртқы түріне қарай ажырату; 6.5.2.7 белгілер бойынша жолды шартты орында кесіп өту; 6.5.2.8 түсіру кезінде көлікті дұрыс айналып өту; 6.5.2.9 авариялық жағдайда өзіне ұстамды болу</p>	<p>7.5.2.1. қала маңындағы, қалааралық көлікте жол жүру процесінде бағдарлану; 7.5.2.2 автовокзал ғимаратында бағдарлану; 7.5.2.3 автобустардың қозғалыс кестесіне бағдарлану, мүмкіндігінше автовокзалдың анықтамалық және басқа қызметтерін пайдалану; 7.5.2.4 билет сатып алу (мүмкіндігінше); 7.5.2.5 жүк пен қол жүгін жинау; 7.5.2.6 сақтау камерасын пайдалану</p>	<p>8.5.2.1 Теміржол вокзалы ғимаратында, поездар қозғалысының кестесінде бағдарлану (мүмкіндігінше); 8.5.2.2 вокзалдың анықтамалық қызметтері мен қызметтерін пайдалану, билетке сатып алу (немесе тапсырыс беру)); 8.5.2.3 жүк пен қол жүгін жинау, сақтау камерасын пайдалану</p>	<p>9.5.2.1 әуежай және аэровокзал ғимараттарын да арнайы көрсеткіштер мен ақпараттық табло бойынша бағдарлану; 9.5.2.2 ұшақтардың ұшу кестесінде бағдарлану; 9.5.2.3 әуежайдың және аэровокзалдың анықтамалық және басқа қызметтерін пайдалану 9.5.2.4 әуе көлігімен сапар жасау процесінде бағдарлану</p>	<p>10.5.2.1 әуежай және автовокзал ғимараттарын да арнайы көрсеткіштер мен ақпараттық табло бойынша бағдарлану; 10.5.2.2 ұшақтардың ұшу кестесінде бағдарлану; 10.5.2.3 әуежайдың анықтамалық және басқа қызметтерін пайдалану</p>
--	---	--	---	---	--	--

5.3 қала бойынша қозғалыс маршруттары	5.5.3.1 мектеп орналасқан, тұратын ауданында өзінің негізгі жаяу жүру маршруттары н да бағдарлану	6.5.3.1 қоғамдық көлікте (қалалық, қалалық, мектепке бару (маршрут, көлік құралдарының түрлері) жол жүруді жүзеге асыру)	7.5.3.1 қоғамдық көлікте (қалалық, мектепке, секцияға (маршрут, көлік құралдарының түрлері) жол жүруді жүзеге асыру)	8.5.3.1 қалалық көлікте жол жүруді жүзеге асыру (Мектепке жол (маршрут, көлік құралдарының түрлері)	9.5.3.1 қоғамдық көлікте (қалалық, қала маңындағы, қалааралық) жол жүруді жүзеге асыру ережелерін түсіндіру және оларды пайдалана білу; 9.5.3.2 көліктің негізгі Жергілікті бағыттарында бағдарлану, т а к с и қызметін пайдалану	10.5.3.1 қоғамдық көлікте (қалалық, қала маңындағы, қалааралық) жол жүруді жүзеге асыру ережелерін түсіндіру және оларды пайдалана білу; 10.5.3.2 көліктің негізгі Жергілікті бағыттарында бағдарлану
---------------------------------------	---	--	--	---	--	--

6) "Отбасы" бөлімі:

6 - кесте

Бөлімше	Оқу мақсаттары					
	5 -сынып	6 -сынып	7 -сынып	8 -сынып	9 -сынып	10 -сынып
6.1 Отбасы құрамы	5.6.1.1. өз отбасы мүшелерін атау (Тегі, Аты, Әкесінің аты, жасы, жұмыс және оқу орны)	6.6.1.1 жақын туыстарының тегін, атын, әкесінің атын атау; 6.6.1.2 туыстық дәрежесін атау	7.6.1.1 тегі, аты, әкесінің атын, жақын туыстарын, немере туыстарын аттары бойынша атау ; 7.6.1.2 туыстық дәрежесін атау	8.6.1.1 жақын достар мен таныстардан айырмашылығын атау;	9.6.1.1 өзіңді және өз отбасы мүшелерін: әкесін, анасын, ағасын, қарындасын, аталарын ж ә н е әжелерін атау ; 9.6.1.2 отбасындағы өзінің әлеуметтік рөлін анықтау (ұлы немесе қызы, немересі немесе немересі, ағасы, әпкесі)	10.6.1.1 өзіңді және өз отбасы мүшелерін: әкесін, анасын, ағасын, қарындасын, аталарын ж ә н е әжелерін атау; 10.6.1.2 отбасындағы өзінің әлеуметтік рөлін анықтау (ұлы немесе қызы, немересі немесе немересі, ағасы, әпкесі)
					9.6.2.1 үй шаруашылығын жүргізуге	10.6.2.1 үй шаруашылығын жүргізуге

<p>6 . 2 Отбасылық қатынастар</p>	<p>5.6.2.1 отбасының үлкен мүшелеріне сыпайы қарау ; 5.6.2.2 отбасы мүшелерінің тұрмыстағы міндеттерін бағдарлауға; 5.6.2.3 зерделенген отбасылық дәстүрлеріне бағдарлану; 5.6.2.4 қазақ халқының дәстүрінде үлкендерге жүгіну ережелері мен нысандарын түсіндіру</p>	<p>6.6.2.1 үй істерінде қолдан келгенше көмектесу, 6.6.2.2 отбасы мүшелері арасында үй міндеттерін бөлу туралы білу; 6.6.2.3 отбасы мүшелерінің еңбегін құрметтеу</p>	<p>7.6.2.1 үй бойынша тұрақты міндеттерді орындау; 7.6.2.2 отбасы мүшелеріне қамқорлық жасау; 7.6.2.3 отбасын құру, отбасылық қарым-қатынас мәдениеті, зерделенген отбасылық дәстүрлер мәселелеріне бағдарлану; 7.6.2.4 отбасы бюджетінің құрамдас бөліктерін бөлу (кіріс және шығыс); 7.6.2.5 отбасының кіріс көздерін, шығындардың негізгі баптарын анықтау; 7.6.2.6 отбасы бюджетін жоспарлау (бір күнге, бір айға шығыстарды жоспарлау)</p>	<p>8.6.2.1 отбасының кіші және егде мүшелеріне қамқорлық жасау; 8.6.2.3 отбасылық дәстүрлерді басшылыққа алу; 8.6.2.4 отбасы бюджетін жоспарлау</p>	<p>белсенді қатысу, отбасы мүшелеріне қамқорлық көрсету; 9.6.2.2 отбасылық бюджетті жоспарлау: отбасының бір айдағы кіріс сомасын анықтау, шығындарды жоспарлау; 9.6.2.3 отбасындағы кішкентай балаларға күтім жасаудың негізгі түрлерін орындау (шомылу, киіну, тамақтандыру); 9.6.2. отбасы мүшелері арасында күнделікті өмірде міндеттерді бөлуге назар аудару; 9.6.2.5 отбасының бос уақытын ұйымдастыру тәсілдеріне, отбасылық дәстүрлерге бағдарлану; 9.6.2.6 мерекелермен құттықтау; 9.6.2.7 қонақтарды шақыру және қабылдау</p>	<p>белсенді қатысу, отбасы мүшелеріне қамқорлық көрсету; 10.6.2.2 отбасылық бюджетті жоспарлау: отбасының бір айдағы кіріс сомасын анықтау, шығындарды жоспарлау; 10.6.2.3 отбасындағы кішкентай балаларға күтім жасаудың негізгі түрлерін орындау (шомылу, киіну, тамақтандыру); 10.6.2.4 отбасы мүшелері арасында тұрмыстағы міндеттерді бөлуге бағдарлану; 10.6.2.5 отбасының бос уақытын ұйымдастыру тәсілдеріне, отбасылық дәстүрлерге бағдарлану; 10.6.2.6 мерекелермен құттықтау; 10.6.2.7 қонақтарды шақыру және қабылдау</p>
---------------------------------------	---	---	--	---	---	---

6.3 Қазақстан Республикасы азаматының құжаттары	5.6.3.1 баланың жеке басын куәландыратын құжаттарды (туу туралы куәлік), олардың мәнін атау	6.6.3.1 баланың жеке басын куәландыратын құжаттарды атау (туу туралы куәлік); 6.6.3.2 азаматтың жеке басын куәландыратын негізгі құжаттардың атауын атау (жеке куәлік, ЖСН))	7.6.3.1 азаматтың жеке басын куәландыратын құжаттарды атау (туу туралы куәлік, жеке куәлік); 7.6.3.2 жеке сәйкестендіру нөмірін (ЖСН) тағайындау)	8.6.3.1 Қазақстан Республикасы азаматының негізгі құжаттарына (туу туралы куәлік, паспорт, білімі туралы құжат) бағдарлану)	9.6.3.1 паспортта, негізгі деректерде (сериясы, нөмірі, жеке нөмірі, паспортты кім және қашан берген) бағдарлану, оларды жаза білу; 9.6.3.2 жұмысқа орналасу кезінде ұсынылатын құжаттарды жинау, ресімдеу	10.6.3.1 паспортта және жеке куәлікте, негізгі деректерде (сериясы, нөмірі, жеке нөмірі, паспортты кім және қашан берген) бағдарлану, оларды жаза білу; 10.6.3.2 жұмысқа орналасу кезінде ұсынылатын құжаттарды жинау, ресімдеу
---	---	---	--	---	---	--

7) "Мерекелер, салтанаттар" бөлімі:

7 – кесте

Бөлімше	Оқу мақсаттары					
	5-сынып	6-сынып	7-сынып	8 -сынып	9 -сынып	10 -сынып
7.1. Мерекені дайындау және өткізу, сыйлықтарды, кәдесыйларды ресімдеу	7.7.1.1 түрлі халықтардың діни мерекелерін атау: Рождество, Пасха, Масленица, Құрбан айт, ораза айт; 7.7.1.2 діни мерекелерді тойлау дәстүрлері туралы білу; 7.7.1.3 әртүрлі халықтардың	6.7.1.1 негізгі мемлекеттік мерекелерді, олардың күндерін атау; 6.7.1.2 ҚР мемлекеттік мерекелеріне үй-жайларды ресімдеу; 6.7.1.3 мерекелік үстелді жабдықтау тәртібі; 6.7.1.4 аналарға, әжелерге, апалы-сінділерге, құрбыларға өз қолдарымен ашық хат	7.7.1.1 түрлі халықтардың діни мерекелерін атау: Рождество, Пасха, Масленица, Құрбан айт, ораза айт; 7.7.1.2 діни мерекелерді тойлау дәстүрін атау; 7.7.1.3 әртүрлі халықтардың дәстүрлі тағамдарының рецептері	8.7.1.1. жерлеу мен еске алудың салтанатты жағының ерекшеліктері; 8.7.1.2 рәсімдерге қатысушылардың мінез-құлық ережелері 8.7.1.3 жағдайға сәйкес киіну	9.7.1.1 әртүрлі халықтардың дәстүрлеріндегі үйлену тойы; 9.7.1.2 мерейтойлар, атаулы күндер, зейнеткерліккешығу; 9.7.1.3 түрлі оқиғаларды атап өтудегі қазақ халқының ұлттық дәстүрлері ("Бесік той", "Тұсау кесу той"); 9.7.1.4 үйлену тойларын, мерейтойлард	10.7.1.1 әртүрлі халықтардың дәстүрлеріндегі үйлену тойы; 10.7.1.2 мерейтойлар, атаулы күндер, зейнеткерліккешығу; 10.7.1.3 түрлі оқиғаларды атап өтудегі қазақ халқының ұлттық дәстүрлері ("Тілашар"); 10.7.1.4 үйлену тойларын, мерейтойлард

	дәстүрлі тағамдарының рецептері	және карапайым кәдесый жасау			ы, қазақтың ұлттық рәсімдерін дайындау және өткізу ерекшеліктері	ы, қазақтың ұлттық рәсімдерін дайындау және өткізу ерекшеліктері
7.2. Құттықтаулар	5.7.2.1 құттықтау ашықхатының мәтінін құрастыру; 5.7.2.2 құттықтау сөздерін айту; 5.7.2.3 қазақ халқының мақал-мәтелдері, өлеңдері мен әндері	6.7.2.1 құттықтау ашықхатының мәтінін құрастыру; 6.7.2.2 құттықтау сөздерін айту; 6.7.2.3 қазақ халқының мақал-мәтелдерін, өлеңдерін және әндерін білу	7.7.2.1 құттықтау ашықхатының мәтінін құрастыру 7.7.2.2 құттықтау сөздерін айту; 7.7.2.3 қазақ халқының мақал-мәтелдері, өлеңдері мен әндері	8.7.2.1 көңіл айту сөздерін білдіре білу	9.7.2.1 құттықтау нысандары және тиісті оқиға үшін сыйлықтарды таңдау ережелері	10.7.2.1 құттықтау нысандары және тиісті оқиға үшін сыйлықтарды таңдау ережелері

8) "Кәсіпорындар, мекемелер және байланыс құралдары" бөлімі:

8 – кесте

Бөлімше	Оқу мақсаттары					
	5 -сынып	6 -сынып	7 -сынып	8 -сынып	9 -сынып	10 -сынып
8.2 ТКШ кәсіпорындары	5.8.2.1 ТКШ қызметтеріне ақы төлеу қажеттілігін түсіндіру	6.8.2.1 ТКШ қызметтеріне ақы төлеу қажеттілігін түсіндіру; 6.8.2.2 тұрғылықты жері бойынша ТКШ кәсіпорнының орналасқан жері	7.8.2.1 ТКШ кешеніне кіретін кәсіпорындар құрамы (электрмен жабдықтау, сумен жабдықтау, газбен жабдықтау, жылумен жабдықтау, кәріз, Лифт шаруашылығы) 7.8.2.2 мамандандырылған төлем орындарында ТКШ қызметтеріне ақы төлеу тәртібі; 7.8.2.2 тұрғылықты жері бойынша	8.8.2.1 көрсетілген ТКШ қызметтеріне ақы төлеу қажеттілігін түсіну	9.8.2.1 әртүрлі кәсіпорындар мен мекемелер көрсететін қызметтерге бағдарлану; 9.8.2.2 үй басқармасы ұсынатын қызметтердің түрлеріне бағдарлану, жұмыстарды орындауға өтінім беру	10.8.2.1 әртүрлі кәсіпорындар көрсететін қызметтерге бағдарлану; 10.8.2.2 үй басқармасы ұсынатын қызметтердің түрлеріне бағдарлану, жұмыстарды орындауға өтінім беру

			Т К Ш кәсіпорнының орналасқан жері			орындауға өтінім беру
8.3 Қаржы кәсіпорындар ы	5.8.3.1 банк дербес қаржы кәсіпорны ретінде	6.8.3.1 терминалдард ы олардың функционалд ық мақсаты бойынша ажырату	7.8.3.1 коммуналдық қызметтерді, телефонды, электр энергиясын төлеу; 7.8.3.2 қолма-қол ақшамен және б а н к карточкалары м е н төлемдерді жүзеге асыра білу; 7.8.3.3 банкоматты, терминалды пайдалану	8.8.3.1 ломбард дербес қаржы кәсіпорны ретінде	9.8.3.1 салық түрлері; 9.8.3.2 салықтарды өндіріп алу мақсаттары	10.8.3.1 салық түрлері; 10.8.3.2 салықтарды өндіріп алу мақсаттары
8.4 тұрмыс қызметі кәсіпорындар ы	5.8.4.1 жөндеу шеберханалар ының түрлері, олардың мақсаты, шеберханалар д ы н қызметтерін пайдалану ережелері	6.8.4.1 фотоательенің мақсаты; 6.8.4.2 фотоателье қызметін колдана білу	7.8.4.1 киім т і г у ательесінің, киім жөндеу шеберханасы н ы н қызметтерін пайдалану	8.8.4.1 шаштараз, химиялық тазалау,кір жуу,жалға б е р у қызметтерін колдану	9.8.4.1 өзі тұратын ауданда халыққа қызмет көрсету саласының жа қ ы н кәсіпорындар ы м е н мекемелерінің орналасқан жеріне бағдарлану; 9.8.4.2 шаштараз, кір ж у у , химиялық тазалау, пошта, жинақ кассасы, жөндеу шеберханалар ы, жалға беру қызметі, фотоателье, киім тігу	10.8.4.1 өзі тұратын ауданда халыққа қызмет көрсету саласының жа қ ы н кәсіпорындар ы м е н мекемелерінің орналасқан жеріне бағдарлану; 10.8.4.2 шаштараз, кір ж у у , химиялық тазалау, пошта, жинақ кассасы, жөндеу шеберханалар ы, жалға беру қызметі, фотоателье, киім тігу

					ательесі қызметтерін пайдалану	ательесі қызметтерін пайдалану
8.5 кәсіпорындар байланыс құралдары	5.8.5.1 поштаның мақсаты, пошта қызметтері, пошта жөнелтілімдерінің түрлері	6.8.5.1 үй, ұялы телефонды пайдалану, байланыс қызметтерін төлеу	7.8.5.1 сәлемдемелер, бандерольдер жіберу	8.8.5.1 газеттерге, журналдарға жазылуды ресімдеу; ақша аударымдарын жүзеге асыру	9.8.5.1 телефонды пайдалану; 9.8.5.2 жедел жәрдем қызметіне: өрт сөндіру, милиция, жедел жәрдем телефонына хабарласу; 9.8.5.3 такси шақыру	9.8.5.1 телефонды пайдалану; 9.8.5.2 жедел жәрдем қызметіне: өрт сөндіру, милиция, жедел жәрдем телефонына хабарласу; 9.8.5.3 такси шақыру
8.6 мәдениет мекемелері, демалыс орындары	5.8.6.1 театрдың, кинотеатрдың, мұражайдың мақсаты; 5.8.6.2 қоғамдық орындарда тәртіп ережелерін сақтау	6.8.6.1 қоғамдық орындарда тәртіп ережелерін сақтау	7.8.6.1 спорт мекемелеріндегі тәртіп ережелерін сақтау	8.8.6.1 театрға келген кезде этикетті сақтау	9.8.6.1 асхана, кафе қызметтерін пайдалану; 9.8.6.2 үстелдегі әңгіме тақырыбын таңдау	10.8.6.1 асхана, кафе қызметтерін пайдалану

33. Әрбір бөлімше үшін білім алушылардың біліктері мен дағдылары анықталған. Көрсетілген дағдылар мен іскерліктерді меңгеру дәрежесі сабақта білім алушылардың қызметін бағалау үшін критерий болып табылады.

34. Мақсат қою мұғалімге білім алушыларды тану процесін басқаруға, материалды игеруді кезең-кезеңімен бақылауға, оқу процесін жекелендіруге мүмкіндік береді.

35. Осы Бағдарлама психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10 сыныптары үшін "Әлеуметтік-тұрмыстық бағдарлау" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспары негізінде осы Бағдарламаның қосымшасына сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді жоспарда барлық сынып бойынша әр бөлімде қамтылатын оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

36. Бөлімдер мен тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10 сыныптары үшін "Әлеуметтік-тұрмыстық бағдарлау" пәнінен

Психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5 -10 сыныптары үшін "Әлеуметтік-тұрмыстық бағдарлау" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) 5 - сынып:

1 – кесте

Бөлімдер	Бөлімшелер	Оқу мақсаттары
1 - тоқсан		
2. Киім және аяқ киім	2.1 Киім, аяқ киім және бас киім түрлері	5.2.1.1 киім, бас киім және аяқ киім түрлері, олардың маусым бойынша тағайындалуы; 5.2.1.2 киім мен аяқ киімді мақсаты бойынша ажырату және саралау; 5.2.1.3 өз киіміне және аяқ киіміне ұқыпты қарау;
	2.2 Киім, аяқ киім күтімі	5.2.2.1 киім мен аяқ киімді күту; 5.2.2.2 киімге ұсақ жөндеу жүргізу ("жабық", "тесік" түймелерді тігу)
	4.1 Тұрғын үй-жайлардың түрлері	5.4.1.тұрғын үй-жайлардың түрлері: жатақхана, пәтерлер, жеке үйлер және олардың пошталық мекенжайлары; 5.4.1.2 тұрғын және қосалқы үй-жайларды ажырату; 5.4.1.3 тұрғын және қосалқы үй-жайлардың функционалдық мақсатын және заттық толтырылуын анықтау; 5.4.1.4 киіз үй құрылысының ерекшеліктері;
	4.2 Тұрғын үйді тазалау	5.4.2.1 кілемді вакуумдау; еденді жуу.
2 - тоқсан		
6. Отбасы	6.1 Отбасы құрамы	5.6.1.1. өз отбасы мүшелерін атау (Тегі, Аты, Әкесінің аты, жасы, жұмыс және оқу орны)
	6.2 Отбасылық қатынастар	5.6.2.1 отбасының үлкен мүшелеріне сыпайы қарау; 5.6.2.2 отбасы мүшелерінің тұрмыстағы міндеттерін бағдарлау; 5.6.2.3 зерттелген отбасылық дәстүрлерді басшылыққа алу;

		5.6.2.4 қазақ халқының дәстүрлеріндегі үлкендерге жүгіну ережелері мен нысандары;
	6.3. Қазақстан Республикасы азаматының құжаттары	5.6.3.1 баланың жеке басын куәландыратын құжаттарды (туу туралы куәлік), олардың мәнін атау.
3 - тоқсан		
8. Байланыс кәсіпорындары, мекемелері және құралдары	8.1.Сауда кәсіпорындары	5.8.1.1 дүкендердің, бөлімдердің негізгі түрлерін, олардың мақсатын ажырату; 5.8.1.2 негізгі азық-түлік өнімдерінің түрлеріне және құнына бағдарлану; 5.8.1.3 дүкеннен қажетті азық-түлік өнімін табу, оны сатушының көмегімен және өзіне-өзі қызмет көрсету жолымен сатып алу; 5.8.1.4 өнімдердің жарамдылық мерзімін анықтау;
	8.2. ТКШ кәсіпорындары	5.8.2.1 ТКШ қызметтеріне ақы төлеу қажеттілігін түсіндіру;
	8.3. Қаржы кәсіпорындары	5.8.3.1 банк дербес қаржы кәсіпорны ретінде;
	8.4.Тұрмыстық қызмет көрсету кәсіпорындары	5.8.4.1 жөндеу шеберханаларының түрлері, олардың мақсаты, шеберханалардың қызметтерін пайдалану ережелері;
	8.5. Байланыс кәсіпорындары	5.8.5.1 поштаның мақсаты, пошта қызметтері, пошта жөнелтілімдерінің түрлері;
	8.6. Мәдениет мекемелері, демалыс орындары	5.8.6.1 театрдың, кинотеатрдың, мұражайдың мақсаты; 5.8.6.2 қоғамдық орындарда тәртіп ережелерін сақтау.
5. Көлік, көше	5.1 Көлік құралдарының түрлері	5.5.1.1 қоғамдық және жеке көліктің мақсаты; 5.5.1.2 жолаушылардың қоғамдық көлікте жол жүру кезіндегі міндеттері; 5.5.1.3 жолаушыны көлікке отырғызу және түсіру ережелері; 5.5.1.4 қоғамдық көлікте жұмыс істейтін адамдардың еңбегі
		5.5.2.1 қоғамдық көлікте жүріс-тұрыс ережелерін сақтау (отырғызу, билет сатып алу, салонда және көшеге шығу кезінде жүріс-тұрыс ережелері);

	5.2. Көліктегі және жолдағы мінез-құлық	5.5.2.2 трамвайды, автобусты айналып өту; 5.5.2.3 жол қозғалысы ережелерін сақтау
	5.3. Қала бойынша қозғалыс бағыттары	5.5.3.1 өзінің негізгі жаяу жүру маршруттарында тұратын, мектеп орналасқан ауданда бағдарлану.
7. Мерекелер, салтанаттар	7.1. Мереке дайындау және өткізу, сыйлықтар, кәдесыйлар безендіру	5.7.1.1 туған күнге үй-жайды ресімдеу; 5.7.1.2 мерекелік үстелді жабдықтау тәртібін білу; 5.7.1.3 туған күн иесіне сыйлық таңдау ережесі және тапсыру ережесі; 5.7.1.4 ашықхат пен қарапайым сувенирді өз қолымен жасау;
	7.2. Құттықтаулар	5.7.2.1 туған күн иесіне құттықтау ашықхатының мәтінін құрастыру; 5.7.2.2 құттықтау сөздерін айту; 5.7.2.3 қазақ халқының мақал-мәтелдері.
4 - тоқсан		
3. Тамақтану	3.1 Азық-түлік өнімдері	5.3.1.1 зерттелген өнім топтарын (көкөністер, жемістер, жидектер, сүт, ұн, ет, балық өнімдері, жарма, кондитерлік өнімдер, тәттілер) ажырату);
	3.2 Ас үй және асхана ыдыстары, техника	5.3.2.1 ас үй жабдықтарында, ас үй ыдыстарының заттарында, құралдар мен бұйымдарға бағдарлану; 5.3.2.2 әртүрлі ыдыс-аяқ пен техниканы күту және сақтау ережелері; 5.3.2.3 мектеп асханасында үстел жасау;
	3.3 Тағам дайындау	5.3.3.1 шай қайнату ережелері; 5.3.3.2 жұмыртқа тағамдарын дайындау (жұмыртқаны қайнату, құймақ дайындау); 5.3.3.3 бутербродтардың түрлері және оларды дайындай білу; 5.3.3.4 кескіш құралдармен жұмыс істеу кезіндегі қауіпсіздік техникасы ережелері; 5.3.3.5 таңғы асқа үстел жасау; 5.3.3.6 үстелдегі мінез-құлық мәдениеті мен сөйлеу этикетінің ережелерін сақтау
		5.1.1.1 гигиена құралдарын пайдалану;

1. Денсаулық	1.1. Дене гигиенасы	5.1.1.2 гигиена құралдарының мақсаты; 5.1.1.3 дененің, шаштың тазалығын өз бетінше бақылау; 5.1.1.4 қажетті гигиеналық рәсімдерді орындау;
	1.2 Медициналық көмек	5.1.2.1 жәндіктердің (масалардың, аралардың) шағуы, мұрыннан қан кетуі, ұсақ кесілуі, тырналуы, кезінде алғашқы медициналық көмек көрсету.

2) 6 - сынып:

2 – кесте

Бөлімдер	Бөлімшелер	Оқу мақсаттары
1 - тоқсан		
2. Киім және аяқ киім	2.1 Киім, аяқ киім және бас киім түрлері	6.2.1.1 жыл мезгілдері бойынша киімдерді білу; 6.2.1.2 маусым бойынша киімді таңдау; 6.2.1.3 киімді жыл мезгілдері арасында шкафта сақтауға дайындау.
	2.2 Киім, аяқ киім күтімі	6.2.2.1 зығыр, жүн, жібек, жасанды матадан, тоқыма дан жасалған киімге күтім жасау; 6.2.2.2 қолмен жуу, кептіру үшін ілу, үтіктеу және сақтау үшін орналастыру; 6.2.2.3 жейделер, блузкалар, шалбарлар, көйлектер, белдемшелер үтіктеу
4. Тұрғын үй	4.1 Тұрғын үй-жайлардың түрлері	6.4.1.1 жеке және көп пәтерлі үйлерді ажырату; 6.4.1.2 қаладағы, ауылдағы адамдардың тұрғын үйін ажырату; 6.4.1.3 ауыл үйінің ауласындағы шаруашылық құрылыстарының мәнін түсіндіру; 6.4.1.4 әр бөлмені және оның мақсатын жоспар бойынша сипаттау;
	4.2 Тұрғын үйді тазалау	6.4.2.1 жиһазға (жылтыратылмаған, жылтыратылған, жұмсақ) күтім жасау); 6.4.2.2 тұрғын үй-жайды күнделікті және апта сайын тазалауды орындау; 6.4.2.3 пәтердегі, үйдегі үй жануарларына күтім жасау.

2 - тоқсан

6. Отбасы	6.1 Отбасы құрамы	6.6.1.1 өзінің жақын туыстарының тегін, атын, әкесінің атын атау; 6.6.1.2 туыстық дәрежесін атау;
	6.2 Отбасылық қатынастар	6.6.2.1 үй шаруасына қолдан келгенше көмектесу, 6.6.2.2 отбасы мүшелері арасында үй міндеттерін бөлу; 6.6.2.3 отбасы мүшелерінің еңбегін құрметтеу;
	6.3 Қазақстан Республикасы азаматының құжаттары	6.6.3.1 баланың жеке басын куәландыратын құжаттарды атау (туу туралы куәлік); 6.6.3.2 азаматтың жеке басын куәландыратын негізгі құжаттардың атауын атау (жеке куәлік, ЖСН))

3 - тоқсан

8. Байланыс кәсіпорындары, мекемелері және құралдары	8.1. Сауда кәсіпорындары	6.8.1.1 сауда кәсіпорындарында бағдарлану: гипермаркет, супермаркет, минимаркет; 6.8.1.2 кезекте өзін ұстау;
	8.2. ТКШ кәсіпорындары	6.8.2.1 ТКШ қызметтеріне ақы төлеу қажеттілігін түсіндіру; 6.8.2.2 тұрғылықты жері бойынша ТКШ кәсіпорнының орналасқан жері;
	8.3. Қаржы кәсіпорындары	6.8.3.1 терминалдарды олардың функционалдық мақсаты бойынша ажырату;
	8.4. Тұрмыстық қызмет көрсету кәсіпорындары	6.8.4.1 фотоательенің мақсаты; 6.8.4.2 фотоателье қызметтерін пайдалану;
	8.5. Байланыс кәсіпорындары	6.8.5.1 үй, ұялы телефонды пайдалану, байланыс қызметтерін төлеу;
	8.6. Мәдениет мекемелері, демалыс орындары	6.8.6.1 қоғамдық орындарда тәртіп ережелерін сақтау;
5.1 Көлік түрлері		6.5.1.1 мамандандырылған машиналардың мақсаты; 6.5.1.2 полиция қызметкерінің, дәрігердің, өрт сөндірушінің міндеттері;
		6.5.2.1 жол белгілеріндегі белгілерді түсіндіру; 6.5.2.2 көліктен шыққан кезде жолды кесіп өту ережелері, 6.5.2.3 көлікті (трамвай, троллейбус, автобус) айналып өту ережелері);

5. Көлік, көше	5.2.Көліктегі және жолдағы мінез-құлық	6.5.2.4 жолдағы төтенше жағдайлардың туындау себептері; 6.5.2.5 төтенше жағдай кезіндегі тәртіп ережелері. 6.5.2.6 мамандандырылған машиналарды сыртқы түріне қарай ажырату; 6.5.2.7 белгілер бойынша жолды шартты орында кесіп өту; 6.5.2.8 түсіру кезінде көлікті дұрыс айналып өту; 6.5.2.9 авариялық жағдайда өзін барабар ұстау;
	5.3.Қала бойынша қозғалыс бағыттары	6.5.3.1 қоғамдық көлікте жол жүруді жүзеге асыру (қалалық, мектепке бару (маршрут, көлік құралдарының түрлері).
7. Мерекелер, салтанаттар	7.1. Мереке дайындау және өткізу, сыйлықтар, кәдесыйлар безендіру	6.7.1.1 негізгі мемлекеттік мерекелерді, олардың күндерін атау; 6.7.1.2 ҚР мемлекеттік мерекелеріне үй-жайларды ресімдеу; 6.7.1.3 мерекелік үстелді жабдықтау тәртібі; 6.7.1.4 аналарға, әжелерге, апалы-сіңлілерге, құрбыларға өз қолдарымен ашық хат және қарапайым кәдесый жасау;
	7.2. Құттықтаулар	6.7.2.1 құттықтау ашықхатының мәтінін құрастыру; 6.7.2.2 құттықтау сөздерін айту; 6.7.2.3 қазақ халқының мақал-мәтелдері, өлеңдері мен әндері
4 - тоқсан		
	3.1. Азық-түлік өнімдері	6.3.1.1 азық-түлікті сақтау мерзімдерінде бағдарлану; 6.3.1.2 азық-түлікті сақтау орындарында, тоңазытқышта орналастыру; 6.3.1.3 дайындалған тағамдарды сақтау; 6.3.1.4 жеуге жарамсыз және бүлінген өнімдерді, тағамдарды анықтау; 6.3.1.5 тамақ қалдықтарынан және бүлінген өнімдерден, тағамдардан уақтылы құтылу;

3. Тамақтану	3.2. Ас үй және асхана ыдыстары, техника	6.3.2.1 плитаны пайдалану (газ, электр), онымен жұмыс істеу кезіндегі қауіпсіздік техникасы; 6.3.2.2 тоңазытқыш сөрелерінде өнімдердің орналасу ережелері; 6.3.2.3 тоңазытқышты пайдалану және тазалықта ұстау ережелері; 6.3.2.4 азық-түлікті тоңазытқыштың сөрелеріне орналастыру; 6.3.2.5 шай және асхана ыдыстарын жуу және сүрту;
	3.3. Тағам дайындау	6.3.3.1 тағамды қыздырып өңдеудің ең аз мөлшерімен дайындау (макаронды қайнату, ботқаны сүтке және суға қайнату, картопты қайнату, одан езбе дайындау); 6.3.3.2 пісірілген көкөністерден винегрет салатын дайындау; 6.3.3.3 рецепт бойынша салат дайындау; 6.3.3.4 мәзірді ескере отырып, кешкі асқа дастарқан жабдықтау
1. Денсаулық	1.1 Дене гигиенасы	6.1.1.1 шашқа күтім жасау (жуу, шаш кептіргішпен кептіру, қарапайым шаш үлгісін жасау); 6.1.1.2 шаш күтіміне арналған құралдарды таңдау және сатып алу; 6.1.1.3 қолды, аяқты күту ережелері; 6.1.1.4 тырнақтарды кесу жиілігі;
	1.2 Медициналық көмек	6.1.2.1 үйдегі дәрі қобдишасында бағдарлану; 6.1.2.2 үй дәрі қобдишасын сақтау орындары; 6.1.2.3 үйдегі дәрі қобдишасын пайдалану кезінде қауіпсіздік шараларын сақтау

3) 7 - сынып:

3 – кесте

Бөлімдер	Бөлімшелер	Оқу мақсаттары
1 - тоқсан		
	2.1 Киім, аяқ киім және бас киім түрлері	7.2.1.1 аяқ киім түрлері, оның мақсаты; 7.2.1.2 бас киімдерді күту және сақтау ережелері; 7.2.1.3 бас киімнің атауын атау;

2. Киім және аяқ киім		7.2.1.4 маусымға, жағдайға сәйкес бас киімді таңдау;
	2.2 Киім, аяқ киім күтімі	7.2.2.1 киімге күтім жасау ерекшеліктерін көрсететін шартты белгілерде (символдарда) бағдарлану; 7.2.2.2 Жуу, кептіру, үтіктеу ерекшеліктері; 7.2.2.3 киімнің затбелгісіндегі таңба бойынша оны жуу, кептіру, үтіктеу ерекшеліктерін анықтау
3. Тұрғын үй	3.1 Тұрғын үй-жайлардың түрлері	7.3.1.1 киіз үй құрылғысының ерекшеліктерін атау (домалақ, жинауға оңай, жеңіл, жылы, тасымалдауға ыңғайлы); 7.3.1.2 жатын бөлменің, жатын бөлмеге арналған жиһаздың мақсатын түсіндіру;
	3.2 Тұрғын үйді тазалау	7.3.2.1 терезелерді жуу; 7.3.2.2 терезелердегі перделерге күтім жасау; 7.3.2.3 батареяларды күту (шаңды кетіру, жуу); 7.3.2.4 шамдарды күту (сүрту, жуу); 7.3.2.5 тұрғын үйді маусымдық тазалауды орындау
2 - тоқсан		
6. Отбасы	6.1 Отбасы құрамы	7.6.1.1 тегі, аты, әкесінің атын, жақын туыстарын, немере туыстарын аттары бойынша атау; 7.6.1.2 туыстық дәрежесін атау;
	6.2 Отбасылық қатынастар	7.6.2.1 үй бойынша тұрақты міндеттерді орындау; 7.6.2.2 отбасы мүшелеріне қамқорлық жасау; 7.6.2.3 отбасын құру, отбасылық қарым-қатынас мәдениеті, зерделенген отбасылық дәстүрлер мәселелеріне бағдарлану; 7.6.2.4 отбасы бюджетінің құрамдас бөліктерін бөле білу (Кіріс және шығыс); 7.6.2.5 отбасының кіріс көздерін, шығындардың негізгі баптарын анықтау; 7.6.2.6 отбасы бюджетін жоспарлау (бір күнге, бір айға шығыстарды жоспарлау);

	6.3 Қазақстан Республикасы азаматының құжаттары	7.6.3.1 азаматтың жеке басын куәландыратын құжаттарды атау (туу туралы куәлік, жеке куәлік); 7.6.3.2 жеке сәйкестендіру нөмірін (ЖСН) тағайындау)
3 - тоқсан		
8.Байланыс кәсіпорындары, мекемелері және құралдары	8.1.Сауда кәсіпорындары	7.8.1.1 сатылатын ассортимент түрі бойынша сауда кәсіпорындарының мақсатын түсіндіру (әмбебап және мамандандырылған); 7.8.1.2 өнеркәсіптік тауар дүкендерінің мақсаты, тауарларды сатып алу тәртібі; 7.8.1.3 өнеркәсіптік тауар дүкендеріндегі кейбір бөлімдердің ассортименті; жекелеген тауарлардың құны; 7.8.1.4 тауарларды өнеркәсіп дүкенінен сатып алу; 7.8.1.5 сатып алу құнын есептеу; 7.8.1.6 дүкендегі тәртіп ережелері
	8.2. ТКШ кәсіпорындары	7.8.2.1 ТКШ кешеніне кіретін кәсіпорындар құрамы (электрмен жабдықтау, сумен жабдықтау, газбен жабдықтау, жылумен жабдықтау, кәріз, Лифт шаруашылығы) 7.8.2.2 мамандандырылған төлем орындарында ТКШ қызметтеріне ақы төлеу тәртібі; 7.8.2.2 тұрғылықты жері бойынша ТКШ кәсіпорнының орналасқан жері
	8.3.Қаржы кәсіпорындары	7.8.3.1 коммуналдық қызметтерді, телефонды, электр энергиясын төлеу; 7.8.3.2 төлемдерді қолма-қол ақшамен және банк карточкаларымен жүзеге асыру; 7.8.3.3 банкоматты, терминалды пайдалану;
	8.4.Тұрмыстық қызмет көрсету кәсіпорындары	7.8.4.1 киім тігу ательесінің, киім жөндеу шеберханасының қызметтерін пайдалану;
	8.5.Байланыс кәсіпорындары	7.8.5.1 сәлемдемелер, бандерольдер жіберу;
	8.6.Мәдениет мекемелері, демалыс орындары	7.8.6.1 спорт мекемелерінде тәртіп ережелерін сақтау.

5. Көлік, көше	5.1 Көлік құралының түрлері	<p>7.5.1.2 қала маңындағы негізгі бағыттарды атау;</p> <p>7.5.1.3 автовокзалдағы қосымша қызметтер;</p> <p>7.5.1.4 жолаушыларға қызмет көрсетумен айналысатын адамдардың еңбегі;</p> <p>7.5.1.5 автобустардың қозғалыс кестесінің, анықтама қызметінің мақсаты;</p> <p>7.5.1.6 автовокзал кассасынан билеттерді сатып алу тәртібі;</p> <p>7.5.1.7 қалааралық автокөлікті тағайындау;</p> <p>7.5.1.8 қалааралық автобустардың негізгі бағыттары;</p> <p>7.5.1.9 сақтау камерасының мақсаты және оны пайдалану ережелері;</p> <p>7.5.1.10 қала маңындағы және қалааралық автобустарға отырғызу ережелерін білу;</p> <p>7.5.1.11 багаж бен қол жүгін жинау ерекшеліктері.</p>
	5.2.Көліктегі және жолдағы мінез-құлық	<p>7.5.2.1. қала маңындағы, қалааралық көлікте жол жүру процесіне бағдарлану;</p> <p>7.5.2.2 автовокзал ғимаратында бағдарлану;</p> <p>7.5.2.3 автобустардың қозғалыс кестесіне бағдарлану, мүмкіндігінше автовокзалдың анықтамалық қызметтерін және қызметтерін пайдалану;</p> <p>7.5.2.4 билет сатып алу (мүмкіндігінше);</p> <p>7.5.2.5 жүк пен қол жүгін жинау;</p> <p>7.5.2.6 сақтау камерасын пайдалану.</p>
	5.3.Қала бойынша қозғалыс бағыттары	7.5.3.1 қоғамдық көлікте (қалалық, мектепке, секцияға (маршрут, көлік құралдарының түрлері) жол жүруді жүзеге асыру)
7. Мерекелер, салтанаттар	7.1. Мереке дайындау және өткізу, сыйлықтар, кәдесыйлар безендіру	<p>7.7.1.1 түрлі халықтардың діни мерекелерін атау: Рождество, Пасха, Масленица, Құрбан-айт, Ораза-Айт;</p> <p>7.7.1.2 діни мерекелерді тойлау дәстүрлері;</p> <p>7.7.1.3 әртүрлі халықтардың дәстүрлі тағамдарының рецептері;</p>

	7.2. Құттықтаулар	7.7.2.1 құттықтау ашықхатының мәтінін құрастыру 7.7.2.2 құттықтау сөздерін айту; 7.7.2.3 қазақ халқының мақал-мәтелдері, өлеңдері мен әндері
4 - тоқсан		
3. Тамақтану	3.1. Азық-түлік өнімдері	7.3.1.1 көкөніс, ет, балық өнімдерін алғашқы жылумен өңдеу тәсілдері; 7.3.1.2 көкөністерді қоймада, жертөледе сақтау ережелері;
	3.2. Ас үй және асхана ыдыстары, техника	7.3.2.1 таңдалған мәзірді ескере отырып, түскі асқа дастарқан жабдықтау; 7.3.2.2 ас құралдарын пайдалану ережесі;
	3.3. Тағам дайындау	7.3.3.1 түскі асты дайындау (жеңіл тағамдар, көкөністерден, балық және ет өнімдерінен, жартылай фабрикаттардан бірінші және екінші тағамдар); 7.3.3.2 түскі асқа дастарқан жаю; 7.3.3.3 салқындатылған тағамдарды қыздыру
1. Денсаулық	1.1 Дене гигиенасы	7.1.1.1 шашты күту, шашты жуу ережелерін атау, шашты күтуге арналған құралдарды пайдалану; 7.1.1.2 жеке интимдік гигиена ережелерін сақтау, 7.1.1.3 іш киімді жуу, 7.1.1.4 ванна, душ қабылдау мерзімділігі; 7.1.2.3 қарапайым шаш үлгісін жасау, 7.1.2.4 бет терісіне күтім жасау;
	1.2 Медициналық көмек	7.1.2.1 дәріхананың тағайындалуы, жақын орналасқан дәріхананың орналасуы; дәрілік заттарды сатып алу тәртібі туралы білу керек: дәріхананы табу, дәріханашымен диалог құру

4) 8 - сынып:

4 – кесте

Бөлімдер	Бөлімшелер	Оқу мақсаттары
1 - тоқсан		
		8.2.1.1 базар мен дүкен жағдайында аяқ киімді таңдау ерекшеліктерін атау;

2. Киім және аяқ киім	2.1 Киім, аяқ киім және бас киім түрлері	<p>8.2.1.2 дүкенде және нарықта сатып алған кезде аяқ киімнің мөлшерін және аяқ киімде кездесетін ақауларды білу;</p> <p>8.2.1.3 киімнің сөгілген тігісін тігу бойынша жұмысты орындау кезектілігі;</p> <p>8.2.1.4 үй жағдайында жүн және синтетикалық маталардан жасалған заттарды жуу ережесі;</p> <p>8.2.1.5 киім заттаңбаларындағы шартты белгілерді анықтау;</p> <p>8.2.1.6 блузаларды, жейделерді, шалбарды үтіктеу ережелері</p>
	2.2 Киім, аяқ киім күтімі	<p>8.2.2.1 қажетті аяқ киімді таңдап, оны сатып алу;</p> <p>8.2.2.2 инструктивті картаға сүйеніп, керілген тігісті тігу;</p> <p>8.2.2.3 заттаңбаны көргеннен кейін алынған мәліметтерді пайдалана отырып, жүн және синтетикалық маталардан жасалған заттарды жуу;</p> <p>8.2.2.4 блузкаларды, жейделерді, шалбарды тиісті ретпен үтіктеу</p>
4. Тұрғын үй	4.1 Тұрғын үй-жайлардың түрлері	<p>8.4.1.1 киіз үйде киім мен тұрмыстық заттарды сақтау ерекшеліктері;</p> <p>8.4.1.2 тұрғын үй түрлерін бағдарлау, тұрғын және қосалқы үй-жайларды ажырату, олардың функционалдық мақсатын және заттық толтырылуын анықтау;</p> <p>8.4.1.3 пәтердің, үйдің үй-жайларында жиһаз бен интерьер заттарын ұтымды орналастыру</p>
	4.2 Тұрғын үйді тазалау	<p>8.4.2.1 пәтерді (үйді) күнделікті, апта сайын, маусымдық тазалауды орындау);</p> <p>8.4.2.2 жөндеуге дайындық бойынша қызметтің мазмұнында, пәтерді, үйді косметикалық жөндеуді орындау тәсілдерінде бағдарлану;</p> <p>8.4.2.3 косметикалық жөндеу үшін құрылыс материалдарын сатып алу орындарында бағдарлану;</p> <p>8.4.2.4 ас үйді, жуынатын бөлмені, санитарлық торапты тазалауды жүзеге асыру;</p> <p>8.4.2.5 айналарға күтім жасау;</p>

		8.4.2.6 жуғыш заттарды таңдау және сатып алу
2 - тоқсан		
6. Отбасы	6.1 Отбасы құрамы	8.6.1.1 жақын туыстардың достар мен таныстардан айырмашылығын түсіндіру;
	6.2 Отбасылық қатынастар	8.6.2.1 отбасының кіші және үлкен мүшелеріне қамқорлық жасау; 8.6.2.3 отбасылық дәстүрлерді басшылыққа алу; 8.6.2.4 отбасы бюджетін жоспарлау
	6.3 Қазақстан Республикасы азаматының құжаттары	8.6.3.1 Қазақстан Республикасы азаматының негізгі құжаттарына (туу туралы куәлік, паспорт, білімі туралы құжат) бағдарлану)
3 - тоқсан		
8. Байланыс кәсіпорындары, мекемелері және құралдары	8.1 Сауда кәсіпорындары	8.8.1.1 "сауда үйі" ұғымын атау; 8.8.1.2 сауда үйіндегі тауарлар ассортиментінің ерекшеліктері; 8.8.1.3 сауда үйінің жұмыс тәртібі; 8.8.1.4 қажетті тауарларды таңдау
	8.2 ТКШ кәсіпорындары	8.8.2.1 көрсетілген ТКШ қызметтеріне ақы төлеу қажеттілігін түсіну
	8.3 Қаржы кәсіпорындары	8.8.3.1 ломбард дербес қаржы кәсіпорны ретінде
	8.4 Тұрмыстық қызмет көрсету кәсіпорындары	8.8.4.1 шаштараз, химиялық тазалау, кір жуу, жалға беру қызметтерін пайдалану;
	8.5 Предприятия средства связи	8.8.5.1 газеттерге, журналдарға жазылуды ресімдеу; ақша аударымдарын жүзеге асыру;
	8.6 Мәдениет мекемелері, демалыс орындары	8.8.6.1 театрға келген кезде этикетті сақтау;
	5.1 Көлік құралдарының түрлері	8.5.1.1 вокзалдың және оның негізгі қызметтерінің мақсатын түсіндіру; 8.5.1.2 темір жол жолаушыларына қызмет көрсетумен айналысатын адамдардың кәсіптері туралы түсінігінің болуы; 8.5.1.3 жолаушы вагондары түрлерінің атауларын (жалпы, плацкарт, жұмсақ, ЖТ) және билеттің тиісті құнын атау; 8.5.1.4 поездар қозғалысы кестесінің, анықтама қызметінің, темір жол билеттерін сатып алу тәртібі туралы мәнін түсіндіру (

5. Көлік, көше		<p>кассада сатып алу, телефон бойынша Тапсырыс);</p> <p>8.5.1.5 сақтау камерасына жүкті тапсыру және алу тәртібі туралы, жүкті және қол жүгін жинау ерекшеліктері туралы түсініктері болуы тиіс;</p> <p>8.5.1.6 темір жолдағы жол-көлік оқиғаларының түрлерін анықтау, шұғыл жағдайларда жолаушылардың жүріс-тұрыс ережелерін білу; авариялық жағдайларда зардап шеккендерге алғашқы көмек көрсету туралы</p>
	5.2.Көліктегі және жолдағы мінез-құлық	<p>8.5.2.1 Теміржол вокзалы ғимаратында, поездар қозғалысының кестесінде бағдарлану (мүмкіндігінше);</p> <p>8.5.2.2 вокзалдың анықтама қызметтері мен қызметтерін пайдалану, билетті сатып алу (немесе тапсырыс беру) (мүмкіндігінше);</p> <p>8.5.2.3 жүк пен қол жүгін жинау, сақтау камерасын пайдалану.</p>
	5.3.Қала бойынша қозғалыс бағыттары	8.5.3.1 қалалық көлікте жол жүруді жүзеге асыру (Мектепке жол (маршрут, көлік құралдарының түрлері)
7. Мерекелер мен салтанаттар	7.1. Мереке дайындау және өткізу, сыйлықтар, кәдесыйлар безендіру	<p>8.7.1.1. жерлеу мен еске алудың салтанатты жағының ерекшеліктерін атаңыз</p> <p>8.7.1.2 рәсімдерге қатысушылардың мінез-құлық ережелері</p> <p>8.7.1.3 сәйкесінше киіну жағдайы</p>
	7.2. Құттықтаулар	8.7.2.1 көңіл айту сөздерін білдіру
4 - тоқсан		
	3.1. Азық-түлік өнімдері	<p>8.3.1.1. қамырдан жасалған бұйымдардың мақсатын атау (құм, қатпарлы, бисквитті, құймаққа арналған қамыр);</p> <p>8.3.1.2 қамырдан жасалған бұйымдарды сақтау шарттары мен мерзімдері;</p> <p>8.3.1.3 болашақ өнімдерді дайындау, дайындау тәсілдері</p>
		8.3.2.1 тест дайындау үшін қолданылатын техниканы түсіндіру;

3. Тамақтану	3.2. Ас үй және асхана ыдыстары, техника	8.3.2.2 өнімдерді дайындауға арналған техникалық құрылғыларды атау (консервілеуге арналған кілт, темір қақпақтар, капрон қақпақтар); 8.3.2.3 консервілеуге арналған ыдысты залалсыздандыру тәсілдері;
	3.3. Тағам дайындау	8.3.3.1 қамырдан жасалған бұйымдарды пеште және пеште рецепт бойынша дайындау (құймақ, печенье, торт пісіру); 8.3.3.2 көкөністерді, жемістерді, жидектерді консервілеу; 8.3.3.3 аспаздық кітапты шарлау
1. Денсаулық	1.1 Дене гигиенасы	8.1.1.1 денсаулықты сақтау және нығайту үшін дене шынықтыру мен спорттың маңызын түсіндіру; 8.1.1.2 табиғи күштердің (күн, ауа және су) денсаулығы үшін пайдасын түсіну); 8.1.1.3 дене жаттығуларының жүйелілігі мен кезеңділігі принциптерін атау
	1.2 Медициналық көмек	8.1.2.1 медициналық мекемелерде (емхана, аурухана, "жедел жәрдем " қызметі) бағдарлану, олардың қызметтерін пайдалану ережелері туралы білу; 8.1.2.2 дәрігерді үйге шақыру, Дәрігерге өзінің хал-ахуалы туралы айту, сырқатқа үйде күтім жасау; 8.1.2.3 күйік, үсік шалу, күн қағу, улану, бас ауруы кезінде алғашқы көмек көрсету

5) 9 - сынып:

5 – кесте

Бөлімдер	Бөлімшелер	Оқу мақсаттары
1 - тоқсан		
		9.2.1.1 киім өлшемі бойынша бағдарлану, дүкенде өз өлшеміндегі киім мен аяқ киімді табу, киім, аяқ киімді киіп көру және сатып алу; 9.2.1.2 өз киіміңіздің мөлшерін білу; сатып алу кезінде киімде кездесетін ақаулары туралы білу; 9.2.1.3 киімнің мөлшерін анықтау үшін өзінің және жолдасының мөлшерін өлшеу;

2. Киім және аяқ киім	2.1 Киім, аяқ киім және бас киім түрлері	9.2.1.4 киім сатып алу кезінде сатушы-кеңесшінің кеңесін қабылдау немесе сыпайы түрде қабылдамау; 9.2.1.5 қажетті киім-кешектерді таңдау және киіп көру және оларды сатып алу; 9.2.1.6 төсек жабдықтарын таңдау және сатып алу, жуу, үтіктеу, сақтау; 9.2.1.7 маусымдық киім мен аяқ киімді сақтауға орналастыру
	2.2 Киім, аяқ киім күтімі	9.2.2.1 киімге, аяқ киімге күнделікті күтімді жүзеге асыру; 9.2.2.2 қолмен және кір жуғыш машинада жуу, әртүрлі маталардан жасалған киімдерді кептіру, үтіктеу, сақтау; 9.2.2.3 киім заттарын жууға, кептіруге және үтіктеуге қойылатын талаптарды шартты белгілер бойынша анықтау; 9.2.2.4 үйде киімдегі дақтарды кетіру; 9.2.2.5 дайындау материалына байланысты аяқ киімді күту
4. Тұрғын үй	4.1 Тұрғын үй-жайлардың түрлері	8.4.1.1 киіз үйде киім мен тұрмыстық заттарды сақтау ерекшеліктерін түсіндіру 8.4.1.2 тұрғын үй түрлерін бағдарлау, тұрғын және қосалқы үй-жайларды ажырату, олардың функционалдық мақсатын және заттық толтырылуын анықтау 8.4.1.3 пәтердің, үйдің үй-жайларында жиһаз және интерьер заттарын орналастыру
	3.2 Тұрғын үйді тазалау	8.4.2.1 пәтерді (үйді) күнделікті, апта сайын, маусымдық тазалауды орындау 8.4.2.2 жөндеуге дайындық бойынша қызметтің мазмұнында, пәтерді, үйді косметикалық жөндеуді орындау тәсілдерінде бағдарлану; 8.4.2.3 косметикалық жөндеу үшін құрылыс материалдарын сатып алу орындарына бағдарлану; (ас үйді, жуынатын бөлмені, санитарлық торапты жинауды жүзеге асыру);

		8.4.2.4 айналарға күтім жасау; жуу құралдарын таңдау және сатып алу
2 - тоқсан		
6. Отбасы	6.1 Отбасы құрамы	9.6.1.1 өзіңді және өз отбасы мүшелерін: әкесін, анасын, ағасын, қарындасын, аталарын және әжелерін атау; 9.6.1.2 отбасындағы өзінің әлеуметтік рөлін анықтау (ұлы немесе қызы, немересі немесе немересі, ағасы, әпкесі);
	6.2 Отбасылық қатынастар	9.6.2.1 үй шаруашылығын жүргізуге белсенді қатысу, отбасы мүшелеріне қамқорлық көрсету; 9.6.2.2 отбасылық бюджетті жоспарлау: отбасының бір айдағы кіріс сомасын анықтау, шығындарды жоспарлау; 9.6.2.3 отбасындағы кішкентай балаларға күтім жасаудың негізгі түрлерін орындау (шомылу, киіну, тамақтандыру); 9.6.2. отбасы мүшелері арасында күнделікті өмірде міндеттерді бөлуге назар аудару; 9.6.2.5 отбасының бос уақытын ұйымдастыру тәсілдеріне, отбасылық дәстүрлерге бағдарлану; 9.6.2.6 мерекелермен құттықтау; 9.6.2.7 қонақтарды шақыру және қабылдау;
	6.3 Қазақстан Республикасы азаматының құжаттары	9.6.3.1 паспортта, негізгі деректерде (сериясы, нөмірі, жеке нөмірі, паспортты кім және қашан берген) бағдарлану, оларды жаза білу; 9.6.3.2 жұмысқа орналасу кезінде ұсынылатын құжаттарды жинау, ресімдеу
3 - тоқсан		
	8.1.Сауда кәсіпорындары	9.8.1.1 әмбебап, мамандандырылған дүкендерде, базарларда, дүңгіршектерде сатып алуды жүзеге асыру; 9.8.1.2 тауарлардың қаптамаларындағы жазулар бойынша тауарды дайындаушының жарамдылық

8. Байланыс кәсіпорындары, мекемелері және құралдары		мерзімін, қызмет ету мерзімін анықтау;
	8.2. ТКШ кәсіпорындары	9.8.2.1 әртүрлі кәсіпорындар мен мекемелер көрсететін қызметтерге бағдарлану; 9.8.2.2 үй басқармасы ұсынатын қызметтердің түрлеріне бағдарлану, жұмыстарды орындауға өтінім беру;
	8.3. Қаржы кәсіпорындары	9.8.3.1 салық түрлерін атау; 9.8.3.2 салық жинау мақсатын түсіндіру
	8.4. Тұрмыстық қызмет көрсету кәсіпорындары	9.8.4.1 тұратын ауданында халыққа қызмет көрсету саласының жақын кәсіпорындары мен мекемелерінің орналасқан жеріне бағдарлану; 9.8.4.2 шаштараз, кір жуу, химиялық тазалау, пошта, жинақ кассасы, жөндеу шеберханалары, жалға беру қызметі, фотоателье, киім тігу ательесі қызметтерін пайдалану;
	8.5. Байланыс кәсіпорындары	9.8.5.1 телефонды пайдалану; 9.8.5.2 жедел жәрдем қызметіне: өрт сөндіру, милиция, жедел жәрдем телефонына хабарласу; 9.8.5.3 такси шақыру;
	8.6. Мәдениет мекемелері, демалыс орындары	9.8.6.1 асхана, кафе қызметтерін пайдалану; 9.8.6.2 үстелдегі әңгіме тақырыбын таңдау.
	5.1 Көлік құралдарының түрлері	9.5.1.1 әуежайдың және оның негізгі қызметтерінің мақсатын түсіндіру; 9.5.1.2 авиакөлік жолаушыларына қызмет көрсетумен айналысатын адамдардың еңбегі туралы түсінігінің болуы; 9.5.1.3 ұшақтардың ұшу кестесінің мақсаты; 9.5.1.4 анықтама қызметін тағайындау; 9.5.1.5 авиабилеттерді сатып алу тәртібін түсіндіру (кассада сатып алу, телефон бойынша Тапсырыс); 9.5.1.6 жүкті және қол жүгін ресімдеу тәртібін түсіндіру; 9.5.1.7 сақтау камерасын пайдалану тәртібін түсіндіру;

5. Көлік, көше	5.2.Көліктегі және жолдағы мінез-құлық	9.5.1.8 аэровокзалдың және оның негізгі қызметтерінің мақсаты 9.5.2.1 әуежай және аэровокзал ғимараттарында арнайы көрсеткіштер мен ақпараттық табло бойынша бағдарлану; 9.5.2.2 ұшақтардың ұшу кестесінде бағдарлану; 9.5.2.3 әуежайдың және аэровокзалдың анықтама және басқа қызметтерін пайдалану. 9.5.2.4 әуе көлігімен сапар жасау процесінде бағдарлану
	5.3.Қала бойынша қозғалыс бағыттары	9.5.3.1 қоғамдық көлікте (қалалық, қала маңындағы, қалааралық) жол жүруді жүзеге асыру ережелерін атау және оларды пайдалана білу; 9.5.3.2 көліктің негізгі Жергілікті бағыттарында бағдарлану, такси қызметін пайдалану
7. Мерекелер, салтанаттар	7.1. Мереке дайындау және өткізу, сыйлықтар, кәдесыйлар безендіру	9.7.1.1 әр түрлі халықтардың дәстүрлеріндегі үйлену тойы; 9.7.1.2 мерейтойлар, дөңгелек күндер, зейнеткерлікке шығу; 9.7.1.3 түрлі оқиғаларды ("Бесік той", "Тұсау кесу той", "Сүндет той", "Тілашар") тойлаудағы қазақ халқының ұлттық дәстүрлері"); 9.7.1.4 үйлену тойларын, мерейтойларды, қазақтың ұлттық рәсімдерін дайындау және өткізу ерекшеліктері;
	7.2. Құттықтаулар	9.7.2.1 құттықтау формаларын және тиісті оқиға үшін сыйлық таңдау ережелерін атау
4 - тоқсан		
3. Тамақтану	3.1. Азық-түлік өнімдері	9.3.1.1 әртүрлі топтағы тамақ өнімдерін ажырату; 9.3.1.2 қауіпсіз (қолдануға жарамды) және бүлінген (қолдануға жарамсыз) өнімдерді ажырату; 9.3.1.3 тамақ өнімдерін тиісті сақтау орындарына орналастыру;
		9.3.2.1 ас үй, асхана, шай ыдыстарын, ас құралдарын, ас үй құрылғылары мен құралдарын, негізгі тұрмыстық ас үй техникасын дұрыс пайдалану;

	3.2. Ас үй және асхана ыдыстары, техника	9.3.2.2 таңғы асқа, түскі асқа, кешкі асқа және мерекеге үстел беру; 9.3.2.3 тамақтан кейін үстелді тазалау, ыдыс жуу, тоңазытқышты жібiту және жуу
	3.3. Тағам дайындау	9.3.3.1 ұлттық тағамдарды (палау, бауырсақ, тұшпара, тұшпара) дайындау); 9.3.3.2 аспаздық кітапқа бағдарлану, рецепт бойынша тағамдарды дайындау; 9.3.3.3 мерекелік үстелдің мәзірін құрастыру;
1. Денсаулық	1.1 Дене гигиенасы	9.1.1.1 дененің, шаштың тазалығын өз бетінше бақылау; 9.1.1.2 қажетті гигиеналық процедураларды орындау; 9.1.1.3 жеке гигиена заттары мен құралдарын таңдау және пайдалану, оларды дұрыс сақтау; 9.1.1.4 алкогольдің, темекі шегудің, нашақорлықтың зияны туралы түсіндіру; зиянды әдеттермен күресу қажеттілігі туралы білу; 9.1.1.5 соз және жұқпалы аурулар туралы, олардың алдын алу шаралары туралы түсіндіру;
	1.2 Медициналық көмек	9.1.2.1 медициналық мекемелерге медициналық көмекке жүгіну ережелерін түсіндіру, дәрігерді үйге шақыру; 9.1.2.2 ауру адамға үйде күтім жасау; 9.1.2.3 көгеру, мұрыннан қан кету, тыртықтар, жәндіктердің шағуы, күйік, үсік шалу, күн өту, тамақтан улану, бас ауруы кезінде алғашқы медициналық көмек көрсету

6) 10 - сынып:

6 – кесте

Бөлімдер	Бөлімшелер	Оқу мақсаттары
1 - тоқсан		10.2.1.1 киім өлшемі бойынша бағдарлану, дүкенде өз өлшеміндегі киім мен аяқ киімді табу, киім, аяқ киімді киіп көру және сатып алу;

2. Киім және аяқ киім	2.1 Киім, аяқ киім және бас киім түрлері	<p>10.2.1.2 өз киімінің мөлшерін білу; сатып алу кезінде киімде кездесетін ақаулар туралы білу;</p> <p>10.2.1.3 киімнің мөлшерін анықтау үшін өзінің және жолдасының мөлшерін өлшеу;</p> <p>10.2.1.4 киім сатып алу кезінде сатушы-кеңесшінің кеңесін қабылдау немесе сыпайы түрде қабылдамау;</p> <p>10.2.1.5 қажетті киім-кешектерді таңдау және киіп көру және оларды сатып алу;</p> <p>10.2.1.6 төсек жабдықтарын таңдау және сатып алу, жуу, үтіктеу, сақтау;</p> <p>10.2.1.7 маусымдық киім мен аяқ киімді сақтауға орналастыру</p>
	2.2 Киім, аяқ киім күтімі	<p>10.2.2.1 киімге, аяқ киімге күнделікті күтімді жүзеге асыру;</p> <p>10.2.2.2 колмен және кір жуғыш машинада жуу, кептіру, үтіктеу, әртүрлі маталардан жасалған киімдерді сақтау;</p> <p>10.2.2.3 киім заттарын жууға, кептіруге және үтіктеуге қойылатын талаптарды шартты белгілер бойынша анықтау;</p> <p>10.2.2.4 үйде киімдегі дақтарды кетіру;</p> <p>10.2.2.5 дайындау материалына байланысты аяқ киімге күтім жасау</p>
4. Тұрғын үй	4.1 Тұрғын үй-жайлардың түрлері	<p>10.4.1.1 киіз үйде киім мен тұрмыстық заттарды сақтау ерекшеліктерін түсіндіру</p> <p>10.4.1.2 тұрғын үй түрлерін бағдарлау, тұрғын және қосалқы үй-жайларды ажырату, олардың функционалдық мақсатын және заттық толтырылуын анықтау</p> <p>10.4.1.3 пәтердің, үйдің үй-жайларында жиһаз бен интерьер заттарын ұтымды орналастыру</p>
		<p>10.4.2.1 пәтерді (үйді) күнделікті, апта сайын, маусымдық тазалауды орындау)</p> <p>10.4.2.2 жөндеуге дайындық бойынша қызметтің мазмұнында,</p>

	3.2 Тұрғын үйді тазалау	пәтерді, үйді косметикалық жөндеуді орындау тәсілдерінде бағдарлану; 10.4.2.3 косметикалық жөндеу үшін құрылыс материалдарын сатып алу орындарына бағдарлану ; (ас үйді, ванна бөлмесін, санитарлық торапты жинауды жүзеге асыру); 10.4.2.4 айналарға күтім жасау; жуу құралдарын таңдау және сатып алу
2 - тоқсан		
6. Отбасы	6.1 Отбасы құрамы	10.6.1.1 өзінді және өз отбасы мүшелерін: әкесін, анасын, ағасын , қарындасын, аталарын және әжелерін атау; 10.6.1.2 отбасындағы өзінің әлеуметтік рөлін анықтау (ұлы немесе қызы, немересі немесе немересі, ағасы, әпкесі);
	6.2 Отбасылық қатынастар	10.6.2.1 үй шаруашылығын жүргізуге белсенді қатысу, отбасы мүшелеріне қамқорлық көрсету; 10.6.2.2 отбасылық бюджетті жоспарлау: отбасының бір айдағы кіріс сомасын анықтау, шығындарды жоспарлау; 10.6.2.3 отбасындағы кішкентай балаларға күтім жасаудың негізгі түрлерін орындау (шомылу, киіну, тамақтандыру); 10.6.2. отбасы мүшелері арасында күнделікті өмірде міндеттерді бөлуге назар аудару; 10.6.2.5 отбасының бос уақытын ұйымдастыру тәсілдеріне, отбасылық дәстүрлерге бағдарлану; 10.6.2.6 мерекелермен құттықтау; 10.6.2.7 қонақтарды шақыру және қабылдау;
	6.3 Қазақстан Республикасы азаматының құжаттары	10.6.3.1 паспортта, негізгі деректерде (сериясы, нөмірі, жеке нөмірі, паспортты кім және қашан берген) бағдарлану, оларды жаза білу; 10.6.3.2 жұмысқа орналасу кезінде ұсынылатын құжаттарды жинау, ресімдеу
3 - тоқсан		

8. Байланыс кәсіпорындары, мекемелері және құралдары	8.1.Сауда кәсіпорындары	10.8.1.1 әмбебап, мамандандырылған дүкендерде, базарларда, дүңгіршектерде сатып алуды жүзеге асыру; 10.8.1.2 тауарлардың қаптамаларындағы жазулар бойынша тауарды дайындаушының жарамдылық мерзімін, қызмет ету мерзімін анықтау;
	8.2. ТКШ кәсіпорындары	10.8.2.1 әртүрлі кәсіпорындар мен мекемелер көрсететін қызметтерге бағдарлану; 10.8.2.2 үй басқармасы ұсынатын қызметтердің түрлеріне бағдарлану, жұмыстарды орындауға өтінім беру;
	8.3.Қаржы кәсіпорындары	10.8.3.1 салық түрлерін атау; 10.8.3.2 салық жинау мақсатын түсіндіру
	8.4.Тұрмыстық қызмет көрсету кәсіпорындары	10.8.4.1 тұратын ауданында халыққа қызмет көрсету саласының жақын орналасқан кәсіпорындары мен мекемелерінің орналасқан жеріне бағдарлану; 10.8.4.2 шаштараз, кір жуу, химиялық тазалау, пошта, жинақ кассасы, жөндеу шеберханалары, жалға беру қызметі, фотоателье, киім тігу ательесі қызметтерін пайдалану;
	8.5.Байланыс кәсіпорындары	10.8.5.1 телефонды пайдалану; 10.8.5.2 жедел жәрдем қызметіне: өрт сөндіру, милиция, жедел жәрдем телефонына хабарласу; 10.8.5.3 такси шақыру;
	8.6.Мәдениет мекемелері, демалыс орындары	10.8.6.1 асхана, кафе қызметтерін пайдалану; 10.8.6.2 үстелдегі әңгіме тақырыбын таңдау.
	5.1 Көлік құралдарының түрлері	10.5.1.1 әуежайдың және оның негізгі қызметтерінің мақсатын түсіндіру; 10.5.1.2 авиакөлік жолаушыларына қызмет көрсетумен айналысатын адамдардың еңбегі туралы түсіндіру; 10.5.1.3 ұшақтардың ұшу кестесінің мақсатын атау; 10.5.1.4 анықтама қызметінің мақсатын түсіндіру;

5. Көлік, көше		10.5.1.5 авиабилеттерді сатып алу тәртібін түсіндіру (кассада сатып алу, телефон бойынша Тапсырыс); 10.5.1.6 жүкті және қол жүгін ресімдеу тәртібін түсіндіру; 10.5.1.7 сақтау камерасын пайдалану тәртібін түсіндіру; 10.5.1.8 аэровокзалдың және оның негізгі қызметтерінің тағайындалуы
	5.2.Көліктегі және жолдағы мінез-құлық	10.5.2.1 әуежай және аэровокзал ғимараттарында арнайы көрсеткіштер мен ақпараттық табло бойынша бағдарлану; 10.5.2.2 ұшақтардың ұшу кестесінде бағдарлану; 10.5.2.3 әуежайдың және аэровокзалдың анықтама қызметтері мен қызметтерін пайдалану. 10.5.2.4 әуе көлігімен сапар жасау процесінде бағдарлану
	5.3.Қала бойынша қозғалыс бағыттары	10.5.3.1 қоғамдық көлікте (қалалық, қала маңындағы, қалааралық) жол жүруді жүзеге асыру ережелерін атау және оларды пайдалана білу; 10.5.3.2 көліктің негізгі Жергілікті бағыттарында бағдарлану, такси қызметін пайдалану
7. Мерекелер, салтанаттар	7.1. Мереке дайындау және өткізу, сыйлықтар, кәдесыйлар безендіру	10.7.1.1 әр түрлі халықтардың дәстүрлеріндегі үйлену тойы; 10.7.1.2 мерейтойлар, дөңгелек күндер, зейнеткерлікке шығу; 10.7.1.3 түрлі оқиғаларды атап өтудегі қазақ халқының ұлттық дәстүрлері ("Сүндет той", "Тілашар"); 10.7.1.4 үйлену тойларын, мерейтойларды, қазақтың ұлттық рәсімдерін дайындау және өткізу ерекшеліктері;
	7.2. Құттықтаулар	10.7.2.1 құттықтау формаларын және тиісті оқиға үшін сыйлық таңдау ережелерін атау
4 - тоқсан		
	3.1. Азық-түлік өнімдері	10.3.1.1 әртүрлі топтағы тамақ өнімдерін ажырату; 10.3.1.2 қауіпсіз (қолдануға жарамды) және бүлінген (

3. Тамақтану		қолдануға жарамсыз) өнімдерді ажырату; 10.3.1.3 тамақ өнімдерін тиісті сақтау орындарына орналастыру;
	3.2. Ас үй және асхана ыдыстары, техника	10.3.2.1 ас үй, асхана, шай ыдысын, ас құралдарын, ас үй құрылғылары мен құралдарын, негізгі тұрмыстық ас үй техникасын дұрыс пайдалану; 10.3.2.2 таңғы асқа, түскі асқа, кешкі асқа және мерекеге үстел беру; 10.3.2.3 тамақтан кейін үстелді тазалау, ыдыс жуу, тоңазытқышты жібіту және жуу
	3.3. Тағам дайындау	10.3.3.1 ұлттық тағамдарды (палау, бауырсақ, тұшпара, тұшпара) дайындау); 10.3.3.2 аспаздық кітапқа бағдарлану, рецепт бойынша тағамдарды дайындау; 10.3.3.3 мерекелік үстелдің мәзірін құрастыру;
1. Денсаулық	1.1 Дене гигиенасы	10.1.1.1 дененің, шаштың тазалығын өз бетінше бақылау; 10.1.1.2 қажетті гигиеналық процедураларды орындау; 10.1.1.3 жеке гигиена заттары мен құралдарын таңдау және пайдалану, оларды дұрыс сақтау; 10.1.1.4 алкогольдің, темекі шегудің, нашақорлықтың зияны туралы түсіндіру; зиянды әдеттермен күресу қажеттілігі туралы білу; 10.1.1.5 соз және жұқпалы аурулар туралы, олардың алдын алу шаралары туралы түсіндіру;
	1.2 Медициналық көмек	10.1.2.1 медициналық мекемелерге медициналық көмекке жүгіну ережелерін атау, дәрігерді үйге шақыру; 10.1.2.2 ауру адамға үйде күтім жасау; 10.1.2.3 көгеру, мұрыннан қан кету, тыртықтар, жәндіктердің шағуы, күйік, үсік шалу, күн өту, тамақтан улану, бас ауруы кезінде алғашқы медициналық көмек көрсету

Психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5 сыныптары үшін "Сөйлеу тілінің даму кемшіліктерін түзету" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5 сыныптары үшін "Сөйлеу тілінің даму кемшіліктерін түзету" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі – Бағдарлама) Қазақстан Республикасының "Білім туралы" Заңының 5-бабы 6) тармақшасына сәйкес әзірленген.

2. Бағдарлама максаты - коммуникативті, танымдық және практикалық іс-әрекеттерді толыққанды жүзеге асыру үшін тілдік құралдарды қалыптастыру.

3. Бағдарлама міндеттері:

157 1) сөздердің дыбыстық-буындық құрылымының бұзылуын жою негізінде білім алушылардың анық, жатық және ырғақты сөйлеуін қалыптастыру;

158 2) фонематикалық түсініктерді толықтыру және нақтылау, ережелерді практикалық түрде меңгеру арқылы сауатты жазудың берік дағдыларын қалыптастыру;

159 3) сөздік қорын нақтылау, байыту және жүйелеу;

160 4) ойланып сөйлеу, пікір айту элементтерін қамтитын әңгімелесу, сипаттау-хабарлау сөйлеудің дағдыларын қалыптастыру және бекіту;

161 5) сөйлеу қарым-қатынас процесінде адекватты вербальды мінез-құлық дағдыларын дамыту;

162 6) сыни ойлау, ақпаратты іздеу, шығару және қажетті ақпаратты түрлендіру дағдыларын дамыту;

163 7) кіріспе, іздеу, зерттеу оқуы барысында алынған ақпаратты талдау, синтездеу, интерпретациялау дағдыларын дамыту;

164 8) сөйлеу тілін бағалау, оны қарым-қатынас құралы, білім көзі, рухани-адамгершілік құндылығы, қоғамда әлеуметтенуге ықпал ететін мәдени капитал ретінде құрметпен қарау қатынасын дамыту.

2-тарау. Оқу процесін ұйымдастырудағы педагогикалық тәсілдер

4. Психикалық дамуы тежелген білім алушылардың сөйлеу функциясының және толыққанды оқу іс-әрекетін игерудің психологиялық алғышарттарының болмауына

байланысты бағдарламалық материалды игеруде тұрақты қиындықтарға тап болады, атап айтсақ:

1) фонемалық және фонематикалық қабылдаудың жеткіліксіздігі, сөздердің дыбыстық талдау мен синтездеудегі қиындықтар; тілдік талдау мен синтездің бұзылуына байланысты қателіктер. Қателер тұрақты және ауызша сөйлеуде де, оқуда да, жазуда да кездеседі;

2) көп буынды сөздердің буын құрылымында қателіктердің болуы және дыбыстың айтылуының тұрақсыздығы;

3) сөз таптарын өзгертуге байланысты көптеген қателіктер – аграмматизмдер, көмекші сөздерді қолданудағы, сөйлеу таптарының грамматикалық категориялар бойынша үйлестірудегі көптеген қателіктер.

4) шектеулі сөздік қор, оның сапалық жетілмегендігі: балалар сөздерді мағынасы мен акустикалық ерекшеліктері бойынша араластырады, сөзжасам мен сөз өзгерту тәсілдерін білмейді;

5) байланыстырып сөйлеу дамуының төмен деңгейі;

6) психикалық дамуының ерекшеліктері: тұрақсыз зейін, өзін-өзі бақылау функциясы әлсіз, ойлау операциялар жеткіліксіз, ауызша нұсқауларды түсінудегі қиындықтар.

165 5. Бағдарламалық материалдың мазмұнында педагогикалық тәсілдер жүзеге асырылады:

1) жеке тұлғаға бағытталған тәсіл оқу процесін ұйымдастыруда, білім алушының жеке басын жан-жақты дамытуды, оның жеке ерекшеліктері мен мүмкіндіктерін ескере отырып, қабілеттерін ашуды көздейді;

2) сөйлеу тілінің даму кемшіліктерін түзету сабақтарында сөйлеуді қалыптастырумен қатар, жоғары психикалық функциялардың дамуы да жүзеге асырылады, бұл күрделі және жүйелі тәсілдерді жүзеге асыруға байланысты;

3) интегративті тәсіл сөйлеу тілінің дамыту кемшіліктер түзету сабақтарының пәнаралық байланысын қамтамасыз етеді, мысалы, "Қазақ тілі" және "Әдебиеттік оқу" жазудағы нақты қателіктердің алдын алады, оқу техникасының сапасын жақсартады, "Математика" мәтіндік тапсырмалардың мазмұнын, дерексіз ұғымдарды түсінуге, "Жаратылыстану" ауызша құралдарды қолдана отырып бақылау мен жалпылауды түсінуге көмектеседі, "жаратылыстану" идеяларын қалыптастырады.

4) құзыреттілік тәсіл білім алушылардың әлеуметтік тәжірибені пайдалану негізінде қойылған міндеттерді өз бетінше шешу қабілетін дамытуға бағытталған;

5) коммуникативтік тәсіл логопед-мұғалімнің жетекшілігімен білім алушының белсенді танымдық қызметін көздейді.

166 6. Бағдарламада жалпы дидактикалық принциптермен қатар: ғылымилық, тұтастық және жүйелілік, гуманистік бағыт, әрекеттік көзқарас сияқты арнайы педагогика қағидаттары іске асырылған:

1) жүйелілік тәсілі функционалды сөйлеу жүйесінің барлық компоненттеріне әсер етуді қамтиды;

2) онтогенетикалық даму заңдылықтарына сүйену тәсілі онтогенезде болатын психикалық функциялардың қалыптасу тізбегін ескеруді қамтиды;

3) даму принципі түзету жұмыстары кезінде тапсырмалар мен лексикалық материалдардың біртіндеп күрделенуін қамтиды;

4) ойлау әрекеттерді біртіндеп қалыптастыру принципі – ойлау әрекеттерді қалыптастыру көмекші материалдық қолдау құралдарын қолданумен кеңейтілген сыртқы операциялардан басталады, содан кейін ол біртіндеп азаяды, автоматтандырылады, ақыл-ой ішкі ойлау жоспарына ауысады;

5) дифференциалды тәсіл баланың жеке ерекшеліктерін ескеру арқылы жүзеге асырылады және сабақтарды ұйымдастыруда әдіс- тәсілдерді дұрыс қолдану.

7. Сөйлеу тілінің дамыту кемшіліктер түзету сабақтары жазу және оқу бұзылыстарының алдын алуға және түзетуге бағытталған жұмыстың келесі түрін қамтиды:

1) кеңістікті бағдарлау, артикуляциялық жаттығулар орындау, жалпы моториканы дамыту, фонематикалық есту, есте сақтау дағдыларын қалыптастыру;

2) фонемалық процестерді, сөздің дыбыстық-буындық құрамын талдау және жинақтау дағдыларын дамыту;

3) білім алушылардың сөздік қорын нақтылау; сөз таптарына қатысты жаңа сөздерді жинақтау арқылы лексикалық қорды байыту, сөзжасамның әр түрлі тәсілдерін қолдана білуді одан әрі дамыту.

4) сөйлемдегі сөздерді байланыстыру, сөйлеудің грамматикалық жобалау дағдыларын жетілдіру арқылы сөйлеудің грамматикалық құрылымын дамыту, әр түрлі синтаксистік конструкциялардың сөйлем модельдерін қолдануға үйрету;

5) байланыстырып сөйлеу дағдысын дамыту арқылы үйлесімді сөйлеуді қалыптастыру; ұсыныстарға сапалы және сандық талдау жүргізу; хатта сөйлемдердің шекарасын белгілеу; толық және қысқа жауаптар құра білу, сұрақтар қою, пайымдау; қарапайым сөйлемдерді тарату қабілетін дамыту.

8. Логопедиялық жұмыс процесінде оқытудың әр түрлі стратегиялары қолданылады :

1) қызығушылыққа, сәттілікке, сенімге үйрену, әр оқушының пікірін тыңдау және сөйлеу дағдыларын қолданудың маңыздылығын түсіну;

2) арнайы таңдалған түзету-дамыту тапсырмалар мен іс-шараларының көмегімен ынталандыру және дамыта оқыту;

3) әр сабақта сөздік қатынасқа жағдай туғызу, оқушыларға түсінікті сөйлеу ситуацияларын модельдеу;

4) белсенді іс-әрекетті мадақтау, білім алушылардың зерттеушілік іс-әрекетімен айналысуына ұмтылу, сыни ойлау элементтерін дамыту;

5) практикалық, шығармашылық қызмет (шығармашылық жұмыстың әр түрлі түрлерін құру); іздеуді және пайдалануды қажет ететін тапсырмаларды орындау;

6) логопедиялық дәстүрлі, ойын және жаңа әдістер мен әдістердің ұтымды үйлесімі;

7) психикалық дамуы тежелген білім алушыларды өзін-өзі бағалауға және өзін-өзі дамытуға ынталандыратын жағдайлар жасау;

8) оқушылардың сөйлеу дағдыларын қалыптастырудың жүйелі бақылауы.

9) жеке студенттер үшін оқытудың оңтайлы қарқыны.

10) әрекеттерге түсініктеме беру, алгоритмдерді қолдану; өзара оқыту элементтері;

11) белгіленген модель бойынша анықтамаларды тұжырымдау, лингвистикалық мазмұнды бейімдеу, теориялық материалды күрделі бөлшектерден, бөлшектерден және әртүрліліктен босату

12) эталондық сигналдарды қолдану (іс-әрекеттің индикативті негізі); материалды қабылдау процесінде есту, көру, моториканың, есте сақтаудың және логикалық ойлаудың қатар қосылуы.

9. Түзету-дамыту процесінде аналитикалық-синтетикалық қызмет дағдыларын дамыту және ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдану үшін жағдайлар жасалады.

10. Логопедтік топтар оқу жылының алғашқы екі аптасында диагностикалық тексеру нәтижелері бойынша жинақталады. Топқа 4-6 адамнан тұратын сөйлеу және танымдық даму деңгейі бірдей, оқу және жазу қабілеттері бұзылған оқушылар қабылданады.

11. "Сөйлеу тілінің даму кемшіліктерін түзету" сабақтарының құрылымында жалпы тілдік және түзету компоненттерімен қатар сөйлеу әрекетінің дәстүрлі түрлері ұсынылған, атап айтқанда: тыңдалым, айтылым, оқылым, жазылым.

12. Түзетуші компонент сенсорлық-моторлы процестерді және жоғары психикалық функцияларды дамытуға, жазудың және оқудың бұзылуының алдын-алуға және түзетуге бағытталған әр түрлі қызмет түрлерінен тұрады.

13. Бағдарламаны құру әдісі тұжырымдамалық болып табылады, бұл әр түрлі оқу жылдарында тақырыптың мазмұнын кеңейтуге, байытуға және күрделендіруге мүмкіндік береді.

14. Білім алушының оқу мақсаттарын меңгеру динамикасын және алға жылжуын бағалау үшін балдық белгі қолданылмайды, бірақ сипаттамалық баға міндетті болып табылады.

14. Логопедиялық кабинет жабдықталады: дыбысты айту үшін жеке айналар мен қабырға айнасымен, қойылым зондтарымен, массажға арналған диванмен; жеке және топтық жұмысты ұйымдастыру үшін дидактикалық материалмен: дыбыстық құралдармен және заттармен, дамытушы ойындармен, үлестірме материалдармен,

лексикалық қорды және ауызша үйлесімді сөйлеуді қалыптастыру үшін суреттердің репродукцияларымен және пәндік суреттермен. оқу, анықтамалық, әдістемелік әдебиеттермен, балалардың жас санаттары бойынша көркем әдебиеттермен.

167 15. Түзету және дамыту процесінде проекторды, интерактивті тақталарды немесе экранды, жеке компьютерлерді "Дельф 142.1" логопедтік тренажерын қолданған жөн, ол дауыс пен дыбысты айтудың бұзылуын түзету, сөйлеуді дамыту және сауаттылыққа үйрету бойынша кешенді бағдарламалар жиынтығы болып табылады.

168

169

3-тарау. "Сөйлеу тілінің даму кемшіліктерін түзету" оқу пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

16 . "Сөйлеу тілінің даму кемшіліктерін түзету" пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

1) 5 сыныпта - аптасына 2 сағат, оқу жылында 68 сағатты құрайды.

17. "Сөйлеу тілінің даму кемшіліктерін түзету" пәні бойынша оқу бағдарламасының мазмұны оқу бөлімдері бойынша ұйымдастырылған. Бөлімдер күтілетін нәтижелер түріндегі оқу мақсаттарын қамтитын бөлімшелерден тұрады.

170 18. Бағдарлама оқыту мақсаттарын қамтитын 4 бөлімді қарастырады:

171 1) "Сөйлеудің психологиялық негізін қалыптастыру";

172 2) "Тыңдалым және айтылым";

173 3) "Оқылым";

174 4) "Жазылым".

19. "Сөйлеудің психологиялық негізін қалыптастыру" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) гнозис;

2) талдау және жинақтау;

3) жады;

4) визуалды жаттығуларды үйлестіру;

20. "Тыңдалым және айтылым" бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

1) сөзді түсіну және қабылдау;

2) дыбыс айтуы мен сөздің дыбыстық-буындық құрамын түзету;

3) тілдің лексикалық құрамын дамыту;

4) байланыстырып сөйлеу тілін дамыту.

21. "Оқылым" бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

1) фонемалық дислексияны алдын-алу және түзету ;

2) оптикалық дислексияны алдын алу және түзету;

3) аграмматикалық және семантикалық дислексияны түзету және алдын алу;

4) бағалау және аналитикалық оқылым;

5) әртүрлі көздерден ақпарат алу.

22. "Жазылым" бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

1) дисграфияны алдын алу және түзету негізінде фонемалық (акустикалық дисграфияны) тану;

2) оптикалық дисграфияның алдын алу және түзету;

3) аграмматикалық дисграфияның алдын алу және түзету;

4) тілдік талдау мен синтездің бұзылуы негізінде дисграфияның алдын алу және түзету;

5) дизорфографияны алдын алу және түзету;

6) дербес жазбаша сөйлеуді қалыптастыру;

23. 5-сыныпқа арналған "Сөйлеу тілінің даму кемшіліктерін түзету" оқу пәнінің базалық мазмұны:

1) білу және түсіну: сөз таптары; сөйлемнің тұрлауылы, тұрлаусыз мүшелері; сөздің морфологиялық құрамы;

2) дағдылар: сөйлемдегі сөздердің байланысын, әр түрлі синтаксистік құрылымдағы сөйлем модельдерін меңгеру; әріптерді дұрыс жазу ережелерін қолдану; синтаксистік және морфологиялық талдауды меңгеру; оқылған мәтіннің мазмұнын түсіну, мәтіннің жоспарын құру және оның мазмұнын жеткізу; дәйекті мәлімдеме барысында ойларды дәл тұжырымдау; сөйлеу барысында ауыспалы мағынадағы сөздерді қолдану; ақпаратты берудің вербалды және вербалды емес құралдарын иелену; әңгімелеу, сипаттау, пайымдау мәтінін құрастыру;

3) тақырыптар: лексикалық материал ортақ тақырыптарға сәйкес келеді: "Мәдениет", "Тіл және қарым-қатынас", "Бізді қоршаған әлем", "Көлік және инфрақұрылым", "Өмірлік құндылықтар", "Мамандықтар әлемі", "Қиял әлемі", "Тірі ағзалар", "Өсімдіктер", "Демалыс орныдары", "Астрономия", "Жұлдыздар мен шоқжұлдыздар", "Әлем ғажайыптары"

4-тарау. Оқу мақсаттарының жүйесі

24. "Сөйлеу тілінің даму кемшіліктерін түзету" пәнінің мазмұны оқыту мақсаттары жүйесінде күтілетін нәтижелер түрінде ұсынылған. Оқыту мақсаттары кодтық белгімен көрсетілген. Кодтағы бірінші сан сыныпты, екінші мен үшінші сандар – бөлім мен бөлімшені, төртінші сан оқыту және түзету мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 1.1.1.4: кодындағы "1" – сынып, "1.1" – бөлім мен бөлімше, "4" – оқу мақсатының реттік нөмірі.

175 25. Оқыту мақсаттары бойынша күтілетін нәтижелер:

176 1) "Сөйлеудің психологиялық негізін қалыптастыру" бөлімі:

1 кесте

Бөлімше	5 сынып
	Оқыту мақсаттары

1.1 Гнозис	5.1.1.1 контурлық, нүктелі бейне, бастырылған сызықтарды тану; 5.1.1.2 вербальді (тілдік) қарым-қатынастарды кеңістіктікте белгілеу
1.2 Талдау және жинақтау	5.1.2.1 дыбыстарды, әріптерді, заттарды топтастырған белгіні анықтау, талдау
1.3 Жады	5.1.3.1 заттардың, оқиғалардың реттілігін есте сақтау және жаңғырту
1.4 визуалды жаттығуларды үйлестіру	5.1.4.1 жалпы қозғалыстарды үйлестіруге, өзара әрекеттесуді белсендіретін кешенді жаттығуларды орындау

2) "Тыңдалым және айтылым" бөлімі:

177 2 кесте

178

Бөлімше	5 сынып
	Оқыту мақсаттары
2.1 Сөзді түсіну және қабылдау	5.2.1.1 мәтіннің мазмұнын қабылдау және түсіну; тест бойынша сұрақтарға жауап беру, мәтінге сұрақтар құрастыру, нақты ақпараттарды анықтау
2.2 Дыбыс айтуы мен сөздің дыбыстық-буындық құрамын түзету	5.2.2.1 қойылған (жеке) дыбыстарды сөз тіркестерінде дұрыс қолдана білу
2.3 Тілдің лексикалық құрамын дамыту	5.2.3.1 ауызекі сөйлеу тілінде сөз таптарын қолдану; 5.2.3.2 жұрнақ арқылы жасалған туынды сөздерді және күрделі сөздерді ауызша және жазбаша тілдесім барысында қолдану; 5.2.3.3 мекен мен мезгіл туралы ойды жеткізу үшін үстеулерді қолдану; 5.2.3.4 ауызекі сөйлеу тілінде антоним, синоним, омоним сөздерді қолдану
2.4 Байланыстырып сөйлеу тілін дамыту	5.2.4.1 мәтіндегі негізгі және қосымша ақпаратты түсіну, анықтау 5.2.4.2 мәтінді әңгімелеу; 5.2.4.3 әңгімелеу, сипаттау, пайымдау мәтінін құрастыру.

3) "Оқылым" бөлімі:

3 кесте

Бөлімше	5 сынып
	Оқыту мақсаттары
3.1 фонемалық дислексияны алдын-алу және түзету	5.3.1.1 сөздегі дыбыстардың, әріптердің санын анықтау; 5.3.1.2 оқу кезінде акустикалық және артикуляциялық ұқсас дыбыстарды ажырату; 5.3.1.3 оқу кезінде пароним сөздегі дыбыстардың мағыналық ерекшеліктерін бөліп көрсету
3.2 Оптикалық дислексияны алдын алу және түзету	5.3.2.1 аралас әріптердің кеңістігін және үлгісін тану

3.3 Аграмматикалық және семантикалық дислексияны түзету және алдын алу	5.3.3.1 сөздің мағынасына және грамматикалық белгілеріне назар аудара отырып, сөйлемдегі қателерді табу; 5.3.3.2 деформацияланған мәтіндегі сөздердің, сөйлемдердің ретін қалпына келтіру; деформацияланған мәтіндегі қайта құру; 5.3.3.3 оқиғалар тізбегі мен логикалық байланыстарды орнату; мәтін мазмұнын жеткізу
3.4 Бағалау және аналитикалық оқылым	5.3.4.1 мәтіннің түрін анықтау, мәтіндегі бейнелі сөздер мен сөз тіркестерін табу, кейіпкерлерге мінездеме беру, сипатталған оқиғаларға талдау жасау; 5.3.4.2 мәтіннің түрін, мәтіннің негізгі идеясын анықтау
3.5 Әртүрлі көздерден ақпарат алу	5.3.5.1 белгілі бір нақты міндетті орындау үшін әртүрлі көздерден ақпарат алу

4) "Жазылым" бөлімі:

4 кесте

Бөлімше	5 сынып
	Оқыту мақсаттары
4.1 дисграфияны алдын алу және түзету негізінде фонемалық (акустикалық дисграфияны) тану	5.4.1.1 сөздің дыбыстық әріптік құрамын талдау; 5.4.1.2 дыбыстарды артикуляциялық-акустикалық белгілері бойынша ажырату, оларды әріптермен белгілеу
4.2 Оптикалық дисграфияның алдын алу және түзету	5.4.2.1 ұқсас әріптердің графикалық суреттерінің ұқсастығы мен айырмашылығын анықтау; 5.4.1.2 дыбыстарды артикуляциялық-акустикалық белгілері бойынша ажырату, оларды әріптермен белгілеу
4. Аграмматикалық дисграфияның алдын алу және түзету	5.4.3.1 сөзжасамның әртүрлі тәсілдерін қолдану; 5.4.3.2 көптік, тәуелдік, септік, жіктік жалғауларды жазбаша сөйлеу тілде еркін қолдану; 5.4.3.3 етістіктің шақтарын (осы шақ, келер шақ, өткен шақ) қолдану; 5.4.3.4 сөйлемнің синтаксистік құрылымы
4.4 Тілдік талдау мен синтездің бұзылуы негізінде дисграфияның алдын алу және түзету	5.4.4.1 сөздің дыбыстық-буындық құрылымын жазбаша түрде анықтау
4.5 Дизорфографияны алдын алу және түзету	5.4.5.1 бас әріппен жазылатын сөздерді ажырату сөйлемі бас әріппен жазу; 5.4.5.2 сөз ішінде дауысты дыбыстардың өзара үндесуін сақтап айту (бүгін-бүгін, түгін – түгін, сенбі-сембі); 5.4.5.3 дауысты және дауыссыз дыбыстарды дұрыс дыбыстауды және дұрыс жазуды түсіну; 5.4.5.4 түбір сөздегі -ы, -і-нің дауысты дыбыстан басталатын қосымша жалғанған кездегі өзгерісін сақтап жазу
	5.4.6.1 жазба жұмысын жазу; 5.4.6.2 жоспар бойынша мәтін құрастыру;

4.6 Дербес жазбаша сөйлеуді қалыптастыру

5.4.6.3 сюжеттік суреттер желісі бойынша қысқаша әңгіме құрастыру; жоспар бойынша әңгімелеу;
5.4.6.4 мәтіннің мазмұнын жазбаша баяндау

26. Осы Бағдарлама психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5 сыныптары үшін "Сөйлеу тілінің даму кемшіліктерін түзету" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспары негізінде осы Бағдарламаның қосымшасына сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді жоспарда барлық сынып бойынша әр бөлімде қамтылатын оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

179 27. Сағаттарды бөлу, сонымен қатар тақырыптарды өту реті логопед мұғалімнің еркіне берілген.

Психикалық дамуы тежелген
білім алушыларға арналған
негізгі орта білім беру
деңгейінің 5 сыныптары үшін
"Сөйлеу тілінің даму кемшіліктерін
түзету" пәнінен жаңартылған
мазмұндағы үлгілік оқу
бағдарламасына
қосымша

Психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5 сыныптары үшін "Сөйлеу тілінің даму кемшіліктерін түзету" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) 5 сынып

1 кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Оқыту мақсатары
1 тоқсан	
1801-бөлім Сөйлеудің психологиялық негізін қалыптастыру	5.1.1.1 контурлық, пунктирлық, бастырылған сызықтарды тану
	5.1.2.1 дыбыстарды, әріптерді, заттарды топтастырған белгіні анықтау, талдау
	5.1.4.1 жалпы қозғалыстарды үйлестіруге, өзара әрекеттесуді белсендіретін кешенді жаттығуларды орындау
2-бөлім Тыңдалым және айтылым	5.2.2.1 Қойылған (жеке) дыбыстарды сөз тіркестерінде дұрыс қолдана білу
	5.2.3.1 ауызекі сөйлеу тілінде сөз таптарын қолдану
	5.2.3.2 жұрнақ арқылы жасалған туынды сөздерді және күрделі сөздерді ауызша және жазбаша тілдесім барысында қолдану
	5.2.4.1 мәтіндегі негізгі және қосымша ақпаратты түсіну, анықтау
	5.3.1.1 сөздегі дыбыстардың, әріптердің санын анықтау

3--бөлім Оқылым	<p>5.3.1.2 оқу кезінде акустикалық және артикуляциялық ұқсас дыбыстарды ажырату</p> <p>5.3.1.3 оқу кезінде пароним сөздегі дыбыстардың мағыналық ерекшеліктерін бөліп көрсету</p> <p>5.3.2.1 аралас әріптердің кеңістігін және үлгісін тану</p> <p>5.3.5.1 белгілі бір нақты міндетті орындау үшін әртүрлі көздерден ақпарат алу</p>
4-бөлім Жазылым	<p>5.4.1.1 сөздің дыбыстық әріптік құрамын талдау</p> <p>5.4.1.2 дыбыстарды артикуляциялық-акустикалық белгілері бойынша ажырату, оларды әріптермен белгілеу</p> <p>5.4.2.1 ұқсас әріптердің графикалық суреттерінің ұқсастығы мен айырмашылығын анықтау</p> <p>5.4.4.1 сөздің дыбыстық-буындық құрылымын жазбаша түрде анықтау</p> <p>5.4.5.2 сөз ішінде дауысты дыбыстардың өзара үндесуін сақтап айту (бүгін-бүгүн, түтін – түтүн, сенбі-сембі)</p> <p>5.4.5.4 түбір сөздегі -ы, -і-нің дауысты дыбыстан басталатын қосымша жалғанған кездегі өзгерісін сақтап жазу</p> <p>5.4.6.1 жазба жұмысын жазу</p>
2 тоқсан	
1-бөлім Сөйлеудің психологиялық негізін қалыптастыру	<p>5.1.1.2 вербальді (тілдік) қарым-қатынастарды кеңістіктікте белгілеу</p> <p>5.1.2.1 дыбыстарды, әріптерді, заттарды топтастырған белгіні анықтау, талдау</p> <p>5.1.3.1 заттардың, оқиғалардың реттілігін есте сақтау және жаңғырту</p> <p>5.1.4.1 жалпы қозғалыстарды үйлестіруге арналған жаттығуларды орындау</p>
2-бөлім Тыңдалым және айтылым	<p>5.2.1.1 мәтін мазмұнын түсінуге, нақты ақпараттарды анықтауға бағытталған сұрақтар құрастыру</p> <p>5.2.2.1 Қойылған (жеке) дыбыстарды сөз тіркестерінде дұрыс қолдана білу</p> <p>5.2.3.1 ауызекі сөйлеу тілінде сөз таптарын қолдану</p> <p>5.2.3.2 жұрнақ арқылы жасалған туынды сөздерді және күрделі сөздерді ауызша және жазбаша тілдесім барысында қолдану</p> <p>5.2.4.1 мәтіндегі негізгі және қосымша ақпаратты түсіну, анықтау</p>
3-бөлім	<p>5.3.3.1 сөздің мағынасына және грамматикалық белгілеріне назар аудара отырып, сөйлемдегі қателерді табу</p>

Оқылым	<p>5.3.3.2 деформацияланған мәтіндегі сөздердің, сөйлемдердің ретін қалпына келтіру; деформацияланған мәтіндегі қайта құру</p> <p>5.3.5.1 белгілі бір нақты міндетті орындау үшін әртүрлі көздерден ақпарат алу</p>
4-бөлім Жазылым	<p>5.4.1.1 сөздің дыбыстық әріптік құрамын талдау</p> <p>5.4.3.1 сөзжасамның әртүрлі тәсілдерін қолдану</p> <p>5.4.3.2 көптік, тәуелдік, септік, жіктік жалғауларды жазбаша сөйлеу тілде еркін қолдану</p> <p>5.4.3.4 сөйлемнің синтаксистік құрылымы</p> <p>5.4.4.1 сөздің дыбыстық-буындық құрылымын жазбаша түрде анықтау</p> <p>5.4.5.1 Бас әріппен жазылатын сөздерді ажырату сөйлемі бас әріппен жазу.</p> <p>5.4.5.3 дауысты және дауыссыз дыбыстарды дұрыс дыбыстауды және дұрыс жазуды түсіну</p> <p>5.4.6.1 жазба жұмысын жазу</p>
3 тоқсан	
1-бөлім Сөйлеудің психологиялық негізін қалыптастыру	<p>5.1.1.2 вербальді (тілдік) қарым-қатынастарды кеңістіктікте белгілеу</p> <p>5.1.2.1 дыбыстарды, әріптерді, заттарды топтастырған белгіні анықтау, талдау</p> <p>5.1.3.1 заттардың, оқиғалардың реттілігін есте сақтау және жаңғырту</p> <p>5.1.4.1 жалпы қозғалыстарды үйлестіруге арналған жаттығуларды орындау</p>
2-бөлім Тыңдалым және айтылым	<p>5.2.1.1 мәтін мазмұнын түсінуге, нақты ақпараттарды анықтауға бағытталған сұрақтар құрастыру</p> <p>5.2.2.1 қойылған (жеке) дыбыстарды сөз тіркестерінде дұрыс қолдана білу</p> <p>5.2.3.1 ауызекі сөйлеу тілінде сөз таптарын қолдану</p> <p>5.2.3.3 мекен мен уақыт туралы ойды жеткізу үшін үстеулерді қолдану</p> <p>5.2.3.4 ауызекі сөйлеу тілінде антоним, синоним, омоним сөздерді қолдану</p> <p>5.2.4.1 мәтіндегі негізгі және қосымша ақпаратты түсіну, анықтау</p>
3-бөлім Оқылым	<p>5.3.3.1 сөздің мағынасына және грамматикалық белгілеріне назар аудара отырып, сөйлемдегі қателерді табу</p> <p>5.3.3.2 деформацияланған мәтіндегі сөздердің, сөйлемдердің ретін қалпына келтіру; деформацияланған мәтіндегі қайта құру</p> <p>5.3.3.3 оқиғалар тізбегі мен логикалық байланыстарды орнату; мәтін мазмұнын жеткізу</p>

	1.5.3.5.1 белгілі бір нақты міндетті орындау үшін әртүрлі көздерден ақпарат алу
4-бөлім Жазылым	5.4.3.2 көптік, тәуелдік, септік, жіктік жалғауларды жазбаша сөйлеу тілде еркін қолдану
	5.4.3.3 етістіктің шақтарын (осы шақ, келер шақ, өткен шақ) қолдану;
	5.4.3.4 сөйлемнің синтаксистік құрылымы
	5.4.5.1 бас әріппен жазылатын сөздерді ажырату сөйлемі бас әріппен жазу.
	5.4.6.1. жазба жұмысын жазу
4 тоқсан	
1-бөлім Сөйлеудің психологиялық негізін қалыптастыру	5.1.3.1 заттардың, оқиғалардың реттілігін есте сақтау және жаңғырту
	5.1.4.1 жалпы қозғалыстарды үйлестіруге арналған жаттығуларды орындау
2-бөлім Тыңдалым және айтылым	5.2.1.1 мәтін мазмұнын түсінуге, нақты ақпараттарды анықтауға бағытталған сұрақтар құрастыру
	5.2.2.1 қойылған (жеке) дыбыстарды сөз тіркестерінде дұрыс қолдана білу
	5.2.4.2 мәтінді әңгімелеу
	5.2.4.3 әңгімелеу, сипаттау, пайымдау мәтінін құрастыру
3-бөлім Оқылым	5.3.3.3 оқиғалар тізбегі мен логикалық байланыстарды орнату; мәтін мазмұнын жеткізу
	5.3.4.1 мәтіннің түрін анықтау, мәтіндегі бейнелі сөздер мен сөз тіркестерін табу, кейіпкерлерге мінездеме беру, сипатталған оқиғаларға талдау жасау
	5.3.4.2 мәтіннің түрін, мәтіннің негізгі идеясын анықтау
	5.3.5.1 белгілі бір нақты міндетті орындау үшін әртүрлі көздерден ақпарат алу
4-бөлім Жазылым	5.4.4.1 сөздің дыбыстық-буындық құрылымын жазбаша түрде анықтау
	5.4.5.1 бас әріппен жазылатын сөздерді ажырату сөйлемі бас әріппен жазу.
	5.4.6.1. жазба жұмысын жазу
	5.4.6.2 жоспар бойынша мәтін құрастыру
	5.4.6.3 сюжеттік суреттер желісі бойынша қысқаша әңгіме құрастыру; жоспар бойынша әңгімелеу
	5.4.6.4 мәтіннің мазмұнын жазбаша баяндау

Қазақстан Республикасының
Білім және ғылым министрі
2022 жылғы 1 сәуірдегі
№123 бұйрығына
77-қосымша

Негізгі орта білім беру деңгейінің 5-9-сыныптарына арналған "Көркем еңбек" пәнінің үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Оқу бағдарламасы "Білім берудің барлық деңгейінің мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 31 қазандағы № 604 бұйрығына (Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 17669 болып тіркелген) сәйкес әзірленді.

2. Жалпы орта білім беру жүйесіндегі "Көркем еңбек" пәнінің ерекшелігі әртүрлі өнер түрлерін зерделеу, идеяларын өнер тәсілдері арқылы көрсету, әмбебап (тұрмыстық) және арнайы (пәндік) білімдер мен икемділікті, материалдар мен нысандарды түрлендіру және көркем өңдеу дағдыларын, үй шаруашылығын жүргізу, технологиялар мен техниканы қолдану машықтарын иелену болып табылады.

3. "Көркем еңбек" оқу пәнінің оқу бағдарламасының мақсаты – өнер және еңбек технологиясы саласында функционалды сауаттылықты қалыптастыру, шындыққа шығармашылықпен қарайтын тұлға дамыту.

4. Оқыту мақсаты:

1) қоршаған ортада өнер, дизайн мен технология туралы түсінік пен білімді дамытуға;

2) Қазақстан және әлем халықтарының көркем-мәдениет мұрасын оқып үйренуге;

3) өнер мен дизайнның көркем тәсілдері арқылы шығармашылық идеяларды, технологиялық дағдыларды дамытуға;

4) зерттеу, жасау, талдау, нысандарды көркем түрлендіру үдерісінде

оқушылардың шығармашылық және сыни тұрғыда ойлау дағдыларын дамытуға;

5) оқу қызметінің барлық түрлерінде ақпараттық-коммуникативтік технологияларды пайдалану арқылы тәжірибе алуға (зерттеу, идеялардың шығармашылықпен іске асыру, жұмыстардың таныстырылымы);

6) жұмыс нәтижесі үшін түрлі ақпарат көздері мен ресурстарының маңыздылығын түсіне отырып, зерттеу мен пайдалануға;

7) эстетикалық, еңбекке баулу, экономикалық, экологиялық, патриоттық тәрбиелеу мен рухани-өнегелік құндылықтарын қалыптастыруға;

8) уақыт, материалдың қасиеті мен басқа да факторлардың әсерін анықтап және оны ескере отырып жұмысын өз бетінше жоспарлай алуға;

9) оқу мақсаттарына жетуде бірігіп жұмыс істеуді ұйымдастыру (жеке, жұптық және топтық жұмыс) бойынша тәжірибе жинауға бағытталған.

2-тарау. "Көркем еңбек" пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

5. "Көркем еңбек" пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

1) 5-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты;

2) 6-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты;

3) 7-сыныпта – аптасына 1 сағатты, оқу жылында 34 сағатты;

4) 8-сыныпта – аптасына 1 сағатты, оқу жылында 34 сағатты;

5) 9-сыныпта – аптасына 1 сағатты, оқу жылында 34 сағатты құрайды

6. Оқу бағдарламасының мазмұны материалдарды бес ортақ білім беру бағыттары арқылы оқып-үйренуді қарастырады:

1) визуалды өнер;

2) сәндік-қолданбалы шығармашылық;

3) дизайн және технология;

4) үй мәдениеті;

5) тамақтану мәдениеті.

Ескерту: "Дизайн және технология" бөлімінің мазмұны екі бағытты көздейді: Конструкциялық материалдарды өңдеу; тоқыма материалдарын өңдеу. "Дизайн және технология" бөлімі аясында оқыту оқушылардың таңдауымен бір бағыт бойынша жүргізіледі.

7. "Көркем еңбек" пәнінің базалық мазмұны. 5-сынып

1) "Визуалды өнер". Бейнелеу өнеріндегі көркем құралдар, классикалық бейнелеу өнерінің үздік туындылары, қазақстандық суретшілердің шығармашылығы, бейнелеу өнерінің түрлері мен жанрлары, натюрморт өнері, ұлттық сәндік натюрморт, пейзаж, табиғатпен үйлесім, әуе перспективасы, индустриалды пейзаж, қала пейзажы, сызықтық перспектива, пластикалық пішіндер өнері, мүсін, шығармашылық жұмыс, көрме ұйымдастыру;

2) "Сәндік-қолданбалы өнер". Қазақстанның сәндік-қолданбалы өнері, көркем кестелеу, кестелеу түрлері, материалдармен және құрал-жабдықтармен танысу, эскиз әзірлеу, бұйымды көркем кестемен сәндеу, өру өнері, өру түрлері, материалдар және құралдармен танысу, оқушылардың таңдауына қарай тәжірибе жұмысы (көркем кесте/өру), бұйым эскизін әзірлеу, бұйымды дайындау, бұйымды сәндеу, жұмыстардың көрмесі;

3) "Дизайн және технология" (бағыты: конструкциялық материалдарды өңдеу). Конструкциялық материалдар, материалдардың түрлері мен қасиеттерін зерттеу, конструкциялық материалдарды өңдеуге арналған жабдықтар, қол құралдары, құрылғылар, көркем аралау, идеялар ойластыру, көркем аралауға арналған материалды таңдау және дайындау, қисық сызықты пішінді бұйымдарды сыртқы және ішкі контур арқылы көркем аралау, сымнан бұйымдардың модельдерін жасау, нобайлар дайындау (

шынжыр, басқатырғыш, жануарлардың пішіндері), материалдар дайындау, бұйым дайындау (шынжыр, басқатырғыш, жануарлардың пішіндері), түрлі материалдарды қолданып, музыкалық аспаптарды (ұрмалы және соқпалы) жобалау, музыкалық аспапты (ұрмалы және соқпалы) жасау, жұмыстарды таныстыру;

4) "Дизайн және технология" (бағыты: тоқыма материалдарын өңдеу). Тоқыма материалдарының классификациясы мен сипаттамалары, материалдардың түрлері мен қасиеттерін зерттеу, тоқыма материалдарын өңдеуге арналған құрал-жабдықтар мен құрылғылар, тігін бұйымдарының жіктемесі, идеядан өнімге (тігін бұйымдары), дизайн, киімді макеттеу (қағаз, тоқыма материалдар), костюм құрастыру (шағын сәнмүсінге немесе қуыршаққа), тоқыма мозаика техникасымен жасалған тігін бұйымдарының дизайны (кұрақ, пэчворк, квилт), идеяларды ойластыру, нобай, материалды таңдау және дайындау, жұмысты орындау реттілігі, бұйым дайындау, бұйымды сәндеу;

5) "Тамақтану мәдениеті". Дұрыс тамақтану негіздері, ас мәзірін әзірлеу, асүйдің жабдыкталуы, тағам әзірлеуге арналған құрал-жабдықтар, аспаптар мен ыдыс-аяқтар, тағам дайындауға арналған құрал-жабдықтардың мүмкіндіктерін зерттеу, бутерброд пен сусын әзірлеу технологиясы, жемістер мен көкөністерден салат әзірлеу технологиясы;

6) "Үй мәдениеті". Электртехникалық арматура, электр энергиясының көздері бойынша тәжірибе жасау (батарея, гальваникалық элемент), тұрмыстағы жөндеу жұмыстары, өсімдік шаруашылығының негізгі бағыттары, өсімдік шаруашылығындағы көктемгі жұмыстар.

8. "Көркем еңбек" пәнінің базалық мазмұны. 6-сынып:

1) "Визуалды өнер". Портрет жанры, портрет түрлері, қазақстандық суретшілердің шығармашылығындағы портрет, сызықты портрет, графика, орындалу техникасы, дәстүрлі емес материалдардан портрет жасау (сымнан орындалған портрет), портреттегі түс, портрет салу техникасы, заманауи портрет, фотоөнер, фотокамерамен тәжірибе, анимация, қозғалатын элементтер (ермексазды анимация, көлеңкелі театр, саусақты және таяқшалы қуыршақтар), сценарий дайындау, кейіпкерлер мен декорациялар жасау, көркем идеяларын жүзеге асыру, дыбыс қосу, жұмысты таныстыру;

2) "Сәндік-қолданбалы өнер". Қазақ халқының зергерлік өнерімен танысу, зергерлік бұйым дайындауға арналған материалдар мен құрал-жабдықтар, тоқу өнері. Ілмекпен тоқу. Тоқыма бізбен тоқу. Тоқу тәсілдері мен техникалары. Тәжірибе жұмысы оқушылардың таңдауы бойынша (зергерлік өнер/ тоқу өнері), бұйым нобайын дайындау, материалдарды таңдау және дайындау, бұйым дайындау, бұйымды сәндеу, көрме ұйымдастыру;

3) "Дизайн және технология". (бағыты: конструкциялық материалдарды өңдеу). Электрлі қол құралдары мен жабдықтары, тәжірибе жұмысы, құрамалы бөлшектерден робот құрастыру, роботтың түрлері және пайда болу тарихы, (өздігінен ізденіс

зерттеулері), робот жасауға арналған нобай дайындау, робот жасауға арналған материалдарды дайындау, робот құрастыру, робот бөлшектерінің жылжымалы механизмін құру бойынша эксперимент жасау, көлік құралдарының түрлері туралы жалпы мәлімет (өздігінен ізденіс зерттеулері), көлік құралы моделін дайындау, нобай, материалдарды іріктеу, көлік құралы моделін жасау, модельдің жеке бөліктерін дайындау, модельді құрастыру, безендіру, жұмысты таныстыру;

4) "Дизайн және технология". (бағыты: тоқыма материалдарын өңдеу). Тоқыма материалдарынан бұйым дайындау (авторлық қуыршақ, дамытатын ойыншықтар), идеялар ойластыру, нобай, түстері мен фактурасы әртүрлі тоқыма материалдарын зерттеу, материалдарды, құралдар мен жабдықтарды таңдау және дайындау, бұйым дайындау, бөлшектерді пішу, жеке бөліктерін өңдеу, бөлшектерді біріктіру және бұйымды сәндеу, үйге арналған тоқыма бұйымдарының дизайны (алжапқыш, асханалық бұйымдар), идеялар ойластыру, нобай, материалды таңдау және дайындау, жұмысты орындау реттілігі, бұйым дайындау, бөлшектерді пішу, жеке бөлшектерін өңдеу, бөлшектерді біріктіру және бұйымды сәндеу, жұмысты таныстыру;

5) "Тамақтану мәдениеті". Қазақ халқы мен түрлі халықтардың мәдениетінде және де қоғамдық тамақтану орындарындағы дастарқан басында өзін-өзі дұрыс ұстау ережелері; жартылай дайын өнімдерден тағам әзірлеу технологиясы, тағамды жылдам әзірлеу технологиясы, десерт әзірлеу технологиясы;

6) "Үй мәдениеті". Электрлік қол құралдарын қолданып тұрмыстағы жөндеу жұмыстарын жүргізу, сәндік гүлдер түрлері, гүл өсіру шаруашылығындағы көктемгі жұмыстар.

9. "Көркем еңбек" пәнінің базалық мазмұны. 7-сынып:

1) "Визуалды өнер". Өнердегі заманауи техника мен ғылыми жетістіктер, табиғаттағы микро суреттер, бейнелеу өнеріндегі заманауи бағыттар (поп-арт, инсталляция және т.б.), өздігінен ізденіс зерттеулері, Қазақстанның заманауи суретшілері, өнердегі заманауи стильдік бағыттарды зерттеу негізіндегі тәжірибе жұмысы (2D немесе 3D форматта), жұмысты таныстыру және көрме ұйымдастыру;

2) "Сәндік-қолданбалы өнер". Пирография өнерімен танысу, көркем күйдіру техникасы мен тәсілдері, көркем өрнек салу (батик, гжель, хохлома), өрнек салу тәсілдері мен техникасы, материалдар мен құралдар, тәжірибе жұмысы оқушылардың таңдауы бойынша (көркем өрнек салу /пирография) нобай орындау, материалдарды таңдау және дайындау, көркем өрнек салу/пирография техникасымен жасалған сәндік бұйымдар, жұмысты таныстыру және көрме ұйымдастыру;

3) "Дизайн және технология". (бағыты: конструкциялық материалдарды өңдеу) Ағашты механикалық өңдеуге арналған құрал-жабдықтар, ағашты механикалық өңдеу барысындағы жұмысты ұйымдастыру, ағаштан жасалған бұйымды өңдеу, бұйымның дизайны, материалды таңдау және дайындау, бұйымды жасау, материалдар мен бөлшектерді механикалық өңдеу, бұйымды безендіру, көрме ұйымдастыру;

4) "Дизайн және технология". (бағыты: тоқыма материалдарын өңдеу). Киімді түрлендіру (трансформация) және тігін бұйымдарын сәндеу (киім, аксессуарлар, бижутериялар), түрлендіру үшін идеялар ойластыру, нобай, материалдар мен құралдарды дайындау, бұйым дайындау, киім бөлшектерін пішу, жеке бөлшектерді өңдеу, бұйым бөлшектерін біріктіру және өңдеу, бұйымды сәндеу, жұмысты таныстыру (сән көрсетілімі);

5) "Тамақтану мәдениеті". Қазақтың ұлттық тағамдары, әлем халықтарының асханасы (өздігінен ізденіс зерттеулері), әлем халықтарының тағамдары, тәжірибе жұмысы (суши, пицца, көже);

6) "Үй мәдениеті". Өсімдік сән және интерьер элементі ретінде, тұрмыстық құрал-жабдықтар мен электрарматураны жөндеу, тұрғын үй экологиясы, үйдегі микроклимат.

10. "Көркем еңбек" пәнінің базалық мазмұны. 8-сынып:

1) "Сәндік-қолданбалы өнер". Қазақтың ұлттық сәндік қолданбалы бұйымдары (ши тоқу, киіз басу), материалдар мен құрал-жабдықтар, мозаика өнері, мозаика жасау техникалары мен түрлері (өздігінен ізденіс зерттеулері), тәжірибе жұмысы оқушылардың таңдауы бойынша (ши тоқу, киіз басу, мозаика панносы), нобай дайындау, материалтаңдау және дайындау, шығармашылық жұмысты орындау, сәндеу, көркем безендіру және жұмыстарын таныстыру;

2) "Дизайн және технология". (бағыты: конструкциялық материалдарды өңдеу) Қазақ халқының тұрмыстық заттарымен танысу, тұрмыстық ұлттық заттарды дайындау техникасы мен материалдарын зерделеу, идеяларды талқылау және нобай дайындау, жұмысты жоспарлау, материалдарды өңдеу, бұйым дайындау, көрме ұйымдастыру және жұмысты таныстыру;

3) "Дизайн және технология". (бағыты: конструкциялық материалдарды өңдеу). Үстел ойыны, пайда болу тарихы, үстел ойынының тұжырымдамасы, үстел ойынын дайындау, графикалық құжаттамасы, үстел ойының бөлшектерін дайындау, көркем безендіру, ойынды тестілеу, сауалнама жүргізу және ақпараттар жинау, жұмысты таныстыру;

4) "Дизайн және технология". (бағыты: тоқыма материалдарын өңдеу). Қазақтың ұлттық киімі, этностиль, ою-өрнек және оның стилизациясы, этностильдегі бұйымның дизайны (бас киім немесе қамзол), этностильде бұйым дайындау (бас киім немесе жилет), сәндеу, жұмысты таныстыру;

5) "Дизайн және технология". (бағыты: тоқыма материалдарын өңдеу). Халықтық пішім негізіндегі киім дизайны (тұтаспішімді жең), идея ойластыру. нобай, құрал-жабдықтар мен материалдар дайындау, халықтық пішім негізінде бұйым дайындау, бөлшектерді пішу, жеке бөлшектерді өңдеу, бөлшектерді біріктіру және бұйымды өңдеу, бұйымды сәндеу;

б) "Үй мәдениеті". Агротехнологияның және өсімдік шаруашылығының дамуындағы ғылымның рөлі (өздігінен ізденіс зерттеулері), өсімдіктердің медицинада, фитотерапия және косметологияда қолданылуы, электрқұрылғылар мен тұрмыстық техникаларды таңдау және бағалау, бөлменің жөндеу жұмыстарына арналған заманауи материалдар мен құрал-жабдықтар (тәжірибелік жұмыс).

11. "Көркем еңбек" пәнінің базалық мазмұны. 9-сынып:

1) "Сәндік-қолданбалы өнер". Қазақстанның дәстүрлі тоқыма өнері, қазақ кілемдері, алаша, кілем тоқу, гобелен, кілем тоқу материалдары мен құрал-жабдықтары, интерьердегі сәндік бұйымдар, интерьердің сәндік заттарын (шамшырақ, сәндік сағаттар) дайындау техникалары мен тәсілдерін зерделеу, тәжірибе жұмысы оқушылардың таңдауы бойынша (алаша/гобелен/ интерьерге арналған сәндік бұйым), бұйым нобайын дайындау, материалдар мен құралдарды дайындау, шығармашылық жұмысты орындау, сәндеу, рәсімдеу, жұмысты таныстыру;

2) "Дизайн және технология". (бағыты: конструкциялық материалдарды өңдеу) Сәулет өнерінің үздік туындылары, заманауи сәулет өнері, Қазақстан сәулет өнері (заманауи және тарихи), сәулеттік ғимараттар мен нысандардың (имитация немесе өз идеялары) нобайы, сызбасы, сәулеттік нысанның макетін орындауға қажетті материалдарды анықтау және таңдау, сәулеттік нысан макетін дайындау;

3) "Дизайн және технология". (бағыты: конструкциялық материалдарды өңдеу) Интерьер заттары және жиһаздардың өндірілуі, белгілі бір интерьерге арналған заттарды дайындау (көрме залына арналған модульді жиһаз, трансформацияланатын балаларға арналған жиһаз, сәнді шамшырақ), идеяны дамыту және талқылау, материалдарды дайындау, графикалық құжаттама, техникалық спецификация, бұйым әзірлеу, әрлеу, жұмысты таныстыру;

4) "Дизайн және технология". (бағыты: тоқыма материалдарын өңдеу). Заманауи сән әлеміндегі стильді бағыттар (өздігінен ізденіс зерттеулері), "Сән және жеке тұлға үйлесімділігі" эксперименті, жеке даралық имиджін жасау, идеялар ойластыру, аксессуарлар, шаш үлгісі, визаж құралдары негізінде жеке даралық образды жасау, өзіндік имидж қалыптастыру үшін киім/аксессуарлар топтамасын жасау эксперименті, жұмысты таныстыру (сән көрсетілімі);

5) "Дизайн және технология". (бағыты: тоқыма материалдарын өңдеу). Қарапайым геометриялық пішіндерден құралған "Fast cloth" сәнді киімінің (пончо, кейп, туника) дизайны, киім және аксессуарлардың заманауи өндірісі, идея ойластыру, нобай, материалдар мен құрал-жабдықтарды дайындау, бұйым дайындау, бөлшектерді пішу, жеке бөлшектерді өңдеу, бөлшектерді біріктіру және бұйымды сәндеу, жұмысты талдау және бағалау, жұмысты таныстыру (сән көрсетілімі);

6) "Үй мәдениеті". Интерьер/экстерьердегі ландшафт элементтері, шығармашылық идеяларды визуалдау (нобай), интерьердегі жарықтандыру, интерьерді аудандарға бөлу

және жоспарлау (тұрғын үй бөлмелері, өндірістік, қоғамдық орындар), интерьерді мерекеге орай безендіру, шығармашылық идеяны жүзеге асыру;

12. "Көркем еңбек" оқу пәнінің 5-9-сыныптарға арналған оқу бағдарламасының мазмұны оқыту мақсаттары жүйесінің шығармашылық әрекет үдерісі барысында тәжірибелік және негізгі білім қалыптастыруға бағытталған үш бөлім бойынша ұйымдастырылған.

13. "Шығармашылық идеяларды дамыту және зерттеу" бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

- 1) қоршаған орта туралы білім мен түсінік;
- 2) тарих, мәдениет және дәстүр туралы білім мен түсінік;
- 3) ақпарат көздерімен жұмыс істеу;
- 4) шығармашылық іс-әрекет үдерісін жоспарлау;
- 5) дизайн дайындау бойынша тапсырмалармен жұмыс жасау;
- 6) материалдар, олардың қасиеттері мен жұмыс істеу техникалары.

14. "Шығармашылық жұмыстарды жасау және дайындау" бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

- 1) шығармашылық идеялардың көркем көрінісі;
- 2) құралдар мен жабдықтар;
- 3) жасау технологиясы;
- 4) тамақтану мәдениеті;
- 5) үй мәдениеті;
- 6) техника қауіпсіздігі және еңбек гигиенасы ережелерін сақтау.

15. "Таныстырылым, талдау және шығармашылық жұмыстарды бағалау" бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

- 1) шығармашылық жұмыстардың таныстырылымы;
- 2) идеяларды талдау және бағалау;
- 3) әдіс-тәсілдерді талдау және бағалау;
- 4) жұмысты жетілдіру және бейімдеу.

3-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

16. Оқыту мақсаттарының жүйесі бөлім бойынша әр сыныпқа бөлінген.

17. Бағдарламада оқыту мақсаттарын қолдануға және мониторинг жасауға тиімді болу үшін кодтық белгі енгізілген. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сан бөлім және бөлімше ретін, төртінші сан оқу мақсатының реттік номерін көрсетеді. Мысалы, 5.2.1.4. кодында "5" - сынып, "2.1" - бөлім мен бөлімше, "4" - оқыту мақсатының реттік саны.

18. Оқыту мақсаттарының жүйесі:

1) "Шығармашылық идеяларды дамыту және зерттеу" бөлімі:

Білім алушылар білуі тиіс:					
Бөлімше	5-сынып	6-сынып	7-сынып	8-сынып	9-сынып

1.1 Қоршаған орта туралы білім мен түсінік	5.1.1.1 қоршаған ортаның (түс, пішін, фактура, пропорция және т.б.) визуалды сипаттамасын зерделеу және анықтау	6.1.1.1 қоршаған орта нысандарының визуалды сипаттамаларын түсіну және білімін көрсету	7.1.1.1 қоршаған орта элементтерінің визуалды сипаттамасын өзінше түсіндіру		
1.2 Тарих, мәдениет және дәстүр туралы білім мен түсінік	5.1.2.1 қазақ халқының ұлттық және әлем мәдениетіндегі өнер, қол өнер мен дизайн туындыларының ерекшеліктерін анықтау және зерделеу	6.1.2.1 қазақ халқының ұлттық және әлем мәдениетіндегі өнер, қол өнер мен дизайн туындыларының ерекшеліктері туралы білімін түсініп және көрсету	7.1.2.1 тарихи және мәдени шығу тегі әртүрлі өнер, қолөнер мен дизайн туындыларының ерекшеліктерін өз бетінше зерделеу және сипаттау	8.1.2.1 тарихи және мәдени шығу тегі әртүрлі өнер, қолөнер мен дизайн туындыларының ерекшеліктері туралы түсінігін көрсету	9.1.2.1 тарихи және мәдени шығу тегі әртүрлі өнер, қолөнер және дизайн туындыларының түрлі материалдарын, бағытын, салыстыру, талдау
1.3 Ақпарат көздері	5.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу мен дамыту үшін ақпарат көздерімен жұмыс істеу	6.1.3.1 шығармашылық идеяларды іске асыру мақсатында ақпарат көздерін өз бетінше таңдап, қолдану	7.1.3.1 шығармашылық жұмыста идеяларын іске асыру мақсатында түрлі ақпарат көздерінің ең тиімдісін таңдау және қолдану	8.1.3.1 шығармашылық идеяларды дамыту мен іске асыруда өз бетінше таңдаған ақпарат көздерін қолдану	9.1.3.1 шығармашылық идеяларды дамыту мен іске асыруда ақпарат көздерін толыққанды және нәтижелі қолдану
1.4 Шығармашылық іс-әрекет үдерісін жоспарлау	5.1.4.1 шығармашылық жұмысты орындау кезеңдерін анықтай отырып, жоспар дайындау	6.1.4.1 уақыт және басқа да факторларды ескере отырып, іс-әрекеттің реттілігін анықтау және жоспарлау; 6.1.4.2 материалдық шығынды анықтау (сандық көрсеткіштер)	7.1.4.1 алған білімдері мен тәжірибелерін қолдана болашақ іс-әрекеттерін анықтау және шығармашылық қызметін жоспарлау; 7.1.4.2 бұйымның өзіндік құнын материалдық шығындарын анықтау	8.1.4.1 алған білімі мен тәжірибелерін қолданып, болашақ іс-әрекетін толық сипаттап, шығармашылық қызметін жоспарлау; 8.1.4.2 зерттеу нәтижелері негізінде тұтынушылардың өнімнің түрлеріне қажеттілігін анықтау	9.1.4.1 жұмысты орындаудың тиімді әдістері мен реттілігін анықтай отырып, шығармашылық қызметін жоспарлау; 9.1.4.2 пайданы анықтау мақсатында түрлі тауарларды өткізу нарығын талдау
	5.1.5.1 композицияның негізгі заңдылықтарын ескеріп, қарапайым	6.1.5.1 композицияның негізгі заңдылықтарын сақтай отырып,	7.1.5.1 функционалды және эстетикалық талаптарға сай,	8.1.5.1 функционалды талаптарға сай нысан дизайнын	9.1.5.1 күрделі нысандар, пішіндер мен образдардың

1.5 Дизайн (эскиз) дайындау бойынша тапсырмалармен жұмыс істеу	нысандардың дизайнын дайындау бойынша тапсырмаларды орындау	эртүрлі нысандардың дизайны бойынша тапсырмалар орындау	нысанның дизайн дайындау бойынша тапсырмаларды орындау	дайындау бойынша тапсырмаларды орындау	дизайнын дайындау үшін білімді қорытындылау
	5.1.5.2 шығармашылық идеяларды іске асыру үшін нобайлар орындау	6.1.5.2 шығармашылық идеяларды іске асыру үшін нобайлар, техникалық суреттер мен сызбалар орындау	7.1.5.2 түрлі графикалық құралдардың көмегімен бұйым дайындау үшін эскиздер орындау және графикалық пен технологиялық құжаттар әзірлеу	8.1.5.2 бұйым дайындаудың реттілігі мен тиімді тәсілін анықтай отырып, графикалық және технологиялық құжаттар дайындау	9.1.5.2 графиканың эртүрлі тәсілдерін қолдану арқылы өз бетінше графикалық және технологиялық құжат құру
1.6 Материалдар, олардың қасиеттері мен жұмыс істеу техникалары	5.1.6.1 материалдардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтау арқылы, жалпы қасиеттері мен құрылысын зерделеу	6.1.6.1 материалдардың физикалық, механикалық және технологиялық қасиеттерін, олардың қолданылу аясын анықтау және сипаттау	7.1.6.1 жобаланатын нысанды дайындау барысында материалдардың физикалық, технологиялық және механикалық қасиеттерін анықтау және салыстыру	8.1.6.1 жобаланатын нысанның тағайындалуы мен қасиеттерін ескеріп, материалдарды өңдеумен безендіру тәсілдерін анықтау және таңдау	9.1.6.1 техникалық, эксплуатациялық және экологиялық ескере отырып, материалдарды өңдеудің өзіндік тәсілдерін негіздеп анықтау және таңдау
	5.1.6.2 заманауи және дәстүрлі емес материалдарды білу, олардың қасиеттері мен қолданылуын анықтау	6.1.6.2 заманауи және дәстүрлі емес материалдарды білу, оларды өңдеу мен пайдаланудың тиімді жолдарын анықтау	7.1.6.2 бірқатар заманауи және дәстүрлі емес материалдарды білу, оларды өңдеу, пайдалану және үйлестірудің тиімді жолдарын анықтау	8.1.6.2 бұйымды дайындау мен безендіру үшін заманауи және дәстүрлі емес материалдардың тиімді қолданылуын түсіне отырып өздігінен таңдау	9.1.6.2 бұйымды дайындау мен безендіру барысында заманауи және дәстүрлі емес материалдарды қолданудың өзіндік шешімдері мен жолдарын ұсыну
	5.1.6.3 тоқыма материалдар мен бұйымдардың жіктелуін білу және сипаттау	6.1.6.3 тоқыма материалдар мен бұйымдардың қасиеттері мен фактурасын зерделеу және анықтау	7.1.6.3 өңдеу тігін материалдары мен сәндік әшекей бұйымдарының жіктелуін анықтау, сипаттау және салыстыру	8.1.6.3 табиғи және жасанды тері мен былғарының түрлері мен қасиеттерін анықтау, сипаттау және салыстыру	9.1.6.3 трикотаж, тоқусыз матаны өз бетінше зерделеу, анықтау және бағалау
		6.1.6.4 материалдардың қасиеттері			

5.1.6.4 таңдаған құралдардың қасиеттерін ескере отырып, көркемдік материалдарды, орындау техникаларын қолдану және эксперимент жүргізу	жайлы білімін және тәжірибелік жұмыс істеу дағдыларын көрсете отырып техникалар, көркемдік материалдарды қолдану және эксперимент жасау	7.1.6.4 шығармашылық жұмыстар барысында орындау техникасы мен көркемдік материалдарды анықтау, таңдау және біріктіру	8.1.6.4 шығармашылық жұмыстар барысында орындау техникасы мен көркемдік материалдарды анықтау, таңдау және біріктіру	9.1.6.4 шығармашылық жұмыс жасау үшін әр түрлі орындау техникасын және көркемдік материалдарын қолдану бойынша өзіндік шешімдер ұсыну
--	---	--	--	---

2) "Шығармашылық жұмыстарды жасау және дайындау" бөлімі:

Бөлімше	5-сынып	6-сынып	7-сынып	8-сынып	9-сынып
2.1 Шығармашылық идеялардың көркем көрінісі	5.2.1.1 өз идеялары мен сезімдерін жеткізу үшін қоршаған ортаның визуалды элементтері мен өнердің суреттеу құралдарын қолдану	6.2.1.1 өз идеялары мен сезімдерін беру үшін қоршаған ортаның визуалды элементтері мен өнердің суреттеу құралдарын анықтау, таңдау және қолдану	7.2.1.1 күрделі шығармашылық идеяларды білдіру үшін қоршаған ортаның визуалды элементтерін және өнердің суреттеу құралдарын негіздеп анықтау, таңдау және қолдану	8.2.1.1 күрделі шығармашылық идеяларды білдіру үшін өнердің суреттеу құралдарын өз бетінше анықтау, таңдау және қолдану	9.2.1.1 мазмұнды және ерекше туындылар орындау үшін өнердің суреттеу құралдарын өз бетінше қолдану
2.2 Құралдар мен жабдықтар	5.2.2.1 құрастырымды, табиғи және жасанды материалдарды өңдеу үшін қол құралдары мен жабдықтарын анықтау, сипаттау және қолдану; 5.2.2.2 ағаш және темір өңдеу білдегінің қолданылуы мен құрылысын түсіндіру	6.2.2.1 құрастырымды, табиғи және жасанды материалдарды өңдеу үшін пайдаланатын қол электрлік құралдарының қозғалысты беру механизмдері мен құрылысын анықтау және сипаттау	7.2.2.1 заманауи технологиялық машиналардың құрылысын және жұмыс істеу принципін сипаттау және олармен құрастырымды, табиғи, жасанды заттарды өңдеу бойынша жұмыстар орындау	8.2.2.1 заманауи технологиялық машиналарда құрастырымды өңдеу бойынша күрделі операцияларды орындау	9.2.2.1 материалдарды өңдеу үшін құралдарды және заманауи технологиялық машиналарды анықтау, таңдау және қолдану; 9.2.2.2 өнеркәсіптегі технологиялық және өндірістік процестер туралы білімі мен түсінігін көрсету
	5.2.2.3 тігін машинасының құрылысын, жіп өткізуді сипаттау және білу, машина	6.2.2.2 тігін машинасын қалыпты күйге келтіруді білу және орындау;	7.2.2.2 тігін машинасы жұмысындағы	8.2.2.2 тігін машинасына	9.2.2.3 заманауи тігін құрал-жабдықтарын білу және

	тігістерін орындау; 5.2.2.4 тігін бұйымдарын ылғалды-жылумен өңдеуге арналған жабдықтарды білу, сипаттау және қолдану	6.2.2.3 тігін бұйымдарын ылғалды жылумен өңдеу режим дерін білу, сипаттау және оларды тәжірибеде қолдану	ақауларды анықтау және жөндеу; 7.2.2.3 тігін бұйымдарын ылғалды-жылумен өңдеу барысында қолданылатын құралдарды анықтау, таңдау, қолдану	қажетті құрылғыларды (түймелікті өңдеу, сыдырманы қондырып тігу) таңдау және қолдану	торлау тігін машинасын қолдану; 9.2.2.4 тігін машиналарында күрделі операцияларды (апликация, кестелеу) орындау және зерделеу
2.3 Жасау технологиясы	5.2.3.1 өлшем мен белгілеу негізінде орындалған бұйым дайындау үшін материалдарды қол құралдарымен өңдеу; 5.2.3.2 түрлі материал-дардан (тоқыма, конструкциялық, табиғи және жасанды) қарапайым бұйым дайындау	6.2.3.1 орындалған өлшем мен белгілеу негізінде бұйым дайынау үшін материалдары электрлік қол құралдарымен өңдеу; 6.2.3.2 ажырайтын және ажырамайтын біріктіру әдістерін қолданып, бірнеше бөлшектерден тұратын бұйым жасау	7.2.3.1 бұйымдардың функционалдық және эстетикалық сапасын арттыру үшін материалдарды механикалық өңдеу және безендіру; 7.2.3.2 технологиялық құжаттар бойынша реттілікті және дәлдікті сақтай отырып, күрделі бұйымдар жасау	8.2.3.1 түрлі құрал-жабдықтарды қолдана отырып, материалдарды өңдеу мен безендіру әдістерін анықтау, пайдалану; 8.2.3.2 өз бетінше дайындаған құжатпен күрделі бұйым жасау	9.2.3.1 бұйым дайындау барысында материалдарды өңдеу мен безендірудің ұтымды тәсілдерін анықтау, таңдау және қолдану; 9.2.3.2 өздігімен және сенімділікпен әртүрлі техникаларды, конструкция түрлері мен заманауи материалдарды қолдана отырып бірегей бұйым жасау
	5.2.3.3 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдар дайындау үдерісінде қазақтың ұлттық мәдениет элементтерін пайдалану	6.2.3.3 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдар жасау барысында қазақтың ұлттық мәдениет элементтерін пайдалану	7.2.3.3 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдар жасау барысында қазақтың ұлттық мәдениет элементтерін пайдалану	8.2.3.3 шығармашылық жұмыс тар мен бұйымдар жасау барысында қазақтың ұлттық мәдениет элементтерін пайдалану	9.2.3.3 шығармашылық жұмыс тар мен бұйымдар жасау барысында қазақтың ұлттық мәдениет элементтерін пайдалану
	5.2.3.4 тоқыма бұйымдарын пішу және сыру тігісін қолдану	6.2.3.4 тігін машинасы және қол құралдарымен бүктемелі тігіс, сырып тігу тігісі түрлерін қолдана отырып, тоқыма материалдарын	7.2.3.4 әртүрлі конструкциялық, заманауи тоқыма және сән деу материалдарын	8.2.3.4 қол мен тігін құрал-жабдықтары және олардың құрылғыларын қолдана отырып,	

	арқылы қол құралдары мен тiгiн машинасында өңдеу;	пiшу және өңдеу ; 6.2.3.5 әр түрлi конструкциялар мен материалдарды (тоқыма, табиғи және жасанды) қолдана отырып, бiр өнiм орындау	қолдана отырып, тiгiн машинасында технологиялық талапқа сәйкес бұйым жасау	тоқыма материалдарын өңдеу мен сәндеудiң тиiмдi әдiстерiн анықтау және қолдану;	
2.4 Тамақтану мәдениетi	5.2.4.1 дұрыс және тиiмдi тамақтану ережелерiн зерделеу және сипаттау; 5.2.4.2 дұрыс және тиiмдi тамақтану ас мәзiрiн құрастыру; 5.2.4.3 тағам әзiрлеуге арналған құралдар мен жабдықтарды зерделеу және олардың мүмкiншiлiгiн анықтау; 5.2.4.4 салқын тағамдар мен сусындарды әзiрлеу технологиясын бiлу және қолдану	6.2.4.1 қоғамдық тамақтану орындарында, қазақ халқы мен әлем халықтарының мәдениетiндегi дастарқан басында өзiн-өзi ұстау ережелерiн салыстыру және сипаттау; 6.2.4.2 әртүрлi iс-шараға арналған дастарқанды безендiрудегi бiлiмдерi мен тәжiрбиелiк дағдыларын көрсету; 6.2.4.3 жылдам орындалатын тағамдар мен десерт дайындау технологиялары н бiлу және қолдану; 6.2.4.4 әртүрлi тағамдарды дайындау үшiн азық-түлiктер, құрал-саймандар мен керек-жарақтарын анықтау және таңдау	7.2.4.1 әлем халықтарының тағамдары мен әлемге әйгiлi аспазшылардың тағамдарындағы ерекшелiктердi сипаттап, салыстыру; 7.2.4.2 әлем халықтарының және ұлттық тағамдардың жасалу технологияларын зерделеу және қолдану; 7.2.4.3 әртүрлi тағамдар дайындауда қолданатын қажеттi құрал-жабдықтарды, өнiмдердi таңдауда өз бетiнше нақты шешiм қабылдай алу		
	5.2.5.1 өсiмдiк шаруашылығы	6.2.5.1 сәндiк гүл түрлерiн		8.2.5.1 ауыл шаруашылық өндiрiсiнiң	

2.5 Үй мәдениеті	мен жеміс-көкөніс түрлерінің негізгі бағыттарын зерделеу және сипаттау; 5.2.5.2 өсімдік шаруашылығында көктемгі жұмыстар жүргізу	өсіру технологиясын зерттеу және сипаттау; 6.2.5.2 сәндік бақша мен гүл өсіру шаруашылығында көктемгі жұмыстар орындау	7.2.5.1 интерьер безендіру үшін әртүрлі өсімдіктердің эстетикалық қасиеттерін сипаттау, қолдану және бағалау	дамуындағы әдіс-тәсілдерді талқылау және бағалау; 8.2.5.2 медицинадағы, фитотерапия мен косметикадағы өсімдіктердің рөлін зерделеу, талқылау және бағалау	9.2.5.1 ландшафты дизайнның элементтерін, заманауи бағыттары мен стильдерін анықтау және сипаттау
	5.2.5.3 қол құралдарын пайдаланып, ақауларды жою бойынша интерьерді ұйымдастырудың тәжірибелік жұмыстары мен қарапайым жөндеу операцияларын орындау	6.2.5.3 қол құрал-саймандарды пайдаланып, ақауларды жою бойынша жөндеу операциялары мен интерьерді ұйымдастырудың тәжірибелік жұмыстарын орындау	7.2.5.2 интерьерді ұйымдастыру бойынша тәжірибелік жұмыстар орындау барысында жарықтандыруға, желдеткіш және жылу жүйесіне қойылатын нормаларды сақтау және қарастыру	8.2.5.3 тұрмыста жөндеу жұмыстарын жүргізу барысында ақауларды жоюдың тиімді тәсілдерін табу; 8.2.5.4 тұрмыста жөндеу жұмыстарын жүргізу барысында заманауи материалдар мен құрал-жабдықты зерделеу, таңдау және қолдану	9.2.5.2 интерьерді безендіру, жоспарлау және ұйымдастыру бойынша тәжірибелік жұмысты орындау үшін түрлі салалардағы білімдерін жалпылау
	5.2.5.4 қарапайым электротехникалық арматура мен электро монтажды құралдарды атау мен олардың қолданылуын түсіндіру	6.2.5.4 қарапайым электр тізбектерінің есебін жүргізу және ажырата білу, орындау	7.2.5.3 электротехникалық арматура ралар мен тұрмыстық құралдардың қарапайым жөндеу жұмыстарын жүргізу	8.2.5.5 тұрмыстық техника мен электр жабдықтарының эстетикалық, эргономикалық және эксплуатациялық сапаларын салыстру және бағалау	9.2.5.3 функционалдық, эргономикалық және эстетикалық талаптарды ескеріп, интерьердегі жарықтандыруды ұйымдастыру бойынша шығармашылық шешімдер дайындау
	5.2.5.5 тұрақты тоқ көздерін пайдалану арқылы	6.2.5.5 қарапайым сызба бойынша электр	7.2.5.4 есептеулер орындау үшін бақылау-өлшегі		

	қарапайым бұйым құрастыру	тізбектерін орындау және жинау	ш аспаптарын таңдау және қолдану		
2.6 Техника қауіпсіздігі мен еңбек гигиенасының ережелерін сақтау	5.2.6.1 техника қауіпсіздігін сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану; 5.2.6.2 қол құралдарымен жұмыс істеудің қауіпсіз тәсілдерін, еңбек гигиенасының ережелерін білу (жұмыс орнын, құралдарды ұйымдастыру және тазалау, арнайы киімде жұмыс істеу)	6.2.6.1 техника қауіпсіздігін сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану; 6.2.6.2 қол электрлі құралдары және жабдықтарымен қауіпсіз жұмыс жасау тәсілдерін, еңбек гигиенасы ережелерін білу және түсіндіру	7.2.6.1 техника қауіпсіздігін сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану; 7.2.6.2 заманауи технологиялық машиналармен қауіпсіз жұмыс жасау жолдарын білу және түсіндіру	8.2.6.1 техника қауіпсіздігін сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану; 8.2.6.2 құрал-жабдықта рмен қауіпсіз жұмыс істеу туралы ескертпе парағын құру	9.2.6.1 техника қауіпсіздігін сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану; 9.2.6.2 белгілі бір бұйым мен жұмыс түріне арналған техника қауіпсіздігі бойынша нұсқаулық құру

3) "Презентациялау, талдау және шығармашылық жұмыстарды бағалау" бөлімі:

Бөлімше	5-сынып	6-сынып	7-сынып	8-сынып	9-сынып
3.1 Шығармашылық жұмыстардың таныстырылым ы	5.3.1.1 сыныпқа дайын жұмысты таныстыру	6.3.1.1 мектеп аудиториясы алдында өзінің дайын жұмыстарын таныстыру (көрме)	7.3.1.1 ауқымды аудитория алдында дайын болған өз жұмыстарын таныстыру (көрме, сән көрсетілімі)	8.3.1.1 онлайн платформадағы ауқымды аудитория алдында дайын жұмыстарды қорғау және оны ұсыну	9.3.1.1 медиа құралдары мен онлайн платформаларды қолдана отырып, белгілі бір аудиторияға дайын жұмыстарын қорғауды өз бетінше ұйымдастыру
3.2 Идеяларды талдау және бағалау	5.3.2.1 пәндік терминологияны қолданып өзінің және өзгелердің жұмыстарын да берілген идеялар мен тақырыптарды сипаттау	6.3.2.1 пәндік терминологияны қолдана отырып, өзінің және өзгелердің жұмыстарындағы идеялары мен тақырыптарды салыстыру	7.3.2.1 пәндік терминологияны қолдана отырып, өзінің және өзгелердің жұмыстарындағы идеялар мен тақырыптарды талқылау және бағалау	8.3.2.1 пәндік терминологияны қолдана отырып, өзінің және өзгелердің жұмыстарындағы идеялары мен тақырыптарды талдау мен бағалау жүргізу үшін критерийлерді қолдану	9.3.2.1 өзінің және өзгелердің жұмыстарындағы тарихи, әлеуметтік және мәдениеттік мәнмәтіндерді талдау мен бағалау
			7.3.3.1 пәндік терминологияны		

3.3 Әдіс-тәсілдерді талдау және бағалау	5.3.3.1 пәндік терминологияны қолдана отырып, өзінің және өзгелердің жұмыстарындағы қолданылған әдіс-тәсілдерді сипаттау	6.3.3.1 пәндік терминологияны қолдана отырып, өзінің және өзгелердің жұмыстарындағы қолданылған әдіс-тәсілдерді салыстыру	пайдалана отырып, басқалардың және өз жұмыстарындағы әдіс-тәсілдері мен техникаларды талқылау және бағалау	8.3.3.1 жасалған өнімнің сапасын қолданылған әдіс-тәсілдерін бағалау және талдау үшін критерийлерді қолдану	9.3.3.1 бұйымның сапасын және өнімнің сыртқы көрінісін анықтайтын негізгі факторларды талдау және бағалау
3.4 Жұмысты жетілдіру және бейімдеу	5.3.4.1 өзінің және өзгелердің жұмыстарын жетілдіру және бейімдеу бойынша конструктивті пікірлер, ұсыныстар білдіру	6.3.4.1 өзінің және өзгелердің жұмыстарын жетілдіру және адаптациялау бойынша сындарлы пікір мен негізделген ұсыныстарды қабылдау	7.3.4.1 өзінің және өзгелердің жұмыстарын жетілдіру және адаптациялауда қолданылған идеяларды салыстыруда негізделген сыни ұсыныстар жасау	8.3.4.1 өзінің және өзгелердің жұмыстарын жетілдіру мен бейімдеуде қолданылған идеяларды талдауда және бағалауда негізделген сыни ұсыныстар жасау	9.3.4.1 өзінің және өзгелердің жұмыстарындағы мақсаттың өзіндік анық көруін және негізделген бағаны өзіндік білдіру

19. Осы оқу бағдарламасы негізгі орта білім беру деңгейінің 5-9-сыныптарына арналған "Көркем еңбек" оқу пәнінен үлгілік оқу бағдарламасының Ұзақ мерзімді жоспарына сәйкес жүзеге асырылады.

20. Тоқсандағы бөлімдер және бөлімдер ішіндегі тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Негізгі орта білім беру
деңгейінің
5-9-сыныптарына арналған
"Көркем еңбек" оқу пәнінен
үлгілік оқу бағдарламасына
қосымша

Негізгі орта білім беру деңгейінің 5-9-сыныптарына арналған "Көркем еңбек" пәнінен үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

5-сынып

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Тақырыптар/Ұзақ мерзімді жоспардың мазмұны	Оқыту мақсаттары. Білім алушылар білуге тиісті
1-тоқсан		5.1.2.1 әлем және қазақ ұлттық мәдениетіндегі өнер, қолөнер мен дизайн туындыларының ерекшеліктерін анықтау және зерделеу
		5.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу мен дамыту үшін ақпарат

Визуалды өнер

Бейнелеу өнерінің көркем құралдары. Классикалық өнердің үздік туындылары. Қазақстан суретшілерінің шығармашылығы. Бейнелеу өнерінің түрлері мен жанрлары	көздерімен жұмыс істеу (ақпараттық-коммуникативтік технологияны қолдану арқылы)
	5.3.2.1 пәндік терминологияны қолдана отырып, өзінің және өзгелердің (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер) жұмыстарында берілген идеялар мен тақырыптарды сипаттау
	5.3.3.1 пәндік терминологияны қолдана отырып, өзінің және өзгелердің жұмыстарындағы қолданылған әдіс-тәсілдерді (техникасы) сипаттау
Натюрморт өнері. Ұлттық сәндік натюрморт	5.1.5.2 шығармашылық идеяларды іске асыру үшін нобайлар орындау
	5.1.6.4 таңдаған тәсілдерінің қасиеттерін ескере отырып, көркемөнер материалдарын, техникаларын пайдалану және эксперимент жүргізу
	5.2.1.1 өз идеялары мен сезімдерін беру үшін қоршаған ортаның визуалды элементтері мен өнердің көркем тәсілдерін қолдану
Пейзаж. Табиғатпен үйлесім. Әуе перспективасы	5.2.3.4 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдар дайындау үдерісінде қазақтың ұлттық мәдениет элементтерін пайдалану
	5.1.1.1 қоршаған ортаның визуалды сипаттамасын зерделеу және анықтау (композиция, түс, пішін, фактура, тепе-теңдік)
	5.2.1.1 өз идеялары мен сезімдерін беру үшін қоршаған ортаның визуалды элементтері мен өнердің көркем тәсілдерін қолдану
Индустириалды пейзаж. Қала пейзажы. Сызықтық перспектива	5.1.1.1 қоршаған ортаның визуалды сипаттамасын зерделеу және анықтау (композиция, түс, пішін, фактура, тепе-теңдік)
	5.2.1.1 өз идеялары мен сезімдерін беру үшін қоршаған ортаның визуалды элементтері мен өнердің көркем тәсілдерін қолдану
	5.1.1.1 қоршаған ортаның визуалды сипаттамасын зерделеу және анықтау (композиция, түс, пішін, фактура, тепе-теңдік)
	5.2.1.1 өз идеялары мен сезімдерін беру үшін қоршаған ортаның

	<p>Пластикалық пішіндер өнері. Мүсін</p>	<p>визуалды элементтері мен өнердің көркем тәсілдерін қолдану</p> <p>5.3.3.1 пәндік терминологияны қолдана отырып, өзінің және өзгелердің жұмыстарындағы қолданылған әдіс-тәсілдерді (техникасы) сипаттау</p>
	<p>Шығармашылық жұмыс. Көрме ұйымдастыру</p>	<p>5.1.5.2 шығармашылық идеяларды іске асыру үшін нобайлар орындау</p> <p>5.1.6.4 таңдаған тәсілдерінің қасиеттерін ескере отырып, көркемөнер материалдарын, техникаларын пайдалану және эксперимент жүргізу</p> <p>5.2.1.1 өз идеялары мен сезімдерін беру үшін қоршаған ортаның визуалды элементтері мен өнердің көркем тәсілдерін қолдану.</p> <p>5.3.1.1 бүкіл сыныпқа дайын жұмысты таныстыру</p>
2-тоқсан		
Сәндік-қолданбалы өнер	<p>Қазақстанның сәндік-қолданбалы өнері</p>	<p>5.1.2.1 әлем және қазақ ұлттық мәдениетіндегі өнер, қолөнер мен дизайн туындыларының ерекшеліктерін анықтау және зерделеу;</p> <p>5.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу мен дамыту үшін ақпарат көздерімен жұмыс істеу</p>
	<p>Көркем кестелеу. Кесте түрлері. Материалдар және құрал-жабдықтармен танысу.</p>	<p>5.1.2.1 әлем және қазақ ұлттық мәдениетіндегі өнер, қолөнер мен дизайн туындыларының ерекшеліктерін анықтау және зерделеу;</p> <p>5.1.6.3 тоқыма материалдар мен бұйымдардың жіктелуін білу және сипаттау</p>
	<p>Өру өнері. Өру түрлері. Материалдар және құрал-жабдықтармен танысу</p>	<p>5.1.2.1 әлем және қазақ ұлттық мәдениетіндегі өнер, қолөнер мен дизайн туындыларының ерекшеліктерін анықтау және зерделеу;</p> <p>5.1.6.2 заманауи және дәстүрлі емес материалдарды білу, олардың қасиеттері мен қолданылуын анықтау</p>
	<p>Тәжірибе жұмысы оқушының таңдауы бойынша (Көркем кестелеу/өру).</p>	<p>5.1.5.2 шығармашылық идеяларды жүзеге асыру үшін нобайлар орындау;</p>

	Идеяны талқылау және дамыту. Нобай дайындау	5.1.4.1 шығармашылық жұмысты орындау кезеңдерін анықтай отырып, жоспар дайындау;
	Көркем кестелеу/Бұйымды өруді орындау.	5.2.3.2 әртүрлі (тоқыма, конструкциялық, табиғи және жасанды) материалдардан қарапайым бұйым дайындау 5.2.3.3 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдар дайындау үдерісінде қазақтың ұлттық мәдениет элементтерін қолдану; 5.2.6.1 техника қауіпсіздігін сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану
	Көрме ұйымдастыру	5.3.1.1 бүкіл сыныпқа дайын жұмысты таныстыру. 5.3.3.1 пәндік терминологияны қолдана отырып, өзінің және өзгелердің жұмыстарындағы қолданылған әдіс-тәсілдерді сипаттау
3-тоқсан		
	Конструкциялық материалдар. Материалдардың түрлері мен қасиеттерін зерттеу	5.1.6.1 конструкциялық, табиғи және жасанды материалдардың жалпы қасиеттері мен құрылысын, олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтай отырып зерделеу
	Конструкциялық материалдарды өңдеуге арналған қол аспаптары мен құрал-жабдықтар	5.2.2.2 ағаш/темір өңдеу шеберүстелінің қолданылуы мен құрылғысын түсіндіру; 5.2.2.1 конструкциялық, табиғи және жасанды материалдарды өңдеуге арналған қол аспаптары мен құралдар-жабдықтарын анықтау, сипаттау және қолдану; 5.2.6.2 қол аспаптарымен жұмыс істеудің қауіпсіз тәсілдерін, еңбек гигиенасының ережелерін білу (жұмыс орнын, құралдарды ұйымдастыру және тазалау, арнайы киімде жұмыс істеу)
	Көркемдеп аралау. Идеялар ойластыру. Материалды таңдау және дайындау	5.1.5.1 өзгенің тәжірибесіне сүйене және композицияның негізгі заңдылықтарын ескере отырып, қарапайым нысандардың дизайнын дайындау бойынша тапсырмаларды орындау; 5.1.5.2 шығармашылық идеяларды жүзеге асыру үшін нобайлар орындау

Дизайн және технология
(Конструкциялық материалдарды өңдеу)

	5.1.4.1 шығамашылық жұмысты орындау кезеңдерін анықтай отырып, жоспар дайындау;
Бұйымды көркемдеп аралау	5.2.3.1 өлшем мен белгілеу негізінде орындалған бұйым дайындау үшін материалдарды қол құралдарымен өңдеу; 5.2.3.2 түрлі конструкциялық, табиғи және жасанды материалдардан қарапайым бұйым дайындау
	5.2.6.1 техника қауіпсіздігін сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану
Сымнан және жұқа жалпақ металдан бұйымдарды модельдеу. Нобайлар дайындау (шынжыр, бас қатырғыш, жануарлардың пішіндері). Материал таңдау. Құралдар-жабдықтар	5.1.5.2 шығармашылық идеяларды іске асыру үшін нобайлар орындау
Сымнан және жұқа жалпақ металдан бұйым дайындау.	5.2.3.1 өлшем мен белгілеу негізінде бұйым дайындау үшін материалдарды қол құралдарымен өңдеу; 5.2.3.2 түрлі конструкциялық, табиғи және жасанды материалдардан қарапайым бұйым дайындау
	5.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтап, оның маңыздылығын сезіне және демонстрациялай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану
Түрлі материалдарды қолданып, қарапайым бұйымдарды (ұрмалы және соқпалы аспаптар) жобалау	5.1.5.1 өзгенің тәжірибесіне сүйене отырып және композицияның негізгі заңдылықтарын ескеріп, қарапайым нысандардың дизайнын дайындау бойынша тапсырмаларды орындау; 5.1.5.2 шығармашылық идеяларды іске асыру үшін нобайлар орындау
	5.2.3.1 өлшем мен белгілеу негізінде бұйым дайындау үшін материалдарды қол құралдарымен өңдеу; 5.2.3.2 түрлі конструкциялық, табиғи және жасанды материалдардан қарапайым бұйым дайындау

	Қарапайым бұйым дайындау (ұрмалы және соқпалы аспаптар және т.б.)	5.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану 5.3.4.1 өзінің және өзгелердің жұмыстарын жетілдіру және бейімдеу бойынша конструктивті пікірлер қабылдау және ұсыныс жасау.
	Жұмыстардың көрмесі	5.3.1.1 бүкіл сыныпқа дайын жұмысты таныстыру
Дизайн және технология (Тоқыма материалдарды өңдеу)	Тоқыма материалдардың жіктелімі мен сипаттамалары. Материалдардың түрлері мен ерекшелігін зерттеу	5.1.6.3 тоқыма материалдары мен бұйымдарының классификациясын сипаттау және білу
	Тоқыма материалдарды өңдеуге арналған құрал-жабдықтар мен құрылғылар	5.2.2.3 тігін машинасының құрылысын, жіп сабақтауды білу және сипаттау, машина тігістерін орындау; 5.2.2.4 тігін бұйымдарын ылғалды-жылумен (үтік) өңдеуге арналған жабдықтарды білу, сипаттай алу және қолдану; 5.2.6.2 қол құралдарымен жұмыс істеудің қауіпсіз тәсілдерін, еңбек гигиенасының ережелерін білу (жұмыс орнын, құралдарды ұйымдастыру және тазалау, арнайы киімде жұмыс істеу)
	Тігін бұйымдарының жіктелімі. Идеядан өнімге (тігін бұйымдары)	5.1.6.3 тоқыма материалдары мен бұйымдардың жіктелімін білу және сипаттау
	Дизайн, киімді макеттеу (қағаз, тоқыма және т.б. материалдар). Костюм құрастыру (шағын сәнмүсінге немесе қуыршаққа)	5.1.5.1 өзгенің тәжірибесіне сүйеніп және композицияның негізгі заңдылықтарын ескере отырып, қарапайым нысандардың дизайнын дайындау бойынша тапсырмаларды орындау; 5.2.3.4 тоқыма бұйымдарын пішу және сырып тігу тігісін қолдану арқылы қол құралдарымен, тігін машинасымен өңдеу; 5.2.3.2 түрлі материалдардан (тоқыма, табиғи және жасанды) қарапайым бұйым дайындау; 5.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану
	Тоқыма мозаика техникасымен жасалған тігін бұйымдарының дизайны (құрақ, пэчворк, квилт).	5.1.5.1 өзгенің тәжірибесіне сүйене отырып және композицияның негізгі заңдылықтарын ескеріп, қарапайым нысандардың

	Идеяларды ойластыру. Нобай. Материалды таңдау және дайындау. Жұмысты орындау реттілігі	дизайнын дайындау бойынша тапсырмаларды орындау; 5.1.4.1 шығармашылық жұмысты орындау кезеңдерін анықтай отырып, жоспар дайындау
	Бұйым дайындау. Бұйымды сәндеу	5.2.3.4 тоқыма бұйымдарын пішу және сырып тігу тігісін қолдану арқылы қол құралдарымен, тігін машинасында өңдеу; 5.2.3.2 түрлі материалдардан (тоқыма, табиғи және жасанды) қарапайым бұйым дайындау; 5.2.3.3 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдар дайындау үдерісінде қазақтың ұлттық мәдениет элементтерін пайдалану; 5.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану
	Жұмысты таныстыру	5.3.1.1 бүкіл сыныпқа дайын жұмысты таныстыру
4-тоқсан		
Тамақтану мәдениеті	Дұрыс тамақтану негіздері. Ас мәзірін әзірлеу	5.2.4.1 дұрыс және тиімді тамақтанудың ережелерін сипаттау және зерделеу; 5.2.4.2 дұрыс және тиімді тамақтанудың мәзірін құрастыру; 5.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу мен дамыту үшін ақпарат көздерімен жұмыс істеу (оның ішінде ақпараттық-коммуникативтік технологияны қолдану арқылы)
	Асхананың жабдықталуы. Тағам әзірлеуге арналған құралдар-жабдықтар, аспаптар мен ыдыс-аяқтар. Тағам дайындауға арналған құрал-жабдықтардың мүмкіндіктерін зерттеу	5.2.4.3 тағам әзірлеуге арналған құралдар мен жабдықтарды зерделеу және олардың мүмкіншілігін анықтау; 5.2.6.1 техника қауіпсіздігін сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану; 5.2.6.2 қол құралдарымен жұмыс істеудің қауіпсіз тәсілдерін, еңбек гигиенасының ережелерін білу (жұмыс орнын, құралдарды ұйымдастыру және тазалау, арнайы киімде жұмыс істеу)
	Бутербродтар мен сусындарды әзірлеу технологиясы	5.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу мен дамыту үшін ақпарат көздерімен жұмыс істеу; 5.2.4.4 суық тағамдар мен сусындар дайындау технологиясын білу және қолдану

	Жемістер мен көкөністерден салат әзірлеу технологиясы	5.2.4.4 салқын тағамдар мен сусындарды әзірлеу технологиясын білу және қолдану; 5.3.4.1 өзінің және өзгелердің жұмыстарын жетілдіру және адаптациялау бойынша конструктивті пікірлер, ұсыныстарды білдіру
Үй мәдениеті	Электртехникалық арматура	5.2.5.4 қарапайым электротехникалық арматура мен электромонтажды құралдарды атау мен олардың қолданылуын түсіндіру; 5.2.5.5 тұрақты тоқ көздерін пайдалану арқылы қарапайым бұйым құрастыру
	Тұрмыстағы жөндеу жұмыстары	5.2.5.3 қол құралдарын пайдаланып, ақауларды жою бойынша интерьерді ұйымдастырудың тәжірибелік жұмыстары мен қарапайым жөндеу операцияларын орындау
	Өсімдік шаруашылығының негізгі бағыттары. Өсімдік шаруашылығындағы көктемгі жұмыстар.	5.2.5.1 өсімдік шаруашылығы мен жеміс-көкөніс түрлерінің негізгі бағыттарын зерделеу және сипаттау; 5.2.5.2 өсімдік шаруашылығында көктемгі жұмыстар жүргізу (топырақты өңдеу, зиянкес жәндіктерден қорғау, егу мен отырғызу); 5.2.6.1 техника қауіпсіздігін сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану

2) 6-сынып

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Тақырыптар/Ұзақ мерзімді жоспардың мазмұны	Оқыту мақсаттары. Білім алушылар білуге тиісті
1-тоқсан		
	Портрет жанры. Қазақстандық суретшілердің шығармашылығындағы портрет	6.1.3.1 шығармашылық идеяларды іске асыру мақсатында ақпарат көздерін өз бетінше таңдап, қолдану; 6.1.2.1 әлем және қазақ ұлттық мәдениетіндегі өнер, қолөнер мен дизайн туындыларының ерекшеліктері туралы білімі мен түсінігін көрсету
		6.2.1.1 өз идеялары мен сезімдерін жеткізу үшін қоршаған ортаның

Визуалды өнер

<p>Сызықты портрет. Графика. Орындалу техникасы. Дәстүрлі емес материалдардан портрет жасау (сымнан т.б материалдардан орындалған портрет)</p>	<p>визуалды элементтері мен өнердің көркем тәсілдерін анықтау, таңдау және қолдану</p> <p>6.1.6.4 материалдардың қасиеттері жайлы білімін және тәжірибелік жұмыс істеу дағдыларын көрсете отырып техникалар, көркемдік материалдарды қолдану және эксперимент жасау;</p> <p>6.1.6.2 бірқатар заманауи және дәстүрлі емес материалдарды білу, оларды өңдеу мен пайдаланудың тиімді жолдарын (немесе әдістерін) анықтау</p>
<p>Портреттегі түс. Орындалу техникасы</p>	<p>6.1.1.1 өзінің және басқа оқушының тәжірибесіне сүйене отырып, қоршаған ортаның нысандарының визуалды сипаттамаларын (композиция, түс, пішін, фактура, тепе-теңдік) түсіну және білімін көрсету;</p> <p>6.2.1.1 өз идеялары мен сезімдерін беру үшін қоршаған ортаның визуалды элементтері мен өнердің көркем тәсілдерін анықтау, таңдау және қолдану</p>
<p>Заманауи портрет. Фотоөнер. Фотокамерамен тәжірибе</p>	<p>6.3.2.1 пәндік терминологияны қолдана отырып, өзінің және өзгелердің (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер) жұмыстарындағы идеялары мен тақырыптарды салыстыру</p> <p>6.2.1.1 өз идеялары мен сезімдерін беру үшін қоршаған ортаның визуалды элементтері мен өнердің көркем тәсілдерін анықтау, таңдау және қолдану</p>
<p>Анимация. Қозғалатын элементтер (ермексазды анимация, көлеңкелі театр, саусақты және таяқшалы қуыршақтар)</p>	<p>6.1.2.1 әлем және қазақ ұлттық мәдениетіндегі өнер, қолөнер мен дизайн туындыларының ерекшеліктері туралы білімі мен түсінігін көрсету</p>
<p>Сценарий дайындау. Кейіпкерлер мен декорациялар жасау. Көркем өнер идеяларын іске асыру. Дыбыс қосу</p>	<p>6.1.4.1 уақыт пен басқа да факторларды ескере отырып, іс-әрекеттің реттілігін анықтау және жоспарлау</p> <p>6.2.1.1 өз идеялары мен сезімдерін беру үшін қоршаған ортаның визуалды элементтері мен өнердің көркем тәсілдерін анықтау, таңдау және қолдану</p>

		6.3.4.1 өзінің және өзгелердің жұмыстарын жетілдіру және адаптациялау бойынша сындарлы пікір мен негізделген ұсыныстарды қабылдау
	Жұмысты таныстыру.	6.3.1.1 мектеп аудиториясы алдында өзінің дайын жұмыстарын таныстыру
2-тоқсан		
Сәндік-қолданбалы өнер	Қазақ халқының зергерлік өнерімен танысу	6.1.2.1 әлемдік және қазақтың ұлттық мәдениетіндегі дизайн, қолөнер мен өнер туындыларының ерекшеліктерін түсіну мен білімін көрсету
	Зергер шеберінің қолданатын материалдары мен құрал-жабдықтары	6.1.6.1 материалдардың физикалық, технологиялық және механикалық қасиеттерін және олардың қолдану аясын анықтау және сипаттау
	Тоқу өнері. Ілмекпен тоқу. Тоқыма бізбен тоқу.	6.1.2.1 әлем және қазақ ұлттық мәдениетіндегі өнер, қолөнер мен дизайн туындыларының ерекшеліктері туралы білімі мен түсінігін көрсету;
	Тоқу тәсілдері мен техникалары. Материалдар мен құрал-жабдықтар	6.1.6.3 тоқыма материалдары мен бұйымдарының қасиеттері мен фактурасын анықтау және зерделеу;
	Тәжірибе жұмысы оқушылардың таңдауы бойынша (зергерлік өнер/тоқу өнері) Бұйым нобайын дайындау. Материал мен құрал-жабдықтарды таңдау	6.1.5.1 композицияның негізгі заңдылықтарын сақтай отырып, әртүрлі нысандардың дизайны бойынша тапсырмалар орындау; 6.1.5.2 шығармашылық идеяларын іске асыру үшін нобайлар, техникалық суреттер мен сызбалар орындау; 6.1.4.2 материалдық шығынды анықтау (сандық көрсеткіштер)
	Зергерлік бұйым/ілмек/тоқыма бізбен тоқылған әртүрлі бұйым дайындау. Бұйымды сәндеу	6.1.6.4 материалдардың қасиеттері жайлы білімін және тәжірибелік жұмыс істеу дағдыларын көрсете отырып техникалар, көркемдік материалдарды қолдану және эксперимент жасау; 6.2.3.3 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдар жасау барысында қазақ ұлттық мәдениет элементтерін қолдану;
		6.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану;

	Жұмысты таныстыру. Көрме ұйымдастыру	6.3.1.1 мектеп аудиториясы алдында өзінің дайын жұмыстарын таныстыру; 6.3.4.1 өзінің және өзгелердің жұмыстарын жетілдіру және адаптациялау бойынша сындарлы пікір мен негізделген ұсыныстарды қабылдау
3-тоқсан		
Дизайн және технология (Конструкциялық материалдарды өңдеу)	Электрлі қол құралдары мен-жабдықтары. Тәжірибе жұмысы	6.2.2.1 табиғи, жасанды және конструктивті материалдарды өңдеу үшін пайдаланатын қозғалысты беру механизмдері мен қол электрлік құралдардың құрылысын анықтайды және сипаттайды 6.2.6.2 электрлі қол құралдары мен жабдықтарымен қауіпсіз жұмыс жасау тәсілдерін, еңбек гигиенасы ережелерін білу және түсіндіру
	Робот дайындау. Роботтардың түрлері және пайда болу тарихы.	6.1.3.1 шығармашылық идеяларды іске асыру мақсатында ақпарат көздерін өз бетінше таңдап, қолдану 6.3.3.1 пәндік терминологияны қолдана отырып, өзінің және өзгелердің (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер) жұмыстарындағы қолданылған әдіс-тәсілдерді (техникасы) салыстыру
	Роботты жобалау. Нобай. Материалдарды іріктеу.	6.1.5.1 өзінің тәжірибесі мен біліміне сүйеніп, композицияның негізгі заңдылықтарын сақтай отырып, әртүрлі нысандардың дизайны бойынша тапсырмалар орындау 6.1.4.1 уақыт пен басқа да факторларды ескере отырып, іс-әрекеттің реттілігін анықтау және жоспарлау; 6.1.6.1 конструкциялық, табиғи, және жасанды материалдардың физикалық, технологиялық пен механикалық қасиеттерін және олардың қолдану аясын анықтау және сипаттау
		6.2.3.1 орындалған өлшем мен белгілеу негізінде бұйым

	<p>Робот құрастыру. Робот бөлшектерінің жылжымалы механизмін құру бойынша эксперимент жасау</p>	<p>дайындау үшін материалдарды электрлік қол құралдарымен өңдеу ;</p> <p>6.2.3.2 ажырайтын және ажырамайтын біріктіру әдістерін қолданып, бірнеше бөлшектерден тұратын бұйым жасау</p> <p>6.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану</p>
	<p>Көлік құралдарының түрлері туралы жалпы мәлімет.</p>	<p>6.1.3.1 шығармашылық идеяларды іске асыру мақсатында акпарат көздерін өз бетінше таңдап, қолдану</p>
	<p>Көлік құралы моделін дайындау. Нобай. Материалдарды іріктеу</p>	<p>6.1.5.1 өзінің тәжірибесі мен біліміне сүйеніп, композицияның негізгі заңдылықтарын сақтай отырып, әртүрлі нысандардың дизайны бойынша тапсырмалар орындау</p> <p>6.1.4.2 материалдық шығынды анықтау (сандық көрсеткіштер)</p>
	<p>Көлік құралын жасау. Модельдің жеке бөліктерін дайындау. Модельді құрастыру, безендіру</p>	<p>6.2.3.1 орындалған өлшем мен белгілеу негізінде бұйым дайындау үшін материалдарды электрлік қол құралдарымен өңдеу ;</p> <p>6.2.3.2 ажырайтын және ажырамайтын біріктіру әдістерін қолданып, бірнеше бөлшектерден тұратын бұйым жасау</p>
	<p>Жұмыстың таныстырылымы. Көрме ұйымдастыру</p>	<p>6.3.1.1 мектеп аудиториясы алдында өзінің дайын жұмыстарын таныстыру;</p>
<p>Дизайн және технология (Тоқыма материалдарды өңдеу)</p>	<p>Тоқыма материалдарынан бұйым дайындау (авторлық қуыршақ, дамытатын ойыншықтар). Идеялар ойластыру. Нобай</p>	<p>6.1.5.1 өзінің тәжірибесі мен біліміне сүйеніп, композицияның негізгі заңдылықтарын сақтай отырып, әртүрлі нысандардың дизайны бойынша тапсырмалар орындау;</p> <p>6.1.5.2 шығармашылық идеяларын іске асыру үшін нобайлар, техникалық суреттер мен сызбалар орындау</p>
	<p>Түстері мен фактурасы әртүрлі тоқыма материалдарын зерттеу.</p>	<p>6.1.6.3 тоқыма материалдары мен бұйымдарының қасиеттері мен фактурасын анықтау және зерделеу;</p> <p>6.1.6.2 бірқатар заманауи және дәстүрлі емес материалдарды білу, оларды өңдеу мен пайдаланудың</p>

	<p>Материалдар мен құрал-жабдықтарды таңдау және дайындау</p>	<p>тиімді жолдарын (немесе әдістерін) анықтау; 6.2.2.1 тігін машинасын қалыпты күйге келтіруді білу және орындау</p>
	<p>Бұйым дайындау. Бөлшектерді пішу. Жеке бөлшектерді өңдеу. Бөлшектерді біріктіру және бұйымды безендіру</p>	<p>6.2.2.2 тігін бұйымдарын ылғалды - жылулық өңдеу режимдерін білу, сипаттау және оларды тәжірибеде қолдану; 6.2.3.4 тігін машинасы және қол құралдарымен бүктемелі тігіс, сырып тігу тігіс түрлерін қолдана отырып, тоқыма материалдарын пішу және өңдеу; 6.2.3.5 әртүрлі конструкциялар мен материалдарды (тоқыма, табиғи және жасанды) қолдана отырып, бір өнім орындау; 6.2.6.2 қол электрлі құралдары мен жабдықтарымен қауіпсіз жұмыс жасау тәсілдерін, еңбек гигиенасы ережелерін білу және түсіндіру</p>
	<p>Үйге арналған тоқыма бұйымдарының дизайны (алжапқыш, асханалық бұйымдар). Идеялар ойластыру. Нобай дайындау. Материал таңдау және дайындау. Жұмысты орындау реттілігі</p>	<p>6.1.5.1 өзінің тәжірибесі мен біліміне сүйеніп, композицияның негізгі заңдылықтарын сақтай отырып, әртүрлі нысандардың дизайны бойынша тапсырмалар орындау; 6.1.5.2 шығармашылық идеяларын іске асыру үшін нобайлар, техникалық суреттер мен сызбалар орындау; 6.1.4.1 уақыт пен басқа да факторларды ескере отырып, іс-әрекеттің реттілігін анықтау және жоспарлау; 6.1.4.2 материалдық шығынды анықтау (сандық көрсеткіштер)</p>
	<p>Бұйым дайындау. Бөлшектерді пішу. Жеке бөлшектерді өңдеу. Бөлшектерді біріктіру және бұйымды өңдеу. Бұйымды сәндеу.</p>	<p>6.2.2.2 тігін бұйымдарын ылғалды - жылумен өңдеу режимдерін білу, сипаттау және оларды тәжірибеде қолдану; 6.2.3.4 тігін машинасы және қол құралдарымен бүктемелі тігіс, сырып тігу тігіс түрлерін қолдана отырып, тоқыма материалдарын пішу және өңдеу; 6.2.3.5 әртүрлі конструкциялар мен материалдарды (тоқыма, табиғи және жасанды) қолдана отырып, бір өнім орындау; 6.2.6.2 қол электрлі құралдары мен жабдықтарымен қауіпсіз</p>

		жұмыс жасау тәсілдерін, еңбек гигиенасы ережелерін білу және түсіндіру
	Жұмыстың таныстырылымы. Көрме ұйымдастыру	6.3.1.1 мектеп аудиториясы алдында өзінің дайын жұмыстарын таныстыру (көрме); 6.3.3.1 пәндік терминологияны қолдана отырып, өзінің және өзгелердің (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер) жұмыстарындағы қолданылған әдіс-тәсілдерді (техникасы) салыстыру
4-тоқсан		
Тамақтану мәдениеті	Қазақ халқы мен түрлі халықтардың мәдениетінде және де қоғамдық тамақтану орындарындағы дастарқан басында өзін-өзі дұрыс ұстау ережелері	6.2.4.1 қоғамдық тамақтану орындарында, қазақ халқы мен әлем халықтарының мәдениетіндегі дастарқан басында өзін-өзі ұстау ережелерін салыстыру және сипаттау; 6.2.4.2 әртүрлі іс-шараға арналған дастарқанды безендірудегі білімдері мен тәжірбиелік дағдыларын көрсету
	Жартылай дайын өнімдерден тағамдар әзірлеу технологиясы	6.2.4.3 жылдам орындалатын тағамдар мен десерт дайындау технологияларын білу және қолдану; 6.2.4.4 әртүрлі тағамдарды дайындау үшін азық-түліктер, құрал-жабдықтар мен керек-жарақтарын анықтау және таңдау
	Тағамдарды жылдам әзірлеу технологиясы	6.2.4.3 жылдам орындалатын тағамдар мен десерт дайындау технологияларын білу және қолдану; 6.2.4.4 әртүрлі тағамдарды дайындау үшін азық-түліктер, құрал-жабдықтар мен керек-жарақтарын анықтау және таңдау
Үй мәдениеті	Десерт әзірлеу технологиясы	6.2.4.3 жылдам орындалатын тағамдар мен десерт дайындау технологияларын білу және қолдану; 6.2.4.4 әртүрлі тағамдарды дайындау үшін азық-түліктер, құрал-жабдықтар мен керек-жарақтарын анықтау және таңдау;

		6.3.1.1 мектеп аудиториясы алдында өзінің дайын жұмыстарын таныстыру (көрме)
	Электр тізбектері	6.2.5.4 қарапайым электр тізбектерінің есебін жүргізу және ажырата білу; 6.2.5.5 қарапайым сызба бойынша электр тізбектерін орындау және жинау;
	Тұрмыстағы жөндеу жұмыстарында қол құралдарын қолдану	6.2.5.3 қол құралдарын қолданып, ақауларды жою бойынша жөндеу операциялары мен интерьерді ұйымдастырудың тәжірибелік жұмыстарын орындау 6.2.6.1 техника қауіпсіздігін сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану
	Сәндік гүлдер түрлері. Гүл өсіру шаруашылығындағы көктемгі жұмыстар	6.2.5.1 сәндік гүлдер түрлерін өсіру технологиясын зерттеу және сипаттау; 6.2.5.2 сәндік бақ өсіру мен гүл өсіру шаруашылығында көктемгі жұмыстар (топырақты өңдеу, зиянкес жәндіктерден қорғау, егу мен отырғызу) жүргізу ;

7-сынып

Оқу жоспарындағы ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Тақырыптар/Ұзақ мерзімді жоспардың мазмұны	Оқыту мақсаттары. Білім алушылар білуге тиісті
1-тоқсан		
	Өнердегі заманауи техника және ғылыми жетістіктер. Табиғаттағы микросуреттер.	7.1.1.1 қоршаған орта элементтерінің визуалды сипаттамасын (композиция, түс, пішін, фактура, пропорция) өзінше түсіндіру 7.2.1.1 күрделі шығармашылық идеялары мен сезімдерін білдіру үшін, өнер құралдары мен әртүрлі техникада таңдалған қасиеттері мен тәсілдерін визуалды элементтерді таңдау және негізделген түрде анықтау
	Бейнелеу өнеріндегі заманауи бағыттар (поп-арт, инсталляция). Өздігінен ізденіс зерттеулері	7.3.2.1 пәндік терминологияны қолдана отырып, өзінің және өзгелердің (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер) жұмыстарындағы идеялары мен тақырыптарды талқылау және бағалау 7.3.3.1 пәндік терминологияны пайдалана отырып, басқалардың (суретшілер, қолөнершілер,

Визуалды өнер		дизайнерлер) және өз жұмыстарындағы әдіс- тәсілдері мен техникаларды талқылау және бағалау
	Қазақстанның заманауи суретшілері	7.1.2.1 тарихи және мәдени шығу тегі әртүрлі өнер, қолөнер мен дизайн туындыларының ерекшеліктерін өз бетінше зерделеу және сипаттау 7.1.3.1 шығармашылық жұмыста идеяларын іске асыру мақсатында түрлі ақпарат көздерінің ең тиімдісін таңдай отырып, қолдану
	Өнердегі заманауи стильдік бағыттарды зерттеу негізіндегі тәжірибе жұмысы. (2D немесе 3D форматта)	7.1.6.4 шығармашылық жұмыстар жасау үшін әртүрлі (заманауи) технологиялар мен өнер материалдарын анықтау, таңдау және біріктіру; 7.1.6.2 бірқатар заманауи және дәстүрлі емес материалдарды білу, оларды өңдеу, пайдалану және үйлестірудің тиімді жолдарын (немесе әдістерін) анықтау 7.2.1.1 күрделі шығармашылық идеялары мен сезімдерін білдіру үшін, өнер құралдары мен әртүрлі техникада таңдалған қасиеттері мен тәсілдерін визуалды элементтерді таңдау және негізделген түрде анықтау
	Жұмыстарды таныстыру және көрме ұйымдастыру	7.3.1.1 ауқымды аудитория алдында дайын болған өз жұмыстарын таныстыру (көрме, сән көрсетілімі)
2-тоқсан		
	Пирография өнерімен танысу. Көркем күйдірудің тәсілдері мен техникасы (өздігінен ізденіс зерттеулері)	7.1.2.1 тарихи және мәдени шығу тегі әртүрлі өнер, қолөнер мен дизайн туындыларының ерекшеліктерін өз бетінше зерделеу және сипаттау 7.1.3.1 шығармашылық жұмыста идеяларын жүзеге асыру мақсатында түрлі ақпарат көздерінің ең тиімдісін таңдай отырып, қолдану
	Көркем өрнек салу (батик, гжель, хохлома). Көркем өрнек түрлері (өздігінен ізденіс зерттеулері)	7.1.2.1 тарихи және мәдени шығу тегі әртүрлі өнер, қолөнер мен дизайн туындыларының ерекшеліктерін өз бетінше зерделеу және сипаттау; 7.1.3.1 шығармашылық жұмыста идеяларын іске асыру мақсатында

Сәндік-қолданбалы өнер		түрлі ақпарат көздерінің ең тиімдісін таңдай отырып, қолдану
	Өрнек салу тәсілдері мен техникасы. Материалдар мен құралдар (өздігінен ізденіс зерттеулері)	7.1.6.4 шығармашылық жұмыстар жасау үшін әртүрлі техникалар мен көркем материалдарды анықтау, таңдау және үйлестіру;
	Тәжірибе жұмысы оқушылардың таңдауы бойынша (көркем өрнек салу /пирография)	7.1.5.2 бұйым жасауда әртүрлі графикалық құралдарды қолдана отырып, нобайлар, графикалық және технологиялық құжаттар дайындау
	Нобай дайындау. Материалдар таңдау және дайындау	7.1.6.4 шығармашылық жұмыстар жасау үшін әртүрлі (заманауи) техникалар мен көркем материалдарды анықтау, таңдау және үйлестіру
	Көркем өрнек салу/пирография техникасымен жасалған сәндік бұйым	7.2.1.1 күрделі шығармашылық идеялары мен сезімдерін білдіру үшін, өнер құралдары мен әртүрлі техникада таңдалған қасиеттері мен тәсілдерін визуалды элементтерді таңдау және негізделген түрде анықтау 7.1.6.4 шығармашылық жұмыстар жасау үшін әртүрлі (заманауи) техникалар мен көркем материалдарды анықтау, таңдау және үйлестіру
Жұмысты таныстыру және көрме ұйымдастыру	7.2.6.1 техника қауіпсіздігін сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану 7.3.1.1 ауқымды аудитория алдында дайын болған өз жұмыстарын таныстыру (көрме, сән көрсетілімі)	
3-тоқсан		
	Ағашты механикалық өңдеуге арналған құрал-жабдықтар	7.2.2.1 заманауи технологиялық машиналардың құрылысына және жұмыс барысына сипаттама бере отырып, конструкциялық, табиғи және жасанды материалдарды өңдеу операцияларын орындау
	Ағашты механикалық өңдеу жұмысын ұйымдастыру	7.2.6.2 заманауи технологиялық машиналармен қауіпсіз жұмыс жасау жолдарын білу және түсіндіру 7.1.6.1 жобаланатын нысанды дайындау барысында конструкциялық, табиғи және жасанды материалдардың физикалық, технологиялық және

		механикалық қасиеттерін анықтау және салыстыру
Дизайн және технология (Конструкциялық материалдарды өңдеу)	Ағаш бұйымды жобалау. Бұйым дизайны. Материалды таңдау және дайындау	7.1.5.1 функционалды (техникалық) және эстетикалық талаптарға сай, дизайн дайындау бойынша тапсырмаларды орындау ;
		7.1.5.2 графиканың түрлі тәсілдерін қолдана отырып (оның ішінде ақпараттық-коммуникативтік технологияны қолданып), бұйым жасауда эскиздер, графикалық және технологиялық құжаттар дайындау
	Бұйымды дайындау. Материалдар мен бөлшектерді механикалық өңдеу. Бұйымды сәндеу	7.1.4.1 алған білімдері мен тәжірибелерін қолдана, болашақ іс-әрекеттерін анықтай және өз шешімінің нұсқасын ұсына отырып шығармашылық жұмысын жоспарлау;
		7.1.4.2 бұйымның өзіндік құны мен материалдық шығындарын анықтау
Көрме ұйымдастыру	7.2.3.1 бұйымдардың функционалдық және эстетикалық сапасын арттыру үшін материалдарды механикалық өңдеу және бұйымды безендіру;	
	7.2.3.2 технологиялық құжаттар бойынша реттілікті және дәлдікті сақтай отырып, күрделі бұйымдарды жасау	
Дизайн және технология	Киімді түрлендіру (трансформация) және тігін бұйымдарын сәндеу (киім, аксессуарлар, бижутерия).	7.3.1.1 ауқымды аудитория алдында дайын болған өз жұмыстарын таныстыру (көрме, сән көрсетілімі)
		7.1.3.1 шығармашылық жұмыста идеяларын іске асыру мақсатында түрлі ақпарат көздерінің ең тиімдісін тандай отырып, қолдану
		7.1.5.1 функционалды (техникалық) және эстетикалық талаптарға сай, дизайн дайындау бойынша тапсырмаларды орындау ;

	Идеяларойластыру. Нобай	7.1.5.2 бұйым жасауда әртүрлі графикалық құралдарды қолдана отырып, нобайлар, графикалық және технологиялық құжаттар дайындау
	Материалдар мен құралдарды дайындау	7.2.2.2 тігін машинасының жұмысында ақауларды анықтау және жөндеу; 7.1.6.2 бірқатар заманауи және дәстүрлі емес материалдарды білу, оларды өңдеу, пайдалану және үйлестірудің тиімді жолдарын (немесе әдістерін) анықтау; 7.1.6.3 бұйым және өңдеу тігін материалдары мен фурнитуралардың сипаттамасын және жіктелуін анықтау, сипаттау және салыстыру
	Бұйым дайындау. Киім бөлшектерін пішу. Жеке бөлшектерді өңдеу. Бұйымдардың бөлшектерін құрастыру және өңдеу. Бұйымды сәндеу	7.2.3.4 әртүрлі конструкциялық, заманауи тоқыма және сәндеу материалдарын қолдана отырып, тігін машинасында технологиялық талапқа сәйкес бұйым дайындау; 7.2.2.3 тігін бұйымдарын ылғалды-жылулық өңдеу барысында қолданылатын құралдарды анықтау, таңдау, қолдану; 7.1.4.2 бұйымның өзіндік құны мен материалдық шығындарын анықтау; 7.2.3.4 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдар жасау барысында қазақ ұлттық мәдениет элементтерін пайдалану
	Жұмысты таныстыру	7.3.1.1 ауқымды аудитория алдында дайын болған өз жұмыстарын таныстыру (көрме, сән көрсетілімі); 7.3.4.1 өзінің және өзгелердің жұмыстарын жетілдіру және адаптациялауда қолданылған идеяларды салыстыруда негізделген сыни ұсыныстар жасау
4-тоқсан		
Тамақтану мәдениеті	Қазақ халқының ұлттық тағамдары	7.2.4.2 әлем халықтарының және ұлттық тағамдардың жасалу технологияларын зерделеу және қолдану
		7.2.4.1 әлем халықтарының тағамдары мен әлемге әйгілі

	Әлем халықтарының асханасы. (өздігінен ізденіс зерттеулері)	аспазшылардың тағамдарындағы ерекшеліктерді сипаттап, салыстыру
	Әлем халықтарының тағамдары. Тәжірибе жұмысы (суши, пицца, көже)	7.2.4.2 әлем халықтары мен ұлттық тағамдардың жасалу технологияларын зерделеу және қолдану; 7.2.4.3 әртүрлі тағамдар дайындауда қолданатын қажетті құрал-жабдықтарды, өнімдерді таңдауда өз бетінше нақты шешім қабылдай алу
	Әшекей, интерьер элементі ретіндегі өсімдік	7.2.5.1 интерьер дизайнын безендіру үшін әртүрлі өсімдіктердің эстетикалық қасиеттерін сипаттау, қолдану және бағалау; 7.3.3.1 пәндік терминологияны пайдалана отырып, басқалардың (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер) және өз жұмыстарындағы әдіс-тәсілдері мен техникаларды талқылау және бағалау
	Тұрмыстық құрал-жабдықтар мен электрарматураны жөндеу	7.2.5.3 электротехникалық арматуралар мен тұрмыстық құралдардың қарапайым жөндеу жұмыстарын орындау; 7.2.5.4 есептеулер орындау үшін бақылау-өлшегіш аспаптарын таңдау және қолдану
	Тұрғын үй экологиясы. Үйдегі микроклимат	7.1.3.1 шығармашылық жұмыста идеяларын іске асыру мақсатында түрлі ақпарат көздерінің ең тиімдісін таңдай отырып, қолдану; 7.2.5.5 интерьерді ұйымдастыру бойынша тәжірбиелік жұмыстар орындау барысында жарықтандыруға (табиғи және жасанды), желдеткіш және жылу жүйесіне қойылатын нормаларды сақтау және қарастыру; 7.3.1.1 ауқымды аудитория алдында дайын болған өз жұмыстарын таныстыру (көрме, сән көрсетілімі)

4) 8-сынып

Оқу жоспарындағы ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Тақырыптар/Ұзақ мерзімді жоспардың мазмұны	Оқыту мақсаттары. Білім алушылар білуге тиісті
1-тоқсан		

Сәндік қолданбалы өнер	Қазақтың ұлттық сәндік-қолданбалы бұйымдары (ши тоқу, киіз басу) Материалдар мен құрал-жабдықтар (өздігінен ізденіс зерттеулері)	8.1.2.1 тарихи және мәдени шығу тегі әртүрлі өнер, қолөнер мен дизайн туындыларының ерекшеліктері туралы түсінігін көрсету; 8.1.3.1 шығармашылық идеяларды дамыту мен жүзеге асыруда өз бетінше таңдаған ақпарат көздерін қолдану
Сәндік қолданбалы өнер	Мозаика өнері. Мозаика жасау техникалары мен түрлері (өздігінен ізденіс зерттеулері)	8.1.2.1 тарихи және мәдени шығу тегі әртүрлі өнер, қолөнер мен дизайн туындыларының ерекшеліктері туралы түсінігін көрсету; 8.3.3.1 жасалған бұйымның сапасын қолданылған әдіс-тәсілдерін бағалау және талдау үшін критерийлерді қолдану
	Тәжірибе жұмысы оқушылардың таңдауы бойынша (ши тоқу, киіз басу, мозаика панносы) Нобай және материал дайындау. Жұмысқа арналған негіз дайындау.	8.1.5.2 әртүрлі графика тәсілдерін қолданып, бұйым дайындаудың реттілігі мен тиімді тәсілін анықтай отырып, графикалық және технологиялық құжаттар дайындау;
	Шығармашылық жұмысты орындау. Сәндеу	8.1.6.4 шығармашылық жұмыстар жасау үшін әртүрлі технологиялар мен көркем материалдарды өз бетінше анықтау, таңдау және үйлестіру; 8.2.1.1 күрделі шығармашылық идеялары мен сезімдерін білдіру үшін өз бетінше өнердің көркем құралдарын анықтау, таңдау және қолдану; 8.2.6.1 техника қауіпсіздігін сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану
	Жұмыстарды таныстыру.	8.3.1.1 онлайн платформадағы ауқымды аудитория алдында дайын жұмыстарды таныстыру
2-тоқсан		
	Қазақ халқының тұрмыстық заттарымен танысу	8.1.2.1 тарихи және мәдени шығу тегі әртүрлі өнер, қолөнер мен дизайн туындыларының ерекшеліктері туралы түсінігін көрсету
	Қазақ халқының тұрмыстық заттарының орындалу техникасы	8.1.6.1 жобалау объектісінің қолданылу мақсаты мен ерекшелігін ескере отырып, өңдеудің конструкциялық, табиғи,

	мен материалдарын (торсық, дөңгелек үстел) зерделеу.	жасанды материалдары мен әдістерін негіздеп таңдау
Дизайн және технология (Конструкциялық материалдарды өңдеу)	Идеяларды талдау және нобайды орындау. Жұмысты жоспарлау	8.1.5.1 функционалды (техникалық), эстетикалық, эргономикалық және экологиялық талаптарға сай нысан дизайнын дайындау бойынша тапсырмаларды орындау
		8.1.4.1 болашақ іс-әрекеттерін егжей-тегжейлі сипаттап, өздерінің алған білімдері мен тәжірибесін қолдана отырып, шығармашылық жұмысын жоспарлау;
	Материалды өңдеу. Бұйымды дайындау	8.2.2.1 заманауи технологиялық машиналарда конструкциялық материалдарды өңдеу бойынша күрделі операцияларды орындау;
		8.2.3.1 қол, механикалық құрал-жабдықтарын қолдана отырып, бұйымдардың функционалдық және эстетикалық сапасын арттыру үшін материалдарды өңдеу мен безендіру әдістерін анықтау, және қолдану; 8.2.3.2 өз бетінше дайындаған технологиялық құжат бойынша күрделі бұйым жасау; 8.2.3.3 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдар жасау барысында қазақ ұлттық мәдениет элементтерін қолдану
8.2.6.1 техника қауіпсіздігін сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану		
	Көрме ұйымдастыру және жұмысты таныстыру	8.3.1.1 онлайн платформадағы ауқымды аудитория алдында дайын жұмыстарды таныстыру және оны ұсыну (онлайн форумдар, әлеуметтік желілерде)
Дизайн және технология (Тоқыма материалдарды өңдеу)	Қазақтың ұлттық киімі. Этностиль . Ою-өрнек және оның стилизациясы	8.1.2.1 тарихи және мәдени шығу тегі әртүрлі өнер, қолөнер мен дизайн туындыларының ерекшеліктері туралы түсінігін көрсету; 8.1.3.1 шығармашылық идеяларды дамыту мен іске асыруда өз бетінше таңдаған ақпарат көздерін қолдану
		8.1.5.1 функционалды (техникалық), эстетикалық,

	Этностильдегі бұйымның дизайны (бас киім немесе қамзол)	эргономикалық және экологиялық талаптарға сай нысан дизайнын дайындау бойынша тапсырмаларды орындау; 8.1.5.2 әртүрлі графика тәсілдерін қолданып, бұйым дайындаудың реттілігі мен тиімді тәсілін анықтай отырып (оның ішінде ақпараттық-коммуникативтік технологияларды қолданып), графикалық және технологиялық құжаттар дайындау
	Этностильде бұйым дайындау (бас киім немесе қамзол). Сәндеу	8.2.3.3 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдар жасау барысында қазақ ұлттық мәдениет элементтерін пайдалану; 8.2.3.4 қол және тігін құрал-жабдықтарын және олардың құрылғыларын қолдана отырып, тоқыма материалдарын өңдеу мен сәндеудің тиімді әдістерін анықтау және қолдану; 8.2.3.2 өз бетінше құрастырған технологиялық құжат бойынша күрделендірілген бұйымдар дайындау; 8.3.4.1 өзінің және өзгелердің жұмыстарын жетілдіру және адаптациялауда қолданылған идеяларды талдауда және бағалауда негізінделген сыни ұсыныстар жасау; 8.2.6.1 техника қауіпсіздігін сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану
	Жұмысты таныстыру	8.3.1.1 онлайн платформадағы ауқымды аудитория алдында дайын жұмыстарды қорғау және оны ұсыну (онлайн форумдар, әлеуметтік желілерде)
3-тоқсан		
	Үстел ойындары. Шығу тарихы	8.1.2.1 тарихи және мәдени шығу тегі әртүрлі өнер, қолөнер мен дизайн туындыларының ерекшеліктері туралы түсінігін көрсету
	Үстел ойынының тұжырымдамасы	8.1.4.2 зерттеу нәтижелері негізінде тұтынушылардың өнімнің түрлеріне қажеттілігін анықтау; 8.1.5.1 функционалды (техникалық), эстетикалық,

Дизайн және технология (Конструкциялық материалдарды өңдеу)		эргономикалық және экологиялық талаптарға сәйкес нысан дизайнын дайындау бойынша тапсырмаларды орындау
	Үстел ойынын дайындау. Графикалық құжаттамасы	8.1.5.2 әртүрлі графика тәсілдерін қолданып, бұйым дайындаудың реттілігі мен тиімді тәсілін анықтай отырып (оның ішінде ақпараттық-коммуникативтік технологияны қолданып), графикалық және технологиялық құжаттар дайындау
	Үстел ойынының бөлшектерін дайындау. Көркем безендіру	8.1.6.2 бұйымды дайындау мен безендіру үшін заманауи және дәстүрлі емес материалдардың тиімді қолданылуын түсіне отырып өздігінен таңдау 8.2.3.1 қол, механикалық құрал-жабдықтарын қолдана отырып, бұйымдардың функционалдық және эстетикалық сапасын арттыру үшін материалдарды өңдеу мен безендіру әдістерін анықтау, пайдалану
	Ойынды тестілеу. Ақпарат жинау және сауалнама жүргізу	8.3.4.1 өзінің және өзгелердің жұмыстарын жетілдіру және адаптациялауда қолданылған идеяларды талдауда және бағалауда негізінделген сыни ұсыныстар жасау
	Жұмысты таныстыру.	8.3.1.1 онлайн платформадағы ауқымды аудитория алдында дайын жұмыстарды қорғау және оны ұсыну (онлайн форумдар, әлеуметтік желілерде)
Дизайн және технология (Тоқыма материалдарын өңдеу)	Халықтық пішім негізіндегі киім дизайны (тұтаспішімді жең)	8.1.4.2 зерттеу нәтижелері негізінде тұтынушылардың өнімнің түрлеріне деген қажеттілігін анықтау; 8.1.3.1 шығармашылық идеяларды дамыту мен іске асыруда өз бетінше таңдаған ақпарат көздерін қолдану
	Идея ойластыру. Нобай	8.1.5.1 функционалды (техникалық), эстетикалық, эргономикалық және экологиялық талаптарға сай нысан дизайнын дайындау бойынша тапсырмаларды орындау; 8.1.5.2 әртүрлі графика тәсілдерін қолданып, бұйым дайындаудың

		реттілігі мен тиімді тәсілін анықтай отырып (оның ішінде ақпараттық-коммуникативтік технологиялар-ды қолданып), графикалық және технологиялық құжаттар дайындау
	Құрал-жабдықтар мен материалдар дайындау	8.2.2.2 тігін машинасына қажетті құрылғыларды (түймелікті өңдеу, сыдырманы қондырып тігу) таңдау және қолдану; 8.1.6.3 табиғи және жасанды тері мен былғарының түрлері мен қасиеттерін анықтау, салыстыру және зерделеу; 8.2.6.2 құрал-жабдықтармен қауіпсіз жұмыс істеу туралы ескертпе парағын жасау
	Халықтық пішім негізінде бұйым дайындау. Бөлшектерді пішу. Жеке бөлшектерді өңдеу. Бөлшектерді біріктіру және бұйымды өңдеу. Бұйымды ою-өрнек элементтерімен сәндеу	8.2.3.4 қол мен тігін құрал-жабдықтарын және олардың құрылғыларын қолдана отырып, тоқыма материалдарын өңдеу мен сәндеудің тиімді әдістерін анықтау және қолдану; 8.2.3.2 өз бетінше құрастырған технологиялық құжат арқылы күрделендірілген бұйымдар дайындау; 8.3.3.1 жасалған бұйымның сапасын қолданылған әдіс-тәсілдерін бағалау және талдау үшін критерийлерді қолдану
	Жұмысты таныстыру	8.3.1.1 онлайн платформадағы ауқымды аудитория алдында дайын жұмыстарды қорғау және оны ұсыну (онлайн форумдар, әлеуметтік желілерде)
4-тоқсан		
	Агротехнологияның және өсімдік шаруашылығының дамуындағы ғылымның рөлі (өздігінен ізденіс зерттеулері)	8.2.5.1 ауылшаруашылық өндірісінің дамуындағы ғылыми әдіс-тәсілдерді талқылау және бағалау 8.1.3.1 шығармашылық идеяларды дамыту мен іске асыруда өз бетінше таңдаған ақпарат көздерін қолдану 8.1.3.1 шығармашылық идеяларды дамыту мен іске асыруда өз бетінше таңдаған ақпарат көздерін қолдану (оның ішінде

Үй мәдениеті	Өсімдіктердің медицинада, фитотерапия және косметологияда қолданылуы	ақпараттық-коммуникативтік технологияларды қолдану арқылы); 8.2.5.2 фитотерапия, медицина және косметологиядағы өсімдіктер ролін зерделеу, талқылау және бағалау
	Электрқұрылғылар мен тұрмыстық техникаларды таңдау және бағалау	8.2.5.5 тұрмыстық техника мен электр жабдықтарының эстетикалық, эргономикалық және эксплуатациялық сапаларын салыстыру және бағалау 8.1.3.1 шығармашылық идеяларды дамыту мен іске асыруда өз бетінше таңдаған ақпарат көздерін қолдану
	Үй-жайды жөндеуге арналған заманауи материалдар мен құрал-жабдықтар (тәжірибе жұмысы)	8.2.5.3 тұрмыста жөндеу жұмыстарын жүргізу барысында ақауларды жоюдың тиімді тәсілдерін табу; 8.2.5.4 тұрмыста жөндеу жұмыстарын жүргізу барысында заманауи материалдар мен құрал-жабдықтарды (қол және электрлік) қолдану 8.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану;

5) 9-сынып

Оқу жоспарындағы ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Тақырыптар/Ұзақ мерзімді жоспардың мазмұны	Оқыту мақсаттары. Білім алушылар білуге тиісті
1-тоқсан		
Сәндік қолданбалы өнер	Қазақстанның дәстүрлі тоқыма өнері. Қазақ кілемдері. Алаша. Кілем тоқу. Гобелен.	9.1.2.1 өнер туындыларының тарихи және мәдени шығармаларындағы материалдар мен стильдерді жариялауда көпшілік назарының әсерін қарастыра отырып, салыстырмалы талдау жасау; 9.1.3.1 шығармашылық ойды жүзеге асыру мен дамытуда алғашқы және қазіргі ақпарат көздерін мақсатты түрде және тиімді қолдану;
	Кілем тоқу материалдары мен құрал-жабдықтары	9.1.6.4 шығармашылық жұмыстар жасау үшін әр түрлі технологиялар мен өнер материалдарын қолдану бойынша өзіндік (оригиналды) шешімдерді ұсыну

Сәндік қолданбалы өнер	Интерьердегі сәндік бұйымдар	9.1.2.1 мәдени және тарихи жәдігерлер, колөнер мен дизайн салалары шығармаларының материалдарын, бағытын, салыстырмалы талдау
	Интерьерге арналған сәнді заттарды (шырағдан, сәнді сағаттар т.б) дайындау техникалары мен тәсілдерін зерделеу	9.1.3.1 шығармашылық идеяларды (оның ішінде ақпараттық-коммуникативтік технологияны) дамыту мен іске асыруда бірінші және екінші ақпарат көздерін толыққанды және нәтижелі қолдану
	Тәжірибе жұмысы оқушылардың таңдауы бойынша (алаша/гобелен/интерьерге арналған сәндік бұйым). Бұйым нобайын дайындау. Материалдар мен құралдарды дайындау.	9.1.4.1 жұмысты орындаудың тиімді әдістері мен реттілігін анықтай отырып, шығармашылық жұмысты жоспарлау
		9.1.5.1 күрделі нысандар, пішіндер мен образдардың дизайнын дайындау үшін түрлі салалар бойынша білімдерді жалпылау
	Шығармашылық жұмысты орындау. Сәндеу. Рәсімдеу	9.2.1.1 мазмұнды, ерекше туындыны орындау үшін өз бетінше және сенімділікпен өнердің көркем құралдарын қолдану
		9.2.3.3 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдар жасау барысында қазақ ұлттық мәдениет элементтерін пайдалану; 9.2.6.1 техника қауіпсіздігін сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану;
Жұмысты таныстыру. Көрме ұйымдастыру	9.3.1.1 медиа құралдары мен онлайн платформаларды қолдана отырып, белгілі бір аудиторияға дайын жұмыстарын таныстыруды өз бетінше ұйымдастыру	
2-тоқсан		
	Сәулет өнерінің үздік туындылары . Заманауи сәулет өнері. Қазақстан сәулет өнері. (заманауи және тарихи)	9.1.2.1 мәдени және тарихи жәдігерлер, колөнер мен дизайн салалары шығармаларының материалдарын, бағытын, салыстырмалы талдау; 9.3.3.1 бұйымның сапасын және өнімнің сыртқы көрінісін анықтайтын негізгі факторларды (эстетика, атқаратын қызметі, экономика) талдау және бағалау
		9.1.5.1 күрделі нысандар, пішіндер мен образдардың дизайнын

<p>Дизайн және технология (Конструкциялық материалдарды өңдеу)</p>	<p>Сәулеттік ғимараттар мен нысандардың нобайы, сызбасы (имитация немесе өз идеялары)</p>	<p>дайындау үшін түрлі салалар бойынша білімдерін жалпылау; 9.1.5.2 әртүрлі графика тәсілдерін қолдану арқылы өз бетінше графикалық және технологиялық құжатты құру</p>
	<p>Сәулеттік нысанның макетін орындауға қажетті материалдарды анықтау және таңдау</p>	<p>9.1.6.2 бұйымды дайындау мен безендіру барысында заманауи және дәстүрлі емес материалдарды қолданудың өзіндік (оригиналды) шешімдері мен жолдарын ұсыну; 9.1.6.4 шығармашылық жұмыстар жасау үшін әртүрлі технологиялар мен көркем материалдарды қолдану бойынша өзіндік (оригиналды) шешімдерді ұсыну</p>
	<p>Шығармашылық жұмыс. Сәулеттік нысан макеті</p>	<p>9.2.3.1 бұйым дайындау барысында материалдарды өңдеу мен безендірудің ұтымды тәсілдерін анықтау, таңдау мен қолдану; 9.2.3.2 сенімділік пен дербестігін көрсете, әртүрлі техникаларды, конструкция түрлері мен заманауи материалдарды қолдана отырып ерекше бұйым жасау</p>
	<p>Жұмысты таныстыру.</p>	<p>9.3.1.1 медиа құралдары мен онлайн платформаларды қолдана отырып, белгілі бір аудиторияға дайын жұмыстарын қорғауды өз бетінше ұйымдастыру 9.3.2.1 өзінің және өзгелердің жұмыстарындағы тарихи, әлеуметтік және мәдениеттік мәнмәтіндерді талдау мен бағалау</p>
<p>Дизайн және технология (Тоқыма материалдарды өңдеу)</p>	<p>Заманауи сән әлеміндегі стильді бағыттар (өздігінен ізденіс зерттеулері)</p>	<p>9.1.2.1 тарихи және мәдени шығармалардағы колөнер, дизайн туындыларының материалдарын, түрлерін, бағыттарын салыстырмалы талдау; 9.1.3.1 шығармашылық ойларды жүзеге асыруда алғашқы және қазіргі ақпарат көздерін мақсатты, тиімді пайдалану.</p>
	<p>"Сән және жеке тұлға үйлесімділігі" эксперименті. Жеке даралық имиджін жасау. Идеяларды жүзеге асыру</p>	<p>9.1.5.1 күрделі нысандар, пішіндер мен образдардың дизайнын дайындау үшін түрлі салалар бойынша білімдерді жалпылау</p>
		<p>9.1.6.2 бұйымды дайындау мен безендіру барысында заманауи және дәстүрлі емес</p>

	Аксессуарлар, шаш үлгісі, визаж құралдары негізінде жеке даралық образды жасау	материалдарды қолданудың өзіндік шешімдері мен тәсілдерін ұсыну
	Өзіндік имидж қалыптастыру үшін киім/аксессуарлар топтамасын жасау эксперименті	9.1.5.1 күрделі нысандар, пішіндер мен образдардың дизайнын дайындау үшін түрлі салалар бойынша білімдерді қорытындылау; 9.1.6.3 трикотажды, тоқусыз матаны және басқа да заманауи, дәстүрлі материалдарды өз бетінше зерделеу, анықтау және бағалау; 9.2.3.1 бұйым дайындау барысында материалдарды өңдеу мен безендірудің тиімді тәсілдерін анықтау, таңдау мен қолдану; 9.3.4.1 өзінің және өзгелердің жұмыстарындағы мақсаттың өзіндік анық көруін және негізделген бағаны өзіндік білдіру
	Жұмысты таныстыру	9.3.1.1 медиа құралдары мен онлайн платформаларды қолдана отырып, белгілі бір аудиторияға дайын жұмыстарын қорғауды өз бетінше ұйымдастыру
3-тоқсан		
	Интерьер заттары және жиһаздардың өндірілуі	9.2.2.2 әртүрлі өнеркәсіпте технологиялық және өндірістік үдерістер туралы білімдері мен түсінігін көрсету; 9.1.4.2 пайданы (табысты) анықтау мақсатында түрлі тауарларды өткізу нарығын талдау
	Интерьерге арналған заттарды дайындау. Идеяны дамыту және талқылау. Материалдарды таңдау	9.1.5.1 күрделі нысандар, пішіндер мен образдардың дизайнын дайындау үшін түрлі салалар бойынша білімдерді жалпылау; 9.1.6.1 жобаланатын нысанның техникалық, эксплуатациялық және экологиялық сипаттамаларын ескере отырып, өз бетінше конструкциялық, табиғи және жасанды материалдарды, өңдеу тәсілдерін негіздеп, анықтау және таңдау
	Графикалық құжаттама, техникалық спецификация	9.1.5.2 әртүрлі графика тәсілдерін қолдану арқылы өз бетінше графикалық және технологиялық құжатты құру
		9.2.2.1 материалдарды өңдеуге арналған заманауи технологиялық

<p>Дизайн және технология (Конструкциялық материалдарды өңдеу)</p>	<p>Бұйым дайындау. Әрлеу</p>	<p>машиналарды өз бетінше таңдап, анықтау және қолдану; 9.2.3.1 бұйым дайындау барысында материалдарды өңдеу мен безендірудің ұтымды тәсілдерін анықтау, таңдау және қолдану; 9.2.3.2 сенімділік пен дербестігін көрсете, әртүрлі техникаларды, конструкция түрлері мен заманауи материалдарды қолдана отырып әдемі бұйым жасау</p>
		<p>9.2.6.1 техника қауіпсіздігін сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану; 9.2.6.2 белгілі бір бұйым мен жұмыс түріне арналған техника қауіпсіздігі бойынша нұсқаулық құру</p>
	<p>Жұмысты таныстыру</p>	<p>9.3.1.1 медиа құралдары мен онлайн платформаларды қолдана отырып, белгілі бір аудиторияға дайын жұмыстарын қорғауды өз бетінше ұйымдастыру</p>
<p>Дизайн және технология (Тоқыма материалдарды өңдеу)</p>	<p>Қарапайым геометриялық пішіндерден құралған "Fast cloth" сәнді киімінің (пончо, кейп, туника) (сән журналдарынан) дизайны. Киім және аксессуарлардың заманауи өндірісі</p>	<p>9.1.2.1 тарихи және мәдени шығармалардағы қолөнер, дизайн туындыларының материалдарын, түрлерін, бағыттарын салыстырмалы талдау; 9.1.3.1 шығармашылық ойларды жүзеге асыруда алғашқы және қазіргі ақпарат көздерін мақсатты, тиімді қолдану; 9.2.2.2 әртүрлі өнеркәсіпте технологиялық және өндірістік үдерістер туралы білімдері мен түсінігін көрсету</p>
	<p>Идеяны жүзеге асыру. Нобай. Материалдар мен құрал-жабдықтарды дайындау</p>	<p>9.1.5.1 күрделі нысандар, пішіндер мен образдардың дизайнын дайындау үшін түрлі салалар бойынша білімдерді қорытындылау; 9.1.5.2 әртүрлі графика тәсілдерін қолдану арқылы өз бетінше графикалық және технологиялық құжатты құру</p>
		<p>9.2.2.1 заманауи тігін құрал-жабдықтарын білу және торлау тігін машинасын қолдану; 9.2.2.4 тігін машиналарында күрделі операцияларды (</p>

	Бұйым дайындау. Бөлшектерді пішу. Жеке бөлшектерді өңдеу. Бөлшектерді біріктіру және бұйымды сәндеу	<p>апликация, кестелеу) орындау және зерделеу;</p> <p>9.2.3.1 бұйым дайындау барысында материалдарды өңдеу мен безендірудің тиімді тәсілдерін анықтау, таңдау мен қолдану;</p> <p>9.2.3.2 сенімділік пен дербестігін көрсете, әртүрлі техникаларды, конструкция түрлері мен заманауи материалдарды қолдана отырып ерекше әдемі бұйым жасау;</p> <p>9.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құрал-жабдықтарды қолдану;</p> <p>9.2.6.2 белгілі бір бұйым мен жұмыс түріне арналған техника қауіпсіздігі бойынша нұсқаулық құру</p>
	Жұмысты талдау және бағалау. Жұмысты таныстыру	<p>9.1.4.2 пайданы (табысты) анықтау мақсатында түрлі тауарларды өткізу нарығын талдау ;</p> <p>9.3.1.1 медиа құралдары мен онлайн платформаларды қолдана отырып, белгілі бір аудиторияға дайын жұмыстарын таныстыруды өз бетінше ұйымдастыру</p>
4-тоқсан		
Үй мәдениеті	Интерьер/экстерьердегі ландшафт элементтері	<p>9.1.5.1 күрделі нысандар, пішіндер мен образдардың дизайнын дайындау үшін түрлі салалар бойынша білімдерді жалпылау;</p> <p>9.2.5.1 ландшафты дизайнның элементтерін, заманауи бағыттары мен стильдерін анықтау және сипаттау;</p> <p>9.1.3.1 шығармашылық идеяларды дамыту мен жүзеге асыруда бірінші және екінші ақпарат көздерін толыққанды және нәтижелі қолдану</p>
	Шығармашылық идеяны визуалдау	<p>9.1.5.2 әртүрлі графика тәсілдерін қолдану арқылы өз бетінше графикалық және технологиялық құжатты құру;</p> <p>9.3.4.1 өзінің және өзгелердің жұмыстарындағы мақсаттың өзіндік анық көруін және негізделген бағаны өзіндік білдіру</p>
		9.1.5.2 әртүрлі графика тәсілдерін қолдану арқылы өз бетінше

	<p>Интерьерді аудандарға бөлу және жоспарлау (тұрғын үй бөлмелері, өндірістік, қоғамдық орындар). Интерьердегі жарықтандыру</p>	<p>графикалық және технологиялық құжатты құру; 9.2.5.2 интерьерді безендіру, жоспарлау және ұйымдастыру бойынша тәжірибелік жұмысты орындау үшін түрлі салалардағы білімдерін жалпылау; 9.2.5.3 функционалдық, эргономикалық және эстетикалық талаптарды ескере отырып, интерьердегі жарықтандыруды ұйымдастыру бойынша шығармашылық шешімдер дайындау</p>
	<p>Интерьерді мерекеге орай безендіру</p>	<p>9.1.5.2 әртүрлі графика тәсілдерін қолдану арқылы өз бетінше графикалық және технологиялық құжатты құру; 9.1.5.1 күрделі нысандар, пішіндер мен образдардың дизайнын дайындау үшін түрлі салалар бойынша білімдерді жалпылау; 9.2.5.2 интерьерді безендіру, жоспарлау және ұйымдастыру бойынша тәжірибелік жұмысты орындау үшін түрлі салалардағы білімдерін жалпылау;</p>

Қазақстан Республикасының
Білім және ғылым министрі
2022 жылғы 1 сәуірдегі
№ 123 бұйрығына
78-қосымша
Қазақстан Республикасы
Білім және ғылым министрінің
2013 жылғы 3 сәуірдегі
№ 115 бұйрығына
715-қосымша

Есту қабілеті бұзылған (естімейтін) білім алушыларға арналған бастауыш білім беру деңгейінің 3-4 - сыныптары үшін "Ақпараттық-коммуникациялық технологиялар" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Есту қабілеті бұзылған (естімейтін) білім алушыларға арналған бастауыш білім беру деңгейінің 3-4 - сыныптары үшін "Ақпараттық-коммуникациялық технологиялар" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі – Бағдарлама) Қазақстан Республикасының "Білім туралы" Заңының 5-бабы б) тармақшасына сәйкес әзірленген.

2. Бағдарлама мақсаты – заманауи ақпараттық технологияларды практикада тиімді пайдалану үшін білім алушыларда компьютерлік құрылғы, ақпаратты ұсыну және өңдеу, Интернет желісінде жұмыс істеу, есептеу ойлауы, робототехника мәселелері бойынша базалық білім, іскерлік және дағдыларды қалыптастыру.

3. Бағдарлама міндеттері:

1) естімейтін білім алушыларға компьютер және қазіргі заманғы ақпараттық-коммуникациялық технологиялар туралы бастапқы мәліметтерді беру және оларда компьютерде жұмыс істеудің бастапқы дағдыларын қалыптастыру;

2) естімейтін білім алушыларда ақпараттық-коммуникациялық технологияларды пайдалана отырып, логикалық, алгоритмдік, сондай-ақ есептеу тұрғысынан ойлау, роботтарды жинау және бағдарламалау, ақпаратты іздеу, жинау, өңдеу, сақтау және әртүрлі қалыптарда беру дағдыларын қалыптастыру;

3) естімейтін білім алушыларда өздерінің шығармашылық идеяларын ұсыну үшін түрлі қолданбалы бағдарламаларды пайдалану дағдыларын қалыптастыру;

4) естімейтін білім алушыларды бағдарламалаудың ойын ортасында күрделі емес алгоритмдік міндеттерді шешу үшін бағдарламалар жасауға және орындауға үйретуге ықпал ету;

5) расталған және пайдалы ақпарат алуға таңдамалы және мақсатты көзқарасты тәрбиелеуге ықпал ету;

6) естімейтін білім алушылардың қарым-қатынас жасау, ақпарат алмасу және ынтымақтастық үшін қоғамның ақпараттық ресурстарын және коммуникация құралдарын пайдалануда жеке тәжірибе алуы үшін жағдайларды қамтамасыз ету;

7) естімейтін білім алушыларға компьютермен жұмыс істеу кезінде қауіпсіздік пен гигиена талаптарын сақтай білуге баулу.

4. Түзете – дамыту міндеттері:

1) естіп қабылдауды қалыптастыру және дамыту, дыбыстарды дұрыс айтуын қалыптастыру, белсенді және пассивті сөздігін кеңейту;

2) ақпараттық-коммуникативтік технологиялар саласында практикалық білімді қолдануға қабілетті, естімейтін білім алушының тұлғасын дамыту;

3) сөйлеу мәдениетін, қарым-қатынастың әртүрлі тәсілдерін, білімді функционалды қолдануды, проблемаларды шешуді және шешім қабылдауды дамыту;

4) естімейтін білім алушыларды арнайы оқытуды сапалы дараландыру мүмкіндіктерін кеңейту.

2-тарау. Оқу процесін ұйымдастырудағы педагогикалық тәсілдер

5. Естімейтін білім алушыларды оқыту процесінде бірқатар маңызды ерекшеліктерді ескеру қажет:

1) оқушының есту қабілетінің күрт бұзылуы немесе боламауы;

2) абстрактілі-аналитикалық ойлау формаларына ауысудың қиындықтары;

3) механикалық жадтың абстрактілі - логикалық жадтан басым болуы, жанама жадтан тікелей есте сақтау, қысқа мерзімді және ұзақ мерзімді жад көлемінің төмендеуі, еріксіз есте сақтау қабілетінің айтарлықтай төмендеуі;

4) шектеулі сөздік қор, сөйлеу тілінің грамматикалық құрылымын баяу меңгеру, дыбыс айту кемшіліктері.

6. Естімейтін білім алушыларды оқытудың негізгі тәсілдері: қол жетімділік, тұлғаға бағытталған тәсіл, көрнекілік және қарым-қатынас, теория мен практиканың байланысы.

7. Оқытудағы қолжетімділік материалдың естімейтін білім алушылардың қабылдауы мен түсінуіне лайықты беруден, ғылыми ұғымдарды оңтайлы амалмен жеткізіп баяндаудан, мәтіндерді қажетті иллюстрациялармен және дидактикалық материалдармен қамтамасыз етуден тұрады.

8. Тұлғаға бағытталған тәсіл-бұл тұлғаның үйлесімді қалыптасуы мен жан-жақты дамуы, компьютерлік бағдарламалармен жұмыс жасауда шығармашылық қабілеттерін ашу және "Ақпараттық-коммуникациялық технологиялар" сабақтарында тұлғаның әлеуметтік маңызды қасиеттерін тәрбиелеу, эмоционалды-ерік саласын, психикалық процестерді түзету.

9. Көрнекілік тәсілі оқушылардың танымдық тәжірибесін байыту, коммуникативті технологиялар саласындағы ұғымдарды меңгеру үшін қажет тақырыпты немесе практикалық әрекеттерді қабылдау негізінде білім, білік және дағдыларды қалыптастыру қажеттілігінен көрінеді.

10. "Ақпараттық-коммуникациялық технологиялар" пәнін оқытудағы қарым-қатынас тәсілі ақпаратты тасымалдаудың ұғым мен терминдерін, амалдары мен құралдарын, оларды қолдану тәсілдерін вербалды және вербалды емес коммуникацияны іске асыру үшін меңгеруді көздейді және білім алушыларды әртүрлі тілдік жағдайларда еркін бағдарлануға үйретуге арналған.

11. Теория мен практиканың байланыс тәсілі презентация жасау, алгоритмдер құрастыру, мәтінмен, графикалық редактормен жұмыс істеу нәтижелерін зерттеу және тексеру, бағдарламаның немесе ортаның іс жүзіндегі әрекеті туралы гипотезаны тексеру арқылы көрінеді, логикалық ойлауды дамытуға, сөйлеу ортасын құруға, өзіндік жұмысты ұйымдастыруға ықпал етеді.

12. Осы тәсілдерді жүзеге асыруға қажет:

1) ақпараттық технологиялар туралы білімді кеңейту негізінде танымдық қызметпен тығыз байланыста естімейтін білім алушылардың ауызша, жазбаша, диалогтік сөйлеу дағдыларын дамыту;

2) "Ақпараттық-коммуникативтік технологияларды" оқу процесінде жаңа формалар мен әдістерді қолдану,

3) естімейтін білім алушыларға таныс емес жаңа терминологияны түсіндіру жағдайларында ымдау және дактильді сөйлеуді көмекші құрал ретінде пайдалану;

4) естімейтін білім алушыларды пәнді оқыту процесінде дидактикалық ережелерді сақтау қажет: зерттелетін материалдың аз мөлшері, қайталануы, байқалуы және жаңа тақырыпқа біртіндеп енуі, өткен материалды жаңарту, практикалық бекіту;

5) "Ақпараттық-коммуникациялық технологиялар" пәнінің басқа пәндермен, соның ішінде инновариативті және түзету компоненттерімен пәнаралық байланысы білім беру технологиясының кең әлеміндегі негізгі білім мен дағдыларды қамтамасыз етеді.

13. Бағдарламаны іске асыру үшін сыныптар келесі құрал-жабдықтармен жабдықталады:

1) фронтальды оқу қызметін қамтамасыз етуге арналған стационарлық дыбыс күшейткіш жабдық;

2) Интернет желісіне кең жолақты қолжетімділікпен мұғалімдер мен білім алушылардың құрылғылары мен коммуникациялары арасындағы деректермен алмасуды қамтамасыз етуге арналған ашық қолжетімділік желісі;

3) мультимедиялық компьютерлік сынып;

4) жеке есту аппараттары, айтылу экраны.

14. Кітап қорының сақталуын қамтамасыз ететін оқу залдарымен және кітап қоймаларымен жабдықталған жұмыс аймақтары, медиатекасы бар ақпараттық-кітапхана қоры.

3-тарау. "Ақпараттық-коммуникациялық технология" пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

15. "Ақпараттық-коммуникациялық технология" оқу пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

1. 3 сыныпта – аптасына 1 сағат, оқу жылына 34 сағат;

2. 4 сыныпта – аптасына 1 сағат, оқу жылына 34 сағат;

9. Оқу пәнінің мазмұны 4 бөлімді қамтиды:

1) "Компьютер" бөлімі;

2) "Ақпаратты өңдеу және ұсыну" бөлімі;

3) "Интернет желісіндегі жұмыс" бөлімі;

4) "Есептік ойлау" бөлімі.

16. "Компьютер" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды

1) компьютер құрылғысы;

2) бағдарламалық қамтамасыз ету;

3) қауіпсіздік техникасы.

17. "Ақпаратты өңдеу және ұсыну" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) ақпаратты ұсыну;

2) мәтіндер;

3) презентация құру.

18. "Интернет желісіндегі жұмыс" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) ақпаратты іздеу;

- 2) ақпаратпен алмасу;
- 3) Интернет желісіндегі қауіпсіздік.

19. "Есептік ойлау" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды

- 1) алгоритмдер;
- 2) моделдеу;
- 3) графика.

20. 3-сыныпқа арналған "Ақпараттық-коммуникациялық технология" оқу пәнінің базалық мазмұны:

1) "Компьютер" бөлімі: кіріспе. Компьютердің негізгі құрылғыларымен танысу: жүйелік блок, монитор, пернетақта, сканер, динамиктер, тінтуір. Енгізу және шығару құрылғылары. Бағдарламалық жасақтама: компьютерлік бағдарламалардың мақсаты (Explorer, суреттерді қарау бағдарламасы), Бағдарлама мәзірі, мәзір командаларын, файлдар мен қалталарды пайдалану, файлдарды компьютерде ашу және сақтау. Қауіпсіздік техникасы: компьютерде жұмыс істеу кезіндегі қауіпсіздік техникасы ережелері;

2) "Ақпаратты өңдеу және ұсыну" бөлімі: ақпарат туралы түсінік. Мәтіндік, графикалық ақпаратты іздеу және өңдеу. Мәтіндер: мәтіндік редактордың мақсаты, Бағдарлама мәзірі, мәтінді теру және өңдеу, таңбалар мен абзацтарды пішімдеу, мәтін фрагментімен операциялар, таңбаларды кірістіру. Графика: графикалық редактордың мақсаты, сызбаларды ашу және сақтау, редактор құралдарын қолдана отырып кескіндер жасау, түстер палитрасы, суретті өңдеу, суретті кесу, бұру және өлшемін өзгерту, суреттің үзіндісін көшіру. Презентация жасау: презентация жасау бағдарламасының мақсаты, Бағдарлама мәзірі, презентацияларды ашу және сақтау, слайдқа мәтін мен суреттерді орналастыру, слайдтар арасындағы ауысулар, презентация дизайны, дыбыс енгізу. Мультимедиа: дыбыстық ақпаратты енгізу және шығару құрылғылары, дыбыстық редактордың мақсаты, дыбыстарды жазу, өңдеу және ойнату, дыбыстық эффектілерді қолдану;

3) "Интернет желісіндегі жұмыс" бөлімі: желіде орналастырылатын ақпараттың қауіпсіздігі, сенімділігі және пайдасы. Ақпаратты іздеу: веб-шолғыштың мақсаты, іздеу жүйелері, кілт сөздер туралы ақпаратты іздеу. Ақпарат алмасу: ақпарат алмасу тәсілдері, таңдалған мәтін мен суретті құжатқа көшіру. Интернет желісінде қауіпсіз жұмыс істеу қағидалары.

4) "Есептік ойлау" бөлімі: Алгоритмдер. Орындаушы, Орындаушы командаларының жүйесі. Модельдеу. Графика.

21. 4-сыныпқа арналған "Ақпараттық-коммуникациялық технология" оқу пәнінің базалық мазмұны:

1) "Компьютер" бөлімі: компьютер құрылғылары. Енгізу құрылғылары (тінтуір, пернетақта, микрофон) және шығару (монитор, принтер, динамиктер/құлаққаптар). Бағдарламалық жасақтама: файл және қалта түсінігі, файлдар мен қалталарды құру,

көшіру, жылжыту және жою, контекстік мәзір командаларын пайдалану. Компьютерде жұмыс істеу кезіндегі қауіпсіздік техникасы ережесі (компьютер залында жұмыс істеу ережесі, компьютердегі авариялық жағдай);

2) " Ақпаратты өңдеу және ұсыну" бөлімі: ақпарат туралы түсінік. Мәтіндер: MsWord мәтіндік редакторында теру ережелері, таңбаланған және нөмірленген тізімдер , мәтінді өңдеу, қаріп пен абзацты пішімдеу (сызу, түс, туралау), таңдалған мәтінді құжатқа кесу, көшіру, қою, мәтінге сурет салу және айналу баптау. Графика: суретті өңдеу, кесу, бұру және суреттің өлшемін өзгерту, сурет фрагментін Paint графикалық редакторында көшіру және көрсету. Мультимедиа: дыбысты жазу және ойнату, дыбыстық файлдарды өңдеу. PowerPoint-те презентация жасау: презентация дизайнері, бағдарлама мәзірі, презентацияларды ашу және сақтау, слайдқа мәтін мен суреттерді орналастыру, слайдтар арасындағы ауысулар, презентация дизайны, объект анимациясы;

3) "Интернет желісінде жұмыс" бөлімі: ақпаратты іздеу: берілген тақырып бойынша ақпаратты іздеу үшін браузерді пайдалану. Ақпарат алмасу: желіде ақпарат алмасу тәсілдері. Электрондық пошта: хабарламаларды, тіркелген файлдары бар хабарламаларды қабылдау және жіберу. Интернет желісінде қауіпсіз жұмыс істеу қағидалары;

4) "Есептеуіш ойлау" бөлімі: Алгоритмдер. Орындаушы. Орындаушының командалық жүйесі. Цикл. Тармақталу алгоритмі. Алгоритмді жазудың ауызша формасы. Логикалық операторлар. Салыстыру операторлары.

4-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

22. Бағдарламада, оқыту мақсаттары кодтық белгімен берілген. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сан бөлім мен бөлімше ретін, төртінші сан оқыту мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 1.1.2.4: "1" – сынып, "2.1" бөлім, бөлімше, "4" – оқыту мақсатының реттік саны.

23. Оқыту мақсаты бойынша күтілетін нәтижелер:

1) "Компьютер" бөлімі:

1-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	3-сынып	4-сынып
1.1 Компьютер құрылғысы	3.1.1.1 компьютер құрылғылары мен олардың мақсатын білу	4.1.1.1 кіру (тінтуір, пернетақта, микрофон) және шығу(монитор, принтер, динамиктер/құлаққаптар) құрылғыларын ажырату)
	3.1.2.1 файл және қалта ұғымдарын түсіндіру; 3.1.2.2 компьютерлік бағдарламаларда файлдарды ашу	4.1.2.1 "бағдарлама", "бағдарламалық қамтамасыз етілу" ұғымын түсіну;

1.2 Бағдарламалық қамтамасыз ету	және сақтау пәрмендерін пайдалану; 3.1.2.3 компьютерлік бағдарламада мәзір командаларын пайдалану	4.1.2.2 файл және қалталарды құру , көшіру, алмастыру және жою; 4.1.2.3 өз жұмысында контекстік мәзірді пайдалану
1.3 Қауіпсіздік техникасы	3.1.3.1 қауіпсіздік техниканы және жұмыс орнын ұйымдастыруды білу; 3.1.3.2 информатика кабинетінде өзін-өзі ұстау ережесін сақтау	4.1.3.1 цифрлық құрылғылармен жұмыс жасау барысында негізгі қауіпсіздік техниканы білу; 4.1.3.2 қауіпсіздік техниканың ережесін бұзудың салдарын талқылау

2) "Ақпаратты өңдеу және ұсыну" бөлімі:

2-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	3-сынып	4-сынып
2.1 Ақпаратты ұсыну	3.2.1.1 ақпарат деген не және мысалдар келтіре білу	4.2.1.1 мазмұны бойынша қандай ақпарат бар екенін түсіндіру
2.2 Мәтіндер	3.2.2.1 MsWord мәтіндік редакторының мақсатын білу және түсіну; 3.2.2.2 мәтіндік редакторларда сөйлемді теруді жүзеге асыру; 3.2.2.3 таңдалған мәтінді көшіру, қою, қиып ала білу; 3.2.2.4 қаріп пен абзацты пішімдей білу	4.2.2.1 MsWord мәтіндік редакторында мәтіндер теру; 4.2.2.2 қаріпті пішімдеу (стиль, түс, туралау); 4.2.2.3 таңбаланған, нөмірленген тізімдерді жасай білу; 4.2.2.4 суреттерді мәтінге салу және оның айналуын реттеу
2.3 Презентация құру	3.2.3.1 мәтіні суреттен және мәтінен тұратын қарапайым презентация құра білу; 3.2.3.2 слайд ішіндегі алмасуды қолдана білу; 3.2.3.3 презентацияны безендіру үшін дайын дизайнды қолдану	4.2.3.1 презентация үшін ақпарат іздестіре алу; 4.2.3.2 слайд үшін макет таңдай алу; 4.2.3.3 презентацияда нысан анимациясын құрастыра білу; 4.2.3.4 презентацияға дыбыс пен бейнені енгізе білу

3) "Интернет желісіндегі жұмыс" бөлімі:

3 -кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	3-сынып	4-сынып
3.1 Ақпаратты іздеу	3.3.1.1 ақпарат туралы түсініктерінің болуы; 3.3.1.2 берілген тақырып бойынша ақпаратты іздеу үшін браузерді қолдана білу	4.3.3.1 ақпаратты іздеуді жүзеге асыру (күжаттағы мәтін фрагменті) 4.3.3.2 нақты сұрақтарға жауап табу үшін Интернет іздеу жүйелерін пайдалану
3.2 Ақпаратпен алмасу	3.3.2.1 желіде ақпарат алмасу тәсілдерін түсіндіру;	4.3.2.1 шолғыш (браузер) параметрлерін қолдану (бетбелгілер жасаңыз, тарихты және жүктеулерді қарау); 4.3.2.2. тіркелген файлдары бар

	3.3.2.2 жоба бойынша бірлесіп жұмыс істеу үшін мессенджерлерді пайдалану	хабарламаларды алу және электрондық пошта арқылы жіберу
3.3 Интернет желісіндегі қауіпсіздік	3.3.3.1 желідегі қажетсіз контактілердің қауіптері туралы қарапайым түсініктерді білу және көрсету	4.3.3.1 біреудің жұмысын көшірудің заңсыздығы туралы айту; 4.3.3.2 құжаттарға құпия сөз орната білу;

4) "Есептік ойлау" бөлімі:

4-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	3-сынып	4-сынып
4.1 Алгоритмдер	3.4.1.1 алгоритм ұғымын түсіндіру; 3.4.1.2 ауызша түрде берілген алгоритмді іске асыру 3.4.1.3. есепті шешу алгоритмін құру	4.4.1.1 есепті шешу алгоритмін құру; 4.4.1.2 логикалық операторларды қолдану; 4.4.1.3. салыстыру операторларды қолдану;
4.2 Моделдеу	3.4.2.1 "модель", "модельдеу" ұғымдарын білу және түсіну"; 3.4.2.2 негізгі құралдар жиынтығын пайдалану компьютерде сурет салу; 3.4.2.3 қарапайым графикалық композициялар жасай білу	4.4.2.1 объектінің моделін ұсына білу; 4.4.2.2 геометриялық фигуралардың моделін білу; 4.4.2.3 геометриялық фигураларды қолдана отырып, өз композицияларын жасай білу суретті өңдей білу (кесу, бұру, өлшемін өзгерту);
4.3 Графика	3.4.3.1 Paint графикалық редакторының мақсатын білу және түсіну; 3.4.3.2 қарапайым графикалық редактордың құралдарын қолдану; 3.4.3.3 нысанның сыртқы түрін өзгерту (сурет, айналым, өлшемін өзгерту)	4.4.3.1 суретті өңдей білу (кесу, бұру, өлшемін өзгерту); 4.4.3.2 фотосуреттерді өңдеуге арналған бағдарламаларды пайдалану (жарықтық, контраст, жақтау); 4.4.3.3 суреттің үзіндісін көшіру және көрсете білу

24. Есту қабілеті зақымдалған (естімейтін) оқушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 3-4 сыныптары үшін "Ақпараттық-коммуникациялық технология" оқу пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспары негізінде осы Бағдарламаның қосымшасына сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді жоспарда барлық сынып бойынша әр бөлімде қамтылатын оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

25. Бөлімдер және ішіндегі тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Есту қабілеті зақымдалған (естімейтін) оқушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 3-4-сыныптары үшін "Ақпараттық-коммуникациялық

Есту қабілеті зақымдалған (естімейтін) оқушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 3-4 сыныптары үшін "Ақпараттық-коммуникациялық технология" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) 3-сынып:

1-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Тақырып/ Мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
Компьютер	Қауіпсіздік техникасы	3.1.3.1 қауіпсіздік техниканы және жұмыс орнын ұйымдастыруды білу; 3.1.3.2 информатика кабинетінде өзін-өзі ұстау ережесін сақтау
	Компьютер құрылғысы	3.1.1.1 компьютер құрылғылары мен олардың мақсатын білу
	Файлы және қалта	3.1.2.1 файл және қалта ұғымдарын түсіндіру
	Бағдарлама терезесі	3.1.2.2 компьютерлік бағдарламаларда файлдарды ашу және сақтау пәрмендерін пайдалану;
	Бағдарламалық қамтамасыз ету	3.1.2.3 компьютерлік бағдарламада мәзір командаларын пайдалану
2-тоқсан		
Ақпаратты ұсыну және өңдеу	Бізді қоршаған ортадағы ақпарат	3.2.1.1 ақпарат деген не және мысалдар келтіре білу
	Мәтінді теру және түзеу	3.2.2.1 знать и понимать назначение текстового редактора MsWord; 3.2.2.2 мәтіндік редакторларда сөйлемді теруді жүзеге асыру; 3.2.2.3 таңдалған мәтінді көшіру, қою, қиып ала білу; 3.2.2.4 қаріп пен абзацты пішімдей білу
	Презентация құру және безендіру	3.2.4.1 мәтіні суреттен және мәтінен тұратын қарапайым презентация құра білу; 3.2.4.2 слайд ішіндегі алмасуды қолдана

		білу; 3.2.4.3 презентацияны безендіру үшін дайын дизайнды қолдану
3-тоқсан		
Интернет желісіндегі жұмыс	Интернет – жақсы ма алде жаман ба?	3.3.1.1 ақпарат туралы түсініктерінің болуы;
	Ақпаратты іздеу	3.3.1.1 берілген тақырып бойынша ақпаратты іздеу үшін браузерді қолдана білу
	Ақпаратпен алмасу	3.3.2.1 желіде ақпарат алмасу тәсілдерін түсіндіру; 3.3.2.2 жоба бойынша бірлесіп жұмыс істеу үшін мессенджерлерді пайдалану
	Интернет желісіндегі қауіпсіздік	3.3.3.1 желідегі қажетсіз контактілердің қауіптері туралы қарапайым түсініктерді білу және көрсету
4-тоқсан		
Есептік ойлау	Біздің өміріміздегі алгоритм	3.4.1.1 алгоритм ұғымын түсіндіру ; 3.4.1.2 ауызша түрде берілген алгоритмді іске асыру 3.4.1.3. есепті шешу алгоритмін құру
	Модельдеу. Paint графикалық редакторында компьютерлік модель құру	3.4.2.1 "модель", "модельдеу" ұғымдарын білу және түсіну"; 3.4.3.1 Paint графикалық редакторының мақсатын білу және түсіну
	Графикалық редактор құралдары	3.4.2.2 негізгі құралдар жиынтығын пайдалану компьютерде сурет салу; 3.4.3.2 қарапайым графикалық композициялар жасай білу
	Сурет құру және түзету	3.4.3.3 нысанның сыртқы түрін өзгерту (сурет, айналым, өлшемін өзгерту) 3.4.2.3 қарапайым графикалық композициялар жасай білу

2) 4-сынып

2-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Тақырып/ Мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
		4.1.3.1 цифрлық құрылғылармен жұмыс жасау барысында негізгі қауіпсіздік техниканы білу;

Компьютер	Компьютерде жұмыс істеу кезінде өзіңізге қалай зиян тигізбеуге болады?	4.1.3.2 қауіпсіздік техниканың ережесін бұзудың салдарын талқылау
	Компьютер құрылғылары	4.1.1.1 кіру (тінтуір, пернетақта, микрофон) және шығу(монитор, принтер, динамиктер/құлаққаптар) құрылғыларын ажырату)
	Бағдарламалық қамтамасыз ету	4.1.2.1 "бағдарлама", "бағдарламалық қамтамасыз етілу" ұғымын түсіну;
	Файл және қалтамен жұмыс	4.1.2.2 файл және қалталарды құру, көшіру, алмастыру және жою; 4.1.2.3 өз жұмысында контекстік мәзірді пайдалану
2-тоқсан		
Ақпаратты ұсыну және өңдеу	Бізді қоршаған ортадағы ақпарат	4.2.1.1 мазмұны бойынша қандай ақпарат бар екенін түсіндіру
	Мәтіндік редактор	4.2.2.1 MsWord мәтіндік редакторында мәтіндер теру; 4.2.2.2 қаріпті пішімдеу (стиль, түс, туралау);
	Мәтінді теру және қалыптастыру	4.2.2.3 таңбаланған, нөмірленген тізімдерді жасай білу; 4.2.2.4 суреттерді мәтінге салу және оның айналуын реттеу
	Презентация құру	4.2.3.1 презентация үшін ақпарат іздестіре алу;
	Слайд презентациясының макеты	4.2.3.2 слайд үшін макет таңдай алу;
	Презентациядағы дыбыстар мен бейнелер	4.2.3.4 презентацияға дыбыс пен бейнені енгізе білу
	Презентациядағы анимация	4.2.3.3 презентацияда нысан анимациясын құрастыра білу;
3-тоқсан		
Интернет желісіндегі жұмыс	Дүниежүзілік Интернет желісі	4.3.3.1 ақпаратты іздеуді жүзеге асыру (күжаттағы мәтін фрагменті) 4.3.3.2 нақты сұрақтарға жауап табу үшін Интернет іздеу жүйелерін пайдалану
	Интернет арқылы ақпаратпен алмасу	4.3.2.1 шолғыш (браузер) параметрлерін қолдану (бетбелгілер жасаңыз, тарихты және жүктеулерді қарау); 4.3.2.2 тіркелген файлдары бар хабарламаларды алу және электрондық пошта арқылы жіберу

	Күпия сөздің беріктігі	4.3.3.1 біреудің жұмысын көшірудің заңсыздығы туралы айту; 4.3.3.2 құжаттарға күпия сөз орната білу;
4-тоқсан		
Есептік ойлау	Алгоритм ұғымы	4.4.1.1 есепті шешу алгоритмін құру; 4.4.1.2 логикалық операторларды қолдану; 4.4.1.3 салыстыру операторларды қолдану;
	Модельдеу. Paint графикалық редакторында компьютерлік модель құру	4.4.2.1 объектінің моделін ұсына білу; 4.4.2.2 геометриялық фигуралардың моделін білу; 4.4.2.3 геометриялық фигураларды қолдана отырып, өз композицияларын жасай білу суретті өңдей білу (кесу, бұру, өлшемін өзгерту);
	Суреттер құру және түзеу	4.4.3.1 суретті өңдей білу (кесу, бұру, өлшемін өзгерту); 4.4.3.2 фотосуреттерді өңдеуге арналған бағдарламаларды пайдалану (жарықтық, контраст, жақтау); 4.4.3.3 суреттің үзіндісін көшіру және көрсете білу

Қазақстан Республикасының
Білім және ғылым министрі
2022 жылғы 1 сәуірдегі
№ 123 бұйрығына
79-қосымша
Қазақстан Республикасы
Білім және ғылым министрінің
2013 жылғы 3 сәуірдегі
№ 115 бұйрығына
716-қосымша

Есту қабілеті бұзылған (естімейтін) білім алушыларға арналған бастауыш білім беру деңгейінің 0-4 - сыныптары үшін "Жаратылыстану" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Есту қабілеті бұзылған (естімейтін) білім алушыларға арналған негізгі бастауыш білім беру деңгейінің 0-4 - сыныптары үшін "Жаратылыстану" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі – Бағдарлама) Қазақстан Республикасының "Білім туралы" Заңының 5-бабы б) тармақшасына сәйкес әзірленген.

2. Бағдарлама мақсаты - естімейтін білім алушыларда табиғат пен қоғамның өзара байланысы, заңдылықтар туралы жаратылыстану-ғылыми білімді, ұғымдар мен тұтас түсінікті қалыптастыру, күнделікті өмірде байқалатын табиғи құбылыстар мен процестерді түсіндіру, сипаттау, болжау үшін алған білімдерін қолдана білуді дамыту.

3. Бағдарлама міндеттері:

1) әлемнің қазіргі заманғы жаратылыстану-ғылыми бейнесі және жаратылыстану ғылымдарында қолданылатын әдістер туралы білім негіздерін қалыптастыру; ғылымның, техниканың және технологияның дамуына әсер еткен жаратылыстанудың ең маңызды идеяларымен және жетістіктерімен танысу;

2) алынған білімді қоршаған әлемнің құбылыстарын түсіндіру, бұқаралық ақпарат құралдарынан, интернет ресурстарынан, ғылыми және танымал ғылыми әдебиеттерден алынған жаратылыстану және өмірлік маңызды мазмұндағы ақпаратты қабылдау үшін қолдану дағдыларын игеру;

3) қарапайым зерттеулер жүргізу, құбылыстарды талдау, жаратылыстану туралы ақпаратты қабылдау және түсіндіру үшін зияткерлік, шығармашылық қабілеттерін және сыни ойлауын дамыту;

4) тіршілік қауіпсіздігін қамтамасыз ету, заманауи технологияларды сауатты пайдалану, денсаулық пен қоршаған ортаны қорғау үшін күнделікті өмірде жаратылыстану-ғылыми білімді қолдану дағдыларын дамыту.

4. Түзете – дамыту міндеттері:

1) естіп қабылдауды қалыптастыру және дамыту;

2) білімді функционалды қолдану, қарым-қатынастың әртүрлі әдістері, проблемаларды шешу және шешім қабылдау, сөйлеу мәдениетін дамыту;

3) естімейтін білім алушыларды арнайы оқытуды сапалы дараландыру мүмкіндіктерін кеңейту;

4) жеке қасиеттерді дамыту (жауапкершілік, табандылық, бастамашылдық, шыдамдылық және төзімділік, өз бетінше жұмыс істеу және топта жұмыс істеу үшін қажетті).

2-тарау. Оқу процесін ұйымдастырудағы педагогикалық тәсілдер

5. Естімейтін білім алушыларды оқыту процесінде бірқатар маңызды ерекшеліктерді ескеру қажет:

1) есту қабілетінің болмауы немесе қалдығы;

2) абстрактілі-аналитикалық ойлау формаларына ауысудың қиындықтары;

3) механикалық жадтың абстрактілі - логикалық жадтан басым болуы, жанама жадтан тікелей есте сақтау, қысқа мерзімді және ұзақ мерзімді жад көлемінің төмендеуі, еріксіз есте сақтау қабілетінің айтарлықтай төмендеуі;

4) шектеулі сөздік қор, сөйлеу тілінің грамматикалық құрылымын баяу меңгеру, дыбыс айту кемшіліктері.

6. Естімейтін білім алушыларды "Жаратылыстану" пәнін оқытудың негізгі тәсілдері : қол жетімділік, тұлғаға бағытталған тәсіл, көрнекілік және қарым-қатынас.

7. Оқытудағы қолжетімділік материалдың қолжетімділігінен және оны естімейтін білім алушылармен түсінуден, ғылыми ұғымдарды оңтайлы жеткізумен баяндаудан, мәтіндерді иллюстрациялармен және дидактикалық материалдармен қамтамасыз етуден тұрады.

8. Тұлғаға бағытталған тәсіл-бұл тұлғаның үйлесімді қалыптасуы мен жан-жақты дамуы, шығармашылық қабілеттерін толық ашу және "Жаратылыстану" сабақтарында тұлғаның әлеуметтік маңызды қасиеттерін тәрбиелеу, эмоционалды-ерік саласын, психикалық процестерді түзету.

9. Көрнекілік тәсіл оқушылардың танымдық тәжірибесін байыту, қоршаған әлемді табиғи-ғылыми түсіну саласындағы ұғымдарды меңгеру үшін қажет тақырыпты немесе практикалық әрекеттерді қабылдау негізінде білім, білік және дағдыларды қалыптастыру қажеттілігінен көрінеді.

10. "Жаратылыстану" пәнін оқытудағы қарым-қатынас тәсілі қарым-қатынас құралы ретінде тілді меңгеруден тұрады және білім алушыларды арнайы терминологияны пайдалана отырып, әртүрлі тілдік жағдайларда еркін бағдарлануға үйретуге арналған.

11. Осы тәсілдерді жүзеге асыруға қажет:

1) қоршаған ортамен танысу арқылы естімейтін білім алушылардың ауызша, диалогтық және жазбаша сөйлеуін дамыту;

2) сабақтарда барлық психикалық процестердің дамуына ықпал ететін әдістер мен тәсілдерді қолдану;

3) дидактикалық қағидаларды сақтау: өткен материалды қайталау, материал көлемінің қол жетімді болуы;

4) жаңа материал мен терминологияны түсіндіруде көмекші құрал ретінде дактильді және ымдау тілін қолдану.

12. Бағдарламаны іске асыру процесінде мектепті жарақтандыруды, ақпараттық – коммуникациялық технологияларды көздейтін арнайы құрал-жабдықтар мен оқытудың қосалқы құралдары пайдаланылады:

1) интерактивті және проекциялық жабдықтар (проектор, интерактивті тақта);

2) оқытудың арнайы техникалық және компенсаторлық құралдары (фронтальды оқу қызметін қамтамасыз етуге арналған стационарлық дыбыс күшейткіш жабдық, айтылу экраны, жеке есту аппараттары, мультимедиялық компьютерлік сынып);

3) интернет желісінің ақпараттық-білім беру ресурстарына шектеусіз қолжетімділік.

13. Кітап қорының сақталуын қамтамасыз ететін оқу залдарымен және кітап қоймаларымен жабдықталған жұмыс аймақтары, медиатекасы бар ақпараттық-кітапхана қоры.

3-тарау. "Жаратылыстану" пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

14. "Жаратылыстану" пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:
- 1) 0 -сынып – аптасына 1 сағат, оқу жылында – 34 сағатты;
  - 2) 1 -сынып – аптасына 1 сағат, оқу жылында – 34 сағатты;
  - 3) 2 -сынып – аптасына 1 сағат, оқу жылында – 34 сағатты;
  - 4) 3 -сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 68 сағатты;
  - 5) 4 сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 68 сағатты құрайды.
15. Бағдарлама 5 бөлімді қамтиды:
- 1) "Мен – зерттеушімін" бөлімі;
  - 2) "Тірі табиғат" бөлімі;
  - 3) "Заттар және олардың қасиеттері" бөлімі;
  - 4) "Жер және ғарыш" бөлімі;
  - 5) "Табиғат физикасы" бөлімі.
16. "Мен – зерттеушімін" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:
- 1) ғылым мен зерттеушілердің рөлі;
  - 2) табиғатты тану әдістері;
17. "Тірі табиғат" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:
- 1) өсімдіктер;
  - 2) жануарлар;
  - 3) адам.
18. "Заттар және олардың қасиеттері" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:
- 1) заттардың түрлері;
  - 2) ауа;
  - 3) су;
  - 4) табиғи ресурстар.
19. "Жер және ғарыш" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:
- 1) жер;
  - 2) ғарыш;
  - 3) кеңістік және уақыт.
20. "Табиғат физикасы" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:
- 1) күш және қозғалыс;
  - 2) жарық;
  - 3) дыбыс;
  - 4) жылу;
  - 5) электр;
  - 6) магнетизм.
21. 0-сыныпқа арналған "Жаратылыстану" пәнінің базалық мазмұны:
- 1) "Мен – зерттеушімін" бөлімі: ғылым ұғымы; зерттеушілер ұғымы;
  - 2) "Тірі табиғат" бөлімі: тірі организмдер, өсімдіктер және олардың алуан түрлілігі, ағаштар, бұталар, шөптер; Өсімдіктердің өмір сүру жағдайлары (су, жарық, жылу,

қоректік заттар); жануарлар, жабайы және үй жануарлары; адам, адам денесінің бөліктері;

3) "Заттар және олардың қасиеттері" бөлімі: зат ұғымы; ауа; су; табиғи ресурстар;

4) "Жер және ғарыш" бөлімі: Жер; ғарыш туралы алғашқы білім; зымырандар, телескоптар, уақыт, сағат, күнтізбе;

5) "Табиғат физикасы" бөлімі: қозғалыс; жарық және қараңғылық; дыбыс; күнделікті өмірдегі электр, магнит.

22. 1-сыныпқа арналған "Жаратылыстану" пәнінің базалық мазмұны:

1) "Мен – зерттеушімін" бөлімі: қоршаған әлем құбылыстарын бақылау, бақылау кезеңдері, эксперимент;

2) "Тірі табиғат" бөлімі: тірі организмдер, өсімдіктер және олардың алуан түрлілігі, ағаштар, бұталар, шөптер; өсімдіктердің негізгі бөліктері: тамыр, сабақ, жапырақ, гүл, жеміс, тұқым; жабайы және мәдени өсімдіктер; мәдени өсімдіктерге күтім жасау (суару, тыңайтқыш, топырақты күту); Өсімдіктердің өмір сүру жағдайлары (су, жарық, жылу, қоректік заттар); жануарлар, жабайы және үй жануарлары, үй жануарларына күтім жасау, үй жануарларының пайдасы, жануарлардың жыл мезгілдерінің өзгеруіне бейімделуі: құстардың ұшуы, қыста жем беру, ұйықтау; адам, адам денесінің бөліктері, адам өмірінің кезеңдері, тамақтану, демалыс;

3) "Заттар және олардың қасиеттері" бөлімі: зат ұғымы; ауа қасиеттері; су қасиеттері; табиғи ресурстар;

4) "Жер және ғарыш" бөлімі: жер пішіні, глобус-жер моделі; ғарыш, ғарыштық денелер; зымырандар, телескоптар, уақытты өлшеу құралдары, сағаттар, күнтізбе;

5) "Табиғат физикасы" бөлімі: әр түрлі денелердің қозғалысы, табиғаттағы қозғалыс, адамдардың қозғалысы, қозғалыс траекториясы, сурет түріндегі қозғалыс траекториясын белгілеу, жарық пен қараңғылық, табиғи және жасанды жарық көздері, жарықтандыру, дыбыс және оның таралу ерекшеліктері, табиғи және жасанды дыбыс көздері, жылу шығаратын құрылғылар, күнделікті өмірдегі электр энергиясы, магниттердің қасиеттері, магниттік қасиеттері бар заттар.

23. 2 - сыныпқа арналған "Жаратылыстану" пәнінің базалық мазмұны:

1) "Мен – зерттеушімін" бөлімі: қоршаған әлем, құбылыстар, процестер, объектілер, зерттеушінің жеке қасиеттері, бақылау ғылыми таным әдісі ретінде, бақылау белгілері: мақсат, объект, жоспар, уақыт, нәтиже; бақылау нәтижелерін шартты белгілер арқылы белгілеу, бақылау жоспары, тұжырымдарды тұжырымдау, эксперимент белгілері: мақсат, гипотеза, ресурстар, жоспар, уақыт, нәтиже; эксперимент жүргізу және нәтижелерді кестеде белгілеу, ақпарат көздері;

2) "Тірі табиғат" бөлімі: өсімдіктердің өсу жағдайлары, өсімдіктердегі маусымдық өзгерістер, өсімдіктердің негізгі бөліктерінің функциялары, тіршілік ету ортасы және өсімдіктер топтарының бейімделу әдістері, өсімдіктер топтары (өз аймағындағы өсімдіктер мысалында), топыраққа күтім жасау, өсімдіктерге ұқыпты қарау, Жануарлар

топтары: жәндіктер, балықтар, қосмекенділер, бауырымен жорғалаушылар, құстар мен сүтқоректілер; жануарлардың тіршілік ету ортасына бейімделуі, жануарлардың көбеюі, жұмыртқа салатын және вивипарлы жануарлар, жануарларды қорғау, адам, қаңқа және дене бұлшықеттерінің қызметі, қозғалыстағы бұлшықет жиырылуының рөлі, дұрыс қалып, тістер мен оларға күтім жасау, жеке гигиена, оның денсаулықты сақтаудағы рөлі;

3) "Заттар және олардың қасиеттері": ауа, адам, өсімдіктер мен жануарлар үшін ауаның мәні, ауаның қасиеттері (түсі, иісі), ауаның агрегаттық жай-күйі, жылу өткізгіштігі, ауаның кеңістікті толтыру қасиеті, су және оның физикалық қасиеттері, судың агрегаттық жай-күйі: қатты, сұйық, газ тәрізді: табиғи су көздері, табиғи ресурстар және олардың мақсаты, табиғи ресурстардың шығу тегі бойынша жіктелуі;

4) "Жер және ғарыш": жер планетасы үшін күннің рөлі, жердің табиғи спутнигі – Ай, Күн жүйесінің планеталары, олардың орналасуы мен сипаттамалары, жер тобының планеталары-алып планеталар, уақыт бірліктері: жыл, ай, апта, күн, сағат, минут; ғарыштағы қашықтық пен уақыттың ерекшеліктері;

5) "Табиғат физикасы": денелердің әртүрлі жылдамдықтағы қозғалысы, жылдамдық сипаттамалары: жылдам, баяу; қозғалысты тудыратын күштер: итеру және тарту; заттардың массасы, заттардың массасын анықтау, материалдардың жарық беру қабілеті (мөлдір, мөлдір емес, мөлдір материалдар), қатты және тыныш дыбыстардың көздері, температура, температураны өлшеу, термометрлер, температураны өлшеу бірлігі – градус, магниттерді қолдану саласы.

24. 3- сыныпқа арналған "Жаратылыстану" пәнінің базалық мазмұны:

1) "Мен – зерттеушімін" бөлімі: ғылыми жаңалықтар және олардың күнделікті өмірге әсері, ақпарат көздерінің түрлері, ақпарат көздерінің артықшылықтары мен кемшіліктері, экспериментті жоспарлау және жүргізу, эксперимент нәтижелерін диаграмма түрінде белгілеу, қорытындыларды тұжырымдау;

2) "Тірі табиғат": фотосинтез процесі туралы алғашқы ұғымдар, өсімдіктердің бейімделуі, термофильді, аязға төзімді, көлеңке сүйетін, фотофильді, құрғақшылыққа төзімді, ылғал сүйгіш өсімдіктер; табиғи қауымдастықтар-тірі және жансыз табиғаттың бірлігі, өз аймағының табиғи қауымдастықтары, адам қызметінің өсімдіктердің алуан түрлілігіне әсері, өсімдіктердің табиғаттағы және адам өміріндегі рөлі, сирек кездесетін және құрып кету қаупі төнген өсімдік түрлері (өз аймағының өсімдіктері мысалында), сирек кездесетін және құрып кету қаупі төнген өсімдіктерді сақтаудағы Қызыл кітаптың маңызы, жануарлар, омыртқалы және омыртқасыз жануарлар, жануарлар қарым-қатынасының түрлері, өсімдіктер мен жануарлар арасындағы байланыс, тіршілік ету ортасының өзгеруінен санның өзгеруі, жануарлар санының азаюына әкелетін адам қызметі, адамның ішкі мүшелері, ас қорыту жүйесі, оның адам өміріндегі рөлі, тыныс

алу жүйесі және оның мүшелері, адам ағзасындағы тыныс алу рөлі, қан айналымы жүйесі және оның адам ағзасындағы рөлі, жүрек, импульс, адам ағзасын аурулар мен инфекциялардан қорғау;

3) "Заттар және олардың қасиеттері": заттар мен денелер, заттардың шығу тегі бойынша жіктелуі, табиғи және жасанды заттар, заттардың агрегаттық күйі бойынша жіктелуі (қатты, сұйық және газ тәрізді); ауа және оның құрамы (көмірқышқыл газы, оттегі, азот); ауаның жануға әсері, тірі организмдер мен жансыз табиғаттағы су, негізгі табиғи су көздері; мұхиттар, теңіздер, өзендер, көлдер; тұзды және тұщы су, ауыз суды ұқыпты пайдалану, суды тазарту тәсілдері, сүзгілермен тазарту, судың өмір сүру; топырақ, топырақ құрамы (күм, саз, өсімдіктер мен жануарлардың қалдықтары, су, ауа), топырақ түрлері, топырақ қасиеттері, құнарлылығы, топырақтың кейбір организмдердің тіршілігіндегі рөлі, топырақты қорғау;

4) "Жер және ғарыш": жер салалары туралы бастапқы ұғымдар (литосфера, гидросфера, атмосфера, биосфера), жер салаларының графикалық бейнесі, ғарышты игерудегі маңызды оқиғалар, жердің алғашқы жасанды спутнигін ұшыру, бірінші адамның ғарышқа ұшуы, адамның айға қонуы, адамзаттың дамуындағы ғарыштың маңызы, Қазақстан ғарышты игеруде, жердің өз осінің айналасында айналуы, күн мен түннің өзгеруі;

5) "Табиғат физикасы" бөлімі: серпімділік күші, серпімді және пластикалық денелер, ауырлық күші, табиғаттағы ауырлық күші, үйкеліс күші, табиғаттағы үйкеліс күші, күш бағыты, көлеңке, оның пайда болу себептері, көлеңке ерекшеліктері, заттардың жарықты, дыбыстарды, дыбыс көздері мен қабылдағыштарды көрсету қабілеті, дыбыс көлемінің дыбыс көзі мен дыбыс қабылдағыштың арасындағы қашықтыққа тәуелділігі, электр энергиясы, электр энергиясын талапкерлер, электр тізбегінің элементтері, қарапайым электр тізбегінің құрылымдық схемасы, әртүрлі металдардың магниттелуі.

25. 4 - сыныпқа арналған "Жаратылыстану" пәнінің базалық мазмұны:

1) "Мен – зерттеушімін" бөлімі: жеке рефлексия негізінде зерттеудің әртүрлі бағыттары, зерттеу әдісін таңдау, бақылау мен эксперименттің артықшылықтары мен кемшіліктері, нәтижелерді ұсыну;

2) "Тірі табиғат" бөлімі: азық-түлік тізбегі, өсімдік-азық-түлік тізбегіндегі маңызды буын, өсімдіктердің өмірлік циклі, тозаңдану нәтижесінде тұқымның пайда болуы, тұқымдардың таралу тәсілдері жоғары және төмен өсімдіктер, өсімдіктерді қорғау тәсілдері; өз жеріндегі жануарлар, жәндіктердің өмірлік циклі: жануарларды тамақтандыру ерекшеліктері, шөптесін өсімдіктер мен жыртқыш жануарлар, азық-түлік тізбегінің құрылымы, тіршілік ету ортасына байланысты тамақ тізбегінің модельдері, жойылу қаупіндегі жануарлар, Қазақстанның Қызыл кітабы, қорықтар мен парктер құру мақсаттары, Қазақстанның ұлттық парктері мен қорықтары, адам, шығару жүйесі және оның адам ағзасындағы рөлі, жүйке жүйесі, оның адам ағзасындағы рөлі;

3) "Заттар және олардың қасиеттері": заттардың қасиеттері, олардың қасиеттеріне сәйкес заттарды қолдану, эксперимент жоспарына сәйкес жаңа зат алу, адам өмірі саласындағы ауа, ауаның ластануы, ауаның ластануының табиғи және жасанды көздері, ауаның тазалығын сақтау, ауаны тазарту шаралары, ауаның қозғалысы, желдің пайдасы мен зияны, табиғаттағы су айналымы, атмосфералық жауын-шашынның пайда болуы, судың ластану көздері (тұрмыстық, өнеркәсіптік, ауылшаруашылық), судың ластануының салдары әр түрлі организмдер үшін, судағы әртүрлі заттардың ерігіштігі, пайдалы қазбалар (бор, тұз, әктас, саз, мұнай, гранит, көмір, табиғи газ), пайдалы қазбаларды қолдану, Қазақстанның негізгі пайдалы қазбаларының кен орындары, пайдалы қазбаларды сақтау және ұқыпты пайдалану;

4) "Жер және ғарыш" бөлімі: жер бетінің ірі элементтері, ғарыштық денелер (астероидтар, кометалар, метеориттер, жұлдыздар, галактикалар), ғарыштың жер бетіндегі тіршілікке әсері, жердің орбитадағы қозғалысы, жыл мезгілдерінің ауысуы, жыл мезгілдерінің сипаттамасы;

5) "Табиғат физикасы" бөлімі: Архимед күші, оның көрінісі мысалдары, Архимед күшін болжау, Архимед күшінің судағы заттарға әсері, көлеңкенің кедергі мөлшеріне және көзден кедергіге дейінгі қашықтыққа тәуелділігі, жарық қасиеттері, шағылысу, сіңіру, кедергілердің дыбыс деңгейі мен таралуына әсері, әртүрлі материалдардың жылу өткізгіштігі, әртүрлі материалдардың электр өткізгіштігі.

4-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

26. Бағдарламада оқыту мақсаттары әр сыныпқа кодтық белгімен берілген. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сан бөлім мен бөлімше ретін, төртінші сан оқыту мақсатының реттік нөмірін көрсетеді.

27. Күтілетін нәтижелер бойынша оқыту мақсаттарының жүйесі:

1) "Мен зерттеушімін" бөлімі:

1-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары				
	0 – сынып	1 - сынып	2 - сынып	3 - сынып	4 - сынып
1.1 Ғылым мен зерттеушілердің рөлі	0.1.1.1 "Ғылым" ұғымы туралы түсініктің болуы; 0.1.1.2 "	1.1.1.1 қоршаған әлемнің құбылыстарын, процестері мен объектілерін зерттеу қажеттілігін түсіндіру; 1.1.1.2 стационарлық және дыбыс күшейткіш	2.1.1.1 қоршаған әлемнің құбылыстарын, процестері мен объектілерін зерттеу үшін қажетті жағдайлар мен жеке қасиеттерді анықтау; 2.1.1.2 стационарлық және дыбыс	3.1.1.1 ең маңызды ғылыми жаңалықтар және олардың адамның күнделікті өміріне әсері туралы айту; 3.1.1.2 стационарлық және дыбыс күшейткіш	4.1.1.1 өз қалауы мен ойлары негізінде зерттеудің өзекті

	зерттеушілер" ұғымы туралы түсініктің болуы	аппаратураның көмегімен оқу қызметіне қатысты есту-көру сөздік материалын қабылдау	күшейткіш аппаратураның көмегімен оқу қызметіне қатысты есту-көру сөздік материалын қабылдау	аппаратураның көмегімен оқу қызметіне қатысты есту-көру сөздік материалын қабылдау	бағыттарын анықтау
1.2 Таным әдістері	0.1.2.1 таным әдістері туралы түсінік беру; 0.1.2.2 " эксперимент" ұғымын білу	1.1.2.1 "бақылау" ұғымын білу; 1.1.2.2 қоршаған әлем құбылыстарына бақылау жүргізу; 1.1.2.3 қарапайым эксперименттер жүргізу	2.1.2.1 "ақпарат көзі" ұғымын түсіндіру; 2.1.2.2 бақылаудың жетекші белгілерін анықтау 2.1.2.3 шартты белгілердің көмегімен бақылау нәтижелерін белгілей білу	3.1.2.1 ақпарат көздерінің түрлерін білу; 3.1.2.2 ақпарат көздердің артықшылықтары мен кемшіліктерін анықтау; 3.1.2.3 эксперимент жүргізу жоспарын құру	4.1.2.1 зерттелген зерттеу әдістерінің артықшылықтары мен кемшіліктерін анықтау: бақылау, эксперимент; 4.1.2.2 зерттеу жоспарын құру, зерттеу әдісін таңдауды дәлелді түрде түсіндіру, нәтижелерді тиісті түрде ұсыну

2) "Тірі табиғат" бөлімі:

2-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары				
	0 - сынып	1 - сынып	2 - сынып	3 - сынып	4 - сынып
		1.2.1.1 өсімдіктердің негізгі сипаттамаларын атау; 1.2.1.2 өсімдіктердің негізгі бөліктерін және олардың функцияларын атау; 1.2.1.3 өсімдіктердің өмір сүру	2.2.1.1 өсімдіктер топтарын салыстыру және олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын көрсету; 2.2.1.2 ағзалардың құрылысы мен орналасу ерекшеліктерін көрсете отырып, өсімдіктерді сипаттау; 2.2.1.3 сабақ, жапырақ, гүл,	3.2.1.1 өсімдіктерді белгілері бойынша жіктеу; 3.2.1.2 өсімдік жапырақтарына оттегінің шығарылу процесін білу және түсіндіру; 3.2.1.3 фотосинтез процесін білу және түсіну; 3.2.1.4 әр түрлі тіршілік ету ортасының ұқсас және	4.2.1.1 балдырлар, саңырауқұлақтар, қыналар, қырыққұлақтар мен гүлді өсімдіктерді ажырату және сипаттау; 4.2.1.2 өсімдіктердің өмірлік циклін сипаттау; 4.2.1.3 тозаңдану нәтижесінде тұқымның пайда болуын сипаттау;

2.1 Өсімдіктер	0.2.1.1 тірі организмдер туралы түсініккөне болу	жағдайларын зерттеу; 1.2.1.4 өсімдіктердің өсуі кезінде болатын сыртқы өзгерістерді сипаттау; 1.2.1.5 жабайы өсетін және мәдени өсімдіктерді ажырату; 1.2.1.6 бөлме және мәдени өсімдіктерге күтім жасау тәсілдерін білу	тамырдың қызметтерінанықтау; 2.2.1.4 топырақты күту ережелерін білу; 2.2.1.5 әр түрлі жағдайларда өсу ерекшеліктерін зерттеу; 2.2.1.6 өсімдіктердегі өзгерістерді маусымның өзгеруімен сипаттау; 2.2.1.7 өз аймағындағы өсімдіктерді атау; 2.2.1.8 өсімдіктерге ұқыпты қарау	ерекше белгілерін анықтау; 3.2.1.5 өсімдіктердің тірі организмдерге шығаратын оттегінің рөлін түсіну; 3.2.1.6 өсімдіктердің қауымдастық құру қабілетін түсіндіру; 3.2.1.7 адам қызметінің кейбір түрлерінің өсімдіктердің саны мен алуан түрлілігіне теріс әсерін түсіндіру	4.2.1.4 тұқымның таралу тәсілдерін зерттеу; 4.2.1.5 азық-түлік тізбегіндегі тірі организмдердің өзара әрекеттесуін түсіндіру; 4.2.1.6 өсімдіктердің өсуіне әсер ететін факторларды зерттеу; 4.2.1.7 өсімдіктерді қорғау тәсілдерін білу
2.2 Жануарлар	0.2.2.1. жануарлардың негізгі сипаттамаларын атау; 0.2.2.2 жабайы және үй жануарларын ажырату	1.2.2.1 жануарлар мен өсімдіктерді салыстыру, олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтау; 1.2.2.2 жыл мезгілдерінің өзгеруіне жануарлардың	2.2.2.1 жануарларды омыртқалы және омыртқасыздарға жіктеу; 2.2.2.2 жануарлар топтарының өкілдерін атаңыз: жәндіктер, балықтар, қосмекенділер, бауырымен жорғалаушылар, құстар мен сүтқоректілер; 2.2.2.3 жануарлардың белгілі бір өмір сүру жағдайларына бейімделуін сипаттау; 2.2.2.4 жануарлардың қалай дамып, көбейетінін білу; 2.2.2.5 қоршаған ортада тіршілік етудегі	3.2.2.1 жануарлар тобының ұқсастықтары мен ерекшеліктерін анықтай отырып сипаттау; 3.2.2.2 паразиттер мен улы жануарлар туралы түсінік беру; 3.2.2.3 өз аймағындағы құстарды бақылау негізінде олардың мінез-құлқының ерекшеліктерін көрсету; 3.2.2.4 өсімдіктер мен жануарлар арасындағы байланысты зерттеу; 3.2.2.5 жануарлардың	4.2.2.1 өз жеріндегі жануарларды анықтай білу; 4.2.2.2 шөпті және жыртқыш аңдарды ажырату; 4.2.2.3 жәндіктердің өмірлік циклін зерттеу; 4.2.2.4 жануарлардың табиғи ортасын анықтау; 4.2.2.5 симбиотикалық қатынастарға мысалдар келтіру; 4.2.2.6 азық-түлік тізбегінің модельдерін белгілі бір

		дайындауын түсіндіру	жануарлардың түсі мен мінез-құлқының рөлін түсіну; 2.2.2.6 жануарлардың ұйықтау, құстардың маусымдық ұшуы, қыста жем қорын дайындау себептерін түсіндіру; 2.2.2.7 жануарлардың алуан түрлілігін сақтаудың маңыздылығын түсіну	мінез-құлқының тіршілік ету ортасының сипаттамасымен шарттылығын түсіндіру; 3.2.2.6 мекендеу ортасы жағдайларының өзгеруінен санның өзгеруін түсіндіру; 3.2.2.7 жануарлар санының азаюына әкелетін адам қызметінің түрлерін анықтау	ортада қалдыруды түсіну; 4.2.2.7 жойылу қаупінде тұрған жануарларға мысалдар келтіру; 4.2.2.8 ұлттық парктер мен қорықтарды құру мақсаттарын түсіндіру
2.3 Адам	0.2.3.1 адам денесінің негізгі бөліктерін және олардың функцияларын атау	1.2.3.1 адам өмірінің кезеңдерін білу; 1.2.3.2 адамның өсуі мен дамуы үшін қажетті қажеттіліктерді анықтау;	2.2.3.1 тірек-қимыл жүйесін (бас сүйек, омыртқа, қабырғалар, иық, бұғана, жамбас және аяқ-қолдар) атау және сипаттау, қаңқа қызметін білу; 2.2.3.2 дұрыс қалыпта болудың маңыздылығы; 2.2.3.3 қозғалыс кезінде бұлшықет жиырылуының рөлін түсіну; 2.2.3.4 жеке гигиена сақтау; 2.2.3.5 тістердің қызметі мен оларды күту ережелерін білу	3.2.3.1 адамның ішкі ағзаларының орналасуын анықтау; 3.2.3.2 тіршілік үшін энергия алудағы ас қорыту жүйесінің рөлін сипаттау; 3.2.3.3 ас қорыту, қан айналымы, тыныс алу жүйелерін құрайтын мүшелерді атау және сипаттау; 3.2.3.4 қанайналым жүйесінің рөлін анықтау; 3.2.3.5 тыныс алу жүйесінің рөлі; 3.2.3.6 адам ағзасы аурулар мен инфекциялардан қалай қорғалатынын түсіну	4.2.3.1 шығару және жүйке жүйесінің құрамына кіретін органдарды анықтау; 4.2.3.2 жүйке жүйесінің рөлін анықтау; 4.2.3.3 жүйке жүйесінің рөлін түсіну; 4.2.3.4 денені тазартудағы шығару жүйесінің рөлін түсіну

3) "Тірі табиғат" бөлімі:

3-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары				
	0 - сынып	1 - сынып	2 - сынып	3 - сынып	4 - сынып
3.1 Заттардың түрлері	0.3.1.1 зат ұғымын білу	1.3.1.1 зат ұғымын түсіну, мұғалімнің көмегімен түсіндіру	2.3.1.1 заттардың кейбір агрегаттық күйлерін жіктеу; 2.3.1.2 кейбір заттарды сипаттау	3.3.1.1 заттарды шығу тегі мен агрегаттық күйі бойынша жіктеу ; 3.1.1.2 заттың агрегаттық күйіне сәйкес сипаттама беру	4.3.1.1 заттардың қолдану аясын олардың қасиеттеріне сәйкес анықтау; 4.3.1.2 жасалған эксперимент жоспарына сәйкес жаңа зат алу
3.2 Ауа	0.3.2.1 ауа ұғымын білу;	1.3.2.1 ауаның қасиеттерін білу ;	2.3.2.1 біздің планетамыз үшін ауаның мәнін және ауаның тазалығын сақтаудың маңыздылығын түсіну; 2.3.2.2 кеңістікті, жылу өткізгіштікті толтыру үшін ауаның қасиетін зерттеу	3.3.2.1 ауа құрамын білу; 3.3.2.2 ауаның жану қасиетін білу;	4.3.2.1 адам өмірінің әртүрлі салаларында ауаны қолдану туралы білу; 4.3.2.2 ауаның ластану көздерін білу; 4.3.2.3 ауаның тазалығын сақтау тәсілдерін (көгалдандыру) және оны тазарту шараларын білу; 4.3.2.4 табиғаттағы ауаның қозғалу процесін түсіну; 4.3.2.5 желдің пайдасы мен зияны
			2.3.3.1 судың физикалық	3.3.3.1 тірі ағзаларда және өлі табиғатта судың болуы туралы білу; 3.3.3.2 ауыз суды ұқыпты пайдалану; 3.3.3.3 суды тазартудың	4.3.3.1 табиғаттағы су айналымымен таныстыру; 4.3.3.2 атмосфералық жауын-шашынның (жанбыр, қар, бұршақ, шық, аяз) түзілу процесін түсіну; 4.3.3.3 су буы мен бұлттардың

3.3 Су	0.3.3.1. су ұғымын білу	1.3.3.1. судың қасиеттерін білу	қасиеттерін анықтау; 2.3.3.2 судың агрегаттық күйінің өзгеру процестерін білу	әртүрлі тәсілдерін атау; 3.3.3.4 суды тазартуға арналған сүзгінің өзіндік моделін ойлап табу; 3.3.3.5 судың маңыздылығын біліп, түсіндіре білу	пайда болу процесін түсіндіру; 4.3.3.4 табиғаттағы судың ластануына мысалдар келтіру, қауіпті қалдықтардың әртүрлі организмдерге әсерін түсіндіру, судағы әртүрлі заттардың ерігіштігін зерттеу
3.4 Табиғи ресурстар	0.3.4.1. "табиғи ресурстар" ұғымын білу; мұғалімнің көмегімен түсіндіру	1.3.4.1. табиғи ресурстарды анықтай білу	2.3.4.1 табиғи ресурстарды әртүрлі сипаттамаларға сәйкес жіктеу;	3.3.4.1 топырақтың организмдер тіршілігіндегі рөлін түсіндіру; 3.3.4.2 топырақтың негізгі құрамын зерттеу (күм, саз, өсімдіктер мен жануарлардың қалдықтары, су, ауа); 3.3.4.3 топырақтың негізгі қасиеттерін атау; 3.3.4.4 мұғалімнің қолдауымен топырақ құнарлылығын құрамына қарай зерттеу	4.3.4.1 пайдалы қазбаларды қолдану саласын анықтау; 4.3.4.2 Қазақстанның негізгі пайдалы қазбаларының кен орындарын білу; 4.3.4.3 пайдалы қазбалар қорларының таусылатынын түсіну және пайдалы қазбаларды сақтау және ұқыпты пайдалану жолдарын ұсыну

4) "Жер және ғарыш" бөлімі:

4-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары				
	0 - сынып	1 - сынып	2 - сынып	3 - сынып	4 - сынып
4.1 Жер	0.4.1.1 жер туралы түсініктің болуы ;	1.4.1.1 жердің пішінін білу; 1.4.1.2 жер моделі ретінде глобус туралы түсініктің болуы	2.4.1.1 жер мен күн арасындағы байланысты түсіндіру; 2.4.1.2 жердің табиғи серігін атау;	3.4.1.1 жер сфераларын түсіндіру және графикалық түрде бейнелеу;	4.4.1.1 жер бетінің элементтерін атау және сипаттау

4.2 Ғарыш	0.4.2.1 "Ғарыш" ұғымын түсіндіру	1.4.2.1 астрономияны ғарыш ғылымы ретінде сипаттау; 1.4.2.2 ғарышты зерттеуге арналған құрылғылар, құралдар мен ұшу аппараттарын атау; 1.4.2.3 жеке ғарыштық денелерді атау және сипаттау	2.4.2.1 күн жүйесінің планеталарының орналасу ретін атау; 2.4.2.2 күн жүйесінің планеталарын сипаттау	3.4.2.1 ғарышты игерудегі маңызды оқиғалар туралы айту; 3.4.2.2 адамзаттың дамуындағы ғарыштың маңыздылығын түсіндіру	4.4.2.1 жер бетіндегі тіршілікке әсер ететін ғарыштық күштер мен құбылыстар туралы түсініктердің болуы
4.3 Кеңістік және уақыт	1.4.3.1 "уақыт", "сағат", "күнтізбе" ұғымдарын қалыптастыру	1.4.3.1 уақыттың маңыздылығын түсіндіру; 1.4.3.2 уақытты анықтайтын құралдар мен құрылғыларды атау	2.4.3.1 уақытты өлшеу бірліктерін білу; 2.4.3.2 ғарыштағы қашықтық пен уақыттың ерекшеліктерін түсіндіру	3.4.3.1 жердің айналуы туралы түсініктің болуы	4.4.3.1 жердің айналуы туралы білу; 4.4.3.2 жыл мезгілдерін сипаттау

5) "Табиғат физикасы" бөлімі:

5-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары				
	0 - сынып	1 - сынып	2 - сынып	3 - сынып	4 - сынып
5.1 Күштер мен қозғалыс	0.5.1.1 "қозғалыс" ұғымын түсіндіру;	1.5.1.1 әр түрлі денелердің қозғалысына мысалдар келтіру; 1.5.1.2 табиғаттағы және адам өміріндегі қозғалыстың маңыздылығын анықтау;	2.5.1.1 жылдамдық" ұғымын түсіндіру; 2.5.1.2 әр түрлі жылдамдықпен әртүрлі денелердің қозғалысына мысалдар келтіру; 2.5.1.3 түсіндіру кезінде жылдамдықтың	3.5.1.1 серпімділік күшін, ауырлық күшін, үйкеліс күшін, Архимед күшін ажырату; 3.5.1.2 табиғаттағы серпімділік күші, ауырлық күші, үйкеліс күші, Архимед күшінің көріністеріне мысалдар келтіру; 3.5.1.3 табиғаттағы және адам өміріндегі әрбір	4.5.1.1 "үйкеліс" ұғымын білу; 4.5.1.2 табиғатта және адамдар өмірінде үйкеліс көріністеріне мысалдар келтіру; 4.5.1.4 үйкеліс процесіне бақылау жүргізу; 4.5.1.5 дененің қозғалысына қатысты үйкеліс

		1.5.1.3 "траектория" ұғымын түсіндіру; 1.5.1.4 әр түрлі қозғалыс траекторияларын зерттеу, оларды сурет түрінде көрсету	"сапалық сипаттамаларын қолдану; 2.5.1.4 қозғалыс тудыратын күштерді зерттеу; 2.5.1.5 "күш" ұғымын түсіндіру 2.5.1.6 массаны анықтау үшін құрылғыларды таңдау және пайдалану	күштің маңыздылығын анықтау 3.5.1.4 динамометр құралының көмегімен күшті өлшеу және оның әрекет ету бағытын анықтау 3.5.1.5 серпімділік күшінің дене пішініне әсерін зерттеу; 3.5.1.6 ауырлық күшінің денеге әсерін зерттеу	күшінің бағытын түсіндіру; 4.5.1.6 үйкеліс күшінің қозғалыс жылдамдығына әсерін анықтау; 4.5.1.7 судағы әртүрлі заттарға әсер ететін күшті (Архимед күші) бақылау және болжау
5.2 Жарық	0.5.2.1 "жарық", "қараңғылық" ұғымдарын білу, түсінік беру;	1.5.2.1 табиғи және жасанды жарық көздерін ажырату; 1.5.2.2 жасанды жарықтандыру қажеттілігін және оның көздерін анықтау; 1.5.2.3 қараңғылық жарықтың болмауы екенін түсіну;	2.5.2.1 кейбір денелердің жарық беру қабілетін зерттеу және тұжырымдау	3.5.2.1 көлеңкенің пайда болу себептерін түсіндіру; 3.5.2.2 заттардың жарықты шағылыстыру қабілетін түсіндіру	4.5.2.1 көлеңкенің кедергі мөлшеріне және көзден кедергіге дейінгі қашықтыққа тәуелділігін зерттеу және түсіндіру; 4.5.2.2 жарықтың түзу сызықты таралуы, шағылысуы, жұтылуы сияқты қасиеттерін зерттеу және түсіндіру
5.3 Дыбыс	0.5.3.1 "дыбыс" туралы түсінігін білу	1.5.3.1 дыбыстың таралу ерекшеліктерін түсіндіру; 1.5.3.2 дыбыстың табиғи және жасанды көздерін ажырату	2.5.3.1 дыбыс көздерін дыбыс деңгейі бойынша жіктеу	3.5.3.1 дыбыс көлемінің дыбыс көзі мен дыбыс қабылдағышы арасындағы қашықтыққа тәуелділігін түсіндіру	4.5.3.1 белгілі бір кедергілердің дыбыс деңгейі мен таралуына әсерін зерттеу және түсіндіру
5.4 Жылу	0.5.4.1 "жылу" ұғымын түсіну;	1.5.4.1 жылыту құрылғылары мен	2.5.4.1 белгілі бір денелердің температурасын өлшеуге	3.5.4.1 аспаптарды пайдалану	4.5.4.1 әр түрлі материалдардың жылуы қалай әр түрлі өткізетінін және

		жабдыктарын атау;	арналған құралдарды қолдана білу	кезіндегі қауіпсіздік техникасы;	сақтайтынын зерттеу және түсіндіру
5.5 Электр	0.5.5.1 "электр энергиясы" ұғымын түсіну	1.5.5.1 электр энергиясының адамдардың күнделікті өміріндегі маңыздылығын түсіндіру	2.5.5.1 электр энергиясын пайдалану туралы білу	3.5.5.1 электр энергиясының көздерін атау; 3.5.5.2 қарапайым электр тізбегінің құрылымдық сызбасын білу; 3.5.5.3 қарапайым электр тізбектерін олардың элементтерін схемалар түрінде көрсете білу	4.5.5.1 әр түрлі материалдардың электр өткізгіштігін зерттеу және түсіндіру
5.6.Магнетизм	0.5.6.1 "магнетизм" ұғымын түсіну, білу	1.5.6.1 магниттік қасиеттері бар жеке денелерді білу; 1.5.6.2 магниттің қасиеттерін зерттеу	2.5.6.1 магнитті қолдану туралы білу	3.5.6.1 магнит көмегімен әртүрлі металдардың магниттелуін зерттеу және түсіндіру;	4.5.6.1 экскурсияларда компастың қолданылуын бақылау және түсіндіру

28. Осы Бағдарлама есту қабілеті бұзылған (естімейтін) білім алушыларға арналған бастауыш білім беру деңгейінің 0-4 - сыныптары үшін "Жаратылыстану" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспары негізінде осы Бағдарламаның қосымшасына сәйкес жүзеге асырылады.

29. Бөлімдер мен тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Есту қабілеті бұзылған (естімейтін) білім алушыларға арналған негізгі бастауыш білім беру деңгейінің 0-4 –сыныптары үшін "Жаратылыстану" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасын қосымша

Есту қабілеті бұзылған (естімейтін) білім алушыларға арналған негізгі бастауыш білім беру деңгейінің 0-4 - сыныптары үшін "Жаратылыстану" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

- 1) 0-сынып
- 1-кесте

--	--	--	--

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
0.1 Мен зерттеушімін	Зерттеудегі ғылымның ролі	0.1.1.1 "ғылым" ұғымы туралы түсініктің болуы; 0.1.1.2 "зерттеушілер" ұғымы туралы түсініктің болуы
	Табиғатты тану әдістері	0.1.2.1 таным әдістері туралы түсінік беру; 0.1.2.2 "эксперимент" ұғымын білу
0.2 Тірі табиғат	Өсімдіктер	0.2.1.1. тірі организмдер туралы түсінік беру
2 – тоқсан		
0.2 Тірі табиғат	Жануарлар	0.2.2.1.жануарлардың негізгі сипаттамаларын атау; 0.2.2.2 жабайы және үй жануарларын ажырату
	Адам	0.2.3.1 адам денесінің негізгі бөліктерін және олардың функцияларын мұғалімнің көмегімен атау
0.3 Заттар және олардың қасиеттері	Заттардың түрлері	0.3.1.1 зат ұғымын білу;
3 –тоқсан		
0.3 Заттар және олардың қасиеттері	Ауа	0.3.2.1 ауа ұғымын білу
	Су	0.3.3.1 су ұғымын білу; 0.3.3.2 стационарлық және дыбыс күшейткіш аппаратураның көмегімен оқу қызметіне қатысты есту-көру сөздік материалын қабылдау
	Табиғи ресурстар	0.3.4.1 мұғалімнің көмегімен "Табиғи ресурстар" ұғымын білу
0.4 Жер және ғарыш	Жер	0.4.1.1 жер туралы түсініктің болуы
	Ғарыш	0.4.2.1 "ғарыш" ұғымын түсіндіру
	Кеңістік және уақыт	1.4.3.1 мұғалімнің көмегімен "уақыт", "сағат", "күңтізбе" ұғымдарын түсіну
4- тоқсан		
0.5 Табиғат физикасы	Күштер мен қозғалыс	0.5.1.1 "қозғалыс" ұғымын білу
	Жарық	0.5.2.1 "Жарық", "қараңғылық" ұғымдарын беру; 0.5.2.2. оқылған материал негізінде сөздік қорын байыту
	Дыбыс	0.5.3.1 "дыбыс" түсінігін қалыптастыру"

	Жылу	0.5.4.1 "жылу" ұғымы туралы түсініктің болуы
	Электр	0.5.4.1 "электр" ұғымын түсіну
	Магнетизм	0.5.4.1 "магнетизм" ұғымын түсіндіру

2) 1 - сынып

2-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
1.1 Мен зерттеушімін	Зерттеудегі ғылымның ролі	1.1.1.1 қоршаған әлемнің құбылыстарын, процестерін және объектілерін зерттеу қажеттілігін түсіндіру
	Табиғатты тану әдістері	1.1.2.1 "бақылау" ұғымын білу; 1.1.2.2 мұғалімнің көмегімен қоршаған орта құбылыстарына бақылау жүргізу; 1.1.2.3 қарапайым эксперименттер жүргізу
1.2 Тірі табиғат	Өсімдіктер	1.2.1.1 өсімдіктердің негізгі сипаттамаларын атау; 1.2.1.2 өсімдіктердің негізгі бөліктерін және олардың функцияларын атау; 1.2.1.3 өсімдіктердің өмір сүру жағдайларын зерттеу; 1.2.1.4 өсімдіктердің өсуімен болатын сыртқы өзгерістерді сипаттау; 1.2.1.5 жабайы және мәдени өсімдіктерді ажырату; 1.2.1.6 мұғалімнің көмегімен бөлме және мәдени өсімдіктерге күтім жасау тәсілдерін білу; 1.2.1.7 оқылған материал негізінде сөздік қорын байыту
2 – тоқсан		
1.2 Тірі табиғат	Жануарлар	1.2.2.1 жануарлар мен өсімдіктерді салыстыру, олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын мұғалімнің көмегімен анықтау; 1.2.2.2 мұғалімнің көмегімен жыл мезгілдерінің өзгеруіне жануарлардың дайындауын түсіндіру;
		1.2.3.1 адам өмірінің кезеңдерін білу;

	Адам	1.2.3.2 адамның өсуі мен дамуы үшін қажетті қажеттіліктерді анықтау
1.3 Заттар және олардың қасиеттері	Заттардың түрлері	1.3.1.1 зат ұғымын түсіну, мұғалімнің көмегімен түсіндіру
3 –тоқсан		
1.3 Заттар және олардың қасиеттері	Ауа	1.3.2.1 мұғалімнің көмегімен ауаның қасиеттерін білу
	Су	1.3.3.1. мұғалімнің көмегімен судың қасиеттерін білу; 1.3.3.1. оқылған материал негізінде сөздік қорын байыту
	Табиғи ресурстар	1.3.4.1 табиғи ресурстарды анықтай білу
1.4 Жер және ғарыш	Жер	1.4.1.1 жердің пішінін білу; 1.4.1.2 жер моделі ретінде глобус туралы түсініктің болуы; 1.4.1.3 оқылған материал негізінде сөздік қорын байыту
	Ғарыш	1.4.2.1 астрономияны ғарыш ғылымы ретінде сипаттау; 1.4.2.2 ғарышты зерттеуге арналған құрылғылар, құралдар мен ұшу аппараттарын атау; 1.4.2.3 жеке ғарыштық денелерді атау және сипаттау
	Кеңістік және уақыт	1.4.3.1 уақыттың маңыздылығын түсіндіру; 1.4.3.2 уақытты анықтайтын құралдар мен құрылғыларды атау
4-тоқсан		
1.5 Табиғат физикасы	Күштер мен қозғалыс	1.5.1.1 әр түрлі денелердің қозғалысына мұғалімнің көмегімен мысалдар келтіру; 1.5.1.2 табиғаттағы және адам өміріндегі қозғалыстың маңыздылығын анықтау; 1.5.1.3 мұғалімнің көмегімен "траектория" ұғымын түсіндіру; 1.5.1.4 әр түрлі қозғалыс траекторияларын зерттеу, оларды сурет түрінде көрсету
		Жарық

	Дыбыс	1.5.3.1 дыбыстың таралу ерекшеліктерін түсіндіру; 1.5.3.2 дыбыстың табиғи және жасанды көздерін ажырату
	Жылу	1.5.4.1 жылыту құрылғылары мен жабдықтарын атау
	Электр	1.5.5.1 электр энергиясының адамдардың күнделікті өміріндегі маңыздылығын түсіндіру
	Магнетизм	1.5.6.1 магниттік қасиеттері бар жеке денелерді білу; 1.5.6.2 магниттің қасиеттерін зерттеу

3) 2 - сынып

3-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
2.1 Мен зерттеушімін	Зерттеудегі ғылымның ролі	2.1.1.1 қоршаған әлемнің құбылыстарын, процестері мен объектілерін зерттеу үшін қажетті жағдайлар мен жеке қасиеттерді анықтау
	Табиғатты тану әдістері	2.1.2.1 "ақпарат көзі" ұғымын түсіндіру; 2.1.2.2 бақылаудың жетекші белгілерін анықтау; 2.1.2.3 мұғалімнің көмегімен шартты белгілердің көмегімен бақылау нәтижелерін белгілей білу
2.2 Тірі табиғат	Өсімдіктер	2.2.1.1 өсімдіктер топтарын салыстыру және олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын мұғалімнің көмегімен көрсету; 2.2.1.2 ағзалардың құрылысы мен орналасу ерекшеліктерін көрсете отырып, өсімдіктерді сипаттау; 2.2.1.3 сабақ, жапырақ, гүл, тамырдың қызметтерін анықтау; 2.2.1.4 мұғалімнің көмегімен топыраққа күтім жасау ережелерін білу; 2.2.1.5 әр түрлі жағдайларда өсу ерекшеліктерін зерттеу; 2.2.1.6 өсімдіктердегі өзгерістерді маусымның өзгеруімен сипаттау;

		<p>2.2.1.7 өз аймағыңыздағы өсімдіктерді атау;</p> <p>2.2.1.8 өсімдіктерге ұқыпты қарау</p>
2 – тоқсан		
2.2 Тірі табиғат	Жануарлар	<p>2.2.2.1 жануарларды омыртқалы және омыртқасыздарға жіктеу;</p> <p>2.2.2.2 жануарлар топтарының өкілдерін атаңыз: жәндіктер, балықтар, қосмекенділер, бауырымен жорғалаушылар, құстар мен сүтқоректілер;</p> <p>2.2.2.3 жануарлардың белгілі бір өмір сүру жағдайларына бейімделуін сипаттау;</p> <p>2.2.2.4 жануарлардың қалай дамып, көбейетінін білу;</p> <p>2.2.2.5 қоршаған ортада тіршілік етудегі жануарлардың түсі мен мінез-құлқының рөлін түсіну;</p> <p>2.2.2.6 жануарлардың ұйықтау, құстардың маусымдық ұшуы, қыста жем қорын дайындау себептерін түсіндіру;</p> <p>2.2.2.7 жануарлардың алуан түрлілігін сақтаудың маңыздылығын түсіну</p>
	Адам	<p>2.2.3.1 тірек-қимыл жүйесін (бас сүйек, омыртқа, қабырғалар, иық, бұғана, жамбас және аяқ-қолдар) атау және сипаттау, қаңқа қызметін білу;</p> <p>2.2.3.2 дұрыс қалыпта болудың маңыздылығы;</p> <p>2.2.3.3 қозғалыс кезінде бұлшықет жиырылуының рөлін түсіну;</p> <p>2.2.3.4 жеке гигиена;</p> <p>2.2.3.5 тістердің қызметі мен оларды күту ережелерін білу</p>
2.3 Заттар және олардың қасиеттері	Заттардың түрлері	<p>2.3.3.1 заттардың кейбір агрегаттық күйлерін жіктеу;</p> <p>2.3.3.2 кейбір заттарды сипаттау</p>
3 –тоқсан		
2.3 Заттар және олардың қасиеттері	Ауа	<p>2.3.2.1 біздің планетамыз үшін ауаның және ауаның тазалығын сақтаудың маңыздылығын түсіну;</p> <p>2.3.2.2 кеңістікті, жылу өткізгіштікті толтыру үшін ауаның қасиеттерін зерттеу</p>
	Су	2.3.3.1 өз бетімен судың физикалық қасиеттерін анықтау;

		2.3.3.2 судың агрегаттық күйінің өзгеру процестерін білу
	Табиғи ресурстар	2.3.4.1 табиғи ресурстарды әртүрлі сипаттамаларға сәйкес жіктеу
2.4 Жер және ғарыш	Жер	2.4.1.1 жер мен күн арасындағы байланысты түсіндіру; 2.4.1.2 жердің табиғи серігін атау
	Ғарыш	2.4.2.1 күн жүйесінің планеталарының орналасу ретін атау; 2.4.2.2 Күн жүйесінің планеталарын сипаттау
	Кеңістік және уақыт	2.4.3.1 уақытты өлшеу бірліктерін білу; 2.4.3.2 ғарыштағы қашықтық пен уақыттың ерекшеліктерін түсіндіру
4-тоқсан		
2.5 Табиғат физикасы	Күштер мен қозғалыс	2.5.1.1 "жылдамдық" ұғымын түсіндіру; 2.5.1.2 әр түрлі жылдамдықпен әртүрлі денелердің қозғалысына мысалдар келтіру; 2.5.1.3 түсіндіру кезінде жылдамдықтың сапалық сипаттамаларын қолдану; 2.5.1.4 қозғалыс тудыратын күштерді мұғалімнің көмегімен зерттеу; 2.5.1.5 "күш" ұғымын түсіндіру; 2.5.1.6 массаны анықтау үшін құрылғыларды таңдау және пайдалану
	Жарық	2.5.2.1 кейбір денелердің жарық өткізу қабілетін зерттеу және өз бетінше қорытынды жасау
	Дыбыс	2.5.3.1 дыбыс көздерін дыбыс деңгейі бойынша өздігінен және мұғалімнің көмегімен жіктеу
	Жылу	2.5.4.1 белгілі бір денелердің температурасын өлшеуге арналған құралдарды мұғалімнің көмегімен қолдана білу
	Электр	2.5.5.1 электр қуатын пайдалану туралы білу
	Магнетизм	2.5.6.1 магнитті қолдану туралы білу

4) 3 - сынып

4- кесте

--	--	--

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
3.1 Мен зерттеушімін	Зерттеудегі ғылымның ролі	3.1.1.1 ең маңызды ғылыми жаңалықтар және олардың адамның күнделікті өміріне әсері туралы айту
	Табиғатты тану әдістері	3.1.2.1 ақпарат көздерінің түрлерін білу; 3.1.2.2 ақпарат көздерінің артықшылықтары мен кемшіліктерін анықтау; 3.1.2.3 эксперимент жүргізу жоспарын құру
3.2 Тірі табиғат	Өсімдіктер	3.2.1.1 өсімдіктерді белгілері бойынша жіктеу; 3.2.1.2 өсімдік жапырақтарынан оттегінің шығарылу процесін білу және түсіндіру; 3.2.1.3 фотосинтез процесін білу және түсіну; 3.2.1.4 әр түрлі тіршілік ету ортасының ұқсас және ерекше белгілерін анықтау; 3.2.1.5 өсімдіктердің тірі организмдерге шығаратын оттегінің ролін түсіну; 3.2.1.6 өсімдіктердің қауымдастық құру қабілетін түсіндіру; 3.2.1.7 адам қызметінің кейбір түрлерінің өсімдіктердің саны мен алуан түрлілігіне теріс әсерін түсіндіру
2 – тоқсан		
	Жануарлар	3.2.2.1 жануарлар тобының ұқсастықтары мен ерекшеліктерін анықтай отырып сипаттау; 3.2.2.2 паразиттер мен улы жануарлар туралы түсінік беру; 3.2.2.3 өз аймағындағы құстарды бақылау негізінде олардың мінез-құлқының ерекшеліктерін көрсету; 3.2.2.4 өсімдіктер мен жануарлар арасындағы байланысты зерттеу; 3.2.2.5 жануарлардың мінез-құлқының тіршілік ету ортасының сипаттамасымен шарттылығын түсіндіру;

3.2 Тірі табиғат		3.2.2.6 мекендеу ортасы жағдайларының өзгеруінен санның өзгеруін түсіндіру; 3.2.2.7 жануарлар санының азаюына әкелетін адамның әрекет түрлерін анықтау
	Адам	3.2.3.1 адамның ішкі ағзаларының орналасуын өз бетінше анықтау; 3.2.3.2 тіршілік үшін энергия алуға ас қорыту жүйесінің рөлін сипаттау; 3.2.3.3 ас қорыту, қан айналымы, тыныс алу жүйелерін құрайтын мүшелерді атау және сипаттау; 3.2.3.4 қанайналым жүйесінің рөлін анықтау; 3.2.3.5 тыныс алу жүйесінің рөлі; 3.2.3.6 адам ағзасы аурулар мен инфекциялардан қалай қорғалатынын түсіну
3.3 Заттар және олардың қасиеттері	Заттардың түрлері	3.3.1.1 заттарды шығу тегі мен агрегаттық күйі бойынша жіктеу; 3.3.1.2 заттың агрегаттық күйіне сәйкес сипаттама беру
3 –тоқсан		
3.3 Заттар және олардың қасиеттері	Ауа	3.2.2.1 ауа құрамын білу; 3.3.2.2 ауаның жану қасиетін білу
	Су	3.3.3.1 тірі ағзаларда және өлі табиғатта судың болуы туралы білу; 3.3.3.2 ауыз суды ұқыпты пайдалануға үйрету; 3.3.3.3 суды тазартудың әртүрлі тәсілдерін атау; 3.3.3.4 суды тазартуға арналған сүзгінің өзіндік моделін ойлап табу; 3.3.3.5 судың маңыздылығын білу
	Табиғи ресурстар	3.3.4.1 топырақтың организмдер тіршілігіндегі рөлін түсіндіру; 3.3.4.2 топырақтың негізгі құрамын зерттеу (құм, саз, өсімдіктер мен жануарлардың қалдықтары, су, ауа); 3.3.4.3 топырақтың негізгі қасиеттерін атау; 3.3.4.4 құрамына байланысты топырақ құнарлылығын мұғалімнің көмегімен зерттеу
	Жер	3.4.1.1 жер сфераларын түсіндіру және графикалық түрде бейнелеу

3.4 Жер және ғарыш	Ғарыш	3.4.2.1 ғарышты игерудегі маңызды оқиғалар туралы айту; 3.4.2.2 адамзаттың дамуындағы ғарыштың маңыздылығын түсіндіру
	Кеңістік және уақыт	3.4.3.1 жердің айналуы туралы түсініктің болуы
4- тоқсан		
3.5 Табиғат физикасы	Күштер мен қозғалыс	3.5.1.1 серпімділік күші, ауырлық күші, үйкеліс күші, Архимед күшін ажырату; 3.5.1.2 табиғаттағы серпімділік күші, ауырлық күші, үйкеліс күші, Архимед күшінің көріністеріне мысалдар келтіру; 3.5.1.3 табиғаттағы және адам өміріндегі әрбір күштің маңыздылығын анықтау; 3.5.1.4 динамометр құралының көмегімен күшті өлшеу және оның әрекет ету бағытын анықтау; 3.5.1.5 серпімділік күшінің дене пішініне әсерін зерттеу; 3.5.1.6 ауырлық күшінің денеге әсерін зерттеу
	Жарық	3.5.2.1 көлеңкенің пайда болу себептерін түсіндіру; 3.5.2.2 заттардың жарықты шағылыстыру қабілетін түсіндіру
	Дыбыс	3.5.3.1 дыбыс көлемінің дыбыс көзі мен дыбыс қабылдағышы арасындағы қашықтыққа тәуелділігін түсіндіру
	Жылу	3.5.4.1 аспаптарды пайдалану кезіндегі қауіпсіздік техникасы
	Электр	3.5.5.1 электр энергиясының көздерін атау; 3.5.5.2 қарапайым электр тізбегінің құрылымдық сызбасын білу; 3.5.5.3 қарапайым электр тізбектерін олардың элементтерін схемалар түрінде көрсете білу
	Магнетизм	3.5.6.1 магнит көмегімен әртүрлі металдардың магниттелуін зерттеу және түсіндіру; 3.5.6.2 оқылған материал негізінде сөздік қорын қолдану

4) 4 - сынып

5- кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
4.1 Мен зерттеушімін	Зерттеудегі ғылымның ролі	4.1.1.1 өз қалауы мен ойлары негізінде зерттеудің өзекті бағыттарын анықтау
	Табиғатты тану әдістері	4.1.2.1 зерттеудің зерттелген әдістерінің артықшылықтары мен кемшіліктерін анықтау; ; 4.1.2.2 зерттеу жоспарын құру, өзінің зерттеу әдісін таңдауды дәлелді түрде түсіндіру, алынған нәтижелерді тиісті түрде ұсыну
4.2 Тірі табиғат	Өсімдіктер	4.2.1.1 балдырлар, саңырауқұлақтар, қыналар, папоротниктер мен гүлді өсімдіктерді ажырату және сипаттау; 4.2.1.2 өсімдіктердің өмірлік циклын сипаттау; 4.2.1.3 тозаңдану нәтижесінде тұқымның түзілуін сипаттау; 4.2.1.4 тұқымның таралу тәсілдерін зерттеу; 4.2.1.5 азық-түлік тізбегіндегі тірі организмдердің өзара әрекеттесуін түсіндіру; 4.2.1.6 өсімдіктердің өсуіне әсер ететін факторларды зерттеу; 4.2.1.7 өсімдіктерді қорғау тәсілдерін білу
2 – тоқсан		
4.2 Тірі табиғат	Жануарлар	4.2.2.1 өз жеріндегі жануарларды анықтай білу; 4.2.2.2 шөптесін және жыртқыш аңдарды ажырату; 4.2.2.3 жәндіктердің тіршілік циклын зерттеу; 4.2.2.4 жануарлардың табиғи мекендеу ортасын анықтау; 4.2.2.5 симбиотикалық қатынастарға мысалдар келтіру; 3.2.2.6 белгілі бір мекендеу ортасындағы азық-түлік тізбектерінің модельдерін түсіну; 4.2.2.7 жойылу қаупінде тұрған жануарларға мысалдар келтіру; 4.2.2.8 ұлттық парктер мен қорықтарды құру мақсаттарын түсіндіру

	Адам	<p>4.2.3.1 шығару және жүйке жүйесінің құрамына кіретін органдарды анықтау;</p> <p>4.2.3.2 жүйке жүйесінің рөлін анықтау;</p> <p>4.2.3.3 жүйке жүйесінің рөлін түсіну;</p> <p>4.2.3.4 ағзаны тазартудағы шығару жүйесінің рөлін түсіну</p>
4.3 Заттар және олардың қасиеттері	Заттардың түрлері	<p>4.3.1.1 заттардың қолдану аясын олардың қасиеттеріне сәйкес анықтау;</p> <p>4.3.1.2 жасалған эксперимент жоспарына сәйкес жаңа зат алу</p>
3 –тоқсан		
4.3 Заттар және олардың қасиеттері	Ауа	<p>4.3.2.1 адам өмірінің әртүрлі салаларында ауаны қолдану туралы білу;</p> <p>4.3.2.2 ауаның ластану көздерін білу;</p> <p>4.3.2.3 ауаның тазалығын сақтау тәсілдерін (көгалдандыру) және оны тазарту шараларын білу;</p> <p>4.3.2.4 табиғатта ауаның қозғалу процесін түсіну;</p> <p>4.3.2.5 желдің пайдасы мен зиянын түсіну</p>
	Су	<p>4.3.3.1 табиғаттағы су айналымымен танысу;</p> <p>4.3.3.2 атмосфералық жауын-шашынның (жаңбыр, қар, бұршақ, шық, аяз) түзілу процесін түсіну);</p> <p>4.3.3.3 су буы мен бұлттардың пайда болу процесін түсіндіру;</p> <p>4.3.3.4 табиғаттағы судың ластануын қабылдағыштар келтіру , әртүрлі ағзаларға қауіпті қалдықтардың таралуын түсіндіру, табиғаттағы әртүрлі заттардың ерігіштігін зерттеу</p>
	Табиғи ресурстар	<p>4.3.4.1 пайдалы қазбаларды қолдану саласын анықтау;</p> <p>4.3.4.2 Қазақстанның негізгі пайдалы қазбаларының кен орындарын білу;</p> <p>4.3.4.3 пайдалы қазбалар қорларының таусылатынын түсіну және пайдалы қазбаларды сақтау және ұқыпты пайдалану жолдарын ұсыну</p>

4.4 Жер және ғарыш	Жер	4.4.1.1 жер бетінің элементтерін атау және сипаттау
	Ғарыш	4.4.2.1 жер бетіндегі тіршілікке әсер ететін ғарыштық күштер мен құбылыстар туралы түсініктердің болуы
	Кеңістік және уақыт	4.4.3.1 жердің айналуы туралы білу; 4.4.3.2 жыл мезгілдерін сипаттау
4- тоқсан		
4.5 Табиғат физикасы	Күштер мен қозғалыс	4.5.1.1 "үйкеліс" ұғымын білу; 4.5.1.2 табиғатта және адамдардың өмірінде үйкеліс көріністеріне мысалдар келтіру; 4.5.1.3 үйкеліс процесін бақылауға мысалдар келтіру; 4.5.1.4 дене қозғалысына қатысты үйкеліс күшінің бағытын түсіндіру; 4.5.1.5 үйкеліс күшінің қозғалыс жылдамдығына әсерін анықтау; 4.5.1.6 Архимедтің судағы әртүрлі заттарға әсер ететін итергіш Күшін бақылау және болжау
	Жарық	4.5.2.1 көлеңке кедергінің көлеміне және көзден кедергіге дейінгі қашықтыққа тәуелділігін зерттеу және түсіндіру; 4.5.2.2 жарықтың түзу сызықты таралуы, жұтылуы сияқты қасиеттерін зерттеу және түсіндіру
	Дыбыс	4.5.3.1 белгілі бір кедергілердің дыбыс деңгейі мен таралуына әсерін зерттеу
	Жылу	4.5.4.1 әр түрлі материалдардың жылуды қалай әр түрлі өткізетінін және сақтайтынын зерттеу және түсіндіру
	Электр	4.5.5.1 әр түрлі материалдардың электр өткізгіштігін зерттеу және түсіндіру
	Магнетизм	4.5.6.1 экскурсияларда компастың қолданылуын бақылау және түсіндіру

Қазақстан Республикасының
Білім және ғылым министрі
2022 жылғы 1 сәуірдегі
№ 123 бұйрығына
80-қосымша
Қазақстан Республикасы

Есту қабілеті бұзылған (естімейтін) білім алушыларға арналған бастауыш білім беру деңгейінің 0-4 сыныптары үшін "Музыка және ырғақ" оқу пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Есту қабілеті бұзылған (естімейтін) білім алушыларға арналған бастауыш білім беру деңгейінің 0-4-сыныптары үшін "Музыка және ырғақ" оқу пәнінен жаңартылған мазмұндағы оқу бағдарламасы (бұдан әрі – Бағдарлама) Қазақстан Республикасының " Білім туралы" Заңының 5-бабы 6) тармақшасына сәйкес әзірленген.

2. Бағдарламаның мақсаты – естімейтін білім алушылардың жан-жақты дамыған жеке тұлғасын қалыптастыру, оларға эстетикалық және адамгершілік тәрбие беру, әлеуметтік бейімдеу, жалпы және тілдік моторикасын дамыту.

3. Бағдарламаның міндеттері:

1) естімейтін білім алушыларды музыканы қабылдауға, оның сипаты мен музыкалық мәнерліліктің негізгі құралдарын; дыбысталудың қарқынын, реңкін, динамикасын, ырғақтық ерекшеліктерін түсінуге үйрету;

2) музыканың ырғағымен жалпы дамытушы және би қимылдарын, заттармен жаттығуларды орындауға, командаларды орындауға ықпал ету;

3) музыканың алмасуымен қимылдарды өзгертуге және музыкалық бейнеге сәйкес болуға үйрету;

4) дауыстың күші мен биіктігін өзгерте отырып, сипаты мен мазмұны бойынша әртүрлі әндерді орындауға, ән айтуда тыныс алу, дыбысты созу дағдыларын меңгеруге, әндерді сахналауға, хормен ән айтуға үйрету;

5) музыкалық сауаттылықтың қарапайым теориясы бойынша ұғымдарды меңгеруді қамтамасыз ету, музыка жанрларын білу және ажырату, есту арқылы музыкалық аспаптарды ажырата білу.

4. Түзете-дамыту міндеттер:

1) сөйлеу мәдениетін, білімді функционалды қолдануды, коммуникацияның алуан түрлі тәсілдерін дамыту;

2) түсінікті, мәнерлі сөйлеуді және оның интонациялық құрылымын, сөйлеу тыныс алуды қалыптастыру.

3) естімейтін білім алушыларды арнайы оқытуды сапалы дараландыру мүмкіндіктерін кеңейту.

4) тұлғалық сапаларды дамыту (өзіндік жұмыс және топта жұмыс істеу үшін қажетті жауапкершілік, табандылық, бастамашылдық, төзімділік және толеранттылық);

5) координация және тепе-теңдік механизмдерін дамыту бойынша жұмыс жүргізу.

2-тарау. Оқу процесін ұйымдастырудағы педагогикалық тәсілдер

5. Естімейтін білім алушыларды оқыту процесінде бірқатар ерекшеліктерді есепке алу қажет:

- 1) білім алушылардың әрқайсысында есту арқылы қабылдаудың болмауы немесе оның қалдығы әртүрлі;
- 2) ең қарапайым ойлау операцияларының басымдылығы;
- 3) механикалық естің басым болуы;
- 4) сөздік қордың шектелуі, дыбыстаудағы ақаулар, белсенді сөздіктен пассивті сөздіктің басым болуы;
- 5) қозғалыс дағдыларының координациясының бұзылуы.

6. "Музыка және ырғақ" пәні бойынша естімейтін білім алушыларды оқытудың негізгі принциптері: қолжетімділік, тұлғалық тәсіл, көрнекілік және коммуникативтілік.

7. Оқытудағы қолжетімділік материалдың қолжетімділігін және оны білім алушылардың түсінуін, негізгі ұғымдарды оңтайлы жеткізумен ұсынуды, мәтіндерді қажетті иллюстрациялармен және дидактикалық материалдармен қамтамасыз етуді қамтиды.

8. Тұлғалық тәсіл естімейтін оқушылардың оқу үдерісін дараландыруды, тұлғаның үйлесімді қалыптасуы мен жан-жақты дамуын, олардың шығармашылық қабілеттерін толыққанды ашуды және музыка мен ритмика сабақтарында тұлғаның әлеуметтік-маңызды сапаларын тәрбиелеуді, эмоционалды-ерікті сферасын және психикалық процестерді түзетуді қамтиды.

9. Көрнекілік принципі оқушылардың танымдық тәжірибесін байыту, абстрактілі ұғымдарды меңгеру үшін қажет шынайы өмірдегі заттарды немесе құбылыстарды сезімдік қабылдау негізінде білім, білік және дағдыларды қалыптастыру қажеттілігінде көрініс табады: суреттер, символдар, сызбалар, схемалар арқылы заттар мен әрекеттерді ұсыну және көрсету.

10. "Музыка және ырғақ" пәнін оқытудағы коммуникативті тәсіл қарым-қатынас құралы ретінде тілді меңгеруді қамтиды және білім алушыларды әртүрлі тілдік жағдайларда еркін бағдарлауды үйретуге бағытталған.

11. Аталған принциптерді жүзеге асыру үшін қажет:

- 1) музыка және қимыл-қозғалыстарды орындау арқылы естімейтін білім алушылардың ауызша, диалогты және жазбаша сөйлеуін дамыту;
- 2) сабақтарда барлық психикалық процестерді дамытуға ықпал ететін тәсілдер мен әдістерді қолдану;
- 3) дидактикалық принциптерді сақтау: материалды оқытудағы қайталанушылық, материалдың қолжетімді көлемі;
- 4) педагогикалық тәсілдерді сақтау: көркемдік-музыкалық, ойын, дифференциалды, жеке-дара.

5) жаңа материалды және терминологияны түсіндіруде тактильді және ым-ишара арқылы сөйлеуі қосалқы құрал ретінде қолданылады.

12. Бағдарламаны жүзеге асыру үдерісінде мектептің жасақталуын қамтитын оқытудың қосалқы құралдары мен арнайы жабдықтар, ақпараттық-коммуникациялық технологиялар қолданылады:

- 1) интерактивті және проекциялық жабдықтар (проектор, интерактивті тақта);
- 2) оқытудың арнайы техникалық және компенсаторлық құралдары (фронтальды оқу іс-әрекетін қамтамасыз етуге арналған стационарлық дыбыс күшейткіш жабдық, дыбыстау экраны, жеке есту аппараттары, мультимедиялық компьютерлік сынып);
- 3) музыкалық аспаптар;
- 4) Ғаламтор желісінің ақпараттық-білім беру ресурстарына шектеусіз қолжетімділік

13. Бағдарламаны жүзеге асыру үшін сыныптар арнайы жабдықтармен жасақталады:

- 1) фронтальды іс-әрекетке арналған стационарлық дыбыс күшейткіш жабдық;
- 2) заманауи жасақталған компьютерлік класс;
- 3) жеке есту аппараттары;
- 4) дыбыстау экраны.

3-тарау. "Музыка және ырғақ" пәнінің мазмұны және ұйымдастыру

14. "Музыка және ырғақ" пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

- 1) 0-сыныпта - аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты;
- 2) 1-сыныпта - аптасына 1 сағатты, оқу жылында 34 сағатты;
- 3) 2-сыныпта - аптасына 1 сағатты, оқу жылында 34 сағатты;
- 4) 3-сыныпта - аптасына 1 сағатты, оқу жылында 34 сағатты;
- 5) 4-сыныпта – аптасына 1 сағатты, оқу жылында 34 сағатты құрайды.

15. Оқу пәнінің мазмұны 4 бөлімді қамтиды:

- 1) "Қимыл-қозғалыстарды дамыту" бөлімі;
- 2) "Музыка тыңдау" бөлімі;
- 3) "Фонетикалық және сөйлеу ырғағы" бөлімі;
- 4) "Әндерді қабылдау мен орындау" бөлімі.

16. "Қозғалыстарды дамыту" бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

- 1) сапқа тұру және сапқа құрылымын өзгертіп қайта тұру;
- 2) ырғақтық гимнастиканың элементтері;
- 3) би қимылдары;
- 4) музыкалық тапсырмасы бар қозғалыс ойындары.

17. "Музыка тыңдау" бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

- 1) есту арқылы музыканы тану;
- 2) есту арқылы музыканы ажырату;
- 3) сипаты бойынша музыкалық шығармаларды анықтау;

4) балалар музыкалық және шулы аспаптарының көмегімен музыкалық ырғақты қайта жаңғырту.

18. "Фонетикалық және сөйлеу ырғағы" бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

1) сөйлеу тыныс алуды дұрыс қолдану;

2) сөйлеу материалды түсіну және қайта жаңғырту;

3) сөйлеудің ырғақтық-интонациялық құрылымын есту арқылы қабылдау және қайта жаңғырту;

4) фразаны синтагматикалық тұрғыда бөлу

19. "Әндерді қабылдау және орындау" бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

1) музыканың ырғағымен эмоционалды ұжымдық декаламация;

2) ән салу;

3) өзіндік музыкалық шығармашылық іс-әрекет.

20. 0 сыныптың "Музыка және ырғақ" оқу пәнінің базалық мазмұны:

1) қозғалыстарды дамыту: жүрудің қарапайым түрлерін орындау; саусақтармен және жартылай саусақтарымен сапта жеңіл ырғақты жүгіруді орындау; сапқа, қатарға, шеңберге тұруды орындау; өзінің жұбын табу және қимылдарды жұптарымен орындау; ырғақ бойынша қимылды өзгерте білу; мұғалімнің нұсқауы бойынша тоқтау; музыка ырғағымен алға қарай, жан-жаққа қарай еңкеюді орындау; бастың, дененің бұрылыстарын орындау; қолдың түрлі қимылдарын орындау: алға қарай, жан-жаққа, заттармен және заттарсыз жоғары қарай, қолды жазу, жалаушалармен қолды дөңгелете айналдыру; аяқты алға, жан-жаққа қойып жаттығуларды орындау, аяқтың ұшына тұру; отырып-тұру және дененің еңкеюін орындау; жеке және жұптасып, дөңгеленіп билеуде аяқпен тарсылдатуды, айналуды орындау; бүйірлі секірісті орындау; қарапайым халық билерін орындау: "Қаражорға", орыс биі және полька; "Сақина тастау", "Қаздар-аққулар", "Мысық-тышқандар"; "Бір орында қатып қал", "Кім артық";

2) музыка тыңдау: музыканың басталуының және соңының дыбысталуына жауап қайтару; есту арқылы қатты-жай, жылдам-баяу музыканы ажырату; музыкалық үзінділерді қабылдау және музыканың сипатын анықтау (көңілді-мұңды әуен); есту арқылы музыкалық ырғақты қабылдау;

3) фонетикалық және сөйлеу ырғағы: дауысты және дауыссыз дыбыстарды қайта жаңғырту; тыныс алуға арналған жаттығуларды сөз тіркестерінің ырғағын шапалақтау арқылы орындау (тұрақты немесе өзгертін дауысты дыбыспен 5-7 буынды біріктіріп қайта жаңғырту (папопу, папопупе));

4) әндерді қабылдау және орындау: сөйлеу материалды эмоционалды тұрғыда, қалыпты биіктігі, күші және бояуы бар дауыспен дыбыстау.

21.1-сыныпқа арналған "Музыка және ырғақ" пәнінің базалық мазмұны:

1) қозғалыстарды дамыту: музыканың ырғағымен жүрудің алуан түрлерін орындау (жылан сияқты, аяқтың ұшымен, арақашықтықты сақтап, өкшемен, кең қадаммен жүру); сапта аяқтың ұшымен ырғақты жүгіруді орындау, музыканың басталуына және

аяқталуына бағдарланып, берілген тапсырмаларды өзгерте білу; сапқа тұруды орындау: бір, екі, үш сызықтың бойына, қатарға, шеңберге тұру; өзінің жұбын табу және қимылдарды жұптасып орындай білу, залдың кеңістігін дұрыс қолдана білу; қимылдың қарқынын өзгерту немесе мұғалімнің нұсқауы бойынша тоқтау; гимнастикалық қимылдарды орындау: басты бұру, жартылай отырып-тұру, жартылай саусақтарымен тұру; қолдың алуан түрлі қалыптарын орындау, бірге және кезектесіп иықтардың айналмалы қимылдарын, саусақтарды жұдырық етіп түюді, саусақтарды жазуды орындау; аяқтың бұлшық етіне арналған жаттығуларды орындау: жартылай саусақтарымен отырып-тұру, аяқтың ұшында және өкшемен тұру; бір қолымен тірекке сүйеніп, отырып-тұруды орындау, аяқтарын сермеу, жартылай отыру; дөңгелете қадамды орындау; жеңіл секіріс қадамын, ауыспалы қадамды орындау; аяқпен тарсылдатуды, оң иық арқылы айналу, қолдың бірқалыпты қимылдарын орындау; көрсету бойынша "Полька", "Медвежата", "Покружись-поклонись"; "Ақ серек-Көк серек (қазақтың халық музыкасы), "Стукалка" (украин халық музыкасы), "Поезд" (Қазақстан халықтарының әуені), "Рыбаки и рыбки" (орыстың халық музыкасы) билерін орындау.

2) музыка тыңдау: әннің қарапайым марш ырғағын есту арқылы қабылдау және қайта жаңғырту, есту арқылы музыканы ажырату; музыкалық пьесалардың сипатын қабылдау және анықтау (көңілді-мұңды пьеса); ырғағы бойынша пьесалардың жанрларын қабылдау және қайта жаңғырту: марш, ән, би; шулы аспаптарда ойнаудың көмегімен, қарапайым марш ырғағын қимылдармен есту арқылы қабылдау және қайта жаңғырту;

3) Фонетикалық және сөйлеу ырғағы: дауысты және дауыссыз дыбыстарды дыбыстау; қатты және дауысты дыбыстардың тіркестерін дыбыстауда тілдік тыныс шығаруды ұтымды пайдалану (7-8 буын); сөйлеу материалды үлгі бойынша және өз бетімен түсіну және қолдану; қалыпты биіктіктігі, күші және бояуы бар дауысты ажырата білу; күші бойынша дауысты өзгерте білу: қалыпты, қатты, жай; еліктеу және үлгі бойынша буындар қатарында екпінді дауысты дыбысты бөліп көрсету (4-6 күрделі сөздердегі екпін);

4) әндерді қабылдау және орындау: ырғақтық суреті бойынша күрделі емес музыкалық пьесаларды дирижерлеу; қолдың қимылымен бірінші октаваның ішіндегі екі және одан да көп дыбыстардың биіктік қалпын анықтау; музыканың ырғағымен әндерді эмоционалды түрде декламациялау (ұжымдық түрде); қазақ және орыс әндерін, әртүрлі музыкалық тондағы, белгілі музыкалық тондағы 6-дан кем емес дыбыстарды бір тыныс шығаруда созып орындау; "Баспалдақ" дыбыс қатарын – қолмен көрсетіп жоғары және төмен қарай орындау; төрттік, сегіздік және жартылық ұзақтығы бар дыбыстардан тұратын ырғақты суретті бірқалыпты және баяу қарқында қайта жаңғырту.

22. 2-сыныпқа арналған "Музыка және ырғақ" пәнінің базалық мазмұны:

1) қозғалыстарды дамыту: музыканың ырғағымен жүрудің алуан түрлерін орындау (үлкен және ұсақ, сырғымалы және серіппелі қадаммен, қолдың айқын екпінімен, тізені жоғары көтерумен байланысты қадам); топтың қимылдарымен қозғалыстарды бір мезгілде орындау; музыкалық сүйемелдеумен бірге қимылды жалғастырып және тоқтап, негізгі қимылдардың жүгіруін орындау; нұсқау бойынша сапқа тұруды орындау: сапқа тұрулар және қайта сапқа тұрулар; жалаулармен, гүлдермен марш екпінінде жүру, қолдың алуан түрлі қалпымен жетекші жұптардың артынан жүру; бағдарламалық гимнастикалық және би қимылдарын орындау; мойынның, бастың, иық белдеуінің бұлшық еттеріне арналған жаттығуларды орындау, бұрылулар, баспен бірқалыпты айналу, алға, солға, оңға қарай еңкеюлер, отыру қалпында еңкею; қолға және қолдың білезіктеріне арналған жаттығуларды орындау: қолдарды тербелту, айқастыру, айналдыру, сілкі, білезікті сілкі, саусақтарды қысу және жазу; аяқтың бұлшық етіне арналған жаттығуларды орындау: аяқтың ұшын алға және жан-жаққа қарай созу, аяқтың ұшымен жартылай отыру; тепкілеген қадам орындау, айналмалы үш тепкілеу қадам орындау, секірумен аяқты өкшеге қою; жолақтармен айналу орындау; "Қамажай" қазақ биінің қимылын орындау: ауыспалы қадам, толқын, "Айгөлек" кесесі, "Орамалдармен айналма би", "Мишка с куклой" полькасы;

2) музыка тыңдау: 4-6 музыкалық шығарманың арасынан таңдауда музыкалық үзінділерді есту арқылы ажырату; есту арқылы ажырату: музыкадағы екі үлесті, үш үлесті, төрт үлесті метр; қимылдағы өзгерістерді бөлімдердің алмасуымен байланысты ажырату; графикалық жазбаларға сүйеніп, әндердің әуенін есту арқылы ажырату (2-4 әнді таңдауда); музыкалық пьесалардың сипатын қабылдау және анықтау (көңілді, көңілсіз, бірқалыпты); ырғағы бойынша музыкалық пьесаларды қабылдау және анықтау: марш, ән, бесік жыры; жеке және хормен ән орындауды қабылдау және ажырату; металлофонда, румбада, бубенде қарапайым әуендерді орындау: "Курочка и цыплята" (Е. Тиличеваның музыкасы), "Полька" (М.Глинканың музыкасы), "Марш" (Е.Брусиловскийдің музыкасы).

3) фонетикалық және сөйлеу ырғағы: дыбыстарды айта білу; сөздерді және 8-10 буыннан тұратын қысқа сөйлемдерді үйлесімді қайта жаңғырту; сабақта білім алушылардың оқу іс-әрекетін ұйымдастырумен байланысты сөйлеу материалды есту арқылы қабылдау және түсіну; дауысты бірте-бірте күшейте білу: жай-қатты-қаттырақ; қимылдармен және қимылсыз дауысты өзгерте білу; әртүрлі сөйлеу материалда екпіндерді есту арқылы қайта жаңғырта білу; ұзақ фразаларды үзілістер арқылы синтагмаларға бөле білу; әуендік контурды мүмкіндігіне қарай сақтап, логикалық екпінді ажырату.

4) әндерді қабылдау және орындау: ырғақтық суреті бойынша күрделі емес музыкалық пьесаларды дирижерлеу; бірінші-екінші октаваның ішіндегі екі және одан да көп дыбыстардың биіктік қалпын қолдың қимылымен анықтау; әндерді "бірінші октаваның ДО-екінші октаваның ЛЯ" диапазонында бірқалыпты қаттылықта табиғи

созылмалы дауыспен орындау; әртүрлі дауыспен бірінші октаваның диапазонында әндерді орындау (бірқалыпты, жай); "Колобок" музыкалық ертегісінің қысқаша мазмұнын білу, образдарды, олардың қозғалысының сипатын анықтау.

23. 3 сыныптың "Музыка және ырғақ" оқу пәнінің базалық мазмұны:

1) қозғалыстарды дамыту: топтарды қайта құруды, мәнерлі (фигуралық) маршпен жүруді орындау; жылан сияқты ирелеңдеп жүруді, жиналуды және шашырауды үйлесімді орындау; музыкалық сүйемелдеумен бірге қозғалысты жалғастыра және сақтай отырып, жүрудің негізгі қимылдарын орындау; нұсқау бойынша сапқа тұруды орындау: сапқа, қатарға тұру; баспен дөңгеленген айналма қимылдарды орындау, иық белдеуін айналдыру; "қолды жан-жаққа" қалпымен алға қарай еңкеюді орындау; жұдырық болып түйілген қолдарды ырғақтық түрде лақтыру; дене мүсінін қалыптастыруға арналған жаттығуларды орындау: тізерлеп тұру қалпынан еденге жіліншіктің сол жағына қарай отыру, бастапқы қалыпқа оралу; созылған аяқтармен отыру қалпында денемен алға төмен қарай еңкеюлерді орындау; әртүрлі топтық қайта құрулармен еркін және қысымсыз жүру, жүгіру, қозғалу; күрделі емес би қимылдарын орындау: вальс биі, билегендей аяқты тапырлату, жартылай башпайда сырғымалы жүру, аяқты ақсатумен бүйірлік жүру, "арқан", "отыру"; би қимылдарын орындау: па-де-баск, плие, балансе, үлкен және ұсақ батман, тарсылдатумен шұқылау, вальс кадамы; "Қазақ биін" орындау (Ш.Қалдаяқовтың музыкасы), "Матрос биі" ("Яблочко" халық әуені); күрделі емес би композицияларының қимылдарын үйрену (орыс биі "Дробушечка", "Ковырялочка"; "Зайцы и охотники" (Н. Раухвергердің музыкасы);

2) музыка тыңдау: әуеннің ырғақтық суретін (шапалақтаумен) қолмен орындау (бір мезгілде аккомпанементпен); есту арқылы ажырату: әртүрлі музыкалық формалар; есту арқылы музыканың қарқынын, регистрін ажырату; есту арқылы алуан түрлі аспаптардың дыбысталуын қабылдау және табу: фортепиано, баян, сыбызғы, челеста, маракас, румба; әуендердің бірінен үзінділерді қабылдау және анықтау (шумақ, қайырма);

3) Фонетикалық және сөйлеу ырғағы: дауыссыз және саңылаулы дауыссыз дыбыстарды ұтымды дауыс берумен саралау және дыбыстап айту; сөйлеу материалды ұтымды қарқынмен және дауыс берумен бірге үйлесімді біріктіріп дыбыстап айту; буын тіркестерін біртіндеп 10-12 буынға дейін көбейте отырып, үйлесімді қайта жаңғырту; сабақта өзін-өзі ұйымдастыру формуласын түсінікті, үйлесімді дыбыстап айту; тонды жоғары деңгейден орташа деңгейге дейін біртіндеп көтере және төмендете білу; әртүрлі типтегі және түрдегі фразаларда логикалық және синтагматикалық екпінді сақтау; әуендік контурды сақтай отырып, мүмкіндігіне қарай логикалық және синтагматикалық екпінді ажырату;

4) әндерді қабылдау және орындау: ырғақтық суреті бойынша күрделі емес музыкалық пьесаларды дирижерлеу; қолдың қимылымен тактінің күшті үлесін айқындап белгілеу; әндерді аккомпанементтің және мұғалімнің басқаруымен ұжымдық

эмоционалды түрде декламациялау; әннің әрбір шумағына сәйкес эмоционалды реңктерімен орындау; әндердің, әуендердің үзінділерін контрастілі динамикада орындау; бір тыныс шығаруда 12-16 буыннан кем емес үшдыбыстық бойынша бірінші-екінші октаваның диапазонында әндерді орындау; әндердің сипатын анықтау; "Теремок" музыкалық-драмалық қойылымы.

24. 4 сыныптың "Музыка және ырғақ" оқу пәнінің базалық мазмұны:

1) қозғалыстарды дамыту: топтарды қайта құруды, мәнерлі (фигуралық) маршпен жүруді орындау; топтарда алуан түрлі қалыптарды орындау: шеңберді тарылту және кеңейту; нұсқау бойынша сап түзуді орындау: сап құру, қатар және шеңбер құру; екі шоғырланған шеңберді құруды орындау, шеңберді тарылту және кеңейту; музыка ырғағымен буындардың, мойынның, иық белдеуінің, омыртқаның икемділігін, серпімділігін және қозғалмалылығын дамытуға арналған жаттығуларды орындау; дене мүсінін түзетуге және тепе-теңдікті қалыптастыруға арналған жаттығуларды орындау: "Мысық", "Қайың", "Әткеншек" жаттығуларын келесі элементтерді енгізу арқылы орындау: көпір, қарлығаш, жартылай шпагат; заманауи музыканың ырғағымен ырғақтық-гимнастикалық жаттығулар кешенін орындау; босаңсытушы жаттығуларды орындау: шеңберде тұрып, қол ұстасып шайқалу; дене мүсінін қалыптастыруға арналған жаттығуларды орындау: отыру қалпында тізелерді кеудеге қарай жинап, жату қалпына өту; тізерлеп отыру қалпында арқаны түзету және бұғу; композициядағы би қимылдарын ырғақты, эмоционалды түрде, бидің суретін және бағытын сақтап орындау; өз бетімен қазақ, орыс билерінің және әлем халықтарының билерінің негізгі элементтерін білу және орындай алу (бес биден кем емес); "Кімнің үйірмесі?" ("Ақсақ құлан" қазақ халық күйінің музыкасы).

2) музыка тыңдау: есту арқылы симфониялық музыканы халық музыкасынан ажырата білу; есту арқылы халық аспаптарының дыбысталуын ажырату; есту арқылы музыканың қарқынын, регистрін ажырату; есту арқылы вокальды, аспаптық және вокальды-аспаптық орындауларды қазақ және орыс халық әндері материалында ажырату; есту арқылы музыкалық пьесалардың және әндердің әртүрлі бөлімдерін ажырату (шумақ, қайырма, қысқа әуен, жеке және ұжымдықтың кезектесуі); шығарманың сипатын қабылдау және анықтау; есту арқылы симфониялық оркестрдің аспаптарының дыбысталуын қабылдау және ажырату; өз бетімен аспапты мотивировкамен таңдай білу.

3) Фонетикалық және сөйлеу ырғағы: сөйлеу материалды қалыпты биіктіктігі, күші бар дауыспен дыбыстай білу; ұзын фразаларды (10-12 буынға дейін) дыбыстауда тыныс алу паузаларын өз бетімен бөле отырып, фразаларды үйлесімді, біріккен түрде дыбыстап айту; буын тіркестерін 12-14 ке дейін біртіндеп көбейтумен бірге, үйлесімді, біріккен түрде қайта жаңғырту; қабылданатын және қайта жаңғыртылатын сөйлеу материалды түсіну; фразаның әуендік құрылымын сақтай білу; фразаның әуендік құрылымын сақтай отырып, фразаларды есту арқылы қабылдау және қайта жаңғырту;

екпіннің барлық түрлерін сөйлеуде жеткізу білу (фразалардың әуендік құрылымы); фразадағы логикалық және синтагматикалық екпінді ажыратып көрсету; фразадағы, синтагмадағы өтпелі акцентті ажырата білу.

4) әндерді қабылдау және орындау: есту арқылы қабылданған музыкалық үзіндінің ырғақтық суретін қолдың қимылымен қайта жаңғырту; аккомпанементтің және мұғалімнің басқаруымен әндерді ұжымдық эмоционалды түрде декламациялау; әндердің әуендерінің ырғақтық суретін бірқалыпты және бірқалыпты-жылдам қарқында қайта жаңғырту; білім алушылардың дирижерлеуімен шулы және музыкалық аспаптардың сүйемелдеумен әндердің өз бетімен орындай білу; әуендердің, динамикалық реңктердің дыбыстық-биіктік және ырғақтық құрылымын талдай білу; "Мысықтың үйі" музыкалық-драмалық қойылымы.

4-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

25. Бағдарламадағы оқыту мақсаттарын қолдануға қолайлы болу үшін кодтық белгі енгізілген. Кодтағы бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сандар – бағдарламаның бөлімдері мен бөлімшелерін, төртінші сан оқу мақсатының реттік нөмірін көрсетеді.

26. Оқыту мақсаттары бойынша күтілетін нәтижелер:

1) "Қозғалыстарды дамыту" бөлімі:

кесте 1

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары				
	0 сынып	1 сынып	2 сынып	3 сынып	4 сынып
1.1 Сапқа тұру және сапқа құрылымын	0.1.1.1 жүрудің қарапайым түрлерін музыка ырғағымен орындау; 0.1.1.2 саусақтармен және жартылай саусақтарымен сапта жеңіл ырғақты жүгіруді орындау; 0.1.1.3 сапқа, қатарға,	1.1.1.1 жүрудің алуан түрлерін музыка ырғағымен орындау (жылан тәрізді, аяқтың ұшымен, арақашықтықты сақтап, өкшемен, кең кадам жасау); 1.1.1.2 сапта аяқтың ұшымен ырғақты жүгіруді орындау, музыканың басталуына және аяқталуына бағдарланып, берілген тапсырмаларды өзгерте білу;	2.1.1.1 жүрудің алуан түрлерін музыка ырғағымен орындау (үлкен және ұсақ, сырғымалы және серпімді кадаммен, қолды айқын сілкумен, тізені жоғары көтерумен) 2.1.1.2 топтың қимылдары мен қозғалыстарды бір мезгілде үйлесімді орындау; 2.1.1.3 музыкалық сүйемелдеумен бірге қимылды	3.1.1.1 топтардың қайта құруын, фигуралық марштық жүруді орындау; 3.1.1.2 жылан сияқты ирелеңдеп жүруді, жиналуды және шашырауды үйлесімді орындау; 3.1.1.3 музыкалық сүйемелдеумен бірге	4.1.1.1 топтардың қайта құруын, фигуралық марштық жүруді орындау; 4.1.1.2 топтарда алуан түрлі қалыптарды орындау: шеңберді тарылту және кеңейту; 4.1.1.3 музыкалық сүйемелдеумен аяқастырылған кадаммен, өкшеден аяқтың ұшына кадам

өзгертіп қайта тұру	шеңберге тұруды орындау ; 0.1.1.4 өзінің жұбын табу және қимылдарды жұптарымен орындау; 0.1.1.5 ырғақ бойынша қимылды өзгерте білу, мұғалімнің нұсқауы бойынша тоқтау.	1.1.1.3 сапқа тұруды орындау : бір, екі, үш сызықтың бойына, қатарға, шеңберге тұру; 1.1.1.4 өзінің жұбын табу және қимылдарды жұптасып орындай білу, залдың кеңістігін дұрыс колдана білу; 1.1.1.5 қимылдың қарқынын өзгерту немесе мұғалімнің нұсқауы бойынша тоқтау.	жалғастырып және тоқтап, негізгі қимылдардың жүгіруін орындау; 2.1.1.4 нұсқау бойынша сапқа тұруды орындау : сапқа тұрулар және қайта сапқа тұрулар; 2.1.1.5 жалаулармен, гүлдермен марш екпінде жүру, қолдың алуан түрлі қалпымен жетекші жұптардың артынан жүру	қозғалысты жалғастыра және сақтай отырып, жүрудің негізгі қимылдарын орындау; 3.1.1.4 нұсқау бойынша сапқа тұруды орындау : сапқа, қатарға тұру; 3.1.1.5 музыкадағы акцентке қимылмен жауап қайтару.	жасаумен тізбектелген саптарды құруды орындау ; 4.1.1.4 нұсқау бойынша сап түзуді орындау: сап құру, қатар және шеңбер құру; 4.1.1.5 екі шоғырланған шеңберді құруды орындау , шеңберді тарылту және кеңейту.
	0.1.2.1 музыка ырғағымен алға қарай, жан-жаққа қарай еңкеюді орындау; бастың, дененің бұрылуы; 0.1.2.2 қолдың әртүрлі қалыптарын орындау: алға қарай, жан-жаққа, заттармен және заттарсыз жоғары қарай, қолдарды бүгу,	1.1.2.1 гимнастикалық қимылдарды орындау: басты бұру, жартылай отырып-тұру, жартылай саусақтарымен тұру; 1.1.2.2 қолдың алуан түрлі қалыптарын орындау, бірге және кезектесіп иықтардың айналмалы қимылдарын, саусақтарды жұдырық етіп түюді, саусақтарды	2.1.2.1 бағдарламалық гимнастикалық және би қимылдарын орындау; 2.1.2.2 мойынның, бастың, иық белдеуінің бұлшық еттеріне арналған жаттығуларды орындау, бұрылулар, баспен бірқалыпты айналу, алға, солға, оңға қарай еңкеюлер, отыру қалпында еңкею; 2.1.2.3 аяқтың бұлшық етіне	3.1.2.1 баспен дөңгеленген айналма қимылдарды орындау, иық белдеуін айналдыру; 3.1.2.2 "қолды жан-жаққа" қалпымен алға қарай еңкеюді орындау; жұдырық болып түйілген қолдарды ырғақтық түрде лақтыру; 3.1.2.3 дене мүсінін қалыптастыруға арналған	4.1.2.1 музыка ырғағымен буындардың, мойынның, иық белдеуінің, омыртқаның икемділігін, серпімділігін және қозғалмалылығын дамытуға арналған жаттығуларды орындау; 4.1.2.2 дене мүсінін түзетуге және тепе-теңдікті қалыптастыруға арналған жаттығуларды орындау: "Мысық", "Қайың", "Әткеншек" жаттығуларын келесі элементтерді енгізу арқылы орындау: көпір,

<p>1.2 Ырғақтық гимнастика элементтері</p>	<p>жалаушалармен қолдың дөңгелете айналдыру; 0.1.2.3 аяқты алға, жан-жаққа қойып жаттығуларды орындау, аяқтың ұшымен тұру; 0.1.2.4 отырып-тұру және дененің еңкеюін орындау.</p>	<p>жазуды орындау; 1.1.2.3 аяқтың бұлшық етіне арналған жаттығуларды орындау: жартылай саусақтарымен отырып-тұру, аяқтың ұшында және өкшемен тұру; 1.1.2.4 бір қолымен тірекке сүйеніп, отырып-тұруды орындау, аяқтарын сермеу, жартылай отыру.</p>	<p>арналған жаттығуларды орындау: аяқтың ұшын алға және жан-жаққа қарай созу, аяқтың ұшымен жартылай отыру; 2.1.2.4 қолға және қолдың білезіктеріне арналған жаттығуларды орындау: қолдарды тербелту, айқастыру, айналдыру, сілкіу, білезікті сілкіу, саусақтарды қысу және жазу.</p>	<p>жаттығуларды орындау: тізерлеп тұру қалпынан еденге жіліншіктің сол жағына қарай отыру, бастапқы қалыпқа оралу; 3.1.2.4 созылған аяқтармен отыру қалпында денемен алға төмен қарай еңкеюлерді орындау; 3.1.2.5 әртүрлі топтық қайта құрулармен еркін және қысымсыз жүру, жүгіру, қозғалу.</p>	<p>қарлығаш, жартылай шпагат; 4.1.2.3 заманауи музыканың ырғағымен ырғақтық-гимнастикалық жаттығулар кешенін орындау; 4.1.2.4 босансытушы жаттығуларды орындау: шеңберде тұрып, қол ұстасып шайқалу; 4.1.2.5 дене мүсінін қалыптастыруға арналған жаттығуларды орындау: отыру қалпында тізелерді кеудеге қарай жинап, жату қалпына өту; тізерлеп отыру қалпында арқаны түзету және бұғу;</p>
<p>1.3 Би қимылдары</p>	<p>0.1.3.1 жеке және жұптасып, дөңгеленіп билеуде аяқпен тарсылдатуды, айналууды орындау; 0.1.3.2 шеңберлі биде жүруді орындау;</p>	<p>1.1.3.1 қазақ және орыс билерінде қабылданған қимылдарды орындау; 1.1.3.2 шеңберде айналу қадамын орындау; 1.1.3.3 жеңіл секіріс қадамын, ауыспалы қадамды орындау; 1.1.3.4 аяқпен тарсылдатуды, оң иық арқылы</p>	<p>2.1.3.1 тепкілеген қадам орындау, айналмалы үш тепкілеумен қадам орындау, секірумен аяқты өкшеге қою; 2.1.3.2 жолақтармен айналууды орындау; 2.1.3.3 польканың</p>	<p>3.1.3.1 күрделі емес би қимылдарын орындау: вальс биі, билегендей аяқты тапырлату, жартылай башпайда сырғымалы жүру, аяқты ақсатумен бүйірлік жүру, "арқан", "отыру"; 3.1.3.2 би қимылдарын орындау: па-де-баск, плие, баланс, үлкен және ұсақ батман, тарсылдатумен шұқылау, вальс</p>	<p>4.1.3.1 композициядағы би қимылдарын ырғақты, эмоционалды түрде, бидің суретін және бағытын сақтап орындау; 4.1.3.2 өз бетімен қазақ билерінің негізгі элементтерін білу және орындай алу (бес биден кем емес);</p>

	0.1.3.3 бүйірлі секірісті орындау; 0.1.3.4 күрделі емес халық билерін орындау: "Қаражорға", орыс биі және полька	айналуды, қолдың бірқалыпты қимылдарын орындау; көрсету бойынша "Полька", "Медвежата", "Покружись-поклонись" билерін орындау	қадамын орындау; 2.1.3.4 "Қамажай" қазақ биінің қимылын орындау: "ауыспалы қадам, толқын, "Айгөлек" кесесі, "Орамалдармен айналма би", "Мишка с куклой" полькасы	қадамы; 3.1.3.3 "Қазақ биін" орындау (Ш.Қалдаяқовтың музыкасы), "Матрос би" ("Яблочко" халық әуені); "Яблочко"); 3.1.3.4 күрделі емес би композицияларының қимылдарын үйрену (орыс биі "Дробушечка", "Ковырялочка")	4.1.3.3 өз бетімен орыс билерінің негізгі элементтерін білу және орындай алу (бес биден кем емес); 4.1.3.4 өз бетімен әлем халықтарының билерінің негізгі элементтерін білу және орындай алу (бес биден кем емес)
1.4 Музыкалық тапсырмасы бар қозғалыс ойындары	0.1.4.1 "Сақина тастау", "Гуси лебеди", "Кошки-мышки", "Замри", "Один лишний" ойындарға қатысу	1.1.4.1 "Ақ серек-Көк серек" (қазақ халық музыкасы), "Стукалка" (украин халық музыкасы), "Поезд" (Қазақстан халықтарының әуендері), "Рыбаки и рыбки" (орыс халық музыкасы) ойындарға қатысу	2.1.4.1 "Передай мяч" (М. Глинканың музыкасы), "Кот и мыши" (Т.Ломованың музыкасы) ойындарын ойнау	3.1.4.1 "Зайцы и охотники" (Н. Раухвергердің музыкасы) ойындарын ойнау	4.1.4.1 "Кімнің үйірмесі?" ("Ақсақ құлан" қазақтың халық күйі) ойындарын ойнау

2) "Музыка тыңдау" бөлімі:

кесте 2

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары				
	0 сынып	1 сынып	2 сынып	3 сынып	4 сынып
2.1 Есту арқылы музыканы тану	0.2.1.1 музыканың дыбысталуының басына және соңына жауап қайтару;	1.2.1.1 әннің қарапайым марш ырғағын есту арқылы қабылдау және қайта жаңғырту;	2.2.1.1 есту арқылы 4-6 шығармадан таңдауда музыкалық үзінділерді ажырату; 2.2.1.2 есту арқылы ажырату: музыкадағы екіүлесті, үшүлесті, төрт үлесті метр.	3.2.1.1 әуеннің ырғақтық суретін қолмен (шапалақтау) орындау (аккомпанементпен бір уақытта); 3.2.1.2 есту арқылы ажырату: әртүрлі музыкалық формалар.	4.2.1.1 есту арқылы симфониялық музыканы халық музыкасынан ажырату; 4.2.1.2 есту арқылы халық аспаптарының дыбысталуын ажырату.

2.2 Есту арқылы музыканы ажырату	0.2.2.1 есту арқылы қатты-жай, жылдам-баяу музыканы ажырату;	1.2.2.1 есту арқылы музыканы ажырату (қатты, жай, қатты емес);	2.2.2.1 бөлімнің ауысуымен байланысты қимылдардың өзгерістерін ажырату; 2.2.2.2 есту арқылы графикалық жазбаға сүйеніп әндердің әуендерін ажырату (2-4 әнді таңдауда);	3.2.2.1 есту арқылы музыканың қарқынын, регистрді ажырату; 3.2.2.2 есту арқылы алуан түрлі аспаптардың дыбысталуын қабылдау және табу: фортепиано, баян, сыбызғы, челеста, маракас, румба;	4.2.2.1 есту арқылы музыканың қарқынын, регистрді ажырату; 4.2.2.2 есту арқылы вокальды, аспаптық және вокальды-аспаптық орындауларды қазақ және орыс халық әндері материалында ажырату;
2.3 Сипаты бойынша музыкалық пьесаларды анықтау	0.2.3.1 музыкалық үзінділерді қабылдау және музыканың сипатын анықтау (көңілді-мұңды әуен);	1.2.3.1 музыкалық пьесалардың сипатын қабылдау және анықтау (көңілді-мұңды пьеса); 1.2.3.2 ырғағы бойынша пьесалардың жанрларын қабылдау және қайта жаңғырту: марш, ән, би;	2.2.3.1 музыкалық пьесалардың сипатын қабылдау және анықтау (көңілді, көңілсіз, бірқалыпты); 2.2.3.2 ырғағы бойынша музыкалық пьесаларды қабылдау және анықтау: марш, ән, бесік жыры; 2.2.2.3 жеке және хормен ән орындауды қабылдау және ажырату;	3.2.3.1 әуеннің бірінен үзінділерді қабылдау және анықтау (шумақ, қайырма); 3.2.3.2 шығарманың сипатын қабылдау және анықтау; 3.2.3.3 жеке ән салатын дауысты және хормен дауыстып айтуда вокальды-аспаптық музыканы тыңдауда қабылдау және ажырата білу;	4.2.3.1 есту арқылы музыкалық пьесалардың әртүрлі бөліктерін ажырату (шумақ, қайырма, музыкалық үзік, жеке және ұжымдық ән салудың кезектестігі); 4.2.3.2 шығарманың сипатын қабылдау және анықтау; 4.2.3.3 есту арқылы симфониялық оркестрдің аспаптарының дыбысталуын қабылдау және ажырату.
2.4 Балалардың шулы музыкалық аспаптарының көмегімен	0.2.4.1 есту арқылы музыкалық ырғақты қабылдау; Музыкалық	1.2.4.1 шулы аспаптарды ойнаудың көмегімен, қимылдармен қарапайым	2.2.4.1 металлофонда румбада, бубенде қарапайым әуендерді орындау: "Курочка и цыплята" (Е. Тиличеваның	3.2.4.1 мұғалімнің сүйемелдеуімен әртүрлі ырғақтағы күрделі емес пьесаларды орындау: "Балдырған әні" (	4.2.4.1 мотивировкасы

музыкалық ырғақты қайта жаңғырту	аспаптарда қабылданған ырғақты орындай білу.	марш ырғағын есту арқылы қабылдау және қайта жаңғырту;	музыкасы), "Полька" М.Глинканың музыкасы), "Марш" Е.Брусиловскийдің музыкасы)	" Н.Жанаев, Б. (Дәлден-баев); " Как под горкой" (сөзі мен әні – халықтыкі)	бар аспаптарды өз бетімен таңдай білу
----------------------------------	--	--	---	---	---------------------------------------

3) "Фонетикалық және сөйлеу ырғағы" бөлімі: кесте 3

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары				
	0 сынып	1 сынып	2 сынып	3 сынып	4 сынып
3.1 Сөйлеу тыныс алуы дұрыс қолдану	0.3.1.1 қимылдармен бір тыныс алу дауысты дыбыстарды қайта жаңғырту (а, о, у, ы, э, и); 0.3.1.2 дауыссыз дыбыстарды қайта жаңғырту (п, т, к, ф, м, б); 0.3.1.3 тыныс алуға арналған жаттығуларды сөз тіркестерінің ырғағын шапалақтау арқылы орындау (тұрақты немесе өзгертін дауысты дыбыспен 5-7 буынды біріктіріп қайта жаңғырту (папопу, папопупе);	1.3.1.1 қысқа және ұзақ түрде дауысты дыбыстарды (а, о, у, ы, э, и) және дифтонгтарды (я, е, Ы, ю) дауыстап айту; 1.3.1.2 дауыссыз дыбыстарды (п, т, с, к, ш, в, ф, б, г, д, з, ж, ц, ч, л, м, н, р, х, ш) мұрынмен және ауызбен айтылатын, шулы және ызың, ұяң және үнді дауыссыз дыбыстарды саралап, оларды дұрыс дыбыстап айту; 1.3.1.3 үзілмелі және дауысты дыбыстардың (7-8 буын) үйлесімін дыбыстауда тілдік тыныс шығаруды ұтымды қолдану	2.3.1.1 үзілмелі дауыссыз дыбыстарды 8-10-ға дейін санау арқылы созылмалы, дұрыс дыбыстап үйрену, дауысты дыбыстарды әндете білу; 2.3.1.2 сөздер мен фразалардағы дауыссыз дыбыстарды саралап дыбыстап айту: мұрынмен және ауызбен айтылатын дыбыстар (б-м, д-н, п-м, т-н); 2.3.1.3 8-10 буыннан тұратын сөздер мен қысқа фразаларды үйлесімді, бірге қайта жаңғырту	3.3.1.1 дауыссыз және саңылаулы дауыссыз дыбыстарды ұтымды дауыс берумен саралау және дыбыстап айту; 3.3.1.2 сөйлеу материалды ұтымды қарқынмен және дауыс берумен бірге үйлесімді біріктіріп дыбыстап айту; 3.3.1.3 буын тіркестерін біртіндеп 10-12 буынға дейін көбейте отырып, үйлесімді қайта жаңғырту;	4.3.1.1 сөйлеу материалды қалыпты биіктіктігі, күші бар дауыспен дыбыстай білу; 4.3.1.2 ұзақ фразаларды (10-12 буынға дейін) дыбыстауда тыныс алу паузаларын өз бетімен бөле отырып, фразаларды үйлесімді, біріккен түрде дыбыстап айту; 4.3.1.3 буын тіркестерін 12-14 ке дейін біртіндеп көбейтумен бірге, үйлесімді, біріккен түрде қайта жаңғырту;
3.2 Сөйлеу материалды түсіну және қайта жаңғырту	0.3.2.1 сөйлеу материалды эмоционалды тұрғыда, қалыпты биіктігі, күші және	1.3.2.1 үлгі бойынша және өз бетімен сөйлеу материалды түсіну және қолдану	2.3.2.1 сабақта білім алушылардың оқу іс-әрекетін ұйымдастырумен байланысты сөйлеу материалды есту арқылы	3.3.2.1 сабақта өзін-өзі ұйымдастыру формуласын түсінікті, үйлесімді дыбыстап айту	4.3.2.1 қабылданатын және қайта жаңғыртылатын сөйлеу

	бояуы бар дауыспен дыбыстау.		қабылдау және түсіну		материалды түсіну
3.3 Тілдің ырғақтық-екпіндік құрылымын есту арқылы қабылдау және қайта жаңғырту	0.3.3.1 сөздерді, сөз тіркестерін есту арқылы біріккен және бөлек түрде қабылдау және қайта жаңғырту	1.3.3.1 қалыпты биіктігі, күші және бояуы бар дауысты ажырату; 1.3.3.2 дауысты күші бойынша өзгерте білу: қалыпты, қатты, жай;	2.3.3.1 дауысты біртіндеп күшейте білу: жай-қатты-қаттырақ; 2.3.3.2 қимылдармен қимылсыз дауысты өзгерте білу; 2.3.3.3 әртүрлі сөйлеу материалда екпіндерді қабылдай және қайта жаңғырта білу	3.3.3.1 тонды жоғары деңгейден орташа деңгейге дейін біртіндеп көтере және төмендете білу және керісінше; 3.3.3.2 тілдің ырғақтық-интонациялық құрылымының элементтерін есту арқылы қабылдау және қайта жаңғырту: сөйлеудің қарқынын өзгерту, баяулату, жылдамдату; 3.3.3.3 екі-бес күрделі құрылымдағы екпінді сақтау	4.3.3.1 фразаның әуендік құрылымын сақтай білу; 4.3.3.2 фразаның әуендік құрылымын сақтап, фразаларды есту арқылы қабылдау және қайта жаңғырту; 4.3.3.3 сөйлеуде интонациялардың барлық түрлерін жеткізу білу (фразаның әуендік құрылымдары)
3.4 Фразаны синтагматикалық тұрғыда бөлу	0.3.4.1 буындар қатарындағы екпінді дауысты дыбысты ажыратып бөлу (2-3 күрделі сөздегі екпін); 0.3.4.2 фразадағы логикалық екпінді ажыратып көрсету (еліктеу немесе үлгі бойынша)	1.3.4.1 фразадағы логикалық және синтагматикалық екпінді қою арқылы фразадағы логикалық екпінді ажыратып көрсету	2.3.4.1 ұзақ фразаларды үзілістер арқылы синтагмаларға бөле білу	3.3.4.1 әртүрлі типтегі және түрдегі фразаларда логикалық және синтагматикалық екпінді сақтау;	4.3.4.1 әуендік контурды мүмкіндігіне қарай сақтай отырып, логикалық және синтагматикалық екпінді ажырату

4) "Әндерді қабылдау және орындау" бөлімі:
кесте 4

Бөлімше лер	Білім алушылар білуге тиісті:				
	0 сынып	1 сынып	2 сынып	3 сынып	4 сынып
		1.4.1.1 ырғақтық суреті бойынша күрделі емес	2.4.1.1 ырғақтық суреті бойынша күрделі емес	3.4.1.1 ырғақтық суреті бойынша	4.4.1.1 есту арқылы қабылданған

4.1 Негізгі дирижерлік қимылдарды түсіну	0.4.1.1 бірқалыпты қарқында төрттік, сегіздік, жартылық ұзақтықтардан тұратын ырғақтық суретті қайта жаңғырту	музыкалық пьесаларды дирижерлеу; 1.4.1.2 қолдың қимылымен бірінші октаваның ішіндегі екі және одан да көп дыбыстардың биіктік қалпын анықтау	музыкалық пьесаларды дирижерлеу; 2.4.1.2 қолдың қимылымен бірінші октаваның ішіндегі екі және одан да көп дыбыстардың биіктік қалпын анықтау	күрделі емес музыкалық пьесаларды дирижерлеу; 3.4.1.2 Қолдың қимылымен тактінің күшті үлесін айқындап белгілеу	музыкалық үзіндінің ырғақтық суретін қолдың қимылымен қайта жаңғырту; 4.4.1.2 әндердің әуендерін жақындатып интонациялау, хор мен дирижерлеу
4.2 Музыканың ырғағымен эмоционалды ұжымдық декламация	0.4.2.1 музыканың ырғағымен әндерді эмоционалды түрде декламациялау (ұжымдық);	1.4.2.1 музыканың ырғағымен әндерді эмоционалды түрде декламациялау (ұжымдық))	2.4.2.1 музыканың ырғағымен әндерді эмоционалды түрде декламациялау (бірқалыпты, сергек, мұңды)	3.4.2.1 сүйемелдеумен және мұғалімнің басқаруымен әндерді эмоционалды ұжымдық түрде декламациялау; 3.4.2.2 әннің әрбір шумағын сәйкес эмоционалды реңктерімен орындау	4.4.2.1 сүйемелдеумен және мұғалімнің басқаруымен әндерді эмоционалды ұжымдық түрде декламациялау; 4.4.2.2 бірқалыпты және бірқалыпты-жылдам қарқында әндердің әуендерінің ырғақтық суретін қайта жаңғырту
4.3 Өн айту	0.4.3.1 қазақтың және орыстың халық әндерін, әуендерін орындау	1.4.3.1 қазақ және орыс әндерін, әртүрлі музыкалық тондағы, белгілі музыкалық тондағы 6-дан кем емес дыбыстарды біртұтасын шығаруда созылыңқы түрде орындау; 1.4.3.2 "Баспалдақ" дыбыс қатарын – қолмен көрсетіп жоғары және төмен қарай орындай білу	2.4.3.1 әндерді "бірінші октаваның ДО-екінші октаваның ЛЯ" диапазонында бірқалыпты қаттылықта табиғи созылмалы дауыспен орындау; 2.4.3.2 әртүрлі дауыспен бірінші октаваның диапазонында әндерді орындау (бірқалыпты, жай, сыбырлап)	3.4.3.1 әндердің, әуендердің үзінділерін контрастілі динамикада орындау (қатты-жай); 3.4.3.2 біртұтасын шығаруда 12-16 буыннан кем емес үшдыбыстық бойынша бірінші-екінші октаваның диапазонында әндерді орындау, әннің сипатын анықтау	4.4.3.1 білім алушылардың дирижерлеуімен шулы және музыкалық аспаптардың сүйемелдеумен әндерді өз бетімен орындай білу; 4.4.3.2 әуендердің, динамикалық реңктердің дыбыстық-биіктік және ырғақтық құрылымын талдай білу
		1.4.4.1 бірқалыпты	2.4.4.1 "Колобок" музыкалық		

4.4 Өзіндік музыкалық шығармашылық іс-әрекет	және баяу қарқында төрттік, сегіздік, жартылық ұзақтықтардан тұратын ырғақтық суретті қайта жаңғырту	ертегісінің қысқаша мазмұнын білу, образдарды, олардың қозғалысының сипатын анықтау	3.4.4.1 "Теремок" "Музыкалық-драмалық қойылымы"	4.4.4.1 "Мысықтың үйі" Музыкалық-драмалық қойылымы
--	--	---	--	---

27. Бағдарлама есту қабілеті бұзылған (естімейтін) білім алушыларға арналған бастауыш білім беру деңгейінің 0-4 сыныптары үшін "Музыка және ырғақ" оқу пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының Ұзақ мерзімді жоспарының негізінде осы Бағдарламаның қосымшасына сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді жоспарда барлық сынып бойынша әр бөлімде қамтылатын оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

28. Бөлім мен тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Есту қабілеті бұзылған (естімейтін) білім алушыларға арналған бастауыш білім беру деңгейінің 0-4 сыныптары үшін "Музыка және ырғақ" оқу пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасына
Қосымша

Есту қабілеті бұзылған (естімейтін) білім алушыларға арналған бастауыш білім беру деңгейінің 0-4 сыныптары үшін "Музыка және ырғақ" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) 0 сынып
кесте 1

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1 тоқсан		
"Қозғалыстарды дамыту"	1.1 Сапқа тұру және сапқа құрылымын өзгертіп қайта тұру	0.1.1.1 музыка ырғағымен жүрудің қарапайым түрлерін мұғалімнің көмегімен орындау; 0.1.1.2 саусақтармен және жартылай саусақтарымен сапта жеңіл ырғақты жүгіруді орындау
	1.2 Ырғақтық гимнастика элементтері	0.1.2.1 музыка ырғағымен алға қарай, жан-жаққа қарай еңкеюді орындау; дененің, бастың бұрылуы
	1.3 Би қимылдары	0.1.3.1 аяқпен тепкілеуді, бірден және жұптасып айналуы орындау

	1.4Музыкалық тапсырмасы бар қозғалыс ойындары	0.1.4.1 "Сақина тастау" ойынына қатысу;
"Музыка тыңдау"	2.1Есту арқылы музыканы тану	0.2.1.1музыканың басталуының және соңының дыбысталуына жауап қайтару;
"Фонетикалық және сөйлеу ырғағы"	3.1Сөйлеу тыныс алуды дұрыс қолдану	0.3.1.1 дауысты дыбыстарды (а, о, у, ы, э, и) қимылмен бір тыныс шығаруда қайта жаңғырту; 0.3.1.2 дауыссыз дыбыстарды қайта жаңғырту (п, т, к, ф, м, б)
	3.2 Сөйлеу материалды түсіну және қайта жаңғырту	0.3.2.1 сөйлеу материалды эмоционалды тұрғыда, қалыпты биіктігі, күші және бояуы бар дауыспен дыбыстап айту
	3.3 Тілдің ырғақтық-интонациялық құрылымын есту арқылы қабылдау және қайта жаңғырту	0.3.3.1 сөздерді, сөз тіркестерін мұғалімнің көмегімен есту арқылы біріктіріп және бөлек қабылдау және қайта жаңғырту
"Өндерді қабылдау және орындау"	4.1 Негізгі дирижерлік қимылдарды түсіну	0.4.1.1 төрттік, сегіздік және жартылық ұзақтығы бар дыбыстардан тұратын ырғақты суретті бірқалыпты қарқында қайта жаңғырту
2 тоқсан		
"Қозғалыстарды дамыту"	1.1 Сапқа тұру және сапқа құрылымын өзгертіп қайта тұру	0.1.1.2 саусақтармен және жартылай саусақтарымен сапта жеңіл ырғақты жүгіруді орындау; 0.1.1.3 сапқа, қатарға, шеңберге тұруды орындау
	1.2 Ырғақтық гимнастика элементтері	0.1.2.2 қолдың түрлі қимылдарын орындау: алға қарай, жан-жаққа, заттармен және заттарсыз жоғары қарай, қолды жазу, жалаушалармен қолды дөңгелете айналдыру
	1.3 Би қимылдары	0.1.3.2 мұғалімнің көмегімен дөңгеленіп билеуде жүруді орындау
	1.4 Музыкалық тапсырмасы бар қозғалыс ойындары	0.1.4.1 "Аққу-қаздар" ойынына қатысу;
"Музыка тыңдау"	2.2Есту арқылы музыканы ажырату	0.2.2.1 есту арқылы қатты-жай, жылдам-баяу музыканы ажырату
	2.4 Балалар музыкалық және шулы аспаптардың көмегімен музыкалық ырғақты қайта жаңғырту	1.2.4.1 музыкалық ырғақты есту арқылы қабылдау. Қабылданған ырғақты музыкалық аспаптарды орындай білу
		0.3.1.3 тыныс алуға арналған жаттығуларды сөз тіркестерінің ырғағын шапалақтау арқылы орындау (тұрақты немесе

"Фонетикалық және сөйлеу ырғағы"	3.1 Сөйлеу тыныс алуды дұрыс қолдану	өзгеретін дауысты дыбыспен 5-7 буынды біріктіріп қайта жаңғырту (папопу, папопупе)
	3.2 Сөйлеу материалды түсіну және қайта жаңғырту	0.3.2.1 сөйлеу материалды эмоционалды тұрғыда, қалыпты биіктігі, күші және бояуы бар дауыспен дыбыстап айту;
	3.3 Тілдің ырғақтық-интонациялық құрылымын есту арқылы қабылдау және қайта жаңғырту	0.3.3.1 сөздерді, сөз тіркестерін мұғалімнің көмегімен есту арқылы біріктіріп және бөлек қабылдау және қайта жаңғырту
	4.1 Негізгі дирижерлік қимылдарды түсіну	0.4.1.1 төрттік, сегіздік және жартылық ұзақтығы бар дыбыстардан тұратын ырғақты суретті бірқалыпты қарқында қайта жаңғырту
3 тоқсан		
"Қозғалыстарды дамыту"	1.1 Сапқа тұру және сапқа құрылымын өзгертіп қайта тұру	0.1.1.3 сапқа, қатарға, шеңберге тұруды орындау; 0.1.1.4 өзінің жұбын табу және қимылдарды жұптарымен орындау
	1.2 Ырғақтық гимнастика элементтері	0.1.2.3 аяқты алға, жан-жаққа қойып жаттығуларды орындау, аяқтың ұшына тұру
	1.3 Би қимылдары	0.1.3.2 дөңгеленіп билеуде жүруді орындау
	1.4 Музыкалық тапсырмасы бар қозғалыс ойындары	0.1.4.1 "Мысық-тышқан", "Қатып қал" ойындарына қатысу
"Музыка тыңдау"	2.3 Сипаты бойынша музыкалық пьесаларды анықтау	0.2.3.1 музыкалық үзінділерді қабылдау және музыканың сипатын анықтау (көңілді-мұңды әуен)
	2.4 Балалардың музыкалық және шулы аспаптарының көмегімен музыкалық ырғақты қайта жаңғырту	0.2.4.1 музыкалық ырғақты есту арқылы қабылдау, қабылданған ырғақты музыкалық аспаптарда орындай білу
"Фонетикалық және сөйлеу ырғағы"	3.2 Сөйлеу материалды түсіну және қайта жаңғырту	0.3.2.1 сөйлеу материалды эмоционалды тұрғыда, қалыпты биіктігі, күші және бояуы бар дауыспен дыбыстап айту
	3.4 Фразаны синтагматикалық тұрғыда бөлу	0.3.4.1 буындар қатарындағы екпінді дауысты дыбысты ажыратып бөлу (2-3 күрделі сөздегі екпін)
"Әндерді қабылдау және орындау"	4.2 Музыка ырғағымен эмоционалды ұжымдық декламация	0.4.2.1 музыка ырғағымен әндерді эмоционалды түрде декламациялау (ұжымдық)
4 тоқсан		

"Қозғалыстарды дамыту"	1.1 Сапқа тұру және сапқа құрылымын өзгертіп қайта тұру	0.1.1.4 өзінің жұбын табу және қимылдарды жұптарымен орындау; 0.1.1.5 ырғақ бойынша қимылды өзгерте білу; мұғалімнің нұсқауы бойынша тоқтау
	1.2 Ырғақтық гимнастика элементтері	0.1.2.3 аяқты алға, жан-жаққа қойып жаттығуларды орындау, аяқтың ұшына тұру; 0.1.2.4 отырып-тұру және дененің еңкеюін орындау
	1.3 Би қимылдары	0.1.3.3 бүйірлі секірісті орындау; 0.1.3.4 қарапайым халық билерін орындау: "Қаражорға", орыс биі және полька
"Музыка тыңдау"	2.3 Сипаты бойынша музыкалық пьесаларды анықтау	0.2.3.1 музыкалық үзінділерді қабылдау және музыканың сипатын анықтау (көңілді-мұңды әуен)
	2.4 Балалардың музыкалық және шулы аспаптарының көмегімен музыкалық ырғақты қайта жаңғырту	0.2.4.1 музыкалық ырғақты есту арқылы қабылдау. Қабылданған ырғақты музыкалық аспаптарды орындай білу
"Фонетикалық және сөйлеу ырғағы"	3.4 Фразаны синтагматикалық тұрғыда бөлу	0.3.4.1 буындар қатарындағы екпінді дауысты дыбысты ажыратып бөлу (2-3 күрделі сөздегі екпін); 0.3.4.2 фразадағы логикалық екпінді ажыратып көрсету (еліктеу немесе үлгі бойынша)
"Әндерді қабылдау және орындау"	4.3 Ән айту	0.4.3.1 қазақ және орыс халық әндерін орындау

2) 1 сынып:

кесте 2

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1 тоқсан		
"Қозғалыстарды дамыту"	1.1 Сапқа тұру және сапқа құрылымын өзгертіп қайта тұру	1.1.1.1 музыканың ырғағымен жүрудің алуан түрлерін орындау (жылан сияқты, аяқтың ұшымен, арақашықтықты сақтап, өкшемен, кең қадаммен жүру); 1.1.1.2 сапта аяқтың ұшымен ырғақты жүгіруді орындау, музыканың басталуына және аяқталуына бағдарланып, берілген тапсырмаларды өзгерте білу
		1.2.1.1 гимнастикалық қимылдарды орындау: басты бұру,

	1.2 Ырғақтық гимнастика элементтері	жартылай отырып-тұру, жартылай саусақтарымен тұру
	1.3 Би қимылдары	1.1.3.1 қазақ және орыс билерінде қабылданған қозғалыстарды орындау
	1.4 Музыкалық тапсырмасы бар қозғалыс ойындары	1.1.4.1 "Ақ серек-Көк серек (қазақтың халық музыкасы), " Стукалка" (украин халық музыкасы) ойындарына қатысу
"Музыка тыңдау"	2.1 Есту арқылы музыканы тану	1.2.1.1 әннің қарапайым марш ырғағын мұғалімнің көмегімен есту арқылы қабылдау және қайта жаңғырту
"Фонетикалық және сөйлеу ырғағы"	3.1 Сөйлеу тыныс алуды дұрыс қолдану	1.3.1.1 қысқа және ұзақ дайысты дыбыстарды (а, о, у, ы, э, и) және дифтонгтарды (я,е,Ұ, ю) дыбыстап айту; 1.3.1.2 дауыссыз дыбыстарды (п,т, с,к,ш,в,ф,б,г,д,з,ж,ц,ч,л,м,н,р,х,щ) мұрынмен және ауызбен айтылатын, шулы және ызың, ұяң және үнді дауыссыз дыбыстарды саралап, оларды дұрыс дыбыстап айту
	3.2 Сөйлеу материалды түсіну және қайта жаңғырту	1.3.2.1 сөйлеу материалды үлгі бойынша және өз бетімен түсіну және қолдану
	3.3 Сөйлеудің ырғақтық-интонациялық құрылымын есту арқылы қабылдау және қайта жаңғырту	1.3.3.1 қалыпты биіктіктігі, күші және бояуы бар дауысты ажырату
"Әндерді қабылдау және орындау"	4.1 Негізгі дирижерлік қимылдарды түсіну	1.4.1.1 ырғақтық суреті бойынша күрделі емес музыкалық пьесаларды дирижерлеу
2 тоқсан		
"Қозғалыстарды дамыту"	1.1 Сапқа тұру және сапқа құрылымын өзгертіп қайта тұру	1.1.1.2сапта аяқтың ұшымен ырғақты жүгіруді орындау, музыканың басталуына және аяқталуына бағдарланып, берілген тапсырмаларды өзгерте білу; 1.1.1.3 сапқа тұруды орындау: бір, екі, үш сызықтың бойына, қатарға, шеңберге тұру
	1.2 Ырғақтық гимнастика элементтері	1.1.2.2 қолдың алуан түрлі қалыптарын орындау, бірге және кезектесіп иықтардың айналмалы қимылдарын, саусақтарды жұдырық етіп түюді, саусақтарды жазуды орындау
	1.3 Би қимылдары	1.1.3.2 дөңгеленген қадамды орындау

	1.4 Музыкалық тапсырмасы бар қозғалыс ойындары	1.1.4.1 "Поезд" (Қазақстан халықтарының әуені), "Балықшылар мен балықтар" (орыс халық музыкасы) ойындарына қатысу
"Музыка тыңдау"	2.2 Есту арқылы музыканы ажырату	1.2.2.1 есту арқылы музыканы ажырату (қатты, жай, қатты емес)
	2.3 Сипаты бойынша музыкалық пьесаларды анықтау	1.2.3.1 музыкалық пьесалардың сипатын қабылдау және анықтау (көңілді-мұңды пьеса)
"Фонетикалық және сөйлеу ырғағы"	3.1 Сөйлеу тыныс алуды дұрыс қолдану	1.3.1.1 қысқа және ұзақ дайысты дыбыстарды (а, о, у, ы, э, и) және дифтонгтарды (я, е, Ы, ю) дыбыстап айту
	3.2 Сөйлеу материалды түсіну және қайта жаңғырту	1.3.2.1 сөйлеу материалды үлгі бойынша және өз бетімен түсіну және қолдану
	3.3 Сөйлеудің ырғақтық-интонациялық құрылымын есту арқылы қабылдау және қайта жаңғырту	1.3.3.1 қалыпты биіктіктігі, күші және бояуы бар дауысты ажырату;
"Өндерді қабылдау және орындау"	4.1 Негізгі дирижерлік қимылдарды түсіну	1.4.1.1 ырғақтық суреті бойынша күрделі емес музыкалық пьесаларды дирижерлеу
3 тоқсан		
"Қозғалыстарды дамыту"	1.1 Сапқа тұру және сапқа құрылымын өзгертіп қайта тұру	1.1.1.3 сапқа тұруды орындау: бір, екі, үш сызықтың бойына, қатарға, шеңберге тұру; 1.1.1.4 өзінің жұбын табу және қимылдарды жұптасып орындай білу, залдың кеңістігін дұрыс қолдана білу
	1.2 Ырғақтық гимнастика элементтері	1.1.2.3 аяқтың бұлшық етіне арналған жаттығуларды орындау: жартылай саусақтарымен отырып-тұру, аяқтың ұшында және өкшемен тұру
	1.3 Би қимылдары	1.1.3.3 жеңіл секіріс қадамын, ауыспалы қадамды орындау
"Музыка тыңдау"	2.3 Сипаты бойынша музыкалық пьесаларды анықтау	1.2.3.2 ырғағы бойынша пьесалардың жанрларын қабылдау және қайта жаңғырту: марш, ән, би
	2.4 Балалардың музыкалық және шулы аспаптарының көмегімен музыкалық ырғақты қайта жаңғырту	1.2.4.1 шулы аспаптарда ойнаудың көмегімен, қарапайым марш ырғағын қимылдармен есту арқылы қабылдау және қайта жаңғырту
	3.3 Сөйлеудің ырғақтық-интонациялық	

"Фонетикалық және сөйлеу ырғағы"	құрылымын есту арқылы қабылдау және қайта жаңғырту	1.3.3.1 қалыпты биіктіктігі, күші және бояуы бар дауысты ажырату
	3.4 Фразаны синтагматикалық тұрғыда бөлу	1.3.4.2 фразидағы логикалық және синтагматикалық екпінді қою арқылы фразидағы логикалық екпінді ажыратып көрсету
"Әндерді қабылдау және орындау"	4.2 Музыка ырғағымен эмоционалды ұжымдық декламация	1.4.2.1 музыканың ырғағымен әндерді эмоционалды түрде декламациялау (ұжымдық түрде)
	4.3 Ән айту	1.4.3.1 қазақ және орыс әндерін, әртүрлі музыкалық тондағы, белгілі музыкалық тондағы 6-дан кем емес дыбыстарды бір тыныс шығаруда созып орындау
4 тоқсан		
"Қозғалыстарды дамыту"	1.1 Сапқа тұру және сапқа құрылымын өзгертіп қайта тұру	1.1.1.4 өзінің жұбын табу және қимылдарды жұптасып орындай білу, залдың кеңістігін дұрыс қолдана білу; 1.1.1.5 қимылдың қарқынын өзгерту немесе мұғалімнің нұсқауы бойынша тоқтау
	1.2 Бірғақтық гимнастика элементтері	1.1.2.4 бір қолымен тірекке сүйеніп, отырып-тұруды орындау, аяқтарын сермеу, жартылай отыру
	1.3 Би қимылдары	1.1.3.4 аяқпен тарсылдатуды, оң иық арқылы айналу, қолдың бірқалыпты қимылдарын орындау
"Музыка тыңдау"	2.3 Сипаты бойынша музыкалық пьесаларды анықтау	1.2.3.2 ырғағы бойынша пьесалардың жанрларын қабылдау және қайта жаңғырту: марш, ән, би
	2.4 Балалардың музыкалық және шулы аспаптарының көмегімен музыкалық ырғақты қайта жаңғырту	1.2.4.1 шулы аспаптарда ойнаудың көмегімен, қарапайым марш ырғағын қимылдармен есту арқылы қабылдау және қайта жаңғырту
"Фонетикалық және сөйлеу ырғағы"	3.4 Фразаны синтагматикалық тұрғыда бөлу	1.3.4.1 фразидағы логикалық және синтагматикалық екпінді қою арқылы фразидағы логикалық екпінді ажыратып көрсету
"Әндерді қабылдау және орындау"	4.3 Ән айту	1.4.3.2 "Баспалдақ" дыбыс қатарын – қолмен көрсетіп жоғары және төмен қарай орындай білу
	4.4 Өзіндік музыкалық шығармашылық іс-әрекет	1.4.4.1 төрттік, сегіздік және жартылық ұзақтығы бар дыбыстардан тұратын ырғақты суретті бірқалыпты және баяу қарқында қайта жаңғырту

3) 2 сынып

кесте 3

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1 тоқсан		
"Қозғалыстарды дамыту"	1.1 Сапқа тұру және сапқа құрылымын өзгертіп қайта тұру	2.1.1.1 музыканың ырғағымен жүрудің алуан түрлерін орындау (үлкен және ұсақ, сырғымалы және серіппелі қадаммен, қолдың айқын екпінімен, тізені жоғары көтерумен байланысты кадам); 2.1.1.2 топтың қимылдарымен қозғалыстарды бір мезгілде орындау
	1.2 Ырғақтық гимнастика элементтері	1.1.2.1 гимнастикалық қозғалыстарды орындау: бастың бұрулары, жартылай отырып-тұрулар, жартылай саусақтарға тұру
	1.3 Би қимылдары	2.1.3.1 тепкілеген кадам орындау, айналмалы үш тепкілеу кадам орындау, секірумен аяқты өкшеге қою
	1.4 Музыкалық тапсырмасы бар қозғалыс ойындары	2.1.4.1 "Мысық пен тышқандар" (Т.Ломованың музыкасы) ойнау;
"Музыка тыңдау"	2.1 Есту арқылы музыканы тану	2.2.1.1 4-6 музыкалық шығарманы таңдауда музыкалық үзінділерді есту арқылы ажырату
"Фонетикалық және сөйлеу ырғағы"	3.1 Сөйлеу тыныс алуды дұрыс қолдану	2.3.1.1 8-10 ға дейін санау арқылы дауысты дыбыстарды айта білу, ызың дауыссыз дыбыстарды созып, дұрыс дыбыстай білу; 2.3.1.2 сөздерде және фразаларда дауыссыз дыбыстарды сараланған түрде дыбыстау: мұрынмен және ауызбен айтылатын (б-м, д-н, п-м, т-н)
	3.2 Сөйлеу материалды түсіну және қайта жаңғырту	2.3.2.1 сабақта білім алушылардың оқу іс-әрекетін ұйымдастырумен байланысты сөйлеу материалды есту арқылы қабылдау және түсіну
	3.3 Сөйлеудің ырғақтық-интонациялық құрылымын есту арқылы қабылдау және қайта жаңғырту	2.3.3.1 дауысты бірте-бірте күшейте білу: жай-қатты-қаттырақ
"Әндерді қабылдау және орындау"	4.1 Негізгі дирижерлік қимылдарды түсіну	2.4.1.1 ырғақтық суреті бойынша күрделі емес музыкалық пьесаларды дирижерлеу
2 тоқсан		

"Қозғалыстарды дамыту"	1.1 Сапқа тұру және сапқа құрылымын өзгертіп қайта тұру	2.1.1.2 топтың қимылдарымен қозғалыстарды бір мезгілде орындау; 2.1.1.3 музыкалық сүйемелдеумен бірге қимылды жалғастырып және тоқтап, негізгі қимылдардың жүгіруін орындау
	1.2 Ырғақты гимнастика элементтері	2.1.2.2 мойынның, бастың, иық белдеуінің бұлшық еттеріне арналған жаттығуларды орындау, бұрылулар, баспен бірқалыпты айналу, алға, солға, оңға қарай еңкеюлер, отыру қалпында еңкею
	1.3 Би қимылдары	2.1.3.1 тепкілеген қадам орындау, айналмалы үш тепкілеу қадам орындау, секірумен аяқты өкшеге қою
	1.4 Музыкалық тапсырмасы бар қозғалыс ойындары	2.1.4.1 "Допты бер" (муз.М. Глинка) ойынды ойнау
"Музыка тыңдау"	2.2 Есту арқылы музыканы ажырату	2.2.2.1 қимылдағы өзгерістерді бөлімдердің алмасуымен байланысты ажырату
	2.3 Сипаты бойынша музыкалық пьесаларды анықтау	2.2.3.1 музыкалық пьесалардың сипатын қабылдау және анықтау (көңілді, көңілсіз, бірқалыпты)
	2.4 Балалардың музыкалық және шулы аспаптарының көмегімен музыкалық ырғақты қайта жаңғырту	2.2.4.1 металлофонда, румбада, бубенде қарапайым әуендерді орындау: "Курочка и цыплята" (Е.Тиличеваның музыкасы)
"Фонетикалық және сөйлеу ырғағы"	3.1 Сөйлеу тыныс алуды дұрыс қолдану	2.3.1.2 сөздерде және фразаларда дауыссыз дыбыстарды сараланған түрде дыбыстау: мұрынмен және ауызбен айтылатын (б-м, д-н, п-м, т-н)
	3.2 Сөйлеу материалды түсіну және қайта жаңғырту	2.3.2.1 сабақта білім алушылардың оқу іс-әрекетін ұйымдастырумен байланысты сөйлеу материалды есту арқылы қабылдау және түсіну
	3.3 Сөйлеудің ырғақтық-интонациялық құрылымын есту арқылы қабылдау және қайта жаңғырту	2.3.3.1 дауысты бірте-бірте күшейте білу: жай-қатты-қаттырақ ; 2.3.3.2 қимылдармен және қимылсыз дауысты өзгерте білу
"Әндерді қабылдау және орындау"	4.1 Негізгі дирижерлік қимылдарды түсіну	2.4.1.1 ырғақтық суреті бойынша күрделі емес музыкалық пьесаларды дирижерлеу
3 тоқсан		
		2.1.1.4 нұсқау бойынша сапқа тұруды орындау: мұғалімнің

"Қозғалыстарды дамыту"	1.1 Сапқа тұру және сапқа құрылымын өзгертіп қайта тұру	көмегімен сапқа тұрулар және қайта сапқа тұрулар; 2.1.1.5 жалаулармен, гүлдермен марш екпінде жүру, қолдың алуан түрлі қалпымен жетекші жұптардың артынан жүру
	1.2 Ырғақтық гимнастика элементтері	2.1.2.3 аяқтың бұлшық етіне арналған жаттығуларды орындау: аяқтың ұшын алға және жан-жаққа қарай созу, аяқтың ұшымен жартылай отыру
	1.3 Би қимылдары	2.1.3.2 жолақтармен айналуды орындау; 2.1.3.3 полька қадамын орындау; 2.1.3.4 "Қамажай" қазақ биінің қимылын орындау: ауыспалы қадам, толқын, кесе
"Музыка тыңдау"	2.3 Сипаты бойынша музыкалық пьесаларды анықтау	2.2.3.2 ырғағы бойынша музыкалық пьесаларды қабылдау және анықтау: марш, ән, бесік жыры
	2.4 Балалардың музыкалық және шулы аспаптарының көмегімен музыкалық ырғақты қайта жаңғырту	2.2.4.1 металлофонда, румбада, бубенде қарапайым әуендерді орындау: "Полька" (М.Глинканың музыкасы)
"Фонетикалық және сөйлеу ырғағы"	3.3 Сөйлеудің ырғақтық-интонациялық құрылымын есту арқылы қабылдау және қайта жаңғырту	2.3.3.3 әртүрлі сөйлеу материалда екпіндерді есту арқылы қайта жаңғырта білу
	3.4 Фразаны синтагматикалық тұрғыда бөлу	2.3.4.1 ұзақ фразаларды үзілістер арқылы синтагмаларға бөле білу
"Әндерді қабылдау және орындау"	4.1 Негізгі дирижерлік қимылдарды түсіну	2.4.1.2 бірінші-екінші октаваның арасындағы екі және одан да көп дыбыстардың биіктік қалпын қолдың қимылымен анықтау
	4.2 Музыка ырғағымен эмоционалды ұжымдық декламация	2.4.2.1 музыка ырғағымен әндерді ұжымдық эмоционалды түрде декламациялау (бірқалыпты, сергек, мұңды)
	4.3 Ән айту	2.4.3.1 әндерді "бірінші октаваның ДО-екінші октаваның ЛЯ" диапазонында бірқалыпты қаттылықта табиғи созылмалы дауыспен орындау
4 тоқсан		
	1.1 Сапқа тұру және сапқа құрылымын өзгертіп қайта тұру	2.1.1.2 топтың қимылдарымен қозғалыстарды бір мезгілде орындау; 2.1.1.3 музыкалық сүйемелдеумен бірге қимылды жалғастырып және

"Қозғалыстарды дамыту"		тоқтап, негізгі қимылдардың жүгіруін орындау
	1.2 Бірғақтық гимнастика элементтері	2.1.2.4 қолға және қолдың білезіктеріне арналған жаттығуларды орындау: қолдарды тербелту, айқастыру, айналдыру, сілкі, білезікті сілкі, саусақтарды қысу және жазу
	1.3 Би қимылдары	2.1.3.4 "Қамажай" қазақ биінің қимылдарын орындау: қазақ биі "Айгөлек", орыс биі "Орамалдармен айналма би", полька "Мишка с куклой"
"Музыка тыңдау"	2.3 Сипаты бойынша музыкалық пьесаларды анықтау	2.2.3.3 жеке және хормен ән орындауды қабылдау және ажырату
	2.4 Балалардың музыкалық және шулы аспаптарының көмегімен музыкалық ырғақты қайта жаңғырту	2.2.4.1металлофонда, румбада, бубенде қарапайым әуендерді орындау: "Курочка и цыплята" (Е. Тиличеваның музыкасы), "Марш" (Е.Брусиловскийдің музыкасы)
"Фонетикалық және сөйлеу ырғағы"	3.4 Фразаны синтагматикалық тұрғыда бөлу	2.3.4.2 әуендік контурды мүмкіндігіне қарай сақтап, логикалық екпінді ажырату
	4.3 Ән айту	2.4.3.2 әртүрлі дауыспен бірінші октаваның диапазонында әндерді орындау (бірқалыпты, жай, сыбырлап)
"Әндерді қабылдау және орындау"	4.4 Өзіндік музыкалық шығармашылық іс-әрекет	2.4.4.1"Колобок" музыкалық ертегісінің қысқаша мазмұнын білу, образдарды, олардың қозғалысының сипатын анықтау

4) 3 сынып кесте 4

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1 тоқсан		
"Қозғалыстарды дамыту"	1.1 Сапқа тұру және сапқа құрылымын өзгертіп қайта тұру	3.1.1.1топтарды қайта құруды, мәнерлі (фигуралық) маршпен жүруді орындау; 3.1.1.2 жылан сияқты ирелендеп жүруді, жиналуды және шашырауды үйлесімді орындау
	1.2 Бірғақтық гимнастика элементтері	3.1.2.1 баспен дөңгеленген айналма қимылдарды орындау, иық белдеуін айналдыру
	1.3 Би қимылдары	3.1.3.1 күрделі емес би қимылдарын орындау: вальс биі, билегендей аяқты тапырлату, жартылай башпайда сырғымалы

		жүру, аяқты ақсатумен бүйірлік жүру, "арқан", "отыру"
	1.4 Музыкалық тапсырмасы бар қозғалыс ойындары	3.1.4.1"Қояндар мен аңшылар" (муз.Н. Раухвергер) ойынды ойнау
"Музыка тыңдау"	2.1 Есту арқылы музыканы тану	3.2.1.1 әуеннің ырғақтық суретін (шапалақтаумен) қолмен орындау (бір мезгілде аккомпанементпен)
"Фонетикалық және сөйлеу ырғағы"	3.1 Сөйлеу тыныс алуды дұрыс қолдану	3.3.1.1 дауыссыз және саңылаулы дауыссыз дыбыстарды ұтымды дауыс берумен саралау және дыбыстап айту; 3.3.1.2 сөйлеу материалды ұтымды қарқынмен және дауыс берумен бірге үйлесімді біріктіріп дыбыстап айту
	3.2 Сөйлеу материалды түсіну және қайта жаңғырту	3.3.2.1 сабақта өзін-өзі ұйымдастыру формуласын түсінікті, үйлесімді дыбыстап айту
	3.3 Сөйлеудің ырғақтық-интонациялық құрылымын есту арқылы қабылдау және қайта жаңғырту	3.3.3.1 тонды жоғары деңгейден орташа деңгейге дейін біртіндеп көтере және төмендете білу
	3.4 Фразаны синтагматикалық тұрғыда бөлу	3.3.4.1 әртүрлі типтегі және түрдегі фразаларда логикалық және синтагматикалық екіпінді сақтау
"Әндерді қабылдау және орындау"	4.1 Негізгі дирижерлік қимылдарды түсіну	3.4.1.1ырғақтық суреті бойынша күрделі емес музыкалық пьесаларды дирижерлеу;
2 тоқсан		
"Қозғалыстарды дамыту"	1.1 Сапқа тұру және сапқа құрылымын өзгертіп қайта тұру	3.1.1.3музыкалық сүйемелдеумен бірге қозғалысты жалғастыра және сақтай отырып, жүрудің негізгі қимылдарын орындау; 3.1.1.4 нұсқау бойынша сапқа тұруды орындау: сапқа тұру
	1.2 Ырғақтық гимнастика элементтері	3.1.2.2 "қолды жан-жаққа" қалпымен алға қарай еңкеюді орындау, жұдырық болып түйілген қолдарды ырғақтық түрде лақтыру
	1.3 Би қимылдары	3.1.3.2 би қимылдарын орындау: па-де-баск, плие, баланс, үлкен және ұсақ батман, тарсылдатумен шұқылау, вальс қадамы;
"Музыка тыңдау"	2.2 Есту арқылы музыканы ажырату	3.2.2.1есту арқылы музыканың қарқынын, регистрін ажырату
	2.3 Сипаты бойынша музыкалық пьесаларды анықтау	3.2.3.1 әуендердің бірінен үзінділерді қабылдау және анықтау (шумақ, қайырма)

	2.4 Балалардың музыкалық және шулы аспаптарының көмегімен музыкалық ырғақты қайта жаңғырту	3.2.4.1 мұғалімнің сүйемелдеуімен әртүрлі ырғақтарды, күрделі емес пьесаларды орындау: "Как под горкой" (сөзі мен әні – халықтыкі)
"Фонетикалық және сөйлеу ырғағы"	3.1 Сөйлеу тыныс алуды дұрыс қолдану	3.3.1.2 сөйлеу материалды ұтымды қарқынмен және дауыс берумен бірге үйлесімді біріктіріп дыбыстап айту
	3.2 Сөйлеу материалды түсіну және қайта жаңғырту	3.3.2.1 сабақта өзін-өзі ұйымдастыру формуласын түсінікті, үйлесімді дыбыстап айту
	3.3 Сөйлеудің ырғақтық-интонациялық құрылымын есту арқылы қабылдау және қайта жаңғырту	3.3.3.1 тонды жоғары деңгейден орташа деңгейге дейін біртіндеп көтере және төмендете білу және керісінше; 3.3.3.2 сөйлеудің ырғақтық-интонациялық құрылымын есту арқылы қабылдау және қайта жаңғырту: сөйлеудің қарқынын өзгерту, баяулату, жылдамдату
"Өндерді қабылдау және орындау"	4.1 Негізгі дирижерлік қимылдарды түсіну	3.4.1.1 ырғақтық суреті бойынша күрделі емес музыкалық пьесаларды дирижерлеу; 3.4.1.2 қолдың қимылымен тактінің күшті үлесін айқындап белгілеу
3 тоқсан		
"Қозғалыстарды дамыту"	1.1 Сапқа тұру және сапқа құрылымын өзгертіп қайта тұру	3.1.1.3 музыкалық сүйемелдеумен бірге қозғалысты жалғастыра және сақтай отырып, жүрудің негізгі қимылдарын орындау; 3.1.1.4 нұсқау бойынша сапқа тұруды орындау: сапқа тұру
	1.2 Ырғақтық гимнастика элементтері	3.1.2.3 дене мүсінін қалыптастыруға арналған жаттығуларды орындау: тізерлеп тұру қалпынан еденге жіліншіктің сол жағына қарай отыру, бастапқы қалыпқа оралу; 3.1.2.4 созылған аяқтармен отыру қалпында денемен алға төмен қарай еңкеюлерді орындау
	1.3 Би қимылдары	3.1.3.3 "Қазақ биін" орындау (Ш.Қалдаяқовтың музыкасы), "Матрос биі" ("Яблочко" халық әуені)
"Музыка тыңдау"	2.3 Сипаты бойынша музыкалық пьесаларды анықтау	3.2.3.2 шығарманың сипатын қабылдау және анықтау
	2.4 Балалардың музыкалық және шулы аспаптарының көмегімен	3.2.4.1 мұғалімнің сүйемелдеуімен әртүрлі ырғақтарды, күрделі емес

	музыкалық ырғақты қайта жаңғырту	пьесаларды орындау: "Как под горкой" (сөзі мен әні – халықтыкі)
"Фонетикалық және сөйлеу ырғағы"	3.3 Сөйлеудің ырғақтық-интонациялық құрылымын есту арқылы қабылдау және қайта жаңғырту	3.3.3.3 екі-бес күрделі құрылымдағы екпінді сақтау
"Әндерді қабылдау және орындау"	4.2 Музыка ырғағымен эмоционалды ұжымдық декламация	3.4.2.1 әндерді аккомпанементтің және мұғалімнің басқаруымен ұжымдық эмоционалды түрде декламациялау
	4.3 Ән айту	3.4.3.1 әндердің, әуендердің үзінділерін контрастілі динамикада орындау (қатты-жай)
	4.4 Өзіндік музыкалық шығармашылық іс-әрекет	3.4.4.1 "Үйшік" музыкалық-драмалық қойылым
4 тоқсан		
"Қозғалыстарды дамыту"	1.1 Сапқа тұру және сапқа құрылымын өзгертіп қайта тұру	3.1.1.4 нұсқау бойынша сапқа тұруды орындау: сапқа тұр; 3.1.1.5 музыкадағы акцентке қозғалыспен жауап қайтару
"Музыка тыңдау"	1.2 Ырғақтық гимнастика элементтері	3.1.2.5 әртүрлі топтық қайта құрулармен еркін және қысымсыз жүру, жүгіру, қозғалу
	1.3 Би қимылдары	2.1.3.4 күрделі емес би композицияларын үйрену. "Дробушечка", "Ковырялочка" орыс билерінің қимылдары.
"Музыка тыңдау"	2.3 Сипаты бойынша музыкалық пьесаларды анықтау	3.2.3.3 вокальды-аспаптық музыканы тыңдауда жеке дауысты және хормен дыбыстауды қабылдау және ажырату
	2.4 Балалардың музыкалық және шулы аспаптарының көмегімен музыкалық ырғақты қайта жаңғырту	3.2.4.1 мұғалімнің сүйемелдеуімен әртүрлі ырғақтарды, күрделі емес пьесаларды орындау: "Балдырған әні" (Н. Жанаев, Б. Дәлденбаев)
"Фонетикалық және сөйлеу ырғағы"	3.4 Фразаны синтагматикалық тұрғыда бөлу	3.3.4.1 әртүрлі типтегі және түрдегі фразаларда логикалық және синтагматикалық екпінді сақтау
"Әндерді қабылдау және орындау"	4.3 Ән айту	3.4.3.2 бір тыныс шығаруда 12-16 буыннан кем емес үшдыбыстық бойынша бірінші-екінші октаваның диапазонында әндерді орындау, әндердің сипатын анықтау

5) 4 сынып
кесте 5

--	--	--

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1 тоқсан		
"Қозғалыстарды дамыту"	1.1 Сапқа тұру және сапқа құрылымын өзгертіп қайта тұру	4.1.1.1 топтарды қайта құруды, мәнерлі (фигуралық) маршпен жүруді орындау; 4.1.1.2 топтарда алуан түрлі қалыптарды орындау: шеңберді тарылту және кеңейту
	1.2 Ырғақтық гимнастика элементтері	4.1.2.1 музыка ырғағымен буындардың, мойынның, иық белдеуінің, омыртқаның икемділігін, серпімділігін және қозғалмалылығын дамытуға арналған жаттығуларды орындау
	1.3 Би қимылдары	4.1.3.1 композициядағы би қимылдарын ырғақты, эмоционалды түрде, бидің суретін және бағытын сақтап орындау
	1.4 Музыкалық тапсырмасы бар қозғалыс ойындары	4.1.4.1 "Кімнің үйірмесі?" (қазақтың халық күйі "Ақсақ құлан")
"Музыка тыңдау"	2.1 Есту арқылы музыканы тану	4.2.1.1 есту арқылы симфониялық музыканы халық музыкасынан ажырата білу
"Фонетикалық және сөйлеу ырғағы"	3.1 Сөйлеу тыныс алуды дұрыс қолдану	4.3.1.1 сөйлеу материалды қалыпты биіктіктігі, күші бар дауыспен дыбыстай білу; 4.3.1.2 ұзақ фразаларды (10-12 буынға дейін) дыбыстауда тыныс алу паузаларын өз бетімен бөле отырып, фразаларды үйлесімді, біріккен түрде дыбыстап айту
	3.2 Сөйлеу материалды түсіну және қайта жаңғырту	4.3.2.1 қабылданатын және қайта жаңғыртылатын сөйлеу материалды түсіну;
	3.3 Сөйлеудің ырғақтық-интонациялық құрылымын есту арқылы қабылдау және қайта жаңғырту	4.3.3.1 фразаның әуендік құрылымын сақтай білу
"Әндерді қабылдау және орындау"	4.1 Негізгі дирижерлік қимылдарды түсіну	4.4.1.1 есту арқылы қабылданған музыкалық үзіндінің ырғақтық суретін қолдың қимылымен қайта жаңғырту
2 тоқсан		
"Қозғалыстарды дамыту"	1.1 Сапқа тұру және сапқа құрылымын өзгертіп қайта тұру	4.1.1.2 топтарда алуан түрлі қалыптарды орындау: шеңберді тарылту және кеңейту; 4.1.1.3 музыкалық сүйемелдеумен қиылысушы қадаммен, өкшеден

		аяқтың ұшына қарай қадаммен тізбектелген сап құруды орындау
	1.2 Ырғақтық гимнастика элементтері	4.1.2.1 музыка ырғағымен буындардың, мойынның, иық белдеуінің, омыртқаның икемділігін, серпімділігін және қозғалмалылығын дамытуға арналған жаттығуларды орындау
	1.3 Би қимылдары	4.1.3.1 композициядағы би қимылдарын ырғақты, эмоционалды түрде, бидің суретін және бағытын сақтап орындау
"Музыка тыңдау"	2.2 Есту арқылы музыканы ажырату	4.2.2.1 есту арқылы музыканың қарқынын, регистрін ажырату
	2.3 Сипаты бойынша музыкалық пьесаларды анықтау	4.2.3.1 есту арқылы музыкалық пьесалардың және әндердің әртүрлі бөлімдерін ажырату (шумақ, қайырма, қысқа әуен, жеке және ұжымдықтың кезектесуі)
	2.4 Балалардың музыкалық және шулы аспаптарының көмегімен музыкалық ырғақты қайта жаңғырту	4.2.4.1 өз бетімен аспапты мотивировкамен таңдай білу
"Фонетикалық және сөйлеу ырғағы"	3.1 Сөйлеу тыныс алуды дұрыс қолдану	4.3.1.2 ұзақ фразаларды (10-12 буынға дейін) дыбыстауда тыныс алу паузаларын өз бетімен бөле отырып, фразаларды үйлесімді, біріккен түрде дыбыстап айту
	3.2 Сөйлеу материалды түсіну және қайта жаңғырту	4.3.2.1 қабылданатын және қайта жаңғыртылатын сөйлеу материалды түсіну
	3.3 Сөйлеудің ырғақтық-интонациялық құрылымын есту арқылы қабылдау және қайта жаңғырту	4.3.3.1 фразаның әуендік құрылымын сақтай білу
"Әндерді қабылдау және орындау"	4.1 Негізгі дирижерлік қимылдарды түсіну	4.4.1.2 әндердің әуендерін жақындатып интонациялау, хормен дирижерлеу
3 тоқсан		
"Қозғалыстарды дамыту"	1.1 Сапқа тұру және сапқа құрылымын өзгертіп қайта тұру	4.1.1.3 музыкалық сүйемелдеумен қиылысушы қадаммен, өкшеден аяқтың ұшына қарай қадаммен тізбектелген сап құруды орындау; 4.1.1.4 нұсқау бойынша сап түзуді орындау: сап құру, қатар және шеңбер құру
		4.1.2.2 дене мүсінін түзетуге және тепе-теңдікті қалыптастыруға арналған жаттығуларды орындау: "Мысық", "Қайың", "Өткеншек"

	1.2 Ырғақтық гимнастика элементтері	жаттығуларын келесі элементтерді енгізу арқылы орындау: көпір, қарлығаш, жартылай шпагат; 4.1.2.4 босаңсытушы жаттығуларды орындау: шеңберде тұрып, қол ұстасып шайқалу
	1.3 Би қимылдары	4.1.3.3 өз бетімен орыс биінің негізгі элементтерін білу және орындай алу (бес биден кем емес)
"Музыка тыңдау"	2.2 Есту арқылы музыканы ажырату	4.2.2.2 есту арқылы вокальды, аспаптық және вокальды-аспаптық орындауларды қазақ және орыс халық әндері материалында ажырату
	2.3 Сипаты бойынша музыкалық пьесаларды анықтау	4.2.3.1 есту арқылы музыкалық пьесалардың және әндердің әртүрлі бөлімдерін ажырату (шумақ, қайырма, қысқа әуен, жеке және ұжымдықтың кезектесуі); 4.2.3.2 шығарманың сипатын қабылдау және анықтау
"Фонетикалық және сөйлеу ырғағы"	3.3 Сөйлеудің ырғақтық-интонациялық құрылымын есту арқылы қабылдау және қайта жаңғырту	4.3.3.3 сөйлеуде интонацияның барлық түрлерін жеткізу білу (фразаның әуендік құрылымы)
	3.4 Фразаны синтагматикалық тұрғыда бөлу	4.3.4.1 әуендік контурды сақтай отырып, мүмкіндігіне қарай логикалық және синтагматикалық екіпінді ажырату
"Әндерді қабылдау және орындау"	4.2 Музыка ырғағымен эмоционалды ұжымдық декламация	4.4.2.1 аккомпанементтің және мұғалімнің басқаруымен әндерді ұжымдық эмоционалды түрде декламациялау
	4.3 Ән айту	4.4.3.1 білім алушылардың дирижерлеуімен шулы және музыкалық аспаптардың сүйемелдеумен әндерді өз бетімен орындай білу
	4.4 Өзіндік музыкалық шығармашылық іс-әрекет	4.4.4.1 "Мысықтың үйі" музыкалық-драмалық қойылымы
4 тоқсан		
	1.1 Сапқа тұру және сапқа құрылымын өзгертіп қайта тұру	4.1.1.4 нұсқау бойынша сап түзуді орындау: сап құру, қатар және шеңбер құру; 4.1.1.5 екі шоғырланған шеңберді құруды орындау, шеңберді тарылту және кеңейту
		4.1.2.3 заманауи музыканың ырғағымен ырғақтық-гимнастикалық жаттығулар кешенін орындау;

"Қозғалыстарды дамыту"	1.2 Ырғақтық гимнастика элементтері	4.1.2.5 дене мүсінін қалыптастыруға арналған жаттығуларды орындау: отыру қалпында тізелерді кеудеге қарай жинап, жату қалпына өту; тізерлеп отыру қалпында арқаны түзету және бұғу
	1.3 Би қимылдары	4.1.3.4 әлем халықтарының билерінің негізгі элементтерін білу және орындай алу (бес биден кем емес)
"Музыка тыңдау"	2.2 Есту арқылы музыканы ажырату	4.2.2.2 есту арқылы вокальды, аспаптық және вокальды-аспаптық орындауларды қазақ және орыс халық әндері материалында ажырату
	2.3 Сипаты бойынша музыкалық пьесаларды анықтау	4.2.3.2 шығарманың сипатын қабылдау және анықтау; 4.2.3.3 есту арқылы симфониялық оркестрдің аспаптарының дыбысталуын қабылдау және ажырату
"Әндерді қабылдау және орындау"	4.2 Музыка ырғағымен эмоционалды ұжымдық декламация	4.4.2.2 әндердің әуендерінің ырғақтық суретін бірқалыпты және бірқалыпты-жылдам қарқында қайта жаңғырту
	4.3 Ән айту	4.4.3.1 білім алушылардың дирижерлеуімен шулы және музыкалық аспаптардың сүйемелдеумен әндерді өз бетімен орындай білу; 4.4.3.2 әуендердің, динамикалық реңктердің дыбыстық-биіктік және ырғақтық құрылымын талдай білу

Қазақстан Республикасының
Білім және ғылым министрі
2022 жылғы 1 сәуірдегі
№ 123 бұйрығына
81-қосымша
Қазақстан Республикасы
Білім және ғылым министрінің
2013 жылғы 3 сәуірдегі
№ 115 бұйрығына
718-қосымша

Есту қабілеті бұзылған (естімейтін) білім алушыларға бастауыш білім беру деңгейінің 0-4 - сыныптары үшін "Көркем еңбек" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Есту қабілеті бұзылған (естімейтін) білім алушыларға арналған бастауыш білім беру деңгейінің 0-4 сыныптары үшін "Көркем еңбек" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі – Бағдарлама) Қазақстан Республикасының "Білім туралы" Заңының 5-бабы 6) тармақшасына сәйкес әзірленген.

2. Бағдарлама мақсаты – естімейтін білім алушыларда көркемдік-технологиялық білім негіздерін, іскерліктер мен дағдыларды, кеңістіктік-бейнелі, шығармашылық ойлауды қалыптастыру, рухани-адамгершілік мәдениетті, эстетикалық талғамды, шығармашылық қабілеттерді дамыту.

3. Бағдарлама міндеттері:

1) ұлттық және әлемдік мәдениет өнер туындыларымен танысу арқылы құндылық бағдарларын қалыптастыру;

2) шығармашылық жұмыстарды орындау арқылы зерттеушілік білімін, іскерлігін және дағдыларын дамыту;

3) шығармашылық жұмыстарды орындау үшін материалдар мен құралдарды қолдану дағдыларын дамыту;

4) алған білімдері мен дағдыларын әр түрлі әрекет түрлерінде практикада қолдану;

5) әр түрлі материалдар мен құралдарды пайдалану кезінде қауіпсіздік ережелерін сақтау;

6) эстетикалық, көркемдік талғамды қалыптастыру.

4. Түзете – дамыту міндеттері:

1) білімді, қарым-қатынастың әртүрлі әдістерін, проблемаларды шешу және шешім қабылдауды функционалды қолдану, сөйлеу мәдениетін дамыту;

2) естімейтін білім алушыларды арнайы оқытуды сапалы дараландыру мүмкіндіктерін кеңейту;

3) жеке қасиеттерді дамыту (жауапкершілік, табандылық, бастамашылдық, шыдамдылық және төзімділік, өз бетінше жұмыс істеу және топта жұмыс істеу үшін қажетті қасиеттер).

2-тарау. Оқу процесін ұйымдастырудағы педагогикалық тәсілдер

5. Естімейтін білім алушыларды оқыту процесінде бірқатар маңызды ерекшеліктерді ескеру қажет:

1) әр оқушының есту қабілетінің болмауы немесе қалдық есту қабілеті әр түрлі;

2) қарапайым ойлау операцияларын меңгеру;

3) есту қабілетінің төмен деңгейінің салдарынан, қиял дамуының төмен деңгейі;

4) механикалық есте сақтаудың басым болуы;

5) сөздік қорының аздығы, дыбыс айту кемшіліктері, енжар сөздіктің белсенді сөздік қорынан басым болуы.

6. "Көркем еңбек" пәнінде естімейтін білім алушыларды оқытудың негізгі қағидалары: қолжетімділік, тұлғалық, көрнекілік және қарым-қатынас, білім берудің бейімділігі, әрекеттік тәсіл.

7. Оқытудағы қолжетімділік материалдың қолжетімділігі және оны білім алушылардың түсінуі, ғылыми ұғымдарды оңтайлы жеткізумен баяндаудан, сабақтарды қажетті иллюстрациялар және дидактикалық материалдармен қамтамасыз етуден тұрады.

8. Тұлғалық -бұл естімейтін білім алушының оқу процесін дараландыру, жеке тұлғаны үйлесімді қалыптастыру және жан-жақты дамыту, шығармашылық қабілеттерін толық ашу және еңбек сабақтарында тұлғаның әлеуметтік маңызды қасиеттерін тәрбиелеу, эмоционалды-еріктік саланы, психикалық процестерді дамыту.

9. Көрнекілік -оқушылардың танымдық тәжірибесін байыту, абстрактілі ұғымдарды игеру үшін қажет нақты өмірде объектіні немесе құбылысты сенсорлық қабылдау негізінде білім, білік және дағдыларды қалыптастыру қажеттілігімен көрінеді: заттар мен әрекеттерді көрсету; суреттер, символдар, сызбалар арқылы.

10. Білім берудің бейімділік принципі әртүрлі білім беру қажеттіліктерін қанағаттандыруға бағытталған; естімейтін білім алушылар үшін әртүрлі құралдар мен әдістерді қолданады.

11. Әрекеттік тәсіл қазіргі заманғы оқыту жүйесінің негізгі бағытын көрсетеді, онда іс-әрекет білім, білік пен дағдыны қалыптастыру процесі ретінде және естімейтін білім алушының тұлғасын қалыптастырудың түзету-дамыту бағытын қамтамасыз ететін шарт ретінде қарастырылады.

12. Осы тәсілдерді жүзеге асыруға қажет:

1) шығармашылық тапсырмаларды орындау арқылы естімейтін білім алушылардың ауызша, диалогтық және жазбаша сөйлеуін дамыту;

2) сабақтарда барлық психикалық процестердің дамуына ықпал ететін әдістер мен тәсілдерді қолдану;

3) дидактикалық қағидаларды сақтау: өткен материалды қайталау, материал көлемінің қол жетімді болуы;

4) жаңа материал мен терминологияны түсіндіруде көмекші құрал ретінде дактильді және ымдау тілін қолдану.

13. Бағдарламаны іске асыру процесінде мектепті жарақтандыруды, ақпараттық – коммуникациялық технологияларды көздейтін арнайы құрал-жабдықтар мен оқытудың қосалқы құралдары пайдаланылады:

1) интерактивті және проекциялық жабдықтар (проектор, интерактивті тақта);

2) оқытудың арнайы техникалық және компенсаторлық құралдары (фронтальды оқу қызметін қамтамасыз етуге арналған стационарлық дыбыс күшейткіш жабдық, айтылу экраны, жеке есту аппараттары, мультимедиялық компьютерлік сынып, индукциялық ілмектер);

3) интернет желісінің ақпараттық-білім беру ресурстарына шектеусіз қолжетімділік.

14. Бағдарламаны іске асыру үшін сыныптар арнайы жабдықпен жарақтандырылады:

- 1) фронтальды қызметке арналған стационарлық дыбыс күшейткіш жабдық;
- 2) заманауи жабдықтары бар компьютерлік сынып;
- 3) жеке есту аппараттары;
- 4) айтылу экраны;
- 5) индукциялық ілмек.

3-тарау. "Көркем еңбек" пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

15. "Көркем еңбек" пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

- 1) 0-сыныпта – аптасына 1 сағат, оқу жылында 32 сағатты;
- 2) 1-сыныпта – аптасына 1 сағат, оқу жылында 33 сағатты;
- 3) 2-сыныпта – аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағатты;
- 4) 3-сыныпта – аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағатты;
- 5) 4-сыныпта – аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағатты құрайды.

16. Бағдарлама келесідей бөлімдерді қамтиды:

- 1) "Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту" бөлімі;
- 2) "Шығармашылық жұмыстарды дайындау және жасау" бөлімі;
- 3) "Талдау және бағалау, презентация" бөлімі.

17. "Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) қоршаған ортаны түсіну және білу;
- 2) мәдениет пен дәстүрді, тарихты түсіну және білу;
- 3) шығармашылық идеяларды дамыту;
- 4) жоспарлау.

18. "Шығармашылық жұмыстарды дайындау және жасау" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) қоршаған әлемнің бейнесі;
- 2) шығармашылық жұмыстарды орындаудың материалдары мен техникалары;
- 3) дайындау технологиясы;
- 4) қауіпсіздік техникасын сақтау.

19. "Талдау және бағалау, презентация" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) презентация;
- 2) өнердегі тәсілдемелерді талдау;
- 3) шығармашылық жұмыстарды талқылау және бағалау.

20. 0 - сыныпқа арналған "Көркем еңбек" пәнінің базалық мазмұны:

1) шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту: қоршаған ортаны түсіну және білу: қоршаған ортанының кейбір ерекшеліктерін түсіну, таныс кескіндер мен пішіндер

(түсі, пішіні, өлшемі, сипаты); мәдениет пен дәстүрді, тарихты түсіну және білу: ұлттық және әлемдік мәдениет өнерінің түрлі шығармаларына пікір білдіру; шығармашылық идеяларды дамыту: қолжетімді белгілі тәсілдермен сезімін білдіру және шығармашылық идеяны ұсыну;

2) шығармашылық жұмыстарды дайындау және жасау: қоршаған әлемнің бейнесі: қарапайым қолжетімді тәсілдермен қоршаған ортаның кейбір визуальды элементтерін бейнелеу; шығармашылық жұмыстарды орындаудың материалдары мен техникалары: қарапайым және қолжетімді тәсілдер мен техникаларды пайдаланып, көмекші құралдардың көмегімен (табиғи, жасанды және көркемдік) материалдар мен құрал-саймандарды қолдану; дайындау технологиясы: қарапайым қолжетімді тәсілдермен белгілеу, кесу, пішіндеу, жинау, материалдар мен компоненттерді біріктіру; қолжетімді тәсілдерді қолдана отырып, белгілі бір материалдардан (ермексаз, қалдық, қағаз) қарапайым көлемді формаларды жасау; шығармашылық жұмыстарды жасау кезінде қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану; қауіпсіздік техникасын сақтау: қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, көмекші құралдардың көмегімен материалдар мен құрал-саймандарды қолдану;

3) талдау және бағалау, презентация: презентация: өзінің жұмысын (эскиз, бұйым) қолжетімді оңай тәсілдермен таныстыру; шығармашылық жұмыстарды талқылау және бағалау: шығармашылық жұмысқа пікір білдіру.

21. 1 - сыныпқа арналған "Көркем еңбек" пәнінің базалық мазмұны:

1) шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту: қоршаған ортаны түсіну және білу: қоршаған ортамен танысу кезінде нысандар мен құбылыстардың (түсі, пішіні, өлшемі, сипаты) визуальды сипаттамасын баяндау; мәдениет пен дәстүрді, тарихты түсіну және білу: бейнелеу өнерінің негізгі түрлері мен жанрларын анықтау; қазақ халқының қолданбалы өнерінің негізгі элементтерін анықтау (ою-өрнек, түсі, материалын); шығармашылық идеяларды дамыту: қолжетімді тәсілдермен, өнердің айқын құралдарымен сезімін (эмоциялық күйін, сипатын) және шығармашылық идеяны ұсыну;

2) шығармашылық жұмыстарды дайындау және жасау: қарапайым қолжетімді тәсілдермен қоршаған ортаның кейбір визуальды элементтерін бейнелеу; шығармашылық жұмыстарды орындаудың материалдары мен техникалары: қарапайым және қолжетімді тәсілдер мен техникаларды пайдаланып, көмекші құралдардың көмегімен (табиғи, жасанды және көркемдік) материалдар мен құрал-саймандарды қолдану; дайындау технологиясы: қарапайым қолжетімді тәсілдермен белгілеу, кесу, пішіндеу, жинау, материалдар мен компоненттерді біріктіру; қолжетімді тәсілдерді қолдана отырып, белгілі бір материалдардан (ермексаз, қалдық, қағаз) қарапайым көлемді формаларды жасау; шығармашылық жұмыстарды жасау кезінде қазақ ұлттық

мәдениетінің элементтерін қолдану; қауіпсіздік техникасын сақтау: қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, көмекші құралдардың көмегімен материалдар мен құрал-саймандарды қолдану;

3) талдау және бағалау, презентация: презентация: өзінің жұмысын (эскиз, бұйым) қолжетімді оңай тәсілдермен таныстыру; шығармашылық жұмыстарды талқылау және бағалау: шығармашылық жұмысқа түсінік беру.

22. 2 - сыныпқа арналған "Көркем еңбек" пәнінің базалық мазмұны:

1) шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту: қоршаған ортаны түсіну және білу: қоршаған ортамен танысу кезінде нысандар мен құбылыстардың (түсі, пішіні, өлшемі, сипаты) визуальды сипаттамасын анықтау және түсіндіру; мәдениет пен дәстүрді, тарихты түсіну және білу: ұлттық және әлемдік мәдениет өнерінің түрлі шығармаларын сипаттау; қазақстан халықтарының қолданбалы өнерінің негізгі элементтерін анықтау (ою-өрнек, түсі, материалын); шығармашылық идеяларды дамыту: қолжетімді тәсілдермен, өнердің айқын құралдарымен сезімін (эмоциялық күйін, сипатын) және шығармашылық идеяны ұсыну; шығармашылық идеяларды дамыту үшін ақпарат жинау; жоспарлау: шығармашылық жұмысты орындаудың кезектілігін анықтау;

2) шығармашылық жұмыстарды дайындау және жасау: қоршаған әлемнің бейнесі: түрлі қолжетімді тәсілдер мен құралдар арқылы қоршаған ортаға тән визуальды элементтерді бейнелеу; шығармашылық жұмыстарды орындаудың материалдары мен техникалары: түрлі және қолжетімді тәсілдер мен техникаларды пайдаланып, көмекші құралдардың көмегімен (табиғи, жасанды және көркемдік) материалдар мен құрал-саймандарды қолдану; дайындау технологиясы: түрлі қолжетімді тәсілдермен белгілеу, кесу, пішіндеу, жинау, материалдар мен компоненттерді біріктіру; қолжетімді тәсілдерді қолдана отырып, белгілі бір материалдардан (ермексаз, қалдық, қағаз) қарапайым көлемді формаларды жасау; шығармашылық жұмыстарды жасау кезінде қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану; қауіпсіздік техникасын сақтау: қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, көмекші құралдардың көмегімен материалдар мен құрал-саймандарды қолдану;

3) талдау және бағалау, презентация: презентация: қолжетімді тәсілдермен негізгі идея мен процесті айта отырып өзінің жұмысын (эскиз, бұйым) таныстыру; өнердегі тәсілдемелерді талдау: әртүрлі өнер туындыларын орындаудың негізгі айқын құралдары мен материалдарын анықтау; шығармашылық жұмыстарды талқылау және бағалау: шығармашылық жұмысқа түсінік беру және оны жетілдіру бойынша бастамаларды енгізу.

23. 3 - сыныпқа арналған "Көркем еңбек" пәнінің базалық мазмұны:

1) шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту: қоршаған ортаны түсіну және білу: табиғи пішіндерді, декоративті өрнектерді (ою-өрнек) тану және анықтау, өз жұмыстарында оларды қолдану; мәдениет пен дәстүрді, тарихты түсіну және білу:

ұлттық және әлемдік мәдениет өнерінің әр түрлі шығармаларын білу және олардың ерекшеліктерін түсіндіру (жанры, жасау техникасы, көңіл-күйі); қазақ халқының және әлем халықтарының қолданбалы өнерінің ұлттық ерекшеліктерін анықтау және сипаттау; шығармашылық идеяларды дамыту: қолжетімді тәсілдермен, жұмыс техникасын негізді түрде таңдап сезімін (эмоциялық күйін, сипатын) және шығармашылық идеяны ұсыну; шығармашылық идеяларды дамыту үшін түрлі көздерден ақпарат жинау; жоспарлау: жұмыс орнын дұрыс ұйымдастыру және жұмыс процесін жоспарлау;

2) шығармашылық жұмыстарды дайындау және жасау: қоршаған әлемнің бейнесі: қолжетімді түрлі құралдар мен техникаларды байланыстырып қоршаған ортаның визуальды элементтерін бейнелеу; шығармашылық жұмыстарды орындаудың материалдары мен техникалары: күрделі және қолжетімді тәсілдер мен техникаларды пайдаланып, көмекші құралдардың көмегімен (табиғи, жасанды және көркемдік) материалдар мен құрал-саймандарды қолдану; дайындау технологиясы: қолжетімді тәсілдермен өлшеу, белгілеу, кесу, пішіндеу, жинау, түрлі материалдар мен компоненттерді жалғау, біріктіру; қолжетімді тәсілдерді қолдана отырып, белгілі бір материалдардан (ермексаз, қалдық, қағаз) көлемді формаларды жасау; шығармашылық жұмыстарды жасау кезінде қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану; қауіпсіздік техникасын сақтау; қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, көмекші құралдардың көмегімен материалдар мен құрал-саймандарды қолдану;

3) талдау және бағалау, презентация: презентация: қолжетімді тәсілдермен арнайы терминдерді қолданып, негізгі идея мен процесті айта отырып шығармашылық тәсілмен өзінің жұмысын (эскиз, бұйым) таныстыру; өнердегі тәсілдемелерді талдау: әртүрлі өнер туындыларын орындаудың негізгі айқын құралдары мен материалдарын арнайы терминдерді қолданып анықтау және салыстыру; шығармашылық жұмыстарды талқылау және бағалау: шығармашылық жұмысқа түсінік беру және бағалау, оны жетілдіру бойынша бастамаларды енгізу.

24. 4 - сыныпқа арналған "Көркем еңбек" пәнінің базалық мазмұны:

1) шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту: қоршаған ортаны түсіну және білу: табиғи пішіндерді, декоративті өрнектерді (ою-өрнек) тану және анықтау, өз жұмыстарында оларды қолдану; мәдениет пен дәстүрді, тарихты түсіну және білу: ұлттық және әлемдік мәдениет өнерінің әр түрлі шығармаларын білу және олардың ерекшеліктерін түсіндіру (жанры, жасау техникасы, көңіл-күйі); қазақ халқының және әлем халықтарының қолданбалы өнерінің ұлттық ерекшеліктерін анықтау және сипаттау; шығармашылық идеяларды дамыту: қолжетімді тәсілдермен жұмыстың түрлі техникасын үйлестіріп, сезімін (эмоциялық күйін, сипатын) және шығармашылық идеяны ұсыну; шығармашылық идеяларды дамыту үшін түрлі көздерден ақпаратты іріктеу (ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қоса); жоспарлау: жұмыс орнын дұрыс ұйымдастыру және жұмыс процесін жоспарлау;

2) шығармашылық жұмыстарды дайындау және жасау: қоршаған әлемнің бейнесі: қолжетімді түрлі құралдар мен техникаларды үйлестіріп қоршаған ортаның визуальды элементтерін бейнелеу; шығармашылық жұмыстарды орындаудың материалдары мен техникалары: күрделі және қолжетімді тәсілдер мен техникаларды пайдаланып, көмекші құралдардың көмегімен (табиғи, жасанды және көркемдік) құрал-саймандар мен материалдармен эксперимент жасау және қолдану; дайындау технологиясы: қолжетімді тәсілдермен өлшеу, белгілеу, кесу, пішіндеу, жинау, белгілі бір қатардағы материалдар мен компоненттерді жалғау, біріктіру; қолжетімді тәсілдермен түрлі материалдарды (ермексаз, қалдық, қағаз) және техникаларды үйлестіру арқылы түрлі көлемді формаларды жасау; шығармашылық жұмыстарды жасау кезінде қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану; қауіпсіздік техникасын сақтау: қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, көмекші құралдардың көмегімен материалдар мен құрал-саймандарды қолдану;

3) талдау және бағалау, презентация: презентация: қолжетімді тәсілдермен арнайы терминдерді қолданып, негізгі идея мен процесті айта отырып шығармашылық тәсілмен өзінің жұмысын (эскиз, бұйым) таныстыру; өнердегі тәсілдемелерді талдау: әртүрлі өнер туындыларын орындаудың негізгі айқын құралдары мен материалдарын арнайы терминдерді қолданып салыстыру және сәйкестендіру; шығармашылық жұмыстарды талқылау және бағалау: критерилерге сәйкес шығармашылық жұмыстарды бағалау, оны жетілдіру бойынша бастамаларды енгізу.

4-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

25. Бағдарламада, оқыту мақсаттары кодтық белгімен берілген. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сандар бөлім мен бөлімше ретін, төртінші сан оқыту мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 1.2.1.4: кодында "1" - сынып, "2.1" - бөлімше, "4" - оқыту мақсатының реттік саны.

26. Оқыту мақсаттарының жүйесі бойынша күтілетін нәтижелер:

1) "Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту" бөлімі:

1-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары				
	0-сынып	1-сынып	2-сынып	3-сынып	4-сынып
1.1 Қоршаған ортаны түсіну және білу	0.1.1.1 қоршаған ортаның кейбір ерекшеліктерін түсіну, таныс кескіндер мен пішіндер (түсі, пішіні, өлшемі, сипаты)	1.1.1.1 қоршаған ортамен танысу кезінде нысандар мен құбылыстардың (түсі, пішіні, өлшемі, сипаты) визуальды сипаттамасын баяндау	2.1.1.1 қоршаған ортамен танысу кезінде нысандар мен құбылыстардың (түсі, пішіні, өлшемі, сипаты) визуальды сипаттамасын анықтау және түсіндіру	3.1.1.1 табиғи пішіндерді, декоративті өрнектерді (өю-өрнек) тану және анықтау, өз жұмыстарында оларды қолдану	4.1.1.1 табиғи пішіндерді, декоративті өрнектерді (өю-өрнек) тану және анықтау, өз жұмыстарында оларды қолдану

1.2 Мәдениет пен дәстүрді, тарихты түсіну және білу	0.1.2.1 ұлттық және әлемдік мәдениет өнерінің түрлі шығармаларына пікір білдіру	1.1.2.1 бейнелеу өнерінің негізгі түрлері мен жанрларын анықтау; 1.1.2.2 қазақ халқының қолданбалы өнерінің негізгі элементтерін анықтау (ою-өрнек, түсі, материалын)	2.1.2.1 ұлттық және әлемдік мәдениет өнерінің түрлі шығармаларын сипаттау; 2.1.2.2 Қазақстан халықтарының қолданбалы өнерінің негізгі элементтерін анықтау (ою-өрнек, түсі, материалын)	3.1.2.1 ұлттық және әлемдік мәдениет өнерінің әр түрлі шығармаларын білу және олардың ерекшеліктерін түсіндіру (жанры, жасау техникасы, көңіл-күйі); 3.1.2.2 қазақ халқының және әлем халықтарының қолданбалы өнерінің ұлттық ерекшеліктерін анықтау және сипаттау	4.1.2.1 ұлттық және әлемдік мәдениет өнерінің әр түрлі шығармаларын білу және олардың ерекшеліктерін түсіндіру (жанры, жасау техникасы, көңіл-күйі); 4.1.2.2 қазақ халқының және әлем халықтарының қолданбалы өнерінің ұлттық ерекшеліктерін анықтау және сипаттау
1.3 Шығармашылық идеяларды дамыту	0.1.3.1 қолжетімді белгілі тәсілдермен сезімін білдіру және шығармашылық идеяны ұсыну	1.1.3.1 қолжетімді тәсілдермен, өнердің айқын құралдарымен сезімін (эмоциялық күйін, сипатын) және шығармашылық идеяны ұсыну	2.1.3.1 қолжетімді тәсілдермен, өнердің айқын құралдарымен сезімін (эмоциялық күйін, сипатын) және шығармашылық идеяны ұсыну; 2.1.3.2 шығармашылық идеяларды дамыту үшін ақпарат жинау	3.1.3.1 қолжетімді тәсілдермен, жұмыс техникасын негізді түрде таңдап сезімін (эмоциялық күйін, сипатын) және шығармашылық идеяны ұсыну; 3.1.3.2 шығармашылық идеяларды дамыту үшін түрлі көздерден ақпарат жинау	4.1.3.1 қолжетімді тәсілдермен жұмыстың түрлі техникасын үйлестіріп, сезімін (эмоциялық күйін, сипатын) және шығармашылық идеяны ұсыну; 4.1.3.2 шығармашылық идеяларды дамыту үшін түрлі көздерден ақпаратты іріктеу (Ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қоса)
1.4 Жоспарлау			2.1.4.1 шығармашылық жұмысты орындаудың кезектілігін анықтау	3.1.4.1 жұмыс орнын дұрыс ұйымдастыру және жұмыс процесін жоспарлау	4.1.4.1 жұмыс орнын дұрыс ұйымдастыру және жұмыс процесін жоспарлау

2) "Шығармашылық жұмыстарды дайындау және жасау" бөлімі:

2 кесте

--	--

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары				
	0-сынып	1-сынып	2-сынып	3-сынып	4-сынып
2.1 Қоршаған әлемнің бейнесі	0.2.1.1 қарапайым қолжетімді тәсілдермен қоршаған ортаның кейбір визуальды элементтерін бейнелеу	1.2.1.1 қарапайым қолжетімді тәсілдермен қоршаған ортаның кейбір визуальды элементтерін бейнелеу	2.2.1.1 түрлі қолжетімді тәсілдер мен құралдар арқылы қоршаған ортаға тән визуальды элементтерді бейнелеу	3.2.1.1 қолжетімді түрлі құралдар мен техникаларды байланыстырып қоршаған ортаның визуальды элементтерін бейнелеу	4.2.1.1 қолжетімді түрлі құралдар мен техникаларды үйлестіріп қоршаған ортаның визуальды элементтерін бейнелеу
2.2 Шығармашылық жұмыстарды орындаудың материалдары мен техникалары	0.2.2.1 қарапайым және қолжетімді тәсілдер мен техникаларды пайдаланып, көмекші құралдардың көмегімен (табиғи, жасанды, көркемдік) материалдар мен құрал-саймандарды қолдану	1.2.2.1 қарапайым және қолжетімді тәсілдер мен техникаларды пайдаланып, көмекші құралдардың көмегімен (табиғи, жасанды және көркемдік) материалдар мен құрал-саймандарды қолдану	2.2.2.1 түрлі және қолжетімді тәсілдер мен техникаларды пайдаланып, көмекші құралдардың көмегімен (табиғи, жасанды және көркемдік) материалдар мен құрал-саймандарды қолдану	3.2.2.1 күрделі және қолжетімді тәсілдер мен техникаларды пайдаланып, көмекші құралдардың көмегімен (табиғи, жасанды және көркемдік) материалдар мен құрал-саймандарды қолдану	4.2.2.1 күрделі және қолжетімді тәсілдер мен техникаларды пайдаланып, көмекші құралдардың көмегімен (табиғи, жасанды және көркемдік) құрал-саймандар мен материалдармен эксперимент жасау және қолдану
2.3 Дайындау технологиясы	0.2.3.1 қарапайым қолжетімді тәсілдермен белгілеу, кесу, пішіндеу, жинау, материалдар мен компоненттерді біріктіру; 0.2.3.2 қолжетімді тәсілдерді қолдана отырып, белгілі бір материалдардан (ермексаз, қалдық, қағаз) қарапайым көлемді формаларды жасау;	1.2.3.1 қарапайым қолжетімді тәсілдермен белгілеу, кесу, пішіндеу, жинау, материалдар мен компоненттерді біріктіру; 1.2.3.2 қолжетімді тәсілдерді қолдана отырып, белгілі бір материалдардан (ермексаз, қалдық, қағаз) қарапайым көлемді формаларды жасау;	2.2.3.1 түрлі қолжетімді тәсілдермен белгілеу, кесу, пішіндеу, жинау, материалдар мен компоненттерді біріктіру; 2.2.3.2 қолжетімді тәсілдерді қолдана отырып, белгілі бір материалдардан (ермексаз, қалдық, қағаз) қарапайым көлемді формаларды жасау; 2.2.3.3 шығармашылық	3.2.3.1 қолжетімді тәсілдермен өлшеу, белгілеу, кесу, пішіндеу, жинау, түрлі материалдар мен компоненттерді жалғау, біріктіру; 3.2.3.2 қолжетімді тәсілдерді қолдана отырып, белгілі бір материалдардан (ермексаз, қалдық, қағаз) қарапайым көлемді формаларды жасау;	4.2.3.1 қолжетімді тәсілдермен өлшеу, белгілеу, кесу, пішіндеу, жинау, белгілі бір қатардағы материалдар мен компоненттерді жалғау, біріктіру; 4.2.3.2 қолжетімді тәсілдермен түрлі материалдарды (ермексаз, қалдық, қағаз) және техникаларды үйлестіру арқылы түрлі көлемді формаларды жасау;

	0.2.3.3 шығармашылық жұмыстарды жасау кезінде қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану	1.2.3.3 шығармашылық жұмыстарды жасау кезінде қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану	жұмыстарды жасау кезінде қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану	3.2.3.3 шығармашылық жұмыстарды жасау кезінде қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану	4.2.3.3 шығармашылық жұмыстарды жасау кезінде қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану
2.4 Қауіпсіздік техникасын сақтау	0.2.4.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, көмекші құралдардың көмегімен материалдар мен құрал-саймандарды қолдану	1.2.4.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, көмекші құралдардың көмегімен материалдар мен құрал-саймандарды қолдану	2.2.4.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, көмекші құралдардың көмегімен материалдар мен құрал-саймандарды қолдану	3.2.4.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, көмекші құралдардың көмегімен материалдар мен құрал-саймандарды қолдану	4.2.4.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, көмекші құралдардың көмегімен материалдар мен құрал-саймандарды қолдану

3) "Талдау және бағалау, презентация" бөлімі:

3-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары				
	0-сынып	1-сынып	2-сынып	3-сынып	4-сынып
3.1 Презентация	0.3.1.1 өзінің жұмысын (эскиз, бұйым) қолжетімді оңай тәсілдермен таныстыру	1.3.1.1 өзінің жұмысын (эскиз, бұйым) қолжетімді оңай тәсілдермен таныстыру	2.3.1.1 қолжетімді тәсілдермен негізгі идея мен процесті айта отырып өзінің жұмысын (эскиз, бұйым) таныстыру	3.3.1.1 қолжетімді тәсілдермен арнайы терминдерді қолданып, негізгі идея мен процесті айта отырып шығармашылық тәсілмен өзінің жұмысын (эскиз, бұйым) таныстыру	4.3.1.1 қолжетімді тәсілдермен арнайы терминдерді қолданып, негізгі идея мен процесті айта отырып шығармашылық тәсілмен өзінің жұмысын (эскиз, бұйым) таныстыру
3.2 Өнердегі тәсілдемелерді талдау			2.3.2.1 әртүрлі өнер туындыларын орындаудың негізгі айқын құралдары мен материалдарын анықтау	3.3.2.1 әртүрлі өнер туындыларын орындаудың негізгі айқын құралдары мен материалдарын арнайы терминдерді қолданып анықтау және салыстыру	4.3.2.1 әртүрлі өнер туындыларын орындаудың негізгі айқын құралдары мен материалдарын арнайы терминдерді қолданып салыстыру және сәйкестендіру
3.3 Шығармашылық	0.3.3.1 шығармашылық	1.3.3.1 шығармашылық	2.3.3.1 шығармашылық жұмысқа түсінік	3.3.3.1 шығармашылық жұмыстарды	4.3.3.1 критерилерге сәйкес шығармашылық

жұмыстарды талқылау және бағалау	жұмысқа түсінік беру	жұмысқа түсінік беру	беру және оны жетілдіру бойынша бастамаларды енгізу	бағалау және түсіндіру, оны жетілдіру бойынша бастамаларды енгізу	жұмыстарды бағалау, оны жетілдіру бойынша бастамаларды енгізу
----------------------------------	----------------------	----------------------	---	---	---

27. Бағдарлама есту қабілеті бұзылған (естімейтін) білім алушыларға арналған бастауыш білім беру деңгейінің 0-4 сыныптары үшін "Көркем еңбек" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспары негізінде осы Бағдарламаның қосымшасына сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді жоспарда барлық сынып бойынша әр бөлімде қамтылатын оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

28. Бөлімдер мен тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Есту қабілеті бұзылған
(естімейтін) білім алушыларға
арналған бастауыш
білім беру деңгейінің 0-4
сыныптары үшін "Көркем
еңбек" пәнінен жаңартылған
мазмұндағы үлгілік оқу
бағдарламасына
қосымша

Есту қабілеті бұзылған (естімейтін) білім алушыларға арналған бастауыш білім беру деңгейінің 0-4 сыныптары үшін "Көркем еңбек" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақмерзімді жоспар

1) 0-сынып:

1-кесте

Ортақ тақырыптар	Бөлімдер	Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан	1. Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту	1.1 Қоршаған ортаны түсіну және білу	0.1.1.1 қоршаған ортанының кейбір ерекшеліктерін түсіну, таныс кескіндер мен пішіндер (түсі, пішіні, өлшемі, сипаты)
		1.3 Шығармашылық идеяларды дамыту	0.1.3.1 қолжетімді белгілі тәсілдермен сезімін білдіру және шығармашылық идеяны ұсыну
Өзім туралы		2.2 Шығармашылық жұмыстарды орындаудың	0.2.2.1 қарапайым және қолжетімді тәсілдер мен техникаларды пайдаланып, көмекші құралдардың көмегімен (

	2. Шығармашылық жұмыстарды дайындау және жасау	материалдары мен техникалары	табиғи, жасанды, көркемдік) материалдар мен құрал-саймандарды қолдану
		2.1 Қоршаған әлемнің бейнесі	0.2.1.1 қарапайым қолжетімді тәсілдермен қоршаған ортаның кейбір визуальды элементтерін бейнелеу
	3. Талдау және бағалау, презентация	3.1 Презентация	0.3.1.1 өзінің жұмысын (эскиз, бұйым) қолжетімді оңай тәсілдермен таныстыру
Менің мектебім	1. Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту	1.1 Қоршаған ортаны түсіну және білу	0.1.1.1 қоршаған ортаның кейбір ерекшеліктерін түсіну, таныс кескіндер мен пішіндер (түсі, пішіні, өлшемі, сипаты)
		2.1 Қоршаған әлем бейнесі	0.2.1.1 қарапайым қолжетімді тәсілдермен қоршаған ортаның кейбір визуальды элементтерін бейнелеу
	2. Шығармашылық жұмыстарды дайындау және жасау	2.2 Шығармашылық жұмыстарды орындаудың материалдары мен техникалары	0.2.2.1 қарапайым және қолжетімді тәсілдер мен техникаларды пайдаланып, көмекші құралдардың көмегімен (табиғи, жасанды, көркемдік) материалдар мен құрал-саймандарды қолдану
		2.3 Дайындау технологиясы	0.2.3.1 қарапайым қолжетімді тәсілдермен белгілеу, кесу, пішіндеу, жинау, материалдар мен компоненттерді біріктіру
2-тоқсан			
Менің отбасым және достарым		1.2 Мәдениет пен дәстүрді, тарихты түсіну және білу	0.1.2.1 ұлттық және әлемдік мәдениет өнерінің түрлі шығармаларына пікір білдіру
	1. Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту	1.3 Шығармашылық идеяларды дамыту	0.1.3.1 қолжетімді белгілі тәсілдермен сезімін білдіру және шығармашылық идеяны ұсыну
			0.2.1.1 қарапайым қолжетімді тәсілдермен қоршаған ортаның кейбір

Бізді қоршаған әлем		2.1 Қоршаған әлемнің бейнесі	визуальды элементтерін бейнелеу
	2. Жасау және дайындау	2.2 Шығармашылық жұмыстарды орындаудың материалдары мен техникалары	0.2.2.1 қарапайым және қолжетімді тәсілдер мен техникаларды пайдаланып, көмекші құралдардың көмегімен (табиғи, жасанды, көркемдік) материалдар мен құрал-саймандарды қолдану
3-тоқсан			
Саяхат	1. Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту	1.1 Қоршаған ортаны түсіну және білу	0.1.1.1 қоршаған ортанының кейбір ерекшеліктерін түсіну, таныс кескіндер мен пішіндер (түсі, пішіні, өлшемі, сипаты)
	2. Шығармашылық жұмыстарды дайындау және жасау	2.1 Қоршаған әлемнің бейнесі	0.2.1.1 қарапайым қолжетімді тәсілдермен қоршаған ортаның кейбір визуальды элементтерін бейнелеу
		2.2 Шығармашылық жұмыстарды орындаудың материалдары мен техникалары	0.2.2.1 қарапайым және қолжетімді тәсілдер мен техникаларды пайдаланып, көмекші құралдардың көмегімен (табиғи, жасанды, көркемдік) материалдар мен құрал-саймандарды қолдану
		2.3 Дайындау технологиясы	0.2.3.2 қолжетімді тәсілдерді қолдана отырып, белгілі бір материалдардан (ермексаз, қалдық, қағаз) қарапайым көлемді формаларды жасау 0.2.3.3 шығармашылық жұмыстарды жасау кезінде қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану материалдарды және компоненттерді қарапайым қолжетімді тәсілдермен белгілеу, кесу, пішіндеу, жинау, біріктіру
		0.2.4.1 қауіпсіздік техникасын сақтай	

		2.4 Қауіпсіздік техникасын сақтау	отырып, көмекші құралдардың көмегімен материалдар мен құрал-саймандарды қолдану
	3. Талдау және бағалау, презентация	3.1 Презентация	0.3.1.1 өзінің жұмысын (эскиз, бұйым) қолжетімді оңай тәсілдермен таныстыру
		3.3 Шығармашылық жұмыстарды талқылау және бағалау	0.3.3.1 шығармашылық жұмысқа түсінік беру
Салт-дәстүр және ауыз әдебиеті	1. Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту	1.2 Мәдениет пен дәстүрді, тарихты түсіну және білу	0.1.2.1 ұлттық және әлемдік мәдениет өнерінің түрлі шығармаларына пікір білдіру
	2. Шығармашылық жұмыстарды дайындау және жасау	2.3 Дайындау технологиясы	0.2.3.1 қарапайым қолжетімді тәсілдермен белгілеу, кесу, пішіндеу, жинау, материалдар мен компоненттерді біріктіру; 0.2.3.2 қолжетімді тәсілдерді қолдана отырып, белгілі бір материалдардан (ермексаз, қалдық, қағаз) қарапайым көлемді формаларды жасау 0.2.3.3 шығармашылық жұмыстарды жасау кезінде қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану
		2.4 Қауіпсіздік техникасын сақтау	0.2.4.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, көмекші құралдардың көмегімен материалдар мен құрал-саймандарды қолдану
	3. Талдау және бағалау, презентация	3.1 Презентация	0.3.1.1 өзінің жұмысын (эскиз, бұйым) қолжетімді оңай тәсілдермен таныстыру
4-тоқсан			
	1. Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту	1.2 Мәдениет пен дәстүрді, тарихты түсіну және білу	0.1.2.1 ұлттық және әлемдік мәдениет өнерінің түрлі шығармаларына пікір білдіру

Тағам және сусын Дені саудың - жаны сау	2. Шығармашылық жұмыстарды дайындау және жасау	2.3 Дайындау технологиясы	0.2.3.2 қолжетімді тәсілдерді қолдана отырып, белгілі бір материалдардан (ермексаз, қалдық, қағаз материалдардан) қарапайым көлемді формаларды жасау
		2.4 Қауіпсіздік техникасын сақтау	0.2.4.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, көмекші құралдардың көмегімен материалдар мен құрал-саймандарды қолдану
	3. Талдау және бағалау, презентация	3.1 Презентация	0.3.1.1 өзінің жұмысын (эскиз, бұйым) қолжетімді оңай тәсілдермен таныстыру
		3.3 Шығармашылық жұмыстарды талқылау және бағалау	0.3.3.1 шығармашылық жұмысқа түсінік беру

2) 1-сынып:

2-кесте

Ортақ тақырыптар	Бөлімдер	Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан			
Өзім туралы	1. Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту	1.1 Қоршаған ортаны түсіну және білу	1.1.1.1 қоршаған ортамен танысу кезінде нысандар мен құбылыстардың (түсі, пішіні, өлшемі, сипаты) визуальды сипаттамасын баяндау
		1.3 Шығармашылық идеяларды дамыту	1.1.3.1 қолжетімді тәсілдермен, өнердің айқын құралдарымен сезімін (эмоциялық күйін, сипатын) және шығармашылық идеяны ұсыну
	2. Шығармашылық жұмыстарды дайындау және жасау	2.2 Шығармашылық жұмыстарды орындаудың материалдары мен техникалары	1.2.2.1 қарапайым және қолжетімді тәсілдер мен техникаларды пайдаланып, көмекші құралдардың көмегімен (табиғи, жасанды және көркемдік) материалдар мен құрал-саймандарды қолдану
			1.2.1.1 қарапайым қолжетімді тәсілдермен шығармашылық

		2.1 Қоршаған әлемнің бейнесі	идеяларды білдіру үшін қоршаған ортаның кейбір визуальды элементтерін қолдану
	3. Талдау және бағалау, презентация	3.1 Презентация	1.3.1.1 өзінің жұмысын (эскиз, бұйым) қолжетімді оңай тәсілдермен таныстыру
Менің мектебім	1. Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту	1.1 Қоршаған ортаны түсіну және білу	1.1.1.1 қоршаған ортамен танысу кезінде нысандар мен құбылыстардың (түсі, пішіні, өлшемі, сипаты) визуальды сипаттамасын баяндау
		2.1 Қоршаған әлемнің бейнесі	1.2.1.1 шығармашылық идеяларды білдірудің қарапайым тәсілдерін анықтай отырып, қоршаған ортаның кейбір визуальды элементтерін пайдалану
	2. Шығармашылық жұмыстарды дайындау және жасау	2.2 Шығармашылық жұмыстарды орындаудың материалдары мен техникалары	1.2.2.1 қарапайым және қолжетімді тәсілдер мен техникаларды пайдаланып, көмекші құралдардың көмегімен (табиғи, жасанды және көркемдік) материалдар мен құрал-саймандарды қолдану
		2.3 Дайындау технологиясы	1.2.3.1 қарапайым қолжетімді тәсілдермен белгілеу, кесу, пішіндеу, жинау, материалдар мен компоненттерді біріктіру; 1.2.3.2 қолжетімді тәсілдерді қолдана отырып, белгілі бір материалдардан (ермексаз, қалдық, қағаз) қарапайым көлемді формаларды жасау; 1.2.3.3 шығармашылық жұмыстарды жасау кезінде қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану
2-тоқсан			
			1.1.2.1 бейнелеу өнерінің негізгі түрлері мен жанрларын анықтау;

Менің отбасым және достарым	1. Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту	1.2 Мәдениет пен дәстүрді, тарихты түсіну және білу	1.1.2.2 қазақ халқының қолданбалы өнерінің негізгі элементтерін анықтау (ою-өрнек, түсі, материалын)
		1.3 Шығармашылық идеяларды дамыту	1.1.3.1 қолжетімді тәсілдермен, өнердің айқын құралдарымен сезімін (эмоциялық күйін, сипатын) және шығармашылық идеяны ұсыну
		2.1 Қоршаған әлемнің бейнесі	1.2.1.1 қарапайым қолжетімді тәсілдермен шығармашылық идеяларды білдіру үшін қоршаған ортаның кейбір визуальды элементтерін қолдану
	2. Жасау және дайындау	2.2 Шығармашылық жұмыстарды орындаудың материалдары мен техникалары	1.2.2.1 қарапайым және қолжетімді тәсілдер мен техникаларды пайдаланып, көмекші құралдардың көмегімен (табиғи, жасанды және көркемдік) материалдар мен құрал-саймандарды қолдану
	1. Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту	1.1. Қоршаған ортаны түсіну және білу	1.1.1.1 қоршаған ортамен танысу кезінде нысандар мен құбылыстардың (түсі, пішіні, өлшемі, сипаты) визуальды сипаттамасын баяндау
		2.1 Қоршаған әлемнің бейнесі	1.2.1.1 қарапайым қолжетімді тәсілдермен шығармашылық идеяларды білдіру үшін қоршаған ортаның кейбір визуальды элементтерін қолдану
		2.2 Шығармашылық жұмыстарды орындаудың материалдары мен техникалары	1.2.2.1 қарапайым және қолжетімді тәсілдер мен техникаларды пайдаланып, көмекші құралдардың көмегімен (табиғи, жасанды және көркемдік) материалдар мен құрал-саймандарды қолдану
			1.2.3.1 қарапайым қолжетімді тәсілдермен

Бізді қоршаған әлем	2. Шығармашылық жұмыстарды дайындау және жасау	2.3 Дайындау технологиясы	белгілеу, кесу, пішіндеу, жинау, материалдар мен компоненттерді біріктіру; 1.2.3.2 қолжетімді тәсілдерді қолдана отырып, белгілі бір материалдардан (ермексаз, қалдық, қағаз) қарапайым көлемді формаларды жасау; 1.2.3.3 шығармашылық жұмыстарды жасау кезінде қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану
		2.4 Қауіпсіздік техникасын сақтау	1.2.4.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, көмекші құралдардың көмегімен материалдар мен құрал-саймандарды қолдану
	3. Талдау және бағалау, презентация	3.3 Шығармашылық жұмыстарды талқылау және бағалау	1.3.3.1 шығармашылық жұмысқа түсінік беру
3-тоқсан			
Саяхат	1. Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту	1.3 Шығармашылық идеяларды дамыту	1.1.3.1 қолжетімді тәсілдермен, өнердің айқын құралдарымен сезімін (эмоциялық күйін, сипатын) және шығармашылық идеяны ұсыну
		2.2 Шығармашылық жұмыстарды орындаудың материалдары мен техникалары	1.2.2.1 қарапайым және қолжетімді тәсілдер мен техникаларды пайдаланып, көмекші құралдардың көмегімен (табиғи, жасанды және көркемдік) материалдар мен құрал-саймандарды қолдану
	2. Жасау және дайындау	2.3 Дайындау технологиясы	1.2.3.1 қарапайым қолжетімді тәсілдермен белгілеу, кесу, пішіндеу, жинау, материалдар мен компоненттерді біріктіру; 1.2.3.2 қолжетімді тәсілдерді қолдана отырып, белгілі бір материалдардан (ермексаз, қалдық, қағаз)

			қарапайым көлемді формаларды жасау; 1.2.3.3 шығармашылық жұмыстарды жасау кезінде қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану
Салт-дәстүр және ауыз әдебиеті	1. Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту	1.2 Мәдениет пен дәстүрді, тарихты түсіну және білу	1.1.2.1 бейнелеу өнерінің негізгі түрлері мен жанрларын анықтау; 1.1.2.2 қазақ халқының қолданбалы өнерінің негізгі элементтерін анықтау (ою-өрнек, түсі, материалын)
	2. Шығармашылық жұмыстарды дайындау және жасау	2.3 Дайындау технологиясы	1.2.3.1 қарапайым қолжетімді тәсілдермен белгілеу, кесу, пішіндеу, жинау, материалдар мен компоненттерді біріктіру; 1.2.3.2 қолжетімді тәсілдерді қолдана отырып, белгілі бір материалдардан (ермексаз, қалдық, қағаз) қарапайым көлемді формаларды жасау; 1.2.3.3 шығармашылық жұмыстарды жасау кезінде қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану
		2.4 Қауіпсіздік техникасын сақтау	1.2.4.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, көмекші құралдардың көмегімен материалдар мен құрал-саймандарды қолдану
	3. Талдау және бағалау, презентация	3.1 Презентация	1.3.1.1 өзінің жұмысын (эскиз, бұйым) қолжетімді оңай тәсілдермен таныстыру
4-тоқсан			
	1. Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту	1.2 Мәдениет пен дәстүрді, тарихты түсіну және білу	1.1.2.1 бейнелеу өнерінің негізгі түрлері мен жанрларын анықтау; 1.1.2.2 қазақ халқының қолданбалы өнерінің негізгі элементтерін анықтау (ою-өрнек, түсі, материалын)

Тағам және сусын Дені саудың - жаны сау	2. Шығармашылық жұмыстарды дайындау және жасау	2.3 Дайындау технологиясы	1.2.3.1 қарапайым қолжетімді тәсілдермен белгілеу, кесу, пішіндеу, жинау, материалдар мен компоненттерді біріктіру; 1.2.3.2 қолжетімді тәсілдерді қолдана отырып, белгілі бір материалдардан (ермексаз, қалдық, қағаз) қарапайым көлемді формаларды жасау; 1.2.3.3 шығармашылық жұмыстарды жасау кезінде қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану
		2.4 Қауіпсіздік техникасын сақтау	1.2.4.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, көмекші құралдардың көмегімен материалдар мен құрал-саймандарды қолдану
	3. Талдау және бағалау, презентация	3.1 Презентация	1.3.1.1 өзінің жұмысын (эскиз, бұйым) қолжетімді оңай тәсілдермен таныстыру

3) 2-сынып:

3-кесте

Ортақ тақырыптар	Бөлімдер	Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан			
	1. Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту	1.1 Қоршаған ортаны түсіну және білу	2.1.1.1 қоршаған ортамен танысу кезінде нысандар мен құбылыстардың (түсі, пішіні, өлшемі, сипаты) визуальды сипаттамасын анықтау және түсіндіру
		1.3 Шығармашылық идеяларды дамыту	2.1.3.1 қолжетімді тәсілдермен, өнердің айқын құралдарымен сезімін (эмоциялық күйін, сипатын) және шығармашылық идеяны ұсыну; 2.1.3.2 шығармашылық идеяларды дамыту үшін ақпарат жинау
		1.4 Жоспарлау	2.1.4.1 шығармашылық жұмысты орындаудың кезектілігін анықтау

Өзім туралы	2. Шығармашылық жұмыстарды дайындау және жасау	2.3 Дайындау технологиясы	2.2.3.1 түрлі қолжетімді тәсілдермен белгілеу, кесу, пішіндеу, жинау, материалдар мен компоненттерді біріктіру; 2.2.3.2 қолжетімді тәсілдерді қолдана отырып, белгілі бір материалдардан (ермексаз, қалдық, қағаз) қарапайым көлемді формаларды жасау; 2.2.3.3 шығармашылық жұмыстарды жасау кезінде қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану
	3. Талдау және бағалау, презентация	3.3 Шығармашылық жұмыстарды талқылау және бағалау	2.3.3.1 шығармашылық жұмысқа түсінік беру және оны жетілдіру бойынша бастамаларды енгізу
Менің отбасым және достарым	1. Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту	1.1 Қоршаған ортаны түсіну және білу 1.2 Мәдениет пен дәстүрді, тарихты түсіну және білу 1.3 Шығармашылық идеяларды дамыту	2.1.1.1 қоршаған ортамен танысу кезінде нысандар мен құбылыстардың (түсі, пішіні, өлшемі, сипаты) визуальды сипаттамасын анықтау және түсіндіру 2.1.2.1 ұлттық және әлемдік мәдениет өнерінің түрлі шығармаларын сипаттау және өзінің идеясын дамыту үшін қолдану 2.1.3.1 қолжетімді тәсілдермен, өнердің айқын құралдарымен сезімін (эмоциялық күйін, сипатын) және шығармашылық идеяны ұсыну 2.1.3.2 шығармашылық идеяларды дамыту үшін ақпарат жинау
		2.2 Шығармашылық жұмыстарды орындаудың материалдары мен техникалары	2.2.2.1 түрлі және қолжетімді тәсілдер мен техникаларды пайдаланып, көмекші құралдардың көмегімен (табиғи, жасанды және

	2. Шығармашылық жұмыстарды дайындау және жасау		көркемдік) материалдар мен құрал-саймандарды қолдану
		2.4 Қауіпсіздік техникасын сақтау	2.2.4.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, көмекші құралдардың көмегімен материалдар мен құрал-саймандарды қолдану
	3. Талдау және бағалау, презентация	3.2 Өнердегі тәсілдемелерді талдау	2.3.2.1 әртүрлі өнер туындыларын орындаудың негізгі айқын құралдары мен материалдарын анықтау
2-тоқсан			
Менің мектебім	1. Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту	1.3 Шығармашылық идеяларды дамыту	2.1.3.1 қолжетімді тәсілдермен, өнердің айқын құралдарымен сезімін (эмоциялық күйін , сипатын) және шығармашылық идеяны ұсыну 2.1.3.2 шығармашылық идеяларды дамыту үшін ақпарат жинау
	2. Шығармашылық жұмыстарды дайындау және жасау	2.3 Дайындау технологиясы	2.2.3.1 түрлі қолжетімді тәсілдермен белгілеу, кесу, пішіндеу, жинау, материалдар мен компоненттерді біріктіру 2.2.3.2 қолжетімді тәсілдерді қолдана отырып, белгілі бір материалдардан (ермексаз, қалдық, қағаз) қарапайым көлемді формаларды жасау 2.2.3.3 шығармашылық жұмыстарды жасау кезінде қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану
	3. Талдау және бағалау, презентация	3.3 Шығармашылық жұмыстарды талқылау және бағалау	2.3.3.1 шығармашылық жұмысқа түсінік беру және оны жетілдіру бойынша бастамаларды енгізу
		1.1 Қоршаған ортаны түсіну және білу	2.1.1.1 қоршаған ортамен танысу кезінде нысандар мен құбылыстардың (түсі , пішіні, өлшемі, сипаты)

Менің туған өлкем	1. Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту		визуальды сипаттамасын анықтау және түсіндіру	
		1.3 Шығармашылық идеяларды дамыту	2.1.3.1 қолжетімді тәсілдермен, өнердің айқын құралдарымен сезімін (эмоциялық күйін, сипатын) және шығармашылық идеяны ұсыну; 2.1.3.2 шығармашылық идеяларды дамыту үшін ақпарат жинау	
	2. Шығармашылық жұмыстарды дайындау және жасау	2.2 Шығармашылық жұмыстарды орындаудың материалдары мен техникалары		2.2.2.1 түрлі және қолжетімді тәсілдер мен техникаларды пайдаланып, көмекші құралдардың көмегімен (табиғи, жасанды және көркемдік) материалдар мен құрал-саймандарды қолдану
		2.3 Дайындау технологиясы		2.2.3.1 түрлі қолжетімді тәсілдермен белгілеу, кесу, пішіндеу, жинау, материалдар мен компоненттерді біріктіру; 2.2.3.2 қолжетімді тәсілдерді қолдана отырып, белгілі бір материалдардан (ермексаз, қалдық, қағаз) қарапайым көлемді формаларды жасау; 2.2.3.3 шығармашылық жұмыстарды жасау кезінде қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану
			3.1 Презентация	
	3. Талдау және бағалау, презентация			
3-тоқсан				
1. Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту	1.1 Қоршаған ортаны түсіну және білу		2.1.1.1 қоршаған ортамен танысу кезінде нысандар мен құбылыстардың (түсі, пішіні, өлшемі, сипаты) визуальды сипаттамасын анықтау және түсіндіру	
			2.1.2.1 ұлттық және әлемдік мәдениет	

Дені саудың – жаны сау!		1.2 Мәдениет пен дәстүрді, тарихты түсіну және білу	өнерінің түрлі шығармаларын сипаттау және өзінің идеясын дамыту үшін қолдану
	2. Шығармашылық жұмыстарды дайындау және жасау	2.3 Дайындау технологиясы	2.2.3.1 түрлі қолжетімді тәсілдермен белгілеу, кесу, пішіндеу, жинау, материалдар мен компоненттерді біріктіру; 2.2.3.2. қолжетімді тәсілдерді қолдана отырып, белгілі бір материалдардан (ермексаз, қалдық, қағаз) қарапайым көлемді формаларды жасау 2.2.3.3 шығармашылық жұмыстарды жасау кезінде қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану
	3. Талдау және бағалау, презентация	3.1 Презентация	2.3.1.1 қолжетімді тәсілдермен негізгі идея мен процесті айта отырып өзінің жұмысын (эскиз, бұйым) таныстыру
		3.2 Өнердегі тәсілдемелерді талдау	2.3.2.1 әртүрлі өнер туындыларын орындаудың негізгі айқын құралдары мен материалдарын анықтау
	1. Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту	1.2 Мәдениет пен дәстүрді, тарихты түсіну және білу	2.1.2.1 ұлттық және әлемдік мәдениет өнерінің түрлі шығармаларын сипаттау және өзінің идеясын дамыту үшін қолдану
		1.3 Шығармашылық идеяларды дамыту	2.1.3.1 қолжетімді тәсілдермен, өнердің айқын құралдарымен сезімін (эмоциялық күйін, сипатын) және шығармашылық идеяны ұсыну; 2.1.3.2 шығармашылық идеяларды дамыту үшін ақпарат жинау
2.2 Шығармашылық жұмыстарды орындаудың		2.2.2.1 түрлі және қолжетімді тәсілдер мен техникаларды пайдаланып, көмекші құралдардың көмегімен (	

Салт-дәстүр және ауыз әдебиеті		материалдары мен техникалары	табиғи, жасанды және көркемдік) материалдар мен құрал-саймандарды қолдану
	2. Шығармашылық жұмыстарды дайындау және жасау	2.3 Дайындау технологиясы	2.2.3.1 түрлі қолжетімді тәсілдермен белгілеу, кесу, пішіндеу, жинау, материалдар мен компоненттерді біріктіру; 2.2.3.2. қолжетімді тәсілдерді қолдана отырып, белгілі бір материалдардан (ермексаз, қалдық, қағаз) қарапайым көлемді формаларды жасау; 2.2.3.3 шығармашылық жұмыстарды жасау кезінде қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану
	3. Талдау және бағалау, презентация	3.1 Презентация	2.3.1.1 қолжетімді тәсілдермен негізгі идея мен процесті айта отырып өзінің жұмысын (эскиз, бұйым) таныстыру
4-тоқсан			
	1. Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту	1.1 Қоршаған ортаны түсіну және білу	2.1.1.1 қоршаған ортамен танысу кезінде нысандар мен құбылыстардың (түсі, пішіні, өлшемі, сипаты) визуальды сипаттамасын анықтау және түсіндіру
		1.3 Шығармашылық идеяларды дамыту	2.1.3.1 қолжетімді тәсілдермен, өнердің айқын құралдарымен сезімін (эмоциялық күйін, сипатын) және шығармашылық идеяны ұсыну; 2.1.3.2 шығармашылық идеяларды дамыту үшін ақпарат жинау
		2.1 Қоршаған әлемнің бейнесі	2.2.1.1 түрлі қолжетімді тәсілдермен шығармашылық идеяларды білдіру үшін белгілі бір қоршаған ортаның визуальды элементтерін қолдану
			2.2.2.1 түрлі және қолжетімді тәсілдер мен

Қоршаған орта	2. Шығармашылық жұмыстарды дайындау және жасау	2.2 Шығармашылық жұмыстарды орындаудың материалдары мен техникалары	техникаларды пайдаланып, көмекші құралдардың көмегімен (табиғи, жасанды және көркемдік) материалдар мен құрал-саймандарды қолдану
		2.3 Дайындау технологиясы	2.2.3.1 түрлі қолжетімді тәсілдермен белгілеу, кесу, пішіндеу, жинау, материалдар мен компоненттерді біріктіру; 2.2.3.2. қолжетімді тәсілдерді қолдана отырып, белгілі бір материалдардан (ермексаз, қалдық, қағаз) қарапайым көлемді формаларды жасау; 2.2.3.3 шығармашылық жұмыстарды жасау кезінде қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану
		2.4 Қауіпсіздік техникасын сақтау	2.2.4.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, көмекші құралдардың көмегімен материалдар мен құрал-саймандарды қолдану
	3. Талдау және бағалау, презентация	3.3 Шығармашылық жұмыстарды талқылау және бағалау	2.3.3.1 шығармашылық жұмысқа түсінік беру және оны жетілдіру бойынша бастамаларды енгізу
	1. Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту	1.3 Шығармашылық идеяларды дамыту	2.1.3.1 қолжетімді тәсілдермен, өнердің айқын құралдарымен сезімін (эмоциялық күйін, сипатын) және шығармашылық идеяны ұсыну; 2.1.3.2 шығармашылық идеяларды дамыту үшін ақпарат жинау
		2.2 Шығармашылық жұмыстарды	2.2.2.1 түрлі және қолжетімді тәсілдер мен техникаларды пайдаланып, көмекші құралдардың көмегімен (табиғи, жасанды және

Саяхат		орындаудың материалдары мен техникалары	көркемдік) материалдар мен құрал-саймандарды қолдану
	2. Шығармашылық жұмыстарды дайындау және жасау	2.3 Дайындау технологиясы	2.2.3.1 түрлі қолжетімді тәсілдермен белгілеу, кесу, пішіндеу, жинау, материалдар мен компоненттерді біріктіру; 2.2.3.2. қолжетімді тәсілдерді қолдана отырып, белгілі бір материалдардан (ермексаз, қалдық, қағаз) қарапайым көлемді формаларды жасау; 2.2.3.3 шығармашылық жұмыстарды жасау кезінде қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану
	3. Талдау және бағалау, презентация	3.1 Презентация	2.3.1.1 қолжетімді тәсілдермен негізгі идея мен процесті айта отырып өзінің жұмысын (эскиз, бұйым) таныстыру

4) 3-сынып:

4-кесте

Ортақ тақырыптар	Бөлімдер	Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан			
	1. Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту	1.1 Қоршаған ортаны түсіну және білу	3.1.1.1 табиғи пішіндерді, декоративті өрнектерді (ою-өрнек) тану және анықтау, өз жұмыстарында оларды қолдану
		1.3 Шығармашылық идеяларды дамыту	3.1.3.1 қолжетімді тәсілдермен, жұмыс техникасын негізді түрде таңдап сезімін (эмоциялық күйін, сипатын) және шығармашылық идеяны ұсыну; 3.1.3.2 шығармашылық идеяларды дамыту үшін түрлі көздерден ақпарат жинау
		1.4 Жоспарлау	3.1.4.1 жұмыс орнын дұрыс ұйымдастыру және жұмыс процесін жоспарлау

Тірі табиғат	2. Шығармашылық жұмыстарды дайындау және жасау	2.1 Қоршаған әлемнің бейнесі	3.2.1.1 қолжетімді түрлі құралдар мен техникаларды байланыстырып қоршаған ортаның визуальды элементтерін бейнелеу
		2.3 Дайындау технологиясы	3.2.3.1 қолжетімді тәсілдермен өлшеу, белгілеу, кесу, пішіндеу, жинау, түрлі материалдар мен компоненттерді жалғау, біріктіру; 3.2.3.2 қолжетімді тәсілдерді қолдана отырып, белгілі бір материалдардан (ермексаз, қалдық, қағаз) қарапайым көлемді формаларды жасау 3.2.3.3 шығармашылық жұмыстарды жасау кезінде қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану
		3.3 Шығармашылық жұмыстарды талқылау және бағалау	3.3.3.1 шығармашылық жұмыстарды бағалау және түсіндіру, оны жетілдіру бойынша бастамаларды енгізу
1. Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту		1.1 Қоршаған ортаны түсіну және білу	3.1.1.1 табиғи пішіндерді, декоративті өрнектерді (ою-өрнек) тану және анықтау, өз жұмыстарында оларды қолдану
		1.2 Мәдениет пен дәстүрді, тарихты түсіну және білу	3.1.2.1 ұлттық және әлемдік мәдениет өнерінің әр түрлі шығармаларын білу және олардың ерекшеліктерін түсіндіру (жанры, жасау техникасы, көңіл-күй); 3.1.2.2 қазақ халқының және әлем халықтарының қолданбалы өнерінің ұлттық ерекшеліктерін анықтау және сипаттау
			3.1.3.1 қолжетімді тәсілдермен, жұмыс техникасын негізді түрде таңдап сезімін (

Жақсыдан үйрен, жаманнан жирен (жарық пен қараңғы)		1.3 Шығармашылық идеяларды дамыту	эмоциялық күйін, сипатын) және шығармашылық идеяны ұсыну; 3.1.3.2 шығармашылық идеяларды дамыту үшін түрлі көздерден ақпарат жинау
	2. Шығармашылық жұмыстарды дайындау және жасау	2.2 Шығармашылық жұмыстарды орындаудың материалдары мен техникалары	3.2.2.1 күрделі және қолжетімді тәсілдер мен техникаларды пайдаланып, көмекші құралдардың көмегімен (табиғи, жасанды және көркемдік) материалдар мен құрал-саймандарды қолдану
		2.4 Қауіпсіздік техникасын сақтау	3.2.4.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, көмекші құралдардың көмегімен материалдар мен құрал-саймандарды қолдану
	3. Талдау және бағалау, презентация	3.2 Өнердегі тәсілдемелерді талдау	3.3.2.1 әртүрлі өнер туындыларын орындаудың негізгі айқын құралдары мен материалдарын арнайы терминдерді қолданып анықтау және салыстыру
2-тоқсан			
Уақыт	1. Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту	1.3 Шығармашылық идеяларды дамыту	3.1.3.1 қолжетімді тәсілдермен, жұмыс техникасын негізді түрде таңдап сезімін (эмоциялық күйін, сипатын) және шығармашылық идеяны ұсыну; 3.1.3.2 шығармашылық идеяларды дамыту үшін түрлі көздерден ақпарат жинау
			3.2.3.1 қолжетімді тәсілдермен өлшеу, белгілеу, кесу, пішіндеу, жинау, түрлі материалдар мен компоненттерді жалғау, біріктіру; 3.2.3.2 қолжетімді тәсілдерді қолдана

	2. Шығармашылық жұмыстарды дайындау және жасау	2.3 Дайындау технологиясы	отырып, белгілі бір материалдардан (ермексаз, қалдық, қағаз) қарапайым көлемді формаларды жасау; 3.2.3.3 шығармашылық жұмыстарды жасау кезінде қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану	
	3. Талдау және бағалау, презентация	3.3 Шығармашылық жұмыстарды талқылау және бағалау	3.3.3.1 шығармашылық жұмыстарды бағалау және түсіндіру, оны жетілдіру бойынша бастамаларды енгізу	
	1. Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту	1.1 Қоршаған ортаны түсіну және білу		3.1.1.1 табиғи пішіндерді, декоративті өрнектерді (ою-өрнек) тану және анықтау, өз жұмыстарында оларды қолдану
1.3 Шығармашылық идеяларды дамыту			3.1.3.1 қолжетімді тәсілдермен, жұмыс техникасын негізді түрде таңдап сезімін (эмоциялық күйін, сипатын) және шығармашылық идеяны ұсыну; 3.1.3.2 шығармашылық идеяларды дамыту үшін түрлі көздерден ақпарат жинау	
2. Шығармашылық жұмыстарды дайындау және жасау		2.2 Шығармашылық жұмыстарды орындаудың материалдары мен техникалары		3.2.2.1 күрделі және қолжетімді тәсілдер мен техникаларды пайдаланып, көмекші құралдардың көмегімен (табиғи, жасанды және көркемдік) материалдар мен құрал-саймандарды қолдану
		2.3 Дайындау технологиясы		3.2.3.1 қолжетімді тәсілдермен өлшеу, белгілеу, кесу, пішіндеу, жинау, түрлі материалдар мен компоненттерді жалғау, біріктіру; 3.2.3.2 қолжетімді тәсілдерді қолдана отырып, белгілі бір материалдардан (

Сәулет

			ермексаз, қалдық, қағаз) қарапайым көлемді формаларды жасау; 3.2.3.3 шығармашылық жұмыстарды жасау кезінде қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану
	3. Талдау және бағалау, презентация	3.1 Презентация	3.3.1.1 қолжетімді тәсілдермен арнайы терминдерді қолданып, негізгі идея мен процесі айта отырып шығармашылық тәсілмен өзінің жұмысын (эскиз, бұйым) таныстыру
3-тоқсан			
Өнер	1. Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту	1.1 Қоршаған ортаны түсіну және білу	3.1.1.1 табиғи пішіндерді, декоративті өрнектерді (ою-өрнек) тану және анықтау, өз жұмыстарында оларды қолдану
		1.2 Мәдениет пен дәстүрді, тарихты түсіну және білу	3.1.2.1 ұлттық және әлемдік мәдениет өнерінің әр түрлі шығармаларын білу және олардың ерекшеліктерін түсіндіру (жанры, жасау техникасы, көңіл-күйі); 3.1.2.2 қазақ халқының және әлем халықтарының қолданбалы өнерінің ұлттық ерекшеліктерін анықтау және сипаттау
	2. Шығармашылық жұмыстарды дайындау және жасау	2.3 Дайындау технологиясы	3.2.3.1 қолжетімді тәсілдермен өлшеу, белгілеу, кесу, пішіндеу, жинау, түрлі материалдар мен компоненттерді жалғау, біріктіру; 3.2.3.2 қолжетімді тәсілдерді қолдана отырып, белгілі бір материалдардан (ермексаз, қалдық, қағаз) қарапайым көлемді формаларды жасау; 3.2.3.3 шығармашылық жұмыстарды жасау

			кезінде қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану
Атақты тұлғалар	3. Талдау және бағалау, презентация	3.1 Презентация	3.3.1.1 қолжетімді тәсілдермен арнайы терминдерді қолданып, негізгі идея мен процесті айта отырып шығармашылық тәсілмен өзінің жұмысын (эскиз, бұйым) таныстыру
		3.2 Өнердегі тәсілдемелерді талдау	3.3.2.1 әртүрлі өнер туындыларын орындаудың негізгі айқын құралдары мен материалдарын арнайы терминдерді қолданып анықтау және салыстыру
		3.3 Шығармашылық жұмыстарды талқылау және бағалау	3.3.3.1 шығармашылық жұмыстарды бағалау және түсіндіру, оны жетілдіру бойынша бастамаларды енгізу
	1. Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту	1.2 Мәдениет пен дәстүрді, тарихты түсіну және білу	3.1.2.1 ұлттық және әлемдік мәдениет өнерінің әр түрлі шығармаларын білу және олардың ерекшеліктерін түсіндіру (жанры, жасау техникасы, көңіл-күй); 3.1.2.2 қазақ халқының және әлем халықтарының қолданбалы өнерінің ұлттық ерекшеліктерін анықтау және сипаттау
		2.2 Шығармашылық жұмыстарды орындаудың материалдары мен техникалары	3.2.2.1 күрделі және қолжетімді тәсілдер мен техникаларды пайдаланып, көмекші құралдардың көмегімен (табиғи, жасанды және көркемдік) материалдар мен құрал-саймандарды қолдану
			3.2.3.1 қолжетімді тәсілдермен өлшеу, белгілеу, кесу, пішіндеу, жинау, түрлі материалдар мен компоненттерді жалғау, біріктіру; 3.2.3.2 қолжетімді тәсілдерді қолдана

		2.3 Дайындау технологиясы	отырып, белгілі бір материалдардан (ермексаз, қалдық, қағаз) қарапайым көлемді формаларды жасау; 3.2.3.3 шығармашылық жұмыстарды жасау кезінде қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану
	3. Талдау және бағалау, презентация	3.1 Презентация	3.3.1.1 қолжетімді тәсілдермен арнайы терминдерді қолданып, негізгі идея мен процесті айта отырып шығармашылық тәсілмен өзінің жұмысын (эскиз, бұйым) таныстыру
4-тоқсан			
	1. Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту	1.1 Қоршаған ортаны түсіну және білу	3.1.1.1 табиғи пішіндерді, декоративті өрнектерді (ою-өрнек) тану және анықтау, өз жұмыстарында оларды қолдану
		1.3 Шығармашылық идеяларды дамыту	3.1.3.1 қолжетімді тәсілдермен, жұмыс техникасын негізді түрде таңдап сезімін (эмоциялық күйін, сипатын) және шығармашылық идеяны ұсыну; 3.1.3.2 шығармашылық идеяларды дамыту үшін түрлі көздерден ақпарат жинау
		2.1 Қоршаған әлемнің бейнесі	3.2.1.1 қолжетімді түрлі құралдар мен техникаларды байланыстырып қоршаған ортаның визуальды элементтерін бейнелеу
		2.2 Шығармашылық жұмыстарды орындаудың материалдары мен техникалары	3.2.2.1 күрделі және қолжетімді тәсілдер мен техникаларды пайдаланып, көмекші құралдардың көмегімен (табиғи, жасанды және

Су - тіршілік көзі	<p>2. Шығармашылық жұмыстарды дайындау және жасау</p>	<p>2.3 Дайындау технологиясы</p>	<p>көркемдік) материалдар мен құрал-саймандарды қолдану</p> <p>3.2.3.1 қолжетімді тәсілдермен өлшеу, белгілеу, кесу, пішіндеу, жинау, түрлі материалдар мен компоненттерді жалғау, біріктіру;</p> <p>3.2.3.2 қолжетімді тәсілдерді қолдана отырып, белгілі бір материалдардан (ермексаз, қалдық, қағаз) қарапайым көлемді формаларды жасау;</p> <p>3.2.3.3 шығармашылық жұмыстарды жасау кезінде қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану доступными способами</p>
	<p>3. Талдау және бағалау, презентация</p>	<p>2.4 Қауіпсіздік техникасын сақтау</p>	<p>3.2.4.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, көмекші құралдардың көмегімен материалдар мен құрал-саймандарды қолдану</p>
	<p>1. Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту</p>	<p>3.3 Шығармашылық жұмыстарды талқылау және бағалау</p>	<p>3.3.3.1 шығармашылық жұмыстарды бағалау және түсіндіру, оны жетілдіру бойынша бастамаларды енгізу</p> <p>3.1.3.1 қолжетімді тәсілдермен, жұмыс техникасын негізді түрде таңдап сезімін (эмоциялық күйін, сипатын) және шығармашылық идеяны ұсыну;</p> <p>3.1.3.2 шығармашылық идеяларды дамыту үшін түрлі көздерден ақпарат жинау</p> <p>3.2.2.1 күрделі және қолжетімді тәсілдер мен техникаларды пайдаланып, көмекші құралдардың көмегімен (табиғи, жасанды және</p>

Демалыс мәдениеті. Мерекелер	2. Шығармашылық жұмыстарды дайындау және жасау	орындаудың материалдары мен техникалары	көркемдік) материалдар мен құрал-саймандарды қолдану
		2.3 Дайындау технологиясы	3.2.3.1 қолжетімді тәсілдермен өлшеу, белгілеу, кесу, пішіндеу, жинау, түрлі материалдар мен компоненттерді жалғау, біріктіру; 3.2.3.2 қолжетімді тәсілдерді қолдана отырып, белгілі бір материалдардан (ермексаз, қалдық, қағаз) қарапайым көлемді формаларды жасау; 3.2.3.3 шығармашылық жұмыстарды жасау кезінде қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану
	3. Талдау және бағалау, презентация	3.1 Презентация	3.3.1.1 қолжетімді тәсілдермен арнайы терминдерді қолданып, негізгі идея мен процесі айта отырып шығармашылық тәсілмен өзінің жұмысын (эскиз, бұйым) таныстыру

5) 4-сынып:

5-кесте

Ортақ тақырыптар	Бөлімдер	Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан			
	1. Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту	1.1. Қоршаған ортаны түсіну және білу	4.1.1.1 табиғи пішіндерді, декоративті өрнектерді (ою-өрнек) тану және анықтау, өз жұмыстарында оларды қолдану
		1.3 Шығармашылық идеяларды дамыту	4.1.3.1 қолжетімді тәсілдермен жұмыстың түрлі техникасын үйлестіріп, сезімін (эмоциялық күйін, сипатын) және шығармашылық идеяны ұсыну; 4.1.3.2 шығармашылық идеяларды дамыту үшін

Менің Отаным - Қазақстан		түрлі көздерден ақпаратты іріктеу (АКТ-ны қоса)
	1.4 Жоспарлау	4.1.4.1 жұмыс орнын дұрыс ұйымдастыру және жұмыс процесін жоспарлау
	2. Шығармашылық жұмыстарды дайындау және жасау	2.3 Дайындау технологиясы
3. Талдау және бағалау, презентация	3.3 Шығармашылық жұмыстарды талқылау және бағалау	4.3.3.1 критерийлерге сәйкес шығармашылық жұмыстарды бағалау, оны жетілдіру бойынша бастамаларды енгізу
1. Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту	1.1 Қоршаған ортаны түсіну және білу	4.1.1.1 табиғи пішіндерді, декоративті өрнектерді (ою-өрнек) тану және анықтау, өз жұмыстарында оларды қолдану
	1.2 Мәдениет пен дәстүрді, тарихты түсіну және білу	4.1.2.1 ұлттық және әлемдік мәдениет өнерінің әр түрлі шығармаларын білу және олардың ерекшеліктерін түсіндіру (жанры, жасау техникасы, көңіл-күйі); 4.1.2.2 қазақ халқының және әлем халықтарының қолданбалы өнерінің ұлттық ерекшеліктерін анықтау және сипаттау
		4.1.3.1 қолжетімді тәсілдермен жұмыстың түрлі техникасын

Адами құндылықтар		1.3 Шығармашылық идеяларды дамыту	үйлестіріп, сезімін (эмоциялық күйін, сипатын) және шығармашылық идеяны ұсыну; 4.1.3.2 шығармашылық идеяларды дамыту үшін түрлі көздерден ақпаратты іріктеу (АКТ-ны қоса)
	2. Шығармашылық жұмыстарды дайындау және жасау	2.2 Шығармашылық жұмыстарды орындаудың материалдары мен техникалары	4.2.2.1 күрделі және қолжетімді тәсілдер мен техникаларды пайдаланып, көмекші құралдардың көмегімен (табиғи, жасанды және көркемдік) құрал-саймандар мен материалдармен эксперимент жасау және қолдану
		2.4 Қауіпсіздік техникасын сақтау	4.2.4.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, көмекші құралдардың көмегімен материалдар мен құрал-саймандарды қолдану
	3. Талдау және бағалау, презентация	3.2 Өнердегі тәсілдемелерді талдау	4.3.2.1 әртүрлі өнер туындыларын орындаудың негізгі айқын құралдары мен материалдарын арнайы терминдерді қолданып салыстыру және сәйкестендіру
2-тоқсан			
	1. Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту	1.3 Шығармашылық идеяларды дамыту	4.1.3.1 қолжетімді тәсілдермен жұмыстың түрлі техникасын үйлестіріп, сезімін (эмоциялық күйін, сипатын) және шығармашылық идеяны ұсыну; 4.1.3.2 шығармашылық идеяларды дамыту үшін түрлі көздерден ақпаратты іріктеу (АКТ-ны қоса)
			4.2.3.1 қолжетімді тәсілдермен өлшеу,

Мәдени мұра	2. Шығармашылық жұмыстарды дайындау және жасау	2.3 Дайындау технологиясы	<p>белгілеу, кесу, пішіндеу, жинау, белгілі бір қатардағы материалдар мен компоненттерді жалғау, біріктіру;</p> <p>4.2.3.2. қолжетімді тәсілдермен түрлі материалдарды (ермексаз, қалдық, қағаз) және техникаларды үйлестіру арқылы түрлі көлемді формаларды жасау;</p> <p>4.2.3.3 шығармашылық жұмыстарды жасау кезінде қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану</p>
	3. Талдау және бағалау, презентация	3.3 Шығармашылық жұмыстарды талқылау және бағалау	4.3.3.1 критерилерге сәйкес шығармашылық жұмыстарды бағалау, оны жетілдіру бойынша бастамаларды енгізу
Мамандықтар әлемі	1. Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту	1.1 Қоршаған ортаны түсіну және білу	4.1.1.1 табиғи пішіндерді, декоративті өрнектерді (ою-өрнек) тану және анықтау, өз жұмыстарында оларды қолдану
		1.3 Шығармашылық идеяларды дамыту	<p>4.1.3.1 қолжетімді тәсілдермен жұмыстың түрлі техникасын үйлестіріп, сезімін (эмоциялық күйін, сипатын) және шығармашылық идеяны ұсыну;</p> <p>4.1.3.2 шығармашылық идеяларды дамыту үшін түрлі көздерден ақпаратты іріктеу (АКТ-ны қоса)</p>
		2.2 Шығармашылық жұмыстарды орындаудың материалдары мен техникалары	4.2.2.1 күрделі және қолжетімді тәсілдер мен техникаларды пайдаланып, көмекші құралдардың көмегімен (табиғи, жасанды және көркемдік) құрал-саймандар мен материалдармен эксперимент жасау және қолдану

	<p>2. Шығармашылық жұмыстарды дайындау және жасау</p>	<p>2.3 Дайындау технологиясы</p>	<p>4.2.3.1 қолжетімді тәсілдермен өлшеу, белгілеу, кесу, пішіндеу, жинау, белгілі бір қатардағы материалдар мен компоненттерді жалғау, біріктіру; 4.2.3.2 қолжетімді тәсілдермен түрлі материалдарды (ермексаз, қалдық, қағаз) және техникаларды үйлестіру арқылы түрлі көлемді формаларды жасау; 4.2.3.3 шығармашылық жұмыстарды жасау кезінде қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану</p>
	<p>3. Талдау және бағалау, презентация</p>	<p>3.1 Презентация</p>	<p>4.3.1.1 қолжетімді тәсілдермен арнайы терминдерді қолданып, негізгі идея мен процесті айта отырып шығармашылық тәсілмен өзінің жұмысын (эскиз, бұйым) таныстыру</p>
<p>3-тоқсан</p>			
	<p>1. Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту</p>	<p>1.1 Қоршаған ортаны түсіну және білу</p>	<p>4.1.1.1 табиғи пішіндерді, декоративті өрнектерді (ою-өрнек) тану және анықтау, өз жұмыстарында оларды қолдану</p>
		<p>1.2 Мәдениет пен дәстүрді, тарихты түсіну және білу</p>	<p>4.1.2.1 ұлттық және әлемдік мәдениет өнерінің әр түрлі шығармаларын білу және олардың ерекшеліктерін түсіндіру (жанры, жасау техникасы, көңіл-күйі); 4.1.2.2 қазақ халқының және әлем халықтарының қолданбалы өнерінің ұлттық ерекшеліктерін анықтау және сипаттау</p>
		<p>2.1 Қоршаған әлемнің бейнесі</p>	<p>4.2.1.1 қолжетімді түрлі құралдар мен техникаларды үйлестіріп қоршаған ортаның визуальды элементтерін бейнелеу</p>

Табиғи құбылыстар	2. Шығармашылық жұмыстарды дайындау және жасау	2.3 Дайындау технологиясы	4.2.3.1 қолжетімді тәсілдермен өлшеу, белгілеу, кесу, пішіндеу, жинау, белгілі бір қатардағы материалдар мен компоненттерді жалғау, біріктіру; 4.2.3.2 қолжетімді тәсілдермен түрлі материалдарды (ермексаз, қалдық, қағаз) және техникаларды үйлестіру арқылы түрлі көлемді формаларды жасау; 4.2.3.3 шығармашылық жұмыстарды жасау кезінде қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану
	3. Талдау және бағалау, презентация	3.1 Презентация	4.3.1.1 қолжетімді тәсілдермен арнайы терминдерді қолданып, негізгі идея мен процесті айта отырып шығармашылық тәсілмен өзінің жұмысын (эскиз, бұйым) таныстыру
		3.2 Өнердегі тәсілдемелерді талдау	4.3.2.1 әртүрлі өнер туындыларын орындаудың негізгі айқын құралдары мен материалдарын арнайы терминдерді қолданып салыстыру және сәйкестендіру
1. Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту		1.2 Мәдениет пен дәстүрді, тарихты түсіну және білу	4.1.2.1 ұлттық және әлемдік мәдениет өнерінің әр түрлі шығармаларын білу және олардың ерекшеліктерін түсіндіру (жанры, жасау техникасы, көңіл-күйі); 4.1.2.2 қазақ халқының және әлем халықтарының қолданбалы өнерінің ұлттық ерекшеліктерін анықтау және сипаттау
			4.1.3.1 қолжетімді тәсілдермен жұмыстың түрлі техникасын үйлестіріп, сезімін (эмоциялық күйін, сипатын) және

Қоршаған ортаны қорғау	1.3 Шығармашылық идеяларды дамыту	шығармашылық идеяны ұсыну; 4.1.3.2 шығармашылық идеяларды дамыту үшін түрлі көздерден ақпаратты іріктеу (АКТ-ны қоса)
	2.1 Қоршаған әлемнің бейнесі	4.2.1.1 қолжетімді түрлі құралдар мен техникаларды үйлестіріп қоршаған ортаның визуальды элементтерін бейнелеу
	2.2 Шығармашылық жұмыстарды орындаудың материалдары мен техникалары	4.2.2.1 күрделі және қолжетімді тәсілдер мен техникаларды пайдаланып, көмекші құралдардың көмегімен (табиғи, жасанды және көркемдік) құрал-саймандар мен материалдармен эксперимент жасау және қолдану
	2. Шығармашылық жұмыстарды дайындау және жасау	2.3 Дайындау технологиясы
3. Талдау және бағалау, презентация	3.1 Презентация	4.3.1.1 қолжетімді тәсілдермен арнайы терминдерді қолданып, негізгі идея мен процесті айта отырып шығармашылық тәсілмен өзінің жұмысын (эскиз, бұйым) таныстыру
4-тоқсан		

Ғарышқа саяхат

1. Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту	1.1 Қоршаған ортаны түсіну және білу	4.1.1.1 табиғи пішіндерді, декоративті өрнектерді (ою-өрнек) тану және анықтау, өз жұмыстарында оларды қолдану
	1.3 Шығармашылық идеяларды дамыту	4.1.3.1 қолжетімді тәсілдермен жұмыстың түрлі техникасын үйлестіріп, сезімін (эмоциялық күйін, сипатын) және шығармашылық идеяны ұсыну; 4.1.3.2 шығармашылық идеяларды дамыту үшін түрлі көздерден ақпаратты іріктеу (АКТ-ны қоса)
2. Шығармашылық жұмыстарды дайындау және жасау	2.2 Шығармашылық жұмыстарды орындаудың материалдары мен техникалары	4.2.2.1 күрделі және қолжетімді тәсілдер мен техникаларды пайдаланып, көмекші құралдардың көмегімен (табиғи, жасанды және көркемдік) құрал-саймандар мен материалдармен эксперимент жасау және қолдану
	2.3 Дайындау технологиясы	4.2.3.1 қолжетімді тәсілдермен өлшеу, белгілеу, кесу, пішіндеу, жинау, белгілі бір қатардағы материалдар мен компоненттерді жалғау, біріктіру; 4.2.3.2 қолжетімді тәсілдермен түрлі материалдарды (ермексаз, қалдық, қағаз) және техникаларды үйлестіру арқылы түрлі көлемді формаларды жасау; 4.2.3.3 шығармашылық жұмыстарды жасау кезінде қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану
		4.2.4.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, көмекші құралдардың көмегімен

		2.4 Қауіпсіздік техникасын сақтау	материалдар мен құрал-саймандарды қолдану
	3. Талдау және бағалау, презентация	3.3 Шығармашылық жұмыстарды талқылау және бағалау	4.3.3.1 критерилерге сәйкес шығармашылық жұмыстарды бағалау, оны жетілдіру бойынша бастамаларды енгізу
Болашаққа саяхат	1. Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту	1.3 Шығармашылық идеяларды дамыту	4.1.3.1 қолжетімді тәсілдермен жұмыстың түрлі техникасын үйлестіріп, сезімін (эмоциялық күйін, сипатын) және шығармашылық идеяны ұсыну; 4.1.3.2 шығармашылық идеяларды дамыту үшін түрлі көздерден ақпаратты іріктеу (АКТ-ны қоса)
		2.2 Шығармашылық жұмыстарды орындаудың материалдары мен техникалары	4.2.2.1 күрделі және қолжетімді тәсілдер мен техникаларды пайдаланып, көмекші құралдардың көмегімен (табиғи, жасанды және көркемдік) құрал-саймандар мен материалдармен эксперимент жасау және қолдану
	2. Шығармашылық жұмыстарды дайындау және жасау	2.3 Дайындау технологиясы	4.2.3.1 қолжетімді тәсілдермен өлшеу, белгілеу, кесу, пішіндеу, жинау, белгілі бір қатардағы материалдар мен компоненттерді жалғау, біріктіру; 4.2.3.2 қолжетімді тәсілдермен түрлі материалдарды (ермексаз, қалдық, қағаз) және техникаларды үйлестіру арқылы түрлі көлемді формаларды жасау; 4.2.3.3 шығармашылық жұмыстарды жасау кезінде қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану

	3. Талдау және бағалау, презентация	3.1 Презентация	4.3.1.1 қолжетімді тәсілдермен арнайы терминдерді қолданып, негізгі идея мен процесті айта отырып шығармашылық тәсілмен өзінің жұмысын (эскиз, бұйым) таныстыру
--	-------------------------------------	-----------------	---

Қазақстан Республикасының
Білім және ғылым министрі
2022 жылғы 1 сәуірдегі
№ 123 бұйрығына
82-қосымша
Қазақстан Республикасы
Білім және ғылым министрінің
2013 жылғы 3 сәуірдегі
№ 115 бұйрығына
719-қосымша

Есту қабілеті бұзылған (естімейтін) білім алушыларға арналған бастауыш білім беру деңгейінің 0-4 – сыныптары үшін "Бейімделген дене шынықтыру" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Есту қабілеті бұзылған (естімейтін) білім алушыларға арналған бастауыш білім беру деңгейінің 0-4 – сыныптары үшін "Бейімделген дене шынықтыру" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі – Бағдарлама) Қазақстан Республикасының "Білім туралы" Заңының 5-бабы 6 - тармақшасына сәйкес әзірленген.

2. Бағдарламаның мақсаты – есту қабілеті бұзылған білім алушыларда дене шынықтыру негіздерін қалыптастыру, қозғалыс дағдылары мен дене қабілеттерін дамыту, білім алушылар денсаулығының оңтайлы деңгейін қолдау, дене шынықтыру саласындағы білімді меңгеру және игерілген тәсілдер мен дағдыларды пайдалану арқылы сауықтыру қызметін жүзеге асыру.

3. Бағдарламаның міндеттері:

1) білім алушылардың дене және психологиялық денсаулығын нығайту;

2) дене тәрбиесі және спорт саласында теориялық білім мен практикалық дағдыларды қалыптастыру;

3) қозғалыс дағдыларын, төзімділікті, жылдамдықты, күшті, ептілік пен икемділікті дамыту;

4) білім алушыларды салауатты өмір салтына ынталандыру;

4. Түзете-дамыту міндеттері:

1) сөйлеу мәдениетін дамыту, білімді функционалдық қолдану, коммуникацияның әртүрлі тәсілдері, проблемаларды шешу және шешімдер қабылдау;

2) есту қабілеті бұзылған білім алушыларды арнайы оқытудың сапалы дараландыру мүмкіндіктерін кеңейту;

3) жеке тұлғалық қасиеттерді дамыту (жауапкершілік, табандылық, бастамашылдық, шыдамдылық және өз бетінше жұмыс істеу және командада жұмыс істеу үшін қажетті төзімділік).

2 тарау. Оқу процесін ұйымдастырудағы педагогикалық тәсілдер

5. Есту қабілеті бұзылған білім алушыларды оқыту процесінде бірқатар ерекшеліктерді ескеру қажет:

- 1) әрбір білім алушының қалдық есту қабілеті әртүрлі;
- 2) кейбір білім алушылардың есту қабілеті жоқ;
- 3) қозғалыстарды үйлестірудің жеткіліксіздігі және қозғалыстардың белгісіздігі;
- 4) қозғалыс дағдыларын меңгерудің баяулауы;

5) кеңістікті бағдарлаудың төмен деңгейі, статикалық және динамикалық тепе-теңдікті сақтаудың қиындығы;

6) баяу ден қою қабілеті, жекелеген қозғалыстардың орындалу жылдамдығы және қозғалыс белсенділігінің қарқыны.

7) сөздік қорын шектеу, дыбыс айту бұзылысы, пассивті сөздіктің белсендіден басым болуы.

6. "Бейімделген дене шынықтыру" пәнінде есту қабілеті зақымдалған білім алушыларды оқытудың негізгі қағидаттары: қолжетімділік, жеке көзқарас, көрнекілік және коммуникативтілік.

7. Оқытудағы қол жетімділік-бұл материалдың білім алушыларға қол жетімді және түсінікті болуымен, тұжырымдамаларды оңтайлы жеткізумен, мәтіндерді қажетті иллюстрациялармен және дидактикалық материалдармен қамтамасыз етумен бекітіледі.

8. Оқыту процесінде есту қабілеті бұзылған оқушымен жеке жұмыс жасау "Бейімделген дене шынықтыру" сабағында тұлғаның жан-жақты дамуы мен үйлесімді қалыптасуы, тұлғаның шығармашылық қабілеттерін толық ашу және әлеуметтік маңызды қасиеттерін тәрбиелеумен, эмоциялық ерік аясын, психикалық процестерін түзетумен бекітіледі.

9. Көрнекілік принципі оқушылардың танымдық тәжірибесін байыту үшін қажет нақты өмірде объектіні немесе құбылысты сенсорлық қабылдау негізінде білім, білік және дағдыларды қалыптастыру қажеттілігінен көрінеді: суреттер, символдар, сызбалар арқылы заттар мен әрекеттерді көрсету.

10. "Бейімделген дене шынықтыру" пәнін оқытудағы коммуникативтік тәсіл қарым-қатынас құралы ретінде тілді меңгеруден тұрады және білім алушыларды әртүрлі тілдік жағдайларда еркін бағдар жасауға үйретуге арналған.

11. Осы қағидаттарды іске асыру үшін:

1) негізгі қозғалыс дағдыларымен танысу арқылы есту қабілеті бұзылған білім алушылардың ауызша, диалогтық сөйлеуін дамыту;

2) сабақтарда барлық психикалық процестердің дамуына ықпал ететін тәсілдер мен әдістерді қолдану;

3) дидактикалық принциптерді сақтау: материалды зерттеудегі қайталану, материалдың рұқсат етілген көлемі;

4) жаңа материалды, терминологияны және жаттығуларды түсіндіруде көмекші құрал ретінде дактильді және ыммен сөйлеу тілі қолданылады.

12. Бағдарламаны іске асыру процесінде мектепті жарактандыруды, ақпараттық – коммуникациялық технологияларды көздейтін арнайы жабдық пен оқытудың қосалқы құралдары пайдаланылады:

1) интерактивті және проекциялық жабдықтар (проектор, интерактивті тақта);

2) оқытудың арнайы техникалық және компенсаторлық құралдары (фронтальды оқу қызметін қамтамасыз етуге арналған стационарлық дыбыс күшейткіш жабдық, айтылу экраны, жеке есту аппараттары);

3) Интернет желісінің ақпараттық-білім беру ресурстарына шектеусіз қолжетімділігі.

13. Бағдарламаны іске асыру үшін спорт залы арнайы жабдықтармен қамтамасыз етіледі:

1) фронтальды қызметке арналған стационарлық дыбыс күшейткіш жабдық;

2) индукциялық ілмектер;

3) жеке есту аппараттары;

4) айтылу экраны.

3-тарау. "Бейімделген дене шынықтыру" пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

14. "Бейімделген дене шынықтыру" пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

1) 0 – сыныпта – аптасына 3 сағатты, оқу жылында 96 сағатты;

2) 1 – сыныпта – аптасына 3 сағатты, оқу жылында 99 сағатты;

3) 2 – сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 102 сағатты;

4) 3 – сыныпта – аптасына 3 сағатты, оқу жылында 102 сағатты;

5) 4 – сыныпта – аптасына 3 сағатты, оқу жылында 102 сағатты құрайды.

15. Бағдарламаның мазмұны келесідей бөлімдерді қамтиды:

1) "Теориялық мәліметтер" бөлімі;

2) "Гимнастика" бөлімі;

3) "Ұлттық және зияткерлік ойындар";

4) "Қозғалмалы ойындар" бөлімі;

5) "Жеңіл атлетика" бөлімі.

16. "Теориялық мәліметтер" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) бейімделген дене шынықтыру сабақтарындағы тәртіп ережелері және қауіпсіздік техникасы;

2) жеке гигиена және күн тәртібі;

3) паралимпиада ойындары.

17. "Гимнастика" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) сапқа тұру және сапқа құрылымын өзгертіп қайта тұру;

2) жалпы дамыту жаттығулары;

3) дене сымбатын қалыптастыру жаттығулары;

4) заттармен жасалатын жаттығулар;

5) ырғақтық жаттығулар;

6) өрмелеу және асып өту;

7) тепе-теңдік жаттығулары.

18. "Ұлттық және зияткерлік ойындар" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) тоғыз құмалақ;

2) асық;

3) дойбы;

4) шахмат.

19. "Қозғалмалы ойындар" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) кеңістікті бағдарлауды дамыту ойындары;

2) тепе-теңдікті және қимылдардың үйлесімділігін дамытуға арналған ойындар;

3) бағдарлау қабілетін дамытатын ойындары;

4) кедергілерді жеңуге арналған ойындар;

5) тактильді сезімталдықты дамытуға арналған ойындар.

20. "Жеңіл атлетика" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) жүру;

2) жүгіру;

3) лақтыру;

4) секіру.

21. 0-сыныпқа арналған "Бейімделген дене шынықтыру" пәнінің базалық мазмұны:

1) теориялық мәліметтер: спорт залындағы тәртіп ережесі мен қауіпсіздік техникасы; жеке гигиена және күн тәртібі; паралимпиадалық ойындар: паралимпиадалық ойындардың даму тарихы;

2) гимнастика: спорт залы, бағанға, жұптарға сапқа тұру; дене бөліктерін (оң, сол қол және аяқ, алақан, бел, өкше, аяқтың ұшы) бағдарлауды үйрету; қолды жанына, жоғары, алға, артқа қарай қозғалту; денені жанына, алға және артқа қарай еңкейту; гимнастикалық қабырғаның білте тақтайшасынан ұстаған күйде отырып-тұру; қолын тізеге, гимнастикалық орындыққа тіреп, денені алдыға еңкейту; дене сымбатын дұрыс ұстаған қалыпта түзу сызықтың бойымен жүру; басына жүк қойып жүру; басына жүк қойып, қолдарын беліне, жанына, қайтадан беліне қойып жүру; басына жүк қойып жартылай жүрелеп жүру; дыбыс сигналы бойынша допты шеңберде, бір-біріне домалату; секіретін доп; допты себетке лақтыру; лақтырған допты табу; санақ бойынша түрлі қарқынмен жүру; 1 санағына, 2,3 санақтарына екпін жасап жүру; музыкаға, әр 1-

ші санақ бойынша қарапайым қозғалыстар жасау; гимнастикалық қабырғаға еркін өрмелеу (5-6 білте тақтайшасына); еденде және гимнастикалық орындықта еңбектеп өрмелеп жүру; биіктігі 25-30 см кедергілерден өту; биіктігі 40 см-ден төмен емес кедергілердің астынан еркін тәсілмен еңбектеп шығу; еденде жатқан заттардан (таяқша, секіртпе) аттап өту; 10-15 см биіктікте тартылған арқаннан аттап өту; бір аяқпен тұру; жүру және жүгіру кезінде кенеттен тоқтау;

3) ұлттық және зияткерлік ойындар: "Тоғыз құмалақ" ойынының пайда болу тарихы; "Асық" ойынының пайда болу тарихы; "Дойбы" ойынының пайда болу тарихы; "Шахмат" ойынының пайда болу тарихы;

4) қозғалмалы ойындар: тепе-теңдікті үйлестіру; есту қабілеті арқылы бағдарлау; қозғалмалы ойындар кезіндегі кедергілер, оларды жеңу жолдары;

5) жеңіл атлетика: барлығымен бірге, жалпы қарқынды сақтай отырып, еркін жүру; жылдам жүру; аяқтың ұшымен жүру; бір-бірінің артынан паровоз болып жүру; аяқтың ұшымен жеңіл жүгіру; жүгіру кезінде қол қимылдарын жасау; мұғалім сигналы бойынша бағытты өзгертіп жүгіру; бір орында жүгіру; екі қолмен үлкен допты еденге, қабырғаға, жоғары лақтыру, содан соң секірген допты тез табу; кішкентай доптарды сигнал бағытында лақтыру; құм салынған қапшықтарды лақтыру; шеңбершелерді сырықтарға лақтыру; екі аяқпен еркін секіру; бұлақтан аттап секіру (ені 15-20 см); 10-15 см биіктіктен тереңдікке секіру; еденнен матқа секіру (0-15 см); 10-15 см биіктікте керілген секіртпеден секіру.

22. 1-сыныпқа арналған "Бейімделген дене шынықтыру" пәнінің базалық мазмұны:

1) теориялық мәліметтер: бейімделген дене шынықтыру сабақтарында спорт залындағы қауіпсіздік техникасы бойынша мұғалімнің нұсқаулықтары, гигиена және күн тәртібі туралы алған білімдерін қолдану. Адамның денсаулығын (дене, әлеуметтік және психологиялық) нығайту үшін дене шынықтырудың маңызы туралы, оның адамның дамуына (дене, зияткерлік, эмоциялық, әлеуметтік) тигізетін оң әсері туралы, табысты оқу мен әлеуметтену факторлары ретіндегі дене шынықтыру және денсаулық туралы бастапқы түсініктерді қалыптастыру; адам қозғалысының негізгі тәсілдеріндегі айырмашылықтарды анықтау; паралимпиадалық ойындар: паралимпиадалық ойын түрлері;

2) гимнастика: бір-бірінің артына сапқа тұру; шеңбер жасап тұру; орнында бұрылу; иықты көтеру және түсіру, иықты алға және артқа қозғалту; қолдың негізгі қалыптары: қолдарын белге, арқаға, басына қою, алға, жоғары, жанына, артқа көтеру; басын алға және артқа еңкейту, басты оңға және солға бұру; қол мен аяқтың әр түрлі бастапқы қалпында денені бұру; дене сымбатын дұрыс ұстаған қалыпта гимнастикалық қабырғаға арқасымен тұрып, бүгілген аяғын көтеріп, оны қолдарымен денесіне қысу; дене сымбатын дұрыс ұстаған қалыпта гимнастикалық қабырғаның жанында тұрып, отыру; дене сымбатын дұрыс ұстаған қалыпта гимнастикалық қабырғаның жанында тұрып одан бір қадамға алыстау және қайтадан бастапқы қалыпқа оралу; дене

сымбатын дұрыс ұстаған қалыпта басына жүк қойып жүру; допты еденге соғу; допты жоғары лақтыру сосын оны тосып алу; допты қабырғаға лақтыру және оны екі қолмен ұстап алу; допты жоғары лақтыру және алақанын соққан соң допты тосып алу; әртүрлі сипатта және әртүрлі қарқынмен санақ бойынша жүру және жүгіру; музыка ырғағы мен сипатына қарай жүру; ырғақтық қозғалыстар, тақ санға қозғалу, ал жұп санға – үзіліс; көлбеу жазықтықпен еңбектеп жүру; гимнастикалық қабырғамен әр түрлі тәсілдермен жоғары және төмен өрмелеу; гимнастикалық қабырғамен жанына өрмелеу; биіктігі 50-60 см артық емес кедергілерден еркін тәсілмен асып өту; сызылған сызықпен алға және бүйірімен жүру; қолдарын жанына көтеріп, белге қойып, қолына доп, таяқ ұстап гимнастикалық орындықта тік және бүйірімен жүру; қолдарын еркін ұстап, бүйіріне, белге қойып, бөрене боймен және көлденең тұру; тақтайдан бөренеге және кері қарай өту;

3) ұлттық және зияткерлік ойындар: Тоғыз құмалақ: ұяшықтарға 9 құмалақтан орналастыру; асық: асықтарды лақтыру; дойбы мен шахмат: шахмат фигураларын түстері бойынша ажырату, барлық фигураларының атаулары;

4) қозғалмалы ойындар: қозғалмалы ойындар кезінде кеңістікті бағдарлау дағдыларын дамыту; қозғалмалы ойындар кезінде тепе-теңдік және үйлестіру дағдыларын дамыту; қозғалмалы ойындар кезінде есту қабілетін дамыту; қозғалмалы ойындар кезінде кедергілерді жеңу дағдыларын дамыту; қозғалмалы ойындар кезінде тактильді сезімталдықты дамыту;

5) жеңіл атлетика: қолдарын еркін қимылдатып шашыраңқы жүру; бір-бірден қол ұстасып баған жасап жүру және шеңбермен жүру; сигнал бойынша жүру; қабырғадан жарты қадам қашықтықты сақтай отырып залды айналып жүру; қолды дұрыс қимылдатып жүгіру; жүрумен кезектесіп 50 м дейін жүгіру; қапталмен аяқты аяққа қосып адымдап жүгіру; тізені жоғары көтеріп жүгіру; шағын допты нысанаға лақтыру; үлкен допты нысанаға лақтыру; шағын допты дәлдікке лақтыру; үлкен допты дәлдікке лақтыру; гимнастикалық қабырғаның бірте тақтайшасынан ұстап тұрып, екі аяқпен секіру; бір аяқпен секіру және екі аяқпен кезек-кезек секіру; аяқтарын бірге қойып және алшақ қойып секіру; секіртпені басынан асырып алға және артқа лақтыру.

23. 2-сыныпқа арналған "Бейімделген дене шынықтыру" пәнінің базалық мазмұны:

1) теориялық мәліметтер: бейімделген дене шынықтыру сабақтарында спорт залындағы тәртіп ережелері мен қауіпсіздік техникасын сақтау; жеке гигиена және күн тәртібін сақтау. Паралимпиадалық ойындар: паралимпиадалық спорт түрлерінің спортшылары;

2) гимнастика: бір орындағы саптық пәрмендер; бір қатарға және бағанға бір-бірден сапқа тұру, қатарда "бірінші" және "екінші" болып саналу, тік және бүгілген қолдарын бір мезгілде және кезекпен негізгі бағыттарда қозғалту; қолдарын алға, артқа және жанына сермеу, топтасуды орындау; аяқты кезекпен және бір мезгілде әр түрлі бастапқы қалыптарда бұғу және жазу; тік аяқты алға, артқа, жанына көтеру; дене

сымбатын дұрыс ұстаған қалыпта гимнастикалық қабырғаның жанында тұрып, қабырғамен жанасуын жоғалтпай, денесін оңға және солға еңкейту; басына жүк қойып басты оңға және солға бұру, отырып тік тұру; дене сымбатын дұрыс ұстаған қалыпта бір аяқпен тұрып, аяқтарының ұшымен тұрып қолдарын әртүрлі қалыпта ұстау; сызылған сызық бойымен қолдарын артына ұстап дене сымбатын дұрыс ұстаған қалыпта жүру; допты шеңберде, қатарда, бағанда бір-біріне беру; допты бір және екі қолмен бір-біріне, қабырғадан серпілу күшіне, сигнал бағытында домалату; допты жоғары, еденге, қабырғаға лақтыру және оны екі қолмен тосып алу; допты әр түрлі тәсілмен жүргізу; 1,2 санағына ырғақты қозғалыс жасап, 3,4 санағында үзіліс жасау; әр шапалақ соққан сайын 180 градусқа бұрыла отырып ырғақты қозғалу; аяқты аяққа қосып алдыға, артқа, жанына адым жасау; еңіс тақтаймен еңбектеп жоғары өрмелеу, гимнастикалық қабырғаға өрмелеп шығу және онымен төмен түсу; гимнастикалық қабырғамен аттас тәсілмен, қиғаш бағытта, бір мезгілде ұстаған қолдарының немесе қойған аяқтарының орнын ауыстырып (секіру арқылы) өрмелеу; арқаннан ұстап ілініп тұру; биіктігі 70 см кедергілерден өту; сызылған сызықпен жүру – қолдарын желкеге қойып, басына доп қойып, кенеттен тоқтап-тоқтап алға қарай жүру; қолдарымен қозғалыс жасап, аялдап, 90 және 180 градусқа бұрылып жүру; гимнастикалық орындықта арқасымен алға қаратып жүру; бөренеде тұрып, отырып, қолдың түрлі қозғалыстарын жасап жүру;

3) ұлттық және зияткерлік ойындар: Тоғыз құмалақ: құмалақтарды бір ұяшықтан екінші ұяшыққа салу. Асықтар: қатарлап қойылған асықтарға тигізу. Дойбы: дойбыларды тақтаға реттеп қою; Шахмат: тақтаға фигураларды реттеп қою;

4) қозғалмалы ойындар: қозғалмалы ойындар кезінде кеңістікті бағдарлау дағдыларын жетілдіру; қозғалмалы ойындар кезінде үйлестіру және тепе-теңдік дағдыларын жетілдіру; қозғалмалы ойындар кезінде есту қабілетін жетілдіру; қозғалмалы ойындар кезінде кедергілерді жеңу дағдыларын жетілдіру; қозғалмалы ойындар кезінде тактильді сезімталдықты дамыту дағдыларын жетілдіру. ;

5) жеңіл атлетика: қол мен аяқты дұрыс жұмыс істете отырып бір орында және алға жылжып жүру; қол қимылдарымен жүру; жылдамдатып және жүгіруге көшумен жүру; өкшеден аяқ ұшына ауысып жүру; жеңіл секірумен алма-кезек жүгіру; 2-3 қарапайым кедергілерден өтіп жүгіру; сирақты артқа лақтырып жүгіру; дыбыстық сигналға қарай жеңіл жүгіру; шағын допты нысанаға лақтыру; үлкен допты нысанаға лақтыру; шағын допты дәлдікке лақтыру; үлкен допты дәлдікке лақтыру; орнынан ұзындыққа секіру; 90 градусқа бұрылыспен орнында секіру; 50 см дейінгі биіктіктен тереңдікке секіру; екпінмен биіктікке секіру; бір аяғынан екінші аяққа секіру.

24. 3-сыныпқа арналған "Бейімделген дене шынықтыру" пәнінің базалық мазмұны:

1) теориялық мәліметтер: бейімделген дене шынықтыру сабақтарында спорт залындағы қауіпсіздік техникасы мен тәртіп ережелері туралы білімді қалыптастыру;

күн тәртібінің жеке жоспарын құру. Паралимпиадалық ойындар: паралимпиадалық ойындар ережелері;

2) гимнастика: қатарда ретімен саналу; аяқты аяққа қосып адымдап қатардағы аралықты ашу және жақындату; денені әртүрлі бағытта, әр түрлі бастапқы қалпымен және қол қимылдарымен тұрып, отырып, тізерлеп, гимнастикалық орындықта жатып және гимнастикалық қабырға жанында тұрып еңкейту және бұру; аяқтарын алшақ қойған тұрыстан бір аяқтағы, ал екінші аяғы артында аяқ ұшымен қойылатын тұрысқа 90 градусқа бұрылу; аяқтарын әртүрлі бағытта сермеу; аяқтарын алшақ қойған тұрыстан бір аяқтағы, ал екінші аяғы артында (алдында) аяқ ұшымен қойылатын тұрысқа 90 градусқа бұрылу; дене сымбатын дұрыс ұстаған қалыпта гимнастикалық қабырғадан ары тұрғаннан кейін, денесімен және қол-аяқтарымен бірқатар қозғалыстарды орындау; айналып бұрылу, жүрелеп және тізерлеп отыру, бұрылу мен отыруды біріктіру; дене сымбатын дұрыс ұстаған қалыпта гимнастикалық қабырға бойымен жоғары және төмен өрмелеу; башпайларына кішкене шарды немесе жіпті қапсыра қысып, өкшемен, табанның сыртқы қырымен жүру; допты жоғары, қабырғаға лақтыру және оны тосып алу; үлкен теннис доптарын алысқа лақтыру; допты бір-біріне лақтыру және оны еденге ұрғаннан кейін ұстап алу; допты баскетбол сақинасына лақтыру; музыка ырғағы мен сипатына қарай жылжу: баяу, жылдам, адымдап, жүгіріп, секіріп; әртүрлі ұзақтықпен жүру: бүтін, жартылай, ширек; алға және артқа шоқырақ қадамдар; көлбеу орындықпен әртүрлі тәсілдермен өрмелеп, гимнастикалық қабырғаға өту; әртүрлі тәсілдермен өрмелеудің әралуан үйлестірілуі: тоқтаумен, бұрылумен, қол-аяқтың, дененің қозғалыстарымен өрмелеу; арқанға тік қолдарымен ілініп тұру; биіктігі 80 см кедергілерден асып өту; қолмен түрлі қозғалыстар жасап бір аяқтың ұшына көтерілу; бөренеге бір аяқпен тұру, екінші аяқты артқа қарай көтеру ("қарлығаш"); бөренеде тұрып мұғалім лақтырған допты ұстап алу; бөгеттерден аттап өтіп бөренемен жүру;

3) ұлттық және зияткерлік ойындар: тоғыз құмалақ ойыны ережесі; асық ойындары ережесі; дойбы ойыны ережесі; шахмат ойыны ережесі;

4) қозғалмалы ойындар: қозғалмалы ойындар кезінде кеңістікті бағдарлау дағдыларын қолдану; қозғалмалы ойындар кезінде үйлестіру және тепе-теңдік дағдыларын қолдану; қозғалмалы ойындар кезінде есту қабілетін қолдану; қозғалмалы ойындар кезінде кедергілерді еңсеру дағдыларын қолдану; қозғалмалы ойындар кезінде тактильді сезімталдықты дамыту бойынша дағдыларды қолдану;

5) жеңіл атлетика: тізені жоғары көтеріп жүру; қайшы адыммен жүру; кенеттен тоқтап жүру; 100 м-ге дейін жүру және жүгіру; үдемелі және баяулатып жүгіру; баспалдақпен жоғары жүгіру; 40 м-ге дейін жарысып жүгіру; 4-5 қарапайым кедергілерді еңсере отырып жүгіру; шағын допты нысанаға лақтыру білігін жетілдіру; үлкен допты нысанаға лақтыру білігін жетілдіру; шағын допты дәлдікке лақтыру білігін жетілдіру; үлкен допты дәлдікке лақтыру білігін жетілдіру; екпінмен бір аяқпен

итеріліп ұзындыққа секіру; екі және бір аяқпен аяқ-қолдың әртүрлі қалпында, аяқ-қол қимылдарымен, 90 градусқа бұрылумен секіру; екі аяқпен алға, артқа, жанына жылжып секіру; жүрелеп тіренген және отырған қалпынан секіру, гимнастикалық таяқпен секіру

25. 4-сыныпқа арналған "Бейімделген дене шынықтыру" пәнінің базалық мазмұны:

1) теориялық мәліметтер: бейімделген дене шынықтыру сабақтарындағы спорт залындағы қауіпсіздік техникасы мен тәртіп ережелері туралы білім; өзін-өзі қадағалау және өзін-өзі бақылау. Паралимпиада ойындары: паралимпиада ойындарының тәсілдері;

2) гимнастика: қатарда үш, төртке саналу; айналып бұрылу және жартылай айналып солға және оңға бұрылу; оң және сол жағындағы көршісімен саптағы орнын ауыстырып қайта тұру; аяқтарын алшақ қойып, айқастырып тұрған, отырған қалыпта қолдарымен әртүрлі бағыттағы қимылдарды орындай отырып денені бұру және еңкейту; арқасымен жатқанда аяқтарын барлық бағытта көтеру, бұғу және жазу; ішімен жатып тіренуде – қолдарын жазып және бүгілген аяқтарының ұштарын желкесіне жеткізіп, денені қайыстыру; арқасымен еденге отырып және жатып, аяқтарын тік ұстап, еденге тигізбей олармен әртүрлі қимылдар жасау; басына қойылған жүкті түсірмей 360 градусқа бұрылу; басына жүк қойып гимнастикалық қабырғаның білте тақтайшаларымен жоғары, төмен, жанына қарай қозғалу; басына жүк қойып гимнастикалық орындықпен әртүрлі тәсілдермен жүру; басына жүк қойып өкшемен және аяқтың ұшымен әртүрлі бағытта жүру; қатарда және шеңберде допты солға және оңға беру, бағанада – сол жақтан, оң жақтан, бастың үстінен және аяқтарының арасынан беру; аяқтарын алшақ қойып тұрып, допты екі қолымен тізеден алға – жоғарыға қарай, бастың артынан алға қарай, бастан асыра артқа қарай, аяқтарының арасынан артқа – жоғары қарай лақтыру; допты еденмен 10-12 метр қашықтыққа жылдамдыққа домалату; допты аяқпен алға - жоғарыға тебу; музыканың әртүрлі екпініне аяқты аяққа қосып адымдайтын би қадамдары; 1,2 санағана – қозғалыс, 3,4 – санағына үзіліс жасалатын қарапайым би қадамдары; сырғымалы қадам және поляк биінің алға қарай қадамы; 1,5-2 м биіктікке еркін тәсілмен арқанның бойымен өрмелеу; көлбеу орындықтың бойымен аяқ табандарымен және бір қолмен қапсырып екінші қолына зат ұстап өрмелеу; арқанның бойымен 2 м-ге дейін биіктікке үш тәсілмен өрмелеу (тек қана көтерілу, ал түсу еркін); биіктігі 90 см-ге дейінгі әртүрлі кедергілерден өту; бір аяқпен тұрып, екінші бүгілген аяқтың тізесімен допты ұстап тұру; бір аяқпен тұрып 90 градусқа бұрылу; аяқ ұштарымен тоқтап, 90 және 180 градусқа бұрылумен орнында секіру; қол қозғалысымен бірге бөренемен аяқты аяққа қосып адымдап және ауыспалы адымдармен алға, бүйірімен және артқа жүру;

3) ұлттық және зияткерлік ойындар: тоғыз құмалақ ойынының әр түрлі тәсілдері; асық ойынының әр түрлі тәсілдері; дойбы ойынының әр түрлі тәсілдері; шахмат ойынының әр түрлі тәсілдері;

4) қозғалмалы ойындар: қозғалмалы ойындар кезінде кеңістікті бағдарлау дағдыларын бекіту; қозғалмалы ойындар кезінде үйлестіру және тепе-теңдік дағдыларын бекіту; қозғалмалы ойындар кезінде есту қабілетін бекіту; қозғалмалы ойындар кезінде кедергілерді жеңу дағдыларын бекіту; қозғалмалы ойындар кезінде тактильді сезімталдықты дамыту дағдыларын бекіту;

5) жеңіл атлетика: жүру кезінде аяқты ауыстырып жүру; тізе бүгпей, аяқтың ұшымен жүру; аялдамалармен және қосымша тапсырмалармен жүру; жүру мен жеңіл секіруді кезектестіру; алдыға қарай арқамен жүгіру; 50 м-ге дейін жылдамдыққа жүгіру; қолындағы затпен жүгіру; 2-3 күрделі кедергілерді еңсере отырып жүгіру; шағын допты нысанаға лақтыру; үлкен допты нысанаға лақтыру; шағын допты дәлдікке лақтыру; үлкен допты дәлдікке лақтыру; биіктікке секіру үшін екпін алып, содан кейін арқаннан аттап өту; қиын емес кедергіден қарғып алға жылжи отырып секіру; бір аяқпен кедергіні басып секіру; айналып жатқан ұзын секіртпеге жүгіріп кіру және жүгіріп шығу; секіртпеден секіру.

26. Бейімделген дене шынықтыру сабақтары көру қабілетінің жағдайына, дене дайындығының деңгейіне және шұғылданушылардың жасына байланысты өзгеріп отырады. 0-2-сыныптарда дайындық және қорытынды бөліктердің ұзақтығы 3-4-сыныптардағыдан артық болады, содан кейін қозғалу және сенсорлық тәжірибе жинауына және ағзаның дене жүктемесіне бейімделуіне қарай сабақтың негізгі бөлігінің ұзақтығы артады, бұл сабақтың негізгі міндеттеріне көбірек уақыт бөлуге мүмкіндік береді.

27. Көру қабілеті бұзылған білім алушылардың дене тәрбиесі процесінің тиімділігінің қажетті шарты:

1) жүйелі медициналық бақылауды қамтамасыз ету және дене шынықтыру сабақтарында және үзіліс кезінде жарақаттанудың алдын алу шараларын жүйелі түрде сақтау;

2) көру қабілеті бұзылған білім алушылар кеңістікті бағдарлауда қиындыққа тап болатындығын ескере отырып, дене шынықтыру сабақтарына қойылатын барлық талаптарды және қозғалыстағы ерекше сақтық талаптарын қатаң сақтау;

3) дұрыс дене қалпы мен дене сымбатын қалыптастыруға арналған жаттығуларға ерекше мән беру болып табылады

4-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

28. Бағдарламада оқыту мақсаттары кодтық белгімен берілген. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сандар бөлім мен бөлімше ретін, төртінші сан оқыту мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 4.3.1.2 кодында "4" - сынып, "3.1" - бөлімше, "2" - оқыту мақсатының реттік саны.

29. Оқыту мақсаттарының жүйесі бойынша күтілетін нәтижелер:

1) "Теориялық мәліметтер" бөлімі:

1-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары				
	0-сынып	1-сынып	2-сынып	3-сынып	4-сынып
1.1 Бейімделген дене шынықтыру сабақтарындағы тәртіп ережелері және қауіпсіздік техникасы	0.1.1.1 бейімделген дене шынықтыру сабақтарында спорт залындағы тәртіп ережелерін және қауіпсіздік техникасын білу	1.1.1.1 бейімделген дене шынықтыру сабақтарында спорт залындағы қауіпсіздік техникасы бойынша мұғалімнің нұсқаулықтарын орындау	2.1.1.1 бейімделген дене шынықтыру сабақтарында спорт залындағы тәртіп ережелерін және қауіпсіздік техникасын сақтау	3.1.1.1 қозғалыс жылдамдығы мен үйлестірілуіне арналған жаттығуларды орындау кезіндегі тәртіп ережелерін және қауіпсіздік техникасын білу	4.1.1.1 қозғалыс жылдамдығы мен үйлестірілуіне арналған жаттығуларды орындау кезіндегі тәртіп ережелерін және қауіпсіздік техникасы туралы білімін қолдану
1.2 Жеке гигиена және күн тәртібі	0.1.2.1 жеке гигиена және күн тәртібі туралы білу	1.1.2.1 жеке гигиена және күн тәртібі туралы алған білімін қолдану	2.1.2.1 жеке гигиенаны және күн тәртібін сақтау	3.1.2.1 күн тәртібінің жеке жоспарын құру	4.1.2.1 өзін-өзі қадағалау және өзін-өзі бақылауды жүргізе алу
1.3 Паралимпиада ойындары	0.1.3.1 паралимпиада ойындарының даму тарихын білу	1.1.3.1 паралимпиада ойындарының түрлерін білу	2.1.3.1 паралимпиада спорт түрлерінің спортшыларын білу	3.1.3.1 паралимпиада ойындарының ережелерін білу	4.1.3.1 паралимпиада ойындарының әдістерін білу

2) "Гимнастика" бөлімі:

2-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары				
	0-сынып	1-сынып	2-сынып	3-сынып	4-сынып
2.1 Сапқа тұру және құрылымын өзгертіп сапқа қайта тұру	0.2.1.1 спорт залының шекарасын және залдағы жабдықтардың орналасуын зерделеу; 0.2.1.2 спорт залының әртүрлі жерлерінде бір-бірден бағанға тұру; 0.2.1.3 жұптасып сапқа тұру	1.2.1.1 бір-бірінің артына сапқа тұра алу 1.2.1.2 шеңбер жасап тұра алу; 1.2.1.3 орнында бұрылуды орындау	2.2.1.1 бір орындағы саптық пәрмендерді дұрыс орындау; 2.2.1.2 бір қатарға және бағанға бір-бірден сапқа тұруды жылдам орындау; 2.2.1.3 қатарда "бірінші" және "екінші" болып саналуды білу	3.2.1.1 қатарда ретімен саналуды орындау; 3.2.1.2 аяқты аяққа қосып адымдап қатардағы аралықты ашу және жақындатуды білу; 3.2.1.3 баянат тапсыра алу	4.2.1.1 қатарда үш, төртке саналуды білу; 4.2.1.2 айналып бұрылуды және жартылай айналып солға және оңға бұрылуды орындау; 4.2.1.3 оң және сол жағындағы көршісімен саптағы орнын ауыстырып қайта тұру
				3.2.2.1 денені әртүрлі бағытта, әр түрлі бастапқы	4.2.2.1 аяқтарын алшақ қойып,

<p>2.2 Жалпы дамыту жаттығулары</p>	<p>0.2.2.1 дене бөліктерін (оң, сол қол және аяқ, алақан, бел, өкше, аяқтың ұшы) бағдарлау; 0.2.2.2 қолды жанына, жоғары, алға, артқа қарай қозғалтуды орындау; 0.2.2.3 денені жанына, алға және артқа қарай еңкейтуді орындай алу; 0.2.2.4 гимнастикалық қабырғаның білге тақтайшасынан ұстаған күйде отырып-тұруды орындау; 0.2.2.5 қолын тізеге, гимнастикалық орындыққа тіреп, денені алдыға еңкейтуді орындау</p>	<p>1.2.2.1 иықты көтеру және түсіруді, иықты алға және артқа қозғалтуды орындау; 1.2.2.2 қолдың негізгі қалыптарын орындау: қолдарын белге, арқаға, басына қою, алға, жоғары, жанына, артқа көтеру; 1.2.2.3 басын алға және артқа еңкейтуді, басты оңға және солға бұруды орындау; 1.2.2.4 қол мен аяқтың әр түрлі бастапқы қалпында денені бұруды орындау</p>	<p>2.2.2.1 тік және бүгілген қолдарын бір мезгілде және кезекпен негізгі бағыттарда қозғалтуды орындау 2.2.2.2 қолдарын алға, артқа және жанына сермеуді орындау 2.2.2.3 топтасуды орындай алу; 2.2.2.4 аяқты кезекпен және бір мезгілде әр түрлі бастапқы қалыптарда бұғу және жазуды орындау; 2.2.2.5 тік аяқты алға, артқа, жанына көтеруді орындау</p>	<p>қалпымен және қол қимылдарымен тұрып, отырып, тізерлеп, гимнастикалық орындықта жатып және гимнастикалық қабырға жанында тұрып еңкейтуді және бұруды орындау; 3.2.2.2 аяқтарын алшақ қойған тұрыстан бір аяқтағы, ал екінші аяғы артында аяқ ұшымен қойылатын тұрысқа 90 градусқа бұрылуды орындау; 3.2.2.3 аяқтарын әртүрлі бағытта сермеуді орындау; 3.2.2.4 аяқтарын алшақ қойған тұрыстан бір аяқтағы, ал екінші аяғы артында (алдында) аяқ ұшымен қойылатын тұрысқа 90 градусқа бұрылуды орындау</p>	<p>айқастырып тұрған, отырған қалыпта қолдарымен әртүрлі бағыттағы қимылдарды орындай отырып денені бұру және еңкейтуді орындау; 4.2.2.2 арқасымен жатқанда аяқтарын барлық бағытта көтеру, бұғу және жазуды орындау; 4.2.2.3 ішімен жатып тіренуде – қолдарын жазып және бүгілген аяқтарының ұштарын желкесіне жеткізіп, денені қайыстыруды орындау; 4.2.2.4 арқасымен еденге отырып және жатып, аяқтарын тік ұстап, еденге тигізбей олармен әртүрлі қимылдар жасауды орындау</p>
		<p>1.2.3.1 дене сымбатын дұрыс ұстаған қалыпта гимнастикалық қабырғаға арқасымен тұрып, бүгілген аяғын көтеріп,</p>	<p>2.2.3.1 дене сымбатын дұрыс ұстаған қалыпта гимнастикалық қабырғаның жанында тұрып, қабырғамен жанасуын</p>	<p>3.2.3.1 дене сымбатын дұрыс ұстаған қалыпта гимнастикалық қабырғадан ары тұрғаннан кейін, денесімен және қол-аяқтарымен бірқатар қозғалыстарды орындау;</p>	<p>4.2.3.1 басына қойылған жүкті түсірмей 360</p>

<p>2.3 Дене сымбатын қалыптастыру жаттығулары</p>	<p>0.2.3.1 дене сымбатын дұрыс ұстаған қалыпта түзу сызықтың бойымен жүруді орындау; 0.2.3.2 басына жүк қойып жүруді орындау; 0.2.3.3 басына жүк қойып, қолдарын беліне, жанына, қайтадан беліне қойып жүруді орындау; 0.2.3.4 басына жүк қойып жартылай жүрелеп жүруді орындау</p>	<p>оны қолдарымен денесіне қысуды орындау; 1.2.3.2 дене сымбатын дұрыс ұстаған қалыпта гимнастикалық қабырғаның жанында тұрып, отыруды орындау; 1.2.3.3 дене сымбатын дұрыс ұстаған қалыпта гимнастикалық қабырғаның жанында тұрып одан бір қадамға алыстау және қайтадан бастапқы қалыпқа оралуды орындау; 1.2.3.4 дене сымбатын дұрыс ұстаған қалыпта басына жүк қойып жүруді орындау</p>	<p>жоғалтпай, денесін оңға және солға еңкейтуді орындау; 2.2.3.2 басына жүк қойып басты оңға және солға бұруды, отырып тік тұруды орындау; 2.2.3.3 дене сымбатын дұрыс ұстаған қалыпта бір аяқпен тұрып, аяқтарының ұшымен тұрып қолдарын әртүрлі қалыпта ұстауды орындау; 2.2.3.4 сызылған сызық бойымен қолдарын артына ұстап дене сымбатын дұрыс ұстаған қалыпта жүру</p>	<p>3.2.3.2 дене сымбатын дұрыс ұстаған қалыпта басына жүк қойып жасалатын жаттығуларды, айналып бұрылу, жүрелеп және тізерлеп отыру, бұрылу мен отыруды біріктіруді орындау; 3.2.3.3 дене сымбатын дұрыс ұстаған қалыпта гимнастикалық қабырға бойымен жоғары және төмен өрмелеуді орындау; 3.2.3.4 башпайларына кішкене шарды немесе жіпті қапсыра қысып, өкшемен, табанның сыртқы қырымен жүруді орындау</p>	<p>градусқа бұрылуды орындау; 4.2.3.2 басына жүк қойып гимнастикалық қабырғаның білте тақтайшаларымен жоғары, төмен, жанына қарай қозғалуды орындау; 4.2.3.3 басына жүк қойып гимнастикалық орындықта әртүрлі тәсілдермен жүре алу; 4.2.3.4 басына жүк қойып өкшемен және аяқтың ұшымен әртүрлі бағытта жүруді орындау</p>
<p>2.4 Заттармен жасалатын жаттығулар</p>	<p>0.2.4.1 дыбыс сигналы бойынша допты шеңберде, бір-біріне домалатуды орындау 0.2.4.2 секіретін допты табу және ұстау;</p>	<p>1.2.4.1 допты еденге соғуды орындау; 1.2.4.2 допты жоғары лақтыру сосын оны тосып алуды орындау; 1.2.4.3 допты қабырғаға лақтыру және оны екі қолмен</p>	<p>2.2.4.1 допты шеңберде, қатарда, бағанда бір-біріне беруді орындау 2.2.4.2 допты бір және екі қолмен бір-біріне, қабырғадан серпілу күшіне, сигнал бағытында домалатуды орындау;</p>	<p>3.2.4.1 допты жоғары, қабырғаға лақтыру және оны тосып алуды орындау 3.2.4.2 үлкен теннис доптарын алысқа лақтыруды орындау; 3.2.4.3 допты бір-біріне</p>	<p>4.2.4.1 қатарда және шеңберде допты солға және оңға беру, бағанада – сол жақтан, оң жақтан, бастың үстінен және аяқтарының арасынан беруді орындау 4.2.4.2 аяқтарын алшақ қойып тұрып, допты екі қолымен тізеден алға – жоғарыға қарай, бастың артынан алға қарай, бастан асыра артқа қарай,</p>

	0.2.4.3 допты себетке лақтыруды орындай алу; 0.2.4.4 лақтырған допты табу	ұстап алуды орындай алу; 1.2.4.4 допты жоғары лақтыру және алақанын соққан соң допты тосып алуды орындау	2.2.4.3 допты жоғары, еденге, қабырғаға лақтыру және оны екі қолмен тосып алуды орындау; 2.2.4.4 допты әртүрлі тәсілмен жүргізуді орындау	лақтыру және оны еденге ұрғаннан кейін ұстап алуды орындау; 3.2.4.4 допты баскетбол сақинасына лақтыруды орындау	аяқтарының арасынан артқа – жоғары қарай лақтыруды орындау; 4.2.4.3 допты еденмен 10-12 метр қашықтыққа жылдамдыққа домалатуды орындау 4.2.4.4 допты аяқпен алға - жоғарыға тебуді орындау
2.5 Бірғақтық жаттығулар	0.2.5.1 санақ бойынша түрлі қарқынмен жүруді орындау; 0.2.5.2 1 санағына, 2,3 санақтарына екпін жасап жүруді орындай алу; 0.2.5.3 музыкаға, әр 1-ші санақ бойынша қарапайым қозғалыстар жасау	1.2.5.1 әртүрлі сипатта және әртүрлі қарқынмен санақ бойынша жүру және жүгіруді орындау; 1.2.5.2 музыка ырғағы мен сипатына қарай жүруді орындау; 1.2.5.3 ырғақтық қозғалыстар, тақ санға қозғалу, ал жұп санға – үзіліс жасауды орындау	2.2.5.1 1,2 санағына ырғақты қозғалыс жасап, 3,4 санағында үзіліс жасауды орындау; 2.2.5.2 әр шапалақ соққан сайын 180 градусқа бұрыла отырып ырғақты қозғалуды орындау; 2.2.5.3 аяқты аяққа қосып алдыға, артқа, жанына адым жасауды орындау	3.2.5.1 музыка ырғағы мен сипатына қарай: баяу, жылдам, адымдап, жүгіріп, секіріп жылжуды орындау; 3.2.5.2 әртүрлі ұзақтықпен: бүтін, жартылай, ширек жүруді орындау; 3.2.5.3 алға және артқа шоқырақ қадамдар орындау	4.2.5.1 музыканың әртүрлі екпініне аяқты аяққа қосып адымдайтын би қадамдарын орындау; 4.2.5.2 1,2 санағана – қозғалыс, 3,4 – санағына үзіліс жасалатын қарапайым би қадамдарын орындау; 4.2.5.3 сырғымалы қадам және поляк биінің алға қарай қадамын орындау
	0.2.6.1 гимнастикалық қабырғаға еркін өрмелеуді (5-6 білте тақтайшасына) орындау; 0.2.6.2 еденде және гимнастикалық орындықта	1.2.6.1 көлбеу жазықтықпен еңбектеп жүруді орындау; 1.2.6.2 гимнастикалық қабырғамен әртүрлі тәсілдермен жоғары және	2.2.6.1 еңіс тақтаймен еңбектеп жоғары өрмелеу, гимнастикалық қабырғаға өрмелеп шығу және онымен төмен түсуді орындау; 2.2.6.2 гимнастикалық қабырғамен аттас тәсілмен,	3.2.6.1 көлбеу орындықпен әртүрлі тәсілдермен өрмелеп, гимнастикалық қабырғаға өтуді орындау; 3.2.6.2 әртүрлі тәсілдермен өрмелеудің аралуан	4.2.6.1 1,5-2 м биіктікке еркін тәсілмен арқанның бойымен өрмелеуді орындау; 4.2.6.2 көлбеу орындықтың бойымен аяқ табандарымен және бір қолмен

<p>2.6 Өрмелеу және асып өту</p>	<p>еңбектеп өрмелеп жүруді орындау; 0.2.6.3 биіктігі 25-30 см кедергілерден өтуді орындау; 0.2.6.4 биіктігі 40 см-ден төмен емес кедергілердің астынан еркін тәсілмен еңбектеп шығуды орындау</p>	<p>төмен өрмелеуді орындау; 1.2.6.3 гимнастикалық қабырғамен жанына өрмелеуді орындау; 1.2.6.4 биіктігі 50-60 см артық емес кедергілерден еркін тәсілмен асып өтуді орындау</p>	<p>қиғаш бағытта, бір мезгілде ұстаған қолдарының немесе қойған аяқтарының орнын ауыстырып (секіру арқылы) өрмелеуді орындау; 2.2.6.3 арқаннан ұстап ілініп тұруды орындау; 2.2.6.4 биіктігі 70 см кедергілерден өтуді орындай алу</p>	<p>үйлестірілуін орындау: тоқтаумен, бұрылумен, қол-аяқтың, дененің қозғалыстарымен өрмелеу; 3.2.6.3 арқанға тік қолдарымен ілініп тұруды орындау; 3.2.6.4 биіктігі 80 см кедергілерден асып өтуді орындау</p>	<p>қапсырып екінші қолына зат ұстап өрмелеуді орындау; 4.2.6.3 арқанның бойымен 2 м-ге дейін биіктікке үш тәсілмен (тек қана көтерілу, еркін түсу) өрмелеуді орындау; 4.2.6.4 биіктігі 90 см-ге дейінгі әртүрлі кедергілерден өтуді орындау</p>
<p>2.7 Тепе-теңдік жаттығулары</p>	<p>0.2.7.1 еденде жатқан заттардан (таяқша, секіртпе) аттап өтуді орындау; 0.2.7.2 10-15 см биіктікте тартылған арқаннан аттап өтуді орындау; 0.2.7.3 бір аяқпен тұруды орындау; 0.2.7.4 жүру және жүгіру кезінде кенеттен тоқтауды орындау</p>	<p>1.2.7.1 сызылған сызықпен алға және бүйірімен жүруді орындау; 1.2.7.2 қолдарын жанына көтеріп, беліге қойып, қолына доп, таяқ ұстап гимнастикалық орындықта тік және бүйірімен жүруді орындау; 1.2.7.3 қолдарын еркін ұстап, бүйіріне, белге қойып, бөрене боймен және көлденең тұруды орындау; 1.2.7.4 тақтайдан бөренеге және кері қарай өтуді орындау</p>	<p>2.2.7.1 сызылған сызықпен жүру – қолдарын желкеге қойып, басына доп қойып, кенеттен тоқтап-тоқтап алға қарай жүруді орындау; 2.2.7.2 қолдарымен қозғалыс жасап, аялдап, 90 және 180 градусқа бұрылып жүруді орындау; 2.2.7.3 гимнастикалық орындықта арқасымен алға қаратып жүру; 2.2.7.4 бөренеді тұрып, отырып, қолдың түрлі қозғалыстарын жасап жүруді орындау</p>	<p>3.2.7.1 қолмен түрлі қозғалыстар жасап бір аяқтың ұшына көтерілуді орындау; 3.2.7.2 бөренеге бір аяқпен тұру, екінші аяқты артқа қарай көтеруді ("қарлығаш") орындау; 3.2.7.3 бөренеді тұрып мұғалім лақтырған допты ұстап алуды орындау; 3.2.7.4 бөгеттерден аттап өтіп бөренемен жүруді орындау</p>	<p>4.2.7.1 бір аяқпен тұрып, екінші бүгілген аяқтың тізесімен допты ұстап тұруды орындау; 4.2.7.2 бір аяқпен тұрып 90 градусқа бұрылуды орындау; 4.2.7.3 аяқ ұштарымен тоқтап, 90 және 180 градусқа бұрылумен орындау; 4.2.7.4 қол қозғалысымен бірге бөренемен аяқты аяққа қосып адымдап және ауыспалы адымдармен алға, бүйірімен және артқа жүруді орындау</p>

3) "Ұлттық және зияткерлік ойындар" бөлімі:

3-кесте

--	--

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары				
	0-сынып	1-сынып	2-сынып	3-сынып	4-сынып
3.1 Тоғыз құмалақ	0.3.1.1 тоғыз құмалақ ойынының пайда болу тарихын білу	1.3.1.1 көрмейтін және нашар көретін білім алушылардың ұяшықтарға 9 құмалақтан орналастыруы	2.3.1.1 көру-сипап сезу тәсілімен құмалақтарды бір ұяшықтан екінші ұяшыққа сала алу	3.3.1.1 тоғыз құмалақ ойынының ережесін білу және мұғалімнің көмегімен қолдану	4.3.1.1 тоғыз құмалақ ойынының әр түрлі тәсілдерін білу және өздігінен қолдану
3.2 Асық	0.3.2.1 асық ойынының пайда болу тарихын білу	1.3.2.1 асықтарды лақтыра алу	2.3.2.1 көрмейтін және нашар көретін білім алушылардың қатарлап қойылған асықтарға тигізе алуы және асықтардың нысанаға тигенін есту арқылы анықтай алуы	3.3.2.1 асық ойынының ережелерін білу және қолдана алу	4.3.2.1 көру-сипап сезу тәсілімен асық ойынының әр түрлі әдістерін өздігінен қолдану
3.3 Дойбы	0.3.3.1 дойбы ойынының пайда болу тарихын білу	1.3.3.1 көрмейтін және нашар көретін білім алушылардың дойбыларды түстері бойынша ажырата алуы	2.3.3.1 көру-сипап сезу тәсілімен дойбыларды тақтаға реттеп қоя алу	3.3.3.1 дойбы ойынының ережелері мен тәсілдерін білу және қолдана алу	4.3.3.1 дойбы ойынының жарыстарына қатысу
3.4 Шахмат	0.3.4.1 шахмат ойынының пайда болу тарихын білу	1.3.4.1 шахмат ойынының барлық фигураларының атауларын білу	2.3.4.1 фигураларды тақтаға дұрыс реттеп қоя алу	3.3.4.1 шахмат ойынының ережелерін білу және мұғалімнің көмегімен қолдана алу	4.3.4.1 шахмат ойынының жарыстарына қатысу

4) "Қозғалмалы ойындар" бөлімі:

4-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары				
	0-сынып	1-сынып	2-сынып	3-сынып	4-сынып
4.1 Кеңістікті бағдарлауды дамыту ойындары	0.4.1.1 қозғалмалы ойындар кезінде кеңістікті бағдарлау ережелерін білу	1.4.1.1 қозғалмалы ойындар кезінде мұғалімнің көмегімен кеңістікті бағдарлау	2.4.1.1 қозғалмалы ойында бағдарлау дағдыларын қолдану	3.4.1.1 қозғалмалы ойындар кезінде өздігінен кеңістікті бағдарлау	4.4.1.1 БДШ сабақтарындағы спорттық ойындар кезінде еркін бағдарлану
				3.4.2.1 қозғалмалы	

4.2 Тепе-теңдікті және қимылдардың үйлесімділігін дамытуға арналған ойындар	0.4.2.1 қозғалмалы ойындар кезінде тепе-теңдікті үйлестіре алу	1.4.2.1 қозғалмалы ойындар кезінде тепе-теңдікті және үйлестіруді ұстап тұра алу	2.4.2.1 спорт залындағы және стадиондағы қозғалмалы ойындар кезінде тепе-теңдікті және үйлестіруді ұстап тұра алу	ойындар кезінде кеңістікті бағдарлауды дамытуға арналған жаттығуларды мұғалімнің көмегімен орындау	4.4.2.1 қозғалмалы ойындар кезінде кеңістікті бағдарлауды дамытуға арналған жаттығуларды өздігінен орындау
4.3 Бағдарлау қабілетін дамытатын ойындары	0.4.3.1 дыбыстық және көру бағдарларын білу	1.4.3.1 бағдарлау дағдыларын мұғалімнің көмегімен қолдану	2.4.3.1 ойын кезінде бағдарлай алу	3.4.3.1 бағдарлау дағдыларын спорттық ойындар кезінде қолдану	4.4.3.1 қозғалмалы ойындар кезінде өздігінен бағдарлану
4.4 Кедергілерді жеңуге арналған ойындар	0.4.4.1 кедергінің не екенін білу	1.4.4.1 мұғалімнің көмегімен кедергілерді жеңе алу	2.4.4.1 ойын кезінде кедергілерді жеңу дағдыларын пайдалану	3.4.4.1 қозғалмалы ойын кезінде кедергілерді жеңу дағдыларын пайдалану	4.4.4.1 спорттық эстафеталарда кедергілерді өздігінен жеңу
4.5 Тактильді сезімталдықты дамытуға арналған ойындар	0.4.5.1 тактильді сезімталдықты дамытуға арналған тәсілдерді білу	1.4.5.1 ойын кезінде тактильді сезімталдық дағдыларын қолдану	2.4.5.1 спорттық ойында сақталған талдағыштардың көмегімен бағдарлану	3.4.5.1 қозғалмалы ойындар кезінде сақталған талдағыштардың көмегімен өздігінен бағдарлану	4.4.5.1 кеңістікте бағдарлану ережелерін қолдана отырып спорттық шараларға қатысу

5) "Жеңіл атлетика" бөлімі:

5-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары				
	0-сынып	1-сынып	2-сынып	3-сынып	4-сынып
5.1 Жүру	0.5.1.1 барлығымен бірге, жалпы қарқынды сақтай отырып, еркін жүру; 0.5.1.2 жылдам жүруді орындау; 0.5.1.3 аяқтың ұшымен жүруді орындау; 0.5.1.4 бір-бірінің	1.5.1.1 қолдарын еркін қимылдатып шашыраңқы жүру; 1.5.1.2 бір-бірден қол ұстасып баған жасап жүру және шеңбермен жүру; 1.5.1.3 сигнал бойынша жүру; 1.5.1.4 қабырғадан жарты қадам қашықтықты	2.5.1.1 қол мен аяқты дұрыс жұмыс істете отырып бір орында және алға жылжып жүруді орындау; 2.5.1.2 қол қимылдарымен жүруді орындау; 2.5.1.3 жылдамдатып жүруді және жаймен жүгіруге көшуді орындау; 2.5.1.4 өкшеден аяқ ұшына	3.5.1.1 тізені жоғары көтеріп жүруді орындау; 3.5.1.2 қайшы адыммен жүруді орындау; 3.5.1.3 кенеттен тоқтап жүруді орындау; 3.5.1.4 100 м-ге дейін жүгіру мен жүруді кезектестіру	4.5.1.1 жүру кезінде аяқты ауыстырып жүруді орындау; 4.5.1.2 тізе бүгпей, аяқтың ұшымен жүруді орындау; 4.5.1.3 аялдамалармен және қосымша тапсырмалармен жүруді орындау; 4.5.1.4 жүру мен жеңіл секіруді

	артынан паровоз болып жүру	сақтай отырып залды айналып жүруді орындау	ауысып жүруді орындау		кезектестіруді орындау
5.2 Жүгіру	0.5.2.1 аяқтың ұшымен жеңіл жүгіруді орындау; 0.5.2.2 жүгіру кезінде қол қимылдарын жасау; 0.5.2.3 мұғалім сигналы бойынша бағытты өзгертіп жүгіруді орындау; 0.5.2.4 бір орында жүгіруді орындау	1.5.2.1 қолды дұрыс қимылдатып жүгіруді орындау; 1.5.2.2 жүрумен кезектесіп 50 м дейін жүгіруді орындау; 1.5.2.3 қапталмен аяқты аяққа қосып адымдап жүгіруді орындау; 1.5.2.4 тізені жоғары көтеріп жүгіруді орындау	2.5.2.1 жеңіл секірумен алма-кезек жүгіруді орындау; 2.5.2.2 2-3 қарапайым кедергілерден өтіп жүгіруді орындау; 2.5.2.3 сирақты артқа лақтырып жүгіруді орындау; 2.5.2.4 сигналға қарай жеңіл жүгіруді орындау	3.5.2.1 үдемелі және баяулатып жүгіруді орындау; 3.5.2.2 баспалдақпен жоғары жүгіруді орындау; 3.5.2.3 40 м-ге дейін жарысып жүгіруді орындау; 3.5.2.4 4-5 қарапайым кедергілерді еңсере отырып жүгіруді орындау	4.5.2.1 алдыға қарай арқамен жүгіруді орындау; 4.5.2.2 50 м-ге дейін жылдамдыққа жүгіруді орындау; 4.5.2.3 қолындағы затпен жүгіруді орындай алу; 4.5.2.4 2-3 күрделі кедергілерді еңсере отырып жүгіруді орындау
5.3 Лақтыру	0.5.3.1 екі қолмен үлкен допты еденге, қабырғаға, жоғары лақтыру, содан соң секірген допты тез табуды орындау; 0.5.3.2 кішкентай доптарды сигнал бағытында лақтыруды орындау; 0.5.3.3 құм салынған қапшықтарды лақтыруды орындау; 0.5.3.4 шеңбершелерді сырықтарға лақтыруды орындау	1.5.3.1 шағын допты нысанаға лақтыруды орындау; 1.5.3.2 үлкен допты нысанаға лақтыруды орындау; 1.5.3.3 шағын допты дәлдікке лақтыруды орындай алу; 1.5.3.4 үлкен допты дәлдікке лақтыруды орындау	2.5.3.1 шағын допты нысанаға лақтыруды орындау; 2.5.3.2 үлкен допты нысанаға лақтыруды орындау; 2.5.3.3 шағын допты дәлдікке лақтыруды орындау; 2.5.3.4 үлкен допты дәлдікке лақтыруды орындау	3.5.3.1 шағын допты нысанаға лақтыруды орындау; 3.5.3.2 үлкен допты нысанаға лақтыруды орындау; 3.5.3.3 шағын допты дәлдікке лақтыруды орындау; 3.5.3.4 үлкен допты дәлдікке лақтыруды орындау	4.5.3.1 шағын допты нысанаға лақтыруды орындау; 4.5.3.2 үлкен допты нысанаға лақтыруды орындау; 4.5.3.3 шағын допты дәлдікке лақтыруды орындау; 4.5.3.4 үлкен допты дәлдікке лақтыруды орындау
	0.5.4.1 екі аяқпен еркін	1.5.4.1 гимнастикалық қабырғаның	2.5.4.1 орнынан ұзындыққа	3.5.4.1 екпінмен бір аяқпен итеріліп ұзындыққа секіруді орындау;	4.5.4.1 биіктікке секіру үшін екпін алып, содан кейін

5.4 Секіру	секіруді орындау; 0.5.4.2 бұлақтан аттап секіруді (ені 15-20 см) орындай алу; 0.5.4.3 10-15 см биіктіктен тереңдікке секіруді орындау; 0.5.4.4 еденнен матка секіруді (0 -15 см) орындау; 0.5.4.5 10-15 см биіктікте керілген секіртпеден секіруді орындай алу	білте тақтайшасынан ұстап тұрып, екі аяқпен секіруді орындау; 1.5.4.2 бір аяқпен секіру және екі аяқпен кезек-кезек секіруді орындау; 1.5.4.3 аяқтарын бірге қойып және алшақ қойып секіруді орындау; 1.5.4.4 секіртпені басынан асырып алға және артқа лақтыруды орындау	секіруді орындау; 2.5.4.2 90 градусқа бұрылыспен орнында секіруді орындай алу; 2.5.4.3 50 см дейінгі биіктіктен тереңдікке секіруді орындау; 2.5.4.4 екпінмен биіктікке секіруді орындай алу; 2.5.4.5 бір аяғынан екінші аяққа секіруді орындау	3.5.4.2 екі және бір аяқпен аяқ-қолдың әртүрлі қалпында, аяқ-қол қимылдарымен, 90 градусқа бұрылумен секіруді орындау; 3.5.4.3 екі аяқпен алға, артқа, жанына жылжып секіруді орындау; 3.5.4.4 жүрелеп тіренген және отырған қалпынан секіру, гимнастикалық таяқпен секіруді орындай алу	арқаннан аттап өтуді орындау; 4.5.4.2 қиын емес кедергіден қарғып алға жылжи отырып секіруді орындау; 4.5.4.3 бір аяқпен кедергіні басып секіруді орындау; 4.5.4.4 айналып жатқан ұзын секіртпеге жүгіріп кіру және жүгіріп шығуды орындау; 4.5.4.5 секіртпеден секіруді орындай алу
------------	--	--	---	--	--

30. Бағдарлама есту қабілеті бұзылған (естімейтін) білім алушыларға арналған бастауыш білім беру деңгейінің 0-4 – сыныптары үшін "Бейімделген дене шынықтыру" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының Ұзақ мерзімді жоспарының негізінде осы Бағдарламаның қосымшасына сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді жоспарда барлық сынып бойынша әр бөлімде қамтылатын оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

31. Бөлім мен тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Бастауыш білім беру деңгейінің
0-4 сыныптарына арналған
"Бейімделген дене шынықтыру"
пәнінен жаңартылған
мазмұндағы үлгілік
оқу бағдарламасына
қосымша

Есту қабілеті бұзылған (естімейтін) білім алушыларға арналған бастауыш білім беру деңгейінің 0-4 – сыныптары үшін "Бейімделген дене шынықтыру" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) 0-сынып:

1-кесте

Бөлім	Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары
1 - тоқсан		

1. Теориялық мәліметтер	1.1 Бейімделген дене шынықтыру сабақтарындағы тәртіп ережелері және қауіпсіздік техникасы	0.1.1.1 бейімделген дене шынықтыру сабақтарында спорт залындағы тәртіп ережелерін және қауіпсіздік техникасын білу
	1.2 Жеке гигиена және күн тәртібі	0.1.2.1 жеке гигиена және күн тәртібі туралы білу
	1.3 Паралимпиада ойындары	0.1.3.1 паралимпиада ойындарының даму тарихын білу
2. Гимнастика	2.1 Сапқа тұру және сапқа құрылымын өзгертіп қайта тұру	0.2.1.1 спорт залының шекарасын және залдағы жабдықтардың орналасуын зерделеу; 0.2.1.2 спорт залының әртүрлі жерлерінде бір-бірден бағанға тұру; 0.2.1.3 жұптасып сапқа тұру
	2.2 Жалпы дамыту жаттығулары	0.2.2.1 дене бөліктерін (оң, сол қол және аяқ, алақан, бел, өкше, аяқтың ұшы) бағдарлау; 0.2.2.2 қолды жанына, жоғары, алға, артқа қарай қозғалтуды орындау; 0.2.2.3 денені жанына, алға және артқа қарай еңкейтуді орындай алу; 0.2.2.4 гимнастикалық қабырғаның білте тақтайшасынан ұстаған күйде отырып-тұруды орындау; 0.2.2.5 қолын тізеге, гимнастикалық орындыққа тіреп, денені алдыға еңкейтуді орындау
	2.3 Дене сымбатын қалыптастыру жаттығулары	0.2.3.1 дене сымбатын дұрыс ұстаған қалыпта тұзу сызықтың бойымен жүруді орындау; 0.2.3.2 басына жүк қойып жүруді орындау; 0.2.3.3 басына жүк қойып, қолдарын беліне, жанына, қайтадан беліне қойып жүруді орындау; 0.2.3.4 басына жүк қойып жартылай жүрелеп жүруді орындау
	2.4 Заттармен жасалатын жаттығулар	0.2.4.1 дыбыс сигналы бойынша допты шеңберде, бір-біріне домалатуды орындау; 0.2.4.2 секіретін допты табу және ұстау; 0.2.4.3 допты себетке лақтыруды орындай алу; 0.2.4.4 лақтырған допты табу

	2.5 Бірғақтық жаттығулар	0.2.5.1 санақ бойынша түрлі қарқынмен жүруді орындау; 0.2.5.2 1 санағына, 2,3 санақтарына екпін жасап жүруді орындай алу; 0.2.5.3 музыкаға, әр 1-ші санақ бойынша қарапайым қозғалыстар жасау
	2.6 Өрмелеу және асып өту	0.2.6.1 гимнастикалық қабырғаға еркін өрмелеуді (5-6 білге тақтайшасына) орындау; 0.2.6.2 еденде және гимнастикалық орындықта еңбектеп өрмелеп жүруді орындау; 0.2.6.3 биіктігі 25-30 см кедергілерден өтуді орындау 0.2.6.4 биіктігі 40 см-ден төмен емес кедергілердің астынан еркін тәсілмен еңбектеп шығуды орындау
	2.7 Тепе-теңдік жаттығулары	0.2.7.1 еденде жатқан заттардан (таяқша, секіртпе) аттап өтуді орындау; 0.2.7.2 10-15 см биіктікте тартылған арқаннан аттап өтуді орындау; 0.2.7.3 бір аяқпен тұруды орындау; 0.2.7.4 жүру және жүгіру кезінде кенеттен тоқтауды орындау
2 - тоқсан		
3. Ұлттық және зияткерлік ойындар	3.1 Тоғыз құмалақ	0.3.1.1 тоғыз құмалақ ойынының пайда болу тарихын білу
	3.2 Асық	0.3.2.1 асық ойынының пайда болу тарихын білу
	3.3 Дойбы	0.3.3.1 дойбы ойынының пайда болу тарихын білу
	3.4 Шахмат	0.3.4.1 шахмат ойынының пайда болу тарихын білу
3 - тоқсан		
4. Қозғалмалы ойындар	4.1 Кеңістікті бағдарлауды дамыту ойындары	0.4.1.1 қозғалмалы ойындар кезінде кеңістікті бағдарлау ережелерін білу;
	4.2 Тепе-теңдікті және қимылдардың үйлесімділігін дамытуға арналған ойындар	0.4.2.1 қозғалмалы ойындар кезінде тепе-теңдікті үйлестіре алу
	4.3 Бағдарлау қабілетін дамытатын ойындары	0.4.3.1 дыбыстық және көру бағдарларын білу

	4.4 Кедергілерді жеңуге арналған ойындар	0.4.4.1 кедергінің не екенін білу
	4.5 Тактильді сезімталдықты дамытуға арналған ойындар	0.4.5.1 тактильді сезімталдықты дамытуға арналған тәсілдерді білу
4 - тоқсан		
5. Жеңіл атлетика	5.1 Жүру	0.5.1.1 барлығымен бірге, жалпы қарқынды сақтай отырып, еркін жүру; 0.5.1.2 жылдам жүруді орындау; 0.5.1.3 аяқтың ұшымен жүруді орындау; 0.5.1.4 бір-бірінің артынан паровоз болып жүру
	5.2 Жүгіру	0.5.2.1 аяқтың ұшымен жеңіл жүгіруді орындау; 0.5.2.2 жүгіру кезінде қол қимылдарын жасау; 0.5.2.3 мұғалім сигналы бойынша бағытты өзгертіп жүгіруді орындау; 0.5.2.4 бір орында жүгіруді орындау
	5.3 Лақтыру	0.5.3.1 екі қолмен үлкен допты еденге, қабырғаға, жоғары лақтыру, содан соң секірген допты тез табуды орындау; 0.5.3.2 кішкентай доптарды сигнал бағытында лақтыруды орындау; 0.5.3.3 құм салынған қапшықтарды лақтыруды орындау; 0.5.3.4 шеңбершелерді сырықтарға лақтыруды орындау
	5.4 Секіру	0.5.4.1 екі аяқпен еркін секіруді орындау; 0.5.4.2 "бұлақтан" аттап секіруді (ені 15-20 см) орындай алу; 0.5.4.3 10-15 см биіктіктен тереңдікке секіруді орындау; 0.5.4.4 еденнен матқа секіруді (0-15 см) орындау; 0.5.4.5 10-15 см биіктікте керілген секіртпеден секіруді орындай алу

2) 1-сынып:

2-кесте

Бөлім	Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары
1 - тоқсан		
		1.1.1.1 бейімделген дене шынықтыру сабақтарында спорт залындағы қауіпсіздік техникасы

1. Теориялық мәліметтер	1.1 Бейімделген дене шынықтыру сабақтарындағы тәртіп ережелері және қауіпсіздік техникасы	бойынша мұғалімнің нұсқаулықтарын орындау
	1.2 Жеке гигиена және күн тәртібі	1.1.2.1 жеке гигиена және күн тәртібі туралы алған білімін қолдану
	1.3 Паралимпиада ойындары	1.1.3.1 паралимпиада ойындарының түрлерін білу
2. Гимнастика	2.1 Сапқа тұру және сапқа құрылымын өзгертіп қайта тұру	1.2.1.1 бір-бірінің артына сапқа тұра алу 1.2.1.2 шеңбер жасап тұра алу 1.2.1.3 орнында бұрылуды орындау
	2.2 Жалпы дамыту жаттығулары	1.2.2.1 иықты көтеру және түсіруді, иықты алға және артқа қозғалтуды орындау; 1.2.2.2 қолдың негізгі қалыптарын орындау: қолдарын белге, арқаға, басына қою, алға, жоғары, жанына, артқа көтеру; 1.2.2.3 басын алға және артқа еңкейтуді, басты оңға және солға бұруды орындау; 1.2.2.4 қол мен аяқтың әр түрлі бастапқы қалпында денені бұруды орындау
	2.3 Дене сымбатын қалыптастыру жаттығулары	1.2.3.1 дене сымбатын дұрыс ұстаған қалыпта гимнастикалық қабырғаға арқасымен тұрып, бүгілген аяғын көтеріп, оны қолдарымен денесіне қысуды орындау; 1.2.3.2 дене сымбатын дұрыс ұстаған қалыпта гимнастикалық қабырғаның жанында тұрып, отыруды орындау; 1.2.3.3 дене сымбатын дұрыс ұстаған қалыпта гимнастикалық қабырғаның жанында тұрып одан бір қадамға алыстау және қайтадан бастапқы қалыпқа оралуды орындау; 1.2.3.4 дене сымбатын дұрыс ұстаған қалыпта басына жүк қойып жүруді орындау
	2.4 Заттармен жасалатын жаттығулар	1.2.4.1 допты еденге соғуды орындау; 1.2.4.2 допты жоғары лақтыру сосын оны тосып алуды орындау; 1.2.4.3 допты қабырғаға лақтыру және оны екі қолмен ұстап алуды орындай алу;

		1.2.4.4 допты жоғары лақтыру және алақанын соққан соң допты тосып алуды орындау
	2.5 Ырғақтық жаттығулар	1.2.5.1 әртүрлі сипатта және әртүрлі қарқынмен санақ бойынша жүру және жүгіруді орындау; 1.2.5.2 музыка ырғағы мен сипатына қарай жүруді орындау; 1.2.5.3 ырғақтық қозғалыстар, тақ санға қозғалу, ал жұп санға – үзіліс жасауды орындау
	2.6 Өрмелеу және асып өту	1.2.6.1 көлбеу жазықтықпен еңбектеп жүруді орындау; 1.2.6.2 гимнастикалық қабырғамен әр түрлі тәсілдермен жоғары және төмен өрмелеуді орындау; 1.2.6.3 гимнастикалық қабырғамен жанына өрмелеуді орындау; 1.2.6.4 биіктігі 50-60 см артық емес кедергілерден еркін тәсілмен асып өтуді орындау
	2.7 Тепе-теңдік жаттығулары	1.2.7.1 сызылған сызықпен алға және бүйірімен жүруді орындау; 1.2.7.2 қолдарын жанына көтеріп, беліге қойып, қолына доп, таяқ ұстап гимнастикалық орындықта тік және бүйірімен жүруді орындау; 1.2.7.3 қолдарын еркін ұстап, бүйіріне, белге қойып, бөрене боймен және көлденең тұруды орындау; 1.2.7.4 тақтайдан бөренеге және кері қарай өтуді орындау
2 - тоқсан		
3. Ұлттық және зияткерлік ойындар	3.1 Тоғыз құмалақ	1.3.1.1 көрмейтін және нашар көретін білім алушылардың ұяшықтарға 9 құмалақтан орналастыруы
	3.2 Асық	1.3.2.1 асықтарды лақтыра алу
	3.3 Дойбы	1.3.3.1 көрмейтін және нашар көретін білім алушылардың дойбыларды түстері бойынша ажырата алуы
	3.4 Шахмат	1.3.4.1 шахмат ойынының барлық фигураларының атауларын білу
3 - тоқсан		
	4.1 Кеңістікті бағдарлауды дамыту ойындары	1.4.1.1 қозғалмалы ойындар кезінде мұғалімнің көмегімен кеңістікті бағдарлау

4. Қозғалмалы ойындар	4.2 Тепе-теңдікті және қимылдардың үйлесімділігін дамытуға арналған ойындар	1.4.2.1 қозғалмалы ойындар кезінде тепе-теңдікті және үйлестіруді ұстап тұра алу
	4.3 Бағдарлау қабілетін дамытатын ойындары	1.4.3.1 бағдарлау дағдыларын мұғалімнің көмегімен қолдану
	4.4 Кедергілерді жеңуге арналған ойындар	1.4.4.1 мұғалімнің көмегімен кедергілерді жеңе алу
	4.5 Тактильді сезімталдықты дамытуға арналған ойындар	1.4.5.1 ойын кезінде тактильді сезімталдық дағдыларын қолдану
4 - тоқсан		
5. Жеңіл атлетика	5.1 Жүру	1.5.1.1 қолдарын еркін қимылдатып шашыранқы жүру; 1.5.1.2 бір-бірден қол ұстасып баған жасап жүру және шеңбермен жүру; 1.5.1.3 сигнал бойынша жүру; 1.5.1.4 қабырғадан жарты қадам қашықтықты сақтай отырып залды айналып жүруді орындау
	5.2 Жүгіру	1.5.2.1 қолды дұрыс қимылдатып жүгіруді орындау; 1.5.2.2 жүрумен кезектесіп 50 м дейін жүгіруді орындау; 1.5.2.3 қапталмен аяқты аяққа қосып адымдап жүгіруді орындау; 1.5.2.4 тізені жоғары көтеріп жүгіруді орындау
	5.3 Лақтыру	1.5.3.1 шағын допты нысанаға лақтыруды орындау; 1.5.3.2 үлкен допты нысанаға лақтыруды орындау; 1.5.3.3 шағын допты дәлдікке лақтыруды орындай алу; 1.5.3.4 үлкен допты дәлдікке лақтыруды орындау
	5.4 Секіру	1.5.4.1 гимнастикалық қабырғаның білте тақтайшасынан ұстап тұрып, екі аяқпен секіруді орындау; 1.5.4.2 бір аяқпен секіру және екі аяқпен кезек-кезек секіруді орындау; 1.5.4.3 аяқтарын бірге қойып және алшақ қойып секіруді орындау; 1.5.4.4 секіртпені басынан асырып алға және артқа лақтыруды орындау

3) 2-сынып:

3-кесте

Бөлім	Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары
-------	------------	------------------

1. Теориялық мәліметтер	1.1 Бейімделген дене шынықтыру сабақтарындағы тәртіп ережелері және қауіпсіздік техникасы	2.1.1.1 бейімделген дене шынықтыру сабақтарында спорт залындағы тәртіп ережелерін және қауіпсіздік техникасын сақтау
	1.2 Жеке гигиена және күн тәртібі	2.1.2.1 жеке гигиенаны және күн тәртібін сақтау
	1.3 Паралимпиада ойындары	2.1.3.1 паралимпиада спорт түрлерінің спортшыларын білу
	2.1 Сапқа тұру және сапқа құрылымын өзгертіп қайта тұру	2.2.1.1 бір орындағы саптық пәрмендерді дұрыс орындау; 2.2.1.2 бір қатарға және бағанға бір-бірден сапқа тұруды жылдам орындау; 2.2.1.3 қатарда "бірінші" және "екінші" болып саналуды білу
	2.2 Жалпы дамыту жаттығулары	2.2.2.1 тік және бүгілген қолдарын бір мезгілде және кезекпен негізгі бағыттарда қозғалтуды орындау; 2.2.2.2 қолдарын алға, артқа және жанына сермеуді орындау; 2.2.2.3 топтасуды орындай алу; 2.2.2.4 аяқты кезекпен және бір мезгілде әр түрлі бастапқы қалыптарда бұғу және жазуды орындау; 2.2.2.5 тік аяқты алға, артқа, жанына көтеруді орындау
	2.3 Дене сымбатын қалыптастыру жаттығулары	2.2.3.1 дене сымбатын дұрыс ұстаған қалыпта гимнастикалық қабырғаның жанында тұрып, қабырғамен жанасуын жоғалтпай, денесін оңға және солға еңкейтуді орындау; 2.2.3.2 басына жүк қойып басты оңға және солға бұруды, отырып тік тұруды орындау; 2.2.3.3 дене сымбатын дұрыс ұстаған қалыпта бір аяқпен тұрып, аяқтарының ұшымен тұрып қолдарын әртүрлі қалыпта ұстауды орындау; 2.2.3.4 сызылған сызық бойымен қолдарын артына ұстап дене сымбатын дұрыс ұстаған қалыпта жүру
		2.2.4.1 допты шеңберде, қатарда, бағанда бір-біріне беруді орындау; 2.2.4.2 допты бір және екі қолмен бір-біріне, қабырғадан серпілу

2. Гимнастика	2.4 Заттармен жасалатын жаттығулар	күшіне, сигнал бағытында домалатуды орындау; 2.2.4.3 допты жоғары, еденге, қабырғаға лақтыру және оны екі қолмен тосып алуды орындау; 2.2.4.4 допты әр түрлі тәсілмен жүргізуді орындау
	2.5 Ырғақтық жаттығулар	2.2.5.1 1,2 санағына ырғақты қозғалыс жасап, 3,4 санағында үзіліс жасауды орындау; 2.2.5.2 әр шапалақ соққан сайын 180 градусқа бұрыла отырып ырғақты қозғалуды орындау; 2.2.5.3 аяқты аяққа қосып алдыға, артқа, жанына адым жасауды орындау
	2.6 Өрмелеу және асып өту	2.2.6.1 еңіс тақтаймен еңбектеп жоғары өрмелеу, гимнастикалық қабырғаға өрмелеп шығу және онымен төмен түсуді орындау; 2.2.6.2 гимнастикалық қабырғамен аттас тәсілмен, қиғаш бағытта, бір мезгілде ұстаған қолдарының немесе қойған аяқтарының орнын ауыстырып (секіру арқылы) өрмелеуді орындау; 2.2.6.3 арқаннан ұстап ілініп тұруды орындау; 2.2.6.4 биіктігі 70 см кедергілерден өтуді орындай алу
	2.7 Тепе-теңдік жаттығулары	2.2.7.1 сызылған сызықпен жүру – қолдарын желкеге қойып, басына доп қойып, кенеттен тоқтап-тоқтап алға қарай жүруді орындау; 2.2.7.2 қолдарымен қозғалыс жасап, аялдап, 90 және 180 градусқа бұрылып жүруді орындау; 2.2.7.3 гимнастикалық орындықта арқасымен алға қаратып жүру; 2.2.7.4 бөренеді тұрып, отырып, қолдың түрлі қозғалыстарын жасап жүруді орындау
2 - тоқсан		
	3.1 Тоғыз құмалақ	2.3.1.1 көру-сипап сезу тәсілімен құмалақтарды бір ұяшықтан екінші ұяшыққа сала алу
		2.3.2.1 көрмейтін және нашар көретін білім алушылардың қатарлап қойылған асықтарға

3. Ұлттық және зияткерлік ойындар	3.2 Асық	тигізе алуы және асықтардың нысанаға тигенін есту арқылы анықтай алуы
	3.3 Дойбы	2.3.3.1 көру-сипап сезу тәсілімен дойбыларды тақтаға реттеп қоя алу
	3.4 Шахмат	2.3.4.1 фигураларды тақтаға дұрыс реттеп қоя алу
3 - тоқсан		
4. Қозғалмалы ойындар	4.1 Кеңістікті бағдарлауды дамыту ойындары	2.4.1.1 қозғалмалы ойында бағдарлау дағдыларын қолдану
	4.2 Тепе-теңдікті және қимылдардың үйлесімділігін дамытуға арналған ойындар	2.4.2.1 спорт залындағы және стадиондағы қозғалмалы ойындар кезінде тепе-теңдікті және үйлестіруді ұстап тұра алу
	4.3 Бағдарлау қабілетін дамытатын ойындары	2.4.3.1 ойын кезінде бағдарлай алу
	4.4 Кедергілерді жеңуге арналған ойындар	2.4.4.1 ойын кезінде кедергілерді жеңу дағдыларын пайдалану
	4.5 Тактильді сезімталдықты дамытуға арналған ойындар	2.4.5.1 спорттық ойында сақталған талдағыштардың көмегімен бағдарлану
4 - тоқсан		
5. Жеңіл атлетика	5.1 Жүру	2.5.1.1 қол мен аяқты дұрыс жұмыс істете отырып бір орында және алға жылжып жүруді орындау;
		2.5.1.2 қол қимылдарымен жүруді орындау;
	5.2 Жүгіру	2.5.1.3 жылдамдатып жүруді және жаймен жүгіруге көшуді орындау;
2.5.1.4 өкшеден аяқ ұшына ауысып жүруді орындау;		
5.3 Лақтыру	5.2 Жүгіру	2.5.2.1 жеңіл секірумен алма-кезек жүгіруді орындау;
		2.5.2.2
		2-3 қарапайым кедергілерден өтіп жүгіруді орындау;
		2.5.2.3 сирақты артқа лақтырып жүгіруді орындау;
5.3 Лақтыру	5.3 Лақтыру	2.5.2.4 сигналға қарай жеңіл жүгіруді орындау
		2.5.3.1 шағын допты нысанаға лақтыруды орындау;
		2.5.3.2 үлкен допты нысанаға лақтыруды орындау;
		2.5.3.3 шағын допты дәлдікке лақтыруды орындау;
		2.5.3.4 үлкен допты дәлдікке лақтыруды орындау

	5.4 Секіру	<p>2.5.4.1 орнынан ұзындыққа секіруді орындау;</p> <p>2.5.4.2 90 градусқа бұрылыспен орнында секіруді орындай алу;</p> <p>2.5.4.3 50 см дейінгі биіктіктен тереңдікке секіруді орындау;</p> <p>2.5.4.4 екпінмен биіктікке секіруді орындай алу;</p> <p>2.5.4.5 бір аяғынан екінші аяққа секіруді орындау</p>
--	------------	--

4) 3-сынып:

4-кесте

Бөлім	Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары
1 - тоқсан		
1. Теориялық мәліметтер	1.1 Бейімделген дене шынықтыру сабақтарындағы тәртіп ережелері және қауіпсіздік техникасы	3.1.1.1 қозғалыс жылдамдығы мен үйлестірілуіне арналған жаттығуларды орындау кезіндегі тәртіп ережелерін және қауіпсіздік техникасын білу
	1.2 Жеке гигиена және күн тәртібі	3.1.2.1 күн тәртібінің жеке жоспарын құру
	1.3 Паралимпиада ойындары	3.1.3.1 паралимпиада ойындарының ережелерін білу
	2.1 Сапқа тұру және сапқа құрылымын өзгертіп қайта тұру	<p>3.2.1.1 қатарда ретімен саналуды орындау;</p> <p>3.2.1.2 аяқты аяққа қосып адымдап қатардағы аралықты ашу және жақындатуды білу;</p> <p>3.2.1.3 баянат тапсыра алу</p>
	2.2 Жалпы дамыту жаттығулары	<p>3.2.2.1 денені әртүрлі бағытта, әр түрлі бастапқы қалпымен және қол қимылдарымен тұрып, отырып, тізерлеп, гимнастикалық орынықта жатып және гимнастикалық қабырға жанында тұрып еңкейтуді және бұруды орындау;</p> <p>3.2.2.2 аяқтарын алшақ қойған тұрыстан бір аяқтағы, ал екінші аяғы артында аяқ ұшымен қойылатын тұрысқа 90 градусқа бұрылуды орындау;</p> <p>3.2.2.3 аяқтарын әртүрлі бағытта сермеуді орындау;</p> <p>3.2.2.4 аяқтарын алшақ қойған тұрыстан бір аяқтағы, ал екінші</p>

2. Гимнастика

	аяғы артында (алдында) аяқ ұшымен қойылатын тұрысқа 90 градусқа бұрылуды орындау
2.3 Дене сымбатын қалыптастыру жаттығулары	3.2.3.1 дене сымбатын дұрыс ұстаған қалыпта гимнастикалық қабырғадан ары тұрғаннан кейін, денесімен және қол-аяқтарымен бірқатар қозғалыстарды орындау; 3.2.3.2 дене сымбатын дұрыс ұстаған қалыпта басына жүк қойып жасалатын жаттығуларды, айналып бұрылу, жүрелеп және тізерлеп отыру, бұрылу мен отыруды біріктіруді орындау; 3.2.3.3 дене сымбатын дұрыс ұстаған қалыпта гимнастикалық қабырға бойымен жоғары және төмен өрмелеуді орындау; 3.2.3.4 башпайларына кішкене шарды немесе жіпті қапсыра қысып, өкшемен, табанның сыртқы қырымен жүруді орындау
2.4 Заттармен жасалатын жаттығулар	3.2.4.1 допты жоғары, қабырғаға лақтыру және оны тосып алуды орындау; 3.2.4.2 үлкен теннис доптарын алысқа лақтыруды орындау; 3.2.4.3 допты бір-біріне лақтыру және оны еденге ұрғаннан кейін ұстап алуды орындау; 3.2.4.4 допты баскетбол сақинасына лақтыруды орындау
2.5 Ырғақтық жаттығулар	3.2.5.1 музыка ырғағы мен сипатына қарай: баяу, жылдам, адымдап, жүгіріп, секіріп жылжуды орындау; 3.2.5.2 әртүрлі ұзақтықпен: бүтін, жартылай, ширек жүруді орындау; 3.2.5.3 алға және артқа шоқырақ қадамдар орындау
2.6 Өрмелеу және асып өту	3.2.6.1 көлбеу орындықпен әртүрлі тәсілдермен өрмелеп, гимнастикалық қабырғаға өтуді орындау; 3.2.6.2 әртүрлі тәсілдермен өрмелеудің әралуан үйлестірілуін орындау: тоқтаумен, бұрылумен, қол-аяқтың, дененің қозғалыстарымен өрмелеу; 3.2.6.3 арқанға тік қолдарымен ілініп тұруды орындау;

		3.2.6.4 биіктігі 80 см кедергілерден асып өтуді орындау
	2.7 Тепе-теңдік жаттығулары	3.2.7.1 колмен түрлі қозғалыстар жасап бір аяқтың ұшына көтерілуді орындау; 3.2.7.2 бөренеге бір аяқпен тұру, екінші аяқты артқа қарай көтеруді ("қарлығаш") орындау; 3.2.7.3 бөренеді тұрып мұғалім лақтырған допты ұстап алуды орындау; 3.2.7.4 бөгеттерден аттап өтіп бөренемен жүруді орындау
2 - тоқсан		
3. Ұлттық және зияткерлік ойындар	3.1 Тоғыз құмалақ	3.3.1.1 тоғыз құмалақ ойынының ережесін білу және мұғалімнің көмегімен қолдану
	3.2 Асық	3.3.2.1 асық ойынының ережелерін білу және қолдана алу
	3.3 Дойбы	3.3.3.1 дойбы ойынының ережелері мен тәсілдерін білу және қолдана алу
	3.4 Шахмат	3.3.4.1 шахмат ойынының ережелерін білу және мұғалімнің көмегімен қолдана алу
3 - тоқсан		
4. Қозғалмалы ойындар	4.1 Кеңістікті бағдарлауды дамыту ойындары	3.4.1.1 қозғалмалы ойындар кезінде өздігінен кеңістікті бағдарлау
	4.2 Тепе-теңдікті және қимылдардың үйлесімділігін дамытуға арналған ойындар	3.4.2.1 қозғалмалы ойындар кезінде кеңістікті бағдарлауды дамытуға арналған жаттығуларды мұғалімнің көмегімен орындау
	4.3 Бағдарлау қабілетін дамытатын ойындары	3.4.3.1 бағдарлау дағдыларын спорттық ойындар кезінде қолдану
	4.4 Кедергілерді жеңуге арналған ойындар	3.4.4.1 қозғалмалы ойын кезінде кедергілерді жеңу дағдыларын пайдалану;
	4.5 Тактильді сезімталдықты дамытуға арналған ойындар	3.4.5.1 қозғалмалы ойындар кезінде сақталған талдағыштардың көмегімен өздігінен бағдарлану
4 - тоқсан		
	5.1 Жүру	3.5.1.1 тізені жоғары көтеріп жүруді орындау; 3.5.1.2 қайшы адыммен жүруді орындау; 3.5.1.3 кенеттен тоқтап жүруді орындау;

5. Жеңіл атлетика		3.5.1.4 100 м-ге дейін жүгіру мен жүруді кезектестіру
	5.2 Жүгіру	3.5.2.1 үдемелі және баяулатып жүгіруді орындау; 3.5.2.2 баспалдақпен жоғары жүгіруді орындау; 3.5.2.3 40 м-ге дейін жарысып жүгіруді орындау; 3.5.2.4 4-5 қарапайым кедергілерді еңсере отырып жүгіруді орындау
	5.3 Лақтыру	3.5.3.1 шағын допты нысанаға лақтыруды орындау; 3.5.3.2 үлкен допты нысанаға лақтыруды орындау; 3.5.3.3 шағын допты дәлдікке лақтыруды орындау; 3.5.3.4 үлкен допты дәлдікке лақтыруды орындау
	5.4 Секіру	3.5.4.1 екпінмен бір аяқпен итеріліп ұзындыққа секіруді орындау; 3.5.4.2 екі және бір аяқпен аяқ-қолдың әртүрлі қалпында, аяқ-қол қимылдарымен, 90 градусқа бұрылумен секіруді орындау; 3.5.4.3 екі аяқпен алға, артқа, жанына жылжып секіруді орындау; 3.5.4.4 жүрелеп тіренген және отырған қалпынан секіру, гимнастикалық таяқпен секіруді орындай алу

5) 4-сынып:

5-кесте

Бөлім	Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары
1 - тоқсан		
1. Теориялық мәліметтер	1.1 Бейімделген дене шынықтыру сабақтарындағы тәртіп ережелері және қауіпсіздік техникасы	4.1.1.1 қозғалыс жылдамдығы мен үйлестірілуіне арналған жаттығуларды орындау кезіндегі тәртіп ережелерін және қауіпсіздік техникасы туралы білімін қолдану
	1.2 Жеке гигиена және күн тәртібі	4.1.2.1 өзін-өзі қадағалау және өзін-өзі бақылауды жүргізе алу
	1.3 Паралимпиада ойындары	4.1.3.1 паралимпиада ойындарының әдістерін білу
		4.2.1.1 қатарда үш, төртке саналуды білу;

2. Гимнастика

2.1 Сапқа тұру және сапқа құрылымын өзгертіп қайта тұру	4.2.1.2 айналып бұрылуды және жартылай айналып солға және оңға бұрылуды орындау; 4.2.1.3 оң және сол жағындағы көршісімен саптағы орнын ауыстырып қайта тұру
2.2 Жалпы дамыту жаттығулары	4.2.2.1 аяқтарын алшақ қойып, айқастырып тұрған, отырған қалыпта қолдарымен әртүрлі бағыттағы қимылдарды орындай отырып денені бұру және еңкейтуді орындау; 4.2.2.2 арқасымен жатқанда аяқтарын барлық бағытта көтеру, бұғу және жазуды орындау; 4.2.2.3 ішімен жатып тіренуде – қолдарын жазып және бүгілген аяқтарының ұштарын желкесіне жеткізіп, денені қайыстыруды орындау; 4.2.2.4 арқасымен еденге отырып және жатып, аяқтарын тік ұстап, еденге тигізбей олармен әртүрлі қимылдар жасауды орындау
2.3 Дене сымбатын қалыптастыру жаттығулары	4.2.3.1 басына қойылған жүкті түсірмей 360 градусқа бұрылуды орындау; 4.2.3.2 басына жүк қойып гимнастикалық қабырғаның білте тақтайшаларымен жоғары, төмен, жанына қарай қозғалуды орындау; 4.2.3.3 басына жүк қойып гимнастикалық орындықта әртүрлі тәсілдермен жүре алу; 4.2.3.4 басына жүк қойып өкшемен және аяқтың ұшымен әртүрлі бағытта жүруді орындау
2.4 Заттармен жасалатын жаттығулар	4.2.4.1 қатарда және шеңберде допты солға және оңға беру, бағанада – сол жақтан, оң жақтан, бастың үстінен және аяқтарының арасынан беруді орындау; 4.2.4.2 аяқтарын алшақ қойып тұрып, допты екі қолымен тізеден алға – жоғарыға қарай, бастың артынан алға қарай, бастан асыра артқа қарай, аяқтарының арасынан артқа – жоғары қарай лақтыруды орындау; 4.2.4.3 допты еденмен 10-12 метр қашықтыққа жылдамдыққа домалатуды орындау;

		4.2.4.4 допты аяқпен алға - жоғарыға тебүді орындау
	2.5 Ырғақтық жаттығулар	4.2.5.1 музыканың әртүрлі екпініне аяқты аяққа қосып адымдайтын би қадамдарын орындау; 4.2.5.2 1,2 санағана – қозғалыс, 3,4 – санағына үзіліс жасалатын қарапайым би қадамдарын орындау; 4.2.5.3 сырғымалы қадам және поляк биінің алға қарай қадамын орындау
	2.6 Өрмелеу және асып өту	4.2.6.1 1,5-2 м биіктікке еркін тәсілмен арқанның бойымен өрмелеуді орындау; 4.2.6.2 көлбеу орындықтың бойымен аяқ табандарымен және бір қолмен қапсырып екінші қолына зат ұстап өрмелеуді орындау; 4.2.6.3 арқанның бойымен 2 м-ге дейін биіктікке үш тәсілмен (тек қана көтерілу, еркін түсу) өрмелеуді орындау; 4.2.6.4 биіктігі 90 см-ге дейінгі әртүрлі кедергілерден өтуді орындау
	2.7 Тепе-теңдік жаттығулары	4.2.7.1 бір аяқпен тұрып, екінші бүгілген аяқтың тізесімен допты ұстап тұруды орындау; 4.2.7.2 бір аяқпен тұрып 90 градусқа бұрылуды орындау; 4.2.7.3 аяқ ұштарымен тоқтап, 90 және 180 градусқа бұрылумен орнында секіруді орындау; 4.2.7.4 қол қозғалысымен бірге бөренемен аяқты аяққа қосып адымдап және ауыспалы адымдармен алға, бүйірімен және артқа жүруді орындау
2 - тоқсан		
3. Ұлттық және зияткерлік ойындар	3.1 Тоғыз құмалақ	4.3.1.1 тоғыз құмалақ ойынының әр түрлі тәсілдерін білу және өздігінен қолдану
	3.2 Асық	4.3.2.1 көру-сипап сезу тәсілімен асық ойынының әр түрлі әдістерін өздігінен қолдану
	3.3 Дойбы	4.3.3.1 дойбы ойынының жарыстарына қатысу

	3.4 Шахмат	4.3.4.1 шахмат ойынының жарыстарына қатысу
3 - тоқсан		
4. Қозғалмалы ойындар	4.1 Кеңістікті бағдарлауды дамыту ойындары	4.4.1.1 БДШ сабақтарындағы спорттық ойындар кезінде еркін бағдарлану
	4.2 Тепе-теңдікті және қимылдардың үйлесімділігін дамытуға арналған ойындар	4.4.2.1 қозғалмалы ойындар кезінде кеңістікті бағдарлауды дамытуға арналған жаттығуларды өздігінен орындау
	4.3 Бағдарлау қабілетін дамытатын ойындары	4.4.3.1 қозғалмалы ойындар кезінде өздігінен бағдарлану
	4.4 Кедергілерді жеңуге арналған ойындар	4.4.4.1 спорттық эстафеталарда кедергілерді өздігінен жеңу
	4.5 Тактильді сезімталдықты дамытуға арналған ойындар	4.4.5.1 кеңістікте бағдарлану ережелерін қолдана отырып спорттық шараларға қатысу
4 - тоқсан		
5. Жеңіл атлетика	5.1 Жүру	4.5.1.1 жүру кезінде аяқты ауыстырып жүруді орындау;
		4.5.1.2 тізе бүгпей, аяқтың ұшымен жүруді орындау;
	5.2 Жүгіру	4.5.1.3 аялдамалармен және қосымша тапсырмалармен жүруді орындау;
		4.5.1.4 жүру мен жеңіл секіруді кезектестіруді орындау
5.3 Лақтыру	5.2 Жүгіру	4.5.2.1 алдыға қарай арқамен жүгіруді орындау;
		4.5.2.2 50 м-ге дейін жылдамдыққа жүгіруді орындау;
5.3 Лақтыру	5.3 Лақтыру	4.5.2.3 қолындағы затпен жүгіруді орындай алу;
		4.5.2.4 2-3 күрделі кедергілерді еңсере отырып жүгіруді орындау
5.3 Лақтыру	5.3 Лақтыру	4.5.3.1 шағын допты нысанаға лақтыруды орындау;
		4.5.3.2 үлкен допты нысанаға лақтыруды орындау;
5.3 Лақтыру	5.3 Лақтыру	4.5.3.3 шағын допты дәлдікке лақтыруды орындау;
		4.5.3.4 үлкен допты дәлдікке лақтыруды орындау
5.3 Лақтыру	5.3 Лақтыру	4.5.4.1 биіктікке секіру үшін екпін алып, содан кейін арқаннан аттап өтуді орындау;
		4.5.4.2 қиын емес кедергіден қарғып алға жылжи отырып секіруді орындау;

	5.4 Секіру	4.5.4.3 бір аяқпен кедергіні басып секіруді орындау; 4.5.4.4 айналып жатқан ұзын секіртпеге жүгіріп кіру және жүгіріп шығуды орындау; 4.5.4.5 секіртпеден секіруді орындай алу
--	------------	--

Қазақстан Республикасының
 Білім және ғылым министрі
 2022 жылғы 1 сәуірдегі
 № 123 бұйрығына
 83-қосымша
 Қазақстан Республикасы
 Білім және ғылым министрінің
 2013 жылғы 3 сәуірдегі
 № 115 бұйрығына
 720-қосымша

Есту қабілеті зақымдалған (нашар еститін, кейін естімей қалған) білім алушыларға арналған бастауыш білім беру деңгейінің 0-4 сыныптары үшін "Ағылшын тілі" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Есту қабілеті зақымдалған (нашар еститін, кейін естімей қалған) білім алушыларға арналған бастауыш білім беру деңгейінің 0-4 сыныптары үшін "Ағылшын тілі" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі - Бағдарлама) Қазақстан Республикасының "Білім туралы" Заңының 5-бабы 6) тармақшасына сәйкес әзірленген.

2. Бағдарламаның мақсаты - есту қабілетінің бұзылысы бар білім алушыларда ағылшын тілінің рөлі мен маңыздылығы туралы алғашқы түсінік қалыптастыру және оны мәдениетаралық қарым-қатынас құралы ретінде, әлемді тану және басқа халықтардың мәдениетін түсіну жаңа құралы ретінде қолданудың бастапқы тәжірибесін жинақтау.

3. Бағдарламаның міндеттері:

1) оқушылардың сөйлеу мүмкіндіктері мен қажеттіліктерін ескере отырып, шет тілінде сөйлеу дағдыларын қалыптастыру: жануарды, затты сипаттау, олардың атын, санын, мөлшерін, түсін, тиістілігін көрсету; өзің, досың, үй жануарың туралы қысқаша түсінік беру;

2) білім алушылардың жеке тұлғасын дамыту, олардың сөйлеу қабілеттерін, зейінін, ойлау, есте сақтау және қиялын дамыту; шетел тілін одан әрі игеруге ынталандыру;

3) шет тілінде ауызша және жазбаша сөйлеу тілін меңгеру үшін қол жетімді және қажетті қарапайым лингвистикалық ұғымдарды меңгерту;

4) оқушылардың сөйлеу, интеллектуалды және танымдық қабілеттерін қалыптастыру және дамыту;

5) екі тілді сөздігін, оның ішіндегі транскрипцияны қолдануды үйрету;

6) ана және ағылшын тілдерінде байқалатын қарапайым лингвистикалық ұғымдар туралы білімді қалыптастыру (дыбыс, әріп, сөз, сөйлем, сөйлеу бөлігі, интонация);

7) болымды, болымсыз және сұраулы сөйлемдерді дұрыс интонациялау дағдыларын қалыптастырады;

8) сөздердің қажетті көлемін, мәлімдеме түрлерінің жеткілікті санын, қарапайым диалог жүргізудің стратегиясы мен тактикалық қадамдарын меңгеруді қамтамасыз ету.

4. Түзету-дамыту міндеттері:

1) орфографиялық, лексикалық немесе грамматикалық дағдыларды қалыптастыру оқу міндетіне сәйкес сөздерді, сөйлемдерді, мәтіндерді ағылшын тілінде көшіру, сөздерді енгізу немесе өзгерту қабілетіліктерін қалыптастыру;

2) білім алушылардың есту қабылдауын дамыту; сабақта сөйлеу қарым-қатынасына жағдай жасау, сөйлеу практикасын кеңейту;

3) оқушылардың жеке қасиеттерін, олардың зейінін, ойлауын, есте сақтау, қиял қабілеттерін арнайы ұйымдастырылған коммуникациялық ситуацияларға, рөлдік ойындарға қатысу процесінде, тілдік материалды игеру барысында дамыту;

4) тілдік құбылыстарды (дыбыстар, әріптер, әріп тіркестері, сөздер, сөз тіркестері мен сөйлемдер) бақылау, салыстыру және қарапайым талдау процестерін дамыту.

2-тарау. Оқу процесін ұйымдастырудағы педагогикалық тәсілдер

5. Бағдарлама нашар еститін, кейін естімей қалған балалардың даму ерекшеліктерін ескереді, есту қабілеті мен сөйлеуін дамытуға, көрнекі-бейнелі ойлауды жақсартуға бағытталған арнайы формалар, әдістер мен оқу құралдарын қолдануды, өзін-өзі бақылауды дамытуды көздейді.

6. Бағдарлама коррекциялық-дамытушылық бағыттылық, сараланған, жеке тұлғаға бағытталған, коммуникативті, іс-әрекетке бағытталған, құндылыққа бағытталған тәсілдеріне негізделген.

7. Нашар еститін, кейін естімей қалған оқушыларды ағылшын тілін оқытудың коррекциялық-дамытушылық бағыты арнайы білім берудің мазмұнында, ұйымдастырылуында және ұйымдастырушылық формаларында көрінеді және оқу іс-әрекетінің арнайы әдістері мен тәсілдерімен қамтамасыз етіледі:

1) оқулық мәтіндеріндегі сөйлемдер құрылымын жеңілдету;

2) зерттелген материал көлемін азайту;

3) көрнекі құралдарды, кестелерді, сызбаларды арнайы таңдау;

4) бейімделген бейне материалдарды тақырыптар бойынша қолдану;

5) сабақта сөздер жазылған кестелер мен экранды қолдану.

8. Ағылшын тілін оқытудағы сараланған тәсілдің негізгі міндеттері оқушылардың жеке дайындығын, әрқайсысының жеке қасиеттерін ескере отырып, оқушылардың танымдық қажеттіліктерін қанағаттандыру болып табылады және оқушылардың

адекватты өзін-өзі бағалауын қалыптастыруға ықпал етеді, оларды білім беру қызметіне ынталандырады, әрқайсысының жеке даму траекториясын құруға, олардың өз күшіне сенуіне көмектеседі.

9. Мұғалім оқушылардың әр типологиялық тобы үшін олардың мүмкіндіктеріне сәйкес оқу материалының мазмұнын таңдайды; оның күрделілігі мен көлемін ескереді, оқу жұмысының қарқынын, оқушылардың дербестік дәрежесін, әдістері мен тәсілдерін таңдап өзгертеді, білім алушыларды топтарға бөлінуі шартты және икемді.

10. Жеке тұлғаға бағытталған тәсіл білім беру процесінің орталығына оқушының жеке тұлғасын қоя отырып, оның қабілеттерін, мүмкіндіктері мен бейімділіктерін ескере отырып, шет тілінің коммуникативтік құзыреттілігінің әлеуметтік-мәдени компонентіне ерекше назар аударуды болжайды.

11. Коммуникативті тәсіл білім мазмұнының компоненттері арасындағы өзара байланыстың толық және оңтайлы жүйеленуін болжайды, оған мыналар кіреді: жалпы қызмет жүйесі; сөйлеу әрекетінің жүйесі; сөйлеу қатынас жүйесі; ағылшын тілі жүйесінің өзі: ана мен ағылшын тілдерін әдейі салыстырмалы талдау; сөйлеу тетіктерінің жүйесі (сөйлеу өндірісі, сөйлеуді қабылдау, сөйлеу әрекеті); мәтін сөйлеу өнімдерінің жүйесі ретінде; құрылымдық және сөйлеу формациялар жүйесі (диалог, монолог, монолог); тренингтің нәтижесі - тіл арқылы сөйлесу мүмкіндігі.

12. Ағылшын тілі сабағында оқытудың іс-әрекетке бағытталған тәсілі оқушылардың танымдық мотивін дамытуға, оқуға деген ұмтылысты, жаңалық ашуға бағытталады, оқушының білімді дайын түрінде емес, оқу барысында өзі табатынын көздейді: оқулықпен жұмыс жасау кезінде, ақпараттық-коммуникациялық технологияларыды қолдануда. жұптық жұмыста, топпен жұмыс жасауда, өз пікірін білдіруде.

13. Сабаққа білім алушылардың ақпараттық-коммуникативтік құзыреттіліктерін қалыптастыру мақсатында әр түрлі ақпарат көздерінен, оның ішінде инновациялық коммуникациялық технологиялардан (интернет-ресурстар, ұялы байланыс, онлайн-форумдар) ақпаратпен жұмыс істеудің әртүрлі түрлері енгізілген.

14. Компьютерлік оқыту бағдарламалары сөйлеу әрекетінің әр түрлі түрлерін жаттықтыруға және оларды әр түрлі комбинацияларда біріктіруге, тілдік құбылыстарды түсінуге, тілдік қабілеттердің қалыптасуына ықпал етуге, коммуникативті жағдайлар жасауға, тілдік және сөйлеу әрекеттерін автоматтандыруға мүмкіндік береді, сонымен қатар, оқушылардың өзіндік жұмысын қарқындату мен жеке тәсілдің жүзеге асырылуын қамтамасыз етеді.

15. Синтаксис және пунктуация туралы негізгі мәліметтер 5-сыныпта енгізіледі, бірақ 0-4 сыныптарда синтаксис бойынша жүйелі курс оқылады, бұл болашақта маңызды әдістемелік идеяны жүзеге асыруға мүмкіндік береді - морфологияны синтаксистік негізде оқыту - және негізгі курсты оқудан бұрын байлданыстырып сөйлеу мен пунктуация бойынша жұмысты ұйымдастыру.

16. Материал сызықтық-концентрлік принцип бойынша орналастырылған, "Зат есім", "Сын есім", "Етістік", "Есім", "Сан есім", "Төл және төлеу сөз" тақырыптары бір емес бірнеше кадам арқылы оқытылады: бұл сөз таптарына жататын сөздердің өзгеруі туралы ақпарат әр түрлі сыныптарға енгізілген.

17. Ағылшын тіліндегі көрнекі құралдарға қойылатын талаптар:

1) интерактивті және проекциялық жабдық жиындығы: проектор, интерактивті тақта немесе экран;

2) электрондық басылымдар, DVD-дегі бейнефильмдер, электрондық плакаттар;

3) компьютердің жиынтығы: жүйелік блок, монитор, микрофон және телефон гарнитурасы, акустикалық жүйе, веб-камера, кернеуді қорғаушы, көпфункционалды құрылғы;

4) техникалық құрылғылар (жабдықтар) және дидактикалық құралдар (ақпарат тасымалдаушылар): фронтальды білім беру қызметін қамтамасыз етуге арналған дыбысты күшейтетін стационарлық жабдық (әр сынып үшін); мультимедиялық компьютер сыныбы; жеке есту аппараттары; айтылым экраны; интерактивті тақтасы және үш өлшемді аксессуарлары бар "Мультимедиялық интерактивті оқыту бағдарламалық-әдістемелік кешені" электронды ресурсы, - теориялық материалды және тілді практикалық білімді игерудің тиімділігін арттыру; көмекші құрылғы "сөйлеу байланысын меңгеруге және дамытуға арналған сөйлеу жаттықтырушысы" - фразалық сөйлеуді толық білмейтін оқушыларға, сондай-ақ сөйлеу мүмкіндігі шектеулі кезеңдегі оқушыларға арналған.

3-тарау. "Ағылшын тілі" оқу пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

18. "Ағылшын тілі" оқу пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

1) 0-сыныпта – аптасына 1 сағатты, оқу жылында 32 сағатты;

2) 1-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 66 сағатты;

3) 2-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты;

4) 3-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты;

5) 4-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты құрайды.

19. Бағдарламаның мазмұны келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) "Тыңдалым" бөлімі;

2) "Айтылым" бөлімі;

3) "Оқылым" бөлімі;

4) "Жазылым" бөлімі;

5) "Ағылшын тілін қолдану" бөлімі.

20. 0-сыныпқа арналған "Ағылшын тілі" пәнінің базалық мазмұны:

1) тыңдалым: мұғалімнің, диктордың сөйлеуін тыңдау; сыныптағы шектеулі іс-шараларға арналған қысқаша негізгі нұсқаулар, мәтінмәндік ойға салу сөздерді

қолдану арқылы оқу бағдарламасының тақырыптары бойынша қысқа сұрақтар мен мәтіндерді түсіну;

2) айтылым: ағылшын тіліне тән дыбыстарды айту, өздері туралы негізгі ақпаратты жеткізу, дұрыс интонацияны көрсете отырып, қарапайым сұрақтар мен оларға жауаптар құрастыру;

3) оқылым: ағылшын алфавитімен бастапқы танысу, таныс тақырыптар бойынша мәтіннің негізгі идеясын түсіну, қысқа мәтіндердегі мәліметтер мен бөлшектерді түсіну ;

4) жазылым: таныс тақырып бойынша сөздер мен қысқа сөйлемдер жазу;

5) ағылшын тілін қолдану: лексикалық аспект: лексикалық диапазонды қолдану - сөздер, сөз тіркестері, 1-ден 10-ға дейінгі санаулар, түстердің атаулары, отбасы мүшелері, оқу құралдары, грамматикалық аспект: "to have" етістіктері, "can" модальді етістігі.

21. 1-сыныпқа арналған "Ағылшын тілі" пәнінің базалық мазмұны:

1) тыңдалым: мұғалімнің, сұхбаттасушының, диктордың сөйлеуін тыңдау, іс-әрекеттерді орындауға арналған қысқаша негізгі нұсқаулардың, қарапайым сөйлемдердің, шағын мәтіндердің негізгі мазмұнын түсіну; фактілер мен өзгертулерді анықтау, таныс тақырып аясында егжей-тегжейлерді түсіну, қарапайым сұрақтар құрастыру;

2) айтылым: ағылшын тіліне тән дыбыстарды айту; әдептілік сипатындағы диалог, сұрақ қою диалогы, әрекетке ынталандыратын диалог, қарапайым сұрақтар мен оларға жауаптарды тұжырымдау, сөйлеудің формальды және бейресми стильдерін қолдану, диалогтардың көлемі әр сұхбаттасушының 2-3 ілікпе сөздерінен тұрады; нақты тақырыптық жағдайлар аясындағы қарапайым мәлімдемелер: өзі туралы, отбасы мүшелері, мектеп, жануарлар, ойыншықтар, тамақ туралы 3-4 сөз тіркесі көліміндегі ақпарат;

3) оқылым: таныс тақырыптар бойынша қысқа мәтіннің негізгі идеясын түсіну, олардағы мәліметтер мен бөлшектерді білу; тақырыптардың, фотосуреттердің, кілт сөздердің көмегімен мәтіннің мазмұнын болжау;

4) жазылым: сөз және жай сөйлем деңгейіндегі жазу дағдыларын қалыптастыру;

5) ағылшын тілін қолдану: қол жетімді лексикалық диапазон мен тілдің әртүрлілігін қолдана отырып, өз пікірін білдіру; сөйлеудің лексикалық аспектісі: әр түрлі типтегі сөйлемдердің дұрыс интонациясы: болымды, болымсыз, сұраулы; сөздер мен сөз тіркестеріндегі екпінді дұрыс қою; болымды, болымсыз, сұраулы сөйлемдердегі сөздердің тәртібі; сөйлеудің грамматикалық аспектісі "to have" етістіктері, "can" модальді етістігі; жіктеу есімдіктер "I, you, he, she, it, we, they"; тәуелдеу есімдіктері "my, your, his, her"; сілтеу есімдіктер "this, that, these"; сұрау есімдіктері "What? When?"

Which? How?". Зат есімнің көпше түрінің жасалуы; 1-ден 20-ға дейінгі есептік сандар; "on, in, under" көмекші сөздерді орналастыру; адамдарды сипаттайтын сын есімдер; қазіргі жай шақтың формасы.

22. 2-сыныпқа арналған "Ағылшын тілі" пәнінің базалық мазмұны:

1) тыңдалым: оқу бағдарламасының тақырыптары бойынша мәтіннің негізгі идеясын түсіну. Мұғалімнің, сұхбаттасушының сөзін тыңдаңыз, іс-әрекеттерді орындау үшін берілген нұсқаулықтарға жауап беру, фактілер мен пікірлерді анықтау, таныс тақырып шеңберінде егжей-тегжейлерді түсіну, қосымша ақпарат алу үшін тыңдалған материал негізінде қарапайым және күрделі сұрақтарды құрастыру;

2) айтылым: әдептілік сипатындағы диалог, диалог-сұрастыру, диалог-әрекетке түрткі болу, әңгіме бастау, қолдау, аяқтау; өзі туралы негізгі ақпаратты, таныс тақырып бойынша логикалық ұйымдастырылған іс-шараларға негізделген мәтін идеясын айту, ризашылық білдіру, құттықтау, диалогтардың көлемі әр сұхбаттасушыдан 3-4 ілікпе сөздер, өзі, өз отбасы мүшелері, достары туралы ақпарат беру, олардың сипаты, сыртқы түрі, жасы, хоббиі; пәтерге, үйге сипаттама беру; сөйлеудің ресми және бейресми стильдерін қолдана отырып, тақырыптарды, фотосуреттерді, кілт сөздерді пайдаланып мәтіннің мазмұнын түсіну;

3) оқылым: қарапайым шағын мәтіндердің мазмұнын, сондай-ақ таныс және жалпы тақырыптар бойынша мәтін бөлшектерін түсіну. Буындардың ашық және жабық түрлеріндегі, дауысты әріптер мен әріптер тіркесіндегі дауыстыларды оқудың ережелері: "-ee, -ea, -oo, -ow, -ou, -oi" және дауыссыздар мен әріптер тіркестерін: "-ck, -ch, -tch, -sh, -ng, -th "; дауыссыз және дауысты дауыссыздар, ұзақ және қысқа дауысты дыбыстар, ағылшын тіліне тән дыбыстар; интонацияны қолдана отырып, ағылшынша қысқа мәтіндерді оқу, сөздікті қолдану арқылы ақпаратты нақтылау;

4) жазылым: сөз және жай сөйлем деңгейіндегі жазу дағдылар, кестелерді, сызбаларды толтыру. Мәтінді контекстке сәйкес оған жетіспейтін сөздерді кірістіріп жазу, үлгі бойынша қысқа құттықтау жазу;

5) ағылшын тілін қолдану: білім алушылар лексикалық диапазон мен тілдің әртүрлілігін қолдана отырып, өз пікірлерін білдіреді. Нақты тақырыптық жағдайлар шеңберіндегі мәлімдемелер: өзі және отбасы мүшелері, достары туралы ақпарат беру (мінезі, келбеті, жасы, хоббиі); пәтердің / үйдің сипаттамасын беру; қоршаған ортаға эмоционалды-бағалаушылық қатынасты білдіру; сөйлеудің лексикалық аспектісі: "-teen, -ty thirteen-thirty" сандарын құрайтын жұрнақтар, "-er, -or" зат есімдерін құрайтын жұрнақтар; сөйлеудің грамматикалық аспектісі: сұраулы сөйлем түрлері: жалпы және арнайы; can модальді етістігі; "Present Simple" -де етісті қолдану; жіктеу есімдіктер "I, you, he, she, it, we, they"; тәуелдеу есімдіктері "my, your, his, her, its, our, their"; сілтеу есімдіктер "these, those"; белгісіздік есімдіктер "some, any"; тәуелдік септік; "there is/ there are" құрылысы; "near, above, on the left, on the right" көмекші сөздер; "a / an, the" артиклдері; зат есімнің көпше түрінің қалыптасуы; 1-ден 50-ге дейінгі есептік сандар.

23. 3-сыныпқа арналған "Ағылшын тілі" пәнінің базалық мазмұны:

1) тыңдалым: оқу бағдарламасының тақырыптары бойынша мәтіннің негізгі идеясын түсіну, қарым-қатынас салалары, тақырыптары мен жағдайлары бойынша коммуникативті серіктестердің ауызша мәлімдемелерін түсіну және оларға жауап беру. Деректер мен пікірлерді анықтау, таныс тақырып аясында егжей-тегжейлерді түсіну, қосымша ақпарат алу үшін тыңдалған материал негізінде қарапайым және күрделі сұрақтарды құрастыру;

2) айтылым: ресми және бейресми сөйлеу стильдерін, болымды, болымсыз, сұраулы сөйлемдердің дұрыс интонациясын қолдана отырып, таныс тақырып бойынша логикалық ұйымдастырылған оқиғаларға негізделген мәтіннің негізгі идеясын түсіну; сөздер мен сөз тіркестеріндегі екпінді дұрыс қою; сөйлеу жағдаяттарына қатысу; сөйлеу нормаларын сақтау; үлгі бойынша шағын әңгімелер құрастыру; берілген тақырыптар бойынша сұрақтар мен жауаптар дайындау; нақты ақпарат алу үшін қарапайым және күрделі сұрақтар қою;

3) оқылым: негізгі идеяны, сондай-ақ таныс және жалпы тақырыптар бойынша әртүрлі стильдер мен жанрлар мәтінінің бөлшектерін түсіну. Оқылған тілдік материалға негізделген мәтінді дауыстап оқу, оқу техникасын дамыту, дауыстап оқу, диалогтарды рөлге бөліп оқу; оқығанда айтылу, интонация бойынша жұмыс; таныс емес сөздерді таныс емес контекстте тану, қысқа мәтіндердің мазмұнын түсіну; берілген тақырыптар бойынша сұрақтар мен жауаптар дайындау; 3 және 4 түрдегі дауысты дыбыстарды оқу ережелерінің сөздігін қолдану; дауысты әріптер мен әріп тіркестерін "-ai, ay -ei, -eu" және дауыссыз дыбыстар мен әріптер тіркесімін "-ph, -kn, -wh, -wr" оқу;

4) жазылым: үлгі бойынша қысқа құттықтау (туған күніңмен, Жаңа жылыңмен, Рождествомен) құттықтау жазу, тілек білдіру, мәтінге контекстке сәйкес жетіспейтін сөздерді енгізу арқылы мәтінді көшіру, жазбаша лексикалық және грамматикалық жаттығуларды өз бетінше және графикалық түрде дұрыс орындау, қажет болса, сөздікті қолдану;

5) ағылшын тілін қолдану: нақты тақырыптық жағдайлар шеңберінде қарапайым мәлімдемелер құрастыру дағдылардың қалыптасуы (өзі және достары туралы, ауа-райы, жұмыс / демалыс, сабақ, мектеп және т.б. туралы ақпарат беру, мектепті сипаттау, қала, ауыл, көрікті жерлер; бар лексикалық диапазон мен тілдің әртүрлілігін қолдана отырып, өз пікірін білдіру; сөйлеудің лексикалық аспектісі: сөйлеу барысында жаңа лексиканы тану және қолдану дағдыларын қалыптастыру; сөздік қорды арттыру үшін сөзжасам әдістерін қолдану; сын есімдерін жасайтын "-y" жұрнағы; реттік сандарды құрайтын "-th" жұрнағы; реттік сандар, 1 -100-ден есептеу сандар; сөйлеудің грамматикалық аспектісі: зат есім, көптік жалғау: ережеден тыс сөздер; some, any белгісіздік есімдіктері, no болымсыздық есімдігі; to be етістігі "Present Simple Continuous" және "Past Simple" түрінде; can, may модальды етістіктерінің болымдылық,

болымсыз және сұрау формалар; "at, next, between" заттың орналасуын белгілейтін көмекші сөздер; "on, at, in" уақытты белгілейтін көмекші сөздер; "to, by"; бағытты белгілейтін көмекші сөздер, "there is/ there are" конструкциясы септік жалғауы; оң, теріс және сұраулы түрінде "бар / бар" құрылысы болымдылық, болымсыз және сұрау формаларында.

24. 4-сыныпқа арналған "Ағылшын тілі" пәнінің базалық мазмұны:

1) тыңдалым: мұғалімнің және басқа оқушылардың сөйлеуін тыңдау, оқу бағдарламасының тақырыптары бойынша мәтіннің негізгі идеясын түсіну. Қосымша ақпарат алу үшін фактілер мен пікірлерді анықтау, таныс тақырып аясында егжей-тегжейлерді түсіну, естігенге сүйене отырып қарапайым және қиын сұрақтарды құрастыру. Контекст бойынша берілген түрткі сөздерді пайдаланып тыңдалған материалдан қорытынды жасау;

2) айтылым: ағылшын тілді елдерде қабылданған сөйлеу этикетінің нормаларын сақтай отырып, қарапайым диалогтарға қатысу; ұсынылған үлгі бойынша объектінің, суреттің, кейіпкердің қысқаша сипаттамасын құрастыру; оқылған мәтіннің мазмұнын қорытындылау; сөйлеудің ресми және бейресми стильдерін қолдана отырып, таныс тақырып бойынша логикалық ұйымдастырылған іс-шараларға сүйеніп, мәтіннің негізгі идеясын жеткізу; қарапайым және күрделі сұрақтар қою;

3) оқылым: негізгі идеяны, сондай-ақ таныс және жалпы тақырыптардағы әр түрлі стильдер мен жанрдағы мәтін бөлшектерін түсіну, дауысты және дауыссыз дыбыстар мен әріп тіркестерін оқу, дауыстыларды әр түрлі позицияларда оқу; ағылшын тіліне тән дыбыстарды дұрыс айту; таныс тілдік материалға негізделген шағын мәтіндерді дауыстап оқу, айтылу ережелері мен тиісті интонацияны сақтау; мәтіндердің мазмұнын түсіну, олардан сұралған ақпаратты бөліп алу;

4) жазылым: лексикалық және грамматикалық жаттығуларды орындау, оқылған және көрген материал негізінде үлгі бойынша қысқа жазбаша мәлімдемелер құрастыру; мәтіндер бойынша сұрақтарға жазбаша жауап беру;

5) ағылшын тілін қолдану: сөйлеудің лексикалық аспектісі: сөйлеу барысында жаңа лексиканы тану және қолдану дағдыларын қалыптастыру; сөздік қорын әлеуетті арттыру үшін сөзжасам тәсілдерін қолдану, "-er, -est" сын есімдерінің салыстыру дәрежесін құрайтын жұрнақтар; сөйлеудің грамматикалық аспектісі: өздік есімдіктер; сын есім; 1-ден 1000-ға дейінгі есептеу сандар, 1-ден 100-ге дейінгі реттік сандар, Past Simple түріндегі етістіктің құрылымы; "to go, buy, see, say, meet, do, read, write, draw, sing, wear, have, eat, drink, put, get, make" дұрыс және дұрыс емес етістіктердің жіктелуі; "Future Simple" түріндегі етістік; зат есімнің тәуелдік септігі, "which, what, where, which, how many, what kind of ..." сұрау есімдіктері: "this, these, that, those" сілтеу есімдіктері, көптеген таныс тақырыптар бойынша қысқа нұсқаулар, "has got/ have got, there is/ are" құрылыстар, "sometimes, often, always, never" уақыт пен жиілікті белгілейтін үстеуілер, "well, badly" үстеулері, орын мен бағытты белгілейтін көмекші сөздер: "in, on, behind,

between, in front of, near, next to, opposite, above, up, down, on the right, on the left", уақытты белгілейтін көмекші сөздер: "in, on, at, before, after; with/without"; етістік шақтары "Present Simple Tense, Present Continuous Tense, Past Simple Tense"; "can, must, have to" модальді етістіктері; қарапайым іс-әрекеттер мен етістіктерді сипаттау үшін мақсатты инфинитив "want, start + infinitive".

4-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

25. Бағдарламада оқыту мақсаттарын қолдану ыңғайлы болуы үшін кодтау енгізілген. Кодта бірінші сан сыныпты, екінші– бөлімді, үшінші және төртінші сандар – оқыту мақсатының реттік санын білдіреді. Мысалы, 1.2.3.1. кодында "1" - сынып, "2" - бөлім, "3.1" - оқыту мақсатының реттік саны.

26. Оқыту мақсаттары бойынша күтілетін нәтижелер:

1) "Тыңдалым" бөлімі:

1-кесте

Оқыту мақсаттары				
0 сынып	1 сынып	2 сынып	3 сынып	4 сынып
0.1.1.1 мұғалімнің ағылшын тілінде сөйлеген сөзін тыңдап түсіну; 0.1.2.1 қарапайым дыбыстар мен фонемаларды тану; 0.1.3.1 қарапайым сұрақтарды түсіну; 0.1.4.1 тыңдалған мәтінде не айтылғанын түсіну	1.1.1.1 ағылшын тіліндегі қысқа нұсқаулар сериясын тыңдап түсіну; 1.1.2.1 ағылшын тіліндегі таныс сөздердің мағынасын түсіну; 1.1.3.1 ағылшын тіліндегі диалогтың негізгі сұрақтарын білу: - сенің атың кім? -Сен қанша жастасың? - Сіз қайдансыз ?; 1.1.4.1 түсіну және қысқа негізгі сұрақтарға мысалдар келтіру; 1.1.5.1 тыңдалған мәтінде не туралы, кім туралы айтылғанын түсіну	2.1.1.1 мұғалімнің, сыныптастарының ағылшынша сөйлеген сөздерін түсіну; 2.1.2.1 сөздердің, сөз тіркестерінің лексикалық мағынасын түсіну; 2.1.3.1 тыңдаған материалға сәйкес суретті, сызбаны таңдау, сұрақтарға ағылшын тілінде жауап беру; 2.1.4.1 түсіну және мұғалімнің қолдауымен мысалдар келтіру; 2.1.5.1 тыңдалған мәтіннің мазмұнын түсіну, кейіпкерлердің аттарын және аймақ аттарын ағылшын тілінде анықтау	3.1.1.1 қарапайым сөйлемдерді қайталай отырып, ауызша сөйлеуді, бейне материалды тыңдау және түсіну; 3.1.2.1 сөйлем мен мәтіндегі сөздердің лексикалық мағынасын түсіну; 3.1.3.1 тыңдалған материалға кесте толтыру, қарапайым сұрақтарға ағылшын тілінде жауап беру; 3.1.4.1 түсіну және тақырып бойынша қысқа сұрақтарға мысал келтіру; 3.1.5.1 мәтіннің негізгі идеясын анықтау	4.1.1.1 ауызша сөйлеуді, бейне материалды тыңдау және түсіну, жеке мәлімдемелерді анықтау үшін ағылшын тілінде сұрақтар қою; 4.1.2.1 мәтіндегі таныс емес сөздер мен сөз тіркестерінің мағынасын анықтау ; 4.1.3.1 сұрақтарға жауап беру және тыңдалған материалдан негізгі ойларды табу; 4.1.4.1 жаңа сөздерді қолдана отырып, тақырып бойынша жеке сұрақтарға мысалдар келтіру; 4.1.5.1 тыңдалған материалдың негізгі сәттерін, оқиғаларын, кейіпкерлерін анықтау

2) "Айтылым" бөлімі:

2-кесте

Оқыту мақсаттары				
0 сынып	1 сынып	2 сынып	3 сынып	4 сынып
<p>0.2.1.1 ағылшын тілінде амандасу, қоштасу, алғыс айту, кешірім сұрай білу;</p> <p>0.2.2.1 мысалға сүйене отырып мұғалімнің қарапайым сұрақтарына жауап беру;</p> <p>0.2.3.1 шағын өлеңдерді рифмаларды, санамақтарды жатқа айту, ән айту;</p> <p>0.2.4.1 мұғалімнің сөзін түсіну, сөйлеу нормаларын сақтау</p>	<p>1.2.1.1 өзің туралы, қоршаған заттар туралы шағын әңгіме құрастыру;</p> <p>1.2.2.1 адамдар, заттар туралы негізгі сұрақтарға ағылшын тілінде жауап беру;</p> <p>1.2.3.1 танысу үшін, өзің туралы хабарламалар мен объектілердің сипаттамалардың сөздер мен сөз тіркестерін білу;</p> <p>1.2.4.1 әңгімелесушіні түсіну, сөйлеу нормаларын сақтау</p>	<p>2.2.1.1 ағылшын, таныс сөздер, сөз тіркестері негізінде өзің, отбасың, досың туралы мәлімдеме жасау;</p> <p>2.2.2.1 негізгі сұрақтарды қоя және жауап бере білу;</p> <p>2.2.3.1 сұрақтар қою үшін сөйлеу кезінде сөздер мен сөз тіркестерін қолдану;</p> <p>2.2.4.1 сөйлеу жағдайына қатысу, әңгімелесушіні түсіну және сөйлеу нормаларын сақтау</p>	<p>3.2.1.1 берілген алгоритм бойынша ағылшын тілінде әңгіме құрастыру;</p> <p>3.2.2.1 берілген тақырыптар бойынша сұрақтар қою және жауап беру;</p> <p>3.2.3.1 тақырыптық лексиканы сөйлеу барысында әртүрлі контексте қолдану;</p> <p>3.2.4.1 сөйлеу жағдайына қатысу; сұхбаттасушыны түсініктемелермен толықтыра отырып, сөйлеу нормаларын сақтау</p>	<p>4.2.1.1 сөздердің санын көбейте отырып, өзіңіз туралы, мектебіңіз туралы, сіздің қалаңыз және айналаңыздағы пәндер туралы мәлімдеме құрастыру;</p> <p>4.2.2.1 қарапайым ағылшын шақтарын қолдана отырып сұрақтар мен жауаптарды тұжырымдау;</p> <p>4.2.3.1 әңгімені қолдау үшін қажетті сөздер мен сөз тіркестерін қолдану;</p> <p>4.2.4.1 әңгімелесуге қатысу, сөйлесу нормаларын сақтай отырып, сұхбаттасушының сөйлеу мәнерін нақтылау, анықтау, өзгерту</p>

3) "Оқылым" бөлімі:

3-кесте

Оқыту мақсаттары				
0 сынып	1 сынып	2 сынып	3 сынып	4 сынып
<p>0.3.1.1 мәтіндегі таныс сөздердің мағынасын түсіну;</p> <p>0.3.2.1 сөздердің мағыналарын түсіну;</p> <p>0.3.3.1 мұғалімнің көмегімен сөздікті қолдану;</p> <p>0.3.4.1 әріптерді көріп, қабылдау, оларды тану және</p>	<p>1.3.1.1 ағылшын алфавитіндегі әріптер мен әріптер комбинацияларын оқу ережелерін білу;</p> <p>1.3.2.1 сөздер мен сөз тіркестерінің мағынасын түсіну;</p> <p>1.3.3.1 сөздікті қолданудың мағынасын түсіну;</p> <p>1.3.4.1 тұтас сөздермен оқу</p>	<p>2.3.1.1 қысқа мәтіндердің негізгі тұстарын түсіну;</p> <p>2.3.2.1 оқылған мәтінде кім туралы, не айтылғанын түсіну;</p> <p>2.3.3.1 сөздікті қолдану;</p> <p>2.3.4.1 дыбыс айту және оқу ережелерін және</p>	<p>3.3.1.1 мәтіндегі таныс сөздерді оқып түсіну;</p> <p>3.3.2.1 қарапайым мәтіннің негізгі тармақтарын түсіну, кейіпкерлерді, оқиғаларды? лоардың орнын анықтау;</p> <p>3.3.3.1 мәтіндегі бейтаныс сөздерді аудару үшін сөздікті қолдану;</p>	<p>4.3.1.1 таныс сөздер мен сөз тіркестерін қамтитын мәтіндегі негізгі ойларды түсіну;</p> <p>4.3.2.1 оқылған мәтіннің негізгі идеясын анықтау;</p> <p>4.3.3.1 мәтінді аудару үшін сөздікті өз бетінше қолдану;</p> <p>4.3.4.1 мәтінді оқу түрлерін (кіріспе, таңдамалы, рөлі</p>

тиісті дыбыстармен байланыстыра білу	тәсілімен таныс сөздерді оқу	тиісті интонацияны сақтай отырып, сөздерді оқу	3.3.4.1 мәтінді, рөлдік диалогтарды мәнерлеп оқу	бойынша) қолдану арқылы оқу
--------------------------------------	------------------------------	--	--	-----------------------------

4) "Жазылым" бөлімі:

4-кесте

Оқыту мақсаттары				
0 сынып	1 сынып	2 сынып	3 сынып	4 сынып
0.4.1.1 мұғалімнің көмегімен сұрақтарға жазбаша жауап бере алу; 0.4.2.1 әріптерді дұрыс жазу	1.4.1.1 мұғалімнің көмегімен сұрақтарға жазбаша жауап беру; 1.4.2.1 әріптерді, әріптер тіркесімін дұрыс жазу	2.4.1.1 берілген тақырып бойынша мұғалімнің көмегімен тірек сөздерді пайдаланып қарапайым сөйлемдер құрастыру; 2.4.2.1 әріптерді, әріп тіркесімдерін, сөздерді, сөз тіркестерін дұрыс жазу	3.4.1.1 берілген тақырып бойынша өз бетінше тірек сөздерді қолдана отырып сөйлемдер құрастыру; 3.4.2.1 сөздерді, сөз тіркестерін, сөйлемдерді дұрыс жазу	4.4.1.1 үлгі, жоспар, тірек сөздер бойынша 2-3 сөйлемнен тұратын әңгіме құрастыру; 4.4.2.1 сөздерді, сөз тіркестерін, сөйлемдерді жазу

5) "Ағылшын тілін қолдану" бөлімі:

5-кесте

Оқыту мақсаттары				
0 сынып	1 сынып	2 сынып	3 сынып	4 сынып
	1.5.1.1 жазылуы айтылуынан ерекшеленетін ағылшын алфавитінің әріптерін жазу, ережелерді сақтау; 1.5.2.1 зат есімнің жекеше және көпше түрін білу; 1.5.3.1 1-ден 20-ға дейінгі есептеу сандарды білу;	2.5.1.1 жазылуы айтылуынан ерекшеленетін сөздерді жазу, сөзді тасымалдау ережесін сақтау 2.5.2.1 зат есімнің жекеше және көпше түрін, тәуелдік жалғауы білу және қолдану; 2.5.3.1 1-ден 50-ге дейін санау; 2.5.4.1 затты және оның	3.5.1.1 оқу мен жазу барысында емле мен оқудың негізгі ережелерін қолдану 3.5.2.1 зат есімнің жекеше және көпше түрін, тәуелдік жалғауларды қолдану; 3.5.3.1 1-ден 100-ге дейінгі санау, 1-10 реттік сан есімдерді атау; 3.5.4.1 сын есімдерді дәрежелері бойынша салыстыру;	4.5.1.1 оқу мен жазу барысында емле мен оқудың ережелерін қолдану; 4.5.2.1 кейбір ерекше зат есімдердің жекеше және көпше түрін, зат есімнің тәуелдік жалғауларын қолдану; 4.5.3.1 1-ден 1000-ға дейінгі санай білу, 1-ден 1000-ға дейінгі реттік сандарды білу; 4.5.4.1 заттарды сипаттау үшін сын есімдерді жалпы және жеке тақырыптардың кеңеюіне байланысты қолдану;

<p>0.5.1.1 ағылшын алфавитіндегі барлық әріптерді графикалық түрде көрсету;</p> <p>0.5.2.1 1-10 аралығында санай білу;</p> <p>0.5.3.1 негізгі түстерді білу;</p> <p>0.5.4.1 Where are you from? How old are you? What is your name сұрақтарды білу;</p> <p>0.5.5.1 have has got конструкциясын пайдалану </p>	<p>1.5.4.1 заттардың белгілерін ағылшын тілінде білу;</p> <p>1.5.5.1 Who? What?; сұраулы есімдіктерді білу;</p> <p>1.5.6.1 this, that сілтеу есімдіктерді білу;</p> <p>1.5.7.1 зат есімнің жекеше және көпше түрін білу;</p> <p>1.5.8.1 a, an, the артиклдерін білу;</p> <p>1.5.9.1 I, you, he, she , it, we, you, they жіктеу есімдіктерін білу;</p> <p>1.5.10.1 объектілердің іс-әрекетін білдіретін сөздерді білу;</p> <p>1.5.11.1 there is/are; конструкциясын білу;</p> <p>1.5.12.1 орынды білдіретін сөздерді білу;</p> <p>1.5.13.1 уақыттың негізгі предлогын – on апта күндері атауларының алдында қолдану;</p> <p>1.5.14.1 have got+ зат есім конструкциясын пайдаланып сұрақтар қою</p>	<p>ерекшеліктерін ағылшын тілінде сипаттай;</p> <p>2.5.5.1 Who? What? Where? Whose? Which? Why? сұраулы есімдіктерін қолдана отырып сұрақтар қою;</p> <p>2.5.6.1 this, that, these, those, these есімдіктерді қолдану;</p> <p>2.5.7.1 a, an, the артиклдерін объектілерді анықтау үшін қолдану мұғалімнің көмегімен;</p> <p>2.5.8.1 жіктеу есімдіктерді қолдана отырып, өзі туралы, қоршаған заттар туралы мәлімдеме беру;</p> <p>2.5.9.1 объектілердің әрекеттерін көрсететін сөздерді мұғалімнің көмегімен қажетті шакқа сәйкес қолдану;</p> <p>2.5.10.1 can, to be модальді етістігін қолдану;</p> <p>2.5.11.1 сұрақ қою және сипаттау үшін have got+ зат есім конструкциясын қолданып сұрақтар қою;</p> <p>2.5.12.1 here/there сөздерді қолдану</p>	<p>3.5.5.1 Who? What? Where? Whose? How many/much? сұраулы есімдіктерін қолдана отырып сұрақтар қою;</p> <p>3.5.6.1 this, that, these, those, these есімдіктерді қолдану;</p> <p>3.5.7.1 a, an, the артиклдерін объектілерді анықтау үшін өз бетінше қолдану;</p> <p>3.5.8.1 жіктеу есімдіктерді, and, but жалғаулықтарын қолдана отырып, өзі туралы, қоршаған заттар туралы мәлімдеме беру;</p> <p>3.5.9.1 әр түрлі қимыл түрлерін белгілейтін етістіктерді қолдану ;</p> <p>3.5.10.1 must модальді етістігін қолдану;</p> <p>3.5.11.1 there is, are, have got+ noun конструкцияларын сұраулы, болымды және әртүрлі формаларда қолдану;</p> <p>3.5.12.1 уақыт пен жиіліктің белгілейтін often, seldom, always, never үстеулерін қолдану;</p>	<p>4.5.5. Who? What? Where? Whose? How many/much? сұраулы есімдіктерін қолдана отырып сұрақтар қою;</p> <p>4.5.6.1 this, that, these, those, these есімдіктерді қолдану;</p> <p>3.5.7.1 a, an, the артиклдерін объектілерді, жер аттарын анықтау үшін қолдану;</p> <p>4.5.8.1 жіктеу және my, your, his, her тәуелдік есімдіктерді, қолдана отырып, өзі туралы, қоршаған заттар туралы мәлімдеме жасау;</p> <p>4.5.9.1 іс-әрекеттің нәтижесін, аяқталуын немесе оның басталуын көрсететін етістіктерді қолдану ;</p> <p>4.5.10.1 модальді етістіктің болымсыз түрін қолдану;</p> <p>4.5.11.1 оқып өткен конструкциялары бар сұрақтарға толық жауап беру;</p> <p>4.5.12.1 well, badly қарапайым үстеулерді сөйлеуде қолдану;</p> <p>4.5.13.1 has got/ have got there is/are конструкцияларын қысқа және толық сұрақтарда болымды және болымсыз формаларында қолдану</p>
--	---	---	---	--

27. Осы Бағдарлама есту қабілеті зақымдалған (нашар еститін, кейін естімей қалған) білім алушыларға арналған бастауыш білім беру деңгейінің 0-4-сыныптары үшін "Ағылшын тілі" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының Ұзақ мерзімді жоспарының негізінде осы Бағдарламадағы қосымшаға сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді жоспарда әр бөлімде жүзеге асырылатын оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

28. Бөлім мен тақырыптарды оқуға бөлінетін сағат санын мұғалімнің өзі үлестіреді.

Есту қабілеті зақымдалған (нашар еститін, кейін естімей қалған) білім алушыларға арналған бастауыш білім беру деңгейінің 0-4 сыныптары үшін "Ағылшын тілі" оқу пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасына қосымша

Есту қабілеті зақымдалған (нашар еститін, кейін естімей қалған) білім алушыларға арналған бастауыш білім беру деңгейінің 0-4 сыныптарына арналған "Ағылшын тілі" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) 0 сынып:
кесте 1

Ортақ тақырыптар	Бөлімдер	Оқыту мақсаттары
1 тоқсан	1. Тыңдалым	0.1.1.1 мұғалімнің ағылшын тілінде сөйлеген сөзін тыңдап түсіну; 0.1.2.1 қарапайым дыбыстар мен фонемаларды тану; 0.1.3.1 қарапайым сұрақтарды түсіну; 0.1.4.1 тыңдалған мәтінде не айтылғанын түсіну
	2. Айтылым	0.2.1.1 ағылшын тілінде амандасу, қоштасу, алғыс айту, кешірім сұрай білу; 0.2.2.1 шағын өлеңдерді рифмаларды, санамақтарды жатқа айту, ән айту; 0.2.3.1 мысалға сүйене отырып мұғалімнің қарапайым сұрақтарына жауап беру
	3. Оқылым	0.3.1.1 мәтіндегі таныс сөздердің мағынасын түсіну;
1.Өзім туралы		

		0.3.4.1 әріптерді көріп, қабылдау, оларды тану және тиісті дыбыстармен байланыстыра білу
	4. Жазылым	0.4.1.1 мұғалімнің көмегімен сұрақтарға жазбаша жауап бере алу; 0.4.2.1 әріптерді дұрыс жазу
	5. Ағылшын тілін қолдану	0.5.1.1 ағылшын алфавитіндегі барлық әріптерді графикалық түрде көрсету 0.5.2.1 1-10 аралығында санай білу; 0.5.3.1 негізгі түстерді білу; 0.5.4.1 Where are you from? How old are you? What is your name сұрақтарды білу; 0.5.5.1 have has got конструкциясын пайдалану
2. Менің мектебім	1. Тыңдалым	0.1.1.1 слушать и понимать речь учителя на английском языке 0.1.2.1 распознавать простые звуки и фонемы 0.1.3.1 понимать простые вопросы 0.1.4.1 понимать о чем говорится в прослушанном тексте
	2. Айтылым	0.2.1.1 ағылшын тілінде амандасу, қоштасу, алғыс айту, кешірім сұрай білу; 0.2.2.1 мысалға сүйене отырып мұғалімнің қарапайым сұрақтарына жауап беру; 0.2.3.1 шағын өлеңдерді рифмаларды, санамақтарды жатқа айту, , ән айту; 0.2.4.1 мұғалімнің сөзін түсіну, сөйлеу нормаларын сақтау
	3. Оқылым	0.3.1.1 мәтіндегі таныс сөздердің мағынасын түсіну;; 0.3.4.1 әріптерді көріп, қабылдау, оларды тану және тиісті дыбыстармен байланыстыра білу 0.3.1.1 мәтіндегі таныс сөздердің мағынасын түсіну;
	4. Жазылым	0.4.1.1 мұғалімнің көмегімен сұрақтарға жазбаша жауап бере алу; 0.4.2.1 әріптерді дұрыс жазу;

	5. Ағылшын тілін қолдану	0.5.2.1 1-10 аралығында санай білу ; 0.5.3.1 негізгі түстерді білу;; 0.5.4.1 Where are you from? How old are you? What is your name сұрақтарды білу; 0.5.5.1 have has got конструкциясын пайдалану
2 тоқсан		
3. Менің отбасым және достарым	1. Тыңдалым	0.1.1.1 мұғалімнің ағылшын тілінде сөйлеген сөзін тыңдап түсіну; 0.1.2.1 қарапайым дыбыстар мен фонемаларды тану; 0.1.3.1 қарапайым сұрақтарды түсіну; 0.1.4.1 тыңдалған мәтінде не айтылғанын түсіну
	2. Айтылым	0.2.1.1 ағылшын тілінде амандасу, қоштасу, алғыс айту, кешірім сұрай білу; 0.2.2.1 шағын өлеңдерді рифмаларды, санамақтарды жатқа айту, ән айту; 0.2.3.1 мысалға сүйене отырып мұғалімнің қарапайым сұрақтарына жауап беру 0.2.4.1 мұғалімнің сөзін түсіну, сөйлеу нормаларын сақтау
	3. Оқылым	0.3.1.1 мәтіндегі таныс сөздердің мағынасын түсіну; 0.3.4.1 әріптерді көріп, қабылдау, оларды тану және тиісті дыбыстармен байланыстыра білу; 0.3.3.1 мұғалімнің көмегімен сөздікті қолдану;
	4. Жазылым	0.4.1.1 мұғалімнің көмегімен сұрақтарға жазбаша жауап беру; 0.4.2.1 әріптерді дұрыс жазу;
	5. Ағылшын тілін қолдану	0.5.1.1 ағылшын алфавитіндегі барлық әріптерді графикалық түрде көрсету; 0.5.2.1 1-10 аралығында санай білу ; 0.5.3.1 негізгі түстерді білу;; 0.5.4.1 Where are you from? How old are you? What is your name сұрақтарды білу; 0.5.5.1 have has got конструкциясын пайдалану

4. Бізді қоршаған әлем	1. Тыңдалым	<p>0.1.1.1 мұғалімнің ағылшын тілінде сөйлеген сөзін тыңдап түсіну;</p> <p>0.1.2.1 қарапайым дыбыстар мен фонемаларды тану;</p> <p>0.1.3.1 қарапайым сұрақтарды түсіну;</p> <p>0.1.4.1 тыңдалған мәтінде не айтылғанын түсіну</p>
	2. Айтылым	<p>0.2.1.1 ағылшын тілінде амандасу, қоштасу, алғыс айту, кешірім сұрай білу;</p> <p>0.2.2.1 шағын өлеңдерді рифмаларды, санамақтарды жатқа айту, ән айту;</p> <p>0.2.3.1 мысалға сүйене отырып мұғалімнің қарапайым сұрақтарына жауап беру;</p> <p>0.2.4.1 мұғалімнің сөзін түсіну, сөйлеу нормаларын сақтау</p>
	3. Оқылым	<p>0.3.1.1 мәтіндегі таныс сөздердің мағынасын түсіну;</p> <p>0.3.2.1 сөздердің мағыналарын түсіну;</p> <p>0.3.4.1 әріптерді көріп, қабылдау, оларды тану және тиісті дыбыстармен байланыстыра білу;</p> <p>0.3.3.1 мұғалімнің көмегімен сөздікті қолдану;</p>
	4. Жазылым	<p>0.4.1.1 мұғалімнің көмегімен сұрақтарға жазбаша жауап беру;</p> <p>0.4.2.1 әріптерді дұрыс жазу</p>
	5. Ағылшын тілін қолдану	<p>0.5.1.1 ағылшын алфавитіндегі барлық әріптерді графикалық түрде көрсету;</p> <p>0.5.2.1 1-10 аралығында санай білу ;</p> <p>0.5.3.1 негізгі түстерді білу;;</p> <p>0.5.4.1 Where are you from? How old are you? What is your name сұрақтарды білу;</p> <p>0.5.5.1 have has got конструкциясын пайдалану</p>
	1. Тыңдалым	<p>0.1.1.1 мұғалімнің ағылшын тілінде сөйлеген сөзін тыңдап түсіну;</p> <p>0.1.2.1 қарапайым дыбыстар мен фонемаларды тану;</p> <p>0.1.3.1 қарапайым сұрақтарды түсіну;</p>

5. Саяхат		0.1.4.1 тыңдалған мәтінде не айтылғанын түсіну
	2. Айтылым	0.2.1.1 ағылшын тілінде амандасу, қоштасу, алғыс айту, кешірім сұрай білу; 0.2.2.1 шағын өлеңдерді рифмаларды, санамақтарды жатқа айту, ән айту; 0.2.3.1 мысалға сүйене отырып мұғалімнің қарапайым сұрақтарына жауап беру; 0.2.4.1 мұғалімнің сөзін түсіну, сөйлеу нормаларын сақтау
	3. Оқылым	0.3.1.1 мәтіндегі таныс сөздердің мағынасын түсіну; 0.3.2.1 сөздердің мағыналарын түсіну; 0.3.4.1 әріптерді көріп, қабылдау, оларды тану және тиісті дыбыстармен байланыстыра білу; 0.3.3.1 мұғалімнің көмегімен сөздікті қолдану
	4. Жазылым	0.4.1.1 мұғалімнің көмегімен сұрақтарға жазбаша жауап бере алу; 0.4.2.1 әріптерді дұрыс жазу;
	5. Ағылшын тілін қолдану	0.5.1.1 ағылшын алфавитіндегі барлық әріптерді графикалық түрде көрсету; 0.5.2.1 1-10 аралығында санай білу; 0.5.3.1 негізгі түстерді білу; 0.5.4.1 Where are you from? How old are you? What is your name сұрақтарды білу; 0.5.5.1 have has got конструкциясын пайдалану you? What is your name? 0.5.5.1 использовать конструкцию have has
	1. Тыңдалым	0.1.1.1 мұғалімнің ағылшын тілінде сөйлеген сөзін тыңдап түсіну; 0.1.2.1 қарапайым дыбыстар мен фонемаларды тану; 0.1.3.1 қарапайым сұрақтарды түсіну; 0.1.4.1 тыңдалған мәтінде не айтылғанын түсіну

7. Тағам және сусын	2. Айтылым	<p>0.2.1.1 ағылшын тілінде амандасу, қоштасу, алғыс айту, кешірім сұрай білу;</p> <p>0.2.2.1 шағын өлеңдерді рифмаларды, санамақтарды жатқа айту, ән айту;</p> <p>0.2.3.1 мысалға сүйене отырып мұғалімнің қарапайым сұрақтарына жауап беру;</p> <p>0.2.4.1 мұғалімнің сөзін түсіну, сөйлеу нормаларын сақтау</p>
	3. Оқылым	<p>0.3.1.1 мәтіндегі таныс сөздердің мағынасын түсіну;</p> <p>0.3.2.1 сөздердің мағыналарын түсіну;</p> <p>0.3.4.1 әріптерді көріп, қабылдау, оларды тану және тиісті дыбыстармен байланыстыра білу;</p> <p>0.3.3.1 мұғалімнің көмегімен сөздікті қолдану;</p>
	4. Жазылым	<p>0.4.1.1 мұғалімнің көмегімен сұрақтарға жазбаша жауап беру;</p> <p>0.4.2.1 әріптерді дұрыс жазу;</p>
	5. Ағылшын тілін қолдану	<p>0.5.1.1 ағылшын алфавитіндегі барлық әріптерді графикалық түрде көрсету;</p> <p>0.5.2.1 1-10 аралығында санай білу ;</p> <p>0.5.3.1 негізгі түстерді білу;;</p> <p>0.5.4.1 Where are you from? How old are you? What is your name сұрақтарды білу;</p> <p>0.5.5.1 have has got конструкциясын пайдалану</p>
	1. Тыңдалым	<p>0.1.1.1 мұғалімнің ағылшын тілінде сөйлеген сөзін тыңдап түсіну;</p> <p>0.1.2.1 қарапайым дыбыстар мен фонемаларды тану;</p> <p>0.1.3.1 қарапайым сұрақтарды түсіну;</p> <p>0.1.4.1 тыңдалған мәтінде не айтылғанын түсіну</p>
	2. Айтылым	<p>0.2.1.1 ағылшын тілінде амандасу, қоштасу, алғыс айту, кешірім сұрай білу;</p> <p>0.2.2.1 шағын өлеңдерді рифмаларды, санамақтарды жатқа айту, ән айту;</p>

8. Дені саудың - жаны сау!		0.2.3.1 мысалға сүйене отырып мұғалімнің қарапайым сұрақтарына жауап беру; 0.2.4.1 мұғалімнің сөзін түсіну, сөйлеу нормаларын сақтау
	3. Оқылым	0.3.1.1 мәтіндегі таныс сөздердің мағынасын түсіну; 0.3.2.1 сөздердің мағыналарын түсіну; 0.3.4.1 әріптерді көріп, қабылдау, оларды тану және тиісті дыбыстармен байланыстыра білу; 0.3.3.1 мұғалімнің көмегімен сөздікті қолдану
	4. Жазылым	0.4.1.1 мұғалімнің көмегімен сұрақтарға жазбаша жауап беру; 0.4.2.1 әріптерді дұрыс жазу;
	5. Ағылшын тілін қолдану	0.5.1.1 ағылшын алфавитіндегі барлық әріптерді графикалық түрде көрсету; 0.5.2.1 1-10 аралығында санай білу; 0.5.3.1 негізгі түстерді білу;; 0.5.4.1 Where are you from? How old are you? What is your name сұрақтарды білу; 0.5.5.1 have has got конструкциясын пайдалану

2) 1 сынып :
кесте 2

Ортақ тақырыптар	Бөлімдер	Оқыту мақсаттары
1 тоқсан		
	1. Тыңдалым	1.1.1.1 ағылшын тіліндегі қысқа нұсқаулар сериясын тыңдап түсіну ; 1.1.2.1 ағылшын тіліндегі таныс сөздердің мағынасын түсіну; 1.1.3.1 ағылшын тіліндегі диалогтың негізгі сұрақтарын білу : - сенің атың кім? -Сен қанша жастасың? - Сіз қайдансыз ?; 1.1.4.1 түсіну және қысқа негізгі сұрақтарға мысалдар келтіру; 1.1.5.1 тыңдалған мәтінде не туралы, кім туралы айтылғанын түсіну
		1.2.1.1 өзің туралы, қоршаған заттар туралы шағын әңгіме құрастыру;

1.Өзім туралы

2. Айтылым	1.2.2.1 адамдар, заттар туралы негізгі сұрақтарға ағылшын тілінде жауап беру; 1.2.3.1 танысу үшін, өзің туралы хабарламалар мен объектілердің сипаттамалардың сөздер мен сөз тіркестерін білу; 1.2.4.1 әңгімелесушіні түсіну, сөйлеу нормаларын сақтау
3. Оқылым	1.3.1.1 ағылшын алфавитіндегі әріптер мен әріптер комбинацияларын оқу ережелерін білу; 1.3.2.1 сөздер мен сөз тіркестерінің мағынасын түсіну; 1.3.3.1 сөздікті қолданудың мағынасын түсіну; 1.3.4.1 тұтас сөздермен оқу тәсілімен таныс сөздерді оқу
4. Жазылым	1.4.1.1 мұғалімнің көмегімен сұрақтарға жазбаша жауап беру; 1.4.2.1 әріптерді, әріптер тіркесімін дұрыс жазу
5. Ағылшын тілін қолдану	1.5.1.1 жазылуы айтылуынан ерекшеленетін ағылшын алфавитінің әріптерін жазу, ережелерді сақтау; 1.5.2.1 зат есімнің жекеше және көпше түрін білу; 1.5.3.1 1-ден 20-ға дейінгі есептеу сандарды білу; 1.5.4.1 заттардың белгілерін ағылшын тілінде білу; 1.5.5.1 Who? What?; сұраулы есімдіктерді білу; 1.5.6.1 this, that сілтеу есімдіктерді білу; 1.5.7.1 зат есімнің жекеше және көпше түрін білу; 1.5.8.1 a, an, the артиклдерін білу; 1.5.9.1 I, you, he, she, it, we, you, they жіктеу есімдіктерін білу; 1.5.10.1 объектілердің іс-әрекетін білдіретін сөздерді білу; 1.5.11.1 there is/are; конструкциясын білу; 1.5.12.1 орынды білдіретін сөздерді білу; 1.5.13.1 уақыттың негізгі предлогын – on апта күндері атауларының алдында қолдану;

		1.5.14.1 have got+ зат есім конструкциясын пайдаланып сұрақтар қою
2. Менің отбасым және достарым	1. Тыңдалым	1.1.1.1 ағылшын тіліндегі қысқа нұсқаулар сериясын тыңдап түсіну ; 1.1.2.1 ағылшын тіліндегі таныс сөздердің мағынасын түсіну; 1.1.3.1 ағылшын тіліндегі диалогтың негізгі сұрақтарын білу : - сенің атың кім? -Сен қанша жастасың? - Сіз қайдансыз ?; 1.1.4.1 түсіну және қысқа негізгі сұрақтарға мысалдар келтіру; 1.1.5.1 тыңдалған мәтінде не туралы, кім туралы айтылғанын түсіну
	2. Айтылым	1.2.1.1 өзің туралы, қоршаған заттар туралы шағын әңгіме құрастыру; 1.2.2.1 адамдар, заттар туралы негізгі сұрақтарға ағылшын тілінде жауап беру; 1.2.3.1 танысу үшін, өзің туралы хабарламалар мен объектілердің сипаттамалардың сөздер мен сөз тіркестерін білу; 1.2.4.1 әңгімелесушіні түсіну, сөйлеу нормаларын сақтау
	3. Оқылым	1.3.1.1 ағылшын алфавитіндегі әріптер мен әріптер комбинацияларын оқу ережелерін білу; 1.3.2.1 сөздер мен сөз тіркестерінің мағынасын түсіну; 1.3.3.1 сөздікті қолданудың мағынасын түсіну; 1.3.4.1 тұтас сөздермен оқу тәсілімен таныс сөздерді оқу
	4. Жазылым	1.4.1.1 мұғалімнің көмегімен сұрақтарға жазбаша жауап беру; 1.4.2.1 әріптерді, әріптер тіркесімін дұрыс жазу
		1.5.1.1 жазылуы айтылуынан ерекшеленетін ағылшын алфавитінің әріптерін жазу, ережелерді сақтау; 1.5.2.1 зат есімнің жекеше және көпше түрін білу; 1.5.3.1 1-ден 20-ға дейінгі есептеу сандарды білу;

	5. Ағылшын тілін қолдану	<p>1.5.4.1 заттардың белгілерін ағылшын тілінде білу;</p> <p>1.5.5.1 Who? What?; сұраулы есімдіктерді білу;</p> <p>1.5.6.1 this, that сілтеу есімдіктерді білу;</p> <p>1.5.7.1 зат есімнің жекеше және көпше түрін білу;</p> <p>1.5.8.1 a, an, the артиклдерін білу;</p> <p>1.5.9.1 I, you, he, she, it, we, you, they жіктеу есімдіктерін білу;</p> <p>1.5.10.1 объектілердің іс-әрекетін білдіретін сөздерді білу;</p> <p>1.5.11.1 there is/are; конструкциясын білу;</p> <p>1.5.12.1 орынды білдіретін сөздерді білу;</p> <p>1.5.13.1 уақыттың негізгі предлогын – on апта күндері атауларының алдында қолдану;</p> <p>1.5.14.1 have got+ зат есім конструкциясын пайдаланып сұрақтар қою</p>
2 тоқсан		
	1. Тыңдалым	<p>1.1.1.1 ағылшын тіліндегі қысқа нұсқаулар сериясын тыңдап түсіну ;</p> <p>1.1.2.1 ағылшын тіліндегі таныс сөздердің мағынасын түсіну;</p> <p>1.1.3.1 ағылшын тіліндегі диалогтың негізгі сұрақтарын білу : - сенің атың кім? -Сен қанша жастасың? - Сіз қайдансыз ?;</p> <p>1.1.4.1 түсіну және қысқа негізгі сұрақтарға мысалдар келтіру;</p> <p>1.1.5.1 тыңдалған мәтінде не туралы, кім туралы айтылғанын түсіну</p>
	2. Айтылым	<p>1.2.1.1 өзің туралы, қоршаған заттар туралы шағын әңгіме құрастыру;</p> <p>1.2.2.1 адамдар, заттар туралы негізгі сұрақтарға ағылшын тілінде жауап беру;</p> <p>1.2.3.1 танысу үшін, өзің туралы хабарламалар мен объектілердің сипаттамалардың сөздер мен сөз тіркестерін білу;</p> <p>1.2.4.1 әңгімелесушіні түсіну, сөйлеу нормаларын сақтау</p>
		1.3.1.1 ағылшын алфавитіндегі әріптер мен әріптер

3. Менің мектебім	3. Оқылым	<p>комбинацияларын оқу ережелерін білу;</p> <p>1.3.2.1 сөздер мен сөз тіркестерінің мағынасын түсіну;</p> <p>1.3.3.1 сөздікті қолданудың мағынасын түсіну;</p> <p>1.3.4.1 тұтас сөздермен оқу тәсілімен таныс сөздерді оқу</p>
	4. Жазылым	<p>1.4.1.1 мұғалімнің көмегімен сұрақтарға жазбаша жауап беру;</p> <p>1.4.2.1 әріптерді, әріптер тіркесімін дұрыс жазу</p>
	5. Ағылшын тілін қолдану	<p>1.5.1.1 жазылуы айтылуынан ерекшеленетін ағылшын алфавитінің әріптерін жазу, ережелерді сақтау;</p> <p>1.5.2.1 зат есімнің жекеше және көпше түрін білу;</p> <p>1.5.3.1 1-ден 20-ға дейінгі есептеу сандарды білу;</p> <p>1.5.4.1 заттардың белгілерін ағылшын тілінде білу;</p> <p>1.5.5.1 Who? What?; сұраулы есімдіктерді білу;</p> <p>1.5.6.1 this, that сілтеу есімдіктерді білу;</p> <p>1.5.7.1 зат есімнің жекеше және көпше түрін білу;</p> <p>1.5.8.1 a, an, the артиклдерін білу;</p> <p>1.5.9.1 I, you, he, she, it, we, you, they жіктеу есімдіктерін білу;</p> <p>1.5.10.1 объектілердің іс-әрекетін білдіретін сөздерді білу;</p> <p>1.5.11.1 there is/are; конструкциясын білу;</p> <p>1.5.12.1 орынды білдіретін сөздерді білу;</p> <p>1.5.13.1 уақыттың негізгі предлогын – on апта күндері атауларының алдында қолдану;</p> <p>1.5.14.1 have got+ зат есім конструкциясын пайдаланып сұрақтар қою</p>
	1. Тыңдалым	<p>1.1.1.1 ағылшын тіліндегі қысқа нұсқаулар сериясын тыңдап түсіну ;</p> <p>1.1.2.1 ағылшын тіліндегі таныс сөздердің мағынасын түсіну;</p> <p>1.1.3.1 ағылшын тіліндегі диалогтың негізгі сұрақтарын білу : - сенің атың кім? -Сен қанша жастасың? - Сіз қайдансыз ?;</p>

4. Менің туған өлкем

	<p>1.1.4.1 түсіну және қысқа негізгі сұрақтарға мысалдар келтіру;</p> <p>1.1.5.1 тыңдалған мәтінде не туралы, кім туралы айтылғанын түсіну</p>
2. Айтылым	<p>1.2.1.1 өзің туралы, қоршаған заттар туралы шағын әңгіме құрастыру;</p> <p>1.2.2.1 адамдар, заттар туралы негізгі сұрақтарға ағылшын тілінде жауап беру;</p> <p>1.2.3.1 танысу үшін, өзің туралы хабарламалар мен объектілердің сипаттамалардың сөздер мен сөз тіркестерін білу;</p> <p>1.2.4.1 әңгімелесушіні түсіну, сөйлеу нормаларын сақтау</p>
3. Оқылым	<p>1.3.1.1 ағылшын алфавитіндегі әріптер мен әріптер комбинацияларын оқу ережелерін білу;</p> <p>1.3.2.1 сөздер мен сөз тіркестерінің мағынасын түсіну;</p> <p>1.3.3.1 сөздікті қолданудың мағынасын түсіну;</p> <p>1.3.4.1 тұтас сөздермен оқу тәсілімен таныс сөздерді оқу</p>
4. Жазылым	<p>1.4.1.1 мұғалімнің көмегімен сұрақтарға жазбаша жауап беру;</p> <p>1.4.2.1 әріптерді, әріптер тіркесімін дұрыс жазу</p>
5. Ағылшын тілін қолдану	<p>1.5.1.1 жазылуы айтылуынан ерекшеленетін ағылшын алфавитінің әріптерін жазу, ережелерді сақтау;</p> <p>1.5.2.1 зат есімнің жекеше және көпше түрін білу;</p> <p>1.5.3.1 1-ден 20-ға дейінгі есептеу сандарды білу;</p> <p>1.5.4.1 заттардың белгілерін ағылшын тілінде білу;</p> <p>1.5.5.1 Who? What?; сұраулы есімдіктерді білу;</p> <p>1.5.6.1 this, that сілтеу есімдіктерді білу;</p> <p>1.5.7.1 зат есімнің жекеше және көпше түрін білу;</p> <p>1.5.8.1 a, an, the артиклдерін білу;</p> <p>1.5.9.1 I, you, he, she, it, we, you, they жіктеу есімдіктерін білу;</p> <p>1.5.10.1 объектілердің іс-әрекетін білдіретін сөздерді білу;</p>

		<p>1.5.11.1 there is/are; конструкциясын білу;</p> <p>1.5.12.1 орынды білдіретін сөздерді білу;</p> <p>1.5.13.1 уақыттың негізгі предлогын – on апта күндері атауларының алдында қолдану;</p> <p>1.5.14.1 have got+ зат есім конструкциясын пайдаланып сұрақтар қою</p>
3 тоқсан		
5. Дені саудың - жаны сау!	1. Тыңдалым	<p>1.1.1.1 ағылшын тіліндегі қысқа нұсқаулар сериясын тындап түсіну ;</p> <p>1.1.2.1 ағылшын тіліндегі таныс сөздердің мағынасын түсіну;</p> <p>1.1.3.1 ағылшын тіліндегі диалогтың негізгі сұрақтарын білу : - сенің атың кім? -Сен қанша жастасың? - Сіз қайдансыз ?;</p> <p>1.1.4.1 түсіну және қысқа негізгі сұрақтарға мысалдар келтіру;</p> <p>1.1.5.1 тыңдалған мәтінде не туралы, кім туралы айтылғанын түсіну</p>
	Айтылым	<p>1.2.1.1 өзің туралы, қоршаған заттар туралы шағын әңгіме құрастыру;</p> <p>1.2.2.1 адамдар, заттар туралы негізгі сұрақтарға ағылшын тілінде жауап беру;</p> <p>1.2.3.1 танысу үшін, өзің туралы хабарламалар мен объектілердің сипаттамалардың сөздер мен сөз тіркестерін білу;</p> <p>1.2.4.1 әңгімелесушіні түсіну, сөйлеу нормаларын сақтау</p>
	3. Оқылым	<p>1.3.1.1 ағылшын алфавитіндегі әріптер мен әріптер комбинацияларын оқу ережелерін білу;</p> <p>1.3.2.1 сөздер мен сөз тіркестерінің мағынасын түсіну;</p> <p>1.3.3.1 сөздікті қолданудың мағынасын түсіну;</p> <p>1.3.4.1 тұтас сөздермен оқу тәсілімен таныс сөздерді оқу</p>
	4. Жазылым	<p>1.4.1.1 мұғалімнің көмегімен сұрақтарға жазбаша жауап беру;</p> <p>1.4.2.1 әріптерді, әріптер тіркесімін дұрыс жазу</p>

	5. Ағылшын тілін қолдану	<p>1.5.1.1 жазылуы айтылуынан ерекшеленетін ағылшын алфавитінің әріптерін жазу, ережелерді сақтау;</p> <p>1.5.2.1 зат есімнің жекеше және көпше түрін білу;</p> <p>1.5.3.1 1-ден 20-ға дейінгі есептеу сандарды білу;</p> <p>1.5.4.1 заттардың белгілерін ағылшын тілінде білу;</p> <p>1.5.5.1 Who? What?; сұраулы есімдіктерді білу;</p> <p>1.5.6.1 this, that сілтеу есімдіктерді білу;</p> <p>1.5.7.1 зат есімнің жекеше және көпше түрін білу;</p> <p>1.5.8.1 a, an, the артиклдерін білу;</p> <p>1.5.9.1 I, you, he, she, it, we, you, they жіктеу есімдіктерін білу;</p> <p>1.5.10.1 объектілердің іс-әрекетін білдіретін сөздерді білу;</p> <p>1.5.11.1 there is/are; конструкциясын білу;</p> <p>1.5.12.1 орынды білдіретін сөздерді білу;</p> <p>1.5.13.1 уақыттың негізгі предлогын – on апта күндері атауларының алдында қолдану;</p> <p>1.5.14.1 have got+ зат есім конструкциясын пайдаланып сұрақтар қою</p>
	1. Тыңдалым	<p>1.1.1.1 ағылшын тіліндегі қысқа нұсқаулар сериясын тындап түсіну ;</p> <p>1.1.2.1 ағылшын тіліндегі таныс сөздердің мағынасын түсіну;</p> <p>1.1.3.1 ағылшын тіліндегі диалогтың негізгі сұрақтарын білу : - сенің атың кім? -Сен қанша жастасың? - Сіз қайдансыз ?;</p> <p>1.1.4.1 түсіну және қысқа негізгі сұрақтарға мысалдар келтіру;</p> <p>1.1.5.1 тыңдалған мәтінде не туралы, кім туралы айтылғанын түсіну</p>
	2. Айтылым	<p>1.2.1.1 өзің туралы, қоршаған заттар туралы шағын әңгіме құрастыру;</p> <p>1.2.2.1 адамдар, заттар туралы негізгі сұрақтарға ағылшын тілінде жауап беру;</p>

6. Салт-дәстүр және ауыз әдебиеті		<p>1.2.3.1 танысу үшін, өзің туралы хабарламалар мен объектілердің сипаттамалардың сөздер мен сөз тіркестерін білу;</p> <p>1.2.4.1 әңгімелесушіні түсіну, сөйлеу нормаларын сақтау</p>
	3. Оқылым	<p>1.3.1.1 ағылшын алфавитіндегі әріптер мен әріптер комбинацияларын оқу ережелерін білу;</p> <p>1.3.2.1 сөздер мен сөз тіркестерінің мағынасын түсіну;</p> <p>1.3.3.1 сөздікті қолданудың мағынасын түсіну;</p> <p>1.3.4.1 тұтас сөздермен оқу тәсілімен таныс сөздерді оқу</p>
	4. Жазылым	<p>1.4.1.1 мұғалімнің көмегімен сұрақтарға жазбаша жауап беру;</p> <p>1.4.2.1 әріптерді, әріптер тіркесімін дұрыс жазу</p>
	5. Ағылшын тілін қолдану	<p>1.5.1.1 жазылуы айтылуынан ерекшеленетін ағылшын алфавитінің әріптерін жазу, ережелерді сақтау;</p> <p>1.5.2.1 зат есімнің жекеше және көпше түрін білу;</p> <p>1.5.3.1 1-ден 20-ға дейінгі есептеу сандарды білу;</p> <p>1.5.4.1 заттардың белгілерін ағылшын тілінде білу;</p> <p>1.5.5.1 Who? What?; сұраулы есімдіктерді білу;</p> <p>1.5.6.1 this, that сілтеу есімдіктерді білу;</p> <p>1.5.7.1 зат есімнің жекеше және көпше түрін білу;</p> <p>1.5.8.1 a, an, the артиклдерін білу;</p> <p>1.5.9.1 I, you, he, she, it, we, you, they жіктеу есімдіктерін білу;</p> <p>1.5.10.1 объектілердің іс-әрекетін білдіретін сөздерді білу;</p> <p>1.5.11.1 there is/are; конструкциясын білу;</p> <p>1.5.12.1 орынды білдіретін сөздерді білу;</p> <p>1.5.13.1 уақыттың негізгі предлогын – on апта күндері атауларының алдында қолдану;</p> <p>1.5.14.1 have got+ зат есім конструкциясын пайдаланып сұрақтар қою</p>

7. Қоршаған орта	1. Тыңдалым	<p>1.1.1.1 ағылшын тіліндегі қысқа нұсқаулар сериясын тындап түсіну ;</p> <p>1.1.2.1 ағылшын тіліндегі таныс сөздердің мағынасын түсіну;</p> <p>1.1.3.1 ағылшын тіліндегі диалогтың негізгі сұрақтарын білу : - сенің атың кім? -Сен қанша жастасың? - Сіз қайдансыз ?;</p> <p>1.1.4.1 түсіну және қысқа негізгі сұрақтарға мысалдар келтіру;</p> <p>1.1.5.1 тыңдалған мәтінде не туралы, кім туралы айтылғанын түсіну</p>
	2. Айтылым	<p>1.2.1.1 өзің туралы, қоршаған заттар туралы шағын әңгіме құрастыру;</p> <p>1.2.2.1 адамдар, заттар туралы негізгі сұрақтарға ағылшын тілінде жауап беру;</p> <p>1.2.3.1 танысу үшін, өзің туралы хабарламалар мен объектілердің сипаттамалардың сөздер мен сөз тіркестерін білу;</p> <p>1.2.4.1 әңгімелесушіні түсіну, сөйлеу нормаларын сақтау</p>
	3. Оқылым	<p>1.3.1.1 ағылшын алфавитіндегі әріптер мен әріптер комбинацияларын оқу ережелерін білу;</p> <p>1.3.2.1 сөздер мен сөз тіркестерінің мағынасын түсіну;</p> <p>1.3.3.1 сөздікті қолданудың мағынасын түсіну;</p> <p>1.3.4.1 тұтас сөздермен оқу тәсілімен таныс сөздерді оқу</p>
	4. Жазылым	<p>1.4.1.1 мұғалімнің көмегімен сұрақтарға жазбаша жауап беру;</p> <p>1.4.2.1 әріптерді, әріптер тіркесімін дұрыс жазу</p>
		<p>1.5.1.1 жазылуы айтылуынан ерекшеленетін ағылшын алфавитінің әріптерін жазу, ережелерді сақтау;</p> <p>1.5.2.1 зат есімнің жекеше және көпше түрін білу;</p> <p>1.5.3.1 1-ден 20-ға дейінгі есептеу сандарды білу;</p> <p>1.5.4.1 заттардың белгілерін ағылшын тілінде білу;</p>

	<p>5. Ағылшын тілін қолдану</p>	<p>1.5.5.1 Who? What?; сұраулы есімдіктерді білу; 1.5.6.1 this, that сілтеу есімдіктерді білу; 1.5.7.1 зат есімнің жекеше және көпше түрін білу; 1.5.8.1 a, an, the артиклдерін білу; 1.5.9.1 I, you, he, she, it, we, you, they жіктеу есімдіктерін білу; 1.5.10.1 объектілердің іс-әрекетін білдіретін сөздерді білу; 1.5.11.1 there is/are; конструкциясын білу; 1.5.12.1 орынды білдіретін сөздерді білу; 1.5.13.1 уақыттың негізгі предлогын – on апта күндері атауларының алдында қолдану; 1.5.14.1 have got+ зат есім конструкциясын пайдаланып сұрақтар қою</p>
	<p>1. Тыңдалым</p>	<p>1.1.1.1 ағылшын тіліндегі қысқа нұсқаулар сериясын тыңдап түсіну ; 1.1.2.1 ағылшын тіліндегі таныс сөздердің мағынасын түсіну; 1.1.3.1 ағылшын тіліндегі диалогтың негізгі сұрақтарын білу : - сенің атың кім? -Сен қанша жастасың? - Сіз қайдансыз ?; 1.1.4.1 түсіну және қысқа негізгі сұрақтарға мысалдар келтіру; 1.1.5.1 тыңдалған мәтінде не туралы, кім туралы айтылғанын түсіну</p>
	<p>2. Айтылым</p>	<p>1.2.1.1 өзің туралы, қоршаған заттар туралы шағын әңгіме құрастыру; 1.2.2.1 адамдар, заттар туралы негізгі сұрақтарға ағылшын тілінде жауап беру; 1.2.3.1 танысу үшін, өзің туралы хабарламалар мен объектілердің сипаттамалардың сөздер мен сөз тіркестерін білу; 1.2.4.1 әңгімелесушіні түсіну, сөйлеу нормаларын сақтау</p>
		<p>1.3.1.1 ағылшын алфавитіндегі әріптер мен әріптер комбинацияларын оқу ережелерін білу;</p>

8. Саяхат	3. Оқылым	1.3.2.1 сөздер мен сөз тіркестерінің мағынасын түсіну; 1.3.3.1 сөздікті қолданудың мағынасын түсіну; 1.3.4.1 тұтас сөздермен оқу тәсілімен таныс сөздерді оқу
	4. Жазылым	1.4.1.1 мұғалімнің көмегімен сұрақтарға жазбаша жауап беру; 1.4.2.1 әріптерді, әріптер тіркесімін дұрыс жазу
	5. Ағылшын тілін қолдану	1.5.1.1 жазылуы айтылуынан ерекшеленетін ағылшын алфавитінің әріптерін жазу, ережелерді сақтау; 1.5.2.1 зат есімнің жекеше және көпше түрін білу; 1.5.3.1 1-ден 20-ға дейінгі есептеу сандарды білу; 1.5.4.1 заттардың белгілерін ағылшын тілінде білу; 1.5.5.1 Who? What?; сұраулы есімдіктерді білу; 1.5.6.1 this, that сілтеу есімдіктерді білу; 1.5.7.1 зат есімнің жекеше және көпше түрін білу; 1.5.8.1 a, an, the артиклдерін білу; 1.5.9.1 I, you, he, she, it, we, you, they жіктеу есімдіктерін білу; 1.5.10.1 объектілердің іс-әрекетін білдіретін сөздерді білу; 1.5.11.1 there is/are; конструкциясын білу; 1.5.12.1 орынды білдіретін сөздерді білу; 1.5.13.1 уақыттың негізгі предлогын – on апта күндері атауларының алдында қолдану; 1.5.14.1 have got+ зат есім конструкциясын пайдаланып сұрақтар қою

3) 2 сынып:

кесте 3

Сквозные темы	Разделы	Цели обучения
1 четверть		2.1.1.1 мұғалімнің, сыныптастарының ағылшынша сөйлеген сөздерін түсіну; 2.1.2.1 сөздердің, сөз тіркестерінің лексикалық мағынасын түсіну;

1. Өзім туралы	1. Тыңдалым	<p>2.1.3.1 тыңдаған материалға сәйкес суретті, сызбаны таңдау, сұрақтарға ағылшын тілінде жауап беру;</p> <p>2.1.4.1 түсіну және мұғалімнің қолдауымен мысалдар келтіру;</p> <p>2.1.5.1 тыңдалған мәтіннің мазмұнын түсіну, кейіпкерлердің аттарын және аймақ аттарын ағылшын тілінде анықтау</p>
	2. Айтылым	<p>2.2.1.1 ағылшын, таныс сөздер, сөз тіркестері негізінде өзің, отбасың, досың туралы мәлімдеме жасау;</p> <p>2.2.2.1 негізгі сұрақтарды қоя және жауап бере білу;</p> <p>2.2.3.1 сұрақтар қою үшін сөйлеу кезінде сөздер мен сөз тіркестерін қолдану;</p> <p>2.2.4.1 сөйлеу жағдайына қатысу, әңгімелесушіні түсіну және сөйлеу нормаларын сақтау</p>
	3. Оқылым	<p>2.3.1.1 қысқа мәтіндердің негізгі тұстарын түсіну;</p> <p>2.3.2.1 оқылған мәтінде кім туралы, не айтылғанын түсіну;</p> <p>2.3.3.1 сөздікті қолдану;</p> <p>2.3.4.1 дыбыс айту және оқу ережелерін және тиісті интонацияны сақтай отырып, сөздерді оқу</p>
	4. Жазылым	<p>2.4.1.1 берілген тақырып бойынша мұғалімнің көмегімен тірек сөздерді пайдаланып қарапайым сөйлемдер құрастыру;</p> <p>2.4.2.1 әріптерді, әріп тіркесімдерін, сөздерді, сөз тіркестерін дұрыс жазу</p>
		<p>2.5.1.1 жазылуы айтылуынан ерекшеленетін сөздерді жазу, сөзді тасымалдау ережесін сақтау</p> <p>2.5.2.1 зат есімнің жекеше және көпше түрін, тәуелдік жалғауы білу және қолдану;</p> <p>2.5.3.1 1-ден 50-ге дейін санау;</p> <p>2.5.4.1 затты және оның ерекшеліктерін ағылшын тілінде сипаттау;</p> <p>2.5.5.1 Who? What? Where? Whose? Which? Why? сұраулы есімдіктерін қолдана отырып сұрақтар қою;</p>

	5. Ағылшын тілін қолдану	<p>2.5.6.1 this, that, these, those, these есімдіктерді қолдану;</p> <p>2.5.7.1 a, an, the артиклдерін объектілерді анықтау үшін қолдану мұғалімнің көмегімен;</p> <p>2.5.8.1 жіктеу есімдіктерді қолдана отырып, өзі туралы, қоршаған заттар туралы мәлімдеме беру;</p> <p>2.5.9.1 объектілердің әрекеттерін көрсететін сөздерді мұғалімнің көмегімен қажетті шаққа сәйкес қолдану;</p> <p>2.5.10.1 can, to be модальді етістігін қолдану;</p> <p>2.5.11.1 сұрақ қою және сипаттау үшін have got+ зат есім конструкциясын қолданып сұрақтар қою;</p> <p>2.5.12.1 here/there сөздерді қолдану</p>
	1. Тыңдалым	<p>2.1.1.1 мұғалімнің, сыныптастарының ағылшынша сөйлеген сөздерін түсіну;</p> <p>2.1.2.1 сөздердің, сөз тіркестерінің лексикалық мағынасын түсіну;</p> <p>2.1.3.1 тыңдаған материалға сәйкес суретті, сызбаны таңдау, сұрақтарға ағылшын тілінде жауап беру;</p> <p>2.1.4.1 түсіну және мұғалімнің қолдауымен мысалдар келтіру;</p> <p>2.1.5.1 тыңдалған мәтіннің мазмұнын түсіну, кейіпкерлердің аттарын және аймақ аттарын ағылшын тілінде анықтау</p>
	2. Айтылым	<p>2.2.1.1 ағылшын, таныс сөздер, сөз тіркестері негізінде өзің, отбасың, досың туралы мәлімдеме жасау;</p> <p>2.2.2.1 негізгі сұрақтарды қоя және жауап бере білу;</p> <p>2.2.3.1 сұрақтар қою үшін сөйлеу кезінде сөздер мен сөз тіркестерін қолдану;</p> <p>2.2.4.1 сөйлеу жағдайына қатысу, әңгімелесушіні түсіну және сөйлеу нормаларын сақтау</p>
	3. Оқылым	<p>2.3.1.1 қысқа мәтіндердің негізгі тұстарын түсіну;</p> <p>2.3.2.1 оқылған мәтінде кім туралы, не айтылғанын түсіну;</p> <p>2.3.3.1 сөздікті қолдану;</p>

2. Менің отбасым және достарым		2.3.4.1 дыбыс айту және оқу ережелерін және тиісті интонацияны сақтай отырып, сөздерді оқу
	4. Жазылым	2.4.1.1 берілген тақырып бойынша мұғалімнің көмегімен тірек сөздерді пайдаланып қарапайым сөйлемдер құрастыру; 2.4.2.1 әріптерді, әріп тіркесімдерін, сөздерді, сөз тіркестерін дұрыс жазу
	5. Ағылшын тілін қолдану	2.5.1.1 жазылуы айтылуынан ерекшеленетін сөздерді жазу, сөзді тасымалдау ережесін сақтау 2.5.2.1 зат есімнің жекеше және көпше түрін, тәуелдік жалғауы білу және қолдану; 2.5.3.1 1-ден 50-ге дейін санау; 2.5.4.1 затты және оның ерекшеліктерін ағылшын тілінде сипаттау; 2.5.5.1 Who? What? Where? Whose? Which? Why? сұраулы есімдіктерін қолдана отырып сұрақтар қою; 2.5.6.1 this, that, these, those, these есімдіктерді қолдану; 2.5.7.1 a, an, the артиклдерін объектілерді анықтау үшін қолдану мұғалімнің көмегімен; 2.5.8.1 жіктеу есімдіктерді қолдана отырып, өзі туралы, қоршаған заттар туралы мәлімдеме беру; 2.5.9.1 объектілердің әрекеттерін көрсететін сөздерді мұғалімнің көмегімен қажетті шаққа сәйкес қолдану; 2.5.10.1 can, to be модальді етістігін қолдану; 2.5.11.1 сұрақ қою және сипаттау үшін have got+ зат есім конструкциясын қолданып сұрақтар қою; 2.5.12.1 here/there сөздерді қолдану
2 четверть		
		2.1.1.1 мұғалімнің, сыныптастарының ағылшынша сөйлеген сөздерін түсіну; 2.1.2.1 сөздердің, сөз тіркестерінің лексикалық мағынасын түсіну;

3. Менің мектебім	1. Тыңдалым	<p>2.1.3.1 тыңдаған материалға сәйкес суретті, сызбаны таңдау, сұрақтарға ағылшын тілінде жауап беру;</p> <p>2.1.4.1 түсіну және мұғалімнің қолдауымен мысалдар келтіру;</p> <p>2.1.5.1 тыңдалған мәтіннің мазмұнын түсіну, кейіпкерлердің аттарын және аймақ аттарын ағылшын тілінде анықтау</p>
	2. Айтылым	<p>2.2.1.1 ағылшын, таныс сөздер, сөз тіркестері негізінде өзің, отбасың, досың туралы мәлімдеме жасау;</p> <p>2.2.2.1 негізгі сұрақтарды қоя және жауап бере білу;</p> <p>2.2.3.1 сұрақтар қою үшін сөйлеу кезінде сөздер мен сөз тіркестерін қолдану;</p> <p>2.2.4.1 сөйлеу жағдайына қатысу, әңгімелесушіні түсіну және сөйлеу нормаларын сақтау</p>
	3. Оқылым	<p>2.3.1.1 қысқа мәтіндердің негізгі тұстарын түсіну;</p> <p>2.3.2.1 оқылған мәтінде кім туралы, не айтылғанын түсіну;</p> <p>2.3.3.1 сөздікті қолдану;</p> <p>2.3.4.1 дыбыс айту және оқу ережелерін және тиісті интонацияны сақтай отырып, сөздерді оқу</p>
	4. Жазылым	<p>2.4.1.1 берілген тақырып бойынша мұғалімнің көмегімен тірек сөздерді пайдаланып қарапайым сөйлемдер құрастыру;</p> <p>2.4.2.1 әріптерді, әріп тіркесімдерін, сөздерді, сөз тіркестерін дұрыс жазу</p>
		<p>2.5.1.1 жазылуы айтылуынан ерекшеленетін сөздерді жазу, сөзді тасымалдау ережесін сақтау</p> <p>2.5.2.1 зат есімнің жекеше және көпше түрін, тәуелдік жалғауы білу және қолдану;</p> <p>2.5.3.1 1-ден 50-ге дейін санау;</p> <p>2.5.4.1 затты және оның ерекшеліктерін ағылшын тілінде сипаттау;</p> <p>2.5.5.1 Who? What? Where? Whose? Which? Why? сұраулы есімдіктерін қолдана отырып сұрақтар қою;</p>

	5. Ағылшын тілін қолдану	<p>2.5.6.1 this, that, these, those, these есімдіктерді қолдану;</p> <p>2.5.7.1 a, an, the артиклдерін объектілерді анықтау үшін қолдану мұғалімнің көмегімен;</p> <p>2.5.8.1 жіктеу есімдіктерді қолдана отырып, өзі туралы, қоршаған заттар туралы мәлімдеме беру;</p> <p>2.5.9.1 объектілердің әрекеттерін көрсететін сөздерді мұғалімнің көмегімен қажетті шаққа сәйкес қолдану;</p> <p>2.5.10.1 can, to be модальді етістігін қолдану;</p> <p>2.5.11.1 сұрақ қою және сипаттау үшін have got+ зат есім конструкциясын қолданып сұрақтар қою;</p> <p>2.5.12.1 here/there сөздерді қолдану</p>
	1. Тыңдалым	<p>2.1.1.1 мұғалімнің, сыныптастарының ағылшынша сөйлеген сөздерін түсіну;</p> <p>2.1.2.1 сөздердің, сөз тіркестерінің лексикалық мағынасын түсіну;</p> <p>2.1.3.1 тыңдаған материалға сәйкес суретті, сызбаны таңдау, сұрақтарға ағылшын тілінде жауап беру;</p> <p>2.1.4.1 түсіну және мұғалімнің қолдауымен мысалдар келтіру;</p> <p>2.1.5.1 тыңдалған мәтіннің мазмұнын түсіну, кейіпкерлердің аттарын және аймақ аттарын ағылшын тілінде анықтау</p>
	2. Айтылым	<p>2.2.1.1 ағылшын, таныс сөздер, сөз тіркестері негізінде өзің, отбасың, досың туралы мәлімдеме жасау;</p> <p>2.2.2.1 негізгі сұрақтарды қоя және жауап бере білу;</p> <p>2.2.3.1 сұрақтар қою үшін сөйлеу кезінде сөздер мен сөз тіркестерін қолдану;</p> <p>2.2.4.1 сөйлеу жағдайына қатысу, әңгімелесушіні түсіну және сөйлеу нормаларын сақтау</p>
	3. Оқылым	<p>2.3.1.1 қысқа мәтіндердің негізгі тұстарын түсіну;</p> <p>2.3.2.1 оқылған мәтінде кім туралы, не айтылғанын түсіну;</p> <p>2.3.3.1 сөздікті қолдану;</p>

4. Менің туған өлкем		2.3.4.1 дыбыс айту және оқу ережелерін және тиісті интонацияны сақтай отырып, сөздерді оқу
	4. Жазылым	2.4.1.1 берілген тақырып бойынша мұғалімнің көмегімен тірек сөздерді пайдаланып қарапайым сөйлемдер құрастыру; 2.4.2.1 әріптерді, әріп тіркесімдерін, сөздерді, сөз тіркестерін дұрыс жазу
	5. Ағылшын тілін қолдану	2.5.1.1 жазылуы айтылуынан ерекшеленетін сөздерді жазу, сөзді тасымалдау ережесін сақтау 2.5.2.1 зат есімнің жекеше және көпше түрін, тәуелдік жалғауы білу және қолдану; 2.5.3.1 1-ден 50-ге дейін санау; 2.5.4.1 затты және оның ерекшеліктерін ағылшын тілінде сипаттау; 2.5.5.1 Who? What? Where? Whose? Which? Why? сұраулы есімдіктерін қолдана отырып сұрақтар қою; 2.5.6.1 this, that, these, those, these есімдіктерді қолдану; 2.5.7.1 a, an, the артиклдерін объектілерді анықтау үшін қолдану мұғалімнің көмегімен; 2.5.8.1 жіктеу есімдіктерді қолдана отырып, өзі туралы, қоршаған заттар туралы мәлімдеме беру; 2.5.9.1 объектілердің әрекеттерін көрсететін сөздерді мұғалімнің көмегімен қажетті шаққа сәйкес қолдану; 2.5.10.1 can, to be модальді етістігін қолдану; 2.5.11.1 сұрақ қою және сипаттау үшін have got+ зат есім конструкциясын қолданып сұрақтар қою; 2.5.12.1 here/there сөздерді қолдану
3 четверть		
		2.1.1.1 мұғалімнің, сыныптастарының ағылшынша сөйлеген сөздерін түсіну; 2.1.2.1 сөздердің, сөз тіркестерінің лексикалық мағынасын түсіну;

5. Дені саудың - жаны сау!	1. Тыңдалым	<p>2.1.3.1 тыңдаған материалға сәйкес суретті, сызбаны таңдау, сұрақтарға ағылшын тілінде жауап беру;</p> <p>2.1.4.1 түсіну және мұғалімнің қолдауымен мысалдар келтіру;</p> <p>2.1.5.1 тыңдалған мәтіннің мазмұнын түсіну, кейіпкерлердің аттарын және аймақ аттарын ағылшын тілінде анықтау</p>
6. Салт-дәстүр және ауыз әдебиеті	2. Айтылым	<p>2.2.1.1 ағылшын, таныс сөздер, сөз тіркестері негізінде өзің, отбасың, досың туралы мәлімдеме жасау;</p> <p>2.2.2.1 негізгі сұрақтарды қоя және жауап бере білу;</p> <p>2.2.3.1 сұрақтар қою үшін сөйлеу кезінде сөздер мен сөз тіркестерін қолдану;</p> <p>2.2.4.1 сөйлеу жағдайына қатысу, әңгімелесушіні түсіну және сөйлеу нормаларын сақтау</p>
	3. Оқылым	<p>2.3.1.1 қысқа мәтіндердің негізгі тұстарын түсіну;</p> <p>2.3.2.1 оқылған мәтінде кім туралы, не айтылғанын түсіну;</p> <p>2.3.3.1 сөздікті қолдану;</p> <p>2.3.4.1 дыбыс айту және оқу ережелерін және тиісті интонацияны сақтай отырып, сөздерді оқу</p>
	4. Жазылым	<p>2.4.1.1 берілген тақырып бойынша мұғалімнің көмегімен тірек сөздерді пайдаланып қарапайым сөйлемдер құрастыру;</p> <p>2.4.2.1 әріптерді, әріп тіркесімдерін, сөздерді, сөз тіркестерін дұрыс жазу</p>
		<p>2.5.1.1 жазылуы айтылуынан ерекшеленетін сөздерді жазу, сөзді тасымалдау ережесін сақтау</p> <p>2.5.2.1 зат есімнің жекеше және көпше түрін, тәуелдік жалғауы білу және қолдану;</p> <p>2.5.3.1 1-ден 50-ге дейін санау;</p> <p>2.5.4.1 затты және оның ерекшеліктерін ағылшын тілінде сипаттау;</p> <p>2.5.5.1 Who? What? Where? Whose? Which? Why? сұраулы есімдіктерін қолдана отырып сұрақтар қою;</p>

	5. Языковые нормы	<p>2.5.6.1 this, that, these, those, these есімдіктерді қолдану;</p> <p>2.5.7.1 a, an, the артиклдерін объектілерді анықтау үшін қолдану мұғалімнің көмегімен;</p> <p>2.5.8.1 жіктеу есімдіктерді қолдана отырып, өзі туралы, қоршаған заттар туралы мәлімдеме беру;</p> <p>2.5.9.1 объектілердің әрекеттерін көрсететін сөздерді мұғалімнің көмегімен қажетті шаққа сәйкес қолдану;</p> <p>2.5.10.1 can, to be модальді етістігін қолдану;</p> <p>2.5.11.1 сұрақ қою және сипаттау үшін have got+ зат есім конструкциясын қолданып сұрақтар қою;</p> <p>2.5.12.1 here/there сөздерді қолдану</p>
4 четверть		
	1. Тыңдалым	<p>2.1.1.1 мұғалімнің, сыныптастарының ағылшынша сөйлеген сөздерін түсіну;</p> <p>2.1.2.1 сөздердің, сөз тіркестерінің лексикалық мағынасын түсіну;</p> <p>2.1.3.1 тыңдаған материалға сәйкес суретті, сызбаны таңдау, сұрақтарға ағылшын тілінде жауап беру;</p> <p>2.1.4.1 түсіну және мұғалімнің қолдауымен мысалдар келтіру;</p> <p>2.1.5.1 тыңдалған мәтіннің мазмұнын түсіну, кейіпкерлердің аттарын және аймақ аттарын ағылшын тілінде анықтау</p>
	2. Айтылым	<p>2.2.1.1 ағылшын, таныс сөздер, сөз тіркестері негізінде өзің, отбасың, досың туралы мәлімдеме жасау;</p> <p>2.2.2.1 негізгі сұрақтарды қоя және жауап бере білу;</p> <p>2.2.3.1 сұрақтар қою үшін сөйлеу кезінде сөздер мен сөз тіркестерін қолдану;</p> <p>2.2.4.1 сөйлеу жағдайына қатысу, әңгімелесушіні түсіну және сөйлеу нормаларын сақтау</p>
		<p>2.3.1.1 қысқа мәтіндердің негізгі тұстарын түсіну;</p> <p>2.3.2.1 оқылған мәтінде кім туралы, не айтылғанын түсіну;</p>

7. Қоршаған орта	3. Оқылым	2.3.3.1 сөздікті қолдану; 2.3.4.1 дыбыс айту және оқу ережелерін және тиісті интонацияны сақтай отырып, сөздерді оқу
	4. Письмо	2.4.1.1 берілген тақырып бойынша мұғалімнің көмегімен тірек сөздерді пайдаланып қарапайым сөйлемдер құрастыру; 2.4.2.1 әріптерді, әріп тіркесімдерін, сөздерді, сөз тіркестерін дұрыс жазу
	5. Ағылшын тілін қолдану	2.5.1.1 жазылуы айтылуынан ерекшеленетін сөздерді жазу, сөзді тасымалдау ережесін сақтау 2.5.2.1 зат есімнің жекеше және көпше түрін, тәуелдік жалғауы білу және қолдану; 2.5.3.1 1-ден 50-ге дейін санау; 2.5.4.1 затты және оның ерекшеліктерін ағылшын тілінде сипаттау; 2.5.5.1 Who? What? Where? Whose? Which? Why? сұраулы есімдіктерін қолдана отырып сұрақтар қою; 2.5.6.1 this, that, these, those, these есімдіктерді қолдану; 2.5.7.1 a, an, the артиклдерін объектілерді анықтау үшін қолдану мұғалімнің көмегімен; 2.5.8.1 жіктеу есімдіктерді қолдана отырып, өзі туралы, қоршаған заттар туралы мәлімдеме беру; 2.5.9.1 объектілердің әрекеттерін көрсететін сөздерді мұғалімнің көмегімен қажетті шаққа сәйкес қолдану; 2.5.10.1 can, to be модальді етістігін қолдану; 2.5.11.1 сұрақ қою және сипаттау үшін have got+ зат есім конструкциясын қолданып сұрақтар қою; 2.5.12.1 here/there сөздерді қолдану
		2.1.1.1 мұғалімнің, сыныптастарының ағылшынша сөйлеген сөздерін түсіну; 2.1.2.1 сөздердің, сөз тіркестерінің лексикалық мағынасын түсіну;

8. Саяхат	1. Тыңдалым	<p>2.1.3.1 тыңдаған материалға сәйкес суретті, сызбаны таңдау, сұрақтарға ағылшын тілінде жауап беру;</p> <p>2.1.4.1 түсіну және мұғалімнің қолдауымен мысалдар келтіру;</p> <p>2.1.5.1 тыңдалған мәтіннің мазмұнын түсіну, кейіпкерлердің аттарын және аймақ аттарын ағылшын тілінде анықтау</p>
	2. Айтылым	<p>2.2.1.1 ағылшын, таныс сөздер, сөз тіркестері негізінде өзің, отбасың, досың туралы мәлімдеме жасау;</p> <p>2.2.2.1 негізгі сұрақтарды қоя және жауап бере білу;</p> <p>2.2.3.1 сұрақтар қою үшін сөйлеу кезінде сөздер мен сөз тіркестерін қолдану;</p> <p>2.2.4.1 сөйлеу жағдайына қатысу, әңгімелесушіні түсіну және сөйлеу нормаларын сақтау</p>
	3. Оқылым	<p>2.3.1.1 қысқа мәтіндердің негізгі тұстарын түсіну;</p> <p>2.3.2.1 оқылған мәтінде кім туралы, не айтылғанын түсіну;</p> <p>2.3.3.1 сөздікті қолдану;</p> <p>2.3.4.1 дыбыс айту және оқу ережелерін және тиісті интонацияны сақтай отырып, сөздерді оқу</p>
	4. Жазылым	<p>2.4.1.1 берілген тақырып бойынша мұғалімнің көмегімен тірек сөздерді пайдаланып қарапайым сөйлемдер құрастыру;</p> <p>2.4.2.1 әріптерді, әріп тіркесімдерін, сөздерді, сөз тіркестерін дұрыс жазу</p>
		<p>2.5.1.1 жазылуы айтылуынан ерекшеленетін сөздерді жазу, сөзді тасымалдау ережесін сақтау</p> <p>2.5.2.1 зат есімнің жекеше және көпше түрін, тәуелдік жалғауы білу және қолдану;</p> <p>2.5.3.1 1-ден 50-ге дейін санау;</p> <p>2.5.4.1 затты және оның ерекшеліктерін ағылшын тілінде сипаттау;</p> <p>2.5.5.1 Who? What? Where? Whose? Which? Why? сұраулы есімдіктерін қолдана отырып сұрақтар қою;</p>

	5. Ағылшын тілін қолдану	<p>2.5.6.1 this, that, these, those, these есімдіктерді қолдану;</p> <p>2.5.7.1 a, an, the артиклдерін объектілерді анықтау үшін қолдану мұғалімнің көмегімен;</p> <p>2.5.8.1 жіктеу есімдіктерді қолдана отырып, өзі туралы, қоршаған заттар туралы мәлімдеме беру;</p> <p>2.5.9.1 объектілердің әрекеттерін көрсететін сөздерді мұғалімнің көмегімен қажетті шаққа сәйкес қолдану;</p> <p>2.5.10.1 can, to be модальді етістігін қолдану;</p> <p>2.5.11.1 сұрақ қою және сипаттау үшін have got+ зат есім конструкциясын қолданып сұрақтар қою;</p> <p>2.5.12.1 here/there сөздерді қолдану</p>
--	--------------------------	---

4) 3 сынып :
кесте 4

Ортақ тақырыптар	Бөлімдер	Оқыту мақсаттары
1 тоқсан		
	1. Тыңдалым	<p>3.1.1.1 қарапайым сөйлемдерді қайталай отырып, ауызша сөйлеуді, бейне материалды тыңдау және түсіну;</p> <p>3.1.2.1 сөйлем мен мәтіндегі сөздердің лексикалық мағынасын түсіну;</p> <p>3.1.3.1 тыңдалған материалға кесте толтыру, қарапайым сұрақтарға ағылшын тілінде жауап беру;</p> <p>3.1.4.1 түсіну және тақырып бойынша қысқа сұрақтарға мысал келтіру;</p> <p>3.1.5.1 мәтіннің негізгі идеясын анықтау</p>
	2. Айтылым	<p>3.2.1.1 берілген алгоритм бойынша ағылшын тілінде әңгіме құрастыру;</p> <p>3.2.2.1 берілген тақырыптар бойынша сұрақтар қою және жауап беру;</p> <p>3.2.3.1 тақырыптық лексиканы сөйлеу барысында әртүрлі контексте қолдану;</p>

1. Тірі табиғат		3.2.4.1 сөйлеу жағдайына қатысу; сұхбаттасушыны түсініктемелермен толықтыра отырып, сөйлеу нормаларын сақтау
	3. Оқылым	3.3.1.1 мәтіндегі таныс сөздерді оқып түсіну; 3.3.2.1 қарапайым мәтіннің негізгі тармақтарын түсіну, кейіпкерлерді, оқиғаларды? лоардың орнын анықтау; 3.3.3.1 мәтіндегі бейтаныс сөздерді аудару үшін сөздікті қолдану; 3.3.4.1 мәтінді, рөлдік диалогтарды мәнерлеп оқу
	4. Жазылым	3.4.1.1 берілген тақырып бойынша өз бетінше тірек сөздерді қолдана отырып сөйлемдер құрастыру; 3.4.2.1 сөздерді, сөз тіркестерін, сөйлемдерді дұрыс жазу
	5. Ағылшын тілін қолдану	3.5.1.1 оқу мен жазу барысында емле мен оқудың негізгі ережелерін қолдану 3.5.2.1 зат есімнің жекеше және көпше түрін, тәуелдік жалғауларды қолдану; 3.5.3.1 1-ден 100-ге дейінгі санау, 1-10 реттік сан есімдерді атау; 3.5.4.1 сын есімдерді дәрежелері бойынша салыстыру; 3.5.5.1 Who? What? Where? Whose? How many/much? сұраулы есімдіктерін қолдана отырып сұрақтар қою; 3.5.6.1 this, that, these, those, these есімдіктерді қолдану; 3.5.7.1 a, an, the артиклдерін объектілерді анықтау үшін өз бетінше қолдану; 3.5.8.1 жіктеу есімдіктерді, and, but жалғаулықтарын қолдана отырып, өзі туралы, қоршаған заттар туралы мәлімдеме беру; 3.5.9.1 әр түрлі кимыл түрлерін белгілейтін етістіктерді қолдану; 3.5.10.1 must модальді етістігін қолдану; 3.5.11.1 there is, are, have got+ noun конструкцияларын сұраулы,

		<p>болымды және әртүрлі формаларда қолдану; 3.5.12.1 уақыт пен жиіліктің белгілейтін often, seldom, always, never үстеулерін қолдану</p>
2. Жақсыдан үйрен, жаманнан жирен (жарық пен қараңғы)	1. Тыңдалым	<p>3.1.1.1 қарапайым сөйлемдерді қайталай отырып, ауызша сөйлеуді, бейне материалды тыңдау және түсіну; 3.1.2.1 сөйлем мен мәтіндегі сөздердің лексикалық мағынасын түсіну; 3.1.3.1 тыңдалған материалға кесте толтыру, қарапайым сұрақтарға ағылшын тілінде жауап беру; 3.1.4.1 түсіну және тақырып бойынша қысқа сұрақтарға мысал келтіру; 3.1.5.1 мәтіннің негізгі идеясын анықтау</p>
	2. Айтылым	<p>3.2.1.1 берілген алгоритм бойынша ағылшын тілінде әңгіме құрастыру; 3.2.2.1 берілген тақырыптар бойынша сұрақтар қою және жауап беру; 3.2.3.1 тақырыптық лексиканы сөйлеу барысында әртүрлі контексте қолдану; 3.2.4.1 сөйлеу жағдайына қатысу; сұхбаттасушыны түсініктемелермен толықтыра отырып, сөйлеу нормаларын сақтау</p>
	3. Оқылым	<p>3.3.1.1 мәтіндегі таныс сөздерді оқып түсіну; 3.3.2.1 қарапайым мәтіннің негізгі тармақтарын түсіну, кейіпкерлерді, оқиғаларды? олардың орнын анықтау; 3.3.3.1 мәтіндегі бейтаныс сөздерді аудару үшін сөздікті қолдану; 3.3.4.1 мәтінді, рөлдік диалогтарды мәнерлеп оқу</p>
	4. Жазылым	<p>3.4.1.1 берілген тақырып бойынша өз бетінше тірек сөздерді қолдана отырып сөйлемдер құрастыру; 3.4.2.1 сөздерді, сөз тіркестерін, сөйлемдерді дұрыс жазу</p>

	5. Ағылшын тілін қолдану	<p>3.5.1.1 оқу мен жазу барысында емле мен оқудың негізгі ережелерін қолдану</p> <p>3.5.2.1 зат есімнің жекеше және көпше түрін, тәуелдік жалғауларды қолдану;</p> <p>3.5.3.1 1-ден 100-ге дейінгі санау, 1-10 реттік сан есімдерді атау;</p> <p>3.5.4.1 сын есімдерді дәрежелері бойынша салыстыру;</p> <p>3.5.5.1 Who? What? Where? Whose? How many/much? сұраулы есімдіктерін қолдана отырып сұрақтар қою;</p> <p>3.5.6.1 this, that, these, those, these есімдіктерді қолдану;</p> <p>3.5.7.1 a, an, the артиклдерін объектілерді анықтау үшін өз бетінше қолдану;</p> <p>3.5.8.1 жіктеу есімдіктерді, and, but жалғаулықтарын қолдана отырып, өзі туралы, қоршаған заттар туралы мәлімдеме беру;</p> <p>3.5.9.1 әр түрлі қимыл түрлерін белгілейтін етістіктерді қолдану;</p> <p>3.5.10.1 must модальді етістігін қолдану;</p> <p>3.5.11.1 there is, are, have got+ noun конструкцияларын сұраулы, болымды және әртүрлі формаларда қолдану;</p> <p>3.5.12.1 уақыт пен жиіліктің белгілейтін often, seldom, always, never үстеулерін қолдану;</p>
2 тоқсан		
	1. Тыңдалым	<p>3.1.1.1 қарапайым сөйлемдерді қайталай отырып, ауызша сөйлеуді, бейне материалды тыңдау және түсіну;</p> <p>3.1.2.1 сөйлем мен мәтіндегі сөздердің лексикалық мағынасын түсіну;</p> <p>3.1.3.1 тыңдалған материалға кесте толтыру, қарапайым сұрақтарға ағылшын тілінде жауап беру;</p> <p>3.1.4.1 түсіну және тақырып бойынша қысқа сұрақтарға мысал келтіру;</p> <p>3.1.5.1 мәтіннің негізгі идеясын анықтау</p>

3. Уақыт

<p>2. Айтылым</p>	<p>3.2.1.1 берілген алгоритм бойынша ағылшын тілінде әңгіме құрастыру; 3.2.2.1 берілген тақырыптар бойынша сұрақтар қою және жауап беру; 3.2.3.1 тақырыптық лексиканы сөйлеу барысында әртүрлі контексте қолдану; 3.2.4.1 сөйлеу жағдайына қатысу; сұхбаттасушыны түсініктемелермен толықтыра отырып, сөйлеу нормаларын сақтау</p>
<p>3. Оқылым</p>	<p>3.3.1.1 мәтіндегі таныс сөздерді оқып түсіну; 3.3.2.1 қарапайым мәтіннің негізгі тармақтарын түсіну, кейіпкерлерді, оқиғаларды? лоардың орнын анықтау; 3.3.3.1 мәтіндегі бейтаныс сөздерді аудару үшін сөздікті қолдану; 3.3.4.1 мәтінді, рөлдік диалогтарды мәнерлеп оқу</p>
<p>4. Жазылым</p>	<p>3.4.1.1 берілген тақырып бойынша өз бетінше тірек сөздерді қолдана отырып сөйлемдер құрастыру; 3.4.2.1 сөздерді, сөз тіркестерін, сөйлемдерді дұрыс жазу</p>
<p>5. Ағылшын тілін қолдану</p>	<p>3.5.1.1 оқу мен жазу барысында емле мен оқудың негізгі ережелерін қолдану 3.5.2.1 зат есімнің жекеше және көпше түрін, тәуелдік жалғауларды қолдану; 3.5.3.1 1-ден 100-ге дейінгі санау, 1-10 реттік сан есімдерді атау; 3.5.4.1 сын есімдерді дәрежелері бойынша салыстыру; 3.5.5.1 Who? What? Where? Whose? How many/much? сұраулы есімдіктерін қолдана отырып сұрақтар қою; 3.5.6.1 this, that, these, those, these есімдіктерді қолдану; 3.5.7.1 a, an, the артиклдерін объектілерді анықтау үшін өз бетінше қолдану; 3.5.8.1 жіктеу есімдіктерді, and, but жалғаулықтарын</p>

		<p>қолдана отырып, өзі туралы, қоршаған заттар туралы мәлімдеме беру;</p> <p>3.5.9.1 әр түрлі кимыл түрлерін белгілейтін етістіктерді қолдану;</p> <p>3.5.10.1 must модальді етістігін қолдану;</p> <p>3.5.11.1 there is, are, have got+ noun конструкцияларын сұраулы, болымды және әртүрлі формаларда қолдану;</p> <p>3.5.12.1 уақыт пен жиіліктің белгілейтін often, seldom, always, never үстеулерін қолдану;</p>
	<p>1. Тыңдалым</p>	<p>3.1.1.1 қарапайым сөйлемдерді қайталай отырып, ауызша сөйлеуді, бейне материалды тыңдау және түсіну;</p> <p>3.1.2.1 сөйлем мен мәтіндегі сөздердің лексикалық мағынасын түсіну;</p> <p>3.1.3.1 тыңдалған материалға кесте толтыру, қарапайым сұрақтарға ағылшын тілінде жауап беру;</p> <p>3.1.4.1 түсіну және тақырып бойынша қысқа сұрақтарға мысал келтіру;</p> <p>3.1.5.1 мәтіннің негізгі идеясын анықтау</p>
	<p>2. Айтылым</p>	<p>3.2.1.1 берілген алгоритм бойынша ағылшын тілінде әңгіме құрастыру;</p> <p>3.2.2.1 берілген тақырыптар бойынша сұрақтар қою және жауап беру;</p> <p>3.2.3.1 тақырыптық лексиканы сөйлеу барысында әртүрлі контексте қолдану;</p> <p>3.2.4.1 сөйлеу жағдайына қатысу; сұхбаттасушыны түсініктемелермен толықтыра отырып, сөйлеу нормаларын сақтау</p>
	<p>3. Оқылым</p>	<p>3.3.1.1 мәтіндегі таныс сөздерді оқып түсіну;</p> <p>3.3.2.1 қарапайым мәтіннің негізгі тармақтарын түсіну, кейіпкерлерді, оқиғаларды? лоардың орнын анықтау;</p>

4. Сәулет		<p>3.3.3.1 мәтіндегі бейтаныс сөздерді аудару үшін сөздікті қолдану;</p> <p>3.3.4.1 мәтінді, рөлдік диалогтарды мәнерлеп оқу</p>
	4. Жазылым	<p>3.4.1.1 берілген тақырып бойынша өз бетінше тірек сөздерді қолдана отырып сөйлемдер құрастыру;</p> <p>3.4.2.1 сөздерді, сөз тіркестерін, сөйлемдерді дұрыс жазу</p>
	5. Ағылшын тілін қолдану	<p>3.5.1.1 оқу мен жазу барысында емле мен оқудың негізгі ережелерін қолдану</p> <p>3.5.2.1 зат есімнің жекеше және көпше түрін, тәуелдік жалғауларды қолдану;</p> <p>3.5.3.1 1-ден 100-ге дейінгі санау, 1-10 реттік сан есімдерді атау;</p> <p>3.5.4.1 сын есімдерді дәрежелері бойынша салыстыру;</p> <p>3.5.5.1 Who? What? Where? Whose? How many/much? сұраулы есімдіктерін қолдана отырып сұрақтар қою;</p> <p>3.5.6.1 this, that, these, those, these есімдіктерді қолдану;</p> <p>3.5.7.1 a, an, the артиклдерін объектілерді анықтау үшін өз бетінше қолдану;</p> <p>3.5.8.1 жіктеу есімдіктерді, and, but жалғаулықтарын қолдана отырып, өзі туралы, қоршаған заттар туралы мәлімдеме беру;</p> <p>3.5.9.1 әр түрлі кимыл түрлерін белгілейтін етістіктерді қолдану;</p> <p>3.5.10.1 must модальді етістігін қолдану;</p> <p>3.5.11.1 there is, are, have got+ noun конструкцияларын сұраулы, болымды және әртүрлі формаларда қолдану;</p> <p>3.5.12.1 уақыт пен жиіліктің белгілейтін often, seldom, always, never үстеулерін қолдану;</p>
3 тоқсан		<p>3.1.1.1 қарапайым сөйлемдерді қайталай отырып, ауызша сөйлеуді, бейне материалды тыңдау және түсіну;</p>

5. Өнер	1. Тыңдалым	<p>3.1.2.1 сөйлем мен мәтіндегі сөздердің лексикалық мағынасын түсіну;</p> <p>3.1.3.1 тыңдалған материалға кесте толтыру, қарапайым сұрақтарға ағылшын тілінде жауап беру;</p> <p>3.1.4.1 түсіну және тақырып бойынша қысқа сұрақтарға мысал келтіру;</p> <p>3.1.5.1 мәтіннің негізгі идеясын анықтау</p>
	2. Айтылым	<p>3.2.1.1 берілген алгоритм бойынша ағылшын тілінде әңгіме құрастыру;</p> <p>3.2.2.1 берілген тақырыптар бойынша сұрақтар қою және жауап беру;</p> <p>3.2.3.1 тақырыптық лексиканы сөйлеу барысында әртүрлі контексте қолдану;</p> <p>3.2.4.1 сөйлеу жағдайына қатысу; сұхбаттасушыны түсініктемелермен толықтыра отырып, сөйлеу нормаларын сақтау</p>
	3. Оқылым	<p>3.3.1.1 мәтіндегі таныс сөздерді оқып түсіну;</p> <p>3.3.2.1 қарапайым мәтіннің негізгі тармақтарын түсіну, кейіпкерлерді, оқиғаларды? лоардың орнын анықтау;</p> <p>3.3.3.1 мәтіндегі бейтаныс сөздерді аудару үшін сөздікті қолдану;</p> <p>3.3.4.1 мәтінді, рөлдік диалогтарды мәнерлеп оқу</p>
	4. Жазылым	<p>3.4.1.1 берілген тақырып бойынша өз бетінше тірек сөздерді қолдана отырып сөйлемдер құрастыру;</p> <p>3.4.2.1 сөздерді, сөз тіркестерін, сөйлемдерді дұрыс жазу</p>
		<p>3.5.1.1 оқу мен жазу барысында емле мен оқудың негізгі ережелерін қолдану</p> <p>3.5.2.1 зат есімнің жекеше және көпше түрін, тәуелдік жалғауларды қолдану;</p> <p>3.5.3.1 1-ден 100-ге дейінгі санау, 1-10 реттік сан есімдерді атау;</p> <p>3.5.4.1 сын есімдерді дәрежелері бойынша салыстыру;</p>

	5. Ағылшын тілін қолдану	<p>3.5.5.1 Who? What? Where? Whose ? How many/much? сұраулы есімдіктерін қолдана отырып сұрақтар қою;</p> <p>3.5.6.1 this, that, these, those, these есімдіктерді қолдану;</p> <p>3.5.7.1 a, an, the артиклдерін объектілерді анықтау үшін өз бетінше қолдану;</p> <p>3.5.8.1 жіктеу есімдіктерді, and, but жалғаулықтарын қолдана отырып, өзі туралы, қоршаған заттар туралы мәлімдеме беру;</p> <p>3.5.9.1 әр түрлі қимыл түрлерін белгілейтін етістіктерді қолдану;</p> <p>3.5.10.1 must модальді етістігін қолдану;</p> <p>3.5.11.1 there is, are, have got+ noun конструкцияларын сұраулы, болымды және әртүрлі формаларда қолдану;</p> <p>3.5.12.1 уақыт пен жиіліктің белгілейтін often, seldom, always, never үстеулерін қолдану;</p>
	1. Тыңдалым	<p>3.1.1.1 қарапайым сөйлемдерді қайталай отырып, ауызша сөйлеуді, бейне материалды тыңдау және түсіну;</p> <p>3.1.2.1 сөйлем мен мәтіндегі сөздердің лексикалық мағынасын түсіну;</p> <p>3.1.3.1 тыңдалған материалға кесте толтыру, қарапайым сұрақтарға ағылшын тілінде жауап беру;</p> <p>3.1.4.1 түсіну және тақырып бойынша қысқа сұрақтарға мысал келтіру;</p> <p>3.1.5.1 мәтіннің негізгі идеясын анықтау</p>
	2. Айтылым	<p>3.2.1.1 берілген алгоритм бойынша ағылшын тілінде әңгіме құрастыру;</p> <p>3.2.2.1 берілген тақырыптар бойынша сұрақтар қою және жауап беру;</p> <p>3.2.3.1 тақырыптық лексиканы сөйлеу барысында әртүрлі контексте қолдану;</p> <p>3.2.4.1 сөйлеу жағдайына қатысу; сұхбаттасушыны</p>

6. Атақты тұлғалар

	түсініктемелермен толықтыра отырып, сөйлеу нормаларын сақтау
3. Оқылым	<p>3.3.1.1 мәтіндегі таныс сөздерді оқып түсіну;</p> <p>3.3.2.1 қарапайым мәтіннің негізгі тармақтарын түсіну, кейіпкерлерді, оқиғаларды? олардың орнын анықтау;</p> <p>3.3.3.1 мәтіндегі бейтаныс сөздерді аудару үшін сөздікті қолдану;</p> <p>3.3.4.1 мәтінді, рөлдік диалогтарды мәнерлеп оқу</p>
4. Жазылым	<p>3.4.1.1 берілген тақырып бойынша өз бетінше тірек сөздерді қолдана отырып сөйлемдер құрастыру;</p> <p>3.4.2.1 сөздерді, сөз тіркестерін, сөйлемдерді дұрыс жазу</p>
5. Ағылшын тілін қолдану	<p>3.5.1.1 оқу мен жазу барысында емле мен оқудың негізгі ережелерін қолдану</p> <p>3.5.2.1 зат есімнің жекеше және көпше түрін, тәуелдік жалғауларды қолдану;</p> <p>3.5.3.1 1-ден 100-ге дейінгі санау, 1-10 реттік сан есімдерді атау;</p> <p>3.5.4.1 сын есімдерді дәрежелері бойынша салыстыру;</p> <p>3.5.5.1 Who? What? Where? Whose? How many/much? сұраулы есімдіктерін қолдана отырып сұрақтар қою;</p> <p>3.5.6.1 this, that, these, those, these есімдіктерді қолдану;</p> <p>3.5.7.1 a, an, the артиклдерін объектілерді анықтау үшін өз бетінше қолдану;</p> <p>3.5.8.1 жіктеу есімдіктерді, and, but жалғаулықтарын қолдана отырып, өзі туралы, қоршаған заттар туралы мәлімдеме беру;</p> <p>3.5.9.1 әр түрлі қимыл түрлерін белгілейтін етістіктерді қолдану;</p> <p>3.5.10.1 must модальді етістігін қолдану;</p> <p>3.5.11.1 there is, are, have got+ noun конструкцияларын сұраулы, болымды және әртүрлі формаларда қолдану;</p>

		3.5.12.1 уақыт пен жиіліктің белгілейтін often, seldom, always, never үстеулерін қолдану;
4 тоқсан		
7. Су – тіршілік көзі	1. Тыңдалым	3.1.1.1 қарапайым сөйлемдерді қайталай отырып, ауызша сөйлеуді, бейне материалды тыңдау және түсіну; 3.1.2.1 сөйлем мен мәтіндегі сөздердің лексикалық мағынасын түсіну; 3.1.3.1 тыңдалған материалға кесте толтыру, қарапайым сұрақтарға ағылшын тілінде жауап беру; 3.1.4.1 түсіну және тақырып бойынша қысқа сұрақтарға мысал келтіру; 3.1.5.1 мәтіннің негізгі идеясын анықтау
	2. Айтылым	3.2.1.1 берілген алгоритм бойынша ағылшын тілінде әңгіме құрастыру; 3.2.2.1 берілген тақырыптар бойынша сұрақтар қою және жауап беру; 3.2.3.1 тақырыптық лексиканы сөйлеу барысында әртүрлі контексте қолдану; 3.2.4.1 сөйлеу жағдайына қатысу; сұхбаттасушыны түсініктемелермен толықтыра отырып, сөйлеу нормаларын сақтау
	3. Оқылым	3.3.1.1 мәтіндегі таныс сөздерді оқып түсіну; 3.3.2.1 қарапайым мәтіннің негізгі тармақтарын түсіну, кейіпкерлерді, оқиғаларды? олардың орнын анықтау; 3.3.3.1 мәтіндегі бейтаныс сөздерді аудару үшін сөздікті қолдану; 3.3.4.1 мәтінді, рөлдік диалогтарды мәнерлеп оқу
	4. Жазылым	3.4.1.1 берілген тақырып бойынша өз бетінше тірек сөздерді қолдана отырып сөйлемдер құрастыру; 3.4.2.1 сөздерді, сөз тіркестерін, сөйлемдерді дұрыс жазу

	<p>5. Ағылшын тілін қолдану</p>	<p>3.5.1.1 оқу мен жазу барысында емле мен оқудың негізгі ережелерін қолдану</p> <p>3.5.2.1 зат есімнің жекеше және көпше түрін, тәуелдік жалғауларды қолдану;</p> <p>3.5.3.1 1-ден 100-ге дейінгі санау, 1-10 реттік сан есімдерді атау;</p> <p>3.5.4.1 сын есімдерді дәрежелері бойынша салыстыру;</p> <p>3.5.5.1 Who? What? Where? Whose? How many/much? сұраулы есімдіктерін қолдана отырып сұрақтар қою;</p> <p>3.5.6.1 this, that, these, those, these есімдіктерді қолдану;</p> <p>3.5.7.1 a, an, the артиклдерін объектілерді анықтау үшін өз бетінше қолдану;</p> <p>3.5.8.1 жіктеу есімдіктерді, and, but жалғаулықтарын қолдана отырып, өзі туралы, қоршаған заттар туралы мәлімдеме беру;</p> <p>3.5.9.1 әр түрлі қимыл түрлерін белгілейтін етістіктерді қолдану;</p> <p>3.5.10.1 must модальді етістігін қолдану;</p> <p>3.5.11.1 there is, are, have got+ noun конструкцияларын сұраулы, болымды және әртүрлі формаларда қолдану;</p> <p>3.5.12.1 уақыт пен жиіліктің белгілейтін often, seldom, always, never үстеулерін қолдану;</p>
	<p>1. Тыңдалым</p>	<p>3.1.1.1 қарапайым сөйлемдерді қайталай отырып, ауызша сөйлеуді, бейне материалды тыңдау және түсіну;</p> <p>3.1.2.1 сөйлем мен мәтіндегі сөздердің лексикалық мағынасын түсіну;</p> <p>3.1.3.1 тыңдалған материалға кесте толтыру, қарапайым сұрақтарға ағылшын тілінде жауап беру;</p> <p>3.1.4.1 түсіну және тақырып бойынша қысқа сұрақтарға мысал келтіру;</p> <p>3.1.5.1 мәтіннің негізгі идеясын анықтау</p>

8. Демалыс мәдениеті. Мерекелер

2. Айтылым	<p>3.2.1.1 берілген алгоритм бойынша ағылшын тілінде әңгіме құрастыру;</p> <p>3.2.2.1 берілген тақырыптар бойынша сұрақтар қою және жауап беру;</p> <p>3.2.3.1 тақырыптық лексиканы сөйлеу барысында әртүрлі контексте қолдану;</p> <p>3.2.4.1 сөйлеу жағдайына қатысу; сұхбаттасушыны түсініктемелермен толықтыра отырып, сөйлеу нормаларын сақтау</p>
3. Оқылым	<p>3.3.1.1 мәтіндегі таныс сөздерді оқып түсіну;</p> <p>3.3.2.1 қарапайым мәтіннің негізгі тармақтарын түсіну, кейіпкерлерді, оқиғаларды? олардың орнын анықтау;</p> <p>3.3.3.1 мәтіндегі бейтаныс сөздерді аудару үшін сөздікті қолдану;</p> <p>3.3.4.1 мәтінді, рөлдік диалогтарды мәнерлеп оқу</p>
4. Жазылым	<p>3.4.1.1 берілген тақырып бойынша өз бетінше тірек сөздерді қолдана отырып сөйлемдер құрастыру;</p> <p>3.4.2.1 сөздерді, сөз тіркестерін, сөйлемдерді дұрыс жазу</p>
5. Ағылшын тілін қолдану	<p>3.5.1.1 оқу мен жазу барысында емле мен оқудың негізгі ережелерін қолдану</p> <p>3.5.2.1 зат есімнің жекеше және көпше түрін, тәуелдік жалғауларды қолдану;</p> <p>3.5.3.1 1-ден 100-ге дейінгі санау, 1-10 реттік сан есімдерді атау;</p> <p>3.5.4.1 сын есімдерді дәрежелері бойынша салыстыру;</p> <p>3.5.5.1 Who? What? Where? Whose? How many/much? сұраулы есімдіктерін қолдана отырып сұрақтар қою;</p> <p>3.5.6.1 this, that, these, those, these есімдіктерді қолдану;</p> <p>3.5.7.1 a, an, the артиклдерін объектілерді анықтау үшін өз бетінше қолдану;</p> <p>3.5.8.1 жіктеу есімдіктерді, and, but жалғаулықтарын</p>

	<p>қолдана отырып, өзі туралы, қоршаған заттар туралы мәлімдеме беру;</p> <p>3.5.9.1 әр түрлі қимыл түрлерін белгілейтін етістіктерді қолдану;</p> <p>3.5.10.1 must модальді етістігін қолдану;</p> <p>3.5.11.1 there is, are, have got+ noun конструкцияларын сұраулы, болымды және әртүрлі формаларда қолдану;</p> <p>3.5.12.1 уақыт пен жиіліктің белгілейтін often, seldom, always, never үстеулерін қолдану;</p>
--	---

5) 4 сынып:
кесте 5

Ортақ тақырыптар	Бөлімдер	Оқыту мақсаттары
1 тоқсан		
1. Менің Отаным - Қазақстан	1. Тыңдалым	<p>4.1.1.1 ауызша сөйлеуді, бейне материалды тыңдау және түсіну, жеке мәлімдемелерді анықтау үшін ағылшын тілінде сұрақтар қою;</p> <p>4.1.2.1 мәтіндегі таныс емес сөздер мен сөз тіркестерінің мағынасын анықтау;</p> <p>4.1.3.1 сұрақтарға жауап беру және тыңдалған материалдан негізгі ойларды табу;</p> <p>4.1.4.1 жаңа сөздерді қолдана отырып, тақырып бойынша жеке сұрақтарға мысалдар келтіру;</p> <p>4.1.5.1 тыңдалған материалдың негізгі сәттерін, оқиғаларын, кейіпкерлерін анықтау</p>
	2. Айтылым	<p>4.2.1.1 составлять высказывание о себе, о школе, о своем городе и окружающих предметах, увеличивая количество слов;</p> <p>4.2.2.1 формулировать вопросы и ответы, используя простые времена английского языка;</p> <p>4.2.3.1 использовать необходимые слова и фразы для поддержания беседы;</p> <p>4.2.4.1 участвовать в беседе, уточнять, выяснять, перефразировать речь собеседника, соблюдая речевые нормы</p>
		4.2.1.1 сөздердің санын көбейте отырып, өзіңіз туралы, мектебіңіз

	3. Оқылым	<p>туралы, сіздің қалаңыз және айналаңыздағы пәндер туралы мәлімдеме құрастыру;</p> <p>4.2.2.1 қарапайым ағылшын шақтарын қолдана отырып сұрақтар мен жауаптарды тұжырымдау;</p> <p>4.2.3.1 әңгімені қолдау үшін қажетті сөздер мен сөз тіркестерін қолдану;</p> <p>4.2.4.1 әңгімелесуге қатысу, сөйлесу нормаларын сақтай отырып, сұхбаттасушының сөйлеу мәнерін нақтылау, анықтау, өзгерту</p>
	4. Жазылым	<p>4.4.1.1 үлгі, жоспар, тірек сөздер бойынша 2-3 сөйлемнен тұратын әңгіме құрастыру;</p> <p>4.4.2.1 сөздерді, сөз тіркестерін, сөйлемдерді жазу</p>
	5. Ағылшын тілін қолдану	<p>4.5.1.1 оқу мен жазу барысында емле мен оқудың ережелерін қолдану;</p> <p>4.5.2.1 кейбір ерекше зат есімдердің жекеше және көпше түрін, зат есімнің тәуелдік жалғауларын қолдану;</p> <p>4.5.3.1 1-ден 1000-ға дейінгі санай білу, 1-ден 1000-ға дейінгі реттік сандарды білу;</p> <p>4.5.4.1 заттарды сипаттау үшін сын есімдерді жалпы және жеке тақырыптардың кенеюіне байланысты қолдану;</p> <p>4.5.5. Who? What? Where? Whose? How many/much? сұраулы есімдіктерін қолдана отырып сұрақтар қою;</p> <p>4.5.6.1 this, that, these, those, these есімдіктерді қолдану;</p> <p>3.5.7.1 a, an, the артиклдерін объектілерді, жер аттарын анықтау анықтау үшін қолдану;</p> <p>4.5.8.1 жіктеу және my, your, his, her тәуелдік есімдіктерді, қолдана отырып, өзі туралы, қоршаған заттар туралы мәлімдеме жасау;</p> <p>4.5.9.1 іс-әрекеттің нәтижесін, аяқталуын немесе оның басталуын көрсететін етістіктерді қолдану;</p> <p>4.5.10.1 модальді етістіктің болымсыз түрін қолдану;</p>

		<p>4.5.11.1 оқып өткен конструкциялары бар сұрақтарға толық жауап беру;</p> <p>4.5.12.1 well, badly қарапайым үстеулерді сөйлеуде қолдану;</p> <p>4.5.13.1 has got/ have got there is/ are конструкцияларын қысқа және толық сұрақтарда болымды және болымсыз формаларында қолдану</p>
	<p>1. Тыңдалым</p>	<p>4.1.1.1 ауызша сөйлеуді, бейне материалды тыңдау және түсіну, жеке мәлімдемелерді анықтау үшін ағылшын тілінде сұрақтар қою;</p> <p>4.1.2.1 мәтіндегі таныс емес сөздер мен сөз тіркестерінің мағынасын анықтау;</p> <p>4.1.3.1 сұрақтарға жауап беру және тыңдалған материалдан негізгі ойларды табу;</p> <p>4.1.4.1 жаңа сөздерді қолдана отырып, тақырып бойынша жеке сұрақтарға мысалдар келтіру;</p> <p>4.1.5.1 тыңдалған материалдың негізгі сәттерін, оқиғаларын, кейіпкерлерін анықтау</p>
	<p>2. Айтылым</p>	<p>4.2.1.1 составлять высказывание о себе, о школе, о своем городе и окружающих предметах, увеличивая количество слов;</p> <p>4.2.2.1 формулировать вопросы и ответы, используя простые времена английского языка;</p> <p>4.2.3.1 использовать необходимые слова и фразы для поддержания беседы;</p> <p>4.2.4.1 участвовать в беседе, уточнять, выяснять, перефразировать речь собеседника, соблюдая речевые нормы</p>
	<p>3. Оқылым</p>	<p>4.2.1.1 сөздердің санын көбейте отырып, өзіңіз туралы, мектебіңіз туралы, сіздің қалаңыз және айналаңыздағы пәндер туралы мәлімдеме құрастыру;</p> <p>4.2.2.1 қарапайым ағылшын шақтарын қолдана отырып сұрақтар мен жауаптарды тұжырымдау;</p> <p>4.2.3.1 әңгімені қолдау үшін қажетті сөздер мен сөз тіркестерін қолдану;</p>

2. Адами құндылықтар		4.2.4.1 әңгімелесуге қатысу, сөйлесу нормаларын сақтай отырып, сұхбаттасушының сөйлеу мәнерін нақтылау, анықтау, өзгерту
	4. Жазылым	4.4.1.1 үлгі, жоспар, тірек сөздер бойынша 2-3 сөйлемнен тұратын әңгіме құрастыру; 4.4.2.1 сөздерді, сөз тіркестерін, сөйлемдерді жазу
	5. Ағылшын тілін қолдану	4.5.1.1 оқу мен жазу барысында емле мен оқудың ережелерін қолдану; 4.5.2.1 кейбір ерекше зат есімдердің жекеше және көпше түрін, зат есімнің тәуелдік жалғауларын қолдану; 4.5.3.1 1-ден 1000-ға дейінгі санай білу, 1-ден 1000-ға дейінгі реттік сандарды білу; 4.5.4.1 заттарды сипаттау үшін сын есімдерді жалпы және жеке тақырыптардың кеңеюіне байланысты қолдану; 4.5.5. Who? What? Where? Whose? How many/much? сұраулы есімдіктерін қолдана отырып сұрақтар қою; 4.5.6.1 this, that, these, those, these есімдіктерді қолдану; 3.5.7.1 a, an, the артиклдерін объектілерді, жер аттарын анықтау үшін қолдану; 4.5.8.1 жіктеу және my, your, his, her тәуелдік есімдіктерді, қолдана отырып, өзі туралы, қоршаған заттар туралы мәлімдеме жасау; 4.5.9.1 іс-әрекеттің нәтижесін, аяқталуын немесе оның басталуын көрсететін етістіктерді қолдану; 4.5.10.1 модальді етістіктің болымсыз түрін қолдану; 4.5.11.1 оқып өткен конструкциялары бар сұрақтарға толық жауап беру; 4.5.12.1 well, badly қарапайым үстеулерді сөйлеуде қолдану; 4.5.13.1 has got/ have got there is/ are конструкцияларын қысқа және толық сұрақтарда болымды және болымсыз формаларында қолдану

	1. Тыңдалым	<p>4.1.1.1 ауызша сөйлеуді, бейне материалды тыңдау және түсіну, жеке мәлімдемелерді анықтау үшін ағылшын тілінде сұрақтар қою;</p> <p>4.1.2.1 мәтіндегі таныс емес сөздер мен сөз тіркестерінің мағынасын анықтау;</p> <p>4.1.3.1 сұрақтарға жауап беру және тыңдалған материалдан негізгі ойларды табу;</p> <p>4.1.4.1 жаңа сөздерді қолдана отырып, тақырып бойынша жеке сұрақтарға мысалдар келтіру;</p> <p>4.1.5.1 тыңдалған материалдың негізгі сәттерін, оқиғаларын, кейіпкерлерін анықтау</p>
	2. Айтылым	<p>4.2.1.1 составлять высказывание о себе, о школе, о своем городе и окружающих предметах, увеличивая количество слов;</p> <p>4.2.2.1 формулировать вопросы и ответы, используя простые времена английского языка;</p> <p>4.2.3.1 использовать необходимые слова и фразы для поддержания беседы;</p> <p>4.2.4.1 участвовать в беседе, уточнять, выяснять, перефразировать речь собеседника, соблюдая речевые нормы</p>
3. Мәдени мұра	3. Оқылым	<p>4.2.1.1 сөздердің санын көбейте отырып, өзіңіз туралы, мектебіңіз туралы, сіздің қалаңыз және айналаңыздағы пәндер туралы мәлімдеме құрастыру;</p> <p>4.2.2.1 қарапайым ағылшын шақтарын қолдана отырып сұрақтар мен жауаптарды тұжырымдау;</p> <p>4.2.3.1 әңгімені қолдау үшін қажетті сөздер мен сөз тіркестерін қолдану;</p> <p>4.2.4.1 әңгімелесуге қатысу, сөйлесу нормаларын сақтай отырып, сұхбаттасушының сөйлеу мәнерін нақтылау, анықтау, өзгерту</p>
	4. Жазылым	<p>4.4.1.1 үлгі, жоспар, тірек сөздер бойынша 2-3 сөйлемнен тұратын әңгіме құрастыру;</p>

	5. Ағылшын тілін қолдану	<p>4.4.2.1 сөздерді, сөз тіркестерін, сөйлемдерді жазу</p> <p>4.5.1.1 оқу мен жазу барысында емле мен оқудың ережелерін қолдану;</p> <p>4.5.2.1 кейбір ерекше зат есімдердің жекеше және көпше түрін, зат есімнің тәуелдік жалғауларын қолдану;</p> <p>4.5.3.1 1-ден 1000-ға дейінгі санай білу, 1-ден 1000-ға дейінгі реттік сандарды білу;</p> <p>4.5.4.1 заттарды сипаттау үшін сын есімдерді жалпы және жеке тақырыптардың кеңеюіне байланысты қолдану;</p> <p>4.5.5. Who? What? Where? Whose? How many/much? сұраулы есімдіктерін қолдана отырып сұрақтар қою;</p> <p>4.5.6.1 this, that, these, those, these есімдіктерді қолдану;</p> <p>3.5.7.1 a, an, the артиклдерін объектілерді, жер аттарын анықтау үшін қолдану;</p> <p>4.5.8.1 жіктеу және my, your, his, her тәуелдік есімдіктерді, қолдана отырып, өзі туралы, қоршаған заттар туралы мәлімдеме жасау;</p> <p>4.5.9.1 іс-әрекеттің нәтижесін, аяқталуын немесе оның басталуын көрсететін етістіктерді қолдану;</p> <p>4.5.10.1 модальді етістіктің болымсыз түрін қолдану;</p> <p>4.5.11.1 оқып өткен конструкциялары бар сұрақтарға толық жауап беру;</p> <p>4.5.12.1 well, badly қарапайым үстеулерді сөйлеуде қолдану;</p> <p>4.5.13.1 has got/ have got there is/ are конструкцияларын қысқа және толық сұрақтарда болымды және болымсыз формаларында қолдану</p>
		<p>4.1.1.1 ауызша сөйлеуді, бейне материалды тыңдау және түсіну, жеке мәлімдемелерді анықтау үшін ағылшын тілінде сұрақтар қою;</p> <p>4.1.2.1 мәтіндегі таныс емес сөздер мен сөз тіркестерінің мағынасын анықтау;</p>

4. Мамандықтар әлемі	1. Тыңдалым	<p>4.1.3.1 сұрақтарға жауап беру және тыңдалған материалдан негізгі ойларды табу;</p> <p>4.1.4.1 жаңа сөздерді қолдана отырып, тақырып бойынша жеке сұрақтарға мысалдар келтіру;</p> <p>4.1.5.1 тыңдалған материалдың негізгі сәттерін, оқиғаларын, кейіпкерлерін анықтау</p>
	2. Айтылым	<p>4.2.1.1 составлять высказывание о себе, о школе, о своем городе и окружающих предметах, увеличивая количество слов;</p> <p>4.2.2.1 формулировать вопросы и ответы, используя простые времена английского языка;</p> <p>4.2.3.1 использовать необходимые слова и фразы для поддержания беседы;</p> <p>4.2.4.1 участвовать в беседе, уточнять, выяснять, перефразировать речь собеседника, соблюдая речевые нормы</p>
	3. Оқылым	<p>4.2.1.1 сөздердің санын көбейте отырып, өзіңіз туралы, мектебіңіз туралы, сіздің қалаңыз және айналаңыздағы пәндер туралы мәлімдеме құрастыру;</p> <p>4.2.2.1 қарапайым ағылшын шақтарын қолдана отырып сұрақтар мен жауаптарды тұжырымдау;</p> <p>4.2.3.1 әңгімені қолдау үшін қажетті сөздер мен сөз тіркестерін қолдану;</p> <p>4.2.4.1 әңгімелесуге қатысу, сөйлесу нормаларын сақтай отырып, сұхбаттасушының сөйлеу мәнерін нақтылау, анықтау, өзгерту</p>
	4. Жазылым	<p>4.4.1.1 үлгі, жоспар, тірек сөздер бойынша 2-3 сөйлемнен тұратын әңгіме құрастыру;</p> <p>4.4.2.1 сөздерді, сөз тіркестерін, сөйлемдерді жазу</p>
		<p>4.5.1.1 оқу мен жазу барысында емле мен оқудың ережелерін қолдану;</p> <p>4.5.2.1 кейбір ерекше зат есімдердің жекеше және көпше түрін, зат есімнің тәуелдік жалғауларын қолдану;</p>

	5. Ағылшын тілін қолдану	<p>4.5.3.1 1-ден 1000-ға дейінгі санай білу, 1-ден 1000-ға дейінгі реттік сандарды білу;</p> <p>4.5.4.1 заттарды сипаттау үшін сын есімдерді жалпы және жеке тақырыптардың кеңеюіне байланысты қолдану;</p> <p>4.5.5. Who? What? Where? Whose? How many/much? сұраулы есімдіктерін қолдана отырып сұрақтар қою;</p> <p>4.5.6.1 this, that, these, those, these есімдіктерді қолдану;</p> <p>3.5.7.1 a, an, the артиклдерін объектілерді, жер аттарын анықтау үшін қолдану;</p> <p>4.5.8.1 жіктеу және my, your, his, her тәуелдік есімдіктерді, қолдана отырып, өзі туралы, қоршаған заттар туралы мәлімдеме жасау;</p> <p>4.5.9.1 іс-әрекеттің нәтижесін, аяқталуын немесе оның басталуын көрсететін етістіктерді қолдану;</p> <p>4.5.10.1 модальді етістіктің болымсыз түрін қолдану;</p> <p>4.5.11.1 оқып өткен конструкциялары бар сұрақтарға толық жауап беру;</p> <p>4.5.12.1 well, badly қарапайым үстеулерді сөйлеуде қолдану;</p> <p>4.5.13.1 has got/ have got there is/ are конструкцияларын қысқа және толық сұрақтарда болымды және болымсыз формаларында қолдану</p>
3 тоқсан		
	1. Тыңдалым	<p>4.1.1.1 ауызша сөйлеуді, бейне материалды тыңдау және түсіну, жеке мәлімдемелерді анықтау үшін ағылшын тілінде сұрақтар қою;</p> <p>4.1.2.1 мәтіндегі таныс емес сөздер мен сөз тіркестерінің мағынасын анықтау;</p> <p>4.1.3.1 сұрақтарға жауап беру және тыңдалған материалдан негізгі ойларды табу;</p> <p>4.1.4.1 жаңа сөздерді қолдана отырып, тақырып бойынша жеке сұрақтарға мысалдар келтіру;</p>

5. Табиғи құбылыстар		4.1.5.1 тыңдалған материалдың негізгі сәттерін, оқиғаларын, кейіпкерлерін анықтау
	2. Айтылым	4.2.1.1 составлять высказывание о себе, о школе, о своем городе и окружающих предметах, увеличивая количество слов; 4.2.2.1 формулировать вопросы и ответы, используя простые времена английского языка; 4.2.3.1 использовать необходимые слова и фразы для поддержания беседы; 4.2.4.1 участвовать в беседе, уточнять, выяснять, перефразировать речь собеседника, соблюдая речевые нормы
	3. Оқылым	4.2.1.1 сөздердің санын көбейте отырып, өзіңіз туралы, мектебіңіз туралы, сіздің қалаңыз және айналаңыздағы пәндер туралы мәлімдеме құрастыру; 4.2.2.1 қарапайым ағылшын шақтарын қолдана отырып сұрақтар мен жауаптарды тұжырымдау; 4.2.3.1 әңгімені қолдау үшін қажетті сөздер мен сөз тіркестерін қолдану; 4.2.4.1 әңгімелесуге қатысу, сөйлесу нормаларын сақтай отырып, сұхбаттасушының сөйлеу мәнерін нақтылау, анықтау, өзгерту
	4. Жазылым	4.4.1.1 үлгі, жоспар, тірек сөздер бойынша 2-3 сөйлемнен тұратын әңгіме құрастыру; 4.4.2.1 сөздерді, сөз тіркестерін, сөйлемдерді жазу
		4.5.1.1 оқу мен жазу барысында емле мен оқудың ережелерін қолдану; 4.5.2.1 кейбір ерекше зат есімдердің жекеше және көпше түрін, зат есімнің тәуелдік жалғауларын қолдану; 4.5.3.1 1-ден 1000-ға дейінгі санай білу, 1-ден 1000-ға дейінгі реттік сандарды білу; 4.5.4.1 заттарды сипаттау үшін сын есімдерді жалпы және жеке

	<p>5. Ағылшын тілін қолдану</p>	<p>тақырыптардың кенеюіне байланысты қолдану; 4.5.5. Who? What? Where? Whose? How many/much? сұраулы есімдіктерін қолдана отырып сұрақтар қою; 4.5.6.1 this, that, these, those, these есімдіктерді қолдану; 3.5.7.1 a, an, the артиклдерін объектілерді, жер аттарын анықтау анықтау үшін қолдану; 4.5.8.1 жіктеу және my, your, his, her тәуелдік есімдіктерді, қолдана отырып, өзі туралы, қоршаған заттар туралы мәлімдеме жасау; 4.5.9.1 іс-әрекеттің нәтижесін, аяқталуын немесе оның басталуын көрсететін етістіктерді қолдану; 4.5.10.1 модальді етістіктің болымсыз түрін қолдану; 4.5.11.1 оқып өткен конструкциялары бар сұрақтарға толық жауап беру; 4.5.12.1 well, badly қарапайым үстеулерді сөйлеуде қолдану; 4.5.13.1 has got/ have got there is/ are конструкцияларын қысқа және толық сұрақтарда болымды және болымсыз формаларында қолдану</p>
	<p>1. Тыңдалым</p>	<p>4.1.1.1 ауызша сөйлеуді, бейне материалды тыңдау және түсіну, жеке мәлімдемелерді анықтау үшін ағылшын тілінде сұрақтар қою; 4.1.2.1 мәтіндегі таныс емес сөздер мен сөз тіркестерінің мағынасын анықтау; 4.1.3.1 сұрақтарға жауап беру және тыңдалған материалдан негізгі ойларды табу; 4.1.4.1 жаңа сөздерді қолдана отырып, тақырып бойынша жеке сұрақтарға мысалдар келтіру; 4.1.5.1 тыңдалған материалдың негізгі сәттерін, оқиғаларын, кейіпкерлерін анықтау</p> <p>4.2.1.1 составлять высказывание о себе, о школе, о своем городе и окружающих предметах, увеличивая количество слов;</p>

6. Қоршаған ортаны қорғау

2. Айтылым	4.2.2.1 формулировать вопросы и ответы, используя простые времена английского языка; 4.2.3.1 использовать необходимые слова и фразы для поддержания беседы; 4.2.4.1 участвовать в беседе, уточнять, выяснять, перефразировать речь собеседника, соблюдая речевые нормы
3. Оқылым	4.2.1.1 сөздердің санын көбейте отырып, өзіңіз туралы, мектебіңіз туралы, сіздің қалаңыз және айналаңыздағы пәндер туралы мәлімдеме құрастыру; 4.2.2.1 қарапайым ағылшын шақтарын қолдана отырып сұрақтар мен жауаптарды тұжырымдау; 4.2.3.1 әңгімені қолдау үшін қажетті сөздер мен сөз тіркестерін қолдану; 4.2.4.1 әңгімелесуге қатысу, сөйлесу нормаларын сақтай отырып, сұхбаттасушының сөйлеу мәнерін нақтылау, анықтау, өзгерту
4. Жазылым	4.4.1.1 үлгі, жоспар, тірек сөздер бойынша 2-3 сөйлемнен тұратын әңгіме құрастыру; 4.4.2.1 сөздерді, сөз тіркестерін, сөйлемдерді жазу
	4.5.1.1 оқу мен жазу барысында емле мен оқудың ережелерін қолдану; 4.5.2.1 кейбір ерекше зат есімдердің жекеше және көпше түрін, зат есімнің тәуелдік жалғауларын қолдану; 4.5.3.1 1-ден 1000-ға дейінгі санай білу, 1-ден 1000-ға дейінгі реттік сандарды білу; 4.5.4.1 заттарды сипаттау үшін сын есімдерді жалпы және жеке тақырыптардың кеңеюіне байланысты қолдану; 4.5.5. Who? What? Where? Whose? How many/much? сұраулы есімдіктерін қолдана отырып сұрақтар қою; 4.5.6.1 this, that, these, those, these есімдіктерді қолдану;

	5. Ағылшын тілін қолдану	<p>3.5.7.1 a, an, the артиклдерін объектілерді, жер аттарын анықтау үшін қолдану;</p> <p>4.5.8.1 жіктеу және my, your, his, her тәуелдік есімдіктерді, қолдана отырып, өзі туралы, қоршаған заттар туралы мәлімдеме жасау;</p> <p>4.5.9.1 іс-әрекеттің нәтижесін, аяқталуын немесе оның басталуын көрсететін етістіктерді қолдану;</p> <p>4.5.10.1 модальді етістіктің болымсыз түрін қолдану;</p> <p>4.5.11.1 оқып өткен конструкциялары бар сұрақтарға толық жауап беру;</p> <p>4.5.12.1 well, badly қарапайым үстеулерді сөйлеуде қолдану;</p> <p>4.5.13.1 has got/ have got there is/ are конструкцияларын қысқа және толық сұрақтарда болымды және болымсыз формаларында қолдану</p>
4 тоқсан		
	1. Тыңдалым	<p>4.1.1.1 ауызша сөйлеуді, бейне материалды тыңдау және түсіну, жеке мәлімдемелерді анықтау үшін ағылшын тілінде сұрақтар қою;</p> <p>4.1.2.1 мәтіндегі таныс емес сөздер мен сөз тіркестерінің мағынасын анықтау;</p> <p>4.1.3.1 сұрақтарға жауап беру және тыңдалған материалдан негізгі ойларды табу;</p> <p>4.1.4.1 жаңа сөздерді қолдана отырып, тақырып бойынша жеке сұрақтарға мысалдар келтіру;</p> <p>4.1.5.1 тыңдалған материалдың негізгі сәттерін, оқиғаларын, кейіпкерлерін анықтау</p>
	2. Айтылым	<p>4.2.1.1 составлять высказывание о себе, о школе, о своем городе и окружающих предметах, увеличивая количество слов;</p> <p>4.2.2.1 формулировать вопросы и ответы, используя простые времена английского языка;</p> <p>4.2.3.1 использовать необходимые слова и фразы для поддержания беседы;</p> <p>4.2.4.1 участвовать в беседе, уточнять, выяснять,</p>

7. Ғарышқа саяхат

	перефразировать речь собеседника , соблюдая речевые нормы
3. Оқылым	4.2.1.1 сөздердің санын көбейте отырып, өзіңіз туралы, мектебіңіз туралы, сіздің қалаңыз және айналаңыздағы пәндер туралы мәлімдеме құрастыру; 4.2.2.1 қарапайым ағылшын шақтарын қолдана отырып сұрақтар мен жауаптарды тұжырымдау; 4.2.3.1 әңгімені қолдау үшін қажетті сөздер мен сөз тіркестерін қолдану; 4.2.4.1 әңгімелесуге қатысу, сөйлесу нормаларын сақтай отырып, сұхбаттасушының сөйлеу мәнерін нақтылау, анықтау, өзгерту
4. Жазылым	4.4.1.1 үлгі, жоспар, тірек сөздер бойынша 2-3 сөйлемнен тұратын әңгіме құрастыру; 4.4.2.1 сөздерді, сөз тіркестерін, сөйлемдерді жазу
5. Ағылшын тілін қолдану	4.5.1.1 оқу мен жазу барысында емле мен оқудың ережелерін қолдану; 4.5.2.1 кейбір ерекше зат есімдердің жекеше және көпше түрін, зат есімнің тәуелдік жалғауларын қолдану; 4.5.3.1 1-ден 1000-ға дейінгі санай білу, 1-ден 1000-ға дейінгі реттік сандарды білу; 4.5.4.1 заттарды сипаттау үшін сын есімдерді жалпы және жеке тақырыптардың кеңеюіне байланысты қолдану; 4.5.5. Who? What? Where? Whose? How many/much? сұраулы есімдіктерін қолдана отырып сұрақтар қою; 4.5.6.1 this, that, these, those, these есімдіктерді қолдану; 3.5.7.1 a, an, the артиклдерін объектілерді, жер аттарын анықтау үшін қолдану; 4.5.8.1 жіктеу және my, your, his, her тәуелдік есімдіктерді, қолдана отырып, өзі туралы, қоршаған заттар туралы мәлімдеме жасау;

		<p>4.5.9.1 іс-әрекеттің нәтижесін, аяқталуын немесе оның басталуын көрсететін етістіктерді қолдану; 4.5.10.1 модальді етістіктің болымсыз түрін қолдану; 4.5.11.1 оқып өткен конструкциялары бар сұрақтарға толық жауап беру; 4.5.12.1 well, badly қарапайым үстеулерді сөйлеуде қолдану; 4.5.13.1 has got/ have got there is/ are конструкцияларын қысқа және толық сұрақтарда болымды және болымсыз формаларында қолдану</p>
	<p>1. Тыңдалым</p>	<p>4.1.1.1 ауызша сөйлеуді, бейне материалды тыңдау және түсіну, жеке мәлімдемелерді анықтау үшін ағылшын тілінде сұрақтар қою; 4.1.2.1 мәтіндегі таныс емес сөздер мен сөз тіркестерінің мағынасын анықтау; 4.1.3.1 сұрақтарға жауап беру және тыңдалған материалдан негізгі ойларды табу; 4.1.4.1 жаңа сөздерді қолдана отырып, тақырып бойынша жеке сұрақтарға мысалдар келтіру; 4.1.5.1 тыңдалған материалдың негізгі сәттерін, оқиғаларын, кейіпкерлерін анықтау</p>
	<p>2. Айтылым</p>	<p>4.2.1.1 составлять высказывание о себе, о школе, о своем городе и окружающих предметах, увеличивая количество слов; 4.2.2.1 формулировать вопросы и ответы, используя простые времена английского языка; 4.2.3.1 использовать необходимые слова и фразы для поддержания беседы; 4.2.4.1 участвовать в беседе, уточнять, выяснять, перефразировать речь собеседника, соблюдая речевые нормы</p>
		<p>4.2.1.1 сөздердің санын көбейте отырып, өзіңіз туралы, мектебіңіз туралы, сіздің қалаңыз және айналаңыздағы пәндер туралы мәлімдеме құрастыру; 4.2.2.1 қарапайым ағылшын шақтарын қолдана отырып</p>

8. Болашаққа саяхат	3. Оқылым	<p>сұрақтар мен жауаптарды тұжырымдау;</p> <p>4.2.3.1 әңгімені қолдау үшін қажетті сөздер мен сөз тіркестерін қолдану;</p> <p>4.2.4.1 әңгімелесуге қатысу, сөйлесу нормаларын сақтай отырып, сұхбаттасушының сөйлеу мәнерін нақтылау, анықтау, өзгерту</p>
	4. Жазылым	<p>4.4.1.1 үлгі, жоспар, тірек сөздер бойынша 2-3 сөйлемнен тұратын әңгіме құрастыру;</p> <p>4.4.2.1 сөздерді, сөз тіркестерін, сөйлемдерді жазу</p>
	5. Ағылшын тілін қолдану	<p>4.5.1.1 оқу мен жазу барысында емле мен оқудың ережелерін қолдану;</p> <p>4.5.2.1 кейбір ерекше зат есімдердің жекеше және көпше түрін, зат есімнің тәуелдік жалғауларын қолдану;</p> <p>4.5.3.1 1-ден 1000-ға дейінгі санай білу, 1-ден 1000-ға дейінгі реттік сандарды білу;</p> <p>4.5.4.1 заттарды сипаттау үшін сын есімдерді жалпы және жеке тақырыптардың кенеюіне байланысты қолдану;</p> <p>4.5.5. Who? What? Where? Whose? How many/much? сұраулы есімдіктерін қолдана отырып сұрақтар қою;</p> <p>4.5.6.1 this, that, these, those, these есімдіктерді қолдану;</p> <p>3.5.7.1 a, an, the артиклдерін объектілерді, жер аттарын анықтау анықтау үшін қолдану;</p> <p>4.5.8.1 жіктеу және my, your, his, her тәуелдік есімдіктерді, қолдана отырып, өзі туралы, қоршаған заттар туралы мәлімдеме жасау;</p> <p>4.5.9.1 іс-әрекеттің нәтижесін, аяқталуын немесе оның басталуын көрсететін етістіктерді қолдану;</p> <p>4.5.10.1 модальді етістіктің болымсыз түрін қолдану;</p> <p>4.5.11.1 оқып өткен конструкциялары бар сұрақтарға толық жауап беру;</p>

	4.5.12.1 well, badly қарапайым үстеулерді сөйлеуде қолдану; 4.5.13.1 has got/ have got there is/ are конструкцияларын қысқа және толық сұрақтарда болымды және болымсыз формаларында қолдану
--	---

Қазақстан Республикасының
Білім және ғылым министрі
2022 жылғы 1 сәуірдегі
№ 123 бұйрығына
84-қосымша
Қазақстан Республикасы
Білім және ғылым министрінің
2013 жылғы 3 сәуірдегі
№ 115 бұйрығына
721-қосымша

Есту қабілеті зақымдалған (нашар еститін, кейіннен естімей қалған) оқушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 3-4 сыныптары үшін "Ақпараттық-коммуникациялық технология" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы
1-тарау. Жалпы ережелер

1. Есту қабілеті зақымдалған (нашар еститін, кейіннен естімей қалған) оқушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 3-4 сыныптары үшін "Ақпараттық-коммуникациялық технология" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі – Бағдарлама) Қазақстан Республикасының "Білім туралы" Заңының 5-бабы 6) тармақшасына сәйкес әзірленген.

2. Бағдарлама мақсаты білім алушыларды заманауи ақпараттық-коммуникациялық технологияларымен жұмыс жасаудың базалық білім, білік және дағдымен қамтамасыз ету, білім алу мен күнделікті өмірде тиімді қолдану.

3. Бағдарлама міндеттері:

1) білім алушыларға компьютердің құрылғылары мен қызметтері, қазіргі заманғы цифрлық құрылғылар және олардың адам қызметінің әртүрлі салаларындағы рөлі туралы бастапқы мәліметтерді ұсыну;

2) ақпарат туралы түсініктерін қалыптастыру;

3) ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдану арқылы әртүрлі формада ақпаратты іздеу, жинақтау, өңдеу және сақтау, жіберу дағдыларын жетілдіру;

4) компьютермен қауіпсіз жұмыс істеу ережелерін және авторлық құқықтарды құрметтеуге дағдыландыру;

5) білім алушылардың қойылған міндеттерді шешудің тиімді және ұтымды тәсілдерін табу, жалпы заңдылықтарын ерекшелеу және есептерді құрамдас бөліктерге бөлу, жалпылау және сәйкестендіру қабілеттілігімен қатар логикалық, алгоритмдік, есептеу ойлауын дамыту;

6) білім алушылардың ақпараттық мәдениетін және техникаға ұқыпты қарауды тәрбиелеу;

7) нашар еститін білім алушыларды заманауи есептеу техникасы мен бағдарламалық қамтамасыз ету құралдарын пайдалана отырып, практикалық қызметке дайындауға ықпал ету;

8) есту әлемінде өзін-өзі жетілдіруге және бейімделуге қабілетті тұлғаны қалыптастыру.

4. Түзете – дамыту міндеттері:

1) дыбыстарды дұрыс айтуын қалыптастыру және есту қабілетін дамыту, сөйлеу тәжірибесін ұйымдастыру және олардың белсенді сөйлеу қорына жаңа ұғымдар мен терминдерді енгізу арқылы нашар еститін тұлғалардың белсенді және пассивті сөздігін кеңейту;

2) танымдық аясын, көрнекі-бейнелі ойлауды, ауызша есте сақтауды, дамыту;

3) мультимедиялық технологияларды қолдану арқылы білім алушылардың барлық сенсорлық жүйесін түзету және дамыту;

4) оқытудың белсенді әдістерін енгізу арқылы білім алушыларды әлеуметтендіру, ақпараттық-коммуникативтік ортаны құру, функционалдық сауаттылықты дамыту.

2-тарау. Оқу процесін ұйымдастырудағы педагогикалық тәсілдер

5. Оқыту жеке тұлғалық, іс-әрекеттік, дифференциалды, коммуникативті, құндылыққа бағдарланған тәсілдер негізінде жүзеге асырылады.

6. Жеке тұлғалық оқу процесін дараландыру, білім алушының жеке тұлғасын жан-жақты дамыту және үйлесімді қалыптасуын, оның мүмкіндіктері мен ерекшеліктерін есепке ала отырып шығармашылық қабілеттерін толық ашу және жеке тұлғаға тән әлеуметтік маңызды қасиеттерін игеруге тәрбиелеу, эмоционалды-ерік-жігер аясы мен психикалық процестерді түзету.

7. Іс-әрекеттік тәсіл ақпараттық-коммуникациялық технологиялар (бұдан әрі – АКТ) сабақтарында ақпаратты іздеудің, жинаудың, өңдеудің, сақтаудың және алмасудың практикалық біліктері мен дағдыларын дамыту мен түзетуде іске асырады, оқытудың неғұрлым тиімді әдістері меңгерілетін материалды бірнеше рет бекітуден және оның меңгерілуін автоматтандырылған дағдылар деңгейіне дейін жеткізуден тұратын ақпараттық-рецептивтік, болжау, іздестіру, зерттеу, талдау және синтездеу болып табылады.

8. Дифференциалды тәсіл күрделілік деңгейі, танымдық қызығушылықтары бойынша оқыту процесінде мультимедиялық ресурстарды, арнайы таңдалған және құрастырылған сараланған тапсырмаларды қолдануға негізделген, сонымен қатар мұғалімнің көмек сипатына қарай үш кіші топқа бөлуді болжайды:

1) бірінші топтың білім алушылары оқу материалын толық және өз бетінше игере алады;

2) екінші топтың білім алушылары оқу материалын игереді, бірақ оны орындау кезінде шамалы қателіктер жібереді;

3) үшінші топтың білім алушылары оқу материалын ішінара игереді және оны өз бетінше орындай алмайды және олар үшін жеке түзету әдістері мен әдістерін көрсететін тапсырмалар мен бағыт көрсететін жеке карталар жасалады.

9. Коммуникативтік тәсіл білім алушылар мен педагог арасындағы вербалды және вербалды емес өзара іс-қимыл процесінде білім, білік және дағдылармен алмасуды, топтарда, жұпта жұмысты ұйымдастыру барысында қарым-қатынастың міндеттері мен шарттарына сәйкес өз ойын білдіре алу.

10. Құндылыққа бағдарланған тәсіл "Мәңгілік ел" ұлттық идеясына және негізгі жалпыадамзаттық құндылықтарды: патриотизмді, азаматтық жауапкершілікті, құрмет пен мейірімділікті, төзімділік пен толеранттылықты дарытуға негізделген.

11. АКТ сабақтарын ұйымдастыру және өткізу кезінде педагог оқытудың жалпы және арнайы тәсілдері мен әдістерін қолданады:

1) терезе және терминдері бар кестелердің көмегімен есту зейіні мен қабылдауды тұрақты түзету және дамыту;

2) танымдық белсенділікті және танымдық қызығушылықтарды, кеңістіктік және уақыт туралы түсініктерді, оқытудың практикалық әдістері, ауызша, ойын, көрнекі, ішінара іздеу арқылы көрнекі-бейнелі ойлауды дамыту;

3) әлеуметтік құзыреттілікті жандандыру, өзіндік жұмыс, жұпта, топта жұмыс істеу кезінде эмоционалды-ерік-жігер аясы мен жеке тұлғаның жағымды қасиеттерін қалыптастыру;

4) полисенсор негізінде оқу материалын ұсыну;

5) денсаулық сақтау технологияларын дене бітімінің, көру қабілетінің бұзылуын алдын алу, психоэмоционалды қысымды басу, ірі және ұсақ моториканы, сөйлеу барысында дұрыс тыныс алуын түзету үшін пайдалану;

6) теория мен практика арасындағы алшақтықты жою үшін практикалық, шығармашылық қызметті ұйымдастыру;

12. АКТ оқу пәні бойынша сабақтарды тиімді өткізу үшін қажетті жабдықтардың тізімі төмендегідей:

1) гарнитурамен жабдықталған дербес компьютерлер (микрофоны бар құлаққаптар) ;

2) білім алушы мен мұғалім арасындағы құрылғы мен коммуникация арасындағы мәліметтер алмасуды қамтамасыздандыру үшін қолжетімділіктің жоғары сапалы желісі .

3) перифериялық құрылғылар: принтер, сканер, интерактивті проектор / интерактивті тақта, динамиктер;

4) нашар еститін балаларға арналған әдістемелік материалдар жиынтығы (электронды оқулықтар, иллюстрациялық құралдар, мультимедиялық ресурстар, презентациялар, жұмыс дәптерлері, дидактикалық материалдар және тапсырмалар);

5) қабырғалық көрнекі құралдарының, плакаттардың, кестелердің, схемалардың, қабырғалық графикалық басылымдардың жиынтығы міндетті түрде "жұмыс орнын ұйымдастыру және қауіпсіздік техникасы қағидалары" плакатын қамтуы тиіс.

3-тарау. "Ақпараттық-коммуникациялық технология" пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

13. "Ақпараттық-коммуникациялық технология" оқу пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

1. 3 сыныпта – аптасына 1 сағат, оқу жылына 34 сағат;

2. 4 сыныпта – аптасына 1 сағат, оқу жылына 34 сағат;

9. Оқу пәнінің мазмұны 4 бөлімді қамтиды:

1) "Компьютер" бөлімі;

2) "Ақпаратты өңдеу және ұсыну" бөлімі;

3) "Интернет желісіндегі жұмыс" бөлімі;

4) "Есептік ойлау" бөлімі.

14. "Компьютер" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды

1) компьютер құрылғысы;

2) бағдарламалық қамтамасыз ету;

3) қауіпсіздік техникасы.

15. "Ақпаратты өңдеу және ұсыну" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) ақпаратты ұсыну;

2) мәтіндер;

3) презентация құру.

16. "Интернет желісіндегі жұмыс" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) ақпаратты іздеу;

2) ақпаратпен алмасу;

3) Интернет желісіндегі қауіпсіздік.

17. "Есептік ойлау" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды

1) алгоритмдер;

2) моделдеу;

3) графика.

18. 3-сыныпқа арналған "Ақпараттық-коммуникациялық технология" оқу пәнінің базалық мазмұны:

1) "Компьютер" бөлімі: кіріспе. Компьютердің негізгі құрылғыларымен танысу: жүйелік блок, монитор, пернетақта, сканер, динамиктер, тінтуір. Енгізу және шығару құрылғылары. Бағдарламалық жасақтама: компьютерлік бағдарламалардың мақсаты (Explorer, суреттерді қарау бағдарламасы), Бағдарлама мәзірі, мәзір командаларын,

файлдар мен қалталарды пайдалану, файлдарды компьютерде ашу және сақтау. Қауіпсіздік техникасы: компьютерде жұмыс істеу кезіндегі қауіпсіздік техникасы ережелері;

2) " Ақпаратты өңдеу және ұсыну" бөлімі: ақпарат туралы түсінік. Мәтіндік, графикалық ақпаратты іздеу және өңдеу. Мәтіндер: мәтіндік редактордың мақсаты, Бағдарлама мәзірі, мәтінді теру және өңдеу, таңбалар мен абзацтарды пішімдеу, мәтін фрагментімен операциялар, таңбаларды кірістіру. Графика: графикалық редактордың мақсаты, сызбаларды ашу және сақтау, редактор құралдарын қолдана отырып кескіндер жасау, түстер палитрасы, суретті өңдеу, суретті кесу, бұру және өлшемін өзгерту, суреттің үзіндісін көшіру. Презентация жасау: презентация жасау бағдарламасының мақсаты, Бағдарлама мәзірі, презентацияларды ашу және сақтау, слайдқа мәтін мен суреттерді орналастыру, слайдтар арасындағы ауысулар, презентация дизайны, дыбыс енгізу. Мультимедиа: дыбыстық ақпаратты енгізу және шығару құрылғылары, дыбыстық редактордың мақсаты, дыбыстарды жазу, өңдеу және ойнату, дыбыстық эффектілерді қолдану;

3) "Интернет желісіндегі жұмыс" бөлімі: желіде орналастырылатын ақпараттың қауіпсіздігі, сенімділігі және пайдасы. Ақпаратты іздеу: веб-шолғыштың мақсаты, іздеу жүйелері, кілт сөздер туралы ақпаратты іздеу. Ақпарат алмасу: ақпарат алмасу тәсілдері, таңдалған мәтін мен суретті құжатқа көшіру. Интернет желісінде қауіпсіз жұмыс істеу қағидалары.

4) "Есептік ойлау" бөлімі: Алгоритмдер. Орындаушы, Орындаушы командаларының жүйесі. Модельдеу. Графика.

19. 4-сыныпқа арналған "Ақпараттық-коммуникациялық технология" оқу пәнінің базалық мазмұны:

1) "Компьютер" бөлімі: компьютер құрылғылары. Енгізу құрылғылары (тінтуір, пернетақта, микрофон) және шығару (монитор, принтер, динамиктер/құлаққаптар). Бағдарламалық жасақтама: файл және қалта түсінігі, файлдар мен қалталарды құру, көшіру, жылжыту және жою, контекстік мәзір командаларын пайдалану. Компьютерде жұмыс істеу кезіндегі қауіпсіздік техникасы ережесі (компьютер залында жұмыс істеу ережесі, компьютердегі авариялық жағдай);

2) " Ақпаратты өңдеу және ұсыну" бөлімі: ақпарат туралы түсінік. Мәтіндер: MsWord мәтіндік редакторында теру ережелері, таңбаланған және нөмірленген тізімдер , мәтінді өңдеу, қаріп пен абзацты пішімдеу (сызу, түс, туралау), таңдалған мәтінді құжатқа кесу, көшіру, қою, мәтінге сурет салу және айналуды баптау. Графика: суретті өңдеу, кесу, бұру және суреттің өлшемін өзгерту, сурет фрагментін Paint графикалық редакторында көшіру және көрсету. Мультимедиа: дыбысты жазу және ойнату, дыбыстық файлдарды өңдеу. PowerPoint-те презентация жасау: презентация дизайнері,

бағдарлама мәзірі, презентацияларды ашу және сақтау, слайдқа мәтін мен суреттерді орналастыру, слайдтар арасындағы ауысулар, презентация дизайны, объект анимациясы;

3) "Интернет желісінде жұмыс" бөлімі: ақпаратты іздеу: берілген тақырып бойынша ақпаратты іздеу үшін браузерді пайдалану. Ақпарат алмасу: желіде ақпарат алмасу тәсілдері. Электрондық пошта: хабарламаларды, тіркелген файлдары бар хабарламаларды қабылдау және жіберу. Интернет желісінде қауіпсіз жұмыс істеу қағидалары;

4) "Есептеуіш ойлау" бөлімі: Алгоритмдер. Орындаушы. Орындаушының командалық жүйесі. Цикл. Тармақталу алгоритмі. Алгоритмді жазудың ауызша формасы. Логикалық операторлар. Салыстыру операторлары.

4-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

20. Бағдарламада, оқыту мақсаттары кодтық белгімен берілген. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сан бөлім мен бөлімше ретін, төртінші сан оқыту мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 1.1.2.4: "1" – сынып, "2.1" бөлім, бөлімше, "4" – оқыту мақсатының реттік саны.

21. Оқыту мақсаты бойынша күтілетін нәтижелер:

1) "Компьютер" бөлімі:

1-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	3-сынып	4-сынып
1.1 Компьютер құрылғысы	3.1.1.1 компьютер құрылғылары мен олардың мақсатын білу	4.1.1.1 кіру (тінтуір, пернетақта, микрофон) және шығу(монитор, принтер, динамиктер/құлаққаптар) құрылғыларын ажырату)
1.2 Бағдарламалық қамтамасыз ету	3.1.2.1 файл және қалта ұғымдарын түсіндіру; 3.1.2.2 компьютерлік бағдарламаларда файлдарды ашу және сақтау пәрмендерін пайдалану; 3.1.2.3 компьютерлік бағдарламада мәзір командаларын пайдалану	4.1.2.1 "бағдарлама", "бағдарламалық қамтамасыз етілу" ұғымын түсіну; 4.1.2.2 файл және қалталарды құру, көшіру, алмастыру және жою; 4.1.2.3 өз жұмысында контекстік мәзірді пайдалану
1.3 Қауіпсіздік техникасы	3.1.3.1 қауіпсіздік техниканы және жұмыс орнын ұйымдастыруды білу; 3.1.3.2 информатика кабинетінде өзін-өзі ұстау ережесін сақтау	4.1.3.1 цифрлық құрылғылармен жұмыс жасау барысында негізгі қауіпсіздік техниканы білу; 4.1.3.2 қауіпсіздік техниканың ережесін бұзудың салдарын талқылау

2) "Ақпаратты өңдеу және ұсыну" бөлімі:

2-кесте

	Оқыту мақсаттары

Бөлімшелер	3-сынып	4-сынып
2.1 Ақпаратты ұсыну	3.2.1.1 ақпарат деген не және мысалдар келтіре білу	4.2.1.1 мазмұны бойынша қандай ақпарат бар екенін түсіндіру
2.2 Мәтіндер	3.2.2.1 MsWord мәтіндік редакторының мақсатын білу және түсіну; 3.2.2.2 мәтіндік редакторларда сөйлемді теруді жүзеге асыру; 3.2.2.3 таңдалған мәтінді көшіру, қою, қиып ала білу; 3.2.2.4 қаріп пен абзацты пішімдей білу	4.2.2.1 MsWord мәтіндік редакторында мәтіндер теру; 4.2.2.2 қаріпті пішімдеу (стиль, түс, туралау); 4.2.2.3 таңбаланған, нөмірленген тізімдерді жасай білу; 4.2.2.4 суреттерді мәтінге салу және оның айналуын реттеу
2.3 Презентация құру	3.2.3.1 мәтіні суреттен және мәтінен тұратын қарапайым презентация құра білу; 3.2.3.2 слайд ішіндегі алмасуды қолдана білу; 3.2.3.3 презентацияны безендіру үшін дайын дизайнды қолдану	4.2.3.1 презентация үшін ақпарат іздестіре алу; 4.2.3.2 слайд үшін макет таңдай алу; 4.2.3.3 презентацияда нысан анимациясын құрастыра білу; 4.2.3.4 презентацияға дыбыс пен бейнені енгізе білу

3) "Интернет желісіндегі жұмыс" бөлімі:

3 -кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	3-сынып	4-сынып
3.1 Ақпаратты іздеу	3.3.1.1 ақпарат туралы түсініктерінің болуы; 3.3.1.2 берілген тақырып бойынша ақпаратты іздеу үшін браузерді қолдана білу	4.3.3.1 ақпаратты іздеуді жүзеге асыру (күжаттағы мәтін фрагменті) 4.3.3.2 нақты сұрақтарға жауап табу үшін Интернет іздеу жүйелерін пайдалану
3.2 Ақпаратпен алмасу	3.3.2.1 желіде ақпарат алмасу тәсілдерін түсіндіру; 3.3.2.2 жоба бойынша бірлесіп жұмыс істеу үшін мессенджерлерді пайдалану	4.3.2.1 шолғыш (браузер) параметрлерін қолдану (бетбелгілер жасаңыз, тарихты және жүктеулерді қарау); 4.3.2.2. тіркелген файлдары бар хабарламаларды алу және электрондық пошта арқылы жіберу
3.3 Интернет желісіндегі қауіпсіздік	3.3.3.1 желідегі қажетсіз контактілердің қауіптері туралы қарапайым түсініктерді білу және көрсету	4.3.3.1 біреудің жұмысын көшірудің заңсыздығы туралы айту; 4.3.3.2 құжаттарға құпия сөз орната білу;

4) "Есептік ойлау" бөлімі:

4-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	3-сынып	4-сынып
	3.4.1.1 алгоритм ұғымын түсіндіру ;	4.4.1.1 есепті шешу алгоритмін құру;

4.1 Алгоритмдер	3.4.1.2 ауызша түрде берілген алгоритмді іске асыру 3.4.1.3. есепті шешу алгоритмін құру	4.4.1.2 логикалық операторларды қолдану; 4.4.1.3. салыстыру операторларды қолдану;
4.2 Моделдеу	3.4.2.1 "модель", "модельдеу" ұғымдарын білу және түсіну"; 3.4.2.2 негізгі құралдар жиынтығын пайдалану компьютерде сурет салу; 3.4.2.3 қарапайым графикалық композициялар жасай білу	4.4.2.1 объектінің моделін ұсына білу; 4.4.2.2 геометриялық фигуралардың моделін білу; 4.4.2.3 геометриялық фигураларды қолдана отырып, өз композицияларын жасай білу суретті өңдей білу (кесу, бұру, өлшемін өзгерту);
4.3 Графика	3.4.3.1 Paint графикалық редакторының мақсатын білу және түсіну; 3.4.3.2 қарапайым графикалық редактордың құралдарын қолдану; 3.4.3.3 нысанның сыртқы түрін өзгерту (сурет, айналым, өлшемін өзгерту)	4.4.3.1 суретті өңдей білу (кесу, бұру, өлшемін өзгерту); 4.4.3.2 фотосуреттерді өңдеуге арналған бағдарламаларды пайдалану (жарықтық, контраст, жақтау); 4.4.3.3 суреттің үзіндісін көшіру және көрсете білу

22. Есту қабілеті зақымдалған (нашар еститін, кейіннен естімей қалған) оқушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейіндегі 3-4 сыныптары үшін "Ақпараттық-коммуникациялық технология" оқу пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспары негізінде осы Бағдарламаның қосымшасына сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді жоспарда барлық сынып бойынша әр бөлімде қамтылатын оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

23. Бөлімдер және ішіндегі тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Есту қабілеті зақымдалған (нашар еститін, кейіннен естімей қалған) оқушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 3-4 сыныптары үшін "Ақпараттық-коммуникациялық технология" оқу пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасына қосымша

Есту қабілеті зақымдалған (нашар еститін, кейіннен естімей қалған) оқушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 3-4 сыныптары үшін "Ақпараттық-коммуникациялық технология" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) 3-сынып:

1-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Тақырып/ Мазмұны	Оқыту мақсаттары
-----------------------------------	------------------	------------------

1-тоқсан		
Компьютер	Қауіпсіздік техникасы	3.1.3.1 қауіпсіздік техниканы және жұмыс орнын ұйымдастыруды білу; 3.1.3.2 информатика кабинетінде өзін-өзі ұстау ережесін сақтау
	Компьютер құрылғысы	3.1.1.1 компьютер құрылғылары мен олардың мақсатын білу
	Файлы және қалта	3.1.2.1 файл және қалта ұғымдарын түсіндіру
	Бағдарлама терезесі	3.1.2.2 компьютерлік бағдарламаларда файлдарды ашу және сақтау пәрмендерін пайдалану;
	Бағдарламалық қамтамасыз ету	3.1.2.3 компьютерлік бағдарламада мәзір командаларын пайдалану
2-тоқсан		
Ақпаратты ұсыну және өңдеу	Бізді қоршаған ортадағы ақпарат	3.2.1.1 ақпарат деген не және мысалдар келтіре білу
	Мәтінді теру және түзеу	3.2.2.1 знать и понимать назначение текстового редактора MsWord; 3.2.2.2 мәтіндік редакторларда сөйлемді теруді жүзеге асыру; 3.2.2.3 таңдалған мәтінді көшіру, қою, қиып ала білу; 3.2.2.4 қаріп пен абзацты пішімдей білу
	Презентация құру және безендіру	3.2.4.1 мәтіні суреттен және мәтіннен тұратын қарапайым презентация құра білу; 3.2.4.2 слайд ішіндегі алмасуды қолдана білу; 3.2.4.3 презентацияны безендіру үшін дайын дизайнды қолдану
3-тоқсан		
Интернет желісіндегі жұмыс	Интернет – жақсы ма әлде жаман ба?	3.3.1.1 ақпарат туралы түсініктерінің болуы;
	Ақпаратты іздеу	3.3.1.1 берілген тақырып бойынша ақпаратты іздеу үшін браузерді қолдана білу
	Ақпаратпен алмасу	3.3.2.1 желіде ақпарат алмасу тәсілдерін түсіндіру; 3.3.2.2 жоба бойынша бірлесіп жұмыс істеу үшін мессенджерлерді пайдалану
		3.3.3.1 желідегі қажетсіз контактілердің қауіптері туралы

	Интернет желісіндегі қауіпсіздік	қарапайым түсініктерді білу және көрсету
4-тоқсан		
Есептік ойлау	Біздің өміріміздегі алгоритм	3.4.1.1 алгоритм ұғымын түсіндіру ; 3.4.1.2 ауызша түрде берілген алгоритмді іске асыру 3.4.1.3. есепті шешу алгоритмін құру
	Модельдеу. Paint графикалық редакторында компьютерлік модель құру	3.4.2.1 "модель", "модельдеу" ұғымдарын білу және түсіну"; 3.4.3.1 Paint графикалық редакторының мақсатын білу және түсіну
	Графикалық редактор құралдары	3.4.2.2 негізгі құралдар жиынтығын пайдалану компьютерде сурет салу; 3.4.3.2 қарапайым графикалық композициялар жасай білу
	Сурет құру және түзету	3.4.3.3 нысанның сыртқы түрін өзгерту (сурет, айналым, өлшемін өзгерту) 3.4.2.3 қарапайым графикалық композициялар жасай білу

2) 4-сынып

2-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Тақырып/ Мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
Компьютер	Компьютерде жұмыс істеу кезінде өзіңізге қалай зиян тигізбеуге болады?	4.1.3.1 цифрлық құрылғылармен жұмыс жасау барысында негізгі қауіпсіздік техниканы білу; 4.1.3.2 қауіпсіздік техниканың ережесін бұзудың салдарын талқылау
	Компьютер құрылғылары	4.1.1.1 кіру (тінтуір, пернетақта, микрофон) және шығу (монитор, принтер, динамиктер/құлаққаптар) құрылғыларын ажырату)
	Бағдарламалық қамтамасыз ету	4.1.2.1 "бағдарлама", "бағдарламалық қамтамасыз етілу" ұғымын түсіну;
	Файл және қалтамен жұмыс	4.1.2.2 файл және қалталарды құру, көшіру, алмастыру және жою; 4.1.2.3 өз жұмысында контекстік мәзірді пайдалану
2-тоқсан		
	Бізді қоршаған ортадағы ақпарат	4.2.1.1 мазмұны бойынша қандай ақпарат бар екенін түсіндіру

Ақпаратты ұсыну және өңдеу	Мәтіндік редактор	4.2.2.1 MsWord мәтіндік редакторында мәтіндер теру; 4.2.2.2 қаріпті пішімдеу (стиль, түс, туралау);
	Мәтінді теру және қалыптастыру	4.2.2.3 таңбаланған, нөмірленген тізімдерді жасай білу; 4.2.2.4 суреттерді мәтінге салу және оның айналуын реттеу
	Презентация құру	4.2.3.1 презентация үшін ақпарат іздестіре алу;
	Слайд презентациясының макеты	4.2.3.2 слайд үшін макет таңдай алу;
	Презентациядағы дыбыстар мен бейнелер	4.2.3.4 презентацияға дыбыс пен бейнені енгізе білу
	Презентациядағы анимация	4.2.3.3 презентацияда нысан анимациясын құрастыра білу;
3-тоқсан		
Интернет желісіндегі жұмыс	Дүниежүзілік Интернет желісі	4.3.3.1 ақпаратты іздеуді жүзеге асыру (құжаттағы мәтін фрагменті) 4.3.3.2 нақты сұрақтарға жауап табу үшін Интернет іздеу жүйелерін пайдалану
	Интернет арқылы ақпаратпен алмасу	4.3.2.1 шолғыш (браузер) параметрлерін қолдану (бетбелгілер жасаңыз, тарихты және жүктеулерді қарау); 4.3.2.2 тіркелген файлдары бар хабарламаларды алу және электрондық пошта арқылы жіберу
	Құпия сөздің беріктігі	4.3.3.1 біреудің жұмысын көшірудің заңсыздығы туралы айту; 4.3.3.2 құжаттарға құпия сөз орната білу;
4-тоқсан		
Есептік ойлау	Алгоритм ұғымы	4.4.1.1 есепті шешу алгоритмін құру; 4.4.1.2 логикалық операторларды қолдану; 4.4.1.3 салыстыру операторларды қолдану;
	Модельдеу. Paint графикалық редакторында компьютерлік модель құру	4.4.2.1 объектінің моделін ұсына білу; 4.4.2.2 геометриялық фигуралардың моделін білу; 4.4.2.3 геометриялық фигураларды қолдана отырып, өз композицияларын жасай білу

	суретті өңдей білу (кесу, бұру, өлшемін өзгерту);
Суреттер құру және түзеу	4.4.3.1 суретті өңдей білу (кесу, бұру, өлшемін өзгерту); 4.4.3.2 фотосуреттерді өңдеуге арналған бағдарламаларды пайдалану (жарықтық, контраст, жақтау); 4.4.3.3 суреттің үзіндісін көшіру және көрсете білу

Қазақстан Республикасының
Білім және ғылым министрі
2022 жылғы 1 сәуірдегі
№ 123 бұйрығына
85-қосымша
Қазақстан Республикасы
Білім және ғылым министрінің
2013 жылғы 3 сәуірдегі
№ 115 бұйрығына
722-қосымша

Есту қабілеті зақымдалған (нашар еститін, кейінен естімей қалған) білім алушыларға арналған бастауыш білім беру деңгейінің 0-4-сыныптары үшін "Жаратылыстану" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Есту қабілеті зақымдалған (нашар еститін, кейінен естімей қалған) білім алушыларға арналған бастауыш білім беру деңгейінің 5-6-сыныптары үшін "Жаратылыстану" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі-Бағдарлама) "Білім туралы" Заңының 5-бабының 6-тармақшасына сәйкес әзірленген.

2. Бағдарлама мақсаты - білім алушыларға жаратылыстану ғылымы тұрғысынан табиғат пен қоғамның өзара байланысын, табиғаттағы заңдылықтардың біртұтастығы туралы білім, ұғым, түсінігін қалыптастыру және функционалдық сауаттылықты мен жүйелі-кешенді ойлауды дамыту болып табылады.

3. Бағдарлама міндеттері:

1) балалардың өлі және тірі табиғат туралы түсініктерін нақтылау, оның негізгі элементтері туралы жаңа білім беру;

2) бақылаулар мен қарапайым тәжірибелік әрекеттер негізінде тірі және жансыз табиғаттың өзара байланысы, тірі әлемнің қоршаған орта жағдайларына бейімделу формасы туралы түсініктерді кеңейту;

3) қарапайым себеп-салдарлық қатынастар мен тәуелділіктерді орнату білігін қалыптастыру;

4) бақылаудың қол жетімді әдістерін үйрету, табиғи құбылыстарды байқау, оларды салыстыру, ауызша сипаттама жасау, сыни ойлауды дамыту және сөйлеу барысында

бақылаулар мен тәжірибелік жұмыстардың нәтижелерін пайдалану қабілеттерін дамыту;

5) адамның табиғатты қорғау қызметі мен бастапқы мәліметтерін қалыптастыру, оқушыларды табиғатқа ұқыпты қарауға үйрету;

6) тіршілік қауіпсіздігін қамтамасыз ету үшін күнделікті өмірде жаратылыстану-ғылыми білімді қолдану дағдыларын үйрету, сондай-ақ экологиялық тәрбиенің негіздерін қалау;

7) танымдық қызығушылығын қалыптастыру, жеке тұлғаның жағымды қасиеттерін тәрбиелеу (Отанға деген сүйіспеншілік, табиғатқа, өз өлкесіне құрмет және ұқыпты қарау; ұжымда жұмыс істей білу; моральдық-ерік қасиеттерін тәрбиелеу)

8) зерттеу, ойлау және қарым-қатынас дағдыларын қалыптастыру және дамыту.

4. Түзете – дамыту міндеттері:

1) есту-көру және есту қабілетін дамыту және осы пәнді оқу кезінде қолданылатын тақырыптық және терминологиялық лексиканы нақты қолануды дамыту;

2) кохлеарлық импланты және жеке аппараттары бар оқушылардың сөйлеу уәждемесін арттыру;

3) ауызша-логикалық ойлауды қалыптастыру.

2-тарау. Оқу процесін ұйымдастырудағы педагогикалық тәсілдер

5. Бастауыш сыныптарда "Жаратылыстану" пәнін оқыту процесі "біледі", "түсінеді", "қолданады", "талдайды", "синтездейді", "бағалайды" деңгейлері бойынша құрылымдалған.

6. Пәнді оқыту есту қабілеті бұзылған білім алушылардың ерекшеліктерін ескереді:

1) есту-сөйлеу ақпаратын өңдеу қиындықтары;

2) сөйлеу тілінің толыққанды дамымауы: лексиканың кедейлігі, сөйлеудің грамматикалық құрылымының жеткіліксіз қалыптасуы, ауызша және жазбаша нұсқауларды қолданудың қиындықтары;

3) байқау және заттық-тәжірибелік қызмет негізінде қорытындыларды қорыту, тұжырымдау қиындықтары;

4) кеңістікте компас бойынша, жергілікті жер жоспары және шартты белгілер бойынша, физикалық күштер және оларды өмірде қолдану туралы Кеңістіктік ұғымдарда бағдарлаудағы қиындықтар;

5) картада шартты белгілерді табудағы және оларды ашудағы қиындықтар;

6) сөйлеуде ғылыми терминдер мен анықтамаларды қолданудағы қиындықтар;

7) бақылау барысында, тәжірибелік жұмыста эксперимент жүргізу кезінде алынған білімді практикада пайдаланудағы қиындықтар;

8) көрнекі-бейнелі және ауызша-логикалық ойлауды қалыптастырудағы қиындықтар.

7. Білім алушылардың танымдық саласының ерекшеліктерін ескере отырып, оқыту процесінде педагогикалық тәсілдер қолданылады: жеке тұлғаға бағытталған, дифференциалды, жүйелі-әрекеттік, коммуникативтік және кешенді:

1) жеке тұлғаға бағытталған тәсіл барлық білім алушылардың жаратылыстану сабақтарындағы жеке ерекшеліктерін (жас, физиологиялық, психологиялық, зияткерлік және білім беру қажеттіліктерін) ескере отырып, оларды оқытуға, тәрбиелеуге және дамытуға бағдарлауды білдіреді;

2) дифференциалды тәсіл оқу процесін дараландыруға, білім алушының жеке ерекшеліктерін, қажеттіліктері мен мүмкіндіктерін ескере отырып, толыққанды білім алу үшін жағдай жасау;

3) жүйелі-әрекеттік тәсіл білім алушының білімді дайын күйінде емес, бірақ оны практикалық, кезең-кезеңімен мұғалім ұйымдастырған, қол жетімді қызмет (байқау, эксперимент) арқылы, ауызекі, жалпы оқу және пәндік-терминологиялық лексиканы түсіндіре, пысықтай және нақтылай отырып алады;

4) әрекет тәсіліндегі ойын жаттығулары есту қабілеті бұзылған білім алушылардың танымдық қызығушылықтарын арттыруға ықпал етеді;

5) коммуникативті тәсіл қарым-қатынас дағдыларын қалыптастыруға, ақпараттың әртүрлі түрлерін игеруге, белсенді шығармашылық іс-әрекетті ұйымдастыруға, ұжымдық жұмыс формаларын қолдануға, проблемалық жағдайларға және балаларды тиімді қарым-қатынас процесіне тартуды көздейтін шығармашылық іс-шараларға назар аударуға мүмкіндік беретін тапсырмаларды қосуды қамтиды;

6) кешенді тәсіл әртүрлі саладағы мамандарға: невропатолог, сурдолог, психолог, отоларингологқа қажетті көмек пен қолдауды қамтиды.

7) ойын жаттығулары есту қабілеті нашар білім алушылардың танымдық қызығушылықтарын арттыруға ықпал етеді.

8. Ақпараттық-коммуникациялық технология:

1) АКТ мультимедиялық ресурстарын, интерактивті тақталар мен компьютерлерді негізгі АКТ дағдыларына сүйене отырып пайдалану оқу процесін модернизациялауға және жандандыруға, сонымен қатар білім алушылар мен мұғалім арасындағы ынтымақтастық пен қарым-қатынасқа ықпал етеді.

9. Білім алушылардың бұзылған функцияларын түзету және өтеу мақсатында жеке есту аппараттары мен кохлеарлық импланттар қолданылады.

10. Жаратылыстану бойынша демонстрациялық және көрнекі құралдарға қойылатын талаптар:

1) заттар визуалды және сенсорлық тексеруге ыңғайлы, ашық түсті, дәстүрлі, оңай танылатын пішінді болуы керек және негізгі бөлшектер айқын және ерекше болуы керек;

2) бейнеленген заттардың сипаттамалық белгілері дәл берілуі керек және модельде немесе макетте зат бөліктерінің дұрыс пропорциялары мен арақатынасын сақтау

маңызды; адамды немесе жануарды бейнелейтін ойыншықтар дененің барлық бөліктерін және олардың дұрыс пропорционалды қатынасын беруі керек;

3) бастауыш сыныптарға арналған оқу кестелері монографиялық, эстетикалық, оқылатын және табиғи заттарды алмастырмауы керек, бірақ оларға қосымша ретінде қолданылады;

4) оқытудың аудиовизуалды құралдары білім алушылардың есту қабілетінің жоғалу дәрежесін және жас ерекшеліктерін ескереді және ақпаратты көру анализаторы арқылы беретін экрандық, экрандық-дыбыстық, бір мезгілде көру және есту анализаторларына әсер ететін және есту мүшесі арқылы ақпарат беретін дыбыстық құралдарды (диафильмдер мен диапозитивтер) қамтиды.

11. Бастауыш сыныптардағы "жаратылыстану" пәнін материалдық жабдықтау.

1) Оқу жабдықтары: макеттер, глобус, географиялық карталар, суреттер, сурет салу керек-жарақтары, гербарий керек-жарақтары, микроскоп, үлкейту әйнегі, магниттік тақталар, өсімдіктер коллекциясы, раковиналар, фотосуреттер альбом, муляждар, кестелер, зертханалық жабдықтар, тапсырма карталары, дидактикалық ойындар, экскурсия картотекасы;

2) тірі табиғат бұрышы: жануарлар мен өсімдіктерді орналастыруға арналған арнайы жабдықталған бөлме немесе оның бөлігі;

3) мектеп жанындағы және географиялық алаң: өсімдіктерді отырғызуға және жергілікті жерде бағдарлау бойынша сабақтарды ұйымдастыру мақсатында маусымдық экскурсиялар өткізуге арналған учаске, көкжиек жақтарын анықтау.

12. Пәнаралық байланыс математика, оқу, музыка, тіл дамыту, көркем еңбек және есту қабілетінің қалыптасуымен жүзеге асырылады.

3-тарау. "Жаратылыстану" оқу пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

13. "Жаратылыстану" пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

- 1) 0 сыныпта – аптасына 1 сағат, оқу жылына 32сағатты;
- 2) 1 сыныпта– аптасына 1 сағат, оқу жылына 33 сағатты;
- 3) 2 сыныпта – аптасына 1 сағат, оқу жылына 34 сағатты;
- 4) 3 сыныпта – аптасына 2 сағат, оқу жылына 68 сағатты;
- 5) 4 сыныпта– аптасына 2 сағат, оқу жылына 68 сағатты құрайды.

14. Бағдарламаның мазмұны келесі бөлімдерді қамтиды:

- 1) "Мен зерттеушімін" бөлімі;
- 2) "Тірі табиғат" бөлімі;
- 3) "Заттар және олардың қасиеттері" бөлімі;
- 4) "Жер және Ғарыш" бөлімі;
- 5) "Табиғат физикасы" бөлімі.

15. "Мен зерттеушімін" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) ғылым мен зерттеушілердің рөлі;

2) табиғатты тану әдістері.

16. "Тірі табиғат" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) өсімдіктер;

2) жануарлар;

3) адам;

17. "Заттар және олардың қасиеттері" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) заттардың қасиеттері;

2) ауа;

3) су;

4) табиғат ресурстары;

18. "Жер және Ғарыш" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) жер;

2) күн жүйесі

19. "Табиғат физикасы" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) күш және қозғалыс;

2) жарық;

3) дыбыс;

4) электр қуаты;

5) магнетизм;

20. 0-сыныпқа арналған "Жаратылыстану" пәнінің базалық мазмұны:

1) "Мен зерттеушімін" бөлімі: ғылым мен зерттеудің рөлі: кім туралы? Не туралы? Нені білгіміз келеді? нені тексергіміз келеді? Табиғатты тану әдістері: ақпаратты қайдан табамыз? мен не білдім? Не жинадым? Не жазып алдым? қандай қорытынды жасадым? не болды?:

2) "Тірі табиғат" бөлімі: өсімдіктер: өсімдіктер – тірі организмдер, өсімдіктер қандай, өсімдік бөліктері, өсімдіктер өмір сүру үшін не қажет, өсімдіктерге қалай күтім жасау керек. Жануарлар: тірі организмдер, Жануарлар дегеніміз не, адам жануарлардан не алады, Жыл мезгілдері жануарларға қалай әсер етеді. Адам: адам денесінің бөліктері, адам қалай өседі, қалай дұрыс тамақтану керек, демалу неге маңызды;

3) "Заттар және олардың қасиеттері" бөлімі: заттар қандай. Табиғат адамға не береді (тамақ, киім, баспана). Адамның ауа мен суды қорғауы (қорғаңыз, ластамаңыз). Су айдындарындағы тәртіп ережелері;

4) "жер және ғарыш" бөлімі: жер планетасы: жер планетасы қалай көрінеді, глобусты қалай пайдалану керек, неге уақытты анықтау керек. Күн жүйесі: ғарыш дегеніміз не, адамдар ғарышты қалай зерттеді, адамдар ғарышты қалай зерттейді;

5) "Табиғат физикасы" бөлімі: күш және қозғалыс: қозғалыс дегеніміз не, қозғалыс траекториясы дегеніміз не, біз қалай қозғаламыз, жылытқыштар, электр, магнит.

Жарық: табиғи жарық көздері дегеніміз не, жасанды жарық көздері дегеніміз не, қараңғы болған кезде жарық қажет. Дыбыс: табиғи дыбыс көздері дегеніміз не, жасанды дыбыс көздері дегеніміз не, дыбыс қалай таралады, дыбыс қайда таралады.

21. 1-сыныпқа арналған "Жаратылыстану" пәнінің базалық мазмұны:

1) "Мен зерттеушімін" бөлімі: ғылым мен зерттеудің рөлі: кім туралы? Не туралы? Нені білгіміз келеді? нені тексергіміз келеді? Табиғатты тану әдістері: ақпаратты қайдан табамыз? мен не білдім? Не жинадым? Не жазып алдым? қандай қорытынды жасадым? не болды?:

2) "Тірі табиғат" бөлімі: өсімдіктер: өсімдіктер – тірі организмдер, өсімдіктер қандай, өсімдік бөліктері, өсімдіктер өмір сүру үшін не қажет, өсімдіктерге қалай күтім жасау керек. Жануарлар: тірі организмдер, Жануарлар дегеніміз не, адам жануарлардан не алады, Жыл мезгілдері жануарларға қалай әсер етеді. Адам: адам денесінің бөліктері, адам қалай өседі, қалай дұрыс тамақтану керек, демалу неге маңызды;

3) "Заттар және олардың қасиеттері" бөлімі: табиғи заттар (табиғи). Судың қасиеттері (сұйық, қатты, газ тәрізді). Ауаның қасиеттері (мөлдір, көрінбейтін, дәмі мен иісі жоқ, пішіні жоқ, балғын). Адам табиғат күштерін қалай пайдаланады (судың ағымы, желдің күші);

4) "жер және ғарыш" бөлімі: жер планетасы: жер планетасы қалай көрінеді, глобусты қалай пайдалану керек, неге уақытты анықтау керек. Күн жүйесі: ғарыш дегеніміз не, адамдар ғарышты қалай зерттеді, адамдар ғарышты қалай зерттейді;

5) "Табиғат физикасы" бөлімі: күш және қозғалыс: қозғалыс дегеніміз не, қозғалыс траекториясы дегеніміз не, біз қалай қозғаламыз, жылытқыштар, электр, магнит. Жарық: табиғи жарық көздері дегеніміз не, жасанды жарық көздері дегеніміз не, қараңғы болған кезде жарық қажет. Дыбыс: табиғи дыбыс көздері дегеніміз не, жасанды дыбыс көздері дегеніміз не, дыбыс қалай таралады, дыбыс қайда таралады.

22. 1-сыныпқа арналған "Жаратылыстану" пәнінің базалық мазмұны:

1) "Мен зерттеушімін" бөлімі: ғылым мен зерттеудің рөлі: әлемдегі барлық нәрсе туралы қайдан білуге болады. Табиғатты тану әдістері: бәйшешек неге жеңіл ұшады, эксперимент деген не?;

2) "Тірі табиғат" бөлімі: өсімдіктер: өсімдіктердің құпиялары қандай? Өсімдіктер қалай өмір сүреді? Жануарлар: жұмыртқадан кім шықты? Жасыруды кім ойнайды? Жануарларды қалай қорғауға болады? Адам: біз неге тұрмыз? Біз қалай күлімдейміз? Рюкзактың салмағы қанша? Микробтар неден қорқады? Неліктен тістер ауырады?;

3) "Заттар және олардың қасиеттері" бөлімі: заттардың түрлері: адам не істей алмайды? зауытты қайда салу керек? Ауа: ауаның қасиеттері қандай? Су: су туралы не білеміз?;

4) "Жер және ғарыш" бөлімі: Жер планетасы: планеталар қалай өмір сүреді? Неліктен қыстан кейін көктем келеді? Сабакқа қалай кешікпеу керек? Күн жүйесі, күн және оның жерге әсері. Күнмен кім дос?

5) "Табиғат физикасы" бөлімі: күш және қозғалыс: заттар неге қозғалады? Кім жылдам? Пілдің салмағы қанша? Изумруд қаласына қалай жетуге болады? Жарық: жарық сәулесі қайда кетті? Дыбыс: дыбыс дегеніміз не? Дыбыстарды қалай естиміз? Электр: термометр қайдан біледі-жылы немесе суық па? Аяз жазда қайда жасырылады? Магнетизм: магнит не үшін қолданылады? Жазды өткізу қаншалықты қызықты?

23. 3-сыныпқа арналған "Жаратылыстану" пәнінің базалық мазмұны:

1) "Мен – зерттеушімін" бөлімі: ғылым мен зерттеудің рөлі: ғылыми жаңалықтардың тарихы. Табиғатты тану әдістері: ақпарат көзі, экспериментті жоспарлау және өткізу;

2) "Тірі табиғат" бөлімі: өсімдіктер: өсімдік жапырақтары қалай "жұмыс істейді", өсімдіктер өмір сүру жағдайларына қалай бейімделеді, өсімдіктердің табиғи қауымдастықтары, адам өсімдік тіршілігіне қалай әсер етеді, өсімдіктердің Қызыл кітабы. Жануарлар: омыртқалы және омыртқасыз жануарлар, жануарлардың тіршілік ету ортасы, табиғатта қандай қатынастар бар, өсімдіктер мен жануарлар арасында қандай байланыс бар, тіршілік ету ортасының өзгеруі жануарлардың санына қалай әсер етеді, адам қызметінің қандай түрлері жануарлар санының азаюына әкеледі. Адам: ішке қараңыз, алма арқылы ағзаға саяхат, біз дем аламыз, адамның қан айналымы жүйесі, адам ағзасын аурулар мен инфекциялардан қорғау. Денсаулықты қалай сақтау керек;

3) "Заттар және олардың қасиеттері" бөлімі: заттардың түрлері: заттар қандай? Ауа: ауа құрамы, ауа қасиеттері. Су: су бар жерде, табиғи су көздері, адамның ауыз суын ұқыпты пайдалану, суды тазарту әдістері, топырақ дегеніміз не, Топырақтың негізгі құрамы, топырақтың қасиеттері, Топырақ дегеніміз не?;

4) "Жер және ғарыш" бөлімі: жер планетасы: біздің планетамыз қалай жұмыс істейді, ғарышты игеру тарихы. Күн жүйесі: жер қалай айналады;

5) "Табиғат физикасы" бөлімі: күштер мен қозғалыс: серпімділік күші, ауырлық күші, үйкеліс күші және оның көрінісі, күштің бағытын қалай анықтауға болады. Жарық: көлеңке қалай пайда болады, заттар жарықты қалай көрсетеді, "Жарық"тақырыбындағы практикалық жұмыстар. Дыбыс: дыбыс деңгейі қашықтыққа қалай байланысты, "дыбыс"тақырыбындағы практикалық жұмыс. Электр энергиясы: электр энергиясының көздері қандай, қарапайым Электр тізбектерінің схемалары қандай. Магнетизм: магнитпен металдарды магниттеу.

24. 4-сыныпқа арналған "Жаратылыстану" пәнінің базалық мазмұны:

1) "Мен зерттеушімін" бөлімі: ғылым мен зерттеудің рөлі: байқау және рефлексия. Табиғатты тану әдістері: зерттеуді қалай жүргізу керек, зерттеу нәтижелерін қандай формада ұсынуға болады;

2) "Тірі табиғат" бөлімі: өсімдіктер: төменгі және жоғары өсімдіктер дегеніміз не, төменгі өсімдіктер, өсімдіктердің даму кезеңдері қандай, өсімдік гүлдері не үшін, тұқымдар қалай қалыптасады, өсімдіктер қалай дамиды, өсімдік тұқымдары қалай таралады, өсімдіктерді жойылып кетуден қалай қорғауға болады. Жануарлар: симбиоз

дегеніміз не, жәндіктердің дамуы қалай жүреді, Жануарлар неге әртүрлі тағамдарды жейді, жануарлар қалай энергия алады, тамақ тізбегі қалай қалыптасады, сіздің аймағыңызда қандай жануарлар өмір сүреді, сирек кездесетін және жойылып бара жатқан жануарлар, жануарларды қалай қорғауға болады. Адам: шығару жүйесі қалай жұмыс істейді, жүйке жүйесі қандай функцияларды орындайды, жүйке жүйесінің маңызы;

3) "Заттар және олардың қасиеттері" бөлімі: ауа: ауа қалай қозғалады, жел қандай пайда мен зиян келтіреді, ауа қандай мәнге ие, ауа қалай ластанады. Су: Табиғаттағы су айналымы, жауын-шашын дегеніміз не және олар қандай, су не ерітеді, су қалай ластанады. Заттардың түрлері: заттардың қасиеттері, заттар қандай, заттардың қасиеттері қалай өзгереді, заттардың қасиеттері қалай өзгереді, пайдалы қазбалар дегеніміз не, пайдалы қазбалар қалай пайда болады, жанғыш минералдар дегеніміз не, кен минералдары, қара металл дегеніміз не, металдар дегеніміз не, металл емес минералдар дегеніміз не, пайдалы қазбалардың мәні, пайдалы қазбаларды қалай ауыстыруға болады, пайдалы қазбаларды өндірудің салдары, айналамыздағы пайдалы қазбалар;

4) "Жер және ғарыш" бөлімі: жер планетасы: біздің жеріміз, тауларымыз бен жазықтарымыз қандай, еліміздің жер бедері қандай, ғарышта не бар, кішкентай ғарыштық денелер, ғарыштың әсері, жер күнді қалай айналдырады. Күн жүйесі: күн сәулелері жерге қалай түседі, маусымдық өзгерістер дегеніміз не;

5) "Табиғат физикасы" бөлімі: күш және қозғалыс: Архимед Заңы қалай ашылды, эжектор күші дегеніміз не, Архимед Заңы ауада қалай әрекет етеді, Архимед Заңы қалай қолданылады, денелер суда қалай жүзеді. Жарық: неліктен біз заттарды көреміз, Жарық сіңіру дегеніміз не, көлеңкені өзгертуге бола ма? Дыбыс: дыбыстың шағылысуы дегеніміз не, дыбыстың қуатын қалай азайтуға болады, жылу өткізгіштік дегеніміз не, жылу өткізгіштік қалай қолданылады. Электр: электроскоп не үшін қажет, қандай денелер электр тогын өткізеді.

4-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

25. Бағдарламада, оқыту мақсаттары кодтық белгімен берілген. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сан бөлім мен бөлімше ретін, төртінші сан оқыту мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 1.1.2.4: "1" – сынып, "1.2" бөлім, бөлімше, "4" – оқыту мақсатының реттік саны.

26. Оқыту мақсаты бойынша күтілетін нәтижелер:

1) "Мен зерттеушімін" бөлімі:

таблица 1

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары				
	0-сынып	1-сынып	2-сынып	3-сынып	4-сынып

1.1.1.1 Ғылым мен зерттеушілердің рөлі	0.1.1.1 қоршаған орта объектілерін бақылау	1.1.1.1 қоршаған орта объектілерін бақылау	2.1.1.1 кестеге сүйене отырып, қоршаған әлемнің құбылыстарын, процестері мен объектілерін зерттеу үшін қажетті зерттеушінің шарттары мен жеке қасиеттерін атау	3.1.1.1 ең маңызды ғылыми жаңалықтарды және олардың адамның күнделікті өміріне әсерін түсіну және кестеге сүйене отырып, дұрыс ақпарат көзін таңдауға назар аудару	4.1.1.1 мұғалімнің көмегімен зерттеулердің өзекті бағыттарын анықтау
1.2.1.2 Табиғатты тану әдістері	0.1.2.1 мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен табиғатты бақылау арқылы әлемнің құбылыстарын ажырата білу; 0.1.2.2 мұғалімнің көмегімен көргендерін сюжеттік немесе тақырыптық суретпен және тақтайшамен бақылау және салыстыру	1.1.2.1 мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен табиғатты бақылау арқылы әлемнің құбылыстарын ажырата білу; 1.1.2.2 мұғалімнің көмегімен көргендерін сюжеттік немесе тақырыптық суретпен және тақтайшамен бақылау және салыстыру	2.1.2.1 "ақпарат көзі" ұғымын және оның зерттеу жүргізудегі маңыздылығын кестеге сүйене отырып атау; мұғалімнің көмегімен бақылаудың, эксперименттің жетекші белгілерін анықтау; 2.1.2.2 эксперименттің барысын бақылау және оның нәтижелерін шартты белгілерді қолдана отырып жазып, мұғалімнің көмегімен кестеге енгізу	3.1.2.1 зерттеу (бақылау және эксперимент) жүргізу кезінде ақпарат көздерінің түрлерін, мұғалімнің көмегімен ақпарат көздерінің артықшылықтары мен кемшіліктерін ажырату; 3.1.2.2 экспериментті жоспарлау және жүргізу, мұғалімнің көмегімен және кестеге сүйене отырып, жасалған жоспарға сәйкес эксперимент нәтижелерін жазу	4.1.2.1 оқу әдісін таңдауды (бақылау және эксперимент) олардың артықшылықтары мен кемшіліктеріне сүйене отырып, тақтайшаға сүйене отырып және мұғалімнің көмегімен түсіндіре білу; 4.1.2.2 кестеге сүйене отырып, зерттеу(бақылау және эксперимент) барысының оң және теріс жақтарын атау

2) "Тірі табиғат" бөлімі:

2-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары				
	0-сынып	1 -сынып	2 -сынып	3 -сынып	4-сынып
			2.2.1.1 мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен әртүрлі		4.2.1.1 кестеге сүйене отырып

<p>1. Өсімдіктер</p>	<p>0.2.1.1 әр түрлі маусымдардағы өсімдіктер өмірінің негізгі белгілерін ажырату (мысалы ағаш жапырақтары); 0.2.1.2 өсімдіктердің негізгі топтарын (ағаш, бұта, шөп) ажырату, оларды көрнекілікке сүйене отырып атау; 0.2.1.3 мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен жабық өсімдіктерді басқа өсімдік түрлерінен ажырату; 0.2.1.4 кестеге сүйене отырып, Өсімдіктердің өмір сүру жағдайларын атау; 0.2.1.5 мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен жабық өсімдіктерге күтім жасау әдістерін тақтаға сүйене отырып атау; 0.2.1.6 мұғалімнің сұрақтары бойынша өсімдіктер туралы қарапайым ұсыныстар жасау</p>	<p>1.2.1.1 өсімдіктер өмірінің негізгі сипаттамаларын (өсу, тамақтану, тыныс алу, көбею) және олардың тіршілік формаларын (ағаш, бұта, шөп) ажырата білу; 1.2.1.2 өсімдіктердің негізгі бөліктерін (тамыр, сабақ, жапырақ, гүл, жеміс, тұқым) ажырату; 1.2.1.3 жабайы және мәдени өсімдіктерді ажырату; 1.2.1.4 өсімдіктердің өмір сүру жағдайларын зерттеу; 1.2.1.5 мәдени өсімдіктерге күтім жасау тәсілдерін сипаттау; 1.2.1.6 мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен өсімдіктер өмірі туралы сюжеттік суреттер сериясы бойынша әңгіме құру</p>	<p>жағдайларда өсімдіктердің өсу мүмкіндігін салыстыру; 2.2.1.2 кестеге сүйене отырып, өсімдіктердің негізгі бөліктерінің функцияларын ата; 2.2.1.3 тіршілік ету ортасына және тіршілік ету ортасының әртүрлі жағдайларына бейімделу тәсілдеріне байланысты өсімдіктер топтарын салыстыру (ылғал); 2.2.1.4 жоспар бойынша және кестеге сүйене отырып, өз аймағындағы өсімдіктер тобындағы маусымдық өзгерістерді атау; 2.2.1.5 топыраққа күтім жасаудың және өсімдіктерге ұқыпты караудың маңыздылығын білу; 2.2.1.6 берілген тақырып бойынша өсімдіктер туралы, сюжеттік суреттер сериясын қолдана отырып немесе тірек сөздер мен сұрақтар</p>	<p>3.2.1.1 өсімдіктер мен фотосинтез процесінде оттегінің бөлінуін түсіну және қол жетімді деңгейде атау;; 3.2.1.2 қол жетімді деңгейде өсімдіктерді қоршаған ортаның әртүрлі жағдайларына бейімдеу тәсілдерін түсіну және атау; 3.2.1.3 өз аймағының табиғи қауымдастықтарының қол жетімді деңгейде сипаттау және өз аймағының өсімдіктерін атау; 3.2.1.4 қол жетімді деңгейде адам қызметінің өсімдіктердің алуан түрлілігіне әсерін түсіндіру; 3.2.1.5 сирек кездесетін және жойылып бар жатқан өсімдіктерді сақтаудағы Қызыл кітаптың рөлін түсіну; 3.2.1.6 өсімдіктердің өмірі туралы сұрақтарға қысқаша жауап беріңіз, өз сөзінде өсімдіктердің</p>	<p>анықтаманы түсіну азық-түлік тізбегі; 4.2.1.2 жоспар бойынша өсімдіктердің өмірлік циклін қол жетімді деңгейде сипаттау; 4.2.1.3 кестеге сүйене отырып, төменгі және жоғары өсімдіктерді ажырату; 4.2.1.4 тұқымдарды тарату тәсілдерін қолжетімді деңгейде түсіндіру; 4.2.1.5 өсімдіктерді қорғау тәсілдерін білу; 4.2.1.4 берілген тақырып бойынша өсімдіктер туралы жоспар бойынша әңгіме құру, үйренген сөздерді белсенді қолдану және</p>
----------------------	---	---	---	---	--

			бойынша, өсімдіктер өмірі туралы табиғи тақырыптар бойынша жана сөздікті қолдана отырып әңгіме құру	танылуын сипаттайтын сөздерді белсенді қолдану	сұрақтарға сүйену
2. Жануарлар	0.2.2.1 әр түрлі маусымдардағы жабайы аңдар мен құстар өмірінің негізгі белгілерін есте сақтаңыз, оларды көрнекілік пен кестеге сүйене отырып атау; 0.2.2.2 үй жануарлары мен құстарды атаңыз, олар тұратын жерге тірекпен белгі мен көрнекілікпен салыстыру; 0.2.2.3 көрнекілік пен кестеге сүйене отырып, әртүрлі маусымдардағы жәндіктер (көбелектер) өмірінің негізгі белгілерін атау; 0.2.2.4 көрнекілікті қолдана отырып, жәндіктерді (көбелек, құмырсқа, шыбын, ара) ажырату және салыстыру;	1.2.2.1 әр түрлі маусымдардағы жабайы аңдар мен құстар өмірінің негізгі белгілерін есте сақтаңыз, оларды көрнекілік пен кестеге сүйене отырып атау; 1.2.2.2 тірекпен белгі мен көрнекілікпен үй жануарлары мен құстарды атау, олар тұратын жерге салыстыру; 1.2.2.3 көрнекілік пен кестеге сүйене отырып, әртүрлі маусымдардағы жәндіктер (көбелектер) өмірінің негізгі белгілерін атау; 1.2.2.4 көрнекілікті қолдана отырып, жәндіктерді (көбелек, құмырсқа, шыбын, ара) ажырату және салыстыру;	2.2.2.1 мұғалімнің көмегімен және тақтайшаға сүйене отырып жануарлар класының өкілдерін анықтау: жәндіктер, балықтар, космекенділер, бауырымен жорғалаушылар, құстар мен сүтқоректілер; 2.2.2.2 кестеге сүйене отырып жануарлардың тіршілік ету ортасының жағдайларына бейімделу әдістерін қол жетімді деңгейде атау: суда, ауада, жерде,; 2.2.2.3 жануарлардың көбею әдістерін қол жетімді деңгейде тізімдеу; 2.2.2.4 жануарлардың алуан түрлілігін сақтаудың маңыздылығын түсіну;	3.2.2.1 мұғалімнің көмегімен жануарларды "омыртқалы" және "Омыртқасыздар" топтарына бөлу; 3.2.2.2 жануарларды тіршілік ету ортасы бойынша ажырату: су, жер-ауа, топырақ мұғалімнің көмегімен; 3.2.2.3 табиғаттағы жануарлардың қарым-қатынасының түрлерін схемалық түрде көрсету: симбиоз, паразитизм, жыртқыштық, бейтараптылық мұғалімнің көмегімен және тақтайшаға сүйене отырып; 3.2.2.4 өсімдіктер мен жануарлар арасындағы байланысты суреттеу: тозаңдану, тұқымдарды көрнекілікке сүйене отырып тарату 3.2.2.5 жануарлар санының	4.2.2.1 мұғалімнің көмегімен өз аймағындағы жануарларды жіктеу; 4.2.2.2 кестеге сүйене отырып, шөпті және жыртқыш жануарларды ажырату; 4.2.2.3 зерттелген сөздікті қолдана отырып, жәндіктердің өмірлік циклін қол жетімді деңгейде түсіндіру; 4.2.2.4 мұғалімнің көмегімен симбиотикалық қатынастарға мысалдар келтіру; 4.2.2.5 зерттелген сөздікті қолдана отырып, азық-түлік тізбегінің құрылымын қол жетімді деңгейде айту және белгілі бір тіршілік ету ортасында тамақ тізбегінің

	<p>0.2.2.5 қол жетімді деңгейде климаттың жануарлардың өміріне әсерін түсіну (Қоянды балқыту, аюдың ұйқысы);</p> <p>0.2.2.6 мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен үй жануарлары мен адам арасындағы байланысты түсіну;</p> <p>0.2.2.7 мұғалімнің сұрақтары бойынша жануарлар, құстар мен жәндіктердің сипаттамасын қайталау</p>	<p>1.2.2.5 қол жетімді деңгейде климаттың жануарлардың өміріне әсерін түсіну (Қоянды балқыту, аюдың ұйқысы);</p> <p>1.2.2.6 мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен үй жануарлары мен адам арасындағы байланысты түсіну;</p> <p>1.2.2.7 мұғалімнің сұрақтары бойынша жануарлар, құстар мен жәндіктердің сипаттамасын қайталау</p>	<p>2.2.2.5 кестеге және көрнекілікке сүйене отырып, жануарлар үшін тіршілік ету ортасын сақтаудың маңыздылығын түсіндіру;</p> <p>2.2.2.6 көрнекілікке сүйене отырып, жануарлар санының азаюына әкелетін адам қызметінің түрлерін атау;</p> <p>2.2.2.7 кестеге сүйене отырып, зерттелетін тақырып бойынша жануарлардың өмірі туралы сұрақтарға қысқаша жауап беру</p>	<p>тіршілік ету ортасы жағдайларының (өрт, су тасқыны, құрғақшылық) өзгеруінен өзгеруін кестеге және көрнекілікке сүйене отырып түсіндіру;</p> <p>3.2.2.6 мұғалімнің көмегімен жануарлар санының азаюына әкелетін адам қызметінің түрлерін білу;</p> <p>3.2.2.7 зерттелген сөздікті қолдана отырып немесе мұғалімнің көмегімен жеке бақылаулар негізінде тақырып бойынша жануарлардың өмірі туралы сұрақтарға толық жауап беру</p>	<p>модельдерін құру;</p> <p>4.2.2.6 мұғалімнің көмегімен және тақтайшаға сүйене отырып жойылу қаупінде тұрған жануарларды атау және ұлттық парктер мен қорықтарды құру мақсаттарын қол жетімді деңгейде түсіндіру;</p> <p>4.2.2.7 мұғалімнің көмегімен немесе сұрақтарға сүйене отырып, зерттелген тақырып бойынша жеке тәжірибеден жануарлар туралы әңгіме құру</p>
	<p>0.2.3.1 адам денесінің негізгі бөліктерін атаңыз. Адамның ерекше мойындауын анықтау (ұл, қыз);</p> <p>0.2.3.2 көрнекілікке және мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегіне сүйене отырып, жеке гигиена ережелерін</p>	<p>1.2.3.1 адам денесінің негізгі бөліктерін атау және дененің әр бөлігінің қажеттілігін кестеге сүйене отырып түсіндіру;</p> <p>1.2.3.2 адам өмірінің кезеңдерін түсіну (балалық, жасөспірім, жастық, жетілу, Кәрілік). Тақтаға тіреумен атау;</p>	<p>2.2.3.1 адамның "тірек-қимыл жүйесі" ұғымын түсіну және адамның тірек-қимыл жүйесінің негізгі функцияларын атау;</p> <p>2.2.3.2 қол жетімді деңгейде дұрыс қалып сақтаудың</p>	<p>3.2.3.1 адамның ішкі мүшелерін атау және олардың орналасуын анықтаңыз;</p> <p>3.2.3.2 қол жетімді деңгейде адамның өмір сүру үшін энергия алудағы ас қорыту жүйесінің рөлін сипаттау;</p> <p>3.2.3.3 тыныс алу жүйесін</p>	<p>4.2.3.1 шығару жүйесін және оның адам ағзасындағы рөлін мұғалімнің көмегімен қол жетімді деңгейде сипаттау;</p> <p>4.2.3.2 қол жетімді деңгейде жүйке жүйесін және оның адам ағзасындағы рөлін сипаттау;</p>

3. Адам	сақтаудың маңыздылығын білу; 0.2.3.3 оқушының денесі үшін пайдалы тамақ қабылдаудың маңыздылығын түсіну; 0.2.3.4 көрнекілікке және мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегіне сүйене отырып, жеке гигиена ережелерін сақтаудың маңыздылығын білу; 0.2.3.5 дене бөліктерін, гигиеналық заттарды атау; 0.2.3.6 суреттерге сүйене отырып, зерттелген тақырып бойынша сұрақтарға қысқаша жауап беру	1.2.3.3 оқушының денесі үшін пайдалы тамақ қабылдаудың маңыздылығын түсіну; 1.2.3.4 көрнекілікке сүйене отырып және мұғалімнің көмегімен жеке гигиена ережелерін сақтаудың маңыздылығын қол жетімді деңгейде атап өту; 1.2.3.5 өз денесінің схемасында бағдарлана алу; 1.2.3.6 мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен адам туралы сюжеттік суретке сүйене отырып, сұрақтарға қысқаша жауаптар жасау	маңыздылығын айту; 2.2.3.3 көрнекілікке сүйене отырып, қозғалыстағы бұлшықет жиырылуының рөлін 2.2.3.4 қол жетімді деңгейде түсіндіру денсаулықты сақтаудағы жеке гигиенаның рөлін қайталау; 2.2.3.5 денсаулықты сақтауда тіс күтімінің маңыздылығын түсіну; 2.2.3.6 қол жетімді деңгейде "адам" тақырыбындағы жаңа сөздікті атау және қолдану	және оның адам ағзасындағы рөлін қол жетімді деңгейде сипаттау; 3.2.3.4 қол жетімді деңгейде қанайналым жүйесін және оның адам ағзасындағы рөлін сипаттау; 3.2.3.5 кестеге сүйене отырып, адам ағзасын аурулар мен инфекциялардан қорғау әдістерін қол жетімді деңгейде тізімдеу; 3.2.3.6 зерттелген сөздікке немесе планшеттерге сүйене отырып, зерттелген тақырып бойынша сұрақтарға жауап беру	4.2.3.3 адамның өмірі мен қызметі туралы сұрақтарға жауап беру; 4.2.3.4 суреттер мен сұрақтарға сүйене отырып, сонымен қатар мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен зерттелген тақырып бойынша адам туралы жеке тәжірибеден әңгіме құру; 4.2.3.5 оқытылған сөздікті белсенді қолдана отырып, мұғалімнің аяқталмаған мәлімдемелерін толықтыру; 4.2.3.6 өз сөйлеуінде "адам денесінің мүшелері" тақырыбында сөздерді белсенді қолданыңыз"
---------	---	---	--	--	---

3) "Заттар және олардың қасиеттері" бөлімі:

3-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары				
	0 класс	1 -сынып	2-сынып	3-сынып	4 -сынып
0.3.1.1 заттарды бақылау (ауа, су, құм, жер және мақта); 0.3.1.2 көрнекілікке және мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен	1.3.1.1 кестеге сүйене отырып табиғи (табиғи заттар) атау; 1.3.1.2 түсінікті және мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегіне сүйене отырып, әртүрлі заттардың арасындағы	2.3.1.1 табиғи және жасанды заттар арасындағы айырмашылықты түсіну; 2.3.1.2 адам өміріндегі	3.3.1.1 заттардың пайда болуы туралы сұрақтарға сүйене отырып айту (табиғи, жасанды); 3.3.1.2 заттарды шығу тегі мен	4.3.1.1 заттардың қолдану аясын олардың қасиеттеріне сәйкес мұғалімнің ұйымдастыруш	

1. Заттардың түрлері	заттар арасындағы айырмашылықты білу; 0.3.1.3 зат туралы қысқаша сұрақтарға кестеге сүйене отырып жауап беру	айырмашылықты қол жетімді деңгейде атау; 1.3.1.3 мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен және кесте мен сөздікке сүйене отырып, табиғаттағы табиғи заттар туралы сюжеттік суреттер сериясынан қысқаша әңгіме құрастыру	әртүрлі заттардың рөлін түсіну; 2.3.1.3 көрнекі және сөз тіректері бойынша табиғи және жасанды заттар туралы әңгіме құрастыру	агрегаттық күйі бойынша ажырату; 3.3.1.3 жеке бақылаулар, әсерлер негізінде, сондай-ақ көрнекі және ауызша тіректер негізінде тақырып бойынша заттардың түрлері туралы әңгіме құру	ылық көмегімен кестеге енгізу арқылы атау; 4.3.1.2 эксперимент жоспарына сәйкес зат алу; 4.3.1.3 жасалған жұмыстың нәтижелерін көрнекі және сөз тіректері бойынша түсіндіру
2. Ауа	0.3.2.1 адам өмірі үшін таза ауаны сақтау қажеттілігін түсіну; 0.3.2.2 ауаның кейбір қасиеттерін білу (агрегаттық күй, түс пен иістің болуы); 0.3.2.3 кестеге сүйене отырып, ауа туралы мәселелер бойынша қысқаша ұсыныстар жасау	1.3.2.1 ауаның негізгі белгілерін білу, оларды көрнекілік пен жеке тәжірибеге сүйене отырып атау; 1.3.2.2 кестеге сүйене отырып, көрнекілік және мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен ауа туралы сұрақтарға жауап беру; 1.3.2.3 сөйлеуінде ауа туралы жаңа сөздерді қолдану	2.3.2.1 біздің планета үшін ауа мәнін қол жетімді деңгейде атау; 2.3.2.2 мұғалімнің көмегімен ауаның жылу өткізгіштігі мен қасиеттерін зерттеу кеңістікті толтыру және сурет түрінде нәтиже беру; 2.3.2.3 "ауа" тақырыбында жаңа сөздікті қолдану	3.3.2.1 қол жетімді деңгейде ауа құрамын сипаттау; 3.3.2.2 қол жетімді деңгейде ауаның жануға әсерін сипаттау; 3.3.2.3 "ауа" тақырыбы бойынша дерекеті және дерексіз мағынадағы сөздерді өз сөйлеуінде белсенді қолдану	4.3.2.1 адам өмірінің әртүрлі салаларында қолдану әдістерін атау және желдің пайдасы мен зияны туралы мысалдар келтіру; 4.3.2.2 ауаның ластану көздерін атау; 4.3.2.3 табиғатта ауаның қозғалу процесін қол жетімді деңгейде түсіндіру
	0.3.3.1 адам өмірі үшін таза суды сақтау қажеттілігін түсіну, бұл туралы кестеге, көрнекілікке және мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегіне сүйене отырып айту; 0.3.3.2 суды үнемдеудің	1.3.3.1 көрнекілік пен кестеге сүйене отырып, әртүрлі күйдегі судың негізгі белгілерін білу және атау: сұйық, қатты, газ тәрізді; 1.3.3.2 суды үнемдеудің маңыздылығын	2.3.3.1 судың физикалық қасиеттерін анықтаңыз (дәмі	3.3.3.1 тірі ағзаларда және жансыз өлі табиғатта судың болуын және судың Өмір үш і н	4.3.3.1 табиғаттағы су айналымын қол жетімді деңгейде айту; 4.3.3.2 қол жетімді деңгейде

3. Су	<p>маңыздылығын түсіну (қорғау, лаस्ताмау), бұл туралы кестеге сүйене отырып, көрнекілікпен және мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен айту;</p> <p>0.3.3.3 жазда су айдындарындағы тәртіп ережелері туралы жалпы түсінікке ие болу және бұл туралы кестеге сүйене отырып, көрнекілік және мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен айту;</p> <p>0.3.3.4 кестеге сүйене отырып, су туралы қысқа сұрақтарға жауап беру</p>	<p>түсіну (қорғау, лаस्ताмау), бұл туралы кестеге сүйене отырып, көрнекілікпен және мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен айту;</p> <p>1.3.3.3 қыста су айдындарында мінез-құлық ережелерін сақтаудың маңыздылығын түсіну және бұл туралы кестеге, көрнекілікке және мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегіне сүйене отырып айту;</p> <p>1.3.3.4 су туралы жаңа сөздерді сөйлеудің мағынасына сәйкес қолдану</p>	<p>жоқ, иісі жоқ, формасы жоқ, аққыштығы);</p> <p>2.3.3.2 мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен с у д ы ң агрегаттық күйінің өзгеру процесін зерттеу ;</p> <p>2.3.3.3 табиғи су көздерін атау;</p> <p>2.3.3.4 көрнекі және ауызша қолдау бойынша жасалған жұмыстың материалдарында су туралы қысқаша әңгіме құрастыру</p>	<p>маңыздылығын қол жетімді деңгейде түсіндіру;</p> <p>3.3.3.2 негізгі табиғи су көздерін салыстыр;</p> <p>3.3.3.3 ауыз суды ұқыпты пайдалану қажеттілігін қолжетімді деңгейде түсіндіру;</p> <p>3.3.3.4 судың Өмір үшін маңызы туралы сұрақтарға толық жауап беру</p>	<p>атмосфералық жауын-шашынның пайда болу процесін сипаттау;</p> <p>4.3.3.3 судың ластану көздерін және судың әртүрлі ағзалар үшін ластану салдарын сөздік тіректермен атау ;</p> <p>4.3.3.4 сұрақтарға сүйене отырып, зерттелген тақырып бойынша су туралы әңгіме құру</p>
4. Табиғат ресурстары	<p>0.3.4.1 табиғатты адам өмірінің көзі ретінде көру (су немесе ауа жоқ, тіршілік жоқ);</p> <p>0.3.4.2 табиғатқа ұқыпты қараудың маңыздылығын түсіну (қоқысты демалыста қалдырмау);</p> <p>0.3.4.3 тамақ, киім, тұрғын үй туралы қысқаша сұрақтарға</p>	<p>1.3.4.1 табиғат күшін (судың ағысы, желдің күші) көрнекілігін кестеге сүйене отырып атау);</p> <p>1.3.4.2 адамның табиғат күштерін қолдануы туралы білу (кемелердің қозғалысы, жел диірмендері);</p> <p>1.3.4.3 адамзат дамуында табиғат күштерін</p>	<p>2.3.4.1 табиғи ресурстардың (табиғи және антропогендік) мәнін түсіну;</p> <p>2.3.4.2 мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен ресурстарды шығу тегі бойынша (табиғи, антропогендік) бөлу;</p> <p>2.3.4.3 табиғи және антропогендік ресурстардың (көкөніс – сорпа,</p>	<p>3.3.4.1 кейбір организмдердің тіршілігіндегі топырақтың рөлін қол жетімді деңгейде түсіндіру;</p> <p>3.3.4.2 мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен топырақтың негізгі құрамын (құм, саз, өсімдіктер мен жануарлардың қалдықтары, су, ауа) зерттеу нәтижесін сурет түрінде ұсыну;</p> <p>3.3.4.3 топырақтың негізгі қасиеттерін атау</p>	<p>4.3.4.1 кейбір Пайдалы қазбаларды (бор, тұз, әк, саз, мұнай, гранит, көмір, табиғи газ) қолдану салаларын тізбелеу;</p> <p>4.3.4.2 картада Қазақстанның негізгі пайдалы қазбаларының кен орындарын көрсету. "Кен орны" ұғымын білу;</p> <p>4.3.4.3 пайдалы қазбаларды сақтау және</p>

кестеге сүйене отырып жауап беру; 0.3.4.4 адамзат дамуында табиғат күштерін қолданудың маңыздылығын түсіну (процесс) ;	қолданудың маңыздылығын түсіну (процесс) ; 1.3.4.4 мағынасына сәйкес табиғат күштері туралы жаңа сөздерді қолдану	қой - жүн) байланысын түсіндіру; 2.3.4.4 сұрақтарға сүйене отырып, ресурстарды сипаттау элементтерімен жауапты толықтыру	және құрамы бойынша топырақ құнарлылығын зерттеу; 3.3.4.4 топырақтың құнарлылығы туралы құрамға байланысты көрнекілік пен сұрақтарға сүйене отырып айту (толықтыру)	ұқыпты пайдалану жолдарын атау; 4.3.4.4 мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен зерттеу жұмыстарын жүргізгеннен кейін сипаттай отырып, 2-3 ұсыныстан қорытындылар тұжырымдау
---	---	---	---	---

4) "Жер және Ғарыш" бөлімі:

4-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары				
	0-сынып	1-сынып	2-сынып	3-сынып	4-сынып
1. Жер	0.4.1.1 Жердің пішінін оның моделіне сүйене отырып тану; 0.4.1.2 кестеге сүйене отырып, жердің пішіні мен мөлшері туралы қарапайым сұрақтарға жауап беру;	1.4.1.1 Жердің пішінін атау және нәтижені пазлдар түрінде беру; 1.4.1.2 макетке (глобус) сүйене отырып, мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен жерді қысқаша сипаттай білу; 1.4.1.3 модельді бояу түрінде нәтиже бере отырып, жердің жасанды спутнигін зерттеу (қарау)	2.4.1.1 тірек сөздер бойынша жер мен Күн арасындағы байланысты атау ; 2.4.1.2 кестеге сүйене отырып, Жердің табиғи спутнигінің атауы; 2.4.1.3 көрнекі және ауызша қолдау бойынша жер шары туралы қысқаша әңгіме құрастыру	3.4.1.1 жер сфераларын атау ж ә н е графикалық түрде бейнелеу; 3.4.1.2 белсенді және дұрыс грамматикалық формада жер сфералары туралы нақты және дерексіз мағынадағы сөздерді қолдану; 3.4.1.3 зерттелген сөздікке сүйене отырып, 3-4 сөйлеммен толық жауап беру	4.4.1.1 жер бетінің ірі элементтерін тірек сөздер бойынша атау және сипаттау; 4.4.1.2 зерттелген сөздікке сүйене отырып, жер планетасы туралы әңгіме жүргізу; 4.4.1.3 мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен мәлімдемелерді о й л а у элементтерімен толықтыру
	0.4.2.1 аспан денелеріне байланысты Ғарыш туралы жалпы түсінікк е болу: Жер, Ай, Күн;	1.4.2.1 мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен астрономияны ғарыш ғылымы ретінде түсіну; 1.4.2.2 мұғалімнің	2.4.2.1 " ғарыштық дене" ұғымын білу және Күн жүйесіндегі планеталардың орналасу ретін кестеге, схемаға сүйене отырып атау;	3.4.2.1 ғарышты игерудегі кейбір маңызды оқиғалар туралы қол жетімді деңгейде айту; 3.4.2.2 адамзаттың дамуындағы ғарыштың маңыздылығын	4.4.2.1 жеке ғарыштық денелерді қол жетімді деңгейде сипаттау; 4.4.2.2 мұғалімнің бағыттаушы

2. Ғарыш	0.4.2.2 кестеге сүйене отырып, жер планетасы үшін ай мен күннің мәнін атау (күн, түн); 0.4.2.3 кестеге сүйене отырып, Күн, Ай және жер туралы сұрақтарға қысқаша жауап беру	ұйымдастырушылық көмегімен ғарышты зерттеуге арналған құрылғылар мен ұшақтарды атау; 1.4.2.3 сөйлеуде ғ а р ы ш тақырыбындағы жаңа сөздікті мағынасына сәйкес қолдану	2.4.2.2 мұғалімнің нұсқаулығымен Күн жүйесінің планеталарын салыстыру және жұлдызды аспанды салу; 2.4.2.3 "ғарыш" тақырыбындағы жаңа сөздікті дұрыс қолдану	қол жетімді деңгейде түсіндіру; 3.4.2.3 сұрақтар мен сөздікке сүйене отырып, дайын жоспар бойынша " Ғарыш және адамзаттың дамуы " тақырыбында қысқаша әңгіме құрастыру	көмегімен ғарыштың жердегі өмірге әсері туралы айту; 4.4.2.3 сұрақтарға сүйене отырып, ғарыштың жердегі өмірге әсері туралы әңгіме құрастыру
3. Кеңістік және уақыт	0.4.3.1 көрнекілікке және мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегіне сүйене отырып, жыл мезгілдерін , айларды, аптаның күндерін атау; 0.4.3.2 күн мезгілдерін әртүрлі белгілермен тану (таңертең, күн, кеш, түн); 0.4.3.3 көрнекілік пен белгілерге сүйене отырып, апта күндері, тәулік уақыты, айлар, жыл мезгілдері, мектептегі оқу туралы қысқа диалогтарға қатысу	1.4.3.1 мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен уақыттың маңыздылығын түсіну; 1.4.3.2 уақытты ө л ш е у құралдарын атау ; 1.4.3.3 кесте негізінде және мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен сағат пен күнтізбе туралы қ ы с қ а диалогтарға қатысу	2.4.3.1 негізгі у а қ ы т бірліктерін ажырату; 2.4.3.2 мұғалімнің нұсқауымен кеңістіктегі қашықтық пен уақыттың ерекшеліктері анықтау; 2.4.3.3 анықтамалық сөздер мен сұрақтар бойынша немесе тақырыптық суреттерді қолдана отырып, уақыт туралы қысқаша әңгіме құру	3.4.3.1 схемаға сүйене отырып, жердің осьтік айналуының салдарын қол жетімді деңгейде түсіндіру; 3.4.3.2 кеңістік пен уақытты сипаттау кезінде сөйлеуде қарапайым сөйлемдерді қолдану; 3.4.3.3 "жер және уақыт" тақырыбы бойынша нақты және дерексіз мағынадағы меңгерілген сөздерді белсенді пайдалану	4.4.3.1 схемаға сүйене отырып, жердің орбиталық айналуының әсерін қол жетімді деңгейде түсіндіру; 4.4.3.2 жыл мезгілдерін сипаттаңыз және мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен талдау негізінде маусымдық өзгерістер туралы мәлімдемелерді толықтыру; 4.4.3.3 өз сөзінде Жер туралы және уақыт, маусымдық өзгерістер туралы сөздерді белсенді қолдану

5) "Табиғат физикасы" бөлімі:

5-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары				
	0-сынып	1-сынып	2-сынып	3-сынып	4-сынып
		1.5.1.1 мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен	2.5.1.1 жылдамдық	3.5.1.1 " серпімділік күші " ұғымын білу және серпімділік күшін тексеру,	4.5.1.1 "күш" ұғымын түсіну

1. Күш және қозғалыс	<p>0.5.1.1 автокөліктің қозғалысы, құстар мен жануарлардың кеңістіктегі қозғалысы мысалында күштерді бақылау;</p> <p>0.5.1.2 қозғалыс белгілерін (жылдам, баяу; алыс, жақын) кестеге сүйене отырып атау;</p> <p>0.5.1.3 денелердің траекториясын олардың ізімен бақылау (ұшақ, шаналар, қардағы жануарлардың іздері);</p> <p>0.5.1.4 мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен жеңіл және ауыр заттарды барикалық сезіммен тану (мақта, кітап);</p> <p>0.5.1.5 кестеге сүйене отырып, қозғалыс күші мен дене салмағы туралы сұрақтарға қысқаша жауап беру</p>	<p>әртүрлі денелердің қозғалысына мысалдар келтіру;</p> <p>1.5.1.2 мұғалімнің көмегімен табиғаттағы және адамдар өміріндегі қозғалыстың маңыздылығын атау;</p> <p>1.5.1.3 әр түрлі қозғалыс траекториялары н тексеріп, оларды мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен қозғалыс түрінде көрсету;</p> <p>1.5.1.4 салыстырмалы дәрежедегі сын есімдерді қолдана отырып, әртүрлі денелердің массаларын салыстыру (жеңіл, ауыр);</p> <p>1.5.1.5 мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен көрнекілікке сүйене отырып, жүргізілген зерттеулер туралы сұрақтарға жауап беру</p>	<p>ұғымын білу және әртүрлі денелердің әртүрлі жылдамдықтағы (көлік, ұшақ - автобус), Жануарлар (тышқан - сілеусін) қозғалысына мысалдар келтіру;</p> <p>2.5.1.2 түсіндіру кезінде жылдамдықтың сапалық сипаттамаларын (жылдам, баяу, орташа қарқынмен) кестеге сүйене отырып пайдалану;</p> <p>2.5.1.3 мұғалімнің бағыттаушы көмегімен қозғалыс тудыратын күштерді атау;</p> <p>2.5.1.4 массаны анықтау үшін құрылғыларды таңдау және пайдалану;</p> <p>2.5.1.5 сөйлеу жағдайына сәйкес "күштер мен қозғалыс" тақырыбындағы жаңа сөздікті қолдану</p>	<p>сурет түрінде нәтиже бере отырып, оның көріністеріне мысалдар келтіру;</p> <p>3.5.1.2 "ауырлық күші" ұғымын білу және ауырлық күшін тексеру, сурет түрінде нәтиже бере отырып, оның көріністеріне мысалдар келтіру;</p> <p>3.5.1.3 "үйкеліс күші" ұғымын білу және үйкеліс күшін тексеру, сурет түрінде нәтиже бере отырып, оның көріністеріне мысалдар келтіру;</p> <p>3.5.1.4 мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен немесе алгоритмнің көмегімен күш әрекетінің бағытты анықтау;</p> <p>3.5.1.5 алынған сөздерді белсенді қолдана отырып, 3-4 сөйлемнен толық жауап беру</p>	<p>оны сипаттау және "Архимед күші" ұғымын білу;</p> <p>4.5.1.2 сурет, схема, кесте түрінде нәтиже бере отырып, судағы әртүрлі заттарға әсер ететін Архимедтің Күшін бақылау және анықтау;</p> <p>4.5.1.3 сурет, схема, кесте түрінде нәтиже бере отырып, судағы әртүрлі заттарға әсер ететін Архимедтің Күшін бақылау және анықтау;</p> <p>4.5.1.4 қол жетімді деңгейде судағы әртүрлі заттарға әсер ететін ауырлық күші мен Архимед күшінің өзара тәуелділігі туралы түсіну;</p> <p>4.5.1.5 өз сөзіңізде күшті, жұмыс пен қозғалысты белсенді қолдану</p>
	0.5.2.1 жарық пен қараңғылықты көрнекілікке және мұғалімнің ұйымдастыруш	1.5.2.1 жарық пен қараңғылық ұғымын салыстыру, нәтижені сурет түрінде ұсыну, табиғи және жасанды жарық көздерін	2.5.2.1 қол жетімді деңгейде кейбір денелердің жарық беру қабілетін зерттеу (мөлдір, мөлдір емес);	3.5.2.1 қол жетімді деңгейде көлеңке себептері мен ерекшеліктерін атау;	4.5.2.1 көлеңкенің кедергі мөлшеріне және көзден кедергіге дейінгі қашықтыққа тәуелділігін қол

2. Жарық	ылық көмегіне сүйене отырып салыстыру; 0.5.2.2 қол жетімді деңгейде жарық көздерінің адам өмірі үшін маңыздылығын түсіну 0.5.2.3 кестеге сүйене отырып, күндер мен түндер туралы қысқа диалогтарға (сұрақ - жауап) қатысу	мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен ажырату; 1.5.2.2 жасанды жарықтандыру қажеттілігін атау, мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен оның көздерін атау; 1.5.2.3 көрнекілікке сүйене отырып, жарық көздерін атау	2.5.2.2 мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен түрлі-түсті әйнектердің әйнек түсіне заттарды "бояу" қасиеттерін зерттеу; 2.5.2.3 тірек сөздер бойынша жарықтың қасиеттері туралы қысқаша әңгіме-сипаттама жасау	3.5.2.2 жарықтың шағылысуы" ұғымын білу, қол жетімді деңгейде заттардың жарықты шағылыстыру қабілетін түсіндіру; 3.5.2.3 "Жарық" тақырыбы бойынша меңгерілген сөздерді қолдану	" жетімді деңгейде зерттеу және айту; 4.5.2.2 жарықтың негізгі қасиеттерін қол жетімді деңгейде зерттеу және атау: шағылысу, сіңіру; 4.5.2.3 өз сөзінде жарықтың қасиеттері туралы сөздерді қолдану
3. Дыбыс	0.5.3.1 сөйлеу және сөйлеу емес дыбыстарды есту және ажырату; 0.5.3.2 тірі және өлі заттар арасында дыбыс көзін тану	1.5.3.1 дыбыстың таралу ерекшеліктерін атау, жасанды және табиғи дыбыс көздерін мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен ажырату; 1.5.3.2 көрнекілікке және мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегіне сүйене отырып, дыбыс көздерін атау	2.5.3.1 дыбыс көздерін дыбыс деңгейі бойынша ажырату және нәтижелерді кестеге енгізе отырып тарату; 2.5.3.2 тірек сөздер мен сұрақтар бойынша дыбыс көздері туралы қысқаша әңгіме құрастыру	3.5.3.1 дыбыс деңгейі ұғымын білу, дыбыс көлемінің дыбыс көзі мен дыбыс өзегін арасындағы қашықтыққа байланысты тірек сөздер арқылы түсіну; 3.5.3.2 "дыбыс" тақырыбы бойынша сұрақтарға толық жауап беру	4.5.3.1 кестеге сүйене отырып, белгілі бір кедергілердің дыбыс деңгейіне және дыбыстың таралуына әсерін зерттеу және айту; 4.5.3.2 "дыбыс" тақырыбы бойынша 3-5 сөйлемнен тұратын сұрақтарға толық жауап беру
4. Жылу	0.5.4.1 маусымдық өзгерістерге байланысты қоршаған ортадағы жылыну мен салқындауды анықтаңыз, өз сезімдерін ауызша және ауызша емес түрде мәлімдеу; 0.5.4.2 жылу көздерін көрнекілікке	1.5.4.1 кестеге сүйене отырып, жылу алуға арналған құрылғыларды тану және атау; 1.5.4.2 жылу көздерін көрнекілікке және мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегіне	2.5.4.1 мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен кестеге нәтижелерді енгізе отырып, әртүрлі денелердің температурасын өлшеу; 2.5.4.2 температураны зерттеуде зерттеу	3.5.4.1 кестеге сүйене отырып, қоршаған ортадағы табиғи және жасанды жылу көздерін түсіну және атау; 3.5.4.2 қол жетімді деңгейде заттардың қыздыру	4.5.4.1 мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен әртүрлі материалдардың жылу өткізгіштігін тексеріп, нәтижелерін кесте түрінде беру; 4.5.4.2 әртүрлі материалдардың жылу өткізгіштігі

	сүйене отырып және мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен тану	сүйене отырып атау	қызметінде жеке тәжірибені қолдану	қабілетін түсіндіру	туралы сұрақтарға толық жауаптар беру
5. Электр қуаты	0.5.5.1 көрнекілікке және мұғалімнің көмегін ұйымдастыруға негізделген электр құрылғыларын тану; 0.5.5.2 сұрақтар бойынша қысқа сөйлем құру	1.5.5.1 адамдардың күнделікті өміріндегі электр энергиясының маңыздылығын түсіну; 1.5.5.2 көрнекілік пен кестені қолдана отырып, электр қуатын атау	2.5.5.1 электр энергиясымен жұмыс істеудің ықтимал қауіптілігін түсіну; 2.5.5.2 электр құралдарын пайдалану қауіпсіздігінің ережелерін білу және сақтау	3.5.5.1 кестеге сүйене отырып, электр энергиясының көздерін атау; 3.5.5.2 үлгі бойынша қарапайым электр тізбегінің тізбегін жинау мұғалімнің бағыттаушы көмегімен элементтерін көрсете отырып, қарапайым электр тізбектерін схемалар түрінде орындау	4.5.5.1 әр түрлі материалдардың электр өткізгіштігін тексеріп, нәтижелерін мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен кесте түрінде беру; 4.5.5.2 зерттелген тақырып бойынша әртүрлі материалдардың электр өткізгіштігі туралы 4-5 сөйлемнен әңгіме құрастыру
6. Магнетизм	0.5.6.1 бір-біріне тартылатын денелерді бақылау негізінде магнетизм туралы жалпы түсінікке ие болу	1.5.6.1 "Магнит", "магниттердің қасиеттері" ұғымдарын түсіну магниттік қасиеттері бар денелерді анықтау	2.5.6.1 сурет түрінде нәтиже бере отырып, көрнекілікті қолдана отырып, магниттердің қасиетін атау, анықтамалық сөздер бойынша магниттерді қолдану аясын атау	3.5.6.1 магнит көмегімен әртүрлі металдардың магниттелуін зерттеу және нәтижелерді кесте түрінде беру	4.5.6.1 металды магниттік қасиеттері бойынша жіктеу және нәтижелер кесте түрінде беру

27. Осы Бағдарлама есту қабілеті бұзылған (нашар еститін, кейінен естімей қалған) білім алушыларға арналған бастауыш білім беру деңгейінің 0-4 - сыныптары үшін "Жаратылыстану" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспары негізінде осы Бағдарламаның қосымшасына сәйкес жүзеге асырылады.

28. Бөлімдер мен тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Есту қабілеті бұзылған (нашар еститін, кейінен естімей қалған) білім алушыларға арналған негізгі бастауыш білім беру

деңгейінің 0-4 – сыныптары
 үшін "Жаратылыстану" пәнінен
 жаңартылған мазмұндағы
 үлгілік оқу бағдарламасына
 қосымша

Есту қабілеті бұзылған (нашар еститін, кейінен естімей қалған) білім алушыларға арналған негізгі бастауыш білім беру деңгейінің 0-4 - сыныптары үшін "Жаратылыстану" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) 0-сынып:

1-кесте

Ортақ тақырыптар	Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан			
1. Өзім туралы	1. Мен зерттеушімін	1.1 Ғылым мен зерттеушілердің рөлі	0.1.1.1 қоршаған орта объектілерін бақылау
		1. 2 Табиғатты тану әдістері	0.1.2.1 мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен табиғатты бақылау арқылы әлемнің құбылыстарын ажырата білу; 0.1.2.2 мұғалімнің көмегімен көргендерін сюжеттік немесе тақырыптық суретпен және тақтайшамен бақылау және салыстыру
		2.1 Өсімдіктер	0.2.1.1 әр түрлі маусымдардағы өсімдіктер өмірінің негізгі белгілерін ажырату (мысалы ағаш жапырақтары); 0.2.1.2 өсімдіктердің негізгі топтарын (ағаш, бұта, шөп) ажырату, оларды көрнекілікке сүйене отырып атау; 0.2.1.3 мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен жабық өсімдіктерді басқа өсімдік түрлерінен ажырату; 0.2.1.4 кестеге сүйене отырып, Өсімдіктердің өмір сүру жағдайларын атау;

			<p>0.2.1.5 мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен жабық өсімдіктерге күтім жасау әдістерін тақтаға сүйене отырып атау;</p> <p>0.2.1.6 мұғалімнің сұрақтары бойынша өсімдіктер туралы қарапайым ұсыныстар жасау</p>
<p>2. Менің мектебім</p>	<p>2.Тірі табиғат</p>	<p>2.2 Жануарлар</p>	<p>0.2.2.1 әр түрлі маусымдардағы жабайы аңдар мен құстар өмірінің негізгі белгілерін есте сақтаңыз, оларды көрнекілік пен кестеге сүйене отырып атау;</p> <p>0.2.2.2 үй жануарлары мен құстарды атаңыз, олар тұратын жерге тірекпен белгі мен көрнекілікпен салыстыру ;</p> <p>0.2.2.3 көрнекілік пен кестеге сүйене отырып, әртүрлі маусымдардағы жәндіктер (көбелектер) өмірінің негізгі белгілерін атау;</p> <p>0.2.2.4 көрнекілікті қолдана отырып, жәндіктерді (көбелек, құмырсқа, шыбын, ара) ажырату және салыстыру ;</p> <p>0.2.2.5 қол жетімді деңгейде климаттың жануарлардың өміріне әсерін түсіну (Қоянды балқыту, аюдың ұйқысы) ;</p> <p>0.2.2.6 мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен үй жануарлары мен адам арасындағы байланысты түсіну;</p> <p>0.2.2.7 мұғалімнің сұрақтары бойынша жануарлар, құстар мен жәндіктердің сипаттамасын қайталау</p>

	1 мен зерттеушімін	1.2 Табиғатты тану әдістері	<p>0.1.2.1 мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен табиғатты бақылау арқылы әлемнің құбылыстарын ажырата білу;</p> <p>0.1.2.2 мұғалімнің көмегімен көргендерін сюжеттік немесе тақырыптық суретпен және тақтайшамен бақылау және салыстыру</p>
2-тоқсан			
3. Менің отбасым және достарым	2 Тірі табиғат	2.3 Адам	<p>0.2.3.1 адам денесінің негізгі бөліктерін атаңыз. Адамның ерекше мойындауын анықтау (ұл , қыз);</p> <p>0.2.3.2 көрнекілікке және мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегіне сүйене отырып, жеке гигиена ережелерін сақтаудың маңыздылығын білу;</p> <p>0.2.3.3 оқушының денесі үшін пайдалы тамақ қабылдаудың маңыздылығын түсіну;</p> <p>0.2.3.4 көрнекілікке және мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегіне сүйене отырып, жеке гигиена ережелерін сақтаудың маңыздылығын білу;</p> <p>0.2.3.5 дене бөліктерін, гигиеналық заттарды атау;</p> <p>0.2.3.6 суреттерге сүйене отырып, зерттелген тақырып бойынша сұрақтарға қысқаша жауап беру</p>
		3.4 Табиғат ресурстары	<p>0.3.4.1 табиғатты адам өмірінің көзі ретінде көру (су немесе ауа жоқ, тіршілік жоқ);</p> <p>0.3.4.2 табиғатқа ұқыпты қараудың маңыздылығын түсіну (қоқысты демалыста қалдырмау);</p>

4. Бізді қоршаған орта	3. Заттар және олардың қасиеттері		0.3.4.3 тамақ, киім, тұрғын үй туралы қысқаша сұрақтарға кестеге сүйене отырып жауап беру; 0.3.4.4 табиғат туралы қойылған сұраққа қысқаша жауап беру
		3.1 Заттардың түрлері	0.3.1.1 заттарды бақылау (ауа, су, құм, жер және мақта); 0.3.1.2 көрнекілікке және мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен заттар арасындағы айырмашылықты білу; 0.3.1.3 зат туралы қысқаша сұрақтарға кестеге сүйене отырып жауап беру
	1 Мен зерттеушімін	1.2 Табиғатты тану әдістері	0.1.2.1 мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен табиғатты бақылау арқылы әлемнің құбылыстарын ажырата білу; 0.1.2.2 мұғалімнің көмегімен көргендерін сюжеттік немесе тақырыптық суретпен және тақтайшамен бақылау және салыстыру
3-тоқсан			
		3.2 Ауа	0.3.2.1 адам өмірі үшін таза ауаны сақтау қажеттілігін түсіну; 0.3.2.2 ауаның кейбір қасиеттерін білу (агрегаттық күй, түс пен иістің болуы); 0.3.2.3 кестеге сүйене отырып, ауа туралы мәселелер бойынша қысқаша ұсыныстар жасау
			0.3.3.1 адам өмірі үшін таза суды сақтау қажеттілігін түсіну, бұл туралы кестеге, көрнекілікке және мұғалімнің

	3. Заттар және олардың қасиеттері	3.3 Су	<p>ұйымдастырушылық көмегіне сүйене отырып айту;</p> <p>0.3.3.2 суды үнемдеудің маңыздылығын түсіну (қорғау, ластамау), бұл туралы кестеге сүйене отырып, көрнекілікпен және мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен айту;</p> <p>0.3.3.3 жазда су айдындарындағы тәртіп ережелері туралы жалпы түсінікке ие болу және бұл туралы кестеге сүйене отырып, көрнекілік және мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен айту;</p> <p>0.3.3.4 кестеге сүйене отырып, су туралы қысқа сұрақтарға жауап беру</p>
5. Саяхат	4 Жер және ғарыш	4.1 Жер	<p>0.4.1.1 Жердің пішінін оның моделіне сүйене отырып тану;</p> <p>0.4.1.2 кестеге сүйене отырып, жердің пішіні мен мөлшері туралы қарапайым сұрақтарға жауап беру;</p>
		4.2 Ғарыш	<p>0.4.2.1 аспан денелеріне байланысты Ғарыш туралы жалпы түсінікке ие болу: Жер, Ай, Күн;</p> <p>0.4.2.2 кестеге сүйене отырып, жер планетасы үшін ай мен күннің мәнін атау (күн, түн);</p> <p>0.4.2.3 кестеге сүйене отырып, Күн, Ай және жер туралы сұрақтарға қысқаша жауап беру</p>
		4.3 Кеңістік және уақыт	<p>0.4.3.1 көрнекілікке және мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегіне сүйене отырып, жыл мезгілдерін, айларды, аптаның күндерін атау;</p>

		0.4.3.2 күн мезгілдерін әртүрлі белгілермен тану (таңертең, күн, кеш, түн);
	1 Мен зерттеушімін	1.2 Табиғатты тану әдістері 0.1.2.1 мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен табиғатты бақылау арқылы әлемнің құбылыстарын ажырата білу; 0.1.2.2 мұғалімнің көмегімен көргендерін сюжеттік немесе тақырыптық суретпен және тақтайшамен бақылау және салыстыру
6. Салт-дәстүр және ауыз әдебиеті	5 Табиғат физикасы	0.5.1.1 автокөліктің қозғалысы, құстар мен жануарлардың кеңістіктегі қозғалысы мысалында күштерді бақылау; 0.5.1.2 қозғалыс белгілерін (жылдам, баяу; алыс, жақын) кестеге сүйене отырып атау; 0.5.1.3 денелердің траекториясын олардың ізімен бақылау (ұшақ, шаналар, қардағы жануарлардың іздері); 0.5.1.4 мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен жеңіл және ауыр заттарды барикалық сезіммен тану (мақта, кітап); 0.5.1.5 кестеге сүйене отырып, қозғалыс күші мен дене салмағы туралы сұрақтарға қысқаша жауап беру
		0.5.4.1 маусымдық өзгерістерге байланысты қоршаған ортадағы жылыну мен салқындауды анықтаңыз, өз сезімдерін ауызша және ауызша емес түрде мәлімдеу; 0.5.4.2 жылу көздерін көрнекілікке сүйене

			отырып және мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен тану
	1 Мен зерттеушімін	1.2 Табиғатты тану әдістері	0.1.2.1 мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен табиғатты бақылау арқылы әлемнің құбылыстарын ажырата білу; 0.1.2.2 мұғалімнің көмегімен көргендерін сюжеттік немесе тақырыптық суретпен және тақтайшамен бақылау және салыстыру
4-тоқсан			
7. Тағам және сусын		5.2 Жарық	0.5.2.1 жарық пен қараңғылықты көрнекілікке және мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегіне сүйене отырып салыстыру; 0.5.2.2 қол жетімді деңгейде жарық көздерінің адам өмірі үшін маңыздылығын түсіну 0.5.2.3 кестеге сүйене отырып, күндер мен түндер туралы қысқа диалогтарға (сұрақ - жауап) қатысу
	5 Табиғат физикасы	5.3 Дыбыс	0.5.3.1 сөйлеу және сөйлеу емес дыбыстарды есту және ажырату; 0.5.3.2 тірі және өлі заттар арасында дыбыс көзін тану
		5.5 Электр қуат	0.5.5.1 көрнекілікке және мұғалімнің көмегін ұйымдастыруға негізделген электр құрылғыларын тану; 0.5.5.2 сұрақтар бойынша қысқа сөйлем құру
8 Дені саудың – жаны сау		5.6 Магнетизм	0.5.6.1 бір-біріне тартылатын денелерді бақылау негізінде магнетизм туралы жалпы түсінікке ие болу

	1 Мен зерттеушімін	1.2 Табиғатты тану әдістері	0.1.2.1 мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен табиғатты бақылау арқылы әлемнің құбылыстарын ажырата білу; 0.1.2.2 мұғалімнің көмегімен көргендерін сюжеттік немесе тақырыптық суретпен және тақтайшамен бақылау және салыстыру
--	--------------------	-----------------------------	---

2) 1-сынып:

2-кесте

Өтпелі тақырыптар	Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан			
1. Өзім туралы	1. Мен зерттеушімін	1.1 Ғылым мен зерттеушілердің рөлі	1.1.1 қоршаған орта объектілерін бақылау
		1. 2 Табиғатты тану әдістері	1.1.2.1 мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен табиғатты бақылау арқылы әлемнің құбылыстарын ажырата білу; 1.1.2.2 мұғалімнің көмегімен көргендерін сюжеттік немесе тақырыптық суретпен және тақтайшамен бақылау және салыстыру
		2.1 Өсімдіктер	1.2.1.1 өсімдіктер өмірінің негізгі сипаттамаларын (өсу, тамақтану, тыныс алу, көбею) және олардың тіршілік формаларын (ағаш, бұта, шөп) ажырата білу; 1.2.1.2 өсімдіктердің негізгі бөліктерін (тамыр, сабақ, жапырақ, гүл, жеміс, тұқым) ажырату; 1.2.1.3 жабайы және мәдени өсімдіктерді ажырату; 1.2.1.4 өсімдіктердің өмір сүру жағдайларын зерттеу;

			<p>1.2.1.5 мәдени өсімдіктерге күтім жасау тәсілдерін сипаттау;</p> <p>1.2.1.6 мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен өсімдіктер өмірі туралы сюжеттік суреттер сериясы бойынша әңгіме құру</p>
<p>2. Менің мектебім</p>	<p>2 Тірі табиғат</p>	<p>2.2 Жануарлар</p>	<p>1.2.2.1 әр түрлі маусымдардағы жабайы аңдар мен құстар өмірінің негізгі белгілерін есте сақтаңыз, оларды көрнекілік пен кестеге сүйене отырып атау;</p> <p>1.2.2.2 тірекпен белгі мен көрнекілікпен үй жануарлары мен құстарды атау, олар тұратын жерге салыстыру;</p> <p>1.2.2.3 көрнекілік пен кестеге сүйене отырып, әртүрлі маусымдардағы жәндіктер (көбелектер) өмірінің негізгі белгілерін атау;</p> <p>1.2.2.4 көрнекілікті қолдана отырып, жәндіктерді (көбелек, құмырсқа, шыбын, ара) ажырату және салыстыру;;</p> <p>1.2.2.5 қол жетімді деңгейде климаттың жануарлардың өміріне әсерін түсіну (Қоянды балқыту, аюдың ұйқысы) ;</p> <p>1.2.2.6 мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен үй жануарлары мен адам арасындағы байланысты түсіну;</p> <p>1.2.2.7 мұғалімнің сұрақтары бойынша жануарлар, құстар мен жәндіктердің сипаттамасын қайталау</p>

	1 Мен зерттеушімін	1.2 Табиғатты тану әдістері	<p>0.1.2.1 мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен табиғатты бақылау арқылы әлемнің құбылыстарын ажырата білу;</p> <p>0.1.2.2 мұғалімнің көмегімен көргендерін сюжеттік немесе тақырыптық суретпен және тақтайшамен бақылау және салыстыру</p>
2-тоқсан			
3. Менің отбасым және достарым	2 Тірі табиғат	2.3 Адам	<p>1.2.3.1 адам денесінің негізгі бөліктерін атау және дененің әр бөлігінің қажеттілігін кестеге сүйене отырып түсіндіру;</p> <p>1.2.3.2 адам өмірінің кезеңдерін түсіну (балалық, жасөспірім, жастық, жетілу, Кәрілік). Тақтаға тіреумен атау;</p> <p>1.2.3.3 оқушының денесі үшін пайдалы тамақ қабылдаудың маңыздылығын түсіну;</p> <p>1.2.3.4 көрнекілікке сүйене отырып және мұғалімнің көмегімен жеке гигиена ережелерін сақтаудың маңыздылығын қол жетімді деңгейде атап өту;</p> <p>1.2.3.5 өз денесінің схемасында бағдарлана алу;</p> <p>1.2.3.6 мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен адам туралы сюжеттік суретке сүйене отырып, сұрақтарға қысқаша жауаптар жасау</p>
			<p>1.3.4.1 табиғат күшін (судың ағысы, желдің күші) көрнекілігін кестеге сүйене отырып атау);</p> <p>1.3.4.2 адамның табиғат күштерін қолдануы</p>

4. Бізді қоршаған орта	3 Заттар және олардың қасиеттері	3.4 Табиғат ресурстары	туралы білу (кемелердің қозғалысы, жел диірмендері); 1.3.4.3 адамзат дамуында табиғат күштерін қолданудың маңыздылығын түсіну (процесс); 1.3.4.4 мағынасына сәйкес табиғат күштері туралы жаңа сөздерді қолдану
		3.1 Заттардың түрлері	көрнекілік пен кестеге сүйене отырып, әртүрлі күйдегі судың негізгі белгілерін білуге және атау: сұйық, қатты, газ тәрізді; 1.3.3.2 суды үнемдеудің маңыздылығын түсіну (қорғау, ластамау), бұл туралы кестеге сүйене отырып, көрнекілікпен және мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен айту; 1.3.3.3 қыста су айдындарында мінез-құлық ережелерін сақтаудың маңыздылығын түсіну және бұл туралы кестеге, көрнекілікке және мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегіне сүйене отырып айту;
	1 Мен зерттеушімін	1. 2 Табиғатты тану әдістері	1.1.2.1 мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен табиғатты бақылау арқылы әлемнің құбылыстарын ажырата білу; 1.1.2.2 мұғалімнің көмегімен көргендерін сюжеттік немесе тақырыптық суретпен және тақтайшамен бақылау және салыстыру
3-тоқсан			
			1.3.2.1 ауаның негізгі белгілерін білу, оларды

	3 Заттар және олардың қасиеттері	3.2 Ауа	<p>көрнекілік пен жеке тәжірибеге сүйене отырып атау;</p> <p>1.3.2.2 кестеге сүйене отырып, көрнекілік және мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен ауа туралы сұрақтарға жауап беру;</p> <p>1.3.2.3 сөйлеуінде ауа туралы жаңа сөздерді қолдану</p>
		3.3 Су	<p>1.3.3.1 көрнекілік пен кестеге сүйене отырып, әртүрлі күйдегі судың негізгі белгілерін білуге атау: сұйық, қатты, газ тәрізді;</p> <p>1.3.3.2 суды үнемдеудің маңыздылығын түсіну (қорғау, ластамау), бұл туралы кестеге сүйене отырып, көрнекілікпен және мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен айту;</p> <p>1.3.3.3 қыста су айдындарында мінез-құлық ережелерін сақтаудың маңыздылығын түсіну және бұл туралы кестеге, көрнекілікке және мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегіне сүйене отырып айту;</p> <p>1.3.3.4 су туралы жаңа сөздерді сөйлеудің мағынасына сәйкес қолдану</p>
5. Саяхат		4.1 Жер	<p>1.4.1.1 Жердің пішінін атау және нәтижені пазлдар түрінде беру;</p> <p>1.4.1.2 макетке (глобус) сүйене отырып, мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен жерді қысқаша сипаттай білу;</p> <p>1.4.1.3 модельді бояу түрінде нәтиже бере</p>

		отырып, жердің жасанды спутнигін зерттеу (қарау)
4 Жер және ғарыш	4.2 Ғарыш	1.4.2.1 мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен астрономияны ғарыш ғылымы ретінде түсіну; 1.4.2.2 мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен ғарышты зерттеуге арналған құрылғылар мен ұшақтарды атау; 1.4.2.3 сөйлеуде ғарыш тақырыбындағы жана сөздікті мағынасына сәйкес қолдану
	4.3 Кеңістік және уақыт	1.4.3.1 мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен уақыттың маңыздылығын түсіну; 1.4.3.2 уақытты өлшеу құралдарын атау; 1.4.3.3 кесте негізінде және мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен сағат пен күнтізбе туралы қысқа диалогтарға қатысу
1 Мен зерттеушімін	1.2 Табиғатты тану әдістері	1.1.2.1 мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен табиғатты бақылау арқылы әлемнің құбылыстарын ажырата білу; 1.1.2.2 мұғалімнің көмегімен көргендерін сюжеттік немесе тақырыптық суретпен және тақтайшамен бақылау және салыстыру
		1.5.1.1 мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен әртүрлі денелердің қозғалысына мысалдар келтіру; 1.5.1.2 мұғалімнің көмегімен табиғаттағы және адамдар өміріндегі қозғалыстың маңыздылығын атау;

6. Салт-дәстүр және ауыз әдебиеті	5 Табиғат физикасы	5.1 Күш және қозғалыс	<p>1.5.1.3 әр түрлі қозғалыс траекторияларын тексеріп, оларды мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен қозғалыс түрінде көрсету;</p> <p>1.5.1.4 салыстырмалы дәрежедегі сын есімдерді қолдана отырып, әртүрлі денелердің массаларын салыстыру (жеңіл, ауыр);</p> <p>1.5.1.5 мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен көрнекілікке сүйене отырып, жүргізілген зерттеулер туралы сұрақтарға жауап беру</p>
		5.4 Жылу	<p>1.5.4.1 кестеге сүйене отырып, жылу алуға арналған құрылғыларды тану және атау;</p> <p>1.5.4.2 жылу көздерін көрнекілікке және мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегіне сүйене отырып атау</p>
		5.5 Электр қуаты	<p>1.5.5.1 адамдардың күнделікті өміріндегі электр энергиясының маңыздылығын түсіну;</p> <p>1.5.5.2 көрнекілік пен кестені қолдана отырып, электр қуатын атау</p>
		5.6 Магнетизм	<p>1.5.6.1 "Магнит", "магниттердің қасиеттері" ұғымдарын түсіну магниттік қасиеттері бар денелерді анықтау</p>
		1.2 Табиғатты тану әдістері	<p>1.1.2.1 мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен табиғатты бақылау арқылы әлемнің құбылыстарын ажырата білу;</p> <p>1.1.2.2 мұғалімнің көмегімен көргендерін сюжеттік немесе тақырыптық суретпен</p>
1 Мен зерттеушімін			

			және тақтайшамен бақылау және салыстыру
4-тоқсан			
7. Тағам және сусын	5 Табиғат физикасы	5.2 Жарық	1.5.2.1 жарық пен қараңғылық ұғымын салыстыру, нәтижені сурет түрінде ұсыну, табиғи және жасанды жарық көздерін мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен ажырату; 1.5.2.2 жасанды жарықтандыру қажеттілігін атау, мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен оның көздерін атау; 1.5.2.3 көрнекілікке сүйене отырып, жарық көздерін атау
8 Дені саудың – жаны сау		5.3 Дыбыс	1.5.3.1 дыбыстың таралу ерекшеліктерін атау, жасанды және табиғи дыбыс көздерін мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен ажырату; 1.5.3.2 көрнекілікке және мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегіне сүйене отырып, дыбыс көздерін атау
	1 Мен зерттеушімін	1.2 Табиғатты тану әдістері	1.1.2.1 мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен табиғатты бақылау арқылы әлемнің құбылыстарын ажырата білу; 1.1.2.2 мұғалімнің көмегімен көргендерін сюжеттік немесе тақырыптық суретпен және тақтайшамен бақылау және салыстыру

3) 2-сынып:

3-кесте

Өтпелі тақырыптар	Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан			

	1 Мен зерттеушімін	1.1 Ғылым мен зерттеушілердің рөлі	2.2.1.1 мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен әртүрлі жағдайларда өсімдіктердің өсу мүмкіндігін салыстыру;
1. Өзім туралы		1. 2 Табиғатты тану әдістері	2.1.2.1 "ақпарат көзі" ұғымын және оның зерттеу жүргізудегі маңыздылығын кестеге сүйене отырып атау; мұғалімнің көмегімен бақылаудың, эксперименттің жетекші белгілерін анықтау; 2.1.2.2 эксперименттің барысын бақылау және жоспарға сәйкес оның нәтижелерін шартты белгілерді қолдана отырып жазып, мұғалімнің көмегімен кестеге енгізу;
		2.1 Өсімдіктер	2.2.1.1 мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен әртүрлі жағдайларда өсімдіктердің өсу мүмкіндігін салыстыру; 2.2.1.2 кестеге сүйене отырып, өсімдіктердің негізгі бөліктерінің функцияларын ата; 2.2.1.3 тіршілік ету ортасына және тіршілік ету ортасының әртүрлі жағдайларына бейімделу тәсілдеріне байланысты өсімдіктер топтарын салыстыру (ылғал); 2.2.1.4 жоспар бойынша және кестеге сүйене отырып, өз аймағындағы өсімдіктер тобындағы маусымдық өзгерістерді атау; 2.2.1.5 топыраққа күтім жасаудың және өсімдіктерге ұқыпты қараудың маңыздылығын білу; 2.2.1.6 берілген тақырып бойынша өсімдіктер

			<p>туралы, сюжеттік суреттер сериясын қолдана отырып немесе тірек сөздер мен сұрақтар бойынша, өсімдіктер өмірі туралы табиғи тақырыптар бойынша жаңа сөздікті қолдана отырып әңгіме құру</p>
<p>2. Менің отбасым және достарым</p>	<p>1. Тірі табиғат</p>	<p>2.2 Жануарлар</p>	<p>2.2.2.1 мұғалімнің көмегімен және тақтайшаға сүйене отырып жануарлар класының өкілдерін анықтау: жәндіктер, балықтар, қосмекенділер, бауырымен жорғалаушылар, құстар мен сүтқоректілер; 2.2.2.2 кестеге сүйене отырып жануарлардың тіршілік ету ортасының жағдайларына бейімделу әдістерін қол жетімді деңгейде атау: суда, ауада, жерде,; 2.2.2.3 жануарлардың көбею әдістерін қол жетімді деңгейде тізімдеу ; 2.2.2.4 жануарлардың алуан түрлілігін сақтаудың маңыздылығын түсіну; 2.2.2.5 кестеге және көрнекілікке сүйене отырып, жануарлар үшін тіршілік ету ортасын сақтаудың маңыздылығын түсіндіру ; 2.2.2.6 көрнекілікке сүйене отырып, жануарлар санының азаюына әкелетін адам қызметінің түрлерін атау; 2.2.2.7 кестеге сүйене отырып, зерттелетін тақырып бойынша жануарлардың өмірі туралы сұрақтарға қысқаша жауап беру</p>

	1 Мен зерттеушімін	1.2 Табиғаты зерттеу әдістері	<p>2.1.2.1 "ақпарат көзі" ұғымын және оның зерттеу жүргізудегі маңыздылығын кестеге сүйене отырып атау; мұғалімнің көмегімен бақылаудың, эксперименттің жетекші белгілерін анықтау;</p> <p>2.1.2.2 эксперименттің барысын бақылау және жоспарға сәйкес оның нәтижелерін шартты белгілерді қолдана отырып жазып, мұғалімнің көмегімен кестеге енгізу;</p>
2-тоқсан			
3. Менің мектебім	2 Тірі табиғат	2.3 Адам	<p>2.2.3.1 адамның "тірек-қимыл жүйесі" ұғымын түсіну және адамның тірек-қимыл жүйесінің негізгі функцияларын атау;</p> <p>2.2.3.2 қол жетімді деңгейде дұрыс қалып сақтаудың маңыздылығын айту;</p> <p>2.2.3.3 көрнекілікке сүйене отырып, қозғалыстағы бұлшықет жиырылуының рөлін</p> <p>2.2.3.4 қол жетімді деңгейде түсіндіру денсаулықты сақтаудағы жеке гигиенаның рөлін қайталау;</p> <p>2.2.3.5 денсаулықты сақтауда тіс күтімінің маңыздылығын түсіну;</p> <p>2.2.3.6 қол жетімді деңгейде "адам" тақырыбындағы жана сөздікті атау және қолдану</p>
			<p>2.1.2.1 "ақпарат көзі" ұғымын және оның зерттеу жүргізудегі маңыздылығын кестеге сүйене отырып атау; мұғалімнің көмегімен</p>

	1 Мен зерттеушімін	1.2 Табиғатты тану әдістері	бақылаудың, эксперименттің жетекші белгілерін анықтау; 2.1.2.2 эксперименттің барысын бақылау және жоспарға сәйкес оның нәтижелерін шартты белгілерді қолдана отырып жазып, мұғалімнің көмегімен кестеге енгізу;
4. Менің туған өлкем	3 Заттар және олардың қасиеттері	3.1 Заттардың түрлері	2.3.1.1 табиғи және жасанды заттар арасындағы айырмашылықты түсіну; 2.3.1.2 адам өміріндегі әртүрлі заттардың рөлін түсіну; 2.3.1.3 көрнекі және сөз тіректері бойынша табиғи және жасанды заттар туралы әңгіме құрастыру
		3.2 Ауа	2.3.1.1 табиғи және жасанды заттар арасындағы айырмашылықты түсіну; 2.3.1.2 адам өміріндегі әртүрлі заттардың рөлін түсіну; 2.3.1.3 көрнекі және сөз тіректері бойынша табиғи және жасанды заттар туралы әңгіме құрастыру
		3.3 Ауа	2.3.3.1 судың физикалық қасиеттерін анықтаңыз (дәмі жоқ, иісі жоқ, формасы жоқ, аққыштығы); 2.3.3.2 мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен судың агрегаттық күйінің өзгеру процесін зерттеу; 2.3.3.3 табиғи су көздерін атау; 2.3.3.4 көрнекі және ауызша қолдау бойынша жасалған жұмыстың материалдарында су туралы қысқаша әңгіме құрастыру

	1 Мен зерттеушімін	1.2 Табиғатты тану әдістері	<p>2.1.2.1 "ақпарат көзі" ұғымын және оның зерттеу жүргізудегі маңыздылығын кестеге сүйене отырып атау; мұғалімнің көмегімен бақылаудың, эксперименттің жетекші белгілерін анықтау;</p> <p>2.1.2.2 эксперименттің барысын бақылау және жоспарға сәйкес оның нәтижелерін шартты белгілерді қолдана отырып жазып, мұғалімнің көмегімен кестеге енгізу;</p>
3-тоқсан			
5. Дені саудың – жаны сау	3 Заттар және олардың қасиеттері	3.4 Табиғат ресурстары	<p>2.3.4.1 табиғи ресурстардың (табиғи және антропогендік) мәнін түсіну;</p> <p>2.3.4.2 мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен ресурстарды шығу тегі бойынша (табиғи, антропогендік) бөлу;</p> <p>2.3.4.3 табиғи және антропогендік ресурстардың (көкөніс – сорпа, қой - жүн) байланысын түсіндіру;</p> <p>2.3.4.4 сұрақтарға сүйене отырып, ресурстарды сипаттау элементтерімен жауапты толықтыру</p>
	1 Мен зерттеушімін	1.2 Табиғатты тану әдістері	<p>2.1.2.1 "ақпарат көзі" ұғымын және оның зерттеу жүргізудегі маңыздылығын кестеге сүйене отырып атау; мұғалімнің көмегімен бақылаудың, эксперименттің жетекші белгілерін анықтау;</p> <p>2.1.2.2 эксперименттің барысын бақылау және жоспарға сәйкес оның нәтижелерін шартты белгілерді</p>

		қолдана отырып жазып, мұғалімнің көмегімен кестеге енгізу;
4. Жер және ғарыш	4.1 Жер	2.4.1.1 тірек сөздер бойынша жер мен Күн арасындағы байланысты атау; 2.4.1.2 кестеге сүйене отырып, Жердің табиғи спутнигінің атауы; 2.4.1.3 көрнекі және ауызша қолдау бойынша жер шары туралы қысқаша әңгіме құрастыру
	4.2 Ғарыш	2.4.2.1 "ғарыштық дене" ұғымын білу және Күн жүйесіндегі планеталардың орналасу ретін кестеге, схемаға сүйене отырып атау; 2.4.2.2 мұғалімнің нұсқаулығымен Күн жүйесінің планеталарын салыстыру және жұлдызды аспанды салу; 2.4.2.3 "ғарыш" тақырыбындағы жаңа сөздікті дұрыс қолдану
	4.3 Кеңістік және уақыт	2.4.3.1 негізгі уақыт бірліктерін ажырату; 2.4.3.2 мұғалімнің нұсқауымен кеңістіктегі қашықтық пен уақыттың ерекшеліктері анықтау; 2.4.3.3 анықтамалық сөздер мен сұрақтар бойынша немесе тақырыптық суреттерді қолдана отырып, уақыт туралы қысқаша әңгіме құру
1 Мен зерттеушімін		2.1.2.1 "ақпарат көзі" ұғымын және оның зерттеу жүргізудегі маңыздылығын кестеге сүйене отырып атау; мұғалімнің көмегімен бақылаудың, эксперименттің жетекші белгілерін анықтау;

6. Салт-дәстүр және ауыз әдебиеті		1.2 Табиғатты тану әдістері	2.1.2.2 эксперименттің барысын бақылау және жоспарға сәйкес оның нәтижелерін шартты белгілерді қолдана отырып жазып, мұғалімнің көмегімен кестеге енгізу;
	5 Физика природы	5.1 Силы и движение	2.5.1.1 знать понятие скорость и приводить примеры движения различных тел с разной скоростью (транспорт, самолет - автобус), животные (мышь - рысь); 2.5.1.2 использовать при объяснении качественные характеристики скорости (быстро, медленно, в среднем темпе) с опорой на табличку;
	1 Я – исследователь	1.2 Методы познания природы	2.1.2.1 "ақпарат көзі" ұғымын және оның зерттеу жүргізудегі маңыздылығын кестеге сүйене отырып атау; мұғалімнің көмегімен бақылаудың, эксперименттің жетекші белгілерін анықтау; 2.1.2.2 эксперименттің барысын бақылау және жоспарға сәйкес оның нәтижелерін шартты белгілерді қолдана отырып жазып, мұғалімнің көмегімен кестеге енгізу;
4-тоқсан			
7. Қоршаған орта		5.2 Жарық	2.5.2.1 қол жетімді деңгейде кейбір денелердің жарық беру қабілетін зерттеу (мөлдір, мөлдір емес); 2.5.2.2 мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен түрлі-түсті әйнектердің әйнек түсіне заттарды "бояу" қасиеттерін зерттеу; 2.5.2.3 тірек сөздер бойынша жарықтың қасиеттері туралы

			қысқаша әңгіме-сипаттама жасау
8. Саяхат	5 Табиғат физикасы	5.3 Дыбыс	2.5.3.1 дыбыс көздерін дыбыс деңгейі бойынша ажырату және нәтижелерді кестеге енгізе отырып тарату; 2.5.3.2 тірек сөздер мен сұрақтар бойынша дыбыс көздері туралы қысқаша әңгіме құрастыру
		5.4 Жылу	2.5.4.1 мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен кестеге нәтижелерді енгізе отырып, әртүрлі денелердің температурасын өлшеу; 2.5.4.2 температураны зерттеуде зерттеу қызметінде жеке тәжірибені қолдану
		5.5 Электр қуаты	2.5.5.1 электр энергиясымен жұмыс істеудің ықтимал қауіптілігін түсіну; 2.5.5.2 электр құралдарын пайдалану қауіпсіздігінің ережелерін білу және сақтау
		5.6 Магнетизм	2.5.6.1 сурет түрінде нәтиже бере отырып, көрнекілікті қолдана отырып, магниттердің қасиетін атау, анықтамалық сөздер бойынша магниттерді қолдану аясын атау
	1 Мен зерттеушімін	1.2 Табиғатты тану әдістері	2.1.2.1 "ақпарат көзі" ұғымын және оның зерттеу жүргізудегі маңыздылығын кестеге сүйене отырып атау; мұғалімнің көмегімен бақылаудың, эксперименттің жетекші белгілерін анықтау; 2.1.2.2 эксперименттің барысын бақылау және жоспарға сәйкес оның нәтижелерін шартты

белгілерді қолдана отырып жазып, мұғалімнің көмегімен кестеге енгізу;

4) 3-сынып:

4-кесте

Өтпелі тақырыптар	Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан			
1. Тірі табиғат	1 Мен зерттеушімін	1.1 Ғылым мен зерттеушілердің рөлі	3.1.1.1 ең маңызды ғылыми жаңалықтарды және олардың адамның күнделікті өміріне әсерін түсіну және кестеге сүйене отырып, дұрыс ақпарат көзін таңдауға назар аудару
		1.2 Табиғатты тану әдістері	3.1.2.1 зерттеу (бақылау және эксперимент) жүргізу кезінде ақпарат көздерінің түрлерін, мұғалімнің көмегімен ақпарат көздерінің артықшылықтары мен кемшіліктерін ажырату; 3.1.2.2 экспериментті жоспарлау және жүргізу, мұғалімнің көмегімен және кестеге сүйене отырып, жасалған жоспарға сәйкес эксперимент нәтижелерін жазу
		2.1 Өсімдіктер	3.2.1.1 өсімдіктер мен фотосинтез процесінде оттегінің бөлінуін түсіну және қол жетімді деңгейде атау;; 3.2.1.2 қол жетімді деңгейде өсімдіктерді қоршаған ортаның әртүрлі жағдайларына бейімдеу тәсілдерін түсіну және атау; 3.2.1.3 өз аймағының т а б и ғ и қауымдастықтарын қол жетімді деңгейде сипаттау және өз аймағының өсімдіктерін атау;

	2 Тірі табиғат		<p>3.2.1.4 қол жетімді деңгейде адам қызметінің өсімдіктердің алуан түрлілігіне әсерін түсіндіру;</p> <p>3.2.1.5 сирек кездесетін және жойылып бара жатқан өсімдіктерді сақтаудағы Қызыл кітаптың рөлін түсіну;</p> <p>3.2.1.6 өсімдіктердің өмірі туралы сұрақтарға қысқаша жауап беріңіз, өз сөзінде өсімдіктердің танылуын сипаттайтын сөздерді белсенді қолдану</p>
2. Жақсыдан үйрен, жаманнан жирен (жарық пен қараңғы)		2.2 Жануарлар	<p>3.2.2.1 мұғалімнің көмегімен жануарларды " омыртқалы" және " Омыртқасыздар" топтарына бөлу;</p> <p>3.2.2.2 жануарларды тіршілік ету ортасы бойынша ажырату: су, жер-ауа, топырақ мұғалімнің көмегімен;</p> <p>3.2.2.3 мұғалімнің көмегімен және кестеге сүйене отырып табиғаттағы жануарлардың қарым-қатынасының түрлерін схемалық түрде көрсету: симбиоз, паразитизм, жыртқыштық, бейтараптылық;</p>
	1 Мен зерттеушімін	1.2 Табиғатты тану әдістері	<p>3.1.2.1 зерттеу (бақылау және эксперимент) жүргізу кезінде ақпарат көздерінің түрлерін, мұғалімнің көмегімен ақпарат көздерінің артықшылықтары мен кемшіліктерін ажырату;</p> <p>3.1.2.2 экспериментті жоспарлау және жүргізу, мұғалімнің көмегімен және кестеге сүйене отырып, жасалған</p>

			жоспарға сәйкес эксперимент нәтижелерін жазу
2-тоқсан			
3. Уақыт	2 Тірі табиғат	2.3 Адам	<p>3.2.3.1 адамның ішкі мүшелерін атау және олардың орналасуын анықтаңыз;</p> <p>3.2.3.2 қол жетімді деңгейде адамның өмір сүру үшін энергия алудағы ас қорыту жүйесінің рөлін сипаттау;</p> <p>3.2.3.3 тыныс алу жүйесін және оның адам ағзасындағы рөлін қол жетімді деңгейде сипаттау;</p> <p>3.2.3.4 қол жетімді деңгейде қанайналым жүйесін және оның адам ағзасындағы рөлін сипаттау;</p> <p>3.2.3.5 кестеге сүйене отырып, адам ағзасын аурулар мен инфекциялардан қорғау әдістерін қол жетімді деңгейде тізімдеу;</p> <p>3.2.3.6 зерттелген сөздікке немесе планшеттерге сүйене отырып, зерттелген тақырып бойынша сұрақтарға жауап беру</p>
	1 Мен зерттеушімін	1.2 Табиғатты тану әдістері	<p>3.1.2.1 зерттеу (бақылау және эксперимент) жүргізу кезінде ақпарат көздерінің түрлерін, мұғалімнің көмегімен ақпарат көздерінің артықшылықтары мен кемшіліктерін ажырату;</p> <p>3.1.2.2 экспериментті жоспарлау және жүргізу, мұғалімнің көмегімен және кестеге сүйене отырып, жасалған жоспарға сәйкес эксперимент нәтижелерін жазу</p>
			3.3.1.1 заттардың пайда болуы туралы сұрақтарға

4. Сәулет

<p>3 Заттар және олардың қасиеттері</p>	<p>3.1 Заттардың түрлері</p>	<p>сүйене отырып айту (табиғи, жасанды); 3.3.1.2 заттарды шығу тегі мен агрегаттық күйі бойынша ажырату; 3.3.1.3 жеке бақылаулар, әсерлер негізінде, сондай-ақ көрнекі және ауызша тіректер негізінде тақырып бойынша заттардың түрлері туралы әңгіме құру</p>
	<p>3.2 Ауа</p>	<p>3.3.2.1 қол жетімді деңгейде ауа құрамын сипаттау; 3.3.2.2 қол жетімді деңгейде ауаның жануға әсерін сипаттау; 3.3.2.3 "ауа" тақырыбы бойынша дерекеті және дерексіз мағынадағы сөздерді өз сөйлеуінде белсенді қолдану</p>
	<p>3.3 Су</p>	<p>3.3.3.1 тірі ағзаларда және жансыз өлі табиғатта судың болуын және судың Өмір үшін маңыздылығын қол жетімді деңгейде түсіндіру; 3.3.3.2 негізгі табиғи су көздерін салыстыр; 3.3.3.3 ауыз суды ұқыпты пайдалану қажеттілігін қолжетімді деңгейде түсіндіру; 3.3.3.4 судың Өмір үшін маңызы туралы сұрақтарға толық жауап беру</p>
<p>1 Мен зерттеушімін</p>	<p>1.2 Табиғатты тану әдістері</p>	<p>3.1.2.1 зерттеу (бақылау және эксперимент) жүргізу кезінде ақпарат көздерінің түрлерін, мұғалімнің көмегімен ақпарат көздерінің артықшылықтары мен кемшіліктерін ажырату; 3.1.2.2 экспериментті жоспарлау және жүргізу, мұғалімнің көмегімен және кестеге сүйене отырып, жасалған</p>

			жоспарға сәйкес эксперимент нәтижелерін жазу
3-тоқсан			
5. Өнер	3 Заттар және олардың қасиеттері	3.4 Табиғат ресурстары	<p>3.3.4.1 кейбір организмдердің тіршілігіндегі топырақтың рөлін қол жетімді деңгейде түсіндіру;</p> <p>3.3.4.2 мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен топырақтың негізгі құрамын (құм, саз, өсімдіктер мен жануарлардың қалдықтары, су, ауа) зерттеу нәтижесін сурет түрінде ұсыну;</p> <p>3.3.4.3 топырақтың негізгі қасиеттерін атау және құрамы бойынша топырақ құнарлылығын зерттеу;</p> <p>3.3.4.4 топырақтың құнарлылығы туралы құрамға байланысты көрнекілік пен сұрақтарға сүйене отырып айту (толықтыру)</p>
	1 Мен зерттеушімін	1.2 Табиғатты тану әдістері	<p>3.1.2.1 зерттеу (бақылау және эксперимент) жүргізу кезінде ақпарат көздерінің түрлерін, мұғалімнің көмегімен ақпарат көздерінің артықшылықтары мен кемшіліктерін ажырату;</p> <p>3.1.2.2 экспериментті жоспарлау және жүргізу, мұғалімнің көмегімен және кестеге сүйене отырып, жасалған жоспарға сәйкес эксперимент нәтижелерін жазу</p>

6. Атақты тұлғалар	4. Жер және ғарыш	4.1 Жер	дерексіз мағынадағы сөздерді қолдану; 3.4.1.3 зерттелген сөздікке сүйене отырып, 3-4 сөйлеммен толық жауап беру
		4.2 Ғарыш	3.4.2.1 ғарышты игерудегі кейбір маңызды оқиғалар туралы қол жетімді деңгейде айту; 3.4.2.2 адамзаттың дамуындағы ғарыштың маңыздылығын қол жетімді деңгейде түсіндіру; 3.4.2.3 сұрақтар мен сөздікке сүйене отырып, дайын жоспар бойынша " Ғарыш және адамзаттың дамуы" тақырыбында қысқаша әңгіме құрастыру
		4.3 Кеңістік және уақыт	3.4.3.1 схемаға сүйене отырып, жердің осьтік айналуының салдарын қол жетімді деңгейде түсіндіру; 3.4.3.2 кеңістік пен уақытты сипаттау кезінде сөйлеуде қарапайым сөйлемдерді қолдану; 3.4.3.3 "жер және уақыт" тақырыбы бойынша нақты және дерексіз мағынадағы меңгерілген сөздерді белсенді пайдалану
	1 Мен зерттеушімін	1.2 Табиғатты тану әдістері	3.1.2.1 зерттеу (бақылау және эксперимент) жүргізу кезінде ақпарат көздерінің түрлерін, мұғалімнің көмегімен ақпарат көздерінің артықшылықтары мен кемшіліктерін ажырату; 3.1.2.2 экспериментті жоспарлау және жүргізу, мұғалімнің көмегімен және кестеге сүйене отырып, жасалған

		жоспарға сәйкес эксперимент нәтижелерін жазу
5 Табиғат физикасы	5.1 Күш және қозғалыс	<p>3.5.1.1 "серпімділік күші" ұғымын білу және серпімділік күшін тексеру, сурет түрінде нәтиже бере отырып, оның көріністеріне мысалдар келтіру;</p> <p>3.5.1.2 "ауырлық күші" ұғымын білу және ауырлық күшін тексеру, сурет түрінде нәтиже бере отырып, оның көріністеріне мысалдар келтіру;</p> <p>3.5.1.3 "үйкеліс күші" ұғымын білу және үйкеліс күшін тексеру, сурет түрінде нәтиже бере отырып, оның көріністеріне мысалдар келтіру;</p> <p>3.5.1.4 мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен немесе алгоритмнің көмегімен күш әрекетінің бағытты анықтау;</p> <p>3.5.1.5 алынған сөздерді белсенді қолдана отырып, 3-4 сөйлемнен толық жауап беру</p>
1 Мен зерттеушімін	1.2 Табиғатты тану әдістері	<p>3.1.2.1 зерттеу (бақылау және эксперимент) жүргізу кезінде ақпарат көздерінің түрлерін, мұғалімнің көмегімен ақпарат көздерінің артықшылықтары мен кемшіліктерін ажырату;</p> <p>3.1.2.2 экспериментті жоспарлау және жүргізу, мұғалімнің көмегімен және кестеге сүйене отырып, жасалған жоспарға сәйкес эксперимент нәтижелерін жазу</p>
4-тоқсан		
		3.5.2.1 қол жетімді деңгейде көлеңке

7. Су -тіршілік көзі		5.2 Жарық	себептері мен ерекшеліктерін атау; 3.5.2.2 "жарықтың шағылысуы" ұғымын білу, қол жетімді деңгейде заттардың жарықты шағылыстыру қабілетін түсіндіру; 3.5.2.3 "Жарық" тақырыбы бойынша меңгерілген сөздерді қолдану
	5 Табиғат физикасы	5.3 Дыбыс	3.5.3.1 дыбыс деңгейі ұғымын білу, дыбыс көлемінің дыбыс көзі мен дыбыс өзегін арасындағы қашықтыққа байланысты тірек сөздер арқылы түсіну; 3.5.3.2 "дыбыс" тақырыбы бойынша сұрақтарға толық жауап беру
8. Демалыс мәдениеті. Мерекелер		5.4 Жарық	3.5.4.1 кестеге сүйене отырып, қоршаған ортадағы табиғи және жасанды жылу көздерін түсіну және атау; 3.5.4.2 қол жетімді деңгейде заттардың қыздыру қабілетін түсіндіру
		5.5 Электр қуаты	3.5.5.1 кестеге сүйене отырып, электр энергиясының көздерін атау; 3.5.5.2 үлгі бойынша қарапайым электр тізбегінің тізбегін жинау мұғалімнің бағыттаушы көмегімен элементтерін көрсете отырып, қарапайым электр тізбектерін схемалар түрінде орындау
		5.6 Магнетизм	3.5.6.1 магнит көмегімен әр түрлі металдардың магниттелуін зерттеу және нәтижелерді кесте түрінде беру
			3.1.2.1 зерттеу (бақылау және эксперимент)

	1 Мен зерттеушімін	1.2 Табиғатты тану әдістері	жүргізу кезінде ақпарат көздерінің түрлерін, мұғалімнің көмегімен ақпарат көздерінің артықшылықтары мен кемшіліктерін ажырату; 3.1.2.2 экспериментті жоспарлау және жүргізу, мұғалімнің көмегімен және кестеге сүйене отырып, жасалған жоспарға сәйкес эксперимент нәтижелерін жазу
--	--------------------	-----------------------------	--

5) 4-сынып:

5-кесте

Өтпелі тақырыптар	Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан			
1. Менің Отаным – Қазақстан!	1 Мен зерттеушімін	1.1 Ғылым мен зерттеушілердің рөлі	4.1.1.1 мұғалімнің көмегімен зерттеулердің өзекті бағыттарын анықтау
		1.2 Табиғатты тану әдістері	4.1.2.1 оқу әдісін таңдауды (бақылау және эксперимент) олардың артықшылықтары мен кемшіліктеріне сүйене отырып, тақтайшаға сүйене отырып және мұғалімнің көмегімен түсіндіре білу; 4.1.2.2 кестеге сүйене отырып, зерттеу(бақылау және эксперимент) барысының оң және теріс жақтарын атау
		2.1 Өсімдіктер	4.2.1.1 кестеге сүйене отырып анықтаманы түсіну азық-түлік тізбегі; 4.2.1.2 жоспар бойынша өсімдіктердің өмірлік циклін қол жетімді деңгейде сипаттау; 4.2.1.3 кестеге сүйене отырып, төменгі және жоғары өсімдіктерді ажырату; 4.2.1.4 тұқымдарды тарату тәсілдерін

			<p>қолжетімді деңгейде түсіндіру;</p> <p>4.2.1.5 өсімдіктерді қорғау тәсілдерін білу;</p> <p>4.2.1.4 берілген тақырып бойынша өсімдіктер туралы жоспар бойынша әңгіме құру, үйренген сөздерді белсенді қолдану және сұрақтарға сүйену</p>
<p>2. Адами құндылықтар</p>	<p>2 Тірі табиғат</p>	<p>2.2 Жануарлар</p>	<p>4.2.2.1 мұғалімнің көмегімен өз аймағындағы жануарларды жіктеу;</p> <p>4.2.2.2 кестеге сүйене отырып, шөпті және жыртқыш жануарларды ажырату;</p> <p>4.2.2.3 зерттелген сөздікті қолдана отырып, жәндіктердің өмірлік циклін қол жетімді деңгейде түсіндіру;</p> <p>4.2.2.4 мұғалімнің көмегімен симбиотикалық қатынастарға мысалдар келтіру;</p> <p>4.2.2.5 зерттелген сөздікті қолдана отырып, азық-түлік тізбегінің құрылымын қол жетімді деңгейде айту және белгілі бір тіршілік ету ортасында тамақ тізбегінің модельдерін құру;</p> <p>4.2.2.6 мұғалімнің көмегімен және тақтайшаға сүйене отырып жойылу қаупінде тұрған жануарларды атау және ұлттық парктер мен қорықтарды құру мақсаттарын қол жетімді деңгейде түсіндіру;</p> <p>4.2.2.7 мұғалімнің көмегімен немесе сұрақтарға сүйене отырып, зерттелген тақырып бойынша жеке</p>

			тәжірибеден жануарлар туралы әңгіме құру
	1 Мен зерттеушімін	1.2 Табиғатты тану әдістері	4.1.2.1 оқу әдісін таңдауды (бақылау және эксперимент) олардың артықшылықтары мен кемшіліктеріне сүйене отырып, тақтайшаға сүйене отырып және мұғалімнің көмегімен түсіндіре білу; 4.1.2.2 кестеге сүйене отырып, зерттеу(бақылау және эксперимент) барысының оң және теріс жақтарын атау
2-тоқсан			
3. Мәдени мұра	2 Тірі табиғат	2.3 Адам	4.2.3.1 шығару жүйесін және оның адам ағзасындағы рөлін мұғалімнің көмегімен қол жетімді деңгейде сипаттау; 4.2.3.2 қол жетімді деңгейде жүйке жүйесін және оның адам ағзасындағы рөлін сипаттау; 4.2.3.3 адамның өмірі мен қызметі туралы сұрақтарға жауап беру; 4.2.3.4 суреттер мен сұрақтарға сүйене отырып, сонымен қатар мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен зерттелген тақырып бойынша адам туралы жеке тәжірибеден әңгіме құру; 4.2.3.5 оқытылған сөздікті белсенді қолдана отырып, мұғалімнің аяқталмаған мәлімдемелерін толықтыру; 4.2.3.6 өз сөйлеуінде " адам денесінің мүшелері" тақырыбында сөздерді белсенді қолданыңыз"
			4.1.2.1 оқу әдісін таңдауды (бақылау және эксперимент) олардың

	1 Мен зерттеушімін	1.2 Табиғатты тану әдістері	артықшылықтары мен кемшіліктеріне сүйене отырып, тақтайшаға сүйене отырып және мұғалімнің көмегімен түсіндіре білу; 4.1.2.2 кестеге сүйене отырып, зерттеу(бақылау және эксперимент) барысының оң және теріс жақтарын атау
4. Мамандықтар әлемі	3 Заттар және олардың қасиеттері	3.1 Заттардың түрлері	4.3.1.1 заттардың қолдану аясын олардың қасиеттеріне сәйкес мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен кестеге енгізу арқылы атау; 4.3.1.2 эксперимент жоспарына сәйкес зат алу ; 4.3.1.3 жасалған жұмыстың нәтижелерін көрнекі және сөз тіректері бойынша түсіндіру
		3.2 Ауа	4.3.2.1 адам өмірінің әртүрлі салаларында қолдану әдістерін атау және желдің пайдасы мен зияны туралы мысалдар келтіру; 4.3.2.2 ауаның ластану көздерін атау; 4.3.2.3 табиғатта ауаның қозғалу процесін қол жетімді деңгейде түсіндіру
		3.3 Су	4.3.3.1 табиғаттағы су айналымын қол жетімді деңгейде айту; 4.3.3.2 қол жетімді деңгейде атмосфералық жауын-шашынның пайда болу процесін сипаттау; 4.3.3.3 судың ластану көздерін және судың әртүрлі ағзалар үшін ластану салдарын сөздік тіректермен атау; 4.3.3.4 сұрақтарға сүйене отырып, зерттелген

			тақырып бойынша су туралы әңгіме құру
	1 Мен зерттеушімін	1.2 Табиғатты тану әдістері	4.1.2.1 оқу әдісін таңдауды (бақылау және эксперимент) олардың артықшылықтары мен кемшіліктеріне сүйене отырып, тақтайшаға сүйене отырып және мұғалімнің көмегімен түсіндіре білу; 4.1.2.2 кестеге сүйене отырып, зерттеу(бақылау және эксперимент) барысының оң және теріс жақтарын атау
3-тоқсан			
5. Табиғат құбылыстары	5 Табиғат физикасы	5.2 Жарық	4.5.2.1 көлеңкенің кедергі мөлшеріне және көзден кедергіге дейінгі қашықтыққа тәуелділігін қол жетімді деңгейде зерттеу және айту; 4.5.2.2 жарықтың негізгі қасиеттерін қол жетімді деңгейде зерттеу және атау: шағылысу, сіңіру; 4.5.2.3 өз сөзінде жарықтың қасиеттері туралы сөздерді қолдану
		5.3 Дыбыс	4.5.3.1 кестеге сүйене отырып, белгілі бір кедергілердің дыбыс деңгейіне және дыбыстың таралуына әсерін зерттеу және айту; 4.5.3.2 "дыбыс" тақырыбы бойынша 3-5 сөйлемнен тұратын сұрақтарға толық жауап беру
		5.4 Жылу	4.5.4.1 мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен әртүрлі материалдардың жылу өткізгіштігін тексеріп, нәтижелерін кесте түрінде беру; 4.5.4.2 әртүрлі материалдардың жылу

6. Қоршаған ортаны сақтау			өткізгіштігі туралы сұрақтарға толық жауаптар беру
		5.5 Электр қуаты	4.5.5.2 зерттелген тақырып бойынша әртүрлі материалдардың электр өткізгіштігі туралы 4-5 сөйлемнен әңгіме құрастыру
	1 Мен зерттеушімін	1.2 Табиғатты тану әдістері	4.1.2.1 оқу әдісін таңдауды (бақылау және эксперимент) олардың артықшылықтары мен кемшіліктеріне сүйене отырып, тақтайшаға сүйене отырып және мұғалімнің көмегімен түсіндіре білу; 4.1.2.2 кестеге сүйене отырып, зерттеу(бақылау және эксперимент) барысының оң және теріс жақтарын атау
	3 Заттар және олардың қасиеттері	3.4 Табиғат ресурстары	4.3.4.1 кейбір пайдалы қазбаларды (бор, тұз, әк, саз, мұнай, гранит, көмір, табиғи газ) қолдану салаларын тізбелеу; 4.3.4.2 картада Қазақстанның негізгі пайдалы қазбаларының кен орындарын көрсету. "Кен орны" ұғымын білу; 4.3.4.3 пайдалы қазбаларды сақтау және ұқыпты пайдалану жолдарын атау; 4.3.4.4 мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен зерттеу жұмыстарын жүргізгеннен кейін сипаттай отырып, 2-3 ұсыныстан қорытындылар тұжырымдау
			4.1.2.1 оқу әдісін таңдауды (бақылау және эксперимент) олардың артықшылықтары мен кемшіліктеріне сүйене отырып, тақтайшаға сүйене отырып және

	1 Мен зерттеушімін	1.2 Табиғатты тану әдістері	мұғалімнің көмегімен түсіндіре білу; 4.1.2.2 кестеге сүйене отырып, зерттеу(бақылау және эксперимент) барысының оң және теріс жақтарын атау
4-тоқсан			
7. Болашаққа саяхат	4 Жер және ғарыш	4.1 Жер	4.4.1.1 жер бетінің ірі элементтерін тірек сөздер бойынша атау және сипаттау; 4.4.1.2 зерттелген сөздікке сүйене отырып, жер планетасы туралы әңгіме жүргізу; 4.4.1.3 мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен мәлімдемелерді ойлау элементтерімен толықтыру
		4.2 Ғарыш	4.4.2.1 жеке ғарыштық денелерді қол жетімді деңгейде сипаттау; 4.4.2.2 мұғалімнің бағыттаушы көмегімен ғарыштың жердегі өмірге әсері туралы айту; 4.4.2.3 сұрақтарға сүйене отырып, ғарыштың жердегі өмірге әсері туралы әңгіме құрастыру
		4.3 Кеңістік және уақыт	4.4.3.1 схемаға сүйене отырып, жердің орбиталық айналуының әсерін қол жетімді деңгейде түсіндіру; 4.4.3.2 жыл мезгілдерін сипаттаңыз және мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен талдау негізінде маусымдық өзгерістер туралы мәлімдемелерді толықтыру; 4.4.3.3 өз сөзінде Жер туралы және уақыт, маусымдық өзгерістер туралы сөздерді белсенді қолдану

	1 Мен зерттеушімін	1.2 Табиғатты тану әдістері	<p>4.1.2.1 оқу әдісін таңдауды (бақылау және эксперимент) олардың артықшылықтары мен кемшіліктеріне сүйене отырып, тақтайшаға сүйене отырып және мұғалімнің көмегімен түсіндіре білу;</p> <p>4.1.2.2 кестеге сүйене отырып, зерттеу(бақылау және эксперимент) барысының оң және теріс жақтарын атау</p>
8. Болашаққа саяхаттау	5 Табиғат физикасы	5.1 Күш және қозғалыс	<p>4.5.1.1 "күш" ұғымын түсіну оны сипаттау және "Архимед күші" ұғымын білу;</p> <p>4.5.1.2 сурет, схема, кесте түрінде нәтиже бере отырып, судағы әртүрлі заттарға әсер ететін Архимедтің Күшін бақылау және анықтау;</p> <p>4.5.1.3 сурет, схема, кесте түрінде нәтиже бере отырып, судағы әртүрлі заттарға әсер ететін Архимедтің Күшін бақылау және анықтау;</p> <p>4.5.1.4 қол жетімді деңгейде судағы әртүрлі заттарға әсер ететін ауырлық күші мен Архимед күшінің өзара тәуелділігі туралы түсіну;</p> <p>4.5.1.5 өз сөзіңізде күшті, жұмыс пен қозғалысты белсенді қолдану</p>
	1 Мен зерттеушімін	1.2 Методы познания природы	<p>4.1.2.1 оқу әдісін таңдауды (бақылау және эксперимент) олардың артықшылықтары мен кемшіліктеріне сүйене отырып, тақтайшаға сүйене отырып және мұғалімнің көмегімен түсіндіре білу;</p> <p>4.1.2.2 кестеге сүйене отырып, зерттеу(бақылау және эксперимент) барысының оң және теріс жақтарын атау</p>

Ескертпе: "Тірі табиғат", "заттар және олардың қасиеттері", "жер және Ғарыш", "Табиғат физикасы" бөлімдерінің әрқайсысында білім алушылардың зерттеушілік біліктері мен дағдыларын қалыптастыруға және дамытуға бағытталған "Мен – зерттеушімін" бөлімінің мақсаттары біріктіріледі.

Қазақстан Республикасының
Білім және ғылым министрі
2022 жылғы 1 сәуірдегі
№ 123 бұйрығына
86-қосымша
Қазақстан Республикасы
Білім және ғылым министрінің
2013 жылғы 3 сәуірдегі
№ 115 бұйрығына
723-қосымша

Есту қабілеті зақымдалған (нашар еститін, кейін естімей қалған) білім алушыларға арналған бастауыш білім беру деңгейінің 0-4 сыныптары үшін "Бейімделген дене шынықтыру" пәнінен жаңартылған мазмұнды үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Есту қабілеті зақымдалған (нашар еститін, кейін естімей қалған) білім алушыларға арналған бастауыш білім беру деңгейінің 0-4 сыныптары үшін "Бейімделген дене шынықтыру" пәнінен жаңартылған мазмұнды үлгілік оқу бағдарламасы (әрі қарай – Бағдарлама) Қазақстан Республикасы 2007 жылғы 27 шілдедегі "Білім туралы" Заңының 5-бабының б) тармақшасына сәйкес әзірленген.

2. Бағдарламаның мақсаты – дене шынықтыру саласындағы білім мен біліктерді игеру, дене дамуы мен моториканың кемшіліктерін түзету, қозғалыс біліктері мен дағдыларына үйрету болып табылады.

3. Бағдарламаның міндеттері:

1) қозғалыс техникасының негіздерін үйрету, өмірлік қажетті біліктер мен дағдыларды қалыптастыру;

2) дене қасиеттерін дамыту (ептілік, икемділік, тепе-теңдік, төзімділік);

3) білім алушыларда өз бетінше дене жаттығуларымен айналысу дағдылары мен әдетін дамыту;

4) жеке гигиена, күн тәртібі туралы білімді қалыптастыру;

5) білім алушылардың дұрыс дене бітімін, шымырлығын, ұқыптылығын және кинестетикалық бақылауын қалыптастыруға ықпал ету;

6) жүру кезінде қозғалыстарды дәл үйлестіруді қалыптастыру;

7) қол саусақтарының ұсақ моторикасын, жекелеген дене бөліктерінің уақыт пен кеңістіктегі қозғалыстарының үйлесімділігін, қозғалыстардың ауысуын, қозғалыстардың дифференциациясы мен ырғағын дамыту.

4. Түзету-дамыту міндеттері:

- 1) дене дамуындағы моториканың және қозғалыстардың кеңістіктік ұйымдастырылуының бұзылыстарын жеңу;
- 2) қозғалыс реттілігін, қозғалыс операциялары мен нұсқауларды орындауды есте сақтауын дамыту;
- 3) ауызша нұсқаулар бойынша қимылдарды орындау білігін дамыту;
- 4) жүрек-қантамыр және тыныс алу жүйелерін, тірек-қимыл аппаратын нығайту және дамыту.

2-тарау. Оқу процесін ұйымдастырудағы педагогикалық тәсілдер

5. "Бейімделген дене шынықтыру" пәнін оқыту құндылыққа бағытталған, тұлғаға бағытталған, іс-әрекеттік, дифференцияланған және коммуникативтік тұғырлар негізінде жүзеге асырылады.

6. Білім берудегі құндылыққа бағытталған тұғырды іске асыру арқылы мақсатты түрде білім алушылар тұлғасының әлеуметтік-маңызды құндылықтар жүйесі, олардың дұрыс мінез-құлқы мен әрекеттері қалыптастырылады, ол оқушылардың ұлттық және спорттық ойындарға қатысуы арқылы жүзеге асырылады да, қазақстандық патриотизм мен азаматтық жауапкершілікке, бір-біріне құрмет көрсетуге, ынтымақтастыққа ұмтылуға, абыроймен жеңіле білуге және жеңіске абыроймен жете білуге тәрбиелейді.

7. Тұлғаға бағытталған тұғыр дайындық, жалпы дамыту жаттығулары арқылы білім алушылардың өз дене қабілеттерін сезінуін, жас, дене, психикалық және тұлғалық ерекшеліктерін ескере отырып, денсаулықты сақтау мен нығайтуға ықпал ететін қозғалыс белсенділігін дамыту арқылы оқу үдерісін дараландыруға мүмкіндік береді.

8. Іс-әрекеттік тұғыр қағидасы – бұл өзара түсіністік пен ынтымақтастық бастамасына негізделген мұғалім мен білім алушылардың бірлескен қызметі.

9. Бейімделген дене тәрбиесіндегі дифференцияланған тәсіл балаларды салыстырмалы біртекті топтарға біріктіруді білдіреді және әртүрлі танымдық мүмкіндіктері бар білім алушыларды өз қабілеттеріне деген сенімділікті сезінуге, оқу үдерісіне қызығушылықтарын арттыруға және оқушылар ұжымында өзін-өзі танытуға мүмкіндік береді.

10. Коммуникативті тәсіл топта жұмыс істеу дағдыларын қалыптастыруға, бір-біріне достық қарым-қатынасты сақтауға, бір-бірін тыңдауға және естуге, сұрақ қою арқылы жетіспеген ақпаратты алуға, бірлескен қызметті ұйымдастыруға және жүзеге асыруға, коммуникацияның міндеттері мен шарттарына сәйкес өз ойларын жеткілікті толық және дәл жеткізуге мүмкіндік береді.

11. Есту қабілеті нашар білім алушылар кеңістіктік бағдарлауда қиындықтарға тап болады және дәлдіктің айтарлықтай бұзылыстары байқалады, сондықтан бағдарламаға осы қабілеттерді түзетуге және дамытуға бағытталған жаттығулар енгізілген.

12. Төзімділікті дамыту бағдарламасында жаяу жүру жаттығуларымен алма-кезек орындалатын жүгіру, баяу қарқынмен жүгіру, шаңғымен сырғанау, үздіксіз қозғалыс белсенділігімен өтетін ойындар қолданылады.

13. Бағдарламаның әр бөліміне оқу материалын игеруге ықпал ететін, қозғалыс және адамгершілік қасиеттердің дамуына ықпал ететін және әртүрлі моторлық бұзылыстарды түзету құралы ретінде пайдаланылатын ойындар кіргізілген.

14. Нашар еститін, кейін естімей қалған білім алушылармен өткізілетін бейімделген дене шынықтыру сабақтары сөйлеу нұсқауларымен жүргізіледі, бірақ сөздерді есте сақтау бойынша сөздік жұмыс өткізілмейді, өйткені сабақтарда жиі кездесетін және игерілген күнделікті сөздік қолданылады.

15. Пәнді оқу үдерісінде мына оқу пәндерімен пәнаралық байланыстар жүзеге асырылады: "Математика және информатика", "Жаратылыстану", "Дыбыстардың айтылуын қалыптастыру және есту қабілетін дамыту".

16. Техникалық оқыту құралдарына қойылатын талаптар:

1) жалпы дене дайындығы сабақтарына арналған жиынтық: гимнастикалық қабырғалар, аралығы 0,8м, гимнастикалық төсеніштер, гимнастикалық орындықтар, өрмелеуге арналған сырықтар 1-5,5м, гимнастикалық таяқ;

2) дене іс-қимылдарын бақылауға және бағалауға арналған жабдық: рулеткалар (25 және 10м), төрешілер ысқырығы, секундомерлер, туды көтеруге арналған құрылғы;

3) гимнастикамен айналысуға арналған жиынтық. Мектептік гимнастикалық білеулердің тіректері: әртүрлі биіктіктегі, параллельді, мектептік гимнастикалық ағаш ат корпустары, мектептік гимнастикалық кіші ағаш ат корпустары, мектептік гимнастикалық бөрене корпустары (әмбебап), гимнастикалық көпірлер, диаметрі 90-95см гимнастикалық шеңберлер, гимнастикалық секіртпелер;

4) жеңіл атлетикамен айналысуға арналған жиынтық: 30, 60, 100, 200 (м) арналған жүгіру жолдары, эстафеталық таяқшалар, түрлі жалаушалар;

5) шаңғы дайындығы бойынша сабақтарға арналған жиынтық: бекіткіші бар шаңғылар, шаңғы бәтеңкелері, шаңғы таяқтары;

6) спорттық ойындарға арналған жиынтық: футбол доптары, баскетбол доптары, кіші теннис доптары.

17. Бейімделген дене шынықтыру сабақтары дыбыс күшейткіш аппаратурасы бар арнайы жабдықталған залда өткізіледі.

3-тарау. "Бейімделген дене шынықтыру" оқу пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

18. "Бейімделген дене шынықтыру" оқу пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

1) 0-сыныпта – аптасына 3 сағатты, оқу жылында 96 сағатты;

2) 1-сыныпта – аптасына 3 сағатты, оқу жылында 99 сағатты;

3) 2-сыныпта – аптасына 3 сағатты, оқу жылында 102 сағатты;

4) 3-сыныпта – аптасына 3 сағатты, оқу жылында 102 сағатты;

5) 4-сыныпта – аптасына 3 сағатты, оқу жылында 102 сағатты құрайды.

19. Бағдарламаның мазмұны келесідей бөлімдерді қамтиды:

- 1) "Теориялық мәліметтер" бөлімі;
- 2) "Гимнастика" бөлімі;
- 3) "Ұлттық және зияткерлік ойындар" бөлімі;
- 4) "Қозғалмалы ойындар" бөлімі;
- 5) "Жеңіл атлетика" бөлімі;
- 6) "Шаңғы дайындығы".

20. "Теориялық мәліметтер" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) бейімделген дене шынықтыру сабақтарындағы тәртіп ережелері және қауіпсіздік техникасы;

- 2) жеке гигиена және күн тәртібі;
- 3) паралимпиада ойындары.

21. "Гимнастика" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) сапқа тұру және сапқа құрылымын өзгертіп қайта тұру;
- 2) жалпы дамыту жаттығулары;
- 3) дене сымбатын қалыптастыру және жалпақтабанның алдын алу жаттығулары;
- 4) заттармен жасалатын жаттығулар;
- 5) тыныс жаттығулары;
- 6) өрмелеу және асып өту;
- 7) кеңістікте бағдарлауды және қозғалыс дәлдігін дамытатын жаттығулар.

22. "Ұлттық және зияткерлік ойындар" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) тоғыз құмалақ;
- 2) асық;
- 3) дойбы;
- 4) шахмат.

23. "Қозғалмалы ойындар" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) тепе-теңдікті және қимылдардың үйлесімділігін дамытуға арналған ойындар ;
- 2) кедергілерді жеңуге арналған ойындар ;
- 3) кеңістікті бағдарлауды дамыту ойындары.

24. "Жеңіл атлетика" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) жүру;
- 2) жүгіру;
- 3) лақтыру;
- 4) секіру.

25. "Шаңғы дайындығы" бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

- 1) шаңғы жүрістерін бекітуге арналған жаттығулар;
- 2) жылдамдық пен төзімділікті дамытатын жаттығулар.

26. "Бейімделген дене шынықтыру" оқу пәнінің 0 сыныптағы базалық мазмұны:

1) теориялық мәліметтер: спорт залындағы тәртіп ережесі және қауіпсіздік техникасы; жеке гигиена және күн тәртібі; паралимпиадалық ойындар: паралимпиадалық ойындардың даму тарихы;

2) гимнастика: бағанға және қатарға бір-бірден сапқа тұру (бойының ұлғаю тәртібімен); бағанда желкеге теңелу, қатарда сызық бойынша (аяқ ұшымен) сап түзеу; жалпы дамытушы жаттығулар: қолдың, аяқтың, дененің, бастың негізгі қалыптары мен қимылдары; негізгі тұрыс: "Шеруде": тұрыс – аяқтар иық енімен "штангашы": қолдың қалпы – төмен, алға, екі жаққа, жоғары, арқадан асыра; тік қолдарын алға, артқа, жанына, жоғары қозғалту ("Құстар ұшты", "Алма теру"); иықтарын көтеру және түсіру; әр түрлі бастапқы қалыпта шынтақтары мен саусақтарын қимылдату ("Жіпті шарғыға орау"); тік аяғын башпайларының ұшын алға, жанына, артқа созып қою. Заттармен жаттығу: доппен негізгі қалыптар (қолындағы допты төмен, алдыға, жоғары көтеру), допты (үлкен, кішкентай) лақтыру және тосып алу; допты себетке лақтыру. Тыныс жаттығулары: бейнелі түрде орындалатын жаттығулар, мысалы: х-х-хо – "қолды жылыту" – дем шығару; фу-фу – "суды суыту" – дем шығару; "гүлді иіскеу" – дем алу. Жүру кезінде еліктеп дұрыс тыныс алу, мысалы: чу-ух-чу-ух-чу – паровоз – дем шығару; -у-у-у – ұшақ – дем шығару. Ауыз арқылы тыныс алу; мұрын арқылы дем алу және дем шығару. Дене сымбатын қалыптастыруға және жалпақ табанның алдын алуға арналған жаттығулар: арқасымен қабырғаға сүйеніп тұрып, оған шүйдесін, арқасын, бөксесін және өкшесін тигізу, қолдарын жанына, жоғары көтеру; қабырғаға шүйдесін және арқасын тигізіп отыру; арқасымен қабырғаға сүйеніп тұрып, оған шүйдесін, арқасын, бөксесін және өкшесін тигізген қалпынан қабырғадан алшақтап кету және дененің бастапқы қалпын сақтай отырып қайтадан оралу; ені 20 см "дәлізбен" жүру, бір сызық бойымен немесе бір-бірінен 10 см қашықтықта орналасқан екі параллель сызықтың арасымен жүру; екі орындықтың арасымен жүру, еденде жатқан тақтайдың үстімен жүру, қарапайым, жылдам, табанын толық басып, аяқтың ұшымен, қапталмен аяқты аяққа қосып адымдап жүру, ауыспалы, алшақ қадамдап жүру, алдыға, артқа, тізені жоғары көтеріп жүру, қолындағы затпен (басына зат қойып) жүру, ені 20-30 см көлденең жолақтардан аттап жүру. Қатарға сызық бойымен белгіленген орынға сапқа тұру (шеңберде, квадратта); алға, артқа, жанына қадам жасау және оны көзін жұмып қайталау; ұзындық кесінділерін қайталап жүріп өту (5, 10, 15 м); еденде сызылған бағдарлар бойынша жүру; сызылған бағдарға екі аяғымен итеріліп орнынан ұзындыққа секіру;

3) ұлттық және зияткерлік ойындар: "Тоғыз құмалақ" ойынының пайда болу тарихы ; "Асық" ойынының пайда болу тарихы; "Дойбы" ойынының пайда болу тарихы; "Шахмат" ойынының пайда болу тарихы;

4) қозғалмалы ойындар: қозғалмалы ойындар кезіндегі кеңістікті бағдарлау дағдыларын дамыту; қозғалмалы ойындар кезіндегі тепе-теңдік және үйлестіру дағдыларын дамыту; қозғалмалы ойындар кезіндегі кедергілерден өту дағдыларын

дамыту ("Көршіге доп беру", "Мысық пен тышқандар", "Өз жалаушаларыңа ұмтыл", "Секіртпеден аттап секіру");

5) жеңіл атлетика: имитациялық жүру; қолдарымен ұстасып жүру (түзу сызық бойымен қозғалыс жағына қарай жартылай бұрылып жүру); дұрыс дене қалпын, тыныс алуды сақтай отырып, әдеттегі және кең адыммен жүру; қозғалыс бағытын сақтай отырып жүру: дене қалпын, қол және аяқ қозғалысын; еркін жүгіру; дұрыс дене қалпын, тыныс алуды сақтай отырып жүгіру, сигнал бойынша тоқтап жүгіру; аласа, биік секіру; аласа және биік секіруді кезектестіру; белгілі бір секіру санымен жүгіру; орнында жүрелеп, жартылай жүрелеп секіру жұптасып (кезекпен), бір-біріне қарап, қолдарымен ұстап отырып, ұзын секіртпені дұрыс ұстау; ұзын секіртпені дұрыс айналдыру; баяу айналып жатқан секіртпенің астымен жүгірушіге қарай жүгіру; қолдың әртүрлі қалпында қозғалмай тұрған ұзын секіртпеден секіру (биіктігі – 10-20 см); секіргішті дұрыс тербету; бір, екі аяқпен, бір аяқтан екіншісіне ауысып тербеліп және айналып жатқан секіртпеден бүйірімен тұрып орнында секіру; қолды алдын ала артқа қозғалта отырып, алдығы жылжумен оңға, солға секіріп, жерге жұмсақ қону. 20-30 см биіктіктен жерге жұмсақ қонумен секіру; орнынан биіктігі 30 см-ге дейінгі жұмсақ кедергіге секіру; итерілу орнынан төсенішке дейінгі жарты қадам, бір қадам қашықтықтан сол аяғымен тұрған, оң аяғы – артында, ұшымен қойылған, қолдары – төменде – артында болатын бастапқы қалыптан секіру. Қолдарын алға-жоғары қарай сермей отырып, бір мезгілде оң аяғының санын жоғары қозғалта отырып, кедергіге оң аяғымен секіру, содан кейін оның жанына сол аяқты қосып қою; кезекпен оң және сол аяқпен итеріліп, үш-төрт қадамнан екпінмен шағын биіктіктен (10-20 см) аттап еркін секіру; орнынан ұзындыққа еркін секіріп екі аяғына қону; итерілу орындарын белгілемей екпінмен (төрт-бес қадамнан) ұзындыққа еркін секіріп, екі аяғына қону; еліктеп секіру: "Құс қалай секіреді?", "Доп қалай секіреді?", "Кім тыныш секіреді?". Алдындағы нысанаға 3-4-5 м қашықтыққа еденге, шұңқырға, себетке шағын допты (сигнал бойынша) лақтыру;

6) шаңғы дайындығы: киіммен, аяқ киіммен, шаңғымен, шаңғы таяқтарымен және шаңғы құрал-саймандарына жасалатын қарапайым күтіммен тәжірибе жүзінде танысу; қолдағы шаңғыларымен бір-бірден бағанға тұру; шаңғыларын қолмен тасу; шаңғыны қарға қою; шаңғыны кию; орнында аттап бұрылу – қапталмен аяқты аяққа қосып оңға, солға таяқтарға сүйеніп және сүйенбей.

27. "Бейімделген дене шынықтыру" оқу пәнінің 1 сыныптағы базалық мазмұны:

1) теориялық мәліметтер: бейімделген дене шынықтыру сабақтарында спорт залындағы қауіпсіздік техникасы бойынша мұғалімнің нұсқаулықтары, гигиена және күн тәртібі туралы алған білімдерін қолдану. Адамның денсаулығын (дене, әлеуметтік және психологиялық) нығайту үшін дене шынықтырудың маңызы туралы, оның адамның дамуына (дене, зияткерлік, эмоциялық, әлеуметтік) тигізетін оң әсері туралы, табысты оқу мен әлеуметтену факторлары ретіндегі дене шынықтыру және денсаулық туралы бастапқы түсініктерді қалыптастыру; адам қозғалысының негізгі тәсілдеріндегі

айырмашылықтарды анықтау; жаттығулар (дене шынықтыру киімдерін әдеттегі киімге ауыстыру, су рәсімдері); паралимпиадалық ойындар: паралимпиадалық ойын түрлері;

2) гимнастика: бір-бірден тұрған бағанда қозғалу; қолдарынан ұстап, қатардан шеңберге құрылымын өзгертіп қайта тұру; бір-бірден тұрған бағаннан ортасынан қолдарынан ұстасып екі-екіден бағанға құрылымын өзгертіп қайта тұру; қолдарын алға созып арасын ашу; бағдар бойынша бұрылу; пәрмен бойынша қимылдарды орындау: "Тұр!", "Отыр!", "Жүр!", "Жүгір!", "Тоқта!", "Бұрыл!". Жалпы дамытушы жаттығулар: аяқтарын тік ұстап алдыға, жанына, артқа көтеру; аяқ ұшымен көтерілу ("Кім биік"); жүрелеп отыру ("Қоян"); денені оңға, солға еңкейту ("Ағаштар тербеледі", "Сағат"); денені оңға, солға бұру ("Ұшақ"); басын бұру ("Күшік"); үйренген қозғалыстардың қарапайым біріктіру; үйренген жаттығуларды таңертеңгі гимнастика кешендеріне біріктіру. Заттармен жаттығу: қатарда допты оңға, солға беру; шеңберде допты солға, оңға домалату; бір-бірден тұрған бағанда допты оңға, солға беру; допты жоғары лақтыру және оны тосып алу; допты еденге соғу және оны тосып алу; допты бір-біріне 1-3 м қашықтықта лақтыру. Доппен қолдың негізгі қалыптары: допты оң (сол) қолға ұстап алға, жоғары, төмен, жанына созу; допты жоғары лақтыру және оны екі қолмен тосып алу; допты еденге соғу және оны екі қолмен тосып алу; допты қабырғаға соғу және оны екі қолмен тосып алу. Тыныс жаттығулары: кеуделік және құрсақтық тыныс түрлері (тұрған, қолын бүйіріне қойған қалыпта), тұрған және жатқан қалпындағы аралас тыныс алу түрі (кеуде-құрсақ немесе толық), қолдың әртүрлі қимылдары кезіндегі тыныс: жанына, жоғары. Дене сымбатын қалыптастыруға және жалпақ табанның алдын алуға арналған жаттығулар: оң (сол) қолымен гимнастикалық қабырға білте тақтайшаларына (иық биіктігінде) сүйену, екінші қолын беліне қою, сол (оң) аяқты алға, жанына, артқа көтеру; табан бұлшықеттері үшін: аяқтың ұшымен жүру, аяғын тік ұстау; табанның сыртқы және ішкі қырымен жүру; өкшемен жүру. Осы тұрыстағы қолдың, аяқтың және дененің әртүрлі қалыптары мен қозғалыстары: орнында тұрып, аяқ ұштарын қосу; табандарын қосып, аяқ ұшымен, өкшесімен тұру, бір табанын екіншісінің алдына қойып тұру; қолдың әртүрлі бастапқы қалпында, қолдарын, екінші аяғын, денесін қозғалтып бір аяғымен тұру; тақтада жүру, биіктігі 20 см - ге дейінгі заттардан аттап өтіп, биіктігі 70 см арқанның (резеңкенің) астынан еңкейіп өтіп, алақанмен шапалақтап, допты жоғары лақтырып, еденге (жерге) соғып және тосып алып, заттардан аттап өтіп, бір аяқпен тоқтап тұру (ұзынынан және көлденең), екінші аяғын алға, жанына, артқа жіберу, қолдың әртүрлі қалпында: бос аяғы алға тік немесе тізесін бүгіп созылған, қолдары әр түрлі бағытта – бірі алға, екіншісі жанына; аяқ артқа, қолдары жоғары (жаттығу денесін тік ұстап, еңкеймей орындалады); және қолдың және екінші аяқтың қалпын өзгертіп: аяғы алға, қолдары – әр түрлі бағытта: біреуі алға, екіншісі жанына, аяғы жанына, қолдары жанына, аяғы артқа, қолдары жоғары, тоқтап және бір тізесімен отырған қалыпқа ауысумен және қолдарының көмегімен және көмегінсіз тұру, тоқтап және жүрелеп отырған қалыпқа

ауысу, төртаяқтап тұру (аяқтары бірге, бір аяқпен) және ұмтыла түрегелу, отырып-тұру, бұрылу (қапталмен аяқты аяққа қосу арқылы, аяқтың ұшымен, бағдарлар бойынша жерге жұмсақ қонып тоқтаумен, теңгерумен және теңгерусіз, көмекпен және көмексіз, аяқ ұшынан, аяқ ұшымен), орнынан ұзындыққа секіруді орындау (әр түрлі кесінділер), әр түрлі қашықтыққа тапсырма бойынша допты лақтыру;

3) ұлттық және зияткерлік ойындар: Тоғыз құмалақ: ұяшықтарға 9 құмалақтан орналастыру; Асық: асықтарды лақтыру; дойбы мен шахмат: шахмат фигураларын түстері бойынша ажырату, барлық фигураларының атаулары;

4) қозғалмалы ойындар: қозғалмалы ойындар кезінде кеңістікті бағдарлау дағдыларын дамыту; қозғалмалы ойындар кезінде тепе-теңдік және үйлестіру дағдыларын дамыту; қозғалмалы ойындар кезінде кедергілерді жеңу дағдыларын дамыту ("Допты ал", "Төмпешіктермен секіру", "Допты сызықтан асыру", "Өз орныңды еске сақта", "Сигналды бақыла", "Бәрі батырдың артынан", "Зырылдауық");

5) жеңіл атлетика: әдеттегідей жүру, аяқтың ұшымен жүру, табанның сыртқы және ішкі қырымен (орнында және қозғалыста) жүру, қолдарын әртүрлі қалыпта ұстап жүру (белге, иыққа, басына, желкеге, арқаға, алдыға, жанына, жоғары, шынтактарын бүгіп кеудесінің алдына); сигнал бойынша тоқтап жүру (қолды сермеу және т. б.), мұғалімнің санауымен ырғақты жүру; әдеттегідей жүруді аяқтың ұшымен жүрумен ауыстыру (мысалы, алғашқы төрт санаққа – әдеттегі қадамдар, келесі төрт санаққа – аяқ ұшымен жүру), тура солай қолдың қалпын өзгертіп жүру (мысалы, алғашқы төрт санаққа – әдеттегі қадамдар, келесі төрт санаққа – аяқ ұшымен жүру, қолдарын беліне қою); 40 м дейінгі қашықтықта жүгіру мен жүруді алмастыру (10 м – жүгіру, 10 м – біртіндеп баяулап жүру, солай екі рет қайталайды); жұппен, топпен 15 м дейінгі қашықтыққа жүгіру (бағдармен және бір бағдардан басқасына қарай); 15 м дейін сызықтармен немесе арқандармен белгіленген ені 1 м, содан кейін – 40-30 см "дәлізбен" топпен жүгіру; баяу қарқынмен 20 сек дейін жүгіру; әртүрлі бастапқы қалыптардан жүгіру (тұрған, отырған, жатқан); жеңімпазды анықтамай 20 м-ге дейін жарысып жүгіру; орнында екі аяқпен секіріп (бөренеден немесе гимнастикалық қабырғаның білте тақтайшасынан ұстап тұрып) жартылай бүгілген аяқтарына қону, бір аяқпен, сосын екіншісімен секіру; бастан асыра екі қолмен қашықтыққа резеңке доптарды лақтыру; бетін лақтыру бағытына қаратып тұрып, кіші допты оң (сол) қолмен бастан асыра орнынан лақтыру;

б) шаңғы даярлығы: таяз қарда шаңғымен таяқсыз адымдап жүру; жаттығатын шаңғы жолымен таяқсыз шаңғымен адымдап жүру; тегіс жерлері бар жаттығатын шаңғы жолымен таяқпен жүрген сияқты қолын сермеп сырғымалы қадаммен жүру; 100-200 м баяу қарқынмен таяқпен шаңғымен жүру.

28. "Бейімделген дене шынықтыру" оқу пәнінің 2 сыныптағы базалық мазмұны:

1) теориялық мәліметтер: бейімделген дене шынықтыру сабақтарында спорт залындағы тәртіп ережелері мен қауіпсіздік техникасын сақтау; жеке гигиена және күн

тәртібін сақтау. Паралимпиадалық ойындар: паралимпиадалық спорт түрлерінің спортшылары;

2) гимнастика: жұппен сапқа тұру; теңелуді сақтай отырып жұппен қозғалу; мұғалімнің артынан қозғалып бір-бірден тұрған бағаннан шеңберге ауысу; бағдарлар бойынша бағытты өзгертіп бағанмен жүру; мұғалімнің бағытты нұсқауымен орнында аттап оңға (солға) бұрылу; қолды екі жаққа созып арасын ашу; пәрменді орындау: "Сапқа тұр!", "Тарал!", "Орында қадам бас!", "Қадам бас!", "Сынып, тоқта!"; орнында жүру, айналып жүру. Қолдың, аяқтың, дененің, бастың негізгі қалыптары мен қозғалыстары. Қолды желкеге, басына қою қалпы; қолды белге қою қалпы; бүгілген оң (сол) аяқты алға қозғалту; аяқтың ұшына көтерілу, өкшеге ауысу; жүрелеп отырған тірек; денені алға еңкейту ("Ағаш жарушы"); басты алға, артқа еңкейту; басты оңға, солға еңкейту; басты айналдырып қозғалту; үйренген қозғалыстардың қарапайым біріктіру; таңертеңгі гимнастика жаттығуларының кешендері. Допты шеңбермен оңға, солға беру; допты бағанда бір-бірден бастың үстінен және "еңкейген" қалыпта аяқтың ортасынан беру; допты бір-бірінен 2-3-4 м қашықтықта орналасқан қатардан қатарға домалату; допты 1-1, 5 м биіктікте 1-1,5-2 м қашықтықта керілген тор арқылы лақтыру; үлкен доппен таңертеңгі гимнастика кешендері. Допты жоғары лақтыру және қосымша қозғалыстардан кейін (кеуденің алдында алақан соғу, тізенің алдында алақан соғу, арқа жақтан алақан соғу, жүрелеп отыру және тік тұру) оны екі қолмен тосып алу; допты еденге соғу және қосымша қозғалыстардан кейін оны тосып алу; допты бір-біріне 2-4 м қашықтықтан лақтыру; доппен таңертеңгілік гимнастика кешендері. Кеуде және құрсақ тыныс алу түрлері (тұрған, қолын белге қойған қалпында); тыныс алудың аралас түрі (кеуде-құрсақ немесе толық) тұрған және жатқан қалпында; қолдың әртүрлі қозғалыстары кезіндегі тыныс алу: жанына, жоғары; жүрелеп отыру және жартылай жүрелеп отыру кезінде тыныс алу; денені алға еңкейту кезінде тыныс алу; жүру кезінде тыныс алу, қолдарын белге қойып, әр түрлі нұсқаларда: 3 қадамда – тыныс алу және 3 қадамда – дем шығару, 4 қадамда – тыныс алу және 4 қадамда – дем шығару, 2 қадамда – тыныс алу және 2 қадамда – дем шығару, тура солай, бірақ тыныс алу қысқарақ, дем шығару ұзағырақ, қолдарын артқа, жанына, жоғары қозғалту кезіндегі тыныс жаттығулары; жылдам жүру кезіндегі тыныс алу жаттығулары және т.с.с.; жүгіру кезіндегі тыныс алу; қозғалыс сипатына сәйкес тыныс алу тереңдігі мен қарқынын ерікті түрде өзгерту; тыныс алу мен дем шығару ұзақтығын өзгерту: дем алу дем шығарудан қысқа: 1-2-3 - тыныс алу, 1-2-3-4 - дем шығару; дем алу дем шығарудан ұзағырақ (бұл кезде дем шығару жігерлі): 1-2-3-4 - тыныс алу, 1-2-3 - дем шығару; ырғақты тыныс алу. Тыныс алуға назар аударатын еліктеу жаттығулары: "Керней тарт", "Шөп шапқыш", "Сорғы", "Масаны ұстау", "Әтеш сияқты қанаттарыңды қақ", "Тенселу", "Қаздар ысылдайды", "Адасып кетті", "Коньки тебушілер", "Диірмен", "Ағаш жарғыш", "Қоңырау қалай сыңғырлайды?", "Сағат". Басына жүк қойып (150-200 г) аяқтың ұшына көтерілу және жүрелеп отыру; басындағы жүкпен адымдап жүру;

басындағы жүкпен гимнастикалық орындыққа тұру, гимнастикалық орындықпен жүру; табан бұлшықеттері үшін: табанның ортасымен гимнастикалық таяқшада, арқанда, шеңберде тұрып өкшеден аяқ ұшына және кері қарай ауысу. 20°-қа дейінгі бұрышқа көлбеу қойылған гимнастикалық орындықпен бір аттас және әр аттас төртаяқтап жоғары өрмелеу; гимнастикалық қабырғаға аттас жоғары және төмен өрмелеу; гимнастикалық қабырғамен жанымен оңға және солға (тіркес адыммен) өрмелеу; 20°-қа дейінгі бұрышқа көлбеу қойылған гимнастикалық орындықпен төмен қарай өрмелеу; көлбеу қойылған гимнастикалық орындықтан еркін тәсілмен, бірақ орындыққа бүйірімен (бойлап) және бетін қаратып (көлденең) тұрып аттап өту. Көзін жұмып аяқтың ұшына көтерілу; берілген бағытпен көзін жұмып жүру; орнында жоғары секіріп, ілініп тұрған заттарды қолымен ұстау, соғу немесе тигізу; 40 см қашықтықта салынған диаметрі 30-40 см шеңберге 40 см-ге дейінгі биіктіктен секіру; гимнастикалық қабырғаға жоғары қарай өрмелеу, бір білте тақтайшасын бір аяғымен басу, ал екіншісіне – басқа аяғымен басу, төмен қарамау; гимнастикалық қабырғаға жоғары қарай өрмелеу, әр білте тақтайшасын кезекпен екі аяғымен басу: гимнастикалық қабырғаға жоғары және төмен өрмелеу, аяқтарын бір-біріне жақын қою; гимнастикалық орындықтың тақтайымен қолдың әртүрлі қалпымен, қолдың қимылымен, доппен, алақан соғумен жүру;

3) ұлттық және зияткерлік ойындар: тоғыз құмалақ: құмалақтарды бір ұяшықтан екінші ұяшыққа салу; асықтар: қатарлап қойылған асықтарға тигізу; дойбы: дойбыларды тақтаға реттеп қою; шахмат: тақтаға фигураларды реттеп қою;

4) қозғалмалы ойындар: қозғалмалы ойындар кезінде кеңістікті бағдарлау дағдыларын жетілдіру; қозғалмалы ойындар кезінде үйлестіру және тепе-теңдік дағдыларын жетілдіру; қозғалмалы ойындар кезінде кедергілерді жеңу дағдыларын жетілдіру ("Допты ортадағыға", "Пойыз", "Жолақтармен секіру", "Түлкі мен тауықтар", "Қояндар", "Ордағы қасқыр", "Кім алысқа лақтырады", "Дәл нысанаға", "Тез орындарыңа!", "Бәрі орнында ма", "Шеңберге", "Бұлақтан аттау", "Жол бер");

5) жеңіл атлетика: әдеттегі және кең адыммен, қолдың әртүрлі бір қалыпты еркін қозғалысымен жүру (мысалы, "бір-екі" – қолын белге қою, "үш-төрт" – желкесіне қою және т.б.); бағытты мұғалімнің бағдары мен пәрмендері бойынша өзгерте отырып жүру; аяқтарын топылдатып ырғақпен жүру; қолдың қалпын өзгерте отырып, әдеттегі жүріспен аяқтың ұшымен жүруді кезекпен алмастыру: төрт қадам – қолдары белінде, төрт қадам аяқтың ұшымен – қолдары желкесінде; белгі бойынша тоқтап жүру мен жүгіруді кезекпен алмастыру; 50 м дейін жүру мен жүгіруді кезекпен алмастыру (15 м – жүру, 20 м – жүгіру, 15 м – жүру); әр түрлі бастапқы қалыптан жүгіру (артымен, бүйірімен – тіркес адыммен); "төмпешіктермен" жүгіру, нығыздалған доптардан немесе жолдың белгіленген бөліктерінен асып жүгіру (сызықтардың ені 60-80 см); 30 м дейін жарысып жүгіру; баяу қарқынмен 30 сек дейін жүгіру. Екі аяғымен сәл алға, артқа, оңға, солға және бір аяқпен секіру; қолдың әртүрлі қалпында баяу және жылдам айналып жатқан

секіртпенің астымен көлбеу жүгіру; айналып жатқан секіртпенің астына жүгіріп кіріп, жүгіріп шығып секіру (белгі бойынша, санап); қысқа секіртпені айналу ережелерімен танысу; секіртпені екіге бүктеп оң, сол қолмен бүйір жағынан айналдыра отырып, екі аяқпен секіру; аралық секірумен, орнында, екі аяқпен қысқа секіртпемен секіру; бір аяқпен қысқа секіртпемен секіру; бір аяқтан екінші аяққа ауысып қысқа секіртпемен секіру; 40 см дейінгі биіктіктен секіру мен 2-8 қадамнан 30 см дейінгі кедергілерге екпінмен "итерілу аймағында" (ұлдар үшін төсеніштен шамамен 80-100 см, ал қыздар үшін 60-80 см қашықтықтағы) бір аяғымен итеріліп секіруді алмастыру; екпінмен тік жүгіріп, бір аяғымен итеріліп, биіктікке секіріп, екі аяққа жұмсақ қону (белгі тақтайшасының немесе арқанның биіктігі 40 см дейін); орнынан ұзындыққа секіру, екпінмен ұзындыққа секіру. Кіші допты бастан асыра 2 м биіктікте орналасқан (өлшемі 1x1 м) қалқанға (қалқанның ортасына) 3 м қашықтықтан лақтыру, көлденең нысанаға 6 м қашықтықтан лақтыру, нысананың ені 2 м.

б) шаңғы дайындығы: қолындағы шаңғымен қатарға сапқа тұру; орнында шаңғылардың өкшесін айнала аттап басып бұрылу; қолдарын таяқпен жүргендегідей қимылдатып, баспалы қадаммен үйрену шаңғы жолымен және тың жермен жүру; қолдарын таяқпен жүргендегідей қимылдатып, тегіс жерлері бар аздап еңіс үйрену шаңғы жолымен сырғымалы қадаммен жүру; таяқпен сырғымалы қадаммен жүру; 150 дейінгі еңістен шаңғымен түсу; шаңғымен таяқсыз және таяқтың көмегімен баспалы қадаммен еңіспен көтерілу; шаңғымен сырғымалы қадаммен жатық еңіспен көтерілу; таяқпен баяу қарқынмен 200-300 м шаңғы тебу.

29. "Бейімделген дене шынықтыру" оқу пәнінің 3 сыныптағы базалық мазмұны:

1) теориялық мәліметтер: бейімделген дене шынықтыру сабақтарында спорт залындағы қауіпсіздік техникасы мен тәртіп ережелері туралы білімді қалыптастыру; күн тәртібінің жеке жоспарын құру. Паралимпиадалық ойындар: паралимпиадалық ойындар ережелері;

2) гимнастика: бір-бірден сапқа тұрған бағаннан шеңбер құрып тұру; оңға және солға секіріп бұрылу; алдын ала орналастырылған бағыттауыштар бойынша бір-бірден тұрған бағаннан үштен (төрттен) тұрған бағанға қайта құрылып сапқа тұру; үштен (төрттен) тұрған бағанда жанына қарай созылған қолдарға арасын ашып тұру, залдың (алаңның) ортасы арқылы жүру. Қолдың, аяқтың, дененің негізгі қалыптары мен қозғалыстары. Қолдың иықтағы қалпы; қолдың кеуде алдындағы қалпы; қолдарын жанына, алға, жоғары созған қалпынан бүгу және жазу; қолдарын алға, артқа, жанына сермеу; аяқтарын алға, жанына, артқа сермеу; орнынан алға, жанына қарай денені еңкейтіп және серіппе тәрізді отырып жылжу; денені оңға және солға еңкейту, қолды дене бойымен сырғыту; дененің айналмалы қозғалыстары; қолды сермеп жүрелеп отыру; қолдың, аяқтың, дененің үйренген қозғалыстарын қарапайым біріктіру; таңертеңгі гимнастика жаттығуларының кешендеріне біріктіру. Допты жоғары лақтыру (1-2 сыныптағыдан жоғары) және оны жерге тиіп серпілген кезінде тосып алу; қатарда

тұрып допты бір-біріне 2-4 м дейінгі қашықтықтан оңға, солға лақтыру; допты төменнен лақтыру; допты орнында жүргізу. Допты лақтыру және оны бір қолмен тосып алу; допты еденге соғу және оны бір қолмен тосып алу; допты екі қолмен жоғары қарай ұру; допты қабырғаға соғу және оны екі қолмен тосып алу. Қабырғаға тұрып, бүгілген аяғын алға көтеру және оны алға, жанына созу; тура сол жаттығу аяқтың ұшына көтерілумен; гимнастикалық қабырғада тұрып (жауырын, желке, бөксе қабырғаға тиіп тұр), дененің қалпын өзгертпей, қолды алға, жанына, жоғары және төмен қозғалту; сол қалыптан қол саусақтарын аяқ ұштарына тигізгенше денесін алға еңкейту; қабырғаға жанасудан ажырамай, оңға, солға еңкею; гимнастикалық қабырғаға бетін қаратып үлкен қадам қашықтығына тұрып, кеуде биіктігіндегі гимнастикалық қабырғаның білте тақтайшасынан ұстап, алға еңкейіп, сәл бүгіліп, түзелу және негізгі қалыпқа тік тұру; табан бұлшықеттері үшін: еденде жатқан арқанның үстімен оны табан күмбезімен қапсыра жүру. 30° бұрышпен еңкіш орнатылған гимнастикалық орындықпен аттас және әр аттас тәсілмен төртаяқтап өрмелеу; гимнастикалық қабырғамен оңға және солға қарай аяқ-қолымен тіркес адым жасай отырып өрмелеу (оң аяқ пен оң қол және керісінше); гимнастикалық қабырғаға әр аттас тәсілмен жоғары және төмен өрмелеу (оң аяқ пен сол қол және керісінше); биіктігі 40-60 см кедергілерден аттап өту тәсілімен кедергілерді еңсеру: снарядқа оң (сол) бүйірімен тұрып, оған сүйеніп арғы жағына алдымен оң (сол) аяғын, содан кейін сол (оң) аяғын аудару. Гимнастикалық қабырға білте тақтайшаларында тура 1-2 сыныптағыдай жаттығулар; гимнастикалық қабырға білте тақтайшаларына шығу (бетін және бүйірін қаратып тұру). Берілген бағдар бойынша сапқа тұру орнын (сызық, шаршы) өзгерте отырып, қатарға сапқа тұру; бағдар бойынша бағытын өзгерте отырып, бағанмен жылжу; тарқап, пәрмен бойынша өз орнына шеңберге қайта тұру (бағдарларға сәйкес); бұрылу сәтінде көзбен қарау арқылы бақыламастан бағдарларға бұрылу; гимнастикалық орындықта сызылған бағдарлар бойынша жүру; белгіленген бағдарға орнынан ұзындыққа секіру және оны көзбен қарау арқылы бақыламастан орындау; алға, артқа, оңға, солға белгіленген орынға көзін ашып қадам жасау; белгілі бір бағдарлар бойынша өрмелеу бағытын өзгерту; допты белгілі бір бағдарға дейін лақтыру; қолдың бастапқы қалпын мұғалімнің көрсетуі және ауызша нұсқауы бойынша орындау; қолдарын тік ұстап алға, жанына белгілі бір биіктікке дейін көтеру және жаттығуларды көзбен қарау арқылы бақыламастан орындау;

3) ұлттық және зияткерлік ойындар: тоғыз құмалақ ойыны ережесі; асық ойындары ережесі; дойбы ойыны ережесі; шахмат ойыны ережесі;

4) қозғалмалы ойындар: қозғалмалы ойындар кезінде кеңістікті бағдарлау дағдыларын қолдану; қозғалмалы ойындар кезінде үйлестіру және тепе-теңдік дағдыларын қолдану; қозғалмалы ойындар кезінде кедергілерді еңсеру дағдыларын қолдану ("Допты жермен домалату", "Фигуралар", "Тез орнына жет", "Көзге көрінбеймін", "Сызылған жолақпен жүру" эстафетасы, "Щеңбердің артынан жүгіру", "Ақ аюлар", "

Бақшадағы қояндар", "Тоқта", "Допты ауада тосып ал", "Мерген бол", "Тыйым салынған қимыл", "Арғымақтар", "Лабиринтте");

5) жеңіл атлетика: жүру түрлері (аяқ ұшымен, өкшемен, табанның ішкі және сыртқы қырымен саусақтарын бүгіп), еңкейіп (денесі алға еңкейген, аяқтары жартылай бүгілген, қолдары еркін), жартылай жүрелеп жасырынып, жүрелеп, отыра адымдап, тіркес адыммен және ауыспалы адыммен жүру, алға және бүйірге айкасқан кадаммен, кібіртіктей жүру, секірмелі жүріс; өкшеден аяқ ұшына қарай ауысып жүру, табандарын бір-біріне параллель қойып жүру, санын көтеріп жүру, орнында және алға жылжи отырып жүру (тірек аяғы түзу, аяқты ұшынан қою, тізелерін алшақтатпау, қолды белге қою); тапсырма бойынша, сигнал бойынша тоқтап жүру (жүрелеп отыру, отыру, бұрылу, қол қимылдарын орындау және т. б.); алақанын соғып ырғақты жүру; қойған заттардың арасымен оларға тимей жүру және жүгіру; 60 м дейінгі қашықтыққа жүгіру мен жүруді кезектестіру (20м - жүгіру, 10 м - жүру және т.с.с.); 40 м дейін жарыса жүгіру; 45 сек дейін тыныс алу жаттығуларымен баяу қарқынмен жүгіру; кең адыммен жүгіру; аяқтың ұшымен жүгіру; ені 40-30 см "дәлізбен" жүгіру; сызықтармен белгіленген аумақпен жүгіру, сызықтар арасындағы қашықтық 70-100 см; қолдың әртүрлі қалпында жүгіру (белде, иықта, жанына); қозғалыс бағытын өзгертіп жүгіру (кедергілерден өтіп, шеңбер бойымен, "сегіздікпен", мұғалімнің артынан). Оңға және солға бұрыла отырып, екі аяқпен және бір аяқпен секіру; айналып жатқан ұзын секіртпенің астымен жүгіріп өту: еденге сызылған ені 20-30 см жолмен, тақтайдың үстімен әртүрлі бағытта (бүйірімен, тіркес адыммен, қайшы адыммен, арқасын алға беріп); астынан-алға – жүгірушіге қарай айналып жатқан секіртпенің астына жүгіріп кіру; айналып жатқан ұзын секіртпеге жүгіріп кіріп және жүгіріп шығып 90° бұрылыспен секіру; айналып жатқан ұзын секіртпеден оңға және солға бұрылып бір аяғымен секіру; еркін түрде, бір аяғынан екінші аяғына ауысып, бір және екі аяқпен алға жылжи отырып қысқа секіртпемен секіру; 50 см биіктіктен, отыру тірегіне дейін секіріп (тізелерін жанына сәл бұрып, алақандарымен еденге тіреліп) жүрелеп және жартылай жүрелеп отырып жұмсақ қону; биіктігі 40 см-ге дейінгі кедергілерге 6-10 кадамнан екпінмен секіріп шығу; жартылай жүрелеп отырған қалыптан қолдарын артқа жіберіп орнынан секіріп, екі аяққа қону; дұрыс қону, аяқ-қолын дұрыс ұстау тапсырмасымен орнынан ұзындыққа секіру; екпінмен ұзындыққа секіру; бір-бірінен 30-50 см қашықтықтағы шеңберден шеңберге екі аяқпен, бір аяқтан екіншісіне секіру; ені 80-100 см жолақтан секіріп, екі аяққа қону, (итерілу аймағының ені 60 см); қосымша тапсырмаларды орындай отырып, биіктікке секіру: қону дәлдігіне, ұшу кезінде шапалақ соғу (5-7 кадамнан екпін алып, белгі тақтайшасының, жіптің биіктігі 50 см дейін); кіші допты, әртүрлі майда заттарды ені 10 м дәлізбен алдын-ала белгіленген қашықтыққа бастан асыра лақтыру; салмағы 1 кг дейінгі нығыздалған допты, волейбол, резенке доптарды екі қолмен бастан асыра қашықтыққа лақтыру;

б) шаңғы даярлығы: шаңғы дайындығының сауықтырушы маңызы; шаңғымен жүру кезіндегі тыныс алу ережелерін сақтау (әңгімелесу); шаңғыны қолына алып жүру; шаңғымен бір қатарға сапқа тұру, шаңғы жолымен бір-бірінің артынан шаңғымен жүру; шаңғымен таяққа тіреліп және тірелмей орнында адымдап айналу; таяқтарды ортасына ұстап сырғымалы кадаммен жылжу; таяқтармен итерілу; шағын еңістері мен өрлері бар шаңғы жолымен таяқтардың көмегінсіз шаңғымен баспалы және сырғымалы кадаммен жүру; аласа тұрыста еңіспен түсу; өрге қиғашынан көтерілу; шаңғымен баяу қарқынмен 300-400 м жүру; 20-30 м шаңғымен жылдамдыққа жүру: "Қуаласпақ", "Кім жылдам" ойындары.

30. "Бейімделген дене шынықтыру" оқу пәнінің 4 сыныптағы базалық мазмұны:

1) теориялық мәліметтер: бейімделген дене шынықтыру сабақтарындағы спорт залындағы қауіпсіздік техникасы мен тәртіп ережелері туралы білім; өзін-өзі қадағалау және өзін-өзі бақылау. Паралимпиада ойындары: паралимпиада ойындарының тәсілдері;

2) гимнастика: бөліну бойынша оңға және солға бұрылу; бірінші және екінші болып саналу; үш, төртке саналу; бір қатардан екіге (саптық пәрменсіз) сапқа тұру; тіркес адыммен жазылу және жиналу; сол аяқпен жүруді бастау; карама-қарсы жүріспен жүру. Қолдың, аяқтың, дененің негізгі қалыптары мен қозғалыстары. Бір қолдың бүйір және бет жазықтықтарындағы айналмалы қозғалыстары; екі қолдың бүйір және бет жазықтықтарындағы айналмалы қозғалыстары; қозғалысты орындаудың дұрыстығын және қажетті түзетуді енгізуді ескере отырып, қолмен кезек-кезек орындалатын қозғалыстар; қол алақандарымен жасалатын айналмалы қозғалыстар; толық табанымен және аяқтың ұшымен отыру; оң (сол) қолмен гимнастикалық қабырғаның білте тақтайшасына (иық биіктігінде) сүйеніп, сол (оң) аяқты алға, жанына (бұра отырып), артқа бұғу; тура сол сияқты, бірақ сүйенбей; отырған қалыпта тік аяқтарын көтеру, оларды бұғу және жазу; серіппелі жүрелеп отыру; жүрелеп отыру қалпынан тізерлеп тұру қалпына ауысу; малдас құрып отыру, қолымен тіреліп және тіреусіз тұру; қолды әртүрлі қалыпта ұстап тұрып денені алға еңкейту; қолды еденге тигізгенге дейін денені алға қарай еңкейту; сырықтармен (арқандармен) жаттығуларды ұжыммен орындау – қолды көтеру, денені еңкейту, аяқты көтеру, отыру; 4-8 санақтық үйренген қозғалыстарды біріктіру; 4-8 санақтық жалаушалармен жасалатын үйренген қозғалыстарды қарапайым түрде біріктіру; таңертеңгі гимнастика кешені. Допты шеңберде оңға, солға лақтыру; бағандарда допты артқа оң, сол жақтан лақтыру; допты бастан асыра лақтыру; допты жүргенде алып жүру. Қосымша қозғалыстардан кейін допты бір қолмен лақтыру; допты бір қолмен жоғары ұру; допты қабырғаға ұрып, оны бір қолмен тосып алу; допты орнында жүргізу; допты бір-біріне 5-7 м қашықтықтан лақтыру және оны қосымша қозғалыстардан кейін (кеуде, тізе алдында және арқасының артында алақан соғу) тосып алу. Басына жүк қойып – қол саусақтарын өкшесіне тигізу; басына жүк қойып – гимнастикалық қабырғаның бірнеше білте

тақтайшасына өрмелеу, оңға және солға жылжу; басына жүк қойып гимнастикалық орындықта оңға және солға қарай жүру; басына жүк қойып бір аяқпен тұрып, екінші аяқты алға, жанына, артқа көтеру; қабырғада тұрып, онымен жанасудан ажырамай, бүгілген аяғын алға көтеру, оны екі қолымен кеудесіне тарту, орындықта отырған калыпта табан күмбезімен заттарды (кішкентай доптар, текшелер, булава, секіртпе және т.б.) ұстау. 30° бұрышпен орнатылған көлбеу гимнастикалық орындықпен аттас және әр аттас тәсілмен ылдиға өрмелеу; гимнастикалық қабырғамен жоғары және төмен аттас, әр аттас тәсілмен өрмелеу, бірақ аяқтарын білте тақтайшалардың әрқайсысына немесе бір-екеуінен аттап қою; 30° бұрышпен орнатылған көлбеу гимнастикалық орындықпен төртаяқтап өрмелеп, гимнастикалық қабырғаға өту; орындықтан орындыққа еркін тәсілмен өту (орындықтардың арасындағы қашықтық 20-40 см); түрлі кедергілерге (ат, кіші ат, бөрене) өрмелеу. Бір-бірінен шынтақ қашықтығын сақтап (қолын беліне қойып) қатарға сапқа тұру; бағдарлар бойынша шеңберден шаршыға қайта құрылып тұру; әртүрлі бағдарларға дейін жүру; нұсқаулық бойынша оңға, солға бұрылу; еденде сызылған бағдарлар бойынша жүру; белгі бойынша тоқтап және дұрыс дене сымбаты мен тыныс алуды тексере отырып, бастың, қолдың, дененің әртүрлі қозғалыстарын орындау; көзбен көру арқылы бақылаумен бағдарлар бойынша (тұрып және жатып) денені белгілі бір биіктікке дейін бұгу мен жазу және жаттығуларды көзін жұмып орындау; мұғалімнің түзетуімен экран аясында қолмен қозғалыстар орындау; алға жүру, бір аяғымен гимнастикалық орындықта, екіншісімен еденде жүреді; белгілі бір бағдарға дейін биіктікке секіру; белгіленген орынға тереңдікке секіру; көзін жұмып гимнастикалық орындықпен төртаяқтап өрмелеу; допты еденге соғу күшін ол берілген биіктікке: тізеге дейін, белге дейін, иыққа дейін ытқитындай мөлшерлеу;

3) ұлттық және зияткерлік ойындар: тоғыз құмалақ ойынының әр түрлі тәсілдері; асық ойынының әр түрлі тәсілдері; дойбы ойынының әр түрлі тәсілдері; шахмат ойынының әр түрлі тәсілдері;

4) қозғалмалы ойындар: қозғалмалы ойындар кезінде кеңістікті бағдарлау дағдыларын бекіту; қозғалмалы ойындар кезінде үйлестіру және тепе-теңдік дағдыларын бекіту; қозғалмалы ойындар кезінде кедергілерді жеңу дағдыларын бекіту ("Суреттер көрмесі", "Бағандағы доп жарысы", "Желаяқтар командасы", "Парашютшілер", "Құтқаратын қуаласпақ", "Аңшылар", "Допты қабырғаға соқ", "Қалаларды құлату", "Ергежейлер мен алыптар", "Аралар", "Арқан шеңбері", "Затты тап", "Қырықаяқ", "Іліп кетпе!", гимнастикалық таяқшамен эстафета);

5) жеңіл атлетика: санды биікке жоғары көтеріп жүру; ені 20 см "дәлізде" жүру, заттардан аттап жүру: (доптар, таяқтар, секіртпелер, текшелер) түзу сызықпен және шахмат тәртібімен, екі қатармен жүру, сонда заттардың оң жақ қатары оң аяқтың астына, ал сол жақ қатары - сол аяқтың астына кіретіндей болу керек, ені 20-30 см жолақтар арқылы, шеңбермен және аяқтың ұшымен жүру; баяу, орташа және жылдам

қарқынмен жүру; баяулап және үдеп жүру (санамақпен, қол шапалақтаумен, барабан, сылдырмақ соғуымен, гимнастикалық таяқты еденге соғумен, метроном соғысымен); берілген аралықты (қашықтықты) сақтай отырып жүру; шынтақта бүгілген қолдың жігерлі қимылымен жүру; бір орында және қозғалыста аяқты және қолды дұрыс қозғалтуды жеке-жеке үйрену; қозғалысты сол аяқтан бастауды игеру, бағанда бір-бірден жүру: "бір" санағында – аяқты еденге екпінмен түсіру, "екі-үш-төрт" - әдеттегі қадам; 100 м дейінгі қашықтықта жүгіру мен жүруді кезектестіру (30м - жүгіру және 20 м - жүру); 50 м дейін жарыса жүгіру; 1 мин дейін баяу қарқынмен жүгіру; орнында және алға қарай жылжып жүгіру; кең қадаммен жүгіру; кең қадаммен аяқтың ұшымен 40 м қашықтыққа жүгіру; "дәлізде" сызықтар арқылы жүгіру; доға тәрізді "дәлізбен" жүгіру; топпен қарама-қарсы жүгіріп өту; әр түрлі бастапқы қалыптардан жүгіру (тізеге тірелген қалыптан, отыру тірегінен, арқада жатқан, ішімен жатқан, жүгіру бағытына арқасымен отырған қалыптан). Бір, екі аяғымен орнында 180°, 270°, 360°-қа бұрылып секіру (кезекпен); айналып жатқан ұзын секіртпенің астымен екіден-үштен жүгіріп өту; айналып жатқан ұзын секіртпенің астына екіден-үштен жүгіріп кіру, оның астында секіру және жүгіріп шығу; қысқа секіртпемен артқа, жанына жылжып бір-екі аяқпен секіру; қысқа секіртпені артқа айналдырып секіру; 60 см дейінгі биіктіктен секіруді және екпінмен бір аяқпен биіктігі 40 см дейінгі кедергіге секіріп мінуді (итерілу орны кедергіден 30-50 см) кезектестіру; қашықтыққа орнынан ұзындыққа секіру; қашықтыққа екпінмен ұзындыққа секіру; "аяқты бүгу"тәсілімен екпінмен биіктікке секіру. Ұлдар үшін 6 м дейін және қыздар үшін 4 м дейін қашықтықтан 3 м биіктікте орналасқан қалқанға (1x1 м) шағын допты бастан асыра лақтыру; 10 м дейінгі қашықтықтан кіші допты көлденең нысанаға (нысананың ені 2 м дейін) лақтыру;

б) шаңғы дайындығы: оқушылардың сабақтағы жүріс-тұрыс ережелері, қолдағы шаңғымен қатарға сапқа тұру; қатардан бағанға ауысып қайта құрылып сапқа тұру; иықтағы шаңғымен жүру; шаңғы ұшымен айналып бір орында бұрылу; шағын еңістері мен өрлері бар шаңғы жолымен таяқтармен баспалы және сырғымалы қадаммен жүру; негізгі тіректе еңіспен түсу; "саты" жүрісімен көтерілу; шаңғымен баяу қарқынмен 400-500 метр жүру; шаңғымен 30-40 м жылдамдыққа жүру; дәл солай, бірақ кесіндінің ортасында кері айнала бұрылу; ойындар: "Жылдам шаңғышы", шаңғы таяқтарын апарып қою эстафетасы.

4-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

31. Бағдарламада оқыту мақсаттарын қолдану ыңғайлы болуы үшін кодтау енгізілген. Кодта бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сандар – бөлім мен бөлімшенің, төртінші сан – оқыту мақсатының реттік санын білдіреді. Мысалы, 1.2.1.4. кодында "1" - сынып, "2.1" - екінші бөлімнің бірінші бөлімшесі, "4" - оқыту мақсатының реттік саны.

32. Оқыту мақсаттары бойынша күтілетін нәтижелер:

1) "Теориялық мәліметтер" бөлімі:

1-кесте

Бөлімше	Оқу мақсаттары				
	0 сынып	1 сынып	2 сынып	3 сынып	4 сынып
1.1 Бейімделген дене шынықтыру сабақтарындағы тәртіп ережелері және қауіпсіздік техникасы	0.1.1.1 бейімделген дене шынықтыру сабақтарында спорт залындағы тәртіп ережелерін және қауіпсіздік техникасын білу	1.1.1.1 бейімделген дене шынықтыру сабақтарында спорт залындағы қауіпсіздік техникасы бойынша мұғалімнің нұсқаулықтарын орындау	2.1.1.1 бейімделген дене шынықтыру сабақтарында спорт залындағы тәртіп ережелерін және қауіпсіздік техникасын сақтау	3.1.1.1 қозғалыс жылдамдығы мен үйлестірілуіне арналған жаттығуларды орындау кезіндегі тәртіп ережелерін және қауіпсіздік техникасын білу	4.1.1.1 қозғалыс жылдамдығы мен үйлестірілуіне арналған жаттығуларды орындау кезіндегі тәртіп ережелерін және қауіпсіздік техникасы туралы білімін қолдану
1.2 Жеке гигиена және күн тәртібі	0.1.2.1 жеке гигиена және күн тәртібі туралы білу	1.1.2.1 жеке гигиена және күн тәртібі туралы алған білімін қолдану	2.1.2.1 жеке гигиенаны және күн тәртібін сақтау	3.1.2.1 күн тәртібінің жеке жоспарын құру	4.1.2.1 өзін-өзі қадағалау және өзін-өзі бақылауды жүргізе алу
1.3 Паралимпиада ойындары	0.1.3.1 паралимпиада ойындарының даму тарихын білу	1.1.3.1 паралимпиада ойындарының түрлерін білу	2.1.3.1 паралимпиада спорт түрлерінің спортшыларын білу	3.1.3.1 паралимпиада ойындарының ережелерін білу	4.1.3.1 паралимпиада ойындарының әдістерін білу

2) "Гимнастика" бөлімі:

2-кесте

Бөлімдер	Оқу мақсаттары				
	0 сынып	1 сынып	2 сынып	3 сынып	4 сынып
2.1 Сапқа тұру және сапқа құрылымын өзгертіп қайта тұру	0.2.1.1 бағанға және қатарға бір-бірден сапқа тұра алу; 0.2.1.2 бағанда желкеге теңелуді орындау; 0.2.1.3 қатарда сызық бойынша (аяқ ұшымен) сап түзей алу	1.2.1.1 бір-бірден тұрған қатармен жүре алу; 1.2.1.2 қолдарынан ұстап, қатардан шеңберге құрылымын өзгертіп тұра алу; 1.2.1.3 бір-бірден тұрған бағаннан ортасынан қолдарынан ұстасып екі-екіден	2.2.1.1 бір орындағы саптық пәрмендерді дұрыс орындау; 2.2.1.2 жұппен сапқа тұруды жылдам орындау; 2.2.1.3 бір-бірден тұрған бағаннан шеңберге ауысуды білу; 2.2.1.4 бағдарлар бойынша	3.2.1.1 бір-бірден тұрған бағаннан шеңберге ауысуды орындау; 3.2.1.2 оңға және солға секіріп бұрылуды білу; 3.2.1.3 алдынан орналастырылған бағыттауыштар бойынша бір-бірден тұрған бағаннан	4.2.1.1 қатарда үш, төртке саналуды білу; 4.2.1.2 бөліну бойынша оңға және солға бұрылу; 4.2.1.3 оң және сол жағындағы көршісімен саптағы орнын ауыстырып қайта тұру; 4.2.1.3 бір қатардан екіге

		бағанға құрылымын өзгертіп қайта тұруды орындай алу	бағытты өзгертіп бағанмен жүруді білу	үштен (төрттен) тұрған бағанға қайта құрылып сапқа тұра алу	қайта құрылып сапқа тұру
2.2 Жалпы дамыту жаттығулары	0.2.2.1 дене бөліктерін (оң, сол қол және аяқ , алақан, бел, өкше, мұрын) бағдарлау; 0.2.2.2 аяқтарының енімен тұрысын орындау: қолдың қалпы – төмен, алға, екі жаққа, жоғары, арқадан асыра; 0.2.2.3 тік қолдарын алға, артқа, жанына, жоғары қозғалта алу; иықтарын көтеру және түсіруді орындау	1.2.2.1 тік аяқты алға, артқа, жанына көтеруді орындау; 1.2.2.2 денені оңға, солға еңкейтуді орындау; 1.2.2.3 денені оңға, солға бұруды орындау	2.2.2.1 қолды желкеге, басына қою қимылдарын орындау; 2.2.2.2 қолды белге қою қимылын орындау; 2.2.2.3 бүгілген оң (сол) аяқты алға қозғалтуды орындай алу; 2.2.2.4 аяқтың ұшына көтеріліп , өкшеге ауысуды орындау; 2.2.2.5 денені алға еңкейтуді орындау	3.2.2.1 қолдарын жанына, алға, жоғары созып қалпынан бұғу және жазуды орындау; 3.2.2.2 қолдарын алға, артқа, жанына сермеуді орындау; 3.2.2.3 аяқтарын әртүрлі бағытта сермеуді орындау; 3.2.2.4 денені оңға және солға еңкейту, қолды дене бойымен сырғытуды орындау	4.2.2.1 бір қолдың бүйір және бет жазықтықтарын дағы айналмалы қозғалыстарын орындау; 4.2.2.2 екі қолдың бүйір және бет жазықтықтарын дағы айналмалы қозғалыстарын орындау; 4.2.2.3 оң (сол) қолмен гимнастикалық қабырғаның білте тақтайшасына (иық биіктігінде) сүйеніп, сол (оң) аяқты алға, жанына (бұра отырып), артқа бұғуді орындау; 4.2.2.4 отырған қалыпта тік аяқтарын көтеру , оларды бұғу және жазу
	0.2.3.1 арқасымен қабырғаға сүйеніп тұрып, оған шүйдесін, арқасын, бөксесін және өкшесін тигізген қалпынан алшақтап кету және дененің бастапқы	1.2.3.1 қабырғаға шүйдесін және арқасын тигізіп отыру; арқасымен қабырғаға сүйеніп тұрып, оған шүйдесін, арқасын, бөксесін және өкшесін тигізген қалпынан алшақтап кету және дененің бастапқы	2.2.3.1 басына жүк қойып (150-200 г) аяқтың ұшына көтерілу және жүрелеп отыруды орындау;	3.2.3.1 қабырғаға тұрып , бүгілген аяғын алға көтеру және оны алға, жанына созу; 3.2.3.2 гимнастикалық қабырғада тұрып (жауырын	4.2.3.1 басына жүк қойып жүрелеп отырып қол саусақтарын өкшесіне тигізуді орындау ; 4.2.3.2 басына жүк қойып гимнастикалық қабырғаның

<p>2.3 Дене сымбатын қалыптастыру және жалпақтабанның алдын алу жаттығулары</p>	<p>қолдарын жанына, жоғары көтеруді орындау; 0.2.3.2 қабырғаға шүйдесін және арқасын тигізіп отыру; 0.2.3.3 аяқтарын түзу ұста, аяқтың ұшымен жүруді орындау; 0.2.3.4 табандарын қосып, аяқ ұшымен, өкшесімен тұру, бір табанын екіншісінің алдына қойып тұруды орындау</p>	<p>қалпын сақтай отырып қайтадан оралуды орындау; 1.2.3.2 оң (сол) қолымен гимнастикалық қабырға білте тақтайшаларына (иық биіктігінде) сүйену, екінші қолын беліне қою, сол (оң) аяқты алға, жанына, артқа көтеруді орындау; 1.2.3.3 табанның сыртқы және ішкі қырымен жүруді орындау; 1.2.3.4 бір сызық бойымен немесе бір-бірінен 10 см қашықтықта орналасқан екі параллель сызықтың арасымен жүруді орындау</p>	<p>2.2.3.2 басындағы жүкпен адымдап жүруді орындау; 2.2.3.3 басындағы жүкпен гимнастикалық орындыққа тұру, гимнастикалық орындықпен жүруді орындау; 2.2.3.4 табанның ортасымен гимнастикалық таяқшада, арқанда, шеңберде тұрып өкшеден аяқ ұшына және кері қарай ауысуды орындау</p>	<p>, желке, бөксе қабырғаға тиіп тұр), дененің қалпын өзгертпей, қолды алға, жанына, жоғары және төмен қозғалтуды орындау; 3.2.3.3 қабырғаға жанасудан ажырамай, оңға, солға еңкеюді орындау; 3.2.3.4 еденде жатқан арқанның үстімен оны табан күмбезімен қапсыра жүруді орындау</p>	<p>бірнеше білте тақтайшасына өрмелеу, оңға және солға жылжуды орындау; 4.2.3.3 басына жүк қойып гимнастикалық орындықта оңға және солға қарай жүруді орындау; 4.2.3.4 қабырғада тұрып, онымен жанасудан ажырамай, бүгілген аяғын алға көтеру, оны екі қолымен кеудесіне тартуды орындау</p>
<p>2.4 Заттармен жасалатын жаттығулар</p>	<p>0.2.4.1 допты (үлкен, кіші) лақтыра алу және тосып алу; 0.2.4.2 допты себетке лақтыруды орындай алу</p>	<p>1.2.4.1 допты қатарда оңға, солға беруді орындау; 1.2.4.2 допты шеңберде оңға, солға домалата алу; 1.2.4.3 допты бір-бірден тұрған бағанда оңға, солға беруді орындау</p>	<p>2.2.4.1 допты шеңберде оңға, солға беруді орындау; 2.2.4.2 допты бағанда бір-бірден бастың үстінен және "еңкейген" қалыпта аяқтың ортасынан беруді орындау; 2.2.4.3 допты жоғары лақтыру және қосымша қозғалыстардан кейін оны екі қолмен тосып алуды орындау; 2.2.4.4 допты</p>	<p>3.2.4.1 допты жоғары лақтыру және оны жерге тиіп серпілген кезінде тосып алуды орындау; 3.2.4.2 қатарда тұрып допты бір-біріне 2-4 м дейінгі қашықтықтан оңға, солға лақтыруды орындау; 3.2.4.3 допты төменнен лақтыру; допты орнында жүргізуді орындау; 3.2.4.4 допты лақтыру және</p>	<p>4.2.4.1 қосымша қозғалыстардан кейін допты бір қолмен лақтыруды орындау; 4.2.4.2 допты бір қолмен жоғары ұруды орындау; 4.2.4.3 допты қабырғаға ұрып, оны бір қолмен тосып алуды орындау; 4.2.4.4 допты бір-біріне 5-7 м қашықтықтан лақтыру және оны қосымша қозғалыстардан кейін (кеуде,</p>

			еденге соғу және қосымша қозғалыстардан кейін оны тосып алуды орындау	оны бір қолмен тосып алуды орындау; 3.2.4.5 допты екі қолмен жоғары қарай ұруды орындау	тізе алдында және арқасының артында алақан соғу) тосып алуды орындау
2.5 Тыныс жаттығулары	0.2.5.1 бейнелі түрдегі жаттығуларды орындау ("х-х-хо – "қолды жылыту" – дем шығару; "гүлді иіскеу" – дем алу. 0.2.5.2 фу-фу – "суды суыту" – дем шығаруды орындай алу; 0.2.5.3 жүру кезінде еліктеп дұрыс тыныс алуды орындай алу (чу-ух-чу-ух-чу – паровоз – дем шығару; -у-у-у – ұшақ – дем шығару)	1.2.5.1 кеуделік және құрсақтық тыныс түрлерін орындау (тұрған, қолын бүйіріне қойған қалыпта); 1.2.5.2 тұрған және жатқан қалпындағы аралас тыныс алу түрін орындау (кеуде-құрсақ немесе толық); 1.2.5.3 қолдың әртүрлі қимылдары кезіндегі тыныс алуды орындау: жанына, жоғары	2.2.5.1 жүрелеп отыру және жартылай жүрелеп отыру кезінде тыныс алуды орындау; 2.2.5.2 денені алға еңкейту кезінде тыныс алуды орындау; 2.2.5.3 жүру кезінде тыныс алуды орындау, қолдарын белге қойып, әр түрлі нұсқаларда: 3 қадамда – тыныс алу және 3 қадамда – дем шығару, 4 қадамда – тыныс алу және 4 қадамда – дем шығару, 2 қадамда – тыныс алу және 2 қадамда – дем шығару	3.2.5.1 жылдам жүру кезіндегі тыныс алу жаттығуларын орындау; 3.2.5.2 жүгіру кезіндегі тыныс алуды орындау; 3.2.5.3 қозғалыс сипатына сәйкес тыныс алу тереңдігі мен қарқынын ерікті түрде өзгертуді орындау	4.2.5.1 тыныс алу мен дем шығару ұзақтығын өзгертуді орындау: дем алу дем шығарудан қысқа: 1-2-3 - тыныс алу, 1-2-3 -4 - дем шығару; 4.2.5.2 дем алу дем шығарудан ұзағырақ болуын орындау : 1-2-3-4 - тыныс алу, 1-2-3 - дем шығару; 4.2.5.3 ырғақты тыныс алуды орындау
	0.2.6.1 гимнастикалық қабырғаға еркін өрмелеуді (5-6 білге тақтайшасына) орындау; 0.2.6.2 еденде және	1.2.6.1 көлбеу жазықтықпен еңбектеп жүруді орындау; 1.2.6.2 гимнастикалық қабырғамен әртүрлі	2.2.6.1 20°-қа дейінгі бұрышқа көлбеу қойылған гимнастикалық орындықпен бір аттас және әр аттас төртаяқтап жоғары өрмелеуді орындау; 2.2.6.2 гимнастикалық	3.2.6.1 30° бұрышпен еңкіш орнатылған гимнастикалық орындықпен аттас және әр аттас тәсілмен төртаяқтап өрмелеуді орындау; 3.2.6.2 гимнастикалық қабырғамен оңға және солға қарай аяқ-қолымен тіркес адым	4.2.6.1 30° бұрышпен еңкіш орнатылған гимнастикалық орындықпен аттас және әр аттас тәсілмен төртаяқтап ылдиға өрмелеуді орындау; 4.2.6.2 гимнастикалық қабырғамен жоғары және төмен аттас, әр аттас тәсілмен өрмелеуді

<p>2.6 Өрмелеу және асып өту</p>	<p>гимнастикалық орындықта еңбектеп өрмелеп жүруді орындау; 0.2.6.3 биіктігі 25-30 см кедергілерден өтуді орындау; 0.2.6.4 биіктігі 40 см-ден төмен е м е с кедергілердің астынан еркін тәсілмен еңбектеп шығуды орындау</p>	<p>тәсілдермен жоғары және төмен өрмелеуді орындау; 1.2.6.3 гимнастикалық қабырғамен жанына өрмелеуді орындау; 1.2.6.4 биіктігі 50-60 см артық е м е с кедергілерден еркін тәсілмен асып өтуді орындау</p>	<p>қабырғаға аттас жоғары және төмен өрмелеуді орындау; 2.2.6.3 гимнастикалық қабырғамен жанымен оңға және солға (тіркес адыммен) өрмелеуді орындау; 2.2.6.4 20°-қа дейінгі бұрышқа көлбеу қойылған гимнастикалық орындықпен төмен қарай өрмелеуді орындау</p>	<p>жасай отырып өрмелеуді орындау; 3.2.6.3 гимнастикалық қабырғаға әр аттас тәсілмен жоғары және төмен өрмелеуді орындау; 3.2.6.4 биіктігі 40-60 см кедергілерден аттап өту тәсілімен кедергілерді еңсере алу: снарядқа оң (сол) бүйірімен тұрып, оған сүйеніп арғы жағына алдымен оң аяғын, содан кейін сол аяғын аудару</p>	<p>орындау, бірақ аяқтарын білте тактайшалардың әрқайсысына немесе бір-екеуінен аттап қою; 4.2.6.3 30° бұрышпен орнатылған көлбеу гимнастикалық орындықпен төртаяқтап өрмелеп, гимнастикалық қабырғаға өтуді орындау; 4.2.6.4 орындықтан еркін тәсілмен өтуді орындау (орындықтардың арасындағы қашықтық 20-40 см);</p>
<p>2.7 Кеңістікте бағдарлауды және қозғалыс дәлдігін дамытатын жаттығулар</p>	<p>0.2.7.1 қатарға сызық бойымен белгіленген орынға сапқа тұруды орындау (шеңберде, квадратта); 0.2.7.2 алға, артқа, жанына кадам жасау және оны көзін жұмып қайталауды орындау</p>	<p>1.2.7.1 еденде сызылған бағдарлар бойынша жүруді орындау; 1.2.7.2 сызылған бағдарға екі аяғымен итеріліп орнынан ұзындыққа секіруді орындау; 1.2.7.3 орнынан ұзындыққа секіруді орындау (әр түрлі кесінділер)</p>	<p>2.2.7.1 берілген бағытпен көзін жұмып жүруді орындау; 2.2.7.2 орнында жоғары секіріп, ілініп тұрған заттарды қолымен ұстау, соғу немесе тигізуді орындау; 2.2.7.3 40 см қашықтықта салынған диаметрі 30-40 см шеңберге 40 см-ге дейінгі биіктіктен секіруді орындау; 2.2.7.4 гимнастикалық қабырғаға жоғары қарай өрмелеу, бір білте</p>	<p>3.2.7.1 берілген бағдар бойынша сапқа тұру орнын (сызық, шаршы) өзгерте отырып, қатарға сапқа тұруды орындау; 3.2.7.2 бағдар бойынша бағытын өзгерте отырып, бағанмен жылжуды орындау; 3.2.7.3 гимнастикалық орындықта сызылған бағдарлар бойынша жүруді орындау; 3.2.7.4 қолдарын тік ұстап алға, жанына белгілі бір биіктікке</p>	<p>4.2.7.1 бағдарлар бойынша шеңберден шаршыға қайта құрылып тұруды орындау; 4.2.7.2 әртүрлі бағдарларға дейін жүру; нұсқаулық бойынша оңға, солға бұрылуды орындау; 4.2.7.3 көзбен көру арқылы бақылаумен бағдарлар бойынша (тұрып және жатып) денені белгілі бір биіктікке дейін бұғу мен жазу және жаттығуларды көзін жұмып орындау;</p>

		тақтайшасын бір аяғымен басу, ал екіншісіне – басқа аяғымен басу, төмен қарамауды орындау	дейін көтеру ж ә н е жаттығуларды көзбен қарау арқылы бақыламастан орындау	4.2.7.4 алға жүруді орындау, бір аяғымен гимнастикалық орындықта, екіншісімен еденде жүреді
--	--	---	--	---

3) "Ұлттық және зияткерлік ойындар" бөлімі:

3-кесте

Бөлімдер	Оқу мақсаттары				
	0 сынып	1 сынып	2 сынып	3 сынып	4 сынып
3.1 Тоғыз құмалақ	0.3.1.1 тоғыз құмалақ ойынының пайда болу тарихын білу	1.3.1.1 ұяшықтарға 9 құмалақтан орналастыру	2.3.1.1 құмалақтарды бір ұяшықтан екінші ұяшыққа сала алу	3.3.1.1 тоғыз құмалақ ойынының ережесін білу және мұғалімнің көмегімен қолдану	4.3.1.1 тоғыз құмалақ ойынының әр түрлі тәсілдерін білу және өздігінен қолдану
3.2 Асық	0.3.2.1 асық ойынының пайда болу тарихын білу	1.3.2.1 асықтарды лақтыра алу	2.3.2.1 қатарлап қойылған асықтарға тигізе алуы	3.3.2.1 асық ойынының ережелерін білуі және қолдана алуы	4.3.2.1 асық ойынының әр түрлі әдістерін өздігінен қолдану
3.3 Дойбы	0.3.3.1 дойбы ойынының пайда болу тарихын білу	1.3.3.1 дойбыларды түстері бойынша ажырата алу	2.3.3.1 көру-сипап сезу тәсілімен дойбыларды тақтаға реттеп қоя алу	3.3.3.1 дойбы ойынының ережелері мен тәсілдерін білу және қолдана алу	4.3.3.1 дойбы ойынының жарыстарына қатысу
3.4 Шахмат	0.3.4.1 шахмат ойынының пайда болу тарихын білу	1.3.4.1 шахмат ойынының барлық фигураларының атауларын білу	2.3.4.1 фигураларды тақтаға дұрыс реттеп қоя алу	3.3.4.1 шахмат ойынының ережелерін білуі және мұғалімнің көмегімен қолдана алуы	4.3.4.1 шахмат ойынының жарыстарына қатысу

4) "Қозғалмалы ойындар" бөлімі:

4-кесте

Бөлімдер	Оқу мақсаттары				
	0 сынып	1 сынып	2 сынып	3 сынып	4 сынып
4.1 Кеңістікті бағдарлауды дамыту ойындары	0.4.1.1 қозғалмалы ойындар кезінде кеңістікті бағдарлау ережелерін білу	1.4.1.1 қозғалмалы ойындар кезінде мұғалімнің көмегімен кеңістікті бағдарлау	2.4.1.1 қозғалмалы ойында бағдарлау дағдыларын қолдану	3.4.1.1 қозғалмалы ойындар кезінде өздігінен кеңістікті бағдарлау	4.4.1.1 сабақтағы спорттық ойындар кезінде е р к і н бағдарлану
			2.4.2.1 спорт залындағы және	3.4.2.1 қозғалмалы ойындар кезінде	4.4.2.1 қозғалмалы ойындар кезінде

4.2 Тепе-теңдікті және кимылдардың үйлесімділігін дамытуға арналған ойындар	0.4.2.1 қозғалмалы ойындар кезінде тепе-теңдікті үйлестіре алу	1.4.2.1 қозғалмалы ойындар кезінде тепе-теңдікті және үйлестіруді ұстап тұра алу	стадиондағы қозғалмалы ойындар кезінде тепе-теңдікті және үйлестіруді ұстап тұра алу	кеңістікті бағдарлауды дамытуға арналған жаттығуларды мұғалімнің көмегімен орындау	кеңістікті бағдарлауды дамытуға арналған жаттығуларды өздігінен орындау
4.3 Кедергілерді жеңуге арналған ойындар	0.4.3.1 кедергінің не екенін білу	1.4.3.1 мұғалімнің көмегімен кедергілерді жеңе алу	2.4.3.1 ойын кезінде кедергілерді жеңу дағдыларын пайдалану	3.4.3.1 қозғалмалы ойын кезінде кедергілерді жеңу дағдыларын пайдалану	4.4.3.1 спорттық эстафеталарда кедергілерді өздігінен жеңу

5) "Жеңіл атлетика" бөлімі:

5-кесте

Бөлімдер	Оқу мақсаттары				
	0 сынып	1 сынып	2 сынып	3 сынып	4 сынып
5.1 Жүру	0.5.1.1 қолдарымен ұстасып жүруді орындау (түзу сызық бойымен қозғалыс жағына қарай жартылай бұрылып жүру); 0.5.1.2 дұрыс дене қалпын, тыныс алуды сақтай отырып, әдеттегі және кең адыммен жүруді орындау	1.5.1.1 әдеттегідей жүру, аяқтың ұшымен жүру, табанның сыртқы және ішкі қырымен жүру, қолдарын әртүрлі қалыпта ұстап жүруді орындау; 1.5.1.2 сигнал бойынша тоқтап жүру, мұғалімнің санауымен ырғақты жүруді орындау	2.5.1.1 әдеттегі және кең адыммен, аяқтың ұшымен қолдың әртүрлі бір қалыпты еркін қозғалысымен жүруді орындау; 2.5.1.2 бағытты мұғалімнің бағдары мен пәрмендері бойынша өзгерте отырып жүруді орындау; 2.5.1.3 аяқтарын топылдатып ырғақпен жүруді орындау	3.5.1.1 тіркес адыммен және ауыспалы адыммен жүру, алға және бүйірге айқасқан қадаммен, кібіртіктей жүруді орындау; 3.5.1.2 өкшеден аяқ ұшына қарай ауысып жүру, табандарын бір-біріне параллель қойып жүруді орындау; 3.5.1.3 орнында және алға жылжи отырып жүруді орындау; 3.5.1.4 алақанын соғып ырғақты жүру	4.5.1.1 санды биікке жоғары көтеріп жүруді орындау; 4.5.1.2 баяу, орташа және жылдам қарқынмен жүруді орындау; 4.5.1.3 баяулап және үдеп жүруді орындау (санамақпен, қол шапалақтаумен, гимнастикалық таяқты еденге соғумен); 4.5.1.4 шынтақта бүгілген қолдың жігерлі кимылымен жүруді орындау
		1.5.2.1 40 м дейінгі қашықтықта жүгіру мен жүруді алмастыруды орындау;	2.5.2.1 50 м дейін жүру мен жүгіруді кезекпен алмастыруды орындау (15 м – жүру, 20 м –	3.5.2.1 45 сек дейін тыныс алу жаттығуларымен баяу қарқынмен жүгіруді орындау; 3.5.2.2 кең адыммен	4.5.2.1 50 м дейін жарыса жүгіруді орындау; 4.5.2.2 орнында және алға қарай

5.2 Жүгіру	0.5.2.1 еркін жүгіруді орындау; 0.5.2.2 дұрыс дене қалпын, тыныс алуды сақтай отырып жүгіру, сигнал бойынша тоқтап жүгіруді орындау	1.5.2.2 жұппен, топпен 15 м дейінгі қашықтыққа жүгіруді орындау; 1.5.2.3 баяу қарқынмен 20 сек дейін жүгіруді орындау; 1.5.2.4 әртүрлі бастапқы қалыптардан жүгіруді орындау (тұрған, отырған, жатқан)	жүгіру, 15 м – жүру); 2.5.2.2 әр түрлі бастапқы қалыптан жүгіруді орындау (артымен, бүйірімен – тіркес адыммен); 2.5.2.3 30 м дейін жарысып жүгіруді орындау	жүгіруді орындау; 3.5.2.3 сызықтармен белгіленген аумақпен жүгіруді орындау, сызықтар арасындағы қашықтық 70-100 см; 3.5.2.4 қолдың әртүрлі қалпында жүгіруді орындау	жылжып жүгіруді орындау; 4.5.2.3 кең кадаммен аяқтың ұшымен 4 0 м қашықтыққа жүгіре алу; 4.5.2.4 әр түрлі бастапқы қалыптардан жүгіруді орындау
5.3 Лактыру	0.5.3.1 алдындағы нысанаға 3-4-5 м қашықтыққа еденге, шұңқырға, себетке шағын допты (сигнал бойынша) лақтыруды орындау	1.5.3.1 бастан асыра екі қолмен қашықтыққа резеңке доптарды лақтыруды орындау; 1.5.3.2 бетін лақтыру бағытына қаратып тұрып, кіші допты оң (сол) қолмен бастан асыра орнынан лақтыруды орындау	2.5.3.1 кіші допты бастан асыра қалқанға лақтыруды орындау; 2.5.3.2 шағын допты нысанаға лақтыруды орындау	3.5.3.1 кіші допты ені 10 м дәлізбен бастан асыра қашықтыққа лақтыруды орындау; 3.5.3.2 кіші допты, әртүрлі майда заттарды алдын-ала белгіленген қашықтыққа лақтыруды орындау; 3.5.3.3 салмағы 1 кг дейінгі нығыздалған допты, волейбол, резеңке доптарды екі қолмен бастан асыра қашықтыққа лақтыруды орындау	4.5.3.1 кіші допты бастан асыра қалқанға лақтыруды орындау; 4.5.3.2 10 м дейінгі қашықтықтан кіші допты көлденең нысанаға лақтыруды орындау; 4.5.3.3 допты нысанаға бастан асыра лақтыра алу
	0.5.4.1 орнында екі аяқпен секіріп бөренеден немесе гимнастикалық	1.5.4.1 қолдың әртүрлі қалпында қозғалмай (тұрған ұзын секіртпеден секіруді орындау (	2.5.4.1 екі аяғымен сәл алға, артқа, оңға, солға және бір аяқпен секіруді орындау; 2.5.4.2 айналып жатқан секіртпенің	3.5.4.1 оңға және солға бұрыла отырып, екі	4.5.4.1 бір, екі аяғымен орнында 180°, 270°, 360°-қа бұрылып

5.4 Секіру	қабырғаның білге тақтайшасынан ұстап тұрып) жартылай бүгілген аяқтарына қону, бір аяқпен, сосын екіншісімен секіруді орындау; 0.5.4.2 аласа, биік секіре алу; 0.5.4.3 аласа және биік секіруді кезектестіріп орындау; 0.5.4.4 орнында жүрелеп, жартылай жүрелеп секіру жұптасып (кезекпен), бір-біріне қарап, қолдарымен ұстап отырып орындау	биіктігі – 10-20 см); 1.5.4.2 бір, екі аяқпен, бір аяқтан екіншісіне ауысып тербеліп және айналып жатқан секіртпеден бүйірімен тұрып орнында секіруді орындау; 1.5.4.3 қолды алдын ала артқа қозғалта отырып, алдығы жылжумен оңға, солға секіріп, жерге жұмсақ қонуды орындау; 1.5.4.4 орнынан биіктігі 30 см-ге дейінгі жұмсақ кедергіге секіруді орындау	астына жүгіріп кіріп, жүгіріп шығып секіре алу; 2.5.4.3 бір аяқтан екінші аяққа ауысып қысқа секіртпемен секіруді орындау; 2.5.4.4 40 см дейінгі биіктіктен секіру мен 2-8 қадамнан 30 см дейінгі кедергілерге екпінмен "итерілу аймағында" бір аяғымен итеріліп секіруді алмастыруды орындау; 2.5.4.5 екпінмен тік жүгіріп, бір аяғымен итеріліп, биіктікке секіріп, екі аяққа жұмсақ қонуды орындау	аяқпен және бір аяқпен секіруді орындау; 3.5.4.2 айналып жатқан ұзын секіртпеге жүгіріп кіріп және жүгіріп шығып 90° бұрылыспен секіруді орындау; 3.5.4.3 айналып жатқан ұзын секіртпеден оңға және солға бұрылып бір аяғымен секіруді орындау; 3.5.4.4 ені 80-100 см жолақтан секіріп, екі аяққа қонуды орындай алу (итерілу аймағының ені 60 см)	секіруді орындау (кезекпен); 4.5.4.2 қысқа секіртпемен артқа, жанына жылжып бір-екі аяқпен секіруді орындау; 4.5.4.3 қысқа секіртпені артқа айналдырып секіруді орындау; 4.5.4.4 60 см дейінгі биіктіктен секіруді және екпінмен бір аяқпен биіктігі 40 см дейінгі кедергіге секіріп мінуді (итерілу орны кедергіден 30-50 см) кезектестіре алу; 4.5.4.5 қашықтыққа орнынан ұзындыққа секіруді орындай алу
------------	--	--	--	---	--

б) "Шаңғы дайындығы" бөлімі:
6-кесте

Бөлімдер	Оқу мақсаттары				
	0 сынып	1 сынып	2 сынып	3 сынып	4 сынып
6.1 Шаңғы жүрістерін бекітуге арналған жаттығулар	0.6.1.1 өздігінен шаңғыны киіп және шеше алу, шаңғы таяқтарын ұстай алу	1.6.1.1 таяқсыз шаңғымен адымдап және сырғымалы қадаммен жүре алу	2.6.1.1 таяқпен шаңғымен адымдап және сырғымалы қадаммен жүре алу	3.6.1.1 шаңғымен саптық элементтерді орындай алу	4.6.1.1 шаңғымен саптық элементтерді орындау
6.2 Жылдамдықпен төзімділікті дамытатын жаттығулар	0.6.2.1 жаттығатын шаңғы жолымен таяқсыз шаңғымен адымдап жүруді білу және орындай алу	1.6.2.1 100-200 м баяу қарқынмен таяқпен шаңғымен жүре алу	2.6.2.1 аздап еніс жерлерге шығып, түсуді орындау	3.6.2.1 еңістері мен өрлері бар шаңғы жолымен таяқтардың көмегінсіз шаңғымен жүре алу	4.6.2.1 еңістері мен өрлері бар шаңғы жолымен таяқтармен шаңғымен жүруді орындау

33. Осы Бағдарлама есту қабілеті зақымдалған (нашар еститін, кейін естімей қалған) білім алушыларға арналған бастауыш білім беру деңгейінің 0-4-сыныптары үшін "Бейімделген дене шынықтыру" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының Ұзақ мерзімді жоспарының негізінде осы Бағдарламадағы қосымшаға сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді жоспарда әр бөлімде жүзеге асырылатын оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

34. Бөлім мен тақырыптарды оқуға бөлінетін сағат санын мұғалімнің өзі үлестіреді.

Есту қабілеті зақымдалған (нашар еститін, кейін естімей қалған) білім алушыларға арналған бастауыш білім беру деңгейінің 0-4 сыныптары үшін "Бейімделген дене шынықтыру" оқу пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасына қосымша

Есту қабілеті зақымдалған (нашар еститін, кейін естімей қалған) білім алушыларға арналған бастауыш білім беру деңгейінің 0-4 сыныптарына арналған "Бейімделген дене шынықтыру" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) 0 сынып:

1-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Тақырыптар/Ұзақ мерзімді жоспардың мазмұны	Оқыту мақсаттары
1 тоқсан		
1. Теориялық мәліметтер	1.1 Бейімделген дене шынықтыру сабақтарындағы тәртіп ережелері және қауіпсіздік техникасы	0.1.1.1 бейімделген дене шынықтыру сабақтарында спорт залындағы тәртіп ережелерін және қауіпсіздік техникасын білу
	1.2 Жеке гигиена және күн тәртібі	0.1.2.1 жеке гигиена және күн тәртібі туралы білу
	1.3 Паралимпиада ойындары	0.1.3.1 паралимпиада ойындарының даму тарихын білу
	5.1 Жүру	0.5.1.1 қолдарымен ұстасып жүруді орындау (түзу сызық бойымен қозғалыс жағына қарай жартылай бұрылып жүру); 0.5.1.2 дұрыс дене қалпын, тыныс алуды сақтай отырып, әдеттегі және кең адыммен жүруді орындау
	5.2 Жүгіру	0.5.2.1 еркін жүгіруді орындау; 0.5.2.2 дұрыс дене қалпын, тыныс алуды сақтай отырып жүгіру,

5. Жеңіл атлетика		сигнал бойынша тоқтап жүгіруді орындау
	5.3 Лақтыру	0.5.3.1 алдындағы нысанаға 3-4-5 м қашықтыққа еденге, шұңқырға, себетке шағын допты (сигнал бойынша) лақтыруды орындау
	5.4 Секіру	0.5.4.1 орнында екі аяқпен секіріп (бөренеден немесе гимнастикалық қабырғаның білте тақтайшасынан ұстап тұрып) жартылай бүгілген аяқтарына қону, бір аяқпен, сосын екіншісімен секіруді орындау; 0.5.4.2 аласа, биік секіре алу; 0.5.4.3 аласа және биік секіруді кезектестіріп орындау; 0.5.4.4 орнында жүрелеп, жартылай жүрелеп секіру жұптасып (кезекпен), бір-біріне қарап, қолдарымен ұстап отырып орындау
4. Қозғалмалы ойындар	4.1 Кеңістікті бағдарлауды дамыту ойындары	0.4.1.1 қозғалмалы ойындар кезінде кеңістікті бағдарлау ережелерін білу
	4.2 Тепе-теңдікті және қимылдардың үйлесімділігін дамытуға арналған ойындар	0.4.2.1 қозғалмалы ойындар кезінде тепе-теңдікті үйлестіре алу
	4.3 Кедергілерді жеңуге арналған ойындар	0.4.3.1 кедергінің не екенін білу
2 тоқсан		
	2.1 Сапқа тұру және сапқа құрылымын өзгертіп қайта тұру	0.2.1.1 бағанға және қатарға бір-бірден сапқа тұра алу; 0.2.1.2 бағанда желкеге теңелуді орындау ; 0.2.1.3 қатарда сызық бойынша (аяқ ұшымен) сап түзей алу
	2.2 Жалпы дамыту жаттығулары	0.2.2.1 дене бөліктерін (оң, сол қол және аяқ, алақан, бел, өкше, мұрын) бағдарлау; 0.2.2.2 аяқтар иық енімен тұрысын орындау: қолдың қалпы – төмен, алға, екі жаққа, жоғары, арқадан асыра; 0.2.2.3 тік қолдарын алға, артқа, жанына, жоғары қозғалта алу; иықтарын көтеру және түсіруді орындау
		0.2.3.1 арқасымен қабырғаға сүйеніп тұрып, оған шүйдесін, арқасын, бөксесін және өкшесін тигізу, қолдарын жанына, жоғары көтеруді орындау;

2. Гимнастика	2.3 Дене сымбатын қалыптастыру және жалпақтабанның алдын алу жаттығулары	0.2.3.2 қабырғаға шүйдесін және арқасын тигізіп отыру; 0.2.3.3 аяқтарын түзу ұста, аяқтың ұшымен жүруді орындау; 0.2.3.4 табандарын қосып, аяқ ұшымен, өкшесімен тұру, бір табанын екіншісінің алдына қойып тұруды орындау
	2.4 Заттармен жасалатын жаттығулар	0.2.4.1 допты (үлкен, кіші) лақтыра алу және тосып алу; 0.2.4.2 допты себетке лақтыруды орындай алу
	2.5 Тыныс жаттығулары	0.2.5.1 бейнелі түрдегі жаттығуларды орындау ("х-х-хо – "қолды жылыту" – дем шығару; " гүлді иіскеу" – дем алу. 0.2.5.2 фу-фу – "суды суыту" – дем шығаруды орындай алу; 0.2.5.3 жүру кезінде еліктеп дұрыс тыныс алуды орындай алу (чу-ух-чу-ух-чу – паровоз – дем шығару; -у-у-у – ұшақ – дем шығару)
	2.6 Өрмелеу және асып өту	0.2.6.1 гимнастикалық қабырғаға еркін өрмелеуді (5-6 білте тақтайшасына) орындау; 0.2.6.2 еденде және гимнастикалық орындықта еңбектеп өрмелеп жүруді орындау ; 0.2.6.3 биіктігі 25-30 см кедергілерден өтуді орындау; 0.2.6.4 биіктігі 40 см-ден төмен емес кедергілердің астынан еркін тәсілмен еңбектеп шығуды орындау
	2.7 Кеңістікте бағдарлауды және қозғалыс дәлдігін дамытатын жаттығулар	0.2.7.1 қатарға сызық бойымен белгіленген орынға сапқа тұруды орындау (шеңберде, квадратта); 0.2.7.2 алға, артқа, жанына қадам жасау және оны көзін жұмып қайталауды орындау
3. Ұлттық және зияткерлік ойындар	3.1 Тоғыз құмалақ	0.3.1.1 тоғыз құмалақ ойынының пайда болу тарихын білу
	3.2 Асық	0.3.2.1 асық ойынының пайда болу тарихын білу
	3.3 Дойбы	0.3.3.1 дойбы ойынының пайда болу тарихын білу
	3.4 Шахмат	0.3.4.1 шахмат ойынының пайда болу тарихын білу
3 тоқсан		

6. Шаңғы дайындығы	6.1 Шаңғы жүрістерін бекітуге арналған жаттығулар	0.6.1.1 өздігінен шаңғыны киіп және шеше алу, шаңғы таяқтарын ұстай алу
	6.2 Жылдамдық пен төзімділікті дамытатын жаттығулар	0.6.2.1 жаттығатын шаңғы жолымен таяқсыз шаңғымен адымдап жүруді білу және орындай алу
3. Ұлттық және зияткерлік ойындар	3.1 Тоғыз құмалақ	0.3.1.1 тоғыз құмалақ ойынының пайда болу тарихын білу
	3.2 Асық	0.3.2.1 асық ойынының пайда болу тарихын білу
	3.3 Дойбы	0.3.3.1 дойбы ойынының пайда болу тарихын білу
	3.4 Шахмат	0.3.4.1 шахмат ойынының пайда болу тарихын білу
4. Қозғалмалы ойындар	4.1 Кеңістікті бағдарлауды дамыту ойындары	0.4.1.1 қозғалмалы ойындар кезінде кеңістікті бағдарлау ережелерін білу
	4.2 Тепе-теңдікті және қимылдардың үйлесімділігін дамытуға арналған ойындар	0.4.2.1 қозғалмалы ойындар кезінде тепе-теңдікті үйлестіре алу
	4.3 Кедергілерді жеңуге арналған ойындар	0.4.3.1 кедергінің не екенін білу
4 тоқсан		
5. Жеңіл атлетика	5.1 Жүру	0.5.1.1 қолдарымен ұстасып жүруді орындау (түзу сызық бойымен қозғалыс жағына қарай жартылай бұрылып жүру);
		0.5.1.2 дұрыс дене қалпын, тыныс алуды сақтай отырып, әдеттегі және кең адыммен жүруді орындау
	5.2 Жүгіру	0.5.2.1 еркін жүгіруді орындау;
		0.5.2.2 дұрыс дене қалпын, тыныс алуды сақтай отырып жүгіру, сигнал бойынша тоқтап жүгіруді орындау
5.3 Лақтыру	0.5.3.1 алдындағы нысанаға 3-4-5 м қашықтыққа еденге, шұңқырға, себетке шағын допты (сигнал бойынша) лақтыруды орындау	
5.4 Секіру	0.5.4.1 орнында екі аяқпен секіріп (бөренеден немесе гимнастикалық қабырғаның білте тақтайшасынан ұстап тұрып) жартылай бүгілген аяқтарына қону, бір аяқпен, сосын екіншісімен секіруді орындау;	
		0.5.4.2 аласа, биік секіре алу;
		0.5.4.3 аласа және биік секіруді кезектестіріп орындау;

		0.5.4.4 орнында жүрелеп, жартылай жүрелеп секіру жұптасып (кезекпен), бір-біріне қарап, қолдарымен ұстап отырып орындау
4. Қозғалмалы ойындар	4.1 Кеңістікті бағдарлауды дамыту ойындары	0.4.1.1 қозғалмалы ойындар кезінде кеңістікті бағдарлау ережелерін білу
	4.2 Тепе-теңдікті және қимылдардың үйлесімділігін дамытуға арналған ойындар	0.4.2.1 қозғалмалы ойындар кезінде тепе-теңдікті үйлестіре алу
	4.3 Кедергілерді жеңуге арналған ойындар	0.4.3.1 кедергінің не екенін білу

2) 1 сынып:

2-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Тақырыптар/Ұзақ мерзімді жоспардың мазмұны	Оқыту мақсаттары
1 тоқсан		
1. Теориялық мәліметтер	1.1 Бейімделген дене шынықтыру сабақтарындағы тәртіп ережелері және қауіпсіздік техникасы	1.1.1.1 бейімделген дене шынықтыру сабақтарында спорт залындағы қауіпсіздік техникасы бойынша мұғалімнің нұсқаулықтарын орындау
	1.2 Жеке гигиена және күн тәртібі	1.1.2.1 жеке гигиена және күн тәртібі туралы алған білімін қолдану
	1.3 Паралимпиада ойындары	1.1.3.1 паралимпиада ойындарының түрлерін білу
5. Жеңіл атлетика	5.1 Жүру	1.5.1.1 әдеттегідей жүру, аяқтың ұшымен жүру, табанның сыртқы және ішкі қырымен жүру, қолдарын әртүрлі қалыпта ұстап жүруді орындау; 1.5.1.2 сигнал бойынша тоқтап жүру, мұғалімнің санауымен ырғақты жүруді орындау
	5.2 Жүгіру	1.5.2.1 40 м дейінгі қашықтықта жүгіру мен жүруді алмастыруды орындау ; 1.5.2.2 жұппен, топпен 15 м дейінгі қашықтыққа жүгіруді орындау; 1.5.2.3 баяу қарқынмен 20 сек дейін жүгіруді орындау; 1.5.2.4 әртүрлі бастапқы қалыптардан жүгіруді орындау (тұрған, отырған, жатқан)
		1.5.3.1 бастан асыра екі қолмен қашықтыққа резеңке доптарды

	5.3 Лактыру	лақтыруды орындау; 1.5.3.2 бетін лақтыру бағытына қаратып тұрып, кіші допты оң (сол) қолмен бастан асыра орнынан лақтыруды орындау
	5.4 Секіру	1.5.4.1 қолдың әртүрлі қалпында қозғалмай тұрған ұзын секіртпеден секіруді орындау (биіктігі – 10-20 см); 1.5.4.2 бір, екі аяқпен, бір аяқтан екіншісіне ауысып тербеліп және айналып жатқан секіртпеден бүйірімен тұрып орнында секіруді орындау; 1.5.4.3 қолды алдын ала артқа қозғалта отырып, алдығы жылжумен оңға, солға секіріп, жерге жұмсақ қонуды орындау; 1.5.4.4 орнынан биіктігі 30 см-ге дейінгі жұмсақ кедергіге секіруді орындау
4. Қозғалмалы ойындар	4.1 Кеңістікті бағдарлауды дамыту ойындары	1.4.1.1 қозғалмалы ойындар кезінде мұғалімнің көмегімен кеңістікті бағдарлау
	4.2 Тепе-теңдікті және қимылдардың үйлесімділігін дамытуға арналған ойындар	1.4.2.1 қозғалмалы ойындар кезінде тепе-теңдікті және үйлестіруді ұстап тұра алу
	4.3 Кедергілерді жеңуге арналған ойындар	1.4.3.1 мұғалімнің көмегімен кедергілерді жеңе алу
2 тоқсан		
	2.1 Сапқа тұру және сапқа құрылымын өзгертіп қайта тұру	1.2.1.1 бір-бірден тұрған қатармен жүре алу; 1.2.1.2 қолдарынан ұстап, қатардан шеңберге құрылымын өзгертіп тұра алу; 1.2.1.3 бір-бірден тұрған бағаннан ортасынан қолдарынан ұстасып екі-екіден бағанға құрылымын өзгертіп қайта тұруды орындай алу
	2.2 Жалпы дамыту жаттығулары	1.2.2.1 тік аяқты алға, артқа, жанына көтеруді орындау; 1.2.2.2 денені оңға, солға еңкейтуді орындау; 1.2.2.3 денені оңға, солға бұруды орындау
		1.2.3.1 қабырғаға шүйдесін және арқасын тигізіп отыру; арқасымен қабырғаға сүйеніп тұрып, оған шүйдесін, арқасын, бөксесін және өкшесін тигізген қалпынан

2. Гимнастика

<p>2.3 Дене сымбатын қалыптастыру және жалпақтабанның алдын алу жаттығулары</p>	<p>қабырғадан алшақтап кету және дененің бастапқы қалпын сақтай отырып қайтадан оралуды орындау; 1.2.3.2 оң (сол) қолымен гимнастикалық қабырға білте тақтайшаларына (иық биіктігінде) сүйену, екінші қолын беліне қою, сол (оң) аяқты алға, жанына, артқа көтеруді орындау; 1.2.3.3 табанның сыртқы және ішкі қырымен жүруді орындау; 1.2.3.4 бір сызық бойымен немесе бір-бірінен 10 см қашықтықта орналасқан екі параллель сызықтың арасымен жүруді орындау</p>
<p>2.4 Заттармен жасалатын жаттығулар</p>	<p>1.2.4.1 допты қатарда оңға, солға беруді орындау; 1.2.4.2 допты шенберде оңға, солға домалата алу; 1.2.4.3 допты бір-бірден тұрған бағанда оңға, солға беруді орындау</p>
<p>2.5 Тыныс жаттығулары</p>	<p>1.2.5.1 кеуделік және құрсақтық тыныс түрлерін орындау (тұрған, қолын бүйіріне қойған қалыпта); 1.2.5.2 тұрған және жатқан қалпындағы аралас тыныс алу түрін орындау (кеуде-құрсақ немесе толық); 1.2.5.3 қолдың әртүрлі қимылдары кезіндегі тыныс алуды орындау: жанына, жоғары</p>
<p>2.6 Өрмелеу және асып өту</p>	<p>1.2.6.1 көлбеу жазықтықпен енбектеп жүруді орындау; 1.2.6.2 гимнастикалық қабырғамен әр түрлі тәсілдермен жоғары және төмен өрмелеуді орындау; 1.2.6.3 гимнастикалық қабырғамен жанына өрмелеуді орындау; 1.2.6.4 биіктігі 50-60 см артық емес кедергілерден еркін тәсілмен асып өтуді орындау</p>
<p>2.7 Кеңістікте бағдарлауды және қозғалыс дәлдігін дамытатын жаттығулар</p>	<p>1.2.7.1 еденде сызылған бағдарлар бойынша жүруді орындау; 1.2.7.2 сызылған бағдарға екі аяғымен итеріліп орнынан ұзындыққа секіруді орындау; 1.2.7.3 орнынан ұзындыққа секіруді орындау (әр түрлі кесінділер)</p>

3. Ұлттық және зияткерлік ойындар	3.1 Тоғыз құмалақ	1.3.1.1 ұяшықтарға 9 құмалақтан орналастыруы
	3.2 Асық	1.3.2.1 асықтарды лақтыра алу
	3.3 Дойбы	1.3.3.1 дойбыларды түстері бойынша ажырата алуы
	3.4 Шахмат	1.3.4.1 шахмат ойынының барлық фигураларының атауларын білу
3 тоқсан		
6. Шаңғы дайындығы	6.1 Шаңғы жүрістерін бекітуге арналған жаттығулар	1.6.1.1 таяқсыз шаңғымен адымдап және сырғымалы қадаммен жүре алу
	6.2 Жылдамдық пен төзімділікті дамытатын жаттығулар	1.6.2.1 100-200 м баяу қарқынмен таякпен шаңғымен жүре алу
3. Ұлттық және зияткерлік ойындар	3.1 Тоғыз құмалақ	1.3.1.1 ұяшықтарға 9 құмалақтан орналастыруы
	3.2 Асық	1.3.2.1 асықтарды лақтыра алу
	3.3 Дойбы	1.3.3.1 дойбыларды түстері бойынша ажырата алуы
	3.4 Шахмат	1.3.4.1 шахмат ойынының барлық фигураларының атауларын білу
4. Қозғалмалы ойындар	4.1 Кеңістікті бағдарлауды дамыту ойындары	1.4.1.1 қозғалмалы ойындар кезінде мұғалімнің көмегімен кеңістікті бағдарлау
	4.2 Тепе-теңдікті және қимылдардың үйлесімділігін дамытуға арналған ойындар	1.4.2.1 қозғалмалы ойындар кезінде тепе-теңдікті және үйлестіруді ұстап тұра алу
	4.3 Кедергілерді жеңуге арналған ойындар	1.4.3.1 мұғалімнің көмегімен кедергілерді жеңе алу
4 тоқсан		
	5.1 Жүру	1.5.1.1 әдеттегідей жүру, аяқтың ұшымен жүру, табанның сыртқы және ішкі қырымен жүру, қолдарын әртүрлі қалыпта ұстап жүруді орындау; 1.5.1.2 сигнал бойынша тоқтап жүру, мұғалімнің санауымен ырғақты жүруді орындау
	5.2 Жүгіру	1.5.2.1 40 м дейінгі қашықтықта жүгіру мен жүруді алмастыруды орындау ; 1.5.2.2 жұппен, топпен 15 м дейінгі қашықтыққа жүгіруді орындау; 1.5.2.3 баяу қарқынмен 20 сек дейін жүгіруді орындау; 1.5.2.4 әртүрлі бастапқы қалыптардан жүгіруді орындау (тұрған, отырған, жатқан)

5. Жеңіл атлетика	5.3 Лақтыру	1.5.3.1 бастан асыра екі қолмен қашықтыққа резеңке доптарды лақтыруды орындау; 1.5.3.2 бетін лақтыру бағытына қаратып тұрып, кіші допты оң (сол) қолмен бастан асыра орнынан лақтыруды орындау
	5.4 Секіру	1.5.4.1 қолдың әртүрлі қалпында қозғалмай тұрған ұзын секіртпеден секіруді орындау (биіктігі – 10-20 см); 1.5.4.2 бір, екі аяқпен, бір аяқтан екіншісіне ауысып тербеліп және айналып жатқан секіртпеден бүйірімен тұрып орнында секіруді орындау; 1.5.4.3 қолды алдын ала артқа қозғалта отырып, алдығы жылжумен оңға, солға секіріп, жерге жұмсақ конуды орындау; 1.5.4.4 орнынан биіктігі 30 см-ге дейінгі жұмсақ кедергіге секіруді орындау
4. Қозғалмалы ойындар	4.1 Кеңістікті бағдарлауды дамыту ойындары	1.4.1.1 қозғалмалы ойындар кезінде мұғалімнің көмегімен кеңістікті бағдарлау
	4.2 Тепе-теңдікті және қимылдардың үйлесімділігін дамытуға арналған ойындар	1.4.2.1 қозғалмалы ойындар кезінде тепе-теңдікті және үйлестіруді ұстап тұра алу
	4.3 Кедергілерді жеңуге арналған ойындар	1.4.3.1 мұғалімнің көмегімен кедергілерді жеңе алу

3) 2 сынып:

3-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Тақырыптар/Ұзақ мерзімді жоспардың мазмұны	Оқыту мақсаттары
1 тоқсан		
1. Теориялық мәліметтер	1.1 Бейімделген дене шынықтыру сабақтарындағы тәртіп ережелері және қауіпсіздік техникасы	2.1.1.1 бейімделген дене шынықтыру сабақтарында спорт залындағы тәртіп ережелерін және қауіпсіздік техникасын сақтау
	1.2 Жеке гигиена және күн тәртібі	2.1.2.1 жеке гигиенаны және күн тәртібін сақтау
	1.3 Паралимпиада ойындары	2.1.3.1 паралимпиада спорт түрлерінің спортшыларын білу
	5.1 Жүру	2.5.1.1 әдеттегі және кең адыммен, аяқтың ұшымен қолдың әртүрлі бір қалыпты еркін қозғалысымен жүруді орындау;

5. Жеңіл атлетика		2.5.1.2 бағытты мұғалімнің бағдары мен пәрмендері бойынша өзгерте отырып жүруді орындау; 2.5.1.3 аяқтарын топылдатып ырғақпен жүруді орындау
	5.2 Жүгіру	2.5.2.1 50 м дейін жүру мен жүгіруді кезекпен алмастыруды орындау (15 м – жүру, 20 м – жүгіру, 15 м – жүру); 2.5.2.2 әр түрлі бастапқы қалыптан жүгіруді орындау (артымен, бүйірімен – тіркес адыммен); 2.5.2.3 30 м дейін жарысып жүгіруді орындау
	5.3 Лақтыру	2.5.3.1 кіші допты бастан асыра қалқанға лақтыруды орындау; 2.5.3.2 шағын допты нысанаға лақтыруды орындау
	5.4 Секіру	2.5.4.1 екі аяғымен сәл алға, артқа, оңға, солға және бір аяқпен секіруді орындау; 2.5.4.2 айналып жатқан секіртпенің астына жүгіріп кіріп, жүгіріп шығып секіре алу; 2.5.4.3 бір аяқтан екінші аяққа ауысып қысқа секіртпемен секіруді орындау; 2.5.4.4 40 см дейінгі биіктіктен секіру мен 2-8 қадамнан 30 см дейінгі кедергілерге екпінмен " итерілу аймағында" бір аяғымен итеріліп секіруді алмастыруды орындау; 2.5.4.5 екпінмен тік жүгіріп, бір аяғымен итеріліп, биіктікке секіріп, екі аяққа жұмсақ қонуды орындау
4. Қозғалмалы ойындар	4.1 Кеңістікті бағдарлауды дамыту ойындары	2.4.1.1 қозғалмалы ойында бағдарлау дағдыларын қолдану
	4.2 Тепе-теңдікті және қимылдардың үйлесімділігін дамытуға арналған ойындар	2.4.2.1 спорт залындағы және стадиондағы қозғалмалы ойындар кезінде тепе-теңдікті және үйлестіруді ұстап тұра алу
	4.3 Кедергілерді жеңуге арналған ойындар	2.4.3.1 ойын кезінде кедергілерді жеңу дағдыларын пайдалану
2 тоқсан		
		2.2.1.1 бір орындағы саптық пәрмендерді дұрыс орындау; 2.2.1.2 жұппен сапқа тұруды жылдам орындау;

2. Гимнастика

<p>2.1 Сапқа тұру және сапқа құрылымын өзгертіп қайта тұру</p>	<p>2.2.1.3 бір-бірден тұрған бағаннан шеңберге ауысуды білу; 2.2.1.4 бағдарлар бойынша бағытты өзгертіп бағанмен жүруді білу</p>
<p>2.2 Жалпы дамыту жаттығулары</p>	<p>2.2.2.1 қолды желкеге, басына қою қимылдарын орындау; 2.2.2.2 қолды белге қою қимылын орындау; 2.2.2.3 бүгілген оң (сол) аяқты алға қозғалтуды орындай алу; 2.2.2.4 аяқтың ұшына көтеріліп, өкшеге ауысуды орындау; 2.2.2.5 денені алға еңкейтуді орындау</p>
<p>2.3 Дене сымбатын қалыптастыру және жалпақтабанның алдын алу жаттығулары</p>	<p>2.2.3.1 басына жүк қойып (150-200 г) аяқтың ұшына көтерілу және жүрелеп отыруды орындау; 2.2.3.2 басындағы жүкпен адымдап жүруді орындау; 2.2.3.3 басындағы жүкпен гимнастикалық орындыққа тұру, гимнастикалық орындықпен жүруді орындау; 2.2.3.4 табанның ортасымен гимнастикалық таяқшада, арқанда, шеңберде тұрып өкшеден аяқ ұшына және кері қарай ауысуды орындау</p>
<p>2.4 Заттармен жасалатын жаттығулар</p>	<p>2.2.4.1 допты шеңберде оңға, солға беруді орындау; 2.2.4.2 допты бағанда бір-бірден бастың үстінен және "еңкейген" қалыпта аяқтың ортасынан беруді орындау; 2.2.4.3 допты жоғары лақтыру және қосымша қозғалыстардан кейін оны екі қолмен тосып алуды орындау; 2.2.4.4 допты еденге соғу және қосымша қозғалыстардан кейін оны тосып алуды орындау</p>
<p>2.5 Тыныс жаттығулары</p>	<p>2.2.5.1 жүрелеп отыру және жартылай жүрелеп отыру кезінде тыныс алуды орындау; 2.2.5.2 денені алға еңкейту кезінде тыныс алуды орындау; 2.2.5.3 жүру кезінде тыныс алуды орындау, қолдарын белге қойып, әр түрлі нұсқаларда: 3 қадамда – тыныс алу және 3 қадамда – дем шығару, 4 қадамда – тыныс алу</p>

		және 4 қадамда – дем шығару, 2 қадамда – тыныс алу және 2 қадамда – дем шығару
	2.6 Өрмелеу және асып өту	2.2.6.1 20°-қа дейінгі бұрышқа көлбеу қойылған гимнастикалық орындықпен бір аттас және әр аттас төртаяқтап жоғары өрмелеуді орындау; 2.2.6.2 гимнастикалық қабырғаға аттас жоғары және төмен өрмелеуді орындау; 2.2.6.3 гимнастикалық қабырғамен жанымен оңға және солға (тіркес адыммен) өрмелеуді орындау; 2.2.6.4 20°-қа дейінгі бұрышқа көлбеу қойылған гимнастикалық орындықпен төмен қарай өрмелеуді орындау
	2.7 Кеңістікте бағдарлауды және қозғалыс дәлдігін дамытатын жаттығулар	2.2.7.1 берілген бағытпен көзін жұмып жүруді орындау; 2.2.7.2 орнында жоғары секіріп, ілініп тұрған заттарды қолымен ұстау, соғу немесе тигізуді орындау; 2.2.7.3 40 см қашықтықта салынған диаметрі 30-40 см шеңберге 40 см-ге дейінгі биіктіктен секіруді орындау; 2.2.7.4 гимнастикалық қабырғаға жоғары қарай өрмелеу, бір білте тақтайшасын бір аяғымен басу, ал екіншісіне – басқа аяғымен басу, төмен қарамауды орындау
3. Ұлттық және зияткерлік ойындар	3.1 Тоғыз құмалақ	2.3.1.1 құмалақтарды бір ұяшықтан екінші ұяшыққа сала алу
	3.2 Асық	2.3.2.1 қатарлап қойылған асықтарға тигізе алуы
	3.3 Дойбы	2.3.3.1 дойбыларды тақтаға реттеп қоя алу
	3.4 Шахмат	2.3.4.1 фигураларды тақтаға дұрыс реттеп қоя алу
3 тоқсан		
6. Шаңғы дайындығы	6.1 Шаңғы жүрістерін бекітуге арналған жаттығулар	2.6.1.1 таяқпен шаңғымен адымдап және сырғымалы қадаммен жүре алу
	6.2 Жылдамдық пен төзімділікті дамытатын жаттығулар	2.6.2.1 аздап еңіс жерлерге шығып, түсуді орындау
	3.1 Тоғыз құмалақ	2.3.1.1 құмалақтарды бір ұяшықтан екінші ұяшыққа сала алу

3. Ұлттық және зияткерлік ойындар	3.2 Асық	2.3.2.1 қатарлап қойылған асықтарға тигізе алуы
	3.3 Дойбы	2.3.3.1 дойбыларды тақтаға реттеп қоя алу
	3.4 Шахмат	2.3.4.1 фигураларды тақтаға дұрыс реттеп қоя алу
4. Қозғалмалы ойындар	4.1 Кеңістікті бағдарлауды дамыту ойындары	2.4.1.1 қозғалмалы ойында бағдарлау дағдыларын қолдану
	4.2 Тепе-теңдікті және қимылдардың үйлесімділігін дамытуға арналған ойындар	2.4.2.1 спорт залындағы және стадиондағы қозғалмалы ойындар кезінде тепе-теңдікті және үйлестіруді ұстап тұра алу
	4.3 Кедергілерді жеңуге арналған ойындар	2.4.3.1 ойын кезінде кедергілерді жеңу дағдыларын пайдалану
4 тоқсан		
5. Жеңіл атлетика	5.1 Жүру	2.5.1.1 әдеттегі және кең адыммен, аяқтың ұшымен қолдың әртүрлі бір қалыпты еркін қозғалысымен жүруді орындау;
		2.5.1.2 бағытты мұғалімнің бағдары мен пәрмендері бойынша өзгерте отырып жүруді орындау;
	5.2 Жүгіру	2.5.1.3 аяқтарын топылдатып ырғақпен жүруді орындау
		2.5.2.1 50 м дейін жүру мен жүгіруді кезекпен алмастыруды орындау (15 м – жүру, 20 м – жүгіру, 15 м – жүру);
5.3 Лактыру	2.5.2.2 әр түрлі бастапқы қалыптан жүгіруді орындау (артымен, бүйірімен – тіркес адыммен);	
	2.5.2.3 30 м дейін жарысып жүгіруді орындау	
5.4 Секіру	2.5.3.1 кіші допты бастан асыра қалқанға лактыруды орындау;	
	2.5.3.2 шағын допты нысанаға лактыруды орындау	
5.4 Секіру	5.4 Секіру	2.5.4.1 екі аяғымен сәл алға, артқа, оңға, солға және бір аяқпен секіруді орындау;
		2.5.4.2 айналып жатқан секіртпенің астына жүгіріп кіріп, жүгіріп шығып секіре алу;
		2.5.4.3 бір аяқтан екінші аяққа ауысып қысқа секіртпемен секіруді орындау;
		2.5.4.4 40 см дейінгі биіктіктен секіру мен 2-8 қадамнан 30 см дейінгі кедергілерге екпінмен " итерілу аймағында" бір аяғымен

		итеріліп секіруді алмастыруды орындау; 2.5.4.5 екпінмен тік жүгіріп, бір аяғымен итеріліп, биіктікке секіріп, екі аяққа жұмсақ конуды орындау
4. Қозғалмалы ойындар	4.1 Кеңістікті бағдарлауды дамыту ойындары	2.4.1.1 қозғалмалы ойында бағдарлау дағдыларын қолдану
	4.2 Тепе-теңдікті және қимылдардың үйлесімділігін дамытуға арналған ойындар	2.4.2.1 спорт залындағы және стадиондағы қозғалмалы ойындар кезінде тепе-теңдікті және үйлестіруді ұстап тұра алу
	4.3 Кедергілерді жеңуге арналған ойындар	2.4.3.1 ойын кезінде кедергілерді жеңу дағдыларын пайдалану

4) 3 сынып:

4-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Тақырыптар/Ұзақ мерзімді жоспардың мазмұны	Оқыту мақсаттары
1 тоқсан		
1. Теориялық мәліметтер	1.1 Бейімделген дене шынықтыру сабақтарындағы тәртіп ережелері және қауіпсіздік техникасы	3.1.1.1 қозғалыс жылдамдығы мен үйлестірілуіне арналған жаттығуларды орындау кезіндегі тәртіп ережелерін және қауіпсіздік техникасын білу
	1.2 Жеке гигиена және күн тәртібі	3.1.2.1 күн тәртібінің жеке жоспарын құру
	1.3 Паралимпиада ойындары	3.1.3.1 паралимпиада ойындарының ережелерін білу
	5.1 Жүру	3.5.1.1 тіркес адыммен және ауыспалы адыммен жүру, алға және бүйірге айқасқан қадаммен, кібіртіктей жүруді орындау; 3.5.1.2 өкшеден аяқ ұшына қарай ауысып жүру, табандарын бір-біріне параллель қойып жүруді орындау; 3.5.1.3 орнында және алға жылжи отырып жүруді орындау; 3.5.1.4 алақанын соғып ырғақты жүру
	5.2 Жүгіру	3.5.2.1 45 сек дейін тыныс алу жаттығуларымен баяу қарқынмен жүгіруді орындау; 3.5.2.2 кең адыммен жүгіруді орындау; 3.5.2.3 сызықтармен белгіленген аумақпен жүгіруді орындау, сызықтар арасындағы қашықтық 70-100 см;

5. Жеңіл атлетика		3.5.2.4 қолдың әртүрлі қалпында жүгіруді орындау
	5.3 Лақтыру	3.5.3.1 кіші допты ені 10 м дәлізбен бастан асыра қашықтыққа лақтыруды орындау; 3.5.3.2 кіші допты, әртүрлі майда заттарды алдын-ала белгіленген қашықтыққа лақтыруды орындау; 3.5.3.3 салмағы 1 кг дейінгі нығыздалған допты, волейбол, резеңке доптарды екі қолмен бастан асыра қашықтыққа лақтыруды орындау
	5.4 Секіру	3.5.4.1 оңға және солға бұрыла отырып, екі аяқпен және бір аяқпен секіруді орындау; 3.5.4.2 айналып жатқан ұзын секіртпеге жүгіріп кіріп және жүгіріп шығып 90° бұрылыспен секіруді орындау; 3.5.4.3 айналып жатқан ұзын секіртпеден оңға және солға бұрылып бір аяғымен секіруді орындау; 3.5.4.4 ені 80-100 см жолақтан секіріп, екі аяққа қонуды орындай алу (итерілу аймағының ені 60 см)
4. Қозғалмалы ойындар	4.1 Кеңістікті бағдарлауды дамыту ойындары	3.4.1.1 қозғалмалы ойындар кезінде өздігінен кеңістікті бағдарлау
	4.2 Тепе-теңдікті және қимылдардың үйлесімділігін дамытуға арналған ойындар	3.4.2.1 қозғалмалы ойындар кезінде кеңістікті бағдарлауды дамытуға арналған жаттығуларды мұғалімнің көмегімен орындау
	4.3 Кедергілерді жеңуге арналған ойындар	3.4.3.1 қозғалмалы ойын кезінде кедергілерді жеңу дағдыларын пайдалану
2 тоқсан		
	2.1 Сапқа тұру және сапқа құрылымын өзгертіп қайта тұру	3.2.1.1 бір-бірден тұрған бағаннан шеңберге ауысуды орындау; 3.2.1.2 оңға және солға секіріп бұрылуды білу; 3.2.1.3 алдын ала орналастырылған бағыттауыштар бойынша бір-бірден тұрған бағаннан үштен (төрттен) тұрған бағанға қайта құрылып сапқа тұра алу
		3.2.2.1 қолдарын жанына, алға, жоғары созған қалпынан бұгу және жазуды орындау;

2. Гимнастика

2.2 Жалпы дамыту жаттыгулары	3.2.2.2 қолдарын алға, артқа, жанына сермеуді орындау; 3.2.2.3 аяқтарын әртүрлі бағытта сермеуді орындау; 3.2.2.4 денені оңға және солға еңкейту, қолды дене бойымен сырғытуды орындау
2.3 Дене сымбатын қалыптастыру және жалпақтабанның алдын алу жаттыгулары	3.2.3.1 қабырғаға тұрып, бүгілген аяғын алға көтеру және оны алға, жанына созу; 3.2.3.2 гимнастикалық қабырғада тұрып (жауырын, желке, бөксе қабырғаға тиіп тұр), дененің қалпын өзгертпей, қолды алға, жанына, жоғары және төмен қозғалтуды орындау; 3.2.3.3 қабырғаға жанасудан ажырамай, оңға, солға еңкеюді орындау; 3.2.3.4 еденде жатқан арқанның үстімен оны табан күмбезімен қапсыра жүруді орындау
2.4 Заттармен жасалатын жаттыгулар	3.2.4.1 допты жоғары лақтыру және оны жерге тиіп серпілген кезінде тосып алуды орындау; 3.2.4.2 қатарда тұрып допты бір-біріне 2-4 м дейінгі қашықтықтан оңға, солға лақтыруды орындау; 3.2.4.3 допты төменнен лақтыру; допты орнында жүргізуді орындау ; 3.2.4.4 допты лақтыру және оны бір қолмен тосып алуды орындау; 3.2.4.5 допты екі қолмен жоғары қарай ұруды орындау
2.5 Тыныс жаттыгулары	3.2.5.1 жылдам жүру кезіндегі тыныс алу жаттыгуларын орындау ; 3.2.5.2 жүгіру кезіндегі тыныс алуды орындау; 3.2.5.3 қозғалыс сипатына сәйкес тыныс алу тереңдігі мен қарқынын ерікті түрде өзгертуді орындау
	3.2.6.1 30° бұрышпен еңкіш орнатылған гимнастикалық орындықпен аттас және әр аттас тәсілмен төртаяқтап өрмелеуді орындау; 3.2.6.2 гимнастикалық қабырғамен оңға және солға қарай

	2.6 Өрмелеу және асып өту	аяқ-қолымен тіркес адым жасай отырып өрмелеуді орындау; 3.2.6.3 гимнастикалық қабырғаға әр аттас тәсілмен жоғары және төмен өрмелеуді орындау; 3.2.6.4 биіктігі 40-60 см кедергілерден аттап өту тәсілімен кедергілерді еңсере алу: снарядқа оң (сол) бүйірімен тұрып, оған сүйеніп арғы жағына алдымен оң аяғын, содан кейін сол аяғын аудару
	2.7 Кеңістікте бағдарлауды және қозғалыс дәлдігін дамытатын жаттығулар	3.2.7.1 берілген бағдар бойынша сапқа тұру орнын (сызық, шаршы) өзгерте отырып, қатарға сапқа тұруды орындау; 3.2.7.2 бағдар бойынша бағытын өзгерте отырып, бағанмен жылжуды орындау; 3.2.7.3 гимнастикалық орындықта сызылған бағдарлар бойынша жүруді орындау; 3.2.7.4 қолдарын тік ұстап алға, жанына белгілі бір биіктікке дейін көтеру және жаттығуларды көзбен қарау арқылы бақыламастан орындау
3. Ұлттық және зияткерлік ойындар	3.1 Тоғыз құмалақ	3.3.1.1 тоғыз құмалақ ойынының ережесін білуі және мұғалімнің көмегімен қолдануы
	3.2 Асық	3.3.2.1 асық ойынының ережелерін білуі және қолдана алуы
	3.3 Дойбы	3.3.3.1 дойбы ойынының ережелері мен тәсілдерін білуі және қолдана алуы
	3.4 Шахмат	3.3.4.1 шахмат ойынының ережелерін білуі және мұғалімнің көмегімен қолдана алуы
3 тоқсан		
6. Шаңғы дайындығы	6.1 Шаңғы жүрістерін бекітуге арналған жаттығулар	3.6.1.1 шаңғымен саптық элементтерді орындай алу
	6.2 Жылдамдық пен төзімділікті дамытатын жаттығулар	3.6.2.1 еңістері мен өрлері бар шаңғы жолымен таяқтардың көмегінсіз шаңғымен жүре алу
	3.1 Тоғыз құмалақ	3.3.1.1 тоғыз құмалақ ойынының ережесін білуі және мұғалімнің көмегімен қолдануы
	3.2 Асық	3.3.2.1 асық ойынының ережелерін білуі және қолдана алуы

3. Ұлттық және зияткерлік ойындар	3.3 Дойбы	3.3.3.1 дойбы ойынының ережелері мен тәсілдерін білуі және қолдана алуы
	3.4 Шахмат	3.3.4.1 шахмат ойынының ережелерін білуі және мұғалімнің көмегімен қолдана алуы
4. Қозғалмалы ойындар	4.1 Кеңістікті бағдарлауды дамыту ойындары	3.4.1.1 қозғалмалы ойындар кезінде өздігінен кеңістікті бағдарлау
	4.2 Тепе-теңдікті және қимылдардың үйлесімділігін дамытуға арналған ойындар	3.4.2.1 қозғалмалы ойындар кезінде кеңістікті бағдарлауды дамытуға арналған жаттығуларды мұғалімнің көмегімен орындау
	4.3 Кедергілерді жеңуге арналған ойындар	3.4.3.1 қозғалмалы ойын кезінде кедергілерді жеңу дағдыларын пайдалану
4 тоқсан		
5. Жеңіл атлетика	5.1 Жүру	3.5.1.1 тіркес адыммен және ауыспалы адыммен жүру, алға және бүйірге айқасқан қадаммен, кібіртіктей жүруді орындау;
		3.5.1.2 өкшеден аяқ ұшына қарай ауысып жүру, табандарын бір-біріне параллель қойып жүруді орындау;
	5.2 Жүгіру	3.5.1.3 орнында және алға жылжи отырып жүруді орындау;
3.5.1.4 алақанын соғып ырғақты жүру		
5.3 Лақтыру	5.2 Жүгіру	3.5.2.1 45 сек дейін тыныс алу жаттығуларымен баяу қарқынмен жүгіруді орындау;
		3.5.2.2 кең адыммен жүгіруді орындау;
	5.3 Лақтыру	3.5.2.3 сызықтармен белгіленген аумақпен жүгіруді орындау, сызықтар арасындағы қашықтық 70-100 см;
		3.5.2.4 қолдың әртүрлі қалпында жүгіруді орындау
		3.5.3.1 кіші допты ені 10 м дәлізбен бастан асыра қашықтыққа лақтыруды орындау;
		3.5.3.2 кіші допты, әртүрлі майда заттарды алдын-ала белгіленген қашықтыққа лақтыруды орындау;
		3.5.3.3 салмағы 1 кг дейінгі нығыздалған допты, волейбол, резеңке доптарды екі қолмен бастан асыра қашықтыққа лақтыруды орындау

	5.4 Секіру	3.5.4.1 оңға және солға бұрыла отырып, екі аяқпен және бір аяқпен секіруді орындау; 3.5.4.2 айналып жатқан ұзын секіртпеге жүгіріп кіріп және жүгіріп шығып 90° бұрылыспен секіруді орындау; 3.5.4.3 айналып жатқан ұзын секіртпеден оңға және солға бұрылып бір аяғымен секіруді орындау; 3.5.4.4 ені 80-100 см жолақтан секіріп, екі аяққа қонуды орындай алу (итерілу аймағының ені 60 см)
4. Қозғалмалы ойындар	4.1 Кеңістікті бағдарлауды дамыту ойындары	3.4.1.1 қозғалмалы ойындар кезінде өздігінен кеңістікті бағдарлау
	4.2 Тепе-теңдікті және қимылдардың үйлесімділігін дамытуға арналған ойындар	3.4.2.1 қозғалмалы ойындар кезінде кеңістікті бағдарлауды дамытуға арналған жаттығуларды мұғалімнің көмегімен орындау
	4.3 Кедергілерді жеңуге арналған ойындар	3.4.3.1 қозғалмалы ойын кезінде кедергілерді жеңу дағдыларын пайдалану

5) 4 класс:
таблица 5

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Тақырыптар/Ұзақ мерзімді жоспардың мазмұны	Оқыту мақсаттары
1 тоқсан		
1. Теориялық мәліметтер	1.1 Бейімделген дене шынықтыру сабақтарындағы тәртіп ережелері және қауіпсіздік техникасы	4.1.1.1 қозғалыс жылдамдығы мен үйлестірілуіне арналған жаттығуларды орындау кезіндегі тәртіп ережелерін және қауіпсіздік техникасы туралы білімін қолдану
	1.2 Жеке гигиена және күн тәртібі	4.1.2.1 өзін-өзі қадағалау және өзін-өзі бақылауды жүргізе алу
	1.3 Паралимпиада ойындары	4.1.3.1 паралимпиада ойындарының әдістерін білу
	5.1 Жүру	4.5.1.1 санды биікке жоғары көтеріп жүруді орындау; 4.5.1.2 баяу, орташа және жылдам қарқынмен жүруді орындау; 4.5.1.3 баяулап және үдеп жүруді орындау (санамақпен, қол шапалақтаумен, гимнастикалық таяқты еденге соғумен); 4.5.1.4 шынтакта бүгілген қолдың жігерлі қимылымен жүруді орындау

5. Жеңіл атлетика	5.2 Жүгіру	<p>4.5.2.1 50 м дейін жарыса жүгіруді орындау;</p> <p>4.5.2.2 орнында және алға қарай жылжып жүгіруді орындау;</p> <p>4.5.2.3 кең қадаммен аяқтың ұшымен 40 м қашықтыққа жүгіре алу;</p> <p>4.5.2.4 әр түрлі бастапқы қалыптардан жүгіруді орындау</p>
	5.3 Лақтыру	<p>4.5.3.1 кіші допты бастан асыра қалқанға лақтыруды орындау;</p> <p>4.5.3.2 10 м дейінгі қашықтықтан кіші допты көлденең нысанаға лақтыруды орындау;</p> <p>4.5.3.3 допты нысанаға бастан асыра лақтыра алу</p>
	5.4 Секіру	<p>4.5.4.1 бір, екі аяғымен орнында 180°, 270°, 360°-қа бұрылып секіруді орындау (кезекпен);</p> <p>4.5.4.2 қысқа секіртпемен артқа, жанына жылжып бір-екі аяқпен секіруді орындау;</p> <p>4.5.4.3 қысқа секіртпені артқа айналдырып секіруді орындау;</p> <p>4.5.4.4 60 см дейінгі биіктіктен секіруді және екпінмен бір аяқпен биіктігі 40 см дейінгі кедергіге секіріп мінуді (итерілу орны кедергіден 30-50 см) кезектестіре алу;</p> <p>4.5.4.5 қашықтыққа орнынан ұзындыққа секіруді орындай алу</p>
4. Қозғалмалы ойындар	4.1 Кеңістікті бағдарлауды дамыту ойындары	4.4.1.1 сабақтағы спорттық ойындар кезінде еркін бағдарлану
	4.2 Тепе-теңдікті және кимылдардың үйлесімділігін дамытуға арналған ойындар	4.4.2.1 қозғалмалы ойындар кезінде кеңістікті бағдарлауды дамытуға арналған жаттығуларды өздігінен орындау
	4.3 Кедергілерді жеңуге арналған ойындар	4.4.3.1 спорттық эстафеталарда кедергілерді өздігінен жеңу
2 тоқсан		
	2.1 Сапқа тұру және сапқа құрылымын өзгертіп қайта тұру	<p>4.2.1.1 қатарда үш, төртке саналуды білу;</p> <p>4.2.1.2 бөліну бойынша оңға және солға бұрылу;</p> <p>4.2.1.3 оң және сол жағындағы көршісімен саптағы орнын ауыстырып қайта тұру;</p> <p>4.2.1.3 бір қатардан екіге қайта құрылып сапқа тұру</p>

2. Гимнастика

2.2 Жалпы дамыту жаттығулары	<p>4.2.2.1 бір қолдың бүйір және бет жазықтықтарындағы айналмалы қозғалыстарын орындау;</p> <p>4.2.2.2 екі қолдың бүйір және бет жазықтықтарындағы айналмалы қозғалыстарын орындау;</p> <p>4.2.2.3 оң (сол) қолмен гимнастикалық қабырғаның білте тақтайшасына (иық биіктігінде) сүйеніп, сол (оң) аяқты алға, жанына (бұра отырып), артқа бұғуді орындау;</p> <p>4.2.2.4 отырған қалыпта тік аяқтарын көтеру, оларды бұғу және жазу</p>
2.3 Дене сымбатын қалыптастыру және жалпақтабанның алдын алу жаттығулары	<p>4.2.3.1 басына жүк қойып жүрелеп отырып қол саусақтарын өкшесіне тигізуді орындау;</p> <p>4.2.3.2 басына жүк қойып гимнастикалық қабырғаның бірнеше білте тақтайшасына өрмелеу, оңға және солға жылжуды орындау;</p> <p>4.2.3.3 басына жүк қойып гимнастикалық орындықта оңға және солға қарай жүруді орындау;</p> <p>4.2.3.4 қабырғада тұрып, онымен жанасудан ажырамай, бүгілген аяғын алға көтеру, оны екі қолымен кеудесіне тартуды орындау</p>
2.4 Заттармен жасалатын жаттығулар	<p>4.2.4.1 қосымша қозғалыстардан кейін допты бір қолмен лақтыруды орындау;</p> <p>4.2.4.2 допты бір қолмен жоғары ұруды орындау;</p> <p>4.2.4.3 допты қабырғаға ұрып, оны бір қолмен тосып алуды орындау;</p> <p>4.2.4.4 допты бір-біріне 5-7 м қашықтықтан лақтыру және оны қосымша қозғалыстардан кейін (кеуде, тізе алдында және арқасының артында алақан соғу) тосып алуды орындау</p>
2.5 Тыныс жаттығулары	<p>4.2.5.1 тыныс алу мен дем шығару ұзақтығын өзгертуді орындау: дем алу дем шығарудан қысқа: 1-2-3 - тыныс алу, 1-2-3-4 - дем шығару;</p> <p>4.2.5.2 дем алу дем шығарудан ұзағырақ болуын орындау: 1-2-3-4 - тыныс алу, 1-2-3 - дем шығару;</p>

		4.2.5.3 ырғақты тыныс алуды орындау
	2.6 Өрмелеу және асып өту	4.2.6.1 30° бұрышпен еңкіш орнатылған гимнастикалық орындықпен аттас және әр аттас тәсілмен төртаяқтап ылдиға өрмелеуді орындау; 4.2.6.2 гимнастикалық қабырғамен жоғары және төмен аттас, әр аттас тәсілмен өрмелеуді орындау, бірақ аяқтарын білте тақтайшалардың әрқайсысына немесе бір-екеуінен аттап қою; 4.2.6.3 30° бұрышпен орнатылған көлбеу гимнастикалық орындықпен төртаяқтап өрмелеп, гимнастикалық қабырғаға өтуді орындау; 4.2.6.4 орындықтан орындыққа еркін тәсілмен өтуді орындау (орындықтардың арасындағы қашықтық 20-40 см);
	2.7 Кеңістікте бағдарлауды және қозғалыс дәлдігін дамытатын жаттығулар	4.2.7.1 бағдарлар бойынша шеңберден шаршыға қайта құрылып тұруды орындау; 4.2.7.2 әртүрлі бағдарларға дейін жүру; нұсқаулық бойынша оңға, солға бұрылуды орындау; 4.2.7.3 көзбен көру арқылы бақылаумен бағдарлар бойынша (тұрып және жатып) денені белгілі бір биіктікке дейін бұғу мен жазу және жаттығуларды көзін жұмып орындау; 4.2.7.4 алға жүруді орындау, бір аяғымен гимнастикалық орындықта, екіншісімен еденде жүреді
3. Ұлттық және зияткерлік ойындар	3.1 Тоғыз құмалақ	4.3.1.1 тоғыз құмалақ ойынының әр түрлі тәсілдерін білу және өздігінен қолдану
	3.2 Асық	4.3.2.1 асық ойынының әр түрлі әдістерін өздігінен қолдану
	3.3 Дойбы	4.3.3.1 дойбы ойынының жарыстарына қатысу
	3.4 Шахмат	4.3.4.1 шахмат ойынының жарыстарына қатысу
3 тоқсан		
	6.1 Шаңғы жүрістерін бекітуге арналған жаттығулар	4.6.1.1 шаңғымен саптық элементтерді орындау

6. Шаңғы дайындығы	6.2 Жылдамдық пен төзімділікті дамытатын жаттығулар	4.6.2.1 еңістері мен өрлері бар шаңғы жолымен таяқтармен шаңғымен жүруді орындау
3. Ұлттық және зияткерлік ойындар	3.1 Тоғыз құмалақ	4.3.1.1 тоғыз құмалақ ойынының әр түрлі тәсілдерін білу және өздігінен қолдану
	3.2 Асық	4.3.2.1 асық ойынының әр түрлі әдістерін өздігінен қолдану
	3.3 Дойбы	4.3.3.1 дойбы ойынының жарыстарына қатысу
	3.4 Шахмат	4.3.4.1 шахмат ойынының жарыстарына қатысу
4. Қозғалмалы ойындар	4.1 Кеңістікті бағдарлауды дамыту ойындары	4.4.1.1 сабақтағы спорттық ойындар кезінде еркін бағдарлану
	4.2 Тепе-теңдікті және қимылдардың үйлесімділігін дамытуға арналған ойындар	4.4.2.1 қозғалмалы ойындар кезінде кеңістікті бағдарлауды дамытуға арналған жаттығуларды өздігінен орындау
	4.3 Кедергілерді жеңуге арналған ойындар	4.4.3.1 спорттық эстафеталарда кедергілерді өздігінен жеңу
4 тоқсан		
5. Жеңіл атлетика	5.1 Жүру	4.5.1.1 санды биікке жоғары көтеріп жүруді орындау; 4.5.1.2 баяу, орташа және жылдам қарқынмен жүруді орындау; 4.5.1.3 баяулап және үдеп жүруді орындау (санмақпен, қол шапалақтаумен, гимнастикалық таяқты еденге соғумен); 4.5.1.4 шынтақта бүгілген қолдың жігерлі қимылымен жүруді орындау
	5.2 Жүгіру	4.5.2.1 50 м дейін жарыса жүгіруді орындау; 4.5.2.2 орнында және алға қарай жылжып жүгіруді орындау; 4.5.2.3 кең қадаммен аяқтың ұшымен 40 м қашықтыққа жүгіре алу; 4.5.2.4 әр түрлі бастапқы қалыптардан жүгіруді орындау
	5.3 Лақтыру	4.5.3.1 кіші допты бастан асыра қалқанға лақтыруды орындау; 4.5.3.2 10 м дейінгі қашықтықтан кіші допты көлденең нысанаға лақтыруды орындау; 4.5.3.3 допты нысанаға бастан асыра лақтыра алу

	5.4 Секіру	4.5.4.1 бір, екі аяғымен орнында 180°, 270°, 360°-қа бұрылып секіруді орындау (кезекпен); 4.5.4.2 қысқа секіртпемен артқа, жанына жылжып бір-екі аяқпен секіруді орындау; 4.5.4.3 қысқа секіртпені артқа айналдырып секіруді орындау; 4.5.4.4 60 см дейінгі биіктіктен секіруді және екпінмен бір аяқпен биіктігі 40 см дейінгі кедергіге секіріп мінуді (итерілу орны кедергіден 30-50 см) кезектестіре алу; 4.5.4.5 қашықтыққа орнынан ұзындыққа секіруді орындай алу
4. Қозғалмалы ойындар	4.1 Кеңістікті бағдарлауды дамыту ойындары	4.4.1.1 сабақтағы спорттық ойындар кезінде еркін бағдарлану
	4.2 Тепе-теңдікті және кимылдардың үйлесімділігін дамытуға арналған ойындар	4.4.2.1 қозғалмалы ойындар кезінде кеңістікті бағдарлауды дамытуға арналған жаттығуларды өздігінен орындау
	4.3 Кедергілерді жеңуге арналған ойындар	4.4.3.1 спорттық эстафеталарда кедергілерді өздігінен жеңу

Қазақстан Республикасының
Білім және ғылым министрі
2022 жылғы 1 сәуірдегі
№ 123 бұйрығына
87-қосымша
Қазақстан Республикасы
Білім және ғылым министрінің
2013 жылғы 3 сәуірдегі
№ 115 бұйрығына
724-қосымша

Көрмейтін және нашар көретін білім алушыларға арналған бастауыш білім беру деңгейінің 0 - сыныптары үшін "Айналамен таныстыру" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Көрмейтін және нашар көретін білім алушыларға арналған бастауыш білім беру деңгейінің 0 - сыныптары үшін "Айналамен таныстыру" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі – Бағдарлама) Қазақстан Республикасының "Білім туралы" Заңының 5-бабы б) тармақшасына сәйкес әзірленген.

2. Бағдарламаның мақсаты білім алушылардың бойында қоршаған әлем туралы білім жүйесін, әлеуметтік тәжірибені қалыптастыру, "адам - табиғат - қоғам"

жүйесіндегі қарапайым өзара іс-қимылды ұғыну, ұлттық және жалпыадамзаттық құндылықтар тұрғысынан табиғатқа ұқыпты және қамқор қарым-қатынасты тәрбиелеу болып табылады.

3. Бағдарлама міндеттері:

1) қоғамның, табиғи құбылыстар мен объектілердің өзара байланысы мен өзара тәуелділігі туралы түсініктерді қалыптастыру;

2) адам туралы, оның жасы, жынысы, салауатты өмір салтының қажеттілігі туралы қарапайым білімді қалыптастыру;

3) өз отбасы, отбасындағы қарым-қатынас, отбасы мүшелері мен баланың міндеттері туралы түсініктерді дамыту;

4) еңбек қызметінің салалары, кәсіптер туралы түсінік қалыптастыру;

5) қажетті сауықтыру рәсімдерімен күн тәртібін ұстану білігін дамыту;

6) қолжетімді тұрмыстық тапсырмаларды (міндеттерді) орындау білігін қалыптастыру;

7) табиғи, әлеуметтік және технологиялық ортада мінез-құлық нормалары мен қауіпсіздік ережелерін қалыптастыру;

8) табиғи және әлеуметтік болмысты білу дағдыларын қалыптастыру: бақылау, эксперимент, сауалнама;

9) білім алушыларға қазіргі қазақстандық қоғамға тән ұлттық және жалпыадамзаттық құндылықтар жүйесін дарыту;

10) қоршаған ортаның, қоғамның табиғи және мәдени құндылықтарына оң көзқарас қалыптастыру.

4. Түзете-дамыту міндеттері:

1) қоршаған әлемнің объектілері мен құбылыстарын сезу, есту және қалдық көру арқылы барабар қабылдауды түзету;

2) психикалық қызметтің жекелеген жақтарын түзету: көру, тактильді және есту арқылы қабылдау; көрмейтін және нашар көретін білім алушылардың қоршаған әлемді тануының негізгі тәсілдері ретінде көру, есту жады мен зейінді дамыту;

3) заттардың рельефті және контурлық бейнелерін (карталар, глобус) анықтау мен қабылдауды сипап-сезу тәсілі арқылы меңгеру;

4) рельефті схемалармен жұмыс істеу кезінде сенсорлық функцияларды (түсті ажырату, көзөлшегіш) және ұсақ моториканы дамыту;

5) затты сезіну кезінде мұғалімнің дыбыстық түсініктемелері арқылы есту қабілетін дамыту;

6) көріп қабылдауды дамыту: көрінетін белгілері бойынша (түсі, формасы, өлшемі) бөлу; сенсорлық тәжірибені байыту, елестетулерін нақтылау және көрнекі-бейнелі ойлауды дамыту;

7) жанасу, есту, иіс сезу, қалдық көру арқылы тірі және өлі табиғат заттары мен объектілерінің белгілерін ажырату білігін дамыту;

8) байланыстырып сөйлеу тілін дамыту, материалды дәйекті түрде жеткізе білу.

2-тарау. Оқу процесін ұйымдастырудағы педагогикалық тәсілдер

5. Оқыту құндылыққа бағдарланған, тұлғаға бағытталған, іс-әрекет, сараланған, қарым-қатынас тәсілдері мен ақпараттық-коммуникациялық технологиялар негізінде жүзеге асырылады.

6. Пәнді оқытудағы құндылыққа бағдарланған тәсіл көрмейтін және нашар көретін білім алушылардың жеке мүмкіндіктері мен ерекше білім беру қажеттіліктерін ескере отырып, Отан үшін маңызды тарихи оқиғаларды, өз қаласына (өлкесіне) деген сүйіспеншілікті; өз ұлтын сезінуді; Қазақстан мен әлем халықтарының мәдениеті мен дәстүрлерін құрметтеуді көрсететін жеке нәтижелерге қол жеткізуге елеулі үлес қосады.

7. Тұлғаға бағытталған тәсіл оқу процесін дараландыруға, білім алушының тұлғасын үйлесімді қалыптастыруға және жан-жақты дамытуға, шығармашылық мүмкіндігін толық ашуға, тұлғаның әлеуметтік маңызды қасиеттерін тәрбиелеуге, эмоционалды-ерік саласын, психикалық процестерді және полисенсорлық қабылдауды түзетуге бағытталған.

8. Іс-әрекет тәсілі дидактикалық, қозғалмалы және рөлдік ойындар, оқу диалогтары, қоршаған әлемнің объектілері мен құбылыстарын модельдеу өткізілетін бірыңғай ақпараттық-білім беру ортасын құрайтын құралдар жүйесін қолдана отырып, оқытудың әртүрлі әдістері мен формаларын білдіреді. Оқу міндеттерін сәтті шешу үшін экскурсиялар мен серуендеу, әртүрлі мамандықтағы адамдармен кездесу, қоршаған ортаны қорғау бойынша практикалық іс-әрекетті ұйымдастыру және көрмейтін және нашар көретін білім алушылардың сыртқы әлеммен тікелей өзара әрекеттесуін қамтамасыз ететін басқа да жұмыс түрлері маңызды.

9. Сараланған тәсіл білім алушылардың әртүрлі топтары үшін оқу процесін мамандандыруды, олардың жас, дене дамуы, психикалық ерекшеліктері мен офтальмологиялық аспектісін ескере отырып, оқытудың әртүрлі жағдайларын жасауды, яғни көру мүмкіндіктері мен ілеспе ақауларды есепке алуды білдіреді, оларға байланысты білім алушылар топтарға бөлінеді: толық көрмейтін және ішінара көретін білім алушылар, нашар көретін білім алушылар. Сараланған жұмысты ұйымдастырудың шарты-күрделілігі, танымдық қызығушылығы, мұғалімнің көмегінің сипатымен ерекшеленетін сараланған тапсырмаларды қолдану болып табылады.

10. Қарым-қатынас тәсілі тілдік және сөйлеу нормалары жүйесіне сәйкес сөйлеу әрекетін дамытуға және көрмейтін және нашар көретін адамдарды оқытуда сөйлеу этикетін сақтауға ықпал етеді; монологиялық және диалогтық сөйлеуді меңгеру кезінде сұрақтар мен жауаптарды тыңдау, дұрыс тұжырымдау қабілетіне бағытталған, ауызша және вербальды емес қарым-қатынас құралдарын игеру негізінде құрдастарымен және ересектермен нәтижелі ынтымақтастықты болжайды.

11. Бағдарлама негізгі АКТ дағдыларына негізделген, ақпараттық-коммуникациялық технологияларды пайдалануды және жұмыс, бос уақыт және коммуникация үшін технологияларды шығармашылықпен және дұрыс қолдануды қамтиды.

12. Пәнді оқыту барысында келесі оқу пәндерімен байланыс жүзеге асырылады: математика, сауаттылыққа оқыту, көркем еңбек, музыка, өзін-өзі тану, жаратылыстану, бейімделген дене шынықтыру, қалдық көру қабілетін қорғау және дамыту, кеңістіктік бағдарлау, мимика мен пантомимиканы дамыту, әлеуметтік-тұрмыстық бағдарлау, сөйлеу тілі кемшіліктерін түзету.

13. Көрмейтін және нашар көретін білім алушыларға арналған сыныптарда мынадай тифлотехникалық құралдар қарастырылады:

- 1) "JAWS" бағдарламалық жасақтамасы бар ноутбук;
- 2) тифломагнитофон;
- 3) лавсан үлдірінің парақтары бар "Школьник" аспабы, "Графика" аспабы, "бағдар", жазуға арналған аспап, Брайль қағазы, грифельдер, тактильді белгілері бар сызғыш, трафареттер;
- 4) сканерлеу және оқуға арналған "Книголюб" бағдарламасы, диктофон;
- 5) жеке оптикалық түзету құралдары (еселігі әртүрлі лупалар), электрондық ұлғайтқыш құрылғылар – портативті және стационарлық;
- 6) бедерлі сюжеттік суреттер, суреттер, кестелер, схемалар;
- 7) көп деңгейлі демонстрациялық материал: табиғи нысандар, макеттер, модельдер, толтырылған жануарлар, құстар, көкөністер мен жемістер жиынтығы, жалпақ және көлемді геометриялық фигуралар жиынтығы, жұмыс істейтін механикалық ойыншықтар, табиғи материал (тұқымдар, жемістер, бүршіктер, емен жаңғағы және т. б .)

3-тарау. "Айналамен таныстыру" пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

14. Пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

- 1) 0-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 66 сағатты құрайды.

15. Бағдарлама 3 бөлімді қамтиды:

- 1) "Мен және қоғам" бөлімі;
- 2) "Менің елімнің табиғаты" бөлімі;
- 3) "Менің Отаным-Қазақстан" бөлімі.

16. "Мен және қоғам" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) мен және менің отбасым;
- 2) мектеп және мектеп қауымдастығы;
- 3) менің кіші Отаным;
- 4) көлік;
- 5) мамандықтар;

б) денсаулық және қауіпсіздік.

17. "Менің елімнің табиғаты" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) ауа райы және климат;

2) өз жерінің жануарлар және өсімдіктер әлемі.

18. "Менің Отаным-Қазақстан" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) Қазақстанның тарихи тамыры;

2) атаулы күндер мен мерекелер;

3) Қазақстан тарихы: тәуелсіздік, мемлекеттілік және патриотизм.

19. 0-сыныпқа арналған "Айналамен таныстыру" пәнінің базалық мазмұны:

1) "Мен және қоғам" бөлімі: өзі туралы түсінік; дене бөліктері; адамның сезім мүшелері; отбасы ұғымы; отбасы мүшелерінің тегі, аты, әкесінің аты, жұмыс орны; отбасы мүшелері арасындағы қамқорлық қарым-қатынас; отбасылық дәстүрлер (бастапқы түсініктер); мектептің адам өміріндегі маңызы; мектептің функционалдық аймақтарының орналасқан жері; мектептегі жүріс-тұрыс ережелері; мектеп керек-жарақтары; мектеп қызметкерлерінің мамандықтары; мектептегі, сабақтағы мінез-құлық ережелері; өз елді мекенінің мекенжайы және географиялық жағдайы; өз елді мекенінің басты көшесі, ғимараттары мен көрікті жерлері; қоғамдық-тұрмыстық мекемелердің түрлері; әуе, жер үсті, су көлігі; жолаушылар көлігінің түрлері; автобус жүргізушісі мамандығы; кәсіптер әлемі; жеке гигиена; күн тәртібі; тәулік уақытының және апта күндерінің атауы; көзге арналған гимнастика; үйдегі қауіпсіз жүріс-тұрыс ережелері; жолдағы жүріс-тұрыс ережелері; жол белгілерінің мәні; бағдарламалық сигналдары;

2) "Менің елімнің табиғаты" бөлімі: жыл мезгілдері, олардың ерекшеліктері (бақылау негізінде); бақылау негізінде туған жердегі жыл мезгілдерінің өзгеруі; тірі және өлі табиғат құбылыстары; біздің аймақтың жануарлары; жабайы және үй жануарлары; жабайы және үй құстары; өсімдіктер топтары; көкөністер мен жемістер;

3) "Менің Отаным-Қазақстан" бөлімі: қазақтың ұлттық киімдері; қазақтардың тұрмысы; ұлттық тағамдар; ұлттық ойындардың пайда болу тарихы; өз аймағының мерекелері мен атаулы күндері; Қазақстан Республикасының астанасы; қазақстанның картасымен танысу; Қазақстан Республикасының мемлекеттік рәміздерімен танысу.

4-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

20. Бағдарламада, оқыту мақсаттары кодтық белгімен берілген. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сан бөлімше ретін, төртінші сан оқыту мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 1.2.1.3. кодында "1" - сынып, "2.1" - бөлім және бөлімше, "3" - оқыту мақсатының реттік саны.

21. Күтілетін нәтижелер бойынша оқыту мақсаттарының жүйесі:

1) 1-бөлім "Мен және менің отбасым":

1-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары
1.1 Мен және менің отбасым	<p>0.1.1.1 өзінің тегі, аты, жасы, жынысы, туған күнін білу;</p> <p>0.1.1.2 өзінің, қуыршақтың, басқа адамдардың дене бөліктерін (жұптасқан және жұпталмаған органдар, дененің оң және сол бөліктері) білу және анықтау;</p> <p>0.1.1.3 адамның сезім мүшелерін атау және көрсету, олардың мақсатын түсіндіру;</p> <p>0.1.1.4 "отбасы" ұғымының мағынасын түсіну және түсіндіру;</p> <p>0.1.1.5 отбасының құрамын, ата-анасының тегін, атын, әкесінің атын, олардың жұмыс орнын білу;</p> <p>0.1.1.6 отбасының үлкен және кіші мүшелеріне құрметпен және қамқорлықпен қарауды түсіну және көрсету;</p> <p>0.1.1.7 отбасылық мерекелер мен дәстүрлі мерекелерге қатысу, қарапайым міндеттерді орындау</p>
1.2 Мектеп және мектеп қауымдастығы	<p>0.1.2.1 мектептің адам өміріндегі маңыздылығын түсіну;</p> <p>0.1.2.2 көру және сақталған анализаторлары арқылы мектеп ғимаратына бағдарлау және атау;</p> <p>0.1.2.3 мектеп ғимаратының және негізгі нысандардың (стадион, мектеп бағы, ойын алаңы, орталық қақпа) орналасуын білу;</p> <p>0.1.2.4 мектептегі жүріс-тұрыс ережелерін сақтаудың маңыздылығын түсіну;</p> <p>0.1.2.5 мектеп мүлкіне ұқыпты қарау;</p> <p>0.1.2.6 оқу құралдарының мақсатын білу;</p> <p>0.1.2.7 мектеп жұмысшыларының мамандықтарын білу;</p> <p>0.1.2.8 мектеп қызметкерлерінің аты-жөндерін білу;</p> <p>0.1.2.9 сәлемдесу, қоштасу, өтініш, кешірім, ризашылық білдірудің ауызша формаларын білу;</p> <p>0.1.2.10 партадағы көршіге сыпайы және мейірімді болу</p>
1.3 Менің кіші Отаным	<p>0.1.3.1 қала (көше, алаң) туралы түсініктің болуы;</p> <p>0.1.3.2 үй мекен-жайын және мектеп орналасқан көше атауын атау;</p> <p>0.1.3.3 көру-сезу және естіп қабылдау арқылы өз елді мекенінің ғимараттары мен көрікті жерлерін тану және атау;</p> <p>0.1.3.4 қоғамдық-тұрмыстық мекемелердің кейбір түрлерін (дүкен, емхана, дәріхана, кинотеатр, кітапхана) білу, олардың қызметін түсіну</p>
1.4 Көлік.	<p>0.1.4.1 адам өміріндегі көліктің маңыздылығын түсіну; көлікті топтарға жіктеу (әуе, жер, су);</p> <p>0.1.4.2 есту және көру анализаторларын қолдана отырып, жолаушылар көлігінің түрлерін ажырату және атау;</p>

	<p>0.1.4.3 қоғамдық көлікте жүріс-тұрыс ережелерін білу;</p> <p>0.1.4.4 автобус жүргізушісінің мамандығы, оның жұмысының бағыты мен мазмұны туралы түсініктердің болуы</p>
1.5 Мамандықтар	0.1.5.1 кәсіптердің әртүрлілігі, әртүрлі мамандықтағы адамдардың еңбек нәтижелерінің мазмұны мен мәні туралы білу және түсіну
1.6 Денсаулық және қауіпсіздік	<p>0.1.6.1 жеке гигиенаны сақтаудың маңыздылығын түсіну;</p> <p>0.1.6.2 көру және сақталған анализаторлардың көмегімен басқа заттар арасында жеке пайдалануға арналған жеке заттарды сипаттамалары бойынша тану;</p> <p>0.1.6.3 апта және апта күндері, күн ішіндегі өз қызметі, күн режимі, тәулік уақыты туралы түсініктің болуы;</p> <p>0.1.6.4 көзге арналған гимнастика жасау;</p> <p>0.1.6.5 асханадағы тәртіп ережелерін сақтау;</p> <p>0.1.6.6 жол қозғалысы ережелерін сақтау;</p> <p>0.1.6.7 жаяу жүргіншілер мен көлік қозғалысындағы бағдаршам сигналдарының мағынасын түсіну;</p> <p>0.1.6.8 "жаяу жүргіншілер өткелі", "жерасты өткелі" жол белгілерінің мағынасын түсіну;</p> <p>0.1.6.9 көру-сезу және естіп қабылдау арқылы көшенің өту ережелерін білу;</p> <p>0.1.6.10 үйде, мектепте, көшеде қауіпсіз жүріс-тұрыс ережелерін түсіндіру;</p> <p>0.1.6.11 төтенше жағдайларды шақыру және оларға жүгіну жағдайларын анықтау</p>

2) 2- бөлім "Менің елімнің табиғаты":

2-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары
2.1 Ауа райы және климат	<p>0.2.1.1 табиғат құбылыстарын жыл мезгілдері бойынша бақылау;</p> <p>0.2.1.2 жыл айларын ретпен атау;</p> <p>0.2.1.3 жыл мезгілдерін ретпен атау;</p> <p>0.2.1.4 тірі және өлі табиғат объектілері мен құбылыстарын ажырату;</p> <p>0.2.1.5 ауа-райының жағдайын анықтау, табиғаттағы тән маусымдық өзгерістерді ажырату және атау;</p> <p>0.2.1.6 аяқ киім, бас киім, маусымдық киімдердің функционалдық мақсаттарын түсіну және атау</p>
2.2 Өз жерінің жануарлар және өсімдіктер әлемі	<p>0.2.2.1 өз аймағындағы жануарларды ажырату;</p> <p>0.2.2.2 естіп және көруіп қабылдау арқылы жануарлар мен құстарды топтарға (үй және жабайы) жіктеу;</p> <p>0.2.2.3 көкөністер мен жемістерді дәмі, иісі, сипап сезіну арқылы ажырату және атау;</p>

0.2.2.4 көкөністер мен жемістерді өсу орнына қарай жіктеу;
 0.2.2.5 көру және сақталған анализаторларының көмегімен өсімдіктердің негізгі топтарын ажырату: мектеп аумағындағы және жақын жердегі ағаштар, бұталар, шөптер

3) 3-бөлім "Менің Отаным-Қазақстан":

3-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары
3.1 Қазақстанның тарихи тамыры	0.3.1.1 қазақ халқының тұрмысы, қазақ костюмдері туралы түсініктің болуы; 0.3.1.2 ұлттық тағамдарды білу; 0.3.1.3 ұлттық ойындардың шығу тарихын білу; 0.3.1.4 ұлттық ойындарға қатысу
3.2 Атаулы күндер мен мерекелер	0.3.2.1 негізгі мерекелік күндерді білу және түсіну; 0.3.2.2 мерекелерге дайындыққа қатысу
3.3 Қазақстан тарихы: тәуелсіздік, мемлекеттілік және патриотизм	0.3.3.1 елдің және астананың атауын білу; 0.3.3.2 Қазақстанның бедерлі картасымен жұмыс істеу; 0.3.3.3 Қазақстан республикасының мемлекеттік рәміздерін (елтаңба, ту, әнұран) білу және ажырату

22. Осы Бағдарлама көрмейтін және нашар көретін білім алушыларға арналған бастауыш білім беру деңгейінің 0 - сыныптары үшін "Айналамен таныстыру" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспары негізінде осы бағдарламаның қосымшасына сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді жоспарда барлық сынып бойынша әр бөлімде қамтылатын оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

23. Бөлімдер мен тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Көрмейтін және нашар көретін білім алушыларға арналған бастауыш білім беру деңгейінің 0 - сыныптары үшін "Айналамен таныстыру" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасына қосымша

Көрмейтін және нашар көретін білім алушыларға арналған бастауыш білім беру деңгейінің 0 - сыныптары үшін "Айналамен таныстыру" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспары

1) 0-сынып:

4-кесте

Ортақ тақырыптар	Бөлім	Бөлімше	Оқыту мақсаттары

1. Өзім туралы	1. Мен және қоғам	1.1 Мен және менің отбасым	<p>0.1.1.1 өзінің тегі, аты, жасы, жынысы, туған күнін білу;</p> <p>0.1.1.2 өзінің, қуыршақтың, басқа адамдардың дене бөліктерін (жұптасқан және жұпталмаған органдар, дененің оң және сол бөліктері) білу және анықтау;</p> <p>0.1.1.3 адамның сезім мүшелерін атау және көрсету, олардың мақсатын түсіндіру</p>
		1.2 Мектеп және мектеп қауымдастығы	<p>0.1.2.1 мектептің адам өміріндегі маңыздылығын түсіну;</p> <p>0.1.2.4 мектептегі жүріс-тұрыс ережелерін сақтаудың маңыздылығын түсіну;</p> <p>0.1.2.6 оқу құралдарының мақсатын білу</p>
		1.6 Денсаулық және қауіпсіздік	<p>0.1.6.1 жеке гигиенаны сақтаудың маңыздылығын түсіну;</p> <p>0.1.6.2 көру және сақталған анализаторлардың көмегімен басқа заттар арасында жеке пайдалануға арналған жеке заттарды сипаттамалары бойынша тану;</p> <p>0.1.6.3 апта және апта күндері, күн ішіндегі өз қызметі, күн режимі, тәулік уақыты туралы түсініктің болуы</p>
			<p>0.1.2.2 көру және сақталған анализаторлары арқылы мектеп ғимаратына бағдарлау және атау;</p> <p>0.1.2.3 мектеп ғимаратының және негізгі нысандардың (</p>

2. Менің мектебім	1. Мен және қоғам	1.2 Мектеп және мектеп қауымдастығы	стадион, мектеп бағы, ойын алаңы, орталық қақпа) орналасуын білу; 0.1.2.5 мектеп мүлкіне ұқыпты қарау; 0.1.2.7 мектеп жұмысшыларының мамандықтарын білу; 0.1.2.8 мектеп қызметкерлерінің аты-жөндерін білу
		1.6 Денсаулық және қауіпсіздік	0.1.6.4 көзге арналған гимнастика жасау; 0.1.6.8 "жаяу жүргіншілер өткелі", "жерасты өткелі" жол белгілерінің мағынасын түсіну; 0.1.6.10 үйде, мектепте, көшеде қауіпсіз жүріс-тұрыс ережелерін түсіндіру; 1.1.6.11 төтенше жағдайларды шақыру және оларға жүгіну жағдайларын анықтау
2 –тоқсан			
3. Менің отбасым және достарым	1. Мен және қоғам	1.1 Мен және менің отбасым	0.1.1.4 "отбасы" ұғымының мағынасын түсіну және түсіндіру; 0.1.1.5 отбасының құрамын, ата-анасының тегін, атын, әкесінің атын, олардың жұмыс орнын білу; 0.1.1.6 отбасының үлкен және кіші мүшелеріне құрметпен және қамқорлықпен қарауды түсіну және көрсету; 0.1.1.7 отбасылық мерекелер мен дәстүрлі мерекелерге қатысу, қарапайым міндеттерді орындау
		1.2 Мектеп және мектеп қауымдастығы	0.1.2.9 сәлемдесу, қоштасу, өтініш, кешірім, ризашылық білдірудің ауызша формаларын білу ;

			0.1.2.10 партадағы көршіге сыпайы және мейірімді болу
		1.3 Менің кіші Отаным	0.1.3.1 қала (көше, алаң) туралы түсініктің болуы; 0.1.3.2 үй мекен-жайын және мектеп орналасқан көше атауын атау
4. Бізді қошаған әлем	1. Мен және қоғам	1.3 Менің кіші Отаным	0.1.3.3 көру-сезу және естіп қабылдау арқылы өз елді мекенінің ғимараттары мен көрікті жерлерін тану және атау
		1.4 Көлік	0.1.4.1 адам өміріндегі көліктің маңыздылығын түсіну; көлікті топтарға жіктеу (әуе, жер, су)
		1.6 Денсаулық және қауіпсіздік	0.1.6.6 жол қозғалысы ережелерін сақтау; 0.1.6.7 жаяу жүргіншілер мен көлік қозғалысындағы бағдаршам сигналдарының мағынасын түсіну
	2. Менің елімнің табиғаты	2.1 Ауа райы және климат	0.2.1.1 табиғат құбылыстарын жыл мезгілдері бойынша бақылау; 0.2.1.2 жыл айларын ретпен атау; 0.2.1.3 жыл мезгілдерін (маусым) ретпен атау; 0.2.1.4 тірі және өлі табиғат объектілері мен құбылыстарын ажырату
		2.2 Өз жерінің жануарлар және өсімдіктер әлемі	0.2.2.1 өз аймағындағы жануарларды ажырату; 0.2.2.2 естіп және көруіп қабылдау арқылы жануарлар мен құстарды топтарға (үй және жабайы) жіктеу; 0.2.2.5 көру және сақталған анализаторларының көмегімен мектеп аумағында және жақын жердегі өсімдіктердің негізгі топтарын (ағаштар, бұталар, шөптер) ажырату

5.Саяхат	1. Мен және қоғам	1.3 Менің кіші Отаным	0.1.3.4 қоғамдық-тұрмыстық мекемелердің кейбір түрлерін (дүкен, емхана, дәріхана, кинотеатр, кітапхана) білу, олардың қызметін түсіну
		1.4 Көлік	0.1.4.2 есту және көру анализаторларын қолдана отырып, жолаушылар көлігінің түрлерін ажырату және атау; 0.1.4.3 қоғамдық көлікте жүріс-тұрыс ережелерін білу; 0.1.4.4 автобус жүргізушісінің мамандығы, оның жұмысының бағыты мен мазмұны туралы түсініктердің болуы
		1.6 Денсаулық және қауіпсіздік	0.1.6.8 "жаяу жүргіншілер өткелі", "жерасты өткелі" жол белгілерінің мағынасын түсіну; 0.1.6.9 көру-сезу және естіп қабылдау арқылы көшенің өту ережелерін білу
	2. Менің елімнің табиғаты	2.1 Ауа райы және климат	0.2.1.5 ауа-райының жағдайын анықтау, табиғаттағы тән маусымдық өзгерістерді ажырату және атау; 0.2.1.6 аяқ киім, бас киім, маусымдық киімдердің функционалдық мақсаттарын түсіну және атау
		3.1 Қазақстанның тарихи тамыры	0.3.1.1 қазақ халқының тұрмысы, қазақ костюмдері туралы түсініктің болуы; 0.3.1.3 ұлттық ойындардың шығу тарихын білу; 0.3.1.4 ұлттық ойындарға қатысу

6. Салт-дәстүр және ауыз әдебиеті	3. Менің Отаным-Қазақстан	3.2 Атаулы күндер мен мерекелер	0.3.2.1 негізгі мерекелік күндерді білу және түсіну; 0.3.2.2 мерекелерге дайындыққа қатысу
		3.3 Қазақстан тарихы: тәуелсіздік, мемлекеттілік және патриотизм	0.3.3.1 елдің және астананың атауын білу; 0.3.3.2 Қазақстанның бедерлі картасымен жұмыс істеу; 0.3.3.3 Қазақстан Республикасының мемлекеттік рәміздерін (елтаңба, ту, әнұран) білу және ажырату
4 –тоқсан			
7. Тағам және сусын	1. Мен және қоғам	1.6 Денсаулық және қауіпсіздік	0.1.6.1 жеке гигиенаны сақтаудың маңыздылығын түсіну; 0.1.6.3 апта және апта күндері, күн ішіндегі өз қызметі, күн режимі, тәулік уақыты туралы түсініктің болуы; 0.1.6.5 асханадағы тәртіп ережелерін сақтау
		2.2 Өз жерінің жануарлар және өсімдіктер әлемі	0.2.2.3 көкөністер мен жемістерді дәмі, сипап сезіну арқылы ажырату және атау; 0.2.2.4 көкөністер мен жемістерді өсу орнына қарай жіктеу
	3. Менің Отаным-Қазақстан	3.1 Қазақстанның тарихи тамыры	0.3.1.2 ұлттық тағамдарды білу
	1. Мен және қоғам	1.1 Мен және менің отбасым	0.1.1.7 отбасылық мерекелер мен дәстүрлі мерекелерге қатысу, қарапайым міндеттерді орындау
1.5 Мамандықтар		0.1.5.1 кәсіптердің әртүрлілігі, әртүрлі мамандықтағы адамдардың еңбек нәтижелерінің мазмұны мен мәні туралы білу және түсіну	
			0.1.6.2 көру және сақталған анализаторлардың көмегімен басқа заттар

8. Дені саудың – жаны сау	1. Мен және қоғам	1.6 Денсаулық және қауіпсіздік	арасында жеке пайдалануға арналған жеке заттарды сипаттамалары бойынша тану; 0 1.6.4 көзге арналған гимнастика жасау
	3. Менің Отаным-Қазақстан	3.1 Қазақстанның тарихи тамыры 1.6 Денсаулық және қауіпсіздік	0.3.1.4 ұлттық ойындарға қатысу 0.1.6.9 көру-сезу және естіп қабылдау арқылы көшенің өту ережелерін білу; 0.1.6.10 үйде, мектепте, көшеде қауіпсіз жүріс-тұрыс ережелерін түсіндіру

Қазақстан Республикасының
Білім және ғылым министрі
2022 жылғы 1 сәуірдегі
№ 123 бұйрығына
88-қосымша
Қазақстан Республикасы білім
және ғылым Министрінің
2013 жылғы 3 сәуірдегі
№ 115 бұйрығына
725-қосымша

Тірек-қозғалыс аппараты бұзылған білім алушыларға арналған бастауыш білім беру деңгейінің 0-4 сыныптары үшін "Музыка" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Тірек-қимыл аппараты бұзылған білім алушыларға бастауыш білім беру деңгейінің 0-4 сыныптары үшін "Музыка" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі – Бағдарлама) Қазақстан Республикасының "Білім туралы" Заңының 5-бабы 6) тармақшасына сәйкес әзірленген.

2. Бағдарлама мақсаты – қазақтың дәстүрлі музыкасы, әлем халықтары шығармашылығы, әлемдік классика және заманауи музыканың үздік үлгілері негізінде тірек-қозғалыс аппараты бұзылған білім алушылардың эмоциональдық, ақыл-ой, адамгершілік қасиеттерін қалыптастыру, шығармашылық қабілетін дамыту.

3. Бағдарлама міндеттері:

1) өзге өнер түрлері мен оқу пәніне музыка өнерін кіріктіре отырып әлем тұтастығының бейнесі жөнінде түсінігін қалыптастыру;

2) музыка өнерінің жалпы адамзаттық қажеттілікті құбылыс ретінде, оның адам өміріндегі ролі мен маңыздылығы туралы түсінігін қалыптастыру;

3) музыкалық шығармалар мен тапсырмаларды талдау, зерттеу барысында сыни ойлау қабілеттерін дамыту, музыкаға деген білім, білік, дағдысын жетілдіру;

4) ақпараттық-коммуникациялық технология құралдарын қолдану барысында музыкалық-орындаушылық және техникалық білімі мен біліктілігін қалыптастыру, дамыту;

5) музыкалық қабілеттілігін, белсенді шығармашылығын, орындаушылығы мен зерттеушілік дағдысын дамыту;

6) музыкалық қызмет барысында, музыка өнеріне қызығушылықты дамыту мақсатында музыкалық мәдениет негіздерін қалыптастыру;

4. Түзету – дамыту міндеттері:

1) музыкалық мәдениеттілікті дамыту;

2) музыкалық - шығармашылық әрекет барысында сөздік қорын түзете-дамыта отырып тәжірибелік дағдыларын іске асыру;

3) ән айту барысында дұрыс тыныс алу, дыбыстарды дұрыс айту дағдыларын дамыту;

4) музыкалық-шығармашылық қызмет барысында сөздік қорын дамыту;

5) музыкалық аспаптарда ойнау, мәнерлі қимылдар жасау барысында ұсақ моторикасын түзете-дамыта отырып қалыптастыру;

6) ырғақты музыка тыңдау барысында, музыка екпінімен қимыл-қозғалыстарды уақытылы қолдана білу дағдысын дамыту;

7) түрлі логоритмикалық және ырғақтық-артикуляциялық жаттығулар орындау арқылы сөйлеу, тыныс алу, жалпы және ұсақ-қол моторикасы функцияларын қалыптастыру, дамыту;

2-тарау Оқу процесін ұйымдастырудың педагогикалық тәсілдер

5. Тірек-қозғалыс аппараты бұзылған білім алушылар арнайы шартты түрде ұйымдастырылған оқыту формаларын қажет етеді. "Музыка" пәні бойынша білім беру процесін ұйымдастыруда келесі педагогикалық тәсілдер қолданылады: белсенділік тәсілі, сараланған тәсіл, коммуникативті тәсіл, тұлғалық бағдарлы тәсіл, түзете-дамыту, жеке тәсіл және көркемдік-музыкалық тәсіл.

6. Белсенділік тәсілі білім алушылардың белсенді және табысты болуына ықпал етеді, сабақ барысында музыкалық білімді дайын түрінде емес, білім алушылар өзі ізденіп, өзінің музыкалық қабілетін жүзеге асырады, оның нормаларын түсінеді және қабылдайды, білім дағдыларын жән шығармашылық қабілеттерін қалыптастырады. "Музыка" пәнін оқып үйрену білім алушылардың музыкалық қызығушылығы мен сүйіспеншілігін оятып, белсенді, саналы қабылдауын дамытып, көркемдік талғамын дамытудың тиімді әдісі болып табылады.

7. Дифференциалды тәсіл - тірек-қозғалыс аппараты бұзылған білім алушыларға арнайы әр түрлі оқу ортасын құру үшін, шартты үш негізгі принципке негізделген: еркіндік, тәуелсіздік, ынтымақтастық.

8. Коммуникативті тәсілі музыка сабақтарында нақты қарым-қатынас жағдайларын қолдануды, белсенді шығармашылық қызметті ұйымдастыруды, жұмыстың ұжымдық түрлерін пайдалануды және балаларды тиімді қарым-қатынас процесіне тартатын шығармашылық іс-әрекеттерді қарастырады.

9. Тұлғалық-бағдарлы тәсіл - оқыту барысында, білім алушылардың келесі ерекшеліктерін ескере отырып жүзеге асырылады: шығармашылық қабілеттерін іске асыру, өнерге деген көзқарасын білдіруге дайын болу, құндылық-ойлау қабілеттерін қалыптастыру, өзін-өзі бағалауы, өмірлік оптимизм және психикалық, физикалық дамудың жеке ерекшеліктерін ескере отырып, шығармашылық қабілеттерін толық ашу.

10. Мұғалім "музыка" пәнін оқыту барысында түзете – дамыта білім берудің түрлі әдістерін қолдана отырып, білім алушылардың бойында түрлі қасиеттерді бағытты жүзеге асыруды ұстанады:

1) сөйлеу қабілеті бұзылған балалардың дыбыс ырғағын қалыптастыруға, дұрыс тыныс алуға, ән айту барысында дыбыстарды дұрыс айтуға арналған ритмикалық-артикуляциялық жаттығуларды орындау;

2) әннің сөздерін жаттау барысында қимылдарды қайталау арқылы есте сақтау және қолдың ұсақ моторикасын жетілдіру;

3) дұрыс тыныс алуды қалыптастыру, музыканың ырғағын, екпінін сезіну және қолдың ұсақ моторикасын қалыптастыру мақсатында музыкалық аспаптарды қолдана отырып музыкалық ойындар ұйымдастыру;

4) балалардың өзін-өзі тәрбиелеуге деген ынтасын қалыптастыру;

5) музыкалық есту қабілетін дамыту, музыкалық дыбыстың биіктігін, ұзақтығын тембр бойынша ажыратуға үйрету;

6) музыкалық және пластикалық жаттығулар, ырғақты қимылдар (қимылмен ән айтуға қосылу), музыкалық ойындар арқылы қимыл-қозғалыс аппаратын қалпына келтіру;

7) Музыкалық жаттығулар арқылы есту қабілеттерін дамыту;

8) музыка терапия әдістерін қолдана отырып, психологиялық жағдайларын қалыпқа келтіру.

11. Жеке тәсіл қағидасы тірек-қозғалыс аппараты бұзылған білім алушылар арасында психологиялық сөйлеу қабілетінің даму ерекшеліктерінің болуымен байланысты, оқу материалын игеру кезінде алынған білімнің сапасына әсер етеді: мұғалім әр оқушының мүмкіндіктеріне сәйкес келетін оқу материалын қолданады. Жеке оқыту өзіндік танымдық іс-әрекеттің, қажеттіліктер мен өзін-өзі тәрбиелеуге дайындық тәжірибесінің қалыптасуына ықпал етеді.

12. Көркемдік-музыкалық тәсіл музыкалық сауаттылық негіздері мен түрлі музыкалық білім беру процесінде: орындаушылық, композиторлық, коммуникативті және сөйлеу барысында қолдануда нәтижеге жетуге бағытталған оқу-танымдық қызметті қамтамасыз етеді.

13. Тірек-қозғалыс аппараты бұзылған білім алушылармен жұмыс жасау барысында олардың музыкалық-шығармашылық іс-әрекеттермен айналысуына көп көңіл бөлу қажет: музыка тыңдау, ән айту, аспапта ойнау, музыкалық шығармаларды сахналау, ойдан әуен ойлап табу, музыканың сүйемелдеуімен музыкалық-пластикалық қозғалыстар жасау. Мұндай музыкалық және шығармашылық жұмыстар балалардың психомоторлық функцияларын дамытуға, түзетуге және қалыпқа келтіруге ықпал етеді. Осы әдістерді меңгеру білім жүйесінің принципін жүзеге асыруға ықпал етеді.

14. Тірек-қозғалыс аппараты бұзылған білім алушылар арнайы шартты түрде ұйымдастырылған оқыту формаларын қажет етеді. Білім алушылардың негізгі қимыл-қозғалысында кездесетін бұзылыстар: саусақтарының дифференциялық қимыл-қозғалысы тежелуі, сенсорлы тежегіштер: көру, есту қабілеттерінің бұзылуы, Кейбір балаларда фонематикалық есту қабілетінің төмендігі байқалады: олар дыбысты, дыбыс қатарын ажырата алмайды. Барлық балаларда тіл мүкістігі болады. Табиғи физиологиялық қызметтерді атқара алмайды: жұтыну, ауаны жұту, ауаны кері шығару, сөйлеу темпі төмен, дауысы жай болады.

15. "Музыка" пәнін оқытуда мұғалім мамандардың көмегі мен қолдауын пайдаланады: психолог, ритмика маманы және логопед. Музыка пәні мұғалімінің логопедпен өзара байланысы білім алушылардың бағдарламаны тиімді меңгерудің басты шарты болып табылады.

16. Музыка сабақтарында арнайы білім алушыларға қолданылатын негізгі әдіс - бұл логопедиялық ырғақ, ол сөздің, музыканың және қимылдың келесі формаларында тығыз байланысын жүзеге асырады:

- 1) музыкалық ырғақты қозғалыстар;
- 2) ән айту;
- 3) музыкалық аспаптарда ойнау;
- 4) музыкалық ойын әрекеттері;
- 5) аспапта ойнау, ән салу, түрлі қимылдар жасау арқылы музыкалық жаттығулар орындау;
- 6) сөйлеу, тыныс алу, жалпы және ұсақ-қол моторикасы функцияларын қалыптастыру мақсатында түрлі логоритмикалық және ырғақтық-артикуляциялық жаттығулар орындау;

17. білім алушыларға музыканы оқытудың дәстүрлі емес (балама) әдістері мен тәсілдеріне мыналар жатады:

- 1) симфониялық оркестрдің орындауындағы классикалық шығармаларды тыңдау;

2) акустикалық діріл мен жүйке орталықтарының өзара байланысына негізделген диафрагмалық тыныс алу кезінде дауысты дыбыстарды және төменгі нота дыбыстарын орындау (ұзақтығы – толық дем шығарғанға дейін).

3) тыныс алу функциясын жақсартуға, шаршағыштықты жеңілдетуге мүмкіндік беретін музыкалық дыбыстық ойындар;

4) ритмикалық-қозғалыс жаттығулары;

18. "Музыка" пәнін оқытуда ақпараттық-коммуникациялық технологияларды (АКТ) қолдану:

1) тірек-қозғалыс аппараты бұзылған білім алушыларды алдымен АКТ қолдануда қауіпсіздік ережелерімен таныстырып меңгерту;

2) тірек-қозғалыс аппараты бұзылған білім алушылардың тілдік мүмкіндігі мен сөздік қорын түзете дамытуға және буынға бөліп әндетуіне арналған логоритмика элементтерін пайдалану;

3) АКТ қолдана отырып оқушылардың тыныс алу жолдарына және артикуляция аппаратына пайдалы музыкалық элементтер мен жаттығуларды тиімді пайдалану;

4) электронды оқулықтарды пайдалану;

3-тарау. "Музыка" оқу пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

19. "Музыка" оқу пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

1) 0-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 64 сағат;

2) 1-сынып – аптасына 1 сағат, оқу жылында – 33 сағат;

3) 2-сынып – аптасына 1 сағат, оқу жылында – 34 сағат;

4) 3-сынып – аптасына 1 сағат, оқу жылында – 34 сағат;

5) 4-сынып – аптасына 1 сағат, оқу жылында – 34 сағат.

20. Бағдарлама мазмұны келесі бөлімдерден тұрады:

1) музыка тыңдау, талдау және орындау,

2) музыкалық-шығармашылық жұмыстар құру,

3) музыкалық-шығармашылық жұмысты көрсету және бағалау.

4) музыкатерапия элементтері

5) логоритмика элементтері

21. "Музыка тыңдау, талдау және орындау" бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

1) музыка тыңдау және талдау;

2) музыкалық-орындаушылық іс-әрекет.

3) музыкалық сауаттылық.

22. "Музыкалық-шығармашылық жұмыстар құру" бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

1) музыкалық шығармашылық.

23. "Музыкалық-шығармашылық жұмысты көрсету және бағалау" бөлімі келесі бөлімшені қамтиды:

1) музыкалық-шығармашылық жұмысты көрсету және бағалау.

24. "Музикатерапия элементтері" бөлімі келесі бөлімшені қамтиды:

1) эмоцияны тұрақтандыруға арналған музыкалық терапияның элементтері.

25. "Логоритмика элементтері" бөлімі келесі бөлімшені қамтиды:

1) ән айту қабілеттерін дамытуға арналған логоритмика элементтері

26. 0-сыныпқа арналған "Музыка" пәнінің базалық мазмұны: мен кімін және қандаймын? Менің музыкалық әлемім. Мен өнерлі баламын. Мен Отанымды сүйемін. Мен бақытты баламын. Мен әдепті баламын. Мектепке не үшін барамыз? Ардақты ұстазым. Біздің мектеп. Көңілді әуендер. Біз өнерпаз баламыз. Менің айналамда кім бар? Отбасым – бақытым. Анашым мақтанышым. Туған күнді тойлаймыз. Менің сүйікті достарым. Менің айналамды не қоршап тұр? Табиғат тамшылары. Айнала ақша қар. Мәңгі жасыл шыршалар. Жолдар бізді қайда бастайды? Астанаға саяхат. Қызықты жорық.. Бағдаршам бағыт береді. Туған жерім тұғырым. Салт дәстүрді не үшін білу керек? Бесік жыры. Тұсау кесу. Біздің ұлттық ойындар. Киіз үй. Наурыз- жыл басы. Мен үшін не дәмді және пайдалы? Наурыз көже. Пайдалы жемістер. Су – өмірдің өзегі. Алматының алмасы. Денсаулықты қалай күту керек? Спорт-біздің досымыз. Шыныққан шымыр боламыз. Шақырамыз жарысқа.

27. 1-сыныпқа арналған "Музыка" пәнінің базалық мазмұны: өзім туралы. Өзіңді таны. Менің есімім. Менің дауысым. Менің көңіл күйім. Менің сүйікті әндерім. Менің мектебім. Мен және менің мектебім. Мен мектеппен танысамын. Мектептегі музыкалық дыбыстар. Мектептегі музыкалық дыбыстар. Менің отбасым және достарым. Музыкалық іздер. Көңілді достар. Менің достарым – жануарлар. Ырғақты оқиғалар. Бізді қоршаған әлем. Ауа райы. Су туралы әндер. Суретке арналған әндер. Саяхат. Жұлдызшаның саяхаты. Көңілді саяхат. Атпен серуендеу. Көңілді паровоз. Салт-дәстүр және ауыз әдебиеті. Салт-дәстүр. Халық ертегілері. Халық биі. Әннің интерпретациясы. Тағам және сусын. Тағамдар музыка әлемінде. Әннің ырғақтары. Жемістер мен көкіністер концерті. Жемістер маршы. Дені саудың -жаны сау. Оянамыз, ән айтамыз. Денсаулық – зор байлық. Тазалық денсаулық кепілі. Дені сау бала Отанымыздың болашағы.

28. 2-сыныпқа арналған "Музыка" пәнінің базалық мазмұны: өзім туралы. Қораптағы ойыншықтар. Ойыншыққа арналған бесік жыры. Музыкадағы ертегі. Ойыншықтар дүкені. Менің отбасым және достарым. Мен және менің достарым. Мен және менің отбасым. Бір отбасындағы оқиға. Менің отбасымның музыкалық оқиғасы. Менің мектебім. Сыңғырла, қоңырау! Мектептегі бір күнім. Ұстазым. Үзіліс. Менің туған өлкем. Музыкалық өрнектер. Туған өлке әуендері. Дені саудың -жаны сау! Би ырғақтары. Спорттық ырғақтар. Стадион үні. Ас – адамның арқауы. Дәстүр және фольклор. Халық әуендері мен ырғақтары. "Ортеке" күйі. Тартыс. Сыбызғымен жеткен

көне аңыз. Қош келдің, Наурыз! Қоршаған орта. Көктем әуендері. Көктем жаңбыры. Музыка құстарды бейнелейді. Музыкадағы төлдер бейнесі. Саяхат. Бұлақтың саяхаты. Жайлау әуендері. Дала әуені. Қала үні.

29. 3-сыныпқа арналған "Музыка" пәнінің базалық мазмұны: жанды табиғат. Табиғат және музыка. Музыкадағы жанды табиғат көріністері. Табиғатты аялайық! Жақсыдан үйрен, жаманнан жирен. Музыкадағы көңіл-күй. Терме – нақыл, өсиет. Айтыс – сөз сайысы. Уақыт. Жақсылық жасай білейік. Музыка және уақыт. Музыка уақыт толқынында. Көнеден жеткен жетіген. Біздің оркестр. Сәулет өнері. Музыка және сәулет. Әлемдегі театрлар. Өнер. Музыка және поэзия. Музыка бейнелейді. Музыка және мүсін. Музыка және форма. Музыка және қозғалыс. Атақты тұлғалар. Ұлы дала сал-серілері. Жалынды ақын-күйшілер. Қазақ оркестрін тұңғыш ұйымдастырушы- Ахмет Жұбанов. Музыкалық калейдоскоп. Су – тіршілік көзі. Өзеннің көркем нақыштары. Айдынды шалқар Аралым! Су-ырыс көзі. Демалыс мәдениеті. Мерекелер. Мерекелік қуаныш. Көңілді адымдайық. Мерекелі мамыр. Балалар мерекесі.

30. 4-сыныпқа арналған "Музыка" пәнінің базалық мазмұны: менің Отаным – Қазақстан. Менің елім. Нұр-Сұлтан – Қазақстанның астанасы. Астанамызға тарту. Туған өлкемді жырлаймын. Құндылықтар. Отан-Ана. Үлкенге құрмет. Достығымыз жарасқан. Құндылықтар шеңбері. Мәдени мұра. Домбыра-асыл мұра. Көне қобыз сарыны. Атадан қалған жауһар жыр. Әуелеген әсем әуен. Мамандықтар әлемі. Мамандығым-мақтанышым. Музыкант болу-арманым. Музыкант болғым келеді. Табиғат құбылыстары. Музыкадағы таң көріністері. Музыкадағы табиғат құбылыстары. Музыкадағы жыл мезгілдері. Қоршаған ортаны қорғау. Арал тағдыры – ел тағдыры. Ядролық жарылысқа "Жоқ" дейміз. Ел қорғауға дайынбыз! Қоршаған ортамызды сақтаймыз. Ғарышқа саяхат. Байқоңыр. Ғарыш әуені. Мен ғарышкер боламын. Жылдар және ғарыш музыкасы. Болашаққа саяхат. Ән, жыр әлемі – болашақта. Аспаптар әлемі. Музыка болашақта. Қазақстан болашағы және музыка.

4-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

31. Оқу мақсаттарының жүйесі бөлім бойынша әр сыныпқа берілген.

Бағдарламада оқу мақсаттары кодтық белгімен белгіленген. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сан бөлім және бөлімшенің ретін, төртінші сан оқу мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. 1.2.1.1 кодында: "1" – сынып, "2.1" – бөлім мен бөлімше, "1" – оқу мақсатының реттік нөмірі.

32. Күтілетін нәтижелер бойынша оқыту мақсаттарының жүйесі:

1) "Музыка тыңдау, талдау және орындау" бөлімі:

1-кесте

Бөлімшелер	Оқу мақсаттары				
	0-сынып	1-сынып	2-сынып	3-сынып	4-сынып

1.1 Музыка тыңдау және талдау	0.1.1.1 есту қабілетіне сүйеніп таныс дыбыстарды, музыканы тану	1.1.1.1 есту қабілетіне сүйеніп таныс дыбыстарды, музыканы тану	2.1.1.1 музыкалық көркемдеуші құралдардың көмегімен музыканың сипатын анықтау	3.1.1.1 тыңдалған әуеннің сипатын, мазмұнын, жанрын, көркемдеуші құралдарын анықтау және салыстыру	4.1.1.1 музыкалық көркемдеуші құралдардың көмегімен, әуеннің жанрын, көркемдік образдарын анықтау және салыстыру
	0.1.1.2 шулы және музыкалық дыбыстарды ажырату	1.1.1.2 шулы және музыкалық дыбыстарды ажырату	2.1.1.2 әуеннің вокалдық, аспаптық түрін ажырату және анықтау	3.1.1.2 музыкалық шығармаларды интонация, әуен арқылы танып ажырату	4.1.1.2 музыкалық шығарманың дыбыстауын түрлі орындауда тыңдатып анықтау және салыстыру
1.2 Музыкалық-орындаушылық іс-әрекет	0.1.2.1 өз есімін әндету	1.1.2.1 ән айтуда оның сипатына және әндету ережелеріне сәйкес орындау	2.1.2.1 түрлі сипатты әндерді жеке, ансамбль және хор құрамында ән айту ережесін сақтап орындау	3.1.2.1 көркем образдарды аша отырып, түрлі сипатты әндерді орындау	4.1.2.1 ән айту ережесін сақтай отырып, түрлі сипаттағы екі дауысты қарапайым элементтері бар әндерді орындау
	0.1.2.2 әнді орындау барысында негізгі дирижерлық қимылдарды түсіну	1.1.2.2 әнді орындау барысында негізгі дирижерлық қимылдарды түсіну	2.1.2.2 әнді негізгі дирижерлық қимылдар көмегімен орындау	3.1.2.2 әнді негізгі дирижерлық қимылдар көмегімен орындау	4.1.2.2 түрлі сипаттағы әндерді айтуда жеңіл, созып орындау дағдыларын көрсету
	0.1.2.3 музыкалық аспаптардың көмегімен шығармаларды сүйемелдеу	1.1.2.3 музыкалық аспаптардың көмегімен шығармаларды сүйемелдеу	2.1.2.3 ансамбльде музыкалық аспаптардың көмегімен шығарманы қарапайым ырғақпен сүйемелдеп орындау	3.1.2.3 музыкалық штрихтарды қолдана отырып, аспаптарда ойнауда дағдыларын көрсету	4.1.2.3 музыкалық көркемдеуші құралдарды қолдана отырып, аспаптарда ойнауда дағдыларын көрсету
	0.1.3.1 үйренген таныс әндерді әуені мен мәтін бойынша танып атау	1.1.3.1 есту қабілетіне сүйене отырып музыкалық көркемдеуші құралдарды анықтау	2.1.3.1 музыкалық көркемдеуші құралдарды анықтау және салыстыру	3.1.3.1 музыкалық көркемдеуші құралдарды анықтау және оларды орындауда қолдану	4.1.3.1 музыкалық көркемдеуші құралдардың көмегімен шығарманы орындау және импровизациялау

1.3 Музыкалық сауаттылық	0.1.3.2 хор түрлерін тану және оларды атай білу: балалар, әйелдер, ерлер, аралас	1.1.3.2 әннің құрылымын ажырату: шұмақ, шумақ - қайырма	2.1.3.2 музыкалық шығармадағы негізгі әуенді, музыкалық фраза, музыкалық сөйлемді анықтау	3.1.3.2 музыкалық форманың құрылымын анықтау: шумақ, шумақ-қайырма, бір бөлімді, екі бөлімді	4.1.3.2 музыкалық форманың классикалық түрлерін ажырату: соната, рондо, вариация, симфония
	0.1.3.3 түрлі музыкалық аспаптардың дыбысталуын анықтау	1.1.3.3 негізгі музыкалық ұғымдарды білу	2.1.3.3 негізгі музыкалық ұғымдарды анықтау және ажырату	3.1.3.3 музыкалық шығармаларды талдау барысында негізгі музыкалық ұғымдарды анықтау және ажырату	4.1.3.3 ауызша және жазбаша жұмыстарда негізгі музыкалық ұғымдарды қолдану

2) "Музыкалық-шығармашылық жұмыстар құру" бөлімі:

2-кесте

Бөлімшелер	Оқу мақсаттары				
	0-сынып	1-сынып	2-сынып	3-сынып	4-сынып
2.1 Музыкалық шығармашылық	0.2.1.1 музыкаға байланысты жұмбақтар шешу	1.2.1.1 музыкалық шығармашылық жұмыс арқылы шығарманың сипатын жеткізу	2.2.1.1 музыкалық шығармашылық жұмыс арқылы шығарманың сипатын жеткізу	3.2.1.1 музыкалық шығармашылық жұмыстар жасау үшін өз идеясын ұсыну	4.2.1.1 музыкалық шығармашылық жұмыстарды жасау үшін өз идеясын ұсыну және түрлі материалдар мен ресурстар тандау
	0.2.1.2 қарапайым музыкалық-шығармашылық жұмыстарды шығару	1.2.1.2 қарапайым музыкалық-шығармашылық жұмыстарды шығару	2.2.1.2 қарапайым музыкалық-шығармашылық жұмыстарды шығару үшін музыкалық көркемдеуші құралдарды қолдану	3.2.1.2 қарапайым музыкалық-шығармашылық жұмыстарды шығару және импровизация жасау үшін музыкалық көркемдеуші құралдарды қолдану	4.2.1.2 қарапайым музыкалық-шығармашылық жұмыстарды шығару және импровизация жасау үшін музыкалық көркемдеуші құралдарды қолдану

3) "Музыкалық-шығармашылық жұмысты көрсету және бағалау" бөлімі:

3-кесте

Бөлімшелер	Оқу мақсаттары				
	0-сынып	1-сынып	2-сынып	3-сынып	4-сынып

3.1 Музыканы көрсету және бағалау	0.3.1.1 өз шығармашылық жұмысын көрсете білу	1.3.1.1 өз шығармашылық жұмысын көрсете білу	2.3.1.1 өз шығармашылық жұмысын көрсету және бағалай білу	3.3.1.1 өз шығармашылық жұмысын көрсету, өзінің және өзгелердің жұмыстарын бағалай білу	4.3.1.1 өз шығармашылық жұмысын көрсету және бағалай білу, жұмысын жақсарту үшін ұсыныстар енгізу
-----------------------------------	--	--	---	---	---

4) бөлім "Музыкатерапия элементтері" бөлімі:

4-кесте

Бөлімшелер	Оқу мақсаттары				
	0-сынып	1-сынып	2-сынып	3-сынып	4-сынып
4.1 Эмоцияны тұрақтандыруға арналған музыкалық терапияның элементтері	0.4.1.1 мұғалімнің басшылығымен релаксация техникасын білу және қолдану	1.4.1.1 мұғалімнің басшылығымен релаксация техникасын білу және қолдану	2.4.1.1 аутотренинг арқылы релаксация тәсілдерін білу және қолдану	3.4.1.1 музыкалық шығарманы орындау кезінде суреттегі бейнеленген мимикаға сәйкес қуаныш, қайғы және таңданыс сезімдерін анықтау	4.4.1.1 музыкалық шығарманы орындау кезінде реттілікпен қуаныш, қайғы, таң қалу, қорқыныш сияқты мимикаларды көрсету

5) бөлім "Логоритмика элементтері"

5-кесте

Бөлімшелер	Оқу мақсаттары				
	0-сынып	1-сынып	2-сынып	3-сынып	4-сынып
5.1 Ырғақты қозғалыстар жасау және сөйлеу қабілетін дамытуға арналған логоритмика элементтері	0.5.1.1 дыбыс ырғағын қалыптастыруға, дұрыс тыныс алуға, ән айту барысында дыбыстарды дұрыс айтуға арналған ритмикалық-артикуляциялық жаттығуларды орындау	1.5.1.1 зейінді және есте сақтау қабілетін дамытуға арналған логоритмикалық жаттығуларды орындау	2.5.1.1 сөйлеу, тыныс алу, жалпы және ұсақ моториканың қызметін жетілдіру мақсатында логоритмикалық, музыкалық және ритмикалық-артикуляциялық жаттығулар орындау	3.5.1.1 сөйлеу, тыныс алу, жалпы және ұсақ моториканың қызметін жетілдіру мақсатында логоритмикалық, музыкалық және ритмикалық-артикуляциялық жаттығулар орындау	4.5.1.1 сөйлеу, тыныс алу, жалпы және ұсақ моториканың қызметін жетілдіру мақсатында логоритмикалық, музыкалық және ритмикалық-артикуляциялық жаттығулар орындау

33. Бағдарлама тірек-қозғалыс аппараты бұзылған білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 0-4 сыныптары үшін "Музыка" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспары негізінде осы

Бағдарламаның қосымшасына сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді жоспарда барлық сынып бойынша әр бөлімде қамтылатын оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

34. Бөлімдер мен тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Бастауыш білім беру деңгейінің
0-4 сыныптары үшін "Музыка"
пәнінен жаңартылған
мазмұндағы үлгілік оқу
бағдарламасына
қосымша

Тірек-қозғалыс аппараты бұзылған білім алушыларға арналған бастауыш білім беру деңгейінің 0-4 сыныптары үшін "Музыка" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) 0-сынып

1-кесте

Тақырыптар	Оқу мақсаты жүйесінің бөлімшелері	Оқу мақсаттары
1 тоқсан		
Өзім туралы ?	1.1 Музыка тындау және талдау	0.1.1.1 есту қабілетіне сүйеніп таныс дыбыстарды, музыканы тану 0.1.1.2 шулы және музыкалық дыбыстарды ажырату
	1.2 Музыкалық-орындаушылық іс-әрекет	0.1.2.1 өз есімін әндету 0.1.2.2 әнді орындау барысында негізгі дирижерлық қимылдарды түсіну 0.1.2.3 музыкалық аспаптардың көмегімен шығармаларды сүйемелдеу
	1.3 Музыкалық сауаттылық	0.1.3.1 үйренген таныс әндерді әуені мен мәтін бойынша танып атау 0.1.3.2 хор түрлерін тану және оларды атай білу: балалар, әйелдер, ерлер, аралас 0.1.3.3 түрлі музыкалық аспаптардың дыбысталуын анықтау
	2.1 Музыкалық шығармашылық	0.2.1.1 музыкаға байланысты жұмбақтар шешу 0.2.1.2 қарапайым музыкалық-шығармашылық жұмыстарды шығару

	3.1 Музыканы көрсету және бағалау	0.3.1.1 өз шығармашылық жұмысын көрсете білу
	4.1 Эмоцияны тұрақтандыруға арналған музыкалық терапияның элементтері.	0.4.1.1 мұғалімнің басшылығымен релаксация техникасын білу және қолдану
	5.1 Бірғақты қозғалыстар жасау және сөйлеу қабілетін дамытуға арналған логоритмика элементтері	0.5.1.1 дыбыс ырғағын қалыптастыруға, дұрыс тыныс алуға, ән айту барысында дыбыстарды дұрыс айтуға арналған ритмикалық-артикуляциялық жаттығуларды орындау
Менің мектебім	1.1 Музыка тыңдау және талдау	0.1.1.1 есту қабілетіне сүйеніп таныс дыбыстарды, музыканы тану 0.1.1.2 шулы және музыкалық дыбыстарды ажырату
	1.2 Музыкалық-орындаушылық іс-әрекет	0.1.2.1 өз есімін әндету 0.1.2.2 әнді орындау барысында негізгі дирижерлік қимылдарды түсіну 0.1.2.3 музыкалық аспаптардың көмегімен шығармаларды сүйемелдеу
	1.3 Музыкалық сауаттылық	0.1.3.1 үйренген таныс әндерді әуені мен мәтін бойынша танып атау 0.1.3.2 хор түрлерін тану және оларды атай білу: балалар, әйелдер, ерлер, аралас 0.1.3.3 түрлі музыкалық аспаптардың дыбысталуын анықтау
	2.1 Музыкалық шығармашылық	0.2.1.1 музыкаға байланысты жұмбақтар шешу 0.2.1.2 карапайым музыкалық-шығармашылық жұмыстарды шығару
	3.1 Музыканы көрсету және бағалау	0.3.1.1 өз шығармашылық жұмысын көрсете білу
	4.1 Эмоцияны тұрақтандыруға арналған музыкалық терапияның элементтері.	0.4.1.1 мұғалімнің басшылығымен релаксация техникасын білу және қолдану
	5.1 Бірғақты қозғалыстар жасау және сөйлеу қабілетін дамытуға арналған логоритмика элементтері	0.5.1.1 дыбыс ырғағын қалыптастыруға, дұрыс тыныс алуға, ән айту барысында дыбыстарды дұрыс айтуға арналған ритмикалық-артикуляциялық жаттығуларды орындау

Менің отбасым және достарым	1.1 Музыка тыңдау және талдау	0.1.1.1 есту қабілетіне сүйеніп таныс дыбыстарды, музыканы тану 0.1.1.2 шулы және музыкалық дыбыстарды ажырату
	1.2 Музыкалық-орындаушылық іс - әрекет	0.1.2.1 өз есімін әндету 0.1.2.2 0.1.2.3 әнді орындау барысында негізгі дирижерлік қимылдарды түсіну 0.1.2.3 музыкалық аспаптардың көмегімен шығармаларды сүйемелдеу
	1.3 Музыкалық сауаттылық	0.1.3.1 үйренген таныс әндерді әуені мен мәтін бойынша танып атау 0.1.3.2 хор түрлерін тану және оларды атай білу: балалар, әйелдер, ерлер, аралас 0.1.3.3 түрлі музыкалық аспаптардың дыбысталуын анықтау
	2.1 Музыкалық шығармашылық	0.2.1.1 музыкаға байланысты жұмбақтар шешу 0.2.1.2 қарапайым музыкалық-шығармашылық жұмыстарды шығару
	3.1 Музыканы көрсету және бағалау	0.3.1.1 өз шығармашылық жұмысын көрсете білу
	4.1 Эмоцияны тұрақтандыруға арналған музыкалық терапияның элементтері.	0.4.1.1 мұғалімнің басшылығымен релаксация техникасын білу және қолдану
	1.1 Музыка тыңдау және талдау	0.1.1.1 есту қабілетіне сүйеніп таныс дыбыстарды, музыканы тану 0.1.1.2 шулы және музыкалық дыбыстарды ажырату
	1.2 Музыкалық-орындаушылық іс - әрекет	0.1.2.1 өз есімін әндету 0.1.2.2 0.1.2.3 әнді орындау барысында негізгі дирижерлік қимылдарды түсіну 0.1.2.3 музыкалық аспаптардың көмегімен шығармаларды сүйемелдеу
	1.3 Музыкалық сауаттылық	0.1.3.1 үйренген таныс әндерді әуені мен мәтін бойынша танып атау 0.1.3.2 хор түрлерін тану және оларды атай білу: балалар, әйелдер, ерлер, аралас

Бізді қоршаған әлем		0.1.3.3 түрлі музыкалық аспаптардың дыбысталуын анықтау
	2.1 Музыкалық шығармашылық	0.2.1.1 музыкаға байланысты жұмбақтар шешу 0.2.1.2 қарапайым музыкалық-шығармашылық жұмыстарды шығару
	3.1 Музыканы көрсету және бағалау	0.3.1.1 өз шығармашылық жұмысын көрсете білу
	4.1 Эмоцияны тұрақтандыруға арналған музыкалық терапияның элементтері.	0.4.1.1 мұғалімнің басшылығымен релаксация техникасын білу және қолдану
	5.1 Ырғақты қозғалыстар жасау және сөйлеу қабілетін дамытуға арналған логоритмика элементтері	0.5.1.1 дыбыс ырғағын қалыптастыруға, дұрыс тыныс алуға, ән айту барысында дыбыстарды дұрыс айтуға арналған ритмикалық-артикуляциялық жаттығуларды орындау
3 тоқсан		
Саяхат	1.1 Музыка тыңдау және талдау	0.1.1.1 есту қабілетіне сүйеніп таныс дыбыстарды, музыканы тану 0.1.1.2 шулы және музыкалық дыбыстарды ажырату
	1.2 Музыкалық-орындаушылық іс-әрекет	0.1.2.1 өз есімін әндету 0.1.2.2 әнді орындау барысында негізгі дирижерлік қимылдарды түсіну 0.1.2.3 музыкалық аспаптардың көмегімен шығармаларды сүйемелдеу
	1.3 Музыкалық сауаттылық	0.1.3.1 үйренген таныс әндерді әуені мен мәтін бойынша танып атау 0.1.3.2 хор түрлерін тану және оларды атай білу: балалар, әйелдер, ерлер, аралас 0.1.3.3 түрлі музыкалық аспаптардың дыбысталуын анықтау
	2.1 Музыкалық шығармашылық	0.2.1.1 музыкаға байланысты жұмбақтар шешу 0.2.1.2 қарапайым музыкалық-шығармашылық жұмыстарды шығару
	3.1 Музыканы көрсету және бағалау	0.3.1.1 өз шығармашылық жұмысын көрсете білу

	4.1 Эмоцияны тұрақтандыруға арналған музыкалық терапияның элементтері.	0.4.1.1 мұғалімнің басшылығымен релаксация техникасын білу және қолдану
	5.1 Ырғақты қозғалыстар жасау және сөйлеу қабілетін дамытуға арналған логоритмика элементтері	0.5.1.1 дыбыс ырғағын қалыптастыруға, дұрыс тыныс алуға, ән айту барысында дыбыстарды дұрыс айтуға арналған ритмикалық-артикуляциялық жаттығуларды орындау
Салт-дәстүр және ауыз әдебиеті	1.1 Музыка тындау және талдау	0.1.1.1 есту қабілетіне сүйеніп таныс дыбыстарды, музыканы тану 0.1.1.2 шулы және музыкалық дыбыстарды ажырату
	1.2 Музыкалық-орындаушылық іс-әрекет	0.1.2.1 өз есімін әндету 0.1.2.2 әнді орындау барысында негізгі дирижерлық қимылдарды түсіну 0.1.2.3 музыкалық аспаптардың көмегімен шығармаларды сүйемелдеу
	1.3 Музыкалық сауаттылық	0.1.3.1 үйренген таныс әндерді әуені мен мәтін бойынша танып атау 0.1.3.2 хор түрлерін тану және оларды атай білу: балалар, әйелдер, ерлер, аралас 0.1.3.3 түрлі музыкалық аспаптардың дыбысталуын анықтау
	2.1 Музыкалық шығармашылық	0.2.1.1 музыкаға байланысты жұмбақтар шешу 0.2.1.2 қарапайым музыкалық-шығармашылық жұмыстарды шығару
	3.1 Музыканы көрсету және бағалау	0.3.1.1 өз шығармашылық жұмысын көрсете білу
	4.1 Эмоцияны тұрақтандыруға арналған музыкалық терапияның элементтері.	0.4.1.1 мұғалімнің басшылығымен релаксация техникасын білу және қолдану
	5.1 Ырғақты қозғалыстар жасау және сөйлеу қабілетін дамытуға арналған логоритмика элементтері	0.5.1.1 дыбыс ырғағын қалыптастыруға, дұрыс тыныс алуға, ән айту барысында дыбыстарды дұрыс айтуға арналған ритмикалық-артикуляциялық жаттығуларды орындау
4 тоқсан		

Тағам және сусын	1.1 Музыка тыңдау және талдау	0.1.1.1 есту қабілетіне сүйеніп таныс дыбыстарды, музыканы тану 0.1.1.2 шулы және музыкалық дыбыстарды ажырату
	1.2 Музыкалық-орындаушылық іс - әрекет	0.1.2.1 өз есімін әндету 0.1.2.2 әнді орындау барысында негізгі дирижерлік қимылдарды түсіну 0.1.2.3 музыкалық аспаптардың көмегімен шығармаларды сүйемелдеу
	1.3 Музыкалық сауаттылық	0.1.3.1 үйренген таныс әндерді әуені мен мәтін бойынша танып атау 0.1.3.2 хор түрлерін тану және оларды атай білу: балалар, әйелдер, ерлер, аралас 0.1.3.3 түрлі музыкалық аспаптардың дыбысталуын анықтау
	2.1 Музыкалық шығармашылық	0.2.1.1 музыкаға байланысты жұмбақтар шешу 0.2.1.2 қарапайым музыкалық-шығармашылық жұмыстарды шығару
Дені саудың -жаны сау	3.1 Музыканы көрсету және бағалау	0.3.1.1 өз шығармашылық жұмысын көрсете білу
	4.1 Эмоцияны тұрақтандыруға арналған музыкалық терапияның элементтері.	0.4.1.1 мұғалімнің басшылығымен релаксация техникасын білу және қолдану
	5.1 Ырғақты қозғалыстар жасау және сөйлеу қабілетін дамытуға арналған логоритмика элементтері	0.5.1.1 дыбыс ырғағын қалыптастыруға, дұрыс тыныс алуға, ән айту барысында дыбыстарды дұрыс айтуға арналған ритмикалық-артикуляциялық жаттығуларды орындау

2) 1-сынып

2-кесте

Ортақ тақырыптар	Оқу мақсаты жүйесінің бөлімшелері	Оқу мақсаттары
1 тоқсан		
	1.1 Музыка тыңдау және талдау	1.1.1.1 есту қабілетіне сүйеніп таныс дыбыстарды, музыканы тану 1.1.1.2 шулы және музыкалық дыбыстарды ажырату

Өзім туралы	1.2 Музыкалық-орындаушылық іс - әрекет	1.1.2.1 ән айтуда оның сипатына және әндету ережелеріне сәйкес орындау 1.1.2.2 әнді орындау барысында негізгі дирижерлық қимылдарды түсіну 1.1.2.3 музыкалық аспаптардың көмегімен шығармаларды сүйемелдеу
	1.3 Музыкалық сауаттылық	1.1.3.1 есту қабілетіне сүйене отырып музыкалық көркемдеуші құралдарды анықтау 1.1.3.2 әннің құрылымын ажырату : шұмақ, шумак – қайырма 1.1.3.3 негізгі музыкалық ұғымдарды білу
	2.1 Музыкалық шығармашылық	1.2.1.1 музыкалық шығармашылық жұмыс арқылы шығарманың сипатын жеткізу 1.2.1.2 қарапайым музыкалық-шығармашылық жұмыстарды шығару
	3.1 Музыканы көрсету және бағалау	1.3.1.1 өз шығармашылық жұмысын көрсете білу
	4.1 Эмоцияны тұрақтандыруға арналған музыкалық терапияның элементтері.	1.4.1.1 мұғалімнің басшылығымен релаксация техникасын білу және қолдану
	5.1 Ырғақты қозғалыстар жасау және сөйлеу қабілетін дамытуға арналған логоритмика элементтері	1.5.1.1 зейінді және есте сақтау қабілетін дамытуға арналған логоритмикалық жаттығуларды орындау
	Менің мектебім	1.1 Музыка тыңдау және талдау
1.2 Музыкалық-орындаушылық іс - әрекет		1.1.2.1 ән айтуда оның сипатына және әндету ережелеріне сәйкес орындау 1.1.2.2 әнді орындау барысында негізгі дирижерлық қимылдарды түсіну 1.1.2.3 музыкалық аспаптардың көмегімен шығармаларды сүйемелдеу
1.3 Музыкалық сауаттылық		1.1.3.1 есту қабілетіне сүйене отырып музыкалық көркемдеуші құралдарды анықтау 1.1.3.2 әннің құрылымын ажырату : шұмақ, шумак – қайырма

		1.1.3.3 негізгі музыкалық ұғымдарды білу
	2.1 Музыкалық шығармашылық	1.2.1.1 музыкалық шығармашылық жұмыс арқылы шығарманың сипатын жеткізу 1.2.1.2 қарапайым музыкалық-шығармашылық жұмыстарды шығару
	3.1 Музыканы көрсету және бағалау	1.3.1.1 өз шығармашылық жұмысын көрсете білу
	4.1 Эмоцияны тұрақтандыруға арналған музыкалық терапияның элементтері.	1.4.1.1 мұғалімнің басшылығымен релаксация техникасын білу және қолдану
	5.1 Бірғақты қозғалыстар жасау және сөйлеу қабілетін дамытуға арналған логоритмика элементтері	1.5.1.1 зейінді және есте сақтау қабілетін дамытуға арналған логоритмикалық жаттығуларды орындау
2 тоқсан		
Менің отбасым және достарым	1.1 Музыка тыңдау және талдау	1.1.1.1 есту қабілетіне сүйеніп таныс дыбыстарды, музыканы тану 1.1.1.2 шулы және музыкалық дыбыстарды ажырату
	1.2 Музыкалық-орындаушылық іс-әрекет	1.1.2.1 ән айтуда оның сипатына және әндету ережелеріне сәйкес орындау 1.1.2.2 әнді орындау барысында негізгі дирижерлық қимылдарды түсіну 1.1.2.3 музыкалық аспаптардың көмегімен шығармаларды сүйемелдеу
	1.3 Музыкалық сауаттылық	1.1.3.1 есту қабілетіне сүйене отырып музыкалық көркемдеуші құралдарды анықтау 1.1.3.2 әннің құрылымын ажырату : шұмақ, шумақ – қайырма 1.1.3.3 негізгі музыкалық ұғымдарды білу
	2.1 Музыкалық шығармашылық	1.2.1.1 музыкалық шығармашылық жұмыс арқылы шығарманың сипатын жеткізу 1.2.1.2 қарапайым музыкалық-шығармашылық жұмыстарды шығару
	3.1 Музыканы көрсету және бағалау	1.3.1.1 өз шығармашылық жұмысын көрсете білу
	4.1 Эмоцияны тұрақтандыруға арналған музыкалық терапияның элементтері.	1.4.1.1 мұғалімнің басшылығымен релаксация техникасын білу және қолдану

	5.1 Ырғақты қозғалыстар жасау және сөйлеу қабілетін дамытуға арналған логоритмика элементтері	1.5.1.1 зейінді және есте сақтау қабілетін дамытуға арналған логоритмикалық жаттығуларды орындау
Бізді қоршаған әлем	1.1 Музыка тыңдау және талдау	1.1.1.1 есту қабілетіне сүйеніп таныс дыбыстарды, музыканы тану 1.1.1.2 шулы және музыкалық дыбыстарды ажырату
	1.2 Музыкалық-орындаушылық іс-әрекет	1.1.2.1 ән айтуда оның сипатына және әндету ережелеріне сәйкес орындау 1.1.2.2 әнді орындау барысында негізгі дирижерлық қимылдарды түсіну 1.1.2.3 музыкалық аспаптардың көмегімен шығармаларды сүйемелдеу
	1.3 Музыкалық сауаттылық	1.1.3.1 есту қабілетіне сүйене отырып музыкалық көркемдеуші құралдарды анықтау 1.1.3.2 әннің құрылымын ажырату : шұмақ, шумақ – кайырма 1.1.3.3 негізгі музыкалық ұғымдарды білу
	2.1 Музыкалық шығармашылық	1.2.1.1 музыкалық шығармашылық жұмыс арқылы шығарманың сипатын жеткізу 1.2.1.2 қарапайым музыкалық-шығармашылық жұмыстарды шығару
	3.1 Музыканы көрсету және бағалау	1.3.1.1 өз шығармашылық жұмысын көрсете білу
	4.1 Эмоцияны тұрақтандыруға арналған музыкалық терапияның элементтері.	1.4.1.1 мұғалімнің басшылығымен релаксация техникасын білу және қолдану
	5.1 Ырғақты қозғалыстар жасау және сөйлеу қабілетін дамытуға арналған логоритмика элементтері	1.5.1.1 зейінді және есте сақтау қабілетін дамытуға арналған логоритмикалық жаттығуларды орындау
	3 тоқсан	
	1.1 Музыка тыңдау және талдау	1.1.1.1 есту қабілетіне сүйеніп таныс дыбыстарды, музыканы тану 1.1.1.2 шулы және музыкалық дыбыстарды ажырату
		1.1.2.1 ән айтуда оның сипатына және әндету ережелеріне сәйкес орындау

Саяхат	1.2 Музыкалық-орындаушылық іс - әрекет	1.1.2.2 әнді орындау барысында негізгі дирижерлық қимылдарды түсіну 1.1.2.3 музыкалық аспаптардың көмегімен шығармаларды сүйемелдеу
	1.3 Музыкалық сауаттылық	1.1.3.1 есту қабілетіне сүйене отырып музыкалық көркемдеуші құралдарды анықтау 1.1.3.2 әннің құрылымын ажырату : шұмақ, шумақ – қайырма 1.1.3.3 негізгі музыкалық ұғымдарды білу
	2.1 Музыкалық шығармашылық	1.2.1.1 музыкалық шығармашылық жұмыс арқылы шығарманың сипатын жеткізу 1.2.1.2 қарапайым музыкалық-шығармашылық жұмыстарды шығару
Салт-дәстүр және ауыз әдебиеті	3.1 Музыканы көрсету және бағалау	1.3.1.1 өз шығармашылық жұмысын көрсете білу
	4.1 Эмоцияны тұрақтандыруға арналған музыкалық терапияның элементтері.	1.4.1.1 мұғалімнің басшылығымен релаксация техникасын білу және қолдану
	5.1 Ырғақты қозғалыстар жасау және сөйлеу қабілетін дамытуға арналған логоритмика элементтері	1.5.1.1 зейінді және есте сақтау қабілетін дамытуға арналған логоритмикалық жаттығуларды орындау
4 тоқсан		
Тағам және сусын	1.1 Музыка тыңдау және талдау	1.1.1.1 есту қабілетіне сүйеніп таныс дыбыстарды, музыканы тану 1.1.1.2 шулы және музыкалық дыбыстарды ажырату
	1.2 Музыкалық-орындаушылық іс - әрекет	1.1.2.1 ән айтуда оның сипатына және әндету ережелеріне сәйкес орындау 1.1.2.2 әнді орындау барысында негізгі дирижерлық қимылдарды түсіну 1.1.2.3 музыкалық аспаптардың көмегімен шығармаларды сүйемелдеу
	1.3 Музыкалық сауаттылық	1.1.3.1 есту қабілетіне сүйене отырып музыкалық көркемдеуші құралдарды анықтау 1.1.3.2 әннің құрылымын ажырату : шұмақ, шумақ – қайырма 1.1.3.3 негізгі музыкалық ұғымдарды білу

	2.1 Музыкалық шығармашылық	1.2.1.1 музыкалық шығармашылық жұмыс арқылы шығарманың сипатын жеткізу 1.2.1.2 қарапайым музыкалық-шығармашылық жұмыстарды шығару
Дені саудың -жаны сау	3.1 Музыканы көрсету және бағалау	1.3.1.1 өз шығармашылық жұмысын көрсете білу
	4.1 Эмоцияны тұрақтандыруға арналған музыкалық терапияның элементтері.	1.4.1.1 мұғалімнің басшылығымен релаксация техникасын білу және қолдану
	5.1 Ырғақты қозғалыстар жасау және сөйлеу қабілетін дамытуға арналған логоритмика элементтері	1.5.1.1 зейінді және есте сақтау қабілетін дамытуға арналған логоритмикалық жаттығуларды орындау

3) 2-сынып 3-кесте

Ортақ тақырыптар	Оқу мақсаты жүйесінің бөлімшелері	Оқу мақсаттары
1 тоқсан		
Өзім туралы	1.1 Музыка тыңдау және талдау	2.1.1.1 музыкалық көркемдеуші құралдарың көмегімен музыканың сипатын анықтау 2.1.1.2 әуеннің вокалдық, аспаптық түрін ажырату және анықтау
	1.2 Музыкалық-орындаушылық іс-әрекет	2.1.2.1 түрлі сипатты әндерді жеке, ансамбль және хор құрамында ән айту ережесін сақтап орындау 2.1.2.2 әнді негізгі дирижерлік қимылдар көмегімен орындау 2.1.2.3 ансамбльде музыкалық аспаптардың көмегімен шығарманы қарапайым ырғақпен сүйемелдеп орындау
	1.3 Музыкалық сауаттылық	2.1.3.1 музыкалық көркемдеуші құралдарды анықтау және салыстыру 2.1.3.2 музыкалық шығармадағы негізгі әуенді, музыкалық фраза, музыкалық сөйлемді анықтау 2.1.3.3 негізгі музыкалық ұғымдарды анықтау және ажырату
	2.1 Музыкалық шығармашылық	2.2.1.1 музыкалық шығармашылық жұмыс арқылы шығарманың сипатын жеткізу 2.2.1.2 қарапайым музыкалық-шығармашылық

		жұмыстарды шығару үшін музыкалық көркемдеуші құралдарды қолдану
Менің отбасым және достарым	3.1 Музыканы көрсету және бағалау	2.3.1.1 өз шығармашылық жұмысын көрсету және бағалай білу
	4.1 Эмоцияны тұрақтандыруға арналған музыкалық терапияның элементтері.	2.4.1.1 аутотренинг арқылы релаксация тәсілдерін білу және қолдану
	5.1 Ырғақты қозғалыстар жасау және сөйлеу қабілетін дамытуға арналған логоритмика элементтері	2.5.1.1 сөйлеу, тыныс алу, жалпы және ұсақ моториканың қызметін жетілдіру мақсатында логоритмикалық, музыкалық және ритмикалық-артикуляциялық жаттығулар орындау
2 тоқсан		
Менің мектебім	1.1 Музыка тыңдау және талдау	2.1.1.1 музыкалық көркемдеуші құралдардың көмегімен музыканың сипатын анықтау 2.1.1.2 әуеннің вокалдық, аспаптық түрін ажырату және анықтау
	1.2 Музыкалық-орындаушылық іс-әрекет	2.1.2.1 түрлі сипатты әндерді жеке, ансамбль және хор құрамында ән айту ережесін сақтап орындау 2.1.2.2 әнді негізгі дирижерлік қимылдар көмегімен орындау 2.1.2.3 ансамбльде музыкалық аспаптардың көмегімен шығарманы қарапайым ырғақпен сүйемелдеп орындау
	1.3 Музыкалық сауаттылық	2.1.3.1 музыкалық көркемдеуші құралдарды анықтау және салыстыру 2.1.3.2 музыкалық шығармадағы негізгі әуенді, музыкалық фраза, музыкалық сөйлемді анықтау 2.1.3.3 негізгі музыкалық ұғымдарды анықтау және ажырату
	2.1 Музыкалық шығармашылық	2.2.1.1 музыкалық шығармашылық жұмыс арқылы шығарманың сипатын жеткізу 2.2.1.2 қарапайым музыкалық-шығармашылық жұмыстарды шығару үшін музыкалық көркемдеуші құралдарды қолдану
	3.1 Музыканы көрсету және бағалау	2.3.1.1 өз шығармашылық жұмысын көрсету және бағалай білу

Менің туған өлкем	4.1 Эмоцияны тұрақтандыруға арналған музыкалық терапияның элементтері.	2.4.1.1 аутотренинг арқылы релаксация тәсілдерін білу және қолдану
	5.1 Ырғақты қозғалыстар жасау және сөйлеу қабілетін дамытуға арналған логоритмика элементтері	2.5.1.1 сөйлеу, тыныс алу, жалпы және ұсақ моториканың қызметін жетілдіру мақсатында логоритмикалық, музыкалық және ритмикалық-артикуляциялық жаттығулар орындау
3 тоқсан		
Дені саудың -жаны сау!	1.1 Музыка тыңдау және талдау	2.1.1.1 музыкалық көркемдеуші құралдарың көмегімен музыканың сипатын анықтау 2.1.1.2 әуеннің вокалдық, аспаптық түрін ажырату және анықтау
	1.2 Музыкалық-орындаушылық іс-әрекет	2.1.2.1 түрлі сипатты әндерді жеке, ансамбль және хор құрамында ән айту ережесін сақтап орындау 2.1.2.2 әнді негізгі дирижерлік қимылдар көмегімен орындау 2.1.2.3 ансамбльде музыкалық аспаптардың көмегімен шығарманы қарапайым ырғақпен сүйемелдеп орындау
	1.3 Музыкалық сауаттылық	2.1.3.1 музыкалық көркемдеуші құралдарды анықтау және салыстыру 2.1.3.2 музыкалық шығармадағы негізгі әуенді, музыкалық фраза, музыкалық сөйлемді анықтау 2.1.3.3 негізгі музыкалық ұғымдарды анықтау және ажырату
	2.1 Музыкалық шығармашылық	2.2.1.1 музыкалық шығармашылық жұмыс арқылы шығарманың сипатын жеткізу 2.2.1.2 қарапайым музыкалық-шығармашылық жұмыстарды шығару үшін музыкалық көркемдеуші құралдарды қолдану
	3.1 Музыканы көрсету және бағалау	2.3.1.1 өз шығармашылық жұмысын көрсету және бағалай білу
Дәстүр және фольклор	4.1 Эмоцияны тұрақтандыруға арналған музыкалық терапияның элементтері.	2.4.1.1 аутотренинг арқылы релаксация тәсілдерін білу және қолдану
		2.5.1.1 сөйлеу, тыныс алу, жалпы және ұсақ моториканың қызметін жетілдіру мақсатында логоритмикалық, музыкалық және

	5.1 Ырғақты қозғалыстар жасау және сөйлеу қабілетін дамытуға арналған логоритмика элементтері	ритмикалық-артикуляциялық жаттығулар орындау
4 тоқсан		
Қоршаған орта	1.1 Музыка тыңдау және талдау	2.1.1.1 музыкалық көркемдеуші құралдарың көмегімен музыканың сипатын анықтау 2.1.1.2 әуеннің вокалдық, аспаптық түрін ажырату және анықтау
	1.2 Музыкалық-орындаушылық іс-әрекет	2.1.2.1 түрлі сипатты әндерді жеке, ансамбль және хор құрамында ән айту ережесін сақтап орындау 2.1.2.2 әнді негізгі дирижерлік қимылдар көмегімен орындау 2.1.2.3 ансамбльде музыкалық аспаптардың көмегімен шығарманы қарапайым ырғақпен сүйемелдеп орындау
	1.3 Музыкалық сауаттылық	2.1.3.1 музыкалық көркемдеуші құралдарды анықтау және салыстыру 2.1.3.2 музыкалық шығармадағы негізгі әуенді, музыкалық фраза, музыкалық сөйлемді анықтау 2.1.3.3 негізгі музыкалық ұғымдарды анықтау және ажырату
	2.1 Музыкалық шығармашылық	2.2.1.1 музыкалық шығармашылық жұмыс арқылы шығарманың сипатын жеткізу 2.2.1.2 қарапайым музыкалық-шығармашылық жұмыстарды шығару үшін музыкалық көркемдеуші құралдарды қолдану
Саяхат	3.1 Музыканы көрсету және бағалау	2.3.1.1 өз шығармашылық жұмысын көрсету және бағалай білу
	4.1 Эмоцияны тұрақтандыруға арналған музыкалық терапияның элементтері.	2.4.1.1 аутотренинг арқылы релаксация тәсілдерін білу және қолдану
	5.1 Ырғақты қозғалыстар жасау және сөйлеу қабілетін дамытуға арналған логоритмика элементтері	2.5.1.1 сөйлеу, тыныс алу, жалпы және ұсақ моториканың қызметін жетілдіру мақсатында логоритмикалық, музыкалық және ритмикалық-артикуляциялық жаттығулар орындау

4) 3-сынып

4-кесте

--	--	--

Ортақ тақырыптар	Оқу мақсаты жүйесінің бөлімшелері	Оқу мақсаттары
1 тоқсан		
Жанды табиғат	1.1 Музыка тыңдау және талдау	3.1.1.1 тыңдалған әуеннің сипатын, мазмұнын, жанрын, көркемдеуші құралдарын анықтау және салыстыру 3.1.1.2 музыкалық шығармаларды интонация, әуен арқылы танып ажырату
	1.2 Музыкалық-орындаушылық іс-әрекет	3.1.2.1 көркем образдарды аша отырып, түрлі сипатты әндерді орындау 3.1.2.2 әнді негізгі дирижерлік қимылдар көмегімен орындау 3.1.2.3 музыкалық штрихтарды қолдана отырып, аспаптарда ойнау дағдыларын көрсету
	1.3 Музыкалық сауаттылық	3.1.3.1 музыкалық көркемдеуші құралдарды анықтау және оларды орындауда қолдану 3.1.3.2 музыкалық форманың құрылымын анықтау: шумак, шумак-қайырма, бір бөлімді, екі бөлімді 3.1.3.3 музыкалық шығармаларды талдау барысында негізгі музыкалық ұғымдарды анықтау және ажырату
	2.1 Музыкалық шығармашылық	3.2.1.1 музыкалық шығармашылық жұмыстар жасау үшін өз идеясын ұсыну 3.2.1.2 қарапайым музыкалық-шығармашылық жұмыстарды шығару және импровизация жасау үшін музыкалық көркемдеуші құралдарды қолдану
	Жақсыдан үйрен, жаманнан жирен	3.1 Музыканы көрсету және бағалау
4.1 Эмоцияны тұрақтандыруға арналған музыкалық терапияның элементтері.		3.4.1.1 музыкалық шығарманы орындау кезінде суреттегі бейнеленген мимикаға сәйкес қуаныш, қайғы және таңданыс сезімдерін анықтау
		3.5.1.1 сөйлеу, тыныс алу, жалпы және ұсақ моториканың қызметін жетілдіру мақсатында логоритмикалық, музыкалық және

	5.1 Бірғақты қозғалыстар жасау және сөйлеу қабілетін дамытуға арналған логоритмика элементтері	ритмикалық-артикуляциялық жаттығулар орындау
2 тоқсан		
Уақыт	1.1 Музыка тыңдау және талдау	3.1.1.1 тыңдалған әуеннің сипатын, мазмұнын, жанрын, көркемдеуші құралдарын анықтау және салыстыру 3.1.1.2 музыкалық шығармаларды интонация, әуен арқылы танып ажырату
	1.2 Музыкалық-орындаушылық іс-әрекет	3.1.2.1 көркем образдарды аша отырып, түрлі сипатты әндерді орындау 3.1.2.2 әнді негізгі дирижерлік қимылдар көмегімен орындау 3.1.2.3 музыкалық штрихтарды қолдана отырып, аспаптарда ойнау дағдыларын көрсету
	1.3 Музыкалық сауаттылық	3.1.3.1 музыкалық көркемдеуші құралдарды анықтау және оларды орындауда қолдану 3.1.3.2 музыкалық форманың құрылымын анықтау: шумақ, шумақ-қайырма, бір бөлімді, екі бөлімді 3.1.3.3 музыкалық шығармаларды талдау барысында негізгі музыкалық ұғымдарды анықтау және ажырату
	2.1 Музыкалық шығармашылық	3.2.1.1 музыкалық шығармашылық жұмыстар жасау үшін өз идеясын ұсыну 3.2.1.2 қарапайым музыкалық-шығармашылық жұмыстарды шығару және импровизация жасау үшін музыкалық көркемдеуші құралдарды қолдану
	3.1 Музыканы көрсету және бағалау	3.3.1.1 өз шығармашылық жұмысын көрсету, өзінің және өзгелердің жұмыстарын бағалай білу
	1.2 Музыкалық-орындаушылық іс-әрекет	3.1.2.1 көркем образдарды аша отырып, түрлі сипатты әндерді орындау 3.1.2.2 әнді негізгі дирижерлік қимылдар көмегімен орындау 3.1.2.3 музыкалық штрихтарды қолдана отырып, аспаптарда ойнау дағдыларын көрсету

Сәулет өнері	1.3 Музыкалық сауаттылық	3.1.3.1 музыкалық көркемдеуші құралдарды анықтау және оларды орындауда қолдану 3.1.3.2 музыкалық форманың құрылымын анықтау: шумақ, шумақ-қайырма, бір бөлімді, екі бөлімді 3.1.3.3 музыкалық шығармаларды талдау барысында негізгі музыкалық ұғымдарды анықтау және ажырату
	4.1 Эмоцияны тұрақтандыруға арналған музыкалық терапияның элементтері.	3.4.1.1 музыкалық шығарманы орындау кезінде суреттегі бейнеленген мимикаға сәйкес қуаныш, қайғы және таңданыс сезімдерін анықтау
	5.1 Бірғақты қозғалыстар жасау және сөйлеу қабілетін дамытуға арналған логоритмика элементтері	3.5.1.1 сөйлеу, тыныс алу, жалпы және ұсақ моториканың қызметін жетілдіру мақсатында логоритмикалық, музыкалық және ритмикалық-артикуляциялық жаттығулар орындау
3 тоқсан		
Өнер	1.1 Музыка тыңдау және талдау	3.1.1.1 тыңдалған әуеннің сипатын, мазмұнын, жанрын, көркемдеуші құралдарын анықтау және салыстыру 3.1.1.2 музыкалық шығармаларды интонация, әуен арқылы танып ажырату
	1.2 Музыкалық-орындаушылық іс-әрекет	3.1.2.1 көркем образдарды аша отырып, түрлі сипатты әндерді орындау 3.1.2.2 әнді негізгі дирижерлік қимылдар көмегімен орындау 3.1.2.3 музыкалық штрихтарды қолдана отырып, аспаптарда ойнау дағдыларын көрсету
	1.3 Музыкалық сауаттылық	3.1.3.1 музыкалық көркемдеуші құралдарды анықтау және оларды орындауда қолдану 3.1.3.2 музыкалық форманың құрылымын анықтау: шумақ, шумақ-қайырма, бір бөлімді, екі бөлімді 3.1.3.3 музыкалық шығармаларды талдау барысында негізгі музыкалық ұғымдарды анықтау және ажырату
		3.2.1.1 музыкалық шығармашылық жұмыстар жасау үшін өз идеясын ұсыну

	2.1 Музыкалық шығармашылық	3.2.1.2 карапайым музыкалық-шығармашылық жұмыстарды шығару және импровизация жасау үшін музыкалық көркемдеуші құралдарды қолдану
	3.1 Музыканы көрсету және бағалау	3.3.1.1 өз шығармашылық жұмысын көрсету, өзінің және өзгелердің жұмыстарын бағалай білу
Атақты тұлғалар	4.1 Эмоцияны тұрақтандыруға арналған музыкалық терапияның элементтері.	3.4.1.1 музыкалық шығарманы орындау кезінде суреттегі бейнеленген мимикаға сәйкес қуаныш, қайғы және таңданыс сезімдерін анықтау
	5.1 Ырғақты қозғалыстар жасау және сөйлеу қабілетін дамытуға арналған логоритмика элементтері	3.5.1.1 сөйлеу, тыныс алу, жалпы және ұсақ моториканың қызметін жетілдіру мақсатында логоритмикалық, музыкалық және ритмикалық-артикуляциялық жаттығулар орындау
4 тоқсан		
Су – тіршілік көзі	1.1 Музыка тыңдау және талдау	3.1.1.1 тыңдалған әуеннің сипатын, мазмұнын, жанрын, көркемдеуші құралдарын анықтау және салыстыру 3.1.1.2 музыкалық шығармаларды интонация, әуен арқылы танып ажырату
	1.2 Музыкалық-орындаушылық іс-әрекет	3.1.2.1 көркем образдарды аша отырып, түрлі сипатты әндерді орындау 3.1.2.2 әнді негізгі дирижерлік қимылдар көмегімен орындау 3.1.2.3 музыкалық штрихтарды қолдана отырып, аспаптарда ойнау дағдыларын көрсету
	1.3 Музыкалық сауаттылық	3.1.3.1 музыкалық көркемдеуші құралдарды анықтау және оларды орындауда қолдану 3.1.3.2 музыкалық форманың құрылымын анықтау: шумақ, шумақ-қайырма, бір бөлімді, екі бөлімді 3.1.3.3 музыкалық шығармаларды талдау барысында негізгі музыкалық ұғымдарды анықтау және ажырату
		3.2.1.1 музыкалық шығармашылық жұмыстар жасау үшін өз идеясын ұсыну

	2.1 Музыкалық шығармашылық	3.2.1.2 қарапайым музыкалық-шығармашылық жұмыстарды шығару және импровизация жасау үшін музыкалық көркемдеуші құралдарды қолдану
Демалыс мәдениеті. Мерекелер	3.1 Музыканы көрсету және бағалау	3.3.1.1 өз шығармашылық жұмысын көрсету, өзінің және өзгелердің жұмыстарын бағалай білу
	4.1 Эмоцияны тұрақтандыруға арналған музыкалық терапияның элементтері.	3.4.1.1 музыкалық шығарманы орындау кезінде суреттегі бейнеленген мимикаға сәйкес қуаныш, қайғы және таңданыс сезімдерін анықтау
	5.1 Ырғақты қозғалыстар жасау және сөйлеу қабілетін дамытуға арналған логоритмика элементтері	3.5.1.1 сөйлеу, тыныс алу, жалпы және ұсақ моториканың қызметін жетілдіру мақсатында логоритмикалық, музыкалық және ритмикалық-артикуляциялық жаттығулар орындау

5) 4-сынып

5-кесте

Ортақ тақырыптар	Оқу мақсаты жүйесінің бөлімшелері	Оқу мақсаттары
1 тоқсан		
Менің Отаным – Қазақстан	1.1 Музыка тыңдау және талдау	4.1.1.1 музыкалық көркемдеуші құралдардың көмегімен, әуеннің жанрын, көркемдік образдарын анықтау және салыстыру 4.1.1.2 музыкалық шығарманың дыбыстауын түрлі орындауда тыңдатып анықтау және салыстыру
	1.2 Музыкалық-орындаушылық іс-әрекет	4.1.2.1 ән айту ережесін сақтай отырып, түрлі сипаттағы екі дауысты қарапайым элементтері бар әндерді орындау 4.1.2.2 түрлі сипаттағы әндерді айтуда жеңіл, созып орындау дағдыларын көрсету 4.1.2.3 музыкалық көркемдеуші құралдарды қолдана отырып, аспаптарда ойнау дағдыларын көрсету
	1.3 Музыкалық сауаттылық	4.1.3.1 музыкалық көркемдеуші құралдардың көмегімен шығарманы орындау және импровизациялау 4.1.3.2 музыкалық форманың классикалық түрлерін ажырату:

		соната, рондо, вариация, симфония 4.1.3. Зауызша және жазбаша жұмыстарда негізгі музыкалық ұғымдарды қолдану
	2.1 Музыкалық шығармашылық	4.2.1.1 музыкалық шығармашылық жұмыстарды жасау үшін өз идеясын ұсыну және түрлі материалдар мен ресурстар таңдау 4.2.1.2 қарапайым музыкалық-шығармашылық жұмыстарды шығару және импровизация жасау үшін музыкалық көркемдеуші құралдарды қолдану
Құндылықтар	3.1 Музыканы көрсету және бағалау	4.3.1.1 өз шығармашылық жұмысын көрсету және бағалай білу, жұмысын жақсарту үшін ұсыныстар енгізу
	4.1 Эмоцияны тұрақтандыруға арналған музыкалық терапияның элементтері.	4.4.1.1 музыкалық шығарманы орындау кезінде реттілікпен қуаныш, қайғы, таң қалу, қорқыныш сияқты мимикаларды көрсету
	5.1 Бірғақты қозғалыстар жасау және сөйлеу қабілетін дамытуға арналған логоритмика элементтері	4.5.1.1 сөйлеу, тыныс алу, жалпы және ұсақ моториканың қызметін жетілдіру мақсатында логоритмикалық, музыкалық және ритмикалық-артикуляциялық жаттығулар орындау
2 тоқсан		
	1.1 Музыка тыңдау және талдау	4.1.1.1 музыкалық көркемдеуші құралдардың көмегімен, әуеннің жанрын, көркемдік образдарын анықтау және салыстыру 4.1.1.2 музыкалық шығарманың дыбыстауын түрлі орындауда тыңдатып анықтау және салыстыру
	1.2 Музыкалық-орындаушылық іс-әрекет	4.1.2.1 ән айту ережесін сақтай отырып, түрлі сипаттағы екі дауысты қарапайым элементтері бар әндерді орындау 4.1.2.2 түрлі сипаттағы әндерді айтуда жеңіл, созып орындау дағдыларын көрсету 4.1.2.3 музыкалық көркемдеуші құралдарды қолдана отырып, аспаптарда ойнау дағдыларын көрсету

Мәдени мұра	1.3 Музыкалық сауаттылық	4.1.3.1 музыкалық көркемдеуші құралдардың көмегімен шығарманы орындау және импровизациялау 4.1.3.2 музыкалық форманың классикалық түрлерін ажырату: соната, рондо, вариация, симфония 4.1.3.3 ауызша және жазбаша жұмыстарда негізгі музыкалық ұғымдарды қолдану
	2.1 Музыкалық шығармашылық	4.2.1.1 музыкалық шығармашылық жұмыстарды жасау үшін өз идеясын ұсыну және түрлі материалдар мен ресурстар таңдау 4.2.1.2 қарапайым музыкалық-шығармашылық жұмыстарды шығару және импровизация жасау үшін музыкалық көркемдеуші құралдарды қолдану
Мамандықтар әлемі	1.1 Музыка тыңдау және талдау	4.1.1.1 музыкалық көркемдеуші құралдардың көмегімен, әуеннің жанрын, көркемдік образдарын анықтау және салыстыру 4.1.1.2 музыкалық шығарманың дыбыстауын түрлі орындауда тыңдатып анықтау және салыстыру
	1.2 Музыкалық-орындаушылық іс-әрекет	4.1.2.1 ән айту ережесін сақтай отырып, түрлі сипаттағы екі дауысты қарапайым элементтері бар әндерді орындау 4.1.2.2 түрлі сипаттағы әндерді айтуда жеңіл, созып орындау дағдыларын көрсету 4.1.2.3 музыкалық көркемдеуші құралдарды қолдана отырып, аспаптарда ойнау дағдыларын көрсету
	1.3 Музыкалық сауаттылық	4.1.3.1 музыкалық көркемдеуші құралдардың көмегімен шығарманы орындау және импровизациялау 4.1.3.2 музыкалық форманың классикалық түрлерін ажырату: соната, рондо, вариация, симфония 4.1.3.3 ауызша және жазбаша жұмыстарда негізгі музыкалық ұғымдарды қолдану

	1.1 Музыка тыңдау және талдау	4.1.1.1 музыкалық көркемдеуші құралдардың көмегімен, әуеннің жанрын, көркемдік образдарын анықтау және салыстыру 4.1.1.2 музыкалық шығарманың дыбыстауын түрлі орындауда тыңдатып анықтау және салыстыру
	3.1 Музыканы көрсету және бағалау	4.3.1.1 өз шығармашылық жұмысын көрсету және бағалай білу, жұмысын жақсарту үшін ұсыныстар енгізу
	4.1 Эмоцияны тұрақтандыруға арналған музыкалық терапияның элементтері.	4.4.1.1 музыкалық шығарманы орындау кезінде реттілікпен қуаныш, қайғы, таң қалу, қорқыныш сияқты мимикаларды көрсету
	5.1 Ырғақты қозғалыстар жасау және сөйлеу қабілетін дамытуға арналған логоритмика элементтері	4.5.1.1 сөйлеу, тыныс алу, жалпы және ұсақ моториканың қызметін жетілдіру мақсатында логоритмикалық, музыкалық және ритмикалық-артикуляциялық жаттығулар орындау

3 тоқсан

Табиғат құбылыстары	1.1 Музыка тыңдау және талдау	4.1.1.1 музыкалық көркемдеуші құралдардың көмегімен, әуеннің жанрын, көркемдік образдарын анықтау және салыстыру 4.1.1.2 музыкалық шығарманың дыбыстауын түрлі орындауда тыңдатып анықтау және салыстыру
	1.2 Музыкалық-орындаушылық іс-әрекет	4.1.2.1 ән айту ережесін сақтай отырып, түрлі сипаттағы екі дауысты қарапайым элементтері бар әндерді орындау 4.1.2.2 түрлі сипаттағы әндерді айтуда жеңіл, созып орындау дағдыларын көрсету 4.1.2.3 музыкалық көркемдеуші құралдарды қолдана отырып, аспаптарда ойнау дағдыларын көрсету
	1.3 Музыкалық сауаттылық	4.1.3.1 музыкалық көркемдеуші құралдардың көмегімен шығарманы орындау және импровизациялау 4.1.3.2 музыкалық форманың классикалық түрлерін ажырату: соната, рондо, вариация, симфония

		4.1.3.Зауызша және жазбаша жұмыстарда негізгі музыкалық ұғымдарды қолдану
	2.1 Музыкалық шығармашылық	4.2.1.1 музыкалық шығармашылық жұмыстарды жасау үшін өз идеясын ұсыну және түрлі материалдар мен ресурстар таңдау 4.2.1.2 қарапайым музыкалық-шығармашылық жұмыстарды шығару және импровизация жасау үшін музыкалық көркемдеуші құралдарды қолдану
	3.1 Музыканы көрсету және бағалау	4.3.1.1 өз шығармашылық жұмысын көрсету және бағалай білу, жұмысын жақсарту үшін ұсыныстар енгізу
	4.1 Эмоцияны тұрақтандыруға арналған музыкалық терапияның элементтері.	4.4.1.1 музыкалық шығарманы орындау кезінде реттілікпен қуаныш, қайғы, таң қалу, қорқыныш сияқты мимикаларды көрсету
	5.1 Ырғақты қозғалыстар жасау және сөйлеу қабілетін дамытуға арналған логоритмика элементтері	4.5.1.1 сөйлеу, тыныс алу, жалпы және ұсақ моториканың қызметін жетілдіру мақсатында логоритмикалық, музыкалық және ритмикалық-артикуляциялық жаттығулар орындау
	1.1 Музыка тыңдау және талдау	4.1.1.1 музыкалық көркемдеуші құралдардың көмегімен, әуеннің жанрын, көркемдік образдарын анықтау және салыстыру 4.1.1.2 музыкалық шығарманың дыбыстауын түрлі орындауда тыңдатып анықтау және салыстыру
	1.2 Музыкалық-орындаушылық іс-әрекет	4.1.2.1 ән айту ережесін сақтай отырып, түрлі сипаттағы екі дауысты қарапайым элементтері бар әндерді орындау 4.1.2.2 түрлі сипаттағы әндерді айтуда жеңіл, созып орындау дағдыларын көрсету 4.1.2.3 музыкалық көркемдеуші құралдарды қолдана отырып, аспаптарда ойнау дағдыларын көрсету
		4.1.3.1 музыкалық көркемдеуші құралдардың көмегімен шығарманы орындау және импровизациялау

Қоршаған ортаны қорғау	1.3 Музыкалық сауаттылық	4.1.3.2 музыкалық форманың классикалық түрлерін ажырату: соната, рондо, вариация, симфония 4.1.3.3ауызша және жазбаша жұмыстарда негізгі музыкалық ұғымдарды қолдану
	3.1 Музыканы көрсету және бағалау	4.3.1.1 өз шығармашылық жұмысын көрсету және бағалай білу, жұмысын жақсарту үшін ұсыныстар енгізу
	4.1 Эмоцияны тұрақтандыруға арналған музыкалық терапияның элементтері.	4.4.1.1 музыкалық шығарманы орындау кезінде реттілікпен қуаныш, қайғы, таң қалу, қорқыныш сияқты мимикаларды көрсету
	5.1 Бірғақты қозғалыстар жасау және сөйлеу қабілетін дамытуға арналған логоритмика элементтері	4.5.1.1 сөйлеу, тыныс алу, жалпы және ұсақ моториканың қызметін жетілдіру мақсатында логоритмикалық, музыкалық және ритмикалық-артикуляциялық жаттығулар орындау
4 тоқсан		
Ғарышқа саяхат	1.1 Музыка тыңдау және талдау	4.1.1.1 музыкалық көркемдеуші құралдардың көмегімен, әуеннің жанрын, көркемдік образдарын анықтау және салыстыру 4.1.1.2 музыкалық шығарманың дыбыстауын түрлі орындауда тыңдатып анықтау және салыстыру
	1.2 Музыкалық-орындаушылық іс-әрекет	4.1.2.1 ән айту ережесін сақтай отырып, түрлі сипаттағы екі дауысты қарапайым элементтері бар әндерді орындау 4.1.2.2 түрлі сипаттағы әндерді айтуда жеңіл, созып орындау дағдыларын көрсету 4.1.2.3 музыкалық көркемдеуші құралдарды қолдана отырып, аспаптарда ойнау дағдыларын көрсету
	1.3 Музыкалық сауаттылық	4.1.3.1 музыкалық көркемдеуші құралдардың көмегімен шығарманы орындау және импровизациялау 4.1.3.2 музыкалық форманың классикалық түрлерін ажырату: соната, рондо, вариация, симфония

		4.1.3. Зауызша және жазбаша жұмыстарда негізгі музыкалық ұғымдарды қолдану
	2.1 Музыкалық шығармашылық	4.2.1.1 музыкалық шығармашылық жұмыстарды жасау үшін өз идеясын ұсыну және түрлі материалдар мен ресурстар таңдау 4.2.1.2 қарапайым музыкалық-шығармашылық жұмыстарды шығару және импровизация жасау үшін музыкалық көркемдеуші құралдарды қолдану
Болашаққа саяхат	3.1 Музыканы көрсету және бағалау	4.3.1.1 өз шығармашылық жұмысын көрсету және бағалай білу, жұмысын жақсарту үшін ұсыныстар енгізу
	4.1 Эмоцияны тұрақтандыруға арналған музыкалық терапияның элементтері.	4.4.1.1 музыкалық шығарманы орындау кезінде реттілікпен қуаныш, қайғы, таң қалу, қорқыныш сияқты мимикаларды көрсету
	5.1 Ырғақты қозғалыстар жасау және сөйлеу қабілетін дамытуға арналған логоритмика элементтері	4.5.1.1 сөйлеу, тыныс алу, жалпы және ұсақ моториканың қызметін жетілдіру мақсатында логоритмикалық, музыкалық және ритмикалық-артикуляциялық жаттығулар орындау

Қазақстан Республикасының
Білім және ғылым министрі
2022 жылғы 1 сәуірдегі
№ 123 бұйрығына
89-қосымша
Қазақстан Республикасы Білім
және ғылым министрінің
2013 жылғы 3 сәуірдегі
№ 115 бұйрығына
726-қосымша

Сөйлеу тілінің күрделі кемістігі бар білім алушыларға арналған бастауыш білім беру деңгейінің 0-4 сыныптары үшін "Ағылшын тілі" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Сөйлеу тілінің күрделі кемістігі білім алушыларға арналған бастауыш білім беру деңгейінің 0-4 сыныптары үшін "Ағылшын тілі" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі - Бағдарлама) Қазақстан Республикасының "Білім туралы" Заңының 5-бабы 6) тармақшасына сәйкес әзірленген.

2. Бағдарлама мақсаты – білім алушылардың дүние танымын кеңейту, қазіргі заманғы қоғамға кедергісіз кіріктіруге негіз болатын ағылшын тіліне сауаттылығын көтеру арқылы әлеуметтік бейімделуіне жағдай жасау.

3. Бағдарлама міндеттері:

1) шетелдік тілде сөйлейтін/жазатын адамдармен өзара түсіністікке жетуге мүмкіндік беретін қатынас құралы ретіндегі шетел тілі туралы түсініктерді қалыптастыру;

2) кіші мектеп білім алушыларының лингвистикалық ой-өрісін кеңейту; шетел тілінде қарапайым деңгейде ауызша және жазбаша тілді меңгеру үшін қажетті және кіші мектеп білім алушыларына қолжетімді қарапайым лингвистикалық түсініктерді игеру;

3) кіші мектеп білім алушыларының бұдан әрі психологиялық кедергіні еңсеру және шетел тілін қатынас құралы ретінде пайдалануы үшін әлемнің жаңа тіліне коммуникативтік-психологиялық бейімделуін қамтамасыз ету.

4. Түзете-дамыту міндеттері:

1) дыбыс айту кемшіліктерін алдын алу, сөйлеудің анықтылығын, дыбыстық мәдениетін дамыту;

2) қолданылатын сөздердің, морфемалардың мағынасын нақтылау, сөзді өзгерту және мағыналық реңк беретін элементтерін түсіне білу дағдысын қалыптастыру;

3) сөйлеу тілінің функционалды базасын қалыптастыру – есту, көру зейінді, есте сақтау қабілетін, өзін-өзі бақылау дағдысы;

4) өз сөйлеу тілінің дамуына жауапкершілікпен қарау, анық дикцияға, мәнерлілікке ұмтылуды дамыту;

5) тіл материалын игеру барысында модельденетін қатынас жағдайларына, рөлдік ойындарға қатысу процесінде сөйлеу тілін, ойлауды, есте сақтау мен қиялды, зейінді дамыту;

6) шетел тілін пайдаланумен дидактикалық ойын процесінде білім алушылардың жеке қасиеттерін, эмоционалдық саласын дамыту.

2-тарау. Оқу процесін ұйымдастырудағы педагогикалық тәсілдер

5. "Ағылшын тілі" пәнін оқыту кезінде пайдаланылады:

1) тұлғалық-бағдарланған тәсіл: шетел тілін меңгеруде әрбір білім алушының ерекшеліктері ескеріледі;

2) жүйелік-қызметтік тәсіл: өмірдің түрлі жағдайларында шетел тілінде тілдік қатынасты жоспарлай және жүзеге асыра білуді қалыптастыруды білдіреді;

3) сараланған тәсіл: көп деңгейлі тәсіл, білім алушылардың түрлі топтары үшін мүмкіндіктеріне сәйкес ағылшын тілін меңгеру үшін жағдай жасалады;

4) коммуникативтік тәсіл: тілдік кедергіні еңсеру, шетел тілінде сөйлеу қорқынышынан арылу және мұнымен бір уақытта барлық тілдік дағдыларды дамыту: ауызша және жазбаша тілден бастап оқу және тыңдалымға (түсінуге) дейін.

6. Оқытудың аса тиімді әдістері:

1) көрнекі-практикалық әдіс: сөздердің жазуды көрсету, тілдік жағдайларда тану және еске сақтау, жаттығу;

2) сюжеттік-рөлдік ойындар, әңгімелесулер (сұхбат-сұрастыруда, әрекетке қозғау салу сұхбаттарында білім алушылар өзара әрекет етеді);

3) қайта жасалымды әдіс (эталон/үлгі бойынша жұмыс);

4) тілдік жағдайды модельдеу;

5) тұтас сөздермен ғаламдық оқу әдісі, екі тілді сөздікпен, тілдескішпен сөйлесу.

7. Ойындарды пайдалану білім алушылар үшін көп функционалды болып табылады. Олар танымдық процестерді белсенді етеді, қабілеттерін дамытады, білім алушыларды өмірлік жағдайлармен таныстырады, оларды ережелер бойынша әрекет етуге үйретеді, білімге құмарлығын дамытады және түзетеді; білімі мен дағдыларын пысықтайды.

8. Оқытуда танымдық қызмет сипатына қарай мынадай ойындық әдістер ерекшеленеді:

1) танымдық (дидактикалық) ойындар: тілдік дағдылар мен білімдерді құрастыру сатысында сөйлеуді түзеуге ықпал етеді;

2) орфографикалық ойындар: тіл мен сөйлесу дағдыларын қалыптастыруға және дамытуға ықпал етеді, олардың негізгі мақсаты – зерделенетін орфографикалық лексиканы дамыту;

3) "шығармашылық ойын" - тілдік дағдыларды әрі қарай дамытуға ықпал етеді.

9. Вербалдық әдістер оқытудың барлық сатыларында пайдаланылады: жаңа материалды игеруге дайындық кезінде, оны түсіндіру, игеру, қорытындылау және қолдану процесінде. Ағылшын тілінде әңгіме, түсіндіру, әңгімелесу сияқты әдістер маңызды рөл атқарады:

1) әңгіме – педагогтың оқу материалын бейнелі, әсерлі, ашық монологпен мазмұндауы;

2) түсіндіру – күрделі мәселелерді бірізділікпен, логикалық, анық және түсінікті мазмұндау. Түсіндіру білім алушылардың қатысуымен, суреттеумен үйлестікте өз бақылауларымен сүйемелденеді;

3) әңгімелесу-сұхбат: мұғалімнің сұрақтары мен жауаптары.

10. Ағылшын тілін оқыту кезінде бастапқы сатыда аудиожазба жасау өте маңызды. Бұл білім алушыларға түпнұсқа ағылшын тілін естуге мүмкіндік береді. Аудиожазба тіл үлгісі болады.

11. Жұмыста сөздік әдістерді пайдалану кезінде танымдық қызметті белсендіруге мүмкіндік беретін онтайлы жағдай жасалады. Білім алушылардың қабылдауының

мақсаттылығын және назар аудару тұрақтылығын қамтамасыз ету, оқуды талқылай білуді қалыптастыру.

12. Жылдам шаршауды болдырмау үшін білім алушыны қызметтің бір түрінен екіншісіне аудару, сабақтар түрін түрлендіру орынды.

13. Қойылатын тапсырмаларды бірте-бірте күрделендіру және білім алушыларды қиындықтардың жаңа деңгейіне бірте-бірте аудару сақталады.

14. Ағылшын тілін үйрену процесінде қазіргі заманғы білім беру технологиялары пайдаланылады:

1) проблемалық білім беру технологиясы оқу қызметінде проблемалық жағдайлар жасау және оларды шешу бойынша білім алушылардың белсенді дербес қызметін ұйымдастыруды қарастырады;

2) біріктірілген оқыту технологиясы сабақ ішінде жұмыстың әр алуан түрін пайдалануды білдіреді;

3) денсаулық сақтау технологиялары білім алушыға түсетін жүктемені төмендету үшін жұмыстың алуан тәсілдерін, нысандарын және әдістерін қарастырады;

4) ақпараттық технологиялар компьютерді қажетті ақпаратты іздеу, жобаларды, есептерді құру үшін пайдалануды білдіреді;

5) түсіндіре-сипаттай оқыту технологиялары білім алушыларды ақпараттандыру, хабарландыру және олардың жалпы оқулық білімдерін және дағдыларын қалыптастыру мақсатында қайтажасалымлық әрекеттерін ұйымдастыруды білдіреді.

15. "Ағылшын тілі" оқу пәні бойынша сабақтар мыналарды пайдаланумен өткізіледі :

1) электрондық білім беру ресурстары: мультимедиялық оқулықтарды, желілік білім беру ресурстары, мультимедиялық әмбебап энциклопедиялар;

2) аудиокөрнекі құралдар: слайдтар, слайд-фильмдер, бейнефильмдер;

3) көрнекі жазықтық құралдар: плакаттар, карталар, суреттемелер.

16. Мұғалім формативтік және жиынтық бағалау тапсырмаларын білім алушылардың мүмкіндіктерін ескере отырып құрастырады.

3-тарау. "Ағылшын тілі" оқу пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

17. "Ағылшын тілі" пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

1) 0 - сыныпта – аптасына 1 сағат, оқу жылында 32 сағатты;

2) 1 - сыныпта – аптасына 1 сағат, оқу жылында 33 сағатты;

3) 2 - сыныпта – аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағатты;

4) 3 - сыныпта – аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағатты;

5) 4 - сыныпта – аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағатты құрайды.

18. Бағдарламаның мазмұны келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) "Тыңдалым" бөлімі;

2) "Айтылым" бөлімі;

- 3) "Оқылым" бөлімі;
- 4) "Жазылым" бөлімі;
- 5) "Ағылшын тілін пайдалану" бөлімі.

19. 0-сыныпқа арналған "Ағылшын тілі" пәнінің базалық мазмұны:

1) тыңдалым: білім алушылар мәнмәтіндік ойға салуды пайдаланып, қысқа сұрақтар мен оқу бағдарламасының тақырыптары бойынша сөйлемдерді түсінеді;

2) айтылым: білім алушылар қысқа ақпаратты береді, екпінді дұрыс көрсете отырып, жай сұрақтар мен олардың жауаптарын құрастырады;

3) оқылым: білім алушылар таныс тақырыптағы мәтін ойын түсінеді, қысқа мәтіндерде ақпарат пен бөлімдерін біледі;

4) ағылшын тілін пайдалану: қолданыстағы лексикалық көлемді пайдалана отырып, өз пікірін білдіреді.

20. 1-сыныпқа арналған "Ағылшын тілі" пәнінің базалық мазмұны:

1) тыңдалым: білім алушылар тыңдап түсіну дағдыларын дамытады, оқу бағдарламасының тақырыптары бойынша мәтіннің негізгі ойын түсінеді. Фактілер мен өзгерістерді анықтайды, таныс тақырып бойынша бөлімдерін түсінеді, қосымша ақпарат алу мақсатында тыңдалған материалға негізделген жай сұрақтарды құрастырады;

2) айтылым: білім алушылар өзі туралы негізгі ақпаратты береді, екпінді дұрыс көрсете отырып, жай сұрақтар мен олардың жауаптарын құрастырады. Тілдің формалды және формалды емес стилін пайдаланады, тақырыпты, фотосуреттерді, негізгі сөздер көмегімен мәтін мазмұнын алдын ала біледі;

3) оқылым: білім алушылар таныс тақырыптағы мәтіннің негізгі ойын түсінеді, қысқа мәтіндерде ақпарат пен оның бөлімдерін біледі; тақырыпты, фотосуреттерді, негізгі сөздер көмегімен мәтін мазмұнын алдын ала біледі;

4) ағылшын тілін пайдалану: қолданыстағы лексикалық көлемді және тілдің алуан түрлілігін пайдалана отырып, өз пікірін білдіреді.

21. 2-сыныпқа арналған "Ағылшын тілі" пәнінің базалық мазмұны:

1) тыңдалым: білім алушылар оқу бағдарламасының тақырыптары бойынша мәтіннің негізгі ойын түсінеді. Фактілер мен өзгерістерді анықтайды, таныс тақырып бойынша бөлімдерін түсінеді, қосымша ақпарат алу мақсатында тыңдалған материалға негізделген жай және күрделі сұрақтарды құрастырады;

2) айтылым: білім алушылар өзі туралы негізгі ақпаратты, таныс тақырыпқа логикалық ұйымдасқан оқиғалар негізінде мәтіннің идеясын береді, тілдің формалды және формалды емес стилін пайдаланып, тақырыпты, фотосуреттерді, негізгі сөздер көмегімен мәтін мазмұнын алдын ала біледі. Нақты ақпарат алу үшін жай және күрделі сұрақтар қояды;

3) оқылым: білім алушылар мәтіннің негізгі ойын, сондай-ақ қысқа мәтіндерде ақпарат пен оның бөлімдерін түсінеді. Ақпараттың алуан түрлі көздерді (анықтамалық материалдар, сөздіктер, интернет) пайдаланады;

4) жазылым: білім алушылар кестелерді, сызбаларды толтырады. Коммуникативтік міндеттерге сәйкес мәтін бойынша ескертпе жасайды;

5) ағылшын тілін пайдалану: қолданыстағы лексикалық көлемді және тілдің алуан түрлілігін пайдалана отырып, өз пікірін білдіреді.

22. 3-сыныпқа арналған "Ағылшын тілі" пәнінің базалық мазмұны:

1) тыңдалым: білім алушылар оқу бағдарламасының тақырыптары бойынша мәтіннің негізгі ойын түсінеді. Фактілер мен пікірлерді анықтайды, таныс тақырып бойынша бөлімдерін түсінеді, қосымша ақпарат алу мақсатында тыңдалған материалға негізделген жай және күрделі сұрақтарды құрастырады;

2) айтылым: білім алушылар таныс тақырыпқа логикалық ұйымдасқан оқиғалар негізінде мәтін ойын береді, тілдің формалды және формалды емес стилін пайдаланып, тақырыпты, фотосуреттерді, негізгі сөздер көмегімен мәтін мазмұнын алдын ала біледі. Нақты ақпарат алу үшін жай және күрделі сұрақтар қояды;

3) оқылым: білім алушылар мәтіннің негізгі ойын, сондай-ақ қысқа мәтіндерде ақпарат пен оның бөлімдерін түсінеді. Ақпараттың алуан түрлі көздерін (анықтамалық материалдар, сөздіктер, интернет) пайдаланады;

4) жазылым: білім алушылар кестелерді, сызбаларды, анкеталарды, нысандарды толтырады. Таныс тақырыпқа мәтіндер жоспарлайды, жазады, редакция жасайды және оқиды. Коммуникативтік міндеттерге сәйкес мәтін бойынша ескертпе жасайды;

5) ағылшын тілін пайдалану: қолданыстағы лексикалық көлемді және тілдің алуан түрлілігін пайдалана отырып, өз пікірін білдіреді.

23. 4-сыныпқа арналған "Ағылшын тілі" пәнінің базалық мазмұны:

1) тыңдалым: білім алушылар оқу бағдарламасының тақырыптары бойынша мәтіннің негізгі ойын түсінеді. Фактілер мен пікірлерді анықтайды, таныс тақырып бойынша бөлімдерін түсінеді, қосымша ақпарат алу мақсатында тыңдалған материалға негізделген жай және күрделі сұрақтарды құрастырады. Мәнмәтіндік ойға салу көмегімен тыңдалған материалдан қорытынды жасайды;

2) айтылым: білім алушылар таныс тақырыпқа логикалық ұйымдасқан оқиғалар негізінде мәтін ойын береді, тілдің формалды және формалды емес стилін пайдаланып, тақырыпты, фотосуреттерді, негізгі сөздер көмегімен мәтін мазмұнын алдын ала біледі. Нақты ақпарат алу үшін жай және күрделі сұрақтар қояды;

3) оқылым: білім алушылар мәтіннің негізгі ойын, сондай-ақ алауан түрлі стильдермен жанрлардағы және жалпы тақырыптағы мәтіндердің бөлімдерін түсінеді. Ақпараттың алуан түрлі көздерін (анықтамалық материалдар, сөздіктер, интернет) пайдаланады. Тақырыпты, фотосуреттерді, негізгі сөздер көмегімен мәтін мазмұнын алдын ала біледі;

4) жазылым: білім алушылар кестелерді, сызбаларды, анкеталарды, нысандарды толтырады. Таныс тақырыпқа мәтіндер жоспарлайды, жазады, редакция жасайды және оқиды. Коммуникативтік міндеттерге сәйкес мәтін бойынша ескертпе жасайды. Оқылған тақырыптардың ақпаратын пайдаланады, сөйлемдерді абзацтарға және қысқаша мәтінмен байланыстырады, таныс тақырыптағы мәтінде тыныс белгіні дұрыс пайдаланады;

5) ағылшын тілін пайдалану: қолданыстағы лексикалық көлемді және тілдің алуан түрлілігін, өткен, осы және болашақ шақ нысандарын пайдалана отырып, өз пікірін білдіреді.

4-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

24. Бағдарламада оқу мақсаттары төрт саннан тұратын кодтық белгімен белгіленді. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сандар сөйлеу әрекеттерінің ретін, төртінші сан оқу мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 1.2.1.1 кодында "1" - сынып, "1" - бөлім, "2.1" - оқу мақсатының реттік нөмірі.

25. Оқыту мақсаттарының жүйесі бойынша күтілетін нәтижелер:

1) "Тыңдалым" бөлімі:

1-кесте

Оқыту мақсаттары				
1. 0-сынып	2. 1-сынып	3. 2-сынып	4. 3-сынып	4-сынып
5. 0.1.1.1 мұғалім баяу және анық айтатын қысқа негізгі нұсқаулықтарды таниды;	12. 1.1.1.1 мұғалім баяу және анық айтатын қысқа негізгі нұсқаулықтарды тану;	19. 2.1.1.1 қысқа негізгі нұсқаулықтарды тану;	28. 3.1.1.1 сыныпқа арналған қысқа нұсқаулықтарды тану;	4.1.1.1 сыныпқа арналған негізгі нұсқаулықтарды тану;
6. 0.1.1.2 мұғалімнің баяу және анық айтуымен өз сұрақтарын тану;	1.1.1.2 мұғалімнің баяу және анық айтуымен өз сұрақтарының шектелген көлемін тану;	20. 2.1.1.2 мұғалімнің қолдауымен өзінің жалпы сұрақтарының негізгі көлемін тану;	29. 3.1.1.2 өзінің қысқа сұрақтарының шектелген көлемін түсіну;	37. 4.1.1.2 өзінің сұрақтарын түсіну және дербес қою;
7. 0.1.1.3 мұғалімнің көмегімен жалпы есімдер мен орындар атауын тану;	1.1.1.3 мұғалімнің көмегімен жалпы есімдер мен географиялық атауларды тану;	21. 2.1.1.3 түс және сан сияқты таныс тақырыптарға анық құрастырылған сөйлесудің негізгі сәттерін түсіну;	30. 3.1.1.3 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының анық құрастырылған шектелген шегінде негізгі сәттерін түсіну;	38. 4.1.1.3 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының қысқа сөйлесудің негізгі сәттерін түсіну;
8. 0.1.1.4 географиялық	1.1.1.4 географиялық	22. 2.1.1.4 мұғалімнің көмегімен түс және сан сияқты функцияларға	31. 3.1.1.4 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының шектелген шегін түсіну;	39. 4.1.1.4 жалпы және кейбір оқу тақырыптар бойынша қысқа сөйлесудің көлемін түсіну;
				40. 4.1.1.5 бастапқы, орта және соңғы фонемаларды және олардың тіркестерін анықтау;
				41. 4.1.1.6 жалпы және кейбір оқу

атауларды түсіну және мысалдар келтіру; 9. 0.1.1.5 мұғалімнің көмегімен заттар туралы қысқа негізгі сұрақтарды тану; 10. 0.1.1.6 фонеманы тану; 11. 0.1.1.7 мұғалімнің көмегімен фонемаларды түсінеді және дұрыс айтады; 0.1.1.8 әліпби әріптерін тану	атауларды түсіну және мысалдар келтіру; 14. 1.1.1.5 мұғалімнің көмегімен заттар және құбылыстар туралы қысқа негізгі сұрақтарды тану; 15. 1.1.1.6 фонеманы және фонемалық тіркестерді тану; 16. 1.1.1.7 фонеманы және фонемалық тіркестерді түсіну және дұрыс айту; 17. 1.1.1.8 18. әліпби әріптерін тану	қатысты қысқа негізгі сұрақтарды тану; 23. 2.1.1.5 толық емес сөздерде жоқ фонеманы анықтау; 24. 2.1.1.6 таныс тақырыптарға қысқа, баяу, мұқият құрастырылған сөйлесуде нақты ақпаратты түсіну; 25. 2.1.1.7 мұғалімнің көмегімен белгілі тақырыптар бойынша ақпаратты түсіну; 26. 2.1.1.8 таныс тақырыптарға баяу және анық айтылатын қысқа әңгімелерді түсіну; 27.	32. 3.1.1.5 сөздерде фонеманы айыру; 33. 3.1.1.6 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының анық құрастырылған шектелген шегінде негізгі сәттерін түсіну; 34. 3.1.1.7 оқылған тақырыптар бойынша сұхбаттарда мәнмәтіндік ойдастауды пайдалану; 35. 3.1.1.8 шектелген тақырыптар бойынша негізгі лексиканы тану; 36.	тақырыптар көлемі бойынша қысқа қолданылатын сөйлесудің ақпаратын түсіну; 42. 4.1.1.7 қысқаша әңгімелесуде жалпы және кейбір оқу тақырыптары бойынша мазмұны мен мәнін болжау үшін ойдастауды пайдалану; 43. 4.1.1.8 жалпы және оқу тақырыптарының көлемі бойынша шағын сұхбаттарды түсіну; 44. 4.1.1.9 жалпы тақырыптар бойынша негізгі лексиканы білу; 45.
--	--	--	---	--

2) "Айтылым" бөлімі:

2-кесте

Оқыту мақсаттары				
46. 0-сынып	47. 1-сынып	48. 2-сынып	49. 3-сынып	4-сынып
	50. 1.2.1.1 сыныпта заттарды, адамдарды, объектілерді және әрекеттерді атай білу; 51. 1.2.1.2 өзі туралы жай	57. 2.2.1.1 өзі, адамдар, объектілер туралы әңгімелеу; 58. 2.2.1.2 өткен тақырыптар бойынша негізгі сұрақтарды қою; 59. 2.2.1.3 сыныптағы объектілерді, әрекеттерді	65. 3.2.1.1 жалпы тақырыптардың шектелген шеңбері бойынша жеке ақпарат беру; 66. 3.2.1.2 өткен және жаңа тақырыптар бойынша негізгі сұрақтарды қою; 67. 3.2.1.3 дербес сұрақтар қоя білу; 68. 3.2.1.4 жалпы және кейбір оқу тақырыптардың шектелген шеңбері бойынша адамдар мен объектілердің қысқа, негізгі сипаттамасын беру;	75. 4.2.1.1 жалпы және оқу тақырыптары бойынша ақпарат беру; 76. 4.2.1.2 жеке тәжірибесін пайдаланып, негізгі сұрақтарды қою; 77. 4.2.1.3 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының шектелген шеңбері бойынша адамдар мен объектілердің қысқа, негізгі сипаттамасын беру; жалпы және кейбір оқу тақырыптарының үлкен шеңбері бойынша жеке тәжірибені сипаттау ;

<p>0.2.1.1 өзі туралы жай фразаларды айта білу;</p> <p>0.2.1.2 ұқсас сұрақтарды түсіну және қоя білу;</p> <p>0.2.1.3 жай таныс сөздерді және тіркестерді дәл және анық айта білу ;</p> <p>0.2.1.4 қысқа сұхбатта пайдалану</p>	<p>фразаларды айта білу;</p> <p>52. 1.2.1.3 сыныпта заттар, адамдар, объектілер және әрекеттер туралы сұрақ қою;</p> <p>53. 1.2.1.4 таныс сөздерді және тіркестерді анық айту;</p> <p>54. 1.2.1.5 сыныпта заттар, адамдар, объектілер және әрекеттер туралы негізгі сұрақтарға жауап беру;</p> <p>55. 1.2.1.6 қысқа сұхбатта пайдалану</p> <p>56.</p>	<p>сипаттау үшін негізгі сөздердің, фразалардың шектелген көлемін пайдалану;</p> <p>60. 2.2.1.4 жеке және нақты ақпаратты бере отырып, негізгі сұрақтарға жауап беру;</p> <p>61. 2.2.1.5 әріптер мен дыбыстарды айыру;</p> <p>62. 2.2.1.6 шағын сұхбаттарда қысқа жауаптарды пайдалану;</p> <p>63. 2.2.1.7 таныс көп күрделі сөздерде екпінді дұрыс қою;</p> <p>64. 2.2.1.8 жай нұсқаулықтар беру</p>	<p>69. 3.2.1.5 анықтамалық материалдарды пайдаланып дербес жұмыс істеу;</p> <p>70. 3.2.1.6 жалпы және кейбір оқу тақырыптары бойынша сұрақтарға жауап беру;</p> <p>71. 3.2.1.7 дауыстап оқу кезінде таныс сөздер мен қысқа фразаларды анық айту;</p> <p>72. 3.2.1.8 қысқа жұптық, топтық және толық сұхбаттарда өз пікірін қоса, орынды сөздер, фразалар, сөйлемдер тандау;</p> <p>73. 3.2.1.9 оқылған тақырыптар бойынша қысқа, негізгі жағдайлар мен оқиғаларды әңгімелеу</p> <p>74.</p>	<p>78. 4.2.1.4 көрнекі ой тастаулар мен тірек сөздерді пайдалану;</p> <p>79. 4.2.1.5 жалпы және кейбір оқу тақырыптардың көлемі бойынша сұрақтарға жауап беру;</p> <p>80. 4.2.1.6 жаңа сөздерді, қысқа фразаларды және жай сөйлемдерді анық айту;</p> <p>81. 4.2.1.7 белгілі бір тақырыптар бойынша сұхбат құрау;</p> <p>82. 4.2.1.8 қысқа жұптық, топтық және толық сұхбаттар кезінде жаңа сөздердің, фразалардың және сөйлемдердің көлемін кеңейтуге ықпал етеді;</p> <p>83. 4.2.1.9 ұнатуды және ұнатпауды білдіру;</p> <p>84. оқылған тақырыптар бойынша қысқа, негізгі тарихтар мен оқиғаларды әңгімелеу</p>
--	---	---	--	---

3) "Оқылым" бөлімі:

3-кесте

Оқыту мақсаттары				
85. 0-сынып	86. 1-сынып	87. 2-сынып	88. 3-сынып	4-сынып
	<p>90. 1.3.1.1 әліпби әріптері мен дыбыстарын тану;</p>	<p>97. 2.3.1.1 сөздерді айту ережелеріне сәйкес сөздерді айту ;</p> <p>98. 2.3.1.2 жоғары жиілікті дыбыстық және әріптік шаблондарды сәйкестендіру, еске</p>	<p>104. 3.3.1.1 жай сөйлемдерде таныс сөздерді тану, сәйкестендіре білу;</p> <p>105. 3.3.1.2 нұсқаулықты пайдаланып, мәтінді оқу және түсіну;</p>	<p>4.3.1.1 ойтастау көмегімен сөздер, фразалар мен сөйлемдердің айтылуын тану, сәйкестендіру;</p> <p>110. 4.3.1.2 ойтастауға сүйеніп көркем және жай мәтіндерді оқу және түсіну;</p>

<p>89. 0.3.1.1 әліпби әріптері мен дыбыстарын тану; 0.3.1.2 есімдерде бастапқы әріпті тану; 0.3.1.3 әліпбилік тәртіппен сөздің бірінші әріптерін орналастыру үшін әліпбиді пайдалану</p>	<p>91. 1.3.1.2 есімдерде және орындарда бастапқы әріпті тану; 92. 1.3.1.3 жергілікті ортадан таныс сөздерді тану және сәйкестендіру; 93. 1.3.1.4 мұғалімнің көмегімен сұрақтар құрау; 94. 1.3.1.5 әліпбилік тәртіппен сөздің бірінші әріптерін орналастыру үшін әліпбиді пайдалану 95. 96.</p>	<p>сақтау және дыбыстау; 99. 2.3.1.3 мұғалімнің нұсқаулығына сүйеніп жай сөздер, фразалар және сөйлемдерді оқу; 100. 2.3.1.4 бейнелеулерді сипаттау кезінде тірек сөздікті пайдалану; 101. 2.3.1.5 мәнмәтіндік ой тастаулардың көмегі мен таныс тақырыпта жай сөйлемдерді түсіну; 102. 2.3.1.6 көрнекі ой тастауларды пайдаланып мәтіннің негізгі ақпаратын түсіну; 103.</p>	<p>106. 3.3.1.3 жалпы және кейбір оқу тақырыптары бойынша көркем және жай мәтіндерді оқу; 107. 3.3.1.4 бейнелеулерді сипаттау кезінде тірек сөздікті пайдалану; 108. 3.3.1.5 мәнмәтіндік ой тастаулардың көмегімен жалпы және кейбір оқу тақырыптарының шектелген шеңбері бойынша қысқа жай мәтіндердің негізгі сәттерін түсіну; 109. 3.3.1.6 көрнекі ой тастауларды пайдаланып мәтіннің негізгі ақпаратын түсіну</p>	<p>111. 4.3.1.3 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының көлемі бойынша қысқа, жай мәтіндерде өз пікірін білдіру; 112. 4.3.1.4 қосымша әдебиетті пайдалану; 113. 4.3.1.5 114. мәнмәтіндік ой тастауларды пайдаланып жалпы және кейбір оқу тақырыптарында қысқа жай мәтіндердің негізгі ойын түсіну; 115. 4.3.1.6 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының көлемі бойынша қысқа, жай мәтіндерде, қысқа бөліктердегі ақпаратты түсіну</p>
--	--	--	---	---

4) "Жазылым" бөлімі:

4-кесте

Оқыту мақсаттары				
116. 0-сынып	117. 1-сынып	118. 2-сынып	119. 3-сынып	4-сынып
		<p>122. 2.4.1.1 ой тастауларды пайдаланып сұрақтарға жазбаша жауап беру; 123. 2.4.1.2 мұғалімнің көмегімен сұрақтар құрастыру; 124. 2.4.1.3 естіген сөзін жазу; 125. 2.4.1.4 адамдарды, орындарды және объектілерді сәйкестендіру үшін</p>	<p>130. 3.4.1.1 мұғалімнің көмегімен оқылған тақырыптар бойынша қысқа сөйлемдер құрастыру және жазу; 131. 3.4.1.2 сөздер мен фразаларды жазу; 132. 3.4.1.3 адамдарды, орындарды және объектілерді сәйкестендіру үшін қысқа фразалар жазу; 133. 3.4.1.4 сөздер арасында тиісті бос жолдары бар қысқа</p>	<p>4.4.1.1 мұғалімнің көмегімен оқылған тақырыптар бойынша қысқа сөйлемдер құрастыру және жазу 138. 4.4.1.2 жазбаша жұмыстарда біріккен қолтаңбаны пайдалану 4.4.1.3 адамдарды, орындарды және объектілерді</p>

120.	121.	қысқа фразалар жазу; 126. 2.4.1.5 мұғалімнің айтуы бойынша әріптер мен таныс сөздерді жазу; 127. 2.4.1.6 есімдер мен географиялық орналасуларды жазу кезінде бас әріптерді пайдалану ; 128. 2.4.1.7 таныс сөздермен жай сөйлемдер жазу; 129. 2.4.1.8 жай сөйлемдерге таныс сөздерді қосу	негізгі сөйлемдер жазу; 134. 3.4.1.5 мәнмәтіндік ойтастауларды пайдаланып, сөздер мен негізгі фразаларды жазу; 135. 3.4.1.6 есімдер мен географиялық орналасуларды жазу кезінде бас әріптерді пайдалану ; 136. 3.4.1.7 таныс сөздермен сөйлемдер құрастыру және жазу; 137. 3.4.1.8 жай сөйлемдерге таныс сөздер мен фразаларды қосу	сипаттайтын қысқа сөйлемдері жазу мысал келтіру 139. 4.4.1.4 жеке ақпаратты пайдаланып, белгілі бір тақырыптар бойынша сөйлемдер жазу 140. 4.4.1.5 көрнекі ойтастауларды пайдаланып сөйлемдер жазу 141. 4.4.1.6 таныс сөздерді белгілі бір бірізділікпен дербес жазу 142.
------	------	--	---	---

5) "Ағылшын тілін пайдалану" бөлімі:

5-кесте

Оқыту мақсаттары				
143. 0-сынып	144. 1-сынып	145. 2-сынып	146. 3-сынып	4-сынып
			189. 3.5.1.1 жекеше түрдегі зат есімді пайдалану, көпше	207. 4.5.1.1 жекеше түрдегі зат есімді пайдалану, көпше түрдегі зат есімді пайдалану – меншік есімдермен ' s / s' тәуелдік жалғауын пайдаланып, көпше түрдің кейбір тұрақты емес көпше түрді және заттарды белгілеу және сипаттау үшін түрі белгісіз сансыз зат есімдерді, "s' s" тәуелдік жалғауларын қоса пайдалану; 208. 4.5.1.2 сан есімдерді білу; 209. 4.5.1.3 1 – 1000 сандық сан пайдалану,

<p>152. 1.5.1.1 жекеше түрдегі зат есімді пайдалану, көпше түрдегі зат есімді пайдалану – адамдар мен орындар туралы сөйлем құрстырып айту;</p> <p>153. 1.5.1.2 санау кезінде 1 - 20 сан есімдерін пайдалану ;</p> <p>154. 1.5.1.3 адамдар мен заттарды сипаттау үшін</p>	<p>167. 2.5.1.1 жекеше түрдегі зат есімді пайдалану, көпше түрдегі зат есімді пайдалану –жай сипаттауларды пайдаланып, көпше түрдің кейбір дұрыс емес нысанын қоса пайдалану;</p> <p>168. 2.5.1.2 сан есімдерді білу;</p> <p>169. 2.5.1.3 санау кезінде 1 -50 кардинал сандарын пайдалану;</p> <p>170. 2.5.1.4 сезімдерді сипаттауда жалпы сын есімді пайдалану;</p> <p>171. 2.5.1.5 көрнекі ойтастауды пайдалану;</p> <p>172. 2.5.1.6 an, the, some, any, this, these, that, those артикльдерін пайдалану;</p> <p>173. 2.5.1.7 сұрақтар құрастыру үшін which, what, where, whose қоса сұрау есімдіктерін пайдалану;</p> <p>174. 2.5.1.8 негізгі сұрақтарды түсіну, ұқсас жауаптар беру ;</p>	<p>түрдегі зат есімді пайдалану – меншік есімдермен ' s / s' тәуелдік жалғауын пайдаланып, көпше түрдің кейбір дұрыс емес нысанын қоса пайдалану;</p> <p>190. 3.5.1.2 сан есімдерді білу;</p> <p>191. 3.5.1.3 санау кезінде 1 -100 кардинал сандарын пайдалану, 1 -100 1-10 реттік нөмірлерін пайдалану;</p> <p>192. 3.5.1.4 заттарды сипаттау үшін жай, бір буынды және кейбір екібуынды сын есімдерді салыстыру үшін [салыстырма түрі] пайдаланып, жалпы және кейбір оқу тақырыптарының шектелген көлемінде сын есімді қоса, пайдалану;</p> <p>193. 3.5.1.5 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының шектелген көлемінде заттарды сипаттау үшін a, an, the, some, any, this, these, that, those артикльдерін пайдалану; 3.5.1.6 ұқсас мысалдар келтіру;</p> <p>194. 3.5.1.7 таныс тақырыптардың шектелген шеңбері бойынша сұрау есімдіктерін, оның ішінде: which, what, where, whose, how many, what kind of. пайдалану;</p>	<p>210. 1 – 100 реттік сан есімдерді пайдалану;</p> <p>211. 4.5.1.4 жай, бір буынды және кейбір екібуынды сын есімдерді салыстыру үшін [салыстырма түрі] пайдаланып, жалпы және кейбір оқу тақырыптарының шектелген көлемінде сын есімді, тәуелдік сын есімді қоса, пайдалану;</p> <p>212. 4.5.1.5 a, an, the, zero article, some, any, this, these, that, those пайдалану, жалпы және кейбір оқу бағдарламаларының өсетін көлемі бойынша заттарға сілтеме жасау;</p> <p>4.5.1.6 таныс тақырыптардың өсу шеңбері бойынша сұрау есімдіктерін who, what and where, how many, how much, how often, how big, what kind of ... сұрау есімдіктерін пайдалану, сұрақтар қою;</p> <p>213. 4.5.1.7 сілтеу есімдіктерін және объектілік есімдіктерді қысқаша сөз тіркестерінде, сұрақтар мен жауаптарда пайдалану;</p> <p>214. 4.5.1.8 субъект және объект есімдіктерін, объектінің жанама есімдіктерін қоса пайдалану, жеке</p>
---	---	---	---

<p>147. 0.5.1.1 жекеше түрдегі зат есімді пайдалану, көпше түрдегі зат есімді пайдалану;</p> <p>148. 0.5.1.2 санау кезінде 1 - 20 сан есімдерін пайдалану ;</p> <p>149. 0.5.1.3 негізгі жеке ақпаратты беру;</p> <p>150. 0.5.1.4 негізгі командалар мен нұсқаулықтар үшін жай императивтік [оң] нысандарды пайдалану;</p> <p>151. 0.5.1.5 орналасқан жері мен жағдайының негізгі сөзалды қосымшаларын, мысалы, in, at, next to, near, on, to;</p>	<p>негізгі сын есімдерді пайдалану ;</p> <p>155. 1.5.1.4 ұқсас мысалдар келтіру</p> <p>156. 1.5.1.5 a, an, some, the, this, these, what /where пайдалану;</p> <p>157. 1.5.1.6 which, what, where, how сұрау есімдіктерін пайдаланып негізгі сұрақтарды қою;</p> <p>158. 1.5.1.7 негізгі сұрақтарды түсіну, ұқсас жауаптар беру</p> <p>159. 1.5.1.8 заттарды белгілеу үшін осы, осылар, не, солар сілтеу есімдіктерін пайдалану;</p> <p>160. 1.5.1.9 негізгі жеке ақпаратты беру үшін жеке субъект және объект есімдіктерін пайдалану;</p> <p>161. 1.5.1.10 негізгі командалар мен нұсқаулықтар үшін жай императивтік [оң] нысандарды пайдалану;</p> <p>162. 1.5.1.11 негізгі жеке ақпаратты беру үшін жалпы жай [оң, теріс және сұрау] нысандарды пайдалану;</p> <p>163. 1.5.1.12 қысқа мәлімдеулер мен сұрақтар үшін және has got / have got, пайдалану;</p> <p>164. 1.5.1.13 әрекеттерді сипаттау үшін can / can't пайдалану;</p> <p>165. 1.5.1.14 адамның және</p>	<p>175. 2.5.1.9 сұраулы сөйлем құрастыру үшін this, these, that, those сілтеу есімдіктерін пайдалану;</p> <p>176. 2.5.1.10 адамдар мен заттарды сипаттау үшін жеке субъект және объект есімдіктерін пайдалану;</p> <p>177. 2.5.1.11 негізгі командалар мен нұсқаулықтар үшін жай императивтік [оң және теріс] нысандарды пайдалану;</p> <p>178. 2.5.1.12 хабарлар үшін кәдімгі, жай нысандарды [оң, теріс, сұрау] және қысқартуларды пайдалану;</p> <p>179. 2.5.1.13 жалпы үздіксіз нысандарды [оң, теріс, сұрау] пайдалану;</p> <p>2.5.1.14 мұғалімнің көмегімен сұрақтар құрастыру;</p> <p>180. 2.5.1.15 сипаттау және сұраулы сөйлемдерді құрастыру үшін have got + зат есімді пайдалану;</p> <p>181. 2.5.1.16 заттардың орналасқан жерін анықтау үшін here / there негізгі мекен үстеуін пайдалану;</p> <p>182. 2.5.1.17 can / can't пайдаланумен сұрақта және сөйлемдер құрастыру;</p> <p>183. 2.5.1.18 адамның және</p>	<p>3.5.1.8 негізгі сұрақтарды түсіну, ұқсас жауаптар беру ;</p> <p>3.5.1.9 this, these, that, those сілтеу есімдіктерін ашық және жабық сұрақтарда пайдалану;</p> <p>195. 3.5.1.10 жеке объект [жанама] есімдіктерін әрекеттер мен оқиғаларды сипаттау үшін тікелей объекті зат есімімен үйлестікте пайдалану;</p> <p>196. 3.5.1.11 таныс тақырыптардың шектеулі шеңбері бойынша қысқа нұсқаулықтар үшін жай императивтік [оң және теріс] нысандарды пайдалану;</p> <p>197. 3.5.1.12 хабарлар үшін кәдімгі, қазіргі кездегі жай нысандарды [оң, теріс, сұрау] және қысқартуларды пайдалану;</p> <p>198. 3.5.1.13 хабарлар үшін кәдімгі, жай нысандарды жалпы үздіксіз нысандарды , қысқа жауаптар мен қысқартуларды қоса, пайдалану;</p> <p>199. 3.5.1.14 тұжырымдауда және сұрақтың түрлі нысандарында , қысқа жауаптар мен қысқартуларда has got / have got there is / are пайдалану;</p>	<p>ақпарат беру және әрекеттер мен оқиғаларды сипаттау үшін менікі, сіздікі тәуелдік есімдіктерін пайдалану;</p> <p>215. 4.5.1.9 таныс тақырыптардың белгілі бір шеңбері бойынша қысқа нұсқаулықтар үшін жай императивтік [оң және теріс] нысандарды пайдалану;</p> <p>216. 4.5.1.10 әрекеттер мен сезімдерді сипаттау үшін жалпы жай [тұрақты және тұрақты емес] нысандарды, оның ішінде жауаптармен қысқартулардың қысқа нысандарын осы шақта пайдалану және жауаптың қысқа нысандарын қоса, жай оқиғаларды әңгімелеу;</p> <p>217. 4.5.1.11 осы шақта және болашақта болатын хабарлар туралы жалпы қабылданған үздіксіз нысандарды , оның ішінде қысқа жауаптарды пайдалану;</p> <p>218. 4.5.1.12 тұжырымдауда және сұрақтың түрлі нысандарында , қысқа және толық жауаптар мен қысқартуларда has got/ have got there is/ are пайдалану;</p> <p>219. Пайдалану;</p> <p>220. 4.5.1.13 уақыт және жиілік</p>
--	--	---	---	--

<p>заттардың орналасқан жерін сипаттау үшін негізгі сөзалды, мысалы, in, at, next to, near, on, шак: on қосымшаларын пайдалану; 166.</p>	<p>заттардың орналасқан жерін сипаттау үшін негізгі сөзалды қосымшаларын пайдалану: at, behind, between, in, in front of, near, next to, on, to</p> <p>184. қосымшаларын пайдалану; шак қосымшаларын пайдалану: on, in, at;</p> <p>185. 2.5.1.19 ұнату мен ұнатпауды білдіру үшін like + verb +ing нысанын пайдалану үшін would you like + noun пайдалану;</p> <p>186. 2.5.1.20 сөздер мен фразаларды байланыстыру үшін and, or, but жалғаулықтарын пайдалану;</p> <p>187. 2.5.1.21 қысқа жауаптар үшін me, too пайдалану;</p> <p>188.</p>	<p>200. 3.5.1.15 жай үстеулерді пайдалану үшін уақыт және жиілік үстеулерін: often, always, never to indicate when and how often пайдалану ;</p> <p>201. 3.5.1.16 сұраулы сөйлемдер құрастыру үшін can пайдалану, болымды сөйлемде must / mustn't / have to пайдалану;</p> <p>202. 3.5.1.17 адамның және заттардың орналасқан жерін сипаттау үшін негізгі сөзалды қосымшаларын пайдалану: at, behind, between, in, in front of, near, next to, on, under, above адамның және заттардың орналасқан жерін сипаттау үшін негізгі шак сөзалды қосымшаларын пайдалану: on, in, at;</p> <p>203. 3.5.1.18 тиісті yes please, no thanks; use let's + verb</p> <p>204. verbs go enjoy like + verb + ing жауаптарды пайдалану және түсіну үшін would you like пайдалану;</p> <p>205. 3.5.1.19 сөздер мен фразаларды байланыстыру үшін and, or, but пайдалану;</p> <p>206. 3.5.1.20 қысқа жауаптар үшін me, too, и I don't пайдалану</p>	<p>үстеулерін: sometimes, often, always, never to indicate when and how often, жай үстеулерді пайдалану; әрекеттерді сипаттау үшін жай үстеулерді пайдалану, мысалы, баяу, жылдам;</p> <p>221. 4.5.1.14 сұраулы сөйлемдер құрастыру үшін can пайдалану, болымды сөйлемде must / mustn't / have to to talk about obligation; use have + object + infinitive пайдалану;</p> <p>222. 4.5.1.15 орналасқан жері мен жағдайының сөзалды қосымшаларын пайдалану: at, in, on, behind, between, in front of, near, next to, opposite, above, up, down; сөзалды шак қосымшаларын пайдалану: in, on, at, before, after</p> <p>223. 4.5.1.16 тиісті yes please, no thanks; use let's + verb; verbs go enjoy like + verb + ing жауаптарды пайдалану және түсіну үшін would you like пайдалану;</p> <p>224. want, start + infinitive жай әрекеттер мен етістіктерін сипаттау үшін мақсат инфинитивін пайдалану; сезімді білдіру үшін [a/an] +</p>
--	--	---	---

adjective + noun, артикльдерін пайдалану; 225. 4.5.1.17 and, or, but жалғаулықтарын сөз бен фразаларды байланыстыру үшін пайдалану; 226. 4.5.1.18 қысқа жауаптар үшін me, too, и I don't пайдалану; жай, осы және өткен шақ әрекеттерін сипаттау үшін when бар сөйлемді пайдалану

26. Бағдарлама сөйлеу тілінің күрделі кемістігі бар білім алушыларға арналған бастауыш білім беру деңгейінің 0-4-сыныптары үшін "Ағылшын тілі" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспары негізінде осы Бағдарламаның қосымшасына сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді жоспарда барлық сынып бойынша әр бөлімде қамтылатын оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

27. Бөлімдер мен тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Сөйлеу тілінің күрделі кемістігі бар білім алушыларға арналған бастауыш білім беру деңгейінің 0-4-сыныптары үшін "Ағылшын тілі" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасына қосымша

Сөйлеу тілінің күрделі кемістігі бар білім алушыларға арналған бастауыш білім беру деңгейінің 0-4-сыныптары үшін "Ағылшын тілі" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) 0-сынып:

1-кесте

Ортақ тақырыптар	Тақырыптар	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
	Сәлемдесу және есімдер	227. 0.1.1.3 мұғалімнің көмегімен жалпы есімдер мен орын атауын түсіну; 228. 0.1.1.4 географиялық атауларды түсіну және мысал келтіру;

1. Өзім туралы		<p>229. 0.2.1.1 өзі туралы жай фразаларды айту;</p> <p>230. 0.2.1.3 таныс сөздер мен тіркестерді дәл және анық айту;</p>
	1 – 20 санау	<p>231. 0.1.1.1 баяу және анық айтылған негізгі нұсқаулықтарды түсіну;</p> <p>232. 0.1.1.2 мұғалімнің көмегімен түсіну және өз мысалын келтіру;</p> <p>233. 0.1.1.3 мұғалімнің көмегімен жалпы есімдер мен мекен атауын түсіну;</p> <p>234. 0.1.1.4 географиялық атауларды түсіну және мысал келтіру;</p> <p>0.2.1.2 ұқсас сұрақтарды түсіну және қою;</p> <p>235. 0.5.1.2 санау кезінде 1 - 20 сан есімдерін пайдалану;</p>
2-тоқсан		
3. Менің отбасым және достарым 4. Бізді қоршаған әлем	Отбасы және достар	<p>236. 0.1.1.3 мұғалімнің көмегімен жалпы есімдер мен мекен атауын түсіну;</p> <p>237. 0.1.1.4 географиялық атауларды түсіну және мысал келтіру;</p> <p>238. 0.2.1.1 өзі туралы жай фразаларды айту;</p> <p>239. 0.2.1.3 таныс сөздер мен тіркестерді дәл және анық айту;</p> <p>240. 0.2.1.4 сұхбаттарда қысқа сөздерді пайдалану;</p> <p>241. 0.5.1.1 жеке түрдегі зат есімді, көпше түрдегі зат есімді пайдалану;</p> <p>242. 0.5.1.4 негізгі командалар мен нұсқаулықтар үшін жай императивтік [оң] нысандарды пайдалану</p>
	Менің үйімде	<p>243. 0.1.1.3 мұғалімнің көмегімен жалпы есімдер мен орын атауын түсіну;</p> <p>244. 0.1.1.4 географиялық атауларды түсіну және мысал келтіру;</p> <p>245. 0.1.1.8 әліпби әріптерін тану;</p> <p>246. 0.2.1.1 өзі туралы жай фразаларды айту;</p> <p>247. 0.2.1.3 таныс сөздер мен тіркестерді дәл және анық айту</p>
3-тоқсан		

5. Саяхат	Қазақстанда	<p>248. 0.1.1.5 мұғалімнің көмегімен заттар туралы қысқа негізгі сұрақтарды тану;</p> <p>249. 0.2.1.1 өзі туралы жай фразалар;</p> <p>0.2.1.3 жай таныс сөздерді және тіркестерді дәл және анық айта білу;</p> <p>250. 0.3.1.1 әліпби әріптері мен дыбыстарын тану;</p> <p>251. 0.3.1.2 есімдерде бастапқы әріпті тану;</p> <p>252. 0.3.1.3 әліпбилік тәртіппен сөздің бірінші әріптерін орналастыру үшін әліпбиді пайдалану;</p> <p>253. 0.5.1.5 орналасқан жері мен жағдайының негізгі сөзалды қосымшаларын пайдалану, мысалы, in, at, next to, near, on, to;</p>
6. Салт-дәстүр және ауыз әдебиеті	Туған күнмен	<p>254. 0.1.1.1 мұғалім баяу және анық айтатын негізгі қысқа нұсқаулықтарды түсіну;</p> <p>255. 0.2.1.1 өзі туралы жай фразалар айту;</p> <p>256. 0.2.1.3 таныс сөздер мен тіркестерді дәл және анық айту;</p> <p>257. 0.2.1.4 қысқа сұхбаттарда пайдалану;</p> <p>258. 0.5.1.2 санау кезінде 1 - 20 сан есімін пайдалану;</p>
4-тоқсан		
7. Тағам және сусындар	Мен жақсы көретіндер	<p>259. 0.1.1.5 мұғалімнің көмегімен заттар туралы қысқа негізгі сұрақтарды тану;</p> <p>260. 0.2.1.1 өзі туралы жай фразалар айту;</p> <p>0.2.1.2 ұксас сұрақтарды түсіну және қою;</p> <p>261. 0.2.1.3 таныс сөздер мен тіркестерді дәл және анық айту;</p> <p>262. 0.2.1.4 қысқа сұхбаттарда пайдалану;</p> <p>263. 0.3.1.1 әліпби әріптері мен дыбыстарын тану;</p> <p>264. 0.3.1.3 әліпбилік тәртіппен сөздің бірінші әріптерін орналастыру үшін әліпбиді пайдалану;</p> <p>265. 0.5.1.5 орналасқан жері мен жағдайының негізгі сөзалды</p>

		қосымшаларын пайдалану, мысалы, in, at, next to, near, on, to
8. Дені саудың – жаны сау!	Қолдарым мен басым	266. 0.1.1.1 мұғалім баяу және анық айтатын негізгі қысқа нұсқаулықтарды түсіну; 267. 0.1.1.2 мұғалім баяу және анық айтатын жеке сұрақтарды түсіну; 268. 0.1.1.3 мұғалімнің көмегімен жалпы есімдер мен мекен атауын түсіну; 269. 0.1.1.4 географиялық атауларды түсіну және мысал келтіру; 270. 0.2.1.1 өзі туралы жай фразалар айту; 271. 0.5.1.1 жеке түрдегі зат есімді , көпше түрдегі зат есімді пайдалану

272. 2) 1- сынып:

2-кесте

Ортақ тақырыптар	Тақырыптар	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
	Сәлемдесу және есімдер	273. 1.1.1.3 мұғалімнің көмегімен жалпы есімдер мен мекен атауын түсіну; 274. 1.1.1.4 географиялық атауларды түсіну және мысал келтіру; 275. 1.2.1.1 сыныпта заттарды, адамдарды, объектілерді және әрекеттерді атай білу; 276. 1.2.1.2 өзі туралы жай фразаларды айту; 277. 1.2.1.4 негізгі; басқалармен өзара әрекетте кіріспе және сұратулар жасайды; 278. 1.5.1.8 заттарды белгілеу үшін бұл бұлар, не, аналар сілтеу есімдіктерін пайдалану;
1. Өзім туралы		279. 1.1.1.3 мұғалімнің көмегімен жалпы есімдер мен географиялық атауларды түсіну; 280. 1.1.1.4 географиялық атауларды түсіну және мысал келтіру; 1.1.1.8 әліпби әріптерін тану; 281. 1.2.1.1 сыныптағы заттарды, адамдарды, объектілерді әрекеттерді атау;

	Түстер	<p>282. 1.2.1.2 өзі туралы жай фразаларды айту;</p> <p>283. 1.2.1.4 таныс сөздер мен тіркестерді дәл және анық айту;</p> <p>284. 1.5.1.3 адамдар мен заттарды сипаттау үшін негізгі сын есімдерді пайдалану;</p> <p>285. 1.5.1.4 ұқсас мысалдар келтіру;</p> <p>286. 1.5.1.8 заттарды белгілеу үшін бұл бұлар, не, аналар сілтеу есімдіктерін пайдалану;</p>
	1 - 20	<p>287. 1.1.1.1 мұғалім баяу және анық айтатын негізгі қысқа нұсқаулықтарды түсіну;</p> <p>288. 1.1.1.3 мұғалімнің көмегімен жалпы есімдер мен географиялық атауларды түсіну;</p> <p>289. 1.1.1.4 географиялық атауларды түсіну және мысал келтіру;</p> <p>290. 1.2.1.3 сыныптағы заттарды, адамдарды, объектілерді әрекеттерді атау;</p> <p>291. 1.5.1.2 санау кезінде 1 - 20 сан есімін пайдалану;</p>
	Сыныптағы заттар	<p>292. 1.1.1.1 мұғалім баяу және анық айтатын негізгі қысқа нұсқаулықтарды түсіну;</p> <p>293. 1.1.1.3 мұғалімнің көмегімен жалпы есімдер мен географиялық атауларды түсіну;</p> <p>294. 1.1.1.4 географиялық атауларды түсіну және мысал келтіру;</p> <p>1.1.1.8 әліпби әріптерін тану;</p> <p>295. 1.2.1.1 сыныптағы заттарды, адамдарды, объектілерді әрекеттерді атау;</p> <p>296. 1.2.1.2 өзі туралы жай фразаларды айту;</p> <p>297. 1.2.1.4 таныс сөздер мен тіркестерді дәл және анық айту;</p> <p>298. 1.5.1.1 жеке түрдегі зат есімді , көпше түрдегі зат есімді пайдалану – адамдар мен орындар туралы сөйлем құрастыру және айту;</p> <p>299. 1.5.1.5 a, an, some, the, this, these, what /where пайдалану;</p>

2. Менің мектебім		<p>300. 1.5.1.8 заттарды белгілеу үшін бұл бұлар, не, аналар сілтеу есімдіктерін пайдалану;</p> <p>301. 1.5.1.14 орналасқан жері мен жағдайын сипаттау үшін негізгі сөз алды қосымшаларын пайдалану, мысалы, in, at, next to, near, on , шақ сөзалды қосымшасын: on пайдалану;</p>
	Оқу пәндері	<p>302. 1.1.1.1 мұғалім баяу және анық айтатын негізгі қысқа нұсқаулықтарды түсіну;</p> <p>303. 1.1.1.3 мұғалімнің көмегімен жалпы есімдер мен орын атауын түсіну;</p> <p>304. 1.1.1.4 географиялық атауларды түсіну және мысал келтіру;</p> <p>305. 1.2.1.4 таныс сөздер мен тіркестерді дәл және анық айту;</p> <p>306. 1.5.1.3 адамдар мен заттарды сипаттау үшін негізгі сын есімдерді пайдалану;</p> <p>307. 1.5.1.4 ұқсас мысалдар келтіру;</p> <p>308. 1.5.1.8 негізгі командалар немесе нұсқаулықтар үшін жай императивтік [оң] нысандарды пайдалану;</p> <p>309. 1.5.1.13 әрекеттерді сипаттау үшін can / can't пайдалану;</p>
	Заттарды сипаттау	<p>310. 1.2.1.1 сыныптағы заттарды, адамдарды, объектілерді әрекеттерді атау;</p> <p>311. 1.2.1.2 өзі туралы жай фразаларды айту;</p> <p>312. 1.5.1.3 адамдар мен заттарды сипаттау үшін негізгі сын есімдерді пайдалану;</p> <p>1.5.1.4 ұқсас мысалдар келтіру</p>
2-тоқсан		
		<p>313. 1.1.1.3 мұғалімнің көмегімен жалпы есімдер мен географиялық атауларды түсіну;</p> <p>314. 1.1.1.4 географиялық атауларды түсіну және мысал келтіру;</p> <p>315. 1.2.1.1 сыныптағы заттарды, адамдарды, объектілерді әрекеттерді атау;</p> <p>316. 1.2.1.2 өзі туралы жай фразаларды айту;</p>

	Отбасы және достар	<p>317. 1.2.1.4 таныс сөздер мен тіркестерді дәл және анық айту;</p> <p>318. 1.2.1.6 қысқа сұхбаттарда пайдалану;</p> <p>319. 1.5.1.1 жеке түрдегі зат есімді , көпше түрдегі зат есімді пайдалану – адамдар мен орындар туралы сөйлем құрастыру және айту;</p> <p>320. 1.5.1.5 a, an, some, the, this, these , what /where пайдалану;</p> <p>321. 1.5.1.9 негізгі жеке ақпаратты беру үшін жеке субъект және объект есімдігін пайдалану;</p>
3. Менің отбасым және достарым	Менің үйімде	<p>322. 1.1.1.3 мұғалімнің көмегімен жалпы есімдер мен географиялық атауларды түсіну;</p> <p>323. 1.1.1.4 географиялық атауларды түсіну және мысал келтіру;</p> <p>1.1.1.8 әліпби әріптерін тану;</p> <p>324. 1.2.1.1 сыныптағы заттарды, адамдарды, объектілерді әрекеттерді атау;</p> <p>325. 1.2.1.2 өзі туралы жай фразаларды айту;</p> <p>326. 1.2.1.4 таныс сөздер мен тіркестерді дәл және анық айту;</p> <p>327. 1.5.1.3 адамдар мен заттарды сипаттау үшін негізгі сын есімдерді пайдалану;</p> <p>328. 1.5.1.4 ұқсас мысалдар келтіру;</p> <p>329. 1.5.1.12 қысқаша мәлімдеулерді және сұрақтар үшін has got / have got пайдалану;</p> <p>330. 1.5.1.14 орналасқан жері мен жағдайының негізгі сөзалды қосымшаларын пайдалану, мысалы, in, at, next to, near, on, адамдар мен заттардың орналасқан жерін сипаттау үшін негізгі сөзалды шақ қосымшаларын пайдалану: on;</p>
		<p>331. 1.1.1.3 мұғалімнің көмегімен жалпы есімдер мен географиялық атауларды түсіну;</p> <p>332. 1.1.1.4 географиялық атауларды түсіну және мысал келтіру;</p>

	Аптаның күндері	<p>333. 1.2.1.1 сыныптағы заттарды, адамдарды, объектілерді әрекеттерді атау;</p> <p>334. 1.2.1.2 өзі туралы жай фразаларды айту;</p> <p>335. 1.2.1.4 таныс сөздер мен тіркестерді дәл және анық айту;</p> <p>336. 1.3.1.1 әліпби әріптері мен дыбыстарын тану;</p> <p>1.3.1.2 атаулар мен орындардың бастапқы әріптерін тану;</p> <p>1.5.1.14 адамдар мен заттарды сипаттау үшін орналасқан жері мен жағдайын сипаттау үшін негізгі сөзалды қосымшаларын пайдалану, мысалы, in, at, next to, near, on; негізгі шақ сөзалды қосымшаларын пайдалану: on</p>
4. Бізді қоршаған әлем	Жануарлар	<p>337. 1.1.1.1 мұғалім баяу және анық айтатын негізгі қысқа нұсқаулықтарды түсіну;</p> <p>338. 1.1.1.3 мұғалімнің көмегімен жалпы есімдер мен географиялық атауларды түсіну;</p> <p>339. 1.1.1.4 географиялық атауларды түсіну және мысал келтіру;</p> <p>340. 1.2.1.3 сыныптағы заттарды, адамдарды, объектілерді әрекеттерді атау;</p> <p>341. 1.5.1.13 әрекеттерді сипаттау үшін can / can't пайдалану;</p>
	Бістық және суық	<p>342. 1.1.1.3 мұғалімнің көмегімен жалпы есімдер мен географиялық атауларды түсіну;</p> <p>343. 1.1.1.4 географиялық атауларды түсіну және мысал келтіру;</p> <p>344. 1.2.1.4 таныс сөздер мен тіркестерді дәл және анық айту;</p> <p>345. 1.2.1.6 қысқа сұхбаттар пайдалану;</p> <p>346. 1.5.1.3 адамдар мен заттарды сипаттау үшін негізгі сын есімдерді пайдалану;</p> <p>347. 1.5.1.4 ұқсас мысалдар келтіру;</p> <p>348. 1.5.1.9 негізгі жеке ақпаратты беру үшін жеке субъект және объект есімдігін пайдалану;</p>

	Қазақстанда	<p>349. 1.1.1.5 мұғалімнің көмегімен заттар мен құбылыстар туралы қысқа негізгі сұрақтарды түсіну;</p> <p>350. 1.2.1.1 сыныптағы заттарды, адамдарды, объектілерді әрекеттерді атау;</p> <p>351. 1.2.1.2 өзі туралы жай фразаларды айту;</p> <p>352. 1.2.1.4 таныс сөздер мен тіркестерді дәл және анық айту;</p> <p>353. 1.3.1.1 әліпби әріптері мен дыбыстарын тану;</p> <p>1.3.1.2 атаулар мен орындардың бастапқы әріптерін тану;</p> <p>1.3.1.5 әліпбилік тәртіппен сөздің бірінші әріптерін орналастыру үшін әліпбиді пайдалану;</p> <p>354. 1.5.1.12 қысқаша мәлімдеулерді және сұрақтар үшін has got / have got пайдалану;</p> <p>1.5.1.14 адамдар мен заттарды сипаттау үшін орналасқан жері мен жағдайын сипаттау үшін негізгі сөзалды қосымшаларын пайдалану, мысалы, in, at, next to, near, on; негізгі сөзалды шақ қосымшаларын пайдалану;</p>
3-тоқсан		
	Мектепке дейін жету	<p>355. 1.1.1.1 мұғалім баяу және анық айтатын негізгі қысқа нұсқаулықтарды түсіну;</p> <p>1.1.1.2 мұғалім баяу және анық айтатын жеке сұрақтар көлемін мұғалімнің көмегімен түсіну;</p> <p>356. 1.1.1.5 мұғалімнің көмегімен заттар мен құбылыстар туралы негізгі сұрақтарды түсіну;</p> <p>357. 1.2.1.1 сыныптағы заттарды, адамдарды, объектілерді әрекеттерді атау;</p> <p>358. 1.2.1.2 өзі туралы жай фразаларды айту;</p> <p>359. 1.2.1.4 таныс сөздер мен тіркестерді дәл және анық айту;</p> <p>1.2.1.6 қысқа сұхбаттарда пайдалану;</p> <p>360. 1.5.1.6 which, what, where, how сұрау есімдіктерін пайдаланып, негізгі сұрақтар қою;</p> <p>1.5.1.7 негізгі сұрақтарды түсіну, ұқсас жауаптар беру;</p>

5. Саяхат

	<p>361. 1.5.1.11 негізгі жеке ақпаратты беру үшін жалпы жай нысанды [оң, теріс және сұрақ] пайдалану;</p>
<p>Бұл жол...</p>	<p>1.1.1.2 баяу және анық айтылатын жеке сұрақтардың шектелген көлемін мұғалімнің көмегімен тану;</p> <p>362. 1.2.1.4 таныс сөздер мен тіркестерді дәл және анық айту;</p> <p>1.2.1.6 қысқа сұхбаттарда пайдалану;</p> <p>363. 1.3.1.5 әліпбилік тәртіппен сөздің бірінші әріптерін орналастыру үшін әліпбиді пайдалану</p> <p>364. 1.5.1.11 негізгі жеке ақпаратты беру үшін жалпы жай нысанды [оң, теріс және сұрақ] пайдалану;</p> <p>365. 1.5.1.13 әрекеттерді сипаттау үшін can / can't пайдалану;</p>
<p>Бұл қай жерде?</p>	<p>366. 1.1.1.1 мұғалім баяу және анық айтатын негізгі қысқа нұсқаулықтарды түсіну;</p> <p>367. 1.1.1.3 мұғалімнің көмегімен жалпы есімдер мен географиялық атауларды түсіну;</p> <p>368. 1.1.1.4 географиялық атауларды түсіну және мысал келтіру;</p> <p>369. 1.2.1.4 таныс сөздер мен тіркестерді дәл және анық айту;</p> <p>370. 1.5.1.6 сұрау есімдіктерін пайдаланып, негізгі сұрақтар қою;</p> <p>371. 1.5.1.7 негізгі сұрақтарды түсіну, ұқсас жауаптар беру;</p> <p>1.5.1.10 негізгі командалар мен нұсқаулықтар үшін жай императивтік [оң] нысандарды пайдалану;</p> <p>372. 1.5.1.14 орналасқан жері мен жағдайының негізгі сөзалды қосымшаларын пайдалану, мысалы, in, at, next to, near, on, адамдар мен заттардың орналасқан жерін сипаттау үшін негізгі сөзалды шақ қосымшаларын пайдалану:</p>
	<p>373. 1.1.1.1 мұғалім баяу және анық айтатын негізгі қысқа нұсқаулықтарды түсіну;</p>

	Үлкен қызыл автобус	<p>374. 1.1.1.3 мұғалімнің көмегімен жалпы есімдер мен географиялық атауларды түсіну;</p> <p>375. 1.1.1.4 географиялық атауларды түсіну және мысал келтір;</p> <p>376. 1.1.1.5 мұғалімнің көмегімен заттар мен құбылыстар туралы қысқа негізгі сұрақтарды түсіну;</p> <p>377. 1.1.1.6 фонемалар мен фонемалық тіркестерді түсіну;</p> <p>1.1.1.7 фонемалар мен фонемалық тіркестерді түсіну және дұрыс айту;</p> <p>378. 1.2.1.4 таныс сөздер мен тіркестерді дәл және анық айту;</p> <p>379. 1.2.1.6 қысқа сұхбаттарда пайдалану</p>
6. Салт-дәстүр және ауыз әдебиеті	Туған күнмен	<p>380. 1.1.1.1 мұғалім баяу және анық айтатын негізгі қысқа нұсқаулықтарды түсіну;</p> <p>381. 1.2.1.1 сыныптағы заттарды, адамдарды, объектілерді әрекеттерді атау;</p> <p>382. 1.2.1.2 өзі туралы жай фразаларды айту;</p> <p>383. 1.2.1.4 таныс сөздер мен тіркестерді дәл және анық айту;</p> <p>1.2.1.6 қысқа сұхбаттарда пайдалану;</p> <p>384. 1.3.1.3 басқалармен өзара әрекетте кіріспе және сұратулар жасайды;</p> <p>1.3.1.4 мұғалімнің көмегімен сұрақтар құрастыру;</p> <p>385. 1.5.1.2 санау кезінде 1 - 20 сан есімін пайдалану;</p> <p>386. 1.5.1.6 which, what, where, how сұрау есімдіктерін пайдаланып, негізгі сұрақтар қою;</p> <p>387. 1.5.1.7 негізгі сұрақтарды түсіну, ұқсас жауаптар беру</p>
	Қазақстанда көктем	<p>388. 1.1.1.1 мұғалім баяу және анық айтатын негізгі қысқа нұсқаулықтарды түсіну;</p> <p>389. 1.1.1.3 мұғалімнің көмегімен жалпы есімдер мен географиялық атауларды түсіну;</p> <p>1.1.1.4 географиялық атауларды түсіну және мысал келтіру;</p> <p>390. 1.2.1.4 таныс сөздер мен тіркестерді дәл және анық айту;</p>

	Шляпалар мен маскалар	<p>391. 1.1.1.1 мұғалім баяу және анық айтатын негізгі қысқа нұсқаулықтарды түсіну;</p> <p>392. 1.2.1.1 сыныптағы заттарды, адамдарды, объектілерді әрекеттерді атау;</p> <p>393. 1.2.1.2 өзі туралы жай фразаларды айту;</p> <p>394. 1.2.1.4 таныс сөздер мен тіркестерді дәл және анық айту;</p> <p>395. 1.5.1.12 қысқаша мәлімдеулерді және сұрақтар үшін has got / have got пайдалану;</p>
	Оқиғалар уақыты	<p>396. 1.1.1.3 мұғалімнің көмегімен жалпы есімдер мен географиялық атауларды түсіну;</p> <p>1.1.1.4 географиялық атауларды түсіну және мысал келтіру;</p> <p>397. 1.2.1.6 қысқа сұхбаттарда пайдалану;</p> <p>398. 1.2.1.5 сыныптағы заттарды, адамдарды, объектілерді әрекеттерді атау;</p>
4-тоқсан		
	Мен жақсы көретін	<p>399. 1.1.1.5 мұғалімнің көмегімен заттар және құбылыстар туралы қысқа негізгі сұрақтарды тану;</p> <p>400. келтіру;</p> <p>401. 1.2.1.1 сыныптағы заттарды, адамдарды, объектілерді әрекеттерді атау;</p> <p>402. 1.2.1.2 өзі туралы жай фразаларды айту;</p> <p>403. 1.2.1.3 сыныптағы заттарды, адамдарды, объектілерді әрекеттерді атау;</p> <p>404. 1.2.1.4 таныс сөздер мен тіркестерді дәл және анық айту;</p> <p>405. 1.2.1.6 қысқа сұхбаттарды пайдалану;</p> <p>406. 1.3.1.1 әліпби әріптері мен дыбыстарын тану;</p> <p>1.3.1.5 әліпбилік тәртіппен сөздің бірінші әріптерін орналастыру үшін әліпбиді пайдалану;</p> <p>407. 1.5.1.11 негізгі жеке ақпаратты беру үшін жалпы жай нысанды [оң, теріс және сұрақ] пайдалану;</p>
		<p>408. 1.1.1.3 мұғалімнің көмегімен жалпы есімдер мен географиялық атауларды түсіну;</p>

7. Тағам және сусындар	Ыстық және суық	<p>1.1.1.4 географиялық атауларды түсіну және мысал келтіру;</p> <p>409. 1.2.1.1 сыныптағы заттарды, адамдарды, объектілерді әрекеттерді атау;</p> <p>410. 1.2.1.2 өзі туралы жай фразаларды айту;</p> <p>411. 1.2.1.6 қысқа сұхбаттарда пайдалану;</p> <p>412. 1.5.1.9 негізгі жеке ақпаратты беру үшін жеке субъект және объект есімдігін пайдалану;</p> <p>413. 1.5.1.11 негізгі жеке ақпаратты беру үшін жалпы жай нысанды [оң, теріс және сұрақ] пайдалану;</p>
	Жануарлар жақсы көреді	<p>414. 1.1.1.3 мұғалімнің көмегімен жалпы есімдер мен географиялық атауларды түсіну;</p> <p>1.1.1.4 географиялық атауларды түсіну және мысал келтіру;</p> <p>415. 1.2.1.1 сыныптағы заттарды, адамдарды, объектілерді әрекеттерді атау;</p> <p>416. 1.2.1.2 өзі туралы жай фразаларды айту;</p> <p>417. 1.2.1.4 таныс сөздер мен тіркестерді дәл және анық айту;</p> <p>418. 1.2.1.6 қысқа сұхбатта пайдалану;</p> <p>419. 1.5.1.11 негізгі жеке ақпаратты беру үшін жалпы жай нысанды [оң, теріс және сұрақ] пайдалану;</p>
	Жақсы немесе жаман	<p>1.1.1.2 мұғалім баяу және анық айтатын жеке сұрақтардың шектелген көлемін түсіну;</p> <p>420. 1.2.1.1 сыныптағы заттарды, адамдарды, объектілерді әрекеттерді атау;</p> <p>421. 1.2.1.2 өзі туралы жай фразаларды айту;</p> <p>422. 1.2.1.3 сыныптағы заттарды, адамдарды, объектілерді әрекеттер туралы негізгі сұрақтарға жауап беру;</p> <p>423. 1.2.1.4 таныс сөздер мен тіркестерді дәл және анық айту;</p> <p>424. 1.2.1.5 сыныптағы заттарды, адамдарды, объектілерді әрекеттер туралы негізгі сұрақтарға жауап беру;</p>

		<p>425. 1.5.1.6 which, what, where, how сұрау есімдіктерін пайдаланып, негізгі сұрақтар қою;</p> <p>426. 1.5.1.7 негізгі сұрақтарды түсіну, ұқсас жауаптар беру</p>
	Қолдарым мен басым	<p>427. 1.1.1.1 мұғалім баяу және анық айтатын негізгі қысқа нұсқаулықтарды түсіну;</p> <p>1.1.1.2 баяу және анық айтылатын жеке сұрақтардың шектелген көлемін мұғалімнің көмегімен тану;</p> <p>428. 1.1.1.3 мұғалімнің көмегімен жалпы есімдер мен географиялық атауларды түсіну;</p> <p>1.1.1.4 географиялық атауларды түсіну және мысал келтіру;</p> <p>429. 1.2.1.1 сыныптағы заттарды, адамдарды, объектілерді әрекеттерді атау;</p> <p>430. 1.2.1.2 өзі туралы жай фразаларды айту;</p> <p>431. 1.5.1.1 жеке түрдегі зат есімді , көпше түрдегі зат есімді пайдалану – адамдар мен орындар туралы сөйлем құрастыру және айту;</p> <p>432. 1.5.1.11 негізгі жеке ақпаратты беру үшін жалпы жай нысанды [оң, теріс және сұрақ] пайдалану;</p>
	Келіндер, қозғалайық	<p>433. 1.1.1.1 мұғалім баяу және анық айтатын негізгі қысқа нұсқаулықтарды түсіну;</p> <p>1.1.1.2 баяу және анық айтылатын жеке сұрақтардың шектелген көлемін мұғалімнің көмегімен тану;</p> <p>434. 1.2.1.1 сыныптағы заттарды, адамдарды, объектілерді әрекеттерді атау;</p> <p>435. 1.2.1.2 өзі туралы жай фразаларды айту;</p> <p>436. 1.2.1.5 сыныптағы заттарды, адамдарды, объектілерді әрекеттер туралы негізгі сұрақтарға жауап беру;</p> <p>437. 1.2.1.6 қысқа сұхбаттарда пайдалану;</p> <p>438. 1.3.1.1 әліпби әріптері мен дыбыстарын тану;</p>

		<p>439. 1.5.1.10 негізгі командалар немесе нұсқаулықтар үшін жай императивтік [оң] нысандарды пайдалану;</p> <p>1.5.1.14 орналасқан жері мен жағдайының негізгі сөзалды қосымшаларын пайдалану, мысалы, in, at, next to, near, on, адамдар мен заттардың орналасқан жерін сипаттау үшін негізгі сөзалды шақ қосымшаларын пайдалану: on;</p>
	Қуыршақтар дайындау	<p>440. 1.1.1.3 мұғалімнің көмегімен жалпы есімдер мен географиялық атауларды түсіну;</p> <p>441. 1.1.1.4 географиялық атауларды түсіну және мысал келтіру;</p> <p>442. 1.1.1.6 фонемалар мен фонемалық тіркестерді түсіну;</p> <p>1.1.1.7 фонемалар мен фонемалық тіркестерді түсіну және дұрыс айту;</p> <p>443. 1.2.1.3 сыныптағы заттар, адамдар, объектілер туралы сұрақтар қою;</p> <p>444. 1.5.1.10 негізгі командалар немесе нұсқаулықтар үшін жай императивтік [оң] нысандарды пайдалану;</p>
	Ерекше билер	<p>445. 1.1.1.1 мұғалім баяу және анық айтатын негізгі қысқа нұсқаулықтарды түсіну;</p> <p>446. 1.1.1.3 мұғалімнің көмегімен жалпы есімдер мен географиялық атауларды түсіну;</p> <p>447. 1.1.1.4 географиялық атауларды түсіну және мысал келтіру;</p> <p>448. 1.1.1.5 заттар мен құбылыстар туралды қысқа негізгі сұрақтарды мұғалімнің көмегімен түсіну;</p> <p>449. 1.2.1.4 таныс сөздер мен тіркестерді дәл және анық айту;</p> <p>450. 1.2.1.6 қысқа сұхбаттарды пайдалану</p>

3) 2- сынып:

3-кесте

Ортақ тақырыптар	Тақырыптар	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		

	Тағы да сәлеметсіздер ме!	<p>451. 2.1.1.2 мұғалімнің көмегімен жалпы жеке сұрақтарды түсіну;</p> <p>452. 2.1.1.3 түс және сан сияқты таныс тақырыптарға нақты құрастырылған негізгі сәттерді түсіну;</p> <p>2.2.1.6 шағын сұхбаттарда қысқа жауаптарды пайдалану;</p> <p>2.3.1.2 жоғары жиілікті және әріптік шаблондарды сәйкестендіру, еске сақтау және айту</p> <p>2.3.1.3 мұғалім нұсқаулығына сүйене отырып, жай сөздерді, фразаларды және сөйлемдерді оқу ;</p> <p>2.4.1.5 мұғалімнің айтуымен әріптер мен таныс сөздерді жазу;</p> <p>2.4.1.6 есімдер мен географиялық орналасуларды жазу кезінде бас әріптерді пайдалану</p>
1. Өзім туралы	Мен	<p>453. 2.1.1.1 бірқатар негізгі нұсқаулықтарды түсінемін;</p> <p>454. 2.1.1.2 мұғалімнің көмегімен жеке сұрақтардың негізгі көлемін танымын;</p> <p>455. 2.2.1.2 оқылған тақырыптар бойынша негізгі сұрақтар қоя аламын;</p> <p>456. 2.2.1.4 жеке және нақты ақпарат бере отырып, негізгі сұрақтарға жауап бере аламын;</p> <p>2.2.1.5 жеке тәжірибемнен мысал келтіре аламын;</p> <p>2.2.1.8 жай нұсқаулықтар бере аламын;</p> <p>457. 2.5.1.17 can / can't пайдаланумен сұрақтар мен сөйлемдер құрастыру;</p>
	Менің киімім мен заттарым	<p>458. 2.1.1.1 бірқатар қысқа негізгі нұсқаулықтарды түсіну;</p> <p>459. 2.1.1.2 мұғалімнің қолдауымен өзінің жалпы сұрақтарының негізгі көлемін тану;</p> <p>460. 2.2.1.1 өзі, адамдар, объектілер туралы әңгімелеу;</p> <p>2.5.1.1 жеке, көпше түрдегі зат есімді пайдалану, оның ішінде көпше түрдің кейбір жалпы дұрыс емес нысандарын пайдалану;</p>

		461. 2.5.1.4 сезімдерді сипаттауда жалпы сын есімдерді пайдадану; 2.5.1.5 көрнекі ойтастауды пайдалану
2. Менің отбасым мен достарым	Достарымның аттары	2.1.1.3 негізгі сәттерді анық түсіну ; 462. 2.3.1.1 сөздерді айту ережелеріне сәйкес сөздерді оқу және айту; 2.3.1.3 мұғалім нұсқаулығына сүйене отырып, жай сөздерді, фразаларды және сөйлемдерді оқу ; 2.4.1.3 мұғалімнің айтуымен әріптер мен таныс сөздерді жазу
	Көмек қолы	463. 2.1.1.1 бірқатар қысқа негізгі нұсқаулықтарды түсіну; 464. 2.2.1.3 сыныптағы объектілерді, әрекеттерді сипаттау үшін жай сөздерді, фразаларды және сөйлемдердің шектелген көлемін пайдалану; 2.2.1.5 әріптер мен дыбыстарды айыру; 465. 2.2.1.6 шағын сұхбаттарда қысқа жауаптарды пайдалану; 466. 2.3.1.1 сөздерді айту ережелеріне сәйкес сөздерді оқу және айту; 467. 2.4.1.1 ойтастауларды пайдаланып сұрақтарға жазбаша жауап беру; 468. 2.5.1.17 can / can't пайдаланып, сұрақтар мен сөйлемдер құрастыру;
	Мен білетін адамдар	2.1.1.3 негізгі сәттерді анық түсіну ; 469. 2.2.1.1 өзі, адамдар, объектілері туралы әңгімелеу; 470. 2.2.1.3 сыныптағы объектілерді, әрекеттерді сипаттау үшін жай сөздерді, фразаларды және сөйлемдердің шектелген көлемін пайдалану; 471. 2.5.1.4 сезімдерді сипаттауда жалпы сын есімдерді пайдадану; 472. 2.5.1.5 көрнекі ойтастауды пайдалану; 473. 2.5.1.17 can / can't пайдаланумен сұрақтар мен сөйлемдер құрастыру;
2-тоқсан		

	Санау және мөлшері	<p>474. 2.1.1.1 бірқатар қысқа негізгі нұсқаулықтарды түсіну; 2.1.1.3 негізгі сәттерді анық түсіну ; 475. 2.1.1.5 толық емес сөздерде жоқ фонемаларды анықтау; 476. 2.2.1.4 жеке және нақты ақпарат бере отырып, негізгі сұрақтарға жауап беру; 2.2.1.5 жеке тәжірибесінен мысал келтіру 477. 2.3.1.4 бейнелеулерді сипаттау кезінде тірек сөздікті пайдалану; 478. 2.5.1.2 сан есімді білу; 479. 2.5.1.3 санау кезінде 1 -50 кардинал сандарын пайдалану; 480. 2.5.1.15 сұраулы сөйлемді сипаттау және құрастыру үшін have got + зат есімді пайдалану;</p>
3. Менің мектебім	Мектеп айналасында	<p>481. 2.1.1.1 бірқатар қысқа негізгі нұсқаулықтарды түсіну; 2.1.1.3 негізгі сәттерді анық түсіну ; 482. 2.1.1.4 түс және нөмір функцияларына қатысты негізгі сұрақтарды мұғалімнің көмегімен түсіну; 483. 2.1.1.5 толық емес сөздерде жоқ фонемаларды анықтау; 484. 2.2.1.3 сыныптағы объектілерді, әрекеттерді сипаттау үшін жай сөздерді, фразаларды және сөйлемдердің шектелген көлемін пайдалану; 485. 2.4.1.4 адамдарды, орындарды және объектілерді сәйкестендіру үшін қысқа фразаларды жазу; 486. 2.5.1.18 адамның және заттардың орналасқан жерін сипаттау үшін негізгі сөзалды қосымшаларын пайдалану: at, behind, between, in, in front of, near, next to, on, to; шақ сөз алды қосымшаларын пайдалану: on, in, at;</p>
		<p>487. 2.1.1.2 мұғалімнің көмегімен жалпы жеке сұрақтардың негізгі көлемін түсіну; 488. 2.1.1.3 түс және сан сияқты таныс тақырыптарға нақты</p>

Мектептегі күндер		<p>құрастырылған негізгі сәттерді түсіну;</p> <p>489. 2.2.1.3 сыныптағы объектілерді, әрекеттерді сипаттау үшін жай сөздерді, фразаларды және сөйлемдердің шектелген көлемін пайдалану;</p> <p>2.3.1.2 жоғары жиілікті және әріптік шаблондарды сәйкестендіру, еске сақтау және айту;</p> <p>2.4.1.7 таныс сөздермен жай сөйлемдер жазу</p>
Сынып фотосы		<p>490. 2.1.1.3 түс және сан сияқты таныс тақырыптарға нақты құрастырылған негізгі сәттерді түсіну;</p> <p>491. 2.2.1.2 оқылған тақырыптар бойынша негізгі сұрақтар қою;</p> <p>492. 2.2.1.3 сыныптағы объектілерді, әрекеттерді сипаттау үшін жай сөздерді, фразаларды және сөйлемдердің шектелген көлемін пайдалану;</p> <p>493. 2.2.1.4 жеке және нақты ақпарат бере отырып, негізгі сұрақтарға жауап беру;</p> <p>2.2.1.5 жеке тәжірибесінен мысал келтіру;</p> <p>2.3.1.2 жоғары жиілікті және әріптік шаблондарды сәйкестендіру, еске сақтау және айту;</p> <p>494. 2.5.1.10 адамдар мен заттарды сипаттау үшін жеке субъект және объект есімдіктерін пайдалану;</p> <p>495. 2.5.1.13 жалпы үздіксіз нысандарды [оң, теріс, сұрау] пайдалану;</p> <p>496. 2.5.1.14 мұғалімнің көмегімен сұрақтар құрастыру</p>
		<p>497. 2.1.1.3 түс және сан сияқты таныс тақырыптарға нақты құрастырылған негізгі сәттерді түсіну;</p> <p>498. 2.1.1.5 толық емес сөздерде жоқ фонемаларды анықтау;</p> <p>499. 2.2.1.3 сыныптағы объектілерді, әрекеттерді сипаттау үшін жай сөздерді, фразаларды және сөйлемдердің шектелген көлемін пайдалану;</p>

4. Менің туған өлкем

Түрлі орындар	<p>500. 2.2.1.4 жеке және нақты ақпарат бере отырып, негізгі сұрақтарға жауап беру;</p> <p>2.2.1.5 жеке тәжірибесінен мысал келтіру;</p> <p>501. 2.5.1.7 which, what, where, whose қоса сұрақтар құрастыру үшін сұрау есімдіктерін пайдалану ;</p> <p>2.5.1.8 негізгі сұрақтарды түсіну, ұқсас жауаптар беру;</p> <p>502. 2.5.1.16 заттардың орналасқан жерін анықтау үшін негізгі here / there мекен үстеуін пайдалану;</p>
Белгілерді оқу	<p>503. 2.2.1.1 өзі, адамдар, объектілері туралы әңгімелеу;</p> <p>504. 2.2.1.2 оқылған тақырыптар бойынша негізгі сұрақтар қою;</p> <p>505. 2.2.1.3 сыныптағы объектілерді, әрекеттерді сипаттау үшін жай сөздерді, фразаларды және сөйлемдердің шектелген көлемін пайдалану;</p> <p>2.3.1.3 мұғалім нұсқаулығына сүйене отырып, жай сөздерді, фразаларды және сөйлемдерді оқу ;</p> <p>506. 2.5.1.11 командалар мен нұсқаулықтар үшін жай императивтік [оң және теріс] нысандарды пайдалану;</p> <p>507. 2.5.1.17 can / can't пайдаланып сұрақтар мен сөйлемдер құрастыру;</p>
Бұл қайдан?	<p>508. 2.1.1.3 түс және сан сияқты таныс тақырыптарға нақты құрастырылған негізгі сәттерді түсіну;</p> <p>509. 2.1.1.5 толық емес сөздерде жоқ фонемаларды анықтау;</p> <p>510. 2.2.1.3 сыныптағы объектілерді, әрекеттерді сипаттау үшін жай сөздерді, фразаларды және сөйлемдердің шектелген көлемін пайдалану;</p> <p>511. 2.3.1.3 мұғалім нұсқаулығына сүйене отырып, жай сөздерді, фразаларды және сөйлемдерді оқу</p>
	<p>512. 2.1.1.3 түс және сан сияқты таныс тақырыптарға нақты құрастырылған негізгі сәттерді түсіну;</p>

	Демалыс күндері	<p>513. 2.1.1.5 толық емес сөздерде жоқ фонемаларды анықтау;</p> <p>514. 2.2.1.1 өзі, адамдар, объектілері туралы әңгімелеу;</p> <p>515. 2.2.1.2 оқылған тақырыптар бойынша негізгі сұрақтар қою;</p> <p>516. 2.2.1.3 сыныптағы объектілерді, әрекеттерді сипаттау үшін жай сөздерді, фразаларды және сөйлемдердің шектелген көлемін пайдалану;</p> <p>2.3.1.3 мұғалім нұсқаулығына сүйене отырып, жай сөздерді, фразаларды және сөйлемдерді оқу ;</p> <p>517. 2.5.1.6 ь an, the, some, any, this , these, that, those пайдалану;</p> <p>518. 2.5.1.17 can / can't пайдаланумен сұрақтар мен сөйлемер құрастыру;</p>
3-тоқсан		
5. Дені саудың – жаны сау!	Біздің денеміз	<p>519. 2.1.1.1 бірқатар қысқа негізгі нұсқаулықтарды түсіну;</p> <p>520. 2.2.1.3 сыныптағы объектілерді, әрекеттерді сипаттау үшін жай сөздерді, фразаларды және сөйлемдердің шектелген көлемін пайдалану;</p> <p>521. 2.3.1.1 сөздерді айту ережелеріне сәйкес оқу және айту;</p> <p>522. 2.5.1.9 сұраулы сөйлемдер құрастру үшін this, these, that, those сілтеу есімдіктеріе пайдалану;</p>
	Өлшейміз	<p>523. 2.1.1.1 бірқатар қысқа негізгі нұсқаулықтарды түсіну;</p> <p>2.1.1.4 түс және сан сияқты таныс тақырыптарға нақты құрастырылған негізгі сәттерді түсіну;</p> <p>524. 2.5.1.2 сан есімді білу;</p> <p>2.5.1.3 санау кезінде 1 -50 кардинал сандарын пайдалану</p>
	Қалпақтар мен жарқанаттар	<p>525. 2.1.1.4 түс және нөмір функцияларына қатысты негізгі сұрақтарды мұғалімнің көмегімен түсіну;</p> <p>2.2.1.8 жай нұсқаулықтар беру;</p> <p>526. 2.3.1.1 сөздерді айту ережелеріне сәйкес оқу және айту;</p> <p>2.3.1.4 бейнелеулерді сипаттау кезінде тірек сөздігін пайдалану</p>

	Бәріміз бірге	<p>527. 2.1.1.3 түс және сан сияқты таныс тақырыптарға нақты құрастырылған негізгі сәттерді түсіну;</p> <p>528. 2.1.1.5 толық емес сөздерде жоқ фонемаларды анықтау;</p> <p>529. 2.2.1.4 жеке және нақты ақпарат бере отырып, негізгі сұрақтарға жауап беру;</p> <p>2.2.1.5 жеке тәжірибесінен мысал келтіру;</p> <p>2.3.1.3 мұғалім нұсқаулығына сүйене отырып, жай сөздерді, фразаларды және сөйлемдерді оқу ;</p> <p>530. 2.5.1.17 can / can't пайдаланумен сұрақтар мен сөйлемер құрастыру;</p>
6. Салт-дәстүр және ауыз әдебиеті	Ерекше күндер	<p>531. 2.1.1.1 бірқатар қысқа негізгі нұсқаулықтарды түсіну;</p> <p>532. 2.2.1.3 сыныптағы объектілерді, әрекеттерді сипаттау үшін жай сөздерді, фразаларды және сөйлемдердің шектелген көлемін пайдалану;</p> <p>533. 2.2.1.4 жеке және нақты ақпарат бере отырып, негізгі сұрақтарға жауап беру;</p> <p>2.2.1.5 жеке тәжірибесінен мысал келтіру;</p> <p>534. 2.5.1.11 командалар мен нұсқаулықтар үшін жай императивтік [оң және теріс] нысандарды пайдалану;</p> <p>535. 2.5.1.12 хабарлар үшін кәдімгі жай нысандарды [оң, теріс, сұрақ] және қысқартуларды пайдалану;</p>
	Үй тағамы	<p>536. 2.1.1.9 әңгімелесу түрін, таныс сөздер мен тіркестерді түсіну;</p> <p>537. 2.2.1.3 сыныптағы объектілерді, әрекеттерді сипаттау үшін негізгі сөздер, фразалар және қысқа сөйлемдердің шектелген көлемін пайдалану;</p> <p>538. 2.2.1.4 жеке және нақты ақпарат бере отырып, негізгі сұрақтарға жауап беру;</p> <p>2.2.1.5 жеке тәжірибесінен мысал келтіру;</p>

		539. 2.3.1.1 сөздерді айту ережелеріне сәйкес оқу және айту;
	Бұл не үшін?	540. 2.1.1.3 түс және сан сияқты таныс тақырыптарға нақты құрастырылған негізгі сәттерді түсіну; 541. 2.2.1.4 жеке және нақты ақпарат бере отырып, негізгі сұрақтарға жауап беру; 2.2.1.5 жеке тәжірибесінен мысал келтіру; 2.4.1.7 таныс сөздермен жай сөйлемдер жазу
4-тоқсан		
7. Қоршаған орта	Ауа райы	542. 2.1.1.1 бірқатар қысқа негізгі нұсқаулықтарды түсіну; 543. 2.1.1.3 түс және сан сияқты таныс тақырыптарға нақты құрастырылған негізгі сәттерді түсіну; 544. 2.2.1.3 сыныптағы объектілерді, әрекеттерді сипаттау үшін жай сөздерді, фразаларды және сөйлемдердің шектелген көлемін пайдалану; 545. 2.5.1.4 сезімдерді сипаттауда жалпы сын есімді пайдалану; 2.5.1.5 көрнекі ойтастауды пайдалану.
	Жыл мезгілдерінің өзгерістері	546. 2.1.1.4 түс және нөмір функцияларына қатысты негізгі сұрақтарды мұғалімнің көмегімен түсіну; 547. 2.2.1.3 сыныптағы объектілерді, әрекеттерді сипаттау үшін жай сөздерді, фразаларды және сөйлемдердің шектелген көлемін пайдалану; 2.3.1.3 мұғалім нұсқаулығына сүйене отырып, жай сөздерді, фразаларды және сөйлемдерді оқу ; 548. 2.5.1.12 хабарлар үшін кәдімгі жай нысандарды [оң, теріс, сұрақ] және қысқартуларды пайдалану;
		549. 2.1.1.4 түс және сан сияқты таныс тақырыптарға нақты құрастырылған негізгі сәттерді түсіну;

Жануралар не істей алады?		<p>550. 2.5.1.13 жалпы үздіксіз нысандарды [оң, теріс, сұрау] пайдалану;</p> <p>2.5.1.14 мұғалімнің көмегімен сұрақтар құрастыру;</p> <p>551. 2.5.1.17 пайдаланып сұрақтар мен сөйлемдер құрастыру;</p> <p>552. 2.5.1.21 қысқа жауап беру үшін <i>me, too</i> пайдалану;</p>
Теңіз оқиғалары (прик		<p>553. 2.1.1.1 бірқатар қысқа негізгі нұсқаулықтарды түсіну;</p> <p>554. 2.1.1.3 түс және сан сияқты таныс тақырыптарға нақты құрастырылған негізгі сәттерді түсіну;</p> <p>555. 2.2.1.3 сыныптағы объектілерді, әрекеттерді сипаттау үшін жай сөздерді, фразаларды және сөйлемдердің шектелген көлемін пайдалану;</p> <p>556. 2.4.1.5 мұғалімнің айтуымен әріптер мен таныс сөздерді жазу.</p>
А бастап В дейін		<p>557. 2.2.1.1 өзі, адамдар, объектілері туралы әңгімелеу;</p> <p>558. 2.2.1.3 сыныптағы объектілерді, әрекеттерді сипаттау үшін жай сөздерді, фразаларды және сөйлемдердің шектелген көлемін пайдалану;</p> <p>2.3.1.3 мұғалім нұсқаулығына сүйене отырып, жай сөздерді, фразаларды және сөйлемдерді оқу ;</p> <p>559. 2.5.1.12 хабарлар үшін кәдімгі жай нысандарды [оң, теріс, сұрақ] және қысқартуларды пайдалану;</p> <p>560. 2.5.1.18 орналасқан жері мен жағдайының негізгі сөз алды қосымшаларын пайдалану, мысалы, <i>in, at, next to, near, on</i>, адамдар мен заттардың орналасқан жерін сипаттау үшін негізгі сөз алды шақ қосымшаларын пайдалану: <i>on</i>;</p>
		<p>561. 2.1.1.1 бірқатар қысқа негізгі нұсқаулықтарды түсіну;</p> <p>562. 2.2.1.4 жеке және нақты ақпарат бере отырып, негізгі сұрақтарға жауап беру;</p> <p>2.2.1.5 жеке тәжірибесінен мысал келтіру;</p>

8. Саяхат	Көлік құралдарының түрі	2.3.1.3 мұғалім нұсқаулығына сүйене отырып, жай сөздерді, фразаларды және сөйлемдерді оқу; 563. 2.5.1.17 can / can't пайдаланып сұрақтар мен сөйлемдер құрастыру;
	Сандар мен нысандар	564. 2.1.1.1 бірқатар қысқа негізгі нұсқаулықтарды түсіну; 565. 2.2.1.1 өзі, адамдар, объектілері туралы әңгімелеу; 566. 2.2.1.3 сыныптағы объектілерді, әрекеттерді сипаттау үшін жай сөздерді, фразаларды және сөйлемдердің шектелген көлемін пайдалану;
	Менің самолетім	567. 2.1.1.1 бірқатар қысқа негізгі нұсқаулықтарды түсіну; 568. 2.2.1.3 сыныптағы объектілерді, әрекеттерді сипаттау үшін жай сөздерді, фразаларды және сөйлемдердің шектелген көлемін пайдалану; 569. 2.5.1.15 сұраулы сөйлемді сипаттау және құрастыру үшін have got + зат есімді пайдалану;
	Велосипед тарихы	570. 2.1.1.3 түс және сан сияқты таныс тақырыптарға нақты құрастырылған негізгі сәттерді түсіну; 571. 2.2.1.1 өзі, адамдар, объектілер туралы әңгімелеу; 2.5.1.13 жалпы үздіксіз [оң, теріс, сұрау] нысандарды пайдалану

4) 3- сынып:

4-кесте

Ортақ тақырыптар	Тақырыптар	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
	Жануарлардың түрі	572. 3.1.1.5 сөздерде фонемаларды айыру; 3.2.1.1 жалпы тақырыптардың шектелген шеңбері бойынша жеке ақпарат беру; 573. 3.5.1.7 таныс тақырыптың шектелген шеңбері бойынша сұрау есімдіктерін, оның ішінде: which, what, where, whose, how many, what kind of пайдалану; 574. 3.5.1.12 хабарлар үшін кәдімгі жай нысандарды [оң, теріс,

		<p>сұрақ] және қысқартуларды пайдалану;</p> <p>575. 3.5.1.17 адамның және заттардың орналасқан жерін сипаттау үшін негізгі сөзалды қосымшаларын пайдалану: at, behind, between, in, in front of, near, next to, on, under, above негізгі шақ сөз алды қосымшаларын пайдалану: on, in, at;</p>
	Дене мүшелері	<p>576. 3.1.1.6 шектелген шеңбері бойынша белгілі бір жалпы және кейбір оқу тақырыптарын түсіну;</p> <p>3.2.1.1 жалпы тақырыптардың шектелген шеңбері бойынша жеке ақпарат беру;</p> <p>577. 3.2.1.4 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының шектелген шеңбері бойынша қысқа, негізгі сипаттама беру;</p> <p>3.2.1.5 анықтамалық материалдарды пайдаланып, дербес жұмыс істеу;</p> <p>3.3.1.1 жай сөйлемдерде таныс сөздерді анықтау;</p> <p>3.3.1.5 мәнмәтіндік ойтастаулардың көмегімен жалпы және кейбір оқу тақырыптарының шектелген шеңбері бойынша қысқа жай мәтіндердің негізгі сәттерін түсіну</p>
1. Тірі табиғат	Жануарлардың әндері мен билері	<p>578. 3.1.1.2 қысқа жеке сұрақтардың шектеулі шеңберін түсіну;</p> <p>579. 3.1.1.4 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының шектелген шеңберін түсіну;</p> <p>3.4.1.1 мұғалімнің көмегімен оқылған тақырыптар бойынша сөйлемдер құрастыру және жазу;</p> <p>580. 3.5.1.5 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының шектелген шеңберінде заттарды белгілеу үшін a, an, the, some, any, this, these, that, those пайдалану;</p> <p>581. 3.5.1.13 хабарлар үшін қысқа жауаптарды және қысқартуларды қоса, жалпы үздіксіз нысандарды пайдалану;</p>
		<p>582. 3.1.1.1 сыныпқа арналған қысқа нұсқаулықты түсіну;</p>

	<p>Кәсіптік жоба</p>	<p>583. 3.1.1.4 жалпы және кейбір оқу тақырыптары бойынша сұрақтардың шектелген шеңберін түсіну; 584. 3.2.1.2 өткен және жаңа тақырыптар бойынша негізгі сұрақтар қою; 3.2.1.3 дербес сұрақтар қоя білу; 585. 3.2.1.4 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының шектелген шеңбері бойынша адамдарды және объектілердің қысқа, негізгі сипаттамасын беру; 3.2.1.5 анықтамалық материалдарды пайдаланып, дербес жұмыс істеу; 3.2.1.8 өткен тақырыптар бойынша қысқа, негізгі оқиғаларды әңгімелеу; 3.3.1.3 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының шектелген шеңбері бойынша жай көркем және көркем емес мәтіндерді оқу; 3.5.1.11 таныс тақырыптардың шектеулі шеңбері бойынша қысқа нұсқаулықтар үшін жай императивтік [оң және теріс] нысандарды пайдалану</p>
	<p>Күн мен түн</p>	<p>586. 3.1.1.1 сыныпқа арналған қысқа нұсқаулықты түсіну; 3.1.1.2 өзінің қысқа сұрақтарының шектелген көлемін түсіну; 587. 3.1.1.3 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының шектелген шеңбері бойынша нақты құрастырылған әңгімелесудің негізгі сәттерін түсіну; 588. 3.1.1.5 сөздерде фонемаларды айыру; 589. 3.1.1.6 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының шектелген шеңберін түсіну; 3.3.1.5 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының шектелген шеңбері бойынша нақты құрастырылған әңгімелесудің негізгі сәттерін мәнмәтіндік оятастаулар көмегімен түсіну; 3.5.1.12 хабарлар үшін кәдімгі жай нысандарды [оң, теріс, сұрақ] және қысқартуларды пайдалану</p>

<p>2. Жақсыдан үйрен, жаманнан жирен (жарық пен қараңғы)</p>	<p>Жарық көзі</p>	<p>590. 3.1.1.6 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының шектелген шеңберін түсіну; 3.2.1.1 жалпы оқу тақырыптарының шектелген шеңбері бойынша жеке ақпарат беру; 3.3.1.3 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының шектелген шеңбері бойынша көркем және жай мәтіндерді оқу; 3.4.1.7 таныс сөздермен жай сөйлемдер құрастыру және жазу; 591. 3.5.1.4 заттарды сипаттау үшін жай, бір буынды және кейбір екібуынды сын есімдерді салыстыру үшін [салыстырма түрі] пайдаланып, жалпы және кейбір оқу тақырыптарының шектелген көлемінде сын есімді, тәуелдік сын есімді қоса, пайдалану; 592. 3.5.1.16 сұраулы сөйлемдер құрастыру үшін сап пайдалану, болымды сөйлемде must / mustn't / have to пайдалану;</p>
	<p>Түнде</p>	<p>593. 3.1.1.5 сөздерде фонемаларды айыру; 594. 3.1.1.7 өткен тақырыптар бойынша сұхбаттарда мәнмәтіндік ойтастауларды пайдалану; 595. 3.2.1.4 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының шектелген шеңбері бойынша адамдармен объектілерді қысқа, негізгі сипаттау; 3.2.1.5 анықтамалық материалдарды пайдаланып, дербес жұмыс істеу; 596. 3.2.1.8 белгілі бір тақырыптар бойынша сұхбат құрастыру; 3.4.1.7 таныс сөздермен жай сөйлемдер құрастыру және жазу</p>
<p>2-тоқсан</p>		
		<p>597. 3.1.1.7 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының шектелген шеңбері бойынша қысқа әңгімелерді түсіну; 3.2.1.1 жалпы тақырыптарының шектелген шеңбері бойынша жеке ақпарат беру;</p>

	<p>Менің күн тәртібім</p>	<p>598. 3.2.1.2 өткен және жаңа тақырыптар бойынша негізгі сұрақтар қою; 3.2.1.3 дербес сұрақ қоя білу; 3.2.1.6 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының шектелген шеңбері бойынша сұрақтарға жауап беру; 3.4.1.1 мұғалімнің көмегімен өткен тақырыптар бойынша жай сөйлемдер құрастыру және жазу; 599. 3.5.1.2 сан есімді білу; 600. 3.5.1.3 санау кезінде 1 -100 кардинал сандарын, 1-10 реттік сандарды пайдалану; 601. 3.5.1.17 адамның және заттардың орналасқан жерін сипаттау үшін негізгі сөзалды қосымшаларын пайдалану: at, behind, between, in, in front of, near, next to, on, under, above адамның және заттардың орналасқан жерін сипаттау үшін негізгі сөзалды шак қосымшаларын пайдалану: on, in, at;</p>
<p>3. Уақыт</p>	<p>Аптаның күндері</p>	<p>602. 3.2.1.2 өткен және жаңа тақырыптар бойынша негізгі сұрақтарды қою; 3.2.1.3 дербес сұрақ қоя білу; 603. 3.2.1.8 белгілі бір тақырыптар бойынша сұхбат құрастыру; 3.3.1.1 жай сөйлемдердерде таныс сөздерді түсіну, анықтау; 3.4.1.6 есімдер мен географиялық орналасуларды жазу кезінде бас әріптерді пайдалану; 604. 3.5.1.2 сан есімдерді білу; 605. 3.5.1.3 санау кезінде 1 -100 кардинал сандарын, 1-10 реттік сандарды пайдалану; 606. 3.5.1.12 хабарлар үшін кәдімгі қазіргі заманғы жай нысандарды [оң, теріс, сұрақ] және қысқартуларды пайдалану</p>
		<p>607. 3.1.1.5 сөздерде фонемаларды айыру; 608. 3.1.1.7 өткен тақырыптар бойынша сұхбаттарда мәнмәтіндік ойтастауды пайдалану; 3.1.1.8 қарапайым сөздерді түсіну; 609. 3.2.1.8 белгілі бір тақырыптар бойынша сұхбат құрастыру;</p>

	Керек уақытта	<p>3.3.1.3 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының шектелген шеңбері бойынша қысқа жай көркем және көркем емес мәтіндерді оқу;</p> <p>610. 3.3.1.6 көрнекі оятастауды пайдаланып, мәтіннің негізгі ақпаратын түсіну;</p> <p>611. 3.5.1.2 сан есімдерді білу;</p> <p>612. 3.5.1.3 санау кезінде 1 -100 кардинал сандарын, 1-10 реттік сандарды пайдалану;</p> <p>3.5.1.12 хабарлар үшін кәдімгі қазіргі заманғы жай нысандарды [оң, теріс, сұрақ] және қысқартуларды пайдалану;</p> <p>613. 3.5.1.17 адамның және заттардың орналасқан жерін сипаттау үшін негізгі сөз алды қосымшаларын пайдалану: at, behind, between, in, in front of, near, next to, on, under, above адамның және заттардың орналасқан жерін сипаттау үшін негізгі сөзалды шак қосымшаларын пайдалану: on, in, at;</p>
	Төрт кабырға	<p>614. 3.1.1.1 сыныпқа арналған қысқа нұсқаулықты түсіну;</p> <p>615. 3.1.1.6 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының шектелген шеңбері бойынша белігілі бір анықталғанды түсіну;</p> <p>616. 3.2.1.4 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының шектелген шеңбері бойынша адамдар мен объектілерді қысқа, негізгі сипаттау;</p> <p>3.2.1.5 анықтамалық материалдарды пайдаланып, дербес жұмыс істеу;</p> <p>3.3.1.4 бейнелеулерді сипаттау кезінде тірек сөздігін пайдалану;</p> <p>3.3.1.5 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының шектелген шеңбері бойынша нақты құрастырылған әңгімелесудің негізгі сәттерін мәнмәтіндік оятастаулар көмегімен түсіну;</p> <p>617. 3.5.1.14 қысқа жауаптар мен қысқартуларды қоса, тұжырымдауда және сұрақтардың түрлі нысандарында has got / have got there is / are пайдалану;</p>

4. Сәулет

Біздің қала

618. 3.2.1.1 жалпы тақырыптардың шектелген шеңбері бойынша жеке ақпарат беру;

619. 3.4.1.7 таныс сөздермен сөйлемдер құрастыру және жазу;

620. 3.5.1.1 жекеше түрдегі зат есімді пайдалану, көпше түрдегі зат есімді пайдалану – меншік есімдермен ' s / s' тәуелдік жалғауын пайдаланып, көпше түрдің кейбір дұрыс емес нысанын қоса пайдалану;

621. 3.5.1.4 заттарды сипаттау үшін жай, бір буынды және кейбір екібуынды сын есімдерді салыстыру үшін [салыстырма түрі] пайдаланып, жалпы және кейбір оқу тақырыптарының шектелген көлемінде сын есімді, тәуелдік сын есімді қоса, пайдалану;

622. 3.5.1.12 хабарлар үшін кәдімгі, қазіргі кездегі жай нысандарды [оң, теріс, сұрау] және қысқартуларды пайдалану;

623. 3.5.1.14 тұжырымдауда және сұрақтың түрлі нысандарында, қысқа жауаптар мен қысқартуларда has got / have got there is / are пайдалану;

624. 3.5.1.17 адамның және заттардың орналасқан жерін сипаттау үшін негізгі сөзалды қосымшаларын пайдалану: at, behind, between, in, in front of, near, next to, on, under, above адамның және заттардың орналасқан жерін сипаттау үшін негізгі шақ сөзалды қосымшаларын пайдалану: on, in, at;

625. 3.1.1.1 сыныпқа арналған қысқа нұсқаулықты түсіну;
3.1.1.2 түсіну және өз мысалын келтіру

626. 3.2.1.2 өткен және жаңа тақырыптар бойынша негізгі сұрақтар қою;

3.2.1.4 дербес сұрақтар қоя білу;

627. 3.2.1.5 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының шектелген шеңбері бойынша адамдардың және объектілердің қысқа, негізгі сипаттамасын беру;

	Үй айналасы	<p>3.2.1.8 анықтамалық материалдарды пайдаланып, дербес жұмыс істеу;</p> <p>3.3.1.3 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының шектелген шеңбері бойынша көркем және жай мәтіндерді оқу;</p> <p>3.4.1.1 мұғалімнің көмегімен өткен тақырыптар бойынша қысқа сөйлемдер құрастыру және жазу;</p> <p>628. 3.5.1.5 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының шектелген шеңберінде заттарды белгілеу үшін a, an, the, some, any, this, these, that, those пайдалану;</p> <p>629. 3.5.1.6 ұқсас мысалдар келтіру;</p> <p>630. 3.5.1.12 хабарлар үшін кәдімгі қазіргі заманғы жай нысандарды [оң, теріс, сұрақ] және қысқартуларды пайдалану</p>
3-тоқсан		
	Музыкалық құралдар	<p>631. 3.1.1.7 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының шектелген шеңбері бойынша қысқа әңгімелерді түсіну;</p> <p>632. 3.2.1.4 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының шектелген шеңбері бойынша адамдар мен объектілерді қысқа, негізгі сипаттау</p> <p>3.2.1.5 анықтамалық материалдарды пайдаланып, дербес жұмыс істеу;</p> <p>3.2.1.7 дауыстап оқу кезінде таныс сөздер мен қысқа фразаларды айту ;</p> <p>3.3.1.1 жай сөйлемдерде таныс сөздерді тану, сәйкестендіру;</p> <p>3.3.1.2 нұсқаулықты пайдаланып мәтінді оқу және түсіну</p>
	Кресло суретін саламыз	<p>633. 3.1.1.1 сыныпқа арналған қысқа нұсқаулықты түсіну;</p> <p>634. 3.1.1.3 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының шектелген шеңбері бойынша нақты құрастырылған әңгімелесудің негізгі сәттерін түсіну;</p> <p>3.2.1.1 жалпы оқу тақырыптарының шектелген шеңбері бойынша жеке ақпарат беру;</p>

5. Өнер		<p>3.3.1.4 бейнелеулерді сипаттауда тірек сөздігін пайдалану; 635. 3.5.1.14қысқа жауаптар мен қысқартуларды қоса, тұжырымдауда және сұрақтардың түрлі нысандарында has got / have got there is / are пайдалану;</p>
	Менің музыкам	<p>636. 3.1.1.5 сөздерде фонемаларды айыру; 3.2.1.6 жалпы тақырыптардың шектелген шеңбері бойынша сұрақтарға жауап беру; 637. 3.4.1.3 адамдарды, мекендерді және объектілерді сәйкестендіру үшін қысқа фразалар жазу; 3.5.1.20 қысқа жауаптар үшін me, too, и I don't пайдалану</p>
	Көлеңке қуыршақ театры	<p>638. 3.1.1.1 сыныпқа арналған қысқа нұсқаулықты түсіну; 639. 3.1.1.7 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының шектелген шеңбері бойынша қысқа әңгімелерді түсіну; 640. 3.2.1.4 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының шектелген шеңбері бойынша адамдар мен объектілерді қысқа, негізгі сипаттау; 3.2.1.5 анықтамалық материалдарды пайдаланып, дербес жұмыс істеу; 3.4.1.1 мұғалімнің көмегімен өткен тақырыптар бойынша қысқа сөйлемдер құрастыру және жазу; 3.4.1.6 есімдер мен географиялық орналасулар атауын жазу кезінде бас әріптерді пайдалану; 3.4.1.7 таныс сөздермен жай сөйлемдер құрастыру және жазу; 3.4.1.8 мұғалімнің көмегімен өткен тақырыптар бойынша қысқа сөйлемдер құрастыру және жазу</p>
		<p>641. 3.1.1.2 қысқа жеке сұрақтардың шектеулі шеңберін түсіну; 642. 3.1.1.7 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының шектелген шеңбері бойынша қысқа әңгімелерді түсіну; 3.3.1.5 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының шектелген шеңбері бойынша нақты</p>

	Космосты зерттеу	<p>құрастырылған әңгімелесудің негізгі сәттерін мәнмәтіндік ойтастаулар көмегімен түсіну;</p> <p>3.3.1.6 көрнекі ойтастауларды пайдаланып, мәтіннің негізгі ақпаратын түсіну;</p> <p>3.4.1.1 мұғалімнің көмегімен өткен тақырыптар бойынша жай сөйлемдер құрастыру және жазу;</p> <p>3.4.1.2 сөздер мен фразалар жазу</p>
6. Атақты тұлғалар	Марко Поло	<p>643. 3.1.1.6 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының шектелген шеңбері бойынша белігілі бір анықталғанды түсіну;</p> <p>644. 3.2.1.4 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының шектелген шеңбері бойынша адамдар мен объектілерді қысқа, негізгі сипаттау;</p> <p>3.2.1.5 анықтамалық материалдарды пайдаланып, дербес жұмыс істеу;</p> <p>3.2.1.7 дауыстап оқу кезінде таныс сөздер мен қысқа фразаларды анық айту;</p> <p>645. 3.3.1.6 көрнекі ойтастауларды пайдаланып, мәтіннің негізгі ақпаратын түсіну;</p> <p>3.4.1.2 сөздермен фразалар жазу;</p> <p>646. 3.4.1.3 адамдарды, мекендерді және объектілерді сәйкестендіру үшін қысқа фразалар жазу;</p> <p>3.4.1.6 есімдер мен географиялық орналасулар атауын жазу кезінде бас әріптерді пайдалану;</p>
	Тамаша ойлар	<p>647. 3.1.1.8 қарапайым сөздерді түсіну;</p> <p>648. 3.2.1.2 өткен және жаңа тақырыптар бойынша негізгі сұрақтарды қою;</p> <p>649. 3.2.1.3 дербес сұрақтар қоя білу;</p> <p>650. 3.5.1.4 заттарды сипаттау үшін жай, бір буынды және кейбір екібуынды сын есімдерді салыстыру үшін [салыстырма түрі] пайдаланып, жалпы және кейбір оқу тақырыптарының шектелген көлемінде сын есімді, тәуелдік сын есімді қоса, пайдалану;</p> <p>651. 3.5.1.9 this, these, that, those сілтеу есімдіктерін ашық және жабық сұрақтарда пайдалану;</p>

		652. 3.5.1.10 жеке объект [жанама] есімдіктерін әрекеттер мен оқиғаларды сипаттау үшін тікелей объекті зат есімімен үйлестікте пайдалану
	Қазақстандағы өнертабыстар	653. 3.1.1.6 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының анық құрастырылған шектелген шегінде негізгі сәттерін түсіну; 654. 3.1.1.7 оқылған тақырыптар бойынша сұхбаттарда мәнмәтіндік оятастауды пайдалану; 655. 3.2.1.2 өткен және жаңа тақырыптар бойынша негізгі сұрақтарды қою; 3.2.1.3 дербес сұрақтар қоя білу
4-тоқсан		
7. Су – тіршілік көзі	Жаңбыр, жаңбыр	656. 3.2.1.4 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының шектелген шеңбері бойынша адамдарды және объектілердің қысқа, негізгі сипаттамасын беру; 3.2.1.5 анықтамалық материалдарды пайдаланып, дербес жұмыс істеу; 3.2.1.7 дауыстап оқу кезінде таныс сөздер мен қысқа фразаларды айту; 3.3.1.1 жай сөйлемдерде таныс сөздерді анықтау, түсіну; 3.3.1.2 нұсқаулықты пайдаланып мәтінді оқу және түсіну
	Теңізде	657. 3.1.1.4 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының шектелген шеңбері бойынша қысқа сұрақтарды түсіну; 658. 3.1.1.5 сөздерде фонемаларды айыру; 659. 3.1.1.7 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының шектелген шеңбері бойынша қысқа әңгімелерді түсіну; 3.3.1.1 жай сөйлемдерде таныс сөздерді түсіну, анықтау; 3.4.1.7 таныс сөздермен жай сөйлемлер құрастыру және жазу; 660. 3.5.1.13 хабарлар үшін қысқа жауаптарды және қысқартуларды қоса, жалпы үздіксіз нысандарды пайдалану;
		661. 3.1.1.1 сыныпқа арналған қысқа нұсқаулықты түсіну;

	<p>Жағажайдағы оқиға</p>	<p>3.1.1.2 түсіну және өз мысалын келтіру; 3.3.1.2 нұсқаулықты пайдаланып, мәтінді оқу және түсіну; 3.3.1.5 мәнмәтіндік ойтастаулардың көмегімен жалпы және кейбір оқу тақырыптарының шектелген шеңбері бойынша қысқа жай мәтіндердің негізгі сәттерін түсіну; 662. 3.3.1.6 көрнекі ойтастауды пайдаланып, мәтіннің негізгі ақпаратын түсіну; 3.4.1.8 жай сөйлемдерде таныс сөздерді және фразаларды енгізу; 663. 3.5.1.17 адамның және заттардың орналасқан жерін сипаттау үшін негізгі сөз алды қосымшаларын пайдалану: at, behind, between, in, in front of, near, next to, on, under, above адамның және заттардың орналасқан жерін сипаттау үшін негізгі шақ сөз алды қосымшаларын пайдалану: on, in, at;</p>
	<p>Қызықты орындар</p>	<p>664. 3.1.1.6 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының шектелген шеңбері бойынша белігілі бір анықталғанды түсіну; 665. 3.1.1.7 өткен тақырыптар бойынша сұхбатрада мтәінмәндік ойтастауларды пайдалану; 666. 3.2.1.4 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының шектелген шеңбері бойынша адамдар мен объектілерді қысқа, негізгі сипаттау 3.2.1.5 анықтамалық материалдарды пайдаланып, дербес жұмыс істеу; 3.3.1.2 нұсқаулықты пайдаланып мәтінді оқу және түсіну; 3.3.1.3 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының шектелген шеңбері бойынша көркем және жай мәтіндерді оқу; 3.3.1.5 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының шектелген шеңбері бойынша нақты құрастырылған әнгімелесудің негізгі сәттерін мәнмәтіндік ойтастаулар көмегімен түсіну;</p>

		<p>667. 3.3.1.6 көрнекі ойтастауды пайдаланып, мәтіннің негізгі ақпаратын түсіну;</p> <p>3.4.1.6 есімдер мен географиялық орналасуларды жазу кезінде бас әріптерді пайдалану;</p> <p>3.5.1.12 хабарлар үшін кәдімгі қазіргі заманғы жай нысандарды [оң, теріс, сұрақ] және қысқартуларды пайдалану;</p> <p>3.5.1.11 таныс тақырыптар бойынша қысқа нұсқаулықтар үшін жай императивтік [оң және теріс] нысандарды пайдалану</p>
8. Демалыс мәдениеті. Мерекелер	Ойындар саны	<p>668. 3.1.1.1 сыныпқа арналған қысқа нұсқаулықты түсіну;</p> <p>669. 3.3.1.6 көрнекі ойтастауды пайдаланып, мәтіннің негізгі ақпаратын түсіну;</p> <p>670. 3.5.1.2 сан есімдерді білу;</p> <p>3.5.1.3 санау кезінде 1 -100 кардинал сандарын, 1-10 реттік сандарды пайдалану;</p> <p>3.5.1.11 таныс тақырыптар бойынша қысқа нұсқаулықтар үшін жай императивтік [оң және теріс] нысандарды пайдалану;</p> <p>671. 3.5.1.14 қысқа жауаптар мен қысқартуларды қоса, тұжырымдауда және сұрақтардың түрлі нысандарында has got / have got there is / are пайдалану;</p>
	Әуеде ұшатын жыландар	<p>672. 3.1.1.1 сыныпқа арналған қысқа нұсқаулықты түсіну;</p> <p>673. 3.1.1.6 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының шектелген шеңбері бойынша белігілі бір анықталғанды түсіну;</p> <p>3.4.1.4 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының шектелген шеңбері бойынша сұрақтарға жауап беру;</p> <p>3.3.1.4 бейнелеулерді сипаттау үшін тірек сөздігін пайдалану;</p> <p>674. 3.5.1.4 заттарды сипаттау үшін жай, бір буынды және кейбір екібуынды сын есімдерді салыстыру үшін [салыстырма түрі] пайдаланып, жалпы және кейбір оқу тақырыптарының шектелген көлемінде сын есімді, тәуелдік сын есімді қоса, пайдалану;</p>

		<p>3.5.1.11 таныс тақырыптар бойынша қысқа нұсқаулықтар үшін жай императивтік [оң және теріс] нысандарды пайдалану;</p> <p>675. 3.5.1.13 хабарлар үшін қысқа жауаптарды және қысқартуларды қоса, жалпы үздіксіз нысандарды пайдалану;</p> <p>676. 3.5.1.19 сөздермен фразаларды байластыру үшін and, or, but для жалғаулықтарын пайдалану</p>
--	--	---

5) 4-сынып:

5 кесте

Ортақ тақырыптар	Тақырыптар	Оқыту мақсаттары
1-сынып		
	Балалар ойыны 1	<p>677. 4.1.1.2 негізгі жеке сұрақтарды түсіну;</p> <p>4.2.1.5 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының көлемі бойынша сұрақтарға жауап беру;</p> <p>678. 4.4.1.4 жеке ақпаратты пайдаланып, сөйлемдерді білгілі бір бірізділікпен жазу;</p> <p>4.5.1.13: sometimes, often, always, never to indicate when and how often шақ және жиілік үстеуін пайдалану, жай үстеулерді пайдалану; әрекеттерді сипаттау үшін жай үстеулерді пайдалану, мысалы, баяу, жылдам;</p> <p>679. 4.5.1.15 орналасқан мекені, жағдайы және бағыттық сөзалдық қосымшаларын пайдалану: at, in, on, behind, between, in front of, near, next to, opposite, above, up, down; сөзалды шақ қосымшаларын пайдалану: in, on, at, before, after;</p> <p>4.5.1.18 қысқа жауаптар үшін me, too, и I don't пайдалану; жай, осы шақ және өткен шақ әрекеттерін сипаттау үшін when бар сөйлемдерді пайдалану</p>
		<p>4.2.1.5 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының көлемі бойынша сұрақтарға жауап беру;</p> <p>4.3.1.2 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының шектелген шеңбері бойынша көркем және жай мәтіндерді оқу;</p>

1. Менің Отаным – Қазақстан

Балалар ойыны 2	<p>680. 4.4.1.4 жеке ақпаратты пайдаланып, сөйлемдерді білгілі бір бірізділікпен жазу;</p> <p>4.5.1.6 тақырыптардың өсу шеңбері бойынша сұрау есімдіктерін пайдаланып, сұрақтар қою: who, what and where, how many, how much, how often, how big, what kind of...;</p> <p>4.5.1.7 қысқа тіркестер, сұрақтар, жауаптарда сілтеу есімдіктері мен объектілік есімдіктерді пайдалану</p>
Олимпиялық ойындар	<p>681. 4.1.1.4 жалпы және кейбір оқу тақырыптары бойынша қысқа сұрақтар мөлшерін түсіну;</p> <p>4.2.1.5 тақырыптардың өсу мөлшері бойынша сұрақтарға жауап беру;</p> <p>682. 4.4.1.4 жеке ақпаратты пайдаланып, белгілі бір тақырыптар бойынша сөйлемдер жазу;</p> <p>683. 4.5.1.6 тақырыптардың өсу шеңбері бойынша сұрау есімдіктерін пайдаланып, сұрақтар қою: who, what and where, how many, how much, how often, how big, what kind of...</p>
Эзоп мысал-ертегілері 1	<p>684. 4.1.1.6 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының көлемі бойынша қысқа, қолдау көрсетілетін әңгімелесу ақпаратын түсіну;</p> <p>685. 4.2.1.5 жалпы және кейбір оқу тақырыптары бойынша сұрақтарға жауап беру;</p> <p>686. 4.2.1.6 жаңа сөздерді, қысқа фразаларды және жай сөйлемдерді айту;</p> <p>687. 4.3.1.3 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының көлемі бойынша қысқа жай мәтіндермен өз пікірін білдіру;</p> <p>4.5.1.13 sometimes, often, always, never to indicate when and how often, шақ және жиілік үстеуін пайдалану, жай үстеулерді пайдалану; әрекеттерді сипаттау үшін жай үстеулерді пайдалану, мысалы, баяу, жылдам</p>
	<p>688. 4.1.1.3 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының көлемі бойынша қысқа әңгіменің негізгі сәттерін түсіну;</p>

	Эзоп мысал-ертегілері 2	<p>689. 4.1.1.7 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының көлемі бойынша шағын сұхбаттарды түсіну;</p> <p>4.5.1.4 заттарды сипаттау үшін жай, бір буынды және кейбір екібуынды сын есімдерді салыстыру үшін [салыстырмалы және таңдаулы түрі] пайдаланып, жалпы және кейбір оқу тақырыптарының шектелген көлемінде сын есімді, тәуелдік сын есімді қоса, пайдалану;</p> <p>4.5.1.13 sometimes, often, always, never to indicate when and how often, шақ және жиілік үстеуін пайдалану, жай үстеулерді пайдалану; әрекеттерді сипаттау үшін жай үстеулерді пайдалану, мысалы, баяу, жылдам</p>
	Кәдімгі оқиғалар 1	<p>690. 4.1.1.4 жалпы және кейбір оқу тақырыптар бойынша қысқа сөйлесудің көлемін түсіну;</p> <p>691. 4.1.1.6 жалпы және кейбір оқу тақырыптар көлемі бойынша қысқа қолданылатын сөйлесудің ақпаратын түсіну;</p> <p>692. 4.5.1.16 тиісті yes please, no thanks; use let's + verb; verbs go enjoy like + verb + ing жауаптарды пайдалану және түсіну үшін would you like пайдалану;</p> <p>693. want, start + infinitive жай әрекеттер мен етістіктерін сипаттау үшін мақсат инфинитивін пайдалану; сезімді білдіру үшін [a/an] + adjective + noun, артикльдерін пайдалану;</p>
		<p>694. 4.1.1.7 жалпы және оқу тақырыптарының көлемі бойынша шағын сұхбаттарды түсіну;</p> <p>695. 4.2.1.3 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының шектелген шеңбері бойынша адамдар мен объектілердің қысқа, негізгі сипаттамасын беру; жалпы және кейбір оқу тақырыптарының үлкен шеңбері бойынша жеке тәжірибені сипаттау;</p> <p>696. 4.2.1.4 көрнекі ой тастаулар мен тірек сөздерді пайдалану;</p> <p>697. 4.2.1.5 жалпы және кейбір оқу тақырыптардың көлемі бойынша сұрақтарға жауап беру;</p>

	Кәдімгі оқиғалар 2	<p>698. 4.4.1.1 мұғалімнің көмегімен оқылған тақырыптар бойынша қысқа сөйлемдер құрастыру және жазу;</p> <p>699. 4.5.1.4 жай, бір буынды және кейбір екібуынды сын есімдерді салыстыру үшін [салыстырма түрі] пайдаланып, жалпы және кейбір оқу тақырыптарының шектелген көлемінде сын есімді, тәуелдік сын есімді қоса, пайдалану;</p> <p>700. 4.5.1.8 субъект және объект есімдіктерін, объектінің жанама есімдіктерін қоса пайдалану, жеке ақпарат беру және әрекеттер мен оқиғаларды сипаттау үшін менікі, сіздікі тәуелдік есімдіктерін пайдалану;</p> <p>701. 4.5.1.16 тиісті yes please, no thanks; use let's + verb; verbs go enjoy like + verb + ing жауаптарды пайдалану және түсіну үшін would you like пайдалану;</p> <p>702. want, start + infinitive жай әрекеттер мен етістіктерін сипаттау үшін мақсат инфинитивін пайдалану; сезімді білдіру үшін [a/an] + adjective + noun, артикльдерін пайдалану;</p>
2. Адами құндылықтар	Адамдар мен мекендер	<p>703. 4.1.1.5 бастапқы, орта және соңғы фонемаларды және олардың тіркестерін анықтау;</p> <p>704. 4.1.1.7 жалпы және оқу тақырыптарының көлемі бойынша шағын сұхбаттарды түсіну;</p> <p>705. 4.3.1.5 мәнмәтіндік ой тастауларды пайдаланып жалпы және кейбір оқу тақырыптарында қысқа жай мәтіндердің негізгі ойын түсіну;</p> <p>706. 4.4.1.2 жазбаша жұмыстарда біріккен қолтаңбаны пайдалану;</p> <p>707. 4.5.1.4 жай, бір буынды және кейбір екібуынды сын есімдерді салыстыру үшін [салыстырма түрі] пайдаланып, жалпы және кейбір оқу тақырыптарының шектелген көлемінде сын есімді, тәуелдік сын есімді қоса, пайдалану</p>
		4.2.1.5 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының көлемі бойынша сұрақтарға жауап беру;

Айдаһарлар мен тірі жандар 1

4.5.1.1 жекеше түрдегі зат есімді пайдалану, көпше түрдегі зат есімді пайдалану – меншік есімдермен ' s / s' тәуелдік жалғауын пайдаланып, көпше түрдің кейбір тұрақты емес көпше түрді және заттарды белгілеу және сипаттау үшін түрі белгісіз сансыз зат есімдерді, "s' s" тәуелдік жалғауларын қоса пайдалану;
708. 4.5.1.16 тиісті yes please, no thanks; use let's + verb; verbs go enjoy like + verb + ing жауаптарды пайдалану және шақыру үшін would you like пайдалану;
709. want, start + infinitive жай әрекеттер мен етістіктерін сипаттау үшін мақсат инфинитивін пайдалану; сезімді білдіру үшін [a/an] + adjective + noun, артикльдерін пайдалану;
4.5.1.17 and, or, but жалғаулықтарын сөз бен фразаларды байластыру үшін пайдалану

Айдаһарлар мен тірі жандар 2

4.2.1.5 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының көлемі бойынша сұрақтарға жауап беру;
710. 4.2.1.7 белгілі бір тақырыптар бойынша сұхбат құрау;
4.3.1.3 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының көлемі бойынша қысқа жай мәтіндермен өз пікірін білдіру;
711. 4.4.1.4 жеке ақпаратты пайдаланып, сөйлемдерді білгілі бір бірізділікпен жазу;
712. 4.5.1.13 sometimes, often, always, never to indicate when and how often, шақ және жиілік үстеуін пайдалану, жай үстеулерді пайдалану; әрекеттерді сипаттау үшін жай үстеулерді пайдалану, мысалы, баяу, жылдам
713. 4.5.1.16 like + verb + ing жауаптарды пайдалану және шақыру үшін would you like пайдалану;
714. want, start + infinitive жай әрекеттер мен етістіктерін сипаттау үшін мақсат

		инфинитивін пайдалану; сезімді білдіру үшін [a/an] + adjective + noun, артикльдерін пайдалану;
2-тоқсан		
	Қазыналар картасы 1	<p>715. 4.2.1.3 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының шектелген шеңбері бойынша адамдар мен объектілерді қысқа, негізгі сипаттау; жалпы және кейбір оқу тақырыптарының үлкен шеңбері бойынша өз тәжірибесін сипаттау;</p> <p>716. 4.2.1.7 белгілі бір тақырыптар бойынша сұхбат құру;</p> <p>4.3.1.4 қосымша әдебиетті пайдалану;</p> <p>4.5.1.1 жекеше түрдегі зат есімді пайдалану, көпше түрдегі зат есімді пайдалану – меншік есімдермен ' s / s' тәуелдік жалғауын пайдаланып, көпше түрдің кейбір тұрақты емес көпше түрді және заттарды белгілеу және сипаттау үшін түрі белгісіз сансыз зат есімдерді, "s' s" тәуелдік жалғауларын қоса пайдалану;</p> <p>4.5.1.5 a, an, the, zero article, some, any, this, these, that, those пайдалану, жалпы және кейбір оқу тақырыптарының өсу шеңбері бойынша заттарға сілтеме жасау;</p> <p>4.5.1.9 таныс тақырыптар бойынша қысқа нұсқаулықтар үшін жай императивтік [оң және теріс] нысандарды пайдалану</p>
	Қазыналар картасы 2	<p>717. 4.1.1.3 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының көлемі бойынша қысқа әңгіменің негізгі сәттерін түсіну;</p> <p>4.2.1.5 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының көлемі бойынша сұрақтарға жауап беру ;</p> <p>4.4.1.1 мұғалімнің көмегімен өткен тақырыптар бойынша қысқа сөйлемдер құрастыру және жазу;</p> <p>4.5.1.9 таныс тақырыптардың белгілі бір шеңбері бойынша қысқа нұсқаулықтар үшін жай императивтік [оң және теріс] нысандарды пайдалану;</p> <p>718. 4.5.1.12 тұжырымдау да және сұрақтың түрлі нысандарында,</p>

3. Мәдени мұра

	<p>қысқа және толық жауаптар мен қысқартуларда has got/ have got there is/ are падалану;</p> <p>4.5.1.15 орналасқан жері мен жағдайының сөз алды қосымшаларын пайдалану: at, in, on, behind, between, in front of, near, next to, opposite, above, up, down; сөзалды шақ қосымшаларын пайдалану: in, on, at, before, after</p>
Қазыналар мен сандар 1	<p>4.2.1.5 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының көлемі бойынша сұрақтарға жауап беру;</p> <p>4.3.1.3 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының көлемі бойынша қысқа жай мәтіндермен өз пікірін білдіру;</p> <p>4.4.1.1 мұғалімнің көмегімен оқылған тақырыптар бойынша қысқа сөйлемдер құрастыру және жазу</p>
Қазыналар мен сандар 2	<p>719. 4.1.1.4 жалпы және кейбір оқу тақырыптары бойынша қысқа сұрақтар көлемін түсіну;</p> <p>4.2.1.6 жаңа сөздерді, қысқа фразаларды және жай сөйлемдерді анық айту;</p> <p>4.3.1.3 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының көлемі бойынша қысқа жай мәтіндермен өз пікірін білдіру;</p> <p>4.5.1.6 таныс тақырыптардың өсу шеңбері бойынша сұрау есімдіктерін пайдалану және сұрақтар қою: who, what and where, how many, how much, how often, how big, what kind of...</p>
Біздің планетаның қазынасы 1	<p>720. 4.1.1.3 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының көлемі бойынша қысқа әңгіменің негізгі сәттерін түсіну;</p> <p>721. 4.2.1.3 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының шектелген шеңбері бойынша адамдар мен объектілердің қысқа, негізгі сипаттамасын беру; жалпы және кейбір оқу тақырыптарының үлкен шеңбері бойынша жеке тәжірибені сипаттау;</p> <p>722. 4.2.1.4 көрнекі ой тастаулар мен тірек сөздерді пайдалану;</p>

		<p>723. 4.2.1.7 белгілі бір тақырыптар бойынша сұхбат құрау;</p> <p>4.3.1.3 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының көлемі бойынша қысқа жай мәтіндермен өз пікірін білдіру;</p> <p>4.4.1.4 жеке ақпаратты пайдаланып, белгілі бір тақырыптар бойынша сөйлемдер жазу</p>
	<p>Біздің планетаның қазынасы 2</p>	<p>724. 4.1.1.7 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының көлемі бойынша шағын сұхбаттарды түсіну;</p> <p>725. 4.2.1.7 белгілі бір тақырыптар бойынша сұхбат құрау;</p> <p>726. оқылған тақырыптар бойынша қысқа, негізгі тарихтар мен оқиғаларды әңгімелеу;</p>
	<p>Дене тілі</p>	<p>727. 4.1.1.1 сыныпқа арналған қысқа нұсқаулықты түсіну;</p> <p>4.1.1.2 түсіну және өз мысалын келтіру;</p> <p>4.2.1.1 жалпы және оқу тақырыптары бойынша ақпарат беру;</p> <p>4.3.1.1 көрнекі ойтастаумен сөздердің, фразалардың және сөйлемдерді тану, айтылуын сәйкестендіру;</p> <p>4.4.1.2 жазбаша жұмыстарда біріккен қолтаңбаны пайдалану;</p> <p>4.5.1.1 жекеше түрдегі зат есімді пайдалану, көпше түрдегі зат есімді пайдалану – меншік есімдермен ' s / s' тәуелдік жалғауын пайдаланып, көпше түрдің кейбір тұрақты емес көпше түрді және заттарды белгілеу және сипаттау үшін түрі белгісіз сансыз зат есімдерді, "s' s" тәуелдік жалғауларын қоса пайдалану;</p> <p>4.5.1.7 сілтеу есімдіктерін және объектілік есімдіктерді қысқаша сөз тіркестерінде, сұрақтар мен жауаптарда пайдалану</p> <p>728. 4.1.1.1 сыныпқа арналған қысқа нұсқаулықты түсіну;</p> <p>4.1.1.2 түсіну және өз мысалын келтіру;</p> <p>729. 4.1.1.3 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының көлемі бойынша</p>

4. Мамандықтар әлемі	Дүние жүзі бойынша қатынас	қысқа әңгіменің негізгі сәттерін түсіну; 4.2.1.1 жалпы және оқу тақырыптары бойынша ақпарат беру; 4.3.1.1 көрнекі ойтастаумен сөздердің, фразалардың және сөйлемдерді түсіну, анықтау;
	Технология	730. 4.1.1.2 негізгі жеке сұрақтарды түсіну; 731. 4.2.1.3 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының шектелген шеңбері бойынша адамдар мен объектілердің қысқа, негізгі сипаттамасын беру; жалпы және кейбір оқу тақырыптарының үлкен шеңбері бойынша жеке тәжірибені сипаттау; 4.2.1.4 көрнекі ой тастаулар мен тірек сөздерді пайдалану; 4.4.1.4 жеке ақпаратты пайдаланып, белгілі бірізділікпен бойынша сөйлемдер жазу; 4.5.1.4 жай, бір буынды және кейбір екібуынды сын есімдерді салыстыру үшін [салыстырмалы және таңдамалы түрі] пайдаланып, жалпы және кейбір оқу тақырыптарының шектелген көлемінде сын есімді, тәуелдік сын есімді қоса, пайдалану; 4.5.1.12 тұжырымдауда және сұрақтың түрлі нысандарында, қысқа және толық жауаптар мен қысқартуларда has got/ have got there is/ are пайдалану
3-тоқсан		
	Ауа райы 1	732. 4.1.1.8 жалпы тақырыптар бойынша негізгі лексиканы білу; 733. 4.1.1.9 жалпы тақырыптар бойынша негізгі сөздерді түсіну; 4.2.1.1 жалпы және оқу тақырыптары бойынша ақпарат беру; 4.3.1.5 мәнмәтіндік ойтастауларды пайдаланып жалпы және кейбір оқу тақырыптарындағы қысқа жай мәтіндердің негізгі ойын түсіну; 734. 4.5.1.11 осы шақта және болашақта болатын хабарлар

5. Табиғи құбылыстар

	<p>туралы жалпы қабылданған үздіксіз нысандарды, оның ішінде қысқа жауаптарды пайдалану; 735. 4.5.1.17 and, or, but жалғаулықтарын сөз бен фразаларды байластыру үшін пайдалану</p>
<p>Ауа райы 2</p>	<p>736. 4.1.1.4 жалпы және кейбір оқу тақырыптар бойынша қысқа сөйлесудің көлемін түсіну; 737. 4.2.1.2 оқылған және жаңа тақырыптар бойынша сұрақтарды түсіну және қоя білу; 738. 4.2.1.5 жалпы және кейбір оқу тақырыптардың көлемі бойынша сұрақтарға жауап беру; 739. 4.3.1.6 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының көлемі бойынша қысқа, жай мәтіндерде, қысқа бөліктердегі ақпаратты түсіну; 740. 4.4.1.4 жеке ақпаратты пайдаланып, белгілі бір тақырыптар бойынша сөйлемдер жазу;</p>
<p>Вулкандар</p>	<p>741. 4.1.1.3 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының көлемі бойынша қысқа әңгіменің негізгі сәттерін түсіну; 742. 4.1.1.6 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының көлемі бойынша қысқа, қолдау көрсетілетін әңгімелесу ақпаратын түсіну; 4.2.1.7 қысқа, негізгі алмастырулардың өсетін көлемінде басқалармен кезекпен сөйлесу; 4.3.1.5 мәнмәтіндік ойтастауларды пайдаланып жалпы және кейбір оқу тақырыптарындағы қысқа жай мәтіндердің негізгі ойын түсіну;</p>
<p>Қар мен мұз</p>	<p>743. 4.3.1.6 мәнмәтіндік ойтастауларды пайдаланып жалпы және кейбір оқу тақырыптарындағы қысқа жай мәтіндердің негізгі ойын түсіну; 744. 4.5.1.14 сұраулы сөйлемдер құрастыру үшін can пайдалану, болымды сөйлемде must / mustn't / have to to talk about obligation; use have + object + infinitive-ti пайдалану; 745. 4.5.1.15 орналасқан жері мен жағдайының сөз алды</p>

		<p>қосымшаларын пайдалану: at, in, on, behind, between, in front of, near, next to, opposite, above, up, down; сөз алды шақ қосымшаларын пайдалану: in, on, at, before, after; 4.5.1.17 and, or, but жалғаулықтарын сөз бен фразаларды байланыстыру үшін пайдалану</p>
	Сау дене 1	<p>746. 4.2.1.6 жаңа сөздерді, қысқа фразаларды және жай сөйлемдерді анық айту; 747. 4.4.1.6 дербес жұмыс кезінде ең таныс сөздерді анық айту; 748. 4.5.1.10 әрекеттер мен сезімдерді сипаттау үшін жалпы жай [тұрақты және тұрақты емес] нысандарды, оның ішінде жауаптармен қысқартудардың қысқа нысандарын осы шақта пайдалану және жауаптың қысқа нысандарын қоса, жай оқиғаларды әңгімелеу; 4.5.1.13 уақыт және жиілік үстеулерін: sometimes, often, always, never to indicate when and how often, жай үстеулерді пайдалану; әрекеттерді сипаттау үшін жай үстеулерді пайдалану, мысалы, баяу, жылдам.</p>
	Сау дене 2	<p>749. 4.2.1.7 белгілі тақырыптар бойынша сұхбат құру; 4.4.1.2 жазбаша жұмыстарда біріккен қолтаңбаны пайдалану; 4.4.1.6 дербес жұмыс кезінде ең таныс сөздерді анық айту; 4.5.1.4 жай, бір буынды және кейбір екібуынды сын есімдерді салыстыру үшін [салыстырмалы және таңдамалы түрі] пайдаланып, жалпы және кейбір оқу тақырыптарының шектелген көлемінде сын есімді, тәуелдік сын есімді қоса, пайдалану; 750. 4.5.1.11 осы шақта және болашақта болатын хабарлар туралы жалпы қабылданған үздіксіз нысандарды, оның ішінде қысқа жауаптарды пайдалану;</p>
		<p>4.4.1.1 мұғалімнің көмегімен өткен тақырыптар бойынша қысқа сөйлемдер құрастыру және жазу; 4.4.1.2 жазбаша жұмыста бірыңғай стиль пайдалану;</p>

6. Қоршаған ортаны қорғау	Жануарлары мызды сақтайық 1	<p>4.5.1.1 жекеше түрдегі зат есімді пайдалану, көпше түрдегі зат есімді пайдалану – меншік есімдермен ' s / s' тәуелдік жалғауын пайдаланып, көпше түрдің кейбір тұрақты емес көпше түрді және заттарды белгілеу және сипаттау үшін түрі белгісіз сансыз зат есімдерді, "s' s" тәуелдік жалғауларын қоса пайдалану;</p> <p>4.5.1.6 таныс тақырыптардың өсу шеңбері бойынша сұрау есімдіктерін who, what and where, how many, how much, how often, how big, what kind of... сұрау есімдіктерін пайдалану, сұрақтар қою</p>
	Жануарлары мызды сақтайық 2	<p>751. 4.1.1.3 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының көлемі бойынша қысқа әңгіменің негізгі сәттерін түсіну;</p> <p>752. 4.2.1.3 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының шектелген шеңбері бойынша адамдар мен объектілердің қысқа, негізгі сипаттамасын беру; жалпы және кейбір оқу тақырыптарының үлкен шеңбері бойынша жеке тәжірибені сипаттау;</p> <p>4.2.1.4 көрнекі ой тастаулар мен тірек сөздерді пайдалану;</p> <p>4.3.1.2 ойтастауға сүйеніп көркем және жай мәтіндерді оқу және түсіну;</p> <p>4.4.1.5 көрнекі ойтастауларды пайдаланып сөйлемдер жазу</p>
	Планетаға көмектесейік 1	<p>753. 4.1.1.3 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының көлемі бойынша қысқа әңгіменің негізгі сәттерін түсіну;</p> <p>754. 4.1.1.4 жалпы және оқу тақырыптары бойынша қысқа сұрақтар мөлшерін түсіну;</p> <p>4.2.1.7 белгілі бір тақырыптар бойынша сұхбат құрастыру;</p> <p>4.3.1.2 ойтастауға сүйеніп көркем және жай мәтіндерді оқу және түсіну;</p> <p>4.5.1.13 уақыт және жиілік үстеулерін: sometimes, often, always, never to indicate when and</p>

		how often, пайдалану; әрекеттерді сипаттау үшін жай үстеулерді пайдалану, мысалы, баяу, жылдам
	Планетаға көмектесейік 2	<p>755. 4.1.1.5 бастапқы, орта және соңғы фонемаларды және олардың тіркесін анықтау;</p> <p>4.2.1.5 жалпы және кейбір оқу тақырыптардың көлемі бойынша сұрақтарға жауап беру;</p> <p>756. оқылған тақырыптар бойынша қысқа, негізгі жағдайлар мен оқиғаларды әңгімелеу;</p> <p>4.3.1.5 мәнмәтіндік оятастауларды пайдаланып жалпы және кейбір оқу тақырыптарындағы қысқа жай мәтіндердің негізгі ойын түсіну;</p> <p>4.5.1.9 таныс тақырыптардың белгілі бір шеңбері бойынша қысқа нұсқаулықтар үшін жай императивтік [оң және теріс] нысандарды пайдалану</p>
4-тоқсан		
	Космосқа 1	<p>757. 4.1.1.5 бастапқы, орта және соңғы фонемаларды және олардың тіркесін анықтау;</p> <p>4.3.1.3 мәнмәтіндік оятастауларды пайдаланып жалпы және кейбір оқу тақырыптарындағы қысқа жай мәтіндердің негізгі;</p> <p>4.4.1.6 дерьес жұмыс кезінде ең таныс сөздерді дәл айту;</p> <p>4.5.1.4 жай, бір буынды және кейбір екібуынды сын есімдерді салыстыру үшін [салыстырмалы және таңдамалы түрі] пайдаланып, жалпы және кейбір оқу тақырыптарының шектелген көлемінде сын есімді, тәуелдік сын есімді қоса, пайдалану;</p> <p>758. 4.5.1.6 таныс тақырыптардың өсу шеңбері бойынша сұрау есімдіктерін who, what and where, how many, how much, how often, how big, what kind of... сұрау есімдіктерін пайдалану;</p> <p>759. 4.5.1.14 сұраулы сөйлемдер құрастыру үшін can пайдалану, болымды сөйлемде must / mustn't / have to to talk about obligation; use have + object + infinitive-ti пайдалану</p>

	Космосқа 2	<p>760. 4.2.1.3 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының шектелген шеңбері бойынша адамдар мен объектілердің қысқа, негізгі сипаттамасын беру; жалпы және кейбір оқу тақырыптарының үлкен шеңбері бойынша жеке тәжірибені сипаттау;</p> <p>4.2.1.4 көрнекі ой тастаулар мен тірек сөздерді пайдалану;</p> <p>4.2.1.7 белгілі бір тақырыптар бойынша сұхбат құрау;</p> <p>4.3.1.6 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының көлемі бойынша қысқа, жай мәтіндерде, қысқа бөліктердегі ақпаратты түсіну;</p> <p>4.4.1.4 жеке ақпаратты пайдаланып, белгілі бір тақырыптар бойынша сөйлемдер жазу</p>
	Планеталар 1	<p>761. 4.1.1.6 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының көлемі бойынша қысқа, қолдау көретілетін әңгімелесу ақпаратын түсіну;</p> <p>4.3.1.1 ойтастау көмегімен сөздер, фразалар мен сөйлемдердің айтылуын тану, сәйкестендіру;</p> <p>4.3.1.4 қосымша әдебиетті пайдалану;</p> <p>762. 4.4.1.4 жеке ақпаратты пайдаланып, белгілі бір тақырыптар бойынша сөйлемдер жазу;</p> <p>763. 4.5.1.2 сан есімдерді білу;</p> <p>764. 4.5.1.3 1 – 1000 сандық сан пайдалану,</p> <p>765. 1 – 100 реттік сан есімдерді пайдалану.</p> <p>766. 4.5.1.18 қысқа жауаптар үшін me, too, и I don't пайдалану; жай, осы және өткен шақ әрекеттерін сипаттау үшін when бар сөйлемді пайдалану</p>
7. Ғарышқа саяхат		<p>4.1.1.4 жалпы және кейбір оқу тақырыптар бойынша қысқа сөйлесудің көлемін түсіну;</p> <p>4.2.1.5 жалпы және кейбір оқу тақырыптардың көлемі бойынша сұрақтарға жауап беру;</p> <p>4.3.1.5 мәнмәтіндік ой тастауларды пайдаланып жалпы және кейбір оқу тақырыптарында</p>

Планеталар 2

қысқа жай мәтіндердің негізгі ойын түсіну;
4.4.1.2 жазбаша жұмыстарда біріккен қолтаңбаны пайдалану;
4.5.1.1 жекеше түрдегі зат есімді пайдалану, көпше түрдегі зат есімді пайдалану – меншік есімдермен ' s / s' тәуелдік жалғауын пайдаланып, көпше түрдің кейбір тұрақты емес көпше түрді және заттарды белгілеу және сипаттау үшін түрі белгісіз сансыз зат есімдерді, "s' s" тәуелдік жалғауларын қоса пайдалану;
4.5.1.2 сан есімдерді білу;
4.5.1.3 1 – 1000 сандық сан пайдалану,
1 – 100 реттік сан есімдерді пайдалану;
4.5.1.4 жай, бір буынды және кейбір екібуынды сын есімдерді салыстыру үшін [салыстырма түрі] пайдаланып, жалпы және кейбір оқу тақырыптарының шектелген көлемінде сын есімді, тәуелдік сын есімді қоса, пайдалану

Келгендер 1

767. 4.1.1.5 бастапқы, орта және соңғы фонемаларды және олардың тіркесін анықтау;
768. 4.1.1.7 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының көлемі бойынша шағын сұхбаттарды түсіну;
4.2.1.5 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының көлемі бойынша сұрақтарға жауап беру;
4.3.1.6 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының көлемі бойынша қысқа, жай мәтіндерде, қысқа бөліктердегі ақпаратты түсіну;
4.4.1.6 дербес жұмыс кезінде ең танымал сөздерді дәл айту;
4.5.1.4 жай, бір буынды және кейбір екібуынды сын есімдерді салыстыру үшін [салыстырмалы және таңдамалы түрі] пайдаланып, жалпы және кейбір оқу тақырыптарының шектелген көлемінде сын есімді, тәуелдік сын есімді қоса, пайдалану;
4.5.1.5 a, an, the, zero article, some, any, this, these, that, those пайдалану, жалпы және кейбір

		оқу тақырыптарының өсу көлемі бойынша заттарға сілтеме жасау; 4.5.1.17 сөздер мен фразаларды байланыстыру үшін and, or, but жалғаулықтарын пайдалану
	Келгендер 2	4.3.1.5 мәнмәтіндік ой тастауларды пайдаланып жалпы және кейбір оқу тақырыптарында қысқа жай мәтіндердің негізгі ойын түсіну; 4.4.1.1 мұғалімнің көмегімен оқылған тақырыптар бойынша қысқа сөйлемдер құрастыру және жазу; 4.4.1.5 көрнекі ой тастауларды пайдаланып сөйлемдер жазу; 4.5.1.10 әрекеттер мен сезімдерді сипаттау үшін жалпы жай [тұрақты және тұрақты емес] нысандарды, оның ішінде жауаптармен қысқартулардың қысқа нысандарын осы шақта пайдалану және жауаптың қысқа нысандарын қоса, жай оқиғаларды әңгімелеу
	Баяу машиналар 1	769. 4.1.1.6 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының көлемі бойынша қысқа, қолдау көретілетін әңгімелесу ақпаратын түсіну; 770. 4.2.1.3 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының шектелген шеңбері бойынша адамдар мен объектілердің қысқа, негізгі сипаттамасын беру; жалпы және кейбір оқу тақырыптарының үлкен шеңбері бойынша жеке тәжірибені сипаттау; 4.2.1.4 көрнекі ой тастаулар мен тірек сөздерді пайдалану; 4.4.1.1 мұғалімнің көмегімен оқылған тақырыптар бойынша қысқа сөйлемдер құрастыру және жазу; 4.4.1.6 дербес жұмыс кезінде ең танымал сөздерді дәл айту; 4.5.1.13 уақыт және жиілік үстеулерін: sometimes, often, always, never to indicate when and how often, жай үстеулерді пайдалану; әрекеттерді сипаттау үшін жай үстеулерді пайдалану, мысалы, баяу, жылдам.

<p>Баяу машиналар 2</p>	<p>771. 4.1.1.6 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының көлемі бойынша қысқа, қолдау көретілетін әңгімелесу ақпаратын түсіну; 4.2.1.1 жалпы және оқу тақырыптары ойынша ақпарат беру; 4.3.1.2 ойтастауға сүйеніп көркем және жай мәтіндерді оқу және түсіну; 4.4.1.5 көрнекі ойтастауларды пайдаланып сөйлемдер жазу; 4.5.1.1 жекеше түрдегі зат есімді пайдалану, көпше түрдегі зат есімді пайдалану – меншік есімдермен ' s / s' тәуелдік жалғауын пайдаланып, көпше түрдің кейбір тұрақты емес көпше түрді және заттарды белгілеу және сипаттау үшін түрі белгісіз сансыз зат есімдерді, "s' s" тәуелдік жалғауларын қоса пайдалану; 4.5.1.7 сілтеу есімдіктерін және объектілік есімдіктерді қысқаша сөз тіркесетерінде, сұрақтар мен жауаптарда пайдалану</p>
<p>Жүрдек машиналар 1</p>	<p>772. 4.1.1.5 бастапқы, орта және соңғы фонемаларды және олардың тіркесін анықтау; 4.2.1.5 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының көлемі бойынша сұрақтарға жауап беру; 4.3.1.1 ойтастау көмегімен сөздер, фразалар мен сөйлемдердің айтылуын түсіну, анықтау; 4.4.1.2 жазбаша жұмыстарда біріккен қолтаңбаны пайдалану; 4.5.1.4 жай, бір буынды және кейбір екібуынды сын есімдерді салыстыру үшін [салыстырмалы және таңдамалы түрі] пайдаланып, жалпы және кейбір оқу тақырыптарының шектелген көлемінде сын есімді, тәуелдік сын есімді қоса, пайдалану; 773. 4.5.1.15 орналасқан жері мен жағдайының сөз алды қосымшаларын пайдалану: at, in, on, behind, between, in front of, near, next to, opposite, above, up, down; сөз алды шақ қосымшаларын пайдалану: in, on, at, before, after</p>

8. Болашаққа саяхат

Жүрдек машиналар 2

4.2.1.5 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының көлемі бойынша сұрақтарға жауап беру;
4.4.1.4 жеке ақпаратты пайдаланып, белгілі бір тақырыптар бойынша сөйлемдер жазу;
4.5.1.4 жай, бір буынды және кейбір екібуынды сын есімдерді салыстыру үшін [салыстырмалы және таңдамалы түрі] пайдаланып, жалпы және кейбір оқу тақырыптарының шектелген көлемінде сын есімді, тәуелдік сын есімді қоса, пайдалану;
774. 4.5.1.14 сұраулы сөйлемдер құрастыру үшін can пайдалану, болымды сөйлемде must / mustn't / have to to talk about obligation; use have + object + infinitive-tі пайдалану;
775. 4.5.1.10 әрекеттер мен сезімдерді сипаттау үшін жалпы жай [тұрақты және тұрақты емес] нысандарды, оның ішінде жауаптармен қысқартулардың қысқа нысандарын осы шақта пайдалану және жауаптың қысқа нысандарын қоса, жай оқиғаларды

Роботтар 1

776. 4.1.1.7 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының көлемі бойынша шағын сұхбаттарды түсіну;
4.2.1.5 жалпы және кейбір оқу тақырыптардың көлемі бойынша сұрақтарға жауап беру;
4.3.1.3 жалпы және кейбір оқу тақырыптардың көлемі бойынша сұрақтарға жауап беру;
4.5.1.5 a, an, the, zero article, some, any, this, these, that, those пайдалану, жалпы және кейбір оқу тақырыптарының өсетін көлемі бойынша заттарға сілтеме жасау;
777. 4.5.1.12 тұжырымдау да және сұрақтың түрлі нысандарында, қысқа және толық жауаптар мен қысқартуларда has got/ have got there is/ are
778. Пайдалану;
779. 4.5.1.15 орналасқан жері мен жағдайының сөз алды қосымшаларын пайдалану: at, in, on, behind, between, in front of, near

		<p>, next to, opposite, above, up, down; сөз алды шақ қосымшаларын пайдалану: in, on, at, before, after</p>
	Роботтар 2	<p>780. 4.1.1.7 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының көлемі бойынша шағын сұхбаттарды түсіну; 4.3.1.2 ойтастауға сүйеніп көркем және жай мәтіндерді оқу және түсіну; 781. 4.3.1.4 қосымша әдебиетті пайдалану; 4.3.1.6 жалпы және кейбір оқу тақырыптарының көлемі бойынша қысқа, жай мәтіндерде, қысқа бөліктердегі ақпаратты түсіну; 782. 4.5.1.14 сұраулы сөйлемдер құрастыру үшін can пайдалану, болымды сөйлемде must / mustn't / have to to talk about obligation; use have + object + infinitive пайдалану ; 783. 4.5.1.16 тиісті yes please, no thanks; use let's + verb; verbs go enjoy like + verb + ing жауаптарды пайдалану және шақыру үшін would you like пайдалану; want, start + infinitive жай әрекеттер мен етістіктерін сипаттау үшін мақсат инфинитивін пайдалану; сезімді білдіру үшін [a/an] + adjective + noun, артикльдерін пайдалан</p>

Қазақстан Республикасының
Білім және ғылым министрі
2022 жылғы 1 сәуірдегі
№ 123 бұйрығына
90-қосымша
Қазақстан Республикасы Білім
және ғылым министрінің
2013 жылғы 3 сәуірдегі
№ 115 бұйрығына
727-қосымша

Психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған бастауыш білім беру деңгейінің 3-4 сыныптары үшін "Ақпараттық-коммуникациялық технологиялар" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған бастауыш білім беру деңгейінің 3-4 сыныптары үшін "Ақпараттық-коммуникациялық технологиялар"

пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі – Бағдарлама) Қазақстан Республикасының "Білім туралы" Заңының 5-бабы 6) тармақшасына сәйкес әзірленген.

2. Бағдарламаның мақсаты - білім алушылардың қазіргі заманауи ақпараттық технологиялардың базалық білімін, жұмыс жасау біліктілігін және оларды оқу мен күнделікті өмірде тиімді қолданудың дағдыларын меңгеруі болып табылады.

3. Бағдарлама міндеттері:

1) адамзат іс-әрекетінің әр түрлі саласындағы ақпараттық процестердің рөлін түсінуді қалыптастыру;

2) компьютер туралы, заманауи сандық технологиялар туралы алғашқы түсініктерді қалыптастыру;

3) компьютер жұмысының негізгі қағидаларын білім алушылардың меңгеруі, ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдана отырып іздеу, өңдеу, сақтау, ақпаратты жіберу бойынша қарапайым операцияларды орындау;

4) ақпараттық мәдениет дағдыларын дамыту (ақпараттық технологияларды пайдалана отырып, ақпарат алу, жинақтау, беру және өңдеу іскерліктері, коммуникацияны жүзеге асыруға мүмкіндік беретін техникалық құралдарын қолдану дағдылар);

5) компьютермен жұмыс жасау қауіпсіздік ережелерін сақтауды және авторлық құқықты сыйлауға үйрету;

6) білім алушылардың жүйелі логикалық, алгоритмдік ойлауын дамыту;

4. Түзете-дамыту міндеттері:

1) білім алушылардың мультимедиялық технологияларды қолдану арқылы барлық сенсорлық жүйелерін дамыту және түзету;

2) таным іс-әрекетінің, зейіннің; есте сақтау, еске түсіру процестерінің дамуындағы кемшіліктерін жою, көру – қозғалыс және моторлы бағдарлауын дамыту;

3) сөйлеу тілін дасмыту; қарым-қатынас дағдыларды жетілдіру;

4) жеке тұлғалық қасиеттерді дамыту: еңбекқорлық, жауапкершілік, ынталану, өзіне сенімділік, білім құмарлық;

5) оқудың белсенді әдістерін ендіру, ақпараттық-коммуникациялық ортаны құру, функционалды сауаттылығын дамыту арқылы білім алушыларды әлеуметтендіру.

2-тарау. Оқу процесін ұйымдастырудағы педагогикалық тәсілдер

5. Оқу процесін ұйымдастыруда психикалық дамуы тежелген әр білім алушылардың ерекшеліктері ескеріледі:

1) себеп-салдар байланыстарының алгоритмін құру, сөздік және жазбаша нұсқау бойынша жұмыстарды орындау барысында қиындық тудыртатын ойлау және ойлауды қажет ететін операцияларының негізгі түрлерінің толыққанды қалыптаспауы;

2) берілген сұрақтың жауабын құрастыру, тақырып бойынша кейбір сұрақтар мен сөздерді түсінуде, терминологиялық сөздерді қолдануда, ретпен мазмұндап беру, сөздік материалдарды түсініп, өзбетінше айтып беруде қиындық тудыратын есту және сөйлеу арқылы берілетін ақпараттарды толыққанды өңдей алмауы;

3) карта және жоспар бойынша бағдарлану, кеңістік қатынастарды меңгеру, шынайы нысан мен оның бейнесін сәйкестендіруде қиындық тудыратын көру, көру арқылы кеңістіктік ақпараттарды өңдей алудың толыққанды жетілмеуі;

4) білім алушылардың тез шаршауы, зейінді тұрақтандыру мен шоғырлануындағы қиындықтар жаңа білімді меңгеруде кедергі тудырады.

6. Оқу процесін ұйымдастыруда білім алушының ерекше білім алуын қанағаттандыруға бағытталған педагогикалық тәсілдер қолданылады:

1) саралап оқыту қағидасы оқу материалын меңгеру кезінде байқалатын білім алушылардың вариативті типологиялық ерекшеліктерімен байланысты болады және олардың білім, білік, дағдылардың менгеруінің сапасына әсер етеді;

2) жүйелі-әрекеттік тәсіл -білімді, білікті және дағдыларды табысты меңгеруді ғана емес, сонымен қатар әлем бейнесін қалыптастыру мен кез келген пәнді тану аясында әмбебап оқу әрекетін қалыптастыру негізінде жалпы мәдени және жеке тұлғаның дамуына жағдайлар құруға бағытталған;

3) жобалау тәсілі- білім алушы өз алдына мақсат қоя отырып, оны шешу жолдарын өздігімен табуға бағытталған; проблемалық жағдайды шешу үшін біріккен әдіс пен әрекетпен сипатталады;

4) коммуникативтік тәсіл – ақпаратты беру және хабарлау, тілдік қатынас барысында білім, білік және дағдыларымен алмасу; тіл арқылы қатынас жасау қабілеттілігі оқытудың нәтижесі болып табылады;

5) оқытудың практикалық бағыты білім алушылардың оқыған материалы мен практикалық іс-әрекеті арасындағы тығыз байланысын, практикалық-бағдарлық міндеттерді шешуде білімдері мен қабілеттерінің қалыптасуын болжайды.

7. Әдістемелік қамтамасыз ету келесідей болжамды ұсынады:

1) күрделі тапсырманы орындау алдында практикалық жаттығулар мен сөздік жұмысты енгізу арқылы арнайы дайындық жұмысын жүргізу;

2) түрлі ұғымдарды меңгерудің базасын құру үшін заттық-тәжірибелік әрекетті ұйымдастыру; білім алушылардың өз әрекеттерін басқару, бағалау және жоспарлай алуын қалыптастыру;

3) білім алушының абстракторлы ойлауын (заттық көрнекіліктер шартты иллюстративті, графикалық және кесте түріне ауыстыру) дамыту мақсатында сабақ барысын қол жетімді көрнекі және дидактикалық материалдармен (демонстрациялық және үлестірмелі) қамтамасыз ету;

4) оқу материалдардың көлемін біртіндеп ұлғайту, тапсырмаларды күрделендіру, жаттықтыру жаттығулар санын біртіндеп көбейту, өтілген материалдарды ретпен жалпылау;

784. 5) білім алушылардың жады ерекшеліктерін есепке ала отырып қол жетімді нұсқаулықтар, үлгіге сүйене отырып тапсырмаларды қолдану, өткен тақырыпты қайталау және бекіту үшін жаттығулар ұйымдастыру;

785. 6) танымдық әрекетті белсендіру амалдарын қолдану.

8. Педагогикалық құралдармен қолдау көрсету келесідей болып табылады:

1) компенсаторлық сипаты бар тапсырмалар мен жаттығуларды енгізу: оқу материалдары негізінде таным үрдістерін түзетуге, сөйлеу іс-әрекетін дамытуға бағытталған, арнайы іріктеліп алынған іс-әрекет түрлері мен тапсырмалар көмегімен ынталандырып, дамытып оқыту;

2) ойлау дамуының деңгейін ескеретін, түсінуге қолжетімді көрнекі дидактикалық материалдарды қолдану;

3) әрекеттер түрін ауыстыру, зейінің шаршау белгілерінің пайда болу кезінде білім алушылардың жұмыс қабілеттілігін қосымша бақылауды әузеге асыру;

4) ойын сәттерін, алуантүрлі тапсырма түрлерін қолдану;

5) ақпаратты қажетті мөлшерде пайдалану;

6) алуан түрлі әрекет түрінде дағдыларды бекіту;

7) өз әрекетін білім алушыларға түсіндіре алу, өзара түсінісу, өзін тексеру мен жоспарлауды ұйымдастыру.

9. Ең тиімді педагогикалық технологиялар:

1) түрлі деңгейде оқыту технологиясы қабілеттілігі мен жеке ерекшеліктеріне тәуелді білім алушының оқу материалдарын әртүрлі деңгейде меңгеру мүмкіндігімен оқу процесін ұйымдастыруға мүмкіндік береді;

2) оқытуда іскерлік қарым-қатынас педагог пен білім алушының біріккен әрекетін дамыту идеясы ретінде білім алушының бойындағы мүмкіндігіне қарай бейімдеуге мүмкіндік береді;

3) проблемалық оқыту технологиясы - өз жұмысын алдын ала болжауды, жоспарлауды, ерекше шығармашылық амалдарды қолдануды қажет ететін мотивацияны құру процесі;

4) ойын технологиясы сабақ барысында білім алушының белсенді танымдық қызығушылықтарын танытуға мүмкіндік беретін дидактикалық ойындар, ойын жағдаятын құруды, практикалық әрекетті кеңейтуге, өз потенциалын жүзеге асыруға мүмкіндік беруді болжайды;

5) денсаулық сақтау технологиясы білім алушының денсаулығын сақтауды қамтамасыз етуге мүмкіндік береді;

6) оқытудың компенсаторлық технологиясы -білім алушының жүйке жүйесі мен денсаулығын нығайту және сақтау, жұмысқа қабілеттілігіндегі ауытқушылықты

жоятын және компенсаторлық қызметін іске асыруға мүмкіндік беретін оңалту кеңістігін құрады;

7) сыни ойлау технологиясы білім алушының өз жұмысын жоспаралауға, проблеманы шешу жолдарын табуға, өз қателігін көру мен түзетуге мүмкіндік береді.

10. Жұмыс түрлері тақырыптарға, білім алушылардың қабілеттері мен мүмкіндіктеріне байланысты өзгеріп отырады: жеке карточкалар бойынша жұмыс; сандық диктант; тірек схемалары және кроссвордтар бойынша жұмыс, дамыту ойындары

11. Пәнді оқыту үшін қажетті техникалық құралдар: дербес компьютерлер (ноутбук, планшет); интерактивті тақтаны, құлаққапты, дауысты жазғышты / микрофонды, бейнекамераны, оқытушылар мен білім алушылар арасындағы құрылғылар мен байланыстардың деректер алмасуын қамтамасыз ететін жоғары сапалы ашық қатынау желісі; перифериялық құрылғылар: принтерлер, сканерлер, көшірмелер, проекторлар, көрнекі құралдар (кестелер, суреттер, портреттер); демо-кестелер; оқулықтар мен дидактикалық материалдар; қауіпсіздік журналы.

12. Формативті және суммативті бағалауға арналған тапсырмалар білім алушылардың мүмкіндіктері ескеріле отырып, құрастырылады және онда рұқсат етіледі :

1) грамматикалық және семантикалық рәсімдеу арқылы тұжырымдамаларды, тапсырмаларды, мәтіндерді жеңілдету;

2) көпсатылы нұсқауды тапсырманы орындаудың қадамдылығын көрсететін қысқа мағыналық бірліктерге бөлу;

3) қажет болған жағдайда сараланған көмек беру: ынталандырушы (мақұлдау, эмоционалды қолдау), ұйымдастырушы (зейін аударту, жұмысты орындауға шоғырландыру, өзін-өзі тексеру қажеттілігі туралы ескерту), бағыттаушы (тапсырмаға нұсқаулықты қайталау және түсіндіру);

4) тапсырмаларды орындауға уақытты ұлғайту.

3-тарау. "Ақпараттық-коммуникациялық технологиялар" пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

13. "Ақпараттық-коммуникациялық технологиялар" пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

1) 3 сыныпта – аптасына 1 сағат, оқу жылына 34 сағатты;

2) 4 сыныпта – аптасына 1 сағат, оқу жылына 34 сағатты құрайды.

14. Бағдарламаның мазмұны оқу бөлімдеріне бөлінген. Оқу бөлімдері сыныптар бойынша оқыту мақсаттарын көрсететін бөлімшелерге бөлінген, оқыту мақсаттары күтілетін нәтижелер ретінде берілген: білік немесе дағды, білім немесе түсіну.

15. Бағдарлама мазмұны келесідей бөлімдерді қамтиды:

1) "Компьютер" бөлімі;

2) "Ақпаратты ұсыну және өңдеу" бөлімі;

3) "Интернет желісінде жұмыс" бөлімі.

16. "Компьютер" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) компьютер құрылғысы;
- 2) программалық қамтамасыз ету;
- 3) қауіпсіздік техникасы.

17. "Ақпаратты ұсыну және өңдеу" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) мәтіндер;
- 2) графика;
- 3) презентациялар;
- 4) мультимедиа.

18. "Интернет желісінде жұмыс" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) ақпаратты іздеу;
- 2) ақпаратпен алмасу;
- 3) Интернет желісіндегі қауіпсіздік.

19. 3-сыныпқа арналған "Ақпараттық-коммуникациялық технологиялар" пәнінің базалық мазмұны:

1) компьютер: компьютер құрылғысы: енгізу (тышқан, пернетақта, микрофон) және шығару құрылғылары (монитор, принтер, құлаққаптар, колонкалар); программалық қамтамасыз ету: компьютерлік программалардың қызметі (сілтеуіш, суреттерді көруге арналған программалар), программа менюі, меню командаларын қолдану, файлдар мен бумалар, компьютерде файлдарды ашу және сақтау; қауіпсіздік техникасы: қауіпсіздік техникасының ережелері, желіде орналасқан ақпараттың сенімділігі мен пайдасы;

2) ақпаратты өңдеу және көрсету: мәтіндер: мәтіндік редактордың қызметі, программа менюі, сөйлемдерді, мәтінді теру және өңдеу, шрифті, символдар мен абзацтарды пішімдеу, мәтінмен болатын операциялар, символдарды қосу; графика: графикалық редактордың қызметі, суреттерді ашу және сақтау, редактор құралдарын қолдана отырып, сурет салу, түстер палитрасы, суреттерді өңдеу, суретті кесу, айналдыру және өлшемін өзгерту, сурет бөліктерінің көшірмесін жасау; презентация: презентация құру бағдарламаларын орнату, бағдарлама мәзірі, презентацияны ашу және сақтау, слайдта мәтіндер мен суреттерді орналастыру, слайдтан слайдқа көшу, презентация дизайны, дыбыс шығару, мультимедиа: дыбыстық ақпаратты енгізу және шығару құрылғысы, дыбыстық редактор орнату, жазба, дыбысты дыбыстарды шығару және түзету, дыбыс эффектілерін қолдану;

3) Интернет желісінде жұмыс: ақпаратты іздеу: веб-парақшаларды қарау бағдарламаларын орнату, іздеу жүйесі, түйін сөздер бойынша ақпаратты іздеу; ақпаратпен алмасу: ақпарат алмасу тәсілдері, белгіленген мәтіндер мен мәтіндегі суреттерді көшіру; Интернет желісіндегі қауіпсіздік: Интернет желісінде жұмыс жасау барысында қауіпсіздік сақтау ережелері.

20. 4-сыныпқа арналған "Ақпараттық-коммуникациялық технологиялар" пәнінің базалық мазмұны:

1) компьютер: компьютердің құрылғылары: компьютердің сыртқы құрылғылары; программалық қамтамасыз ету: файлдармен және бумалармен жұмыс жасау, файлдармен және бумалармен операция жасау (құру, көшіру, орнын ауыстыру және жою), файлдармен және бумалармен жұмыс жасау кезінде мәнмәтіндік менюді қолдану, компьютерде ақпаратты іздеу (бума, файл, мәтіннің үзіндісі); қауіпсіздік техникасы: экранмен жабдықталған құрылғылармен жұмыс атқару барысында қауіпсіздік техникасының ережелерін сақтау;

2) ақпаратты өңдеу және көрсету: мәтіндер: мәтіндік құжаттағы иллюстрациялар, суреттер мен сәндік мәтінді кірістіру, маркерленген және нөмірленген тізімдер, мәтіннің үзіндісін құжат ішінен іздеу; графика: графикалық редакторлар, фотосуреттерді өңдеу (жарық, контраст, рамка), коллаж жасау; презентациялар: слайд макеті, презентациядағы нысандарға анимацияны баптау, суретті, сәндік мәтінді, видео мен дыбысты презентацияға қою; мультимедиа: дыбыспен жұмыс жасауға арналған программалар, дыбыспен жұмыс жасауға арналған компьютердің сыртқы құрылғылары, дыбыс редакторында әуен жазу, видеоны жазу және оны көруге арналған компьютердің сыртқы құрылғылары, видеоредакторлардың көмегімен видеоны жазу және оны өңдеу, видео үзінділерін көшіру, орнын ауыстыру және жою;

3) Интернет желісінде жұмыс: ақпаратты іздеу: браузер құралдары (закладки, история и загрузки); ақпарат алмасу: электронды почта, хабарламаларды қабылдау және жөнелту, сообщения с вложенными файлами; Интернет желісіндегі қауіпсіздік: құпиясөздер, сенімді құпиясөздің критерийлері.

4-тарау. Оқу мақсаттарының жүйесі

21. Бағдарламада оқу мақсаттары кодтық белгімен белгіленген. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сандар бөлім және бөлімшенің ретін, төртінші сан оқу мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 3.2.1.1 кодында: "3" – сынып, "2.1" – бөлімше, "1" – оқу мақсатының реттік нөмірі.

22. Оқыту мақсаттарының жүйесі бойынша күтілетін нәтижелер:

1) "Компьютер" бөлімі:

1-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	3-сынып	4-сынып
1.1 Компьютер құрылғылары	3.1.1.1 компьютер құрылғыларын түсіндіру (пернетақта, тышқан, жүйелік блок, монитор); 3.1.1.2 енгізу (тышқан, пернетақта) және шығару (монитор мен принтер, дыбыс шығарғыш/	4.1.1.1 компьютердің сыртқы құрылғыларына мысал келтіру;

	құлаққап) құрылғыларын ажырату ; 3.1.1.3 негізгі терминдерді түсіну және қолдану, олардың анықтамаларын білу	4.1.1.2 байланыстырып сөйлеу тілінде сөздік-терминдерді өз бетімен дұрыс қолдану
1.2 Программалық қамтамасыз ету	3.1.2.1 компьютерлік бағдарламалар қолданбалы міндеттерді орындау үшін қолданылатын білу; 3.1.2.2 компьютерлік бағдарламаларда файлдарды ашу және сақтау командаларын қолдану; 3.1.2.3 үлгі бойынша файлдар мен бумаларды құру және ұғымын түсіну; 3.1.2.4 компьютерлік бағдарламаларда команда мәзірін қолдану; 3.1.2.5 заттық-графикалық сызбаға сүйене отырып, тапсырманы орындау барысын жоспарлау	4.1.2.1 қолданбалы бағдарламаларды қолдану мүмкіндіктері туралы айту; 4.1.2.2 файлдар мен бумаларды құру, көшіру, орнын ауыстыру және жою; 4.1.2.3 оқылған тақырып бойынша барлық негізгі ұғымдарды түсіну; 4.1.2.4 өз жұмысында мәнмәтіндік мәзірді қолдану; 4.1.2.5 тапсырманы орындау барысын өз бетінше жоспарлау және бақылау;
1.3 Қауіпсіздік техникасы	3.1.3.1 сандық құрылғылармен жұмыс істегенде негізгі қауіпсіздік ережелерді ұстану; 3.1.3.2 интернет желісіндегі барлық ақпараттар сенімді және пайдалы еместігін түсіну; 3.1.3.3 ақпаратты графикалық түрде ұсыну және көру арқылы байланысқан айтылымдар құрастыру	4.1.3.1 заманауи сандық құрылғылармен жұмыс істеу кезінде қауіпсіздік ережелерін тұжырымдау; 4.1.3.2 экранмен жабдықталған сандық құрылғылармен (телефондар, планшеттер, интерактивті тақталар) жұмыс уақытын шектеу маңыздылығын талқылау; 4.1.3.3 белгілерде, графикалық түрде, шартты белгілерде берілген ақпаратты оқи білу

2) "Ақпаратты ұсыну және өңдеу" бөлімі:

2-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	3-сынып	4-сынып
2.1 Мәтіндер	3.2.1.1 мәтіндік редакторда сөйлемдерді теруді жүзеге асыру, қалаған нәтижесін алу мақсатында іс-әрекетінің мақсаты мен міндеттерін құрастыру; 3.2.1.2 қаріпті пішімдеу (қаріптің жазылу стилі, түсі, түзету); 3.2.1.3 құжаттағы ерекшеленген мәтінді қиып алу, көшіру, қою және өз іс-әрекетін жоспарлау, бақылау, бағалау;	4.2.1.1 мәтіндік редакторда мәтіндерді теруді жүзеге асыру, қалаған нәтижесін алу мақсатында іс-әрекетінің мақсаты мен міндеттерін қою; 4.2.1.2 таңбаланған, нөмірленген тізімдер жасау; 4.2.1.3 мәтіндік құжатқа суреттер, сәндік мәтін кірістіру (WordArt); 4.2.1.4 мәтінде қарапайым кестелер құру, жасалған

	3.2.1.4 байланыстырып сөйлеуінде өз іс-әрекетінің негізгі мағынасын жеткізу	іс-әрекеттер туралы есеп беру, басқалардың жұмысын бағалау
2.2 Графика	3.2.2.1 қарапайым графикалық редактор құралдарын білу және қолдану; 3.2.2.2 нысанның сыртқы түрін өзгерту (қию, бұру, өлшемін өзгерту); 3.2.2.3 әртүрлі тәсілмен ұсынылған ақпаратпен жұмыс дағдысын меңгеру	4.2.2.1 біртұтас сурет құру үшін бірнеше кескінді біріктіру; 4.2.2.2 нысанның сыртқы түрін өзгерту (қию, айналдыру, өлшемін өзгерту), палитраны қолдану; 4.2.2.3 өз іс-әрекетін жоспарлау және алгоритмнің құру;
2.3 Презентациялар	3.2.3.1 мәтін мен видеолардан тұратын қарапайым презентациялар жасау және жасалған жұмыстың сапасына бағалап айтып беру; 3.2.3.2 слайдтар арасындағы ауысуларды пайдалану; 3.2.3.3 презентацияны безендіру үшін дайын дизайнды пайдалану; 3.2.3.4 презентация түрінде өз ойын ұсыну	4.2.3.1 слайдқа макет дайындау; 4.2.3.2 презентациядағы нысандарға анимацияны баптау; 4.2.3.3 іс-әрекетін жоспарлау мен реттеуде сөйлеуді қолдану; 4.2.3.4 презентация түрінде өз ойын дайындау және ұсыну
2.4 Мультимедиа	3.2.4.1 дыбыстарды жазуға, өңдеуге және ойнатуға арналған бағдарламаларды пайдалану; 3.2.4.2 белгілі бір тақырып бойынша фотосуретті қолдану; 3.2.4.3 түсіну мен нақтылау үшін тік, жанама және баламалы сұрақтар қою	4.2.4.1 ауызша және жазбаша нұсқаулықпен әуен шығару бағдарламаларын қолдану; 4.2.4.2 фотосуреттерді өңдеуге арналған программаларды қолдану (жарық, контраст, рамка); 4.2.4.3 белгілі бір тақырыпқа видеокөріністер жасау және өңдеу; 4.2.4.4 оқу тапсырмасын орындауда сыныптастарымен бірігу

3) "Интернет желісінде жұмыс" бөлімі:

3-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	3-сынып	4-сынып
3.1 Ақпаратты іздеу	3.3.1.1 нақты сұрақтарға жауап табу үшін Интернеттің іздеу жүйелерін қолдану; 3.3.1.2 жасалған жұмыстың сапасы туралы бағалап айтып беру	4.3.1.1 ақпаратты іздеу (компьютердегі файлдар мен бумаларды, құжаттағы мәтіннің үзіндісі); 4.3.1.2 браузер құралдарын қолдану (бетбелгілер орнату, жүктеулерді және тарихын қарау); 4.3.1.3 шағын топта жұмыс істей білу, ортақ мақсатқа жету үшін серіктестермен келіссөздер жүргізу

3.2 Ақпаратпен алмасу	3.3.2.1 желіде ақпарат алмасу жолдарын түсіндіру; 3.3.2.2 жазбаша түрде хабарламалар құру; 3.3.2.3 шаблон және тірек сөздер бойынша монолог – тұжырым құру	4.3.2.1 қоса тіркелген файлдары бар хабарламаларды электрондық поштамен жіберу және алу; 4.3.2.2 жазбаша түрде ақпаратты хабарламалар құру, түзету; 4.3.2.3 критерийлер бойынша өзгені және өзінің сөйлеуін бағалау
3.3 Интернет желісіндегі қауіпсіздік	3.3.3.1 желідегі қажетсіз байланыстың қауіпі туралы негізгі түсінікті көрсету; 3.3.3.2 мәтін – тұжырым құрылымына сүйене отырып, өз ұстанымын сенімді дәлелдеу	4.3.3.1 сенімді құпиясөз критерийлерін құрастыру және ұсыну; 4.3.3.2 алгоритмдер мен есте сақтау нұсқауларын құру

23. Бағдарлама психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған бастауыш білім беру деңгейінің 3-4-сыныптары үшін "Ақпараттық коммуникациялық технологиялар" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспары негізінде осы Бағдарламаның қосымшасына сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді жоспарда барлық сынып бойынша әр бөлімде қамтылатын оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

24. Бөлімдер мен тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған Бастауыш білім беру деңгейінің 3-4-сыныптары үшін "Ақпараттық-коммуникациялық технологиялар" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасына қосымша

Психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған бастауыш білім беру деңгейінің 3-4 сыныптары үшін "Ақпараттық-коммуникациялық технологиялар" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақмерзімді жоспар

1) 3-сынып:

1-кесте

Ортақ тақырып	Тақырып	Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан			
		1.1 Компьютер құрылғысы	3.1.1.1 компьютер құрылғыларын түсіндіру (пернетақта, тышқан, жүйелік блок, монитор); 3.1.1.2 енгізу (тышқан, пернетақта,) және шығару (монитор мен принтер, дыбыс

Тірі табиғат

Компьютер құрылғысы		шығарғыш/ құлаққап) құрылғыларын ажырату
	1.2 Программалық қамтамасыз ету	3.1.2.1 компьютерлік бағдарламалар қолданбалы міндеттерді орындау үшін қолдану
	1.3 Қауіпсіздік техникасы	3.1.3.1 сандық құрылғылармен жұмыс істегенде негізгі қауіпсіздік ережелерді ұстану; 3.1.3.3 ақпаратты графикалық түрде ұсыну және көру арқылы байланысқан айтылымдар құрастыру
Файлдар мен бумалар	1.1 Компьютер құрылғысы	3.1.1.3 негізгі терминдерді түсіну және қолдану, олардың анықтамаларын білу
	1.2 Программалық қамтамасыз ету	3.1.2.2 компьютерлік бағдарламаларда файлдарды ашу және сақтау командаларын қолдану; 3.1.2.3 үлгі бойынша файлдар мен бумаларды құру және ұғымын түсіну
	2.4 Мультимедиа	3.2.4.2 белгілі бір тақырып бойынша фотосуретті қолдану; 3.2.4.3 түсіну мен нақтылау үшін тік, жанама және баламалы сұрақтар қою
Программалар терезесі	1.1 Компьютер құрылғысы	3.1.1.1 компьютер құрылғыларын түсіндіру (пернетақта, тышқан, жүйелік блок, монитор); 3.1.1.2 енгізу (тышқан, пернетақта,) және шығару (монитор мен принтер, дыбыс шығарғыш/ құлаққап) құрылғыларын ажырату
		3.1.2.1 компьютерлік бағдарламалар қолданбалы міндеттерді орындау үшін қолданылатын білу;

		1.2 Программалық қамтамасыз ету	3.1.2.4 компьютерлік бағдарламаларда команда мәзірін қолдану; 3.1.2.5 заттық-графикалық сызбаға сүйене отырып, тапсырманы орындау барысын жоспарлау
Жаксыдан үйрен, жаманнан жирен (жарык пен қараңғы)	Мәтінді теру және өңдеу	1.2 Программалық қамтамасыз ету	3.1.2.1 компьютерлік бағдарламалар қолданбалы міндеттерді орындау үшін қолданылатын білу; 3.1.2.2 компьютерлік бағдарламаларда файлдарды ашу және сақтау командаларын қолдану;
		2.1 Мәтіндер	3.2.1.1 мәтіндік редакторда сөйлемдерді теруді жүзеге асыру, қалаған нәтижесін алу мақсатында іс-әрекетінің мақсаты мен міндеттерін құрастыру
	Мәтінді пішімдеу	1.2 Программалық қамтамасыз ету	3.1.2.2 компьютерлік бағдарламаларда файлдарды ашу және сақтау командаларын қолдану; 3.1.2.4 компьютерлік бағдарламаларда команда мәзірін қолдану;
		2.1 Мәтіндер	3.2.1.1 мәтіндік редакторда сөйлемдерді теруді жүзеге асыру; 3.2.1.2 қаріпті пішімдеу (қаріптің жазылу стилі, түсі, түзету); 3.2.1.3 құжаттағы ерекшеленген мәтінді қиып алу, көшіру, қою және өз іс-әрекетін жоспарлау, бакылау, бағалау; 3.2.1.4 байланыстырып сөйлеуінде өз іс-әрекетінің негізгі мағынасын жеткізу
2- тоқсан			
			3.1.1.1 компьютер құрылғыларын түсіндіру

Уақыт	Дыбысты жазу және ойнату	1.1 Компьютер құрылғысы	(пернетақта, тышқан, жүйелік блок, монитор); 3.1.1.2 енгізу (тышқан, пернетақта,) және шығару (монитор мен принтер, дыбыс шығарғыш, құлаққап) құрылғыларын ажырату
		1.2 Программалық қамтамасыз ету	3.1.2.1 компьютерлік бағдарламалар қолданбалы міндеттерді орындау үшін қолдану
		1.3 Қауіпсіздік техникасы	3.1.3.1 сандық құрылғылармен жұмыс істегенде негізгі қауіпсіздік ережелерді ұстану
		2.4 Мультимедиа	3.2.4.1 дыбыстарды жазуға, өңдеуге және ойнатуға арналған бағдарламаларды пайдалану
	Дыбыстық эффектілер	1.1 Компьютер құрылғысы	3.1.1.1 компьютер құрылғыларын түсіндіру (пернетақта, тышқан, жүйелік блок, монитор); 3.1.1.2 енгізу (тышқан, пернетақта,) және шығару (монитор мен принтер, дыбыс шығарғыш, құлаққап) құрылғыларын ажырату;
		1.2 Программалық қамтамасыз ету	3.1.2.4 компьютерлік бағдарламаларда команда мәзірін қолдану; 3.1.2.5 заттық-графикалық сызбаға сүйене отырып, тапсырманы орындау барысын жоспарлау
	Дыбыстық эффектілер	2.4 Мультимедиа	3.2.4.1 дыбыстарды жазуға, өңдеуге және ойнатуға арналған бағдарламаларды пайдалану
		1.2 Программалық қамтамасыз ету	3.1.2.2 компьютерлік бағдарламаларда файлдарды ашу және сақтау командаларын қолдану
			3.1.3.1 сандық құрылғылармен жұмыс

	Дыбысты өңдеу	1.3 Қауіпсіздік техникасы	істегенде негізгі қауіпсіздік ережелерді ұстану
		2.2 Графика	3.2.4.1 дыбыстарды жазуға, өңдеуге және ойнатуға арналған бағдарламаларды пайдалану
Сәулет	Графикалық редактордың құралдары	1.2 Программалық қамтамасыз ету	3.1.2.1 компьютерлік бағдарламалар қолданбалы міндеттерді орындау үшін қолданылатын білу; 3.1.2.2 компьютерлік бағдарламаларда файлдарды ашу және сақтау командаларын қолдану; 3.1.2.4 компьютерлік бағдарламаларда команда мәзірін қолдану; 3.1.2.5 заттық-графикалық сызбаға сүйене отырып, тапсырманы орындау барысын жоспарлау
		1.3 Қауіпсіздік техникасы	3.1.3.1 сандық құрылғылармен жұмыс істегенде негізгі қауіпсіздік ережелерді ұстану
		2.2 Графика	3.2.2.1 қарапайым графикалық редактор құралдарын қолдану және білу
		1.2 Программалық қамтамасыз ету	3.1.2.1 компьютерлік бағдарламалар қолданбалы міндеттерді орындау үшін қолданылатын білу; 3.1.2.2 компьютерлік бағдарламаларда файлдарды ашу және сақтау командаларын қолдану;
	Суретті өңдеу	2.2 Графика	3.2.2.1 қарапайым графикалық редактор құралдарын қолдану және білу
3-тоқсан			

Өнер	Графикалық редактордағы фигуралар	1.2 Программалық қамтамасыз ету	3.1.2.1 компьютерлік бағдарламалар қолданбалы міндеттерді орындау үшін қолданылатын білу; 3.1.2.4 компьютерлік бағдарламаларда команда мәзірін қолдану; 3.1.2.5 заттық-графикалық сызбаға сүйене отырып, тапсырманы орындау барысын жоспарлау	
		2.2 Графика	3.2.2.1 қарапайым графикалық редактор құралдарын қолдану және білу	
	Қайталанатын үлгілер	1.2 Программалық қамтамасыз ету	3.1.2.4 компьютерлік бағдарламаларда команда мәзірін қолдану	
		2.2 Графика	3.2.2.1 қарапайым графикалық редактор құралдарын білу және қолдану; 3.2.2.2 нысанның сыртқы түрін өзгерту (қию, бұру, өлшемін өзгерту); 3.2.2.3 әртүрлі тәсілмен ұсынылған ақпаратпен жұмыс дағдысын меңгеру	
	Түстер палитрасы	1.2 Программалық қамтамасыз ету	3.1.2.2 компьютерлік бағдарламаларда файлдарды ашу және сақтау командаларын қолдану	
		2.2 Графика	3.2.2.1 қарапайым графикалық редактор құралдарын білу және қолдану; 3.2.2.2 нысанның сыртқы түрін өзгерту (қию, бұру, өлшемін өзгерту); 3.2.2.3 әртүрлі тәсілмен ұсынылған ақпаратпен жұмыс дағдысын меңгеру	
		2.4 Мультимедиа	3.2.4.2 белгілі бір тақырып бойынша фотоларды қолдану	
				3.1.2.1 компьютерлік бағдарламалар

Атақты тұлғалар

Ақпаратты іздеу	1.2 Программалық қамтамасыз ету	қолданбалы міндеттерді орындау үшін қолданылатын білу; 3.1.2.2 компьютерлік бағдарламаларда файлдарды ашу және сақтау командаларын қолдану
	2.1 Мәтіндер	3.2.1.3 құжаттағы ерекшеленген мәтінді қиып алу, көшіру, қою және өз іс-әрекетін жоспарлау, бақылау, бағалау
	3.1 Ақпаратты іздеу	3.3.1.1 нақты сұрақтарға жауап табу үшін Интернеттің іздеу жүйелерін қолдану
Интернеттегі қауіпсіздік	2.1 Мәтіндер	3.2.1.1 мәтіндік редакторда сөйлемдерді теруді жүзеге асыру
	3.1 Ақпаратты іздеу	3.3.1.1 нақты сұрақтарға жауап табу үшін Интернеттің іздеу жүйелерін қолдану
	3.2 Ақпаратпен алмасу	3.3.2.1 желіде ақпарат алмасу жолдарын түсіндіру; 3.3.2.3 шаблон және тірек сөздер бойынша монолог – тұжырым құру
	3.3 Интернет желісіндегі қауіпсіздік	3.3.3.1 желідегі қажетсіз байланыстың қауіпі туралы негізгі түсінікті көрсету; 3.3.3.2 мәтін – тұжырым құрылымына сүйене отырып, өз ұстанымын сенімді дәлелдеу
Презентация құру	1.2 Программалық қамтамасыз ету	3.1.2.4 компьютерлік бағдарламаларда команда мәзірін қолдану; 3.1.2.5 заттық-графикалық сызбаға сүйене отырып, тапсырманы орындау барысын жоспарлау
		3.2.3.1 мәтін мен видеолардан тұратын қарапайым презентациялар жасау

		2.3 Презентациялар	және жасалған жұмыстың сапасына бағалап айтып беру; 3.2.3.2 слайдтар арасындағы ауысуларды пайдалану; 3.2.3.3 презентацияны безендіру үшін дайын дизайнды пайдалану; 3.2.3.4 презентация түрінде өз ойын ұсыну
		3.1 Ақпаратты іздеу	3.3.1.1 нақты сұрақтарға жауап табу үшін Интернеттің іздеу жүйелерін қолдану
4-тоқсан			
Су – тіршілік көзі	Презентация құрып безендіру	1.2 Программалық қамтамасыз ету	3.1.2.2 компьютерлік бағдарламаларда файлдарды ашу және сақтау командаларын қолдану; 3.1.2.4 компьютерлік бағдарламаларда команда мәзірін қолдану; 3.1.2.5 заттық-графикалық сызбаға сүйене отырып, тапсырманы орындау барысын жоспарлау
		2.3 Презентациялар	3.2.3.1 мәтін мен видеолардан тұратын қарапайым презентациялар жасау және жасалған жұмыстың сапасына бағалап айтып беру;
		2.4 Мультимедиа	3.2.4.2 белгілі бір тақырып бойынша фотосуретті қолдану; 3.2.4.3 түсіну мен нақтылау үшін тік, жанама және баламалы сұрақтар қою
		1.2 Программалық қамтамасыз ету	3.1.2.2 компьютерлік бағдарламаларда файлдарды ашу және сақтау командаларын қолдану;
		2.1 Мәтіндер	3.2.1.3 құжаттағы ерекшеленген мәтінді қиып алу, көшіру, қою және өз іс-әрекетін

	Презентацияға арналған ақпарат	жоспарлау, бақылау, бағалау;
	2.3 Презентациялар	3.2.3.1 мәтін мен видеолардан тұратын қарапайым презентациялар жасау және жасалған жұмыстың сапасына бағалап айтып беру; 3.2.3.2 слайдтар арасындағы ауысуларды пайдалану; 3.2.3.3 презентацияны безендіру үшін дайын дизайнды пайдалану; 3.2.3.4 презентация түрінде өз ойын ұсыну
	3.1 Ақпаратты іздеу	3.3.1.1 нақты сұрақтарға жауап табу үшін Интернеттің іздеу жүйелерін қолдану
	Мәтінмен жұмыс	3.2.1.1 мәтіндік редакторда сөйлемдерді теруді жүзеге асыру, қалаған нәтижесін алу мақсатында іс-әрекетінің мақсаты мен міндеттерін құрастыру; 3.2.1.3 құжаттағы ерекшеленген мәтінді қиып алу, көшіру, қою және өз іс-әрекетін жоспарлау, бақылау, бағалау; 3.2.1.4 байланыстырып сөйлеуінде өз іс-әрекетінің негізгі мағынасын жеткізу
		3.3.1.1 нақты сұрақтарға жауап табу үшін Интернеттің іздеу жүйелерін қолдану
Демалыс мәдениеті. Мерекелер	Пернетақтада жок символдар	3.2.1.3 құжаттағы ерекшеленген мәтінді қиып алу, көшіру, қою және өз іс-әрекетін жоспарлау, бақылау, бағалау; 3.2.1.4 байланыстырып сөйлеуінде өз іс-әрекетінің негізгі мағынасын жеткізу

		2.4 Мультимедиа	3.2.4.2 белгілі бір тақырып бойынша фотосуретті қолдану; 3.2.4.3 түсіну мен нақтылау үшін тік, жанама және баламалы сұрақтар қою
Презентациядағы дыбыстар		3.1 Ақпаратты іздеу	3.3.1.1 нақты сұрақтарға жауап табу үшін Интернеттің іздеу жүйелерін қолдану; 3.3.1.2 жасалған жұмыстың сапасы туралы бағалап айтып беру
		2.4 Мультимедиа	3.2.4.1 дыбыстарды жазуға, өңдеуге және ойнатуға арналған бағдарламаларды пайдалану

2) 4-сынып:
2-кесте

Ортақ тақырып	Тақырып	Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан			
Менің Отаным – Қазақстан	Фотосуреттерді өңдеу	1.3 Қауіпсіздік техникасы	4.1.3.1 заманауи сандық құрылғылармен жұмыс істеу кезінде қауіпсіздік ережелерін тұжырымдау
		2.2 Графика	4.2.2.1 біртұтас сурет құру үшін бірнеше кескінді біріктіру; 4.2.2.2 нысанның сыртқы түрін өзгерту (қию, айналдыру, өлшемін өзгерту), палитраны қолдану; 4.2.2.3 өз іс-әрекетін жоспарлау және алгоритмнің құру
			2.4 Мультимедиа
	Файлдармен және бумалармен жұмыс жасау	1.2 Программалық қамтамасыз ету	4.1.2.1 қолданбалы бағдарламаларды қолдану мүмкіндіктері туралы айту; 4.1.2.2 файлдар мен бумаларды құру, көшіру, орнын ауыстыру және жою;

			4.1.2.3 оқылған тақырып бойынша барлық негізгі ұғымдарды түсіну; 4.1.2.4 өз жұмысында мәнмәтіндік мәзірді қолдану
Адами құндылықтар	Құжаттағы суреттер	1.2 Программалық қамтамасыз ету	4.1.2.2 файлдар мен бумаларды құру, көшіру, орнын ауыстыру және жою
		2.1 Мәтіндер	4.2.1.2 мәтіндік құжатқа суреттер, сәндік мәтін кірістіру (WordArt)
	Тізімдер	1.2 Программалық қамтамасыз ету	4.1.2.3 оқылған тақырып бойынша барлық негізгі ұғымдарды түсіну; 4.1.2.4 өз жұмысында мәнмәтіндік мәзірді қолдану
		2.1 Мәтіндер	4.2.1.1 мәтіндік редакторда мәтіндерді теруді жүзеге асыру, қалаған нәтижесін алу мақсатында іс-әрекетінің мақсаты мен міндеттерін қою; 4.2.1.2 таңбаланған, нөмірленген тізімдер жасау
		3.1 Ақпаратты іздеу	4.3.1.1 ақпаратты іздеу (компьютердегі файлдар мен бумаларды, құжаттағы мәтіннің үзіндісі)
2-тоқсан			
Мәдени мұра	Дыбыспен жұмыс жасауға арналған программалар	1.2 Программалық қамтамасыз ету	4.1.2.1 қолданбалы бағдарламаларды қолдану мүмкіндіктері туралы айту
		2.4 Мультимедиа	4.2.4.1 ауызша және жазбаша нұсқаулықпен әуен шығару бағдарламаларын қолдану
	Әуен жазу	1.1 Компьютер құрылғысы	4.1.1.1 компьютердің сыртқы құрылғыларына мысал келтіру; 4.1.1.2 байланыстырып сөйлеу кезінде сөздік-терминдерді өз бетімен дұрыс қолдану

		2.4 Мультимедиа	4.2.4.1 ауызша және жазбаша нұсқаулықпен әуен шығару бағдарламаларын қолдану	
Мамандықтар әлемі	Презентацияға арналған ақпараттар	2.3 Презентациялар	4.2.3.1 слайдқа макет дайындау;	
		3.1 Ақпаратты іздеу	4.3.1.1 ақпаратты іздеу (компьютердегі файлдар мен бумаларды, құжаттағы мәтіннің үзіндісі); 4.3.1.2 браузер құралдарын қолдану (бетбелгілер орнату, жүктеулерді және тарихын қарау); 4.3.1.3 топта нәтижелі қарым-қатынас орнату үшін вербальды және вербальды емес құралдарды дұрыс таңдау	
	Презентациядағы анимациялар	2.2 Графика	4.2.2.1 біртұтас сурет құру үшін бірнеше кескінді біріктіру; 4.2.2.2 нысанның сыртқы түрін өзгерту (қию, айналдыру, өлшемін өзгерту), палитраны қолдану	
		2.3 Презентациялар	4.2.3.2 презентациядағы нысандарға анимацияны баптау; 4.2.3.3 іс-әрекетін жоспарлау мен реттеуде сөйлеуді қолдану	
	3-тоқсан			
	Видеожазба		1.1 Компьютер құрылғысы	4.1.1.1 компьютердің сыртқы құрылғыларына мысал келтіру; 4.1.1.2 байланыстырып сөйлеу кезінде сөздік-терминдерді өз бетімен дұрыс қолдану
1.2 Программалық қамтамасыз ету			4.1.2.1 қолданбалы бағдарламаларды қолдану мүмкіндіктері туралы айту;	
			4.2.4.3 белгілі бір тақырыпқа	

Табиғи құбылыстар		2.4 Мультимедиа	видеокөріністер жасау және өңдеу; 4.2.4.4 оқу тапсырмасын орындауда сыныптастарымен бірігу
	Видеоны өңдеу	1.2 Программалық қамтамасыз ету	4.1.2.2 файлдар мен бумаларды құру, көшіру, орнын ауыстыру және жою;
2.4 Мультимедиа		4.2.4.3 белгілі бір тақырыпқа видеокөріністер жасау және өңдеу; 4.2.4.4 оқу тапсырмасын орындауда сыныптастарымен бірігу	
Қоршаған ортаны қорғау	Презентациядағы дыбыстар	2.1 Мәтіндер	4.2.1.2 таңбаланған, нөмірленген тізімдер жасау; 4.2.1.4 мәтінде қарапайым кестелер құру, жасалған іс-әрекеттер туралы есеп беру, басқалардың жұмысын бағалау
		2.3 Презентациялар	4.2.3.2 презентациядағы нысандарға анимацияны баптау; 4.2.3.3 іс-әрекетін жоспарлау мен реттеуде сөйлеуді қолдану
	Презентациядағы видео	3.1 Ақпаратты іздеу	4.3.1.1 ақпаратты іздеу (компьютердегі файлдар мен бумаларды, құжаттағы мәтіннің үзіндісі)
		2.3 Презентациялар	4.2.3.2 презентациядағы нысандарға анимацияны баптау; 4.2.3.3 іс-әрекетін жоспарлау мен реттеуде сөйлеуді қолдану
4-тоқсан			
		1.2 Программалық қамтамасыз ету	4.1.2.2 файлдар мен бумаларды құру, көшіру, орнын ауыстыру және жою; 4.1.2.3 оқылған тақырып бойынша барлық негізгі ұғымдарды түсіну;

Ғарышқа саяхат	Интернет арқылы мәліметтер жіберу		4.1.2.4 өз жұмысында мәнмәтіндік мәзірді қолдану
		3.2 Ақпаратпен алмасу	4.3.2.1 қоса тіркелген файлдары бар хабарламаларды электрондық поштамен жіберу және алу; 4.3.2.2 жазбаша түрде ақпаратты хабарламалар құру, түзету; 4.3.2.3 критерийлер бойынша өзгені және өзінің сөйлеуін бағалау
		3.1 Ақпаратты іздеу	4.3.1.2 браузер құралдарын қолдану (бетбелгілер орнату, жүктеулерді және тарихын қарау); 4.3.1.3 шағын топта жұмыс істей білу, ортақ мақсатқа жету үшін серіктестермен келіссөздер жүргізу
	Құпиясөз күші	3.2 Ақпаратпен алмасу	4.3.2.1 қоса тіркелген файлдары бар хабарламаларды электрондық поштамен жіберу және алу; 4.3.2.2 жазбаша түрде ақпаратты хабарламалар құру, түзету; 4.3.2.3 критерийлер бойынша өзгені және өзінің сөйлеуін бағалау
		3.3 Интернет желісіндегі қауіпсіздік	4.3.3.1 сенімді құпиясөз критерийлерін құрастыру және ұсыну; 4.3.3.2 алгоритмдер мен есте сақтау нұсқауларын құру
Компьютердің құрылғылары		1.1 Компьютер құрылғысы	4.1.1.1 компьютердің сыртқы құрылғыларына мысал келтіру; 4.1.1.2 байланыстырып сөйлеу тілінде сөздік-терминдерді өз бетімен дұрыс қолдану
			4.1.3.1 заманауи сандық құрылғылармен жұмыс істеу кезінде қауіпсіздік ережелерін тұжырымдау;

Болашаққа саяхат		1.3 Қауіпсіздік техникасы	4.1.3.2 экранмен жабдықталған сандық құрылғылармен (телефондар, планшеттер, интерактивті тақталар) жұмыс уақытын шектеу маңыздылығын талқылау
	Бейнелерді құру	2.2 Графика	4.2.2.1 біртұтас сурет құру үшін бірнеше кескінді біріктіру; 4.2.4.2 фотосуреттерді өңдеуге арналған программаларды қолдану (жарық, контраст, рамка)
		3.1 Ақпаратты іздеу	4.3.1.1 ақпаратты іздеу (компьютердегі файлдар мен бумаларды, құжаттағы мәтіннің үзіндісі); 4.3.1.2 браузер құралдарын қолдану (бетбелгілер орнату, жүктеулерді және тарихын қарау); 4.3.1.3 шағын топта жұмыс істей білу, ортақ мақсатқа жету үшін серіктестермен келіссөздер жүргізу
		2.3 Презентациялар	4.2.3.4 презентация түрінде өз ойын дайындау және ұсыну

Қазақстан Республикасының
Білім және ғылым министрі
2022 жылғы 1 сәуірдегі
№ 123 бұйрығына
91-қосымша
Қазақстан Республикасы Білім
және ғылым министрінің
2013 жылғы 3 сәуірдегі
№ 115 бұйрығына
728-қосымша

Психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған бастауыш білім беру деңгейінің 0-4 сыныптары үшін "Музыка" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған бастауыш білім беру деңгейінің 0-4 сыныптары үшін "Музыка" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік

оқу бағдарламасы (бұдан әрі - Бағдарлама) "Білім туралы" Заңының 5 бабы 6) тармақшасына сәйкес әзірленген.

2. Бағдарлама мақсаты – қазақ дәстүрлі музыкасы, әлем халықтарының шығармашылығы, әлемдік классика және заманауи музыка үздік үлгілері негізінде білім алушылардың музыкалық мәдениетін қалыптастыру және шығармашылық қабілеттерін дамыту.

3. Бағдарлама міндеттері:

1) музыканы зерделеу және оның басқа да өнер түрлерімен байланысы арқылы әлемнің біртұтас бейнесі туралы ұғымды қалыптастыруға ықпал ету;

2) адам өміріндегі музыканың рөлі, оның рухани-адамгершілік дамуындағы мәні туралы бастапқы түсініктерді қалыптастыру;

3) сыни ойлау дағдыларын және музыкаға, музыкалық іс-әрекетке жағымды қарым-қатынасты дамытуға ықпал ету;

4) музыкалық шығармаларды талдауға, орындаушылыққа, импровизацияға, шығармашылық тапсырмалар мен презентацияларды орындауға тарту арқылы білім алушылардың білім, білік пен дағдыларын қалыптастыру;

5) әрбір білім алушының шығармашылық әлеуетін, орындаушылық және зерттеу дағдыларын жүзеге асыру, музыкалық қабілеттерін анықтау;

6) музыкалық түсініктері мен мәдениет негіздерін қалыптастыру, көркемдік талғам мен музыкалық өнерге және музыкалық қызметке қызығушылығын дамыту.

4. Түзете - дамыту міндеттері:

1) оқушылардың қоршаған әлем туралы алғашқы білімдері мен түсініктерін дамыту және кеңейту, сенсорлық тәжірибені байыту, ақыл-ой әрекеті мен танымдық белсенділікті дамыту;

2) коммуникативті және әлеуметтік дағдыларды, топта және жұпта жұмыс істеу дағдыларын, өз көзқарасын білдіру, басқалардың пікірін құрметтеу, көшбасшылық қасиеттерін таныту, өз жұмыстарын жазбаша және ауызша түрде ұсыну дағдыларын дамыту

3) дұрыс тыныс алу және дауысты ұтымды жеткізу дағдыларын дамыту; есту зейіні мен фонематикалық есту қабілетін дамытуға ықпал ету; білім алушылардың сөйлеу қабілетінің дамуындағы кемшіліктерді жою, сөйлеу дағдыларын дамыту;

4) музыкалық шығармаларды тыңдау және талдау кезінде алынған тікелей әсер мен көріністерді кеңейту және ажырату арқылы сөздік қорын нақтылау және байыту;

5) музыкалық шығарманы оның эмоционалды, бейнелі және логикалық бірлігінде толық қабылдау дағдыларын қалыптастыру;

6) адамгершілік және эстетикалық қасиеттері мен сезімдерді, музыкалық талғамды, шығармашылық қиялды дамыту, білім алушылардың жеке дамуын түзету;

2-тарау. Оқу процесін ұйымдастырудағы педагогикалық тәсілдер

5. Оқу процесін ұйымдастыру барысында психикалық дамуы тежелген білім алушылардың ерекшеліктерін ескеріледі: сенсорлық ақпаратты қабылдау мен өңдеудің баяу жылдамдығы, ақыл-ой операциялары мен әрекеттерінің жеткіліксіздігі, когнитивтік белсенділіктің төмендігі және танымдық қызығушылықтардың әлсіздігі, қоршаған орта туралы білім мен түсініктерінің шектеулілігі, сөйлеу тілінің дамуындағы артта қалушылық, мінез-құлықты ерікті басқарудың қалыптасуының болмауы, қозғалыс дағдылары мен қозғалыстардың үйлесімділігінің жетіспеушіліктері.

6. Оқыту процесі құндылыққа-бағдарланған, тұлғаға-бағдарланған, іс-әрекеттік, саралап оқыту, коммуникативтік және көркемдік-музыкалық тәсілдер негізінде жүзеге асырылады.

7. Құндылыққа-бағдарланған тәсіл "Мәңгілік ел" ұлттық идеясы негізінде білім алушылардың тұлғалық дамуына ықпал ете отырып, музыкалық оқу іс-әрекетінің жоспарлы қалыптасу стратегиясын анықтайды: музыка сабақтарында қазақ және әлемдік музыкалық мәдениеттің жауһарларына баулу әлемнің біртұтас көркем бейнесін қалыптастыруға, патриоттық сезімдерді, полимәдени қоғамдағы толерантты қарым-қатынасты тәрбиелеуге бағытталған.

8. Тұлғаға-бағдарланған тәсіл білім алушылардың әрқайсысына қатысты дараландыру мақсатында қолданылады: олардың шығармашылық әлеуетін іске асыру, өнерге қатысты өзінің көзқарасын білдіруге дайын болу, құндылықты мағыналық бағдарларын қалыптастыру, оң өзін-өзі бағалау мен өзін-өзі құрметтеу, өмірлік оптимизм және психикалық, дене және сөйлеу дамуының жеке ерекшеліктерін, мінез-құлықтың қажеттіліктері мен уәждерін ескере отырып шығармашылығын толық ашу.

9. Іс-әрекеттік тәсіл - білім алушы музыка саласындағы білімдер жүйесін дайын күйінде емес, өз бетінше игереді, музыкалық-оқу іс-әрекетінің мазмұны мен нысандарын түсініп, оның нормаларын қабылдайды, бұл "білу", "түсіну", "қолдану", "талдау", "бағалау", "синтездеу" санаттары бойынша топтастырылған білімін, оқу іскерліктері мен шығармашылық дағдыларын белсенді және табысты қалыптастыруға ықпал етеді.

10. Сараланған тәсіл түзету-тәрбие процесін ұйымдастыруда білім алушыларды біртектес топтарға бөлуді көздейді: топтарды мазмұны, қарқыны, көлемі, күрделілігі, жұмыс істеу әдістері мен тәсілдері, бақылау нысандары мен әдістері, олардың әрқайсысы үшін оқытудың мотивациясы арқылы сипаттамалары бойынша қалыптастырады. Оқушыларды топтарға бөлу шартты және икемді. Жеке тәсіл дегеніміз - дифференциалданған тәсілді нақтылау.

11. Коммуникативтік тәсіл музыка сабақтарында нақты қарым-қатынас жағдайын жасауды, белсенді шығармашылық қызметін ұйымдастыруды, ұжымдық жұмыс

түрлерін қолдануды, проблемалы жағдайларға және тиімді коммуникация процесіне балаларды тартуды қарастыратын сабақтардың шығармашылық түрлеріне назар аударуды көздейді.

12. Көркемдік-музыкалық тәсіл шығармашылық іс-әрекеттің әртүрлі түрлері: орындаушылық, композиторлық, коммуникативтік және сөйлеу процесінде музыкалық білім негіздерін қолдану бойынша нәтижелерге қол жеткізуге бағытталған оқу-танымдық іс-әрекеттің түрлерін қарастырады.

13. Оқытудың пәндік-практикалық бағдарлау тәсілі музыка пәнін оқытуда жоғары психикалық функциялардың (қабылдау, сөйлеу, ойлау) сенсорлық-моторлық негізін дамытуға, балалардың өмірлік тәжірибесінің жетіспеушілігін өтеуге және әлеуметтік өзара әрекеттесу дағдыларын игеруге мүмкіндік береді.

14. Жүйелілік тәсілі әмбебап оқу әрекеттерін қалыптастыру негізінде жалпы мәдени және жеке дамуына жағдай жасауға бағытталған, ол әрекеттер білім, білік және дағдыларды ойдағыдай игеруді ғана емес, сонымен қатар білімнің пәндік аясындағы әлемнің тұтас бейнесі мен құзыреттіліктерді қалыптастыруды қамтамасыз етеді.

15. Білім алушыларға қатысты музыка сабағында қолданылатын негізгі әдісі болып логопедиялық ритмика табылады, ол сөздің, музыканың және қимылдың тығыз байланысын келесідей жүзеге асырады:

- 1) музыкалық-ырғақтық қозғалыстар және сөйлеу ойындары;
- 2) ән айту;
- 3) музыкалық аспаптарда ойнау;
- 4) музыкалық-ойын іс-әрекеті;
- 5) ән айту, қозғалыс және аспаптық импровизациядағы музыкалық жаттығулар;
- 6) ән айту кезіндегі саусақ гимнастикасы.

16. Білім алушыларды музыкаға оқыту барысында қамтылатын дәстүрлі емес (альтернативті) әдістер мен тәсілдер:

- 1) симфониялық оркестрдің орындауында классикалық шығармаларды тыңдау;
- 2) дауысты дыбыстар мен ноталық дыбыстарды әуендету;
- 3) дыбыстық ойындар;
- 4) қимыл ырғақтық жаттығулар, мимика және ым-ишаралық билер;

5) бұлшықеттерді кезекпен тырыстыратын және босаңсытатын, музыкамен сүйемелденетін арнайы психогимнастикалық жаттығулар мен этюдтер;

- 6) көзге арналған музыкалық гимнастика.

17. "Музыка" пәнін оқытуда ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдану арқылы:

1) білім алушыларды ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолданудың қауіпсіздік ережелерімен таныстырады;

2) бастауыш мектепте ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдану дағдыларын дамытады: ақпарат іздеу, алмасу және онымен жұмыс жасау, идеяларды

жинау, өз жұмысын бағалау және жетілдіру, алуан түрлі жабдықтар мен бағдарламалық қосымшаларды пайдалану;

3) музыкалық импровизациялар мен өңдеулер жасау барысында компьютерлік цифрлік технологияларды қолдануға үйретеді;

4) белсенді оқытуға техникалық қолдау жасау үшін интерактивті тақтаны пайдалануды көрсетеді ;

5) электронды оқулықтарды пайдалануға дағдыландырады;

6) ақпараттық-коммуникациялық технологиялар арқылы презентация жасауды, қажетті ақпаратты таңдай білуге үйретеді;

7) слайдтік презентацияларды жасау дағдыларын дамыту, нақты аудиторияға көрсету және қойылған мақсатқа жету үшін, түрлі дерекқордан материалдарды жинақтауды дамытады;

8) ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдана отырып оқушылардың тыныс алу жолдарына және артикуляция аппаратына пайдалы музыкалық элементтер мен жаттығуларды тиімді пайдаланады.

3-тарау. "Музыка" пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

18. "Музыка" пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

1) 0-сыныпта – аптасына 2 сағат, оқу жылында 64 сағатты;

2) 1-сыныпта – аптасына 1 сағат, оқу жылында 33 сағатты;

3) 2-сыныпта – аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағатты;

4) 3-сыныпта – аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағатты;

5) 4-сыныпта – аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағатты құрайды.

19. Бағдарламаның мазмұны келесідей бөлімдерді қамтиды:

1) "Музыканы қабылдау және орындау" бөлімі;

2) "Музыканы шығару тәжірибесі" бөлімі;

3) "Музыкалық-шығармашылық жұмысты көрсету және бағалау" бөлімі;

4) "Музыкалық терапияның элементтері" бөлімі.

20. "Музыканы қабылдау және орындау" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) музыканы тыңдау және талдау;

2) музыкалық шығармаларды орындау;

3) музыкалық сауаттылық.

21. "Музыканы шығару тәжірибесі" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) музыкалық идеяларды дамыту және материалдарды жинақтау;

2) музыка шығару және импровизациялау.

22. "Музыкалық-шығармашылық жұмыс" бөлімі келесідей бөлімшені қамтиды:

1) музыкалық-шығармашылық жұмысты презентациялау және бағалау.

23. "Музыкалық терапияның элементтері" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) танымдық процестерін дамытуға арналған музыкалық терапия элементтері;

2) эмоцияларды тұрақтандыруға арналған музыкалық терапия элементтері;

3) сөйлеу тілін түзетуге арналған музыкалық терапия элементтері.

24. 0 – сыныпқа арналған "Музыка" пәнінің базалық мазмұны:

1) музыка туралы әңгіме. Музыка қандай сезім береді. Күзгі әуендер. Балалық шақ әндері. Музыкадағы ертегі. Би билеуді ұнатамыз. Біз ән айтуды жақсы көреміз. Қозғалыстағы музыка. Табиғат және музыка. Табиғат туралы әндер. Мереке музыкасы. Көңілді әуен. Музыка қалай айтады. Музыкалық бояулар. Би билейміз – ән саламыз! Біз музыканы айтамыз. Музыкалық тіл, сөйлеу тілі. Біздің сүйікті әндеріміз. Өз біліміңді тексер. Бесік жыры әндері. Отан туралы әндер. Музыка әңгімелейді. Көктем музыкасы. Отан туралы музыка. Мектеп әндері.

25. 1- сыныпқа арналған "Музыка" пәнінің базалық мазмұны:

1) танысу. Менің атым. Менің даусым. Менің көңіл-күйім. Менің сүйікті әндерім. Мен және менің мектебім. Музыкалық дыбыстармен танысу. Мектептегі музыкалық дыбыстар. Музыкалық белгілер. Көңілді достар. Жануарлар – менің достарым. Ритмді өзгерту. Біздің айналамыздағы табиғат. Табиғат музыкасы. Суреттер дыбыстары. Жұлдыздың саяхаты. Атпен серуен. Көңілді саяхат. Көңілді паровоз. Дәстүр. Халық ертегілері. Халық билері. Наурызды қарсы аламыз! Музыкалық дастархан. Музыкалық бояулар. Көкөністер мен жемістердің оқиғалары. Көкөністер мен жемістердің концерті. Оян да, ән сал!. Біз болашақ Отан қорғаушылармыз. Тазалық-денсаулық кепілі. "Қош бол, бірінші сынып!" өнер фестивалі".

26. 2- сыныпқа арналған "Музыка" пәнінің базалық мазмұны:

1) сәлем, мектеп! Мен – тыңдарман. Мен – орындаушы. Мен – композитор. Музыкалық отбасы. Біз бірге ән шырқадық. Биге шақырамыз. Музыкалық суреттер. Достар оркестрі. Сүйікті мектептің дауысы. Музыкалық үзіліс. Көңілді сабақ. Мектеп табалдырығында. Ауа райы. Табиғат музыкасы. Музыкалық карнавал. Тазалық-денсаулық кепілі. Музыкалық жаттығу. Қысқы ойындар. Музыка және спорт. Музыкалық дәстүрлер. Халық ертегілері мен аңыздар. Қазақ қуыршақ-музыкалық өнер. Музыкалық дастархан. Наурызды қарсы аламыз!. Көктемнен көктемге дейін. Жаз қандай түсті. Күз бояу алды. Қыстың көркем музыкасы. Көктемнің музыкалық бояулары. Музыкалық саяхат. Жеңіс күні жарқын мереке. Өнер фестивалі. Ура! Демалыс!

27. 3- сыныпқа арналған "Музыка" пәнінің базалық мазмұны:

1) туған өлкенің музыкасы. Құстар мен музыка. Ноталар қайда тұрады. Музыкалық пейзаж. Жақсы және жаман. Музыка жақсыға үйретеді. Музыка-көмекші. Жақсы ән. Сағат және музыка. Музыкалық оятар. Жыл мезгілдері. Музыкалық кірпіштер. Музыкалық үйлер. Музыкалық қалалар. Еске түсірейік, қайталаймыз. Музыкалық өнер. Музыкалық суреттер. Біздің оркестр; Ән айтамыз және билейміз! Бала –вундеркинд. "

Алып" операсы. Қыз-домбырашы. Су музыкасы. Өзен туралы әндер. Мұхит-теңіз көк. Менің елімнің мерекелері. Жылдың үздік мерекесі. Мерекелік мамыр. Менің елімнің жаңа мерекелері.

28. 4 - сыныпқа арналған "Музыка" пәнінің базалық мазмұны:

1) Қазақстан Республикасында тұратын батыс және шығыс халықтарының музыкалық дәстүрлері. Үлкен скрипканың виртуозы. Рыцарлық дәстүрлер. Мерекелік дәстүрлер. Музыкалық саяхат. Қазақ халқының музыкалық дәстүрлері. Мажор және минор. Махаббат бұлағы. Адам және музыка. Музыкалық жанрлар ағашы. Халық музыкасы. Кәсіби ән. Бард әндері. Симфониялық музыка. Балет. Опера. Мюзикл. Анимациялық фильмдегі мюзикл. Музыкалық эпилог.

4-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

29. Бағдарламада оқу мақсаттары кодтық белгімен берілген. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сандар – бөлімше ретін, төртінші сан - оқу мақсатының реттік нөмірін білдіреді Мысалы, 1.1.3.4 кодталуында: "1" – сынып, "1.3" – бөлімше, "4" – оқу мақсатының реттік саны.

30. Оқыту мақсаттарының жүйесі бойынша күтілетін нәтижелер:

1) "Музыканы қабылдау және орындау" бөлімі:

1- кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары				
	0- сынып	1-сынып	2- сынып	3- сынып	4- сынып
1.1 Музыканы тыңдау және талдау	0.1.1.1 қол жетімді вербалды және вербалды емес құралдармен музыкаға тұрақты қызығушылықты көрсету; 0.1.1.2 қазақ халық музыкасының дыбысталуына қол жетімді вербалды және вербалды емес құралдармен тұрақты қызығушылықты көрсету; 0.1.1.3 қобызды, балалайка мен	1.1.1.1 таныс музыканы есту арқылы тану, оны түсіну және мұғалімнің бағыттаушы көмегімен екпінді, динамиканы және регистрді сипаттай отырып ол туралы айту; 1.1.1.2 отандық өнер қайраткерлерінің музыкалық поэтикалық шығармашылығында, қазақ музыкалық фольклорының алуан	2.1.1.1 музыканың ырғағын, сипаты мен көңіл-күйін анықтау, мұғалімнің бағыттаушы көмегімен музыкалық шығарманың көңіл-күйі мен идеясы туралы ойлау; 2.1.1.2 қазақ халық және классикалық музыка аспаптарының қазақ халық және кәсіби музыкасының түрлі үлгілерін салыстыру процесінде	3.1.1.1 тыңдалған музыканың сипатын, мазмұнын, жанрларын, музыкалық мәнерлілігін анықтау және салыстыру; 3.1.1.2 қазақ және Қазақстан халықтарының музыкалық дәстүрлерінің ерекшеліктерін анықтау, отандық халық музыкалық дәстүрлерін бағалау; 3.1.1.3 қарсылықты қатынасты	4.1.1.1 музыкалық-шығармашылық қызметтің әр түрлерінде өзінің қатынасын көрсете отырып, өнерге эмоционалды, эстетикалық үн қосу; 4.1.1.2 қазақ композиторлары мен жырғаулардың музыкалық шығармаларының жанрларын ажырату, стилін анықтау (халықтық, классикалық); 4.1.1.3 музыкалық

	<p>барабанды тыңдай отырып, шулы және музыкалық дыбыстарды ажырату, оларды мұғаліммен ұштасқан сөйлеуде нақты атау</p>	<p>түрлілігінде бағдарлану; 1.1.1.3 шулы және музыкалық дыбыстарды ажырату, осы дыбыстарды шығаратын заттар мен аспаптарды сәйкестендіру</p>	<p>дыбысталуы мен тембрін салыстыру; 2.1.1.3 әннің түрін ажырату және анықтау: вокалдық, аспаптық және ол туралы сипаттама түрінде айту: үлгі бойынша 4-5 сөйлем</p>	<p>біліретін жалғаулықтармен күрделі сөйлемді пайдаланып, әртүрлі аранжировкаларда музыкалық шығарманың дыбысталуын анықтау және салыстыру</p>	<p>шығармаларды әуен, интонация бойынша тану және ол туралы әңгіме-сипаттау түрінде ойлау элементтерімен, өзінің ойлары мен сезімдерін жоспар бойынша (5-7 сөйлем) түсіндіру</p>
<p>1.2 Музыкалық шығармаларды орындау</p>	<p>0.1.2.1 өз есімін әндету; 0.1.2.2 дирижерлаудың маңызын түсіну; 0.1.2.3 дирижерлаудың маңызы туралы қолжетімді құралдармен айта білу және түсіну; 0.1.2.4 дирижерлаудың мазмұны мен маңызы туралы қолжетімді құралдармен айта білу және түсіну</p>	<p>1.1.2.1 қазақ және орыс халықтарының бесік жырларын, ән айту ережелеріне сәйкес әннің сипатын бере отырып ән орындау; 1.1.2.2 әндерді орындау кезінде негізгі дирижерлік қимылдарды түсіну; 1.1.2.3 музыкалық штрихтерді пайдалана отырып, шығармаларды орындауда музыкалық аспаптармен сүйемелдеу; 1.1.2.4 шығарманың сюжеті бойынша "жанды сурет" жасау, мұғалімнің бағыттаушы көмегін пайдалана отырып, оған</p>	<p>2.1.2.1 әртүрлі сипатты әндерді орындау, ән айту ережелерін сақтай отырып жеке ансамбльде, хорда, музыкалық аспаптың сүйемелдеуімен орындау; 2.1.2.2 ырғақтық суреттемелерін сақтай отырып, дирижерлік қимылдарға сәйкес әндерді орындау; 2.1.2.3 екпіні мен ырғақтық суреттемелерін сақтай отырып, шулы және ұрмалы аспаптарда ойнау; 2.1.2.4 театрландырылған және музыкалық-пластикалық композициялар жасау, вокалдық-хор шығармаларын орындау кезінде</p>	<p>3.1.2.1 ырғақты және динамиканы сақтай отырып, музыкалық аспаптың сүйемелдеуімен әртүрлі сипаттағы әндерді орындау; 3.1.2.2 көркемдік бейнені бере отырып, дирижерлік қимылдарға сәйкес әндерді орындау; 3.1.2.3 ансамбльде марш ырғағы мен вальс ырғағын қоса алғанда, түрлі ырғақты суреттемелерді, шулы және музыкалық және қазақ халық ұрмалы аспаптарында ырғақты және динамиканы сақтай отырып ойнау; 3.1.2.4 бейнелеу өнері құралдарымен музыкалық шығарманың</p>	<p>4.1.2.1 дауыстың шығуы немесе аспапты дыбыстауда табиғат пен қоршаған өмірдің, көңіл-күйдің, сезімнің, адамның сипаты мен ойының бейнелерін іске асыру; 4.1.2.2 дирижерлік қимылдарға сәйкес, ырғақтық сурет пен көркемдік бейнені бере отырып, ансамбльдік әнге қатысу; 4.1.2.3 ансамбль құру және әртүрлі шулы және қазақ музыкалық аспаптары бар ансамбльді басқару; 4.1.2.4 ән айту, сөз, қозғалыс, ойын, іс-қимылда кәсіби және халық шығармашылығының</p>

		ауызша түсініктеме беру	музыкалық бейнелерді іске асыру	бейнелі мазмұнын көрсету: суреттер, декорация эскиздері, костюмдер	көркемдік-бейнелік мазмұны мен интонациялық – әуендік ерекшеліктерін іске асыру
1.3 Музыкалық сауаттылық	0.1.3.1 әуені мен мәтіні бойынша таныс әндерді атау және естіп тану; 0.1.3.2 хор түрлерін анықтап тану: балалар, әйел, ер, аралас; 0.1.3.3 вокалдық миниатюралар мысалында музыка мен ауызекі сөйлеудің ұқсастығы мен айырмашылықтары бақылау; 0.1.3.4 дыбыс биіктігін қол мен дененің қимылы арқылы бейнелеу ("Музыкалық баспалдақ" ойнау); 0.1.3.5 бейнесі бойынша музыкалық аспаптарды тану	1.1.3.1 әннің құрылымын білу : шумақ пен қайырманы ажырату; 1.1.3.2 хордың түрлерін тану және қол жетімді деңгейде өз пікірін негіздеу; 1.1.3.3 музыкалық жанрларды тану және атау; 1.1.3.4 графикалық жазбаны музыканың бейнесімен салыстыру; музыкадағы ақпаратты көрсетудің таңбалы-символдық құралдарын ұғыну; 1.1.3.5 қобыз бен балалайканымен бірге, түрлі музыкалық аспаптардың дыбысын есту арқылы анықтау	2.1.3.1 музыкалық шығармадағы мотивті, музыкалық фразаны анықтау; 2.1.3.2 аспаптардың құрамы бойынша халық (қазақ, орыс) және симфониялық оркестрлерді осы аспаптарды атай отырып, дыбысталуына қарай көрнекілікке сүйеніп ажырату; 2.1.3.3 арнайы терминологияны пайдалана отырып, музыкалық жанрларды анықтау; 2.1.3.4 мұғалімнің бағыттаушы көмегімен ноталар бойынша қарапайым әуендер орындау; 2.1.3.5 халық және классикалық музыкалық аспаптардың дыбысталуын салыстыру	3.1.3.1 музыкалық форманың құрылымын анықтау: шумақ, шумақ-қайырма, бір бөлімді, екі бөлімді; 3.1.3.2 музыкалық шығарманы талдау кезінде негізгі музыкалық ұғымдарды анықтау және ажырату; 3.1.3.3 салыстыру мен ассоциацияларды пайдалана отырып, музыкалық жанрлар мен стильдерді анықтау және ажырату; 3.1.3.4 ноталар бойынша қарапайым әуендер орындау; 3.1.3.5 халық, үрмелі, симфониялық оркестрлердің музыкалық аспаптарын ажырату	4.1.3.1 классикалық музыкалық формаларды анықтау: соната, рондо, вариация, симфония; 4.1.3.2 ауызша және жазбаша жұмыстарда негізгі музыкалық ұғымдарды, оның ішінде шығарма-пайымдауларды пайдалану; 4.1.3.3 түрлі жанрда және стильде шығармаларды орындау; 4.1.3.4 ауызша және жазбаша жұмыстарды орындау кезінде ноталық сауаттылық негіздерін қолдану; 4.1.3.5 әр түрлі халықтардың музыкалық аспаптарын топтар бойынша топтастыру, оларды әр түрлі контекстерде салыстыру

2) "Музыканы шығару тәжірибесі" бөлімі:

2-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары				
	0- сынып	1-сынып	2- сынып	3- сынып	4- сынып
2.1 Музыкалық идеяларды дамыту және материалдарды жинақтау	0.2.1.1 музыкамен байланысты жұмбақтарды шешу; 0.2.1.2 мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен музыкалық идеяны іске асыру үшін музыкалық материалдарды жинау процесінің мазмұнын бақылау және түсіну	1.2.1.1 музыкалық-шығармашылық жұмыс арқылы музыканың сипатын беру; 1.2.1.2 мұғалімнің бағыттаушы көмегімен балалар ән-биінің орындаушылық жоспарын құрастыру	2.2.1.1 музыкалық-шығармашылық жұмыс арқылы музыканың сипатын беру; 2.2.1.2 мерекелерге, концерттерге дайындық бойынша басқабілім алушылармен топта жұмыс істеу кезінде пәндік лексиканы пайдалана отырып, нақтылайтын сұрақтар қою	3.2.1.1 музыкалық-шығармашылық жұмыстарға, музыкалық фразаларды шығару үшін идеялар ұсыну; 3.2.1.2 мектептің мәдени-көпшілік іс-шараларын ұйымдастырумен өткізуге, оның ішінде афишаны әзірлеуге ересектерге көмек көрсету	4.2.1.1 музыкалық - шығармашылық жұмыс үшін өз аудио-және видеотекасын, түрлі материалдарды, ресурстарды іріктеу, идеялар ұсыну; 4.2.1.2 музыка туралы ойлау процесінде, мұғаліммен және құрдастарымен музыкалық іс-әрекет барысында оқынтымақтастығын жоспарлау кезінде өзіндік сөйлеу тәжірибесін өзектендіру
2.2 Музыка шығару және импровизациялау	0.2.2.1 мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен музыкалық идеяны іске асыру үшін музыкалық материалдарды жинау процесінің мазмұнын бақылау және түсіну	1.2.2.1 әуенді шығару алгоритмінің элементтерін меңгеру	2.2.2.1 ән, би, марш рухындағы поэтикалық мазмұнға сәйкес қарапайым әуендер тақырыптарында импровизациялау	3.2.2.1 мәдени бос уақытты, өзіндік музыкалық шығармашылық қызметті музицирлеу элементтерімен ұйымдастыру	4.2.2.1 өзінің шығармашылық ойларын музыкалық іс-әрекеттің әртүрлі түрлерінде (ән айту және музыканы интерпретациялау, балалардың қарапайым музыкалық аспаптарында ойнау, музыкалық-пластикалық қозғалыс және импровизация) іске асыру

3) "Музыкалық-шығармашылық жұмыс" бөлімі:

3-кесте

--	--

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары				
	0- сынып	1-сынып	2- сынып	3- сынып	4- сынып
3 . 1 Музыкалық-шығармашылық жұмысты презентациялау және бағалау"	0.3.1.1 өз жұмысын үлгі бойынша сипаттай білу және орындау процесі туралы айту; 0.3.1.2 музыкалық-шығармашылық жұмысты талдағанда және бағалағанда жалғаулар мен жұрнақтарды дұрыс қолдану және түсіну; 0.3.1.3 адамдарда әртүрлі көзқарастар болуына жол беру, мұғалім мен жолдастары берген өз жұмысының бағасын дұрыс қабылдау; 0.3.1.4 тыңдалған әндерде қоршаған болмыстың объектілері мен құбылыстарын тану, атау және анықтау	1.3.1.1 мұғалімнің көмекші сұрақтары негізінде өзінің музыкалық іс - әрекет нәтижелеріне баға беру; 1.3.1.2 музыкалық және музыкалық-ырғақ т ы қ терминдерді түсіну, тыңдай білу, білім алушылардың жұмысын бағалау бойынша диалогқа қатысуға бастама жасау; 1.3.1.3 орындалған музыкалық-шығармашылық жұмыстардың сапасын талқылау барысында конструктивтік ұстаным мен жұмыс авторына оң көзқарас көрсете отырып, ынтымақтастықты жүзеге асыру, жұптар мен шағын топтарда жұмыс істеу; 1.3.1.4 бағалауға дайындық кезінде өз әрекетін реттеу үшін сөйлеу тілін қолдану	2.3.1.1 музыкалық-шығармашылық жұмысқа түсініктеме беру және оны жақсарту бойынша ұсыныстар енгізу; 2.3.1.2 берілген жоспар бойынша 45-50 сөз көлемінде талқылау элементтерімен бағалау сипатындағы (шығармашылық жұмыс материалдары бойынша) сипаттама-әңгіме беру; 2.3.1.3 өз шығармашылық нәтижелерін бағалау және түзету барысында мұғаліммен нәтижелі қарым - қатынас жасау және ынтымақтасу, өзінің музыкалық-шығармашылық жұмыстарын ұжымдық талқылауға қатысу; 2.3.1.4 бағалау барысында вербальді емес құралдарды пайдалана отырып, тілектестік пен эмоционалдық-адамгершілік	3.3.1.1 музыкалық-шығармашылық жұмысты бағалау және шығармашылық жұмысты жақсарту үшін идеялар ұсыну; 3.3.1.2 мұғалімнің жетекшілігімен берілген шығармашылық жұмыстарды терминологияны, соның ішінде предикативті лексиканы қолдана отырып, берілген сапа критерийлері бойынша талдау және саралау; 3.3.1.3 музыкалық-шығармашылық қызметтің нәтижесін бағалау: қажет болған жағдайда түзету; 3.3.1.4 бағалау процесінде салыстырудың, талдаудың, жинақтаудың, жіктеудің логикалық әрекеттерін меңгеруді көрсету	4.3.1.1 музыкалық-шығармашылық жұмысты критерийлерге сәйкес бағалау, шығармашылық жұмысты жақсарту туралы ұсыныстар енгізу; 4.3.1.2 мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен музыкалық-шығармашылық жұмыстардың сапасын анықтау үшін қарапайым критериялды құралын құру; 4.3.1.3 шығармашылық жұмыстарды бағалаудың барлық кезеңдерінде тиімді ынтымақтастық дағдыларын көрсету, жанжалдардан аулақ болу және конфликт жағдайлардан шығу; 4.3.1.4 тікелей, айқын және шынайы өз музыкасында көңіл-күй, сипатын және оған өз

			қайырымдылықты көрсету		көзқарасын жеткізе білу
--	--	--	------------------------	--	-------------------------

4) "Музыкалық терапияның элементтері" бөлімі:

4-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары				
	0- сынып	1-сынып	2- сынып	3- сынып	4- сынып
4.1 Танымдық процестерін дамытуға арналған музыкалық терапия элементтері	0.4.1.1 қарапайым объектілерге аспаптармен жанасу арқылы әр түрлі күш пен ұзақтықтағы дыбыстарды шығара білу; 0.4.1.2 “еркін дирижерлау” түрінде сезім мен уайымды жеткізу	1.4.1.1 дыбыстың шығу көзін анықтау арқылы кеңістіктегі дыбысты окшаулау; 1.4.1.2 бір орында тұрып музыкамен қадамдау, дене саулығы мен сергектік сезініп көрсету	2.4.1.1 мұғалімнің бағыттаушы көмегімен музыкалық шығармалардың сюжеттерінде-оқиганың және одан кейінгі сезімнің, көңіл-күйдің логикалық себеп-салдарлық байланысын анықтау; 2.4.1.2 музыка бойынша твист-жүруді орындау, қимыл ырғағына ілесу, динамика мен әуеннің қарқыны мен қуанышын жеткізу	3.4.1.1 музыкалық шығарманың идеялары мен мәнмәтіндерін түсінуді көрсету : тыңдау, зейін қою, айту, қайталап айту, мимикалық қалыптарды қабылдау; 3.4.1.2 серіктестің мимика, пантомимика және қимыл бойынша көңіл-күйін көрсете отырып, музыкалық-ырғақтық қозғалыстарды орындау	4.4.1.1 музыкалық өнердің түрлеріне тұрақты қызығушылық білдіру: диалогтарда музыканттардың тегі, шығармалардың атаулары, стильдер; 4.4.1.2 музыкалық сүйемелдеумен тыйым салынған мимикалық және пантомимикалық қалыпта тапсырмаларды орындау
4.2 Эмоцияларды тұрақтандыруға арналған музыкалық терапияның элементтері	0.4.2.1 релаксациялық тәсілдерді білу және қолдану: мұғалімнің бағыттаушы көмегімен тырысудан босануға; 0.4.2.2 седативті немесе белсендіруші әсер беретін (И. С. Бах) шығармаларды скрипка, флейта,	1.4.2.1 релаксациялық тәсілдерді білу және қолдану: мұғалімнің бағыттаушы және ұйымдастырушылық нұсқау бойынша босану; 1.4.2.2 музыкалық шығармалардағы әзіл-сықақ және дұрыс әсер етудің вербальді емес құралдарын	2.4.2.1 релаксациялық тәсілдерді білу және қолдану: өзін сендіру арқылы босану (аутосуггестия элементтері); 2.4.2.2 музыкалық шығармалардағы әзіл-сықақ ахуалын түсіну және дұрыс әрекет етудің вербальді емес құралдарын пайдалану,	3.4.2.1 қиын жағдайларда эмоционалдық шиеленісті шешуге өзін сендірудің кемінде 4-5 музыкалық формулаларын білу және қолдану; 3.4.2.2 музыкалық туындыны орындау кезінде (суретте, пиктограммада) бейнеленген адамның мимикасы бойынша	4.4.2.1 дем алу - дем шығару жиілігін төмендету арқылы қозғалыс және эмоциялық қозуды әлсірету; 4.4.2.2 музыкалық туындыны орындау кезінде, қуаныш, қайғы, таңқалу, қорқыныш, мимикалық

	орган дыбыстарымен тыңдау	бақылау, жағдаяттың әзіл екендігін сезіну	жағдаяттың әзіл екендігін түсіну	қуаныш, қайғы және таң қалу сезімін анықтау	қалыптарды кезектестіріп көрсету
4.3 Сөйлеу тілі бұзылысын алдын алу және жоюға бағытталған музыкалық терапияның элементтері	0.4.3.1 үлгі бойынша 3-5 массаж тәсілдерін қолдана отырып, саусақтар мен қол білезіктеріне музыка бойынша өздігінен массаж жасау; 0.4.3.2 ырғақпен оқу және оркестрде музыка орындау : баяу: I I I I және жылдам: II I I I I; 0.4.3.3 вальстік және марштық ырғағы бар (рифмаланған) мәтіндер мен әуендерде ұсынылған екі өлеңнен ырғақты суреттемелі - эталонды тану	1.4.3.1 сөздік нұсқау бойынша 3-5 массаж тәсілдерін қолдана отырып, саусақтар мен қол білезіктеріне музыка бойынша өздігінен массаж жасау; 1.4.3.2 А. Стрельникова бойынша парадоксалды тыныс алу гимнастикасына әуен ырғағында 4-5 жаттығуды орындау; 1.4.3.3 күрделі буындық құрылымдарды анық және біріктіріп айту	2.4.3.1 дыбыс беру механизмін нақтылау үшін кинестетикалық және көру анализаторлары н қолдану; 2.4.3.2 әуен ырғағының өзгеруіне сәйкес қозғалыс қарқынын өзгерту арқылы б е т , артикуляциялық бұлшық еттерді дамытатын арнайы жаттығуларды орындау; 2.4.3.3 2-3-4 элементтен тұратын буындар сериясын түрлендіру, оларда дауысты, жұп дауысты дыбыстарды және дауыстың күшін әуен-аккомпанементтің өзгерістеріне сәйкес түрлендіру	3.4.3.1 бірқалыпты әуендер мен қимылдарды пайдалана отырып, бір дауыссыз дыбыстан күрделі буындық құрылымнан келесі сөздерге бірқалыпты біртіндеп өту; 3.4.3.2 ән айту және сөйлеу актісінде тыныс алуды дұрыс реттеу, негізінен дауысты дыбыстарға ауа жіберу; 3.4.3.3 есту арқылы дауыспен және үзілісте негізгі, музыкаға тиесілі 1-2 сөзден тұратын сұрақ сөйлемінде сөзді анықтау	4.4.3.1 симфониялық оркестрдің орындауында классикалық шығармаларды музыкамен артикуляциялық мүшелер мен көзге арналған гимнастиканы, саусақпен динамикалық жаттығуларды орындау; 4.4.3.2 фонациялық тыныс алуды, дауыстап және ақырын дауысты шығаруды дамытуға жаттығулар жасау бойынша идеяларды ұсыну; 4.4.3.3 ән орындау кезінде өз тілінің дыбыстық мәдениетін жетілдіруге ұмтылысын көрсету

31. Бағдарлама психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған бастауыш білім беру деңгейінің 0-4 сыныптары үшін "Музыка" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспары негізінде осы Бағдарламаның қосымшасына сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді жоспарда барлық сынып бойынша әр бөлімде қамтылатын оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

32. Бөлімдер мен тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған бастауыш білім беру деңгейінің 0-4 сыныптары үшін "Музыка" пәнінен

Психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған бастауыш білім беру деңгейінің 0-4 сыныптары үшін "Музыка" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақмерзімді жоспар

1) 0 - сынып:

1- кесте

Ортақ тақырыптар	Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары
1 - тоқсан		
1. Өзім туралы	1.1 Музыканы тыңдау және талдау	0.1.1.1 қол жетімді вербалды және вербалды емес құралдармен музыкаға тұрақты қызығушылықты көрсету
	1.2 Музыкалық шығармаларды орындау	0.1.2.2 дирижерлаудың маңызын түсіну;
	1.3 Музыкалық сауаттылық	0.1.3.1 әуені мен мәтіні бойынша таныс әндерді атау және естіп тану
	2.1 Материалдарды жинау және музыкалық идеяларды іске асыру	0.2.1.1 музыкамен байланысты жұмбақтарды шешу
2. Менің мектебім	1.2 Музыкалық шығармаларды орындау	0.1.2.3 дирижерлаудың маңызын түсіну және түсіндіру
	1.3 Музыкалық сауаттылық	0.1.3.2 хор түрлерін анықтап тану: балалар, әйел, ер, аралас
	3.1 Музыкалық-шығармашылық жұмысты презентациялау және бағалау	0.3.1.1 өз жұмысын үлгі бойынша сипаттай білу және орындау процесі туралы айту
	4.1 Танымдық процестерін дамытуға арналған музыкалық терапия элементтері	0.4.1.1 қарапайым объектілерге аспаптармен жанасу арқылы әр түрлі күш пен ұзақтықтағы дыбыстарды шығара білу
2 - тоқсан		
3. Менің отбасым және достарым	1.1 Музыканы тыңдау және талдау	0.1.1.2 қазақ халық музыкасының дыбысталуына қол жетімді вербалды және вербалды емес құралдармен тұрақты қызығушылықты көрсету
	1.2 Музыкалық шығармаларды орындау	0.1.2.1 өз есімін әндету;
	1.3 Музыкалық сауаттылық	0.1.3.3 вокалдық миниатюралар мысалында музыка мен ауызекі сөйлеудің ұқсастығы мен айырмашылықтарын бақылау
	2.2 Музыка шығару және импровизациялау	0.2.2.1 әнге ырғақты сүйемелдеуді жазу

4 Бізді қоршаған әлем	1.1 Музыканы тыңдау және талдау	0.1.3.4 дыбыс биіктігін қол мен дененің қимылы арқылы бейнелеу ("Музыкалық баспалдақ" ойнау)
	3.1 Музыкалық-шығармашылық жұмысты презентациялау және бағалау	0.3.1.2 музыкалық-шығармашылық жұмысты талдағанда және бағалағанда жалғаулар мен жұрнақтарды дұрыс қолдану және түсіну
	4.1 Танымдық процестерін дамытуға арналған музыкалық терапия элементтері	0.4.1.2 "еркін дирижерлау" түрінде сезім мен уайымды жеткізу
3 - тоқсан		
5. Саяхат	1.1 Музыканы тыңдау және талдау	0.1.1.3 қобызды, балалайка мен барабанды тыңдай отырып, шулы және музыкалық дыбыстарды ажырату, оларды мұғаліммен ұштасқан сөйлеуде нақты атау
	1.2 Музыкалық шығармаларды орындау	0.1.2.4 дирижерлаудың мазмұны мен маңызы туралы түсіндіру
	2.2 Музыка шығару және импровизациялау	0.2.2.1 әнге ырғақты сүйемелдеуді жазу
6. Сал-дәстүр және ауыз әдебиеті	1.3 Музыкалық сауаттылық	0.1.3.5 бейнесі бойынша музыкалық аспаптарды тану
	3.1 Музыкалық-шығармашылық жұмысты презентациялау және бағалау	0.3.1.1 өз жұмысын үлгі бойынша сипаттай білу және орындау процесі туралы айту
	4.1 Танымдық процестерін дамытуға арналған музыкалық терапия элементтері	0.4.1.1 қарапайым объектілерге аспаптармен жанасу арқылы әр түрлі күш пен ұзақтықтағы дыбыстарды шығара білу
4 - тоқсан		
7. Тағам және сусын	1.3 Музыкалық сауаттылық	0.1.3.5 бейнесі бойынша музыкалық аспаптарды тану
	2.1 Музыкалық идеяларды дамыту және материалдарды жинақтау	0.2.1.2 мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен музыкалық идеяны іске асыру үшін музыкалық материалдарды жинау процесінің мазмұнын бақылау және түсіну
	1.1 Музыканы тыңдау және талдау	0.1.1.1 қол жетімді вербалды және вербалды емес құралдармен музыкаға тұрақты қызығушылықты көрсету
	1.3 Музыкалық сауаттылық	0.1.3.5 бейнесі бойынша музыкалық аспаптарды тану; 0.1.3.3 вокалдық миниатюралар мысалында музыка мен ауызекі сөйлеудің ұқсастығы мен айырмашылықтарын бақылау

8. Дені саудың-жаны сау	2.1 Музыкалық идеяларды дамыту және материалдарды жинақтау	0.2.1.2 мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен музыкалық идеяны іске асыру үшін музыкалық материалдарды жинау процесінің мазмұнын бақылау және түсіну
	3.1 Музыкалық-шығармашылық жұмысты презентациялау және бағалау	0.3.1.3 адамдарда әртүрлі көзқарастар болуына жол беру, мұғалім мен жолдастары берген өз жұмысының бағасын дұрыс қабылдау; 0.3.1.4 тыңдалған әндерде қоршаған болмыстың объектілері мен құбылыстарын тану, атау және анықтау
	4.1 Танымдық процестерін дамытуға арналған музыкалық терапия элементтері	0.4.1.2 “еркін дирижерлау” түрінде сезім мен уайымды жеткізу
	4.2 Эмоцияларды тұрақтандыруға арналған музыкалық терапияның элементтері	0.4.2.1 релаксациялық тәсілдерді білу және қолдану: мұғалімнің бағыттаушы көмегімен тырысудан босаңсуға; 0.4.2.2 седативті немесе белсендіруші әсер беретін (И. С. Бах) шығармаларды скрипка, флейта, орган дыбыстарымен тыңдау
	4.3 Сөйлеу тілі бұзылысын алдын алу және жоюға бағытталған музыкалық терапияның элементтері	0.4.3.1 үлгі бойынша 3-5 массаж тәсілдерін қолдана отырып, саусақтар мен қол білезіктеріне музыка бойынша өздігінен массаж жасау; 0.4.3.2 ырғақпен оқу және оркестрде музыка орындау: баяу: I III және жылдам: I III III

2) 1- сынып:

2 -кесте

Ортақ тақырыптар	Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары
1 - тоқсан		
	1.1 Музыканы тыңдау және талдау	1.1.1.1 таныс музыканы есту арқылы тану, оны түсіну және бағыттаушы көмекпен екпінді, динамиканы және регистрді сипаттай отырып ол туралы айту; 1.1.1.2 отандық өнер қайраткерлерінің музыкалық поэтикалық шығармашылығында, қазақ музыкалық фольклорының алуан түрлілігінде бағдарлану

1. Өзім туралы	1.2 Музыкалық шығармаларды орындау	<p>1.1.2.1 қазақ және орыс халықтарының бесік жырларын, ән айту ережелеріне сәйкес әннің сипатын бере отырып ән орындау;</p> <p>1.1.2.2 әндерді орындау кезінде негізгі дирижерлік қимылдарды түсіну;</p> <p>1.1.2.3 музыкалық штрихтерді пайдалана отырып, шығармаларды орындауда музыкалық аспаптармен сүйемелдеу;</p> <p>1.1.2.4 шығарманың сюжеті бойынша "жанды сурет" жасау, мұғалімнің бағыттаушы көмегін пайдалана отырып, оған ауызша түсініктеме беру</p>
	1.3 Музыкалық сауаттылық	<p>1.1.3.1 әннің құрылымын білу: шумақ пен қайырманы ажырату;</p> <p>1.1.3.2 хордың түрлерін тану және қол жетімді деңгейде өз пікірін негіздеу;</p> <p>1.1.3.3 музыкалық жанрларды тану және атау;</p> <p>1.1.3.5 қобыз бен балалайканымен бірге, түрлі музыкалық аспаптардың дыбысын есту арқылы анықтау</p>
	2.1 Музыкалық идеяларды дамыту және материалдарды жинақтау	<p>1 . 2 . 1 . 1</p> <p>музыкалық-шығармашылық жұмыс арқылы музыканың сипатын беру</p>
	1.1 Музыканы тыңдау және талдау	<p>1.1.1.1 таныс музыканы есту арқылы тану, оны түсіну және бағыттаушы көмекпен екпінді, динамиканы және регистрді сипаттай отырып ол туралы айту;</p> <p>1.1.1.2 отандық өнер қайраткерлерінің музыкалық поэтикалық шығармашылығында, қазақ музыкалық фольклорының алуан түрлілігінде бағдарлану</p>
	1.2 Музыкалық шығармаларды орындау	<p>1.1.2.1 қазақ және орыс халықтарының бесік жырларын, ән айту ережелеріне сәйкес әннің сипатын бере отырып ән орындау;</p> <p>1.1.2.2 әндерді орындау кезінде негізгі дирижерлік қимылдарды түсіну;</p> <p>1.1.2.4 шығарманың сюжеті бойынша "жанды сурет" жасау,</p>

2. Менің мектебім		мұғалімнің бағыттаушы көмегін пайдалана отырып, оған ауызша түсініктеме беру
	1.3 Музыкалық сауаттылық	1.1.3.1 әннің құрылымын білу: шумақ пен қайырманы ажырату; 1.1.3.2 хордың түрлерін тану және қол жетімді деңгейде өз пікірін негіздеу; 1.1.3.3 музыкалық жанрларды тану және атау; 1.1.3.4 графикалық жазбаны музыканың бейнесімен салыстыру; ; музыкадағы ақпаратты көрсетудің таңбалы-символдық құралдарын ұғыну; 1.1.3.5 қобыз бен балалайканымен бірге, түрлі музыкалық аспаптардың дыбысын есту арқылы анықтау
	2.1 Музыкалық идеяларды дамыту және материалдарды жинақтау	1 . 2 . 1 . 1 музыкалық-шығармашылық жұмыс арқылы музыканың сипатын беру
	3.1 Музыкалық-шығармашылық жұмысты презентациялау және бағалау	1.3.1.1 мұғалімнің көмекші сұрақтары негізінде өзінің музыкалық іс - әрекет нәтижелеріне баға беру
	4.1 Танымдық процестерін дамытуға арналған музыкалық терапия элементтері	1.4.1.1 дыбыстың шығу көзін анықтау арқылы кеңістіктегі дыбысты окшаулау; 1.4.1.2 бір орында тұрып музыкамен қадамдау, дене саулығы мен сергектік сезініп көрсету
2 - тоқсан		
3. Менің отбасым және достарым	1.1 Музыканы тындау және талдау	1.1.1.1 таныс музыканы есту арқылы тану, оны түсіну және бағыттаушы көмекпен екпінді, динамиканы және регистрді сипаттай отырып ол туралы айту
	1.2 Музыкалық шығармаларды орындау	1.1.2.1 қазақ және орыс халықтарының бесік жырларын, ән айту ережелеріне сәйкес әннің сипатын бере отырып ән орындау; 1.1.2.2 әндерді орындау кезінде негізгі дирижерлік қимылдарды түсіну
		1.1.3.1 әннің құрылымын білу: шумақ пен қайырманы ажырату;

	1.3 Музыкалық сауаттылық	1.1.3.2 хордың түрлерін тану және қол жетімді деңгейде өз пікірін негіздеу; 1.1.3.3 музыкалық ақпаратты көрсететін құралдарда музыкалық жанрларды тану және атау
	2.1 Музыкалық шығармашылық	1 . 2 . 1 . 1 музыкалық-шығармашылық жұмыс арқылы музыканың сипатын беру
4. Бізді қоршаған әлем	1.1 Музыканы тыңдау және талдау	1.1.1.1 таныс музыканы есту арқылы тану, оны түсіну және бағыттаушы көмекпен екпінді, динамиканы және регистрді сипаттай отырып ол туралы айту
	1.2 Музыкалық шығармаларды орындау	1.1.2.1 қазақ және орыс халықтарының бесік жырларын, ән айту ережелеріне сәйкес әннің сипатын бере отырып ән орындау
	1.3 Музыкалық сауаттылық	1.1.3.1 әннің құрылымын білу: шумақ пен қайырманы ажырату; 1.1.3.5 қобыз бен балалайканымен бірге, түрлі музыкалық аспаптардың дыбысын есту арқылы анықтау
	2.1 Музыкалық идеяларды дамыту және материалдарды жинақтау	1 . 2 . 1 . 1 музыкалық-шығармашылық жұмыс арқылы музыканың сипатын беру
	3.1 Музыкалық-шығармашылық жұмысты презентациялау және бағалау	1.3.1.1 мұғалімнің көмекші сұрақтары негізінде өзінің музыкалық іс - әрекет нәтижелеріне баға беру
	4.2 Эмоцияларды тұрақтандыруға арналған музыкалық терапияның элементтері	1.4.2.1 релаксациялық тәсілдерді білу және қолдану: мұғалімнің бағыттаушы және ұйымдастырушылық нұсқау бойынша босансу; 1.4.2.2 музыкалық шығармалардағы әзіл-сықақ және дұрыс әсер етудің вербальді емес құралдарын бақылау, жағдаяттың әзіл екендігін сезіну
3 – тоқсан		
	1.1 Музыканы тыңдау және талдау	1.1.1.1 таныс музыканы есту арқылы тану, оны түсіну және мұғалімнің бағыттаушы көмегімен екпінді, динамиканы және регистрді сипаттай отырып ол туралы айту;

5. Саяхат		1.1.1.2 отандық өнер қайраткерлерінің музыкалық поэтикалық шығармашылығында, қазақ музыкалық фольклорының алуан түрлілігінде бағдарлану
	1.2 Музыкалық шығарманы орындау	1.1.2.1 қазақ және орыс халықтарының бесік жырларын, ән айту ережелеріне сәйкес әннің сипатын бере отырып ән орындау; 1.1.2.3 музыкалық штрихтерді пайдалана отырып, шығармаларды орындауда музыкалық аспаптармен сүйемелдеу
	1.3 Музыкалық сауаттылық	1.1.3.1 әннің құрылымын білу: шумақ пен қайырманы ажырату; 1.1.3.4 графикалық жазбаны музыканың бейнесімен салыстыру; ; музыкадағы ақпаратты көрсетудің таңбалы-символдық құралдарын ұғыну
	2.1 Музыкалық идеяларды дамыту және материалдарды жинақтау	1.2.1.1 музыкалық-шығармашылық жұмыс арқылы музыканың сипатын беру,
	2.2 Музыка шығару және импровизациялау	1.2.2.1 әуенді шығару алгоритмінің элементтерін меңгеру
6. Сал-дәстүр және ауыз әдебиеті	1.1 Музыканы тыңдау және талдау	1.1.1.1 таныс музыканы есту арқылы тану, оны түсіну және мұғалімнің бағыттаушы көмегімен екпінді, динамиканы және регистрді сипаттай отырып ол туралы айту
	1.2 Музыкалық шығарманы орындау	1.1.2.1 қазақ және орыс халықтарының бесік жырларын, ән айту ережелеріне сәйкес әннің сипатын бере отырып ән орындау
	1.3 Музыкалық сауаттылық	1.1.3.1 әннің құрылысын білу: ойын-сауық пен әндерді ажырату, графикалық жазбаларды музыкалық түрде салыстыру; музыкадағы ақпаратты көрсетудің таңбалы-символдық құралдарын ұғыну
	2.1 Музыкалық идеяларды дамыту және материалдарды жинақтау	1.2.1.1 музыкалық-шығармашылық жұмыс арқылы музыканың сипатын беру; 1.2.1.2 мұғалімнің бағыттаушы көмегімен балалар

		ән-биінің орындаушылық жоспарын құрастыру
	3.1 Музыкалық-шығармашылық жұмысты презентациялау және бағалау	1.3.1.1 мұғалімнің көмекші сұрақтары негізінде өзінің музыкалық іс - әрекет нәтижелеріне баға беру
	4.3 Сөйлеу тілі бұзылысын алдын алу және жоюға бағытталған музыкалық терапияның элементтері	1.4.3.1 сөздік нұсқау бойынша 3-5 массаж тәсілдерін қолдана отырып , саусақтар мен қол білезіктеріне музыка бойынша өздігінен массаж жасау; 1.4.3.2 А. Стрельникова бойынша парадоксалды тыныс алу гимнастикасынан әуен ырғағында 4-5 жаттығуды орындау
4 - тоқсан		
7. Тағам және сусын	1.1 Музыканы тыңдау және талдау	1.1.1.1 таныс музыканы есту арқылы тану, оны түсіну және мұғалімнің бағыттаушы көмегімен екпінді, динамиканы және регистрді сипаттай отырып ол туралы айту
	1.2 Музыкалық шығарманы орындау	1.1.2.1 қазақ және орыс халықтарының бесік жырларын, ән айту ережелеріне сәйкес әннің сипатын бере отырып ән орындау; 1.1.2.2 әндерді орындау кезінде негізгі дирижерлік қимылдарды түсіну
	1.3 Музыкалық сауаттылық	1.1.3.4 графикалық жазбаны музыканың бейнесімен салыстыру ; музыкадағы ақпаратты көрсетудің таңбалы-символдық құралдарын ұғыну
	2.1 Материалдарды жинау және музыкалық идеяларды іске асыру	1 . 2 . 1 . 1 музыкалық-шығармашылық жұмыс арқылы музыканың сипатын беру; 1.2.1.2 мұғалімнің бағыттаушыкөмегімен балалар ән-биінің орындаушылық жоспарын құрастыру
	1.1 Музыканы тыңдау және талдау	1.1.1.1 таныс музыканы есту арқылы тану, оны түсіну және мұғалімнің бағыттаушы көмегімен екпінді, динамиканы және регистрді сипаттай отырып ол туралы айту; 1.1.1.2 отандық өнер қайраткерлерінің музыкалық поэтикалық шығармашылығында,

8. Дені саудың-жаны сау		қазақ музыкалық фольклорының алуан түрлілігінде бағдарлану
	1.2 Музыкалық шығарманы орындау	1.1.2.1 қазақ және орыс халықтарының бесік жырларын, ән айту ережелеріне сәйкес әннің сипатын бере отырып ән орындау; 1.1.2.2 әндерді орындау кезінде негізгі дирижерлік қимылдарды түсіну
	1.3 Музыкалық сауаттылық	1.1.3.3 музыкалық жанрларды тану және атау; 1.1.3.4 музыканың жанрларын білу; 1.1.3.5 қобыз бен балалайканымен бірге, түрлі музыкалық аспаптардың дыбысын есту арқылы анықтау
	2.1 Музыкалық идеяларды дамыту және материалдарды жинақтау	1 . 2 . 1 . 1 музыкалық-шығармашылық жұмыс арқылы музыканың сипатын беру
	3.1 Музыкалық-шығармашылық жұмысты презентациялау және бағалау	1.3.1.1 мұғалімнің көмекші сұрақтары негізінде өзінің музыкалық іс - әрекет нәтижелеріне баға беру
	4.3 Сөйлеу тілі бұзылысын алдын алу және жоюға бағытталған музыкалық терапияның элементтері	1.4.3.3 күрделі буындық құрылымдарды анық және біріктіріп айту

3) 2- сынып:

3- кесте

Ортақ тақырыптар	Подразделы	Оқыту мақсаттары
1 - тоқсан		
	1.1 Музыканы тыңдау және талдау	2.1.1.1 музыканың ырғағын, сипаты мен көңіл-күйін анықтау, мұғалімнің бағыттаушы көмегімен музыкалық шығарманың көңіл-күйі мен идеясы туралы ойлау; 2.1.1.2 қазақ халық және классикалық музыка аспаптарының қазақ халық және кәсіби музыкасының түрлі үлгілерін салыстыру процесінде дыбысталуы мен тембрін салыстыру
		2.1.2.1 әртүрлі сипатты әндерді орындау, ән айту ережелерін

1. Өзім туралы	1.2 Музыкалық шығарманы орындау	сақтай отырып жеке ансамбльде, хорда, музыкалық аспаптың сүйемелдеуімен орындау; 2.1.2.2 ырғақтық суреттемелерін сақтай отырып, дирижерлік қимылдарға сәйкес әндерді орындау; 2.1.2.3 екпіні мен ырғақтық суреттемелерін сақтай отырып, шулы және ұрмалы аспаптарда ойнау
	1.3 Музыкалық сауаттылық	2.1.3.1 музыкалық шығармадағы мотивті, музыкалық фразаны анықтау; 2.1.3.2 музыкалық жанрларды анықтау, қазақ халқының ауызша халық шығармашылығы туралы түсінік беру; 2.1.3.3 арнайы терминологияны пайдалана отырып, музыкалық жанрларды анықтау; 2.1.3.4 мұғалімнің бағыттаушы көмегімен ноталар бойынша қарапайым әуендер орындау; 2.1.3.5 мұғалімнің бағыттаушы көмегімен ноталар бойынша қарапайым әуендер орындау
	2.1 Музыкалық идеяларды дамыту және материалдарды жинақтау	2.2.1.1 музыкалық-шығармашылық жұмыс арқылы музыканың сипатын беру; 2.2.1.2 мерекелерге, концерттерге дайындық бойынша басқа білім алушылармен топта жұмыс істеу кезінде пәндік лексиканы пайдалана отырып, нақтылайтын сұрақтар қою
	1.1 Музыканы тыңдау және талдау	2.1.1.1 музыканың ырғағын, сипаты мен көңіл-күйін анықтау, мұғалімнің бағыттаушы көмегімен музыкалық шығарманың көңіл-күйі мен идеясы туралы ойлау; 2.1.1.2 қазақ халық және классикалық музыка аспаптарының қазақ халық және кәсіби музыкасының түрлі үлгілерін салыстыру процесінде дыбысталуы мен тембрін салыстыру
		2.1.2.1 әртүрлі сипатты әндерді орындау, ән айту ережелерін

2. Менің отбасым және достарым

<p>1.2 Музыкалық шығарманы орындау</p>	<p>сақтай отырып жеке ансамблде, хорда, музыкалық аспаптың сүйемелдеуімен орындау; 2.1.2.4 театрландырылған және музыкалық-пластикалық композициялар жасау, вокалдық-хор шығармаларын орындау кезінде музыкалық бейнелерді іске асыру</p>
<p>1.3 Музыкалық сауаттылық</p>	<p>2.1.3.1 музыкалық шығармадағы мотивті, музыкалық фразаны анықтау; 2.1.3.2 музыкалық жанрларды анықтау, қазақ халқының ауызша халық шығармашылығы туралы түсінік беру; 2.1.3.3 арнайы терминологияны пайдалана отырып, музыкалық жанрларды анықтау; 2.1.3.4 мұғалімнің бағыттаушы көмегімен ноталар бойынша қарапайым әуендер орындау</p>
<p>2.1 Музыкалық идеяларды дамыту және материалдарды жинақтау</p>	<p>2 . 2 . 1 . 1 музыкалық-шығармашылық жұмыс арқылы музыканың сипатын беру; 2.2.1.2 мерекелерге, концерттерге дайындық бойынша басқа білім алушылармен топта жұмыс істеу кезінде пәндік лексиканы пайдалана отырып, нақтылайтын сұрақтар қою</p>
<p>3.1 Музыкалық-шығармашылық жұмысты презентациялау және бағалау</p>	<p>2 . 3 . 1 . 1 музыкалық-шығармашылық жұмысқа түсініктеме беру және оны жақсарту бойынша ұсыныстар енгізу; 2.3.1.2 берілген жоспар бойынша 45-50 сөз көлемінде талқылау элементтерімен бағалау сипатындағы (шығармашылық жұмыс материалдары бойынша) сипаттама-әңгіме беру</p>
<p>4.1 Танымдық процестерін дамытуға арналған музыкалық терапия элементтері</p>	<p>2.4.1.1 мұғалімнің бағыттаушы көмегімен музыкалық шығармалардың сюжеттерінде-оқиғаның және одан кейінгі сезімнің, көңіл-күйдің логикалық себеп-салдарлық байланысын анықтау; 2.4.1.2 музыка бойынша твист-жүруді орындау, қимыл</p>

		ырғағына ілесу, динамика мен әуеннің қарқыны мен қуанышын жеткізу
2 - тоқсан		
3. Менің мектебім	1.1 Музыканы тыңдау және талдау	2.1.1.1 музыканың ырғағын, сипаты мен көңіл-күйін анықтау, мұғалімнің бағыттаушы көмегімен музыкалық шығарманың көңіл-күйі мен идеясы туралы ойлау; 2.1.1.2 қазақ халық және классикалық музыка аспаптарының қазақ халық және кәсіби музыкасының түрлі үлгілерін салыстыру процесінде дыбысталуы мен тембрін салыстыру
	1.2 Музыкалық шығарманы орындау	2.1.2.1 әртүрлі сипатты әндерді орындау, ән айту ережелерін сақтай отырып жеке ансамбльде, хорда, музыкалық аспаптың сүйемелдеуімен орындау; 2.1.2.2 ырғақтық суреттемелерін сақтай отырып, дирижерлік қимылдарға сәйкес әндерді орындау; 2.1.2.3 екпіні мен ырғақтық суреттемелерін сақтай отырып, шулы және ұрмалы аспаптарда ойнау
	1.3 Музыкалық сауаттылық	2.1.3.1 музыкалық шығармадағы мотивті, музыкалық фразаны анықтау; 2.1.3.2 музыкалық жанрларды анықтау, қазақ халқының ауызша халық шығармашылығы туралы түсінік беру; 2.1.3.3 арнайы терминологияны пайдалана отырып, музыкалық жанрларды анықтау; 2.1.3.4 мұғалімнің бағыттаушы көмегімен ноталар бойынша қарапайым әуендер орындау
	2.1 Музыкалық идеяларды дамыту және материалдарды жинақтау	2.2.1.1 музыкалық-шығармашылық жұмыс арқылы музыканың сипатын беру; 2.2.1.2 мерекелерге, концерттерге дайындық бойынша басқа білім алушылармен топта жұмыс істеу

		кезінде пәндік лексиканы пайдалана отырып, нақтылайтын сұрақтар қою
4. Менің туған өлкем	1.1 Музыканы тыңдау және талдау	2.1.1.1 музыканың ырғағын, сипаты мен көңіл-күйін анықтау, мұғалімнің бағыттаушы көмегімен музыкалық шығарманың көңіл-күйі мен идеясы туралы ойлау; 2.1.1.2 қазақ халық және классикалық музыка аспаптарының қазақ халық және кәсіби музыкасының түрлі үлгілерін салыстыру процесінде дыбысталуы мен тембрін салыстыру
	1.2 Музыкалық шығарманы орындау	2.1.2.1 әртүрлі сипатты әндерді орындау, ән айту ережелерін сақтай отырып жеке ансамбльде, хорда, музыкалық аспаптың сүйемелдеуімен орындау; 2.1.2.2 ырғақтық суреттемелерін сақтай отырып, дирижерлік қимылдарға сәйкес әндерді орындау; 2.1.2.3 екпіні мен ырғақтық суреттемелерін сақтай отырып, шулы және ұрмалы аспаптарда ойнау
	1.3 Музыкалық сауаттылық	2.1.3.1 музыкалық шығармадағы мотивті, музыкалық фразаны анықтау; 2.1.3.2 музыкалық жанрларды анықтау, қазақ халқының ауызша халық шығармашылығы туралы түсінік беру; 2.1.3.3 арнайы терминологияны пайдалана отырып, музыкалық жанрларды анықтау; 2.1.3.4 мұғалімнің бағыттаушы көмегімен ноталар бойынша қарапайым әуендер орындау
	2.1 Музыкалық идеяларды дамыту және материалдарды жинақтау	2.2.1.1 музыкалық-шығармашылық жұмыс арқылы музыканың сипатын беру; 2.2.1.2 мерекелерге, концерттерге дайындық бойынша басқа білім алушылармен топта жұмыс істеу кезінде пәндік лексиканы пайдалана отырып, нақтылайтын сұрақтар қою

	2.2 Музыка шығару және импровизациялау	2.2.2.1 ән, би, марш рухындағы поэтикалық мазмұнға сәйкес қарапайым әуендер тақырыптарында импровизациялау
	3.1 Музыкалық-шығармашылық жұмысты презентациялау және бағалау	2.3.1.1 музыкалық-шығармашылық жұмысқа түсініктеме беру және оны жақсарту бойынша ұсыныстар енгізу; 2.3.1.2 берілген жоспар бойынша 45-50 сөз көлемінде талқылау элементтерімен бағалау сипатындағы (шығармашылық жұмыс материалдары бойынша) сипаттама-әңгіме беру
	4.2 Эмоцияларды тұрақтандыруға арналған музыкалық терапияның элементтері	2.4.2.1 релаксациялық тәсілдерді білу және қолдану: өзін сендіру арқылы босаңсыту (аутосуггестия элементтері); 2.4.2.2 музыкалық шығармалардағы әзіл-сықақ ахуалын түсіну және дұрыс әрекет етудің вербальді емес құралдарын пайдалану, жағдаяттың әзіл екендігін түсіну
3- тоқсан		
5. Дені саудың-жаны сау	1.1 Музыканы тыңдау және талдау	2.1.1.1 музыканың ырғағын, сипаты мен көңіл-күйін анықтау, мұғалімнің бағыттаушы көмегімен музыкалық шығарманың көңіл-күйі мен идеясы туралы ойлау; 2.1.1.2 қазақ халық және классикалық музыка аспаптарының қазақ халық және кәсіби музыкасының түрлі үлгілерін салыстыру процесінде дыбысталуы мен тембрін салыстыру
	1.2 Музыкалық шығарманы орындау	2.1.2.2 ырғақтық суреттемелерін сақтай отырып, дирижерлік қимылдарға сәйкес әндерді орындау; 2.1.2.3 екпіні мен ырғақтық суреттемелерін сақтай отырып, шулы және ұрмалы аспаптарда ойнау
		2.1.3.2 музыкалық жанрларды анықтау, қазақ халқының ауызша халық шығармашылығы туралы түсінік беру;

	1.3 Музыкалық сауаттылық	2.1.3.3 арнайы терминологияны пайдалана отырып, музыкалық жанрларды анықтау; 2.1.3.4 мұғалімнің бағыттаушы көмегімен ноталар бойынша қарапайым әуендер орындау
	2.1 Музыкалық идеяларды дамыту және материалдарды жинақтау	2.2.1.1 музыкалық-шығармашылық жұмыс арқылы музыканың сипатын беру; 2.2.1.2 мерекелерге, концерттерге дайындық бойынша басқа білім алушылармен топта жұмыс істеу кезінде пәндік лексиканы пайдалана отырып, нақтылайтын сұрақтар қою
6. Сал-дәстүр және ауыз әдебиеті	1.1 Музыканы тындау және талдау	2.1.1.1 музыканың ырғағын, сипаты мен көңіл-күйін анықтау, мұғалімнің бағыттаушы көмегімен музыкалық шығарманың көңіл-күйі мен идеясы туралы ойлау; 2.1.1.2 қазақ халық және классикалық музыка аспаптарының қазақ халық және кәсіби музыкасының түрлі үлгілерін салыстыру процесінде дыбысталуы мен тембрін салыстыру
	1.2 Музыкалық шығарманы орындау	2.1.2.1 әртүрлі сипатты әндерді орындау, ән айту ережелерін сақтай отырып жеке ансамбльде, хорда, музыкалық аспаптың сүйемелдеуімен орындау
	1.3 Музыкалық сауаттылық	2.1.3.1 музыкалық шығармадағы мотивті, музыкалық фразаны анықтау; 2.1.3.2 музыкалық жанрларды анықтау, қазақ халқының ауызша халық шығармашылығы туралы түсінік беру; 2.1.3.3 арнайы терминологияны пайдалана отырып, музыкалық жанрларды анықтау; 2.1.3.4 мұғалімнің бағыттаушы көмегімен ноталар бойынша қарапайым әуендер орындау
	2.1 Музыкалық идеяларды дамыту және материалдарды жинақтау	2.2.1.1 музыкалық-шығармашылық жұмыс арқылы музыканың сипатын беру

	3.1 Музыкалық-шығармашылық жұмысты презентациялау және бағалау	2.3.1.1 музыкалық-шығармашылық жұмысқа түсініктеме беру және оны жақсарту бойынша ұсыныстар енгізу; 2.3.1.2 берілген жоспар бойынша 45-50 сөз көлемінде талқылау элементтерімен бағалау сипатындағы (шығармашылық жұмыс материалдары бойынша) сипаттама-әңгіме беру
	4.3 Сөйлеу тілі бұзылысын алдын алу және жоюға бағытталған музыкалық терапияның элементтері	2.4.3.1 дыбыс беру механизмін нақтылау үшін кинестетикалық және көру анализаторларын қолдану; 2.4.3.2 әуен ырғағының өзгеруіне сәйкес қозғалыс қарқынын өзгерту арқылы бет, артикуляциялық бұлшық еттерді дамытатын арнайы жаттығуларды орындау
4 - тоқсан		
7. Қоршаған орта	1.1 Музыканы тыңдау және талдау	2.1.1.1 музыканың ырғағын, сипаты мен көңіл-күйін анықтау, мұғалімнің бағыттаушы көмегімен музыкалық шығарманың көңіл-күйі мен идеясы туралы ойлау; 2.1.1.2 қазақ халық және классикалық музыка аспаптарының қазақ халық және кәсіби музыкасының түрлі үлгілерін салыстыру процесінде дыбысталуы мен тембрін салыстыру
	1.2 Музыкалық шығарманы орындау	2.1.2.1 әртүрлі сипатты әндерді орындау, ән айту ережелерін сақтай отырып жеке ансамбльде, хорда, музыкалық аспаптың сүйемелдеуімен орындау
	1.3 Музыкалық сауаттылық	2.1.3.1 музыкалық шығармадағы мотивті, музыкалық фразаны анықтау; 2.1.3.2 музыкалық жанрларды анықтау, қазақ халқының ауызша халық шығармашылығы туралы түсінік беру; 2.1.3.3 арнайы терминологияны пайдалана отырып, музыкалық жанрларды анықтау
		2.2.1.1 музыкалық-шығармашылық

	2.1 Музыкалық идеяларды дамыту және материалдарды жинақтау	жұмыс арқылы музыканың сипатын беру; 2.2.1.2 мерекелерге, концерттерге дайындық бойынша басқа білім алушылармен топта жұмыс істеу кезінде пәндік лексиканы пайдалана отырып, нақтылайтын сұрақтар қою
8. Саяхат	1.1 Музыканы тыңдау және талдау	2.1.1.1 музыканың ырғағын, сипаты мен көңіл-күйін анықтау, мұғалімнің бағыттаушы көмегімен музыкалық шығарманың көңіл-күйі мен идеясы туралы ойлау
	1.2 Музыкалық шығарманы орындау	2.1.2.1 әртүрлі сипатты әндерді орындау, ән айту ережелерін сақтай отырып жеке ансамбльде, хорда, музыкалық аспаптың сүйемелдеуімен орындау
	1.3 Музыкалық сауаттылық	2.1.3.1 музыкалық шығармадағы мотивті, музыкалық фразаны анықтау; 2.1.3.2 музыкалық жанрларды анықтау, қазақ халқының ауызша халық шығармашылығы туралы түсінік беру; 2.1.3.3 арнайы терминологияны пайдалана отырып, музыкалық жанрларды анықтау
	2.1 Музыкалық идеяларды дамыту және материалдарды жинақтау	2.2.1.1 музыкалық-шығармашылық жұмыс арқылы музыканың сипатын беру; 2.2.1.2 мерекелерге, концерттерге дайындық бойынша басқа білім алушылармен топта жұмыс істеу кезінде пәндік лексиканы пайдалана отырып, нақтылайтын сұрақтар қою
	3.1 Музыкалық-шығармашылық жұмысты презентациялау және бағалау	2.1.3.1 музыкалық шығармадағы мотивті, музыкалық фразаны анықтау; 2.1.3.2 музыкалық жанрларды анықтау, қазақ халқының ауызша халық шығармашылығы туралы түсінік беру; 2.1.3.3 арнайы терминологияны пайдалана отырып, музыкалық жанрларды анықтау
	4.3 Сөйлеу тілі бұзылысын алдын алу және жоюға бағытталған	2.4.3.2 әуен ырғағының өзгеруіне сәйкес қозғалыс қарқынын өзгерту арқылы бет, артикуляциялық

музыкалық терапияның элементтері

бұлшық еттерді дамытатын арнайы жаттығуларды орындау

4) 3- сынып:

4- кесте

Ортақ тақырыптар	Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары
1- тоқсан		
1. Тірі табиғат	1.1 Музыканы тыңдау және талдау	3.1.1.1 тыңдалған музыканың сипатын, мазмұнын, жанрларын, музыкалық мәнерлілігін анықтау және салыстыру; 3.1.1.2 қазақ және Қазақстан халықтарының музыкалық дәстүрлерінің ерекшеліктерін анықтау, отандық халық музыкалық дәстүрлерін бағалау; 3.1.1.3 қарсылықты қатынасты біліретін жалғаулықтармен күрделі сөйлемді пайдаланып, әр түрлі аранжировкаларда музыкалық шығарманың дыбысталуын анықтау және салыстыру
	1.2 Музыкалық шығарманы орындау	3.1.2.1 ырғақты және динамиканы сақтай отырып, музыкалық аспаптың сүйемелдеуімен әр түрлі сипаттағы әндерді орындау; 3.1.2.2 көркемдік бейнені бере отырып, дирижерлік қимылдарға сәйкес әндерді орындау; 3.1.2.3 ансамбльде марш ырғағы мен вальс ырғағын қоса алғанда, түрлі ырғақты суреттемелерді, шулы музыкалық және қазақ халық ұрмалы аспаптарында ырғақты және динамиканы сақтай отырып ойнау; 3.1.2.4 бейнелеу өнері құралдарымен музыкалық шығарманың бейнелі мазмұнын көрсету: суреттер, декорация эскиздері, костюмдер
	1.3 Музыкалық сауаттылық	3.1.3.1 музыкалық форманың құрылымын анықтау: шумақ, шумақ-қайырма, бір бөлімді, екі бөлімді; 3.1.3.2 музыкалық шығарманы талдау кезінде негізгі музыкалық ұғымдарды анықтау және ажырату ; 3.1.3.3 салыстыру мен ассоциацияларды пайдалана

		<p>отырып, музыкалық жанрлар мен стильдерді анықтау және ажырату;</p> <p>3.1.3.4 ноталар бойынша қарапайым әуендер орындау;</p> <p>3.1.3.5 халық, үрмелі, симфониялық оркестрлердің музыкалық аспаптарын ажырату</p>
	2.1 Музыкалық идеяларды дамыту және материалдарды жинақтау	<p>3.2.1.1 музыкалық-шығармашылық жұмыстарға, музыкалық фразаларды шығару үшін идеялар ұсыну;</p> <p>3.2.1.2 мектептің мәдени-көпшілік іс-шараларын ұйымдастыру мен өткізуге, оның ішінде афишаны әзірлеуге ересектерге көмек көрсету</p>
	1.1 Музыканы тыңдау және талдау	<p>3.1.1.1 тыңдалған музыканың сипатын, мазмұнын, жанрларын, музыкалық мәнерлілігін анықтау және салыстыру;</p> <p>3.1.1.2 қазақ және Қазақстан халықтарының музыкалық дәстүрлерінің ерекшеліктерін анықтау, отандық халық музыкалық дәстүрлерін бағалау</p>
	1.2 Музыкалық шығарманы орындау	<p>3.1.2.1 ырғақты және динамиканы сақтай отырып, музыкалық аспаптың сүйемелдеуімен әр түрлі сипаттағы әндерді орындау;</p> <p>3.1.2.2 көркемдік бейнені бере отырып, дирижерлік қимылдарға сәйкес әндерді орындау;</p> <p>3.1.2.3 ансамбльде марш ырғағы мен вальс ырғағын қоса алғанда, түрлі ырғақты суреттемелерді, шулы музыкалық және қазақ халық ұрмалы аспаптарында ырғақты және динамиканы сақтай отырып ойнау</p>
	1.3 Музыкалық сауаттылық	<p>3.1.3.1 музыкалық форманың құрылымын анықтау: шумақ, шумақ-қайырма, бір бөлімді, екі бөлімді;</p> <p>3.1.3.2 музыкалық шығарманы талдау кезінде негізгі музыкалық ұғымдарды анықтау және ажырату ;</p> <p>3.1.3.3 салыстыру мен ассоциацияларды пайдалана отырып, музыкалық жанрлар мен стильдерді анықтау және ажырату;</p>

2. Жақсыдан үйрен, жаманнан жирен (жарық пен қараңғы)		3.1.3.4 ноталар бойынша қарапайым әуендер орындау
	2.1 Музыкалық идеяларды дамыту және материалдарды жинақтау	3.2.1.1 музыкалық-шығармашылық жұмыстарға, музыкалық фразаларды шығару үшін идеялар ұсыну; 3.2.1.2 мектептің мәдени-көпшілік іс-шараларын ұйымдастыру мен өткізуге, оның ішінде афишаны әзірлеуге ересектерге көмек көрсету
	2.2 Музыка шығару және импровизациялау	3.2.2.1 мәдени бос уақытты, өзіндік музыкалық шығармашылық қызметті музицирлеу элементтерімен ұйымдастыру
	3.1 Музыкалық-шығармашылық жұмысты презентациялау және бағалау	3.3.1.1 музыкалық-шығармашылық жұмысты бағалау және шығармашылық жұмысты жақсарту үшін идеялар ұсыну; 3.3.1.2 мұғалімнің жетекшілігімен берілген шығармашылық жұмыстарды терминологияны, соның ішінде предикативті лексиканы қолдана отырып, берілген сапа критерийлері бойынша талдау және саралау; 3.3.1.3 музыкалық-шығармашылық қызметтің нәтижесін бағалау: қажет болған жағдайда түзету
	4.1 Танымдық процестерін дамытуға арналған музыкалық терапия элементтері	3.4.1.1 музыкалық шығарманың идеялары мен мәнмәтіндерін түсінуді көрсету: тыңдау, зейін қою, айту, қайталап айту, мимикалық қалыптарды қабылдау; 3.4.1.2 серіктестің мимика, пантомимика және қимыл бойынша көңіл-күйін көрсете отырып, музыкалық-ырғақтық қозғалыстарды орындау
2- тоқсан		
	1.1 Музыканы тыңдау және талдау	3.1.1.1 тыңдалған музыканың сипатын, мазмұнын, жанрларын, музыкалық мәнерлілігін анықтау және салыстыру
		3.1.2.1 ырғақты және динамиканы сақтай отырып, музыкалық аспаптың сүйемелдеуімен әр түрлі сипаттағы әндерді орындау;

3. Уақыт	1.2 Музыкалық шығарманы орындау	3.1.2.2 көркемдік бейнені бере отырып, дирижерлік қимылдарға сәйкес әндерді орындау
	1.3 Музыкалық сауаттылық	3.1.3.1 музыкалық форманың құрылымын анықтау: шумақ, шумақ-қайырма, бір бөлімді, екі бөлімді; 3.1.3.2 музыкалық шығарманы талдау кезінде негізгі музыкалық ұғымдарды анықтау және ажырату ; 3.1.3.3 салыстыру мен ассоциацияларды пайдалана отырып, музыкалық жанрлар мен стильдерді анықтау және ажырату; 3 . 2 . 1 . 1 музыкалық-шығармашылық жұмыстарға, музыкалық фразаларды шығару үшін идеялар ұсыну
	2.1 Музыкалық шығармашылық	3.2.1.2 мектептің мәдени-көпшілік іс-шараларын ұйымдастыру мен өткізуге, оның ішінде афишаны әзірлеуге ересектерге көмек көрсету
4. Сәулет	1.1 Музыканы тыңдау және талдау	3.1.1.1 тыңдалған музыканың сипатын, мазмұнын, жанрларын, музыкалық мәнерлілігін анықтау және салыстыру
	1.2 Музыкалық шығарманы орындау	3.1.2.1 ырғақты және динамиканы сақтай отырып, музыкалық аспаптың сүйемелдеуімен әр түрлі сипаттағы әндерді орындау; 3.1.2.2 көркемдік бейнені бере отырып, дирижерлік қимылдарға сәйкес әндерді орындау
	1.3 Музыкалық сауаттылық	3.1.3.1 музыкалық форманың құрылымын анықтау: шумақ, шумақ-қайырма, бір бөлімді, екі бөлімді; 3.1.3.2 музыкалық шығарманы талдау кезінде негізгі музыкалық ұғымдарды анықтау және ажырату
	2.1 Музыкалық идеяларды дамыту және материалдарды жинақтау	3 . 2 . 1 . 1 музыкалық-шығармашылық жұмыстарға, музыкалық фразаларды шығару үшін идеялар ұсыну; 3.2.1.2 мектептің мәдени-көпшілік іс-шараларын ұйымдастыру мен

		өткізуге, оның ішінде афишаны әзірлеуге ересектерге көмек көрсету
	3.1 Музыкалық-шығармашылық жұмысты презентациялау және бағалау	3 . 3 . 1 . 1 музыкалық-шығармашылық жұмысты бағалау және шығармашылық жұмысты жақсарту үшін идеялар ұсыну; 3.3.1.2 мұғалімнің жетекшілігімен берілген шығармашылық жұмыстарды терминологияны, соның ішінде предикативті лексиканы қолдана отырып, берілген сапа критерийлері бойынша талдау және саралау
	4.2 Эмоцияларды тұрақтандыруға арналған музыкалық терапияның элементтері	3.4.2.1 қиын жағдайларда эмоционалдық шиеленіс пен логофобияны шешуге өзін сендірудіңкөмінде 4-5 музыкалық формулаларын білу және қолдану; 3.4.2.2 музыкалық туындыны орындау кезінде (суретте, пиктограммада) бейнеленген адамның мимикасы бойынша қуаныш, қайғы және таң қалу сезімін анықтау

3 –тоқсан

5. Өнер	1.1 Музыканы тыңдау және талдау	3.1.1.1 тыңдалған музыканың сипатын, мазмұнын, жанрларын, музыкалық мәнерлілігін анықтау және салыстыру
	1.2 Музыкалық шығарманы орындау	3.1.2.1 ырғақты және динамиканы сақтай отырып, музыкалық аспаптың сүйемелдеуімен әр түрлі сипаттағы әндерді орындау; 3.1.2.2 көркемдік бейнені бере отырып, дирижерлік қимылдарға сәйкес әндерді орындау
	1.3 Музыкалық сауаттылық	3.1.3.1 музыкалық форманың құрылымын анықтау: шумақ, шумақ-қайырма, бір бөлімді, екі бөлімді; 3.1.3.2 музыкалық шығарманы талдау кезінде негізгі музыкалық ұғымдарды анықтау және ажырату
	2.1 Музыкалық идеяларды дамыту және материалдарды жинақтау	3 . 2 . 1 . 1 музыкалық-шығармашылық жұмыстарға, музыкалық фразаларды шығару үшін идеялар ұсыну; 3.2.1.2 мектептің мәдени-көпшілік іс-шараларын ұйымдастыру мен

		өткізуге, оның ішінде афишаны әзірлеуге ересектерге көмек көрсету
6.Атақты тұлғалар	1.1 Музыканы тыңдау және талдау	3.1.1.1 тыңдалған музыканың сипатын, мазмұнын, жанрларын, музыкалық мәнерлілігін анықтау және салыстыру; 3.1.1.2 қазақ және Қазақстан халықтарының музыкалық дәстүрлерінің ерекшеліктерін анықтау, отандық халық музыкалық дәстүрлерін бағалау
	1.2 Музыкалық шығарманы орындау	3.1.2.1 ырғақты және динамиканы сақтай отырып, музыкалық аспаптың сүйемелдеуімен әр түрлі сипаттағы әндерді орындау
	1.3 Музыкалық сауаттылық	3.1.3.1 музыкалық форманың құрылымын анықтау: шумақ, шумақ-қайырма, бір бөлімді, екі бөлімді; 3.1.3.2 музыкалық шығарманы талдау кезінде негізгі музыкалық ұғымдарды анықтау және ажырату ; 3.1.3.3 салыстыру мен ассоциацияларды пайдалана отырып, музыкалық жанрлар мен стильдерді анықтау және ажырату
	2.1 Музыкалық идеяларды дамыту және материалдарды жинақтау	3.2.1.2 мектептің мәдени-көпшілік іс-шараларын ұйымдастыру мен өткізуге, оның ішінде афишаны әзірлеуге ересектерге көмек көрсету
	3.1 Музыкалық-шығармашылық жұмысты презентациялау және бағалау	3.3.1.1 музыкалық-шығармашылық жұмысты бағалау және шығармашылық жұмысты жақсарту үшін идеялар ұсыну; 3.3.1.2 мұғалімнің жетекшілігімен берілген шығармашылық жұмыстарды терминологияны, соның ішінде предикативті лексиканы қолдана отырып, берілген сапа критерийлері бойынша талдау және саралау
	4.3 Сөйлеу тілі бұзылысын алдын алу және жоюға бағытталған музыкалық терапияның элементтері	3.4.3.1 бірқалыпты әуендер мен қимылдарды пайдалана отырып, бір дауыссыз дыбыстан күрделі буындық құрылымнан келесі сөздерге біртіндеп өту; 3.4.3.2 ән айту және сөйлеу актісінде тыныс алуды дұрыс

		реттеу, негізінен дауысты дыбыстарға ауа жіберу
4- тоқсан		
7. Су - тіршілік көзі	1.1 Музыканы тыңдау және талдау	3.1.1.1 тыңдалған музыканың сипатын, мазмұнын, жанрларын, музыкалық мәнерлілігін анықтау және салыстыру
	1.2 Музыкалық шығарманы орындау	3.1.2.1 ырғақты және динамиканы сақтай отырып, музыкалық аспаптың сүйемелдеуімен әр түрлі сипаттағы әндерді орындау
	1.3 Музыкалық сауаттылық	3.1.3.1 музыкалық форманың құрылымын анықтау: шумақ, шумақ-қайырма, бір бөлімді, екі бөлімді; 3.1.3.2 музыкалық шығарманы талдау кезінде негізгі музыкалық ұғымдарды анықтау және ажырату
	2.1 Музыкалық идеяларды дамыту және материалдарды жинақтау	3 . 2 . 1 . 1 музыкалық-шығармашылық жұмыстарға, музыкалық фразаларды шығару үшін идеялар ұсыну; 3.2.1.2 мектептің мәдени-көпшілік іс-шараларын ұйымдастыру мен өткізуге, оның ішінде афишаны әзірлеуге ересектерге көмек көрсету
8. Демалыс мәдениеті. Мерекелер	1.1 Музыканы тыңдау және талдау	3.1.1.1 тыңдалған музыканың сипатын, мазмұнын, жанрларын, музыкалық мәнерлілігін анықтау және салыстыру
	1.2 Музыкалық шығарманы орындау	3.1.2.1 ырғақты және динамиканы сақтай отырып, музыкалық аспаптың сүйемелдеуімен әр түрлі сипаттағы әндерді орындау; 3.1.2.2 көркемдік бейнені бере отырып, дирижерлік қимылдарға сәйкес әндерді орындау
	1.3 Музыкалық сауаттылық	3.1.3.1 музыкалық форманың құрылымын анықтау: шумақ, шумақ-қайырма, бір бөлімді, екі бөлімді; 3.1.3.2 музыкалық шығарманы талдау кезінде негізгі музыкалық ұғымдарды анықтау және ажырату
		3 . 2 . 1 . 1 музыкалық-шығармашылық жұмыстарға, музыкалық фразаларды шығару үшін идеялар ұсыну;

2.1 Музыкалық идеяларды дамыту және материалдарды жинақтау	3.2.1.2 мектептің мәдени-көпшілік іс-шараларын ұйымдастыру мен өткізуге, оның ішінде афишаны әзірлеуге ересектерге көмек көрсету
3.1 Музыкалық-шығармашылық жұмысты презентациялау және бағалау	3.3.1.1 музыкалық-шығармашылық жұмысты бағалау және шығармашылық жұмысты жақсарту үшін идеялар ұсыну; 3.3.1.2 мұғалімнің жетекшілігімен берілген шығармашылық жұмыстарды терминологияны, соның ішінде предикативті лексиканы қолдана отырып, берілген сапа критерийлері бойынша талдау және саралау
4.3 Сөйлеу тілі бұзылысын алдын алу және жоюға бағытталған музыкалық терапияның элементтері	3.4.3.3 есту арқылы дауыспен және үзілісте негізгі, музыкаға тиесілі 1-2 сөзден тұратын сұрақ сөйлемінде сөзді анықтау

5) 4- сынып:

5- кесте

Ортақ тақырыптар	Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары
1- тоқсан		
1. Менің Отаным - Қазақстан	1.1 Музыканы тындау және талдау	4.1.1.1 музыкалық-шығармашылық қызметтің әр түрлерінде өзінің қатынасын көрсете отырып, өнерге эмоционалды, эстетикалық үн қосу
	1.2 Музыкалық шығарманы орындау	4.1.2.1 дауыстың шығуы немесе аспапты дыбыстауда табиғат пен қоршаған өмірдің, көңіл-күйдің, сезімнің, адамның сипаты мен ойының бейнелерін іске асыру
	1.3 Музыкалық сауаттылық	4.1.3.1 классикалық музыкалық формаларды анықтау: соната, рондо, вариация, симфония
	2.1 Материалдарды жинау және музыкалық идеяларды іске асыру	4.2.1.1 музыкалық - шығармашылық жұмыс үшін өз аудио-және видеотекасын, түрлі материалдарды, ресурстарды іріктеу, идеялар ұсыну
	1.2 Музыкалық шығарманы орындау	4.1.2.2 дирижерлік кимылдарға сәйкес, ырғақтық сурет пен көркемдік бейнені бере отырып, ансамбльдік әнге қатысу
		4.1.3.2 ауызша және жазбаша жұмыстарда негізгі музыкалық

2. Адами құндылықтар	1.3 Музыкалық сауаттылық	ұғымдарды, оның ішінде шығарма-пайымдауларды пайдалану
	3.1 Музыкалық-шығармашылық жұмысты презентациялау және бағалау	4.3.1.1 музыкалық-шығармашылық жұмысты критерийлерге сәйкес бағалау, шығармашылық жұмысты жақсарту туралы ұсыныстар енгізу
	4.1 Танымдық процестерін дамытуға арналған музыкалық терапия элементтері	4.4.1.1 музыкалық өнердің түрлеріне тұрақты қызығушылық білдіру: диалогтарда музыканттардың тегі, шығармалардың атаулары, стильдер
2- тоқсан		
3. Мәдени мұра	1.1 Музыканы тыңдау және талдау	4.1.1.2 қазақ композиторлары мен жыраулардың музыкалық шығармаларының жанрларын ажырату, стилін анықтау (халықтық, классикалық)
	1.2 Музыкалық шығарманы орындау	4.4.3.1 симфониялық оркестрдің орындауында классикалық шығармаларды музыкамен артикуляциялық мүшелер мен көзге арналған гимнастиканы, саусақпен динамикалық жаттығуларды орындау
	1.3 Музыкалық сауаттылық	4.1.3.3 түрлі жанрда және стильде шығармаларды орындау
	2.2 Музыка шығару және импровизациялау	4.2.2.1 өзінің шығармашылық ойларын музыкалық іс-әрекеттің әртүрлі түрлерінде (ән айту және музыканы интерпретациялау, балалардың қарапайым музыкалық аспаптарында ойнау, музыкалық-пластикалық қозғалыс және импровизация) іске асыру
4. Мамандықтар әлемі	1.3 Музыкалық сауаттылық	4.1.3.4 ауызша және жазбаша жұмыстарды орындау кезінде ноталық сауаттылық негіздерін қолдану
	3.1 Музыкалық-шығармашылық жұмысты презентациялау және бағалау	4.3.1.2 мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен музыкалық-шығармашылық жұмыстардың сапасын анықтау үшін қарапайым критериялды құралын құру
		4.4.1.2 музыкалық сүйемелдеумен тыйым салынған мимикалық және

	4.1 Танымдық процестерін дамытуға арналған музыкалық терапия элементтері	пантомимикалық қалыпта тапсырмаларды орындау
3- тоқсан		
5. Табиғи құбылыстар	1.1 Музыканы тыңдау және талдау	4.1.1.3 музыкалық шығармаларды әуен, интонация бойынша тану және ол туралы әңгіме-сипаттау түрінде ойлау элементтерімен, өзінің ойлары мен сезімдерін жоспар бойынша (5-7 сөйлем) түсіндіру
	1.2 Музыкалық шығармаларды орындау	4.1.2.4 ән айту, сөз, қозғалыс, ойын, іс-қимылда кәсіби және халық шығармашылығының көркемдік-бейнелік мазмұны мен интонациялық –әуендік ерекшеліктерін іске асыру
	2.2 Музыка шығару және импровизациялау	4.2.2.1 өзінің шығармашылық ойларын музыкалық іс-әрекеттің әртүрлі түрлерінде (ән айту және музыканы интерпретациялау, балалардың қарапайым музыкалық аспаптарында ойнау, музыкалық-пластикалық қозғалыс және импровизация) іске асыру
6. Қоршаған ортаны қорғау	1.3 Музыкалық сауаттылық	4.1.3.5 әр түрлі халықтардың музыкалық аспаптарын топтар бойынша топтастыру, оларды әр түрлі контекстерде салыстыру
	3.1 Музыкалық-шығармашылық жұмысты презентациялау және бағалау	4.3.1.1 музыкалық-шығармашылық жұмысты критерийлерге сәйкес бағалау, шығармашылық жұмысты жақсарту туралы ұсыныстар енгізу
	4.2 Эмоцияларды тұрақтандыруға арналған музыкалық терапияның элементтері	4.4.2.1 дем алу - дем шығару жиілігін төмендету арқылы қозғалыс және эмоциялық қозуды әлсірету; 4.4.2.2 музыкалық туындыны орындау кезінде, қуаныш, қайғы, таңқалу, қорқыныш, мимикалық қалыптарды кезектестіріп көрсету
4- тоқсан		
7. Ғарышқа саяхат	1.3 Музыкалық сауаттылық	4.1.3.5 әр түрлі халықтардың музыкалық аспаптарын топтар бойынша топтастыру, оларды әр түрлі контекстерде салыстыру
		4.2.1.1 музыкалық - шығармашылық жұмыс үшін түрлі

	2.1 Музыкалық идеяларды дамыту және материалдарды жинақтау	материалдарды, ресурстарды іріктеу, идеялар ұсыну
8. Болашаққа саяхат	3.1 Музыкалық-шығармашылық жұмысты презентациялау және бағалау	4.3.1.3 шығармашылық жұмыстарды бағалаудың барлық кезеңдерінде тиімді ынтымақтастық дағдыларын көрсету, жанжалдардан аулақ болу және конфликт жағдайлардан шығу; 4.3.1.4 тікелей, айқын және шынайы өз музыкасында көңіл-күй, сипатын және оған өз көзқарасын жеткізе білу
	4.3 Сөйлеу тілі бұзылысын алдын алу және жоюға бағытталған музыкалық терапияның элементтері	4.4.3.2 фонациялық тыныс алуды, дауыстап және ақырын дауысты шығаруды дамытуға жаттығулар жасау бойынша идеяларды ұсыну; 4.4.3.3 ән орындау кезінде өз тілінің дыбыстық мәдениетін жетілдіруге ұмтылысын көрсету

Қазақстан Республикасының
Білім және ғылым министрі
2022 жылғы 1 сәуірдегі
№ 123 бұйрығына
92-қосымша
Қазақстан Республикасы Білім
және ғылым министрінің
2013 жылғы 3 сәуірдегі
№ 115 бұйрығына
729-қосымша

Психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған бастауыш білім беру деңгейінің 0-4 сыныптары үшін "Көркем еңбек" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған бастауыш білім беру деңгейінің 0-4 сыныптары үшін "Көркем еңбек" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі – Бағдарлама) "Білім туралы" Заңының 5- бабы 6) тармақшасына сәйкес әзірленген.

2. Бағдарлама мақсаты - көркем-технологиялық білім негіздерін, кеңістіктік ойлауды, кеңістікте бейнелік және шығармашылық ойлау негіздерін қалыптастыру, тұлғаның қалыптасу және өзін таныту негізі ретінде рухани-адамгершілік дамуы.

3. Бағдарлама міндеттері:

- 1) жалпы еңбек және көркемдік біліктілік пен дағдыларды қалыптастыру;
- 2) ұлттық және әлемдік мәдениетті тануда құндылық бағдарлар мен эстетикалық қабылдауды қалыптастыру;

3) реалистік сурет негіздері туралы қарапайым білімді қалыптастыру; заттың өзіне қарап, есте сақтау арқылы, елестету бойынша сурет салу, сәндік сурет салу дағдыларын және оларды оқу, еңбек және қоғамдық-пайдалы іс-әрекетте қолдану біліктілігін қалыптастыру;

4) шығармашылық және креативті қабілеттерді дамыту.

4. Түзете-дамыту міндеттері:

1) білім алушылардың танымдық іс-әрекетін дамыту кемшіліктерін түзету;

2) білім алушыларда аналитикалық-синтетикалық қызметті, салыстыру, жалпылау қызметін дамыту;

3) тапсырмада, жұмысты жоспарлауда, суретті кезектілікпен орындауда бағдарлай білуді жетілдіру;

4) сенсорлы және моторлы функцияларды, көру-қимыл үйлесімділігін дамыту;

5) жұмыста көркемдік талғамды, ұқыптылықты, табандылықты және дербестікті дамыту; адамгершілік және еңбек тәрбиесіне ықпал ету.

2-тарау. Оқу процесін ұйымдастырудағы педагогикалық тәсілдер

5. Бағдарламада құндылықтық-бағдарланған, коммуникативті, саралап оқыту, әрекеттік және көркемдік-технологиялық тәсілдер қолданылған.

6. Құндылықтық-бағдарланған тәсілде оқу іс-әрекетін жоспарлау және ұйымдастыру, оның нәтижелерін алу және қолдану белгілі құндылықтар тұрғысында жүзеге асырылады. Құндылықтар ретінде қазақстандық патриотизм, жауапкершілік, құрмет, шығармашылық және еңбекқорлық алынады.

7. Коммуникативті тәсіл екі және одан да көп адамдардың тілдік өзара әрекеттестігі барысында білімдермен, біліктермен және дағдылармен алмасуды, ақпаратты дұрыс жеткізуді және хабарлауды қамтиды, оның нәтижесі ретінде, қарым-қатынастың басқа қатысушыларымен өзара әрекеттестік барысында қарым-қатынасты тілдің көмегімен, идеялармен алмасу және ой-пікірлерді жеткізу тәсілінің көмегімен жүзеге асыру қабілеті алынады.

8. Саралап оқыту тәсілі білім алушылардың ерекше дамуын есепке алып, мұғалімнің тарапынан көмектің түрін, білім алушылардың танымдық қызығушылықтарын, күрделілігі бойынша айрықшаланатын түрлі тапсырмалар, құралдар мен тәсілдерінің көмегімен алуан түрлі топтарының оқу іс-әрекетін ұйымдастыруды қамтиды.

9. Әрекеттік тәсілде білім алушы білімді өз бетімен, белсенді танымдық іс-әрекет барысында меңгереді, нақты айтқанда, ақпараттың қайнар көздерін және оқу ресурстарды өз бетімен іздеу, талдау және интерпретациялау болып табылады, пәнді оқытуда білім алушы сәндік-қолданбалы шығармашылықтың және бейнелеу өнерінің заманауи материалдарын, техникаларын және технологияларын өз бетімен зерделейді.

10. Көркемдік-технологиялық тәсілде оқу-танымдық іс-әрекет бастапқы материалдарды шығармашылық бұйымға қайта құру үшін көркем еңбектің нысандарын дайындаудың технологиялық бірізділігі, құрастыру, тұстану негіздері, композиция заңдылықтары, материалдар мен инструменттердің қасиеттері туралы білімді қолдануға бағытталған. Көркемдік-технологиялық тәсілде мақсаттар мен әдістер кеңейтілген нәтижелермен әрекетте келісілген және бірізді.

11. Бағдарлама кең спектрдегі пәндік білімдерді, біліктерді және дағдыларды қалыптастыруға бағытталған: білімді функционалды және шығармашылықпен қолдану, сыни ойлау, ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдану, коммуникацияның алуан түрлі тәсілдерін қолдану, топта және жеке жұмыс істеу біліктілігі, мәселелерді шешу және шешім қабылдау.

12. Көркем еңбек сабақтарында білім алушылар топтарымен түзету-дамытушы жұмысты құрудың негізгі принциптері:

1) білім алушылардың психикалық даму ерекшеліктерін, бұзылған және сақталған функцияларын, даму мүмкіндіктерін есепке алу және соған сәйкес жаттығулар жүйесін құру;

2) қолдың қимылдарын дамытуда және түзетуде кинестетикалық стимуляцияларды қолдану;

3) жеке-дара тәсіл, материалды берудегі жүйелілік, бірізділік, белсенділік және көрнекілік сияқты негізгі дидактикалық принциптерді шығармашылықпен қолдану;

4) нақты бұйымдарды дайындаудағы практикалық іс-әрекеттің кезенділікпен орындалуы, жұмыстың жекеленген және бірізді кезеңдері еңбек нәтижелерінің елеулілігін, материалдығын береді, сезімдік заттық іс-әрекеттен ойлау операцияларына өтуді жүзеге асырады және орындалатын іс-әрекетті саналы ұғынуды дамытады;

5) қорғау режимін және денсаулық сақтау технологиялық сақтау: қалыпты ауыстыру, бұлшық ет босаңсуы, күш көрсететін қимылдарды азайту; жұмысты орындаудағы қолайлы қарқын;

6) инструменттер мен материалдарды қолдануда алуан түрлі қосалқы құрылғыларды қолдану (ұсақ заттарды тегіс емес құрылымы бар матамен қапталған, сұр реңктері бар картонға қою (жұмыс кезінде ұсақ заттар домаламайтын болады, ал сұр түсті фон көзге кедергі келтірмейтін болады);

7) оқу материалын түрлендірудің көмегімен алынған білімді, біліктіліктерді және дағдыларды бекіту үшін, тілдер, математика, қоршаған ортамен танысу сияқты оқу пәндерімен пәнаралық байланыстарды барыншы кеңейту. Материалды бірнеше рет қайталау нұсқаушы рефлексстерді және ырықты моториканы қалыптастыруға ықпал етеді.

13. Ұсақ моториканы дамыту және көркем еңбек сабақтарында іс-әрекетті ұйымдастыру бойынша жұмыс жүргізу әдістемесі төмендегілерді көздейді:

1) саусақты жаттығуларды, алуан түрлі заттар мен материалдарды қолдану арқылы орындалатын жаттығуларды қолдану, нұсқаушы рефлексстерді және ырықты моториканы қалыптастыруға ықпал ететін бірнеше рет қайталаулар, "қарапайымнан күрделіге дейін" принципі бойынша тапсырмаларды күрделендіру;

2) заттық-дамытушы ортаны қалыптастыру: топтарға бөлу, балалар бір-бірін белсенді іс-әрекетке ынталандырады; іс-әрекет орталығы үстелдің ортасында орналастырылады, оның айналасында балалардың тобы отырғызылады; ортасында бейнелеу іс-әрекеті және жұмысқа арналған алуан түрлі материалдар орналастырылады, олар тақырыпқа сәйкес өзгеруі және толықтырылуы мүмкін (ермексаз, сазбалшық, тұзды қамыр, қосалқы аспаптар: таяқшалар, тақтайшалар, оқтаулар, қалыптар, фигураларды кесуге арналған формалар, тырнауға арналған таяқшалар, түрлі-түсті қағаз, бүктелген қағаз, майлықтар, табиғи материалдар, маталар, алуан түрлі жармалар) ;

3) көлемді фигураларды мүсіндеудің алуан түрлі қолжетімді техникалары және негізгі тәсілдері ұсынылады (конструктивті, мүсіндік (иілімді), жұмыстарды аралас талдау және өзіндік талдау, көрмені ұймдастыру); бастырып жабыстырудың дәстүрлі және дәстүрлі емес түрлерінің алуан түрлі аса қолжетімді техникалары: үзілмелі, жапсырмалы, модульдік (мозаика), силуэттік; бейнелеу іс-әрекетінің алуан түрлі аса қолжетімді техникалары: саусақтармен, алақанмен сурет салу, алуан түрі қажетті материалдармен баспа-таңба (штамповка), қатты қылқаламмен тік қалаулар, "кляксография", акварельмен (ылғал бойынша), "пластилинография", батик (түйінді), борлар.

14. Ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдану:

1) ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолданудағы құзыреттілік базалық дағдыларды құрылады және жұмыс, бос уақыт және коммуникация үшін технологияларды дұрыс және шығармашылықпен қолдануды қамтиды;

2) білім алушылар оқыту барысында ақпараттық-коммуникациялық технологиялар құралдарын қолдану бойынша дағдыларын дамытады: ақпаратты табады, іріктейді, өңдейді, әртүрлі қосымшаларды және жабдықтарды қолдануда өздерінің жұмыстарын бағалайды және ынтымақтастыққа түседі, бұл: көркемдік жұмыстарды құруда сандық компьютерлік технологияларды қолдану; Ғаламторда және дерекқорлар базасында ақпаратты іздеу (сандық және интернет көздерінен мәліметтерді табу, таңдау және өңдеу); белгілі мақсаттар және аудиторияға арналған әртүрлі қайнар көздерден материалдарды жинауды қамтитын слайдтық презентацияларды құру дағдыларын дамыту; басқа білім алушылармен шығармашылық жұмысты құру үшін ақпаратпен алмасу, қарым-қатынас және ынтымақтастық; белсенді оқыту тұғырларын техникалық қолдау үшін интерактивті тақтаны қолдану.

15. Оқытудағы техникалық құралдар: интерактивті мультимедиялық және дәстүрлі дидактикалық жабдықтар (интерактивті тақта, құрамдас бөлшектері бар компьютер (

монитор, жүйелі блок, сабвуфер, колонкалар, микрофон, тышқан, пернетақта, желілік фильтр); топтарда жұмыс істеуге арналған ноутбуктер; бейнекамера; фотоаппарат, еңбек және шығармашылық процестердің үзінділерінің жазбасы бар бейнефильмдер, тапсырмалары бар үлестірмелі дидактикалық материал, қолдан жасалған бұйымдарды дайындауға арналған аспаптар мен материалдар (демонстрациялық плакаттар).

3-тарау. "Көркем еңбек" пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

16. "Көркем еңбек" пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

- 1) 0-сыныпта – аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағатты;
- 2) 1-сыныпта– аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағатты;
- 3) 2-сыныпта– аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағатты;
- 4) 3-сыныпта– аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағатты;
- 5) 4-сыныпта– аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағатты құрайды.

17. Бағдарламаның мазмұны келесідей бөлімдерді қамтиды:

- 1) "Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту" бөлімі;
- 2) "Шығармашылық жұмыстарды құру және дайындау" бөлімі;
- 3) "Таныстырылым, сараптама және бағалау" бөлімі.

18. "Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) айналадағы әлемді білу және түсіну;
- 2) өнерді, мәдениетті және дәстүрлерді білу және түсіну;
- 3) шығармашылық идеяларды дамыту;
- 4) жоспарлау.

19. "Шығармашылық жұмыстарды құру және дайындау" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) айналадағы әлемді білу және түсіну;
- 2) айналадағы әлемді бейнелеу;
- 3) шығармашылық жұмыстарды орындау материалдары және техникасы;
- 4) дайындау технологиясы;
- 5) қауіпсіздік техникасын сақтау.

20. "Таныстырылым, сараптама және бағалау" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) таныстырылым;
- 2) өнердегі тәсілдер сараптамасы;
- 3) шығармашылық жұмыстарды талқылау және бағалау.

21. 0 - сыныпқа арналған "Көркем еңбек" пәнінің базалық мазмұны:

1) "Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту" бөлімі бойынша: Айналадағы әлемді білу және түсіну. Қолөнері және оның әлем халықтары мәдениетіндегі рөлі. Шеберлер, олардың кәсіптері және тұрғылықты жерлерінің жағдайларына қарай

дайындайтын бұйымдарының түрлері. Заттық ортаны құрудағы дәстүрлер және шеберлердің шығармашылығы. Табиғат пен адам іс-әрекетінің үйлесімділігі. Табиғат әлемінің визуалдық сипаттамалары (түсі, формасы, өлшемі, фактурасы). Құрастырылған әлемнің визуалдық сипаттамалары (түсі, формасы, өлшемі, фактурасы);

2) "Шығармашылық жұмыстарды құру және дайындау" бөлімі бойынша: Адамның көркем жұмыстарының дизайны, форманың бірлігі, функциялары, безендірілуі, стильдік үйлесім. Материалдарды қасиеттері бойынша және бұйымның пайдаланылуына қарай, таңдау. Құрал-саймандар мен құрылғыларды оңтайлы және қауіпсіз қолдану ережелері Бұйымдардың құрылымы мен пайдаланылуы, материалдар мен құрал-саймандардың таңдалуы, практикалық жұмыс пен технологиялық операциялардың реттілігі жөнінде түсінік. Материалдар мен құрал-саймандарды таңдау. Белгілеу (көзбен, шаблон бойынша, трафарет бойынша, сызғыштың, бұрыштықтың, циркульдың көмегімен). Детальдарын бөлектеп көрсету (үзу, қайшымен кесу), детальдардың формалық құрылымы (бүгу, жинау). Қазақстан Республикасы түрлі халықтырының сәндік ою-өрнектеріне сәйкес безендіру (өсімдіктік, геометриялық). Бұйымды жинау (желімдік, жіптік, сымдық, бұрамалық). Бұйымдарды табиғи формалары мен құрылымдары (оригами техникасындағы, геометриялық фигуралардың аппликацияларындағы жануарлар мен өсімдіктердің бейнелері) негізінде, қарапайым техникалық нысандарды құрастыру;

3) "Таныстырылым, сараптама және бағалау" бөлімі бойынша: Таныстырылым. Шығармашылық жұмыстарымен таныстыру. Шығармашылық жұмыстарын талқылау және бағалау. Шығармашылық жұмыста қажеттіліктерді, бейімділіктерді және қызығушылықтарды анықтау.

22. 1 - сыныпқа арналған "Көркем еңбек" пәнінің базалық мазмұны:

1) "Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту" бөлімі бойынша: Айналадағы әлемді білу және түсіну. Табиғат әлемінің визуалдық сипаттамалары: түсі, формасы, өлшемі, фактурасы. Құрастырылған әлемнің визуалдық сипаттамалары: түсі, формасы, өлшемі, фактурасы. Өнерді, мәдениетті, дәстүрлерді білу және түсіну. Бейнелеу өнерінің негізгі түрлері мен жанрлары. Қазақ халқының қолданбалы өнері. Ою-өрнектер. Шығармашылық идеяларды дамыту. Шығармашылық идеяларды дайындау. Шығармашылық идеяларды жүзеге асыру. Көркем бейнені және сезімдерді, эмоционалдық жағдайды, сипатты өнердің мәнерлі құралдарымен көрсету;

2) "Шығармашылық жұмыстарды құру және дайындау" бөлімі бойынша: Айналадағы әлемді бейнелеу. Түрлі көркемдік материалдар көмегімен табиғаттың мәнерлі бейнелерін құру (қар, жапырақтардың түсуі). Флора және фауна түрлерін бейнелеу. Шығармашылық жұмыстарды орындау материалдары және техникасы. Көркемдік материалдар және құрал-саймандар. Шығармашылық жұмыстарға арналған табиғи және жасанды материалдар. Шығармашылық жұмыстарға арналған дәстүрлі емес материалдар. Көркемдік, табиғи және жасанды материалдармен және

техникалармен эксперимент: монотипия, тамшыграфия, басылым. Дайындау технологиясы. Өлшем құралдарымен жұмыс. Материалдар және компоненттерді қарапайым тәсілдермен біріктіру. Көлемді формалар құру. Мүсіндеу техникисы. Қағаздыпластика. Қазақ ұлттық мәдениеті элементтерімен шығармашылық жұмыстар. Қауіпсіздік техникасын сақтау. Қауіпсіздік техникасының ережелері;

3) "Таныстырылым, сараптама және бағалау" бөлімі бойынша: Таныстырылым. Шығармашылық жұмыстарымен таныстыру. Шығармашылық жұмыстарды талқылау және бағалау.

23. 2 - сыныпқа арналған "Көркем еңбек" оқу пәнінің базалық мазмұны:

1)) "Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту" бөлімі бойынша: Айналадағы әлемді білу және түсіну. Табиғат әлемінің визуалдық сипаттамалары: түсі, формасы, өлшемі, фактурасы. Құрастырылған әлемнің визуалдық сипаттамалары: түсі, формасы, өлшемі, фактурасы; Өнерді, мәдениетті, дәстүрлерді білу және түсіну. Бейнелеу өнерінің негізгі түрлері мен жанрлары. Қазақ халқының қолданбалы өнері: ою-өрнектері, бұйымдары, ұлттық костюмдері. Шығармашылық идеяларды дамыту. Шығармашылық идеяларды дайындау. Шығармашылық идеяларды жүзеге асыру. Көркем бейнені және сезімдерді, эмоционалдық жағдайды, сипатты өнердің мәнерлі құралдарымен көрсету. Ақпарат көздерімен жұмыс. Жұмыс процесін жопарлау;

2) "Шығармашылық жұмыстарды құру және дайындау" бөлімі бойынша: Айналадағы әлемді бейнелеу. Табиғаттың мәнерлі бейнелерін құру. Флора және фауна түрлерін бейнелеу. Шығармашылық жұмыстарды орындау материалдары және техникасы. Көркемдік материалдар және құрал-саймандар. Шығармашылық жұмыстарға арналған дәстүрлі емес материалдар. Түрлі материалдармен және техникалармен эксперимент. Дайындау технологиясы. Өлшем құралдарымен жұмыс. Материалдар және компоненттерді қарапайым тәсілдермен біріктіру. Көлемді формалар құру. Мүсіндеу техникисы. Қағаздыпластика. Қазақ ұлттық мәдениеті элементтерімен шығармашылық жұмыстар. Қауіпсіздік техникасын сақтау. Қауіпсіздік техникасының ережелері;

3) "Таныстырылым, сараптама және бағалау" бөлімі бойынша: Таныстырылым. Шығармашылық жұмыстармен таныстыру. Өнердегі тәсілдер сараптамасы. Түрлі өнер шығармаларын сараптамалау, бағалау жөнінде пікірлер. Шығармашылық жұмыстарды талқылау және бағалау.

24. 3 - сыныпқа арналған "Көркем еңбек" пәнінің базалық мазмұны:

1) "Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту" бөлімі бойынша: Айналадағы әлемді білу және түсіну. Табиғи жаралаған сәндік өрнектер, ою-өрнектер мен формалар. Табиғи формалардың интерпретациясы. Өнерді, мәдениетті және дәстүрлерді білу және түсіну. Отандық және әлемдік мәдениеттің түрлі өнер шығармалары. Қазақ халқының және әлем халықтарының қолданбалы өнері: ою-өрнектері, бұйымдары, ұлттық костюмдері. Шығармашылық идеяларды дамыту. Шығармашылық идеяларды

дайындау. Шығармашылық идеяларды жүзеге асыру. Көркем бейнені және сезімдерді мәнерлі құралдарымен көрсету. Ақпарат көздерімен жұмыс. Жұмыс процесін жопарлау. Жұмыс орнын ұйымдастыру;

2) "Шығармашылық жұмыстарды құру және дайындау" бөлімі бойынша: Айналадағы әлемді бейнелеу. Табиғаттың мәнерлі бейнелерін құру. Флора және фауна түрлерін бейнелеу. Шығармашылық жұмыстарды орындау материалдары және техникасы. Көркемдік материалдар және құрал-саймандар. Шығармашылық жұмыстарға арналған табиғи және жасанды материалдар. Шығармашылық жұмыстарға арналған дәстүрлі емес материалдар. Түрлі материалдармен және техникалармен эксперимент. Дайындау технологиясы. Өлшем құралдарымен жұмыс. Материалдарды және компоненттерді қарапайым тәсілдермен біріктіру. Көлемді формалар құру. Мүсіндеу техникасы. Қағаздыпластика. Қазақ ұлттық мәдениеті элементтерімен шығармашылық жұмыстар. Қауіпсіздік техникасын сақтау. Қауіпсіздік техникасының ережелері;

3) "Таныстырылым, сараптама және бағалау" бөлімі бойынша: Таныстырылым. Шығармашылық жұмыстармен таныстыру. Өнердегі тәсілдер сараптамасы. Түрлі өнер шығармаларын сараптамалау, бағалау жөнінде пікірлер. Шығармашылық жұмыстарды талқылау және бағалау.

25. 4 - сыныпқа арналған "Көркем еңбек" пәнінің базалық мазмұны:

1) "Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту" бөлімі бойынша: Айналадағы әлемді білу және түсіну. Табиғи жаралаған сәндік өрнектер, ою-өрнектер мен формалар. Табиғи формалардың интерпретациясы. Өнерді, мәдениетті және дәстүрлерді білу және түсіну. Отандық және әлемдік мәдениеттің түрлі өнер шығармалары. Қазақ халқының және әлем халықтарының қолданбалы өнері. Шығармашылық идеяларды дамыту. Шығармашылық идеяларды дайындау. Шығармашылық идеяларды жүзеге асыру. Көркем бейнені және сеімдерді мәнерлі құралдарымен көрсету. Түрлі ақпарат көздерімен жұмыс. Жұмыс процесін жопарлау. Жұмыс орнын ұйымдастыру;

2) "Шығармашылық жұмыстарды құру және дайындау" бөлімі бойынша: Айналадағы әлемді бейнелеу. Табиғаттың мәнерлі бейнелерін құру. Флора және фауна түрлерін бейнелеу. Шығармашылық жұмыстарды орындау материалдары және техникасы. Көркемдік материалдар және құрал-саймандар. Шығармашылық жұмыстарға арналған табиғи және жасанды материалдар. Шығармашылық жұмыстарға арналған дәстүрлі емес материалдар. Түрлі материалдармен және техникалармен эксперимент. Дайындау технологиясы. Өлшем құралдарымен жұмыс. Материалдарды және компоненттерді қарапайым тәсілдермен біріктіру. Көлемді формалар құру. Мүсіндеу техникасы. Қағаздыпластика. Қазақ ұлттық мәдениеті элементтерімен шығармашылық жұмыстар. Қауіпсіздік техникасын сақтау. Қауіпсіздік техникасының ережелері;

3) "Таныстырылым, сараптама және бағалау" бөлімі бойынша: Таныстырылым. Шығармашылық жұмыстармен таныстыру. Өнердегі тәсілдер сараптамасы. Түрлі өнер шығармаларын сараптамалау, бағалау жөнінде пікірлер. Шығармашылық жұмыстарды талқылау және бағалау.

26. Көркем еңбектің мұғалімі әр сабақтың мазмұнын белгілей отырып, көркем-шығармашылық жұмыстарының әр түрлерін жоспарлайды, сонымен бірге міндетті түрде көркем шығармашылықтың негізгі үш түрі жүзеге асырылады: құрылымдық, бейнелеушілік, сәндік.

4-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

27. Оқу бағдарламасында әрбір бөлімнің оқу материалының мазмұны мен бірізділігін анықтау үшін негіз болатын, сондай-ақ білім алушылардың жетістіктерін бағалау критерийлері болып табылатын, оқыту мақсаттары жүйесі түрінде ұсынылған күтілетін нәтижелер көрсетілген.

28. Бағдарламада оқу мақсаттары кодтық белгімен берілген. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сандар – бөлімше ретін, төртінші сан - оқу мақсатының реттік нөмірін білдіреді Мысалы, 1.1.3.4 кодталуында: "1" – сынып, "1.3" – бөлімше, "4" – оқу мақсатының реттік саны.

29. Оқыту мақсаттарының жүйесі бойынша күтілетін нәтижелер:

1) "Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту" бөлімі:

1-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары				
	0-сынып	1-сынып	2-сынып	3-сынып	4-сынып
1.1 Айналадағы әлемді білу және түсіну	0.1.1.1 адамның табиғатпен және заттық әлеммен байланысын бақылау	1.1.1.1 айналадағы әлемді зерделеу барысындамұғалімнің бағыттаушы көмегімен нысандар мен құбылыстардың визуалдық сипаттамаларын (түсі, формасы, өлшемі, фактурасы) анықтау	2.1.1.1 айналадағы әлемді зерделеу барысынданысандар мен құбылыстардың визуалдық сипаттамаларын (түсі, формасы, өлшемі, фактурасы) суреттеу және түсіндіру	3.1.1.1 табиғи жаралаған сәндік өрнектерді (оюларды) анықтау және тану, оларды мұғалімнің бағыттаушы көмегімен өз жұмыстарында интерпретациялау	4.1.1.1 анық және мәнерлі сөйлеу тілінің интонациялық құралдарын дұрыс қабылдау, жіктеу, түсіну және барабар қолдану
		1.1.2.1 мұғалімнің		3.1.2.1 отандық және әлемдік мәдениеттің түрлі өнер	4.1.2.1 отандық және әлемдік мәдениеттің түрлі өнер шығармаларын тану және олардың,

1.2 Өнерді, мәдениетті және дәстүрлерді білу және түсіну	0.1.2.1 бейнелеу өнерінің негізгі түрлері мен жанрларын анықтау	бағыттаушы көмегімен қазақ халқының қолданбалы өнерінің негізгі элементтерін тану және атау(ою-өрнегі, түсі, материалдары)	2.1.2.1 бейнелеу өнерінің негізгі түрлері мен жанрларын анықтау және олардың айырықша ерекшеліктерін көрсету	шығармаларын тану және атау және олардың ерекшеліктерін (жанры, орындау техникасы, кейпі) клишені, жадынаманы, жоспарды қолдана отырып түсіндіру	жанрының, орындау техникасының, кейпінің ерекшеліктерін салалас құрмалас және сабақтас құрмалас құрылымдарды, клишені, жадынаманы қолдана отырып түсіндіру
1.3 Шығармашылық идеяларды дамыту	0.1.3.1 өзінің алған әсерлерін еліктеу және үлгі бойынша айту, қызығушылық танытып жолдасының пікірін тыңдау	1.1.3.1 мұғалімнің бағыттаушы көмегімен шығармашылық идеяларды және сезімдерді (эмоционалдық жағдайды, сипатты) өнердің мәнерлі құралдарымен көрсету	2.1.3.1 мұғалімнің бағыттаушы көмегімен шығармашылық идеяларды және сезімдерді (эмоционалдық жағдайды, сипатты) өнердің мәнерлі құралдарымен көрсету	3.1.3.1 шығармашылық идеяларды және сезімдерді (эмоционалдық жағдайды, сипатты) жұмыс техникасын негіздемелі таңдай отырып көрсету	4.1.3.1 шығармашылық идеяларды және сезімдерді (эмоционалдық жағдайды, сипатты) түрлі жұмыс техникасын үйлестіріп, өзінің шығармашылық әрекетіне негіздеме келтіріп көрсету
1.4 Жоспарлау	0.1.4.1 шығармашылық жұмыстарды дайындау үшін қандай материалдар мен құрал-саймандар керек екенін білу	1.1.4.1 мұғалімнің бағыттаушы көмегімен көрнекілікке сүйене отырып, шығармашылық жұмыстарды дайындаудың сөздік жоспарын құру	2.1.4.1 дайын моделді (үлгі) сараптай отырып, іс-әрекетті орындаудың реттілігін белгілеу - аналогия бойынша	3.1.4.1 ұсынылған жиынтықтың ішінен қажетті құрал-саймандар мен материалдарды таңдап алып, жұмыс процесін жоспарлау және жұмыс орнын дұрыс ұйымдастыру	4.1.4.1 технологиялық ойлар мен шығармашылық идеяларды қолданып, жұмыс процесін жоспарлау және жұмыс орнын дұрыс ұйымдастыру

2) "Шығармашылық жұмыстарды құру және дайындау" бөлімі:

2-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары				
	0-сынып	1-сынып	2-сынып	3-сынып	4-сынып
	0.2.1.1 мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен/ немесе үлгі бойынша,	1.2.1.1 мұғалімнің бағыттаушы көмегімен	2.2.1.1 айналадағы әлемнің бергілі	3.2.1.1 айналадағы әлемнің бергілі бір визуалдық	4.2.1.1 айналадағы әлемнің бергілі бір визуалдық элементтерін

<p>2.1 Айналадағы әлемді бейнелеу</p>	<p>шығармашылық идеяларды қарап а й ы м тәсілдермен көрсету үшін айналадағы әлемнің кейбір визуалдық элементтерін табу</p>	<p>айналадағы әлемнің бергілі бір визуалдық элементтерін қарапайым тәсілдермен бейнелеу</p>	<p>бір визуалдық элементтерін белгілі тәсілдердің бірімен бейнелеу</p>	<p>элементтерін түрлі техникалар мен құралдарды үлгі бойынша үйлестіре отырып бейнелеу</p>	<p>түрлі техникалар мен құралдарды үлгі бойынша үйлестіре отырып, өз идеяларын түсіндіріп бейнелеу</p>
<p>2.2 Шығармашылық жұмыстарды орындау техникасы және материалдары</p>	<p>0.2.2.1 мұғалімнің бағыттаушы және ұйымдастырушылық көмегіне сүйене отырып, шығармашылық жұмыстарды орындау үшін түрлі материалдар мен құрал-саймандарды қолдану</p>	<p>1.2.2.1 қарапайым тәсілдер мен техникаларды қолданып және өз ісін сөзбен айта отырып, құрал-саймандарды және материалдарды (көркемдік, табиғи және жасанды) қолдану және эксперимент жасау</p>	<p>2.2.2.1 түрлі тәсілдер мен техникаларды қолданып және өз ісі жайлы айтқанда сөз алды қосымшалы етістіктерді қолданып, құрал-саймандарды және материалдарды (көркемдік, табиғи және жасанды) қолдану және эксперимент жасау</p>	<p>3.2.2.1 күрделірек тәсілдер мен техникаларды қолданып және өз ісін түсіндіре отырып, құрал-саймандарды және материалдарды (көркемдік, табиғи және жасанды) қолдану және эксперимент жасау</p>	<p>4.2.2.1 күрделірек тәсілдер мен техникаларды сенімді қолданып және өз ісінің логисанын негіздей отырып, өз бетінше таңдап алған құрал-саймандарды және материалдарды (көркемдік, табиғи және жасанды) қолдану және эксперимент жасау</p>
<p>2.3 Дайындау технологиясы</p>	<p>0.2.3.1 "қолында қолы" тәсілін қосқанда мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен, көрнекілікке сүйеніп, белгілі материалдармен (пластилин, жарамсыз, қағаз материалдар) қарапайым көлемді формалар құру</p>	<p>1.2.3.2 мұғалімнің бағыттаушы көмегімен, көрнекілікке сүйеніп, белгілі материалдармен (пластилин, жарамсыз, қағаз материалдар) қарапайым көлемді формалар құру</p>	<p>2.2.3.2 материалдарды ұқыпты және үнемді қолданып, белгілі тәсілдермен және материалдармен (пластилин, жарамсыз, қағаз материалдар) қарапайым көлемді формалар құру</p>	<p>3.2.3.2 графикалық бейнелерді (суреттер, қарапайым сызбалар және эскиздер) сараптап және қорытып, түрлі тәсілдермен және материалдармен (пластилин, жарамсыз, қағаз материалдар) көлемді формалар құру; 3.2.3.3 көркем мәнерліктің тәсілдері мен құралдарын қолдана отырып, шығармашылық жұмысты аяқтау</p>	<p>4.2.3.2 түрлі тәсілдермен, түрлі материалдарды (пластилин, жарамсыз, қағаз материалдар) үйлестіріп, алдын ала, кадамды және қорытпа бақылау жүргізе отырып, көлемді формалар құру; 4.2.3.3 шығармашылық жұмысты орындаудың тәсілдері мен құралдарын өз бетінше таңдап алу</p>

2.4 Қауіпсіздік техникасын сақтау	0.2.4.1 еңбек сабақтарында қауіпсіздік техникасының кем дегенде 5 негізгі ережелерін білу	1.2.4.1 материалдар және құрал-саймандарды көрнекілікке сүйене отырып қауіпсіздік техникасын сақтап қолдану	2.2.4.1 материалдар және құрал-саймандарды өзін-өзі қадамдық бақылау барысында қауіпсіздік техникасын сақтап қолдану	3.2.4.1 материалдар және құрал-саймандарды қауіпсіздік техникасын сақтап қолдану, басқа оқушылардың ережелерді сақтауын сараптамау	4.2.4.1 материалдар және құрал-саймандарды өзгертілген жағдайларда қауіпсіздік техникасын сақтап қолдану
-----------------------------------	---	---	--	--	--

3) "Таныстырылым, сараптама және бағалау" бөлімі:

3-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары				
	0-сынып	1-сынып	2-сынып	3-сынып	4-сынып
3.1. Таныстырылым	0.3.1.1 мұғалімнің бағыттаушы көмегімен өз жұмыстарының нәтижелерін жұмыс кезеңдерін суреттей отырып көрсету	1.3.1.1 вербалды және паравербалды құралдарды қолдана отырып өз жұмысын (эскиз, бұйым) қарапайым тәсілдермен таныстыру	2.3.1.1 өз жұмысын (эскиз, бұйым) негізгі идеясы мен процесін түсіндіріп, таныстыру	3.3.1.1 арнайы терминологияны қолдана отырып, өз жұмысын (эскиз, бұйым), негізгі идеясы мен процесін түсіндіріп таныстыру	4.3.1.1 арнайы терминологияны, бейнелік сөйлемдерді, метафораларды, салыстыруларды, фразеологизмдерді қолдана отырып, өз жұмысын (эскиз, бұйым), шығармашылық тәсілдермен, негізгі идеясы мен процесін түсіндіріп, таныстыру
3.2 Өнердегі тәсілдер сараптамасы		1.3.2.1 мұғалімнің бағыттаушы көмегімен түрлі өнер шығармаларының құралдары мен материалдарын анықтай білу	2.3.2.1 тиістілік белгілерін атап, өнер шығармаларының негізгі мәнерлі құралдары және орындалу материалдары бойынша жіктеу	3.3.2.1 тармақталған алгоритмін қолдана отырып, түрлі өнер шығармаларының мәнерлі құралдарын және орындалу материалдарын анықтау, жіктеу және салыстыру	4.3.2.1 арнайы терминологияны қолдана отырып, түрлі өнер шығармаларының мәнерлі құралдарын және орындалу материалдарын салыстыру, сәйкестеу және жиынтықтау
3.3 Шығармашылық	0.3.3.1 үлгі бойынша өз жұмыстарын суреттеу және	1.3.3.1 мұғалімнің көмекші сұрақтары	2.3.3.1 шығармашылық жұмысқа түсінік беру және оны	3.3.3.1 шығармашылық жұмысқа баға беру және	4.3.3.1 шығармашылық жұмысқа критерийлерге сәйкес баға беру

жұмыстарды талқылау және бағалау	және құру процесі жайында айтып беру	негізінде өз жұмыстарының нәтижелеріне баға беру	жақсарту жөнінде ұсыныстар енгізу	оны жақсарту үшін идеялар ұсыну	шығармашылық жұмысты жақсарту жөнінде ұсыныстар енгізу
----------------------------------	--------------------------------------	--	-----------------------------------	---------------------------------	--

30. Бағдарлама психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған бастауыш білім беру деңгейінің 0-4-сыныптары үшін "Көркем еңбек" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспары негізінде осы Бағдарламаның қосымшасына сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді жоспарда барлық сынып бойынша әр бөлімде қамтылатын оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

31. Бөлім мен тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Психикалық дамуы тежелген бастауыш білім беру деңгейінің 0-4 сыныптары үшін "Көркем еңбек" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасына қосымша

Психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған бастауыш білім беру деңгейінің 0-4 сыныптары үшін "Көркем еңбек" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақмерзімді жоспар

1) 0-сынып:

1-кесте

Ортақ тақырыптар	Бөлімдер	Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары
1 - тоқсан			
	1. Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту	1.1 Айналадағы әлемді білу және түсіну	0.1.1.1 адамның табиғатпен және заттық әлеммен байланысын бақылау
		1.2 Өнерді, мәдениетті және дәстүрлерді білу және түсіну	0.1.2.1 бейнелеу өнерінің негізгі түрлері мен жанрларын анықтау
		1.3 Шығармашылық идеяларды дамыту	0.1.3.1 өзінің алған әсерлерін еліктеу және үлгі бойынша айту, қызығушылық танытып жолдасының пікірін тыңдау
		1.4 Жоспарлау	0.1.4.1 шығармашылық жұмыстарды дайындау үшін қандай материалдар мен құрал-саймандар керек екенін білу

1.Өзім туралы	2. Шығармашылық жұмыстарды құру және дайындау	2.1 Айналадағы әлемді бейнелеу	0.2.1.1 мұғалімнің ұйымдастырушылықкөмегімен/немесе үлгі бойынша, шығармашылық идеяларды қарапайым тәсілдермен көрсету үшін айналадағы әлемнің кейбір визуалдық элементтерін табу
		2.2 Шығармашылық жұмыстарды орындау техникасыжәне материалдары	0.2.2.1мұғалімнің бағыттаушы және ұйымдастырушылық көмегіне сүйене отырып, шығармашылық жұмыстарды орындау үшін түрлі материалдар мен құрал-саймандарды қолдану
		2.3 Дайындау технологиясы	0.2.3.1 "қолында қолы" тәсілін қосқанда мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен, көрнекілікке сүйеніп, материалдарды және компоненттерді қарапайым тәсілдермен өлшеу, желімдеу, жинау, біріктіру
		2.4 Қауіпсіздік техникасын сақтау	0.2.4.1 еңбек сабақтарында қауіпсіздік техникасының кем дегенде 5 негізгі ережелерін білу
3.Таныстырылым, сараптама және бағалау	3.1 Таныстырылым	0.3.1.1 мұғалімнің бағыттаушы көмегіменөз жұмыстарының нәтижелерін жұмыс кезеңдерін суреттей отырып көрсету	
	3.3 Шығармашылық жұмыстарды талқылау және бағалау	0.3.3.1 үлгі бойынша өз жұмыстарын суреттеу және және құру процесі жайында айтып беру	
		1.1 Айналадағы әлемді білу және түсіну	0.1.1.1 адамның табиғатпен және заттық әлеммен байланысын бақылау
			0.1.2.1 қазақ халқы тұрмысының негізгі мейрамдарын, дәстүрлерін және

2. Менің мектебім

1.Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту	1.2 Знание и понимание искусства, культуры и традиций	тұрмыстық ерекшеліктерін білу және мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен олардың бейнелерін өнер туындыларынан тану
	1.3 Шығармашылық идеяларды дамыту	0.1.3.1 өзінің алған әсерлерін еліктеу және үлгі бойынша айту, қызығушылық танытып жолдасының пікірін тыңдау
	1.4 Жоспарлау	0.1.4.1 шығармашылық жұмыстарды дайындау үшін қандай материалдар мен құрал-саймандар керек екенін білу
2.Шығармашылық жұмыстарды құру және дайындау	2.1 Айналадағы әлемді бейнелеу	0.2.1.1 мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен/немесе үлгі бойынша, шығармашылық идеяларды қарапайым тәсілдермен көрсету үшін айналадағы әлемнің кейбір визуалдық элементтерін табу
	2.2 Шығармашылық жұмыстарды орындау техникасыжәне материалдары	0.2.2.1 мұғалімнің бағыттаушы және ұйымдастырушылық көмегіне сүйене отырып, шығармашылық жұмыстарды орындау үшін түрлі материалдар мен құрал-саймандарды қолдану
	2.3 Дайындау технологиясы	0.2.3.1 қолында қолы" тәсілін қосқанда мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен, көрнекілікке сүйеніп, материалдарды және компоненттерді қарапайым тәсілдермен өлшеу, желімдеу, жинау, біріктіру
	2.4 Қауіпсіздік техникасын сақтау	0.2.4.1 еңбек сабақтарында қауіпсіздік техникасының кем дегенде 5 негізгі ережелерін білу

	3.Таныстырылым, сараптама және бағалау	3.1 Таныстырылым	0.3.1.1 мұғалімнің бағыттаушы көмегімен өз жұмыстарының нәтижелерін жұмыс кезеңдерін суреттей отырып көрсету
		3.2 Өнердегі тәсілдер сараптамасы	0.3.2.1 мұғалімнің бағыттаушы көмегімен түрлі өнер шығармаларының құралдары мен материалдарын анықтай білу
		3.3 Шығармашылық жұмыстарды талқылау және бағалау	0.3.3.1 үлгі бойыншаөз жұмыстарын суреттеу және және құру процесі жайында айтып беру
2 - тоқсан			
	1. Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту	1.1 Айналадағы әлемді білу және түсіну	0.1.1.1 адамның табиғатпен және заттық әлеммен байланысын бақылау
		1.2 Өнерді, мәдениетті және дәстүрлерді білу және түсіну	0.1.2.1 қазақ халқы тұрмысының негізгі мейрамдарын, дәстүрлерін және тұрмыстық ерекшеліктерін білу және мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен олардың бейнелерін өнер туындыларынан тану
		1.3 Шығармашылық идеяларды дамыту	0.1.3.1 өзінің алған әсерлерін еліктеу және үлгі бойынша айту, қызығушылық танытып жолдасының пікірін тыңдау
		1.4 Жоспарлау	0.1.4.1 шығармашылық жұмыстарды дайындау үшін қандай материалдар мен құрал-саймандар керек екенін білу
		2.1 Айналадағы әлемді бейнелеу	0.2.1.1 мұғалімнің ұйымдастырушылықкөмегімен/немесе үлгі бойынша, шығармашылық идеяларды қарапайым тәсілдермен көрсету үшін айналадағы әлемнің

3. Менің отбасым және достарым	2.Шығармашылық жұмыстарды құру және дайындау		к е й б і р визуалдықэлементтерін табу
		2.2 Шығармашылық жұмыстарды орындау техникасыжәне материалдары	0.2.2.1 мұғалімнің бағыттаушы және ұйымдастырушылық көмегіне сүйене отырып, шығармашылық жұмыстарды орындау үшін түрлі материалдар мен құрал-саймандарды қолдану
		2.3 Дайындау технологиясы	0.2.3.1 қолында қолы" тәсілін қосқанда мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен, көрнекілікке сүйеніп, материалдарды және компоненттерді қарапайым тәсілдермен өлшеу, желімдеу, жинау, біріктіру
		2.4 Қауіпсіздік техникасын сақтау	0.2.4.1 еңбек сабақтарында қауіпсіздік техникасының кем дегенде 5 негізгі ережелерін білу
3.Таныстырылым, сараптама және бағалау	3.1 Таныстырылым	0.3.1.1 мұғалімнің бағыттаушы көмегімен өз жұмыстарының нәтижелерін жұмыс кезеңдерін суреттей отырып көрсету	
		0.3.1.2 сөзбен суреттеу процесі барысында үздіксіз тілдік ұзақ дем шығаруды жүзеге асыру (ұзақтығы 11-12 буыннан кем емес)	
	3. Өнердегі тәсілдер сараптамасы	0.3.2.1 мұғалімнің бағыттаушы көмегіментүрлі өнер шығармаларының құралдары мен материалдарын анықтай білу	
	3.3 Шығармашылық жұмыстарды талқылау және бағалау	0.3.3.1 үлгі бойыншаөз жұмыстарын суреттеу және және құру процесі жайында айтып беру	
		0.1.1.1 адамның табиғатпен және заттық	

	1.Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту	1.1 Айналадағы әлемді білу және түсіну	әлеммен байланысын бақылау
		1.2 Өнерді, мәдениетті және дәстүрлерді білу және түсіну	0.1.2.1 қазақ халқы тұрмысының негізгі мейрамдарын, дәстүрлерін және тұрмыстық ерекшеліктерін білу және мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен олардың бейнелерін өнер туындыларынан тану
		1.3 Шығармашылық идеяларды дамыту	0.1.3. өзінің алған әсерлерін еліктеу және үлгі бойынша айту, қызығушылық танытып жолдасының пікірін тыңдау
		1.4 Жоспарлау	0.1.4.1 шығармашылық жұмыстарды дайындау үшін қандай материалдар мен құрал-саймандар керек екенін білу
4. Бізді қоршаған әлем	2 Шығармашылық жұмыстарды құру және дайындау	2.1 Айналадағы әлемді бейнелеу	0.2.1.1 мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен/ немесе үлгі бойынша, шығармашылық идеяларды қарапайым тәсілдермен көрсету үшін айналадағы әлемнің кейбір визуалдық элементтерін табу
		2.2 Шығармашылық жұмыстарды орындау техникасыжәне материалдары	0.2.2.1 мұғалімнің бағыттаушы және ұйымдастырушылық көмегіне сүйене отырып, шығармашылық жұмыстарды орындау үшін түрлі материалдар мен құрал-саймандарды қолдану
		2.3 Дайындау технологиясы	0.2.3.1 қолында қолы" тәсілін қосқанда мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен, көрнекілікке сүйеніп, материалдарды және компоненттерді

			қарапайым тәсілдермен өлшеу, желімдеу, жинау, біріктіру
		2.4 Қауіпсіздік техникасын сақтау	0.2.4.1 еңбек сабақтарында қауіпсіздік техникасының кем дегенде 5 негізгі ережелерін білу
3. Таныстырылым, сараптама және бағалау		3.1 Таныстырылым	0.3.1.1 мұғалімнің бағыттаушы көмегімен өз жұмыстарының нәтижелерін жұмыс кезеңдерін суреттей отырып көрсету
		3. Өнердегі тәсілдер сараптамасы	0.3.2.1 мұғалімнің бағыттаушы көмегімен түрлі өнер шығармаларының құралдары мен материалдарын анықтай білу
		3.3 Шығармашылық жұмыстарды талқылау және бағалау	0.3.3.1 үлгі бойынша өз жұмыстарын суреттеу және және құру процесі жайында айтып беру
3 - тоқсан			
1. Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту		1.1 Айналадағы әлемді білу және түсіну	0.1.1.1 адамның табиғатпен және заттық әлеммен байланысын бақылау
		1.2 Өнерді, мәдениетті және дәстүрлерді білу және түсіну	0.1.2.1 қазақ халқы тұрмысының негізгі мейрамдарын, дәстүрлерін және тұрмыстық ерекшеліктерін білу және мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен олардың бейнелерін өнер туындыларынан тану
		1.3 Шығармашылық идеяларды дамыту	0.1.3.1 өзінің алған әсерлерін еліктеу және үлгі бойынша айту, қызығушылық танытып жолдасының пікірін тыңдау
		1.4 Жоспарлау	0.1.4.1 шығармашылық жұмыстарды дайындау

5. Саяхат

		үшін қандай материалдар мен құрал-саймандар керек екенін білу
2. Шығармашылық жұмыстарды құру және дайындау	2.1 Айналадағы әлемді бейнелеу	0.2.1.1 мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен/ немесе үлгі бойынша, шығармашылық идеяларды қарапайым тәсілдермен көрсету үшін айналадағы әлемнің кейбір визуалдық элементтерін табу
	2.2 Шығармашылық жұмыстарды орындау техникасы және материалдары	0.2.2.1 мұғалімнің бағыттаушы және ұйымдастырушылық көмегіне сүйене отырып, шығармашылық жұмыстарды орындау үшін түрлі материалдар мен құрал-саймандарды қолдану
	2.3 Дайындау технологиясы	0.2.3.1 қолында қолы" тәсілін қосқанда мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен, көрнекілікке сүйеніп, материалдарды және компоненттерді қарапайым тәсілдермен өлшеу, желімдеу, жинау, біріктіру
	2.4 Қауіпсіздік техникасын сақтау	0.2.4.1 еңбек сабақтарында қауіпсіздік техникасының кем дегенде 5 негізгі ережелерін білу
3.Таныстырылым, сараптама және бағалау	3.1 Таныстырылым	0.3.1.1 мұғалімнің бағыттаушы көмегімен өз жұмыстарының нәтижелерін жұмыс кезеңдерін суреттей отырып көрсету
	3.2 Өнердегі тәсілдер сараптамасы	0.3.2.1 мұғалімнің бағыттаушы көмегімен түрлі өнер шығармаларының құралдары мен материалдарын анықтай білу
		0.3.3.1 үлгі бойынша өз жұмыстарын суреттеу

		3.3 Шығармашылық жұмыстарды талқылау және бағалау	және және құру процесі жайында айтып беру
6. Салт-дәстүр және ауыз әдебиеті	1. Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту	1.1 Айналадағы әлемді білу және түсіну	0.1.1.1 адамның табиғатпен және заттық әлеммен байланысын бақылау
		1.2 Өнерді, мәдениетті және дәстүрлерді білу және түсіну	0.1.2.1 қазақ халқы тұрмысының негізгі мейрамдарын, дәстүрлерін және тұрмыстық ерекшеліктерін білу және мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен олардың бейнелерін өнер туындыларынан тану
		1.3 Шығармашылық идеяларды дамыту	0.1.3.1 өзінің алған әсерлерін еліктеу және үлгі бойынша айту, қызығушылық танытып жолдасының пікірін тыңдау
		1.4 Жоспарлау	0.1.4.1 шығармашылық жұмыстарды дайындау үшін қандай материалдар мен құрал-саймандар керек екенін білу
	2. Шығармашылық жұмыстарды құру және дайындау	2.1 Айналадағы әлемді бейнелеу	0.2.1.1 мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен / немесе үлгі бойынша, шығармашылық идеяларды қарапайым тәсілдермен көрсету үшін айналадағы әлемнің кейбір визуалдық элементтерін табу
		2.2 Шығармашылық жұмыстарды орындау техникасы және материалдары	0.2.2.1 мұғалімнің бағыттаушы және ұйымдастырушылық көмегіне сүйене отырып, шығармашылық жұмыстарды орындау үшін түрлі материалдар мен құрал-саймандарды қолдану
			0.2.3.1 қолында қолы" тәсілін қосқанда мұғалімнің ұйымдастырушылық

		2.3 Дайындау технологиясы	көмегімен, көрнекілікке сүйеніп, материалдарды және компоненттерді қарапайым тәсілдермен өлшеу, желімдеу, жинау, біріктіру
		2.4 Қауіпсіздік техникасын сақтау	0.2.4.1 еңбек сабақтарында қауіпсіздік техникасының кем дегенде 5 негізгі ережелерін білу
	3. Таныстырылым, сараптама және бағалау	3.1. Таныстырылым	0.3.1.1 показать результаты своих работ с описанием рабочих моментов с направляющей помощью учителя
		3.2 Өнердегі тәсілдер сараптамасы	0.3.2.1 мұғалімнің бағыттаушы көмегіментүрлі өнер шығармаларының құралдары мен материалдарын анықтай білу
		3.3 Шығармашылық жұмыстарды талқылау және бағалау	0.3.3.1 үлгі бойынша өз жұмыстарын суреттеу және және құру процесі жайында айтып беру
	4 - тоқсан		
	1. Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту	1.1 Айналадағы әлемді білу және түсіну	0.1.1.1 адамның табиғатпен және заттық әлеммен байланысын бақылау
		1.2 Өнерді, мәдениетті және дәстүрлерді білу және түсіну	0.1.2.1 қазақ халқы тұрмысының негізгі мейрамдарын, дәстүрлерін және тұрмыстық ерекшеліктерін білу және мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен олардың бейнелерін өнер туындыларынан тану
		1.3 Шығармашылық идеяларды дамыту	0.1.3.1 өзінің алған әсерлерін еліктеу және үлгі бойынша айту, қызығушылық танытып жолдасының пікірін тыңдау

	1.4 Жоспарлау	0.1.4.1 шығармашылық жұмыстарды дайындау үшін қандай материалдар мен құрал-саймандар керек екенін білу
2. Шығармашылық жұмыстарды құру және дайындау	2.1 Айналадағы әлемді бейнелеу	0.2.1.1 мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен / немесе үлгі бойынша, шығармашылық идеяларды қарапайым тәсілдермен көрсету үшін айналадағы әлемнің кейбір визуалдық элементтерін табу
	2.2 Шығармашылық жұмыстарды орындау техникасы және материалдары	0.2.2.1 мұғалімнің бағыттаушы және ұйымдастырушылық көмегіне сүйене отырып, шығармашылық жұмыстарды орындау үшін түрлі материалдар мен құрал-саймандарды қолдану
	2.3 Дайындау технологиясы	0.2.3.1 қолында қолы" тәсілін қосқанда мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен, көрнекілікке сүйеніп, материалдарды және компоненттерді қарапайым тәсілдермен өлшеу, желімдеу, жинау, біріктіру
	2.4 Қауіпсіздік техникасын сақтау	0.2.4.1 еңбек сабақтарында қауіпсіздік техникасының кем дегенде 5 негізгі ережелерін білу
3. Таныстырылым, сараптама және бағалау	3.1 Таныстырылым	0.3.1.1 мұғалімнің бағыттаушы көмегімен өз жұмыстарының нәтижелерін жұмыс кезеңдерін суреттей отырып көрсету
	3.2 Өнердегі тәсілдер сараптамасы	0.3.2.1 мұғалімнің бағыттаушы көмегімен түрлі өнер шығармаларының құралдары мен материалдарын анықтай білу

<p>7. Тағам және сусын 8. Дені саудың – жаны сау!</p>	<p>3.3 Шығармашылық жұмыстарды талқылау және бағалау</p>	<p>0.3.3.1 үлгі бойынша өз жұмыстарын суреттеу және құру процесі жайында айтып беру</p>
<p>1. Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту</p>	<p>1.1 Айналадағы әлемді білу және түсіну</p>	<p>0.1.1.1 адамның табиғатпен және заттық әлеммен байланысын бақылау</p>
	<p>1.2 Өнерді, мәдениетті және дәстүрлерді білу және түсіну</p>	<p>0.1.2.1 қазақ халқы тұрмысының негізгі мейрамдарын, дәстүрлерін және тұрмыстық ерекшеліктерін білу және мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен олардың бейнелерін өнер туындыларынан тану</p>
	<p>1.3 Шығармашылық идеяларды дамыту</p>	<p>0.1.3.1 өзінің алған әсерлерін еліктеу және үлгі бойынша айту, қызығушылық танытып жолдасының пікірін тыңдау</p>
	<p>1.4 Жоспарлау</p>	<p>0.1.4.1 шығармашылық жұмыстарды дайындау үшін қандай материалдар мен құрал-саймандар керек екенін білу</p>
<p>2. Шығармашылық жұмыстарды құру және дайындау</p>	<p>2.1 Айналадағы әлемді бейнелеу</p>	<p>0.2.1.1 мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен / немесе үлгі бойынша, шығармашылық идеяларды қарапайым тәсілдермен көрсету үшін айналадағы әлемнің кейбір визуалдық элементтерін табу</p>
	<p>2.2 Шығармашылық жұмыстарды орындау техникасы және материалдары</p>	<p>0.2.2.1 мұғалімнің бағыттаушы және ұйымдастырушылық көмегіне сүйене отырып, шығармашылық жұмыстарды орындау үшін түрлі материалдар мен құрал-саймандарды қолдану</p>
		<p>0.2.3.1 "қолыңда қолы" тәсілін қосқанда мұғалімнің</p>

		2.3 Дайындау технологиясы	ұйымдастырушылық көмегімен, көрнекілікке сүйеніп, материалдар мен компоненттерді өлшеу, желімдеу, жинау, қосу, біріктіру
		2.4 Қауіпсіздік техникасын сақтау	0.2.4.1 еңбек сабақтарында қауіпсіздік техникасының кем дегенде 5 негізгі ережелерін білу
3. Таныстырылым, сараптама және бағалау		3.1 Таныстырылым	0.3.1.1 мұғалімнің бағыттаушы көмегімен өз жұмыстарының нәтижелерін жұмыс кезеңдерін суреттей отырып көрсету
		3.2 Өнердегі тәсілдер сараптамасы	0.3.2.1 мұғалімнің бағыттаушы көмегімен түрлі өнер шығармаларының құралдары мен материалдарын анықтай білу
		3.3 Шығармашылық жұмыстарды талқылау және бағалау	0.3.3.1 үлгі бойынша өз жұмыстарын суреттеу және және құру процесі жайында айтып беру

2) 1-сынып:

2-кесте

Ортақ тақырыптар	Бөлімдер	Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары
1 - тоқсан			
	1. Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту	1.1 Айналадағы әлемді білу және түсіну	1.1.1.1 айналадағы әлемді зерделеу барысында мұғалімнің бағыттаушы көмегімен нысандар мен құбылыстардың визуалдық сипаттамаларын (түсі, формасы, өлшемі, фактурасы) анықтау
		1.2 Өнерді, мәдениетті және дәстүрлерді білу және түсіну	1.1.2.1 мұғалімнің бағыттаушы көмегімен бейнелеу өнерінің негізгі түрлері мен жанрларын анықтау
			1.1.3.1 мұғалімнің бағыттаушы көмегімен шығармашылықтық идеяларды және сезімдерді (

1. Өзім туралы		1.3 Шығармашылық идеяларды дамыту	эмоционалдық жағдайды, сипатты) өнердің мәнерлі құралдарымен көрсету	
		1.4 Жоспарлау	1.1.4.1 мұғалімнің бағыттаушы көмегімен көрнекілікке сүйене отырып, шығармашылық жұмыстарды дайындаудың сөздік жоспарын құру	
	2. Шығармашылық жұмыстарды құру және дайындау	2.1 Айналадағы әлемді бейнелеу	1.2.1.1 мұғалімнің бағыттаушы көмегімен айналадағы әлемнің бергілі бір визуалдық элементтерін қарапайым тәсілдермен бейнелеу	
		2.3 Дайындау технологиясы	1.2.3.1 мұғалімнің бағыттаушы көмегімен, көрнекілікке сүйеніп, белгілі материалдармен (пластилин, жарамсыз, қағаз материалдар) қарапайым көлемді формалар құру	
		2.4 Қауіпсіздік техникасын сақтау	1.2.4.1 материалдар және құрал-саймандарды көрнекілікке сүйене отырып қауіпсіздік техникасын сақтап қолдану	
	3 Таныстырылым, сараптама және бағалау	3.1. Таныстырылым	1.3.1.1 вербалды және паравербалды құралдарды қолдана отырып өз жұмысын (эскиз, бұйым) қарапайым тәсілдермен таныстыру	
		3.2 Өнердегі тәсілдер сараптамасы	1.3.2.1 мұғалімнің бағыттаушы көмегіментүрлі өнер шығармаларының құралдары мен материалдарын анықтай білу	
		3.3 Шығармашылық жұмыстарды талқылау және бағалау	1.3.3.1 мұғалімнің көмекші сұрақтары негізінде өз жұмыстарының нәтижелеріне баға беру	
				1.1.1.1 айналадағы әлемді зерделеу барысында мұғалімнің бағыттаушы көмегімен нысандар мен

2. Менің мектебім

1. Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту	1.1 Айналадағы әлемді білу және түсіну	құбылыстардың визуалдық сипаттамаларын (түсі, формасы, өлшемі, фактурасы) анықтау
	1.2 Өнерді, мәдениетті және дәстүрлерді білу және түсіну	1.1.2.1 мұғалімнің бағыттаушы көмегімен бейнелеу өнерінің негізгі түрлері мен жанрларын тану, атау, анықтау
	1.3 Шығармашылық идеяларды дамыту	1.1.3.1 мұғалімнің бағыттаушы көмегімен шығармашылықтық идеяларды және сезімдерді (эмоционалдық жағдайды, сипатты) өнердің мәнерлі құралдарымен көрсету
	1.4 Жоспарлау	1.1.4.1 мұғалімнің бағыттаушы көмегімен көрнекілікке сүйене отырып, шығармашылық жұмыстарды дайындаудың сөздік жоспарын құру
2. Шығармашылық жұмыстарды құру және дайындау	2.1 Айналадағы әлемді бейнелеу	1.2.1.1 мұғалімнің бағыттаушы көмегімен айналадағы әлемнің бергілі бір визуалдық элементтерін қарапайым тәсілдермен бейнелеу
	2.2 Шығармашылық жұмыстарды орындау техникасы және материалдары	1.2.2.1 қарапайым тәсілдер мен техникаларды қолданып және өз ісін сөзбен айта отырып, құрал-саймандарды және материалдарды (көркемдік, табиғи және жасанды) қолдану және эксперимент жасау
	2.4 Қауіпсіздік техникасын сақтау	1.2.4.1 материалдар және құрал-саймандарды көрнекілікке сүйене отырып қауіпсіздік техникасын сақтап қолдану
	3.1 Таныстырылым	1.3.1.1 презентовать свою работу (эскиз, изделие) простыми способами, используя вербальные и паравербальные средства

	3. Таныстырылым, сараптама және бағалау	3.2 Анализ подходов в искусстве	1.3.2.1 мұғалімнің бағыттаушы көмегімен түрлі өнер шығармаларының құралдары мен материалдарын анықтай білу
		3.3 Шығармашылық жұмыстарды талқылау және бағалау	1.3.3.1 мұғалімнің көмекші сұрақтары негізінде өз жұмыстарының нәтижелеріне баға беру
2 - тоқсан			
	1. Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту 2. Создание и изготовление творческих работ	1.1 Айналадағы әлемді білу және түсіну	1.1.1.1 айналадағы әлемді зерделеу барысында мұғалімнің бағыттаушы көмегімен нысандар мен құбылыстардың визуалдық сипаттамаларын (түсі, формасы, өлшемі, фактурасы) анықтау
		1.2 Өнерді, мәдениетті және дәстүрлерді білу және түсіну	1.1.2.1 мұғалімнің бағыттаушы көмегімен бейнелеу өнерінің негізгі түрлері мен жанрларын тану, атау, анықтау
		1.3 Шығармашылық идеяларды дамыту	1.1.3.1 мұғалімнің бағыттаушы көмегімен шығармашылықтық идеяларды және сезімдерді (эмоционалдық жағдайды, сипатты) өнердің мәнерлі құралдарымен көрсету
		1.4 Жоспарлау	1.1.4.1 мұғалімнің бағыттаушы көмегімен көрнекілікке сүйене отырып, шығармашылық жұмыстарды дайындаудың сөздік жоспарын құру
		2.1 Айналадағы әлемді бейнелеу	1.2.1.1 мұғалімнің бағыттаушы көмегімен айналадағы әлемнің бергілі бір визуалдық элементтерін қарапайым тәсілдермен бейнелеу
			0.2.2.1 мұғалімнің бағыттаушы және ұйымдастырушылық көмегіне сүйене отырып,

3. Менің отбасым және достарым	2.2 Шығармашылық жұмыстарды орындау техникасы және материалдары	шығармашылық жұмыстарды орындау үшін түрлі материалдар мен құрал-саймандарды қолдану
	2.3 Дайындау технологиясы	1.2.3.1 мұғалімнің бағыттаушы көмегімен, көрнекілікке сүйеніп материалдар мен компоненттерді қарапайым тәсілдермен өлшеу, ұсату, кесу, форма беру, жинау, қосу, біріктіру
	2.4 Қауіпсіздік техникасын сақтау	1.2.4.1 материалдар және құрал-саймандарды көрнекілікке сүйене отырып қауіпсіздік техникасын сақтап қолдану
3. Таныстырылым, сараптама және бағалау	3.1. Таныстырылым	1.3.1.1 вербалды және паравербалды құралдарды қолдана отырып өз жұмысын (эскиз, бұйым) қарапайым тәсілдермен таныстыру
	3.2 Өнердегі тәсілдер сараптамасы	1.3.2.1 мұғалімнің бағыттаушы көмегімен түрлі өнер шығармаларының құралдары мен материалдарын анықтай білу
	3.3 Шығармашылық жұмыстарды талқылау және бағалау	1.3.3.1 мұғалімнің көмекші сұрақтары негізінде өз жұмыстарының нәтижелеріне баға беру
	1.1 Айналадағы әлемді білу және түсіну	1.1.1.1 айналадағы әлемді зерделеу барысында мұғалімнің бағыттаушы көмегімен нысандар мен құбылыстардың визуалдық сипаттамаларын (түсі, формасы, өлшемі, фактурасы) анықтау
	1.2 Өнерді, мәдениетті және дәстүрлерді білу және түсіну	1.1.2.1 мұғалімнің бағыттаушы көмегімен бейнелеу өнерінің негізгі түрлері мен жанрларын тану, атау, анықтау

4. Бізді қоршаған әлем

1. Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту	1.3 Шығармашылық идеяларды дамыту	1.1.3.1 мұғалімнің бағыттаушы көмегімен шығармашылықтық идеяларды және сезімдерді (эмоционалдық жағдайды, сипатты) өнердің мәнерлі құралдарымен көрсету
	1.4 Жоспарлау	1.1.4.1 мұғалімнің бағыттаушы көмегімен көрнекілікке сүйене отырып, шығармашылық жұмыстарды дайындаудың сөздік жоспарын құру
2. Шығармашылық жұмыстарды құру және дайындау	2.1 Шығармашылық жұмыстарды құру және дайындау	1.2.1.1 мұғалімнің бағыттаушы көмегімен айналадағы әлемнің бергілі бір визуалдық элементтерін қарапайым тәсілдермен бейнелеу
	2.2 Шығармашылық жұмыстарды орындау техникасы және материалдары	1.2.2.1 қарапайым тәсілдер мен техникаларды қолданып және өз ісін сөзбен айта отырып, құрал-саймандарды және материалдарды (көркемдік, табиғи және жасанды) қолдану және эксперимент жасау
	2.3 Дайындау технологиясы	1.2.3.1 мұғалімнің бағыттаушы көмегімен, көрнекілікке сүйеніп, материалдар мен компоненттерді қарапайым тәсілдермен өлшеу, ұсату, кесу, форма беру, жинау, қосу, біріктіру
	2.4 Қауіпсіздік техникасын сақтау	1.2.4.1 материалдар және құрал-саймандарды көрнекілікке сүйене отырып қауіпсіздік техникасын сақтап қолдану
	3.1 Таныстырылым	1.3.1.1 вербалды және паравербалды құралдарды қолдана отырып өз жұмысын (эскиз, бұйым) қарапайым тәсілдермен таныстыру

	3.Таныстырылым, сараптама және бағалау	3.2 Өнердегі тәсілдер сараптамасы	1.3.2.1 мұғалімнің бағыттаушы көмегімен түрлі өнер шығармаларының құралдары мен материалдарын анықтай білу
		3. Шығармашылық жұмыстарды талқылау және бағалау	1.3.3.1 мұғалімнің көмекші сұрақтары негізінде өз жұмыстарының нәтижелеріне баға беру
3 - тоқсан			
	1. Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту	1.1 Айналадағы әлемді білу және түсіну	1.1.1.1 айналадағы әлемді зерделеу барысында мұғалімнің бағыттаушы көмегімен нысандар мен құбылыстардың визуалдық сипаттамаларын (түсі, формасы, өлшемі, фактурасы) анықтау
		1.2 Өнерді, мәдениетті және дәстүрлерді білу және түсіну	1.1.2.1 мұғалімнің бағыттаушы көмегімен бейнелеу өнерінің негізгі түрлері мен жанрларын тану, атау, анықтау
		1.3 Шығармашылық идеяларды дамыту	1.1.3.1 мұғалімнің бағыттаушы көмегімен шығармашылықтық идеяларды және сезімдерді (эмоционалдық жағдайды, сипатты) өнердің мәнерлі құралдарымен көрсету
		1.4 Жоспарлау	1.1.4.1 мұғалімнің бағыттаушы көмегімен көрнекілікке сүйене отырып, шығармашылық жұмыстарды дайындаудың сөздік жоспарын құру
		2.1 Айналадағы әлемді бейнелеу	1.2.1.1 мұғалімнің бағыттаушы көмегімен айналадағы әлемнің бергілі бір визуалдық элементтерін қарапайым тәсілдермен бейнелеу
			1.2.2.1 қарапайым тәсілдер мен техникаларды қолданып және өз ісін сөзбен айта

5. . Саяхат	2. Шығармашылық жұмыстарды құру және дайындау	2.2 Шығармашылық жұмыстарды орындау техникасы және материалдары	отырып, құрал-саймандарды және материалдарды (көркемдік, табиғи және жасанды) қолдану және эксперимент жасау
		2.3 Дайындау технологиясы	1.2.3.1 мұғалімнің бағыттаушы көмегімен, көрнекілікке сүйеніп, материалдар мен компоненттерді қарапайым тәсілдермен өлшеу, ұсату, кесу, форма беру, жинау, қосу, біріктіру
		2.4 Қауіпсіздік техникасын сақтау	1.2.4.1 материалдар және құрал-саймандарды көрнекілікке сүйене отырып қауіпсіздік техникасын сақтап қолдану
	3 Таныстырылым, сараптама және бағалау	3.1 Таныстырылым	1.3.1.1 вербалды және паравербалды құралдарды қолдана отырып өз жұмысын (эскиз, бұйым) қарапайым тәсілдермен таныстыру
		3.2 Өнердегі тәсілдер сараптамасы	1.3.2.1 мұғалімнің бағыттаушы көмегімен түрлі өнер шығармаларының құралдары мен материалдарын анықтай білу
		3.3 Шығармашылық жұмыстарды талқылау және бағалау	1.3.3.1 мұғалімнің көмекші сұрақтары негізінде өз жұмыстарының нәтижелеріне баға беру
		1.1 Айналадағы әлемді білу және түсіну	1.1.1.1 айналадағы әлемді зерделеу барысында мұғалімнің бағыттаушы көмегімен нысандар мен құбылыстардың визуалдық сипаттамаларын (түсі, формасы, өлшемі, фактурасы) анықтау
			1.1.2.1 мұғалімнің бағыттаушы көмегімен

6. Салт-дәстүр және ауыз әдебиеті

<p>1. Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту</p> <p>2. Шығармашылық жұмыстарды құру және дайындау</p>	1.2 Өнерді, мәдениетті және дәстүрлерді білу және түсіну	бейнелеу өнерінің негізгі түрлері мен жанрларын тану, атау, анықтау
	1.3 Шығармашылық идеяларды дамыту	1.1.3.1 передавать творческие идеи и чувства (эмоциональное состояние, характер) выразительными средствами искусства с организующей помощью учителя
	1.4 Жоспарлау	1.1.4.1 мұғалімнің бағыттаушы көмегімен көрнекілікке сүйене отырып, шығармашылық жұмыстарды дайындаудың сөздік жоспарын құру
	2.1 Айналадағы әлемді бейнелеу	1.2.1.1 мұғалімнің бағыттаушы көмегімен айналадағы әлемнің бергілі бір визуалдық элементтерін қарапайым тәсілдермен бейнелеу
	2.2 Шығармашылық жұмыстарды орындау техникасы және материалдары	1.2.2.1 қарапайым тәсілдер мен техникаларды қолданып және өз ісін сөзбен айта отырып, құрал-саймандарды және материалдарды (көркемдік, табиғи және жасанды) қолдану және эксперимент жасау
	2.3 Дайындау технологиясы	1.2.3.1 мұғалімнің бағыттаушы көмегімен, көрнекілікке сүйеніп, материалдар мен компоненттерді қарапайым тәсілдермен өлшеу, ұсату, кесу, форма беру, жинау, қосу, біріктіру
	2.4 Қауіпсіздік техникасын сақтау	1.2.4.1 материалдар және құрал-саймандарды көрнекілікке сүйене отырып қауіпсіздік техникасын сақтап қолдану
		1.3.1.1 вербалды және паравербалды құралдарды қолдана

3 Таныстырылым, сараптама және бағалау	3.1 Таныстырылым	отырып өз жұмысын (эскиз, бұйым) қарапайым тәсілдермен таныстыру
	3.2 Өнердегі тәсілдер сараптамасы	1.3.2.1 мұғалімнің бағыттаушы көмегіментүрлі өнер шығармаларының құралдары мен материалдарын анықтай білу
	3.3 Шығармашылық жұмыстарды талқылау және бағалау	1.3.3.1 мұғалімнің көмекші сұрақтары негізінде өз жұмыстарының нәтижелеріне баға беру
4 - тоқсан		
1. Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту	1.1 Айналадағы әлемді білу және түсіну	1.1.1.1 айналадағы әлемді зерделеу барысында мұғалімнің бағыттаушы көмегімен нысандар мен құбылыстардың визуалдық сипаттамаларын (түсі, формасы, өлшемі, фактурасы) анықтау
	1.2 Өнерді, мәдениетті және дәстүрлерді білу және түсіну	1.1.2.1 мұғалімнің бағыттаушы көмегімен бейнелеу өнерінің негізгі түрлері мен жанрларын тану, атау, анықтау
	1.3 Шығармашылық идеяларды дамыту	1.1.3.1 мұғалімнің бағыттаушы көмегімен шығармашылықтық идеяларды және сезімдерді (эмоционалдық жағдайды, сипатты) өнердің мәнерлі құралдарымен көрсету
	1.4 Жоспарлау	1.1.4.1 мұғалімнің бағыттаушы көмегімен көрнекілікке сүйене отырып, шығармашылық жұмыстарды дайындаудың сөздік жоспарын құру
	2.1 Айналадағы әлемді бейнелеу	1.2.1.1 мұғалімнің бағыттаушы көмегімен айналадағы әлемнің бергілі бір визуалдық элементтерін қарапайым тәсілдермен бейнелеу

7. Тағам және сусын	2. Шығармашылық жұмыстарды құру және дайындау	2.2 Шығармашылық жұмыстарды орындау техникасы және материалдары	1.2.2.1 қарапайым тәсілдер мен техникаларды қолданып және өз ісін сөзбен айта отырып, құрал-саймандарды және материалдарды (көркемдік, табиғи және жасанды) қолдану және эксперимент жасау
		2.3 Дайындау технологиясы	1.2.3.1 мұғалімнің бағыттаушы көмегімен, көрнекілікке сүйеніп, материалдар мен компоненттерді қарапайым тәсілдермен өлшеу, ұсату, кесу, форма беру, жинау, қосу, біріктіру
		2.4 Қауіпсіздік техникасын сақтау	1.2.4.1 материалдар және құрал-саймандарды көрнекілікке сүйене отырып қауіпсіздік техникасын сақтап қолдану
	3. Таныстырылым, сараптама және бағалау	3.1 Таныстырылым	1.3.1.1 вербалды және паравербалды құралдарды қолдана отырып өз жұмысын (эскиз, бұйым) қарапайым тәсілдермен таныстыру
		3.2 Өнердегі тәсілдер сараптамасы	1.3.2.1 мұғалімнің бағыттаушы көмегімен түрлі өнер шығармаларының құралдары мен материалдарын анықтай білу
		3.3 Шығармашылық жұмыстарды талқылау және бағалау	1.3.3.1 мұғалімнің көмекші сұрақтары негізінде өз жұмыстарының нәтижелеріне баға беру
		1.1 Айналадағы әлемді білу және түсіну	1.1.1.1 айналадағы әлемді зерделеу барысында мұғалімнің бағыттаушы көмегімен нысандар мен құбылыстардың визуалдық сипаттамаларын (түсі, формасы, өлшемі, фактурасы) анықтау

8. Дені саудың – жаны сау!

1. Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту	1.2 Өнерді, мәдениетті және дәстүрлерді білу және түсіну	1.1.2.1 мұғалімнің бағыттаушы көмегімен бейнелеу өнерінің негізгі түрлері мен жанрларын тану, атау, анықтау
	1.3 Шығармашылық идеяларды дамыту	1.1.3.1 мұғалімнің бағыттаушы көмегімен шығармашылықтық идеяларды және сезімдерді (эмоционалдық жағдайды, сипатты) өнердің мәнерлі құралдарымен көрсету
	1.4 Жоспарлау	1.1.4.1 мұғалімнің бағыттаушы көмегімен көрнекілікке сүйене отырып, шығармашылық жұмыстарды дайындаудың сөздік жоспарын құру
2. Шығармашылық жұмыстарды құру және дайындау	2.1 Айналадағы әлемді бейнелеу	1.2.1.1 изображать определенные визуальные элементы окружающего мира простыми способамииспользуя направляющуюпомощьучителя
	2.3 Дайындау технологиясы	1.2.3.1 мұғалімнің бағыттаушы көмегімен, көрнекілікке сүйеніп, материалдар мен компоненттерді қарапайым тәсілдермен өлшеу, ұсату, кесу, форма беру, жинау, қосу, біріктіру
	2.4 Қауіпсіздік техникасын сақтау	1.2.4.1 материалдар және құрал-саймандарды көрнекілікке сүйене отырып қауіпсіздік техникасын сақтап қолдану
3.1 Таныстырылым	3.1 Таныстырылым	1.3.1.1 вербалды және паравербалды құралдарды қолдана отырып өз жұмысын (эскиз, бұйым) қарапайым тәсілдермен таныстыру
		1.3.2.1 мұғалімнің бағыттаушы көмегіментүрлі өнер

3. Таныстырылым, сараптама және бағалау	3.2 Өнердегі тәсілдер сараптамасы	шығармаларының құралдары мен материалдарын анықтай білу
	3.3 Шығармашылық жұмыстарды талқылау және бағалау	1.3.3.1 мұғалімнің көмекші сұрақтары негізінде өз жұмыстарының нәтижелеріне баға беру

3) 2-сынып:

2-кесте

Ортақ тақырыптар	Бөлімдер	Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары
1 - тоқсан			
	1. Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту	1.1 Айналадағы әлемді білу және түсіну	2.1.1.1 айналадағы әлемді зерделеу барысында нысандар мен құбылыстардың визуалдық сипаттамаларын (түсі, формасы, өлшемі, фактурасы) суреттеу және түсіндіру
		1.2 Өнерді, мәдениетті және дәстүрлерді білу және түсіну	2.1.2.1 бейнелеу өнерінің негізгі түрлері мен жанрларын анықтау және көлемі 35 сөзден кем емес байланысты суреттеме-әңгіме формасында олардың өзгеше ерекшеліктерін (сипаттамасын) көрсету
		1.3 Шығармашылық идеяларды дамыту	2.1.3.1 мұғалімнің бағыттаушы көмегімен шығармашылықтық идеяларды және сезімдерді (эмоционалдық жағдайды, сипатты) өнердің мәнерлі құралдарымен көрсету
		1.4 Жоспарлау	2.1.4.1 дайын моделді (үлгі) сараптай отырып, іс-әрекетті орындаудың реттілігін белгілеу - аналогия бойынша
		2.1 Айналадағы әлемді бейнелеу	2.2.1.1 айналадағы әлемнің бергілі бір визуалдық элементтерін белгілі тәсілдердің бірімен бейнелеу
			2.2.2.1 түрлі тәсілдер мен техникаларды қолданып

1. Өзім туралы

<p>2. Шығармашылық жұмыстарды құру және дайындау</p>	<p>2.2 Шығармашылық жұмыстарды орындау техникасы және материалдары</p>	<p>және өз ісі жайлы айтқанда сөз алды қосымшалы етістіктерді қолданып, құрал-саймандарды және материалдарды (көркемдік, табиғи және жасанды) қолдану және эксперимент жасау</p>
<p>3. Таныстырылым, сараптама және бағалау</p>	<p>2.3 Дайындау технологиясы</p>	<p>2.2.3.1 материалдарды және компоненттерді түрлі тәсілдермен өлшеу, ұсату, кесу, форма беру, жинау, қосу, біріктіру</p>
	<p>2.4 Қауіпсіздік техникасын сақтау</p>	<p>2.2.4.1 материалдар және құрал-саймандарды өзін-өзі қадамдық бақылау барысында қауіпсіздік техникасын сақтап қолдану</p>
<p>1. Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту</p>	<p>1.1 Айналадағы әлемді білу және түсіну</p>	<p>2.1.1.1 айналадағы әлемді зерделеу барысында нысандар мен құбылыстардың визуалдық сипаттамаларын (түсі, формасы, өлшемі, фактурасы) суреттеу және түсіндіру</p>
	<p>1.2 Өнерді, мәдениетті және дәстүрлерді білу және түсіну</p>	<p>2.1.2.1 бейнелеу өнерінің негізгі түрлері мен жанрларын анықтау және көлемі 35 сөзден кем емес байланысты суреттеме-әңгіме формасында олардың өзгеше ерекшеліктерін (сипаттамасын) көрсету</p>
	<p>1.3 Шығармашылық идеяларды дамыту</p>	<p>2.1.3.1 мұғалімнің бағыттаушы көмегімен шығармашылықтық идеяларды және сезімдерді (эмоционалдық жағдайды, сипатты) өнердің мәнерлі құралдарымен көрсету</p>
	<p>1.4 Жоспарлау</p>	<p>2.1.4.1 дайын моделді (үлгі) сараптай отырып, іс-әрекетті орындаудың реттілігін белгілеу - аналогия бойынша</p>

2. Шығармашылық жұмыстарды құру және дайындау	2.1 Айналадағы әлемді бейнелеу	2.2.1.1 айналадағы әлемнің бергілі бір визуалдық элементтерін белгілі тәсілдердің бірімен бейнелеу
	2.2 Шығармашылық жұмыстарды орындау техникасы және материалдары	2.2.2.1 түрлі тәсілдер мен техникаларды қолданып және өз ісі жайлы айтқанда сөз алды қосымшалы етістіктерді қолданып, құрал-саймандарды және материалдарды (көркемдік, табиғи және жасанды) қолдану және эксперимент жасау
	2.3 Дайындау технологиясы	2.2.3.1 материалдарды және компоненттерді түрлі тәсілдермен өлшеу, ұсату, кесу, форма беру, жинау, қосу, біріктіру
	2.4 Қауіпсіздік техникасын сақтау	2.2.4.1 материалдар және құрал-саймандарды өзін-өзі қадамдық бақылау барысында қауіпсіздік техникасын сақтап қолдану
3. Таныстырылым, сараптама және бағалау	3.1 Таныстырылым	2.3.1.1 өз жұмысын (эскиз, бұйым) негізгі идеясы мен процесін түсіндіріп, таныстыру
	3.2 Өнердегі тәсілдер сараптамасы	2.3.2.1 тиістілік белгілерін атап, өнер шығармаларын негізгі мәнерлі құралдары және орындалу материалдары бойынша жіктеу
	3.3 Шығармашылық жұмыстарды талқылау және бағалау	2.3.3.1 шығармашылық жұмысқа түсінік беру және оны жақсарту жөнінде ұсыныстар енгізу
	1.1 Айналадағы әлемді білу және түсіну	2.1.1.1 айналадағы әлемді зерделеу барысынданысандар мен құбылыстардың визуалдық сипаттамаларын (түсі, формасы, өлшемі, фактурасы)суреттеу және түсіндіру

	1. Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту	1.2 Өнерді, мәдениетті және дәстүрлерді білу және түсіну	2.1.2.1 бейнелеу өнерінің негізгі түрлері мен жанрларын анықтау және көлемі 35 сөзден кем емес байланысты суреттеме-әңгіме формасында олардың өзгеше ерекшеліктерін (сипаттамасын) көрсету
		1.3 Шығармашылық идеяларды дамыту	2.1.3.1 мұғалімнің бағыттаушы көмегімен шығармашылықтық идеяларды және сезімдерді (эмоционалдық жағдайды, сипатты) өнердің мәнерлі құралдарымен көрсету
		1.4 Жоспарлау	2.1.4.1 дайын моделді (үлгі) сараптай отырып, іс-әрекетті орындаудың реттілігін белгілеу - аналогия бойынша
2. Менің отбасым және достарым	2. Шығармашылық жұмыстарды құру және дайындау	2.1 Айналадағы әлемді бейнелеу	2.2.1.1 айналадағы әлемнің бергілі бір визуалдық элементтерін белгілі тәсілдердің бірімен бейнелеу
		2.2 Шығармашылық жұмыстарды орындау техникасы және материалдары	2.2.2.1 түрлі тәсілдер мен техникаларды қолданып және өз ісі жайлы айтқанда сөз алды қосымшалы етістіктерді қолданып, құрал-саймандарды және материалдарды (көркемдік, табиғи және жасанды) қолдану және эксперимент жасау
		2.3 Дайындау технологиясы	2.2.3.1 материалдарды және компоненттерді түрлі тәсілдермен өлшеу, ұсату, кесу, форма беру, жинау, қосу, біріктіру
		2.4 Қауіпсіздік техникасын сақтау	2.2.4.1 материалдар және құрал-саймандарды өзін-өзі қадамдық бақылау барысында қауіпсіздік техникасын сақтап қолдану
			2.3.1.1 өз жұмысын (эскиз, бұйым) негізгі
		3.1 Презентация	

			идеясы мен процесін түсіндіріп, таныстыру
	3.Таныстырылым, сараптама және бағалау	3.2 Өнердегі тәсілдер сараптамасы	2.3.2.1 тиістілік белгілерін атап, өнер шығармаларын негізгі мәнерлі құралдары және орындалу материалдары бойынша жіктеу
		3.3 Шығармашылық жұмыстарды талқылау және бағалау	2.3.3.1 шығармашылық жұмысқа түсінік беру және оны жақсарту жөнінде ұсыныстар енгізу
2 - тоқсан			
	1. Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту	1.1 Айналадағы әлемді білу және түсіну	2.1.1.1 айналадағы әлемді зерделеу барысынданысандар мен құбылыстардың визуалдық сипаттамаларын (түсі, формасы, өлшемі, фактурасы)суреттеу және түсіндіру
		1.2 Өнерді, мәдениетті және дәстүрлерді білу және түсіну	2.1.2.1 бейнелеу өнерінің негізгі түрлері мен жанрларын анықтау және көлемі 35 сөзден кем емес байланысты суреттеме-әңгіме формасында олардың өзгеше ерекшеліктерін (сипаттамасын) көрсету
		1.3 Шығармашылық идеяларды дамыту	2.1.3.1 мұғалімнің бағыттаушы көмегімен шығармашылықтық идеяларды және сезімдерді (эмоционалдық жағдайды, сипатты) өнердің мәнерлі құралдарымен көрсету
		1.4 Жоспарлау	2.1.4.1 дайын моделді (үлгі) сараптай отырып, іс-әрекетті орындаудың реттілігін белгілеу - аналогия бойынша
		2.1 Айналадағы әлемді бейнелеу	2.2.1.1 айналадағы әлемнің бергілі бір визуалдық элементтерін белгілі тәсілдердің бірімен бейнелеу

3. Менің мектебім	2. Шығармашылық жұмыстарды құру және дайындау	2.2 Шығармашылық жұмыстарды орындау техникасы және материалдары	2.2.2.1 түрлі тәсілдер мен техникаларды қолданып және өз ісі жайлы айтқанда сөз алды қосымшалы етістіктерді қолданып, құрал-саймандарды және материалдарды (көркемдік, табиғи және жасанды) қолдану және эксперимент жасау
		2.3 Дайындау технологиясы	2.2.3.1 материалдарды және компоненттерді түрлі тәсілдермен өлшеу, ұсату, кесу, форма беру, жинау, қосу, біріктіру
		2.4 Қауіпсіздік техникасын сақтау	2.2.4.1 материалдар және құрал-саймандарды өзін-өзі қадамдық бақылау барысында қауіпсіздік техникасын сақтап қолдану
	3. Таныстырылым, сараптама және бағалау	3.1 Таныстырылым	2.3.1.1 өз жұмысын (эскиз, бұйым) негізгі идеясы мен процесін түсіндіріп, таныстыру
		3.2 Өнердегі тәсілдер сараптамасы	2.3.2.1 тиістілік белгілерін атап, өнер шығармаларын негізгі мәнерлі құралдары және орындалу материалдары бойынша жіктеу
		3.3 Шығармашылық жұмыстарды талқылау және бағалау	2.3.3.1 шығармашылық жұмысқа түсінік беру және оны жақсарту жөнінде ұсыныстар енгізу
		1.1 Айналадағы әлемді білу және түсіну	2.1.1.1 айналадағы әлемді зерделеу барысынданысандар мен құбылыстардың визуалдық сипаттамаларын (түсі, формасы, өлшемі, фактурасы) суреттеу және түсіндіру
		1.2 Өнерді, мәдениетті және дәстүрлерді білу және түсіну	2.1.2.1 бейнелеу өнерінің негізгі түрлері мен жанрларын анықтау және көлемі 35 сөзден кем емес байланысты суреттеме-әңгіме

4. Менің туған өлкем

<p>1. Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту</p>		<p>формасында олардың өзгеше ерекшеліктерін (сипаттамасын) көрсету</p>
	<p>1.3 Шығармашылық идеяларды дамыту</p>	<p>2.1.3.1 мұғалімнің бағыттаушы көмегімен шығармашылықтық идеяларды және сезімдерді (эмоционалдық жағдайды, сипатты) өнердің мәнерлі құралдарымен көрсету</p>
	<p>1.4 Планирование</p>	<p>2.1.4.1 дайын моделді (үлгі) сараптай отырып, іс-әрекетті орындаудың реттілігін белгілеу - аналогия бойынша</p>
<p>2 Шығармашылық жұмыстарды құру және дайындау</p>	<p>2.1 Айналадағы әлемді бейнелеу</p>	<p>2.2.1.1 айналадағы әлемнің бергілі бір визуалдық элементтерін белгілі тәсілдердің бірімен бейнелеу</p>
	<p>2.2 Шығармашылық жұмыстарды орындау техникасы және материалдары</p>	<p>2.2.2.1 түрлі тәсілдер мен техникаларды қолданып және өз ісі жайлы айтқанда сөз алды қосымшалы етістіктерді қолданып, құрал-саймандарды және материалдарды (көркемдік, табиғи және жасанды) қолдану және эксперимент жасау</p>
	<p>2.3 Дайындау технологиясы</p>	<p>2.2.3.1 материалдарды және компоненттерді түрлі тәсілдермен өлшеу, ұсату, кесу, форма беру, жинау, қосу, біріктіру</p>
	<p>2.4 Қауіпсіздік техникасын сақтау</p>	<p>2.2.4.1 материалдар және құрал-саймандарды өзін-өзі қадамдық бақылау барысында қауіпсіздік техникасын сақтап қолдану</p>
	<p>3.1. Таныстырылым</p>	<p>2.3.1.1 өз жұмысын (эскиз, бұйым) негізгі идеясы мен процесін түсіндіріп, таныстыру</p>
	<p>3.2 Өнердегі тәсілдер сараптамасы</p>	<p>2.3.2.1 тиістілік белгілерін атап, өнер шығармаларын негізгі</p>

	3 Таныстырылым, сараптама және бағалау		мәнерлі құралдары және орындалу материалдары бойынша жіктеу
		3.3 Шығармашылық жұмыстарды талқылау және бағалау	2.3.3.1 шығармашылық жұмысқа түсінік беру және оны жақсарту жөнінде ұсыныстар енгізу
3 - тоқсан			
5. Дені саудың -жаны сау	1. Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту	1.1 Айналадағы әлемді білу және түсіну	2.1.1.1 айналадағы әлемді зерделеу барысынданысандар мен құбылыстардың визуалдық сипаттамаларын (түсі, формасы, өлшемі, фактурасы)суреттеу және түсіндіру
		1.2 Өнерді, мәдениетті және дәстүрлерді білу және түсіну	2.1.2.1 бейнелеу өнерінің негізгі түрлері мен жанрларын анықтау және көлемі 35 сөзден кем емес байланысты суреттеме-әңгіме формасында олардың өзгеше ерекшеліктерін (сипаттамасын) көрсету
		1.3 Шығармашылық идеяларды дамыту	2.1.3.1 мұғалімнің бағыттаушы көмегімен шығармашылықтық идеяларды және сезімдерді (эмоционалдық жағдайды, сипатты) өнердің мәнерлі құралдарымен көрсету
		1.4 Жоспарлау	2.1.4.1 дайын моделді (үлгі) сараптай отырып, іс-әрекетті орындаудың реттілігін белгілеу - аналогия бойынша
		1.1 Айналадағы әлемді білу және түсіну	2.1.1.1 айналадағы әлемді зерделеу барысынданысандар мен құбылыстардың визуалдық сипаттамаларын (түсі, формасы, өлшемі, фактурасы)суреттеу және түсіндіру
			2.1.2.1 бейнелеу өнерінің негізгі түрлері мен жанрларын анықтау және

6. Салт-дәстүр және ауыз әдебиеті

1. Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту	1.2 Өнерді, мәдениетті және дәстүрлерді білу және түсіну	көлемі 35 сөзден кем емес байланысты суреттеме-эңгіме формасында олардың өзгеше ерекшеліктерін (сипаттамасын) көрсету
	1.3 Шығармашылық идеяларды дамыту	2.1.3.1 мұғалімнің бағыттаушы көмегімен шығармашылықтық идеяларды және сезімдерді (эмоционалдық жағдайды, сипатты) өнердің мәнерлі құралдарымен көрсету
	1.4 Жоспарлау	2.1.4.1 дайын моделді (үлгі) сараптай отырып, іс-әрекетті орындаудың реттілігін белгілеу - аналогия бойынша
2. Шығармашылық жұмыстарды құру және дайындау	2.1 Айналадағы әлемді бейнелеу	2.2.1.1 айналадағы әлемнің бергілі бір визуалдық элементтерін белгілі тәсілдердің бірімен бейнелеу
	2.2 Шығармашылық жұмыстарды орындау техникасы және материалдары	2.2.2.1 түрлі тәсілдер мен техникаларды қолданып және өз ісі жайлы айтқанда сөз алды қосымшалы етістіктерді қолданып, құрал-саймандарды және материалдарды (көркемдік, табиғи және жасанды) қолдану және эксперимент жасау
	2.3 Дайындау технологиясы	2.2.3.1 материалдарды және компоненттерді түрлі тәсілдермен өлшеу, ұсату, кесу, форма беру, жинау, қосу, біріктіру
	2.4 Қауіпсіздік техникасын сақтау	2.2.4.1 материалдар және құрал-саймандарды өзін-өзі қадамдық бақылау барысында қауіпсіздік техникасын сақтап қолдану
	3.1. Таныстырылым	2.3.1.1 өз жұмысын (эскиз, бұйым) негізгі идеясы мен процесін түсіндіріп, таныстыру
		2.3.2.1 тиістілік белгілерін атап, өнер

	3. Таныстырылым, сараптама және бағалау	3.2 Өнердегі тәсілдер сараптамасы	шығармаларын негізгі мәнерлі құралдары және орындалу материалдары бойынша жіктеу
		3.3 Шығармашылық жұмыстарды талқылау және бағалау	2.3.3.1 шығармашылық жұмысқа түсінік беру және оны жақсарту жөнінде ұсыныстар енгізу
			2.1.3.3 жұмыстарының ұжымдық талқылануына қатысу, өз еңбек тәтижесін бағалау және түзету барасында мұғаліммен өзара өнімді қатынас және ынтымақтастық жасау
4 - тоқсан			
	1. Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту	1.1 Айналадағы әлемді білу және түсіну	2.1.1.1 айналадағы әлемді зерделеу барысынданысандар мен құбылыстардың визуалдық сипаттамаларын (түсі, формасы, өлшемі, фактурасы)суреттеу және түсіндіру
		1.2 Өнерді, мәдениетті және дәстүрлерді білу және түсіну	2.1.2.1 бейнелеу өнерінің негізгі түрлері мен жанрларын анықтау және көлемі 35 сөзден кем емес байланысты суреттеме-әңгіме формасында олардың өзгеше ерекшеліктерін (сипаттамасын) көрсету
		1.3 Шығармашылық идеяларды дамыту	2.1.3.1 передавать творческие идеи и чувства (эмоциональное состояние, характер) выразительными средствами искусства с направляющей помощью учителя
		1.4 Жоспарлау	2.1.4.1 дайын моделді (үлгі) сараптай отырып, іс-әрекетті орындаудың реттілігін белгілеу - аналогия бойынша
			2.2.1.1 айналадағы әлемнің бергілі бір визуалдық элементтерін

7. Қоршаған орта	2. Шығармашылық жұмыстарды құру және дайындау	2.1 Айналадағы әлемді бейнелеу	белгілі тәсілдердің бірімен бейнелеу
		2.2 Шығармашылық жұмыстарды орындау техникасы және материалдары	2.2.2.1 түрлі тәсілдер мен техникаларды қолданып және өз ісі жайлы айтқанда сөз алды қосымшалы етістіктерді қолданып, құрал-саймандарды және материалдарды (көркемдік, табиғи және жасанды) қолдану және эксперимент жасау
		2.3 Дайындау технологиясы	2.2.3.1 материалдарды және компоненттерді түрлі тәсілдермен өлшеу, ұсату, кесу, форма беру, жинау, қосу, біріктіру
		2.4 Қауіпсіздік техникасын сақтау	2.2.4.1 материалдар және құрал-саймандарды өзін-өзі қадамдық бақылау барысында қауіпсіздік техникасын сақтап қолдану
3. Таныстырылым, сараптама және бағалау	3.1 Таныстырылы	2.3.1.1 өз жұмысын (эскиз, бұйым) негізгі идеясы мен процесін түсіндіріп, таныстыру	
	3.2 Өнердегі тәсілдер сараптамасы	2.3.2.1 тиістілік белгілерін атап, өнер шығармаларын негізгі мәнерлі құралдары және орындалу материалдары бойынша жіктеу	
	3.3 Шығармашылық жұмыстарды талқылау және бағалау	2.3.3.1 шығармашылық жұмысқа түсінік беру және оны жақсарту жөнінде ұсыныстар енгізу	
	1.1 Айналадағы әлемді білу және түсіну	2.1.1.1 айналадағы әлемді зерделеу барысынданысандар мен құбылыстардың визуалдық сипаттамаларын (түсі, формасы, өлшемі, фактурасы)суреттеу және түсіндіру	
		2.1.2.1 бейнелеу өнерінің негізгі түрлері мен жанрларын анықтау және көлемі 35 сөзден кем	

8. Саяхат

1. Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту	1.2 Өнерді, мәдениетті және дәстүрлерді білу және түсіну	емес байланысты суреттеме-әңгіме формасында олардың өзгеше ерекшеліктерін (сипаттамасын) көрсету
	1.3 Шығармашылық идеяларды дамыту	2.1.3.1 мұғалімнің бағыттаушы көмегімен шығармашылықтық идеяларды және сезімдерді (эмоционалдық жағдайды, сипатты) өнердің мәнерлі құралдарымен көрсету
	1.4 Жоспарлау	3.1.4.1 ұсынылған жиынтықтың ішінен қажетті құрал-саймандар мен материалдарды таңдап алып, жұмыс процесін жоспарлау және жұмыс орнын дұрыс ұйымдастыру
2. Шығармашылық жұмыстарды құру және дайындау	2.1 Айналадағы әлемді бейнелеу	2.2.1.1 айналадағы әлемнің бергілі бір визуалдық элементтерін белгілі тәсілдердің бірімен бейнелеу
	2.2 Шығармашылық жұмыстарды орындау техникасы және материалдары	2.2.2.1 түрлі тәсілдер мен техникаларды қолданып және өз ісі жайлы айтқанда сөз алды қосымшалы етістіктерді қолданып, құрал-саймандарды және материалдарды (көркемдік, табиғи және жасанды) қолдану және эксперимент жасау
	2.3 Дайындау технологиясы	2.2.3.1 материалдарды және компоненттерді түрлі тәсілдермен өлшеу, ұсату, кесу, форма беру, жинау, қосу, біріктіру
	2.4 Қауіпсіздік техникасын сақтау	2.2.4.1 материалдар және құрал-саймандарды өзін-өзі қадамдық бақылау барысында қауіпсіздік техникасын сақтап қолдану
	3.1 Таныстырылым	2.3.1.1 өз жұмысын (эскиз, бұйым) негізгі идеясы мен процесін түсіндіріп, таныстыру

3. Таныстырылым, сараптама және бағалау	3.2 Өнердегі тәсілдер сараптамасы	2.3.2.1 тиістілік белгілерін атап, өнер шығармаларын негізгі мәнерлі құралдары және орындалу материалдары бойынша жіктеу
	3.3 Обсуждение и оценка творческих работ	2.3.3.1 шығармашылық жұмыстарды талқылау және бағалау

4) 3-сынып:

4-кесте

Ортақ тақырыптар	Бөлімдер	Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан			
	1. Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту	1. Айналадағы әлемді білу және түсіну	3.1.1.1 табиғи жаралаған сәндік өрнектерді (оюларды) анықтау және тану, оларды мұғалімнің бағыттаушы көмегімен өз жұмыстарында интерпретациялау
		1.2 Өнерді, мәдениетті және дәстүрлерді білу және түсіну	3.1.2.1 отандық және әлемдік мәдениеттің түрлі өнер шығармаларын тану және атау және олардың ерекшеліктерін (жанры, орындау техникасы, кейпі) клишені, жадынаманы, жоспарды қолдана отырып түсіндіру
		1.3 Шығармашылық идеяларды дамыту	3.1.3.1 шығармашылықтық идеяларды және сезімдерді (эмоционалдық жағдайды, сипатты) жұмыс техникасын негіздемелі таңдай отырып көрсету
		1.4 Жоспарлау	3.1.4.1 ұсынылған жиынтықтың ішінен қажетті құрал-саймандар мен материалдарды таңдап алып, жұмыс процесін жоспарлау және жұмыс орнын дұрыс ұйымдастыру
			3.2.1.1 айналадағы әлемнің белгілі бір визуалдық элементтерін түрлі техникалар мен

1.
Тірі табиғат

2. Шығармашылық жұмыстарды құру және дайындау

2. Таныстырылым, сараптама және бағалау

2.1 Айналадағы әлемді бейнелеу	құралдарды үлгі бойынша үйлестіре отырып бейнелеу
2.2 Шығармашылық жұмыстарды орындау техникасы және материалдары	3.2.2.1 күрделірек тәсілдер мен техникаларды қолданып және өз ісін түсіндіре отырып, құрал-саймандарды және материалдарды (көркемдік, табиғи және жасанды) қолдану және эксперимент жасау
2.3 Дайындау технологиясы	3.2.3.1 графикалық бейнелерді (суреттер, қарапайым сызбалар және эскиздер) сараптап және қорытып, түрлі тәсілдермен және материалдармен (пластилин, жарамсыз, қағаз материалдар) көлемді формалар құру 3.2.3.2 графикалық бейнелерді (суреттер, қарапайым сызбалар және эскиздер) сараптап және қорытып, түрлі тәсілдермен және материалдармен (пластилин, жарамсыз, қағаз материалдар) көлемді формалар құру
2. Қауіпсіздік техникасын сақтау	3.2.4.1 материалдар және құрал-саймандарды қауіпсіздік техникасын сақтап қолдану, басқа оқушылардың ережелерді сақтауын сараптамау
3.1. Таныстырылым	3.3.1.1 арнайы терминологияны қолдана отырып, өз жұмысын (эскиз, бұйым), негізгі идеясы мен процесін түсіндіріп таныстыр
3.2 Өнердегі тәсілдер сараптамасы	3.3.2.1 тармақталған алгоритмін қолдана отырып, түрлі өнер шығармаларының мәнерлі құралдарын және

			орындалу материалдарын анықтау, жіктеу және салыстыру
		3.3 Шығармашылық жұмыстарды талқылау және бағалау	3.3.3.1 шығармашылық жұмысқа баға беру және оны жақсарту үшін идеялар ұсыну
2. Жақсыдан үйрен, жаманнан жирен (жарық пен қараңғы)	1 Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту	1. Айналадағы әлемді білу және түсіну	3.1.1.1 табиғи жаралаған сәндік өрнектерді (оюларды) анықтау және тану, оларды мұғалімнің бағыттаушы көмегімен өз жұмыстарында интерпретациялау
		1.2 Өнерді, мәдениетті және дәстүрлерді білу және түсіну	3.1.2.1 отандық және әлемдік мәдениеттің түрлі өнер шығармаларын тану және атау және олардың ерекшеліктерін (жанры, орындау техникасы, кейпі) клишені, жадынаманы, жоспарды қолдана отырып түсіндіру
		1.3 Шығармашылық идеяларды дамыту	3.1.3.1 шығармашылықтық идеяларды және сезімдерді (эмоционалдық жағдайды, сипатты) жұмыс техникасын негіздемелі таңдай отырып көрсету
		1.4 Жоспарлау	3.1.4.1 ұсынылған жиынтықтың ішінен қажетті құрал-саймандар мен материалдарды таңдап алып, жұмыс процесін жоспарлау және жұмыс орнын дұрыс ұйымдастыр
		2.1 Айналадағы әлемді бейнелеу	3.2.1.1 айналадағы әлемнің бергілі бір визуалдық элементтерін түрлі техникалар мен құралдарды үлгі бойынша үйлестіре отырып бейнелеу
			3.2.2.1 күрделірек тәсілдер мен техникаларды қолданып және өз ісін түсіндіре

	2. Шығармашылық жұмыстарды құру және дайындау	2.2 Шығармашылық жұмыстарды орындау техникасы және материалдары	отырып, құрал-саймандарды және материалдарды (көркемдік, табиғи және жасанды) қолдану және эксперимент жасау
		2.3 Дайындау технологиясы	3.2.3.1 түрлі материалдарды және компоненттерді дәлдігін келтіріп өлшеу, ұсату, кесу, форма беру, жинау, қосу, біріктіру
		2.4 Қауіпсіздік техникасын сақтау	3.2.4.1 материалдар және құрал-саймандарды қауіпсіздік техникасын сақтап қолдану, басқа оқушылардың ережелерді сақтауын сараптамау
	3 Таныстырылым, сараптама және бағалау	3.1. Таныстырылым	3.3.1.1 арнайы терминологияны қолдана отырып, өз жұмысын (эскиз, бұйым), негізгі идеясы мен процесін түсіндіріп таныстыру
		3.2 Өнердегі тәсілдер сараптамасы	3.3.2.1 тармақталған алгоритмін қолдана отырып, түрлі өнер шығармаларының мәнерлі құралдарын және орындалу материалдарын анықтау, жіктеу және салыстыру
		3. Шығармашылық жұмыстарды талқылау және бағалау	3.3.3.1 шығармашылық жұмысқа баға беру және оны жақсарту үшін идеялар ұсыну
	2 - тоқсан		
		1. Айналадағы әлемді білу және түсіну	3.1.1.1 табиғи жаралаған сәндік өрнектерді (оюларды) анықтау және тану, оларды мұғалімнің бағыттаушы көмегімен өз жұмыстарында интерпретациялау
		1.2 Өнерді, мәдениетті және дәстүрлерді білу және түсіну	3.1.2.1 отандық және әлемдік мәдениеттің түрлі өнер шығармаларын тану және атау және олардың ерекшеліктерін (жанры, орындау техникасы, кейпі) клишені,

3. Уақыт

<p>1. Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту</p>		<p>жадынаманы, жоспарды қолдана отырып түсіндіру</p>
	<p>1.3 Шығармашылық идеяларды дамыту</p>	<p>3.1.3.1 шығармашылықтық идеяларды және сезімдерді (эмоционалдық жағдайды, сипатты) жұмыс техникасын негіздемелі таңдай отырып көрсету</p>
	<p>1.4 Жоспарлау</p>	<p>3.1.4.1 ұсынылған жиынтықтың ішінен қажетті құрал-саймандар мен материалдарды таңдап алып, жұмыс процесін жоспарлау және жұмыс орнын дұрыс ұйымдастыру</p>
<p>2. Шығармашылық жұмыстарды құру және дайындау</p>	<p>2.1 Айналадағы әлемді бейнелеу</p>	<p>3.2.1.1 айналадағы әлемнің белгілі бір визуалдық элементтерін түрлі техникалар мен құралдарды үлгі бойынша үйлестіре отырып бейнелеу</p>
	<p>2.2 Шығармашылық жұмыстарды орындау техникасы және материалдары</p>	<p>3.2.2.1 күрделірек тәсілдер мен техникаларды қолданып және өз ісін түсіндіретін, құрал-саймандарды және материалдарды (көркемдік, табиғи және жасанды) қолдану және эксперимент жасау</p>
	<p>2.3 Дайындау технологиясы</p>	<p>3.2.3.1 түрлі материалдарды және компоненттерді дәлдігін келтіріп өлшеу, ұсату, кесу, форма беру, жинау, қосу, біріктіру</p>
	<p>2.4 Қауіпсіздік техникасын сақтау</p>	<p>3.2.4.1 материалдар және құрал-саймандарды қауіпсіздік техникасын сақтап қолдану, басқа оқушылардың ережелерді сақтауын сараптау</p>
	<p>3.1 Таныстырылым</p>	<p>3.3.1.1 арнайы терминологияны қолдана отырып, өз жұмысын (эскиз, бұйым), негізгі</p>

	3. Таныстырылым, сараптама және бағалау		идеясы мен процесін түсіндіріп таныстыру
1. Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту		3.2 Өнердегі тәсілдер сараптамасы	3.3.2.1 тармақталған алгоритмін қолдана отырып, түрлі өнер шығармаларының мәнерлі құралдарын және орындалу материалдарын анықтау, жіктеу және салыстыру
		3.3 Шығармашылық жұмыстарды талқылау және бағалау	3.3.3.1 шығармашылық жұмысқа баға беру және оны жақсарту үшін идеялар ұсыну
		1.1 Айналадағы әлемді білу және түсіну	3.1.1.1 табиғи жаралаған сәндік өрнектерді (оюларды) анықтау және тану, оларды мұғалімнің бағыттаушы көмегімен өз жұмыстарында интерпретациялау
		1.2 Өнерді, мәдениетті және дәстүрлерді білу және түсіну	3.1.2.1 отандық және әлемдік мәдениеттің түрлі өнер шығармаларын тану және атау және олардың ерекшеліктерін (жанры, орындау техникасы, кейпі) клишені, жадынаманы, жоспарды қолдана отырып түсіндіру
		1.3 Шығармашылық идеяларды дамыту	3.1.3.1 шығармашылықтық идеяларды және сезімдерді (эмоционалдық жағдайды, сипатты) жұмыс техникасын негіздемелі таңдай отырып көрсету
		1.4 Жоспарлау	3.1.4.1 ұсынылған жиынтықтың ішінен қажетті құрал-саймандар мен материалдарды таңдап алып, жұмыс процесін жоспарлау және жұмыс орнын дұрыс ұйымдастыру
			3.2.1.1 айналадағы әлемнің белгілі бір визуалдық элементтерін түрлі техникалар мен

4. Сәулет	2. Шығармашылық жұмыстарды құру және дайындау	2.1 Айналадағы әлемді бейнелеу	құралдарды үлгі бойынша үйлестіре отырып бейнелеу	
		2.2 Шығармашылық жұмыстарды орындау техникасы және материалдары	3.2.2.1 күрделірек тәсілдер мен техникаларды қолданып және өз ісін түсіндіре отырып, құрал-саймандарды және материалдарды (көркемдік, табиғи және жасанды) қолдану және эксперимент жасау	
		2.3 Дайындау технологиясы	3.2.3.1 түрлі материалдарды және компоненттерді дәлдігін келтіріп өлшеу, ұсату, кесу, форма беру, жинау, қосу, біріктіру	
		2.4 Қауіпсіздік техникасын сақтау	3.2.4.1 материалдар және құрал-саймандарды қауіпсіздік техникасын сақтап қолдану, басқа оқушылардың ережелерді сақтауын сараптамау	
	3. Таныстырылым, сараптама және бағалау	3.1 Таныстырылым	3.3.1.1 арнайы терминологияны қолдана отырып, өз жұмысын (эскиз, бұйым), негізгі идеясы мен процесін түсіндіріп таныстыру	
		3.2 Өнердегі тәсілдер сараптамасы	3.3.2.1 тармақталған алгоритмін қолдана отырып, түрлі өнер шығармаларының мәнерлі құралдарын және орындалу материалдарын анықтау, жіктеу және салыстыру	
		3.3 Шығармашылық жұмыстарды талқылау және бағалау	3.3.3.1 шығармашылық жұмысқа баға беру және оны жақсарту үшін идеялар ұсыну	
	3 - тоқсан			
			1.1 Айналадағы әлемді білу және түсіну	3.1.1.1 табиғи жаралаған сәндік өрнектерді (оюларды) анықтау және тану, оларды мұғалімнің бағыттаушы көмегімен өз жұмыстарында интерпретациялау

5. Өнер

1 Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту	1.2 Өнерді, мәдениетті және дәстүрлерді білу және түсіну	3.1.2.1 отандық және әлемдік мәдениеттің түрлі өнер шығармаларын тану және атау және олардың ерекшеліктерін (жанры, орындау техникасы, кейпі) клишені, жадынаманы, жоспарды қолдана отырып түсіндіру
	1.3 Шығармашылық идеяларды дамыту	3.1.3.1 шығармашылықтық идеяларды және сезімдерді (эмоционалдық жағдайды, сипатты) жұмыс техникасын негіздемелі таңдай отырып көрсету
	1.4 Жоспарлау	3.1.4.1 ұсынылған жиынтықтың ішінен қажетті құрал-саймандар мен материалдарды таңдап алып, жұмыс процесін жоспарлау және жұмыс орнын дұрыс ұйымдастыру
2. Шығармашылық жұмыстарды құру және дайындау	2.1 Айналадағы әлемді бейнелеу	3.2.1.1 айналадағы әлемнің белгілі бір визуалдық элементтерін түрлі техникалар мен құралдарды үлгі бойынша үйлестіре отырып бейнелеу
	2.2 Шығармашылық жұмыстарды орындау техникасы және материалдары	3.2.2.1 күрделірек тәсілдер мен техникаларды қолданып және өз ісін түсіндіре отырып, құрал-саймандарды және материалдарды (көркемдік, табиғи және жасанды) қолдану және эксперимент жасау
	2.3 Дайындау технологиясы	3.2.3.1 түрлі материалдарды және компоненттерді дәлдігін келтіріп өлшеу, ұсату, кесу, форма беру, жинау, қосу, біріктіру
		3.2.4.1 материалдар және құрал-саймандарды

	2.4 Қауіпсіздік техникасын сақтау	қауіпсіздік техникасын сақтап қолдану, басқа оқушылардың ережелерді сақтауын сараптамалау
3. Таныстырылым, сараптама және бағалау	3.1 Таныстырылым	3.3.1.1 арнайы терминологияны қолдана отырып, өз жұмысын (эскиз, бұйым), негізгі идеясы мен процесін түсіндіріп таныстыру
	3.2 Өнердегі тәсілдер сараптамасы	3.3.2.1 тармақталған алгоритмін қолдана отырып, түрлі өнер шығармаларының мәнерлі құралдарын және орындалу материалдарын анықтау, жіктеу және салыстыру
	3.3 Шығармашылық жұмыстарды талқылау және бағалау	3.3.3.1 шығармашылық жұмысқа баға беру және оны жақсарту үшін идеялар ұсыну
1. Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту	1.1 Айналадағы әлемді білу және түсіну	3.1.1.1 табиғи жаралаған сәндік өрнектерді (оюларды) анықтау және тану, оларды мұғалімнің бағыттаушы көмегімен өз жұмыстарында интерпретациялау
	1.2 Өнерді, мәдениетті және дәстүрлерді білу және түсіну	3.1.2.1 отандық және әлемдік мәдениеттің түрлі өнер шығармаларын тану және атау және олардың ерекшеліктерін (жанры, орындау техникасы, кейпі) клишені, жадынаманы, жоспарды қолдана отырып түсіндіру
	1.3 Шығармашылық идеяларды дамыту	3.1.3.1 шығармашылықтық идеяларды және сезімдерді (эмоционалдық жағдайды, сипатты) жұмыс техникасын негіздемелі таңдай отырып көрсету
		3.1.4.1 ұсынылған жиынтықтың ішінен қажетті құрал-саймандар мен материалдарды

6.
Атақты тұлғалар

	1.4 Жоспарлау	таңдап алып, жұмыс процесін жоспарлау және жұмыс орнын дұрыс ұйымдастыру
2. Шығармашылық жұмыстарды құру және дайындау	2.1 Айналадағы әлемді бейнелеу	3.2.1.1 айналадағы әлемнің белгілі бір визуалдық элементтерін түрлі техникалар мен құралдарды үлгі бойынша үйлестіре отырып бейнелеу
	2.2 Шығармашылық жұмыстарды орындау техникасы және материалдары	3.2.2.1 күрделірек тәсілдер мен техникаларды қолданып және өз ісін түсіндіре отырып, құрал-саймандарды және материалдарды (көркемдік, табиғи және жасанды) қолдану және эксперимент жасау
	2.3 Дайындау технологиясы	3.2.3.1 түрлі материалдарды және компоненттерді дәлдігін келтіріп өлшеу, ұсату, кесу, форма беру, жинау, косу, біріктіру
	2.4 Қауіпсіздік техникасын сақтау	3.2.4.1 материалдар және құрал-саймандарды қауіпсіздік техникасын сақтап қолдану, басқа оқушылардың ережелерді сақтауын сараптамалау
		3.1 Таныстырылым
3 Таныстырылым, сараптама және бағалау	3.2 Өнердегі тәсілдер сараптамасы	3.3.2.1 тармақталған алгоритмін қолдана отырып, түрлі өнер шығармаларының мәнерлі құралдарын және орындалу материалдарын анықтау, жіктеу және салыстыру
	3.3 Шығармашылық жұмыстарды талқылау және бағалау	3.3.3.1 шығармашылық жұмысқа баға беру және оны жақсарту үшін идеялар ұсыну

1. Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту	1.1 Айналадағы әлемді білу және түсіну	3.1.1.1 табиғи жаралаған сәндік өрнектерді (оюларды) анықтау және тану, оларды мұғалімнің бағыттаушы көмегімен өз жұмыстарында интерпретациялау
	1.2 Өнерді, мәдениетті және дәстүрлерді білу және түсіну	3.1.2.1 отандық және әлемдік мәдениеттің түрлі өнер шығармаларын тану және атау және олардың ерекшеліктерін (жанры, орындау техникасы, кейпі) клишені, жадынаманы, жоспарды қолдана отырып түсіндіру
	1.3 Шығармашылық идеяларды дамыту	3.1.3.1 шығармашылықтық идеяларды және сезімдерді (эмоционалдық жағдайды, сипатты) жұмыс техникасын негіздемелі таңдай отырып көрсету
	1.4 Жоспарлау	3.1.4.1 ұсынылған жиынтықтың ішінен қажетті құрал-саймандар мен материалдарды таңдап алып, жұмыс процесін жоспарлау және жұмыс орнын дұрыс ұйымдастыру
2. Шығармашылық жұмыстарды құру және дайындау	2.1 Айналадағы әлемді бейнелеу	3.2.1.1 айналадағы әлемнің белгілі бір визуалдық элементтерін түрлі техникалар мен құралдарды үлгі бойынша үйлестіре отырып бейнелеу
	2.2 Шығармашылық жұмыстарды орындау техникасы және материалдары	3.2.2.1 күрделірек тәсілдер мен техникаларды қолданып және өз ісін түсіндіретін, құрал-саймандарды және материалдарды (көркемдік, табиғи және жасанды) қолдану және эксперимент жасау

		2.3 Дайындау технологиясы	3.2.3.1 түрлі материалдарды және компоненттерді дәлдігін келтіріп өлшеу, ұсату, кесу, форма беру, жинау, косу, біріктіру
		2.4 Қауіпсіздік техникасын сақтау	3.2.4.1 материалдар және құрал-саймандарды қауіпсіздік техникасын сақтап қолдану, басқа оқушылардың ережелерді сақтауын сараптамалау
3. Таныстырылым, сараптама және бағалау		3.1 Таныстырылым	3.3.1.1 арнайы терминологияны қолдана отырып, өз жұмысын (эскиз, бұйым), негізгі идеясы мен процесін түсіндіріп таныстыру
			3.3.1.2 нысанның таныстырылымына мәтін дайындау, басқа оқушыларға түсінікті етіп, және де интонацияны жоспарлап, грамматикалық тұрғыда дұрыс пайымдамалар құру
		3.2 Өнердегі тәсілдер сараптамасы	3.3.2.1 тармақталған алгоритмін қолдана отырып, түрлі өнер шығармаларының мәнерлі құралдарын және орындалу материалдарын анықтау, жіктеу және салыстыру
		3.3 Шығармашылық жұмыстарды талқылау және бағалау	3.3.3.1 шығармашылық жұмысқа баға беру және оны жақсарту үшін идеялар ұсыну 3.3.3.2 предикативтік лексиканы кіргізе терминологияны қолданып, мұғалімнің басшылығымен нақты нысандар мен бұйымдарды берілген сапалық критериялары бойынша сараптамалау және жіктеу
			3.1.1.1 табиғи жаралаған сәндік өрнектерді (оюларды) анықтау және

8. Демалыс мәдениеті.
Мерекелер

1. Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту	1.1 Айналадағы әлемді білу және түсіну	тану, оларды мұғалімнің бағыттаушы көмегімен өз жұмыстарында интерпретациялау
	1.2 Өнерді, мәдениетті және дәстүрлерді білу және түсіну	3.1.2.1 отандық және әлемдік мәдениеттің түрлі өнер шығармаларын тану және атау және олардың ерекшеліктерін (жанры, орындау техникасы, кейпі) клишені, жадынаманы, жоспарды қолдана отырып түсіндіру
	1.3 Шығармашылық идеяларды дамыту	3.1.3.1 шығармашылықтық идеяларды және сезімдерді (эмоционалдық жағдайды, сипатты) жұмыс техникасын негіздемелі таңдай отырып көрсету
	1.4 Жоспарлау	3.1.4.1 ұсынылған жиынтықтың ішінен қажетті құрал-саймандар мен материалдарды таңдап алып, жұмыс процесін жоспарлау және жұмыс орнын дұрыс ұйымдастыру
2. Шығармашылық жұмыстарды құру және дайындау	2.1 Айналадағы әлемді бейнелеу	3.2.1.1 айналадағы әлемнің белгілі бір визуалдық элементтерін түрлі техникалар мен құралдарды үлгі бойынша үйлестіре отырып бейнелеу
	2.2 Шығармашылық жұмыстарды орындау техникасы және материалдары	3.2.2.1 күрделірек тәсілдер мен техникаларды қолданып және өз ісін түсіндіре отырып, құрал-саймандарды және материалдарды (көркемдік, табиғи және жасанды) қолдану және эксперимент жасау
	2.3 Дайындау технологиясы	3.2.3.1 түрлі материалдарды және компоненттерді дәлдігін келтіріп өлшеу, ұсату,

			кесу, форма беру, жинау, қосу, біріктіру
		2.4 Қауіпсіздік техникасын сақтау	3.2.4.1 материалдар және құрал-саймандарды қауіпсіздік техникасын сақтап қолдану, басқа оқушылардың ережелерді сақтауын сараптамалау
3 Таныстырылым, сараптама және бағалау		3.1 Таныстырылым	3.3.1.1 арнайы терминологияны қолдана отырып, өз жұмысын (эскиз, бұйым), негізгі идеясы мен процесін түсіндіріп таныстыру
		3.2 Өнердегі тәсілдер сараптамасы	3.3.2.1 тармақталған алгоритмін қолдана отырып, түрлі өнер шығармаларының мәнерлі құралдарын және орындалу материалдарын анықтау, жіктеу және салыстыру
		3.3 Шығармашылық жұмыстарды талқылау және бағалау	3.3.3.1 шығармашылық жұмысқа баға беру және оны жақсарту үшін идеялар ұсыну

5) 4-сынып:

5-кесте

Ортақ тақырыптар	Бөлімдер	Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары
1 - тоқсан			
1. Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту		1.1 Айналадағы әлемді білу және түсіну	4.1.1.1 анық және мәнерлі сөйлеу тілінің интонациялық құралдарын дұрыс қабылдау, жіктеу, түсіну және адекватты қолдану
		1.2 Өнерді, мәдениетті және дәстүрлерді білу және түсіну	4.1.2.1 отандық және әлемдік мәдениеттің түрлі өнер шығармаларын тану және олардың ерекшеліктерін (жанрының, орындау техникасының, кейпінің) салалас құрмалас және сабақтас құрмалас құрылымдарды, клишені, жадынаманы қолдана отырып түсіндіру
			4.1.3.1 шығармашылықтық идеяларды және

1. Менің Отаным
Қазақстан

2. Шығармашылық
жұмыстарды құру және
дайындау

1.3 Шығармашылық идеяларды дамыту	сезімдерді (эмоционалдық жағдайды, сипатты) түрлі жұмыс техникасын үйлестіріп, өзінің шығармашылық әрекетіне негіздеме келтіріп көрсету
1.4 Жоспарлау	4.1.4.1 технологиялық ойлар мен шығармашылық идеяларды қолданып, жұмыс процесін жоспарлау және жұмыс орнын дұрыс ұйымдастыру
2.1 Айналадағы әлемді бейнелеу	4.2.1.1 айналадағы әлемнің белгілі бір визуалдық элементтерін түрлі техникалар мен құралдарды үлгі бойынша үйлестіре отырып, өз идеяларын түсіндіріп бейнелеу
2.2 Шығармашылық жұмыстарды орындау техникасы және материалдары	4.2.2.1 күрделірек тәсілдер мен техникаларды сенімді қолданып және өз ісінің логисанын негіздей отырып, өз бетінше таңдап алған құрал-саймандарды және материалдарды (көркемдік, табиғи және жасанды) қолдану және эксперимент жасау
2.3 Дайындау технологиясы	4.2.3.1 дәлдігін келтіріп және өзіне қадамдық бақылау жүргізіп, түрлі материалдарды және компоненттерді өлшеу, ұсату, кесу, форма беру, жинау, қосу, біріктіру
2.4 Қауіпсіздік техникасын сақтау	4.2.4.1 материалдар және құрал-саймандарды әдетті және өзгертілген жағдайларда қауіпсіздік техникасын сақтап қолдану
	4.3.1.1 арнайы терминологияны, бейнелік сөйлемдерді, метафораларды,

3 Таныстырылым, сараптама және бағалау	3.1 Таныстырылым	салыстыруларды, фразеологизмдерді қолдана отырып, өз жұмысын (эскиз, бұйым), шығармашылық тәсілдермен, негізгі идеясы мен процесін түсіндіріп, таныстыру
	3.2 Өнердегі тәсілдер сараптамасы	4.3.2.1 арнайы терминологияны қолдана отырып, түрлі өнер шығармаларының мәнерлі құралдарын және орындалу материалдарын салыстыру, сәйкестеу және жиынтықтау
	3.3 Шығармашылық жұмыстарды талқылау және бағалау	4.3.3.1 шығармашылық жұмысқа критерийлерге сәйкес баға беру, шығармашылық жұмысты жақсарту жөнінде ұсыныстар енгізу

2 - тоқсан

1. Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту	1.1 Айналадағы әлемді білу және түсіну	4.1.1.1 табиғи жаралаған сәндік өрнектерді (оюларды) анықтау және тану, оларды өз жұмыстарында интерпретациялау
	1.2 Өнерді, мәдениетті және дәстүрлерді білу және түсіну	4.1.2.1 отандық және әлемдік мәдениеттің түрлі өнер шығармаларын тану және олардың ерекшеліктерін (жанрының, орындау техникасының, кейпінің) салалас құрмалас және сабақтас құрмалас құрылымдарды, клишені, жадынаманы қолдана отырып түсіндіру
	1.3 Шығармашылық идеяларды дамыту	4.1.3.1 шығармашылықтық идеяларды және сезімдерді (эмоционалдық жағдайды, сипатты) түрлі жұмыс техникасын үйлестіріп, өзінің шығармашылық әрекетіне негіздеме келтіріп көрсету

2. Адами құндылықтар

2. Шығармашылық жұмыстарды құру және дайындау

	1.4 Жоспарлау	4.1.4.1 технологиялық ойлар мен шығармашылық идеяларды қолданып, жұмыс процесін жоспарлау және жұмыс орнын дұрыс ұйымдастыру
2. Шығармашылық жұмыстарды құру және дайындау	2.1 Айналадағы әлемді бейнелеу	4.2.1.1 айналадағы әлемнің белгілі бір визуалдық элементтерін түрлі техникалар мен құралдарды үлгі бойынша үйлестіре отырып, өз идеяларын түсіндіріп бейнелеу
	2.2 Шығармашылық жұмыстарды орындау техникасы және материалдары	4.2.2.1 күрделірек тәсілдер мен техникаларды сенімді қолданып және өз ісінің логисанын негіздей отырып, өз бетінше таңдап алған құрал-саймандарды және материалдарды (көркемдік, табиғи және жасанды) қолдану және эксперимент жасау
	2.3 Дайындау технологиясы	4.2.3.1 дәлдігін келтіріп және өзіне қадамдық бақылау жүргізіп, түрлі материалдарды және компоненттерді өлшеу, ұсату, кесу, форма беру, жинау, қосу, біріктіру
	2.4 Қауіпсіздік техникасын сақтау	4.2.4.1 материалдар және құрал-саймандарды әдетті және өзгертілген жағдайларда қауіпсіздік техникасын сақтап қолдану
	3.1 Таныстырылым	4.3.1.1 арнайы терминологияны, бейнелік сөйлемдерді, метафораларды, салыстыруларды, фразеологизмдерді қолдана отырып, өз жұмысын (эскиз, бұйым), шығармашылық тәсілдермен, негізгі идеясы мен процесін түсіндіріп, таныстыру

	<p>3. Таныстырылым, сараптама және бағалау</p>	<p>3.2 Өнердегі тәсілдер сараптамасы</p>	<p>4.3.2.1 арнайы терминологияны қолдана отырып, түрлі өнер шығармаларының мәнерлі құралдарын және орындалу материалдарын салыстыру, сәйкестеу және жиынтықтау</p>
	<p>1. Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту</p>	<p>3.3 Шығармашылық жұмыстарды талқылау және бағалау</p>	<p>4.3.3.1 шығармашылық жұмысқа критерийлерге сәйкес баға беру, шығармашылық жұмысты жақсарту жөнінде ұсыныстар енгізу</p>
		<p>1.1 Айналадағы әлемді білу және түсіну</p>	<p>4.1.1.1 табиғи жаралаған сәндік өрнектерді (оюларды) анықтау және тану, оларды өз жұмыстарында интерпретациялау</p>
		<p>1.2 Өнерді, мәдениетті және дәстүрлерді білу және түсіну</p>	<p>4.1.2.1 отандық және әлемдік мәдениеттің түрлі өнер шығармаларын тану және олардың ерекшеліктерін (жанрының, орындау техникасының, кейпінің) салалас құрмалас және сабақтас құрмалас құрылымдарды, клишені, жадынаманы қолдана отырып түсіндіру</p>
		<p>1.3 Шығармашылық идеяларды дамыту</p>	<p>4.1.3.1 шығармашылықтық идеяларды және сезімдерді (эмоционалдық жағдайды, сипатты) түрлі жұмыс техникасын үйлестіріп, өзінің шығармашылық әрекетіне негіздеме келтіріп көрсету</p>
		<p>1.4 Жоспарлау</p>	<p>4.1.4.1 технологиялық ойлар мен шығармашылық идеяларды қолданып, жұмыс процесін жоспарлау және жұмыс орнын дұрыс ұйымдастыру</p>

3. Мәдени мұра

2. Шығармашылық жұмыстарды құру және дайындау	2.1 Айналадағы әлемді бейнелеу	4.2.1.1 айналадағы әлемнің белгілі бір визуалдық элементтерін түрлі техникалар мен құралдарды үлгі бойынша үйлестіре отырып, өз идеяларын түсіндіріп бейнелеу
	2.2 Шығармашылық жұмыстарды орындау техникасы және материалдары	4.2.2.1 күрделірек тәсілдер мен техникаларды сенімді қолданып және өз ісінің логисанын негіздей отырып, өз бетінше таңдап алған құрал-саймандарды және материалдарды (көркемдік, табиғи және жасанды) қолдану және эксперимент жасау
	2.3 Дайындау технологиясы	4.2.3.1 дәлдігін келтіріп және өзіне қадамдық бақылау жүргізіп, түрлі материалдарды және компоненттерді өлшеу, ұсату, кесу, форма беру, жинау, қосу, біріктіру
	2.4 Қауіпсіздік техникасын сақтау	4.2.4.1 материалдар және құрал-саймандарды әдетті және өзгертілген жағдайларда қауіпсіздік техникасын сақтап қолдану
3.1 Таныстырылым		4.3.1.1 арнайы терминологияны, бейнелік сөйлемдерді, метафораларды, салыстыруларды, фразеологизмдерді қолдана отырып, өз жұмысын (эскиз, бұйым), шығармашылық тәсілдермен, негізгі идеясы мен процесін түсіндіріп, таныстыру
		4.3.1.4 түрлі стилистиканы және мәтіннің түрлі типтерін немесе үйлесімдерін қолдана отырып, жасаған жұмысы жайлы айтып беру: мәтін-суреттеме, мәтін- әңгіме (ертегі

	<p>3. Таныстырылым, сараптама және бағалау</p>	<p>кұрастыру), мәтін-пайымдама</p> <p>3.2 Өнердегі тәсілдер сараптамасы</p> <p>3.3 Шығармашылық жұмыстарды талқылау және бағалау</p>	<p>4.3.2.1 арнайы терминологияны қолдана отырып, түрлі өнер шығармаларының мәнерлі құралдарын және орындалу материалдарын салыстыру, сәйкестеу және жиынтықтау</p> <p>4.3.3.1 шығармашылық жұмысқа критерийлерге сәйкес баға беру, шығармашылық жұмысты жақсарту жөнінде ұсыныстар енгізу</p> <p>4.3.3.2 мұғалімнің ұйымдастырушылық көмегімен орындалған жұмыстардың сапасын анықтауға арналған қарапайым критериалдық құрал құрастыру</p> <p>4.1.3.3 шығармашылық жұмыстарды бағалаудың барлық кезеңдерінде тиімді ынтымақтастық дағдыларын көсете білу, шиеленістерді болдырмай даулы жағдайлардың шешімін табу</p>
		<p>1.1 Айналадағы әлемді білу және түсіну</p> <p>1.2 Өнерді, мәдениетті және дәстүрлерді білу және түсіну</p>	<p>4.1.1.1 анық және мәнерлі сөйлеу тілінің интонациялық құралдарын дұрыс қабылдау, жіктеу, түсіну және адекватты қолдану</p> <p>4.1.2.1 отандық және әлемдік мәдениеттің түрлі өнер шығармаларын тану және олардың ерекшеліктерін (жанрының, орындау техникасының, кейпінің) салалас құрмалас және сабақтас құрмалас құрылымдарды, клишені, жадынаманы қолдана отырып түсіндіру</p>

4. Мамандықтар әлемі

1. Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту	1.3 Шығармашылық идеяларды дамыту	4.1.3.1 шығармашылықтық идеяларды және сезімдерді (эмоционалдық жағдайды, сипатты) түрлі жұмыс техникасын үйлестіріп, өзінің шығармашылық әрекетіне негіздеме келтіріп көрсету
	1.4 Жоспарлау	4.1.4.1 технологиялық ойлар мен шығармашылық идеяларды қолданып, жұмыс процесін жоспарлау және жұмыс орнын дұрыс ұйымдастыру
2. Шығармашылық жұмыстарды құру және дайындау	2.1 Айналадағы әлемді бейнелеу	4.2.1.1 айналадағы әлемнің белгілі бір визуалдық элементтерін түрлі техникалар мен құралдарды үлгі бойынша үйлестіре отырып, өз идеяларын түсіндіріп бейнелеу
	2.2 Шығармашылық жұмыстарды орындау техникасы және материалдары	4.2.2.1 күрделірек тәсілдер мен техникаларды сенімді қолданып және өз ісінің логисанын негіздей отырып, өз бетінше таңдап алған құрал-саймандарды және материалдарды (көркемдік, табиғи және жасанды) қолдану және эксперимент жасау
	2.3 Дайындау технологиясы	4.2.3.1 дәлдігін келтіріп және өзіне қадамдық бақылау жүргізіп, түрлі материалдарды және компоненттерді өлшеу, ұсату, кесу, форма беру, жинау, қосу, біріктіру
	2.4 Қауіпсіздік техникасын сақтау	4.2.4.1 материалдар және құрал-саймандарды әдетті және өзгертілген жағдайларда қауіпсіздік техникасын сақтап қолдану

	3. Таныстырылым, сараптама және бағалау	3.1 Презентация	4.3.1.1 арнайы терминологияны, бейнелік сөйлемдерді, метафораларды, салыстыруларды, фразеологизмдерді қолдана отырып, өз жұмысын (эскиз, бұйым), шығармашылық тәсілдермен, негізгі идеясы мен процесін түсіндіріп, таныстыру
		3.2 Анализ подходов в искусстве	4.3.2.1 арнайы терминологияны қолдана отырып, түрлі өнер шығармаларының мәнерлі құралдарын және орындалу материалдарын салыстыру, сәйкестеу және жиынтықтау
3 - тоқсан			
	1. Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту	1.1 Айналадағы әлемді білу және түсіну	4.1.1.1 табиғи жаралаған сәндік өрнектерді (оюларды) анықтау және тану, өз жұмыстарында интерпретациялау
		1.2 Өнерді, мәдениетті және дәстүрлерді білу және түсіну	4.1.2.1 отандық және әлемдік мәдениеттің түрлі өнер шығармаларын тану және олардың ерекшеліктерін (жанрының, орындау техникасының, кейпінің) салалас құрмалас және сабақтас құрмалас құрылымдарды, клишені, жадынаманы қолдана отырып түсіндіру
		1.3 Шығармашылық идеяларды дамыту	4.1.3.1 шығармашылықтық идеяларды және сезімдерді (эмоционалдық жағдайды, сипатты) түрлі жұмыс техникасын үйлестіріп, өзінің шығармашылық әрекетіне негіздеме келтіріп көрсету
		1.4 Жоспарлау	4.1.4.1 технологиялық ойлар мен шығармашылық идеяларды қолданып,

5.
Табиғи құбылыстар

		жұмыс процесін жоспарлау және жұмыс орнын дұрыс
2. Шығармашылық жұмыстарды құру және дайындау	2.1 Айналадағы әлемді бейнелеу	4.2.1.1 айналадағы әлемнің белгілі бір визуалдық элементтерін түрлі техникалар мен құралдарды үлгі бойынша үйлестіре отырып, өз идеяларын түсіндіріп бейнелеу
	2.2 Шығармашылық жұмыстарды орындау техникасы және материалдары	4.2.2.1 күрделірек тәсілдер мен техникаларды сенімді қолданып және өз ісінің логисанын негіздей отырып, өз бетінше таңдап алған құрал-саймандарды және материалдарды (көркемдік, табиғи және жасанды) қолдану және эксперимент жасау
	2.3 Дайындау технологиясы	4.2.3.1 дәлдігін келтіріп және өзіне қадамдық бақылау жүргізіп, түрлі материалдарды және компоненттерді өлшеу, ұсату, кесу, форма беру, жинау, қосу, біріктіру
	2.4 Қауіпсіздік техникасын сақтау	4.2.4.1 материалдар және құрал-саймандарды әдетті және өзгертілген жағдайларда қауіпсіздік техникасын сақтап қолдану
3. Таныстырылым, сараптама және бағалау	3.1 Таныстырылым	4.3.1.1 арнайы терминологияны, бейнелік сөйлемдерді, метафораларды, салыстыруларды, фразеологизмдерді қолдана отырып, өз жұмысын (эскиз, бұйым), шығармашылық тәсілдермен, негізгі идеясы мен процесін түсіндіріп, таныстыру
		4.3.2.1 арнайы терминологияны қолдана отырып, түрлі өнер шығармаларының

		3.2 Өнердегі тәсілдер сараптамасы	мәнерлі құралдарын және орындалу материалдарын салыстыру, сәйкестеу және жиынтықтау
		3.3 Шығармашылық жұмыстарды талқылау және бағалау	4.3.3.1 шығармашылық жұмысқа критерийлерге сәйкес баға беру, шығармашылық жұмысты жақсарту жөнінде ұсыныстар енгізу
1. Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту		1.1 Айналадағы әлемді білу және түсіну	4.1.1.1 табиғи жаралаған сәндік өрнектерді (оюларды) анықтау және тану, оларды өз жұмыстарында интерпретациялау
		1.2 Өнерді, мәдениетті және дәстүрлерді білу және түсіну	4.1.2.1 отандық және әлемдік мәдениеттің түрлі өнер шығармаларын тану және олардың ерекшеліктерін (жанрының, орындау техникасының, кейпінің) салалас құрмалас және сабақтас құрмалас құрылымдарды, клишені, жадынаманы қолдана отырып түсіндіру
		1.3 Шығармашылық идеяларды дамыту	4.1.3.1 шығармашылықтық идеяларды және сезімдерді (эмоционалдық жағдайды, сипатты) түрлі жұмыс техникасын үйлестіріп, өзінің шығармашылық әрекетіне негіздеме келтіріп көрсету
		1.4 Жоспарлау	4.1.4.1 технологиялық ойлар мен шығармашылық идеяларды қолданып, жұмыс процесін жоспарлау және жұмыс орнын дұрыс
		2.1 Айналадағы әлемді бейнелеу	4.2.1.1 айналадағы әлемнің белгілі бір визуалдық элементтерін түрлі техникалар мен құралдарды үлгі бойынша үйлестіре

6. Қоршаған ортаны қорғау

2. Шығармашылық жұмыстарды құру және дайындау

2.2 Шығармашылық жұмыстарды орындау техникасы және материалдары

отырып, өз идеяларын түсіндіріп бейнелеу

4.2.2.1 күрделірек тәсілдер мен техникаларды сенімді қолданып және өз ісінің логисанын негіздей отырып, өз бетінше таңдап алған құрал-саймандарды және материалдарды (көркемдік, табиғи және жасанды) қолдану және эксперимент жасау

2.3 Дайындау технологиясы

4.2.3.1 дәлдігін келтіріп және өзіне қадамдық бақылау жүргізіп, түрлі материалдарды және компоненттерді өлшеу, ұсату, кесу, форма беру, жинау, қосу, біріктіру

2.4 Қауіпсіздік техникасын сақтау

4.2.4.1 материалдар және құрал-саймандарды әдетті және өзгертілген жағдайларда қауіпсіздік техникасын сақтап қолдану

3. Таныстырылым, сараптама және бағалау

3.1 Таныстырылым

4.3.1.1 арнайы терминологияны, бейнелік сөйлемдерді, метафораларды, салыстыруларды, фразеологизмдерді қолдана отырып, өз жұмысын (эскиз, бұйым), шығармашылық тәсілдермен, негізгі идеясы мен процесін түсіндіріп, таныстыру

3.2 Өнердегі тәсілдер сараптамасы

4.3.2.1 арнайы терминологияны қолдана отырып, түрлі өнер шығармаларының мәнерлі құралдарын және орындалу материалдарын салыстыру, сәйкестеу және жиынтықтау

3.3 Шығармашылық жұмыстарды талқылау және бағалау

4.3.3.1 шығармашылық жұмысқа критерийлерге сәйкес баға беру, шығармашылық жұмысты жақсарту

			жөнінде ұсыныстар енгізу	
4 - тоқсан				
1. Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту	1.1 Айналадағы әлемді білу және түсіну	4.1.1.1 анық және мәнерлі сөйлеу тілінің интонациялық құралдарын дұрыс қабылдау, жіктеу, түсіну және адекватты қолдану		
	1.2 Өнерді, мәдениетті және дәстүрлерді білу және түсіну	4.1.2.1 отандық және әлемдік мәдениеттің түрлі өнер шығармаларын тану және олардың ерекшеліктерін (жанрының, орындау техникасының, кейпінің) салалас құрмалас және сабақтас құрмалас құрылымдарды, клишені, жадынаманы қолдана отырып түсіндіру		
	1.3 Шығармашылық идеяларды дамыту	4.1.3.1 шығармашылықтық идеяларды және сезімдерді (эмоционалдық жағдайды, сипатты) түрлі жұмыс техникасын үйлестіріп, өзінің шығармашылық әрекетіне негіздеме келтіріп көрсету		
	1.4 Жоспарлау	4.1.4.1 технологиялық ойлар мен шығармашылық идеяларды қолданып, жұмыс процесін жоспарлау және жұмыс орнын дұрыс ұйымдастыру		
	2.1 Айналадағы әлемді бейнелеу	4.2.1.1 айналадағы әлемнің белгілі бір визуалдық элементтерін түрлі техникалар мен құралдарды үлгі бойынша үйлестіре отырып, өз идеяларын түсіндіріп бейнелеу		
		4.2.2.1 күрделірек тәсілдер мен техникаларды сенімді қолданып және өз ісінің логисанын негіздей		
	7. Ғарышқа саяхат			

2. Шығармашылық жұмыстарды құру және дайындау	2.2 Шығармашылық жұмыстарды орындау техникасы және материалдары	отырып, өз бетінше таңдап алған құрал-саймандарды және материалдарды (көркемдік, табиғи және жасанды) қолдану және эксперимент жасау
	2.3 Дайындау технологиясы	4.2.3.1 дәлдігін келтіріп және өзіне қадамдық бақылау жүргізіп, түрлі материалдарды және компоненттерді өлшеу, ұсату, кесу, форма беру, жинау, қосу, біріктіру
	2.4 Қауіпсіздік техникасын сақтау	4.2.4.1 материалдар және құрал-саймандарды әдетті және өзгертілген жағдайларда қауіпсіздік техникасын сақтап қолдану
3 Таныстырылым, сараптама және бағалау	3.1 Таныстырылым	4.3.1.1 арнайы терминологияны, бейнелік сөйлемдерді, метафораларды, салыстыруларды, фразеологизмдерді қолдана отырып, өз жұмысын (эскиз, бұйым), шығармашылық тәсілдермен, негізгі идеясы мен процесін түсіндіріп, таныстыру
	3.2 Өнердегі тәсілдер сараптамасы	4.3.2.1 арнайы терминологияны қолдана отырып, түрлі өнер шығармаларының мәнерлі құралдарын және орындалу материалдарын салыстыру, сәйкестеу және жиынтықтау
	3.3 Шығармашылық жұмыстарды талқылау және бағалау	4.3.3.1 шығармашылық жұмысқа критерийлерге сәйкес баға беру, шығармашылық жұмысты жақсарту жөнінде ұсыныстар енгізу
	1.1 Айналадағы әлемді білу және түсіну	4.1.1.1 табиғи жаралаған сәндік өрнектерді (оюларды) анықтау және

8. Болашақ
қа саяхат

<p>1. Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту</p>		тану, оларды өз жұмыстарында интерпретациялау
	<p>1.2 Өнерді, мәдениетті және дәстүрлерді білу және түсіну</p>	<p>4.1.2.1 отандық және әлемдік мәдениеттің түрлі өнер шығармаларын тану және олардың ерекшеліктерін (жанрының, орындау техникасының, кейпінің) салалас құрмалас және сабақтас құрмалас құрылымдарды, клишені, жадынаманықолдана отырып түсіндіру</p>
	<p>1.3 Шығармашылық идеяларды дамыту</p>	<p>4.1.3.1 шығармашылықтық идеяларды және сезімдерді (эмоционалдық жағдайды, сипатты) түрлі жұмыс техникасын үйлестіріп, өзінің шығармашылық әрекетіне негіздеме келтіріп көрсету</p>
	<p>1.4 Жоспарлау</p>	<p>4.1.4.1 технологиялық ойлар мен шығармашылық идеяларды қолданып, жұмыс процесін жоспарлау және жұмыс орнын дұрыс</p>
<p>2. Шығармашылық жұмыстарды құру және дайындау</p>	<p>2.1 Айналадағы әлемді бейнелеу</p>	<p>4.2.1.1 айналадағы әлемнің белгілі бір визуалдық элементтерін түрлі техникалар мен құралдарды үлгі бойынша үйлестіре отырып, өз идеяларын түсіндіріп бейнелеу</p>
	<p>2.2 Шығармашылық жұмыстарды орындау техникасы және материалдары</p>	<p>4.2.2.1 күрделірек тәсілдер мен техникаларды сенімді қолданып және өз ісінің логисанын негіздей отырып, өз бетінше таңдап алған құрал-саймандарды және материалдарды (көркемдік, табиғи және жасанды) қолдану және эксперимент жасау</p>

		2.3 Дайындау технологиясы	4.2.3.1 дәлдігін келтіріп және өзіне қадамдық бақылау жүргізіп, түрлі материалдарды және компоненттерді өлшеу, ұсату, кесу, форма беру, жинау, қосу, біріктіру
	3. Таныстырылым, сараптама және бағалау	2.4 Қауіпсіздік техникасын сақтау	4.2.4.1 материалдар және құрал-саймандарды әдетті және өзгертілген жағдайларда қауіпсіздік техникасын сақтап қолдану
		3.1 Таныстырылым	4.3.1.1 арнайы терминологияны, бейнелік сөйлемдерді, метафораларды, салыстыруларды, фразеологизмдерді қолдана отырып, өз жұмысын (эскиз, бұйым), шығармашылық тәсілдермен, негізгі идеясы мен процесін түсіндіріп, таныстыру
		3.2 Өнердегі тәсілдер сараптамасы	4.3.2.1 арнайы терминологияны қолдана отырып, түрлі өнер шығармаларының мәнерлі құралдарын және орындалу материалдарын салыстыру, сәйкестеу және жиынтықтау
		3.3 Шығармашылық жұмыстарды талқылау және бағалау	4.3.3.1 шығармашылық жұмысқа критерийлерге сәйкес баға беру, шығармашылық жұмысты жақсарту жөнінде ұсыныстар енгізу

Қазақстан Республикасының
Білім және ғылым министрі
2022 жылғы 1 сәуірдегі
№ 123 бұйрығына
93-қосымша
Қазақстан Республикасы Білім
және ғылым министрінің
2013 жылғы 3 сәуірдегі
№ 115 бұйрығына
730-қосымша

Психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған бастауыш білім беру деңгейінің 0-4 сыныптары үшін "Сөйлеу тілінің даму кемшіліктерін түзету" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған бастауыш білім беру деңгейінің 0-4 сыныптары үшін "Сөйлеу тілінің даму кемшіліктерін түзету" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі – Бағдарлама) Қазақстан Республикасының "Білім туралы" Заңының 5-бабы б) тармақшасына сәйкес әзірленген.

2. Бағдарлама мақсаты - психикалық дамуы тежелген білім алушыларда толыққанды коммуникативтік, танымдық және практикалық қызметті жүзеге асыру үшін тілдік құралдарды қалыптастыру.

3. Бағдарлама міндеттері:

1) сөздің дыбыстық-буындық құрылымын түзету, анық, дұрыс сөйлеу дағдыларын қалыптастыру;

2) фонетикалық- фонематикалық түсініктерін дамыту, дыбыстық-әріптік талдау және жинақтау дағдыларын жетілдіру;

3) лексикалық қорды нақтылау және байыту;

4) сөздің морфологиялық құрамы туралы білімді қалыптастыру және нақтылау;

5) сөйлемдегі сөздерді байланыстыру тәсілдерін игеру арқылы сөйлеудің грамматикалық жобалау дағдыларын қалыптастыру және дамыту;

6) сөйлеу процесінде диалог құру. ойды нақты жеткізу;

7) сөйлеудің психологиялық негізін дамыту: назар ауру, байқау, есте сақтау, ойлау, өзін-өзі бақылау;

8) тіл қарым-қатынас құралы және тәсілі ретінде сөйлеуге деген көзқарасты қалыптастыру;

2-тарау. Оқу процесін ұйымдастырудағы педагогикалық тәсілдер

4. Оқу процесін ұйымдастыруда білім алушының ерекше білім алуын қанағаттандыруға бағытталған педагогикалық тәсілдер қолданылады.

5. Оқытудың құндылыққа негізделген тәсілі - бұл оқу іс-әрекетін ұйымдастыру және орындау, оның нәтижелерін белгілі бір құндылықтар тұрғысынан алу және пайдалану тәсілі. Құндылыққа негізделген көзқарас идеясы теңдік, бейбіт өмір сүру, еркіндік, бірлік, қабылдау принциптерімен сипатталатын білім берудің гуманистік парадигмасымен байланысты. Білім беру процесі деп белгілі бір тұлғаның өзін-өзі дамытуына жағдай жасау деп түсінеді. Орта білім беру құндылықтарының идеологиялық негізі "Мәңгілік ел" ұлттық идеясының құндылықтары болып табылады. Орта білім берудің құндылықтары: қазақстандық патриотизм және азаматтық

жауапкершілік; құрмет; ынтымақтастық; еңбек және шығармашылық; адалдық; өмір бойы білім алу.

6. Жеке тұлғаға бағытталған тәсіл білім беру үдерісінде білі алушының жеке басының үйлесімді қалыптасуы мен жан-жақты дамуын, оның жеке ерекшеліктерін, сөйлеу деңгейі мен танымдық даму деңгейін ескере отырып, шығармашылық қабілеттерін толық ашуды көздейді.

7. Сөйлеу бұзылыстарын түзету үдерісіндегі іс-әрекеттік тәсілі сөйлеу әрекетінің күрделі құрылымын (мотивациялық-мақсаттық кезең, жедел, бақылау кезеңі), сондай-ақ психикалық дамуы тежелген оқушылардың ойлау іс-әрекетінің ерекшеліктерін ескеруді көздейді. Ұсынылған тапсырмаларды орындауға қызығушылықты оятуға үлкен рөл бөлінеді, бұл көрнекі құралдарды, ойындарды, ойын тәсілдерін қолдану арқылы жеңілдетіледі. Басты назар сөйлеу әрекетінің оперативті компонентін қалыптастыруға аударылады. Сөйлеуді әр түрлі қызмет түрлеріне қосу маңызды (ойын, визуалды, конструктивті, тәрбиелік және т.б.)

8. Сараланған тәсілді жүзеге асыру кезінде сөйлеу функцияларының қалыптасу деңгейі, себеп-салдар байланыстарын орнатудағы қиындықтары, аналитикалық және синтетикалық әрекеттің жеткіліксіздігі, өз қызметін өз бетінше ұйымдастыра алмау есепке алынады. Сыныпта сипаттамалары ұқсас шағын топтарының болуына сүйене отырып, олардың ерекшеліктеріне сәйкес мұғалім әрқайсысы үшін оқу-түзету жұмыстарының мазмұны мен ұйымдастырылуын, оның қарқынын, көлемін, күрделілігін, жұмыс әдістері мен тәсілдерін, формалары мен әдістерін, оқытуды бақылау және ынталандыру тәсілдерін іріктейді.

9. Коммуникативті бағдар ұстанымы оқытуда бастысы әр түрлі тілдік категорияларды сөйлеу барысында практикалық қолдану дағдыларын қалыптастыру болып табылады деп болжайды. Тәжірибе нәтижесінде білім алушылар сөйлеуді әр түрлі коммуникативті мақсаттарда еркін пайдалануға мүмкіндік алады. Коммуникативті бағдар принципін жүзеге асыру оқыту үдерісінің сөйлеу жаттығуларымен барынша толтықтыруын болжайды. Оларға мыналар жатады: сұрақтарға жауаптар, тиісті интонациямен диалогтарды оқу, берілген жағдайға байланысты диалогтар құру, қайта айту, орындалған жұмыс бойынша пікір алмасу, пікірталас, рөлдік ойындар.

10. Ақыл-ой әрекеттерін біртіндеп қалыптастыру және оларды ауызша, жазбаша және ішкі сөйлеу кезінде "сатылай" бекіту принципі. Күрделі іс-әрекеттің әр операциясын сыртқы жоспарға шығарылып, жеке-жеке жаттықтырылады және машықтану нәтижесінде автоматты түріне жеткізіледі.

11. Педагогикалық оптимизм қағидасы ерекше білім беру қажеттіліктері бар адамдардың потенциалды мүмкіндіктері туралы жоғары ғылыми және тәжірибелік біліммен; дамудың кемістігі бар балалар мен ересектерді қалпына келтіру мен өмірге бейімдеудің заманауи педагогикалық мүмкіндіктерімен; әр адамның өзінің өмірлік

ерекшеліктері мен ұйымдастырушылық мүмкіндіктеріне қарамастан, білім беру үдерісіне қосылуға құқығымен байланысты

12. Ортақ тақырыптардың негізінде оқыту материалды оқып үйрену мен шолу жасауда концентрлік тәсілдің қажеттілігін түсіндіреді.

13. Оқытуда ойындарды қолдану материалды бекіту платформасы ретінде қарастырылады. Ойын оқытудың басқа түрлерін ұтымды толықтырады, қойылған мақсаттарға тиімдірек жетуге мүмкіндік береді, оқу іс-әрекетіне қызығушылықты арттырады және танымдық белсенділіктің артуын ынталандырады. Ойын - танымдық, практикалық, коммуникативті сипаттағы проблемалық жағдайлардың "тізбегі", шығармашылық қызметтің психологиялық баламасы болып табылады және осындай әрекеттің жеке тәжірибесін қалыптастырады. Ойындардың келесі түрлерін қолданады: жаттығу ойындары, саяхат ойындары, сюжеттік (рөлдік) ойындар, жарыс ойындары, интеллектуалды ойындар. Музыкалық құралдар кеңінен қолданылады (сөйлеудің ырғақты және әуезді жағын дамыту, есту жады мен есту қабылдауын дамыту), көрнекі құралдар, сезімдер мен эмоцияларды білдіру.

14. Оқытуды ұйымдастыруда есепке алынады:

1) логопедтік топтар оқу жылының алғашқы екі аптасында диагностикалық тексеру нәтижелері бойынша жинақталады. Топқа 4-6 адамнан тұратын оқу және жазу қабілеттері бұзылған оқушылар қабылданады. Тіл кемістігі бар оқушылармен жеке жұмыс түрлері жүргізіледі;

2) "Сөйлеу тілінің даму кемшіліктерін түзету" бағдарламасы бойынша білім алушылардың оқу және алға жылжу міндеттерін игеру динамикасын бағалау үшін балл белгісі қолданылмайды, бірақ сипаттамалық бағалау міндетті түрде қолданылады;

3) сөйлеу тілінің даму кемшіліктерін түзету бағдарламасындағы жалпы тілдік компонент сөйлеу әрекетінің дәстүрлі түрлерімен ұсынылған, атап айтқанда: тыңдалым, айтылым, оқылым, жазылым;

4) жеке сабақтарда дыбыстың айтылуын түзету үшін дыбыстарды тұжырымдау және автоматтандыру, сонымен қатар олардың дифференциациясы бойынша жұмыстар жүргізіледі. Жеке сабақты жоспарлау кезінде оқушылардың онтогенетикалық принципі мен жас ерекшеліктері ескеріледі. Сабақтар барысында тілдің просодикалық құралдары, сөздің дыбыстық-буындық құрылымы, сөйлеудің лексикалық-грамматикалық құрылымы бойынша жұмыс жүргізіледі.

5) топтық сабақтарда жеке сабақтарда қойылған дыбыстардың айтылу сапасына және сөздің буындық құрылымына көңіл бөлінеді;

6) түзету компоненті жоғары психикалық функцияларды, фонемалық есту, сөйлеу, тыныс алу, моторика, дауыс ырғағын қалыптастыруға, еркін сөйлеуді дамытуға, жазу және оқу бұзылыстарының алдын алуға, түзетуге бағытталған әртүрлі қызмет түрлерінен тұрады.

7) "Сөйлеуді дамытудағы кемшіліктерді түзету" пәні бойынша бағдарлама концентрлік әдісі бойынша құрастырылған, бұл әр түрлі оқу жылдарында тақырыптың мазмұнын кеңейтуге, байытуға және күрделендіруге мүмкіндік береді.

15. Ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдану визуалды анализаторға және оқушылардың қозғалыс белсенділігіне негізделген компенсаторлық және дамытушы құралдар ретінде қарастырылады. Жұмыс мазмұнына объектілерді жасап, құрастыру және оларды бақылау, қосымша визуалды тіректерді қолдану кіреді. Ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдану жаттықтырудың әдістерін түрлендіруге, оларды қосымша ақпарат көзі ретінде пайдалануға мүмкіндік береді (оқушылардың мүмкіндіктерін ескере отырып).

3-тарау. "Сөйлеу тілінің даму кемшіліктерін түзету" пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

16. "Сөйлеу тілінің даму кемшіліктерін түзету" пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

- 1) 0-сыныпта-аптасына 3 сағат, оқу жылында 96 сағатты;
- 2) 1-сыныпта-аптасына 3 сағат, оқу жылында 99 сағатты;
- 3) 2-сыныпта-аптасына 3 сағат, оқу жылында 102 сағатты;
- 4) 3-сыныпта-аптасына 3 сағат, оқу жылында 102 сағатты;
- 5) 4-сыныпта-аптасына 3 сағат, оқу жылында 102 сағат құрайды.

17. "Сөйлеу тілінің даму кемшіліктерін түзету" пәні бойынша оқу бағдарламасының мазмұны оқу бөлімдері бойынша ұйымдастырылған. Бөлімдер күтілетін нәтижелер түріндегі оқу мақсаттарын қамтитын бөлімшелерден тұрады.

18. Бағдарлама оқыту мақсаттарын қамтитын 4 бөлімді қарастырады:

- 1) "Сөйлеудің психологиялық негізін қалыптастыру";
- 2) "Тыңдалым және айтылым";
- 3) "Оқылым";
- 4) "Жазылым".

19. "Сөйлеудің психологиялық негізін қалыптастыру" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) гнозис;
- 2) талдау және жинақтау;
- 3) жады;
- 4) визуалды жаттығуларды үйлестіру;

20. "Тыңдалым және айтылым" бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

- 1) сөзді түсіну және қабылдау;
- 2) дыбыс айтуы мен сөздің дыбыстық-буындық құрамын түзету;
- 3) тілдің лексикалық құрамын дамыту;
- 4) байланыстырып сөйлеу тілін дамыту.

21. "Оқылым" бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

- 1) фонемалық дислексияны алдын-алу және түзету ;
- 2) оптикалық дислексияны алдын алу және түзету;
- 3) аграмматикалық және семантикалық дислексияны түзету және алдын алу;
- 4) бағалау және аналитикалық оқылым;
- 5) әртүрлі көздерден ақпарат алу.

22. "Жазылым" бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

- 1) дисграфияны алдын алу және түзету негізінде фонемалық (акустикалық дисграфияны) тану;
- 2) оптикалық дисграфияның алдын алу және түзету;
- 3) аграмматикалық дисграфияның алдын алу және түзету;
- 4) тілдік талдау мен синтездің бұзылуы негізінде дисграфияның алдын алу және түзету;
- 5) дизорфографияны алдын алу және түзету;
- 6) дербес жазбаша сөйлеуді қалыптастыру;

23. 0-сыныпқа арналған "Сөйлеу тілінің даму кемшіліктерін түзету" пәнінің базалық мазмұны:

1) білу және түсіну: дауысты және дауыссыз дыбыстар, дыбыстардың акустикалық сипаттамалары, буындардың, дыбыстардың, сөздердің, сөйлемдердің графикалық белгіленуі, ұғымдардың анықтамасы: дыбыс, әріп, буын, сөз, сөз тіркесі, сөйлем, екпінді дауысты дыбыс, екпінді буын, дауыссыз дауысты дыбыс;

2) дағдылар: айтылған сөйлеуді түсіну, дауысты және дауыссыз дыбыстарды ажырату, дыбыстар мен әріптерді, буындар мен сөздерді, сөз тіркестері мен сөйлемдерді ажырату, сөз бен сөйлемді ажырату, берілген дыбыстың орны мен ретін сөзбен анықтау: дауысты және дауыссыз дыбыстар, сөздердегі дыбыстардың санын, сөздердегі буындарды, сөйлемдердегі сөздерді анықтау, дыбыстарды талдау және жинақтау, бағдарлама шеңберінде әріптерді, буындарды және сөздерді оқу, баспа әріппен жазу; қарапайым сұрақтарға жауап беру, сурет пен суреттер топтамасы бойынша әңгіме құрастыру

3) тақырыптар: "Мектеп", "Жыл мезгілдері", "Қаламыздың кәсіптері", "Менің туған өлкем", "Менің Отаным-Қазақстан", "Көкөністер", "Жемістер", "Азық - түлік", "Киім", "Аяқ киім", "Бақшада", "Гүлдер", "Ойыншықтар", "Бас киімдер", "Жиһаз", "Отбасы", "Апта күндері", " Тәулік уақыты", " Жеке бас гигиенасы", " Өсімдіктер мен жануарлар әлемі", "Қыстап қалатын құстар", "Көлік түрлері", "Нан", "Тұрмыстық заттар", " Мамандықтар", " Қысқы ойындар", "Жануарлардың мекен жайы", "Жабайы жануарлар", "Үй жануарлары", "Жәндіктер", " Наурыз", "Ғарыш".

24. 1-сыныпқа арналған "Сөйлеу тілінің даму кемшіліктерін түзету" пәнінің базалық мазмұны:

1) білу және түсіну: дауысты және дауыссыз дыбыстар, дыбыстардың артикуляциялық және акустикалық сипаттамалары, буындарды, дыбыстар мен сөздерді

, сөйлем шекараларын графикалық белгілеу, ұғымдардың анықтамалары: дыбыс, әріп, буын, сөз, сөз тіркесі, сөйлем;

2) дағдылар: дауысты және дауыссыз дыбыстарды ажырату, дыбыстарды акустикалық сипаттамалары бойынша ажырату, дыбыстар мен әріптерді, буындар мен сөздерді, сөз тіркестері мен сөйлемдерді ажырату; сөз және сөйлемді ажырату, заттардың, дыбыстардың қатары мен ретін есте сақтау, әріптер элементтерінің орналасуын ажырату, сөздегі дыбыстардың, әріптердің санын, сөздердегі буындарды, сөйлемдегі сөздерді, берілген дыбыстың орны мен ретін анықтау, дыбыстарды талдау және жинақтау, суретке, суреттер топтамасына сүйене отырып әңгіме құрастыру, қысқа мәтінді қайталау, контуры бойынша ұқсас әріптерді ажырату, әріптерді, буындарды және сөздерді оқу, жазу, заттың атын, заттың қимылын, заттың іс –әрекетін, заттың санын білдіретін сөздермен сөйлем құрастыру;

3) ортақ тақырыптар: "Өзім туралы", "Менің мектебім", "Менің отбасым және достарым", "Қоршаған әлем", "Саяхат", "Дәстүрлер мен фольклор", "Тамақ пен сусындар", "Дені саудың- жаны сау".

25. 2-сыныпқа арналған "Сөйлеу тілінің даму кемшіліктерін түзету" пәнінің базалық мазмұны:

1) білу және түсіну: дауысты және дауыссыз дыбыстар, олардың түрлері; сөйлемнің тұрлаулы, тұрлаусыз мүшелерін; сөз құрамы; туынды сөздің жасалуы; сөйлемнің түрлері;

2) умения и навыки: дыбыстық талдау жасау; сөздегі әріптер мен дыбыстардың арақатынасын белгілеу; сөйлем түрлерінің айтылу мақсатына сәйкес тыныс белгілерін (нүкте, сұрақ белгісі, леп белгісі) қолдану ; оптикалық-кинетикалық ұқсастығы бар графемаларды саралау; түбір, сөзтүбір мен қосымшаны ажырату; диалог жүргізу; мәтінді әңгімелеу; сипаттау мәтінін құрастыру;

3) ортақ тақырыптар: "Өзім туралы", "Менің отбасым және достарым", "Менің мектебім", "Туған өлкем", "Дені саудың-жаны сау", "Салт-дәстүр және ауыз әдебиеті", "Бізді қошаған әлем", "Саяхат".

26. 3-сыныпқа арналған "Сөйлеу тілінің даму кемшіліктерін түзету" пәнінің базалық мазмұны:

1) білу және түсіну: дауысты және дауыссыз дыбыстар; дауысты дыбыстарды ажырату, дыбыстарды акустикалық және артикуляциялық белгілері бойынша саралау; сөздің морфологиялық құрамын, туынды сөздер; жалаң және жайылма сөйлемдердің жасалуы.

2) дағдылар: сөзге дыбыстық талдау жасау; акустикалық-артикуляциялық белгілері бойынша жұптық дауысты дыбыстарды және қосарланған дауыссыз дыбыстарды; оптикалық-кинетикалық ұқсастығы бар графемаларды саралау; сөз таптарын ажырату, сөзге дұрыс сұрақ қоя білу; етістіктің шақтарын(осы шақ, келер шақ, өткен шақ) дұрыс қолдана білу; мағынасы қарама-қарсы сөздер, мағынасы жуық сөздер, көп

мағаналы сөздерді қолдану; суреттер желісі бойынша сөйлем құрастыру; сөйлемді бас әріппен жазу, тыныс белгілерін дұрыс қою. (нүкте, үтір, леп белгісі, сұрақ белгісі); жүйелі сөйлем құрастыру, ойын тұжырымдау;

3) ортақ тақырыптар: "Тірі табиғат", "Жақсыдан үйрен, жаманнан жирен (жарық пен қараңғы", "Уақыт", "Сәулет", "Өнер", "Атақты тұлғалар", "Су-тіршілік көзі", "Демалыс мәдениеті. Мерекелер".

27. 4-сыныпқа арналған "Сөйлеу тілінің даму кемшіліктерін түзету" пәнінің базалық мазмұны:

1) білу және түсіну: сөз таптары; тұрлаулы және тұрлаусыз сөйлем мүшелері; сөздің морфологиялық құрамы; сөйлемдегі сөздердің байланысы;

2) дағдылар: сөзге дыбыстық талдау жасау; дыбыстарды акустикалық-артикуляциялық белгілері бойынша саралау; оптикалық-кинестетикалық ұқсастығы бар графемаларды саралау; ауызекі және жазба тілде мағынасы қарама-қарсы сөздер, мағынасы жуық сөздер, көп мағаналы сөздерді қолдану; жұп дауысты дыбыстарды ажырату; оқыған мәтіннің мазмұнын түсіну және оның негізгі ойын жеткізу; логиканы (келісімділік, дәйектілік) орнатуға, мәлімдеме дайындау барысында ойларды дәл және нақты тұжырымдау; мәтінге жоспар құру; мәтінді өңдеу; әңгімелеу, сипаттау, пайымдау мәтінінің құрастыру;

3) ортақ тақырыптар: "Менің Отаным-Қазақстан", "Адами құндылықтар", "Мәдени мұра", "Мамандықтар әлемі", "Табиғи құбылыстар", "Қоршаған ортаны қорғау", "Ғарышқа саяхат", "Болашаққа саяхат".

28. "Сөйлеу тілінің даму кемшіліктерін түзету" пәнінің мазмұны оқыту мақсаттары жүйесінде ұсынылған күтілетін нәтижелер түрінде баяндалған. Әрбір бөлімшеде белгіленген оқыту мақсаттары логопед-мұғалімге сөйлеудің психологиялық психологиялық негізін, сондай-ақ сөйлеу әрекетінің төрт түрін (тыңдалым, айтылым, оқылым, жазылым) дамыту бойынша жұмысты жүйелі жоспарлауға, білім алушылардың жетістіктерін бағалауға, оларды оқытудың келесі кезеңдері туралы хабардар етуге мүмкіндік береді.

4-тарау. Оқу мақсаттарының жүйесі

29. Бағдарламада оқыту мақсаттары кодтық белгімен көрсетілген. Кодтағы бірінші сан сыныпты, екінші мен үшінші сандар – бөлім мен бөлімшені, төртінші сан оқыту және түзету мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 1.1.1.4: кодындағы "1" – сынып, "1.1" – бөлім мен бөлімше, "4" – оқу мақсатының реттік нөмірі.

30. Оқыту мақсаттарының жүйесі бойынша күтілетін нәтижелер:

1) "Сөйлеудің психологиялық негізін қалыптастыру" бөлімі:

1 кесте

Бөлімшелер	Оқу мақсаттары				
	0-сынып	1-сынып	2 - сынып	3-сынып	4 -сынып

1.1 Гнозис	<p>0.1.1.1 заттарды тактильді-қозғалыс арқылы қабылдау, ажырату;</p> <p>0.1.1.2 Дыбыс бағытын анықтау, сөйлеу тілі және тілдік емес дыбыстарды қабылдау және жаңғырту;</p> <p>0.1.1.3 сөйлеу мүшелерінің артикуляциясымен таныстыру;</p> <p>0.1.1.4 әртүрлі конфигурациялық сызықтармен сызылған, бір-біріне қиылысқан объектілердің әдеттегі және символдық бейнелерін ажырату;</p> <p>0.1.1.4. заттарды тактильді-қозғалыс арқылы қабылдау, ажырату</p>	<p>1.1.1.1 заттарды қабылдау, оның бөліктері мен белгілерін оқшаулау;</p> <p>1.1.1.2 тактильді-қозғалыс арқылы көлемді, жалпақ заттарды қабылдау, ажырату;</p> <p>1.1.1.3 дыбыстың күшін қабылдау, тілдік және тілдік емес дыбыстарды ажырату;</p> <p>1.1.1.4 дауысты және дауыссыз дыбыстардың артикуляциялық заңдылығын қабылдау;</p> <p>1.1.1.5 жазбаша және өңделген әріптердің үлгілерін суреттердің ішінен ажырату</p>	<p>2.1.1.1 затты қабылдау, оның бөліктері мен белгілерін оқшаулау;</p> <p>2.1.1.2 жазбаша және өңделген әріптердің үлгілерін суреттердің ішінен ажырату</p>	<p>3.1.1.1 заттардың кеңістік қатынастарын түсіну, кеңістік қатынастарды ауызша білдіру;</p> <p>3.1.1.2 аяқталмаған заттардың, әріптердің контурын, нүктелі бейнесін, бастырылған суреттерді, әріптерді тану</p>	<p>4.1.1.1 контурлық, нүктелі бейне, бастырылған суреттерді тану;</p> <p>4.1.1.2 кеңістік қатынастарды түсіну және ауызша білдіру</p>
1.2 Талдау және жинақтау	<p>0.1.2.1 заттарды мөлшері, түсі, пішініне қарай топтастыру;</p>	<p>1.1.2.1 заттар мен құбылыстарды талдау, салыстыру, объектілерге тән белгілерді бөліп көрсету;</p> <p>1.1.2.2 артық затты бөлектеу, заттарға тән белгілері бойынша жалпылау</p>	<p>2.1.2.1 тілдік бірліктерге, объектілерге тән белгілерді талдау, салыстыру, бөліп көрсету;</p> <p>2.1.2. артық затты бөлектеу, заттарға тән белгілері бойынша жалпылау</p>	<p>3.1.2.1 графикалық кескіндердің ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтау, қатарынан ұқсас фигураларды табу, пішіннің жетіспейтін элементін толықтыру</p>	<p>4.1.2.1 топтастырылған дыбыстардың, әріптердің, заттардың белгілерін анықтау, талдау</p>
	<p>0.1.3.1 фигура, әріп, өрнек</p>	<p>1.1.3.1 заттардың,</p>	<p>2.1.3.1 қатардағы заттарды, буындарды, сөздерді есте</p>	<p>3.1.3.1 санаулы уақыт ішінде суреттегі</p>	

1.3 Жады	кескінін есте сақтау және қайта жаңғырту; 0.1.3.2 белгілі бір ретпен берілген дыбыстарды, буындарды, сөздерді, сөйлемдерді есте сақтау және жаңғырту	оқиғалардың ретін есте сақтау және жүйелеу; 1.1.3.2 мәтіндегі дыбыстардың буындардың, сөздердің санын есте сақтау	сақтау және жаңғырту; 2.1.3.2 шағын мәтіндерде дыбыстардың, буындардың, әр түрлі грамматикалық категориядағы сөздердің санын, есте сақтау жаңғырту	заттардың, әріптердің санын есте сақтау; 3.1.3.2 заттардың, оқиғалардың реттілігін есте сақтау және қалпына келтіру	4.1.3.1 заттардың, оқиғалардың реттілігін есте сақтау және қалпына келтіру
1.4 Визуалды жаттығуларды үйлестіру	0.1.4.1 статикалық және динамикалық артикуляциялық жаттығуларды орындау 0.1.4.2 саусақ ойындарын және кинезиологиялық жаттығуларды орындау; 0.1.4.3 заттарды, нүктелерді, ұяшықтарды, контур бойынша сызу және бояу	1.1.4.1 бір артикуляциялық режимінен екіншісіне ауысу; 1.1.4.2 графикалық жаттығулар орындау 1.1.4.3 заттарды, нүктелерді, ұяшықтарды, штрихтау контур бойынша сызу және бояу	2.1.4.1 динамикалық қозғалыстарды үйлестіру жаттығуларын ұйымдастыру және орындау	3.1.4.1 өзара әрекеттесуді белсендіретін қозғалыс кешендерін; жалпы қозғалыстарды үйлестіруге арналған жаттығуларды орындау	4.1.4.1 өзара әрекеттесуді белсендіретін қозғалыс кешендерін орындау

2) "Тыңдалым және айтылым" бөлімі:

2 кесте

Бөлімшелер	Оқу мақсаттары				
	0-сынып	1-сынып	2 - сынып	3-сынып	4 - сынып
2.1 Сөзді түсіну және қабылдау	0.2.1.1 бағытталған сөздерді түсініп, сұрақтарға қарапайым тілмен жауап беру; 0.2.1.2 есту арқылы сөз тіркесіндегі, сөйлемдегі сөздердің санын анықтау.	1.2.1.1. бағытталған сөздерді мұқият тыңдап, сұраққа толық жауап беру; 1.2.1.2 сөйлемдегі сөздерді анықтау.	2.2.1.1 сөйлемдегі сөздерді анықтау; 2.2.1.2 сөздегі буындардың санын, сөйлемдегі сөздердің санын анықтау	3.2.1.1 сөзден, сөз тіркестерінен, сөйлемді ажырату; 3.2.1.2 мәтіннің мазмұнын лексика-грамматикалық құрылымдарын қабылдау және түсіну, мәтін бойынша сұрақтарға жауап беру	4.2.1.1 сөйлемнің, мәтіннің мазмұнын түсіну, есту арқылы қабылдау; мәтіндегі сұрақтарға жауап беру, сұрақтар бойынша мәтін құрастыру; 4.2.1.2 оқиғаның (мәтіннің) негізгі ойын анықтау оқиғалар тізбегі

					мен логикалық байланыстарды ажырату
2.2 Дыбыс айтуы мен сөздің дыбыстық-буындық құрамын түзету	0.2.2.1 қысқа және ұзын сөздерді ажырата білу, суреттегі сөздің ырғақтық өрнегін жеткізу; 0.2.2.2 дыбыстар, буындар қатарын қайталау, олардың санын анықтау; 0.2.2.3 сөздің өңделген буын құрамын жаңғырту, қойылған дыбыстарды дұрыс айту	1.2.2.1 ырғақты салыстыру, ырғақты тану және сөздерді белгілі бір ырғақтық заңдылықпен байланыстыру; 1.2.2.2 қойылған дыбыстарды сөзде, сөйлемде буында дұрыс айту	2.2.2.1 ырғақты тану және белгілі бір ырғақты суретпен байланыстыру; 2.2.2.2 қойылған дыбыстарды сөзде, сөйлемде буында дұрыс айту	3.2.2.1 көп буынды сөздердің дыбыстық-буындық құрамын жаңғырту	4.2.2.1 сөйлеудің дыбыстық, фонетикалық жағынан түзету, сөздердің буындық құрамын жеткізу
2.3 Тілдің лексикалық құрамын дамыту	0.2.3.1 заттың атын, санын, сынын, қимылын білдіретін сөздерді ажырату және орынды қолдана білу; 0.2.3.2 болымды және болымсыз етістіктердің айырмашылығын анықтау мағынасы қарама-қарсы және мағынасы жақын сөздерді қолдану	1.2.3.1 ауызекі сөйлеу тілінде лексика-грамматикалық категорияларды (заттың атын, санын, сынын, қимылын білдіретін сөздер) қолдану; жалпылама сөздерді ата; 1.2.3.2 мағынасы қарама-қарсы сөздер, мағынасы жақын сөздерді атау	2.2.3.1 ауызекі сөйлеу тілінде сөз таптарын қолдану; жалпылама сөздерді атау; 2.2.3.2 заттың атын, сынын, сапасын, қимылын білдіретін сөздерді саралау; 2.2.3.3 мағынасы қарама-қарсы сөздер, мағынасы жақын сөздерді атау	3.2.3.1 ауызекі сөйлеу тілінде сөз таптарын қолдану; 3.2.3.2 ауызекі сөйлеу тілінде түбір сөздерді таңдау және қолдану; 3.2.3.3 антоним, синоним, және көп мағыналы сөздерді ауызекі сөйлеу тілінде қолдану	4.2.3.1 ауызекі сөйлеу тілінде сөз таптарын қолдану; 4.2.3.2 ауызекі сөйлеу тілінде туынды және түбірлес сөздерді қолдану; 4.2.3.3 есептік және реттік сан есімдерді қолдану; 4.2.3.4 антоним, синоним, омоним сөздерді, фразеологиялық тіркестерді қолдану
	0.2.4.1 сұрақтарға жауап беру; диалог құру; 0.2.4.2 сұрақтар бойынша	1.2.4.1 диалог құру, сұрақтар қою және сұрақтарға жауап беру; 1.2.4.2 шағын мәтінді түсініп,	2.2.4.1 ауызекі сөйлеу тілінде жай және жайылма сөйлемдерді қолдану; 2.2.4.2 диалог жүргізу, сұрақтар қою	3.2.4.1 ауызекі сөйлеу тілінде жалаң және жайылма сөйлемдерді қолдану;	4.2.4.1 тірек сөздерді пайдалананып,

2 . 4 Байланыстырып сөйлеу тілін дамыту.	заттарды сипаттау; 0.2.4.3 сюжетті суреттердің (фотосуреттер) желісі бойынша әңгіме құрастыру	мәнерлеп (дауыс ырғағын дұрыс қойып) оқу және әңгімелеу; 1.2.4.3 сюжетті суреттердің (фотосуреттер) желісі бойынша әңгіме құрастыру;	және сұрақтарға жауап беру; 2.2.4.3 шағын мәтінді әңгімелеу; 2.2.4.4 суреттер бойынша, сұрақтар бойынша сипаттау мәтінін құрастыру	3.2.4.2 мәтін бойынша жоспар құру, жоспар бойынша мәтінді әңгімелеу; 3.2.4.3 сипаттау мәтінін құрастыру	үйлесімді сөйлем құрастыру; 4.2.4.2 мәтінді әңгімелеу; 4.2.4.3 әңгімелеу , пайымдау, сипаттау мәтінін құрастыру
---	---	--	--	--	---

3) "Оқылым" бөлімі:

3 кесте

Бөлімше	Оқу мақсаттары				
	0-сынып	1-сынып	2 - сынып	3 - сынып	4 - сынып
3.1 Фонемалық дислексияны алдын-алу және түзету	0.3.1.1 сөздегі дыбыстың орнын анықтау, суреттен берілген дыбысқа сөзді таңдау; 0.3.1.2 дыбыстарды акустикалық және артикуляциялық сипаттамалары бойынша ажырату)	1.3.1.1 дыбыстың сөздегі орнын, сөздегі дыбыстардың саны мен ретін анықтау; 1.3.1.2 дыбыстарды акустикалық және артикуляциялық сипаттамалары бойынша ажырату. 1.3.1.3 буындардан әріптерден сөз құрастыру;	2.3.1.1 дауысты және дауыссыз дыбыстарды, жұп дауысты дыбыстарды, ысқырық, ызың дауыссыз дыбыстарды ажырату, акустикалық және артикуляциялық ұқсас дыбыстарды және саралау; 2.3.1.2 пароним сөздерді ажырату	3.3.1.1 артикуляциялық -акустикалық белгілері бойынша ұқсас дыбыстары бар сөздерді оқу кезінде дыбыстық-әріптік талдауды меңгеру; 3.3.1.2 пароним сөздерді оқу кезінде дыбыстардың семантикалық ерекшелігін бөліп көрсету	4.3.1.1 оқу кезінде акустикалық және артикуляциялық жағынан ұқсас дыбыстарды ажырату; 4.3.1.2 пароним сөздерді оқу кезінде дыбыстардың семантикалық ерекшелігін бөліп көрсету
3.2 Оптикалық дислексияны алдын алу және түзету	0.3.2.1 дененің оң және сол жақтарын ажырату, кеңістіктегі бағытын анықтау; 0.3.2.2 әріптерді контур, бойынша тану; әріптердің суреттерін талдау, салыстыру	1.3.2.1 заттарды қабылдау, оның бөліктері мен белгілерін окшаулау; 1.3.2.2 кеңістікті бағдарлау (басын, ортасы, соңы, оң жақ, сол жақ, жоғары , төмен) ; 1.3.2.3 әріптердің графикалық бейнелерін ажырата білу	2.3.2.1 дұрыс және қате басылған әріптерді ажырата білу	3.3.2.1 баспа әріптердің элементтерін, ерекшеліктерін ажырату	4.3.2.1 аралас әріптердің бейнесін тану

3.3 Аграмматикалық және семантикалық дислексияны түзету және алдын алу	0.3.3.1 графикалық сызба бойынша сөйлем құрастыру, сызбаға сәйкес сөйлемді таңдау; 0.3.3.2 әріптерден, буындардан сөз құрастыру	1.3.3.1 сөз/сөйлем сызбасын оқу және құрастыру; 1.3.3.2 буындардан сөз құрастыру; 1.3.3.3 тірек сөздерді пайдаланып сөйлем құрастыру; 1.3.3.4 оқыған сөзді, сөйлемді суретпен сәйкестендіру	2.3.3.1 оқыған сөзді, сөйлемді суретпен сәйкестендіру; 2.3.3.2 деформацияланған сөйлемді қалпына келтіру, тірек сөздер бойынша сөйлем құрау; 2.3.3.3 оқылған мәтінді (сөйлемді) тиісті мазмұндағы иллюстрациямен салыстыру	3.3.3.1 грамматикалық белгіге назар аударып отырып, сөйлемдегі қателерді табу; 3.3.3.2 сөйлемдегі сөздердің, әңгімедегі сөйлемдердің реттілігін қалпына келтіру; 3.3.3.3 мәтіндегі сұрақтарға жауап табу	4.3.3.1 грамматикалық белгіге назар аударып отырып, сөйлемдегі қателерді табу; 4.3.3.2 деформацияланған мәтінді қалпына келтіру, мәтінді өңдеу; 4.3.3.3 мәтіндегі оқиғалардың реттілігін белгілеу, логикалық байланыстар орнату; мәтінді жалғастыру
3.4 Бағалау және аналитикалық оқылым	0.3.4.1 әріпті білдіретін әртүрлі элементтермен танысу және білу, әріптерді буынға біріктіру	1.3.4.1 сәйкес дыбыстық кешендермен буындарды, сөздерді өзара байланыстыру; әріптерді, буындарды сөзге біріктіру	2.3.4.1 көркем шығарманы қабылдау, оқыған мәтіннің мазмұнына эмоционалды жауап беру; 2.3.4.2 мәтінде кім? не? туралы айтылғанын анықтау	3.3.4.1 мәтіннің негізгі ойын анықтау 3.3.4.2 логопед мұғалімінің көмегімен кейіпкерлердің сыртқы келбетін, мінезін және мінез-құлқын сипаттау	4.3.4.1 мәтін түрін анықтау. 4.3.4.2 шығармадағы кейіпкерлерге мінездеме беру
3.5 Әртүрлі көздерден ақпарат алу	0.3.5.1 ересектердің көмегі арқылы бақылау, ақпарат табу	1.3.5.1 ересектердің көмегі арқылы бақылау, ақпарат табу	2.3.5.1 логопед-мұғалімнің көмегімен дереккөзден ақпарат алу	3.3.5.1 ұйымдастырушылық көмегін қолдана отырып, тапсырманың мазмұны мен мақсатына сәйкес ақпараттық іздеу жүргізу	4.3.5.1 белгілі бір тапсырманы орындау үшін әртүрлі көздерден ақпарат алу

4) "Жазылым" бөлімі:

4 кесте

Бөлімше	Оқу мақсаттары				
	0-сынып	1-сынып	2 - сынып	3-сынып	4 - сынып
4.1 Дисграфияны	0.4.1.1 дыбыстарға сипаттама беру (дауысты, жуан, жіңішке);	1.4.1.1 дыбысқа байланысты сөз таңдау; 1.4.1.2 шартты белгілерді	2.4.1.1 сөздегі дыбыстардың санын, сөздегі дыбыстың орнын анықтау, дыбыстардың реттілігін анықтау;	3.4.1.1 сөздің дыбыстық-әріптік құрамын талдау, берілген дыбысқа сөздерді таңдау;	4.4.1.1 сөздің дыбыстық-әріптік құрамын талдау;

алдын алу және түзету негізінде фонемалық (акустикалық дисграфияны) тану	дауыссыз; қатаң, ұяң, үнді) сөздің дыбыстық схемасын сызу; 0.4.1.2 3-4 дыбыстардан сөз құрастыру	пайдаланып с өз ге фонетикалық талдау жасау; 1.4.1.3 дауысты, дауыссыз дыбыстарды ажырату	2.4.1.2 берілген дыбысқа байланысты сөз таңдау; 2.4.1.3 дыбыстарды акустикалық белгілері, жасалу реті, әдісі бойынша саралау,	3.4.1.2 артикуляциялық -акустикалық белгілері бойынша дыбыстарды саралау	4.4.1.2 артикуляциялық -акустикалық белгілері бойынша дыбыстарды саралау, оларды әріптермен белгілеу
4.2 Оптикалық дисграфияның алдын алу және түзету	0.4.2.1 әріптерді, буындарды, баспа түрінде жазу; 0.4.2.2 таяқшалардан, текшелерден, мозайкалардан әріптер жазу; ермексаздан әріптер мүсіндеу	1.4.2.1 дұрыс және қате басылған әріптерді ажырата білу, аяқталмаған әріптерді қайта басып шығу	2.4.2.1 әріптерді қайта құру, әріптің дұрыс және бұрыс жазылуын ажырату 2.4.2.2 аралас әріптердің саралау	3.4.2.1 графикалық кескіндер мен әріптер арасындағы ұқсастық пен айырмашылықты анықтау 3.4.2.2 әріптердің элементтерін өзгерту қайта жаңғырту	4.4.2.1 аралас әріптердің суреттерін саралау,
4.3 Аграмматикалық дисграфияның алдын алу және түзету	0.4.3.1 Ауызекі сөйлеу тілінде зат есімнің жекеше, көпше түрін қолдану	1.4.3.1 негізгі түбірге жұрнақтар жалғау арқылы туынды сөз жасау; 1.4.3.2 Сөз тіркестерін пайдаланып жай және жайылма сөйлем құрастыру	2.4.3.1 негізгі түбірге жұрнақтар жалғау арқылы туынды сөз жасау, түбірлес сөздердің мағынасын ажырату; 2.4.3.2 зат есімнің жалпы және жалқы түрлерін ажырату, жалқы есімнің жазылу еmlесін сақтау; 2.4.3.3 сөз тіркестерін пайдалана отырып, жай және жайылма сөйлемдер құрастыру;	3.4.3.1 негізгі түбірге жұрнақтар жалғау арқылы туынды сөз жасау, түбірлес сөздердің мағынасын ажырату; 3.4.3.2 негізгі, туынды зат есімдерді ажырату 3.4.3.3 зат есім мен етістіктер сөздерді пайдаланып сөйлем құрастыру; 3.4.3.4 етістікті тиісті шақта (өткен шақ, келер шақ, осы шақ) қолдану; 3.4.3.5 сөйлем мүшелерінің байланысын анықтау сөйлемнің	4.4.3.1 сөзжасамның әртүрлі тәсілдерін қолдану, етістіктен зат есім, зат есімнен сын есім жасау; 4.4.3.2 зат есімді септеу, тәуелденген сөздердің септелуін білу 4.4.3.3 сөз бен сөзді, сөйлем мен сөйлемді байланыстыратын шылауларды (және, себебі, мен, пен) қолдану; 4.4.3.4 етістікті тиісті шақта (өткен шақ, келер шақ, осы шақ) қолдану; 4.4.3.5 сөйлемде одағай,

			2.4.3.4 түбір мен қосымшаны ажырату	тұрлаулы (бастауыш, баяндауыш) және тұрлаусыз мүшелерін ажырату	(еліктеуіш сөздерді ажырату және қолдану)
4.4 Тілдік талдау мен синтездің бұзылуы негізінде дисграфияның алдын алу және түзету	0.4.4.1 сөздегі буындардың санын анықтау; дауысты дыбыстың қызметін білу; 0.4.4.2. сөйлемдегі сөздің санын анықтау; 0.4.4.3 суретке қарап 2-3 сөзден тұратын сөйлем құрастыру. 0.4.4.4 сызбада сөйлемнің басы мен соңын белгілеу;	1.4.4.1 сөздегі буындардың санын анықтау; дауысты дыбыстың қызметін білу; дауысты, дауыссыз дыбыстарды ажырату; 1.4.4.2 сөйлемдегі сөздің санын анықтау 1.4.4.3. сызба бойынша сөйлем құрастыру	2.4.4.1 дауысты дыбыстың буын құрайтын рөлін білу, дауысты дыбысты анықтау және белгілеу; 2.4.4.2 сөздерді дыбыстық-буындық құрамы бойынша салыстыру және жіктеу 2.4.4.3 сөздегі буындардың санын анықтау, буындардан сөз құрастыру 2.4.4.4 берілген тірек сөздермен сөйлем құрастыру	3.4.4.1 ауызша есту арқылы сөздерді буындарға бөлу, сөйлемдерді сөзге, мәтіндегі сөйлемдерді ажырату; 3.4.4.2 тірек сөздер бойынша сөйлем құрастыру деформацияланған сөйлемді қалпына келтіру, мәтінді сөйлемдерге бөлу	4.4.4.1 күрделі сөздердің түрлерін ажырата алу (біріккен сөз, қос сөз, қысқарған сөз)
4.5 Дизорфографияны алдын алу және түзету	0.4.5.1 сызбада сөйлемнің басы мен соңын белгілеу;	1.4.5.1 сызбада сөйлемде сөйлемнің басы мен соңын белгілеу; 1.4.5.2 дауыссыз дыбыс түрлерін (қатаң, үнді, ұяң) ажырату және дауыссыз п-б, қ-ғ, к-г дыбыстарының емлесін сақтап жазу	2.4.5.1 сөйлемді бас әріппен жазу, бас әріппен жазылатын сөздерді ажырату; 2.4.5.2 дауыссыз дыбыс түрлерін (қатаң, үнді, ұяң) ажырату және дауыссыз п-б, қ-ғ, к-г дыбыстарының емлесін сақтап жазу; 2.4.5.3 дара және күрделі зат есім/сын есім/сан есім/етістікті анықтау; 2.4.5.4 қос дауыссыз дыбыстар жазылатын сөздер;	3.4.5.1 сөйлемді бас әріппен жазу; жалпы есімдерді және жалқы есімдерді ажырату; 3.4.5.2 түбір сөздегі -ы, -інің дауысты дыбыстан басталатын қосымша жалғанған кездегі өзгерісін сақтап жазу; 3.4.5.3 қос дауыссыз дыбыстар жазылатын сөздер; 3.4.5.4 жұп дауыссыз	4.4.5.1 сөйлемді бас әріппен жазу; жапы есімдерді және жалқы есімдерді ажырату; 4.4.5.2 жіктік жалғауларының қолданысын білу; 4.4.5.3 айтылуы мен жазылуында айырмашылығы бар сөздерді анықтап жазу; 4.4.5.4 сөзге қосымшалар жалғауда буын

			2.4.5.5 сөйлем түрлерінің айтылу мақсатына сәйкес тыныс белгілерін (нүкте, сұрақ белгісі, леп белгісі) қолдану	дыбыстарды ажырату; 3.4.5.5 дыбыстардың үндесуі	үндестігін ескеріп қолдану
4.6 Дербес жазбаша сөйлеуді қалыптастыру	0.4.6.1 әріптерді, буындарды баспа түрінде жазу	1.4.6.1 әріптерді, буындарды , сөйлемдерді баспа түрінде жазу	2.4.6.1 суреттер желісі бойынша сөйлем құрастыру; 2.4.6.2 мұғалімнің көмегімен жазба жұмысын жазу	3.4.6.1 мәтінге жоспар құрастыру; 3.4.6.2 мәтінді аяқтау 3.4.6.3 суреттер желісі бойынша 2-3 сөйлемнен тұратын мәтін құрастыру; 3.4.6.4 мұғалімнің көмегімен жазба жұмысын жазу	4.4.6.1 мәтінге жоспар құру; 4.4.6.2 үлгі бойынша сипаттау мәтінін құрастыру; 4.4.6.3 жазба жұмысын жазу; 4.4.6.4 мәтіннің мазмұнын жазбаша түрде жеткізу

31. Бағдарлама психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған бастауыш білім беру деңгейінің 0-4 сыныптары үшін "Сөйлеу тілінің даму кемшіліктерін түзету" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспары негізінде осы Бағдарламаның қосымшасына сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді жоспарда барлық сынып бойынша әр бөлімде қамтылатын оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

32. Сағаттарды бөлу, сонымен қатар тақырыптарды өту реті логопед мұғалімнің еркіне берілген.

Психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған бастауыш білім беру деңгейінің 0-4 сыныптарына арналған "Сөйлеу тілінің даму кемшіліктерін түзету" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасына қосымша

Психикалық дамуы тежелген білім алушыларға арналған бастауыш білім беру деңгейінің 0-4 сыныптары үшін "Сөйлеу тілінің даму кемшіліктерін түзету" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) 0 - сынып:

1 кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Оқыту мақсатары
--------------------------------	-----------------

1 тоқсан	<p>0.1.1.1. заттарды тактильді-қозғалыс арқылы қабылдау, ажырату</p> <p>0.1.1.2 Дыбыс бағытын анықтау, сөйлеу тілі және тілдік емес дыбыстарды қабылдау және жаңғырту.</p> <p>0.1.1.3 Сөйлеу мүшелерінің артикуляциясымен таныстыру.</p> <p>0.3.3.1 графикалық сызба бойынша сөйлем құрастыру, сызбаға сәйкес сөйлемді таңдау</p> <p>0.3.3.2 әріптерден, буындардан сөз құрастыру</p> <p>0.1.4.2 Саусақ ойындарын және кинезиологиялық жаттығуларды орындау</p> <p>0.1.4.3 Заттарды, нүктелерді, ұяшықтарды, контур бойынша сызу және бояу</p>
Сөйлеудің психологиялық негізін қалыптастыру	
Тыңдалым және айтылым	<p>0.2.1.1 бағытталған сөздерді түсініп, сұрақтарға қарапайым тіл мен жауап беру;</p> <p>0.2.2.1 қысқа және ұзын сөздерді ажырата білу, суреттегі сөздің ырғақтық өрнегін жеткізу</p> <p>0.2.3.1 заттың атын, санын, сынын, қимылын білдіретін сөздерді ажырату және орынды қолдана білу</p> <p>0.2.4.1 сұрақтарға жауап беру; диалог құру,</p>
Оқылым	<p>0.3.1.1 сөздегі дыбыстың орнын анықтау, суреттен берілген дыбысқа сөзді таңдау</p> <p>0.3.1.2 дыбыстарды акустикалық және артикуляциялық сипаттамалары бойынша ажырату</p> <p>0.3.2.1 дененің оң және сол жақтарын ажырату, кеңістіктегі бағытын анықтау</p> <p>0.3.2.2 әріптерді контур, бойынша тану; әріптердің суреттерін талдау, салыстыру</p> <p>0.3.3.1 графикалық сызба бойынша сөйлем құрастыру, сызбаға сәйкес сөйлемді таңдау</p> <p>0.3.4.1 әріпті білдіретін әртүрлі элементтермен танысу және білу, әріптерді буынға біріктіру</p> <p>0.3.5.1 ересектердің көмегі арқылы бақылау, ақпарат табу</p>
Жазылым	<p>0.4.1.1 Дыбыстарға сипаттама беру (Дауысты, дауыссыз; дауысты, дауыссыз; катан, ұян, үнді) сөздің дыбыстық схемасын сызу;</p> <p>0.4.2.1 әріптерді, буындарды баспа түрінде жазу;</p> <p>0.4.2.2 таяқшалардан, текшелерден, мозайкалардан әріптер жазу; ермексаздан әріптер мүсіндеу;</p> <p>0.4.3.1 Ауызекі сөйлеу тілінде зат есімнің жекеше, көпше түрін қолдану</p> <p>0.4.4.1 Сөздегі буындардың санын анықтау; дауысты дыбыстың қызметін білу;</p> <p>0.4.4.2. Сөйлемдегі сөздің санын анықтау</p>

	0.4.4.3 Суретке карап 2-3 сөзден тұратын сөйлем құрастыру
	0.4.5.1 сызбада сөйлемнің басы мен соңын белгілеу;
	0.4.6.1 Әріптерді, буындарды баспа түрінде жазу
2 тоқсан	
Сөйлеудің психологиялық негізін қалыптастыру	0.1.1.1.заттарды тактильді-қозғалыс арқылы қабылдау, ажырату
	0.1.2.1 Заттарды мөлшері, түсі, пішініне қарай топтастыру;
	0.1.3.2.Белгілі бір ретпен берілген дыбыстарды, буындарды, сөздерді, сөйлемдерді есте сақтау және жаңғырту.
	0.1.4.1 статикалық және динамикалық артикуляциялық жаттығуларды орындау
	0.1.4.2 Саусақ ойындарын және кинезиологиялық жаттығуларды орындау;
	0.1.4.3 Заттарды, нүктелерді, ұяшықтарды, контур бойынша сызу және бояу;
Тыңдалым және айтылым	0.2.2.2.дыбыстар, буындар қатарын қайталау, олардың санын анықтау
	0.2.3.1 заттың атын, санын, сынын, қимылын білдіретін сөздерді ажырату және орынды қолдана білу
	0.2.4.1 сұрақтарға жауап беру; диалог құру;
Оқылым	0.3.1.1 сөздегі дыбыстың орнын анықтау, суреттен берілген дыбысқа сөзді таңдау
	0.3.1.2 дыбыстарды акустикалық және артикуляциялық сипаттамалары бойынша ажырату)
	0.3.2.1 дененің оң және сол жақтарын ажырату, кеңістіктегі бағытын анықтау
	0.3.2.2 әріптерді контур, бойынша тану; әріптердің суреттерін талдау, салыстыру
	0.3.3.1 графикалық сызба бойынша сөйлем құрастыру, сызбаға сәйкес сөйлемді таңдау
	0.3.3.2 әріптерден, буындардан сөз құрастыру
	0.3.4.1 әріпті білдіретін әртүрлі элементтермен танысу және білу, әріптерді буынға біріктіру
	0.3.5.1 ересектердің көмегі арқылы бақылау, ақпарат табу
	0.4.1.1.Дыбыстарға сипаттама беру (дауысты, жуан, жіңішке;дауыссыз; қатаң, ұяң, үнді) сөздің дыбыстық схемасын сызу
	0.4.1.2 3-4 дыбыстардан сөз құрастыру
	0.4.2.1 әріптерді, буындарды, баспа түрінде жазу;
	0.4.2.2 таяқшалардан, текшелерден, мозайкалардан әріптер жазу; ермексаздан әріптер мүсіндеу;

Жазылым	<p>0.4.3.1 Ауызекі сөйлеу тілінде зат есімнің жекеше, көпше түрін қолдану</p> <p>0.4.4.1 Сөздегі буындардың санын анықтау; дауысты дыбыстың қызметін білу;</p> <p>0.4.4.2. Сөйлемдегі сөздің санын анықтау</p> <p>0.4.4.3 Суретке қарап 2-3 сөзден тұратын сөйлем құрастыру</p> <p>0.4.5.1 сызбада сөйлемнің басы мен сонын белгілеу;</p> <p>0.4.6.1 Әріптерді, буындарды баспа түрінде жазу</p>
3 тоқсан	
Сөйлеудің психологиялық негізін қалыптастыру	<p>0.1.1.4.заттарды тактильді-қозғалыс арқылы қабылдау, ажырату</p> <p>0.1.4.1 статикалық және динамикалық артикуляциялық жаттығуларды орындау;</p> <p>0.1.4.2 Саусақ ойындарын және кинезиологиялық жаттығуларды орындау;</p>
Тыңдалым және айтылым	<p>0.2.2.2.дыбыстар, буындар қатарын қайталау, олардың санын анықтау</p> <p>0.2.3.1 заттың атын, санын, сынын, қимылын білдіретін сөздерді ажырату және орынды қолдана білу</p> <p>0.2.3.2 болымды және болымсыз етістіктердің айырмашылығын анықтау мағынасы қарама-қарсы және мағынасы жақын сөздерді қолдану;</p> <p>0.2.4.1 сұрақтарға жауап беру; диалог құру;</p>
Оқылым	<p>0.3.1.1 сөздегі дыбыстың орнын анықтау, суреттен берілген дыбысқа сөзді таңдау</p> <p>0.3.1.2 дыбыстарды акустикалық және артикуляциялық сипаттамалары бойынша ажырату)</p> <p>0.3.2.2 әріптерді контур, бойынша тану; әріптердің суреттерін талдау, салыстыру</p> <p>0.3.4.1 әріпті білдіретін әртүрлі элементтермен танысу және білу, әріптерді буынға біріктіру</p> <p>0.3.5.1 ересектердің көмегі арқылы бақылау, ақпарат табу</p>
Жазылым	<p>0.4.1.1Дыбыстарға сипаттама беру (дауысты, жуан, жіңішке;дауыссыз; қатаң, ұяң, үнді) сөздің дыбыстық схемасын сызу</p> <p>0.4.1.2 3-4 дыбыстардан сөз құрастыру</p> <p>0.4.2.1 әріптерді, буындарды, баспа түрінде жазу;</p> <p>0.4.2.2 таяқшалардан, текшелерден, мозайкалардан әріптер жазу; ермексаздан әріптер мүсіндеу;</p> <p>0.4.4.3 Суретке қарап 2-3 сөзден тұратын сөйлем құрастыру.</p> <p>0.4.6.1 Әріптерді, буындарды баспа түрінде жазу</p>

4 тоқсан	
Сөйлеудің психологиялық негізін қалыптастыру	0.1.4.2 Саусақ ойындарын және кинезиологиялық жаттығуларды орындау; 0.2.2.3 сөздің өңделген буын құрамын жаңғырту, қойылған дыбыстарды дұрыс айту
Тыңдалым және айтылым	0.2.3.1 заттың атын, санын, сынын, қимылын білдірегін сөздерді ажырату және орынды қолдана білу 0.2.4.1 сұрақтарға жауап беру; диалог құру, 0.2.4.2 сұрақтар бойынша заттарды сипаттау
Оқылым	0.3.3.2 әріптерден, буындардан сөз құрастыру 0.3.5.1 ересектердің көмегі арқылы бақылау, ақпарат табу
Жазылым	0.4.1.1 Дыбыстарға сипаттама беру (дауысты, жуан, жіңішке; дауыссыз; қатаң, ұяң, үнді) сөздің дыбыстық схемасын сызу 0.4.1.2 3-4 дыбыстардан сөз құрастыру 0.4.4.3 Суретке қарап 2-3 сөзден тұратын сөйлем құрастыру. 0.4.6.1 Әріптерді, буындарды баспа түрінде жазу

2) 1 сынып:

2 кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Оқыту мақсаттары
1 тоқсан	
Сөйлеудің психологиялық негізін қалыптастыру	1.1.1.1 заттарды қабылдау, оның бөліктері мен белгілерін окшаулау 1.1.1.2 тактильді-қозғалыс арқылы көлемді, жалпақ заттарды қабылдау, ажырату 1.1.1.3 дыбыстың күшін қабылдау, тілдік және тілдік емес дыбыстарды ажырату 1.1.1.4 дауысты және дауыссыз дыбыстардың артикуляциялық заңдылығын қабылдау 1.1.1.5 жазбаша және өңделген әріптердің үлгілерін суреттердің ішінен ажырату 1.1.2.1 заттар мен құбылыстарды талдау, салыстыру, объектілерге тән белгілерді бөліп көрсету 1.1.3.2 мәтіндегі дыбыстардың, буындардың, сөздердің санын есте сақтау. 1.1.4.1 бір артикуляциялық режимінен екіншісіне ауысу; 1.1.4.2 Графикалық жаттығулар орындау 1.1.4.3 Заттарды, нүктелерді, ұяшықтарды, штрихтау контур бойынша сызу және бояу;
	1.2.1.1. Бағытталған сөздерді мұқият тыңдап, сұраққа толық жауап беру.

Тыңдалым және айтылым	1.2.3.1 Ауызекі сөйлеу тілінде лексика-грамматикалық категорияларды (заттың атын, санын, сынын, қимылын білдіретін сөздер) қолдану; жалпылама сөздерді ата,
Оқылым	<p>1.3.1.1 дыбыстың сөздегі орнын, сөздегі дыбыстардың саны мен ретін анықтау</p> <p>1.3.1.2 дыбыстарды акустикалық және артикуляциялық сипаттамалары бойынша ажырату.</p> <p>1.3.2.1 заттарды қабылдау, оның бөліктері мен белгілерін окшаулау</p> <p>1.3.2.2 кеңістікті бағдарлау (басын, ортасы, соңы, оң жақ, сол жақ, жоғары, төмен)</p> <p>1.3.3.1 сөз/сөйлем сызбасын оқу және құрастыру</p> <p>1.3.3.2. буындардан сөз құрастыру</p> <p>1.3.4.1 сәйкес дыбыстық кешендермен буындарды, сөздерді өзара байланыстыру; әріптерді, буындарды сөзге біріктіру</p> <p>1.3.5.1 ересектердің көмегі арқылы бақылау, ақпарат табу</p>
Жазылым	<p>1.4.1.1 дыбысқа байланысты сөз таңдау</p> <p>1.4.1.2 шартты белгілерді пайдаланып сөзге фонетикалық талдау жасау</p> <p>1.4.2.1 дұрыс және қате басылған әріптерді ажырата білу, аяқталмаған әріптерді қайта басып шығу</p> <p>1.4.3.1 негізгі түбірге жұрнақтар жалғау арқылы туынды сөз жасау</p> <p>1.4.3.2 Сөз тіркестерін пайдаланып жай және жайылма сөйлем құрастыру</p> <p>1.4.4.1 Сөздегі буындардың санын анықтау; дауысты дыбыстың қызметін білу; дауысты, дауыссыз дыбыстарды ажырату;</p> <p>1.4.4. 2 Сөйлемдегі сөздің санын анықтау</p> <p>1.4.4.3. Сызба бойынша сөйлем құрастыру</p> <p>1.4.5.1 сызда сөйлемде сөйлемнің басы мен соңын белгілеу;</p> <p>1.4.6.1 Әріптерді, буындарды , сөйлемдерді баспа түрінде жазу</p>
2 тоқсан	
	<p>1.1.1.1 заттарды қабылдау, оның бөліктері мен белгілерін окшаулау</p> <p>1.1.1.2 тактильді-қозғалыс арқылы көлемді, жалпақ заттарды қабылдау, ажырату</p> <p>1.1.1.4 дауысты және дауыссыз дыбыстардың артикуляциялық заңдылығын қабылдау</p> <p>1.1.1.5 жазбаша және өңделген әріптердің үлгілерін суреттердің ішінен ажырату</p>

Сөйлеудің психологиялық негізін қалыптастыру	<p>1.1.2.1 заттар мен құбылыстарды талдау, салыстыру, объектілерге тән белгілерді бөліп көрсету</p> <p>1.1.2.2 артық затты бөлектеу, заттарға тән белгілері бойынша жалпылау</p> <p>1.1.3.1 заттардың, оқиғалардың ретін есте сақтау және жүйелеу</p> <p>1.1.3.2 мәтіндегі дыбыстардыңбуындардың, сөздердің санын есте сақтау.</p> <p>1.1.4.2 Графикалық жаттығулар орындау</p> <p>1.1.4.3 Заттарды, нүктелерді, ұяшықтарды, штрихтау контур бойынша сызу және бояу;</p>
Тыңдалым және айтылым	<p>1.2.1.1. Бағытталған сөздерді мұқият тыңдап, сұраққа толық жауап беру.</p> <p>1.2.2.1 ырғақты салыстыру, ырғақты тану және сөздерді белгілі бір ырғақтық заңдылықпен байланыстыру</p> <p>1.2.2.2 Қойылған дыбыстарды сөзде, сөйлемде буында дұрыс айту</p> <p>1.2.3.1 Ауызекі сөйлеу тілінде лексика-грамматикалық категорияларды (заттың атын, санын, сынын, қимылын білдіретін сөздер) қолдану; жалпылама сөздерді ата,</p> <p>1.2.3.2 мағынасы қарама-қарсы сөздер, мағынасы жақын сөздерді атау.</p> <p>1.2.4.1 Диалог құру, сұрақтар кою және сұрақтарға жауап беру;</p>
Оқылым	<p>1.3.1.1 дыбыстың сөздегі орнын, сөздегі дыбыстардың саны мен ретін анықтау</p> <p>1.3.1.2 дыбыстарды акустикалық және артикуляциялық сипаттамалары бойынша ажырату.</p> <p>1.3.2.2 кеңістікті бағдарлау (басын, ортасы, соңы, оң жақ, сол жақ, жоғары, төмен)</p> <p>1.3.2.3 әріптердің графикалық бейнелерін ажырата білу</p> <p>1.3.3.1 сөз/сөйлем сызбасын оқу және құрастыру</p> <p>1.3.3.2буындардан сөз құрастыру</p> <p>1.3.4.1 сәйкес дыбыстық кешендермен буындарды, сөздерді өзара байланыстыру; әріптерді, буындарды сөзге біріктіру</p> <p>1.3.5.1 ересектердің көмегі арқылы бақылау, ақпарат табу</p>
	<p>1.4.1.1 дыбысқа байланысты сөз таңдау</p> <p>1.4.1.2 шартты белгілерді пайдаланып сөзге фонетикалық талдау жасау</p> <p>1.4.2.1 дұрыс және қате басылған әріптерді ажырата білу, аяқталмаған әріптерді қайта басып шығу</p>

Жазылым	<p>1.4.3.1 негізгі түбірге жұрнақтар жалғау арқылы туынды сөз жасау</p> <p>1.4.3.2 Сөз тіркестерін пайдаланып жай және жайылма сөйлем құрастыру</p> <p>1.4.4.1 Сөздегі буындардың санын анықтау; дауысты дыбыстың қызметін білу; дауысты, дауыссыз дыбыстарды ажырату;</p> <p>1.4.4. 2 Сөйлемдегі сөздің санын анықтау</p> <p>1.4.4.3. Сызба бойынша сөйлем құрастыру</p> <p>1.4.5.1 сызбада сөйлемде сөйлемнің басы мен соңын белгілеу;</p> <p>1.4.6.1 Әріптерді, буындарды , сөйлемдерді баспа түрінде жазу</p>
3 тоқсан	
Сөйлеудің психологиялық негізін қалыптастыру	<p>1.1.1.4 дауысты және дауыссыз дыбыстардың артикуляциялық заңдылығын қабылдау</p> <p>1.1.1.5 жазбаша және өңделген әріптердің үлгілерін суреттердің ішінен ажырату</p> <p>1.1.2.1 заттар мен құбылыстарды талдау, салыстыру, объектілерге тән белгілерді бөліп көрсету</p> <p>1.1.2.2 артық затты бөлектеу, заттарға тән белгілері бойынша жалпылау</p> <p>1.1.3.1 заттардың, оқиғалардың ретін есте сақтау және жүйелеу</p> <p>1.1.3.2 мәтіндегі дыбыстардың буындардың, сөздердің санын есте сақтау.</p> <p>1.1.4.2 Графикалық жаттығулар орындау</p>
Тыңдалым және айтылым	<p>1.2.2.2 Қойылған дыбыстарды сөзде, сөйлемде буында дұрыс айту</p> <p>1.2.3.1 Ауызекі сөйлеу тілінде лексика-грамматикалық категорияларды (заттың атын, санын, сынын, қимылын білдіретін сөздер) қолдану; жалпылама сөздерді ата,</p> <p>1.2.3.2 мағынасы қарама-қарсы сөздер, мағынасы жақын сөздерді атау.</p> <p>1.2.4.1 Диалог құру, сұрақтар қою және сұрақтарға жауап беру</p> <p>1.2.4.3 Сюжетті суреттердің (фотосуреттер) желісі бойынша әңгіме құрастыру;</p>
	<p>1.3.1.1 дыбыстың сөздегі орнын, сөздегі дыбыстардың саны мен ретін анықтау</p> <p>1.3.1.2 дыбыстарды акустикалық және артикуляциялық сипаттамалары бойынша ажырату.</p> <p>1.3.1.3 буындардан әріптерден сөз құрастыру;</p> <p>1.3.2.3 әріптердің графикалық бейнелерін ажырата білу</p> <p>1.3.3.1 сөз/сөйлем сызбасын оқу және құрастыру</p>

Оқылым	<p>1.3.3.2буындардан сөз құрастыру</p> <p>1.3.3.3 тірек сөздерді пайдаланып сөйлем құрастыру</p> <p>1.3.3.4 оқыған сөзді, сөйлемді суретпен сәйкестендіру</p> <p>1.3.4.1 сәйкес дыбыстық кешендермен буындарды, сөздерді өзара байланыстыру; әріптерді, буындарды сөзге біріктіру</p> <p>1.3.5.1 ересектердің көмегі арқылы бақылау, ақпарат табу</p>
Жазылым	<p>1.4.1.1 дыбысқа байланысты сөз таңдау;</p> <p>1.4.1.2 шартты белгілерді пайдаланып сөзге фонетикалық талдау жасау;</p> <p>1.4.1.3 Дауысты, дауыссыз дыбыстарды ажырату</p> <p>1.4.2.1 дұрыс және қате басылған әріптерді ажырата білу, аяқталмаған әріптерді қайта басып шығу</p> <p>1.4.3.1 негізгі түбірге жұрнақтар жалғау арқылы туынды сөз жасау</p> <p>1.4.3.2Сөз тіркестерін пайдаланып жай және жайылма сөйлем құрастыру</p> <p>1.4.5.1 сызбада сөйлемде сөйлемнің басы мен соңын белгілеу;</p> <p>1.4.5.2 дауыссыз дыбыс түрлерін (қатан, үнді, ұян) ажырату және дауыссыз п-б, қ-ғ, к-г дыбыстарының емлесін сақтап жазу</p> <p>1.4.6.1 Әріптерді, буындарды , сөйлемдердібаспа түрінде жазу</p>
4-тоқсан	
Сөйлеудің психологиялық негізін қалыптастыру	<p>1.1.3.1 заттардың, оқиғалардың ретін есте сақтау және жүйелеу</p> <p>1.1.3.2 мәтіндегі дыбыстардың, буындардың, сөздердің санын есте сақтау.</p> <p>1.1.4.2 Графикалық жаттығулар орындау</p>
Тыңдалым және айтылым	<p>1.2.1.1. Бағытталған сөздерді мұқият тыңдап, сұраққа толық жауап беру.</p> <p>1.2.2.2 Қойылған дыбыстарды сөзде, сөйлемде буында дұрыс айту</p> <p>1.2.3.1 Ауызекі сөйлеу тілінде лексика-грамматикалық категорияларды (заттың атын, санын, сынын, қимылын білдіретін сөздер) қолдану; жалпылама сөздерді ата,</p> <p>1.2.4.2 шағын мәтінді түсініп, мәнерлеп (дауыс ырғағын дұрыс қойып) оқу және әңгімелеу</p> <p>1.2.4.3 Сюжетті суреттердің (фотосуреттер) желісі бойынша әңгіме құрастыру;</p>
Оқылым	<p>1.3.3.3 тірек сөздерді пайдаланып сөйлем құрастыру</p> <p>1.3.3.4 оқыған сөзді, сөйлемді суретпен сәйкестендіру</p>

	1.3.5.1 ересектердің көмегі арқылы бакылау, ақпарат табу
Жазылым	1.4.1.3 Дауысты, дауыссыз дыбыстарды ажырату
	1.4.3.2. Сөз тіркестерін пайдаланып жай және жайылма сөйлем құрастыру
	1.4.5.1 сызбада сөйлемде сөйлемнің басы мен соңын белгілеу;
	1.4.5.2 дауыссыз дыбыс түрлерін (қатаң, үнді, ұяң) ажырату және дауыссыз п-б, қ-ғ, к-г дыбыстарының емлесін сақтап жазу
	1.4.6.1 Әріптерді, буындарды, сөйлемдерді баспа түрінде жазу

3) 2 сынып

3 кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Оқыту мақсаттары
1 тоқсан	
"Сөйлеудің психологиялық негізін қалыптастыру"	<p>2.1.1.1 затты қабылдау, оның бөліктері мен белгілерін оқшаулау</p> <p>2.1.2.1 тілдік бірліктерге, объектілерге тән белгілерді талдау, салыстыру, бөліп көрсету</p> <p>2.1.3.1 қатардағы заттарды, буындарды, сөздерді есте сақтау және жаңғырту</p> <p>2.1.4.1 динамикалық қозғалыстарды үйлестіру жаттығуларын ұйымдастыру және орындау</p>
"Тыңдалым және айтылым"	<p>2.2.1.1 Сөйлемдегі сөздерді анықтау</p> <p>2.2.1.2 сөздегі буындардың санын, сөйлемдегі сөздердің санын анықтау</p> <p>2.2.2.1 ырғақты тану және белгілі бір ырғақты суретпен байланыстыру</p> <p>2.2.2.2 Қойылған дыбыстарды сөзде, сөйлемде буында дұрыс айту</p> <p>2.2.3.1 ауызекі сөйлеу тілінде сөз таптарын қолдану; жалпылама сөздерді атау</p> <p>2.2.4.1 Ауызекі сөйлеу тілінде жай және жайылма сөйлемдерді қолдану</p> <p>2.2.4.2 диалог жүргізу, сұрақтар қою және сұрақтарға жауап беру</p>
	<p>2.3.1.1 дауысты және дауыссыз дыбыстарды, жұп дауысты дыбыстарды, ысқырық, ызың дауыссыз дыбыстарды ажырату, акустикалық және артикуляциялық ұқсас дыбыстарды және саралау</p> <p>2.3.1.2 пароним сөздерді ажырату</p> <p>2.3.3.1 оқыған сөзді, сөйлемді суретпен сәйкестендіру</p>

"Оқылым"	2.3.4.1 көркем шығарманы қабылдау, оқыған мәтіннің мазмұнына эмоционалды жауап беру
"Жазылым"	2.4.1.1 сөздегі дыбыстардың санын, сөздегі дыбыстың орнын анықтау, дыбыстардың реттілігін анықтау
	2.4.1.2 берілген дыбысқа байланысты сөз таңдау
	2.4.1.3 дыбыстарды акустикалық белгілері, жасалу реті, әдісі бойынша саралау
	2.4.3.3 Сөз тіркестерін пайдалана отырып, жай және жайылма сөйлемдер құрастыру
	2.4.4.1 дауысты дыбыстың буын құрайтын рөлін білу, дауысты дыбысты анықтау және белгілеу
	2.4.4.2 сөздерді дыбыстық-буындық құрамы бойынша салыстыру және жіктеу
	2.4.4.3 Сөздегі буындардың санын анықтау, буындардан сөз құрастыру
	2.4.5.1 Сөйлемді бас әріппен жазу, бас әріппен жазылатын сөздерді ажырату.
	2.4.5.2 дауыссыз дыбыс түрлерін (қатаң, үнді, ұяң) ажырату және дауыссыз п-б, қ-ғ, к-г дыбыстарының емлесін сақтап жазу
	2.4.5.3 дара және күрделі зат есім/сын есім/сан есім/етістікті анықтау
2.4.6.1 суреттер желісі бойынша сөйлем құрастыру	
2.4.6.2 мұғалімнің көмегімен жазба жұмысын жазу	
2 тоқсан	
"Сөйлеудің психологиялық негізін қалыптастыру"	2.1.1.2 жазбаша және өңделген әріптердің үлгілерін суреттердің ішінен ажырату
	2.1.2.2 артық затты бөліп алу, олардың сипаттамалары бойынша жалпылау
	2.1.3.2 шағын мәтіндерде дыбыстардың, буындардың, әр түрлі грамматикалық категориядағы сөздердің санын, есте сақтау жаңғырту
	2.1.4.1 динамикалық қозғалыстарды үйлестіру жаттығуларын ұйымдастыру және орындау
"Тыңдалым және айтылым"	2.2.2.1 ырғақты тану және белгілі бір ырғақты суретпен байланыстыру
	2.2.2.2 Қойылған дыбыстарды сөзде, сөйлемде буында дұрыс айту
	2.2.3.1 ауызекі сөйлеу тілінде сөз таптарын қолдану; жалпылама сөздерді атау
	2.2.4.1 Ауызекі сөйлеу тілінде жай және жайылма сөйлемдерді қолдану
	2.2.4.2 диалог жүргізу, сұрақтар қою және сұрақтарға жауап беру

"Оқылым"	<p>2.3.1.1 дауысты және дауыссыз дыбыстарды, жұп дауысты дыбыстарды, ысқырық, ызың дауыссыз дыбыстарды ажырату, акустикалық және артикуляциялық ұқсас дыбыстарды және саралау</p> <p>2.3.1.2 пароним сөздерді ажырату</p> <p>2.3.3.2 деформацияланған сөйлемді қалпына келтіру, тірек сөздер бойынша сөйлем құрау</p> <p>2.3.5.1 логопед-мұғалімнің көмегімен дереккөздерден ақпарат алу</p>
"Жазылым"	<p>2.4.1.2 берілген дыбысқа байланысты сөз таңдау</p> <p>2.4.1.3 дыбыстарды акустикалық белгілері, жасалу реті, әдісі бойынша саралау</p> <p>2.4.2.1 әріптерді қайта құру, әріптің дұрыс және бұрыс жазылуын ажырату</p> <p>2.4.3.3 Сөз тіркестерін пайдалана отырып, жай және жайылма сөйлемдер құрастыру</p> <p>2.4.3.4 түбір мен қосымшаны ажырату</p> <p>2.4.4.3 Сөздегі буындардың санын анықтау, буындардан сөз құрастыру</p> <p>2.4.5.1 Сөйлемді бас әріппен жазу, бас әріппен жазылатын сөздерді ажырату.</p> <p>2.4.5.2 дауыссыз дыбыс түрлерін (қатаң, үнді, ұян) ажырату және дауыссыз п-б, қ-ғ, к-г дыбыстарының емлесін сақтап жазу</p> <p>2.4.5.4 қос дауыссыз дыбыстар жазылатын сөздер</p> <p>2.4.5.5 сөйлем түрлерінің айтылу мақсатына сәйкестініс белгілерін (нүкте, сұрақ белгісі, леп белгісі) қолдану</p> <p>2.4.6.2 мұғалімнің көмегімен жазба жұмысын жазу</p>
3 тоқсан	
"Сөйлеудің психологиялық негізін қалыптастыру"	<p>2.1.2.1 тілдік бірліктерге, объектілерге тән белгілерді талдау, салыстыру, бөліп көрсету</p> <p>2.1.2.2 артық затты бөліп алу, олардың сипаттамалары бойынша жалпылау</p> <p>2.1.3.2 шағын мәтіндерде дыбыстардың, буындардың, әр түрлі грамматикалық категориядағы сөздердің санын, есте сақтау жаңғырту</p> <p>2.1.4.1 динамикалық қозғалыстарды үйлестіру жаттығуларын ұйымдастыру және орындау</p>
"Тыңдалым және айтылым"	<p>2.2.2.1 ырғақты тану және белгілі бір ырғақты суретпен байланыстыру</p> <p>2.2.2.2 Қойылған дыбыстарды сөзде, сөйлемде, буында дұрыс айту</p> <p>2.2.3.2 Заттың атын, сынын, сапасын, қимылын білдіретін сөздерді саралау</p>

	2.2.4.1 Ауызекі сөйлеу тілінде жай және жайылма сөйлемдерді қолдану
	2.2.4.2 диалог жүргізу, сұрақтар қою және сұрақтарға жауап беру
"Оқылым"	2.3.2.1 дұрыс және қате басылған әріптерді ажырата білу
	2.3.3.3 оқылған мәтінді (сөйлемді) тиісті мазмұндағы иллюстрациямен салыстыру
	2.3.4.2 мәтінде кім? не? туралы айтылғанын анықтау
	1.2.3.5.1 логопед-мұғалімнің көмегімен дереккөздерден ақпарат алу
	2.4.2.2 аралас әріптердің саралау
	2.4.3.1 негізгі түбірге жұрнақтар жалғау арқылы туынды сөз жасау, түбірлес сөздердің мағынасын ажырату
	2.4.3.2 зат есімнің жалпы және жалқы түрлерін ажырату, жалқы есімнің жазылу емлесін сақтау
	2.4.3.4 түбір мен қосымшаны ажырату
	2.4.4.1 дауысты дыбыстың буын құрайтын рөлін білу, дауысты дыбысты анықтау және белгілеу
	2.4.4.4 берілген тірек сөздермен сөйлем құрастыру
	2.4.5.1 Сөйлемді бас әріппен жазу, бас әріппен жазылатын сөздерді ажырату.
	2.4.5.2 дауыссыз дыбыс түрлерін (қатаң, үнді, ұяң) ажырату және дауыссыз п-б, қ-ғ, к-г дыбыстарының емлесін сақтап жазу
	2.4.5.4 қос дауыссыз дыбыстар жазылатын сөздер
	2.4.5.5 сөйлем түрлерінің айтылу мақсатына сәйкестігіне белгілерін (нүкте, сұрақ белгісі, леп белгісі) қолдану
	2.4.6.1 суреттер желісі бойынша сөйлем құрастыру
	2.4.6.2 мұғалімнің көмегімен жазба жұмысын жазу
4 тоқсан	
	2.1.2.1 тілдік бірліктерге, объектілерге тән белгілерді талдау, салыстыру, бөліп көрсету
"Сөйлеудің психологиялық негізін қалыптастыру"	2.1.3.2 шағын мәтіндерде дыбыстардың, буындардың, әр түрлі грамматикалық категориядағы сөздердің санын, есте сақтау жаңғырту
	2.1.4.1 динамикалық қозғалыстарды үйлестіру жаттығуларын ұйымдастыру және орындау
	2.2.2.2 Қойылған дыбыстарды сөзде, сөйлемде буында дұрыс айту
	2.2.3.1 ауызекі сөйлеу тілінде сөз таптарын қолдану; жалпылама сөздерді атау
	2.2.3.3 мағынасы қарама-қарсы сөздер, мағынасы жақын сөздерді атау.

"Тыңдалым және айтылым"	2.2.4.2 диалог жүргізу, сұрақтар қою және сұрақтарға жауап беру
	2.2.4.3 шағын мәтінді әңгімелеу
	2.2.4.4 суреттер бойынша, сұрақтар бойынша сипаттау мәтінін құрастыру
"Оқылым"	2.3.3.2 деформацияланған сөйлемді қалпына келтіру, тірек сөздер бойынша сөйлем құрау
	2.3.3.3 оқылған мәтінді (сөйлемді) тиісті мазмұндағы иллюстрациямен салыстыру
	2.3.4.1 көркем шығарманы қабылдау, оқылған мәтіннің мазмұнына эмоционалды жауап беру
	2.3.4.2 мәтінде кім? не? туралы айтылғанын анықтау
	2.3.5.1 логопед-мұғалімнің көмегімен дереккөздерден ақпарат алу
"Жазылым"	2.4.3.4 түбір мен қосымшаны ажырату
	2.4.5.1 Сөйлемді бас әріппен жазу, бас әріппен жазылатын сөздерді ажырату.
	2.4.5.2 дауыссыз дыбыс түрлерін (катаң, үнді, ұяң) ажырату және дауыссыз п-б, қ-ғ, к-г дыбыстарының емлесін сақтап жазу
	2.4.5.4 қос дауыссыз дыбыстар жазылатын сөздер
	2.4.6.2 мұғалімнің көмегімен жазба жұмысын жазу

4) 3 сынып

4 кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Оқыту мақсаттары
1 тоқсан	
"Сөйлеудің психологиялық негізін қалыптастыру"	3.1.1.1 заттардың кеңістік қатынастарын түсіну, кеңістік қатынастарды ауызша білдіру
	3.1.3.1 Санаулы уақыт ішінде суреттегі заттардың, әріптердің санын есте сақтау
	3.1.4.1 өзара әрекеттесуді белсендіретін қозғалыс кешендерін; жалпы қозғалыстарды үйлестіруге арналған жаттығуларды орындау
"Тыңдалым және айтылым"	3.2.1.1 сөзден, сөз тіркестерінен, сөйлемді ажырату
	3.2.2.1 көп буынды сөздердің дыбыстық-буындық құрамын жаңғырту
	3.2.3.1 ауызекі сөйлеу тілінде сөз таптарын қолдану
	3.2.4.1 ауызекі сөйлеу тілінде жалаң және жайылма сөйлемдерді қолдану
"Оқылым"	3.3.1.1 артикуляциялық-акустикалық белгілері бойынша ұқсас дыбыстары бар сөздерді оқу кезінде дыбыстық-әріптік талдауды меңгеру
	3.3.1.2 пароним сөздерді оқу кезінде дыбыстардың семантикалық ерекшелігін бөліп көрсету

	2.3.3.5.1 Ұйымдастырушылық көмегін қолдана отырып, тапсырманың мазмұны мен мақсатына сәйкес ақпараттық іздеу жүргізу
"Жазылым"	3.4.1.1 сөздің дыбыстық-әріптік құрамын талдау, берілген дыбысқа сөздерді таңдау
	3.4.1.2 артикуляциялық-акустикалық белгілері бойынша дыбыстарды саралау
	3.4.3.5 Сөйлем мүшелерінің байланысын анықтау
	3.4.4.1 ауызша есту арқылы сөздерді буындарға бөлу, сөйлемдерді сөзге, мәтіндегі сөйлемдерді ажырату
	3.4.4.2 тірек сөздер бойынша сөйлем құрастыру деформацияланған сөйлемді қалпына келтіру, мәтінді сөйлемдерге бөлу
	3.4.5.1 сөйлемді бас әріппен жазу; жалпы есімдерді және жалқы есімдерді ажырату.
	3.4.5.2 түбір сөздегі -ы, -інің дауысты дыбыстан басталатын қосымша жалғанған кездегі өзгерісін сақтап жазу
	3.4.5.4 жұп дауыссыз дыбыстарды ажырату
	3.4.6.3 суреттер желісі бойынша 2-3 сөйлемнен тұратын мәтін құрастыру
	3.4.6.4 мұғалімнің көмегімен жазба жұмысын жазу
2 тоқсан	
"Сөйлеудің психологиялық негізін қалыптастыру"	3.1.1.2 аяқталмаған заттардың, әріптердің контурын, нүктелі бейнесін, бастырылған суреттерді, әріптерді тану
	3.1.2.1 графикалық кескіндердің ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтау, қатарынан ұқсас фигураларды табу, пішіннің жетіспейтін элементін толықтыру
	3.1.4.1 өзара әрекеттесуді белсендіретін қозғалыс кешендерін; жалпы қозғалыстарды үйлестіруге арналған жаттығуларды орындау
"Тыңдалым және айтылым"	3.2.2.1 көп буынды сөздердің дыбыстық-буындық құрамын жаңғырту
	3.2.3.1 ауызекі сөйлеу тілінде сөз таптарын қолдану
	3.2.4.1 ауызекі сөйлеу тілінде жалаң және жайылма сөйлемдерді қолдану
"Оқылым"	3.3.1.1 артикуляциялық-акустикалық белгілері бойынша ұқсас дыбыстары бар сөздерді оқу кезінде дыбыстық-әріптік талдауды меңгеру
	3.3.1.2 пароним сөздерді оқу кезінде дыбыстардың семантикалық ерекшелігін бөліп көрсету
	3.3.2.1 баспа әріптердің элементтерін, ерекшеліктерін ажырату
	3.4.1.1 сөздің дыбыстық-әріптік құрамын талдау, берілген дыбысқа сөздерді таңдау

"Жазылым"	3.4.1.2 артикуляциялық-акустикалық белгілері бойынша дыбыстарды саралау
	3.4.2.1 графикалық кескіндер мен әріптер арасындағы ұқсастық пен айырмашылықты анықтау
	3.4.2.2 Әріптердің элементтерін өзгерту қайта жаңғырту
	3.4.3.5 Сөйлем мүшелерінің байланысын анықтау
	3.4.5.1 сөйлемді бас әріппен жазу; жалпы есімдерді және жалқы есімдерді ажырату.
	3.4.5.2 түбір сөздегі -ы, -і-нің дауысты дыбыстан басталатын қосымша жалғанған кездегі өзгерісін сақтап жазу
	3.4.5.3 қос дауыссыз дыбыстар жазылатын сөздер
	3.4.5.4 жұп дауыссыз дыбыстарды ажырату
	3.4.6.2 мәтінді аяқтау
	3.4.6.3 суреттер желісі бойынша 2-3 сөйлемнен тұратын мәтін құрастыру
3.4.6.4 мұғалімнің көмегімен жазба жұмысын жазу	
3 тоқсан	
"Сөйлеудің психологиялық негізін қалыптастыру"	3.1.1.1 заттардың кеңістік қатынастарын түсіну, кеңістік қатынастарды ауызша білдіру
	3.1.3.2 заттардың, оқиғалардың реттілігін есте сақтау және қалпына келтіру
	3.1.4.1 өзара әрекеттесуді белсендіретін қозғалыс кешендерін; жалпы қозғалыстарды үйлестіруге арналған жаттығуларды орындау
"Тыңдалым және айтылым"	3.2.1.2 мәтіннің мазмұнын лексика-грамматикалық құрылымдарын қабылдау және түсіну, мәтін бойынша сұрақтарға жауап беру
	3.2.2.1 қойылған дыбыстардың айтылуын бақылау
	3.2.3.2 ауызекі сөйлеу тілінде түбір сөздерді таңдау және қолдану
	3.2.3.3 Антоним, синоним, және көп мағыналы сөздерді ауызекі сөйлеу тілінде қолдану
"Оқылым"	3.2.4.1 ауызекі сөйлеу тілінде жалаң және жайылма сөйлемдерді қолдану
	3.3.3.1 грамматикалық белгіге назар аударатын, сөйлемдегі кателерді табу
	3.3.3.2 сөйлемдегі сөздердің, әңгімедегі сөйлемдердің реттілігін қалпына келтіру
	3.3.3.3 мәтіндегі сұрақтарға жауап табу
	3.3.3.5.1 Ұйымдастырушылық көмегін қолдана отырып, тапсырманың мазмұны мен мақсатына сәйкес ақпараттық іздеу жүргізу
	3.4.3.1 негізгі түбірге жұрнақтар жалғау арқылы туынды сөз жасау, түбірлес сөздердің мағынасын ажырату

"Жазылым"	3.4.3.2 негізгі, туынды зат есімдерді ажырату
	3.4.3.3 зат есім мен етістіктер сөздерді пайдаланып сөйлем құрастыру
	3.4.3.5 Сөйлем мүшелерінің байланысын анықтау
	3.4.4.2 тірек сөздер бойынша сөйлем құрастыру деформацияланған сөйлемді қалпына келтіру, мәтінді сөйлемдерге бөлу
	3.4.5.1 сөйлемді бас әріппен жазу; жалпы есімдерді және жалқы есімдерді ажырату.
	3.4.5.2 түбір сөздегі -ы, -і-нің дауысты дыбыстан басталатын қосымша жалғанған кездегі өзгерісін сақтап жазу
	3.4.5.3 қос дауыссыз дыбыстар жазылатын сөздер
	3.4.5.5 дыбыстардың үндесуі
	3.4.6.3 суреттер желісі бойынша 2-3 сөйлемнен тұратын мәтін құрастыру
3.4.6.4 мұғалімнің көмегімен жазба жұмысын жазу	
4 тоқсан	
"Сөйлеудің психологиялық негізін қалыптастыру"	3.1.3.2 заттардың, оқиғалардың реттілігін есте сақтау және қалпына келтіру
	3.1.4.1 өзара әрекеттесуді белсендіретін қозғалыс кешендерін; жалпы қозғалыстарды үйлестіруге арналған жаттығуларды орындау
"Тыңдалым және айтылым"	3.2.1.1 сөзден, сөз тіркестерінен, сөйлемді ажырату
	3.2.1.2 мәтіннің мазмұнын лексика-грамматикалық құрылымдарын қабылдау және түсіну, мәтін бойынша сұрақтарға жауап беру
	3.2.2.1 көп буынды сөздердің дыбыстық-буындық құрамын жаңғырту
	3.2.4.2 мәтін бойынша жоспар құру, жоспар бойынша мәтінді әңгімелеу
"Оқылым"	3.2.4.3 сипаттау мәтінін құрастыру
	3.3.3.3 мәтіндегі сұрақтарға жауап табу
	3.3.4.1 мәтіннің негізгі ойын анықтау
"жазылым"	3.3.4.2 логопед мұғалімінің көмегімен кейіпкерлердің сыртқы келбетін, мінезін және мінез-құлқын сипаттаңыз
	3.4.3.4 етістікті тиісті шақта (өткен шақ, келер шақ, осы шақ) қолдану
	3.4.3.5 Сөйлем мүшелерінің байланысын анықтау сөйлемнің тұрлаулы (бастауыш, баяндауыш) және тұрлаусыз мүшелерін ажырату
	3.4.5.1 сөйлемді бас әріппен жазу; жалпы есімдерді және жалқы есімдерді ажырату.
	3.4.5.2 түбір сөздегі -ы, -і-нің дауысты дыбыстан басталатын қосымша жалғанған кездегі өзгерісін сақтап жазу

	3.4.5.3 қос дауыссыз дыбыстар жазылатын сөздер
	3.4.5.5 дыбыстардың үндесуі
	3.4.6.1 мәтінге жоспар құрастыру
	3.4.6.4 мұғалімнің көмегімен жазба жұмысын жазу
Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Оқыту мақсатары
1 тоқсан	
1-бөлім "Сөйлеудің психологиялық негізін қалыптастыру"	4.1.1.1 контурлық, нүктелі бейне, бастырылған суреттерді тану
	4.1.2.1 топтастырылған дыбыстардың, әріптердің, заттардың белгілерін анықтау, талдау
	4.1.3.1 заттардың, оқиғалардың реттілігін есте сақтау және қалпына келтіру
	4.1.4.1 өзара әрекеттесуді белсендіретін қозғалыс кешендерін орындау
2-бөлім "Тыңдалым және айтылым"	4.2.1.1 сөйлемнің, мәтіннің мазмұнын түсіну, есту арқылы қабылдау; мәтіндегі сұрақтарға жауап беру, сұрақтар бойынша мәтін құрастыру
	4.2.2.1 сөйлеудің дыбыстық, фонетикалық жағынан түзету, сөздердің буындық құрамын жеткізу
	4.2.3.1 ауызекі сөйлеу тілінде сөз таптарын қолдану
	4.2.3.2 ауызекі сөйлеу тілінде туынды және түбірлес сөздерді қолдану
3-бөлім "Оқылым"	4.2.4.1 тірек сөздерді пайдалананып, үйлесімді сөйлем құрастыру
	4.3.1.1 оқу кезінде акустикалық және артикуляциялық жағынан ұқсас дыбыстарды ажырату
	4.3.1.2 пароним сөздерді оқу кезінде дыбыстардың семантикалық ерекшелігін бөліп көрсету
	4.3.2.1 аралас әріптердің бейнесін тану
4-бөлім "Жазылым"	4.3.5.1 белгілі бір тапсырманы орындау үшін әртүрлі көздерден ақпарат алу
	4.4.1.1 сөздің дыбыстық-әріптік құрамын талдау
	4.4.1.2 артикуляциялық-акустикалық белгілері бойынша дыбыстарды саралау, оларды әріптермен белгілеу
	4.4.2.1 аралас әріптердің суреттерін саралау,
	4.4.4.1 күрделі сөздердің түрлерін ажырата алу (біріккен сөз, қос сөз, қысқарған сөз)
	4.4.5.1 сөйлемді бас әріппен жазу; жапы есімдерді және жалқы есімдерді ажырату.
	4.4.5.2 жіктік жалғауларының қолданысын білу
	4.4.5.3 айтылуы мен жазылуында айырмашылығы бар сөздерді анықтап жазу
4.4.6.3 жазба жұмысын жазу	

2 тоқсан	
1-бөлім "Сөйлеудің психологиялық негізін қалыптастыру"	4.1.1.2 кеңістік қатынастарды түсіну және ауызша білдіру
	4.1.2.1 топтастырылған дыбыстардың, әріптердің, заттардың белгілерін анықтау, талдау
	4.1.3.1 заттардың, оқиғалардың реттілігін есте сақтау және қалпына келтіру
	4.1.4.1 өзара әрекеттесуді белсендіретін қозғалыс кешендерін орындау
2-бөлім "Тыңдалым және айтылым"	4.2.1.1 сөйлемнің, мәтіннің мазмұнын түсіну, есту арқылы қабылдау; мәтіндегі сұрақтарға жауап беру, сұрақтар бойынша мәтін құрастыру
	4.2.2.1 сөйлеудің дыбыстық, фонетикалық жағынан түзету, сөздердің буындық құрамын жеткізу
	4.2.3.1 ауызекі сөйлеу тілінде сөз таптарын қолдану
	4.2.3.2 ауызекі сөйлеу тілінде туынды және түбірлес сөздерді қолдану
	4.2.4.1 тірек сөздерді пайдалананып, үйлесімді сөйлем құрастыру
3-бөлім "Оқылым"	4.3.3.1 грамматикалық белгіге назар аудара отырып, сөйлемдегі қателерді табу
	4.3.3.2 деформацияланған мәтінді қалпына келтіру, мәтінді өңдеу
	4.3.5.1 белгілі бір тапсырманы орындау үшін әртүрлі көздерден ақпарат алу
4-бөлім "Жазылым"	4.4.3.1 сөзжасамның әр түрлі тәсілдерін қолдану, етістіктен зат есім, зат есімнен сын есім жасау
	4.4.3.2 зат есімді септеу, тәуелденген сөздердің септелуін білу
	4.4.4.1 күрделі сөздердің түрлерін ажырата алу (біріккен сөз, қос сөз, қысқарған сөз)
	4.4.5.2 жіктік жалғауларының қолданысын білу
	4.4.5.3 айтылуы мен жазылуында айырмашылығы бар сөздерді анықтап жазу
	4.4.5.4 сөзге қосымшалар жалғауда буын үндестігін ескеріп қолдану
	4.4.5.4 сөзге қосымшалар жалғауда буын үндестігін ескеріп қолдану
4.4.6.3 жазба жұмысын жазу	
3 тоқсан	
1-бөлім "Сөйлеудің психологиялық негізін қалыптастыру"	4.1.1.2 кеңістік қатынастарды түсіну және ауызша білдіру
	4.1.2.1 топтастырылған дыбыстардың, әріптердің, заттардың белгілерін анықтау, талдау
	4.1.3.1 заттардың, оқиғалардың реттілігін есте сақтау және қалпына келтіру

	4.1.4.1 өзара әрекеттесуді белсендіретін қозғалыс кешендерін орындау
2-бөлім "Тыңдалым және айтылым"	4.2.1.1 сөйлемнің, мәтіннің мазмұнын түсіну, есту арқылы қабылдау; мәтіндегі сұрақтарға жауап беру, сұрақтар бойынша мәтін құрастыру
	4.2.2.1 сөйлеудің дыбыстық, фонетикалық жағынан түзету, сөздердің буындық құрамын жеткізу
	4.2.3.1 ауызекі сөйлеу тілінде сөз таптарын қолдану
	4.2.3.3 есептік және реттік сан есімдерді қолдану
	4.2.3.4 антоним, синоним, омоним сөздерді, фразеологиялық тіркестерді қолдану
3-бөлім "Оқылым"	4.3.3. 1 грамматикалық белгіге назар аудару отырып, сөйлемдегі қателерді табу
	4.3.3.3 мәтіндегі оқиғалардың реттілігін белгілеу, логикалық байланыстар орнату; мәтінді жалғастыру
4-бөлім "Жазылым"	4.4.3.2 зат есімді септеу, тәуелденген сөздердің септелуін білу
	4.4.3.3 сөз бен сөзді, сөйлем мен сөйлемді байланыстыратын шылауларды (және, себебі, мен, пен) қолдану
	4.4.3.4 етістікті тиісті шақта (өткен шақ, келер шақ, осы шақ) қолдану
	4.4.3.5 сөйлемде одағай, еліктеуіш сөздерді ажырату және қолдану
	4.4.4.1 күрделі сөздердің түрлерін ажырата алу (біріккен сөз, қос сөз, қысқарған сөз)
	4.4.5.2 жіктік жалғауларының қолданысын білу
	4.4.5.3 айтылуы мен жазылуында айырмашылығы бар сөздерді анықтап жазу
	4.4.5.4 сөзге қосымшалар жалғауда буын үндестігін ескеріп қолдану
	4.4.6.2 үлгі бойынша сипаттау мәтінін құрастыру
4.4.6.3 жазба жұмысын жазу	
4тоқсан	
1-бөлім "Сөйлеудің психологиялық негізін қалыптастыру"	4.1.3.1 заттардың, оқиғалардың реттілігін есте сақтау және қалпына келтіру
	4.1.4.1 өзара әрекеттесуді белсендіретін қозғалыс кешендерін орындау
2-бөлім "Тыңдалым және айтылым"	4.2.1.1 сөйлемнің, мәтіннің мазмұнын түсіну, есту арқылы қабылдау
	4.2.1.2 оқиғаның (мәтіннің) негізгі ойын анықтау оқиғалар тізбегі мен логикалық байланыстарды ажырату
	4.2.2.1 сөйлеудің дыбыстық, фонетикалық жағынан түзету, сөздердің буындық құрамын жеткізу
	4.2.4.2 мәтінді әңгімелеу

	4.2.4.3 әңгімелеу, пайымдау, сипаттау мәтінін құрастыру
3-бөлім "Оқылым"	4.3.3.2 деформацияланған мәтінді қалпына келтіру, мәтінді өңдеу
	4.3.3.3 мәтіндегі оқиғалардың реттілігін белгілеу, логикалық байланыстар орнату; мәтінді жалғастыру
	4.3.4.1 мәтін түрін анықтау.
	4.3.4.2 шығармадағы кейіпкерлерге мінездеме беру
4-бөлім "Жазылым"	4.4.3.5 сөйлемде одағай, еліктеуіш сөздерді ажырату және қолдану
	4.4.4.1 күрделі сөздердің түрлерін ажырата алу (біріккен сөз, қос сөз, қысқарған сөз)
	4.4.5.2 жіктік жалғауларының қолданысын білу
	4.4.5.3 айтылуы мен жазылуында айырмашылығы бар сөздерді анықтап жазу
	4.4.5.4 сөзге қосымшалар жалғауда буын үндестігін ескеріп қолдану
	4.4.6.1 мәтінге жоспар құру
	4.4.6.2 үлгі бойынша сипаттау мәтінін құрастыру
	4.4.6.3 жазба жұмысын жазу
	4.4.6.4 мәтіннің мазмұнын жазбаша түрде жеткізу